PHILIPPI DECII MEDIOLANENSIS I.C. CLARISS.

In Decretales Commentaria diligentissimè emendata.

CVM EIVS LECTVRA IN TIT. DE PRIVILEGIIS. Nuper in lucem edita.

Additis adnotationibus Clarissimorum I.C. Francisci Curtij, Syluestri Aldobrandini, Hieronymi Gigantis, Theodori Meddæ, & aliorum doctissimorum hominum.

Cum summarijs & locupletissimo Repertorio.

Communes opiniones ab Auctore citatæ hoc ☞ signo demonstrantur.

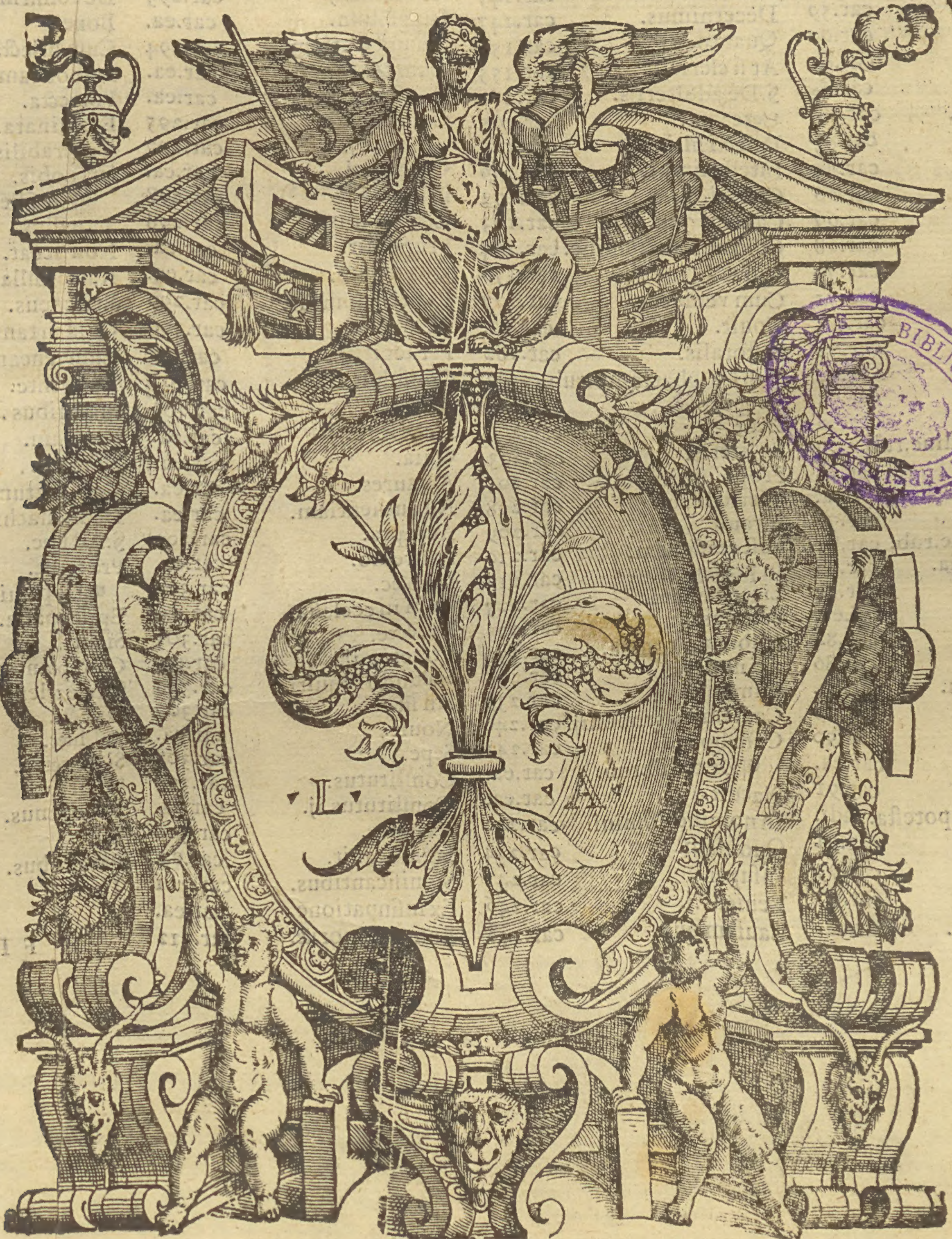

VENETIIS, APVD IVNTAS MDLXXI.

D. Josephus Rocafull ex facultate ... censorum fidei

Tabula titulorum & capitulorum ex commentarijs Philippi Decij, ad Decretales.

FINIS.

PHILIPPI DECII MEDIOLANENSIS

IVRISCONSVLTI PRAECLARISSIMI

Commentaria in ius Pontificium.

SVMMARIVM.

1 *OMNIVM, Operum Christus fundamentum esse debet.*
2 *Papa vicarius Christi dicitur, & uices Dei gerit in terris.*
3 *Digniora specialiter tractanda sunt.*
4 *Fides catholica ab omnibus teneri debet.*
5 *Constitutiones ab omnibus seruandæ sunt.*
6 *Ius scriptum, an sit dignius iure non scripto, & quare.*
Leges per ora Principum promulgate sunt.
7 *Dei permissu omnia fiunt.*
8 *Ius scriptum, an sit prius consuetudine.*
9 *Consensus expressus potentior est tacito.*
10 *Constitutio quid sit.*
11 *Regi conueniunt ea, quæ de principe dicuntur.*
12 *Rex in regno suo est Imperator.*
13 *Constitutio largè sumpto vocabulo quid comprehendat,*
14 *Co stitutio inferiorum quando ius ciuile appelletur.*
15 *Statuta episcopi, vel marchionis, vel alterius inferioris à principe, an dicantur constitutiones.*
16 *Constitutio est terminus generalis acceptus pro ordinatione quadã & decreto.*
17 *Species continetur propriè sub genere.*
18 *Dictio tantum, non excludit casus similes.*
19 *Constitutio vnde dicatur.*
20 *Papa an ardua explicare possit sine consilio Cardinalium,*
21 *Papam liberam habere potestatem.*
22 *Papa solus potest creare Cardinales.*
23 *Princeps solus an legem condere possit.*
24 *Constitutio papæ cum consilio Cardinalium vel concilij, papæ ascribitur.*
25 *Etymologia impugnari non debet ex eo quod non valeat argumentum ab ea.*
Nomina debent esse consequentia rebus.
26 *Lex ad sui essentiam an requirat scripturam.*
Intellectus ad c.j.de iureiuran.lib.vj.
27 *Priuilegia scripturam non requirunt.*
28 *Sententia principis scripturam non exigit.*
L.ij.§.hoc disputatio. & §.in nouissimo.ff.de origi. iur. sensus.
29 *Lex in ratione consistit.*
30 *Sententia principis habet vim legis generalis.*
31 *Dictari dicitur quod viua voce etiam disponitur.*
32 *Scriptura aliquando fit ad faciliorem probationem.*
33 *Consuetudo non desinit esse consuetudo scriptura interueniente,*
Scriptura non alterat naturam consuetudinis,
34 *Dictio ex, denotat causam immediatam.*
35 *Necesse, id est, vtile.*
36 *Scriptura qualiter dicatur de forma legis.*
37 *Gratiam & priuilegium valere sine scriptura.*
38 *Episcopus dicitur ille, qui pnuntiatus est eps alicuius ciuitatis statimà Papa,*
39 *Dictio, fiat, à Papa prolata facit gratiam perfectam.*
40 *Gratia solo verbo facta non expirat per mortem Papæ, & qualiter fiant literæ in expeditioue*
41 *Gratia commissa alteri, vt impartiretur expirat morte mandantis Papæ.*
42 *Scriptura non requiritur ad essentiam gratiæ vel priuilegij, sed ad probationẽ.*
43 *Collatio episcopatus nõ probaret̃ hodie per testes, sed exiguntur litteræ Papæ,*
44 *Collatio beneficij probatur testibus.*
Testibus an probetur collatio beneficij doctoratus.
45 *Doctoratus testibus probari potest,*
46 *Gratia an probari posit testibus.*
47 *Prioritas gratiæ, vel priuilegij probatur testibus.*
48 *Priuilegij ampliatio testibus probatur.*
49 *Tenor amissi priuilegij probatur testibus.*
50 *Rubrica quando habet orationem, perfectam potest allegari,*
51 *Rubrica si est generalior nigro, non est attendenda,*

Prima lectura Rubricæ de Constitutionibus,

QVONIAM Ea, quę in rescriptis reponunt̃, maiorẽ diligẽtiã vident̃ requirere, idcirco vt animus ad studiũ acutiori stimulo ɔcitet̃, super isto ti. de constitutionib. proposui quædã scribere, quib. q̃tum in hoc meo in p̃riam regressu i quotidianis lectionibus laborauerim, facile poterit iudicari. ¶ Continuatur hęc rubrica ſm Abb. post alios h̃. q̃a autor tractaturus de iure, p̃misit de Summa Trinitate p fundamento operis. arg. c. cũ Paulus. j. q. j. & fuit ɔtinuatio Hostien. quã oẽs hic sequunt̃. ¶ Sed ɔsiderandũ[a] est q̃ fundamentũ. qđ. s̃. p̃mittit̃, nõ respicit specialiter istũ titulũ de ɔsti. sed ĩ quolibet alio titulo haberet locũ. † q̃a ĩ p̃n. cuiuslibet o pis ĩ Deo & ĩ Christo dẽt fundamẽtũ fieri. d. c. cũ Pau. & xxvj. q. v. c. nõ liceat. facit tex. ĩ auc. de armis ĩ p̃n. ĩ auc. q̃uo oporteat ep̃os. ĩ p̃n. & no. ĩ proœ. ist. ĩ p̃n. vbi gl. Ergo ista ñ vr̃ bona ɔtinuatio. q̃a titulus, q. sequit̃, dẽt sp̃aliter applicari ad p̃cedentẽ. & titulus, p̃cedens aliquo respectu sp̃ali debet postulare sequentẽ. l. ij. ff. de sta. ho. facit tex. ĩ l. ɔtinuus, ĩ prin. de ver. ob. inst. de leg. ĩ prin. cũ si. Præterea fundamẽtũ.[b] ɔsistit in sola inuocatione vt colligit̃ in iuribus. s̃. alleg. sed hic in titu. pręced. ponuntur constitutiones ędite in concilijs à summo pontifice circa fidem, & ideo videtur quòd titulus generalis de consti. præmitti debuisset. ¶ Aliam continuationem tradit And. Sic. hic dicens. Supra visum est de actu concernente ipsum Deum immortalẽ, congruum fuit videre de actu spectãte ad ipsum papam. † quia papa vicarius Christi dicit̃, & vicem Dei gerit in terris. c. vnico. infra vt ecc. benefi. in c. quãto. & in c. licet. de transla. Episco. Et ista etiam non satisfacit.[c] quia. s̃. in ti. præced. licet in subiecto illius tituli tractetur de Deo, tamen agitur de constitutionibus papę, & concilij, ęditis à summo pontifice circa fidem. vnde conueniens fuisset q̃ iste generalis titulus prius positus fuisset, vt s̃. dixi. ¶ Et ideo cõuenienter sic addaptari potest.[d] Nam tractaturus autor de iure scripto, quia dignius videtur esse ius scriptum de Deo ratione subiecti: de illo prius specialiter loquitur. † nam propter eius dignitatem conueniens fuit q̃ de illo specialiter tractetur. argu. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de iniu. & postea competenti ordine rub. de constitu. subijcitur, arg. l. si seruus seruũ. §. inquit lex. ff. ad leg. Aquil. ¶ Vel etiam.[e] aliter cõtinuari potest.[f] s̃. dictum est de Summa Trinitate † & fide cath. quę ab omnibus debet teneri, l. j. C. de Summa Trinitate. † merito hic ponitur de consti. quæ etiam ab omnibus debent obseruari. c. j. infra eo. ¶ † Et dum Abb. dicit q̃ dignius est ius scriptum iure non scripto, hoc à quibusdam declaratur, quia ius scriptum originem habuit a Deo, cũ leges diuinitus per ora principũ p̃mulgate sint. xvj. q. iij. in c. fi. & no. i l. fi. C. de p̃scr. lon. tẽporis. Sed ius non scriptum procedit à tacito consensu populi, merito ius scriptum diuinitus promulgatum nobilius videtur. Sed ratio ista nihil valet.[g] quia quod dicitur de legibus q̃ sint diuinitus promulgatę, idem videtur dicendum de consuetudine, q̃ diuinitus à populo inducitur. † quia omnia, quæ fiunt permissu Dei fieri dñr. c. nec mirum. xvj. q. v, no. Abb. in c. j. de sepul. † Vnde aliter

ADDITIONES.

a ¶Syl. Aldo. Considerandum. Has duas responsiones damnat hic Ripa. colum. j. non dicit tamen cur hic titulus specialiter exigatur à præcedentè. Credo ego, q̃ cum finis iuris cano. sit æterna felicitas, quam principaliter per medium fidei consequimur, sit de ea principaliter tractatum, vt de principali medio, sicut in iure ciuili, tranquillitas & felicitas humane societatis finis est, cuius principale quoddam medium est ipsa Iustitia. ideo de ea principaliter ac primũ tractat̃ in. ff.

b ¶Syl. Ald. Fundamentum. Huic fundamen. frigide respondet hic Rip. nam fundamentum Decij est q̃ sola inuocatio sufficiebat, nec exigebatur tractatus.

c ¶Syl. Ald. Satisfacit. Alia ratione damnat hic Ripa.

d ¶Ald. Adaptari potest. Damnat hoc Ripa col. ij. Sed quare non posuit eadem ratione prius de consecratione, de hæreticis, de custodia Eucharistie, de celebtatione missarum vt videtur fieri in. C.

e ¶Hier. Gig. Vel etiam. Ista cõtinuatio salua Autoris reuerentia, cui ob singularẽ, & excellentẽ eius doctrinã plurimũ debeo, nõ videt̃ vsq; quaq; sufficiẽs, q̃a licet fides catholica ab oĩbus teneri debeat l. j. C. de Sum. Trini. & fid. cath. etiam vnaqueq; cõstõ particularis ab oĩbus obseruari debet, & sic ista rõ non cõpetit magis huic titulo quã alijs sequẽti. Præterea vt idẽ Dec. dicit. s̃. etiã in tit. de fi. cath. adsunt cõstõnes. Sed ego dicerẽ, q̃ tractaturus Autor de iure quod obseruare debemus ſm fidẽ nr̃am, p̃us p̃posuit ti. de Sum. Tri. & fi. cath. tanq̃ fundamẽtũ totius materię. Verũ p̃misso isto fundamẽto merito subiũxit hũc ti. de cõst, tanq̃ generalẽ ad oẽs sequẽtes, exẽplo Imp̃atoris, q̃ in. C. p̃posuit tit. de Sum. Tri. de legi. Verum in istis cõtinuationibus rubricarum insistendum non puto, quia non est materia lucrosã, nec alicuius vtilitatis, vt inquit D. Vincen. Peru. p̃ceptor meus, in rub. de leg. j. in vl. verb.

f ¶Syl. Ald. Continuari potest. Damnat hic Ferrectus no. v. & Ripa colum. ij. in. iij. continuatione.

g ¶Syl. Ald. Nihil valet. Reprobat hoc optime Boschus, vide eum col. v. in prin.

a aliter responderi pôt.[a] q̄ ius non scriptū,& sic ɔsuetudo legē imi-
b tatur.§.ex non scripto .insti.de iure na. ibi diuturni.[b] mores le-
c gem.imitanť.ergo vř q̄ prius.[c] esset ius scriptū ar. l. in testamēto, la.j.ff.de condi.& demon.est text.in cap. consuetudo.j.distin. vbi dicitur q̄ pro lege consuetudo suscipitur, cum lex deficit.cū ergo consuetudo in defectum legis admittatur manifestum vř q̄ illud
9 quod in primis attenditur nobilius sit.& † quia in iure scripto est
d consensus expressus ,qui est potētior.[d] iuxta gl.notab. in cle. sępe
e in ver.partibus.de verbo.signi.[e]

ADDITIONES.

a ¶S. A. Rňderi potest. Damnat hic Ripa.col. iiij.& vide Boscum hic.c ol. viij .
b ¶S.A.Diuturni. An cōsue.pri⁹ fuerit quā ius scriptū, vide Roch.i rub.đ cōsue.col.j.
c ¶Prius. Hoc est contra tex.c.fi.§ .ius vero consuetudinis. ideo Decium hic reprobat Roc.Cur.in rub.infra de consuet.in prin.& Fran.Rip. hic.
d ¶Syl. Al. Potentior. Est potentius ius scriptum alia ratione considerata p Rip. hic col.iij.in fi. sed si scriptura nō est de essentia quare ius scriptum pôt dici nobilius vt dicit Marescotus in rub. eo. ti. lib.vj.col.iiij.in prin.de hoc tamen. vide Ripā. hic.col.v.in prin.idem tamen dicit infra de iud.in c.clerici. col. pe.in fi.
e ¶Significatione. Adde q̄ dici potest ēt q̄ ius scriptum sit dignius cōsuetudine, eo quia est generalius.nam cōsuetudo vt plurimum particularis est.& ideo Pontifex qui omnia iura in scrinio pectoris habere pręsumiť, nō presumitur scire particulares consuetudines omnium locorū . vt dicit tex.in c.j.de consti.in vj.Preterea ius scriptum dici potest nobilius cōsuetudine. quia est facilioris probationis q̄ consuetudo propter scripturam , probatio enim cōsuetudinis difficilis est. ita inquit idem Deci.infra in c.j.ij.lect.versi.de tertio.hoc eo. titu.

Pro expeditione. Eorum quę in ista rubrica occurrunt, calcando vestigia do. Abb.
a primo quęritur quid sit constitutio[a]. †Et ŝm Abb.prima ɔclusio.
10 est q̄ propriè dř constitutio illud q̄ princeps statuit.ij.di.in c.constitutio. ad idem text. in l. j. ff. de consti. princi. & in §. sed quod principi.insti.de iure na.ibi.hę sunt q̄ constitutiones appellantur.
11 †Et quod dicitur de principe,idē est in rege,[b] d.c.cōstitutio ibi, q̄
b rex vel imperator constituit . † nam rex in suo regno imperator.[c]
12 est. vt not.Baldus in l.exemplo.colum.fin.C.de proba.in auc.hoc
c amplius.colum.ij. versicu.quęro an filij. regis. C. de fideicommis. & in proemio. feorum in iij. colum. in versicu. item nota in cap. cum venissent.in ij.col.j .de eo, qui mit.in pos. & ideo quod dř de imperatore in l.pen.C.de do.inter vir.& vxo.ŝm Bal.ibi habet locum in rege,& no. hoc Old. in consi.cxxxj.vt eius,de quo quęriť, & Bal.in c.imperialē.§.fi.de prohi.feu.ali.per Fride. dicit illū text.
13 qui loquitur de imperatore, q̄ habet locum in rege. ¶†Secunda, ɔclusio Abb.est q̄ constitutio large accipitur pro omni iure scripto,etiam ab inferioribus à principe.c.consuetudo.§.cum itaq;.j. di.Et ista conclusio confirmatur.quia constitutio quodam iure peculiari principi ascribitur d.l.j.de consti.prin.& in d.§.sed & quod principi.ibi, hę sunt, quæ cōstitutiones appellātur. ergo secus vř esse in alijs.ar.l.cū pretor. de iud.in c.nonne.de præsumpt.xxv. di. c.qualis.Secundo ad idem tex.in d.c. constitutio.dum dicit q̄ constitutio tantū est, quod imperator, vel rex cōstituit. ergo videtur secus in alijs,cum tantum de rege, vel imperatore loquatur,cum tamen iura scripta aliorum etiam constitutiones vocentur.d. §.cū itaque.& iii.dist.in c.j. Vt iura ad ɔcordiam reducantur,consonat vt dicamus q̄ propriè constitutio sit in principe. in alijs large sumatur.vt Abb.dicit.¶Prędicta cōclusio sic comprobata limitatur secundum And. Sic.hic nisi inferior à principe haberet potestatē
14 condendi ius ciuile. † quia tale ius ciuile inferioris, etiam constitutio propriè appellaretur per tex. in c. j.iij. di. vbi dicitur q̄ constitutio ius ciuile appellatur . secus ergo secundum eum , in infe-
d riore, qui non potest facere ius ciuile, sed pretorium.[d] iuxta notata per Bar.in l.v.in prin.de verb.obli.quia dū tex. in d.c.j.inquit. Ius ciuile appellatur. secūdū eum, videť excludere pretoriū.Sed ista ponderatio non satisfacit.quia ibi manifeste patet q̄ ius ciuile nō dř,ad differentiam iuris prætorij . sed ius ciuile accipitur pro toto iure ciuili, ad differentiam constitutionis ecclesiasticę. prout in principio ibi distinguitur,q̄ constitutionum alia ciuilis,alia ecclesiastica . Preterea non dicitur ibi , q̄ ius ciuile dicatur ɔstitutio, prout iste arguit . sed econtra bene dicitur , q̄ constitutio ciuilis, ius ciuile appellatur. Et dato q̄ diceretur, potest itelligi largo mō. prout Abbas intelligit tex.in d.§.cum itaq;. j. di. Et ita indistinctè remanet firmata communis opinio , q̄ in inferioribus à principe
15 largo modo dicatur constitutio . ¶ †Vlterius tamen cogitanti, vř dicendum q̄ statutum episcopi, vel marchionis.& sic inferioris à
c principe, propriè tamen dicatur constitutio[e]. quia teminus iste,
16 constitutio,generalis videtur,cum pro † quadam ordinatione,& decreto accipiatur.vt colligitur.j.di.in d.c. consuetudo.§.cū itaq;. vbi constitutio ius scriptum dicitur, ibi, constitutio siue ius appellatur.& in l.j.ff.de priua. delic.in princ. & in c. lex est ɔstitutio scripta.j.distin.facit text.in c.j.iij. distinctione, vbi textu.distinguit plures species constitutionum,& in cap. fina. de rebus eccle.non alienan.ibi,non constitutio.sed destitutio.& iiij. dist. i princip.ibi,
f constitutionis legū.& sic patet quòd cōstitutio,est genus.[f] & ideo
17 quęlibet species constitutionis, est propriè constitutio. † quia species propriè sub genere continetur. vt not.Bald.in l. ij. C. de iure
g aureo. anulo.[g] & facit rubrica hic , quæ simpliciter loquitur de constitutione.iuncto c.cum omnes.& c.cum M.infra eo. tit. Non obst. q̄ propriè in principe sit constitutio . quia nō per hoc excluditur quin etiam in alijs inferioribus dicatur propriè constitutio. Et ad hoc facit. quia dicitur ɔstitutio principis cum illa qualitate,
h vt habetur in rubrica de consti. princ.[h] & sic ēt dicitur constitutio episcopi vel alterius. Nam in istis propriè dicitur constitutio. Nō ob.q̄ immo absolute,& quodam iure speciali in principe dicatur constitutio, dū dř, hę sunt, quę constitutiones appellantur.quia ista verba referunt ad rubricam , & sic supplentur constitutiones principum. Secundo, & melius rňdetur,q̄ iura pręalleg.loquunť de ɔstitutionib.in principe,ad drīam legis,vel senatusconsulti, & aliarū specierū iuris scripti de quib.ibi loquiť,& sic specialiter ibi accipitur cōstitutio prout distinguitur à lege, vel senatusconsulto. secus vř si absolute consideretur.quia est genus, vt dixi. & hoc in simili Abb. dixit, in c.ius generale.j. di. & Mod. referunt ibi . Vel tertio,& postremo,dici pôt,q̄ cōstitutio propriè accipiatur prout in principe ɔsideratur , & in genere,pro decreto, & ordinatione. & tū propriè,vt de adoptione hř.l.j.& ij.ff.de adop.& no. Abb.i c. Rodulphus,per illum tex.in j.col.j.de rescrip.Nec ob.text.in d.ca. constitutio.dum ibi dř q̄ rex,vel imperator tantum constituit. q.a taxatiua tātum,ponitur ad exclusionem senatusconsulti, de quo supra proximè loquitur, in quo plures interueniunt.sed constitu-
18 tionē solus imperator.facit.† nam illa dictio,tm̄,non excludit casus similes.l.ob ęs.C. de pręd. min.& alius inferior in h̄ similis videtur,cum habeat potestatem legis condende .

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Constitutio. Vide hic per Fely.in j.no. Quid differat constitutio à lege, vide Ias.in l.constitutiones.C.de iur.& fac.ign.nu.j.
b ¶Syl.Ald. Rege. Vide Boscum hic colū.xij.& sequen.vbi d.sputat.Intellige tamen de rege non recognoscente superiorē,vt hic per Rip.col. vj. vbi extendit ad oēs nō recognoscētes superiorē,& q̄ rex in regno suo sit imperator, vide Gomesiū i c.j.nu.xxxiij.de const.lib.vj.& tradit idē Deci.in consi.cxc.quoniam.col.vj. nu. x.Soz.cōs.iij.pe.col.lib.iij.Dec.in consi.cclxix.consulbus. col.iij.Parisi.cons.xxxj. nu. cvj.libro j.Ias.in l.hac consultissima. §.ex imperfecto.C.de testa.nu.iij.
c [illegible]
d ¶Syl.Ald. Pretorium. Vide Ias.insti.de act. in §.sed iste.in vj.colum.insti.de act.& Bulga.in rep.rub.C.qui admit.in ij.col.vbi tenet contra Bar. ibi.
e ¶Syl.Ald. Constitutio & ideo si compromissum sit vt iudicetur ŝm cōstitutiones. verificabitur ēt in his.Abb.in c.iij.in iij.not.de eo qui mitti.in rub.de consue.& hīs facultatē dispensandi super irregularitate cōtracta ex constitutione,dispensabit ēt in his,vt i simili voluit Cal.i ti.de cōst.cōs.xvj. & in cōs.xix.i ti.de regul.
f ¶Syl.Ald. Genus. Ripa hic fol.viij.limitat in odiosis.
g ¶Syl.Ald. Anulo. Optime declarat Boe.in topicis.li.ij.fol. xxxiiij. Dec. in c.si clerici.§.de adulterijs.col.ix.de iud.in rub.ff.de iurisd.om.iud.
h ¶Prin.[illegible]Damnat hic Boscus.col.xj.

a Secundo quæritur. vň dicať ɔstō.[a] †Et prīo Abb.
1 ɔcludit q̄ in p̄ncipe ꝑpriè dř constitutio, quasi communis statuitio quia lex debet esse communis. iiij. distin. erit autem lex.& posteriores . hic sequuntur. Sed ista ɔclusio vř contra text. in §.sed & quod principi.in versic. plane inst.de iure nāli, vbi patet q̄ in principe dř ɔstō, licet nō sit cōis,dū ibi in prīo dř,hę sunt, q̄ ɔstōnes appellanť.& postea dicit,
b plane ex his q̄dā sunt ꝑsonales . ergo ista expositio nō vř ḡnalis.[b] Preterea ista rō, q.a lex dēt esse cōis.ēt militaret in inferiorib.à p̄ncipe,& sic soli principi nō ɔueniret.cuius ɔriū Abb. sentire vř, dū spāliter loquiť i principe. ¶Secunda ɔclusio est q̄ ɔstitutio dicať
c in principe à con. q̄ est simul,[c] q.a simul cū ɔcilio procerum legē facit.l.humanū. C. de leg. in c.per venerabilem. §.rationibut.qui filij

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Constitutio. Vana videtur dubitatio Doc.cum sit verbale à verbo constituo,quod significat decernere,& statuere. Ita in priuato ficut in principe.
b ¶Syl.Ald. Generalis. Damnat hic Boschus colū. xv.item Ferrectus.nu.viij.vbi reprobat etiam sequentem responsionem .
c ¶Syl.Ald. Simul. Vel ex eo quod omnes complectatur. vt dicit Maresco.in rub.eo. titu.li.vj.colum.quinta.

20 filij sint legi.& Abb.ibi no.illum tex.† q Papa nō potest ardua ex-
a plicare sine consilio Cardinalium,[a] & no.Bal.in l.cum multa.C.
de bon.quæ lib.& est dictum Io.mona.in c.super eo.de hæreticis.
in.vj.& tenet Car.in repe.c.perpendimus. col.vj.de sen.excō.cum
sim.vt tradunt And.Sic.& Mod.hic,& latius idē And.Sicu.prose-
quitur in tractatu Cardi.in.ij.q.j.partis prin.& in consi.j.ex sacris.
in secunda & tertia car.in.j.li.Sed tñ cōmunis opi.in contrarium
b est,[b] vt dicit doc.in d.c.super eo.videlicet q solus Papa possit,[c] fa-
c cit text.in c.cuncta per mundum.ix.q.iij.ibi,absque vlla synodo.
21 † nam Papa liberam habet potestatem,cle.ij.vt lite pendente c.ij.
de præben.in.vj.& c.significasti.in fi.de elec.ergo alios nō tenetur
requirere,iuxta gl.in cle.dudum , in verbo libere, de sepul.& est
gl.quæ hoc tenet in c.fundamenta,in.§.decet.in verbo, cōtigerit.
de elect.in.vj.cum simi.vt cōgerunt Moder.hic.& hoc cōmuniter
22 tenetur,vt dicit Io.de Ana.in c.firmissime, de hæreticis.† Et inter
d alia dicitur q Papa solus potest facere Cardinales,[d] vt not.Io.An.
in c.sane . de conuer.coniu.& Ant.de But.ibi sequitur, & ad hoc
allego gl.notabilē in cle.ne Rom.in verbo, potestatis quā ibi do.
23 Abb.ponderauit. de elec.† Et quantū ad propositū nostrum q so
e lus princeps legē facere possit, est text.in l.fi.C.de legi.[e] & Albe.
ibi,& in rub.eo.tit.dicit q ista est cōmunis opinio , & q ita serua-
tur,& idem Pau.de Ca.in d.l.humanum . in fi.Ex quo infertur q
ista secunda expositio nō videtur bona,quia non est verum,q cō-
silio procerum debeat princeps constitutionē facere,& istud etiā
dicunt doc.hic.¶ Sed vlterius aduertendū est,q etiā dato q consi
lium procerum requireretur, ista tamen expositio non satisfacit,
24 licet doc.aliter sentire videantur,† quia constitutio facta à Princi
pe de cōsilio procerum, ipsi Principi ascribitur,nec aliquo modo
à consulentibus fieri videtur,arg.l.aliud est vendere,aliud est ven
denti consentire.ff.de reg.iur.& est quod no.Bal.in l.ij.in.xx.q.C.
de rescin.vend.& ideo cōstitutio facta à Papa cum cōsilio Cardi-
f nalium,& concilij,dicit constitutio Papę,& non [f] concilij [g] c.licet
g euitāda. de elec.no.Abbas in c.j.de pac.& in c.j.de sponsa.cum si.
h vt dixi in c.j.de iudi.in prin.¶ Tertio Abb.[h] concludit, Si constitu
tio largo modo accipiatur,dicitur à con,quod est simul, quia oēs
de cōgregatione simul statuunt. Sed ista conclusio ēt non satisfa-
cit,quia hoc modo nō potest large dici cōstitutio, ex quo nō con-
uenit Principi,qui solus constitutionē facit, nec cōstitutioni, quā
legatus facit, iuxta no.in c.fi.de offi.lega.Item nō consonat q alia
sit etymologia quando vocabulū stricte, & alia quando vocabu-
lum large accipitur , prout Abbas præsupponit, & patet in iuri-
bus,in quibus habetur de etymologia vocabuli . Et ideo conclu-
dendum videtur,q cōstitutio tam in Principe, quàm in inferiore
pro ordinatione,& decreto accipiatur. Et dum Abbas in ista ter-
tia conclusione dicit q omnes de congregatione ita statuunt, in-
telligitur interpretatiue de maiori parte, quæ omnes representat
25 l.quod maior.ff.ad munici.¶† Postremo ad omnia supradicta de
etymologia vocabuli aduertendum est, quia etymologia nō de-
bet impugnari ex eo q non valeat argumentū ab ipsa etymolo-
gia,vt patet in mutuo l.ij.§.mutuū.ff.si cer.pet.In testamēto instit.
de testa.in prin.In possessione l.j.in prin.ff.de acqui.pos.cum vul-
garibus . Sed respōderi potest,q in dictis casibus,& similibus, est
etymologia legislatoris quæ impugnari non pōt, cum illi necessa
rio standum sit.secus in illa,quę traditur à doctoribus,quia debet
talis fieri, vt valeat argumentū, quia nomina debent esse conse-
quētia rebus.§.est & aliud genus.insti.de dona.& facit tex.in l.tu-
gurij.de ver.sig.Vel secūdo rñdet, q in casibus supradictis vbi est
vocabulū,etymologia cōcurrit,vt in mutuo,& testamēto,& simi-
libus,nō sic in casu isto vbi est cōstitutio, quæ nō est cōmunis,nec
simul statuitio,vt.s.dictū est in Principe, & in inferioribus, q soli
constitutionē faciunt,& sic etymologia in casu nostro habet se in
minus,quā vocabulū,sed in supradictis casib⁹ se habet in plus.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Cardinalium.Hanc quæstionē late disputat Ioan.Cro.in rubr.eo.lib.vj. vbi limitat, & latius eam prosequitur Ioan.Hier.Albanus Bergomen.in tracta. de cardinalatu.in.xxxix.q.vbi nimium indulgenter loquitur.

b ¶Syl.Ald. Contrarium est. Contrarium tamen tenet hic Bosch.col.xvij.in fin.& Ferre.hic disputat, tandem tenet communem num.xiiij.Bosch.tamen hic ampliat.x.modis,co.xx.& seq.& limitat.iiij.modis.vbi videndum.

c ¶Solus Papa possit. Tamen Fran.Ripa hic.nu.xx.late distinguit. vide Ioan.Gerson. in tracta.de potesta.ecclesiæ.

d ¶Syl.Ald. Cardinales,Idē Fely.hic tenet cū Dec.& Hier.Alba.in d.trac.de Cardi. q.xliiij.Sed contrarium tenet Fere.nu.xij.quod vidi seruari.

e ¶Syl.Ald. C.de legib.Ad idem tex.in l.ij.§.si quid vero.C.de veter.iur.enu.

f ¶Hier.Gigas. Et non. Quæ constitutio dicatur concilij, & quæ Papæ, vide per Abba.in c.consensus, de reb.eccle.non alienan.& per Fely.in c.j.vers.quarto nota ibi.Et dñs meus D.Antonius Burgos hispanus solitus erat dicere cum legeret Bononiæ, q quęlibet cōstitutio facta in generali concilio siue præponeretur siue non nomen Pontificis,conciliaris est. & ad hoc allegabat ipse c.cum in officijs,iuncto c.relatum, de testa.

g ¶Syl.Ald. Concilij. Late idem Dec.in c.j.in prima lectu.in prin.infra de iudic.in c.at si clerici.§.de adulterijs.col.iiij.eo.tit.Alcia.in d.c.j.

h ¶Syl.Ald. Tertio Abb.Hæc fuit Hostien.vt per Bosc. hic, col.xxij.qui damnat dicta Decij hic col.sequen.

26 **Tertio,& vltimo.** † quęritur, an de essentia legis
a scriptura requiratur?[a] Articulus
esset disputabilis,& primo pro parte negatiua,quam Abb.tenet,
facit tex.in c.j.de renun.lib.vj.& Do.ibi in prima col.ver.nunquid
scriptura, ponderauit illum tex.dum ibi statutū prius factum re-
ducitur ad scripturam propter timorem obliuionis . Sed ille tex.
nihil facit,quia nō præcipitur ibi q reducatur in scriptis, sed inter
alias constitutiones,erat enim prius extrauagans illa constitutio,
b in scriptis tñ, prout solitum est fieri.¶ Secundo facit, [b] quia sola
voluntate Principis fit constitutio.§.sed & quod Principi, insti.de
iure natur.ibi,quod principi placuit.& ibi cognoscēs decreuit.&
in l.j.ff.de cōsti.prin.ergo scriptura non vr̄ esse necessaria . Sed re-
spondetur,q illa verba nō accipiuntur ita simpliciter, sed intelli-
guntur eo respectu,q sola voluntate principis lex cōstituit̄, absq;
alia rōne,quia in his,quæ sunt iuris positiui, est pro rōne volūtas,
debet tñ talis voluntas apparere debito modo , vt p gl.in d.§.sed
& quod principi,in verbo, placuit, & ideo intelligit scriptura in-
terueniente,prout requiritur.& hoc patet,q̄a talis cōstitutio prin
cipis ius scriptum dicitur.§.constat.institu.de iure na.gen.& ciui.
¶ Tertio videt̄ tex.in c.j.de iureiu.in.vj.ibi,nisi iurent statuta & cō
stitutiones ipsarum ecclesiarum scripta,& non scripta . Videntur
ergo esse aliqua statuta non scripta.ergo scriptura necessaria non
videtur.Sed responderi potest q illa verba,non scripta,intelligun
tur pro consuetudine,de qua supra proxime dixi. & no.ibi glo.in
verbo,scripto. Vel etiā intelligi potest scripta vel non , scilicet iu-
ra quod in idē recidit. ¶ Quarto tex.in c.si quis.j.q.vij.ibi in princ.
dum inquit traditionem ecclesiasticam scriptam , vel non scriptā
violat.Sed potest responderi q illud verbum,traditionem.satis ve
rificatur in consuetudine.quæ est ius non scriptum. Vel secundo
loquitur ibi eo respectu , vt sit scripta , vel non scripta inter aliās
constitutiones.¶ Quinto facit tex.in c.institutionis.xxv.q.ij.ibi, si-
ue quæ scripto decernimus, siue quæ in nostra præsentia vident̄
esse disposita, nam prout in principio ibi colligitur, loquitur de
decretis summi pontificis. & præsupponit̄ q valeant sine scriptu-
ra.Sed respondetur q loquitur in priuilegijs. vt colligitur in prin-
27 cipio ibi,quæ sunt priuilegijs, & ordinatione disposita,† quo casu
in priuilegijs scriptura non requiritur, glo.in clem.dudum.§.nos
28 etenim.de sepul.† Vel secundo loquitur in sententia principis, in
qua scriptura non requirit̄.vt per gl.in c.fi.in verbo, illustrium,de
re iud.in.vj.& glo in d.c.institutionis . hic dicit, q loquitur in sen-
tentia . Vel tertio videt̄ loqui ibi de dispositis ab alijs in præsentia
Papæ, & de scriptura nihil dicit̄.¶ Sexto facit text.in l.ij.§.hæc di-
sputatio. & in.§.nouissime.ff.de ori.iu.vbi responsa prudentum di
c cuntur ius sine scripto.Sed rñdetur q [c] ille text.loquitur antequā
data essent responsa.quo casu disputabatur,& sic non erat ius scri
ptum,hoc est non firmatum,neque determinatum.quia in inter-
pretatione futura consistit . secus post data responsa , & firmata,
quod ius scriptū dicit̄.§.cōstat.in verbo responsa prudentū, instit.
de iure nat.& ita patet q ille tex.parū facit . ¶ Septimo facit text.
in.§.singulorū . insti.de re.di.dum ibi dicit̄ q leges scribi ceperūt.
ergo videt̄ q essent priusquā scriberent̄. Sed ille text.videt̄ potius
probare cōtrariū. quia immo scriptura ibi cōiuncta videt̄ essentia
legis.& hoc patet dū ibi dicit̄ de magistratibus, qui creati fuerūt,
& prius nullo modo erant.ita ergo illa verba,scribi ceperunt , in-
telligi debet q essentiam à scriptura caperent. ¶ Octauo, quia in
diffinitione legis,de qua habet̄ in.§.cōstat. in versi.lex est, de scri-
ptura nihil dicit̄.ergo nō vr̄ de essentia legis,scriptura. Sed respō-
deri pōt q immo de scriptura ibi dr̄, ex quo ibi lex ponit̄ sub capi
tulo iuris scripti. vt patet ibi in d.§.cōstat. & .j.dist.in c.lex est,dr̄ q
lex est constitutio scripta.Præterea in diffinitione apud legislato-
rem non ponuntur omnia,quæ in re diffinita requiruntur.vt not.
29 in l.j.ff.de test.& in l.j.§.j.ff.de tutel.¶† Nono, quia lex in rōne cō-
sistit.j.di.c.consuetudo.ergo vr̄ q scriptura non requiratur.sed dic
q sola ratio nō sufficit,sed alia requirunt̄. & tex.in d.c.cōsuetudo,
loquit̄

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Requiratur.Vtilitas. huius disputationis est,quia si liber cōstitutionum perderetur posset dispositio probari testibus, Rota dec.ccxlvj.in not.& duas alias vtilitates considerat hic Ferrec.nu.xv.

b ¶Syl.Ald. Facit. Hoc argumento vtitur Bar.in l.de quibus, in repeti.col.v.circa med.ff.de legib.

c ¶Syl.Ald. Sed rñdetur q.Male intelligit Deci,quia ille tex.dicit sine scripto venisse illud ius ab initio , postea vero memorie cā cōpositā esse illā fori disputationē vt in testō nūcupatiuo dr̄,ita intelligit ibi Zasius , cuius intellectus mihi nō placet, quia intelligo q venit ab initio sine scripto eo q tales rñsiones nō scribebant̄ in formā legis sed pro casuū decisione, & hoc est quod dixit venire sine scripto ibi.

loquitur reſpectu conſuetudinis, in qua ratio conſideratur abſq;
30 ſcriptura. ſecus videt̃ in lege, prout ibi colligitur. ¶ † Decimo arguitur ꝙ ſn̄ia principis habet vim legis generalis l. fi. C. de legi. in c. de cauſis, de re iud. ſed in ſn̄ia principis ſcriptura nõ requiritur, ſm̃ gl. in c. fi. de re iu. in. vj. ergo in effectu videtur dari conſtitutio abſq; ſcriptura. Sed rñderi põt, ꝙ dũ dr̃, ſn̄ia lata à principe habet vim legis. hoc intelligitur, ſi alia concurrunt, quæ in lege ſunt ne-
c ceſſaria. & ſic intelligit̃, ſcriptura interueniente, prout requiritur. Et dũ dicit̃, ſn̄ia non requirit ſcripturam, hoc eſt verũ in ſn̄ia ſimplici. ſecus videt̃ qñ habet vim legis. ¶ Vndecimo facit text. in l. ij. §. exactis. ff. de ori. iu. vbi dicit̃ ꝙ leges. xij. tabu. redactæ ſunt in ſcriptura, & poſite pro noſtris, vt apertius perciperentur. ergo videt̃ ꝙ ſcriptura ſolũ requirat̃ pro maiori notitia, & ita, arguit Are. hic. Sed rñdet̃, ꝙ ſolũ dicit ibi, ꝙ poſite fuerunt pro roſtris vt apertius perciperentur, & non dicit̃ ibi ꝙ propter hoc facta ſit ſcriptura, & ibi præſupponitur ꝙ ſcriptura prius eſſet in legibus. xij. tabularũ. ¶ Duodecimo, & vltimo, quia lex tenet eo, ꝙ iudicio populi recepta ſit l. de quibus, ff. de legi. ergo non videt̃ neceſſaria ſcriptura. quia iudicium populi ſufficit, vt ẽt Are. dicit. Sed rñdetur, ꝙ intelligitur de iudicio populi debito modo declarato ſicut ſupra dictũ
a eſt de ſententia principis. Et iſtã partem [a] firmauit late Ioã. And. in regula, nemo poteſt. de reg. iur. in. vj. Domi. in d. cap. j. de renũ. in ver. nunquid ſcriptura. Ant. de But. poſt Io. And. in c. fi. col. iij. de conſue. & Albe. poſt Cyn. in rub. C. de legi. ſentit Bart. in l. humanum. C. de legi. & tenet Rota in. j. deciſi. in tit. de conſti. in nouis.

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Iſtam partem. Ampliat hic Boſchus co. xxviij. & limitat co. pe. & ꝙ hæc opin. ſit communis, vide Mareſco. in rub. e. li. vj. col. iiii. in princ.

a **In contrarium.** Vero pro parte [a] affirmatiua, ꝙ ſcriptura ſit neceſſaria, plura offerunt̃. ¶ Primo, tex. in l. humanũ. C. de legi. vbi dicit̃, legẽ debere dictari,
31 & ſic ſcribi. Sed rñdet̃, † ꝙ ẽt dictari dicit̃, quod viua voce diſponitur l. dictantibus. C. de teſta. Vel ſecundo, illa forma, ſm̃ Bart. ibi, non videt̃ neceſſaria. Vel tertio, habet̃ reſpectus ad cõem obſeruantiã, quæ eſt, ꝙ reducat̃ in ſcriptis, non ꝙ ſcriptura ſit neceſſaria, vt. j. dicam. ¶ Secũdo, quia lex, vel conſtitutio dicit̃ eſſe ius ſcriptũ. §. cõſtat, de iure naturali. Sed dic ꝙ ius ſcriptũ dicit̃ ad differẽtiã cõſuetudinis, quæ eſt ius non ſcriptũ prout ibi diſtinguitur. nõ ꝙ eſſentia legis in ſcriptura conſideretur. Et eodem modo rñdet̃ ad tex. j. diſt. in c. lex eſt, vbi dicit̃ ꝙ eſt conſtitutio ſcriptę. nã ad differentiã cõſuetudinis intelligit̃, de qua ſupra dixit. ¶ Tertio facit text. in l. leges. C. de legi. vbi præſupponit̃ legem eſſe ſcriptã. & in
32 c. conſuetudinis. xj. diſtin. ibi, legem ſcriptã. † Sed reſpondet̃, illud eſſe ad faciliorẽ probationẽ. vt in l. contrahitur. ff. de pigno. Vel ad differentiã conſuetudinis, vt dictũ eſt. ¶ Quarto, quia ſi ſcriptura non eſſet neceſſaria in lege, nulla eſſet differẽtia inter legẽ & cõſuetudinem, quæ hoc modo diſtinguit̃. vt in iuribus ſupra allegatis. Sed dic ꝙ illa differẽtia ſcripture procedit habito reſpectu ad cõem contingentiam. ſicut alibi in l. cõtractus. ff. de reg. iur. fit differentia inter cõmodatũ & depoſitũ, propter cõem cõtingentiã. prout illũ tex. declarat Bart. in l. quod Nerua. in. xij. q. ff. depoſiti. & illa ſcriptura vt. ſ. dictum eſt, ad faciliorẽ probationem requiritur. Et remota ſcriptura, remanet tamẽ differentia inter legem & cõſuetudinẽ: quia ſolo conſenſu lex conſtituitur: ſed in cõſuetudine plures actus requirunt̃, & tempus, & tanquã tacitũ ab expreſſo, conſuetudo à lege diſtinguitur: vt no. in l. de quibus. ff. de legibus. ¶ Quinto, quia, vt dictũ eſt, diſtinguitur ius ſcriptũ à non ſcripto, d. §. conſtat, & in c. lex eſt. j. di. & in. §. præallegato. cum itaq;. Sed in iure nõ ſcripto videt̃ de ſubſtantia ꝙ nõ interueniat ſcriptura. ergo pariter econtra, in iure ſcripto ſcriptura neceſſaria videt̃. Sed reſpondet̃, ꝙ illa non eſt ſubſtantialis differẽtia, vt dictum eſt, ſed
33 cõem reſpicit contingentiã. † Et patet, quia ẽt in cõſuetudine in-
b teruenire põt ſcriptura, & tamẽ nõ deſinit eſſe cõſuetudo. [b] vt no. Bar. in l. de quibus. col. iiij. ff. de legi. & Ant. de But. in c. fi. de cõſue. col. v. ¶ Sexto facit tex. in d. §. conſtat, dum inquit, ꝙ conſtat ex ſcripto. ergo immediate videtur habere eſſentiam ab ipſa ſcriptura:
34 † qa dictio ex, [c] cauſam immediatã ſignificat: vt no. in l. nõ dubiũ.
c vbi Bar. C. de legi. in l. eo tẽpore. §. fi. ff. de pecu. facit tex. in l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur. Sed reſpõdet̃, ꝙ reſpectu probationis ad differentiã conſuetudinis immediate ex ipſa ſcriptura hoc cognoſcitur, & probatur: ſed per hoc non infertur: ꝙ ſcriptura de ſubſtantia ſit. ¶ Septimo probatur in. §. ſingulorum, inſti. de rerum diui. vbi leges ſcribi ceperunt. & in. j. di. in. §. ex his omnibus, ibi, nomine legis humane, mores iure ſcripti, & traditi intelligantur. Sed dicendum eſt ꝙ iſta, & ſimilia iura, habent reſpectũ ad cõem contingentiã, quæ eſt ꝙ leges ſcribantur: non tamẽ ſcriptura videtur eſſe de ſubſtantia, ſed fit ad faciliorẽ probationẽ. ¶ Octauo, quia conſtitutio accipit nomen à ſcriptura d. §. cum ita, j. diſt. vbi dicit̃ ꝙ illa eſt conſtitutio, quæ in ſcriptis redigitur: ſed, vt dixi, loquit̃ ibi ad differentiã conſuetudinis, vt ibi patet: non ꝙ abſolute conſtitutio ab ipſa ſcriptura nominet̃. ¶ Nono facit tex. in l. in ciuile eſt, ff. de legi. ibi, niſi tota lege perſpecta, &c. quia debet promulgari publice c. j. de poſtul. præla. & iſta videntur ſcripturã requirere. Sed reſpondetur ꝙ iſta, & ſimilia iura procedunt habito reſpectu ad cõem obſeruantiam, & ad id, quod cõiter contingit, vt. ſ. dictũ eſt. ¶ Decimo facit tex. in l. imo. in fi. ff. de legi. dum ibi dicitur ꝙ adeo præualet autoritas conſuetudinis, vt non fuerit neceſſe ſcripto illam cõprehendere: ergo à ꝯrio ſenſu videt̃ ꝙ in lege ſcriptura ne-
35 ceſſaria ſit. † Sed reſpõderi põt ꝙ neceſſe, ibi exponitur pro, vtile, vt in l. j. ff. de nego. geſt. Vel ſecũdo, neceſſaria eſt ſcriptura, vt trãſeat in notitiã, & vt obſeruetur, nõ autẽ vt ſit de eſſentia ipſius legis ꝑ ſupradicta. ¶ Vltimo facit text. xix. q. ij. in c. due ſunt, in prin. vbi dicit̃, ꝙ lex publica eſt, quæ à ſanctorum patrũ ſcriptis eſt confirmata. Sed reſpondet̃ ꝙ illa confirmatio arguit ꝙ prius valeret: vt not in c. inter dilectos, de fide. inſtru. licet aliter dicat Aret. hic. Et ex his patet quod articulus eſſet diſputabilis. & iſtam partem tenent Bal. & Andr. ſicu. hic. & Saly. in d. l. humanum, cũ ſi. vt proſequuntur Mod. hic. Sed concordando opi. Bal. in l. humanum. C.
36 de legi. † diſtinguit ꝙ ſcriptura non eſt de forma ſubſtantiali legis, eſt tamẽ de forma accidentali, ad inducendam obligationem ex lege. & ſequitur Petr. de Anc. in regula, nemo. de re. iur. in. vj. in fi. & idem in effectu voluit Bal. hic, qui dicit ꝙ ad primordiale eſſe ſcriptura non requiritur, ſed ad obſeruationẽ: quia aliter nõ poſſet innoteſcere, nec publicari: vt patet in. ll. xij. tab. Andr. ſicu. reprobat hoc dictum Bal. & dicit non eſſe verum, ꝙ propter obſeruationẽ legis ſcriptura neceſſaria ſit. Et hoc patet, ſm̃ eum, in cõſuetudine, quæ ligat, & obſeruatur, & tñ nõ ſcribit̃: ergo pro obſeruatione ſcriptura neceſſario non requirit̃ §. & nõ ineleganter. inſti. de iure naturali. Sed rñderi põt, ꝙ in conſuetudine alia ratio eſſe vr̃: quia longo tẽpore inducit̃. ideo facile innoteſcit: non ſic in lege, quæ momento expedit̃. Et ideo quod Bald. dicit, videt̃ recte procedere, & cũ eo videt̃ concordare Aret. qui diſtinguendo cõcludit ꝙ ſcriptura nõ requirit̃ ad eſſentiã legis, ſed ad neceſſitatẽ probationis. ¶ Vlterius tñ vr̃ ꝙ eſſentia legis non poſſit diſtingui, & ſeparatim conſiderari ab obſeruatione, prout Bal. & doc. dñt, quia finis legis eſt, ꝙ liget l. j. ff. de legi. vnde licet ſn̄ia legis ſit prius quã obſeruantia: tñ videt̃ ſuſpenſa in futurũ euentũ ſcripture, & publicationis: arg. tex. notabilis in l. qui abſenti. ff. de acqui. poſ. facit tex. in. §. in his autem, inſtit. de contrahen. emp. vbi ante ſcripturam venditio non habet perfectionẽ, & eſſentiã eius. & ad hoc vr̃ text. in c. in illis. §. j. di. iiij. ibi dũ inquit, leges inſtituunt̃ dũ promulgantur. ergo ante promulgationẽ leges nõ videntur. Ad idẽ bene facit text. in auc. vt factę noue conſtitutiones. §. j. colla. v. vbi diſponitur, cõſtitutiones ex illo tempore valere, ex quo factæ ſunt manifeſte. ergo prius nõ vñr valere, nec habere eſſentiã legis. Vnde cõcludẽdo dicamus, ꝙ ſcriptura nõ eſt de ſubſtantia. quia ſine ſcriptura, & ſine publicatione valet lex, & ligat ſtatim, ſi conditor velit. vt per glo. in cle. ij. de hære. no. in c. ij. j. eod. Sed in dubio, qñ non conſtat de mente conditoris, intentio eius videt̃ ſuſpenſa, donec fiat ſcriptura, prout conſuetum eſt. & tali caſu non videt̃ ꝙ prius dicatur eſſe lex, per ſupradicta. ¶ Ex ſupra ſcriptis notandum eſt,
37 † ꝙ gratia & priuilegium bene valent abſq; ſcriptura. vt probatur in c. inſtitutionis. ſ. allegato, & in cle. dudũ. §. nec etenim. de ſepul.
38 † Vnde ſi Papa pronuntiauit aliquem eſſe epiſcopum alicuius ciuitatis, ſtatim epiſcopus eſſe dr̃. vt no. Bal. in d. l. humanũ. in fin. &
39 ſtatim † ꝙ dicit, fiat, gratia ſtatim perfecta [d] eſt, vt idem Bald. dicit
d in l. fi. in princ. C. de cõmu. ſer. manu. & in l. fi. col. ij. ver. & ideo fuit quæſtio.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Pro parte. Hanc opi. tenet Bar. in l. j C. quæ ſit lon. cõſue. col. v. in fi. ij q.

b ¶Conſuetudo. Vnde recipit interpretationem etiam à veteri modo, ante ſcripturam & alios effectus.

c Hier. Gig. Ex. Dictio, ex, denotat cauſam immediatã, adde Bal. in c. iniuria, in fi. de pace iur. fir. & Bar. in l. non dubium. C. de legib. ver. not. ꝙ dictio ex. & ibi etiam per Bal. ponit Abb. in c. inter dilectos, de fi. inſt. ver. no. ibi, ex eo. Et de iſta dictione ex. ponit Aret. in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulga. & pupil. & Bar. in l. liberorũ. ff. der verb. ſig. ver. quero ſi in aliqua. vbi querit an nepotes veniãt filiorũ appellatione, qñ fit mẽtio in aliqua diſpoſitione de filijs ex ſe natis. Et iſta dictio, ex, denotat etiam qualitatẽ Bal. in l. ex arrali. C. de act. emp. & dicit Fel. in c. placuit, in ver. & dum iſte text. ꝙ iſta dictio ex, appoſita termino, vt puta ſi dictũ eſt ex tali die, facit vt dies termini nõ cõputet̃ in termino. allegat Bal. i l. à caligato milite. C. de nupt. & iſta dictio ex, facit vt tẽpus de momẽto ad momentũ nõ cõputetur, vt dicunt doct. inter quos Dec. in c. ſup eo, de appellatio. infra, licet loquantur de dictione A. tñ dictio à, & ex. ſunt eiuſdẽ naturæ, vt no. doct. in l. j. ff. ſi quis cautio. & de iſta dictione ex, vide Alex. in l. petens. in verſi. ſed hoc eſt violare. C. de pact. & Pau. de Caſtro, in d. l. nõ dubiũ, in verſi. in tex. ibi. C. de legi. & per eundẽ Pau. in l. j. in verſi. Quinto notabi. C. ſi ſeruus exter, ſe emit manda.

d ¶Syl. Ald. Perfecta eſt. Vide Domi. in conſi. lxv. in fi. & Fel. hic col. iij.

quæstio. C. sent. rescin. nõ pos. in l. si qua per calumniam. col. ij. ver. deinde vos videtis. C. de episco. & cler. & in l. falsus. col. vij. in ver.
40 scias. C. de fur. & ideo si post gratiã factã solo verbo,† Papa moriat, grã nõ expirat. debet tñ literæ successoris facere mentionẽ de di-
41 spositione pdecessoris. vt Bal. cõcludit i d. l. humanũ, in fi.† Et ista cõclusio pcedit, qñ grã fuit facta simplr. secº si deberet fieri p aliũ
a cui cõmitteret.[a] vt no. Bal. tradit in l. fin. col. j. ver. sed pone q princeps. ff. de cõsti. prin. & in notabili casu cõsuluit Old. i cõsi. cccxxxiiij.
42 factũ tale est. col. ij.¶† Secũdo, pdicta cõclusio locũ habet q tũ ad validitatẽ & essentiã grẽ, vel priuilegij. Sed quo ad pbationẽ, scriptura necessaria est, vt tenet Bal. in d. l. humanũ, in fi. & i d. l. si qua per calũniã. & idẽ Bal. p illũ tex. in fi. in l. idẽ Vlpianus, ff. de excu. tuto. & hoc ẽt in magnis priuilegijs Bal. dicit in c. cõstitutus. col. pe.
b in fi. de rescrip. & idẽ tenet Car. in pemio[b] cle. ver. nec sane. in fi.
43 & no. Abb. in c. nosti. in vlt. no. de elec.† vbi inquit q hodie nõ sufficeret pbare p testes q Papa pnunciauit aliquẽ episcopũ ad hoc vt i ecclesia recipiat tanq eps, sed oportet q pbet p literas Papę. & idẽ Abb. in c. qualiter, in princ. de elec. Sed tñ in hoc cõtrariũ vr de
c iure videlicet q grã ẽt p testes pbari possit.[c] quia non reperit expressum in iure q iste sit de casibus, in qbº reqrat scriptura. ergo erit stãdũ regulæ q ponit in l. pactũ, quod bona fide. C. de pact. fa-
44 cit tex. in c. cũ Ioannes, de fide instru.† Et iõ videmº q collatio be-
d neficij pbat testibº.[d] vt no. Bal. p illũ tex. in c. ij. de rest. spo. & Rota
45 in decisi. xxxix. de pba. in antiquis.† Sic ẽt doctoratus testibus p-
46 bari põt. vt no. Bal. in proe. decretali. col. xiiij ver. mõ quero.† Et in
e gratia[e] hoc vr tenere Old. consi. cccxxiiij. in fi. s. allegato, & Rot. in decisi. v. in ti. de pba. in antiquis. & in vltima decisione de rescript. in antiquis. & hoc idẽ tenet Ang. per illũ tex. in l. j. in vltimo no. C. de sen. pas. & facit text. in d. cle. dudũ. §. nos idẽ. vbi tex. æquiparat priuilegiũ. & gratiam cõcessam verbo, vel scripto. ergo vr parificari q pbet scriptura, vel testibus. & p illũ tex. in d. cle. dudũ, vr tenere Bal. in c. constitutus col. pe. in fi. de rescrip. ibi tñ aliter dicit esse in magnis priuilegijs vt. s. retuli. Sed illud ad faciliorẽ probatiõnẽ
47 intelligendũ videt iuxta l. contrahitur. ff. de pign.† Et ad hoc etiã facit, q prioritas gratiæ, & priuilegij, testibus probari potest. vt per glo. in c. duobus in verbo, apparet, de rescrip. in. vj. & in c. si à sede.
48 in verbo, appareat. de præben. in. vj.† & facit text. in c. auditis, in princ. de restit. in integ. vbi per testes ampliatio priuilegij probat. ergo pariter idẽ videt dicendum de toto priuilegio. & facit tex. in
49 c. cum olim. de priuile.† vbi tenor amissi priuilegij probatur[f] testi-
f bus. pari ergo ratione nihil obstare videt quominus etiã à principio testibus probari possit, per supradicta.¶ Vltimo in hac rubrica ad verificationẽ septime conclusionis publicate, notandũ est, q licet sm cõem opinionem, à qua hactenus nullus discrepauit,
50 † rubrica, qñ habet orationẽ perfectã, possit allegari[g] pro text. vt
g no. Io. An. in addi. Spe. i ti. de disputat. & allega. §. fi. circa fi. & Ant. de But. s. in proe. col. pe. & Abb. ibi col. fi. cũ si. tradit Alex. in l. j. ff. si cer. pet. & idẽ Alex. cõs. lxxxiij. viso pcessu causæ vertentis. col. vij. li. iij. & in cõs. cxij. visis his. col. ij. eo. lib. Tamẽ cõtrariũ hac rõne breuiter suaderi põt, qa actus agentiũ nõ operat vltra eorũ intentionẽ l. non omnis. ff. si cer. pe. sed rubrica ponitur ad designandũ illud, quod in nigro cõtinet l. j. ff. si cer. pe. ergo non videt disponere. nisi quatenus in nigro reperitur. Confirmat hoc, quia rubrica videt habere relationẽ ad nigrũ. ergo non disponit, nisi quatenus in nigro reperitur. ar. l. in testamento. la. j. ff. de cond. & dem. facit quod no. Bar. in l. admonẽdi. col. ix. ver. pone q in libro, de iureiur. Et certe de iure contrariũ nõ reperitur. nã in rubricis, q allegantur pro tex. quę orationem habẽt perfectã, vt in rub. C. ne fide. do. dent in rubr. ff. quod quisq, iur. in rub. ne se. vac. in rub. vt eccle. bene. cum si. nigrũ concordat cũ rub. & nigrũ est illud quod tribuit auctoritatẽ rubricæ. & rub. tanquã magis nota virtute nigri allegat. & ita loquũt, & locũ habent omnes rubricæ, quæ pro cõi opin. adducunt. Secus ergo videt qñ non reperitur nigrũ, quod rubrice correspondeat. quia tunc nullo modo videt q pro tex. allegari possit,
h p supradicta. & ita ẽt dixi in l. j. ff. si cer. pet.[h] ¶† Et ex predicta cõ-
51 clusione infertur alia cõclusio, q si rubrica sit generalior nigro, q
i non attendatur. cuius tamẽ cõtrarium gl. & doc. omnes tenent.[i]

ADDITIONES.

a ¶Ald. Cõmitteretur. Et an scriptura requiratur ad probandam facultatem collatoris, vel sub collatoris Rot. deci. cclxvj. dixerunt. in no. & an ad probandã commissionem conferendi beneficia Rota. deci. cccxcvij. si episcopus in no.

b ¶Hiero. Gi. Procmio. An bullatio sit de substantia gratiæ vel priuilegij, Cardi. ponit in loco hoc allegato, & cõcludit q non; quia nec etiam scriptura est de essentia gratiæ seu priuilegij, nisi quo ad probandum ipsam gratiã seu priuilegium.

c ¶Hier. Gig. Probari possit. Dicas q immo contrarium videtur dicendum q gratia Papæ testibus nõ probetur: & ita cõmuniter tenetur de stilo curie post longas altercationes inter doc. ita refert Fel. in c. ex diligenti in fi. de simo. & Car. in proe. cle. in vers. sane. in fi. vbi ad hæc allegat deci. Rote, quæ incip. licet Romana cur. in qua deciditur hoc. & ratione assignat Car. in dicto loco, dicens q ideo gratia per testes nõ potest probari, propter multa absurda quæ sequerentur permittendo probationẽ gratiæ per testes, apud quos difficillimũ & quasi impossibile esset scire omnẽ continentiã gratiæ. Nec obstat q prioritas gratiæ possit probari per testes, vt dicit Dec. hic, quia respondetur q illud ideo est, quia nõ est ita difficilis ista probatio, sicut probatio gratiæ. nam testis melius recordabitur de tempore gratiæ, q de toto tempore ipsius gratiæ: Istam tamen conclusionem vt gratia per testes probari non possit, limita vt per Fel. in c. si diligenti. in fi. & adde dum ibi Fel. dicit, q circunstantiæ gratiæ, bene poterunt probari per testes. Rot. in deci. cccxxxij. in nouis vbi voluit Rota, q qualitates & accidentia gratiæ possint probari per testes, & ideo dic q certa scientia Papæ per testes probari poterit, tamen motus proprius testibus nõ probatur, sed scriptura, & est decisio supra allegata quæ incipit licet Romana curia, & adde etiam hic, q licet potestas & autoritas collectoris apostolici in toto hoc Venetorum Dominio probanda sit per scripturam, tamen autoritas subcollectoris per testes probari potest, vt voluit Rota deci. cclxvj. in rub. de proba. in nouis.

d ¶Syl. Ald. Testibus. Idem Bald. in rub. de rescri. col. j. Ro. consi. cccxxviij. Bellam. decisio. ccccccclxvj. Deci. in consi. clxix. col. ij. in prin. vbi dicit q etiam mandatum vicariatus potest probari testibus.

e ¶Syl. Ald. Et in gratia. Et q in gratia expeditio literarum nihil prestet nisi respectu probationis cũ solo verbo Principis perficiatur, cle. j. de sepul. Archi. & Io. And. in proe. vj. Old. cõsi. cccxxvj. q articuli. col. ij. cũ si. vt per Pari. cõsi. v. nu. lx. li. iiij.

f ¶Syl. Ald. Probatur. Quales autem debeant esse eo casu testes, vide late Dec. in auc. si quis in aliquo. nu. xxviii. C. de eden.

g ¶Syl. Ald. Allegari. In notabili casu in constitutione quadam Marchie consuluit Pari. in consi. liii. nu. xciii. lib. iii.

h ¶Si cer. pet. num. vii. vbi ostendit communem esse contra Decium. Adde Pe. Pau. Pari. consi. liii. lib. iii.

i ¶Syl. Ald. Omnes tenent. Doc. omnes tenent post Bar. in l. j. ff. si cer. pet.

SVMMARIVM.

1 *Natura humana procliuis est ad delinquendum, & est immitatrix vitiorum.*
2 *Concupiscentia radix omnium malorum.*
3 *Legum condendarum causa quæ fuerit.*
4 *Scriptura semper loquitur.*
5 *Constitutio quid sit.*
6 *Canones veniunt appellatione legum.*
Legum appellatione veniunt canones.
7 *Rubrica si nigro sit generalior, ea attenditur, si orationem habeat perfectam.*
8 *Constitutio vnde dicatur.*
9 *Dictio solus, non excludit in episcopo capitulum, & in principe consilium.*
10 *Papa solus etiam explicat ardua.*
Et solum creat cardinales. nu. 11.
12 *Papa solus cardinales non deponit.*
13 *Papa solus canonizare potest sanctos.*
Canonizatio à solo Papa fieri potest.
14 *Actus non attribuitur consentienti, sed facienti.*
15 *Lex ad sui essentiam an requirat scripturam.*
16 *Gratia Papæ an exigat scripturam.*
17 *Ius constitutionis potentius est quàm præcepti.*
18 *Dominium potest alicui auferri per viam legis non præcepti.*
19 *Præceptum perpetuum est lex.*
20 *Ius constitutionis potentius est, quàm priuilegij.*
21 *Ciuis ex forma statuti verº ciuis est ac si esset originarius, pterq fauore filiorũ.*
22 *Ius constitutionis potentius est, quàm dispensationis.*
23 *Legatus non potest statuere contra ius, sed bene dispensare.*
24 *Statuto multa fiunt, quæ pacto fieri non possunt.*
25 *Princeps suo pacto ligatur, non sua lege.*
26 *Canon qui dicatur.*
27 *Decretũ dicitur qñ de cõsilio cardinaliũ Papa ad nullius cõsultationẽ disponit.*
28 *Decretalis epistola quæ proprie dicitur.*
29 *Dogma quod dicatur.*
30 *Mandatum dicitur doctrina de moribus.*
31 *Interdictum est constitutio prohibitiuã sine pœna.*
32 *Interdicere est prohibere.*
33 *Sanctio est prohibitio cum pœna.*
34 *Pragmatica sanctio dicitur constitutio promulgata super aliqua causa ventilata in concistorio principis.*
35 *Annotatio quid sit, & quid differat à pragmatica sanctione.*
36 *Constitutio conciliaris quæ dicatur.*
37 *Episcopus non derogat constitutioni conciliari.*
38 *Clausula, non obstantibus, generalis, non tollit constitutiones conciliares.*

Secunda lect. Rubri. de Constitutionibus.

Pro solito more. Papiensium lecturus iterum de constitutionibus, quem superiori anno diligenter interpretatus sum, procedam breuiter perscrutando ea, quæ prius dicta sunt, & quandoq; addendo, prout oportunum videt. Et in primis inuestigando causam huius tractatus, considerandũ est, q cũ Deus creasset hominem ad similitudinem suã, vt habetur. xxxiij. q. v. c. hæc imago. & in l. si quis in metallũ. C. de pen. cũ eo prodijt ius naturale, quod incepit ab exordio rõnalis creature, c. j. in prin. v. dist. Et multiplicatis hoĩbº iuxta illud, quod hr Genes. j. Crescite, & multiplicamini. erãt homines ad malũ proniores.† quia humana natura quodãmodo labit ad
1 delicta.

delicta.§.ſi quis igitur.in auct.de mona.coll.j.xij.q.j.c.omnis ætas. procliuius eſt.n.curſus ad voluptatem, & imitatrix eſt natura vitiorũ.xx.q.iij.in c.procliuius.opus fuit homini cõcupiſcentiã refrenare,† quę eſt radix oĩum malorũ.xlvij.diſt.c.bonorũ,c.nã cõcupiſcentiã.j.eo.vnde data fuit per Moyſen lex decalogi, in qua decẽ p̄cepta cõtinenẽ.nã deca decẽ, & legos ſermo dr̃ : deinde tranſlato ſacerdotio lex noua ſucceſſit,c.tranſlato.j.eod.hinc Sancti patres,& ſummi pontifices decreta & cõſtitutiones ediderũt,vt ſub iuris regula homines coarctati diſcant honeſte viuere,alterũ non ledere,ius ſuũ vnicuiq; tribuere, vt dicit.ſ.in proe.huius li.in ver. ideoq;.Et ex prędictis colligitur,ſm Goſ.hic † cauſa, propter quã prodite fuerunt cõſtitutiones.pro quo eſt tex.iiij.di.in prin.vbi dicit,cauſa cõſtitutionis legũ, eſt humanã coercere audaciã, & nocendi facultatẽ refrenare. & idẽ hr̃ eadẽ di.c.factæ ſunt leges.Et ꝯ prędictam rõnẽ argui,& rñderi põt,vt no.Io.An.& Imo.poſt Car. in proe.ſ.in princ.xiij.&.xiiij.oppo.& Doc.poſt Archi.in c.j.iiij.di. ¶Venio nunc ad cõtinuationẽ rubricę,ex qua ex dictis Abb.tres cõcluſiones colliguntur.Primo cõtinuatio ad p̄cedentia. Secũdo ad ſequentia.Tertio ꝙ ius ſcriptum arctius ſit,& dignius iure non ſcripto. ¶Circa primũ iſta fuit continuatio Hoſt.quã cõiter omnes ſequunt:ſed mihi nõ placuit,per ea,quæ aliàs dixi.Reformari tñ põt:quia autor tractaturus de iure, vt pollicetur.ſ.in proeimo, cõueniens fuit prius tractare in præcedenti titulo de iure ſcripto circa fidẽ:quia rõne ſubiecti dignius videt:deinde in titulo iſto de cõſti.de iure ſcripto circa mores hoĩum, & in effectu etiã ita aliàs dixi.¶Ad ſecundum de continuatione ad ſequentia,eſt aduertẽdum ꝙ inter iſtũ titulũ de conſtit.& titulũ de conſuetudine, ponitur de reſcriptis, de quo Abbas nihil dicit:Sed reſpondet ꝙ reſcriptũ iuri ſcripto attribuit,& ideo de reſcriptis. idẽ iudicatur quod de cõſtit.Et etiam aduertendum eſt, quia Iuriſconſultus in libris ffforum videt prius loqui de conſuetu.quã de conſti.vt patet in l. de quibus.ff.de legi.& per oẽs aliàs.ll.eiuſdẽ tituli vſq; ad finem, quę ponunt ante titulũ de cõſti.prin.vbi de iure ſcripto tractatur. Sed reſpõderi põt ꝙ Iuriſconſultus habuit aliũ reſpectum : ibi.n. loquitur de conſtit.in ſpecie de conſtit.princ.& prius tractauit de alijs ſpeciebus iuris,quæ à pluribus cõſtituunt,prout eſt in lege q̃ fit à populo,ſenatuſconſulto & ſimilibus, vt habet in.§.lex eſt.inſtit.de iure natura.& cũ illis conformatur conſuetudo,quæ tacito cõſenſu populi inducit vt no.in l.de quibus.ff.de legi.& poſtea ponitur de conſti.q̃ fiunt à ſolo principe.ſecus in caſu noſtro, vbi ponitur generalis rub.de conſti.¶De tertio, videlicet ꝙ ius ſcriptũ ſit arctius:hoc clarũ videt,quia ipſa ſcriptura apparet, quæ faciliorem probationẽ facit l.contrahit.ff.de pign.† & ſcriptura ſemper loquit c.cũ Marthæ.de cele.miſſa.cõſuetudo cum ſit facti probari debet:cõſuetudo autẽ non ita de facili probari poteſt, facit quod no.Bar.in l.nõ facet.ff.de cõfeſſis.Quod autẽ ſit nobilius, dicendũ eſt vt aliàs dixi.Et vlterius aduertendũ eſt:quia argui põt ꝙ immo ius non ſcriptũ nobilius ſit.nã ius naturale erat ius non ſcriptũ,vt patet : quia hoĩes neſciebant ſcribere & tñ conſtat illud nobilius eſſe,quia inter oĩa iura antiquitate,& dignitate obtinet principatũ,c.j.v.di.Sed rñdet ꝙ Abb.de iure nõ ſcripto Romanorũ loquit prout loquitur ti.in.§.cõſtat.& tale ius nõ ſcriptũ, eſt formatum à iure ciuili ſcripto:quia cõſuetudo ſm terminos iuris inducitur, vt habet in l.de quibus.ff.de legi. & in l.j.&.ij.C.quæ ſit longa cõſue. & ſic in effectu Abb.loquitur de iure nõ ſcripto poſitiuo, de quo ipſe tractaturus intendit. ¶† Circa iſtã rubri.primo Abb.quærit quid ſit cõſtitutio.& ex dictis eius tres cõcluſiones habent. Prima eſt,ꝙ proprie dicit quod princeps ſtatuit. Secunda, ꝙ conſtitutio largo modo accipitur pro conſtitutione inferioris,& pro omni iure ſcripto, Sed,vt late aliàs dixi hic, col.ij.ver.ſecunda concluſ.videt ꝙ etiã cõſtitutio inferioris à principe proprie dicatur conſtitutio,cõſiderando conſtitutionẽ vt genus, vt late dictũ fuit,& addatis ꝙ iſtam opinionẽ tenent antiqui,quos refert Ant.hic, in ver.ij. vnde dicit,& expreſſe Imol.idẽ tenet, dicens ꝙ conſtitutio eſt nomen generale, & hoc idem ſentit Goſ.in ſum.eo.tit.vbi inquit, ꝙ conſtitutio eſt ius ſcriptum.nam ponendo diffinitionẽ hoc modo proprie loqui videt. ¶Non obſtant iura, quæ allegantur in ꝯriũ: quia rñſum fuit in prima lec.col.iij.ver.ij.& melius reſpondet. & præſertim illa reſpõſio vera vr̃ : quia illa iura loquuntur cõſiderãdo conſtitutionẽ in ſpẽ ad differentiã legis vel ſenatuſconſul.de quibus ibi.ſ.proxime dr̃.Et hoc in ſimili voluit do.Abb.in c.ius generale.j.di.† vbi inquit, ꝙ appellatione legũ veniunt canones,c. Nicena.xxj.di.Non ob.quod hr̃ in c.lex eſt.ij.di.vbi dicit ꝙ lex eſt, quæ fit à populo.quia rñdet ꝙ lex ibi deſcribitur multũ ſtricte, & ſpecialiter ibi ponitur vt ſpecies diſtincta à ſenatuſconſulto, plebiſcito,& ab alijs ſpeciebus iuris, de quibus ibi habet;aliàs ſi ſemper ſic acciperet,prout ibi deſcribitur, appellatione legis non venirent conſtitutiones principũ:& ita latius declaratur quod aliàs dixi. ¶Tertia concluſio Abb.incidenter colligit, ꝙ qñq; nigrum eſt generalius rubro. Et ꝓ iſta cõcluſione eſt gl.no.in auc.de ince. nu.in prin.Et iſta cõcluſio clara eſt, quia nigrũ diſponit, & ecõtra etiam cõmuniter Doc.tenẽt ꝙ attendatur rubr.† ſi generalior ſit nigro, etiam ad deciſionẽ cauſarum, qñ orationem habet perfectam,[a] vt not.Imo.in rub.de ver.obl.vbi ita dicit. & idem in ſtatuto reſpõdiſſe Alb.l.j.vbi Mar.C.de cap.ciui.lib.xj.& ſequit Rom. in conſi.xvj.viſo themate.col.j & in conſi.xxxij.viſa municipali. & in conſi.cxx.circa princ.Alex.in conſi.j.col.iij.li.iiij.& in not.q.tradit Paul.de Ca.in conſi.cccxxxiiij.præſens caſus. col.iij.& Bald.in conſi.cccxvj.eſt ſtatutũ. & licet iſta videatur cõis opi.contrariũ tamen de iure,videt,vt aliàs dixi, vt patet in prioribus ſcriptis circa fi.rubri.& ita tenendũ eſt,quia rõnes, quas induxi efficaces ſunt.[b] ¶† Secũdo quærit vnde dicatur conſtitutio. & ſm Abb.dicitur à cõ,quod eſt ſimul, & ſtatuitio.& Abb.hic.ad quod bñ facit.xxiiij. q.j.in c.prudentiã.vbi dicit,ꝙ cõſecrari,eſt ſimul ſacrari. Secundo Abb.cõcludit ꝙ in principe conſtitutio dicitur quaſi cõis,& ſimul ſtatuitio : quia lex debet eſſe cõis omnibus.iiij.diſt.in c.erit autem lex.Sed aduertendum eſt, quia iſta expoſitio aliàs nõ placuit in.ij. lec.col.iiij.verſi.ſecundo quęrit duplici ratione.Prima,quia eſt cõtra tex.in.§.ſed & quod principi, inſti.de iure natu.vbi conſtitutio principis dicitur,licet particularis ſit.Secũda, quia iſta ratio ꝙ lex debet eſſe cõis,militat ẽt in inferioribus à principe, & ſic ſoli principi non cõueniret,vt aliàs dixi & bene. Addo tertiã rationẽ:quia illa expoſitio dum dicit,cõis ſtatuitio, debet referri ad perſonam agentẽ, vt ſit cõis ſtatuitio, & non bene verificatur paſſiue reſpectu eorum,qui in lege comprehenduntur. Tertio Abb.in principe dicit ꝙ conſtitutio dici poteſt à con,quod eſt ſimul, quia de cõſilio procerum ſuorũ legem facit l.humanũ.C.de legi. Sed iſta expoſitio reprobatur, quia princeps ipſe ſolus legem facit l.fi.C.de legi.vt aliàs dixi in.ij.lectu.col.iiij.verſi.iij.Abbas concludit. Et adde tamẽ ꝙ ad l.fi.C.de legi.dum dicit ꝙ ſolus poteſt facere legẽ videtur poſſe reſponderi,† ꝙ illa verba, ſolus poteſt. nõ excludunt ſenatũ:vt in ſimili habet de epiſcopo:quia licet dicat ꝙ ſolus poſſit,intelligit tñ cũ capitulo ſuo.xv.q.vij.in c.ſi autẽ.& per glo.in c.j. in gl.fi.de hære.in.vj.& no.Bal.in l.j.de bon.poſſ.cõtra tab in.j.oppo.Sed replicari põt ꝙ in iuribus pręalle.quæ loquuntur de epiſcopo,non dicit abſolute,ꝙ ſolus epiſcopus põſſit, licet dictio, ſolus,ibi ponatur reſpectu epiſcoporũ, de quibus agit ibi : ſecus videt prout loquit Bal.in d.l.j.& bene facit text.in l.j.C.vbi & apud quem.† Et quidquid ſit, cõis eſt opinio, ꝙ Papa ſolus ſine Cardinalibus ardua explicare poſſit, vt dicit Do.in c.ſuper eod.de hęre. in.vj.cum ſim.vt dixi poſt Mod.hic, &c.Ex hoc inter alia infertur, † ꝙ Papa ſolus Cardinales creare poſſit, vt not.Ioã.And.in c.verũ. de conuer.coniug.† Et adde ꝙ bene ſolus Papa non poteſt Car. deponere[c] vt late And.ſicu.tradit in trac.de præſtan.car.in.viij.q. principali, de quo ibi videndum eſt. Infertur etiã ſm Moder.hic, † ꝙ canonizatio ſanctorum fieri poſſit à ſolo pontifice, vt concludit Archi.floren.in ſum.in.iij.parte dec.xxij.& in c.v.in.§.v.verſi.ſi autem quæratur, vbi ad hoc refert ita tenere Aug.de Anco.Adde tamen quod Ioã.An.& Ant.in c.j.de reli.& vene.ſan.videntur ſentire contrarium,dum ibi in.vj.requiſito dicunt ꝙ Papa tenetur cũ fratribus,& eorum requiſito cõſilio diligenter examinare, an ſint probata ea, propter quæ canonizatio fieri debet. Nec ob.quod Ioã.An.ibi col.fi.poſtmodum dicat ꝙ ſolus Papa poteſt ſanctos canonizare : quia loquitur ad excluſionem inferiorum, & non vult excludere conſilium fratrum,prout ſuperius dixi. Præterea,dato ꝙ conſilium iudicis, & conſenſus procerum requiratur, non per hoc dicitur cõis ſtatuitio,† quia actus non aſcribitur conſentiẽti l. aliud eſt vendere.ff.de ver.ſig.cum ſi.vt dixi. & notat Bar.in l.cum pater,§.libertus.de leg.ij.¶† Tertio principaliter ſm Abb.quæritur, an de eſſentia legis ſcriptura requiratur, de quo dicendum eſt, vt late dixi in prima lect.col.v.cum quatuor ſequentibus. & no.Abb.in c.j.de poſtul.præla.col.iij.Et pro illa parte,† ꝙ ſcriptura requiratur in gratia Papæ, addatis Bald.in c.j.in princ.circa fin. per quos fiat inueſti.vbi inquit ꝙ omnis gratia Papæ, videtur fieri hoc pacto,ꝙ ſcriptura conficiatur. vnde ante ſcripturã factã nõ dr̃ perfecta,& idẽ Oldr.tradit in cõſi.cccxxvj.ꝙ articuli. col.iij.ver. item quod gratie.& no.Domi.in proe.vj.§.fi.& Car.in proe.clem. in ver.nec ſane,in fin.& Ioã.in repertorio ſuo in ver.gratie.col.vij. in ver.gratia apoſtolica. & facit text.in extrauagan.iniuncte. de elec.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Perfectam. Hanc materiã abunde & diſtincte tradit Purpura.poſt alios in l.j.in.iij.col.in princi.ff.ſi cert.pet.

b ¶Efficaces ſunt. Et idem contra communem opinionem tenet idem in rubr.ff.ſi certum petatur.

c ¶Syl.Ald. Deponere. Vide Hippol.in ſing.cccccclxix.iura volunt,& ita ſeruatur.

17 elec.† Et vlterius in hac rubrica notandũ est, ꝙ potẽtius est ius cõ
a stitutionis, q̃ præcepti,[a] vt est dictũ Inno.in c.quanto.de cõsuet.fa
18 cit quod no.Bart.in l.fi.C.si cõtra ius.† vbi tenet ꝙ dñiũ alicui põt
19 auferri ꝑ viã legis, nõ ꝑ viã p̃cepti.† Et hoc verũ intelligiẽ in p̃ce-
pto tẽporali.secus est in perpetuo: quia in effectu tale p̃ceptũ est
lex l.j.ff.de cõstitutioni.princi.& in l.itẽ veniunt.§.cæterũ.ff.de pe.
20 hær.& ibi Ang.† Item ẽt potẽtius est ius cõstitutionis, q̃ priuilegij
l.eius militia.§.militia missus. vbi Bar.ff.de mili.testa.§.q̃a vero ve-
risimile. ver.oportet enim in auc.de nõ alie.col.pe.& col.ij.& not.
21 Bal.ꝑ illũ tex.in l.Centurio. in.ij.no.ff.de vul.& pu.† Et iõ ciuis ex
forma statuti proprie ciuis dr̃,ac si esset originarius.vt no.Bal.in l.
in vrbe.ff.de statu.ho.hoc tñ fallit fauore liberorũ.auct.hoc inter
22 liberos.C.de testa.¶† Similiter potẽtius est ius cõstitutionis, q̃ di
b spensationis,[b] † vñ licet legatus prohibeaẽ statuere cõtra ius, põt
23 tñ dispensare,[c] vt no.Ant.ꝑ gl.fi.ibi in cle.ij.de rescri.vt Imo.ibi re
c fert circa fi.& no.And.sicu.in c.cũ oẽs. col.pe.j.eo.facit quod not.
Domi.in c.j.col.fi.de fil.præsby.cum sim.vt dixi in c.fi.col.ij.j.eo.
24 † Et sic ẽt potentius est ius cõstitutionis, q̃ pacti: quia multa pos-
sent fieri ꝑ statutũ,q̃ ꝑ pactũ fieri nõ possunt:vt no.Bar.in l.alia.§.
eleganter.col.ij.ver.itẽ apponiẽ.sol.ma.facit gl.in l.neq; ex p̃torio.
in l.neq; pignus.§.priuatorũ.ff.de reg.iur no.Bart.in l.oẽs populi.
in.iij.q.tertię q.principalis.ff.de iusti.& iur.& in l.nõ impossibile.ff.
25 de pa.cũ si.vt tradunt Mod.ibi.† Et adde tñ ꝙ q̃nq; plus astringit
d pactum, q̃ statutũ.[d] nam princeps obligaẽ ex proprio ꝯtu c.j.de
probat.& tñ ꝓpria legẽ nõ astringiẽ l.digna vox.l.leges.C.de legi.
¶ Vlterius p̃mittẽdũ est, ꝙ cõstitutionũ ecclesiasticarũ plura sunt
26 nomina, vt ꝑ gl.iij.di.in summa.† Nã primo est canon,qui appel-
e laẽ,q̃ñ cõstitutio est facta in concilio generali.[e] s̃m gl.p̃allegatã.&
sequiẽ Arch.ibi,q̃ ad hoc alle.tex.in c.adeo.xxx.di.&.xxj.di.in p̃n.
&.xxj.di.ĩ c.Nicena. Et licet illa iura possent cauillari,tñ qđ dictũ
ꝙ approbaẽ cõiter. & no.Inn.in c.j.col.ij.de ꝓces.p̃b.in.vj.Imo.hic
in rub.& in c.j.j.eo.Abb.in c.q̃a V.de iudi.cũ si.vt tradũt Mod.in
c.j.j.eo.& adde Host.in summa,in proemio.in.§.quo noĩe nuncu-
penẽ, vbi dicit ꝙ ẽt canon dr̃ cõstitutio edita in cõcilio prouincia-
27 li.† Secũdo est decretũ, qđ dr̃ q̃ñ Papa de consilio Cardinaliũ sta
tuit ad nulli⁹ cõsultationẽ,s̃m gl.ĩ loco p̃allegato.iij.di.in summa.
& idẽ Host.vbi.s.& hoc intelligiẽ ꝯsiderãdo decretũ in spẽ, prout
distinguiẽ à canone,& à decretali epi:aliàs vero decretum accipiẽ
pluribꝰ modis, vt notat Albe.in l.nec quicquã.§.vbi decretũ.ff.de
28 officio ꝓcõsul. Tertio dr̃ decretalis Epistola,† quã Papa solus sta-
tuit,vel cũ Cardinalibꝰ,ad cõsultationẽ alicuiˢ, s̃m gl.in loco p̃all.
& Archi.ibi allegat bonũ tex.xix.di.c.si Romanorũ. Quarto diciẽ
29 dogma,† quod cõsistit in doctrina fidei Christiane. pro quo gl.ibi
allegat tex.xxiij.di.in c.qui ep̃s.& Arch.ibi allegat tex.cũ gl.fi.in c.
satis.xcvj.di.& à doceo dr̃ dogma dogmatis.id est,doctrina:vnde
dogmatus.i.doctꝰ.& s̃m hoc verbũ est g̃nale.& facit tex.xxxiij.di.
in c.qui de mensa.ibi, ignorat dogmata philosophorũ. & sic vr̃ ꝙ
dogma ẽt dicaẽ,licet nõ agaẽ de doctrina fidei Christiane. & facit
tex.in l.j.C.de sum.Tri.ibi,hæretici dogmatis. & ĩ c.fi.de sum.Tri.
ibi,cõdẽnamus peruersissimũ dogma Almaricij.& ad p̃dicta facit
30 gl.pe.in cle.j.de testi.† Quinto dr̃ mãdatũ,quod cõsistit in doctri-
na de moribus.gl.ibi allegat tex.xxiij.dist.c.his igiẽ. & idẽ Hosti.in
loco.s̃.alle.vbi allegat tex.iiij.di.in c.deniq; Illa tñ iura de manda
to nihil dicunt. hoc tñ magistraliter procedit ꝯsiderãdo mandatũ
in specie,ꝓut distinguiẽ ab alijs speciebus cõstitutionũ. Sexto est
31 interdictũ,† quod dr̃ constitutio ꝓhibitiua sine pœna,& idẽ dicit
Host.in summa p̃allegata.vbi allegat c.nõ oportet, de cõsti.di.iij.
32 & bñ probaẽ hoc,† quia interdicere,in effectu est,ꝓhibere.§.sunt
tñ.institu.de interdi.facit in c.significasti. de offi.archi.& in c.ma-
ior.xvij.q.iij.cũ si.vt tradit Calder.in trac.de eccle.interdi.in p̃n.fa-
cit tex.in l.j.C.de postul.& in l.fi.ff.de pe.† Septimo,sanctio[f] diciẽ
33 ꝓhibitio cũ pœna,[g] & de hoc est tex.in.§.sanctę. insti.de re.diui.&
f hoc ꝓprie loquẽdo:aliàs largius accipiẽ, vt ꝑ gl.ibi,& in cle.fi.§.fi.
g de vita & hon.cle.& in cle.sępe.in ver.cõstitutione.de ver.sig.& in
proemio fforũ.in p̃n.ĩ verbo sanctionẽ.† Octauo,& vltimo expe-
34 riẽ pragmatica sanctio,q̃ dr̃ cõstõ ꝓmulgata suꝑ aliqua cã ventila
ta in cõsistorio p̃ncipis,gl.est ĩ c.j.de rerũ ꝑmu.gl.ĩ c.ꝑuenit.j.di.&
gl.est in p̃ma cõstõne Co.in ver.pragmatica.& in l.fi.C.de diuer.
rescr.& in auc.qua ĩ prouincia in gl.fi.C.vbi de crimi.& idẽ notat
35 Host.ĩ loco p̃alleg.† Reperiẽ ẽt annotatio, q̃ differt à pragmatica
sanctione,vt ꝑ gl.ĩ l.nõ aẽr.C.de palati.sacra.larg.li.xij.& est l.fi.C.
de diuer.rescri.¶ In suprascriptione ibi,ex cõcilio Meldẽsi.ex hoc
36 patet,ꝙ fuit cõstõ conciliaris.† Secus si dicaẽ,talis Papa in cõcilio:
q̃a esset cõstõ Papę,vt Abb.declarat in c.j.in vlt.no.de Pa & in c.j.
in.v.no.de spõ.cum si.vt dixi.j.de iudi.in c.j.in prin.Et nõ est parui
momẽti,ꝙ cõstõ dicatur cõciliaris, q̃a maioris autoritatis reputa-
37 tur,† vnde illi per ep̃m derogari nõ põt,[h] vt ꝑ gl.in c.cũ dilecti.de
h elec.† Et cõstitutio cõciliaris ꝑ generalẽ clausulã,nõ obstantibus,
38 nõ tollitur,[i] vt no.Archid.in cap.j.de consti.in vi.& Bal.in l.huma
i num.C.de legibus. de quo tamen dicendũ est vt videbimus in c.
k nonnulli.[k] infra de rescrip.vbi Moder.in.iiij.col.ver.& no.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Præcepti.Idem tenet Dec.in l.id quod nostrum.ff.de reg.iur.

b ¶Al. Dispensationis.Bene facit decisio Abb.in c.cum consuetudinis.in fi.de consuet.vbi habetur ꝙ ep̃s in casibus in quibus habet potestatẽ dispensandi non põt statuere,alle.Fed.in cõsi.xvij.talis q.& idẽ Fed.cõs.cclxxv.casus talis est.col.ij.& dicta Dec.hic sequiẽ Galiau.in rep.l.centurio.col.xxxj.ver.br̃.ff.de vul.& pu.

c ¶Dispensare. Pan.in c.cum consuetudinis.in fi.de consuet.Galiau.in repet.l.Centurio.de vulg.& pup.

d ¶Statutum. Adde ꝙ statutum ꝙ non liceat appellare,non valet,ita voluit Bar.in l.oẽs populi.in ver.iuxta præmissa quęro.ff.de ius.& iu.& Bar.in l.si cui.alias incipit is cuius.ff.de aqua plu.arc.& Bal.in l.pręscriptione.ver.nũc venio ad exẽpla.C.si ꝯ ius vel vti.pu.& tñ appellatio ꝑ pactũ tolliẽ.tex.est ĩ l.fi.C.de tp̃i.appella.

e ¶Sy.Ald. Concilio generali. Et in quo differat canon sinodalis à pontificio, vide Alc.lib.vj.parado.c.x.

f ¶Sanctio. Adde tex.iuncta gl.in cl.sępe.de verb.sig.& ibi Car.in.vij.no.

g ¶Syl.Al. Pœna.Decipiunẽ oẽs in intellectu huius verbi,vt dixi in d.§.sanctę.est.n. illa pars legis sanctio q̃ solebat pluribus capitibus alicuius l.subijci in qua pœna statuebaẽ aduersus eos qui ꝯ fecissent, cuius extat Romæ in marmore exemplũ.

h ¶Syl.Ald. Derogari nõ põt.Pro hac gl.est tex.in c.post trãslationẽ.de renũ.s̃m Io.de Ana.in c.cũ diocesi.col.fi.de vsur.de quo vide Fel.in c.nõnulli. ĩ prin.col.iiij.ver.rõ huius.de rescr.q̃nimo nec legatus põt.Spe.in tit.de iudi.dele.§.viij.versi.qđ si Papa.Limitat tñ Ro.in sin.ccccIxxxvj.sed an ep̃s, nisi iusta causa adesset.

i ¶Syl.Al. Non tollitur. Vide eundem in c.prudentiam. in princ.in.iij.no.de offi.deleg.& in c.j.in.ij.col.in prin.de iudi.in c.at si clerici.§.de adult.col.v.in fi.eo.tit.Fel.in c.j.in.ix.col.ver.secunda declar.de rescr.

k ¶Cap.nonnulli.Vbi Dec.nihil scriptum reliquit,sed tangit.j.de offi.dele.c.prudentiam,vbi videas.

SVMMARIVM.

1 *Canonum appellatione qualibet constitutio ecclesiastica comprehenditur, quod declarat vt ibi.*
2 *Canones dicuntur leges ecclesiasticæ.*
3 *Lex canonica dicitur diuina.*
4 *Canonis appellatione an veniat constitutio episcopalis,& quando.*
5 *Ius commune quandoq; appellatur ius municipale.*
6 *Iuris communis appellatione venit aliquando consuetudo cõmuniter accepta.*
7 *Dispensare si quis potest contra canones, poterit etiam dispensare contra constitutiones ordinis.*
8 *Verba intelliguntur secundum conditionem personæ & loci.*
9 *Canonis appellatione venit constitutio concilij prouincialis.*
10 *Dispositio generaliter loquens generaliter intelligitur, etiã in materia odiosa.*
11 *Extensio fit ex identitate rationis ad casum, qui sub lata significatione vocabul continetur esse in materia odiosa.*
12 *Species sæpe cum genere exprimitur.*
13 *Constitutio canonis ab omnibus debet obseruari.*
14 *Canonum conditori omnis creatura subijcitur.*
15 *Papa est pater omnium,& cum omni ordinario concurrit.*
16 *Papa si quid facit, id Deus facere censetur.*
17 *Papa vices Dei gerit in terris,& est successor Petri,& vicarius Christi.*
18 *Papa solus habet plenitudinem potestatis.*
19 *Papæ excellentia.*
20 *Papa solus habet potestatem quam omnes patriarchæ habuerunt.*
21 *Papa potest omnia quæ potest Deus, claue non errante.*
22 *Papæ maior est auctoritas quàm sanctorum.*
23 *Papæ auctoritas illa, quodcunq; ligaueris, qualiter intelligitur.*
24 *Statutum, accipitur aliquando hoc verbum pro iure communi, & quando.*
25 *Statutum hoc verbum, verificatur etiam in sententia, & in canonibus.*
26 *Statutorum appellatione venit etiam consuetudo.*
27 *Clausula facias sensu tuo, quid importet.*
28 *Lex localis ab omnibus seruanda non est.*
29 *Constitutio particularis non est lex, sed beneplacitum.*
30 *Lex facta in fauorem alicuius priuati benemeriti propter virtutem eius dicitur facta pro communi vtilitate.*
31 *Lex ꝙ sit generalis ex quibus deprehendatur.*
32 *Ius commune dicitur esse quando Papa respondet ad consultationem.*
33 *Ecclesiæ fauore quodcunq; statutum est, dicitur ius generale.*
34 *Ius reale non personale præsumitur esse in dubio.*
35 *Initium constitutionis attenditur.*
36 *Corrigere & reprobare, an & quando differant.*
37 *Lex correcta nõ attendiẽ,& an liceat eã allegare,& q̃ñ,& an in argumentũ.*
38 *Correctio non intelligitur facta nisi quatenus apparet.*
39 *Ratio legis correctæ allegari potest.*
40 *Ratione legis correcta corrigitur ipsa lex.*
41 *Canones de honestate loquentes quando obligent vel non.*
42 *Honestas publica matrimonium impedit.*
43 *Honestatis ius ab omni reuerentia est exceptum.*
44 *Princeps non potest cogere mulieres subditas vt vadant ad tripudia.*
45 *Lex consilij obligat contemnentes.*
46 *Consilium reuerentiæ quod dicatur,& in quo differat à consilio perfectionis.*
47 *Consilia sunt triplicis generis, & quando non seruans peccet.*
48 *Lex ab omnibus subditis seruanda est.*
49 *Papa non ligatur canonibus.*
50 *Papa solo verbo facit episcopum vel sacerdotem.*
51 *Papæ & Imperatori nulla lex imponi potest.*

52 Princeps solo verbo transfert dominium.
53 Papa malè electus dicitur dyabolus & habere claues inferni.
54 Princeps non est solutus ratione naturali.
55 Successor non ligatur lege prædecessoris.
56 Infideles qui dicantur.
57 Saraceni vnde dicantur.
58 Gentiles qui dicantur.
59 Iudæi magis odiosi sunt alijs infidelibus.
60 Infideles ligantur quo ad pœnas corporis, & pecuniæ.
61 Iudæus cognoscens Christianam qua pœna puniatur.
62 Lex quando liget in foro conscientiæ.
63 Præscriptio cum bona fide etiam in foro conscientiæ procedit.
64 Ius accrescēdi de quo ĩ l.i.§.si ex fundo.ff.de hæ.insti.hẽt locũ ẽt in foro cõsciẽ.
65 Lex canonica non discrepat à foro conscientiæ.
66 Gabella iniusta licite potest fraudari.
67 Contrahentes an possint inuicem se decipere in foro conscientiæ.
68 Forus conscientiæ ad terminos iuris naturalis, & gentium reducitur.
69 Conscientia non ligat, quos natura non obligat.
70 Electio habito consensu eligentium valet, licet forma non fuerit seruata.
71 Alienatio rei ecclesiæ ex causa legitima valet, etiam forma non seruata.
72 Pœna imposita à lege pro delicto, an & quando in foro conscientiæ debeatur.
73 Fur in foro conscientiæ non tenetur ad pœnam furti.
74 Pœna debet commensurari delicto.
75 Lex imponens pœnam respicit publicam vtilitatem, & ideo dicitur iusta.
76 Captus iustè peccat si aufugit.
77 Obligatio ex delicto respectu pœnæ est de iure naturali.
78 Actiones aliquando dicuntur actus extraiudiciales.
79 Clausula tuo sensu, quid importet.
80 Verba quæ aliàs importarent liberam voluntatem. si agatur de præiudicio tertij, intelliguntur pro arbitrio boni viri.
81 Voluntas in compromissis, pro discretione & arbitrio boni viri accipitur.
82 Verba ad iudicem relata important arbitrium boni viri.
83 Consuetudo ante omnia in iudicando inspicienda est.
84 Practica præstat veram interpretationem, & ab ea non est recedendum.
85 Consuetudo interpretatiua non exigit præscriptionem.
86 Proprietas verborum in iudicando quando attendatur.
87 Proprietas verborum etiam lata attenditur etiam in odiosis.
88 Benignior intellectus accipiendus est, & quando.
89 Similia quando in iudicando attendenda sint.
90 Interpretatio à Principe petenda est, & quando.
91 Iudex habet potestatem interpretandi leges.
92 Iudex dubitans etiam inuitis partibus potest causam consulendam cõmittere.
93 Opinio communis quando attendenda sit.
94 Opin. Glo. an præualeat communi opinioni.
95 Matrimonij fauore an singularis opin. præualeat communi.
96 Media via quando à iudice sit eligenda.
97 Opinio vltima pluribus relatis attenditur, & quando.
98 Aequitas facit vt prima opin. relata censeatur probari.

1 2 CAnonum. † Summatur, & diuidiẽ, vt p Abb. & alios hic. ¶† Primo no. ſm Abb. hic, ꝙ appellõne canonis q̃libet cõstõ ecclesiastica cõprehẽdiẽ. & idẽ dñt Car. & Imo. & Mo. simpłr hic sequuntẽ. ¶ Sed aduertẽdũ est, quia cũ simpłr tex. hic de canonibus loquaẽ, & ꝯstõ ista edita fuerit in cõcilio Meldẽsi, vt ex suprascriptione colligiẽ, cõsonat ꝙ ſm qualitatẽ cõcilij loquẽtis intelligaẽ, & sic de canonibus a conciliaribus.[a] sicut alibi Bal. dicit in c. cũ venissent. col. ij. in ver. in tex. ibi, ſm ius. j. de eo q̃ mit. in pos. ꝙ si Rex Anglie faciat mentionẽ de iure, de suo iure regio intelligiẽ. Verũ q̃a illud quod hic dr̃, locũ habet in qualibet cõstõne eccłiastica, q̃ ab oĩbus debet obseruari c. si Romanorũ. xix. di. satis dici põt p̱p̱ subiectã mãm, ꝙ canõ hic largo mõ accipiaẽ, prout dicũt Abb. & Doc. hic, & facit text. in c. j. iij. di. ibi, eccłiastica cõstõ canonis noĩe cẽseẽ. hic tñ nõ vr̃ ĩmediate ꝓbari p̱ istũ tex. vt dixi, sed potius p̱ alia iura. & idẽ no. Abb. in c. à nobis, p̱ istũ tex. j. de testi. & ſm h̃ illud dictũ Bal. in d. c. cũ venissent, declaraẽ vt ꝓcedat, nisi subiecta mã ałr suaderet, per istũ 3 tex. declarãdo vt dixi.† Et dũ Ab. dixit ꝙ canones dñr leges eccłiasticæ. hoc idẽ Abb. tradit ĩ c. j. ĩ p̃n. de re iud. & ĩ c ius gñale, in p̃n. j. 4 di. & Mod. ibi.† Et an lex canonica dicaẽ diuina[b] Abb. declarat in b c. j. ĩ. vij. no. de iur. calũ. cũ si. vt And. sic. scribit ĩ c. filiꝰ ĩ. iiij. no. ð testa. 4 † An aũt appellõne canonis veniat cõstõ epĩ. Bal. h̃ in p̃n. tenet ꝙ c nõ.[c] q̃a, ſm eũ, sequereẽ ꝙ ius municipale eẽt ius cõe. Cõtrariũ te 5 net And. sicu. h̃ & moueẽ p̃mo,† q̃a absurdũ ñ vr̃ ꝙ ius municipale, ius cõe appelleẽ, vt ĩ no. q. Bal. dicit ĩ l. j. col. xij. ver. q̃nto dico. C. de ꝯfes. Sed r̃ndeẽ ꝙ q. Bal. ius cõe, de quo ĩ libello dicebaẽ, de necessitate de iure municipali intelligebaẽ. q̃a illud tm̃ ꝓhibitũ erat de iure municipali, & ĩ iure cõi illa ꝓhibitio nõ poterat verificari. vñ, vt libellꝰ sustineaẽ, ius cõe ꝓ iure municipali ibi intelligiẽ. secꝰ ĩ casu nr̃o vr̃, vbi ſm ius cõe verba ĩtelligi, & verificari p̃nt. Secũdo 6 ad idẽ alleg. Bal. in l. ij. C. de bo. q̃ libe.† vbi maritꝰ, q̃ ꝓmittit dotẽ restituere ſm ius cõe, obligaẽ ſm opinionẽ Martini, q̃ seruaẽ ð cõsuetudine, vt no. ĩ l. dos à pr̃e. C. so. ma. Sed r̃ndeẽ ꝙ cõsuetudo de qua loquiẽ Marti. ĩ d. l. dos à pr̃e. erat gñalis. & cũ ab oĩbꝰ gñaliter deberet obseruari, satis dr̃ ius cõe. secus vr̃ in statuto particulari epĩ, de quo Bal. h̃ loquiẽ. Tertio ꝯ̃ Bal. adduciẽ text. h̃, vbi appellõne canonis q̃libet cõstõ eccłiastica cõtineẽ. vt Doc. hic dñt. Sed respõderi põt, ꝙ h̃ intelligiẽ de ꝯstõne eccłiastica iuris cõis, q̃ ab omnibꝰ obseruari debet, vt h̃ dr̃. secus vr̃ ĩ cõstõne particulari epĩ, q̃a illa nõ vr̃ cõprehẽdi sub noĩe canonis, vt Bal. hic dicit. Pro quo facit text. ĩ cle. j. in prin. de priui. vbi p̃mo dr̃ de canone, & postea de cõstitu. ꝓuincialibus. ergo vr̃ ꝙ noĩe canonis, solũ de ꝓmulgato à Papa, vel à cõcilio intelligaẽ, & ita Car. ibi, ĩ. xxvj. q. ad hoc põderauit illũ tex. & hoc vr̃ ꝓcedere in mã odiosa, ꝓut text. ibi loquiẽ. & ita dictũ Bal. h̃ intelligẽdũ vr̃. secus est ĩ mã fauorabili. vt not. Cal. 7 distinguit in ꝯs. xix.† abbas hñs p̃uilegiũ, in ti. de r̃ła. vbi cõcludit ꝙ si q̃s habet ptãtẽ dispẽsandi ꝯ̃ canones, ẽt ꝯ̃ cõstõnes ordinis poterit dispẽsare. q̃a mã fauorabilis est. & late debet interpretari. secꝰ dicit in mã pœnali, ꝓut loquiẽ tex. in d. cle. j. de priui. & ꝓ sua di. allegat text. in c. pe. de ver. sig. iũcto c. fi. j. de p̃ben. & hoc idẽ tradit Cal. in ꝯsi. xvj. an appellõne canonis. in ti. de cõstitu. & simpłr sequunẽ Moder. hic. Sed vlterius aduertẽdũ est. nã p̃mo dictũ Bal. h̃, quãtũ ad tex. h̃, de plano, & sine dubio vr̃ ꝓcedere. q̃a tex. hic loquiẽ de canone & cõstõne eccłiastica, q̃ ab oĩbus obseruari debet. & hoc in tali cõstõne epĩ verificari nõ põt, q̃a in eiꝰ diecesi tm̃ restringiẽ c. ij e. ti. ĩ. vj. Secũdo, si res agaẽ ĩ loco, ĩ quo viget & obserueẽ cõstõ epĩ, p̱p̱ subiectã mãm ꝯ̃ Bal. dicẽdũ vr̃ ꝙ appellõne canonis ĩ tali loco ẽt cõstõ epĩ cõprehẽdaẽ. & hoc ex pluribus suadeẽ. Primo p̱ istũ tex. ſm cõem intełm. nã qua rõne canõ large accipiẽ ꝓ qualibet ꝯstõne eccłiastica p̱p̱ subiectã mãm, q̃ in qualibet ꝯstõne eccłiastica verificaẽ, vt Doc. h̃ dñt. & h̃ etiã hr̃et locũ ĩ mã odiosa p̱p̱ oĩmodã rõnẽ. pari rõne idẽ dicẽdũ est ĩ ꝯstõne epĩ, q̃ esset in loco. 8 †Secũdo hoc cõprobaẽ. q̃a sicut verba intelligunẽ ſm ꝯdõnẽ ꝓsõ d næ[d] l. plenũ. §. eq. tij. ff. de vsu & ha. ita ſm qualitatẽ loci ĩtelligi debẽt. & ita arguit Pa. de Ca. ĩ ꝯs. ccxxx. ał's. ccxxviij. dubitaẽ. primo. col. v. valet. n. argumẽtũ ð ꝓsona ad locũ l. j. §. filiꝰ, iũcta l. ij. ff. ne q̃s eũ. & verba ĩtelligẽda sunt ſm qualitatẽ loci vbi cõstõ epĩ p̱ canone hr̃. Tertio facit tex. ĩ c. r̃ła. §. porro. iij. di. vbi ꝯstõ ꝯcilij ꝓuincialis 9 venit sub noĩe canonũ ḡ idẽ ĩ ꝯstõne epĩ.† Quarto q̃a canõ. r̃ła dr̃ cano. canõ. iij. di. & talis r̃ła ĩ ꝯstõne epĩ verificaẽ. Quinto facit tex. ĩ c. fi. de clã. despõ. ĩ fi. ibi, canonicã nõ effugiet vltionẽ. & eodẽ mõ loquiẽ tex. ĩ c. nihil. de ele. nã ista verba ẽt intelligerenẽ ſm ꝯstõnẽ epĩ, q̃ eẽt ĩ loco, si ĩ p̃dictis casibꝰ imponeret pœnã. Et sic ẽt in mã e odiosa, vbi oĩno eẽt eadẽ rõ, supradicta haberẽt locũ,[e] nã ẽt in mã 10 odiosa dispõ, q̃ loquiẽ gñaliter,† gñaliter intelligiẽ.[f] l. j. §. qð aũt. ff. f de alea. & ĩ l. cũ l. ff. de test.† & ẽt ĩ mã odiosa p̱p̱[g] idẽtitatẽ rõnis, 11 fit extẽsio ad casum, q̃ sublata significatione vocabuli cõtineẽ l. fi g liũ habeo. ff. ad Maced. l. ij. §. si mr̃. ver. quid si curatores. ff. ad Tert. no. d. Ant. in c. fi. ĩ mã extẽsionis in. j. fal. j. de ꝯsue. Do. in c. j. de tẽp. ord. in. vj. Nõ ob. tex. in d. cle. j. de priui. q̃a illa specificatio nõ tollit q̃n ẽt absq; illa specificatione cõprehẽdereẽ, vt ꝓbaẽ in d. c. r̃ła. §. porro. nã sepenumero fit vt species cũ gñe exprimaẽ, vt ĩ rub. C. 12 de serui. & aqua.† Vel secũdo expressio, q̃ fit ibi de canone, & de sñijs latis ab hoĩe, nõ fit respectu ꝯstõnis ꝓuincialis. Nõ ob. tex. in d. c. fi. de p̃ben. quẽ Cal. adducit, q̃a nihil facit, cũ ibi de canone ni 13 hil dicaẽ. ¶† Secũdo not. ꝙ cõstõ canonis ab oĩbus debet obserua h ri.[h] & iõ dicit Inn. hic,† ꝙ cõditori canonis oĩs creatura subijciẽ. vt 14 no. Inn. in c. sup̱ his, col. j. de voto. & idẽ gl. dicit ĩ c. serpẽs, in verbo 15 quod Deo. j. di. de pœni.† & Papa est pr̃ patrũ, & cũ oĩ ordinario cõcurrit, vt no. Bal. in c. j. ĩ prin. col. j. in ti. q̃ feu. da. pos. & in c. j. col. j. in ti. q̃s dica. dux vel marchio. cũ si. vt tradũt Mode. hic. q̃bꝰ addatis iura, q̃ expresse hoc dñt, videlicet text. in c. quanto. j. de transla. 16 episco. vbi dr̃ ꝙ factũ a Papa,† reputaẽ factũ à Deo. q̃a ipse ñ puri hominis,

ADDITIONES.

a ¶S. Al. Cõciliarib. Pro h̃ vide Ias. ĩ l. stipulõ ista hr̃e licere. §. hi q̃. ĩ. ij. col. ff. ð ver. ob.

b ¶Syl. Ald. Diuina. Hoc satis ꝓbat tex. in c. nimis. de iureiu. ĩ c. ij. de priuile. li. vj. sed dñr diuine ea rõne, qua & seculares diuine dñr l. fi. vbi gl. ĩ versi. diuino. C. de præscri. lõ. tẽ. §. q̃a igiẽ imperiã. in auc. de instr. cau. & fi. & dicit Io. And. ĩ c. fi. ne cle. vel mo. ꝙ lex ciuilis ẽ pars legis diuine, & Theologie. sequiẽ Bal. idẽ dicẽs de feudalibus ĩ ꝓe. feu. co. iij. ver. ap p̱et igiẽ. est. n. lex donũ & ĩuẽtio Deorũ l. ij. ff. ð leg.

c ¶Quod nõ. Idẽ Fel. hic. & in c. fi. de simo. tñ Fran. Ripa. s̃. e. in rub. nu. xvij. tenet opi. Siculi. Sed verior est opi. Bal. & cõis iuncta modificatione Decij. s̃. e. n. vij. & viij.

d ¶Syl. Ald. Personæ. Vide Fel. in c. causam quæ. col. xij. de rescri.

e ¶Locum. Contrarium voluit Fely. hic tenens ꝙ in materia odiosa canonis appellatione, constitutio episcopi non venit.

f ¶Syl. Ald. Generaliter intelligiẽ. Adde Are. in l. cũ lege. de test. Deci. in cõsi. v. in cã. col. j. in fi. & col. fi. in fi. & in c. j. xiij. co. ver. sed p̃dictis. de ꝓb. in c. qua frõte. col. j. ver. in causis. de app. in c. in p̃sentia. col. xix. ver. ab ista impugnatione. de ꝓba. in cõsi. xxvij. col. fi. in cõsi. cxxviij. licet in casu. col. j. in fi. quod declara vt p̱ Gozadi. in repe. l. qui se patris. col. xxvj. C. vnde libe. & vide aliqua per Deci. s̃. eo. c. col. x.

g ¶Odiosa propter. Deci. ĩtra eo. nu. xxiij. consi. v. consi. cccccxvij. in fi, cõsi. dcxlix. & Ang. in l. vlt. col. j. de constitu. prin.

h ¶Syl. Ald. Obseruari. Vide eundem in c. fi. in prin. s̃. eo.

17 hominis, ſed vicē Dei gerit in terris.† Et ipſe eſt ſucceſſor Petri, & vicarius Chriſti, vt dicit tex. in c. licet, de trāſla. epi. & in c. vnico. §. 18 porro. j. vt eccle. bene.† Et ſolus Papa habet plenitudinē ptātis c. decreto. ij. q. vj. c. ad honorē, de auto. & vſu. pal. Et ideo dicit Bal. in 19 rubrica proemij decretaliū verſ. ibi ep̄s,† ꝙ Papa nō ſolū eſt ep̄s, 20 ſed culmē ep̄orū, & cęterorū, quos intellectꝰ imaginari pōt,† & ꝙ illi data eſt clauiū plenitudo, & Papa ſummˢ eſt ſacerdos, & ſolus a habet ptātē, quā oēs patriarche habuerūt, [a] vt inqt Bal. in l. reſcri 21 pta. col. ij. ver. de Papa aliqd dicā. C. de p̄ci. imper. offerē.† Et Papa oīa pōt, quæ pōt Deus, claue nō errante, vt no. Hoſt. in c. quāto. de 22 trāſla. epiſc. Abb. in c. ꝑpoſuit col. iij. de cōce. p̄ben.† Et maior eſt autoritas Papæ, ꝗ ſanctorū. xx. di. j. vbi gl. in ſumma no. Abb. in c. ne innitaris. j. e. in c. qualiter, el. ij in p̄n. j. de accu. in c. cū cām. in. v. no. de elec. in c. cū apoſtolica. j. de his, ꝗ fiūt à p̄la. & de Papa And. 23 Sicu. plura ſcribit in c. nouit. in. vij. car. de iu.† Et de illa autoritate, b quodcunq; ligaueris ſuꝑ terrā, [b] intelligiť ſtatuto, vel pręcepto, vt Abb. hic dicit, & in c. trāſlato. j. e. & in c. quāto. col. pe. de cōſue. & declarať claue nō errāte, vt no. Abb. in c. licet de euitāda, in p̄n. de ele. & in d. c. ꝑpoſuit, de cōceſ. pręb. ¶ Tertio not. ſ m Car. hic in. ij. 24 no. ꝙ terminus, ſtatutū, accipiť hic pro iure cōi † ſed hoc nō vr̄ bene ꝓbari hic. qa tex. nō loquiť de ſtatuto ſimpl'r, ſed ſ m q d: de ſtatutis canonū, ſicut alibi dr̄ de ſtatutis canonis. in c. licet. de tranſa. epiſco. In ſe tn̄ dictū verū eſt de ꝓprietate ſermonis, qa terminꝰ ſtatutū, generalis vr̄, qa accipiť pro deliberatione, & decreto l. j. §. 25 hæc verba. ff. quod q. ſq; iur. & † ēt in ſnīa verificať c. ī his. vbi Abb. de ver. ſig. merito ēt iuri cōi adaptať, vt probať in c. ſtatutū, in prin. c & Do. ibi, de reſcr. ī. vj. & ꝙ appellōne ſtatuti veniāt canones, [c] no. Dom. ꝑ illū tex. ī c. vt officiū. §. ad cōſcribēdas, ī vltimo no. de hær. in. vj. facit tex. ī c. ſtatutū, in p̄n. e. ti. ī. vj. ī c. ſtatutū, de ele. ī. vj. ī c. j. de 26 renū. ī. vj. Imo.† quod plꝰ eſt, ēt ſub noīe ſtatutorū ꝯſuetudo inclu d diť [d] vt in no. q. Bal. tradit ī l. ij. ad fi. C. de bon. q lib. & ſequiť Alex. ī ꝯſ. clxxxix. mature digeſtis. col. iij. lib. ij. ¶ Et p̄dictā ꝓcedūt inſpecta verborū ꝓprietate. qa ſtatutū dr̄, quaſi ſtatū publicū tuens. vt Alb. dicit ī p̄ma parte ſtatutorū q. j. ſed de cōi vſu loquēdi ſtatutū accipiť ꝓ aliquo iure particulari, vt Alb. ꝯcludit ī d. j. q. & ī no. q. tradit Rota in. j. deci. in ti. de p̄ben. in nouis. cū ſi. vt tradūt Mode. in c. 27 nōnulli in prin. de reſcrip. ¶ † Quarto not. ſ m Ant. de Bu. & Io. de Imo. hic, ꝙ iſta verba, facias ſenſu tuo. videnť importare liberā vo e luntatē: [e] & certe in textu verū eſt ꝙ ꝓ libera volūtate accipiunť, dū aduerſatiue dr̄, nemo ſuo ſenſu, ſed autoritate canonū ducať. Hoc tn̄ n̄ vr̄ eē de ꝓprietate verborū, ſed ex mō loquēdi hoc colligiť. Nā idē h̄ fuiſſet, ſi verbis vtereť, ꝗ als arbitriū boni viri, & volūtatē regulatā ſignificarēt, vt quia text. dixiſſet, Nō ſuo arbitrio, ſed autoritate canonū ducať Tali. n. caſu ēt illa verba, Suo arbitrio, liberā volūtatē importarēt, ꝯ ꝓpriā eorū nām. & ita patet, hoc n̄ eē de vi ſermonis, ꝓut ēt inferiꝰ dicā. ¶ In gl. p̄ma, ꝯclō eſt ꝙ text. iſte 28 de canonibꝰ gn̄alibꝰ intelligať,† qa leges locales, vel ꝑſonales ab oibꝰ nō debēt obſeruari. facit text. ī c. ſtatuimus. §. his oibꝰ. lxi. di & ī c. nō aūt. & ī c. petijſti. vj. q. j. & §. ſed & quod prin. ver. plane. inſti. de iure nā. Nō ob. ꝙ lex debet fieri ꝓ cōi vtilitate. vt in c. erit autē 29 lex. iiij. di. qa And. ſic. rn̄det † ꝙ talis ꝯſtō particularis n̄ erit lex, ſed quoddā bn̄placitū. vt not. Bal. ī l. iudicibꝰ. C. de appel. Vel ſecūdo 30 rn̄deť,† ꝙ licet lex facta ſit ī fauorē alicuiꝰ priuati benemeriti ꝑꝑ virtutē eius, ſatis dr̄ facta ꝓ publica vtilitate. vt no. Bal. in auc. habita. col. iiij. C. ne fil. ꝑ p̄re. & ita dn̄t Mod. in c. cū oēs. col. iij. j. eo. Sed iſta rn̄ſio nō ſatisfacit, qa attēta tali ꝯſideratione lex diceret cōis. & hoc vr̄ ꝯ tex. in d. §. ſed & quod prin. vbi ſpālis dr̄ ꝯſtō, ſiqd princeps ob meritū indulſit. Præterea, tex. in d. c. erit aūt lex. dū loquiť de cōi vtilitate, & nō de priuato cōmodo, nō verificať in iſto caſu, vbi ſolū in effectu de priuato cōmodo tractať. Vnde dicendū eſt ꝙ iura. ſ. allegata locū habēt in lege. ſecus in cōſtōne principis d. §. ſed & quod principi. & in effectu hoc priuilegiū vr̄ c. priuilegia. iij. 31 di.† Et dū dr̄ hic ꝙ ab oibꝰ cuſtodianť, apparet cōſtōnē eſſe gn̄alē l. iij de legi. ibi, vel ad oēs iuſſa eſt ꝑtinere. & ibi alia ſigna ponunť ad cognoſcendum qn̄ cōſtō dicať gn̄alis & no. ibi Bart. & Pau. de 32 Ca. & per gl. in c. vt circa. in verbo perpetuo. de ele. in. vj.† Et inter f alios caſus, qn̄ Papa rn̄det ad cōſultationē [f] alicuius, videť eſſe ius g cōe, [g] vt per gl. in c. ex tua, in gl. j. de fil. præsby. ꝗ allegat tex. in c. ex multa. j. de voto. & idē gl. fi. ī c. ꝯſultationi. de tēp. ord. & no. Card. in cle. fi. in ſecūda opp. de præben. cū ſi. vt tradunt Mod. hic. quꝰ ēt 33 dicūt † ꝙ quicquid ſtatuiť in fauorē eccleſiæ, videť eſſe ius gn̄ale, vt notabiliter Bal. dicit in auc. niſi rogati. col. ij. C. ad Treb. vbi allegat tex. in. §. hæc ergo, in auc. de nō alie. Sed adde ꝙ ꝯriū videť velle Hoſt. in c. cū ſuper. de ſepul. vbi inquit ꝙ ſtatutū pro vna eccleſia tunc demū ius generale intelligiť, ſi in corpore iuris redactum ſit. & ſequunť ibi Io. An. & Ant. de But. & hoc eſt nō ſolū in eccleſia, ſed in qualibet alia conſtōne locali, vel perſonali, ꝗ in corpore iuris inſerta eſſet. qa tūc ius cōe eſſe vr̄ vt per gl. xix. diſt. in ſum. & no. ī c. j. de loca ergo nullū vr̄ eſſe ſpeciale in eccleſia, & dictū Bal. nō vr̄ probari iure. qa text. in d. §. hęc ergo, quē ipſe adducit, vr̄ ꝓcedere ex eo ꝙ Imperator ibi vlterius procedit, ita diſponendo ꝑ viā extenſionis. ergo aliàs ſecus vr̄. qa eadē rō eſt in eccleſia, cū limitate, & ſpāliter aliqd ſibi cōcediť. qa limitata cā limitatū effectū ꝓducit l. in agris. de acqr. re. do. facit tex. ī d. §. ſed & quod principi. verſi. plane. inſti. de iure. nā. Dictū Bal. ſaluari pōt, qn̄ eſſemus 34 in dubio, vt tūc fauore eccleſiæ ius gn̄ale p̄ſumať,† ſicut in dubio in materia fauorabili p̄ſumiť ius reale, & nō perſonale. gl. in l. forma. §. quāquā. de cenſi. Bar. in l. pr̄ filiæ. ff. de ſerui. leg. no. ēt in l. qa perſonale. ff. ſol. matri. ¶ Vltimo notandū eſt ꝙ ſi conſtō in principio gn̄alis ſit, licet poſtea inſeranť aliqua verba, ꝗ certas perſonas 35 videanť reſpicere.† tn̄ tota cōſtō gn̄alis eſſe intelligiť, inſpecto ini h tio [h] tex. not. in l regula. §. & licet. ff. de iur. & facti igno. quē ad hoc pro notabili allegauit Imo. in l. ſi ita quis, in. §. ea lege. ff. de ver. obl. ¶ In gl. ij. ibi, abrogata id eſt, ſublata correcta ſecundum Abb. hic, 36 & not.† differentiā eſſe inter corrigere, & reprobare. nā corrigiť, quod prius valebat. reprobať vero, quod nunquā valuit. vt nota. Car. dicit in cle. ſtatutū. in. iiij. no. de elec. & in cle. ſi Romanus pontifex. in prin. de p̄ben. Sed tamē iſta differentia nō videť iure probari. qa ēt reprobať illud, quod tenuit l. ſed vr̄ reprobari in prin. ff. de excu. tut. & in l. vt gradatim. §. ſed vt reprobari. de mune. & ho. vbi dr̄ reprobari medicus, q fuerat approbatus. & ad idē tex. in c. ſententiā. xxxv. q. ix. vbi ēt reprobať, quod priꝰ tenuit. & ēt corrigiť illud, quod nō tenuit c. ad apl'ice. §. p̄terea. de re iud in. vj. vbi Papa ſe dicit paratū corrigere quod male feciſſet. faciunt iura quæ dn̄t ꝙ corriguntur exceſſus cap. qualiter. §. ad corrigendos. cap. ſicut, in prin. de accu. cap. licet c. irrefragabili. de of. ord. cū ſi. ¶ Et circa 37 gl. hic colligiť † ꝙ cōſtō, ꝗ abrogata ſit, non attendiť. nā pœnā falſi i incurrit, qui legē correctā allegaret. [i] vt no. Bar. in l. fi. ff. de fal. & eſt tex. in. §. hunc igiť. in prima cōſtitutione Codicis quē no. ibi Alb. & Pau. de Ca. & Bal. ibi ꝑ illū text. infert idē eſſe in ſtatuto correcto. & idē tradit Bar. in l. oēs populi. in fi. ff. de iu. & iu. Et iſta concluſio procedit, qn̄ lex fuit abrogata, id eſt, ſublata in totū. prout loquiť gl. facit tex. in l. derogať. ff. de ver. ſig. & per glo. iiij. di. c. in iſtis. in. §. Leges. ſecus vero ſi derogatum fuerit legi, & ſic pro parte tm̄ lex ſublata ſit d. l. derogať. quia pro alia parte obſeruari debet. vt not. 38 Bal. in l. j. §. fi. verſ. itē no. C. de lati. liber. tol.† Et rō manifeſta vr̄, qa correctio antique legis facta nō intelligiť, niſi expreſſe appareat vt no. per gl. in verbo, niſi in auct. de nō alie. §. fi. & tex. in l. pe. vbi Bal.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Habuerunt. De poteſtate Papę vide plura per Dec. j̄. eo. tit. in c. quæ in eccleſiarum. & per d. Cataldi. in tract. de tranſla. con ci. Baſileæ, & ibi Bologni. in addi. vbi de poteſtate Papæ & Cardinalium, & extant integri tractatus.

b ¶Super terrā. Auguſti. de Ancho. in tracta. de poteſta. eccl. quē ſequitur Archiepiſ. Floren. in. ij. par. iij. par. ſuę ſumme. in rebus de ſummis Pontificibus, dicit, ꝙ iſta verba, ſuper terrā. dupliciter intelligi poſſunt. primo vt referantur ad ligantem, valet quodcunq; tu exiſtens ſuꝑ terrā ligaueris. Secundo vt referantur ad illud quod ligatur vt ſit ſuꝑ terra, & attenta iſta vltima intelligentia videtur dicendū ꝙ Papa nō poſſit dare indulgentiā pro mortuis, qui nō ſunt ſuꝑ terrā. ſed ſub terra ſunt. & hanc opinionē tenuit Auguſti. de Ancho. in d. ſuo tract. q. xxx in. iiij. arg. verum tamen eſt, ꝙ indulgentiæ accepte pro mortuis proſunt illis per modum ſuffragij. ita voluit Richar. iiij. diſt. Inno. tamen in c. ꝙ autem, in fi. de peni. & remiſſ. & ibi Io. And. in nouella in prin. voluit ꝙ indulgentiæ etiam mortuis directe proſint, & dicit Io. in d. c. ꝙ aūt, in fi. ꝙ Papa habet poteſtatē concedendi indulgentiā ex iſtis verbis, quodcunq; ligaueris &c. Vide Fel. de hoc & ſuperius dictis in ſuo trac. vel ſermone, de indulgentia plenaria, & de iſtis verbis, quodcunq; ligaueris &c. & vide eundem Dec. j̄. in c. tranſlato. in. ij. lect.

c ¶Syl. Ald. Canones. Vide Iaſ. in l. omnes populi. in. j. lect. in. ij. col. de iuſti. & iure.

d ¶Syl. Ald. Includitur. De veritate, vide Iaſ. in l. præſcriptione. col. iiij. C. ſi contra ius vel vti. publ.

e ¶Syl. Ald. Voluntatem. Vide Iaſ. in l. ſi ſic. in. iij. col. ff. de leg. j. & poſui. j̄.

f ¶Conſultationem. Deci. in c. paſtoralis. in prin. j̄. de excepti. Philip. Fran. in c. j. de priuileg. in. vj. Pet. Philipp. Corne. in conſi. cxvij. lib. ij. Sozi. in repe. l. cum auus. de condi. & demon. Ant. Corſet. in ſingula. in ver. conſultatio.

g ¶Syl. Ald. Commune. Puto ego doc. nō intellexiſſe illam gl. intelligi enim debet qn̄ nouū quid ſtatuit, eſt tamen differentia inter reſponſionē ad cōſultationē, & ad ſupplicationē, vt declarat hic Fel. & limita niſi reſponderet in caſu aliàs non deciſo. vt per doc. in c. ad aures. col. ij. de reſcri. in c. inter cæteras. in prin. e. tit.

h ¶Initio. Facit illud vulgare, ꝙ exempla non arctant regulam ſeu generalitatem l. à Diuo Pio, in p̄n. ff. de re iudic. l. damni infecti ſtipulatio. §. fi. ff. de dam. infec. c. j. j̄. ne cle. vel mona. notandum tamen eſt, ꝙ vbi præceſſit aliqua ſpecierū enumeratio, & poſtea immediate apponitur genus, tali caſu genus reſtringitur ad ſpecies enumeratas & ſimiles. tex. eſt notab. ad hoc in l. fi. §. cui dulcia. ff. de vino triti. & oleo lega. tamen vide Dy. in c. generi. de reg. iur. in. vj. qui voluit ꝙ illud contingat in illo tex. propter naturam copule & rei copulate.

¶Syl. Ald. Vide Deci. in c. j. in. x. col. ante fi. de proba. & ex hoc inferebat Imo. in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obl. ꝙ ſi conſtitutio in prin. eſt generalis, licet poſtea inſerantur aliqua verba denotantia & reſpicientia perſonas, tamen talis cōſtitutio intelligitur eſſe generalis, ſequiť Deci. in c. ij. col. x. de iud. in cōſi. ccccij. col. ij. & ideo ſi principium gratiæ ſecuritatis reſcripti, vel ſtatuti generale eſt. totum quod ſequitur generale præſumitur Dec. in conſi. lj. col. ij.

i ¶Syl. Ald. Allegare. Vide late Corſe. in add. ad Abb. in c. nouit. de iud.

a Bal.C.per quas perſo.no.acqui.Et in ſtatuto[a] in notabili caſu tradit Pau.de Ca.in prima conſi.C.in prin.in ver.not.hunc ver.& in alio caſu cōſuluit Ang.in cōſi.lxxij.pro parte. & in ſimili de pacto no.Bar.in cōſi.lxxij.ex facto.col.v.Secundo, cōcluſio gl.intelligiť, qñ allegať principaliter ad deciſionē caſus. ſecus ſi in arg.quia allegari pōt,licet correcta ſit, vt no.Bar.in d.l.fi.de fal.in l.j.in fi.ff.de cōiun.cū eman.li.vbi allegat tex.in c.autoritate. de conceſſ.ꝑben. in.vj.vbi Do.poſt Archi.in glo.fi.in fi.cum ſim.vt tradunt Moder. b hic. Sed adde[b] ꝙ in cōtrariū eſt gl.in l.j.in prin.per illū text.in verbo,imaginē.C.de lati.lib.tollen.quæ expreſſe dicit, ꝙ ex legibus correctis argu.ſumi non pōt.per illū tex.qui bene facit,ad idē tex. in auc.de nau.vſur.in princ.& no.And.ſicu.conſi.lx.ſtat heſitatio. col.vj.lib.j.& ibi cōcludit ꝙ ex teſtamēto reuocato non pōt argui voluntas teſtatoris.Et rō vř manifeſta, quia quod allegať in arg.venit à ſimili. vnde ſi lex correcta non probat quod expreſſe & principaliter diſponit,minus vř probare à ſimili.& in arg.facit tex.in l. in teſtamēto,de condi.& dem.la.prima.Non obſtat tex.in d.c.autoritate.quia ibi allegatur ab eo, qui habet ptātē legis condende. 39 † Tertio,cōcłō gl.nō procedit quo ad rōnē legis,q̄ nō tollitur,licet c lex correcta ſit,[c] ſm Ant.de Bu.& Imo.hic,ꝑ l.eas.ff.de capi.dimi. & no.Do.poſt Io.And.in c.j.§.illū aūt, in fi.de reſti.ſpo.in.vj.Et rō vř,quia rō legis vř ſeparata à dicto.vnde licet lex tollať rō nō tol- 40 liť.quia nō fit correctio, niſi expreſſe dicať, vt.ſ.dictū eſt.† Ecōtra tñ,correcta rōne, ipſa lex correcta vř.gl.in l.j.ff.de legi.tuto.in verbo,prouidentia.cū ſi.vt tradunt Moder.hic,& in c.j.j.de reſcri.col. d fi.Sed addatis ꝙ ꝯriū[d] tenet Io.And.in c.poſt tranſlationē, in glo. in verbo, ceſſante. de renun.vbi inquit quod licet rō legis correcta ſit,remanet tñ autoritas legis.& hoc idem voluit Ro.in ſingulari.in verbo ratio,vbi ad hoc alle.text.in.§.fœminæ inſti.de adop. iuncto.§.ꝑcedenti. Et facit ratio ſuperius allegata, quia rō à dicto ſeparata videť ab ipſa lege.vnde correcta rōne,non videť lex corrigi,vt.ſ.in caſu ecōtra dictū fuit.Et hoc videť intelligendū niſi rō, quæ allegať, eſſet cauſa finalis legis. quia ceſſante cauſa, ceſſaret diſpoſitio.vt in c.cū ceſſante.de appell.l.adigere.§.quāuis. de iure pa.Vel niſi ratio haberet correlationē,vel cōnexitatē cum ipſa lege.vt in d.l.j.ff.de legi.tu.in l.ne lucrū.C.de cura.furio.& no.Saly. in l.j.de rap.virgi.col.v.facit quod no.in c.tranſlato.j.eod.Quarto, lex correcta allegari pōt,qñ concordaret, cū noua,ſm Archi.in c. fi.de of.delega.in.vj.ſed dicit Imo.nō videre quō lex noua concordari poſſit cū antiqua,quæ corrigiť, And.ſicu.& Mode.reſpondēt ꝙ hoc exemplificari pōt,qñ nouus legiſlator prius oēs veteres leges annullaret, & poſtea nouas conderet in aliquibus lateribus cōformes.& ipſe Imo.hic ita declarat,& reſpondet. Sed conſiderandū eſt ꝙ tali caſu vis tota eſt in lege noua. & ꝑ hoc nō videť ꝙ antiqua allegari poſſit. ¶In fi.gl.ſecundæ primo ſm gl.Abb.concludit ꝙ tex.hic procedit in canonibus ꝑcipiētibus.ſecus eſt in cō- e ſulentibus.[e] quia cōſiliū nō aſtringit.§.quod ꝑcipiť, allegato in gl. &.iiij.di.in c.hæc ſi legibus, in fi.& in cle.exiui.de verb.ſig.Et idem 41 Abb.† dicit qñ canones de honeſtate loquunť. quia nō obligant. alle.Inno.in c.j.de vita & honeſta. cle.vbi idē Abb.& alij ſequunť. Et hoc dictū intelligendū vř de honeſtate, quæ in effectu pro cōſilio accipiť. Aliàs vero ēt quæ honeſtatē reſpiciunt, ꝑcepti eſſe vi f dent.cū inter alia iuris ꝑcepta dicať, ꝙ quis debeat honeſte[f] viuere l.iuſtitia eſt.§.iuris præcepta.ff.de iuſt.& iur.nā nō ſolū quod li- g cet,ſed etiam quod honeſtū eſt attendiť.[g] l.ſemper.ff.de ritu nup. 42 † Publica.n.honeſtas impedit mřimoniū c.iuuenis. & in c.ad au- 43 dictiā.de ſponſa.& no.in c.nō debet.de cōſangui.& affini.† Et ius honeſtatis ab omni reuerētia exceptuatū intelligiť.vt not.Bal.per 44 illū text.in l.quod ex libera.C.de ope.lib.dicens † ꝙ mulieres ſubdite alicui dño, non dnt cōpelli vt vadant ad domū eius ad tripudia, rōne honeſtatis. in iſtis.n.& ſimilibus non videť habere locū 45 dictū Inn.quia videnť eſſe precepti.† Et quod dictū eſt de cōſilio, h limitať,niſi ex cōtēptu quis veniret ꝯ legē cōſilij,[h] gl not.in c.quis aūt.x.di.Abb.hic, & in d.c.j.de vita & hone.cle.cum ſi.vt tradunt Mod.hic, & latius And.ſicu.in repe.c.Ray.de teſta,col.clxiij.Sed cōſiderandū eſt,quia tex.in d.c.q̄s aūt. loquiť de admonitionibus paternis,q̄ videnť ꝑceptū importare.facit tex.in l.iij.§.fi.ibi,inquilinos admonere.ff.de offi.ꝑfec.vigi.in l.alimenta.ff.de li.agno.ibi, finautē,nec hic mō admoneať, & in c.apoſtolicæ.§.ſed licet.de re iud.in.vj.Cōfirmať hoc,quia tex.ibi æquiparat leges principū,regulas patrū,& admonitiones paternas. ergo vt æquiparatio procedat, vř q̄ iſta tria ꝑcepta ſint,Præterea in his, q̄ ſunt de conſilio ſimpliciter,nō vř ꝙ cadat contemptus. & iō tex.xiiij.q.j.in c.pe.dicit ꝙ qui nō vtiť cōſilio,nihil mali patiť.¶Secūdo,cōcłō gl.procedit in conſilio perfectionis, vt eſt tex.in c.paratus.xxiij.q.j.vbi hoc i declarať.ſecus eſt in conſilio reuerentiæ.[i] vt per glo.in c.ad aures. per illū tex.de eta.& quali.& ibi Anto.de But.Abb.hic. & in d.c.j. de vita & hone.cle.ad idē glo.in verbo,conſulis,in c.Matthæus.de

46 ſimo.in cle.j.in verbo hortamur. de teſti.† Et diciť conſiliū reuerentie qñ materia neceſſaria eſt vt Abb.hic dicit.& eſt gl.in cle.j.in verbo hortamur.de teſti.In quo aduertendū eſt, q̄a ſi mā neceſſaria ſit,tunc in effectu vř ꝑceptū eſſe,& nō cōſiliū, cū ipſa materia attēdať,& nō verba,vt probať.xj.q.iij.in c.rogo. Abb.in d.c.j.col.j. de vita & ho.cle.& videbimus in c.nā & cōcupiſcentiā.j.eo.Vnde dicēdū vř ꝙ in cōſi.reuerentie materia nō ſit ꝑciſe neceſſaria.quia exercitiū actus omnino nō prohibeť, ſed ꝑp reuerentiā cōſuliť ꝙ actus nō fiat,vt in c.teſtm̄.cū gl.in verbo, humiliter.vj.di.& in d.c. ad aures. de eta.& qual.& in c.Matthe⁹. de ſimo.in c.ſpōſus.xxiij. di.&.xxx.q.v.in c.ſponſus.& caſu quo in dictis caſibus materia eſ- ſet neceſſaria nō eſſet cōſiliū,ſed preceptū. Vnde cōcludēdo pro 47 reſolutione tres caſus cōſiderari poſſunt.† Primus eſt in cōſ.profectionis.& tunc non peccat,qui illo non vtiť,d.c.pe.xiiij.q.j.Et rō vř manifeſta,q̄a tale conſiliū perfectionis reſpicit fauorē eius,cui cōſuliť.iō illi pōt renūtiari c.ad apłicā,de regula. Secundus eſt caſus,qñ mā eſt de ꝑcepto.& tunc in effectu eſt ꝑceptū, licet verba aliter ſonet. iō ꝯueniēs mortaliter peccat c.ij.de ma.& obe.Terti⁹ caſus eſt in cōſi.reuerētie, quod nō habet ꝑciſam prohibitionem d.c.teſtm̄.& d.c.ſponſus.xxiij.di.& ꝯueniens non peccat,ſm gl.in c.ſponſus.xxx.q.v.& intelligiť non mortaliter,ſed venialiter ſic.vt no.Archi.in d.c.teſtm̄.in fi.vj.di.¶In gl.ab oībus. Ex gl.& ex his q̄ 48 Abb.dicit plures cōcluſiones eliciunť.¶† Prima eſt,ꝙ lex vniuer- k ſalis ab omnibus recipiť, & intelligiť.ſ.ſubditis.[k] & hoc probať in c.à nobis.el primo. de ſen.excō.facit text.in l.j.§.quod ait ptor.ff. qui ſatiſda.cogan.cum ſi.vt tradunt Mod.ibi.& no.in l.j.§.nunciatio.ff.de ope.no.nū.cum cōcor.vt tradit ibi Alex.col.vij.And.ſicu. 49 hic.in.v.car.col.ij.¶† Secūda cōcłō eſt, ꝙ regula quæ ponitut hic, l nō habet locū in ſummo pontifice.[l] quia ipſe nō ligať ꝑ ſtatuta ca 50 nonū. ipſe.n.eſt.ſ.ius.c.propoſuit.j.de conceſ.pręben.† & iō vnico verbo pōt facere ſacerdotē,vel epiſcopum,vt no.Ang.in l.ij.C de cri.ſacri.& in l.j.C.de ſent.paſ.cum ſi.vt per Mod.hic. Et adde in propoſito quod not.Bal.in c.j.circa fi.ver.ſecundo caſu, in ti.de 51 alie.feu.vbi inq̄t ꝙ De⁹ Pape & Imperatori leges ſubiecit.† & eorū celſitudini nulla lex imponi poteſt, allegat text.in auc.de cōſu. & in l.fi.C.de legi. vnde ſolo verbo à principe dñium transfertur. 52 † vt no.Ang.in l.officium.ff.de rei ven.cum concor.vt tradit Alex. in conſi.iij.ex his q̄.col.iij.lib.v.Mod.in l.traditionibus.C.de pac. 53 Et prædicta procedunt, qñ fuit legitime electus.† quia tunc eſt Deus in terris.ſecus ſi fuerit male electus.quia tūc diabolus eſt,& claues habet inferni. vt not.Bal.in l.fi.in princ.C.ſen.reſcindi non poſſe.tunc.n.non apoſtolicus,ſed apoſtolicus diciť, vt inquit text. in c.ſi quis pecunia.lxxix.di.facit glo.xxiiij.q.j.in c.Acatius.el.j. ¶Secūdo quod dictū eſt de ꝑncipe,verū eſt quo ad vinculū legis quo alij ſubditi liganť.nā ipſe nō ſubijciť.iō nō dř eſſe ſub lege l.digna vox.C.de leg.ſed ī lege bñ eſſe dř. q̄a ad ei⁹ obſeruationē ea rōne

ADDITIONES.

a ¶In ſtatuto. Adde ꝙ ſtatutum antiquum correctum allegari non poteſt ad deciſionem cauſarum,quæ emerſerunt poſt ſtatutum correctum, ſed bene allegari poterit tale ſtatutum correctum ad deciſionem eorū quę ante correctionem emerſerunt.nec iſto caſu punitur allegans ſtatutum correctum vt notanter dicit Bar. in l.omnes populi.in vlti.col.ff.de legib.

b ¶Syl.Ald. Sed adde.Vide quæ ponit idem Dec.ĵ.in.ij.lec.col.ij.

c ¶Syl.Ald. Correcta ſit.De hoc vide Are.in l.ij.in.vij.col.de vulg.& pup.& ibi no. declarat,& vide quæ ponit idem Dec.ĵ.in.ij.lect.col.ij.in fi.& Io.Crot.in rep.l. ſi conſtante.in.xl.col.circa me.ff.ſol.matr.

d ¶Contrarium.Idem Deci.in l.fi.lectu.ij.nu.viij.C.de bo.poſſe.cont.tabul.

e ¶Syl.Ald. Conſulentibus.Conſidera nunquid conſil.Principis neceſſitatem inducat,vt in ſimili dicit gl.in l.j.in ver.ſed ego.ff.ꝙ ius.& vide eun.Deci.in c.clerici. in prin.ĵ.de iudi.

f ¶Honeſte.Adde ꝙ non videtur poſſe quis facere,ꝙ honeſte fieri non poteſt l.nepos proculo.ff.de verb.ſig.& eſt no.tex.ad hoc in l.filius.ff.de condi.inſti.facit.xxij. q.ij.c.faciat homo.

g ¶Syl.Ald. Attenditur.Vide eundem in l.ſemper in contractibus.ff.de reg.iur.

h ¶Syl.Ald. Conſilij.Vide Dec.in c.cum non ab homine.in.vij.no.de iudic.in c.prudentiam. in gl.arguendus.de offi.deleg.

i ¶Syl.Ald. Reuerentiæ.Vide Dec.in c.nam concupiſcentiam.ĵ.eo.& in c.ſi pro debilitate.in.ij.col.de offi.deleg.

k ¶Syl.Ald. Subditis. Vide eundem.ĵ.in.ij.lect.in.iij.col.& in l.omnia.ff.ſi cer.pet. Io.Cro.in l.ſi conſtante.col lj.in prin.ff.ſol.matr.

l ¶Syl.Ald. Pontifice. De hac conclu.& illationibus ex ea,vide Fortu.oīno in l.j.in prin.in.iiij.col.ff.de pa.& ī no.caſu ita reſpō.Car.in cōſi.ij.circa ſtatutū. Fel.hic col.x.ver.iiij.declaratio. Roch.cur.in repe.c.fi.in.ix.q.prin.de cōſue.ꝑ multa ibi allegata ꝑ eū,q̄ dicit hoc ꝓcedere dato ꝙ in cōſuetudine inducēda interuenerit cōſenſus Principis.Hæc tñ declara niſi lex rōni naturali inniteređ,vt no.declarat Bal.in c.j.§.fi.col.j.q̄ feu.da.po.ſeq.Marti.laud.ī tra.de Principi verſi.cccv.bone, & naturales. bene facit qđ voluit Bal.ī l.ij.in.vij.col.verſi.itē no.ꝙ ſi Papa.C.de ſerui.& aqua.vbi dicit nullā l.abſoluere principē poſſe à l.naturæ à dictamine recte rōnis vel legis æternæ,ſequiť Fely.hic col.x.in.v.declara.Rex tñ ligatur cōſuetudine regni ſm Bal.in auc.in oēs peregrini.col.ij.verſi.cōſuetudo feudorū.C. cōmu.de ſuc.in c.j.ver.& nota hic,ꝙ princeps,de natu.feud.Soz.in cōſi.lviij.ſuꝑ oppoſita,col.j.lib.iij.& ita debeť intelligi Ioan.Fab.in l.digna vox.C.de legi.

to.sed in ista qône agit de seusu simplr. Et per hoc et tollit, quod in l.digna.vox.C.de legib.vbi imperator se sponte propria,alligatum profitet. ad idẽ tex.xxv.q.j.§.his ita.† In hoc.n.ratio naturalis vertitur, à qua princeps non est solutus, cum sit animal rationale, vt Bald.dicit in l.ij.colum.xj.ver.xviij.C.de serui.& aqua.Et supradicta locum habent in his,quæ sunt de iure positiuo, iuri vero naturali imperator subijcitur, de quo in cap.quæ in ecclesiarum. j eod.videbimus. & ideo ex contractu obligatur c.j.de proba.de quo late dixi ibi. ¶† Tertia conclusio, quod dictum est de principe,idem est in successore,qui non ligatur constitutione prædecessoris cap.innotuit.de ele.ibi, successoribus suis nullum potuit p̃iudicium generare. & Abb.ibi in vj.not.facit text.in c.non debet, de consangui.& affi.in.§.fin.instit.de iure natu.& hoc, causa subsistente,aliter non videtur quòd possit saltem de honestate, vt per glo.in c.non liceat papæ.xij.q.ii.adeo quòd peccat reuocando sine causa.xxxv.q.ix.in cap.sententiam.in glo.fin.aliàs in c.pœnitẽtiam.¶ Quarta conclusio est, quòd iste text.non habet locum in infidelibus.† Et quantum ad propositum,infideles dicuntur, qui non sunt Christiani, quorum aliqui dicuntur Sarraceni, qui nec vetus,nec nouum testamentum recipiunt,sed varios Deos, imo demones adorant,& colunt.Et isti pagani dicuntur,qui sacrificãt accenso igne,victimas interficiendo,& pateris libando vina, quæ omnia eis sub nobis degentibus interdicuntur l.pe.vbi text.C.de pag.Sic etiam illis interdicitur,ne inspectione iecoris, extarumq; præsagio,aliquid futurum diuinent l.ij. C.eod.tit.de pag.† Et dicuntur Sarraceni à Sarra vxore Abrahe, à qua ipsi voluerunt nominari potius,quàm ab Agar ancilla Abrahe, de qua eorum fuit origo, vt not.xxxij.q.iiij.in cap.recurrat. & in c.dixit Sarra.vt per Host.in sum.de sarr.in princ.&.§.j.† & prædicti etiam alio nomine Gentiles appellantur,vt probatur.xxviij.q.i.in c.cauere.not.in c.ij.de concel.præben.Alij etiam infideles sunt, qui iudei dicunt, & à paganis distinguuntur l.di.c.qui vero odij.ibi, paganum, vel iudeum occiderit. facit rub.j.de iudeis & sarra.& isti vetus testamentum sequuntur, & legem Mosaicam ad literam obseruant, vnde qui veteri testamento inherent, dicuntur iudaizare, quod Christiani facere non debent cap.j.§.vngitur. de sac.vnc.† Et tales iudei[a] sunt magis odiosi,& peiores alijs infidelibus[b] reputantur, vt dicit text.j.q.j.in cap.nonne.& glo.ibi in verbo priores declarat,quia respectu nostræ fidei videtur eorum perfidia. Isti omnes[c] ab ecclesia alieni sunt, & constitutionibus ecclesiasticis ideo non arctantur, quia nihil ad eos attinet de his, quæ foris sunt.ij. q.j.in cap.multi.& in cap.gaudemus.de diuor.& hoc verum est in censuris ecclesiasticis, & in pœnis spiritualibus,quæ animam respiciunt, & isto respectu ista tertia conclusio procedit.† secus est in pœnis corporalibus, & pecuniarijs, in quibus etiam infideles ligantur.[d] glo.not.quæ ita declarat in cap.sæpæ. in glo.fi.xxviij. q.j.& probatur in cap.in archiepiscopatu. de rapt.in cap.post miserabilem. de vsu.in l.ij.in l.ne quis.C.de iude.† Et aliàs dubitatũ fuit, qua pœna puniatur iudeus, qui Christianam carnaliter cognoscit.[e] & videtur quòd morte, c.reos.xxiij.q.v.vbi dicitur quòd Phinees iudeum cum Madianita coeuntem gladio transfixit, & hoc reputatum fuit ad iustitiam. & idem text.habetur.ij.q.vij.c. nos si incompetenter.§.his respondetur. el.ij.Sed ista iura loquuntur de iure antiquo veteris testamenti, vt expresse dicit tex.in d.§. his ita. Et ideo concludendum est quòd pœna arbitraria sit, vt Old.tradit in cõsil.cccxxxiij.qualiter puniatur iudeus. & no.And. sicu.in consil.lxiij.lib.iiij.colum.pe.dixi in c.consuluit.cle.ij.de appel.¶† Successiue Abb.quærit, an lex liget in foro conscientiæ,[f] & ex dictis eius plures conclusio.colliguntur, in quibus breuiter instandum erit.¶ Prima est,quòd vbi lex distinguit forum cõsciẽtiæ ab alio foro,non receditur à dispositione legis,quę clara est,c. tua nos.de sponsa.secundum communẽ intellectum.ad idẽ text. in c.quicunq;.xvij.q.iiij.in princ.ibi,sed iure fori,non iure poli, in cap.inquisitioni.in fin.de sent.excom. vide Imol.in proe.§.in fin. princ.¶ Secũda est, quòd si lex iusta sit, non nutriens peccatum, debet seruari in foro conscientiæ,[g] quia edita videtur auctoritate Dei per suos ministros,vt per Abb.hic.Et hoc modo text.hic ampliatur, & ad hoc est glo.j.in c.quæ in ecclesiarum. vbi Bal.j.eo.& idem Abb.concludit in proem. §.Rex pacificus. in.ij. q.Fede. in consi.xxj.nunquid hæres.Pet.de Anch.in consi.xiiij.videretur prima facie, cum concord.vt Mod.hic late prosequuntur. Et adde Bald.qui istam regulam facit in auct.ingressi.colum.viij.C.de sac. san.eccl.& idem Abb.in cap.vigilanti. colum.ij.de præscrip.& in c.ij.de testa.Flor.in l.ex parte.§.seruo.ff.famil.ercis.& tradit Alex. in consil.xxviij.statutis. in.iiij.colum.lib.ij.& Archid.Flore.in summa in prima parte tit.xviij.cap.in colum.ij.† Et ideo iura, quæ loquuntur de præscriptione cum bona fide,etiam in foro conscientiæ procedunt,[h] vt est dictum Inno.in c.cura.de iure patr.Petr.de Anch.in reg.possessor. in.ij.car.de regu. iur.in.vj.Abb.in d.c.vigilanti. cum simi.vt ibi Mod.tradunt.† Et ius accrescendi, de quo in l.j.§.si ex fundo.ff.de hære.instit.etiam habet locum in foro cõscientiæ.[i] Abb.in cap.ij.de testa.& not.Petr.de Ancha.& Imo.in cap j.eod.titu.de testa. † Et ista conclusio præsertim videtur habere locum in lege canonica, quæ à foro conscientiæ non videtur discrepare, vt nor.Petr.in cap.constitutus. de appell.& Abb. in cap.cum causam. colum.iiij.de testi.¶ Tertia conclusio est, q̃ lex iniusta,[k] vel statutum iniustum, non ligat in foro conscientiæ.[l] vnde Abb. infert † quòd gabella iniusta licite fraudari potest,[m] vt per Bart.in l.vectigalia.ff.de publican.Bald.in l.ij.in fi.C. de iure aureo. anul.cum concord.vt tradit Roma.in d.l.vectiga.in fi.ff.de public.& habetur in tracta.de gabell.in.ix.parte in.j.q.no. Abb.in consi.xiij.vniuersitas. circa finem. libr.ij.Similiter ex ista conclusione inferri potest † quòd iura. quæ contrahentibus permittunt se ad inuicem decipere, vt in l. cause. la.ij.ff.de mino. in.§.pen.in l.item si in pretio. in fin.ff.loc.not. Bald.in rub.C. de contrahen.emptione. in xij. q. non habeant locum in foro conscientiæ.[n] Et ita tenet Abb.post Ant.de But.quem refert in cap. quia plerique. in.ix.q.de immu.eccle.idem Abb.in cap.j.de emp. & vend.& Bal.in c.cum causam.el.ij.de testi.Sed tamen aduertẽdum est, q̃ leges quæ permittunt contrahentes se decipere,[o] s̃m Cal.in c.nauiganti.de vsu.intelliguntur qñ re ipsa decipiunt. sec⁹ si ex proposito q̃s deceptus fuerit,q̃a non licet de iure canonico, etiam

ADDITIONES.

a ¶Hiero.Gi. Iudei. Adde q̃ iudei quotidie execrant, cõtẽnũt & Blasphemãt nomẽ Dñi Nri Iesu Christi.ita dicit Vincẽt.de Perusio p̃ceptor meus ĩ rub.ff.de op.no. nũc.vbi examinat p Docto.illa q̃stio,an notarius cõficiẽs instrm inter iudeos debeat apponere illa verba ĩ noĩe Dñi. Nec valet legatũ factũ collegio iudeorũ, vt cõcludũt Bar.Pau.de Ca.& Sozi.in l.Senatus.ff.de reb.dub.& si ꝯ hebreũ corã iudice Christiano producat scriptura manu ipsius hebraice scripta, & iudex nesciat ipam legere,an de illius intellectu stet dicto vnius hebrei, vel plures requirant, vide p.Alex.in l.j.§.cadẽ.ĩ.ij.col.ff.de verb.ob.& ibi per prefatũ dñm meũ. & Alex.in cõs.xxxv.incip.visa scriptura priuata.in versi.circa s̃m dubiũ,& iudei dicunt esse sub ptãte suorũ parẽtũ,vt p Alex.ĩ cõsi.ccxiij.in versi.nam iudei.in.ij. vol.& pñt daro libello repudij vxorẽ dimittere, vt dicit Alex.in d.cõsi.,pxime al legato.Et iudeus nõ põt illicita mrimonia ꝯhere, q̃a Christianorũ legibus,ẽt inuiti subijciũt.ita voluit notabiliter Cy.in l in copulãdis. C. de nup.Nõ tñ iudei licet sint pessimi infideliũ, repelli pñt de ciuitate,nec eis bona p Principes auferri sine cã legitima. vt dicit Arẽt.in c.licet vniuersis.de testi.& iudeus rõne delicti ꝯ eorũ legẽ seu mores sortitur forum ecclesiasticum, & similiter qñ peccat contra naturam, vide ad hoc Abb.in c.post miserabilem.in fi.de vsur.j.

b ¶Syl.Ald. Infidelibus. Vide eundem.j.in.ij.lect.colum.iiij.in fi.

c ¶Isti omnes. Et hoc simpliciter verum est.tex.in d.c.gaudemus. fundatus in verbis Apostoli.j.Corin.& ita sentiũt omnes veteres Theologi,nec nõ & recentiores.

d ¶Syl.Ald. Ligantur. Vide aliqua p Deci.in l.ij.in.ij.no C.de insti.& substi.& vide Io.Cal.in cõs.xxx.de testa.vbi in causis inter hebreos vult seruari l.mosaycã.& vide Sozi.in l.j.in.vj.col.ff.si cer.pet.& eundẽ in cõsi.lxx.in præsenti.versic.secũdo quia.in.j.vol.vbi dicit ligari legibus & statutis loci. vbi habitant.

¶Istud non posset esse verum, nisi respectu iurisditionis secularis in locis vbi eidem potestate subsunt.

e ¶Sy.Ald. Cognoscit. Pro hac opi.habeo cõsilia Pa.de Ca.Nell.de.s.Gemi.& Alex. de Benciuẽnis,q̃ nõ sunt ĩpressa,de quo vide Dec.in c. cõsuluit.el.iij.in ij.notab. C.de ser.fugit. Ghirlan.in suo tracta.lib.c.Hippol.consi.cj.

f. ¶S.Al.Cõscientiæ. Et q̃ lex.liget in foro cõsciæ. vide Inn.Ant.de Bu.Abb.& alios ĩ c.quia plerique.de immu.eccl.in c.q̃quàm. de vsur.li.vj.And.de Iser.in c.j.in fi. in ti.de pa.iu.firmã.Fed.de sen.in cõsi.xxj.nunquid hæres. Pet.de Anc.cõsi.xiiij. videret. Flor.ĩ l.ex parte.§.seruo.ff.fa.ercis.Ias.ĩ l.nemo põt.ĩ.ij.lect.col.pen.ver. iiij.moueor.ff.de leg.j.in.§.sed iste. nu.cxcvj.isti.de act.ĩ cõsi.clxxx.sõe. col.fi.lib. ij.ĩ cõs.cxcj.placet mihi.col.ij.ver.nec huic. eo.lib.Soz.ĩ l.moribus.col.ix.ver.ex qua cõclusione.ff.de vul.& pupilla.diuus Tomas.ij.par.summ.q. xcvj.arti.vj.

g ¶Conscientię. Thom.Aquinas.j.ij.q.xcvj. arti.iiij.par.j.titu.xviij.de iure ciuili. §. ij.Alex.consi.cxix.nu.xvj.lib.vj.And.Tiraquel. trac.de retrac. lignagi. in præfa. nu.lxxiij.vide do.Tiraq.de legi.connubia.glo.ij.nu.xv.cum seq.

h ¶Procedũt. Adde q̃ in tñ hoc est verũ q̃ p̃scribẽs bona fide sit tutus ĩ foro cõsciæ, dato ẽt q̃ malafides supueniat cõpleta p̃scriptione p̃scribẽs est tutus in foro cõsciæ.ita volũt Car.Imo.Abb.& Fely.in c. vigilãti. de p̃scrip.q̃d aũt dicẽdũ sit qñ probaretur,q̃ concurrente præscriptione præscribens fuit in mala fide, vide per Fely.in d.c.vigilanti.in fi.

i ¶Ald. Hanc q. vide late examinatam per Balb.in tra.præscr.col.totius operis. lxix. ver.nono quæro.

¶Syl.Ald. Cõsciæ. Vide Imo.in d.§.si ex fundo.in repe.col.xij.versi.interdũ vero. Lance.galiau.in repe.l.Centurio.col.xxvij.versi.non obs.de vulg.& pupil.

k ¶Lex iniusta. Adde And.Tiraquel.in trac.de retrac.ligna.in præfa.nu.lxvij.

l ¶Syl.Ald. Conscientiæ. Vide Ias.in l fin.in antepe.col.C.vnde leg.Deci.in c.nam concupiscentiam.in.ij.col.in prin.in.j.lec.infra eod.

m ¶Syl.Ald. Fraudari põt. Limita nisi ex pmissu principis esset imposita vt p Fely.hic col.xj.&est cõis opi.vt p Sozi.regu.cxxxij.vbi limitat pluribus modis. Adde tñ p principali decisione hic posita.Bal.in l.cũ proponas. in fin.C.de naut.feno.in l.j.in prin.col.j vbi Cor.in.iii.nota.C.de cad.tol.Pet.de Anc.in c.possessor. col. xv.versi. iiii.quæritur,de reg.iu.lib. vi.in c.quãuĩs in.iiii.q. de censib.eod.lib.vi. Abb.in c.innouamus.de censib.Guid.pap.consilio.cl.viso.col.i.

n ¶Syl Ald. Conscientiæ. Vide Deci.late de hoc in l.si quis in conscribendo. in.iiii. in.C.de pac.Ial.in.§.sed iste.instit.de actio.col.xxvi.in prin.

o ¶Decipere. Adde Deci.in l.semper in stipulationibus.ff.de reg.iur.

et in foro cōtentioso, decipere, & Abb. sequit in c. in ciuitate, de vsu. vñ si nō licet in foro cōtētioso, à fortiori nec in foro cōsciētię.[a] Sed in decepione, q re ipsa facta sit, ex quo ꝑmittit a iure canonico, et in foro ꝯscientię, vr quis tutus[b] ex eo, q s. dcm est, q si lex fundata sit in præsumptione, in foro ꝯsciētię nō obligat, si veritas in ꝯrium sit, alleg. Inn. in c. qa plerique. de immu. eccle. & idē Ioā. An. & Abb. post alios in c. is q. de spon. Bal. in l. cū q.s. col. viij. vers. q̄ritur, an lex. positiua. C. de iur. & fac. ign. & Pet. de Anc. in regul. possessor. col. xiij. de reg. iur. in vj. † Forus. n. ꝯscientię ad terminos iuris naturalis & genitū reducit, vt no. Abb. in c. j. in fi. de resti. in integ. alle. Ant. de Bu. ī d. c. qa pleriq;. † Et ꝯscientia nō ligat, quos de veritate ꝯstare poterit. ¶ † Quita ꝯclo, q pęna, q̄ īponat à lege nā non obligat, vt Bal. inquit in l. j. in fi. C. de vecti. & ꝯmis. ¶ † Ex ista ꝯclone infert q valet electio, habito ꝯsensu eligētiū, licet forma seruata nō fuerit, vt no. Inn. in c. qa p.p. de elec. & Abb. sequit in d. c. j. in fi. vbi ex hoc īfert. † & valere alienationē rei ecclesiasticę factā ex cā, licet. solēnitas requisita ñ īteruenerit. quasi illa forma, & solēnitas faciat ꝑsumptionē, q ī foro aīę nō attendit, sed veritas ipsa inspicit. Et idē esset in foro ꝯtentioso.[c] qñ ꝯ ꝑsumptionē de veritate ꝯstaret, vnde solū vr esse dr̄ia in hoc. quia facilius in foro ꝯsciē[d] de veritate ꝯstare poterit. ¶ † Quinta ꝯclo, q pęna, q impo nit à lege ꝑ delicto, in foro ꝯscientię nō debet.[e] glo. no. xij. q. ij. & ī c. fraternitatis. Et rō duplex vr ſm Abb. Pria qa pœna q imponit in foro ꝯtentioso, à iudice imponit. xiij. q. ij. cano. vnaqueq; in fi. als nō ergo. Sed rō ista parū valet. qa vt supra dcm est in ij. ꝯclus. lex ciuilis licet ī foro ciuili & ꝯtētioso dirigat ad iudicē, habet tñ locū in foro ꝯsciē si iusta sit. vñ q̄uis pęnā ꝯtineat. pōt dici q et in foro ꝯsciē habeat locū, ex quo iuxta lex vr cū hēat rōnē vt delicta puniant, vt j. dicā. Scd'a rō est. qa pęna ad terrorē aliorū imponit. l. aut facta. ff. de pen. q ratio cesat in foro ꝯsciē. sed rñderi pōt, q īmo pęna imponit, vt delictū puniat, & regulr pęna delicto ꝯmēsurat, vt j. dicā, qd Abb. dicit, qñq;. & nō regulr ꝑcedit. Et ꝑ dictas rōnes Abb. et alijs rōnib reprobat And. Sic. in c. Raynal. col. cxvij. de testa. Aliā rōnem adducūt Mod. qa in pęna cessat peccatū. cū respectu pęnę nihil restituendū sit. iuxta rłam peccatū. de reg. iur. in vj. Sed rñdet q militat rō, vt delictū puniatur. Et ista vr iuxta rō imponendi pęnā, vt j. dicā. Quidquid tñ sit, gl. in d. c. fraternitatis cōiter approbat.[f] Bal. in l. post decisionē, in fi. C. de fur. per illā gl. dicit. † fur in foro cōscientię non tenetur ad pęnā furti. & idē Bal. in l. iubemus. in §. sane. col. j. ver. sed nunquid in foro conscientiæ. C. de sac. san. eccl. & in auc. ad hæc col. v. versi. sed hic dubitat. C. de vsu. & in l. id quod pauperib. in ix. q. in fi. C. de epis. & cle. & in l. quibus diebus. §. dñs. in fi. ff. de cōdi. & demō. Mathesi. in no. xxiij. no. q leges. in l. fi. Pet. de Anch. in consi. xlvij. pro clariori. circa fin. Alex. in consi. cix. viso processu. col. iii. lib. v. Prędicta cōclusio limitatur ſm Abb. hic nō procedere qñ pœna ipso facto imponit. qa tūc statim fisco ius est quæsitum. l. commissa. de publica. Ideo tūc et in foro ꝯscientię pęna debat. & idē Abb. in c. dilecti. in iiij. colū. de arbi. Et eodē mō, qñ reus esset iam ꝯdēnatus.[g] de delicto, quia obligat ad pœnā, et in foro ꝯscientie, ſm Bal. in d. l. id quod pauperibus, in ix. q. in fi. & sequitur Pet. de Anc. in regula, possessor. car. viij. ver. iij. quęritur. de reg. iur. in vj. & Mod. hic. Sed ista dicta nō videntur ꝑcedere sine dubio, stāte ꝯclone supradicta ꝑ vera. qa si nō tenet ad pœnā, quę ratione delicti īponit, pariter nō dēt teneri ī ꝯscientia, licet pęna ipso iure sit imposita, vel cōdemnatus sit. quia rō quæ pōt considerari in conclusione, vt quis in conscia ad pęnā obliget, vtiq; et militare videt in ꝑdictis casib. In hęrede forte hoc procederet qui ex persona alterius, cōuenit, & ipse nō ex delicto ꝯuenit. sed ꝑ p additionē hæreditatis. & ita iura allegata per Abb. loquuntur. Tertia conclusio procedit in pœna legali. secus vr in pœna conuentionali, quę à libero arbitrio procedit, vt no. tradit Pe. de Anc. in d. reg. possessor, col. iij. in ver. prealle. Nam cum talis pęna debeatur ex contractu habet verum consensum, merito & inforo conscientię obligatur. Quarto, non habet locum in pœna, q esset in interesse respectu recipientis, ſm Do. ī c. ꝯmissa. §. fin. de ele. in vj. Quinto idem esset in pęna surrogata in locum interesse. q esset in ęstimabile, puta pro mēbro debilitato. quia etiam talis pœna in foro conscientię debetur. vt not. voluit Pet. de Anch. in regula, peccatum. colum. xxiij. versi. sed remanet dubium. de re. iud. in vj. ¶ Modo his relatis circa cōclusionem. s. factam, de gl. in d. cap. fraternitatis, aduertendum est, quia si pœna commensurata sit ad delictum, videt quòd non sit vera. † Nā pœna debet commensurari delicto.[h] cap. quæsiuit. in fin. de his, quæ fiunt à maio. parte capituli. in cap. felicis. §. illud. de pe. in vj. &. xxiij. q. j. in cap. non afferamus stateras. † Et si pœna sit conueniens, lex videtur iusta, quæ fundata est in publica vtilitate, quæ est vt delicta puniantur c. vt fame. de sen. excō. ergo etiam in foro cōsciæ obligare vr, vt. s. in prima cōclone dictum est. Facit gl. in c. ius gentium, in verbo seruitutes. i. di. † quę dicit, quòd iuste captus dici pōt de sensu sapiētis iuxta gl. fi. in l. si mādato Titij. ff. manda. peccat, si[i] aufugit. & idē gl. in cle. pastoralis. in verbo, ꝑ violentiā, de re iud. † Et quia obligatio ex delicto respectu pœnę est de iure nāli.[k] vt no. Bart. ī l. ex hoc iure col. fi. de iust. & iu. gl. in l. seru'. ff. de his q. no. infa. tex. in l. fi. vbi Ang. C. de coll. fun. patri. li. xj. & bonus tex. ī l. eius, q. delatorē. ff. de iure fisci. ergo et ī foro cōsciē obligari vr, qa forus cōsciē, ſm ius nāle iudicat, vt. s. dictū est. Gl. ī d. c. fraternitatis. saluari pōt, qñ pœna delicti excessiua[l] est. tali casu eēt lex iniusta, q ī foro cōsciē ñ ligaret, vt. s. dictū est ī scd'a ꝯclone. Ex quo infert q lex, q pœnā imponit, rōne pœnę nō pl' vel min' cōsciētiā astringit, sed solū vis tota ī hoc cōsistit, an lex iusta sit, vel iniusta. licet Doc. cōiter aīr loquant, & gl. ī d. c. fraternitatis. And. sicu. in c. Ray. ī col. cxiij. de test. reprobat alijs rōnib', q leuiores sunt. ¶ Nō omitto tñ aliā resolutionē, quā tradit Pe. Phi. de corn. ī cōs. lxix. de duob' q̄rit. in fi. in. ij. lib. & in cōsi. ij. circa primū. col. vij. dicēs q gl. ī d. c. fraternitatis, habet locū ex parte debitoris vt ī foro cōsciē ad pœnā nō teneat. secus, ſm eū vr, ex parte creditoris, qa cū bona cōscia ab eo pœna peti, & exigi pōt. Sed ista distō[m] non satisfacit, qa si ī foro cōsciē pœna nō debet. ergo vr q exigi nō possit, qa ista sunt correlatiua, & qd disponit in vno, habet locū ī alio l. fi. C. de indi. vidu. tol. & in ꝑposito no. Pau. de Ca. ī cōsi xix. pñs dubium. col. ij, vñ cōcludendū est vt supra dixi. ¶ † In gl. in actionibus cōis cōclusio est, q verbū, in actionibus, pro actibus extraiudicialibus accipiat, vt Abb. hic post alios cōcludit, & posteriores sequunt, & ad hoc facit tex. in auct. hoc ius porrectū. C. de sa. san. ecc. in c. j. de maiori. & obedi. in c. significasti. de elec. ꝑ gl. insti. de actio. in prin. Et iste intellectus bñ procederet, si tex. copulatiue loqueret. Sed cū alternatiue dicat, ī actionibus vel indicijs, cōsonat vt pro eodē ponant. facit tex. in l. j. ī prin. ff. de dolo. cū gl. ī verbo iudiciū. & ī l. pe. ff. de in ius voc. & erit sensus q ex primo dicto gñali inferat ad indicia, in qbus oīa debēt tractari. ¶ In gl. fi. ibi, suo sensu. s. malo. And. sic. reprobat istū intellectū, qa ſm eū, à ꝯrio sensu si haberet bonum sensum sequeretur q deberet attendi. Sed dicatis q malus sensus hic intelligitur quilibet sensus, qui canonibus non conueniat, & hoc modo tollunt omnia, quæ And. sic. dicit. ¶ † In fi. gl. inducit ad q. de cōpromisso. Et cōclusio est ſm Abb. q verba ista, tuo sensu, importāt arbitriū boni viri, ꝯ Ant. de Bu. vt ipse refert, & ad hoc And. sicu. prius, & Mod. postea tria allegant. Primo tex. in l. diuus. ff. de offi. præsi, ibi, sensu sanior est. sed ille text. parū facit, quia respectu furoris loquit. & ibi etiam pro libera voluntate accipiantur illa verba, quia solum ad exclusionem furoris prolata sunt. Præterea, tex. ibi loquit de sensu saniori, & sic qualificato. sed

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Conscientiæ. Vide Deci. in l. pe. in. iij. not. C. de pac. in l. semper in contractibus. ff. de re. iu. vide tamē Iaſ. in d. §. sed iste. col. xxviij. ex dictis Deci. hic potest responderi his quæ idem dixit in c. cōstitutionis. in. ij. col. de appel.

b ¶Tutus. Quod qñ ī ꝯctu interuenit deceptio re ipsa qs sit tutus et ī foro cōsciē, est cōis opi. Doc. in c. in ciuitate, cōtra quā insurgit ibi. Io. de Ana. facilis tñ est rñsio ad eius motiua. Aduertēdū tñ est, q ista cōis opin. limitāda est, vt nō hēat locū in ecclesia q plus recipe nō pōt, q res valeat, gl. est in ver. vt plus. in c. ea. n. §. hic ius porrectū. x. q. ij. Tñ ꝯ ecclesiā talis ꝯctus admittit, vt probat ꝑ c. cū cā. j. de emp, & ven. & est tex. in c. pen. de reb. eccl. nō alie. Mihi aūt dicēdū vr, q sicut iste contractus ꝯ ecclesiā admittit, ita ꝑ ecclesia admittat, qdqd dixerit gl. in d c. ea. n. §. hoc ius porrectū. & pro hoc facit tex. in l. si voluntate. in fi. ibi, neq; vllā rōnē cōcedere. C. de rescin. vēdi. vbi tex. dicit, q nulla rōne talis ꝯctus rescindi pōt, ꝑterea absurdū videtur q hmōi cōtractus admittat cōtra ecclesiam, & non pro ecclesia.

c ¶Contentioso. Et sic sentit Deci. q si cōstet alienationē rei ecclesiasticę factā ex iusta cā, seruāda est et in iudicio, licet de defectu solēnitatis appareat, idē Dec. j. c. c. q in ecclesiarū. nu. ix. q sñia vera iudicat duobus alijs cōcurrētibus. Primo dūmō et cōstet q eēt ī vtilitatē ecclesię, gl. ī l. cū hi. §. eā trāsactionē. de trāsac. Io. Fab. Insti. de eo, cui li. cau. bo. adijci. ad fi. Cepol. cā. ciuil. consi. xiiij. nu. ij. Ant. Corse. in sing. ver. pupillus. Deci. consi. cxxiij. nu. iij. Adde secundum dummodo alienatio sit temporalis. vt in aur. de alien. & emphy. §. emphyteusim. Et ita quandoq; iudicatum fuit in Senatu Parisiensi. & bene, quia solennitates ille non sunt intro ducte, vt ecclesiasticis liceat dacipere, sed dumtaxat ne ecclesia decipiatur.

d ¶Conscientiæ. Pena an debeatur in foro conscientię. adde hic Fely.

e ¶Syl. Ald. Debetur, Vide Fely. in c. audiuimus. de simo. Dec. in c. quoniam contra. in. xvij. col. & seq. de proba. Abb. in c. cum causam. col. iij. de testi.

f ¶Syl. Ald. Approbatur. Vide Iaſ. in. §. sed iste. col. xxvij de actio. & viste Abb. in proem. rex pacificus. & Iaſ. in l. fi. col. antepe. C. vnde legi.

g ¶Condemnatus. Idem Fely. hic, Ant. par. ij. tit. j. c. xiij. §. viij. Claua. in ver. inobedientia. Deci. in l. quod à quoquam. de reg. iur. quidquid hic dicat.

h ¶Syl. Ald. Delicto. Vide omnino Deci. in l. quod à quoquam. ff. de regu. iur. in c. quoniam contra. in xvj. col. de ꝓbatio.

i ¶Aufugit. Io. And. in addi. Spe. in rub. de iureiur. Iaſ. in l. si duo patroni. in fin. ff. eo. tit. Floria. disputa. ij. And. Tiraquel. in tracta. de retract. ligna. in ꝑsa. nu. lxviij.

k ¶Syl. Ald. Naturali. Vide de hoc Fortu. in l. legitima. col. xxiiij. in fi. ff. de pac. vbi disputat an in delictis ex consensu nascatur obligatio, & tenet contra alios.

l ¶Excessiua. Sequitur Alcia. in l. si quis maiora. glo. ij. in fi. C. de transa.

m ¶Distinctio. Immo bona est, & eā pulchre contra Dec. tuet Fran. Purpur. in l. rogasti. §. si tibi. nu. lxxxvij. ff. si cert. pet. quia creditor exigēs facit auctoritate, debitor aūt nō iterpellatus iuste putat creditorē nolle hoc rigore vti, & sic nō est par rō.

no.Bar.in l.illa institutio.de hær.insti.quia tunc nõ agitur de sensu simpliciter.sed ſm quid,de sensu sapiẽtis. Secũdo tex.in c.vtinam.lxxvj.dist.ibi,vnaqueq; ꝓuincia abũdat in suo sensu.& in c. certificari de sepul. Sed illa verba ẽt intelligi põt pro libera voluntate,quia in statutis,q̃ sunt iuris positiui, est ꝓ ratione voluntas,vt no.in l.j.§.pueritiam.ff.de postulãdo.Tertio tex.in l.fi.C.de legi.ibi,regalẽ sensum cõtẽnat.Sed ibi nõ loquiẽ de sensu simpliciter,sed de sensu regali dicit. Et ita patet, ꝙ ista iura q̃ Mod. adducunt,nõ ꝓbaẽ.Vñ concludendo,primo tex.hic nihil facit,quia vt dixi.s.in iij.not.ex modo loquendi colligiẽ, ꝙ ista verba nõ põt intelligi pro arbitrio boni viri,ideo accipiunẽ ꝓ volũtate simplici vt s.dictũ est,ĩ tertio no.& vlterius cõsiderãdũ est,ꝙ ista verba suo sensu,nõ tm̃ accipiunẽ hic pro voluntate simplici, & libera,sed ꝓ voluntate regulata,prout iudici ęquum , & iustũ videbiẽ.talis tñ sensus regulatur à discretione, & prudentia singulari iudicis,nõ attendiẽ,si canones,& leges ꝯdicunt, quia auctoritatẽ canonum iudex pręcise sequi tenetur.& istud est quòd voluit dicere tex.ħ, ad idem tex.in c.relatum.xxxvij.di. & in c.iudicet.iij.q.¶ Secũdo in quæstione compromissi opi.abb.verissima videẽ, quòd ista verba non accipiantur pro libera voluntate. Et hoc tali ratione cõ-

80 probatur, † quia verba,q̃ aliàs importarent liberam voluntatẽ, si agatur de p̃iudicio tertij, intelligunẽ ꝓ arbitrio boni viri, ne tertio p̃iudiciũ inferatur,vt no.dicit Ant. de But.hic,col.pe.ver.non ob.Lap.alleg.lxj.visis literis.col.ij.Abb. in c.dilecti.de iu. & colligiẽ ex dictis Bart.in l.filiusfa.ff.de do.l.j.ff.de test.mili. Cũ ergo in cõpromisso [a] tracteẽ de p̃iudicio tertij, cõcludẽdũ est, ꝙ talia verba pro arbitrio boni viri intelliganẽ. & istud est,ꝙ Bald.dicit in c.

81 Quintauallis.circa fi.j.de iureiur.† ꝙ in cõpromissis voluntas pro discretione & arbitrio boni viri accipiẽ.facit quòd not.dicit Imo.

82 post Host.in c.significauerunt.de testi. † ꝙ verba,quæ ad iudicem referuntur,semper important arbitrium boni viri.Tertio,in mã indifferenti de proprietate sermonis vẽ ꝙ sensus pro graui iudicio accipiaẽ, cũ seniores à sensu sapientes dicanẽ.lxxxiiij.dis.in c.fin.& xx.dist.in c.fin.& cum gloss.ibi in verbo,seniores Et sensus vẽ ꝙ ꝓ iudicio accipiaẽ,ĩ c.abbate.de ver.sig.ibi,sensus rectior est. ¶ Postremo Abb.insistit qũo iudex debeat ĩ casu dubio iudicare.

83 & ex dictis eius plures ꝯclusiones colliguntur.¶ †Prima est,ꝙ in casu dubio ĩspiciẽ primo illud ꝙ cõsuetũ est.l.minime.ff. de leg.c.cum dilectus.de consue. vera.n.interpretatio à practica sumitur,

84 vt Bal.dicit in c.j.in prin.in tit.de feu.sine cul.nõ ami. † & ideo ab antiqua practica [b] nõ est recedendũ, vt not.Bal.in l.illud,per illũ tex.ff.de excu.tut. & Pet.de Anch.in cõsi.clxxvij.visis ver.quinto

85 allegaẽ cõsuetudo. † in tali cõsuetudine interpretatiua p̃scriptio nõ requiriẽ,vt no.voluit Ant.de Bu.in c.fi.de cõsue. in v.char.ver. ex his dicit Nic.de Mata.& sequiẽ Arc.in c.cũ M.j.eo. & in cõsi.xj. procedendũ est.& Alex.in cõs.cvij.pro inuestigatione.col.pe.li.ij.

86 ¶ †Secũda ꝯclo, ꝙ cessante cõsuetudine ad proprietatẽ verborũ recurraẽ,facit tex.ĩ l.j.§.is,q̃ nauẽ.ver.in re igiẽ dubia.ff.de exerci.

87 & in l.nõ aliter.de leg.iij. † Et ista ꝯclo in tm̃ procedit, ꝙ licet mã odiosa sit,fit tñ late interpretatio , quatenus proprietas verborũ requirit, [c] vt no.Ang. dicit in l.fi.in prin.col.fin.ver.iij.quæritur.ff. de cõsti.prin.Cal.in cõsi.j.in tit.de cõsangui.& affi. & no.Arc.per

88 illũ tex.in l.cũ lege.ff.de testa.¶ †Tertia ꝯclo,successiue ſm distinctionẽ Abb.est,ꝙ in dubio benignior [d] intellectus accipiẽ,qñ vario modo tex.intelligi põt.l.proxime.ver.sed in re dubia.ff.de his quę in test.delẽ.facit tex.in l.benignius.ff.de legi.in l.si fuerit,in fi. de leg.iij.ibi hoc valere benignũ est.facit ẽt tex.in c.fi.de re iud.in l.inter pares.ff.de re iu.& in l.lege Iulia.ff. de manu. Et ex ista cõclusione,iuncta præcedenti, patet ꝙ proprietas verborũ ꝓ prius attendiẽ,vt colligiẽ ex doctri.Abb.hic,& ad hoc est gl.in l.nõ pos-

89 sunt.ff.de leg.¶ †Quarta ꝯclo , si mã sit indifferens, ad similia recurritur,in l.nõ possunt.ff.de legib.& de ar. à simili videbimus in c.translato.j.eo.Et vt colligiẽ ex præceden.ꝯclone, vẽ ꝙ in mã fauorabili nõ recurraẽ ad similia.sed vẽ ꝙ pars benignior prius eligatur.Sed in hoc ꝯriũ vẽ velle gl.in l.cũ de nouo.C. de legi. & in l.non possunt.ff.de legib.prius procedaẽ ad similia. & in subsidiũ ad benigniorẽ intellectum recurraẽ,& ad hoc facit, q̃a in titulo. ff.de legi.l. non possunt. præcedit , & l. benignius sequitur. Pro priori tñ opi.facit , quia benignior interpretatio ex ipsa lege immediate colligiẽ.ergo ad similia nõ vẽ recurrẽdũ,cũ casus in ipsa lege cõprehendaẽ.l.neq; leges.ff.de legib. Non ob.ꝙ l.benignius sit posterior,quia talis ordo ibi nõ attendiẽ , vt patet ibi in cõsuetudine, de qua vltimo loco ibi ponitur , tamẽ illa in primis attẽ-

90 ditur, vt s.dictum est.¶ †Quinta conclusio , in subsidium recurrendum est ad principẽ in casu dubio [e] c.inter alia.j.de sen.excõ. facit tex.in c. intimasti.de appella.in l.j.& ij. C.de rela.in l.fi.C. de legi.in l.diuus.l.de officio.presidis. in l.diuus.ff.de fal.in l.prima. in fine.ff.de questioni.in l.ad bestias.ff.de pe.& in cap. per venerabilem.j.qui fil.sint le. Et ista cõclusio intelľr, qñ iudex à seipso resolui nõ potest,nã prius ipse debet dubiũ, quod occurrit, dili-

91 genter perscrutari , q̃a respectu causæ, † quæ corã eo vertitur iudex habet potestatẽ interpretãdi leges,& canones, [f] vt est dcm̃ Inno.in c.cum speciali.de appella.quod refert & sequiẽ Abb.in cap.j.in j.not.de iura.calũ.in c. cappellanus.de fer.col.j. & in c.cũ

92 venissent.col.iij.de iudici.† & quãdo iudex dubitat,etiam inuitis partibus,põt causam cõsulendã cõmittere, vt no.voluit Inn.in c. super qõnũ.j.de offi.dele. Et hoc pro no.refert & sequiẽ Ange.in l.ij.C.de sen.ex breui.reci.Et ꝑ glo.ibi dicit ꝙ in re dubia põt iudex,licet peritus sit,dicere ꝙ velit habere colloquiũ cũ peritis,& sapientibꝰ. Et ſm eum cautę agit,si hoc facit. Ex quo vẽ inferri,ꝙ petere possit vt in cã à doctoribꝰ ꝯsulat.facit tex. in l.dubium.vbi Ang.post Cy.idẽ dicit.C.de repu.& not.Bal.ĩ l.nõ sine.ꝑ illũ tex.

93 C.q̃ bon.q̃ libe.¶ †Sexta,& vltima ꝯclo Abb.est,qñ in dubio de quo agiẽ,sunt varię opi.inter Doct.cõis opi.[g] attendaẽ. [h] Et ꝓ ista ꝯclone est bon.tex in c.nouimus,vbi Ant.de But.ibi,& quorundam sit opinio à pluribus approbata,de verb.sig.& ĩ c.de iudicijs iij.q.iij.c.in canonicis.xix.dist.& in l.j.ff.de offi.q̃sto.& glo.per illũ tex.in c.fi.de penitẽ.dist.j. cũ si.vt tradunt Mod.hic. Et vlterius ħ idẽ no.Bal.in c.j.§.iudices.col.pe.q̃ pa.iur.fir. in l.j.in fi.ff.de sena. Alex.in cõsi.xcv. visis processibus.col.ij.lib.ij. & in cõsi.lj.videreẽ. col.iij.lib.v.Limitaẽ ꝯclo vt nõ habeat locũ,qñ cõis opi.meliorib. rationib.cõuinciẽ, [i] vt Abb.hic dicit post Io.Andr.& alios.Et ad ħ est bon.tex.in c.capellanus, vbi Abb.de ferijs. idẽ Abb.in c.ex literis.el.j.de spon.in c.iij.in fi.de censi.& Domi.in c.j. in j.col.in iij. not.de sum.Tri.cũ si.vt tradunt Mod.hic & vlterius idẽ no.Bal.in d.c.j.iudices. vbi allegat illũ text.quem Abb.hic adducit,& idem Abb.in cõsi.j.in fi.lib.j.in c.tua nos.col.ij.ver.no.bene hoc dictum de vsur.& in c.prudentiam,in prin.in iij.not. de offi.deleg. & idẽ Ang.tradit in consi.cx.sanctissima, & illustrissima.col.vj. vbi alle-

94 gat tex.in l.Aemilius.ff. de mino. † Secundo limitaẽ , qñ ꝯ cõem opi.est opi.gl.quia illa præualet, ſm Iac.But.vt in l.j.C.qui. ꝓ sua iurisdi.not.Bal.in l.cũ hæreditas.C.de po.cum si.& per Mod.hic. Sed ad-

ADDITIONES.

a ¶Compromisso. In quo verba quantũuis generalia,censentur probata sub confidentia arbitrorum. Ant.But.in c.Quintauallis.j̃.de iu.iur. Deci.consi.xj.

b ¶Syl.Ald. ~~Practica. Idem Deci.in consi.xj.colũ.viij. sed declara dummodo non sit erronea.Bal.in l.j.in ver.& ideo videtur.ff.de offi.eius.~~

c ¶Syl.Ald. Requirit. Idẽ Deci.in cõs.xiij.col.iij.in fi.& fuit dcm̃.s.hoc eo.c.col.ij.

d ¶Hie.Gig. Benignior. Adde hic , quòd benignior opinio seu intellectus dicitur, qui est pro testamẽto.tex.est in l.si pars.ff.de inoffi.test. Item qui est pro libertate.l.in obscura.ff. de regu.iur.l.inter pares.ff.de re iudi. Item intellectus qui est pro reo,benignior est.d.l.inter pares.Idẽ pro possessore.l.in pari causa.ff.de reg. iur.& intellectus verisimilior benignior erit.l.in obscuris.ff.eo. Et sic ẽt intellectus qui magis fauet ęquitati,q̃ rigori,dicetur benignior.l.in omnibus, de reg. iur.Idem in intellectu pro dote.l.in ambiguis.eo.tit.Intellectus qui sonat in nõ delictum benignior erit.l.merito.ff.pro socio.Item opinio quæ fauet iuramẽto, benignior est arg.c.venerabilem.in fi.j̃.de elec.Item opinio quę fauet religioni, & causæ piæ.l.sunt personę.ff. de religio. & sump.fune. Idem in opinione q̃ est pro pupillo,vidua,& miserabili persona.Item quę est pro actis,vt potius valeãt vide tex.in c.fi.de re iud.& vide Matthe. in trac.suo opinio.

e ¶Syl.Ald. Dubio. Idem Deci.in l.fin.in j.not.C. de pac.& hæc interpretatio non potest fieri nisi semel Alex.in l. quidquid astringende.post gl.ibi,de verbo.obli. vide tamen Deci.in c.cum venissent.in iij.col.de iudi.

f ¶Hie.Gig. Canones. Istud dictum Inn.refert ẽt & sequitur Do.Abb.in c.j.ver.ex his duabus solutionibus,de postula.prælato.& adde ꝙ iudex aliàs potest rescriptum interpretari ad certificãdam suam auctoritatem ad hoc vt pronunciet,an sit iudex,& ad quæ extendatur sua iurisdictio,tex.est ad hoc in c.super literis j̃. de rescrip. quem ad hoc allegat Abb. in d.c.j.in v.col. vbi etiam, dicit ꝙ legatus interpretari potest mandatum Papę.Et quid in iudice,an possit suam sentẽtiam interpretari, & quid in arbitro. Et aduertendum est, ꝙ ista interpretatio,quam facit iudex q̃ lege,est interpretatio necessaria quo ad partes,sed nõ quo ad alios iudices,qui illam non tenentur sequi,vt dicit Abb.in d.c.

g ¶Hie.Gig. Communis opi. No.tamen ꝙ licet iudex iudicando debeat attendere cõmunem opinionẽ , nihilominus si iudicauerit ſm opinionẽ sui præceptoris , licet illa sit ꝯ cõmunẽ,excusatur in syndicatu.ita voluit Ang.in l.terminato.C. de fructi.& lit.expẽ.& Oldr.in l.j.§.quæsitũ.ff.de fun.instr. quos refert Fely.hic. vers.v.not. Et sequẽs opinionẽ sui magistri excusatur ab expẽsis.vt inquit Abb. in c.j.de postu.p̃la.in vj.col.vers.& vide ꝙ dixi.Et in tantũ est verum ꝙ cõis opinio est sequẽda,ꝙ si iudex iudicauerit ſm illã, licet sit minus vera, excusatur tñ, quia cõis opin. Doctorum habet in se probabilẽ errorem,ita dicit Abb.in d.c.j.

h ¶Syl.Ald. Attendatur. Adde Deci.in consi.xj.col.ix.in fin.& in consi.xxiij.colũ. fin.ver.nõ obstat si dicatur.vbi late de hoc,& de cõi opinione,vide Ias.in l. sciẽdum.§.fi.col.pe.ff.qui satis.cog.ĩ l.ij.in iij.col.de iu.iur.& ꝙ cõis opinio auctoritas rationi coniuncta,sit tenenda,probat l.j.§.fi.ff.de vsu.acte.Et ꝙ plurimi facienda sit multorum opi.testatur Alci.lib.v.Paradc.in proœ.vbi cõprobat pluribus exemplis. rationem autem quare cõis opin.attendi debeat,addũcit Deci. in c.prudentiam.in princ.in iij.not.de offi.delega.& de hoc vide etiam Deci.in cons.dxviij.col.ij.in prin.& vsq; adeo attendi debet ꝙ ęquiparatur dispositioni l.vel statuti & sicut quis præsumitur scire.ll.ita & cõmunes opi.vt per Lancell. Galligau.in repetitio.l.Centurio.col.lvj.ff.de vulg. & pup.

i ¶S.Al. Conuinciẽ. Vide omnino Deci.in cõs.ccclxxxj.col.fi.in fi.vbi plura.addidi. ¶Adde Deci. in cõsi.cclix.& Francis.Purpura.in l.cum quid.nu.83.ff.si cert.peta.

a Sed aduertēdū [a] est, q̄a nō dicit Ia.Bu.ꝙ opi.gl.p̄ferat̄ cōi opi. sed ꝙ q̄n sunt opi.gl.p̄ferat̄, put Ang.eū refert in d.l.j.& h̄ mō de glo. loquit̄ Bal.in l.j.in fi.ff. de vulg. & pup.in l.j. in fi.C.de sen. q̄ sine cer.q̄ti.& ī ꝯs.cccxcviij.ad euidētiā.lib.j.& ī ꝯ.xlv. q̄dā mercator eo,lib. Ang.in ꝯs.clxxxviij.visis actis,in fi.Cuma.in ꝯs. xliiij. ab arbitrali.post prin.& in ꝯs.xxxvj.ꝓponit̄.in prin.Fulg.in ꝯs.xxij. nobiles.in fi. Alex.ꝯs.cxlvij.ꝓspectis.col.pe.lib.v.tradit And.Sic. qui alios plures refert in c,ne innitaris.col.iij.j.eo.& ī ꝯs.lx. col.ix. lib.

95 ij.¶† Tertio, fallit in singulari opi. q̄ staret ꝓ m̄rimonio, [b] q̄a illa p̄fert̄ cōi opi. [c] put est no.dictū Host.in c.si vir. de cogna.spiri. vbi Abb. & idē Abb.ī c.fi.in prin.de re iud. & Mod. simpl̄r hic sequūtur.Et adde ꝙ ꝓ ista opi.And.Sic.in ꝯs.lx.scriptū est. libr.j. allegat tex.in c.fi.de re iudi.& ꝑ illū tex.v̄r hoc dictū de m̄rimonio extēdere ad cām libertatis,& testamēti. & in si̇ḃus fauorabilibꝰ causis,in q̄bus v̄r hoc ꝓcedere,q̄n essent varię opi.vel ꝯrie inter Do. ꝓut loquit̄ tex.in d.c.fi.tūc em̄ debet ꝓualere opi.q̄ staret ꝓ m̄rimonio.Secus v̄r q̄n cōis opi.esset in ꝯriū,q̄a fauore m̄rimonij nō v̄r recedēdū esse à cōi opi. q̄a sic fauorabilibus causis debitores sumus,ꝙ alijs iniustitia nō fiat.c.ex tenore,de foro cōpe.& in c.fi. de do.īter virū,facit tex.ī l.si pars.ff.de inoffi. test & ita ꝑ illū tex. tradit.And,Sic.in ꝯs.iij.scribit̄ ꝑclare.col.pe.in ver.nō ob. ī primo lib.Et v̄r Abb.sentire in d.c.fi.in prin.de re iud.¶Quarto,ꝯclusio supradicta b̄n ꝓcedit stāte cōi opi.ꝓut loquit̄, sed q̄n nō eēt cōis opi.& vario mō Doc.loquunt̄, bonū est h̄re iudicē ꝓpitiū, q̄a poterit adherere cui opi. voluerit, & nō tenet̄ in syndicatu vt Abb. hic dicit,& idē Bal.in d.c.j.§.iudices,col.pē.Et h̄ v̄r ītelligēdū, seruato ordine supradicto,ne videat̄ se incōtinēti corriger̄, arg.l. nā ad ea.ff.de ꝯdi.& demō.& tali casu,q̄n vario mō Doc.loquunt̄,&

96 cōis opi.discerni nō pōt,†tūc iudex mediā viā eligere p̄t, [d] vt not. voluit Pet.de Anch.in ꝯs.ccxj.inter ꝯria,& ita Mod.simpl̄r hic sequunt̄.adde Bal. q̄ h̄ idē dicit ꝑ illū tex.in l.si p̄rfamilias.§.si.ff.de hære.insti.Et idē Alex,in l. Titius,ꝑ illū tex.ff.ad Treb.cū si. vt di-

97 xi in c.j.col.x.de ꝓba.†Et q̄n plures opi.simpl̄r referunt̄, ī dubio vltia opi.approbata intelligit̄. [e] gl.no. in l.q̄ filiū.§.Sabinus.ff. ad Treb.cū cōcor.vt tradūt.Mod.h̄.Et adde Bar.ꝑ illū tex.cū gl. in l. bona fides.ff.depositi.& Bal.ꝑ illū tex.in l. si m̄r.C.ne sta. defun. & ī l.si idē. §.vbi infert ad dicta Inn.de iur.om.iud.ī l.si ego.§. partus.ff.de pub circa fi.in auc.ex testō.col.ij.de colla.ver.ex quo vltimo.in l.j.circa fi.ff.de cōsti.prin.Card. cōs.xxix. iudex col.v.Ang. Are.in §.ꝓtiū,ꝑ illū tex.insti.de ꝯhē.emp.Alex.in cōs.lxvij.Frācis. col.fin.lib.v.Barba.cons.xxviij.libr.j.char.fi. Limitat̄ t̄n gl. in l.qui filiū.§.Sabinus,nisi post opi.ipsius gl.dicat̄,alij dicūt,q̄a illa nō reputat̄ approbata,sed prima,vt colligit̄ ex gl.in rub.ff.si cer.pe. dū inquit,alij dn̄t.iūcto eo,qd̄ no. ꝑ gl.ī l.certi cōditio. in prin.ff. eo. ti.si cer.pe.& no.Bar.in l.j.C.q̄ & aduer.quos, & tradūt Modern. Perusi.in l.cū antiquitas, in glo.in verbo. interrogari.C. de testa. & in l.extraneū.col.j.pōderādo verba Bal.ibi.C. de hære. institu.

98 ¶†Secundo limitatur,nisi vltima opi.haberet rigorem, & prima equitatē, q̄a tunc prima approbata videt̄, [f] vt no.voluit Areti.in cōs.clxiij.diligenter.col.vij. vbi ad hoc allegat gl.in l. si cum exceptione.in §.sed & si quis.ff.qd̄ met.cau.in verbo.omnimodo. vbi gl. dicit præualere ibi dictum Iulia. quia æquum, & tamen ibi in tex.alia opi.alterius Iurisconsulti vltimo ponitur.

¶Philippus Decius Mediolanen. Papiæ legens.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Aduertēdū. Cū ꝯria t̄n opi. trāsit Deci.in cōs.xxij.col.fi.& adde no.casum quando ꝯ communē est cōsuetudo, vt per Dec.in c. at si clerici. col. xv.de indi.

b ¶[struck out]

c ¶Ald. Cōi opi.Idē Deci.in c.directe.in vlti.not.de appella.

d ¶Al. Eligere p̄t.Declara.nisi extaret ꝯsuetudo Dec.ī c.at si clerici,ī pri.col.xv.d̄ iu.

e ¶Al. Intelligit̄. Vide Ias.in l.si idē.§.fin.ff.de iu.om.iud. vbi limitat vltra deci.hic.

f ¶Syl.Ald. Approbata videtur. Idem Deci. in l.in omnibus quidem.ff. de reg.iu. Ias.in l.si tibi,in v.not.ff. si cert. pet.

Secunda lect. d.c. Canonum.

SVMMARIVM.

1 *Prælati dicuntur custodes canonum.*
2 *Canonis appellatione,uenit omnis constitutio ecclesiæ.*
3 *Argumentum ab etymologia non ualet affirmatiuè.*
4 *Regulę cancellariæ non constituunt ius generale.*
Decisiones Rotæ non habentur pro lege,ibidem nu.4.
5 *Vir bonus,& iustus liber est à lege peccati,non superioris.*
6 *Cardinales an ligentur canonibus.*
7 *Iudicia ecclesiastica quomodo regulari debeant.*
8 *Statuta laicorum seruantur inter clericos in ordinatione litis.*
9 *Reformatio quid differat à statuto.& quid sit,nu. 10.*
11 *Reformari uerbum,quomodo intelligatur.*
12 *Constitutio articularis inserta in corpore iuris,quando fiat ius commune.*
13 *Priuilegia licet inserta in corpore iuris aliquando remanent priuilegia.*
14 *Lex correcta an,& quando allegari possit.*
15 *Contemptus causa quis magis grauatur.*
16 *Contemptu quando quis dicatur aliquid facere.*
17 *Contemnere quis dicatur.*
18 *Verba quantuncunque generalia non referuntur ad impossibilia statuentibus.*
19 *Vniuersalis terminus quando restringatur.*
20 *Princeps obligatur ex cōtractu, ita ꝙ nec ex plenitudine potest contrauenire.*
21 *Contractus principis omnes sunt bonæfidei.*
22 *Argumentum de pacto ad statutum quomodo ualeat.*
23 *Papa obligat̄ ex iuramēto,& sine cā nō potest se absoluere aut absolui facere. Nec potest alium sine causa absoluere.ibi,nu.24.*
25 *Catechumenus non subijciuntur constitutionibus ecclesiasticis.*
26 *Catechumenus quis dicatur.*
27 *Iudæi in cā usurarū,decimarū,uel m̄rimonij nō cōueniunt̄ corā ecclesiastico.*
28 *Iuramentum inter iudæos non confirmat contractum.*
29 *Dispositio.c.quanquam,de usu.lib.vj.an habeat locum in iudeo.*
30 *Iudæi qualiter legibus nostris ligentur.*
31 *Lex iniusta seruanda est ob timorem scandali.*
32 *Forus conscientiæ ueritatem attendit.*
33 *Intel.& declaratio ad c.qui scandalizauerit de reg.iu.in antiq.*
34 *Ecclesia non debet plus iusto prætio recipere.*
35 *Forū cōsciētiæ adimus quādo in contentioso nō possumus nostrū ius consequi.*
36 *Culpa leuis uel leuissima an obliget in foro conscientiæ.*
37 *Præsumptiones in foro conscientiæ non attenduntur.*
38 *Iudex debet non solum iudicare secundum.ll.sed secundum consuetudinem.*
39 *Causa si commissa sit ut iudicetur secundum leges,& consuetudines, attenditur potius consuetudo.*
40 *Placuerit,uerbum hoc importat arbitrium boni uiri.*
41 *Intel.ad l.Thais.§.sororem.ff. de fideicom.lib.*
42 *Opinio differt à uoluntate,& quomodo.*
43 *Iudicem habere propitium quando expediat.*
44 *Iudex non tenetur in syndicatu quando non est communis opi.*
45 *Iudex ex causa potest leges transcendere.*

1 ¶In tex.ibi,custodiant̄.i.obseruent̄.c.j.de pac.al's verbū custodiā tur, ītelligit̄ ne ab alijs videat̄,† & h̄ pertinet ad ꝑlatos,q̄ dn̄r custodes canonū.xxv.q.j.in c.sunt q̄dā.in fi.& in c.ꝯriū, in fi.iiij. di.

2 & in c.sicut.de accusa.¶†Primo no.ꝙ app l̄one canonis,venit oīs ꝯstō eccl̄iastica.Sed vt dixi,h̄ notabile nō ꝓbat̄ h̄ ꝑ istū tex.q̄ simpl̄r loquit̄,& ꝯsonat ꝙ intell̄r ꝓprie, q̄a editū fuit h̄ statutū a cōcilio gn̄ali,declarādo vt dixi. & adde qd̄ Abb.h̄ dicit,ꝙ ꝓprie, & stricte canō accipit̄ ꝓ ꝯstōne edita ī ꝯcilio gn̄ali,iuxta glo.iij.di.ī summa. Obstare v̄r qd̄ Ab.dicit,ꝙ canō idē est,qd̄ r̄la,vt h̄.iij.di. ī c.canō.nā sc̄d̄m istā deriuationē,idē v̄r in ꝯstōne papę, & aliorū, ex q̄bus ēt r̄la tradit̄.Sed r̄nderi p̄t,ꝙ in ꝯstōne ꝯciliari, in potiori significato r̄la verificat̄,vt in si̇l̄i de canone papæ. no. Car. ī cle. j.ī xxvj.q.de ꝓui.& h̄ idē in si̇l̄i tradit Are.in l.j.ff.de test.col.iij.vbi h̄ mō saluat diffinitionē Iuriscō.ab impugnatione Pa.de Ca. ar.l. pe.§.q̄ in ꝑpetuū.ff.si ager.vect.†Vel al'r r̄nderi p̄t,ꝙ ar.ab etymo

3 logia nō valet affirmatiue,vt no.in l.j.§.appellata.ff.si cer.pe. ī l.j. in prin.ff.de acq.pos.& dis ī rub.j.de re iud.¶Sc̄d'o.no.ꝙ ꝯstō canonis ligat oēm creaturā. Et circa istud notabile al's multa dixi,

4 nūc addo primo†ꝙ istud,qd̄ d̄r de ꝯstōne eccl̄iastica,nō h̄et locū in r̄lis cācellariæ, [a] q̄a nō ꝯstituūt ius gn̄ale, [b] vt no,Pe.de anch. in ꝯs.ccxcvij.efficaciter,in primo.& idē Car.in cōsi.xcix.dico ꝙ acceptatio.in fi.de quo t̄n videndū est,qd̄ tradūt Mod.in c.ij.col.pe. de rescri.& melius ꝑ Fran.paui.auditorē Rotę celeberrimū,in præludijs extrauag.Io.xxj. col.ij. Et idē in decisionibus Rotę, q̄a nō h̄n̄r ꝓ lege,vt ꝑ Do.in c.duobus.col.vij. in j.de rescri.lib.vj. & tradūt Car.Mod.in c.pastoralis.col.pe. de fide instru. & latius Fran. Paui.in loco præalle.Secūdo adde ꝙ ista regula,q̄ ponit̄,h̄ nō cō

5 ꝑhēdit virū,bonū & iustū,†q̄ ē liber à lege peccati,licet n̄ sit liber à p̄tāte superioris,vt no.ꝑ gl.in cle.ad n̄ram.de hæret.in ver. liberi.& tradit Abb.in c.solite.in vij. no. de maio. & obedien. & in c.

6 licet. in iij.not. de r̄la.¶†Tertio,adde ꝙ statuta canonū nō ligant cardinales,f'm Pet.de Anch.in consi. cxvj. pro clariori euidentia. & Roma.in consi.ccccxcviij.in casu quo quæritur.cum si.tradunt Moder.in c.ad aures.in ver.octaua cōclusio, de rescr. & Mod. ibi cōcludūt cōtrariū, quibus addatis Barthol.Bellen.in trac.de charita

ADDITIONES.

a ¶Cancellarię. Idem Deci.in l.j.in fi.ff.si cert.peta.& adde Fely. in cap.j.de re iud. Felyn.& Franc.Ripam in c.ij.de rescrip.

b ¶Al.Ius generale. Adde eundē ī l.j.in add.nouis.in illa.q.quando valet argumētum ab auctoritate.ff.si cert.pet.Bellēz. in c.ex parte de feu. Ias.in l.j.colū.v.ff.si cert.pet.contrarium tamen tenet Pau. in prælud.extrauag.allegatus hic ꝑ Dec. decis. Tho.ccccxliiij.item fuit quæsitū And.Sicu.in consi.lvij.col.ii.lib.j.Steph. Bertran.in consi.ccxcii.visis copiis.col.iii.lib.iii.Cassaneus.consi.x. viso. col.v. & hanc dicit magis communem Ludo.Gomes.in prohe. regularum cāce. in ij. qō.vbi disputat ad partes.

rita,ſubſidio.in q.lxvj.vbi lōgo apparatu tenet ꝙ illud cōſiliū Pet.
7 Ro.¶†Tertio no.ꝙ iudicia eccl'aſtica ſm rōnes debēt regulari,& nō ſm leges.Et hoc ꝓcedit, ēt ſi de re eccleſiaſtica agaẗ corā iudice ſeculari,ſm Abb.hic, poſt Guil.naſo. quē refert.Tex.hic nō videtur ꝓbare hoc,q̄a loquiẗ in iudicijs eccl'aſticis.ergo nō vr̄ habere locū in iudicio ſeculari.Sed rn̄deri pōt ꝙ illa verba, in iudicijs eccl'iaſticis.accipiunẗ ꝓ cauſis,& negocijs eccl'iaſticis, & erit ſenſus,ꝙ negocia eccl'iaſtica debēt ſm canones decidi.Et ex iſta gn̄alitate ſufficit idē eſſe,ſi cā corā ſeculari agaẗ,& obiectū i ſe verū ē, vt no.Abb.i c.eccleſia.ꝓ illū tex.j.eo. & idē Abb.i c.ꝙ clericis.col. v.de foro cōp.vbi ad h̄ allegat Hoſt.in ſum.& tex. in auc.clericus. C.de epi.& cle.Et iſta cōcluſio ꝓcedit vbi agiẗ đ deciſione cāę.ſecus ſi de mō ꝓcedēdi,& de ordinatione litis agaẗ. vt Abb. hic dicit
8 †q̄a tūc leges,& ſtatuta laicorū ſeruari debent, gl.& doc.cōiter hoc tenēt in d.c.ꝙ clericis.in fi.vt dixi.in c.eccleſia.j. eo.col. xx. Itē ꝙ dictū eſt,hēt locū vbi agiẗ de re incorporata eccl'ię. ſecus ſi de re acquirēda tracteẗ,puta de actione ꝑſonali.vt no.Are.hic,& Ant. quē refert in d.c.ꝙ clericis. de quo dicēdum eſt vt ibi habeẗ.
¶Quarto no.ꝙ canones h̄ dicunẗ ſtatuta. & ſic vr̄ ꝙ ius cōe ſtatutū appelleẗ.vt Car.i ij.no.h̄ dicit.Sed iſte tex.vt dixi parū facit. q̄a
9 expreſſe dicit de ſtatutis canon.de quo dicēdū ē vt dixi.¶†Et adde
a dr̄iam eſſe īter ſtatutū,& reformationē.[a] q̄a ſtatuta ſunt illa q̄ fiūt cā ꝑpetuę iuriſdictionis.Reformationes vero dn̄r, q̄ fiūt ꝓut res incidit.ita Bald.no.in c.in cauſis. de re iu.Sed melius dici pōt ꝙ reformationes ſunt,q̄n prioribus ſtatutis aliq̄d addiẗ vel detra
10 hitur.† q̄a reformatio dr̄,q̄n ī totū actus nō tolliẗ.in c. ſtatutū. in ver.reformationibus.de reſcrip.in vj.& Do.ibi, & Anto.in c. irrefragibili.in prin.in iij.no.de offi.or.facit tex.in c.ſicut olim. & in c. olim.de accu.& eſt tex.in l.iuriſgē.in §.adeo.ff.de pact. & no.Bal. in cōſi.xxiij.eſt đđ'm.lib.ij. & iō reuocatis ſtatutis tolluntẗ reformationes.vt no.Bal.ꝓ illū tex.in l.j.C.de lati.li.tol.†Et de illo,q̄ petit
11
b ſn̄iam reformari.[b] q̄uō hoc verbū intelligaẗ, no.Bal.in l.abſentē. col.j.C.de acc.Et de verbo reformari no.Imo.in l. vectigalia.i pri. in ver.itē no.dr̄iam.ff.de publica.¶In gl.j.hr̄ limitatio ad tex.vt n̄
c hēat locū ī cōſtitutionibus particularibus,[c] & hoc cōfirmaẗ,& declaraẗ,vt aliās dixi.Et addēdū eſt,ꝙ dictū gl.intelligiẗ, niſi conſtō particularis ad alias ꝑſonas porrigaẗ.vt dicunt Io.And.Ant.hic,ꝓ c.cū inhibitio.de clande.deſpō.Et vr̄ facta prorogatio.ſi talis cōſtō
12 inſerta ſit in corpore iuris. †q̄a tūc vr̄ ius gn̄ale, vt Moder.hic dicunt,allegāt Hoc.in c.ſup.de ſepul.& gl.xviij.di.in ſumma.a ddatis gl.in c.in cauſis,de re iudi.& in l.metū.§.ſed ꝙ ꝑtor, ī verbo colligit,i fi.ff.ꝙ me.cau.& not.Azo.ī ſum.de legi.col.ij.& Pau.de Ca. in l.iij.in ver.vltimo ſcias.C.de legi.& idē Hoſt.in c.j.de loca.& h̄ ſane ītelr̄ ī dubio.ſecus q̄n inſertio facta ſit ꝑ modū priuilegij. vt Domi.in c.ignorātia.xxxviij.di.& coīter Doc.tenēt in c.j. de loca.
13 †Et ad hoc facit.q̄a multa priuilegia inſerta ſunt in corpore iuris, q̄ tn̄ remanent priuilegia, vt ꝑ gl.in regula, quę a iure cōi,de reg. iur.in vj.& in cle.conſtōne,de reg.& in c.ſanè, de priui.& in ꝓpoſito.eſt tex.cū gl. ī l.deniq;.C.de decur.li.x.& no.per gl. in j.cōſtōne Codicis in §.pe.ī verbo,reſcripti.vbi Bar.& Saly.¶ Secūdo dictū gl.intelligiẗ,q̄n ꝯſtō ꝯcedit aliq̄bus ī priuilegiū.ſecus. ſi cōcedatur ad obſeruātiā iuris cōis.vt no.Domi.ꝑ illū tex.in c. ignorantia.xxxviij.di.& ibi ēt allegat tex.ī c.j. de iura.calū.& iō forma data ī reſcripto īter alios,ēt ad alios,porrigiẗ vt no. Doc.ibi , circa fi. ibi ad h̄ allegat c.licet.xvj.q.iij.& ad hoc not.Moder.in rub. de re-
14 ſcri. vbi videbimus. ¶†In gl.ij.de lege correcta,dicēdū eſt vt dixi, adde dū dictū fuit ꝙ lex correcta,ēt in arg.allegari nō pōt.q̄a ꝙ allegaẗ in arg.venit à ſimili,vnde ſi lex correcta nō ꝓbat ꝙ expreſſe in ea ꝯtineẗ.& fortius,ꝓbare n̄ vr̄ à ſimili. Et ad h̄ bene facit tex.ī l.ī teſtō.la.j.ff.de cōdi.& demō.& ī no.tradit And.ſic. in cōſi.xl.ſtat heſitatio.col.vj.lib.j.vbi ꝑ ꝑ h̄ ꝯcludit ꝙ ex teſtō reuocato voluntas teſtatoris argui n̄ pōt.¶Secūdo dū dictū fuit ꝙ rō legis allegari pōt,licet lex correcta ſit l.eas.ff.de cap.di.adde ꝙ h̄ intelligiẗ in rōne naturali,ꝓut loq̄tur tex.q̄ allegaẗ in d.l.eas,aſs, ſecus vr̄.& ita dn̄t Mod.in c.j.col.fi.de reſcrip.& ad h̄ facit, q̄a lex nihil aliud vr̄,q̄ ipſa rō,c.cōſuetudo.j.di.& ī l.cū mulier.ff.ſol.ma.ergo ſublata lege,rō ſublata vr̄,& remanēte rōne, lex remanere vr̄.Sed breuiter ad iſta rn̄deẗ, & cōſiderādū eſt ꝙ regulariter rō debeat eſſe ſeparata à lege,arg.eius,ꝙ dicitur ꝙ non debet eſſe eadē ratio cū dicto l.fi.& ibi Bar.ff.de offi. procur. Ceſa.l. qui interrogatus vbi Bart..ff.de peti.here. vnde ratio legis licet non ſit naturalis,debet eſſe generalior lege, ex qua gn̄ali ratione infertur ad id ꝙ particulariter in lege cōtineẗ,vn̄ remota lege,nō vr̄ rō ſublata , ſicut remota vna ſpē,nō tolliẗ genus, vt no.in l. ſi ꝙ earū.§. inter epiſtolā de leg.ij.Nō ob.iura ꝙ dn̄t ꝙ rō ē lex.q̄a iſto reſpectu intelligunẗ q̄a lex regulari debet à rōne l.adigere.§.quāuis. ff. de iure pa. ſed ꝓprie loquēdo diſpō legis ab ipſa rōne diſtinguiẗ, vt patet ex pręmiſſis.¶ Tertio ad ea,quę dicta ſunt adde ꝙ lex correcta allegari

pōt ꝑ eū,q̄ habet ptātē legis cōdēde.vt dn̄t Imo.& And.ſicu.hic. Sed aduertēdū ē q̄a licet q̄s hēat ptātē ꝯdēde legis.& ſi lex correcta reſtaurari poſſit,n̄ tn̄ vr̄ ī dubio velle h̄ facere.arg. cle. ſi ſummus pōtifex,de ſen.excō.facit ꝙ not.in c. cum expediat, de elec. nam h̄ poſſet habere locū,q̄n diſpoſitio,in qua lex correcta allegaẗ,non poſſet aliter habere effectū.ar.l.quidā conſulebant, de re iudi. ¶In fi.glo.ꝙ dicit de conſilio, declarandum eſt,vt dixi.& dū limitatur cōcluſio glo.nō habere locum, q̄n quis ex contēptu
d ꝯueniret.[d] vt per glo.in c.quis aūt.x.di.ad h̄ facit†q̄a rōne cōtem
15 pt' q̄s magis grauaẗ.vt ꝑ gl.i c. vnū orariū.§.noīe aūt criminis.xxv. di q̄ đt ꝙ crimē veniale ꝑ ꝯtemptus mortale efficiẗ. Et ꝙ no.gl. xxv.di.i c.qualis,ī verbo blaſphemias , cū ſi. vt tradūt Mod.& adde qđ dicit Io.an.i c.ſacris, col.fi.ꝙ met.cā vbi tenet ꝙ cōicās excōicato ī ꝯtēptū, mortalitet peccat,licet aſs tm̄ veniaẗr.facit tex. in c. fi.de ele.excō.mini.ibi,dūmodo n̄ ī ꝯtēptū, & ꝙ no.Abb. ī c.j. col. iij.ver.no.hoc dictū,de vita.& ho.cle.& ī c.nā & cōcupiſentiā.j.eo. cū alijs.ſit,vt And.ſicu.tradit ī c.Ray.col.cxiij.ver.xij.facit, de teſta.
16 †Et adde ꝙ ex ꝯtēptu q̄s facere vr̄ q̄n ſine cā illud facit, gl.ī c.metropolitanū.ij.q.vij.& no. Archi.& Do.xj.q.iij.ī c.nobiliſsimus.Et ītelligiẗ ſine cā,ēt iniuſta.q̄a ſi ex cā cōcupiſcētię, vel irę aliq̄d facit
e n̄ dr̄ cōtēnere,[e] vt no.Cal.ī ꝯſi.iiij.ī ti.de ſen.excō.†Et q̄n q̄s dicaẗ
17 ꝯtēnere,no.ꝑ gl.ī c.cū illorū,ī verbo,ī cōtēptū, de ſen.excō.Car.ī cle.j.ī iij.no.de ſepul.cū ſi.vt tradūt Mod.h̄,& ī c.cū q̄dā,đ iureiu. & ī c.ij.de maio.& obe.¶In gl.i verbo ab omnib' ibi,ſubiectis, de h̄ ē tex ī c.à nobis,de ſen. excō.cū ſi.vt dixi,& adde tex.ī c.ij.§.fi.e. ti.i vj.talis.n.reſtrictio neceſſaria ē. q̄a lex vel ſtatutū reſtringiẗ ſm ptātē ſtatuētis.l. fi.de iuriſ.om.iu.& ī iurib'.ſ.allegatis.Et ꝑ iſtā rōnē īfert,ꝙ licet cū illa dictione vr̄i,ab omnib',veniāt q̄cunque alia
18 verba ꝑgnantia,tn̄ debēt ſp̄ reſtringi ad terminos ſuę ptātis. † q̄a verba quocūq; generalia,vel vniuerſalia,ad īpoſſibilia ſtatuētib'
f n̄ referunẗ.vt not.Bar.ī l.ſi q̄s ſub cōditione.ff.de cōdi.iſti. & Bal.ī l.fi.§.ī cōputatione.C.de iure delibe.cū ſi.vt tradit And. ſicu. h̄ ī ij. no.& dixi in c.eccleſia.col.xxiiij.j.eo.& And.ſicu.idē tradit ī ſi.xxj. col.lib.iij.& gl.h̄ intelligi debet & in terminis,in q̄b.h̄ loq̄tur,iſta
19 cōcluſio īdiſtinctè,ꝓcedit.†aſs vero ꝓfunda,& lata q̄ō eſt, q̄n terminus vniuerſalis reſtringiẗ.de quo Bar.& doc.ī l.j.§.nūciatio.de ope.no.nū.cū ſi.dixi & no.in l.iter oēs.cū gl.ff.q̄ ſatiſ.cog. cū ſi.vt tradit ibi Alex.& And.ſicu.ī ꝯſ.j.car.vj.col.ij.li.iij.¶ Et cū gl. h̄ dicit regulā iſtius tex.n̄ hr̄e locū ī ſummo pōtifice,dicēdū ē vt dixi. Et iſta limitatio reſtringiẗ ſm Abb.dupliciter.Prīo dicit, ꝙ De' ſi
20 biecit Imperatori.ll.& n̄ ꝯctus , ex q̄b' ipſe obligaẗ.†in ꝯctib'.n. equalitas ſeruaẗ.iō princeps iure cōi vtiẗ.vt no. Bal.ī l. ex imperfecto.C.de teſt.cū ſi. vt dixi.ī c.j.de ꝓba.ī pri.Et dictis ibi,adde And. ſicu.hic col.xj.& in conſi.j.li.j.& in cōſi.j.col. iiij.lib.iiij.Et intātum ꝙ dictum eſt,ꝓcedit,ꝙ nec ēt de plenitudine ptātis pōt impator
g vel Papa ꝯuenire cōtractui.[g] vt no. Paul.de ca. in l.digna vox. C.
21 de legi.& Bald. in c.j.§.ad hoc.colū.v.de pa.iu. fir. ¶ †Et in principe contrahēte illud eſt pcipuum,ꝙ oēs ꝯctus,q̄ fiūt à principe ha
h bent naturam bonefidei.[h] vt no.Bal.in c.j.§.ſi quis viro.in prin.de pa.Conſt.Et circa tex.in d.c.j.de proba. qui allegatur ꝑ Abb. hic ꝙ princeps ex ꝯctū obligaẗ,aduertēdum eſt, ſm And.ſicu.h̄ col. xiiij.q̄a loquitur in pacto inito iter regē, & impatorē.quo caſu n̄ vr̄ tanta diſparitas,ſicut īter impatorē & priuatū ſubditū eius ,& q̄a nō ꝯſtat illū regē fuiſſe ſubditū impatori. cū multi ſint reges nō recognoſcētes imperatorē.vt no.ī c.ꝑ venerabilem. q̄ fil.ſint. legi.

ADDITIONES.

a ¶S.Al. Reformationē.Et q̄d ſit reformatio,& q̄ ꝯto minoris efficacię ſit ſi nō ſit īſerta ī volu.ſtatutorū,ꝙ ſi eēt īſerta vi. Iaſ.ī l.oēs populi.ī lec.i ii.col.ff.de iu. & iu.

b S.Al. Reformari. De verbo reformare vide Iaſ. ī l.iuriſg.§.quinimo.col.ſ.de pac.

c ¶Syl.Ald. Particularibus. Vide Deci.in l.diem functō,in glo.in ver. præſtitū. ver. ad idem tex.ff.de offi.aſſeſſo.

d Syl.Ald. Contrauenirét. Vide Deci. late in cap.cum non ab homine.in vi.not.de iudi,& in c.prudentiam.in ver.arguendus.de offi.dele.

e Ald. Cōtemnere. Vide eundē in c.cum nō ab homine.col.ii.in vi.no. de iud.

f Syl.Al. Statuentibus. Ad idē tex.in l. Lucius.§.Imperator.ff.ad muni.c.nobis.el j. de ſent.excō.l.ſi pr̄.ff.quæ in frau.cre.l.Gallus.§.quidā.vbi Are.de lib. & poſth. Io. And.in c.fi.de immu.eccle.lib.vi.& in not.caſu Pau.de Ca.hoc tradit conſi. ccxciiii.in cā.col.i.lib.ii Dec.in rub.de ꝓba.col.xxii.in prin.Io.Cro.in repe.l. hiiuſfa §.diui.col.xxiii.verſ.ii.q̄ō.ff.de leg.i.Galiga.in l.Centurio. colum.xiii.ff. de vul.& pu.

g ¶Syl.Ald. Contractui. Hoc idē late tradit Iaſ.in conſi.i lib.i.in j. dubio late Dec. in conſi.cccccxxviii.col.iii.in conſi. dlxxx.col.ii.& in cōſi.xlviii.col.iii.omnino Alex.conſi.i.in ii.dub. lib.ii.vbi ampliat ēt ad priuilegia ciuilitatis, q̄a ſapiunt ꝯctū.Are.in c.i.de proba.Bal.in conſi.ccxli.lib.iii.in conſi.cclxxvi.eo.lib.Deci. conſi.cclxxvi.Cur,cōſ.xlix.col.xxiii.Dec.cōſi.cxcii.vlt.dub.Car.cōſi.cxcvii.Et hoc eſt verū ēt ſi cōuentū eſſet cū hebreis Soz.cōſ.lxxxvi.in fi.lib.iiii. q̄nimo lex quæ tranſiuit in ꝯctum non poteſt tolli à principe.Iaſ.conſi.i.col.iiii.lib.i.

h Bonæfidei. Præpoſit.c.i.de natu.feu. Curt.ſeni.conſi.lxviii.Bal conſi.xxiii. lib.ii, Alber.Bru.conſi.xii.Iaſ.in §.actionum.Inſtit. de actio.l. ciuitas.ff.ſi cert. peta. Ant.Burgos in c.dilecti.de emp.& ven.

legi. Sed rñdet, ꝙ cū imperator sit dñs totius mundi. l. deprecatio ff. ad l. Rho. de iac. verisi̇̄r dictū est ꝙ eēt subditus, nisi de exēptione probet. Et qa obligat papa, vel impator ex ꝯctu rōne cōsensus, q̄ est de iure nāli, cui īperator, & papa subijcit, cle. pastoralis de re iudi. & ista rō militat siue cōtractus sit cū rege, siue cū priuato. ¶ Vlterius ēt opponit, & vr̄ ꝙ princeps ex ꝯctu ñ obliget, qa nō obligat lege. l. princeps. ff. de legi. Et a pari ꝓcedūt ll. & ꝯctus. vt no. in rub. C. de decre. ab or. fa. li. x. Mod. in c. j. de ꝓba. col. ij. rñdet ꝙ affirmatiue videlicet arg. † qa regulariter pactū pōt illud ꝙ statutū.[a] sed negatiue ñ valet. qa ñ oē, ꝙ pōt pactū, pt statutū. Sed ista rñsio ñ est vera. qa īmo negatiue[b] vz ar. qa potētius est ius statuti, q̄ pacti. vt no. Bar. in l. alia. §. elegāter. ff. sol. mat. dixi. s. eo. ī rub. vnde vr̄ stare ar. si princeps ñ obligat lege, pariter ñ vr̄ obligari pacto. Sed rñderi pōt, qa illa regula fallit in isto casu ꝓpter diuersitatē rōnis, vt dixi in d. c. j. nā princeps legē facit tanq̄ princeps, cui soli talis facultas cōpetit. l. fi. C. de legi. sed ꝯctū facit tanq̄ priuatꝰ qa vtit iure cōi, & ñ cōsiderat tanq̄ princeps. vt ibi dixi. ¶ Circa scd̄m, cōclusio Abb. est, † q̄ Papa obligat ex iur̄o, & sine cā ñ pōt se absoluere, vel absolui facere, ꝑ se vel ꝑ aliū, cū ēt aliū sine causa absoluere ñ possit. idē Abb. in c. quāto. col. iij. ver. ex quo infero de iureiu. & in c. proposuit. col. iij. ver. ex quo infertur. de cōces. p̄ben. & in dictis locis ī ar. adducit c. si. de insti. & c. ꝑ nostras de iure pa. † Quod aūt aliū sine cā absoluere ñ possit. no. Car. in cle. j. §. si ꝯclo. xvij. de iureiu. Pau. de Ca. ī cōs. ccxvj. p̄supposito. col. ij. & ī auct. sacr̄a. col. iij. C. si aduer. vēdi. Rom. in cōsi. cccxxxvij. in casu ꝓposito. circa fi. Alex. in cōsi. xlij. sup p̄misso. col. pe. li. j. facit tex. in c. quāuis. de pac. li. vj. no. Arch. dis. ix. ex cā vero vr̄ ꝙ Papa seipsum[c] absoluere possit. ita Abb. sentit, dū negat h̄ sine cā. & qa tūc cessat rō. s. allegata, qa aliū ex cā pōt ḡ pariter seipsum. Nec ob.[d] regula. c. fi. de instit. & c. ꝑ nostras. de iure patr. qa Mod. h̄ rñdet duobus modis. Primo, qa alteri pōt cōmittere absolutionē. iuxta gl. ī c. sane. scd̄o de offi. deleg. Sed ista rñsio ñ tollit arg. qa si absolutio alteri cōmittat, ñ erit verū ꝙ seipsum absoluere possit. Praeterea ēt ñ vr̄ ꝙ alteri cōmittere possit. qa ille vr̄ repraesentare ꝑsonā eius. & Papa in effectu videret facere ꝑ aliū. vt ipse Abb. dicit in c. fin. de insti. Scd̄o. Mode. hic dicunt, ꝙ illa est regula iuris positiui, cui papa ñ subijcitur. Sed replicari pōt, ꝙ īmo sit regula iuris nālis, vt sit distinctio ꝑsonarū & h̄ vr̄ Abb. sentire in d. c. quāto & in d. c. ꝓposuit. nisi dicamus ꝙ īmo talis regula vr̄ ēt de iure positiuo qa ñ hēt locū ī iurisdictione volūtaria. l. si cōsul. ff. de adop. nec ēt in iurisdictione cōtētiosa, ñ hēt locū ī Papa, q̄ in cā ꝓpria iudicare pōt. vt no. in c. cū venissent. de iudi. vnde si pōt in cā ꝓpria iudicare. ergo pariter vr̄ ꝙ ī casu supradicto seipsum absoluere[e] possit, & ēt alteri posset h̄ cōmittere, q̄ h̄ faceret iure ꝓprio, & ñ nomine summi pōtificis. vt no. Abb. declarat ī c. fi. de insti. ¶ Successiue s̄m Abb. regula istius text. ñ hēt locū ī infidelibus, de quo dicēdū, vt alias dixi. ¶ † Et adde ꝙ idē est ī catechumenis[f]. q̄ ñ subijciunt cōstōnibus ecclesiasticis. vt sentit Do. in c. audite. xxiiij. di. ī ij. no. dū dicit, ꝙ ibi cōprehēdunt. qa ꝓbatio cōtrahit ēt de iure diuino, cui catechumeni subijciunt & sic videt sentire. secus esset ī ꝯstōnibus iuris positiui. † Et dr̄ catechumenus, q̄ vult effici xp̄ianus, & ē intra tēpus ꝓbationis.[g] vt no. Bar. in l. ij. C. ne sacrū bap. & ꝑ gl. in c. dilectus. de capel. monacho. & ī c. ꝑ catechismū. de cogna. spi. Nā volētibus venire ad fidē xp̄ianā olim dabat terminus viij. mēsiū. vt instruerent in fide. vt hr̄ in c. iudęi. de cōsec. dist. iiij. hodie vero dat terminus tm̄. xl. dierū,[h] in c. ne ꝙ absit. eadē di. iiij. de cōsec. & no. Abb. in c. debitū. de bap. & Do. in d. c. audite. Facit qa ante baptismū ñ ē Christianus, nec saluari pōt. de cōse. di. iiij. in c. catechumenū. & ꝑ gl. fi. xxx. q. j. in c. peruenit. ¶ Et ex eo, ꝙ dictū est, ꝙ infideles subijciunt ꝯstōnibus ecclesiasticis. ifert no. Pet. de Anc. in regula, ea q̄ ī vj. q. de reg. iur. ī vj. † ꝙ iudęi in cā vsurarū, decimarū, vel matrimonij, ñ dēnt cōueniri corā ecclesiastico. qa tales causę ad ecclesiasticū deferunt ꝓpter periculū animarū. q̄ rō cessat ī istis īfidelibus. † Infert ēt ꝙ iur̄m īter iudęos non cōfirmet cōtractū.[i] vt no. Bald. in c. j. §. itē sacr̄a. col. iij. ver. q̄ro. de pace iur. fir. & h̄ sequit Maria. in cōsi. lx. circa prin. col. pe. & consi. seq. col. pen. & idē Rom. tenet in cōsi. clv. praemissum laudū. in fi. † Similiter infert ad quęstionē, de qua fuit alias dubitatū, an dispō. c. quāq̄ de vsur. in vj. annulet testamētū iudęi manifesti vsurarij[k] d. Bar. Soz. cōsuluit ꝙ nō, in cōsi. lxx. & idē cōsuluerūt do. Io. Bap. de sancto Seuerino & Alex. vt patet ibi in cōsilijs sequētibus. lxxj. & lxxij. & idē Aret. ī cōsi. clxxxviij. copiose & subtiliter. & cōclusio istorū nō tñ vr̄ ꝓcedere sine dubio qa ista poena annullationis testamēnti ita pariter pōt hr̄e locū in iudęo, sicut in Christiano, ꝑ ea, quae dixi in c. j. de ꝓba. col. xiij. vbi vidēdū est. ¶. † Et de materia qūo iudęi ligent legibus, & ꝯstōnibus nostris[l] tradit And. Sic. in cōsi. lxv. col. pe. lib. iij. & in cōsi. xiij. & in cōs. lxxiij. in iiij. lib. Aret. in d. consi. clviij. in secūdo dubio, vbi pluribus medijs ꝓbat ꝙ dispositio, q̄ loq̄tur simpl̄r, nō īcludit iudęos. ¶ Subsequēter Abb. ꝓseq̄tur qñ lex liget ī foro cōscientiae.[m] & circa h̄ Abb. ponit distinctionē eius, ex qua plures cōclōnes colligunt, in q̄bus dd̄m est, vt alias dixi. ¶ Et adde p̄io, ꝙ sicut forus animę cōsiderat, idē ēt quasi forus animę reperit. de quo no. Abb. in c. significasti. el. ij. in gl. credēdū. in fi. de ho. Secūdo adde, dū Abb. & Doc. cōcludūt † ꝙ ēt lex iniusta debet seruari in foro cōsciētię, qñ est timor scandali. & idē tradūt Moder. in c. ij. de prescri. in xxxiij. speciali ꝓpter scādalū. & hoc idē no. Imo. in proe. Decre. in fi. prin. Nā ista cōclusio dubitabilis vr̄. † qa in foro cōsciētię veritas attēdit. vt no. Inno. in c. qa pleriq;, de immu. eccle. & Abb. hic, veritas potius, q̄ scādalū attēdi debet. qa vtilius scandalū nasci ꝑmittit quàm ꝙ veritas relinquat. c. q̄ scādalizauerit. de reg. iur. ergo vr̄ ꝙ lex iniusta ratione scādali debeat obseruari. Sed rñderi pōt † ꝙ tex. in d. c. q̄ scandalizauerit. locū habet in teste, vel milite, quia rōne officij debēt veritatē sequi,[n] vt no. Abb. post Innoc. in c. officij. de pe. & remis. secus in alijs in quibus ista cōclō saluari pōt. vel intell̄r s̄m distinctionem tex. in c. ij. de oper. no. nunc. & ꝙ hr̄ in gl. summę. xiij. dist. ¶ Tertio circa gl. in c. fraternitatis. xij. q. ij. q̄ voluit ꝙ pęna nō debeat in foro cōscię, de qua late scribūt Mod. & ego in effectu illā efficaciter reprobauit, vt in prioribus scriptis patet. q̄bus adde ꝙ illa gl. nō bene allegat, secūdū And. Sic. in c. Raynaldus. col. cxiij. de test. qa loq̄tur in ecclesia, q̄ nō debet petere poenā. ad ꝙ facit. gl. no. in c. hoc ius. x. q. ij. q̄ dicit ꝙ ecclesia ñ debet plꝰ iusto p̄tio recipere. † vnde ex h̄ nō bñ infert, ꝙ idē sit in laicis. Sed rñderi pōt, ꝙ licet gl. circa med. loquat in ecclesia, tñ in fi. gñaliter loquit, dū dicit ꝙ si q̄s cōfitet furtū sacerdoti, ñ debet iniungi pnīa ꝓ pęna. hoc. n. dictū gñale ēt locū hēt ī laicis, ꝙ tenent cōfiteri, c. ois d̄ pe. & remis. Sed dato ꝙ gl. h̄ voluerit, ñ dr̄ vera, s̄m And. sicu. in d. ca. Rayna. qa seuerius agit ī foro cōscię, q̄ ī in foro cōtētioso, vt patet ī c. nouit. de iudi. † vbi recurrimus ad forū cōscię, qñ nō possumus ius nr̄m consequi in foro contentioso. vt not. Bar. in tracta. ad reprimen. in ver. videbit. cum ergo in foro cōtentioso pęna debeat. c. cōstitutus. & c. tua. de pe. à fortiori ī foro cōscientię debita vr̄ s̄m eū. Sed rō ista parū valet qa ꝓcedit, qñ tractat de interesse, ne vnus lucret cū iactura alterius. nam rōne peccati recurrit ad ecclesiā, licet rō ista cesset in pęna. qa ille, qui pęnā petit, nō p̄tēdit interesse, sed velle lucrari. bene verū est, ꝙ gl. p̄allegata in d. c. fraternitatis. nō vr̄ vera, ꝑ rōnes, quas efficacius induxi in prioribus scriptis, quas gr̄a breuitatis non refero. ¶ Quarto, dum Abb. dicit, ꝙ q̄ncunque lex iniusta est, ex autoritate constituētis, ꝑ l. fi. ff. de iurisdi. om. iud. adde ꝙ tali casu lex. vr̄ nulla, ex quo facta est ab eo, q̄ nō habet autoritatē. Sed rñderi pōt quātum ad effectū, de quo agit, vt nō debeat obseruari. qa paria sunt, ꝙ sit nulla, vel iniusta. ¶ Quinto, adde no. esset dictū Inn. ī c. sicut dignū. de homi. † ꝙ quis ex leui, vel leuissima culpa nō obligat in foro consciētię[o] & illud dictū Abb. hic sequit. & idem Abb. in ca. dilectus. de arbi. in c. qm̄. de proba. in c. j. de cust. Eucha. & in c. p̄sbyterum. de homi. & hoc pro dicto singulari Roman. tradit in sing. cv. pridie

sui

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Statutū. Vide Deci. in c. quae in ecclesiarū. col. iiij. ad fin. de consti. Ioan. Cro. in repe. l. filiusfa. §. diui. de lega. j. col. xxi. in prin.

b ¶Negatiue. Dec. in l. nec ex p̄torio. in fi. de reg. iur. Alex. consi. cxx. in fi. lib. vj. Frā. Cur. in tract. de sequest. q. xij. in fi.

c ¶Seipsum. Iac. Almain in iiij. sententia dist. xviii. q. i.

d ¶Syl. Ald. Nec obst. Faciunt ea quę idem scribit in l. singularia. in vj. fol. inscriptis meis. ff. si cert. pet.

e ¶Absoluere. Adde ꝙ Papa qui confiteri debet peccata sua, cōmittit sacerdoti absolutionē. ita Card. in cle. i. §. i. in ver. viii. quęro de religiosis domib. & ponit Abb. in c. significasti in v. col. in ver. rigor tñ. de foro cōpetenti. ij. & vide Fel. in c. sane el ii. in ver. gl. in ver. terminandam. ij. de offi. dele.

f ¶Catechumenis. Scribēdū erat catechumenis. Idē vulgo putāt de infantibus Christianorū nō baptizatis, vt ꝑ Car. in cle. vnica de iudaeis. & Bonifa. de Vitalin. in cle. ii. de pęnis. Sed īmo [illegible] debet baptismus, q̄ nō debet filiis infideliū, vel iudęorū, nisi adulti fidem profiteant sponte, vt per Tho. Aqui. in ii. q. x. art. vlt. Richar. in iiii. senté. dist vi. Tho. Aqui. in problema. ii. art. vii. Cald. cōsi. iii. tit. de iudę. Pan. c. sicut. de iudae. quāuis Claua. post Scotum ver. baptismus. vi. & Matth. Afflic. decisio. Neap. cli. aliter dicant.

g ¶Syl. Al. Probationis. Vide Abb in d. c. dilectus. in glo. i.

h ¶Syl. Ald. XL. dierum. Si quis hodie baptizaretur ante quadragesimum dié esset praesumptio fraudis, vt per Dec. consi. cxxx. col. ii.

i S. Ald. Cōtractū. Poterunt tamen cogi seruare iuramentum nisi sit cōtra ius ciuile Sozi. consi. lxvi. col. pe. ib. i. Pau. de Ca. in consi. c. visa. col. ii. in anti.

k S. Al. Vsurarii. Vide Dec. in c. i. col. ii. ver. tertio quia. de praeben.

l ¶S. Al. Nostris. Vide aliqua in ꝓposito ꝑ eūdē in l. ii. in ii. no. C. de instit. & substi.

m ¶Syl. Ald. Consciētię. De hoc vide late per Ias. in l. fi. in antep. col. C. vnde leg. vbi plura ponit circa hoc.

n ¶Syl. Ald. Sequi. Seq. idem Dec. in l. ii. in iii. col. circa med. C. de eden. in c. quoniā contro. in iiii. not. de prob.

o ¶Syl. Ald. Conscientiae. Hoc idem voluit Ias. insti. de actio. §. sed iste. in xxix. col.

fui interrogatus. Sed aduertendũ est. quia de illo dicto Inn. Abb. dubitauit in c. si egressus. ꝑ illũ tex. de iniu. vbi lex canonica obligat in foro contẽtioso dantes damnũ ex culpa leui, vel leuissima. ergo[a] vr̃ hoc ẽt hr̃e locũ in foro cõsciẽ, & idẽ Abb. in c. fi. in prin. ꝑ illũ tex. eo. tit. de iniu. & idẽ And. Sic. in d. c. Ray. col. cxiiij. Abb. in d. c. si egressus. conat̃ r̃ndere, & dicit ꝙ emendatio damni est pęna ex parte soluẽtis, & pęna in foro cõsciẽtię nõ debet̃, ſm gl. in d. c. fraternitatis. Sed ista r̃nsio nõ placet, duplici rõne. Prima est, quia talis rõ ẽt militaret in lata culpa, q̃ ẽt ex parte soluentis eẽt pęna, & tñ illa in foro cõsciẽtię peti põt, ſm Inn. Secũda, quia gl. in d. c. fraternitatis. dato ꝙ sit vera, intelli̇r de pęna ꝓpria ex pte vtriusq;, & nõ hẽt locũ in pęna solũ ex parte soluẽtis, vt no. Domi. in c. cõmissa. §. fi. de elec. in vj. vnde Moder. in d. c. sicut dignũ, aliter respõdẽt, & dicũt ꝙ iura q̃ obligant dantẽ damnũ ex culpa leui, vel leuissima, sunt fundata in p̃sumptione, quæ in foro cõsciẽ nõ attendit, †vt no. Inn. in c. q̃a plerisq;. de immu. eccl. cũ si. vt dixi hic, in iiij. ꝯclone. col. viij. Et si dicat̃ ꝙ ista rõ ẽt militat in lata culpa. r̃ndent Mod. ꝙ illa p̃sumptio est adeo potẽs, & indubitata in lata culpa, q̃ veritati ęquipollet. & ita singul̃r limitandũ est dictũ. Inn. in d. c. q̃a plerisq;. Sed ista dicta ẽt nõ placẽt. q̃a iura q̃ obligant ꝓ culpa leui, vel leuissima, nõ vñr fundari in p̃sumptione. sed potius in veritate. q̃a loquunt̃ de damno dato l. j. & ij. C. ad l. aquil. & ff. ꝑ totũ. & sic p̃supponũt ꝙ in veritate sit damnũ culpa eius, q̃ conuenit̃. Præterea, si essent fundata in præsumptione, iura p̃allegata nõ haberẽt locũ, q̃n veritas eẽt in ꝯ̃riũ. idẽ esset dicendum in lata culpa, ꝙ in foro ꝯsciẽ nõ tenent̃, ex quo veritas esset in ꝯ̃riũ, & sic nõ eadẽ rõ militaret in lata culpa, q̃ ẽt in leui, vel leuissima. Et iõ postremo dici põt ꝙ in foro animę illa iura, q̃ obligãt pro culpa leui, vel leuissima non attendunt̃. q̃a deficit volũtas, q̃ in foro conscientię cõsiderat̃, vt hr̃. xv. q. j. in c. j. in prin. & ꝑ totũ, & talis volũtas vr̃ esse in lata culpa, cũ sit dolus p̃sumptus l. q̃d Nerua. ff. depositi. Non ob. ꝙ de iure canonico damnũ datũ debeat emendari. q̃a non sequit̃, ꝙ idẽ sit in foro cõscientiæ. quia non tm̃ q̃d disponit̃ à iure canonico, locũ hẽt in foro consciẽtię, vt no. Ant. de But. i c. inquisitioni. in vj. no. per illũ tex. de sen. excõ. idẽ Abb. in c. cũ causam. col. iiij. de resti. & de dicto Inn. in c. sicut dignũ. videndũ est q̃d hr̃ in summa Angelica in ver. culpa. in fi. vbi illud dictũ reprobat̃.[b] ¶ In gl. in verbo, actionibus. Abb. dicit ꝙ glo. ita exposuit. s. ciuilibus, metu ꝯ̃rij, q̃a sufficiebat dicere, in iudicio. quia cõprehendit̃ tã ciuile, q̃ criminale, vt no. in rub. de iudi. Sed considerabis ꝙ per expositionem quã glo. facit, tollitur arg. q̃a ex quo iudicium dicitur ciuile & criminale, verbum actionibus, exponẽdo ciuilibus, superfluum fuit, quia satis erat dicere, in iudicijs. Vnde põt r̃nderi ꝙ q̃n simpl̃r dictũ est, de iudi. comprehendi potuisset ciuile, & criminale. sed cum specialiter dictum sit de actionibus, bene exponitur ciuilibus. quia proprie actio, ciuilis dr̃, vt not. insti. de actio. in prin. & dixi in rub. in fi. de iudi. Et verbum iudicijs, tali casu de criminalibus tm̃ intelligit̃, nõ de ciuilibus, de quibus specialiter dictũ fuit. Cõis intellectus vr̃ ꝙ verbũ, in actionibus, nõ accipiat̃ pro actione, ſm q̃d hr̃ insti. de actio. in prin. sed actib[9] extraiudicialibus, vt Abb. hic dicit post alios. nã non est nouũ, ꝙ terminus, actio, accipiat̃ pro actu extraiudiciali, vt no. per gl. insti. de actio. in prin. cũ si. vt aliàs dixi. Dicebã tñ ꝙ ista expositio cõueniret, si tex. copulatiue loqueret̃. sed cũ alternatiue dicat i actionibus vel iudicijs, vr̃ pro eodẽ exposuisse actiones & iudicia, sicut q̃n dr̃ Alex. siue Paris. Replicari tñ potest ꝙ illa alternatiua in effectu resoluit̃ in copulatiuã,[c] & est sensus, ꝙ nec in actionibus. i. in actibus extraiudicialibus, nec in iudicijs oĩno debet q̃s moueri suo sensu. sed auctoritate canonũ. ¶ †In gl. fi. dicendũ est vt dixi, & adde dũ i gl. dr̃ ꝙ debet iudicare iudex ſm leges, & iura. idẽ est in cõsuetudine,[d] insti. de offic. iud. ad idẽ tex. in l. iubemus. vbi Bal. & Sal. C. de iudi. cum si. vt tradunt ibi Alex. & Mod. Et adde notabile dictũ Bal. in tit. de pa. Constan. in ver. ſnię quoq;. in fi. vbi inquit per illũ tex. †ꝙ si fuit cõmissa cã ſm leges, & cõsuetudines, potius debet determinari ſm consuetudines, q̃ ſm leges. Et ex ista glo. Abb. infert ad q. j. de compromisso, in quo dictum fuit, ꝙ arbiter debeat iudicare sensu suo,[e] de quo dicendũ est, vt late dixi supra in præcedenti lectu. col. x. ver. in fin. gl. Et adde dũ Abb. incidenter dicit† ꝙ verbum placuerit, importat arbitrium boni viri,[f] per tex. in l. Thays. §. sorore. ff. de fideicom. libe. vbi libertas data seruo, si hæredi placuerit intelligitur arbitrio boni viri. & ita per illũ tex. tenet Bar. in l. si sic. de le. j. in l. creditor. §. Lucius. mandati. & in tract. ad reprimen. in versi. videbitur. & idem sequitur Ang. in consi. cxij. in facto p̃supponit. & Ro. consi. lv. si volumus dicere. in prin. & licet ista sit cõis opi. nõ tñ vr̃ iure ꝓbari. Et in ꝯ̃riũ facit quod dr̃. xxij. q. ij. in c. j. nõ esse mẽtiẽdũ cã placẽdi hominibus. & facit tex. in §. sed & q̃d principi placuit insti. de iure natura. Addite ꝙ i principe in his, q̃ sunt iuris positiui, est ꝓ rõne volũtas[g] iuxta glo. in l. relegati. ff. de pe. & no. in c. q̃ in ecclesiarũ. j. eo. Non ob. tex. in d. l. Thays. †q̃a ibi apparebat de voluntate testatoris, q̃ prius significauerat mentẽ suã sorori, vt ille seruus redditis rõnibus efficeret̃ liber, vt expresse tex. ibi dicit. Et iõ nimirũ, si per illa verba, si hr̃di placuerit, nõ vr̃ recessum à volũtate testatoris, de qua constabat. Præterea, ẽt dici põt ꝙ ibi agat̃ de fauore libertatis, & q̃a hoc idẽ est i verbo, libuerit, q̃d liberã voluntatẽ significat l. fideicõmissaria libertas. la ij. de fideic. liberta. no. Bar. i l. alia. ff. de ali. & cib. lega. ergo pariter idẽ dicẽdũ est de verbo, placuerit. q̃a rõ diuersitatis nulla subesse vr̃. ¶ †Et dũ Abb. in fi. dr̃iam facit inter opinionẽ, & volũtatẽ, videatis no. Arch. j. dist. in c. humanũ. col. ij. vbi dicit ꝙ volũtas accipit̃ in bonã partẽ, & cupiditas in malã, & sequit̃ Domi. in gl. in verbo vult. Ant. de Bu. in ꝓemio. in prin. col. j. in ver. dr̃ia est. Postremo Abb. instat q̃uo iudex se habere debeat in iudicãdo in casu nouo, vel q̃n sunt opi. de quo tñ late dixi in ꝓrioribus scriptis, col. pe. Et adde primo ꝙ dũ in fi. Abb. dicit ꝙ caueat iudex a pęna cum ęterni. de re iud. in vj. ꝙ nõ iudicet ꝯ̃ ꝯscientiã,[h] addatis, & ꝯ̃ iustitiã. ita loquit̃ tex. in d. c. cũ æterni. & ita debet suppleri dictum Abb. q̃a dictũ doctorum intelligitur ſm tex. quẽ alle. l. nõ solum. §. si liberationis. ff. de lib. le. Et q̃d vtrunq; copulatiue requirat̃, tenet Abb. in c. j. col. iij. de offi. or. imo plura alia requirũtur, vt no. Bal. in l. fi. ver. item no. C. de pe. iudi. q. male iudi. ¶ †Scd̃o adde dum Abb. dicit ꝙ vbi nõ reperitur cõis opinio, bonũ est hr̃e iudicem ꝓpitium. & idẽ no. Bal. in c. j. §. iudices. de pace iura. fir. Et hoc in simili de iudice no. Car. in c. per tuas. & Mod. ibi de testi. qui dicũt, bonũ est habere iudicẽ ꝓpitiũ in examinatione testiũ. †Et in casu nr̃o, q̃n non reperit̃ cõis opi. iudex nõ tenet̃ in syndicatu, si ille eã partẽ quã velit, sequatur, vt Abb. hic dicit, & fuit dictum Ang. in l. cũ prolatis. ff. de re iu. quod Abb. refert, & sequit̃ in c. j. col. iiij. de re iud. & Bar. i l. fi. C. de pen. iu. q. male iu. cũ si. vt Alex. in d. l. eũ ꝓlatis de re iud. ¶ †Tertio, & vltimo adde, ꝙ iudex põt leges transcendere,[i] vt est dictum Inn. hic, qui allegatur, & not. Bald. in l. si quis filio. §. hi autem. in fin. ff. de iniust. rup. test. & in l. & si seuerior. C. ex quib. cau. infa. irrog. facit text. in l. si hominem. & quod ibi Bar. ff. man. cum simi. vt late tradunt Mod. hic, in ij. fal. post And. Sic. in char. pen. hic, & idem And. Sic. in repe. rub. C. qui admitti. col. xxix. Et ista conclusio limitatur primo non habere locũ q̃n superiori consuli põt. q̃a tũc recurritur ad eum,[k] vt not. Rom. in l. si vero. §. de viro. in xlvj. fal. ff. sol. ma per tex. in l. diuus. la vltima. ff. de fal. ibi, Imperatori rescribatur, & Mod. hic sequuntur. Sed ille tex. parum facit, quia secundum gl. ibi dicit & in effectu tex. ibi loquitur in eo, qui habet iuris-

ADDITIONES.

a ¶Ergo. Et bene, idẽ ꝯ̃ Imo. gl. in c. cõsuluisti ij. q. v. Adr. de trac. q̃d li. v. Clauasi. ver. culpa. in fi. Pet. Rebuf. Res. postulasti. nu. 51. de cleri. excom. ministr. quãuis Inno. sequatur Cæpo. in tract. de simula. ꝯ̃. & Lud. Rom in sing. cv. pridie. & idẽ Dec. j. de probatio. c. q̃m contra falsam. nu. 31.

b Syl. Al. Reprobat̃. Crederẽ ego ꝯ̃riũ teneri posse ex eo, q̃a in ea culpa inest ex negligentia, ẽt præsumptus q̃dã animus nocẽdi minori, tñ ex leuiori p̃sumptione q̃d inde cognoscimus ꝙ hi in quibus nulla est voluntas, aut animus non tenentur aliquo modo l sed & fi. §. iniuriam. ff. ad l. Aquil.

c ¶S. Al. Copulatiuã. Probat̃ r̃nsio i l. cũ q̃dã. C. de ver. sig. i c. i calice. de cõse. dist. ij.

d Syl. Ald. Consuetudine. Vide Dec. in rub. de rescrip. in prin. col. j.

e ¶Sensu suo. De ista q. & de alijs similibus, puta q̃n dictũ est cõmittimus voluntati tuæ, arbitrio tuo ſm cõscientiã tuã, & si dicatur procedas de iure, de facto, vel eleuato, secundũ mentẽ tuã, & cæteris similibus, vide per Fely. hic, & de his quæstionibus, vide plene per Ias. remissiue tñ loquentem in §. in bonæ fidei. col. iij. insti. de actioni. & de verbo prudentię tuę. & Deciũ post Abb. j. in c. ne initaris.

f ¶Syl. Al. Boni viri. Adde Deci. in l. si pascenda. in ij. not. in prin. C. de pactis. Bar. in l. j. in xj. col. C. de sacrosan. eccle. Gozad. in repe. l. qui se patris. in xj. col. in an. C. vnde libe.

¶Syl. Al. Idem Panor. in c. verum. not. vlt. de fo. competen. Iaso. l. si sic. ff. de leg. j. Alber. Bru. tract. de forma & solenni. arti. quando censeatur forma remissa in fi. Non obstant iura quæ Deci. in contrarium citat. q̃a ibi secundum materiam subiectam hoc verbum intelligitur.

g ¶Syl. Al. Voluntas. Adde Deci. in rub. de proba. col ij. & faciunt dicta per eum in rub. C. de edendo. col. fi. & vide in c. quæ in ecclesiarum. in xiij. col. vbi late. & in c. si pro debilitate. pen. col. de offi. dele.

h ¶Contra conscientiam. Quando iudex teneatur iudicare secundũ conscientiam suam, & non secundum allegata & probata coram eo. vide late per Fely. in c. pastoralis. §. quia vero. col. ij. ver. glo. in ver. tenetur. vbi facit regulam, ꝙ iudex secundum conscientiam iudicare non debet, sed secundũ acta & probata. demũ limitat eam septem modis, vt ibi per eum. & vide d. Ias. in §. si minus. in v. col. in ver. in ea. glo. ibi, nisi. Insti. de actio. & plura pulchra & aurea dicta de conscientia ponit idem Ias. in §. sed iste. in xxv. col. Insti. eo.

i ¶Syl. Ald. Transcendere. Declara dũmodo hoc faciant ex causa publicam vtilitatem concernente Salyc. in auct. hodie. C. de iudi. Bal. in l. si quis filio. §. si aũt. ff. de iniust. testa. in c. obertus. quali. ol. feu. alie. po. in l. obseruare. in x. q. ff. de offi. procon. & leg. in c. ij. de re iudi. de hac tamen q. vide late Hypp. in l. vnius facinoris. §. cogniturum pen. col. ff. de quæst. Bulga. in rub. C. qui admit. in ij. colum. in prin. And. Sic. in c. studuisti. de offi. deleg.

¶Adde Deci. j. de proba. in c. sic. & de appella. c. cum sit Romana. col. iiij. c. consuluit. j. & in l. pacta nouissima.

k ¶Syl. Ald. Ad eum. Vide Ias. in §. ex maleficio. col. iij. insti. de actio.

iurisdictionē limitatā.& casus,de quo ibi agit, iurisdictionē eius excedebat.vt etiam dicit And.Sic. hic,vnde ꝑ dicto Rom.est melior tex.in l.j.in fin.ff.de pen. Secundo limitatur non habere locum in minoribus magistratibus,secundum Bal.in auc.hodie.C. de iudi.in fin.Sed tamen aduertendum est q̄a Bal. loquit̄ in minoribus magistratibus,qui iurant seruare statuta. vnde etiā idem

a esset in maioribus qui p̄starent iur̄m precise de seruādo statuta[a] ꝙ etiā tenet Bal.in l.ꝙ ergo.§.pęna grauior.col.iij.ver.iuxta hoc q̄ro.ff.de his.qui no.infa. vbi inquit ꝙ p̄tās,ꝙ iurauit seruare statuta,n̄ pōt recedere à statuto licet durū sit,vt dixi ī rub.C. q. admit.

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Statuta. Vide aliquid per Ray.de Forli.in rep.l.oēs populi.in fi.verb.ff. de iusti.& iu.quæ hn̄r in lectura Alb. de Rof.& vide Ias.in l.j.col.ij.C. de preci. impe. offer.vbi aliter limitat, vide tn̄ Bal.sibi ꝯrīſi vt fere semper in l. clari. C. de fideicō.& ita ēt tenet Saly.in l.& si seuerior.col.pe.in iiij.q.C. de infa. vbi nō cō stituit hanc differentiam inter ll. & statuta,& opi.hic verior vr̄, quia iuramentum intelligitur nulla causa extrinsecus superueniente.

SVMMARIVM.

1 *Rei appellatione ueniunt personæ.*
2 *Legis natura est respicere futura.*
3 *Statutū ꝙ bannitus soluendo .x. liberetur, de quibus bānitis intelligatur.*
4 *Delinquendi occasio dari dicitur, quando pœna minuitur.*
5 *Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio non ualet.*
6 *Puniri non debet quis sine culpa.& causa,licet aliquando sine culpa.*
7 *Occasio quando dicatur.*
8 *Statutum quòd unus pro alio puniatur, an ualeat.*
9 *Statutū ꝙ filij mercatorum teneant̄ ad debita patris licet nō sint hęrdes ualet.*
Cautela ad euitandum dictum statutum ibi.nu.10.
Et odiosum est ibi.nu.11.
12 *Statutū ꝙ unus pro alio obliget̄,intelligit̄ in pœna pecuniaria,nō ī corporali.*
13 *Consuetudo ut quis ad pœnam pro alio teneatur an ualeat.*
14 *Nullitas actus an dicatur damnum, aut pœna.*
15 *Prohibita naturaliter sint inualida.*
16 *Pœna dicitur si cui interdicitur facultas negotiandi.*
17 *Statutum inhabilitans aliquem dicitur pœnale.*
18 *Dispositio dicitur aliquando fauorabilis licet actus annullet.*
19 *Extensio prohibita in pœnalibus, an procedat hoc in annullatione actus.*
20 *Commendare, id est punire.*
21 *Statutum quando afficiat ignorantem.*
22 *Ignorantia absque culpa excusat ab omni pęna.*
23 *Ignorans qui est in lata culpa quando puniatur, ac si esset in dolo.*
24 *Ignorans quòd communiter scitur ab omnibus non excusatur.*
25 *Culpa lata quibus casibus dolo non æquiparetur.*
26 *Dolus si expresse requiratur lata culpa non sufficit.*
27 *Præsumitur quis talis, qualis eius habitus indicat.*
28 *Culpa lata non æquiparatur dolo quando dolus tacitè requiritur.*
29 *Statutum quòd percutiens aliquem puniatur in c.dolum non exigit.*
30 *Pœna decapitationis dolum exigit.*
31 *Statutum de furto ex falsitate exigit dolum.*
32 *Statutum imponens pœnam mortis pro homicidio, intelligitur dummodo dolo & proposito fiat.*
33 *Statutum puniens homicidium qualitercunq; cōmissum qualiter intelligatur.*
34 *Ignorans qui fuit in leui uel leuissima culpa, non punitur criminaliter.*
35 *Statutū addens pœnā in facto damnato de iure communi, an liget ignorātes.*
36 *Delicti locus attenditur in delictis.*
37 *Constitutio à quo tempore liget.*
38 *Dispositio simpliciter facta non intelligitur respectu pœnæ quæ odiosa est.*
39 *Constitutio [illegible] à principe statim ligat à die scientiæ, & respectu ignorantium tempus arbitrarium est.*
40 *Publicatio constitutionis requiritur ad hoc ut liget.*
41 *Constitutio principis ligat post duos menses, & etiā ante si habita sit notitia.*
42 *Constitutio priuilegiatiua statim ligat.*
43 *Priuilegium ligat à die scientiæ quo ad eum in cuius fauorem emanauit.*
44 *Priuilegium concessum per uiam legis differt à concesso per uiam rescripti.*
45 *Ignorantia qualiter probetur.*
46 *Probatio per iuramentum non admittitur nisi in subsidium.*
Nec admittitur stante præsumptione scientiæ.ibi.nu.47.
Nec ubi aliquid esset publicè notum.ibi.nu.48. Nisi agatur de leui præiudicio.ibi.nu.49.
Nec sufficit ubi agitur de præiudicio tertij.ibi.nu.50.
51 *Ignorantia probatur probando absentiam à loco.*
52 *Bannum ad hoc ut liget necesse est quòd uadat per totam ciuitatem.*

COgnoscentes. ¶In tex.ibi, rē q̄ culpa caret. Res h̄ pro psona accipit̄.†Nā

1 rei appellatio ḡnalis est l.j.ff.si cer.pe.adeo ꝙ ēt personæ includunt̄ l.oīa.§.fi.de leg.ij.vbi tex.in l.Paulus.§. fi. ff.de pig.hic tn̄ nō accipit̄ ḡnal̄r.sed ꝑ subiectā mām̄,solū ad psonas restringit̄,& vide qđ no.Bald.in l.j.ff.de statu ho.cū fi.& no.

2 And.Sic.hic,& cōsi.xxvj.lib.ij.¶†No.ꝙ nā legis est,futura respicere,ad idē tex.in c.fi.j.eo.vbi videbimus.nā ꝑ oēs Doc. ista mā ibi reseruat̄.¶Nō omitto tn̄ illud,qđ Abb. dicit vcꝫ ꝙ hoc nō habet locū,qn̄ lex pœna remittit̄.q̄a tūc ne occasio delinquēdi p̄stet̄,ꝑ

3 futuris casib⁹ nō intell̄r.†vn̄ statutū ꝙ bannitus soluēdo.x.liberet̄

a de p̄teritis,& nō de futuris intelligit̄,alleg. Bart.[a] in l.cū lex.ff.de

1 legi.vbi hoc dicit,& idē Bar.ī l.oēs populi.col.pe.ver.quid de tpe ff.de iust.& iur.Alb.in vlt. pte statutorū.q.lvj.similis.iō. & Ang. in consi.lxvij.ex themate.in scđo dubio.Saly.in l.ij.ꝑ illū text. C. de gene.aboli.cū si.vt tradūt Moder.in c.fi.j.e.Reperio tn̄ dn̄m Nel. de S.Ge.in suo tract.bāni.in iij.parte.ij.tēpo.in x.q.circa fin. q. dicit hoc dcm̄ ꝑcedere, qn̄ delictū impunitū ex toto remanet. secus,fm̄ eū,si pęna minuat̄.Et iō in terminis q̄ōnis,put Abb.loq̄t̄ ꝙ soluēdo decē liberet̄,dicit ipse ꝙ hoc nō vr̄ verū,quasi velit ꝙ licet pęna mitiget̄,ꝑ hoc tn̄ occasio delinquēdi nō p̄stet̄. Et hoc refert,& seq. vr̄ do.Ioā.Bap.de S.Seuerino in repe. l. oēs populi. in

4 xxiij.char.col.j.de iusti.& iur.sed ꝑ h̄ nō ē recedēdū à cōi opi.†q̄a & qn̄ pęna ꝯsueta minuit̄,occasio delinquēdi p̄stari dr̄,licet in to

5 tū pęna nō tollat̄,ad hoc allego tex.fin.in l.operis.C. de pen.† Et ad hoc facit,q̄a fm̄ cōem opi.nō valet statutū īponēs penā pecu-

b niariā ꝑ homicidio.[b] q̄a dn̄t Doc.ꝙ occasio delinquēdi p̄stat̄, vt no.Host.& Abb.post alios in c.fi.j.de cōsue. Alb. in ij.pte statu.q. cxxij.Itē q̄ro.cū si.vt tradūt Ioā.de Ana.& Mod.in rub.j.de homi. Et iō in ꝑposito,si bānitus forte ꝑ homicidio,vl̄ ꝑ alio graui crie posset liberari soluēdo x.daret̄ occasio delinquēdi.vn̄ ad futuros casus nō porrigit̄,vt Bar.dicit & bn̄.Si tn̄ tpe statuti, qđ penā remittit, delictū iā ꝯmissum eēt,licet nōdū fuisset bānitus, videret̄ habere locū statutū,à cessante rōne Bar.Cōtrariū tn̄ dicūt Bal.& Pau.de Ca.in d.l.cū lex.q̄a statutū loq̄t̄ de bānitis,& iste nō erat

c bānitus. Sed pōt r̄nderi[c] ꝙ lex,& statutū semper loq. dr̄ l. Arriani.C.de hęre.& hoc vr̄ sentire Bar.in locis.s̄.allegatis,& Abb.hic, dū inq̄t statutū habere locū in futuris bānitis, cessante illa rōne,

6 q̄ occasio delinquendi remoueat̄.¶In gl.j.ꝯclo gl.est†ꝙ sine culpa & cā,nō est q̄s puniēdus.sed absq; culpa ex sola cā,bn̄ q̄s puniri pōt,& idē gl.in c.antiqua.de priuile.facit tex.in c.qm̄ frequenter.§.si vero afr.in fi.ibi,sine culpa,sed nō sine cā,vt li.non cōte.Et dicit Abb.hoc esse intelligendū de cā legitima,aliàs fm̄ eū, esset occasio,nō cā,vt no.in c.solite.in prin.de ma.& ob.& Mod.sequūtur.Sed ista dr̄ia quā Abb.facit in ꝑposito nō vr̄ bn̄ applicari. q̄a talis dr̄ia vr̄ ꝑcedere qn̄ cā haberet in se culpā,tunc.n.ab occasione distinguit̄.Sed quantū ad gl.hic,quę tenet ꝙ ex cā absq; culpa q̄s puniat̄.ita pariter ex occasione, sicut ex cā, poterit puniri. Et patet hoc in exēplo,qđ ipse.Abb.ponit.dicēs ꝙ ꝑ ꝑ vtilitatē publicā q̄s iure suo priuari pt̄ l.itē si verberatū.ff.de rei vē.nā tali casu,cū sine culpa sua puniat̄, non magis ex cā,q̄ occasione rei sue

7 punit̄.In alia mā,vbi cā respū culpę ꝯsiderat̄,tūc dicēdū eēt†ꝙ oc

d casio[d] dicat̄,qn̄ cā nō est ordinata ad effectū.de quo agit̄,sed acc

e dētaliter & à casu illud ꝯtingit.[d] Ad hoc facit tex.in l.fi.§.sed cū in scđa.C.de fur.ī l.respectū.§.j.ff.de distra.pig.in l.ḡnaliter.§. si quis alienū.ver.plane.ff.de fideic.libe.Et iō aliud est,ꝙ aliq.d ex aliquo acq̄rat̄,vel eius occasione vt no.Bar.in l.fori.C.de aduo.diuer.iu-

8 di.facit qđ no.gl.in d.c.decreto.de homi.¶†Et ex his q̄ gl.hic di-

f cit,infertur ad q̄ōnē.An valeat statutū[f] ꝙ vn⁹ ꝑ alio teneat, & pu

g niat̄,[g] & cōiter tenet̄ ꝙ sic,[h] vt tenet Bar.ī l.iure ꝑuisum.C.de fa-

h bri.lib.xj.in l.sancimus.vbi Bal.ꝑ illū text.C.de pe.cū ꝯcor. vt per

i Mod.[i] h̄,& in prin.Decreti.col.pe.& Alex.q. alios refert ī l. sępe. de re iudi.col.iiij.& in l.lex Cornelia. col.ij. de vulg.& pu. & not. Mod.in l.de q.bus.ff.de legi.in §.actiones.insti. de ac.† Et iter alia

9 plura,q̄ hic referunt̄,no.est decisio Bal.in l.dotis.C.de iu.dot. vbi inquit

ADDITIONES.

a Syl.Al. Alle.Bar. Et d.dec.Bar.refert & simpliciter seq.Ias.in l. si vnus.§. illud.ff. de pac.in l.ait prætor.la j.in ij.col.ff.de iureiu.Dec.in ij.lect.in ij.no.late Iaso. in l.j.in ij.col.ad fin.ff.de codi.ex lege.vbi vide pro limitatio.

b ¶Syl.Al. Homicidio.Vide Roman.in sing.cvj.iudex Ang.in lib.malefi.in versi.& ex interuallo d.l.Titius.in ij.col.in fi.Deci.in l.j.in prin.ff.quod quisq; iur.

c ¶Responderi. Sed dr̄ inspiciendum esse mentem,& cām finalē statuti,si enim factū ex causa pacis.vel ad sedandas discordias,& tollendum metū confiscationum, tunc locum habet statutū,ēt in nondū bannito, vel accusato. si vero statutū est ob aliam ad hanc extensionem impertinentem causam,vel absque ratione, tūc non extendet,& procedet opi.Bal.& Pauli.

d ¶Occasio.Deci.in l.certi condictio.in prin.ff.si cer.peta.

e ¶Syl.Ald. Contingit.Et quæ dicatur causa,& quę occasio,vide Deci.in rub.C.qui admit.in iiij.col.in l.certi conditio in princ.ff. si cer.pet. & quæ dicatur occasio bene declarat Bal.in consi.cxix.col.si.lib.ij.

f ¶An valeat statutum. Statutum ꝙ vnus pro alio puniatur,an valeat vide per Fely. hic ver.ad hæc faciunt ad quæstionem ampliabilem.

g ¶Syl.Ald. Et puniatur. Vide Deci.j.in ij.lect.in iii.col.& eundem omnino in cōsi. lxiiii.col.ii.circa medium.

h ¶Quod sic. Bald.in rub.C. ne fili.pro pat. Alexan.consi.xlii.nume. 14. lib.j. Car. Rui.consi.viii.lib.v.

i ¶Moder. Deci.in hoc titu.per Moder.intelligit Fely.in iure canonico & Iasonem in iure ciuili.

inquit valere ſtatutũ ꝙ filij mercatorũ teneant̃ ad debita pr̃is illo mortuo, licet nõ ſint hr̃des.nã tale ſtatutũ valet,lꝫ durũ ſit,[a] & ſequit̃ Pe.de Anc.in c.j.§.e.ĩ repe.car.17.col.iij.& idẽ voluit Imo. ĩ c. pe.de ꝯſue.circa fi.& ſeqt̃ Alex.in ꝯſ.xlij.ſuꝑ p̃miſſo.col.viij.lib.j.

10 Bal.tñ ĩ d.l.dotis.†tradit cautelã,vt ſtatutũ nõ hẽat locũ, vcꝫ ꝙ filij exhęredent̃.Mod.ĩ l.ſi filius,ꝗ pat.ĩ iij.no. dicũt ꝙ talis cautela hodie nõ vr̃ ꝓcedere.ꝗa cã legitima reqrĩt,[b] aľr nõ valet.§. aliud quoq; capitulũ.in auc.vt cũ de appella. cog. Sed poteſt rñderi, ꝙ illud ꝓcedat ĩ exhęredatione iniurioſa,put loquit̃ tex.ĩ d.§.aliud quoqꝫ.ſecus vr̃ in exhr̃datione fauorabili, qualis iſta eẽt.[c] ar. tex. no.in l.multi.ff.de li.& poſth.& no.Are.in l.ſi neceſſarijs.col.pen. ff.de acq.hę.

11 †verba tñ talis ſtatuti debẽt diligẽter ꝑſcrutari. quia odioſum eſt,& ſtricte interpretari debet,vt no.Ang.in ꝯſi.lxj.ꝗritur.& idẽ Pe.de Anc.ĩ ꝯſi.xc.ꝑ ſpecifica,& clariori.& in ꝯſ.cclxxj. in primo dubio.& ĩ varijs caſibus ſępe ꝯſului[d] Florẽ.vbi tale ſtatutũ viget.

12 †Et p̃dicta ꝯclo,ꝙ ſtatutũ vnũ ꝓ alio obligare poſſit,ꝓcedit,& locũ hẽt in pęna pecuniaria. ſecus eẽt in pęna corporali, vt not.Bal.in rub.C.res inter alios ac.col.j.ver.itẽ no.& ĩ l.j. C. ne fi. ꝓ pa.cõcor.vt tradit Alex.[e] in d.l.ſępe.& Mod.hic & Ro. in conſi. cv.plura ſunt.& ad hoc p̃cipue allegat̃ tex.cũ gl. xxiij.q.v. in c.cũ homo,in ver.ſuppliciũ.

13 †Et licet nõ valeat ſtatutũ, valeret ꝯſuetudo,[f] vt q.s ẽt ad pęnã corporalẽ ꝓ alio obligari poſſit,vt vr̃ ſentire gl.in d.c.cũ homo.quã ad hoc ꝓ ſingulari allegauit Ro.ĩ ſuo not. xxxj.tu ſcis.& Bar.Verõ.in ꝯſi.xl.Lucius. col. antep. Sed ꝯ illã arguit Moder.hic.ꝙ aut talis ꝯſuetudo eſt irrationabilis, & nõ debet valere.c.fi.j.de ꝯſue.aut eſt rõnabilis,& pariformiter deberet valere ſtatutũ,cuius ꝯ̃riũ cõiter Doct.dicunt. Sed aduertẽdũ eſt,ꝗa gl.ĩ d.c.cũ hõ.nõ facit dr̃iam inter ſtatutũ, & cõſuetudinẽ. nã primo loqt̃ in ſpecto iure cõi,& in principio dicit, ꝙ nullo iure reperit̃ ꝙ fideiuſſor ꝓ alio ad mortẽ obligari poſſit. Et ad tex. ibi,ꝗ vr̃ hoc ꝓbare,gl.in fi.rñdet,ꝙ habuit reſpectũ ad cõſuetudinẽ loci,nõ ꝙ iſtud eẽt de iure cõi,& ita gl.vult valere cõſuetudinẽ,ꝙ fideiuſſor ad pęnã corporalẽ aſtringat̃,& tali caſu ẽt valeret ſtatutũ.& gl.ibi hoc nõ negat.Nec ob.ꝙ Doc.cõiter tenẽt ſtatutũ nõ valere.ꝗa nõ loquũtur ĩ fideiuſſore.ſed qñ q.s abſq; facto ſuo immediate à ſtatuto eẽt obligatus,nõ ſic vr̃ in fideiuſſore,ꝗ propria volũtate ſe obligauit.Nec ob.ſi dicat̃ ꝙ nõ deberet valere ẽt cõſuetudo cũ nõ ſit dñs mẽbrorũ ſuorũ,prout ẽt ꝯ illã gl.arguũt Mod.in prin.decreti.in fi.ꝗa rñdet ꝙ cũ volũtate eius auctoritas cõſuetudinis cõcurrit, merito ẽt corporaľr aſtringi põt.[g]

¶In gl.[h] in verbo diſpẽdijs,gl.exponit,id eſt dãnis, ſiue retractationibus, & cũ in tali expoſitione ponantur vt diuerſa,dãnũ,& retractatio actus colľr ſm Abb.

14 †ꝙ nullitas actus nõ ſit damnũ,& per ꝯ̃ns nõ ſit pęna.Sed iſta illatio nõ vr̃ bene inferri ex mõ loquẽdi,quo vtit̃ gl.ꝗa dũ inquit,damnis, ſiue, retractationibus, potius vr̃ ſentire ꝯ̃riũ.ſ.ꝙ pro eodẽ ponant̃.Sicut cũ dr̃,Alex.ſiue Paris, vt ꝑ gl. in l.ad ꝓtegendã.C.de in lit.dã.tuto.An aũt in ſe verũ ſit,ꝙ annullatio[i] actus non dicat̃ pœna.[k] dñs Abb.late inſiſtit,& finaliter poſt Bal.in l.nõ dubiũ.C.de legi.in ij.col.in ver.itẽ no. ꝯcludit ꝙ ſi annullatur actus in odiũ perſonę faciẽtis ꝯ prohibitionẽ, dicit̃ pœna.Secus ſi actus reddat̃ nullus ex eo ſimpľr, ꝙ nõ ſit ſeruata forma requiſita.& ſequit̃ Pe.de Anc.in c.j.car.xj.in ver. ex p̃dictis habes.§.eo.Alex.in l.turpia.de leg.j.Sed iſta diſtinctio non multum ſatiſfacit.quia in pœna cõſideratur effectus.vnde ex quo ĩ vtroq; caſu reſultat idẽ effectus,ꝙ actus ſit nullus, in vtroq; caſu idẽ vr̃ dicendũ. Ad hoc vr̃ poſſe rñderi,ꝙ nõ omnis amiſſio iuris ſui dr̃ pœna.ſed tũc demũ pęna dr̃,qñ quis ꝑꝑ delictum priuat̃, vt no. Bal.ponderando gl.ibi,in l.ſi.C.de bo.liberto. Et iõ licet idem ſit effectus in vtroq;.quia actus nõ valet, nõ ſequit̃ ꝙ in vtroq; caſu ſit pęna,cũ in vtroq; caſu non ſit delictũ.Scđo ꝯ Bald.facit tex.in l.ſenatus,de ꝯ̃hen.emp.ff.vbi actus nõ annullat̃ in odiũ perſonę. ſed ꝑꝑ vtilitatẽ publicã,ne ciuitas deformet̃, & tñ dr̃ pęna vt ibi hr̃.Nõ ob.ſi dicat̃ hoc eſſe in odiũ ꝑſonę,ꝗ venit ꝯ ꝓhibitionem. ꝗa eadẽ rõne eſſet idẽ dicendũ in quolibet actu,ꝗ ex defectu ſolẽnitatis requiſite annullat̃,& tñ ſm Bal.nõ dr̃ pęna.Tertio,cõtra Bal.vr̃ tex.in l fi.C.de poſtu.here.inſti.niſi vbi annullatio teſtamẽti ꝑꝑ vitiũ p̃teritionis,pęna dr̃.& iõ ꝯcludendũ eſt,vt infra dicã. Mod.hic concludunt,ꝙ irritatio actus non ſit naturalis pœna cõtrahentium ꝯ̃ legẽ,vel mãdatũ ſuperioris.ſed tũc demũ pęna naturalis vr̃,qñ pęna corporalis,vel pecuniaria,imponitur,allegando Imo.in c.ſ. vere,de ſen.excõ.circa mediũ. Sed ẽt iſta cõcluſio non placet.ꝗa imo naturalis pęna videtur ꝙ actus ſit nullus, alia pęna extrinſecus venit,& hoc expreſſe no.Bal.in c. nam, & concupiſcentiam.col.j.eo.vbi

15 †inquit ꝙ omne qđ eſt ꝓhibitũ,naturaliter inualidum eſt,& talis pęna corporalis,vel pecuniaria, extrinſecus venit,vt no.Bar.in l.prætor ait.in prin.ff.de ope.no.nun. Et idem Imo.in c.fin.de reſcrip.in glo.in ver.perſonalibus. in fin. vbi concludit ꝙ annullatio actus non eſt pęna extrinſeca,ſed intrinſeca.ergo naturalis vr̃,ſi extrinſeca eſt.Vnde Inno.in d.c.ſi vete.dũ loquit̃ de pęna naturali,vr̃ conſiderare ꝙ naturaliter, id eſt proprie dicat̃ qñ tollit̃ ius quæſitũ.Et iõ per nullitatem actus proprie non dicatur pęna,cum agat̃ de iure querendo prout voluit Io. An in c.ſi.de ele.in vj.& Do.ibi in gl.ij. idẽ Ioan. An.in regula, odia,circa fi.de reg.iu.in vj.in mercu.& ſequit̃ Bal.in l. nemo martyres.in fin.C.de ſac.ſan.eccle. Sed iſta cõcluſio ẽt nõ vr̃ vera.ꝗa immo pęna dr̃,licet ius quæſitũ non tollatur.l.ſenatus.ff. de contrah.emp.c.ſi religioſus.de elec.in vj.l.turpia.de leg.j.

¶Pro reſolutione conſidero tres caſus.Primus eſt qñ annullat̃ in odiũ perſonę.Secundus,quando in fauorem.Tertius quando ꝑꝑ formã,

16 vel ſolennitatẽ introductã propter vtilitatem publicam.¶†Primo caſu concluſio Bald.vr̃ vera,pro qua allego tex. in l. moris.§. ſunt autẽ.ff.de pęn.vbi pęua dr̃,ſi alicui interdicitur facultas negotiãdi vel conducẽdi ea,quæ publice locãtur,vt in l.ſi quis forte. §.fi.iuncta l.aut damnũ.in prin.ff.de pe.& in l.teſtõ Cẽturio.in fi. ff.de ma.teſta.facit tex.in l.hi qui.C.de apoſta.& eſt tex.ĩ c. ſuper literis.j.ti.j.ibi.in penã ſuę ꝑuerſitatis nullũ ex illis literis cõmodũ cõſequant̃.in c.ſi religioſus.de elec.in vj. Ad idẽ eſt tex.in l.ſi is,ꝗ

17 hr̃s.ff.de vulg.& ibi Pau.de Ca. †ꝙ ſtatutũ faciẽs quẽ inhabilem, dr̃ eſſe,penale.nã cũ talis ꝓhibitio abſolute facta ſit in odiũ perſonæ,fortior dr̃,quã ſi ꝓhibeat̃ aliquid fieri ſine certa ſolẽnitate, ꝗa fortior dr̃, ꝗ ſi ꝓhibeatur aliquid fieri ſine certa ſolẽnitate.ꝗa fortior eſt ꝓhibitio preciſa, ꝗ̃ modificata,vt no.Bal. in l.j.in prin. ff.ne quis eum.¶Secundo caſu res clara vr̃,ꝙ nõ ſit pęna. ꝗa ſi in fauorẽ minoris vel mulieris alienatio prohibita ſit, reſpectu ipſorum non dr̃ pęna,cũ illud in fauorẽ ſtatutum ſit, & nullum ſit delictum.ergo non eſt pęna l.ſancimus.C.de pe.& per gl. in d.l. fi.vbi Bal.C.de bo.libe.Et licet hoc[l] tendat in preiudiciũ aliorum

18 ꝯ̃hentiũ cũ minore vel muliere, venit in conſequentiã,† & diſpõ dr̃ fauorabilis,ꝗ̃uis actus annullet̃,vt not. Alex.per illum tex. in l.ij.ff.de libe.& poſthu.¶In tertio caſu videtur dicendum,ꝙ ſi actus annullatur ſecundum regulas iuris cõmunis, non videtur pęna.& ideo iura,quæ annullant teſtamenta, vel ſententias non ſeruata ſolennitate requiſita de iure communi, nõ dicunt̃ pęnalia,& tali caſu videt̃ habere locum dictum Bal.in d.l.non dubiũ. C.de legi.quod Abb.hic refert.Nec obſt.huic concluſioni tex.in d.l.fina.C.de poſth.her.inſti.quia non abſolute dr̃ ibi ꝙ ſit pęna. ſed dicit ne pęnam præteritionis patiantur,& ſic eſt pęna præteritionis,& non pęna ſimpliciter,& per conſequens largo modo, & improprie pęna dr̃,vt no.in l.j.ff.de dona.Si vero contra regulas iuris cõis actus ſpecialiter annullat̃, videtur pęna d.l. ſenatus. Ex quo.n.tollit̃ qđ de iure cõi cõpetebat,ſatis dr̃ pęna,per ſupra dicta in primo caſu,& vr̃ pęna intrinſeca,vt no.Imo.in d.c.fin. de relig.Et nõ vr̃ ita odioſa ſicut extrinſeca,quæ in afflictione corporis,vel in ſolutione pecunię conſiſtit,vt not. voluit glo.in cle.ij. de heret.dum inquit in ver.ex nunc,in fin.ꝙ illa conſtitutio ad pteritã extenditur quo ad nullitatẽ actus.ſed non reſpectu pęnæ,quæ

19 extrinſecus venit,& illa glo.cõiter approbat̃.†Ex quo inferri vr̃ ꝙ iura

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Durũ ſit. Seq.Iaſ.in l.de quibus.in xv.col.ff.de legi.& in §. actiones. col.pe.inſti.de act.Dec.in l.poſthumo.in ii.lec.in iiii. no.C.de contratab.

b ¶S.Al. Requirit̃. Accedat ꝙ exhr̃datio illa facta in fraudẽ op[illegible] cogita.

c ¶S.A. Iſta eſſet.Idẽ dicit Iaſ.in l.multi.in fi.ff.de li. & poſth. vbi omnino vide.

d ¶Conſului. Conſi.ccclix.& conſi.ccccxxv.

e ¶H.Gigas. Alex.Adde ꝙ Bal.in d.rub.C.res inter ali.act.voluit ꝙ ſtatutũ irrogans infamiã alteri pro delicto alterius, vel pœnã corporalẽ,non valeat. tñ Alexã.in d.l.ſępe.ver.ex qua rõne.circa infamiã tenuit cõtra.Bal. cuius opinionẽ ſequit̃ circa pęnã corporalem,& ꝯ Bal.ẽt in infamia tenet,idem Deci.j.in ij.lect.huius cap.noſtri.in ii.col.ver.in glo.i.

f ¶Conſuetudo. Bal.de pace conſtantię.Io.de Ana.in c.ſicut.de iudi.Cæpol. cauſarum crimina.conſi.xl. ſed non valet vbi proceditur de iure, quidquid ſit vbi procedit de facto,vt per duces belli,& quoſdam princeps.

g ¶H.Gigas. Poteſt. Dicas ſalua reuerẽtia tanti viri ꝙ opi.Fely verior vr̃. nã Doctores cõcludunt hic,nõ valere ſtatutũ,ꝙ alter ꝓ delicto alterius corporaliter puniat̃.Nec ob.dicere ꝙ hic accedit cõſenſus fideiuſſoris,qui ſe pacto adſtrinxit,ꝗa talis cõſenſus nullius eſt momẽti,cũ nemo ſit dñs membrorũ ſuorũ l.liber homo.ff. ad l.aquil.Nec dici põt ꝙ authoritas cõſuetudinis det robur cõſenſui fideiubentis.ꝗa cõfirmãs inualidũ,vr̃ de nouo facere l.i.& ibi gl.& Bal.C. de codicil. ſed ſtatutũ hoc nõ poſſet ex ſe inducere,vt §. ergo &c.& propterea dico.ꝙ inquantũ Gl.in d.c.cũ homo.xxiii.q.v.tenuit valere cõſuetudinẽ, ꝙ fideiuſſor obligari poſſit ad pœnã corporalẽ,ꝙ minus bene loquitur,& ad tex. in d.c.cum homo. dicas ꝙ ibi fideiuſſor fuit de facto punitus, vt eadem gl. ſentit.

h ¶In glo. Vide hic per Fely.in ver.in glo.diſpendiis.

i ¶Annullatio. Alex.conſi.xxxvi.nu.13.lib.iiii.& conſi.xc.in fi.lib.vii.

k ¶Syl.Al. Dicat̃ pęna. De hoc articulo vide p Iaſ.in l.nõ dubiũ.in iii. not.C. de legi.& vide eundem Deci.in ii.lec.col.iii.ante fi.A ret.in l.is põt.col.iiii.ff. de acquir.hære.Iaſ.in l.turpia.in j.not.ff.de leg.i.Domi.in c.ſi. col.iiii. de electio. & omnino Alex.in d.l.turpia.in j.not.Corn.conſi.cclvii.lib.iiii.

l ¶Syl.Ald. Et licet hoc. Vide quæ dicit idem Deci.in c.intelleximus. in ii. colũ. in fin.de iudiciis.

iura, quę prohibēt extensionē fieri in pęnalibus, nō videtur in annullatione actus ꝓcedere, qa nō tollit ius quęsitū. Et isto respū verificat̄, & ꝓcedit opinio Ioā. and. ī d. c. fi. de ele. in vj. ī d. regula, odia in fi. & Bal. ī d. l. nemo martyres. ī fi. Et istud ītelligo, qn̄ actus annullat̄ ñ seruata sollēnitate. quo casu ꝓhibitio modificata ē. Secus si ꝓhibitio esset pcisa, & facta absolute ī odiū ꝓsonę, put dictū ē ī prio casu. qa tūc extēsio vr̄ ꝓhibita, sicut in alijs iuribus penalibus. q̄ extēdi ꝓhibent̄, ꝑ ea, q̄ s. ī prio casu dicta sunt. ¶ In gl. cōmēdet. gl. exponit, id ē. puniat. & Doc. sequunt̄, & istū tex. cum

20 gl. ad hoc allegauit Alber. in dictionario ī ver. cōmēdamus, † ꝙ cōmendare idē est, ꝙ punire. Sed ista expositio mihi ñ placet. qa verbum, cōmēdare, de se nō importat punire, nec ī aliquo loco hoc scriptū reperit̄. facit tex. in l. cōmēdare. de ver. sign. in l. Lucius. ff. depo. ī l. si vero ñ remunerādi. §. cū qdā. ff. mā. cū si. vt ꝑ Alb. in loco palle. Vñ h̄, verbū, cōmēdet, debet cōiungi cū ver. dispendijs. Et ē sensus cōmēdet dispēdijs, id ē, patiat̄ dānū, vl̄ dāno afficiat̄,

21 & ē ornatus modus loquēdi. † In gl. fi. prio Abb. instat qn̄ statutū

22 afficiat ignorātes. † Ex dictis eius prima ꝯcl'o est, ꝙ si ignorātia sit absq; culpa, excusat̄, & euitat oēm pęnā. facit tex. in c. ij. e. ti. in vj. bo. tex. ī l. Metrodorū. ff. de pe. & gl. not. in l. j. ff. de recepta. ī ver. latrones. ad idē facit tex. in c. apostolicę. de cle. excō. mi. in c. si vero de sen. exc. in c. si vir. de cog. spir. Et probabiliter ignorātia ēt excusat, ne q̄s lucro priuet̄. l. fi. ff. de le. j. no. Bar. in l. auunculo. col. fi. ff. de cōdi. sine cā. Et s̄m istā cōclusionē ꝙ ex ꝓbabili ignorātia q̄s excuset̄, in no. casu Abb. cōsuluit in consi. xxxv. in j. li. Ro. in consi. ccccclxxiiij. Io. de ana. in ꝯsi. lxxij. Sig. in ꝯsi. cxxxij. in tertio dubio. Barba. in ꝯs. xlvj. col. pe. li. x. & Fede. de Se. in ꝯs. xiij. clericus ꝑcussit. & ꝙ tradit Nellus in iij. ꝑte. secūdi tēp. q. lxxxiij. in tracta. bannitorum. ¶ † Secūda ꝯcl'o, ꝙ si ignorās sit in lata culpa, ponit̄, sicut si eēt in dolo in casibus, in q̄bus lata culpa dolo ęq̄parat̄. put ē regl̄r. l. ꝙ Nerua. ff. depo. l. mulier. §. si h̄ñs. ver. sed etenim. ff. ad treb.

23

24 l. j. §. j. ff. si mē. fal. mo. dixe. † Et iō ñ excusat̄ ille, q̄ ignorat illud, ꝙ cōiter oēs sciunt. c. si. j. q. ma. accu. po. l. sed & si pupillus. §. pscribere. ff. de insti. & ī not. casu. tradit Ro. in consi. lviij. in iij. dub. in cōsi. cxxvij. in fi. ¶ Tertia ꝯcl'o, si lata culpa nō ęq̄parat̄ dolo, nō tenet̄

25 de dolo, sed ꝑ modo culpę puniendus erit. † Et inter alios casus,

26 in q̄bus lata culpa dolo non ęquiparatur, duos Abb. ponit † hic. Primus, qn̄ in aliquo actu expresse dolus requirit̄, lata culpa non

a sufficit,[a] inducit tex. in c. si vero. el. ij. de sen. excō. iūcto. c. si q̄s suadente diabolo. xvij. q. iiij. & simpliciter sequūtur Mod. & fuit do. Bar. ī l. ꝙ Nerua. col. iij. ff. deposi. ꝑ tex. in l. j. in prin. iuncto. §. si q̄s aūt. ff. ne vis fiat ei. & ī l. ij. in prin. iuncto. §. hac actione. ver. si publicanus. ff. vi. bo. rap. & idē Bar. ī l. i. §. ñ aūt. ff. si q̄s test. libe. & sequtur Ale. in ꝯs. lxv. li. j. Sed aduertēdū est, qa prio tex. in d. c. si vero. ñ vr̄ ꝓbare ꝙ Abb. dicit. qa nō videt loq. in lata culpa, cū ibi esset

27 ꝓbabilis ignorātia. qa erat clericus in habitu laici. † & talis q̄s eē præsumitur, qualis ex habitu iudicat̄. l. item apud Labeonem. §. si quis virgines. ff. de iniur. Similiter iura quę allegat Bar. non videntur loqui in lata culpa. Secundo contra Bar. & Abb. videtur tex. in d. l. j. §. hec actio. ff. si men. fal. mo. dix. Et licet Bar. ī d. l. ꝙ Nerua. conetur respondere ꝙ ibi illud sit per viam extensionis, quia Iuriscō. ita declarādo vlterius ꝓcedit, hoc vr̄ ꝯ illū tex. vbi primo dr̄, ꝙ ñ tenet̄ agrimēsor de culpa, sed tm̄ de dolo, & referuat latā culpā. ergo ñ vr̄ ꝑ viā extēsionis, vt Bar. dicit. sed qa dolo ęq̄paratur, vt tex. ibi expresse dicit. & sic vr̄ tex. ibi, ꝙ licet dolus expresse & pręcise req̄rat̄, vt patet ibi ꝑ dictionē, tm̄, non tñ lata culpa excludit̄. Tertio h̄ cōfirmat̄, qa cū lata culpa dolo ęq̄paret̄ regulariter ex interpretatione passiua, ꝙ dr̄ de dolo ē ī lata culpa intelligit̄. ar. l. j. §. lex Falcidia. ff. ad l. Fal. † Secūdus casus ī quo lata culpa

28

b ñ ęq̄parat̄ dolo, ē qn̄ dolus tacite req̄rit̄,[b] ꝑut ē, qn̄ actus in ꝑsonā alterius punit̄, put Abb. h̄ dicit, & latius tradit Bar. in d. l. j. §. ñ

29 aūt. ff. si q̄s testa. liber. & Mod. simpl'r sequunt̄. † Sed ꝯ h̄ vr̄ dictū Bal. ī l. iij. §. ꝑtor. ff. ne q̄s eū. vbi inq̄t ꝙ ī statuto, quo caue ꝙ si q̄s aliquē ꝑcusserit puniat ī cētū. dolus ñ req̄rit̄ ꝑ illū tex. & idē Bal. in l. actionibus ī prin. ver. sed q̄d si statutū dicit̄. ff. de ī lit. iuran. Pro ꝯcordia cōsiderādū ē, ꝙ statutū debet ītelligi s̄m ius cōmune. vt no. ī c. cū dilectus, de cōsue. in l. ij. C. de noxa. facit tex. ī l. si qn̄. C. de inoff. test. Et iō si statutū in tali casu loquit̄, in quo de iure cōi dolus req̄ratur, eodem mō ēt statutū debet interpretari. Si vero pęnā, q̄ a statuto imponit̄ rōne culpę, imponi pōt de iure cōi, tūc

c ēt statutū ꝑ culpa[c] intelligit̄. Et ita Ang. distinguit ī l. j. ff. de legib.

30 in ver. item q̄rit, si statutū. Vñ ibi infert † ꝙ si pęna decapitationis

d imponatur, debet subaudiri, dūmodo dolo[d] fiat. allegat tex. in l. cū aūt. § excipit. el. j. ī ver. capitalē. ff. de edi. edic. Et idem no. Bar. in d. l. j. §. nō aūt. dū inq̄t, ꝙ sunt q̄dam delicta, ī q̄bus de sui nā dolus req̄rit̄. vt in furto, vl̄ falsitate. † vnde statutū de furto, vel falsita

31

32 te intelligitur, ꝙ dolose fiat. † Ex quibus īfertur ꝙ statutum imponēs pęnā mortis ꝑ homicidio, ītelligi debet dūmodo ex dolo, &

e ex ꝓposito cōmittat̄.[e] & ita expresse in statuto de homicidio tradit Bal. ī l. data opa. col. iiij. ver. itē si statutū pcise punit homicidiū C. q̄ accusare. & idē Bal. & Salyc. in l. ij. C. de noxa. cū ꝯcor. vt tradit Alex. ī l. & si seuerior. C. de insa. & ī ꝯs. cxl. vr̄ in casu ꝓposito. col. iij. & ī cōsi. cxliiij. post redditū cōsiliū. col. fi. eo. li. Et ita de facto dicit se rñdisse Pau. de Ca. ī d. l. si seuerior. & ꝑ singulari allegat illud dictū Bal. ī d. l. data opera. & idē Pau. de Ca. in l. nemo. C. de epi. audiē. ī l. j. prin. C. vbi senat. vel cla. & ī l. fi. ff. de legi. ī fi. & ī cōsi. cxcj. ī cā carceratorū, ī prin. & idē Ang. ī l. is, q̄ cū telo. C. de sic. in fi. quē refert & sequit̄ Fulg. in cōs. cxxxiiij. visis denuncia. in fin. Et s̄m istā cōclusionē ēt ꝯsuluit Car. ī cōs. xliiij. ꝑ dño Christophoro, circa fi. vbi ad hoc ēt allegat Io. an. q̄ h̄ dicit in regula, ꝑ possessore. col. ij. de re iu. ī vj. ī mer. & Bar. Verō. ī cōs. xxx. & in ī ꝯs. xxxj. Et ampliat̄ ista ꝯcl'o, si statutū exciperet cām defensionis, vt quia excipiat vnū casum, ñ tñ ampliat rr̄a statuti quo minus intelligat̄ s̄m ius cōe. s. dolo interueniēte. vt no. voluit Car. ī c. lator. de ho-

33 mi. vbi Ioā. de ana. ī col. fi. in ver. vlti. q̄rit Flo. † Prędicta ꝯcl'o de homicidio limitat̄ nō ꝓcedere, qn̄ statutū loqueret̄ de homicidio

f qualitercūq; cōmisso[f] qa tūc ēt in homicidio absq; dolo cōmis-

g so haberet locū pęna statuti.[g] vt no. voluit Saly. in l. ij. col. iij. C. de noxa. & refert, & seq̄tur Alex. in d. l. & si seuerior. C. de insa. Et h̄ dictū plerīq; Mod. ī varijs locis simpl'r sequunt̄. Sȝ tñ tēperat̄ ista limitatio, vt nō includat homicidiū cōmissū ex cā necessarię de-

h fensionis.[h] vt no. tradit do. Io. Bap. de S. Seue. ī rep. l. oēs ppl'i. ff. de iusti. & iu. car. xxviiij. in ver. quarto infert. Et ad superius dictū aduertēdū ē ꝙ no. Bar. in l. iuste possidet circa fi. ff. de ac. pos. & Are. ibi. col. pe. opponit d̄ d. l. iij. §. ꝙ ꝑtor. ff. ne q̄s eū. & ał r̄ñdet q̄. s. dictū sit. Bar. ī l. j. §. ñ aūt. ff. si quis test. lib. & Abb. hic. dicit ibi Are. ꝙ ñ vr̄ drīa, an statutū loquant̄ ī rē, vel ī ꝑsonā. qa ī effectu ista vñr correlatiua, vt latius ipse deducit. Sed rñderi pōt, si esset verū, cōsiderato eo, ꝙ ī cōsequētia venit. Sed Bar. loq̄tur, attēto eo, ꝙ principl'r statutū vr̄ respicere. Et ī isti casu h̄ mō ēt distinguit Bar. ī l. si q̄s ꝑ eo. col. iij. ff. de fideiuss. & ī auc. sacra puberū. col. iij. C. si aduer. ven-

34 di. & no. Car. in cōsi. ix. in ti. de iureiu. cū si. ¶ † Quarta conclusio Abb. est ꝙ si ignorans fuit in leui. vel leuissima culpa. non punitur criminaliter. vt not. Cyn. in l. data opera. C. qui accu. Et hoc verū, vbi ciuiliter puniri pōt. ar. l. qui edes. ff. de incē. rui. nau. alias secus. & tali casu procedit ꝙ no. Bar. in l. respiciendum. in §. delinquūt. ff. de pe. vt per eū h̄. & Mod. sequūntur. Sed aduertēdū est. quia Bar. in d. l. respiciēdum. §. delinquunt. contra Cyn. allegat illum tex. in d. l. qui edes. qui parū facit. qa non vr̄ ꝙ ibi criminaliter puniat̄, licet ciuiliter puniri ñ possit. qa illa cōmutatio in pęnā corporalē sit ibi accidētaliter, qn̄ ñ pōt soluere ęstimationē dāni. & debet fieri de volūtate creditoris. l. fi. vbi Bald. ff. de in ius voca. & tex. ī l. respiciēdū. §. delinquūt. ff. de pe. quē ibi no. Bar. vr̄ ꝓcedere q̄uis in illo casu ēt ciuiliter agi potuisset. Vñ Bal. ī l. data opera. col. iiij. ver. nūc de tertio. C. q̄ accu. dicit esse distinguendū, an sit culpa in faciēdo, vel ñ faciēdo, & sequit̄ Pau. de Ca. in l. j. ff. de legi. Bald. in d. l. data. An. in c. fi. de his, q̄ se occi. & idē Bald. in d. l. j. ff. de legi. drīam facit inter leuē culpā & leuissimā, & sequit̄ Bar. Vero. in cōsi. xlij. cū Petrus. col. pe. Et in isto casu ēt ał distinguit Ange. d. l. j. de legi. dicēs ꝙ ordinaria pęna nūquā criminaliter imponit̄ ꝑ culpa leui, vel leuissima. Secus ē in pęna extraordinaria de qua loquit̄ tex. in d. §. delinquūt. & ita ēt Bal. in l. in actionib. ff. de in litē iurā. dicit ill ū. §. ī pęna extraordinaria procedere. Et istā concordia probabilis videtur, aliter ēt cōcordando Cy. & Bar. distinguit Saly. in l. j. in fin. C. de sica. ¶ † An autem statutum ad-

35

i dens pęnam in facto damnato de iure communi liget ignorātē[i] Ant. de But. hic. late insistit in iiij. col. in ver. ex his decidit dubiū & finaliter

ADDITIONES.

a ¶S. Al. Nō sufficit. Hoc idē repetit ī l. i. actionib. in gl. in verb. culpa. ff. de in lit. iur.

b ¶Syl. Ald. Requiritur. Vide Ias. in l. j. in iij. col. ff. de legi.

c ¶Culpa. Alex. in l. j. §. j. ne q̄s eū q̄ ī ius voc. vixi. Dec. in auc. q̄ rē. n. 4. C. de sac. ec.

d ¶Dolo Alex. in consi. cix. nu. 5. lib. j. Deci. in l. in actioni. nu. 20. de in lit. iuran. nume. 79. C. de ser. fugi.

e ¶Syl. Al. Cōmittatur. Vide q̄ scripsi. ꝯ. statuto Florē. cxxv. lib. iij. de pęna homicidiū cōmittētis, & Ias. in l. oibus. in vij. col. in fi. ver. ex hoc inferre. ff. de lit. iuran. vbi omnino Dec. in gl. in ver. culpā. ver. in ea gl. ibi, nec quanlū ad corporalē.

f ¶Qualitercūq; cōmisso. Adde ꝙ ꝯ hāc limitationē est decisio eiusdē Decij. in cōsi. xxxvij. vbi cōsuluit, statutū Florentinū quo cauetur. ꝙ nullus magnus possit, vel audeat quo quō portare seu tenere picta arma rebelliū, intelligi tñ ne liceat tenere talia arma dolose, & sic cōsuluit pro quodā Petro de pucijs q̄ habebat picta domi talia arma, ꝙ non deberet puniri, nisi probaret̄ ꝙ dolose ea teneret.

g ¶Syl. Al. Statuti. Adde Ias. in l. ij. §. ꝑtor ait. ff. q̄ satisd. cog. in l. i. actionib. col. vij. ff. de in lit. iur. vbi vide omnino Dec. in gl. in ver. culpā vbi reprehbat.

h Syl. Al. Defensionis. Hoc negat sub dubio Ias. in l. ij. §. ꝑtor ait. ff. qui satis. cog.

i ¶Syl. Al. Ignorantē. Vide Dec. in c. ecclesia S. Marię. in xviii. col. j. de consti. Ioā. Bapti. de S. Seuer. in d. l. j. fol. xxiii. Fely. hic, col. iiii. Io. Crot. in c. j. vt animarū. in glo. in ver. ignorantes. de consti. lib. vj.

finaliter tenet quod non. & idē Do. post Io. An. in c. ij. col. pe. in glo. in verbo, statuta. eo. ti. in vj. Contrariū vr̄ voluisse Bar. post Cy. in l. j. col. vij. ver. ij. q̄ro. C. de sum. Trin. cum simi. vt referunt Mod. hic. Et ista opi. verior[a] est de iure. licet alia ęquior sit, vt cōcludit Abb. in c. à nobis. de sen. excō. col. pe. q̄a dicit ipse quod ignorātia non est pbabilis, ex quo factū est dānatū, allegat bonū tex. in l. vulgaris. §. si q̄s es. ff. de fur. Sed tñ ille tex. parū facit, [b] q̄a ibi cōsideratur interesse ptis. iō veritas inspicitur quod eēt aurū. Mod. hic arguūt, & vr̄ sequi primā opi. quod pp ignorātiā excusetur p tex. in c. si q̄s cū duab. in c. si q̄s cū matre. xxxiij. q. vj. sed illa iura de ignorātia nihil dñt. ¶ Scd̄o, q̄a cōstō, q̄ debet extēdi ad pterita fm̄ ea, q̄ hñr in c. si. j. eo. nō extendit rōne pene, ne ignorās pœnā patiatur, vt p gl. in cle. ij. de her. Sed r̄ndetur quod in tali casu ignorātia est multū pbabilis, cū ignorāti imputari nihil possit. secus in pposito vr̄, vbi factū est re probatū, de iure cōi. Tertio, q̄a dū reus incurrit pœnā, ɔcurrere vr̄ q̄dā nālis obligatio ad pœnā[c] d. l. Imperatoris. ff. de iure fisci. & no. Bar. in l. ex hoc iure. col. fi. ff. de iusti. & iu. q̄ nō cadit in ignorantem. Sed r̄nderi pt̄, quod ex quo dat operā rei illicite reputatur ɔsentire ēt in eo quod sequitur pter eius intentionē, vt patet in c. fi. de homi. ī vj. Quarto, q̄a respū pœnę vr̄ lex noua, q̄ nō ligat ignorantē. Sed dici pōt, quod ista nouitas nō attēditur in isto, qui operā pstat rei illicite, vt dictū est. Vltimo allegatur tex. in l. eū q. §. pe. ff. de iniu. Sed loquitur ibi q̄ñ vni iniuria fit ex psona alterius. quo casu aīus iniuriātis simplr̄ inspicitur, vt declarat Bar. ī l. diuus. ff. de sic. Et iō vt Abb. dicit in d. c. à nobis. verior de iure vr̄ opi. Bar. pro qua facit rō c. fi. de ho. ī vj. ibi, cū potuerit cogitare, &c. Cū vnaqueq; ciuitas hēat ppria statuta, & abundet in suo sensu, vt dr̄ in c. vtinā. lxxvj. dist.

36 †Et iura volunt quod in delictis locus delicti attendatur auc. qua in p̄uincia. C. vbi de cri. l. saccularij. in §. sunt q̄dā. ff. de extraor. cri. no. Bar. in d. l. j. C. de sum. Tri. Bal. in l. ij. in fi. C. de noxa. cū si. Et p ista ɔclusio. facit tex. in l. si q̄s aliquid. §. q̄ abortionis. ff. de pe. in fin. & quod no. Bar. in l. respiciendū. §. delinquūt. in fi. ff. de pen. ¶

37 †Primo principaliter Abb. prosequitur, an ad hoc vt cōstō liget indistincte, tps duorū mensiū attendatur. Et primo concludit[d] quod si tēpus sit determinatū, precise illud attēditur, adeo quod si dicatur ex nunc, statim ligat, quantū ad hoc vt actus sit nullus. sed nō respectu pœnę, vt per gl. in cle. ij. de her. quā Card. & Imo. ibi sequūtur. Mod. simplr̄ hic, & do. An. Sic. in cōsi. xxxiiij. col. fi. lib. j.

38 †Et sic no. est quod dispositio facta simplr̄ nō intellr̄ respectu pœnę q̄ odiosa est,[e] & in simili est gl. no. in cle. ij. in ver. sanctā. de vi. & ho. cle. c. fi. in glo. fi. de pe. Facit quod de pena no. Bar. dicit in l. in testō. la. j. ff. de cond. demon. Bal. in l. j. in ix. q. C. de his, q̄ pe. no. & quod tradit Bal. in l. cū pater certā. de le. ij. ¶

39 †Secundo. Abb. concludit quod constitutio inferioris à principe, statim ligat à die sciē, & respectu ignorantiū, tēpus arbitrariū est.[f] & idē voluit Host. eo. ti. in sum. §. aliq̄ñ. Bar. in l. oēs populi. in v. q. de iusti. & iu. & Pe. de Anc. in c. xij. q. prin. circa fi. in ver. hic ēt queri pōt. lib. j. s. eo. ti. cum si. vt tradunt Mod. hic, & idē Abb. in consi. xxxv. vr̄ primo. lib. j.

40 †Et adde quod scia simplr̄ nō sufficit. sed ēt publicatio[g] requiritur, vt no. Bal. in l. vnica. §. fi. per illū tex. C. de cadu. tol. Ang. in §. fi. circa fi. in auc. de nō eligen. Abb. in d. consi. xxxv. & no. in c. j. j. de postu. prela. & tradit Ale. in consi. 39. visis. in fi. lib. iij. ¶

41 †Tertio Abb. concludit quod constitutio principis, ligat post duos menses, & etiam prius, si habita sit notitia,[h] vt per gl. in c. ij. de reb. ec. nō alie. in verbo, hactenus. in vj. & Bar. in d. l. omnes populi, in v. q. cum si. vt tradunt Mod. hic & idem Abb. in c. j. col. ij. de postu. prela. vbi ad hoc ponderauit illum tex. in versi. sufficit. & videtur idem velle Fede. in consi. ccxi. factum tale est. iudex. col. pe. Nec ob quod Ant. de But. videatur tenere contrarium hic, in iiij. col. ibi, puto tamen de mente iuris, dum inquit quod imo ante duos menses constitutio principis non ligat etiam sciētē, nisi hoc exprimatur. per tex. in d. auc. vt fac. no. consti. quia Mod. r̄ndent quod data scia ante duos menses frustra postea expectatur terminus duorū mensiū, cuius euētus nihil operatur. ar. c. cū contingat. de of. de le. Ista r̄nsio bñ pcederet, psupposito pro cōstanti, quòd tempus duorum mēsium solum ɔstitutum sit ad habendū scietiam. Sed istud fortasse voluit negare Ant. de Bu. p quo multū facit tex. quē ipse adducit in d. auc. dū in rub. & in tex. dr̄ cōstitutionē valere post duos mēses vr̄ quod prius ante ñ valeat. & q̄a videtur tēpus duorū mēsiū eē determinatū. ergo illud attēditur. vt s. in prima cōcl̄one dcm̄ est. & q̄a si cōstitutio principis ligaret sciētē añ duos mēses data scia, nō eēt dr̄ia inter cōstōnes principis, & aliorū inferiorū. cuius contrariū Doc. cōiter dicūt. & ista opi. vr̄ de iure sustētabilis.[i] Nō ob. tex. ī d. c. j. de post. pla. ī ver. sufficit. q̄a non dicit simplr̄ de scia. sed requiritur quod sciat cōstitutionē solēniter editā, & publicè promulgatā. & ista satis includūt tps duorū mensium, quod est à iure determinatum. ¶

42 †Quarta ɔcl̄o Abb. est, quod constitutio priuilegiatiua statim ligat, & idem tenet Bart. in d. l. omnes populi. in v. q. in prin. & in l. pen. C. de decu. lib. x. & ib Bar. dicit hoc esse quantū ad eū, in cuius præiudiciū tendit. & ad hoc illū tex. pro singulari allegat Ro. in consi. cccxxx. circa primū col. pe.

43 †Sed quantū ad eū, in cuius fauorē cedit priuilegiū, scia requiritur, [k] vt Abb. hic. dicit per tex. in c. j. ver. ex pte, de ɔcess. pb. ī vj. p quē tex. ita ēt tenet Car. in pe. cle. in ver. vniuersitati, in v. q. idē no. Bar. in l. fi. ff. de ɔsti. prin. ver. quero q̄ñ fit interpretatio, vbi allegat tex. cū gl. ī l. fi. C. de cōsu. lib. xij. vbi ēt Bar. & no. Pa u. de Castro in ɔsi. xj. in casu præsenti. & in no. casu tradit Pet. de Anc. in consi. cccxcix. præmitto. & in consi. clxviij. visis puncto. cū si. vt tradunt Mod. hic, & Alex. in l. qui absenti. ff. de acq. pos. vbi pp hoc reprobat dictū Bar. in l. fi. C. de sen. pas. Sed aduertēdū est, [l] q̄a huic cōclusioni pcise aduersatur, quod Bar. dicit in d. l. oēs populi. in d. v. q. in prin. dū ibi ɔcludit quod statutū priuilegiatiuū, quod cōmodū continet, statim operatur suū effectū ad similitudinē legati. Ioā. de Imo. hic, in iij. col. ppendit de ista ɔrietate, vt vr̄ r̄ndere,

44 † quod aliud sit in priuilegio ɔcesso p viā legis, vel statuti, & aliud, si p viā rescripti priuilegiū cōcedatur. & ad hoc facit. q̄a statuta ęquiparantur vltime volūtati, vt no. Bar. in l. j. C. de his, q̄bus vt indig. merito Bar. in d. l. oēs populi. arguit de legato ad statutū, in quo solū cōmodū continetur. Sed ista ɔcordia nō satisfacit. quia si per viā rescripti, & priuilegij notitia requiritur. ergo idē vr̄ per viā legis. q̄a nā legis est, quod scia requiratur, vt hic. & iō melius accōmodatur distinctio quā Car. tradit in d. proe. cle. in ver. vniuersitatē, in q̄ō. vbi inquit, quod priuilegiū ignorāti prodest, sed non efficaciter, anteq̄ sciat. Nā statim ignorāti ius queritur, vt priuilegiū reuocari nō possit. sed cū effectu ante notitiā non dr̄ esse ius quæsitū. & ita verba dñi Car. declarari pñt. ¶

45 †Postremo instat Abb. qualr̄ ignorātia probetur. & ɔl̄o vr̄ quod per iur̄m pbari possit,[m] vt p gl. in r̄la, præsumit. de re. iu. in vj. in c. pposuisti. lxxxij. dist. in c. innotuit. de ele. in c. statutū. de rescr. in vj. in ver. ppriū iur̄m, facit tex. in c. pasto. de exce. & in c. si vero. el ij. de sen. excom. ī c. nulli. de ele. in vj. cū si. vt tradūt Mod. hic. & adde gl. quā ibi no. Bar. in l. at qui nā. §. cum me abn̄te. ff. de neg. ge. & ad hoc facit. quia ignorātia pēdet ab animo. ergo vr̄ quod iur̄o pbari possit. q̄a ea, q̄ cōsistunt in animo, pñt pbari p iur̄m, gl. in §. aliē. insti. de act. in c. significasti. el j. de homi. facit gl. ij. in l. j. C. de sic. & isto casu iuramētū vr̄ pbatio lrima, vt late dixi in rub. de proba. Et ista cōclusio nō ita firmiter, & absolute procedit. sed temperatur arbitrio iudicis, vt Abb. hic concludit. & idē in simili Abb. tradit in c. ex ratione. de app. in iiij. quæst. cū simi. vt dixi ibi.

46 †Et in hoc erit arbitrium iudicis, vt talis probatio per iuramentū non admittatur, nisi in subsidium, q̄ñ aliter probari non potest, vt not. voluit Car. in cle. j. in viij. q. de cōsan. & affi. & simplr̄ Mod. hic sequuntur. adde Car. qui idē dicit in cle. in ver. fi. in fi. de pe. & ad hoc facit. q̄a vr̄ ista probatio priuilegiata, & contra ius cōe. & iō ī subsidiū admitti debet, vt in simili. dicit tex. no. in l. ij. §. diuus. el j. ff. de iure fisci. ibi, si verū aliter nō inuenitur. & quod no. Abb. in c. j. de pba. cū si. vt ibi dixi.

47 † Similiter arbitrari debet iudex, quod talis pbō p iur̄m, nō admittatur q̄ñ scia à lege præsumitur. quia tūc nō sufficit.

ADDITIONES.

a ¶Verior. Idē Petrus Perticus in repet. l. j. C. de sum. Tri. Alber. in j. par. statut o q. xv. & par. iij. q. j. Ias. d. l. j. & ibi Io Bap. de S. Seueri. Henri. de Bottis, in trac. de Synodo par. iij. art. ij. nu. 17 Et placet, nisi pęna esse valde excessiua. Adde Io. Crotū. c. ij. super gl. in ver. ignorantes. eo. tit. in vj. Hier. Gra. consi. xlix.

b Syl. Al. Facit. Vide Iasi d. l. j. in j. lec. i vij. col. C. de sum. Tri. & in ij. lec. i v. fo. co. ij.

c Syl. Ald. Ad pęnam. Vide s. in c. j. in j. lect. in ix. col. post prin[illegible]

d ¶Cōcludit. De hac cōclusione vide Alex. de Im. i l. oēs populi. ff. de iust. & iu. q. 8.

e Syl Al. Odiosa est. Vide Fely. in c. cām q col. iij. ver. limita. primo. de rescrip. Dec. in c. ij. requiris. de ap. in consi. xc. col. fi.

f ¶Arbitrariū est. Henri. de Bottis in tract. de Synodo. par. iij. ar. iij.

g ¶Publicatio. Barb. consi. xxxiij. lib. j.

h ¶Syl. Ald. Notitia. Vide infra. eo. c. in ij. lect. col. iiij.

i ¶Sustētabilis. Tu dicas quod cōis opin. est verior. valet quod ɔstō ligat hn̄tē sciam ipsius ante lapsum duorū mēsiū. Nā tale tps cōstitutū est solū vt ipsius legis habeatur notitia: vt pbat tex. in d. auc. vt fac. nou. cōsti. in prin. quare licet factæ sint leges tñ nō sunt cognite. & idē pbat ille tex. in ver. cur. n. culpabimus eos & in pluribus alijs locis illius tex. cū ergo ex tali cā sit appositus terminus duorū mensiū. ergo constitutio ligabit scientē antea: q̄a frustra expectatur tps. cuius euētus nihil operatur, vt inquit hic Fely. Præterea p ista cōi opinio. est tex. q. in ɔrium allegatur in d. auct. in pallegato ver. cur. n. ponderando tex. ibi. dū dicit, quod quis paulū post scriptā legē eā ignorās testm̄ fecerit. non secundū illā testm̄ valebit. ergo si illam sciuerit, vr̄ innuere tex. quod testm̄ non valuisset. & hoc idē pbat aperte ille tex. in ver. nō. n. infringi. Nec ob. ille tex. iuncta rub. dū dicit, cōstitutionē post duos mēses valere. quia nō propterea negatur ibid. quod antea cōstitutio nō valeat, quo ad scientes eam. Præterea terminus duorū mensium, oppositus est vt cōstitutio innotescat omnibus: vt in d tex. probatur, & ex his firma maneat cōis opin. quidquid dicant. Anto. & Dec. hic Gigas.

k Syl. Al. Requiritur. Ro. & alij i d. l. q absenti. & Pe. de Anc. ī cōs. clxix. visis. Dec. cō s. 661.

l Syl. Al. Sed aduertendum est. Vide Ias. in l. fi. col. ix. de consti. prin.

m ¶Probari possit. Vide Ias in insti. de act. §. sed iste. col xxiiij. Bal consi. cccx. lib. j. Sozi. reg. lxxij. Abb. in c. quosdam. de præsump. & vide ibi Fely. col. ij. & latius hic. vj. Alex. consi. iiij. col. vi lib. ii.

a cit iurm.ᵃ vt no. Do. in c. eos q. col. j. ī gl. de tēp. or. & Mod. simplr sequun. & ad hoc facit rā no. quā ponit Bar. in l. inter oēs. §. recte.
b ff. de fur. q̄ n̄ stat iuro, qn̄ ē p̄sumptioᵇ ꝯ iuratēᶜ & hoc ī terminis
c de ignorātia tradit Alex. in ꝯsi. lxxj. videret col. j. li.†Et iō vbi esset
48 aliq̄d publice notū, q̄a scia p̄sumit. c. fi. q̄ ma. accu. posſ. nō posset ignorātia ꝑbari ꝑ iurm, vt not. Ro. in ꝯs. ccccclxxxj. p̄ntis, in fi. &
49 Abb. in c. pastoralis. col. ij. de except.†Et hoc intelligit, nisi agat de leui p̄iudicio. q̄a tūc nō obstāte p̄sumptione recipit ꝑbatio ꝑ iurm, s̄m Ab. ī c. quosdā, circa fi. de p̄sum. Vel nisi agat q̄ pęna eui tur vt no. Arc. dicit ī c. j. col. iiij. in prin. de accu. vbi allegat gl. ī c. ij. de tēp. ord. in vj. Cōtrariū tñ vr̄ sentire Bar. ī d. l. inter oēs. §. recte. nisi dicat q̄ Bar. loquat ī his, q̄ de sui nā mala sunt & ꝓhibita. aľs
50 secº.†Siľr si agat de p̄iudicio tertij, n̄ sufficit ꝑbare ignorātiā per iurm. vt no. Domi. in d. c. eos q. de tēp. or. allegat tex. ī c. ex īsinuatione. de ꝑcu. & Mod. ĥ sequunt. Sed hoc dictū n̄ vr̄ sine dubio. q̄a ī c. nulli, de ele. in vj. ī c. pastoralis. de exce. agit de p̄iudicio tertij, & tñ sufficit iurm. in simil. casibº, nisi dicat q̄ ibi agatur de leui
51 p̄iudicio. vt s. dictū est.¶†Successiue Abb. colligit ex gl. vnū ltimū
d modū ꝑbādi ignorātiā, si absentia ꝑbet à loco,ᵈ ꝑ quo est tex. & ibi Bal. in l. plane. ff. de excu. tu. in d. c. fi. q̄ ma. accu. posſ. & ī l. tres fratres. vbi Ang. ff. de pac. & in l. Titius. §. Lucius. vbi Bal. & Doc. ff. de li. & post. & no. Bar. ī l. is p̄teriti. col. v. de ac. hę. & tradit Ro. ī ꝯs. lix. ad discutiēdū, ad fi. Ab. dicit referēdo Arch. ī c. q̄ dicitis. xvj. di.
52 †q̄ ad hoc vt bānū liget, opº ē q̄ vadat ꝑ totā ciuitatē. sufficit tñ q̄ ī locis principalib. ciuitatis publicet s̄m Abb. hic. & idē Imo. ĥ & no. Fede. in ꝯsi. ccxj. su ꝑ themate p̄misso. col. fi. facit q̄ not. glo. in cle. j. ī ver. publice. de sepul. cū si. vt tradunt Mod. hic. nec aliter dicendum est Archi. voluisse in d. cap. quod dicitis. xxj. dis.

ADDITIONES.

a ¶Alex. Iuramentum. Adde Dec. in c. j. nu. 6. de post. præla. Ias. in §. alie. insti. de act. col. xxiiij. in ij. limi. vbi ad hoc plura alleg.
b ¶Præsumptio. Hip. Marsi. not. 635. & in rub. de prob. Alciat. in tract. præsump. reg. iij. præsump. xiij.
c ¶Syl. Ald. Contra iurantem. Idem Dec. in c. nouit. col. fi. de iudi.
d ¶S. Al. Loco. De hoc, vide Dec. in c. super literis. colū. iiij. & cōsidera an sufficiat tm̄ allegare absentiā, vt vr̄ voluisse Spe. q̄uis Bar. in l. is pōt velle. ff. de acqui. hær. videatur velle q̄ sufficiat, q̄ probetur ad excludendā scientiam. de quo vide Ias. insti. de act. §. rursus. col. j. & omnino Dec. in consi. lxiiij. col. iij. ad fi.

Secunda Lectura c. cognoscentes.

SVMMARIVM.

1 *Rei appellatione veniunt personæ.*
2 *Damnum & pœna differunt.*
3 *Item damnum & expensæ. ibi, nu. 3.*
4 *Damnum non comprehendit furtum.*
Nec fructus. ibi, nu. 5.
6 *Dictio, quoties, idem importat quod semper, & de eius significatione.*
Et quando pro pluribus vicibus accipiatur. ibi. nu. 7.
8 *Promittens præsentare aliquem toties quoties, qualiter teneatur.*
9 *Ius nouum quando dicatur statui.*
10 *Puniri non debet quis sine culpa.*
11 *Legis natura quando sit futura respicere.*
12 *Statutum vel consuetudo qua quis inducatur ad delinquendum non valet.*
13 *Statum quòd spurij succedant non valet.*
14 *Quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito.*
15 *Contrariorum eadem est disciplina, & quando.*
16 *Statutū quòd [illegible] sufficiāt in cōfectione testamēti, sufficiēt ēt ī reuocatione.*
17 *Statutum quòd solutio probetur solum per instrumentum, facit vt debitum etiā probandum sit per instrumentum.*
18 *Contractus si sit bonæfidei, erit bonæfidei etiam distractus.*
19 *Donatio sicut nudo pacto perficitur, ita nudo pacto resoluitur.*
20 *Pignus sicut nudo consensu sine traditione constituitur; ita & resoluitur.*
21 *Statutum vt vni pro alio infamia imponatur non valet.*
22 *Pœna corporalis & infamiæ æquiparantur.*
23 *Infamiæ pœna de iure positiuo est.*
24 *Statutum quòd vnus pro alio puniatur, intelligitur de delicto cōmisso in territorio statuentium.*
25 *Statutum quòd pater teneatur pro filio mercatore, non habet locum si filius negocietur extra territorium.*
26 *Statutum quòd vnus pro alio corporaliter puniatur non valet, sed consuetudo sic. & ibi, nu. 27.*
28 *Sentētia in causa criminali transit in rem iudicatam si pars non appellat.*
29 *Renuntiare quis non potest defensionibus suis ut morti subijciatur.*
30 *Annullatio actus quando sit pœna.*
31 *Clausula decreti annullatiua ligat ignorantes.*
32 *Retractare quid significet.*
33 *Ignorans an & quando excusetur à pœna.*
34 *Annullatio actus fit etiam contra ignorantem.*
35 *Statutum quod allegari non possit ignorantia valet. & ibi, nu. 50.*
36 *Dolus si quo casu requiratur non sufficit lata culpa.*
37 *Dolus verus vbi exigitur non sufficit præsumptio.*
38 *Dolus verus à præsumpto quomodo distinguatur.*
39 *Homicidium culpa etiam lata commissum, non punitur pœna homicidij.*
40 *Culpa leuissima non punitur criminaliter, secus in leui.*
41 *Tempus statutum intelligitur à die scientiæ.*
42 *Papa in beneficialibus & spiritualibus liberam habet potestatem.*
43 *Retractare actū p̄fectū sine cā in quo sit tertio ius quæsitū an princeps possit.*
44 *Publicatio legis an sufficiat in curia. Roma. & ubi facienda sit.*
45 *Testis asignans rationem quia uicinus, probat.*
46 *Vicini qui dicantur.*
47 *Vicinitas locorum quæ dicatur.*
48 *Ignorantia quando iuramento probetur.*
49 *Iuramēto alicuius si standū sit, intelligitur nisi qualitas personarum repugnet.*
51 *Iuramenti probatio quando admittat probationem in contrarium*
52 *Iuramentum si ꝑ plenaria ꝑbōne hēatur, non admittit ꝑbōnem in contrarium.*
53 *Ignorantia an probetur probata absentia.*

¶In tex. ibi, cognoscētes & j. quare iste modus loquēdi reperiat sepenumero ī decre. declarat Io. An. ī c. à nobis d̄ iure pa. ī p̄n. vbi dicit ĥ factū fuisse ꝑ ꝑ illos, q̄ erāt ī illo tp̄e, & studuerāt ī antiqs
1 cōpilationib. & ꝑ ꝑ gl. antiquas q̄ allegabāt ista p̄ncipia.¶†In tex. ibi, rē q̄ culpa caret, nā res hic accipit ꝑ p̄sona, vt aľs dixi, hic primo no. & no. Bal. ī l. j. ff. de sta. ho. cū si. vt tradit And. Sic. ĥ. & ī cōs. xxvj. ī ij. li.¶In tex. ibi, dānū, id ē ī penā, vt colligit ex sequētibº. &
2 sic vr̄ ꝑbari ĥ q̄ appellatione damni pęna cōprehēdat. † Et ĥ ve
a rū vr̄ largo mō. ꝓprie vero aliud ē pena,ᵃ & aliud ē dānū.†Sicut
3 aliud ē dānū, & aliud sunt expēsę,ᵇ c. ī nostra. de iniur.†Sic ēt ap-
b pellatione dāni nō venit furtū. vt no. Bal. ī l. nauta. §. q̄cūq;. ꝑ illū
4 tex. ff. nau. cau. cū si. vt Alex. tradit ī l. ij. de dā. infec. & ī ꝯs. clxvij. re
5 q̄sitis. li. ij. q̄d ꝯsiliū repetitū ē ī ꝯs. xx. li. v. †sic ēt appellatione dāni nō veniūt fructus, vt no. Bal. ī tit. d̄ pace Costā. in verbo, posses-
6 sionis.¶†In tex. ibi, quoties, ista dictio ĥ vr̄ idē idē importare, q̄ sp̄. facit tex. ī l. sicut seruamus. ff. q. b. mo. vsufr. amit. & no. Car. &
7 Imo. hic. & adde Bar. ī l. eū q. certarū. §. fi. de ver. obl. vbi† inq̄t, q̄ dictio, quoties, ꝑ plurib. vicibº accipit noua cā su p̄ueniēte. & bñ facit tex. ī l. j. §. j. ī ver. toties quoties. ff. si fa. fur. fecis. dicat. & īstit. de
8 eo, cui liber. cā bo. addi. ī §. in primis, in prin.† Et ex his And. Sic. hic infert ad q̄ōne de illo, q̄ promisit p̄sentare aliquē toties quoties opus fuerit. nā s̄m Ang. ī l. si finita, ī prin. ff. de dā. infe. vr̄ q̄ solū bis p̄ntare teneat. Sed ꝯtrariū tenet ibi Io. de Imo. & ista opi. verior ē, vt Alex. ibi cōcludit col. ij. & idē Alex. ī ꝯs. cxlv. qm̄ abūde li.
9 ij.¶†In tex. ibi nouū q̄d statuit. qn̄ ius nouū statui dicat. no. Ang. in l. j. ff. q̄ quisq; iur. cū si. vt tradit And. Sic. hic & ꝑ gl. ī c. generali. de elec. ī vj. ī verbo, de nouo. cū si. vt tradit Alex. ī rub. de oper. no.
10 nū. col. fi.¶†Primo noto q̄ sine culpa nō ē q̄s puniēdus. vt ī regula, sine culpa. de re. iu. ī vj. cū si. & facit tex. xxiiij. q. j. §. j. ibi, aīa, quę peccauerit, moriat. & videbimº ī gl. à cōtrario sensu ꝑbat hic. q̄ ille q̄ ē ī culpa debet puniri, vt ꝑbat expresse ī fi. hic. Et facit tex. in c. vt fame. de sent. excō. & q̄ fuit stultus ī culpa, erit sapiēs in pena, id ē, q̄ ꝑ pęnā efficiet sapiēs, c. q̄ ea. xxxviij. dis. Et ī tñ diuina iustitia vr̄ hoc req̄rere, q̄ dicūt Theologi q̄ si p̄r ē ī paradiso, gaudet videre filiū in inferno. vt dn̄s Abb. refert. in c. j. ī pe. no. de postu. pręla. & ad hoc facit, q̄a iustitia est, indignari ꝯ malos ex cęlo
11 disciplinę. vt dr̄ xl v. di. ī c. vera.¶†Scd'o no. q̄ natura legis ē, futu-
c ra respicere. & hoc nisi occasio delinquēdi prestet.ᶜ vt Abb. hoc dicit. de quo dicēdū ē, vt aľs dixi hic ī primo not. & adde q̄ qn̄ occasio delinquēdi daret, q̄ n̄ habeat locū ī futuris. ī notabili q̄ōne tradit Do. ī c. j. col. fi. versi. q̄d si eps. de fil. presby. in vj. vbi cōcludit q̄ si ꝑsto habilitat illegitimos ad b̄nficia, nō intelligit de futu-
d ris,ᵈ ne det materia delinquēdi. & facit tex. notabilis in c. ex par-
12 te. de consue.†Et ibi Abb. ī secūdo. not. dicit q̄ n̄ videlicet cōsue-
13 tudo, nec ē statutū, ꝑ q̄ inducat q̄s ad deliq̄dū. †Et hac rōne cōcludit Fede. ī cōsil. cclxv. casus talis, ē, n̄ valere statutū q̄ filij spurij
e possint succedere.ᵉ de quo no. Bar. in l. testamēti factio. ff. de testa. & late ibi Aret. instit. & ad prędicta bene faciunt q̄ dixi in c. j. col.
14 iij. de appella.¶†Tertio no. secūdū Car. Imo. & And. Sic. hic, q̄ illud quod operat propositum in proposito, operatur oppositum in opposito. facit tex. ī c. hospiciolum. xxxij. dist. in fi. & in l. & si ꝯtabulas. ff. de vul. & pup. in l. fi. in prin. ff. de leg. iij. facit tex. in l. s̄m
15 naturam. ff. de reg. iur.†Et no. Bal. per illum tex. in l. pe. in fin. C. de solu. & hoc modo intelligitur quod contrariorum eadem fit disciplina,

ADDITIONES.

a ¶Pœna. Fran. Rip. l. iij. de dam. infect.
b Expensæ. Alex. l. si tibi decem. §. quædam. ff. de pac. & consi. clxviij.
c ¶S. Al. Præstetur. De hoc vide eūdē. j. e. c. fi. per to. vbi hr̄ hic materia.
d ¶Al. De futuris. Vide Ias. in l. ait prætor. la j. in ii. col. ff. de iureiu.
e ¶Syl. Ald. Succedere. Extat Perusij hoc statutū super quo cōsuluit Bar. de Saly. q̄ nōn valerer, cuius cōsiliū est apud me lib. ij. consi. j. in j. dub. Cōtrariū tñ cōsuluerūt fere oēs Doct. Bon. vt habes in seq. cōsi. & vide Io. Bap. de S. Seue. in repeti. l. oēs populi. ff. de iusti. & iur. col. xlj. ver. septimo quærit. Deci. in c. in præsentia. col. xvi. infra de proba.

a disciplina, id est, per ɔ̃rium [a] effectum. vt not. Barto. in l. inter stipulantē. §. sacrā. de verb. ob. & hoc ꝓcedit, nisi esset eadē ratio in vtroq; ɔ̃rio, quia tūc ꝗ statuit in vno, habet locum in alio, vt dicit Bar. in d. §. sacrā. & tradit Are. in rub. de acq. poss. per gl. in cle. fin. de appel. in verbo repulsio, & facit ꝗ no. Bald. in l. fi. col. pen. C. de
16 fidei. vbi tenet † ꝗ si ex forma statuti duo testes sufficiūt in cōfectione testamēti, eodē modo in reuocatione plures non erūt necessarij. Et in simili no. Bal. in c. ij. de resti. spo. cū si. vt tradūt Mod. in rub. de acq. pos. q. b. addatis Pet. de Anc. in cōsi. cccj. in q. vbi ɔcludit.
17 † ꝗ si ex forma statuti solutio debiti nō pōt probari, nisi ꝑ
b instrm, idem erit in ɔ̃rio. s. in debito. [b] † Et si ɔ̃ctus sit bonęfidei,
18 ēt distractus erit bonęfidei. l. ab emptione. vbi Bart. & Doct. ff. de
19 pac. † Et sicut hodie donatio nudo pacto ꝑficit̄ sic ēt nudo pacto
20 resoluitur, vt dn̄t gl. & Doct. in d. l. ab emptore. † Et sicut pignus cōstituitur solo cōsensu absq; traditione. l. j. ff. de pig. act. l. si tibi. §. pignora. cū gl. ff. de pact. sic ēt solo ɔsensu resoluit̄. l. pe. C. de pig. Facit regula, nihil tam naturale. de regu. iur. & in c. j. de reg. iur. & in l. j. & ij. C. qn̄ lice. ab empt. discedere. & in §. fi. insti. qui. mod. tol. obli. ¶ In gl. j. dicendū est vt aliās dixi hic i col. ij. & adde primo ꝗ sicut nō valet statutū vt quis pro alio puniatur corporaliter, vt di-
21 ctum fuit. sic ēt in pena infamię, q̄a nō valet statutū † ꝗ vni ꝑ alio infamia imponat̄, vt no. Bal. in rub. C. res inter alios acta col. j. dicēs penas corporales, infamiā per statutū innocentib. ꝑ alienis
22 delictis imponi nō posse, quia est ɔ̃ ius diuinū. † Et sic s̄m Bal. pena corporalis, & pœna infamiæ ęquiparantur. l. iuxta. vbi gl. ff. de manu. vindic. l. isti quidē, vers. ꝗ si dederit. ff. ꝗ me. cau. Alex. tn̄ reprobat hoc dictū in l. sępe. col. vj. ver. sed aduerte. ff. de re iudi. per tex. in l. q̄squis. C. ad l. Iul. maie. & in vj. q̄ō. j. in c. si quis, cū militib. vbi filijs pęna infamię imponit̄ ꝑ crimine læsę maiestatis à patre cōmisso. & ita Mod. sequunt̄. j. dist. in c. ius gn̄ale. col. ix. versi. & in quātū. Sed aduertēdū est, quia ꝗ Alex. dicit, nō bene probatur in iurib. ꝑallegatis, quia loquunt̄ in casu sp̄ali, & tali casu ēt valeret statutū ꝗ pœna corporalis imponeret̄. & probat̄ in d. l. quisquis. & in d. c. si quis cū militib. dū ibi dr̄ ꝗ filij paterno deberēt puniri supplicio. sed illis ex humanitate Imperatoris vita cōcedit̄. vn̄ nō
23 mirū si pęna infamię imponi pōt. † q̄a ēt pęna corporalis imponi potuisset. Pro opi. tn̄ Alex. facit, quia pœna infamię vr̄ inducta de iure positiuo. vt in l. j. ff. de his, qui nō infa. ergo vr̄ ꝗ valeat statutū à cessante rōne Bal. facit tex. in §. fi. insti. de iu. na. & sicut valet statutū in pena pecuniaria, vt quis pro alio puniatus: ita vr̄ valere in
24 pœna infamię. ¶ † Secūdo addo ꝗ in casib. in q. b. valet statutum ꝗ vnus pro alio puniatur, tale statutū ītelligit̄ de delicto cōmisso in territorio statuentiū. vt no. Bart. in trac. represaliarū in j. q. prin.
25 & Bal. in l. iij. q. C. ne fil. pro pat. ¶ † Et iō stāte statuto ꝗ pr̄ teneat̄ pro filio mercatore, tale statitū non haberet locū qn̄ filius nego-
c ciatus fuerit extra territorium. [c] Et ita al's cōsuluerunt Maria. &
d Aret. do. Bart. [d] refert, & sequit̄ in l. Modestinus. ff. đ exce. Sed tn̄ ista cōclusio vr̄ dubitabilis, cōsiderata vi, & ꝓprietate verborum, q̄ attendit̄ ēt in mā̄ odiosa, vt dixi in c. j. s̄. e. Nā dum statutū dispo nit ꝗ pr̄ ꝑ filio teneat̄, in effectu pr̄ loco filij obligatur, & s̄m proprietatē verborū intelligit̄ ꝗ pater teneat̄ in oīb. casib. in quib. filius tenetur. sed ita est filius pro derelicto cōmisso ex territorium cōueniri pōt in loco domicilij, & in loco originis, si ibi reperit̄, vt no. in c. fi. de so. cōpe. ergo vr̄ ꝗ ēt tali casu pater teneat̄, quia ab-
26 solute ꝑ filio tenet. ¶ † Tertio adde, ꝗ vt aliās dixi hic, col. ij. versi. & ex his, q̄ gl. dicit. doc. cōiter tenent, ꝗ licet nō valeat statutū q̄d
e vnus pro alio corporal'r puniat̄, valet tn̄ cōsuetudo, [e] s̄m gl. xxiij. q. v. c. cū homo. i verbo, suppliciū. & ad illā gl. plura allegāt Mod. in c. legebat̄. col. j. de maio. & obe. Sed ɔ̃ illā gl. arguunt Mod. hic quia aut cōsuetudo est irrationabilis, & non debet valere. c. fi. de cōsuetudine. Aut est rationabilis, & pariter deberet valere statutum. Ad hoc r̄ndet̄, vt aliās dixi, ꝗ illa gl. nō facit d̄riam inter statutū, & cōsuetudinē. sed solū in fine dicit valere de cōsuetudine, ꝗ fideiussor pro reo principali ad pęnā corporalē oblige t̄. & tali casu illa gl. nō negat quin ēt valeret statutū, q̄a regulaaiter à pari
27 ꝓcedunt consuetudo, & statutū, vt no. in l. de q. b. ff. de legi. † Et si dicatur doc. cōiter tenent non valere statutū ꝗ vnus ꝑ alio pœna corporali puniat̄, vt no. Bald. in rub. C. res inter alios. cū si. R̄ndet̄ ꝗ Doc. loquunt̄, qn̄ quis immediate absq; facto suo esset obligatus, & tali casu ēt nō valeret cōsuetudo. Secus est, qn̄ quis obligat̄ pro alio tanq̄ fideiussor, quia valeret cōsuetudo, ꝓut loquitur gl. in d. c. cū homo. & tali casu ēt valeret statutū, vt. s̄. dixi. Et rō diuersitatis manifesta vr̄, quia in fideiussore cōcurrit volūtas ipsius qui per stipulationē obligatur. l. blanditus. C. de fideius. Et ista rō cessat in eo qui immediate sine facto eius, & absq; voluntate sua à statuto obligat̄. Nec ob. si dicatur ꝗ voluntas fideiussoris nō attenditur in ista pœna corporali cū quis nō sit dn̄s mēbrorū suoꝝ l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. & ita arguūt Mode. in c. ius gn̄ale. j. dist. in fi. & fuit ista rō Bart. in l. si quis reū in princ. ff. de custo. reo. q̄a ēt ad hoc r̄ndetur ꝗ isto casu cū voluntate fideiussoris, auctoritas cōsuetudinis [f] cōcurreret, [g] vt aliās dixi. † Et h̄ vlteri⁹ cōpro-
f
g bat̄, q̄a videmus ꝗ sententia in cā criminali trāsit in re iudicatā,
28 si pars nō appellauit. l. j. in fi. ff. de q̄ō. l. diui fratres. ff. de pe. † & tn̄
29 nō pōt pars renūciare defensionib. suis, vt morti subijciat̄, [h] vt no.
h Bar. in l. custodias. ff. de publi. iudi. facit tex. in l. nō tm̄. ff. de ap. sed trāsit in rē iu. cū pars nō appellauit, nō ex taciturnitate partis simpliciter. sed quia cū taciturnitate eius auctoritas legis cōcurrit. nā licet quis nō sit dn̄s mēbrorū suorū. ipsa tn̄ respublica dn̄a repu-
i tatur, & habet ptātē, [i] vt no. Bar. dicit in l. Titio cētum. §. Titio cetum. el. ij. in ver. tertia rō est. ff. de cōdi. & demon. & idē Bart. in l. si quis reū. ff. de cust. reo. ¶ In gl. in verbo, dispēdijs. Abb. tractat. an annullatio actus dicat̄ pœna. de quo dicendū, est vt aliās late dixi
30 hic in j. lec. col. iij. in gl. in verb. dispēdijs. † Et addatis primo ꝗ no. Bal. in c. super literis. co. j. & ij. de resc. vbi inquit ꝗ annullatio act⁹ qui gn̄aliter sit ꝑmissus de iu. gē. ē pœna alle. l. senatus. ff. de ɔ̃hē. empt & l. fi. C. de posthu. hær. insti. Et h̄ qn̄ act⁹ annullat̄ rōne doli, vel culpe. sed si ex defectu. solēnitatis actus nō valet, ista nō est pœna. sed defectus ꝓuidētie, & ista dictō Bal. satis ɔfirmat̄ cū his, vt al's dixi. Secūdo adde And. sic. in cōsi. xvij. col. pe. lib. j. all. istā gl. ꝗ annullatio act⁹ sit pœna. Tertio adde ꝗ argui pōt ꝗ annulatio actis nullo modo sit pœna, q̄a pœna nō afficit ignorantes, vt ꝓ-
31 bat̄ hic. & in l. fi. C. de decre. ab ord. fac. † Sed cā decreti annulla-
k tiua afficit ēt ignorātes, vt actus reddat̄ nullus [k] c. j. ver. adijciebat̄. de ɔce. ꝑbē. in vj. ergo vr̄ ꝗ annullatio actus nō sit pœna. Sed pōt r̄nderi ꝗ nō sit pœna. ita odiosa quo minus afficiat ignorātes, q̄a cā tollit lucrū, & ius q̄rendū. Secus in alia pœna, q̄ tollit ius q̄situ, & dānū infert. Quarto, & vltimo aduertendū esse circa gl. dū lo-
32 quitur de retractationib. † nā vr̄ ꝑsupponere ꝗ actus valeret, & deberet retractari, id est rescindi. l. retractare. C. ne fi. rē quā vēdi. euincat. lib. x. & in l. j. in prin. ff. ne de sta. defun. not. in l. qui sub ꝑtextu. C. de trāsac. cū si. quo casu erat ius q̄situ. ideo talis retractio ꝓprie vr̄ pœna, q̄a tollit ius iam q̄situ, nō sic videt̄ i annullatione
33 actus facta à prin. & de hoc loquuūt Doc. ¶ † In gl. si. primo Abb. ꝓsequit̄. an, & qn̄ ignorās excuset à pęna, in quo addēdū est prioribus scriptis. Primo, dū in prima conclusione dr̄, ꝗ si ignorātia sit absq; cupa, excusat̄, & euitat oēm pœnā. in ɔ̃riū vr̄ tex. in c. in lectū. xxxiiij. q. j. vbi marito q̄ ignorāter, & sine aliqua culpa cognouerit sororē vxoris, pn̄ia imponit̄. Sed gl. ibi dicit ꝗ ad cautelā talis pn̄ia iniungit̄. ¶ Secūdo, adde ꝗ p̄dicta cōclusio intelligit̄, vbi culpa cōsiderat̄. Secus vr̄ i casib. in q. b. sine culpa q. s. sed ex cā puniri pōt, q̄a nō obstāte ꝓbabili ignorātia ex tali cā poterit puniri & ita no. An. dicit in l. j. in prin. ff. si q. s omis. cā test. ¶ Tertio, adde ꝗ ɔclo p̄dicta ꝓcedit in dubio. secus si cōstaret de mēte legis, ꝗ
34 velit ignorantē cōprehēdere. h̄ † patet in annullatione actus, q̄ ēt habet locū ɔ̃ ignorātē. c. j. §. adijciebat̄. de cōcess. ꝑben. in vj. & ꝑ
35 gl. in cle. ij. de here. & † q̄a valeret statutū, ꝗ ignorātia allegari nō possit, vt no. Bal. in l. j. ver. sed an valeant. ff. de legi. per l. Diuus la. j. in prin.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Contrarium. Vide Doct. in rub. ff. de acquir. posses. vbi addi. Dec. in l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur.

b ¶ In debito. Falsum est cum dicta statuta intelliguntur quātum ad impediendam executionē. Sed poterit probari solutio per testes, & repeti, vt per Barto. l. j. §. & paruí quòd vi aut clam.

c ¶ Syl. Ald. Territorium. Et idē econuerso in statuto obligante filios ꝑ patre fallito, vide Deci. cōs. ccclix. & vide q̄ scripsi in cōmē statu. F[illegible]aliter pr̄ ꝑ filio cōueniat̄, & q̄ scripsi super. ij. statu. de cessantib. & vide deci. i l. posthumo in iiij. no. in ij. lectu. C. de ɔ̃tab. in l. si fugitiui. in prin. C. de ser. fug.

d ¶ D. Bar. s. Bartholomeus Sozy. in d. l. Mode. Idem tenet deci. in l. fi. de iur. om. iud. & ita consuluit consi. ccclix. & bene quāuis hic ɔ̃rium seruiat.

e ¶ Syl. Al. Consuetudo. Seq. Bal. in l. neque. C. ne fil. pro pat. in c. cū breui. de iur. iurā. col. iij. in l. ij. C. de cōstit. Pet. de Anch. in rub. de fide. ussorib. vbi Imol. Ro. in consi. xv. Saly. in l. ad cōmentariensem. C. de cust. reo.

f ¶ Consuetudinis. Sed ꝗ hæc cosuetudo non valeat, consuluit Syluester. Aldob. vt ipse hic refert.

g ¶ Syl. Al. Cōcurreret. Ego tn̄ contrarium consului. s. con suetudinem non valere, & per cōsequens non præstare talem auctoritatem.

h ¶ Syl. Ald Subijciatur. Idem deci. in c. iurauit. col. pe. de probatio.

i ¶ Hiero. Gig. Potestatem. In superiori lectu. huius cap. in apostilla apposita super verbo, potest. tenui ɔ̃ opi. Decij, ibi pro defensione opi. Fel. nec dum videram dicta per Deci. hic, qui addit aliud fundamentū ɔ̃ opi. Fel. Sed salua eius reuerentia istud fundamentū mihi non vr̄ stringere, ɔ̃ Fel. & pro r̄sione dico, ꝗ iō sententia in casu criminal'r transit in rem iudicam si pars non appellat, quia nō appellando, pars vr̄ acquiescere sententiæ. poterat. n. delictum confiteri, & ex sua confessione veniebat damnādus. l. proinde. ff. ad l. Aquil. Preterea non appellās est, is qui deliquit. sed in casu nō fideiussor nullum delictū comisit, & sic puniri nō debet, melius est. n. impunitū reliquit facinus nocētis, q̄ innocētē dānari. l. absentem. ff. de pe. & ex his apparet hoc fundamentū non obstare.

k ¶ Syl. al. Nullus. De hoc vide Deci. in c. cæterū, col. iiij. de rescr. ver. secūdo principaliter. & pōt esse rō, quia vbi reperitur cōsensus partiū nō operatur aliquid Fe. in c. cū accessissent. col. xiiij. de consti. Deci. in c. olim. col. ij. de exceptio.

in prin.ff.de fal. vbi Bart.hoc idẽ dicit. de quo dicendũ eſt,vt Ro.
36 tradidit in l. de pu pillo.§.nũciationẽ.de ope.ne.nun.¶†In quãtũ
aut Abb.cõcludit,ꝙ qñ in aliquo caſu dolus expreſſe requirit̃,nõ
ſufficit lata culpa.de quo dixi in tertia cõclu.in ver.prius.Et vltra
ea,q̃ ibi dicta ſunt ꝯ iſtã concluſionẽ facit text.in l.j. in prin.ibi, ſi
de malo.iuncto §.nõ aũt.ibi.ſed culpa dolo proxima dolũ repręſentat.ff.ſi quis teſta.liber eſſe iuſſus fuerit.Et licet Bart.ibi, col.j.
reprehẽdere conet̃,repre henſio ſua eſt diuinatiua . vt ẽt dixi declarando tex.in l.j.§.hæc actio.ff.ſi men.fal.mo.dixe. & ꝯ concluſionẽ Abb.ẽt facit tex.cõ gl.in l.iij.§.interdũ.de neg.geſt. & in l. ſi
mora.cũ glo.ſol.ma.& ꝙ no.Are.ibi,poſt Pau.de Ca.in ij.no. Pro
cõclõne tñ Abb. facit quod no.Ang.in l.ſi id quod.§.doli mali.ff.
37 de iur.om.iu.vbi ĩquit,†ꝙ vbi verus dolus requirit̃,nõ ſufficit p̃ſũ
38 ptio.†Qũo diſtinguat̃ verus dolus à p̃ſumpio,not.Alex.in conſ.
cx.vr̃ primo.co.pe.li.j.& concludendo diſtigui põt,vt tradit in d.
l.iij.§.interdũ.de neg.geſt.ꝙ in ſtatutis,& in mã odioſa ꝓcedat cõ
cluſio Abb.ſecus eſt in mã iuris cõis,quæ odioſa nõ ſit.¶Quarto
adde ꝙ dũ Abb.ꝯcludit,ꝙ ignorãs ex lata culpa nõ punit̃ in caſi-
39 bus,ĩ quibus lata culpa dolo nõ æquiparat̃, infert̃ † ꝙ homicidiũ
cõmiſſum culpa,ẽt lata,nõ punit̃ pœna homicidij . quia tali caſu
a culpa nõ æquiparat̃ dolo.[a] l.in lege Cornelia.ff.ad l.Cor. de ſica.
& in ſtatuto no.Bal.in l.data opera.col.iiij.C.q accuſ. cũ ſi. vt late
hic dixi col.v.ver.pro ꝯcordia.& latius hoc vr̃ in cõſ.ix. inter cõſil.
impreſſa,vbi late cõſului.Et notandũ eſt ꝙ Abb. dicit , licet quis
nõ puniat̃ de homicidio. de culpa tñ puniri debet , ſm qualitatẽ
eius.facit tex.in l.lex Cornelia.in prin.cũ ſi.vt in cõſ.p̃alleg. & ex
dictis ibi hoc limitat,niſi homicidiũ cõmittat̃ in actu licito . quia
tũc nullo mõ punit̃.c.lator.de homi.cũ ſi.vt hr̃ in d.cõſ. vbi inducendo plura in cã mihi cõmiſſa cõſului , ꝙ ꝓ homicidio cõmiſſo
in ludo pugnorũ,ſm cõſuetudinẽ p̃riæ,non erat quis aliquo mõ
b punieudus.[b] Et ad p̃dicta adde Pau.de Ca.in cõſ.cxcij In cã . Io.
de ana.in cõſ.lxiij.Pręſuppoſito.& ꝙ no.Ang.Are. in verſ.ſciẽter,
40 & doloſe.in trac.maleſ.¶†Vltimo adde dũ dixi , ꝙ culpa leuiſſima nõ punit̃ criminaliter.ſecus eſt in leui.alle. Bald.in l.j.de legi.
addatis ꝙ Bal.idẽ tenet in l.data opera.C.q accuſ. & ibi hoc mõ
cõcor.tex.ĩ l.q ædes.& l.q fortuito.ff.de incẽ.rui. & idẽ Bal.tenet
in l.iij.§.ꝙ p̃tor.ff.ne quis eũ q.& Io.de ana. ſequit̃ in c.fi. de his q
fi.occi.& idẽ Ang.ĩ l.ſi vſufruct⁹.ff.de vſufr.Hęc ẽt diſtinctio Abb.
ꝓbabilis vr̃,declarãdo vt Sal.tradit in l.j.in fi.C.de ſica.¶Secũdo
Abb.principaliter ꝓſequit̃ an indiſtincte requirat̃ tp̃s duorũ mẽſiũ,ad hoc vt cõſtõ liget.Et primo ꝯcludit ꝙ ſi cõſtitutio exprimat
tp̃s,poſt cuius lapſum velit ligare, ſtãdũ eſt tẽpori determinato .
alle.c.cũ ſingula.de p̃bẽ.in vj.¶Sed aduertẽdũ eſt, quia ille text.
loquit̃ qñ exprimit̃ tp̃s certũ à die ſciẽtię,ibi,intra mẽſem,poſtq̃
41 p̃ſens cõſtitutio peruenerit ad eoſdẽ.† Idẽ tñ vr̃ qñ ſtatuit̃ tẽpus
c ſimpliciter.quia à die ſcientiæ [c] intelligit̃,vt habeat locũ pœna.c.
fi.cũ gl.j.ne cle.vel mon.Facit quod not.Abb. in c.nos quidẽ.col.
vij.verſ.vnum tñ no.de teſta.& in terminis no.Domi.in c.ſeruus.
liiij.diſt.in gl.j.ad fi.& ibi dicit hoc ꝓcedere,niſi ſciẽtia tẽporis exprimat̃.quia tũc p̃ciſe illud tp̃s attẽdit̃,ꝑ tex. in c.ſtatutũ. de p̃bẽ.
in vj.ibi,dũ inquit, poſt mẽſem à die quo bñficiũ vacauerit, numerãdũ.& gl.ibi.& facit tex.in l.ſi in diẽ. in prin.ff.de cõdi. & de.
cũ ſi.vt dixi in c.ſuper eo.el.ij.de app.& vr̃ Abb.hoc ſentire, dum
hic dicit ſtãdũ eſſe tẽpori determinato.& ſubiicit ꝙ hoc intelligit̃
quãtũ ad retractationẽ actus,nõ aũt reſpectu pœnæ. quia abſur-
42 dũ eſſet ad pœnã ligare ignorantẽ.¶†Sed aduertẽdũ eſt . nã qđ
dr̃ de [illegible] actus,vr̃ habere locũ ĩ bñficialib. & in ſp̃ualib.
in quibus Papa liberã hẽt ptãtẽ.c.ij.de p̃bẽ.in vj.& in cle.j. in fi.vt
lit.pen.Et no.Pau.de Ca.in cõſ.cclxxxj.primũ dubiũ . col.ij. cũ ſi.
vt dixi in c.q̃ in eccleſiarũ.col.xiiij j.eo.& ita loquit̃ tex.ĩ c.j. §. adijciebat̃.de cõceſ.p̃bẽ.in vj.& in d.cle.ij.de hęr.in verbo, ex nunc.
quã Abb.adducit hic.& tali caſu vr̃ ꝙ ẽt reſpectu pœnę ignorans
ligari poſſit.quia ĩ beneficialibus & ſpiritualibus nõ vr̃ abſurdũ,
cũ ẽt ſine cã papa dominiũ auferre poſſit.vt not.Pau. de Caſt. in
conſi.s̃.allega.¶Sed in alia mã nõ beneficiali maius dubiũ videtur,in quo dicendũ eſt primo,quantũ ad annullationem actus à
principio,videtur ꝙ hoc fieri poſſit . quia tollitur ius quęrendũ .
43 † ſed retractare actum perfectum,in quo eſſet tertio ius quęſitũ,
non videtur ꝙ fieri poſſit ſine cã.vt no.Bart.in l.quęcunque.C.de
fide inſtru.lib.x.cũ ſimi.vt tradunt Moder. in d.c. quę in eccleſiarum . & à fortiori non videtur quòd ignorans puniri poſſit ſine
44 cauſę.iuxta nota. in dicto cap. quę in eccleſiarum . ¶†Secundo
prioribus ſcriptis adde , dũ in fi.Abb. concludit quòd debet publicatio fieri in prouincia . & non ſufficit ꝙ facta ſit in curia Ro-
d mana.[d] per c.j.de poſtul.p̃la.cũ ſi. vt per eũ. nã Cardi.Alex.tenet
ꝯriũ in d.c.j.de poſtu.p̃la.illud fuit ex cõtingẽtia facti . Nec ob.ꝙ
abſurdũ vr̃ ꝙ publicatio facta in curia , ad loca valde remota extendat̃.quia rñdet,ꝙ illi q nõ habuerũt notitiã,erũt excuſati . Et
ita Car.Florẽ.dicit in procœmio clem.in ver.vniuerſitati. in iiij.q.
Sed tñ dictũ Abba.difendi põt.& idẽ,quod Abb. tenet Imo.hic.
col.iij.niſi eſſet cõſuetudo in ꝯriũ.& mouet̃ ratione Abb.quia ex
quo ita ſtatutũ eſt text.in c.cui.de p̃bẽ.in vj. debet ſeruari de iure
cano.quia ꝯriũ nõ reperit̃.vt not.in c.j.de ope.noui nunc. Nõ ob.
ꝙ illi q erũt remoti,excuſati erũt.vt Car.Alex.dicit . quia cõſiderãdũ eſt ꝙ aut erũt excuſati allegãdo ignorãtiã ſimpliciter abſq;
alia probatione.& tũc vr̃ ꝙ publicatio facta Romæ nõ ſufficit . &
ſic habes intẽtũ ſm intentionẽ Abb. Aut erũt excuſati probãdo
ignorantiã,prout loquit̃ Car.Flo.in loco p̃alle. & tũc idem eſſet,
facta publicatione in prouincia.quia licet p̃ſumat̃ notitia.ꝯrium
tñ probari põt,vt cõiter Doct.dicũt. ¶Circa tertiũ mẽbrũ principale,dũ Abb.ꝯcludit ꝙ ex vicinitate locorũ notitia p̃ſumatur,
eſt notandũ ꝙ vicinus pręſumit̃ ſcire facta vicini.Ex quo infert̃ ꝙ
bona ratio eſt in teſte , q interrogatus de cã ſciẽntiæ reſpondet,
quia vicinus.vt no.Bar.in l.j.ff. ſi cert. pet. & hic intelligit̃ in his q̃
e cõiter cadũt ĩ notitiã vicinorũ.al̃s ſecus.[e] vt no.Bal.in l.ꝯuẽticula.
C.de epi.& cle.col.v.tenet idẽ Bal.in l.j.in fi.C.de collu.detegen.
facit quod no.idẽ Bal.in l.qm̃ ſororẽ.C.de his quib.vt indi. & tradit Alex.in cõſ.lxxx.examinato.lib.ij.& in conſ.l. In cauſa & lite.
46 lib.v.†Et dũ Abb.loquit̃ de vicinis,ẽt intelligit̃ de illis,q ad vocẽ
f audiri poſſunt.[f] vt per Bart. in l.ſi tertius.§.vicinus. ff.de aqua plu.
47 arc.†Sed de vicinitate locorũ Abb.diſtinguit in c.quoſdã.de pręſumptio.& per glo.in c.fęlicis.in ver.vicinarũ.de pœ.in vj. cum ſi.
48 vt tradunt Mod. in d.c.quoſdã. ¶†Poſtremo in vltimo membro
Abb.ꝓſequit̃ qñ ignorantia iuramẽto probet̃.de quo dicendum
eſt vt dixi.co.vij.ver.poſtremo inſtat Abb.¶Et adde primo dum
Abb.concludit arbitrariũ eſſe, qñ ignorantia probari poſſet per
iuramẽtũ . nam iſta cõcluſio nõ probat̃ in iuribus per eũ allegatis.videlicet in c.innotuit. cũ glo.de elec. quia gl.ibi abſolute dicit ꝙ ignorãtia iuramẽto ꝓbat. nec ẽt tex.in c.fi.de iureiur.vr̃ ꝓbare hoc . quia loquit̃ de arbitrio dato iudici in deferendo iur̃m
magis vni parti,q̃ alteri.Põt tñ dici ꝙ ille tex.alle.in ar.Et dictum
Abb.iuſtificari vr̃ ex eo ꝙ iura vario modo loquunt̃.argu.l.j.C.de
iur.delib. Et tale arbitrium regulari debet ſm ea, quæ aliàs dixi .
49 †Secundo adde ꝙ in caſibus in quibus ſtatur iuramẽto alicuius,
g intelligitur niſi qualitas perſonarum aliud ſuaderet.[g] & alia indicia eſſent in cõtrariũ.vt no.Bal.in l.j.de colu.detegẽ.& illud dcm̃
50 Bal.ſequit̃ And.Sic.in cõſ.xxvj.col.fi.lib.ij. † Tertio adde dũ Moder.hic concludũt ꝙ ignorantia nõ põt probari per iuramẽtum ,
qñ ſtatutũ prohiberet ipſum ignorantiã allegare.quo caſu valet
ſtatutũ.vt no.Bar.in l. Diuus.la.j.ff.de fal.Bal.in l.j.ff.de legi.Abb.
& Io.de Ana.in c.ad falſariorũ.de crimi.fal.Nam aduertendũ eſt
quia ſi ignorantia nõ põt allegari . ergo videtur ꝙ nõ poſſit ꝓbari aliquo modo . & ſi non poteſt probari teſtibus , multominus
non poterit probari per iuramentum. & hoc indubitatum videtur. Secundo in tali ſtatuto conſiderandum eſt, quia aut ſtatutũ
voluit punire factũ ſine dolo, & culpa,ex aliqua cã . quia vt ſupra
dictum

ADDITIONES.

a Syl.Ald. Dolo. Adde idem Hippo.in l.lege Cornelia.§.cum quidam.ff.ad l.Cor.
de ſica.& ibi Ang.qui alle.l.pe.C.de cuſto.reo.& in l.pen.ff. de incen. rui.nau.
ꝙ quis capitaliter punitur etiam ex lata culpa,& vide Ver.in conſ.xxx.col.ij.&
in conſ.xxxiij.colum.ij.

b ¶Syl.Ald. Puniendus. Vide Vero.in repe.l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugi. col.iiij. in fi.
cum ſeq.Iaſ.in l.in actionibus.col.iiij.ff.de in lit.iur. col.vj. & idem Vero. in d.
conſ.xxx.vbi dicit quanto tempore debeat relegari . & vide Cre.in ſingu.cxlix.
mos puerorum.& ibi in addi.& vide quæ ſcripſi aliàs Florentiæ in ſimili caſu.&
ita conſuluit Pet.de Ancha.in conſ cclxxij.Iure ſtricto . Alex.conſ.cvij. Pro inueſtigatione.col.fi.l.ij.Io.de Ana.in c.ſœlicis.de tornea.And.Sic.in c.cum venerabilis.col.v.de conſue.in c.cum conſuetudinis col iiij.de conſue.Hip.in repeti.l.fi.C.de proba.in vj.q.in l.j.nu.101.ff.de ſica. & hoc cõſilium de quo meminit hic Deci.habetur in conſ.[illegible]x.per totum ſeq. Marſi.in tract.maleſic.in §.vlterius.colum.penul.

c ¶Scientiæ. Faciunt quæ dicit Iaſ. in conſ.lxxxiij. ꝙ forenſis ſi per annum in loco
manſerit , præſumitur ſcire ſtatuta .

d ¶Syl.Al. Romana. Et hinc aliàs conſului Ferrariæ , ꝙ regulæ de publicandis reſignationibus non ſit ſatisfactum per publicationem factam in curia . vide quia
poſtea fuerunt impreſſa commentaria.Lud.Gome.s̃.reg.cancel. vbi ſuper regu.
prædicta.q.ix.attigit hanc materiam.

e ¶Syl.Ald. Secus. Adde Docto.omnes in d.l.j. & vide quæ addi.Bart.ibi. & Fely.
in c.literis.de pręſumptio.Sozi.conſ.cxcvij.in controuerſiã.lib.ij. Alexã.conſi.
xxxvj.colum.ij. lib.j.

f ¶Syl.Al. Audiri poſſunt. Dicuntur tamen plerũque ex poſſibilitate conuerſandi
ſimul. Bal.in l.ſi tertius.in prin.ff.de aqua plu.arcen.in l.ſi vicinis.C.de nupt.in
fine. Signo.in conſ.xxxii.qui dicantur.

g ¶Hie.Gig. Suaderet. Et ideo qui ſemel periurus fuiſſet,nõ poterit ſolo iuramẽto
ſuo ignorantiam probare . quia ei iuramentum etiam in defectum ſemiplenæ
probationis non defertur,vt dicit no.tex.in c.paruuli.xii.q.v.& ibi gl.& not.in
c.teſtium.de teſtib. nec etiam tale iuramentum erit ſufficiens ad probandum
ignorantiam in eo,qui facilius eſt ad iurandum . quia ẽt iſti defectum probõnis
non defertur. vt notab.dixit Bal.in l.qui ſub cõditione.ff. de condi.inſtit.

dictum est, qñq; quis pũnitur ex causa sine culpa, & tali casu valeret statutũ cã subsistente, quãuis nõ esset in dolo, neq; in culpa. Aut statutũ voluit punire factũ rõne doli, vel culpe, put vř in dubio, alio casu nõ apparente, & tũc statutũ phibens allegari ignorantiã, debet intelligi quia ignorantia nõ possit allegari probãdo illam per iuramentũ. nõ tñ vř excludi quominus ꝯrium possit pbare per alias probationes legitimas. nam isto casu statutũ satis operatur, & dũmodo aliquid operetur, debet restringi quantum põt. c. cũ dilectus, de cõsuetu. Et per hoc rñdetur ad illud ꝙ dicũt Mod. ꝙ tale statutũ si intelligatᷓ de ignorantia supina, put Doct. vident intelligere, erit statutum superfluũ, quia intelligẽdo ꝙ excludatur iuramentũ, nõ erit superfluum. Et dum Mod. ad iustificationem dicti statuti allegãt text. in c. vidua. de regu. vbi scientia præsumitᷓ, ignorantio probari nõ põt. rñdetur ad illũ text. qđ ibi erat pro testõ ꝯ ius, ꝙ nõ valet. c. cũ. M. j. eo. & ẽt ibi erant manifesta signa scientię. ¶ † Quarto adde ꝙ licet ignorantia pbata sit p iuramentũ, ꝯrium tñ per aduersarium probari põt, vt no. Bart. in in l. si cui §. eisdem. ff. de accu. & per gl. in c. eas in ver. affectata, de temp. ordi. in vj. cũ si. vt per Mod. hic, & ad idẽ gl. in c. j. in verb. caput de frig. & malefi. & in c. ꝙ aũt. xxvij. qõ. vj. in verb. probare, & no. Abb. in c. ꝯtinebatᷓ. de despon. impu. & in c. proposuisti. de pba. cũ si. & late Alex. tradit in l. qui bona. §. qui damni. de dam. infec. & idem Alex. in cõsi. cxiiij. in cã, & l. tite. lib. iiij. & est gl. quã no. [illegible] Paul. & Alex. in l. ij. §. si habens. in verb. iudicio. ff. si ex noxa. cã agitur. & idem no. Do. post Io. in c. statutũ. §. cũ vero. col. iiij. versi. sed an ꝯ iuramentũ de rescri. in vj. † Et ista cõclusio limitatur non habere locũ qñ iuramentum hř pro plenaria probatione, [a] quia tunc pcise standũ esset iuramanto nec ꝯriũ probari põt gl. no. in cle. j. in veb. narramus, de proba. per tex. ibi, fidem plenariã. & sequitᷓ Alex. in l. ij. §. si absens. & in d. §. qui dãni col. iij. Secus tñ est, si dicatᷓ iurm̃ habeatur pro plena probatione, & sic vtatᷓ positiuo. quia tunc ꝯrium probari potest, fm̃ Alex. in cõsi. cxiiij. col. iij. Sed tñ vř dicendũ in cõparatiuo, quia licet iurm̃ habeatur pro plenaria probatione, ꝯrium bene poterit pbari, ꝯ gl. in d. cle. j. quę mouetur per illũ tex. qui loquitᷓ in summo pontifice, in quo speciale vř, p p singularẽ eius auctoritatẽ, ne demendacio arguatur. & ita Are. dicit in l. si duo, in gl. fi. de acq. hær. aliàs ergo excepta persona summi pontificis. secus vř, q̃a licet per instrm̃ fiat pbatio manifesta c. licet cãm de pba. ꝯrũ tñ pbari põt. c. inter dilectos. c. cũ Io. de fi. instr. & ꝙ Are. dicit, rõne confirmatᷓ, quia dum iurm̃ hř p plenaria probatione satis operatᷓ statutũ, quia vř integrari iurm̃, ꝙ nõ est legitima probatio. c. fi. ꝙ met. cau. vñ non debet vlterius interpretari. quia videatᷓ excludere probationes in ꝯriũ. ar. l. si qñ C. de inof. test. & c. cũ dilectus. de consue. ¶ † Quinto, & vlti. dum Moder. concludunt quòd probata iusta causa ignorantiæ puta absentia à loco, tunc ignorantia probari potest per iuramentum alleg. Cald. in consi. iij. in tit. de sen. exc. & Car. in cõsi. xxxvj. si est in cons. xxxiiij. lite in Romana curia. nam considerandum est, q̃a probata absentia, vř probata ignorantia etiam absq; iuramento c. si qui matri. accu. poss. & ponit Abb. hic, cũ si. vt aliàs dixi. & ex his expedita sit hæc secunda decre.

51

52

53

ADDITIO.

a ¶ Probatio est. Vide Ias. in l. ij. §. si absens. ff. si ex noxa. causa agatur. Deci. in c. proposuisti. in iii. no. de proba. Alex. in consi. cxii. colũ. ii. lib. iiii. Aduerte tñ quia mihi vř ꝙ Deci. equiuocet, verbum. n. plenaria non est comparatiuũ. sed positũ, & si verbum latinũ nõ sit, dř. n. cõparatiue plenior probatio nõ plenaria.

SVMMARIVM.

1 *Extensio fit à similitudine rationis etia in pœnalibus.*
2 *Extensio de stricta significatione ad latam facilius fit.*
3 *Statutum in electione habet locum in prouisione, & postulatione.*
4 *Extensio non fit in iure correctorio simul, & pœnali.*
5 *Extensio in materia correctoria fit quando ratio est expressa.*
Nisi materia fit etiam pœnalis. ibi. nu. 6.
7 *Aequiparata si duo sunt, statutum in vno, habet locum in alio.*
Si æquiparatio est facta in eadem materia. ibi. nu. 8.
Vel quando fit per modum regulæ. ibi nu. 9.
10 *Expressum non dicitur quod virtualiter intelligitur.*
11 *Executio non põt peti pro interesse si in instrumento habente executionẽ fuit promissum factum, & ibi de veritate.*
12 *Executio cõpetit pro tacita stipulatione à lege subintellecta in instrõ dotis.*
13 *Expressa censentur quæ sunt de natura contractus.*
14 *Interesse dicitur tacitum in instrumento promissionis facti.*
15 *Connexorum idem est iudicium.*
16 *Connexum quod dicatur.*
17 *Statutum in principali habet locum in connexis.*
18 *Cohæremia iudicantur pariter sicut, & principale.*
19 *Vnitorum vniformis est dispositio.*
20 *Pactum super principali non porrigitur ad appendices.*
21 *Restitutio concessa super principali non porrigitur ad accessoria.*
22 *Testes qui admittuntur contra regulas iuris ad probãdum delictum principale, non admittuntur ad probandum ad uinicula.*
23 *Argumentum à conuexis quomodo procedat.*
24 *Similia sunt illa quæ sunt eiusdem iuris, & conditionis,*
25 *Simile dicitur quod non est idem formaliter. sed in effectu.*
26 *Similis gratia quæ dicatur.*
27 *Argumentum à simili valet.*
Etiam in delictis. nu. 28.
Etiam si in aliquibus sit dissimilitudo. nu. 29. 30. & 31.
32 *Similia non dicuntur ea quæ in plurib. diuersa sint, quàm conformia.*
33 *Comparatio literarum exigit omnimodam similitudinem.*
34 *Consuetudo fauorabilis est, & debet extendi.*
35 *Statuta, & consuetudines recipiunt interpretationem extensiuam.*
36 *Argumentum à simili non procedit quando induceretur correctio iuris.*
Neq; in simili per fictionẽ in statuto. nu. 37. Si statutũ sit contra ius cõe. nu. 38.
39 *Statutum loquens in casu verò habet locum in ficto in materia iuris.*
40 *Statutum quòd verba statutorum intelligantur ad literam, facit, ut habeat locum argumentum à simili.*
Et tale statutum parum operatur. nu. 41.
42 *Statutum sola voluntate inductum non extenditur ad casus similes.*
43 *Statutum quod trahitur ad præterita non extenditur ad similia.*
Et est odiosum, & exorbitans. nu. 44.
45 *Argumentum à simili non habet locum in contractibus.*
Neque in pœnis. nu. 46.
Neque in præscriptionibus nu. 47.
48 *Simile quod prius inspiciendum sit iuris cõmunis an statuti, vel consuetudine.*

1 TRanslato. ¶ † Primo. no. ꝙ lex recipit extẽsionẽ à similitudine rõnis. & ħ fm̃ Abb. ẽt pcedit ĩ penalibus [a] per tex. in l. ij. ver. quid si curatores. ff. ad Tert. & in c. si postq̃. cũ gl. de ele. in vj. De argumẽto à simili videbimus post glo. hic. Quantũ ad id, ꝙ Abb. dicit de mã pęnali, aduertendũ est. [b] quia primo tex. in d. l. ij. nõ vř absolute ħ probare, cũ ibi facta sit extensio de tutore ad curatorẽ, qui largo modo põt dici tutor. l. pater Seuerinã. §. cõditionũ. de condi. & demon. † quo casu fit extensio de stricta significatione ad latã. [c] l. filiũ habeo. ff. ad ma. no. Ant. de Bu. in c. fi. de cõsue. in j. fallentia, dũ prosequitur mãm extẽsionis. & idẽ Do. in c. de tẽp. or. in vj. Sic ẽt tex. in d. c. si postq̃. † vbi statutũ in electione habet locũ in prouisione & postulatione, fm̃ gl. ibi, hoc pcedit, quia illa sunt ęquiparata in c. j. in prin. & in c. vt circa. eod. tit. in vj. & facit tex. hic. Vñ in dictis iurib. nõ probatᷓ simplr̃ ꝙ Abb. hic dicit, & idẽ Abb. tradit in c. fin. col. ij. de rescrip. Sed pro dicto eius est bo. tex. in c. j. §. porro. in tit. quæ fuit prima cã be. amit. [d] & est glo. or. in l. si quis id, ꝙ. ff. de iur. om. iud. cũ cõcor. vt ibi tradit Alex. & ad idẽ est text. quẽ ibi ponderauit Alex. in l. cũ mulier. ff. sol. mat. & plura ad hoc Ro. adducit in cõsi. ccccxxix. ꝯsidero. in secũdo dubio. Et Ang. Are. late insistit in §. ius aũt ciuile. insti. de iu. na. in vj. Car. vbi ad ħ glo. xij. cumulauit. [e] † Limitatur ista cõclusio, nisi esset ius pœnale, & correctoriũ simul, [f] quia tũc extẽsio fieri nõ põt, fm̃ gl. no. in cle. ij. ver. in eisdẽ, quẽ ad hoc allegauit Ant. de But. in d. c. fi. de consuetu. in mã extensionis, in prima fal. & Do. in c. j. col. iij. de temp. or. in vj. Sed ꝯsiderãdũ est, quia si ius correctoriũ sit pœnale, & illa pœna nõ vř esse in cõsideratione, ex quo in solo iure correctorio extẽsio nõ admittitᷓ, vt no. in auc. quas actiones. C. de sa. san. eccl. † Ad hoc breuiter dicẽdũ est, ꝙ immo ẽt in mã correctoria fit extensio qñ rõ expressa reperitᷓ, [g] vt no. p gl. in cle. j. de ele. in ver. [illegible] not. in d. auc. quas actiones. in l. his solis. C. de reuoc. dona. † Hoc fallit, qñ agitur de correctione. & ẽt mã pœnalis sit, q̃a nõ fit extensio, licet rõ sit expressa. & ita pcedit gl. in d. cle. j. de eta. & qua. quã hoc modo declarat Alex. in l. cõstante. in prin. col. v. ver. iij. limita. ff. so. ma. alie litationes colliguntᷓ ex his, q̃ tradit Mathesil. in suo tract. extẽsionis. & Ro. in auc. sitr. C. ad l. Fal. Imol. in l. si vero. §. de viro. ff. so. ma. & late ꝓsequitᷓ Ang. Aret. qui oẽs refert in d. §. ius aũt ciui. ¶ † Secundo not. ꝙ qñ duo sint ęquiparata, statutum in vno, habet locum in alio, [h] vt Abb. hic dicit, per istũ tex. & not. glo. &

ADDITIONES.

a ¶ Pœnalibus. Alberi. in prima par. stat. q. cciiij. Decius l. factum. §. in pœnalibus. de reg. iur. Sed vide late Io. Crot. in l. si constante. ff. sol. matrimo.
b ¶ Syl. Ald. Aduertendum est. Hoc idem dicit In. Crot. in l. si constante. in xxx. col. ff. solu. mat. in fi. vbi respondet pluribus modis.
c ¶ Syl. Al. Ad latã. Vide j. in ij. lec. col. & in c. ecclesia san. Mariæ. col. vij. j. eo.
d ¶ Syl. Ald. Amitt. Responde ad hæc iura, vt s. in ij. lec. in j. not.
e ¶ Syl. Ald. Cumulauit. Vide Deci. in l. factum. §. in pœnalibus. col. ij. ff. de reg. iur. Ias. in l. cum quidam. in iij. colum. ff. de libe. & posthu.
f ¶ Syl Ald. Simul. Vide Io. Crot. in repeti. l. si constante. ff. sol. matrimo. col. xxxj. ¶ Adde Ro. consl. cl. & Ias. consl. xxviij. lib. j.
g ¶ S Ald. Reperitur. Adde Deci. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. in vij. col. j. eo.
h ¶ Ald. In alio. Vide Ias. in l. si constante. in v. col. ff. sol. mat. & hanc conclusionẽ examinat ibi late Io. Crot. colum. xxvj. in vers. secuuda cõclusio. & ibi ponit sex limitationes ad hanc regulam.

glo.& Bar.in l.si quis seruo persuaserit.C.de fur.Bart.in l.si cōstāte.in vij.q.ff.sol.mat.Et istā regulā ēt tradit Ant.de But.in d.c.fin. in iij.fall.facit tex.in l.j.§.lex falci.ff.ad leg.falci.vbi Bart.cū cōcor. vt ibi prosequit Alexan. Et adde Bald. qui facit istam regulā per illum tex.in auc.post fratres.la j.C.de legi.hæred. Et fm istam regulam arguit Rom.in consi.xxxij.visa municipali.in pen.col.& in consi.cxxix.licet magna. † Prædicta conclusio limitat procedere, qn̄ æquiparatio est facta in eadem materia.[a] aliàs secus. fm Ant. de But.in d.c.fi. in loco pallegato dicētē q ita intelligit gl. in reg. quæ à iure.de reg.iur.in vj.in fine. † Secūdo,regula habet locū,qn̄ fuit facta æquiparatio per modū regulæ.[b] aliàs secus. vt not. tradit Mathesi.in tracta.extensionis,quē refert,& sequit Ang.Areti. in d.§.ius autē.colum.xxij.vers.tertio fallit. ¶†Tertio no.secūdū Ant.de But.q illud connexum,quod virtualiter intelligit, nō dicitur esse expressum.[c] vnde illud non habebit executionē paratam,stante statuto.[d] Ex quo infert, secundum eum hic,in quarto not.q pro facto, † quod in instrumento cōtinet, non poterit peti executio ad interesse.& sequit Io.de Imo. in v.not.Et pro isto dicto facit,quod dicit Bal.in l.legē.C.loc. & in l.generali.in vlti.no. C.de sac.san.eccle.cū si. & late prosequunt Moder. hic. † In cōtrariū ēt plura adducūt,& præsertim dictū Bal.in l.ad probationē. la.j. C.de proba.vbi inquit,q instrm dotis ēt habebit executionē paratam pro tacita[e] stipulatione,q̄ à lege intelligit. & idē Bal.in l.j. §.& vt plenius.C.de rei vx.ac. cū si.vt tradit Alex. in l.iuris gen.§. quod fere.ff.de pac.vbi dicit,q ita cōiter tenet. & ad idem bonū tex.in c.cū olim.in fi.j.de censi. & quod ibi Abb.post Ant.de But. cū si.vt late congerunt And.Sic.& Moder.hic, qui vident tenere contra Anto.de But. & in terminis contra dictū But. tenet Rom. in l.certi condictio. in prin.ff.si certum pet. Mihi vr q opi.Ant.de But.verior[f] sit de iure. & moueor hac rōne, quia hoc statutū est contra ius cōe.l.minor vigintiquinque ann. cui fideicōmissum.ff. de mino.ergo stricte debet intelligi.l.iij.§.hęc verba. & q ibi Bart. de neg.gest.l.j.§.hoc interdictum.& quod ibi Bar.ff.de fonte.Vn̄ cum loquat de instrumento, videt loqui de eo, de quo factū est instrumentum inter partes. & ita statutū videt tribuere executionē conuentioni partiū. ergo talis executio non vr cōpetere p interesse.quia absolute interesse dicit prouenire ex dispositione legis,& nō ex cōuentione cōtrahentiū.vt not. dicit Bart. in l.cum stipulatus.de verb.obl. Confirmatur hoc.quia dum statutum loquit de instrumento, debet intelligi de eo quod immediate puenit ex instrō.sed interesse non prouenit immediate ex instrō, sed a lege. licet sit ex tacita volūtate cōtrahentiū. sicut dr de iure accrescendi.vt no.in l.si in testamento.ff. de vul. & pup. † Et quia ea quæ veniunt tacite ex natura cōtractu,hnr pro expressis per fictionē.vt probat in l.cū quid.ff.si cer.pet.ibi,pro cauto hr.& declarat Areti.in l.iiij.§.Cato.col.xiij.de ver.ob. Et iō tale statutū nō intelligit de interesse,de quo vere nō est instrm.& quia statutum vr loqui de eo quod est expressum in instrō. † vnde nō vr habere locū in interesse,quod tacitū dr.vt not.Bald.& Imol. in l.illud.ff. de acq.hære.& ad hoc bo.tex.in l.j.§.fi.ff.de hęr.insti. quē ad hoc Areti.in d.l.illud.adducit ad idem tex.quē ibi not.Areti. in l.sicut certi.C.de testa.milit. Non ob.allegata in cōtrium.quia procedunt fauore dotis.Nō ob.tex.in d.c.cū olim. quia ibi illud erat expressum in instrō.licet incidenter illud diceret. sed in casu isto nullo modo expressum fuit.¶†Quarto no. illud ad quod vulgariter iste tex.allegat,q de cōnexis idē est iudiciū.[h] & in c.quanto. de iudi. & hoc idē not.Bal.in l.quid ergo.§.sufficit.per illū text.ff. de cōt. iud tu.facit glo.in c.quia in tm̄.j.de pbē.cū cōcor. late aggregatis per Mod.hic. † Quibus addatis primo quid dicat esse cōnexum. tradit Are.in cōs.xxix.diligenter.col.xij.Alex.in cōs.lvij.circa primū.in fi.lib.j.& Anto.de But.& Imo.in c.cū inter.de re iud.Et de cōnexis dicit Bal.in l.si quis.in §.rationē.ff.de edē.q cōsules mercatorū,& notariorū habent iurisdictionē non solum in pertinētibus ad artē,sed ēt in connexis. Et in not.quæstione tradit Pau. de Cast.in l.cū vendente.C.vbi caus.fisc. vbi refert se de facto habuisse in ciuitate Lucana.Et in simili casu notat Ro.in cons.ccxlj. ad prædictorū.circa fi. † Et statutū in principali ad connexa porrigit,vt not.Bald.in l.iij.§ sed & si quid.ff.de neg.gest. & per gl. in c.cęterea.in glo.fi.de offi.dele.& in c.quia in tantum.de pręben. & in ordinatis ad inuicem concesso vno, vel prohibito. idem est in alio connexo,vt no.Domi.post Ioan.Mona.in c.fi.in prin.in gl. fi.circa fi.de app.in vj.Et de cōnexis not.Areti.in d.cōs.xxix.Io.de Imol.in cons.cxxxix.cū duob.seq. †Et q dictum est de connexis, idem est de coherētijs,de quibus idē iudicat, quod de ipso actu principali.vt no.Bald.in c.proposuit. in fi. de app. † Et vnitorum vniformis debet esse dispositio.vt not,Ange.in l.sed si plures.§.filio.per illum text.ff.de vulga.& pupilla.Bald.in l. item si fundi.§. huic vicinus.per illum tex.ff.de vsuf. Prædicta & similia, quæ per Moder.referuntur,non videtur ita simpliciter procedere. Nam in contrarium facit quod not.Bal.per illū tex. in l.in his.§. manc. ff.solu.mat. † vbi inquit q pactum super principali non porrigit ad appendices.Et quod no.Barto.per illum text.in l.fi.§. Lucius. ff.de condi.indebi. † vbi restitutio cōcessa super principali ad accessoria non porrigit.Et quod notat Bart.in l.in quest.in fi.ff.ad l. Iul.ma.† vbi illi,qui admittunt contra regulas iuris ad pbandū delictum principale, non admittunt ad probādum adminicula. & sequitur Bal.in auc.si testis productus dicatur.C.de test. ¶ Ex quibus dicendum vr q superius allegata non habeant locum in odiosis. † & qn̄ aliquid cōtra ius cōe cōcedit, vt ex pdictis colligit. & de argumēto à cōnexis,qn̄ pcedat,tradit Alb.in ver.arg.à cōnexis. ¶In gl.fi.instat Abb.post alios,an & qn̄ ar.à simili procedat. † Et in primis ad intelligentiā psupponendū est, q similia dicunt illa quæ sunt eiusdē iuris & cōdōnis.[i] vt no.Inn.in c.dilec.in prin. de capel.mon. † Et simile dr, q nō est idē[k] formaliter,sed in effectu. vt no.Bal.per illū tex.in l.qui lib.in prin.de vul.& pu.cū cōcor. vt ibi tradit Alex.& idē Alex.in l.Gallus.§.& quid si tm̄.col.vij. de li. & posth.Mod.in c.capitulū.col.ij.de rescri.Et adde Pet.de Anch. in cōs.ccclj.In qō.pdicta.vbi inquit, q silia sunt illa,quæ regulant p eadē rōnē.& similitudo est in diuersis reb9 eadē, vel sitis qualitas,fm Bal.in l.j.col.pe.C.de fur.& idē Bal.in c.j.in prin.de cog. feu.& in l.de quib9.col.xiij.vers. restat videre.ff.de leg. vbi inquit, q similitudo est in diuersis personis,causis,vel reb. vna vel q[illegible] eadadē rō. † Et gratia dr similis, qn̄ in effectu continet idē [illegible] alia.licet clausulæ excellentiores sint in vna,q̄ in alia,vt Domi.in c.penul.in ij.not.de præben.in vj. Et similia dicuntur, quorū termini sunt pares.vt no.Bald.in cōs.cccxcix.In causa ista.col.ij.lib.j. & in cons.cxcix.In primis.in secundo lib.Et ista addenda sunt ad ea,quę dicunt Moder.hic. † Est enim regulare.[l] vt arg. à simili pcedat.l.non possunt.ff.de leg.cum concor.alle.in gl.hic.facit text. in c.cū causis.j.de re iud.in §.huic simile.insti.mā. †Et hoc ēt pcedit in delictis,vt dcm̄ fuit in no.& tradit Bal.no. ī l.j.C.de int.Alb. ī l.si q̄s nō dicā rapere.C.de epi.& cle.ī fi.col.vbi late h̄ pbat. † Et. pcedit istud ar.licet ī oībus nō sit silitudo.[m] qa sufficit q silitudo sit in

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Materia. Idē dicit Ias.in l.si cōstante.col.v.ff. sol. mat. si punctaliter est facta in casu de quo agit.& vide ibi oīno.Io.Cro.i xxiij.col.ver.ver.pma cōclu. ¶Adde Ias.in §.ex malef cum seq.insti.de act.Alex.cons.clxxj.nu.3.lib.vij.

b ¶Ald. Regulæ. Hoc idem dicit Io.Cro.in d.l.si cōstante.colum.xxiiij.vers.prima conclusio.late Ias.in l.ij.col.iiij.de iureiur.

c ¶Expssum. An illud qd resultat, habeat pextēso, vide h p Fel.ver.sed generaliter. Adde Cur.Sen.cons.xlviij.sed contra.Idem Cur.cons.xlix. Pet.de Anch.in repet. c.j.de consti.Alex.cons.cxliiij.in fi.vide Deci.j.de prob.c.quoniam contra falsam. nume.141.cum seq.

d ¶Syl.Ald. Statuto. Vide Aret.in l.reos.§.cum in tabulis.in fi.ff.de duob.re.Barb. in repeti.l.cum acutissimi.in ix.colum cum seq.vers. & facit,dictum Guilel.de Cu.C.de fideicom.faciunt dicta per Iaso.qua omnino vide in l.certi condictio. in prin prin.in vij.col. vers.secunda quæstio est.ff.si certum peta.vbi multa allegat pro & contra.

e ¶Tacita. Idem Felyn.hic. Deci.l.certum.ff.si certum peta. & bene quidem, quod quid dicat Decius hic.

f ¶Syl.Al. Certū pet. Et ibi vide Ias.in vij.col.cū seq.& in §.fuerat.col.iiiij.insti.de ac.& vide Galig.in l.j in prin.fol.xvj.col.i.ff.de ver.obl. vbi omnino vide.

g ¶Hie.Gig. Verior. Adde eundē Deci.in l.cū quid.in iii.not.ff.si cer.peta.vbi voluit,q stante statuto de quo hic,id quod tacite continet in instrō, nō hébit executionē paratā,hoc tn̄ sane intelligit pcedere. qn̄ statutū diceret, q id quod est expressum in instrumento,habeat executionem paratā. isto casu vr sentire q ēt tacite quod in instrō continet,habebit paratam executionem.

h ¶Syl.Ald. Iudicium. De hac regula vide latissime Marsi.in l.i.§. di.Adr.ff.de qō. in ii.col.& vide q addidi ad l.si cōem seruum. ff. quemad.ser.amit. & vide late do.Io.Pet.in rubr.ff.de off.eius.Deci.in c.quanto.col.ii.de iudi. & oino Ias. in l.sed si plures.§.fi.ff.de vulg.& pup.in l.si ita scriptū.§.regul.col.ii. ff.de libe.& posth.bene facit quod no.Ro.in sing.cccli. Reueren.do.Cardi.

i ¶Syl.Ald. Conditionis. Vide infra in secunda lectu.colum.fin.& quæ posui in l. quod Nerua. ff. depositi.

k ¶Hie.Gig. Idem. Adde q licet simile non sit idē,vt inquit Philosophus.tn̄ simile pp omnimodā similitudinem idē dr, licet non sit, vt est tex.in l.quod Nerua.ff. deposi.vbi lata culpa dr dolus.& tn̄ dolus non est, vt inquit But.ibi,dicēs q idē est in operibus diuersorum hominū, quæ pp omnimodam similitudinē eædem dicuntur.vt in l.nemo est qui nesciat.ff.de duo.reis. const.

l ¶Hie.Gig. Regulare. Adde Fely.hic,& in c.præterea.in iii.col.j.de sponsalib.vbi ponit regulam cum octo fallentiis. & vide de hoc argumento à simili Corne.in cons.xx.incip.Videtur in prin.in iii.par.& in cōs.100.incip. In causa. in ii.vol. & vide Soyi.in suis regulis,regula ccccvii. vbi declarat qn̄ argumētum à simili non corruat data dissimilitudine.

m ¶Syl.Al. Similitudo. Alibi dicebat Ias.indistincte q requirebatur similitudo in casu de quo agebatur in l.stipulationes.§.si is qui duplam.in iii.col.in fi.de ver. obl,Deci.ēt in rubr.de proba.col.vii. in l.i.col.vi.C.de eden.in l.diem functo. in gl.in ver.præstitum.vers.ii.Bart.alleg.ff de offic.assess.& vide ad hoc omnino Deci.in c.constitutus.el ii not.de app.in rubr.C.qui admit.col.ii. Et adde q arguitur aliquando de similibus in genere, licet punctaliter non sint similia.l.i.& ibi glo.i.circa medium.ff.de receptate.

a fit in eo respectu[a] de quo agit, vt no. Abb. hic dicit, & idē Abb. in
30 c. quēad. j. de iu. iur. Immo † ꝙ plus ē, ēt data aliqua dissimilitudi ne in eo. de quo q̄rit, nō tollit ar. vt no. declarat do. Abb. in c. cōstitutus ꝑ illū tex. j. de ap. Ad h̄ est dictū Bal. in l. curatoris. col. ij. ver.
31 iij. octo. C. de neg. ge. vbi † inquit ꝙ illud est sile, q̄ in aliquo habet drīā. sed tn̄ plurimā hēt ꝯuenientiā. facit text. in l. q̄rit. ff. de sta. ho. & no. Bal. in humanitatis. C. de impu. col. j. & ita ēt dicit Ang. in l. de q. b. col. iiij. ver. iij. ꝯ solonē gl. ff. de legi. ꝙ attēdat magis sile, ar.
32 d. l. q̄rit. & no. Are. in l. ex facto. i vj. no. de vul. & pu. † Et idē vbi plures inueniunt drīę, q̄ cōsonētię, illa nō sunt silia, vt no. Bald. in l. j. in ij. no. C. de iu. emphy. Et ꝑ h̄ nō vr̄ vera gl. in c. nō pōt, in ver. curā. de ꝑbē. ꝙ dicit ꝙ nō pōt dici sile, vbi aliqua reperit dissimilitudo. & idē Ant. de Bu. in c. fi. de ꝯsue. i pe. part. vbi loquit de effectu ꝯsuetudinis col. iiij. inquit ꝙ ar. à sili est debile cū de facili dari possit dissimilitudo. alle. Arch. xxxvij. dist. in c. relatū. & idē Alb. in ver. ar. in dictionario in ver. à rōne idētitatis. dicēs ꝙ ar. à simili
b est multū fallax.[b] quia oēs similitudines nō ꝓcedūt à pari. alle. l. seruo inuito. ff. ad Treb. & dicit ꝙ oīs ꝓbatio est fortior argu. à si-
c mili[c] ꝑ tex. in §. si vero nullus, i auc. d̄ instr. cau. & fide. ¶ † No. tn̄
33 vnū casum, in quo oīmoda silitudo requirit, videlicet in cōpara-
d tione lrarū,[d] vt est tex. in §. si quis igit, & ibi Ang. in prin. in auc. d̄
34 instr. cau. & fide. † Et ꝓcedit ēt istud arg. in ꝯsuetudine.[e] l. de q. b.
e circa fi. ff. de leg. & no. Pau. de Ca. in cōsi. clix. in pn̄ti col. j. Cōsuetudo. n. reputat fauorabilis, & debet attēdi, vt no. Ant. de But. in c. fi. col. fi. ver. ad quintū. de of. arch. & idē Bal. in l. de quib. col. xiij. ver. ꝙ no. ꝙ cōsuetudo. de legi. & idē Bald. in l. nō dubiū. col. ij. C.
35 de legi. vbi inquit ꝙ statuta, † & cōsuetudines recipiunt interpretationē extēsiuā. alle. d. l. de q. b. & idē Bal. ī l. de scimus in prin. circa fi. C. de inof. test. dicēs ꝙ cōsuetudo extendit f̄m ius, & rōnē, &
36 Ro. in cōsil. ccxliiij. ad ꝓdictorū in fi. ¶ † Limitat primo f̄m Abb. h̄ vt tale ar. nō ꝓcedat q̄n correctio iuris induceret ꝑ notata ī auct. quas actiones. C. de sa. san. ecc. & idē Bald. dicit in c. inter cęteras. col. fi. ver. scias. j. de res. Et rō vr̄ manifesta, q̄a in correctorijs nō fit extēsio à silitudine rōnis, vt ꝑ gl. in d. auc. quas actiones. Sec° ergo esset dicēdū in casib. in q. b. pōt fieri ēt in mā correctoria, vt quia
f rō esset scripta in lege,[f] vel essent casus ęquiparati, vt no. in d. auc. quas actiones. nam in talib. ēt ꝓcederet ar. à sili, rōne ꝓdicta. nec ēt ꝓcedit in casu. l. ij. C. q̄n ꝓuo. vbi Bal. col. ij. Mod. ī c. j. de re iudi.
37 ¶ † Secūdo limitat tale ar. nō ꝓcedere in statuto, ꝙ nō hēret locū in casu sili ꝓfictionē, vt Abb. h̄ dicit, alle. Bar. vt ꝑ eū h̄. & idē Bar. in l. j. §. h̄ interdictū. ff. de fon. no. Bal. in l. ij. §. volūtatē. in ij. no. ff. so. mat. ī l. trāsigere. col. iiij. ver. & facit ad qōnē. C. de trāsac. facit tex. in l. fi. C. de his, q̄ ve. eta. impe. & ꝙ no. Abb. in c. graue. in vij no. de ꝑbē. cū si. vt tradit Alex. in l. j. §. lex falci. ff. ad l. Fal. in ij. not. l. adoptiuū. in prin. ff. de in ius voc. & in l. trāsigere. col. pe. C. de trāsac.
38 & in cōsi. lxxxij. ꝑspectis. col. iij. lib. ij. ¶ † Et ista ꝯclo ꝓcedit q̄n statutū est ꝯrius cōe. sec° si esset statutū f̄m, vel ꝑter ius cōe, f̄m Imo. in d. l. j. §. lex falci. & in l. Gallus. §. & q̄d si tantū. ff. de lib. & posth.
39 ¶ † Silr̄ q̄n statutū disponit in mā iuris ī qua casus verus, & fictus ęquiparant. statutū tūc ēt in casu ficto intelsr̄. Abb. per illū tex. in c. ad audictiā. de cle. nō resi. facit text. in l. Deo nobis. C. de epis. &
40 cle. cū si. vt tradit Alex. in ꝯs. clxxix. viso ꝓcessu. col. iiij. li. v. ¶ † Ter
g tio ar. à sili nō ꝓcedit stāte statuto, ꝙ verba itelligant ad lrām[g] q̄ lra est illa, quę legi pōt, vt no. Bal. in l. j. col. pe. C. de pa. q̄. fi. dis. &
41 Mod. simpl̄r sequunt. ¶ † Sed in ꝯriū facit ꝙ no. Bart. in l. oēs ꝑpl̄i. col. pe. ver. vlt, q̄rit. de iusti. & iu. vbi iquit ꝙ tale statutū parū operat. facit ꝙ not. Bal. ī l. ij. §. his legib. ff. de ori. iur. vbi iquit ꝑ illū tex. ꝙ interꝑtatio ē necessaria, & nulla ꝯstōne pōt ꝓhiberi, & tale statutū nō vr̄ remouere interꝑtationē intrinsecā, vt no. Bal. in l. iij. in fi. C. de lib. ꝑte. not. Alex. in ꝯsi. lxxx. viso. col. iiij. lib. j. & in cōsi. l. visis. co. lib. Vn̄ ꝯcludi pōt ꝙ passiua interꝑtatio nō excludat. sed extensiua sic. & ita in terīs statuti Are. tradit in cōsi. cxl. coegistis me.
42 ¶ † Quarto nō hēt locū q̄n statutū mouet sola volūtate,[h] vt not.
h Bal. in l. iij. in col. ij. ver. ex quo no. C. de iu. do. facit ꝙ no. Bal. in c. j. §. ad h̄ col. aāpe. in ver. itē no. ꝙ arg. à sili, de pa. iur. fir. vbi inquit ꝙ
i ar. à sili equitatē[i] desiderat. Hoc ꝙ dictū ē, pōt ꝓcedere q̄n statutū mouet sola volūtate, & ꝯ rōnē. als secus vr̄, quia in statutis est ꝑ rōne volūtas in his, q̄ sunt iuris positiui, vt not. Bal. in l. j. §. initiū.
43 in prin. ff. de postu. cū si. ¶ † Quinto nō arguit à sil̄, q̄n casus ī quo fit cōstituto porrigit ad ꝑterita. quia nō est ęquū, vt lex trahat ad ꝑterita. ita Bal. dicit in c. j. in ver. iiij. no. in ti. an maritus succe. vxo. in bene. ꝓ quo addo no. dictū Bar. ī l. ꝑtor ait. la. ij. §. cętiq; hæc differētia. in ver. & ꝑ h̄ posset determinari. qō. ff. vi. bo. raptor. vbi in-
44 quit ꝙ statutū, ꝙ hēt locū ī ꝑteritis casib. est odiosum, † q̄a exorbi
45 a iure cōi, & ideo dēt stricte interꝑtari. ¶ † Sexto nō ꝓcedit in ꝯtractib. vt no. casu tradit Alex. in cōsi. lxxvij. visis dubitationib. colū. ij.
46 lib v. Contrariū no. Bal. per illū tex. in l. nominib. C. de ac. & obl.
k ¶ † Septimo ī penis quæ ipso iure[k] imponūtur, nō procedit de silib. ad silia, vt no. Bal. ī l. de q. b. col. xiij. ver. restat videre. ff. de legi.
47 ¶ † Octauo n̄ habet locū in ꝑscriptione, q̄ est odiosa vt ꝑ gl. ī reg. odia, de re. iu. in vj. no. Bar. in l. j. §. si quis hoc interdicto ꝑ gl. ibi. ff. de iti. actuq; priua. & no. Inn. & Doc. in c. auditis. de ꝑscri. cū si. vt
48 late ibi tradūt Mod. † Postremo abb. dicit ꝙ potius est recurrēdū ad sile legis cōis, q̄ statuti, vel cōsuetudinis, vt ꝑ Barto. in l. de q. b. col. ij. Et ī hoc clarius ibi ang. col. iiij. ver. iij. ꝯ sol. gl. cōcludit ꝙ primo dēt attendi illud ꝙ est magis sile, ar. l. q̄ritur de sta. ho. si eque sit sile, ꝙ benignus, & magis est rōnabile. ar. l. benign°. ff. e. ti. d̄ leg. Et data paritate in mā legis, sequimur legē, & ī mā ꝯsuetudinis
l ꝯsuetudinē,[l] q̄a in habētib. symbolū facilior ē trāsitus. l. in rē. §. j. ff. de rei vē. & cū his in effectu ꝯcordat ant. de But. in c. fi. de ꝯsue. in pe. parte. vbi loqmur de effectu ꝯsuetudinis in iij. col. ver. sed ē dubiū, & h̄ ēt late scribit albe. in d. l. de q. b. colū. vij. vers. expeditis ꝯrijs. & idem albe. in d. l. non possunt. ff. de legi.

ADDITIONES.

a ¶ Respectu. Deci. in c. cū venerabilis. j. de exceptio. in c. cōstitutus, nu. 2. de appella. in rubr. C. qui admitti. Ias. in §. & harum. Instit. de actio. l. inter stipulantem. §. sacra. ff. de verbo. oblig.
b ¶ Fallax. Pau. in l. fi. C. de inof. dona. Cicero in topicis lib. iiij. Io. Ger. in trac. de ꝯc. propositio. xiiij. Ias. in l. quibus. ff. de legi.
c ¶ Syl. Al. A simili. Ang. tamen in §. ius aūt in xiij. col. insti. de iusti. & iu. dicit ꝙ hoc argumentum est fortius argumento à ꝯrio sensu.
d ¶ Literarum Adhuc, vt iudex arbitrabitur Alex. consi. lxxiij. nu. 8. 2. 10. libr. iij. decisio Neapo. de Afflict. clxxxi.
e ¶ Syl. Al. Consuetudine. Vide Ias. in auct. qui rem in vlti. colum. C. de sac. sanc. ec. in l. de quibus c lum. iij. de legibus.
f ¶ Scripta in lege. Alex. in consi. xvij. nu. 16. lib. ij. consi. lxiij. nu. 9. lib. iiij. consi. liiij. nume. 9. lib. vij. Cur. senior. consi. xliiij.
g ¶ Syl. Al. Ad literā. Adde q̄ ponit Are in l. Gallus. §. ēt si parēte, in ij. casu. in j. not. ff. de lib. & posthu. & vide Ias. in l. quamuis. col. j. C. de impube.
h ¶ Syl. Al. Volūtate. Faciūt q̄ ponit Ale. ī l. j. in prin. ī vlt. cōl. & ibi Ias. ff. d̄ acq. pos.
i ¶ Aequitatem. Bald. in c. j. de alodio. in vsu. feudo.
K ¶ Ipso iure. Andr. Tiraquel. in repe. l. si vnquam ver reuertatur. nu. 248.
l ¶ Consuetudinem. Vide Deci. in ii. lec. colum, fi. bene facit quod tradit Deci. in c. ex literis. col iij. in vj. no. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Translatio denotat totalem transitum.*
2 *Transferre plus est quàm concedere.*
3 *Traslatio totalis in spiritualib. fit ex sola dispositione sine traditione.*
4 *Sacerdotium accipitur pro quolibet sacramento.*
5 *Sacerdos dicitur presbyter, episcopus, & quilibet in sacris constitutus.*
6 *Ablatiui absoluti denotant conditionem, nisi cadant super certo. ibi. nu. 7.*
8 *Legis condendæ potestas est apud vicarium Christi.*
9 *Cardinales sede vacante non habēt potestatem legis condendæ.*
10 *Extensio potest fieri in pœnalibus.*
11 *Aequiparatorum si quid in vno statuatur, censetur statutum in alio.*
12 *Limitatio ad. l. cum prætor. ff. de iud.*
13 *Consequentia debet necessario concludere.*
14 *Consequentia tollitur data instantia.*
15 *Probatio licet non concludat satis est præsumptione iustificari.*
16 *Regulam habens pro se dicitur esse certus.*
17 *Testes concordantur cōsiderando ꝙ eadem res fuerit successiue apud plures diuersis temporibus, vel per actus reiterationem.*
18 *Testium verba debent intelligi secundum communem vsum loquendi.*
19 *Potestas à Deo principaliter fuit data Petro.*
20 *Paulus Apostolus quare secundum ritum curiæ ponatur à destris.*
21 *Similium idem est iudicium.*
22 *Correlatiuorum eadem est dispositio.*
23 *Correlatiuorum natura cessat in pœna conuentionali.*
24 *Similia quæ dicantur.*
25 *Argumentum à simili non habet locum in pœna infamiæ.*
Item quando agitur de odio. ibi. nu. 26.
Item in statuto contra ius commune. ibi. nu. 27.
Habet tamen locum in consuetudine. ibi. nu. 28.

Secunda lectu. d. c. traslato.

1 ¶ † In tex. ibi, trāslato.[m] istud verbū denotat totalē trāsitū, vt ꝑ gl.
m in c. lex est. ij. dist. dū exponit, trāstulit, id est ꝯcessit. Plus est. n. trā-
2 ferre, q̄ cōcedere, vt not. per glo. in c. j. de cōmo. † Et iō translatus de vna eccl̄ia ad aliā, nihil retinet de priori. c. si quis trāslatus. xxj. q. ij. & no. Bal. ꝑ illū tex. in l. idē Vulpianus. ff. de execu. tu. & text. nostrū hic alb. in dictionario. in verbo, trāslato, exponit trāslato, id est, facto trāsitu, vel saltu. alle. l. j. in prin. & gl. ibi. ff. dē iu. pa. † &
3 ista totalis trāslatio in sp̄ualib. fit ex sola dispōne sine traditione, vt no. Inn. & abb. post alios in c. inter cetera, de ꝑbē. & abb. in cōsi. de spon. duo. facit tex. in c. si tibi, de ꝑben. in vj. ¶ † In tex. ibi, sacer
4 dotio, f̄m Io. an. post abb. antiquum sacerdotium hic accipitur ꝓ quolibet

ADDITIO.

a ¶ Traslato. De hoc verbo vide eundem in regula non vult hæres. col. ij. de reg. iur. & ꝙ secus fit in verbo, concedo, vide Ias. in l. j. de consti. prnicip. Deci. in c. cum venerabilis. in viti. no. de except.

quolibet sacramẽto in effectu, ꝑ suprema ptãte in administrãdis sacramẽtis quęcũq; fit summo pontifici, q̃ summus sacerdos appellat̃. xxij. dist. in c. cleros. & tale sacerdotiũ à Deo ꝓcessit, vt dr̃ 5 in auc. q̃ño opor. episc. in prin. Aliter vero sacerdos dr̃ idẽ † quod p̃sbyter. xxj. dist. in c. cleros. hoc ꝓprie stricte. sed largo mõ appellatione sacerdotis veniũt oẽs, q̃ in sacris sunt. vt no. Abb. in c. j. de coha. cle. & mu. Et q̃nq; appõne sacerdotũ ẽt veniũt epi. vt not. 6 Abb. in c. non põt. in iij. no. de re iudi. ¶ † In tex. ibi, trãslato sacerdotio. hi enim sunt ablatiui absoluti, q̃ de sui nã importãt condi- a tionẽ.[a] l. à testõre. vbi Bar. ff. de cõdi. & demon. l. ab emptione. vbi Bar. ff. de pac. Cal. in cõs. j. de ver. sig. cũ si. tñ h̃ nõ faciũt cõdõnẽ. 7 † quia cadunt semper, eo ꝙ certũ est. quo casu nõ faciũt cõdõnẽ. 8 vt no. tradit Bal. in l. j. de leg. ij. in xj. oppo. ¶ † Circa istũ tex. primo dũ Abb. cõcludit ptãtẽ legis ꝯdẽdæ eẽ apud vicariũ Xp̃i, p̃sertim ꝑ illa verba, quodcũq; ligaueris, vt h̃r xxiij. q. j. in c. quodcũq;. nã b dicta verba s̃m Abb. h̃, intelligunt̃ ꝑcepto, vel statuto.[b] & idem Abb. in c. quãto. co. iij. post Inn. quẽ ibi refert. de ꝯsue. & idẽ Abb. in c. licet de euitanda. de elec. in j. no. & in c. ꝑposuit. col. iij. de cõsue. Aduerte tñ ꝙ illa verba, quodcũq; &c. vñr solũ recipere forũ animæ, dũ dr̃ ligatũ erit & in cęlis, & nõ forũ cõtentiosum quod 9 agitat̃ in terris. † Et adde ꝙ illa ptãs. l. ꝯdẽdæ est penes Papã, & nõ apud Cardinales sede vacãte. clem. ne Roma. in prin. de electio. ¶ Ex isto tex. successiue colligunt̃ ꝑ Abb. duo notabilia, de quib9 10 dicendũ est, vt aĺs dixi h̃, primo no. prima lec. † Et adde primo dũ Abb. in j. not. dicit ꝙ in pęnalibus põt fieri extẽsio. iura, q̃ ipse all. nõ bñ ꝓbãt, vt dixi. Ego tñ ꝓ dicto Abb. allegaui tex. in c. j. §. porro. q̃ fuit prima cau. benefi. ami. Sed addatis ꝙ ad illũ r̃ndẽri põt tribus modis, vt tradit Io. de Imo. in l. si vero. §. de viro. col. xiij. sol. mat. Secũdo, allegauit tex. in l. cũ mulier. vbi Alex. solu. mat. Sed r̃nderi põt ꝙ loquit̃ ille tex. q̃n nõ fuit expressũ in l. & ita ẽt Alex. ibi loquit̃. Et iõ regula in ꝯriũ firmari põt, ꝙ in pœnalibus nõ debeat extensio fieri, prout Imol. cõcludit in d. §. de viro. col. xiij. vbi ad hoc plura inducit. & facit tex. in l. fi. C. de inter. ma. & circa hoc latius distinguit Mathe. in trac. extẽsionis, in pen. col. & not. Abb. in c. perpendimus. col. ij. de sent. excõ. vbi inquit ꝙ fit extensio in c pęnalibus.[c] quia q̃nq; maior pęna imponit̃ ꝑ frequẽtiã delicti. Et breuiter in hoc placet conclusio, quã ponit Ange. aret. in §. ius aũt. col. xxj. insti. de iure nat. vbi cõcludit ꝙ in hoc certa doctrina 11 dari nõ põt. sed singuli casus debẽt cõsiderari. ¶ † Secundo not. ꝙ q̃n duo sunt æquiparata, statutũ in vno habet locum in alio. de quo dicẽdũ est, vt aliàs dixi hic, in prima lec. ij. not. Et adde ꝙ tale argu. ꝓcedit, licet in illis æquiparatis dentur plures diuersitates, & instantiæ. vt not. tradit Areti. per illũ tex. in l. ex facto. in prin. in vj. not. de vul. & pu. ¶ Tertio no. s̃m Anto. h̃, in iiij. not. & in pen. not. ꝙ ex eo quod dictum est ꝙ statutũ in vno habet locũ in alio. 12 limitatio colligit̃ ad regulã q̃ dicit † ꝙ vnius inclusio, alterius exclusio est. l. cũ ptor. ff. de iudic. & in c. nonne. de p̃sumpt. vt non habeat locũ q̃n ratione cõnexitatis inclusio facta sit. Et bene facit quod no. Anto. in c. j. in vltimo nota. de pac. Et ad dictã regulã plures alias limitationes tradũt Moder. in d. c. nonne. & dictis 13 ibi addatis Saly. in l. de crimine. in ij. oppo. C. qui accu. ¶ † Quarto not. ꝙ cõsequentia debet necessario cõcludere. sic ẽt dicit ipse, debet esse in probatione, quæ est cõsequẽtia actoris. c. in p̃sentia. de proba. facit tex. in l. ne hoc. C. vnde legi. & no. Bald. in l. multis. C. de libe. causa. cum si. vt late dixi in præallegato c. in præsentia. 14 † Et ad primum dictũ ꝙ cõsequentia debeat esse necessaria. facit illud vulgatũ, ꝙ ad tollẽdũ cõsequẽtiam sufficit dare instantiã. all. tex. in l. creditori. de ope. no. nun. in glo. pe. & ad idẽ gl. j. in c. sicut d vrgeri. j. q. j. cum simil. vt tradunt Moder.[d] in d. l. creditori. sed tñ Sal. in l. precibus. col. ij. de impu. dicit ꝙ miseri Canonistę, vt vtar verbis eius. ita dicunt ꝙ ad tollendam consequentiã sufficit dare e instantiã.[e] & ꝙ hoc sibi nunq̃ placuit. quia per casum specialem nõ debemus à cõi regula recedere. Et breuiter cõcludendũ est, ꝙ sufficit ꝙ cõsequẽtia, licet nõ sit necessaria, ex p̃sumptione iuris adiuuet̃. sicut dr̃ de probatione, ꝙ licet necessario nõ ꝯcludat, suf- 15 ficit † ꝙ s̃m p̃sumptionẽ iuris iustificet̃, & h̃r pro cõcludẽti. vt no. Bal. in d. l. non hoc. in col. fin. C. vnde legi. cũ plurib. si. vt dixi in d. 16 c. in præsentia. col. xiij. † Et ideo satis est fundare intentionẽ eius s̃m regulã iuris. quia qui habet regulam pro se, dicitur certus. vt no. Bar. in l. quoties. ff. si quis cau. & idẽ Bar. in l. ij. col. j. ff. si quis in ius voca. nõ ier. vbi alleg. dictũ Inno. in c. præterea. de dila. & hoc pro notabili dicto tradit Mathes. in not. xx. no. ꝙ sententia. & isto f casu bene procedit dictũ Sal. quia ad tollendũ fundamentũ[f] q̃d̃ sit in regula cõi, nõ sufficit dare instantiã simpliciter ad regulam, nisi det specialiter in casu, de quo agit̃, prout inferius videbimus de arg. à simili. sed q̃n nõ esset regula, q̃ fundaret intentionẽ, ha- 17 beret locũ. quod not. per gl. in d. l. creditori. ¶ † In gl. ij. dum Abb. infert ad cõcordiã testiũ, q̃ñ fieri põt, considerando ꝙ eadẽ r g successiue fuerit apud plures diuersis tẽporibus.[g] & in simili not. Bar. per gl. ibi, in l. operis. ff. loca. in prin. facit quod not. Domi. in c. j. in prin. de cõsti. cũ si. vt per Mod. hic. & est regula q̃ h̃r in c. cũ tu. de testi. iuncto c. cũ Ioannes. de fid. instr. vbi copia fit per reiterationẽ actus. & in tali materia no. loquit̃ Pet. de Ancha. in consi. cccclxxxvj. licet pridie. col. ij. vbi cõcludit ꝙ testes q̃ deponũt aliquẽ fuisse infirmũ die. xij. mensis concordant̃ cũ alijs, qui dicunt tali die fuisse sanũ, distinguendo diẽ in mane, & in sero. Et plura similia de concordia testiũ ponit Ro. in l. j. in prin. ff. de oper. noui nunc. in addi. in ver. in quantũ Bar. hic. & ibi. tñ Ro. efficaciter ar- 18 guit ꝙ talis cõcordia nullo mõ fieri possit. † quia verba testiũ debent intelligi s̃m cõem vsum loquendi. vt no. Inn. in c. cũ clamor. de testi. vt latius ibi per eũ. Sed r̃nderi põt illud esse verũ quantũ ad probationẽ. secus est quantũ ad tollendã falsitatẽ. Est tamen notandũ ꝙ talis concordia fieri debet, dũmodo verba manifeste nõ repugnent. vt not. tradit Pet. de ancha. in cõs. ccxcvij. visis articulis. & no. Bal. in d. c. cũ tu. col. ij. & Ro. cõs. cccj. in proposita consultatione. ¶ Et subijcit Abb. hic, põderando plura verba, ex q̃b9 19 cõcludit datã fuisse ptãtẽ Petro principaliter. † Et alle. bonũ text. in c. ita dominus. xic. dist. ibi, vt beatissimo Petro omniũ apostolorũ summo principaliter collocare. & xxj. dist. in c. nouo. in prin. ibi. quia ipsi primo pontificatus in ecclesia Dei datus est, dicente domino ad eum, tu es Petrus &c. & facit tex. in c. in illis. in fi. lxxx. dist. vbi dr̃ ꝙ inter apostolos par fuit institutio. sed vnus prę fuit omnibus. & facit quod h̃r in summa Pisana, in verb. Papa. in primo casu summæ. vt tradũt Moder. hic. & idẽ Abb. in c. fin. col. fi. de cõfir. vti. vel inuti. & bene facit tex. in c. j. xxj. dist. vbi dr̃ ꝙ Petro tradidit claues regni cœlorũ pro omnib9, & pro omnib. alijs. Et plures rõnes ad probãdum ꝙ Petrus primatũ habuerit inter apostolos, tradit Io. de Turre Cre. in summa eccl. ĩ ij. lib. c. v. & vj. & in sequentibus ponunt̃ nõnullæ rationes in ꝯriũ, q̃ confutant̃. Et dũ hic alleg. quod h̃r Matth. xviij. quęcũq; ligaueritis. ibi alloquitur oẽs apostolos. & ita vr̃ ꝙ data sit ptãs oĩbus. Sed r̃ndet̃ ꝙ licet data sit omnibus, non tñ æqualiter. quia Petro fuit in primis. vt probatur in iuribus. s. allega. & quare Petrus electus fuit in principẽ, & nõ Io. declarat Hiero. ĩ l. ij. ꝯ Iouinianũ. & Catholicon refert in ver. Petrus. Et ad prædicta videatis tex. not. in c. beati. ij. q. vij. vbi dr̃ ꝙ Petrus & Paulus æquales sunt meritis. hoc intelligit̃ quo ad Deũ. sed in officio maior fuit Petrus. vt probat̃ in iurib. 20 præallegatis. ¶ † Et quare Paulus s̃m cõsuetudinem ecclesię ponitur à dextris, quando pingit̃ cum Christo. & Petrus ponitur à h sinistris, & idem est in bullis papalibus. videatis rationẽ[h] quam ponit Spe. in libro qui intitulatur rationale diuinorum. in vij. lib. in c. de euangelijs. colum. fi. quem etiam refert Cardi. Alexandr. in c. quamuis. xxj. distinct. ¶ Et dum Abb. postremo alle. glo. in c. per principalem. x. quæstio. iij. videndum est ad declarationem illius glos. quod not. Card. in cons. cxlij. videtur dicendum. & do. Abb. in ca. fi. col. fi. de cõfir. vti. vel inut. cũ si. vt tradũt Mod. in c. q̃ in eccle-

ADDITIONES.

a ¶ Hiero. Gig. Conditionẽ. Adde Sozi. in l. Centurio. col. xv. ff. de vul. & pup. Ias. in l. seruo legato. §. si testator. col. pen. ff. de leg. j. in rub. ff. sol. mat. vbi oẽs Mod. & ẽt in testamentis inducunt conditionẽ etiam si cum eis sit dictio, vt, & dicitur conditio expressa. Deci. cons. lxiij. col. ij. cons. lxxxix. col. ij. & in legib. Deci. cõsi. cccclxvj. col. fi. & conditio dicitur expressa. Deci. cons. dlxxxij. col. iij. & nouam doctri. tradit Alcia. in l. quærebatur. ff. de verbor. sig. & vide Deci. cõs. cccclxvj. nu. 18. limita vt per eum cons. cclxxxiij. nu. 5. consi. dlxxviij. nu. 12. Ald. Adde ꝙ ablatiui absoluti conditionẽ faciunt ẽt si cum eis adijciat̃ dictio, vt, ita nota. voluit Bar. in l. sub conditione. col. ij. vers. venio ad secundum. ff. de solu. quem ẽt refert, & sequitur idem Deci. in cons. lxxxix. ij. col. vers. prima est. & in consi. lxiij. in ij col. in ver. nam ista verba. & vtrobiq; dicit ꝙ talis conditio quæ resultat ex ablatiuis absolutis, dr̃ expressa. allegat Bar. in l. j. col. fi. ff. de condi. & dem. & aliàs dixit idem Dec. in cons. xj. in viij. col. in ver. secundo principaliter. quòd ablatiui absoluti important formam.

b ¶ Syl. Ald. Statuto. Declara vt s̃. in c. j. in j. lect. in ij. not. in iij. col. eo. tit.

c ¶ Syl. Al. In pœnalibus. De hac regula an & quando in pœnalib. licita sit extẽsio, vide eundem in l. factum suum. §. in pœnalibus. in ii. col. de regu. iur. Ias. in l. cũ quidam. col. iii. de libe. & posthu.

d ¶ Moder. Scilicet Ias. in l. si pro fundo. in fi. C. de transa. Cur. seni. cons. x. nu. 3.

e ¶ Syl. Al. Instantiã. Vide Ias. in d. l. creditori. col. pen. ad fin. de ope. nou. nunc.

f ¶ Syl. Al. Fundamentum. Vide omnino Abb. in c. constitutus in iii. not. de appel. vbi ꝑ vnam instantiam non esse à cõi regula recedẽdum in alia materia, sequit̃ Galiaula in l. Centurio. col. xxxvi. in prin. ff. de vulga. & pup.

g ¶ Syl. Al. Temporibus. Vide Ias. in l. i. col. iii. ff. ne quis eum. Dec. in l. pacta nouissima. in primo not. C. de pac. vbi plene. & ibi dicit quid attendatur, vbi est tanta contrarietas quæ iuuari non potest. plene per eundem in l. fi. C. de eden. in j. no. & in cons. xi. col. ii. vbi dicit ꝙ ẽt impropriantur verba. ꝙ habet locum in ꝯtrib. vide quæ addidi ad Bar. in l. si tibi. in prin. ff. si cert. pet.

h ¶ Syl. Ald. Rationem. Non fit hoc ad ostendẽdam potestatem clauiũ, sed ministerium temporum ante & post dominicam passionem. tradũt Io. de Selua in trac. de benefi. in v. q. primæ par. in iii. requisito. Ludo. Gome. in c. i. de constit. lib. vi. nu. 37. & videnda sunt quę ponit Cardi. sancti Sixti. lib. ii. de ecclesia. nu. 13.

21 in eccleſiarum in fi.eo.titu.¶†In gl.fi.gl.arguit ꝙ de ſimilib.ad ſimilia idem habendũ ſit iudicium. Andre.Sic.dicit ꝙ iſte text.non loquitur de ſimilib⁹.ſed de connexis. & certe hoc non ignorauit gl.quæ cũ miniſterio loquitur, & dicit ꝙ arg.eſt & in mã duæ cõcluſiones colliguntur.¶ Prima eſt, ꝙ de cõnexis idem ſit iudiciũ, ſecunda qđ de ſimilib.ad ſimilia argu. valet. Circa ꝑmam plura addidit vltra ea, quæ tradunt Moder.hic, vt patet in iiij.no.& vlterius addatis tex.in l.Lucius Titius.§.Paulus rñdet.& ibi Bar.not. illum tex.à ꝯrio ſenſu.ff.de admi.tu.& tradit aret.in l.Gallus.§.&

22 quid ſi tm̃.col.iij.de lib.& poſth.¶ †Et ad hoc facit ꝙ dr̃ de correlatiuis, ꝙ ſtatutum in vno habet locũ in alio, etiam quo ad pœnã. no.Bar.in l.fi.C.de indic.vid.tol.& in l.fi.ff.de accepti.cum ſi.vt late congerũt Mod.ſ.in pœ.in ſupraſcrip. ibi, doctoribus, & ſcho-

23 laribus. † Et ibi dictis adde ſingulariter illud non habere locum

a in pœna conuentionali, ᵃ quia ſi appoſita ſit in contractu in perſona venditoris, nõ haberet locum in emptore.ď quo nihil dictũ fuit, vt no.Bald.dicit in c.j.qualiter dñs proprie feu. priue.in prin. quia ſm eum, non debemus conuentionem extendere alleg.l.fideiuſſores.§.pro Aurelio.ff.de fideiuſ.& ꝙ dictum eſt, de connexis, intelligitur qñ veniunt acceſſorie. aliàs ſecus prout Aret.di-

24 ſtinguit in d.§.& quid ſi tantũ.col.iiij. ¶†Circa ſecundam cõcluſionem primo notandũ eſt quæ dicantur ſimilia, vt aliàs late dixi col.iij.in gl.fi.in lect.& addatis.Bald.in l.neque.ff.de legi.vbi inqt quod illa ſunt ſimilia, quorum diuerſi ſunt termini, & vna eſt ra-

b tio. ᵇ & idem Bal.in l.illud col.ij.verſi.item no.C.de ſac.ſanc.ecc. dicit ꝙ illa dicuntur ſimilia, in quibus eſt eadem vel maior ratio. & ſecundum Bald.hic, col.j.in fi. eſt ſimilitudo paritas rationis diuerſis terminis.& idem Bal.in c.inter cæteras.colum.fin. de reſc. & not.Andr.Sicu.in conſi.l.col.quarta, lib.iiij.& idem Bal.in cap. cum ſpeciali.colum.ſecunda. de appella. dicens ꝙ illa dicũtur ſimilia, inter quæ ratio diuerſitatis reddi non poteſt. Et ibi not.dicit ꝙ ad iudicem pertinet iudicare, & declarare ꝙ aliquid dicatur eſſe ſimile, & à mala aſſimilatione iudicis appellari põt. ¶Secũdo notandũ eſt, qñ habeat locum arg.à ſimili. de quo dicendum

25 eſt, vt ſcripſi.†Et adde primo ꝙ ar. à ſimili non habet locũ in pœ-

c na infamiæ, ᶜ vt no.Bald.dicit per gloſ.ibi, in verbo contrarie.in l.

26 furti.§.fi.in fi.ff.de his, qui no.infa. † Et qñ agitur de officio odioſo, non fit extenſio de ſimilibus ad ſimilia, vt no.Bal.in l.ſi cũ dotem in princ.circa fi.ff.ſol.mat.vbi alle.tex.notabilem.in l.fi.C.de

27 interdic.mat. † Et in ſtatu ꝯ ius commune, non fit extenſio de ſimilibus ad ſimilia.& alex.tradit in conſil.lxxvj.viſis dilationibus. colum.iij.lib.v.& ibi alex.in ij.col.concludit ꝙ diſpoſitio, quæ loqtur de ꝯctu, non extendatur ad alium contractum ſimilẽ. Et ita aliàs allegaui illud conſilium ĩ ꝯriũ, tñ allegaui Bal.in l.nominib. per illum tex.C.de acti. & obli. nunc vero reſoluendo concludẽdum eſt, ꝙ diſpoſitio.l. quæ de contractu loquitur, etiam in ſimi-

d libus videtur habere locum.quia natura legis ᵈ eſt vt procedatur de ſimilibus ad ſimilia.l. non poſſunt. de legi. Sed diſpoſito contrahẽtium facta in vno, non porrigitur ad alium caſum ſimilẽ in contractibus.& ad hoc facit ꝙ ſupra dixi alle.Bald.in c.j.qualiter

28 do.feu.proprie.priue.† Et dum aliàs dixi ꝙ ar.à ſimili ẽt habet locum in conſuetudine hoc idem tradit Pau. de Ca.in conſi.clix.in præſenti.col.ij.& ſm hoc declaratur ꝙ no.Bar.in l.qui rem.in fin. C.de ſac.ſanc.eccl. vbi inquit conſuetudinem non extẽdi ad aliũ

e caſum. ᵉ & idem Bart.dicit in l.poſt dotem.in pe.col.ſo.mat.nam hoc intelligitur, niſi eſſet alius caſus ſimilis, per ſupradicta.vel dici poteſt, illud habere locum in præſcriptione, quæ odioſa eſt.ſecus in conſuetudine, quæ vr̃ fauorabilis, vt aliàs dixi.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Conuentionali. Adde Deci. in l.i.colum.iii. C. de in ius voc. & infra in cap.i.in i.lect.in xii.colum.eo.tit.

b ¶Syl.Ald. Ratio. Idem Deci.conſi.cccxxxix.colum.pe. & videnda ſunt quæ ponit Cacial.in repe.l.oẽs populi.col cxxxiii.ff.de iuſti.& iu.& ſi teſtes dicant aliquid ſimile quomodo intelligatur, Deci.in c.cum venerabilis. col.iiii.de excep.& an ſimilia dicanť quæ in plurib.diſcordant, vide Iaſ.in l.i.in ii.no.C. de iu. emphy. ꝙ declarat, vt per Deci.in c.cum venerabilis in iiii.colum. de except.& quid ſit ſimile, vide Deci.in conſi.cccexciij.colum.iii.in fin.

c Syl.Ald. Infamie. Et generaliter vbi agitur de pœna gl.in §.mixta. ſuper verbo, iudicium, circa fi.inſti. de act.& Fely hic, & in c.ii.de ſponſa.Nico.Eueral.in ſua centuria argumentorum in loco.x.à ſimili in iii. limitatio.

d ¶Natura legis. In verbis legis facilius fit extenſio, quàm in verbis hominis Alcia. lib.i.de verbo.ſigni.& lib.iii.in prin.& in fi.& in l.i.§.ſi quis ita enim.nume.32. de verbo.obliga.Pet.Philip.Corne.in l.i.C.de condi.inſer.

e ¶Syl.Ald. Caſum. Vide omnino Deci.in l.humanitatis.C.de impoſi.& omnino Io.Fran.Balbum in tract.de præſcriptio.in xviii.col.circa med.& addidi multa ad hoc in d.l.qui rem.

SVMMARIVM.

1 *Lex prohibitiua extenditur ad ea, q̃ ex illo ſequuntur, ſi neceſſario ſequantur*
2 *Cupiditas eſt radix omnium malorum.*
3 *Cupidi ordinari prohibentur.*
4 *Legis virtus eſt prohibere.*
5 *Prohibitiua diſpoſitio fortior eſt, quàm permiſſiua.*
6 *Diſpoſitio affirmatiua in primo actu verificatur.ſecus in negatiua.*
7 *Indefinita negatiua equipollet vniuerſali de proprietate.ſecus affirmatiua.*
8 *Negatiua præcepta efficacius obligant, quàm affirmatiua.*
9 *Legi contraueniens quando peccet mortaliter.*
Et quid in ſtatuto.ibi.nu.10.
11 *mulier contrahens ſine conſenſu requiſito à ſtatuto an peccet mortaliter.*
12 *Renũciari ñ põt à muliere, uel minore ſtatuta ꝙ obligent ſine alicuius cõſenſu.*
13 *Ieiunij præceptum tranſgrediens peccat mortaliter.*
14 *Iniuſto præcepto contraueniens non peccat.*
15 *Præcepto iniuſto Papæ non eſt parendum.*
16 *Cõſuetudo licet excuſet à pœna temporali, non excuſat à gehennali.*
17 *Præcepto ſuperioris ex aliqua iuſta cauſa non obtemperans, non peccat.*
18 *Peccatum mortale non incurrit, non ſoluens ad mandatum iudicis.*
19 *Præcepto diuino contraueniens quanuis ſempor pecet.ſecus eſt in humano.*
20 *Lex conſilij non aſtringit.*
21 *Præceptum, & cõſilium quomodo differant, & qualiter cognoſcantur.*
22 *Præceptiua verba accipiuntur pro conſilio ſecundum ſubiectam materiam.*
23 *Actus non iudicatur vt verba ſonant.*
24 *Imperatiua verba an ſemper importent præceptum.*
25 *Imperatur ſi quid, id fieri neceſſe eſt.*

1 NAm concupiſcentiam. ¶†Primo no. ꝙ lex prohibitiua extendiť ad ea, q̃ ex illo ſequũ-

a tur. ᵃ ita abb.hic.ad idem tex.in l.non dubiũ.C.de legi.ibi, & ſi quid fuerit ſubſequutum ex eo, & ibi Bal.in v.no.facit text.in l.iij.§.ſciendũ eſt de do.inter vir.Et iſtam regulam ponit Bal.in l.ij.ff.de iu.om.iud. colũ.fin. ver.quarta regula eſt.& idem Bal.in l.j.col.pe. in ver.ſecũda regula.C.ſi rec.prouin.& no.Bar.per illũ tex.in l.ſed & hę.§.ꝑter.ff.de ꝑcu.& no.q.ita arg.cõcludit Sign.in cõſi.lxvj.quæſtio talis eſt ꝑn. vbi plura iura adhoc adducit. Et hoc vr̃ procedere qñ neceſſario ſequuntur, vt no.Bal.in l.quãuis.C. de fideicõ. Et circa hoc latius diſtinguit Bal.in d.l.ij.ff.de iu.om.iu.& no.ĩ l.j.§.ſi vir.ff.ď acq.poſ.

2 ¶†Secundo not. ꝙ oĩa mala ex cõcupiſcẽtia proueniunt.cupiditas.n.eſt radix omnium malorum. xlvij.diſt. in c.bonorum.§.cogitatio.& §.eſt quoq;. in auc.vt iudi. ſine quoquo ſuffra. † Vñ cu-

3 pidi ordinari prohibenť.quia facile à iuſto deuiarent, vt dr̃ in c.j. xlvij.diſ.Omnes.n.virtutes patiuntur detrimentũ ab hoc vitio, vt dicit tex.de pen.di.v.in c.j.facit quod dicit gl.no.in c.diaconi ſunt

4 in gl.in ver.vitio.xciij.diſt.¶†Tertio no.vnam virtutẽ legis, quan-

5 do prohibet, vt in l. legis de legib. † Et fortior eſt diſpoſitio legis

b prohibitiua, ᵇ q̃ permiſſiua, ᶜ vt no.Bart.in l.iij.§.liberti per illum

c tex.ff.de ſuſpec.tuto.& facit tex. vbi Bal.in l.ſi Ruffinus.C.de teſt. mili.& quod not.gl.in c.cũ dilectus.de cõſue. quæ dicit ꝙ negati-

d ua ᵈ magis negat q̃ affirmatiua affirmet. Et quod voluit glo. not.

6 in l.hoc genus.ff.de ꝯdi.& demon.dicens † ꝙ licet diſpoſitio affirmatiua in primo actu verificetur.l. boues.§.hoc ſermone. de ver. ſigni. & tamen. ſecus eſt in prohibitiua, quæ in infinitum intelli-

e gitur, ᵉ & not.Old.in conſi.xvj.thema tale eſt. Titius Paul.de Ca. in d.l.hoc genus.& Do.Sign. in conſil.lxviij.quædã mulier.col.iij. verſi.deinde ſic oſtendo. facit quod no.Raph.Fulg.in l.iuris gen.

7 §.ſed ſi fraudandi.per glo.ibi.ff.de pact. vbi inquit † qđ negatiua indefinita æquipollet vniuerſali de proprietate ſermonis. licet

f ſecus ſit in affirmatiua. ᶠ Et ad hoc ẽt facit quod not.arch.ij.queſt.

8 j.c.ſi peccauerit. † vbi inquit quod precepta negatiua efficatius obligant, & magis præciſe aſtringunt, quàm affirmatiua.refert, & ſequitur abb.in cap.nouit.de iudi.in iiij.Cardi.verſic.ſecundo, queritur.dum tractat an denuntiatio Euangelica ſit de precepto. ¶Circa

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Sequuntur. Vide eundem.ꝯ.in ij.lec.in j.nota.

b ¶Prohibitiua. Deci.infra.eo.c.cum Martinus. in c.præſentia.de proba.in l.ſi Ruffinus.C. de teſta.Alex.conſi.c.libr.iij.

c ¶Syl.Ald. Permiſſiua. Adde omnino Deci.in conſi.iij.in iij.col.in fi.vbi voluit ꝙ ſi reperiantur duo ſtatuta in eodem volumine ꝯria attẽdatur prohibitiuum nõ permiſſiuum, & idem in priuilegijs, vt per eum ibi, & in c.paſtoralis.co.iij.in fi. de appel.& adde aliam differentiam per Io.Cro.in repet.l.ſi conſtante.col.xvij. xvij.ff.ſol.mat. ꝙ licet notoriũ cadat ſuper facto affirmatiuo. ſecus eſt ſuper negatiuo.& vide Deci.in c.cum.M.col.iiij.infra.eod.& in not.caſu vide eundem. Deci.infra.eo.tit.c.pen.ii.colum.& in c.i.col.iiii.de reſcript. & in c.at ſi clerici. colum.xv.vbi not.declarat de iudic.& in conſil.Dxx.culum.ſecunda. & conſi. Dlxvij.colum.i. limitã. tamen niſi affirmatiua eſſet ſpecialis, negatiua generalis Deci.in c.ſignificaſti.colum. fin. de offi.deleg.

d Negatiua. Deci.d.l ſi Ruffinus.nume.7.& in l.i.nume.13.C.de pact.

e ¶Syl.Ald. Intelligitur. Sequitur. idem Deci. in conſil.iii.colum.iii.& in c.an ſit colum.fi.de appellatio.

f ¶Syl.Ald. Affirmatiua. Idem voluit Felyn.in c.fin. de treu.& pa.& idem Deci.in in conſi.iiii.colum.iii. Lud.Gomeſ.inſt.de actio.in rub.colum.iii.ſi.

¶Circa ea q̃ do. Abb. scribit, cõclusio, & regulã sit, φ si cõstat de [a] mente legis.[a] †quod pcipere velit, vel verba preceptita sint. ɔueniens, ad peccatũ mortale obligat. c.ij. de maio. & obed. xiiij. q. j. in c. quod percipit. & in c. in his. de ver. si. bon. tex. in c. nulli phas. xix. dist. in c. violatores. xxv. q. j. & no. Dom. in c. detestãda. in prin. de ɔces. pbẽ. in vj. vbi ad hoc plura iura adducit. & idẽ no. Car. in cle. dudũ. ver. si. in ij. no. de sepul. & in cle. ij. i ver. vlti. de vita & ho. [10] cler. †Et hoc ẽt habet locũ in statuto municipali vt no. Do. in c. ij. in gl. iij. eo. tit. in vj. & ibi ẽt dicit hoc ɔcedere, si alia pœna iponat. p gl. ibi. & idẽ Do. p illũ tex. in c. perpetue. in vj. not. de elec. in vj. & in c. cõmissa. §. fi. in ij. not. e. tit. in vj. ¶Et ex ista ɔclus. infert Bar. in l. si quis p eo. col. iiij. in iij. memb. ff. de fideius. & in l. cũ lex. col. [11] col. iij. eo. tit. & in auc. sacra pube. C. si aduer. vẽ. †φ mulier vel minor, q̃ ɔhit absq; cõsensu propinquorẽ ɔ prohibitionem statuti, mortaliter peccet. & sequunt Mod. hic. Sed in hoc Pau. de Ca. in [b] l. legis virtus. ff. de legi. & in auc. sacra pub. tenet ɔriũ.[b] quia cum tale statutũ respiciat cõmodũ & fauorẽ eius, q. prohibet. in effectu vr̃ eẽ cõsiliũ, & nõ pceptũ. & idẽ Pau. de Ca. in l. is cui bonis. de ver. obl. Sed rñderi põt, φ ex quo tale statutũ fuit ad obuiãdũ, ne mulier, vel minor ex eorũ fragilitate in ɔhẽdo decipiant, tale [12] cõsiliũ in effectu pceptũ vr̃. †Vnde pdicto statuto nõ vr̃ φ minor, [c] vel mulier renunciare possit,[c] ex eo φ no. p gl. in l. j. C. ne fide do. den. Bar. in l. de his. ff. de transa. cũ si. Et quia si effectu esset consiliũ. vt Pau. de Cast. dicit. sequeret φ mulier, vel minor nõ obligaretur ad obseruantiam statuti. quia consilium non astringit. iiij. distin. can. fin. in §. legibus. in fi. & hoc falsum est. Alia tñ rõne dictũ Bar. nõ vr̃ ɔcedere, vt. j. dicã. Similiter ex prædicta cõclusione [13] Abb. infert in rub. de obser. ieiu. in fi. †φ ille q transgredit pceptũ ieiunij, mortaliter peccet. & in simili no. Abb. in c. sacris. col. fi. qđ [14] met. cã. in c. peruenit. in prin. de deci. †Et ɔclusio s. facta primo limitat nõ ɔcedere, qñ esset iniustũ pceptũ legis. quia vt. s. dictũ ẽ [15] in c. j. lex iniusta nõ ligat in foro conscĩetiæ. † Et ẽt pcepto iniusto [d] summi pontificis non est parendũ.[d] vt per Innoc. in c. inquisitioni. de sen. excõ. not. Abb. post alios in c. significauit. de off. or. in c. cũ teneamur. j. de pbẽ. & i c. si qñ. vbi videbimus. j. de rescri. ¶Secũdo fallit, qñ tali pcepto esset derogatũ à cõsuetudine. quia tũc [e] cõtrafaciens, dato φ cõsuetudo nõ valeret, leuiter peccat.[e] s̃m Io. And. in c. fi. de cog. spi. in vj. quẽ refert & sequit Domi. ibi, in gl. in ver. cõtrahit. & Mod. hic. Addatis φ in ɔriũ est gl. not. in c. deniq;. [16] in ver. consuetudine. iiij. dist. quæ dicit, †φ licet ɔsuetudo excuset à pœna tẽporali, nõ tñ excusat à pœna gehennali. & sic nõ excusat à peccato. de quo agit hic. & not. Ro. in cõs. cccclxvj. vr̃ prima fronte. in prin. Sed responderi põt φ gl. in d. c. deniq;. vr̃ ɔcedere in ɔsuetudine q̃ esset ɔ præceptũ iuris nãlis, vel diuini. in quo cõtraueniẽs nõ vr̃ φ ptextu alicuius consuetudinis excusari possit à [f] peccato.[f] & ita illã gl. declarat do. Abb. in c. cũ venerabilis. de cõsuetu. p quo est bo. tex. in c. dilectos. de exces. pla. Secus vr̃ in alio pcepto, de quo loquit Io. An. in d. c. fi. de cog. spi. facit qđ no. Car. in procœ. cle. in ver. vniuersitati. Et in tali pcepto licet ɔuenientes rõne cõsuetudinis à peccato excusent, vt dictũ est. secus tñ vr̃ in illis, q à principio cõtrauenerũt, in quibus rõ ɔsuetudinis cessat. vt no. Aba. post alios in c. j. de treu. & pa. Alexã. in cõs. cxxxij. visa facti narratione. i prin. lib. j. ¶Tertio fallit, qñ pceptũ obscurum esset, quia vario modo intelligi põt. quia tunc ɔueniens, a peccato excusat. vt. ẽ. no. dictũ Inno. in c. per tuas. el ij. j. de simo. refert & sequit Bal. in l. ab eo. col. pen. vers. sed quid si p p intricationes. C. quõ & qñ iud. Abb. in c. capellanus. col. iij. ver. & no. ex hac gl. j. de fer. facit quod no. Abb. in c. proxi. j. eo. vbi videbimus. nã excusat à peccato, q. ex aliqua iusta cã pcepto superioris non obtẽperauit. [17] †vt no. Abb. in c. licet ex quadã. col. ij. de testi. in c. eam te. in iij. not. j. de rescri. ¶Quarto aduertẽdũ est. quia regula & ɔclusio s. facta, gñaliter nõ vr̃ vera, sed solũ vr̃ procedere in quibusdã casibus, vt. j. dicã. Et ad hoc primo facit gl. no. in summa. in iiij. q. j. q̃ [18] dicit † φ non soluens pecuniam ad mãdatũ iudicis, non tm̃ peccatũ mortale incurrit. Secũdo, ad hoc est no. dictũ Archid. lxxvij. [19] dist. in c. vtinam. vbi inquit † φ licet veniẽs ɔ pceptũ iuris diuini, semper peccet mortalr̃. non tñ sic ligat veniẽs ɔ ius humanũ. nã euitare põt, si quis hẽt aliquã iustã cãm ɔueniendi. & refert & sequit Abb. i c. licet ex quadã. col. ij. de testib. & in c. qm̃ ɔ. in vlt. no. de pb. Tertio, istã cõclusionẽ tenet, & efficaciter pbat Io. de Im. in c. ij. j. de ma. & obe. vbi primo dicit h̃ nõ ɔcederet in pcepto iu[g]dicis secularis.[g] cũ ipse nõ hẽat ptãtẽ respectu peccati, qđ respicit [h] ãiam, q̃ spũalis est. ar. c. decernimus. de iudi. Et per istã rõnẽ dictũ Bar. in d. l. si quis p eo. de fideius. cũ si. s. all. nõ vr̃ verũ.[h] ¶Secũdo in iudice ecclesiastico ẽt idẽ dicendũ vr̃. Nã aut fuit factũ pceptũ in materia, in qua als s̃m ius diuinũ, vel canonicum transgressio obligaret ad peccatũ mortale, tunc ɔfaciens incurrit peccatum virtute legis diuinæ, vel canonicæ. & non p p pceptũ quod factũ vr̃ s̃m subiectam mãm. arg. l. si non. in prin. ff. loca. aut præceptũ emanauit in tali mã, in qua als ɔueniẽs nõ incidit in mortale peccatũ. & tali casu ẽt nõ vr̃ φ præceptũ simpliciter respiciat peccatũ sed potius intelligat φ actus factus i cõtrariũ sit nullus. vel φ alia exordinaria pœna imponat, vt latius idẽ Io. de Imo. tradit in c. cũ ɔtingat. in x. char. j. de iureiu. Solũ ergo pdicta cõclusio vr̃ habere locũ qñ quis ex ɔtẽptu faceret ɔ pceptũ superioris. vel qñ à iu[i]dice ecclesiastico pœna peccati expresse iungeret. Postremo, superius dicta bñ ɔcedũt in his, q̃ de pcepto sunt. secus si de ɔsilio[i] [20] sint. †quia lex cõsilij nõ astringit. xiiij. q. j. c. quod pcipit. & iiij. dist. [21] in §. fin. Abb. hic. & dictũ fuit in c. j. s. eo. †Quomodo aũt pceptũ à ɔsilio cognoscat, & distinguat. prima ɔclusio sit, φ si cõstat subiectã mãm esse de pcepto, illa attendit. & verba φ de sui nã importarẽt ɔsiliũ, iproprient, vt Abb. h̃ dicit. & est text. in c. rogo. xj. q. iij. vbi gl. & in c. j. in ver. hortamur, vbi gl. exponit. i. pcipim⁹. de testa. & per gl. in cle. j. in ver. hortamur. de testi. cũ si. vt tradũt Mod. hic. Sed cõsiderandũ est, quia nõ vr̃ φ tali casu verba debeãt impropriari, prout glo. & Doct. dicunt, quia nõ est inconueniens φ quis hortet ad illud, qđ facere tenet. c. ɔuenit. lxxxiiij. di. Et iõ verbũ, rogo, & verbũ, hortamur, in locis pallegatis, ppriè intelligunt, & nõ inducũt pceptũ. sed per alia iura, mã pcepti esse dr̃. ¶Secũda [22] ɔclusio ɔ est, si mã de qua agit, consilij sit, & non pcepti. †licet verba pceptiua sint s̃m subiectã mãm, p ɔsilio accipiunt. vt no. Abb. hic. & idẽ Abb. in c. j. col. iij. de vit. & hon. cle. no. p gl. in l. cũ pater. §. mando. in ver. cõsilij. de leg. ij. in c. dilectissimis. in glo. fi. xij. q. j. in c. si quis ingenuus. in ver. faciat. xix. q. ij. cũ si. vt p Mod. hic. Et isto casu bene verũ est, φ verba iproprie ponunt. quia natura cõsilij repugnat, vt pceptũ dicat. ¶Et ex his duabus cõclusionibus in[23] fert φ actus nõ inducat, put verba sonãt. † sed secundũ subiectã [k] materiã.[k] & ab effectu rei denominat. vt not. Bal. in l. ij. in ver. sed iuxta hoc qro. C. cõmo. vbi alle. tex. in l. insulã. ff. de pscrip. ver. & idẽ no. do. Abb. in c. j. col. ij. dum alleg. l. si vno. ff. loca. j. cõmo. facit tex. in l si olei. C. loca. in l. vbi ita donat. ff. de do. cau. mor. ¶Tertia ɔclusio Abb. est, φ in dubio præceptũ, vel cõsilium, s̃m qđ verba sonãt, debet iudicari, vt probat in c. quod præcipit. cũ alijs. s. alle. & tex. in c. integritas. xxxij. q. j. in prin. ibi, pro cõsilio suadeo. non pro imperio præcipio. Et est regula cõis, φ in dubio à proprietate verborũ nõ est recedendũ. l. nõ aliter. de log. iij. l. j. §. sed & his qui [24] naue. in ver. in re igit dubia. ff. de exer. ¶†Dubitat tñ de quibus[l] dã verbis.[l] an de sui natura pceptũ inducãt, & psertim in verbis imperatiuis, de quibus Abb. dicit φ ex se non semper importanc pceptũ, vt in cle. exiui. §. nos itaq;. de ver. si. & idẽ dicũt aliq Doc. hic, per tex. in c. paratus. xxiij. q. j. Sed tñ vr̃ φ immo de sui natura [25] importẽt pceptũ. †quia quod imperat, necesse est fieri. vt dr̃ in d. c. quod percipit. xiiij. q. j. & bo. tex. in d. c. integritas. xxxij. q. j. ibi, dũ dr̃ φ virginitas suaderi, & non imperari põt. ¶Allegata in ɔrium procedunt secũdum quod supra dictum est in secunda conclu. cũ apparet φ materia nõ est præcepti. Et ad supradicta, quæ differentia sit inter præceptum, & consilium, tradit Archid. Flor. in Sum. sua, in prima parte. in tit. xiiij. c. vnico. §. vij. & ibi refert Sanctus Thomas in prima. ij. q. cviij. artic. iij.

ADDITIONES.

a ¶Legis. Veniens ɔ legem, an peccet mortaliter. Fely. hic in prin.

b ¶Syl. Ald. Contrariũ. Vide Ias. in auc. sacra puberũ. col. iij. C. si aduer. ven. ¶Adde φ idem tenet Alex. consi. xxvij lib. ij. Abb. in c. cum contingat. de iureiurã. & vltra Fely. hic, late Alcia. in d. c. cum contingat. nu. 10. & nume. 225. & bene cessante fraudatione proximi, licet And. Tiraq. de legib. connu. glo. ij. num. 18. cogitandum relinquat.

c ¶Syl. Al. Renunciare possit. Idem ponit Ias. in l. ij. pen. col. ff. de lega. j.

d ¶Syl. Aldo. Parendum. Et ideo aliàs inferebatur non esse parendum Cardinali de accedẽdo ad curiam, si vertebatur periculum hæresis in diœcesi, cuius ipse erat administrator. vel si iusta causa ipsum impediebat. ¶Adde φ principi parendum non est, quando ex eius mandato scandalum sequeretur, siue magnum peccatum. vt inquit Abb. in c. quę in ecclesiarum. & ibi Fel. col. xxj. vers. limita quarto & duodecimo. aliàs dixit gl. not. in c. sacerdotes. ij. q. vij. φ à prælato non seruante Canones subditi recedere possunt.

e Syl. Ald. Peccat. Etiam si consuetudo esset nulla. Deci. in auctẽ. si quis in aliquo. colum. vj. in fine. C. de eden.

f ¶Syl. Al. Peccato Vide infra in secunda lectura. in quarta colum.

g Secularis. Hæc sententia Imolæ est contra dicta Apostolorum. j. Pet. ij. Rom. xiiij. & contra Imol. tenet Alciat. in d. c. c. cum contingat. nu. 102.

h ¶Syl. Ald. Non videtur verum. Vide eundem in secunda lectu. colum. iii. & vide Mathesi. in notab. lxxviij.

i ¶Si de consilio. Vide bonum text. ii. q. vii. c. qui desistat. & de maio. & obe. c. i. in fi. Abb. in c. omnis vtriusque sexus. de pœniten. & remis.

k ¶Subiectam materiam. Alexan. consi. cxxix. lib. ii. Deci. in l. quoties idem sermo. ff. de regu. iuris.

l ¶Syl. Al. Verbis. Limitari possunt hæc nisi verba prolata sint à principe, quamuis enim rogationẽ sapiant, inducũt pceptum. glo. in l. i. §. si iussum. ff. quod iussu. tradit idem Dec. in c. clerici. de iudi. in prin. Idem in patre, vt per eundem. s. eo. titu. in c. i. in prima lectu. colum. v.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Concupiſcentia ſonat in malam partem.*
2 *Voluntas in bonam.*
3 *Dictio. &c, an differat ſi breuiatè vel extensè ſcribatur.*
Et comprehendit conſueta.nu.4. Non tamen iuramentum. nu.5. Nec quæ ſint de ſubſtantia contractus. nu.7.
6 *Iuramentum addi non poteſt ab eo qui habet poteſtatem extendendi inſtr̃m.*
8 *Frangens oſtium cauſa libidinis ſi ſequatur furtum, & ſi non teneatur actione furti, teneatur tamen ad damnum.*
9 *Probibito aliquo omnia probibita cenſentur, per quæ ad illud peruenitur. quod declara & limita, vt ibi.nu.11.12.& 13.*
10 *L.Oratio.ff.de ſponſa.non probat illud ad quod communiter allegatur.*
13 *Pœna contrahenti matrimonium non habet locum in ſponſalibus.*
14 *Pœna ſtatuta in electione an habeat locum in poſtulatione.*
15 *C.nullus.de elec.lib.vj.bon habet locum in poſtulatione.*
16 *Poſtulatio non eſt medium ad electionem, ſed via per ſe.*
17 *Generalis prohibitio omnes ſpecies includit.*
18 *Generaliter & regular.ter differunt, & de vtriuſque ſignificatu.*
19 *Lex debet eſſe bona.*
20 *Ius eſt quandoque æquum, & non æquum.*
21 *Obedire recuſans. etiam principi ſeculari, peccat mortaliter.*
22 *Contrauenïens legi peccat.*
23 *Conſuetudo excuſat à peccato, & ab actu prohibito, nume.24*
25 *Statuimus, & decernimus, præceptum important.*
26 *Relatum eſt in referente cum omnibus qualitatibus.*
27 *Notitiã de aliquo qs hr̃e tũc dr̃, qñ notitiã hẽt de effectu, & ꝓprietate illius.*
28 *Teſtes dpponentes de fama debent ſcire quid ſit fama. Et idem dedonentes de conſuetudine. nume.29.*

Secunda lectu.c.Nam concupiſcentiam.

1 ¶†In text.ibi,concupiſcentiã. hoc verbũ in malã partẽ accipit̃, vt not.Hoſti.hic.facit tex.in c.quãto.in fi.de tranſla.pla.& no.Arch. in c.j.col.ij.j.diſt.vbi drĩam facit inter concupiſcentiã,& voluntatẽ.
2 † Concupiſcentia enim in malam partẽ accipit̃,& voluntas in bonã.& ſequit̃ Ant.de Bu.in ꝓœ.s.col.j.
3 ¶†In tex.ibi,&c. hæc dictio ponit̃ hic articulate cũ oĩbus ſyllabis,& eodẽ modo habetur in c.ij.de reg.iur. & in c.fi.de libel.obla. & tali caſu accipit̃, prout verbũ ſonat.ſed qñ breuitate ponit̃, cõprehẽdit aliqua vltra præcedẽtia,& cõpræhẽdit illud ꝙ eſt ſolitũ ſeq.[a] vt not. Abb.ĩ d. c.ij. Sed iſta diſtinctio prima facie nõ ſapit. qa nõ vr̃ differẽtia an abbreuiate,vel extẽſe ponat̃.nã licet abbreuiate ponat̃, virtualiter extenſe legitur.& in caſu noſtro hic, vbi expreſſe ponitur cõprehenditur tñ illud, ꝙ comprehenſum fuiſſet, ſi abbreuiate poſita fuiſſet.vnde drĩa non vr̃ in hoc conſiſtere, an dictio &c.poſita ſit abbreuiate,vel extenſe, in hoc non eſt vis. Sed conſiderandum eſt,an indeterminate ponatur, & ſic aliter nõ declaretur.& tũc veniunt conſueta,[b] & ea que ſunt de natura cõtractus,vel actus, de quo agitur.l.Gallus.§.idem credẽdum. de lib. & poſth.& in l. magis puto.§.ſi pater.de reb.eorum.& in l.ſi ita quis ff.de euic.& in l.periculi.ff.de nau.feno.Si vero dictio, & cæte.[c] breuiter, vel extenſe determinate ponatur, tunc illa includuntur, que exprimũtur ibi,vel per relationem ad aliud.auc.ex cauſa. C.de li.præte l.nam quod.§.qui compulſus.ff.ad Trebel.& in l.is cui.§.qui legatorum.ff.vt in poſ.le.& in l.ſi duo patroni.§. ſi quis iurauerit.ff. de iureiur.& hoc modo intelligendo doctrinam Abb.bene dicit
4 Et notãdum eſt quod quãdo dictio, &c.indeterminate ponitur, licet videatur comprehendere coſueta, nũꝗ tñ includit ꝙ pena apponatur,ſi hoc expreſſum non fuerit.vt notab.Bal.dicit in l.fi. col.j.C.de exec.rei iu.& Alex.ſequitur in conſi.xxviij.viſo.col.iiij. lib.ij.
5 †.Secundo non venit, vt includatur iuramentum, quia requirit formalitatem verborum.vt no.Ant.in ca. pe.de iureiur. & ibi concludit
6 † quod ille,cui data eſt ptãs extendẽdi inſtrumẽtũ, non poteſt addere iuramentum.ꝙ Abb.ibi, col.pe.dicit eſſe notabile.& tradunt hoc Mod.Senenſes in d.l.Gallus.§. idem credẽdum,de lib.& poſth.
7 †Tertio ſub iſta dictione, &c.nõ veniũt illa, que ſunt de ſubſtantia cõtractus.[d] vt no.Bal.in cũ in iure peritus. col.ix.de offi.delega. ¶Primo no. quòd lex prohibitiua extenditur ad ea,que ex illo ſequntur de quo dicendũ eſt, vt dixi & no. Pau.de Ca.conſ.xlvij.nouis.Et adde quod iſta concluſio procedit ſm Bal.hic,quãdo ſequitur ex illo prohibito, vel per illud.ſecus ſi occaſione eius perueniat.& non per illud, alleg.tex.in l.verum.ff.de fur.la.ij.vbi ille, qui fregit oſtium meretricis libidinis, cauſa,non tenetur pro furto comiſſo ab alio, qui per oſtium fractum domum intrauit. Sed contra hoc prima facie facit text. in l.non dubiũ.C.de legi. vbi etiam prohibitum videtur quod ob id ſecutum fuit.Reſpon.poteſt quod tenetur, quando fuit ſecutum ex eo vel propter illud,vt Bal. dicit, quod illud prohibitum erat ordinatum ad hoc.& tunc ſaltem fuit cauſa remota
8 † Secus ſi accidentaliter occurrit,prout loquitur tex.in d.l.vtrum.Et vlterius aduertendum eſt quia licet in caſu.d.l.vtrum,ille, qui fregit oſtium, non teneatur furti, quia non habuit cauſam furandi. l.q iniurie.ff.de fur.in prin. tñ ĩ effectu tenet̃ ad eſtimationẽ dãni.vt no.Bar.ibi.& ſic ẽt ibi verificat̃ ↄcloꝙ ꝓhibitiua ↄſtõ extendit̃ ad ea,q̃ ex ꝓhibitione ſequunt̃.
9 † Sic ẽt qñ aliquid prohibet̃, vñr omnia prohibita,per q̃ ad illud peruenitur. tex. eſt in l. or̃o. ff.de ſpõ.vbi ſi prohibetur matrimonium, etiam ſponſalia prohibita
10 †Et licet ille tex.ad hoc comuniter allegetur, prima facie ↄ̃rium probare videtur, videlicet quod prohibitio facta in matrimonio non habeat locum in ſponſalibus. quia per viam extenſionis ibi illud ſtatuitur.[e] vt colligitur ibi,dũ tex.dicit,vt ſuppleatur quod orationi deeſt. ergo datur intelligi quod prius non eſſent,quia non fuiſſet opus ſupplemento, & iſto modo arguendi vtitur Bar.in auc.quas actiones.C.de ſac.ſan.eccl.dum alle. l.ſi furioſi.C.de nup.& illum tex.in l.or̃o,ita declarat Bal.ĩ l.j.C.ſi rect. prouin.Sed tamen reſponderi poteſt quod ſupplementum ibi, conſideratur reſpectu verborum.quod patet, vt videt̃ ꝙ oratio non erat locuta de ſponſalibus, & ſuppleatur reſpectu verborũ litere,& non quo ad mentem,que vtrique erat etiam in ſponſalibus.Et ad regulam d.l.oratio notãdum eſt.
11 †quia primo limitatur quando prohibitio eſt perpetua.ſecus ſi ad tempus. quia tũc prohibito matrimonio,non ſunt prohibita ſponſalia l. ſi quis officium.ff.de ritu nup. & ita concludit Io.An. poſt Dy. in regula, cum quid prohibetur.de reg.in vj.& facit tex. in l. ſolet.§. fi.ff. de his qui notan.infa.de quo tamen dicendum eſt, vt not.in l.j.C.ſi rector.prouin.
12 †Secundo dicta regula locum habet, quãdo finis abſolute prohibetur.ſecus ſi tãtum modus prohibitus ſit. vt no. dicit Bal.per illũ tex.in c.innotuit,de elec.col.j.ver.not. prohibito aliquo.
13 ¶†Tertio illa regula non procedit reſpectu pene. quia pena impoſita contrahenti matrimonium non habet locum in ſponſalibus,[f] vt per glo.no.in cle.j.in verbo, contrahere. de conſan.& affi. De hoc tamen videtur gl. in contrarium in c.j.in glo. ſi.de poſtu.præla.& Abb.ibi,qui dicit quod vbicunque duo ita ſe habent, quod de uno peruenitur ad aliud etiam in materia pœnali,ſtatutum in vno habet locum in alio.
14 †Et ideo pena ibi ſtatuta in electione habet locum ĩ poſtulatione,per quam ad electionem peruenitur electiue.Aliter tamen in hoc loquitur. do.Abb. in c.ij.de teſta.vbi concludit
15 †quod diſpoſitio c. nullus. de elec. in vj.non habet locum in poſtulatione. & hoc verius videtur,
16 †quia poſtulatio non eſt medium ad electionẽ, ſed eſt via per ſe.vt no. Iun.in c.j.in fi.de poſt.præla.& gl.in d.c.j.poteſt habere locũ quãdo poſtulatio & electio eſſent equiparata in illa materia. qa tũc ſtatutum in vno haberet locum in alio,c.ſi poſtquã.in fi.cũ gl.de elec.in vj.cum ſimilibus,vt dixi[g] in c.tranſlato
17 ¶†Scd̃o no. ꝙ ſub generali prohibitione omnes ſpecies cõpræhendunt̃,& quidem ꝓprie.vt no.Bal.ĩ l.ij.C.de iure aureo.annu.& not.differẽtiã eſſe, an aliqd cõſtituat̃ generaliter,vel regulariter
18 †nã ꝙ regulariter ſit hẽt plerunq; exceptionẽ,[h] vt inqt gl.ĩ rub.de reg. iur.in vj.& no. Abb.poſt Car.ĩ c. qm̃ ĩ prin.vt lĩ.n cõte. facit tex.ĩ l.regulariter.ff. de pe.here.& ĩ l.regula.ff.de iur.& fac.igno.& in c. pen.de re iud. cũ cõcor.& tradit Io.an.ĩ rub.de reg.iur.Secꝰ ſi gñaliter aliqd diſponat̃,qa oĩa ſine aliqua exceptione ĩcludunt̃. cũ plꝰ ſit aliquid gñalr̃.fieri, q̃ regl̃r,[i] vt ꝓbari vr̃ ĩ c.venerabilẽ.de elec.ibi, rl̃r & gñaliter.& Abb.ibi ad h̃ põderauit ſtricte.& idẽ Abb.in d.c.qm̃. in prin.& Moder.ibi,ſequũtur. Sed tñ aduertendũ eſt quòd iſta diffe-

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Sequi. Adde Bal.in cõſ.ccclxviij.lib.iij.Ro.in co[illegible] Deci. conſ.lxvij.col.ij.& dicit Imol.in conſ.lxxxvj.ꝙ ſi quis in actis iurauit &c. dicit̃ ſolenniter iuraſſe.& quid ſi minor in ↄ̃ctu iurauit &c. Bal.cõſ.133.co ij.lib.iij.

b ¶Conſueta. Non tñ quæ nouã diſpoſitionẽ inducat.adde Sozin.conſ.xciiij. lib.j. conſ.cj.lib.iii.Corn.conſ.cxxxvii.lib.iiii.Lauren.Calca. conſ.xlvii.& conſ.lxx. Aymo.Crauet.conſi.xxxiiii.& conſi. lxxv. & quarta deciſio. conſi.ccccxlix. vbi tenet ꝙ nec venit conſtitutum.

c Hie.Gigas. Dictio, &c. De hac dictione, &c. vide late per Sozi, in l.Gallus.§.idẽ credendum.in ii.col.ff.de lib.& poſth.& vide late per Fel. in c.cũ P. tabellio. in ii.col.verſ.ſexto quærit̃.ĩ.de fid.inſtr.& Oldra.in conſ.cxxxviii.in fin. & de hac dictione,&c.vide ẽt quæ late ſcribit Iaſ.in d.l.Gallus.§.idem credendum. in ii. col.& Cardi.in conſ.cxxxiii,in j.col.Corne.in conſ.ccxxv.inci.antequam. & in conſ.cccxxvi.incip.videt̃.in iii.vol. Et de effectu huius dictionis,&c. vltra alios plene per Andream Tiraquel.in trac.de iure conſtit.poſ.par.iii. limitatio.xxxi. nume.2.3.& 10.

d ¶Sy.Ald. Contractus Adde ꝙ ſimiliter non venit conſtitutum, vide Deci.in cõſ. ccxlix.col.iiii,in fin.contrarium vide per Pau.de Ca.in conſ.x.ſi vera. in antiq. & vide Cor.conſi.cxxxvii.col.ij.lib.iiii.omnino Sozi. conſ.cj. in iii.limita. & ꝙ non veniant ea quæ ſunt de ſubſtantia ↄ̃ctus, vide Iaſo. in l. ſi duo patroni. §. ſi quis iurauerit.colum.ſi.de iureiur.

e ¶Syl.Ald. Statuitur. Idem dixit in c.iurauit.in iii.col.de proba. in l.generaliter. §.cum autem,in ii.not.C.de inſti.& ſubſti.in l.ij.in fi.ff.de iuriſdi.om.iud.

f ¶Syl.Al. Sponſalibus, Adde Iaſ.in l.cum quidã.in iii.col.in fi.ff.de lib.& poſth, in l.fi.col.ii.ff.de in ius voc.in l.ii.col.fi.ff.de iuriſdi. om.iudi.

g ¶Vt dixi. Idem Deci.in c.i.in fi.ĩ.de poſtula.præla.

h ¶Syl.Ald. Exceptionem. Vide Deci.in l.i.ff.de reg.iur.in prin.

i ¶S.Al. Regulariter. Vide Dec.in l.i.col.iiii.ff.de reg.iur.in l.oĩa.in pn.ff.ſi cer.pe.

differentia nō vr̄ vera. quia rl̄a cōstituit̄ ex oratione vl̄i, vel indefinita, q̄ gn̄alis dr̄. vt p gl. in rub. de reg. iur. in vj. & ī rub. ff. c. ergo rl̄ariter vr̄ significare, gn̄aliter, vl̄ vl̄iter. fm̄ qd̄ verba rl̄e loquunt̄. & pbat̄ in d. c. qm̄. vbi dr̄ q rl̄r testes ante lit. conte. nō recipiunt̄. & talis rl̄a ēt hr̄ gn̄aliter in rub. vt lit. nō cōte. ergo p eo ponunt̄. & facit tex. in l. oblone gn̄ali. de pig. vbi gn̄alis obligatio modificat̄. & al's nō eēt dr̄a, an lex gn̄aliter, vel vl̄r loqueret̄. ɔ̄ no. p Bar. in l. gn̄ali. §. vxori. ff. de vsufr. leg. & no. Alexā. in cōs. cxviij. in casu. 19 lib. v. ¶ † Tertio no. fm̄ And. Sic. h̄, q lex dēt eē bona. sed istud notabile nō pbat̄ hic. quia simplr̄ dr̄ q bona est lex, q̄ malū phibet. nā nō sequit̄, est bona. ergo dēt eē bona. sicut nō sequit̄, lex mala est, q̄ malū pmittit. ergo dēt eē mala. in se dictū verū est. quia lex 20 dēt eē bona, & iusta. iiij. dist. c. erit aūt lex. † Notādū tn̄ est q q̄nq; ius est æquum, vt hic. & in l. j. §. j. ff. de iusti. & iur. & q̄nq; bonū. & nō æquū. vt p gl. & Bar. in d. l. j. & no. Bal. in rub. s. de cōstit. in prin. ¶ Vltimo fm̄ Abb. colligit̄, iuncta gl. q veniēs ɔ̄ phibitionē legis peccat. in quo Abb. late insistit. & alia plura dixi. col. ij. j. lectu. ver. 21 circa ea, q̄ do. Abb. & vlterius. † Primo adde q ēt nō obediēs principi seculari mortal'r peccat. vt no. Abb. in c. ij. in fi. de ma. & obe. ¶ Nec ob. q iudex nec princeps secularis nō vr̄ hr̄e ptātē ligandi aīam ad peccatū, cū aīa tanq̄ spūalis subijciat̄ ecclesiastico, vt dicebat Imo. quē al's allegaui in c. ij. de maio. & obe. quia pōt rn̄deri q nō obediēs principi seculari, incurrit peccatū p p cōstitutionē eccl̄ie, q̄ asserit obediendū esse principibus secularib. c. ij. & c. solitæ. in prin. ibi, siue regi, siue ducibus. de maio. & obe. xj. q. iij. c. 22 resistit. & c. Iulianus. ¶ Secūdo adde q † ɔ̄ueniēs cōstōni peccatū incurrit, ēt si alia gn̄alis pœna cōstituta sit. vt not. Domi. in c. ppetue. p illum tex. & in c. cōmissa. de elec. ī vj. cū si. & tradūt Mod. h̄. al's dixi. ¶ Sed in ɔ̄rū facit q notab. scribit Matthes. notab. lxxviij. no. doctrinā mirabilē. vbi inquit q si in rl̄a ɔ̄tinent̄ aliqua faciēda à religiosis, & certa pœna apponat̄. puta ieiunij duorū vel trium dierū, ɔ̄facientes nō incurrūt peccatū. quia intētio cōditoris fuit limitare, pbōnē tm̄ ad illā pœnā expressam. alle. Hosti. & Io. and. in c. relatū. ne cler. vel mon. ¶ Et istud dictū cōfirmat̄. quia vnius inclusio alterius est exclusio. c. nōne. de psump. l. cū ptor. de iudi. vn̄ apponēdo spālē pœnā ieiunij vr̄ alias pœnas excludere. & facit quod no. Cy. in l. non dubium. C. de leg. Bar. & Doct. in l. prætor. in prin. de ope. nou. nun. ¶ Et tenēdo istud dictū Matthesi. nō ob. tex. in d. c. ppetue. & c. cōmissa. quia ibi vtraq; pœna exprimit̄. vt colligit̄ ibi, dū dr̄ pter diuinā, quā incurrit offensam. vnde non mirū, si vtraq; pœna locū hēt. secus vr̄ q̄n pœna limitata fuit ad vnā, put loquit̄ Matthesi. sed tn̄ defendēdo q Domi. & Doc. dn̄t, a cōsiderandū [a] est. q licet cōditor rl̄æ apponendo spālē pēnā, ipse nō videat̄ de alia pœna cogitare. tn̄ exclusa nō vr̄ pœna, quæ ex alio fonte pueniat. & iō distingui pōt q aut spālis pœna imponit̄ in mā, q̄ al's erat phibita, vt vltra spālē pœnā hēat locū ēt pœna gn̄alis, q̄ est vt faciēs ɔ̄ phibitionē peccat. nam tali casu illa spālis pœna iposita vr̄ vt ɔ̄faciens solus grauet̄, & indnctū ad vnū finē nō dēt operari ɔ̄rīū. l. legata inutiliter. de lega. j. aut illa pœna specialis apponit̄ in mā prius nō prohibita. & tūc nō solū illa pœna expressa itelligit̄ hr̄e locū. & isto casu loquit̄ Matthes. & ista distō 23 colligit̄ ex his quę Doc. tradūt in d. l. ptor. de ope. no. nun. ¶ † Tertio adde q licet vt al's dixi, ɔ̄faciens prohibitioni excuset̄ a pacto b rōne cōsuetudinis. [b] vt not. Dom. post Io. and. ic. fi. de cog. spi. † & 24 sic ratione ɔ̄suetudinis quis excusat̄ actu phibito. [c] & ad idē facit c gl. in c. cū venerabilis. in gl. j. in fi. & Abb. ibi, de cōsue. & qd̄ not. Bar. in l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonē. ff. de edil. edic. Pet. de ancha. in cōs. l. cōsuetudo. circa fi. facit quod no. Io. and. & Ant. in c. ij. de fide instr. vbi tenēt q cōsuetudo excuset à pœna. In ɔ̄rium tn̄ al's allegaui glo. in c. deniq;. iiij. di. quæ in effectu vult, q cōsuetudo nō excuset à peccato. Et rn̄dendo dixi q consuetudo non excusat ɔ̄ ius nāle, vel diuinū. al's secus. Et adde gl. in ver. flagitio xxij. q. vij. & facit tex. in c. nō satis. de simon. & in c. inter dilectos. de excel. pla. Et vlterius aduertēdū est, quia sicut in talibus casib. nō excusat̄ quis ɔ̄ ius diuinū, vel nāle à peccato, pariter nō videt̄ excusari in foro cōtētioso, & in pœna tēporali, vt pbat̄ in iurib' pallega. & iō nō verificat̄ gl. in d. l. denique. q̄ drīam facit inter pœnā eternā & tēporalē. ¶ Quarto aduertendū est ad drīam, quā Abb. facit in verbis cōibus, pōderando mām. talis distō ēt vr̄ hr̄e locū, q̄n essent verba pceptiua. quia in effectu subiecta materia 25 attēdit̄. ¶ † Et ēt cōsiderandū est, quia verba ista cōia, statuimus, & decernimus, in effectu vn̄r pceptū importare, maxime si pœna apponat̄. facit tex. in cle. ij. in fin. de reb. eccle. non alie. & in c. quanto. de vsu. & in l. decernimus. C. de sac. san. eccl. ¶ Quinto, & vltimo dū Abb. concludit, q in religiosis eorū professio tantum respicit tria substātialia, & nō alia singula exēpla, quæ in regula cōtinentur. ¶ Et aduertendum, quia ista cōclusio vr̄ ɔ̄ istum text. 26 vbi vno prohibito, vn̄r prohibita quæ sequuntur ex illo. † & quia d relatum est in referente [d] cum omnibus qualitatibus eius. vt no. Bar. in l. j. ff. de recepta. ergo professio, q̄ refert̄ ad rl̄am, vr̄ referri ad singula. Sed rn̄deri pōt ad primum, q alia capitula regulæ nō sequunt̄ ex illis tribus substātialibus, sed parata sunt.. & ita tollit̄ primū argm̄. Secūdo non ob. q vr̄ facta relatio ad oīa, q̄ in regula cōtinent̄. quia hoc negari pōt, per ea q̄ no. Bar. in l. si cui. la ij. §. si à filio. de leg. j. Preterea dato q ad oīa eēt facta relatio, nō tn̄ intelligit̄ æqualiter, sed aliter, & aliter, fm̄ quod regula loquitur. vt pbat̄ in d. cle. exiui. ¶ In glo. hoc. n. not. q apostolus sciebat per experientiam facti, quid esset concupiscētia. sed eius proprietatem 27 ignorabat. & isto respectu dicebatur nescire. ¶ † Ex quo notandū est, fm̄ Anto. & Imo. hic, q proprie quis dicitur hr̄e notitiā de aliquo, q̄n notitiā hēt de effectu, & proprietate eius. quod notandū e est ɔ̄ testes, qui deponunt de fama. [e] † quia debent scire proprie- 28 tatē famæ, & effectus eius. Et ideo testis qui deponit de mala f fama, si interrogatur quid sit mala fama, & nesciat, nō pbat. [f] vt no. Bal. in l. j. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Alex. in cōs. cl. in cā & lite. col. vj. lib. v. & idē Bar. dicit de mutuo in l. j. ff. si cer. pet. cū si. vt tradit ibi Alex. & idē Alex. in cons. xlv. visis. col. j. lib. ij. vbi Alexan. 29 † hoc idem dicit in consuetudine, de qua testes deponunt. & facit glo. not. in c. concertationi. de app. in vj. in ver. sciuit. & illam pro notabili alle. Alexā. in cons. cxiiij. ponderatis his. col. ij. lib. j. q vbi g requiritur scientia, debet haberi cum qualitatibus [g] eius. & idem Roma. in cons. cccxliij. expositio. circa fin. & tradunt Moder. in c. quo ad consultationem. colum. fi. de re iudic.

ADDITIONES.

a ¶Considerandum. Idem Deci. j̄. de testi. in c. in nomine.

b ¶Consuetudinis. Roma. in singu. xix. an consuetudo. Pet. Gerar. sing. lxxxiij. Anchara. consi. xlvj. & consi. cclxxxiiij. Alexand. consi. viij. libro sexto. & Aymo Crauet. cons. xxlv nume. 12.

c ¶S Al. Frohibito. Quinimmo & consuetudo reprobata excusat. Ro. sing. xix. an consuetudo, & consuetudo excusat, licet de re aliàs prohibita, si est introducta sub specie permissa. Deci. inn l. ij. in quarto notab. in fi. C. de incti. & substi.

d ¶Referente. Deci. in cons. xlvij. cons. ccxcj. & l. & l. vnica. C. de errore calcu. Bal. consi. cccxxxviij. lib. ij. Areti. consi. clv. limitat. Are. in consi. xxj. col. ii. Curtius seni. consi. xlix.

e ¶De fama. Decis. Tholos. ccclxxx.

f ¶Syl. Al. Probat. Adde quæ late posui in l. i. ff. si certum peta. & ibi Deci. in glos. io verbo, vatios. vbi omnes.

g ¶Qualitatibus. Alexan. consi. cxiiii. lib. i. vnde non nocet ratificatio, nisi lectus sit tenor. Oldra. q. cccxxix. Bal. consi. clxxvii. lib. ii. Pau. cons. cccclxv. lib. ii. & cōs. ccclxxxii. lib. ii. Corn. consi. clxv. lib. ii.

SVMMARIVM.

1 *Iudex non debet iudicare secundum suam prudentiam. sed secundnm leges.*
2 *Iudex æquitate vti debet, & qua.*
3 *Prudentia hoc verbum quando importet liberam voluntatem, vel arbitrium boni viri. & quid in commissione. nu. 4.*
5 *Conus vir, pro iudice intelligitur.*
6 *Sanctorum patrum dicta an seruari debeant de iure, & quando auctoritati papæ præponantur, vel non. nume. 8.*
7 *Sanctis non fuit data potestas legis condendæ.*
9 *Doctores ecclesiæ si varient quibus magis standum sit.*
10 *Medico chirurgo potius standum est quàm physico de vulnere.*
11 *Doctoribus canonum, an Thologis magis standum sit.*
12 *Episcopus si eligendus sit, quis præferatur theologus an canonista.*

1 DE innitaris. ¶ † Primo not. q iudex non dēt fm̄ suā prudētiā iudicare, sed fm̄ decreta canonū. & fm̄ leges. vt Abb. h̄ dicit. facit tex. in c. relatū. xxxvij. dist. & xxv. q. ij. in c. instōnis. Et sic reprobat̄ h̄ singularis prudentia iudicis. quia canonib' & iuri aduersat̄. al's vero bn̄ dēt iudex iudicare, put sibi iustū vr̄. §. j. ī auc. iusiur. quod pstatur 2 ab his. & ibi vr̄ q dēt sequi æquitatē. ad idē tex. iiij. q. iiij. in c. j. tibi, iudices aūt æquitate vti debēt. & in l. q si ephesi. ff. de eo q cer. lo. a Et hoc intelligit̄ de æquitate informata à iure. [a] vt not. Abb. p illū tex. in c. ex parte. el. ij. j. de off. delega. in iij. not. Vel in subsidiū, q̄n ius scriptum non teperitur. vt dicit tex. in c. fi. j. de trāsac. facit tex. in l. ij. §. itē Varus. in fi. ff. de aqua plu. arcen. † Secundo no. q ver- 3 b bum, prudentiæ tuæ, importat liberam voluntatem. [b] fm̄ Anto. de But. prout Abb. refert. ipse tn̄ tenet ɔ̄rium. quia hic talia verba ponuntur improprie, vt per gl. hic. & idē dicunt Imo. & Mod. hic. ¶ Sed

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. A iure. Aliter Deci. in c. ex parte. in iii. notab. de offi. delega. & in l. si tibi. in v. notab. ff. si certum petatur.

¶Adde Bald. in rubr. C. de consti. pecu. & consi. xcvii. lib. ii. fm̄ veterem. aliàs cōs. cj. lib. iii. secundum nouam impressionem.

b ¶Syl. Ald. Voluntatem. Adde Fel. in c. i. s. eo. col. xxxv. Alexan. in l. si sic. ff. de legatis primo. vbi multum eleganter discutit. & respondet ad istum text. & vide infra in secunda lectu. in principio.

¶ Sed aduertẽdum est, quia primo Ant. de But. nõ vr̃ hic accipere prudentiam pro volũtate simplici, prout Abb. refert, sed dicit ꝙ ista verba, facit ſm prudentiã tuam, intelliguntur, de prudẽtia nõ regulata à iure. sed per hoc nõ infert ꝙ pro voluntate simplici accipiantur, & vere hic pro voluntate simplici non accipiunt, q̃a pro libito volũtatis iste nõ mouebatur. sed ex singulari eius prudentia, credens se facere ꝙ iustum esset. Sed talis prudentia in iudice nõ attendit, ex quo canones ꝯdicũt, & istud est, quod voluit dicere tex. hic. ¶ † Secũdo dũ Abb. cõcludit ꝙ cõmissio facta prudentiæ tuæ arbitrio boni viri facta videatur, [a] idem tenẽt Imo. h̃, & Mod. ꝯ Ant. de Bu. per rõnes, quas Abb. inducit. & idem Abb. in c. j. de sequest. poss. & fruc. col. ij. Sed tñ prima facie opin. Ant. de But. probabilis vr̃, quia rõ, quã Abb. potissime adducit vr̃ procedere in prudentia, quæ absolute cõsideret. secus vr̃ qñ prudẽtiæ tuæ aliquid cõmittitur, quia tua singularis prudentia vr̃ cõsiderari, prout verba sonant. Et licet talis prudentia h̃ reprobet in iudice, qui ſm iura debet iudicare, non sic vr̃ in cõmissione, quę a voluntate partium, vel superioris regulat. & istud vr̃ de vi verborum. Nihilominus ꝑ verisimilẽ voluntatẽ superioris, vel partiũ, quæ cogitauerũt de isto tanquã de bono viro, qui deberet facere ꝙ iustum esset, cõcludendũ est prout cõiter Doct. dicunt, ꝙ arbitrio boni viri cõmissio facta intelligat. quo casu arbitriũ boni viri à iure, & statutis loci deberet regulari, sicut in iudice h̃ dr̃, † quia bonus vir pro iudice intelligitur. l. vir bonus. ff. iu. sol. l. continuus. §. cum ita de verb. ob. & ita tradit Alex. in cõsi. v. puto col. j. lib. iiij. Et ad prædicta faciunt quæ dixi in c. j. §. eod. Non obst. [b] ꝙ hic illa verba prudentię tuæ non accipiuntur pro arbitrio boni viri, quia ex modo loquendi hic apparet de mente superioris ꝙ nõ possint intelligi pro arbitrio boni viri, prout in simili dixi in c. j. §. eo. de illis verbis, suo sensu. Vel dicamus ꝙ qñ prudentia alicuius reprobatur, non accipitur pro arbitrio boni viri, vt hic. secus si approbetur, prout est, qñ prudentiæ tuæ aliquid cõmittitur, vt. §. dictum est. † Tertio not. ꝙ dicta sanctorum patrum seruari debẽt [c] ad idẽ text. xx. dist. in c. j. in fi. & idem not. Abb. per illum tex. in c. cum ab apostolica. in iij. not. de his, q̃ fiunt à præla. sine consen. cap. vt tradunt Mod. hic, & idem Abb. in c. cum causam. in v. not. de elec. in cap. j. de offic. deleg. Et ad hoc est gl. in §. cogitatio. in ver. eloquiorum. in auct. vt iudi. sine quoquo suffra. quæ dicit quod scripturæ diuinæ possunt allegari ad decisionem causarum. ¶ Sed aduertẽdum est, quia ista conclusio, quam pro regula ponunt Mod. hic, non vr̃ vera. Nã solũ hoc vr̃ ꝓcedere in casib. in quibus hoc expressum reperitur. [d] vt hic cũ similibus. §. alle. nam in talibus casibus de dictis sanctorum patrum est facta lex vel decretalis, cui standum est, propter auctoritatem summi pontificis, aliàs ergo secus videtur. Et ita de auctoritatibus aliorum auctorũ [e] dicunt Ia. Bu. & Pau. de Ca. in l. j. ff. si cer. pet. Et in ꝓposito de dictis Salomonis prout tex. hic loquit. hoc specialiter do. Abb. tradit in c. j. de præsumpt. in princ. dum inquit ꝙ ibi statur dicto Salomonis, quia à summo pontifice approbatur. aliàs secus. quia Salomon nõ habuit potestatem legis condendæ. & ista rõ vr̃ habere locũ in omnibus dictis sanctorũ. Et Abb. hic expresse circa fin. hoc dicit, dicens ꝙ præualet constitutio Papę dictis sanctorum, † quia sanctis non fuit data auctoritas legis cõdendę. & idem Abb. in c. qualiter. el. ij. in prin. de accu. & no. gl. xx. dist. in summa. Nam ex ista ratione absolute infertur ꝙ dicta sanctorum non habeant auctoritatem legis. & ista opinio de iure verior vr̃. † In vno tamẽ casu sanctorum auctoritati Papæ præponuntur, videlicet quãdo sunt munita autoritate noui, vel veteris testamenti, vt dixit gl. not. in c. de libellis. xx. dist. in ver. illorũ Abb. hic, & in d. c. qualiter. Ro. in sing. ccccclxxxvij. dicas. & Mod. hic, & ratio videtur, quia papa ꝯ nouũ vel vetus testamentum disponere non potest. xxv. q. j. in c. sunt q̃dam. Ex quo duo inferuntur. Primum est, quod tali casu non statur dictis sanctorum propter se. sed propter auctoritatem veteris testamenti, & non bene verificatur ꝙ dictum sancti præferat, auctoritati summi pontificis, & ideo ista limitatio nõ bene cadit. Secundo infertur quod in casibus, in quibus papa potest ex causa derogare iuri diuino, iuxta no. in c. quæ in ecclesiarũ. j. co. tunc constitutio papæ, & auctoritas, eius præualeret, à cessante ratione. argu. c. cum cessante. de appel. in l. adigere. §. quãuis. de iure patrona. ¶ † Vltimo notãdũ est, quod si doctores ecclesię [f] vario modo loquantur, illi potius credendũ est, qui in professione, de qua agitur magis peritus sit, vt no. voluit glo. ij. in cap. vt veterum. ix. distin. & Do. ibi, & Moder. inferunt † quod de vulnere, an sit mortale, videtur potius credendum chirurgo, quàm phisico. & idem in examine doctoris dicunt Moder. hic ꝙ præualebunt voces illorum, qui peritiores sunt, & magis profitentur facultatem, in qua quis debet approbari. Et pari ratione inferri potest, quòd si Barto. & Ioan. andr. dissentirent in materia legali Barto. & in materia iuris canonici, potius Io. and. credẽdũ esset. & sic de similib. & no. Domi. in cons. cxiiij. si ꝓcurator. in pe. col. ¶ Et ad h̃ bene applicatur quæstio, de qua sepenumero dubitari contingit, an magis sit standum doctoribus canonum, quàm theologis. [g] † Et breuiter concludo ꝙ circa interpretationem iuris diuini quo ad opera Christi. quatenus interpretatio tendit ad spiritualitatẽ, & ad cognitionem veræ fidei contra hęreticos, & iudæos, magis credẽdum est theologis. Sed quatenus interpretatio iuris diuini respicit moralẽ philosophiam, recurrendũ est ad doctores iuris canonici, putã in matrimonio, in voto, in decimis, in vsuris, vt late tradit Pet. de ancha. in dispu. inci. antiquis, & modernis temporibus. refert & sequitur Io. de ana. ĩ c. in ciuitate. in iiij. char. de vsur. Alex. in cons. j. circa prin. col. v. & vj. lib. ij. Et ad hoc bene facit qđ voluit Hosti. in c. j. de consan. & affi. quem Abb. post alios sequit, vbi concludit † ꝙ si eligendus sit episcopus in loco vbi plures sint hæretici, theologus debet præferri. [h] Si vero causarum ventilatio ibi frequens sit, canonista præferendus erit.

ADDITIONES.

- a ¶ Syl. Ald. Videatur. Vide Ias. in l. sic. in ij. col. ff. de leg. j.
- b ¶ Ald. Non obstat. Hæc fuit responsio Alexan. in l. si sic. ff. de lega. j.
- c ¶ Hie. Gigas. Seruari debent. Adde not. per do. Fely. hic, & in c. ij. in pen. col. ver. de libris aucto. & in antepen. col. vers. auctoritates, diuinæ scripturę. de rescrip. & per Alexan. in l. j. colum. viij. versic. circa tertiam partem. ff. si certum peta. Et auctoritates diuinæ scripturæ allegari possunt in causis, vel vsuræ. C. de vsur.
- d ¶ Reperitur Idem Deci. ĩ. de offi. delega.
- e Syl. Aldo. Auctorum. Idem Ias. in l. illam. in ij. not. C. de colla. in l. j. colum. vij. ff. si certum petatur.
- f ¶ Syl. Ald. Ecclesiæ. Vide Decium in c. proposuisti. in vltimo notab. de proba. & an credatur illis sine iuramento. Ias. in repeti. l. admonendi. colum. lxxxvj. ff. de iureiurando.
- g ¶ Hie. Gig. Theologis. Adde ꝙ Doctor Theologiæ ratione subiecti alijs est dignior. vt not. Docto. in c. clerici. de iudic. vbi Deci. & ponit idem Deci. in rubr. ff. si certum petatur. in ij. colum. Et vide eundem in l. cum quid. in iij. columna. in versic. secunda regula. eodem tit. vbi ponit quando & quibus casibus doctor Theologiæ Canonistam præcedat. de quo vide etiam per eundem in d. c. clerici. in iiij. v. & vj. colum.
- h ¶ Preferri. Hosti sequitur glo. prag. titu. de collatio. §. insuper. versic. habeant. At Ant. par. iij. titu. xxj. c. ij. §. vij. censet cęteris partibus præferendum theologum. Quidam censent simpliciter præferendum theologum.

SVMMARIVM.

1. *Citatio ad audiendam voluntatem non sufficit in probatione sententiæ. Sententia lata citata parte ad audiendam voluntatem non valet.*
2. *Iudex non iudicat secundum suam prudentiam.*
3. *Conscientia iudicis scrupulosa reprobatur.*
4. *Prudentia importat liberam voluntatem, & aliquando simplicem scientiam, & voluntatem. nume. 5. proprie tamen accipitur pro voluntate regulata ex maturo consilio. ibi. nu. 6.*
7. *Sanctorum patrum dicta, an seruanda sint, & an allegari possint, & an habeant auctoritatem iuris. nu. 8. & si in eorum dictis sit diuersitas, vtri magis credatur. nume. 9.*

Secunda lectu. c. Ne innitaris.

Primo Not. ſm Abb. iudicem non debere iudicare ſm voluntatẽ eius. † & ideo qñ fert s̃nia, si citatio facta sit ad audiendũ voluntatẽ iudicis, non valet. [a] vt tenet Rot. in xvij. deci. retento eodẽ themate. de re iudi. in nouis. Mathesi. in nota. & Io. de ana. post Imol. in c. ad petitionem, co[illegible]cu. debet enim exprimi ad audiendam sententiam, vt no. Domi. in c. ij. in v. not. de dolo. & contu. in vj. & per gl. in clem. sępe, in verbo ad id, de verb. sig. cum si. vt tradunt Mod. ibi. & in c. cõsuluit. de offic. delega. † Similiter nõ debet iudex iudicare ſm suam prudentiã, vt hic dicitur. & sic reprobatur singularis prudentia iudicis quæ canonibus aduersatur, declarando, vt dixi. † Et adde ꝙ ẽt scrupulosa conscientia iudicis reprobat, quia debet secundũ iura, & iudicium rationis cõfirmari, vt no. Abb. in c. si quæstionis. in prin. de simo. & idem Bal. in l. ij. colũ. fi. C. de senex breui. reci. abb. in cap. constitutus. in secũdo nota. de app. cum simi. vt dixi ibi. ¶ Secundo. secũdo ant. de But. † quòd verbum prudentię tuæ, importat liberam voluntatẽ, aliter tñ abb. dicit hic, de quo concludẽdum est, vt aliàs dixi. † Et adde ꝙ pro opi. anto. de But. facit quod prudentia quandoque accipitur pro simplici scientia, & voluntate. l. qui ędes. ff. de incen. rui. nau. ibi, si modo sciens prudens, & facit tex. in cap. fin. de despon. impube. † Sed pro opin. abb facit, quia prudentia proprie accipitur pro voluntate regulata, & maturo consilio. c. statutũ. §. notarium de rescri. in vj. ibi prudenter refrenet in proœ. ff. in prin. ibi prudentia nostra, & in ꝓœ. insti. in §. cũ sacratissimas. ibi, veteris prudẽtię, & in ver. fi. ibi, ibi viri prudẽtes nobis

ADDITIO.

- a ¶ Syl. Al. Non valet. Et idem tradit Maria. Sozi. in trac. de cita. articu. xx. q. xviij. Deci. in c. consuluit. colum. v. in fi. de offi. delega.

nobis obtulerunt. Et iō dr̄ ꝙ oporteat epm̄ esse prudentē. xxxvj. dist. in prin. & c. qui reliquistis. ead. distinc. vbi dicitur. Estote prudentes sicut serpentes. ¶Tertio not. secundum Abba. quòd dicta † sanctorum patrum seruari debent pro lege. text. tamen hic loquitur de decretis patrum simpliciter, & nō de dictis sanctorū. & isto modo ēt loquit̄ text. ī l. abolitionē. C. de adul. ibi, patrū decretis. Docto. tñ cōiter dñt ꝙ dicta sanctorū pñt allegari in decisionibus cārum. Sed ego als dixi, hoc nō esse verū, nisi in casibus in quibus hoc expressum reperit̄, in quibus de dictis sanctorum est facta cōstitutio ecclesiastica. vt de dictis Salomonis not. Abb. in c. j. de p̄sumpt. Et in simili de dictis poetarū not. Pau. de Ca. in l. j. ff. si cer. pet. Sed nunc addatis ꝙ in dictis sanctorū hoc expressum reperitur generaliter. †ꝙ habeāt auctoritatē iuris. vt probat̄ in c. j. in fi. xx. di. vbi expresse dr̄ ꝙ in causis diffiniendis dicta sanctorū secūdū obtinēt locū, videlicet, post summos pontifices. & sic inducunt̄ quatenus canonibus nō ꝯdicunt. & in c. cū apostolica. vbi Abb. in tertio not. de his quæ fi. à ma. par. capi. ¶†Notādū tñ est, qñ in dictis sanctorū esset diuersitas, quia vario modo sentirent. tunc quis pōt eligere opinionē quā velit. vt no. Io. An. hic. & Bal. in l. captatorias. col. pen. vers. & scias. C. de testa. milit. cū si. vt tradunt Mod. hic. & Alex. in cons. v. lib. ij. & Io. de ana. in c. j. de hære. Et hoc intelligendum videtur, nisi opi. alterius esset communiter approbata. quia ab illa non esset recedendum, per ea, quæ dicta sunt in c. j. §. eod.

SVMMARIVM.

1. *Consuetudo ꝙ canonici non residentes percipiant fructus, valet.*
   Secus in distributionibus quotidianis. ibi. nu. 2. Nisi essemus in casu quo dubium esset de iure, an deberentur. nu. 3.
4. *Statutum episcopi contra ius licet non valeat. tamen ex consuetudine potest interpretari contra ius.*
5. *Statutum contra consuetudinem de non residendo non valet.*
6. *Residere beneficiati tenentur.*
7. *Statutum per quod fit reditus ad ius commune, reputatur fauorabile.*
8. *Consuetudo tollitur à statuto, sed an tollatur futura. nu. 9.*
10. *Bona capituli annecti possunt præbendis quæ tenues sunt.*
11. *Episcopus tenetur de suo augere præbendas tenues, quæ supplere non possunt.*
12. *Canonici largo modo dicuntur successores.*
13. *Canonicus contrahendo non potest obligare successorem.*
14. *Commissionem factam canonico non transire ad successorem.*
15. *Statutum si fiat in odium certæ personæ, an possit appellari.*
   Et si nō sit appellatum, an reclamari possit. nu. 16. & infra quod tēpus. n. 18.
17. *Sententia iudicis fortior est quàm statuti.*
19. *Dolus in statuendo non facit statutum nullum.*
20. *Ius quærendum facilius tollitur quàm quæsitum.*
21. *Maior pars an & quando possit facere in præiudicium eius qui non consentit. nume. 27. 28. 29.*
22. *Prohibentis conditio in re communi melior est, præterquàm ad vsum ad quem res est destinata. nume. 23.*
24. *Liberationis fauor facit vt factum à maiori parte valeat.*
25. *Litium dirimendarum fauore valet factum à maiori parte.*
26. *Patronorum maior pars sufficit.*
30. *Maior pars an possit tollere ꝙ omnes ordinarunt.*
31. *Reuocatio exigit solennitatem requisitam in confectione.*
32. *Eligere ad hoc vt possit extraneus cum his qui ius eligendi habent, necesse est ꝙ omnes consentiant.*
33. *Capitulum si vices suas velit alicui committere, omnium consensus exigit.*
34. *Officialis refirmatio non valet facta à maiori parte communitatis.*
35. *Appellatio an deuoluatur si vnus ex pluribus iudicibus deferat, alij non.*
36. *Ius suum ad hoc vt tolli possit, an omnes consentire debeant.*
37. *Statutum quòd omnium consensus requiratur, an valeat. ita quòd factum à maiori parte non valeat.*
38. *Statuentes an sibi possint legem imponere à qua non possint recedere.*
39. *Delictum factum à maiori parte vniuersitatis non ligat alios.*
40. *Actus factus ab vniuersitate contra formam traditam, an valeat. & an videatur illi formæ derogatum.*
41. *Absentes an & quando vocandi sint.*
42. *Absens proprie dicitur, qui non est in ciuitate, aliter dicitur secundum subiectam materiam. nume. 43.*
44. *Alienatio bonorum ecclesiæ an exigat vocationem absentium.*
45. *Vniuersitatis homines nō sufficere diuisim consentire, sed in vnum cōuocatos, nisi omnes consentient. nu. 46.*
47. *Electio fieri debet simul, non diuisim.*
48. *Patroni debent simul præsentare.*
49. *Personarum distinctio quibus casibus habenda non sit.*
50. *Nobilitas inter monachos, & religiosos non consideratur.*
51. *Vniuersitatis duæ partes requiruntur in actibus explicandis.*
52. *Vniuersitas in vno residere potest.*
53. *Nomina illorum de collegio an sint exprimenda in instrumento alienationis bonorum.*
54. *Syndicatus instrumentum ad vendendum bona debet continere bona vendenda. nec sufficit si dicatur simpliciter ad vendendum.*

CVm omnes. †Primo no. cū gl. fi. ꝙ valet cōsuetudo, vt canonici ꝑcipiāt fructus bn̄ficiorū nō residēdo.[a] & idē tenet gl. in c. dudū. el. ij. ī gl. pen. de elec. in c. ad audiētiā. de cler. nō resi. ī gl. j. & in c. fi. de rescr. in vj. ¶†Secus tñ est in distributionibus quotidianis, in quib⁹ nō valet consuetudo.[b] vt no. gl. in c. j. per illū tex. in vers. improbantes. de cler. nō resi. in vj. †Et hoc verū intelligit̄, nisi esset dubium in iure, an deberent̄. quia tūc valeret ꝯsuetudo. vt in no. casu tradit Bal. put reperit̄ inter cōs. Card. in cōs. liij. dico ꝙ istæ quotidianæ distributiones, vbi ꝑ ꝯsuetudinē ecclesiæ approbat opi. Io. and. in c. cū olim. de re iudi. & sequit̄ ibi Card. q illud cōsiliū subscripsit. †Et ad hoc facit ꝙ singul̄r voluit Ant. de But. in c. cū dilectus. de ꝯsue. in v. col. ibi. ex quo infert̄ ꝙ licet nō valeat statutū epi ꝯ ius, tñ ex ꝯsuetudine ꝯ ius pōt interp̄tari, & ꝙ de se operat̄ statutū virtute ꝯsuetudinis extēdit̄. & dicit h̄ eē not. quia alibi nō h̄r. ¶†Secūdo no. valere statutū ꝯ ꝯsuetudinē, q̄ erat de n̄ residēdo.[c] & no. Host. & Doct. in c. ad audiētiā. de cler. nō resid. & Abb. ibi post alios. & do. Abb. in c. cū M. in ij. not. j. eo. tit. Et hoc in isto casu clarū vr̄. q a ꝑ statutū res ad ius cōe reuertit̄. quod est † ꝙ beneficiati residere teneant̄. c. ꝑuenit. el ij. de app. c. īter quatuor. c. ꝯquerēte. & c. pe. de cler. non resi. †Et ideo tale statutū reputat̄ fauorabile.[d] vt per gl. in c. statutū. in ver. numerādū. de p̄bē. in vj. als tñ ex̄ istū casum ēt sepenumero reperit̄. † ꝙ à statuto ꝯsuetudo tollat̄, ī l. eos. C. de vsu. ī auc. nauigia. C. de fur. & ī cle. statutū. đ elec. & ibi ꝑ gl. ī ver. ꝯsuetudine. †ꝙ ꝑ hoc futura ꝯsuetudo tolli nō vr̄. de quo late scribit Alex. ī l. si mihi & tibi. § fi. de le. j. ¶†Tertio no. ꝙ singularia bona capituli annectī pñt p̄bēdis, q̄ forte tenues sunt. Et idē de capellis Abb. h̄ dicit. †Et adde ꝙ si nō sint bona q̄ applicari possint, eps̄ dēt đ bonis suis supplē. vt no. Abb. ī c. ꝑposuisti. đ p̄bē. & idē Abb. ī c. iij. ī gl. j. đ ec. ed. facit ꝙ idē Abb. dicit. ī c. fi. circa fi. e. tit. de ecc. ed. ¶†Quarto no. ꝙ canonici dn̄r successores.[e] & h̄ fm̄ Abb. largo mō ītell̄r. ꝑprie vero canonicus n̄ dr̄ h̄re successorē. vt ꝑ gl. ī c. qđ sicut. ī ver. ꝯsentire. circa fi. de elec. vbi Abb. no. Bar. in l. bonorū. ī fi. ff. rē ra. ha. Doc. ī c. si duo. ī p̄n. col. ij. đ ꝑcu. in vj. †Et iō nō pōt ꝯhēdo obligare[f] successorē.[g] vt tradūt Imo. & Doc. in c. fi. ne pla. vices su. Ang. ī ꝯs. ccxlv. q a oē bonū. col. x. †Sic & cōmissio fcā canonico ad successorē eius nō porrigit̄.[h] vt not. Io. and. in c. qm̄ Abb. đ off. dele. Bal. ī l. si plures. col. pe. C. de cōd. inser. Pe. đ anch. in r̄la priuilegiū. in fi. char. vlti. ver. sed iuxta p̄dicta q̄ro. de reg. iu. ī vj. Doc. ī c. statutū. ī p̄n. col. ij. de rescr. ī vj. Imo in cle. si principalis. de rescrip. col. iij. & in c. dilecto, col. fi. de præbē. ¶Quinto no.[i] fm̄ Abb. tex. h̄ ꝑ opi. Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iu. vbi voluit †ꝙ si factum sit statutū in odium particularis personæ,[k] ab eo possit appellari.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Residendo. Declara duobus modis vt per eundem in ij. lectu. in ij. col. hoc tñ notabile non bene colligi ex hoc text. docet hic Ferretus. Et declara fm̄ Bald. hic, col. iiij. qñ consuetudo inducta est cum consensu episcopi, & capituli saltem tacito. vt hic per Fel. col. iiij. Item declara nisi esset multum præiudicialis ecclesiæ. c. j. de consue. in fi. & dicit Abb. in cons. xcvj. lib. ij. ꝙ est communis cōsuetudo à iure approbata per totam Italiam. tradit Roch. de Cur. in trac. de cōs. fol. 50. col. iiii. in paruis. vers. sim infertur ex limitatione præmissa.

b ¶Syl. Ald. Consuetudo. Idem Henri. hic, in fi. & Fely. col. xx. & est cōs opi. & ratio est, quia quotidianæ distributiones dantur ꝑ labore & seruitio, & eas capiūt clerici, sicut alii operarii diurnū denarium. late Paris. in cons. xxxii. lib. iiii.

c ¶Syl. Ald. Non residēdo. Intellige si fuisset omnibus commune. aliàs secus. Host. & Inno. in c. ad audientiam. de cler. non resi. & declarat hic Ferre. in ii. notab.

d ¶Hie. Gig. Fauorabile. Adde eundē Dec. in cons. iii. vbi voluit ꝙ statutū ꝑ quod causa reuertitur ad ordinarium, sit fauorabile. quia ꝑ ipsum reditur ad ius cōe. ¶Adde Deci. in l. fi. C. vnde legi. Fely. in c. cum accessissent. j. eo. Alexā. cons. lxxvii. nu. 5. lib. v. And. Tiraq. in præfa. trac. de retra. nu. 58.

e ¶Syl. Ald. Successores. Et ideo quæsita intuitu præbendæ debetur. c. non successori Abb. in c. ex literis. col. v. de prob. Pet. de Anch. in d. reg. priuilegia. de reg. iur. col. iii. lib. vi. Distingui tñ solet an sit certus numerus præbendarum distinctus, & in illo habeat successorem proprie, aut non. & procedant hic dicta. ita est de mente Pet de Anch. in c. relatum. el ii. col. ii. de test. Abb. in d. c. ex literis. col. v Imo. hic, & Ferre. & ad notata hic, adde Fel. in d. c. ex literis. col. iiii. versic. tertio declara. in c. quoniam Abbas. colum. ilii. de off. deleg. & Deci. ibi, col. vii. & in c. iii. de proba. colum. v.

f ¶Obligare. Ita tenent omnes in simplici canonico, ēt circa locationem ad modicum tempus. vt Panor. dispu. iii. Anch. cons. ccxvi. Gemi. cons. xvii. & bene, quia simplex canonicus non habet administrationem bonorum suæ præbendæ, quæ sunt capituli, penes quod est ius agendi, & disponendi. non penes canonicum. Ideo si colonus velit esse tutus, debet capere à capitulo, vel eius auctoritate. in prælato autem habente administrationē, qui locauit ad modicum tēpus, multū variant Docto. in c. fi. ne præla. vices suas. Sed de iure crebrior, & sanior est opi. standum huic locationi aliàs rectè, & sine fraude facta.

g ¶Syl. Ald. Successorem. Et idem voluit Abb. in c. ex literis. colum. iii. de proba. Deci. in c. iii. colum. v. de proba.

h ¶Syl. Ald. Porrigitur. Idem Fely. in c. quoniam Abbas. col. iiii. de off. deleg.

i ¶Gig. Quinto no. De hac qō. vide q̄ latissime super ea scribit Fel. hic. i. & ii. col.

k ¶Personæ. Deci. cons. cccxxxv. Ias. Claud. de Seycel. in l. i. in prin. ff. de leg. Fran. Ripa. lib. ii. respons. c. xxii.

appellari,[a] arg.l.ij.in fi.ff.de excep.do.& idē tenent Abb.in c.cōsuluit.el.ij.de pact.Bal.in l.j.in prin.ff.de leg.cū cōcor.vt tradunt Mod.& adde Alex.in cōsi.clxxix.mature digestis.in ij.Card.in ij.lib.& idē Alex.in cōsi.cxix.visis,q̄ in themate.col.iij.& in iij.lib.& dixi in d.c.cōsuluit.Secundo in ista quæstione Abb. tenet † ꝙ ēt si appellatū non fuerit, nihilominus reclamari[b] pōt, q̄a extraiudicialia nō trāseunt in rem iu. & Mod. simpl'r sequunt̄.† Et propter hoc in ꝓposito dicit Bal.in l.j.§.similique modo in fin.C.de lati liber.tol. ꝙ fortior est sñia iudicis q̄ statuti.† Norandū tñ est ꝙ talis facultas nō est perpetua. sed solū per annū[c] durare vr̄,& Bart. singulariter scribit in l.ambitiosa.col.pe.ver.quæro.j.quātū tp̄s.ff.de decre.ab or.fa.vbi ad hoc alle.text.in l.qui grauatos.C.de cēsi.libr.xj.¶Tertio Abb. concludit ꝙ immo in tali casu lex sit nulla, quia lex debet esse rationabilis,cōis,& honesta.iiij.distin.in c.erit aūt lex. ergo tale statutum iniquitatē cōtinens nullū vr̄, & Mod. simpliciter sequūtur,& idē tenet Are.hic, quia sicut sñia ↄ̄ aliquē sine citatione est nulla cle.pastoralis de re iudi. ita in isto casu vr̄. Sed tamen in hoc communis opinio vr̄ esse in ↄ̄rium[d] videlicet † quod immo valet[e] statutū,licet iniquū sit,quia dolus in statuēdo nō facit statutū nullū,vt no.Ang. & Alexā.in l.ij.ff.ꝙ quisquis iur.ꝑ illū tex.Et quia,vt dicit Bal.hoc statutū est stricti iuris. ergo vr̄ ꝙ ꝑꝑ dolū non vitietur ipso iure,ꝓut dr̄ in ↄ̄ctu stricti iuris,vt no.in l.si quis cum aliter,de verb.ob.Non.ob.tex. in d.c.erit autē lex,quia apparenter lex est iusta, & cōis in sui forma,cū generaliter loquatur.Vel secundo in isto casu, q̄n respicit particularem personam,in effectu reputatur p̄ceptū.& ideo appellat̄,quia est ↄ̄ naturam legis.vt no.in l.si qua pœna de verb.sig.Vel tertio dato ꝙ lex debeat esse rationabilis,& iusta,nō tñ sequitur,si iniusta sit,ꝙ dicatur ipso iure nulla. patet hoc in sententia quæ debet esse iusta,& tñ si iniusta sit, nō redditur nulla.sed ꝑꝑ appellationē rescinditur.l.j.in prin.ff.de appel.Non ob. equiparatio. quā Are. facit, q̄a non vr̄ procedere, cū in sententia data sit forma ꝙ citatio requiratur,nū sic in lege,& arg.retorqueri pōt,quia iniustitia, sententiæ,& iniquitas nō facit sñiam nullā.ergo pariter vr̄ ire in iniustitia legis.¶In gl.j.ibi,& malo zelo. secus ergo si bono zelo h̄ fecissent, fm̄ Hosti. Nam si in vtilitatem ecclesiæ conuertissent, valuisset statum. Do.Abb. dicit ꝙ h̄ dictum non placet, quia vr̄ ↄ̄ rationem literæ q̄ fundat se super inequalitate, & non super vtilitate propria,quia statuentes tenentur seruare statuta ↄ̄ se, vt in tit.quod quisquis iur.&c. Vñ nō possunt dici moueri bono zelo, si non reputāt idoneum in proprijs personis,ꝙ in alijs statuerūt. & idem in effectu voluit Imo. hic col.iij. & posteriores sequi vñr. Sed tñ quòd dicit Hosti.magis satisfacit, quia vt ipse inquit,non vr̄ inconueniens ꝙ aliquo respectu canonici iam recepti sint melioris conditionis,q̄ futuri, argu.c.fi.de consu.in vj.& quia natulegis est,quod ad futura referatur.c.ij.§.eo.Si enim statutum vniuersitatis disponeret ꝙ scholares, qui deberent matriculari, soluerent.xl.solidos nō esset iniustum licet prius recepti minus soluissent.facit tex.xxxj.dist.in c.ante triennium.Nā in receptis tractatur de iure q̄sito,& in recipiendis de iure quærēdo,† ꝙ facilius tollitur.l.qui autē in prin.ff.de his q̄ in frau.cre.no.in l. seruus.C.de pac.& ista præsentim in casu proposito ꝓcedere videntur,q̄a erat statutum conforme iuri cōi, ꝙ non residentes nō haberent fructus beneficiorum.Non ob.rationes Abb.& primo dum facit vim in tex.qui fundatur super inequalitate, & non super vtilitate propria, quia potest responderi ꝙ talis inequalitas hic ponderatur in terminis, in quibus decretalis loquitur. qn̄ cederet in vtilitatem ipsorum statuentium. secus si in vtilitatē ecclesiæ, ꝓut Hosti.dicit,per supradicta. Non ob.ꝙ statuentes nō possunt moueri bono zelo,ex quo inequaliter disponunt,quia negatur hoc. Nam conuertendo in vtilitatem ecclesiæ quæ indiget, videntur moti bono zelo,vt consulant,& prouideant vtilitati ecclesię,ꝓut dicunt, & pro minori scandalo hoc statutū fuit solum in futuris, quibus nullum erat ius quæsitum,& alijs rationibus.s̄.dictis.Sed tale statutum reprobatum fuit, quia factū fuit ab ipsis canonicis præsentibus principaliter ꝑꝑ cupiditatem, vt ipsi lucrarentur,vt colligitur ibi,vt prouentus eorum inter singulos diuidantur. Et licet hoc nō exprimatur in j.par.decretalis,tamen intelligit̄,quia vna pars per aliam declaratur,ar.l.vtrum.ff. de pe.hære.Et ad p̄dictorū cōfirmationē bene facit ꝙ post longam disputationē cōcludit Io.And.in regula, ꝙ oēs đ reg.iur.in vj.in merc.¶In ea.gl. circa fi.quatuor ex ista gl. colliguntur, in quibus do.Abb.insistit. Et primo circa ea,quæ cōmunia sunt pluribus, vt singulis,regulā facit † ꝙ maior pars non pōt in tali re aliquid disponere in pręiudicium eius,quia nō consentit,vt gl.h̄ dicit,per text.in l.qui fundū.ff.de serui.rusti.præd.vbi Bar.& Doc.no.per gl.in regula,ꝙ oēs đ reg.iur in vj.& in regula cōi.eo.tit.cū si.vt tradunt Mod.h̄. & facit tex.in l.concedendo.ff.de aqua plu.arcen. vbi consensus eius requiritur,cuius ius minuitur, & facit regula, non debet.ff.de reg.iur.† Et quia in re cōi melior est conditio ꝓhibentis.l.Sabinus.ff.cōi diui.facit ꝙ no.gl.de scholarib.habentib. domū cōem, in l.nō aliter.ff.de vsu.& habi.† Ista regula fallit primo in vsu,ad quē res destinata[f] sit,vt Abb.hic post glo.dicit. per tex.in §.religiosum in ver.in cōe sepulchrū.insti.de re.diui.ad idē bonus tex.in l.arboribus.§.nauis.ff.đ vsuf.facit tex.in l.si ędes.ff.cōi diui.in l.cū duob⁹.§.itē si mala.ff.pro socio, & not.Alber.Flor. in d.l.Sabinus.ff.cōi.diui.vbi Flo.allegat illū tex.in d.l.arborib.§.nauis.& ꝑ illum text. dicit ꝙ q̄n quis vtitur re cōi ad vsum destinatum, nō inspicitur ꝙ euenire pōt.Secūdo regula locū habet q̄n iure ꝓprio, & singulariter ius cōpetit.secus ī iure ecclesiæ,quia tūc in redditib⁹ superfluis attenditur ꝙ fit à maiori parte,vt est text.not.in c.fi.j. de his,q̄ fi.à ma.par. quia tunc disponunt ad vsum destinatū, fm̄ Abb.hic, & Mod.sequunt̄.¶Sed ↄ̄siderandū est, quia attenta hac ratione et vnus solus deberet hoc posse facere,si ad illū vsum esset res destinata,& nō requireret̄ maior pars, prout ī d.c.fi.requirit̄, & sentit̄ Abb.ibi circa fi.vñ al'r dicendū est ꝙ in d.c.fi.non agit̄ de iure singulari,quia clerici, & p̄lati in bonis ecclesiæ dñr procuratores,& nō dñi.c.ij.j.de do.& ipsis solū debent̄ alimenta.c. de his.de eccl.edifi.vltra alimenta h̄nt administrationē. quo casu in his,q̄ cōpetunt rōne administrationis, attendit̄ ꝙ fit à maiori parte, vt in l.iij.ff.de admi.tut.Vel pōt dici illud esse ex noua ꝓuisione summi pōtificis,vt colligit̄ ex verbo illo,statuimus.Et motus vr̄ papa ad ita statuendū rōne quā.s̄.proxime dixi,& quia ibi redditus cōuertunt̄ in piā cām.al's ergo secus esset, vt Abb.ibi dicit.†Tertio fallit,prout Abb. successiue dixit, fauore[g] liberationis. l.maiorē.ff. de pac.& in l.fi.C.q̄ bo. pos. sed tamen ista limitatio nō vr̄ ꝓcedē ita generaliter,ꝓut Abb.loquit̄.quia restringit̄ ī terminis, prout iura præallegata loquunt̄. Et ī d.l.fi.illud vr̄ ꝓcedere ex eo ꝙ lex vltra procedit,sic de nouo disponendo, vt colligit̄ ibi, sancimus. Quarto fallit ratione administrationis bonorum pupilli.l.iij.ff.de admini.tuto.† Quinto fallit fauore litium dirimendarum. c.fin. de re iudic.& ita Abb.& Moder.hic.Sed melius dici potest quòd in istis duobus casibus, & similibus, ratione officij hoc procedat. quia non agitur de singulari,in quo de propria voluntate tractetur. ad hoc quod Abb.in c.cum in veteri.in glo.in versic.not.singulariter hoc dictum.de elec.vbi inquit ꝙ quando plures simpliciter eliguntur ad consulendum, vel cōsentiendum, vel aliquod officium exercendū, valet qđ à maiori parte factum est. † Sexto fallit in iure patronatus competenti pluribus.quia licet videatur cōpetere pluribus vt singulis, tñ maior pars attenditur.[h] c.ij. de iure patrona.& dicunt Cardi.Imol.& Moder.hic. Vel aliter dici potest, quòd aut agitur principaliter de interesse eorum, qui vt singuli ius cōe habere dñr.& regula.s̄.dicta locum habet.aut agitur

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Appellari. Vide Deci.in c.consuluit.el.iij. in ij.colum.de appella.vbi late,& dic ꝙ Bart.hic dicit in d.l.omnes populi in vlti.q.v.q.prin.& Vide Deci. in ij.lectu.in ij.colum.

b ¶Reclamari. Deci.in c.cum sit.Ro.j̄.de appel.quamuis Alexā. ab Exea.hic nu.92. citet Deci.in contrarium.

c ¶Per annum. Idem Io.Bapt.de Sā.Seue.in repe.l.omnes populi.ver.oritur mihi. ff.de iusti.& iu.Fran.Balbus in tracta. præscrp.in iij.part.iiii princ.q.xxx.nu.6. & omnes fere vbiq; post Bar.sed grauiter errant, quia d.l.qui grauatos,nō loq̄tur in perpetua perequatione.sed in vna quæ non durat, [illegible] curū censum,qui sepe solebat repeti.l.omne territorium.eo.tit. sic non erat tam magnū pręiudicium,tum loquitur in perequatore, qui rationes reddere tenetur,merito ibi restringitur q̄rela illa temporaria ad annum. ne contingat rationes taliū officialium nimis pertubari,& impediri, & hic est verus sensus.d.l.qui non debet ad alia extendi,cū speciales habeat rationes,quas nullus adhuc doc.attigit. Quod enim.Alex. ab Exea hic.nu.96.97. dicit ibi esse actionem criminalem ex dolo,falsum est,& male reprehendit Io.de Pla.tenentem cum cōi.ꝙ ibi sit actio ciuilis,ꝙ verum est.Dic ergo ꝙ hæc facultas appellationis,vel q̄relę tandiu durat, quandiu durat ius vel actio materiæ subiectæ.

d ¶Syl.Ald. In ↄ̄rium. Et potest confirmari quia fortior est sñia Bal.in l.j.§.similiq; modo.C.de lati.lib.tol.& ex quo tollitur si diceretur statutum hic transire in p̄ceptum.vt per Deci.in d.c.consuluit, & quod sententia interlocutoria sine citatione est nulla.& fuit ratio decij. in l.j.in viij.no.ff.quod cuiusq; iur.vbi optime declarat.

e ¶Immo valet. Idē Deci j̄.de appellatio,c.consuluit.iij.ad fi.& consi.xxxvij.Ioan. Crot.in repe.l.omnes populi.ff.đ iusti.& iur.Cur.Iunio.in l.ij.ff. quisquis iur. Sed verior est prior sñia.Et q̄ iura antiqua non sint iura Aristot.libr.j, & rhetorico.August.xix.de ciuitate Dei c.xxj.dic quod ipso iure sunt nulla, quāuis non semper ipso facto,donec deserantur,vel talia declarētur,sicut actus nullus,semper nullus est de iure licet non semper de facto.

f ¶Syl.Aldo. Destinata. Dixi ego late in d.§.religiosum. & singulariter limitat,& declarat Deci. in consi.ccxlix.in fi.

¶Adde Deci.in l,j.C.qui testa.face.pos.l.si socius.ff.ꝑ socio.Soz ī cōs.cviii.lib.iiii.

g ¶Syl.Ald.Fauore Pro no Ro.refert singu.xcix.creditores.vbi limitat, declara tñ vt in decis.Neap.cclxxxviii.sepe,& sepius.

h ¶Attenditur. Hanc.q. late examinat Cæsar Lambertin. Episcopus Insulen.in suo tracta.de iure patro.in i.& ii.arti.iii.q.princi.iii.par.ii.libr.fol.cccliiii.

tur principaliter de interesse alterius,& tunc maior pars sufficit, ne impediatur actus in pŕiudiciū eius, pro quo principaliter cōsiderat̄,& hoc modo p̄cedit ꝙ dictū est de patronis,& in alijs duabus limitationib.s.proxime procedentib. ¶Vltimo fallit in casu, quem ponit Bar.in l.iiij.§.Cato.ff.de veb.ob.de quo dicendū est, vt notat Alex.ibi col.fi.

27 ¶†Secūda regula est, quæ ex gl.colligitur ꝙ in his q̄ cōia sunt plurib. vt vniuersis, puta in rebus collegij,vel vniuersitatis, attendit̄ ꝙ fiat à maiori parte. [a] l. quod maior.ff. ad munici.gl.in ver.tractatus de reb.eccl.nō alie.in vj.cū si.vt tradūt Mod.hic,& Alexan.in l.iuris gen.§.qui incipit hodie,circa fi.ff.de pac.Pet.de Anch. in cōsi.x. vr̄ efficaciter.col.ij.Andr.Sicu.cōsi.vij. lib.j.Lap.alle.cxxxj.qua.j.

28 † Et maxime ista cōclusio p̄cederet,qn̄ dictū esset in atiquo casu, ꝙ maior pars facere possit,quia tūc absolute valet factū à maiori parte,vt no.Ang.tradit in consi.cclxvij. nō est dubiū.

29 ¶†Ista cōclusio limitatur primo,vt procedat in actu necessario,vel saltē vtili, [b] s̄m Inn.& Doc.hic no.Lap.alle.cxxxj.j. scripta sunt,in prin.Bal.in l.j.ff. de magis.cōue. Secus est in actib⁹ voluntarijs, [c] s̄m gl.hic quā doc.cōiter sequunt̄.Sed tn̄ Abb.in effectu post Card.tenet ɔ̄riū,dicēs istā opin.de iure veriorē,per d.l. ꝙ maior.quæ gn̄aliter loquitur.Et hoc tali rōne cōfirmari pōt,q̄a in facto vniuersitatis vel collegij, nō agit̄ de interesse singulorū.l. in tm̄.§.vniuersitatis.ff.de re.diui.l.sed si hac.§.qui manumittitur ff.de in ius voc. & iō maior pars sufficit,quia representet totā vniuersitā.d.l.ꝙ maior. Et ista rō ēt militat in actib⁹ voluntarijs.ergo ēt in illis sufficit factū à maio.parte.Dn̄s Andr.Sicu.pro cōi opin. duo iura inducit ī quib.dicit ipse,maior pars nō sufficit, q̄a actus nō erat voluntarius.Primo tex.in l.si quis hac lege.ff.quoties.ff.q. & à quibus.vbi in accusatione liberti, vt in seruitutē, reuocet̄, oīum patronorū cōsensus requiritur. Sed rn̄det̄. ꝙ ibi nō erat illud ius cōe plurib.vt vniuersis. sed vt singulis. iō in proposito nihil facit,& dato ꝙ ageret̄ de actu vniuersitatis, posset dici eē speciale,in fauorē libertatis.¶Secundo allegat text.in §.fi.in auc.de defen.ci.vbi in reformatione officialis nō sufficit maior pars.Sed ibi ponit̄ casus spālis.vt no.Bar.in d.l. ꝙ maior. Nā talis reformatio erat ɔ̄ ordinē ibi datū,ꝙ vltra bienniū nō duraret officiū.vnde nō pōt ɔ̄ueniri,nisi s̄m modū qui ponit̄ ibi,vt illud fiat nello reluctante.& ideo,vt Abb.& Card.dn̄t.ꝙ verior vr̄ opi.ɔ̄ gl.hic. ¶Secūdo fallit, qn̄ aliquid deberet fieri ɔ̄ proprias constitutiones, vt p̄ Inn.in c.accedentib.de pri.& refert,& sequit̄ Abb.in c.veniens col.vij.ver.ad idē adduco de p̄scriptionib.

30 ¶†Ex quo infert Ro.in rub.de arbi.col.xvij. ꝙ si maior pars velit statuere ɔ̄ illud,quod oēs ordinassent,nō pōt, quia oīum cōsensus requiritur [d] & idem Ro.in cōsi.cclij.queritur primo.in tertio dubio. Sed tn̄ ɔ̄rium tenet Bal.in l.si.C. de auto.p̄stan. dicens ꝙ ɔ̄ oīum ordinationē pōt maior pars statuere, quia totam representat vniuersitatē. Mod. hic,his relatis distinguunt, ꝙ aut maior pars mouetur ex necessitate,& poterit reuocare ꝙ factū fuit ab oībus,aut ex simplici voluntate,& nō poterit.Et idem simpliciter dicunt Mod.in d.l.maiorem,& fuit ista cōcordia And.Sicu.hic, q̄ nō satisfacit,vt.j.dicā. Sed primo quantū ad dictū Inn. in d.c.accedentib, cōsiderandū est, quia non dicit ꝙ factum à maiori parte nō valeat. sed ꝙ vnus pōt īpedire, qn̄ illud, ꝙ fit, est ɔ̄ honorē ecclesiæ. imo tali casu qn̄ offenditur dignitas ecclesiæ ēt oēs cōcordes non pn̄t ɔ̄uenire.Et ita illud dictum Inno.allegat Ro.in consi.cclij.s.allegato. & idem Abb.in [illegible] dissent.j.e.circa fi.vbi videbimus.Præterea dictum in se ēt nō vr̄ verū ꝙ maior pars proprie cōstitutioni ɔ̄uenire nō possit,quia sicut maior pars posset nouā cōdere constitutionē. ita vr̄ ꝙ tollere antiquā possit. Et hoc de plano vr̄ qn̄ talis cōstitutio à maiori parte facta fuisset,quia actus eo modo,quo ɔ̄hit̄ ɔ̄rio modo dissoluit̄.c.j.de reg.iur.in antiquis,& in l.nihil, & in l. nihil tam nāle.de reg.iu.cū si. Sed qn̄ oīum cōsensus in tali cōstitutione interuenisset,tūc essemus in alio casu,in quo Bal. & Ro. ɔ̄dicunt.Et nō placet cōcordia Mod. quia illa attenta nihil operaretur ꝙ oīum cōsensus interuenisset.Et quia talis distinctio in effectu reduceret̄ ad opi.gl.hic,quæ de iure nō vr̄ p̄cedere, vt.s.dictum est in prima limitatione.s. proxime præcedēti. Et pro opi. Ro.indistincte facit, quia in reuocatione eadē forma requirit̄, q̄ in cōstructione.auc.eꝫ si filius in fi.C.de Repu.facit glo.in l.cū p̄poneretur.de leg.ij.Et ideo aliter concludendum vr̄, videlicet ꝙ aut in primo actu oīum cōsensus interuenit, & hoc data opera, & studio factū fuit,ad hoc vt aliter actus nō posset reuocari, & tali casu ēt in reuocatione cōsensus oīum erit necessarius,arg.gl. no.in c.vbi periculū.†.idē quoqꝫ.in ver.singulis.de ele.in vj.& ita opi.Ro.procedere vr̄. Aut in primo actu simpliciter oīum cōsensus interuenit,& sic ex accidēti illud fuit,& tunc forma data non vr̄,quia accidentaliter,& ex abūdanti illud fuit,& hoc casu dictū Bal. [e] locū habet.Et hoc cōfirmatur,

31 † quia in reuocatione actus sufficit ꝙ adhibeatur illa solennitas,quæ erat necessaria in confectione,& si vltra necessitatē aliquid interuenit, illud ī reuocatione nō requirit̄, [f] vt no.Bar.in l.actor.ff. rem ra.ha.co.pen.vers.sed iuxta p̄dicta Pau.de Ca.in l.tria.ff.de serui.rusti.p̄dio.Inno.in c.ij. de testi.in vj.tradunt Doct. in c.edoceri.j.tit.proxi.Et per hoc apparet non obstare ꝙ.s.dicebat̄,eandē solēnitatē debere adhiberi in reuocatione actus,quia illud verū est,qn̄ erat necessaria, aliās

32 spāliter no.Pau.d̄ Ca.in d.l.tria. ¶†Tertio fallit,qn̄ agitur ꝙ vnus extraneus [g] ad electionē simul cū alijs de collegio admittat̄, [h] q̄a oēs debent consentire,vt voluit Compostellanus,quē refert,ibi & sequit̄ Abb.in ij.col. in c.scriptum.de ele. Et pro hoc dicto singulari tradit Ro.in xlvj.not.quia heri,& sequūtur Mod.hic.& sequitur Ro.in l.de pupillo.in prin.col.j.de ope.no.nun.vbi tn̄ dicit ꝙ ratio,per quā mouetur Compo.nō est vera,dum inquit ꝙ in re cōi melior est cōditio prohibentis . Nā illa regula procedit in his quæ cōmunia sunt pluribus, vt singulis,& no.ī his, quæ cōmunia sunt pluribus,vt vniuersis, prout agitur h̄.Do.Abb.in d.c.scriptū videtur velle quod isto casu tractetur interesse illorū de collegio Singulariter,ne extraneus simul cū eis admittat̄, quia cuiuslibet interest,ne extranei admittantur,cum ex hoc diminuatur cuiuslibet potestas.& si ita esset,ratio Compostel.bene p̄cederet.Sed hoc non bene consonat, quia immo tale interesse vr̄ vniuersaliter cōsiderari, ex quo in tali actu electionis attenditur ꝙ fit à maiori parte c.cum inter.c.auditis.& c.coram. de elec.Et ideo dictū Compostel.non vr̄ probari de iure. vt Ro.dicit in d.l.de pupillo. in prin.sed p̄p̄ eius auctoritatē in practica p̄ualeret.

33 ¶†Quarto fallit,qn̄ capitulum velit eius vice aliquibus cōmittere, quia omnium ɔ̄sensum requirit.s̄m Arch. in c.ep̄s.xvj.q.vij.& Mod. [i] simpliciter hic sequuntur.adde gl.& Abb.in c.quia p̄p̄ de elect.per illum tex.ibi,eligendi potestas aliquibus viris idoneis cōmittatur qui vice omniū [k] &c.& no.ēt Abb.in c.scriptū.col.ij.eo.tit.de ele. & in c.cōstitus.de app.Sed in ɔ̄riū facit,quia si maior pars sufficit immediate in ipsa electione,vt.s.dictum est.ergo pariter idem vr̄ esse dicendū in cōpromisso de eligendo, quia in effectu videtur facta electio ab illis,qui potestatē eligendi habent.l.item eorum. §.si decuriones.ff.quod cuius.vniuersita. & no.Bart. in l.vnum ex familia.§.si de falcidia.de lega.ij.Et q̄a hoc interesse, videtur pluribus, vt vniuersis competere. vt.s.dixi. ergo maior pars videtur sufficere. Retenta tn̄ cōmuni opi. limitatur procedere in cōpromisso facto simpliciter. secus in cōpromisso s̄m formam c.cū dilecti.s.de ele.vt no.Do. tradit in c.cū expediat.col.pe.de ele.in vj. tali enim casu maior pars sufficit,vt ibi post Lap.concludit.Non obst.tex.in d.c.quia p̄p̄,quia vice ōjum eligunt, quātum ad iuris intellectum, ex quo factum à maiori parte, ab omnibus factum reputatur.l.quod maior.ff.ad municip.

34 ¶†Quinto fallit,in reformatione officialis [l] vt est tex.in §.fi. in auct.de defen.ciui.quem p̄ casu speciali allegat Bart. in d.l. ꝙ maior. & in l.omnes populi.in ij.q.in prin.de iusti.& iur.cum si.vt Mod. hic tradunt, & vide etiā Bart.in d.§.fin. qui dicit illud esse speciale, ibi in honoribus continuandis. Vel dicamus esse speciale,ex eo quod text.ibi vlterius procedit. Valet.n.statutum vel lex, ꝙ oīum consensus aliquo casu

ADDITIONES.

a ¶Hie.Gig. A maiori parte. Adde ꝙ factum à maiori parte dicitur concorditer factum, vt inquit. Idem Deci.in consil.c.incip. in causa inquisitionis.in vij.colū. versi. secundo potest responderi. vbi ad hoc allegat.c.cum olim cum gloss.in c. vbi periculum,de electio in vj.in versi.idem quoque.

¶Syl.Ald. Vide Ias.in l.& suum.§.hodie in iij.colum.de pact. Corset.in versi.vniuersitas.& in addi.ad Abb.in c.ij.de ope.no.nun.

b ¶Syl.Ald. Vtili. Idem consuluit Petrus de Exio. vt habes in consi.ciij. in secundo dubio.libr.iij.

c ¶Voluntarijs. Idem Pet.de Anch.in c.peccatum .de regu.in vj.Pet.Philip.Corn. consi.lxxxi.lib.ii.Andr.Barba.consi vii.lib.i.Iac.à San.Geor.in l.& suum.§.hodie in lectu.ii.in fi.de pact.& est communis.Sed verior est opinio Abb.& Decij, nisi minor pars ex rationabili causa dissentiat,vt vult hic,Fely.& bene.

d ¶Syl.Al. Requiritur. Pro hoc facit regula.l.nihil.tam naturale.ff.de reg.iu.& regula ɔ̄riorum,de qua ibi per Deci. in c.ii.in ii.lec.in ii.colum.s.eo.

e ¶Dictum Bal. Tene simpliciter hanc sententiam Bal.reiectis dictis distinctionibus, sequentibus,nisi minor pars contradicat ex iusta causa, & ita vult Panor.disputatio.j.& bene,quidquid in eodem casu contrascripserit Ro.consi.ccclxvi.quem sequitur Iacobatius tracta.de conci.lib.vi.arg.iii.

f ¶Requiritur. Vide Iafredum.deci.c.si pupillus.

g ¶Extraneus. Idem Deci.infra eod.ii.lectur.& in c.constitutus.de appella.Ias.in l. maiorem.ff.de pactis.

h ¶Syl.Ald. Admittatur. Idem in c.constitus el.ii.in ii.col. in iii.no.de appel.

i ¶Moderni. Scilicet Fely.fallen.xiiij.Idem Panor.in c.causis.no.iiii.de electio.Bartachin.tract.de epis.par.j.lib.iii.q.liii.Ias.in l.& suum.§.hodie, de pact.Alexā. ab Exea.hic.nu.296.& est cōis. sed de iure non probatur. vnde si non agatur de omni perpetua potestate.sed tm̄ ad certum actum, puto standum regulæ, sentit Deci.hic.& firmat.j.de appel.c.constitutus.ii.not.iii.

k ¶Syl.Ald. Vice omnium. Idem in c.constitutus.el.ii.in iii.not. de appel.vbi residet in opi.contraria.

l ¶Officialis. Pro sing.no.Ro.sing.xcvii.Heri.

35 ſu requirat̃,vt.j.dicam.¶†Sexto limitat̃ in no.caſu, quem poſuit Rota in deciſ.lij.vtrū ſi à grauamine.de app. in antiq. vbi tenet ꝙ ſi vnus ex tribus delegatis appellationi detulerit,cauſa deuoluitur,licet alij duo non detulerint. & hoc propter reuerentiā ſedis apoſtolicæ.arg.c.ſi duobus.de app.& in c.ſi à ſede. de prębē.in vj. Sed iſta iura loquuntur cęteris paribus . Et iō ↄ̃ determinationē Rotæ vr̃ eē cōis opinio, videlicet ꝙ ex declaratione vnius iudicis ex pluribus ,cauſa ad ſuperiorem non deuoluat̃.& ita tenet Bal. in auc.hodie.verſ.ſed quid ſi appellauit.de app.& ſequit̃ Peru.in c.ſi.in vij.q.j.eo.& idem Ang.in l.ſi cū dotem.§. eo autem tēpore. ff.ſolu.mat.verſ.hinc dixerunt Doct.& Cardi.in cle.j.in xxvj.q.de app.& idem Imo.ibi,col.penul. facit tex.in cle.j.ibi,corā ipſis,vel maiori parte ipſorum.&h̃.idem late Domi. tradit in c.cū appel-
36 lationibus.§.j.verſ.ſed quid ſi erant.de app.in vj. ¶†Septimo fallit,qn̄ tractat̃ de auferendo alicui ius ſuum.vt in l.vendito.§.ſi cōſtat.ff.cōmu.prædi. quia tunc oēs de conſilio conſentire debent, ſ̃m Ange.in conſi.cclxx.viſis & examinatis.verſ. ſecundo principaliter.& Moder. hic ſequuntur . Sed conſiderandum eſt, ꝙ aut ſubſiſtente cā legitima illud factum fuit.& vr̃ ꝙ maior pars ſufficiat. aut ſine cā,& ēt omnium conſenſus non vr̃ ſufficiens, vt alicui ius ſuum ſine cauſa tollatur,per prædicta s.in v.not. Nō obſt. gl.quā Ang.adducit in l.ij.C.quæ ſit long.conſu. dū inquit quòd maior pars non pōt detrahere patrimonio ſingulorū . quia idem eſſet in tota vniuerſitate,q̄ ſine cauſa hoc facere nō pōt.& glo.ibi hoc non negat . Nam ratio , quæ eſt in maiori parte vniuerſitatis pariter militat in tota vniuerſitate , vt iuri priuatorum abſque cā
37 præiudicare poſſit. ¶†Octauo fallit,ſi ex forma ſtatuti , vel cōſti-
a tutionis omnium conſenſus requiratur.[a] glo. in c.vbi periculum. §.idē quoque.in ver.ſingulis.de elec.in vj. Et ita illi de vniuerſitate ſtatuere poſſunt.vt no.in c.cōſtitutis.de app.facit text.in d.§.ſi. in auc.de defen.ciu.vbi ita ſtatutū eſt. Si tn̄ conſtaret de volūtate
38 ſtatuentium,ꝙ voluiſſent à ſtatuto recedere,etiam vr̃ † ꝙ valeret ſtatutum à maiori parte. quia ſi legem imponere non poterunt, à qua non liceat eis recedere.iuxta ea quæ no.Pau.de Caſt. in l.j. in prin.ff.ad l.fal.Bal.in l.ij.C.de ſer.expor.Bar.vero in cautelis,in
39 in char.pen.¶†Nono fallit in delictis.[b] quia factum à maiori par-
b te non præiudicat alijs.vt not.Bald.per illum tex.in l.j.ff.de magi. conuen.in ver.& hoc facit ad plura.& idem Ange.in l.& ſuum.§. hodie.verſi.attende tamen.ff.de pac. & idem Ange. in l.ſicut.§.j. in fi.ff.ꝙ cuiuſque vniuer.Pet.de Ancha.in conſi.x.videtur effica-
40 citer.colum.iij.& And.Sic.in conſ.vij.lib.j.¶†Decimo fallit,quādo fit actus ab vniuerſitate contra formam requiſitam à ſtatuto
c vniuerſitatis.[c] Nam valet actus,quia tacite vniuerſitas videtur illi formæ derogare.vt no.Bar.in l.vniuerſis.in fi. C.de preci.impe. offe.Bal.in l.j.col.j.verſ.vnde hic quæro.ff.de legi. Pau.de Caſt.in l.j.in prin.de conſti.princi.in l.j.in prin.ad legem falci. Sed in tali
d caſu requiritur ꝙ omnes[d] de collegio , vel vniuerſitate ſint præ-
e ſentes.[e] vt ſingulariter voluit Barto.in l.obſeruare.C.de decurio. lib.x.in iij.no. Vnde cū al's Senis fuiſſet facta conducta cuiuſdam doctoris non ſeruata forma ſtatuti, dicebat̃ non eſſe derogatum formæ ſtatuti.& dictum Bar.in d.l.vniuerſis.non habere locum, ex quo omnes de conſilio non erant pręſentes.quod not.¶ Tertia concluſio ex gloſ.principaliter hr̃,ꝙ ad hoc vt valeat factum à
41 maiori parte vniuerſitatis.† abſentes debent vocari, & ſ̃m Abb. concluſio glo.clara eſt,quando abſentes ſunt à capitulo , licet tn̄ ſint in ciuitate , quia præſentes ſunt ex quo in loco reperiunt̃ . & idem tenet Calde.in conſi.iij.co.tit. in fi. cum ſi. vt tradunt Mod.
42 hic.†Et probatur iſta concluſio , quia proprie abſens dicitur,qui
f non eſt in ciuitate.[f] vt not.Doct.in c.vbi periculum.§.j.colum.fin. verſ.quæro qn̄ dicant̃ Cardinales abſentes.de elec.in vj. facit qđ not.Barto.de citatione facta propter abſentiam. in l.iiij. §.prætor ait.colum.j.de dam.infec.cum concor. vt per Alexand.ibi, col.ij. Et not.Ro.in conſ.ccccliiij.in re præſenti.col.ij.& quod not.Fulg. in conſ.cxv.mulier quædā de curatore abſentis . aliàs abn̄s vario
43 modo dicitur ſ̃m ſubiectam materiam. † vt per glo. in auc.de fideiuſ.§.j.in ver.præſentes.cum cōcor.vt tradit Alex.in l.j. in prin. ff.de verb.obli.in l.ij.§.voluntatem.ff. ſolu.mat. In abſentibus vero extra ciuitatē duæ ſunt principales opiniones . Prima negatiua eſt ſecundum glo.in c.ij.in ver.ipſorum.de teſt.in vj. quā Bald. Cardi.& Imo.hic ſequuntur.& idē tenet Old.in cōſ.cclix. impugnatur electio.col.fi.Fede.in cōſ.ccxxvij.ſi potero.in fi. Calde. in conſ.iiij.in tit.de his quæ fi.à præla.cū ſim.vt tradunt Mod.hic.Et iſta opinio cōiter approbatur,vt Inno.hic dicit.& in c.ſi.de maio.
g & obed.in ij.col.Secunda,ꝙ in arduis debent vocari abſentes.[g] vt voluit Imo.in c.j.de ope.no.nunc.vbi Ant.But.& h̃ ſequit̃. & in c. fi.de maio.& obed.col.ij.idē tenet Abb.hic.& in c.j.col.fi. j.de his
44 quę fiunt a maio.par.cap.cū ſimil.vt proſequuntur Mod.h̃.†Sed iſta opinio videtur efficacuer impugnari , ex eo ꝙ in alienatione
h bonorum eccleſiæ vocatio abſentium non eſt neceſſaria.[h] auc. hoc ius porrectum.C.de ſac.ſan.eccle.vbi Bal.in ij.col.in ver.ſubſequenter quæritur.per illum tex.ad idem tex.vbi Archi.x.q.ij.in c.hoc ius.Nec ſatisfacit reſponſio Abba. & Mod.hic, qui dicunt ꝙ talis alienatio non vr̃ eſſe grauis præiudicij,ſi facta ſit in caſu licito.quia in perſcrutando h̃,res ardua,& præiudicialis vr̃.Et hoc patet ex eo ꝙ talis alienatio prohibetur abſq; magna ſolēnitate. Nam ex hoc arguitur ꝙ res ſit non leuis.puta vbi maius periculū eſt,cautius agendū eſt.in c.vbi periculū.in prin.de elec.in vj.l.j.§. parui.ff.de Carbo.edi.facit tex.in l.fin. C.de ven.re.ciui. lib.xj. & quod per illū tex.inferius dicā. & ideo non eſt recedēdum à pri-
i ma[i] opin. quæ cōis eſt.quę ēt ſequit̃ Fede.in alio conſi.cclxxxvij. caſus talis eſt. in quodam publico inſtrumento.& in conſ.cxlviij. caſus talis eſt.aliqui ſunt canonici.Et idē tenet Imol.in c.cū apoſtolica.in glo.iij.& in c.j.col.iij. de his quæ fi. à pręla. & ibi ēt dicit ꝙ gl.in d.c.j.cōiter teneri conſueuit.& Pau.de Caſt. in d.auc. hoc ius porrectum.idem ſequitur Pet.& Philip.de Cor. in cōſ.clxxxj. viſis.in ij.lib.Et de iſta qōne ēt late ſcribit Maria. in trac. de cit.ar. v.q.xv.& Lauren.de Ro.in repe.c.ſine exceptione.xij.q.ij.in vj.q.
45 ¶†Quarta,& vltima cōcluſio in glo. p̃dicta firmat̃ , ꝙ in actibus vniuerſitatis, & collegij, dicunt ſimul congregari. & non ſufficit ꝙ ſeparatim conſentirent . In hoc Abb.inſiſtit . Et ex dictis eius poſt Bart.in l.oēs populi.de iuſti.& iur. duæ concluſiones principaliter colligunt̃ . Prima eſt ſ̃m glo. ꝙ in agendis ab vniuerſitate
k requirat̃ conſenſus[k] in cōi.facit tex.in c.cum acceſſiſſent.j.eo.ibi, cōiter ſtatuiſſe,in c.cū eccleſia Sutrina.de cā poſ.& propri.& no. Bar.in d.l.oēs populi.col.iiij.Pet.de Ancha.in c.j.§.eo.in char.xvj. verſ.vlterius q̄ro poſt Bart. Bald.in auc.hoc ius porrectum.col.ij. ver.ſed pone.C.de ſac.ſan.ecc.& idē Abb.poſt Imol.& alios,in c. in Geneſi.de elec.cū ſi.vt proſequit̃ And. Sicu. & Moder.hic . Et conſiderandum eſt ꝙ iſta cōcluſio Doctorum de plano procedit qn̄ homines collegij vel vniuerſitatis ſeparatim ſimpliciter conſentirent . quo caſu viderentur conſentire vt ſinguli , & proprio eorū nomine.ar.l.& magis.ff.de ſolu.Et clarū eſt ꝙ talis cōſenſus nō ſufficit,cū nomine vniuerſitatis requirat̃. & aliud ſint ſinguli, & aliud vniuerſi.vt no.in l.in tantū.§.vniuerſitatis.ff.de re.diui. in l.ſed ſi hac.§.qui manumittit̃.ff.de in ius voc.Sed maior dubitatio vr̃, ſi iſti de vniuerſitate ſeparatim ↄſentirent. noīe tn̄ vniuerſitatis,

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Requiratur. Declara vt per Deci.in ij.lectu.penul.col.in l.aliud eſt vendere.§.referre.de reg.iur.Iaſ.in l. reſcriptū.in j.not.ff de pac.vbi aliter declarat.

b ¶In delictis. Io.de Ana.in c.dilectus.ij.de ſimo.Pet. Phil.Cor.conſ.ccxxiiij. libro iiij.Cur.ſeni.conſ.xx.& conſ.ſeq. Ange.conſ.ccxlvj. Deci . in l.culpa caret.ff. de reg.iur.niſi in actu ſucceſſiuo.Deci.in conſ.ccccIxxxvj. in fine.

c ¶Syl.Al. Vniuerſitatis. Vide omnino Deci.in conſ.x.viſo puncto. in prin.

d ¶Omnes . Immo ſufficit ꝙ duæ partes iuxta l.nulli . quod cuiuſque vniuer.no.l. nominationum. C.de decur. lib.x.

e ¶Hie.Gig. Præſentes Adde ꝙ hoc,quòd omnium de vniuerſitate requiratur pręſentia,quando actus ſit ab vniuerſitate contra ſtatuta vniuerſitatis,non videtur verum. nam maior pars vniuerſitatis potuit ſtatutum condere. vt not. Bar.in l. omnes populi.in ij.q,prin.verſ.alius modus eſt.de iuſt.& iu.ergo & maior pars poteris actum facere ↄ̃ ſtatutum,ſeu ad minus duæ partis vniuerſitatis. quia eadem ſolēnitas quæ requiritur in faciendo ſtatutum, requiritur in eo tollendo. vt not.Bar.in d.l.oēs populi.facit glo.not.in l.cum proponebatis. ff.de legat.ij. quam exclamat Alexan.in rubr.ff.de acquir.poſſ. Nec ob[illegible] not.per Barto. in d.l. obſeruare.quia Bart.loquitur in conſilio quod conuocari debet. [illegible] non conuocetur,non valet,niſi omnes ſint præſentes.non tamē negat Bart.ꝙ ſi conſiliū ſit conuocatum iuridice,& adſint duæ partes conſilij. tunc conſilium non poſſit actum facere ↄ̃ ſtatuta facta per eum.ſed requiratur præſentia omnium, vt in caſu ſuo, & maxime iſta procedunt quando ſtatutum vniuerſitatis fuiſſet factū à maiori parte vniuerſitatis , iuxta dicta ſuperius per Deci.in ſuperiori colum.j. verſic.præterea dictum .

¶Syl.Al. Adde Deci.in conſ.x.viſo puncto.col.ij.in fi.

f ¶Hiero.Gig. Ciuitate. Adde tex.in l.abſentem.ff.de regu. iur. aliàs abſens dr̃ qui vocem alterius audire pōt,tantum diſtat à loquente.l.j.in prin.de ver.obli.alio modo abſens dr̃,qui non eſt præſens in iudicio.l.iiij.§. prætor ait.ff. de dam.inſ. vide ad hoc glo.in l.fi.in verſ.inter abſentes.C.de præſcrip.langi tempō. & glo. in d.l.abſentem. de regulis iuris .

¶Syl.Ald. Et quis proprie dicatur p̃ſens, vel abſens, declarat bene Balbus in trac. de præſcript col.lxxxv.verſ.ſecundo quæro.Iaſ.in §.rurſus.inſti.de act.colum.j. Bald.in repet.l.fi.C.de præſcrip.longi tempo.col.fi.circa fi.in vlti.q. & omnino Alexan.in l.j.in prin.ff.de verb.oblig.in l.j.§.voluntatē.col.ij.ff.ſolu.mat.& capitur ſecundum materiam ſubiectam.Alcia.in l.mulieris.in fi.ff.de verbor.ſig. & vide Alexan.conſ.cviij.lib.v.

g ¶Syl.Aldo. Abſentes. Quòd hoc non ſit verum, & in quibus caſibus procedere poſſit, vide Iaſ.in conſ.liiij.col.iiij lib.j.verſ.nec ad hoc obſtat illud.

h ¶Syl.Ald Neceſſaria. Adde glo.in c.fi.in gl.ij.in ver.præſentiū. de maio.& obe. in c.cum in eccleſijs.in ver.commōda. de præben.lib.vj.in c.cum apoſtolica. in verſ.totius.de his quæ fiunt à pręla.Bar.in d.auc.hoc ius porrectum.col.j.verſi. circa iſtam partem quæro.Iaſ.in conſ.liiij.col.iij.lib.j. verſ.iſta ſunt tria.

i ¶A prima. Scilicet negatiua ſub prædicta exceptione de arduis. Alex.ab Exea hic nu.26.facit regulam negatiuam cum fallentijs .

k ¶Syl.Al. Conſenſus. Vide Iaſ. omnino in l.ſi quis à filio.§.fi. in pe.col.ff.de leg.j.

tis,& in ea intentiotione expressa, vt actũ vniuersitatis expediret. Et idẽ tñ dicẽdũ esset, q͂a talis cõsensus nõ sufficeret, ex quo debito modo nõ p̄stat cũ debeant simul cõgregari,& quia militant
a rõnes, [a] quas ponit Bar. in d.l.oẽs pp̃li.col.iiij.ver.q͂ro quid si oẽs de populo,& iõ delictũ neq; alius actus vniuersitati nõ imputat̃, nisi ex cõsilio simul deliberato factum sit, vt no. tradit Bar. in l.aut facta.§.fi.col.iiij.ver.vlterius q͂ro.ff.de pe.vbi allegat tex.in l.sem p̄ §.si in sepulchro.ff.de quo vi aut clã.&no.Pau.de Ca.in consi.ciiij. In cã Sfortij.Ang.in cõsi.clx.& super hoc,& in cõsi.cclv.visis cũ si. vt tradũt Mod.hic,& idẽ Ang.Paul.d̃ Ca.in l.sicut.§.j.ff.ꝙ cuiusq; vniuer.Bal.in cõs.ccclxx.permittendũ li.iiij.Alex.in cons.lxviij.&
46 viso.col.iij.lib.ij.† Et vltra ea,q̃ Mod.hic dñt,limitat̃ ista cõclusio nõ habere locũ. q̃n oẽs de vniuersitate aliquid fecissent, quia tũc
b vr̃ illud factũ ab vniuersitate licet nõ [b] essent solẽniter conuocati. [c] ad hoc vr̃ gl.no.in l.sicut.§.j.in versi.debet̃.ff.ꝙ cuiusq; vniuer.
c & ibi Bal.in fi.& hoc expresse voluit Bar.in l.obseruare.C.de decu.lib.x. vbi inquit ꝙ si oẽs de vniuersitate nõ solẽniter cõgregati sunt p̃ntes,& aliquid faciunt,valet ꝙ actum est,perinde ac si vniuersitas solẽniter ꝯgregata fuisset,quia ex quo sunt oẽs p̃ntes,nõ est ꝙ quis lędat̃,ex eo ꝙ vocati nõ fuerint. Et hoc idẽ voluit Bald. in l.nulli.ff.ꝙ cuiusq; vniuer.in gl.in ver.duæ,vbi inquit, ꝙ q̃n oẽs sunt p̄sentes non requiritur conuocatio. Immo ꝙ plus est, dñs Io. milis in suo repertorio,in ver.vniuersitas col.iij.generaliter tenet cõem opi. ꝙ si maior pars vniuersitatis aliquid facit, ẽt absq; alia deliberatione p̄cedente,vniuersitas,obligat̃ eoipso,ꝙ maior pars cõsentit.l.ꝙ maior.ff.ad mu.Et dicit ꝙ iure cautũ nõ reperit̃,ꝙ talis cõmunicatio cõsilij req̃rat̃, & ꝙ tex.in d.l.semper.§.si in sepulchro,nõ probat opi.Bart.vt ipse ibi latius deducit.Sed eius opin. nouissime reprobat Pet.Philip.de Cor.in cõsi.ccxxiiij. cõsiderata forma.col.v.& vj.in iij.libr.vbi sequit̃, & tenet ꝙ dictũ est gr̃a breuitatis non refero eius verba. ¶Secũda cõclusio Abb.est, ꝙ ẽt in actibus pertinentibus ad particulares ẽt requirit̃ ꝙ oẽs simul cõsentiant,q̃n maior pars p̄iudicare pot̃ minori. & ad hoc primo allegatur tex.in l.& suũ.ff.de pac.& Doc. oẽs sequnt̃.Sed aduertẽdum est,quia ille tex.iudicio meo,nõ vr̃ probare hoc.Nam si cõueniunt creditores ꝙ pars debiti remittat̃, talis cõuentio, p̄ut ad literã ibi dr̃,obest creditorib. si in vnũ, & cõmuni cõsensu declarauerint quota parte debiti cõtẽti sint.Si vero dissentiãt tunc p̄toris partes necessarie sunt q̃ decreto suo sequat̃ maiori partis voluntatẽ.vñ illa verba,si in vnũ cõsentiant nõ accipiunt pro cõgregatione simul facta,vt Doc.dicunt.sed p̄ cõi cõsensu,qui ẽt haberetur,si oẽs singulariter ꝯsentirent. & illa verba,in vnũ, & cõi cõsensu, pro eodẽ ponũtur.s.pro cõsensu oĩum, ad differentiã eius quod dicitur in ver.si vero,de cõsensu maioris partis.Cum.enim ille versicu.si vero, aduersetur dicto p̄cedenti.l.si vero.ff.qui satis. cog.in eo ꝙ ibi dr̃ de maiori parte, nõ requirit̃ ꝙ in vnum cõsentiant,vt bene aduerset̃.ergo patet ꝙ illa verba,si in vnũ non accipiũtur pro conuocatione simul facta, quia hoc ẽt in maiori parte requireretur,cuius ꝯrium ibi videtur velle text.ergo itellectus cõis ad illum tex.nõ videtur procedere, & potius ꝯrium videtur ibi probari.& facit tex. vt dixi in ver.si vero dissentiant,vbi aduersatiue dr̃. q̃n dissentiant. ergo vr̃ in dicto p̄cedenti ꝙ solũ loquat̃ tex.q̃n consentiunt.Et si cõsiderant̃ duo casus.Primus quãdo cõsentiunt.& Secũdus q̃n dissentiunt,& de conueniendo simul,ibi nihil [illegible] do pro ista ꝯclusione videtur text.in l.fi.C.qui. bo.cede.pos.ibi,oibus in vnum coadunatis. & Bal.ibi illũ text.ad hoc ponderauit. Sed ille tex.ẽt nihil facit q̃a non loquitur ꝙ creditores debeant simul cõgregari,prout allegatur.sed dicit ꝙ ille, qui est creditor in maiori summa, alijs in vnũ coadunatis, reputatur maior pars creditorũ, quia quantitas debiti,& non numerus personarũ, cõsideratur. ideo in p̄posito nõ meretur allegari. Tertio vr̃ tex.in c.venerabilem.de elec. & Abb.ibi illum signauit
47 pro dicto Bar.intelligẽdo ꝙ electores ibi eligant, vt singuli.†Sed r̃ndetur, s̃m alium intellectum, ꝙ immo electio facta ab electoribus,videtur facta,vt a collegio. quo casu simul fieri debet,quãdo fit iure collegij,vt no.Fede.in cons.cij nobilis col.ij.ver.ij.dico Lap.alle.lxxviij.vacauerat ecclesia.col.ij.Io.Andr.in c.iij.de iu.pa. Doc.in c.sicut col.ij.ver.ex hoc not.de elec.in vj.& ita patet ꝙ ista secũda cõclusio non probat̃ iure.Et in ꝯrium facit, quia cũ istorũ consensus pro singulorũ interesse requiratur, sufficit quocunq; modo p̄stetur.l.per fundum.ff.de serui.rusti præd.& tex.in d.l.
48 & suum.vt.s. dictum est. † Retenta tñ hac secũda cõi cõclusione, Abb.infert quod ẽt vbi sunt plures particulares patroni,debent
d simul p̄sentare, [d] quia maior pars præualet, & minor posset trahere alios in eorũ s̃niam. & idem Abb. dicit.in c.j.de iu.patr.in c. in Genesi.de elect.& Moder.hic sequuntur,qui dicunt Ferrariæ. ita consuluisse.Sed tñ in ꝯrium vr̃ cõis opin.quia quando plures patroni eligũt,vt singuli, nõ reperitur iure cautũ ꝙ debeãt se cõgregare.vt dicit Fed.in d.cõs cij.nobilis.col.ij.Lap. in d.all.lxxviij. vacauerat.& Io.And.in c.iij.de iu.pa.in ver. sed incidit dubiũ,vbi sequitur Ant.de But.& pro ista opi. facit ꝙ dixi.s.per.d.l.per fundum,de serui.rusti.prædio.& s̃m cõem opin. consuluit ipse Abb. in consi.lxxvj plura sunt.in secũdo dubio lib.iij. Nec ob.illa ratio ꝙ minor pers possit alios in sententiã eius trahere,vt in l.si in tres ff.de arbi.l.duo ex tribus.ff.d̃ cre.iudi.quia illa iura loquuntur in actibus iudicialibus,qui cõsulte expediri solent, & in q̃b.agit̃ de p̄iudicio tertij.Secus vr̃ in casu isto in patronis,qui solũ pro interesse ipsorũ requirunt̃.iõ possunt singuli cõsentire, arg.d.l. p̄ fun-
49 dum,& ista cõis opi.verior vr̃.¶†In gl.pe.ibi, oẽs pares esse dẽnt Abb.cõcludit quod in vestibus, & cibarijs vr̃ habenda distinctio personarũ,& non cogant̃.xlj.dist.& i l.sed & si quid.§.j.ff.de vsur. & in l.habitatio.ff.de ven.in pos.mit. & no.Abb.in c.statuimus.d̃ maio. & obe.cũ cõcor. vt tradunt Mod.hic.¶Sed aduertendum est,quia gl.hic loquitur in Canonicis, qui sunt in eodẽ collegio, & idem esset in monachis,qui sunt in eodẽ monasterio, vel conuentu. nam conuenit quod ẽt in vestibus , & cibarijs isti sint pares,& facit text.in c. cũ ad monasterium.§.porro.de statu mo.vbi specialiter cõceditur debilibus, & infirmis ex dispensatione abbatis, vt cibis magis delicatis vti possunt.ergo secus vr̃ esse de iure cõi.& quod isti dicuntur fratres,vt no.in c.cãm, quæ.de iudi.c. dilectus.el.ij.de p̄ben.inter quos debet esse ęqualitas.l. cũ opor-
50 tet.C.de bo.quæ lib.in prin.†& iõ inter ipsos non considerat̃ nobilitas,nec h̃r distinctio personarum ea q̃.ibi gl.de sta.mo.allegata per Abb.& doc.hic,videntur habere locũ in alijs personis quę
51 non essent in eo.collegio vel cõuentu.& ita ẽt loquunt̃.¶†Postremo in ista materia s̃m Abb. quęritur quod debeant interuenire in actibus vniuersitatis,& concludit ꝙ s̃m cõem opi. canonistarũ,
e & legistarum , duæ partes requiruntur. [e] & probatur in l.nulli.ff. ꝙ cuiusq; vniuer.ibi,ordo dedit.cum duæ partes adessent,& in l. nominationum.C.de decur.lib.x.& maior pars istorũ sufficit, & sic intelligitur.l. ꝙ maior.ff. ad muni.vt abb. h̃ dicit, & idem abb. in c.j.circa fi.de his, q̃ fi.a ma.par. & in c.cũ inter vniuersas in pe. col.j.de elec.& idem do.in c.j.§.si vero, post gl.ibi in ver.duæ partes,in fi.de cle.egro.in vj.cũ si. vt tradunt Mod.hic. & fuit doctrina Bart.in l.ꝙ maior.in prin.ff.ad mu.in d.l.nominationũ,& in l. ij.ff.de decre.ab ordi.fa. & est cõis opi.licet Ioã.de Imol.in c.fi.de ma.& obe.col.iij.ver.item not.ex gl.dicat h̃ procedere de iu.ciui. Secus s̃m eum,vr̃ de iu.cano.quia iura canonica simp̃r de maiori parte loquunt̃.Sed põt r̃nderi ꝙ ẽt iura ciuilia,simp̃r dicũt attendẽdũ esse ꝙ fit a maiori parte.l.maior.l.aliud , in §.refertur.ff. de re.iur. & tñ recipiũt declõnẽ s̃m alia iura q̃ duas partes p̃ntes requirũtur,vt.s.dictũ est.Si ergo iura canonica,q̃ simp̃r loquunt̃ ita dẽnt declarari,q͂a cũ hoc exp̃ssum fit de iu.ciui.debet ẽt hẽre locũ de iu.cano.ex quo canones exp̃sse nõ ꝯdicũt,vt no.in c.j.de ope.no.nun.Et p̄dicta cõclo q̃ cõiter approbat̃,locũ hẽt nisi ẽent abẽtes p̄ ꝯtumaciã.q͂a tũc de necessitate duę partes nõ req̃runt̃. s̃ i illis,q̃ p̃ntes sũt totũ ius vniuersitatis residet,vt Ab.ꝯcludit,& i h̃ dãnat opi.Bar.i d.l.oẽs pp̃li. q̃ dicebat ꝙ s̃p duę p̃tes p̃esse re-
52 q̃runt̃.Et idẽ ab.tradit i c.i causis.i vlt.no.col.iij. d̃ ele.vbi d̃t † ꝙ sicut vniuersitas põt in vno residere.l.sicut.§.fi.ff.ꝙ cuiusq; vniuersitatis. ita vr̃ ꝙ in paucis p̃ntibus p̄p̄ aliorũ contumaciam possit representari.Et idẽ abb.in c.cũ nobis,col.pe.de elect. & Moder. simp̃r hic sequunt̃.& adde Bal.qui no.h̃ idẽ dicit in l.j.colum.fin. C.quando non peten.part. & tradit Bartol. vero iu cautela.xxxj. Sed

ADDITIONES.

a Syl.Ald. Rationes. Dicti tamen opin.Bar.damnatam esse.Deci.in c.prudentiam. col.iij.de offi.deleg.& dum subdit idem esse in delictis, vide Ioã.de Lig.in cle.j. de pen.vbi dicit se ex his defendisse ciuitatem Bononiæ.

b ¶Ald. Licet non. Idem Alb.in d.l.nulli.Ang.consi.xlv.Io.Crot.In repeti.l.omnes populi.& ibi Ioan.Bapt.de Cacialup.de iusti & iure.

c ¶Ald. Conuocati. Vide in not.casu.Deci.in consi.x.viso.col.ij.in fi.

d ¶Ald. Præsentare. Vide Ferrectum hic not.lxj.qui late disputat hanc.quæst.
¶Quicquid dicat. Deci.hic,illatio relata ad conclusionem vera est,quãuis sententiam Decij hic firmet Aymo consi.lxiij.Tamen si omnes patroni conueniant valent cõsensus siue præsentatio, particularis.& plus ꝙ etiã si aliqui vel vnus quidem præsentet vnum,valet,alijs non concurrentibus.j̃.tempus præsentandi,& idem quomodocunq; alter vel alij siue ad tempus,siue in perpetuum negligãt, vel excludantur,tenent Bald.c.quanto.& ibi Barba.j̃.de iudi. Alex.in l.si mihi, & Titio,in fi.de verb.obl.Roch.Cur.in rub.de iure patrona.ver.Iuss.q.vj.Fran. Ripa.repet.l.reconiuncti.in fi.de leg.iij.sed quando.j̃.tempus conquerãtur, vel dissentiunt,non valent pręsentationes,nec maioris quidem partis nisi simul cõuenerint. Et hoc late Roch.Curt.in d.rubr. de ver.honorificum.q.lx.& ita practicatu , in tantum ꝙ si vel vnus solus ex pluribus discordet nisi. j̃. dictum tempus simul conuenerint, lapso tẽpus ordinarius prouidebit,etiam si plurium particulares putatioces in vnum concurrunt.Et contra , minoris partis, vel vnius, qui congrue vocauit alios,qui conuenire contempserunt presentatio præualebit.& ita pluries in senatu Parisiensi iudicatum fuit.

e ¶Ald. Requirũtur. Vide Deci.cõsi.ccccxvj.stante statuto col.pe. ver.& breuiter.

Sed aduertendū est q̄a stāte ista legitimatione inferri vr̄ q̄ ↄclō s.facta de duabus partibus p̄ntibus nō sit vera, nec possit verificari.q̄a cū oēs de vniuersitate debeāt vocari, vt no.Bar.in l. qđ maior.ff.ad muni.& in l.obseruare.C.de decu.li.x.& in l.oēs populi.col.iij.ver.ij.q̄ro principaliter.de iust.& iur.& in l.nulli.in fi.ff.qđ cuiusq; vniuer.vbi inquit q̄ licet maior pars, vł duę p̄tes sufficiāt, oēs tn̄ debēt vocari.Et no.Ang.in ↄsi.cclxviij.nō est dubiū, si illi, qui nō veniunt tanq̄ cōtumaces, faciūt q̄ totū ius vniuersitatis in p̄sentibus remaneat, vt Abb.dicit p̄ d.c.cū nobis. de ele.Infert q̄ dictū Bar.nō sit verū, q̄ duę partes oīno debeāt esse pręsentes, & nō solū duę partes.sed nec ēt maior pars vniuersitatis nō erit necessaria, ex quo ius residet in pręsentibus, quotquot sint p̄p ↄtumaciā absentiū.do.Abb.in d.c.in causis. vr̄ sentire istā difficultatē, & respōdet q̄ tex.in d.l.nulli.cū alijs.s̄.alle.hēt locū, qn̄ vniuersitas per se ↄgregat̄, tunc.n.duę partes oīno requirūtur.Secus qn̄ auctoritate superioris cōuocat̄.Sed ista distinctio nō satisfacit.q̄a ↄsonat q̄ iura p̄alleg.q̄ de duabus partibus loquunt̄, intelligant̄ f̄m aliā regulā iuris, q̄ est, q̄ vniuersitas debeat ↄgregari auctoritate superioris.Et quia sunt absentes vocati auctoritate superioris, nō p̄nt dici ↄtumaces.vn̄ ēt à duabus p̄tibus p̄sentibus actus nō posset fieri in p̄iudiciū absentiū.q̄a absentes agere possent de cōtemptu.Et ideo verior vr̄ opi.Bar.p̄ s̄.dicta.Nā ēt ipse Bart. in l j. ff.de albo.scribē.hoc idē tenet, q̄ si illi de vniuersitate vocati non veniūt, absq; illis procedit ad electionē.Sed h̄ intelligit̄, dūmodo duę partes sunt p̄ntes, p̄ut idē Bar.dicit in locis.s̄. alle. Et si opin. Abb.esset vera, sequeret̄ q̄ duo vel tres pręsentes alijs vocatis nō accedētibus haberēt ius totius vniuersitatis, qđ absurdū vr̄. Nec ob.q̄ ius vniuersitatis ēt in vno conseruet̄, vt in l.sicut.§.fi.ff.quod cuiusq; vniuer.q̄a illud verū est, qn̄ alij nō reperiunt̄. Secus quādo adsunt, q̄ p̄nt cōgregari.q̄a tunc agit̄ de interesse vniuersitatis, q̄ oīno duę partes interueniāt, cū magis integrū iudicium sit qđ plurimorū sentētijs cōfirmat̄, vt dicit tex.in c.prudentiā.i ver. illa q̄ppe.de offi.dele.¶ Vltimo nō omitto vnū.de quo superiori anno Florentię erat altercatio, videlicet an in his q̄ agunt̄ p̄ vniuersitatē, singulorū noīa inscribi debeant.

53 †Et breuiter ↄcludēdū est primo, q̄ in instr̄o alienationis bonorū collegij, necesse est q̄ singulorū nomina ponantur[a] in instr̄o, vt not.Bar.in l.j.ff.de albo scrib.p̄ tex. n l.fi.C.de ven.re.ciui.lib.xj.& idē Bal. dicit in l. ciuitas.ff.si cer.pe.in fi.& in l.j.de magi.conue.Ant.de But.in c.j.col.j. de synd.& ista est cōis opi.vt Alex.tradit in ↄsi.j.col.iij.lib.iiij.& de hoc est dictū Arch.xij.q.ij.in c.sine exceptione.refert, & sequitur Bal.in c.Imperatorū, de iura.calum.col.ij.in ver.& adde qđ dicit Arch.in c.tertio loco.colū.iij.de proba.

54 †Et in tali alienatione est aliud sp̄ale, q̄a si bona debēt specificari,[b] & nō sufficit si in instrumēto syndicatus dicat̄, ad vēdendum bona vniuersitatis,[c] vt not. voluit Bal.in rub.C.de ↄhē.emp.in iij. q. vbi dicit se ita cōsuluisse allegat l.prohibere.§.plane ff.qđ vi aut clam.Ex quibus inferri vr̄ q̄ actus alienationis reputat̄ multū pręiudicialis, qđ no. est ad illud, qđ dixi de ab̄ntibus, q̄ nō debēt regulariter vocari. Scđo in vniuersitatibus magnis ēt Doc.cōiter tenēt q̄ noīa inscribi nō debeāt.Bar.in d.l.j.p̄ tex.in c.fi.de pecu.& idē tenēt d.Ant.& Abb.in c.j.de synd.Bal.in d.l.ciuitas.circa fi.Ang.in d.l.nulli.vbi tn̄ dicit q̄ ēt in magnis vniuersitatibus in arduis, & qn̄ res sit de longinquo consiliū est singulorum nomina inscribant̄.Tertio in collegijs, & paruis vniuersitatibus, vario modo Doc.loquuntur.Nā Bar.in d. l.j.tenet q̄ debeāt singulorū nomina notari, & inscribi.Et dicunt Alb.& Bal.in d.l.nulli.quod ita obseruat̄ de cōsuetudine. Sed tn̄ de iure necessariū nō vr̄, vt ↄcludit, & late p̄bat Alb. in d.l. nulli. col.iij.ver.ex quo ēt dependet q̄ō.& idem Ang.ibi, Ant.de But.& Abb.in d.c.j.de synd.idē Abb.& Imo.in c.quanto de his q̄ fiunt à pręla.De consilio tamē tutius est q̄ exprimantur, vt Doc. dicunt in locis pręalle.& ad p̄dicta vide And.Sic.in consi.xviij.lib.iij.

ADDITIONES.

a ¶Nomina ponātur. Sed quia iure non cauetur, ↄrium verius est, vt tenet Pet. Philip.Corn.consi.clxxxj.lib.ii.dico tamen q̄ omissio eius, quod passim consuetū est suspicionem facit.

b ¶Hie.Gigas. Specificari.Quod specificatio bonorū requiratur in alienatione bonorū vniuersitatis, vide eūdē Dec.in cōsi.clxij.in vlt.col.vbi et voluit q̄ ad hoc vt valeat licētia impetrata à Pontifice de alienatione bonorū ecclesiæ facienda. continere debet specificationem bonorum.

c ¶S.Al. Vniuersitatis. Idem Dec.in l.ciuitas col.fin.nu.2.ff.si cert.pet.

SVMMARIVM.

1 *Indefinita in probationibus, an æquipolleat uniuersali, & quid in disspositiona legis nume.2.*
3 *Lex si aliquam dubitationem decidat, omni alio respectu habilitatem præsupponit.*
4 *Institutio aliquando largo modo accipitur, & quid sit propriè.*
5 *Consuetudo ut canonici percipiant fructus præbendarum in absentia ualet, qđ intellige quando absentia est ex iusta causa, nu.5. nec ualeret in beneficijs curatis nu.6. & intelligitur dummodo per alios seruiant nu.54.*
7 *Episcopus quando solus sine capitulo possit statuere.*
8 *Statutū si fiat in odiū particularis personæ potest appellari, etiam à principe.*
9 *Absentia principis non appellatur.*
10 *Principis intentio non existimatur ut uelit tertio fieri præiudicium. Appellari potest à mala informatione principis.*
11 *Consuetudo q̄ omnes canonici æquales sint in perceptione fructuum ualet.*
12 *Iuniores canonici sunt aliquando potiores in portione percipienda.*
13 *Antiquiores canonici non intelliguntur ætate sed gradu & receptione.*
14 *Antiquioris uel Maioris appellatione ueniunt maiores ætate si absolutè ponatur.*
15 *Residentia sola sufficit ad potestatem percipiendorum fructuum non præsentia in diuinis, dummodo dicat officium priuatim.nu.16.*
16 *Officium si quis clericus non dicat tenetur ad fructuum restitutionem.*
17 *Canonicus dicitur possidere præbendam. Præbenda dicitur possideri à canonico.*
18 *Statutum factum ab episcopo de consensu capituli per quod mensæ suæ aliquid applicetur non ualet.*
19 *Consentire alteri potest qui facere non potest.*
20 *Canonici sine episcopo non possunt statuere.*
21 *Episcopi consensus exigitur in ipso actu faciendo à capitulo.*
22 *Consensus episcopi exigitur per modum auctoritatis.*
23 *Auctoritas in ipso actu requiritur.*
24 *Vicarij cōsensus quādo sufficiat vbi cōsensus episcopi exigit̄, & n.26.27.*
25 *Institutio spectans ad episcopum non potest fieri per vicarium.*
28 *Capitulum sede vacante potest statuere, vel quasi vacante nume.29.*
30 *Episcopus non potest sine capitulo in arduis statuere.*
31 *Prælatus habens ecclesiam pleno iure subiectam etiam si sit de inferioribus potest sine episcopo statuere.*
32 *Maior pars quando possit aliquid facere nu.42.46.*
33 *Pijs causis etiam nō potest maior pars statuere in præiudicium minoris.*
34 *Feudum non potest alienari etiam pro anima.*
35 *Pijs causis non ita debemus vt alijs iniusti simus Sepulturæ ratione conceditur q̄ nec piæ causæ simpliciter cōcederetur.*
36 *Destinatio ad vsum certum plurimum operatur.*
37 *Bona ecclesiæ auferri possunt etiā sine causa, q̄a in eis non habetur dominium.*
38 *Princeps rem communem alienat inuito socio.*
39 *Vniuersitas quæ habet superiorem non potest disponere de rebus singulorum.*
40 *Vniuersitas si non sit soluendo potest singulis collectam imponere.*
41 *Collectæ imponi possunt pro necessitatibus uniuersitatis.*
43 *Consuetudo quòd omnes uel duæ partes collegij debeant consentire non ualet, & quando.*
44 *Omnibus. Si statutū uelit aliquid fieri ab oībus, an uerificetur in maiori parte.*
45 *Vtilitas ecclesiæ necessitati æquiparatur.*
47 *Præsentans ab omnibus patronis concorditer omnino debet institui, non obstante quòd postea maior pars uariauerit.*
48 *Citatio uniuersitatis uel capituli fit citando prælatum, & maiores.*
49 *Maior pars non sufficit nisi sit sanior.*
50 *Sanior pars cuius respectu dicatur.*
51 *Absentes an in arduis uocandi sint.*
52 *Consensus in rebus collegij uel uniuersitatis debet præstari communiter.*
53 *Cōsuetudo q̄ illi d capitulo uel collegio singulariter cōsētire possint, an ualeat.*
55 *Missa si quotidie celebranda est per sacerdotem ex dispositione testatoris, potest per alium celebrari.*
56 *Citare non possunt alios duæ partes collegij uel uniuersitatis.*
57 *Vniuersitatis minor pars requisita à duabus partibus, an opponat quòd uelit expectare finem termini iuris.*

Secunda lectu. c. cum omnes.

¶In tex.ibi, canonici, ista indefinita hic accipit̄ pro oībus canonicis, & capitulo, q̄a aliter non valuisset statutū.[a] Ad idē text. in c.si canonici in princ. vbi Dom.de offi.ord.in vj.& in c.ad decimas.in prīn.de resti.sp̄o.in vj.& in dictis locis Do.& idem And.Sicu.post Doc.reprobant Old.in consi.c.in executione.qui dicit quod si in instrumento dicatur simpl̄r q̄ canonici talis ecclesię hoc fecerūt, non intelligitur necessario quod oēs vel maior pars fecerit. quia talis sermo verificari pōt in duobus.Mod.hic in pen.char. dicunt quod dictū Old.procedit in materia probationis[b] q̄ debet de necessitate ↄcludere.c.in p̄ntia.de p̄ba.sed in alia materia habet locū iste tex.cum si.& fuit ↄcordia q̄ prius tradit Alex.i l. rescriptū. in princ.ff.de pac.

1 ¶†Et primo quantū ad illud, quod dictū est de p̄batione, bene facit.quia in probationibus indefinita non ęquipollet

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Statutum. An autem quando sit mentio de canonicis vel antianis intelligatur collegialiter vel singulariter vide Corse. in reperto Abb. in versi. indefinita.aliquid per Dec.in c.tertio loco de prob.col iiii.& si est facta petitio vel concessio à canonicis vel hominibus castri, an æquipolleat vniuersali vt intelligatur vt canonici, vel vt capitulum.vide Deci.consi.lxj.col.ij.

c ¶Probationis.Idem Dec.j.de proba.c.iij.& consi.lxi.Ant.Cors.in sing. ver. indefinita.Alex.consi.vii.nu.2.lib.j.& consi.ccj.nu.2.lib.vij.

pollet vñi,[a] vt no.Inn.Abb.poſt alios.in c.auditis.de pſcri.& tradit Alex.in cõſi.cx.viſis acutiſſimis.col.j.in fi.lib.j.cũ ſi.vt p Mod.in d. c.auditis.Scd'o in alia mã,prout tex.hic loquit̃,And.Sic.in c.requiſiſti.col.xl.de teſt.dicebat q̃ iſta iura pcedũt in actibus, qui ñ pñt fieri à canonicis,niſi vt à capitulo.& iõ vt actus valeat,dictũ de canonicis intellr de caplo.Sed iſta rñſio nõ valet.qa attẽta tali rõne idẽ eſt dicendũ de pbõnibus.qa in caſu in quo Old.loqt̃ ↄſtõ pcuratoris nõ valet,niſi facta ſit à caplo.& ita dñt Mod.in d.c.auditis.Sed replicari põt,qd talis interpretatio, vt actus valeat in dubio,nõ ſit in pbationibus.qa de ſui peculiari nã ↄcludere debent c.in pñtia.de pb.Secundo ad iſtũ tex.cũ ſi.dñt Mod. in d.c. auditis qd loquit̃,qñ verbũ canonici,pferẽ à legiſlatore, & hoc colligit̃ qa ex doctr.Alex.in d.l.reſcriptũ,& ad hoc facit. qa in diſpõne l.indefinita ęquipollet vñi,[b] vt not. Bart. in l.ſi plurib. de leg.ij. †Tertio vlterius ↄſiderãdũ eſt,qa in iſto tex.cũ ſi.ſunt verba narratiua legiſlatoris incidẽter prolata ad aliũ effectũ.vnde intelligũtur q̃ canonici hoc ↄſtituerũt debito modo.qa qñ apud legiſlatorẽ querit̃ de vno dubio,pſupponit̃ quod cũ alio reſpectu habilitas concurrat[c] l.qui teſtõ.in prin.ff.de teſt.c.vnico,de ęta.& quali. in vj.& de his ẽt tradit And.Sic.in c.cũ M.j.eo. & in c.iij. loco. col. x.de prob.¶†In tex.ibi,vel de cætero.hęc alternatiua non erat in verbis ↄſtitutionis,qa inepta locutio fuiſſet,ſed appoſita fuit per ſummũ pontificẽ referentẽ effectũ conſtitutionis, & prima pars alternatiue poterat hr̃e locũ in illis,qui iam recepti fuerant poſt conſtitutionẽ vſq; ad tẽpus querele,& ita declarat Imol.hic.¶In tex.ibi.inſtituti. largo modo accipit̃ inſtitutio, ſicut†in c.j. de reg. iur.in vj. Et proprie q̃ dicat̃ inſtitutio[d] not.Abb. in c. ex frequẽtibus,& in c.auctor.de inſti.¶In tex.ibi.pares.ſupple. qa oẽs recipiebãt redditus in abſentia.& hic ſm cõem intellectum.¶Primo not.ſm Abb.quod valet cõſuetudo vt canonici percipiãt fructus præbendarũ in abſentia.de quo dicendũ eſt vt dixi.Et adde duo. Primũ eſt,†q̃ talis cõſuetudo intelligit̃ qñ quis abſens ſit ex iuſta cauſa,& nõ habet locũ in illis qui vacarẽt,[e] vt no.Inn.in c.ex tuę. vbi Abb.col.fi.& Imo.ibi.col.v.de cle.nõ reſi.†Secũdo quod talis conſuetudo nõ valeret in curatis beneficijs,ẽt ſi q̃s ſeruiret p vicariũ,vt no.Arch.in c.ſacerdotibus.xxxj. diſt. qa electa eſt induſtria perſonæ,cũ per ſe debeat reſidere.c.extirpandę.§.q̃ vero.de præb.c.qa nonnulli.de cler.nõ reſi.ergo alteri cõmitti nõ põt.c.fi. de offi.dele.& ita tenet Do.in c.fi.de reſcr.in vj.in gl.in verbo,fructibus.& Mod.ſequunt̃ hic.Sed conſiderandũ eſt, quod iſta concluſio vera eſt,qñ gñaliter,& abſolute conſuetudo vellet q̃ curatus non reſidens perciperet fructus.quia eſſet irrationabilis.ideo non valet c.j.& fin.de conſuet. Secus videtur,ſi conſuetudo eſſet limitata in aliquibus caſibus.quia valeret.nam cum poſſet ex cauſa ordinarius diſpenſare.c.licet canon.in fin.de elec.& in c. cũ ex eo,eod.tit.& bene facit text.in c. relatum.de cle.non reſi. pariter q̃ valeat conſuetudo. Et reſtringendo text.noſtrum hic in abſente ex iuſta cauſa,vt ſupra dictum eſt,ſecundum Imol.inferri videtur quòd non ſit differentia inter curata beneficia, & ſimplicia, ſed ſolum reſpectu cauſæ erit differẽtia,quia in curatis iuſta cauſa requiritur. Et ſimiliter inferri poteſt, quòd etiam in diſtributionibus quotidianis ex cauſa valebit conſuetudo vt in abſentia recipi poſſint. ſed non generaliter,prout loquitur tex.in cap.j.de de cler. non reſi. in vj. ¶Secundo not. q̃ contra conſuetudinem de non reſidendo,valet ſtatutum capituli; de quo dicendum eſt, vt dixi hic,in prima lect.in ij.not. Et adde quod Abb. videtur intelligere hoc,quando eccleſia eſſet deſtituta ſuffragio canonicorum,& tali caſu clarum eſt quòd valet ſtatutum,† nam tunc etiã ſolus epiſcopus,ſi capitulum non velit conſentire, poteſt hoc ſtatuere,.vt not.Abb. in c. ad audientiam.col.ij. de cler. non reſi. facit tex.in c.pen.eod.tit.non tamen videtur q̃ tex.hic reſtringatur ad hoc,quia à contrario ſenſu, ceſſante inæqualitate. de qua hic dicitur,abſolute videtur quod valeret ſtatutum & maxime, quia res reducitur ad ius commune,vt aliàs dixi.¶Tertio no. q̃ ſingularia bona capituli poſſunt annecti præbendis,ſi fructus præbendarum ſint tenues,& ob hanc cauſam neceſſitatis vineę annexe fuerunt præbendis,vt Abb.dicit hic. Hoc tamen non probatur in tex.qui loquitur ſimpliciter. ſed dici poteſt q̃ cum præſupponatur hic factum fuiſſe,intelligitur quod ex cauſa factum ſit,etiã cauſa illa videtur eſſe,quando præbende tenues ſunt. ¶Quarto not.iſtum tex.ſecundum Abb.pro opin.Bart. in l. omnes populi. ff.de iu.& iur.†q̃ ſi factum ſit ſtatutum in odium particularis perſonæ,poteſt appellari,immo ſecundum Abb. tale ſtatutum non valet.de quo aliàs dixi hic.in v.not.& in c.conſuluit.el iij. de app. Et adde q̃ iſtud dictum etiam locum habet in conſtitutione principis, vt not. Abb. ſupra eod.in rub.† Ex quo infert quòd licet à ſententia principis non poſſit appellari[f] l.j.in princi.ff. à quibus ap.non licet.ab iſto tamen actu extraiudiciali appellari poteſt.& ratio videtur. quia tractatur de præiudicio tertij. quo caſu princeps præſumitur circũuentus, & male informatus.† quia intentio ſua non videtur eſſe vt tertio præiudicium inferatur[g] l. ij. §. ſiquid à principe.ff.ne quid in lo. pub.cap.ſuper eo.de offic.dele. & à mala informatione principis[h] appellari poteſt l.j.§. quæſitũ. ff.de app.non ſic in ſententia videtur, quia cauſa cognita procedit.¶†Quinto not.valere conſuetudinem ſecundum Abb.quòd omnes canonici,antiqui & iuniores æquales ſint in perceptione fructuum,& hoc etiam videtur eſſe de iure communi. vnde tantum valet vox iuuenis,ſicut ſenis, etiam inter Cardinales. vt Bal. hic dicit.Et adde q̃ etiam quandoque iuniores canonici ſunt potiores in portione percipienda,†videlicet ſi maiores ſint in ordine cap.ſtatuimus.de ma.& obe.& illum text. pro ſing. alleg. Roman.in ſing. 611. maior in ordine.& not.Abb.in d.c.ſtatuimus.& facit glo.not.xvj.diſtin.in c.Iſid.†Et ad prædicta notandum eſt q̃ antiquiores canonici non intelliguntur ætate,ſed gradu,& receptione,vt per glo.not.in cap.fin.in verbo, antiquiores. de conſu. in vj.& dixi in c.cler.de iudi.& ratio videtur, quia antiquitas intelligitur reſpectu qualitatis,cum qua coniungitur,nã ille,qui eſſet ætate antiquior,non eſſet antiquior canonicus. ſecus videtur ſi abſolute dicatur de antiquo,vel maiori,†quia tunc ratione ętatis intelligitur,vt in not.q.tradit Pet.de Anc.[i] in c.j.char.ccccxliiij. verſi.conſuluit etiam Bald.ſupra eo.cum ſimi.vt tradit Alexan.in conſi.iiij.ponderatis.lib.iiij.& Mod.in rub.de Ma. & ob. circa fin. ¶†Sexto no.ſecundum Ant.q̃ ad poteſtatem percipiendi redditus beneficij ſola reſidentia ſufficit, & pręciſe non requiritur intereſſentia in diuinis,ſicut in diſtributionibus quotidianis. cap.j. de cle.non reſi.in vj.& quod not.per glo.ibi in verbo, affuerit, & iſtud dictum Antonij intelligo,dummodo dicat officium in priuato. alias non videtur † q̃ licite percipere poſſit fructus beneficij,immo tenetur ad reſtitutionẽ,vt no.Cald.in c.j.de cele.miſſa. & ſequitur Do.in c.fi.de reſcr.in vj.in j.not. & in c. ſi can.§. ſaturi, in prin.de offi.ordi.in vj.eſt verum q̃ Car.& do.Abb. tenent contrarium in d.c.j.col.fi.& Mod.ſequuntur in c.poſtu.col.xv. de reſcrip.primã tamẽ opi. tenet ſumma Ang.in verbo hora canon.§. xj.& iſta verior videtur in puncto iuris,ſaltem in foro cõſcientiæ, ſed in foro contentioſo videt̃ habere locum opinio Abb. vt concludunt Modern.repetentes in cap.j.de accu. char. xxij. colum.j. ¶†Vltimo not.ibi,poſſidentibus, quòd canonicus dicitur poſſidere præbendam.[k] ad idem text. in cap. ex literis. de probat. de quo dicendum eſt vt ibi habetur. ¶In gloſ. prima. circa intellectum gloſ. dicendum eſt vt aliàs dixi. ¶Et vlterius ſecundo notandum eſt quod Abb.dicit poſt Hoſtien.quòd in terminis iſtius decretalis valeret ſtatutum factum ab epiſcopo de conſenſu capituli. quia in epiſcopo ceſſaret ratio text. cum non agatur de intereſſe ſuo ſecus ergo videtur, ſi menſę ſuę deberet aliquid applicari

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Vniuerſali. Vide Dec.in l.actionib.ff.de in lit.iur.in glo.j.

¶Gigas. Adde q̃ ẽt qñ indefinita affirmatiue profertur, non ęquipollet vniuerſali,qñ vero profertur negatiue,tunc ſic,vt per eundem Dec.in cõſi.iij.in iiii. col. ver.comprobatur.& intellige ſane q̃ indefinita plata affirmatiue nõ æquipollet vniuerſali de proprietate ſermonis,nã ita loquitur Dec.in d.conſi. Et q̃ indefinita non æquipolleat vniuerſali in pbõnibus.vide eundẽ Dec.in cõſi.lxj.in ij. col. vbi voluit idẽ quod hic,videlicet quod cõſiliũ Old. pcedat ſolũ in materia pbationũ.& idem Dec.in conſi.c.in iiij.col.ver.circa ſm.vbi limitat hãc cõcluſionẽ dicẽdo,q̃ indefinita æquipollet vel in teſte,qñ ſit relatio ad capitula, & vide ẽt per eundẽ in cõſi.cxlvi.in iii.col.ver.nunc iii.q.in fi. & eo.conſi.col.fi.in fi.

b ¶Syl.Ald. Vniuerſali.Et q̃ in probationibus nõ æquipolleat vide bene per Dec.in c.iii.loco,col.iiii.de prob.in conſi.lxi.col.ii.& an,& quando hoc ſit verum vide eundem in conſi.c.col.iiii.

c ¶Concurrat. Vide quæ poſui in c.ſeq.in prin.

¶Adde eundem Dec.ſ.eo.c.quæ in eccleſiarum. in prin.c.i.ſ. de iud.c. tertio loco.infra de proba.

d ¶Syl.Al. Inſtitutio. Vide Cur.in tract.de iure pat.col.v.ver.v.quęro.

e S.Al. Vacarẽt. Adde Henr.Io.de lig.Bal.Imo.Ant.de But.& Car.hic,& Bal.hic ponit exẽplũ de eo qui abeſt cã partialitatis,tñ ex quo inoleuit cõis conſuetudo,q̃ etiam abſentes percipiant,& conſuetudo toleratur à papa,videtur q̃ ſi noua cõſuetudo ſuperinducatur in eccleſia,ea intelligatur ſi volũtaria ſit abſentia.

f ¶Syl.Al. Appellari. Et ſi princeps ille ſuperiorẽ recognoſcat vt dicit Bal. in l.j. in fi.ff.de of.præſ.pręto.Pau.de Caſt.in conſi.ccxxv.ſuper primo dubio in fi. Deci. in c.paſtoralis.col.ij.de app.

g ¶Syl.Al. Inferat̃. Vide Dec.in c.cũ veniſſent.col.ij.ĩ prin.de iud.principis tñ volũtas pſumit̃ ĩ dubio eẽ talis qualis eẽ dẽt.Iaſ.ĩ l.iuſt.col.ij.ff.de iuſt.& iu.Dec. cõſ. xlviii.ĩ fi.in cõſi.xcvij.p totũ,in cõſi.580.col.ij.& iõ verũ eſt q̃ nõ cẽſet̃ velle piudicare tertio vt plene Dec.in conſi.520.col.ij.ẽt in iure ad rẽ,vt p Dec in conſi. 525.col.ij.in fi.& ẽt in minimo vt per eundẽ Dec.ibi.col.iij.in prin.vbi addidi.

h ¶Principis. Deci.ſ. de ap.c.intimaſti.& conſi.580.Mar. in trac. de prin.§.xlij. Pau. diſp.j.eps. Alb.Bru.cõſi.xxxj.Frã.Luc.ĩ tra.priuil.fiſci.Bal.ĩ l.fi.C.de relato.facit tex.c.ſententiã.xxxv.q.ix.c.cum apud.xj.q.iii.Card.Flor.in cle.paſt.de re iud.

i ¶Syl.Al. Pet.de Anc.Late Dec.in conſi.ccccxiii.col.iiii.poſt medium.

k ¶Syl.Al. Præbendam. Adde Dec.in c.iii.in ii.not.de probat.

18 applicari.quia nō valeret statutū,cū in facto ꝑprio non possit auctoritatē interponere cle.ij.de reb.eccle.Et ex dicto Hosti.vr̄ ꝙ licet canonici ipsi statuere nō possint.tñ epo statuēti cōsentire pñt, & istud nō est nouū,ꝙ ille,q nō pōt facere,possit alteri facienti cōsentire.† q̄a ista diuersa sunt.l.aliud est vedere.ff. de regul. iur. &
19 no.Bar.in l.cū pr̄.§.libertis.ff.de leg.ij.Bal.in l.ij.in xx.q.C. de rescin.vē.cū si.¶ Tertio Abb.refert aliū intellectū, ꝙ nō valuit statutū ex defectu ptātis.q̄a ñ potuerūt canonici absq; cōsensu epi h̄ statuere.sed Abb.dicit istū intellectū nō cōuenire litere, q̄ ī ratione inęqualitatis fundaẗ.& sic ñ vr̄ defectū ptātis cōsiderare. Et vlterius hoc cōfirmaẗ, q̄a hic non dubitaẗ de validitate statuti rōne inęqualitatis,ꝑsumēdū est ꝙ oī alio respectu valeret statutū.& sic ꝙ cōsensus epi interuenisset,q̄a qñ de vno defectu queriẗ, ī alijs habilitas præsupponiẗ.l.q. in testō.in prin.ff.de test.& ī c.j.de æta.
20 & quali.in vj.¶ † Quarto notādū est ſm Abb.illud, ꝙ in se verū ē videlicet ꝙ nō possint canonici statuere sup residētia sine epo, vt ꝑ gl.in c.ij.de ver.si.ī vj.& probaẗ ī c.cū cōsuetudinis de ꝯsue. no. Pet.de anc.in c.j.car.xiij.de cōsti.ver.de sexta, & no.Old.in consi. clxxxj.de auctoritate, circa fi.vbi loquiẗ in terminis huius decretalis.& idē Abb.dicit in ecclesijs inferioribus subiectis epo, vt est dictū Inn.in c.requisiti.vbi Abb.in viij.no.de testa.& idē Abb.in d.
21 c.cū cōsuetudinis.cū si. vt tradūt† Mod.hoc.& tali casu nō sufficit ꝙ cōsensus epi superueniat,sed in ipso actu requiriẗ.vt no.Domi.in
22 c.susceptū,col.j.de rescri.in vj.& rō vr̄.q̄a † cōsensus epi ꝑ modū
23 auctoritatis reqriẗ,vt no.Anto.in d.c.cū ꝯsuetudinis, † q̄ auctoritas in ipso actu interuenire debet.d.l.obligari.§.tutor.ff.de auctor. tu.& ꝑ gl.ī c.j.de reb.ec.ñ alie.ī vj.& not.Bar.in l.tā is.§.j.ff.de don. cā mor.cū si.vt tradit Alex.in l.si q.s mihi bona.§.iussum.vbi vide-
24 dū ē ad declarationē hui⁹ dicti.ff.de acq.hęr.† Nec ēt in tali casu. in quo cōsensus epi reqriẗ,ꝯsensus vicarij sufficeret.vt not.Fed.in ꝯs.cclxiij.licet canonici.ar.c.fi.de of.vicarij.ī vj.& seqtur Ro. ī sin. lxxij.ex lōgeua.in fi.& Mod.hoc.Sed aduertēdū est.q̄a tex. in d. c.fi.loqtur in collatione beneficij. q̄ debet principaliter fieri per epm.sed in isto casu solū agiẗ de cōsensu epi reqsito in statuto facto principaliter à capitulo.& talis cōsensus videẗ ꝙ ꝑ vicariū pręstari possit,q̄a vr̄ accessorius.sicut diciẗ de istōne spectāte,ad epm
25 q̄† ꝑ vicariū fieri pt.[a] c.ex frequētib⁹.vbi Abb.de insti.talis.n.ꝯsen
a sus vr̄ potius assimilari īstitutioni, q̄ collocationi.† Vel saltē illud
26 verū est,ꝙ absente epo vicari⁹ tūc poteri cōsentiret. vt no.Arch.ī
27 c.renatus.lxiij.di.in fi.facit tex.in c.dilecti.el.ij.de app.† Et supradicta locū hñt,vbi agiẗ de rebus grauib⁹,& pōderosis.secus est ī rebus leuibus ꝑtinēti b⁹ad capl̄m.puta qualiter capitulū debeat cōgregari,vel qualiter distribuanẗ quotidiane distributiones,vr̄ qualiter massa grossa diuidi dēat,& de similib⁹ vt ꝑ gl.ī d.c.ij.de verb. sig.ī vj.& tradit Abb.ī c.cū cōsuetudinis.col.j. & facit ꝙ no. Cald.
28 in ꝯs.ij.co.ti.de cōst.† Scd̄o ꝑdicta ꝑcedūt stāte epo, sed illo mor
b tuo,& vacāte sede,capitulū poterit statuta facere.[b] & no.Fed.ī ꝯs. xvj.capitulū ecclesię cū sanc.vt late tradūt Mod. hic, & latius insi stit Frā.Pauinus in trac.ne sede vacāte.q.vj.prin.ī pria parte.&idē
29 Abb.in c.cū olim ī vij.q.de maio.& obe.† & ꝙ dr̄ de epo mortuo, & sede vacāte,idē ē sede quasi vacāte,c.si ep̄s à paganis.d̄ supplē.
30 negl.præla.in vj.cū gl.† Et adde ꝙ sicut canonici sine epo, ita ecōc tra, ñ pōt ep̄s sine cōsensu capituli.& hoc intelligiẗ in arduis[c] sed ī alijs ꝯsiliū sufficit ſm Inn.ī c.nouit.de his.q̄ fiūt à præla.& Abb. sequtur in c.ij.de insti.de quo not.Abb.ī d. c.nouit.& in c.ad audiē-
31 tiā,de ele.non resi.& in d.c.cū ꝯsuetudinis.Et ꝙ.s̄.dictū † est de ecclesijs inferiorib⁹,intelligiẗ nisi prelatus inferior hr̄et ecclesiā sibi subiectā pleno iure.& iuxta glos.in cle.j. de reb.ecc.ñ alie.de qua ꝑ Mod.in c.auditis.de pręscrip.¶ In ea.gl.circa fin. plura colligū-
32 tur,ſm Abb.hic.& primo† ꝙ in his q̄ cōia sunt plurib⁹ vt singulis, nō pōt maior pars statuere in ꝑiudiciū minoris partis. de quo al̄s
33 dixi col.iij. versi.in ea glo.circa fi.&c.† Et adde hoc ēt ꝑcedere ī rebus pijs.vt no.Abb.in c.fin.col.vij.ver.ij.not. ex dictis Inn.de his q̄ fiūt à maio.& facit tex.in c.j.§.donare,qualiter olim.feu. alie. pote.vbi feudū ēt ꝑ anima alienari tñ pōt.& no.Ro. in auc.similiter
34 col.ix.in xv.sp̄ali in ꝯtibus.C.ad.l.fal.& ad hoc ēt facit,† quia pijs
35 causis & fauorabilibus sic debitores sumus, ne alijs iniustitia cōmittaẗ.c.ex tenore de or.cogn. hoc tñ fallit rōne sepulture l. sunt ꝑsonę.ff.de religio.& in l.plures.e.ti.ꝑ glo.in l.sabinus.ff.cōi diui
36 dun.† Et retēta prædicta ꝯclōne limitat primo, nisi res cōis pluribus vt singulis destinata sit ad certū vsum.vt in glo.hic habeẗ per tex.in §.religiosum,ver.ī cōmune vero sepulchrū. de re.diui. Sed ꝯsiderādū est ꝙ illud,ꝙ ibi dr̄ de cōi sepulchro,ēt hr̄et locū in cōi fundo,fauore religionis.d.l.si plures.& l.sunt ꝑsonę.ff. de reli.nā in cōi sepulchro hoc ꝑcedit ſm regulā iuris cōis, cū sepulchrū sit destinatū ad h̄.sed in fundo cōi illud statutū est sp̄ali rōne religionis,& sepulture.& de ista limitatione not.ēt Abb.in capit.rō nulla.de prebē.& facit ꝙ dicit Fulgo.in ꝯsi.incipiē.duo vicini.quē refert,& seqtur Bar.Vero.in trac.de serui.in tit.de pariete,& muro in fi.¶ Scd̄o limitaẗ ñ hr̄e locū ī redditibus ecclesię.ꝑ tex.ī c.fi.de his q̄ fiūt à maio.de quo dicēdū est,vt aliàs dixi h̄,col.iij.ver.regu-
37 la.q̄a bona ecclesie non sunt ꝑprie ꝑlati. † Et adde ꝙ ad h̄ bñ facit ꝙ no.Pau.de Ca.ī ꝯsi.clxxxj.primū dubiū.vbi inq̄t ꝙ bona ecclesię auferri possunt,ēt sine cā.q̄a in talib⁹ rebus nō hēt dñiū. & no.Abb.post Ant.in c.ꝯstitutus.col.ij.de reli.domi.cū simi.vt dixi in c.q̄ ī ecclesiarū.col.xiiij.j.eo. & de alijs limitationib⁹ dc̄m est vt aliàs dixi.Et dū limitaẗ rōne facilioris administrationis, vt in l.iij.
38 de administra.tut.vidēdū est ꝙ hr̄ ī l.fi.C.de auto. tut. † Et adde ēt ꝙ ꝯclusio s̄.dicta ñ hēt locū ī principe,q̄ rē cōem īuito socio alie-
d nare[d] pōt.l.ij.C.de cōmu.re.alie.not. Abb. in c.ratio, de pręben.
39 Et dum ¶ † Abb.concludit ꝙ vniuersitas, quę habet superiorem non potest disponere de rebus singulorum ſm gl. in l. vnica.C.q̄ sit longa.nam illa gl.intelligitur quando vniuersitas vellet obligare singulares pro facto alicuius personę singularis. secus si pro facto concernēte factum publicū vniuersitatis.vt no. Bal. in d.l.ij.&
40 sequitur Alex.in l.iiij.in j.col.ff. de re. iud.† Et ita in effectu vult Abb. hic dum dicit ꝙ si vniuersitas obligata sit, & non sit soluen-
e do,potest collectam,[e] singulis imponere. vt per gl.in l.j.§.fin. ff.ꝙ
41 cuiusque vniuer.& Bar.ibi per illam glo. dicit† quod pro necessitatibus vniuersitatis collecte imponi debent,& idem Bart. in l.solent.de alimen.& ciba.leg.Ang.in l.iiij.§.actor.in prin.ff.de re iud. dicens se de facto habuisse Padue, cum concord. vt tradit Alex. in d.l.iiij.in prin.ff.de re iud.in prin.col.iiij. & idem Alex. in consi.
42 Iij.visis his.lib.v.& Mod.in c.cum dilecta circa fi.de rescr.¶ † Secūda ꝯclusio ex gl. habetur, quod in rebus collegij. vel vniuersitatis attenditur quod fit à maiori parte. de quo dicendum est vt dixi. col.iij ver.ij.regula.& no.Abb.in c.licet, de elec.in ix.no.& de ratione huius conclusionis no.per. gl. in l.aliud. §.refertur. de reg. iur.not. Archi.in c.Nicena.xxxij.dist.& Bal.in c. non potest. de re iudi.& alibi etiam habetur.quod maior pars reputatur pro toto. vt per Bar.in l.cum de lanionibus.§.sabinus.ff.de fundo instru.in l.propter.litem,vbi Bal.ff.de excu.tu.& in c.j.§.illum.de resti.spo.
43 in vj. ¶ † Et prędicta conclusio adeo procedit,quod consuetudo in contrarium non valet. sic non valeret consuetudo, quod omnes, vel duę partes deberent consentire, quia vtilitas ecclesię sepenumero impediretur,cum homines faciles sint ad dissentiendum.ita not.Abb.dicit in cap.j.in antepe. not. de his quæ fiunt à ma.par.cap.Sed tamen reperio quod contrariū tenet Bald. in d. c.non potest, de re iudi.vbi inquit quod attenditur quod fit à maiori parte,nisi esset statutum in contrarium,quod omnes requirerentur.& illud quod Bal.dicit de statuto, patet non habere locū in consuetudine,arg.l.de quibus.ff.de legi.& quod valeat statutū vel consuetudo,facit gl.per.illum tex.in c. vbi periculum.§. idem quoque,in versi.singulis.de elec.in vj.& not.Abb.in c.constitutus col.ij.de app.Sed concordando distingui potest,quod aut consti-
f tuiẗ generaliter[f] in omnibus casibus.& non valet statutum, neque consuetudo, quia difficile esset expedire negotia ecclesię. & ita loquitur Abb.in d.c.j.Aut hoc cōstituitur in aliquo casu particulari.& valet statutum,vel cōsuetudo.& hoc modo procedūt allegata in cōtrariū,& facit tex.in c.licet,de ele.Et quod dictum est de maiori parte, intelligitur de maiori parte respectu totius capi
44 tuli,vel vniuersitatis.c.ecclesia.el.j.& ibi Abb.de elec.† Et adde ꝙ iura,que in materia collegij, vel vniuersitatis loq̄ntur de omni
g bus,etiam verificarentur in maiori[g] parte, per regulam.l.quòd maior.ff.ad muni.& de hoc est tex.in l.rescriptū.in princ.vbi Bal. ff.de pac.vt not.per gl.in l.quicunque.la. ij.in verbo, omnium.C. de omni

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Fieri potest. Et ideo licet vicarius gn̄alis non possit conferre potest instituere. Dec.in consi.cxxi.col.ij.

b H.Gigas. Statuta facere. Adde ꝙ sede vacāte licet capitulū succedat epo, tñ ñ succedit in his q̄ epo cōpetebāt de iure sp̄ali, vt ꝑ eūdē De.ī cōs.cxxviii.

¶Syl.Ald. Succedit.n.tūc capitulū in iurisdictione de quo vide no.dictū Abb.in c.scriptū.de ele.col.iiii.& vide Deci.in c.at si clerici.§.i.colū.ii. de iudi. & vide Rot.dec.cccxi.fuit dubitatum.in ne.

c ¶Syl.Ald. In arduis. Est.n.hic regu.ꝙ ep̄s in maioribus negotiis nō statuit. glo.in c.ii.de maio.& obe.vbi Ant de Bu.Abb. Car. Henr. in c.conquestus, de feriis, in iii.dist.Fely.in c.ꝙ super his,col fi.ver,& not.

d ¶Sy.Ald. Alienare. Vide Hipol.in l.§.cū quidā insti.ff.de q.& vide Dec. in consi. ccxxxv.nu.7.Ias.in l.qui sine.in v.limitatione.ff.de condi.sine causa.

e H.Gigas. Collectā. Quod vniuersitas vrgente necessitate possit collectā imponere, vide Io.de Imo.in consi.lxvi.incip.in casu ꝑmisso, in i.col.ver.circa primum.

¶Adde Alex.cōsi,clxxviii,lib.vi.Frā.Rip. de rescrip.rū,iiii.& hoc verū de iure hoc tm̄ casu,aliàs est de reseruatis supremo Principi.Iac.de S.Geor.in tract.feu. ver. cū mero imperio.& ver.qui quidē inuest.prest.iur.fideli.& in tract. de homag. vide Gui.Pap.decis Delphi.lxxxviii. Auferri.in addi.decis.Tholo.ccclviii.

f ¶Generaliter. Adde Alciat.in l.collegarum.de verb.sig.

g H.Gigas. In maiori. Videndum Deci.in consi.c.vii.col. ver.iiii.dicitur in fin.

de omni agro deser.lib.xj.& ideo text.in c. sine exceptione. xij.q. ij.licet dicat de omnibus,intelligitur, quod idē sit in maiori parte & hoc sane ꝓcedit, nisi cōstaret de mēte legis, quod pręcise omnium consensus requiratur per s̃.dicta Et dum Abb. dicit idem 45 esse,vbi agitur de vtilitate ecclesię, sicut de necessitate. †Est no- a tādum ꝙ vtilitas[a] ecclesię necessitati equiparatur, de quo no.do. Abbas post Car.in c.venerabilē, col.fi.de elec.cum si.vt tradunt 46 Mod.in c.cū super.in prin.de testi.cog. ¶†Prædicta cōclusio limitaẽ ꝓcedere in actibus necessarijs.secus est in voluntarijs, vt gl. h̃ cōcludit,de quo dicendum est,vt dixi,col.iiij.ver. ista cōclusio.Et adde tñ ꝙ opinionē gl.hic sequiẽ do.Abb.in c.qa ꝑ.ꝑ.§.j.col.ij. de ele.& And.Sic.consi.xxvij.col.iij.lib.ij.& in cōsi.vij.col.fi.li.j.Scđo limitaẽ non habere locū,qñ pars vellet venire ꝯ illud, qđ oēs ordinassent,vt per Ro.in rub.de arbi.col.xvij.de quo videndum est quod alias late scripsi.Et adde no.dictum Ioā.An.in regula,in re 47 cōi,ī fi.de reg.iu.in vj. vbi inquit quod†præsentatus ab omnibus patronis concorditer,omnino debet institui,nō obstāte ꝙ postea maior pars variauerit,alium pręsentando,& sequitur Lap.alleg. lxxviij.vacauerat.col.iij.ver.item posito. & cōsidera ꝙ non negat Io.An.quin variatio possit fieri.sed vult ꝙ pars instituatur.Ex quo notandum est ꝙ licet factum a maiori parte videatur factum ab omnibus.tamen illud, quod fit ab omnibus vere, reputatur firmius.quod notandum est. Tertio limitatur non procedere,quādo vnus extraneus,qui non sit de collegio debet admitti ad dandam vocem. quia tunc maior pars non sufficit.Secus si ad consulendum, vt per do. Compo. dicitur in d.c.scriptum.& Abb. etiā ibi in ver.dicit tamen Comp.& de alijs limi.dicendum est vt dixi. Et adde ꝙ regula non habet locum in electione summi pontificis,in qua maior pars non sufficit. sed duę partes requiruntur. c. 48 licet.de cler. †Item limitatur regula non procedere in citatione vniuersitatis, vel capituli, in qua non est opus maiorem partem requirere,sed sufficit prælatum,& maiores,siue præsidentes vniuersitatis citare,vt per glos. in c. bone el j. in verbo singulares. de ele.in c.si capitulo, in verbo, factum. de conces. præben.in vj. & no.Bar.in l.fin.ff.quod cuiusq; vniuer.& in l.non pōt.de regu.iur. 49 ¶†Vltimo notandum est, ꝙ non sufficit maior pars. sed etiam b sanior[b] requiritur,quia cōmuniter iura copulatiuè loquuntur de maiori & saniori c.j.de his,quæ fi.à maio.ibi,ꝙ à maiori,& saniori.& Abb.ibi,in prin.& in c.propter.de elec.vbi Abb.in v.not. & in c.ecclesia nostra. eo.tit.circa fi.& Abb.ibi in glo.fin. late decla- 50 rat ꝙ ista sanioritas consistit in tribus.†Primo in maiori auctoritate eligentium,vt quia sint maiores dignitate, ætate, vel gradu. Secundo consideratur in zelo, qui in animo consistit, videlicet, vt non moueatur propter consanguinitatem,vel amicitiam.Tertio consideratur ex merito vite prius electi.& quod dictum est, etiam tenet Abb.in c.prudentiam.in prin.col.iij.de offi.deleg.cū si.vt tradunt Mod. hic & idem Abb.in c.fin.de his,quæ fi. à præla.& in cap.in Genesi. de elec. vbi Abb.in princ.Et ista conclusio procedit in testibus ecclesiasticis. secus est in prophanis,& secularibus,in quibus iura ciuilia specialiter dicunt ꝙ maior pars at- 51 tenditur,prout Alex.concludit in l.maiorem de pac. † Circa tertium an debeant vocari absentes in arduis,aliàs sum secutus opinionem negatiuam,vt hic.col.vj.versi.tertia conclusio,quia videtur magis communis articulus.tamen esset disputabilis, & pars affirmatiua hoc modo suaderi potest, quia quod dr̃ in illis tribus casibus,in quibus,tm̃ debent vocari absentes,f̃m gl.in c.ij. de testi.in vj.& per Abb.hic,nō vr̃ esse aliqua specialitas in illis tribus casibus.sed illa iura videntur loqui simpliciter secundum regulā iuris,vt in d.c.qa propter.§. illud.ibi, nisi sit absens in eo loco.de quo debent aduocari.& in c.quāuis.de offi.ord.in vj. & in d.c. cū in ecclesijs.de præben.in vj.ibi absentes,si cōmode fieri valeat.& quia ratio quę pōt considerari in dictis casibus, ēt videẽ militare in alijs casibus similibus.In contrarium solum allegantur duo iura, videlicet tex.in auc.hoc ius porrectum.& x.q.ij. vbi tm̃ præsentes vñr reqsiti,ibi aľr dr̃ maiori ꝑte ibidē seruitiū cōsentire. Sed rñderi pōt,ꝙ ibi nō agebaẽ de graui præiudicio capituli, qa erat qō inter ep̃os de iure primatię,vel ibi illud fuit ex forma cōmis- 52 sionis dapę q ita cōmisit. ¶†In quarto & vltimo dum Abb. post glo.concludit ꝙ in actibus collegij, & vniuersitatis debeat consensus p̃stari cōiter ēt simul,dicendū est vt dixi col.vij.ver.j.est f̃m gl.& inter alia dcm̃ fuit ꝙ tex.ī l.& suū.ff.de pac.nō ꝓbat illud,ad qđ allegaẽ.qa illa verba,si ꝯuenerint ī vnū,& cōi cōsensu statuerint,accipiunẽ ꝓ ꝯsensu simplici,qđ pȝ in ver.seq.vbi aduersatiue dicitur,si vero dissentiunt. ergo in d.p̃ce. qōne loquitur simplici- 53 ter,qñ ꝯsentiūt,declarādo latius, vt dixi¶†Et adde tñ qđ valeret ꝯsuetudo qđ illi đ capľo, vel collegio ꝯsentire possit singľr,vt no. Bal.ī auc.h̃ ius porrectū.col.iij.C.de sac.san.ec.đ quo tñ dicto dubitāt Mod.ī c.cū cā.col.vj.de re iud.& ī c.cū te,col.xvj.de rescr.qa cōsensus,q p̃staẽ singľr,nō vr̃ ita deliberat⁹,sicut qñ simul,& collegialiter p̃staẽ.& iō ecclesia posset dānificari.& iō talis ꝯsuetudo veluti p̃iudicialis ecclię, nō valet c.j.đ ꝯsue. sed rñderi pōt ꝙ talis ꝯsuetudo ñ vr̃ multū p̃iudicialis ecclie. & iō valet, vt no.Abb.ī d. c.j.in fi. de cōsue.& ꝓbaẽ hac rōne.qa si cōsensus ꝓbaẽ singľr, sufficit vt tollaẽ ius ꝙ alicui cōpetit singľr. vt in l.ꝑ fundū.ff. de serui. rust.p̃d.à fortiori talis cōsensus p̃stitus singľr debet tollere illud ꝙ cōpetit alicui vľr tāq̃ vni de collegio vel vniuersitate.& sic talis ñ 54 vr̃ multū p̃iudicialis.¶†In gl.fi.no. ē ꝙ valeret ꝯsuetudo ꝙ ī abñtia redditus ꝑcipiantur.de quo dcm̃ fuit ī no.& dicebat fuit ī not. & dicebat Hosti.ꝙ talis cōsuetudo intelľr dūmō seruiat ꝑ aliū.& licet Abb.aľr dicat,tñ dictū Host.notoriū vr̃. qa cū talis cōsuetudo sit cōtra ius cōe,intelligi debet vt minus derogeẽ iuri cōi.ar.c. cū dilectus.de consue.& ista rō bene ꝓcederet in statuto.sed ī cōsuetudine ꝯsiderādū est quaľr cōsuetudo se habuerit. nā si fuerit cōsuetudo ꝙ ꝑciperenẽ redditus nō ponēdo vicariū, hr̃et locum qđ Abb.dicit,& p̃dicta ꝓcedūt,qñ de iure cōi residentia esset ne- 55 cessaria.†sed qñ nō esset necessaria,non esset opus cōsuetudine, prout in notabili casu tradit Lap.alleg.xxxvj.vtrum, vbi inquit ꝙ si testator disposuit de capella,ꝙ ibi deberet missam celebrare sacerdos,potest per alium celebrari. quia f̃m eum non est iure cau- c tum ꝙ per se debeat seruire.[c] ¶Vltimo Abb.instat ꝙ debeāt esse præsentes in actibus vniuersitatis. de quo dicendū est, vt dixi.& 56 adde ad declarationem eorum quę Abb.dicit†ꝙ duę partes non p̃nt alios de vniuersitate citare,sed dicūt vocare, vľ requirere.qa citatio pertinet ad iudicem,vt no.Inn.in c.cū nobis. col.fi. de ele. 57 & ad ea quæ Abb.dicit vide Cal.in consi.x.& xj.de iur. pa.† & an facta requisitione. à duabus partibus minor pars opponere possit ꝙ velit expectare finē termini dati à iure in illo actu. no. Imo. in cle.ij.col.vij.in fi.de iur.pat.vbi tenet ꝙ non detur tamē loquūtur Mod.in si.casu in c.cum Bertol.col.v.de re iud.

ADDITIONES.

a H. Gigas. Vtilitas. An autem vtilitas ecclesię præsumatur statim quod allegatur, vt puta si quis in supplicatione porrecta pontifici,dixerit alienationem bonorū ecclesiæ cedere in eius vtilitatem,vide per eundem Deci.consi. cxlii.in iiii. col. in ver. vltimo non obstat & dicta per eum ibi procederent etiam quando allegaretur necessitas ecclesiæ,per regulam traditam hic,ꝙ vtilitas ecclesiæ & necessitas æquiparantur.

b Sanior. Felyn.hic Alexan.ab Exea.nu.292.adde Nic.Boer. deci. Burdegalen.iii.

c ¶S.Al. Seruire.Idem voluit hic Hen.col.fi.

SVMMARIVM.

1 *Præces à quocunque porrigantur non refert.*
2 *Legislator si de aliqua qōne quærat, omni alio respectu habilitas præsupponiẽ.*
3 *Iudex ex officio supplet ubi agitur de utilitate ecclesiæ.*
4 *Tertius de cuius interesse non agitur, admittitur quando iudex ex officio potest supplere.*
5 *Inopia &*
Paupertas an differant.
6 *Allegauerit, id est, probauerit.*
7 *Probabiliter quod dicatur.*
8 *Liberam habeat facultatem, quid significet.*
9 *Libere fieri dicitur quod sine alterius licentia fit, tamen hæc uerba recipiunt determinationem secundum alia iura.nu.9.*
10 *Ciues possunt in eorū ciuitate statuta cōdere ēt si sint cōtra ius cōe. nu.11.*
12 *Clerici etiam cum episcopo non statuunt contra canones.*
13 *Statuendi potestas ab homine concessa, non comprehendit potestatem statuendi contra ius superioris.*
14 *Statutum excedens fines potestatis est nullum.*
15 *Forum sortiri & statutis ligari à pari procedunt.*
16 *Statutum laicorum non potest disponere super rebus ecclesiasticis, etiā stante iusta causa.nu.17.18.etiam si dominium utile sit laicorum.nu.19. nisi quando concernit eorum laicorum præiudicium.nu.20.*
21 *Cassata constitutione, non tolluntur contractus illucusque facti.*
22 *Forma electionis annullata, non annullatur electio prius facta.*
23 *Statutum ad præterita non porrigitur, maxime deci.à.nu.24.*
25 *Sententia lata prætextu statuti nulli non ualet.*
26 *Cassatio aliquando ad factum, non ad ius refertur.*
27 *Alienatio bonorum ecclesiæ duo requirit, formam, scilicet, & iustam causam.*
28 *Alienatio rei ecclesiæ ualet non seruata solennitate, si est in utilitatē ecclesiæ.*
29 *Contractus non seruata solennitate factus ualet in foro conscientiæ.*
30 *Contractus factus sine solennitate fauore ecclesiæ potest ratificari.*
31 *Feudum etiam urgente necessitate non potest alienari.*
32 *Iure poli quid significet.*
33 *Forus conscientiæ secundum naturalem æquitatem regulatur.*
34 *Villa, uel*
Castrum subiectum ciuitati in rebus suis statuere possunt, etiam si non habeat iurisdictionem nu.36.non tamen apponunt pœnam nu.37.nisi & pacto se obligarent nu.39.uel haberent ex consuetudine.nu.41.
38 *Statuere est iurisdictionis.*
40 *Statutum uallatum pacto plus potest quàm solum statutum.*

Consuetudo

42 Consuetudo ualere aliquando, & non ualere statutum.
43 Princeps secularis ex causa ius diuinum limitare potest.
44 Papa ex causa contra ius diuinum dispensat.
45 Papa dispensat in omnibus præterquàm in articulis fidei, & ibi de multis dispensationibus.
46 Dispensare potest papa cum monacho ut contrahat matrimonium, idem de clerico in sacris constituto. nu. 47.
48 Dispensat papa in matrimonio contracto per uerba de præsenti. item carnali copula consumato nu. 49.
50 Dispensat papa super iuramento ex causa; super irregularitate ex bigamia nu. 51. super usuris nu. 52. circa modum dicendi officium. 53.
53 Officium diuinum papa potest tollere ex toto.
54 Statutum quòd bannitus possit occidi, ualet.
55 Statutũ cõcedens premiũ occidẽti bannitum ualet si zelo iustitiæ fiat nu. 56.
57 Statutum ꝙ bannitus pro debito pecuniario possit occidi non ualet.
58 Statutum ut contumax ad mortem puniatur non ualet.
59 Contumax quis non potest puniri in amissione totius causæ.
60 Statutum ꝙ bannitus occidi possit nõ intelligitur in filio, nec in fratre num. 53. nec uxore, nec in non legitimè bannito nu. 64. nec in occidẽte seipsum nu. 66. aut proditoriè 58. uel ueneno 69.
61 L. minimè. ff. de religio. qualiter intelligatur.
62 Statutum loquens de homicidio non habet locum in parricidio.
65 Statutũ de bãnitis ꝙ occidi possint, habet ẽt locũ in cãcellato minus legitimè. Item in alio bannito ut gaudeat dicto statuto. nu. 67.
70 Veneno occidens dicitur proditoriè occidere.
Proditoriè occidere quis dicatur ibi.
71 Veneno occidere atrocius est quàm gladio.
72 Statutum quod accusatio de homicidio post duos menses non admittatur, non habet locum in ueneficio.
73 Princeps supremus non potest ius diuinum nunquam limitatum limitare.
74 Mulier quæ occidi potest ex forma statuti, non potest adulterari.
75 Adulterium minus malum est quàm homicidium.
76 Adulterium ex causa fuit aliquando permissum.
77 Adulterium est de se malum, & papa non dispensat.
Dispensare non potest papa super adulterio.
78 Papa non dispensat super adulterio, ẽt in rege habente uxorem sterilem.
79 Causa non præsumit contra ius diuinum.
80 Princeps non dispensat contra ius diuinum nisi ex magna causa.
81 Papa in tpalibus & princeps laicus in spiritualibus non possunt se impedire.
82 Iudæus per baptismũ cõsequitur remissionem peccatorũ in foro poli non fori.
83 Absolutus à crimine in foro ecclesiastico, non potest conueniri in seculari.
84 Baptisma non liberat à pœna delicti in præiudicium reipu.
85 Ecclesia non defendit iustè condemnatos pro delictis.
86 Princeps ex cã statuere põt cõtra ea quæ sunt de iure naturali uel gentium.
87 Defensio naturalis tolli potest ex causa.
88 Citatio ex causa tolli potest à principe.
89 Præscriptio an sit contra ius naturale.
90 Princeps ex cã põt rem alteri auferre, dũmodo pretiũ persoluat nu. 91. nisi cã haberet culpam domini nu. 92. uel nisi lege generali tolleretur. nu. 94.
94 Cessante causa, non cessat effectus consumatus.
95 Princeps non subditis non aufert dominium rerum suarum. etiam ex causa, nisi res in dominio eius esset nu. 97.
96 Priuilegium concessum non subdito reuocari non potest.
98 Principis solius non inferiorum est iura alterius tollere. nu. 102.
99 Causa quælibet motiua sufficit in principe. secus in statuto.
100 Statutum populi inferioris à principe potest res suas alicui tollere.
101 Ciuitates possunt suis statutis alterius iura tollere.
103 Princeps supremus de plenitudine potestatis potest nobis dominium auferre nulla subsistente causa.
104 Cõmissio generalis non includit ut alteri dominium auferri possit.
105 Ciuitas statuit contra ius commune.
106 Reseruata principi si inferioribus concedantur, non recipiunt illam plenitudinem potestatis quæ in ipso principe consideratur.
107 Papa, Imperator iuri naturali uel gentium sine causa non derogat. etiam per indirectum. nu. 108.
108 Papa, Imperator infidelibus bona sua non aufert sine causa.
110 Infidelibus non possunt bona auferri sine causa, nec offendi personaliter, vel in bonis.
111 Papa in beneficialibus habet liberam ptãtem. & ideo põt ius quæsitũ ecclesiæ sine cã auferre, non autem in bonis patrimonialibus clericorum. nu. 112.
113 Clerici magis papæ subijciuntur, quàm laici Imperatori.
114 Bona p̃rimonialia clericorũ ĩ pluribꝰ gaudẽt priuilegijs clericorũ & ecclesiæ.
115 Princeps potest cogere ad compromissum.
116 Alienatione prohibita prohibetur compromissum.
117 Alienare qui non potest, nõ põt facere actũ ex quo alienatia sequatur.
118 Intellec. ad c. cum inter. de elect.
119 Princeps etiam sine causa potest modicum præiudicium inferre.
120 Princeps non præsumitur uelle præiudicare etiam in modico.
121 Princeps non potest sine causa tollere ius quæsitum de iure ciuili, ut in præscriptione & sententia.
122 Dominium utile tolli potest facilius, quia est de iure ciuili.
123 Causa acquisitionis quæ principalis est attenditur.
125 Emphytenta dominium sine causa à principe tolli non potest.
126 Ius quæsitũ naturali æquitate tolli nõ põt sine causa, secus si solo iuris rigore.
127 Priuilegium sine causa reuocari potest à principe.
128 Causa in dubio nõ p̃sumitur in principe, cõtra ius naturale uel gẽtiũ faciẽte.
129 Præsumitur pro iudice, nisi procedat sine citatione nu. 130.
130 Sententia principis lata sine citatione non ualet.
131 Cle. j. de proba. quomodo procedat.
132 Princeps supra ius positiuũ est, & põt cõtra illud statuere & rescribere.
133 Positiuis habetur pro ratione uoluntas, & in his iusta causa præsumitur, & standum est assertioni principis nu. 134.
135 Causa quando præsumitur in principe, est si quid motu proprio faciat, non ad postulationem alterius.
136 Variatio maximè in personis ecclesiasticis reprobatur.
137 Pauperi qui culpa sua in paupertatem incidit an succurratur.
138 Bona ecclesiarũ possunt alienari pro redemptione captiuorum ex maleficio.
139 Bona subiecta fideicommisso, an alienari possint ut redimat se hæres à condemnatione propter maleficium.
140 Vasallus subinfeudare potest, quãuis alienari non possit.
141 Pactũ ꝙ feudũ uel emphyteusis alienari possit intelligitur secundũ ius cõe.
142 Locator non potest expellere inquilinum etiam ex sua necessitate, si promisit generaliter non expellere.
143 Feudum decimarum subinfeudari non potest.
144 Episcopus non potest feudum decimarum concedere.
145 Vasallus subinfeudatus feudum habet donec uiuit primus uasallus.
146 Vasallus non potest eius feudum in testamento ecclesiæ relinquere, nisi sit perpetuum uel francum. 147. 148.

1 QVæ in ecclesiarum. Sũmat & diuidit vt ꝑ Abb. ħ. ¶†In tex. ibi, ad audiẽtiã nr̃am. ex eo ꝙ nõ dr̃ ꝑ quẽ, inferũt Car. & Imo. ħ ꝙ nõ refert à quocũq; p̃ces principi porrigãtur. Sed ista illatio nõ vr̃ necessaria. q̃a nõ de hoc, sed de alio dubio q̃rebat ħ, & q̃n apud legislatorẽ de vna q̃one dubitat̃, p̃supponit̃ † ꝙ oĩ alio respectu habilitas ↄcurrat [a] l. q. testã. in prin. ff. de testa. c. j. in fi. de eta. & quali. in vj. dcm̃ tñ in se verũ est. saltẽ in casu isto. q̃a agit̃ de vtilitate ecclesię. quo casu iudex ex officio supplere p̃t. c. cũ venissent. † vbi Abb. in vlt. no. de insti. & vbi iudex ex officio supplere p̃t, admittit̃ ẽt tertius de cuius interesse nõ agit̃, † vt p̄bat̃ in c. cũ parati. vbi Imo. declarat. & dixi ibi de app. ¶†In tex. ibi, ad inopiam. inopia. n. à paupertate distinguit̃. quia inops dr̃ q̃ nihil hẽt. pauper vero, q̃ parũ hẽt, vt no. Arc. viij. di. c. quo iure. Seq̃t̃ Pau. de Ca. in d. l. id, qđ pauperibus, circa fi. C. de epi. & cle. Sed tñ ista dr̃ia nõ p̄bat̃ iure [b] vt Alex. ↄcludit in l. si ↄstãte. in prin. col. xv. ff. sol. ma. & in auc. p̄terea. in gl. in verbo locuplex. C. vñ vir & vxor. & dixi, in c. ex rõne. col. iij. de appel. allegãdo tex. in l. si ꝓcuratorẽ. §. si ignorãtes. ff. mand. ibi, si paupertas nõ ꝑmisit, excusata est eorũ inopia. ¶†In tex. ibi, p̄babiliter allegauerit. i. allegãdo p̄bauerit ſm Host. Io. An. & Car. hic. [c] Scđo Bal. intelligit p̄babilr̃. i. sine culpa. đ quo ĩ gl. Vel tertio magis placet vt dicam p̄babilr̃. i. ita ꝙ ↄstet saltẽ p̃sumptiue, & verisilr̃ de futura inopia. facit tex. in c. bonę. j. de app. ibi, ex verisimilibꝰ, & p̄babilibus causis. & glo. fi. ibi. & ĩ tex. in c. inq̃sitioni. de sen. excom. ibi, p̄babili, & discreta. ¶†In tex. ibi, liberã hẽat facultatẽ. i. sine ↄsensu eccl̃ie vl̃ alterius dñi, vt dñt Bal. & Imo. ħ. Et hoc p̄bat̃. q̃a libere [d] illud fieri dr̃ qđ absq; licẽtia alterius fieri põt, ſm gl. in c. dudũ, in verbo libere de sepul. & ĩ c. cũ plures. in verbo libere. de offi. dele. in vj. Et not. Abb. in c. statuimus. de reg. per illum tex. cum si. vt late tradunt And. Sicu. & Mod. in c. j. de offi. or. † Et verba ista importãt liberam voluntatẽ, [e] secũdũ Anto. de But. & Imol. hic & no. Bar.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Cõcurrat. Faciũt quæ idẽ dicit in consi. xj, q̃n, col. vij. & hoc idem dicit in l. si p̃r in ij. not. in prin. C. de insti. & substi. Cuma. in l. cũ filiosa. in gl. iij. in ij. lect. ff. de leg. j. Dec. in l. si. in prin. in ver. secundo ↄ cõem intel. C. de insti. & substi. & ĩ. in c. cum oẽs in ij. lect. in ij. col. in prin. & in c. j. col. viij. de iudi. in c. cum cessante, in vij not. de appel.

b ¶Syl. Al. Probatur iure. Et hanc dr̃iam reprobat Alex. & Ias. in l. si ab arbitro, per illum tex. ff. qui sa. co. Ias. in l. si constante, col. xxiiij Deci. tñ in auc. p̄terea. C. vñ vir & vxo. vr̃ sequi hanc differentiã. an aũt differat pauper & egenus vide tex. in l. quisquis. §. filij vero. C. ad l. iul. maie. & quis dicatur pauper, vide Dec. in c. sæpe, col. ij. in fi. de rescrip. & ad hoc vide late Dec. in c. vxorem. in iiij. col. de app. Alex. in consi. xcj. nu. 7. & in consi clviij. nu. 8. lib. vij.

c S. Al. Facit gl. & quæ ibi multa addidi in rub. ff. si quad. pau. fec. dica.

d ¶Hie. Gig. Libere. Adde ꝙ liberũ dr̃ qđ fit nullo cogente imperio vel necessitate, vt inquit Bal. in suo consi. schismatis qđ ponitur sub rub. C. ne fili. pro pat. in v. col. & q̃n princeps concedit alicui priuilegiũ, & in cõcessione addit verbũ libere, cõcessio necessario continet aliquid vltra ius cõe pp istud verbum libere. ita notanter dicit Fran. de Are. in consi. lxxvj. incip. diligenter visis & ponderatis, quẽ refert & sequitur Ias. in l. j. col. iij. in versi. quarto mouet. C. de sacrosan. eccle. & quid importent ista verba liberũ ac validũ. vide eundem Deci. in consi. lj. in ij. col. ver. & hoc in casu. Et ꝙ verbum libere, importet sine conditione & impedimento vide eundem in consi. cxxvj. in prin.

Vide Deci. ĩ. de offi. deleg. c. si pro debilitate.

e ¶Syl. Ald Voluntatẽ. Vide Ias. in l. j. in iij. no. C. de sa. san. eccle. Deci. in c. reprehensibilis col. ij. de app. in c. si pro debilitate, col. v. de offi. dele. in c. directe. in ij. not. de appel.

Bar. in l.alio.col.iij. de ali. & ciba. leg.cum si. vt tradunt Mod. in supra.e.cap.pe. Adde tamen† quod verba prædicta recipiunt determinationem s̃m alia iura, glo.no.in c.cum nobis olim in verbo libere.de elc.& not.in c.ij.de feu.& Alex. hoc tradit in consi. lxxx.viso,in secundo dubio.lib.j.& in cõsi.xij.viso themate, colũ. antepe.li.ij.Aret.consi. lxxvj. diligenter col. ij.Barb. in consi.iij. & xij.in ij.lib.¶†Primo no. quod ciues habent potestatẽ condendi statuta in eorum ciuitate.vt Abb.hic primo dicit & talis potestas cõpetit cuilibet de ppl'o.l.omnes populi.ff.de iust.& iur.§.ius aũt. inst.de iu.nat.†Et hoc etiã locum hẽt licet statutum sit contra ius cõe.vt probatur in l.item eorum.ff. quod cuiusque vniuer. in l.p hibere.§.plane ff.quod vi aut clam.& in l.j.C.de eman.lib. & no. Alb.in prima parte statutorum.q.vij.†Secus tamen est in clericis qui etiam cum epo non possunt statuere contra canones [a] c.q; sup per his.de maio.& obed. de cuius diuersitatis ratione not. Abb. in c.fi.col.v.vers.sed pulchrum est videre.s̃. de consuet.Imo. in c. fi.col.ij.versi.& sic no. de off.leg. Mod. in d.cap. quod super his. †Item secus est,si potestas statuendi alicui ab homine cõcedatur. quia contra legem superioris statuere non potest.l. formam.C. de off.prefec.prẽt.facit tex.in prima constitutione.C.in §.quibus. & quod ibi Bart.& Doct.¶†Secundo colligitur, s̃m Abb. hic q; statutum excedens fines ptãtis est ipso iure nullum, allgat l.l.fin. ff.de iurisd.om.iu.& in c.ij.de const.in vj. Et dum allegat.l. fin. quę loquitur in iudice ius dicente extra territorium, sentit quod à pari procedũt forum† sortiri in loco,& statutis ligari[b]& est regula quam Inn.ponit in rub.j.de consti.vbi Ant.de But. vers. vnam regulam habetis.& idem Arch.viij.dist.cap. quo iure.Spe.eo.tit.§.j. vers.& no.Et hoc modo arguit Raph.Cu.in consi.cxlix. P.laicus. colũ.ij.in prin. Paul.de Cast. in consi. lxix.visis. col.ij. Alexand.in consi.ccx.ponderatis.col.j.lib.ij.¶†Tertio not.quod statutum laicorum non potest disponere super rebus ecclesiasticis. [c] & istud notabile ampliatur,primo,vt procedat ẽt q; iusta cã statuẽdi sub esse videatur, †vt erat hic, p p paupertatem. Nam licet statutũ laicorũ de rebus †ecclesiasticis factũ sit iusta rõne,nõ tñ valet vt,h̃ & notabili casu Ang.tradit in cõs.xxiij.dictum statutũ, q̃a nõ solũ iusta cã,sed etiã potestas requiritur.vt in codẽ casu Abb.scribit cõs. lxxxiij.præsens dubium.lib.j.† Secundo ampliatur, etiam si talia bona sunt,quorum vtile dominiũ laicorũ sit,put erat hic in feudis.Ex quo s̃m Abb. infertur quod dispositum de dominio in rebus ecclesiæ, etiam locũ hẽt in directo dñio quod solũ apud ecclesiã reperitur.quasi Abb.velit q; non solũ in pleno dñio, sed ẽt in directo solo, habeat locum iste tex.Et pari rõne in vtili dominio duntaxat idẽ esset dd̃m,per ea, que videbimus in c. ecclesia S.Marię.supra eo.Sed ista tamen illatio,quam Abb.facit, non videtur hic benę inferri.quia in tex.de dñio nihil dicitur,sed de feudo ecclesiastico, q; erat apud laicũ. nã q; libere posſit alienari,id est,sine cõsensu dñi,h̃ erat in præiudiciũ ecclesiæ.c.i.de alien.feu. ideo statutũ nõ valuit.†Sed quatenus agitur de preiudicio laicorũ,q̃bus bona in feudum,vel emphyteusim ab ecclesia concedũtur,bene valeret statutũ laicorũ in talibus rebus ecclesiæ,[d] vt no. tradit Pet.de Anc.in cõs.ccccxxxiiij.postquã ista dña. & idẽ Pet. de Anc.in cõs.cxxiiij.visis,& diligẽter reassumptis.col.pe.Paul.de Cast.cõs.ccxvj.præsupposito.in fi.& Alex.in cõs.ix.põderatis his.in v.lib.And.Sic.in cõs.xiij.col.fi.lib.j.¶ Quarto no.ibi, cõstitutiones hmõi & venditiones, q; Papa h̃ cessauit nõ solũ cõstitutiones,sed etiã vẽditiones prius factas virtute taliũ cõstitutionũ.& ita vr̃ sentire tex. h̃,†q; cassata cõstitutione,cõtractus facti t pe cõstitutionis nõ vr̃ reuocati,[e] nisi exprimatur.& ita p istũ tex.dicũt Card.& Abb hic.& idẽ Abb.in c.fi.j.e.†Et ad h̃ est gl.no.i c.j.in verbo,de certo. de postul.prael.in vj.q̃ dicit q; licet forma electionis,de qua ibi annulletur.electiones tamen prius factę non debẽt retractari. [f] Ad idem gl.in c.j.in vers.receperit.de elec.non resi.in vj.& in cle.vt hi, qui.in verbo,in posterum.in fi.de ęta.& qualit.† Et ratio est manifesta.quia noua constitutio ad prẽterita non porrigitur, c.ij.supra eo.& in c.fi.j.eo†& præsertim in decisis, prout est in contractibus precedẽtibus,[g] vt no.per Bart.post gl.in l.causas, vel lites. C.de transac.& idem Bart.in l.j.§.fin.ff.ad Tert.& in l.omnes populi.in ij.quęst.v.q.princip.ff.de iust. & iur.cum simili. vt videbimus in cap.fi.j.eo.& ibi etiam dicam de intellectu.gl.in clem.j.de immun.eccl.quam Abb.hic adducit. Et ista conclusio procedit quandõ constitutio, quę reuocatur, valuit in præteritum . secus si nulla fuisset. quia contractus facti prętextu talis constitutionis non valuissent. †sicut etiam sententia lata prætextu statuti nulli non valet [h] Bal.in c.cum causa.in prin. per illum tex.de re iud. facit tex.in l.pen.C.de incest.nup. & quod not.Bart.in l. omnes populi.& Abb.in cap.fi.j.eo. de annullatione ex causa de prætẽrito,de qua ibi videbimus.Et ideo hic videtur quod omnes contractus nulli,fuissent, ex quo statutum erat nullum† vnde cassatio hic,vt Abb.finaliter dicit,ad factum, non [i] ius referri videtur Ad hoc facit tex.in c.si quis presbiterorum.de rebus ecclesiæ nõ alie.ibi,viribus euacuetur. quamuis ab initio nullus. & glos.in l.j. in verbo,infirmabitur.ff.de ferijs in l.ex empto.§. is qui vinum.ff. de actio.empti.in gl.j.& de verbo,cassamus,est tex.cum glo.in c. ij.vt lite non conte.¶†Quinto nota.ibi, sine legitimo, & ex his quę Abbas hic dicit, quod in alienatione bonorum ecclesię duo requiruntur,forma,id est solennitas,& iusta causa.[k] & idem Abbas in c.nulli de rebus eccl.non alie.& in c.j.post.Ant. de But.ibi de resti.in integ.& Do. post alios in cap.ij. de rebus eccles. non alie.in vj.cum si.vt tradunt Mod.hic, & hoc late prosequitur Lauren.de Rodul.in rep.cap.si de exceptione.xij.q.ij.in ij.prin.quest. & idem Pet.de Anc.consi.lvj.quædam ex prædictis.Barb.in consil.xviij.in iiij.lib. & Alex. in consi.xviij.viso instrumento. lib.iiij. ¶†Addatis tamen quod si alienatio facta esset in fauorem ecclesiæ, quod valeret licet solemnitas requisita non interueuisset ,[l] prout voluit glo.no.in l.cum hi.§. eam trãsactionem. in versi. alimentarius.ff.de transact.per illum tex. Est verum. quod glo. ibi reprobatur per Iac.Butr.& sequuntur Bart.Alber. Paul.de Cast. & Mod. sed tamen.opinio glo.verior [m] videtur, quam ibi Bald. & Ang.sequuntur.& idem Bal.in l.contra iuris.in fi.ad finem.ff. de pact & probat efficaciter in d.§.eam transactionem.Nec obst. responsio Paul.de Cast. ibi,quod illud ideo fit,eo quod tex.vltra procedit.quia considerandum est quod non per viam extensionis vlterius procedat,sed per viam declarationis à cessante ratione,iuxta c.cess.de ap.Et hoc comprobatur. quia talis solemnitas in fauorem ecclesiæ requiritur.& vbi adhibetur præsumitur† q; actus sit in vtilitatem ecclesię.[n] vt no.Bal.dicit in c.j.col.ij.ver.quęrit.Ia.qui feu.da.pos. sequitur Alex.in cons. lxxix. circa prin.col. ij.in j.lib.& idem Bal.in cap.sicut, in fin.de re iud.Si ergo constat de vtilitate ecclesię, sumus in casu claro, & nõ est opus coniectu ris.l.continuus.§.cũ ita.ff.de.verb.ob.†Et ideo in foro conscietię, vbi veritas attenditur, valet contractus licet solemnitas non interuenerit.vt no.Abb.in c.j.in gl.fi.de rest.in integ.†Et pro ista cõclusione bene facit gl.in c.j.in gl.fi.j.ne sede vacante, quę voluit quod contractus factus absque solemnitate in fauorem ecclesiæ ratificari possit,& est dictum Inn.in c.j.de his,quę fi.à præla.& ita Mathes.concludit in no.cliij.incip.not.quod si minor.in fin.& tenet Ant.de But.in cap.si quis præsbyterorum.col.i.in fi. de reb. eccl.non alie.& in simili casu not.Ang.in l.ij.ff. de acceptil. & in consil.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Canones. Vide Dec.in c.si duobus,col.iij.de appel.Ias.in repe.l. oẽs principali,col.ij.ff. de iu. & iure vbi allegat rationem.

b ¶Syl.Al. ¶Ligari.Idem.j.eo.in c.ecclesia S.Mariæ.in ij.col.vbi addidi.in c.ij.col. xix.de iud.

c ¶Syl.Al. Ecclesiasticis.Et hinc etiã aliàs solet inferri q; oẽs ll.C. q̃ de rebus ecclesiasticis aut psonis tractãt,nihil valeãt.vt p Dec.i c. ecclesia.S.Marię.col.xi.j.eo. vbi addidi & col.xix.versic.& primo vbi videbimus.

d ¶Syl.Aldo. Ecclesię.Vide hoc idẽ p Dec.in auc.cassa,in ij.not.C. de sac. san. eccl. ex quo aliàs inferebã q; quedam interpretationes factę Ferrarię & redactę in volumine statutorum super quodam priuilegio Bonifacij noni. quę de iure quantum est respectu ecclesiæ non valent, vt per Aret.in consil.liij.& no.in l.ex facto ff. de vul.& pup.de quibus aliquid tradit Anch.in consil.cccxciiii.tñ inter Ferrarienses quatenus tangerent tñ laicorum interesse,dicebant valere & attendi debere,per ea quę tradit hic Deci.Anch.in cons.cxxv.Deci. in cons. cxxxix.col.ij.

e ¶Syl.Ald. Reuocati.Adde q; quando actus fit secundum legem veterem,etiam q; fiat postea noua constitutio,qua introducatur alia forma in gerendo illo actu,ille actus valet,imo si ille actus fiat s̃m legẽ veterem post factã legem nouã non tamen publicatam , valet tex. est expræssus ad hoc in auc.vt fac.no. consti.in vers. cur enim culpabimus eorum.& in pluribus locis illius tex.

f ¶Hie.Gig. Retractari.Adde Fely.in c.fi.col.viii.de cõst.

g ¶Syl.Al. Præcedentibus.Late Dec.in c.fi.col.ii.j.eo.vers.circa primũ , & hoc nisi expsse dicatur vt declarat ibi.col.iii.vbi declarat etiam quę dicantur causę finite. & de hoc tradit etiã Fel.ibi.col.iiii.& Io.Crot.in l.omnes populi. sol.vii. in fi. ff.de iu.& iur.Ias.in l causas vel lites, in ii.no.C. de trans.

h ¶Syl.Ald. Non valet.Adde Dec.in c causam quę.in ii.not. de rescrip.

i ¶Syl.Ald. Non ius.Et q; cassetur quod nullũ est Abb.in c. ex parte Adde. de test. quod qualiter intelligatur vide Dec. in auct.cassa.in princ.C.de sacrosan.eccles. differunt tamen multum declarari, & cassari.vt per Angel. in cons. xxvi.& quid sit cassare vide Bald.contra Angel.in consil.ccccxxxviii. lib.ii.& Abbas in cap. venerabili,col.ii.de offic.deleg.

k ¶Iusta causa.Ad idem vide Dec.in cons.cxlii.col.ii.

l ¶Syl.Al. Interueniſſet.Pet.de Anchar.in terminis i consi.cxcvii. subtiliter col.i. in fi.seq.Marsi.l i.§. si serui,col.iii.in prin.ff. de qõ.Cors.in nota.in vers.pupilli. vbi late,& vide Dec.in cons.cxxiiii.col.ii.& ita ego aliter late consului in fauorem Reuerendissimi Cardinalis de Saluiatis.

m ~~¶Syl.Al. Verior.Pro qua facit l.ita constante.ff.de iure do.& l.ubi.C.de inoffi.do. Sed contra facit l.prædium.C.de prædi.mino.& fortius stringit l.si fundus.in fi. ff.de reb.eo.Dicendum vt dixi supra ad Dec.eo.tit.c.i.lecti.num.7.~~

n ¶Ecclesię.Et hic aliàs dicebat Dec.in consil.liii.col.ii.in. fin. q; alienatio rei ecclesiasticę facta auctoritate Papę præsumitur cessisse in vtilitatem ecclesię, & econuerso, contractus damnosus reputatur in quo non sit seruata solemnitas. vt de vtroque tradit Dec.in consil.dcxxxii.col.iii.

consil.cccxvj.statutum quod mulier,& plura similia,ad hoc, prosequitur Rom.in consi.cccxj.circa propositum.& Mod.in c.causā quę.de iudi.& Barba.in consil.xxxv.col. pen.lib. ij. Nec prædictę conclusioni obstat tex.in c.bene quidem.xcvj.distin. ibi non valet statutum laicorum etiam in fauorem ecclesiæ, quia ibi erat defectus potestatis vt ꝓbatur in c.ecclæsia.j.e.¶Similiter non ob. tex. in cle.j.& in c.j.de reb.ec.non alie.in vj. quia prædicta iura procedunt quando ipsa ecclesia astringeretur & conueniretur pro tali contractu.secus videtur quando ipsa velit contractum obseruari

32 in fauorem eius,per ea, quæ sepius dicta sunt. ¶† Sexto & vltimo not. quod hic videtur probari quod feudum [a] etiam vrgente necessitate alienari non possit. de quo not. Bal.in c.j.§.si liberatio. col.ij.qui.mo.feu.amit.& tex.in c.j.in princ. qualiter olim feu.alie. pot.Spe.in tit.de feudis.§.quoniam, versic.iij.& Ia.Aluaro.in c.j.§. fi.in xxxiij.conclusione.que fuerit prima causa benefi.amit.& per

33 glo.c.j.§.hoc quoque de successione feudi.¶†In gl.j.ibi, iure poli. id est iure celi,secūdum equitatem naturale, vt Abb.hic.dicit vel melius,iure poli.id est,in foro conscientiæ,& ſm Deum.facit tex. in c.fi.xvij.q.iiij.ibi,sed iure fori, non iure poli.& not. per glo. in l. celebrandis.in verbo,legitimi.C.denup.Hoc tamen satis confor-

34 matur cum eo.quod Abb.dicit. quia forus conscientiæ †ſm naturalem equitatem regulat̄.[b] vt notat Bald.in l.j.in fine. C.de vecti-

35 ga.& comm.& Abb.in c.j.in fin.de resti.in integ.¶†In fin.glo. Ex his,que Abb.dicit,prima conclusio est, quod villa vel castrū subiectum ciuitati, in rebus suis statuere potest. & idē tenet Pet. de anch.in c.j.in repeti.car.xij.aliàs.x.ver.nono quero, in fi.supra eo, vbi ad hoc allegat.gl.in c.constitutionem,in verbo, statutum de verborum signi.in vj.& idem Bal.in consil.ccccxcvij. præsupposi-

36 ta.in iiij.lib.†Et dum Abb.in hac prima conclusione dicit tale castrum non habere iurisdictionem,vt tenet Bar. in l. omnes populi.ff.de iusti. & iure & in l.j.ff.de damno infecto.Ray.de forliui. tenet contrarium in d.l.omnes populi, in repe.per l.j.C.de emancipa.lib.Sed responderi potest quod ille tex.intelligitur de statuto

37 municipij.[c] quod habet iurisdictionem, & non esset alteri subiectum¶†Secunda conclusio Abb.est quòd cum talis villa, vel castrum non habeat iurisdictionem,infertur quòd pœnam componere non possit.quia hoc pendet à iurisdictione,vt Abb.dicit, & idem Ange.in l.j.per illum tex.ff.si quis ius di.non obtempe.col. j.vbi etiam ad hoc allegat Inno.in c.cum accessissent infra eo. & sequit̄ Ale.in d.l.j.col.iij. & hoc idē tenet Ant.de but. in c.cū oēs. col.pen.versicu.nunquid autem supra eod.titu. & idem Bald. in rub.supra eo.Et sic ista videtur communis opinio. Sed tamen in contrarium facit,quia eo respectu,quo statuere possunt super rebus suis, videtur etiā quòd tali casu possunt pœnam imponere, quia accessorie venit, & tendit ad confirmationem, arg.glo.not. in cle.ne romani.in verbo, tolli.de elect. facit quod Abb.hic dicit de vniuersitate scholarium, per c.ex literis j.eo.Non obstat ratio doctorum.quod penā imponere, ad iurisdictionem pertinet.qa verum est,in multa, prout loquitur tex.in d.l.j. secus videtur esse

38 in pena,quæ à principio statuitur.Item non obst.si dicatur†quòd statuere sit iurisdictionis,vt notat Bar.in d.omnes.populi.ff.de iusti.& iur.[d] quia verum est super his, que ad iurisdictionem pertinent,puta super decisione causarū.aliàs secus,vt concludit Alex. in l.j.col.iij.ff.de iuris.om.iud.Et quia attenta iusta ratione.nō possent etiam statuere super rebus suis, cuius contrariū doc.omnes dicunt.Et ideo videtur quòd sicut concedunt doc.quòd super rebus suis potestatem habeant statuendi, pariter ad corroborationem statuti penam adijcere possint.ar.dictę gl. not. in cle.ne Ro-

39 mani.¶†Retenta tamen communi opinione, limitatur dupliciter.Primo secundum Abb.hic,nisi ex pacto ad inuicem se obligarent.& ad hoc est etiam gloss.not.i c.cum aliquibus, in verbo, firmitate.de rescri.in vj.& not.Anton.de but.in d.c.cum omnes, in loco præallegato.Idem Imol.ibi,col fin.versi.item potes.Sed considerandum est.quia in tali casu,in quo ex pacto obligarentur ad pęnā,tali casu etiam per statutum videntur posse obligari.quia si conceditur vt pacto fieri possit,à fortiori per statutum, prout arguit tex.in l.fin.de fideius. Sed responderi potest quod quandoque virtute pacti quis obligatur, & non virtute statuti vt patet in principe,qui legibus solutus est.l.princeps.ff.de legi.l.digna vox. C.eod.tit.& tamen ex pacto obligatur [e] capi.j.de proba.Vel secūdo dicamus,quod licet quis statuto solo non obligetur, tamē pacto cum statuto simul obligari potest. vt i notabili questione Bal.

40 tradit in c.venientes, col.fina. ver.sed nunquid.de iureiuran.†dicens quod plus fieri potest per statutum velatum pacto, quàm per statutū [f] simpliciter.[g] facit notabile dictum Archi.in c. certe. xij.q.j.præcipio.†Secundo limitatur, nisi vniuersitas haberet hoc

41 ex consuetudine.ſm Io.de platea.in l.j.C.de fisca.vsu.li.x.& sequitur Ale.in d.l.j.ff. si qui ius dicen. per l. viros.C. de diuer.off.li.xij. Sed obstare videtur.quia si non ualet statutum,pariter non videtur valere consuetudo, ar.l.de quibus.ff.de legi.& tex.in d.l. viros non loquitur de cōsuetudine, vt valeat eo casu quo non valeret

42 statutum, vnde nihil facit. † Sed potest responderi quod quandoq; valet consuetudo,licet non valeat statutum.vt patet in clericis,qui non potest statuere contra canones.c.quod super his.de maio.& obe.& tamen ab eis consuetudo contra canones induci potest,c.fi.de consue.& maxime hoc haberet locum,si consuetudo ita statutum interpretetur.quia quandoque statutum, quod de se non valet, à consuetudine interpretatiue corroboratur. vt singulariter dicit Ant.de but.per illum tex.in c.cum dilectus, de consue.col.v.ver.ex quo infertur.¶Successiiue Abb.prosequitur materiam decretalis,& primo dum loquitur de iure diuino, ſm

43 eum prima & principalis cōclusio sit, †quod princeps secularis [h] ex causa ius diuinum limitare [i] potest, vt patet in homicidio, & testibus.& not.Bart.in prohemio digestorum col.iij. versic. quero quid.de rescriptis Bal. ī auc.ad hec.col.ij.de vsur.& in l.j. ad fi. C.de precibus Impera.offeren. & ita Moder.hic ī ij. col. Et idem late tradit Bar.ī l.omnes populi.in tertia questione principali .ff. de iust.& iure Alber.in prima parte statutorum, q.vij.& in l.quoties.col.iij.& iiij.C.de precibus Impe.offerē. Ale.in cons.cvij.pro

44 inuestigatione.col.ij.lib.ij. † Et quod dictum est de Imperatore, idem est de summo Pontifice,qui ex causa ꝯ contra ius diuinum dispensare potest, [k] vt per glo. in capitu.à nobis in verbo exemptis.de deci.notat Inn.in ca.post translationem.in fi.de renū. Pe. de anc.in repe.c.j.§.eo.in secunda oppositione. cum similibus. vt

45 late insistunt Mod.hic.†Et adde,quòd Papa in omnibus dispensare potest, preter quam in articulis fidei,[l] vt dicunt Vincen.Io. an.& Abb.post alios in c.proposuit,de conces. præben. & Pet.de anch. istam regulam facit in consil.cclxxiiij. reuocatur in dubiū

46 colum.iij.†Et ideo dispensare pōt cum monacho ex causa,vt cōtrahat matrimonium.[m] vt late tradit Ioan. and. in regula, semel Deo.de regu.iuris.in sexto. Innocen. in c.cum ad monasterium. vbi Abb.post alios. in secunda colum.de stato monacho. Bald.in l.si tibi filius.ff.de adopt.Pet.de ancharano in d.c.j.colum.v.versi. vlterius quero. supra eodē. & in consi.cclx.parum dubitationis. colum.ij.Imol.in clemen.j.colum.fina.versi. sed quærit Guilel.de

47 consanguin. & affini. Et † idem de clerico constituto in sacris. vt no.Bald.in l.rescripta. C.de precib. impera. offeren.versicu. item dispensat.not.per glos.& Docto. in c.cum olim. de cleri. coniug.

48 † Sic etiam papa dispensate potest in matrimonio contracto per verba de præsenti.[n] vt glos.fina. concludit in cap. ex publico . de conuer.

ADDITIONES.

a ¶Feudum. Zasi.in epito. feu.parte nona. Adde Iaso. in prima parte.C.in vsi.feud.

b ¶Syl. Ald. Regulatur. Idem Deci. in cap.j. colum. quinta. de offic. delega. & in quo differat à foro cano.Deci.in c.nouit.colum.vij. de iudi. & dicebat Baldus in consilio trigesimo.casus est quidam,ab finem.lib.iiij. ꝙ in foro conscientiæ standum est veritati,in foro iudicis,oportet seruare scripturas.

c ¶Municipij. Vide decisi. Tholosa.cccxliiij.Alex.in consi.xvi.in prin.Adde Alciat. in c.quod sedem.nu.86.de offi.ordina.

d ¶Syl.Aldo. Iure. Et ꝙ potestas statuendi reguletur à iurisdictione, vide late per Decium infra eod.tit.cap.ecclesia sanctæ Mariæ.columna vndecima.versic.prima conclusio.

e ¶Syl.Ald. Obligatur. Et ibi late Deci. in primo notab. & in l.legem, in primo notab.C.de pact.& supra in cap.j.in prima lectura.in vj.colum.circa medi.& in secunda lectu.in tertia colum.

f ¶Hie.Gig. Statutum. Adde hic dicta eiusdem Deci.s.in c.cognoscentes.in prima lectu.colum.iii.vbi tenuit valere consuetudinem,ꝙ quis pro alio ad pœnā corporalem obligari possit.& assignat rationem,quia cum auctoritate consuetudinis concurrit voluntas se obligantis. cuius tñ opin. reprobaui ibi in apostillis.

g ¶Syl.Ald.Simpliciter. Vide Iaso.in l.non impossibile.in fine.ff. de pactis.

h ¶Secularis. Princeps secularis potest ius diuinum limitare. adde his do.Felyn. versic. prima conclusio.

i ¶Limitare. Immo nulla humana potestas, nisi interpretari, vel declarare in materia spectante ad suam iurisdictionem,vel administrationem. & hoc intellige de iure proprie diuino.secus in iure diuino ob politiam humanam facto, vt per Io.Gerson.in lib.de vita spirituali animæ.

k ¶Syl.Ald. Potest. Adde Deci. in consi.cxii.col.ii.in fi. Sed declara vt hoc facere possit cum causa.& idem Deci.in consi.ccccclxxvi. col.iii.

l ¶Syl.Ald. Fidei. Adde Deci. in consi.cxxxvii.colum.ii. Bald.in l.eos.§.super. C. de vsur. Pau.de Cast.in consi.penul.colum.iiii.in notab.in consi.ccxviii.orta lite. vers.liii,dubium.in antiq.vide tamen Deci.ī.colum.vii.in fine. vbi dicit ꝙ si Rex habet vxorem sterilem,non potest dispensare vt teneat concubinam. quod enim Papa confirmat,nemo infirmat,vt per Deci.in c.seq.colum.vii.

m ¶Syl.Al. Matrimonium. Et idem dicit Dec.in monacho,in clerico,& in iuro. in cons.cxii.colum.ii.& c.cum M.colum.vii.infra eod.

n ¶Hiero.Gig. De præsenti. Adde ꝙ ita consuluit idē Dec.in cons.cxii.vbi enumerat ēt omnes casus, quos ponit hic, in quibus Papa dispensare pōt, faciendo regulā gñalem, ꝙ Papa in omnibus dispensare pōt, preterq̄ in articulis fidei.& vide per eundem in cons.cxxviii.in ii.col.& an papa possit dispensare cum religioso, pfesso super voto cōtinētie, vide p Felinū in [illegible] in iii.col.de rescri.

conuer. coniug. quam Hostien. Ioannes and. & Doctores communiter ibi sequuntur. & idem Bal. in l. Deo nobis. colum. quarta. in versicu. vlterius nota. C. de episcopis & cleric. Pet. de ancha. in cap. supra eodem. colum. sexta. versicu. circa matrimonium. & in consilio ducentesimo quadragesimo, supra allegato. vbi late insistit. & idem consi. ccccx. viso, & diligenter inspecto. columna tertia. Imol. in c. fin. infra de translactionib. dicens quòd ita cōiter tenetur. & ita post longam disputationem residet dominus Prepositus in cap. fina. de sponsa. duo. 49 † Et etiam in matrimonio carnali copula consumato. quòd ex causa possit dispensare, consuluit Marianus in consilio vigesimooctauo. circa primum quæsitum. in secundo dubio. 50 † Sic etiam in iuramento potest papa ex causa dispensare. vt per gloss. & Doctores in cap. quanto. de iureiuran. in cap. auctoritatem. in glos. circa finem. decimaquinta. qō. sexta. notat Cardi. in clemen. j. circa finem. versic. decimoseptimo quæro. de iureiurand. 51 † Sic etiam papa dispensare potest contra irregularitatem prouenientem ex bigamia.[a] vt notatur in capi. super eo. vbi Innocentius, Ioannes and. & Docto. de bigamis. vt per glo. Archidiaconum, & alios in capi. lector. trigesimaquarta distinct. Goffre. in summa de biga. circa finem. Rota in prima decisio. in titu. de biga. in nouis. Pet. de ancha. in consi. centesimo uigesimotertio. circa bigamos. & Imol. in capi. proposuit. in glos. in verbo, dispensare. de concess. prebēd. vbi inquit quòd ita communiter tenetur. 52 † Sic etiam papa dispensare potest super vsuris ex causa.[b] capi. salubriter. de vsuris. & late Alexan. tradit in cōsil. j. & ij. in secundo lib. & in consi. cvij. pro inuestigatione. eod. libr. 53 † Sic etiam papa dispensare potest cum aliquo circa modum dicendi officium, licet ex toto illud tollere non possit, Abbas tradit in capit. primo columna secunda. in vltimo nota. de celebra. missa. & notat Cardi. post alios quos ibi refert in clemen. secunda in sexto nota. de celebratio. missa. & plura similia possent applicari, sed gratia breuitatis, nō insisto. ¶ 54 † Ex hac prima cōclusione infertur, valere statutum quòd bannitus impune occidi possit,[c] vt notat Bartol. in l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. cum concor. vt tradunt Moder. hic. Et idem tenet Bald. in l. amissione. §. qui deficiunt. versiculo secundo quæritur. ff. de capit. dimi. in l. Graccus. C. de adulterijs. Ioannes Andrę. in addi. Specu. in titulo de constitutio. circa finem, & Alexander in consi. cxiiij. ponderatis. colum. prima libro primo, & in consilio secundo visis in fin. libro secundo, & in cōsilio. cvij. pro inuestigatione columna tertia eodem libr. secundo, & in consilio lxv. attenta, in principio libro tertio, & tradit Nellus in prima parte secundi temporis, quæstione prima in tractatu bānitorum 55 † Et adde quòd occidenti talem bannitum etiam pręmium constitui potest[d] secundum communem opinionem. vt Alexander concludit post alios quos refert in l. si plagij. in principio. ff. de verborum obligatio. & ibi in principio dicit hoc etiam habere locum in foro conscientiæ, allegat Alber. qui ita concludit in quarta parte testamentorum. quæstio. vigesima nona. 56 † & hoc, secundum eum, quando facit hoc zelo iustitiæ. secus si ad vindictam. & ita procedit gloss. in capitulo inter hæc. trigesimatertia quæstione secunda. Excipiuntur plures, casus in quibus tale statutum non haberet locum. 57 † Primo quādo fieret statutum sine iusta causa, puta pro debito pecuniario, quia non v[...]leret secundum Hostien.[e] in capitulo fin. de consue. & idem Antonius de Butrio, & Imol. hic, & mod. simpliciter sequuntur. & per glo. quarta quæstione prima summa. & idem tradit Gandi in tracta. malefic. car. fin. in fin. versicu. circa finem pręsentis. & ibi refert quòd Martinus de Fano ita determinauit. & Raynu. de Forliuio hoc idem dicit in repetitione dicta l. omnes populi. in quinto car. columna quarta, versiculo ex ista doctrina. quod tale statutum valet, quando bannitus esset pro tali delicto, pro quo à ministro legis occidi potuisset. alias non valeret statutum, quia plus non debet priuato concedi circa vindictam, quàm ministro legis. Sed tamen reperio quòd contrarium tenet Nellus in tractat. bannitorum in prima parte secundi temporis in quæstione prima. supra allegata. & concludit indistinctè valere statutum, quia hoc non solum statuitur pro delicto, pro quo bannitus fuerit. sed etiam propter iuris contumaciam, quæ contumacia est digna morte, capitulo secūdo de maioritate, & obedien. Et per hoc ratio Raynu. tollitur, quia procedit considerato delicto simpliciter. sed hic vltra delictum contumacia concurrit. 58 † & valet statutum, vt contumax etiam ad mortem puniatur, vt vt notat Bald. in capitulo primo. §. iniuria colum. quarta. versicul. quæro vtrum valeat statutum, de pace iuramento firman. vbi allegat Speculator. ad hoc in tit. de fideiussoribus. §. primo. & Ioan. Andræ. in capitulo veritatis. de dolo, & contumacia. & idem Bal. in capitulo primo, columna fina. versicu. pone latius, qui successo. tene. ¶ Non tamen recedendum videtur à communi opinione, quia non est verum absolute, quòd pro simplici contumacia quis ita grauiter puniri possit. 59 † Nam pro contumacia non pōtest quis puniri in amissione totius causæ.[f] vt est gloss. notab. in l. prima. §. hoc iudicium. ff. si quis ius dicen. quem post alios ibi sequitur Alexand. qui post Bald. etiam concludit quòd audientia propter contumaciam perpetuo denegari non potest.

¶ Non obstant allegata supra in contrarium, quia locum habet in eo, qui fuisset contumax in crimine, pro quo grauis pœna imponi debuisset. Putarem etiam quòd pro debito pecuniario ex causa magna hoc statui possit, vt est Florentiæ[g] statutum quo cauetur quòd debitor cessans, vel fugitiuus impune tanquam bannitus occidi possit. 60 † Secundus casus est quando filius occideret patrem bannitū. nam isto casu non intelligitur statutum,[h] vt voluit Angelus per illum textum. in lege si adulterium cum incestu. §. liberto. ff. de adulterijs. & in auctentic. de incestis nupt. in principio. Sed in hoc contrarium tenet Bartol. in dicto §. liberto. & sequuntur Petrus de Ancharano, & Ioanes. de Ana. in rubric. de his qui filios occide. Moderni hic dicunt, quòd prima opinio locum antē factum. secūda procedit post factum homicidium. ¶ Sed considerandum est, quòd ratio, quia Bartol. mouetur in dicto. §. liberto. per l. minime. ff. de relig. & sumptib. funer. etiam militare videtur ante factum. Et quia in tali casu semper post factum quæritur. vnde in effectu dictum Angeparum operaretur, & ideo indistinctè opinio Angel. verior videtur, quam tenet Albericus. in quarta parte. statu. quæstio. sexta. & Nell. in tracta. Bannita. in secunda parte secundi temporis quæstione decima. 61 † vbi respondet ad legem minime, vt procedat in bannito, qui irrueret contra patriam. Et idem sequitur Bartho. Veronen. in consilio quinto. casus talis, colum. quinta vbi etiam aliter respōdet ad dictā legē minime. Et ista opinio confirmatur tali ratione,[i] 62 † quia statutum loquitur simpliciter de homicidio. ergo non videtur habere locum in parricidio, quòd grauius videtur, quia statutum, quòd loquitur de homicidio, non habet locum in parricidio,[k] vt notat Bald. in l. data opera. C. qui accusare. quem refert, & sequitur Io. de Ana. in cōsi. lxiij. præsupposita

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Bigamia. Adde Decium consi. centesimoduodecimo. colum. secunda circa medium.

b ¶Syl. Ald. Causa. Idem Deci. consi. cxij. colum. ij. contrarium tamen voluit Antonius de But. in consi. ij.

c ¶Syl. Ald. Possit. Idem Barto. in quæstio. statuto ciuitatis Lucanæ. Pau. de Cast. in consi. ccccxxvj. quòd isti. libro primo. consi. cxcix. licet columna nona. eod. libro. Deci. consi. cccxxvij. viso. colum. iij. Deci. vbi plura cumulat in capi. dilecti. colum. penul. de exceptionib. cap. episcopus. de præben. in l. bona fides. ff. de regu. iuris. & ad limitationes positas hic per Decium. & aliàs etiam vide per Iasonem in l. omnes populi. columna decima. ff. de iusti. & iur. in l. si plagij. col. ij. ff. de verborum obliga. late in l. vbi pactum colum. quinta. C. de transactión. quinimmo dicitur fauorabile inductum ob publicam vtilitatem. Ias. in l. si idē cum eodem. ff. de iurisdictio. omn. iudic. columna secunda. Deci. in capi. dilecti. columna quinta. de excepti[...]. & quòd valeat, vide Gandi. in trac. malefi. in rub. de banni[...]en. pro malefi. prima quęstio. & Ioan. Bapt. de sancto Seue. in repeti. d. l. omnes populi. colum. xx vij.

d ¶Syl. Ald. Potest. Et quòd de iure tale præmium constitui possit, vide Decium in capi. dilect. colum. penul. de except. & dicitur fauorabile inductum ob publicā vtilitatem. Deci. in consi. sexagesimoquinto. colum. secunda. non tamen habet locum hic statutum in banniendis, vt Deci. ibi. col fin.

e ¶Syl. Ald. Hostien. Vide Veronen. in conf. v. col. iij. in crimina.

f ¶Syl. Ald. Causæ. Vide Deci. in l. ij. col. viij. C. de eden. in cap. ex literis. columna sexta. infra eodem.

g ¶Florentiæ. Nota tamen quòd illud statutū non intelligitur de quouis debitore priuato. sed dicit mercatoribus publicis, de quorum fide publice cōfiditur, qui fidem omnibus frangunt, contra quos etiam lata est mitior cōstitutio in regno Franciæ die. x. Octob. M. D. xxxvj. vt extraordinarie ꝯ eos procedatur, arbitrio iudicis puniantur, & per carceres debita soluere compellantur.

h ¶Syl. Al. Statutum. Vide Veronen. in conf v. col. iij. versicu. iiij. de hoc videtur esse tex. vbi tenet contra Bart. opin. tamen Bart. defendit genitor meus in suo cōsi. centesimoquinto. sed vide Antonium episcopum Floren. in summa in capi. de restit. versi. quantum ad septimum. communis opin. est cum Bart. vt dixit genitor meus. & dixit Hippo. in l. j. §. præterea. in x. col. ff. de quæstio.

i ¶Hie. Gig. Ratione. Ista ratio nil facit, quare statutum simpliciter dicit quòd bannitus impune occidi possit. & verbum, occidere, refertur ad parricidium sicuti ad homicidium. l. minime. ff. de religio. & sumptib. fune. dicas tamen opinionem Angeli veriorem & æquiorem esse. quæ tamen limitari debet, vt non procedat quoties potest esse hostis patriæ, & ex tali delicto bannitus. quia tunc filius vigore statuti, bene posset patrem impune occidere. quia tali casu idem est de iure communi. d. l. minime. de relig. & sumptib. fune. quæ loquitur in casu speciali, videlicet quando offenditur patria. nam eo casu filius magis patriæ, q̄ parentibus debet. l. postliminium. §. filius. ff. de capti. & postli. reuer. & ideo patrem occidere poterit.

k ¶Syl. Ald. Parricidio. Vide de hoc Deci. in c. de causis, colum. in prin. de offi. de le. Sozi. in consi. clvii. colum. i. in fi. lib. ii.

63 sita com muni opinio† Et tale statutum etiam videtur non habere locum in fratre,[a] vt per Nellum in.iij.parte secundi temporis q.liij.in fin.nec in vxore,[b] vt tradit Barth.vero in d.con.v.licet aliter in vxore videatur velle Alex.in d.consi.cxiij.in.j.lib.s.allegato.¶† 64 Tertius casus est, quando quis occideret nō legitime bannitum. quia statutum de bannito, de valido banno intelligit,[c] vt not.Bar.in l.pen.ff.de adul.Ange.in l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iud.cum concord.vt tradunt Mod.hic. & idem Alex.in cōs.lxxvij. visis,in tertio lib.& notat Bar.in l.iij.§.si seruus. in fin.ff.de acquir. poss.& Bal.in l.ij.colum.iiij.ff.si quis in ius voc.non ierit.vbi loquitur in clerico bannito à iudice seculari.† 65 Eodem modo econtra si bannitus fuisset cancellatus, & non legitime,statutum haberet locum, quia verum est, illum esse bannitum, vt in notabili casu tradit Barth.vero.in consi.vij.quidam fuit Paduæ, & Nellus in prima parte tertij temporis q.iij.Et prædicta locum habent,quando constat. aliàs propter scripturam ex probabili ignorantia quis excusatur, vt not.Bart.in d.l.pen.ff.de adul.Albe.in.iiij parte statut. q.xxxvij.Bal.in d.l.de ętate.§.ex causa.per illum text.ff.de interro. act.Paul.de Cast.in consil.xxxij.licet ista sit quæstio. Alexand.in d. consil.cxiiij.lib.j.& in l.huiusmodi.§.si ita.de leg.j.¶† 66 Quartus casus est,quia poterit bannitus seipsum occidere, nam propter statutum non euitabit pœnam,de qua in tit.de his,qui mortem sibi consciue.secundum Ioā.An.in addi.Spec.in tit.de pe.§.j.vers.sed quæro. facit quod notatur in c.contingit, de senten.excō.cum si. vt tradunt Mod.hic. & idem Bal.in l.j.colum.pen.C.de ser.fug.& in procemio.§.rex pacificus. colum.viij.Barth.Veronen.in cōs.supra allegato. colum.iiij.facit tex.in l.omne delictum.§.qui se.ff.de re milit.in l.si quis filio.§.cuius.ff.de iniusto rupto. Sed tamen cōsiderandum est, quia immo videtur quod etiam impune seipsum[d] occidere[e] possit stante tali statuto. Nam videmus † ꝙ talis facultas propter vtilitatem publicam etiam competit alteri bannito,[f] 67 vt not.Bal.in l.rogasti. in princ.ff.si cert.pet.cum concord.vt tradit ibi Alex.facit text.in l.si quis.§.vtrum. & quod ibi Bart.ff.ad Sillan.& quod not.Bart.in l.ij.§.exercitium.ff.de his,qui not.inf.& in l.quemadmodum.C.de agri.& cens.lib.xj.ita ergo videt quod suadente publica vtilitate seipsum occidere possit. Non obstant iura superius allegata, quia loquuntur inspecto iure communi.secus videtur stante tali statuto. Alios casus prosequuntur Moder hic, sed gratia breuitatis vlterius nō insisto. ¶† 68 Solum addo vnū notabile dictum, quòd tale statutum non haberet locum in eo, qui socium bannitum proditorie[g] occideret,[h] vt notabiliter voluit Angel.in l.fin.C.de delato. lib.x.† 69 Ex quo notabiliter inferri videtur quòd talis bannitus veneno necari non possit,† 70 quia occidens cum veneno, dicitur proditorie occidere,[i] vt not.Bald.in l.nemo.C.de summa Trin.& idem Bald.in l.cum fratrem.C.de his, quibus vt indig.facit quod not.Bartol.in l.respiciendum.§. delinquunt.ff.de pœnis.& bene facit quod not.Ange.post Iacob. 71 But.in l.c.j.C.de malef.& mathem.vbi inquit † quòd atrocius est, hominem veneno occidere, quam gladio.& sequitur Ioan.de 72 Anan.in cap.j.colum.iiij.de sortile. Vnde inferunt,† quòd si ex forma statuti accusatio de homicidio post duos menses non admittatur, tale statutum non habet locum in eo, qui accusatur pro homicidio commisso cum veneno, quia non est simplex homicidium, sed qualificatum. Et licet ista sint notabilia dicta,[k] tamen in terminis statuti, de quo agitur, dubia esse videntur, ex eo quod.§.dixi de interficiente seipsum, quia cum tale statutum respiciat vtilitatem publicam,late debet interpretari. Vnde quocunque modo banniti interficiantur, intentioni statuti satisfactum videtur. Bannitus enim hostis dicitur, & dolus, an virtus 73 quis inhoneste requiratur? ¶† Modo conclusio superius formata tam in summo Pontifice,quam in principe seculari,primo declaratur non procedere, quando est ius diuinum, quod aliàs limitatum nunquam reperitur, vt Abb.hic post alios dicit, & sequitur Bal.in l.fin.C.si contra ius vel vtil.publ.vbi exemplum ponit in illo præcepto.Non mœchaberis.† 74 Et ideo infert quod licet mulier bannita, ex forma statuti occidi possit, non poterit tamē adulterari.& Mod.simpliciter hoc sequuntur. Sed aduertendum est,nam primo illationem,quam Bart.facit,sequitur Pet.de Anc. in cap.j.car.xv.vers.prædicta infert ad quæstionem.§.eod.Sed reprobatur[l] per dictum Nelli in tract.bannit.in.ij.parte secundi tēporis q.xlvj.quia secundum eum,si potest occidi mulier bannita, ergo videtur quòd per vim cognosci possit, cum maius sit delictum, homicidium quā adulterium[m].c.si quid verius.xxxiij.q.ij. 75 ibi.si enim facturus est,† quod non licet, prius faciat adulterium, quam homicidium. facit text.in l.nec in ea.& quod ibi Bart.ff.de adulterijs. Non obstat quòd adulterium nunquam permissum reperitur, quia verum est ꝙ per hoc nō efficitur licitum, sed solū pœna remittitur, actu remanente illicito, vt ipse latius ibi prosequitur.† 76 Et vlterius dici pōt,ꝙ etiā qñq; adulterium ex causa permissum fuit, vt legit de Abraham, qui cum vxorem sterilem haberet de voluntate vxoris ex ancilla filium procreauit.xxxij.q.iiij. in prin.& in c.dixit Sara.Sed tñ dictū Bal.quod[n] cōiter approbat, verius[o] videt,† 77 quia adulteriū est de se malum,& in eo Papa non habet ptātē dispensandi, vt not.per gl.in c.literas.in verbo nō potest, de restitu.spolia.† 78 Et ideo licet rex haberet vxorē sterilē,non potest Papa dispensare vt teneat concubinam, vt not.Bal.dicit in c.lator. vers.sed quid si regina.j.de re iud.Nō obstat ꝙ homicidiū sit maius delictū quā adulteriū, quia est diuersę speciei, quo casu sub eo,quod plus est,nō cōtinetur minus,vt per Dy.in regula cui licet.de reg.iur.in.vj.Et quia in adulterio nō esset satisfactū menti statuti,sicut in homicidio.Secundo in ista prima limitatione, quā Doc.simpliciter sequuntur hic, cōsiderandū est quod bene procedit,qñ tale ius diuinū non fuit aliquo casu limitatū,ea rōne,q̄a erat omnino de se malū,adeo ꝙ nulla rōne videretur posse excusari,iuxta no.per gl.in d.c.literas.de rest,spol.secus si tale ius diuinū hactenus limitatū nō fuisset,q̄a casus forte nō occurrit,qui iustā cām limitandi pbuisset. nā tūc iusta cā subsistēte vr̄ ꝙ limitari possit,vt Doct.dnt in homicidio, & in testibus. Illa enim vnr esse exempla,q̄ non restringunt regulam c.j.ne clerici vel monachi.§. hactenus. instit.de grad.Et in illis casibus à principio ius diuinū limitatū fuit, quod prius nō erat.Idē ergo vr̄ dicendū in isto casu, dūmodo iusta causa subsistat.Et ad hoc facit tex.in l.minime.ff.de religiosis,vbi limitatur illud præceptum diuinū.Honora patrē,& matrem, & tamē prius illud limitatū non videt.¶† 79 Secundo,cōclusio prędicta declaratur,dūmodo causa appareat,quia tali casu contra ius diuinum causa non præsumit,[p] vt notabiliter Abb.hic dicit, allegando Inno in c.quanto. de consuet.Facit quod notat Bal.in l.j.versic.sed dubitatur.C.de iure aureo. annulo.vbi inquit, 80 † ꝙ princeps non potest dispensare contra ius diuinū, nisi ex magna causa. Et pbat quod Abb.dicit, q̄a cū hoc fieri nō possit,nisi ex cā:ergo necesse est ꝙ de veritate cāæ[q] appareat,p ea, q̄ tradūt gl.& Doctores in l.si donatione.C.de coll.& quod notat Bar.i l.si forte.ff.de castren.pecu.per illū tex.Facit tex.in l.qui testamēto.ff. de pro-

ADDITIONES.

a ¶Ald. In fratre. Contrarium consuluit genitor meus in d.consi.cv.

b ¶Syl.Ald. In vxore. Considera ꝙ alibi Dec.in c.dilecti.col.pen.de excep.videtur velle ꝙ non habeat locum in muliere.

c Ald. Intelligitur. Idem Dec.consi.ccccclxxxij.col.ij.& ita consuluit genitor meus consi.lxviij.in prin.

d ¶Se ipsum. Sed hanc opinionem Decij reprobat Fran.Purpura.& bene.in d.l.rogasti.in prin.nume.16.

e ¶Hier.Gig. Occidere. Dicas ꝙ in contrarium facit,quia nemo est dominus membrorum suorum l.liber homo.ff.ad leg. Aquili.Et hinc est ꝙ reus qui capitaliter venit puniendus,renuntiare non potest suis defensionibus vt morti subijciatur, vt per Bart.in l.custodiri in fi.ff.de publ.iud.& per Alex.ibi in apost.Præterea contra hanc op.Decij facit,quia si bannitus interficit semetipsum, non potest dici ꝙ faciat tanquā minister iustitiæ, sed potius desperatione aliqua ductus, & ideo non gaudebit priuilegio statuti. Et ꝙ ista ratio attendi debeat patet. vt habetur per Fely.hic in.iij.col.versi.septimus casus est,si ignorans aliquem esse bannitum illum occidat, non gaudet beneficio statuti, eo, quia dici non potest, ꝙ fecerit tanquā minister Reipub.Facit etiam quod supra dictum est,ꝙ reus qui secundum iustitiam mori debet, suis defensionibus renuntiare non potest,vt morti subijciatur,secundum iuris dispositionem. ergo à fortiori nō poterit semetipsum occidere, licet impune ab alijs occidi possit.

f ¶Syl.Ald. Bannito. Idem Dec.in c.dilecti, col.v.de excep.& in consi.x.col.ij.vbi plura allegat in princi.in consi.xiij.col.iij.tradit Paul.de Cast.in consi.xxiij.viso puncto.col.pen.

g ¶Proditorie. Idem quod Dec.hic tenet Alber.in.iiij.par.stat.q.xx.Bald.in tract. stat.in versi.bannitus. nu.9.Roc.Curt.in repet.c.fi.de consuet.quia cum sit publicus hostis diffidatus, non videtur contra eum committi proditio. facit Dec. consi.cccxxvij.saluo ꝙ nō licet veneno occidere,quia est plus & atrocius. Hipp. Mar.ff.de sicar.in rub.in fi.facit Cepol.causarum cr.consi.v.

h ¶Syl.Ald. Occideret. Late Hippol.Marsi.sing.xvj.Pet.Gerar.sing.xiiij.

i ¶Syl.Ald. Occidere. Vide Dec.in consi.lxv.col.ij.circa medium.

k ¶Ald. Dicta. Confirmari potest, quia à priuato non est seruanda fides hosti.licet à rep.sic.Ias.in l.conuentionem. in prin.ff.de pac.licet secus dicat Dec.in l.ea est natura.ff.de reg.iu.in fi.

l ¶Syl.Ald. Reprobatur.Vide Dec.in reg.non debet,col.j.ff.de reg.iur.

m ¶Syl.Ald. Adulterium. An autem adulterium sit de maioribus criminibus. Vide Dec.in c.at si clerici.§.de adulterijs.col.ij.de iud.

n ¶Syl.Ald. Quod. Adde rationem,quia in occidendo bannitum vertitur fauor publicus occidendi hostem Reipublicæ, qui fauor cessat in adulterio bannitæ.

o ¶Verius.Et bene,quia ꝙ permittitur homicidium, hoc fit tanquā pœna publice indicta, sed adulterium non est huiusmodi, sed nouum crimen. Ad prædicta de bannitis adde Hippol.in sua pract.crimin.in.§.aggredior.

p ¶Syl.Ald. Præsumitur. Idem firmat Dec.in consi.ccccclxxvj.pro resolutione.col. pen.versi.ij.respondetur, & idem voluit Fulg.cōsi.lxj.domina Catherina.col.ij. & quando in principe præsumatur causa,vide Hipp.in sin.vj.in principe.& Dec. in consi.cxxv.col.ij. & in consi.cclxxxviij. quæritur. col.ij. & in consi.ccclxj. col.iij.Socin.omnino in consi.iiij.col.iiij.lib.iij.

q Causæ.Alias actus ipso iure nullus.Bal.de pace.Const.versi.in nomine Christi.facit Bart.in l.j.§.& parui.quod vi aut clam.

de probatio. Et stante causa etiã poterit dispensari ꝙ ius diuinum aliàs non limitatum, vt sentit Abb. hic. Et Moderni ex hoc inferunt ꝙ non sit differentia, an aliàs fuerit hoc ius diuinum limitatum, vel non, sed tota vis in causa consistit, & ita dicunt Mod. hic. Sed responderi potest ꝙ quando ius diuinum aliquo casu limitatum fuit, facilius videtur quod causa subesse possit, argum. tex. notabilis in l. cũ pater. §. quin decim. ff. de de legat. iij. Vel secundo dicamus ꝙ quando nõ fuit limitatum, ex eo quod nulla causa subesse potuit, pariter non potest limitari, cum causa non reperiatur, propter quam limitatio conceditur. Si vero non fuit limitatum, quia occasio oblata non fuit, tunc videtur ꝙ ex causa limitari possit, vt supra dixi. ¶Tertio, & vltimo secundum Abb. conclusio supra facta limitatur, dummodo princeps secularis, vel Papa statuat in pertinentibus ad eius iurisdictionem, † videlicet princeps in temporalibus, & Papa in spiritualibus, quia vnus non potest aliquid in præiudicium alterius attentare. xcvj. distinct. c. cum ad verum c. nouit. de iudic. c. solite, de maioritate, & obed. c. causam, quæ. qui filij sint legit. & notabiliter tradit Pau. de Ca. in cõs. ccxvj. præsupposito. col. pen. Et propter hoc dicebam superioribus annis Paduæ,[a] † ꝙ iura canonica, quæ iudeo Baptizato delictorum præteritorum plenariam remissionem [b] concedunt. xxvj. distinct. c. j. in fi. c. vna. de consecr. distinct. iiij. c. ij. in fin. intelliguntur in foro canonico, & non respectu fori secularis. cui statim commisso delicto ius quæsitũ fuit l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publ. l. fi. ff. de priuat. del. l. fin. ff. de furtis. quod ab ecclesia tolli non potest, vt in iuribus præalleg. † Vnde videmus ꝙ absolutus à crimine in foro ecclesiastico potest in foro seculari conueniri [c] vt late probat Pet. de Anc. in regula, ea, quæ, de reg. iur. in. vj. Ant. de Bu. & Abb. in c. j. de off. ord. Ioã. de Anan. in c. ij. de adult. cum sim. Facit quod no. Bald. in l. placet. C. de sac. san. ecc. & ideo absolutio facta ab ecclesia, non intelligitur in præiudicium fori secularis. Et hoc modo confirmatur communis opin. quæ habet quod sacramentum Baptismi non liberat Baptizatum † à pœna delicti in præiudiciũ Reipublice, vt tenent Inn. Io. An. Pet. de Peru. Ant. de Bu. & Abb. post glo. in c. gaudemus. de diuor. & Abb. in c. de his. de acc. & Io. de An. ibi, dicit ꝙ ista est communis opin. quam etiam ibi probat & sequuntur Aret. & Card. in cle. j. §. sane. q. xiiij. de vsu. Et ad iura in contrarium allegata aliter respondent Doct. in d. c. de his, ꝙ in foro animæ intelliguntur, & hoc probatur, quia Baptismus respicit animam cũ mediante illo sacramento quis efficiatur membrum Christi. de consecr. distinct. ij. c. quia passus. not. Barto. in l. j. colum. iij. ff. ad municip. Ange. in l. hęres absens. §. j. in fin. ff. de iud. & ideo videtur quod absolutio, quam ecclesia tribuit Baptizato, quo ad animam intelligatur, quia talis remissio videtur habere causam limitatam respectu animæ, † & quia ecclesia non defendit iuste condemnatos pro furtis, & delictis, xiiij. q. vlt. c. fi. & quia beneficium absolutionis, quod ab ecclesia conceditur, sine præiudicio alterius intelligitur c. super eo. de offi. de legat. c. ex tuarum, de auto. & vsu pallij l. ij. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico. Et præsertim dicendum est in ecclesia, quæ est cultrix iustitiæ c. j. de alie. feud. Et facit quod in Euangelio dicit. reddite quæ sunt Cesaris Cesari, & quæ sunt Dei Deo. Et latius dixi [d] consulendo pro veritate & iustitia, & merito ita iudicatum fuit per magnificum potestatem Paduæ dominum Thomam Mocenicum. ¶† Secundo principaliter in secũdo membro principali de iure natur.ali vel gentium, Abb. primo concludit, ꝙ princeps ex causa statuere potest contra ea, quæ sunt de iure naturali vel gentium. Faciunt ea, quæ superus dicta sunt de iure diuino. Faciunt notata in l. fin. C. si contra ius vel vtilit. publ. vt infra dicã. † Et ideo ex causa defensio naturalis tolli potest, [e] vt not. Ange. in l. si fic. ff. de legat. j. Alber. in l. omnes, qui. col. j. C. de episcop. & cleric. Alexand. in l. cum mulier. ff. solut. matrim. & Nellus in trac. bannit. in. ij. quæst. secundi tẽporis. † Vnde causa subsistente princeps tollere potest citationem [f], vt not. Bald. in l. cum cessante. in princi. C. quomodo, & quando iud. cum simili. vt tradit Alexand. in consil. ij. viso. colum. iiij. lib. j. Et dum Abbas in ista conclusione ponit exemplum in ista præscriptione, † sentit ꝙ præscriptio fit cõtra ius naturale. Sed contrarium tenet Ioann. An. in regula possessor. de regul. iur. in. vj. de quo Abbas, & Modern. in rubr. infra de præscript. ¶† Et ex ista prima conclusione infertur secundum Abb. post alios hic, ꝙ princeps ex causa [g] alicui rem suam auferre possit, [h] vt not. Bart. in proemio digestoꝝ. in. ij. colum. & in l. quæcunque. in fin. C. de fid. instrument. lib. x. Bald. in l. rescripta. col. fi. C. de preci. Imper. off. cum concord. vt prosequuntur Modern. hic. Et est glo. in l. Barbarius. in gl. pen. ff. de off. præt. cum sim. vt tradunt Mod. ibi. & vlterius idem Angel. tradit consil. cxxxix. visis omnibus. colum. iiij. Paul. de Ca. consil. cv. donatio prædicta. in fin. Fulgo. in consil. cxliij. Antonius. Ludouic. Rom. in consil. cccx. in casu propositæ consultationis. Alexand. in consil. ccxv. nec arguendi. colum. iiij. & v. in. ij. libro. & And. Sicul. in consil. lv. & in consil. lxiiij. lib. iiij. ¶† Et ista conclusio ꝙ dominio rei suæ quis priuari possit, primo declaratur, dummodo pretium soluatur illi, cuius dominium rei aufertur, [i] vt not. Arch. in c. per principalẽ. ix. quæst. iij. bonus textus. in l. serui. C. pro quibus causis ser. liber. accip. & ibi Bald. cum similibus, vt tradunt Modern. hic. & text. in l. venditor. §. si constat. ff. commun. prædiorum. & Bald. ibi in fine. & idem dicit in glo. in dicta l. Barbarius. ¶Et adde quod hoc dictum de restitutione pretij limitatur dupliciter. † Primo, vt non habeat locum, quando causa propter quam res aufertur, haberet in se culpam, vel delictum eius, qui iure suo priuatur, vt patet in casibus de quibus Abbas hic loquitur in præscriptione, & confiscatione bonorum. nam in his constat pretium non esse restituendum. ¶† Secundo, hoc intelligitur quando alicui particulari personæ specialiter dominium rei suæ tollitur. secus si per viam legis generalis, [k] quia tunc nulla restauratio fieri debet, vt not. declarat Alexand. in consil. cxij. visis his, col. antep. versic. ad tertium argum. in. iij. lib. & in cõsil. clxxxix. mature. col. v. libr. ij. ¶Secundo cessante causa priuationis restitutio fieri debet, [l] vt dicunt Imol. hic. & Modern. allegando dictum Innoc. in c. quia plerique. de immun. eccles. & quod tradit Roma. in consil. cccciiij. in casu proposito. cum simi. ¶Sed aduertendum est in perscrutando istam causam, quæ cessare videatur, nam in legibus, quæ in proposito allegantur in d. l. venditor. §. si constat. ff. commun. prædiorum. & in d. l. serui, pro quibus causis serui liber. acci. non facile considerari potest quòd causa cessare dicatur, quia in dictis iuribus causa erat vera, & talis, quæ non videtur quòd cessare possit, † & quia effectus erat consummatus, quo casu cessante causa, remanet tamen effectus, [m] vt not. in l. ij. §. fin. ff. de do. per l. fin. in princi. ff. vnde liberi. & idem Bartol. in l. Titia. §. Imperator. ff. de lega. iij. Sed in terminis in quibus loquuntur Innoc. & Roma. & in similibus casibus, hoc bene procedit, secundum regulam, quæ habet, quòd cessante causa, cessare dicitur effectus. cap. cum cessante. de app. cum simil. vt ibi dixi. ¶† Tertio, prædicta conclusio habet locum in subditis, secus est in non subditis, [n] quibus rerum suarum dominium, etiam ex causa auferri non potest, quia hoc respicit iurisdictionem, quæ non cadit in nõ subditis, vt notabiliter tradit Pau. de Ca. in cõs. cclxxxj. primum dubium. colum. penult. vbi loquitur in Papa respectu laicorum, & idem Pau. de Ca. in consil. ccxvj. pręsupposito. col. ij. versic. sed dubium est. cum simili. vt tradunt Modern. hic. † Et simile est in priuilegio. quod si concedatur non subdito, reuocari non potest, [o] licet secus sit in subdito, vt not. Innoc. in c. nouit. de iudic. vbi Abbas post alios. sequitur Anto. de Butr. in cap. cum M. Ferrarieñ. colum. iiij. infra eod. Ludouicus. Romanus. in consilio. cclij. pro decisione. & in consilio. ccclij. quæritur primo. colum. iiij. Lapus allegatione. 100. in quæstione proposita, circa finem. Card. in consil. lxxxv. pro responsione. & Pet. de Anchar. in consi.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Paduæ. Et ita reperitur. in consi. cxxx. proponitur.

b ¶Remissionem. Id est, veniam infamie, & irregularitatis, excepta ea, quæ ex bigamia, vel defectu natalium. gl. l. dist. c. si quis viduam. Scot. in. iiij. dist. xxxiij.

c ¶Syl. Ald. Conueniri. Et eodem modo absolutio facta in foro pœnitentiali non tollit quominus quis in foro iudiciali & ecclesiastico puniri possit, gl. in c. de his de accus. Deci. in consi. cxxxvij. & diligenter. in prin.

d ¶Dixi. Consi. cxxx. & bene.

e ¶Syl. Ald. Potest. Vide pro declaratione Deci. in l. vt vim, col. ij. ff. de iusti. & iur. col. v. & in rub. de app. in. vj. col. & vide eundem in l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. in fi. & de quo iure naturali sit hoc intelligendum vide Dec. in c. ad hæc sumus, col. iij. de rescri.

f ¶Syl. Ald. Citationem. Adde Bald. in auc. si quis in aliquo. col. fi. C. de eden. Alex. consi. xlj. lib. ij. sed vide Dec. consi. cccccxxvij. num. 8.

g ¶Ex causa. Sed non præsumitur iusta causa, vt dixit Fely. hic. Ias. in l. si testamentum. C. de test. in l. quo minus. de filijs decurionum. consi. ccclvij. consi. cccclx. & consi. cccccij. Fran. Ripa de rescript. resp. ix. & And. Alciat. in tract. de præsump. reg. iij. præsump. viij.

h ¶Syl. Ald. Possit. Adde Ias. in l. Barbarius, col. viij. ff. de off. pręt. in l. fi. C. si cõtra ius vel vtil. pub. Soz. oĩno, cõs. iiij. col. iiij. lib. iij. Ias. in l. venia. C. de in ius voc. col. fi.

i ¶Syl. Ald. Aufertur. Adde Dec. consi. cccccxcvij. col. fi. & consi. cccccxx. col. ij. & vide eundem in c. fi. col. iij. in l. id quod nostrum. ff. de reg. iur.

k ¶Syl. Ald. Generalis. Seq. Lud. Gozad. in consi. v. nume. 21.

l ¶Hier. Gig. Debet. Ad hoc facit, ꝙ si ex forma statuti vxores, seu filij bannitorũ nõ possunt stare in ciuitate, mortuis bannitis redire poterũt, vt no. dixit Bal. in l. cũ acutissimi. C. de fideicom. quem sequitur Barth. Boz. in l. eius. versi. ex quo no. ff. si cer. pet. & in consi. cclxij. incip. in causa. in versi. præterea, & secundo. in. ij. par. Ioan. Crot. in l. si constante, col. iij. ff. sol. matr. vbi no. declar.

m ¶Syl. Ald. Effectus. Idem Dec. in consi. xxiiij. col. ij. in fi. in consi. xxxj. col. iij. in fi.

n ¶Syl. Ald. Non subditis. Adde Dec. in consi. ccccvij. visis & diligenter considera- tis. col. penult.

o ¶Syl. Ald. Non potest. Adde Dec. in d. cõsi. ccccvij. col. pen. in c. nouit. de iud.

97 consi.cclij.pro intelligentia,in fi.† Sed quantū ad propositū, considerandū est,ꝙ licet quis non esset subditus.si tñ res, cuius dñiū aufertur, esset in territorio, & iurisdictione principis auferentis, hoc videt̃ sufficere.ar.c.fane. de fo.compet.& in c.fi.eod.tit.& in l. fin.C.vbi in rem actio.facit tex.in l.formam.§.si vero.ff.de censi.& in c.Romana.§.contrahentes.de for.comp.in.vj.¶Quarto prædicta ꝯclusio procedit in ipso principe. secus est in alijs inferioribus 98 dñis, qui etiā ex causa rem suam auferre alicui non pñt,† quia solius principis priuilegium est iura alterius tollere, vt notabiliter dicit Bal.in l.ij.col.vij.vers.item nota ꝙ si Papa.C.de ser.& aqua.& idem Bal.in l.rescripta . col.fi.ver.tertio quærunt Doc.C.de præc. Imp.off.cum si.vt per Mod.hic . Sed aduertendum est,quia Bald. in locis præallegatis videtur considerare istam prærogatiuam in principe, qñ hoc faceret sine causa, dum inquit in d.l.ij.ꝙ hoc facit princeps de plenitudine potestatis & ꝙ plenitudo ptãtis nullis iuris regulis limitata est . Et eodem modo loquit̃ Bal.in d.l.rescri- 99 pta. dicens † ꝙ pro causa habet̃ quælibet ratio motiua ipsius principis.sec' dicit esse in statuto populi, in quo debet esse causa pro- 100 babilis, & condigna.Ergo manifeste vult Bal.† ꝙ etiam per statutum populi inferioris à principe,ex cã res sua alicui auferri possit. Et hoc idem tenet Bart.in l.toties.ff.de pollic.dicens ꝙ ciuitas pōt 101 per statutum eius alterius † tollere.[a] allegat d.l.venditori.§.si a constat & idem Barto.in l. Antiochensium.ff.de priuil.cred.& in proe.fforū.vbi primo loquitur de Imperatore, & postea idem dicit in ciuitatibus inferioribus . ergo ista limitatio Mod.hic non videt̃ vera,quia Bal.hoc non dicit,sed potius tenet contrarium vt.s. dixi.& Bar.in locis supra allegatis.Sed tñ pro opi.Mod.est notabilis decisio Alb.in l.quoties.C.de præc.Imp.off.quã ibi refert, & se 102 quitur Pau.de Ca.in.j.col.vers.adde vnum,† quod est notabile, dicens ꝙ tollere ius alterius non pertinet nisi ad supremum principē,vt est Papa vel Imperator.& nō ad illos qui superiorē recognoscunt, vt sunt Comites, vel Barones . & ad hoc allegat Arch.xxv. q.ij.in summa,& dicit Paul.de Ca.se ita cōsuluisse in ciuitate Bergami.& idem Bal.dicit in d.l.item si verberatum.§.j.ff.de rei vend. Resoluendo primo dici potest hoc esse reseruatum principi, qñ hoc faceret sine causa ex plenitudine ptãtis , prout videtur velle Bal.in d.l.ij.& in d.l.rescripta. Et tali casu idē expresse tenet Ang. 103 in d.l.item si verberatum.§.j.vbi † inquit ꝙ Imperator de plenitudine potestatis auferre nobis potest dñium , etiã nulla causa suadente.& qui ꝯtrã dñt,sm eū,mentiunt̃.& idē Ange.dicit in l.ij.C. de quadr.præsc.& in l.iij.§.si is,pro quo.ff.quod quisq; iur.Barb.in cōs.lxiij.col.pen.in.iiij.lib.& hic,in col.pen.vbi plures rōnes adducit.Et certe cū ptiū soluat̃,vt.s.dictū est,hoc nō v̄r multū pīudiciale,vt not.Albe.in d.l.quoties. col.ij.& iō cōsonat ꝙ ex plenitudine ptãtis hoc princeps possit sine cã, sed de ptãte ordinaria causa requirat̃,ēt in principe,vt.s.in conclusione dr̃. Et ita intelligit̃ quod no.Ful.in l.fi.C.de pac.quē referunt simpliciter Mod.hic.& Barb. cōs.xxiiij.in.ij.lib.& idē Ful.in cōs.lxj.dña Catherina,col.ij.In inferioribus vero distingui pōt,ꝙ in ciuitate ꝓut loquit̃ Bar.in locis supra allegatis,ipsa possit ex cã,cū habeat iure ꝓprio ptãtē faciendi statutū l.oēs populi.ff.de iust.& iur.Secus v̄r in Marchionibus, & Comitibus,qui ptãtē,& auctoritatem ab homine consequuntur, 104 † q̃a in gñali ꝯmissione nō venit ista potestas auferēdi dñiū alicui priuato, vt no.Bar.in d.l.toties.ff.de pollic.& Bal.in d.l.ij.C.de ser. & aqua.in loco p̃allegato. ¶Nec obst.si dicat̃ ꝙ ista rō ēt militaret in ciuitate,q̃a in gñali ptãte sibi data ꝑ l.oēs populi . nō videt̃ hoc includi.Et ita pariter in ciuitate, ꝑ istã rōnē Alber.hoc dicit in d.l. quoties.col.v.vers.sed vidi dubitari. Quia ad hoc rñderi pōt ꝙ potestas,q̃ ꝯcedit̃ ciuitati de iure cōi,plenior est, q̃ illa q̃ ab homine 105 cōcedit̃. hoc patet,† q̃a ciuitas vigore huius potestatis pōt facere statutū,ēt ꝯtra ius cōe l.itē eorū.ff.quod cuiusq; vniuersit. no.in l. prohibere.§.plane.ff.quod vi aut clam.secus est in alijs, vt in l.normã.C.de off.præf.præt.& dixi supra in.j.no.¶Et not.est,ꝙ in casu 106 isto ptãs,† & alia,q̃ principi sunt reseruata,si inferioribus à principe cōcedant̃,nō recipiunt inferiores illã plenitudinē potestatis,q̃ b in ipso principe considerat̃ [b] vt no.Bal.in d.l.ij.C.de serui.& in d.l. rescrip.& in locis supra allegatis . & idē Bal.in l.si testm̃.in prin.C. de test.cum si.vt tradunt Mod.hic. & idem Alex.in cons.xciij.cōsideratis his.in col.pen.lib.j.& in cōs.lx.visa legitimatione . col.vij. in.ij.lib.& idē Bal.in c.dño Guerrã . in prin.in pen.col.ver.est autē 107 sciendū.in ti.hic finit̃ lex.¶† Secūda conclusio Abb.est in hoc secūdo mēbro principali,ꝙ iuri naturali, vel gentiū sine causa Papa c vel Imperator derogare nō pōt,[c] & idē Bar.& Doc.dñt in l.fi.C.si cōtra ius. & etiã in locis supra alleg.& idē no.Bar.in l.iij.C.de fun. pat.lib.xj.Pau.de Ca.in cons.clvj.viso.in fi.Pet.de Anch.cōs.cclij. pro intelligentia,col.fin.Angel.in cons.cxxxix.visis . col.iij.Alex.in consi.iij.ex his quæst.col.ij.lib.v.& consi.lxxxix.excellentissimi . in 108 col.iij.eod.lib.v.† Et sicut non licet principi directo hoc facere, ita nec per indirectum,vt not.Are.in l.j.in princi.col.iij.ff.de acq.pos.

109 † Et ista cōclusio etiam habet locum in infidelibus , quibus Papa vel Imperator bona auferre non potest, vt Abb.hic dicit allegan- 110 do Inn.in c.quod super his. de voto.† nã offendi non debent per- d sonaliter, nec in bonis [d] c.sicut.§.fin.de Iudeis l.Christianis.C.de paganis & templis eorum.& ibi dicit Bar.secus esse in Sarracenis & ratione diuersitatis ibi adducit.& no.Old.in consi.lxxij.an contra Sarracenos . Abb.in c.j.de ꝯuersione infid.& Io.de Lig.in trac. de bello.q.xij.¶Et ex præmissa conclusione inferunt Mod.hic, ꝙ male loquitur Ange.in d.l.item si verberatum.§.j.de rei vend.vbi voluit cōtrarium ꝙ etiam sine causa princeps hoc possit . Sed opi. Ang.videtur sustentabilis duobus concurrentibus,videlicet soluto pretio,vt supra dictū est, & ꝙ princeps hoc facit de plenitudine ptãtis,vt Ange.loquitur, &.s.dixi.Ex quo habet̃ vnus casus,in 111 quo prædicta conclusio non procedit . ¶† Secundus casus est in beneficialibus in quibus Papa liberam habet ptãtem c.ij.de præb. in.vj.clem.j.in fi.vt lite pen.& ideo potest dñium,& ius quæsitum e alicui ecclesiæ, etiam sine causa auferre,[e] vt no.tradit Pau.de Ca. consi.cclxxxj.primum dubium.col.ij.& no.Abb.post Ant.de Bu. in c.constitutus.col.ij.de relig.do.Dom.post gl.iij.in fin.in c.si gratiose. de rescrip.in.vj.facit gl.not.in c.per principalem.x.q.iij.cum si.vt per Mod.hic.Et adde Rom.in cōsi.ccxc.circa præmissa. col.ij. vbi pro illa gl.in d.c.per principalem.allegat tex.in cle.dudum.§. verum. de sepul.Et ad hoc etiam facit text.vbi Abb.in c.ex multiplici . de deci.& not.Bald.in consi.xxxviij.li.j.in consi.j.li.iij.& vide 112 quod not.Pe.Phil.de Cor.consi.cccxlix.col.iij.lib.j.† Et hoc bene procedit in beneficialibus.secus esset in bonis patrimonij , etiam clericorū . in quibus Papa nullã habet maiorem ptãtē, q̃ habeat f Imperator in bonis laicorum,[f] vt not.Abb.post Ant.de But.in d. c.constitutus.col.iij.& idē Abb.in c.cū dilectus. in.iij.no.per illum text.de iurepa.Paul.de Ca.in consi.cclxxxj.primū dubium.co.pe. Ista tñ æquiparatio ita absolute nō videt̃ vera, quia maiorē v̄r habere ptãtē Papa in clericis & bonis eorum . q̃ Imperator habeat 113 in laicos,† quia clerici magis subijciunt̃ Papæ, q̃ laici Imperatori c.significasti.de fo.cōp.& no.Bar.in l.j.§.post operis.de oper.no- 114 nū.† Et quia bona patrimonij clericorū in pluribus gaudent priuilegijs clericorū,& ecclesiæ, vt no.ꝑ gl.in c.ecclesia.j.eo.& ibi videbimus.Et ad hoc facit tex.in d.c.ex multiplici.de deci.vbi Abb. in.j.no.dicit ꝙ Papa habet maiorē ptãtē in personis ecclesiasticis. Tertius casus hr̃,qñ ius alterius nō tollit̃ p̃cise, & certitudinaliter 115 sed solū occasio p̃stat̃ vt tolli possit,† vt si princeps aliquem cogat ad cōpromissum quia hoc pōt c.cū inter. de elec.& ita ꝑ illū text. dicit Dom.hic.& Mod.referunt dicentes tñ, ꝙ per tale cōpromissum,cū sit necessarium,nō v̄r tolli ius partis,cū appellari possit,vt no.in l.fi.C.de iud.& in c.suspicionis.de off.deleg.Sed rñderi pōt, ꝙ licet appellari possit,poterit tñ succūbere,& sic erit verū dicere ꝙ occasione cōpromissi ablatū sit ius partis. ¶Ista tñ cōclo alia ra 116 tione vera nō v̄r,q̃a est ꝯ regulã cōem, q̃ dicit † ꝙ vbi alienatio ꝓ- g hibet̃, tali casu et cōpromissum ꝓhibet̃,[g] q̃a ex cōpromisso alie- h natio sequi pōt,[h] c.cū tpe.de arb.vbi Ant.de Bu.co.fi.& Abb.ibi. col.ij.ver.vlt.colligi pōt . & idē Lapus alleg.cij.nō potest clericus. Car.in cons.xcv.ad primū,col.pen.& Rom.cons.clxxv.col.pen.& 117 consil.ccclxix.col.iiij.† Et ad hoc facit,quia ille, qui non potest alienare , non potest facere actum , per quem alienatio sequi potest, vt per glo.in l.item quia.ff.de pact.not.Barto.in l.codicillis . in.§. matre.ff.de leg.ij.& per glo.& docto.in l.ita quis.§.ea lege.ff.de verbo.obliga.Vnde sicut non potest princeps sine causa tollere dñium

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Tollere. Vide Dec.in c.ex parte,el.ij.col.iij.de offi.deleg.vbi plura allegat ad hoc.

b ¶Syl.Ald. Consideratur. Adde Dec.in c.pastoralis.col.ij.de app.

c ¶Syl.Ald. Non potest.Faciunt ea quæ ponit in rub.de appell.col.vj.in prin.in l.id, quod nostrum .ff.de reg.iu.& de quo iure naturali intelligatur,vide Dec.in c.ad hoc sumus.col.iij.de rescri.& vide Ias.in consi.j.col.vij.lib.j.

d ¶Ald. In bonis. Adde Dec.& quæ ibi addi.in c.consuluit.el,iij.in.ij.not.de app.

e ¶Ald. Auferre . Vide etiã Ias.in l.fi.in vlt.col.ff.de pac.& idē Dec.in cōsi.clxxiij.in prin.in consi.ccxxiiij.col.fi.Fely.hic , col.xv.Mars.sin.xxv.Papa , Dec.consi.cxlj. col.ij.Ias.in l.Barbarius.col.ix.ff.de of.præt.Alex.in consi.ij.visis codicillis.in.ij. col.lib.j.Dec.consi.clxxv.col.vj.vbi quid de officijs curie.& Fel.hic.col.xj.

¶Adde quod idem tenet Bal.de his,qui feu.da.possunt. Alb.Bru.consi.j.consi.ij.& cōsi.x.Clau.de Seycello in speculo feud.qui feu.dare possunt. Sed cōtrariū tenet And.de Iser.de capitul.Cora.in vsi.feud.dicēs ꝙ est tm̃ administrator ex cã iusta.

f ¶Syl.Ald. Laicorum. De hoc vide Fely.hic,col.xj.ver.tertia declaratio.

g ¶Gig. Prohibetur . Quod prohibita alienatione,sit prohibitū etiã cōpromissum, ponit etiã idem Dec.in cōsi.xxxix.in.ij.col.in versi.tertio nullitas laudi.vbi cōsuluit nō valuisse quandã alienationē bonorū immobiliū minorū factã per arbitrum,vel arbitratorē , quia fideicōmissum nō valuit.& allegat Ang.qui idem in terminis consuluit in consi.lxvj.in.j.dub.incip.visio.dictis compromissis.

h ¶Syl.Ald. Potest . Idem voluit Dec.in consi.xliiij.col.ij.in fi.& in consi.cclxxxii. viso.col.j.& in consi.ccc.visa petitione.in prin.

dominium & ius parti quæſitū, pariter videt̃ quod non poſſit per viam cōpromiſſi. facit regula, cum quid vna via, de regu. iur. in. vj. & in propoſito not. Aret. in l. j. in princi. col. iij. ff. de acquir. poſſeſ.

118 ¶ Non obſtat text. in d. c. cum inter. † quia loquitur in beneficialibus, vt Abb. dicit ibi, vel ſecūdo loquitur, qn̄ ex cauſa factum fuit. vt quia partes diu litigaſſent. facit tex. in c. placuit. xc. diſt. no. Ant. de But. & Imo. in c. j. de mut. pe. Alex. in l. j. §. poſt operis. ff. de ope. 119 not. nun. ¶ † Quartus caſus, vbi tractatur de modico præiudicio, (a) quod etiam ſine cauſa à principe inferri poteſt,[a] vt Abb. hic dicit per l. quoties. C. de præci. Impe. offe. & idem not. Bart. in d. l. fi. C. ſi contra ius. Alex. in conſil. ccxv. nec arguendi. col. v. lib. ij. facit text. in c. cæterum, de do. & in c. ſi quæſtiones. de ſimo. & xij. q. ij. c. terrulas. cum ſi. vt dixi in c. de appellationibus. j. de appella. Et iſta concluſio procedit, quando conſtat de mente principis, prout loqui 120 tur d. l. quoties. ſecus autem eſt in dubio, † quia non præſumitur (b) quod princeps velit, etiam in modico præiudicare,[b] vt voluit glo. not. ſecundum quod illam ponderauit Domi. ibi. in c. cum olim. in ver. ſine præiudicio. de conſue. & ita referunt. & ſimpliciter ſequuntur Mod. in c. ſuper eo. de offi. dele. Sed in contrarium eſt gl. in l. ſed cum vt ab hærede. in fi. gl. ff. ad Trebel. & in l. ſeruitutes. la grande. in glo. in ver. incōmodo. ff. de ſerui. tit. generali. & ad idem gl. in l. nec auus. C. de emancipat. liber. & in l. ij. §. ſi quis à Principe in ver. impetrauit. ff. ne quid in loco publico. & not. Cardinal. in c. mandatum. in ſeptimo notabili. de reſcriptis. Concludendo, præcedens dictum verius videtur, ꝙ in dubio etiam in modico, non præſumatur ꝙ princeps voluerit præiudicare, quia cū tale ius modicum de iure cōmuni competat, etiam quod nimium eſt attenditur l. ſi proprietarius. in princ. ff. de dam. infe. vbi Bart. & iura generaliter dicunt, ꝙ intentio principis non videtur velle tertio præiudicare d. c. ſuper eo. cum ſi. Et gl. allegate in contrarium faciunt fundamentum in d. l. quoties. quæ loquitur qn̄ conſtat de voluntate principis. ſecus ergo in dubio vr̃, vt ſupradictū eſt. ¶ Quintus caſus in dn̄o vel iure quæſito de iure ciuili, puta ex præſcriptione 121 vel ſn̄ia. † Nam ēt ſine cauſa illud tolli poteſt à principe vt no. Bal. in l. fi. col. ij. in ver. ſed immediate opponitur. C. ſen. reſcin. nō poſ. & idem Ang. in l. Lucius. ff. de euic. Pau. de Ca. in l. cum hæredes. in prin. ff. de acqui. poſ. cum ſi. & per Mod. hic. & idem Pau. de Ca. in l. iij. col. j. ff. de teſta. Bald. in c. j. §. dn̄o guerram. in princ. col. pe. in tit. hic finitur lex. Alexan. in cōſ. ij. viſo. col. ix. lib. j. Et ex hoc infer- 122 ri videtur † ꝙ vtile dn̄ium tolli poſſit, quia eſt de iure ciuili vt not. Iac. de Areti. Barto. & doc. cōiter in l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iure. (c) Mod.[c] tn̄ hic in effectu tenet̃ cōtrariū, quia dn̄ium acquiſitum in dictis caſibus eſt de iure gentiū, licet modus acquirēdi ſit de iure ciuili, vt no. Bar. in d. l. ex hoc. col. ij. ver. vlterius opponit̃. & ideo cū dn̄ium ſit de iure gentiū, nō videt̃ ꝙ tolli poſſit ſine cauſa. & ita in terminis Bal. dicit in l. j. in fin. C. de iure aureorū annulorū. Sed tn̄ reſponderi pōt ꝙ imo in tali caſu dn̄iū videt̃ eſſe de iure ciuili, ſm̄ naturā cauſæ, q̃ eſt de iure ciuili, vt probatur in l. in rē. in prin. ff. de rei ven. ibi, iure gentiū, aut iure ciuili dn̄iū acquiſiuit. & facit text. in l. in rebus. C. de iure dotium. Preterea, & ſecūdo melius reſpō- (d) det̃,[d] quia dato ꝙ dn̄iū in ſe eſſet de iure gentiū, prout cōiter tenet̃, cā ipſa acquiſitionis debet cōſiderari, q̃ eſt de iure ciuili, quia tūc dn̄iū in cōſequentiā venit, vt no. Bal. in d. l. fi. C. ſen. reſcin. non 123 poſſe. † & cā acquiſitionis, q̃ principalis eſt, attēdit̃. ar. l. ſi quis nec 124 cauſam, in prin. ff. ſi cer. pe. † Et ideo rōne voti, in quo Papa habet ptātē diſpēſandi in cōſequētiā ius quęſitū laico ēt per Papā tollit̃, vt no. dicunt Inno. & Ant. de But. per illū tex. in c. ij. de voto. Et ita firma remanet cōcluſio, ꝙ princeps dn̄ium acquiſitum de iure ci- (e) uili ſine cauſa auferre poſſit.[e] Hoc tamē limitandum videtur, niſi mediante contractu tale dn̄ium acquiſitum fuiſſet, quia tunc nō videtur ꝙ princeps ſine cauſa illud tollere poſſit, vt probat̃ in c. j. 125 de natura feudi. in prin. & quod ibi Bal. † Et idem in emphyteuta, cui vtile dn̄iū ſine cauſa à principe tolli non poteſt, vt not. Bart. in l. iij. C. de fundis patrimo. lib. xj. & Pau. de Ca. in conſi. lxvj. ſupra allegato in fi. Et ratio manifeſta videtur, quia princeps ex cōtractu efficaciter obligatur c. j. de probat. cum ergo dn̄ium in dictis caſibus acquiratur mediante cōtractu, non ergo mirū ſi princeps cōtrauenire non poteſt. Facit quod not. Abb. hic, de feudo. & quod no. Bal. in l. reſcripta. col. fin. verſi. quarto q̃rit̃. C. de præci. Impera. 126 offe. † vbi inquit quod quando ius quæſitum naturali æquitate nititur, non pōt tolli à principe. ſecus ſi innitatur ex ſolo rigore iu- 127 ris ciuilis, vt in re iudicata, & præſcriptione. † Et quod dictum eſt, bene procedit in contractu. ſecus eſſet in priuilegio, quod cōceſſum fuiſſet à principe, quia illud ab eo ēt ſine cauſa reuocari po- (f) teſt,[f] vt per gl. fi. in c. decet, de reg. iur. in. vj. & no. Ange. in l. Antiochenſium. ff. de priuile. credi. quā ita intelligit & declarat Alex. in conſil. j. in. ij. dubio. & in conſil. ccxv. nec arguendi. col. v. in. ij. lib.

128 ¶ † Tertia concluſio in hoc ſecundo membro princ. Abb. eſt ꝙ in principe aliquid faciente contra ius naturale, vel gentium, cauſa (g) in dubio præſumatur.[g] Et idem Abb. in cōſi. lxiiij. videtur primo. col. pe. ver. tertio principaliter. in. j. lib. & in c. cū inter. col. ij. de exceptio. cum ſi. vt tradunt Mod. hic. Et idem Alexan. in conſi. cj. viſis. col. pen. lib. j. & in cōſi. ij. viſo. col. pe. in. ij. lib. vbi allegat rationē 129 quā adducunt Moder. hic, † quia in dubio pro iudice præſumit̃, c. in præſentia. de renun. à fortiori pro principe præſumendum videtur. Sed conſiderandū eſt ꝙ iſta eſſet bona ratio, ſi regula, quæ dicit ꝙ præſumitur pro iudice, haberet locum etiam in caſibus in quibus iudex aliquid facere non poteſt ſine cauſa, prout agitur in propoſito in principe, ſed hoc iſti non probant. Vnde iſta ratio cō probari poteſt ex eo, quod habetur in l. j. §. j. de officio eius. vbi nō poteſt iudex cauſas meri imperij delegare, niſi ex cauſa, videlicet in caſu neceſſitatis, vt ibi dicitur, & tamē iudici aſſerenti ſe impeditum credit̃, vt dicunt ibi Gul. de Cu. Alb. & Alex. in d. l. j. in prin. ergo videtur ꝙ præſumatur pro iudice. aliàs non crederetur iudici. & hoc in ſimili caſu etiam tradit Signo. conſil. ccliiij. in quæſtione. col. fin. Sic ergo in propoſito videt̃ dicendum, ꝙ licet princeps nō poſſit alicui rem ſuam auferre ſine cauſa, ſi tamen aufert, præſumitur hoc factum fuiſſe ex cauſa, & principi hoc aſſerenti credendum eſſet. facit tex. in cle. j. de proba. Sed circa iſtam cōcluſionem, in qua tota vis videtur conſiſtere, aduertendum eſt, quia ſi verum eſt generaliter ꝙ cauſa præſumatur. ergo quælibet diſpoſitio facta à principe, etiam in præiudicium alterius, valebit, quia ſemper habebit cauſam veram, vel præſumptam. & ita Fulg. dicit in conſi. lxj. domina Catherina. in. ij. col. Iſtam etiam difficultatem ſentit Ioan. de Imol. in c. nam concupiſcentiam. col. ij. verſi. extra gl. ſupra eo. & ibi reſpondet, dicens ꝙ cauſa in principe præſumit̃ qn̄ aliquo modo imaginari pōt. ſecus ſi nulla cauſa poteſt imaginari. Sed iſta reſulutio non ſatisfacit, quia ſemper videtur ꝙ cauſa aliqua poterit imaginari. Et ideo finaliter Moder. hic tenent, ꝙ nō præſumatur cauſa niſi appareat. Et iſta concluſio verior videtur de iure, vt tenet Fulg. in conſilio præallegato, & probatur per rationem quā. ſ. induxi. dum tractatum fuit de iure diuino. nam pariter in iſto caſu concludit. Cum enim nō poſſit princeps ſine cauſa tollere ius quæſitum iure naturali, vel gentium, vt ſupra dictū eſt. ergo actus, quem princeps facit in cōtrarium, non videtur va- (h) lere niſi ex cauſa, quæ appareat, iuſtificetur,[h] vt per gl. & Doc. in l. ſi donatione. C. de colla. not. Bart. in l. ſi forte. ff. de caſtren. pecu. & no. in l. qui teſtamentum. ff. de probatio. Facit quod Abb. dicit hic de contractu. nam ratio ſua videtur procedere in qualibet diſpo- 130 ſitione facta contra ius naturale, vel gentiū. † Et facit quod dr̃ de (i) citatione, q̃a nō valet ſn̄ia principis lata ſine citatione,[i] nec p̄ſumitur pro ſn̄ia lata parte non citata, vt not. Abb. in c. j. col. j. de cauſa poſ. & propri. & in c. cū olim. de re iu. cū ſi. In citatione. n. illa rō vr̃, quia non pōt princeps tollere citationē. cle. paſtoralis. de re iudic. Et iſta rō militat ēt in alijs caſibus ꝯ ius naturale, vel gētiū, vbi nō habet ptātē ſine cā, vt dictū eſt. ¶ Ex iſtis rōnibus ēt infert̃ ꝙ nō ſit credēdū aſſertioni ipſius principis aſſerētis cām ſubeſſe. & hoc in ſimili caſu no. voluit Bart. in l. diuus. ff. de adi. leg. & tradit Aret. in c. ij. de proba. col. v. in fi. & quod dn̄t Gul. de Cut. Albe. & Alex. in d. l. j. in prin. nō videt̃ verū, per ſupradicta. ¶ Non ob. ꝙ præſum: t̃ pro

---

ADDITIONES.

a ¶ Ald. Inferri poteſt. Adde Deci. in c. ſuper eo. in. ij. no. de offi. deleg.

b ¶ Syl. Ald. Præiudicare. Hoc idem firmat Deci. in conſi. ccccxxv. viſis his. col. fi in prin. in conſi. cccclxxx. col. j. & ſeq. vbi ꝙ magis præſumendum eſt fuiſſe circunuentum etiam ſi motu proprio, & ex certa eius ſcientia diſponat.

c ¶ Moder. Scilicet Fely. hic. & bene, quidquid dicat Dec. quia lex ciuilis eſt Reipu. pactum, quod non debet eſſe ludibrio l. j. ff. de legi.

d ¶ Syl. Ald. Reſpondetur. Hanc opi. & reſponſionē ſeq. Lud. Goza. in cōſi. v. nu. 17.

e ¶ Hier. Gig. Poſſit. An autem Princeps tollere poſſit pœnam parti acquiſitam. vide per Bart. & alios maxime Iaſ. in l. j. in. iij. col. ver. ex ſecunda parte. C. de in ius vocan. vbi concluditur ꝙ non regulariter, niſi princeps iuſta cauſa motus, puta fauore reipublicæ, talem pœnam remitteret parti.

f ¶ Hier. Gig. Reuocari pōt. Hoc, ꝙ priuilegiū conceſſum à Principe ſine cauſa reuocari poſſit, limitari debet vt nō procedat in priuilegio alicui cōceſſo in remunerationē laborū, vel alia de cauſa, quod tolli & reuocari nō poteſt per Principem ſine cauſa, ita voluit Rom. in cōſi. ſuo. ccccxxvj. in. iij. col. in verſi. ſeptima principalis ratio. Fallit dicta regula in priuilegio conceſſo non ſubdito, q̃a illud etiā ex cauſa reuocari nō poteſt, ita Rom. in d. cōſi. & col. ver. ſecundo idē probatur.

¶ Syl. Ald. Adde eundē Deci. latiſſime reaſſumentē hāc materiā in c. nouit. in. viij. col. de iudic. & vide Lud. Goza. in cōſ. v. nu. 11. Amplia ēt in donatione ob bene merita, q̃a eā pōt ēt princeps reuocare. Iaſ. in l. ex hoc iure. col. xj. ff. de iuſt. & iur.

g ¶ Syl. Ald. Præſumatur. Vide Iaſ. in l. ſi teſtamentum. C. de teſta.

h ¶ Syl. Ald. Iuſtificetur. Idem in l. ij. in. iij. not. in fi. C. de inſti. & ſubſti.

i ¶ Syl. Ald. Citatione. Et ꝙ ſententia Principis lata ſine citatione ſit nulla, tradit Dec. in conſi. ccccx. nume. 8. conſi. ccccxxviij. nu. 8. Calc. conſi. xvj. nume. 8. Iaſ. conſi. clxxvij. col. iiij. lib. ij. Dec. cōſi. cccccxliiij. nu. 20. cōſi. cccccciij. nu. 11. Cur. cōſi. xxj. col. x. Alex. cōſi. xj. col. ij. lib. vij. Sozi. cōſi. liiij. col. ij. li. iiij. cōſ. xij. co. j. li. j. cōſi. xxvij. li. iij. cōſi. cxx. col. ix. li. iij. Adde Abb. cōſi. xcij. cōtra. lib. j. in cōſi. lxviij. quāquā. col. fi. lib. ij. Deci. in c. eccleſia S. Mariæ. col. ix. in fi. vbi etiam addidi.

pro iudice, q̄a verū est ī his, in q̄bus habet potestatē simpl̄r. secus vr̄, q̄n habet potestatē limitatā, vt possit aliq̄d facere ex causa, q̄a de illa cā in qua fundamentū potestatis suæ cōsistit, ɔstare debet.
131 Et ad hoc facit dictū Inno. in c. p̄terea. de dila.† Non ob. c. le. j. de p̄ba. q̄a nō habet locū q̄n tractat̄ de præiudicio tertij, vt no. tradit Pet. de Anc. cōsi. ccxcix. p̄mitto, circa fi. & Pau. de Ca. in d. cōsi. clvj. viso. col. fi.¶ Superest tertiū membrū in quo Abb. loquit̄ de iure
132 positiuo. & breuiter cōcludit q̄ † Papa, vel Imperator contra ius positiuū statuere, vel rescribere possit, cū ipse sit. s. ius c. p̄posuit. de cōces. p̄ben. facit tex. in. §. fi. instit. de iu. naturali. Et isto casu intelligit̄ quod no. Bart. p̄ gl. ibi in l. relegati. ff. de pœnis. vbi inq̄t q̄
133 in Principe est pro rōne voluntas. Et idē est in statutis.† Nam in
a his, quæ sunt positiui iuris, voluntas pro rōne habet̄,[a] vt no. Bal. & Ang. in l. j. §. pueritiā. post gl. ibi. in verbo, ratus, per illum tex. ff. de postu. Et dicunt q̄ illum tex. ad hoc allegauit do. Fran. de Scalis in quadam disputatione. & idē Ang. in l. iustitia est. ff. de iusti. & iur. Sic etiā vbi Papa dispensat ɔ̄ ius positiuū, pro cā & rōne, voluntas sufficit, vt est dictū Inno. in c. cū ad monasteriū. de statu mona. sequit̄ Abb. in c. fraternitati. de schisma. Et idē Spec. in tit. de le. vbi tractat materiā dispensationis in. §. nūc breuiter. col. fi. vers. & no.
134 Ant. de Bu. post Inn. in c. j. col. fi. s. eo.† Et in istis, q̄ sunt iuris positiui, iusta cā p̄sumit̄, & ēt esset standū assertioni Principis, ex quo causa nō est necessaria, per ea q̄ not. Bart. in l. si forte. ff. de castren.
135 pec. & per gl. & doct. in l. si donatione. C. de colla.† Et hoc intelligitur, q̄n motu proprio princeps aliquid facit. secus si ad postulationē alterius, q̄a tūc iusta cā nō p̄sumit̄, sed cōcessum illud videt̄
b p̄pter importunitatē[b] petētis, vt no. Ro. dicit in cōsi. ccccxxxvj. q̄ indultū Petri. col. iij. per l. j. C. de peti. bono. subla. & idē Ro. in l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. & sequunt̄ simpliciter Mod. hic. Et idem Andr. Sicu. tradit in consi. xiij. col. vj. in. iij. lib. Sed aduertendū est, quia ista limitatio Ro. nō bene adaptatur, quia importunitas illa, quæ cōsideratur, arguit defectū voluntatis in dubio. hic vero nos loquimur q̄n constat de voluntate ipsius Principis. Et ideo in proposito dicit no. Bal. ī l. rescripta. col. ij. ver. reuertor ad q̄stiones. C. de p̄ci. Impe. offe. q̄ iura, quæ dicunt nō valere rescriptū contra ius. xxv. q. ij. c. rescripta, intelligunt̄ ex defectu voluntatis, quia nō p̄sumitur q̄ velit iuri cōi derogare. secus q̄n cōstat de voluntate eius, quia clarū est q̄ pōt per supradicta.¶ Postremo notandū est, q̄ licet ɔ̄ ius positiuū princeps vel Papa statuere possit, non tñ cōuenit q̄ illud faciat de facili, & sine causa, & ideo Papa sepenumero vtit̄ excusatione, & timet ne reprehendat̄ c. nō debet. de ɔsan.
136 & affi. c. nihil. de autori. & vsu. pallij.† Et quia variatio maxime in personis ecclesiasticis reprobat̄, cle. j. de renun. vñ derogando iuri positiuo sine causa peccat, vt hic Abb. dicit & idem Abb. in c. de
137 multa. de præbendis.¶ In gl. in verb. inopiā. videt̄ velle † q̄ non sit subueniendū illi, qui culpa sua incidit in paupertatē, in quo late insistunt Mod. hic. & prius Alex. in l. q̄uis. ff. sol. mat.¶ Et breuiter pro resolutione habemus cōsiderare tres casus. Primus est quātū ad tex. hic, Abb. cōcludit nō esse subueniendum ei, qui culpa sua
c eget.[c] Sed tñ idē dicendū esset, si absq; culpa eius hoc contingisset, quia cū præiudicio alterius nō est paupertati subueniendum, arg. l. si pignore. §. j. ff. de fur. xiiij. q. v. c. deniq;. & hoc inspecto iure cōi, sed statutum valeret respectu laicorum, quia in hoc non agit̄ de graui præiudicio dñi, quia omnino retinet directū dñiū, licet vtile absq; cōsensu suo in alium transferatur. & idē dicunt Card. & Imo. & Moder. hic. Et hoc intelligendum videt̄, q̄n dñs nollet consentire, ita q̄ alienationem impediret. alias secus, quia requisitio consensus simpliciter non impediret, quo minus paupertati eius consulatur, quia satis erit q̄ dño contradicente tunc eo inuito possit. Secūdus casus est, q̄n culpa ordinata fuit ad casum paupertatis, nam tunc illi non subuenitur l. pen. in fin. ff. de iure dot. l. fi. §. fi. de his, quæ in frau. cred. l. etiam. §. j. ff. sol. ma. Tertius, & vltimus casus est, q̄n culpa non fuit ordinata ad casum paupertatis,
138 & tunc succurrendū videtur. † Et ideo bona ecclesiarū quæ propter redemptionē captiuorū alienari possunt, iuxta l. sancim⁹. C.
d de sac. sanc. eccle. ēt pro redēptione captiuorū ex maleficio[d] alie-
e nari possunt,[e] gl. no. xij q. ij. c. sacrorū. quā pro no. sequitur Bal. in l. illud. in. j. nota. C. de sac. san. eccl. & in l. q̄uis. vers. sed & si ideo. per illū tex. in versi. ex vinculis. ff. sol. mat. & probat̄ in c. si res. xiij. q. vj. cum alijs iuribus alleg. in gl. in d. c. sacrorū, vt Alex. inducit in d. l. quāuis. nam cum tali casu culpa nō sit ordinata ad casum paupertatis, non attendit̄ c. quia diuersitatē. de conces. præb. l. nō omne. ff. de sta. lib. l. is, qui. ff. de acti. & obl. no. Bar. in l. ij. §. fi. si q̄s cautio. & in l. si vt certo. §. sed interdū. ff. cōm. facit gl. in c. de cetero. de homi. Prædicta gl. in d. c. sacrorū. limitatur nō procedere quando specialiter ageretur de p̄iudicio tertij. ita dicunt Mod. hic ex eo,
139 q̄ tradunt An. Imo. & Ro. in l. Marcellus. §. res quę. ff. ad Treb.† cōcludentes hæredē non posse in præiudicium fideicōmissarij alienare bona hæreditaria, vt redimeret se condemnatum ex male-
f ficio.[f] Et hoc idem prius tradit Alex. in d. l. quāuis. & in d. l. Marcellus. §. res quæ.¶ Sed aduertendum est q̄ in casu, in quo loquuntur Ang. Imo. & Ro. in d. l. Marcellus. §. res, quæ. si hæres absq; culpa eius captiuus fuisset, vtiq; in præiudicium fideicōmissarij bona alienare potuisset, secundū Bar. & Doc. in auc. res quę. C. com. de lega. & tenet Ang. in d. l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Treb. & sic
g tali casu præiudiciū tertij non consideratur. Idem[g] ergo dicendū videtur, si culpa eius hoc cōtingit, quia ex quo culpa non fuit ordinata ad hoc, nō attenditur, vt. s. dictum est.¶ In gl. pe. in verbo,
140 feudum. Ex his, quæ Abb. dicit post gl. prima conclusio est.† q̄ licet vasallus feudū alienare non possit, infeudare tamen alteri po-
h test,[h] vt est text. in c. j. §. similiter. de lege Corra. no. Abb. in c. ex transmissa. in. iiij. no. de for. comp. cum si. vt tradūt Mod. hic. Et ad idem adde text. in c. beneficium. si de feu. fue. contro. & gl. ibi ponit quæ requirantur ad hoc, vt talis infeudatio fieri possit. Et de tali infeudatione miratur Bal. in c. sane. col. fi. de renun. Ibi tamen dicit hoc esse statutum in fauorem dominorum. Et aliam etiā rationem adducit Bal. hic in. viij. col. ver. sed quare permittitur. Ista conclusio limitatur primo non habere locum in feudo ecclesiæ, secundum Bal. in c. j. §. præterea. in prin. de cap. Corra. Sed dicunt Mod. q̄ hoc videtur contra intentionem gl. hic, & contra tex. in c. cum apostolica. de his quæ fi. à p̄la. secundū vnum intellectum, vt per Abb. ibi col. ij. versi. ego puto. Et vlterius contra Bald. tenet Iac. de Bel. quem sequit̄ Ia. Alua. in d. c. j. §. p̄terea. in. j. q. extra gl. Et quia cum talis infeudatio sit in fauorem dñi, & ipse Bald. dicit in d. c. sane. ergo videtur habere locum in ecclesia, cui non minus fauendū est, quàm priuato.¶ Fallit secundo, q̄n apponitur pactū de non alienando, quia ad hoc vt verba aliquid operentur, etiam
i infeudatio[i] prohibita videtur, s̄m Bal. in d. c. j. §. p̄terea. Mod. hic cōtradicūt, quia in pacto dicit̄ de nō alienādo, & ista nō est alienatio. vnde verba nō debent impropriari, vt iste incidat in pœnam.
141 Et pro ista opi. cōtra Bal. facit, quia si fiat † pactum, q̄ feudum, vel emphyteusis alienari possit, intelligitur s̄m ius cōe, videlicet dño
k requisito,[k] vt no. Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. versi. xciiij. & sequit̄ Alex. in consi. cvj. viso themate. col. ij. vol. iiij. Sed tñ pro dicto Bal. ratio sua efficax vr̄, vt verba aliquid operent̄, arg. c. si Papa de priuil. in. vj. & arg. l. si q̄n. ff. de leg. j. Et q̄a in cōtractibus nullū verbum, ēt minimū, superfluū esse debet, vt idē Bal. dicit ī rub. C. de
l ɔtrahen. emp. in. ix. q. Et ɔ̄ dictū Spe. vr̄ tenere Saly.[l] in l. fi. col. j. C. de iur. emphy. dum dicit q̄ si dictū fuit q̄ alienari possit, intelligit̄ dño irrequisito, vt verba aliquid operent̄. & idē Imo. in c. potuit. de loca. Alex. in cōsi. clxxij. viso themate, & scripturis. col. pe. in. ij.
142 lib. Facit no. dictū Ang. in l. edem. C. loc.† vbi voluit q̄ si dñs promisit inquilino illum nō expellere durante tēpore cōditionis, vt verba aliquid operent̄, intelligitur etiā si dñs vellet domū pro sua
m necessitate,[m] quia non poterit expellere,[n] & ita limitat̄ tex. in d. l.
n edem. quod no. est. & ideo opi. Bal. verior videt̄.¶† Tertio fallit in
143 feudo decimarū, quod alteri infeudari non pōt c. prohibem⁹. vbi Abb. in. ij. no. de decimis. no. Io. An. & Doc. in c. ij. de feudis. De cōsensu tamen episcopi potest, vt tradit Car. in d. c. ij. in. x. q. Et dicit Imo. ibi, q̄ ita seruatur de consuet. Et Moder. simpliciter sequun-
144 tur, dicentes tamen cōmunem opi. esse contra d. Card.† Et adde Cald.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Habetur. Adde Dec. in rub. de proba col. j. & in rubr. C. de eden. col. fi. in c. j. in. ij. lec. s̄. de consti. col. pe. in c. si quando. in fi. de rescrip.

b ¶Gig. Importunitatem. Adde q̄ quando Papa recedit ab aliqua sua dispositione sine causa præsumit̄ circunuentus ita dixit notabiliter Card. in consi. suo. cxxxvj. in. iiij. col. versi. sic autem est in proposito.

c ¶Syl. Ald. Eget. Ego late declaraui in. §. sed & propter paupertatem. instit. de excu. tut. quando culpa fuit ordinata ad paupertatem.

d ¶Maleficio. Idem Fely. in c. significat, de iude. Sed ɔ̄ quidā putant per l. bona fides. depositi. & licet ex eis fieri possit eleemosyna, nō tamen est iusta causa alienandi.

e ¶Ald. Possunt. Hoc idem tradit Dec. in c. pastoralis. col. pe. de ap. Fely. hic col. xxv. versi. in gl. ij. Soz. in reg. cccxxxix. in. vij. limi.

f ¶Syl. Ald. Maleficio. Adde q̄ cōtrarium tenuit Fulg. in d. auct. res quæ. C. cō. dele. opin. tamen Ro. tenent Ang. & Imo. ibi, & idem videtur velle Bal. in auc. contra rogatus. C. ad Treb. Sozi. in regu. xxxviij. in no. in. vij. limi. & Iaso. in d. auc. res quæ. dicit opi. Ro. esse communem. Idem tenent in d. §. res quæ. & eam dicit communem Ioan. Cro. in l. filiusfa. §. diui. §. de le. j. col. xix. in fi. vbi videndum est de veritate, & ibi Ferdi. Loazes num. 363. opin. Fulg. in puncto iuris. veriorem dicit Alex. in l. quamuis. in. ij. col. ff. sol. matri.

g ¶Idem. Imo. secus, vt nuper dixi per l. bona fides, depo. l. mora. de verb. obl. l. damnum. §. vnicuiq;. de reg. iuris.

h ¶Potest. Adde Ias. in l. iij. §. ex contrario. ff. de acquir. possessio.

i ¶Infeudatio. Adde Dec. in consi. cccccclxvij. col. ij.

k ¶Syl. Ald. Requisito. Ego latissime consului secundum opi. Spe. Ferrarię.

l ¶Saly. & bene adde etiam inuito, & deinceps vt singularis successos idem possit.

m ¶Necessitate. Falsum, nisi contrahentes tunc hanc necessitatem præiudicent.

n ¶Ald. Expellere. Faciunt quæ idem dicit in c. ecclesia S. Mariæ. col. vij. ɔ̄. eo. & in c. pastoræ. in. j. no. de ap.

Cald.in conſi.j.de feudis, qui tenet ꝙ etiam epiſcopus non poſſit tale feudum decimarum concedere, & dicit d.c.ij.procedere in feudo rei temporalis. Sed pro opin.Card.vide Petr.de Ancha.in 145 conſi.clxx.caſus talis eſt. † Quarto prędicta concluſio declaratur, vt ille, cui cōceditur in feudum, tandiu habeat donec primus vaſallus viuat. & no.Spec.in tit.de feu.§.ij.ver.xxxviij.& Bal.in c.j.in not.de alie.feu.cum ſi.vt per Mod.hic.& tradit Alex.in conſi.xv. viſis narratis.in.iij.col.lib.v.Ex quo inferri videtur, ꝙ etiã in eccleſia infeudatio fieri poſſit, cum non duret vltra tempus vite concedentis. niſi dicatur ꝙ ab eccleſia non ita de facili res poterit auocari, per ea, quæ habentur in l.ij.ff.qui ſatiſd.cog.Sed tamen text. in d.c.& ſi clientulus.§.j. de alie.feu.videtur conſiderare effectum iuris, dum dicit ꝙ eccleſia non deſinit hæres eſſe, quia ſemper ha-164 bet hęredem.¶ † Secundo Abb.poſt gl.concludit ꝙ vaſallus non a poſſit feudum in vltima voluntate eccleſię relinquere.[a] & eſt tex. in c.j.§.donare.quali.olim feu.alie.poſ.not:Bal.in l.voluntas.col.j. C.de fideicō.& in c.j.col.iij.ver.quęro ergo, de prohi.feu.alie.per Frider.cum ſi.vt tradunt Mod.hic.& tali caſu reuertitur ad agnaos,& non ad dominum, vt not.Bal in d.c.j.col.ij.ver.quæro quid ſi vaſallus.cum ſi.per Alex.in cōſi.ij.col.v.lib.v.Limitatur iſta concluſio, niſi eſſet feudum perpetuum vel francum. vt late inſiſtunt Mod.hic. & de feudo perpetuo notat Alex.in conſi.xxviij.in cau-147 ſa & lite.col.fi.lib.v.† Sed tamen ꝙ etiam in feudo perpetuo iſta concluſio habeat locum. tenet Ioan.de Imo.in c.ij.de feu.col.ij. 148 & late Fran.de Cur.in cōſi.l.col.xj.† Et de feudo franco no.Alex. in conſi.xxx.quoniam.col.ij.lib.j.& in conſi.ij.lib.v.& quia non eſt propria materia huius decretalis. nec communiter traditur hic ab alijs, vlterius non inſiſto.

ADDITIO.

a ¶Hier.Gig: Relinquere. Adde ꝙ nec poteſt vaſallus de feudo dotem dare filiæ ſuæ, vt per Card.in conſi.lxiiij.in fi.& Spec.in titu.de emphy.§.nunc autem aliqua. Alex.in conſi.xxviij.incip.in cauſa & lite.in fin.in.v.volu.& vide per Fely.hic. in.xxviij.col.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Manus importat poteſtatem.*
2 *Clauſula, in ſuo robore, non adijcit robur de nouo.*
3 *Dignitas & perſonatus, idem important largo modo. aliàs ſecus.*
4 *Primiceriatus non dicitur dignitas, niſi largo modo.*
5 *C.ſtatutum.de reſcript.lib.vi.nō habet locum in primicerio, & ibi de veritate.*
6 *Collatio beneficij eccleſiaſtici dicitur donatio largo modo, non propriè.*
7 *Collatio non reuocatur prætextu ingratitudinis, vt donatio.*
8 *Statuētes poſſunt ſine licētia ſuperioris recedere à ſtatuto cōfirmato per eum. Intellige quando concernit commodum ſtatuentium, non quando publicum nu.11. Vel quando confirmatio non erat neceſſaria.nu.14.*
9 *Teſtamentum confirmatum à principe poteſt reuocari.*
10 *Intell.ad l.omnium.C.de teſta.*
12 *Confirmans cenſetur facere.*
13 *Statuta capituli confirmata per Papam, non poſſunt tolli per canonicos, quatenus reſpiciunt fauorem publicum, vel alteri eſt ius quæſitum.*
Interpretari ſtatutum non poſſunt, qui non poſſunt tollere.
16 *Inferior nō poteſt adimere dignitatē, quam quis eſt adeptus auctoritate Papæ.*
Statutum confirmatum à Papa dicitur papale.
Reditus ad ius commune eſt fauorabilis.
Clauſula decreti appoſita ī ſtatuto facit vt ſtatuētes reuocare nō poſſint, & qñ. Et in ea conſenſus partium nihil operatur.nu.20. Et per eam videtur data forma.nume.21.
22 *Formæ renuntiari non poteſt, niſi contineat priuatam vtilitatem.nu.23.*
24 *Præceptum continens ſolam vtilitatem eius, cui præcipitur, conſilium eſt.*
25 *Statutum & reſcriptum æquiparantur.*
26 *Statuentes venientes ſcienter contra ſtatutum videntur tollere.*
27 *Epiſcopus ſine capitulo ſuper quibus ſtatuere non poſſit.*
28 *Epiſcopus & capitulum, an poſſint augere numerum præbendarum, & canonicorum, vel dignitatem in eccleſia creare.*
29 *Iuramentum aſſumit naturam ſtatuti ſuper quo interponitur. ideo reuocato ſtatuto, reuocatum eſt iuramentum.*
30 *Iuramentū fidelitatis præſtitū Imperatori nō obligat ſi deſinit eſſe Imperator.*
31 *Statuētes cōtrauenietes ſtatuto iurato tacitè prius videntur ſtatutū ſubſtuliſſe.*
32 *Iuramentum habet vim clauſulæ derogatoriæ.*
33 *Iurare ſeruare contenta in ſtatuto, vel ſtatutum differunt.*
34 *Actus factus à ſtatuentibus qui iurarunt ſeruare ſtatutum contra illud valet, licet ipſi ſint periuri.*
35 *Iurans poteſt contrauenire de mandato ſuperioris.*
36 *Confirmatio in forma communi nihil addit.*
37 *Conſuetudo vt numerus augeatur in eccleſia valet, contra ſtatutum confirmatum à Papa & iuratum.*
38 *Capitulum de nouo poteſt creare dignitatem ſolitam in eccleſia, & quomodo.*
39 *Capitulū ſine epiſcopo non poteſt facere ſtatuta, quæ tangant ſtatutū eccleſiæ.*
40 *Auctoritas epiſcopi debet in ipſo actu interuenire.*
41 *Vicari⁹ ſine ſpeciali mãdato nō pōt interponere auctoritatē in ſtatutis epiſcopi.*
42 *Dos requiritur regulariter quando eccleſia, vel locus pius conſtruitur.*
43 *Canonici an poſſint minuere numerum eorum, vel præbendarum, vel dignitatem ſupprimere.*
44 *Papa vbi apponit manum, ibi inferior ſe non intromittit.*
45 *Papa ſi quid confirmat, nemo infirmat.*
46 *Cauſa ſemel in curia commiſſa, nunquam exit, niſi Papa remittat.*
47 *Monachus qui habuit prioratū à Papa remoueri non pōt, niſi propter delictū.*
48 *Capitulum non poteſt facere eccleſiam collegiatam ſine conſenſu patroni.*
49 *Patrono inuito beneficium vniri non poteſt.*
50 *Patronus in traditione rei eccleſiæ poteſt apponere onus ſoluendi collectam.*
51 *Paupertas eccleſiæ ſuperueniens, facit vt à ſolito ſtatu beneficij recedant.*
52 *Hæres patroni an poſſit mutare voluntatem vt poſſet patronus.*
53 *Epiſcopus cum conſenſu hæredis patroni diſpenſare poteſt, contra ordinationem teſtatoris.*
54 *Clericus poteſt pro vna cauſa officium procuratoris exercere, licet generaliter non poſſit.*
55 *Vniuerſitatis teſtes repelluntur, quando ſingulorum commodum reſultat.*
56 *Prælatus in cauſa eccleſiæ iudicare poteſt.*
57 *Prælatus in cauſa eccleſiæ poteſt vt ſuſpectus recuſari.*
58 *Priuilegium quomodo tollatur.*
59 *Priuilegium ſeruari debet, vt in eo continetur. Et eius tenor in primis inſpicitur.num.60. Et eius verbis inhærendum eſt.num.61. Et regulatur ſecundum eius cauſam tacitam, vel expreſſam.num.62.*
63 *Priuilegium perditur non vtendo ſpacio decem annorum, & an hoc verum ſit in eccleſia.num.70. Et an in ciuitate.num.71. Et intelligitur quando habuit facultatem vtendi.num.74. Et quando non fuit poſitum in libera voluntate.num.76.*
64 *Priuilegium ſui natura debet eſſe perpetuum.*
65 *Reſcriptum non tollitur per non vſum.*
66 *L.falſo.C.de diuer.reſcrip.an habeat locum in priuilegio.*
67 *Priuilegium facilius tollitur quàm lex communis.*
68 *Priuilegium datum ad non faciendum, non perditur, licet quis in aliquibus caſibus contraueniat.*
69 *Negligentia minor eſt in omittendo quàm in faciendo.*
72 *Quis vel qui, an comprehendat vniuerſitatem.*
73 *L.i.ff.de nundi.qualiter intelligatur.*
75 *Lex non tollitur ſimpliciter per non vſum, ſed exigitur contrarius vſus.*
77 *Facultati aliquid faciendi præſcribi non poteſt.*
78 *Liberum arbitrium præſcribi non poteſt.*
79 *Priuilegiatus nō pōt renūtiare priuilegio in præiudiciū Principis qui cōceſſit.*
80 *Priuilegio renuntiare videtur, quando datum fuit ad non faciendū ſi contraueniat, hoc ſi expreſſe poſſet renuntiare.num.84. niſi proteſtetur.nume.85.*
81 *Voluntas tacita colligitur ex facto.*
82 *Voluntas tacita non habetur niſi quatenus ex actu infertur.*
83 *Priuilegiatus generaliter ne ſoluere teneať, ſi ſemel ſoluit nō pdit priuilegiū.*
86 *Priuilegium non tollitur ex contrauentione nulla.*
87 *Actus nullus declarat voluntatem.*
88 *Actus nulli conſuetudinem inducunt.*
89 *Renuntiatio facta in cōpromiſſo nō nocet, ſi cōpromiſſum non habuit effectum.*
90 *Renuntiatio quando inferatur ex contrauentione.*
91 *Renuntiatio priuilegij cenſetur donatio, & non præſumitur.*
92 *Statutum non tollitur ex contrauentione quæ fit faciendo gratiam alicui.*
93 *Priuilegium quæſitum conſuetudine, per ſolam contrauentionem non tollitur.*
94 *Priuilegium conceſſum eccleſiæ, non tollitur per contrauentionē canonicorū.*
95 *Priuilegium datum populo, non tollitur per contrauentionem ſingulorum.*
96 *Refici poteſt quod de nouo fieri non poſſet.*
97 *Reficere non eſt de nouo facere, niſi res in totum ſit deſtructa.nu.98.*
99 *Facere ſumitur vt genus, & vt ſpecies.*

CVm acceſſiſſent. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Abb.hic.¶ In tex.ibi, noſtris auribus.eodem modo loquendi ſæpe vtitur Imperator l.omnium.C. de teſta.l.maximum vitium.C.de lib.præte.l.fi.C. de acquiri poſſ.& quandoq; Iuriſconſultus l.ſi extraneus.ff.de iure dot.& iſta allegat And.Sicu.hic. ad idem tex.in l.j.C.de theſau.lib.x.in l.vnica.C.ne ſine iuſ.princ.in c.cum olim. de conſuet.&.xxij.q.v.in c.humanæ aures.¶ † In text.ibi, ad manus noſtras. iſta verba hic denotant poteſtatem.[a] facit text.in l. manumiſſiones. & quod ibi Bald.ff.de iuſt.& iur.& in l.ij.in prin. & quod ibi Bald.ff.de orig.iur.cum ſimi.& Andre.Sicu.proſequitur.ad idem tex.in l.fi.cum gl.in verbo, ſua manu.C.de emancip. lib.& in.§.præterea.& glo.ibi, in verbo, ſua manus. Inſtit quibus mo.ius pat.pote.ſolui.in c.ij.in pn.de arbi.& in c.poſt electionē.§. cum igitur. de conceſ.præb.in c.cum nobis.de elec.& in c.fi.eod. tit.in

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Poteſtatem. In hoc ſignificatu accepit M.Cice.pro Quintio in princi. dum inquit propterea ꝙ oēs quorū in alterius manu vita poſita eſt, ſępius illud cogitãt quid poſſit is cuius in ditione ac poteſtate ſunt, q̃ quid debeat facere, & hinc infertur ad q.ſi quis filium reliquit in manibus vxoris, intelligitur enim de poteſtate tutelari. inſtit.de tut.in prin.de qua Iaſ.in d.l.manumiſſiones in prin. Deci.in c.ex parte.el.ij.in.j.no.de appe.facit tex.in l.ij.in prin.ff.de orig.iu.dum inquit & oīa manu à regibus gubernabunť.& dixi inſti.de libert.in pn.in.iij.no.

2 tit.in.vj.¶† In tex.ibi, in ſuo robore.per hæc verba nullũ robur de nouo adijcitur.vt no.Ang.declarando illum text.qui ſimili modo loquit in l.oẽs.C.de pſcrip.xxx.anno.& in l.fi.in princ.C.de tẽpo. appel.cum ſi.vt per And.Sicu.hic.Et hoc intelligit, niſi cũ talibus verbis alia verba concurrant, ex quibus nouum robur tribuatur, prout colligit in c.j.de exce.in.vj.& not.Moder.in c.inter monaſterijs.de regu.iur.& videbimus in c.intelleximus.de iudi. 3 ¶† Primo no.ꝙ dignitas & perſonatus * idẽ important vt hic. ad idem text. in c.ad aures.de reſcrip.& no.gl.allegãdo illũ tex.in c.quia nõnulli.vbi Abbas de cleri.nõ reſid.Et hoc procedit largo modo, ſecũdũ Abbatẽ hic. ſed proprie iſta inter ſe differũt,[a] vt idẽ Abb.tradit in c.de multa.de pben.poſt antiquos.Arch.& Domi.ibi, in.ij.col. in c.j.de cõſuet.in.vj.& Old.in cõſi.cl.in eccleſia Valentina, col.iij. & Aret.in cõſi.xxiiij.in præſenti, col.ij. 4 † Et idem de primiceriatu: licet enim hęc dignitas appelletur,largo modo intelligit.ſed proprie loquendo nõ dicitur dignitas. 5 † vnde c.ſtatutum, de reſcrip. in.vj.quod dignitatem requirit in delegato ſummi Pontificis, nõ habet locum in primiceriatu.[b] vt Alex.concludit in cõſ.lxxvij.in cauſa & lite.col.ij.li.ij.aliter tamẽ tenet Are.cõſ.præallegato. col.j. in fi.& Andr.Sicu.in conſ.xl.lib.j.& iſtorum opinio videtur procedere capiẽdo dignitatẽ largo modo,vt dictum eſt. vel qñ ita in loco reputaretur. vt Alex.dicit in conſ.præallegato. 6 ¶† Secũdo noto, ꝙ collatio beneficij eccleſiaſtici donatio appellat. ad idẽ Abb. allegat tex.in c.fi.de offi.vica.in.vj.& in c.relatum.de præben.quæ iura hoc tamẽ non bene probant.Nam in illo c.fi.collatio æquiparatur donationi. & nullũ ſimile eſt idem l.quod Nerua.ff.depoſi. & in d.c.relatũ.dum ibi dicitur,concedas liberaliter nõ ponuntur illa verba pro liberalitate quæ ſapiat donationẽ, ſed potius reſpiciunt reſiſtentiã capituli.quaſi dicat libere concedas ſine pertinacia.Cum enim ille eſſet receptus in canonicum, & debita ſibi,ac promiſſa præbenda fuiſſet nõ cadit liberalitas. quia in neceſſitatibus nõ dicitur liberalitas l.rem legatã.ff.de adimẽ.lega.Per alia iura bene probatur quod dictũ eſt in c.eam te.de reſcrip.in c.licet. de ſupplẽ.negligen.prælat.in c.propoſuit.in c.quia diuerſitatẽ. de conceſ.præben.quæ omnia iura collationẽ,donationẽ appellant. Et hoc intelligitur largo modo. quia proprie collatio nõ dicit donatio,[c] 7 † vt Abb.hic dicit. & ideo prætextu ingratitudinis in perſonam collatoris cõmiſſe non poteſt reuocari. vt notat Abb.poſt Ioã.An.& alios in c.fi.de dona.col.vlti.ver.ſed hic qrit. 8 ¶† Tertio nota ꝙ ſtatuentes recedere poſſunt à ſtatuto cõfirmato per ſuperiorẽ abſq; alia licẽtia ſuperioris, qui cõfirmauit.[d] ita dicit Abb.p iſtum tex.hic.& not.Bart.in l.oẽs populi. col.iij.ver.iuxta prædicta quæro.ff.de iuſti.& iur.& probatur in l.oĩum.C.de teſta. 9 † vbi teſtamentũ cõfirmatũ à principe reuocari poteſt.& idẽ notat Abb. in c.dilecto.j.de præben.cũ concor.vt tradunt And.Sic.& Moder. hic. 10 † Nouiſſimi tamen ſcribentes in d.l.oĩum. dicunt ꝙ ille tex.in quo cõmuniter fundatur iſta cõcluſio,nihil facit: quia teſtamẽtũ, de quo ibi,non fuit confirmatũ ab Imperatore.[e] vt videtur probari ibi,in ver.nec ſane.& gl.ibi,in verbo reſponderint.hoc expreſſe dicit. Sed põt reſpõderi ꝙ immo ibi à fortiori probatur cõmunis opinio.quia vt patet ibi,teſtamentũ,quod aliàs nõ valebat,recipit robur ex ſola præſentia principis. & iſta eſt confirmatio, de qua Doctores loquuntur,licet verbis ab Imperatore facta non fuerit. Vnde ſi præſentia principis,per quã validatur,& confirmatur teſtamentũ,quod nullũ fuiſſet, nõ impedit reuocationem teſtamẽti, vt ibi dicitur.multominus confirmatio ſimplex non debet reuocationẽ impedire.¶ Nec ob.ꝙ tex.in d.l.omnium.videatur ſentire contrariũ,videlicet, ꝙ Imperator ibi confirmaſſet teſtamẽtũ, ꝙ reuocari nõ potuiſſet quia non eſt intelligendum ꝙ tex.ibi hoc ponat pro conſtanti,ſed ſolũ videtur remouere dubitationẽ,quæ oriri potuiſſet.aliàs eſſet valde abſurdum ꝙ teſtamentum confirmatum ſimpliciter ab Imperatore,non poſſet reuocari. Vel ſecũdũ text.ibi loquitur de cõfirmatione quæ haberet in ſe præceptũ. vt colligitur ibi.voluntates enim hominum audire volumus, non iubere.Bal.vero in c.conſtitutus. col.ij.de reſcrip.videtur aliter reſpondere,dum inquit,ꝙ tex.in d.l.omnium. procedit in teſtamẽto,prout loquitur,quod de ſui natura reuocabile eſt. Sed nec iſta reſponſio ſatisfacit,[f] quia idem eſt in ſtatuto quod de ſui natura ad libitũ ſtatuentiũ reuocari poteſt.§.fin.Inſtit.de iur.natu.Et iſtã æquiparationem de teſtamento ad ſtatutum in propoſito facit Bal.in tit.de pa.Conſtan.in princ.col.vij.ver.deinde quæro. Vnde retenta prædicta concluſione, primo declaratur, vt procedat,qñ 11 ſtatutum cõcernit fauorem ipſorum ſtatuentiũ. † ſecus ſi agatur de fauore publico,vel aliorũ, quia tunc tale ſtatutum non poterit 12 reuocari.vt Abb.hic cõcludit. Et rationem adducit.† quia ex quo ſuperior cõfirmat, videtur diſpoſitionẽ ſuam facere l.j.C.de iure vete.enucle.c.ſi apoſtolicæ. de præben.in.vj.facit dictũ Inno.in c. accedentibus.de priuileg.& no.Car.in conſ.cxxx.ad primã partẽ.

13 vbi† inquit ꝙ ſtatuta capituli confirmata per Papã non poſſunt tolli per canonicos,quatenus reſpiciunt fauorẽ publicum. & idẽ ſi alteri ſit ius quæſitum.vt no.Lapus alleg.lxxxvj.in.q.vertente,& ita ſequuntur Mod.hic. & adde Roma.in cõſi.xxxvij.viſo puncto. col.fi.Ange.in d.l.omnium. col.vlt.Sed conſiderandum eſt ꝙ illa ratio Abb.ꝙ ſuperior confirmando videatur conſtitutionẽ ſuam facere,etiam militat in primo caſu, qñ ſtatutum reſpicit fauorem ſtatuentium,& tamẽ ſtatuentes illud tollere poſſunt. Pręterea qñ ſtatutum reſpicit vtilitatẽ publicam,vel præiudicium alterius,tali caſu ſtatuentes nõ poſſunt ſtatutum tollere etiã abſq; confirmatione ſuperioris. vt per Inn.in d.c.accedentibus. facit c.ſi diligẽti. de fo.compe.Ergo non videtur eſſe vis aliqua in confirmatione, ex quo etiã remota cõfirmatione, ſtatutum in præiudicium vtilitatis publicę,vel tertij,reuocari nõ poteſt. Vnde iſta concordia nõ ſatisfacit,[g] ſed dicendũ eſt vt inferius dicam.¶† Secũdo cõcluſio 14 prædicta locum habet,qñ cõfirmatio non fuit neceſſaria. quia ſtatutũ per ſe valebat.ſecus ſi cõfirmatio fuiſſet neceſſaria.quia tunc ſtatuentes nõ poſſunt contrauenire.vt Bar.cõcludit in d.l.oẽs populi.Et ratio videtur, quia tali caſu, ex quo confirmatio conualidat actum,dicitur ſtatutũ ſuperioris. vt per Bald.in l.ex placito.C. de rer.permuta.col.ij.Vnde ſicut in condendo ſtatutum neceſſaria fuit auctoritas ſuperioris,ita in reuocãdo. arg.gl.in l.cum pro- 15 poneretur. de leg.ij.cum ſi.vt tradunt Mod.hic.† Et adde ꝙ tali caſu ſicut ſtatuentes non poſſunt tollere ſtatutum. ita nec interpretari.[h] vt dñt Bal.Ang.& Imo.in l.ex facto.in princ.ff.de vul.& pup. 16 cum cõcordantibus,† vt tradit ibi Alex.& And.Sicu.in cõſi.xxvij. col.pe.in.ij.lib.Et ſi quis adeptus ſit dignitatem auctoritate Papę, inferior illam adimere non poteſt. vt no.Bal.in conſ.cccxxxiij.caſus talis eſt. li.iij.¶ Sed tamẽ in iſta limitatione, quam ſimpliciter omnes tenent,aduertendum eſt.quia in cõtrariũ videt text.in d.l. omnium.C.de teſta.vbi illa cõfirmatio quæ inſurgit ex preſentia principis, erat neceſſaria. quia aliter teſtamentum non valuiſſet. & tamen ibi reuocatio nõ impeditur. Vnde cõcludendum videt ꝙ doctrina Doctorum bene procedit in ſtatuto, prout loquitur, quod quidem ſtatutum conuenit ſuperiori,& ſibi adſcribi poteſt. Secus eſt in teſtamẽto, in donatione cauſa mortis, vel in alijs diſpoſitionibus priuatorũ, in quibus licet cõfirmatio eſſet neceſſaria,reuocari tamen pñt d.l.oĩum.quia ſunt actus priuatorũ, & videnẽ confirmati à ſuperiore, prout in priuato cõſiderantur. quia ſuperiori attribui nõ poſſunt. Vel ſecũdo dici põt ꝙ illa cõfirmatio in caſu d.l.oĩum,erat facta in fauorem ipſius teſtatoris. & ſi nõ poſſet reuocari,retorqueretur in odium,contra l.quod fauore.C. de legi.Et pariter idem videtur in ſtatuto dicendũ, in quo licet cõfirmatio ſuperioris fuerit neceſſaria,tñ ſi ſuperior motus fuit propter fauorem ſtatuentiũ ſimpliciter, vñ ꝙ ſtatuentes poſſint à tali ſtatuto recedere. Et ita expreſſe Bal.dicit in l.ex placito.col.ij.cir- 17 ca fi.C.de rer.permu.† vbi inquit ꝙ ſi Papa cõfirmat ſtatutũ, ꝙ pr̃ poſſit relinquere filijs ſpurijs, tale ſtatutũ dr̃ papale. qa aliter ſtatutũ nõ valebit,tñ illud Papa fecit fauore populi.Et iõ popul⁹ põt penitere,& à tali ſtatuto recedere.quod notandũ eſt. Et ſic duobus modis, vt patet ex prædictis; hæc ſecũda limitatio reſtringit.
18 ¶† Tertio nõ habet locũ, qñ ſtatuẽtes reuocãdo ſtatutũ redirent ad ius

ADDITIONES.

* ¶Perſonatus. Adde Deci.in c.ex parte.v.in prin.infra de reſcrip.

a ¶Gigas. Differunt. Quod dignitas & perſonatus inter ſe differant, vide per Card. in cle.ij.ver.quinto.no.de iud.& vide Inno.in c.quia nonnulli, de iud.& hic.& vide Card.in clemen.j.in.iij.col.verſi.quæro quid eſt dignitas, de præben.& in clem.ij.§.j.in prin.de ætat.& quali.

b ¶Syl.Ald. Primiceriatu. Et qui dicantur in dignitate eccleſiaſtica conſtituti, vide Rota.deciſ.clxxiij.de theſauraria.in nouis.

c ¶Ald. Donatio.Hoc idem tradit Deci.in c.poſtquam. de elec.in princ.eo ꝙ habet in ſe neceſſitatem.

d ¶Ald. Confirmauit.Vide in propoſito huius doctr.Dec.in c.j.in,iij.not,de confir, vti.vel inutil.

e ¶Syl.Ald. Imperatore.Idem eſſet ſi expreſſe confirmatũ eſſet,immo ſi prohibitum eſſet non reuocari,ar.eorum quæ dicuntur in l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.ff. de verb.ob.hoc enim eſſet cõtra bonos mores. præterea cum Imperator cõfirmauerit fauore teſtatoris, retorqueretur in odium. Præterea præſentia principis ſubrogatur loco aliarum ſolennitatum, ſed alie ſolennitates non impediunt reuocationem. accedit ꝙ confirmationis natura non eſt extendere, ſed robur tribuere, at ſi reuocari non poſſet hoc eſſet extendere.

f ¶Syl.Ald. Satisfacit.Declara ſolu.Bal.ꝙ teſtm̃ ſui natura reuocari põt ſine ſuperiore, qa ſine eo ẽt inducit.ſed ſtatutũ nõ inducit ſine ſuperiore,ergo ſtat reſpõſio.

g ¶Syl.Ald. Interpretari. Eſt enim regula in hac materia ꝙ is poſſit ſtatutũ vel legẽ interpretari qui põt, & cõdere & tollere l.fi.C.de legi.l.ij.§.ſi qd vero.C.de vet. iur.enuc.& ad idem vide Deci.in c.ij.in.j.not.de offi.deleg.in c.cum veniſſent. col.ij.de iud.& ibi col.iij.quando inferiores hoc poſſint in præiudiciũ partium.

h ¶Gig. Interp̃tare.Adde ꝙ licitũ eẽt ſtatuẽtib.ĩterp̃tari tale ſtatutũ,qñ ex tali ĩterp̃tatiõe ſtatutũ diſponeret idẽ ꝙ ius cõe, qa ſi tali caſu,ſ.vt reuertat ad cõe licitũ ẽ ſtatutũ tollere,à fortiori illud ĩterp̃tari poterit, p regulã c.cui licet.d̃ reg.iu.l vj. ꝙ añt liceat reuocare ſtatutũ qñ redit ad ius cõe, vide.ĩ.pxime in hac eadẽ col.

ad ius cõmune, quia tũc indistincte reuocari põt statutũ cõfirmatum, licet cõfirmatio fuisset necessaria, vt no. Bar. in d. l. oẽs populi, per l. ij. ff. de iniusto rup. & in l. hac consultissima. §. si quis aũt. C. de test. facit tex. hic. & idem Bal. in d. l. ex placito. facit gl. in c. statutũ. in verbo numerandũ. de pben. in. vj. & quod dicit in l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. & xxxv. di. c. ab exordio. cum si. vt per

a Mod. hic. ¶ Sed tñ ista conclusio videt̃ dubitabilis,[a] quia si confirmatio fuit necessaria, dicit̃ statutum superioris, vt. s. dictum est. ergo non põt tolli ab inferiori. xxj. di. c. inferior. c. quod super his. de ma. & ob. Aliàs sequeret̃ q̃ statutum factũ simpliciter per superiorem, possit tolli. & q̃ lex noua correctoria, ad ius antiquum correctum reduci possit. quod nõ videt̃ verũ d. c. quod super his cum si. Et licet ius spãle facilius tollatur, q̃ ius cõe l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mil. hoc verũ est data ptãte, q̃ hic nõ habet̃. Non obstant iura alleg. per Bart. quia ibi erat solum defectus in nume-

b ro testiũ. sed in isto casu videt̃ defectus ptãtis.[b] quo casu illa iura nõ procedunt, vt no. tradit Rom. in cõs. cccvj. proposita cõsultatio col. pen. vel in iuribus præallegatis legislator vlterius procedit ita disponẽdo. aliàs ergo secus videt̃. Non ob. q̃ lex de facili ad naturã eius reuertat̃, quia illud ṽr verũ data ptãte, q̃ in isto casu nõ h̃r.

19 ¶ † Tertio, cõclo supradicta fallit, qñ in cõfirmatione clausula decreti apponit̃, q̃a tũc statuentes ẽt statutũ in eorũ fauorẽ reuocare nõ possent. tex. no. in c. dilecto. ver. nisi forte. & ibi d. Abb. col. iij.

20 ver. no. gl. iuncto tex. de pb. † Et ad hoc facit, quia vbi talis clausula

c apponit̃, cõsensus partium nihil operat̃,[c] vt per gl. in c. statutũ. in prin. in verbo, cõmittat̃. de rescrip. in. vj. cũ si. vt tradunt Mod. hic. & ad hoc ẽt facit. q̃a qñ dicta clausula decreti apponit̃ ṽr data for-

21 ma, † vt no. Bal. in l. ij. ff. de lib. & posth. & forme renuntiari nõ põt,

22 † vt no. Bart. in l. de his. de transac. & ita etiã dñt Moder. in l. pacta

d quæ cõtra. C. de pac.[d] Sed his non obstantibus vlterius cogitanti

e ista limitatio non videtur vera,[e] quia clausula decreti, quæ apponitur in statuto confirmato, & concernente vtilitatem, & fauorẽ statuentium simpliciter, non videt̃ reuocationem statuti impedi-

23 re. † Nam dato q̃ talis clausula videat̃ formam, vel præceptũ continere, qñ forma priuata respicit vtilitatẽ, illi renuntiari potest c. fi. §. his autẽ. vbi Abb. in. ij. no. de of. deleg. no. Bar. in l. filio præteri-

24 to. per illum tex. ff. de iniusto rupto. † Et præceptum, quod solum

f respicit vtilitatem eius, cui præcipit̃, in effectu consiliũ[f] dicit̃ l. cũ pater. §. mando. vbi gl. in verbo consilij. de leg. ij. & in l. ij. §. fi. ff. mã. no. Pau. de Ca. in l. legis virtus. ff. de leg. & dictum fuit. s. eo. in c. nã concupiscentiam. ergo dicta clausula non videtur impedire, quo minus possit reuocari. ¶ Non ob. tex. in d. c. dilecto, q̃a ibi nõ põt renuntiari ex eo q̃ agit̃ de fauore ecclesiæ, & nõ simpliciter de fauore statuentium. Papa. n. ibi apponendo clausulam decreti, voluit obuiare facilitati canonicorũ, vt declarat ibi Abbas post Inn. in gl. in verbo huic primũ. Et ideo in præiudicium ecclesiæ renuntiatio fieri nõ põt. iuxta dictũ Inn. in c. accedentib. de priuil. Et eodem modo procedit gl. in d. c. statutũ. quia ibi agit̃ de fauore mixto. merito renuntiari nõ põt, vt no. Do. ibi post Io. de Imol. Secus, qñ solũ tractat̃ de fauore statuentiũ, per supradicta. Et istã cõclusionẽ tenet Pe. de Anc. in d. c. statutum. de rescrip. in. vj. in fi. vbi ita cõcludit in rescripto, licet secus dicat esse, si talis clausula ponatur in cõstõne, prout Doc. hic loquunt̃. Et ita referũt Mod. in c. cũ ex officij. car. si. ver. ad idem. vbi Pet. de Anch. j. de pscriptio. & quãuis Mod. ibi videantur talẽ differẽtiã reprobare, cõcludentes idẽ esse

25 in rescripto, quod in statuto, † Et est verum q̃ statutum, & rescri-

g ptum[g] æquiparant̃, vt tradunt Ant. de But. & Imol. in c. proxime pcedẽti. & sequit̃ Alex. in cõs. ij. viso. col. pen. lib. ij. tñ argumẽtũ eorũ põt retorqueri, videlicet q̃ illud, quod dicit Pe. de Anc. in rescri-

26 pto, ẽt procedat in statuto, p supradicta. ¶ † Vltimo not. s̃m Abb. post alios hic, q̃ si statuentes veniunt scienter contra statutũ, v̄nr tollere statutum, ita q̃ per vnicum actum collegialiter factũ cõtra statutum, tollitur statutum. Ad idem tex. in c. pro illorũ, vbi Abb. in vlt. not. j. de præb. & not. Old. allegando istum text. in cons. cclix. impugnat̃ electio. col. j. in fi. & Ant. de But. in cons. xlij. visis. col. fi. de quo inferius videbimus. Sed quantum ad tex. hic dici potest, q̃ hoc concludenter non probatur hic, quia licet dicatur q̃ statutũ obseruari debeat, nisi contrauenissent. & sic data cõtrauentione nõ dicatur esse obseruandum, intelligitur in isto casu, vt prouisio facta à summo pontifice nõ impediat̃, quia canonici, qui statuto suo cõtrafecerunt, nõ possent tale statutum allegare ad destruẽdum prouisionẽ summi pontificis, sed per hoc non infert̃ q̃ absolute statutum sublatum fuerit, cum ex vnico actu contrauentionis non videat̃ tolli statutũ, vt. j. dicã. Solũ. n. hic v̄r purgari vitium subreptionis, quia quãuis Papa conferendo talem dignitatẽ non videatur voluisse derogare statuto ecclesiæ, hoc fallit, qñ tale statutum ab ipsis canonicis violatum fuit, quia non debent summo pontifici legẽ imponere, quã ipsi negligunt obseruare, vt d̃r in c.

pro illorũ. de præb. ¶ In gl. ij. primo Abb. p̃mittit q̃ in materia, de

27 qua gl. hic loquit̃, capitulũ sine episcopo, † & episcopus sine capi-

h tulo, aliquid statuere nõ potest.[h] Sed cõsiderandũ est q̃ ista æquiparatio bene procedit in materia, quæ spectaret simul ad capitulum, & episcopũ. aliàs secus, vt ipse Abb. tradit in c. cum cõsuetudinis. de consu. ¶ Deinde Abb. insistit principaliter in duobus.

28 † Primo, an episcopus & capitulũ possint augere numerum præbendarũ, & canonicorũ, vel dignitatẽ in ecclesia creare. Secũdo prosequit̃, an possint minuere vel dignitatẽ supprimere. ¶ Circa primũ cõsiderat quatuor casus. ¶ Primus est, qñ numerus non est confirmatus à superiore, nec cum iuramento, & clarum est q̃ augeri põt. allegat text. in d. c. dilecto. & in c. vacante. j. de præb. Tex. in d. c. vacante. bene facit, quia ibi de vna pbenda pñt due fieri, si facultates suppetunt, & ita augetur numerus pbendarum, & canonicorũ. Sed text. in d. c. dilecto. in vers. quãquã. cauillari pone, quia illa fuit allegatio partis, & non sunt verba summi pontificis. Sed tñ responderi potest, q̃ ex quo illa allegatio non reprobatur à summo põtifice, videt̃ approbata, vt no. dicit Io. de Imo. in c. ij. s. eo. col. ij. vers. aduerte tñ. Secũdo, quia tex. in d. ver. quãquã. dicit q̃ hi, ad quos spectat electio, interdũ pñt. ergo v̄r q̃ regulariter non habeat ptãtẽ. Sed r̃ndetur q̃ non possunt sine causa d. c. vacante. & isto respectu in d. c. dilecto, dicit̃, interdũ, quia sine causa nõ licet. Et ista cõclusio probat̃ rõne, quia materia, de qua agit̃, cõiter ad epm̃ & capitulũ spectare v̄r, vt per gl. in c. fi. de sup. neg. præl. & in c. irrefragabili. in verbo, cap. de off. ord. & late tradit d. Abb. in c. cũ ecclesiæ. de elec. iij. col. merito in tali casu pñt statutũ facere, & reuocare. §. fin. inst. de iu. nat. ¶ Secũdus casus est, qñ numerus

i est iuratus,[i] & idem Abb. concludit q̃ nõ obstante iur̃o numerus poterit augeri, sublato priori statuto, vt no. in d. c. dilecto. & dicũt Mod. q̃ tale iur̃m remitti potest, quasi sit p̃stitũ alteri per alterum vt in c. ij. de sponsa. Sed ista ratio videt̃ contra intentionem Abb. qui considerat q̃ prius tollatur statutum. nam si remittatur iur̃m, tollitur principaliter iuramentũ absq; statuto. Et ideo ratio Abb.

29 magis satisfacit, quæ in effectu est, † quia iuramentum assumit na-

k turam statuti. vnde reuocato statuto, etiã iur̃m reuocatum v̄r.[k] vt no. Bar. in l. omnes populi. col. viij. vers. iuxta prędicta quæro. ff. de iu. & iure. & Card. in cle. j. in princ. in. iij. q. de reg. cũ si. vt per Mod.

30 hic. † Et ad hoc est bonus tex. in c. venerabilem. in fi. de ele. vbi iuramentum fidelitatis præstitum imperatori non obligat, si desinat esse imperator, vt no. Abb. ibi in vlt. no. Et ita in proposito dicendũ est, q̃ iuramẽtũ de obseruando statutum, intelligitur nisi statutũ tollatur. & non solũ expresse tolli potest, vt Abb. psupponit, sed ẽt tacite, † q̃a statuentes ꝯueniendo simp̃lr statuto iurato,

31 tacite

ADDITIONES.

a ¶ Gig. Dubitabilis. Quod ista cõclusio sit dubitabilis, probat̃ etiã vltra adducta hic per Dec. tali ratione. nam eadẽ solennitas quæ requirit̃ in actu, adhiberi debet in destructione illius actus, gl. est ordinaria ad hoc in l. cũ proponebat̃. ff. de leg. ij. de qua per Alex. in rub. ff. de acqui. poss. Sed in condendo statutum fuit necessaria auctoritas superioris. ergo idem erit in eo tollendo.

b ¶ Syl. Ald. Potestatis. Quinimmo etiam in iuribus Bart. erat etiam defectus potestatis cum ibi testator non haberet potestatem condendi testamentũ coram minori numero septem testium, & tñ si fit editus ad ius cõmune censetur reuocatũ quãuis in eo deficiat talis potestas. ergo eodẽ modo licet populus nõ habeat potestatem sine superiore, tamen si fit is redditus poterit, & fuit responsio Goz.

c ¶ Ald. Operatur. Adde Dec. in c. olim. in. ij. col. de excu.

d ¶ Syl. Ald. C. de pact. Adde Dec. in c. iij. col. iiij. circa med. de rescrip. in l. pen. in versi. secunda cõclusio. C. de pac. vbi hæc omnia replicat, & multa similia adducit, & eadem repetit in c. olim. col. ij. in fi. cum seq. de excep.

e ¶ Syl. Ald. Vera. Aduerte, quia hæc declaratio non videtur vera, quia ratio huius conclusionis secundũ Imol. in l. quidquid astringende. ff. de verb. obl. quam seq. Dec. in d. l. pen. est, quia solennitas, & forma est iuris publici. ergo pacto priuatorum remitti non potest l. nemo potest. ff. de leg. j. l. ius publicum. cum vulg. si ergo omnis forma & omnis solennitas est iuris publici, ergo non potest fieri illa distinctio q̃ respiciat priuatam vtilitatem vel non. Nec obstat. l. filio præterito, quia fatetur ibi Iurisconsultus de subtilitate nõ valere tale testamentum, sed q̃ cõseruetur ex bono & equo. & sic ratio patet etiã, quia licet ex altera parte sit fauor formę. & sic publicus, tamen ex alia est etiam publica vtilitas de qua in l. j. C. de sac. san. eccle. vt supreme hominũ voluntates exitum habeant. & ideo dicit q̃ ex bono & equo cum seruatur, quia vere ob in obseruantiam forme erat ruptum.

f ¶ Syl. Ald. Consilium. Adde Dec. in c. ij. in. ij. not. de appell.

g ¶ Syl. Ald. Rescriptum. Vide contrarium per Dec. in rub. de rescrip. col. iij.

h ¶ Syl. Ald. Non potest. Adde Anch. in c. j. in. v. q. ix. q. princ. versi. vtrũ autem. s. eo. Ioan. An. Gem. Franc. & Ioan. Cr. in c. ij. eo. ti. lib. vj. Ber. in tract. de episcopo. ij. par. lib. iiij. q. xv. Ioan. Bap. de S. Seue. in rep. l. omnes populi. col. ix. versi. incidenter. ff. de iust. & iur. Card. in clem. ne Romani. in prin. q. vj. de elect.

i ¶ Syl. Ald. Iuratus. Hanc q. reassumit Ioã. Cr. in rep. l. omnes populi. col. xxiij. vers. quęrit Bart. an statutum iuramento firmatum. ff. de iust. & iur. vbi per quinque conclusiones examinat.

k ¶ Syl. Ald. Videtur. Et regulariter q̃ iuramentum assumat naturam contractus & cuiuslibet actus super quo interponitur. Ang. in consi. cccxv. statuto cauetur. col. j. Old. consi. cexxxviij. cum mulier. in consi. cclxxviij. licet quintum. in. iij. q. Rom. in consi. cclxix. non est dubium. Are. in cõsi. xxiij. Quatuor dubia. in prin. Dec. consi. ccccxciij. col. pen. in consi. ccccccxxxvj. col. iij.

a tacitè per prius videnť statutũ tollere, ne incidant in periuriũ,[a] vt no.Car.cõcludit in cle.j.de reg.in.iij.q.in fi.col.vij.ver.sed si cõueniant. cum si.vt tradunt Mod.hic.¶† Nec ob.ꝙ iuramentũ habet
32 vim clausule derogatorie.[b] vt per Bar.in l.si q̃s in principio testamenti.ad fi.ff.de le.iij.per l.cũ pater.§.filius matrẽ.de le.ij.quo casu de clausula derogatoria, debet mẽtio specialis fieri d.l.si q̃s.& in l.si mihi,& tibi.§.in legatis.ff.de leg.j.q̃a respondeť ꝙ illud verũ est quo ad validitatẽ actus, sed non quo ad illaqueandũ periuriũ. vt nõ.dicit Ant.de But.in c.j.col.pe.de his,q̃ fiunt à maio.par.cap. Et quod dictũ est de tacita remissione iuramenti,declarať, vt tradunt Mod.in c.cõstitutus. col.vj.ver.istam limitationẽ.de rescrip. Et vlterius ɔ̃ istã conclusionẽ,quã Abb.facit in isto secundo casu, videť tex.in d.c.dilecto.in ver.nisi forte.de preben.vbi dr̃ ꝙ canonici cõi cõsensu augere possunt numerũ, nisi obuiaret statutũ iuramento confirmatũ.ergo stante iuramento videť ꝙ non possint Confirmať hoc,q̃a in dicto ver.nisi,excipiunť duo casus,videlicet iuramentũ q̃n interuenit,vel q̃n clausula decreti à superiore apponit,sed clausula decreti,s̃m oẽs, facit ꝙ reuocatio impediatur. ergo idẽ vr̃ in iuramẽto, cũ ad istũ effectũ isti duo casus ibi æquiparentur.Et ideo Ant.de But.in c.cum.M.j.eo.col.ij.dicit ꝙ numerus iuratus infringi nõ põt,quia in actibus spiritualib⁹ factũ cõtra iuramentũ est nullũ.de quo inferius dicã.Retenta tñ cõmuni cõ-
33 clusione,limitatur ꝓcedere, q̃n fuit statutũ iuratũ simpl̃r.† secus si statuentes iurassent obseruare cõtenta in statuto,nõ referendo se ad statutũ,quia tũc ipsi cõtrauenire nõ possunt,vt Abb.not.hic dicit. & idẽ Abb.in d.c.dilecto.col.pe.Car.in d.cle.j.de reg.Bal.in præludijs feudorũ col.iiij.cũ si.vt tradũt Mod.hic. qui dicũt istam limitationẽ ꝓcedere, q̃n illud, quod iurãt statuentes, nõ cõcernit principaliter eorũ vtilitatẽ.aliàs secus.q̃a tũc indistinctè cõtrauenire possunt,vt cõcludit Ant.de Bu.in c.ij.in fi.de sponsa.Sed aduertendũ est,q̃a si illud,quod iurať,nõ cõcernit vtilitatẽ iurantis, cõtraueniri non põt,etiã si statutũ simpl̃r sit iuratũ, & sic tali casu nõ vr̃ differẽtia,an sit iuratũ statutũ,vel illud, quod in statuto cõtinetur,ɔ̃tra Mod.hic.Et ideo aliter dicendũ videť,ꝙ aut loquimur respectu potestatis reuocãdi statutũ,vt loquiť Ant.de Bu.in d.c.ij. in fi.de spon.quia si statutũ respicit vtilitatẽ statuentiũ,indistinctè reuocari põt,siue sit iuratũ statutũ,siue illud quod in statuto cõtinetur.Aut loquimur respectu volũtatis,& tunc vr̃ ꝓcedere differentia quã Abb.hic facit,quia si iuratũ sit statutũ, sublato statuto, tollit iuramentũ,quia ista vr̃ fuisse intentio statuentiũ, referendo iuramentũ ad statutũ. Secus si iuratũ fuit illud quod in statuto cõtineť.nõ referẽdo se ad statutũ,q̃a tũc licet tollať statutũ,nõ tollitur iuramẽtũ,quod separatũ vr̃ à statuto,& hoc ex defectu volun tatis.Si tñ cõstaret de volũtate,ẽt posset tolli iuramentũ eius,ꝙ in statuto cõtineť,ex quo respicit fauorẽ iurãtiũ,vt dicit Ant.de But. in d.c.ij.in fi.& idẽ Ant.de But.in d.c.j.col.pen.ver.sed si essemus in materia.de his,q̃ fi.à ma.par.Et licet Abb.hic videať velle ɔ̃riũ, dum inquit ꝙ absq; auctoritate Papæ nõ põt cõtraueniri, hoc nõ videť verũ,q̃n tale iurm̃ solũ respicit fauorẽ iurantiũ, vt dictũ est. & de dicto. Ant.de But.in c.ij.in fi.de sponsa.no.Abb.in d.c.dilecto.in fi.de ꝑben.¶Postremo in isto secũdo cas.Abb.subijcit, ꝙ si statuentes, qui iurauerũt seruare cõtẽta in statuto, cõtrauenjunt
c iuramẽto, actus tñ tenet,[c] † sed ipsi incidũt in periuriũ.[d] & idem
34 Abb.post Ioã.An.& alios in d.c.dilecto. & in c.cũ ad monasteriũ.
d col.ij,versi.secũdo no.de sta.mon.& no.Io.An.in regula quod semel.de reg.iu.in.vj.& glo.no.in c.fi.in verbo,reuocetis. de procu. in.vj.cũ si.vt tradũt Mod.hic, & prius Alex.in l.stipulatio hoc mõ concepta. col.iij.ff.de ver.obl.& idẽ Alex.in consil.xviij.visis capitulis, col.j.lib.ij.& in consi.xv.ponderatis narratis. col.ij.in.iij.li.& idẽ Pau.de Ca.in consi.lxvj.dico nõ obstante iuramẽto, col.j.& fi. in.fi.& Mod.in c.ex parte decani, col.viij.de rescrip.Sed in cõtrariũ tñ videť text.in d.c.dilecto. vers.nisi forte inducendo vt.s̃.dixi. Abb.ibi circa fi.conať r̃ndere.sed r̃nsiones eius vñr cõtra illũ tex. cõsiderãdo vt.s̃.dictũ est.& p p hoc Inno.in d.c.dilecto. distinguit ꝙ actus tẽporalis tenet ɔ̃ iurm̃,nõ sic in actu spirituali d.c.dilecto. Abb.ibi,col.iiij.ver.extra gl.dicit ꝙ ista distinctio Inn.cõiter nõ teneť,q̃a ẽt actus spiritualis,nõ obstante iurõ,valet,& tenet c.sicut. de spõ.Sed r̃nderi põt ꝙ dictũ Inn.intelligiť prout loquiť in actu spirituali,qui nõ cadit in laicũ,puta in canonicatu, vel ꝑbenda cõnexa cum canonicatu.secus si cadit in laicũ,vt no.dicit Io.de Imo. in d.c.dilecto. col.xj.& Alex.sequiť in d.consi.cxvj.col.iij.in.iij.li.& idem tenet Ant.de But.in c.cũ M.col.ij.j.eod.& Rot.in deci.viij.in ti.de procu.in antiquis.& idem late tradit Imol.in c.cũ contingit. car.xlv.ver.sed circa istud membrũ. de iureiur.& in l.cum vir.col. antepe.in princ.ff.de vsucap.Et in terminis nostris ꝙ non teneat actus,si canonici cõtrauenjať iuramẽto, late scribit Ful.in ɔ̃si.ccx. pro euidentia sciendũ, & ibi col.fi.resoluit allegata.s̃.in cõtrariũ.
35 ¶† Et in isto secũdo casu not.est ꝙ statuentes non obstante iurõ,

e pñt de mandato superioris numerũ augere,[e] vt not.Old.tradit in cõs.xcvij.factũ tale est.quidã Abb.Et etiã ex qualibet alia iusta cã pñt statuentes iurõ ɔ̃uenire l.fi.ff.qui sati.cog.l.si libertus ita iurauerit.ff.de ope.lib.& in c.queadmodũ. de iureiu.& no.Bal.in l.clari.C.de fidei.cũ si.vt dixi in c.ad hæc. el.ij.de appell.¶Tertius casus est,vbi solũ numerus est cõfirmatus à summo pontifice,& tali casu canonici numerũ augere pñt, nõ obstante confirmatione, s̃m Abb.hic per istũ tex.& c.q̃a diuersitatẽ.de cõces.ꝑben.Et hoc intelligiť,q̃n cõfirmatio fuit facta in forma cõi,quæ nõ tribuit ius, put loquiť tex.in d.c.q̃a diuersitatẽ. talis.n.ɔ̃firmatio nihil addit,
36 † vt no.Spe.in ti.de leg.§.nũc ostẽdẽdũ. ver.xj.Old.in cõs.clxiiij.viso priuilegio.Bar.in l.si ɔ̃stat.ff.de appel.Pet.de Anc.in cõs.cccxc. visis diligẽter.col.fi.not.in c.inter dilectos. de fide instru.Secus vr̃ in cõfirmatione facta ex certa sciẽtia,ꝑ quã actus nullus ɔ̃firmať,
f & confirmatio actus adscribiť,s̃m ea, q̃ supra in.iij.no.dicta sunt,[f] Et hoc mõ intelligiť quod. Abb.j.dicit de diminutione præbendarũ facta auctoritate summi pontificis. ¶Quartus & vltimus casus est,q̃n numerus esset iuratus simul, & ɔ̃firmatus. quo casu si alterũ impediret reuocationẽ, à fortiori si vtrũq; cõcurrit,& si alterũ non sufficit,nec ẽt vtrũq;, s̃m Abbatẽ hic, & alij sequuntur. Facit text.in l.spadonẽ.§.q̃ iura multa.ff.de excus.tuto.& in l.j.in fi.C.qui nu.tute.& in no.q̃one tradit Ro.in cons.cccxxxiij.quo ad primum.in.ij.dubio.Facit quod no.Bart.in l.j.§.itẽ Cornelio.ff.de q̃o.& in l.admonendi. cum si.vt tradit ibi Alex.co.pe.ff.de iureiu.
37 † Et not.ꝙ licet esset numerus iuratus,& cõfirmatus à Papa,valeret tñ cõsuetudo in ɔ̃riũ,vt numerus possit augeri,vt not.Rota in deci.xj.in ti.de cõsue.in antiquis, & tradũt Mod.in d.c.cõstitutus.
38 col.fi.de rescr.¶† Vltimo in hoc primo & principali membro de augmento Abb.cõcludit ꝙ capitulũ de nouo creare possit dignitatem consuetam esse in ecclesijs,per istum tex.hic.& no.Cald.in cõsi.xxx.in prin.de præb.secus est in noua dignitate cardinalatus vt ẽr Roma.tradit in cõsi.vlt.col.iij.Et ista cõclusio intelligitur, accedente cõsensu episcopi, & dũmodo dos pro tali dignitate constituať,vt cõcludunt Mod.hic,& ista nõ specialiter in creatione di
39 gnitatis, sed regulariter requirunť,† quia capitulũ sine episcopo
g statuta facere nõ põt, q̃ tangant statũ ecclesiæ,[g] vt per gl.in c.ij.in
h vers.statutũ.de verb.signi.in.vj.Oldra.[h] in ɔ̃s.clxxxj.de auctoritate. & Pet.de Ancha.in c.j.s̃.eod.car.xiij.vers.de sexta. cũ si.vt tradunt
40 Modern.in c.cum oẽs.s̃.eo.† Et debet auctoritas episcopi in ipso
i actu ĩteruenire.Nes sufficeret,si postea supueniret,[i] vt no.Domi. in c.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Periurium. Facit quod dici solet ꝙ vt actus valeat præsumitur ꝙ præcedat actus qui præcedere debuit.vt late Deci.in c.constitutus.in.iij.no.de rescrip. in c.quoniam Abbas in.v.col.in fi.de offi.dele.in c.prudentiam. in fi.eo.tit.

b ¶~~Syl.Ald. Derogatoria. Idem Dec.in c.ij.in.v.col.de rescrip~~.

¶Adde quod hoc nõ est verũ, nisi inquantũ nõ expressum facit gratias ambitiosas, & odiosas esse subreptitias, iuxta gl.in c.cum non deceat.in ver.effectus, de electio.in.vj.vide Alciat.j̃.de iureiuran.c.cum contingat.num.157.

c ¶Tamen tenet. Adde ꝙ idem tenet Alex.in consi.xvj.nu.4.lib.iij.consi.xxix.lib.v. cõsi.ccxxiiij.nu.10.lib.vj.Aymo cõsi.cxcj.nu.6.Alci.in c.cum cõtingat.nu.269. cum seq.infra de iureiu.vbi respondet ad c.dilecto, de præben.ꝙ ibi nõ est actus nullus,quia contra iuramentum, sed quia factus à non habentibus potestatem. quam per statutum iuratum abdicauerant.

d ¶Syl.Ald. In periurium.Nemo.n.põt sibi legẽ imponere à qua recedere non liceat d.l.si quis in principio testamẽti.ff.de leg.iij.l.si mihi & tibi.§.fi.ff.de leg.j.Facit, quia ẽt si iuraui nõ reuocare ꝓcuratorẽ, nõ obstãte iuramẽto reuoco gl.in c.fi.de procu.lib.vj.Bar.in l.cũ ꝑcario.ff.de præca.& possum ẽt reuocare testamentũ nõ obstante ꝙ iurauerim nõ reuocare,gl.in c.vltima voluntas.xiij.q.ij.Tamen vidi aliàs ita distingui, ꝙ aut eramus in actu pendente à voluntate vnius tm̃,& tunc ꝓcedant prędicta, vt.s.valeat actus,sed fiat periurus: aut sumus in actu pendẽte à volũtate duorũ,in quo ab initio liberũ fuit nõ cõtrahere, quod facto cõtractu est necessariũ l.sicut.C.de act.& ob.& tali casu actus non valeat, ita distinguit Lud. Gomes.insti.de act.in prin.col.iiij.in prin.vers.nõ obstãt modo allegata in ɔ̃riũ.

e ¶Syl.Ald. Augere. Late declarat Dec.in c.cum parati.de app.in.iij.col.

f ¶Syl.Ald. Dicta sunt. Adde Deci.de confir.vti.vel inut.in rub.col.j.& in c.eccle. S.Mariæ.de consti.in.viij.col.in prin.in consi.cccccxvj.col.iiij.in prin.

g ¶Ald. Ecclesiæ. Non enim potest statuere nisi super minimis causis sine episcopo. Card.in c.cum omnes.s̃.eo.x.q.col.pe.& col.iij.in.iij.opp.Collecta. in c.cum olim.col.ij.de maio.& obedien.in fi.

h ¶Oldr.Cõsi.cclix.Aymo.cõsi.clxx.nu.7.quãuis aliter Cald.cõsi.ij.sub tit.de cõstit.

i ¶Hier.Gigas. Superueniret. Adde ꝙ immo videtur dicendum, ꝙ si auctoritas episcopi siue immediate sequitur post actum, licet non interueniat in ipso actu, siue ante actũ interponať actus, valeat, ꝑ no.per Bar.in l.si quis mihi bona.§.iussum. col.ij.ver.no.ꝙ dicit.ff.de acq.hær.& ibidẽ Ang.qui licet ibidẽ dixerit, ꝙ stante statuto ꝙ syndicus nõ possit creari ab vniuersitate, nisi interueniat auctoritas potestatis, actus non valeat, nisi interueniat auctoritas potestatis in ipsa creatione syndici. tamen cõtra ipsum tenent ibidẽ Dyn.Cy.Bal.& Imo.vt refert Alex.ibi, in.iiij.col.sequens opinionẽ Dyni & sequaciũ, quæ videtur magis cõis. valet ꝙ auctoritas interponi possit post ipsum actum.& pro hoc facit tex.noster hic in fi. vbi habetur ꝙ canonici possunt eligere primiceriũ.nec fit aliqua mentio de epõ, ergo videtur ꝙ auctoritas episcopi interuenire debeat ad cõfirmationem, & nõ pro forma actus, & sic ꝙ possit interponi post actum, vt per Alex.in d.§.iussum.

¶Syl.Ald. Adde Deci.in c.cum omnes.nu.23.s̃.eo.in.ij.lectu.

in c.ſuſceptum. col.j. de reſcr.in.vj.Bal.in c.j.in prin.de alie.feu.pa terni.† Nec etiam auctoritas vicarij ſufficeret abſq; mandato ſpeciali,[a] vt not.Fede.in conſi.cclxiij.ſi canonici. & idem Domi.in c. fi.col.ij.de offi.vica.in.vj.Roma.in ſingul.lxxij.ex longeua, in fi.& quod no.Calder.in conſi.iij.de offic.vica.† Similiter in dote regulariter illa requiritur,quando locus pius, vel eccleſia cõſtruitur c. nemo.de cõſecra.diſt.j.c.cum ſicut.vbi Abb.de conſecra.eccle.vel alta.Ad idem text.in auct.vt nul.fabri.ora.vbi Bar.in.ij.no.in verſi. nulli.& in auct.vt determinatus ſit nu.cle.vbi Bar.in.j.no.& Hoſt. in tit.de eccl.edifi.§.cuius auctoritate, in princi.& Ioan.de Anan. conſi.xxxiiij.primo videtur.¶ † Venio ad ſecundum,videlicet an canonici minuere poſſint numerum canonicorum, vel præbendarum,vel dignitatem ſupprimere. In quo primo Abb.cõcludit ꝙ abſq; cauſa non poſſunt c.ex parte.j.eodem. Nam diminuendo, extenuatur cultus diuinus, & hoc ſine cauſa fieri non poteſt d.c.ex parte. ſecus eſt in augmento, quia diuinus cultus ampliatur facultate, quod facilius permittitur, vt hic, dummodo non agatur de præiudicio alterius c.cum olim.j.de conſue.not.in c. vacante. de præben.& ideo confirmatio Papæ non impedit augmentum fieri, licet ſecus ſit in diminutione, vt Abb.hic dicit. ¶Secunda concluſio Abb.eſt ꝙ etiam cauſa ſubſiſtente, numerus minui nõ poſſit, ſi auctoritate Papæ taxatus fuerit,arg.c.cum veniſſent.de iudi.† Nam vbi Papa apponit manũ,inferior ſe non intromittit [b] c.vt noſtrum.de ap pe.not.Innoc.in c.proximo in fi. Bal.in c.j.§.ad hæc.col.iij.de pa.iur.fir.Cal.in conſi.vij.in tit de præben.† Vnde quod Papa confirmat, nemo infirmat,vt Bal.dicit in l.reſcripto.col.ij.C.de preci.Impe.offe.† & ſi cauſa ſemel eſt in curia,nunquã exit niſi Papa remittat, vt no.Bald.in l.ſi vt proponis. la.j.in pen.col.C.quomodo, & quando iud.& quod no.Petr.de Anch.in conſi.lvij.circunſcriptis, de prouiſione etiam nulla facta à Papa.† Et ideo monachus qui habuit prioratum àPapa, remoueri[c] non poteſt per Abbatem,vt nota.Domi.poſt Archi.in c.præſenti. col.ij.de offi.ordi.in.vj.Pet.de Ancha.in cle.j.col.pen.verſic. circa iſtam reuocationem.de ſup.neg.præla.Lapus alleg.ix.diſputa.& Abb.in c.ad audientiam col.ij.ver.& ex his, de confir.vti.vel inuti.quod tamen intelligitur niſi propter delictum,vt not.Bal.in d.l.reſcripta.¶ Tertio Abb.concludit, ꝙ ſi alius conſtituiſſet præbendas,vel dignitatem, non poteſt capitulum illas minuere ſine conſenſu fundatoris,vel heredis eius,vt per Hoſtien.Cal.& alios quos Abbas refert,† & ideo non poteſt facere eccleſiam collegiatam ſine conſenſu patroni,† vt no.Bald.in l.ſi quis præsbyter, in.iij.no.C.de epiſ.& cle.ſicut etiam non poteſt vnire[d] beneficiũ, patrono inuito,[e] vt Abb.hic dicit, & Cal.in conſi.xcvj.Papa vniuit in fi.cum ſimi.vt per Moder.hic. & quod not.Domi.in c.cum in eccleſia, in vlti.no.de præben.in.vj.Et prædicta locum habent, quando talis ordinatio fuit facta à principio de cõſenſu epiſcopi. ex eo quod no.Anto.de But.in c.cum dilectus.per tex.de conſue. & eſt glo.no.ad hoc in c.generali.in ver.fundatione. de elec.in.vj Et hoc vltimum dictum limitandum, & declarandum videtur, quando alteratur ius ſpirituale, quia tunc epiſcopi conſenſus requiritur.alias videtur ꝙ valeat ordinatio fundatoris abſq; epiſcopo, argu.c.verum.de condi.appoſi.& quod ibi Inno.† dicens ꝙ in re,quæ traditur eccleſię,põt apponi onus ſoluendi collectam,[f] & ſequitur Bald.in l.neminem.C.de ſacroſan.eccleſiæ,in ver.extra gloſſas. & facit quod no.Bald.in l.venia.in princi.C.de in ius vo. ¶Secundo Doc.videntur iſtam concluſionem generaliter intelligere,ꝙ cõtra voluntatem fundatoris, etiam ex cauſa capitulum diſponere nõ poſſit. Sed tamen dicendũ videtur ꝙ inmo ex cauſa numerus taxat⁹ à fundatore minui poſſit, puta ſi reddit⁹ eſſent diminuti,ar.d.c.ex parte.& hoc Abb.hic dicit, quãdo ordinatum fuit auctoritate Papæ.idem ergo pari ratione in iſto caſu dicendũ eſt, & ad hoc bene facit quod not.Abb.in c.ij.in fi.de relig.do. † vbi inquit ꝙ à ſolito ſtatu beneficij receditur, quãdo eccleſia eſt depauperata,ita ꝙ in ſolito ſtatu conſeruari nõ poſſit, alleg.text. in cle.ne in agro.§.ad hæc.de ſtatu mona.¶ Tertio illud, quod in concluſione dicitur de hærede, non videtur ſine dubio procedere, quia hæres non poteſt venire contra factum defuncti l.cum à matre.C.de rei vend.& licet patronus,qui fundauit beneficiũ,conſentire poſſit,& mutare voluntatem,† iſta tamen facultas non videtur hæredi[g] cõpetere, vt in ſimili eſt tex.no.in l.ſi ego.§.ſi res.ff. de iure do.facit tex.in l.fi.C.de reuo.do.in c.fi.de dona.& in l.iij.ff. de ſer.expor.Et in terminis hui⁹ quæſtionis hoc tenet Io.de Imo. c.quia contingit.in.iiij.col.de relig.do.& Car.ibi in.v.q.in fi.quorũ opi.probatur in d.cle.quia cõtingit.† & per iura.ſ.alleg.Mod.hic dicunt ꝙ pro vna vice poterit epiſcopus cum conſenſu hæredis diſpenſare cõtra ordinationem teſtatoris, vt in ſimili caſu voluit Anto.de But.in c.fi.circa med.de teſta.† Et hoc comprobari poteſt, quia pro vna cauſa clericus poteſt officium procuratoris ſuſcipere, licet generaliter non poſſit,[h] vt eſt dictũ Inno.in c.j.in fi. de ob.ad ratiocinia no.Arch.lxxxvj.diſt.in c.peruenit.cum ſi.vt dixi in c.conſtitutus.de ap.& in c.ij.de iudi.Sed tñ, vt dictũ fuit ibi, hoc potius procedere videt̃ ex quadã æquitate, ꝙ de iure, vt no. Abb.in c.ij.de poſtu.Et ita videt̃ dicendũ in ꝓpoſito noſtro, quia tex.in d.cle.q.a cõtingit.& iura.ſ.allegata generaliter loquuntur, & nõ probatur iure,ꝙ in vno caſu auctoritate epi poſſint relaxari. ¶Quarta concluſio Abb.eſt,ꝙ ſi bona ſint communia cum epo, eps nõ poteſt de illis diſponere, quia pſtaret auctoritatẽ in facto ꝓprio,quod eſſe non debet, cle.ij.de re.ec.nõ alie.Idẽ ſi canonici vellent applicare menſe diuiſe capituli, quia nõ pñt,vt ꝑ gl.in d. cle.ij.in ver.menſe. Dicit tñ Imo.hic col.iij.ver.vel potes dicere.ꝙ licet menſe capituli nõ poſſint applicare, quia agitur de intereſſe capituli,tñ ſi vellent applicare vni prębende,vel ſingulis,poſſent, quia nõ præſtarẽt auctoritatem in facto ꝓprio,cum aliud ſit applicare capitulo,aliud ſingulis de capitulo.Mod.hoc reprobát, quia cũ reſultet cõmodũ ſingulorũ,vident̃ eſſe ſuſpecti.† Nam ꝓpter hoc illi de vniuerſitate repellunt̃,[i] vt no.in l.in tm̃.§.vniuerſitatis. vbi Bar.ff.de rer.diui.& quia ſi capitulũ eſt ſuſpectũ,qñ agitur, de applicãdo menſe capituli,& ſic vt vniuerſis, à fortiori qñ vt ſingulis applicat̃. Sed põt reſponderi, ꝙ iſta ſuſpicio nõ facit ꝙ dicatur cauſa propria capituli, & ideo licet ſingulis vtilitas acquirat̃,† verum tamen eſt dicere,capitulum nõ præſtare auctoritatẽ in facto proprio, prout videt̃ conſiderare Io.de Imo.hic.Sicut in ſimili habetur de prælato,qui in cauſa eccleſiæ iudicare põt, vt per gl.in c. ſi quis erga in verbo.priuet̃.ij.q.vij.& in c.cũ veniſſent. in verbo. iudicari. de iud.cũ ſi.& tñ tanquã ſuſpectus põt recuſari,† vt late Abb.concludit in d.c.cum veniſſent.idem Abb.in c.j.in.ij.not.de iud.in c.j.de maled.& in c.poſtremo. vbi Peruſi.in.v.q.de ap. ¶Quinta,& vltima concluſio ex dictis Abbatis colligitur, ꝙ ſi bona diuiſa ſint inter epiſcopũ & capitulũ, poteſt capitulũ cum cõſenſu epiſcopi numerum reſtringere, vel dignitatẽ ſupprimere. Et iſta concluſio intelligitur, niſi hoc caderet in vtilitatẽ capituli, quia tũc nõ videtur ꝙ capitulum ad propriam auctoritatẽ hoc facere poſſit,vt dicunt Ant.de But.Imo.hic, & Mod.Ex quo inferri videtur,ꝙ nõ debet fieri differẽtia, vtrum bona cõmunia ſint,vel diuiſa,ſed ſolum cõſiderat̃ an talis diminutio facta ſit ad vtilitatẽ epiſcopi,vel capituli, vel alteri⁹. de quo dicendũ eſt vt ſupra dixi. ¶ † In gl.in verbo,cõtrauenerint.Abb.late.proſequitur quãdo,& quomodo tollat̃ priuilegiũ.[k] & primo cõcludit ꝙ ſi in priuilegio ſit tẽpus determinatũ,illud attenditur. Ad quod facit,† quia priuilegium debet ſeruari,ſm ꝙ in eo cõtinet̃.[l] vt gl.notabiliter dicit in c.fi.in gl.fi.circa fi.de tranſ.epiſcopo.† & tenor priuilegij in primis inſpicit̃ c.porro c.accepimus. de priui.adeo † verbis priuileg. inhęrendũ eſt, ꝙ licet priuilegiũ debeat ſtricte interpretari, quia eſt ſtricti iuris. vt no.Bal.in l.j.in princ.C.de legi.& no.Ioan.And. & doc.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Speciali.Adde Dec.in d.c.cum omnes.in.ij.lec.nu.xxiiij.xxvj.xxvij.

b ¶Syl.Ald. Intromittit.Adde Ro.in conſi.cccxxxv.circa primũ.col.j.ver.cæterum. Deci.in conſi.cxxxvij.col.ij.ver.non obſtat.

c ¶Remoueri. Amplia,etiam ſi eſt prioratus non conuentualis,ſed reuocabilis ad nutum per ſuperiorem, iuxta clemen.ne in agro, de ſta.regula.& cle.quia regulares.§.pe.de ſupplen.negli.prælato.reuocabilis tñ ex cauſa demum rationabili, iuxta Inno.in c.inſinuante,qui cleri.vel vouent,per Ioã.And.& Gemi.in c.cum ſingula.de præben.in.vj.Limitatur primo vt procedat,dum modo ſit prouiſus à Papa ex certa ſcientia donec vixerit, vt per Panor.in c.cum inter, de electio.& in c.ad noſtrã,in fi.de cõfirma.vti.vel inuti.Limitat̃ ſecundo vt procedat prioratibus vel adminiſtrationibus nõ vnitis,ſed per ſe ſtantibus, vt in d.cle.quia regulares.ſecus in fundatione,cõceſſione,vel vnione,ſint de mẽſa ad onus deputandi vicariũ temporalẽ, vel ad nurum(de cõſenſu forſam epiſcopi)reuocabilẽ,q̃a præuentio & prouiſio Papę nõ impedit quin ad nutum,vt prius,reuocari poſſit.

d ¶Vnire. Adde Pet.de Peru.in tracta.de vnio eccleſia c.iiij.q.xj.& c.v.q.v.Iaſ.conſi.cxvj.in fi.lib.iiij.plus dicitur ꝙ ſi agitur de eccleſia parochiali, conſenſus parochianorum requiritur,quia eorum intereſt,magis etiam,quàm patroni.

e ¶Syl.Ald. Inuito.Hanc q.attigit diſtinguendo Tho.ſaſtoli cauſa.ij.dub.vj.Gaie.in repe.c.ſi.de elec.li.vj.Fely.in trac.qñ lite.apo.no.pat.in.vij.lim.Car.conſi.xcvj. Papa vniuit. And.Sicu.conſi.xxiij.ſcripſit propheta. in viij.col.lib.j.Corſet.in ſingu.ſuis.in ver.patronus.in.xi.col. verſi.ſine conſenſu. Pau.de cita.in tract.de iure patro.in.iiij.par.verſi.ſecundo finitur. Roc.Curt.in tracta.de iure patro.in verbo,honorificum.in.iii.q.in.ii.col.Lamber.in eo.tract.arti.ii.vi.q.prin.iii.lib. Deci.in conſi.clxxiiii.col.fi.

f ¶Syl.Ald. Collectam. Poteſt enim fundator apponere quas leges vult, vt tradit Pet.de Anc.in cle.quia contingit.in.iiii.col.in.ix.no.de relig.do.vbi Imo.col.j. & hanc q.latiſſime proſequitur Lambe.in trac.de iu.pat.in.ix.q.j.per.j.lib vbi diſtinguit & facit tres concluſiones.

g ¶Hæredi.Adde ꝙ immo inquãtũ tangit intereſſe patroni.ſufficit cõſenſus hæredis.

h ¶Syl.Ald. Poſſit.Idem Dec.in conſi.xcv.col.ij.in fi.

i ¶Syl.Ald. Repellunt̃. Hãc cõclu.examinat late Dec.in c.tertio loco.col.v.de prob.

k ¶Priuilegium.Adde Philip.Franc.in c.dudum,de præben.Fely.hic.Saly.in l.voluntarie.C.de excu.tuto.Alex.in conſi.xxxiij.lib.iij.

l ¶Syl.Ald. Continetur. Declara & limita vt per Deci.in c.cum ordinem.in gloſ.j. de reſcript.

& Doc.in c.olim.de verb.sig.& Oldr.in consi.clxviij.quæstio est. Rom.in cõsi.clxxx.si admittimus.in fi.facit gl.in c.j.de consti.in.vj. tamẽ quatenus verba sonant, & proprietas verborũ requirit lata interpretatio fieri debet.[a] vt no.Ang.in l.fi.col.fi.ver.iij.quæritur, de consti.princ.Cal.in consi.j.in tit.de consan.& affi.facit text.& 62 quod ibi Aret.in l.cum lege.ff.de testamentis. ¶† Secunda conclusio ꝙ priuilegiũ regulatur ſm causam eius tacitam vel expressam[b] c.suggesto.de deci.l.generaliter.C.de episc.& cle.& no.Bart. in l.Titia.la.ij.§.vsuras. de le.ij.per illum text.& ita arguit Fulg.in consi.lij.quidam Antonius.in.ij.dubio.& Ro.in consi.clxxx.si admittimus.in.iij.dubio.& Bal.in consi.ccj.mater. lib.iiij.quod limitat & declaratur vt per Io.An.& alios in regula decet. de reg.iur. in.vj.& quod no.Abb.in c.Abbate.in gl.fi.de verb.sig.& dixi in c. 63 cum cessante. de appel. ¶† Tertia cõclusio Abb.est, ꝙ priuilegiũ datum alicui ad aliquid faciendum, perditur spatio.x.[c] annorum l.j.& quod ibi Bart.ff.de nundi.& idem Bart.in l.licitatio.§.earũ.ff. de pub.Pet.de Anc.in consi.cclxj.in quæstione quæ vertitur. col. fi.cũ si.vt tradunt Mod.hic.& idem Abb.in c.vt priuilegia. de priuile.& in cõsil.xviij.in causa. col.ij.li.ij.& in cõsil.lxj.factum, super quo.col.fi.eo.li.ij And.sicu.in consil.xlj.col.viij.li.j.Quidam tamẽ, vt referunt Mod.hic,dicebant esse speciale in nundinis, quia agit 64 de piudicio multorũ.† Et ista opi.probabilis videt de iure quia de sui natura priuilegiũ debet esse perpetuum,vt in regula decet.de re.iur.in.vj.no.in l.falso.C.de diuer.res.vbi gl.videt tenere istã opi. dum inquit esse speciale in nundinis, propter præiudiciũ multorũ. & sequit ibi Alb.de Ro.& idẽ tenet Io.de Fan.& Arc.xxv.q.ij. 65 in c.j.quod incipit, priuilegia.in fin.† Nec ob ꝙ tex.in d.l.falso.loquatur in rescripto, quod nõ tollitur per nõ vsum.secus in priuilegio,vt dicunt Mod.hic, allegantes Abb.qui hanc differentiã facit 66 in cap.plerunq;.in.ij.no.de rescript.† quia illa differẽtia procedit, etiã stante cõmuni opi.prout Abb.ibi loquitur.Et licet d.l.falso loquatur in rescriptis.idem tñ est in priuilegio, quod regulariter de sui natura est perpetuum d.reg.decet.& quod ibi gl.facit tex.in l. seruus.C.de pen.Et pro ista opi.arguit Albe.in d.l.falso. quia per non vsum nõ tollit lex,vt no.in l.de quibus.ff.de leg.in c.Ioannes. 67 de cle.non resi.pariter ergo non videtur tolli priuilegiũ.† Sed responderi potest, ꝙ facilius tollitur priuilegium, q̃ lex cõis l.eius militis.§.militia missus.ff.de testa.mili.& ideo tale arg.non valet, Alia tamen ratione magis efficaci ista opinio comprobari potest, 68 † quia ex eo ꝙ quis contraueniat in aliquibus casibus priuilegio dato ad non faciendum, non perditur priuilegiũ l.voluntarie.C. de excusa.tuto.& j.dicam, à fortiori licet quis non vtatur priuilegio,non debet illud amittere,cum minoris efficaciæ sit negligen- 69 tia, q̃ illud,† quod in faciendo consistit, iuxta glo.in l.si mora.ff. sol.mat.& ita in proposito arguit Abb.in cõsi.lxj.factũ super quo. 70 li.ij.col.fi.¶† Retenta tñ hac cõclusione, quæ cõiter approbat, primo limitat nõ habere locũ in ecclesia,ſm Abb.hic.imo nec videt 71 habere locum in ciuitate,† quia tex.in d.l.j.de nund.videtur loqui in priuato,dum dicit, qui meruit priuilegium. quo casu in mate- 72 ria stricta, prout videtur hic in priuatione priuilegij† sub isto verbo,quis,vel qui,vniuersitas non comprehenditur, vt per Bal.in l. omnes populi.co.pen.de iust.& iur.no.Ab.in c.nouit.de his,quæ 73 fiunt à præla.& late Ro.in cõsi.cccc.quæritur.col.fi.cum si.† Sed tamen in vtroq; dicto contrarium dicendum videt,[d] quia in d.l.j.de nund.ponitur dictum generale,ibi,nundinis impetratis à principe nõ vtendo,qui meruit,decennij tempore vsum amittit. Vnde si ecclesia velit vti tali priuilegio,debet vti eo modo,quo à iure ciuili disponitur, vt not.in c.j.de nou.ope.nun.& in c.nouit.de iud. & in simili de statuto laicorum not.Bald.in l.omni nouatione.C. de sac.san.eccl.& in l.j.in vlti.q.C.de contrahen.emp.cum si.Et similiter illa verba absolute posita, nundinis impetratis à principe videntur habere locum etiam in ciuitate, quæ tale priuilegium impetrare potest.Et hoc posito,quod negari non potest, sicut cõcessio,ita finis concessionis in ciuitate locum habere debet,nec illud relatiuum, qui repugnare videtur,l.omnes populi, qui.ff.de iusti.& iur.Nec est verum ꝙ materia odiosa sit, sed potius videtur fauorabilis,cum ad ius cõmune reuertatur, iuxta glo.in c.statutũ 74 in verbo,numerandum, de præbend.in.vj.¶† Secundo prædicta conclusio declaratur vt procedat, qñ priuilegiatus habuit facultatem vtendi priuilegio,& vti noluerit. Secus si vti non potuit,quia occasio oblata non fuit,[e] glo.est no.in c.Abbate.in ver.ibidem.de ver.sig.& ibi Abb.post Ant.de But.& idem Abb.& alij in c.Ioan. de cle.coniug.& not.Bart.in l.in filijs.C.de decu.li.x.cum concor. vt per Mod.hic.& in l.fi.de consti.prin.& in d.l.falso.C.de diuer. rescri.& idem Abb.in cõsi.cj.in q.quæ vertitur col.vij.lib.j.Et hoc comprobatur manifesta rõne,quia propter negligentiã eius, qui nõ vtitur priuilegio,elapso decennio, tollitur priuilegium per nõ vsum d l.j.ff.de nund.sed talis negligentia,nõ cadit in eo,qui non habuit facultatem vtendi priuilegio,argu.c.quia diuersitatem,de 75 conces.præ.& in l.j.in fin.C.de anna.exce.† Et in simili benefacit quod dicitur de lege,quæ nõ tollit simpliciter per non vsum, sed data facultate vtẽdi requirit ꝙ cõtrarius vsus interuenerit,[f] vt not. Bart.§.cum antea,in proe.ffforum.Cy.in l.ij.C.quæ sit lon.consue. & late Ang.Are.in.§.igitur, in proe.insti.Alexan.in consi.cxxxiij. aliàs.cxxxij.visa facti narratione. col.pen.lib.j.s.alleg.not.in d.l.de quibus.ff.de leg.Et pro ista limitatione allegatur text.quem glo. præall.adducit in l.Attilicinus.ff.de ser.rust.prædi.sed ille tex.prima facie videt probare cõtrariũ,quia ibi datur restitutio, & sic priuilegium ibi ipso iure amittitur. de quo dicendum est vt dixi in c. 76 ex ratione.de appella.¶† Tertio prædicta conclusio limitatur habere locum,qñ fuit data similiter facultas aliquid faciendi, prout in d.l.j.de nundi.Secus si facultas posita sit in expressa voluntate eius,cui concessio fit,& tunc nullo modo præscribitur.gl.not.in c. vt priuilegia,in gl.pen.in fi.de priui.no.Cal.in consi.j.in ti.de pscri. & Domi.in princi.col.j.de consue.cum si.vt tradunt Moder.hic. Abb.[g] tamẽ in d.c.vt priuilegia. videt reprobare illam gl.quia dicit esse cõtra tex.in d.l.j.de nundi.vbi illa facultas faciendi nundinas erat in facultate priuilegiati. & tamẽ perditur spatio.x.anno. Mod.hic rñdent ꝙ d.l.j.procedit, qñ fuit facta cõcessio simpliciter quo casu tacite intelligit ꝙ illud sit in voluntate priuilegiati. Sed gl.in d.c.vt priuilegia. loquitur quando expresse dicitur ꝙ faciat, si velit, & sic in effectu differẽtia videtur inter expressam & tacitã voluntatem. Ad hoc facit text.in l.si ita legatum.§.illi si volet. de leg.j.& in l.nonnunquã.de cõdi.& dem.cũ si.Sed tamẽ cõsiderandum est, ꝙ ratio gl.in d.c.vt priuilegia, fundat simpliciter in hoc, 77 vt Abb.ibi post alios dicit,† quia facultati aliquid faciendi præscribi nõ põt[h].l.viam publicam.ff.de via pu.Et ista ratio pariter militat in facultate aliquid faciẽdi simpliciter, in tali.n.facultate videt 78 esse liberum arbitrium,quod pscribi nõ põt,† vt per gl.no.in l.j.in ver.pro socio,quam ibi no.Bal.C.de anna.excep.ergo nõ videtur differẽtia in isto casu inter voluntatẽ expressam,& tacitã, videt.n. exprimi quod tacite inest, cuius expressio nihil operatur l.iij.de le.j.& Bar.ibi rñdet ad iura.s.allegata in contrariũ. Et ad tex.in d. l.j.de nundi.potest respõderiri esse speciale in nundinis in quibus agitur de præiudicio multorum,vt supra dictũ fuit,& quia tex.ibi 79 vlterius procedit ita disponendo in illo casu. ¶† Quarto conclusio Abb.est, ꝙ priuilegiatus à principe non põt priuilegio renuntiare in præiudiciũ principis.[i] c.cũ tempore,de arbi.& ibi et Abb. in.v.no.ad idem tex.in c.cum olim. el.ij.de priui.& in c.ij.in fin.de resti.in integ.cum si.vt tradunt Mod.hic, & idem Abb.in c.ad audientiã,co.v.de pscri.Ro.in consi.ccclxix.circa primũ,cũ si.vt prosequuntur Mod.in c.cum olim. co.fin.de præscr.& idem Car.in ɔsi.xxxviij.primo rõnes.in fi.& facit quod.j.dicã in.vj.& vlt.ɔclusi. 80 de priuilegio ecclesiæ. ¶† Quinto Abb.cõcludit ꝙ ɔueniens priuilegio dato ad aliquid nõ faciendũ videt illi renuntiare,[k] & illud amittit,

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Debet.Hoc nõ tantũ verum est in priuilegijs,sed in omnibus alijs quantumcunq; restringibilibus, & odiosis, vt per Deci.in consi.v.in causa. in fi.in consi.xiij.col.iij.in c.j.in.j.lect.in.ij.col.s.eod.in c.ecclesia S.Mariæ. infra eod. col.v.vers.tertio, quia.Gemi.in repe.ru.de app.col.vj.in fi.regulariter tamen priuilegium stricte interpretandum est. Dec.in cõsi.cxiij.in prin.in consi.xj.col.pe. in consi.cccccxij.col.ij.& eius verba diligenter perscrutan[illegible] sunt.vt tradit Dec. in consi.cclxxj.col.j.debent autem semper ita interpretari, vt non noceant priuilegiato. Deci.consi.cccclvij.col iij.& quando priuilegia sunt contra ius commune qualiter interpretanda sint, vide Dec.in c.causam quæ. in fi.de rescrip.in consi.cccccxij.col.fi.& in consi.cccccxvj.col.fi.

b ¶Syl.Ald. Expressam. Et hinc dici solet ꝙ cessante causa priuilegij, cessat priuilegium, vt per Dec.in c.cum cessante.in prin.de appe.quod est verum nisi iam effectus consumatus esset, vt declarat ibi Dec.& in consi.xxiiij.col.ij.

c ¶Syl.Ald. Spacio decem. Ad hanc q.vide Sign.in consi.vij.col.iiij.Ias.in l.fi.ff.de constit.prin.col.xj.ver.iij.principaliter,& eodem modo si quis habet latum priuilegium,& eo stricte & remissius vtatur sibi præiudicat, vt postea nõ vtatur amplius large. Bart.in l.vsum aque.C.de aqued.lib.xj.Alexan.consi.xxxiij.col.ij. lib.iiij.quod declara vt per Ias.vbi.s.col.antepen.

d ¶Syl.Ald. Videtur. Hanc tamen limitationem seq.Ioan.Franc.Bal.in trac.de præscrip.in.iiij.par.iiij.par.princi.q.iiij.limita.

e ¶Syl.Ald. Non fuit. Adde nota.decis.Bal.in l.arboribus.§.nam & si per illũ tex.ff. de vsufru.Ias.in d.l.fi.& Balb.in d.tracta.de præscri.vbi.s.in.j.limi.

f ¶Syl.Ald. Interuenerit. Adde Ias.late in l.de quibus.in.vj.no.col.ix.de legi.Alex. in consi.cxxxvi.In causa & lite.col.vii.lib.ii.in consi.cxcv.col.iiii.eo.lib.

g ¶Abbas.Et Ias.in l.fi.ff.de consti.prin.sed gl.verior est.& hæc limitatio falsa.vt sentit Dec.hic,& bene.Calderi.consi.iii.in fi.sub tit.de consuetu.

h ¶Syl.Ald. Non potest. Adde circa hanc conclusio.Io.Fran.Balbum in tractatu de prescrip.in.iiii.par.v.quest.princ.vbi latissime examinat.

i ¶Hier.Gig. Principis. Adde ꝙ sicut priuilegiatus à Principe non potest renuntiare priuilegio in præiudicium Principis. ita non potest vti priuilegio suo contra Principem,faciunt no.per Bar.in l.amicissimos.§.Lucius ff.de excusa.tuto.& ita voluit idem Bar.in l.petende.C.de tempo.in integ.rest.

k ¶Syl.Ald. Renuntiare. Et ideo priuilegiatus in nõ soluẽdo si soluat, & sic ɔfaciat, vr renuntiare quatenus est cõtrafactũ, vt dicit paulo post.nu.lxxxiij.vbi addidi.

amittit, vt hic, & in l.ij.C.de iur.do.impe.facit tex.xj.q iij.in c.priuilegium.& no.Bart.in l.j.C.de his, qui spon.mune.sube.li.x.Pet.de Anch.in consi.cclxj.circa fi.s.alleg.& quod no.Ange.in l.j.§.si quis tutor.ff.q̄n ap.sit cū fi.vt tradunt Mod.hic. & idē Alex.in cōs.cj.visis instrumētis,carta fi.li.j.And.sic.in cōsi.xlj.col.viij.li.j.Sed aduertendū est,quia ista cōclo nō vr̄ vera simpl̄r,prout ponit,nec bn̄ vr̄ probari in iuribus preallē.Nam ex cōtrauentione tacita voluntas

81 arguit,† q̄a ēt ex facto tacita voluntas declatur l.Paulus rñdet.ff.

82 rē ra.ha.† & talis voluntas tacita nō habeť, nisi quatenus ex actu

a ɔuentionis inferat.[a] l.fi.C.ne vxor pro marito.no.Bart.in l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq; pri.facit gl.in cle.sepe.in verbo, partib⁹. de verb.sig.quā pro no.Alleg.Pau.de Ca.in l.si conuenerit. de iurisd.om.iud.& in cōsi.xxv.sup primo. col.v.Et ideo licet canonici hic cōtrauenissent statuto, recipiendo aliquē in primiceriū, non per hoc vr̄ in totū sublatū fuisse statutū, sed solū violatū vr̄ in illo solo casu contrauentionis,vt dixi.s.in vlt.not.quia cū actus cōtrauentionis limitatus fuerit,non inferť q̄ statutum tollať. Similiter non obstat tex.in d.l.ij.de iure domi.impe.quia ibi agebať de vnico actu momentaneo,& non reiterabili,in quo ex cōtrauentione necessario inferť ad reuocationē illius actus momentanei, & singularis.Secus vr̄ esse in statuto vel priuilegio,quod vr̄ habere causam successiuam,& ad plures actus successiue referri videť,vt tradunt Pet.Cy.& Saly.in d.l.voluntarie.C.de excus.tuto.& in d.l.ij. & in l.falso.C.de diuer.rescrip.& no.Bart.in l.ij.in fi.ff.de decur.& Alex.in locis.j.allegandis.Non ob.quod dicit in c.priuilegium.xj. q.iij.vbi perdit priuilegiū,qui eo abutitur, quia verū est quatenus abutitur, quia limitata causa limitatū effectū producit l.in agris. de acq.re.dom.Nō obst.quod no.An.in d.l.j.§.si q̄s tutor.& Bart. in d.l.j.q̄a illud procedit in cōtrauentione vniuersali, videlicet q̄n hn̄s priuilegiū imunitatis, patitur se scribi in libro debentiū soluere. & ita loquiť Alex.in consi.cj.s̄.allega.Secus videtur in actu particulari contrauentionis,per supradicta. & declarat Cy.in d.l. voluntarie.in.ij.oppo.& Bart.in d.l.j.Et contra istam quintam cōclusionē late consuluit Alexan.in cons.xxxiij.ponderatis his. in.v. lib.& idem Alex.tenet in cons.cviij.visis his. col.fin.lib.iij.& idem Alex.in cōs.cxcij.ex themate præmisso,col.pe.lib.ij.Retenta tamē prædicta conclusione, primo, & principaliter limitať procedere, q̄n priuilegio directe cōtrauenitur.secus si indirecte,quia non tol

83 letur priuilegiū.† Vnde priuilegiatus generaliter vt soluere nō te

b neatur,si semel soluit,non perdit[b] priuilegium l.voluntarie.C.de excusatione tutorum.Abb.hic,cū si.vt tradunt Moder.hic. Et adde q̄ idem tenet Bal.in consi.ccxxxvij.super primo. in fi.libr.iiij.& Alexan.in d.cons.xxxiij.ponderatis.in.v.lib.& secundū doc.in locis preallegatis,directe videtur fieri contra priuilegium,q̄n actus contra ius in totū priuilegio aduersatur, indirecte, q̄n priuilegiū generale ab aliquo actu particulari ostenditur.Et consideratis his quæ supra dixi,ista cōclusio breuiter sic reformari potest, vt dicamus q̄ priuilegiū tollať ex cōtrauentione,s̄m qualitatē cōtrauentionis. Nam si vniuersalis fuerit cōtrauentio, respiciens actus futuros,in totum priuilegio derogať,vt no.Bar.in d.l.j.C.de his,qui mune.spons.sub.lib.x.Si vero cōtrauentio particularis fuerit solū in illo actu particulari recessum vr̄ à priuilegio & in alijs remanet illesum priuilegium,per supradicta. & ideo si priuilegiū respiciat actum momentaneū,qui reiterari possit,cōtrario actu momentaneo tolliť d.l.ij.C.de iure domi.impe.Si vero priuilegium habeat

c effectū successiuum, vnico actu contrario non tollitur,[c] vt no.cōcludit Bart.in l.fi.in fi.ff.de constitu.princi.& in l.ij.§.fi.in fin.ff.de decur.& Bald.in c.plerunq;.col.fi.de rescri.Alex.in d.consi.xxxiij.

84 col.ij.li.v.Secundo prædicta conclusio locum habet,† q̄n ex tale priuilegium cui cōtraueniēs renuntiare possit. secus si illi renuntiare non potest,vt no.voluit Inno.in c.accedentibus. de priuileg. & Mod.simpl̄r hic sequunť, & adde gl.in c.priuilegium.xj.q.iij.& idem Abb.in c.pro illorū. de præb.Bal.in d.consi.cclxxxvij,lib.iiij. & Car.in consi.xxxviij.primo rōnēs. in fi.& melius in consi.cxxx. ad primam partem.in.ij.col.Et ratio videtur manifesta,quia si expresse priuilegio renūtiare nō pōt, multominus tacite ɔueniēdo. arg.l.q ad certū.ff.loc.& ad hoc facit quod inferi⁹ dicā i vlti.cōclu.

85 ¶† Tertio limitať procedere, nisi ɔueniens ptesteť, vt Abb.hic dicit post Bar in d.l.j.& idē Ro.in consi.cclij.p decisione,in fi.cū si.vt tradunt Mod.hic.& idē Bald.in consi.cccxxxviij.super primo. lib.iiij. Alex.in cōs.cviij.in.iij.li.s̄.alle.Sed ɔsiderādū est, q̄a si ɔuētio erat vniuersalis, respiciēs ēt act⁹ futuros, bn̄ pcedit quod dictū est de protestatione,& ita loquiť Bar.in d.l.j.facit tex.in l.si debitor.§.j.ff. q̄ mod.pig.vel hyp.sol.& quod ibi Bart.& in l.ille à quo.§.si testō. & quod ibi Bar.ff.ad Treb.in l.fi.C.de cōpen.vbi Bar.cū si.Si vero ɔuētio esset in actu particulari,ptestatio nō vr̄ esse necessaria, q̄a ēt absq; ptestatione priuilegiū i futurū cōseruať p.s.dicta, ad maiorē tn̄ cautelā fieri pōt,sed respū illius actus particularis vr̄ actus

86 ɔrius protestationi, de quo.j.eo in c.cum M.¶† Quarto declarať,

d dūmō actus ɔrius priuilegio habuerit effectū. aliàs secus,[d] vt notabiliter dicit Ant.de But.in c.pastoralis, col.vj.in vers.sed est dubiū,an possit.de cā possessionis & proprie.& Mod.hic sequuntur.

87 Sed tn̄ in ɔriū facit,† q̄a ɔuentio ponderat ad arguendū voluntatē,q̄ etiā ex actu nullo ostendiť.& declarať l.fi.vbi Bar.ff.de reb.

88 eo.† & ex actibus nullis ēt cōsuetudo inducitur,[e] vt tradit Bal.in l.

e de q̄bus.in ver.sed q̄ro.ff.de legi.Ang.Are.in.§.ex nō scripto.insti. de iur.na.col.viij.in ver.q̄ro,an ex actibus.nisi dicamus dictū Bar. in d.l.fi.nō habere locū in actu p̄iudiciali ipsi facienti actū nullū.

89 Vel aliter dici pōt, q̄ illud sit in actu nullo,† aliud sit q̄ actus non sortiať effectū, prout loquitur Ant.de Bu.Pro quo facit quod no. Bal.in l.si diuersa,ver.ex p̄dictis.C.de trans.vbi inquit q̄ renuntiatio facta in cōpromisso nō nocet, si cōpromissum non habuit effe

f ctū.[f] & in no.casu tradit Alex.in cōsi.xxviij.viso instrō.in princ.li.j.

90 † Quinto intelligit,q̄n ɔuētio necessario infert renuntiationē priuilegij.secus si cadit alia p̄sumptio q̄ renuntiationis, vt not.voluit Anto.de Bu.in c.accedentibus.col.ij.ver.p p̄dicta de priui.dicens q̄ si canonici habētes statutū de certo numero ad mandatū summi pontificis recipiāt aliquē vltra numerū, nō videnť hoc fecisse, vt statutū tollať, sed potius vt mandato Papæ obtemperarent, & Mod.hic sequunť idē Alex.in cōs.xxxiij.col.iij.lib.v.s̄.allegato. &

91 est gl.in d.c.pro illorū.in verbo recepisse.† Et hoc cōprobať,q̄a renuntiatio priuilegij videť donatio, q̄ nunquā p̄sumiť vbi alia cōie

g ctura capi pōt.[g] c.sup hoc de renuntia.l.cū de indebito.ff.de pba. Facit gl.no.j.di.in ca.cōsuetudo. quæ dicit q̄ ad hoc vt actus cōsuetudinē inducant, debēt fieri ea intentione,vt cōsuetudo inducať,

92 q̄a aliàs de gratia fieri potuissent.† Et p hoc ɔfirmať quod voluit no.Car.in d.cōsi.cxxx.vbi notabiliter inquit, q̄ q̄n canonici ɔueniūt statuto volentes alicui gratiā facere, statutū ex tali ɔuētione nō tolliť.Et dictū Ant.de Bu.in d.c.accedētibus,pcedit q̄n in mādato summi pontificis est facta mentio de numero statuto,prout loquiť ibi Ant.de Bu.q̄a tūc mandatū valet, & canonici tenentur obedire.Secus si nō esset facta mētio de numero, q̄a tūc mādatū nō valet,nec coguntur canonici obedire.& iō tali casu ɔueniētes videnť tollere statutū,vt notabiliter tradit idē Ant.de Bu.in c.cōsti

93 tut⁹.col.ij.de rescrip.& no.Mod.ibi col.vj.¶† Sexto, & vltimo fallit in priuilegio q̄sito mediatē cōsuetudine, q̄a tūc ex simplici cōtrauētione nō tolliť,sed plures act⁹ ɔrij priuilegio requirunť, arg. c.j.de reg.iu.ita Inno.in c.accedentibus d.An.hic,in fi.facit gl.not. in l.nemo.§.tpalis.ff.de re iu.cū si.vt psequunť Mod.hic.Et vlteri⁹ idē Abb.in cōsi.xciij.videtur primo. circa fi.li.j.Ant.de But.in c.fi. car.iij.col.iij.de ɔsue.Alex.in ɔsi.v.si vera sunt. col.iiij.li.v.& Alex. in l.ij.in fine principij.ff.so.ma.& not.etiā Car.in cōs.cxxxj.videndum est.in fi.Areti.in consi.xxiij.in præsenti consultatione. col.fi. Sed contra istam limitationē videť tenere Imo.hic, col.fin.ver.itē ēt aduerte.quia sicut tolliť statutū,ita vr̄ tolli cōsuetudo, cū à pari pcedāt, vt no.in l.de q̄bus.ff.de legi.Et iō do.Abb.in c.pro illorū. de pben.in vlt.no.in fi.distinguit, q̄ q̄n actus fit collegialiter ɔ cōsuetudinē,ita tolliť cōsuetudo,sicut statutū. Sed si aliqui de populo aliq̄d facerēt ɔ cōsuetudinē,alijs scientibus, & nō ɔdicentibus nō tolliť cōsuetudo,sed req̄riť tm̄ tps,quātū ad illā inducendā necessariū fuit.& ita,s̄m eū,intelligiť gl.i l.nemo.in.§.tpalis.& Mod. hic sequunť.Sed cōsiderandū est q̄ nec tali casu, q̄n aliqui de populo ɔuenirent,non tolleret statutū, cū ipsi nō habeant potestatē p ea,q̄.s̄.dicta sunt.Et si tali casu tollať statutū ex eo,q̄ alij sciētes nō cōtradicunť, vt p do.Abb.in consi.lxj.in fi.lib.s̄.alle.pariter etiam

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Inferatur.Hæc enim voluntas quæ ex factis colligitur,stricte interpretatur Deci.in c.cū venerabilis. in.xvj col.de excep.& in c.dilecti.col.j.in.ij.nota. de appel.Intelligas tamen, q̄ voluntas deprehenditur ex facto scilicet quod factum fit ex voluntate non ex necessitate,vt per Dec.in c.solicitudinem,col.iij.in fi.de appell.& idem quod ponit hic Dec dixit etiam in cōsi.ccccliij.col.v.nu.24. vbi plura alleg.ad hoc.

b ¶Syl.Ald. Perdit. Adde Alex.in consi.cxciij.ex præmisso themate.col.fi.li.iij.Dec. consi.cccccxvj.in causa col.ij.ver.ij.respondetur.

c ¶Syl.Ald. Tollitur. Adde Dec.in d.consi.cccccxvj.col.pe.ver.non obstant.s̄.allegata in contrarium.

d ¶Syl.Ald. Secus. De hoc vide Ro.decis.ccclxxxii.fuit dubium. in no.& Ias.in l.fi. col.xij.de consti.prin.in l.falso.C.de diuer.rescrip.

e ¶Syl.Ald. Inducitur. Vide omnino Dec.in c.ad si clerici.col.ix.de iud.in c.oblate. in vlti.no.appe.in c.vt debitus.col.iij.eo.tit.Alci.lib.iij.de verb.oblig.

f ¶Syl.Ald. Effectum. Adde Deci.in consi.iii.col.pe.in fi.in l.iii.in.j.nota.C.de impu.Fely.in c.cum olim.in fi.de præscri.Ias.in l.sub prætextu.la.j.in fi.C.de transf. Deci.in consi.cclix.col.iii.Dec.in c.ad aures.de appellat.

g ¶Ald. Potest.De hoc vide per eundem in l.cuius per errorem.in.iiii.limi.ff.de reg. iur.Fely.in c.debitores. circa finem.iiii.col.de iureiurando & an & quando ex coniecturis agnoscatur vide Fely.in c.si cautio. col.i.de fi.instr.in c.nouit.ver. præterea etiam.de iud.& q̄ vbi alia potest capi coniectura non iudicatur renuntiatio priuilegii per contrauentionem vide Dec.consi.cccviii.col.fi.in prin.

etiam tolleretur cõsuetudo, quia data paritate terminorũ, non vr̃ differẽtia inter cõsuetudinẽ, & statutum, fm opi. Imo. q̃ in puncto iuris verior vr̃. Nam clarũ est ꝙ priuilegium virtute cõsuetudinis q̃sitũ, tolleret̃ statuto ꝯrio, vel per renuntiationẽ expressam, & sic vnico actu ꝯrio. ergo pariter idẽ dicẽdũ est in renũtiatione tacita, q̃ ex vnico actu ꝯrio necessario inferat̃, fm ea, quæ superius dicta

94 sunt. ¶† Sexta, & vltima cõcl'o Abb. est, ꝙ si priuilegiũ datũ sit ecclesiæ, nõ tollit̃ ꝑ ꝯuentionẽ canonicorũ, vel clericorũ, q̃a ipsi in præiudiciũ ecclesiæ renuntiare non pñt, vt ꝑ Inn. in d. c. accedentibus. de priui. & idẽ Bal. in cõs. ccxxxvij. super primo. in. iiij. dubio.

95 li. iiij. & Car. in cons. cxxx. ad primã partẽ. col. iij. † Et pari rõne idẽ dicendũ est in priuilegio dato populo, vel ciuitati, quia non tollit̃

a ꝑ ꝯuentionẽ singulorũ,[a] vt de Genuẽsibus, & Pisanis tradit And. de Baru. in l. j. C. de his, qui. spon. mun. pub. su. li. x. referunt Mod. & idem tradit Alex. in d. cõs. xxxiij. in. v. lib. Quod tamẽ limitatur, vt notabiliter Abb. tradit in d. cons. lxj. li. ij. col. fi. vers. non ob. si dicatur. & facit quod no. Pet. de Anch. in cons. clvij. ex narratis. cum

96 si. vt tradunt Mod. in c. cũ omnes. s̃. eo. ¶† In gl. fi. not. ꝙ actus, qui

b à principio de nouo fieri nõ põt, refici[b] tamen potest, † quia refi-

97 cere, non est de nouo facere.[c] gl. in cle. fi. in ver. creatum, de rescr.

c facit tex. in c. consuluit. de iude. cum si. vt insistunt Mod. hic. ad idẽ text. in l. iij. §. reficere. ff. de iti. actuq; priua. in l. iiij. C. de oper. pub. & in gl. in l. j. §. pe. ff. de mor. infer. & sepul. cum si. vt tradunt Alex. & Mod. in l. j. §. si quis edificium. ff. de oper. no. nũ. & idem Alex. in consil. cviij. li. iij. s̃. allega. col. ij. & pe. vbi hoc limitatur. Et prædicta conclusio procedit, nisi reficiatur res, quæ in totum destructa sit,

98 † quia tunc reficere, proprie facere dicitur. Host. in sum. de eccle. edifi. in fi. Abb. in d. c. consuluit. facit text. in l. si ita legatum. §. fi. de le. j. l. inter stipulãtẽ. §. sacrã. de ver. ob. & gl. in c. de monachis. xviij. q. ij. & in c. iij. de iur. pa. cum concor. & Mod. in locis. s̃. alleg. Sed tamẽ cõsiderandũ est ꝙ licet edificiũ in totũ destructũ sit, remanẽt vestigia prioris edificij, vñ facilius debet permitti vt restauret̃. ar. l. fi. de decur. & quod not. Bar. in l. j. C. de aduo. diuer. iud. & facit gl. hic quæ dicit ꝙ restauratio dignitatis permissa fuit canonicis, & ta-

99 mẽ hic erat prius in totum sublata. † Vel aliter, & secũdo ꝯcludẽ-

d do dici põt, ꝙ verbum facere, duobus modis cõsiderat̃. Primo[d] vt genus, & sub eo, tanq̃ genere, verbũ reficere, cõprehendat̃. ꝓprie vt spẽs. Et in simili no. Bar. de verb. petat̃, & repetatur, in rub. ff. so. ma. Facit quod dr̃ de adoptione, & arrogatione in l. ij. ff. de adop.

ADDITIONES.

a ¶Singulorum. Adde Pe. Philip. Cor. in consi. cxlviij. & consi. ccxcix. lib. j. consi. xlvj. lib. iij. Ias. in consi. lxxxj. lib. iij. & consi. cxl. lib. iiij.

b ¶Refici. Adde Dec. in l. domum. ff. de reg. iur. Alex. in consi. cxc. nu. 7. lib. ii. & Nicol. Boer. decis. Burdeg. xliiii.

c ¶Syl. Ald. Facere. Adde Ias. late in l. ius autem ciuile. col. iii. ff. de ius. & iur.

d ¶Ald. Primo. Idem dicit in rub. ff. si cer. pet. & in simili de verbo, venire, ꝙ significat redeuntẽ. Alex. in cõsi. l. viso puncto. col. iij. versi. accedit. li. iiij. Fely. in c. at si clerici. in pn. de iudi. col. vij. vbi de verbo, cõuenire, ꝙ cõprehẽdat recõuẽtionẽ.

SVMMARIVM.

1 *Socij non dicuntur propriè consortes eiusdem rei.*
2 *Socij dicuntur ementes rem simul.*
3 *Ecclesia si sit depauperata receditur à solito eius statu.*
4 *Sustentari congruè posse quomodo intelligatur.*
5 *Canonicus fieri potest sine præbenda.*
6 *Episcopus non potest ordinare aliquem sine titulo.*
7 *Canonicus non dicitur esse in sacris ordinibus respectu canonicatus.*
8 *Canonicus sine præbenda non dicitur beneficiatus.*
9 *Collatio beneficij fieri potest ad preces alicuius.*
10 *Collatio fieri potest etiam nepoti, imò filio proprio. nu. 11.*
12 *Numerus certus statutus à Papa augetur auctis facultatibus ecclesiæ.*
13 *Gabella augeri debet aucto comitatu.*
14 *Augmentum rei vendite non spectat ad emptorem.*
15 *Emptores lacus Perusii si multum lucrentur non est eis inuidendum.*
16 *Emptor gabellarum videtur emere futurum euentum.*
17 *Emptor gabellarum æquiparatur vsufructuario.*
18 *Clausula solita apponi subintelligitur, & quando.*
19 *Doctor simpliciter conductus, intelligitur secundum consuetudinem studij.*
20 *Domus conducta intelligitur pro pensione consueta.*
21 *Magistratus datus intelligitur secundum consuetudinem.*
22 *Notarius censetur rogatus apponere consueta.*
23 *Consuetudo & quod consuetum est, intelligitur in qualibet dispositione. Dispositio qualibet interpretatur secundum id quod consuetum est, intellige tamen iure ordinario. nu. 30.*
24 *Clausula codicillaris apposita videt̃ in testamẽto ex tacita testatoris volũtate.*
25 *Consuetudo interpretatiua generalis non indiget probatione.*
Nec requiritur quòd sit præscripta. num. 26. Neque illi derogatum censetur nisi expressè. nu. 27. Et si consuetudo expressè reprobatur, non intelligitur de ista. nu. 28.
29 *Substantialia omnino exprimi debent etiam si aliàs consuetum esset.*
31 *Consors quando possit agere pro consorte; & ꝙ non agat pro inuito. nume. 34. Sed bene defendat. nu. 35. Nec in his quæ requirunt speciale mandatũ. nu. 36. Nec in criminalibus. nume. 37.*
32 *Lis propriè dicitur quando contestata est.*
33 *Consors litis non dicitur ante litem contestatam.*
38 *Causa criminalis & ciuilis regulariter à pari procedunt.*
39 *Negatiua regula præualet affirmatiuæ.*
40 *Consortium non tollit plures inhabilitates. nu. 41.*
42 *Excommunicatus pro sua defensione tantum potest esse in iudicio.*
43 *Excommunicatus non potest eius litis consortem defendere.*
44 *Coniunctus non admittitur vbi requiritur speciale mandatum, nisi agatur de modico præiudicio. nu. 47.*
45 *Restitutio in integrum non potest peti à coniuncto.*
46 *Coniunctæ personæ solui non potest, aliter. nu. 52.*
48 *Coniunctus rescriptum impetrat.*
49 *Coniuncti gesta non nocent nisi ratificata sint.*
50 *Coniunctus non dicitur procurator licet agere possit.*
51 *Coniunctus non admittitur contra voluntatem coniuncti.*
53 *Canonicus pro canonico agere non potest, nisi in petitione absolutionis ab excommunicatione. nu. 54.*
55 *Prælatus & capitulum maiorem habent coniunctionem inter se, quàm canonici inuicem, & maiorem effectum producit. nu. 56. & reputatur vnum corpus. nu. 57.*
58 *Patrem & fratres spirituales ita diligere debemus, vt carnales.*
59 *Canonicus in causa canonici recusatur.*
60 *Præbenda vna potest habere duos canonicos, quando duobus sufficit.*
61 *Protestatio facta super dependentibus à potestate protestantis valet, & actus vitiatur.*
62 *Protestatio in his quæ pendent ab animo magis valet, quàm factum, intellige si præcedat. 63.*
64 *Protestatio in his quæ pendent à consensu duorum non valet absque consensu alterius partis.*
65 *Propositum in mente retentum nihil operatur.*
66 *Dispensare non potest episcopus, quòd constitutus in sacris contrahat matrimonium, nec Papa etiam, nisi ex magna causa.*
67 *Protestatio nõ valet cõtra illud quod consecutiuè pendet ex dispositione iuris.*
68 *Professionem emittens reseruata sibi proprietate bonorum nihil agit.*
69 *Patronus fundans ecclesiam non potest protestari quòd eximatur à potestate ordinarij.*
70 *Protestatio præualet in dependentibus à sola voluntate protestantis.*
71 *Protestans se nihil dicere velle contra fidem, an releuetur, ne incidat in irregularitatem. num. 72.*
73 *Adiens non animo adeundi an vtiliter adeat.*
74 *Profitens religionem animo non profitendi an valeat professio.*
75 *Fideiubens qui prius protestatus fuerat ꝙ nolebat obligari, an teneatur.*
76 *Protestatio sine consensu alterius partis quando ex iusta causa valeat.*
77 *Protestatio clandestina non præiudicat, & quando.*
78 *Protestatio facit metum facilius probari.*
79 *Protestatio valet parte consentiente, etiam ꝙ sit contraria facto.*
80 *Tacens protestationi consentire videtur, maximè si contradicendo poterat impedire. nu. 81.*
82 *Tacens in sui præiudicium non videtur consentire.*
83 *Literarum receptio inducit consensum iuncta taciturnitate.*
84 *L. filiusfam. ff. ad Maced. qualiter intelligitur.*
85 *Protestatio contra dispositionem iuris valet consentiente illo in cuius fauorem ius disponit.*
86 *Protestatio continens turpitudinẽ iuncto etiam consensu partis nihil operatur.*
87 *Obligans se non animo obligandi, non obligatur.*
88 *Contestans litem animo non contestandi, inducit contestationem, non obstante protestatione.*
89 *Vendens non animo vendendi facit venditionem non obstante protestatione.*
90 *Actus contrarius protestationi quando vitietur, vel valeat.*
91 *Actus qui multipliciter potest intelligi declaratur à protestatione.*
92 *Protestans iudici nolle in eum vt in competentem consentire, debet addere, nisi quatenus de iure tenetur, aliàs potest vt contumax puniri.*
93 *Protestatio de nõ cõsentiẽdo in iudicẽ, debet repeti in actu facto ex interuallo.*
94 *Genus regulariter tantum operatur quantum species.*
95 *Species derogat generi, quando ab eodem fonte procedunt. secus si à diuersis.*
96 *Voluntas mutari non præsumitur.*
97 *Mandans cõmitti delictum obligatur, etiam si ex interuallo illud sequatur.*
98 *Protestatio in pendentibus à voluntate protestantis facta simpliciter, porrigitur ad ea, quæ sequuntur ex interuallo.*
99 *Præbenda duplex est, altera temporalis, altera spiritualis.*
100 *Præbenda collata, censetur collatus canonicatus, quãdo solita est cõferri cum canonicatu. Et Papa conferens præbendã censet̃ cõferre canonicatũ. nu. 102.*
101 *Accessorium non trahitur ad principale.*
103 *Emens bona temporalia ecclesiæ, videtur emere ecclesiã propter connexitatẽ.*
104 *Accessorium, si de accessorio fiat dispositio, porrigitur ad principale, quod largo modo sub accessorio comprehenditur.*
Idem si accessorium est inseparabile. nu. 105.
106 *Accessorium trahit principale.*
107 *Præparatorio electo, videtur electum principale.*
108 *Dignius trahitur aliquando à minus digno.*
109 *Accessorio probato probatur principale.*
110 *Statuto fieri non potest, vt canonicus nouiter receptus aliquid soluere teneatur, consuetudine sic. nume. 111. & ibi de veritate.*

CVm M. Ferrariensis. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic ¶ In text. ibi, pro se, & quatuor socijs.† Licet enim consortes eiusdẽ rei proprie non dicantur socij, vt per gl. in. §. item si inter aliquos. insti. de obliga. quę ex quasi contrac. & videtur tex. in l. vt sit. ff. pro so. cũ si. tradit Alex. in cõsi. xl. perspectis. li. ij. in fi. tamen ex quo causa erat communis hic, & ab omnibus lis contestata fuit, prout requiritur l. ij. C. de consor. eius. litis. saltem tacite respectu litis societatis contracta videtur, & ita text. hic intelligitur. aliàs proprie nõ essent socij, vt dictum est.† & licet Barto. in l. ij. §. j. ff. communi diui. dicat ꝙ ementes[a] rem simul, dicuntur socij. & idem Barto. in l. Titium & Meuium. §. altero. ff. de administratione tuto. hoc intelligitur, quando tacite, vel expresse actum fuit ꝙ essent socij,[b] vt no. Flo. in l. j. ff. communi diui. & tradit Areti. in l. ex duobus. ff. de duo reis. colum. xj. ¶ Primo not. secundum Abb. ꝙ iuxta causa restringendi numerũ, est quãdo reditus pro omnibus non sufficiunt.[c] tot enim in ecclesia ponendi sunt, quot possunt congrue sustentari.[d] c. j. de instit. c. j. de statu reg. in. vj.† Vnde si ecclesia depauperata sit, à solito statu ecclesiæ receditur, vt not. do. Abb. in c. ij. in fin. de reli. do. vbi allegat text. in cle. ne in agro. §. ad hæc. de stat. mo. ¶† Et notandum est, ꝙ debent congrue sustentari, vt Abb. hic dicit. Non ergo sufficit ꝙ viuere possint absque penuria, Nam inter ista, magna differentia est, quia vnus de centum florenis non posset viuere commode. & cum. xxv. florenis absque penuria viueret. vt per glo. in d. c. j. de statu regu. in. vj. in ver. absque penuria. quam Abb. & Imol. sequuntur in d. c. j. de institu. & idem Abb. & Mod. in c. postulasti. de rescrip. Sed tamen contra illam[e] glo. facit text. hic, dum dicitur ꝙ possint sufficere competenter. & in eodem casu loquitur text. in d. c. j. de inst. & dicit ꝙ viuere possint absq; penuria. ergo parificantur viuere competenter, & absque penuria. Et hoc sentit Abb. hic, dum dicit ꝙ congrue debent sustentari, allegando illa iura. Et ideo talis differentia non videtur probari iure Ad idem dicit text. in c. episcopus, de præben. ibi, necessaria subministrat. iuncto c. cum secundũ, de præben. vbi in eodem casu loquitur, & dicit, necessaria congrue subministres. & facit glo. in c. fin. in verbo, distinctio. circa fin. de conces. præben. in. vj. quæ considerat ꝙ tanta sit penuria, ꝙ honeste viuere non possit. Ad idem tex. in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. in princi. ibi, ad nouissimam penuriam. & facit text. in l. nepos proculo. ff. de verbo. signi. & glo. in cle. j. in. §. fin. in verbo, commode. de pœnis. ¶† Secundo not. ꝙ quis recipi potest in canonicum sine præbenda.[f] facit text. in c. dilectus. el. j. in c. relatum. de præben. vbi Abb. & in c. cum super. in princ. de conces. præb. & idem Abb. in c. constitutus. in glo. j. de rescri.† Episcopus tamen non potest aliquem ordinare sine titulo c. episcopus. & c. cũ fm. de præb. Sed illud verũ est in sacris ordinibus,† secus est in minoribus, vt p gl. & doc. in c. ij. de præben. & canonicus non dicit esse in sacris ordinibus ratione canonicatus.[g] cle. vt hi, qui. de eta. & quali. talis tamen canonicus sine præbenda non dicitur beneficiatus, vt † not. Abb. c. in nostra. in. iij. no. de rescri. ¶† Tertio not. ꝙ tenet collatio beneficij facta ad præces alicuius. & hoc secundum Abb. intelligitur de iustis præcibus. & non de carnalibus,[h] vt per gl. in c. tuam. de eta. & quali. & viij. q. j. in c. Moyses in verbo, rogauerit. cum sim. vt tradunt Mod. hic. Adde ꝙ[i] collatio beneficij etiam nepoti fieri potest c. dilecto.† & ibi Abb. de præb. Imol. etiam filio[k] proprio beneficium conferri potest. glo. not. & ibi Abb. in c.† quia clerici. de iure pa. & idem Abb. in c. consuluit. eod. titu. & in c. fin. de insti. † Quarto no. ꝙ in statuto de certo numero, etiam per Papam cõfirmato, tacite conditio intelligitur, nisi reditus creuerint, & ideo auctis facultatibus, numer° augeri debet, vt Abb. hic dicit. & idẽ text. in auc. vt deter. sit numerus cleri. in verbo, postea. vbi Angel. no. illum tex. ad hoc. & Mod. simpliciter hic sequunt̃. Sed videtur hoc limitandũ, vt nõ habeat locum in mandato, quia si alicui cõmittatur, vt extenuatis facultatibus, numerus solitus restringatur nõ tamẽ auctis facultatibus, poterit numerus augeri, vt est casus no. in c. fi. de verb. sig. & ibi Abb. in tertio not.† Et ex eo, quod dictum est, ꝙ excrescentibus facultatibus numerus augeri potest, infert Angel. in d. auct. vt deter. sit nu. cle. ꝙ si vendita sit gabella vini in comitatu, & comitatus augeatur, etiam gabella poterit augeri.[l] Mod.[m] hic nõ affirmant hoc dictũ quia augmentum cõmitatus videtur cedere ad vtilitatẽ emptoris, ad quẽ post venditionẽ ꝯtam periculũ pertinet l. id, quod. ff. de peri. & ꝯmo. rei ven. Sed tñ hoc affirmari põt.[n] & ad tex. in d. l. id. quod. r̃ndet ꝙ habet locũ in augumento alluuionis latẽti. prout loquit̃. secus vr̃ in augmento patenti, de quo Ang. dicit. Et pro ista disti. est text. not. in l. item si fundi. in. §. hinc dicimus. ff. de vsufru. declarando tñ hoc, vt per Ang. in l. si seruitus. in pe. col. ff. de ser. vrb. præd. vbi dicit hoc procedere in contractibus, & non in vltimis voluntatibus l. ꝙ in rerum. §. j.† Et ꝙ augmentũ rei vendite non spectet ad emptorem, est tex. in l. Rutilia Polla. & in l. in lege. ff. de contrahen. emp. & no. Ang.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Ementes. Vide oĩno Ias. inst. de actio. §. quædã actiones mixtam in. ii. no.
b ¶Syl. Ald. Socij. De hoc est tex. in l. vt sit. ff. pro soc. & adde ꝙ idem voluit Raph. in l. reos. ff. de duo. re. Dec. in consi. xxj. viso. ibi disputat, declarat late Ias. in d. §. quædã actiones mixtã, in. ij. not. insti. de act. dicit tñ hic Rip. in. vj. not. ꝙ hic non colligitur hoc no. quia nõ dicuntur hic socij respectu litis, sed canonicatus.
c ¶Syl. Ald. Sufficiunt. Idem dixit in c. ex parte. in. ij. not. ĩ eo. & in c. pręced. nu. 51.
d ¶Hier. Gig. Sustentari. Adde ꝙ licet capitulũ non possit minuere numerum canonicorum sine consensu fundatoris ecclesiæ, poterit tamen qũ ecclesia est adeo depauperata ꝙ tot substentari ab ea nõ possent, vt not. doct. in c. cum venissent, vbi per eundẽ Dec. col. vj. versi. secũdo doctores, quoniã imo tali casu nõ solũ poterit episcopus & capitulũ minuere numerũ canonicorũ & præbendarũ, sed etiã supprimere dignitatẽ, quæ esset in ecclesia. vt per Doct. s̃. in d. c. cũ venissent.
e ¶Syl. Ald. Illam Ripa hic, in. xiiij. no. defendit Abb. à Dec. hic. hoc idem tamen dixit Deci. in c. postulasti. in. ij. not. de rescrip.
f ¶Syl. Ald. Præbenda. Vide Rotam decis. ccccxliiij. quidam. in no. Abb. in c. mandatum. de rescrip. in c. relatum. de præben.
g ¶Syl. Ald. Canonicatus. Adde Fely. in c. qm Abb. col. iij. de offi. dele. in contrariũ.
h ¶Syl. Ald. Carnalibus. Ad idem gl. in c. ordinationes. j. q. j. Declara tamen, nisi insurgat, vel extinguatur obligatio ad antidora, nam & antidoralis obligatio inducit simoniam Fely. in c. ad audientiam. col. vij. de rescrip.
i ¶Syl. Ald. Collatio. Idem voluit Abb. in consi. xcvj. ad claram in. j. dub. lib. ij. Dec. consi. cxxix. in princi.
k ¶Filio. Adde Panormi. in consi. xcvj. lib. ij. Archidiaco. in c. omnino, in fine. x. q. ij. & Philip. Dec. in consi. cxxix.
l ¶Hier. Gig. Augeri. Adde ꝙ secus est in emphyteuta. nam si res emphyteutica augetur, siue augmentum sit latens. siue apparens cedit cõmodo emphyteute, nec propterea augeri debet pensio, ita voluit gl. in versi. emphyteuticarius. in l. j. ff. de iure emphy. & ibi per doc. maxime per Ias. in. xviij. col. in versi. in fi. gl.
m ¶Moder. Scilicet Fely. quem sequitur hic Franc. Ripa. nume. 36. sed verior est opi. Ang. quem sequitur Io. de Plate. in l. hi, quos in fi. C. de fun. rei. priu. lib. xi. Facit. Hippoly. de Marsi. sing. cxxxiiii. & in rub. C. de probatio.
n ¶Syl. Ald. Potest. Opi. Fely. defendit ab impugnationibus Dec. hic Rip. in. xxvi. no. vbi ampliat pluribus modis.

Ang.in d.l.ſi ſeruitus.col.pe.vbi aliter rñdet ad d.l.id, quod. facit quod not.Ray.Raph.Cu.& Alex.in l.ſi ex toto.in fi.princi.de le.j. a Reſpectu [a] vero fructuū,& redditiuū,periculū pertinet ad empto 15 rem gabellarū,vt not.Bal.in l.cū fundus.C.de ſol.† vbi inquit per illū tex.q̄ ſi emptores lacus Peruſij multū lucrentur,illis inuidere non debemus, ſicut ſi eſſent in dãno, non eſſet eis ſuccurrendū. Et hoc idē dicunt Bal.& Ang.in l.at vbi. & l.vtrum.ff.de pet.hær. Nam emptores gabellarum videntur emere futurum euentum. 16 † vnde qualiſcunq; euentus ſequatur, ad emptores ſpectat l.ſi iactum retis.ff.de act.emp.l.nec etiam.§.aliquando.ff.de cõtrahen. emp.l.q̄ ſi in venditione.cum l.ſeq.ff.de hære.vel act.ven.Et ita de emptoribus gabellarum Bart.dicit in l.cotem ferro.§.qui maximos.in.iij.q.ff.de pub.Bal.in l.ſi ea lege.C.de vſur.cum ſim.vt tra- 17 dit Alex.in conſi.iij.viſo inſtrumento lib.j.† Et emptores gabella- b rum æquiparant̄ vſufructuario,[b] vt not.Bal.in l.ij.in fi.C.de verb. ſig.Io.de Ana.in conſi.lxxiiij.viſis,& ponderatis. circa fi. Vnde ſicut ad vſufructuarium euentus omniū fructuū pertinet l.vſufru. & l.item ſi fundi.ff.de vſufr.Ita in iſtis emptoribus dicendum eſt. Et ita his, & quibuſdam alijs rõnibus motus conſului ſuperioribus annis Luce [c] ¶† Quinto not.ibi, conſueuit, q̄ clauſula ſolita [d] apponi,intelligitur.& idem in contractibus [e] l.q̄ ſi nolit,§.qui aſſidua.ff.de edil.edi.ꝑ quã dicit Bart.in l.nemo eſt, qui neſciat.ff. de duob.reis † q̄ Doctor conductus videtur ſecundū conſuetudi- 19 nem ſtudij.Et Bal.hic dicit, q̄ lectura data Doctori ſimpliciter, cū 20 ſalario cõſueto intelligit̄.† Et idem in domo cõducta.Saly.dicit in 21 l.excepto.C.loca.vt pro ſolita penſione intelligatur.† Et magiſtratus datus intelligitur ſecundū q̄ conſuetum eſt vt no.Bar.in l. 22 magiſtratus.ff.ad muni.† Et notarius rogatus videtur vt apponat f clauſulas conſuetas [f],vt no.Bal.per illum text.in l.fi.C.de fideiuſ. 23 † & generaliter quælibet diſpoſitio recipit interpretationē ab eo, g quod conſuetū [g] eſt.vt eſt not.dictū Inn.in c.olim.de verb.ſignifi. & ſequitur Abbas in c.certificari.de ſepul.cū ſi.vt late congerunt Mod.hic. & prius Alexan.in l.huiuſmodi. in princi.de leg.j.& in conſil.xxvij.in cauſa & lite. lib.ij.& in cõſi.cvij.pro inueſtigatione. col.pen.eo.lib.ij.& idem Alex.in cõſi.xxxvij.viſo dicto inſtrumēto.col.ij.libr.iij.Et iſta etiam prius late tradidit And.Sicu.in c.quo ad tranſlationē. in.iij.car.de offi.leg.& idem And.ſicu.in conſil.v. col.pe.lib.j.& in cõſi.vij.col.ix.in conſi.xiiij.col.pe.& in cõſ.xxxvij. col.v.& in cõſi.lj.col.iij.in.ij.lib.Et vlterius addatis tex.in l.vt liberis,& ibi Alb.C.de colla.& nouiſſimi ſcribentes ibi,dicta Moder. hic reaſſumunt.ad idē eſt bonus tex.in l.item eorū,§.decuriones. ibi,ſm cõſuetudinē locorū.ff.q̄ cuiuſq; vniuer.& idē not.Bal.in l. ita demū.§.fi.ff.de arb.& in l.ſi certis annis.in.iij.col.in verſ.credo autē.C.de pac.& Rom.in cõſi.ccxciiij.viſis his, col.fi.† Et ex.ſ.di- 24 h ctis infert̄ q̄ clauſula codicillaris [h] appoſita videat̄ in teſtõ ex taci- i ta volūtate teſtoris,cū ſit cõſuetū q̄ apponat̄, ꝯ Bar.[i] in l.j.ff.de iu. codicil.in.vj.q.& ita Alex.cõcludit in conſ.j.col.ix.in prin.libr.v.& 25 idem And.ſicu.in d.c.quo ad tranſlationē.† Et talis cõſuetudo ſi k generalis eſt probatione nõ indiget,[k] vt not.Bal.in l.j.C.ad Velle. 26 † Et dicit not.Aret.hic q̄ nõ requirit̄ q̄ talis cõſuetudo præſcripta l ſit.[l] alſat Ant.de But.hoc dicentē. in c.fi.in.v.car.in ver.ex his dicit Nico.de Mata.de conſue.Et idē Aret.tradit in cõſi.xj.procedendum,in col.pe.& Alex.in cõſi.cvij.pro inueſtigatione.col.pe.in.ij. 27 lib.† Et adeo efficaciter cõſuetudo iſta attendit̄, q̄ illi derogatum nunquã v̄r,niſi ſpãliter dicatur,vt no.Bal.in l.fi.C.ſi ꝯ ius. Alex.in 28 cõſi.cxxv.† viſo titulo q̃nis.col.iij.li.ij.Imo q̄ plus eſt, etiã ſi cõſuetudo expreſſe reprobet̄,nõ intelligit̄ de iſta ꝯſuetudine interpretatiua,vt not.ſcribit Pet.de Anch.in cõſi.cxxvij.viſis.in ver.quinto 29 allegat̄ cõſuetudo.† Limitat̄ tñ iſta cõcluſio, vt nõ habeat locū in m ſubſtantialibus,q̄ oĩno exprimi debēt, & omiſſa vitiāt,[m] vt no.Io. An.in addi.Spe.in ti de inſtr.edi.§.inſtrumētū. in verſ.q.d ſi à contrahentibus.& Mod.hic ſimpl'r ſequunt̄. & idē Ange.in l.licet.C. loca.vbi inquit q̄ ſi quædã verba apponenda ſunt de cõſuetudine in inſtro,& q̄ aliter nõ valeat inſtr̄m, tunc nõ ſupplet̄ inſtr̄m à cõſuetudine.Secūdo ꝑdicta cõcluſio declarat̄, vt ꝓcedat in his,q̄ 30 cõſueta ſunt cõiter à iure ordinario,† ſecus ſi extraordinario iu- n re,[n] vt no.Bar.in l.Seio.§.medico.per illū text.ff.de ann.le.cum ſi. vt tradūt Mod.hic.& idē Bart.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitū. in fi.ff.ſi quis cau.Ant.de But.in c.j.de cõmo. Alex.in cõſi.xxxj.viſis. col.pe. lib.ij.& in cõſi.cvij.perſpectis verbis. col.pe.lib.iij.De quo tñ aliter dicit Imo.in d.c.j.& Alex.in d.§.quæſitū. & in l.pretia rerū.in fi.ad leg.Falci.Tertio tex.noſter hic,de clauſula cõſueta,limitat̄. vt per Ro.in conſi.cclxxvij.quæſtio eſt nunquid,in fi.¶ In glo.j.ex his,q̄ Abb.poſt gl.hic dicit,tres concluſiones principaliter colliguntur. 31 † Prima eſt.q̄ quis agere põt pro cõſorte eiuſdem litis.Secunda q̄ cõiunctus nõ admittit̄ pro cõiuncto, ad ea in quibus ſpãle mandatū requirit̄. Tertia, q̄ canonicus pro alio cõcanonico agere nõ põt.¶ Circa primã,iſta cõcluſio primo limitat̄, vt ꝓcedat lite ꝯte.

prout loquit̄ tex.in d.l.ij.alle.in gl.ibi, poſt litem legitime ordinatam.Et rõ v̄r ſm Pau.de Ca.ibi,quia ex quo lis cõte.fuit cū oĩbus, cenſent̄ alij velle q̄ terminetur.alleg.in ar.l.ſi ſeruos.ff.de pig.act. Et iſta ratio ēt videret̄ habere locū lite nõ conte.qñ nomine omniū facta eſſet petitio,& citatio cõi nomine facta fuiſſet.facit text. o in l.vbi ceptū.ff.de iud.in cle.ij.vt lite pend.Non ob.text.[o] in d.l.ij. de cõſor.eiuſdē lit.quia.nõ dicit expreſſe de lite cõteſtata, ſed de lite ordinata, quod ēt añ litē cõteſtatã verificat̄, vt per gl.in l.j.C. p qui da.tu.poſ.Cõiter [p] tñ tenet̄ quod dictū eſt, videlicet q̄ præciſe 32 litis cõteſtatio requirat̄. Et ad hoc facit,† q.a ꝓprie lis d̄r lite cõte. c.ex parte.el.ij.de verb.ſign.no.Bart.& doc.in l.cauſas.C.de tranſ. 33 vñ cõſortes litis nõ v̄nr eſſe añ litē cõte.¶† Secūdo iſta cõcluſio intelligitur,qñ agitur pro conſorte abſente. & non cõtradicente. 34 † Secus eſſet eo inuito,vt ꝑ gl.& doc.in d.l.ij.C.de cõſor.eiuſ.litis. & idē gl.ꝑ illū tex.in l.ſi petitor.ff.de iud.facit tex.in l.Pomponi[9]. 35 §.fi.ff.de procu.† Et ad hoc procedit agēdo,ſed defendēdo ēt pro cõſorte inuito admitteret̄,vt no.Car.dicit in cle.religioſus.in.xj.q. 36 de procu.ar.l.ſolutionē.ff.de ſol.† Tertio nõ videtur habere locū in his, in quibus ſpãle mandatum requirit̄. ita videt̄ ſentire Abb. hic,æquiparando cõſortes coniunctis perſonis.Non obſt.q̄ tex.in d.l.ij.loquat̄ generaliter,quia reſtringi debet ſicut fit in iuribus, q̄ generaliter loquuntur de coniunctis d.l.ſed & he.ff.de procu.cū ſi.& tamē reſtringuntur vt nõ habeāt locū in requirentibus ſpãle q mandatum,vt Doc.ibi dicunt. Sed tamen quidquid Abb.[q] dicat, contrariū dicendū videt̄ videlicet q̄ etiã in caſibus requirentibus r ſpãle [r] mandatum quis pro conſorte agere poſſit, quia cum rõne conſortij habeat talem ꝑtãtē agēdi, & cõi noĩe litis cõteſt.facta ſit d.l.ij.cēſent̄ alij velle q̄ cauſa terminent̄,vt.ſ.dictū eſt.& iſte rõnes ēt militãt in cã,in qua mandatū ſpãle requirit̄, quia in effectu ſm 37 ꝑdicta de tali cã cogitatum ſpãliter videtur. ¶† Quarto prædicta concluſio limitatur non procedere in criminalibus,vt per gl.in c. cum dilecti,in gl.j.de dolo & cõtu.Sed contrarium tenet Bal.in l. ſeruū quoq;.§.publice. col.fi.ver.vnū q̄ro.ff.de ꝓcu.vbi alleg.Inn. ad hoc in c.licet in Beato.in princ.de acc.d.Maria. in c.veniens. in vlti.car.in ver.xxxv.de accu.diſtinguit. & Moder.hic ſimpliciter ſequuntur. Sed adde primo q̄ opin.glo in d.c.cum dilecti. videt̄ ſequi Bal.in rub.C.ſi ex plu.vnus ap.vbi inquit illum ti.non habere locum in cauſa criminali.Sed tamen alia opi.quam Inn.& Bal. tenere videntur in locis.ſ.alleg.verior indiſtincte videtur, quod idem

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Reſpectu. Adde ad hoc omnino Dec.in conſi.iiij.col.j.& vide aliqua in contrarium per Dec.in c.auaritiæ.nu.12.de præben.

b ¶Vſufructuario. Quatenus eſt par ratio non alias.

c ¶Syl.Ald. Luce. Hoc conſilium eſt impreſſum,& quartum in ordine. ¶Adde Pau.de Ca.in l.ſi merces.§.vis maior.ff.loca.

d ¶Solita. Adde Dec.in conſi.cccccxxxiij.in l.ſemper in ſtipulationibus, de reg.iur. in l.vt liberis.C.de coll... Hippol.de Mar.ſing.cxxiij.Pet.Girar.ſin.xlj.Fran.Ripa hoc.nume.39.cum ſeq.

e ¶Syl.Ald. Contractibus. Et licet non ſint in matrice præſumuntur nihilominus ineſſe. Areti.in c.j.col.iiij.de iud.& idem eſt in reſcriptis. Iaſ.in l.argentarij. in prin.ff.de eden.

f ¶Syl.Ald. Conſuetas. Adde And.Sicu.in conſi.vj.in fi.lib.iij.conſi.liiij.col.xv.eo. lib.conſi.xxj.in fi.lib.iiij.conſi.lviij.col.ix.eo.lib.faciunt quæ ponit Bal.nouel. in rub.de verb.obl.in prin.& ibi Hiero.ver.in generali enim mandato veniunt ea quæ ſunt de conſuetudine.Bart.in l.fi.in prin.ff.quæ in frau.cre.in l.ſi prius.ff. de aqua plu.arcen.in no.Rom.conſi.cxiiii.viſis. in.ii.dub.& ex hoc infert Alex. in conſi.lxvi.in cauſa.in prin.lib.vii.q̄ notarius ratione generalis conſuetudinis poteſt apponere pœnam in contractu, & hoc idem in procuratore ad vendendum dicit Ang.in l.bene à Zenone.C.de quadr.præſcrip.per illum tex.& in l.ii. in princi.ff.de iuriſdi.om.iudi.

g ¶Conſuetum. Adde Pet.de Ancha.in repeti.c.ſi propter tua debita. in.iiij.oppoſitio.de reſcrip.in.vj.& Alex.in conſi.xxxvij.nu.9.lib.ij.

h ¶Codicillaris.Sed immo verior eſt opinio Bar.niſi quãdo ex alijs verbis teſtamenti apparet de mente, vt quia dixi, velle valere teſtamentum in vim donationis cauſa mortis, vel aliàs,licet verbum codicillus, eſſet omiſſum.

i ¶Syl.Ald. Contra Bart.Adde Alex.in conſi.cij.col.iiij.verſi.præterea.lib.iij.Aret. in conſi.vlt.col.pen.vbi declarat dicta Bar.Dec.in l.ſemper in ſtipulationibus. nu.11.de regul.iur.& hanc eandem opin.latiſſime firmat Dec.in conſi.ccccxc. viſis.col.v.verſi.non obſt.q̄ objicitur.

k ¶Syl.Ald. Indiget.Idem Dec.qui plura allegat in conſi.cccccxl.quæritur.col.iij.

l ¶Syl.Ald. Sit. Adde Dec.in c.at ſi clerici.col.xv.in fi.de iud.in conſi.xlviij.col.ij. in princ.in conſi.xj.quoniam iudicantium.col.viij.Roc.curt.in rub.de conſue. in.iiij.q.prin.in prin.

m ¶Syl.Ald. Vitiant. Poteſt tamen notarius qui omiſit ſubſtantiale inſtare coram iudice, vt ſibi liceat addere ſecundum Bart.in l.fi.in fi.de fide inſtrumen.Fely.in c. ex literis.col.viij.& in c.cum p.tabellio.col.j.de fi.inſtrumen.

n ¶Syl.Ald. Iure. Adde Dec.omnino in conſi.vij.col.ij.in prin.& col.fina.vbi plura alleg.in contrarium.

o ¶Syl.Ald. Text.Huic reſponſioni replicat Rip.hic, nume.55.& dicit quòd Dec. decipitur.

p ¶Communiter.Et bene Fran.Rip.hic nume.55.

q ¶Syl Ald. Abb.Hanc opin.contra.Abb.cum Decio tenet hic Ripa nu.57.

r ¶Speciale.Idem Fran.Ripa hic nu.58.per clemen.religioſus,de procurato.

38 idem sit in causa criminali, † quia regulariter à pari procedunt causa criminalis, & ciuilis l.omnē.ff.de iud.no.in l.absentem.ff. de pe.Et per istā rōnē Ale.in l.minoribus.C.de his, qui.vt indig. reprobat dictum Bal.in d.rub.C.si vnus ex plu.& idem Cuma.& Angel.Are.in l.si quis separatim.§.fi.ff.de app.Hoc tamen intelligendū videtur, casu quo in criminalibus procurator interuenire possit,iuxta no.in d.c.veniens. & in l.pe.§.ad crimē.ff.de pub.iud. Secus videt̄ si procurator interuenire nō possit,quia si cum mandato expresso procurator non admittitur multominus cum tacita ratione consortij admitti nō debet, & quia est contra regulam cōem,ꝙ quis pro alio admittatur sine mandato, vnde restringendum videt̄ in casibus,in quibus procurator interuenire potest.ar. c.cum dilectus. de consue.& quia iura, quæ consortibus his tribuunt facultatē agendi,debēt limitari à regula negatiua,quę est, ꝙ procurator in criminali causa nō admittatur d.l.pe.§.ad crimē.

39 Ista † enim est regula negatiua, quæ præualet affirmatiue, quæ de a consortio loquitur.[a] l.iij.§.liberti. vbi Bar.ff.de susp.tuto.facit text.

40 in l.si Ruffinus. vbi Bal.C.de testa.mil.¶† Quinto, quod dictum est de cōsorte,habet locum in eo,qui sit habilis ad agendū.Secus si nō haberet legitimam personam.vt possit in iudicio agere,quia consortium non habet plures inhabilitates supplere,vt dicit Ant. de But.hic.col.ix.in versi.quid etiam operetur litis consortiū.alle. c.nō potest.de præb.in.vj.facit text.in l.j.de do.promis.& ideo,fm cum in cle.religiosus, de procu.dum ibi religiosus pro consorte admittitur, intelligitur si habuit mandatum à consorte. quod dicit esse notandum.Et facit ille text.dum loquitur negatiue ꝙ religiosus non possit mandatū suscipere,nisi pro consorte. & sic videtur ꝙ pro consorte suscipere poterit mandatum.Sed tamē cōtrarium[b] in hoc tenet Car.in d.cle.relig.in.xj.q.in fi.dicens ꝙ religiosus ibi pro cōsorte admittit̄ ēt sine alio mandato.Et idem Imo.ibi

41 in quarto no.† vbi inquit ꝙ consortium supplet non solū defectū mandati,sed ēt inhabilitatem personæ,per illū tex.Et ista opi.verior vr̄, quia cū in casu d.cle.reli.sit factus consors litis, vt ibi pro cōstanti psupponit̄.ergo vr̄ ꝙ omnia possit, quæ cōsortibus cōpetūt.Ista.n.est interptatio passiua,q̄ ēt in materia stricta locū habet l.j.§.lex Falcidia.ff.ad leg.Fal.& quod ibi Bart.Nā de inhabilitate psonæ ipse Ant.de Bu.hic fatet̄, & probat̄ expresse in d.cle.relig. de mādato.est tex.in d.l.iij.C.de cōs.eius.li.& quia statim ꝙ dat̄ cōsortiū litis in eo qui erat inhabilis,iam habilitatus reperit̄, & non est verū dicere ꝙ consortiū suppleat inhabilitatē personæ,ex quo persona illius eā habilitare vr̄ vt possit esse in iudicio.ideo in effectu consortiū solū vr̄ supplere defectū mandati. Et per hoc tollit̄ rō Anto.de Bu.cui ēt aliter rn̄dent.Mod.hic.¶Nec ob.ꝙ in d.cle. religiosus,dicat̄,an possit mandatū suscipere, quia illud intelligit̄ pro eo,ac si dicat̄ simpl̄r,an pro alio agere possit. prout colligitur ibi ex eo,quod excipiēdo,de cōsorte dr̄, q̄a exceptio declarat regulā l.nā quod liquide.§.fi.ff.de pe.le.Et ista cōclusio sane intelligit̄,qn̄ quis habilitatus fuit simpl̄r ad iudiciū, prout loquit̄ text.in

42 d.cleme.religiosus.† Secus si quis limitate habilitatus sit, vt cōtingit in excōmunicato cui solū pro defensione necessaria permittit̄ c vt possit esse in iudicio c.cū inter,[c] de excep.† talis enim excōica-

43 tus nō potest aliū litis consortē defendere, vt no.cōcludit Ant.de

44 Bu.in c.post cessionē.in fi.de proba.¶† Secunda conclusio fuit,ꝙ d cōiunctus nō pōt ea,quę requirunt speciale mandatū [d],& de hoc est gl.in l.exigēdi.in verbo.nō cogit̄.de procu.quæ allegat tex.in l. patri.in prin.ff.de mino. vbi restitutio in integrū nō pōt peti pro

45 cōiuncto.† quod alia rōne nō videt̄, nisi quia in restitutione in in- e tegrū [e] speciale mādatū requirit̄ l.illud.§.j.ff.eo.ti.de mino.& hoc

46 sequunt̄ vbiq; Doc.¶† Et ex ista cōclusione Abb.hic infert,ꝙ cō- f iunctę personæ solui nō potest,[f] per iura que ipse adducit.[g] & no. g Bal.per illum tex.in l.filius.C.de pac.cum si.vt tradit Ale.in l.iij.in princ.ff.sol.mat.& idem Alex.in consi.iiij.videret̄. col.ij.lib ij.& in

47 alio cōsi.xxxvij.viso dicto instrumēto.in prin.in.iij.lib.† Limitatur tamē ista conclusio,nisi agat̄ de modico præiudicio,quia tunc cōiunctus admittit̄,ēt vbi spāle mandatū requiritur. & ista rōne cōiunctus pro coniuncto rescriptū impetrare potest c.nonnulli.§.j.

48 de rescri.† & ibi Abb.in.iij.no.Idē Abb,post Io.And.in c.constitutus. col.pe.de resti.in integ.c.cordi.de appel.in cle.j.in ver.quin ēt h de conces.præben.circa fi.Modo his [h] relatis super ista conclusione diligenter cogitandū est,quia licet ab omnibus approbet̄,du-

49 bitabilis videt̄, cōsiderando hoc modo,† nam gesta per cōiunctū i nō nocent cōiuncto, nisi ratificatio eius sequat̄.[i] vt est tex.in l.j.C.

50 quibus res iudi.nō no.† quia coniunctus nō dicit̄ procurator,[k] li- k cet agere possit l.iij.§.j.ff.iudi.sol.& ibi Pau.de Ca.& declarat Sal. in l.exigendi. in.v.op.C.de procu.Cum ergo non inferatur præiudiciū cōiuncto,nisi ipse habeat ratum. ergo videt̄ dicendum ꝙ cōiunctus etiā possit pro coniuncto illa, in quibus spāle mandatum requiritur. Et ad hoc videt̄ text.in d.c.nonnulli.§.j.vbi statuitur ꝙ requiratur spāle mandatū in impetratione rescripti. & tñ permittit̄ cōiunctis ꝙ impetrare possint. Nec ob.quod Doc.dn̄t ꝙ in impetratione rescripti agit̄ de modico pīudicio quia sem̄ p agi vr̄ de modico præiudicio,ex quo actus nō nocet, nisi ratificatio sequat̄. Præterea nō vr̄ verū ꝙ impetratio rescripti sit modici præiudicij, quod patet, q̄a spāle mandatū requirit̄, quod nō solet requiri in leuibus.& tex.ibi considerat rationē,quia per rescriptū præstatur occasio litigandi.quod non est parui momenti,ꝙ quis implicet se litibus & expensis,bene facit text.in l.minoribus.xxv.annis.la.j.ff. de mino.Non ob.tex.in d.l.patri, in qua Doc.faciunt fundamentum,quia ibi pater admittatur ad petendum restitutionem in integrum pro filio,etiam contra voluntatem filij, pro suo interesse,

51 † vt ibi dicitur, cum aliàs coniunctus pro coniuncto contra voluntatem coniuncti nullo modo admittatur.vt est casus in l.Pomponius.§.fi.ff.de procu.Et ista ratione alij coniuncti ibi non possunt petere resti.in integ.quia coniunctus contradicebat. sed quando non appareret de voluntate contraria, coniuncti vtiq; potuissent restitutionem petere, licet in ea requiratur speciale mandatum.

52 per ea quæ.s.dicta sunt.† Ex quibus etiam infertur ꝙ etiā coniun- l ctus solutionem [l] pro coniuncto recipere possit, quæ tamen non præiudicabit, nisi coniunctus ratum habuerit l.qui hominem.§.si

53 gener.ff.de so.¶† Tertia conclusio fuit ꝙ canonicus pro canonico agere nō potest.& ita tenet Spe.& Ioan.An.in ti.de rescri.presenta.§.ratione quoque impetrantis. ver.sed nunquid canonicus. Host.in sum.de rescri.§.quæ possunt. car.iiij.ver.xcvij.& idē Abb. in c.coram. de offi.deleg.in c.fi.de postu.cum si.vt tradunt. Mod.

54 hic.† Et ista conclusio limitatur simpliciter.Primo, nisi canonicus pro canonico absolutionem peteret ab excōicatione, quia tali casu admittitur,vt no.voluit Inn.in c.Romana, de sen.excom.in.vj.

55 sequitur Rota deci.xxxvj.in tit.de procu.in nouis.† Secundo non procedit in prælato qui egere potest pro capitulo,quia inter prælatum, & capitulum maior coniunctio videtur, quàm inter canonicos, vt not.dicit An.de But.in c.edoceri. colum.iij.ver.alter vero pro altero. de rescrip.Est verum quòd Mod.hic reprobant in cap.nonnulli.§.j.car.pe.de rescrip.quia Doc.hic indistincte di- m cunt ꝙ coniunctio spiritualis non sufficit. Sed rn̄deri potest [m] ꝙ Doc.hic loquuntur in coniunctione spirituali simpliciter, prout consideratur in canonicis. secus videtur in tali casu, in quo est

56 maior coniunctio.† Et non est nouum quòd ista maior coniunctio,quæ est inter episcopum, & capitulum, maiorem effectum producat, vt per glo.in cle.fin.in verbo ecclesiam. de reb.eccle. non alie.not.Bald.in l.dudum. circa fi.C.de contrahen.emptio. Cald.in consi.xj in titu.de feu.& Hostien.& Docto.in c.possessiones.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Loquitur. Idem dicit Dec.in consi.iij.col.iij.in fi.in c.pastoralis. in.iij.col. in fi.de appe.in c.nam concupiscentiam. in.j.lect.in.iij.not.j̄.eo.Ioā.Crot.in l.si constante.in.xvj.col.ff.sol.mat.ver.quinta conclusio.

b ¶Syl.Ald. Contrarium.Facit gl.in l.tutores qui post.ff.de admi.tut.vbi vult ꝙ minor coniunctus possit agere pro coniuncto,licet aliàs non admitteretur. de quo per Bar.in l.exigendi.C.de procu.

c ¶Syl.Ald. Inter.Et ibi late Deci.in.iij.not.& in c.intelleximus.in.iij.no.de iud.

d ¶Syl.Ald. Mandatum. Vide in proposito Abb.in c.coram.de offi.dele. vbi quid in coniunctis spiritualiter & ciuiliter, & ibi And.Sicu.col.xij.& quid in beneficialibus,& nō recipientibus æstimationē,vel interesse. vide Rotam decisio.ccccxxsi committatur in no.

e ¶In integrum.Proprie non est speciale ob ipsam restitutionem. sed quia contrauenitur facto,cuius rescissio petitur,quæ dependet à voluntate,quæ non præsumitur mutata cōtra factum proprium. Quare idem est si petatur rescissio ex.l.ij.C. de rei vendica.licet ibi mero iure agatur, sine restitutione. tamen contrauenire facto proprio non venit in generali mandato,nisi hactenus vt temporis præscriptio interrumpatur,& remedium,vel beneficium iuris conseruetur.quod nota, quia nullus adhuc tetigit.

f ¶Hier.Gig. Non potest. Quod coniunctę personæ solui nō possit pro cōiuncto,vide per Sozi.in l.nō solum, in ij.col.ff.sol.ma.Ista tamen cōclusio nō procedit in patre,qui est legitimus administrator bonorū filij,ratione vsusfructus quem habet,quia patri in talibus bonis recte pro filio solui potest.ita voluit excellentissi. præceptor meus d.Vicentius Herculanus de Perusio in d.l.non solum.in.xj.col. allegat.l.j.C.de bo.quæ lib.§.vbi autem voluntas,& l.j.C.de bon.mater.

g ¶Syl.Ald. Adducit.Bald.in l.si autem.ff.de ne.gest. vult ꝙ quāuis non possit exigere, possit saltem cogere debitorem deponere, & vide Abb.in d.c.coram.in.ij. col.de offic.deleg,& Car.in l.iij.§.j.ff.iud.sol.

h ¶Syl.Ald. Modo his. Vide Ioan.Crot.in l.si constante.col.lxiij.in prin.vbi reprobat omnia ista dicta Dec.hic,& idem facit Rip.nu.60.

i ¶Syl.Ald. Sequatur. Adde Are.in consi.xxij.factum.col.pen.versi.circa secundum.

k ¶Syl.Ald. Procurator. Et ideo statutum loquens de procuratore, non habet locum in coniuncto. Bald.in l.j.C.qui.res iudi.non no.& coniunctus non potest agere vt procurator Bald.in l.j.C.de procu.& de hoc vide late Ioan.Crot.in d.l. si constante.col.xliij.ff.sol.matrimonio.

l ¶Solutionem. Nemo dubitat sic recipi posse. sed quæstio est,an exigere ab inuito, in quo quidquid dicat Decius vera est cōmunis sententia.ꝙ non potest sine mandato sufficienti ad tutam apocham, cum communi Franc.Ripa hic nu.60.

m ¶Syl.Ald. Potest.Ripa.hic,nu.61.respondet ad hoc fundamentum Dec.

57 siones.de reb.eccl.nō alie. † Et quia agitur de interesse ꝓprio, cū reputet̄ vnū corpus.c.nouit.de his q̄ fi.à pla.& in ca.requisisti.de testi.no.in c.edoceri.de rescri. ¶Et vlterius, [a] ēt suaderi pōt ꝙ canonicus ꝓ canonico admittat̄,quia ꝙ cōiunctus agere possit pro cōiuncto,nō vr̄ esse alia rōne,nisi ꝓ ꝓ affectionē,ex qua tacita voluntas absentis cōiuncti arguit̄,quia ꝙ volūtatem ipsius cōiuncti nō admittit̄.l.Pōponius.§.fi.ff. de ꝓcu. Et ista rō pariter militare vr̄ in cōiunctione [b] spūali,quia ita dēt quis prēm,& fratres spūales,sicut carnales,diligere.c.j.xxx.qō.iij.in c.Pictatiū in gl.†ea.cā. & q.in c.qualis.ij.q.vij.Et qui admittunt̄ nō solū cōiuncti n̄aliter. sed ēt affines,qui accidentaliter coniuncti sunt,& ꝙ plus est,ēt liberti admittūtur. d.l.sed & hæ.in prin.ff. de ꝓcur.ibi affines,& liberti. ergo idē dicendum vr̄ in canonico, qui est frater spūalis,vt in gl.hic. † Et ꝓ ꝓ hoc canonicus in cā alterius canonici recusari pōt.c.cū inter R.de of.dele.& videmus ꝙ ꝓ ꝓ cōiunctionē spūalē m̄rimoniū impedit̄, ꝙ est magni ponderis, vt in ti.de cogna.spi. Vn̄ rōnib.ꝑdictis dicendū vr̄ in isto casu, in quo in effectu agitur de modico ꝑiudicio, quia nō infert̄ ꝑiudiciū absenti coniuncto, nisi secuta ratihabitione.l.j.C.quib.res iudica.nō nocet.& q.a rōne cōsortij litis quis admittit̄.l.ij.C.de cōsor.eius.litis. Idē ergo in canonico vr̄,qui dr̄ socius alterius canonici,vt d.ca.cū inter R.& ista cōclusio probabilis vr̄,licet in ꝯriū sit cōis opi.vt.s.dictum est.

58

59

60 ¶†In gl in verbo,ad eā.Ant.d̄ But.quē Abb.refert,rn̄det ad ꝯriū ꝙ duo ad vnā ꝑbendā recipi pn̄t, qn̄ reditus ꝓ duob.sufficiūt, vt in c.vacante.de ꝑbē.& ita intelligat̄ tex.hic.d.Abb. dicit hoc esse verū,qn̄ expresse fieret diuisio.Secus vr̄,si tacite, quia cū præbēda in reb.tēporalib. ꝯsistat,oportet ꝙ actualis diuisio interueniat vt no.Inn.in c.maioribus.de ꝑbē. vbi idē abb. sequit̄. & idē Abb. per illum tex.in c.tuę in j.not.& in c.dilecto.& in verbo,augmentare.j. de ꝑbē. Sed responderi pōt, & dicendū vr̄ ꝙ actualis diuisio requiratur in diuisione facti,vt partes ad oculū distinguantur sed per hoc nō vr̄ impediri diuisio, quo ad effectū iuris, quo minus valeat receptio duorū ad eandē præbendā, q̄ duob. sufficit. Nam ipse Abb.hoc tenet in d.c.tue.vbi inquit ꝙ vna ꝑbenda dari pōt duob.qn̄ est sufficiens,vt illam cōiter habeant.& facit tex. in d.c.vacante,& in d.c.dilecto.in ver.ꝓcurator tuus, & glo.ibi in verbo,augmentare.in fi.& facit regula q̄ hr̄ in l.reos.§. cū in talibus de duo.re.in l j.C.si plu.vna sen.& in l.si pluribus de leg.ij.cū simi.Ista solutio Ant.de But.defendi pōt ab impugnatione Abb. Alia tn̄ rōne nō vr̄ procedere,quia diuinat ad tex.hic. & quia nō vr̄ verū ꝙ fructus prębende duob.sufficerent,vt colligitur ibi,dū dr̄,donec essent præbendas primi duo integraliter assecuti.ergo patet ꝙ primi duo nō sunt ꝯsecuti integras prębendas. Vn̄ Abb. & Doc. sequuntur primam solutionem gl. ꝙ ista fuerit allegatio & ꝙ ꝓbatū non fuit de duob.ad candē præbendā receptis, ꝙ tn̄ nō caret diuinatione,& quia ex quo talis allegatio nō impugnatur, approbari vr̄. Et ideo finaliter dici pōt ꝙ receptio duorū ad vnam præbendam nō valeat,qn̄ prædicti duo tenerent vnam ꝑbendam,prout dr̄ in d.c.tue.ita ꝙ præbēda diuisa remaneret.sed receptio duorū ad vnā ꝑbendam,q̄ debeat postmodū integrari, bene valet,& capitulū illas intergare tenet̄,vt per gl. & doc.in d. c.vacante,& in d.c.tue.de præben.& hoc modo tex.hic intelligit̄ ¶In glo. in verbo sine præiudicio.tractatur materia protestationis, [c] quę in magno pelago versatur.sed pro solito moræ dūtaxat insistam in his, quæ do.Abb.hic scribit, qui breuiter post Ant.de But.hic tria membra facit.¶Primum est,qn̄ protestatio venit ad tollendū illud ꝙ venit cōsecutiue ad factū. ¶Secūdum qn̄ protestatio est de directo ꝯria facto. ¶Tertiū est, qn̄ protestatio tendit ad declarandū factum multipliciter intelligibile.¶†Circa primum ex dictis Abb.plures cōclusiones colliguntur.¶Prima est, ꝙ protestatio facta super dependentib. à potestate protestantis, valet,& actus vitiatur,per tex.in l.per seruum.§.j.ff.de vsu,& ha. & idem prius tradit Ant.de But. hic, in iiij.car.versi.tertius casus principalis.vbi inducit,d.l.per seruum.quā ēt ita intelligit Alexā. in l.nō solum.§. morte col.viij.vers.vel fortasse.de ope.noui.nun.

61

Sed [d] in intellectu illius.l. aduertendū est, quia licet legatū vsusfructus penderet à volūtate testatoris,tamen protestatio,de qua ibi vr̄ facta super dependentibus,à dispositione iuris, dum relinquitur vsusfructus sine vsu. hoc enim est cōtra iuris dispositionē, de quo.j.in vlti. cōclusione huius membri. Ista tamen conclusio vera est in se,& cōmuniter approbatur, & not.Bart.per illū text. in l.qui aliena.§.Celsus.de acq.hære.& in d.§.morte col.v.dū loquitur de effectu protestationis declaratorie.& in l.pacta nouissima.col.fi.in prin.distinctionis.C. de pac. † & idem tenet Bal.in l. vt debitū per glo.ibi.C.de hære.act.dicens ꝙ in dependentibus, ab animo,magis valet protestatio,q̄ factum.& ad hoc facit text. in l.si mihi,& tibi.§.fi.in l.si ita scriptū in princ. de leg.j.vbi protestatio vitiat legatum ꝙ sequitur not.in l.si quis in prin.testamenti, de leg.iij.ad idem tex.in l.at si quis.§.pleriq; ff.de reli.¶Et ex ista conclusione infertur ad id, quod not. Do.post Io. And.in c.si delegatis in j.col.vers.quæro quid sit committat, de offi. deleg.in vj.

62

63 † Et hoc sane intelligitur, qn̄ protestatio præcedit, vel fit in ipso actu.secus si sequatur,quia non valet. [e] gl.no.in l.in concubinatu ff.de concu.& no.Bal.in l.si ita scriptū.de leg.j.cū si.tradunt Mod. hic,& prius Alex.in d.l.si ita scriptū. & idē Ro.in cōsi.ccxlviij.primo dici pōt.in fi.¶†Secūda cōclō est,ꝙ in his quæ pendent à cōsensu duorum,protestacio non valet absq; consensu alterius partis. [f] Et istā cōclusionē firmauit Bar.in l.pro herede.§.Papinianus per illum tex.in ver.vlti.no.de act.hæ. & idē Bar.in d.l.nō solum. morte.col.v.vbi rōnē adducit.† quia sicut propositū in mente retentū nihil operatur.l.si repetendi.C. de cōdi.ob cau.ita ista protestatio, quā ignorat ille, cū quo postea ꝯhit̄ nihil debet operari in pręiudiciū eius,facit in l.fi.§. item si prędixerit.ff.nau.cau.stab. & gl.in c.tua nos.in gl.j.in ver.ʒ pone.de spō.& ꝙ no.gl.j.in c.oli. cām.de censi.¶†Et in ista conclu.Abb.incidenter dicit ꝙ ep̄s dispensare nō pōt,ꝙ ꝯstitutus in sacris m̄rimoniū ꝯhat, immo nec papa,nisi ex magna cā. [g] vt no.in c.cū olim.vbi Abb. post alios in col.fi.de cle.cōiu.& Bald.in l.rescripta.C. de ꝑci.impe.off. & dixi in c.quæ in ecclesiarū.s.eo.¶†Tertia ꝯclō Abb.est, ꝙ protestatio nō valet ꝯ illud,ꝙ cōsecutiue pendet ex dispositione iuris, [h] vt h̄ vbi isti recepti fuerūt simpl̄r cū protestatione vl̄ ꝙ de canonica nihil perciperent.quo casu est ꝯ dispōnē iuris, [i] vt in c.relatū.j.de ꝑben.& Ex his tollunt̄ rōnes Abb. qui conat̄ rn̄dere ad istū text. licet videat̄ approbare cōclōnē,pro qua ēt facit text.in c.diaconi. xxviij.di.& idē à fortiori dicendū est, si ꝓtestatio principaliter sit ꝯ dispōnē iuris,vt ꝑ gl.& doc.in l.alimēta.C.d̄ neg.gest.facit tex. in l.nemo.pōt de leg.j.in l.ꝙ de bonis.§.j.ff.ad l.Fal.& l.fi.ff.d̄ suis & legi.in l.cū ꝑcario.ff.de ꝑca.cū si. Et ex ista ꝯclōne cōprobatur ꝙ no.gl.in auc.ingressi.C. de sacros.eccl.de illo † qui facit ꝓfessionē reseruata sibi ꝓprietate.nā talis reseruatio non valet [k] de quo ibi hr̄. † Et similiter in patrono qui fundauit ecclesiam, nō valet protestatio,vt illa eximat̄ à ꝑtāte ordinarij, [l] vt no.Inn.in c.Lateranensi.circa fi.de ꝑbē.Bar.in l.quoties.§.fi.de admi.tu.Abb.in c. cū dile.in iiij.no.de cōsue.cū si.vt tradunt Mod.in c.cū venerabilis de excep.Et ista ꝯclō ꝓcedit qn̄ protestatio nō pōt derogare dispositioni iuris,prout iura.s.alleg.loquuntur.secus si dispositio iuris posset tolli,quia valeret protestatio,vt no.do.Abb.declarat in c.Cumana.col.iiij.in ver.ꝯ ꝑdicta elec.per illum tex.bene facit tex.in auc.excipit̄.C.de bo.q̄ lib.& ꝙ no.in c.verū.j.de cōdi.appo. ¶Modo in ista tertia cōclusione aduertendū est,quia licet protestatio vitiet̄, & actus valeat protestatio, & ꝙ actus vitiet̄, ꝓbat̄ in d.l.ꝑ seruū.ff.de vsu,& ha.vn̄ distinguēdū est,vt tradit Bar.in l.vbi ita donat̄.ff.de dona.cau.mor.& in d.l.per seruū.& in locis palle. ¶Secūdū mēbrū principale fuit qn̄ ꝓtestatio est directo facto ꝯria,in quo Abb. primo cōcludit, † ꝙ in dependentib. à sola voluntate ꝓtestātis ꝑualet protestatio,† vt Abb.hic exemplū ponit in eo,

64

65

66

67

68

69

70

71

ADDITIONES.

a ¶Et vlterius. Sed quicquid dicat Deci.vera est opin.Felyn.& communis Fran.Ripa hic.nume.61 & .63.

b ¶¶Syl.Al. Coniunctione. Hæc vr̄ vera quo ad reuerentiā ꝑstādā, vt dicit hic Fel. & tradit Ias. in l.adoptiui.§. ait prætor.ff.de in ius vocan.S[illegible]aliter, & bene respondet hic Rip.nu.61.

c ¶Syl.Ald. Protestationis. Late Fel.hic Franc.Ripa,num.68.vsq; ad nu.166.Ant. Rub.in repeti.§.morte.in l.non solum.ff.de ope.no.nuncia. Alcia. in l,detestatio.de verbo.signi.

d ¶Syl.Ald. Sed. Rip.hic respondet ad dicta Decii hic.nu.71.

e ~~¶Syl.Al. Nō valet. [illegible]~~

f ¶Syl.Ald. Partis. Hanc conclusionem latius attigit hic Rip.faciens tres articulos & vide Deci.col.seq.versic.ij.Abb.

g ¶Hie.Gigas. Causa. Vide quæ dixi supra hoc eodem titu.in cap. quæ in ecclesiarum.in apostil.in ver.præsenti.

¶Syl.Al. Adde Deci.in consi.cxij.col.ij. & in d.c.quæ in ecclesiarum.nu.47.

h Hie.Gig. Iuris. Quod protestatio facta ꝯ ea quę sunt ex dispositione iuris nō valeat,vide ēt per Ias.in §.fuerat.in xxvj.col.insti.de actio. vbi singulariter voluit, ꝙ si maritus cuius bona sunt tacitę ex dispositione iuris obligata pro dote accipiens dotem protestatur quòd noluit sua bona esse obligata prodote protestatio non valet. idem secundum ipsum erit in socero, sic protestantecuius bona sunt tacite obligata pro dote nurus.

i ¶Syl,Al. Iuris. Hanc inductionē dicit non esse ad propositum Rip.hic.nu.77.

k ¶Syl,Ald. Valet. Vide Abb.& alios in c.fi.de cōdi.appo.vbi Card. & Abb.tenent ꝯrium quāuis Ant.de But.hic col.xviij. dicat ꝙ totus mundus ita tenet.

¶Adde ꝙ imo ex quo aperte retinetur proprietas non valet professio Alcia,& in l. j.§.sed si mihi, de verb.obl.Ant.Rub,in d.§,morte.nu.595.

l ¶Syl.Ald. Ordinarij.Abb.tn̄ in c.dilectus.in v.not. post gl.in ver.constitutum.de consue.limitat nisi episcopus consensisset ante dotationem, quia in quærendis potest preiudicare successori,vide tameu de hoc Deci.in c.cum venerabilis.in x. not.de except.& omnino in consi.cxxj.col,j.& seq.

in eo, qui protestatur q non intēdit aliquid dicere ꝯ fidem. nam protestatio iuuat, quia hoc in aīo consistit.[a] & de fide hoc tradit Bart. Veroñ. in cautela.clvj. bonũ, & vtile ꝯsiliũ est, & Alb. quę ibi refert in tertia parte statutorũ.qõ.xxxij. ita quærit ipse Gandinus circa fi. vbi Alb. de seipso loquitur, q fuit ita protestatus. & de tali ꝓtestatione ēt no. Alb. in rub. C. de hęre. circa fi. Inn. in c. firmiter. 72 in fi. de sum. Trin. & fi. ca. † & de simili ꝓtestatione, ne q̃s incidat in irregularitatē, no. Io. de Ana. in c. postulastis. col. ij. de homi. Et pro ista ꝯclone facit tex. in l. si quis in prin. testamenti. de leg. iij. in l. si mihi, & tibi. §. in legatis. in l. si ita scriptũ in princi. de leg. j. cũ si. vt fuit. s̄. in prima ꝯclusione primi membri principalis. ¶ Sed aduertendũ[b] est, quia in dictis iuribus, & in eo, q dictũ est de fide, nō vr̄ factum præcise esse ꝯtrium prostationi, declarando, vt per Bar. in l. j. col. pe. C. de lit. ꝯte. & per Ang. in l. qui aliena. §. fin. ff. de acq. hær. & no. per Abb. in c. j. col. ix. ver. & ad id, q dr̄ de lit. conte. & sequitur Alex. in cõsi. cxxx. in cã. col. fi. lib. iiij. Nam in dictis iuribus solum receditur à solita facti interpretatione propter volũtatē derogatoriam ꝓcedentē, q̃ præualet. Secus vr̄ q̃n directo, & præcise factũ protestationi ꝯdicit, & repugnat, quia ꝓtestatio vitiari vr̄, ēt in dependentib. à voluntate ꝓtestantis. c. solicitudinē. in fi. de app. & no. Ang. in l. iuris gentiũ. §. q fere in prin. ff. de pac. 73 dum inquit, † q si adeo hæreditatē animo nō adeundi, valet aditio. Et si profiteor relegionē animo nō profitēdi, valet professio, 74 & protestatio vitiatur. † & idem Ang. in d. l. qui in aliena. §. fin. & Io. de Imo. in d. l. non solum. §. morte. col. iij. de quo. j. dicam. ¶ Secundo Abb. cõcludit q si actus contrarius sit protestationi in dependentib. à consensu duorum, altero ꝯdicente, vel ignorante, protestatio nihil operatur in præiudicium eius, qui non cõsensit. & s̄. dictũ fuit in secunda cõclusione primi ꝓcedentis membri, & no. Pet. de Anch. in consi. xxxij. per statutum. circa fi. Et huic conclusioni. Non ob. q voluit gl. no. in c. licet mulieres. de iureiurã. in vj. quia r̄ndetur, vt no. Bal. in l. duobus. §. fi. ff. de iureiur. & aliter, vt 75 late tradit Alex. in cõsi. xvj. ponderatis. in iij. lib. † Et ex ista cõclusione s̄m Abb. hic infertur q ille, qui alicui fideiubendo se obligauit, tenetur, nō obstãte protestatione prius facta, q nolebat obligari. & hoc clarum est in terminis in quib. hic loquitur, q̃n creditor ignorabat protestationē. Secus si protestatio facta fuisset ipsi creditori,[c] quia tunc non obligaretur, & præualeret protestatio, vt no. Bar. in d. l. nō solũ. in §. morte. col. vij. cũ concor. vt ibi tradit Alex. col. xiiij. ver. item in quantũ. & idem late Alex. in l. pacta nouissima. col. iij. C. de pac. & ĩ notabili, & quotidiano exẽplo ponit 76 Ang. in l. mora. col. ij. ĩ vlti. no. ff. de vsur. † Et ista ꝯclusio s̄m Abb. hic limitatur, nisi iusta causa subesset, quia tunc ēt absq; cõsensu alterius partis valeret protestatio, vt probatur in c. j. j. q me. cau. d̄ eo, qui præsentia partis non audet protestari. & ibi ēt Abb. in gl. j. & not. Bald. in l. si repetendi. circa. fi. de ꝯdi. ob. cau. facit quod no. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in xj. de ope. no. nun. Et ista limitatio sane intelligitur quantum ad illum, cuius respectu 77 quis nō audet protestari, vt in d. c. j. † Secus quo ad tertium, cui illa clandestina protestatio non pręiudicaret,[d] vt not. Bar. in l. qui in aliena. §. Celsus de acquir. hære. & Alex. ibi no. Bal. in l. clari. circa. fin. C. de fideicom. & idem Alex. in d. cõsil. xvj. ponderatis col. fin. lib. iij. ¶ Vlti. in casu. d. c. j. q me. causa. considerandum est q ꝓtestatio ibi parũ vr̄ operari, quia probato metu, vt præsupponit, ēt absq; ꝓtestatione actus deberet retractari, s̄m gl. in d. c. j, & no. Alex. in d. l. qui in aliena. §. fi. col. iij. de acqui. hær. Protestatio enim 78 † hoc solum operatur q per eam metus facilius probatur, vt not. dicit Ang. in l. metũ. la grande ĩ prin. ff. q. me. causa. & latius dixi ĩ 79 c. fi. de appel. ¶ † Tertio Abb. concludit q in actu pendente à cõsensu duorum, altero ēt ꝯsentiente, valet protestatio. allegat not. in c. Cumana. de elec. vbi glo. in verbo ꝓtestatione. & ibi ēt Abb. hoc idem dicit. & no. Bar. in d. l. nō solum. §. morte. col. vj. in versic. circa secundum. & Pet. de anch. in consi. xxxij. s̄. allegato. Et ratio videtur manifesta, quia ex quo vterq; cõsensit, actus agentiũ ab intentione eorũ regulatur. l. nō omnis. in prin. ff. si cert. pet. l. obli- 80 tionum substantia. ff. de actio. & obli. † Et isto casu ille in cuius ꝓiudiciũ fit protestatio, tacens pro cõsentiente habet̄, s̄m[e] gl. in c. j. in ver. si contestatus. xxvij. dist. & in l. j. §. j. cum glo. in ver. denunciauerit. ff. de lib. agno. & in l. pretor. §. hoc autem interdictum, in versi. adijcitur. de ope. no. nun. Et hoc de plano procedit in casib. in quibus sola scientia pręiudicat, vt no. Bar. in d. l. nō solũ. §. morte, in fi. & in l. j. C. de lit. contesta. aliàs vero cõmunis opin. videtur quòd consensus expressus requiratur, prout tenet glo. contraria in c. Cumana. de elec. quam Inno. Hostien. Ioã. and. & Abb. post alios sequuntur. & not. Archi. in d. cap. j. xxvij. dist. colũ. j. Cardi. in clemē. j. in vlti. qõ. vt lit. pen. cum simi. vt tradunt Moder. hic. Sed tamen Io. de Imol. hic in colũ. xxij. in versi. quarto casu dicit quòd verior opin. videtur, quòd sola præsentia cum taciturnitate suf-

81 ficit, † quia ex quo ille, qui tacet potuisset contradicendo protestationem impedire, tacens habetur pro consentiente, vt no. in l. sepe. de re iudi. Ista ratio nō satisfacit, quia non videtur verũ, q̃d ille qui contradicendo potest actum impedire, tacendo dicatur, consentire, vt probat, & concludit Abb. in c. nonne. de præsump. Prædictam tamen opin. q taciturnitas sufficit, etiam pleriq; tenent, quos Alex. in d. l. non solum. §. morte. col. xij. & Ro. in consi. cccxj. in casu proposite. Et ideo[f] concordando opin. pro resolutione considerandũ est, q aut actus de quo agitur, principaliter respicit præiudicium protestantis, qui ex tali actu de nouo obligari debet, & tali casu tacens, cui obligatio acquiritur, pro consentiente habetur, quia quo ad eum tractatur de pręiudicio iuris quærendi, & facit quod no. Bart. in l. quæ dotis. col. fi. ff. sol. mat. & facit tex. in l. qui autem in prin. ff. de his, quę in frau. cred. Et quia ille, qui protestatur, non debet aliter obligari, quàm ipse voluerit aut actus principaliter tendit in præiudicium eius, cui fit protestatio, & sic tractatur de præiudicio iuris sibi quæsiti, & tunc non 82 videtur q taciturnitas sufficit. † sed expressus consensus requirit̄ secundum regulam, quę est q tacens, in præiudiciũ suum non vr̄ consentire. l. filiusfa. §. inuitus. ff. de procur. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. & no. in l. q̃ dotis. sol. ma. & in regula, is q̃ tacet. de re. iur. in vj. 83 † Et ista ꝯclo procedit in eo, qui tacet simpl̄r. secus si cũ taciturnitate, actus receptionis literarum concurrit, quia tunc consentire vr̄,[g] vt est tex. no. in l. si filiusfa. la. ij. ff. ad macedo. & not. Bart. in l. quo. n. ff. rem ra. ha. & in l. Titius. ff. cõstit. pecu. Bal. in rub. C. de fi. instru. in car. fi. ver. qro quid de literis cũ cõcor. vt per Mode. h̄. & Alex. in d. l. nō solum. §. morte. col. xj. adde t̄n hic q Pau. de Ca. in d. l. quo. n. quã legit similiter cũ l. interdũ. eo. ti. tenet ꝯrium, dicēs 84 q text. in d. l. si filiusfa. habet locũ in patre, prout loquitur, † quia pater pro mutuo facto filio tenet̄, si ipso sciente, & tacente mutuum filio factũ fuerit. l. sed Iulianus. §. fi. cũ l. seq. ff. ad Mace. & iõ s̄m eum tex. in d. l. si filiusfa. non haberet locum in extraneo, q̃a recipiens literas licet taceat, nō vr̄ sibi præiudicare. Alexã. in d. l. morte. colũ. xj. dicit q in d. l. sed Iulianus. §. fi. non probatur dictũ Pau. de Ca. quia text. ibi vr̄ requirere voluntatem patris. non aũt dicit, q sola scientia patris sufficiat. vñ ipse sequitur intellectum Bar. qui communiter approbatur. Ex quo, s̄m eum infertur, si ille, cui tacẽti facta sit protestatio, recipiat scripturam protestationis, vr̄ consentire, & sibi ꝓiudicare. In puncto iuris t̄n verior[h] videtur opin. Pau. de Cas. & pro resolutione considero duos casus. Primus est quando fuit facta protestatio præsenti, & tacenti, & illi postmodũ traduntur literę protestationis, prout loquit̄ Alex. nam his duobus concurrentibus consensus arguitur, vt probat̄ in cle. j. de procura. vbi procurator qui habuit notitiam mandati & tacuit recipiendo scienter literas, vel instrumentũ mandati, cõsentire videtur, vt dicitur ibi in fin. cum per hæc ad omnia tuum videaris præstitisse consensu. Secundus casus est, quando quis recipit literas alicuius actus. de quo prius non habuit notitiam, & tali casu ex taciturnitate non arguitur consensus, vt à contrario sensu colligitur in d. cle. j. dum ibi ponderatur scientia. Nam sciētia, quæ à principio habetur ex literis non debet plus operari q̃ illa, quæ percipitur ex verbis eius, qui expresse protestatur. Et in hoc, vt dixi, verior videtur opinio. Paul. de Cast. in d. l. quo enim, & per alias etiam rationes, quas ibi contra Bartolum inducit, & quidquid Alexander dicat, vera videtur responsio sua ad dicta. l. filius familias.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Consistit. Vide hic Card. Alex. in c. j. colũ. ij. ver. quartus principalis. xxvij. dist. & Ias. in rub. C. de sum. Trini.

b ¶ Syl. Ald. Aduertendum. Opin. Decij hic comprobat per plura Ferretus. nu. 13.

c ¶ Ipsi creditori. Idem Ias. in dicto. §. morte. Francisc. Ripa. hic nume. 125. Alcia. in dicta. l. detestatio, & est communis opin. Sed verius puto non, sufficere nisi creditor aperte consenserit protestationi. vt vult præpo. Mediolaneñ. in c. solicitudinem. de app. & Ant. Rub. in d. §. morte. nu. 321. & 347.

d ¶ Syl. Al. Præiudicaret. Et hinc inferebat Alex. in consi xvj. ponderatis, col. pen. lib. iij. quòd protestatio clandestina facta à patrono de non præsentando alium, & si præsentaret, facere per metum, talis protestatio non præiudicat ei, qui postea fuit præsentatus, & idem sequ. Deci. in consi. ccxix. viso puncto. colũ. ij. vbi limitat, nisi ille tertius fuisset ipse causa metus inferendi, & vide Hipol. in l. j. §. præterea. col. xvj. in fi. ff. de quæst.

e ¶ Syl. Ald. Secundùm. Vide Cardi. Alex. ibi. col. iij. ver. si vero factum, aliter tamen declrarat hanc materiam. Ferretus hic.

f ¶ Syl. Ald. Et ideo. De hoc vide late per Deci. in l. traditionib. in gl. fi. ver. ex quo inferebam. C. de Pact. & in consi. xxxj. col. iij. vbi omnino vide.

g ¶ Syl. Ald. Videtur hanc conclusionē optime declarat genitor meus in consi. lvij. lib. viij. in simili, vide Pau. de Cast. consi. ccxxx. pro pleniori. in fi. & late Parisi. in consi. cxij. nu. 45. libr. j. Paul. de Cast. in d. l. si filiusfami. Mathesi. in not. xxiij. vbi plene de hoc, & Veroneñ. caut. viii. Corset. in versi. taciturnitas. Marsi. in singu. ccclxxxiii. Corset. in ver. epistola.

h ¶ Verior. Adde Alexand. in consi. lxxviii. nume. 1. lib. primo Anto. de Rube. in d. §. morte. nume. 327.

filiusfamilias. quod ibi speciale sit in patre, cuius sola scientia, & patientia operatur, vt non habeat locum Macedonianum. vt probatur in l. si tamen patre sciente. ff. ad Maced. vnde quod dicitur in d. l. sed Iulia. §. fin. de voluntate patris, intelligitur etiam de tacita, quæ ex sola scientia habetur, in odium senatusconsulti Macedoniani. ¶ †Quarta, & vltima conclusio Abb. est, quod protestatio contra dispositionem iuris valet, consentiente illo, in cuius fauorem ius disponit. & ista in effectu est ampliatio tertię conclusionis supra proxi. precedentis, quę sane intelligitur in casibus, in quibus renũtiatio fieri põt. iuxta no. in l. pe. C. de pę. & in c. si diligẽti. de foro cõpeten. aliàs secus. † ideo si protestatio contineret turpitudinem, consensus partis nihil operaretur, vt Abb. hic dicit. & idem Abb. in c. tua nos. in glo. de sponsal. & in c. per tuas. in glo. in verbo, præsumendum. de conditio. apposi. cum simi. ¶ Et in hoc secundo membro principali in quo, vt supra dictum est, Abb. loquitur de protestatione facto contraria, non aperit Abb. quid iuris sit, quando actus est præcise protestationi contrarius. quo casu Bar. in d. l. non solum. §. morte. colum. vij. versicu. sed si in ipso actu obligandi, videtur velle quòd valeat protestatio, † dum inquit, quòd si obligo me nõ animo obligandi, non contrahitur obligatio, per l. obligationum substantia. §. fi. ff. de actio. & oblig. sed Io. de Imo. in d. §. morte. colum. viij. tenet contrarium, quòd immo tali casu obligatio cõtrahatur, & protestatio vitietur. quia est contra substantiam actus. quo casu non valet. l. cum præcario. ff. de præcar. & idem tenet Angelus in l. iuris gentium. §. quod fere. in prin. ff. de pactis. † dum dicit, quòd si contestor litem animo cõtestandi, erit facta contestatio, non obstante protestatione. & si adeo animo non adeundi, aditio inducitur. & si profiteor religionem animo non profitendi, erit professio consummata. & eodem modo, si promitto per stipulationem non animo stipulandi, erit contracta stipulatio. alle. l. si debitor. ff. quibus mo. pign. vel hypo. contra. & l. qui in aliena. §. fin. ff. de acquirẽ. hære. & sequitur Paulus de Cast. in d. §. quod fere. in princi. referendo Innocen. hic. & idem Alexand. in d. §. morte. colum. viij. & idem Angelus in l. qui in aliena. §. fi. dicit, † quod si vendo non animo vendendi, nihil operaretur protestatio. Et in simili casu not. Fulg. in consi. cvij. super eo. colum. j. etiam in consi. cxlvj. visis. Pet. de anch. in dicto consi. xxxij. per statutum. ergo pari ratione dicendum quod si obligo me non animo obligandi, quòd non obstante protestatione oriatur obligatio, contra Bart. in dicto §. morte. Nam in prędictis casibus verba referuntur ad ius, dum dicitur, contestor litem, adeo hæreditatem. promitto per stipulationem. Et eodem modo loquitur Bartolus referendo se ad ius, dum inquit, obligo me. & ideo vitiatur protestatio, cum actus sit præcise contrarius protestationi. Secus si verba referantur ad factum. quia tunc valeret protestatio. vnde si assumerem habitum professorũ, non animo profitendi, non esset facta professio. vt dicit Angelus in dicto §. quod fere. & hoc modo respondetur in d. l. obligationum substantia. §. fin. quia verba ibi respiciunt factum. merito valet protestatio. Sed tamen pro defensione Bartoli considerandum est, quòd immo si dicam, obligo me non animo obligandi, non videtur quod nascatur obligatio. quia remouetur consensus, in quo consistit fundamẽtum obligationis. d. l. obligationum substantia. §. fina. facit text. in l. non solum. ff. de actio. & obliga. Nam ista ratio militat etiam quòd verba ad ius referẽtur. quia remoto animo, & consensu non oritur obligatio. & probatur hoc in d. l. qui in aliena. §. fin. vbi verba ad ius feruntur. dum ibi dr, adierit hereditatem, & tamen valet protestatio contraria. Non obst. ratio l. cum precario. quam contra Bar. Imo. adducit in d. §. morte. quia ibi nõ erat defectus consensus, ideo actus valet, & protestatio vitiatur. secus videtur in isto casu, vbi consensus deficit. d. l. obligationum substantia. §. fi. Non ob. si dicatur quòd quando verba ad ius referuntur, resultat præcise cõtrarietas, dum dicitur, adeo nõ animo adeundi, vel obligo me nõ animo obligandi. & sic presupponitur aditio, & obligatio, quæ absque consensu omnino contrahi non possunt. quia responderi potest, quod ẽt in casibus supradictis, verba non referuntur ad ius. i. ad quod resultat effectus iuris. sed potius in effectu verba referuntur ad factũ, ex quo aliàs effectus iuris causatur. Nam dum dr, adeo, intelligitur, id est, facio actum, qui de sui natura solet aditionẽ inducere. obligo me, id est, promitto, & sic facio actum, ex quo regulariter obligando contrahitur. hic tamen nõ contrahitur ex defectu consensus propter protestationem. Et hoc modo opin. Bart. saluari põt. Finaliter tñ breuis, & vera resolutio videtur, vt dicamus quod tũc demum actus contrarius † protestationi vitiatur, si ad illum eundem actum protestatio contraria non referatur. aliàs secus. vt no. cõcludit & declarat Bar. in l. j. col. pen. C. de lit. cõtesta. Abb. in d. c. j. de lit. conte. col. ix. & sequitur Alexã. in d. consi. cxxx. lib. iiij. Et idem in effectu tenet Ang. in d. l. iuris gentium. §. quod fere. ff. de pact. in prin. facit quod no. idem Ange. in l. metum. la grande. in princi. ff. quod met. cau. dum inquit quod debet fieri differentia an actus sit expresse contrarius protestationi, vel præsumptiue. ¶ †In tertio mẽbro principali Abb. concludit quod actus, qui multipliciter intelligi põt, secundum protestationẽ declaratur, prout voluit Innocẽ. hic. & idem tradit Bar. in d. l. non solũ. §. morte. col. vj. vbi alle. l. Nesennius. de nego. gest. & idem sequitur Ang. in l. iurisgentiũ. in §. quod fere. in prin. ff. de pac. & idem Ang. pro gl. ibi in l. j. ff. de iudi. Et procedit ista cõclusio, licet actus cõiter haberet vnum intellectum. tñ si potest intelligi secundum protestationem, restringitur secundum intellectum protestationis. ita infertur ex his quæ Doctores dicunt in locis prealle. †Et no. est dictum Inno. quod Abb. hic refert in c. cumana. de elec. de eo qui protestatur iudici nolle consentire in eum tanquam iudicem cõpetentẽ. quia debet addere, nisi quatenus de iure tenetur, aliàs vt cõtumax poterit puniri. & ita cõiter obseruatur. vt[a] Ang. dicit in l. nõ vr. ff. de iudi. & in §. illud quoque. in auc. de exhib. re. cũ si. vt tradunt Mod. hic. & Alex. in l. si ita scriptum. de le. j. adde tamẽ Pau. de Cast. in d. l. non videtur. qui dicit quod talia verba ex abũdãti ponuntur. quia licet protestatio facta sit simpliciter, eo modo intelligitur. immo quod plus est, dico quod intentio protestantis satis declaratur. quia non negat velle respondere, si tenet. sed nõ vult ex aliquo facto suo ad hoc obligari. vt dixi in d. c. j. de iudi. in vlti. char. ¶ †Postremo Abb. dicit quod quando quis protestatur quod nõ respondet aĩo litem cõte. talis protestatio repeti dẽt. quia nõ porrigeretur ad actũ, qui cũ interuallo sequeretur.[b] l. cum in plures. §. locator horrei. secundum vnũ intellectũ. ff. loca. & fuit intellectus Iac. But. vt Bar. refert in l. pacta nouissima. C. de pac. sed reprobatur, vt per Bal. in d. l. pacta nouissima. & merito, quia diuinat. & ad d. §. locator horrei. alius fuit intellectus antiquorum, quod propositum ibi fuisset in mẽte retentum. sed Bart. reprehendit illũ in d. §. morte. quia dr in d. §. locator horrei. quòd perinde habetur, ac si remissum fuisset. nam ĩ proposito retento in mente non esset opus remissione. Vnde secundum Bart. intelligitur quod protestatio ibi fuit facta absente parte. iõ non præiudicauit postea inferenti merces. & Docto. cõiter istum intellectũ sequuntur. Sed considerandũ est quod laborat eodẽ morbo, quo intellectus antiquorũ, qui per Bar. impugnatur. Nã si absente parte facta fuit protestatio. ergo non valuit in præiudiciuũ absentis. Si non valuit, ergo non cadit remissio. quia priuatio presupponit habitum ad dissoluendũ. de sponsa. impu. l. manumissiones. ff. de iusti. & iur. Nisi dicamus quod largo mõ & improprie remissio dicatur. & hoc mõ ẽt itellectus antiquorũ saluari põt. pro quo facit, verbum illud propositũ, quod hr ibi, quod proprie ad propositum retentũ in mente bene adaptatur. l. si repetendi. C. de cõdi. ob cau. c. maioris. circa fin. de baptis. Nisi dicatur quod intellectus antiquorũ fuisset de indubitabili. vt aliàs latius dixi. in d. l. pacta nouissima. in fi. Nõ omitto tñ quod Mod. in §. morte. alium ponunt intellectũ ad d. §. locator horrei. videlicet quod protestatio ibi fuerit gñalis, sed receptio contra fuit spãlis. & spẽs derogat generi, secundum regulam, generi per speciem. de regu. iur. in vj. Sed nõ placet, quia ex quo fuit protestatio gñalis. ergo omnes speciales casus cõplectitur. † quia regulariter tñ operatur genus, sicut species. l. si duo. ff. de admi. tu. Et si in illo casu spãli esset derogatum protestationi gñali. idẽ esset dicendũ in alijs particularibus casibus, qui fiũt ẽt contra protestationẽ. & sic in effectu illa protestatio gñalis nihil operatur. & regula illa, † quod species deroget generi, habet locũ quando ab eodẽ fonte procedũt. secus si à diuersis. vt no. Bar. in l. j. §. hoc aũt edictum. col. pe. de ope. no. nun. Et quicquid sit circa intellectum dicti. §. locator horrei. de quo nõ agitur hic. cõclusio tñ Abb. cõiter approbatur. & ita in terminis tenet Arch. xxvij. dist. c. j. Hosti. eo. tit. in §. quando contra. in pe. col. & Ant. de But. in c. j. col. antepenul. de litis cõtest. cũ si. vt tradunt Moder. hic. † Sed tñ in contrarium facit, quia volũtas mutari non præsumitur. c. maiores. de bap. iu fi. vbi Abb. c. licet. de procur. in vj. vbi Io. and. & Doct. & † ideo ille, qui mandauit delictum committi, obligatur, ẽt si ex interuallo illud sequatur. vt no. Innoc. in c. ad audientiam. de homi. vbi Abb. in fi. & not. Bald. in l. j. col. ij. C. de ser. fugi. in l. nõ eo minus. in fi. C. de acc. ergo videtur quod illa protestatio habeat locum, ẽt in his, quæ ex interuallo sequuntur Moder. hic. respondent, quòd in casu in quo loquitur Innocen. nullus actus superuenit, ex quo videatur mandatum reuocari. sed hic faciens actum nõ repetita protestatione, videtur ab illa recessisse. Sed

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Vt. Vide Deci. in d. c. i. in prima lectu. in antepenul. col. versicu. vnde ad tollendam.

b ¶Syl. Al. Sequeretur. Adde Areti. in l. si ita stipulatus. in prin. de ver. obl. in l. Titia. §. i. eod. titu. in l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquiren. hære. Cardi. Alex. in c. solicitudinem. in consi. ix. q. de app. qui tenent contrarium.

Sed iſta rn̄ſio nõ ſatisfacit, quia ſicut per illã ꝓteſtationẽ tollitur
actus ꝯrius, qui ſtatim ſequit̄. ita vr̄ tolli, ſi fiat ex interuallo, ꝓut
98 in caſu in quo loquit̄ Inno. Et pro iſta opin. facit, † quia vt pleriq;
tenẽt, in dependẽtibus à voluntate proteſtãtis, proteſtatio facta
ſimpliciter, porrigit̄ ẽt ad ea, quæ poſtea ex interuallo ſequunt̄,
vt no. Bar. Bald. And. & Saly. in l. pacta nouiſſima. C. de pac. facit
tex. in l. ſi quis. in prin. teſta. de leg. iij. Et iſta opi. ſaltem vera vr̄, qñ
ꝓteſtatio fuit gñalis relata in futurũ. quia dicit ꝙ nõ intẽdit con-
ſentire in eũ, licet poſtea faciat aliquos actus corã eo. facit gl. in l.
is qui, la ij. ff. ex quib. cau. maio. Secus ſi proteſtatio fuiſſet ſpãlis
reſpectu actus de quo agebatur. vt quia quis proteſtat̄ ꝙ nõ intẽ-
dit cõſentire per reſponſionẽ, quã faciet. & iſto caſu haberent lo-
cũ, q̄ Bar. & Doc. dicũt in d. l. non ſolũ. §. morte. ad cautelam tñ in
99 omnẽ euentũ vtile erit ꝙ proteſtatio repetat̄. ¶ † In glo. in ver. ca-
nonicos. ex dictis domini Abba. prima concluſio eſt, ꝙ duplex ſit
p̄benda. Vna tẽporalis, de qua loquit̄ gl. hic. Altera ſp̃ualis, qñ eſt
cõnexa cũ canonicatu. de qua eſt tex. in c. dilecto. de prębẽ. & ibi
Abb. in v. not. & idẽ Abb. poſt Inno. in c. maiorib⁹. de præb. & no.
Cardi. in cle. fi. de p̄bẽ. in vij. q. cũ ſi. vt ꝑ Mod. hic. & idẽ tradit Ro.
in cõſ. cccviij. præſens cõſultatio. Sed tñ cõſiderandũ eſt. quia nõ
vr̄ ꝙ p̄benda, q̄ ſemper in bonis tẽporalibus conſiſtit, dici poſſit
ſpiritualis. quia licet qñ reperit̄ cõnexa cũ canonicatu, dicat̄ eſſe
ius ſp̃uale, vt hr̄ in d. c. dilecto. illud eſt rõne canonicatus, à quo
tanq̃ à digniori, totũ illud ius vnitũ denominatur. vt latius dixi in
d. c. maioribus. rn̄dendo ad illũ tex. qui ꝓ cõi opin. plurib. modis
induci põt. & ad hoc qđ dixi, bñ facit tex. j. q. iij. ſi quis obiecerit.
100 ¶ † Secundo Abb. cõcludit poſt Cõpo. & alios, quos refert, ꝙ col-
lata p̄benda ẽt canonicatus collatus vr̄, qñ eſt ſolita cõferri cum
a* canonicatu.[a] * & idẽ tenet Fede. in cõſ. xxix. quia in præſenti. col.
Domi. poſt Archi. in c. ſi clericus. de præb. in vj. in prin. col. ij. cũ ſi.
vt tradunt Mod. hic. Contrariũ tñ voluit Pet. de ancha. in regula,
acceſſoriũ. in xij. char. in verbo, & apte põt hic applicari. in fin. de
101 reg. iur. in vj. † quia acceſſoriũ nõ trahit̄ ad principale. l. ex pupil-
lari. de vul. & pup. l. quod per manus. ff. de iur. codic. & iõ nõ vr̄ ꝙ
collata p̄bẽda, q̄ acceſſoria eſt, inferat̄ ad canonicatũ, qui princi-
palis eſt. Mod. ſequunt̄ primã opi. quæ eſt cõis. ꝓ glo. quæ hoc te-
net in c. propoſuit. in verb. inueſtiuit. de cõceſ. p̄b. & per tex. in c.
peruenit. elij. in fi. de app. & in c. ꝓpoſuit. de cle. excõ. mini. q̄ iura
ad hoc alle. Domi. in d. c. ſi clericus. Et vlterius ꝯfirmatur iſta opi.
quia qui vult ꝯñs, vr̄ velle omne neceſſariũ antecedẽs. l. illud. ff.
102 de acqui. hære. & Bal. per illũ tex. infert † ꝙ ſi papa conferat p̄bẽ-
dã canonicalẽ, eo ipſo vr̄ canonicatũ cõferre. facit text. in c. ſi quis
103 obiecerit. j. q. iiij. † vbi q̄ emit bona tẽporalia eccl̄iæ, vr̄ emere ec-
cleſiã ꝑꝑ cõnexitatẽ. & quia nõ eſt veriſimile ꝙ ſuperior, q̄ cõtu-
lit p̄bendã, voluerit ſeparare canonicatũ à p̄bẽda. & iõ vt dictum
eſt, collata p̄bẽda, vr̄ collatus canonicatus ſibi cõnexus. Nõ ob.
rõ Pet. de ancha. in d. rl̄a, acceſſoriũ. quã pro noua rõne ꝯ cõem
104 opi. Areti. adducit in d. l. illud. quia ipſe ibi rn̄det ꝙ † diſpõ facta
de acceſſorio, porrigit̄ ad principale, quod largo mõ ſub acceſſo
b rio cõprehendit̄.[b] vt not. in c. Rodulphus. de reſcript. & colligitur
105 ex dictis. Docto. in d. c. ſi clericus. de p̄bẽ. in vj. † Et vlterius clarius
rn̄deri põt, ꝙ qñ acceſſoriũ eſt inſeparabile ab ipſo principali, cõ
c ceſſo acceſſorio, vr̄ cõceſſum principale.[c] ita Bar. per illũ text. di-
106 cit in l. quiſquis. C. de agri. & cẽſ. lib. xj. Et nõ eſt nouum, † ꝙ qñq;
ab acceſſorio trahat̄ principale. Vnde qui eligit præparatoriũ, vr̄
107 eligere principale. l. fi. vbi Bar. C. de codi. † Et qui in cã præpara-
toria aliquẽ defendit, ẽt in cã principali cogit̄ defenſionẽ ſuſci-
d pere.[d] l. qui proprio. §. item quæritur. ff. de procurato. vbi Barto.
108 † Et minus dignum qñq; trahit ad ſe quod dignius eſt. §. ſi tñ. in-
ſtit. de rer. diui. clem. per literas. de præben. Et ſic probato acceſ-
e ſorio ꝓbat̄ principale.[e] l. ij. vbi Bal. C. de dot. promiſ. ¶ † In glo. in
109 verbo, perciperent. Abb. primo cõcludit † ꝙ rõne ſtatuti non põt
110 fieri ꝙ canonicus nouiter receptus aliquid ſoluere teneat̄, ẽt ſi il-
lud deberet fabricæ eccleſiæ applicari, per tex. in c. ex multis. j. q.
f iij. Secus [f] dicit ratione cõſuetudinis. † quia cõſuetudo principiũ
111 habet voluntariũ. Io. de ana. in c. ſicut pro certo. de ſimo. tenet ꝙ
tali caſu nõ valet cõſuetudo, ſicut nõ valet ſtatutũ. quia rl̄r à pari
procedunt cõſuetudo, & ſtatutum. vt not. in l. de quibus. ff. de le-
gi. Et ꝙ nõ valeat ꝯſuetudo, facit tex. in d. c. ſicut pro certo, vbi re-
probat̄, quia corruptela dr̄. ad idẽ tex. in c. nõ ſatis. in c. veniẽs. de
ſimo. & text. in d. c. ex multis. quẽ Abb. adducit. ita prohibere vr̄
conſuetudinẽ, ſicut ſtatutũ. & quia cõſuetudo habet neceſſitatẽ
poſteaq̃ inducta eſt, ſicut ſtatutũ. licet à principio ex actibus vo-
luntarijs induci videat̄. Vnde quantũ ad illũ, q̄ recipit̄, ex quo tẽ-
pore receptionis cogit̄ ſoluere rõne cõſuetudinis, ſimonia videt̄,
ſicut in ſtatuto. ꝙ ẽt habet principiũ voluntariũ, cum à voluntate
ſtatuentiũ procedat. vt no. in §. fi. inſti. de iure nat. Ex quib. oĩbus
nõ vr̄ ꝓcedere drĩa, quã Abb. facit inter cõſuetudinẽ, & ſtatutũ.
Vnde idẽ Abb. in c. Iacobus. de ſimo. in fi. aliter loquit̄, dicẽs va-
lere conſuetudinẽ in lacis, per c. ad apoſtolicã. de ſimo. Secus in
clericis. quia laici principiũ voluntariũ habuerũt. & Mod. hic ſe-
quunt̄. ¶ Sed iſta drĩa nõ vr̄ ꝓbari iure. quia rõ illa de principio
voluntario, nõ vr̄ vera. quia tẽpus receptionis attendit̄. vt ſ. dictũ
eſt. Et quia hoc principiũ voluntariũ, quod rõne cõſuetudinis cõ
ſideratur, ita in clericis, ſicut in laicis, militare vr̄. Et tex. in d. c. ad
apoſtolicã. in laicis loquit̄. q̄a caſus ita occurrit. idẽ tñ eſſet in cle-
ricis, ſi extaret talis cõſuetudo, vt tradit Fed. in cõſ. clv. q. an laici.
Nã ille tex. loquit̄ de ꝯſuetudine introducta ſimpliciter in fauo-
rẽ eccleſiæ, & nõ reſpectu ſacramẽtorũ, q̄ deberent libere exhi-
beri, vt ibi dr̄. Talis enim cõſuetudo valet, ꝙ aliquid p̄ſtet̄ à paro-
chianis abſolute, ſicut contingit in ſolutione decimarum, & non
ꝑꝑ ſacramenta illud ſoluit̄. Secus ſi cõſuetudo haberet correla-
tionẽ ad ſpiritualia. quia tunc nõ valeret, vt probat̄ in iurib. ſ. all.
& ita vr̄ velle do. Abb. in c. pen. in fin. de ſepult. ¶ Secundo Abb.
112 refert notabile dictũ Inno. hic, † ꝙ ſi receptus in canonicũ ſponte
aliquid ſoluit, ſimonia nõ cõmittit̄, licet ſtatutũ exigat ꝙ illud ſol
113 uat. Sed contra illud dictũ facit, † quia ex quo virtute ſtatuti po-
terat cõpelli ad ſoluẽdũ, non vr̄ ꝙ ſponte dicatur ſoluere, vt not.
Bal. in l. nouiſſime. per illũ tex. ff. quod fal. tuto. auto. quod eſt di-
ctum Ioan. and. in c. præterea. el ij. de iure pat. & in regula, bona
fides. de reg. iur. in vj. cũ ſimi. vt tradũt Moder. hic. Et in terminis
de ſimonia eſt text. in c. dilectus. el ij. de ſimon. & ibi Abb. hoc te-
net. & Moder. hic ſequunt̄. Sed adde ꝙ ꝓ dicto Innoc. facit quod
114 not. Saly. in l. fi. C. de iudi. vbi voluit ꝙ † compromiſſum dicatur
ſponte factum, niſi probetur. vel appareat factũ fuiſſe vigore ſta
g tuti, quod compellebat ad compromiſſum.[g] & ſequit̄ Alexand.
115 in l. ſi quis maior. in prin. C. de tranſac. dicens † ꝙ ille qui allegat
aliquid fuiſſe ex neceſſitate, debet illud probare. & idem Alexã.
in l. j. in vlti. char. ff. ſolu. mat. & in ſimili no. Bart. in l. huiuſmodi. §.
cũ pater. circa fi. de leg. j. quem refert, & ſequitur Areti. in l. Gal-
lus. §. quidam recte. col. ij. de lib. & poſth. Facit quod de motu ꝓ-
prio Bal. dicit in c. niſi ſpecialis. in ver. pone in literis. de offi. dele.
116 quod etiam motu proprio cõceſſum † dicitur interueniente ſup-
h plicatione.[h] Non obſt. quod not. Bald. in d. l. nouiſſime. quia vi-
detur poſſe reſponderi, quòd illud procedat vt pœna euite-
tur. prout text. ibi loquitur. Vel ſecundo, & melius reſpondet̄,
ꝙ in d. l. nouiſſime. hoc non probat̄. ibi enim ſolum iſti duo caſus
æquiparantur, quòd quis fecerit compulſus, vel metu ne com-
pelleretur. ſed ille qui allegat metum, probare tenetur. ergo pa-
riter ille qui dicit ſe feciſſe eo prætextu, quia compelli poterat,
debet probare, cum iſti duo caſus ibi æquirentur. & facit regula,
ei qui dicit. ff. de probation. Sed tamen his non obſtantibus con-
cluſio Modernorum verior videtur, per ea quæ infra dicam.
Et pro reſolutione conſiderandum eſt. primo, quòd clarum
videtur

ADDITIONES.

a ¶Hie. Gig. Canonicatu. Collata præbenda ſolita conferri cum canonicatu, videt̄ collatus canonicatus, intellige hoc procedere quando canonicatus vacabat. aliàs nõ cenſetur canonicatus, ne augeatur numerus canonicorum, vt in ſimili dixit Domi. in d. c. ſi clericus. in ij. col. verſ. quid ſi conferatur præbenda. in vj. & propterea dicebam anno præterito, dũ occurriſſet caſus in patria mea, vbi quidam canonicus ſupernumerarius cui aſſignatum fuerat certum beneficium ſine cura admodum tenue loco prębendæ, mortuo quodam canonico optauit illius præbẽdam vacantem, vigore priuilegij de optando, quod habent canonici Foroſemproniẽſes, & capitulum ad quem ſpectat creatio noui canonici, elexit aliũ in canonicum loco defuncti, accedente conſenſu epiſcopi. qui quidem canonicus nouiter creatus noluit acceptare præbendam illam vacantẽ, quæ fuerit aſſignata illi ſupernumerario, & ante huiuſmodi aſſignationem erat beneficium cura valoris forſan quatuor, vel quinq; florenorum. verum quidã illam impetrauit, non canonicus. dicebam non propterea iſti eſſe collatum canonicatum. quia nullum vacabat. & eccleſia habebat in integrum numerum canonicorum per ſupra dicta. quod verum arbitror. Quantum autem ad concluſionem hic firmatam, ꝙ collata præbenda ſolita conferri cum canonicatu, cenſeatur collatus canonicatus. idem tenuit Deci. in conſ. lxxvj. in v. col. circa fin.

* ¶Syl. Al. Canonicatu. Idem dixit Deci. in conſi. lxxvij. colum. penul. verſic. & ad hoc etiam facit.

b ¶Syl. Al. Comprehenditur. Idem ſequitur Deci. in d. conſ. lxxvij. col. pen.

c ¶Syl. Ald. Principale. Adde Deci. in c. prudentiam §. fi. col. fi. ȷ̄. de off. delega.

d ¶Syl. Al. Suſcipere. Adde Ang. ibi. & Deci. ȷ̄. de iudi. in rubr. in prin.

e ¶Syl. Ald. Principale. Idem Deci. in c. prudentiam. §. fi. in fi. de offi. delega.

f ¶Secus. Idem Felyn. hic, nu. 20. & in c. Iacobus. de ſimo. ſed ꝙ etiam ſtatutum valeat, tenet Albe. j. par. ſtatuto. q. lxvj. vide Franc. Rip. hic, nu. 175. Aufre. in addi. deciſ. Tholoſ. cccxij. glo. prag. de anna. verſ. conſuetudines. Clauaſi. verſ. ſimonia. ij. §. v. & Deci. conſ. cxviij.

g ¶Syl. Ald. Cõpromiſſum. Adde Pet. de Ancha. in conſ. clv. ꝯ ſuperius conſulta. hoc tñ limitat Sal. in l. fi. C. de iudi. qñ vel in cõpromiſſo vel actis cõſtat de p̄cepto iudicis, vt de h Deci. de quo vide ibi late Iaſ. Riminald. aliter declarat in l. ſi quis maior. in prin, C. de tranſac. ad q̄ vide quæ ſcripſi ſuper ſtatuto Florentino de compromiſſ. in ver. per iudicem. & vide omnino Deci. in cõſ. c. col. ij. in prin.

h ¶Syl. Ald. Supplicatione. Adde Deci. in c. ij. in ij. no. de reſcript. & in conſ. lj. col. ij, verſic. non obſtat ſi dicatur.

117 videtur, † ꝙ nõ dicatur sponte,ᵃ fieri illud, quod fit ab eo, qui co-
a gi põt, † quia in actu spontaneo voluntas oĩno libera requirit,ᵇ &
118 ideo licet voluntas coacta voluntas dicatur.ᶜ xv.q.j.in c.merito.
b l.si patre cogente.ff.de ritu nup. nõ tñ est voluntas spontanea, vt
c no.Abb.per illum tex.in c.j.de reg.gl.not.in c.notificasti.in verbo
Inia.xxxij.q.v.Et ad hoc bene facit ꝙ no.Pet.de Anch.in cle.pñti
de censi.in v.not.vbi inquit ꝙ non dr̃ solutũ sponte, qñ petitio ꝓ-
119 cessit, quãuis † soluens soluere nõ teneretur, & sic licet volunta-
d* ria videatur solutio, non tñ dicat spontanea.ᵈ * Secũdo, dato qđ
120 non dicatur sponte fieri per. s.dicta. † an tñ dicat actus volunta-
rius factus ab eo qui poterat cõpelli? Et similiter cõcludẽdũ est
ꝙ non.sed potius necessarium debet iudicari, per ea quę tradunt
Mod.hic.¶Et vlterius probatur ista cõclusio ex pluribus, q̃ Are.
inducit in cõsi.xxiiij.quatuor dubia colũ.iij.facit regula, velle non
121 creditur.ff.de reg.iur. † & quia iudicatur necessaria alienatio. qñ
subest necessitas, licet ẽt voluntaria esse potuisset.l.si deicõmissa.
122 §.si rem.de leg.iij. † Et debitor ex causa necessaria, in dubio si fa-
cit legatum, vr̃ illud fecisse animo cõpensandi, & sic prætextu il-
123 lius necessitatis.l.si cũ dotem.§.si pr̃.ff.so.mat. † & actus in dubio
e vr̃ fieri ab eo, qui facere tenebat.l.si.C.de ali.pupil.prestan.ᵉ not.
Bar.in l.cũ seruus.de verb.ob.Et argentarius, qui suscipit mãda-
tum scribendi, non tenet actione mandati, quia non vr̃ manda-
f tum voluntarium,ᶠ ex quo rõne officij cogebatur illud suscipere
124 vt no.Bart.in l.j.C.de eden. † Et qñ testator instituit filios, & ne-
potes ex eo, vr̃ ordine successiuo in casu necessitatis illos vocare.
125 l.Gallus.§.quidam recto.vbi gl.& doc.ff.de lib.& posth. † Et offi-
cialis, qui capit bannitũ, non consequitur præmium statuti, quia
g non voluntarie, sed ex necessitate officij hoc fecisset vr̃,ᵍ vt not.
126 Bar.in l.iij.§.vtrum.ff.ad Sylla. † Et curator datus hæreditati ia-
centi, si fecit cõpromissum, valet, quia videtur necessario fecisse,
h ex quo virtute statuti poterat cõpelli.ʰ vt notabiliter tradit Ang.
in consi.cxcij. queritur an de iure. ¶Non obstant alleg.s.in ꝑriũ,
& primo dictum Inno.hic de statuto, quia cum tale statutum nõ
valeat, vt.s.dictũ est, necessitatem non inducit.secus ergo in casu,
quo statutũ valuisset, per supradicta. Nõ ob.dictum Saly.quia re
spondetur quod satis apparet compromissum factũ fuisse ex ne-
cessitate, stante tali statuto.de quo partes habuerunt notitiã, per
supradicta. aliàs dictũ Saly. non esset verũ. Vel secundo dictum
Saly. procederet, qñ constaret ꝙ omnino partes, ẽt absq; statuto
cõpromittere voluissent. Secus vr̃ esse in dubio, quia vr̃ habuis-
se respectum ad dispositionem statuti. Et hoc modo ẽt intelligi-
tur dictũ Bald.de motu proprio allegatũ.s.videlicet, qñ superior
127 ẽt absq; postulatione illud concessurus fuisset.¶†In gl.in verbo
industriam.dum Abb.dicit ꝙ ẽt ex præbẽda singulari poterit ali-
quid detrahi, si abundat, vt alia suppleatur. Mod.dicũt ꝙ hoc di-
ctum Abb. non poterit facile practicari, quia maiores prębendę
cõiter conferuntur hominibus maioris conditionis, vt per Abb.
in c.cãm quæ.de iud.facit tex.in c.de multa.de ꝑben.& ꝙ no.per
gl.in c.cum adeo.de rescrip.Sed responderi põt, ꝙ dictũ Abb.in-
telligitur habita distinctione personarũ.Et ꝙ de vna pingui præ-
benda alia integretur, vt no.Abb.post alios in c.vacante.in fin.de
128 præbẽ.¶†In gl.in ver.vacaturas, concludendũ est breuiter secũ-
dum Abb.ꝙ præbenda debeatur canonico rõne canonicatus, &
i non virtute promissionis,ⁱ & est gl. quæ hoc dicit in c.ij.de cõces.
præbẽ.in vj.& idẽ Abb.in c.relatum de præb. & in c.dilectus filiᵒ.
el.j.eo.tit. Sed tñ ꝙ iure canonico debeatur præbenda rõne pro-
missionis sibi factę, vr̃ in d.c.relatum, & ibi habuit in promis-
sis, & ibi fm promissionẽ tuam concedas.ergo vr̃ ꝙ virtute pro-
missionis debeatur.nam cum hoc ibi bis repetatur, non vr̃ factũ
fuisse sine ministerio, & per hoc tollitur responsio Abb.ibi, q̃ di-
cebat hoc esse dictũ ad maiorẽ exagerationem.Et hoc ẽt ratione
comprobatur, quia talis promissio habet fomentum iuris cõmu-
129 nis, quia canonico recepto præbenda debetur, vt hic, & d.c.re-
latum.ideo promissio, quæ aliàs non ualeret, corroborari videt,
130 arg.l.j.& ij.ff.de iniu.rup.testa.&† quia exprimitur ꝙ tacite inest,
cuius expressio nihil operatur.l.iij.de leg.j.Et in simili.no.hoc fe
131 de.in tract.de permu.benefi.in pe.qõ. † Et quia videmus ꝙ si pro
k re spirituali promittatur illud, quod tacite ᵏ intelligebatur, simo-
l nia nõ cõmittitur,ˡ vt per gl.in c.significasti.de elec.in c.ad audiẽ
tiam.de rescri.Non ob.ꝙ non valet pactũ de hæreditate consan
guinei viuentis l.fi.C. de pac. & tamen ibi datur concursus iuris
cõmunis, quia ab intestato illis erat delata hereditas, prout Inno.
hic dicebat, quia responderi põt dupliciter. Primo, ꝙ ibi votũ ca-
ptande mortis, magis præcise cõsideratur, quia persona erat cer-
ta, de cuius hærrditate tractabatur, non sic in casu nostro, vbi ꝑ-
sona incerta est. Secundo, quia in casu nostro non solum ꝑ mor-
tem alterius. sed ẽt de fructibus excrescentib. recepto prouideri
132 poterit, vt hic.¶†In gl.in verbo, numerum.Abb.concludit ꝙ re-
ceptus simplr̃ à capitulo vltra numerũ, dẽt hr̃e oĩa emolumenta
canonicorũ, licet nõ habeat ꝑbẽdã.& iõ debent interesse in acti-
bus capituli, & possunt eligere, si ecclesia vacat. & no.Fede.in ꝯs.
ccxc.quia in ꝑsenti.col.iiij.vers.an isti recepti.vbi alle.Inno.Hosti.
133 & Compost.hic. † Et pari ratione poterit esse delegatus papæ.ᵐ
m Calde.hic.& no.Domi.in c.statutũ.in prin.colum.j.de rescr.in vj.
134 † Similiter habebit dignitatẽ cõsuetã dari canonicis, fm Domi.in
c.si is cui.de præben.in vj.cũ si.vt tradũt And.Sicu.& Moder.hic.
& no.Lap.alleg.xiij.prima cõclusione.in vij.cõclus.& late insistit
135 Ant.de Bu.hic, in col.pen.& fi.cõsiderando plures casus.†Notã-
n dũ tñ est, ꝙ talis canonicus sine ꝑbẽda, non dicit beneficiatus.ⁿ
vt no.Abb.dicit in c.in nostra. in iij.not. de rescript. Et supradicta
ẽt locum habent in recepto de mandato papę simplr̃.licet Abb.
post Io.and.& Anto.de But.aliter dicat.& ita tenet Calde.hic. &
sequitur Inno.quia efficacior vr̃ receptio facta auctoritate papæ,
q̃ auctoritate capituli.c.hi q.c.si postq̃.de ꝑbẽ.in vj.& hoc ẽt ipse
Abb.vr̃ tenere in c.dilectus.el j.in vlt.not.de ꝑbẽ.per illum tex.&
136 facit ratio c.relatum. de præben. † Et quia mandatũ papæ debet
regulari fm naturam capituli, ad quod dirigit.vel fm intentionẽ
eius, quæ verisimiliter vr̃ fuisse, vt nõ debeat esse deterioris con-
ditionis, q̃ si esset simpliciter receptus à capitulo. & hoc sane in-
telligitur. & qñ papa habuit notitiam de numero statuto in ec-
137 clesia.aliàs secus. † quia mandatum non valeret. c. cõstitutus.de
rescrip.& tali casu vr̃ procedere opin.Abb.& aliorum hic. & hoc
modo cõclusio supra facta limitatur.¶Secũdo fallit qñ receptus
fuit in canonicũ, vt esset supernumerarius. vt Abb. hic dicit. Et
hoc vr̃ intelligẽdũ in casu, in quo licite recipi põt canonicus sine
præbenda.iuxta not.per Inno.in c.fi.de cle.nõ resi. aliàs secus vr̃.
quia conuentio nõ valeret.c.per tuas.el iij.de simo.c.dilectus.el j.
de ꝑbẽ.Vel hoc intelligit, qñ capitulũ à se ipso ita cõstituit.vt per
138 glo.s.in verbo, reciperent.in fin.† Et de isto canonico supernu-
merario quid consequatur, tradit do.Abb.in d.c.dilectus.de præ-
ben.¶In glo.fi.ex dictis Abba.duæ conclusiones colligunt. Pri-
ma est, fm primum intellectum, ꝙ reuocatio hic facta fuit pro-
pter perfidiam canonicorum, qui inter ipsos alienationem fece-
rũt.secus si inter alios alienatio facta fuisset. Sed h̃ dictũ nõ videt
procedere absq; diuinatione, ꝙ alienatio inter ipsos canonicos
139 facta fuisset. quia tex.hic, in fi.generaliter loquitur. † Et quia ipsi
antiqui canonici nõ possunt in eadẽ ecclesia plures habere prę-
bendas.c.literas.de cõces.præben. Et quia si in extraneos aliena-
tio fieri nõ poterat absque perfidia, pari ratione vr̃ ꝙ inter ipsos
140 fieri potuisset. † Vnde dici potest, ꝙ etiam in actione personali
o post litem contesta. vitium rei litigiosæ ᵒ inducatur. vt no.Bar.in
l.fin.ff.de litigio.& Inno.hic tradit.& in c.dilecti.j.de excep. & no.
in l.ij.C.de litig. ¶†Secunda conclusio ex secundo intellectu hr̃
ꝙ papa cognoscendo, videtur ad se causam auocare. ideo atten-
tata coram inferiori reuocatur, fm Innoc.hic. Sed iste intellectus
videtur

ADDITIONES.

a ¶Sponte. Deci.j.de rescri.c.ex tenore.in fi.cõs.dcxc.nu.9.ꝙ plenius.cõs.xxij.
b ¶Syl.Al. Requiritur. Adde Deci.in l.qui cum alio.ff.de reg.iur.
c ¶Sy.Ald. Dicatur. Adde idem tex.in c.displicet.xxiij.q iiij.in l.si mulier.§.si me-
tu.& ibi Bar.& omnes.ff.ꝙ met.cã.Bar.in l.j.§.si quis vltro.ff.de quæstio. & ibi
Alex.in apostil.& Hippol.col.xviij.declara vt per Deci.in l.velle.ff.de regu.iur.
d ¶Hie.Gigas. Spontanea. Adde ꝙ spoliatus beneficio si constituat procuratorem
ad resignandum illud, non dicitur sponte constituere, [illegible] dixit notanter Cardi.
in cle.j.vers.nono not.de renuncia.allegat tex.in c.solitæ.de restit.spol.& ꝑpea
resignatio facta per talem procuratorem non valeret. quia ipsius constitutio
non valuit, ex quo non fuit sponte facta, vt ibi per Cardi.
* ¶Ald. Adde ꝙ ꝫ hoc dictũ est tex.in l.ij.C.de pac.vbi emptor fuerat citatus.noĩa-
tim & requisitus. & tñ dr̃ ibi spontanea voluntate iudicium suscipere. ex eo ꝙ
non proposuit exceptionem, quæ si competebat.quoniam tex.ad hoc ponderat
ibi Deci.in ij.not.in c.solicitudioem. col.iij. de app.
e ¶Syl.Al. Præstan. Adde Abb.in consi.liiij.causa.lib.j.Corn.cõs.cx.vr̃.col.iij. li.j.
Bal.in l.id quod pauperib.in fi.C.de epis.& cle.Deci.in c.j.in iij.no.de iudi.
f ¶Syl.Al. Voluntarium. Adde Deci.in consi.xxii.col.ii. vbi multa allegat.
g ¶Syl. Videt. De hoc vide Deci.in consi.xxii.col.iii. & hinc ẽt aliàs inferebat sing.
Ripa in l.i.col.ii.nu.v.ff de acqui.pos.ꝙ milites stipendiati, qui receperãt bona
suorum capta ab hostibus, tenetur ea restituere prioribus dominis.
h ¶Syl.Ald. Compelli. Idem voluit Ang.in cons.cxciiii.mortuo debitore.col.fin.
Dec.in cõs.xxii.col.pe.& in cõs.cccci.licet in causis.col.i.vers.& curator datus.
i ¶S.Al. Promissionis. Idem dicit in l.ii in iiii.not.C.de insti.& substi.& in c.rela-
tum.de præben.Deci.consi.cxviii.col.ii.vers.iii.
k ¶Tacite. Fran.Rip.hic, nu.117.Deci.de præbẽ.c.relatum. Gemi.consi.lxxxiiii. gl.
pragma.tit.de collatio.§.sequitur.vers.voluerit.Deci.in d.c.significasti. nu.17.
l ¶Ald. Committitur. Et hinc dicebat Cardi.in clem.fi. in x.q. de prębẽ. ꝙ præ-
benda oritur ex canonica, tanquam filia ex matre.
m ¶Syl.Al. Papæ. Hæc omnia comprobant do.de Rot.deci.ccccxlv.si legatas.vers.
sed quid si sit canonicatus. in nouis.
n ¶Syl.Al. Beneficiatus. Idem voluerunt do.de Rot.decis.ccccxlv.s.allegata.
o ¶Syl.Al. Rei litigiosæ. Adde ꝙ Barto.in l.cum te.C.de litigio.tenet ꝙ in actione
personali nunquam res fiat litigiosa.

videtur contra text. hic, in fi. dum dicit, post motam quæstionem coram episcopo Ferrariẽsi. & non dicit post causam delatam ad papam. Nam s'm intellectũ Inno. litera deberet pũctari ibi, post motam quæstionẽ, & addi, scilicet coram nobis. & verbum illud, innouata, deberet referri ad illa verba, corã episcopo Ferrariẽsi. & hoc modo litera violabitur, quod nõ est dicendum. In se tamẽ verum est dictum Inno. ꝙ papa cognoscendo de causa, illam ad

a se auocare videtur.[a] c. vt nostrum. de app. & no. Calde. in cons. vij.

b in titu. de præbẽ. & Bal. in c. j. §. ad hæc. colum. iij. de pace iura. fir.[b]

142 †Et hoc ẽt videt̃ habere locũ, quãuis actus, ꝑ quẽ causa auocat̃, fuisset nullus. vt not. voluit Pet. de anchara. in cõs. lvij. circumscri-

143 ptis. cum sim. vt dixi in d. c. vt nostrum. de appell. †Et coram inferiore non valet processus, qñ motu proprio auocauit, dũmodo inferior certificatus sit, s'm Anto. de But. hic, per c. si duobus. de appell. Abb. tamẽ idem tenet, ẽt dato ꝙ non fuerit certificatus,

144 per c. j. de cõceſ. præben. †Distingui põt ꝙ in expressa reuocatione habeat locũ opi. Abb. sed in tacita procedat quod dicit Ant. de But. quia expressa potentior videtur, q̃ tacita. vt not. Inno. hic. & Imo. hic in char. pen. col. ij. facit glo. in clem. sepe. in verbo, par-

145 tibus. de verb. sig. & in l. j. §. sed videndum. ff. de succes. edi. ¶ †Vltimo quæritur, si de eadem cã agatur coram duobus iudicibus, quorum alteri non subijcit̃. an coram vtroque valeat processus. Abb. post Inno. & alios, cõcludit ꝙ sic. & idem sequitur Ang. in l. si is à quo. ff. de rei ven. in l. pen. ff. de peti. hære. Bal. in l. j. ff. de offi. consul. & Pet. de ancha. in clemẽ. quãdiu. de app. cũ si. vt tradunt Moder. hic. & idẽ Abb. in c. cũ contingat. de rescri. Et ista conclusio ẽt videt̃ procedere, si vni specialiter cõpeteret iurisdictio in

146 illa causa, & alteri gñaliter. † quia per illam specialẽ concessionẽ

c non tollitur iurisdictio iudici generali.[c] l. j. vbi Bar. C. de offi. præf. vrb. facit tex in c. per hoc. de hære. in vj. & late ponit Rom. in cõs. cccxciij. præsens consultatio. cum si. vt per Moder. in c. pastoralis.

147 de offi. ordina. †erit tamen locus præuentioni, si opponat̃, s'm Innocẽ. hic & no. Bal. in l. nulli. in fi. C. de iud. & in auc. se nouo iure. col. pen. C. de ser. fugi. Et ex hoc cautela habet̃, vt quis prius conueniatur coram iudice sibi propitio, & fauorabili. vel coram alio vbi minor pœna imponatur. vt instruit Ang. in d. l. pe. ver. ex præ-

148 dictis. de peti. hære. † Si tamen appareret de fraude, ꝙ hoc procuratum fuisset, non valeret præuentio. vt no. Ang. post Bal. in l. si seruus plurium. §. j. de lega. j. & sequitur ibi Alex. cum tñ hoc cõpeteret de iure cõi. quia quilibet erat iudex competẽs, non videt̃ fraus, si hoc procuretur. ar. l. Gracchus. C. de adulte. xxiij. q. iiij. in c. qui peccat. Et ad hoc specialiter facit tex. in l. at qui natura. §. cũ me absente. ff. de nego. gest. vbi procuratio permittitur pro conseruatione iuris sui. Si non excipiatur, valet processus, vt dictum

149 est. ex quo s'm Abba. † limitatio colligitur ad l. vbi ceptum. ff. de iudi. et habeat locum si excipiatur. al's valet processus corã vtroq;

d iudice. & plures alias limitationes[d] ad d. l. vbi ceptum. prosequit̃

150 And. Sicu. & Moder. in c. ex tenore. de rescri. †Et licet valeat processus corã vtroq;. si tñ ꝯrias sententias ꝓferunt, nõ valet secũda

151 ꝯ primã. vt dicit Compost. quem alij sequunt̃. †Ex quo s'm Abb. hic, est ꝙ ẽt in diuersa instantia, & coram diuersis iudicib. nõ valet sententia lata ꝯ primam, quæ trãsiuit in rẽ iudicatam. & idem Anto. de But. hic. sequitur Cardin. Floren. versic. not. hoc dictum Compost. & idem Anto. de But. in consi. xlvj. visis. de quo dicendum est, vt not. in c. inter monasterium. de re iudic.

ADDITIONES.

a Hie. Gig. Videtur. Quòd papa cognoscendo de causa illam ad se auocare videatur, adeo quòd inferior amplius circa illam se se intromittere non possit, nisi papa causam ad ipsum remittat, vide per eundem Decium in cons. cxxxvij. inci. Et diligenter. in versic. non obitat illud.

b ¶Syl. Ald. Fir. Adde ꝙ alibi est in c. ad hoc. de allod. col. iij. & hanc conclusionẽ ampliat idẽ Deci. in cõs. cxxxvij in ij. col. ꝙ hẽat locũ ẽt si ꝓuisio papæ sit nulla.

c ¶Syl. Al. Generali. Vide quæ in hoc proposito dicit Deci. in cons. iij. in ij. col. vbi late comprobat, & defendit ab obiectis. & in cap. prudentiam. in prin. col. iij. in fi. de offi. deleg. late in c. cęterũ. col. iij. de iudi. vbi limitare videtur in domino feudi. & in fine videtur ponere regulam in contrarium, ꝙ in dubio iurisdictio videatur adempta. vide omnino quando videatur adempta, Fely. in d. c. cęterũ, col. iij. Corn. cons. lxvi. & seq. lib. i. & cons. lxxvii. col. pe. eo. lib. in cons. xxx. lib. ij. Imol. in cons. cxx. vbi si statuatur ꝙ appelletur ad potestatem, nõ tollitur ptãs appellandi ad eum ad quem prius appellabatur. & vide Aret. in cons. cii. spectabilis. Roma. cons. cccxciii. Bal. cons. ccclxxxv. visis omnibus. lib. iiii.

d ¶Ald. Limitationes. Plures alias limitationes ad illã legẽ vbi ceptũ, de iudi. ponit Corse. in suis singu. fol. 10. in ver. iudicium, vbi declarat illam legem.

SVMMARIVM.

1 *Statutum contra ius ecclesiæ, vel contra libertatem ecclesiæ, non valet.*
2 *Pœna debet commensurari delicto, nisi ob inclinationem ad delinquendum, vel frequentiam delicti, pœna augeatur. nu. 3.*
4 *Laici oppidò clericos infestos habent.*
5 *Statutum quomodo dicatur contra libertatem ecclesiæ.*
6 *Statuta quæ veniunt contra priuilegia concessa ecclesijs à Deo, vel Imperatore, non valent, vel quando auferuntur ea quæ sunt concessa à iure communi canonico. nume. 7.*
8 *Libertas magis tollitur in his, quæ sunt iuris communis.*
9 *Statutum quòd clerici non possint contrahere cum laicis, non valet.*
10 *Statutum subtrahens libertatem seu obedientiam papæ non valet.*
11 *Statuta quibus clerici timidiores redduntur, dicunt̃ contra libertatẽ ecclesiæ. Item si statutum sit contra libertatem vnius particularis ecclesiæ. nu. 12.*
12 *Ecclesiæ vni iniuriam faciens, vniuersam Dei ecclesiam offendit.*
13 *Libertas ecclesiastica in quo consistat.*
14 *Libertas ecclesiis concessa est de iure diuino.*
15 *Consuetudo quòd Rex habeat iurisdictionem in clericos, non valet.*
16 *Papa vniuersaliter disponere non potest vt clerici subsint laico.*
17 *Personæ ecclesiasticæ statutis laicorum non ligantur.*
18 *Forum sortiri, & statutis ligari, à pari procedunt.*
19 *Clerici etiam in minoribus sunt de foro ecclesiæ.*
20 *Statutum de compromissis non ligat clericos etiam in minoribus.*
21 *Clerici primæ tonsuræ habent immunitatem ecclesiæ, & gaudent etiam priuilegio fori. nu. 22. & est idem quòd cantor. nu. 23.*
24 *Prima tonsura dicitur ordo.*
25 *Clerici coniugati quibus casibus gaudent priuilegiis ecclesiæ.*
26 *Ecclesiasticæ personæ quæ dicantur.*
27 *Pia loca sunt de foro ecclesiæ, & ecclesiis æquiparantur.*
28 *Statutum laicorum non ligat hospitale.*
29 *Populi appellatione an clerici includantur.*
30 *Indefinita non æquipollet vniuersali, vbi est diuersa ratio.*
31 *Episcopatus & dignitas, & culmen dignitatum.*
32 *Episcopi non includuntur in generali dispositione de habentibus dignitatem.*
33 *Etiam, huius dictionis natura est implicare casum magis debilem.*
34 *Clerici dicuntur esse de districtu.*
35 *Districtus respicit territorium.*
36 *Populi appellatione in materia odiosa clerus nõ cõprehendit̃. nu. 39. & n. 40.*
37 *Interdicti materia dicitur odiosa.*
38 *Priuilegium contra ius commune solet stricte interpretari.*
41 *Vniuersitatis dicitur esse sacerdos.*
42 *Episcopus & eius vicarius dicuntur esse officiales communis.*
43 *Causa ecclesiæ si coram laico agatur, non deciditur secundum statuta laicorũ.*
44 *Ordinatoria iudicij fieri debent secundum leges fori in quo tractantur.*
45 *Processus causæ, & decisio diuersa sunt. & ideo de vno ad aliud nõ infertur.*
46 *Iudex secularis etiam incidenter non cognoscit de causis ecclesiæ.*
47 *Laicorum quidam religiosi dicuntur, quidam non.*
48 *Conuersi qui dicantur.*
49 *Conuersi præscribunt spiritualia.*
50 *Religiosi qui proprie dicantur.*
52 *Superfluitas statuti quando tollatur ex nouo tantum remedio.*
53 *Fratres Iesuati faciunt contra prohibitionẽ c. fi. de relig. domib.*
54 *Dispositio gñalis nõ comprehendit personas in dignitate excelsa constitutas.*
55 *Regula cancellariæ de vero valore exprimendo non comprehendit gratias.*
56 *Reseruatũ papæ est approbare statuta laicorũ cõcernentia res ecclesiasticas.*
57 *Confirmatio per quod actus nullus confirmat̃, debet fieri ex certa scientia.*
58 *Confirmatio papæ non censetur in dubio extendi ad statuta contra libertatem ecclesiæ.*
59 *Statuta seruare qui iurauit, non censetur iurasse seruare ea, quæ sunt contra libertatem ecclesiæ.*
60 *Reprobatio aliquorum statutorum non censetur approbare alia.*
61 *Confirmatio statutorum generalis non trahitur ad iniusta.*
62 *Papa vtrum possit se subijcere potestati Imperatoris.*
63 *Papa habuit à Deo vt ab alijs non iudicetur.*
64 *Ecclesiæ status si turbatur, non admittitur quòd aliàs admitteretur.*
65 *Bona patrimonialia clericorum gaudent priuilegio bonorum ecclesiæ, & qñ, & ratione fori. nume. 66.*
67 *Forus principaliter personam respicit.*
68 *Collectari non possunt bona patrimonialia clericorum.*
69 *Collectæ quæ dicantur.*
70 *Restitutio an detur clerico in bonis patrimonij.*
71 *Episcopus tenetur prouidere ordinato, nisi habeat patrimonium.*
72 *Sententia lata contra non confessum, & conuictum, est nulla.*
73 *Sententia lata sine citatione est nulla, etiam principis.*
74 *Statutum quòd sententia contra non citatum valeat, non tenet.*
75 *Nullitas prouenιens ex defectu citationis non tollitur à statuto.*
76 *Citari non debet præsens. fallit in sententia. nu. 77.*
78 *Monitio iudicis sedentis pro tribunali habet vim citationis.*
79 *Sententia est nulla, etiam si facta citatione iudex processit nõ data copia parti ad se defendendum.*
80 *Iudex, pro iudice præsumitur qui exceptiones non admisit.*
81 *Sententia nulla est, qñ iudex non plene informatus de meritis cãæ sñiam tulit.*
82 *Probationes non sunt de substantia iudicij.*
83 *Iudex, qui non discutit merita, causæ grauat partem.*
84 *Iudex si non vidit acta, sententia eius iniqua est.*
85 *Sñia valet, licet nullæ probationes factæ fuerint, qñ in causa processum fuit.*
86 *Sententia lata tam breui tempore vt cognitio adhiberi non poterit, non valet. quod declara. nume. 87.*
88 *Lex Imperatoris etiam fauorabilis clericis non valet.*
89 *Statuendi potestas à iurisdictione regulatur.*

Imperator

90 Imperator nullam habet iurisdictionem in clericos, vel eorum bona.
91 Leges. C. de sacrosan. eccle. & similes, non ualent.
92 Solẽnitas introducta ab Imperatore in alienatione bonorũ ecclesiæ nõ attẽdit.
93 Leges loquentes de emphyteusi ecclesiastica, non debent obseruari.
94 L. ad instructionem. C. de sac. san. eccl. non debet obseruari.
95 Lex ciuilis generalis quæ sine peccato seruari non potest, non valet.
96 Papa potest statutum etiam inter laicos tollere ratione peccati.
97 Peccans legis auctoritate non peccat, qualiter intelligitur.
98 Leges diuinitus esse promulgatas, qualiter intelligatur.
99 Iuramentum non ligat quando etiam nutrit peccatum veniale.
100 Legatum an possit præscribi per hæredem habentem notitiam testamenti.
101 Actioni pignoratitiæ præscribitur, licet non sit nata anteq̃ debitum soluatur.
102 Duellum prohibitum est ratione peccati.
103 Duellum si quis acceptauit, potest illud recusare.
104 Lex ciuilis generalis rationabilis & fauorabilis non contradicens canonibus habebit locum in clericis.
105 Leges de tutoribus loquentes, habent etiam locum in clericis.
106 Infames de iure ciuili, sunt infames etiam de iure canonico.
107 Generalitas non trahitur ad id quod in specie fieri non potest.
108 Specialiter prohibita quandoque generaliter conceduntur.
109 Fauorabilis materia quæ dicatur.
110 Lex ciuilis deuians à iure canonico, non tamen cotinens peccatum, seruanda est in foro suo.
111 Canones præualent in foro seculari in terris de temporali iurisdõne ecclesiæ.
112 Filijs spurijs de æquitate canonica alimenta debentur, etiam in foro seculari.
113 Pater filio spurio potest relinquere pro alimentis.
114 Alimenta à spurio an coram seculari iudice petantur.
115 Ius canonicum in foro seculari attenditur, quando est certum de iure canonico, & dubium de iure ciuili.
116 Ius canonicum in subsidium attenditur in feudis, propter iuramentum. Item in causis miserabilium. nu. 117.
118 Ius ciuile attenditur in foro canonico ad euitandam pœnam.
119 Lex ciuilis quæ tollit lucrum, in materia spectante ad ecclesiam, non valet.
120 Lucri amissio non est proprie pœna.
121 Lucrum quæsitum facit vt de eo iudicetur vt de damno.
122 Pœnæ omnes impositæ mulieri per transitum ad secunda vota, an hodie sublatæ indistinctè sint?
123 Mulier transiens ad secunda vota de licentia viri, non incurrit pœnas iuris. Idem si non habeat filios primi matrimonij. nu. 124.
125 Mulier per transitũ ad secunda vota non priuaẽ bonis q̃sitis cõtẽplatione viri.
126 Delictum non videtur, quod fit iure concedente.
127 Filia nubens sine consensu patris exhæredari non potest.
128 Statutum laicorum quòd mulier sine consensu patris matrimonium cõtrahere non possit, non valet, quamuis videatur rationabile. nu. 129. secus si consilium patris requireretur. nu. 130.
131 Conditio quæ astringit mulierem ad contrahendum matrimonium arbitrio vel consensu alterius, reprobata est. secus si consilio.
132 Lex ciuilis disponens circa temporalia ad actum spiritualem valet, si canones non contradicunt.
133 Causa dotis an sit merè secularis quando separatim consideratur sine disputatione matrimonij, vel misti fori. nu. 134.
135 Iudex secularis in causa misti fori, potest supplere negligentiam iudicis ecclesiastici non obstante præuentione.
136 Statutum laicorum reddens timidiorem mulierem ad contrahendum matrimonium, non valet.
137 Lex ciuilis, si præsumit circa actum spiritualem, & lex canonica contradicit, statur iuri canonico.
138 Fornicatio præsumitur secundum canones ex cohabitatione masculi, & fœminæ. quamuis lex ciuilis præsumat matrimonium. sed hoc non habet locum respectu filiorum. nu. 139
140 Episcopus potest mulierem non suspectam domi tenere.
141 Dispositio auc. episcopo. C. de episco. & cler. non valet.
142 Lex ciuilis si præsumit circa actum spiritualem, & canon non contradicit, valet. limita nume. 144.
143 Statutum laicorum, quòd contractus ex aliquibus præsumptionibus præsumaẽ vsurarius, non valet.
145 Statutum quòd contractus præsumatur simulatus etiam apposito iuramento, an valeat, & quando.
146 Statutum, vel consuetudo loci vbi agitur, iudicium attenditur in ordinatorijs, etiam respectu clericorum. nu. 147.
148 Forma quæ traditur in c. j. de excep. in v. quando opponitur exceptio excommunicationis, debet etiam obseruari, si in foro seculari opponatur.
149 Forma data à iure canonico quando materia pertinet ad ecclesiam, etiam in seculari foro obseruari debet.
150 Statutum laicorum attenditur in foro seculari. fallit si aliter in tali materia à iure canonico disponatur.
151 Clericus litigans in foro seculari non poterit appellare ante sententiam, prout iura ciuilia disponunt.
152 Appellari posse, vel non posse, respicit modum procedendi, non autem causæ decisionem in ipsa, scilicet interloquutoria. nume. 153. secus verò in diffinitiua. nume. 154.
154 Statutum præcisè tollens appellationem à diffinitiua, non præiudicaret clerico litiganti in foro seculari.
155 Interloquutoria qua pronunciatur non posse appellari, habet vim diffinitiuæ.
156 Statutum disponens q̃ contra instrumentum nulla exceptio opponatur, pertinet ad causæ cognitionem.
157 Statutum quòd non possit appellari à diffinitiua, respicit decisoria.
158 Appellatio à grauamine irreparabili respicit decisoria. aliàs secus.
159 Clerico litigante in foro seculari, seruabitur instantia iuris ciuilis, etiam contra clericum.
160 Statutum laicorum limitans tempus instantiæ, seruabitur contra clericum litigantem in curia seculari.
161 Statutum laicorum q̃ debet fieri compromissum, habet locum contra clericum litigantem in foro seculari, si simpliciter tantummodo ad compromissum cogit, nec vlterius procedat. nu. 167. Fallit si dicatur vt laudum ex tali compromisso habeat paratam exequutionem. nu. 168. Fallit rursus si prohibeatur peti reductio ad arbitrium boni viri. nu. 169.
162 Compromittere est de processu litis.
163 Exceptio quæ impedit processum litis, impedit compromissum.
164 Clericus litigãs ĩ foro seculari his q̃ ordinẽ, & p̃cessum litis respiciũt, obligaẽ.
165 Statutum quòd debeat fieri compromissum, ligat etiam forensem in alieno foro litigantem, vbi tale statutum sit.
166 Statutum quòd magistratus ad partis petitionem teneatur causam committere bonis viris cognoscendam, & terminandam: forensem quoque ibi, vbi huiusmodi statutum extat litigantem ligat.
169 Statutum ex quo iuris remedia contra arbitrorum iniquitatem tollit, litis decisionem respicere videtur.
170 Statutum de causis compromittendis magis respicit ordinẽ procedendi, id est, coram quo & qualiter procedatur, q̃ decisionem causæ. nisi forte alterata sit decisio per potestatem arbitris attributam.
171 Compromissum in arbitros decisoria respicere dicitur.
172 Cõpromissum in arbitros nõ habet locũ in clericis litigantibus ĩ foro seculari.
173 Statutum laicorum de compromissis de vi compulsiua, non includit clericos, etiam in minoribus constitutos.
174 Statuta inferiorum à principe quando specialiter de clericis, vel ecclesijs loquuntur, ex defectu potestatis non valent. Et hoc procedit non solum in clericis, & in rebus ecclesiasticis, sed etiam in bonis patrimonij clericorum. quia non sunt de foro laico. nu. 176.
175 In materia clericorum, plus principi q̃ inferioribus tribuitur.
177 Clerici statutis laicorum non subijciuntur.
178 Forum sortiri, & statutis largiri, à pari procedunt.
179 Statuta inferiorum à principe non valent quando aliæ personæ intuitu clericorum opprimerentur.
180 Statuta facta cõtra cõsanguineos clericorũ, contra ecclesiasticã libertatẽ dñr.
181 Statutum quòd conductores pro futuro tempore certo casu possint res conductas etiam clericorum dimittere, non valet.
182 Statutum Senarum quòd conducens apothecam ẽt ecclesiæ, vel clericorum, nõ possit expelli soluendo solitam pensionẽ, nõ valet in præiudicium clericorũ.
183 Statutum laicorum quo cauetur q̃ clericis idem ius reddatur in foro seculari quod redditur laicis in foro ecclesiastico, valet.
184 Statutorum laicorum beneficia clericis denegari possunt.
185 Statutum Florentiæ quo cauetur q̃ possessio ecclesiæ, vel beneficij accipi non possit, sine licentia dominorum, non valet.
186 In statuto non solum iusta causa statuendi, sed etiam potestas requiritur.
187 Statutum quod quis non debeat impetrare beneficium ecclesiasticum sine licẽtia domini temporalis, non valet.
188 Statutum excludens monialem à successione indistinctè, non valet.
189 Statutum q̃ si clericus potestatis iurisdictionem declinauerit, sit extra protectionem communis, & ei ius non reddatur, non valet.
190 Statutum q̃ qui vadit ad molendinum ecclesiæ soluat decem, non valet.
191 Statutum q̃ bona allibrata ecclesiæ vendi non possint, non valet.
192 Statutum quòd ecclesia, vel hospitale teneatur vendere singulis annis tantũ, non valet.
193 Statutum prohibens legata ad pias causas, non valet.
194 Statutũ q̃ super decimis, vel in causa vsuraria iudex iudicare possit, nõ ualet.
195 Statutũ q̃ de legatis ad pias cãs soluanẽ duo denarij pro libra, non valet.
196 Statutum quòd in funere sit taxatus certus numerus clericorum, & cereorũ, non valet.
197 Statutum quòd exceptio excommunicationis non possit opponi in foro seculari, non valet.
198 Statuta inferiorum, si generaliter disponendo procedant, ad clericos, vel iura ecclesiastica non extenduntur.
199 Dispositio generalis statuti non trahitur ad illud, quod in specie fieri non potest. & procedit etiam si statuta fauorabilia sint: quando loquuntur præcipiendo. nume. 200.
201 In iudicando materiam esse fauorabilem, subiecta materia spectari debet.
202 Statuta inferiorum quòd quando generaliter procedunt, ad clericos, vel iura ecclesiastica non extendantur. procedit quando tempore statuti quis clericus, vel res ecclesiastica reperitur. secus si laicus sit, vel de foro seculari tempore statuti.
203 Vinculum à statuto laicorum iniectum ante clericatum non eximitur. & hoc procedit in casibus qui habent principium, & fundamentum ante clericatũ. nume. 204. Secus in his qui accipiunt fundamentum post clericatũ. nu. 205. & non procedit tale statutum respectu bonorum. nu. 214.
206 Statutum quòd solutio debiti per testes probari non possit, non ligat eum, qui post solutum debitum clericus factus est.
207 Statutum dictans quòd debitum tanto tempore præscribaẽ, non ligat clericum hæredem creditoris, quãuis contra eum creditorem cepta fuisset p̃scriptio.

208 *Excluſio dicitur reſpectu incluſionis.*
209 *Statutum excludens filiam dotatam, continet etiam quæ antea dotata erat.*
210 *Primogenitus viuente patre habet quaſdam prærogatiuas.*
211 *Clericatui quomodo vinculum inijci dicatur.*
212 *Primogenito uiuente patre non eſt ius quæſitum, nec in regno, nec in hr̄ditate.*
213 *Statutum excludens fœminas non ligat monialem, quæ poſt conditum ſtatutum egreſſa ſit religionem.*
215 *Statutum ꝙ de illis bonis ſoluatur collecta, etiam ſi peruenerunt ad eccleſias illa bona, valet: quia factum eſt ante ius eccleſiæ quæſitum.*
216 *Statutis laicorum fauorabilibus fruuntur etiam clerici.*
217 *Statutum quo cauetur vt extantibus clericis maſculis fœminæ excludantur, presbyteros, & monachos includit: hoc ſtatutum locum non habet in hæreditate clerici. nume. 218.*
219 *Beneficium ſtatuti non vr̄ competere clericis, qui ciuitatis onera nō ſubſtinēt.*
220 *Clerici non dicuntur ſimpliciter forenſes.*
221 *Clerici vbi vrget ſtatutum, non dicuntur omnino extranei.*
222 *Statutum ꝙ aliquid denegetur forenſibus, non habet locum in clericis. Contrarium dicendum ſi denegaret non ſubditis. nu. 223.*
224 *Clerici ſunt magis non ſubditi, quàm alij non ſubditi laici.*
225 *Clerici vtentes beneficio ſtatutorum laicorum debent vti eo modo quo ſtatuta loquuntur.*
226 *Clerici non poſſunt vti beneficio ſtatutorum laicorum quando expreſsè illud eis quod fieri poteſt, denegatur. & hoc ſtatutum non dicitur contra libertatem eccleſiæ. nu. 227. Idemq; dicendum eſt, ſi beneficia ſtatutorum non ſubditis denegantur. num. 228. Non procederet hoc, ſi ſtatutum negaret ea forenſibus. nu. 229. Et ita damum poſſunt laici beneficia ſtatutorum ſuorum clericis denegare ſi à principio ſtatutum hoc dicit. ſi enim iam beneficia, priuilegiave clericis acquiſita ſunt, amplius nequeunt. nu. 230.*
231 *Ciuitas eleemoſynam quæ clericis dari conſueuit, reuocare nequit.*
232 *Imperator priuilegium eccleſiæ conceſſum reuocare non poteſt.*
233 *Statuta laicorum quamuis honeſta quæ generaliter loquuntur, nec ſunt cōtra libertatem eccleſiæ, clericos non ligant.*
234 *Statutum ꝙ in ſpecie non valet, in genere etiam non valet.*
235 *C. cum veniſſent. de eo qui mit. in poſſ. habet locum in conſuetudine miſta laicorum, & clericorum.*
236 *Clericis videtur conceſſum beneficium ſtatuti ſecundum eius naturam, quæ eſt, quòd poſſit reuocari.*
237 *Clerici vtentes ſtatutis laicorum non debēt eſſe melioris condōnis, q̃ ipſi laici.*
238 *Statutum laicorum ſpecialiter & expreſsè beneficium clericis concedens reuocari non poteſt, etenim reſpectu clericorum in priuilegium tranſire vr̄.*
239 *Statu. laicorū gn̄aliter loquens quo caſu ad clericos extenditur, reuocari pōt.*
240 *Statu. laicorū in quæſitis eccleſiæ p̄iudicare nequit, in quærendis verò poteſt.*
241 *Prælatus eccleſiæ in quærendis præiudicare poteſt. ſecus in quæſitis.*
242 *Actus qui debet fieri à clericis, ſi laici admiſcentur, non tenet.*
243 *Laici in loco ſubiecto Papæ etiam in temporali iuriſdictione non poſſunt aliquid aduerſus canones facere.*
244 *Argumentum à contrario ſenſu non eſt ſumendum, contra alia iura.*
245 *Statutum quòd alienatio non poſſit fieri in nō ſubditū, non comprehendit clericum, eccleſiamve.*
246 *Eccleſia ex ſpeciali priuilegio dominium ſine traditione acquirit.*
247 *An in generali conceſſione condendi ſtatuta huiuſmodi priuilegio derogatum videatur. & diſtingue duos caſus. nu. 250.*
248 *Pactum in eccleſiam rem non transferri valet.*
249 *Auctoritas ſtatuti quàm pacti maior eſt.*
251 *Statutum laicorum ſi habet rationabilem cauſam ēt reſpectu eccleſiarum, & piæ cauſæ, nec agitur de graui præiudicio clericorum, ſeruari debet.*
252 *Inſtitutio facta de eccleſia limitatur ſecundum diſpoſitionem ſtatuti, per quod legitima filiorum augetur.*
253 *Statutum Viterbij ꝙ mulieres habentes filias non poſſint diſponere, niſi decem pro centenario, etiam locum habet ſi diſpoſitio in eccleſiam conferatur.*
254 *Statutum quo prohibetur alienari ſub certo modo & forma valet, etiam reſpectu eccleſiarum, & clericorum, niſi forma ita difficilis ſit vt reputetur impoſſibilis. nu. 263.*
255 *Eccleſiarum fauore non debet iuriſdictio laicorum turbari.*
256 *Statutum ꝙ non valeat venditio, niſi publicetur in palatio, ſi quis contradicere velit, debet contra eccleſias & clericos obſeruari.*
257 *Statutum ꝙ non valeat alienatio niſi adſint proximiores, aduerſus eccleſias, & clericos obſeruari debet.*
In ſtatuto quòd non valeat alienatio, niſi quis ſit maior vigintiquinq; ann. idē dicendum eo. nu. 257.
258 *Statutum in contractu minoris vigintiquinque annis, ſi requirat agnatorum conſenſum. obſeruari debet etiam in contractu cum clericis, vel eccleſia celebrato.*
259 *Statutum quando concernit ſolennitatem adhibendam tempore contractus, ſi omiſſa tali ſolennitate contractus erit nullus, prout ſtatutum diſponit, habet locum etiam ſi contrahatur cum clericis.*
260 *Obligare ſi quis alterum vult, omnia ſine quibus ille obligari nequit, obſeruare debet.*
261 *In teſtamento quando clericus inſtituitur à laico, debet laicus ſtatuti ſolennitates obſeruare.*
262 *Statu. Peruſinum ꝙ ceſſio actionis in nobilem contra plebeum fieri nequeat, habet locum etiam ſi ab eccleſia fiat ceſſio.*
264 *Statutum ꝙ alienatio non poſſit fieri in non ſubditum ſine conſenſu communitatis, aduerſus eccleſias obtinet.*
265 *Quod pendet à conſenſu ſuperioris impoſſibile non cenſetur, quando illud concedi ſolitum eſt.*
266 *Statutum loquens in rem. puta rem alienari non poſſe, alienatioque abſolutè prohibita ſit indiſtinctè reſpectu clericorum intelligitur. nu. 268.*
267 *Statutum qòd debitum probari non poſſit niſi per inſtrumentum, habet etiam locum contra clericos.*
269 *Statutum imponens gabellam pro contractu non ligat clericos.*
270 *Clerici, vel eccleſia non tenentur ad ſolutionem pedagij. quod per ſtatuta laicorum imponitur.*
271 *Idem de gabella quæ ſoluitur pro rebus quæ transferuntur. Fallit hoc quando clericus negociatur. nu. 272. Fallit etiam ſi gabella ſit impoſita pro refectione viarum. num. 274. Fallit tertio, quando clerici vtuntur beneficio ſtatuti laicorum. nu. 275.*
273 *Negociari non dicitur, qui vendit frumentum, & oleum ſuum.*

ECclesia ſanctæ Mariæ. Ne ad hui⁹ famoſæ decretalis interpretationē ꝓtinus accedamus, p̄mittēdū eſt. primo, ſm Bal. in rub. s̄. eo. tit. in prin. ī verſ. qro an ſit dn̄a, ꝙ licet [1] † ſtatutū ꝯ ius eccleſiæ, vel ꝯ libertatē eccl'iaſticā neutro caſu valeat, vt hic. tn̄ q̃ ſtatuit ꝯ libertatē eccleſiæ, plus punit̄. auc. caſſa. C. de ſac. ſan. eccl. nō minus. c. aduerſus. de immu. eccl. Quod dictū prima facie nō vr̄ ꝓcedere ſine dubio. quia vbi maius delictū eſt, maior pœna requirit̄, cū pęna dēat delicto cōmēſurari.[a] [a] xxiij. q. j. in c. [2] † nō afferamus. no. Bar. in l. leuia. in prin. ff. de accu. Bal. in auc. clericus. col. ij. de epiſ. & cle. & ī l. j. col. ij. ver. quarto opponit̄. C. q̃ accu. Cald. in cōſ. j. in tit. de accu. & tradit glo. ij. in c. ꝓpoſito. xxvij. q. j. Et maius delictū vr̄ in eo, qui ſtatuit ꝯ ius eccleſiæ. quia tollit ius cōe, q̃ in eo, q̃ ꝯ libertatē eccleſiaſticā cōſtituit. quia tollit priuilegiū. arg. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. d̄ teſt. mil. ḡ plus debet puniri. Sed pōt rn̄deri ꝙ ſemper nō eſt verū, ꝙ pro maiori delicto maior pœna īponat̄. [3] † Nā ꝑꝑ frequētiā delicti, vel ꝓpter maiorē inclinationē ad delinquēdū, maior pęna qn̄q; ꝑ minori delicto īponit̄. vt per gl. in d. c. ꝓpoſito. & ī c. admonere. ī ver. exiſtimes. xxxiij. q. ij. ꝑ illū tex. vbi maior penitētia īponit̄ interficiēti vxorē, q̃ matrē.[b] [b] quia vt gl. ibi dicit, homines ꝓniores ſunt ad interficiendū vxores. & ita vr̄ dicēdū in caſu iſto. [4] † Nā laici clericos [c] oppido īfeſtos habēt.[c] vt dr̄. ij. q. vij. ī c. laicos. & h̄ maxime p̄textu libertatis eccleſiaſticæ, ī qua clerici ſunt maioris cōdōnis, q̃ ſeculares. & ex h̄ maior īuidia cōcitat̄. & iō ꝓniores ſunt laici ad ſtatuēdū ꝯ libertatē eccleſiaſticā, & ſic ꝯ priuilegia eccl'iarū vel clericorū. vn̄ vt retrahant̄ ab eo, in quo magis inclināt, maior pœna ſtatuit̄. [5] † Quantū tn̄ ad h̄ ꝙ ſtatuta ſint nulla, & nō valeāt in p̄iudiciū eccl'iaſticorū.[d] [d] plurib⁹ modis dn̄r eē ꝯ libertatē eccl'iaſticā. [6] ¶ † In primis ſm Inno. ī c. nouerint. de ſen. excō. ſunt illa ſtatuta, q̃ veniūt ꝯ priuilegia cōceſſa eccleſiis à Deo, vel à Papa, vel ab Imperatore.* [e] [*] [e] & ſequunt̄ ibi Hoſti. Io. And. Pet. de Peru. & Abbas poſt alios in dicto capi. nouerint. & Cynus, Bartolus, & Salyce. in aucten. caſſa. C. de ſacroſanc. eccle. & idem Bartolus in conſi. clxxxvij. domini prioris. & in l. prima. in verſicu. quinto quæro. C. de ſum. Trini. Bald. in rubr. s̄. eo. in princi. verſic. ſed quæro. & in aucten. ſtatuimus. in fin. C. de epiſco. & cleri. Pet. de Anchar. in c. j. in ij. char. s̄. eo. in verſ. quęro igitur. Card. in cap. perpendimns. in iij. q. de ſen. excō. Abb. in conſ. lxiij. videtur primo. in prin. lib. j.

¶ Secundo

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Al. Commenſurari. Adde tex. expreſſe in l. ſancimus. C. de pœn. in fi. plene no. gl. i. q. i. ſi qui epiſcopi. & ſm hanc regulam arguit idem Dec. ī. in c. ex literis. col. vi. in fi. eo. tit. & vſque adeo ſolet eſſe vera hæc regula, ꝙ Vero. in repeti. l. ſi fugitiui. in ii. not. C. de ſer. fugiti. dicit ſeruandam eſſe, vt non ſolum pœna cōmenſuretur ad delictum. ſed etiam ad membrum quod peccauit.

¶ Adde Deci. ī. de iudi. c. at ſi clerici. Iaſ. in l. ex facto. §. Iulianus. ff. de vulg. & pup. Fran. Purpura. in l. fi. nu. 51. C. de pact.

b ¶ S. Al. Matrem. Hoc idem dicit glo. in cito. verſ. durior. i. q. i.

c ¶ Syl. Al. Habent. Et per hanc rationem dicit Pet. de Anch. in conſ. cxcii. Magnifico. ꝙ non valet factum ſtatutum ꝯ concubinas clericorum factum à laicis. refert, & ſequit̄ Iaſ. qui ꝑꝑ hanc rōnē aliud tenet ī l. cū q̄dā. col. iii. ff. de iur. om. iu.

d ¶ Syl. Al. Eccleſiaſticorum. Adde Abb. in conſ. lxxxiiii. præſens. lib. i. aliquid per Iaſo. in l. de quibus. in iiii. colum. ff. de legib.

* ¶ H. Gi. Imperatore. Statutum ꝙ venit ꝯ priuilegia cōceſſa eccleſiis à Deo, Papa, vel Imperatore, dicitur eſſe contra libertatem eccleſiaſticā. adde vltra adducta hic per Docto. quæ late ſcribit do. Ambro. Opizonos doctor Papiēſis in l. filiuſfamilias. in §. diui. de lega. i. quem. §. repetitione ſatis celebri exornauit. & ibi examinat quę ſtatuta dicantur eſſe cōtra libertatem eccleſiaſticam. in xlvii. col. in verſic. nunc accedo ad tertiam.

e ¶ Syl. Al. Imperatore. Adde no. ꝑ Pet. de Anch. in conſ. cliiii. optimis rationibus. latiſſime And. ſicu. in rubr. de reb. eccle. non alie. in iiii. q. & Ioan. Crotum de Monteſerrato in repet. l. filiuſfami. §. diui. in xxiiii. col. verſ. ex dictis Barto. ff. de lega. i. & vide quæ addidi ad Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. col. vii. & videlate Ferdinan. in d. §. diui. in lxxxii. colum. in fi. cum ſeq.

¶†Secundo quando auferuntur ea, quæ cōcessa sunt ecclesijs, vel ecclesiasticis personis, de iure cōmuni, canonico, vel ciuili.[a] vt not. Ant. de But. in d. cap. nouerint. col. pen. vbi inquit† ꝙ libertas magis tollitur in his, quæ cōpetunt de iure cōmuni. alleg. c. fi. de reb. eccles. n. aliæ. & c. fi. de vit. & hone. cleri. & idē Anto. de Butr. ī c. cū in terra, per illum tex. de elec. cum concor. vt tradit Alex. in l. filiusfamilias. §. diui. col. vij. de leg. j. & idē Alex. in cons. ccx. visa facti. col. iiij. lib. ij. & in consil. ccix. col. pen. eo lib. & idem sequitur Alex. in cōsil. xvij. viso instrumento. col. pen. lib. iiij. And. Sicu. late in consil. xxxj. lib. iiij. & idem tenet Lap. alle. xcij. inspeximus†Et ideo quando statuitur quòd clerici non possint contrahere cum laicis, dicitur statutum contra libertatem ecclesiæ. vt not. Domi. in cap. fin. in ij. not. de immu. eccle. in vj. & idem Card. in cōs. cxliij super themate. col. pen. & statuta, †quæ subtrahunt libertatem, seu obedientiam Papæ, dicuntur contra libertatē ecclesiæ. vt not. Domi. per illum tex. in cap. ij. §. ceterum. in iiij. notab. de verb. signifi. in vj. ¶†Tertio contra libertatem ecclesiæ dicuntur illa statuta, ex quibus clerici timidiores[b] redduntur. vt voluit Bar. in d. auct. cassa. vbi exemplum ponit, si minor pena imponatur pro homicidio commisso in clericum, quàm in laicum. & idem Bar. per illum tex. in l. j. §. quæ honorande. ff. qua. re. actio. non datur. vbi. Ang. sequitur. & do. Abb. in d. cap. nouerint. Pet. de Anch. in loco supra alleg. & idem Abb. in cons. lxxxviij. præsens dubium. ī prin. lib. j. & Pau. de Cast. in cōs. cccxxxv. primum dubium col. v. Et isto casu tollitur clericis, qđ de iure communi eis concedit̄. Vnde ista cōclusio sub conclusione pcedenti satis includitur† Quarto ꝯ libertatem ecclesiæ etiam statutū dr̄, qñ est ꝯ libertatē vnius ecclesiæ particularis. quia qui facit iniuriā vni ecclesiæ, totā Dei ecclesiam offendit. vt no. Bal. in l. j. in rep. C. de sum. tri. & in hoc reprehendit. Inn. qui vr̄ aliter voluisse in d. cap. nouerint, & refert do. Io. Ba. de S. Seue. in l. omnes populi. in 42. car. ff. de iust. & iure. & idem Saly. in auct. cassa. in ij. q. C. de sacrosan. eccle. vbi circa h̄ notabiliter loquitur. Et hoc idem voluit Cardi. in d. cap. ppendimus in iiij. & v. q. †& ibi prius late declarat in quibus libertas & immunitas ecclesiastica dicatur cōsistere. Et in ecclesia particulari rationem adducit. quia vniuersalis ecclesia offenditur, sicut in vno clerico, qui coram seculari conuenitur. quia toto ordini clericorum derogatur cap. si diligenti. de foro compet.† Et ista libertas cōcessa ecclesijs dicitur etiam de iure diuino, cap. quamq̄. de censi. in vj. glo. not. in cap. si Imperator. xcvj. dist. in verbo, discuti. facit ille tex. in d. cap. si Imperator. & tex. xj. q. j. in c. in sacerdotibus. & in c. Syluester. & x. dist. in cap. certum est. el. j. & in cap. solite, vbi Abb. not. illum. tex. & inducit de maio. & obed. facit etiā tex. xxij. dist. cap. j. & no. Oldr. in consil. lxxxiij. an episcopus. Cardi. in c. perpendimus. col. iiij. de sen. excom. Et propter hoc concludit Rot. in x. deci. de consue. in antiq. † quòd non valet consuetudo quòd rex Angliæ habeat iurisdictionem in clericos. nec Papa†etiā circa, h̄, saltem vniuersaliter, potest disponere. vt no. Car. & Mod. in ea. ij. de maio. & obe. ¶†Secundo principaliter premitto†quòd personę, & loca, quę sunt de foro ecclesiastico, statutis laicorum nō subijciuntur. quia forum sortiri, & statutis ligari, à pari[c] procedūt[d], vt no. Inn. in rub. j. de consue. vbi Ant. de But. refert in vers. vnam regulam habetis, & dicit quòd illam regulā posuit Cal. ī disputatione incip. statuto. & idem Arch. in viij. dist. cap. quo iure. Spec. in tit. de cōstit. §. j. ver. & not. & ita arguit Cuma. in cons. cxxxix. p. laicus. in ij. col. in prin. Pau. de Cast. in consi. lxix. visis. col. ij. vbi alleg. Fed. in cōs. xcvj. apparet, & ibidem Alex. in cons. ccix. ponderatis col. j. lib. ij. & †Ideo clerici omnes, etiam in minoribus ordinibus constituti,[e] cum sint de foro ecclesiæ. c. cum non ab homine. de iud. in cap. ij. de foro compe. in cap. clericum. in cap. nullus. xj. q. j. laicorum†constitutionibus non astringūtur. & merito, dicit Bal. in cap. cum venissent. col. iiij. de eo qui mit. in pos. quòd statutum laicorum de compromissis necessarijs, non ligat clericos, etiam in minoribus[f] constitutos.[g] Et ista etiam procedunt in clericis primæ tonsuræ.†quia habent immunitatem ecclesię.[h] vt per gl. in cap. nullus. in verbo, tonsura. de tempo. ord. in vj. & gaudent priuilegio fori. vt no. Host. in cap. cū contingat. de ęta. & quali. Abb. in d. cap. cum non ab homine.† Nam clericus primæ tonsuræ idem est ꝙ cantor, fm̄ glo. in d. c. cum contingat. †& isti oēs clerici dicūtur. xxj. dist. in c. cleros. lxxij. dist. in ciclericum. xj. q. j. c. de persona. ver. ne vero. cum si. vt per glo. in d. c. cleros. & in d. cap. si quis suadente. xvij. q. iiij. †Et quia, secundum canones, prima tonsura dicitur ordo. d. ca.[i] cum contingat. in fi. facit tex. xxvij. q. si quis episcopus. xliiij. dist. cap. non oportet el. j. Vnde consonat ꝙ iura quæ loquuntur in priuilegio fori, vniuersaliter de clericis, in quibuscūq; ordinibus constituti sint intelligantur. d. ca. cum non ab homine. & in c. clericum. xj. q. j. etiā in clericis primę tonsuræ verificent̄, & p consequēs statutis laicorū non subijciantur. † Et idem esset in clericis coniugatis. quia in casibus in quibus retinet priuilegium fori.[j] vt in c. j. de cle. coniu. in vj. pariter etiam à statutis laicorum eximantur[k] per supra dicta. Et hoc specialiter late tradit Lap. allega. cxviij. quæritur non leuiter an clericus. col. fin. Et non solū in clericis, sed idem generaliter dicēdū est in omnib. psonis ecclesiasticis, de quib. expresse tex. hic dicit, ibi, super ecclesijs, & ecclesiasticis personis.† Et quæ dicantur personæ ecclesiasticæ, not. per gl in c. quisquis. xvij. q. iiij. in c. duo sunt xij. q. j. in c. vt lex. xxvij. q. ij. in verbo, ecclesiasticis. Et sunt omnes personę quę gaudent priuilegio fori, de quibus Doc. tradunt. in c. ij. de for. compe. †Et prædicta non solum locum habeant in ecclesijs, de quib. tex. hic loquitur, sed ēt in omnibus locis pijs.[l] cum sint de foro eccelesiæ, & ecclesijs equipararentur. c. fi. vbi Abb. in iij. not. de testa. c. accedentibus, vbi Abb. in ij. not. de priui. no. in c. de quarta. de præscrip. † Et ideo statutū laicorū nō ligat hospitale.[m] vt tradit Ant. de But. in consi. xl. nulla est dubitatio. Abb. in consi. xxvj. videtur ꝙ sit q̄. q̄. Alex. in consi. ccviij. statutis accurate perspectis. lib. ij. Facit tex. in l. omnia. & qđ ibi Bar. C. de episc. & cler. cum sim. Et generaliter omnia, quæ sunt de foro ecclesiastico, statutis laicorum non subijciuntur, per supradicta. ¶ † Tertio non impertinenter quæritur, an appellatione populi.[n] clerici includantur, cum hic tractetur an statuta populi, vel laicorum, ad clericos extendantur.[o] ¶ Et primo pro parte negatiua faciunt plura, in quibus clerus, & populus, tanquam diuersa ponuntur, in c. qđ sicut. de elect. in fin. & ibi, clerici, & populi, in c. fi. de fer. ibi cū clero, & populo. in c. ex parte. el. j. de priui. ibi, clerum, & populum, & tex. in c. vbi periculum. §. super. his. de elec. in vj. in c. j. de censi. in vj. in c. vt commissi. de her. in vj. in cle. j. car. vlt. de reliquijs, & vesancto. Cum enim copula ponatur inter diuersa, vt not. in rub. ff. de iur. & fac ign. bene infertur ꝙ applone populi clerus non comprehendatur. & ita arguit Abb. post alios in c. j. per. illū text. de preb. Car. in c. plerisq;. de ele. Do. in c. q in aliquo. p illum tex. li. dist. ad idem tex. lxiij. dist. c. nosse. & xcij. dist. c. miratus, cū simi. Sed ad ista iura dupliciter responderi pōt. Primo, ꝙ appellatione populi clerus contineatur, non tamen clericici dicuntur esse de populo simpliciter. sed vltra qualitatem popularem alia cōdicio in ipsis clericis reperitur, cum sint sorte electi, & diuino officio mancipati. vt dr̄ in c. duo. sunt. xij. q. j. & xx. di. in clericos. & in c. cū fm̄. de præben. & propter talem qualitatem iura distinctè loquūtur de clero, & populo, non ꝙ diuersa sint, sed tanquā genus, & species

ADDITIONES.

[a] ¶Syl. Al. Vel ciuili. Adde Rapha. in auc. cassa & irrita. C. de sacro san. eccle. Imo, in d. c. nouerint. de qua conclu. vide Io. cro. in repeti. l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. j. col. xxiiij. ver. ex dictis Bar. vbi infert ad no. statutum adde Bal. in l. j. C. de sum. Tri. col. ij. Fel. hic. col. xxij. ver. expedita. j. quæstio. Lance. Galiga. in rep. l. Centurio. col. xxix. in prin. ver. septimo quia. ff. de vulg. & pupil.

[b] ¶Syl. Ald. Timidiores. [struck through, illegible]

[c] ¶Syl. Ald. Apari. Adde Dec. in repeti. c. ij. ꝯ. de iudi. in l. fi. in prin. ff. de iurisd. om. iud. Alex. in cons. ccx. lib. ij. & Nico. Boer. decis. Burdeg. xiij. nu. 14.

[d] ¶Syl. Ald. Procedunt. Adde Deci. supra in c. quæ in ecclesiarum. nu. 15. de consti. vbi addidi. & infra eo. c. col. vij. & col. xix.

[e] ¶Syl. Al. Constituti. Et idem dicas in eo qui voluit ingredi religionem. vt per Bal. in l. j. C. an ser. ex suo. fac. tradit Ias. in l. cum quædam. in ij. col. ver. limita singulariter. ff. de iurisom. iud. Et idem est de eo, qui est infra annum professionis. vt per Ang. in l. j ff. de pen. & Ias. vbi supra col. iij. ver. & quod dicitur ī religioso. Et idem In concubina clerici, fm̄ gl. in c. eos, xxij. di. tradit idem Ias. ibi, ver. secundo limita. vbi dicit ita cōsuluisse Pet. de Anch. in cons. cxij. vt ibi per eum, & idē tradit Car. Alex. in d. c. eos. in no. & adde hic quæ ponit Ferd. in repe. §. diui. ff. de leg. j. col. lxxxj. & Fel. hic, col. xl. Soz. consil. lvij. pen. col. li. iij. vbi in not. casu. statuti Florenti.

[f] ~~¶Syl. Ald. In minoribus. Imo etiam sacerdotes, & episcopos in bonis temporalibus, & causis, quæ sunt de seculari.~~

[g] ¶Syl. Ald. Constitutos. Adde Deci. infra eo. c. col. xvij. vbi addidi.

[h] ¶Syl. Al. Ecclesiæ. Adde Deci. in c. cum non ab homine. in ij. no. de iud.

[i] ¶Syl. Al. Fori. Adde de hoc Deci. in c. ij. in iiij. not. de iudi.

[k] ¶Hie. Gigas. Eximantur. Adde tamen ꝙ extra casus in quibus clerici coniugati retinent priuilegium fori. vt in c. j. de cleri. coniugat. in vj. compræhenderētur statutis laicorum. quia extra illos casus clericus reputatur laicus. Et hinc est ꝙ non potest esse vicarius episcopi. vt voluit Abb. quem alij sequuntur in c. decerminus in v. col. in prin. ꝯ. de iudic. Nec ei potest causa criminalis clerici committi, vt de ea cognoscat. vt inquit Abb. in d. cap. decernimus. in d. col. v. in fi. ver. sed nunquid saltem. & ibidem per Deci.

[l] [struck through, illegible] ni tempralis loci sint dedicata. vt per Io. Fab. in §. nullus. Instit. de rer. diuis.

[m] ¶Syl. Ald. Hospitale. Seq. Fer. Loazes. in rep. l. filiusfa. §. diui. in lxxxij. col. ff. de lega. j. late Balb. in trac. de præscri. col. clv. in prin. & quæ ibi addidi Deci. omnino in c. j. col. ix. ꝯ. de prob. omnino, Bal. in cōs. cccccxxj. lib. iij. dicēns non valere statutum contra libertatem hospitalis, omnino Deci. consil. cccclxxxviij. colum. ij. & in consil. d iiij. in prin.

[n] ¶Syl. Ald. Populi. Adde Ol d. q. xxxij. & lxxiiij. & Alex. cons. xlj. nu. 4. lib. vij.

[o] ¶Extendantur. Vide Deci. in c. vt nullus. in prin. de præben.

ſpecies ſe hēnt, vt in rub. C. de ſer. & aqua. Legit̄ in Euãgelio, diſcipulis, & Petro. Fit. n. iſta ſpãlis mẽtio ad maiorẽ declarationẽ. Nã forte vi debat̄ ꝙ ſub noïe populi, nõ cõprehẽderent̄ populares qualificati ꝓut ſunt clerici, ad remouendã hanc dubõnẽ iura ſepenumero de clericis ſpãliter loquũtur. Ad hoc bene facit tex. in l. quęſitũ. §. pe. ff. de fun. inſtr. Vel qa ĩ illa ſpecie eſt aliqd plus, quã in alijs ſpẽbus. iõ noïatim ſpecificat̄. arg. l. itẽ apud Labeonẽ. §. ait ꝑtor. ff. de iniu. Scđo rñdet̄, & aduertẽdũ eſt, ꝙ oïa iura. s̄. alle. primo noïant clerũ, deinde ppl̄m, quo caſu appl̄one cleri non venit populus, qa ꝑmiſſa noiatione cleri, neceſſaria fuit noïatio populi, ex quo mã erat cõis, & nõ ſolũ clericis, ſed oĩbus alijs cõpetebat. Argu. qđ fit de iuribus. s̄. alle. hẽret locũ qñ primo populũ, & poſtea clerũ noïarent, qa tũc noïatio cleri poſt ppl̄m, non eẽt neceſſaria, ſi ſub noïe populi ꝯtineret̄, ſed ꝑdicta iura ſemper prius de clero loquunt̄, qđ non vr̄ fuiſſe factũ ſine miniſterio, ex quo ita vniformiter ſemper reperit̄. Prima tñ rñſio magis ſatisfacit. Scđo ꝓ iſta ꝑte facit tex. xij. q. j. c. duo ſunt. vbi dr̄ ꝙ duo ſunt gñа xp̄ianorũ, clerici, & laici, ergo nõ vr̄ ꝙ ſub vno gñe veniãt illi, q de illo gñe nõ ſunt. Sed rñdet ꝙ ille tex. loquit̄ de clericis, & laicis. qui ſunt tanq̃ ſpẽs oppoſite, vt ꝓbat̄ in c. j. de vi. & ho. cle. qõ nr̄a ẽ de pplo, & clero. quę noïa tanq̃ ſpẽs, & genus diſtinguunt̄ vt dictũ eſt. Et vere vnicũ eſt genus xp̄ianorũ, qa oẽs ſunt Chriſtiani, & appl̄one Chriſtianorũ ita veniũt laici, ſicut clerici, vt ibi colligit, & in l. j. C. de ſum. Tri. Vnde verbũ, gña, ponit̄ ibi ꝓ ſpeciebus, quaſi dicat, duę ſunt ſpẽs, vt in ſimili hr̄ in l. ij. §. genera. de acq. poſ.[a] Tertio hoc vr̄ efficaciter ꝓbari in c. ſi ſnĩa. de ſent. excõ. in vj. vbi ſi ſnĩa interdicti ꝓferat̄ in clerũ, populus interdictus nõ vr̄, & eꝫ, & ſic vno ipſorũ interdicto, alius licite admittit̄ ad diuina, ergo dat̄ intelligi ꝙ appl̄one populi clerus nõ includat̄. Confirmat̄ hoc, dũ dicit idẽ ecõuerſo, vr̄. n. tex. æquiparare iſtos caſus. Vnde ſicut appellatione cleri populus nõ cõtinet̄, vt clarũ eſt. ita ecõtra, appellatione populi, nõ debet clerus ꝯtineri. Sed tñ etiã ad illũ tex. rñderi põt, & dico, ꝙ licet ibi interdicto populo, clerus nõ includat̄, h̄ ꝓuenit ex eo, ꝙ de vi ſermonis non veniat clerus appellatione populi, ſed ibi hoc ſpãliter diſponit̄ ꝯ propriam naturã verborũ, qa in clericis agit̄ de maiori pręiudicio, vt illi interdicti ſint, ad quos rerũ diuinarũ adminiſtratio pertinet. † Vnde indefinita non æquipollet vniuerſali, quando diuerſa ratio reperitur.[b] vt not. in rub. de reg. iur. in vj. bonus text. in l. quæſitum. §. illud. de leg. iij. Et patet in ſimili de epiſcopo, nam epiſcopatus eſt dignitas, & quidem culmen dicitur dignitatum,[c] in c. venerabilis. de præb. † & tamen diſpoſitio quæ de habentibus dignitatem † ſimpliciter loquit̄, nõ includit epiſcopos.[d] c. dilectus, de conceſ. præben. c. inquiſitores, de hære. in vj. in cap. q̃ periculoſum. de ſent. excom. in vj. Secũdo rñdetur, & dici põt ꝙ ibi per extenſionem de nouo hoc inducatur, & ſic papa ita declarando intentionẽ ſuam vlterius procedit, aliàs ergo ſecus vr̄. arg. tex. in l. j. & qđ ibi Bal. C. ſi rector prouin. & in ſimili not. Bar. in auc. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccl. per tex. in l. ſi furioſi. C. de nup. facit ad hoc tex. in d. c. ſi ſentẽtia. in verbo, intelligit̄. qđ de ſui natura improprietatẽ denotat l. j. in prin. C. de rei vx. actio. Nõ ob. ꝙ tex. vr̄ illos caſus æquiparare, qa illa æquiparatio reſtringit̄ ſpãliter in illo caſu prout loquit̄, fit enim illa æquiparatio immediate, & non per modũ rõnis adducit̄, & patet hic ibi in illa dictione, ẽt, dũ inquit, † nec etiã econuerſo. de cuius natura eſt implicare cãm magis dubitabilem,[e] vt per glo. in l. ſi putator. ff. ad l. Aquil. & ideo argu. cõtra nõ vr̄ abſolute pariter procedere. Quarto inducitur tex. in d. c. duo ſunt. dum ibi dr̄ ꝙ laos græce, latine dr̄ populus, ergo vr̄ ꝙ laici, & populus idem ſint. Sed appellatione laicorũ clarũ eſt, ꝙ nõ veniunt clerici, qa tanq̃ ſpecies oppoſite ponuntur in c. j. de vit. & hon. cle. ergo ita vr̄ dicendũ ꝙ nomine populi non veniãt clerici. & ita illũ tex. inducunt Mod. hic. & prius illũ tex. eodẽ modo ponderauit Albe. in dictionario, in verbo, laici. Sed tñ pro reſponſione cõſiderandũ eſt, ꝙ laici apud gręcos ponunt̄ pro ſpecie oppoſita clericis, vt in c. j. de vit. & ho. cle. Et ſi hanc qualitatẽ hominũ ꝯriã clericis exprimere volumus latine, nõ habemus vocabulũ, qđ preciſe hoc exprimat. Si tñ aliquo modo latine hoc dicendum ſit, vtimur vocabulo generis, & dicimus populũ, & ſic non pręciſe laos, & populus idẽ ſignificãt, ſed potius vt genus & ſpecies ſe habent. Quod ita ſit, deducitur ex eo, qđ in eodem c. duo ſunt, dicit̄ ꝙ cleros gręce, ſors latine dr̄, & tñ præciſe idẽ nõ ſonãt, cũ verbũ ſors, ſit longe gñalius, vñ patet ꝙ pro vocabulo ſpeciei apud græcos, nos vtimur vocabulo gñis, cũ apud nos maior ſit terminorũ penuria. Nã ſi populus laicos ꝓprie deſignaret iura vterẽtur verbis latinis, & dicerẽt populares, & nõ laicos. Vñ ex quo iura ſemper de laicis loquũtur, dat̄ intelligi ꝙ verbũ, populus, hoc ſpãliter nõ demonſtret. Et ita reſoluunt, q pro iſta parte cõiter adducuntur. ¶ In ꝯrium vero[f] ꝙ appl̄one populi venit clerus, facit primo tex. in §. plebiſcitũ. Inſtit. de iu. natu. vbi dr̄ ꝙ populus eſt genus, & ſub noïe eius varie hoïum cõditiones cõtinẽtur. iõ plebeij. ſenatores, & patricij includũtur. ergo idẽ vr̄ dicẽdum in clericis. Sed rñdetur ꝙ ille tex. intelligitur in hominibus eiuſdẽ profeſſionis, qui ſunt oẽs laici, & Imperatori ſubijciũtur, nõ aũt vr̄ habere locũ in clericis, qui ſunt extra iuriſdictionẽ Imperatoris. de quibus ibi loquitur c. nouit. de iud. xcvj. diſt. c. cũ ad verũ. facit tex. in c. à nobis. de ſentẽ. excõ. in c. ij. de cõſti. in vj. Secũdo hoc probat̄ in c. dilecti. de fo. cõpe. vbi priuilegiũ datũ Anglicis, ẽt clericis cõpetit. Si ergo noïe Anglicorũ, vel Mediolanẽſiũ, veniũt clerici, idẽ vr̄ dicendũ nomine populi. Sed iſta æquiparatio negari põt, qa verbũ illud Anglicis, vr̄ reſpicere nãm, & originem. Nã verũ eſt dicere ꝙ Mediol. qs dicat̄, licet clericus ſit, ꝓ h̄ enim ꝙ clericus efficiat̄, non variat̄ origo natiuitatis, nõ ſic vr̄ ſub noïe populi, qa ꝓ ꝓ qualitatẽ clericatus eximunt̄, vt nõ dicant̄ eẽ de populo,[g] vt Car. tradit in d. cle. in pleriſq;. de elect. Scđo põt rñderi ꝙ illud priuilegiũ datũ Anglicis à ſede apoſtolica, ex qualitate concedentis, intelligat̄ Anglicis. ſ. clericis, qui ſunt de foro eccleſiæ. Cum enim ibi virtutẽ priuilegij cõcedat̄ à ſede apoſtolica ꝙ Anglici citra mare nõ pñt cõueniri. & ita forus remittatur, intelligitur de clericis, qui erant de foro eccleſiæ, & hoc modo ille tex. nihil facit. Tertio pro iſta parte arg. ꝓ tex. in auct. de quæſtore, in prin. col. vj. vbi appl̄one populi veniũt forẽſes. ergo pariter vr̄ ꝙ clerici cõprehendantur. Sed rñdetur ꝙ in clericis alia ratio vr̄, quã in forenſibus ſimpl̄r, cũ ipſi exempti ſunt à iuriſdictione ſeculari, adeo ꝙ ſe illi ſubijcere non poſſent. ſecus in alijs forẽſibus. Vel ſecundo ille tex. intelligit̄ duntaxat in ciuitate Romana prout illum tex. declarat Bal. in rub. C. qui accuſare. col. ſi. Vel tertio intelligi põt de forẽſibus, qui haberẽt ibi domiciliũ. Prima tamẽ rñſio melior vr̄. ¶ † Quarto facit, qa clerici dicunt̄ etiã de diſtrictu,[h] vt no. Io. An. in c. fi. de offi. dele. & ibi Do. in vj. & probat̄ hoc in c. accedens, el ij. vt lite nõ cõte. ergo idẽ vr̄ appl̄one populi. Ad hoc ẽt rñderi põt, † ꝙ verbũ, diſtrictus, reſpicit territorium.[i] d. c. accedens. ibi, de diſtrictu dicti comitis. Vñ licet clericatus nõ eximat quẽ de territorio, vr̄ tñ eximere de qualitate populari, q̃ reſpicit ꝑſonã. Et ſic, vt patet ex prædictis, articulus eſſet diſputabilis, & ſic aliàs diſputaui Piſis. Cõis tñ opi. eſt, † ꝙ ĩ materia odioſa appellatione populi clerus non cõprehendat̄ d. c. ſententia. de ſenten. excõ. in vj. ſecus in materia fauorabili d. c. dilecti. vbi Abb. ita cõcludit. & idem Pe. de Anc. Imo. & Abb. in d. c. j. de præb. & Abb. in c. j. de vit. & hone. cle. cum ſimi. vt tradunt Mod.[k] hic. Sed in iſta cõmuni opi. aduertendum eſt, quia iura, q̃ allegantur, non correſpondent. † Et primo tex. in d. c. ſi ſnĩa, non videtur loqui in materia odioſa, loquitur enim in interdicto, cuius materia nõ vr̄ odioſa,[l] cũ aliàs fiat lata interpretatio, qa agitur de ſalute animę vt no. Abb. in c. cum in partibus. in fi. de verb. ſig. & in c. j. in gl. pe. per illũ tex. de poſt. præla. facit tex. in c. pe. de ſent. excõ. Secundo tex in d. c. † dilecti, qui allegatur ꝓ materia fauorabili continet priuilegium cõtra ius cõe, qđ ſolet ſtricte interpretari.[m] c. ex tuarũ. de auto-

ADDITIONES.

a Hier. Gig. De acquir. poſ. Adde tex. Inſti. de donatio. in prin. & in §. eſt aũt aliud genus. eo. tit. quæ iura probant ꝙ id quod à logicis ſpecies appellatur. nuncupatur genus à legiſtis.

b ¶ Syl. Ald. Reperitur. Idem Deci. in fi. col. iij. ĩ. eo. in c. j. in v. colũ. ĩ. de reſcrip. in conſi. xliij. col. ij. in conſi. cccclxxij. col. j. in c. vt nullus. nu. 5. de præb.

c Syl. Ald. Dignitatũ. Et de hoc an epiſcopatus ſit dignitas vide Deci. in c. j. nu. 4. de præb. & ꝙ ſit ordo idem c. cum in cunctis. §. cum vero. nu. 4. de elect. & vide Fely. in c. ſicut certo, poſt prin. de ſimo. Abb. in c. quanto. col. j. de conſue.

d Ald. Epiſcopos. Adde Deci. in c. j. nu. 4. de præben.

e S. Ald. Dubitabi. Adde Soz. conſi. xxiij. circa. col. iiij.

f ¶ In contrarium vero. Hoc idem tenet Cald. in tract. interdict. in iij. col. in fi.

g ¶ De populo. Clericus propter qualitatem clericatus eximitur, vt non dicatur de populo, non propterea amittit priuilegiũ qđ ſibi cõpetit tanquã vni de populo. ita arbitror dicendum, per ea, quæ no. Pau. de Ca. in l. falſa demonſtratio. §. j. ff. de condi. & demon. vbi dixit ꝙ Doctor qui legit per xx. ann. licet fiat Comes, nõ propterea perdit priuilegium popularem, ſi prius erat de populo. Quẽadmodũ notarius factus. Doctor, nõ deſinit eſſe notarius. Nec monachus factus epiſcopus deſinit eſſe monachus, quatenus igitur ei fauorabile eſt. non deſinit clericus eſſe de populo. Facit quod dicunt Doct. hic. ꝙ in materia fauorabili, appellatione populi venit clericus.

h ¶ Syl. Ald. Diſtrictu. Idẽ Iaſ. ĩ l. j. §. huius ſtudij. col. j. ff. de iuſt. & iur. Dec. ĩ c. vt nullus. nu. 10. de ꝑben. & h̄ idẽ tenet Card. Alex. in c. ius publicũ. j. diſt. vbi dicit ſacere ad ſtatutũ ꝙ nemo trahat aliũ extra curiã Peruſinã. nã ei dicitur ꝯfactũ ſi qs trahat ad curiam epiſcopi. vt per Bal. in l. j. ff. de iuſt. & iur.

i ¶ S. Al. Territoriũ. Adde. Abb. ĩ cõſ. xx. vr̄ primo. Are. cõſ. lxxviij. & rõ diſtrictus. n. capitur pro territorio. Dec. in conſi. xvij. viſo puncto. col. j. ver. ij. principaliter.

k ¶ Moderni. Et in c. Rodulphus. nu. 18. de reſcrip.

l ¶ Odioſa. Hanc opi. ſimpliciter ſequitur Cald. Alex. in c. ſi forte. lxv. diſt.

m ¶ Syl. Ald. Interpretari. De hoc vide late Deci. in c. cauſam quæ in fin. de reſcrip. & ideo interpretantur. vt minus deroget iuri communi. Deci. conſi. dxij. colum. fin. in fin. nec extenditur de perſona ad perſonam. Deci. conſil. cxvj. colum. fin. vbi ponit plura exempla.

de aucto.& vsu pal.no.ĩ c.cũ his.de priuile.Tertio, q̃a cõis distinctio iperfecta vr.q̃a dũtaxat mã odiosa, vl fauorabilis ↄsiderat,& de mã indiffereti,nihil dr̃,& q̃a licet mã odiosa sit.tñ fit lata interpretatio,quatenus ꝓprietas verborũ req̃rit.[a] l.cũ lege.ff.de testa. vbi A re. Vñ ꝓ resolutione circa istũ articulũ faciatis quatuor cõclusiones.¶[39] †Prima sit,ꝙ de ꝓprietate vocabuli applõne ppl̃i veniat clerus,vt ꝓbat.ĩ d.§.plebiscitũ.[40] †Primo,dũ ibi dr̃, ꝙ vniuersi ciues ↄtinẽtur appellatione ppl̃i,ergo ẽt clerici,q̃ dñr ciues,vt ď populo legit.x.di.c.si in adiutoriũ.ibi,se Romanũ ciuẽ esse testat. Scđo,q̃a nomẽ populi est genus.d.§.plebiscitũ. ergo q̃libet spẽs sub gñe ↄtinet. Cõprobat hoc, q̃a añ clericatũ isti erãt de pplo, vt patet,& qualitas clericatus superueniẽs ñ repugnat,q̃n clerici ciues sint,& de pplo,attẽta nã verborũ,licet seculariũ iudicio nõ subijciant.¶Scđa ↄclo,ꝙ ĩ mã ↄpetẽti dũtaxat clericis, applõne populi tm̃,clerici ↄtinent.viij.q.j.in c.licet.dũ ibi dr̃, ꝙ p̃[illegible] tior ex oĩ pplo in episcopũ eligit.Nã in episcopũ eligit dũtaxat ille,q̃ sit in sacris.c.à multis.de ẽta.& qua.ergo illa verba, ex oĩ pplo, solũ de clericis intelligunt.¶Tertia ↄclo est eẽ in mã,quæ nõ ↄpeteret clericis,sed tm̃ laicis cõueniret,applõne ppl̃i nõ cõprehendũtur clerici,vt ĩ c.graue.de sen.excõ.ibi dum, dr̃ à ptãte,& populo. ¶Quarta ↄclo,ꝙ in mã indiffereti,& cõi applõne populi veniũt clerici.facit tex.in l.j.C.de sum.Tri.& ĩ c.forus.§.iudex.de ver.sig. ibi,quasi ius dicẽs pplo.& in c.forte.xxiij.q.iiij.ibi,in pplo Dei. Et ad hoc ẽt facit tex.no.in c.accusatus.ĩ fi.de hære.in vj.& ibi glo.& Do.dicit ꝙ in mã indiffereti applõne seculariũ veniũt clerici.a fortiori ergo applõne ppl̃i.[b] Fallit in casu d.c.si finia, rõne quã.s.dixi. Et ad supradicta cõferũt q̃ Old.scribit in cõsi.xxxij.q.est.vbi ꝓbat [41] †ꝙ sacerdos dicat ẽt de vniuersitate.& idẽ Alb.in l.j.col.ij.ver. vidi ẽt dubitari.ff.ꝙ cuiusq; vni.no.vbi tacito auctore reassumit dicta Old.in cõsi.ꝓalleg.& idẽ seq̃t Bal.in c.j.col.fin.ver.an sacerdos.de [42] milite q̃ bellica arma depos.Sic ẽt eps,†& vicarius ei⁹, dñr eẽ officiales cõis,siue cõitatis,[c] vt notabiliter tradit Pet.de Anc.in consi. cccxliiij.viso themate.¶Sũmat,& diuidit vt ꝓ Abb. hic. ¶Primo ſm Abb.hic,vr̃ tex.ↄ̃ Bar.in l.j.col.xj.C.de sum.tri.hic.n.statutum laicorũ erat gñale,nõ nutriẽs peccatũ,& fundatũ ĩ rõne, & tñ nõ hẽt locũ in ꝑsonis,vel in rebus ecclesiasticis,[d] ↄ̃ Bar.ĩ d.l.j.vt Abb. hic latius deducit.Et ita fundamentũ Abb.ↄ̃ Bar.est, q̃a statutum erat gñale.& hoc tenet gl.in c.ecclesia.j.vt lit.pen.Bal.ħ, & Saly.ĩ auc.cassa.C.de sac.san.eccl.& alij,quos And.Sic.ħ refert.& idem qđ Abb.ħ,tradit Cal.in ↄsi.xj.de ↄsti.Bar.vero intelligit ꝙ tex.hic de cleri.& ecclesijs specialiter loquat.& idẽ Car.in repe.c.ꝓpẽdimus.de sen.excõ.& hoc sequit And.Sic. in rub.de reb. eccle. non alie.col.xxij.in secũdo dubio ꝓ tex.hic ĩ ver.vñ Basilij.ibi, ornamẽtis ecclesiarũ.Ergo patet ꝙ spãliter loquit de reb⁹ ecclesię.Sed ad hoc prima facie respõsio manifesta vr̃,q̃a Abb.nõ loquit de statuto Basilij,sed de alio statuto populi Romani.de quo principiu age bat ħ.& iõ idẽ And.Sic.hic, ꝓpẽdit de hoc,& conat rñdere, dicẽs ꝙ ẽt statutũ populi Romani verisimiliter specifice de bonis ecclesiarũ loquebat,ex quo statutũ Basilij qđ à simili inducit,ita loquebat.alias nõ fuisset bonũ simile de statuto Basilij loquẽtis spãliter ad statutũ populi Romani,qđ gñaliter loqueret. Et vlterius comprobat hoc duplici rõne.Primo cõsiderãdo rõnẽ,quę in principio ponit antecedẽtis,ꝙ laicis nõ est data ptãs super ecclesijs,nam,vt ex ista rõne ad casum ꝓpositũ inferat, dicendũ est ꝙ illud statutũ de rebus ecclesiasticis,spãliter loqueret.alias si statutũ illud gñaliter dispostuisset,put Abb.dicit,potuisset dici ꝙ nõ ĩtelligeret de rebus ecclesiæ,in q̃bus statuẽtes nõ habebant ptãtẽ.ar.c.à nobis. de sen.excõ.Et rõ illa super ecclesijs, in qua tex.fundat,nõ conueniret.¶Scđo,quia tex.dicit statutũ laicorũ nullius esse firmitatis. ergo debet intelligi ꝙ spãliter de clericis,& expresse loquat.alias saltẽ respectu laicorũ valuisset,& sic nõ esset verũ,ꝙ nullius esset firmitatis.Tertio,ẽt alia ratione iste tex.ↄ̃ opin.Bar.nihil.facit, q̃a loquitur Bart.q̃n statutum non est ↄ̃ ius cõe. hic vero statutũ erat ↄ̃ ius cõe,& ↄ̃ rõnem ꝙ absq; citatione possessor esset priuandus possessione c.licet eps.de præben.in vj.& sic dictũ Bar.ab isto tex. [43] defendi põt.An aũt in se verũ sit j.videbimus.¶†Scđo not. Abb. dicit,ꝙ cã ecclesię licet corã seculari agitet,nõ tñ debet decidi ſm [44] statutũ laicorũ,& bene dicit.decidi,& nõ tractari,†q̃a quo ad ordinationẽ iudicij,& ꝓcessus,debet seruari lex fori,vbi iudiciũ agitatur,vt ꝑ gl.& Doc.in c.ꝙ clericis.de foro cõpe.de quo dicã post Abb.Ex quo infert quod aliud est,ꝙ causa decidatur,& aliud est, [45] †ꝙ in cã ꝓcedat.& iõ de vno ad aliud nõ infert,[e] vt in not.q̃. tradunt Bal.& Paul.de Cast.in l.procuratorẽ.ff.de procur.& qđ no. Bar.in l.si in lege.in prin.ff.loc.Pau.de Ca.in l.q̃ Romæ.§.Callimachus.de verb.oblig.¶[46] †Tertio no.ꝙ iudex secularis, ẽt incidenter nõ hẽt iurisdõnem in negocijs ecclesię, vt Abb.hic per istũ tex.dicit.Sed hoc nõ vr̃ bene probari hic, q̃a factũ iudicis secularis nõ reprobat hic rõne personæ suæ.ita ꝙ ipse nõ hẽret ptãtẽ super facto monasterij incidẽter.sed q̃a nõ debuit moueri ex statuto laicorũ ad decidendũ.Nã ẽt si iudex fuisset clericus,haberet locum [f] qđ hic dr̃. Dictũ tñ in se verũ est,ꝙ iudex secularis.ẽt incidẽter, nõ habet iurisdõnem in clericos, nec in materia spirituali. c. tuã. vbi gl.& Doc.de ord.cogni.c.lator.vbi gl.qui filij sint legi. & in c. si iudex.de sen.excom.in vj.de quo dixi in c.decernimus.de iudi.[g] ¶[47] †Quarto not.ꝙ laicorũ quidam religiosi dicuntur, quidã non. Et verbum,religiosus,capit plurib.modis.vt Abb. hic ꝓsequit in quarto no.ex cuius dictis plura colligunt.Primo,ꝙ dũ tex.loquit de laicis religiosis,ẽt intelligi põt de cõuersis laicis, qui electioni [48] interesse non pñt.c.ex eo.de electio. in vj.† Conuersi.n.dñr q̃ se, & sua obtulerunt habitu mutato, & profitentur tria substantialia,sunt tñ seculares,q̃a nõ promouentur ad ordines,vt Abb. declarat in c.nõ est.in secundo no.de regula.& in c. non dubium.in fin.de sen.excom.& de pluribus speciebus cõuersorũ,no.Cal.in cõsi.vj.in tit.de regula.Sed cõsiderandũ est, ꝙ in talibus cõuersis. de quibus Abb.loquit,non vr̃ loqui tex.hic, q̃a tales nullã haberet potestatẽ,ẽt respectu laicorũ.xxii.q̃.j.in c.duo sunt.& tex.hic vr̃ loqui de laicis,q̃ habẽt potestatẽ statuendi quo ad laicos, licet talis potestas ad clericos non extendat.Et quia tales cõuersi sunt ꝓprie religiosi,vt dictũ est,& Abb.ipse fatet,& à laicis distinguũtur,d.c.duo sunt.xij.q.j.ergo nõ sunt proprie laici.Et ad hoc facit, q̃a præscribunt spiritualia,vt no.in c.causam,quæ.de præscri. vbi [49] Abb.†Non ob. tex.in d.c.ex eo,vbi cõuersi laici dñr, q̃a rñdetur vt ꝑ Do.ibi.& iõ tex.hic,qui loquit de laicis, ẽt religiosis, non dr̃ [50] in talibus verificari,q̃cquid Abb.hic dicat.¶†Quinto no.est qđ Abb.dicit,ꝙ proprie dicuntur religiosi qui tria substãtialia profitentur.[h] Et idẽ Abb.in c.dilecta.in gl.j.de maio.& obe. & in rub. de reg.& idẽ in c.cum olim.circa fin.de arbi.Et ideo in statuto ita accepitur, vt Abb. dicit in d.rub. de reg. & stricte accipiendo, de illis intelligitur, qui habitum sumpserunt in religione,vt no.Do. in cap. officium.§. verum. versi. not. bene istud dictum de hære. in vj. ¶Prædicta conclusio limitatur,nisi statutum alias nihil operaretur, quia tunc verbum , religiosus, largo modo intelligeretur. Exemplum in casu notabili, in quo consuluit Petr. de Anc. quẽ Abb.refert in d.rub.de reg.videlicet in statuto Senensi, quo cauetur quòd religiosi non possint habere officia publica ciuitatis. Si enim de religiosis proprie intelligeretur,statutum esset superfluum,per ea quæ habẽtur in cap.sicut. & per totum j. ne cle. vel mona.ideo secundũ Pet.de Anch.statutum intelligitur de religiosis largo modo,& sic excluditur hospitalarius, & operarius ecclesiæ,licet ꝓprie non sint religiosi.Abb.tñ in d.rub.tenet ↄ̃riũ. [51] quia statutũ debet proprie intelligi,vt s.dictum est.†Et ad rõnem Pet.de Anc.rñdet,ꝙ satis est,ꝙ statutũ nouũ ius producat,iuxta not.per Bart.in l.j.in §.j. ff.ad leg. Fal.Moder. hic dubitant. Mihi plus placet quod dicit Petr. de Ancha.considerata mente statuẽtium. arg.glo. in l. tale pactum.§.fina.ff.de pactis.Non obst.quòd nouum remedium statutum inducat, [i] vt Abb.dicit,quia hoc attento nunquam haberet locũ cõis doctrina Doc. in pluribus casibus,in quibus volunt quòd statutum interpretetur contra ius cõmune,vt aliquid operetur.Et ita rõnem Abb. in alio proposito destruit.[52] †Alex. in l.si cum dotem.in prin.colum.fi.ff.sol. matri. Vel secũdo magis formaliter rñdetur, ꝙ nouum remediũ tollit superfluitatẽ,q̃n affert aliquã vtilitatem . aliàs secus, vt notabiliter tradit Aret.in consi.xx.in quæstione.colum.pen.& quod not. Matth.in not. lxxx. not.ꝙ Bart. Et supradictis infert Cardina. in consi.cxxxviii.dico per præmissas literas, ꝙ iura quæ prohibent nouas religiones,vt in c.fi.de reli.do.in c.j.eo.tit.in vj. de religiosis pro-

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Requirit. Hoc idem dicit in c.cum accessissent col.iiij.in fi.s.e. vbi addi. & in c.inter cæteras,col.iij.in fi.do rescrip.

b ¶Hie.Gig. Populi. Dictũ est ad saturitatẽ, an populi appellatione veniãt clerici, sed his dictis adde ꝙ clerici veniũt appellatione nõ subditorũ.ita voluit Bal.in l. de quibus.in ver sexto quæritur.ff.de legi.quem refert & sequitur Dec.in consi. cxiiij.in j.col.ver.& ideo infert.& incip.illud consilium,& pro tenui facultate.

c ¶Syl.Al. Cõitatis.Et cõsidera ꝙ Pet.de Anc.ibi loquit in statuto Bono.& sic ĩ materia stricte interpretanda,& vide Dec.in c.significasti.in iij.col.de offi.deleg.

d ¶Syl.Ald. Ecclesiasticis.De hoc vide Fely. hic col.xxxij.ver. octauo quæro.

e ¶Syl.Ald. Infertur, Faciunt dicta per Are.in l.cohæredi.§ qui patrem.in j. no.ff. de vul.& pup.Bal.in consi.lxxiij.sicut proponitur.lib.j. & idem quoque voluit idem Dec.in c ex parte.el ij.s.de offi.deleg.in iii.no.

f ¶Incidenter. Idẽ Deci.ĵ.de iudi.repe.c.ij.sed dicendum vt ibidem dicam.

g ¶Syl.Ald. De iud. Vide Dec.ibi.col.xvii.& vide oino Ias.in l.j.§.qui mandatam. col.iij.ff.de offic.eius,vide tamen Marsi.sing.lxx.

h ¶Syl.Ald. Profitentur. Adde Car.in cle.j.de testi.in iiii.no.

i ¶Syl.Al. Inducat. Hæc eadem ponit Deci.in rub.de proba.colum.xii.vbi limitat ꝙ intelligatur nisi aliàs graue præiudicium inferretur.nam tunc nihil refert ꝙ statutum nihil operetur, vt ibi per eum & vide de hac materia omnino per eum in c j.col.v.in prin.ĵ.de rescri.& col.pen.in fi.

ſis proprie intelligunt,& ſm eũ,proprie ẽt religioſus dr̃ is, qui ꝑ profeſſionẽ oẽm eius voluntatẽ imperio prælati irreuocabiliter ſubmittit c.religioſus.de elec.in vj.& iõ nõ includunt,ſm eũ,pauperes,qui dicũtur apoſtoli.Et ad hoc bene facit qđ Abb. tradit ĩ cõſi.lv.in qõne quę vertit,in prin.iuncto eo,qđ ibi dicit.col.iiij. in ver.& primo ad iura.li.j.Et per hoc inferunt Mod.hic. ꝙ nõ recte Abb.loquatur in c.ij.de foro compe.col.pe.dum inquit ꝙ fratres Ieſuati faciunt ꝯ†prohibitionẽ c.fi.de relig.domi. vbi ꝓhibet, ne quis nouã religionẽ inueniat.Nã,ſecundũ ſupradicta,ex quo nõ ſunt ꝓprie religioſi,hoc nõ vr̃ ꝯ illã prohibitionẽ, quæ de vera religione intelligit.Sed tñ cõſiderandũ eſt,quia imo ꝓhibitio canonũ,vr̃ in talibus ꝓcedere. Dicitur enim in c.j.eo.tit. in vj. ne quis decetero nouũ ordinẽ,aut religionẽ adinueniat,vel habitũ noue religionis aſſumat. Certe iſta verba in talibus perſonis ſatis vñr verificari, q̃a ſaltẽ eſt nouus ordo, vel nouus habitus religionis, & q̃a eadẽ rõ vr̃,ne cõfuſio inducatur,vt dr̃ in d.c.fi.de relig. domi.Vnde cũ eadẽ rõ videatur,præſertim cũ ibi expreſſa ſit,debet extẽſio[a] fieri ad iſtos,qui ſaltẽ largo modo religioſi dicuntur l. filiũ habeo.ff.ad Mace.cũ ſi.¶Tertio Abb.hic dicebat in iſto quarto notabili,ꝙ cũ tex.generaliter loquat̃ de ſtatutis laicorũ, idem erit in Rege,vel Imperatore,cũ laici ſint.Et hoc in iſto caſu vr̃ bene procedere,q̃a in eis eſt eadẽ ratio,videlicet defectus poteſtatis.xcvi.diſt.c.bene quidẽ.& in c.nouit.in c. cũ nõ ab homine. de iud.& eſt tex.ĩ c.tua,de deci.vbi Vbb. Sed in alia materia dici ſolet.ꝙ†diſpoſitio quæ generaliter loquit̃, non includit ꝑſonas in excelſa dignitate conſtituas.arg.c. quã ſit periculoſum. de ſentẽ. excõ.in vj.& in pulchra qõne tradit Pe.de nch A.in conſi. ccxvj.ꝑ clariori.& in cõſi.ccxcviij.efficacibus. dicens† ꝙ regula cancellarię,quæ annullat gratias,in quibus verus valor beneficij non exprimitur, non habet locũ in gratia facta[b] Cardinali.[c] Et idẽ late Rom ꝓbat in cõſi.cccxcviij.in caſu quo vertit.ꝙ cardinales nõ tenentur ad onus charitatiui ſubſidij.Dictũ tñ conſiliũ Romani late impugnat Bart. Bellezinus in tract. de charitatiuo ſubſidio. q. lxvj.vbi plura adducit,vltra ea, quæ tradunt Mod. in c. ad aures, de reſcrip.[d] ¶†Quinto no.caſum pape reſeruatum,videlicet approbare ſtatuta laicorũ,alius ergo inferior nõ põt. Et rõ, ſecũdũ Abb.vr̃,q̃a negotia eccleſiaſtica non põt p̃latus laicis cõmittere, ſed hoc ſummo põtifici reſeruat̃,[e] vt hr̃ in c.ij.de iudi. Et licet ibi hoc dicatur ratione fori,& reſpectu poteſtatis iudicandi.idem tñ eſt quo ad poteſtatem ſtatuendi,q̃a à pari procedũt, vt ſ.in prin. dictũ fuit.Ratio tñ,quã Abb.adducit,non vr̃ generalis,quia prelatus cãm tẽporalẽ laico cõmittere põt,ſm gl.quam Doct.cõiter[f] ſequuntur in d.c.ij.de iudi.Et attenta rõne Abb. eſſet dicendũ ꝙ tali caſu valeret ſtatutũ confirmatũ à ſuperiore, qui haberet poteſtatẽ faciẽdi ſtatutũ in materia.de qua ageret̃.Et ideo dicendũ eſt hoc eſſe de reſeruatis pape immediate per iſtũ text. quare rõ Abb.nõ ſatisfacit.†Et iſta cõfirmatio,ꝑ quã actus nullus confirmatur,debet fieri ex certa ſcientia,[g] vt no.Inno.in c.j. de tranſ.in verbo,infirmitatis.Bar.in l.priuilegia.C.de ſac.ſan.eccl.in l.ſi conſtat.de appel.& tradit Alex.in conſi.lix.viſo inſtrõ, colum.v.lib.j. And.Sic.hic,col.xviij.†Et in dubio papa confirmãdo nõ vr̃ cõfirmare ſtatuta, quæ ſunt ꝯ libertatẽ eccleſiæ, vt no. Bald. dicit in l. oẽs populi.col.v.verſi.ſed nunquid papa.ff.de iuſti.& iur. & idem Bal.in c.venientes,col.iij.ver.ſed quid ſi princeps, de iureiur.† Et ptãs,qui iurauit ſeruare ſtatuta,nõ tenet̃ ſeruare illa, quę ſunt cõtra libertatẽ eccleſiæ,vt not.Bal.in l.obſeruare.§.ꝓficiſci,in xxvij. q.de offi.procon.& leg.†Et quãuis papa reprobaret aliqua ſtatuta,forte ꝯ libertatem eccleſiaſticã.non tamen videt̃ alia inualida approbare,[h] vt no.Bal.& Imo.in l.legata inutiliter.de leg.j.& generaliter ſtatuta iniuſta†nunq̃ in dubio vidẽtur cõfirmata à ſummo Pontifice,vt no.Bar.in l.j.ff.de his,qui ſunt ſui vel alie.iur. alleg.c.j.de iniur.in vj.& idem no.Bal.in l.j.in prin.ff.de conſti.prin. & in c.j.in princi. per quos fiat inueſti.cum ſi. ¶†Et ex prædictis infertur ad q. per do.Abb.poſt Io.An. & alios. vtrum papa poſſit ſe ſubijcere iuriſdictioni Imperatoris, vel alterius laici. Et cõiter Doc.tenent ꝙ non,[i] vt Abb.hic concludit,& idem Abb.in c.ſignificaſti.col.vij.ver.ex dictis.de foro compe.& in cap.at ſi clerici. in prin.col.x.de iudi.in c.p.& g.col.pe de offi.deleg.Et ratio potiſſima vr̃,quia hoc eſſet in dedecus dignitatis.ideo non vr̃ ꝙ ipſe renuntiare poſſit,arg.c.ſi diligenti.in c. ſignificaſti. de foro compe. Et ſimpliciter Mod.hic ſequuntur.Et ad hoc facit.quia†papa habuit à Deo iſtam prærogatiuã, vt ab alijs iudicari non poſſit, xix. diſt.c.ita dñs.ergo non poſſit vr̃ ab eo poſſe abdicari, cum ius diuinum ipſe tollere non poſſit.xxv.q.j.c.ſunt quidam,& quia†vniuerſalis ſtatus eccleſiæ turbaretur.ergo videtur ꝙ non poſſit, vt no. Abb. in c.ij.de maior.& obed.per ea,quæ not.per gl.in c.literas. de reſti.ſpolia.¶Sed tamen prędictis rationibus reſponderi põt.Nam primo tex.in d.c.ſi diligenti.cum ſi.videtur procedere, prout loquitur in eo,qui habet iudicem ſuperiorem,& ſic ab alio iudicari põt.Secus vr̃ eſſe in papa,qui ab alio iudicari non debet.Vnde conuenit ad tollendum ſuſpicionẽ,quæ eſſet in cã propria vt alteri ſe ſubijcere poſſit.Et ſicut ipſe in cauſa propria iudicare poteſt.ita vr̃ quod alteri hoc cõmittere poſſit c.vt litigãtes. de offic. ordina.in vj.& in regula,poteſt.de reg.iur.in vj. Et per hoc ẽt reſpondetur ad c.ſignificaſti.q̃a ibi agitur de præiudicio alterius iudicis.ideo ſine conſenſu eius non poteſt alteri ſe ſubijcere. Quæ ratio ceſſat in ſummo pontifice,qui eſt iudex in cauſa propria, & quia papa poteſt renuntiare papatui.vt eſt tex.in c.j. de renun. in vj. ergo pariter videt̃ ꝙ alteri ſe ſubmittere poſſit, niſi dicatur ꝙ hoc arg.non valet.quia facta renũtiatione remaneat priuatus, & hoc non videt̃ inconueniens.non ſic qñ papa remaneret,& alteri ſubijceret̃,quia abſurdũ videt̃. & ideo reſpõdet̃ vt ſupra dictũ eſt.No.ob.qđ dr̃ de vniuerſali ſtatu eccleſię,q̃a hoc haberet locũ,qñ papa generaliter ſubijceret̃ iudici ſeculari. ſecus in aliquo caſu particulari.Et papa poteſt in aliquo ius diuinum limitare,licet tñ illud tollere non poſſit,vt dictũ fuit in c. quę in eccleſiarũ, ſupra eo.Et ita euitari poſſunt rõnes, quæ pro cõmuni opinione adducuntur. Vnde alia fuit opinio affirmatiua,[k] ꝙ papa poſſit, prout tenet glo.lxiij.diſt.in c.in ſynodo,in verbo, apoſtolicam.& in c.nemo.in glo.j.ix.q.iij.& ſenſit gl.in proe.vj. in verbo, ſeruus, & ꝓbatur iſta opinio in l.eſt receptũ.ff.de iur.om.iudi. vbi iudex maior põt iudicio inferioris ſe ſubijcere.Sed Imo.hic.in fi.col. reſpondet ꝙ ille tex.procedit quando iuriſdictio inferioris prorogari poteſt. ſecus videtur in caſu iſto,vbi iuriſdictio laici progari non põt d.c.ſi diligenti.Ad hoc replicari põt,ꝙ in ſummo pontifice iuriſdictio etiam in laicum videtur poſſe prorogari, cum ipſe ẽt cauſas ſpirituales laico cõmittere poſſit,vt no.ĩ c. decernimus. de iudi.Secũdo pro iſta parte videtur tex.in c. non incompetenter.ij.q.vij.vbi Papa iudicio Imperatoris ſe ſubmittit. Doc. cõiter reſpondent,ꝙ ibi, iudiciũ pro diſcretione accipit̃. & ibi loquitur tex.ex quadã humanitate,nõ ſm diſpoſitionem iuris.Sed hoc vr̃ ꝯ illũ tex.dũ inquit,legitimo terminent examine.& ibi,indiſcuſſum,vel indefinitũ remaneat.Nã iſta verba oſtendunt,ꝙ text. loquatur de vero iudicio.& ita Domi.ibi ponderauit illũ tex.& ſequũtur Mod.hic,& in d.l.receptũ.Sed tñ ad illa verba, in quibus magnam vim faciunt Mod.rñderi põt, ꝙ non reſpiciunt iudiciũ Imperatoris,cui Papa ibi ſubijcitur,ſed referuntur ad illum, qui per informationem trãſmittit̃,prout patet ibi. Talis enim debet oẽm rẽ diligenter,& legitimo examine perſcrutari, vt verã relationem facere poſſit.Et iõ ille tex.non bene põderat̃. Et iſta opinio verior de iure vr̃,licet altera opinio cõiter approbetur. ¶†In glo.ij.in fi.no.ſm Abb.ꝙ bona patrimonij clericorũ gaudent eodẽ priuilegio cũ bonis eccleſię.[l] hoc procedit ſolũ in caſibus expreſſis a iure.aliàs ſecus,vt Abb.hic concludit,& idem Abb.poſt Ant.de But.in c.ſi diligenti.col.fi.de pręſcrip.& in c.j.de conſuet. & in c.fi.de vi.& hone.cle.in c.ex literis.de pign.cũ ſimi.vt tradũt Moder.hic.Sed in iſta cõmuni reſolutione animus non quieſcit. In effectu enim regula eſſet negatiua ꝙ clerici in bonis patrimonij non haberent priuilegia clericorum,cuius contrarium videtur præſupponere tex.in c.fi.de vita & honeſt.cleri.Vnde probabiliter dici põt ꝙ qñ bona principaliter ſunt in conſideratione, non gaudent priuilegio clericorum. ſecus ſi perſona conſideretur principaliter,quia tunc quę acceſſorie veniũt,gaudẽt priuilegio

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Extẽſio. Adde Deci.in c. tranſlato.in j.lect.col j.ſ.eo. & hoc præcipue qñ ratio eſt ſcripta in l.vt hic.& ibi,& Alex.in conſi.50. viſis.col.iiij. lib.ij. Ioã. Cro.in l.ſi cõſtante.col.xxvj.ff.ſol ma.& col.xxx. ver.ſcđo fallit,vbi late,& verſecũda rõ,& Deci.in c.at ſi clerici.§.de adulterijs.col.vij.infra de iudi.

b ¶Syl.Ald. Facta. Adde Io.Mo.in c.j.de ſchiſ.Old.in conſi.ccxcij Abb.in trac. de concilio Baſileæ,An.Sic.in c.in nr̃a,de reſcri.in tract de præſtan.car.q.vij.Iaſ.in conſi.cxvii.col.iij.lib.iiii.Fel.in c.quid ſuper his,de fi.inſtru.

c ¶Hie.Gig. Cardinali. Adde ꝙ Cardinalis non ligatur ſtatutis canonum vt not. idem Dec.ſ.in c.j.in ij.lec.in ii.col.

d ¶Syl.Al. Reſcrip. Huic ſententiæ adhæret etiam Fely.in c.cũ in iure.de offi. deleg. Dec.in l.vni.C.de mand prin.

e ¶Hie. Gig. Reſeruatur. Papæ reſeruatũ eſt,laicis negotia eccleſiaſtica cõmittere. Adde ꝙ papa põt laicis cõmittere facultatẽ cõferẽdi beneficia.glo.eſt xvi. q.vii. in ſumma,& in c.imperium.x.diſt.& vide per eundem Dec.in conſi.cxxxiiii.incip.viſo puncto ver.nam papa

f ¶Syl.Al. Cõiter. Et illã gl.dicit cõiter approbatam,Dec.in d.c.ii. in ii. col. in fin. vbi per plures,col.diſputat de hoc.& eam defendit ab omnibus obiectis.

g ¶Syl.Ald. Scientia. Vide Dec.& quæ ibi addidi in c.cum acceſſiſſent.col.vi.ſupra eo.& in conſi.cclxii.col.fi.& conſi.dxxxiiii.col.ii.

h Syl.Al. Approbare. Ego aliàs limitabã niſi eẽnt oĩa ꝓpoſita,puta volumẽ ſtatutorũ.nã videretur tũc approbare per doc.Abb.in c.nonne.de præſump.in j.not.

i ¶Ald. Quod nõ. Et ita dicit cõiter tenere Iaſ.in l.eſt receptũ.ff.de iur.om.iud.

k ¶S.Al. Affirmatiua. Et hãc opi.tenet Bar.in d.l.eſt receptũ.ff.de iur.om.iud.

l ¶Syl.Ald. Eccleſiæ. Vide eundem infra eo.c nu.176.ver.& primo.

gio clericorũ. Et hoc nõ plura dicta ꝑria Doctorũ, q̃ simpliciter referunt per Mod. hic cõcordari pñt. Nã rõne fori bona patrimo 67 nialia eodẽ† gaudẽt priuilegio. l. decernimus. vbi tex. C. de episc. aud. q̃a † quo ad forũ persona principaliter cõsideraẽ, vt no. Old. i cõs. lxxxiij. an eps. facit qđ no. Abb. in c. qualiter. de iu. in fi. col. dũ loquiẽ, q̃n clericus actione reali cõuenit. Et sicut nõ pñt collecta- 68 ri res ecclesię. ita nec bona p̃rimonij† clericorũ.[a] vt no. Ant. de Bu. in c. j. de cõsue. ver. quid si ↄsuetudo. vbi Imo. sequiẽ. & idẽ Ant. de Bu. in c. nõ minus, in iij. no. de immu. eccle. In isto n. casu ẽt ꝑsona 69 principalr̃ ↄsideraẽ. † q̃a collectę ille dñr quæ imponũtur ꝑsonæ ꝓ rebus,[b] vt no. Bar. in l. rescripto. §. sciendũ. ff. de mune. & ho. & in l. libertus. §. sola. ff. ad muni. cũ si. vt Alex. scribit. in cõs. lxviij. & viso. in prin. in ij. lib. Secus, vt dixi, q̃n principaliter ipsa bona sunt in cõsideratione, q̃a tũc bona p̃rimonij non hñt priuilegiũ clericorũ, put est in tributo, vt ꝑ gl. xj. q. j. in c. si tributũ, de decimis, & per gl. in c. nouũ genus. de deci. & in præscriptione, vt ꝑ glo. in c. possessione. xvj. q. iiij. cũ si. facit qđ hr̃ in d. l. rescripto. §. sciendũ. ff. de mun. & ho. Et ista rõne non daẽ restõ in integ. clerico in bonis 70 † patrimonij. q̃a illa cõcedit respectu bonorũ, & nõ intuitu personæ. c. j. de resti. in integ. Prædicta ↄclõ limitaẽ nõ hr̃e locũ, q̃n bona patrimonij in titulũ cõcedunẽ, quia tunc alia bona indistincte gaudẽt priuilegio ecclesię. gl. no. in c. ecclesię. gl. no. in c. eps, in gl. fi. de præb. quã ad ducũt Mod. dicẽtes ꝙ non solet ad hoc notari. Sed addatis Bal. qui illã gl. ad hoc allegauit in tit. de pace Cõstan. col. vj. in prin. in ver. ex his apparet. Et pro dicto gl. arguũt Mod. ħ ex regula cõi, q̃a subrogatũ sapit nãm eius, in cuius locũ subrogaẽ. l. si eũ. §. q̃ iniuriarũ. ff. si quis ca. Cũ ergo tali casu bona patrimonij subrogata sint in locũ beneficij, & bonorũ ecclesię, debẽt habere priuilegiũ. Sed rñderi põt, ꝙ per illã intitulationem bona nõ vñr subrogata in locũ bonorũ ecclesię, sed pro exoneratione 71 epi, q̃ † teneret ꝓuidere ordinato, nisi haberet patrimoniũ. c. episcopus. & c. tuis. de prẹb. & iõ gl. in d. c. tuis, tenet quod talis intitulatio nihil opereẽ. Nec obst. ꝙ actus intitulationis debeat aliquid operari, q̃a Abb. ibi rñdet, ꝙ satis operaẽ, quia hoc modo iuri satisfactũ vr̃. Sed ista rõ parũ facit, q̃a ẽt absq; intitulatione sufficit ꝙ ordinatus ex redditibus patrimonij viuere possit d. c. eps. in fi. & d. c. tuis. Vnde concludendũ vr̃, ꝙ cũ ordinatus ad titulũ patrimonij nõ sit onerosus ecclesię, saltẽ vr̃ ꝙ intitulatio debeat operari, vt in talibus bonis suis priuilegia bonorũ ecclesiæ cõsequatur, sm̃ gl. in d. c. eps. quã sequiẽ Bal. in loco præalleg. Et hoc intelligiẽ vbi tractaẽ de fauore eius. secus si agatur de præiudicio intitulati ad patrimoniũ. & iõ nõ obstãte intitulatione poterit bona patri- 72 monij alienare, vt per gl. i d. c. tuis. quę ita loquiẽ, & ꝓcedit. ¶ † In gl. fi. no. ꝙ sñia lata ꝯ nõ cõfessum, vel nõ cõuictũ est nulla. In quo 73 Abb. ponit tres ↄclones, in quibus instandũ erit. ¶ † Prima est, ꝙ si fuerit lata sñia absq; citatione, clarũ est ꝙ sit nulla.[c] l. j. §. itẽ cum ex edic. ff. quę sen. sine ap. resci. & in l. ij. vbi Bal. C. si ꝑ vim vel alio mõ, & no. Cal. in consi. viij. in prin. de re iud. Pet. de Anc. in consi. xvj. viso processu. col. ij. & in consi. ccxij. de iure cõi. in princi. & in consi. cclx. ex verbis. col. ij. & Ro. in consil. cccxxj. in casu ꝓposite. circa fi. And. Sic. in cõsi. xlij. col. iiij. lib. iij. Et hoc ẽt ꝓcedit in princi pe.[d] vt no. Bal. per illũ tex. in l. fi. C. de legi. Ad idẽ facit text. in c. j. & ibi Abb. post alios. de cã pos. & ꝓprie. & idẽ Abb. in c. cũ olim. de re iud. col. pe. per text. in cle. pastoralis. de re iud. cũ si. & tradit Alex. in l. de vnoquoq;. in prin. ff. de re iud. & Ro. cõsi. cccclxxxvij. in causa præsenti. in fi. And. Sic. in cõs. xxiiij. col. pe. lib. ij. & Are. i cõsi. clxv. col. ij. Et hoc ẽt locũ hẽt in summarijs. clem. sæpe. de ver. sig. i ver. nõ sic tñ. Similiter licet de facto iudicari possit, citatio tñ requiriẽ,* vt Rom. cõcludit in ↄs. ccxxxviij. hęc sñia. & hoc not. & 74 late tradit Nel. in trac. bãni. in iiij. q. in ij. par. primi ꝑis. † Et nõ valeret statutũ, ꝙ ꝯ nõ citatũ valeret sñia,[e] vt not. Bald. dicit in l. j. col. j. ver. sed hoc q̃riẽr. C. q̃uõ, & q̃n iud. & talis nullitas ꝓueniẽs 75 ex defectu citationis, † non tolliẽ à statuto, ꝙ g̃naliter nullitatem actus remoueret, vt no. Cald. in d. consi. viij. de re iud. circa fin. & idẽ Ang. in cõsi. clxx vij. in facto ꝓponiẽ. circa fi. & Pe. de Anch. in 76 d. cõsi. ccxij. de iure cõi. col. fi. ¶ † Prędicta ↄclõ limitatur, nisi quis eẽt pñs in iudicio, q̃a tũc alia citatio nõ requiriẽ,[f] vt Abb. ħ dicit allegãdo Bar. in l. prolatam. C. de sen. & idem Bar. in rub. C. de in ius voc. cũ cõcor. vt ibi tradit Alex. & idẽ Bar. & Mod. in l. j. ff. de in ius voc. Nõ tñ cogiẽ statim rñdere, vt ꝑ Bal. in l. cũ fratrẽ. circa fi. ver. sed pone. C. de his, qui. vt indi. Sed tñ aduertendũ est, q̃a ista limitatio bene ꝓcedit in processu, put loquiẽ Bar. & Doc. in locis p̃allegatis. Sed in sñia ꝓut Abb. hic dicit, hoc nõ vr̃ verũ, q̃a non 77 sufficit, partẽ esse præsentẽ in sñia. † sed citatio precise requiriẽ,[g] vt no. tradit Raph. Cuma. in cõsi. vij. visis. in prin. vbi allegat Bar. in tract. ad reprimen. in ver. super dicto crimine. & facit gl. in cle. sæ- 78 pe. in verbo, ad id, de verb. sig. cũ si. ¶ † Similiter Abb. dicit ꝙ monitio iudicis sedentis pro tribunali habet vim citationis, & peremptorij,[h] vt per gl. in c. cõsuluit. in verbo, terminũ. de offi. deleg. & ad idẽ glo. & Bal. in l. ij. in iiij. no. C. q̃uõ, & q̃n iu. qđ declaratur vt per Sal. in d. l. ij. & Mod. in d. c. cõsuluit. & limitaẽ vt ꝑ Bal. i c. j. col. 79 iij. ver. sed mirũ. de mili. vasal. qui cõtum. est. ¶ † Secũda cõclusio Abb. est, ꝙ si facta citatione iudex ꝓcessit, nõ data copia parti ad se defendendũ, sñia ẽt est nulla. allegat Inno. in c. tua. de coh. cle. Istã cõclusionẽ reprobat Perusinus in c. dilecto. de app. in lv. q. in vij. col. illius q̃onis. in ver. secũdus casus est. vbi ↄcludit ꝙ q̃n pars offerendo suas defensiones petit dilationes à iudice, & iudex ꝓtulit sñiam, non admissis defensionibus, sñia non dñr nulla, quia cũ pars citata fuerit, videẽ lata cũ causæ cognitione l. in causæ. §. cognita. ff. de mino. & not. Bar. in l. prolatam. C. de sent. & dicit ꝙ Inno. in d. c. tua. nõ firmat se in tali opinione. Et ꝙ valeat ꝓcessus, probaẽ, sm̃ eum in c. dilectus filius. de rescrip. in c. ex parte M. de appel. vbi si iudex nõ admittit exceptiones, & defensionis, debet appellari, & si nõ appelletur, valeret sñia, quia est ꝯ ius partis, cle. cũ a repulsione. de app. & ad idem videtur tex. quem ibi ponderauit Bal. ad hoc. in c. cõstitutus. el iij. de testi. & facit tex. in c. interposita. in prin. de appel. Sed ad ista videtur posse respõderi, & primo nõ videẽ verũ, ꝙ per citationẽ dicatur adhiberi causę cognitio, q̃a causæ cognitio in sola citatione nõ consistit. & iõ tex. in d. l. in causę. §. causa cognita, copulatiue loquitur, & dicit cã cognita, & pñtibus partibus restitutio cõceditur. Bene verũ est ꝙ in cãę cognitione citatio videtur esse necessaria. sed sola citatio nõ sufficit, & de causæ cognitione loquiẽ Bar. in d. l. ꝓlatã. Nõ obstãt[i] alia iura, in quibus appellatio videtur esse necessaria, quia ibi poterat iudex moueri ex aliqua iusta causa ad nõ admittendũ exceptiones. & ita in dubio præsumiẽ pro iudice, qui exceptiones nõ ad- 80 mittit, vt no. dicit† Ant. de Bu. in c. post electionem. de conces. prębend. & sequitur Alex. consi. xlj. habita super contentis. colũ. iiij. in prin. lib. ij. & in dictis iuribus non erat totaliter defensio denegata, quia in causa erat processum. Secus vr̃ in casu in quo Abb. hic loquiẽ. Item licet appelletur, potuit tñ appellari quãuis sententia 81 esset nulla, vt in c. examinata. de iud. ¶ † Tertia cõclusio Abb. est, ꝙ similiter nulla est sñia, q̃n iudex nõ plene informatus de meritis causæ sñiam tulit. allegat tex. in c. cum ex literis. de in integ. resti. & Bar. in l. cum prolatis. de re iud. Sed cõcludendũ est, q̃a primo tex. in d. c. cũ ex literis. vr̃ probare ꝯrium, dũ ibi datur restitutio, q̃a nõ fuerat iudex plene instructus, & sic vr̃ ꝙ valeret sententia. Et ita Abb. ipse hoc dicit ibi in viij. not. & qđ no. Bart. in l. cum prolatis. nihil facit, q̃a loquiẽ ibi de sñia lata ꝯ legẽ, quę est nulla, Sed hic nos loquimur de sñia lata ꝯ ius partis, q̃ valet, & trãsit in rẽ iudicatã, nisi appelleẽ. Et ꝯ istã ↄclonem faciũt oẽs rõnes, quæ s. ꝯ secundã conclusionẽ adductę sunt, sm̃ Perusinũ, quæ in casu 82 isto vñr bene ꝓcedere. † Et ad hoc facit, quia probationes nõ sunt de sub-

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Clericorũ. Vide Pau. de Cast. in consi. ccccxxii. in nouis. & Soci. in consil. xii. li. iiij. vbi quid si bona facta sint tributaria, & postea transeant in ecclesiã, & vide quæ scribit Dec. consi. dcxciiij. pro resolutione. in prin.

Hiero. Gig. Quod bona patrimonialia clericorũ collectari non possint. vide per Bar. in consi. punctus q̃onis talis est. quidã Titius olim de Perusio. & adde Spec. in tit. de cleri. coniug. in ver. ad huius aũt articuli. An aũt clericus teneatur soluere collectã, de bonis quæ cõia habet cũ fratre, vide Spec. in d. tit. in ver. quid si clericus, limita tñ qđ hic dr̃ nõ procedere in clerico coniugato, q̃a ille tenetur soluere de suo patrimonio collectam. no. Abb. in c. ex parte, de cleri. coniug. Item collectã impositã per refectione murorũ ciuitatis, teneẽ clericus soluere, ꝓ not. per Bar. in l. administrationes. C. de sacros. eccl. Item supradicta non procedunt in prædijs tributarijs, pro quibus clerici soluere tenentur collectas. Bar. in auct. itẽ nulla. C. de epis. & cle. Itẽ nõ excusanẽ clerici à solutione collectę impositę ꝓ solutione custodum ciuitatis, & murorũ. facit tex. in c. ij. infra de immu. eccle.

b ¶ Syl. Ald. Pro rebus. Idem dicit Deci. in d. consi. dcxciiij. in princi. vbi multa allegat ad hoc.

c ¶ Syl. Ald. Nulla. Adde Dec. in consi. cccccx. col. ii. in cõsi. ccccxxviii. col. iii. Calc. i cõsi. xvi. nu. 8. Dec. in cõsi. dxliiii. nu. 20. in cõsi. dcxxxj. nu. 25. in cõsi. dcvi. nu. 11. Cur. cõsi. xx. col. i. Alex. cõs. xi. nu. 8. lib. vii. & talis sñia sine citatione nulla est, ẽt in summariis, & vbi de facto idex põt se informare, nec valet statutũ i ꝯriũ. Dec. in cõsi. ccccx. col. ii. in cõsi. dxxviii. col. iii. & in summariis loquitur Dec. in cons. dxliiii. nu. 21. Sozi. q. oino videdus est in cõsi. xii. in prin. lib. i. & ẽt si de facto qs posset se informare Deci. in d. consi. ccccx. nu. 4. & consi. dxliiii. nume. 21. consi. dciii. nu. 11. & etiam si sine scriptis. Sozi. consi. xlvi. nu. 50. lib. iiii.

d ¶ Syl. Ald. Principe. Idem potest Dec. vbi quædam addidi supra in c. quæ in ecclesiarum. nume. 130. de consti.

¶ S. Ald. Requiriẽ. In hoc tñ distinguit Nel. in trac. de bãni. i j. par. i. tẽp. q. iiii. & vide quæ addidi. s. ad hoc omnia. & vide Mar. Soz. in trac. de cita. art. viii. q. xxxvi.

e S. Ald. Sententia. Adde Deci. in consi. ccccx. col. ii. in consi. dxxviii. col. iii.

f ¶ S. Ald. Non requiritur. Adde Deci. in rub. C. de in ius voc. col. ii. in prin.

g Syl. Ald. Requiritur. Vide Ias. in rub. C. de in ius voc. vbi videtur velle contrariũ. & vide Maria. Sozi. in tract. de cita. in v. ar. q. xvi. fol. vi. nu. 21.

h ¶ S. Ald. Pereptorii. Idem dicit Bar. per illũ tex. in d. l. ii. C. q̃uõ, & q̃n iu. vbi Alex. i addi. dicit illã gl. in c. consuluit, cõiter approbatã, & tradit ibi Dec. late. col. vii.

i Syl. Ald. Non obstant. Hæc nõ ob. si cõsiderantur termini Bar. in d. l. prolam, quia præcesserunt ibi alia vt patet ex lectu.

a de substantia[a] iudicij, vt no. Bar. in l. prolatā. in fi. C. de sen. Bal. in l. ij. C. de eden. cū si. vt tradit Alex. in consi. cv. pōderatis. col. ij. lib. v. facit quod no. Inn. in c. prudentiam, in prin. de offi. deleg. cū cōcor. vt tradunt Mod. h. & no. Ang. in l. iudices. in ij. not. C. de iud.
83 vbi inquit, † q iudex, q non discutit de meritis cāę, grauat partē.
84 & iō pōt ab eo appellari. † Nam si iudex nō vidit acta, dr̄ snīa iniqua, allegat Inn. in c. cū Bertoldus. de re iud. & idem Abb. in c. af-
85 ferte. de pręsum. col. iij. per illum tex. dicit valere sententiam, † licet nullę probōnes factę fuerint, qn̄ in causa processum fuit. Et idē Abb. hic in repetitione colū. iij. secus si nihil agitatum fuit. q. a tūc snīa est nulla. Et ita, f̄m eū, intelligit gl hic, q. a ꝓ iudice p̄sumi
b tur,[b] c. in p̄ntia. de renū. & iō valet snīa absq; ꝓbōnibus, per s̄. dicta. Secus qn̄ constaret, q iudex instructus nō fuisset, & q de causa nō cognouisset. q. a nō valeret snīa. ita saluat, & ꝓcedit gl. h. fa-
86 cit tex. in l. ex stipulatione. C. de sen. ī cle. pastoralis. de re iud. † Et iō si fuit lata snīa in tā breui tp̄e, q cāę cognitio nō potuerit adhi-
c beri, non valet,[c] vt no. Bar. in d. l. prolatā. & Cald. in consi. vlt. titu. de re iud. & Pet. de Anch. in cōsi. lxxxij. visis diligēter. & in consi. lxxxviij. visis cōsilijs. cum si. vt tradunt Moder. hic. & idem Fulg. in consi. clxv. in q. in prin. & Pet. de Anch. in alio consi. cclvj. in cā & qōne. Perusinus in d. c. dilecto. in d. q. lv. Et cōclusio Bar. intelligit,
87 qn̄ ex breuitate termini manifestū sit, † q nullo modo pōt esse instructus. secus si instrui potuit, licet non plene, vt no. Abb. in d. c. cum ex literis, per illū tex. vt s̄. dictū fuit. ¶ Superest vt propriā, & peculiarē materiā huius decretalis aggrediamur, quā do. Abb. h prosequitur, cōsiderando in mēbro principali septē casus. Et secundū ordinē eius solito more eliciā ꝯclōnes, applicando varias
88 qōnes, prout opportunū videbit̄. ¶ † Prima conclusio Abb. est in primo casu, q cōstitutio Imperatoris, quæ sp̄aliter de clericis, vel rebus ecclesiasticis loquit̄, ēt si fauorabilis sit, nō valet ex defectu
d ptātis, per illum tex.[d] & per alias rōnes, quas ipse hic inducit, & hoc melius probatur in c. bene quidē. xcvj. dist. vbi magis precise dr̄, q laici, licet religiosi sint, & potētes, de facultatibus ecclesiasti-
89 cis aliquid decernere quolibet modo prohibentur. † nā potestas
e statuēdi à iurisdictione regulatur,[e] vt no. Bar. in l. oēs populi. in j. q. prin. ff. de iust. & iur. Bal. in l. si. per illū tex. C. de iuris. om. iu. l. decernimus. col. ij. C. de sac. san. eccl. Ant. de But. in c. cū omnes. col. pe. s̄. eo. & Pe. de Anc. ī c. j. in vj. Car. in ver. nono quæro. s̄. eo. fac it
90 tex ī c. ij. eo. ti. ī vj. Sed † Imperator, vel alius princeps secularis, nullā habet iurisdictionē in clericos, vł bona ecclesiarū. xcvj. dist. c. cū ad verū. c. si Imperator, & xj. q. iij. c. placuit. & in c. Syluester. & x. dist. c. certū. & in c. si diligēti. de fo. cōpe. Ergo sequit̄, q ex defectu
91 ptātis cōstitutio nō valet. ¶ † Ex qua ꝯclōne infertur, q oēs leges, q̄ habentur in tit. C. de sac. san. eccl. & in tit. de epis. & cler. non valeāt, cū de clericis, & bonis ecclesiarum specialiter loquantur, &
92 † ideo solēnitas introducta per Imperatorem in alienatione bo-
f norū ecclesię,[f] vt in auct. hoc ius porrectum. C. de sac. san. eccl. nō attenditur, vt Abb. hic dicit. & no. Inn. in c. j. de reb. eccl. non alie. in vj. & ibi Domi. in gl. in verbo, tractatus. in fi. & idē Abb. in c. nulli. col. j. in fi. de reb. eccl. non alie. & in c. inter alia. col. v. ver. præterea. el ij. de immu. eccle. & in c. in p̄sentia. col. vj. ver. ego in hoc du-
93 bito. de proba. vbi eadē ratione cōcludit, † q iura ciuilia, quæ loquuntur de emphyteusi ecclesię, nō debent obseruari. de quo di-
94 xit ibi. † Cald. xxviij. Sic ēt tex. in l. ad instructionem. C. de sac. san. eccle. non debet obseruari, vt no. per gl. ī c. nouarū. xvj. q. j. de quo tradit Cald. in cōsi. ij. in tit. de cens. Abb. in consi. iij. videtur primo dictū monasteriū. in j. lib. Bar. & Doc. in d. l. ad instructionē. & late
95 And. Sic. in consi. j. in iij. lib. & in consi. xxix. in iiij. lib. ¶ † Secunda ꝯclō Abb. est in secundo casu, q lex ciuilis, quæ generaliter loquitur, & sine peccato seruari non pōt, non valet, vt patet in legibus
g inducētibus p̄scriptionē[g] cū mala fide. c. fi. de p̄scrip. & est gl. ordinaria in regu. possessor. de reg. iu. in vj. no. Bar. in l. priuilegia. C. de sac. san. eccl. Pe. de Anch. in d. c. j. s̄. eo. & Abb. in c. j. de ope. no. nū.
96 & in c. clerici. de iud. facit tex. in c. j. & ij. x. dist. † Vnde rōne peccati etiam inter laicos potest papa statutum, vel consuetudinē tollere, vt not. Abb. in c. ad nostrā. in vlt. not. per illum text. j. de ꝓba.
97 † Et iō qđ dicitur, qui peccat legis auctoritate, non peccat.[h] xxiii.
h q. iiij. in c. qui peccat. intelligitur de auctoritate iuris canonici, vt
98 not. Bal. in c. in omni. de testi. † Et quod dici solet, q leges sunt diuinitus promulgatę. xvj. q. iij. c. fi. intelligit̄ qn̄ iuste sunt, & nō cōtinent peccatum, facit tex. xj. q. iij in c. Imperatores. Et ista ꝯclusio ꝓcedit, ēt si agatur de peccato veniali, vt no. Io. de Imo. in c. fi. de præscri. in iij. not. ex eo q de peccato veniali, vt no. gl. xxii. q. iiii. in c. si
99 aliquid. in verbo, peiorem. q † iuramentū non ligat qn̄ etiā nutrit peccatū veniale. vt no. idē Imo. post Ant. de Bu. in c. si vero. de iureiu. & Io. An. in c. quāuis. de pac. in vj. & in d. c. fi. rn̄det Imo. ad il-
100 lum tex. qui vr̄ facere in ꝯriū, dū loquit̄ de peccato mortali. † Et circa illum tex. d. c. fi. no. est singulariter vnū, qđ nō est relatū in locis cōibus. Mod. q ille tex. nō habet locū in legato, q poterit præ-
i scribi per heredem, nō obstante, q habeat notitiā[i] testamēti, & q videatur esse in mala fide. quia in legato actio non competit legatario. sed pōt competere acceptando legatū. & tex. in d. c. fi. intelligitur qn̄ præscribitur contra creditorē. cui actio competit de pręsenti. ita mirabiliter dicit Pet. de Ancha. in regula. sine possessione. in iiij. car. in vers. item intelligas. de reg. iur. in vj. & ibi refert Bal. ita cōsuluisse. Sed tn̄ istud dictū periculosum vr̄. quia statim mortuo testatore. actio videtur cōpetere legatario. §. nostra aūt. Insti. de leg. facit tex. in l. cum pater. §. surdo. de leg. ij. Nam ratio Pet. de Anch. haberet locum si legatū relictum esset legatario, si volet. iuxta l. si ita legatum. §. illi, si volet, de le. j. Præterea, dato q de pręsenti actio non cōpeteret, tn̄ quia hoc pendet à voluntate
101 legatarij, nō videt̄ impediri p̄scriptio. sicut in simili. quia † actioni pignoratitiæ præscribitur, licet non sit nata ante, q̄ debitum soluatur. vt per glo. in l. cum nouissimi. §. j. in verbo, conatur. C. de præscri. xxx. ann. & in no. casu tradit Pau. de Cast. in consi. ccxcij. alias est ccxc. ego Pau. Vnde sicut pręscriptio potest habere locū. Ita debet impediri propter malam fidem. d. c. fi. de pręscrip. Et in terminis q ēt ille tex. habeat locum in legatario, consuluit Rap. Cu. in cōsi. cxlvij. domina Contesia. Et ex ista qō. superius firmata
102 infertur, q † cum duellū. ratione peccati prohibitū sit de iure ca-
k nonico.[k] leges ciuiles. quæ illud permitterent, non valent. vt not.
103 Io. de Imo. in l. cū filius. §. fi. de leg. ij. & ibi infert, q ille † qui duellum acceptauit, licite illud possit recusare. Et dicit Ange. ita consuluisse. vna dum dn̄o Fran. de Rampo. & hoc idem refert Imol. in l. is. qui reus col. xviij. ver. nunquid tamen ex aliquo casu. ff. de public. iud. vbi etiā dicit Angel. consuluisse, & habuisse centum aureos ab vno. qui volebat recusare pugnā, si de iure potuisset, & idem sequitur Ioā. de Ana. in rubr. de cleri. pugnan. in duel. circa.
104 fin. ¶ † Tertia conclusio Abb. est in tertio casu. q qn̄ lex. Imperatoris, gn̄aliter loquitur, & rationabilis sit, & fauorabilis, cui cano-
l nes non contradicunt, etiam habebit locum in clericis.[l] secus si præiudicialis sit. Et fauorabilis reputatur illa, quæ commodum, & incōmodum afferre pōt. vt patet in oībus legib. quę de ꝯtractibus loquunt̄. nam oēs q̄ canonib. nō cōtradicūt, ēt quo ad ecclesias, & ecclesiasticas personas, seruari debēt. vt Abb. hic. deducit. & idem Pet. de Ancha. in c. j. in iiij. car. circa illam tamen doctrinam. s̄. eo. facit tex. in c. j. de oper. no. nunc. vbi Abb. & idem Abb. in c. dilecti. in c. innotuit. de arbi. in c. j. de iuramen. calum. cum simi. vt tradunt Moder. hic, & idem Anto. de But. hic, colum. iij. ver. dic si quæritur. Archi. x. dist. in c. lege. Hosti. & Doct. in c. si de solu. cum sim. vt tradit Alexan. in consi. cxxj. viso themate. col. fin. lib. ij. & idem Alex. in consi. cxxij. viso processū. col. pe. lib. v. & ꝯfi.
105 seq. circa fin. † Et ideo leges, quæ de tutoribus loquuntur, etiā in clericis locum habent. vt no. Bal. in consi. ccxliij. in quæstio. ista.
106 lib. j. † Et illi qui infames sunt de iure ciuili, etiā de iure canonico infames habentur, vt no. Ang. in l. j. in prin. ad fi. ff. de his, qui no. infa. vbi allegat Inno. in c. qualiter. de accu. Sed tamen in ista cōclusione aduertendum est. nā principaliter videt̄ fieri differentiæ vtrum iura ciuilia specialiter de clericis, vel rebus ecclesiasticis loquantur, non valent, etiam si fauorabilia sint, vt in prima cōclusione. s̄. dictū est. secus si generaliter loquant̄, vt in ista conclusione h. Ista dr̄ia non vr̄ vera de iure, quia vis tota consistit in materia, de

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Substātia. Adde Dec. in l. ij. col. x. C. de eden. vbi late de hoc. & in c. qm̄ contra. col. xviij. j. de proba. in consi. ccxcv. col. j. in fi.

b ¶Syl. Al. Præsumit̄. Hæc rō nō ꝓcedit p̄sumptio in ordine ꝓcessus. nā ante snīam nō præsumitur pro iudice, vt per eundē in c. consului. el j. de app.

c ¶Syl. Ald. Non valet. Idē Deci. in l. ij. col. x. C. de eden. in c. cū venerabilis. col. v. de excep. vbi omnino Aret. in c. qm̄ ꝯ. in vlt. verbis. de proba. Alex. in consi. ccxviij. visis, in fi. lib. iij. vbi de eo qui incontinenti executus est literas.

d ¶Syl. Ald. Tex. Contra hic aliqualiter facere videntur ea, quæ ponit idem s̄. in c. quæ in ecclesiarum, eo. tit. col. iiij.

e S. Ald. Regulatur. Idem in c. quæ in ecclesiarum. nu. 38. eo. tit.

f ¶Ald. Ecclesiæ. Cōtra hic faciūt quæ idē dicit in c. j. in j. lec. col. viii. ver. ex ista conclusione. supra eo.

g ¶Syl. Ald. Præscriptionē. Adde Fed. de Se. in consi. cclxxv. circa med. Dyn. in d. c. possessio. Host. in sum. de præs. §. quæ exigātur. Abb. in c. si diligēti, col. iij. de præscri. limita tn̄ vt per Deci. in c. j. in ij. lec. in iiii. col. s̄. eo. & idē voluit in c. ex parte. el ij col. ij. de offi. deleg.

h Non peccat. Imo. tex. dicit oppositū, scilicet, q qui peccat, non peccat legis auctoritate, sed contra legis auctoritatem.

i ¶Notitiam. Et bene quidquid dicat Deci. Additur etiam si sciat legatarium agnouisse, nisi hæres interpelletur.

k ¶Syl. Ald. Canonico. Adde Ias. in cōnsi. cxliiij. facti cōtingentia. in ii. dub. col. v. lib. ii. And. sic. consi. lxii. col. xii. lib. i. Matth. de Affl. in c. i. §. si quis hominem, col. iii. de pac. tenen. Dec. consi. ccclxxxvii. in q. in prin. & in consi. dclxxxvi. magnificus. in prin. Cur. Iun. consi. clxxiiii. habita.

l ¶Syl. Al. Clericis. Adde eundē in l. generaliter. §. cū aūt. in prin. C. de insti. & subst.

ria, de qua agit. Si.n.fauorabilis sit, ita q̄ i effectu p̄uilegiū ɔtineat, habebit locū i clericis, ēt si de ipsis spāliter ñ loquat. q̄a, vt s. dictū est in prima cōclone, clericis priuilegiū cōcedi pōt, vt no.i c.nouit.de iud. Si vero mã nō sit fauorabilis, vel ēt fauorabilis sit, sed iura ciuilia loquunt̄ p̄hibēdo, & p̄cipiēdo, ex quo superioritas arguit̄, sicut nō valēt, qñ noīatim de clericis loquunt̄ ex defectu ptãtis, vt patet h̄ i statuto Basilij. q̄ tali casu lex, q̄ loquit̄ gñaliter, ñ valebit quo ad clericos. q̄a eadē rō militat. s.defectus ptã-
107 tis. q̄a si ñ pōt in spē, minus poterit i †gñe, & illa generalitas trahi ñ vr̄ ad illud, q̄ i spē fieri ñ pōt.[a] c.à nobis.de sen.excō. no.Bar. i l.si q̄s sub cōdi.i fin.de ɔdi.insti.Bal.i l.fi.§.i cōputatione. de iure deliber.cū si.& bñ facit tex.i d.c.bñ q̄dē.xcvj.di.in fi. Nec placet vt mã dicat̄ fauorabilis in legib⁹.q̄ de ɔ̄ctib⁹ loquunt̄. q̄a prio mã fauorabilis ñ facit q̄ laici statuere possint, vetãdo & p̄cipiēdo. vt hic patet i statuto Basilij. & q̄a ñ cōsonat q̄ mã dicat̄ esse fauorabilis ex eo, q̄ p̄desse clericis agētib⁹ pōt, licet nocere illis possit si ɔueniat̄. q̄a cū illud cōmodū sit ɔtingēs, ñ pōt præcise dici q̄ mã fauorabilis sit. nec ēt præiudicialis absolute dici pōt, ex quo h̄ pēdet à casu. arg. ei⁹ q̄ dr̄ i l.i fideicōmisso.C.de trāsac.in l.si pr̄ puellę.C.de inoff.test.i l.si ea pactiōe C.de vsu. facit tex.i l.verū. §.pe. ff.de mi.¶Nō ob.iura, i q̄bus canones vñr leges approbare.vt in d.c.j.de oper.noui nū.cū si.de q̄bus Abb.hic i prin.opponit quia rñderi pōt, q̄ tm̄ videat̄ facta approbatio i illis casib.i q̄bus h̄ expræssum reperit̄. q̄a de illis legib⁹ facti sunt canones, vel decretales, sicut de auctoritate Vergilij.& aliorū auctorū, post Iac. But.dicit Pau.de Ca.in l.j.ff.si cer.pet. Et de dictis Salomonis not.Abb.i c.j. de p̄sump. Vnde & h̄ iferri ñ pōt q̄ alie leges, q̄ generaliter loquunt̄, de q̄b. canones nullã.faciūt mētionē approbare dicãtur, ita q̄ inter clericos obseruari debeãt. q̄a rl̄a negatiua est q̄ laicis nulla sit data potestas sup̄ ecclesijs, vel reb⁹ ecclesiasticis.vt h̄, & i d.c.bene q̄dē.& bon⁹ tex. xxxiij.q.ij.c.iter hæc.vbi dr̄ q̄ sancta ecclæsia mūdanis legibus nunq̄ ɔstringit̄. Sed tñ ne vniuersalis machina huius materiæ alteret̄, ɔcludēdū est, q̄ lex ciuilis approbata videat̄ si fauorabilis sit, & canonib⁹ ñ ɔ̄dicat.vt p̄bat̄ i d. c. j.de ope.no.nū.vbi Papa determinat casum s̄m determinationē iuris ciuilis. Nec p̄t dici illud eē ex speciali approbatione facta i decretali, vt s.dicebat̄. q̄a s̄m h̄, casus ibi, q̄ p̄cedebat talē approbationē nō fuisset decisus virtute illius approbationis, q̄ in effectu noua cōstitutio ecclesiastica fuisset, q̄ ad futura porrigit̄, & ñ habuisset locū i p̄teritis.c.fi.j.eo. Nec Papa vbi vr̄ immediate à seipso illū casum determinare. q̄a refert se ad decisionē iuris ciuilis, dicēs q̄ statuta canonū cōstitutionib.principū adiuãtur. & ideo leges, quę nō cōtradicūt, canonibus approbate dicunt̄, vt ibi efficaciter colligit̄. facit tex.in c.j.& ij.x.dist. Et q̄a ex pluribus casibus particularibus, in quibus spāliter iura ciuilia approbata sunt p̄ canones, regula colligitur, q̄ leges approbate sint ab ecclesia, si fauorabiles sint, & canonibus nō ɔ̄dicãt, & virtute talis approbationis debēt seruari, nō virtute legis ciuilis. & talis approbatio facta nō reperit̄ i legibus, quæ de clericis, vel ecclesijs specialiter loquūtur. Et h̄ mō obstat q̄ dicebat̄, q̄ si lex ciuilis nō pōt in specie, minus poterit i genere. q̄a illud eēt verū cōsiderata ptãte legis ciuilis simpliciter. sed hic attēditur approbatio canonū, quę facta reperit̄, quãdo generaliter, & nō specialiter loquunt̄. Præterea etiã
108 dici †pōt, q̄ quãdoq; cōcedit̄ i genere, q̄ specialiter prohibetur. l. quædam.ff.de acquir.rer.do.c. ex literis.iuncto c. de iure.j.de iure
109 patr. Et † materia fauorabilis esse dr̄, eo q̄ principaliter i fauorem, & vtilitatē hoīum introducta[b] sit.arg.l.si q̄s nec cãm.ff.si cer.pet. & i l.q̄ exceptionē.ff.de cōd.inde. Vndę iura, q̄ de ɔ̄ctib⁹ loquūtur, dñr fauorabilia. q̄a principaliter in fauorē hoīum facta sunt. Exemplū i ɔtractu emptionis, & vēditionis. nã in fauorē emptoris statutū est q̄ habeat actionē, vt rē vēditã cōsequat̄. Et h̄ ēt i emptoribus clericis locū hēt. Et similiter i vēditore statutū fuit. q̄ habeat actionē ex vēdito. Et q̄a h̄ reputat̄ esse fauorabile, & in clericis vēditorib⁹ p̄cedit. Et licet i clericis cōuentis h̄ odiosum esse
110 videat̄, illud i ɔsequētiã venit, & nō attēdit̄. vt dictū est. ¶ †Quarta conclusio Abb. est in quarto casu, q̄ quando lex ciuilis deuiat à iure canonico, & nō continet peccatū, debet seruari in foro suo, exēplū in c.nō sine, de arbi.no.in c.cū esses.de test. & tradit glo.i regula, possessor.& in d.c.ij.in verbo, ciuilis, Bar.in l.priuilegia.C. de sa.san.ec.Abb.post Ant.de But.in c.clerici.de iud. & in ca.j.de oper.no.nun.& no.Cal.in cōsi.xviij.eo.ti.de cōsti.& Pe.de Anch, in c.j.s.eo Abb.ista cōclone plures casus excipiunt̄, in q̄bus ēt in
111 foro seculari, p̄ualēt canones. †Primus est in terris. q̄ sunt de tp̄ali iurisdōne ecclę. vt Abb.h̄ dicit, & p̄bat̄ in l.si duob⁹.de app.vbi
112 dcm̄ fuit. † Secundus casus est in c.cū hēret, in fi.de eo q̄ duxit in mat.vbi de ęquitate canonica filijs spurijs alimenta[c] debent̄,[d] & talis ęq̄tas attendit̄ ēt in foro seculari.[e] vt Abb.cōcludit in d.cum hēret.in gl.fi.& idē Abb.in ɔs. l.& i ɔs.xcv.in ij.li.& idē Ang.Are. inst.de iur.nat.in prin.circa fi.& in trac.suo de test.in verb. itē relicq̄t filio spurio.in fi.& idē Pet.Vbal.in trac.de succ.ab intest.in vij.
113 car.ver.seq̄tur quarta. †Ex quo infert̄, q̄ pr̄ filio spurio p̄ alimētis relinq̄re possit.vt no.Bar.in auc.ex cōplexu.C.de icest.nup. Et an
114 talia alimenta † corã iudice seculari peti possint, subtiliter tradit Are.in cōs.xlviij reuocat̄ i dubiū.& d.Io.Ba.de S. Seue. in l.frater
115 à fratre.in xix.q.ff.de cōdi.inde. † Tertius casus est. qñ de iure ciuili sunt opiniones, & de iure canonico decisum sit. nã tunc ius canonicū ēt in foro seculari attēdit̄, & p̄ualet illa opinio, q̄ cōcordat cū iure canoni.[f] q̄a si in dubijs recurrimus ad cōsuetudinem l.si de interpretationē.ff.de legi. à fortiori vr̄ recurrēdū ad ius canonicū.vt not.Abb.dicit i c.cū tp̄e.i gl.j.in fi.& idem Abb. tradit in c.j.de no.oper.nū.in vj.col.cum si.vt tradūt Mod.h̄.& Bar.Bellen.in addit.in d.c.j.de oper.no.nun.& idē Ful.in cons. cxlvj. visis.
116 Quartus †casus est in mã feudali, in qua i subsidiū recurrit̄ ad canones, p̄ p̄ iur̄m.[g] vt not.voluit Bal.in c.Imperialē.§.fi.col.ij.de p̄hi.feu.alie.p̄ Fride.& sequūtur Mod.h̄ & idē Alex. in cōs.v. si ve-
117 ra sunt, col.iij.li.v.facit tex.in c.fi.de fo.compe.in vj. †Quintus casus est i miserabilibus p̄sonis, quæ sunt sub protectione ecclesiæ nam in eorum causis dispositio iuris canonici attendit̄, quãdo rigorem legum in aliquo casu mitigaret.[h] vt vult Ant. de Butr.&
118 Imo.sequitur in c.clerici.de iud. †Sic est ecōtra quãdoq; dispositio iuris ciuilis inspicit̄, & obseruatur ēt i foro canonico ad istum effectū, vt pœna euitetur.vt in notabili casu voluit Archi. lxxv.di. in c.q̄ à patribus.in verbo, sabbati, & sequitur Bal.i c.ego. N. col. j.de iureiur. Et complures alios casus.in quibus etiam iter laicos debent canones seruari. Abb. post alios late prosequitur in ca.licet ex sucepto.de fo.cōpe.¶In quinto casu Abba.tres ponit con
119 clusiones. †Prima est, quòd non valet lex ciuilis, quæ tollit lucrū, in materia spectãte ad ecclesiam. Exemplum i casu glos. quę habetur xxxvj.q.ij.in c.de puellis, in fi.in verbo, nullatenus.dum cōcludit quòd iura ciuilia, quæ prohibent raptam contrahere matrimonium cum raptore imponendo pœnam. quia priuatur lucro bonorum, & quod habuit à raptore. in auc.de rap. mul. col. ix.concludit glóss.in loco præalleg.quòd non valeant, quia cum permittatur matrimonium.cap.fi.de rapto.cessat prohibitio. ergo illa pęna etiam debet cessare. & idem Abb. i cap. cum causã, de rapto.in cap.j.de spon.& Ro.in rubr.so. ma.col.ij.& sentit Fede.in consil.xxxvj. Sed huic rationi responderi potest, quòd ista ratio haberet locum in pęna, non sic videtur in lucro, de quo agi-
120 tur quia amisso lucri proprie nō est pœna.vt no. †Bal.per illū tex. in l.Titio centū..§.Titio.el.j.de cond.& demō.& quia alia rō dãni. alia lucri hr̄ l.fi.§.lnīa.C. de iur.delib. cum si. Scd̄o.pro ista conclusione facit rō Abb.h̄. quia si mulier tali lucro priuetur, reddit̄ timidior ad matrimoniū ɔ̄hendum cum raptore. & matrimonia debent esse libera.c.Gemma.de spon.& in l.Titia.in prin.de verbo.obli. Et istam rōnem dicunt Mod.fortissimam esse. Sed respōdetur quòd hoc vr̄ procedere i pœna, p̄ut iura pręallegata loquūtur. Secus vr̄ in lucro, q̄ i isto casu datum videt̄ mulieri conditionaliter, si non nubit raptori.vt dicit Saly.in l.j.C.de rapt.virgi.col. v. Et hoc fieri potest. vt probatur in l.cum ita legatum. in prin.de condi.& demon.vbi valet legatū relictū mulieri si non nubit Titio, & si contra facit nō debetur legatū. q̄a viduitatē non inducit, cum alijs nubere possit. Tertio dicunt Mod.h̄, q̄ attentari potest, quòd lex ciuilis, q̄ priuat mulierē tali lucro, nō sit honesta q̄a cū difficultate

ADDITIONES.

a ¶Non potest. Latius hoc attigit idem Dec.j̄.e.c.& in rub.de proba.col.xxij.i prin. Ioan. Crot. in l. filiusfa.§.diui. colū. xxiij. vers.ij.q.ff.de leg.j.Lancel.Galiga. in l.Centurio.all.xiij.ff.de.vulg.& pup.Ale.in l.nolle adire.ff.de acq.her.

b ¶Syl.Ald. Introducta. Et de hoc Bar.in d l.qui exceptionem, & vide quæ late dicit Lancel.Galig.in l.Centurio.col.xxxvij.circa med.ff.de vul.& pup.

c ¶Syl.Ald. Alimenta. Adde Deci infra de prob.c.in pręsentia.in cons. dcxi. Alex. in cons.lxxiiii.li.ii.cons.clxxxxiii.nu.3.lib.vii.Hippo.de Marsil.no.ccclviii.Carol.Rui.in cons.lxxxviii.num.4.lib. i. & ita obseruatur. Adde Philip. Dec.j̄. de iud.cap.clerici.nume.2.

d ¶Hiero.Gig. Debentur. Alimenta filio spurio debentur de iure canonico, & per consequens ciuili.& hoc in tãtum est verum, quòd etiam quòd pater prohibuerit in suo testamento alimenta præstari filio spurio, nihilominus debentur.ita voluit Bal.in l.id quòd pauperibus, in vlt.col.in ver.vltimo.quæritur.C. de epis.& cle.& per Spec.in tit.de succes.ab.intest.vers. nunc.dicamus.

e ¶Syl. Ald. Seculari. Adde quòd contrarium vult Imo.in l.Lucius.§.testamento.ff. de leg.j.& vide Deci.in c.clerici.j̄.de iud.& in consi.cccclxxvi. pro resolutione. in prin.& consi. cccxi.colum.ii.Corn.consi.ccxxxvi.lib.ii.

f ¶S.Ald. Canonico. Idem Alex.in l.à diuo Pio in prin.col.ii.ff.de re iud. Abb.in c delicti.in j.notab.de iud.

g ¶Syl.Ald. Iuramentum. Melius declarat Dec.in c.cæterum.col.fi.de iudi.

h Syl.Ald. Mitigaret Et hic videmus q̄ contra tales non præscribitur minori tempore xl.annorū. §. pro temporalibus. in auc. de ec.tit.in c.ii.vbi Abb.& Fely.de præscri.Ias.post Bal.in auc.quas actiones.C.de sac.san.ecc.circa prin.& in §. ex maleficiis.col.xi, insti.de act.

difficultate reperiet maritũ. & nubẽdo raptori vr̃ potius consule re honori suo. & talis cõditio, tanq̃ ĩpeditiua matrimonij, reijciẽda vr̃. vt in simili est tex. in §. sed h̃ in pręsenti. in auct. de san. episc. Sed ista de q̃bus gloriant̃ Moder. h̃, incõsulte dicta sunt. q̃a q̃ dicitur in d. §. sed h̃ in pręsenti. hẽt locũ in cõditione, q̃ gñaliter retrahit à religione, & pariter ĩ casu nostro, q̃n absolute ꝓhiberetur matrimoniũ, haberet locũ q̃ dicũt Mod. Secus si ab aliquo speciali monasterio q̃s retrahat̃, vel cũ aliqua speciali ꝑsona ꝓhibeatur matrimoniũ cõtrahere, ꝓut in ꝓposito cõtingit. q̃a valet dispositio d. l. cũ ita legatum. in prin. l. & h̃ mõ. ff. de cõdi. & demon. vbi Imo. post Bal. h. d. in monasterio speciali, limitãdo tex. in d. §. sed h̃ in pręsenti. Nec ob. q̃ mulier rapta de facili ñ inueniet aliũ maritũ. q̃a imo lucro, q̃ hẽt de bonis raptoris, verisimiliter inueniet aliũ maritũ. Et h̃ tolerat̃ in pęnã raptoris, etiã casu quo non de facili maritũ condignũ haberet. & ita resoluũt rationes, q̃ pro ista parte adducunt̃. Vnde alia opinio ɔtraria[a] principaliter reperitur, quã tenet gl. in c. cũ s̃m. de hęre. in vj.[b] in verbo, certoq; casu, dicẽs q̃ in foro ciuili seruabitur illa lex. in loco q̃ nõ sit de temporali iurisdictione ecclesię. q̃a lex potuit tollere lucrũ. & sequũtur ibi Io. An. & do. Ant. de Bu. ĩ c. j. de spõsa. Saly. in l. j. C. de rapt. vir. col. v. & Io. de Ana in d. c. cum causam. Et fundatur ista opinio in duobus. Primo s̃m Sal. in d. l. j. quia lex ciuilis videtur dedisse illud lucrum conditionaliter, si non nubit. & ideo deficiente conditione, non debetur, d. l. cum ita legatum. in prin. de cond. & demon. Sed respondetur negando quod hoc non est verum. quia ĩmo simpliciter statim in pęnam delicti bona raptoris pleno dominio mulieri acquiruntur. vt est tex. in d. l. j. §. si aũt. de rapt. vir. & post talem acquisitionem, vt h̃r ibi, prohibetur matrimonium contrahere. Secundo, quia tex. in c. cum secundum, de hęre. in vj. videtur approbare illas leges, quę auferũt lucrum mulieri. Mod. ad hoc respondent, q̃ ibi sunt verba narratiua, q̃ non disponunt, iuxta glo. in c. ij. de dolo. & contu. in vj. Sed replicari potest quòd licet non disponant, tamen videntur approbare dispõnem iuris ciuilis. Et ad hoc facit tex. & quòd ibi Bal. in l. ij. de do. promis. Et pro ista opi. Are. hic ponderat tex. in d. c. cum secũdum, dum ibi presupponitur etiam delictũ, si contra prohibitionẽ nubit raptori. q̃ patet in illa comparatione, quam tex. ibi facit. ergo non videtur lex ciuilis sublata, quia non esset delictum. Sed responderi potest, quòd tex. in d. c. cum secundum, solum loquitur de pęna. q̃ imponitur raptori q̃a ipso iure priuatur dominio bonorum suorum. & isto respectu, prout loquitur, videtur lex ciuilis approbata. sed de priuationi lucri, & de prohibitione matrimonij, ibi nihil dicit̃ & lex canonica ɔriũ disponit in matrimonio. vnde vr̃ remouere priuationẽ lucri. & ita patet ex predictis q̃ articulus eẽt disputabilis. Finaliter tamen magis placet cõclusio superius firmata, secũdum gl. in d. c. de puellis. Et ratio efficax. videt̃. quia fit illa priuatio stante prohibitione matrimonij, quę vr̃ causa finalis ideo illa cessante, debet cessare dispositio. c. cum cessante. de ap. l. adigere. §. q̃uis, de iure pa. & quia cum legitimè sc̃dm canones matrimonium contrahit possit, c. fi. de rap. q̃ legitimę factum est pęnam non meretur. l. Gracchus. C. de adul. Non ob. q̃ hoc agatur de lucro, nõ de pęna. quia cũ lucrũ esset acquisitũ statim post

121 raptũ, de tali lucro idẽ iudicat̃, q̃ †de dãno.[c] vt ꝑ gl. i l. j. §. si q̃s aũt in verbo, restõne. ff. de iti. actuq; priua. & not. Bar. ĩ l. nõ amplius. §. j. de leg. j. & est tex. & ibi Bal. in l. cũ te. spõse. C. de dõ. ante nupt. cũ si. vt tradit Alex. ĩ l. iij. de dã. infec. & iõ si legitimę cõtraxit, non dẽt tali lucro acq̃sito priuari. q̃a pateret̃ sic pęnã sine culpa. c. ij. su

122 pra eo dẽ. ¶ † Secũda cõclusio Abb. est, q̃ oẽs pęnę, q̃ mulieri imponũtur, quãdo trãsit ad secũda vota, idistincte sublatę sunt Sed communis opinio in cõtrariũ est in pęnis, respicientibus fauorẽ filiorum[d] vt[e] not. Bar. in l. j. in fi. C. de secun. nup. & in l. liberorum in fi. ff. de his. qui not. infa. Inn. & Doct. in c. fi. de secũ. nup. & Pet. de Anc. in c. j. §. in vij. car. ver. iuxta predicta. & idẽ Pet. de Anc. in consil. c. ex prædicto. cum simi. vt tradunt Moder. hic & idem Io. de ana. in consi. lxxxij. & his, in cons. cij. visis. col. fi. Maria. cons.

123 xxxiij. & cons. xxxix. Et ista communis opinio. locum habet, †nisi de licentia mariti defuncti transiret, secundum Baldum in l. j. colum. iij. versic. sed pone. C. de secun. nupt. & late consuluit Ro-

124 ma. in consil. ccix. ex themate. † Item intelligitur extantibus filijs eiusdem matrimonij. aliàs secus. vt tradit Alex. in consil. lxiij.

125 lib. ij. †Et dato quòd mulier priuetur bonis, quę habuit à marito, non sic de bonis, quę contemplatione mariti acquisiuit, secundum Roma. in consil. cccc v. presuppositis. ¶In puncto iuris tamẽ verior[f] videtur opinio. Abb. hic, quod generaliter etiam respectu filiorum, pœnæ sublatæ sint pro qua arguit Aret. per tex. in d. c. fi. dum mulieri liberam facultatem nubendi concedit. Nam si aliqua pena deberet puniri, non esset voluntas libera. l. Titia.

126 in prin. de ver. ob. c. Gemma. de spon. ¶ † Secundo, quia mulier transeundo ad secũda vota vtit̃ potestate sibi cõcessa ab Apostolo. d. c. fi. ergo non vr̃ delictũ. l. decuriones, & q̃ ibi Bal. C. ex qui. caus. infa. irro. Tertio, ꝓ ista opi. postremo. induco. tex. in d. c. fi. cõsiderãdo modũ arguendi, quo vtitur, dũ inquit, cũ liberã habeat ꝑtãtem, non dum sustinere pęnã legalis infamię. Ista em̃ rõ ĩ qualibet pęna cõcludit. Nã qua rõne tex. ibi infert ad pęnã infamiæ,

127 eadẽ rõne infert ad alias penas. †Et ideo filia, q̃ nubit sine ɔsensu patris, ñ põt exheredari. q̃a ex quo h̃ facit iure canonico ꝑmittẽte, nõ debet incurrere vitiũ ingratitudinis, vt Abb. cõcludit in c. j. de spõ. impu. ver. sed circa hoc quero, idẽ Abb. cõs. xij. vt clare mã

128 in j. lib. ¶ † Tertio Abb. in fi. q̃nti casus cõcludit, q̃ nõ valet statutum laicorũ, q̃ mulier sine cõsensu patris[g] matrimoniũ cõtrahere nõ possit,[h] s̃m opi. Io. an. in c. statutũ. de hęre. in vj. quã ibi. Do. post alios sequit̃, & idẽ Abb. post. Ant. de Bu. in c. j. de spõ. & in d. cons. xij. prealleg. & idẽ tradit Ang. in cons. xxxix. Titius existens Ant. de But. in consi. xxxv. visa forma. Pet. de anc. in cõs. xx. pro solutione. cum si. vt prosequũtur Moder. hic. & Alex. in l. Seius. ff. ad l. Fal. & in cons. j. col. viij. lib. iij. & in consi. xcvij. principalis dubi

129 tatio. lib. j. & in rub. ff. solu. mat. col. fi. †Et quãuis statutũ videatur esse rationabile, vt no. Bal. §. eo. in rub. col. fi. & in c. clerici. col. j. de iudi. in c. tenor. in fi. de re iud. in l. omnẽ, circa fi. C. ad Tertul. & in l. j. §. ius naturale. col. j. de iust. & iur. And. Sicu. in consi. vlt. in ij. lib. tamẽ nõ sufficit rationẽ subesse, ex quo deficit potestas. Et communem opinionem ipse Bal. sequitur in l. nemini. C. de nup. & in c. pen. in fi. infra de consue. cum si. vt nouissime late scribit Fran. de Curte in cons. xxvij. Magnificus vir. Et predicta cõclusio bene procedit. quando statutum loquitur de consensu, prout dicit Io. an. secus si à statuto consilium patris requireretur. quia valeret

130 statutum. †vt no. voluit Bal. in d. c. statutum. de hęre. in vj. vbi hoc refert Perusinus, & videtur de hoc dubitare. sed pro dicto Bal. bene facit quòd not. tradit Pau. de Ca. in cons. lxxxvj. videtur di-

131 cendum. vbi concludit, quòd †licet reprobata sit conditio, quæ mulierem astringit ad contrahendum matrimonium arbitrio, vel consensu alterius, secus tamen est, si cõsilium requiratur. q̃a

132 cõsilium sequi non tenetur. c. cum olim. j. de arbi. ¶ †In sexto casu Abb. cõcludit, quòd si lex ciuilis disponit circa temporalia ad ad actum spirituale, exemplum in dote,[i] valet lex ciuilis, si canones non contradicunt. Et idem tenet Inn. & Abb. ibi post alios

133 in c. j. de spon. †Et ista conclusio de plano procedit, posito pro cõstanti, quòd causa dotis sit mere[k] secularis. quando separatim consideratur sine aliqua disputatione matrimonij.[l] vt per glos. in c. de prudentia. in verbo, accessorie, infra de dona. inter virum & vxorem. & do. Bal. in l. in contractibus. in fin. C. de non numerata pecunia. Ang. in l. prima col. finali. ff. solut. matri. cum simili. vt Alexand. ibi scribit in secunda. char. Et maxime ista opinio haberet

ADDITIONES.

a ¶Contraria. Hæc de iure verior. quam tenet Ioan. and. in nouella, & Pet. de Anc. Gemi. in d. c. cum secundum, licet Phil. Fran. ibi vacillet, & quamuis Fely. hic, & Deci. teneant primi, quæ communis est, sed hanc secũdam tenet Luc. de Pen. in l. iij. in fi. C. de nauicula. lib. xj.

b Syl. Ald. Hære. in vj. Vide Abb. in c. j. col. iij. de spon. in c. fi. col. iiij. de præscr. Alex. in cons. xcvij. col. ij. li. j. in cons. xlv. in fi. lib iiij.

c ¶Syl. Ald. De damno. Vide Alexan. in cons. lxxxix. col. pe. li. ij. in cõs. lxix. col. pe. lib. v. cons. clxiij. col. iij. eo. li. Alex. in d. §. j. Deci. in cons. lxiij. col. iiii. in prin. est tex. in l. liberto octauaginta. ff. de ope. lib.

d ¶H. G. Filiorum. Pœne impositæ mulieri trãseunti ad secũda vota, quę recipiũt fauorem filiorum primi matrimonij, non sunt sublate vltra hic adducta. hoc idẽ tenuit ipse Dec. in cons. clxxxvij. incip. pro resolutione casus. in iij. col. ver. restat ergo. tertius casus. vbi. in terminis consuluit pro ista communi opi. An autem pœna imposita mulieri transeunti ad secunda vota, habeat etiam locum in viro accipiente secundam vxorem. vide Deci. in d. consi. in ij. col. in fi.

e ¶Filiorum. Vt idem voluit Deci. in cons. lxxxvij. pro resolutione. col. ij. ver. restat ergo, & in cons. cccclxxxv. casus col. ij. in fi. quòd est errore duplicatum. consi. dxxxvij. & cons. dcxx. quinimo, & filijs tacite consentientibus. Ang. in consi. cccxcvi. doctor insignis. col. pe.

¶Adde quòd hanc communem sequitur Dec. in cons. ccxxx. & in rub. C. de secun. nup. nu. 8.

f ¶Verior. Vide Pau. de Cast. in l. decreto, in fi. C. de his, qui not. infa.

g ¶Hiero. Gigas. Consensu patris. Quod non valeat statutum quòd mulier sine patris consensu nubere non possit, vide vltra adducta hic. Fely. in c. i. in vi. col. ver. quarta declaratio. j. de sponsali.

¶Adde q̃ idem late tenet Deci. in cons. ccxxxi. Anto. Corse. in not. in ver. statutũ, ix. Caro. Rui. consi. clxiiii. in fi. lib. quinto. Sed veritas est in contrarium. Et quòd ius ciuile non sit in hoc correctum pulchre tenet Io. Corasi. in l. Paulus, de sta. homi. & in miscella. lib. i. c. xvii.

h ¶Syl. Ald. Possit. Vide eundem in l. nupt. non concubitus. ff. de reg. iur. & de hac conclusione vide late per Io. Crot. in rep. l. oẽs populi. in xv. col. ver. ii. cõclusio ff. de iust. & iu. vbi litat aliquibus no. modis, & ego scripsi Insti. de nupt. in prin.

i ¶Hier. Gig. In dote. Quod statutum laicorum circa dotem valeat. vide etiam per Fely. in c. i. in viii. col. j. de sponsa. ver. tertio fallit, prædicta. regula.

k ¶Syl. Ald. Mere. Hæc veritas, & ita etiam seruatur in regno Franciæ.

l ¶Matrimonii. Vide Fede. de sen. in cons. ccxxxvi. Sozi. in l. i. ff. sol. ma.

beret locū in dote cōstituēda, vt no. tradit Pe. de Anc. in cō. xx. pro 134 ratione. in vj. du. †Sed tenēdo q̄ sit misti fori put voluit Inn. in d. c. prudētia. quē Abb. hic, & ibi sequit̄, & alij quos Alex. refert in d. l. j. ff. sol. mat. & idē Car. in cle. dispēdiosam. in xxx. q. de iud. cū si. vt tradūt Mod. h̄, & ī c. licet ex suscepto. de fo. cpe. col. j. And. Sic. in c. ex lr̄is. j. de pig. & in cōsi. xxxvj. col. pe. in ij. lib. & Bal. in nouel. ī tra. de dote. in ix. par. q. vj. & Pet. Phil. de Cor. in cōsi. clj. lib. j. Tūc si canones cōdicerent, deberēt in suo foro canonico obseruari, & lex ciuilis ī foro suo seculari h̄ret locū, vt Abb. hic cōcludit, & eēt locus pūentioni, prout in sacrilegio, & alijs, q̄ sunt misti fori con 135 tingit. ¶†Et ī tali casu misti fori notādū est, q̄ secularis pōt supple re negligētiā iudicis ecclesiastici, nō obstāte q̄ pūenisset, vt in no. casu tradit Pet. de Anc. in cōsi. cxcvij. magnifice, & illustris. ī vlt. du bio. In vno tñ casu vr̄ cā dotis solū ad forū ecclesiasticū ptinere, videlicet qñ venit incidēter ad cām matrimonij, in qua agebatur principalr̄. tūc. n. debet regulari f̄m nām cāæ principalis, quæ tūc est d̄ foro ecclesiastico. cle. dispēdiosam. de iud. & d. c. de prud. de don. inter vi. & vxor. & facit tex. in c. fi. cū gl. in verbo, depēdentibus. de iudi. in vj. & tali casu non valeret statutū laicorū, cū cā sit 136 de foro ecclesiastico, p̄ sdicta. †Similiter qñ mulier ex statuto laicorū super dote redderet̄ timidior ad cōhendū matrimoniū, non valeret statutū, vt in no. casu cōcludit Ant. de But. in consi. xxxv. 137 visa forma. facit quod supra dictū fuit in casu precedēti. ¶†In septimo casu prima concło Abb. est, q̄ si lex ciuilis præsumit circa actū spiritualē, & lex canonica cōdicit. statur iuri canonico. Vnde 138 si masculus† & fœmina habitāt simul. p̄sumit fornicatio, f̄m cano a nes. xxx. q. v. in c. aliter. licet f̄m leges[a] matrimoniū p̄sumat̄ l. in libere. ff. de ritu nup. & de ista dr̄ia no. Bal. in c. ex transmissa. col. ij. de rest. spo. & in d. l. in libere. & p̄ gl. in c. illud. in verbo, vxorē. de p̄sum. Et istā cōclōnē q̄ stet̄ iuri cano. ēt firmauit. Bal. in l. & si cō. C. de nup. col. ij. & sequit̄ Pe. de Anc. in c. j. char. vij. ver. ij. q̄ro. s̄. eo. & 139 idē Abb. in c. illud. in fi. de p̄sum. †Et ista cōclo, q̄ nō p̄sumat̄ matrimoniū, pcedit respectu ipsorū cohabitantiū. secus est respectu fi b liorū,[b] q̄a vt ipsi dicant̄ legitimi, ex tali cohabitatione, ēt de iure canonico, p̄sumit̄ matrimoniū, vt no. idē Abb. cōcludit ī c. lator. j. qui fi. sint legi. post Alanum ibi. & idē Bal. dicit post Cy. in d. l. & 140 si cō. & in d. c. ex trāsmissa. de rest. spol. †Et dū Abb. hic dicit, q̄ epi c scopus f̄m canones pōt mulierē nō suspectā in domo retinere,[c] per c. interdixit. xxxij. dist. Arc. ibi tenet cōriū, & idē tenet gl. in c. legit. lxxxj. dist. in verbo, mea, & sequitur Ant. de But. & Imo. ī c. j. de coha. cle. & mul. & Host. in summa de coha. cle. §. j. & hoc idē Domi. sequit̄ in d. c. interdixit p̄ tex. in c. j. xxxiiij. dist. vbi cōuersatio filię ēt epo interdicit̄. Abb. in d. c. j. de cohab. cler. & mul. idē te 141 net q̄ h̄. †Nō ob. auc. epo. C. de epis. & cler. q̄a fuit cōstō Imperatoris, quæ nō valet, ex quo canones aliter disponūt. ¶Non ob. tex. in d. c. j. xxxiiij. dist. q̄a ibi familiaritas immoderata p̄hibet̄, & loquit̄ ibi qñ eps erat iuuenis. secus ergo vr̄ ī simplici cohabitatione cū mulieribus nō suspectis. c. à nobis. de coha. cle. & hoc idem sentit Spe. in tit. de denun. §. quis denūciare possit. col. ij. in verbo 142 sed quār, & h̄r in tract. de epo. in iiij. lib. in j. par. q. vj. ¶†Secundo Abb. principalr̄ in isto septimo casu cōcludit, q̄ si lex ciuilis præsumit circa actū spūalē, & Canon non cōdicit, ēt non valet, & sic in vtroq; casu idē est. q̄a sicut lex ciuilis nō pōt de tali disponere. er 143 go nec p̄sumere. Vñ infert† q̄ nō valet[d] statutū laicorū q̄ cōctus p̄ d sumat̄ vsurarius ex quibusdā cōiecturis, & p̄sumptionibus, vt cōsuluit Fed. in cōsi. cxvj. apparet. & sequit̄ Abb. hic. & in c. cū contingat. de iureiur. & Pau. de Cast. in cōsi. lxviij. aliàs cōsi. lxxj. visis. 144 †Limitat̄ tñ ista cōclo, qñ disponit à lege ciuili circa actū spiritualem, put Fed. loquit̄. secus si disponat̄ super actu tpali, cui actus e spiritualis accedat,[e] vt no. tradit Bart. in l. oēs populi. ff. de iusti. & 145 iur. dū cōcludit valere statutū laicorū, q̄† cōctus præsumatur simu f latus,[f] licet appositū fuerit iurm̄, & hoc qñ ex iusta cā, & rōnabili p̄sumit̄, aliàs secus. Et eodē modo à fortiori, si statutū immediate annullaret iurm̄, nō valeret. vt Abb. cōcludit hic, & in d. c. cum cōtingat. col. iiij. & in q̄ōne p̄ eū disputata. stāte statuto. in primo dubio. cū si. vt late tradunt Mod. hic. & no. Bal. in cōsi. clij. statutū. lib. ij. vbi loquit̄ in statuto Papiēsi. & idē Bald. in cōsi. seq. ibi. & in consi. ccclxxxij. lib. iiij. in cōsi. vlt. lib. v. & in consi. ccclxxxviij. lib. j. & idem Pau. de Ca. in auct. sacra pub. C. si aduer. ven. in lect. & in re petitione. & in l. fi. ff. qui satis. cog. & late prosequit̄ d. Ioā. Bap. de S. Seuer. in l. oēs populi. in viij. car. Et f̄m istā conclusionē consuluit Alex. in cōsi. lxviij. viso instr̄o, in j. lib. & idē Alex. in cōsi. cxxv. visis. col. antepen. cōsi. xxvij. viso. col. pe. eo. lib. j. & consi. xxxix. viso statuto. lib. iiij. & idē Aret. in cōsi. viij. abunde. & in consi. xxxij. diligenter. col. fi. & in cōsi. liiij. in cā magistri Blasij. in prin. & And. Sic. in consi. vij. in ij. dub. in ij. lib. & in consi. xv. in iiij. lib. & Pet. Phi. de Cor. in cōsi. xxxvj. & in cōsi. cxxxv. lib. j. & in cōsi. cxxj. lib. ij. & in cōsi. cclij. lib. iiij. & Sozi. in cōsi. cclxxix. ¶ Octauo post septē casus. s̄. enumeratos Abb. cōcludit q̄ oīa. s̄. dicta, & j. dicenda procedūt cōsiderata vi legis cōprehensiua. secus si cā in foro seculari agitet̄, q̄a tūc leges, & statuta laicorū, q̄ respiciūt ordinē pcedēdi, ēt cō clericos obseruari debēt. gl. est quā oēs sequūtur in c. q̄ 146 clericis. de fo. cōp. †Et est r̄a cōis, q̄ in his, q̄ spectāt ad litis ordina g tionē, attēdit̄ statutū, vel cōsuetudo, vbi cā agit̄.[g] l. iij. §. fin. vbi Bar. ff. de testi. & no. Bar. in l. j. col. vj. ver. q̄ro. C. de sum. Tri. Nā cū iudiciū nascat̄ vbi agitat̄, legib. & statutis illi⁹ loci subijcit̄, vt no. Rap. 147 Cu. in consi. cxxxix. p. laicus. col. fi. †Et h̄ ēt hēt locū respectu clericorū, vt dictū est, q̄a cū lex cano. consentiat q̄ cā ibi agitet̄, f̄m regulam, quæ est quòd actor forum rei sequatur. c. cum sit generale. de fo. compe. videtur velle quòd secundum leges illius iudicij causa tractetur. vt late Cald. tradit in disp. statuto ciuit. cauetur. col. pen. Ioan. An. in rub. de consti. in addi. Spe. Pet. de Anc. in regula ea quę. col. pen. de regu. iur. in vj. & in c. j. supra eo. char. 27. colum. iij. & Curt. in d. consi. cxxxviij. Cald. in consi. xj. eo. titu. de consti. dicens q̄ tali casu clerici non ligantur statu. laicorum. sed arctantur ad obseruationem iudiciorum, quæ subeunt. & idem Cam. in consi. cxliiij. statuit ciuitas. colum. fina. & Bald. in consil. xiiij. casus, col. iij. lib. j. & do. Abb. in cōs. xxxiij. pręsidio altissi. col. ij. lib. ij. Et pro ista declaratione cōclōnē. Abb. hic. adducit gl. not. in cle. dispēdiosam. de iudi. in verbo, vsuris. quæ dicit q̄ forma, q̄ traditur ibi in procedendo in causa vsurarum, nō esset seruanda in foro seculari, quia non potest lex canonica dare modum procedendi foro seculari. Quod tamen non videtur procedere sine dubio, quia cum materia vsurarum spectet ad ius canonicum, videtur q̄ possit dare formam, quæ etiam in foro seculari seruetur, & ad hoc videtur gl. notabilis in c. j. in verbo, ecclesiasticis. de ex- 148 cep. in vj. quæ tenet† q̄ forma, quæ traditur ibi, quādo opponitur exceptio excōmunicationis, debeat etiam obseruari, si in foro seculari opponatur. Et licet Domi. in c. ij. in pen. notabili. de iureiuran. in vj. conetur dictas glo. concordare, tamen ratio prædicta 149 videtur omnino procedere, ex quo materia pertinet† ad ecclesiam, forma data à iure canonico, etiam in foro seculari debet obseruari, quia statutum fori secularis non videtur in hoc habere potestatem, & ideo conclusio supradicta, q̄ statutum laicorū 150 attendatur in foro seculari, videtur habere locum, nisi aliter † in 151 tali materia à iure canonico disponatur. ¶†Ex præmissa conclusione Abb. hic infert quòd clericus litigans in foro seculari, non h poterit appellare ante sententiam,[h] secundum q̄ iura ciuilia disponunt. & ita voluit Archi. ij. quæstio. vj. in cap. non ita. & idem sequitur Abb. in d. cap. quòd clericis. colum. fina. post Ant. de 152 But. ibi. & in d. cap. qualiter. in ij. not. de iudi. & idem† Pet. de Ancha. in dicta regula, ea quæ. & in d. c. j. supra eo. Nam posse, vel non posse appellari, respicit modum procedendi, & nō decisionem causæ, vt not. Alexan. dicit in l. j. circa fin. de leg. ij. vbi allegat Anto. de But. in d. cap. quòd clericis. & idem Alexand. in consi. clxvj. viso toto processu. circa fin. lib. secundo. Et hoc de plano procedit, quando agitur de appellatione ante senten- 153 tiam, & sic de appellatione † ab interlocutoria prout Doctores loquuntur

ADDITIONES.

a ¶Secundū leges. Immo f̄m leges altero cōdicēte, ēt post liberos susceptos, non præsumit̄, nisi legitime p̄bet̄. vt est tex. in auct. q̄b. mo. na. effi. l. §. qñ. vbi nō corrigit̄, sed recitat̄, seu p̄supponit̄ ius antiquū. Ideo male dicit Panor. in c. illud, in fi. de præsum. q̄ d. l. in libere, sit correcta p̄ d. §. [illegible]

b ¶Filiorum. Adde Alc. de præsump. reg. ij. pręsump. v.

c ¶Syl. Ald. Retinere. Adde vidēdū omnino Car. in d. c. interdixit. & considera q̄ ille tex. loquitur pariter de episcopo, & de alijs clericis.

d ¶Valet. Immo valent, quia causa vsurarum est fori secularis.

e S. Ald. Accedat Ad hoc vide Io. Crot. in repe. l. omnes populi. col. xvij. versi. xij. conclusio. ff. de iusti. & iu.

f ¶Simulatus. Idem Rom. in cōnsi. xij. Anc. in repe. c. j. s̄. eo. & in consi. cccxxx. Alexan. in consi. cxcvj. nu. 4. lib. vj. & in consi. clj. lib. vij.

g ¶Syl. Ald. Agitur. Adde Bar. in l. j. §. fi. ff. de vent. inspi. Ang. in cōnsi. clxj. & vide no. Dec. Alex. in l. à diuo Pio. §. j. col. v. de re iud. vbi dicit, q̄ iudex quo ad executionem debet attendere iura fori sui, & vide Alex. col. viij.

h ¶Hier. Gig. Sententiā. Adde q̄ immo cōriū vr̄ dicendū, valet q̄ clericus litigās in foro seculari, appellare poterit ēt ante sn̄iam, q̄a ēt de iure ciuili ante sn̄iam appellari pōt, siue de iure canonico. ita voluit idem Dec. in c. cum sit Romana. in iiij. col. ver. vlt. not. j̄. de appel. vbi r̄ndet ad tex. ibi, qui cōriū probare videtur, & maxime procedit ista cōclusio si essemus in terris quæ essent de tēporali iurisdictione ecclesiæ, quia in illis ēt inter laicos seruari debent canones, vt no. per gl. in c. posses. de reg. iu. in vj. not. Abb. & ibi Dec. in ij. col. in ver. vlt. not. in cap. si duob. j̄. de appel. Esto igitur q̄ verum esset q̄ de iure ciuili appellatio ante sententiam nō daretur in terris quæ mero iure sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ. clericus litigans in foro seculari ante sententiā appellare posset. q̄a idem ēt in laico p̄ s̄. dicta. Immo plus voluit Abb. in d. c. si duob. q̄ in terris q̄ sunt de tpali iurisdictione ecclesiæ statutū cōtra canones non valeret factū per laicos.

loquũtur in locis.s.alleg. quia ex hoc ius partis perimitur. Secus 154 † vr̃,si pciſe tollat appellatio,ẽt à diffinitiua,q.a tũc[a] hoc vr̃ reſpicere deciſionẽ cãę.[b] iõ tale ſtatutũ nõ pĩudicaret clerico litigãti in foro ſeculari,vt not.voluit Are.in d.c.ꝙ†clericis.in iij.col. q.a ſicut 155 interlocutoria,qua ꝓnunciat̃ non poſſe appellari, hẽt vim diffinitiue,vt no.Bal.in rub.C.ne lic.ter.prouoc. col.ij. facit quod no. Bar.in l.Titia.ff.de acc.& ita vr̃ ꝙ talis ꝓnũciatio reſpiciat deciſoria.Et ad ħ bñ facit qđ no.Bal.in l.j.in v.q.C.ne filius ꝑ pr̃e. vbi inquit ꝙ qñ ſtatutũ diſponit ꝙ ꝯ inſtrm̃ nulla exceptio opponat,[c] 156 †hoc ꝑtinet ad deciſionẽ cãæ.ergo idẽ vr̃,qñ abſolute tollit appel 157 latio,q.a ius partis perimitur. Hoc ẽt expreſſe tenet†Peruſ.in c.ſi duob.§.deniq;.col.j.de app.dicẽs ꝙ ſtatutũ ꝙ nõ poſſit appellari à diffinitiua.reſpicit deciſoria.alleg.Ant.de Bu.in d.c.ꝙ clericis.& idẽ repetit Peruſ.i c.vt debit[o].col.xiij.ver.vij.q̃rit̃.đ appel. Ex quo 158 inferri vr̃,†ꝙ qñ appellat̃ à grauamine irreparabili,tunc appella-159 tio reſpicit deciſionem.aliàs ſecus.¶†Silr̃.& ſecũdo, retenta concluſione.s.facta,infert̃ ſm̃ Abb.ꝙ clerico litigante in foro ſeculari ſeruabitur inſtantia iuris ciuilis,ẽt ꝯ clericũ.alleg.Cal.in diſputatione ꝑallegata.ſtatuto cauet̃.quę ẽt refert,& ſeq̃t̃ Pe. de Anc. 160 in d.reg.ea,q̃,in car.fi.& ideo ſtatutũ laicorũ limitãs†tp̃s inſtãtię, ſeruabit̃,ẽt ꝯ clericũ litigantẽ in curia ſeculari,vt no. Ant. de Bu. in d.c.ꝙ clericis.col.viij.& Imo.ibi.col.j.& Saly.in auct.caſſa.in j.q. 161 C.de ſac.ſan.ecc.¶†Tertio inferri põt ad q̃onem. de qua aliàs Piſis dubitatũ fuit,an ſtatutũ laicorũ,ꝙ debeat fieri cõpromiſſum, hẽat locũ ꝯ clericũ litigantẽ in foro ſeculari.[d] †Et vr̃ dicendũ ꝙ 162 ſic,q.a ꝯpromittere eſt de ꝑceſſu litis.[e] vt no.Bal.dicit in l.ſi iudex. in fi.ff.de his,q. ſunt ſui.†Et iõ exceptio quæ impedit proceſſum, 163 impedit cõpromiſſum,[f] vt no.Bal.in l.fratris.C.de tranſac.ergo vr̃ ꝙ clericus teneat̃ ad cõpromiſſum,†q.a in reſpicientibus ordinẽ, 164 & ꝑceſſum,clericus litigãs in foro ſeculari obligat̃, vt s.dictũ eſt. Et per iſtã rõnem concludit Pau.de Ca.in conſi.lxxiij.ꝙ in cã appellationis.col.fi.ꝙ forenſis litigans in foro alieno , vbi viget tale 165 ſtatutũ,†cogat̃ ad compromiſſum.& idem tenet Paul. de Caſt.in conſi.lxvj.ſuper primo dubio.in iij.dubio in fi. & ita etiam conſuluit Ric.de Sal.in conſi.incip.in q̃one vertente inter regem Cypr. 166 vbi conſuluit ꝙ ſtante ſtatuto Genuę ꝙ†magr̃atus ad partis petitionẽ teneatur cauſam cõmittere bonis viris cognoſcendã,& terminãdã,& etiã forenſis litigans in tali loco ligatur, quia reſpicit ordinatoria.prout ẽt late probat Paul. de Caſt.in conſi. lxxiij. ſupra allegato.Et in clerico hoc nouiſſime tradit Pet. Phil. Cor. in conſil.cxiiij.quanuis primo aſpectu.lib.ij. licet de ſupradictis nullã faciat mentionẽ.Et iſta concluſio verum eſt, & videtur proce-167 dere†quando ſtatutũ ſimpliciter cogit ad compromiſſum, & vlterius nõ diſponit.ſecus ſi per ſtatutũ vlterius procedatur, vt q.a dicatur,[g] ꝙ laudũ ſecutũ ex tali compromiſſo habeat paratã exe-168 cutionem , vel ꝙ†reductio ad arbitrium boni viri peti non poſ-169 ſit.†Nam tali caſu cum tolluntur remedia iuris contra iniquitatem arbitrorum , ſtatutũ videtur deciſionem reſpicere, ſicut ſupradictum eſt de ſtato prohibẽte appellationẽ à diffinitiua.Et de ſtatuto quòd cõtra inſtrumẽtũ nulla exceptio opponatur. Et ita in terminis hoc voluit Bal.in conſ.incip. punctus ſuper quo conſilium petitur, talis eſt. dicit ſtatutũ vbi loquitur in ſtatuto prohibente reductionem,& alia iuris remedia contra laudum,& concludit tale ſtatutum non habere locum in clericis litigantibus in foro ſeculari.Et hoc idem tenet Bal.in c.fi.verſ.quid ſi ſtatutũ. vt 170 hic pẽd.vbi inquit ꝙ ſtatutũ de cauſis cõpromittendis magis reſpicit ordinẽ procedendi,id eſt coram quo,& qualiter procedat̃, quã deciſionẽ q. [illegible] attributã.¶Et ex p̃dictis iferri vr̃,ꝙ cũ à ſnĩa arbitri appellari nõ 171 poſſit.l.diẽ proferre.§.ſtari.ff.de arb.†ꝙ cõpromiſſum in arbitros dicat̃ reſpicere deciſoria.ſicut.s.dictũ eſt de ſtatuto,qđ tollit appellationẽ à diffinitiua. Et per ꝯñs infert̃ ꝙ non haberet locũ in 172 clericis,litigantibus in foro ſeculari.†Illud clarũ eſt,ꝙ†ſtatutũ lai-173 corũ de cõpromiſſis de vi† compulſiua non includit clericos, ẽt in minoribus conſtitutos,vt s.dixi[h] allegando Bal.in d.c. cum veniſſent.col.iiij.de eo,qui mi.in poſ.& idẽ tradit Bal. in l.j. in repe. in char.xij.C.de ſum.Trin.¶Secundo principaliter Abb. proſequit̃,qñ ſtatuta inferiorũ à principe ad clericos,vel eccleſias por-174 rigant̃,†Et primo concludit ipſe ꝙ qñ ſpecialiter de clericis, vel eccleſijs loquunt̃,ex defectu poteſtatis nõ valet,[i] vt hic. & ita per iſtũ tex.tenet Bar.in l j.col.xj.ver.v.quero.C.de ſum.Trin,Abb.in d.c.ꝙ clericis.de fo.cõpe.& idẽ Card.in c.perpendimus.in x.q.de ſen.excõ.Nã ſi lex principis iſto caſu non valet,vt s.dictum fuit,à fortiori ſtatutũ inferioris nõ valebit.cũ in iſta materia ipſi princi-175 pi pluſquam inferioribus,tribuatur,vt not.Bar. in l. ſi diuina†do-mus.C.de exac.trib.lib.x.Hoſt.& Doc.in c.fi.de ſol.Bald.in l.pla-176 cet C.de ſac.ſan.eccl.& in conſi.cccxxxvj. circa fin.lib.j. † Et hoc procedit non ſolũ in clericis,& in rebus eccleſiaſticis,ſed ẽt in bonis patrimonij[k] clericorũ,quia non ſunt de foro laicorũ, vt Abb hic dicit, & eſt text. in l. decernimus.C. de epiſc. audien. & not. 177 Oldr. in conſi.lxxxiij. an epiſcopus. ergo† ſtatutis laicorum non 178 ſubijciuntur,†quia à pari procedunt,forum ſortiri, & ligari ſtatu-179 tis,vt s.dixi in euidentialibus.¶†Secũdo,prædicta concluſio locum habet non ſolũ,qñ clerici nominantur,ſed ẽt qñ aliæ perſo-180 næ intuitũ clericorũ opprimuntur,quia etiam ſtatuta†facta contra[l] cõſanguineos[m] clericorũ, dñr ꝯ libertatem eccleſiaſticam,vt no.Ang.dicit per glo.ibi,in l.j.ff.de in ius voc. vt eant, & idem tenet Bar.in l.j.in fin.ff.de his,quæ pe.no. & in l.hi, penes.s. de agr. & cenſi.lib.xj.& ad hoc bonus tex.in c.ſciant cuncti.de elec.in vj. cum ſi.vt tradunt Mod.hic.& Alexan.in d.l.j.& And.Sic.in conſi. xxix.lib.iiij.facit tex.in c.quicunq;.de ſen.excom.in vj.& quod de concubinis clericorum no.Pet.de Anc.in conſi. cxcvij. magnifi-181 ce,& illuſtris.¶†Ex præmiſſa cõcl.primo infert̃, ſm̃ Abb. ħ, non valere ſtatutũ ꝙ conductores ꝑ futuro tp̃e certo caſu poſſint res conductas,ẽt clericorũ dimittere,quia laici in præiudicium clericorum hoc ſtatuere non potuerunt.& ita in terminis conſuluit Bar.in conſi.clxxxvij.dñi Priores.Et ſequitur Pet.de Anch.in c.j. 182 s.eo.char.xxij.ver.quæro ẽt de q̃one.¶†Secundo infert̃,ſm̃ Abb. hic, ad ſtatutum Senarum, quòd conducens apothecam, ẽt eccleſiæ,vel clericorũ,non poſſit expelli ſoluendo ſolitam penſionẽ, nõ valet in præiudicium clericorum.[n] Et in ſimili caſu tradit Alex.in conſi.xvij.viſo inſtrõ.col.pen.lib.iij.& And. Sic. in conſi. 183 xiiij.in ſecundo dubio.in ij.lib.¶†Tertio, Abb. infert ad q̃onem, ſtatuto laicorum cauetur quod clericis idem ius reddatur in foro ſeculari, quod redditur laicis in foro eccleſiaſtico.[o] nam iſto caſu Abb. concludit quod licet ſtatutum loquatur de clericis, tamen valet, quia in effectu nullum præiudicium infertur cle-184 ricis.†ſed ſolum beneficia ſtatutorum laicorum denegantur clericis, quo caſu nulla iniuria eis infertur. vt Abb. hic dicit. & idẽ poſt Iacob. But. Bald. tenet in auct. caſſa. C. de ſacroſan.eccle. in verſi: ſed quæritur. & ſequuntur ibi Salyce.Fulgo.& Paul. de Caſt.vt notat Bald. per illum tex.in l. ſi quis curialis. verſicu. deinde noto.C.de epiſcopis & cleri. cum ſimili. vt tradit Alexand. in conſi.ccvij.ſtatutis. colum. v.libro ij. & etiam infra dicam . & hoc tamen limitatur, vt per Bald. in conſi. xiiij. caſus. colum.iij. 185 verſicu. non obſtat. libro primo. ¶† Quarto infertur, non valere ſtatutum , quo Florentiæ cauetur quod poſſeſſio eccleſiæ, vel beneficij, accipi non poſſit ſine licentia dominorum. Nam tale ſtatutum non valet, cum expreſſam faciat mentionem de eccleſiaſticis.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Tunc. Adde Sozi.in conſi.lxxj.lib.iiij.& in cõſi.ccxcv.lib.ij.vbi melius.

b ¶Deciſionẽ. Verũ eſt,& nihilominus præiudicat clerico,quidquid dicat Dec. q.a ratione rei,vel cauſæ,quæ eſt de foro ſeculari,clericus eidem foro ſubeſt.

c ¶Syl.Ald. Opponatur. Immo quidquid hi dicãt,ſpectat ad ordinationẽ,quia nõ ſit executio,niſi prouiſionalis,data cautione,& indiffinitiua reuocabilis. vt per Bar.in l.j.§.& parui,quod vi aut clam.

d ¶Syl.Ald. Seculari. De hoc vide Bal.in conſi.clxj.lib.iij.& vide quæ addidi.s. eo. c.nu.20.& Soz conſi.lxxj.lib.iiij.

e ¶Syl.Ald. Litis. Et ꝙ ſtatutũ de cõpromiſſis dicatur reſpicere deciſoria.vide Cor. conſi.cxiiij.col.ij.lib.ij.ꝙ aũt reſpiciat ordinatoria,& ſit attendendus locus iudicij.vide Pau.de Caſt.in conſi.cccxxiiij.ꝙ in cauſa in fi.in antiquis.

f S.Ald. Compromiſſum.Et ideo exceptio pſcriptionis ipedit cõpromiſſum Cor. conſi.xlvi.in cã col.i.ver.x.exceptio.lib.ii.Bal.in trac.de præſcri. col. xii. Deci. cõſi.xxii.col.iii.& in qualibet exceptione litis finite vi.Sal. Ful.Alex. & Rimi. in d.l.fratris.C.de tranſa.vbi ẽt Iaſ.& maxime Aret.ibi qui no. diſtinguit. & vide Fel.in c.ſicut.de re iud.c.inter monaſteriũ,col.xiii.eo.ti.& idem eſt in exceptione iuriſiurandi.l.i.vbi Iaſ.ff.de iureiu.Pau.de Caſt.conſi.lxix.viſis. Alexã. conſi. lxxxii.col.iiii.lib.i.Soz in conſi.ccc.lib.ii.hoc eſt verum etiam ꝙ non eſſet oppoſita,ſi de ea aliter conſtaret,vt per Rimi.in d.l.fratris.

g ¶Dicatur. Immo adhuc idem,quidquid Dec.Bal.ſubiiciat & inferat.

h ¶Syl. Ald. Dixi. Supra in ii.col.vbi videndum.

i ¶Syl.Al. Valent. Vide eundẽ.ꝯ.eo.ti.in c.quæ in eccleſiarum,in iii. no. de conſti. & vide late And.ſicu.in rub.de reb.eccl.non alien.in ii.& iii.dubio.

k ¶[illegible]

l ¶Syl.Ald. Cõtra.Ang.in §.quia vero leonis.i auc.de nõ alien.& vide oĩno Alex. in addi.ad Bar.in d.l.i.& Soz.in l.mulieri,& Tit.in prin.gl.ff.de cond.& dem.

m ¶Conſanguineos. Adde Iaſ.in l.i. C. de indi. vid. tol. & Hippol. de Marſi. not. cciiii.& cccxxxi.

¶Hie.Gig. Adde ꝙ hinc eſt ꝙ ſtatutũ diſponẽs,ꝙ cõſanguinei clericorũ incidant in pœnã,ſi clericus iuriſdictionẽ declinauerit nõ valet.ita voluit Bal. in l. ſi. C. de indi.vid.toll.Et ſicut renunciatio facta à clericõ de beneficio ob metum ſibi illatum,non tenet.ita ẽt ſi fiat ob metũ illatũ conſanguineo ſuo. vide per Sozi. in l.mulieri,& Titio.in iiii.col.ff. de condi. & demon. allegat Rot.deciſ.vii. in nouis.vide eundem Soz.poſt Bar.in l.i.in ii.col,ver.ſtatutum ciuitatũ. ff. de his quæ pe.nomi.

n ¶Syl,Ald. Clericorum. Vide late Gui.An,Veſp.in conſi.ſuo xlviii.lib.viii. & ita ego quoque conſului alias.

o ¶Syl.Ald. Eccleſiaſtico. Vide de hoc Iaſ.in l.de quibus in iiii.col.ff.de leg.

a ecclesiasticis. Et ita [a] in terminis late ɔsuluit Abb. in cõs. lxxxiij. pręsens dubiũ ĩ effectu. i. j. li. Et lz̃ tale statutũ videaẽ factũ bona rõne, vt scandalũ euiteẽ, vt in tali statuto tradit Ang. in ɔs. xxiij. dictum
186 statutũ hoc nõ facit† quod valeat. q. a in statuto nõ solũ iusta causa
187 statuendi. sed ẽt potestas requiẽ. vt† Mod. dñt hic. Ex quo inferũt nõ valere statutũ, ꝙ quis nõ debeat impetrare beneficiũ ecclesia-
188 sticũ sine licentia dñi tẽporalis. ¶† Quinto inferẽ, nõ valere statutũ excludẽs monialẽ à successione, ex quo spãliter ð̃ religiosis
b dicit. & ita voluit Bar. [b] in l. fi. col. iij. C. de pac. & licet Bar. ibi distin
c guat an statutũ loquaẽ de ingrediente, vel ingresso. tñ [c] cõis opi. est ɔ̃ Bar. ꝙ indistinctè nõ valet statutũ. Ang. ĩ d. l. fi. col. pen. & idẽ Bal. in l. oẽs populi. col. vij. ver. sed quid si statutũ dictet. ff. de iust. & iur. Mathesi. in not. cxliij. nota mirabile dictũ Pau. de Ca. in l. si quis id, quod. ff. de iurisd. omn. iudi. & in cõsi. cccxxxv. primum dubium, col. iiij. cũ si. vt prosequiẽ Alex. in l. stipulatio hoc modo cõcepta. col. xviij. de verb. ob. & in ɔs. cxxxix. viso themate. col. fi. li. ij. Abb. hic in rep. col. xx. ver. circa illũ casum, & do. Pet. de Vbal. in trac. de succes. ab inte. cle. col. x. ver. an valeat statutũ, & dixi in l. fi.
189 C. de pac. ¶† Sexto, nõ valet statutũ ꝙ si clericus declinauerit iurisdictionem potestatis, si extra ꝓtectionẽ cõmunis, & ei ius non reddatur. Bal. in auctẽ. cassa. col. j. C. de sac. san. ecc. & in auc. statuimus. col. fi. C. de epis. & cle. & i l. j. circa fi. de ind. vidu. tol. & i c. j. §. si clericus. de pac. tenẽ. Si aũt tale statutũ gñaliter loquaẽ, tra-
190 dunt Mod. hic, & Alex. in l. nolle de acqui. hęre. ¶† Septimo, non valet statutũ, ꝙ quicunque vadit ad molẽdinũ ecclesiæ, soluat de-
191 cem, vel† ꝙ bona [d] allibrata nõ possint vendi ecclesiæ [e] vt no. Bal.
d in l. j. in rep. C. de sum. Tri. & refert, & sequiẽ do. Io. Bap. de S. Se-
e uerino, in l. oẽs populi. ĩ xij. car. ff. de iustit. & iure. † Octauo, ñ valet
192 statutũ ꝙ ecclesia, vel hospitale teneaẽ vendere tantũ singulis annis. vt no. Bal. in auc. h̃ ius porrectũ. col. iij. versi. & propterea ñ valet statutũ. C. de sac. san. eccl. & idem voluit Bar. in cons. incip. viso instrumẽto. put refert D. Io. Bap. in d. l. oẽs populi ĩ loco præal
193 leg. ¶† Nono, nõ valet statutũ ꝓhibẽs legata ad pias causas. Car.
194 in cons. lxvj. in dubio præmisso. circa fi. † Et nõ valet statutũ ꝙ iudex laicus iudicare possit sup decimis. Ful. in ɔs. clvj. visis col. pen.
195 & idem de cã vsuraria no. Pa. de Cast. ĩ cõs. lxxj. visis. col. j. ¶† De cimo, nõ valet statutũ ꝙ de legatis ad pias cãs soluant duo dena-
f rij [f] pro libra. Ant. de Bu. in cõs. xl. nulla est dubitatio. & idẽ Abb.
196 in cons. xxv. videẽ ꝙ sic. lib. j. ¶† Vndecimo. nõ valet statutũ ꝙ ĩ funere sit taxatus certus numerus clericorũ, & cerorũ. Abb. ĩ c. fi. ꝑ illũ tex. de reb. ecc. nõ non alie. de quo Imo. ibi. & idem Abb. ĩ ɔs.
g xxvj. s. alleg. & in cons. lxiij. videẽ primo, in j. lib. & Rom. in sing [g].
197 ccclj. reuerendus dominus. ¶† Duodecimo nõ valet statutum, ꝙ
h exceptio excommunicationis [h] nõ possit opponi in foro seculari. Bal. in l. placet. in fin. C. de sac. san ecc. & Io. de Ana. ĩ ca. postulasti. de homi. In ꝑdictis. n. casibus nõ valent statuta. q. a spãliter loquũtur de clericis, vel ecclesijs, vel de his, q̃ sunt de foro ecclesiastico
198 ¶† Secũdo in statutis inferiorũ Abb. ɔcludit ꝙ si gñaliter disponẽ
i do procedãt, ad clericos, vel iura ecc̃iastica nõ extendaẽ. [i] & h̃ ex defectu ptãtis, ꝑ istũ tex. & in d. c. bñ quidẽ. xcvj. dist. cũ si. & etiã ex defectu volũtatis. q. a statuẽtiũ à ptãte regulaẽ. Iõ gñalis dispõ
199 statuti nõ trahiẽ ad illud, † ꝙ in speciefieri ñ pt [k] vt no. Bar. inferẽ-
k do ad propositũ de clericis, in l. si q̃s sub ɔditione. in fi. ff. de cõdi. insti. Bal. in l. fi. §. in cõputatione. C. de iu. delib. & fuit doctrina Io. Monachi. ĩ c. ij. de ɔsti. ĩ vj. quã refert. & ꝑ notabili sequiẽ Ant. de But. hic circa fi. in ver. vnum tamen aduerte. facit tex. in c. nobis el. j. j. de sen. excõ. & istã conclusionem tenet Arch. x. dist. in ca. le-
200 ge. & tradit And. Sicu. in cons. xxj. lib. iij. † Et procedit ẽt si statuta fauorabilia sint, qñ loquuntur præcipiendo. vt probatur hic, & in d. c. bene quidẽ. & no. Lap. alleg. cj. colum. v. Domi. in c. fi. in prin. col. fin. de offi. deleg. Alex. in cons. ccix. col. pe. lib. ij. & Car. in cap.
201 perpendimus. de sentẽ. excom. Sed in hoc aduertendum est. † q. a in iudicando materiam esse fauorabilem, subiecta mã consierari debet. & ideo si de sui natura fauorabilis sit, non est vis ꝙ ꝑcipiendo vel ꝓhibendo loquaẽ: q. a in effectu nõ est pręceptũ. vt dictum fuit in c. nam concupiscentiam s̃. eo. Non ob. tex. hic. & in d. c. bene quidẽ. quia licet materia esset fauorabilis, auferebat tamen facultatem alienandi absolute, quæ competebat de iure cõmuni. & isto respectu nõ valuit. quia talis facultas non poterat tolli, nisi ab eo, qui haberet autoritatem. Et hic licet materia esset fauorabilis aliquo respectu, tamen in veritate continebat præceptum, vt præsupponit hic. ibi, nõ autoritas imperandi. ideo vr̃ distinguẽdũ ꝙ aut est materia fauorabilis, quæ tñ habeat ĩ se præceptum, & necessitatẽ & habet locum iste tex. & ꝙ Doc. dñt. Aut est materia adeo fauorabilis, ꝙ pręceptum resoluaẽ in vim consilij, vel priuilegij. & tunc etiam videtur habere locum in clericis. vt j. dicam.
202 ¶† Prædicta conclusio procedit secundum Abb. hic, quando tẽpore statuti quis clericus, vel res dę foro ecclesiastico reperitur. se cus si laicus sit, vel de foro seculari tempore statuti. quia tunc à sta
l tuto vinculum [l] injicitur, à quo postea non eximitur. vt per Abb. hic, qui infert ad quęstionem quam disputauit. Io. An. in reg. sine culpa. de reg. iur. in vj. in fin. de statuto quòd primogenitus præ-
203 feratur. † nam si secundo genitus tempore statuti laicus reperiẽ, ligatur a statuto. & excluditur, quãuis postea clericus efficiatur. Et idem Abb. dicit de moniali, quãdo fœminæ à statuto excludũtur. si ẽm tempore statuti sit femina secularis, excludiẽ, licet po-
m stea monasterium ingrediebaẽ. [m] Et idem Abb. tradit in cap. ꝙ clericis. car. pe. de for. compe. Et de moniali hoc voluit Lap. alleg. cj. col. pe. ver. nec obstat Pau. de Cast. in cons. cxxxv. primũ dubium col. vj. & consuluerunt Ant. de Bu. & Pet. de Anch. vt Abb. refert in d. cap. ꝙ clericis. & idẽ Saly. in auc. cassa. col. fi. ver. ex his deciditur. C. de sac. san. eccle. vbi inquit quòd ita vidit terminari in persona episcopi Imolensis, & hoc sequitur Ro. ĩ l. stipulatio hoc modo. concepta. de verb. obli. & And. Sicu. in consil. iiij. col. viij. libr. j. Et filius filię clericus etiam excluditur vt not. Card. in d. cap. perpendimus. in x. q. Et quòd dictum est de primo genito, sequitur Pet. de Anc. in consil. cccxxxiiij. postquam ista domina. & in cap. j. supra eo. car. xxvij. versi. pro hoc quæstio disputata. in c. postulasti. in v. q. in fin. de for. compet. Rom. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. col. viij. Et alia ratio etiam allegatur per Ioan. And. in d. regula, sine culpa. in fin. quia de facili fraus posset fieri. quia secundo genitus clericus efficeretur. & idem sequitur Ant. de But. in d. cap. quod clericus. & Mar. de laud. in tracta. primogenito co-
204 lum. viij. per pulchrum dubium est. ¶† Et ista conclusio de vinculo iniecto ante clericatum, procedit in casibus, qui habẽt principiũ, & fundamentũ ante clericatũ, sicut ĩ exẽplo de secũdogenito, vel de moniali fœmina, q̃ excludiẽ. † Secᵉ est in alijs casibᵘ, q̃
205 essentiã, & principiũ recipiunt post clericatũ, in q̃bus non potest dici quod ante clericatum vinculum injiciatur. Exemplum in q̃stione quam disputauit Cal. incip. statuto ciuitatis cauetur col. fi.
206 vbi concludit, dictante statuto, quòd† solutio debiti per testes ꝓbari non possit, si laicus post solutum debitum efficiatur clericus poterit solutionem probare testibus. quia probatio fit post clericatum, & respectu probationis non põt dici ꝙ vinculum injiciaẽ ante clericatum. quia ꝓbationes habent suum principiũ, qñ fiũt coram iudice. Et hoc modo dictum Ioã. An. ſm eum declaratur, & sequiẽ Pe. de Anch. in regula, ea quæ col. fi. de reg. iur. in vj. &
207 Raph. Cu. in d. consi. cxxxxix. col. ij. & iij. † Sic ẽt in præscriptione debiti, quæ a statuto inducitur. Nam si cõtra dictorem inchoata sit, & nõ perfecta, clerico hẽredi creditoris nõ nocet. quia viuẽte creditore non põt dici quòd vinculũ iniectũ fuisset, ex quo p̃scriptio non erat ꝑfecta. vt no. cõcludit Ant. de Bu. in disputa. incip. stante statuto municipali. in fin. secundi dubij, quem referunt. Mod. hic, & sequitur Cuma. in d. consil. cxxxix. Hoc tamen, quòd dictum est de præscriptione, non bene assimilatur probationi quia probatio habet principium in iudicio, vt dictum est, sed pręscriptio prius fuit inchoata. Vnde ꝙ Ant. de But. dicit de præscriptione vr̃ ɔ̃ dictũ Io. And. de primogenito, cõtra, quẽ, & ɔ̃ illud, ꝙ dictũ est de moniali arguit Aret. in d. c. ꝙ clericis. in fi. quia nõ videtur secũdũ eũ, posse dici ꝙ statutũ iniecerit vinculum ante clericatũ, vel anteq̃ mulier efficiaẽ monialis. quia cum istud consideretur

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Et ita. Vide quæ scripsi in cõmento. d. statuti florentini sub rub. de prohibito accessu ad bona ecclesiæ per aliũ detenta sine licentia dominorum. num. 47. lib. iij. vbi tenui ꝙ valeat. d. statutum florentinum.

b ¶Syl. Ald. Bart. Vide omnino Dec. in c. i. pœnitentia. de prob. col. xxv. adde Bal. in consi. ccxvj. monialis. lib. ij. & hanc etiam dicit cõem Alex. refert Ias. in l. fi. in ante pe. col. C. de pac. vbi latissime tractat. hunc. art.

c ~~Tamen. Immo in distincto valet statutum, vel consuetudo municipij inferioris.~~

d ~~Bona. Immo non solũ de bonis [illegible] etiam generaliter valet [illegible] de prædijs in ecclesiam, vel manum (vt vocant) mortuã, non transferendis, Alex. consil. xcij. lib. ij. Curt. Sen. consil. xvij. [illegible] & Ias. in l. fi. [illegible] ff. de leg. i. Curt. Bui. cõs. clxviij. And. Tiraq. [illegible]~~

e ¶Syl. Ald. Ecclesiæ. Vide Pet. de Anc. in consi. xxii. & cons. seq. & in consi. cliiij. vbi consuluit in Vngaria contra communitatem, pro communitate tamen cõconsuluit Bal. inter eadem consilia, consi. xj.

f ¶Syl. Ald. Denarij. Et in statuto Lucano dante certam solennitatẽ, an cõprehẽdat legata ad pias causas. vide Bal. in consi. cccclliij. lib. i. & in statuto Brixiæ Bald. in consi. cccxxi. lib. j.

g ¶Syl. Ald. Singulari Qui stulte gloriatur de textibus rotundis, qui nil faciunt.

h ~~¶Syl. Ald. Excommunicationis. Contrarium seruatur in Regno Franciæ.~~

i ¶Extendatur. Vide Pau. de Cast. in cons. xvij. in fi.

k ¶Syl. Ald. Potest. Adde eundem Dec. supra in xiiij. col. vbi addidi.

l ¶Syl. Ald. Vinculum. Decisio Tholosat. cxliij. Aufrer. in cle. i. de offi. ord. i. fallẽt. xi. Hippoly. de Marsil. in l. statuliberum. ff. de quæstio.

m Syl. Ald. Ingrediebatur. Vide Pet. de Anch. ĩ cõs. cvij. Bal. in cons. ccc. lib. iij. Abb. in cons. cxi. lib. ii. & de statuto prædicto vtrum extendatur ad moniales, vide Fely. hic col. xxix. Rom. Imo. & Alex. in l. stipulatio hoc modo cõcepta. ff. de ver. obli. Sozi. in cons. lxxxi. col. iii. in cons. ccxxx. col. fi. in cons. ccxli. col. ii.

sideret respectu successionis, tps mortis inspicit̃, iuxta no. i l. si cognatis. de reb. dub. Et q̃a exclusio vr̃ fieri eo tp̃e, quo hr̃ditas defert. ar. l. q̃ superstitis. ff. de acq. hær. †Et ad h̃ facit, q̃a exclusio dr̃ respũ inclusionis. vt p Bar. i l. ij. §. videndũ. ff. ad Tertul. Sed viuẽte illo, de cuius hr̃ditate agit̃, nõ põt q̃s dici inclusus, cũ sibi non sit delata successio, nisi spe, q̃ nõ hẽt cãm de p̃terito, vt no. Bar. in l. is p̃t. de ac. hær. ergo pariter illo viuẽte nõ põt dici exclusus. Vñ vr̃ q̃ p̃dicta de iuris subtilitate nõ p̃cedãt. super quo Are. dicit eẽ cogitandũ. Et hoc idẽ vr̃ sentire Saly. i d. auc. cassa. col. fi. i ver. & ex his infert. dũ ibi p̃siderat ius q̃situ tp̃e mortis eius, de cuius hr̃ditate q̃ritur. Facit qđ no. Bal. in l. oẽs populi. i vij. col. ver. sed pone statutũ. ff. de iust. & iu. †vbi dicit q̃ filia dotata añ statutũ, excludit̃ à statuto postea facto, disponẽte q̃ filia dotata ñ succedat, q̃a licet rõ exclusiua sit ex cã de p̃terito, casus tñ deferende hr̃ditatis est de futuro. ¶ Sed tñ vr̃ posse r̃nderi, q̃ licet absolute respectu hæreditatis nõ possit dici esse ius quæsitũ viuẽte eo, de cuius hereditate agit̃, tñ in casibus p̃dictis in primogenito respectu secũdi geniti, & in masculis respectu fẽminarũ, vr̃ esse ius q̃situ, put. j. dicã. †Et de primogenito satis clarũ vr̃, cũ ẽt viuẽte p̃re hẽat quasdam p̃rogatiuas. vt no. Bal. in l. cũ antiquioribus. col. v. C. de iure delib. & ẽt p̃re inuito ius respectu hr̃ditatis sibi debet̃, vt no. in d. reg. sine culpa. Et idẽ in filia dicendũ est, q̃a ad eius exclusionẽ masculis vr̃ ius q̃situ, q̃a eoipso q̃ nascit̃ filia, recipit inhabilitatẽ succedendi, p̃ut statutũ disponit. Vñ trãseundo ad monasteriũ, transit cũ illa impotẽtia succedẽdi, extãtibus masculis. Sicut ẽt remoto statuto ingredereť cũ illa facultate, quã hẽt de iure cõi. Et sufficit q̃ per ingressum monasterij nõ efficiat̃ deterioris p̃dõnis q̃ esset. Et nõ est verũ dicere, q̃ monialis à statuto excludat̃, cũ prius eẽt exclusa tp̃e natiuitatis suę. late Paul. de Cast. declarat in d. consi. †ccxxxv. col. j. †Et hoc mõ dr̃ iniici vinculũ ante clericatũ, q̃a exclusio causat̃ p p qualitatẽ p̃cedentẽ clericatũ, vel ingressum monasterij, p p quã in oẽm euentũ exclusa fuisset. Et hoc mõ ius q̃situ p̃siderat Lapus i alleg. 100. circa fi. Et licet p̃dicta r̃sio applaudere videat̃, finaliter tñ nõ satisfacit, quia s̃m illã cõsiderationem q̃ sit iniectũ vinculũ, vr̃ q̃ fere semper statuta laicorũ ligarent clericos, q̃a q̃n nascunt̃, sunt laici, & subijciunt̃ statutis. & sic ligant̃, & licet postea efficiant̃ clerici, remanẽt tñ ligati, q̃a esset iniectũ vinculũ. vt Doct. dñt. & sic fere semper essent clerici ligati statutis laicorũ. qđ nõ est dicẽdũ. †Nec est verũ q̃ in primogenito sit sibi ius quæsitũ in regno, vel in hr̃ditate, viuẽte p̃re. vt p̃cludit Old. cõsil. xciiij. elegãter. col. viij. Pet. de Anc. in p̃si. lxxxj. dicta facti narratio. cũ simi. vt tradit Alex. i cõsi. iiij. põderatis verbis. col. iiij. lib. iiij. Nec placet illa rõ Pau. de Ca. q̃ sufficit q̃ monialis nõ efficiat̃ deterioris p̃dõnis, q̃ prius esset, q̃a attẽta tali rõne, clerici, & p̃sonæ ecclesiasticę ferè semper statutis p̃iudicialibus laicorũ subijcereť, & iõ ius q̃situ in moniali debet cõsiderari tp̃e mortis eius, de cuius hr̃dita te agit̃. vt expresse tenet Saly. in d. auc. cassa. col. fin. ver. ex his infert. Et ad hoc facit, qđ no. Bal. in l. oẽs populi. col. vij. ver. sed pone statutũ. ff. de iust. & iur. †Et sic in puncto iuris vr̃ q̃ dicta monialis à dicto statuto nõ excludat̃. nec ẽt clericus s̃cđo genit᷒, nisi in fraudẽ hoc factũ fuisset. ¶ Nec. ob. q̃ q̃n quis nascit̃, sit publicus, & sic vr̃ ligatus statutis laicorũ, q̃a à tali vinculo eximit̃ p ordinẽ clericatus, p quẽ hoc priuilegiũ consequunt̃. ¶ †Quod aũt s. dictũ est de vinculo iniecto, bñ p̃cedit respectu bonorũ, ex eo, qđ tradit Bar. in l. rescripto. §. sciendũ. ver. sed quero vtrũ. ff. de mu. & hono. †vbi inq̃t, q̃ p bonis, q̃ nõ sunt q̃sita ecclesijs, vel clericis, statuta p̃nt fieri, q̃ ẽt si p̃uenerint ad ecclesias, vel clericos, collecta imponi poterit, hoc mõ statuẽdo q̃ oĩa p̃dia ciuium, quę sunt in comitatu, sint tributaria, & affecta onere tributorũ p collectis imponẽdis.[a] Et dicit q̃ hoc colli̇r ex dictis Inn. in c. postulasti. de foro cõpe. & q̃ ita fecerunt Perusini. & idẽ Bart. in l. placet. C. de sac. san. ecc. Cal. in consi. vij. in ti. de cõsti. & de censi. in cõsi. ij. Ang. in consi. xxiiij. ecclesia teneť. & Pet. de Anc. in cõs. ccciij. hoc statutũ. & qđ no. idem Pet. de Anch. in cõsi. ccxviij. dubiũ facit. cũ si. vt p Mod. hic, in v. q. & no. Bal. in cõsi. clxviij. p̃misso. lib. j. Contrariũ tñ in hoc tenet Bal. in l. placet. C. de sac. san. eccl. in iiij. no. & in l. fi. C. sine cen. vel reli. Abb. in c. fi. de vita & hone. cle. & late Rom. in l. si publicanus. §. j. ff. de publica. Et ista opi. hr̃et locũ, q̃n hoc esset statutũ in fraudẽ clericorũ, vel ecclesiarũ. aliàs procederet prima, opinio de qua latissime scribit And. Sicu. consi. j. lib. iij. char. iij. ¶ †Scđo, p̃clo p̃dicta limitat̃ nõ hr̃e locũ in statuto fauorabili, qđ i effectu vr̃ priuilegiatũ, q̃a ẽt clericis cõpetit, s̃m Abb. hic. & idẽ tradit Lapus alleg. cj. in ciuitate Florẽ. col. v. versi. q̃ aũt. vbi cõcludit q̃ q̃n statuta laicorũ p̃missiua sunt, seu p̃bẽtia p̃siliũ vel priuilegiũ, ẽt ad res, vł ad p̃sonas porrigunt̃. allegat. l. oĩa priuilegia. C. de epis. & cle. & c. ij. de cõsue. & eũ refert, & sequit̃ Do. in c. h. in prin. col. vj. de offi. dele. in vj. & no. Car. in c. p̃pedimus. in ij. q. circa fi. de sen. excõ. & idẽ Abb. in c. fi. ex literis. i prin. de vi. & ho. cler. Alex. in consi. ccix. col. pe. in ij. lib. & Doc. in locis. j. alleg̃adis. ¶ Et ista p̃clo p̃cedit, ẽt si statutũ specialr̃ de clericis loquat̃, vt Abb. hic vlt. loco dicit. & hoc no. Bal. in consi. cccclxlij. verba capituli. lib. j. ¶ †Et s̃m p̃dictã cõclu. Abb. infert q̃ statutũ quo cauet̃ q̃ extãtib᷒ masculis fẽmine excludant̃,[b] p̃prehẽdit ẽt masculos clericos, & sic fœminę ab eis excludent̃. Et fuit qõ quã late disputat, & in ea ita cõcludit Lapus in d. alleg. cj. & in alia alleg. circa fi. & idẽ tenet Bal. in l. j. col. vij. ver. sed hic vlterius q̃ritur. C. de sum. Trin. dicẽs q̃ in tali bñficio statuti p̃sbyter, & monachus includitur. & idẽ in terminis. Bal. in consi. xxx. lib. iiij. Car. in d. c. p̃pendimus. in viij. q. vbi refert Ioã. de Lign. Fran. de Alb. & Lapũ ita consuluisse, & ipse sequit̃. & idẽ Abb. in d. c. q̃ clericis. in vlt. char. post Ant. de Bu. & idẽ Ant. de But. in c. quæ in ecclesiarum. col. j. s. eo. Abb. in c. cõstitutus. per illũ tex. de in integ. resti. & in no. casu consuluit And. Sic. in consi. l. lib. iij. ¶ †Not. tñ qđ tale statutũ non habet locũ in hæreditate clerici.[c] Imo. in c. q̃ clericis. col. iij. de foro cõp. Alex. consi. xliiij. col. iiij. in fi. lib. v. ¶ Et s̃m prædicta deciditur casus. de quo dubitauit Rom. in sing. ccccxxxvj. habeo casum in facto. & ita se habet cõis opi. licet aliter velit Mathes. i no. cix. no. vnã lucrosam & Pet. de Anc. in d. c. j. eo. tit. car. xxj. col. iij. & silem notabilẽ q̃onem Alb. ponit in ij. parte statutorũ. q. xc. ¶ †Nõ obl. q̃ beneficium statuti nõ videatur p̃petere clericis nõ soluentib. onera ciuitatis, vt no. Bald. in l. j. in vj. q. circa fi. C. de contrahen. emp. Et hoc g̃naliter locũ hẽt in forẽsib᷒, q̃bus bñficia statutorũ ciuitatis denegant̃, vt no. Alb. in prima parte statutorũ. q. ix. Ang. in cõs. lxxiij. q̃ dicta actio. Pau. de Ca. i l. oẽs ppl̃i. in fi. ff. de iust. & iure. & in cõsi. cl vj. in j. par. statutũ. Rom. in cõsi. ccxxiij. ista capitura. †q̃a r̃ndeť q̃ clerici nõ dñr simpl̃r esse forẽses, cũ habitẽt in ciuitate, & onera sp̃ualia sustineãt,[d] & ita istã dr̃iam inter clericos forẽses tradit no. Pau. de Cast. in cõs. ccxcvj. ad primũ. col. j. & hoc idẽ voluit Lapus in d. alleg. cj. in viij. colũ. †vbi inquit q̃ clerici, vbi viget statutũ, nõ dñr oĩno extranei. in ver. itẽ illud, qđ dr̃ & idem not. Pe. de Anc. in consi. xl. ista qõ. i ver. p̃terea ecclesię. †Et ita statutũ, qđ aliq̃d denegaret forensib. nõ hr̃et locũ i clericis.† Secus vr̃ si denegaret nõ subditis, vt no. Bal. dicit in l. de quibus. in versi. vj. quærit̃. ff. de leg. vt no. tradit do. Signo. in cõsi. xxj. statuta ciuitatis. col. ij. †vbi dicit q̃ clerici sunt magis non subditi, quã alij non subditi laici, cum ipsi non possint, etiam si velint, se subditos facere. †Intelligitur tñ q̃ clerici vtãtur beneficio statuti laicorum, eo modo, quo statuta loquantur, vt not. Bal. dicit in l. omni nouatione. C. de sac. san. eccl. ibi, tu dic.[e] & in l. j. in vlt. q. C. de contrahen. emp. in l. de quib. in ver. vj. quæritur. ff. de leg. & in l. contra iuris. §. fina. ff. de pac. Facit quod no A.bb. in consi. vj. casus, super quo. lib. j. †Et supradicta procedunt, nisi statutum laicorum expresse denegaret beneficium statuti ipsis clericis, quod facere potest,[f] vt not. Bald. per illum text. in l. si quis curialis. C. de epis. & cler. & in auct. cassa. ver. sed quæritur. C. de sac. san. eccl. & in d. l. de quibus. ver. vj. quæritur an cleri ci. vbi inquit, q̃ per hoc statutum nõ dicitur cõtra libertatem ecclesiæ. †quia qui non impedit beneficium, iniuriam non facit. †Et s̃m Bal. ibi ampliatur ista cõclusio, vt etiam habeat locum, quando beneficia statutorum denegantur non subditis,[g] quia appellatione non subditorum, etiam clerici comprehenduntur, cum generalis sit determinatio statuti. arg. l. in fraudem. de testamen. mil. Et hoc verum videtur in terminis, in quibus Bald. loquitur de non subditis. Secus si statutum dicat de forensibus, per ea, quæ supra dixi. †Et quod dictum est, statutum laicorum posset eius beneficia clericis denegare, verum est, q̃n à principio statutũ hoc dicit. secus videtur q̃n clericis semel beneficium, vel priuilegium statuti acquisitum fuit, quia per laicos postea reuocari non põt, vt no. Bar. per illum text. in l. priuilegia. C. de sac. san. eccle. circa. fin. †vbi inquit, q̃ ciuitas non potest

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Al. Imponendis. Fel. hic col. xxviij. postquã multa pro, & cõtra adduxit cõcludit p̃ cautelam Bar. vide Ias. in d. l. placet. & adde quid debeat facere eps q̃n clerici grauantur indebite collectis. Fely. hic. q. xix. col. xlj.

b ¶ Syl. Al. Excludantur. Adde And. Sic. late in rub. C. qui admit. col. vj. versi. iij. facit. & Georg. Nattã in repe. c. quãuis. de pac. lib. vj. nu. 170.

c [illegible]

¶ Adde q̃ idem tenet Caro. Rui. in consi. cxlv. & consi. cc lib. ij.

d ¶ Syl. Ald. Sustineant. Hanc conclusionem late prosequitur Dec. in consi. cclxxv. in causa. & in consi. cxiiii. col. ij.

e ¶ Syl. Ald. Tu dic. Bal. ibi nihil dicit de hoc. vide Bal. in l. in legatis. C. ad l. falc. Ias. in l. de quibus. col. iiij. de leg.

f ¶ Syl. Al. Potest. Vide ibi Fulg. & Salyc. in v. & x. q. Paul. in d. auct. cassa. Ias. in l. de quibus. col. iiii. in prin. ff. de leg.

g ¶ Syl. Ald. Subditis. Adde Ias. in l. de quibus. col. iiii. in prin. ff. de leg.

a pōt reuocare eleemosynā, quæ ꝯsueuit dari religiosis,* & idē alle
232 gat bo.tex.in c.ad apostolicā.de simo.† & sequit̄ Do.in c.j.in vlt. opp.eo.tit.de const.in vj. Immo ipse Imperator priuilegiū semel concessum ecclesię, reuocare nō pōt.vt no.Inn.in c.nouit.de iud. Arch.xj.q.j.in c.quicunq;.& no.Pau.de Ca.in cōsi.ccvj. ꝑsupposito sine piudicio.col.pe.Facit qđ no.Host.& Abb.in c.fin.de solu. Pau.de Ca.tñ in d.l.priuilegia.miratur de illa decisione Bar.quia sicut ciuitas potuit facere statutū.ita vř ꝙ illud tollere possit. arg. l.si q̃s in prin.testamēti.de leg.iij.& ꝯ Bar.ēt tenet Saly. i auc. cassa.in v.q.C.de sac.san.eccl.¶Et primo occurrit illa q̃o, quam firmauit Bar.in l.j.C.de sum.tri.in versi.quærit. vbi inquit ꝙ statuta laicorū quæ honesta sunt, & gñalr loquunt̄, nec sunt ꝯ libertatē
b ecclesiæ, ēt ligant clericos,[b] alleg.tex.in c.cū venissent.de eo, qui mit.in pos.in c.cōstitutis.de i integ.rest.& in c.cū cā. de re iud. vbi ꝯsuetudo laicorū reprobat̄, q̃a erat mala.secus ergo si bona fuisset Et pro ista opi.Do.inducit text.in c.j.de iureiu.in vj. Et hoc vř tenere And.Sic.in cōsi.xiiij.in ij.dubio.in ij.lib. & idem in rub. de reb.eccl.in car.xiij.col.iiij.& car.seq.i prin. & Bar. sequitur Lapus
233 alleg.lxxxj.¶†Sed breuiter opin.Bar.cōiter reprobatur, vt dicit Do.in d.c.j.de iureiur.& Ant.de Bu.hic,col.pe.dicēs, ꝙ hoc dictū cōiter dānatur per Canonistas.Et ꝯ Bar.tenet Bal.in d.l.j.col.viij ver.sed hic vlterius querit̄.& in l. omni nouatione .C. de sac. san eccl.q̃a licet statutū sit bonū & equū, ꝓ hoc nō dat̄ auctoritas statuenti. Abb.in prin.ħ, per istū tex.per quē prius ꝯ Bar.tenet Cal. cōsi.xj.in tit.de ꝯst.Idem Abb.in c.tua.de deci.Do. in c. Romana. in §.porro.in j.not.de sen.excō.in vj.do.Ant.in disputatione, stante statuto.col.xxij.ver.ista theorica Bar.nunq̃ mihi placuit.quem referunt Mod.hic.& idem Lapus allegatione centesima in q̃one proposita.vbi ꝯ Bar.c.ecclesia.vt lite pend.Sal.& Fulg.in auc.cassa.C.de sac.san.eccl.Ant.de Bu.per illū tex.in c.fi.de vita & hone. cle.in c.fi.de reb.eccl.non alie.& Alex.in consi.ccix. & consi. ccx.
234 lib.ij.†Et facit quod s.dictū est, q̃a si in specie non valet statutum.
235 ergo nec in gñe.¶Non ob.iura allegata per Bar. †Et primo tex. in c.cum venissent, q̃a locū habet in cōsuetudine mista laicorū, & clericorū.& ita pñt intelligi, vt dicit Ant.de But.in d.c. ecclesia.s.
236 eo.idē Cy.& Imo.in l.non amplius.de le.j.¶†Et pro ista opin. facit, q̃a clericis vř cōcessum beneficiū statuti f̄m eius naturā, quæ
237 est ꝙ possit reuocari.§.fi.insti.de iu.nat.†Et quia, vt s.dictū est, clerici vtuntur statuto laicorū eo modo, quo statutū loquitur, & eodem modo, quo ipsi laici vtuntur.vnde nō videt̄ ꝙ ipsi in tali sta-
238 tuto debeant esse melioris cōditionis, q̃ ipsi laici sint.†Et ideo cōcordando opi.considero duos casus Primus est, q̃n statutū laicorū specialiter, & expresse beneficiū clericis concedit, & isto casu vř hr̄e locū, qđ no.Bar.in d.l.priuilegia, cum si. quia tunc statutū respectu clericorū vř transire in priuilegiū, quod cum sit concessum non subditis, non vř posse reuocari, vt no.in c.nouit.de iud.
239 †Secundus casus est, q̃n statutū laicorū gñaliter loquitur quo casu licet extendat̄ ad clericos, vř tñ ꝙ reuocari possit, q̃a intellr̄ ꝙ clerici vtantur tali statuto, donec durat, & nihil impedire vř, quo minus reuocatio fieri possit, quia clericis nihil concessum videt̄.
240 ¶†Tertia conclusio.s.facta habet locū, q̃n tractat̄ de præiudicio iuris quæsiti.secus vř esse in quærendis, in quibus valet statutum laicorū in præiudicium eccl.& clericorū, vt no.Bald.in rub.s.eo. col.ij.ver.quæro, an valeat statutū.& idē Bal.in consi.xj. prout reperitur inter consi.Pet.de Anc.inci.factū, super quo.col.pen.cum si.vt tradit And.Sic.in consi.j.in iiij.char.lib.ij. Facit qđ s. dictum
241 est d̄ beneficio statuti, qđ clericis denegari pōt.†Et ad id, qđ dictū est de pđijs tributarijs, quæ cū suo onere transeunt in ecclesiam.
* facit qđ dř de plato, q̃ ecclesię piudicare pōt in quęrendis.* licet nō in quæsitis, vt ꝑ Fed.in cōsi.ix.casus talis est. Lapus alleg. xxvj. cū si.vt tradit Alex.in l.legarū.de leg.j.Rom. in cōsi. clxxxiij. visis
c quę narrantur.& Abb.consi.lvj.lib.ij.¶Et ex prædictis,[c] hactenus ꝓ solito more expedita sunt oīa, q̃ per do.Abb.hic tradunt̄. Modo vlterius ex ꝯclone superius facta de statutis inferiorū, q̃ gñalr loquunt̄, ꝙ ad clericos non extēdant̄, ad varias q̃ones inferri pōt. Abb.in d.c.cum venissent.in ij.no.& in c.cū cā.in iij.no.de re iud.
242 And.Sic.ħ, & in d.rub.conat̄ impugnare istā rñsionē, †q̃a actus, q̃ debet fieri à clericis, si laici admiscent̄, nō tenet c.Messana.& c. sacrosan.de ele.Sed ista rō nō bene adaptat̄ in cōsuetudine, q̃ tacite inducit̄, & in ea nō cadit congregatio laicorū cū clericis.Negari tñ nō pōt, q̃n dicta solutio diuinet, licet necessarium sit ita dicere, vt iura iuribus cōcordent̄. Saly.in d.auc. cassa. aliter rñdet, videlicet ꝙ ibi causa fuit cōmissa vt decideret̄ f̄m bonam terre cōsuetudinē, & sic vř cōsuetudo approbata.Sed And.Sic.dicit ꝙ ibi causa fuit cōmissa à legato Papę, qui nō habebat auctoritatē, cū debeat approbari à Papa, vt hic, vnde nō sufficit ꝙ fiat à legato. clem.q̃a cōtingit.cū gl.de relig.do.Et ideo ipse And.rndet ꝙ ibi, illa consuetudo intelligitur, ꝙ esset approbata à Papa, aliter non
243 valuisset, ēt respectu laicorū, †q̃a erat in loco subiecto Papæ, etiā in t̄pali iurisdōne.quo casu laici ēt nō pñt aliquid facere ꝯ Canones, f̄m Host.c.cum oēs.s.eo. Sed ista ēt nō caret diuinatione. vñ prima solutio dř tolerabilior.¶Nō ob.tex.in c.cōstitutus, q̃a loquit̄ in statuto fauorabili, qđ clericis bene cōicat̄. vt s. dictum est
244 in secunda limitatione.& vide Abb.ibi, col.ij.¶†Nō ob.c.cū causa.q̃a ibi nō ꝓbatur nisi per arg.à ꝯrio, ꝙ nō est sumendū ꝯ alia iu-
245 ra, vt dicit Imo.hic. Alex.in d.cōsi.ccx.¶†Secundo infertur ad statutū, ꝙ alienatio fieri nō possit in nō subditū, qđ clericū, vel eccle-
d siam non includit.[d] Io.And.in c.fi.per illū tex.de immuni.eccl.in vj.ibi, quicquā vendant.Et ꝙ non includantur, facit text.hic, & in
246 c.bene quidem.xvj.dist.cum si.¶†Tertio, quia ecclesiæ datū fuit priuilegium speciale, vt dñium acquirat̄ sine traditione l. fina.C.
247 de sacro san.eccl.†Vnde in generali cōcessione condendi statuta, iuxta l.oēs populi, nō vř illi priuilegio derogatū. vt latius tradit Io.And.in d.c.fi.& refert, & sequit̄ ibi Domi.in ij.col.& idē tenet Bar.in l.filiusfam.in §.diui.ver.quæro an per statutū. de leg.j. cum plurib.concor.vt ibi cōgerit Alexā.quæ referuntur ꝑ Mod. hic, in ix.q.char.xviij.& tenet Abb.in cōsi.xxvj.lib.j. ¶ Cōtrariam
c videtur tenere.[e] Bald.in c.clerici.de iud.col.j.versi. sed hic quærit
f de tali dubio. vbi format q̃onem in statuto nostro Mediolanēsi,[f] quo cauet̄ ꝙ nullus subiectus potestati Mediolani alienare possit in non subditū, nisi soluat tm̄ pro libra. Nam concludit, ꝙ etiam in ecclesiasticam personam alienatio fieri non possit. alleg. do. Sign.de Mediol.ita consuluisse in consi.xix. vbi concludit iuridicum esse istud statutum, quia conditum est fauore publici, & cōmunis boni, quod est, vt bona remaneant apud subiectos statuto, qui in eis possint subire onera ciuitatis l. cura.§. inopes. ff. de mu.& ho.& idē Bal.in c.quæ in ecclesiarū.col.iij.ver. sed hic quęritur.supra eo.& in l.j.col.xix.versi. sed quid si statutum disponit.
248 de sum.Trin.†quia valet pactum ꝙ res in ecclesiam non transferat̄, vt no.per gl.in l.si ita quis.§.lege.de verb. ob. & probat̄ in l.fi.
249 C.de pac.inter emp.ergo etiam debet valere statutū, †q̃a maior est auctoritas statuti, quàm pacti.vt ꝑ gl. in rub.C. de decu. lib. x. not.in l.non impossibile.ff.de pact.& idem videtur tenere Bal. in ij.col.hic.ver.idem videtur dicendum.& consuluit Franc. de Albergo.vt Card.refert in consi.cxliiij.col.ij.& in repet.c.perpendimus.in ix.q.car.v.Alex.tamē in d.§.diui.& Moder. hic sequuntur primam opinionem, per tex.in d.c.fin. vbi pena excommunicationis ipso facto imponitur superiori, q̃ subditis suis laicis interdicit ne vendant clericis, quia hoc modo ecclesiasticæ libertati derogatur, vt tex.ibi dicit. ergo statutum non valet. auc. cassa. C.
g de sacrosan.eccl. ¶Nec ob.[g] quod dicit̄ de æquiparatione pacti ad statutum, quia secundum Mod.hic diuersa ratio videtur, quia in pacto, ille qui paciscit̄ habet ptātem ad hoc pertinentē, qđ nō est in statuto.¶Nec obst. ꝙ statutum sit factum pro bono publico, q̃a nō sufficit iusta causa statuti, sed ēt auctoritas requiritur, q̃ in isto casu deficit.¶Si volumus tenere opin.Bald. ad supradicta rñderi pōt.Et primo tex. in quo fundatur communis opi.in d.c. si parum facit, q̃a ibi tex.loquit̄, q̃n prohibitio specialiter loquit̄ de clericis, & ꝓhibitio est gñalis, ibi, quicq̃ vendant, & nō subest rō, quæ in casu isto consideratur.vnde his cōcurrentibus apparet ꝙ illa ꝓhibitio facta sit principaliter in præiudiciū clericorū, merito pena excōicationis ipso facto īponit̄.Sed in ꝓposita q̃one statutum loquitur gñaliter, & clerici nō noīantur, & prohibitio est facta

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Religiosis. Adde d.Io.Bap.de S.Seuer.i repe.l.admonēdi.fol.xiiii.col.i. ff.de iureiu.vbi reddit de hoc rōnē.& adde Abb.in c.auaritię.& ibi Dec.de pbē. & Abb.in rub.de parro.in v.ti.verb. vide Ro.i auct.similiter.C.ad leg. Fal. in ix. col.ver.nouū quia.Et vide omnino Calcan.in cōsi.xii.col.iiii.Fely. hic.q. xii. & de veritate, vide Ias.in consi.i.col.vi.lib.i.

b ¶Syl.Al. Clericos. Adde Fely.hic, col.xxxii. ver.viii. quæritur. & Dec.s.eo.c. col. v.& quæ addit Alex.ad Bar.in d.l.i.in apostil.

* [illegible]

c ¶Prædictis. A nu.50.s.eo.

d ¶Syl. Ald. Includit. De hoc statuto vide late ꝑ Io.Cro.in l.filiusf.§.diui. col.xxiii. ver.secūda fit cōclusio, & ibi Ferd.Loazes.col.lxxxi.ff.de leg.i. vbi ampliat etiā in clericis in minoribus constitutis ordinibus.

e Syl.Ald. Tenere. Et est apud me consilium excellentissimi d.Pet.de Exio.in consi. suo xiiii.lib.vi.vbi consuluit in terminis contra Bal.

f Hie.Gig. Mediolanensi. Adde Dec.in cōsi.cxiii.in c.& pro tenui facultate. in i. & ii.col.vbi consuluit ꝙ statutum Mediolani, quo cauetur ꝙ non obedien tes statutis Mediolani non gaudeant priuilegio statutorum, non excludit clericos q̃n vti possint priuilegio statutorum, & ibidem per eundē habes in vlt. col. in ver. iii. principaliter, ꝙ statutum Mediolani quo cauetur ꝙ persona quæ de iure cōi pro mortua ciuiliter reputatur, nō admittatur ad successionē, non cōprehendit personas ecclesiasticas, nisi quoad successiones quæ illis ex statuto deferuntur, quo autem ad successiones quæ competunt personas ecclesiasticis de iure communi, ab illis non excluduntur vigore dicti statuti.

g Syl.Ald. Nec obstat. Vide Soz.in consi.clxxxiii.eleganter.ver.vlt.dicit, lib.ii.

facta tm̄ ſuper alienatione bonorū immobiliū, ꝓp publicā vtilitatē. ¶ Nō ob. tex. hic, & in c. bene quidē. cū ſi. q̄a pōt reſponderi dupliciter. Primo, ꝙ ſpāliter de clericis loquant̄, vt ſ. Vel ſecūdo, & melius, loquūtur in bonis acq̄ſitis eccleſię. Sed in q̄ōne iſta de bonis querēdis, in q̄bus eccleſię vr̄ ꝙ facilius poſſit præiudicari. l. qui aūt. in prin. ff. de his, quę in frau. cred. & patet in p̄lato, qui ī q̄rendis eccleſiæ pōt prẹiudicare. Et q̄a ratio Bal. efficax vr̄, quia ſi valet peccatū. ergo & ſtatutum. ¶ Non ob. ꝙ diuerſa rō vr̄ ex eo ꝙ ſtaruētes non habēt poteſtatē, q̄a hoc parum facit, q̄a ſufficit ꝙ habeāt poteſtatē ſtatuēdi. Nec eſt verū ꝙ iſto caſu deficiat poteſtas, ꝑ ſupradicta. ¶ Vltimo ꝙ nō ob. qđ ſupra dr̄ de priuilegio eccleſię, iuxta l. fi. C. de ſac. ſan. eccl. q̄a cōſiderat̄ priuilegiū ex ꝯctu valido. ſed in iſto prohibet̄ &c. Et aduertendū eſt, q̄a Bal. loquit̄ q̄n alienatio ex toto non ꝓhibet̄, ſed ſub certo mō. ¶ Vnde

a cōcordando[a] opiniones, cōſidero duos caſus. †Primus eſt, ꝙ alie-

250 natio bonorū immobiliū in nō ſubſidium abſolute prohibet̄, & ꝓcedit opi. Io. An. Bar. & aliorū q̄ ita loquūtur. Et ita tenet, & cōcludit Card. in repe. c. ꝑpendimus. in x. q. ibi. ſi aūt ſtatutū ſimpl̄r prohibet. q̄a non debent in hoc clerici eſſe deterioris conditionis, q̄ laici ſint. c. non minus. de immu. eccle. Et hoc, ſ̄m eū procedit, q̄n tractat̄ de graui præiudicio clericorū, vel eccleſiarū, prout contingit in alienatione bonorū immobiliū. Secus vr̄ in alijs rebus, in quibus non agit̄ de graui intereſſe clericorū, vt q̄a prohibent̄ arma alienari in nō ſubſidiū. nā hoc ēt intelligit̄ de clericis. Et idē in alijs quæ clericis prohibita ſunt. Similiter idē in alijs, q̄ cōpetunt clericis, ſi nō tractet̄ de notabili præiudicio clericorū, & aliqua rationabilis cauſa ſit ſtatuti, puta, ſtatutū diſponit ꝙ certa bona, quæ ſunt in confinibus, nō alienent̄ in nō ſubeūtes onera, ne poſſit contingere fines variari, vel diſponit ꝙ aliquę dom⁹, quæ ſunt ad vſum publicū, licet ſint ſingulorū, nō poſſunt trāsferri in non ſubſidiū, à quo nō poſſent forte cōduci pro vſu publico nā in iſtis caſibus, ēt in clericū, vel eccleſiā, alienatio fieri non poterit. Et idem tradit Car. in conſi. clxiiij. ſuper themate præmiſſo.

251 col. pen. †Et ad hoc benefacit, q̄a q̄n non agitur de graui præiudicio eccleſiæ, & ſtatutū laicorum habeat rationabilem cauſam, etiam reſpectu eccleſiarū, & pię cauſę, debet ſeruari, vt no. voluit Fede. in conſi. lxxviij. prout refert & ſequit̄ Do. in d. c. fi. col. pe. de

252 immu. eccl. †vbi inſtitutio facta de eccleſia, limitat̄ ſ̄m diſpoſitionem ſtatuti, per qđ legitima filiorū auget̄. Et idem in ſimili caſu no. Car. in d. conſi. cxliiij. col. fi. vbi ſtatutum Viterbij, ꝙ mulier habens filias non poſſit diſponere, niſi de decē pro centenario, etiā

253 locum habet, ſi diſpoſitio in eccleſiam conferatur. †Et idē in iſto caſu conſuluit Pet. de Anch. in conſi. xxiiij. videretur primo facie. nē fauore filiorū hoc tolerat̄ ſ̄m eum. & late idem cōſuluit Abb. in conſi. lxiij. videtur primo dictū legatum. lib. j. Conſidera, ꝙ propter fauorem filiorū procederet qđ dictū eſt, aliàs forte ſecus in diſpoſitione facta pro anima, ſiue ad pias cauſas, ex eo, quod de cauſa pia no. Car. in d. c. perpendimus. in x. q. Bar. in l. . de ſum. tri. Mod. in l. j. col. fi. C. de ſac. ſan. eccl. Ana. conſi. lvij. Abb. in c. ꝙ clericis. col. viij. ibi, niſi hoc fecerit pro anima. vide allegata per Mod. char. xvj. col. j. ver. alia opi. Et idē videt̄ in rebus eccleſię iam quęſitis. vide Cuma. conſi. cxxxix. colū. ij. vbi allegat But. in d. c. ꝙ cle-

254 ricis. ¶ †Secundus caſus eſt, q̄n abſolute in ſtatuto alienari non prohibetur, ſed ſub certo modo, & forma prout loquit̄ Bal. in ſtatuto Mediolani. & iſto caſu valet ſtatutum, etiam reſpectu eccle-

255 ſiarū, & clericorū, ſecundū Bald. & Doc. in locis. ſ. alleg. † Et hoc idem vr̄ tenere Card. in diſtinctione ſua in d. c. perpendimus. in x. q. ibi, ſi autem adijcitur contractui, q̄a licet fauendū ſit eccleſijs

256 tñ iuriſdictio laicorū non debet turbari. c. nouit. de iudi. †Vnde infert valere ſtatutū, ꝙ non valeat venditio, niſi publicet̄ in pala-

257 tio, ſi quis ꝯdicere velit. †Et idem in ſtatuto, ꝙ nō valeat alienatio, niſi adſint proximiores, vel niſi quis ſit maior. xxx. ann. Nam huiuſmodi ſtatuta ēt ꝯ eccleſias, & clericos debent obſeruari. Et

258 cum iſta cōcluſione concordat Saly. in auc. caſſa. † vbi inquit ꝙ ſi à ſtatuto in ꝯctu minoris xxv. ann. requiratur conſenſus agnatorum, hoc etiā erit ſeruandū in contractu, qui fieret cū clericis, vel eccleſiaſticis. & idem Albe. in ſecunda parte ſtatutorū. q. ij. in fin. vbi loquit̄ in ſtatuto Mediolani. Et iſta confirmantur ex doctrina do. Abb. hic, in repe. char. ſin. & in c. ꝙ clericis. de for. cōpe. col. vij.

259 ver. ego vero. †vbi inquit ꝙ quando ſtatutum concernit ſolemnitatē adhibendā tp̄e contractus, ſi omiſſa tali ſolennitate contractus fiat, erit nullus, prout ſtatutum diſponit. & hoc ēt habet lo-

260 cū ſi contrahatur cū clericis. non quia ſtatutū liget clericos, †ſed quia ſi clericus velit laicū obligare, debet obſeruare oīa, ſine quibus ille obligari non pōt. Idem Abb. dicit in teſtamento, ꝙ laicus debet ſeruare ſolennitatem ſtatuti, licet clericus inſtituatur. &

261 idem Rom. in conſi. clx. viſo diligenter. col. j. †Et in propoſito benefacit, quod voluit Fed. in cōſi. lxxxv. ſtatuto ciuitatis Peruſinę. de ſtatuto ꝙ ceſſio actionis in nobilem, ꝯ plebeium fieri nō poſ-

262 ſit, †nā habet locū, ēt ſi ab eccleſia ceſſio fiat. & hoc conſiliū ſequtur Pau. de Ca. conſ. clix. in p̄nti cauſa. & vide Alex. qui adducit in conſi. xciij. viſis, & ponderatis. lib. ij. col. pe. vbi refert conſiliū Fed. & infert ad quæſtionē not. & in ſimili allegat Bal. & Saly. & ibi ꝑ eum. Et ad prędicta conferunt quæ nouiſſime tradit Pet Phil. de

263 corneo Peru. in conſi. lxiij. lib. iij. ¶ †Concluſio tamē facta in iſto ſecundo caſu limitatur ſecundum Car. niſi modus, & forma, ſub qua deberet fieri alienatio, eſſet admodū difficilis, adeo ꝙ īpoſſibilis reputaretur. iuxta no. in l. apud Iulianum. §. conſtat de leg. j.

264 †Ex quo infert Car. in loco. ſ. alleg. ꝙ ſi alienatio non poſſet fieri in nō ſubditum ſine licentia cōmunitatis, non valet ſtatutum in præiudicium clericorū, In hoc tñ contrarium videtur velle Alb. in d. q. ij. ſ. alle. vbi expreſſe cōcludit valere ſtatutum prohibens

265 alienationem in non ſubditū ſine conſenſu ſuperioris. † Et hoc videtur verius per ſ. dicta. & q̄a qđ pendet à cōſenſu ſuperioris, non reputatur impoſſibile, q̄n illud cōſuetū eſt fieri, vt probatur à ꝯrio ſenſu in d. l. apud Iulianū. §. conſtat. ibi, diſtrahi non ſoleāt, vbi Mod. Et videmus in alienatione bonorum eccleſiæ, in qua cōſenſus ſuperioris, & alię ſolennitates requiruntur, & tamen hoc non dr̄ impoſſibile, & ſicut in bonis eccleſiaſticis ſtatutū fuit. ita non debet eccleſia cōqueri, ſi hoc ſtatuatur in bonis laicorum.

266 vt in ti. quod quiſq; iuris. ¶ †Poſtremo quod ſ. dictū eſt in primo caſu non valere ſtatutū, limitat̄ non ꝓcedere, q̄n ſtatutū loquit̄ in rem, vt quia dicat ſtatutum, rem alienari non poſſe, quia tunc indiſtincte, etiam reſpectu clericorum intelligitur, ex eo, qđ no. Abb. in d. c. ꝙ clericis. col. viij. ver. quandoq; ſtatutum. & hic in re-

267 pe. char. vlt. †Et ad hoc facit quod no. Saly. in auc. caſſa. de ſtatuto, quod in rem loquitur, puta, ꝙ debitum probari nō poſſit, niſi per inſtrumentum, q̄a ēt habet locū ꝯ clericum. Et not. Bald. in l. oēs populi. de ſtatuto ꝙ debitum peti non poſſit. Cōſidera ꝙ iſta limitatio non cadit hic, quia licet videatur ſtatuti reſpicere rem,

268 tñ dr̄ poſtea in non ſubditum, †&c. quæ verba videntur excludere clericum. cogita. Iſta limitatio poſſet habere locū, q̄n aliena-

269 tio eſſet ꝓhibita abſolute, ꝙ res non poſſit alienari &c. ¶ †Tertio infert̄, ꝙ ſtatutū, quod imponit gabellam pro contractu, nō ligat clericum. Bal. in l. j. in vlt. q. C. de contrahen. emptio. do. Anto. in c. non minus. col. fin. de immu. eccle. in c. j. in fin. de cenſi. idem Bal. in l. placet. col. ij. C. de ſac. ſan. eccle. ver. quæro iuxta hoc Abb. in conſi. vj. caſus ſuper quo. in ij. dubio. lib. j. & idem Abb. in conſil.

270 xiiij. vniuerſitas. lib. ij. †Sic etiam eccleſia, vel clerici non tenētur ad ſolutionē pedagij, quod per ſtatuta laicorum imponit̄. Abb. in c. innouamus. de cenſi. & idem Abb. in cap. ex literis. de vita, & honeſta. cleri. Ang. in cōſi. xxiiij. eccleſia. Et de gabella. idem not. Bal. in l. pe. quę incip. ſancimus. C. de ſac. ſan. ecc. dicens ꝙ eccle-

b ſię nō debēt ſoluere gabellā de ꝯctibus ſuis.[b] alleg. Inno. in c. no-

271 uerit. de ſen. excom. † Idē de gabella, quę ſoluit̄ pro rebus, quæ transferuntur. Bar. in l. j. circa fin. C. de muli. & in quo loco. lib. x.

272 ¶ †Limita, niſi clericus negocietur, quia tunc tenetur gabellam ſoluere. Feder. in conſi. ccvij. nos Grifolus. probatur in. c. quanq̄.

273 de cenſi. in vlt. à contrario ſenſu. in cle. præſenti. de cenſi. †vbi gl. no. Abb. in conſi. vj. in ij. dubio. & ibi dicit ꝙ non dicit̄ negotiari,

274 licet vendat vinum, & granum, vel oleum ſuum. ¶ †Secundo limita, niſi gabella imponatur pro refectione vie, quam currus, & plauſtra deſtruunt, quia ſicut tenentur ad refectionem viarum l. ad inſtructionem. C. de ſac. ſan. eccle. ita & ad gabellas, ſ̄m Bald. ibi, ver. quæro de duobus. & ita hoc pendet à d. l. ad inſtructionē. de qua dubitat̄, an hodie procedat. de quo Cal. in conſi. ij. in titu. de cenſi. & do. Abb. in conſi. xxx. caſus ſuper quo. lib. j. Et ad hoc vide quæ late ſcribit And. Sic. in conſi. j. lib. iij. & in conſi. xxix. lib.

275 iiij. & Pe. Phi. de Peruſio conſi. lxxij. lib. iiij. ¶ †Tertio fallit, q̄n clerici vtunt̄ beneficio ſtatuti laicorum, pro quo gabella imponitur quia tunc tenentur ad gabellam. Bald. in d. l. j. circa fi. C. de ꝯhen. emp. & in no, q. Abb. tradit in conſi. vj. ſupra allegato. facit qđ ſ. dixi, ꝙ clerici vtuntur ſtatutis laicorum eo mō, quo diſponūt &c. ¶ Sunt & alij caſus, quibus cleric. priuilegio ſuo vti non poſſunt tum reſpectu fori, tum etiam reſpectu certarum rerū. tametſi. n. priuilegio fori renuntiari poſſint, vt no. in cap. ſi diligenti, de for. cōpe. in antiquis. Tamen in reali actione rn̄dere debent corā iudice ſeculari, cū res ſit de territorio regis. vide And. Barb. conſi. j. ver. ꝑterea induco (vt idē recte ait) ſoluere collectas ſcđm ęſtimū communis,

---

ADDITIONES.

a ¶[illegible]

b ¶Suis. Et q̄n eccleſia teneatur ſoluere gabellam de oblationibus, & alijs cōtractibus ſuis, vide Dec. in conſi. ccccxcvj. col. j. & ſeq.

communis.idque ſtatuto cauetur,quod eſt laudabile.Eſt & alius caſus quo clericus ñ vtitur priuilegio ſuo, puta qñ eſt cõuentus ad recognoſcendum ſuam ſcripturam, & ſchedulam. & tenebitur recognoſcere,vel negare.& ſi recognouerit,tenebitur deponere, & obſignare ſummam ĩ ſchedula conuentam, vt eleganter tradit do.Nico.Boeri.in deciſ.cxiiij.par.j.Vide tñ Alex. conſ.clij. Non vtitur etiam clericus ſi per inſidias, & ex propoſito interfecit fratrem ſuum præsbiterum. & tempore homicidij & captionis ñ habebat tonſurã, vt veſtes clericales. ita Guido Papa deciſio.cxxxviij.Petrus ĩ c.ea, q̃.de re.iur.li.vj.tex.c.ex parte đ ꝑuilegi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum,deuotio,accipitur pro affectione & obedientia.*
2 *Doctores legentes faciunt collegium.nu.3.Idem & ſcholares.*
4 *Collegium ratione religionis approbatum eſt.*
5 *Scholarium congregatio ad obediendum Deo iniuſta eſt.*
6 *Collegium an reprobatum videatur.nu.10.*
7 *Suffraganei non faciunt collegium,aut vniuerſitatem.*
8 *Scholarium congregatio largo modo dicitur cauſa religionis.*
9 *Scholarium congregatio publicam reſpicit vtilitatem.*
11 *Scholarium vniuerſitatem approbatam eſſe intelligendum eſt in loco vbi ſtudiũ viget,aliàs ſecus.*
12 *Scholares in præiudicium doctorum nihil ſtatuere poſſunt,nec doctores in præiudicium ſcholarium.*
13 *Iuramentum doctorum ꝙ ſcholares gratis doctorari nequeant, non valet.*
14 *Scholaris promiſſio intrandi ſub aliquo doctore, vt turpis reijcienda eſt.*
15 *Vniuerſitas inferior ſtatuendo, pœnam ſecundum eius poteſtatẽ imponere põt.*
16 *Collegium doctorum licitè ex ſcientiæ exercitio emolumentum capit.*
17 *Doctores ex cauſa aliquem collegio priuare poſſunt. Idem & ſcholares.*
18 *Scholaris qui non vult iurare rectori,pro ſcholari non debet haberi.*
19 *Aduocatus à conſortio aduocatorum, clericus à conſortio clericorum expelli ex cauſa poſſunt.*
20 *Collegia inferiora ſuperioribus iudicibus ſubijciuntur.*
21 *Collegium data paritate clericorum. & etiã ſi laici ſint plures,an eccleſiaſticũ dicendum ſit.*
22 *Laici exiſtentes in vniuerſitate eccleſiaſtica apud quos,& quomodo cõueniantur,*
23 *Statum dubium recipit declarationem à iure communi.*
24 *Inſtatuto eccleſiaſtico ad ius canonicum, in ſtatuto ciuili ad ius ciuile recurrendum eſt.*
25 *Statuta in terris eccleſiæ vbi ſeruantur canones cum eis debent concordari.*
26 *Statutum in primis ſecundum alium ſtatutum interpretari debet.*
27 *Stylus curiæ fecit ius.*
28 *Stylus reſpicit ſcripturam.*
29 *Vniuerſitas habet iuriſdictionem in ſingulos de vniuerſitate.*
30 *Ad vniuerſitatis eſſentiam non requiritur quòd habeat rectorem, intellige de rectore ſpeciali nu. 31.*
32 *Vniuerſitas non poteſt eſſe ſine capite vniuerſali.*
33 *In pœna tempus expreſſe determinatum attenditur.*
34 *Relegatus ad certum tempus extra ciuitatem, finito tempore abſque alia ſuperioris licentia redire poterit. Fallit in excommunicato ad certum tempus. nu. 35.*
36 *Si pœna pro crimine imponatur, & dicatur ſimpliciter quòd ſit temporalis. intelligitur x annorum*
37 *Iudex condemnare ad tempus volens, & per imperitiam non expreſſerit tempus intelligitur condemnaſſe pro decem annis.*
38 *Pœna appoſita ſimpliciter nulla facta mentione temporis, perpetua intelligitur; ſi pro crimine ſit appoſita. Fallit ſi pœna delicto non conueniret. nu.39.*
40 *Ciuitas damnata ad murorum deſtructionem perpetuò damnata intelligitur.*
41 *Propter contumaciam quis non poteſt in totum ſuo iure priuari.*
42 *Pœna pro cõtumacia impoſita temporalis intelligitur. Etiam ſi perpetuò eſſet oppoſita pœna.nu.43.*
44 *Pœna in dubio temporalis cenſetur. Declara quando non apparet ꝙ cauſa cognita & diffinitiuè pronuntiatum fuerit.nume.46. Item in euitatione maioris pœnæ.nu.50. Niſi fauorabilior eſſet interpretatio iudicando actum perpetuum nume.51.*
45 *Pœna perpetua eſt,quando iudex diffinitiue. & cauſa cognita procedit.*
47 *Pœna in dubio videtur impoſita pro contumacia,non pro crimine.*
48 *Pœna vbi pluribus modis intelligi poteſt,de minori intelligitur.*
49 *Condemnatus ſiquis reperitur ad rei furtiuę reſtitutionem, non idcirco infamis cenſetur*
52 *Dictio dummodo,eſt modificatiua,& reſtringit.*
53 *Arbitrium datum ſimpliciter,extendi poteſt vſq; ad mortem.*
54 *Arbitritm datum iudici in puniendis criminibus, extenditur vſq; ad mortem incluſiuè. Niſi abſolutè eſſet datum arbitrium.ſecus ſi limitatum fuit.nume. 55. Secundo intelligitur pro graui crimine.nu.56. Tertio intelligitur in conſumatis,nu.58.hoc tamen declara.vt nu.59 & 60. Quartò non habet locum ſi datum eſſet arbitrium iudici moderandi pœnam.nu.61. Quintò limitatur ne fiat tranſitus ad diuerſam ſpeciem pœnæ nume.63. Declara hoc per eum nume.64.65.& 66. Sexto limitatur ſi alia pœna conſueta eſt apponi.num. 67. Septimò limitatur ne poſſit imponi pœna prohibita à lege.nu.68. Vltimo limitatur ſi verba præcedentia oſtenderent arbitrium non extendi ad pœnam mortis nume. 70.*
56 *Pœna debet commenſurari delicto.*
57 *Iudicis commiſſio,arbitrio boni viri facta videtur,*
62 *Arbitrium datum iudici moderandi pœnam.limitatum cenſetur.*
69 *Arbitrio generali dato,non videtur iudici conceſſum vt fiat illud quòd à iure prohibetur.*
71 *Statutum dicens quòd quis puniatur pœna manus,vel alia pœna arbitrio iudicis,intelligitur de ſimili pœna.*
72 *Pœna impoſita ad beneplacitum alicuius an perpetua iudicetur, vide quòd nõ fallit ſi additum ſit nec reuocetur.nu.75.*
73 *L.iuriſpiritos.ff.de excu.tut.habet locum quando verba referuntur ad dignitatem,vel in dubio,ſecus ſi ad perſonam referrentur.*
74 *Suſpenſio banni facta ad beneplacitum alicuius, finitur eius morte.*

1 EX literis. ¶†In text. ibi, veſtræ deuotionis. hoc verbũ accipitur pro affectione, & obedientia. l. a legatis. in ver. deuotorum. & ibi gl.C.de vectiga.facit quod no. Bal. in tit.de pace Conſtan.in prin.in ver. deuotionis. & quòd tradit Pet.de Anc.in conſil.cclxxij. de titulis criminum.& facit tex.in c.j.in prin.ibi,fideli,ac deuota. de ſum. Tri. in vj.& in c.decret.de immu.eccle.in vj.& in l.fraudem. ĩ l.mediterraneę.C.de anno.& trib.lib.x.¶ 2 †Primo no.iuncta ſupraſcriptione.ibi,vniuerſis doctoribus, quòd Doctores legentes faciunt collegium. 3 †Idem Abb.dicit de ſcholaribus.ca.quia in canis.ibi, ueſtra vniuerſitas.iuncta ſupraſcriptione ſcholaribus Parienſibus de procur.Et quia etiam ipſi licitam habent cauſam ſe congregandi.vt no.Bar.in l.fi.col.ij.de colle.illici.& idem Abb.ĩ d.c. quia in cauſis.& in diſputatione, Pandulphus. col.v. cum ſi.vt tradunt Mod.hic Et idem tenet hic.Io.de Ana.prout etiam refert And.Sicu.hic.allegando Bal.ꝗ hoc dicit in aucten.habita.car.fi.in princ. col.antepe.ver.tertio queritur. C.ne fil. pro pa. 4 †Et pro iſta. opi. And.Sicu.rationem adducit quia ratione religionis approbatum 5 eſt collegium.l.j.ff. de colle. illici †Sed ad iſtum effectum videtur eſſe congregatio ſcholarium. quia ad obediendum Deo inſtituta eſt, in d.auc.habita,& ad ſacerdotium acquirendum, l.j.ff. de iu.& iur.& iſtam cõmunem opini.eſſe dicit Abb.in d.cap. quia in cauſis.Et merito reprobatur glo.quæ ↄtrarium voluit in l.fi.C.de iu.om.iu.& in ver.pertinet.vbi Pau.de Caſt.idem ſequitur.¶ Sed tamen conſiderãdum eſt,quia rationes,quæ ſupra adducte ſunt, non videntur multum efficaces. Nam primo non obſt. cap. quia in cauſis.quia licet ſcribatur vniuerſitati,non per hoc videtur approbata.vt per gloſ.in c.ij.de ſchiſma.facit tex.in c.literas.de con- 6 ceſ.præben.in cle.fin.de ſenten.excom.†Et collegium in dubium reprobatum videtur [a] l.penul.& l.fin.ff.de colleg.illici.& facit tex. in c.j.de offic.lega.vbi Papa. ſcribit vniuerſis ſuffraganeis archie- 7 piſcopi. & tamen non videtur quòd ſuffraganei faciant inter ſe vniuerſitatem, vel collegium. & in cap. licet vniuerſis. de voto. ¶ Secundo non ob.quòd materiã licitam habeant ſe congregandi.quia in ſcholaribus negari poteſt,per rationem gl. in d.l.fin.C. de iur.om.iu. & quia non reperitur approbata auctoritate ſenatuſconſulti,vel Ceſaris,prout requiritur, d.l.pe.§.j.de colle. illici. 8 ¶†Vltimo. non ob. quòd dicitur de religione.quia congregatio ſcholarium proprie non dicitur cauſa religionis,ſed largo modo, prout dicitur de pia cauſa.vt in.l.contra voluntatem. C. de man. teſt.& in l.cum his. §. mulier.ff. de condi. inde. Non tamen recedendum eſt à communi opinione, quæ alia ratione comprobari 9 poteſt.†quia talis congregatio reſpicit vtilitatẽ publicã.§. fi.ĩ ꝑe. iſti.& ĩ proœ.fforũ,§.fi.ergo approbata vr̃ l.j.ĩ prĩ.vbi Bar.ff.ꝙ cuiuſque vni.& Bal.etiam ibi.ita per illũ tex.dicit in ij. col. & ꝑ iſtã rõnẽ idẽ dicit Io.de Lig.ħ.& ſequit̃ Pe.de Anc.ĩ c.cũ dilectus.j.đ cõ ſue.Et ꝗa qñ ſuperior ſcribit vniuerſitati,illã vr̃ approbare.vt no. 10 Inno.in cap. cum eccleſiarũ de offic.or.Barto. in d.l.j.col.ij.¶†Nõ ob.quòd ſupra dixi in ↄtrariũ. quia in diſpenſatione illud procedit,vbi tractat̃ de habitãdo illud,quẽ ↄſtat inhabilẽ eſſe.ñ ſic ĩ caſu iſto,in quo ñ ↄſtat collegiũ illicitũ eẽ, ſed potius approbatũ vr̃ 11 ꝑꝑ licitã ꝓfeſſionẽ. † Et iſta ↄcl'o ꝙ vniuerſitas ſcholariũ approbata ſit intelligit̃ ĩ loco, vbi viget ſtudiũ gñale. al's ſec°.vt no. Sal.ĩ 12 d.auc.habita col pe.ver.ego puto.†Et retenta cõi.op. dicit Abb.ꝙ ſcholares non pñt in ꝑiudiciũ doctorũ aliꝗd ſtatuere, nec contra Doctores ĩ præiudicium ſcholariũ.& no. Bal.in d.auc.habita.col. ij.in ver.mõ q̃ro.& ver.ſed ꝗd in collegio.& Pet.de Anc.ĩ c. i. car. xiij.ver.vlterius quero.de conſti.Et adde no.dictum.Bal. in l. ſi ad 13 excludendam.C.de re.cre. †vbi inquit ꝙ non valet iuramentum præſtitum à Doctoribus quòd ſcholares gratis doctorari nõ poſſint.

ADDITIO.

[a] ¶Syl.Ald. Videtur. Ad idẽ tex. vbi hoc no.Bar.ĩ prĩci.ĩ l.i.ff.quòd cuiuſq; vni.no.

sint.Quòd notandum est,contra doctores,qui dnt se iurasse non
14 remittere portionem collegij.Et quòd†no.Abb.in c.ij. de magist.
vbi inquit quòd non valet promissio scholaris de intrando sub ali
a quo doctore.quia turpis.[a] ¶†Secundo no.quòd vniuersitas infe-
15 rior potest statuendo apponere pęnam ſm eius ptātem. de quo
16 dixi in c.quæ in ecclæsiarum.s̄.e.ti.¶†Tertio not.quòd collegium
doctorum licite recipit aliquòd emolumentum ex scientiæ exer-
citio,vt in conuentibus,& similibus.facit tex.xiiij.q.v. in c. non sa-
ne.& gl.in c.cum ab omni.in gl.pen.de vita & hon. clem. Alibi ta
men.gl.dicit quòd qñ quis non laborat,gratis consiliū dare debet
b in c.non licet.xj.q.iij. Sed Ioā.And.tenet contrarium [b] in additio-
nibus Spe.in tit.de fal.§.sequitur.& sequitur Imo.ī c.cum ab om-
ni.col.fi.de vi.& ho.cle.Do.in d.c.non licet & Io.de An.in rub.de
17 mag.col.fin.¶†Quarto no quòd ex causa possunt doctores priua
18 re aliquem collegio. & idem in scholaribus.† Nā scolaris qui nō
c vult iurare rectori,non debet haberi pro scholari.[c] vt no. Bald. in
c.j.in prin.in vers.no.optimum ar.de contr.feu.apud pa.ter.& ibi
allegat istum tex.hic.Et doctor, qui contra prohibitionem statuti
d est aduocatus,matricula debet priuari.[d] vt no.Bal. per illum tex.
in l.placet in versi. deinde tene menti. C. de epis.& cler. Et pro-
pter periurium doctor deponi potest,vt no.Bal.in c.cum quidam
19 de iureiur.in.j.no.†Sic etiam clericus à consortio clericorum , &
aduocatus a collegio aduocatorum ex causa expelli potest,vt no.
Bal.in l.nemo.in fi.C.de sum.Tri. vbi etiam allegat istum tex. hic
20 Et de his inferius tradunt Mod.hic.¶†Quinto no.quòd collegia
inferiora superioribus iudicibus subijciuntur. videlicet ecclesia-
sticum ecclesiastico,& seculare seculari.vt no.Inno.in ca.dilec.de
excep.præla.Et dicitur ecclesiasticum,quando sunt plures clerici
e seculares quādo plures [e] seculares. Et data paritate ecclesiasticū
f reputatur.[f] quia magis dignum inspicitur, in cap.quòd in dubijs.
de cōsec.eccl.vel alta.no.Bar.in l.fi.ff.de col.illi.col.iij. & ita Abb.
hic.& idem no.Bart.in l.cum senatus.in fi.ff.de reb. dub. Abb. in
d.cap.cum ab ecclesiarum.col.ij. de offi.ord. cum si.vt per Mod.
hic.Et adde Bar.in l.j.§.si quis in appellatione.col. pen.ff.de apel.
Abb.in rub.de appell.in vj.q.& Pet.de Anch.in rła,ea,quæ,in xvj.
21 q.prin.de re.iur.in vj.¶†Sed aduertendum est ad vnū,de quo se-
pius dubitaui.Nā dū Abb.hic,& Bar.& doc.in locis.s̄.allegatis ꝯ-
cludūt ꝙ data paritate clericorū,& laicorū,vniuersitas , vel colle-
giū iudicat̄ ecclesiasticū.quia magis dignū attendit̄. Certe ista rō
vr̄ etiam militare,dato ꝙ esset maior pars laicorū.qa data cōmix-
tione indistincte pars dignior debet cōsiderari.licet in quantitate
sit minor.d.c.ꝙ in dubijs. vbi si modicū olei consecrati misceatur
oleo non consecrato,totum cōsecratum reputatur. Vnde si duo
laici cum vno clerico cōcurrunt in aliquo actu,qualitas solius cle
g rici præualet.[g] vt est tex.no.in c.per tuas.de arb.quem ibi no.Ant.
de But.in vlt.no.facit quòd no.Bar.in l.præcipimus.in §. pe. C. de
app.& in l.solent.de ali.& cib.leg. Et ideo.attenta ratione s̄.dicta
esset dicēdū,quòd vniuersitas dicatur esse ecclesiastica.licet esset
plures laici, quàm clerici.cuius tamen contrarium Doct. omnes
tenent.¶ Sed pro respōsione cōsiderandū est, ꝙ aut plures,vt sin
guli,& ꝑ ꝑ se simpliciter cōsiderātur in aliquo actu indiuiduo. &
tunc si vnus sit clericus , qualitas clerici attenditur , licet cum eo
plures laici concurrant.Et ita procedit,quod no.Bar.in d.l.præci-
pimus.cum si.s̄. in contrarium allegatis. Aut plures consideran-
tur ad faciendum vniuersitatem, & respectu vniuersitatis. & ha-
bet locum,quod Doct.hic.dicunt. & Bart.in d.l.fi.de col.illi.cū si.
s̄.primo allegatis. quia tunc ad iudicandum qualitatem vniuersi-
tatis,maior pars simpliciter attenditur.Et talem differentiā tradit
Maria.in cons.xij.quoniā in præsentiarum.col. ij. non tñ aliter ra
tionem diuersitatis adducit,sed assignari potest, quia vniuersitas
recipit nomen a pluralitate personarum. Vnde si plures sunt lai-
ci, quàm clerici , necessario dicitur vniuersitas laicorum. Et fal-
sum esset,si diceretur vniuersitas ecclesiastica , ex quo minor est
22 numerus clericorum , & numerus personarum inspicitur. ¶†Et
notandum est,quòd qñ vniuersitas est ecclesiastica,singuli,etiam
si sint laici,debent coram ecclesiastico conueniri, ſm Abb.in cap.
j.de loc.col.pen.ponderando gl. ibi ad hoc.Sed cōtrarium tenet
Ang.in l.fi.ff.de coll.illi.Et hoc dnt Mod. verius esse,per ea , quæ
habentur in l. sed si hac.§.qui manumittitur.ff. de in ius voc. Sed
tñ ꝯcordādo opiniones distingui pōt , ꝙ aut singuli ꝯueniunt̄ in
his,q̄ vniuersitatē respiciūt.& corā ecclesiastico dēt cōueniri , ex
quo vniuersitas ecclesiastica iudicat̄. Et videmus ꝙ ipsa vniuersi-
tas imponit pęnā singulis de vniuersitate,vt j videbimus.Aut pro
23 alijs rebus,& tūc cū ipsi laici sint,corā seculari cōueniunt̄.¶†Sex
h to no.ꝙ statutū dubiū recipit interprætationē à iure cōi.[h] ꝙ decla
rat̄,vt not.Abb.in c.cām, q̄ de rescrip.circa fi.& late Alex. in l.fin.
§.in cōputationē.C.de iur.delib. & in cōsil.xx.viso ꝓcessu. col.pē.
lib.j.& idē Alex.in l.iiij.§.ꝑtor.ait.col.iiij.& v.ff.de dā.inf.& in l. fi
q.s priore.col.iij.ad Trebel.& ꝑ Paul.de Ca.in l.in ambigua.ī fi.ff.
de leg.ī lege xij.tabularū.C.de leg.hęred.ī fi.& ī d.l.fi. §. ī cōputa-
24 tione.ī fi.C.de iure deli. †Et dicit Abb. h̄ ꝙ ī statuto ecclesiastico
i ad ius canonicū.& ī statuto seculari ad ius ciuile recurrēdū est.[i] &
25 Bal.ī l.j.col.ij.C.q bo.ce.pos.ī vers.quęro si statutū.†dicēs,ꝙ in ter-
ris ecclesiæ.vbi seruant̄ canones,debēt statuta concordari cū iure
canonico,& in terris Imperij,cū iure ciuili.facit ꝙ no.Bal.ī l.si nō-
26 dū.ī fi.C.de fur.cū si.vt ꝑ Mod.h̄. †Et adde ꝙ ī primis statutū ſm
k aliud statutū intelligi dēt , interpretari.[k] qa in habētibꝰ symbolū
facilior est transitus.ita dicit Pet.de Anc.in consil.xciij.ista dña.&
in consil.ccccxxxiij.viso puncto.col.fin.& tradit Pau.de Ca.in ꝯs.
27 cxxv.dubitatur primo.col.v.ī ij.par. ¶†Septimo not. ſm Abb.ꝙ
l stylus [l] curiæ facit ius.[m] vt hic.& in c.lr̄as.de iura.calum.hic tamē
m non videtur stylus.sed cōsuetudo. †quia stylus respicit scripturā.[n]
28 vt not.Ioan.An.in c.fi.j.de consu.in ij. col.vers.de quarto. in fi.ibi,
n ego puto.& Bal in rub.de rescr.col.antepen.vers. quero qualiter.
Alb.in l.de quib.ff.de leg.in rep.in car.viij. in ver. in quo autē dif-
ferant. ibi,ego aūt puto.Alex.consi.xxxvj.in fi.lib.ij. & considerā
dum est,quia etiam dici potest quòd hic non agatur de stylo,nec
de ꝯsuetudine,prout est ius separatū à iure scripto,sed solū tex.h̄
de iure scripto intelligat̄,ꝙ in vsum receptū fuerit. qa nisi lex scri
pta obseruet̄, & in vsum recipiatur, nō valet. vt ꝑ glo. in cap.j.de
treu.& pa.& pro isto intellectu facit tex. in l.ij.C.de prob.ibi. mo
29 re iudiciorum.¶†Octauo,& vltimo not. quòd vniuersitas habet
iurisdictionem in singulos de vniuersitate. Nam aliud est vniuer-
uersitas , & aliud singuli. Vnde licet quis sibijipsi legem impone-
re non possit.l.pen.ff.de arb. vniuersitas tamen habet in singulos
potestatem.Et quomodo,& qualiter singulos de vniuersitate gra
uare possit, no.Bartolus in l.iiij.§.actor.ff.de re iud.cum concor.&
tradunt

ADDITIONES.

a ¶H.G. Quia turpis. Promissio facta ab aliquo scholare de intrando cum certo do
ctore non valet.ita vltra Abba.voluit Vincen.quem sequitur Fely. in d.ca.ij. de
magist.Sed an doctor mutuans scholari pecuniam vt secum intret comittat vsu-
ram.dicas magis communiter teneri à doctoribus quòd non. vt inquit. Fely. in
d.c.ij.in j.col.ver.ex quibus etiam.vbi tamen remissiue loquitur.Dicas etiam ꝙ
doctor qui facit secum intrare famulos scholarium vt videatur habere maio-
rem numerum scholarium,est infamis.ita dixit Bar.in l.j. C.de stud. libe. lib. xj.
Qualiter autē puniatur doctor, qui pecunia sibi acquirit scholares. vide Glos.
in §.pen.in vers.remittitur.Instit.de suspect.tuto.

b ¶Syl.Ald. Contrarium.Et ita practicatur, nec est abusus in hoc, [illegible]

c ¶Hier.Gig. Scholari Adde tex.in c.cum in ecclesijs. de maio.& obed. vbi mona-
chus qui non vult obedire Priori, vel Abbati,potest priuari consortio fratrum.

d ¶Hyer.Gig. Priuari.doctor qui contra prohibitionem statuti aduocat,priuari de-
bet matricula , adde ꝙ ista pœna non habebit locum in doctore qui alloquitur
iudicem,vel ei cedulam mittit.nam prohibitus aduocare, ista facere non prohi
betur.vt not.Bar.in l.Paulus.ff.de leg.& alibi dixit.Bar.in l.j.§.j.ff. depo. ꝙ pro-
hibitus aduocare poterit consulere in camera.& dicas etiam , ꝙ prohibitus ad-
uocare,si gratis aduocet,non incidit in pœnam.ita notanter voluit Rom.in l.ij.
in prin.ff.de verb.oblig.

e ¶[illegible]

f ¶Syl.Ald. Reputatur.Vide Dec.in rub. de ap.col.penul. & ibi Ner. col.xvij. vbi
limitat & declarat.

g ¶Syl.Ald. Præualet.Adde ea quæ ponit Fely.in c.j.col.v.de pręscr. Paul.de Cast.
in d.l.præcipimus.in d.§.penult.

h ¶Syl.Ald. Cōmuni.Vide omnino quæ ponit Aret.in cons.xx.in q.col.iij. in fi.Et
ideo recipit omnes declarationes datas à iure cōmuni ipsi iuri cōmuni , in illa
materia.Ant.de But.ī cōs.ix.viso.in iij.du.& in not.casu.Dec.cons.ccccIxxxiiij.
col.ij.Et hoc est verum etiam ꝙ nihil operetur , ne tertio fiat præiudicium.Dec.
cons.xxxvij.col.iij.in fi.Tamē.debet interpretari vt aliqd addat Dec.cōs.cclxxii.
col.v.omnino in consil.ccclvj.col.fin.& quid si veniat derogando iuri commu-
ni.Alex.consil.xxxv.col.iij.lib.vj.

i ¶Syl.Ald. Recurrendum.Dec.in cons.clviii.col.ii.dicit,quòd potius à iure ciuili,
quàm canonico debet interpretari.

k Syl.Ald. Interprætari.Statutum magis ab alio statuto,quàm à iure cōmuni inter-
pretari debet.adde ꝙ idem voluit Dec.in cons.lxv.in ii.col. tertio præmittendū
est,in fi.allegat Pet.de Anch.in consi.xciii.incip.ista differentia , in versic. non
obstat quòd istud.

¶Syl.Ald Adde Ang.in consi.cccxi.quidam.col.fi.Dec.consi.xi.col. iiii.Lanc.Ga-
ligau.in l.Centurio.ff.de vulg.& pupill.col.xxxiiii. & versic. inquantum Bald.
Curt.Iun.consil.vi.col.ix.versic.confirmo.Dec.consil.cx. col.i.in fin. in consil.
clviii.in consil.ccci.col.iii.in consil.cccix.col.i.in consil.ccclxxii.col.fi.

l Syl.Ald. Stylus.Vide Dec.in rub.j̄.de de consuet.

m ¶Syl.Ald. Ius.Adde Corn.consi.cclxxvii.litera.d.lib.iii. vide omnino Alex.cōs.
xxxix.col.ii.lib.vi.& seruandus est, siue respiciat ordinatoria , siue decisoria.di-
xit Angel.in consil.cccviii.factum.col.fin.Fulg.in consil. lxxvi.quidam. col.ii.
Alex.consl.lxiii.col.fi.lib.i.vbi an stylus deroget solennitati citationis , & vide
aliqua no.per.Corn.consil.lxxii.col.i.lib.ii. & quòd circa citationem & locum
vbi ius redditur deroget iuri communi.Dec.consil.clxiii.col.vi.

n ¶Syl.Ald. Scripturam.Vide Dec.cons.xi.col. viii. in fin. vbi quid differat stylus &
consuetudo,vnus tamē actus non inducit stilum Alex.cons.xxviii.col.pe.lib.ii.

tradunt Alex.ibi,& Mod.hic. ¶ Et subijcit abb. hic q̃ ad essentiã 30 † vniuersitatis non requiritur q̃ habeat rectorem,vt est dictũ Innocẽ.in c.cum non ignores.de præbẽ.& sequitur Bart.in l.fi.col. iij.ff.de colle.illi.& in l.nulli.in prin.ff. q̃ cuiusq; vniuer. Abb.in c. 31 j.in prin.đ ꝑc.cũ si. vt tradũt Mod.h̃. † Et hoc dictũ Inn.intelligit̃ de rectore speciali,vt quia sit vniuersitas scholarium sine rectore vel collegũ doctorũ absq; priore.Secus vero esset in rectore, vel 32 capite vniuersali, † vt quia absolute nullũ haberet superiorẽ. nã tali modo vniuersitas esse nõ põt,vt no. Domi.per gl.ibi in c.vnico.in fi.de schisma.in vj.& idem Domi.post Ioan.de Imo.ibi,in c. statutum.circa fi.de elec.in vj. Et dicunt q̃ hoc modo intelligitur dictũ Bal.i auc.habita.col.xvj.ver.ij.quærit̃.C.ne fil. pro pa.vbi vr̃ approbare dictum Inn.per c.nulla ratione.xciij.dist.¶In gl.j.non insisto,quia do.Abb. se remittit. ¶In gl.ij.tractatur materia propria huius decrecralis,& ex his, q̃ do.Abb.dicit plures conclusio-33 nes eliciuntur. ¶†Prima est, q̃ si in pęna tempus expresse determinatum sit,illud attenditur,& ideo finito tẽpore,pœna finitur, ad hoc est tex.in l.Imperator.ff.de postu. facit tex.in l.si.vnde.§.si cum reo.ff.de pact.in l.epistola.§.fi.ff.eo.ti.cum si.Et in tantũ hoc 34 procedit,† q̃ si quis ad certum tẽpus fuerit extra ciuitatẽ relega-a tus,finito [a] tẽpore determinato absq; alia licẽtia superioris poterit redire in ciuitatem,vt no.voluit Bald.ꝑœ.fforum.in §.hæc aũt tria colũ.j.sed quæritur dicens q̃ tẽpus limitatus licentia pro homine,arg.l.si qñ.C.de testi. & idem Bal.in l.actione.§.si rem.vers. diximus.in fi.ff.pro so.Ang.in l.si vnus.§.si cũ reo.in lect.antiq.ff. de pact.& ita dicit Fran.de Cre.se consuluisse in no.suo.xlvj.consuluimus heri.& idem tenet Bal.hic col.vj.ver.sed ecce. ¶Sed tñ huic conclusioni vr̃ obstare tex.in c.felici.§.cũ autẽ fuerint.de pe. lib.vj.vbi erat limitata pœna ad tẽpus trium annorũ, & tñ dr̃ ibi in ver.nec exinde. q̃ reuerti nõ põt absq; speciali licentia, nisi dicamus ibi hoc esse,quia tex.vltra procedit ita disponendo ꝓpter grauitatem delicti perpetrati ꝯ Cardinalem, prout ibi loquitur. 35 ¶†Ista conclusio fallit in sentẽtia excõicationis, quia excõicatus ad certum tẽpus, finito tẽpore nõ vr̃ absolutus.sed absolutio est b necessaria, [b] vt no.tradit Inn.in c.cũ bonę.vbi Ant.de But.sequit̃. de eta.& qua.& Abb.in c.fi.de matri.cotrac.ꝯ in ter.ecc.facit glo. no.in cle.j.in ver.donec.de senten.excõ.[?] de deci.cũ si.vt dixi in c.j.in vj.no.de iud. 36 ¶†Secũda cõclusio est, si pœna pro crimine imponatur,& dicat̃ c simpl'r q̃ sit tẽporalis, intelligitur pro.x.annis. [c] l.sine præfinito.ff. de pen.vbi est tex.sing.s̃m Bar.ibi,& no.Bal.in l.j.in prin.C.de postul.& hoc simpl'r sequuntur Mod.hic.Sed cõsiderandũ est,q̃ illa verba,sine prefinito tempore,ẽt intelligi possunt q̃ nullo modo, ẽt gñaliter tp̃s fuisset expressum. & q̃ simpl'r cõdemnatus fuisset & tunc nõ probaret dictũ doc.Nã tex.ibi vr̃ velle q̃ ille debuisset cõdemnari ad certũ tẽpus, & non perpetuo. Vñ si per imperitiã non fuit determinatũ tẽpus,lex suplet, siue exprimatur tempus in genere,siue nullo modo.Nam qñ exprimitur in genere, apparet q̃ pœna non debuit esse perpetua, & idem esset, qñ nihil exprimitur.& alio modo apparet q̃ pœna debuisset esse perpetua, ẽt haberet locum q̃ dr̃ in d.l.fine,intelligendo,vt dixi.& pro isto intellectu facit tex.in l.seruus.C.de pe.quem tex.Doct.hic adducũt, & intelligũt q̃ tẽpus ibi nullo modo expressum fuisset.& tñ text.ibi eodem modo loqui vr̃.dum dr̃ sine temporis p̃finitione. Vñ cum ista duo iura eodem modo loquantur, non vr̃ q̃ diuerso modo intelligi possint†Et ideo conclusio ista põt reformari,vt 37 vt dicamus q̃ si iudex debuit,vel voluit aliquẽ ad certũ tẽpus cõdẽnare, & per imperitiam tempus nõ fuit expressum. sed simpl'r fuerit cõdemnatus,lex supplet q̃ in dubio intelligatur pro.x.annis quanuis intentio iudicantis in plus vel minus esse potuerit. 38 ¶†Tertia cõclusio Abb.est q̃ pœna, q̃ pro crimine simpl'r imponitur nulla,penitus facta mentione tẽporis, perpetua intelligit̃. Addit Abbas.si delictum meretur. Et istud est, de quo quæritur. 39 † & ideo ꝯclusio vera vr̃ simpl'r, nisi appareat q̃ pœna nullo mo-40 do cõueniret, vt quia res esset multum leuis.† Et pro ista cõclusione allegat tex.in l.seruus.C.de pe.vbi Bar.dicit q̃ ciuitas damnata simpl'r ad destructionẽ murorũ, perpetuo damnatur intelligitur.Et idem no.Bar.in l.si quis adulterium.§.j.ff.de adul. Nam nã sententię est imponere perpetuum silentium.l.fi.vbi Bal.C.vt lite.pen.facit q̃ dicit gl.j.circa fi.c.ad apostolicę de re iu.in vj.cũ si. vt prosequuntur Moder.hic ad idem tex.in l.j.C.de postu.& not. Imo.in c.sicut in prin.in iij.no. de coha.cleric. Et cõprobatur ista conclusio, quia sicut dispositio, quæ generaliter loquitur in personis,vel rebus generaliter intelligit̃.l.j.§.generaliter.de leg.p̃stã. l.in fraudem.in fi.ff.de test.mil.ita dicendũ est respectu temporis generaliter,id est in perpetuũ intelligatur cũ de personis,vel re-d bus ad tempus valeat [d] argumentũ.l.miles.ita.§. & quia dicimus vbi Bar.ff.de test.mili.l.qui plures.vbi Bar.ff.de vul. & pu.in prin. facit q̃ not.in l.vinum.ff.si cert. pet. Et prædicta conclusio procedit,qñ diffinitiue,& causa cognita, pœna imponitur. Secus si in-c terloquẽdo, quia tunc solũ durat tẽpore officij [e] l.fi.ff. de pe.gl.in l.puto.ff.de postu.no.Bal.in d.l.j.C.de postu.cũ si. vt tradũt Mod. hic.¶Sed cõsiderandũ est, q̃ iste intellectus ad tex.in d.l.fi.de pe. applaudere nõ videtur, quia text.ibi dicit, q̃ pręses nõ põt.nã ista ratio nõ vr̃ procedere,si diffinitiue,pronunciaret. vñ ad d.l.fin.vr̃ dupliciter posse r̃nderi.¶Primo,q̃ ibi speciale sit, qñ alicui exercitium eius interdicitur, quia in hoc ẽt Respublica lædi vr̃. & isto casu præses prouinciæ vltra tp̃s officij sui nõ habet potestatẽ. al's secus vr̃.quia perpetuo pœnam poterit imponere.l.seruus.C.de pe.vbi tex.de præside loquitur.¶Ista tñ r̃nsponsio periculosa vr̃, quia aduocato interdici põt officium perpetuo,& ad tẽpus.l.moris.in prin.ff.de pe.& in l.pe.& in l.j.C.de postu.& tñ dr̃ ars.gl.j.ff. de iusti.& iur.ibi,ars boni,& ęqui.nisi dicat̃ q̃ tex.in d.l.moris.dũ dicit̃ đ ꝑpetuo,intelligitur donec durat magistratus.arg.l.j.ff.pro soc. Secundo dici põt, q̃ d.l.fi.intelligitur in cõdemnato ꝑ ꝑ con-41 tumaciã.† nam sicut ꝑ ꝑ cõtumaciam quis nõ põt priuari in totũ iure suo.vt no.Bal.in l.& i multis circa fi.ver.sed quero.C.de app. nec in perpetuum audientia põt denegari, vt per glo.in l.j.§.hoc iudiciũ.ff.si quis ius dicẽ.vbi Bal.& Alex.ita vr̃ q̃ rõne cõtumaciæ 42 alicui perpetuum exercitium suum interdici nõ possit. ¶†Quarta cõclusio est, q̃ si pro cõtumacia pœna imponatur,tẽporalis esse intelligitur,videlicet, vt habeat locũ, donec duret cõtumacia, vt probat hic,& no.Bal.in d.l.j.C.de postu.Paul. de Cast.in consi. xxxj.super primo.cũ.si.vt insistunt Mod.hic, qui dicunt istam cõclusionẽ procedere,ẽt si pro cõtumacia pœna perpetuo imponatur, † quia perpetuo intelligitur,durante cõtumacia.sed remota 43 cõtumacia,ẽt pœna remouet̃,vt ꝑ glo.in c.clericos.in ver.perpetuam,đ coha.cle.& mu.in c.reperiunt̃.j.q.j.in ver.perpetuo, & in regula.actus legitimi.de re iu.in vj.Sed aduertendũ est,quia hoc vr̃ prima facie esse ꝯ tex.hic,dum ponderatur q̃ nõ fuit dictum q̃ hmõdi priuatio in perpetuum perduraret. ergo si dictum fuisset, vr̃ q̃ absolite semper pœna perduraret facit tex.in d.l.j.C.de postu.& in d.l moris.in prin.ff.de pe.& q̃ voluit gl.no.in c.cupientes in §.cæterũ.in ver.perpetuo de ele.in vj.¶Nõ ob.gl.in locis.s̃.alle. quia loquunt̃ in sñia excomunicationis,in qua rõ sp̃alis vr̃,vt per Abb.in d.c.clericos. Veritas tñ huius dicti vr̃ pendere ab eo, q̃.s̃. dictũ est.an pro cõtumacia pœna ꝑpetuo imponi possit.Et tenẽdo q̃ nõ,vt.s̃.dictũ fuit, cõclusio ista vr̃ ꝓcedere, ẽt si pœna ꝓ cõtumacia perpetuo imponat̃,quia ex quo talis pœna in infinitum extendi nõ põt, verbũ perpetuo, intelligit̃ s̃m subiectã materiã, vt per gl.in l.j.ff.ꝓ soc.no. i l.ij.in prin.ff.so.ma. ¶Nõ ob.tex.h̃,q̃ a ꝯrio sensu vr̃ probare ꝯriũ, vt.s̃.dixi. quia pro r̃nsione cõsiderãdũ est, q̃ in decisione huius casus duæ r̃ones principaliter adducunt̃, quarũ quælibet sola sufficeret. Et ideo ab vna nõ valet arg. à ꝯrio,quia vna cessante,altera remanet,quæ sufficit.§.affinitatis institu.de nupt.l.liberorũ.vbi Bar. in prin.ff. de his qui no.infam. & quia dũ ponderat̃ hic q̃ nõ fuit dictũ perpetuo, intelligitur,in alio casu, vbi nõ agit̃ de cõtumacia,quia de cõtumacia postea sta-44 tim dicit,ar.l.doli clausula.de verb.ob.¶†Quinta,& vltima conclusio est,q̃ in dubio pœna tẽporalis,& nõ perpetua vr̃,vt Abb.h̃ dicit pro quo est text.cũ gl.fi.in c.nõ oportet.el.ij.xxxiij.q.iiij.not. gl.in regula,in penis de reg.iu.in vj.& Raph.Cu.in cõsi.cxxxviij. hoc maxime.in pe. col. Sed huic cõcl'oni obstare vr̃ tertia cõclusio superius firmata,i qua dr̃ q̃ pœna ꝑpetua intelligitur,qñ pro crimine simpl'r imponit̃, & sic tali casũ in dubio perpetua vr̃ pœ-45 na,& nõ tẽporalis.¶†Saluando dicta dñi Abb.dicendũ est,q̃ qñ iudex cã cognita diffinitiue pro crimine pęnã imponit,perpetua est,si hoc delicto cõueniat,quia his concurrentib.nõ dr̃ tes esse in 46 dubio.facit q̃ no.Io.An.in dicta reg. in penis. † Sed qñ nõ apparet q̃ causa cognita, & diffinitiue pronunciatum fuerit, in dubio 47 pœna vr̃ tẽporalis.† Et hoc mõ ista quinta ꝯcl'o intelligit̃,& procedit.Et hoc cõfirmat̃ ex eo,q̃ Abb.vltimo loco dicit, q̃ in dubio f pœna videtur imposita pro cõtumacia, [f] & nõ pro crimine,& sic erit tẽporalis.Et ꝓ hoc vltimo dicto, Mod.hic alle.tex.in l.si iõ.ff. de euic.vbi cõdẽnatus in absentia vr̃ potius cõdẽnatus ꝑ ꝑ contumaciam q̃ ꝑ ꝑ malã cãm.Sed ille tex. nõ bene facit, quia illud dispo-

ADDITIONES.

a ¶Finito. Adde Deci.in l.certi iuris.C.de testa.mili.

b ¶Syl.Al Necessaria. Adde Deci.in c.quæstioni. in ij.not.de appel.

c ¶Annis. Vide And.Tiraquel. in trac.retrac.conuent.§.i.gl.ii.nu.4.

d Syl.Al.Valeat. Est tex.in l.videamus.ff.de in lit.iur.Bar.in l.si cõstante in vii.qõ.i. qõ.princip.ff.sol.mat.

e ¶Officii. Adde Panor.in c.fi.de offic.deleg.Paris de Puteo in trac.synd.vers.in paruis,quanuis aliter velit Anto.Rub.in repe.§.morte.l.non solum.nume 21.ff.de oper.no.nuncia.

f ¶Pro contumacia. Adde Alex.in consi.lxxxiiii.libr.iii.Hipp. de Mar.singu..iiii.& Alcia.in tract.præsumpt.reg.iii.præsump.xxii.

disponitur in odiũ cõtumacis.& ibi reo cõdemnato fauorabilius esset q̃ p̃p malã cãm non videretur condemnatus potius, q̃ pro cõtumacia respectu euictionis, de qua ibi agit̃. hic vero in fauorẽ cõdẽnati præsumitur cõdemnatus pro cõtumacia, vt minor pœna imponatur, vt in regula, in pœnis de reg.iur.in vj. 48 † Et faciunt similia quæ gl.ibi adducit. Et ad hoc facit, q̃ no.Bal.in l.si.per illũ tex.cũ glo.C.quæ res ven.nõ pos.dicens q̃ vbi pœna põt intelligi plurib.modis, de minori intel'r. facit gl.in l.j.in ver.capitali.C.ne Christia.man.& q̃ no.voluit Io.de Ana.in c.qualiter.§.ad corrigẽdos.col.iiij.de accu.vbi inquit, q̃ si quis reperitur cõdẽnatus ad restitutionẽ rei furtiue, nõ per hoc vr̃ infamis. 49 † quia põt intelligi q̃ fuerit cõdemnatus cõditione furtiua, quę non infamat.& dicit se ita Venetijs cõsuluisse.& q̃ tradit Io.And.in c.quanto.de iureiur. quẽ Ant.de But.& doct.ibi sequunt̃. Imo.in l.ij.colũ.v.de pu.iud. cum si.vt prosequitur Alex.in cõsi.ciiij.statutũ loquens.lib.j. 50 † Et ista cõclusio bene procedit ad euitationẽ maioris pœnę, put Doc. h̃ loquuntur, quia talis interpretatio est fauorabilior, vt pœna sit temporalis, & nõ p̃petua. 51 † Secus ergo si fauorabilior esse interpretatio iudicando actũ perpetuum, [a] quia tũc in dubio deberet actus perpetuus iudicari attenta rõne Doctorũ hic. & est tex.no. in l.sufficit.ff.de cõdi.inde.& declarat ibi Pau.de Ca. ¶ Postremo Abb.dicit no.esse q̃ qñ pœna arbitrio iudicis imponit̃, dẽt eẽ tẽporalis, f'm Alb.qui alle.tex.in l.j.ff.de fur.& balnea.ibi, nõ egrediendũ modũ operis publici tẽporarij. Sed in ɔ̃riũ facit glo.no.in §.in summa.insti.de iniur. q̃ voluit q̃ talis pœna arbitraria extẽdatur ẽt ad pœnã capitis. Abb.cõcordãdo ɔcludit, q̃ si pœna imponat̃ arbitrio iudicis ĩ aliquo crimine sp̃ali, dẽt esse tẽporalis. & ita dictũ Alb.intel'r, & procedit. Si vero g̃naliter datum sit arbitriũ iudici in criminib. ẽt vsq; ad mortẽ, inclusiue intelligitur, & pari rõne pœna poterit esse perpetua, & tali casu habet locũ gl.in d.§. in summa. Sed ista distinctio, quã posteriores hic, sequi videntur, nõ satisfacit. q.a ẽt si arbitriũ ĩ aliquo sp̃ali crimine iudici tribuat̃, vr̃ tñ q̃ pœna mortis, vel p̃petua imponi possit, si qualitas delicti videat̃ hic requirere. quia rõ, q̃ ɔsiderari põt, in arbitrio dato g̃naliter in criminib. vr̃ militare in arbitrio dato ĩ aliquo crimine speciali, maxime p̃p qualitates, & circũstãtias aggrauãtes, q̃ ɔcurrere pñt. ergo idẽ ius dẽt h̃re. l.à Titio.ff.de verb.ob.l.illud.ff.ad l.Aqui. ¶ Nõ ob.tex.in d.l.j.de furi.& balnea. q.a primo r̃nderi põt q̃ loquit̃ in pœna, q̃ cãm h̃et successiuã. Gl. vero in §.in suma.loquit̃ in pœna mortis, q̃ momẽtanea vr̃, ideo perpetua est, vt ipse Abb.hic in pęna cõtumacię.s.destinguit. Nõ tñ vr̃ ista r̃nsio p̃cedere sine dubio. quia si pœna mortis imponi põt rõne arbitrij, à fortiori vr̃ q̃ perpetua pœna successiue imponi possit. ¶ Vñ secũdo melius r̃nderi põt, q̃ in d.l.j.non dat̃ arbitriũ iudici simp'r. sed tex.i bi vlterius procedit limitando arbitriũ, vt patet ibi, dũmodo. 52 nam ista dictio, dũmodo, est modificatiua, † & restringit. [b] l.cũ ab eo.ff.de ɔ̃hẽ.empt.c.tuis de p̃bẽ.c.præsenti.eod.tit.in vj. Secus ergo vbi absolute arbitriũ cõcedit̃, prout loquit̃ gl.in d.§.in summa.& ita Imo.dicit col.pe.& ad idẽ est text. in l.j.§.expilatores.& in §.fi.in ea.l.ff. de effra.& expil.ibi, dũmodo nõ excedat relegationẽ. Et ita arbitrium, q̃ liberũ esse dicebat̃, restringit̃. vt ẽt not. Bar.vero in cõsi.lxxij.circa accusationẽ.colũ.ij.& hoc idem tradit Do.Signo.in cõsi.lxx.q.disputata.col.vij.in ver.item premitto.dicens 53 † q̃ arbitriũ dati simp'r, extendi põt vsq; ad mortẽ. secus qñ mitigat arbitriũ, vt certa pęna nõ excedat, & ad hoc ibi plura iura inducit. 54 † Sit ergo ɔcl'o, q̃ arbitriũ datũ iudici in puniẽdis criminib', extendit̃ vsq; ad mortẽ [c] inclusiue, [d] f'm gl.ĩ d.§.in summa quã sequit̃ Bal.in l.j.in fi.per illũ tex. C.de his, qui latro.& in c.j.§. iniuria.in prin.de pa.iur.fir. facit tex.in l.saccularij.§. sunt quædã. ff.de extraor.cri.in l.ij.C.d' his qui latro.occul.cũ si.vt tradit And. Sicu.& reassumunt Mod.hic.& idẽ And.Sicu. in cõsi.xj.col.v.lib.j. vbi dicit q̃ glo.in d.§.in summa.cõiter approbatur.& in cõsi.xxiij. circa fi.lib.ij.& Alex.in cõsi.v.in cã.ad fi.& idẽ Alex.in cõs.cxj.põderatis verbis.col.pe.& fi.eo.lib.j. ¶ Modo cõclusio glo.p allegate 55 plurib.modis limitatur, & declaratur. ¶ † Primo vt.s.dictũ est, qñ absolute datũ est arbitriũ. secus si limitatũ fuit, vt dixi. ¶ Secũdo intelligitur pro graui crimine, vt no.Bal.in l.fi.ff.de re.diui.& exemplum ponit Bal.in d.c.j.§. iniuria in prin.de eo, qui daret alapam potestati. Et idem tradit Io.de Imo. in c.inquisitionis.in prin.quẽ ibi refert, & sequitur Io.de ana.in fi.j.de accu. & Alex.in d.cõsi.v. 56 & cxj.s.alle. † Et hoc cõprobat rõne manifesta, quia pœna debet cõmensurari delicto.c.[e] quæsiuit.in fi.j.de his, q̃ fin.à ma.par.cap. & in c.nõ afferamus.xxiij.q.j. facit q̃ no.Bar.in l.leuia.in princ.de accu.Cald.in cõsi.j.de accu.gl. in c.proposito.xxvij.q.j. Et hoc mõ 57 debet iudex arbitrari. † quia videtur sibi facta cõmissio arbitrio boni viri, qui debet sequi regulas iuris cõmunis. vt no.Bar.ĩ tract. ad repri.in ver.videbitur.& Ant.de But.in c.j.s.eo.col.antepe.cũ simi.vt tradit Alex.in cõsi.xxxiij.viso themate.col.j.in fi.lib.j.& est 58 gl.in c.super his.d' accu.in ver.arbitrium. ¶ † Tertio modo gl.p allegata intelligitur in delictis consumatis. secus est in delictis attẽtatis, pro quibus pœna mortis nõ imponitur, [f] vt Bal.tradit ĩ cõs. scire oportet, quem referunt, & sequunt̃ Mod.hic.& adde Flo.q̃ hoc idem dicit ita limitando glo.in d.§.in summa.in l.item si obstetrix.circa.fi.ff.ad l.Aquil. 59 ¶ † Sed cõsiderandũ est, [g] q̃ hoc non procedit sp̃aliter in morte, q̃ imponenda sit arbitrio iudicis. sed generaliter in quolibet casu, in quo pœna mortis imponitur de iure cõmuni, quia ex generali consuetudine non habet locũ pro delicto, in quo conatus non habuit effectum, * vt no.Spec.in tit. de accu.§.j.vers.quid si primo.in fi.Ang.& Paul. de Ca.in l.j.§.hęc autẽ verba.ff.q̃ quisq; iur. Et hoc saltem habet locũ, quãdo pœna mortis à statuto imponitur, [h] vt no.Bar. ĩ l.j.§.diuus.ff. de sica. cum concor.vt tradit Alex.in cõsi.xv.viso processu.lib.j. Et stante tali consuetudine hoc de plano procedit, per ea, quæ.j.dicam.

60 Sed remota consuetudine haberet locum ius cõmune. Et in casibus, in quibus de iure communi conatus punitur ad mortem, iudex in illis casib', vel similibus, posset de pœna mortis arbitrari, cum eius arbitrium secundum iuris cõmunis regulas debeat informari, vt.s.dictum. Et præsertim in crimine læsæ maiestatis, iudex indistincte pro solo conatu de pœna mortis possit arbitrari, ex eo, quod not. Ange.in d.l.j.§.hæc verba.in fi.ff.q̃ quisque iu. 61 ¶ † Quarto, non haberet locũ, si datũ esset arbitriũ iudici moderandi pœnã deberet minui, & ampliari, vt nõ.Maria.in c.inquisitionis.in prin.in ver.moderari de accusa. facit gl.in cle.j.in versic. moderationem.de iure patro.text.in c.statutũ. de præbẽ. in vj.ad 62 idem text.no.in c.fi.de verbo. signi. † Et ratio videtur manifesta, quia tali casu arbitiũ vr̃ esse limitatum, & ideo secundũ formam 63 datã debet regulari, vt.s.in prima limitatione. dictũ est. ¶ † Quinto glo.prædicta declaratur, vt procedat, dummodo non fiat trãsitus ad diuersam speciem pœnę, puta de non capitali ad capitalem, de pecuniaria ad corporalem. ita dicũt Mod.hic, allegando Franc.de Albergo.in cõsi.quidam cecus Angel.de aret.in dispu. Attalus.in pen.char.& Pau.de Ca.in cõsi.xxvj.viso puncto col.fi. 64 † Sed aduertendũ est, q̃ ista limitatio videtur procedere, quando esset delictum leue, cui corporalis, vel capitalis pœna non conue 65 niret, vt.s.dictum est, in secunda limitatione. † Vel quando arbi 66 trium debere regulari secundum præcedentia. vt.j. dicam. † Secus si arbitriũ sit datum simpliciter, & delictũ esset graue, quod corporalem, vel capitalem pęnam postularet, quia poterit iudex de pœna mortis arbitrari. vt.s. dictum fuit. Et ita in effectu ita limitatio non videtur necessaria, quia cum alijs resolui videtur. 67 ¶ † Sexto glo.prædicta procedit, nisi alia pœna esset cõsueta apponi, quia ab illa non potest iudex recedere. vt no.glos.& Barto. in l.quid ergo.§.pœna grauior.col.iij.de his, qui non infa.idẽ Bar. in l.seruum quoque.§.publice.ff.de procu.col.ij.Anto.de Butr.in in c.j.s.eo.col.fi.in ver.vlti.aduerte Bald.in l.quicunq;.col.v.C.de ser.fu.Abb.in c.licet de pe.col.fi.in ver.vlti. aduerte. vbi alle.text. 68 cũ gl.in l.hodie.ff.de pe. ¶ † Septimo gl. prædicta intelligitur, dũmodo iudex non imponeret pœnam, quę esset prohibita à lege, 69 quia in generali arbitrio † dato iudici, non videtur concessum, vt fiat illud, quòd à iure prohibetur, [i] vt not.Angel.in l.si à milite.§. edictum, per illum tex.ff.de testa.mili.& idem Bal.per illum text. in l.incredibile.C.de pen.& idem Bald.in c.j.colum.v.versi.ad de tamen

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Perpetuum. Ita tenet Bart.in l.quẽadmodum.C.de agri.& cẽsi.lib.xj. & idem Deci.in c.x.viso puncto.col.ij.in prin.& in cõsi.xiij col.iij.in fi.

b ¶Syl.Ald. Restringit. Alex.in l.j.in iij.no.ad l. Falci. q̃ de necessitate requirit̃ qui existit illud cui iungitur, & vide oino Ias.in conss.ccij.col.viij.lib.ij.

c ¶Gi. Ad mortẽ. An iudex.cui à statuto datur arbitriũ imponẽdi pœnam pro delicto, arbitrari possit de pœna mortis, vltra hic adducta vide per eundem Dec. in consi.c.in vlti.col.in fi.

¶Adde eundem Deci.in l.qui iurisdictioni.ff.de iurisdi.omni.iudi.Cepol.in l.si fugitiui.C.de ser.fugi.Alex.in consi.cxj.lib.j.consi.xiij.nume.15.consi.cxcj.nu.9. lib.vij.Ant.Corse.in repe. in ver.pœna.

d ¶Syl.Al. Inclusiue. Vide Fẽl. in c.j.col.xxxiij.de consti. Alex.in l.si sic.ff de leg.j. col.ij.versi.quid de verbo arbitrio.Deci.in cap.de causis.in vlti.not.j̃.de officio deleg, vbi addidi.

e ¶Syl.Ald. Cap. Hæc eadem alle.idem Deci.s.in c.ecclesia.Sã.Mariæ in prin.codẽ titu. vbi addidi.

f ¶Syl.Ald. Imponitur. Idem Deci.in l.si fugitiui in gl.j.in versic. & quando delictum non est consumatum.C.de ser.fug.nu.65.

g ¶Syl.Ald. Considerandum est. Vide in proposito.Ias.in l.fi.col.pen.ff.de consti. prin.in l.j.in fi.ff.de iurisd.om.iud.

* ¶Effectum. Adde Alex.in consi.xv.lib.j.

h ¶Syl.Ald. Imponitur. Late Deci.in l.si fugitiui, in gl.j.versi.& supradicta procedunt de iure.C.de ser.fug.nu.65.

i ¶Syl.Ald. Prohibetur. Adde text.& quæ ibi not.in l.si in lege.ff.loca.Bald.in l. incredibile.C.de pen.in l.secunda.C.qui ad libe.perue.non poss.per.l.aut damna.§.i.ff.de pen.

tamen.in tit.de mili.vasal.qui contu.est.Et ad hoc facit qđ s̃.dixi.
70 ꝙ arbitriũ iudicis dẽt ſm diſpõnẽ iuris regulari. † Octauo,& vlti-
mo limitat̃,nisi verba p̃cedentia indicarent ꝙ arbitriũ datũ iudi-
a ci ad pœnã mortis nõ extẽdat̃.[a] vt no.Bal.in l.conuenticula.C.de
epiſ.& cle.col.iij.verſ.itẽ est argm̃ à natura alternatiuorũ. vbi in-
71 quit ꝙ † si statutũ dicit ꝙ puniat̃ pœna manus, vel alia pœna ar-
bitrio iudicis,intelligit̃ de simili pœna. & sic de mutilatione mẽ-
bri,nõ aũt de amputatione capitis.& idẽ Bal.in l.ij.col.iij. in verſ.
cõsidera ẽt hic.C.de ꝓba:cũ si.vt tradit Roma.in rub. ff. de arbi.
in vij.q.Mod.in d.c.inquisitionis.circa fi.facit qđ no.Bal. in l.si fu-
72 gitiui.col.fi.versi.& sic patet. C.de ser.fugi. ¶†Quid autẽ si pęna
imponat̃ ad beneplacitũ. Moder. hic tenẽt ꝙ perpetua reputet̃.
b quia illud quod non habet certũ finẽ, reputat̃ perpetuũ.[b] l.iure-
peritos.in prin.& ibi Bar.ff.de excu.tut.& no.Bar.in l.de pupillo.
§.si quis ipsi p̃tori.ff.de ope.no.nũ.facit gl.in cle.ij. in ver.electio-
nẽ.de rescrip.cũ si.vt tradũt Mod.hic. Sed cõsiderandũ est ꝙ tex.
in d.l.iureperitos . & alia quę Mod.adducunt, loquunt̃ in mate-
ria fauorabili . vt in illis patet . Et ideo in dubio interpretatio fit
ampliando fauorẽ. & perpetua dispositio iudicat̃.ar.l.quidam.ff.
de lib.& posth.& est tex.in l.sufficit.ff.de cõdi. inde. quẽ s̃.ita de-
claraui.secus eẽ vr̃ in pęna . quia in dubio vt pęna minuat̃,debet
73 iudicari tẽporalis,per ea quæ.s̃.dicta sunt. † Et quod dr̃ in d.l.iu-
reperitos.hẽt locũ qñ verba referunt̃ ad dignitatẽ, vel in dubio.
secus ad personã.vt est tex.no.in c.si gratiose,de rescr.in vj. & no.
Bar.in l.centesimis.§.fi.de ver.obl.cũ si.vt per Moder.hic.& adde
74 Ang.in cõs.ccxvij.in cã accusationis.col.ix.†vbi inquit ꝙ suspẽsio
bãni facta ad beneplacitũ.do.Bernabonis eius morte finit̃. in l.
75 iiij.ff.loca.†Et hoc bene ꝓcedit qñ dr̃ ad beneplacitũ.secus si di-
c ctũ sit,nec reuocet̃.quia licet per mortẽ voluntas cesset.nõ tamẽ[c]
d ꝑ mortẽ dr̃ voluntas reuocari.[d] vt no.declarat Bar.in l.more.col.
fin.ff.de iurisd.om.iud.& est tex.in c.si delegatus.de off.dele. in vj.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Extendatur. Dicebam aliàs hæc declarari posse,si verba hæc essent in eo-
dem capitulo.secus si in diuersis.,per ea quæ ponit Bar.in l.prætor.la.ij.§.eritq;.
col.ij.vers.si autem quæris. ff.de vi bo.rap.& quæ ibi addidi.
b ¶¶Syl.Al. Perpetuum. Adde Cy.& Bal.in l.quisquis.C.si cer.pet.
c ¶Syl.Ald. Non tamen. Adde Deci.in l.contractus.nume.11.ff.de reg.iur.& in l.
eius est nolle.in fi.eo. titu.
d ¶Syl.Ald. Reuocari. Vide Deci.in l.iij.in fi.de reg.iur. vbi plura allegat ad hoc.

SVMMARIVM.

1 *Inhiare proprijs commodis in malam partem accipitur.*
2 *Canonici non possunt tollere statuta ecclesiæ minuendo cultum diuinum.*
3 *Legatum in dubio videtur quod maius est fauore diuini cultus.*
4 *Canonici possunt minuere numerum præbendarum diminutis redditibus.*
5 *Præbendæ vacantes debeni conferri cum consilio episcopi.*
6 *Consilio alicuius si quid faciendum sit,eo mortuo,fieri non potest.*
7 *Consultore mortuo, mandatum non expirat.*
Consilium non presumitur de substantia . secus in consensu.
8 *Consilio alicuius si quid faciẽdum sit nomine dignitatis expresso, si absit, vel mortuus sit, expectandus est. vel successor, vel ꝙ reuertatur.*
9 *Executoris officium iniunctum alicui sub nomine dignitatis non porrigitur ad successorem.*
10 *C.quoniam Abbas.de off.delega.limitatur in offi.executoris.*
11 *Nominis appellatiui expressio non attenditur, quando ex aliqua speciali cõiectura colligitur. quòd dispositio sit personalis.*
12 *Periculum sit in mora,actus potest expediri per alium.*
13 *Consilio alicuius si quid expediendum erat, & nolit consulere, vel reuerti, si erat absens, actus expediri potest.*
14 *Consilium per literas præstari potest.*
15 *Consilium requisitum ex dispositione hominis,si non petatur, actus est nullus. & quid in dispositione legis.*
16 *Collatio facta contra mandatum quando valeat.*
17 *Negatiuum mandatum potentius est quàm affirmatiuum.*
18 *Negatiua magis negat quàm affirmatiua affirmet.*
19 *Prohibitio simplex fortior est, quàm ea quæ quid probibet certo modo.*

1 EX parte. ¶†Ibi,proprijs cõmodis inhiãtes,id est
praue affectantes ſm Host.& Io.and.ħ.
& eodẽ modo loquendi vtit̃ tex.in c.ex parte . in fi.ibi,
inhiare.j.de cens.quẽ tex.And.Sic.hic adducit.ad idem
adde tex.xx.q.iij.in c.fi.ibi,turpe lucrũ inhiantes. facit text.in c.j.
in prin.de reli.do.ibi,importuna petẽtiũ inhiatio.in l.j.C.de pet.
bo.sub.lib.x. & in l.per diuersas. in prin. C.mãda. Et pro isto qui
prauo lucrandi appetitu,qui hic detestat̃, facit text.in l.si pupilli.
§.j.ver.sed & si quis.ff.de neg.gest.de quo Io.and. Car.& And.sic
2 hic insistunt. & not.Bal.& Pau.de Ca. in d.§.sed & si quis. ¶†Pri-
mo no.ꝙ canonici nõ possunt tollere statuta ecclesiæ diminuẽdo
cultum diuinum,qui debet augeri,vt hic dr̃. ad idẽ tex.in c.vasa.
de consecr.dist.j.& glo.ibi in ver.subcreuit.facit tex.ille nota.in l.
a Titia.[a] in §.fi.vbi Bar.ff.de au.& arg.lega.vbi fauore cultus diuini
3 legatũ in dubio vr̃ ꝙ maius est.†hoc tñ intelligit̃ nisi aliqua rõne
speciali augmentũ diuini cultus prohibeat̃. vt in c.fi. de relig.do.
4 & in c.vnico.de reli.do.in vj.¶†Secũdo no.à ꝯrio sensu cũ glo.ij.
hic.ꝙ data diminutione reddituum possunt canonici numerum
p̃bendarũ,& canonicorũ minuere. Et ad hoc facit ꝙ not.Abb.in
c.ij.ĩ fi.de rel.do.vbi no.dicit ꝙ à solito statu beneficij recedit̃, qñ
ecclesia est depauperata,ita ꝙ in solito statu cõseruari non possit.
alle.tex.in cle.ne in agro.in §.ad hæc.de stat.mo.de quo dictũ fuit
5 s̃.eo.tit.in c.cũ accessissent.¶†Tertio no.hic,ꝙ p̃bendæ, q̃ vacãt,
debẽt cõferri cũ cõsilio episcopi.facit tex.in c.nouit. j. de his quæ
fi.a p̃la.¶Quid autẽ si ꝯsiliũ haberi nõ põt.Abb.late insistit.& ex
6 dictis eius plures conclusiones colligunt̃.¶†Prima est,ꝙ si actus
debet fieri cũ consi.alicuius, ꝓprio nomine eius expresso, & ille
mortuus sit,actus fieri nõ põt, cũ forma requisita obseruari non
possit.& ita Moder.hic sequunt̃.idem Domi.in c.j.§.fi.in prin. ne
se.vac.in vj. Et Pau.de Ca.post Pet.in l.turpia.§.j.de leg.j. & in ꝯs.
lxxxvj.vr̃ dicendũ.¶Sed ꝯ istã cõclusionẽ vr̃ ꝯclo Bal. in c.si pro
7 debilitate.col.iij.vers.quid si ꝯsultor.de off.deleg.†vbi cõcludit ꝙ
mortuo cõsultore non per hoc expirat mandatũ.quia forma cõ-
silij requisiti est accidentalis,& nõ attendit̃.Voluit forte dicere ꝙ
forma nõ est substantialis,ex quo consiliũ nõ est sequendũ.Nam
cõsiliũ nõ p̃sumit̃ esse de substãtia,licet secus sit in cõsensu.vt no.
dicit Bal.in l.fi.§.necessitate.col.iiij in ver. subsequẽter q̃rit gl. C.
de bo.q̃ lib.vbi all.Arch.xviij.dist.in c.ep̃oporũ. facit tex.in l. q dã
decedẽs.§.j.ff.de admi.tut.& qđ per illũ tex.no.Bar.in rubr.C.de
exer.col.iij.Ioã.de ana.in cons.xv.circa testm̃.in ij.dubio.cũ si. Et
ista opin.vr̃ probabilis in cõsilio requisito simplr̃.secus si vlterius
ꝓcedendo dicat̃ ꝙ absq; cõsilio actus nõ valet. vt idẽ Bal. distin-
guit in auc.ingressi.col.ij.C.de sac.san.eccl. & in d.rub.de excep.
8 ¶†Secunda cõclusio,ꝙ si consiliũ alicuius sub nomine dignitatis
requirat̃,& morte,vel absentia impediat̃. successor eius, vel ipse
ꝙ reuertat̃,debet expectari . Sed in primo mẽbro huius cõclu.ꝙ
Doc.ħ simplr̃ sequunt̃. aduertẽdũ est, quia licet sub expressione
nois appellatiui cõsiliũ alicuius requirat̃.nõ tñ per ħ vr̃ ꝙ ad suc-
cessorẽ talis ꝯsultatio deferat̃,ex eo qđ no.voluit gl. ĩ c.fi.de test.
9 in vj.in ver.expresserit.dicẽs, † ꝙ officiũ executoris iniunctũ ali-
cui sub noĩe dignitatis,non porrigit̃ ad successorẽ.quia ꝑ ꝑ affe-
10 ctionẽ ꝑsonæ illud factũ vr̃. † Et ꝑ illã gl.dicit ibi Do.ꝙ limitatur
11 rł̃a q̃ ponit̃ in c.qm̃ Abbas.de offi.delega.†Nã expressio noĩs ap-
pellatiui nõ attendit̃, qñ ex aliqua alia speciali cõiectura colligit̃
b ꝙ sit dispositio personalis.[b] vt declarat do. Abb.in c.qm̃ abbas. &
in c.requisisti.in v.not.de test.in c.nouit.in col.fi.de off.dele. & in
cõs.xciij.in q.quæ ad p̃sens vertit̃.lib.ij. & idẽ tradit Bart.in l.pen.
col.j.ff.de stip.ser.Do.in c.si gratiose.col.iij.de rescri. in vj. & in c.j.
col.j.in fi.de offi.vic.in vj.Et iõ in proposito cõsiderandum est,an
cõsiliũ alicuius rõne aliqua sp̃ali requirat̃. quo casu nõ trãsiret in
successorẽ.Et ita primũ mẽbrũ huius cõclusionis debet limitari.
Quòd aũt in secũdo membro dr̃ de absente,q debet expectari.
hoc nõ solũ vr̃ habere locũ,qñ sub noĩe appellatiuo cõsilium re-
quirit̃,ꝓut Abb.loquit̃.sed ẽt si nomine ꝓprio requirat̃ . quia est
12 omnino eadẽ rõ,vt forma,q̃ impleri põt,obseruet̃. † Et ista secũ-
da cõclusio in vtroque mẽbro limitat̃, nisi esset periculũ in mo-
ra,in actu,qui debet expediri.vt Abb.cõcludit hic, per text.in c.j.
in fi.ne se.vac.li.vj.Bar.in l.j.§.si plures.in ij.q.ff.de exer.facit text.
in c.si is cui.de offi.deleg.in vj.in c.fi.de testa.in vj.cũ si. vt tradunt
Mod.hic.facit ẽt tex.in c.cum nullus.in ver. episcopo aũt.de tẽp.
13 or.in vj.& in c.qm̃ frequenter.§.porro.vt lit.non cõtesta.¶†Ter-
tia cõclusio est,ꝙ si præsens cõsulere nõ velit, vel absens nõ velit
accedere,absque eius cõsi.actus expediri põt. c.cum in veteri.de
14 elec.vbi Abb.†Et in absente vr̃ ꝙ per literas cõsiliũ p̃stare possit.
vt in simili hr̃ in c.j.lxiiij.di.no.in c.si quis iusto.de elec. in vj. facit
quod no.Bar.in l.fi.§.necessitate.circa fi.C.de bo. q̃ lib.in l.si quis
mihi bona.§.iussum.in fi.ff.de acq.hęre.Ang.in l.si cũ dotẽ. in §.si
patri.ff.solu.mat.cũ ꝯcor.vbi ita tradit Alex.in d.§.iussum.in prin.
¶Postremo Abb.quærit,si põt haberi cõsiliũ, & petitũ nõ fuerit,
15 an actus valeat . † Et primo cõcludit ꝙ si ex cõmissione hominis
peti debuit,actus est nullus.vt in c.cum in veteri.de elec.Idẽ si ex
dispositione legis, quæ cũ ista qualitate consilij requisiti potesta-
tẽ tribuit.vt in c.nouit.de his quæ fi.à p̃la.vbi gl.fi.in fi.& ibi Abb.

Et

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Titia. Aduerte,quia ille tex.probat contrarium : nam fundat se in eo
quod in illo templo non fuerant consueta esse, nec fieri nisi vasa argentea, vel
aurea.& sic essent solita fieri de alio metallo,innuit ꝙ non intelligitur de illis.&
ita sentit Bal.Nouel.in tract.de dote.in vj.parte,in lxxiij.speciali.& vide ad hoc
Ro.in auc. similiter.xxij.speciali vltimæ voluntatis.in liij.col.C.ad leg.Falc.&
vide eundem Decium in l.semper.in obscuris.col.ij.ff. de reg.iur.
b ¶Personalis. Adde Spe.in tit.de instru.edi.§.nunc vero aliqua. Bar.& Ias.in l.qui
liberis.§.j.ff.de vul.& pup.Imo.in cõs.cxxxvi.& Lanfr. de Oria.in trac.de arbi.

Et in istis casibus verificaẽ ista cõclusio, ꝙ vbi requiriẽ consilium,
illo non requisito, qñ haberi põt actus nõ valet. vt tenet gl. fi. in c.
non est. de cõsue. in vj. no. Bar. in l. j. §. si plures. col. pe. in ver. quar-
to quæro. ff. de exerci. Abb. in c. ad apostolicam. circa fin. de reg.
cum si. vt per Mod. hic. & idẽ Alex. in cons. lix. viso tit. lib. iiij. & in
a cõs. cxlv. viso processu. circa fi. lib. v. Secus si aliàs habẽti [a] ptãtem,
mandaẽ consilium adhiberi. quia tunc valeret actus sine cõsilio.
licet contrafaciens puniendus sit. vt Abb. hic vltimo cõcludit. ar.
c. dilectus. el ij. de præben. Et in simili est glo. in clem. j. de iur. pat.
b in ver. [b] inhibbẽtes. & idẽ Do. in c. j. in ver. officiales. in fi. de off. or.
in vj. & in c. fi. col. fi. super glo. in ver. p̃missa. de sup. negl. p̃la. e. lib.
vj. Roma. in cõs. cciij. quo ad primũ. col. Pet. de ancha. in cle. j. in fi.
de sequest. pos. & fruct. cum simil. vt congerunt Moder. hic. adde
Areti. in l. si quis mihi bona. §. si corã. col. pe. de acquir. hęre. vbi re-
prehendit Abb. hic. & dicit ꝙ dictum glo. in d. cle. j. de iure pa. nõ
bene in proposito allegaẽ. quia cõsilium de quo agitur hic, videẽ
requisitũ pro forma, & solẽnitate. ideo si omittatur, actus redd
nullus. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transactio. Sed in casu d. glo. pro-
hibetur actus fieri simpliciter. & per hoc nõ vr̃ ꝙ tollaẽ, vel suspẽ-
daẽ iurisdictio. & ideo actus nõ reddiẽ nullus. Sed rñderi potest,
ꝙ immo ratio glo. præall. videtur à fortiori in casu isto ꝓcedere.
quia hic agitur de consilio, cuius forma nõ vr̃ substãtialis. vt s̃. di-
xi. & hic simpliciter consiliũ requiritur. & ibi actus prohibetur.
quæ prohibitio fortior videẽ, vt j. dicam. Et ista vlti. cõclu. s̃m glo.
præalle. intelligiẽ, & procedit, qñ mãdaẽ aliquid fieri simpliciter
habenti aliàs potestatẽ iure ordinario. tũc enim tenet ꝙ fit cõtra
16 mandatum virtute potestatis ordinariæ. vt in d. c. dilectus. † vbi
valuit collatio facta à capitulo contra mandatum Papæ. quia in
tali casu superior non intendit auferre potestatẽ, quæ sibi prius
competebat. secus si directe mandatum esset prohibitorium, vt
quia Papa mandaret collatori, ne conferat. nam contra manda-
c tum collatio facta non valeret. [c] c. si soli. c. si capitulo. de conces.
præben. in vj. vt latius declarat do. Abb. in d. c. dilectus. circa fin. &
17 Moder. simpliciter hic sequuntur. † Et sic in effectu videẽ dr̃ia, an
mandatum sit negatiuum simpliciter, videlicet ꝙ non faciat ꝙ
non conferat. & actus in contrarium non valet. Et ad hoc addo
bonũ tex. in c. inter cętera. de pręb. ibi, nulli alij præbendam assi-
gnare præsumat. an vero mandatũ affirmatiuum sit. puta ꝙ Titio
cõferatur. & actus in cõtrariũ tenet. & rõ vr̃, quia mandatũ nega-
tiuum est vniuersale, cũ actus in ꝯriũ directo aduersaẽ. Sed man-
datum affirmatiuum est particulare, cui factũ in ꝯriũ non ita di-
recto opponiẽ. & licet ex mãdato particulari affirmatitiuo, quòd
Titio conferaẽ, videaẽ resultare negatiuum, ꝙ alteri nõ conferaẽ.
arg. c. nonne. de præsumpt. & hic à ꝯrio sensu colligitur. quo casu
18 nõ est ita potẽs. & no. tradit Bar. in d. l. fi. in prin. de lega. ij. † Et ad
d prædicta facit, quia negatiua [d] magis negat, q̃ affirmatiua affir-
e met. [e] & per gl. in c. cum dilectus. de consue. facit quod voluit gl.
no. in l. hoc genus. ff. de cond. & dem. Et ex his hr̃ prima declara-
tio ad glo. in d. cle. j. de iure pat. vt nõ ꝓcedat in mandato nega-
tiuo. Et hoc videẽ verum in mandato negatiuo facto simpliciter.
secus videẽ in mãdato negatiuo facto non simpliciter. sed aliquo
respectu expresso prout loquiẽ tex. in clemen. j. de iure pat. quia
19 actus in contrarium valet, vt glo. ibi dicit. Et rõ videtur. † quia for-
tior est prohibitio illa, quæ fit simpliciter, q̃ si fiat certo modo. vt
not. Bal. in. in l. j. in prin. ff. ne quis eum. Secũdo non habet locũ,
quando in alium esset potestas translata. si ille, cui factũ fuit mã-
datum, non adimpleret. vt notabiliter tradit Abb. in cap. cum in
veteri. col. ij. de elec. Moder. hic. facit in simili quod no. Barto. in l.
liberto. §. Lucius. de annu. lega. Bald. in l. dictam. C. de condi. ob
causam. cum simi. reliqua per Moder. hic.

ADDITIONES.

a ¶Habenti. Idem Deci. j̃. de offi. deleg. c. de causis. & c. causam matrimonij. Pet. de Ancha. in repet. c. ea quæ. de reg. iur. in vj. Roma. consi. cciij. Alex. in l. j. in prin. ff. ad leg. falci. Aegi. Bellame. decis. dcxcvj. in fine.

b ¶Syl. Ald. In ver. Et ad illam glo. vide Ias. in l. non dubium. col. v. vers. tertio limita. C. de legi. vbi dicit illam notab. & singu.

c ¶Syl. Al. Valeret. Adde eundem in c. cum M. col. iiij. vers. iiij. prædicta, conclusio. s̃. eo. & in c. j. colum. iiii. post medi. de rescrip.

d ¶Negatiua. Adde Dec. i l. si Ruffinus. nu. 2. C. de test. mil. & in l. j. nu. 13. C. de pac.

e ¶Syl. Al. Affirmet. Adde doctri. Bart. in l. iii. in prin. ff. de suspec. tuto. & ad hanc regulam vide eundem Dec. in cons. dlxvij. col j. & in cons. cxlvii. col. j. & in cõs. clxvii. col. fi. & j̃. eo. tit. in c. cum M. in not. casu. col. iiii. vers. iiii. p̃dicta cõclusio, & in c. i. in iiii. col. j̃. de rescrip. & in cons. dxx. col. ii. & in statutis habere locũ hanc regulam dicit Deci. in cons. iii. in fi. & in priuilegiis no. Bal. in l. si Ruffinns. C. de testa. mili. & Deci. in d. cons. iii. & vide eundem in c. pastoralis. col. iii. in fi. de app. in c. nam concupiscentiam. in prima lectu. in prima colum. in tertio no. de constitutioóibus. & vide Dec. in c. at si clerici. col. xv. de iudi. vbi declarat rationem. limita tamen hanc regulam nisi affirmatiua esset specialis, & negatiua generalis. Dec. in c. significasti. col. fi. de offi. delega.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio Pontificis omnes ligat. Idem in constitutione Imperatoris. nu. 4.*
2 *Dictio, omnis, vniuersalis est.*
3 *Vniuersalis dispositio comprehendit ea, quæ non venirent in generali.*
5 *Præscribi non potest contra auctoritatem Papæ, Imperatoris verò sic.*
6 *Lex debet esse clara.*
7 *Statutum obscurum non debet allegari in causis.*
8 *Superflua ne quidem syllaba debet esse in legibus tradentibus regulam.*
9 *Obscurum, & ambiguum differunt, & de veritate.*
10 *Legis natura est, futura respicere.*
11 *Verbum dubiũ ꝙ accipi potest pro præterito & futuro in legibus, vel statutis, interpretatur in futurum, nisi ratio contrarium suadeat. quid in alijs. nu. 13.*
12 *Remuneratio fauorabilis est, & ad eã inducendam dispositio late interpretaẽ.*
14 *Statutum disponens expresse ꝙ trahatur ad præterita non intelligiẽ de præteritis decisis, nisi hoc expressè diceretur. & quid in rescripto. nu. 15.*
16 *Lex, & rescriptum æquiparantur. & quomodo, & in quibus. & nu. 18.*
17 *Statuendi potestas fauorabilior est, quàm rescriptum.*
19 *Legis potestas potentior est, quàm præcepti.*
20 *Rescripti natura est, vt ad ius commune referatur.*
21 *Statutum disponens ꝙ prius gesta pro infectis habeantur, facit retractari decisa, etiam si de præiudicio tertij agatur. ibi. nu. 22.*
23 *Restitutio banniti facta non obstante condemnatione, quam princeps vult haberi pro infecta, facit recuperari bona etiam alienata. & ibi de veritate.*
24 *Iniuria grauis est, ꝙ quis de rebus suis non possit disponere vt libet.*
25 *Ius etiam spe quæsitum tolli non potest.*
26 *Princeps facere non potest ꝙ restitutio trahatur ad alienata.*
27 *Dominium quæsitum ex contractu auferri non potest.*
28 *Indefinitiua non æquipollet vniuersali, stante diuersitate rationis.*
29 *Præiudicare tertio in dubio princeps non præsumitur.*
30 *Princeps per indirectum potest auferre ius, mandando suis magistratibus, vt ius de aliqua re non reddant.*
31 *Præterita decisa dicuntur ea, quæ finita sunt per solutionem, sententiam, vel transactionem.*
32 *Lex noua annullans p̃terita, nõ porrigitur ad confirmata diuturnitate tẽporis.*
33 *Exceptio præscriptionis dicitur exceptio litis finitæ.*
34 *Præscriptio solutioni. dicitur æquiparari.*
35 *Longo tempore seruatum difficilius retractatur.*
36 *Statutum expressè dicens ꝙ trahatur ad præterita, non intelligitur de præteritis pendentibus per appellationem.*
37 *Statutum de causis pendentibus, non habet locum in pẽdentib. ꝑ appellationẽ.*
38 *Pendere non dicitur causa semel decisa etiam pendente appellatione.*
39 *Sententia per appellationem certis casibus nõ extinguitur, neq; suspenditur.*
40 *Statutum disponens ꝙ trahatur ad præterita, an trahatur ad pendẽtia in causa principali. & quid quando motu proprio statutum est. ibi. nu. 41.*
42 *Clausula, motu proprio, non operatur in præiudicium tertij.*
43 *Lex semper motu proprio fieri solet.*
44 *Statutũ exp̃ssè disponẽs qđ trahaẽ ad futura, ꝓut est eius natura, quid opereẽ.*
45 *Lex declaratoria simpliciter loquens, porrigitur ad præterita, nisi expressè se referat ad futura. & nu. 49.*
46 *Lex simpliciter loquens an sit declaratoria, vt habeat locum in præteritis.*
47 *Declaratio propria est quæ nihil noui addit.*
48 *Declaratio Papæ non potest tollere ius quæsitum.*
50 *Lex declaratoria si communis obseruantia sit in contrarium ad actus præteritos non porrigitur, nisi esset manifestè irrationabilis.*
51 *Lex declaratoria non porrigitur ad decisa per sententiam. quod declaraẽ. ibi.*
52 *Appellationis causa iudicanda est, secundum iura quæ tempore sententię sunt.*
53 *Sententia lata virtutæ opinionis reprobatæ in sacramentalibus, propter periculum animæ semper retractatur.*
54 *Error communis facit ius in sacramentalibus, & pendentibus ab ordine.*
55 *Lex ꝓcedẽs annullãdo, si cã annullationis sit de p̃terito, habet locũ in p̃teritis.*
56 *Lex procedens confirmando non porrigitur ad præterita.*
57 *Confirmans actum nullum de nouo dare videtur.*
58 *Constitutio noua quæ respicit ordinem ꝓcedendi, an includat cãs præcedentes.*
59 *Auc. vt cum de appel. cog. §. j. an loquatur de examinatione causæ.*
60 *Constõ respiciens executionẽ hẽt locũ in p̃terito respectu executionis futuræ.*
61 *Lex an debeat trahi ad casus præteritos, licet executio sit de futuro.*
62 *Principalis dispositio attenditur, non executio.*
63 *Constitutio noua non porrigitur ad actũ perfectũ, licet effectus sit in pendẽti.*
64 *L. iubemus. C. de testamen. habet locum quando testator superuixit, & potuit mutare testamentum.*
65 *Pœna an debeat imponi secundum tempus delicti, vel sententiæ.*

QVoniam. ¶ 1 † Primo no. ꝙ constitutio Papæ omnes astringit. de quo dictum fuit in c. j. in secundo notab. s̃. eod. 2 † Nam dictio, omnes, quæ hic poniẽ, vniuersalis est, & oĩa includit. [a] l. Iulianus. de le. iij. l. à pro-

ADDITIO.

a ¶Hiero. Gig. Includit. Dictio, omnis, cum sit vniuersalis, omnia includit. Adde eundem Deci. in cons. lxix. in ii. col. vbi voluit, ꝙ idem sit dicere, relinquo omnẽ hæreditatẽ. ꝙ dicere, relinquo totam hæreditatem. & ideo consuluit ꝙ ille qui relinquit omnem partem hæreditatis alicui. dicatur illi reliquisse non solũ partem hęreditatis, quæ illi obuenerat. sed etiam partem quam emerat ab aliis coheredibus. vel ad illum quoquo modo peruenerat.

3 l. à procuratore. C. man. no. in c. ij. de obser. ieiu. in princ. † & ideo sub dictione vniuersali veniunt etiam illa, quæ in generali dispositione nõ includuntur, [a] vt not. Bart. in l. generali. §. vxori. de vsuf. leg. & in no. casu tradit Ro. in consi. xliiij. ex supra narrato themate. in iij. dubio. & dixi in l. omnia. ff. si cer. pe. † Et quod hic dr de Papa, idem in constitutione Imperatoris, cui omne humanum genus subijcitur. vt inquit tex. in l. j. in prin. C. de condi. & procur. præd. fisca. lib. xj. no. in l. j. C. de sum. Tri. & fid. catho. Magis † precise tñ videtur Papæ auctoritas, contra quam præscribi non potest, licet secus sit in Imperatore. vt Abb. hic dicit, de cuius dicti veritate dicendum est, vt no. Cardi. in cle. præsenti. col. pe. versi. vij. quæro. de censi. & late tradunt Mode. in c. cum nobis. de præscri. ¶ † Secundo no. quod lex debet esse clara, vt hic. & iiij. dist. c. erit aut lex. Nihil. n. magis proprium legis est quàm claritas. vt dicitur in auct. de testi. impe. §. nos igitur. † Vnde secundũ Bal. hic statutum obscurũ in causis allegari nõ debet. Sic tñ in legibus claritas obseruanda est, vt superfluitas euitetur. † quia in legibus nec etiam syllaba superflua esse debet, vt no. Bal. per illũ tex. in l. j. ff. quod met. cau. facit tex. in §. quib. in j. cõsti. C. & ibi Bal. & . s. in proœmio decr. ibi, resecatis superfluis. Et hoc præsertim locum habet in legibus tradentibus regulam, [b] vt no. Bal. in l. Gallus. §. j. in iij. oppo. de lib. & posth. vbi alle. tex in l. j. ff. de reg. iur. ibi breuiter enarrat. ¶ † Tertio no. ibi, obscurum, vel ambiguum. Nam obscurum refertur ad literam. & verbum ambiguum ad mentem. vt Abb. post Io. and. & alios hic dicit. Sed tñ ista differentia non videtur probari, quia etiam respectu mentis obscuritas dicitur. l. ita fidei. ff. de iure fisci. ibi dum dr, diuersitas rerum obscurum faciat legatũ. facit tex. in reg. in obscuris de regu. iur. in vj. Et hic pro eodem ista verba posita videntur, facit textus in l. veteribus. ff. de pac. ibi, pactionem obscuram, vel ambiguam & gl. ibi illam ponit differentiam, dicens quod proprie obscuritas est in dictione, quæ plures habet significatus, & ambiguitas est in oratione. [c] vt cũ dr aio te Eacida Romanos vincere posse. Et sequũtur ibi Bar. Ang. & Pau. de Ca. & idem gl. in l. in ambiguo. de reb. dub. sed Albe. in d. l. veteribus. dicit totum econtra, quod obscuritas est in oratione, & ambiguitas in dictione. & idem Albe. in dictio. in verbo ambigua. & in l. in ambigua. ff. de legi. & gl. in c. j. de iud. in vj. dicit ambiguum esse, vbi sunt varia iura, & opi. & sic ambiguum videtur vbi pluribus modis intelligi potest, & obscurum, quod nullo modo intelligitur. glo. in l. de ætate. §. nihil in ver. obscure. de interro. actio. ¶ † Quarto no. quod natura legis est, futura respicere. & ratio ponitur in c. ij. s. eod. † Et ideo verbum dubium prout est futurum subiunctiui, quod pro præterito, & futuro intelligi põt, in lege, vel statuto, in futurum interpretatur. vt Abb. hic concludit post Bar. in l. omnes populi. in vj. prin. i iij. q. ver. iuxta. præmissa. ff. de iust. & iur. & no. Bal. in l. leges. col. iij. C. de legi. facit glo. in c. vnico. §. fin. in ver. receperit. de cler. non resid. in vj. cum simi. vt late congerunt Mode. hic. Et adde quòd ista conclusio limitatur non hêre locũ in no. casu, in quo consuluit Ro. [d] in cõs. cccxxxiij, quo ad primum: vbi inquit quod prærogatiua, quæ conceditur illis, qui laborauerint in concilio per annum, nõ solum in futurũ, sed etiam pro præterito intelligitur. quia eadem ratio videtur, vt illi, quorum æqualis fuit labor, pariter præmium cõsequantur. lxxvij. dist. c. scire debet & in c. j. de sepul. Sed considerandum est, quod nõ videtur eadem ratio in illis qui laborauerant in concilio ante illã constitutionem, quia intentio cõstitutionis fuit, inuitare alios in futurum ad laborandum pro concilio, & laborantes post talem constitutionem videntur moti prætextu illius cõstitutionis. quæ ratio cessat in illis, qui prius ante constitutionem laborauerunt, & ideo Deci. Ro. dubia videtur, quia illud verbum, laborauerint deberet intelligi in futurum, prout Doct. hic dicunt. † Saluari tñ potest specialiter i casu remunerationis, prout ipse loquitur, quia vbi agitur de remuneratione, late debet iterpretatio fieri, vt no. voluit Gul. de Cun. quem refert, & sequitur Alex. in l. iij. in prin. ff. quòd quisque iur. & erat beneficium principis, quòd late debet interpretari. c. cum dilecti. de dona. ¶ Secundo prædicta conclusio procedit in lege, vel statuto, prout Doct. hic loquuntur. † Secus est in alia materia, quia verbum tale dubium, etiam pro præterito intelligitur, [e] vt not. Barto. in l. j. in vij. q. ff. de iur. codic. Abb. in c. ad hæc. per gl. ibi de rescrip. cum si. vt tradit Alex. in l. cũ stipulamur. ff. de verbo. obli. Moder. in d. c. ad hæc. & no. Fulgo. in consi. cxxxvj. in causa col. ij. ¶ In gl. fi. ibi, cum tu. Abb. hic concludit quòd illa constitutio respectu pœnæ sit noui iuris promulgatoria, & ideo isto respectu tanquam de nouo iure debet iudicari vt not. Anto. de But. & Imol. hic. tradit Alexã. in consi. vij. visis col. ij. lib. ij. ¶ Pro solutione materiæ præsentis decreta. Abbas considerat tres casus principales. Primus est, quando in lege, vel statuto expresse dicitur, quòd trahatur ad præterita. Secũdus, quãdo solum exprimitur de futuris. Tertius quando simpliciter loquitur. ¶ † Circa primum Abb. concludit quòd licet expresse dicatur quòd ad præterita porrigatur, non intelligitur de præteritis decisis [f] per tex. in l. causas vel lites. C. de transa. vbi Bart. h. d. & idem Bar. in l. omnes populi. in ij. q. v. q. princi. de iusti. & iur. & in l. j. §. fi. ff. ad Tertul. cum simi. vt tradunt Moder. hic. & idem Bart. in l. Lucius. §. quæ Marco. de leg. ij. & late Ange. in consi. cclix. super primo quæsito. vbi late adducit rationem, quam domi. Abb. hic ponit. & idem Pet. de Anch. in consil. clxiij. de viribus. colũ. iij. Et ad hoc etiam facit, quia cum tale statutum sit contra ius commune, vt hic. ergo debet stricte interpretari. argu. c. cum dilectus. de consuetu. Et in terminis pro tali statuto [g] not. Barto. in l. iiij. §. eritque differentia. col. ij. ver. & per hoc posset determinari. ff. de vi bon. rap. ¶ † Prædicta conclusio limitatur, nisi expresse dicatur ad præterita decisa, per gloss. in d. l. causas. quæ bene procedit in statuto. secus videtur in rescripto. secundum Bar. in l. fi. C. si contra ius vel vti. publi. sed Abb. concludit idem esse in rescripto, quia eadem ratio videtur. † & Moder. hic simpliciter sequuntur. & ad de Alex. in consi. ij. col. pen. incip. viso. libro primo. vbi dicit nõ esse differentiam an per viam legis, vel rescripti tollatur ius tertio quæsitum, alle. Anto. de But. & Imol. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. pro dicto Barto. tamen facit, quia potestas statuendi est fauorabilis magis, [h] quàm rescriptum. † Vnde quandoque valet statutum, & non valeret rescriptum, vt no. Bal. in c. cum omnes. col. pen. s. eodẽ. † & ideo per viam legis vel statuti derogatur statuto contrario confirmato iuramento, non sic per rescriptum, vt not. Domi. in c. cum non deceat. col. fi. de elect. in vj. & facit quod no. Inn. in c. quanto. de consue. † vbi voluit quòd maior, & potentior sit auctoritas legis, quàm præcepti. refert Anto. de But. ibi. & sequitur Bal. in l. j. ff. de consti. prin. cum simi. vt tradit And. Sicu. in c. ij. col. vj. j. de rescrip. vbi ad hoc etiam alleg. Saly. in l. fi. C. quæ sit lon. cõsue. in d. l. fi. C. si contra ius. col. fin. in l. j. C. de seru. Reipub. ma. in quibus locis Saly c. tenet quòd maior sit auctoritas statuti, quàm rescripti. Et in proposita quæstione ista opinio verior videtur, quia in rescripto agitur de iure particulari alterius, quod tolli nõ potest. l. quoties. C. de præc. imper. offer. † Et hoc repugnat naturæ rescripti, quod ad ius commune referri debet. l. falso. C. de diuer. rescrip. Secus videtur in statuto, vel lege, quæ generalis est, vt no. Abb. hic. Et licet ab ista ratione postea videatur recedere, tamen vera videtur, quia rescriptum videtur impetratum propter importunitatem. & ideo contra ius non valet. l. scriptura. C. de præc. impe. offer. l. fi. C. senten. rescin. non posse. Secus in lege, quæ videtur facta motu proprio. vt. j. dicam. allegata. s. i contrarium haberent locum, quando euidenter constaret de mente principis, & de causa. † Secundo limitatur. s. dicta conclusio, nisi in l. noua dicatur, quòd prius gesta pro infectis habeantur, quia tunc etiã decise debent retractari, vt voluit gl. no. in cle. j. in ver. pro infectis de immu. eccle. quam ibi sequuntur Cardi. & Inno. Cald. in cõsi. xij. in tit. de rescr. & not. Pet. de Anch. in cõsi. cxlij. pro dña Paula. col. fi.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Includuntur. Hæc omnia latius ponit & declarat idẽ Dec. in l. omnia. in j. no. ff. si cert. pet. & vide Deci. in consi. cccclxxxij. in prin. & quid operetur h verbum, omne, vide per Pet. de Anch. in consi. lxvij. subtiliter, quẽ refert. & seq. Io. Crot. in l. si constante. in xij. col. post prin. ff. so. mat. & in no. casu vide Paul. de Cast. in consi. cccxx. in causa decimali. col. ij. versi. itẽ in vestiture. & adde omnino quæ ponit idem Deci. in rub. ff. de iu. om. iud. in c. sedes. in ij. no. in fi. de rescrip. & in d. consi. cccclxxij. in prin. vbi late. ad quæ vide omnino Sozi. in l. quidam relegatus. in ij. col. ff. de reb. dub. & Zasium omnino in suis intell. singula.

b ¶ Syl. Ald. Regulam. Adde Deci. in l. j. no. ff. de reg. iur.

c ¶ Syl. Ald. Oratione. Aduertendum existimo, quia res per se clara est, differunt enim obscurum, & ambiguum, nã vt dixit Quintili. lib. vij. c. xj. aliud est obscurum ius, aliud ambiguum, dicemus igitur illud obscurum esse cuius sensum elicere non possumus, & cujus sentẽtia lata, ambiguũ dicitur quoties verba clara sunt: sed sensus in diuersas partes trahi potest, prout exemplificat Cicero: lib. j. ad herẽn. in c. de confirmatione, & confutatione vbi dicit quomodo ex ambiguo controuersia nascatur, & ponit exẽplum. Tullius hæres Terrẽtiæ vxori dato. xxx. pondo vasorum argẽteorum, quæ volet post mortem mulier petit quod vult vasa, hæres dicit se debere quæ ipse volet, & hæc est controuersia quæ nascitur ex ambiguo, de hoc tamen omninò A. Gellium lib. xj. c. xij. & Alcia. in l. nepos proculo. ff. de verb. sign. in l. in conuentionibus. eod. titu. vide Sozinum. in l. in ambiguo. ff. de reb. dubijs.

d ¶ Ro. Adde Ias. in l. i. §. hæc verba. ff quòd quisque iur.

e ¶ Syl. Al. Intelligitur. Declara quando secundum præsens esset elusoria gl. & ibi Bal. in l. cũ tale. §. falsam. ff. de cõdi. & demõ. Aret. in l. gerit. col. iiii. ff. de acq. hæ.

f ¶ Syl. Al. Decisis. Idem in c. quæ in ecclesiarum. supra eod: in iiii. notab. Iason. in dicta. l. causas vel lites. in ii. notab. Fely. hic colum. iiii. Io. Crotus in repe. l. omnes populi. fol. vii. in fin.

g ¶ Syl. Ald. Statuto. Et idem Dec. in c. translato. in i. lectu, col. iiii. in fin. s. eo. titu. dicit quod in hoc statuto non habet locum argumentum à simili.

h ¶ Magis. Adde Glo. Zenzili. in extrauag. execrabilis. in ver. de liberatione. Bald. in l. i. ff. de ferijs. Ro. consi. cccxxvii, Deci. in c. i. in fi. j. de consuetu. Franc. Purpura. in l. fi. nu. 55. & 259. de pact.

col.fi.Abb.in c.nō debet in fi.de consan. & aff.cum cōcor. vt per Mod .hic.ad idem glo.in cle.j.de statu.regu. quam Abb. adducit in d.c.non debet.& ad idem est bonus text. in l.decernimus.& ꝙ ibi Pau.de Ca.C.de sa.sanc.eccle.facit tex.ī l.videmus.§.in Fauiana. ff.de vsu.& late tradit And.Sicu.in consi.lxxviij.lib.iij.& cons. 22 xiij.co.lib. † Et ampliatur ista limitatio,vt etiam procedat nō obstante ꝙ de præiudicio tertij tractetur secundū do. Cardi.in c.q̄a 23 diligentia.de elec. † vbi inquit ꝙ si princeps restituit bannitū, nō obstante quacunque condemnatione, quam vult haberi pro in-a fecta,talis bannitus etiam bonum in tertium [a] translata recuperabit.& sequitur Imo.ibi, in fi.& alex.in l.Gallus.§.& quid si tantum.in pe.car.de lib.& posth.& idem in simili casu Abb.tradit in b consi.lxxxiiij.illud. col. iij. lib.j.Sed tamen contrariū [b] in hoc voluit idem Cardi. in c.ad petitionem de accus.dicens gl.in d.cle.j. de immu.eccl.non habere locum in præiudicium tertij, cui esset ius quæsitum.Et sequitur Io.de ana.vlti.not.Et hoc tenent Mod. hic,qui dicunt istud procedere nisi esset ius quæsitum in spe.put abb.loquitur in consi.lxxxiiij.præalleg. & quòd in casu in quo loquitur Card.in d.cap.quia diligetia, non videtur illi tertio,à quo bona auferuntur præiudicium inferri, ex quo illi precium debet restitui, secundum Imo.ibi. Sed considerandum est, quòd dato quòd precium soluatur, tamen cum priuetur dominio rei suæ ꝯ 24 eius voluntatem,nō leue præiudicium inferri videtur,† quia grauis est iniuria,quod homines de rebus suis aliqua facere cogant̄, vt dicit tex.in l.dudum.C. de contrahen.empt. facit text.in l.nec emere.C.de iu.delid.in l.venditor.§. si constat. & ꝙ ibi Bart.ff.cō-25 munia præd.cum sim. † Et quia etiam ius quęsitum spe.tolli non c potest. [c] vt no.Bal.in l.si constante.per illum text.C.de dona.ante nupt.Et ideo dictum Cardi.in d.c.quia diligentia.nō videtur ve-26 rum ,† quia non potest princeps facere ꝙ restitutio trahatur ad res p̄ fiscū medio tempore alienatas, concludit Bald. in l.Gallus in §.& quid si tantum.col.fi.ver.tertia quæstio est.de lib.& posth. 27 † quia dominium quæsitum ex contractu auferri nō potest,vt no. in l.fin.C.si contra ius vel vtil.pub.& dictum fuit in c.que in ecclesiarum,supra eo. ¶ Non obst.gloss.in d.cle.j.de immu.eccle.quia procedit prout loquitur in his, quæ sunt iur.positiui.vt no.Cald. in d.consi.xij.in tit.de rescrip.Petr.de Anch.in consi.cxlij.& Car. in c.cæterum.de rescrip. Secus videtur in dominio quęsito de iu. gen.vt no.in d.l.fin.Præterea dato quòd tale ius quæsitum tertio auferri potuisset ex illa resolutione facta ita simpliciter,& indefinite,quòd condemnatio pro infecta habeatur,nō videtur inferri 28 ad præiudicium tertij, † quia indefinita non ęquipollet vniuersa-d li,quando non est eadem ratio , [d] vt no. per Dyn.in rub.de regu. 29 iur.in vj.& tradit Bar.in l.si pluribus.de lega.ij. † Et hic non videtur subesse eadem ratio , quia in dubio superior nunquam præsumitur velle tertio præiudicare.l.ij.§. Merito. & §. si quis à principe.ff.ne quid in loco pub. Et ita dictū Cardi. in præalleg.c.quia diligentia. ex defecto potestatis , & etiam ex defectu voluntatis non videtur procedere. Saluari tamen potest per indirectum illud,quod Cardi.dicit,videlicet si superior in loco mādaret quòd in tali casu illi tertio per suos magistratus ius non redderetur.
30 † Est enim in potestate superioris iurisdictionē [e] magistratus sui e moderari.l.ij.in princip.de orig.iur.Et hoc modo loquitur etiam Cardi.in d.cap.quia diligentia.cuius dictum pro valde no.extollit.& sequitur alexā.in d.§. & quid si tantum.& idem in simili casu tradit Bar.ī consi.clxxxviij.domini priores artium.in ij.dubio. abbas.in cap.ecclesia Sanctæ Mariæ.supra eod. in repet.in xxiiij. colum.& simili not.Bal.in l.omnes populi.colū.vj. in versi.sed an episcopus in fin.ff.de iusti. & iur. & non tradit Lap.alleg.cj.in ciuitate Florentiæ.col.fi.circa fi.Nec obst.quòd per indirectum nō debet permitti illud,ꝙ directo prohibetur.vt in reg.cum quid.de regu.iur. in vj. quia laici possunt sua beneficia denegare clericis, nec per hoc dicit offendi libertas ecclesiastica , vt dictum fuit in 31 cap.ecclesia.supra eodem.† Et ad declarationem primæ conclusionis superius firmatę,notandum est, quòd præterita decisa intelligunturilla, quæ finita sunt per solutionem, sententiam, vel transactionem,vt abb.hic dicit post.Barto.& doc.in d.l.causas.& idem Barto.in l.omnes populi.in quinta.qō.princip.versicu.iuxta prædicta quæro.de iusti.& iu.facit tex. in l.transacta.ff.de verb. 32 signi.in l.j.§.fin.ff.ad Tertul.in cap.j.de lit.conte.in vj.† Et idem si diuturnitate temporis confirmata sunt,quia lex noua annullando præterita ad talia nō porrigitur. vt no.Ange.dicit in consi.liiij. in quæstione proposita col.fi. per text.in l.qua in prouincia.§.diuus.ff.de ritu nupt. Sed considerandum est, quòd aut ex diutur-33 nitate temporis præscriptio inducitur.† Et clarum est. quòd res dicitur decisa,q̄a exceptio pręscriptionis dicitur exceptio litis fi-f nitæ. [f] d.l.transancta.vbi Bar.ff.de ver.sig.l.si.vbi Bar.ff.pro suo,& 34 in dicta.l.fin. & ibi Bar.ff.ad Tertul. † Et quia pręscriptio solutioni æquiparat̄ l.sed si vnius.§.prætor ait.versi.si ante.ff.de iniur. & in l.si pupillus.in fi.vbi Bar.ff.de admin.tut.aut p̄scriptio cōpleta nō fuit.&tunc dictū Ang. dubitabile vr̄. quia non potest dici res decisa.Et tex.quem ipse adducit in d.l.qua in prouincia. §.diuus. parū facit . quia ibi cū diuturnitate tēporis alia plura cōcurrunt. ex quibus motus fuit ibi imperator ad dispensandū.vt colligitur ibi,dum inquit.idcirco hæc omnia in vnum concurrat . Pręterea illud quod dicitur ibi,procedit ex eo,ꝙ tex.ibi,vltra procedit, ita disponendo & dispensando . non aūt ex diuturnitate temporis immediate illud causatur.sed tū placet ꝙ Ang.dicit,& iustificari potest . quia licet præcise non dicatur esse res decisa ante p̄scri-35 ptionē cōpletam.negari tū nō pōt quin illud,† quod longo tēpore obseruatum fuit,non ita de facili tractetur. arg.d.§.diuus . qui saltē in argu.facit. & in §.alienationis.in ver.quod itaque. in auc. de non alie.colla.ij.& in §.hæc igitur omnia.in auc.de arbitris. Et idem alleg.bonus tex. in c.contingit.de transac.ibi,si fuit aliquot annis obseruata.facit tex.in l.ij.ff.de cōsti.princ. Et ideo statutum quod expresse ad præterita se refert,cum sit ꝯ ius cōmune. vt supra dictū est,debet restringi vt non intelligatur de pręteritis diuturnitate temporis cōprobatis,in quibus est maior ratio . vt non ita de facili debeant retractari. & hoc modo dubitationes Modi. 36 hic resoluunt̄.¶ † Secunda cōclusio Abba.est,ꝙ licet in nouo statuto expresse dicat̄ ꝙ habeat locū in p̄teritis , non intelligitur de præteritis pendentibus per appellationē.vt est tex.in auc.vt cum de app.cog.§.j.& no.Bar. l.oēs populi.in v.q.prin. ff.de iust.& iur. Pau.de Cast.in consi.ciiij.in causa Sfortij.col.fi.in fi.ver.tertio q̄a. Nā cū negotia præterita à pendentibus distinguātur. cle.j. in fin. de prob.statutum quod porrigitur ad præterita, cū sit contra ius cōmune,stricte,& limitate,prout loquit̄,intelligi debet. & sic de præteritis simpliciter,& non de pendentibus . Et pari ratione, si statutum in tali casu loqueretur de pendentibus, nō haberet lo-37 cū in pręteritis.† Et notandū est,ꝙ prouisio facta à statuto de cāis pendentibus,non haberet locū in causis pendentibus per appel-38 lationē.† quia quantū ad hoc,causa nō reputat̄ pendere, cum semel decisa fuerit per sententiā,licet appellatio pendeat . ita not. Ang.dicit per illum tex.in §.super hoc. in ver. & no.diligenter.in auc. in me.litis sac.ius.non fie.colla.viij.Et hoc cōprobat̄ rōne supradicta. quia cum tale statutum sit contra ius commune, debet intelligi de pēdentibus simpliciter, in quibus decisio nulla facta 39 reperitur. † Et iste erit vnns casus singularis,in quo sententia per appellationē nō extinguitur,neque suspenditur.quod no.est ad ea quæ hn̄r in c.venientes.de iureiur.& dixi in rubr.de app. Et iō iura quando volunt includere cām appellationis,expresse dicūt de dependentibus per appellationem.clem.ij.in fi.de iureiur. in clem.j.in fi.de sequest.pos.& fruc.in cle.j.in fi.de prob.cum simil. Et ita ex supradictis habetur ꝙ statutum de pręteritis non habet locum in causa appellationis pendentis . Similiter statutum in pendentibus non intelligitur in causa appellationis.Si tamē statutum loqueretur simul de præteritis,& pendentibus, causa appellationis videretur includi.cum sit facta prouisio in vtroq;,simplici.arg.l.si ita facta.ff.de iniust.rup.not.in l.ij.in prin. de ver.sig. 40 ¶ † Tertia conclusio Abb.est,ꝙ idem sit in causa principali, quia si expresse in statuto dicatur ꝙ habeat locum in præteritis, non intelligitur in pendentibus etiam in causa principali . & ita concludit Bar.in d.l.omnes populi.in loco.s̄.allega.per tex.in auc.in medio lit.sac.ius.non fie. Ille tū text. non videtur loqui in terminis,quando in statuto dicitur ꝙ trahatur ad præterita.sed vr̄ simpliciter prohibere nouam impetrationē fieri pendente lite . Ista conclusio probatur ratione,quam supra adduxi in causa appellationis, non pariter militat in causa principali.quia cum statutū loquat̄ de pręteritis,non habet locum in pendentibus,cū sit cōtra ius cōe,vt dictum est.Et licet in isto casu idē sit in cā principali,quod in causa appellationis.secus tamen est q̄n statutū loquit̄ de pendentibus.quia tunc causa principalis comprehendit̄,licet causa appellationis nō includat̄,vt s̄.dictum fuit. ¶ Modo quod supra

ADDITIONES.

a ¶Tertium. Adde Pau. de Cast.cons.ccccxxxix.lib.j.Caro.Rui.consi.xxj.lib.v,vbi loquitur pro Bentiuolis.Nicol.Boeri.decis.Burdeg.lxiiij.

b ¶Contrarium. Adde Albe.in iiij.par.statu.q.xlvj.Alex.cons.cj.nu.6.lib.ij.Math. de Afflict.decis.Neapo.cxvj.Ias.in cons.cxxxix.cons.cxcii.lib.j. consi.xxi,lib,iii. fallit in trac.pacis Nico.Boer.decis.Burde.xxxviii.nu.7.

c ¶Syl.Ald. Non potest. Adde Deci. in cons.cvii. col.ii.in fi.

d ¶Syl.Ald. Ratio. Adde Dec.in c.ecclesia S.Marię.col.iiii.in prin.s̄.eo,in c.i.in vi. colum.fi.de rescript.

e ¶Syl.Al. Iurisdictionem. Adde in simili casu quod scribit Alex.in cons.xi. versi. super tertio. lib.i.

f ¶Syl.Al. Finitę. Adde Io.Franc.Bal.in trac.præscrip.col.xi.vers. nono principaliter.Alex.in cons.ccxiii.viso.in prin,lib,ii.Deci.in cons.cclxxii.col.iiii.in fin. in consi.dlviii.colum.fin.in fine.

ſupra dictum eſt, de ſtatuto ꝙ porrigitur ad præterita nõ habere locum in præteritis pendentis in cauſa appellationis,nec in cauſa principali.limitatur ſecundum abb.hic, 41 † niſi tale ius nouum, motu proprio ſuperioris emanauerit, quia tunc ad caſum pendentem principalem, vel appellationis porrigitur. Pro quo facit ꝙ no.Bal.in l.qui autem per gl.ibi.ff.ſi quis cau. vbi inquit ꝙ valet priuilegium,etiam lite pendente,ſi motu proprio cõceſſum fuerit.& ſequuntur Pau.de Ca.ibi.& alex.Sed tamen,vt dicũt Mod. hic.iſta limitatio abb. non videtur vera dublici ratione.Prima eſt quia in l.communi,prout Doc.hic loquuntur, illa ſemper motu proprio dicitur fieri,propter vtilitatem publicam iiij.diſtin.c.erit autem lex.& ideo non cadit iſta diſtinctio, an motu proprio,vel ad poſtulationem facta ſit. 42 † Secunda ratio eſt,quia hic agitur de præiudicio tertij.& clã motus proprij in præiudicium tertij [a] nihil operatur, [b] vt no.per Hoſti.anto.de But. & abb.in c.cauſam.el.ij. de teſti.glo.in cle.ſi Romanus pontifex.in ver.validam.de prębẽ. Dicunt tamen Mod.ꝙ Doct.in d.c.cauſam.loquuntur in priuilegio,quod reſpicit priuatam vtilitatem, & ſtricte ĩterpretatur. Vñ non bene infertur ad ius commune, de quo agitur hic, quòd ſit propter vtilitatem publicam.d.c.erit autem lex. Et ideo finaliter ſequuntur opi.abb. quia ſi lex noua expreſſe ſe trahit ad pręterita,pariter videtur habere locum in pendentibus, in quibus non videtur poſſe dari ratio,quare non debeant ita includi, ſicut alia præterita. Et hoc dummodo lex non ſit facta ad poſtulationem patris. 43 † Sed verior mihi videtur opi.contra abb. quia efficax illa ratio videtur, ꝙ lex ſemper motu proprio fieri ſolet,vt not.Bart. in l.j.in fi.C.de bon.vacan.lib.x.& in auc.quas actiones.circa finẽ C.de ſa.ſanc.eccle.Et ideo ſemper eſſet dicendum quòd lex noua,quæ nominatim ſe trahit ad præterita, etiam haberet locum in pendentibus.& deſtruerentur concluſiones.ſ̃.proxi.præcedẽtes,quę approbate ſunt ab omnibus.Et ratio diuerſitatis videtur manifeſta,per ea,quę ſupradicta ſunt,quia cum tale ſtatutum,ꝙ ſe trahit ad pręterita,ſit contra ius commune,debet ſtricte intelligi.Vnde cum loquatur limitate de præteritis, non debet habere locum in pendentibus, vt ſupra dixi. 44 ¶†Venio ad ſecundum caſum principalem, quando dicitur in noua lege ꝙ habeat locũ in futuris negotijs,quo caſu abb.dicit non eſſe dubium.quia natura legis eſt futura reſpicere,vt hic.& in l.leges.C. de legi.quaſi abb.velit quòd exprimatur illud, quòd tacite ineſt,cuius expreſſio nihil operatur.l.tertia.ff.de leg.j.Bar. vero ĩ d.l.omnes populi. in v.q.prin.in ver.circa ſecundum.dicit quòd quãdo exprimitur, ꝙ ad futura tragatur,ad ea ſola trahetur. Et ĩ iſto modo loquẽdi videtur ſentire,quòd tali caſu nõ veniant præterita,quæ alias venirent,quando lex ſimpliciter loquitur. & ſecũdum hoc talis expreſſio multum operaretur.Et iſtud, ꝙ videtur ſentire Bar.conſonat,vt verba aliquid operentur.argu.c.ſi papa de priui.in vj. 45 † Et ad hoc bene facit ꝙ no.Imo.hic col.vj.verſ.nam primo,vbi inquit ꝙ lex declaratoria licet de ſui nã porrigatur ad præterita qñ loqtur ſimpliciter.ſecus tñ eſt,ſm eũ,qñ ad futura ſe refert, quia tũc ſolum reſpicit futura,& pręterita.alleg.tex.in c.fi.de ſpon.duo.& in c.j.de poſtu.præla. in vj.facit quod not.Domi.in c.j.§.qui vero. in gl.in ver.receperint.in ver.ij.no.ex gl.in fi.de cleri.nõ reſi.in vj. ¶Supereſt tertius caſus principalis, qñ ſtatutum ſimpliciter loquitur,in quo ex his, quæ abb. dicit, plures concluſ.colliguntur. 46 ¶†Prima eſt,ꝙ ſi cõſtitutio quę ſimpliciter loquitur declaratoria ſit,habet locum in pręteritis.& no.Bart.in d.l.omnes populi.in v. qõ.prin.ver.circa.tertiũ. per text.in auc.de fil.ante dota.inſtru.na. §.j.& idem no.Bal.in l.non dubium.in iij.not.per illũ tex.C.de le. bonus tex.in auc.de rapto.§.fi.in fi.cũ ſi.vt tradunt Moder.hic.& idem alex.in conſi.vij.viſis.col.ij.lib.ij.Ro. in conſi.lxv.viſo. 47 ¶†Et aduertendum eſt,quia iſta concluſio clara vr̃ in ſimplici declaratione,quę nihil noui facit.l.hæredes palam.§.ſi quis poſt.ff.de teſta.& ibi Pau.d̃ Ca,in ij.col. dicit ꝙ papa multoties hoc facit,declarando ſuam intentionem circa gratias factas aliquibus.& no. tradit ange.in conſi.cclxxiij.non eſt dubiũ.col.ij. Nam hoc bene procedit in declaratione propria, quæ cõſiſtit circa aliquod verbum dubiũ.Secus dicit Pau.de Ca.in d.§.ſi quid poſt.ſi non eſſet dubium, [c] quia tunc eſſet noua diſpoſitio, q̃ nõ tolleret ius quæſitum. 48 †Et hoc in declaratione facta à ſummo pontifice ꝙ nõ poſſit [d] tollere ius alteri quæſitũ,voluit no.Pet.de anch.ĩ cõſ.cccxcix. præmitto pro clariori deciſione col.fi.Et idem Pau. de Caſ.in ꝯſi. xlvj.viſo,& examinato puncto.col.fi. facit ꝙ not.Cal.in cõſi.xij.in tit.de reſcri.in fi.Et licet iſti loquantur in reſcripto,vel priuilegio. idem tñ vr̃ dicendum in propoſito,videlicet in lege,vel conſtitutione,quæ cum loquatur ſimpliciter,non trahitur ad pręterita in præiudicium alterius.vt hic. & in c.ij.ſ̃.eo.niſi agatur de propria, & ſimplici declaratione, quæ cõſiſtit in declaratione verborum, in qua non põt dicit eſſe ius alteri quæſitum. vt declarat Paul.de Ca.in d.§.ſi quid poſt. Et hoc modo hæc prima ꝯcluſio declarat̃, ſecũdo lĩtat̃ niſi lex declaratoria referat ſe ad futura, 49 † qa tunc de mẽte auctoris conſtare videtur,ꝙ noluit præterita cõprehendere,ſm Imo.hic col.vj.ver.nam in primo. poſt anto.de But.quẽ refert per text.in c.fi.de ſpon.duo. & in duo.& in c.j.de poſt.p̃la. in vj.cum ſi.vt tradũt Mod. qui hoc ſimpliciter ſequuntur. Et iſta limitatio cõprobari põt per tex.hic vbi conſtitutio quæ de ſui nã ad præterita non porrigitur, tñ fallit qñ in conſtitutione hoc expreſſe dicitur. ergo pariter econtra videtur quòd illa, quæ de ſui natura includit præterita,ad illa non referatur, ſi de mente legis appareat. Sed tñ cõſiderandum eſt, quia ſi cõſtitutio proprie,& ſimpl̃r declaratoria ſit,prout iſti loquũtur, ex quadam neceſſitate vr̃,ꝙ ad præterita referatur. aliàs reſultaret q̃dam perplexitas, & repugnantia,ꝙ eſſet conſtitutio declaratoria,& nõ habet locũ in præteritis,per.ſ̃.dicta. Non obſtant iura.ſ̃.allegata.quia nõ videntur loqui in declaratione.ſed potius vñr procedere per viam confirmationis.vel annullando. de quibus.j. videbimus. 50 ¶†Tertio limitatur prædicta concluſio, niſi conſtitutio declaratoria reperiret cõmunem obſeruantiam in ꝯ̃rium,quia tunc ad actus p̃teritos non porrigitur. [e] gl.in c.j.de poſtu.prele.in vj.in ver.de cetero.& ibi Domi.in ver.no.bene iſtam glo.Ant.de But.hic col. ij.& in c.fi.in iiij.no.de ſpon.duo.ad idem gloſ.in c.j.§.qui vero.in ver.receperint.& ibi domi.in verſi.ij.no ex gl.& not.Io.de Anan. poſt Anto.de But.quem ibi refert in c.cum tu.in glo.in verſi.ſiue poſt.de vſur.Et iſta limitatio ſane intelligitur, qñ nõ erat euidẽs irrationabilitas. ſed ita poſtea declaratur. ſecus ſi manifeſta irrationabilitas fuiſſet, quia tunc cõſtitutio declaratoria omnino haberet locum in præteritis, non obſtante ꝙ cõmunis obſeruãtia, in ꝯ̃rium fuiſſet glo.nota.in cle.ij.in ver.decernimus.de reb.eccl. non alie.& ibi Card.in vij.q.poſt antiq.Anto.de But.& Abb.hic. & idem Abb.in c.aqua.in vlti.not.poſt illum tex.de conſe.eccleſ. vel alta. Nam ſi manifeſta erat irrationabilitas, illa cõis obſeruãtia non valebat,quia conſuetudo debet eſſe rationabilis.c.fin.de conſue. & tunc omnino actus de ſe redditur nullus, abſq; ꝙ cõſtitutio trahatur ad præterita. 51 ¶†Quarto fallit in præteritis caſibus in quibus ſententia lata reperitur.quia talis ſententia nõ debet retractari propter errorem, qui ex conſtitutione declaratoria detegatur.arg.l.Barbarius.ff. de officio prætoris. & ita dicunt Io.And.& Doctor. hic qui tñ ſubijciunt hoc non habere locum, quando à ſententia appellatum fuiſſet per text.in c.cũ cauſa.j.de re iudi.vt latius referunt,& ſequuntur mod.hic.Sed aduertendũ eſt.nam quod Doc. dicunt de ſententia, hoc clarum vr̃, quando in rem iudicatam tranſiuit, quia tunc pro veritate habetur.l.res iudicata.ff.de reg.iur.c.cum inter. de re iud. & ideo reſcindi non poteſt,

ADDITIONES.

a ¶Tertij. Adde Philip.Franci.in c.ſi tibi,de præben,in vj. Vital.in tract.clauſula.in clauſula motu proprio.Fel.in c.ad aures.num.8 de reſcrip.Soz. in conſ.cxv.lib. iij.etiam ſi ageretur de modico præiudicio.Glo.in c. cum olim verſi. pręiudiciũ de conſue.Nec ob.l.ij.merito.ff.ne quid in loco publi. quia procedit,quãdo cõſtat principem velle præiudicare, & hoc ſcire.Iaſo.conſi.xxiiij.libr.iij. & tamen tex.in d.c.cum olim,& gloſſ.quam allegant, probat potius oppoſitum,quia ibi erat reſcriptum ad poſtulationem partis, & ſub expreſſa conditioue, dummodo nulli inferetur præiudicium,

b ¶Syl.Ald. Operatur idem dicit Deci.in d.c.ſuper eo.col.ij.de offi.deleg.habetur, cle.per literas de præben.Pariſius in conſi.cxl.inſpectis indultis col.ij.nu.9.lib. iiij.Deci.in conſi.ccccxvij viſis,& diligenter conſideratis.colũ.pen.verſi.primo clauſula illa motu proprio.nu.20.& Cardi. in conſi.cxxxvi.præmitto.colũ.fin. late Deci.in conſi.ccccx.in cauſa mota Mediolani colũ.v.ver.ſimiliter illa clauſula motu proprio.nu.23.

c ¶Syl.Ald. Dubium. Adde ad hoc quòd quoties declaratio prioris diſpoſitionis, non ſtat in meris terminis declarationis, quia verba non ſunt dubia, tranſit in nouam diſpoſitionem, & non præiudicat iuri quæſito ex priori diſpoſitione. & ẽt voluit Pau.de Ca.in cõſi. xxii.viſa quadam ſcriptura.col.fin.libr.i.& ind.cõſi. clvi. ꝙ ẽ cõſ.cccxl.viij.col.fi.li.j.& apertius ĩ cõſ.340.p̃miſſis allegationib.adhereo col.i.e.li.Deci.in l. ĩ ambiguis.ff.de re.iu.ĩ c. cũ veniſſent.de iudi. & idẽ p̃us voluerat Bal.in c.i.col.iii.ver.itẽ qui interpretatur.ſ̃.de conſti.ad ꝙ facit text.in c.cum dilectu.de accuſ.vbi declaratio ſeu interpretatio debet fieri non perimẽdo.ſed exponendo quem ad hoc põderat Bal. in l.i.in fi.C. de lit.p̃t.in l.ſi de interpretatione.in prin.ff.de legi. reiicitur enim illa interpretatio qua recedimus à verbis claris.Bar.in l.ab executore.col.ii.ver.item ſi verba,& ibi Imol.& Ang. de Aret.ff.de appel.Bal.in l.volũtatis.col.fi. ver.quęro ſi ſtatutum.C.de fideicõ. Ang.in l.ſi quis intentione.col.fi.verſ.vlti,ſcias.de iudic.Domi.in c.licet.verſi. præmiſſe.in tertio nota.de teſta.Pau.de Caſt.in conſi.cccxxxviii.quia exceptiones col.ii.lib.i.Are.in l.in l.v.§.ſtipulatio.col.i. ver. ſed huic rationi.ff.de verb obl. Purpura.in l.edita.C. de eden.col.xviii,nu.100.Alex.in l.diuortio.col.iiij. verſi.item dictum.ff.ſol.mat.in conſi.xxviii.viſis col.pen.lib.i.Sozi. in naturaliter.§.nihil cõmune.col.vii.verſ.ſed tu cõſidera.ff.de acqui.poſ.And.Sic.in cõſi. xxxviii.col xii.ver.& ſi quiſpiam.lib.ij. Bertr.conſi.cclxix.viſo.col.iiii.lib.v.

d ¶Non poſſit.Deci.in l.i.de impub.& aliis ſubſti.in l.in ambiguis. de reg.iu.ſ̃.de exceptio.cap.paſtoralis.in fin.Pau.de Caſt.conſi.cccxxxviii.conſi.cccxl.lib.i.cõſi. xlvi.lib.ii.Alex.conſi.xi.nu.14.lib.vii.

e ¶Syl.Ald. Porrigitur. Declara illam glo.vt per Abb. in c.cauſam quæ in ſecũdo not.de reſcript.vbi vide,

potest, adeo q etiam per instrumenta de nouo reperta nõ retractatur.c.suborta.j.de re.iu.l.Imperatores.ff.eo.ti. Si vero nõ transiuit in rem iudicatam, vt quia appellatũ sit, volunt doc.qđ possit retractari,per c.cum causa.de re iudi.Sed ille tex.parum facit, quia absq; appellatione sententia ibi non habuisset locum, quia erat nulla propter manifestam irrationabilitatem. Nam expressum iuris errorem continebat, cum ibi virtute constitutionis laicorum contra archipresbyterum pronunciatum fuisset. quo casu sententia est nulla.c.j.de re.iud. † Et sic in d.c.cum causa nulla erat vis in appellatione. Preterea in causa appellationis iudicandum est secundum iura, quæ erant tempore sententię,vt probat in auc.vt cum de appel.cogno.in prin.ergo non dicitur retractari sententia ex eo iure,quòd appellatione pendente superuenit.Et si hoc esset ex eo q interposita appellatione sentẽtia non transiret in rem iudicatam,idem esset dicendum in omnibus casibus, in quibus sententia etiam absq; appellatione non transit in rem iudicatam.Et ideo concludendo in tali sententia, quæ non transiuit in rem iudicatam. dicendum est, prout supradictum fuit de communi obseruantia, quæ erat in contrarium in præteritis casibus.quia si declaratio postea facta ostendat euidentem irrationabilitatem,etiam in pręteritum fuisse, retractabitur talis sententia argu.glo.in d.cle.ij.de reb.eccl.non alie.Et probatur in d.c.cũ causa. de re.iudi. † Et hoc maxime dicendum esset in sacramentalibus,in quibus sentẽtia lata virtute opi. reprobate semper retractatur,ſm Io.And.hic,propter periculum animę per text.in c. veniens.j.de psby.non Bapt.& Moder. simpliciter sequuntur.& idem Ang.in l.Barbarius.col.j.ff.de offi.prẹto. vbi allega.Inno.in c.nihil de elect.Et hoc idem sequetur Bald. in l.non mutat.C.de lib.ca.& in l.ij.in fi.C.de ser.& aqua.& no.per glo.fi.in fi.in c.ij.de prẹsby.non bapt.per quam Abb.ibi dicit,† q in sacramentalib⁹, & in dependentibus ab ordine,communis error facit ius.valent tamen gesta quo ad meritum, propter fidem eorum,qui probabiliter crediderũt, ſm gl. in d.c.ij.Abb.post alios sequitur.ad idẽ glo.no.in c.dudum.el.ij.in ver.decepte.de elec.¶†Secunda conclusio Abb.est,quòd si constitutio,quæ simpliciter loquitur,procedit annullando, & causa annullationis sit de præterito, locum habet in præteritis.l.fi.C.de pac.ibi, ſm itaq; veteres regulas. ad idem tex.in auc.de alie.& emphy.circa fi. in §.omnia vero quæ ꝯ & in §.hoc quidem.in auc.de incest.nupt.& in l.pen.C.de incest. nupt.quæ iura Bart.adducit in d.l.omnes populi. in v.q.prin.ver. circa tertium. Et ratio huius conclusionis manifesta videtur. qa annullatio in effectu nõ videtur fieri a noua lege, sed per legem antiquam. Et sic virtualiter non est verum dicere quòd lex noua habeat locum in præteritis.facit quòd.s.dictum est de lege noua declarante.¶†Tertia conclusio Abb.est,quòd cõstitutio nõ porrigatur ad præterita,quando procedit confirmando. Et ista conclusio vera est, & intelligitur, qñ actus nullus confirmatur,† qa tali casu,qui confirmat, de nouo dare videtur.vt not.in l.adoptio non iure facta.ff.de adop.& per Bar.in l.& quia.ff.de iur.om.iud. Et quia actus valet prout nunc, & non trahitur retro in præiudicium tertij.[a] vt not.in l.si partem.§.fi.quẽad.ser.amit. & per Bart. in l.bonorum.ff.rem ra.ha.Et de confirmatione no.Abb.per illũ tex.in c.dudum.de deci.in pe.not.Secus si vero actus validus cõfirmetur, quia ad præterita porrigitur,vt per Bal.in l.leges.col.fi. C.de legib.¶†Quarto Abb.concludit quòd noua constitutio, q respicit ordinem procedendi, etiam causas pendentes includit. glo.in c.licet Canon.in ver.de cætero.de elec.in vj.not.Bar.in d.l. omnes populi.& in l.ij.§.fin.per illum text.C.de iur.cal.Bald.in l. leges.col.ij.C.de leg.vbi infert ad no.questionem.facit quod Bal. no.c.fi.j.vt lit.penden.Sed contra istam conclusionem arguit Io. de Imol.in fin.car.col.j.quia sicut hic noua constitutio non habet locum in præteritis,nisi expresse dicatur. idem in pendentib.nisi exprimatur.d.l.ij.§.fi. † Et ad hoc videtur tex.in auc.vt cũ de app. cog.§.j.vbi causa debet examinari ſm leges antiquas. Mod.ħ dicunt,q ille tex.de examinatione nihil dicit. Sed nõ est verũ, quia immo tex.expresse dicit de examinatione,vt patet ibi,dũ inquit, causam examinari,& terminum ſm ipsas accipere.Et ista opi.de iure verior videtur, quia natura legis est,futura respicere,nõ autem præterita, nec pendentia, nisi exprimatur, vt hic, & in cap. pen.de offi.lega.in vj. ¶Non obs.quòd actus sit de futuro respectu processus futuri, quia relationem habet ad præterita, cũ fiat super actu præterito, & ad hoc bene facit quod statim.j.dicam.

¶†Quinta conclusio,secundum Abb.est,quòd si constitutio respicit executionem,habet locum in actu pręterito respectu executionis futuræ,per glo.no.in clemen.secunda.in ver. posterum. de æta.& quali.facit quod no. Bal. in l.illam in ver.ex hoc arguit. C.de dona.& in l.omnes populi.col.vij.ff.de iusti. & iur.cum sim. vt tradunt Mod.hic.Sed in hoc etiam contrarium [b] tenet Imol.ħ quia non videtur quòd lex debeat trahi ad casus præteritos.licet executio sit de futuro,per tex hic.¶†Non obs.d.clem.ij.de eta.& quali.quia ibi verba sunt, quæ expresse præterita respiciunt ibi, emancipati, & idem in clem.j.de testa.dum loquitur de deputatis.secus ergo videtur,quando constitutio loquitur simpliciter,& pro hoc bene facit tex. hic. vbi executio cedendi videtur esse de futuro, & tamen constitutio non habet locum. † Et quia dispositio principalis attenditur.& non executio.vt est text.no.in c.literis.de rescri.& in no.q.Ang.tradit H.si possessor.in prin.ff.de pet. hære.facit quod no.Bal.in l.j.C.de nundi.cum simi.& in proposito vide quæ tradit Are.in consi.lxxxv.considerata.¶†Sexta conclusio est,quòd noua constitutio non porrigitur ad actum perfectum,licet effectu sit in pendẽti. vt est tex.in l.iubemus.C.đ test. † Sed aduertendum est,quia tex.in d.l.iubemus.non haberet locum quando testator superuixisset, & potuisset mutare testamẽtum,quia tunc deberet formam nouæ constitutionis obseruare, vt no.voluit Ange.in auc. vt fac.nouę consti.per illum text.a contrario sensu. & Mod.[c] sequuntur in d.l.iubemus per illũ text.qui cõsiderat q testatori nihil potest imputari. quæ ratio videtur cessare,quando testator superuixit,& potuit testamentum mutare. Et ad hoc etiam alleg.bonum tex.in l.iij.C.de inoffi.test.vbi in simili casu consideratur,quòd testator superuiuat,& facultatẽ mutandi testamẽtum habuerit. ¶Et retenta ista limitatione ad text. in d.l.iubemus.infertur quòd ista cõclusio nõ sit vera,quia immo noua constitutio etiam haberet locum in testamẽto prius facto quod potest mutari. secus esset in testamentis, quæ non possent mutari de quibus videtur de quibus videtur loqui text. in d.l.iubemus.¶†Postremo ex supradictis infertur, ſm Abb.hic,an pœna imponi debeat ſm tempus delicti,sententiæ.de quo ꝑ Bar. in in d.l.omnes populi.cum si.vt tradunt moder.hic in viij.fallen.& per Nellum in tract.suo bannitorum . in xj.q.in iij. parte secundi temporis.Alex.in l.pen.ff.si ex noxa.cau.aga.& do.Io.de S.Seuerino.in d.l.omnes populi.in xxij.ca.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Tertij. Vide Deci.in l.quòd in initio.ad fi.ff. de reg.iur.

b ¶Contrarium. Et bene, & sic ex nouo statuto q debitores sub garantigio instrumento obligati possunt capi, non capitur debitor obligatus sub tali instrumento facto ante statutum publicatum.quidquid dicat Pau.hic.

c ¶Moder. Scilicet Ias.Idem Ang.in auc.vt cum de appel.cognosca. in prin.contrarium tenet Pau.in d.l.iubemus,& varius per tex.in auc. vt factæ nouæ consti.qui vult omnino iam facta testamenta valere, etiã si testatores nouę legi superuiuãt. Et licet tex. subdat quòd non semper facultas est testandi, hæc ratio est impulsiua,& non restringit.sed etiam aduertendum q Iustinianus ibi loquitur, & suis, & imperialib.constitutionib.dumtaxat,non autem de alienis, vel municipalib. In quib.Bar.in d.l.omnes populi,aliud tenet dicendum.

Summo Deo laus.

¶Pro patria quondam Decius pugnauit vterq;,
Nunc patriam Decius legibus instituit.

¶Commentariorum super titu. de constitutionibus Clarissimi vtriusque iuris Interpretis domini Philippi Decij Mediolanẽ. Finis optatus apparet.

Clarissimi

CLARISSIMI IVR. VTR. DOCT. DOMINI Philippi Decij Mediolanensi Commentaria amplissima super titulo de rescriptis, incipiunt.

SVMMARIVM.

1 *Iura parum esset constituisse. nisi essent iudices qui ea exequerentur.*
2 *Priuilegium quo ad priuilegiatos habent instar legis.*
3 *Rescriptum est species iuris scripti.*
4 *Rescripum habet vim legis inter partes, & debet esse commune,*
5 *Aequaltas in iudicijs seruanda est.*
6 *Rescriptum quo ad alios, si principis est, an vim legis habeat, & quid si rescribatur ab inferioribus.*
7 *Epistola principis quando habet vim legis,*
8 *Contractum principis habet vim legis, & etiam inferiorum à principe. nu. 9.*
10 *Exemplis principis iudicandum est.*
11 *Rescriptum propriè dicitur, quādo scribitur ad obseruationem iuris communis, quod limita, vt ibi.*
12 *Rescriptum quare dicatur modici præiudicij.*
13 *Rescriptum interpretatur secundum ius commune. & quare.*
14 *Verba rescripti debent conformari iuri, & æquitati, licet natura verborum non patia ur.*
15 *Clausulæ appositæ in rescripto recipiunt omnes interpretationes, quas recipit ius commune in ea materia.*
16 *Rescriptum strictius interpretandum est, quàm statutum. item & quàm priuilegium. nume. 17.*
18 *Rescripta ad lites debent strictius interpretari, quàm ad beneficia.*
19 *Rescriptum non dicitur quando conceditur aliqua facultas sine iurisdictione.*
20 *Rescriptum potest dici priuilegium, & gratia. nu. 21. & priuilegium venit q̄nque appellatione rescripti. nu. 22.*
23 *Priuilegium propriè est quando scribitur contra ius commune.*
24 *Beneficium est nomen generale, strictè tñ est gratia à principe p̄ter ius cōcessa,*
25 *Beneficium eccclesiasticum quando, & ex quibus dicatur.*
26 *Beneficij appellatione venit altare.*
27 *Beneficium simplex.*
28 *Beneficij appellatione nō venit canonicatus sine præbenda, nec etiam cum præbenda in materia stricta, & ꝙ veniat Papatus. nu. 34.*
Nec venit pensio. nume. 29. Nec beneficium curatum in materia stricta. nu. 25. nisi eadem sit ratio ibi.
Et an veniant præstimonia. nume. 20. & an hospitalia, nume. 32. & an dignitates. numero 33.
31 *Præstimonium an dicatur beneficium ecclesiasticum.*
36 *Conferendi beneficij facultas etiam ad curatum extenditur.*

De rescriptis. Rubrica.

ET quoniam. Super isto titulo, multa extant antiquorū, & Modernorū cōmentaria b̄r instabo solito more calcando vestigia Abbatis, & aliqua addendo dictis oīum, q̄ hactenus scripserūt. Et rub. ista ſm Abb. post Ant. d̄ But. primo ꝯtinuat̄.† Nā supra dictū fuit de ꝯsti. & q̄a parū esset iura ꝯdere, nisi essent ministri, id est, iudices q̄ ea exequerent̄. c. vbi piculū, §. p̄terea. de ele. ī vj. l. ij. §. post originē. ff. de orig. iuris. iu. ideo post tit. de consti. videndum est de ministris iuris. videlicet de iudicibus. Et quia iudices plerunq; dantur per rescripta, merito ponit̄ rub. ista de rescrip. Sed ista ꝯtinuatio licet cōiter approbet̄ nō satisfacit. Primo,[a] quia illa attēta, prius h̄ poni debuisset ti. d̄ off. or. & d̄ of. d̄ leg. ī q̄b. titu. p̄ncipl̄r d̄ ipsis iudicib. tractat̄. Preterea, & scd̄o,[b] si Papa prius voluisset tractare de iure deinde de ministris, & sic de iudicib. sicut p̄misit tit. de cōstit. ita ēt debuisset p̄mittē de ꝯsuetudine, ſm quā ēt iudices iudicare debent. inst. de off. iud. in prin, l. iubemus. C. de iud. ¶ Scd̄o, aliā continuationē ponit Io. An. hic & Host. in summa. eo. ti. Supra. n. dcm̄ fuit de constit. & q̄a rescriptū inter partes habet vim ꝯstitutionis. iō ponit̄ iste tit. de rescript. Et istā tenent Ant. Car. Imol. And. Sic. & Mod. hic Sed nec ista.[c] ꝯtinuatio vr̄ p̄cedere sine dubio, q̄a attenta tali rōne,† idē esset dicendū de priuilegijs. q̄ h̄nt instar legis quo ad p̄uilegiatos. iij dist. c. priuilgia. de quib. tñ. j. lōgo interuallo hr̄. ¶ Vnde tertio,[d] & melius pōt ꝯtinuari, vt dicamus supra dcm̄ fuit de ꝯstitutionib. & sic de iure scripto,† & q̄a rescriptū vr̄ q̄dam species iuris scripti.[e] vt not. Abb. in rub. de conces. bene facit gl. in rub. C de mand. princip. iō post. tit. de ꝯstit. ponit̄ de rescript.† Ex p̄dicta ꝯtinuatione no. ē. ꝙ Io. An. & doct. dn̄t ꝙ rescriptū habēt vī legis inter illos, īter quos ꝯcedit̄. Sicut. n. lex debet esse cōis inter oēs. in iiij. dist. erit aūt. lex. ita rescriptū debet esse cōe īter partes. & iō q̄d dr̄ in rescripto, p̄ illo, qui impetrauit ēt habet locū p̄ aduersario.[f] vt no. per Rot. in ij. decis. in ti. de do. & ꝯtu. in antiquiori. Facit quod no. Bar. in l. sacris. la. iij. in fin. C. de prox. sac. scri. lib. xij. cum sim. vt tradunt Moder. hic.† Et ratio videtur, quia in iudicijs debet seruari equalitas. l. fin. C. de fruc. & lit. expen. & in reg. ī iud. de reg. iur. in vj.† Et dn̄t Mod. hic. ꝙ ēt quo ad alios ī sīsibus causis rescriptū p̄ncipis habet vī legis,[g] vt not. Domi. post Arc. xxxviij. dist, in c. ignorantia. per tex. ī c. licet. xvj. q. iij. & ij. q. i. c. ī multi. & facit tex. in l. metū. §. sed q̄d p̄tor. ff. q̄d met. cau. secus est ī īferiorib. à principe, vt no. Ang. ī l. j. col. iij. ff. de fer. & sequit̄ ibi Alex. reprobata alia opinio. quā tenuit idē Ang. in l. itē veniūt. §. ceterū. ī vers. & ex his hēs. ff. de pet. hæred. ēt idē Alex. in cōs. xxxvij. al's de facto. col. iij. lib. iij. & ita residēt Mod. h̄. Sed aduertēdū est, q̄a rescriptū p̄ncipis nō vr̄ hr̄e vim legis, quo ad alios vt est tex. in l. ij. C. de leg. & hoc intelr̄, nisi appareat de mēte p̄ncipis ꝙ velit hr̄e vim legis gn̄alis. §. sed q̄d principi. instit. de iure nat. l. j. ff. de cōst. prin. & hoc mō intelligūt iura, q̄ Mod. hic adducunt. Et facit quod no. Pau. de Cast. in l. j. de ꝯst. pric.† vbi inquit, ꝙ ep̄la principis habet vim legis.[h] q̄n dirigit̄ vniuersitati, vel q̄n inserta est in corpore iuris. Et idē vr̄, si al̄r ꝯstaret de mēte principis. vt q̄a rescripto essent signa legis generalis. de quib. hr̄. in l, iij. C. de leg. facit tex. in l. fi. C. de le. & in c. ī causis. de re iud.† Et in simili ēt dicit de ꝯtractu principis. qui habet vim legis. l. Cesar. vbi Bar. ff. de pub.[i] l. pe. vbi Bar. C. de donat. inter virū. & vx. nam ēt hoc ītelligit̄, q̄n fuit factus ꝯ̄ctus ea intentione, q̄d hr̄et vim legis. vt no. Alex. in l. ciuitas. col. fi. si certū petatur. Et dr̄ia, quā faciunt Mod. post. Doct. in locis. s̄. alleg. inter principē & inferiores, q̄ habēt potestatē legis ꝯdende. nō vr̄ vera. q̄a ex quo h̄nt p̄tātē, & d̄ volūtate ꝯstat, idē vr̄ esse q̄d ī principe, cū oīno eadā rō subesse videat̄, & iō dictū Ang. in d. l. idē veniunt. verius vr̄. & facit p̄d̄ not. Bald. in l. j. in prin. de ꝯst. princ. vbi inquit,† ꝙ etiā ꝯctus inferiorū à principe h̄nt vim. l. & idē Bald. in l. j. in ij. col. C. de her. vel actio. vend. Et retenta ꝯclusione. s̄. dicta, ꝙ rescriptum, vel sn̄ia principis habeat vim legis, infertur ꝙ alij ad exemplū principis dēant iudicare.† Et limitat̄ rl̄a, q̄ dicit nō esse exemplis[k] iudicandū l. nemo. C. de sen. vt non hēat locū in principe, vt no. Abb. in c. in causis. de re iud. Sed melius dici potest. ꝙ ex quo apparet de mēte principis, ꝙ voluerit rescriptū, vel sn̄iam eius haberi pro lege, in effectu iudicat̄ lege, & nō exēplis simpl̄r, sicut q̄n iudicat̄ ſm ꝯsuetudinē, q̄ mediātib. exēplis inducit̄, nō tñ verū est dicere ꝙ exēplis iudicet̄, vt not. in c. fi. de cōst. ¶† Quærit Ab. post alios q̄d sit rescriptū. Ex dictis eius, prima cōclo est, ꝙ rescriptum p̄prie dr̄, q̄n scribit̄ ad obseruationē iuris cōis, vt q̄a dr̄ ꝙ fiat ius, & ad hoc est tex. in l. falso. C. de diuer. rescrip. facit text. in l. rescripta. C. de prec. imp. off. & no. Bar. in l. fi. s̄. de ꝯst. princ.† Et p̄p hoc rescriptu dicit̄ esse modici præiudicij.[l] vt no. Bal. in l. j. C. de diuer. rescrip.† Et propter hoc ēt rescriptum interpretat̄ ſm ius cōe[m]. c. causam, quæ. j. eo.† Et verba posita in rescripto debent conformari iuri, & æquitati, licet nā verborū nō patiat̄, vt ne gl. in c. paratus. xxiij. q. j. in vers. si vera.† Et clausule posite pr̄ scriptis recipiūt oēs interpretationes, quas recipit ius cōe in tali materia,[n] vt not. Do. post antiquos in c. licet canō. §. fi. de elec. in. vj. in versic. nota bene istud dictū. Et ex p̄dictis Ab, infert in d. c. cām, q.† ꝙ magis stricte interpretari debet rescriptū, q̄ statutum,[o] q̄a ī statuto interp̄tatio dēt fieri. vt aliq̄d o peret̄, nō sic ī rescripto, q̄d ad ius cōe reducit̄. Et p̄ istā rōnē idē vr̄ in priuilegio, quod debet aliq̄d operari c. in his. de priuil.

ADDITIONES.

a ¶ Al. Prio. Rn̄deri pōt rescriptū respectu iudiciū preparatoriū esse. ideo premittendū Doc. in rub. de ed. Preterea debet præterea vt necessarium añs ad cognitionem iudicum añ enim q̄ cognoscamus qui sint iudices habētes p̄tātem cognoscendi, necesse est vt intelligamus an rescriptū sit validum. ergo p̄mittendus iste titulus.

b ¶ Ald. Secundo. Responde ꝙ hic tractatur de modo introducendi iudices, vñ cum s̄. dictum sit de constitutib. quib. cōstituunt̄, nunc & de rescrip. de consuetudine autem ponatur postea. quia cū rescriptū sit t̄ps iuris scripti patet prius de eo dicēdū erat, q̄ de iure non scripto, & ꝙ consuetudo tribuat iurisdictionem text. in c. cum contingat. de foro compe. in c. dilecti. de arb. l. fin. C. de emp. lib.

c ¶ S. Ald. Nec ista. Dic satis esse ꝙ titulus de priuilegijs particulari ratione ibi applicetur, & nota quòd reprehensio Decij facit contra eius continuationem. quia priuilegium est pars iuris scripti.

d ¶ Ald. Tertio. hæc continuatio est. Abb. s̄. in ti. de consti. vbi continuat tres titulos, & idem ibi sentit Dec. in rub. in ij. lec. colum. ij.

e ¶ Syl. Ald. Scripti. Et ideo habetur, pro lege. Dec. in l. ciuitas. nu. 6. ff. si cer. pet. in l. legem. nu. 3. C. de pact. & declarat idem Dec. in l. cognitio. col. ij. ff. de off. eius.

f ¶ Syl. Ald. Aduersario. Pro hic facit tex. in c. prudentiam. de mut. pet.

g ¶ Syl. Ald. Vim legis. Vide Dec. §. in c. j. in ij. lect. in ij. col. de consti.

h ¶ Syl. Ald. Vim legis. Vide Ias. in l. ciuitas. ff. si cer. pet. col. iij. in fi. Alexan. in cons. xcviij. aliàs de facto. lib. iij.

i ¶ Syl. Ald. Public. Vide. Ias. in consi. j. in iij. dub. col. iiij. lib. j.

k ¶ Hier, Gig. Exemplis. Adde quòd ista regula limitatur pluralibus modis, vt per Soz. in suis fall. reg. ccclxxxiij. & remissiue per Fel. in c. afferte mihi gladium, in j. in prin. infra de præsumptione.

l ¶ Syl. Ald, Præiudicij. Adde Dec. in c. super literis. col, iiij. j. eo.

m ¶ Syl, Ald, Commune. Late De. in c. causam, quæ in j. no. infra eo. limita nisi aliter constaret de mente rescribentis Dec. in consi. xxxiij. col. j. Alex. in l. ex facto. col j. ff. de vul. & pup. Dec. in c. ex parte. el. ij. in j. nota. de off. deleg.

n ¶ Ald. Materia. Dec. in consi. xxxiij. pe. in consi. ccix. col. fin. in consi. ccxxxiiij. in fi.

o ¶ Syd. Ald. Statutum. Imo. ꝙ æquiparentur, vide Deci. in c. cū accessissent. in xxv. col. iiij. de const. in c, causam. quæ col. ij. in gl. in vers. inferenda. infra eod.

17 de priuil.c.si Papa.eo.ti.in vj.†Et sic vr̃ q̃ strictius debeat interpretari rescriptũ, quàm priuilegiũ isto respectu, vt verba aliq̃d operẽtur.& ita Bal.dicit in rub.in prin.Et ad h̃ ẽt facit qd̃ no.Abb. dicit
18 in c.capitm.col.iij ver.& nota hoc verbũ.j. eo. † vbi inquit q̃ rescripta ad lites, strictius debent interpretari, q̃ ad beneficia. quod dicit notandũ esse.q̃a in bñficialib. fit stricta interpretatio.c.q̃uis de preb.in vj.Et ex his nõ vr̃. verũ qd̃ Bal. h̃ dicit in rub. in ij.col.q̃ rescriptũ debet interpretari vt aliquid operetur, nam hoc non vr̃ verũ quantũ ad meritã causæ. sed saluari põt respectu iudicis dati in rescripto. Et p̃dicta conclõ q̃ rescriptũ dicat, qñ rescribitur, ad obseruationẽ iuris cõis, itelligit qñ iurisd.tribuit.secus si absq;
19 iurisdõne aliqua facultas ꝯcedat.† q̃a nõ eẽt rescriptũ.vt no.Cal. in conf.v. eod.ti.Scd̃o, limitatur, ꝑcedere habito respectu ad merita causæ, videlicet vt fiat iustitia,& tribuat vnicuiq; quod suũ est. secus est q̃tum ad iudicẽ datum in rescripto. q̃a recedetur à iure
20 cõi. ex quo ordinarie iurisdictioni derogat. † Et isto respectu re-
21 scriptũ põt dici priuilegiũ, vt no.Ant.in c.olim. de verb.sig. †Et ex ista ꝯsideratione qñque rescriptũ, gratia appellatur.c. sedes. & in c.nonnulli in prin.j.eo.Et ideo qñ in rescripto conceditur aliquid contra ius cõe, mutat nomen rescripti, s̃m glo. in c.j.in versi.na-
22 scatur.de consti. in vj. † Vnde qñque appellatione rescripti priui-
a legiũ cõtinetur, s̃m subiectã materiã.[a] vt no.Domi.post antiquos in c.j.colũ.ij. de rescrip. in vj. in versi.quærit Lapus. Tertio declaratur.s̃m Bal.in si.qui dicit q̃ rescriptũ proprie dicitur, qñ absenti scribitur.quia cum absente loquitur qui epistolam scribit.Et istud dictum Bald.vr̃ procedere ꝯsiderato eo, qd̃ communiter fieri solet.sed de iure nihil obstare vr̃, quin ẽt præsenti scriptura proprie dirigatur.quia scriptura ad faciliorem probationẽ fieri vr̃. iuxta.l.
23 contrahitur.ff.de pig. ¶ †Secunda cõclusio Abb. est q̃ proprie dr̃.
b priuilegium, quando scribitur contra ius ꝯmune.[b] & dicitur priuilegium quasi lex priuata, & nõ ꝯmunis. quia respicit priuatam
c vtilitatem alicuius particularis.[c] ij.dist. in c. priuilegia. c. Abbate. vers.contra quod. de verb.sign.not Bar.in l.ij. ff.de const. princip. & in l.j.C.de iur.& fac.ign.cum si. vt tradit Alex.i l.q̃a persona.ff. sol.mat.& Paul.de Cast.in l.maritum.ff.eo.tit.facit q̃ no.Bald. in l. item lapilli.col.iij.vers.ego dico.ff.de re.di.Host.in summa. eo.tit. & in ver.quas vires.col.ij.& Do.in c.j.col.iiij.de exces. prel.in vj.in
24 vj.op.quam ibi refert.¶ †Tertio, & vlt. Abb. concludit q̃ bñficiũ est nomen generale. c. olim.de verb.sign. vbi An.circa si.ita dicit. Et not.etiam Abb.in c.nonnulli.§.sunt. Hoc modo accipitur in c. j.§.beneficiũ.qui.mod.feud. amit. vbi dicitur q̃ est beniuola actio gaudiũ tribuens capienti.Sed stricte,& proprie dicitur gratia cõcessa à principe præter ius.vt not.in c.olim. de verb. sign. & alij in glo.in versicu.restringendo.& in c.ad audientiam .el.ij.in princip. infra eo.Et idem Alex.in consi.clix.viso themate.lib.ij. Et notabilem.q.ponit Barto.in l.beneficium.ff.ad leg.Fal.cum sim.vt tradit ibi Alex. Et qñ dicatur beneficium in alia. q. Alex.ĩ.scrib.in cons.
25 xij. viso themate. in fin. lib. ij. † Et de hoc beneficio ecclesiastico.
d quando dicatur no.[d] Pet.de Anch.in reg.j.in j.col.in si.de reg.iur. in vj. Et ibi concludit q̃ quatuor debent concurrere, ad hoc vt proprie dicatur beneficiũ ecclesiasticum & idem Cal.in c.ĩ nostra.in iij.q.in si.Moder. ibi.in iij.car.colum.vj.post Ant.colum. vj.
26 de rescrip. † Et appellatione beneficij venit altare.[e] quod datur
e in titulum glo.j.in c̃le.ij.de Dec.& Do. in c.j. colum.si.de consi.
27 in vj.† Et est beneficium simplex.vt per Abbas.in cap.recolentes.
28 circa si.de sta. mona †. Et appellatione beneficij non venit cano-
f nicatus sine p̃benda.[f] Abb.in c.nostra. in prin.infra eod. Nec etiã cum præbenda in materia stricta.vt per Rotam.in ij. decis. in titu. de fil. presb.in nouis. Sed largo modo sic.vt not.Abb. in c. postulasti.& Moder.ibi in iij.car.de rescr.Et adde Doc.in c.fin.in princi. in ij.no.de cõcess.preb.in vi.vbi tenuit q̃ veniat p̃benda, officiũ,&
29 alia, de quibus.ibi.habetur. † Et appellatione beneficij non venit
g pensio[g].c.quamuis.el.j.& ibi Domi.de præben.in vj.cum similib.
30 vt tradunt Moder.in c.ad audientiam.el.ij.in princ.infra eod.† Et appellatione beneficij.an veniãt præstimonia,no. Fed.in tract.de permut.benef.q.ix.Et Ioan.Militis.in vers.beneficium.colum.j.& quod tradunt Mod. in c. postulasti.in car. v.in colum.j. versi.circa secundam.infra eo.& adde Old. consi.lxxxj.q̃ processus in princ.
31 †Et Do.in c.fi.in prin.de conces.preben.per illum tex.vbi tenet q̃ prestimonium dicatur beneficium ecclesiasticum, quando datur
32 in titulum.†Et an appellatione beneficij hospitalia ꝯprehendant. Io.Milis in d.ver.bñficiũ alleg.Fed. in trac.de perm.ben.in q.xiiij. & alia p̃ eũ.facit tex.ĩ cle.& l̃ras.de p̃b. de cuius intellu late scribit
33 Anto.[S]ic.in cõsi.lxiij.lib.iij.& appellatio.bñficij.largo mõ dignitates ꝯprehẽdunt.[h] gl.in c.j.de reg.iur.in vj.in clem.auditor.ĩ vers.
h bñficiũ.de rescri.in cle.i.vt lit.pen.in vers.bñficio.in cle. si Romanus.de p̃b.e.ver.& ĩ cle.ĩ ver.bñfic.de ca.pos.& pp.& no.Doc.ĩ c.si
34 p̃ clericis pauperib.in fi. de p̃b.in vj.†Et ẽt Papatus, ꝯprehendi vr̃
35 appellõne bñficij, in c.j.de malef.† Sed in materia stricta, appel-
i latione, beneficij nõ venit curatũ bñficiũ.[i] c.cũ illis de p̃b. in vj. & Pet.de Anc.ibi ĩ iij.no.& no. Abb.ĩ c.postulasti.ĩ gl.ij.de rescr.ĩ c.si. in.ij. not.de præb. & per gloss. in cap.si eo tempore. de rescr.in.vj. ver.cũ cura.& Pet.de Anc.ĩ p̃n.& h̃ intellr, nisi esset eadẽ rõ.quia tũc ẽt ĩ mã stricta appellõne, bñficij, venit curatũ.vt no. Doc.ĩ c.si
36 gratiose.col.pe.de p̃b.in vj.Et † iõ si alicui ꝯcedat facultas ꝯferẽdi beneficiũ, ẽt de curatis intelligat.vt not.Do.in c.dubiũ.col.iii.ver. ex his infert.de preb.vj.& h̃ de vicario no.Do.ĩ c.ĩ si.circa si.de off. vic.in vj.& ibi alle.Rot.quę est.vij. de off.vic.in antiquis.& tradunt Mod.in c. postulasti.car.vij.vers.& scias.infra eo. Adde tamẽ Car. qui aliter loquitur in consil. xxx. in hac dubia quæstione. colum. pen.versicu.ad prædicta.Et ex his expedita hæc sit rubrica.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Materiam. Vide Alex.in l.quia tale, in prin.ff.sol.mutr.

b ¶Hier. Gig. Commune. Quod priuilegium dicatur qñ scribitur ꝯ ius cõe. per Papam, vide eundẽ Dec.in cõs.suo clvij.ĩ j.col.ĩ vers.ij.ad declarationẽ, vbi ẽt ponit quid sit rescriptũ,& qualiter à priuilegio differat.

c ¶R. Ald. Particularis. Et in hoc differt à rescripto. Dec. in consi. cxlvij.in princ.

d ¶Ald. Dicatur, not. Vide Dec.in cosi.ccx.in j. col.

e ¶Altare. Gemi.& Philipp.Franc.in c.j.de consuet.in vj.Dec.consil.ccx.numero 4. Lud.Gomes in reg. cancell.xviij.q.xxiij.

f ¶Ald. Præbenda. Vide Rotam decis.ccccxlv.si legatus in not.

g ¶Hier.Gig. Pensio.non venit beneficij appellatione.ratio est, quia dr̃ t̃pale nihil habens spiritualitatis. vt voluit Car.ĩ c.cõstitutus.de relig.domi. Et hinc est, q̃ pensio assignari põt ẽt laico, nisi talis sit quæ consueuit pro beneficio ecclesiastico assignari. ita voluit Bald.in c.ad audientiam,el.ij.in j.col.ver.j. capio.gl.j. hoc eo. tit.nr̃o.& de materia pensionũ vide, latius quàm alibi per Fel.in d.c.ad audientiam.el ij. in j.ij. iij.iiij.& v. col.

h ¶Ald. Comprehenduntur. Vide Rotam decis. cxlvij. habens. in no.

i ¶S.Ald. Beneficium. Vide omnino Deci. in c.postulasti.in fine.infra eod. vbi Deci. fortiter opponit contra hanc conclusionem.

SVMMARIVM.

1 *Indulgere gratiam significat.*
2 *Indulgentia accipitur pro beneficio concesso à iure.*
3 *Indulgentia minus tribuit, quàm statutum, & quomodo cognoscatur à statuto numero 4.*
5 *Indulgentia, & priuilegium quomodo differant.*
6 *Papa committit causam appellatione remota.*
Appellatione remota, causam committunt principes superiores, non inferiores.
7 *Legatus nõ cõmittit causam appellatione remota, etiã si ei esset data potestas iudicandi appellatione remota.nu. 8.*
9 *Statutum quod procedatur appellatione remota, valet.*
10 *Ciuitas non recognoscens superiorem potest per statutum tollere appellatiõnẽ.*
11 *Appellatio ab interlocutoria an possit tolli ab inferiore à principe.*
12 *L.si.C.de sent. qualiter intelligenda.*
13 *Legati de latere potestas remissiue.*
14 *Appellatio tollitur si audientia denegetur.*
15 *Audientiã generaliter denegari, vel spãliter agẽdo, vel excipiendo differunt.*
16 *Appellatio an tollatur commissa causa cum plena, & omnimoda potestate. Clausula libere expediat & terminet, quid operetur.*
18 *Appellationem tolli à rescripto, vel à iure maximẽ differunt.*
19 *Appellatio si remota sit intelligitur in causa principali.*
20 *Princeps an tollat defensionem.*
21 *Clausula appellatione remota, non tollit qñ superior grauamẽ remouere possit.*
22 *Appellatio absolutè tolli potest.quia est defensio ciuilis.*
23 *Generi per speciem quando derogatur.*
24 *Priuilegium speciale quando deroget generali non facta mentione generalis.*
25 *Ius in re, & ius ad rem, differunt.*
26 *Iuris ad rem, fieri debet mentio.*
27 *Ius in spe tolli non potest.*
28 *Genus tantum operatur quo ad genus, quantum species quo ad speciem.*
29 *Priuilegium negatiuum præualet.*
30 *Priuilegium concessum ad limites iuris debet intelligi, vt aliquid operetur.*
31 *Verba potius debent nihil operari, quàm q̃ tertio damnum inferatur.*
32 *Verba statuti potius debent nihil operari, quàm q̃ quis indebitẽ grauetur.*
33 *Clausula non obstante collatione alteri facta, intelligitur de inualida, ne ius quæsitum tertio auferatur.*
34 *Verba potius impropriantur. quàm q̃ tertio præiudicetur.*
35 *Statuto q̃ non extantibus masculis fœmina succedat, vt verba operentur, intelligitur vt eis stantibus excludatur.*
36 *Clausula appallatione remota, vt aliquid operetur quamuis odiosa sit, intelligitur de probabili.*
37 *Statutum puniens homicidium qualitercunque cõmissum, vt verba operentur, intelligitur etiam absque dolo.*
38 *Verba debent intelligi vt minus derogetur quàm fieri possit.*
39 *Indefinita non æquipollet vniuersali vbi est diuersa ratio.*
40 *Rescriptum speciale derogat primo generali, etiam si certus articulus causæ prius commissæ committatur.nu.41.*
42 *Causæ continentia diuidi non debet.*
43 *Rescriptum primum speciale derogat secundo generali, & quando.*
44 *Specialius illud dicitur quod ad personas refertur.*
45 *Rescriptum vtrunq; primum & secundum, si speciale sit, non valet secundũ, nisi facta sit mentio de primo.*

Priuilegium

46 *Priuilegium secundum speciale nõ derogat primo, siue speciali, siue generali, & nu. 47. & 48.*
49 *Decimæ noualium quæ dicantur.*
50 *Priuilegium secundum generale quando deroget speciali primo, & nu. 52.*
51 *Immunitas alicui concessa non tollitur eo, ꝙ postea onera imponuntur.*
53 *Priuilegio inserto in corpore iuris facilius derogaȓ quàm non inserto.*
54 *Rescriptum contra priuilegium secundum ius commune valet, non facta de eo mentione.*
55 *Priuilegium ſm ius commune an addat nouum vinculum, & quid operetur,*
56 *Literæ ad beneficia sunt odiosæ.*
57 *Statuto conformi iuri cõi non intelligitur derogatum sublato iure communi.*
58 *Ius communi confirmatum consensu partium nõ tollitur sine speciali mentione.*
59 *Rescriptum ſm non valet in præiudicium priuilegij iuris communis dantis formam rescriptis impetrandis sine expressa mentione.*
60 *Causa dicitur per citationem.*
61 *Lis dicitur pendere per citationem, etiam si ad citatum non peruenit.*
62 *Priuilegium concessum motu proprio difficilius tollitur.*

1 SIcut Romana. ¶ †In tex.ibi, indultum. hoc verbũ graiã significat.l licitatio.§.earũ.cũ gl.in cle.fi.ĩ verbo.indulgẽtiã.ff.de pub.& ꝑ gl.in cle.fi.in verſ.indulgemus.ꝗ celebra.miſſ.facit tex.in l.ij.in l.generalis.in l.cũ in dulgẽtiã.C.de sen.paſ.& tex.ĩ c.cũ ad monasteriũ. 2 de sta.mo.ibi,q̃ q̃ ex indulgẽtia.possit.† Quandoq; tñ indulgẽtia pro benefirio cõcesso à iure accipitur.vt ĩ regula,indultũ. de reg. iur.in vj.& qñq; pro simili ꝯcessione accipiȓ.vt in c.ij. & fi.de dila. 3 †Et ꝙ minus tribuit indulgentia, q̃ statutũ.gl.no.in §.cum autem. 4 in gl.fi.insti.quib.mo.ius.pa.†.Et quõ cognoscaȓ indulgentia à sta 5 tuto.no.Bal.in l.cum lex.ff.de legi.†Et quæ sit dñia inter indulgẽ- a tiã & ꝓuilegiũ,[a] tradit nr̃a.Ant. ĩ c.ĩ l.ij.opp.de sepul.& ibi dicit ꝙ ĩdulgentia temporalis est, priuilegiũ perpetuũ, vel ꝙ indulgentia respicit locũ.& priuilegium & personas. Sed talis dñia nõ probat b iure. & iõ dici põt ꝙ in indulgentia fit qñ pęna remittitur.[b] §. sed & qđ principi.insti.de.iur.na.ibi, si cui ob meritũ indulsit.& gl.ibi. & in l.j.in fin.ff.de consti.princ.Et ĩ effectu indulgentia est species 6 priuilegij.† Priuilegiũ vero genus, & ꝯprehendit quamlibet con- 7 cessionẽ factã ꝯ ius cõe, vt.s̃.dictum est in rub.¶ †Primo no.ꝙ cã à c summo Pontefice cõmitti potest appellatione remota.[c] & idem d est in principe[d] seculari.l.j.§ fi.ff.à quibus appel.non lic.secus est 7 in inferiorib.à principe, vt in d.§.fi. dicitur. † iõ nec ẽt legatus põt cãm appellatione remota cõmittere.vt Abb.hic dicit, & est glo.in c.quo ad translationẽ.in gl.mag.in fi.de offi. leg.& sequitur Bal.in l.ij.versi.sed nunquid lega.C de appella.Et idẽ tenet Spe.in tit.de leg.§.nũc ostendendũ.verſ.xiiij.Sal.in col.pen. C.de sent.& tradit 8 Perusi. in rub.de appel.col.viij.Et hoc † ẽt procedit in legato, cui data esse ptãs iudicandi appellatione remota.quia ipse hoc alteri e cõmittere non põt.[e] vt no.Bal.in l.ij.circa fi.versicu.sed quid.C.de appel.& est tex.in c.super quęstionũ.§.si vero.de offi.deleg.& no. Perus.in c.pastoralis.in ij.q.de appel.Ang.Aret.in l.j §.fi.in prin.ff. de appell. Et ꝓdicta procedunt in inferiorib à summo pontifice. secus est in inferiorib. à principe seculari, qui pñt causam appellatione remota cõmittere.Ita dicunt Mod.hic alleg.Bal.in l.fi.ĩ fi. 9 C.quo.app.† vbi inquit valere statutũ ciuitatis ꝙ procedaȓ appellatione remota.& qđ not.Pau.de Ca.in consi.ccxxv.super primo dubio.ĩ iij.col. vbi dicit ꝙ episcopus, & alij prælati magis adstringuntur, q̃ alijs seculares inferiores à principe seculari, & probaȓ in c.qđ super his de maio.& obe.iunct.l.omnes populli.ff.de iust. & iu.Sed aduertendu est, q̃a non vr̃ verum ꝙ inferior secularis à principe possit cãm appellatione remota cõmittere. nam ꝯ hoc est tex.in d.l.j.§.fi.ff.à quibus appel.non lice.ad quẽ tex.nõ aduer- 10 tunt Mod.† Non ob.dictũ.Bal.in d.l. fi. q̃a locũ habet in ciuitate, q̃ non recognoscit superiorẽ.aliàs non valeret statutũ.vt no.Abb. in c.venientes.in prin.de iureiu.& no. Bar. in l.oẽs populi.col.vij. ver.iuxta ꝓmissa quęro.ff.de iust.& iu.cum si.vt tradit And. Sic.in consi.lxxix.col.iij.lib.iij.Non ob.dictũ Pau.de Ca. in cõſ.pręalleg. quia põt habere locũ in alia mã. prout loquiȓ. sed non respectu 11 appellationis, quę non põt tolli nisi à principe, vt dictum.est.†.Secundo prędicta conclusio, ꝙ appellatio non tollitur ab inferiore locũ habeat in appellatione à diffinitiua. secus est ab interlocutoria.vt not.Bar.in illũ tex.in l.fi.C.de sen. Mode.hic dñt ꝙ intellr̃s 12 Bar.cõiter.reprobaȓ, & quia text.in d.l.fi.† intellr̃ de appellatione friuola, circa qđ talis cl̃a apposita ꝑ inferiorẽ in effectu nihil operatur, vt no Bar.in d.l.fi.cum sim.vt tradunt Mod.hic.Sed nõ consonat ꝙ tex.in d.l.fi.ĩtellr̃ de applone frustratoria in effectu ꝑ tex. f in c.pasto.de appel.Vnde vera solutio[f] vr̃. ꝙ ĩ d.l.fi.inferior iudex 13 possit appellatione remota, cãm committere.† Sed intelligitur ꝙ remota sit ab eo, & nõ in ꝓiudiciũ superioris.vt no.declarat Ang. in d.l.j.§.fi.col.fi.& sequitur Ang.Are.ibi, q̃ dicit ꝙ ista est veritas. Alia dicta Mod.de ptãte legati de latere, nõ prosequor, q̃a extra propositũ sunt, ea, q̃ Mod.hic dñt not.Fed.in cõsi. cxcv. factũ tale est.& in cõsi.cc.qđ permutatio. Bal.in ti.q̃ feu.da.pos.in c.j.ĩ prin. col.iij.verſ.q̃d de leg.cardinalib.& Alua.ibi in scđa car.Ro.in cõſ. xxxvij. viso ꝓdicto in ii.dubio.& in cõsi.cclxj.in casu proposite cõsultationis, Abb.in c.pro illorũ.col.fin.& in c. dilecto.in iiij.not.de preben.Alex.in consi.j.& in consi.cxij.lib.v. & Mod.repetentes in 14 cle.sępe.in ver.mandamus.de ver.sig.† Et qđ dr̃ cl̃a, appellatione g remota, idẽ est.si audiẽtia denegetur. q̃a tolliȓ appellatio.[g] vt no. Arch.xvj.q.vij.in c.si q̃s deinceps.in ver.audiẽtia Et sequiȓ Anto. de But. in c. significauerunt. circa fin.in ver. vlti.inq̃tum. de exce Imo.tñ ibi tenet ꝯrium ꝑ text.ĩ c.noie dñi. xxiij.dist.vbi excõicato audientia denegaȓ.Et idẽ pręcise, ibi, nec aliqua super hoc audiẽtia reseruet, & tñ excõitatus appellare põt.c.significauerũt.c.fi.de excep.Sed respondetur ꝙ in isto modo arguendi, fallacia est. Nã dum dr̃ ꝙ excõicatus appellare põt, verũ est regulr̃. q̃a excõicato non denegaȓ audientia absolute, sed dũtaxat si agere velit.c.intel leximus.de iud.c.cũ inter de excep.Sed qñ pręcise & absolute audientia excõicato denegaȓ, prout specialiter in d. c.in nomine domini. disponiȓ. in illo casu ẽt appellatio prohibita vr̃. Et ita declarando.dictũ. Achi.bñ procedit.qđ ẽt tenet Spe.in tit. de appel.§. 15 ij.ver.xxxij.†Et in effectu differentia est vtrũ audientiã denegeȓ generaliter vel agendo tñ, vel excipiendo.vt tradit Perus.in rub.de appella. colum.vij.Et retenta conclusione ꝙ denegata audientia tollatur appellatio talis cõclusio videtur procedere. q̃a de vi verborum si tollitur audiẽtia, exclusa videtur appellatio.secus si verba essent generalia, ex quibus necessario non inferatur ad appellationem.†puta si causa committatur, cum plena, & omnimoda potestate.Nam per hoc nõ tollitur appellatio, vt notat Baldus in l. ij. versicu. sed pone. C. de app. & propter hoc dictum Bal. non vr̃.ꝙ bene dicant Ant.& Imo.in c.irrefragabili.in princip.per 16 illum tex.de offic.ord.volentes ꝙ† si cã cõmittaȓ libere expedienda, & terminanda, ꝙ tollatur appellatio. Nam dictum eorum in effectu videtur contra illud quod Bal.dicit. Non obstat text.in d. c.irrefragabili. in prin.quia respondet Peru.in rub.de appellatio. 17 col.viij.verſ. sed quid †si cã cõmittatur.ꝙ immo ille text.probat cõtrariũ, quia ibi non intelligitur exclusa appellatio, vbi foret iusta causa appellandi. Sed ista responsio nõ vr̃ vera, quia licet ibi admittatur appellatio ex iusta causa, videlicet si modus excedaȓ. vt gl.ibi dicit per illum text.tamen ex quo regulariter ibi appellatio prohibetur, propter illud verbum, libere, dictũ Anto.& Imol.ibi probari videtur.Vnde ad illũ tex.aliter respõderi potest, ꝙ ibi loquitur de appellatione ab interlocutoria, quæ impediret processum in causa principali. secus videtur in appellatione à diffinitiua, de qua loquitur Bald.in loco.s̃.alleg.quia in diffinitiua agiȓ de maiori præiudicio, & officium iudicis nõ impeditur, quia lata sententia, est functus officio eius l.iudex post quam. de re iud.Et ad prædicta notandum est, differentiam esse, an appellatio per rescriptum tollatur, vt hic, vel tollatur à iure, † quia à iure efficacius remouetur, vt not.voluit Host.in c.pastoralis.§.fin.de offi.dele.& illud dictum pro singulari refert An.ibi & Abb.post alios sequi- 18 tur.† Similiter notandum est, quòd si appellatio remota sit, intelligitur in causa principali, vt not.Bal.in l.si ex causa.§.nunc videndum.ff.de mino.& idem Bal.in cap.conquerente. de restitu.spo. Angel.in consil.xlvj.viso puncto. de quo dicendum est, vt dixi 19 in c.pastoralis. in princ.colum.iij.de appell.¶† Secundo no.principem posse tollere defensionẽ, & quia appellatio, defensio est.c. suggestum.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Ppriuilegium. Vide omnino tex.in §.sed non vsq;.insti.de lega.
b ¶Syl.Ald. Remittitur. Vide Bar.in l.fi.C.de sent.paſ.
c ¶Syl.Ald. Remota. Vide Dec.late in rub.de appel.col.vj.in prin.vbi declarat & in c.pastoralis.colum.v.de app. vbi quis possit apponere clausulam apppellatione remota.
d Hier. Gig. Principe. Adde ꝙ princeps tollere potest appellationem eundem.Deci. in rub.de appel.ĵ.in vj.col.in verſ.ex prædictis infertur, & vide eundem in c. pastoralis.in j.col.in ver.quæritur, ſm Abb. de appel.vbi tale examinat quis possit causam appellatione remota committere.
e Syl.Ald. Non potest. Confirmatur.quia clausula appellatione remota, apposita in rescripto delegati à principe, qui potest subdelegare, non transit in subdelegatũ. Dec.in c.si pro debilitate.colum.iiij.de offic.deleg.
f ¶Syl.Ald. Videtur. Considera. quia eadem videtur ratio in diffinitiua. Et dum dicit hoc de præiudicio superioris, vide ne non sit verum hoc. nam præfectus prætorio à quo non appellantur.l.j.C.de sen. pręfe.præt. posset committere, ex quo nõ infertur præiudicium.principi, & tñ l.j. prohibet ꝙ excepto principe alius nõ possit committere appellatione remota.vnde dici potest ꝙ ratio sit pręeminẽtia principalis.cap.super quæstionum. in prin.ver.nos autem, vbi nõ fiebat aliquod præiudicium Papę, & tamen non vult.ꝙ alius possit committere.
g ¶Hi.G.Appellatio.Adde ꝙ idem est, qñ dictũ est, sine aliqua cõtradictioe.q̃a censeȓ exclusa appellatio, vt volunt But.& Imo.in c.personas.ĵ.de appella.vbi per eundem Dec.in iiij.not.& idem erit quando remouetur querela, vt idem per Dec.

cap.suggestum.de appella.hoc videtur contra clem.pastoralis.de
re iud.Sed Abb.respõdet ꝙ tollitur formalitas appellationis,q̃ est
21 de iure positiuo,& hoc vr̃ Abb.dixisse ex eo qđ †hr̃ in c.pastoralis.
de appel.vbi propter clausulam,appellatione remota,nõ tollitur
a quin ꝑ superiorẽ grauamẽ emẽdari possit.[a] secus ergo vr̃ si appel-
latio ex toto tollatur.ita vr̃ sentire Abb. hic. Sed tamen contrariũ
22 dicendũ videtur,videlicet†ꝙ appellatio absoluta tolli põt.quia ap
b pellatio est defensio ciuilis.[b] vt nota .Abba. in c.dilecti.de excep.
Domi.in c.nõ solum.in ij.not.de appel.in vj.Pet. de Anc. & Arch.
in c.j.de appel.de quo late dixi in rub.de appel.vbi videndum est.
23 quia non soleo semel dicta repetere.¶†In gl.j.Abb.late insistit,&
finaliter,ſm eum,resolutio est vt dicamus ꝙ aut per generale pri-
uilegium est ius quæsitum in re, in qualibet specie contenta sub
genere,& tũc species nõ derogat generi, vt ĩ exemplo decimarũ.
Nam si generaliter vni cõcedanẽ decimę in parochia, & alij post-
modum cõcedatur vt possit decimas alicuius prędij percipere in
24 eadẽ parochia,hoc ſm priuilegiũ speciale nõ derogat† primo ge-
c nerali de quo mentio facta non fuit.[c] & tali casu habet locũ tex.in
c.veniens.de pręscrip.& qđ not per.gl.in regula,generi.de re.iur.
in vj.& xxv. q. ij. in summa. aut non fuit ius quęsitum in re,sed ad
d rem.[d] & procedit iste tex.vbi priuilegiũ prius datũ generaliter ꝙ
possit appellari in qualibet causa,nõ tribuit ius in re præsenti, sed
datur facultas appellandi in futurum, oblata occasione.Ideo ſm
priuilegiũ spãle derogat general inulla,de eo facta mẽtione.sicut
est in priuilegio dato alicui gñaliter cõferendi beneficia in certo
loco,cui derogatẽ ex speciali derogatione alteri facta de quodam
bñficio dicti loci, licet de priori priuilegio generali nihil dictũ sit.
vt est tex.in c.dudũ.in c.q̃uis.el.ij.de p̃ben.ĩ vj.qa ẽt in tali casu nõ
est q̃situm ius in re, sed ad rem.& nõ tolliẽ primũ priuilegiũ, sed
illi derogatur. ita Abb.hic.& idẽ Abb.tradit in d.c. veniens col.iij.
Are.in consi.lxxvj.visis diligenter,versi.circa ı m. & sequunẽ.And.
e Sic.Mod.[e] hic regulã.c.postulasti.j.eo.†Et quia dr̃ia est inter ius in
25 re,& ius ad rẽ,[f] c.pe.de p̃ben.in vj.in c.fi.de conces.p̃ben. Sed ad-
f uertendũ est.qa doctrina Abb.à posteriorib. approbata sit, dubi-
tabilis tñ vr̃. Nã primo tex.in c.postulasti.quẽ Mod. adducũt,po-
tius in ꝯriũ facit, dũ ibi requiriẽ ꝙ faciat mentio de eo,qđ si papa
sciuisset. nõ ita de facili ꝯcessisset. qa negari non põt ꝙ si papa sci-
uisset de iure alterius,ẽt ad rẽ.nõ ita đ facili ꝯriũ rescripsisset. Silr
nõ ob.ꝙ dicũt.Mod dr̃iã esse inter ius ĩ re,& ad rẽ.qa dato ꝙ istud
verũ sit,ꝙ ius ad rẽ facilius tollaẽ,tñ ẽt de iure ad rem mentio fieri
26 debet.† aliàs nõ vr̃ illi derogatũ.vt no.Abb.ĩ c.in nr̃a.in iii.no. j.eo.
Do.in c.si motu ꝓprio de p̃ben.in vj.& in c. q̃ sit. §. j. de elec.& ꝑ
27 Rot.in xvj.deci.de p̃ben.in nouis.†Et ad hoc facit. qa ẽt ius alteri
g quęsitũ in spẽ.prout vr̃ esse ius ad rẽ,tolli non põt.[g] not.Bal.in l.si
ꝯstante.per illũ tex.C.de donat.ante nup. facit tex.in l.ij.in fin.de
nata.resti.Et licet Doct.in locis p̃alleg.videanẽ loqui, qñ ius ad rẽ
in totũ tollereẽ. idẽ tñ vr̃ in casu isto, qñ pro parte illi derogatur.
28 qa † regulariter tm̃ operaẽ genus quo ad genus, quantũ species
h quo ad spẽm.[h] l.si duo.in fi.ff.de admi.tu.l.si chorus.in prin.de leg.
iij.l.oẽs in prin.de pręscrip.xxx.vel.xl.annorũ.Tertio ꝯ̃ Abb.Aret.
hic alleg.tex.in c.q̃uis.el.ij.§.fi.de p̃ben.in vj.vbi data erat facultas
cõferendi beneficia ad sed. aposto. deuoluta. & sic in illis erat ius
q̃situ in re, & tñ [illegible] generi ꝑ spẽm derogaẽ licet de tali iure nulla
mentio facta sit.Quarto ꝯ̃ doctrinã Abb.vr̃.text.quẽ glo.mag.hic
in fi.adducit in c.ex parte.el.j. de offi. deleg. vbi specialis prouisio
de archidiaconatu resignato in vna ecclesia nõ valet. qa non fuit
facta mentio de tali prouisione generali facta pro alio de primo
archidiaconatu vacaturo.& rõnem papa adducit.qa si memor pa
pa fuisse de priori prouisione generali, illã spãlem prouisionẽ nõ
fecisset.quia rõ pariter militare vr̃ in proposito. Nec obst.si dicaẽ,
ꝙ ibi primũ priuilegiũ non erat generale. sed spãle de primo ar-
chidiaconatu vacaturo. vt gl.fi.hic dicit,circa fin.& in c. generi.de
reg.iur.in vj.& in c.studuisti.de of.deleg.& no.Abb.in c.pastoralis.
§.j j.eo.qa in tali spãli priuilegio omnino militat eadẽ ratio quæ ĩ
generali.qa nõ tolliẽ primũ priuilegiũ,sed restringiẽ,& ĩ alio archi
diaconatu poterit habere locũ.Licet.n.ibi esset scriptũ pro primo
archidiaconatu vacaturo,ĩtelligiẽ nisi collatio facta esset à papa,q
in tali collatione cõcurrit.d.c.dudũ.& in c.q̃uis de pręben.in vj.&
in d.c.ex parte,agitur de iure ad rem,& tñ non valet spãle,per ra-
tionem,q̃ ibi allegaẽ, quæ vr̃ militare in casu nostro, vt dictum est
Nec ob.ꝙ ibi agatur de onere eiusdẽ ecclesię.vt per gl.hic.in fi.qa
tex.vr̃ fundari ibi,ne fiat p̃iudiciũ illi, pro quo scriptũ fuit de quo
nõ fuit memor.Et quia solutio gl. hic reprobaẽ per Imo. & q dq d
sit.intentio Abb.non probatur in iurib. per eum alle.Nam primo
tex.hic non multũ facit.qa ſm speciale priuilegiũ non vr̃ tangere
primũ generale. quia in primo dicebaẽ [illegible] appellare possit,
& hoc referebaẽ ad dispositionẽ iuris cõis. & sic erat facultas ap-
pellando,nõ obstante ꝙ appellatio esset prohibita de iure cõi.sed
per hoc nõ sunt ligate manus summo pontifici,quominus possit
ipse in aliqua causa appellationem prohibere. quia talis pro-
hibitio prouenit ex dispositione hominis, de qua non fuit co-
gitatum in priuilegio generali.Et rõ quæ alleg.in tex. generaliter
accipitur hoc modo. quia in primo priuilegio erat generaliter ꝑ-
missa appellatio, in secundo erat specialiter prohibita. & species
derogat generi in isto casu. quia in generali agebatur de appella-
tione prohibita à lege,in speciali de prohibita ab homine vt dixi.
29 †Et qa priuilegiũ generale erat affirmatiuũ,& speciale negatiuũ,
i qđ pręualet.[i] l.si Ruffinus.vbi Bal.C.de test.mili.& in l.iij.§.liberti.
& qđ ibi Bar.ff.de suspec.tuto.¶ Similiter circa tex.in d.c.dudum.
& in c.q̃uis.de pręben.in vj. est considerandũ ꝙ ibi non agitur de
interesse pecuniario in priuilegio generali, cui derogatur. qa fa-
cultas cõferendi beneficia,q̃ alijs debent integraliter cõferri iux-
ta no.in rub.j.vt eccl.benefi.& hoc not.Do.post Pau.in d.c.dudũ.
circa fi.& sequuntur Mod. hic.Et vlterius considerandũ est, ꝙ ibi
agitur de potestate conferendi beneficia, in qua papa concurrit
cum quolibet ordinario.ix.q.iij.c.cuncta per mundum.c.si à sede.
de p̃ben. in vj. vnde illi q ex priuilegio talẽ potestatẽ cõsequunẽ,
non debent esse melioris conditionis q̃ ordinarius, cum quo pa-
pa concurrit. Satis est enim ꝙ priuilegium aliquid operetur. & in
alijs debet ſm ius cõe intelligi.arg.c.cũ dilectus.de cõsue. & in l.si
qñ.C.de inoffi.test.Et ista ratione,qa papa cõcurrit licet, in p̃alle.
c.q̃uis.in fi.priuilegiũ videaẽ continere ius in re.prout illum text.
s̃.Are.inducit, tñ valet collatio facta à papa. quia concurrit, vt di-
ctum est. Et sic patet ex prędictis ꝙ doctrina Abbatis non probaẽ
in iuribus pręalleg.qa spãlem hñt rationem,vt dictum est.saluari
tñ potest quod Abb.dicit in rescri.per tex.in c. pastoralis.j.eod. &
in c.studuisti.j. de offi.leg.quia in rescrip.vertitur modicum pręiu-
30 dicium.vt dictum fuit.s̃.in rubr. ¶ Subijcit † Abb.hic ꝙ priuilegiũ
k cõcessum ad limites iuris.debet intelligi,vt aliquid operetur.[k] ita
dicit probari hic per istum tex.secundum intellectum Host. facit.
c.in his de priui. in c. si papa. eod. titu. in vj.not.Bald.in auc.habi-
ta.in iiij.not.C.ne fi.pro pat. & Pet. de Ancha. consil. clxxxvj. pro
parte ecclesiæ.cum sim. vt late tradunt Moder. hic. & idem Bald.
in rub.s̃.eo.colum.ij.& Cal.cons.j.de offi. Archi.& cons.xij.de pri-
uile. Sic etiam in statuto not. Barto. in l. ij. ff. de vsucap. in l. iij.
§.prætor ait.ff.de dam.infec.cum simi,vt tradit ibi idem Alex.co-
l lum.iiij.Et idem in contractibus[l] vt not.Bal.in rub.de contrahen.
empt.ix.q.& not.Angel.in l.edem.limitando illum text.C.loc.Et
procedit etiam in materia correctoria, in qua etiam arg.à con-
trario sensu colligitur ad correctionem iuris antiqui, quãdo aliàs
m verba nihil operarentur,[m] vt not.dicunt Roma.& Alexan.in au-
cten.ex testamento. per illum text.iuncta l.j.C.de collatio.& di-
xi in cap.pastoralis. in princi.de appel.Hic tamen aduertendum
est, quòd verba non erant simpliciter ad terminos iuris commu-
nis,quia dicebatur quòd libere possit appellari. Vnde in tali casu
à fortiori, ista conclusio procedit, quæ limitatur tamen proce-
dere,nisi tractetur de præiudicio tertij,quia tunc potius toleratur
31 quòd verba nihil operentur,quàm ꝙ † tertio pręiudicium infera-
n tur,[n] per ea quæ not.Bald.post Cyn.in l.si quando,C.de inoffi.te-
sta.& ita hic Are.dicit.& Mod.sequuntur. pro quo adde glo.not.
in l.fina.§.in computatione.C.de iure delibe.quam Bartol.&
Doc.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Possit. Et an quando sublata est per statu ꝺ censeatur sublata querela & supplicatio, vide Deci.late in consi.ccccxxxiij.col.j.

b ¶Ald. Ciuilis. Vide Dec.late hic tractantem in rub.de ap.col.vj.in prin.

c ¶Syl.Ald. Fuit.Declara vt per Dec.in consi.cxlvij per totum.

d Ad rem. Imo.adhuc idem vt non derogetur primo de quo non fit mentio,vt sentit Dec. hic. & bene. & hic text. proprie loquitur in rescripto secundum ius commune, non autem in priuilegio.

e ¶Modern. Scilicet Fel.idem Fel.in c.causam,quæ,ĩ fi.c.in nostra.j̃. eo.sed contrariũ verius est vt Gemi.in c.quia sępę de præben.in vj.Philip.Fran.in c.si motu, de p̃ben.in vj.Gemi.in cõsi.cvij.in fin.Rot.Decis.ccxx.& cclvij.in antiquis.Aegi.Bellame.Decisio.clxvij.Dec.j̃.de offi.dele.c.super eo,& in rub.de iud.lect.ij. c. at si clerici.§.j.Io.Sel.in tract.de benefi.par.iij,q.xj.Fran.Ripa j̃.de iudi.in rub.nu.71.

f ¶S.Ald. Ad rem. Idem Dec.in d.consi.cxlvij.col. ij.

g ¶Non potest. Adde Dec.in consi.cvij.col.ij.in fi.nu.25.de consti.

h ¶Specie. Vide Dec.in cons.xx,col.ij.in fi.

i ¶Syl.Ald. Præualet. Adde Dec.in c.nam concupisentiam.in j.lec.in iii.no. de cõsti. in c.cum.M.in iiij.colum.ver.quarto prædicta conclusio,eo. ti,in ij. col.in fin.de consti.& Deci.in c.at si clerici.col.xv.de iudi.vbi declarat.& vide Deci.in consi. cccccclxvij.col.j.in consi..clxvij.colum.fin.

k ¶Syl.Ald. Operetur.Vide Dec.in l.quoties idem sermo.ff. de reg. iur.

l ¶Syl.Ald.Contractib.Vide Deci.in cõs.cccclxxiij.col.j in fi.Gem.oĩno in c.si papa. de priuil.vbi ponit v.not.limita.Gosium insti.de act.in prin.col.ij,iij.

m ¶Syl.Ald. Operentur. Idem vult.gl,in l.nulla. C.de epi.& cle. Lancel. Galigau.in repe.l.Centurio.col.xvij.ver.& si diceres.ff.de vulg.& pup.

n Syl.Ald. Inferatur. Hoc videtur intelligi de magno præiudicio. secus de modico vide per Deci.in c.super eo.col.ij.de offi.dele.j̃.de prob.in rub.col.xij.

Docto.cōiter sequunt̄,cum si.vt tradit ibi Alexā.concludentes ꝗ potius toleraт ꝗ verba statuti nihil operent̄, ꝗ̄, ꝗ quis indebite grauet̄. Secūdo est bonus tex.in c.ad audiētiā.vbi illū tex.ad hoc ponderauit Anto.& Imo.sequit̄ de cler.nō residen.cū si. vt tradit Alex.in d.l.fi.§.in cōputatione.Tertio bene facit dictū Cōpostel. quod Doct.cōiter sequunt̄ in c.cām q.j.eo. vbi inquit ꝗ illa verba posita in literis beneficialibus, non obstante collatione alteri fa-33 cta,intelligunt̄ † de collatione inualida.[a] ne ius quæsitum tertio auferat̄.[b] & sequit̄ Domi.in c.si postꝗ̄. de præben.in vj. Alex.cōs. cxxvj.viso.lib.ij.Quarto facit quod no.Bal.per illū text. in c.super 34 eo.de offi.deleg. vbi dicit ꝗ † potius verba impropriari debēt, ꝗ̄ tertio præiudiciū inferat̄. Est tn̄ aduertēdū,ꝗ pdictæ limitationi vident̄ plura aduersari,ꝗ̄ Docto.tradūt in varijs locis. Primo, qđ 35 no.Bal.in l.cōuenticula.C.de epis.& cler.col.j.de statuto,ꝗ † non extantibus masculis filia fœmina succedat. nā ſm eum,vt verba aliquid operent̄,à ꝯrio sensu statuti colligit̄,ꝗ stantibus masculis filia fœmina excludat̄.& cōiter doct.h̄ sequuntur.vt patet ex his, quæ Alex.scribit in l.j.in prin.ff.de offi.eius. & in l.si cum dote.in prin.ff.solu.mat.Et tn̄ in tali casu agitur de graui præiudicio,ꝗ filia excludatur. Secundo facit,qđ no.Abb.in c.pastoralis.in prin. 36 de app.vbi inquit ꝗ † clausula,appellatione remota, licet odiosa sit. tn̄ vt aliquid operet̄,intelligitur de appellatione probabili. & tn̄ vr̄ tractari de graui præiudicio,ꝗ tollat̄ appellatio.Tertio facit c.ex parte.el ij.de offi.dele. Quarto facit qđ not.Saly.in l.ij.C.de 37 noxa.vbi dicit ꝗ † si à statuto puniat̄ homicidium qualitercūque cōmissum,ēt de homicidio,[c] absque dolo cōmisso,statutū intelligit̄,vt verba aliquid operent̄.& sequit̄ Alex.in l.& si seuerior. C. de infa. Vnde probabilis distinctio accōmodari pōt, vt dicamus ꝗ pdicta limitatio habeat locū,qn̄ verba gn̄alia sunt.quia nō vn̄r sub illa generalitate beneficiū iuris specialiter alteri concessum excludere,qn̄ de tali piudicio specialiter cogitatū sit. vt in statuto,ꝗ admittit fœminas masculis deficientibus, à contrario sensu vr̄ specialiter cogitatū,ꝗ illis extantibus excludant̄. Et idē in c̄sa, appellatione remota,in d.c.pastoralis.& in d.c.ex parte. & iō dictū Compost. allegatum in ꝯrium non vr̄ verum. quia verba ibi denotant collationē validam.argu. in l.iij.in §.condēnatū.ff.de re iudi. & merito de illo dicto dubitant Moder. in d.c.causam quæ.

38 ¶†Secundo limitat̄ prædicta cōclusio, dūmodo minus deroget̄ ꝗ̄ fieri possit.vt no.Abb.in c.certificari.iij.col. versi.sed quæro. de sepulturis.facit c.eos.§.j.in fi.de tēpo.ordi.in vj.cum si.vt per Moder.hic.Et no.Calde.consi.xxxij.de testamētis. cum si. vt Alexan. tradit in l.fi.§.in cōputatione.col.fi.de iure delibe.& Roma.consi. cccxxxiiij.circa principium facit quod not.Imol.post Cardi.in c. tuæ.de cleri.non residen.Et ex ista limitatione inferunt Moder. hic. ꝗ priuilegium, de quo loquitur tex. hic, non debet operari omnia quæ Docto.dicunt. quia satis est ꝗ aliquid operetur,& vr̄ operari effectū quem pars elegerit,ſm Mod.hic.Et hoc vr̄ intelligendū pro vna vice.vt semel declarare possit effectum, quem pars velit.alias operaretur omnes effectus, ſm quod expediret. Vel[d] melius dici pōt,ꝗ oēs effectus operetur,ex quo generaliter loquit̄.arg.in l.j.§.& generaliter.ff.de leg.præstan.Et hoc qn̄ non est ratio cur magis in vno,ꝗ̄ in alio restringatur. secus est, vbi eēt 39 rō diuersitatis,quia indefinita non æquipollet vli,vbi diuersa †rō reperitur.[e] vt per Dy.de regu.iur.in vj.in rubr. Vnde tale priuilegium non vr̄ habere locum qn̄ quis esset prohibitus appellare propter delictum.vt not.Abb.hic post Alex.in prin. Similiter nō haberet locū.qn̄ iste nō esset grauatus. quia remoto grauamine fundamentum appellationis cessat.l.j.in prin.ff.de app.quicquid dicat glo.hic,quæ etiā per Imo.reprehendit̄.¶In glo.fi. Abb.cōplectitur materiā,cōsiderando tres casus principales.Primus est in rescriptis. Secundus est in priuilegijs. Tertius in rescripto, & priuilegio cōcurrentibus.Circa primum conclusio est,ſm eum, 40 †ꝗ rescriptum speciale deroget primo generali præcedenti, vt hic.& in c.pastoralis.§.j.eo.& no.per glo.in c.generi. de reg.iur. in vj.& dicit ꝗ illa regula ēt procedit in rescriptis.& facit cap.studuisti.de offic.lega. Et ista conclusio procedit,dato ꝗ in secundo speciali nulla sit facta mentio de primo generali.quia illa regula vr̄ ita procedere,vt hic,& in iuribus s̄.allegatis.Et licet Docto.ita cōiter dicant,tn̄ prædicta cōclusio in iuribus præallegatis nō bn̄ probatur. nam primo tex. hic vr̄ potius loqui in priuilegijs, ꝗ̄ in rescriptis.& vr̄ habere specialē rationē,declarando,vt s̄.dixi. Secundo,tex.in c.pastoralis.non loquitur generaliter, prout Abb. conclusionē ponit. sed qn̄ erat ius quæsitum ad rem, vt s̄. idem Abb.declarat.Tertio,tex.in d.c.studuisti.parum facit.quia ibi nō derogat̄ rescripto generali.sed loquitur ille tex.in cōmissione generali facta legato,cum quo Papa concurrit.& ideo est locus præuentioni,vt s̄.dictum fuit,declarando text.in c.dudum. de præb. in vj. Retenta tn̄ prædicta conclusione,ampliatur vt ēt procedat 41 si in secundo speciali certus articulus † committatur.causæ alteri prius cōmissæ,iuxta not.in clem.j.de offic.delega. quia illa spālis cōmissio articuli particularis attenditur. ita dicunt Mod. in c.cæterū.col.viij.ver.sexta restrictio.j.eo.& ibi referunt Are. viua voce 42 ita dixisse.Sed hoc dictum dubitabile vr̄.quia continentia causæ diuidi non debet.c.j.de causa pos.& proprie.l.nulli.C.de iudi. Et quia ex eadē causa non debet quis trahi coram diuersis iudicib. c.fi.j.eo. & quia talis articulus vr̄ cōprehendi in primo rescripto. arg.l.ij.ff.de iurisdi.om.iudi.& c.præterea.de offi.deleg.Et his rationibus vr̄ ꝗ superior non ita de facili talem articulum commisisset.ideo non valet rescriptum.c.postulasti.j.eo. Nisi dicamus ꝗ superior hoc fecerit ex certa scientia. & habita notitia de cōmissione causæ prius facta. de qua verisimiliter potuit cogitare. ex quo super vno articulo causæ tn̄ rescriptum concedit. Et cōclusio supradicta limitatur,nisi in primo generali prius facta sit specificatio,ꝗ̄ ſm speciale impetretur.d.c.pastoralis.§.j. & ratio vr̄, quia illa specificatio operatur, perinde ac si à principio illud expressum fuisset,sicut dr̄ de legato generali.in quo postea electus 43 censet̄ à principio legatus.l.cū incertus.ff.de leg.j.¶†Secūda cōclusio Abb.est econtra,ꝗ præscriptū primū speciale derogat secundo generali posteriori eadē ratione.quia generi per speciem derogatur,in regula,generi.de reg.iur.in vj & ita Abb.& Docto. dicunt.Vel melius dicamus,ꝗ generalis dispositio,quæ sequitur non refert̄ ad specialē dispositionē.arg.l.doli clausula.ff.de verb. oblig.& in l.sanctio legum.ff.de pœnis. facit.l.legatorū.§.qui plures.de lega.ij.& in l.alimenta.§.balistæ. de alim.& cib.leg. ¶Tertia conclusio Abb.est,ꝗ si vtrūque generale sit,præualet illud in quo prius facta sit specificatio. vt Abb.& Docto. dicunt. Et hoc clarū est,facta specificatione.vt probatur in d.c.pastoralis.Et hoc vr̄ procedere in rescriptis, in quibus non agit̄ de graui præiudicio, an vnus, vel alter cognoscat. alias secus vr̄. per text.in l.iij.ff. qui,& à quibus.iuncta l.si hęres.ff. de opt.lega. & not.in l. si cum optio.eo.tit.Sed dubium est,si specificatio facta non fuerit.quod attendat̄.& vr̄ ꝗ primū si nō sit de illo facta mētio in secundo.quia rl̄r tn̄ operatur genus quo ad genus, sicut species respectu speciei.[f] l.si duo.ff.de admi.tut.in fi.l.omnes.C.de præscri.xxx.vel xl. annorū.l.si chorus.in prin.ff.de leg.iij. Esset tn̄ considerandū, an vnū rescriptū iudicaret̄ magis speciale,ꝗ̄ alterū.& tūc illud præ-44 ualet.† Nā si vnū respiceret causas, & aliud qualitatem personarum, reputatur magis speciale illud, quod ad personas refertur.[g] Bal.in l.j.iij.q.ff.de off.consi.& in l.executorē.col.vj.de execu. rei iudi.& in l.j.§.vbi aūt.col.iij.versic.illud scias.C.de cadu.tol. & 45 in l.Gallus.§.ille casus.col.pen.ff.de lib.& posth.cū si. ¶†Quarta conclusio Abb.est,ꝗ si vtrūq; rescriptum spāle sit, nō valet secūdū,nisi sit facta mētio de primo.[h] c.cæterum.j.eod.& non solū de primo,sed ēt de cā,ꝗ̄ eēt in primo,mētio fieri debet.vt no.Abb. per illū tex.in c.ex cōquestione.in v.col.de restit.spol. Old.consi. cccxxiiij.factū tale.dn̄s.ij.col. de quo videbimus in d.c.cæterum. ¶Quinta & vltima cōclusio eēt,ſm intellm̄.c.vt debitus.de app. 46 de quo dic, vt dixi ibi. ¶†In secūdo articulo principali de priuilegijs prima cōclō est,ꝗ ſm spāle,nō derogat primo, siue spāli, siue generali,vt Abb.hic dicit, ſm glo.& Cōpostel. in priuilegijs decimarū.& ictā cōclōnem tenet gl.in c.gn̄i.de regu.iur.in vj.per tex.in c.veniēs.de præscri.& no.Aret.cōs.lxx[illegible].diligēter visis. col. ij.& Pet.de ancha.consi.clx.viso.col.iij. Et ſm hoc, vt patet ex supradictis, vr̄ dr̄ia, vtrū rescriptū quod præcedit,sit generale,cui per secūdū spāle derogatur. licet de primo nulla mētio facta sit. secus tn̄ est in priuilegio generali, cui non derogat̄ per speciale, nisi de primo gn̄ali mētio fiat. Et ꝑ hoc Abb.& Doct.sentiunt dr̄iam esse inter rescripta,& priuilegia.sed tn̄ cōsiderandum est, quia data paritate terminorū,nō vr̄ dr̄ia. Nā si agat̄ in primo rescripto gn̄ali de iure ad rē,illi ꝑ ſm spāle derogat̄, dato ꝗ de primo nulla mentio facta sit,vt hic. & in d.c.pastoralis.§.j. Et tali casu idē esset in priuilegio.Cardi.& Imo.in c.cum ordinem.col.fi.j. eo.

ADDITIONES.

a ¶Inualida. Adde Fely.in c.causam quæ.j̄.eo.Alex.consi.iij.nu.4.consi.xxiij.consi. cxlij.lib.v.Io.Sel.in trac.de benef. par.iij.q.xiij.

b ¶Syl.Ald. Auferat. Declara vt per Deci.consi.cxcj.in causa.col iij.ver. non ob.ꝗ derogatio.Ias.in l.si quis iniquum.§.si is pro quo.col.ij.ff.ꝗ quisque iur.

c ¶Hie.Gig. Homicidio. Adde ad hoc eundem Deci.s̄. de constit. & in c.congnoscentes.in vers.prędicta conclusio. & quæ ibi dixi in apostillis.

d ¶Syl.Ald. Vel, Cōsidera quia aliud est ꝗ loquatur generaliter,aliud indefinite. si enim loquitur generaliter, non procedit quod ipse dicit. per text. in l.j. §. ꝗ etiam.ff.de aleat.cum similib.

e ¶Syl. Ald. Reperitur. Vide Deci.s̄.tit.in c.fin.colum.iij.

f ¶Speciei. Idem j̄.eo.cap.nu.28.

g ¶Syl.Ald. Refertur. Adde quæ in simili dicit Deci.in consi.iij.

h ¶Syl.Ald. Primo. Immo valet data negligentia primi impetrantis,vt est tex ibi not.idem Deci.in c.si autem.in j.not.j̄.eo.

47 eo.vbi dicunt † ꝙ priuilegio cōceſſo religioſis quibuſdā, vt nō teneanẗ ſoluere decimas de quatuor poſſeſſionib⁹ ab eis nominandis, derogaẗ ſpāli priuilegio añ nominationē poſtea impetrato ſu-
48 per certa poſſeſſione, ꝙ illa nominari nō poterit.† Et ꝑ hoc aliàs
a ego ꝯſului [a] Papie in cauſa, q̄ vertebaẗ Verone, ꝙ priuilegio ſpāli de exigēdis decimis noualiū eſſet derogatū ab alio priuilegio poſteriori ſpāliter dato quibuſdā religioſis, vt non tenerenẗ ſoluere decimas de noualibus, q̄ ipſi reducerēt ad culturā, quia in primo
49 generali priuilegio nō erat ius q̄ſitū † in re de p̄nti, ſed ad rem, cū decime noualiū ſint ille, q̄ percipiunẗ de agris nouiter ad culturā reductis c.quid per nouale.de verb.ſign.l.agraria.in fi.ff.de termi.mo.& in c.fi.de priuil.& no.in c.ij.de decimis in.vj.& eſt text.in d.c.quid per nouale.j.de verb.ſig.& hoc hr̄ in cōſ.cxlvij.Si vero agaẗ in primo generali de iure q̄ſito, vt dictū eſt, per ſm priuilegiū ſpeciale nō derogaẗ primo generali.Et hoc idē vr̄ dicēdū in reſcripto licet Doct.aliter dicāt. Si enim q̄s impetrauit generale reſcriptū, vt corā vno iudice poſſit oēs eius debitores conuenire. nā ſi vnus ex debitoribus impetraret poſtea reſcriptū ꝙ nō poſſet cōueniri niſi corā tali iudice, vr̄ ꝙ nō valeat ſm, non facta mentione de primo. q̄a primo impetrāti erat ius q̄ſitū ꝯ oēs debitores ſuos, & ſic ꝯ illū, qui ſm impetrauit, q̄a tm̄ valet genus, quātū ſpēs, vt.ſ.dixi, nec ꝯriū iure ꝓbaẗ, & rō, q̄ eſt in priuilegio, ēt vr̄ eſſe in reſcripto. & hoc idē vr̄ ſentire Abb.ſ.in prin.dū diſtinguit inter ius in re, & ius ad rē, nō faciendo dr̄iam inter reſcriptum, & priuilegiū.Non ob.c.paſtoralis, q̄a ibi añ noīationē nō erat ius q̄ſitū, & q̄a reſcriptū ibi nō erat gn̄ale, ſed potius vr̄ ſpāle, q̄a illa verba, & quoſdā
50 alios, reſtringunẗ, vt hr̄ in c.ij.de reſcr.in.vj.¶† Secūda ꝯcluſio eſt eꝯ, quia primo priuilegio ſpāli nō derogaẗ à ſecūdo gn̄ali, niſi de primo mentio facta ſit d.c.veniens. & not.Bal.hic in pen.col.verſ. pone princeps, vbi exemplū ponit in immunitate alicui ſpeciali-
51 ter cōceſſa,† q̄ nō tolliẗ ex eo, ꝙ poſtea gn̄aliter onera imponan-
b tur, [b] allegat tex.cū gl.in l.iij.C.de ſilentia. lib.xij.& idē Bart.ibi, & ꝑ illū tex.idē not.Bal.in l.j.col.j.ff.de cōſt.princ.& in l.dotalē.ff.de teſt.mil.& in auc.habita.C.ne fil.pro pr̄e. in.iiij.not.tradit Pau.de Ca.in conſi.cxxxij.aliàs.cxxxiiij.notandū.col.pen.cū ſi.vt tradunt Mod.hic, & iſta cōclō vr̄ à fortiori ꝓcedere, ꝙ ſi ſpāle nō derogat primo gn̄ali, nec ſpāli, vt dictū eſt.ſ.in p̄cedēti cōclōne, multominus gn̄ale derogare nō vr̄, & p̄dicte cōclōnes hn̄t locū in priuilegijs, q̄ ſunt extra corpus iuris. ſecus ſi vtrūq; priuilegiū incluſum
52 ſit in corꝑe iuris,† q̄a tūc ſm derogat primo, ſicut eſt ī iure c.ij.de ꝯſt.in.vj.Hoc tñ nō vr̄ habere locū, qñ primū eſſet ſpāle, & ſm generale.ꝑ d.l.iij.C.de ſilentia, lib.xij.& q̄a ita eſt de iure, ꝙ noua iura ſm antiqua diſtinguanẗ l.non eſt nouum l.nā & poſteriores. & quod ibi Bart.ff.de leg.facit gl.in l.ſciēdū.ff.qui ſatiſd.cog.& ī auc.offeraẗ.C.de litis cōteſt.cū ſi.Si vero alterū priuilegiū eſſet ſolū extra corpus iuris, illud attendiẗ, & p̄iudicat incorporato, ſm Doct.cōiter hic.Ab.tenet ꝯriū, q̄a ſm eū, priuilegiū debet facere mentionem de iure ꝯrio c.ex parte, de capel.mon.Mod.hic ſequuntur opi.cōem, q̄a attēta rōne Abb.nunquā valeret priuilegiū ñ facta mentione de iure.ꝯ gl.in c.j.de cōſti.in.vj.Et q̄a idē iudicaẗ de priuilegio inſerto, quod de iure cōi, vt ꝑ gl.in c.vt circa.de elect.in.vj. Sed dicēdū eſt ꝙ Abb.loquiẗ ſm opi.ei⁹, qui tenet ꝙ in priuilegio debeat iuri cōi derogari, ꝑ d.c.ex parte.vt ꝑ eū hr̄ ī c.nōnulli.j.eo. & ſic ſm eū, nō repriaẗ abſurdū illud, quod Mod.dn̄t. Verū, quia opi.Ab.reprobaẗ, & fundamētū ei⁹ tolliẗ, q̄a eoipſo ꝙ daẗ priuilegiū, vr̄ iuri cōi derogatū, vt no.Bal.in l.itē lapilli. col.v.ver.& no.de rerū diuiſio. cū ſi.vt videbimus in c.nōnulli.in prin.j.eo.iō nō eſt à
53 cōi opinione recedendū. ¶† Et ita patet ex p̄dictis ꝙ facilius derogaẗ priuilegio inſerto in corpore iuris, quàm nō inſerto. Et hoc procedit, qñ tolliẗ ius cōe, tūc enim tolliẗ facilius inſertū, quia ius cōmune reputaẗ. Nam ſtatim dato priuilegio, videẗ derogatum iuri cōmuni ex natura priuilegij, vt dictum eſt, & ſic pariter derogatū videẗ priuilegio inſerto in corpore iuris, de quo idē iudiceẗ, quod de iure cōi.Secus eſt, qñ nō tolliẗ ius cōmune, ſed tolliẗ priuilegium, quia tunc facilius tolliẗ non inſertū, quia eſt priuilegiū proprie & ſimpl̄r, quā tollaẗ inſertū, quod nō vr̄ priuilegiū ſimpl̄r ex quo de eo iudicaẗ idē, quod de iure cōmuni. Et iſto caſu habēt locum gl.quæ volunt ꝙ ſi tollantur priuilegia, non videntur tolli
c inſerta in corpore iuris, [c] vt per glo.in l.j.§.omnes. in ver.compelluntẗ.ff.de iud.& in auct.qua in prouincia. in verbo, illic.C.vbi de crimine agi.& no.Bart.in l.hr̄s abſens.in princ.ff.de iud.& in trac. ad reprimendam. in verbo, non obſtantibus, col.fi.Et ita breuiter habes claram reſolutionem ad difficultatem, quā mouent Mod. hic.in qua laborant, & ſe inuoluunt, ſed ex paucis prædictis reſolutio habetur.¶ Tertius, & vltimus articulus principalis, qñ con-
54 currunt reſcriptū, & priuilegium.† Et ſm Abb.prima concluſio eſt.ꝙ ſi priuilegium ſit, ſm ius cōmune, valet reſcriptum, licet de eo nullam faciat mentionem.& probatur hoc, ſm vltimum intellectum.gl.& no.Dom.in c.qm̄.xviij.diſt.col.ij.verſ.ſuper.iij.dub.facit gl.in c.j.de cōſt.in.vj.in verbo, facti.& iſta cōclō plane procedit in reſcripto, quia conceditur ad cōſeruationem iuris. Idem tamē eſſet in priuilegio poſteriori, in quo nō eſt opus facere mentionē de primo, quod conformatur cum iure cōmuni, vt Docto.dicunt
55 per iſtum text.† Nec ob.ꝙ priuilegium videatur addere nouum
d vinculū, ad hoc vt aliquid operenẗ. [d] arg.c.ſi Papa. de priuil.in.vj. quia tale vinculum non conſideratur, niſi aliam afferat vtilitatem vt notabiliter Aret.tradit conſi.xx.in.j.q.col.pen.& facit quod no. Matheſ.in no.lxxxj.incip.not.ꝙ Bart.Et in iſta prima concluſione conſiderandum eſt, ꝙ de plano procedit in reſcripto ſm ius cōe, quo caſu nō debet mētio fieri de iure cōi. ergo nec de priuilegio. Sed in reſcripto cōtra ius, prout loquitur tex.hic.appellatione remota, debet fieri mētio de iure, q̄a clauſula nō obſtante req̄riẗ, vt not.in l.reſcripta.C.de præc.imp.off.& in c.nōnulli.j.eo.& tunc ſi derogatū eſt iuri cōi, videẗ etiā priuilegio derogatum.& ſic in effectu de tali priuilegio idē. quod de iure cōi iudicatur. Et prædicta concluſio procedit, qñ priuilegiū in totum eſt cōforme iuri cōi.ſecus ſi pro parte eſſet cōtra ius cōe, vt no.tradit Inno.in c.veniens. de p̄ſcri.cū ſi.vt tradunt Mod.hic & idē Alex.conſil.lxij.aſſumam in cōſultatione, col.pen.lib.j.Et ad hoc facit regula cōis, q̄ habet, ꝙ eadē ratio eſt de parte quo ad partem, quæ de toto quo ad totū l.quæ de tota.ff.de rei vend.& in c.paſtoralis.§.itē cum in totum.
56 de off.del.† Secundo prædicta cōcluſio nō habet locum in literis
e ad beneficia, quæ ſunt magis odioſe [e].c.quāuis.de preben.in.vj.ita Ant.de But.hic, cum ſi.vt tradunt Mod.& idem Alex.conſil.lxij. præallegato. in fi.& idem Alex.conſi.cxciiij.in fi.lib.ij.vbi idem cōſilium repetitum videtur.Tertio limitatur, niſi reſcriptum concedatur ab illo, qui priuilegium prius conceſſit.arg.eius, quod dici-
57 tur de ſtatuto conformi iuri communi.non † videtur derogatum ſublato iure cōmuni.quando ſuperior illud cōfirmauit, vt per Io. An.in rub.de teſt.in addit.Spec.Dom.in c.j.in princi.colum.pen. de fil.præsbyt.in.vj.& ſequitur Alex.in d.conſ.lxij.&.cxciiij.præallegatis.Quarto fallit, quando illud, quod cōpetebat de iure cōi. & ex priuilegio illi conformi, incipit competere priuilegio ſpeciali cauſato de conſenſu partium, quia de illo ſemper mentio fieri debet, vt not.Abb.in c.fin.verſ.ex hoc vl.de præſcrip.& Mod.hic
58 ſimpliciter ſequuntur, & hoc generaliter, videẗ dicēdū ꝙ † qñ ius cōmune eſt confirmatum conſenſu partium, ꝙ tunc illi non de-
f rogatur, niſi [f] ſpecialis mentio facta ſit.ar.c.ceterum.j.eo.facit c.ex multiplici.vbi Abb.in vlt.no.de decimis. & gl.no.in clem.dudū.§. nos etenim.in verbo pacta. de ſepul.& not.Rom.conſ.cccxciij.ad
59 fi.præſens conſultatio. & conſil.ccccij.in caſu.in fi.¶† Secunda concluſio Abb.eſt, ſi priuilegium contra ius commune dat formam reſcriptis impetrandis, nō valet reſcriptum, niſi faciat mentionem de priuilegio c.cum ordinem.j.eod.vbi Bal.infert ad cauſam feudi, quæ ſpeciales habet iudices.Et idem in ſcholaribus dici poteſt, per auct.habita.C.ne filius pro patre. Nam in dictis caſibus non valet reſcriptum non facta mentione de qualitate feudi, vel de qualitate ſcholaris, quia per reſcriptum in effectu tollitur priuilegium, quod cōceditur in dictis caſibus de proprijs iudicibus.¶ Tertia concluſio eſt, ſi priuilegiū producit exceptionē peremptoriā, nō impeditur reſcriptū, quia datur ad obſeruationem iuris,

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Conſului. Hoc conſilium hodie reperitur in conſi.cvlvij.vbi videndū. Adde tu ꝙ male cōſuluit.nec eſt ꝓprie dr̄ia īter reſcriptū & p̄uilegiū, cū ſepe vnū ꝓ alio ſumaẗ.ſed effectus & res ſubiecta debuit attēdi.Et ſic ſi ꝑ primū eſt q̄ſitum ius in re, vel ad rē, nō derogaẗ ꝑ ſm nō faciēs mētionē.ſiue gn̄ale. ſiue ſpāle p̄mū & vltimū ſit, nō curo.Si aūt per primū nō eſt ius q̄ſitū nec in re, nec ad rē, tūc procedit regula, ꝙ ſpēs derogat generi, ſiue p̄cedat, ſiue ſequaẗ.vt in hoc caſu, in quo reſcriptum emanauerat ad meram iuris communis obſeruantiam.

b ¶Syl.Ald. Imponantur. Adde Iaſ.in l.j.col.iij.ff.ſol.mat.in l.ſciēdū.ff.q ſatiſ.cog. Lud Goz.in regu.l.qui ſe patris.col.xxij.in fi.C.vnde lib.

ce ¶S.Ald. Iuris. Adde Vero.cau.47.& vide Lāc.Galig.in rep.l.Cēturio.col.xiiij.ī fi. ff.de vul.& pup.Car.Alex.in c.priuilegia.iij.diſt.Pau.de Ca.in cōſ.cccxv.col.ij. verſ.nā, & ſi diceret.Io.Bap.Caccial.in repe.l.oēs populi.col.vij.ff.de iuſt.& iur. Iaſ.In l.j.col.pen.ff.de cōſt.prin.Lancel.Dec.in l.ij.§.omnes.ff.de iud, Fel.in c.fi. col.iij.verſ.queſtio priuilegium perdatur delicto.de foro compe.& vide que late ſcripſi in meo tract.clauſularum.in verſ. non obſtantibus.

¶Adde Lud.Ro.in rep.l.ſi vero.§.de viro.fall.xxiij.ff.ſol.mat.Fely.hic.nu.12.& j. eo.c.non nulli.& Alex.in l.miles.in fine princ.ff.de iud.Franc.Cur.in l. ij. §. oēs autem de iud.Io.Cr.in repe.c.j.no.vlt.de conſt.in vj.Phil.Dec.in conſi. clxv.ī fi. Franc.Ripa hic nume. 74. & 79.

d ¶Syl.Ald. Operentur. Faciunt dictà per Dec.in c.ex parte el.ij.in iiij.col.de offic. deleg.contrarium tenet gl.in c.ex parte.in gl.magna.verſ.prætetea ſuperfluum, de verb.ſig.& idem quod hic dicit ſupra in c.eccleſia S.Mariæ.de conſtit.col.vij. & j.in rubrica de probat.in xij.col.

e ¶Syl.Ald. Odioſæ. Et ideo dicit quod facilius redduntur nullæ literæ ad beneficia quàm ad lites Dec.in c.ſuper literis, col.iiij.circa med.de reſcrip.

f ¶Niſi. Immo derogari non poteſt, ſicut nec contractui.

nem iuris,& exceptio peremptoria nō impedit processum, & sic per rescriptū non derogatur exceptioni peremptorie. ideo valet rescriptū non facta mentione de tali priuilegio. Et idem Abb. in c. cum ordinē. j. eo. Dom. in c. j. in fi. de lit. contest. & Card. cōsi. xcij. fauendo. col. ij. & idē tradit Perus. in c. dilecto. iij. no. de ap. Et ista cōclusio ꝓcedit, nisi priuilegiū ꝓduceret exceptionē peremptoriam, que impediret litis ingressum d. c. j. de lit. contest. in. vj. & no. Perus. in d. c. dilecto. in. iij. nota. Secundo limitaṫ ista cōclusio, non habere locū in literis ad beneficia, quibus exceptio surreptionis, sed peremptoria opponi pōt ad impediendū processum, vt no. Imo. hic col. pen. & in d. c. cū ordinē, in gl. post Inno. quē ibi refert ꝑ tex. in c. cōstitutus. j. eo. & idē probaṫ in c. fi. vbi Imo. de ꝑsump. & in d. c. dilecto. vbi Per. & idē Do. in d. c. j. in fi. de lit. cōtest. Et ratio videṫ, quia odiosa sunt d. c. quāuis. de ꝑben. in. vj. Tertio limitatur, vt no. Abb. tradit ꝑ illū text. in c. inter monasteriū. col. v. de re iud. ¶ Quarta, & vltima cōclusio est, ꝙ si rescriptū pręcedit, vt priuilegiū, non fit præiudiciū rescripto, & priuilegiū nō nocet causę inchoate, in c. fi. vt lite pendēte c. causam. el. ij. de testi. & causa dr̄ pendere ꝑ † citationē. cle. ij. vt lite pendente. no. Abb. in c. fi. col. fi. vt lite pend. Pet. de Anc. cōsi. xvij. viso processu ꝑ d. cle. ij. vbi dicit lis pēdere facta citatione, q̄ † ad citatū ꝑuenit, immo in ꝑiudiciū citātis citatio facta simpl'r sufficit. licet nondū intimata sit.[a] Rom. consi. cccxxx. circa primū. Rota in. iiij. decis. in tit. vt lit. pen. in antiquis, & in. vj. eo. tit. ī nouis cū si. vt tradūt Mod. in c. su ꝑ literis. j. eo. ¶ Et aduertendū est, q̄ a text. in d. c. causam, quē Abb. adducit, vr̄ cōsiderare solā cōmissionē, ibi, postq̄ causam ipsam cōmisim⁹. & gl. allegat illū text. in cle. ij. ꝑalleg. in versi. citatio. vide Imo. ibi pro solutione, & Abb. in d. c. causam. Et ꝑdicta cōclusio habet locū q̄n impetraṫ priuilegiū su ꝑ eo, de quo lis pēdebat. aliās secus, vt no. Abb. consi. xcviij. in cā, & q̄stione. col. ij. j. lib. Et adde no. dictū Bal. in c. j. circa fi. de cōtro. feu. apud pares ter. vbi dicit ꝑtextu li. pend. nunquā causa impediṫ, nisi q̄n habet talē connexitatē. ꝙ sententia lata in causa pendente, pareret exceptionē rei iudicate in alia cā, q̄ debet inchoari. ¶ † Secūdo limitatur nō habere locū q̄n priuilegiū cōcederet motu ꝓprio. gl. no. in l. q̄ aūt. in verbo, nouo. quam Do. ibi sequunṫ. ff. si q̄s cautio. de quo t̄n aliter Mod. dicunt in d. c. causam. & in d. l. q̄ aūt. Et ex his expedita sit hęc prima decretalis.

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Intimata sit. Vide omnino Deci. in c. vt debitus, col. v. de app. & in consi. cccclx. col. iiij. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Legitimum dicitur quod fit secundum leges. tamen specialius accipitur pro eo, quod respicit ordinem iuris, & formam rescripti.*
2 *Abiudicare &.*
3 *Adiudicare differunt, & de eorum significatione.*
4 *Prorumpere sonat in vitium, quandoque tamen accipitur in bonam partem.*
5 *Periurium facit quem remoueri à beneficio.*
Et deponitur ab ordine. nu. 6.
7 *Emphyteuta qui singulis annis promisit soluere canonem apposito iuramento, statim cadit non expectato biennio.*
8 *Periurus agere prohibetur.*
9 *Episcopus pro periurio grauius punitur.*
10 *Periurium, an faciat quem priuari ipso iure.*
11 *Priuatio beneficij ipso iure non inducitur, etiam pro homicidio.*
12 *Pœna priuationis non habet locum nisi exprimatur.*
13 *Pœna semper intelligitur imposita per sententiam, non ipso iure.*
14 *Pœna censetur imposita ipso iure, quando imponitur per verba denotantia executionem facti.*
15 *Spoliari verbum, an intelligitur ipso iure, vel per sententiam.*
16 *Amoueri, intelligitur per sententiam.*
17 *Restitui fundum si mandet princeps, intelligitur præcedente causæ cognitione.*
18 *Verba directa ad iudicem secundum eius qualitatem sunt intelligenda.*
19 *Petēs debitorem cogi ad soluendum, videtur prius petere quòd condemnetur.*
20 *Renuntiatione quis priuatur beneficio, etiam si esset Papa.*
21 *Renuntiandi licentia impetrata cogitur quis renuntiare.*
22 *Renuntiatio per metum facta non valet, aut retractatur.*
23 *Resignatio facta ob liberationem factam fratris de carceribus non valet.*
24 *Renuntiauit si quis vexatus ab episcopo motus indignatione, potest beneficium repetere.*
25 *Renuntiatio beneficij facta timore excommunicationis non valet.*
26 *Rescriptum emanatum ad instantiam partis, censetur habere clausulam, si vera sint narrata.*
27 *Clausula, si præces veritate nitantur, quando subintelligatur. nu. 29.*
28 *Motu proprio dicitur etiam factum, quod fit ad postulationem.*
30 *Relatio in contractibus non facit vt ad eam dispositio restringatur.*
Idem in sententia. nu. 31. Idem in statuto. nume. 32.
33 *Relatio si fiat per eum, qui habet potestatem disponendi, & constat de mente, valet eius dispositio, quamuis relatio non verificetur.*
34 *Conditio tacita suspendit dispositionem, nisi respiciat executionem. nume. 35.*
36 *Rescriptum deuians à communi stylo præsumitur falsum.*
37 *Clausulæ insolitæ suspicionem inducunt.*
38 *Libellus formatus contra stylum reijci potest.*
39 *Citatus sub forma insolita, non comparens excusatur.*
40 *Motus proprius non purgat suspicionem.*
41 *Falsitatis suspicio pro falsitate habetur, & quando.*
42 *Præcisè, id est; absolute, & quando hoc verbum ponitur in statuto ab eo non potest recedi. nume. 43. & an excludat causæ cognitionem nume. 44. & habeat vim clausulæ derogatoriæ. nume. 45.*
46 *Verba si propriè accipi nō possunt, impropriantur secundū subiectā materiam.*
47 *Verbum vnum propriè & impropriè accipi potest.*
48 *Copula posita inter incompatibilia resoluitur in disiunctam.*
49 *Cōpromissum factū in arbitrū & arbitratorē intelligitur vt habeat electionē.*
50 *Copula quando ponitur inter non diuersa, resoluitur in idest.*
Et quando ponitur inter genus, & speciem, qualiter accipiatur. nume. 51.
Et de sui natura ponitur inter diuersa. nume. 52.
53 *Copula posita inter diuersa in extraiudicialib. exigit concursum copulatorum.*
54 *Copulata ad eundē finē in iudicialib. nō debent omnia probari. quod limita. n. 55.*
56 *Reus, & si non probet ea, ad quæ se astrinxit, actore non probante absoluitur.*
57 *Qualitas debet probari quam quis proposuit, & si non probetur absoluitur. ibi nume. 58. nec facit præiudicium etiam in alio iudidio. nume. 61.*
59 *Qualitas requisita in dispositione probanda est, etiam si agatur de publico interesse. nume. 60. quod limita octo modis vt ibi nume. 63. & . 64.*
62 *Confitens delictum sine qualitate, an puniri possit.*
65 *Qualitas adiecta delicto tunc probanda est, quando alterat delictum.*
66 *Negatiuè proposita non astringitur quis probare.*
67 *Clausula, non tamen se astringens, facit vt quis nō teneatur probare qualitatē.*
68 *Protestatio non iuuat, vbi subest causa probandi.*
69 *Clausula, super quibus omnibus & singulis, facit ꝙ sufficit alterum probare.*
70 *Clausula, peto reum condemnari secundum formam iuris, & statutorum, facit vt quis possit condemnari pro delicto simplici non probata qualitate.*
71 *Qualitas in principali dispositiōe apposita, vr̄ repetita in clausulis accessorijs.*
72 *Clausula, saluo iure addendi & minuendi, facit vt possit quis obtinere non probata qualitate.*
73 *Ius canonicum in foro canonico, ius ciuile in ciuili seruatur.*
74 *Liber decreti, an & quomodo dicatur approbatus pro auctentico.*

X parte. ¶ † Summa, & diuide vt ꝑ Abb. ¶ In tex. ibi, legitime. f̄m Bal. post Ioan. An. hoc intelligiṫ quo ad ordinē iuris, & formā rescripti.[a] & ad hoc est gl. no. in c. cōsanguinei. in verbo, legitime. de re iud. q̄ dicit ꝙ verbū, legitime,[b] respicit ordinē iuris, & nō veritatē. pro quo allego bonū text. in c. in literis. de test. & hoc vr̄ habere locū hic, & in iuribus ꝑalleg. f̄m subiectā mām. al's verbū, legitime, gn̄aliter intelligiṫ pro eo, quod fit f̄m legē, & lege ꝑmittēte l. Gracch⁹. C. de adul. ¶ † In tex. ibi, abiudicasset,[c] id est, abstulisset q̄n scribiṫ cū b. vt hic, & in c. inter cęteras. j. eo. ibi, abiudicari debere. sec⁹ q̄n scribiṫ cū d, † q̄a adiudicare idē est, ꝙ assignare c. Abbate, ī prin. de re iud. ī. vj. & inst. de off. iud. §. si familie. & ī l. si q̄s putās. §. si fund⁹. C. cōi diui. ¶ † In tex. ibi, in vocē appellationis prorupit. hoc verbū, ꝓrupit, sonat in vitiū, f̄m Io. An. & Host. hic. Ad idē facit tex. in c. ꝑut. j. de dolo, & contu. vbi tex. codē mō loquiṫ, prout hic. & bene facit tex. in c. significasti. de electio. ibi, cōtra canonū statuta proruperit. & in l. si q̄s in hoc gen⁹. in prin. C. de epis. & cler. Quandoq; tamen etiam in bonam partem accipiṫ, vt in c. j. supra eod. & etiā videtur hic ꝙ in bonam partem accipiaṫ, quia licitum erat appellare, cū regulariter permissa sit appellatio, præsertim à diffinitiua iuxta gl. in l. qui restituere. ff. de rei vendit. ¶ † Not. j. duo, quorum quodlibet sufficit, vt quis à beneficio remoueaṫ. Primū est, crimē periurij,[d] vt hic. & in c. q̄relā. j. de iureiur. & ad hoc etiam Abb. allegat tex. in c. peruenit. de fideiusso. sed ille tex. potius vr̄ probare cōtrarium. Vnde dicendum est, vt notat Abbas ibi in vltimo not. Et non solum propter periurium quis debet priuari illo beneficio, cuius respectu periurus fuit, sed omnibus alijs, & etiam ad futura inhabilitatur. Abbas per illum textum in c. tua nos. el. j. in. ij. no. de iureiurando. Et ratione periurij † etiam quis ab ordine deponitur. cap. cum non ab homine, de iudic. & not. Abb. in d. cap. quærelam. ij. not. Sic etiam periurus iure suo priuatur. † Vnde si emphytheuta

ADDITIONES.

a ¶Ald. Rescripti. Adde Abb. in d. c. consanguinei. & in c. ea quæ. eo. tit.

b ¶Hier. Gig. Legitime. Adde Abb. in d. c. consanguinei, in. j. col. in versi. nota vlt, & vide eundem Abb. in c. ea, quæ. in. j. col. in prin. vbi dixit ꝙ verbū, iuste. refertur ad iustitiā. verbū rōnabiliter, ad ordinē iuris, sicuti dr̄ hic de isto verbo legitime, de quo aliās dixit Host. in c. dilecto, de rescrip. ꝙ si forma nō seruaṫ ltime q̄d fieri nō dr̄. Dr̄ et ltime factū q̄d fcm̄ ē bona fide. vt ꝑ Bal. ī l. fi. § cū igiṫ. C. de iure delib.

c ¶Syl. Ald. Abiudicasset. Abiudicare apud latinos authores proprie significat ꝑriū eius, quod significat verbū adiudicare. nā abiudicare agrū ab aliquo, idē est, ꝙ iudicio auferre. Cic. de l. agr. iudicabit, inq̄t, Alexandriā regis esse, à populo R. abiudicabit, quāuis pro quauis alienatione aliq̄ñ accipiatur, quādoq; et & repudiare & reijcere, abiudicare est. Adiudicare aūt verbū est propriū triū illorū iudiciorū dupliciū fam. erc. cōmu. diui. & finiū regū. §. quędā & ibi Ias. & Zasius. inst. de act.

d ¶Syl. Ald. Periurij. Adde omnino Dec. in c. cum non ab homine. col. ij. de iu. in c. dil. in. j. no. de excep.

emphytheuta [a] promisit singulis annis soluere pensionem, statim ꝙ cessauit primo anno est priuatus iure suo, & nõ expectaẽ biennium. [b] iuxta c.potuit.de loca.ita voluit not.Bal.in c.quærelam.de iureiu.& tradit Alex.cõsi.lxxxv.non puto, lib.j.& hoc dictum clarum declarandũ videẽ ſm distinctionẽ, quã ponit Cal.consil.j.de iureiu.† Et ratione periurij ẽt ꝗs agere prohibetur, vt per gl.fi.in c.paruuli.xxiij.q.v.Et hoc tñ intelligitur in causa illa in qua periurus fuit.secus est in alijs, vt Alex.concludit in l.si quis maior in vlt. col.C.de transa.& tradunt Mod.in c.dilecti. de excep.Et prędicta † maxime haberent locum in episcopo, qui pro periurio grauius alijs punitur c.cũ quidã.de iureiu.Et dum Abb.dicit ꝙ periurium sufficit vt quis à beneficio remoueaẽ. sentit † ꝙ ipso iure quis non sit priuatus.& ita tenet Inn.in c.inter dilectos.de exces.pręla.late Abb.post alios in d.c.quærelã. ver.quæro vltra gl.& per Mod.hic, & ibi.Et est regula generalis ꝙ † pro delicto & etiã pro homicidio priuatio beneficij ipso iure nõ inducitur, vt no.Inno.in c.cum nostris.de conces.pręben.Abb.ibi col.fi.& no.Bal.in l.cũ fratrẽ.col.ij. ver.circa instrumẽtũ.C.de his,quib.vt indi.Car.in cle.constitutionem.§.cæterũ.in fi.de elec.& Abb.in c.fi.in.v.not.de exces.præla. Et ad hoc facit, quia † pœna priuationis nõ habet locũ nisi exprimaẽ,vt ꝑ gl.in c.fi.de iure patro.in gl.pe.in cle.ij.in verbo,suspensus.de vit.& ho.cle.facit tex.in l.si quis.§.diuus.ff.de relig.cum si.vt tradit And.sicu.consi.x.ij.lib.Ita ergo videtur ꝙ talis pœna ipso iure non habeat locum, nisi exprimatur, & in dubio semper pœna † intelligitur imposita,nõ ipso iure,sed per sñiam,vt not.Bal.post. Petrum in l.j.in fi.C.de legi.facit glo.ij.in c.j.de sagitta. & in c.ij.de. matri.cõtrac.contra interdic.ecclesiæ.cum si.vt prosequitur Alex. consi.ciij.videẽ. col.pen.lib.j.Contrariũ tamẽ tenet hic And.Sicu. ꝙ immo ipso iure periurus priuatus sit beneficijs,† quia qñ iura vtunẽ verbis denotantibus executionẽ facti, pœna ipso iure imposita videẽ. vt no.Ant.de Bu.per illũ text.in c.fi.ij.col.ver.quarto ad declarationẽ.de postulendo,Cum ergo hic text.dicat,amoueretur ab ea.in d.c.quærelam,remouentes. intelligitur ꝙ ipso iure priuatus sit.Et de verbo,spoliari.idẽ no.† Abb.in c.ex parte. in.iij. nota.de cleri.non resid.& in c.cum clerici. de pact.Sed Mod.hic respondẽt,ꝙ hoc nõ est verũ, quia licet dicatur ꝙ spolietur, tamẽ intelligiẽ per sententiã,vt colligiẽ in c.postulastis. de cleri.excommunica.mini.iuncto c.clerici.eo.ti.& in c.vergentis. de hæret.iuncto c.cum secundũ,de hære.in.vj.cum si.vt late insistunt Mod.hic. Et vlterius probaẽ ista cõclusio,ꝙ aliud est in verbo spoliari, aliud in verbo amoueri.de quo loquitur text.hic.sicut aliud est amoueri,aliud rapi.vt dicit Iuriscõsultus in l.iij.§.nõ solum.ff.de incẽ.rui. naufr.verbũ.n.spoliari,sonat in vitiũ,nõ sic videtur in verbo, amoueri,† quod per sententiã intelligendum videẽ,& specialiter probatur in c.Abbate sane.in prin.de reg.iur.in.vj.ibi, petijt adiudicari monasterio locũ ipsum,& vos exinde amoueri.† Et ad hoc facit dictũ Bar.in l.præscriptione. in.ij.col.C.si contra ius vel vti.pu,vbi dicit ꝙ si superior mandat ꝙ fundus restituaẽ, intelligitur præcedente causæ cognitione,& sic per sñiam.Confirmaẽ, quia cũ tex. noster loquaẽ in rescripto,quod concediẽ ad iuris obseruationẽ l. falso.C.de diuer.rescri.& verba † dirigantur ad iudicẽ, secundum eius qualitatem intelligi debet, vt no.Host.Imo.& Aret.in c.significauerunt.de test.ideo verbum,amoueri,intelligiẽ mediante sententia,quia ad remotionẽ videtur necessaria antecedens sentẽtia. Vnde qui petit debitorem cogi ad soluendũ, videẽ prius petere † ꝙ condemnetur, [c] vt no.Ant.de But.& Imo.in c.examinata.j.de iud.facit gl.no.in c.constitutus. in gl.fi.& quod ibi Ant.de But.de relig.cũ si.vt tradit Alex.in rub.C.qui admit.¶ † Secũdo dictũ est de renuntiatione, per quã quis etiam priuatur beneficio. vt hic, & in c.ex transmissa.& c.super hoc.de renun.facit tex.in c.quã periculosum.vij.q.j.& in l.j.§.qui semel.ff.de successo.edic.Et hoc ẽt procedit in Papa,si renuntiaret Papatui c.j.de renun.in.vj.† Et nõ solũ per renuntiationẽ, sed etiã per licentiã renuntiandi impetratam à superiore pars sibi præiudicat, quia cogiẽ renuntiare c.quidam de renunt.† Et intelligitur qñ renuntiatio libere & sponte facta fuit.aliàs.secus,quia si per metũ [d] facta sit,nõ valet, vel saltẽ retractari põt,d.c.suꝑ hoc, de renuntia.& in c.Abbas. quod met. caus.& ideo resignatio † facta de beneficio propter liberationem fratris de carceribus,non valet, Rota.x.decis.in tit.de renuntia.in nouis.† Et si clericus grauatus,& vexatus ab episcopo, renuntiauit quadam indignatione commotus, potest beneficium repetere [e],vt disputat, & cõcludit Bart.Brixien.in quæstionibus suis.vj.q. incipien.quidam clericus & eum refert,& sequitur Domini.in d. c.quã periculosum, & renuntiatio beneficij facta in timore excõmunicationis, in effectu † non valet, [f] vt scribit Andr.Sicu.ɔs.xxx. lib.iij.¶ † Secũdo no.ꝙ in rescripto emanato ad instantiã partis vt Abb.hic dicit, intelligitur clausula, si vera sint narrata.† Et hoc ẽt haberet locum, si motu proprio rescriptum concederetur, [g] licet aliter Abb.hic sentire videatur. Ita Car.no.dicit cõs.xc.videẽ vnio præmissa. col.j.Nec ob.ꝙ in motu proprio non videantur præces interuenire,quia tali casu præces pro informatione,& causa motiua principis accipiunẽ.Facit quod no.Bal.in c.nisi specialis.ver.pone in literis. de offi.leg.vbi no.dicit ꝙ † etiã motu proprio factũ dr illud,quod fit ad postulationẽ, videlicet si omnio absq; petitione illud ɔcessum fuisset. [h] Et quod hic diciẽ,habet locũ in priuilegio, vel rescripto gratioso.secus est in rescripto,quod concediẽ simplr ad obseruationẽ iuris cõis, vt no.declarat Bart.in l.præscriptione. col.j.C.si contra ius vel vti.pu.& Paul.in l.& si legibus.C.eod.tit. Ratio tñ quã Bar.adducit in d.l.pręscriptione.bene procedit quãtum ad merita causæ.sed respectu iudicis dati in rescripto cessare videẽ,quia tali respectu rescriptum gratiosum videẽ.† Secũdo fallit in ɔ̃ctibus, [i] in quibus dicta clausula nõ intelligiẽ.gl.not.in l.pe. in ver.ꝑ̃cipimus.C.de transa.& Pau.de Ca.ibi,qui dicit ꝙ illa clausula intelligitur in cõcessione facta à principe. secus est in actibus priuatorũ factis prætextu alicuius scripture, quia non intelligitur cõditio,si ita est, vt per gl.ibi & idẽ Paul.in l.fi. C.de diuer.rescrip. facit quod no.Abb.per illũ text.in c.cum in apostolica.de sponsa. Et ratio videtur posse assignari, quia partes ipse habent potestatẽ contrahendi simpliciter l.j.§.si conuenerit.ff.de po.& in regula, contractus. de reg.iur.in.vj. Vnde valet conuentio & non restringitur ad relat.† quæ etiam expresse facta fuisset,vt not.voluit Bar. in tract.ad reprimen.in versi.prout, vbi loquitur in contractibus, & in qualibet alia materia.† Et idẽ in sententia [k] no.Bar.in l.eum, qui.§.Iulianus.ff.de constit.pecu.† Et idem in statuto no.Bar.in l. admonendi.colum.ij.ff.de iureiur.Bal.in l.j.in fin.C.de epi.& cler. Pau.de Ca.consil.cccxx.in causa decimarum. colum.ij.& Are.cõsil.lxxvj.diligenter visis.col.iij.cũ si.& in alio proposito late tradũt Mod.hic.† Quorum dictis addatis ꝙ qñ fit relatio per eũ, qui habet ptãtẽ disponendi,si constat de voluntate eius,dispositio valet dato ꝙ relatio non verificetur, [l] vt Doc.dicunt in locis præallegatis.secus est,qñ apparet de relatione,quæ aliter dicit,quã relatum sit,nam tunc nõ valet illa dispositio.quia erronea [m] videẽ, vt nota. tradit Alexan.consil.ix.ponderatis his.ix.colum.versic.& hoc saltem in casu nostro procedit.Car.consil.xj.singulis.colum.j.& dixi cõsi.lxiij.in secundo dubio. Et ꝑ̃dicta limitatio vr̃ habere locũ nisi dolo quis esset inductus ad cõtrahendũ, iuxta tex.in l.iuris gen.§.

præter

ADDITIONES.

a ¶Emphyteuta. Idem Ant.de Peru.in repe.l.j.de iureiu.effec.xxiiij.in fi.Ant.Corse in repe.rub.de iureiu.priu.x.Alex.in consi.cv.lib.iij.Sed falsum est,quãuis Fran de Ripa hic nu.20.cum se.vacillet.

b ¶Syl.Ald. Biennium. Adde ad hoc Fel.in d.c.quęrelam.col.iij.Ias.in l.si quis maior.C.de ttansa. in.iiii.no.& ibi Parpa.in.iii.no.& idem voluit Baue.in trac.de virtute iuramenti. versi.x.Tho.Bri.c.xx.quãuis alibi Ias.in l.ij.col.xv.in.ix.q.C. de iur.emphy.voluerit contrarium, licet ipse ab ea opi.discedat in d.l.si quis maior, & ideo aliàs inferebam Ferrariæ, ꝙ res ceciderat non obstante bulla beneficii, quia pacto etiam tacito ei præiudicari potest, vt voluit Pet.de Anch.in cõsi.ccccxxvii.cir.prin.col.fi.ver.de iure vero singulari Pau.de Ca.in cõsi.cxlvi. lib.ii.j.no.in prin.attenditur enim tenor inuestiture non obstante dicto indulto,& quãuis adsit decretum ꝙ non cadant, non intelligitur si sit iuratum Ia.in d.l.si quis maior, col.iii.in.iiii.no.in terminis consuluit Bolo.in consi.xxxi.seq. Brix.in d.cau.xx.& licet hoc non habeat locum quando statutum est confirmatum per sedem apostolicã ex certa scientia, hoc est verum,quando esset expresse annullatum iuramentum,Fel.late in c.constitutus.col.ix.de rescri.Dec.cõsi.cxij. col.ij.quod nõ est in priuilegio Bonifacij,quo fit vt succedat,quod dicit gl.communiter approbata in c.cum nõ deceat,in ver.effectus,de ele.lib.vj.ꝙ,siue l.siue statutum,siue rescriptum,siue priuilegium,siue quæcunq; dispositio sit,nunquã trahitur ad casus,& contractus iuratos,nisi hoc in d.disposi.nominatim expressum sit.pro qua gl.est optimus tex.in c.constitutus,vbi Fely.late col.ij.de rescri. & Alex.plene in consi.cxxv.visis,col.fi.lib.j.in cõsi.cij.cum statutum.in.x.argu. lib.iiij,vbi dicit hanc opi.cõmunem.& idem in consi.xxxvij.col.vj.lib.ij.

c ¶Syl.Ald. Condemnetur. Immo non valet petitio ex quo non dixit condemnari, secundum opin.Bar.in l.j.C.de execu.rei iudi.tamen contrariũ tenet And.Sicu. in c.j.col.vj.de offic.deleg.vbi plura allegat in contrarium Ias.instit.de act.§.j. col.xxv.in fi.vbi dicit ꝙ opi.contra Bar.est verior,& communior & vide Dec.in c.ij.in.ij.no.de offi.de leg.

d ¶Metum. Quod non sit nulla ipso iure, Decisio.Tholosa.clxxxvj.& ibi Aufre.Sed verius est ꝙ sit ipso iure nulla. non solum in casu cle.ij.de pen.qui in regno Franciæ sæpe contingit tempore Regis Francisci,sed generaliter sentit hic Fran.Ripa. nu.25.& diserte firmat gl.pragma.tit.de elec.§.iiij.ver.libere, Fortuni.Garzi.in rubr.de iusti.& iure in.xxj.illatione,& bene.

e ¶Repetere. Nisi ex interuallo. Lud.Gomes in reg.cancell.de infir.regnan.q.x.in fin.

f ¶Syl.Ald. Valet. Adde Dec.in consi.ccxix.col.ij.

g ¶Ald. Concederetur. Et quòd semper subintelligatur,vide Deci.in consi.cxlij. colum.iiij.

h ¶Syl.Ald. Fuisset.Adde Dec.in c.cum.M.nu.116,de consti.

i ¶Contractibus. Adde Ias.in l.j.C.de diuer.rescri.

k ¶Syl.Ald. In sententia. Idem Dec.post Ias.in l.pen.C.de instit.& substit.in.ij.no. Dec.in c.quoniam.col.fi.de offi.deleg.

l ¶Ald. Verificetur. Adde Dec.in c.cum venerabilis, col.xv.de excep.in consi.lxiij. colum.iij.

m ¶Syl.Ald. Erronea. Vide Dec.in l. pe.in.ij.no.C.de instit.& substitu.

34 prætor ait. & in l. tres fratres. ff. de pac. † Et ista cōditio, quæ tacite intelligit, suspendit dispositionē. quia cōditio tacita, sicut expressa suspensionē[a] inducit gl. in l. itē quia. ff. de pac. Et spāliter de ista clausula in notabili casu tradit Pet. de Anc. in consi. cxlj. per prædicta. & sequitur Vitalis in tracta. clausularum. x. car. vbi de ista clausula loquitur, cum si. vt tradunt Mod. hic. ¶ Sed aduertendum est quia ista cōclusio, dubitabilis videtur, nam ista cōditio, et si exprimatur, non facit[b] conditionē ꝙ dispositio suspendatur, quia ponitur ad iustitiam ita vt debeat considerari, qñ agitur de meritis causæ, vt notat. Bal. per illū tex. in c. fi. col. j. ver. sed tunc quæro. de præsum. per l. mutuo. §. sub cōditione. ff. de tute. & facit tex. in l. cōditiones. quæ extrinsecus. ff. de condi. & demon. Ista enim conditio videtur respicere executionē, prout sentit Bal. in loco præallegato. quo casu tacita † conditio non suspendit[c], & non habet locum gl. in d. l. itē quia. ff. de pac. vbi Bar. hoc dicit respondendo ad gl. in l. ita demum. ff. de arbi. vbi ēt Bart. idē dicit. & idē Bal. in d. c. fi. de præsum. & in l. iij. C. de arbi. & in l. si ex cautione. viij. q. C. de nō nu. pec. vbi dicit ꝙ a causa finali nō impedit natiuitas dispositionis, quia a posteriori non impedit suum principium. Et sic videtur ꝙ licet dispositio nō suspendat quo minus cōmissarius procedere possit, tñ si narrata non sunt vera ex defectu causæ finalis, dispositio nō habet locū. & ita ēt Car. in d. c. fi. de præsum. Et per hoc non videtur verum quod tradit Pet. de Anch. in d. consi. ccxlj. Et merito de illo consilio dubitant Mod. in c. fi. colum. vij. de præsump. per ea q̄ no. Inno. tradit in c. prudentiā. de offi. deleg. & per illud dictū Inno. bene confirmat quod dictum est, ꝙ talis conditio etiā si exprimat, non inducit cōditionē. ¶ † No. tertio ꝙ vbi rescriptum principis deuiat a rōne & cōi stylo,[d] est præsumptio falsitatis[e], vt per Abb. hic. facit gl. j. l. si quis sub cōditione. ff. de cond. insti. per quā dicit Bal. ibi ꝙ † clausulæ insolitæ inducunt præsumptionē fraudis, & iō iudex † pōt reijcere libellū formatum contra stylū, & cōsuetudinem curie, vt no. Ang. in l. j. in prin. ff. de off. asse. † Et excusat nō cōparēs citat[o] sub forma insolita, vt no. Ange. in l. fi. C. de cano larg. li. x. cū si. vt ꝑ Mod. hic. & adde tex. principalem in c. quā graui, de crimi. falsi. & facit c. ex parte. el. ij. de offi. deleg. tex. in l. constitutionibus, in fi. ff. ad muni. ibi, ne in futurū a forma obseruata discedat. & no. Bal. in c. q̄a verisimile in prin. j. de ꝑsum.

40 † Et ꝑdicta procedūt, etiā si motu propriu cōcessio facta sit, nam ꝑ hoc suspicio nō purgat. vt notabiliter dicit Bal. in l. fideicōmissa. §. si seruo. de leg. iij. cū simi. traditis per Franc. de curte cōs. xvij. col. iij. Et facit l. iubemus. in fi. C. de testa. vbi Pau. de Ca. & talis suspicio etiā non purgatur licet asseratur de veritate. vt in simili no. Bal. in l. j. C. de collu. dete. dicens ꝙ suspicio vsurarū non purgatur licet instrumentū dicat creditorē recepisse pecuniā pro vero & mero capitali.[f] † Et notandum est ꝙ suspicio falsitatis, de qua hic, habetur pro falsitate, nisi ille de quo suspicatur, probet veritatē. Et istud est vnum spāle inter plura alia in crimine falsitatis, vt no. Domi. post Arch in c. memoriā. xix. dist. sequitur Alex. cōsi. lxxvij. in causa accusationis. colum. pe. lib. j. & consil. lxij. in causa. libr. iij.

42 ¶ † No. vltimo ꝙ verbū, ꝑcise, idē importat, quod absolute. Abb. hic alleg. c. cōtra Christianos. de hære. in. vj. ad idē tex. insti. ad leg. Aquil. in. §. j. in princ. facit gl. in l. hæreditatē. in ver. cogendū. ff. de dona. & in l. iusiurandū & ad pecunias, in verbo, certioret. ff. de iureiu. in l. miles. §. decē. in ver. petere. de re † iud. & in l. sed & hæ. §. fi. ff. de procu. in verbo, defendere. Et qñ verbū. ꝑcise, ponit in statuto, nullo mō ab eo recedi pōt,[g] vt not. Bal. in l. ij. C. de execu. rei iudi. col. ij. ver. sed quid si in statuto. & in auc. hodie. in fi. C. de iu. cū si. vt tradunt Mod. hic, Et prius Alexan. in l. j. nu. 14. ff. si cer. pe. And. Sic. cōs. xxviij. col. xxviij. lib. j. & cōs. vj. col. xij. li. iiij. Bal. in l. clari. C. de fideicōmis. in rub. de ꝯsti. s. col. ij. & ideo s̄m Abb. hic istud verbū, præcise, videt excludere † causæ cognitionē, per istū text. Sed in cōtrariū facit, quod no. Bal. hic in fi. col. ver. vlterius induco dicēs ꝙ verbū, præcise, nō excludit legitimas defensiones. Et hoc no. Bar. in l. stipulatus sum Damam. in prin. ff. de verb. ob. Bar. in l. filiusfa. §. fi. ff. de procu. & in l. omnes populi. col. x. ver. sed quid si cauetur statuto. ff. de iusti. & iur. & idem Bal. in l. fi. col. j. C. de contrahen. emp. Alex. consi. lxxx. viso. col. iij. lib. j. Ang. & Mod.[h] in l. iij. §. in amittenda. ff. de acqui. poss. & And. Sicu. in consi. vj. præallegato. Non obstat tex. hic, quia copulatiue loquitur, dum inquit præcise, & sine causæ cognitione. ergo verbū, præcise, de se non videt excludere cāæ cognitionē, & licet inferius verbū, præcise, ponat simpl'r, tñ s̄m supradicta intelligit. Et ꝯ Abb. tenet And. Sic. in prægallegato cōsi. vj. Concordando tñ opiniones distingui[i] pōt, ꝙ aut superior, qui causam ꝯmittit, de causa cognouit, & vera sit opinio Abb. quia tūc vr̄ solū executionē cōmittere. Si vero de causa non cognouit, altera opinio ꝯ Abb. procedit. † Et subijcit Abb. hic ꝙ verbū, præcise, habet vim clausule derogatoriæ.[k] & sequit And. Sicu. in d. cōs. vj. & est simile in iuramēto, quod habet naturā præcisam, vt ꝑ gl. in l. qui pecuniā, in prin. in verbo, necesse. ff. de cōd. ob. cau. & iō iuramentū habet vim clausule derogatorie[l], vt not. Bar. in l. si quis in prin. circa fi. ff. de leg. iij. ¶ † In gl. j. gl. tractat materiā copule, in qua Abb. late insistit. & ex dictis eius prima cōclusio est. ꝙ verba, q̄ proprie accipi non possunt, debent impropriari s̄m subiectā materiā,[m] vt ꝑ gl. in l. eas causas. in verbo, eas vero. ff. de cōd. & demō. & in l. & puto, in verbo, nō cōicari. ff. fam. ercis. & no. Bar. in l. si olei. C. loc. & in l. sed & si possessori. §. itē & si iurauero. ff. de iureiu. cum si. vt tradit ibi Alex. & idē Bar. in l. si tibi pecuniā. ff. si cer. pet. cū cōcor. ibi late traditis per Mod. & idē Abb. in c. in tantū. de simo. cū cōcor. per Mod. ibi. Et hoc limitat, vt ꝑ Are. in l. a Titio. col. fi. de ver. obl. † Et adde ꝙ ēt vnum verbū proprie, & improprie diuersis[n] respectibus quādoq; accipitur,[o] vt per gl. in l. ij. in verbo, manumitti. ff. de offi. procon. & leg. & not. Bart. in l. j. C. de vsufr. & Abb. in c. inter alia. in. iij. not. j. de sen. excomm. & Mod. ibi. ¶ † Secunda cōclusio est, ꝙ qñ copula ponitur inter incōpatibilia resoluitur in disiunctiuam[p], vt no. in l. fi. C. de codic. & per Bar. in l. si is, qui ducēta. §. vtrū. ff. de reb. dub. & ita Mod. hic. & adde Bar. in l. si Titio. la. j. ff. de vsufru. leg. per illum tex. & idē Bart. in l. j. q. ij. ff. de iur. codic. cum si. vt tradit Alexand. in l. recusare. §. Titius. ff. ad Treb. & no. ēt Bal. in c. cum venissent. iij. not. de eo qui mit. in poss. Pau. de Ca. ꝯs. cxc. substo ꝑdicta. col. ij. Alex. cōs. lxxxij. ꝑspectis. in prin. lib. ij. † Et ad hoc facit quod dr̄ de cōpromisso facto in arbitrū, & arbitratorē, nā illa copula ponit pro vel, quia ille in quē fit hoc mō cōpromissum, habet electionē, vt not. Bal. in l. si seruus pluriū. §. si numerus. de leg. j. cum si. ibi traditis per Alex.

50 ¶ † Tertia cōclusio est, ꝙ qñ copula[q] ponit inter ea, q̄ nō sunt diuersa, nō stat ꝑprie,[r] sed ponit pro id est l. j. in prin. & ibi Bar. ff. de pac. & Bar. in l. j. in prin. ff. de iust. & iur. & in rub. C. de agr. & cens. li. xj. Et not. in c. monasteria. vbi Abb. in. ij. opp. de vi. & ho. cle. & ꝑ gl. in l. si in vēditione. ff. de euic. & in l. j. ff. de trāsa. & ī l. adulteriū. in gl. fi. C. de adul. & in. §. sed iste instit. de act. & in c. cupientes. §. deniq;. in prin. de ele. in. vj. † Sic ēt copula quandoq; ponit inter genus & spēm, & tūc nō arguit, omnino diuersitatē, vt in rub. C. de serui. & aqua. & no. Im. in l. si cū dotē. §. sin aūt. in prin. ff. so. ma. per illū tex. & no. Bar. in l. j. in prin. ff. ad munici. & facit tex. in c. cū longe. lxiij. dist. & gl. ibi in verbo, gallicie. & not. Alb. in rub. C. de ser. & aqua. † Aliās vero de sui natura copula ponit inter diuersa, vt ꝑ gl. in rub. ff. de iur. & fac. igno. & in c. q̄relā, de simo. & in l. si duo. in ver. nescit. C. ꝑ quas ꝑso. nob. acq. ¶ † Quarta cōclusio est, ꝙ in extraiudicialibus qñ copula ponit inter diuersa, ad verificationē copule requirit concursus vtriusq;[s] l. si hæredi plures. ff. de condi. instit. §. pe. insti. de hæred. insti. & in l. si quis ita stipulatus fuerit. de verbo. obli. & not. per glo. in clem. in plerisque. de elec. in ver. populo. cum simil. vt tradunt Moder. in l. j. in princi. ff. de iustitia & iure. & tradit Alex. cōs. xlviij. sup hesitatione. lib. j. & Ro. cōs. clxvj. visa

ADDITIONES.

a ¶Ald. Suspensionem. Illam gl. dicit communiter approbatam ad hoc Dec. in consi. j. col. iij. Ias. in l. ij. §. creditum. colum. j. ff. si cer. peta. in l. cum quid. in. ij. lec. in prin. eo. tit.

b ¶Non facit. Bart. Ias. l. præscriptione. C. si contra ius vel vtilit. publi. Fran. Ripa hic. nume. 28.

c ¶Syl. Ald. Suspendit. Vide de hoc Fortu. in l. item quia. pe. col. ff. de pac. & Dec. in c. seq. col. iiij.

d ¶Stylo. dec. j. de consi. vti. vel inuti. c. ad nostram. nu. 3 & late Fran. Ripa hic. nu. 31.

e ¶Ald. Falsitatis. Adde Ias. in l. testamentum ver. faciunt etiam clausule. C. de test.

f ¶Ald. Capitali. Adde Dec. in consi. ccccxlviij. col. iiij. circa med.

g ¶Ald. Potest. Adde Ias. in l. quamuis. ff. de in ius voc.

h ¶Mod. scilicet Ias. & in l. j. ff. de iur. om. iudi. l. stipulatus sum Damaz. l. liber homo. in prin. de verb. ob. Alex. consi. lxxx. nu. 5. lib. j. consi. xxxvj. nu. 10. lib. iiij.

i ¶Distingui. Sequit Fran. Rip. hic nu. 38. ꝑ no. Bar. l. a Diuo Pio. in prin. de re iudica.

k ¶Syl. Ald. Derogatoriæ. Adde cor. consi. lxv. lib. ij. Ias. in d. l. quamuis, col. ij. ff. de in ius vocan.

l [illegible]

¶Adde ꝙ hoc est falsum. per not. in c. quemadmodum ve iureiu.

m ¶Syl. Ald. Materiam. Adde Ias. in l. si quis ita stipulatus. in. ij. limi. ff. de verb. obli. Soz. in l. sed & si possessori. §. item si iurauero. in. ij. no. ff. de iureiu. vbi Ias. col. pe. Dec. infra in rub. de prob. col. iij. Ias. & Dec. in l. si tibi. ff. si cer. pet. in. j. col. in l. si pascenda. in gl. fi. in prin. C. de pactis.

n ¶Diuersis. Glo. Panor. c. considerauimus. de elec. Phil. Dec. in l. in testamento. C. de testa. mil. late And. Tiraq. in tract. retract. proximi. §. j. glo. xviij. num. 22. & Zasi. l. ij. §. ex his. nu. 26. ff. de verb. oblig.

o ¶Syl. Ald. Accipitur. Adde glo. in l. si filius hæres. ff. de lib. & postu. Abb. in c. cum dilectus. in. vj. no. de consue. And. Sicu. consi. xxvij. col. xv. ver. & si dicat. lib. j. Dec. late in c. quoniam Abbas. in prin. de offi. deleg.

p ¶Syl. Ald. Disiunctiuam. Vide Dec. in consi. ccxxvij. col. ij. vide tamen omnino Dec. in rub. de exceptio. col. j. in fi.

q ¶Copula. Fran. Cur. iun. l. ij. §. fi. nu. 27. de reb. cre. Lancellot. Dec. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur.

r ¶Proprie. Adde Alex. in consi. xxxv. col. fi. in fi. lib. vj.

s ¶Syl. Ald. Vtriusq;. Vide Ias. in l. j. col. ij. cum seq. ff. de iusti. & iur. & Dec. in consi. xxxiii. col. ii, vbi in statuto. & vide Dec. in l. in eo ꝙ. §. vbi verba. ff. de reg. iur.

visa diligenter.& consi.ciiij.pater reuerende. Et hoc etiam habet locũ in materia pœnali,vt no.Bar.in l.quid ergo.§.pœna grauior. in prin.ff.de his, qui no.infa.& in no.casu ponit Ange.in consi.lxj. quæritur. & Ful.consi.xlvj.And.de luca.& in substitutione no.Pe. de Anch.consi.cclxvij.iste magister.cum si.vt dixi in consi.lxxxxix. col.iij.¶† Quinta conclusio est ꝙ in iudicialibus, q̃n plura copulantur ad eundem effectum, in quo singula sufficiunt, satis est ꝙ alterum probetur,vt hic,& in pluribus alleg.in glo.not.Barto.in l. Fulcinius.§.cum hoc edictum.ff.ex quib.cau.in pos.ea.& idẽ Bar. consil.xciij.cõe Lucignani. Bald.in l.si mater tua.C.de rei vendic. cum si.vt tradunt Mod.hic.facit quod not.Bal.in l.edita.circa fi.C. de eden.& quod not.Bart.per illum text.in l.qui concubinam. in princ.de lega.iij.& in l.si is, qui ducenta.§.vtrum.iiij.opp.in materia copule. de reb.dub.Et sm hoc differentia videtur inter iudicialia,& extraiudicialia.vt ex præcedenti cõclusione colligitur. Et rõ videtur,vt sentit Bal.hic col.ij.quia in extraiudicialibus, prout loquitur text.in d.l.si hæredi plures. cum si.actus respicit dispositionem à sola voluntate disponentis, sed in iudicialibus actus regulatur sm iuris dispositionem.Sed ista ratio non videtur bona quia etiam rescriptum pendet à nutu superioris,& tamen sufficit ꝙ alterum ex copulatis in rescripto probetur,vt hic cum si.alle.in glo. Ad hoc responderi potest,ꝙ superior, qui rescriptum concedit,videt illud cõformare cũ dispositione iuris, quia ista est nã rescripti, ꝙ sm ius cõcedat l.falso.C.de diuer.rescr.& sm ius ẽt interpretat cap.causam,quæ.j.eod.Et pro ratione Bal.facit quod not.Bar.in l. Gallus.§.& quid si tantum,ff.de lib.& posth.dum distinguit inter conditionem voluntariã, & necessariam. Et prædicta cõclusio ẽt locum habet,† quando plura cõpulantur per se,& nõ respectiue ad aliud,quia tunc copula ponit continuatiue, & cõcursus copulatorum nõ requirit,vt no.Bar.in l.j.circa fi.ff.de his,qui nota.infa. Et tali casu videtur procedere quod no.Bal.in l.j.in princi.col.ij.ff. de iust.& iu.vbi inquit ꝙ legatum factum Doctoribus, & medicis debetur habentibus vnam qualitatem de prædictis. Et sequitur Alexan.consi.xx.ponderatis col.iij.lib.iij.Et hoc dictum Bal.intelligitur in materia fauorabili.secus si materia odiosa sit.vt not.dicit Imol.in cle.in plerique.viij.colum.ver.per quod infertur ad q.de elect.Sed istud dictum Imo.nõ videtur verum, quia loquitur Bal. in l.legatis. quo casu materia legatorum non videtur fauorabilis. ar.l.nũmis.ff.de leg.iij.& in l.apud Iulianũ.§.scio. de leg.j Et quod dicit Imo.videtur contra dictum Bar.in d.l.j.de his, qui no.infa.ff. vbi loquitur in materia pœnali. & tamẽ requiritur concursus copulatorum, quia copulata sunt principaliter propter se.prout ẽt videtur in casu, quo Bald.loquitur. Et prædicta conclusio limitatur,nisi quis se adstringat ad vtrunq; probandum, vt Abb.hic dicit.per no.in c.licet causam.de proba.Et not.Bart.in l.j.§.idẽ quæsitũ.ff.de aqua quo.& esti.& idem Ang.consi.clv.in hac q.cũ simi. Et hoc in actore intelligitur.† secus est in reo, qui licet nõ probet id,ad quod se astrinxit,sibi nõ nocet, quo minus absoluatur,actore non probante.vt Abb.hic dicit.per no.in l.circa.ff.de proba.vbi Floria.quem Mod.hic simpliciter sequunt. Et adde Bart.qui hoc expresse tenet in l.diuus. colum.ij.C.de re iud.& idem Bald.in l.j. colum.xix.C.qui accus.non pos.Est tamen aduertendum,quia ẽt in reo si nõ probat, videtur succumbere quantum ad hoc, vt pro eo non feratur declaratoria, cuius respectu ipse onus probandi suscepit,licet non priuetur possessione ex quo actor nõ probauit. ¶Sexta conclusio Abb.est, ꝙ licet quis expresse se nõ adstringat, tamẽ videtur se adstringere tacite,† quando aliquid proponitur qualificate,vt quia dicit ꝙ testes corrũpti falsum dixerunt. vt probatur in d.c.licet causam,vbi Abb.post alios in gl.in ver.adstringere.Ideo accusatus de percussione cũ effusione † sanguinis, vel cũ armis.si qualitas deducta nõ probeẽ,absolutio sequi debet,vt no. Cy.in l.ij.de prob.ver.ex hoc arguit Ia.de Are.q̃a istud factũ sine qualitate nõ est illud quod in libello deductũ est l.denunciasse.§. quid tñ.ff.de adul.vbi late. & idẽ Bart.in l.quid ergo.§.pœna grauior.pe.col.ff.de his,qui not.infa.& in d.l.diuus. col.j.cũ si.vt tradunt Mod.hic,& in c.licet causam.de proba.& prius Alexan.in d. l.diuus. Et adde Ioã.And.in addi.Spe.in rub.de accu.col.pe.Bart. consi.cxvij.accusatio fuit instituta. Abb.consi.lxxvij.col.ij.lib.j.viso toto processu.Ro.consi.cx.quæstio consultationis. & cõsi.clij.præsens accusatio.& consil.clxvij.accusatus Antonius. col.fin.Signo. consi.viij.in quæstione vertente.iiij.dubio.vbi dicit hoc procedere in ciuilibus,& criminalibus.Cepol.in consi.lxiij.esto.col.fin.Barb. consi.xlij.li.ij.† Et est regula generalis,quod vbi aliqua qualitas in dispositione requiritur, illa debet probari [b].no.Io.An.in c.j.de homici.in.vj.refert Bart.in l.si quis non dicã rapere. col.iij.C.de episc. & cle.& no.Bar.in l.j.§.j.ff.ne quid in flu.pub.cum si.vt Alexa.tradit consi.vlti.viso processu. lib.ij.& cons.j.col.viij.lib.iij.& consi.xlj. visis, col.ij.lib.iiij.† Et prædicta conclusio ampliatur,[c] etiã si agat de interesse publico,quia militat ratio supra allegata, videlicet ꝙ est probatum illud, quod in libello deductum fuit.Et ita notabiliter Abb.dicit in d.c.licet causam col.v.Et probatur hoc ex dicto Cy.in d.l.ij.de proba.cum si.s.alleg.nã ibi agitur de vtilitate publica,vt delicta puniantur,& tamẽ absoluitur reus, si qualitas deducta non probatur. Non obst.ꝙ Abb.hic videtur velle contrarium allegando gl in c.si for.te.de elec.nam Abb.hic loquitur,q̃n copulatiue locutus fuit,& se ad vtrunq; probandum astrinxit.secus vero est,q̃n qualificatiue aliquid proposuit,vt not.Abb.distinguit in d.c.licet causam.col.xv.† Secundo ampliatur,vt nec etiam in alio iudicio ex probationibus p̃dictis puniri possit, ex quo esset aliud factum,vt no. Abb.dicit in d.c.licet causam.col xv.ver.& posset,vt credo,attentari.† Tertio ampliari potest,vt habeat locum, si reus confiteatur delictum sine qualitate,non tamen poterit puniri.ita videtur velle Io.An.in d.rub.de accus.& Rom.consil clxvij.s.allegato.col.fi.& Signo.in d.consi.x.col.fin.Sed in hoc tamen contrariũ expresse tenet Bal.[d] in l.& si seuerior. col.fi.C.ex qui.cau.infa. irrogata.& idem Bal.in l.quid ergo.§.pœna grauior. in rep.col.iij. ver.iuxta hoc q̃ro.ff.de his,qui no.infa.& idẽ Ange.in d.l.denunciasse.§.quid tñ de adulte.Concordando opi.dici põt ꝙ iudex tali casu non tenet reum condemnare,põt tñ, si velit.† Limitat nunc cõclusio p̃dicta,vt nõ habeat locum,q̃n cõstaret de eodẽ facto, vt q̃a nõ esset reiterabile,vt puta in homicidio certi hominis,vt not. Ang.dicit in d.§.q̃d tñ.ver.sed adde.& ad hoc facit quod no.Imo. in l.is q̃ reus, car.pen.in fi.ver.extra gl.ff.de pub.iud.& quod not. Bal.in l.j.col.xij.ver.super septimo.C.qui accu.¶† Secũdo limita, vt procedat q̃n qualitas est de substantia actionis proposite.secus si non sit de substantia,quia deficiẽs in probatione qualitatis, obtinet in facto principali,simplr probato.Bal.in l.Titia,in princi.ff. so.ma.per l.in delictis.§.si detracta.ff.de noxa.& in l.j.in princ.col. pen.ver.extra quæritur.ff.de eden.& no.Bar.in d.l.denunciasse.§. quid tamẽ.ff.de adulte.cum simil.vt tradunt Moderni hic. Et idẽ Signo.consi.cxlj.procurator domini Lucoli.vbi inquit,† ꝙ quãdo qualitas adiecta delicto, alterat ipsum delictum,& pœnam, si nõ probet, absoluit reus.als secus,quia si nõ alterat delictũ & pœnã, defectus vnius qualitatis nõ nocet, ꝑ dictũ.§.si detracta. Et hic infert Bal.in l.j.in ver.sexto q̃rit.C. de ꝓd.inde.& in l.fi.versi.ego mõ q̃ro. col.ij.C.si ex fal.inst.ꝙ si dico ꝙ testes corrupti falsum dixerũt & sic corruptio ꝑ modũ qualitatis allegat,sufficit probare falsitatẽ [e],ꝯ Bar.in d.l.diuus.& Abb.hic,& in d.c.licet causam. Et hoc verius videt per rões quas Abb.inducit, q̃n plura copulatiue proponunt,in d.c.licet causam. nã pariter militat ꝙ per modũ qualitatis aliquid proponat. Et dictũ Bar.nõ probat in d.l.diuus, vt ibi declarat Imo.in.ij.col.ver.iuxta prædicta quero. Similiter nõ probat in d.c.licet causam,ꝙ ibi probauit solã curruptionẽ, quæ non erat sufficiens.secus si probasset falsitatẽ, vt dicit Pau.de Ca.in d.l. diuus.Nec ẽt corruptio fuit plene probata,vt ibi colligit. Vel vbi fuit opus vtrunq; probare,quia pro altero tm̃ nõ fuisset admissus vt Abb.ibi declarat.Vel intelligit, quando expresse se adstrinxit. ¶Tertio,cõclõ p̃dicta fallit in reo,vt.s.dictũ est.¶† Quarto,non habet locũ,si aliqua negatiue proponãtur,quia non videtur quis se adstringere,vt not.Bal.in l.cum te.in fi.C.de proba.Alex.in d.l. diuus.& Mod.hic sequuntur.Sed tamẽ considerandum est, ꝙ si illa quæ negatiue proponunt nõ debent probari ex parte proponentis,clarũ est,& sine dubio,ꝙ nõ vr̃ se adstringere. Si vero probari debent,vt quia in his fundamentũ intentionis consistit iuxta no.per Inno.in c.super his,de accusa.& Bar.in l.hoc iure. de verb. ob.& tũc idẽ dicendũ vr̃ in negatiue ꝓpositis,q̃a eadẽ rõ vr̃,sicut in propositis affirmatiue.¶Quinto fallit,si apponat clausula, nõ tñ se adstringẽs,vt Abb.hic † dicit in fi.Anto.de But.in c.exhibita. col.pe.de iud.& Bart.in d.l.diuus. Sed aduertendũ [f] est, quia ista clausula, solum videtur remouere probationem non necessariã, vt verba sonant,sed non probationem qualitatis,q̃ necessaria est, ex quo semel deducta fuit facit quod no.Bar.in nõ i co in ti.C.de libe.causa vbi inquit ꝙ † protestatio nõ iuuat,vbi subest necessitas ꝓbãdi. sed allegata in ꝯtrariũ vident ꝓcedere, q̃n plura copulatiue proponuntur

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Deductum. Adde Alex.in consi lxxij.col.iij.lib.j.

b ¶Ald. Probari. Adde. Dec.qui hic omnia repetit in c.licet causam, col.xvij.de prob.Cur.consi.lix.dux.col.vj.ver.tamen quia. Sozin.consi.ccxx.col vj.in prin.ver.j.quia illa verba Dec.consi.ccccl xvj.col.iij.circa me.in consi.cccccx.col.ii. in consi.cccccl xxiiij.col.j.in prin.Alcia.lib.j.de verb.signi.fol.xx.

c ¶Ampliatur. Ex male per c.euidenter.j.de accusationi.

d ¶Bal.Et bene.Adde Dec.j.de iudi.c.at si clerici.in prin.nu.3.in fi.

e ¶Falsitatem. Contrarium tenet Io.de Imo.in d.l.Diuus,Tu autem dicas, ꝙ opinio Bal.vera est,si sunt coniecture corruptionis, vel falsitas adeo verisimilis, vt non sit suspicio, testes esse subornatos, quod iudex arbitrabitur.

f ¶Ald. Aduertendum. Vide tamen Deci.in c.licet causam col.xxij.de proba.vbi de hoc ver.viij.hoc idem videtur.

proponuntur. ¶ † Sexto [a] fallit, si apponatur clausula, super quibus omnib. & singulis &c. quæ est disiunctiua, & sufficit quod alterũ probetur vt no. Bal. in l. ij. col. pe. C. de probat. & in l. j. col. xix. ver. super hoc septimo puncto. C. qui de accu. cum si. vt tradunt Mod. hic. Et adde Bal. ĩ l. & si seuerior. col. fi. C. ex quib. cau. infa. irrogat. Floria. in l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. Ang. Are. & Moder. in tract. malefi. in verbo, super quibus omnibus, & singulis, & idem Alex. consi. cxx. super eo. col. pe. lib. j. ¶ Sed contra Bal. tenet Ro. cõsi. ex. qõ cõsultationis. Et idem reprobat subtiliter, & concludit Corneus Perusi. in consi. cxcvij. visa denunciatione lib. ij. ¶ † Se primo fallit, si apponatur clausula, per quam reus petitur condemnari secundũ formã iuris & statutorum. [b] quia ẽt tunc nõ probata qualitate pro delicto simplici condemnari põt, s̃m Bal. in d. l. ij. C. de probati. Et de ista clausula. Bar. ponit in l. rerum. quidem amotarum. cum concor. traditis per Alexã. in l. Gallus. §. si eius. ff. de lib. & post. Ange. & Mod insti. de actio §. j. Sed Areti. hic tenet contrarium. quia delictũ non fuit deductũ sine qualitate. & clausula illa restringitur ad finem specificatũ in libello. quia qualitas 71 in quincipali † dispositione apposita repetita vr̃ in clausulis accessorijs. vt no. Bar. in l. si ĩ ita stipulatus. §. Grisogonus. ff. de verbo. ob. Mod. hic sequuntur dictum Bal. quia accusans. qui petit reum condemnari iure eũ puniente, vr̃ cogitare ẽt de delicto simplici, ex quo ẽt delictum simplex à iure punitur. Sed rõ ista parũ videlicet. qui tollitur per rationẽ Areti. quæ efficax. vr̃. quia cum delictũ qualificatũ fuerit sine qualitate probatũ, aliud delictũ reputatur. vt. s. dictum est. Et clausula accessoria intelligitur s̃m qualitatẽ delicti, propositi. & per talẽ clausulã nullo modo cogitatũ vr̃ de delicto simplici. Et licet petat reũ condemnari omni modo s̃m forformã iuris, & statutorũ. hoc bene põt in delicto qualificato verificari, qđ diuersimodè puniri põt. Et nõ infertur per hoc quod delictũ sine qualitate consideretur. quia à præcedentib. non vr̃ recessum, præsertim incontinenti, nisi quatenus apparet. ar. l. nam ad ea. 72 ff. de cõdi. & demon. ¶ Octauo, & vltimo idem est in clausula saluo iure addendi [c] &c. s̃m Bal. in l. Nesennius. col. fi. ff. de neg. gest. & Mode. hic sequuntur per illum verbũ, minuendi. & idem Moder. Scribentes sequuntur in l. edita. col. fi. C. de eden. Sed consideradum est primo. quod si illa clausula hoc operatur p̃p verbũ minuẽdi. debet ẽt expectare quod minuat̃, & quod illa qualitas detrahatur. Scđo dictum Bald. etiam non videtur verum, quia non videtur quòd detrahi possit. quia nõ esset idem delictũ. ergo dicta clausula non põt operari diminutionẽ qualitatis. Et hoc vr̃ velle ipse Bal. in c. inter delictos. iij. col. ver. saluo iure. j. de fid. instru. vbi inquit quod lite ??test. actor adstrict⁹ est, vt qualitas diuidi nõ possit. ¶ gl. pe. ĩ fi. notat dr̃iam, q̃ est inter leges, & canones. Et in hoc dispositio iuris canonici maiorẽ ęquitatem habet vt dicũt Io. And. & doc. hic, & s̃m 73 Card. & Imo. dispositio iuris † canonici in foro canonico, & dispositio iuris ciuilis in foro seculari seruari debet. [d] iuxta gl. in r̃la, possessor, de reg. iur. in vj. Sed Albe. in d. l. fi. C. de diuer rescrip. ĩ prin. dicit quod de consuetudine illa. l. nõ seruat̃. & ita indistincte vr̃ præualere dispositio iuris canonici. & hoc vr̃ velle Bar. ĩ l. à diuo. Pio. 74 in prin. ff. de re iud. ¶ † Et circa istam glo. Abb. concludit quod liber decreti [e] approbatus sit ex quo longo t̃pe lectus fuit in studijs. vt dicit Bart. de Aristot. in l. j. ff. si cer. pet. Mod. hoc sequunt̃. Sed aduertendũ est. quia ista approbatio tripl̃r considerari põt. Primo, quod approbatus sit pro libro magistrali, ad instituendũ, & docẽdum, sicut est in alijs libris autorũ, vt Abb. dicit, & clarũ hoc vr̃. Sed ista approbatio cõsiderata hoc modo, simpl̃r non facit quod liber decreti hẽt auctoritatẽ iuris in decisionib. causarũ. iõ declarandũ est vt. j. dicã. Scđo cõsiderari põt, quod talis liber approbatus sit p̃ libro auctẽtico iuris. ita quod allegari possit ad decisionẽ causarũ. sicut est in alijs libris iuris, q̃ legunt̃ ĩ studijs. q̃ habẽt authoritatẽ. Et isto respectu talis liber approbatus nõ reperit̃, s̃m Io. An. & Docto. hic & tenet Pet. de Anc. in c. j. col. xxv. ver. sed quid dices. s. de const. Non ob. quod liber decreti alleget̃ in c. continebatur. de despon. impu. ibi, cũ in decretis habeatur expressum. quia non loquit̃ de libro decretorum. sed de decretis patrũ de quib. in c. ne innitaris. s̃. de cõstitu. Ista tamen responsio non satisfacit ad illum text. quẽ Moder. hic non adducunt videlicet. in cle. j. iij. col. ibi, s̃m formam in decretis. quæ incipit dño. de iureiu. nam ista verba pro libro decreti intelligunt̃ vt patet. lxiij. dist. c. dño. Sed ad illũ tex. respõderi põt, quod licet ĩ illo casu particulari approbatio facta videatur, non per hoc infertur quod alia dicta quæ in decreto, continentur approbata sint, sed solũ illud dictũ de quo fuit fcã illa decretalis. vt in simili dici Abb. de dictis Salomonis in c. de præsum. Tertio conderari potest, quod liber decreti approbatus sit. quia facit fidem quod illa dicta, quæ ibi inferuntur, sint dicta Augustini, & aliorum sanctorũ, prout referũtur. & ita tenet Arch. in c. quis nesciat. ix. dist. & Mod. sequunt̃ in proemio decreti. vj. q. qui hoc confirmant ex eo quod de cõsuetudine dicit Bart. in l. de quib⁹. circa fi. ff. de legi. quod doctori assererẽti de cõsuetudine credendũ est. Sed ista cõclusio dubia vr̃ per ea, quæ hñr in auc. si quis in aliquo documẽto. C. de eden. & dictũ Bar. de cõsuetudine reprobat Alex. in l. post dotẽ. circa fi. ff. sol. ma. Areti. consi. cxxxxiij. in causa quæ vertit̃. cum si. vt tradunt Mod. in d. l. de quibus. nisi dicamus quod licet nõ sit immediate credendum Gratiano, qñ simpliciter aliquid refert, tamẽ relatio sua approbata videt̃ ex quo publice legitur, & ita longo tempore factum fuit. vt Abb. dicit, & eius dictum isto respectu saluari potest. Vel etiam dici potest, quod ex quo liber decreti approbatus est, videt̃ approbatus, tanquã liber iuris, ex quo legit̃, sicut alij libri, qui habent auctoritatẽ iuris leguntur. & sic declarando bene procedit quod Abb. dicit.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Et singulis. Vide Deci. in d. c. licet causam. colum. xvij. versi. v. limitatur de probatione.

b ¶ Syl. Ald. Statutorum. Vide Ias. in §. j. col. xxvij. in fi. inst. de act. Dec. ĩ c. licet causam. colum. xvij. ver. vj. idem dicendum est. de proba. vide Dec. in rubrica de iud. in ij. lect. in vij. colum.

c ¶ Syl. Ald. Addendi. De hoc late tadit idem Dec. in c. licet causam. col. xvij. ver. vij. & idem esset de proba. & vide in consi. cxlyj. col. iiij. in ij. dub. in fin. Ias. in §. omnium. col. xxviij. insti. de actio.

d Syl. Ald. Debet. Vide quæ idem scribit pro declaratione in istorum in c. ecc. S. Mariæ. col. xiiii. nu. 137. de constit.

e ¶ Decreti. Fely. hic. col. xvii. & Franc. Rip.

SVMMARIVM.

1 *Cæterum hæc dictio, ponitur aduersatiuè.*
2 *Impetrare, cum effectu intelligitur.*
3 *Aduersarius dicitur etiam ante litem inchoatam.*
4 *Tacens purgat vitium subreptionis aduersarij.*
5 *Dolus est genus, fraus species.*
6 *Rescriptum secundum debet facere mentionem primi. aliàs non valet.*
7 *Causa appellationis regulatur secundum principalem.*
8 *Rescripti primi debet fieri mentio in secundum nominatim, nec sufficit generalis mentio.*
9 *Rescriptum si de communi consensu impetratum sit, fortius est.*
10 *Consensu communi partium impetratum difficilè tollitur.*
11 *Clausula, appellatione remota, de ea debet fieri mentio in secundo rescripto.*
12 *Clausula, anteferri, de ea debet fieri mentio in secundo rescripto.*
13 *Rescripti nulli non est facienda mentio.*
14 *Causa alia quando dicatur, & non eadem.*
15 *Mandatum secundum reuocat primum, licet de eo non fiat mentio.*
16 *Procuratoris constitutio reuocat alios.*
17 *Vicarij secunda constitutio reuocat primam.*
18 *Iudicis ordinarij secunda constitutio, an primam tollat.*
19 *Curatoris secunda constitutio, an tollat primam.*
20 *Compromissum secundum, an tollat primum.*
21 *Continuo, licet sui natura significet sine temporis interuallo, tamen intelligitur secundum sebiectam materiam.*
22 *Incontinenti, interpretatur secundum subiectam materiam.*
23 *Idem est de statim.*
24 *Rescriptum secundum non faciens mentionem de primo, an sit nullum ipso iure, vel ope exceptionis.*
25 *Pœnitus, intelligitur ipso iure.*
26 *Statumus, est noui iuris promulgatorium.*
27 *Papa potest quod nullum est à principio confirmare.*
28 *Dispensatio eius, qui patiebatur defectum in natalibus, dicitur obreptitia, si dictum sit non obstante, etiam si defectum in natalibus pateretur.*
29 *Subreptitium & obreptitium pro eo eodem ponuntur.*
30 *Processus factus à iudice qui non admisit exceptiones, si non sit appellatum valet.*
31 *Clausula decreti apposita in secundo rescripto, facit quòd primum ipso iure non valeat.*
32 *Clausula decreti afficit etiam ignorantem, & vbi adest, non potest renuntiari licet agatur de fauore renuntiantis. nume. 33.*
34 *Conditio tacita quæ respicit executionem non suspendit.*
35 *Processus agitatus vigore primi rescripti reuocati, si de reuocatione nulla notitia habetur, valet, item si sciat & à parte non fuerit oppositum, nume. 36. si reuocatio non sit facta motu proprio nume. 37.*
38 *Iurisdictio expirat morte delegantis, etiam si delegatus ignoret.*
39 *Morte cessat voluntas, & tamen non inducitur reuocatio.*
40 *Iudex non potest dari ad instantiam alterius partis si vtraque est præsens. datur tamen de styllo curiæ salua recusatione nume. 41.*
42 *Citatio partis in impetratione non requiritur, & quare, nisi pars aliquam clausulam præidcicialem apponi petat. nume. 43. & quod requiratur. nu. 45.*
44 *Citatio per edictum non sufficit, vbi persona est certa.*
46 *Impetrantes si discordant in electione iudicis, qualiter consulatur.*
47 *Iudex aditur discordantibus partibus.*

Caeterum. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶ † In text. ibi, cæterum, 1 aduersatiue ponitur vt per gloss. in l. penul. ff. de vi. tri. oleoque leg. Et facit text. in cap. cæterum. infra de iudi. & in cap. cæterum. de iura. cal. in c. si duo procuratores, de procura

cura. in vj. & in c. ordinarij. §. cęterū. de offi. ord. in vj. cū si. Et ſm Io. An. aduersat ad ea, q in antiqua decretali ptinebant. Et alijs modis ista dictio, cęterū, qn q; ponit, vt per Albe. in dictionario. ver. cæterū. ¶ 2 † In tex. ibi impetrauerit. cū effectu intellr, qa aliud est petere, & aliud impetrare, vt no. Bar. p illū tex. in auc. de referen. in ij. no. facit. tex. in c. fi. de excep. in l. ēt, in princ. ff. de bo. lib. & in l. iij. in princ. vbi Bart. ff. qd quisq; iur. ¶ 3 † In tex. ibi, aduersarius, ſi aduersarius dr̄ ēt añ litē inchoatā,[a] qd notandū est de ea, q dixi i c. j. in ij. no. de iudi. ¶ 4 † In tex. ibi, nesciēte. ergo à prio sensu parte sciēte purgat vitiū subreptionis, & iste, q tacet vr̄ sibi pindicare. Hoc tñ vr̄ p regulā, qa ille, qui tacet, nō vr̄ psentire in præiudiciū suū l. sicut. §. non vr̄. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. no. in regula, is, qui tacet. de reg. iu. in vj. Sed rñderi pōt q hoc pcedat in isto casu vbi nō agit de iure quæsito, & qa in rescriptis agit de modico pjudicio, vt dixi. s. in rub. ¶ 5 † In tex. ibi, dolo, vl fraude. nā dolus est genus, & fraus spēs,[b] vt per Bal. in l. quæ fortuitis. ij. col. ver. & pręmitte ad euidentiā. C. de pig. actio. & no. p Bar. & Doct. in l. iurisgentiū. §. adeo. ver. sed si fraudandi. ff. de pac. ¶ 6 † Not. primo regulā, quæ hic ponit, q de primo rescripto debet fieri mētio in secūdo, alr ſm non valet.[c] & idē est in cā appellationis, quia primum non tollitur à secundo, nisi de primo mentio facta sit, qa eadē rōne oīno vr̄, vt concludit Imo. in c. ex literis. in gl. ij. in fi. de offi. leg. Et ad hoc facit, qa regulariter idē est in cā appellationis, 7 † qd in causa principali.[d] d. l. j. vbi Ang. i prin. ff. an p aliū cā appellationis. & in auct. vt cū de appel. cogno. in prin. 8 † Et de primo rescripto debet fieri mentio nominatim, & nō sufficit dicere gnalr, nō obstantibus aliquibus literis ad alios iudices impetratis, vt no. Io. An. in c. ij. per illū tex. de dolo. & contu. Et Abb. & Imol. post alios in c. ex literis, de offi. dele. vbi rōnem adducunt, qa vr̄ fieri iniuria qdam primis iudicibus. ar. l. litigatores. ff. de arbi. & Mod. in princ. hic sequuntur. Sed tñ psiderandū est, qn primū rescriptum concessum fuit simplr in forma cōi, sufficit q hēatur notitia de priori omissione. c. cām q, el ij. de iudi. ibi, nō obstātibus prioribus literis, in cā rōne preuia pcedatis. & in c. audita. de resti. spol. ibi, non obstātibus literis ab altera parte impetratis, vt no. Ro. decisio. vj. eo. ti. in nouis. Et maxime hoc esset dicendū, qn aliud rescriptum prius solum impetratū fuisset. nā tūc talis mentio gnalis, quę nō pōt referri nisi aliud rescriptū, reputat nominatim facta, ēt in materia odiosa. arg l. ij. ff. de lib. & posth. Et hoc intellr, vt dixi, qn primū rescriptū cui derogat, cōcessum fuit simplr in forma cōi. secus vr̄, qn in primo esset data spālis forma, tunc. n. de illa forma speciali deberet mentio fieri, qa papa hoc cognito, non ita de facili literas in prium dedisset. ar. c. postulasti. j. eo. no. Abb. in c. ij. de dolo. & contu. 9 † Et ideo si primū rescriptū de cōi cōsensu impetratū fuit, in secūdo de tali cōi consensu deberet mentio fieri, vt 10 Abb. dicit post gl. qa papa non ita de facili deragare vr̄ ad id, † qd cōi consensu factū fuit, vt no. in c. ex multiplici de decimis, & per 11 gl. in clem. dudū. §. nos etenim, in ver. pacta. de sepul. † Et ista rōne ēt de clausula, appellatione remota, inserta in primo rescripto, debet mētio fieri in secūdo,[e] vt no. Abb. in c. ex cōquestione. iiij. 12 not. de resti. spolia. Et idē de clausula anteferri, vt no. † Old. consi. cccxxxiiij. factū tale est, dñs nr̄. col. ij. Car. consi. cxlij. vr̄ dicendū, ij. dub. Et regula supradicta procedit qn primū rescriptum valet, aliàs secus, qa de rescripto, nullo modo est opus facere mentio-13 nē. gl. & Doc. in c. ex tenore. j. eo. vbi videbimus. † Secundo habet 14 locū in eadē cā, vt tex. loquitur. secus est in alia. † Et alia cā intelligit qn sententia lata in vno, nō parit exceptionem rei iudicate in alia, iuxta l. cum quæritur. ff. de exceptio. rei iudi. facit dictū Bald. 15 de lite pendēte. in c. j. circa fi. de contro. feu. apud pares ter. † Tertio regula non habet locū in mandatis, qa ſm mandatum reuocat primū, licet de primo nulla mentio facta[f] sit, vt not. Anto. de 16 But. in c. fi. per illū tex. in vj. not. de dilatio. † Et idē est in procuratoribus, qa constituēdo vnū procuratorē posteriorē, prius reuocatus vr̄, licet de primo nihil dictū sit[g] l. si qs cū pcuratorio. §. fin. 17 ff. de procu. † idem in vicarijs,[h] qa per ſm primum reuocatur, vt per Domi. in c. licet. col. fi. de offic. vica. in vj. Et † quid in iudicibus 18 ordinarijs? no. Ang. & Pau. de Cast. in d. l. si quis cū procuratorio. 19 in fi. † Et quid in curatoribus? no. glo. ibi & tradit Bar. in l. cum se 20 mel. ff. de tutel. ¶ † Quid aūt in compromisso? conclusio est, q p ſm compromissum tollatur primū,[i] vt no. Spec. in tit. de arbi. §. finitur. ad fi. per tex. in l. sed & si in seruum. §. fi. cum seq. ff. de arbi. & idem tenent Ant. de Bu. & Imo. & Abb. in c. innotuit. de arbi. & idem vr̄ velle Lapus allegatione. cviij. an pendente vno compromisso. licet precise non firmet, & aliquid ēt Lapus tradit alle-21 gatione. xcviij. ¶ † Secundo no. q ista dictio, continuo,[k] intelligit sine t̄poris interuallo, vt Abb. hic dicit. facit text. in l. stipulatus sum Damā, de ver. ob. in l. sancimus. l. ij. §. j. C. de admi. tu. in l. j. in fi. ff. pro soc. Et hoc verū est, nisi subiecta mā aliud suaderet,[l] vt p gl. & Bar. in d. l. stipulatus, & per gl. in l. iij. §. in admittenda. in ver-22 bo, animo. † & qd ibi Ang. & Mod. ff. de acq. pos. facit qd dr̄ de dictione, incontinenti,[m] vt per gl. in c. an sit. de app. & qd no. de dictione mox. xx. q. ij. c. j. cū si. vt tradit Alex. in l. j. in prin. de ver. ob. 23 † Et de dictione statim, quæ in alio sensu accipitur,[n] vt not. Abb. in c. cū cām. ij. not. de elec. facit tex. in c. fi. de ver. sig. in vj. vbi Do. cum si. vt tradunt Mod. s. in proemio decretalium. ¶ In mā huius decretalis Abb. prosequit principaliter. iij. q. Prima est, an ſm rescriptū non faciēs mentionē de primo, sit ipso iure nullū, vel ipso facto, quod idem[o] est, vt no. Bar. in l. j. col. j. ff. de his, qui not. in-24 fa. † in qua Abb. finaliter pcludit ſm opin. cōem, q nō est nullum ipso iure, sed ope exceptionis annullat, rationib' de quibus p eū hic. Sed And. Sic. sequitur Compost. qui priium tenet per istum tex. ibi nec secundę literę obtinent alicuius roboris firmitatē. Ista enim verba vñr importare nullitatē actus, vt in simili hr̄ in c. ad aures. j. eo. in fi. ibi, vires nolumus obtinere, & in c. quod i dubijs. de renun. & in c. ex literis. de offic. de leg. & in l. prolata. C. de sen. Mod. hic conantur respondere, & dicūt q prædicta verba denotant nullitatē ipso iure, in materia, in qua non sit per alia iura declaratum q sit locus exceptioni. secus videtur in casu nostro, in quo per alia iura declaratum est q valeat rescriptū, nisi exceptio opponatur, per tex. in c. plerunq;. infra eo. vbi secundū rescriptū impetratum non facta mentione primi habet effectum data negligentia primi impetrantis per annum. ergo datur intelligi q ſm valet, qa si nullum fuisset, non potuisset reconualescere per regulam, non firmatur, de reg. iur. in vj. Et ita dicūt Abb. & Doc. hic. Tota ergo vis est in rñdendo ad illud. c. plerunque. quo remoto Doc. faterentur nullitatem secundi rescripti. Barba. respondet q ille text intelligitur quando impetratio secundi rescripti facta fuit post annum. Sed ista sol. diuinat, quia ibi hoc non apparet. Secūdo rñdet q speciale sit illo casu in odium primi negligentis. Sed Mod. replicant non esse cautum, q actus qui esset nullus de sui natura, validus efficiatur propter odium alterius. Concludēdo, opinio Compost. & And. Sicu. probabilis est, & prima facie verior videtur per istum tex. qui pręcise loquitur, dum dicit, non obtineat alicuius roboris firmitatē. ergo vr̄ q aliquo respectu nō valeat. vt denotat illud verbū, alicuius, vt dicitur de verbo aliq d.[p] in l. si seruus. §. prætor ait. ff. de acqui. hæ. vbi Bar. glo. in clem. j. de 25 so. compe. Secundo † probatur in c. sedes. j. eo. in fin. ibi, mendax peccator careat pœnitus impetratis, illa dictio, pœnitus,[q] ipso iure

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Inchoatā. Adde Deci. in d. c. j. de iudi. in vtraque lectu. in ij. not. & in l. j. in prin. C. de eden.

b ¶Species. Vide Ias. insti. de act. §. item si quis in fraudem. col. iiij. & Deci. in l. generaliter. ff. de re. iur.

c ¶Syl. Ald. Non valet. Et non solū hoc est verū qn rescriptū est impetratum ab alio sed ēt qn est impetratū ab eodē. Dec. in c. ex tenore, in ij. no. j. eo. tit.

d ¶Ald. Principali. Adde Dec. in c. cum te. in j. not. de offi. deleg.

e ¶Syl. Ald. Secundo. Adde Dec. in cōsi. cccclx. viso pūcto. col. ij. ver. & ideo de clausula de rescrip.

f ¶Syl. Ald. Facta. Et idē est gnaliter in omnibus cōtractibus, vt vltima derogēt prioribus, late Hip. Marsi. in l. j. §. si serui quasi. in iij. & iiij. col. de quæstio.

g ¶Syl. Ald. Sit. Declara vt per Bar. ibi, hoc esse verū ante litē cōtest. dic tñ q si post litē cōtest. dñs aliū constituat, vel primū expresse reuocet, nisi reuocatus pdicat, sententia latacū primo est nulla, Rot. deci. xxj. si dñs. in fi. in no. & an si quis cōstitutus sit procurator ad certā cām censet reuocatus per gnalē cōstitutionem alterius ad oēs cās. Rot. deci. ccxcvj. si quis. in no. & vide Dec. in consi. ccccxxx. in fin. vbi in nouo mandato procuratoris, & quid si secūdus nō acceptet, an censeatur primus reuocatus. Rot. deci. cclxxxj. si p. in no. & quid in constituente nouū substitutum, vide Rotam deci. cxxj. si procurator. in not.

h ¶Syl. Ald. Vicarijs. Valēt tñ gesta per primū ignorātē reuocationē. vt tradit Rom. in singu. lvij. fuit qō. Dec. j. de ap. c. si duobus nu. 12. Nic. Boe. dec. Bur. ccxlvij. ita & practicatur.

i ¶Ald. Primum. Adde Sozi. in consi. xxvij. col. ij. lib. j.

k Hie. Gig. Continuo. De ista dictione cōti nuo, vide Corn. in consi. xlj. in ij. par. incip. vr̄. & vide tex. in l. Arist. in prin. iuncta glo. in ver. continuo, vbi exponit cōtinuo, idem statim. ff. de don. & aliàs ponitur ista dictio, continuo, pro integro, vt est tex. in l. Paulus. §. Caius. ff. de libe. cau. & vide de hac etiam dictione tex. in c. fi. in §. verum quia de verb. sig. in vj.

l ¶S. Al. Suaderet. Vide Ro. in consi. cclij. viso. Cor. consi. xlj. videtur. literas. lib. ij. Abb. in c. cū cām. de elec. & vide Alex. in consi. xxiij. col. iiij. lib. j.

m ¶Ald. Incontinenti. Adde Dec. in consi. cccclx. col. iij. in fi. & vide Dec. in c. an sit. col. ij. de appella.

n ¶S. Ald. Accipitur. Vide glo. in l. iij. in ver. triduo. C. de erro. aduo. Alexan. in l. j. §. qui præsens. de verb. obli.

o ¶S. Ald. Idē. Adde Archi. in c. j. in prin. de rescri. lib. vj. Alex. in d. l. j.

p ¶S. Ald. Aliquid. Vide eundem in l. ij. in xj. col. in fi. C. de edē. in l. j. col. j. & ibi Paupu. col. lj. ver. q minoris. ff. de offi. eius. And. Tiraquel. in rep. l. si vnquā. ver. omnia vel partem aliquam. nu. 14. in fi. C. de reuo. dona.

q ¶Hier. Gig. Pœnitus. De hac dictione, pœnitus, vide per Sozi. in l. qui vsumfructū. in ij. col. ff. de verb. ob. & vide per eundem Deci. in c. ex ratione, vbi dixi in apostillis. in iiij. col. in ver. Perusinus hic.

a iure intelligitur,[a] vt not.Domi.† post Ioã.An,in c.j.col.ij.de postu.
25 præla.in,vj.Facit tex.in c.Romana.§. vniuersitatẽ. vbi gl.in verbo, pœnitus.de sen.excõ,in.vj.& text.in c.ꝑ inquisitionũ, in fi.de offi. ordi.in.vj.Tertio facit tex,cũ gl.fi.in c.nouit.de his, q̃ fiunt à præl. & quod no.Abb.in c.ꝙ super his.de fi.instr.Quarto facit text.in c. ne captande,de cõces.ꝑb.in,vj.ibi, nec aliquã õbtinẽte roboris firmitatẽ.Quinto,q̃a ſm nõ valet,ꝑꝑ intentionẽ superioris, qui vr̃ velle iudicẽ datũ reuocare,vt.s̃.dictum est. & ista rõ facit ꝙ statim nullũ sit rescriptũ.Sexto,& vltimo facit, ꝙ qñ verba denotãt ipso iure nullitatẽ actus,nõ reperiẽ iure cautũ ꝙ ponanẽ pro rescissione actus,vel pro actu valido mero iure licet ꝯriũ qñq; reperiatur, vt no.Aret.tradit in l.j.col.iij.ff.de testa.¶ Solũ difficultas vr̃ respõdere ad c.plerunq;.j.eo.ad quod, vltra ea,q̃ Doct.dicũt hic, vr̃ de plano posse rñderi,ꝙ tex.ibi vlterius procedat,ita disponendo de nouo in odium negligentis,vt probatur ibi.cum igitur nõ sit ma-
26 litijs hominũ indulgendũ,statuimus,&c.† quia verbũ, statuimus,
b est noui iuris promulgatoriũ,[b] vt per glo.in cle.fi.de rescri.& in c.
27 super qõnum.§.verũ,in ver.statuimus,de off.dele,† Et clarum est,
c ꝙ Papa potest illud, quod fuit nullũ à principio, confirmare,[c] vt no.Imo.in c.iij.col.pe,de his,quę fi.à prælat.¶ Non obstat c.vt debitus, adductũ hic per Abb.quia ibi si attendatẽ præsentatio, agiẽ de validitate rescripti cũ effectu,de qua non agitur hic,quia in casu nostro oẽs præsupponunt ꝙ ſm,saltẽ in effectu, sit nullũ,si opponatẽ.Vnde si ille tex.ad istã q.nõ bene allegatẽ.& q̃a ẽt habet varios intellectus. Et sic patet ex ꝑdictis ꝙ opi.And.sicu.vr̃ sustentabilis,& ñ debuit ita graui supercilio reprehẽdi,vt faciũt Mod.hic. Finaliter tñ nõ recedo à cõi, quæ efficaciter ꝓbatẽ in d.c.plerunq;. Nec obst.ꝙ illud de nouo statutũ sit, vt dicebã, quia illud vr̃ verũ quãtũ ad terminationẽ anni,prout tex.ibi loquitur, sed respectu validitatis secundi rescripti,de nouo ibi nihil statuitur, quia prius erat statutũ ꝙ secundũ valeret,data negligentia primi impetrantis c.si aũt.eo.ti.Et ita cõis opi.cõprobatẽ rõne, quia põt esse ꝙ primus,q̃ impetrauit,nõ velit vti rescripto. Et in ista materia ad purgandum surreptionẽ tacitus cõsensus aduersarij consideratur, vt colligiẽ hic,ibi,altera nesciente.Non obstat tex.hic, quia intelligiẽ qñ iudices dati in primo rescripto procedunt, tunc ſm rescriptũ non habet firmitatẽ, quia exceptione opposita tolliẽ. Et retenta cõi opi.ampliatẽ, vt ꝑ Abb.in c.ex parte Ade.col.iiij.ver.ij,not.de testib.Et limitatẽ ꝓcedere in rescripto surreptitio, vt ꝑ Abb.hic.& no.Inn.in c.dilecta.j.eo.cũ si.vt per Mo hic. col.ij.Et exemplificari põt, vt per Bal.in l.j.§.fi.ver.itẽ facit ꝯ impetrantem.ff.de ac.emp,
28 vbi inquit,† Quod si ille,qui patitur defectum natalium, impetrauit dispensationẽ, nõ obstante etiã si pateretur defectũ in natali-
d bus, talis dispensatio nõ valet,[d] quia gratia vr̃ obreptitia. Et prædictã limitationẽ sequitur And.sicu.cõsi.lvj.col.v.lib.v.Sed tñ talis differẽtia non probatẽ iure,vt Abb.dicit in d.c cũ dilecta,& in terminis est tex.vbi Bal.hoc dicit ꝑ illũ text.in l.j.C.si nup.ex rescrip.
29 pe.vbi patet † ꝙ in eodẽ casu rescriptũ appellatẽ surreptitium, &
e obreptitiũ,[e] & no.ẽt Bal.in l.præscriptione.col.iiij.C.si contra ius, vel vti.publi.Secundo limitatẽ ſm Abb.nisi rescriptũ sit accessorie impetratũ,quia sicut gratia vitiatur propter surreptionẽ,ita ẽt rescriptũ, quod accessorie sequiẽ,arg.c.si super gratia, de offi.dele. in.vj.Et ad hoc adde bonum tex.in c.super eo,de præb.in.vj.& ibi Do.in vers.sed pone.& ad idẽ text.not,in cle.per literas. de præb. vbi gl.in vers.ecclesias,& idẽ quod hic, not.Abb.in c.constitutus. vlt.no.j.eo.& Roma.hoc idem in terminis dicit in cõsi.ccxxx.circa primã,col.ij.& Old.cõsi.lxxxj.ꝙ processus.& in simili tradit Rom. in l.fi.§.quoties.in fi.de pub.ff.Et retenta cõi opi,ꝙ secundũ rescriptũ non sit nullũ ipso iure.Abb.successiue cõcludit ꝙ satis est si excipiatẽ ꝯ secũdũ, nec opus est ꝙ appelleẽ, si exceptio non admittatẽ, quia iudex datus in secũdo rescripto, tali casu solus nõ habet iurisdictionem,per c.pastoralis.j.eo.Et idẽ tenet And.Sic.hic. per
f l.j.C.si quacũq; ꝑdi.fuerit ptãte.Sed tñ cõis opi.[f] in ꝯriũ est,quam
g Mod.[g] sequunẽ,quia † qñ iudex nõ admittit exceptionẽ,sed vltra
30 procedit, valet processus, nisi appelleẽ,c.ex parte.el.iij.de appel. & in c.cũ dilecti. de elec.Non ob.ratio Abb.de dicto c.pastoralis, quia dicunt Mod.ꝙ illa forma nõ est substantialis,quod nõ est verũ,ꝙ iudices secundi rescripti non habeant iurisdictionẽ, & ptãtẽ cognoscẽdi, quia immo habent,vt ipse Abb.tenet in d.c,pastoralis.col.iij.ver.secundus casus.Non ob.d.l.j.C.si quacunque prædi. pote.quia dñt Mod,ꝙ iurisdictio ibi in totũ in aliũ transferẽ. ideo nullã retinet ptãtẽ.nõ sic in d.c.pastoralis.vbi solũ iurisdictio in articulo speciali præualiditatis literarũ transfertur, vnde processus habet fundamentũ in iurisdictione non transfusa.Mihi placet, & verior videẽ opinio Abb.supplendo ſm opi.Io.de Ligna.qñ excipiẽs corã secũdo,vlterius nõ cõparuit, quia iurisdictio tali casu in effectu est attributa duobus,videlicet iudicib⁹ primi rescripti, qui hñr pro vno,licet sint plures,& iudicibus secũdi rescripti, qui etiã pro vno habenẽ d.c.pastoralis.ergo ꝓcessus alterius iudicis nõ valet,ex quo duobus cã cõmissa est,vt est text.in c.cãm matrimonij. de offi.dele.ibi,q̃a cũ cã duobus cõmittiẽ,snĩa vnius non tenet.& q̃a in d.c.pastoralis,est data forma,ꝙ discordantib⁹ iudicib⁹,deueniatẽ ad arbitros. ergo interim suspẽsa vr̃ iurisdõ in cã principali, donec pẽdet cã ꝑualiditatis rescripti apud ipsos iudices, vel arbitros.ar.c.secũdo requiris.§.fi.de appel.ibi, tũc demũ iudex auctoritate sua vteẽ.ergo nõ prius.Et istã opi.sequiẽ Alex.cõs.lxxxix.diligenter.lib.j.Non ob.ꝙ iudices secũdi rescripti in c.pastoralis, habeãt iurisdictionẽ,vt dñt Mod.allegãdo Abb.ibi,q̃a suspẽsa vr̃ eorũ iurisdõ,vt dixi. Vel illud locũ habeat ꝓut loquiẽ Abb.in d.c.pastoralis,videlicet,qñ pars cõparuit,& in cã ꝓcessit.sec⁹ vr̃,qñ pars opposita exceptione vlterius nõ cõparuit,secundũ opi,Io.de Lig. & bene facit text.in d.l.j.C,si quacunq; ꝑdi.fuer.po.Nec ob.ꝙ ibi in totũ sit iurisdictio in alium translata, quia eadem ratio videẽ in isto casu.quia iste articulus de ꝑualiditate rescriptorũ,est ꝑiudicialis, quia si primũ rescriptũ ꝑualeret in totum tollitur iurisdictio. vnde interim suspẽsa vr̃ in cã principali,vt dixi. & iõ processus in ꝯriũ est nullus.¶ Secundo principaliter quæritur,an rescriptũ ſm faciens mentionẽ de primo,ipso iure tollat primum. Et in hac q.
31 Abb.primo ꝯcludit,† ꝙ qñ in secũdo facta fuit mentio de primo cũ clausula decreti,videlicet,si sec⁹ actũ sit,nõ valet, quia tũc ipso iure primũ reuocatẽ, & processus virtute primi ipso iure nõ valet,
32 † ẽt si ignorãter factus sit, q̃a natura decreti est afficere ẽt ignorã-
h tem.[h] c.j.ver.adijciebatur,de conces.præb.in.vj.c.pe.de ꝑb.in.vj.c. si eo t pe.de elec.ĩ,vj,Et idẽ no.Abb.ĩ c.audita. col.pe.de rest.spol. Do.in c.j.§.ex parte,co.pe.ver.super illo dubio.de ꝯces.pręb.in.vj. Et secundũ Do.ibi,ista conclusio limitatur,nisi ille,in cuius fauorem decretũ illud appositũ fuit,illi renuntiaret, quia tunc valeret processus.allegat Lap.in c.pen.de præb.in.vj,& facit quod ibi no.
33 Do.in d.c.pen.col.ij.versi.sed q̃d si iste.† Nec ob.ꝙ stante clausula decreti nõ videatẽ posse reũtiari,licet agatur de fauore renuntiã-
i tis,[i] vt not.in c.dilecto.& ibi Abb.de præben.quia Mod.hic rñdẽt, ꝙ illud, quod habeẽ in d.c.dilecto.habet locum nisi tacita conditio intelligatur,quæ suspendat illam clausulam decreti,vt ibi, nisi fructus augeantur, & ita etiam hic tacite intelligitur si impetrans vtatur,Sed ista responsio non placet, quia est cõtra mentẽ omniũ Doct.hic, qui volunt ꝙ tunc demũ talis conditio intelligatur qñ Papa rescribit simpliciter.secus quãdo decretum apponiẽ. Vnde considerandum est, ꝙ si sit conditio tacita, vel expressa, quæ suspendat,illa clausula decreti suspenditur.cle.j.de conces.pręb.no. Car.in cle.j.de elec.q.xviij.in fi.Ro.consil.cccxiij.cõtra primum. & Alex.consi.xcvij.consideratis his.li.v.Sed ista cõditio tacita, si impetrãs vti voluerit,ñ vr̃ suspẽdere illã clausulã decreti, q̃a respicit executionẽ.quo casu, vt supradictũ est in c.ꝑcedẽti, cõdõ tacita,
k q̃ respicit executionẽ,nõ suspẽdit.[k] vt no.Bar.in l.itẽ q̃a.ff.de pact.
34 † & in l.ita demũ.per gl.ibi.ff.de arb.& facit text.in l.cõditiones,q̃ extrinsecus.ff.de cõd.& demõ.& iõ vr̃ stare argumẽtũ ꝙ clausula decreti videtur impedire renuntiationem, licet agatur de fauore renuntiantis.Sed responderi potest ex his, quæ dixi supra, tit.j.c.
l cũ accessissent.[l] Ex quibus patet ꝙ nõ est verũ, ꝙ per clausulã decreti impediatẽ renũtiatio, q̃ respicit vtilitatẽ partis simpl̃r. iõ ille, in cuius fauorẽ clausula decreti apposita est,põt illi renuntiare.vt
35 supra dictũ est,secundũ Doctor.¶ † Secũda cõclõ Abb.est, ꝙ valet processus agitatus vigore primi rescripti reuocati,si de reuoca-
m tione nulla notitia habeẽ.[m] c.audita. de resti.spo.facit c.ij.de offi. delegat.in l.si forte.ff.de offi.ꝑsid.no.Bald.in l.mandatũ,col.pe.C. manda.in l.j.in fi.C.vt lite pendẽ.Cald.cõs.iiij.col.ij.de offi.deleg.
36 cũ si.¶ † Tertia cõclõ est, ꝙ similiter valet processus factus vigore primi rescripti reuocati, ẽt si primus iudex sciat de reuocatione, dummodo

ADDITIONES.

a ¶Ald. Intelligitur, Est optimus text,in,§.alie.circa fin.insti.de do.& vide Deci. in c.ex ratione.col.x.de app.& vide in consi.137.col.j.in fi.Vero.in cons.xxxiiij. si nunquam, col.viij.& omnio Soz.in consil.xxj.visis.col.iij.ver.quando ponderandum est.lib.j.Dec,consi.327.viso.col.ij.& in cõsi.ccccj.licet.col.ij.in prin.

b ¶Ald. Promulgatorium. Sed non semper. gl.in l.præsides,C.de fer.& quando significet de nouo,vide Io.Cro.in l.si constante.colum.xxx.ff.fol.mat.in fi.

c ¶Ald. Confirmare, Hoc probant omnia iura quæ volunt principem confirmantẽ actum inualidum censeri de nouo dare, vt per eundẽ.s̃.de consti.c.fi.in pe.col.

d ¶Non valet. Contra sentit Deci.bene.

e ¶Ald. Obreptitium. Adde Deci.in c.super literis.in.j.not.j̃.eo.

f ¶Ald. Opin. Adde Dec.in cõs.clxxiij.in fi.& omnino,in consi.clxxv.col.j,& seq.

g ¶Modern. Scilicet Fely.

h ¶Ald. Ignorantem. Idem Dec.in c.ij.in.ij.lec.nu.31,de constit.

i ¶Syl.Ald. Renuntiantis. Adde Dec,in c.cum accessissent. nu.22.de constit.& in c.cum olim.colum.ij,de except.

k ¶Ald. Suspendit. Vide Dec.in c.præce,colum.iiij.in prin.

l ¶Ald. Accessissent. Vide Dec.in c.olim.colum.ij.& seq.de excep.

m ¶Syl.Ald. Habetur, Adde Bald.in l.falsa,C.de fur,Rom,in l.more. colum.fin.ff. de iuri.om.iudi.

dummodo nõ fuerit a parte oppositũ, quia forte nõ vtetur rescripto ille, qui secundo impetrauit, & idem tenet Ant. de Bu. & Car. hic, post Inno. & idem Abb. in d. c. audita. col. pe. † Et hoc verum est, nisi reuocatio facta sit motu[a] proprio, quia tunc sola scientia sufficit, vt Abb. hic concludit post Ant. de Bu. & idem Abb in d. c. audita. col. pen. per c. si duobus. cum glo. in ver. cognouerit. de appel. & l. iudicium soluitur, de iudi. Imol. quod plus, est secundum Imo. hic, col. v. tali casu, etiam data ignorantia, videtur facta reuocatio, & processus non valet, † quia re integra morte delegantis iurisdictio expirat, etiam si delegatus ignoret, vt per glo. quæ cõmuniter approbatur in c. cum venissent. de testi. & probatur in c. fi. §. officium, de offi. dele. in. vj. ergo idem videt in isto casu. Mod. hic respondent ꝙ ista æquiparatio non procedit, quia reuocatione, quæ fit per mortem delegantis, deficit radix iurisdictionis, ex quo mortuus est ille, qui delegauit, sed qñ motu proprio fit reuocatio, nõ sic, quia remanet fundamentum iurisdictionis apud delegantem. Sed ista ratio solum diuersificat casus, sed non videtur ponere rationẽ diuersitatis, q̃a licet per mortẽ delegantis iurisdictio extinguatur in ipso delegante, quia mors omnia soluit. §. deinceps. in auc. de nup. tamẽ respectu cõmissionis iam factæ superior, qui delegauit, erat functus officio suo, dum cõmisit, & quantum ad cõmissionem semel factam nihil facit fundamentum iurisdictionis apud illũ, qui motu proprio causam cõmisit, & ideo ratio Imol. efficax videt. Et à fortiori hoc modo cõfirmari potest, † quia per mortem voluntas cessat, & tamẽ per mortẽ non inducitur reuocatio[b]. c. si delegatus. de offic. deleg. in. vj. & no. declarat Barto. in l. & quia. in vlti. col. ff. de iurisd. om. iudic. & sic potentior est reuocatio, quã sit cessatio voluntatis, quæ per mortem inducit l. iiij. ff. loc. Si ergo per mortem ipso iure expirat mandatum iurisdictionis,[c] à fortiori[d] per reuocationem expressam, quæ fortior est, vt Bar. concludit in d. l. quia. Et ista ratio pariter inferre videtur ꝙ prædicta tertia conclusio non sit vera absolute, & sic dicendum videtur ꝙ primum rescriptum per secundum tollatur ipso iure, quãdo scit, & cõstat de reuocatione, & sic processus virtute primi rescripti tali casu non valeat. Et expresse hoc probatur in c. ex literis. de offi. delega. circa finẽ ibi, quando apparet de reuocatione, dum ibi dicitur, cum appareat primos iudices iurisdictionẽ nullam pœnitus habuisse. Nec obstat ꝙ ille tex. quo ad tertium intelligat, quia ratio generalis ibi ponit, ex qua arguitur de partibus postea ad tertium in consequentiã, vt patet ibi in fine. ergo talis differentia nõ videtur procedere. Nec placet ratio illa. Doctor ꝙ secundum habet illam tacitam conditionem, si impetrans vtetur quia ista conditio respicit executionem, & non suspendit, vt supra dictum est. Et attenta tali ratione, quælibet donatio, vel dispositio facta in testamento pure, & simpliciter, esset conditionalis, contra tex. in l. si ita legatum. §. illi si volet. de leg. j. not. in l. iij. eo. ti. Et quia iura solũ ponderant, an iudex primi rescripti notitiã habuerit de secũdo rescripto reuocante primũ d. c. ij. de offic. deleg. ibi, innotuit, & in d. c. si duobus. de appellationibus. ibi, cognouerit. Et quia iura quæ allegantur per Doc. quando Papa hoc faceret motu proprio, simpliciter loquuntur, & ita videntur generaliter procedere, d. l. iudicium soluitur. & d. c. si duobus. Et si dicatur attenta rõne Imo. cõfirmata vt supra, dicendum esset ꝙ etiã processus factus ab ignorante virtute primi rescripti nõ valeret, cõtra secundã conclusionem. s. formatam, responderi potest ꝙ isto respectu videtur differentia, quia licet per mortem ipso iure extinguatur iurisdictio, etiã respectu ignorantis, tamen non sic videt in reuocatione expressa, quæ videtur habere effectum solum data notitia ex verisimili mente reuocantis. argu. tex. notabilis in l. qui absenti. ff. de acq. pos. Et hoc in dubio, quando aliter non apparet de voluntate superioris reuocantis. secus quãdo constaret de voluntate vt. s. dictum est de clausula decreti, & ita declarando videtur. ¶ † Tertio quæritur, an iudex ad instantiã alterius partis dari possit. Et prima cõclusio Abbatis est, ꝙ nõ possit, si vtraq; pars est præsens. per l. obseruandũ. ff. de iudicijs, quę ita intelligit, & ita gl. ibi, quam Bar. Ang. & Doct. sequuntur, & not. Hostien. in summa de offic. delega. §. cui possit delegari, versi. committitur. & idem Goff. in summa. eo. tit. versi. cõmittatur. Sed nõ caret diuinatione ꝙ ille tex. intelligatur partibus præsentibus. Et ratio quæ in tex. allegatur, etiã videtur habere locum parte absente, nisi intelligatur ꝙ pars præsens sit, & contradicat. quo casu si esset datus iudex, recusari potest, a fortiori impediri debet, ne detur, qñ præsens contradicit, argum. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. Et dicit Bal. in d. l. obseruandũ, ꝙ illa lex intelligitur ante factũ, quia non debet dari ad petitionem alterius partis tantũ. si tamẽ datus sit, valet datio, sed potest recusari. ¶ † Secunda conclusio est, ꝙ de stylo curie ad instantiam vnius partis contra absentem datur iudex, salua tñ recusatione alteri parti, c. causam, quę, de offi. deleg. Et videtur etiam esse hoc de iure, ex quo iura canonica hoc permittunt, quia talis impetratio est modici præiudicij, ex quo recusari potest, † & ideo citatio partis non requiritur, vt not. Bar. in l. ij. in. ij. not. C. de temp. appell. ¶ † Tertia conclusio est, ꝙ si pars præsens petat apponi aliquam clausulam in præiudiciũ absentis, debet pars citari, saltem per edictum. Hosti. tamen in c. cum olim de re iud. tenet ꝙ debeat citari in hospicio, si præsens sit. † Et ratio videtur, quia cũ persona certa sit, non sufficit citatio per edictũ,[e] vt not. Bald. in auc. si omnes. C. si vt se ad hære. absti. & in l. si curatoris. C. iure delibe. & not. Barto. in trac. ad reprimem in ver. per edictum. & in l. si eo tempore. C. de remis. pig. cum simi. † Et quod dictum est, ꝙ requiratur citatio, quando rescriptum conceditur in præiudicium alterius,[f] tenet glo. in l. nam ita diuus. ff. de adoptione. Spec. in titu. de rescrip. præsentan. §. fina. col. xij. ver. item quod ad rescripti impetrati. Pau. consil. lj. aliàs. cccxxxviij. quia exceptiones lib. primo. vt tradunt Moder. in d. cap. cum. olim. de re iud. ¶ † Quarta conclusio, & vltima, quòd si vtraque pars sit præsens, & discordant, vna pars eligit vnum iudicem, & altera alium, & curia dat tertium,[g] vt per glo. in d. l. obseruandum. ff. de iud. & est regula generalis, † ꝙ partibus discordantibus ad iudicem recurratur,[h] vt Bald. dicit in l. de die. in princi. ff. qui satisda. cog. & not. Bart. in l. prima. §. primo. ff. de ventre inspic. & in l. in venditione. §. fin. ff. de bon. auctori. iudi. possid. Bald. in capitul. proposuisti, in fine de probatione. cum similibus.

Marginal numbers: 37 a, 38, 39 b, c, d, 40, 41, 42, 43, 44 e, 45, f, 46, g, 47, h

ADDITIONES.

a ¶Motu. Imo ad huc idem, si motus emanauerit fauore alterius partis, quæ non excepit, nec vtitur, sed si superior per se, etiam vtraque parte inuita, reuocat, tunc sufficit hoc notificari per superiorem. etiam neutra parte opponente.

b ¶Syl. Ald. Reuocatio. Declarat idem in l. iij. in fi. ff. de re. iur. in c. ex literis. in fin. s. de constitu. & vide. j. de offi. dele. in c. relatum. col. iiij.

c ¶Hierony. Gigas. Iurisdictionis. Mandatum iurisdictionis expirat morte, adde ꝙ licet iurisdictio delegati expiret morte, nõ tamẽ expirat morte Papæ iurisdictio legati. vt est text. in c. ij. de offi. lega. in. vj. de quo fui milies interrogatus his diebus. nam cum ad præsens sedes vacet morte Leonis. x. Ponti. Maxi. & apud hunc Venetum dominium sit nuncius cum auctoritate Legati de latere. Reueren. dñs Altobellus Aueroldus Brixieñ. Episcopus Polens. vir non minus doctrina, ꝙ grauitate, prudentia, integritate religione, ac sanctitate conspicuus, multi ignorantia oppressi dicebant eius legationis munus expirasse, cuius contrarium expresse dicitur in d. c. ij. & nolebant ꝙ saltem non posset amplius beneficia conferre. Sed in contrarium allegaui ad hoc text. in c. si cui, de præbend. & digni. in. vj. & Domi. in si cui, in. j. col. in ver. quæro, an duret gratia. eod. tit.

d ¶Fortiori. Peccat argumentum Decij, quia cum reuocatione per mortem concurrit simpliciter dispositio iuris, quæ in expressa reuocatione repugnat, nisi notificetur ad euitandum fraudes. Et sic Dec. male reprehendit Felynum.

e ¶Syl. Ald. Edictum. Et de hac citatione generali per edictum, quando certus est possessor qui citari debet, vide Alex. in l. fi. col. vj. C. de edi. di. Adri. tol. in l. decẽ in. vj. col. & seq. ff. de ver. ob. in l. cũ filius. col. fi. in prin. eod. ti. in l. de vno quoq; in princ. ff. de re iud. Ias. in l. nec quicquã. §. vbi decretum col. ix. ver. ix. fallit. fi. de of. procons. & leg. & vide Hipol. sing. cclix. gñalis citatio. Ro. in cõs. ccccx. & clarior. circa prin. omnino. Pet. de Anc. & Domi. in c. fi. de ele. lib. vj.

f ¶S. Ald. Alterius. Pro illa gl. vide aliã gl. i c. cũ olim, de re. iu. & ibi And. sic. Ant. de Bu. in c. cęterũ. j. de iud. Bal. in rub. s. eo. & vide Alex. in cõsil. cxxiij. in fi. lib. ij.

g ¶Syl. Ald. Tertium. Illa gl. hic non dicit. vide eam.

h ¶Syl. Ald. Recurratur. Vide Bal. in l. vidue. C. de nup.

SVMMARIVM.

1 *Consultationi respondens, respondere censetur secundum ius commune.*
2 *Occupare, hoc verbum, in malam partem accipitur.*
3 *Filius sacerdotis dici potest natus ante sacerdotium.*
4 *Primogenitus regis quis dicatur, an natus ante regnum, vel primus post regnum adeptum.*
5 *Qualitas adiuncta verbo, intelligi debet secundum tempus verbi.*
6 *Filius etiã legitimus repellitur à beneficio quod pater eius immediatè habuit.*
7 *Beneficia ecclesiastica non dantur iure hæreditario.*
8 *Dignitates seculares prohibentur ad plures ex eadem domo peruenire.*
9 *Filius potest habere beneficium in ea ecclesia, in qua pater beneficiatus fit.*
10 *Filius illegitimè natus ordinari non potest.*
11 *Filij sacerdotis & nati in sacerdotio possunt esse legitimi, & quomodo.*
12 *Filius quando dicatur natus in figura matrimonij.*
13 *Filius natus in figura matrimonij est legitimus, etiam, quo ad ordines. nu. 14. & feudum. nume. 15.*
16 *Clericus adoptare potest.*
17 *Filius sacerdotis legitimatus à Papa, dicitur legitimus.*
18 *Sacerdos in sacris quibus casibus vxorem & filios legitimos habere possit.*
19 *Occupans beneficium repellitur & punitur.*
20 *Alternatiua vt verificetur, sufficit alteram partem esse veram quod est de proprietate nume. 21. & an tam in affirmatiua quàm negatiua. nume. 26.*
22 *Alternatiua dispositio vnum in effectu continet.*
23 *Alternatiuè petens, non dicitur præcisè alterum petere.*
24 *Iurans non venire contra contractum, an possit alternatiuè petere vel pretium suppleri, vel rescindi.*
25 *Alternatiuè, an censeatur prohibitum, quod erat prohibitum simpliciter.*
27 *Seu, auget, sed inter ea quæ sunt idem nume. 31.*

Lesionis

L. si quis ita legauit, de aur. & ar. leg. qualiter intelligatur.
28 *Interpretatio lata fit etiam in odiosis, quatenus verborum proprietas patitur.*
29 *Portus, Idem iudicatur de portu quod de vrbe.*
30 *Destinatum ad aliquem locum dicitur in eo loco esse.*
31 *Disiunctiua posita inter genus, & speciem, resoluitur in coniunctam.*
33 *Electio in pœnis ad quem spectet relatis verbis ad iudicem, quid in dubio. nume. 35. quid si referantur ad reum verba. nume. 36.*
34 *Pœna minor à iudice habente arbitrium eligi debet.*
37 *Eligere non potest reus pœnam mortis, etiam quòd sit alternatiuè posita.*
38 *Membrorum suorum quãuis quis non sit dominus, est tamen domina respublica.*
39 *Ordo scripturæ in pœnis quando seruandus sit.*
40 *Substõ alternatiuè facta, puta substõ talẽ uel eius filios, intelligit ordine successiuo.*
41 *Pœna si post cerum terminum translata sit in aliam, iudex elapso termino non habet electionem.*
42 *Legatarius cui fuerat relictus fundus infra certum diem sub pœna, an elapso tempore possit fundum petere.*
43 *Missus in possessionem potest petere debitum.*
44 *Datio insolutum facta de quibusdam bonis post certum terminum, habet locum volente creditore.*
45 *Pœnam quilibet soluere potest pro condemnato, quando lapso termino surrogatur pœna corporalis, etiam eo inuito, & repetit.*
46 *Pœna etiam alternatiua debet imponi secundam quòd consuetum est.*
47 *Iudex in pœna imponenda non seruans consuetudinem, facit litem suam.*
48 *Alternatiua quando respicit fauorem creditoris, an sit electio debitoris.*

1 INter cæteras. ¶ Summat, & diuidit, vt p Abb. hic. ¶ † In tex. ibi, cõsultationes tuas. Nã qñ Papa rñdet ad ꝯsultationẽ, vr̃ fm ius cõe rñdere. secus si ad supplicationẽ, q̃a tũc gr̃am facere vr̃, vt p gl. j. in c. ex tua. de fil. p̃sby. & in c. ꝯsultationi, in gl. fi. de tem. ord. & facit tex. in c. ex multa. i prin. de voto. & no. Abb. in c. ad aures. j.
a eo. cũ fi. vt tradit Mod.[a] in c. j. in. ij. car. de cõsti. ¶ † In tex. ibi, occu-
2 pauit. hoc verbũ in sui nã in malã partẽ accipit.[b] vt p gl. in c. gñali.
b in ver. occupare de ele. in. vj. in c. fin. in ver. occupasse. de resti. spo. in. vj. in cle. j. §. si q̃s aũt in ver. occupare. de sequest. pos. & fru. Hoc tñ in tex. hic nõ p̃bat, q̃a dr̃ occupauit illicite, & sic seipsum declarat. Eodẽ mõ loquit tex. in d. c. fi. de resti. spo. in. vj. Sed p̃bat p alia iura in c. ex frequentibus, de insti. in c. ex literis, de p̃ba. viij. q. j. c. illud c. p̃nti. de offi. ord. in. vj. l. j. in prin. ff. quorũ leg. & in l. decernimus. C. de epis. & cle. cũ fi. ¶ † No. primo fm Abb. q̃ q̃s põt esse fi-
3 lius sacerdotis. & nõ natus in sacerdotio. & sic fm Abb. vr̃ q̃ ẽt natus añ sacerdotiũ, dicat tñ filius sacerdotis, & p̃bat in c. ad extirpandas. de fi. p̃sby. vbi filij p̃sbyterorũ appellant siue sint nati in sacerdotio, siue nõ. Ad idẽ tex. in l. senatoris filiũ, in fi. ff. de sena. p
4 quẽ tex. infert Guid. de Suza. † q̃ natus añ[c] adeptum regnũ dica-
c tur primogenitus regis, ita q̃ in successione regni præferat. & ita Alb. tenet in trac. statutorũ in prima parte q. clvij. sed supponam[9]. Sed breuiter ꝯriũ de iure dicẽdũ[d] est, vt Bald. cõcludit in l. imperialis. §. fi. ver. & ideo si sit ꝯsuetudo. C. de nup. & idẽ Bar. in terminis dicit in l. cũ satis. circa fi. C. de agri. & cẽsi. li. xj. & in l. si senator. C. de digni. lib. xij. & in l. qui ad tps. §. in filijs. ff. de decu. & sequitur Io. de Ana. in c. ij. circa fi. ver. ex quo infero. j. de iudi. Et ista vr̃ cõis opi. quã pleriq; Mod. sequunt. Mar. lau. i trac. de primogenito col. v. ver. rursus q̃ro Frã. crẽ. no. suo. xlix. vidit. pulchrã q̃stionẽ. vbi refert se ita respõdisse Duci Mediolani in mensa. Et idẽ tenet Nic. de Vbal. in trac. de suc. ab intest. col. xxvj. ver. hæc faciũt ad aliã q. vbi alleg. bonũ text. in l. ex libera. C. de suis & legi. & idẽ habet in
5 tractatu de regia p̃tate c. xxvj. † Et probat ista cõclusio efficaciter q̃a qualitas adiuncta verbo, fm tps verbi intelligit l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. & in l. si Titius, vbi Bart. ff. de test. milit. & late Bar. in l. ex facto. ff. de vul. & pu. Et ideo nõ vr̃ q̃ possit dici fili[9] primogenitus regis, nisi qui natus sit post regnum acquisitũ. Non ob. d. l. senatoris filiũ.[e] quia largo modo ibi accipit in illa materia fauorabili. quod patet, quia idẽ tex. dicit in filio adoptiuo, vt senatoris filius dicat. Secus in casu nostro videtur, in quo de præiudicio alterius agitur. ¶ Nõ obstat. tex. in d. c. ad extirpãdas. q̃a loquitur quo ad effectũ, de quo ibi agit. Et i effectu voluit dicere text. q̃ repellit filius in illo casu, siue sit legitimus, siue nõ. Et p p hoc dicitur ibi, siue natus in sacerdotio siue nõ. ¶ Secũdo not. duo, quorũ quodlibet per se sufficit, vt quis ab ecclesia remoueat. Primũ si sit filius sacerdotis, & in sacerdotio genitus. Secũdũ, si occupauit ec-
6 clesiã, vt Abb. hic p̃sequit. Ex cuius dictis tria colligunt. † Primũ est, q̃ filius ẽt legitimus repellit à beneficio, quod pr̃ eius immediate habuit, vt hic probat, & in c. ad extirpandas. de fil. præsbyt.
7 † Et hoc statutũ fuit, ne videant bñficia ecclesiastica dari iure hæ-
8 reditario c. ex trãsmissa c. cõquerente. de filijs p̃sbyt. † Et idẽ est in dignitatibus secularibus, in quibus plures successiue ex eadẽ domo eligi prohibent c. p venerabilẽ c. fi. versi. insup. de elec. & ibi in. iiij. col. Abb. arguit ꝯ illos qui instanter petũt cõferri bñficia co p̄textu q̃ plures de eorũ domo, vel eius familia habuerũt. Nã ista
9 rõ potius facit q̃ repellant, quod no. est † In eadẽ tñ ecclesia põt filius habere bñficiũ, in qua ẽt pr̃ eius bñficiat[9] sit, vt no. tradit Cal. cõs. j. in prin. de fil. p̃sbys. Secũdũ dictũ Abb. est, q̃ dum tex. loquit hic de filio genito in sacerdotio, debet subaudiri maxime, quia in isto casu in bñficio, qđ pr̃ eius tenuit, ẽt si esset legitimus, repelleret, vt dictũ est. Sed illud supplemẽtũ dictionis, maxime, manifestã habet diuinationẽ. Vñ dicẽdũ vr̃ q̃ mandatũ erat limitatũ ad ista duo, q̃ alternatiue p̃ponit, & alterũ erat probandũ, ad hoc vt mãdatũ summi Pontificis haberet locũ, nec erat in cõsideratione q̃ pr̃ in tali bñficio prius administrasset, quia ad hoc nõ loquebat mãdatũ, nec satis fuisset p̃bare hoc virtute huius mãdati limitati solũ ad ea, q̃ in eo cõtinent. ar. c. cũ dilecta. j. eo. verũ q̃ ita p̃positũ fuit summo Pontifici, ad talẽ p̃positionẽ vr̃ Papa se retulisse.
10 † Tertiũ dictũ est, q̃ natus in sacerdotio, ẽt gñalr̃ illegitime natus ordinari nõ põt, vt est tex. in c. j. de fil. p̃sby. in. vj. de quo p Host. in summa de fi. p̃sby. x. fi. in prin. & in d. c. j. & ij. de fi. p̃sb. in. vj. & no. Old. cõs. ccxv. p̃ũcta breuia. col. iij. Cal. cõs. j. de fil. p̃sbit. & Rot. in. j. decisio. in ti. de filijs p̃sby. in antiquis, & in prima & secũda. eo. tit.
11 in nouis. No. tñ est, q̃ † ẽt filij sacerdotis, & nati in sacerdotio, p̃nt esse legitimi, vt no. p Bal. i l. q̃ ꝯ. C. de incest. nu. i vers. pone Berta. vbi inquit q̃ si mulier accepit maritũ p̃sbyterũ, qui fingebat se laicũ, & ipsa mulier ita credebat, filij, q̃ nascunt, legitimi sunt. q̃a nati in figura matrimonij. & est tex. in c. ij. q̃ fil. sint leg. vbi Abb. dicit
12 † q̃ filius natus dr̃ in figura matrimonij, qñ cõgregatis amicis publice ꝯtũ fuit mr̃imoniũ. & idẽ dicit Io. An. in addi. Spec. in tit. de clande. despõ. in. j. col. Old. cõs. cclvj. Clemẽs episcopus, in fi. & idẽ
13 Abb. post allos in c. cũ inhibitio, de clãde. despõ. † Et tali casu, vt di-
f xi, filius est legitimus[f] d. c. ij. vbi Ant. de Bu. v. no. & i c. ex tenore. in. vj, no. eo. tit. qui filij sint le. Et no. per gl. in c. j. de eo, qui duxit in matrimoniũ quã polluit p adulteriũ. & in d. l. qui ꝯ. in ver. acerrimo. in fi. C. de incep. nup. & Bal. ibi. & no. Bart. i l. eũ q. ff. de sta. ho. & ita cõsuluit Dy. cõs. vj. ex testamẽto. circa fi. & do. Benedictus ca
14 pra cõs. xcvj. & si prima facie col. fi. † Et iõ talis filius, ẽt quo ad or-
15 dines legitimus est, vt Abb. dicit in d. c. ex tenore. p gl. ibi. † Et ẽt in feudo succedit, fm Bal. in c. j. §. naturales. col. iij. ver. pone q̃ ñ te
16 net mr̃imoniũ, in ti. si dẽ feu. fue. cõtro. inter do. & agna. † Similr̃ filius sacerdotis põt esse legitimus p adoptionẽ, vt no. Ange. in l. & q̃ vxores. ff. de adop. quod dicit refert Alex. pro singulari i l. Gallus. §. quod si is. ff. de lib. & posth. in fi. facit quod no. Bald. Ange. &
17 Alex. in l. si q̃s posthumos. ff. eo. tit. † Similiter filius sacerdotis erit legitimus, si legitimatus fuerit à summo Pontifice, q̃ habet potestatẽ, vt p gl. in c. p venerabilẽ. in ver. adulterinis, q̃ fil. sint legi. & p Host. eo. ti. §. fi. col. iiij. ver. nunq̃ ergo, col. iiij. & tradit Alex. qui
18 cõsuluit cõs. ij. col. v. lib j. & vide in mã q̃ dixi cõs. vltimo. † Alius ẽt casus reperit, in quo ille, qui est in sacris, vxorẽ habet & filij sunt legitimi, vt Abb. tradit in c. veri, i primo no. de cõuer. cõiu. Et aliũ
19 casum ponit Ant. d Bu. i c. lr̃as. de fil. p̃sby. † Ad secũdũ q̃ repellat ille, q̃ occupauit bñficiũ, & ẽt p̃uniat hr̃ i c. ex frequẽtibus. de insti. in c. q̃ q̃s. de ele. & xvj. q. vij. c. si q̃s deinceps. & i c. eũ, q̃. de p̃b. in vj. facit tex. in c. j. de reg. iur. in. vj. Hoc tñ vitiũ purgari põt, si illi, q̃ occupauit, ex certa sciẽtia Papæ p̃uideat, vt no. Dom. in d. c. eũ, q̃. in verbo violẽti. in fi. in ver. no. istud dictũ. facit quod no. Saly. in l. auctoritate. C. vñ vi. ver. q̃ro de q̃st. facti cũ si. vt tradũt Mod. i c. po
20 stulasti. co. pe. j. eodẽ. ¶ † Tertio no.[g] q̃ ad verificationẽ alternatiue
g sufficit alterã partẽ verã esse,[h] vt in r̃a, i alternatiuis. de reg. iur. in.
h vj. i l. si ita q̃s stipulat[9] fuerit. de verb. obl. cũ si. vt tradit ibi Alex. ad idẽ text. in l. si is, q̃ in puteũ. §. hoc interdictũ. ff. quod vi aut clã. vbi
21 Bar. † Et hoc est de p̃prietate sermonis,[i] licet qñq; secus reperiat,
i vt no. Bal. hic. & i l. j. i pri. col. fi. vers. sed, an ad veritatẽ. de iusti. & iu.
22 † Et iõ in alternatiua dispositione vnum in effectu continetur l.
23 eum. ff. qñ dies leg. ced. l. si illud, vbi Bal. de leg. ij. † Vnde qui alternatiue petit, nõ dr̃ p̃cise alterum petere. §. huic aũt. insti. de actio. Et per

ADDITIONES.

a ¶Moder. & ibi Dec. lec. j.
b ¶Ald. Accipitur. Idem dicit Dec. in c. quia gu. de iudi. in princ.
c ¶Ante. Nec veritas, & tenet hic Fr. Ripa. idẽ nouissime Ioã. Cro. in l. filiũ. de sena.
d ¶Syl. Ald. Dicendum. Hæc disceptatio fuit inter Xersem & Ariamenem filios Darij, Ariamenes. n. natus fuerat ante regnum Cyriaphenes patruus arbiter regnum Xersi detulit cuius iudicio acquieuit alter vt refert Iustinus lib. ij.
e ¶Filiũ Hoc nihil facere videt, q̃a qualitas illa filiationis, est successiua, nõ momentanea, statim. n. q̃ q̃s pr̃ adipiscit dignitatẽ senatoriã, verũ est dicere filios esse senatores, si aũt cũ verbo filios adijceret verbũ denotãs actũ principij, vt puta. natus filius senatoris tũc esset inspicienda qualitas t p̃senatiuitatis, quod & verũ puto.
f ¶Syl. Ald. Legitimus. Declara. nisi vterque sciisset impedimentum, nam tunc non sufficeret matrimonium contractum fuisse in sua figura prædicta, ita declarat idem Dec. post alios in consi. cliiij. in prin.
g ¶Tertio no. late hic Fel. nu. 4.
h ¶Ald. Esse. Vide Dec. in c. placuit. nu. 2. de test. in consi. xcv. in prin.
i ¶Syl. Ald. Sermonis. Idem dicit Bar. in d. §. hoc interdictum.

Et per hoc dubitabile videt̃ dictũ Bald. quod Mode. hic, in fi. referũt, & sequuntur in l. quæ sub cõditione. §. si quis ff. de cõd. insti. 24 † vbi inquit, ꝙ ille qui iurauit nõ venire ꝯ ꝯtractũ, põt tñ petere ꝙ pretium sibi suppleatur, in quo deceptus fuit, & si peteret alternatiue pretium suppleri, vel ꝯctũ rescindi, diceret periurus. q̃a illud, quod est prohibitum simpl'r, et alternatiue prohibet̃, per illũ tex. & idẽ Ang. ibi dicit, & Cy. in l. ij. C. de rescin. vendi. in. vj. q̃stio. Sed hoc dictũ nõ v̾r verũ, q̃a ille, qui alternatiue petit, nõ dicitur ꝑcise alterũ petere, vt dictum est. Et quia iste, qui petit alternatiue pretiũ suppleri, vel ꝯctũ rescindi, nõ videt̃ venire ꝯ promissionẽ, quia promisit simpliciter, & absolute non cõtrauenire, intelligitur cõtra voluntatem eius, in cuius fauorem iurauit, sed voluntate eius bene potest, cum ipse iuramentũ remittere possit c. ij. de sponsa. Et iõ petitio alternatiua, q̃ in effectu pendet à voluntate debitoris, q̃ electionẽ habet l. plerunq;, in fi. ff. de iur. do. nõ videt̃ 25 esse prohibita. † Et q̃a nõ est verũ, ꝙ illud, quod prohibitũ est simpliciter, etiã alternatiue prohibeat. Nam in contrariũ est casus in l. adigere. §. j. ff. de iure patro. & in l. fi. §. is, qui. ff. qui, & à quibus. & est gl. no. in c. multorũ. in ver. aut certe. xxij. q. ij. Non ob. tex. in d. l. q̃ sub cõdi. §. j. de quo gl. oppo. in d. c. multorũ, & in d. l. adigere. §. j. q̃a r̃ndet Alb. post Ia. de Bel. in d. l. fi. §. is, qui. ff. qui, & à quib. quod illud est speciale propter cõditionẽ iurisiurãdi, fauore religionis. Et vlterius cõsiderandũ est, ꝙ illa cõditio iurisiurandi, q̃ remittit̃, nõ põt cõsensu partis induci, quia pretor prohibet l. quos prohiber. ff. de post. secus est in q. de qua Bal. loquit̃. vt supradictum est, 26 Et ꝑdicta regula † ꝙ ad verificationẽ alternatiue sufficit alteram partẽ esse verã, procedit in oratione affirmatiua. secus in negatiua, sm̃ Abb. hic. Et idẽ Ang. in d. l. si quis ita stipulatus, & sequitur Alex. ibi, & Maria. cõs. lij. vt verã. col. pe. Et cõclo est, ꝙ nõ sit differẽtia, an negatiue, an affirmatiue alternatiua ꝓferat̃. q̃a vtroq; casu sufficit, si alterũ verificet̃, ad istũ effectũ, vt stipulatio cõmittat̃, & habet locũ, vt ꝓbat̃ in d. l. si q̃s ita stipulatus fuerit. de ver. ob. & no. Dy. in regula, in alternatiuis. ver. ad secũdã partẽ, dicẽs ꝙ in alternatiua affirmatiua sufficit vnũ alternatiue verificari. & in negatiua satis est, ꝙ alterũ negatiue verificet̃, ad hoc vt stipulatio ꝯmittat̃, vt dixi. Sed ad hoc vt stip'lo nõ cõmittat̃ requirit̃ ꝙ neutrũ fiat. Vnde quod Abb. dicit, nõ sum obligatus, si alterũ accidat, debuit dicere, si neutrũ accidat, & hoc sic declarat̃. Nã si alterũ fiat ex alternatiuis, stipulatio cõmittit̃, vt dictũ est. ergo à ꝯrio sensu, si alterũ nõ fiat, nõ cõmittit̃ stipulatio, & vt verũ sit hoc, ꝙ alterũ factum nõ sit, necesse est vt neutrũ fiat, & sic, ꝙ nõ obliget̃ copulatiue, re-27 quirit̃ vt neutrũ fiat. ¶ † Successiue Abb. tractat de natura dictionis, seu,[a] & cõclo eius est, ꝙ de sui natura augere intelligit̃,[b] vt est tex. in l. si q̃s ita legauit. ff. de aur. & arg. leg. ibi, seu ampliandi legat̃, gr̃a appositũ est. Hoc v̾r habere locũ in legatis, in q̃bus fit larga interpretatio. secus est in ꝯtibus, vt dicit Imol. hic, & Mod. sequunt̃ in col. pe. & ita voluit Bal. i d. l. si q̃s, & Abb. hic. facit gl. no. in c. ego Ludouic⁹. ver. seu. lxiij. dist. & ad idẽ facit tex. vbi Bar. in l. cũ iquis decedẽs. §. fi. leg. iij. & not. Bal. in l. pe. in. ix. opp. ver. & hoc facit ar. C. de ver. sign. vbi inquit ꝙ si lego pecuniam, quam habeo Perusij, seu Paduæ, vtraq; pecunia venit in legato. & idẽ Bal. cõsil. lxxxv. statuto. lib. j. Cal. cõs. iiij. in fi. de verb. sig. Io. de Imol. ꝯs. xliij. in casu præmisso. colum. ij. & idem Roma. consi. ccclxiij. petit̃. Frã. crem. no. lv. lego digestum. Alex. cons. cxcij. ex themate. ij. dubio. ij. vo. And. sic. consil. xxxiij. colum. vj. li. ij. Sed aduertendum est, nam ista cõmunis declaratio ad d. l. si quis ita legauit, ꝙ procedat in legatis, quia materia fauorabilis sit, nõ videtur procedere sine dubio, quia regula est in cõtrarium[c], cum in legatis debeat fieri stricta[d] interpretatio vnde in dubio videt̃ legatũ quod minimũ est l. nummis. ff. de leg. iij. l. Iulianũ. aliàs incipit, idẽ Iulianus. §. scio. de leg. j. & quia testator videt̃ minus grauare hæredẽ, quã fieri possit, l. vnum ex familia. §. si rẽ, de leg. ij. & quia tex. in d. l. si quis ita legauerit, videtur ponderare naturã dictionis seu, quæ est ampliare. Vnde si hoc est de proprietate verbi, ita v̾r habere locũ in mate-28 ria odiosa, sicut in fauorabili, † quia etiã in materia odiosa, fit lata interpretatio, quam proprietas verborum requirit[e]. l. cũ lege. vbi Aretinus. ff. de testa. & no. Cald. consi. j. de consan. & affini. Et ideo do. Maria. hic dicebat, ꝙ sibi suaderi non põt, ꝙ si lego alicui fundum talem, siue domũ talem, ꝙ vtrunq; debeatur, quia videt̃ cõtra mentem testatoris. Et istud expresse tenet Bal. hic. versic. pone testator. dicens quod si testator legauit equum album, seu nigrũ, alter tantũ debetur quia voluit tantũ vnum legare ex quo loquit̃ in numero singulari. Et sic limitatur d. l. si quis, vt procedat, quando testator vtitur plurali numero. Ipse dñs Maria. conatur hic defendere intellectum Roge. in d. l. si quis, videlicet quod dictio seu, ibi ponatur inter genus & speciem, & ideo ponitur pro cõiuncta, vt eum plene refert filius eius dominus Bar. Soz. in l. si is, qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. vbi ipse non sequitur, sed alium posuit intellectum, dicẽs ꝙ dictio seu, ibi iungitur cum relatiuo, quæ casu auget, & ampliat dispositionem l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. Sed contra istum intellectum facit ille text. qui facit vim simpliciter in illa dictione seu, quæ ponit̃ gratia ampliandi legatum. ergo non videtur hoc procedere virtute relatiui. Et quia sequeretur ꝙ siue relatiuo ille tex. non haberet locũ, quod videt̃ contra mentẽ Iurisconsulti ibi. Et hoc patet in secũdo exemplo, dum ibi loquitur de vino, vbi dictio, seu, ponit̃ sine relatiuo, & quia alia videtur natura copulę, & alia istius dictionis seu. Vnde postremo cogitabã[f] ꝙ ille tex. intelligit̃ ꝑut loquit̃, videlicet qñ dictio seu, ponit̃ inter illa, quæ habent conformitatẽ, & cõuanientiam, ita ꝙ nõ sunt omnino diuersa. Nam mundus, & ornamẽta mulieris, de quibus loquit̃ in primo exemplo, satis dñr parata gratia vxoris, l. augumẽto. §. ornamẽta. & §. mundus. de aur. & argen. leg. & iõ qñ testator legauit mundũ, ornamẽta, seu q̃ gratia vxoris parata sunt, illa dictio seu, ponitur augumẽtatiue. Similiter in alio exemplo, quãdo testator legauit vina, q̃ erant in vrbe, seu in portu. Nam de portu 29 idem iudicatur, quod † de vrbe,[g] vt not. in l. Cesar. ff. de pub. & in c. vbi periculum. §. porro. de ele. in. vj. † & quia erat vinũ in portu 30 destinatũ ad ciuitatẽ, & ideo reputat̃ esse in ciuitate[h]. vt not. Bal. in l. ex facto proponebatur. ad fi. ff. de hęred. insti. Albe. in l. j. §. j. de off. præfe. vrb. facit l. q̃sitũ. in princ. in l. cui. de leg. iij. Vnde tali casu dictio seu, auget, quando ponitur inter ea, quæ idem sunt c. j. §. ve-31 rum. de statu reg. in. vj. † ibi, ab aliquo principe, seu dño tẽporali & in l. j. ff. de his, quib. vt indig. ibi, legato seu fideicõmisso. & cum dicitur, Alexander, siue Paris, vt per glo. in l. ad protegendum. C. 32 de in li. dan. tuto. † Et quando disiunctiua ponitur inter genus, & speciem, resoluitur in coniunctam[i], vt not. Barto. in l. quintus, in princ. ff. de aur. & argen. lega. facit quod notat Bal. in c. j. de eo, qui sibi, & hæredi. suis. Et sic in d. l. si ita quis legauerit. illa dictio seu, ponitur inter ea, quæ pro eodẽ reputantur, & ideo augmẽtatiue intelligit̃. aliàs ergo secus videt̃. Et sm̃ istũ intellectum dictũ Bal. hic verũ v̾r de equo albo, & nigro, q̃a ponit̃ inter pœnit⁹ diuersa. 33 ¶ † Subsequenter Abb. prosequitur, cujus sit electio in pœnis alternatiuis. Et prima conclusio eius est, si verba ad iudicem referuntur, eius electio sit, vt per glo. in cap. fraternitatis. xxxiiij. dist. cum simi. vt per Abb. hic, & facit quod not. Abb. in cap. ij. in fi. de coha. cle. & mulie. & in c. apostolicam. de regula. cũ si. vt per Mod. hic. adde glo. in l. si soror. C. de colla. cum simi. vt per Alexand. ibi. 34 † Et tali casu iudex, qui habet arbitrium, minorem debet eligere[k], gl. in c. de causis. in verb. certa. de off. dele. cum si. vt per Mod. hic, & adde dictum Bald. in l. quicunque. col. pe. ver. scias etiam. C. de ser. fugi. quod not. Alexand. sequitur in consil. v. in causa inquisitionis. in fin. & in consil. cxj. ponderatis. colum. penul. libr. j. ex quo inferri videtur quòd parum refert, an reus, vel iudex habeat electionem, quia sicut reus verisimiliter minorem pœnam 35 eligeret, ita etiam iudex facere debet. † Et prædicta conclusio ampliatur, vt etiam procedat in dubio, vt electio ad iudicem[l] pertineat, vt Abb. inferius concludit contra Bar. per glo. in d. c. fraternitatis. & in c. sicut, de iude. cum simi. quæ in dubio loquuntur. Et allegat etiam text. in c. quoniam frequenter. in fin. j. vt lit. non contes. ibi, ita videlicet, ꝙ alterutra pœna, quæ magis timeri debeat, iudex à principio sit contentus. & in cap. quærenti, in fin. de verb. significa. Et quia iudex tanquam minister legis debet imponere pœnam secundum qualitatem loci, temporis, & personæ l. aut facta. in fin. ff. de pen. Et quia reus semper minorem eligeret, & alternatiua nunquam haberet locum. Et idem, quod hic, Abb. tenet

ADDITIONES

a ¶Seu. Adde Alex. in consil. cxciij. nu. 4. in. ij. vol. & Franc. Ripam hic. nume. 44.

b ¶Syl. Ald. Intelligitur. Adde Barto. in l. j. C. de nauicu. li. xj. Archi. in c. ad eius. v. dist. Abb. in c. bone. de postu. præla. Dec. consi. lxix. colum. iiij.

c ¶Syl. Ald. Contrarium. Idem in regula, in testamentis. ff. de reg. iu. sed in contrarium est tex. in l. j. ff. de option. leg.

d ¶Stricta. Adde Deci. in l. semper in stipulationibus. & in l. in testamentis. ff. de regul. iur. Aymo. in consi. xxxij. nu. 3. & in consil. lxxxvj. nu. 10.

e ¶Syl. Ald. Requirit. Idem Deci. in c. eccl. S. Mariæ. col. v. ver. iij. quia. s̃. de constit. & j̃. eod. tit. c. sedes. in. iij. nota.

f ¶Syl. Ald. Cogitabam. Considera, quia intellectus Decij, cum dicit, patitur difficultatem quam ipse obijcit Sozi. nam si Iurisconsult. facit vim solum in dictione seu ad quid considerare conuenientiam & conformitatem, & illum text. aliter declarat Alex. de Alexand. lib. ij. dierum genialium. ca. iij.

g ¶Syl. Ald. De vrbe. Et factum in portu, an dicatur factum in ciuitate, vide Ias. in l. ius autem ciuile, in fi. verbis. ff. de iust. & iur.

h ¶Syl. Aldob. In ciuitate. Adde tex. in c. præsenti. §. fi. de præb. vbi do. Deci. in cõs. dlxxvij. viso copioso. col. ij. Fel. in c. cum adeo. colum. ij. & ibi Dec. in. iiij. no. j̃. eo. Alex. omnino in consi. xcviij. colum. ij. & seq. libro. iij.

i ¶Syl. Ald. Coniunctam. Vide Signo. in consi. cvij. quidam. colum. vij. in fi.

k ¶Syl. Ald. Eligere. Vide Dec. in c. ex literis. col. v. nu. 48. s̃. de constit.

l ¶Iudicem. Et bene indistincte, quidquid dicat Decius.

net in c.à crapula.in fi.de vi.honeſta.clerico. Sed tñ opi.Bar.in d.
l.j.ff.de effrac.verior videt̃,ꝙ in dubio electio ſit rei,vt benignior
interpretatio fiat in penis.l.ſi præſes.ff.de pe.facit regula.l.plerũ-
que.ff.de iu.doti.iuncta.l.omnẽ.ff. de iudi. Non obſtant allegata
in cõtrariũ,quia ea, quæ primo Abb. dicit habent locũ qñ verba
ad iudicẽ referuntur.& ita loquitur tex.in d.c.qm̃.§.fi.& in d.c.q̃-
renti.vt in eis patet.Nõ ob.ꝙ iudex ſit miniſter legis.quia verum
eſt in pœna, quę ſimpl̃r in arbitrio eius cõmiſſa ſit.ſecus vr̃ in pę-
na alternatiua,de qua agit̃.Vel ſecũdo,licet ſi miniſter,debet ſe-
cundũ diſpõnem iuris miniſtrare, quæ eſt ꝙ in alternatiua in du-
bio electio ſit debitoris. Non ob.ꝙ reus ſemper minorem elige-
ret,quia hoc nõ vr̃ inconueniens, ex quo ſtatutũ alternatiue loq̃-
tur.videtur.n.habuiſſe vtranq; pœnam pro ęquipollenti. Et hoc
patet in debitore ex ꝯctu.d.l.plerunq;.ergo idẽ vr̃ in debitore ex
delicto.d.l.oẽm.de iudi.Vel cõcordando opi. diſtingue vt ꝑ Bar.
in d.l.quicunq;.videlicet ꝙ in penis corporalib.ſit electio iudicis,
36 in pecuniarijs in dubio ſit electio rei. ¶†Secũda cõcluſio eſt, ꝙ ſi
verba dirigũtur ad reũ,electio eſt rei.l.quicunq; vbi gl. & Bar.C.
de ſer.fug.cũ ſi.vt pet Mod.hic,& facit gl.in d.l.ſi ſoror.C.de coll.
& in l.Lucio de leg.ij.& notat Bar.in l.j.ij.col.ff.de cõdi.ex lege.Et
hoc ẽt habet locũ in dubio, per ea, quæ ſupradicta ſunt. Limitat̃
tñ iſta cõclo,primo Abb.hic,niſi verba ad reum referantur paſſi-
ue,vt quia dicat̃ ꝙ patiatur iſtam,vel aliam pœnam.& iſta ſm eũ
probat̃ in c.ſicut.cũ glo.de iudę.Sed cõſiderandũ eſt,quia in effe
ctu ſemper reus qui debet pœnã ſuſtinere, ſe habet per modum
patientis,ideo talis diſtinctio nõ cadit.Et ad illum tex.in d.c.ſicut
Mod.ibi in fi. dicunt ꝙ intelligitur in pœna,quæ ſucceſſiue impo
natur.ſed ꝙ priuetur officio, vel excõicetur.ſ.ſi non haberet offi-
cium.Et ad hoc facit ꝙ.j.dicam. ĩ tertia limitatione. Vel dicamus
ꝙ cũ dicatur ibi de excõicatione,quę debet fieri à iudice,eodem
modo altera pars alternatiue intelligitur, ꝙ illud fiat à iudice ar.
37 l.j.& ibi Bar.ff.de reb.dub. † Secũdo limitatur nõ habere locum,
qñ in vna parte alternatiue eſſet mors,[c] quia illam nõ poſſet reus
eligere,ſm Maria.in d.c.ſicut.per tex.no.in l.aut damno in princ.
ver.proinde.ff.de pe.ibi, reo morituro electio mortis à iudice nõ
tribuitur,& illum pro no.alle.Bald.in l.j.C.de his,qui ad lib.ꝑue.
non poſ.Ro.ſing.cccxxxvj.quæro an iudex. & licet ille tex.nõ lo-
quatur in pœna alternatiua, quia ẽt ſi nõ agatur de morte, ſi vna
pœna eſſet pecuniaria,& altera corporalis citra mortẽ, nõ videt̃
ꝙ reus corporalẽ eligere poſſit,quia nõ eſt dñs membrorũ ſuorũ
l.liber homo.ff.ad l.Aquil.c.contingit de ſenten.excõ. Et per iſtã
rõnem Mod.hic reprobant Maria. qui aliter dicit in d.c. ſicut. Et
reperio ꝙ idem tenet Cepo.in l.ſi fugitiui.x.col.C. de ſer.fugi.fa-
cit ꝙ no.Bal.in l.Lucio.ff.de leg.ver.caue tñ, vbi dicit,ꝙ ſi ſtatutũ
dicat puniatur in cẽtũ, vel manus ſibi amputetur, nõ eſt proprie
alternatiua. ſed pęna corporalis ſubrogata vr̃ in loco pecuniarie
ar.l.ſi quis id ꝙ.ff.de iu.om.iudi. & in l.fi.ff.de in ius voc.Sed tñ in
hac limitatione,& ſupradictis,diligenter cõſiderandũ eſt,quia in
pœna pecuniaria reus habet electionẽ, à fortiori in pœna corpo
rali hoc videt̃ habere,at.l.ſi præſes.iuncta.l.in ſeruorũ.ff. de pe.vt
no.Bal.in l.quicũq;.col.iiij.C.de ſer.fugi. vbi ita arguit.Et ideo vr̃
quòd reus eligere poſſit quam pœnam velit,licet in vna parte al-
ternatiue ſit pœna pecuniaria,& altera corporalis.Et hoc Abb.h̃
tenet,dum format quæſtionẽ, & dicit puniãtur in centũ, vel pes
amputetur.Non ob.d.l.aut damnũ.§. proinde. quia nõ loquit̃ in
pœna alternatiua.Nõ ob.rõ Mod. dum dñt ꝙ reus nõ pñt elige-
re pœnam corporalẽ,quia nõ eſt dñs mẽbrorũ ſuorum, quia re-
ſpondet̃ ꝙ ipſe tali caſu nõ diſponit.ſed ſtatutũ, vel ſnĩa illud fa-
cit,ſicut qñ quis ꝯdẽnatus fuit ad mortẽ,& nõ appellauit,q̃a ſnĩa
tranſit in rẽ iudicatã.l.diui fratres. vbi Bar.ff.de pe.l.j.§.fi.vbi Bar.
38 ff.de q̃ſt. † Nam licet quis nõ ſit dñs mẽbrorũ ſuorũ, reſpublica
tñ habet poteſtatem,& eſt dña membrorũ eius. vt Bart.no.dicit
in l.Titio centũ.§.Titio centũ.el.ij.ver.iij.ratio.ff. de cõd.& demõ.
Non ob.dictum Bal. in d.l.Lucio, quia nõ probatur in iuribus ꝑ
eum alle. quia loquuntur qñ pœna corporalis imponitur in de-
fectum pecuniarie.Illud tamen dictũ ex ęquitate procedere põt
qñ in prima parte alternatiue ponitur pœna pecuniaria.in ſecũ-
da parte ponitur pœna corporalis,per ea,quæ ſtatim dicam.Ter
39 tio limitatur prædicta concluſio, ſm Imo. † hic, niſi veriſimiliter
ex mente proferentis debeat ſeruari ordo ſcripture.c. mãdatum
in fi.de præben.in vj.& in c.Metropolitano. vbi gl.in ver.ex p̃ſby
teris.lxiij.diſt.& in l.cum pater.§.pe.qui inci.à te peto.de leg.ij.Et
40 ad hoc facit, † quia ſi teſtator ſubſtituit aliquem, vel filios, talis
a alternatiua ordine [a] ſucceſſiuo [b] intelligitur,[b] vt no.Bar.in d.l.cũ
b pater.§.pen.& in l.Gallus.§.quidam recte.colũ.ij.de lib. & poſth.
& in l.pen.C.de verbo.ſigni.ad idem tex. in l.hæredes mei.§.fi.ff.
ad Treb.& Rapha.Cu.in conſ.cvj.mater inſtituit maritum Alex.
cõſilio.iij.viſo teſtamento.libro.ij. cum ſimili.vt dixi in conſil.xcv.

41 ¶†Tertia concluſio eſt, ꝙ ſi pœna tranſlata ſit poſt certũ termi-
c num in aliam pœnã, iudex elapſo termino nõ habet electionẽ.[c]
ſm dictũ Bar.in l.cũ duobus.§.idẽ rñdet.el ij.ff.ꝓ ſoc. Nã tali caſu
eſt ius quæſitum fiſco.cui iudex præiudicare non põt.quia tenet̃
ſtatuta ſeruare.ſecus ergo,ſi fiſcus ille vellet pœnã corporalẽ re-
mittere.quia poteſt,cum illud in fauorẽ eius ſtatutum ſit. vt not.
Bal.in l.cõmiſſorie.C.de pac.inter empt.& vendi. & idem Ange.
in l.ſi proprietarius.in prin.ff.de dam.infec.& in l.quicunq;.in fi.
C.de ſer.fugi.vbi dicit Bar.ita conſuluiſſe apud Aſſiſium.& bene
facit d.l.cum duobus.§.idem reſpondet.& Bar.ibi,ſm aliam lect.
hoc tenet.& ad hoc in ſimili adduco quod no.Bal.in l.j.col.vj.C.
42 de his quæ pœnæ nomine. vbi inquit † ꝙ ſi teſtator grauauit hæ-
redẽ,vt det mihi fundum.j.certũ diẽ, ſub pœna centũ, licet poſt
tẽpus ſit cõmiſſa pœna.poſſum tñ fundum petere. allegat Inno.
in c.Raynaldus.de teſta.facit quod no.Are.& Doc.in rub. de eo,
43 qui mit.in poſſ.in vj. † vbi miſſus in poſſeſſionem poteſt petere
debitũ,ſi nõ velit expectare ꝙ poſſeſſor efficiat̃. quod dictũ pro
44 ſingulari tradit Roma.ſing.ccccііj.ſi reus conuentus. † Et ex his,
& quibuſdam alijs conſului Florentiæ, ꝙ datio inſolutũ facta de
quibuſdã bonis poſt certum terminũ,non haberet locũ volente
creditore. vt patet conſi.xij. Et ꝙ dictũ eſt in q̃õne noſtra,etiã te-
net Fran.de Crema.ſing.cij.Titius.& Areti.conſi.lxxxix. placet.
45 & late nouiſſime idẽ tradit Corne. conſ.v.licet. in iij.lib. † Et tali
caſu infra terminũ nõ põt reus prohibere volentem ſoluere pro
eo,vt pœna corporalis euitetur. ideo ſoluens repetit nõ obſtãte
d prohibitione.[d] vt not.Io.and.in c.fin.de foro compe.in vj. Bart.in
l.Stichus.de pecu.leg.cum ſi.vt hic per Moder.& prius Alexan.in
* l.quãuis.ff.ſolu.mat. Sed tñ in ꝯrium eſt regula,* quæ ponit̃ in l.
fin.C.de neg.geſt.vbi ſoluens ꝯ prohibitionem,non repetit.Nec
ob.ꝙ nõ ſit dñs membrorum ſuorũ. quia hic concurrit admini-
46 culũ ſentẽtiæ,vel ſtatuti,vt ſ.dictũ fuit.¶†Quarta & vltima ꝯclo
ꝙ licet pęna alternatiua imponat̃. illa tñ debet imponi,ſm quod
e conſuetũ eſt.[e] iuxta glo.in l.hodie.in glo.fin.ff.de pęn.& in l.quid
ergo.§.pœna grauior.in ver.oneraſſet. ff.de his qui notan.infa. &
no.Bar.in l.fi.in prin.de priua.deli.Bal.ĩ l.quicũq;.col.v. C.de ſer.
fugi.& Abb.in c.licet.de pę.cum ſi.vt tradũt Moder. hic. & idem
Abb.in c.inquiſitionis.in prin.circa fi.de accuſ.Mod.ibi. Et adde
dictum Bal.in c.j.§.iudices.col.iij.verſi. ſed nunquid. de pac.iura.
47 fir. † vbi inquit ꝙ iudex qui non ſequit̃ conſuetudinẽ, facit litem
ſuam. Quod dictum pro no.refert Barba.conſi.xlviij.col.fin.lib.j.
& ꝙ idem tradit de conſuetudine conſi.xxxiij.colum.pen. lib.iiij.
Nec ob.ꝙ Abb.dicebat hic, ꝙ in iſto caſu conſuetudo induci nõ
põt.quia reſpondet̃,vt tradit Imo.in c.ex parte.Aſten.col.pen.de
48 conceſ.præben.¶Poſtremo not.illud quod Mod.dicunt,† quòd
quando alternatiua reſpicit fauorem creditoris,puta ſi quis pro-
miſit infra menſem ſoluere centum,vel dare fideiuſſorem,pote-
f rit cogi ad ſoluendum.[f] vt no.Bar.poſt Guil.de Cu.in l.quãuis.ff.
de pigno.act.quia talis conuentio eſt in fauorem creditoris.ideo
non debet in odium retorqueri.l.quod fauore.C.de legi.Et quia
ſi non poſſet cogi ad ſoluendũ,eſſet in poteſtate debitoris nõ ſol
uere.vt Bar.ibi dicit.& ſequit̃ Pau.de Caſt.in l.cum proponas.C.
de tranſac.Alexand.in l.iiij.§.ſi ex conuentione. ff. de re iudic. &
Moder.hic.Sed iſta deciſio dubitabilis vr̃.quia eſt ꝯ regulã.l.ple-
rũq;.ff.de iure dot. vbi in promiſſione alternatiua eſt electio de-
bitoris. Vnde ſi quis principaliter promittit ſoluere decem, vel
dare fideiuſſorẽ infra menſem, dando fideiuſſorem erit libera-
g tus[g] ab illa promiſſione alternatiua. Nõ ob.ꝙ ſit facta promiſſio
in fauo-

ADDITIONES.

a ¶Succeſſiuo. Et vulgariter tm̃,niſi aliud ex verbis,eorum ue tractu, colligi poſſit.

b ¶Syl.Ald. Intelligitur. Aduerte,quia hic argumentũ Decij nõ procedit. nã ideo ibi intelligitur ſubſtitutio ordine ſucceſſiuo. quia inter illas perſonas cadit ordo caritatis,vt dicit ibi Barto.& ẽt Deci. in d.conſ.xcv. ea igitur ceſſante, ordo ſcripturæ non faceret hoc. ſed vis verborum propria locum haberet.

c ¶Syl.Al. Electionem. Sequitur Alex.in l ita ſtipulatus.in fi.ff.de verb.obli.Fel.in c.ſicut.de iudęis.& hic. & ita fuit relatum Florentiæ.de anno.1509.per do.Nicolaum Altouitam egregium aduocatum Florentinum. & vide Ange.Areti.in tract.malefic.in ver.quos ſi non ſoluerit,amputetur ſibi manus dextera. & vide ibi Ange.de Arimi.& omnino Deci.in conſ.xij.

d ¶Syl.Ald. Prohibitione. Vide omnino Deci.in c.ſi quando.in ij.col. in fi. de off. deleg.& omnino Dec.in conſ.dcxcj. vbi firmat hanc ſententiam,ꝙ ſolutum pro ſalute alicuius etiam eo inuito repetitur.

* ¶Regula. Sed illa fallit hic,quicquid dicat Deci.

e ¶Syl.Al. Conſuetum eſt. Et idem eſt, quando iudex habet arbitrium. nam tunc nõ debet excedere pœnã conſuetam.Deci.in c.ex literis.col.pen.nu.67.de cõſti.

f ¶Syl.Ald. Soluendum. Vide pro hac deciſio.Alex.in l.j.in not.ff.qui ſatiſd.cog. Iaſ.in d.l.cum proponas.C.de tranſac.late Sal.in l.quod fauore.col.fi.C.de legi. Deci.in conſi.xij.colum.ij.circa medium, de hoc tamen dicto dubitauit etiam Iaſ.in d.l.j.ff. qui ſatiſda. cog.

g ¶Liberatus. Falſum eſt,niſi promittat pro alio,vel ex cauſa donationis, & lucratiua. & ſic Fely.bene dicit.

in fauorem creditoris, quia hoc est verum respectu promissionis absolute. sed illa alternatiua non respicit fauorem creditoris. sed debitoris nō ob. ꝙ erit in facultate debitoris nō soluere, quia hoc non attenditur cum satis sit, ꝙ altera pars alternatiue impleatur, nam exigi postmodū poterit à fideiussore. Preterea, dici potest ꝙ debitor postea remanebit obligatus, sicut si à principio promisisset cum fideiussore. Et eodē modo dicendum vr̄ ꝙ si promitto tibi, vt possis incidere, & accipere vnū, vel duo plaustra lignorum in meo nemore, electio sit mei debitoris. de qua quæstione tradunt Mod. in §. plus ver. nunc autem insti. de actio.

SVMMARIVM.

1 *Exasperare quid significet.*
2 *Turbatur quis ex iniustitia, & mandato iniusto.*
3 *Precepto superioris deuianti ab honestate, nō tenetur officialis parere. sed supersedere, & rescribere.*
4 *Obediendum semper non est papæ, & eius literis, & mandatis.*
5 *Rescripto principis duriorem pœnam continenti non est parendum.*
6 *Executor sententiam iniustā exequi debet, nisi executio esset corporalis. nu. 7.*
8 *Innocentia, si apparet, & contra innocentem aliquid committatur. aut rescribatur, supersedendum est.*
9 *Iussio secunda facit constare voluntatem superioris.*
10 *Clausula motu proprio, & secunda iussio æquipollet.*
11 *Papa si mandat aliquid fieri sub pœna excommunicationis, quod iniustum sit, an ei parendum sit.*
12 *Clausula ex certa scientia, non impedit probari de obreptione.*
13 *Appellari potest à sententia principis male informati.*
14 *Papæ præcepto continenti scandalum, vel hæresim non est parendum.*
15 *Cardinales non tenentur obedire papæ, etiam si illos excommunicaret, quādo concilium impediretur.*
16 *Papa si scribat pro notorie indigno, an sit ei parendum.*
17 *Dispensatio debet expresse fieri.*
18 *Absoluere excommunicatum non videtur papa scienter eidem communicādo, vel concedendo rescriptum. nu. 19.*
20 *Spurius scienter promotus ad episcopatum, an videatur dispensatus.*
21 *Princeps non videtur vti in dubio plenitudine potestatis. Nisi quando aliter actus non valeret. nu. 22.*
23 *Inferiores à principe nō dispensant in consequentiam. sed tantum expresse.*
24 *Testes rationem reddere tenentur si interrogati sint.*
25 *Testes rationem adducentes præferuntur non adducentibus.*
26 *Testibus rōnem non adducentibus non defertur iuramentum in supplemētū.*
27 *Consuetudo vel.*
Statutum quòd credatur testibus malam rationem adducentibus, non valet.
28 *Iudex ratione generalis arbitrij non potest adhibere fidem testibus malam rationem adducentibus.*
29 *Prælatus rationem reddere tenetur.*
30 *Rationem reddere tenetur quilibet administrator.*
31 *Ratio reddi non potest de his quæ pendent à voluntate Dei.*
32 *Ratio non redditur de positiuis.*
33 *Ratio non est quærenda vbi habemus legis dispōnem claram, vel statuti*

SI quando. ¶Sūmatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶In tex. ibi exasperare, 1 † id est, exacerbare, cōmouere, & asperum facere. facit tex. in c. cū pridem. §. propter malitiam 2 aūt. ibi, exasperans est. de renum. ¶†Primo not. ꝙ ex iniustitia, siue ex mandato iniusto quis turbat, & admiratur. ad idem text. in c. cū adeo. j. eo. & in c. solite. de ma. & obe. facit text. in c. vera iustitia. xlv. dist. vbi dicitur ꝙ solent iusti 3 recte peccatoribus indignari. ¶†Secūdo not. ꝙ vbi præceptū superioris prima facie deuiat ab honestate, & iustitia, nō tenet officialis immediate parere. sed supersedere pōt, & rescribere, vt pro 4 batur hic per hunc tex. dicit gl. fi. in c. ij. de fide. p̄sby. † nō semper a esse obediendum literis, vel mandato Papę, [a] & facit glo. no. quā Bal. & Imo. hic adducunt in auc. de man. prin. §. deinde cōpetens. in ver. nuncians, qui arguit prælatos, qui non audent ꝯ lr̄as papæ reclamare, ꝙ facere nō debent. & no. Pet. de Anch. cōsi. ccxlj. per prædicta. & cōsi. cccxiiij. nisi legibus. cū si. vt late congerunt Mod. hic. quorū dictis adde text. no. in l. si vendicari. C. de pe. vbi Ange. 5 † dicit nō esse parendū rescripto principis, qn̄ duriorē pœnā cōtinet, quā delictū videatur postulare. sed debet. xxx. dieb⁹ super b sedere. [b] Et fuit facta illa lex à Theodosio Imperatore ad instantiam diui Ambrosij. xj. q. iij. c. apud Thessalonicā. & de his ēt not. Floria. in l. iiij. §. sed & si quis. ff. si. reg. & Cepol. in cau. vj. nu. 6. col. iij. Bal. cōsi. xxxix. proponitur. lib. iij. Alex. in l. debitorib. colū. iij. ff. de re iud. facit tex. in c. si qn̄. de offi. delg. in l. j. §. fi. ff. de qō. in l. diui fratres. ff. de pe. & aduertendū ꝙ Abb. hic dicit, ꝙ tenet immediate parere, & sic sentit hoc esse in facultate iudicis. Et hoc vr̄ p̄bare hic, dum alternatiue dr̄, ꝙ adimpleat, vel rescribat, & sic vr̄ ꝙ statim exequi possit, si velit. In ꝯriū facit. nā imo vr̄ ꝙ iudex teneatur, & debeat omnino supersedere, per tex. ī l. rescripta. C. de p̄ci. impe. offe. ibi, rescripta ꝯ ius elicita ab omnib. p̄cipimus refutari. facit tex. ī d. l. si vendicari, dum dicit nolumus. Sed rn̄deri pōt cōstaret esse ꝯ ius, vel qn̄ agit̄ de duriori pœna, iudex supersedere debet. secus dr̄, qn̄ iudex ipse suspicat̄, prout loquit̄ tex. hic. Et ad tex. ī d. l. rescripta. ēt rn̄det̄, ꝙ loq̄t̄ in rescripto, ꝙ spāliter p̄hibet̄ in illo casu impetrari. put Bal. ibi in prin. declarat illū text. secus in rescripto, ꝙ simpl'r fit ꝯ ius cōe. Vel ēt aliter text. hic declarari pōt, cōsiderando ꝙ cum ministerio dr̄, ꝙ qualitas negocij debet cōsiderari diligenter, quia licet prima facie videatur mādatū iniustum, tn̄ interius bene cogitādo forte apparebit iustū, & tūc mandatū debet impleri, prout dr̄ ī prima parte alternatiue. Aut finaliter diligenter cōsiderando, mādatū tn̄ vr̄ iniustū, & tūc dēt rescribere, prout dr̄ in secunda parte alternatiue. Et cōclusio, & regula. s. firmata per istum text. vr̄ procedere ī iudice, qui cāę co- 6 gnitionē adhibere debet. †secus vr̄ in executore, qui sententiam iniustā exequi dēt. c. pastoralis. §. quia vero. de offi. deleg. in c. si qn̄ 7 cod. tit. † Et h̄ intell'r, nisi cā esset criminalis corporis afflictiua, vt 8 not. Abb. post Inn. in d. c. † quia vero. & maxime hoc vr̄ hr̄e locū c qn̄ constaret de innocētia. quo casu oīno supersedēdū eēt. [c] l. j. §. fi. vbi Bar. ff. d̄ qō. circa fi. in ver. item no. & no. Bal. in l. j. circa. fi. C. de ꝯfes. vbi allegat Inn. in c. ij. p illū text. de pur. vulg. & no. ēt Bal. in l. addictos. circa fi. ver. dicit ēt Inn. C. d̄ epis. aud. & facit tex. no. in l. inde Neratius. ff. ad l. Aquil. §. fi. Secūdo, ista regula vr̄ procedere in dubio, put tex. h̄ loquit̄, dū dicit rescribē. esse ad perscrutandum voluntatē superioris. secus ergo si constaret de mente, quia tūc cessaret rō, q̄ hic allegat̄. Et iō inferri vr̄, ꝙ habita secūda 9 † iussione tex. nō hēret locū, quia tunc apparet de voluntate superioris. §. & hoc vero iubemus in auct. vt nulli iudicū, col. viij. Et 10 idē dicendū vr̄, si motu ꝓprio rescriptū emanauit. quia† & secū d da iussio, & cl'a motu ꝓprio ęquiparant̄, [d] vt no. Bald. in l. dānosa. de p̄ci. impe. offe. ꝙ dictū ꝓ singulari no. Ro. in l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. xxxj. fallē. Alex. in l. iij. in prin. ff. ꝙ quisq; iuris. Sed ꝯ h̄, ꝙ dictū est de motu proprio, vr̄ decisio Car. in ꝯsi. cxlij. col. fi. ver. & si dicatur. cōsi. inci. vr̄ dicendū. vbi vr̄ velle ꝙ iste tex. ēt haberet e locū in rescripto, ꝙ motu ꝓprio cōcedit̄, & Mod. [e] hic sequuntur Sed primū dictū ēt tenet Bal. in c. cum adeo. col. fi. vers. ego puto. j. eo. & hoc verius vr̄, quia cessare videtur ratio, quę in tex. allegat̄. ¶Successiue Abb. quærit an habeat locū iste tex. si mandet papa aliquid fieri sub pęna excōmunicationis, quā incurrat ipso facto 11 si nō paruerit. Et ex dictis eius due ꝯclones colliguntur. † Prima est, ꝙ si dubitatur de mente papę, supersedere pōt, & rescribere, quia hoc facit iure permittente, vt hic. Vnde licet dicat̄, districte p̄cipiendo mandamus, pōt tn̄ ex iusta cā supersederi, vt not. Bal. in c. cū teneamur. de præb. prout illū referunt And. Sic. & Mod. 12 hic. † Et idem vr̄, si ex certa scientia scriptū sit, quia pōt tn̄ proba- f ri de obreptione, [f] vt no. Bal. in l. fi. col. j. C. sen. rescin. non pos. ver. sed an poterit, & facit quod no. Bal. in d. l. fi. col. ij. ver. dicas etiā. & Alex. cōsi. cxxv. viso titulo quæstionis. in fi. lib. ij. Et rō prædictorū oīum vr̄, quia qua ratione superior, qui scribit, deceptus vr̄ in facto principali circa informationē. ita pariter in clausulis accesso- 13 rijs. arg. l. doli. §. diuersum. ff. de nou. † Et ad p̄dicta facit. l. j. §. quęsitū. in fi. ff. de appel. vbi licet à sententia principis non possit appellari, fallit qn̄ fuit male informatus, quia tunc nō vr̄ cognouisse de causa vt ibi dicitur. Et prædicta ꝯclusio procedit, qn̄ est dubium de voluntate, prout Abb. loquit̄. secus si cōnstaret, quia tūc parendum est mandato, licet durum sit. ix. dist. in memoria. vt supradictum fuit. sed hoc limitatur, vt in seq. conclusione dicam. 14 ¶†Secunda cōclusio Abb. est, ꝙ si timetur de scandalo, vel si māg datum continet hęresim, vel peccatū, nō est papę obediendū, [g] vt est dictum no. Inn. in c. inquisitioni. de sen. excō. ꝙ Abb. hic refert. 15 Et per hoc infert do. Abb. in d. c. inquisitioni. † ꝙ Cardinales non tenentur obedire papę, ēt si illos excōicaret, qn̄ cōcilium impediretur. Et idē Abb. in c. cum teneamur. de præben. vbi cōcludit nō esse obediendum isto casu, quāuis in mandato, siue præcepto dictum sit, nō obstante scandalo. & idem Abb. in c. significauit. col. ij. de offic. ordi. in ista enim cōclusione est defectus potestatis, in quæstione præcedenti est defectus voluntatis, vt Baldus. declarat

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Papę. Adde Deci. in c. nam. concupiscentiam. col. ij. de consti.
b ¶Syl. Ald. Supersedere. Et hūc tex. vnicū ī iure dicit Hipo. ī l. j. §. fi. col. xvj. ff. d̄ q̄st.
c ¶Syl. Ald. Esset. Adde Deci. in c. inter cæteras. col. v. de rescrip. in c. in literis. col. ij. de offi. deleg. & vide Hip. Marsi. in d. l. i. §. fi. col. xvi. ff. de quæst.
d ¶Syl. Ald. AEquiparantur. Adde Deci. in consi. cxxxvii. in prin.
e ¶Moder. Scilicet Fely. & bene, quidquid dicat Deci.
f ¶Syl. Ald. Obreptione. Eodem mō pōt probari de subreptione, nō obstante hac declara. Deci. in c. i. in pe. col. de constr vti. vel inuti. & ibi dicit, quòd talis clausula non purgat falsitatem narratorum.
g ¶Syl. Ald. Obediendum. Hæc cōclusio valde disputata fuit in defensione religiosissimi viri Hieronymi Sauonarolæ Ferrarieñ.

rat in l.rescripta.col.ij. C.de præcib.impe.offe.& ad predicta facit 16 quod dicam in seq.q.¶†Ex supradictis Abb.infert ad qõnem.an paredũ sit,si papa scribit pro notorie indigno, vt sibi certũ beneficium cõferatur. & cõsilium eius est, ꝙ sic.si cõstat de mente papæ in quo dispensare potest.Sed ꝯ hanc cõclusionẽ facit,quia di- a spensatio debet expresse fieri [a] per glo.in c.ij. de schisma. † & no. 17 Ant.de But.in c.significauit.in fi.de offi.ordi. ergo non vr̃ cũ notorie indigno dispensatum,nisi exprimatũ. Ad ꝙ bene facit tex.in 18 cle.si summus pontifex. de sen.excõ. † vbi licet papa scienter excõmunicato cõicet,per hoc nõ vr̃ illũ absoluere,& quãuis ex certa scientia nominet aliquem vel tractet sub titulo alicuius dignitatis,nõ per hoc vr̃ dispẽsare,si erat inhabilis,vt in d.cle.habetur. 19 †Et ideo dicit Ang.in l.libertus.& l.ij.ff.de in ius voc.ꝙ licet papa ex certa scientia rescriptum cõcedat excõmunicato,non per hoc vr̃ illũ absoluere,vt agere possit.pro rñsione considerandum est, quòd in summo pontifice,vel in principe,prout Abb.hic loquit̃, & in promotione ad dignitatem,vel alio actu gratioso, cõclusio b Abb.**vera** [b] vr̃.quia princeps habet potestatẽ,& cõstat de voluntate, & illa dispensatio erat necessaria ad validitatẽ actus,de quo 20 agebatur.Et in terminis hoc idem dicunt Bal.& † Ang.de spurio scienter promoto ad episcopatum , in l.imperialis.§.si miles per illum tex.cum gl in ver.oporter.C. de nupt.facit tex.in l.quidam consulebant.ff.de re iud. cum si.vt tradit Rom.consi.cccvij.in ca- 21 su proposite.Mod. in c.præterea. de testi cog. † Et ad hoc ẽt facit, 22 quia licet in dubio non videatur †princeps vti plenitudine pote c statis, [c] vt per Innocẽ.in c.innotuit.de ele.tñ fallit, qñ actus aliter d valere non potest. [d] vt no.dicit Pau.de Cast.in l.ex imperfecto.in fi.C.de testa.& cõsi.cclxxx.aliàs.ccccxiiij. in facto præsenti. Alex. 23 in l.quãquam.C.de testa.mil.† Secus [e] est in inferiorib.à principe e in quibus causę cognitio requiritur, & ideo expressa dispensatio necessaria est,vt Abb.distinguit in d c.ij.de schisma. & ita intelligitur quod in contrarium allegatur de expressa dispensatione. Non.ob.tex.in d.cle.si summus pontifex.quia per illũ tex.coclusio supra facta limitatur procedere, quando verba prolata à principe ostendũr inhabilitatem,vt quia dicatur talem illegitime natum promouemus,aliàs secus. vt not. concludit Anto.de But.in pœ.decreta.col.vj.Mod.sequuntur hic.Et & hoc modo multum restringitur cõclusio Abb.hic. Et ideo in terminis, in quibus ipse loquitur , videtur quòd certa scientia sufficiens sit, vt inducatur dispensatio,quia constat de potestate,& voluntate,vt supradictũ est.Non ob.tex.in d.cle.si summus pontifex, qui loquitur in verbis enunciatiuis quæ non disponunt.secus in quęstione Abb.vbi sunt verba dispositiua,& aliter actus nõ valeret . Non obst.dictũ Ang. quia loquitur in rescripto quod conceditur ad iuris cõmunis obseruantiam.secus vr̃ in actu gratioso,vt.s̃.dixi.¶In gl.ĩ verbo rationabilem. Abb.post gl.& Host.primo concludit ꝙ quis tenẽtur rationem adducere si ex officio sibi incũbit, vt in testibus, 24 à quibus ratio reddi debet.† & hoc intelligit̃,qñ interrogati sunt de ratione.alias vero testes,qui simpliciter deponunt, bene pro- f bant,si de ratione non sint interrogati [f] glo.Bar.& doc.in l.solam C.de testib.& per glo.iiij.q.iij.c.si testes.§. item solum.Innocẽ. & 25 & Doc.in c.cum causam.de testi. † Præferũtur tñ testes,qui rõnẽ g adducunt. [g] & testes qui rationẽ nõ adducunt, nõ sunt idonei ad reprobandum instrumentum, vt no.tradit Bal.in l.præsbyteri.in 26 fi.C.de epis.& cle. † Et talibus testibus, qui rationem non adducunt,dato ꝙ nõ sint interrogati,non defertur iuramentum in defectum probationis,vt no.dicit Bal. in c.j.§.sacramentum.colũ.ij. 27 de cõsue.recti feu.de quo dixi in rub.de proba.in fi.¶†Et notan- h dum est,ꝙ nõ valet consuetudo, vel statutum, [h] quòd credat̃ testibus malam rõnem reddẽtibus,vt inquit Bal.in l.si non speciali 28 in fi.C. de testi. & iudex ratione generalis arbitrij, † quòd habe- 29 ret,non potest credere tali testi & dixi.in c.j.de appel. † Et quod i dictum est de teste, [i] idem est in prelato,vt in gl.hic, quia tenetur reddere rõnem, vt in iuribus in glo.allega. & idem gl.in c.qualiter.el.ij.in ver.rõnem.de accu.facit.tex.xvij.q.ij. in c.sane.nam nõ dicitur modo,qui caret ratione.xxvij.q.ij.c. si homo, cum gl.j. Et vbi maior est ratio,ibi maior auctoritas esse vr̃, vt dr̃ in c.j.iij.dist. 30 † Et idem est in quolibet administratore , qui tenet̃, administra- k tionis rõnem reddere, [k] vt no.Ro. in consi.clxviij.circa prin.in iij. dubio.& consi.ccccxiiij. quo ad primum.Abb.ꝯsi.xij. vt clare mã in vj.dubio.lib.j.Cum consi.lxxxvij.in casu præmisso, in princip. 31 ¶†Secundo Abb. cõcludit ꝙ de secretis Dei ratio reddi non põt vt in iuri.alle.in glo.Vnde si quæratur quare voluit incarnari Xp̃s illo tempore,& nõ prius,ratio reddi non potest,vt per glo.in cle. j.in ver.ex tẽpore de sum.Tri.& tex.no.de pen.dist.iiij.c.si ex bono vbi glo.prima.& facit tex.xj.q.j.in c.sacerdotibus.in fi.†Tertio 32 concludit,ꝙ de iustitia positiua,& de his quæ consistunt in volũ- l tate principis,ratio reddi non põt, [l] vt per glos.in l.j.§.pueritiam, in verbo prætor ratus.ff.de postulan.cum si.vt late tradunt Mod. hic.Et no.etiam Bar.in l.relegati.ff.de pe. vbi dicit quòd in his est pro ratione voluntas.& Bal.in l.Gallus.§.si eius.ff. de lib.& posth. 33 vbi dicit † quòd quando habemus legem vel statutum non de- m bemus vlterius inuestigare [m] rationem.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Fieri. Facit quod voluit Cardi.in clem.si Romanus. de præbẽ. vbi voluit quòd non censetur dispensatum cum inhabili , cui Papa mandat prouideri de beneficio .

b ¶Hyero.Gig Vera. Adde ꝙ pro opi.Abb.facit ẽt doctrina Bar.in l.Barbarius. in viij.colum.in prin.ff.de offic. præto.

c ¶Potestatis. Adde Deci.j̃.de offi.deleg.c.quoniam abbas.

d ¶Syl. Ald. Non potest. Adde Fely.in c.j.col.viij.in fin. de consti. in c.cum inter. in iij.col.de rescript.Mancel.Galigau.in repe.l.Centurio.col.xxvj. ver.tertio limita.ff.de vulg.& pup.Deci.in c.quoniam.col.vj.de offi.deleg.in c.ij.in quarta colum. de appellationib.

e ¶Secus. Deci.j̃.de elect.c.cum in cunctis.§.inferiora.glos.Gemi. Phil.Fran.c.j.de æta.& qualita.ordinan.in vj.Spec.in tit.de dispensa.§.viij.nu.3.& Panor.cap. diuersis. de cleri.coniuga.

f ¶Syl.Ald. Interrogati. Hoc idem voluit Deci.in cons.c.in prin. vbi dicit hoc habere locum in criminalibus,ꝙ testes non assignantes rationem dicti sui probẽt, cuius contrarium dicit idem Deci.in c.at si clerici.in prin. col.xix.de iudi.

g ¶Hie.Gig. Adducunt. Quòd testes qui rationem adducunt, non adducentibus præferantur, vide etiam per eundem Deci in l.j.col.vj.ff. si cer.pet.

h ¶Hie.Gig. Statutum. Quòd non valeat statutum ꝙ credatur testibus malã rõnẽ reddentibus, vide etiam per Deci.in cons.xxxvij.in ij.colum. in j.volu.

i ¶Teste. Inepta videtur extensio de redditione rationis testis, ad redditionem rationis administrationis.

k ¶Syl.Ald. Reddere. Idem Deci.in cõs.cx.vere vt puto in ij.dubio.in prin.& omnino in cons.364.in prin.Et quando dicatur reddita vel non,Pari.cõs.96.lib.j.

l ¶Syl.Ald. Non põt. Idẽ in rub.de proba.col.j.& faciũt dicta per eũ in rubr. C.de eden.col.fi.& in c.j.in ij.lec.ad fi.de consti.in c.q̃ in ecclesiarũ. col.xiij. de cõsti.

m ¶Syl.Ald. Inuestigare. Adde Imol in c.irrefragabili.in fi.de offi.ord. vbi inquit ꝙ sufficit sic statutum esse.& idem Bald.in l.j.§.si initium.ff. de postu. per quem tex.dicit Bal.in l.de quibus.col.x.ff.de legi. ꝙ de substantia consuetudinis non est ratio,Bal.in cons.clxvj.lib.j.in cons.473.col.ii.lib.v.in rub.de constit.col.ii. vers.constitutio,in l.i.col.iiii.vers.item alle.C.si plu.vna sent. Calc.cõs.iii. post prin.Ias.cons.187.ante fi.lib.ii.Deci.cons.563.duo dubia. col. fi.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ sunt tales, vt in eis possint religiosi priuilegiari à Papa .*
2 *Decimæ quãuis in totum tolli non possint, possunt tñ à Papa aliquibus remitti.*
3 *Priuilegium circa decimas debet strictè interpretari .*
4 *Rescriptum impetratum contra religiosos valet , licet non faciat mentionem de qualitate religionis .*
5 *Specialiter aliquando quid conceditur alicui,quod generaliter competebat .*
6 *Rescriptũ non valet contra priuilegiũ quod dat formã rescriptis impetrãdis .*
7 *Rescriptum impetratum super feudo,nõ facta mẽtione ꝙ sit feudũ,non valet .*
8 *Rescriptum contra scholarem , non facta mentione ꝙ sit scholaris,non valet .*
9 *Feudorum natura separata est ab aliјs , ideo causa feudi non comprehenditur nisi exprimatur .*
10 *Priuilegium restringitur ad eius causam limitatam .*
11 *Priuilegium est stricti iuris , & non extenditur persona ad personam . limita quatuor modis vt ibi.*
12 *Priuilegium ne reddatur inutile, large interpretatur .*
13 *Priuilegium derogans speciali statuto est latè interpretandum ,*
14 *Dispositio generalis personas priuilegiatas includit .*
15 *Citatus an in dubio comparere debeat . Et quid quando constat iudicem non habere iurisdictionem .*
16 *Clericus citatus coram seculari comparere non tenetur .*
17 *Episcopus si citet fratres mendicantes, comparere non tenentur .*
18 *Scholaris à prætore citatus non tenetur comparere .*
19 *Legati quamuis habeant priuilegium insertum in corpore iuris , tamen tenentur comparere .*
20 *Notorium debet allegari ab eo,qui præsens est . secus in absente .*
21 *Iudex debet pronunciare se competentem .*
22 *Iudex omnino incapax , putà laicus contra clericos , nibil agit pronunciando se competentem .*

1 CVm ordinem. ¶†Summatur,& diuiditur. vt hic per Abba. ¶Primo nota,ꝙ super decimis possunt religiosi, & alij à Papa priuilegiari.c.ex parte.el primo.vbi 2 glo.declarat.de decimis.† Et sic licet in totũ tolli non possint, iuxta no. in cap.quæ in ecclesiarum. de constitu.tamen quibusdam personis à Papa remitti possunt , vt glo.not.concludit, quam Hostiẽ.Io.and.& Abb. post alios ibi sequuntur in cap.a nobis.in versicu.exemptus. de decimis . De- 3 bet † tamen tale priuilegium stricte interpretari.vt no. Oldr.cõs. clxxxvj.quæstio est, vtrum priuilegium.Roma.consi.clxxx.si ad- 4 mittimus.in fine, cum similibus . vt dixi consi. cxiij. ¶†Secundo nota . vt Abbas dicit hic, quòd rescriptum impetratum con- a tra religiosos valet. [a] licet non faciat mentionem de qualitate religio-

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Valet. Aliter videtur loqui Henri.Boyc.hic,quem vide.

religionis, & cuius ordinis sint, satis est etiã constare ꝯ cuius monasterij religiosos impetratio fit, vt probatur hic per locũ à spãli, quia si conceditur specialiter religiosis Cistercienſibus. ergo vr̃ ꝙ non sit de iure cõi. † Ista tñ rõ, quã Abb. adducit, absolute nõ ꝓcedit, quia qñq; spãliter alicui ꝯceditur, ꝙ tñ gñaliter cõpetebat, vt no. in c. j. §. eo. & gl. ibi. & facit tex. in c. aduersus. j. de here. Dictũ tñ Abb. in se verũ vr̃, quia non reperit̃ iure cautũ ꝙ de qualitate ordinis debeat mẽtio fieri. sed sufficit ꝙ certum sit ꝯ quos rescriptum impetratur. Et si dicatur, si cõstabit de monasterio, & constabit d̃ qualitate ordinis monasterij, dico ꝙ illud verũ est. sed satis est ꝙ in impetratione nõ requiritur ꝙ hoc exprimatur. & valet rescriptũ, dato ꝙ superior ignoret qualitatẽ religionis. ¶ † Tertio no. ꝙ vbi priuilegium dat formam rescriptis impetrandis, nõ valet rescriptũ nõ seruata forma tradita in priuilegio. [a] & ſm Abb. hic, nõ bene allegat̃ iste tex. ꝙ rescriptũ impetratũ ꝯ priuilegium debeat facere menionẽ, quia ħ de priuilegio super decimis nihil dr̃. sed solum de ordine. Sed aduertendum est, quia imo vr̃ probari hic ꝙ rescriptũ impetratum ꝯ priuilegiũ nõ valet, non facta mentione de priuilegio. quia rescriptũ respicit ordinem ꝯueniẽdi, in quo isti erant priuilegiati, & iõ de tali priuilegio debet mẽtio fieri, quia rescriptũ est ꝯ priuilegiũ, & hoc modo bene allegatur. & ita hunc tex. alle. Spe. in tit. de rescrip. ꝓsentatione. §. rõnem quoq; eius, ꝯ quẽ impetrauit rescriptũ. in versi. item excipit̃. Bene verum est, ꝙ de tali priuilegio decimarũ nõn debet mentio fieri, quia respicit peremptoriã exceptionẽ, cui nõ derogat̃ ꝑ rescriptũ & tali casu rescriptũ ñ ẽ ꝯ priuilegiũ. c. j. de lit. ꝯte. ĩ vj. & dictũ fuit ĩ c. j. §. eo. & Abb. hic se inferius declarat. & per istũ tex. Bal. ħ. col. iij. ver. istud c. est argm̃. dicit † ꝙ non valet rescriptũ impetratum super feudo, nõ facta mentionẽ feudi, [b] quia causa feudi ꝓprios habet iudices, vt no. in c. cęterũ. j. de iudi. Et pari rõne Andr. Sicu. infert hic, col. iiij. ver. ex hoc infero. ꝙ † nõ valet rescriptũ ꝯ scholarem, [c] non facta mentione ꝙ sit scholaris, [d] quia scholares proprios habẽt iudices. auc. habita. C. ne filius pro patre Mod. dicũt aduertendũ esse, quia isti Cistercienses nõ hñt proprios iudices, ĩmo nõ sunt exempti, vt Imo. hic in fi. dicit, & ideo nõ vr̃ bene inferri, ꝙ Bal. & Ange. hic dicũt. Et cõsiderandũ est, ꝙ cũ isti Cistercienses essent priuilegiati respectu fori, vt nõ possent ꝯueniri, nõ facta mẽtione de ordine ipsorũ. iõ nõ valet rescriptũ, per ꝙ tollit̃ priuilegiũ fori, nisi sit facta mentio de priuilegio, & sic in cã feudi & scholariũ. † In causa feudi, facit ꝙ no. Signo. cõsi. ccxx. quidam dñs Ioãnellus, vbi inquit ꝙ natura bonorũ feudaliũ est separata ab alijs. ideo de causa feudi non vr̃ facta dispositio, nisi exprimatur. [e] Et in causa scholaris facit ꝙ no. Abb. in c. fi. in prin. de ꝑsum. ¶ † In gl. j. de intellectu decretalis. j. videbimus. Ex his, quæ Abb. hic dicit, referendo Cal. hr̃ ꝙ priuilegiũ restringitur ad cãm eius limitatã, in quo late insistũt Mod. hic. † & addatis ꝙ priuilegiũ est stricti iuris, & nõ extendit̃ ad aliã personã, [f] vt no. Bal. per illũ tex. in l. j. aliàs. ij. C. de legi. & facit tex. ĩ c. sane. vbi Abb. de priui. & idẽ Abb. in c. querelam. col. iiij. de elec. & ista conclusio limitatur primo, nisi ex stricta interpretatione † priuilegiũ redderetur inutile, quia taliter interpretari debet, vt aliquid operetur. c. ĩ his. de priui. vbi Abb. & no. Ant. de But. in c. dilecti. colũ. iij. iiij. oppo. de for. compe. facit c. pastoralis. in prin. de appel. cũ si. vt dixi ibi. Secundo limitatur non habere locũ, qñ priuilegium posset esse inutile quia talis potẽtia ẽt facit ꝙ priuilegiũ late debeat interpretari, [g] c. licet de priui. in vj. & gl. ibi in ver. non debent. & no. Abb. in c. quã sit de iude. † Tertio prædicta conclusio procedit qñ priuilegium derogaret iuri cõi. secus est si derogaret spãli statuto, vel cõsuetudini, quia tunc fit lata interpretatio, vt no. Ant. de Bu. per illũ tex. ſm intellectum. in c. olim in fi. col. ver. & ſm hoc habes. de verbo. sign. facit ꝙ no. per gl. in c. statutũ. in c. numeran. de præben. in vj. Quarto fallit prædicta cõclusio, quia tunc [h] põt fieri late interpretatio, quatenus proprietas verborũ requirit, vt no. dicit Cald. ꝯsi. primo de consan. & affi. & idem not. Aret. per illum tex. in l. cum lege. ff. de testa. vbi bene probatur, ꝙ in materia odiosa, & pœnali, fit lata interpretatio, ſm ꝙ proprietas verborum vr̃ requirere. ¶ In gl. fi. cõclusio est, ſm Abb. post alios. ꝙ tex. hic loquatur in rescripto cõcesso ad iuris obseruantiã simpr̃, & nõ valet, quia non faciebat mentionẽ de priuilegio dato ordini Cistercienſiũ ꝙ non possent cõueniri, nisi facta mentione de ordine, & sic tale priuilegium respiciebat exceptionẽ dilatoriã, & dabat formam literis impetrandis, merito rescriptũ impetrandũ non valet. Sed cõsiderandũ est, ꝙ non caret diuinatione ꝙ isti haberent priuilegiũ ꝙ isti non possent cõueniri nõ facta mentione ordinis. Itẽ stante tali priuilegio nõ esset vis ꝙ rescriptũ impetratũ fuisset super decimis, vt loquitur tex hic, quia idẽ est, & in alijs reb. su p quib. non essent priuilegiati. & ideo debet ĩtelligi ꝙ essent priuilegiati hoc modo, ꝙ nõ tenerent̃, rñderet super decimis, & alijs. in quib. erant priuilegiati, nisi esset facta mentio de ordine ipsorum, vt in gl. j. hr̃. Vel dici põt ꝙ isti Cistercienses essent personę multũ priuilegiate, & ꝑp hoc nõ valet rescriptũ ꝯ illos impetratũ simpr̃, nõ facta mentione ipsorũ, quia papa nõ ita de facili ꝯ eos literas cõcessisset, cũ sint personę multũ priuilegiate. Sed tñ iste intellectus nõ vr̃ ꝓcedere, quia priuilegia nõ debẽt multiplicari, & iõ in gñali dispositione, ẽt ꝑsonę priuilegiate † includunt̃, [i] vt est tex. no. in l. in fraudẽ. §. fi. vbi Bal. ff. de test. mil. vnde non est recedendum à cõmuni intellectu. ¶ † In ea. gl. ibi, venire tñ debẽt. ista cõclusio gl. procedit, & haberet locum in dubio. secus qñ constaret iudicem nõ habere iurisdictionẽ, quia tunc citatus non tenetur venire, vt Abb. hic cõcludit, per ea, q̃ ipse adducit. Et idem tenet gl. & Abb. in c. si duobus. in ver. cognouerit. † de app. & in l. ij. ff. si quis in ius vo. nõ ie. Et ideo clericus citatus corã seculari, ꝯparere nõ tenet̃, vt per glo. in c. cõuenior. in verbo. cogrueret. xxiij. q. viij. & in c. placita. in gl. fi. xv. q. iiij. Old. cõsi. lxxxiij. an episcopus. cũ si. vt tradunt Mod. hic, & dixi. in c. si duobus. Ex quo Abb. infert qd̃ † si episcopus citaret fratres mẽdicantes, qui notorie sunt exẽpti ipsi nõ tenent̃ cõparere. Et pari ratione inferri põt, † ꝙ scholaris [k] citatus à prætore nõ teneatur compare, quia cõstat de priuilegio eius in auc. habita. C. ne fil. pro pat. Vnde in q. glo. hic. isti religiosi nõ tenentur cõparere. quia constat de eorum priuilegio. vt tenet Abb. hic, post Cald. & alios. Sed ꝯrium in hoc tenent Bal. Imol. & Mod. hic, quia isto casu iudex delegatus cõpetens vr̃. ergo videlicet processus, si nõ opponat̃, vt per gl. in cle. ij. vt lite pendẽ. & q. licet notorium, sit debet tñ proponi, & allegari, vt per gl. in clem. appellanti. de appel. Et hoc patet in legatis, † qui habẽt priuilegiũ insertũ in corpore iuris, vt nõ pñt cõueniri. l. ij. ff. de iudi. §. legatus, & tñ citati cõparere tenent̃, & eorũ priuilegia allegare, vt est tex. in l. si quis ex aliena. ff. de iudi. ad ista tñ rñderi põt, ꝙ stante exceptione notoria, supradicta non habent locũ, vt no. Abb. in d. cle. appellãti. vbi inquit ꝙ notoriũ debet allegari ab eo, † qui est præsens. secus in absente. quia si nõ tenet̃ venire. ergo nec allegare. Et idem Abb. dicit in c. ex parte. el. j. de appel. Nõ ob. [l] quod dicitur de legatis, qui debent cõparere allegaturi priuilegiũ eorũ, d. l. si quis ex aliena, quia debet intelligi, vt cõpareant ad istum effectũ, vt faciant fidẽ de legatione ipsorum, quia non constabat illos esse legatos. sed in casu nostro cõstat istos esse religiosos Cistercienses. ¶ In fi. gl. ibi, aliàs teneret sententia ꝯ eos lata. hoc est verum respectu contumacię. secus esset in casu principali, † quia non est iudex nisi pronunciaret se cõpetenteutẽ, vt Abb. ħ concludit. Et hoc ẽt procedit, dato ꝙ iudex ipso iure nõ haberet iurisdictionẽ, vt no. abb. in c. ex parte decani. in iiij. not. j. eod. & ideo vtile est semper pronunciare se cõpetentem, vt no. Imol. in cap. si duobus. de appel. Et ista cõclusio procedit, nisi iudex esse omnino incapax, prout est iudex secularis cõtra clericum, † quia tali casu, licet pronunciaret se competentem, sententia nihil valet; vt no. abb. in c. si diligenti. col. fi. de fo. cõpe. Ex quo videtur ꝙ idem esset dicendũ, si isti religiosi exempti [m] essent, per ea, quæ habẽtur in c. cum tempore. de arbi.

ADDITIONES.

[a] ¶ Syl. Ald. In priuilegio. Quid de exemptis, an valeat rescriptum ꝯ exemptũ non facta mentione exẽptionis vide Fel. in c. j. col. ix. ver. ij. restringe. §. eo.

[b] ¶ Syl. Ald. Feudi. Hoc melius ꝓbat text. in c. ex. parte B. de fo. cõpe. & ħ dicit esse sing. Iaf. in cõs. ccxxiiij. princi. dubiũ, in prin. lib. ij. & in cõs. lxx. super vtraq;, col. pe. ver. cõfirmo. & ij. lib. iij. & celebrat valde idem Ias. in cõs. cclij. vera, & iuridica. col. j. lib. iiij. super lrĩmatione tñ ad feudi succeſſionẽ ĩ quo fuit tacitũ ꝙ erat feudũ nobile ꝙ nõ vitietur Pau. de Ca. consi. cccclxj. visis col. pen.

[c] ¶ Scholarem. Barb. hic. & Ripa. §. eo. c. j. nu. 99.

[d] ¶ Syl. Ald. Scholaris. Quid si in literis clericatus narratum sit, quòd sit scholaris cum non sit, vide Vero. consi. xj. col. iij. in causa criminali.

[e] ¶ Syl. Ald. Exprimatur. Et ꝙ in qualibet dispõne gñali nõ comprehendatur feudum, nisi exprimatur, tradit late Bal. in cõsi. ccvij. q. est spurius. col. j. in fi. lib. ij. Card. Alex. in c. j. in fi. in tit. de inuesti. de re. alie. fac. Deci. in consi. cxxxix. in fin. quãuis secus videatur in vniuersali. Deci. consi. ccclxxxix. col. fi.

[f] ¶ Syl. Ald. Personam. Adde Deci. in consi. cxiij. in prin. in cõsi. cccccxij. colũ. ij. & qñ large interpretetur, vide eundem consi. xj. col. pe. & fi. & vide eundem Deci. in c. cãm quæ. in fi. de rescrip. & ꝙ non extendatur de persona ad personã, vide Deci. in consi. dxvj. colũ. fi. vbi ponit plura exempla. in c ecclę. S. Mariæ. nu. 38. §. de consti. & in c. cum accessisset, col. viij nu. 61. eo. tit.

[g] ¶ Syl. Ald. Interpretari. Adde Deci. in c. eccle. S. Mariæ. col. vij. de consti.

[h] ¶ Syl. Al. Tunc. Adde Deci. in c. cum accessissent. col. viij. de consti.

[i] ¶ Syl. Al. Includunt̃. Vide eundẽ in l. j. col. ij. ff. de reg. iu. in l. j. in v. no. C. de eden.

[k] Hie. Gig. Scholaris. Adde ꝙ ꝯrium voluit expresse Alex. in l. ij. in j. colũ. ff. si quis in ius voc. non ierit. vbi dicit quòd scholaris qui priuilegium habet declinandi forum potestatis, si coram eo citatur, tenetur comparere ad allegandum suum priuilegium, aliter mulctari potest ab ipso prætore. Et vide eundem do. Alex. in cõsi. cj. in v. vol. col. ii. ver. pro hoc bene facit. & dixi aliàs in c. si duobus, in apostillis vbi per Deci. ad materiam. j. de appella.

[l] ¶ Syl. Al. Non obstat. Pro hoc tamen est dictum Bald. in consi. cclxxvii. nu. 2. libr. j. vbi voluit quòd tex. in d. l. si in aliena. intelligendus sit in dubio facti.

[m] ¶ Exempti Adde Io. And. in reg. scienti, in fi. in mercuriali.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Clausula, si bene meminimus, Et clausula, ni fallor, ponuntur pro affirmatiua.*
2 *Decanus dicitur honorabilior pars capituli.*
Et à pluribus dicitur archipresbyter. nu.3.
Est maior archipresbytero. nu.4.
Eius officium est potius de consuetudine, quàm de iure.
6 *Dedignari, & indignari differunt.*
7 *Promotus, an dicatur electus, non consecratus.*
8 *Episcopus non dicitur ante consecrationem, sed electus. nu.9. appellatur tamē aliquando episcopus. nu.13. & quando. nu.14. & vide. nu.21.*
10 *Abbas dicitur ante benedictionem.*
11 *Consecratio tribuit episcopo ordinem.*
Benedictio abbati non confert ordinem.
12 *Abbas ante benedictionem nihil potest.*
15 *Pontificis appellatione non venit electus. fallit in summo pontifice. nu.16.*
17 *Imperator ante coronationem an dicatur Imperator, & de consuetudine administrat statim post electionem. nu.20.*
18 *Priuilegium Imperatoris ante coronationem an valeat.*
19 *Electio sola Imperatoris habet administrationem.*
21 *Doctor non dicitur ante insignia suscepta, sed licentiatus.*
22 *Ecclesiæ appellatione venit capitulum sine epo. Item prior et decanus. nu.23.*
24 *Decanus quando dicitur de capitulo.*
25 *Mandatum & præceptum differunt.*
26 *Rescripti surreptio consideratur secundum tempus datæ.*
27 *Delegati habilitas consideratur secundum tempus datæ.*
28 *Canonicus & archidiaconus quis esse potest in eadem ecclesia. Item canonicus & episcopus. nu.29.*
30 *Iudæus factus christianus est capax beneficij, etiam in ecclesia cathedrali.*
31 *Laicus est incapax beneficij.*
32 *Conuersus de nouo ad fidem dicitur neophitus, & prohibetur ordinari ibi, & ēt ad officia secularia publica. inter Christianos prohibetur assumi. nu.33.*
33 *Nullatenus, est dictio vniuersalis negatiua.*
34 *Procurator vniuersitatis non est idoneus in causis singulorum.*
35 *Epi electio debet in primis fieri de canonicus, si ibi reperitur aliquis idoneus.*

1 EAm te. ¶ Summat̄, & diuitur, vt per Abba. ¶ † In text. ibi, si bene meminimus. & in simili dicitur, ni fallor, in l.j. in prin. ff. de iust. & iur. & in l.j. in fi. ff. de orig. iur. Ista tn̄ verba pro a affirmatiua [a] simplici accipiunt̄. vt no. Bal. & Docto. in d.l. prima. ff. de iusti. & iu. ¶ In tex. ibi, decano, & ecclesiæ. facit tex. in c. ex parte decani, & capituli. j. eo. & in c. cū inter vniuersas. ibi, ad decanū, & alios canonicos vestros. j. 2 de elec. & in c. post electionē. ibi, decano. de cōcess. pbē. † Nā ideo specialiter decanus nominat̄. quia ipse est honorabilior pars ca-3 pituli. vt per gl. in c. cū inter vniuersas. † Sed ꝯ hoc facit. quia de-4 canus dr̄ à pluribus archipresbyter. c. ad hoc. de off. archi. † & archidiaconus est maior archipresbytero. quia illi est subiectus. d. c. ad hoc. & in c.j. de off. archipresbyteri. Et cū in ista esset archidiaconus, vt probat̄ hic in fin. potius illi scribendū fuisset attenta maiori dignitate. Et iō dicendū vr̄ ꝙ hic, & in iuribus præallega. scribat̄ decano, quia agēbat de ipsius interesse. Vel quia in illis 5 casibus ipse habebat potestatem de consuetudine, saltem † quia officiū decani est potius de cōsuetudine, q̄ de iure. vt per gl. c. ex 6 parte. de cleri. nō resid. ¶ † In tex. ibi, dedignari nō debes. dr̄ia est b inter verbū, dedignari, & indignari. [b] vt per glo. xl v. dist. in c. vera. de quo tn̄ Archi. ibi, & Domi. in fi. qui aliter & melius loquitur. 7 ¶ † No. primo ſm Abb. post alios, ꝙ anteq̄ quis sit cōsecratus in epm, nō dr̄ promotus, per istum tex. coniungendo principiū cū fine. Sed hoc dictū dubitabile vr̄. quia electus promotus vr̄. vt ꝓbatur in c. cū in cūctis. §. hoc sane. cū gl. in ver. promoti. j. de elec. & facit tex. in c. super his. de accusa. & text. hic, dum dr̄ ꝙ tēpore datæ, erat canonicus, & archidiaconus. Nā si electus fuisset, dixisset illū fuisse electum, sicut dixit de archidiaconatu, & canonicatu. Nec ob. ꝙ dr̄ ꝙ non erat cōsecratus. quia intelligit̄ nec electus per s. dicta. & quia terminus, promotus, vr̄ terminus cōis. c. non magis. in fi. & c. si. in fine cleri. vel mona. ibi, spem totius promotionis amittāt. & iō satis verificat̄ in electo. Et subijcit Abb. in hoc 8 primo not. † ꝙ ante consecrationē non dr̄ episcopus, per [c] tex. in c c. tua. de his quæ fi. a præla. ibi, episcopo, vel electo. vbi ēt Abb. in 9 primo not. † Et ideo ante consecrationē appellat̄ electus. c. tam literis. in prin. & Abb. ibi, de testib. & in c. nosti. de elec. vbi Abb. in vlti. no. cū si. vt late tradunt Mod. hic. & hr̄ in trac. de episcopo in iij. lib. in c. de effectu confirmationis. Et adde bonum text. in c. inter corporalia. §. sicut ergo. de transla. pręla. quē text. allegauit 10 Areti. in c. meminimus. de accusa. † Secus tn̄ est in abbate. quia añ benedictionē abbas dr̄. c.j. de suppl. negli. præla. & istā dr̄iam Old. ponit cōsi. xiiij. cū quærit̄. col.j. Abb. in c. quanto. ij. col. de off. ordi. in c. meminimus. in prin. de accu. vbi rōnē diuersitatis addu 11 cit. † quia consecratio ordinē episcopo confert. secus est in benedictione. vt late dicūt Mod. hic. Sed adde gl. in c.j. de suppl. negligen. prælat. quæ dicit, ꝙ abbas ante benedictionem nihil pōt. 12 † allegat c. nosti. de elec. quòd loquitur in episcopo. & sic videtur æquiparare abbatē episcopo. & facit text. in c. inter monasteriū, in fi. de re iudi. vbi ēt abbas ante benedictionem appellatur electus. Non obstat tex. in c.j. quod allegatur de suppl. negli. præla. quia ibi ante benedictionē non appellat abbatē simpliciter. sed dicit tex. abbates substitutos. i. electos. Et idem ēt pōt dici de episcopo, qui licet absolute non dicatur episcopus ante consecrationē, dr̄ tn̄ episcopus electus. glo. not. in rub. sexti. in verbo, eps. 13 † Et qnq; ēt episcopi consecrandi appellantur episcopi simpliciter, vbi tractatur de consecratione episcoporum. in c. qm̄. lxxv. di. 14 & in c. prouida. in fi. de elec. in vj. † Et qn̄ tractat̄ de concernētib⁹ d iurisdictionē, respectu iurisdictionis electus. [d] episcopus dr̄, cum habeat iurisdictionem. vt no. Domi. post Io. and. in c. cū ex eo. de elect. in vj. col.j. vers. notat incidenter. & facit gl. in cle.j. ver. notat incidenter. & facit glo. in cle.j. in vers. iurisdictionē. de foro cōpe. cū si. vt tradunt Moder. hic. Et concludendo nō vr̄ dr̄ia inter abbatem & episcopum, data paritate terminorum. quia aut sumus in materia, quæ explicari pōt per episcopum ante cōsecrationē, & episcopus dicitur, licet consecratus non sit. & idē est in abbate in his, in quibus habet potestatem. aut sumus in his, quæ nō pōt episcopus ante consecrationem, & non dicitur episcopus. Et idē esset in abbate, in his, in quibus nō habet potestatē ante benedictionē. de quibus habetur in d.d.c.j. de suppl. negli. præla. Solū ergo videtur differentia, quia abbas per electionē ferè consequit totam eius potestatem, non sic in episcopo ante consecrationē. 15 Et quod dictum est de episcopo, idem est de pontifice. † quia appellatione pontificis non venit electus, ſm gl. quā Abb. hic alleg. 16 in clemē. ij. in ver. pontifice. de pœnis. Hoc tn̄ † fallit in summo pontifice. vt per gl. in data. vj. in ver. pontificatus. quæ allegat tex. in c. de euitanda. de electio. Et quod dictum est de episcopo, idē 17 videtur in † Imperatore, qui ante coronationem non dicitur Ime perator, vt dicunt [e] Mod. hic, allegando Ang. in l. bene à Zenone. C. de quadri. pręscript. qui in libro meo hoc non dicit in l. ex eo. ff. de testamen. mili. vbi alleg. d.l. bene à Zenone. & gl. ibi, in ver-18 bo, insulas. quæ dicit † quòd non valet priuilegium Imperatoris f ante coronationem. [f] facit text. in clemen.j. circa mediū. ibi, ego enim Romanorum rex, annuēte Deo futurus imperator. de iureiuran. Bart. tn̄ tenet ꝙ priuilegium concessum ab eo ante coronationem valet, in l. sed & reprobari. in prin. ff. de excusa. tuto. 19 Et † quòd sola electio habeat administrationem, tenet gl. in cap. indemnitate. de electio. in vj. in ver. auctoritate. & de hoc late tra g dunt Moder. [g] in c. per venerabilem. colum. xxxv. versicu. quarto quæro. qui fil. sint legiti. & no. Bal. in proœ. rex pacificus. s. colum. iiij. vbi alleg. Archid. xcij. dist. in c. legitimus. Et de consuetudine 20 approbat̄ † quòd administret statim post electionem. vt Abb. di-21 cit in cap. venerabilem. circa finem. de electio. † Sic etiam doctor h non videtur ante acceptum biretum, licet licentiatus [h] sit. Bal. in l. athlete. in prin. de excu. tuto. Et hoc clarum est in licētiato. quia licentiatio nō tribuit dignitatem. vt dixi in c. clerici. de iudi. secus forte esset qn̄ doctor declaratus sit à vicario, licet nondū acceperit insignia à doctore. Et ex eo qđ dictū est de epo nō cōsecrato, infert Bal. in l. nondū. C. de fur. in prin. versi. itē si ciuitas. ꝙ si ciuitas interfecit electū, non tn̄ dr̄ interfecisse epm, iuxta c. ita nos. xxv. q.ij. & facit glo. clem. ij. de celebr. miss. q Abb. allegat hic. vbi priuilegiū datū episcopis nō habet locū in electis. Ad idē glos. in clemen.j. in prin. in ver. quæuis. in fi. de pœnis. & in c.j. de reli. do. Et hoc

ADDITIONES.

a Syl. Ald. Affirmatiua. Ias. tamen in d.l.j. col. iiij. versic. quarto pondera tex. alleg multos tenentes contrarium.
b ¶ Syl. Ald. Indignari. Adde Dec. in c. clerici. in prin. de iudi.
c ¶ Syl. Ald. Episcopus per. Adde Anto. de But. in cons. xix. quia hic agitur. col. ij. Deci. in c. at si clerici. §.j. col. xij. in prin. de iudi.
d ¶ Electus. Scilicet confirmatus.
e ¶ S. Al. Vt dicunt. Idem voluit Bar. in rubr. proœ. ff. in fine. dies enim coronationis ortus est imperij. l. omnes. cum glo. in ver. ortus. C. de ferijs.
f ¶ Syl. Ald. Coronationem. Communis Doctorum conclusio est, ꝙ valeant gesta per electum Imperatorem ante coronationem. vt voluit Ange. Are. in procem. insti. in ver. Imperator. col. iij. Signo. in cons. cxxix. Præposi. in c. per venerabilē. col. lxxxix. vers. quæro quarto. qui fil. sint legi. Sozi. in cōs. lxiij. col. j lib. iij. Cur. post trac. de feu. cons. j. Deci. qui multa allegat in cons. cxciiij. late Hiero. Cagn. in rubr. proœ. ff. colum. vj. nume. 38.
g ¶ Moder. Scilicet Præposi. Mediola. Idem Alber. in d.l. bene à Zenone. Marti. Laud. de priuil. §. xxv. Calde. de priuileg. cons. viij. Bar. in extrauag. ad reprimen. versi. Reges. Anto. Rosel. in trac. legitimma. Lud. Sardus eodem trac. Guil. Papa cons. lxv Gul. Oceā in dialogo. fol. 259. Iaco. Aluaro. in tracta. de suprema potestate laica. Pet. Philip. Corne. in cons. clxxvij. lib. j. Phil. Deci. cōsi. cxciij. & cōsi. 588. nume. 7. quāmuis contrarium teneat Oldr. q. clxxx. eum seq. Bonifa. de Vitali. clemen. ne Romani. de electio. clem. fin. de censi.
h S. Ald. Licentiatus. Vide Fely. in proœ. Grego. colum. v.

Et hoc sane intelligit̄, nisi mā eēt pariter proportionabilis electo & confirmato, sicut cōsecrato. vt cōcludit Domi. per illū text. in

22 c. fi. circa fi. de priuile. in vj. ¶ † Secūdo no. ibi, decano & ecclesiæ. ꝙ noīe ecclesiæ venit capitulū sine epo, vt per Abb. hic. tex. tñ loquit̄ de decano. De episcopo vero, & capitulo, q̄a reputant̄ vnū corpus, in c. nouit. de his, q̄ fiūt à pla. dicendū est vt tradūt Mod. s. eod. in proœ. & in c. cū olim. ij. col. de re iudi. Sed de capitulo & decano, put loquit̄ tex. hic. reperio Bal. in c. fi. de elec. qui dicit in

23 fin. col. † ꝙ noīe capituli cōtinet̄ prior & decanus.[a] & not. Abb. p

a illū text. in c. cū inter diuersas. j. not. j. de elec. vbi inquit † ꝙ deca-

24 nus[b] est de capitulo. & h̄, fm eum, ibi intelligit̄, qñ decanus sit ca-

b nonicus. al's secus. Sed ista resolutio nō vr̄ bona. quia si decanus sit canonicus, tūc erit de capitulo rōne canonicatus. & nō erit verū dicere ꝙ decanus sit de capitulo. & ideo concludendum est, ꝙ decanus non sit de capitulo. quia decanus, archidiaconus, & præpositus, & alij, qui habēt inferiores dignitates ab epo, nō dñr esse de caplo, vt no. Abb. cōcludit in c. dilecti. in primo notab. de maio. & obe. & in c. cū olim. col. iiij. de re iudi. & in c. auditis. col. ij. de elec. & no. Do. in c. fi. de pbē. in vj. Et hoc intelligit̄, nisi aliquo iure spāli talis hr̄et vocē in caplo. arg. c. cū in eccl'ia. de pbē. in vj.

25 ¶ † Tertio no. ibi, mādatū & pceptū. ꝙ dr̄ia est inter mādatum, &

c præceptū.[c] Nā mādatū de se nō necessitat, vt in tit. ff. māda. secus vbi fit à superiore. vt p Abb. hic. & sic fm eū, mādatū quod emanauit à superiore, pceptū dr̄. Et facit ꝙ not. Pau. de Cast. in l. j. in prin. ff. ꝙ iussu. vbi dicit ꝙ mādatū fcm̄ illi, q. est in potestate, dicit̄ iussus, & pceptū. Vnde mādatū, & iussus qnq; ponunt̄ p eodē. vt no. Card. in cle. dudū. in viij. not. de iudi. Et cōcludēdo, pceptū in se semper habet necessitatē. xiiij. q. j. in c. quod pcipit̄. mandatū vero pōt esse volūtariū, vt in tit. ff. māda. Et dicit Archi. quē Abb. hic refert in d. c. ꝙ pcipit̄. ꝙ mādatū tenet mediū inter pceptū & cōsiliū. sed talis dr̄ia nō probat̄ iure. quia tale mediū nō reperit̄. & in superiore idē vr̄ esse mādatū, & pceptū. vt colligit̄ in c. j. de off. dele. vbi in eodē casu appellat̄ mādatū, qd̄ prius appellabat̄

26 & facit glo. in auc. de māda. prin. ī prin. ¶ † Quarto no. ibi, si datā.

d ꝙ in cōsiderādo vim rescripti circa surreptionē tēpus datę[d] cōsi-

e derat̄.[e] vt per Abb. hic. † Et ēt in cōsiderādo habilitatē delegati,

27 tēpus datæ inspicit̄. vt p gl. in c. statutū. in vers. canonicis. in fin. de rescrip. in vj. & no. Bal. in l. pcipimus. §. fi. C. de app. Cardi. & Imo. in cle. fi. col. pe. de rescrip. & Pau. de Ca. cōs. cccxxv. ad primū. iiij. col. Facit ꝙ de iudice excōicato no. gl. in c. dilecto. el' ij. de pbē. &

28 Spe. in tit. de iudi. delega. in prin. Quinto not. ꝙ † quis poterat fm ista tēpora esse canonicus, & archidiaconus ī eadē eccl'ia. de quo per gl. in c. j. de cōsue. in vj. vers. vnicū. & in cle. fi. de pbē. & no. Domi. in d. c. j. i d. gl. i ver. vnicū. & h̄ vr̄ pcedere de iure spāli, sicut ēt

29 quis pōt esse canonicus, † & eps in eadē eccl'ia. c. cū in ecclesia. de pbē. in vj. & no. in c. ex literis. vbi Ant. de But. & Imol. cū si. vt tra-

30 dūt Mod. ibi, ī prin. de pba. ¶ † Sexto & vltimo no. ꝙ iudęus fact' Christianus est capax beneficij ecclesiastici, ēt in ecclesia cathedrali. & ista cōclusio pcedit in casu isto, in quo psupponit̄ ꝙ esset

31 ordinatus. † quia purus laicus nō est capax bñficij. c. cū adeo. j. eo. Vnde si fuit dignus ordinari, ēt ad bñficiū reputari debet. c. accepimus. de æta. & qualita. Et talis ordinatio q̄ h̄ psupponit̄, intelli'r

32 † ꝙ de gr̄a facta fuerit. q̄a de nouo cōuersus ad fidē Christianā, q. neophitus dr̄, phibet̄ ordinari. xlviij. di. c. j. & ij. Vel ēt dici pōt, ꝙ ordinatus eēt in minorib. ordinib. in quibus ēt neophiti ordinari pñt. vt no. Domi. post alios ī c. quicūq;. in gl. ī ver. statim. lxxviij. di. Vel tertio dici pōt ꝙ ordinatus fuerit p p vitæ probitatē, de qua post cōuersionē apparuit. quo casu talis non phibet̄ ordinari, vt pbat̄ lvij dist. in c. si qui in ægritudine. & h̄ pro singulari Rom. tra-

33 dit in sin. ccccvj. an factus Christianus. Et ēt notandū est † ꝙ talis neophitus ēt ad officia publica secularia inter Christianos phibet̄ assumi. xvj. q. iiij. c. cōstituit. & no. Ro. in fin. dclxxij. nūc veniamus. & Io. de Ana. in c. cū sit. in prin. de iudę. Mod. tñ ibi ɔ̄dicūt, p istū tex. quia si pñt habere ecclesiastica beneficia, ergo & secularia. Sed r̄ndeři pt̄ ꝙ eccl'iastica ɔcedunt̄ p p ordinationē, q̄ prius facta fuisse psupponit̄. secus qñ immediate bñficiū eccl'iasticū vel seculare deberet cōferri. Vel secūdo r̄nderi pōt illud nō hr̄e locū, qñ apparet ꝙ sit bonę ɔuersationis, & vitæ. q̄a sicut tali casu ordinari pōt, vt s. dcm̄ est. ita pariter poterit ɔ̄sequi bñficia secu-

f laria, & ecclesiastica.[f] ¶ Expeditis not. circa intellectū decretalis multū laborāt Doct. hic. Et primus intellectus quē Abb. refert, cōiter reprobat̄. ꝙ text. intelligit̄ pcedere ex gr̄a in fauorē nouiter recepti ad fidē, p rōnes quas Abb. inducit. Et vlterius mihi vr̄ ꝙ iste intellectus sit ɔ̄ tex. hic, in fi. dū r̄ndet tacitæ ɔ̄oni. & dicit ꝙ eps nō debet dedignari, ex eo ꝙ iste fuerit iudeus. ergo dat̄ intelligi, ꝙ tex. hic superius gn̄aliter loquat̄, & nō restringat̄ in isto ca-

34 su particulari de iudeo. Secūdo bñ facit tex. † hic, dū dicit, nulla-

g tenus[g] facere debuistis. Ita vl'is negatiua pbare vr̄, ꝙ nec de iure speciali, eps poterat excusari. facit text. in c. statutū. §. cū vero. de rescrip. in vj. in c. qm̄. in fi. ibi, nullatenus absoluat̄. de immu. eccl. in vj. & in c. ij. de deci. in vj. facit gl. no. in cle. j. in ver. nullatenus. & quod ibi Ant. de But. & Imo. de sequestr. pos. & fruc. & not. Io.

35 And. & Dom. in c. Romana. §. sentētias. de app. in vj. ¶ † Secūdus ēt intellectus reprobat̄ ꝙ mandatū factū caplo nō afficit singulares. per tex. in c. fi. de præbē. in vj. & facit tex. in l. sed si hac. §. qui manumittit̄. ff. de in ius voc. & hoc ēt pcedit si psona particularis sit caput capituli, vt Abb. hic dicit in tertio intellectu. Et ad hoc ēt facit. quia qñ mandatū debet referri ad singulos de caplo, vel vniuersitate, illud exprimit̄. vt ī c. nimis. in fi. de exces. præla. in c. generali. in prin. de elec. in vj. & in c. ij. de suppl. negli. præla. in vj. ¶ Et ex ista cōclusione infert̄ ꝙ aliud est capitulū, vel vniuersitas. & aliud sunt singuli de caplo, vel de vniuersitate. Et ad hoc facit ꝙ pcurator ɔ̄stitutus ab vniuersitate, nō est idoneus in causis sin-

h gulorum.[h] l. ij. ꝙ cuiuſ. vniuer. & in simili in no. casu tradit Pet. de Ancha. cōs. ccv. inci. visis. cū si. vt late cōgerūt Mod. hic. & dixi ego cōs. lxj. col. iij. in prin. & ēt tradit Cōpo. cōs. clviij. visis. col. ij. in fin. facit ꝙ no. Old. cōs. c. inci. in executione, cū si. vt dixi in c. cū oēs. s. de cōsti. in nouis scriptis. Subijcit ēt Abb. hic, ꝙ iste secundus intellectus alio medio reprobat̄. quia dato ꝙ singuli canonici obligati fuissent, ex quo illa obligatio p p qualitatē canonicatus causat̄, cessante illa qualitate, eps q. desinit esse canonicus, nō fuisset obligatus. arg. c. venerabilē. ī fi. de elec. Sed illa rō nō vr̄ vera. quia psona singulariter erat in cōsideratione, & simpliciter quidē, & nō rōne canonicatus. & si qualitas canonicatus dēret ɔ̄siderari, satis erat ꝙ illa qualitas adesset tēpore mādati. vt p gl. ī c. statutū. in ver. canonicis. de rescrip. in vj. cū si. allega. s. in iiij. not. Nō ob. c. venerabilis. in fi. nā ibi omnino cessat cā, p p quā erat facta promissio. alia tñ rōne vr̄ ꝙ iste intell's nō pcedat. quia tēpore datæ, quod ibi ponderat̄, canonici ēt vt singuli nō habebāt ptāte cōferēdi. & istud mādatū nō debuit trahi ad ptāte superuenientē. ar. c. fi. j. de rescri. ¶ Successiue Abb. refert tertiū intell'm, quē reprobat, & bene. & final'r trāsit cū quarto intellectu Inno. ꝙ h̄ fuit re-

i scriptū capitulo, tanq̄[i] gerēti vices epi. quia p cōiunctionē, quā hēt eps cū caplo, vt in c. nouit. de maio. par. cap. nō erat alius, cui ɔuenietius scribi potuisset. & iō creato epo, q. est principalis, cessat officiū vicegerētis. Sed iste intell's, q. cōiter approbat̄, ēt nō satisfacit. quia hic multū pōderat̄, ꝙ eps creatus erat canonicus tēpore mādati. & fm istū intell'm idē fuisset in quocūq; alio, q. fuisset eps, licet nō fuisset de capitulo. & nō ɔ̄sonat ꝙ sine ministerio dicat̄ h̄, ꝙ eps creatus erat de capitulo. vt Abb. & Doct. dicūt. q̄a in hoc fundat̄ decisio tex. dū reprobat excusationē episcopi, ibi dū inquit. cū tēpore, quo literæ datæ fuerūt, de caplo esses. & idē in prin. dr̄ ibi, & adhuc in eodē caplo existēte. qd̄ pfecto non vr̄ sine ministerio. Præterea diuinare est ꝙ scriptū sit caplo tanq̄ vicegerēti. Potuisset enim capitulum tali casu mādatū adimplere. cuius ɔ̄riū ī tex. hic dr̄. & iō iste intellectus nullo mō vr̄ pcedere. Et certe difficile vr̄ perscrutari verū intellectū. sed tñ placet vt dicamus ꝙ mandatū hic factū fuit capitulo vacāte sede. & cū dēret electio fieri de epo, mādatū factū caplo in isto casu vr̄ factū singulariter vnicuiq; de capi. casu quo eligeret ī epm. q̄a ab ipsis ca-

36 nonicis erat faciēda electio. vt p gl. in c. quanq̄. de elec. in vj. † Et de ipsis canonicis in primis electio dēt fieri si idoneus reperitur. c. ne p defectu. circa fi. de elec. c. cū inter canonicos. vbi gl. in ver. aliā. e. tit. de elec. & facit tex. ī c. oblitū. lxj. di. Tali. n. casu mādatū nō poterat hr̄e locū respectu capituli. q̄a nō hēt talē ptāte. vt dr̄ in tex. hic. & hr̄ in c. illa. ue sede vacā. nec ēt respectu singulorum cano-

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Decanus. Et quid de prælato, vide Fely. s. in proœ. Grego. col. iiij. vers. non obstat. & quid de archipresbytero. Fely. ibi, col. v. in prin.

b ¶ Decanus. Et vera est opi. Abba. quidquid dicat Deci.

c ¶ Syl. Ald. Præceptum. Adde Fely. in c. nam concupiscentiam. de constit.

d ¶ Datæ. Deci. s. de proba. c. post cessionē. nu. 5. Fran. Ripa hic cum seq.

e ¶ Syl. Al. Consideratur. Vide Rotam decis. cccciix. circa tertium. in nouis.

f ¶ Hiero. Gig. Ecclesiastica. Pro ista opin, facit nor. consilium eiusdē Decij in cōs. lxxvj. inci. licet in casu proposito. in iij. colum. vbi voluit ꝙ habilitatus ad actus spirituales, censetur habilitatus ad actus seculares. per c. per venerabilem. qui filij sint legiti. & iō consuluit ibidē ꝙ dispensatus super beneficio cum cura, & sine cura, etiam ad feudum admittetur ratione prædicta.

g ¶ Hie. Gig. Nullatenus. Ista dictio apposita in prohibitione superioris habet vim clausulæ decretalis. vt per Fely. in c. ex parte. colum. v. versic. quintus casus est. de constit. & vide eundem Fely. in cap. Rodulphus. in xviij. colum. versicu. nullatenus fiat ⁊. hoc eodem titu. nostro.

h ¶ Syl. Ald. Singulorum. Adde Rotam decis. ccccxxvj. si decanus. in nou.

i ¶ Tanquam. Hæc vera. Ias. in l. j. in prin. si ex noxa. cau. aga. quidquid dicat Deci. & quamuis Franc. Ripa nu. 50. putet mandatum capitulo vt executori apostolico, quod deterius est.

canonicorum, quia mandatũ factum capitulo, nõ afficit ſingulares de capitulo c.ſi.de p̃bẽ.in vj. Sed in iſto caſu, quia vacabat ſedes.& erat eligendus ep̃s, vt tale mandatũ factũ ſimpl̃r valeat,& ſortiatur effectum, intelligendũ vr̃ ꝙ iniunctũ ſit vnicuiq; canonico, caſu quo eligeretur in ep̃m.& ita vr̃ caſus ſingularis hic. & ↄſiderando hoc modo, ceſſant rõnes, q̃ in ↄ̃rium allegari pñt. Et ſi iſte intellectus non placet, cogitetis de meliori.

SVMMARIVM.

1 Decanus, archidiaconus, præcentor, ſunt nomina dignitatis.
2 Decanus dr̃ pars honorabilior capituli, & à multis dr̃ archipresbyter. nu.3.
4 Archidiaconus ẽt quòd non haberet adminiſtrationem, dr̃ habere dignitatem.
5 Præcentor dicitur habere dignitatem.
6 Præcentoria quid.
7 Nobilitatis & diuitiarum an debeat fieri mentio in impetratione.
8 Nobilibus facilius beneficia an conferantur. & nu.ſeq.
10 Qualitas beneficij notabilis an & quãdo debeat fieri mentio in impetratione.
11 Curæ animarum mentio fieri debet in impetratione beneficij.
12 Beneficium curatum non comprehenditur niſi expreſsè.
13 Beneficium curatum non dicitur quando cura acceſſoriè annexa eſt, uel quando ex accidenti.nume.14.
15 Curæ non dicitur facta mentio per clauſulas in executione poſitas, in quibus de cura animarum fiat mentio.
16 Curatum dr̃ beneficium ſiue habeat curam fori cõtentioſi, ſiue pœnitentialis.
17 Cura animarum propriè eſt in foro pœnitentiali.
18 Cura fori contentioſi, vel pœnitentialis, vtrum ſit dignior.
19 Curatum beneficium dicitur, quando quis ex neceſsitate facit.
20 Curatum beneficium non facit baptiſmum, & chriſma.
21 Reſidentiæ fieri debet mentio in impetratione.
22 Qualitatum quæ inſunt de iure communi, non eſt neceſſe facere mentionem.
23 Dignitas an fieri debeat in impetratione.
24 Dignitas & curatum beneficium æquiparantur.
25 Ordinis requiſiti defectus an ſit facienda mentio in impetratione.
26 Surreptio non inducitur ex taciturnitate ordinum ſacrorum requiſitorum.
27 Valor beneficij exprimendus non eſt in impetratione ſecundum ius antiquum. ſed de ſtylo ſic.nu.28.& quid ſi motu proprio gratia facta ſit.nu.29.
30 Clauſula, motu proptio, operatur circa pluralitatem beneficiorum, & vtrum operetur circa valorem exprimendum.
31 Valor falſus expreſſus plus vitiat, quàm taciturnitas valoris.
32 Cauſa falſa vitiat gratiam licet motu proprio factam.
33 Clauſula, motu proprio, non operatur quando conſtat principem erraſſe.
34 Cardinales impetrantes an teneanĩ verũ exprimere valorẽ in impetrationib.
35 Impetrationes diſpenſationum ſuper beneficijs retinendis exigunt expreſsionem qualitatum, ſicut literæ beneficiales.
36 Subreptinnis beneficium facilius purgatur, q̃ ꝙ diſpenſatio inducatur.
37 Impedimentorum vno ſublato, ſi plura ſint, aliud non tollitur.
38 Vitioſi ingreſſus mentio facienda eſt in diſpenſatione.
39 Qualitatum beneficij debet fieri mentio ſpecialis.
40 Literæ ad beneficia impetrari poſſunt ſine ſpeciali mandato. ſecus ad lites.

AD aures. ¶†Not. primo tria beneficia, quę ſonant in nomen dignitatis, decanus, archidiaconus,& præcentor. vt colligitur ibi, vel alijs eccleſiaſticis præditi dignitatibus. †Decanus enim dicitur pars honorabilior capituli.[a] ſm glo.c.cum inter vniuerſa.in princi. de elec. allegat text.in c.poſt electionem.de conceſ.præben. vbi Docto. præſupponunt pro conſtanti quòd habeat dignitatẽ. vt no.ibi Imol.col. iij. Et ad hoc facit † ꝙ decanus à multis dicitur archipresbyrer. c. ad hoc.de offic.archipresby.l.diſt.c.in capite.in no.lx.diſt.c.j.& ij. †archidiaconus vero dato etiam quòd non haberet adminiſtrationem.[b] dicitur tamen habere dignitatem, vt Abb.poſt alios cõcludit in c. de multa. colum.penul. verſic. ſecunda concluſio. de præben. †Et præcentor etiam dicitur habere dignitatem, ſm ſtatutum, vel conſuetudinem, quæ eſſet in loco, ſm not.in c.j.de conſue.in vj.& in c.cum olim.de conſue. vbi etiam tex.de præcẽtore. Et aliàs ẽt reperitur præcentor, & præcentoria. de qua in c. cum deputati.de iudi. & in c.abbate ſane. in ſupraſcriptione, de re iudi.in vj. ¶†Secũdo no. ꝙ impetrans beneficium, etiã minimũ, debet facere mẽtionẽ ſpecialiter de dignitate, quã obtinet, de quo.j.videbimus poſt Abb.qui late inſiſtit.¶Succeſſiue Abb. poſt alios opponit,& in effectu cõcludit, ꝙ dum tex.loquitur de impetratione facta ſuper minoribus beneficijs, debet ſubaudiri, maxime quia idem eſſet in maioribus beneficijs. quia papa facilius minora ↄcedit, q̃ maiora.& quia de quolibet minimo debet mẽtio fieri.c.ſi motu proprio.de præbẽ. in vj. Sed certe maxima diuinatio vr̃ ꝙ ſubaudiat̃, maxime, vt patet. nã ſi papa h̃ voluiſſet, dixiſſet.l.j.§.fin aũt.C.de cad.tol. Et iõ dicendũ vr̃, ꝙ iſte tex.hẽat locũ tm̃ ĩ minoribus beneficijs, vt loquitur.& neceſſario preſupponendũ eſt ꝙ iſte feciſſet mentionẽ de alio beneficio ſimpliciter,& in gñe. quia aliter non valuiſſet impetratio, ꝑ iura q̃ Abb. adducit.& facit tex.in c.adeo.j.eo.& in c.cũ teneamur.de præbẽ. & probatur hic, dum tex.facit vim ꝙ nomẽ dignitatis expreſſum nõ fuit. Nam non eſſet opus facere vim in taciturnitate nominis dignitatis, ſi de bñficio nulla mentio facta eſſet, q̃a ex regula cõi impetratio nõ valeret. Et iõ ĩ tex.hic põderatur, ꝙ nõ fuit expreſſum nomẽ dignitatis, q̃a papa voluiſſet tale bñficiũ tenue reſeruare pauperibus clericis. In beneficijs vero[c] maiorib⁹ ſatis eſt facere mentionẽ de primo bñficio, dato ꝙ dignitas exprimat̃.& ita vr̃ velle text.hic qui facit vim in dignitate ſuppreſſa. Et in effectu iſte vr̃ intellectus Cardi. ſm quem infertur ꝙ regulariter non requiritur ꝙ fiat in ſpecie mẽntio de bñficio, ꝙ impetrãs habet. ſed ſufficit ꝙ ſimpl̃r,& in genere facta ſit mentio de bñficio, vt ꝑ glo. in cle.j.de p̃bẽ. Sed Abb.reprobat[d] iſtũ intellectũ, quia ſimpl̃r h̃ appellauit ſe clericũ, & nulla penitus erat facta mentio de bñficio, ẽt in genere, ſm eum. Sed rñderi põt, ꝙ ĩmo p̃ſupponendum eſt, ꝙ hic fuiſſet facta mẽtio de bñficio in gñe, ex quo tex.vim facit in qualitate dignitatis, vt.ſ.dixi. Si.n.nulla mentio penitus facta fuiſſet de bñficio, alia rõne gñali nõ valuiſſet impetratio, ꝑ regulam, quę hr̃ in c.ſi motu ꝓprio de p̃ben.in vj.& nõ fuiſſet opus facere vim in qualitate bñficij, ꝓut tex.facit. Secũdo Abb.arguit ↄ̃ intel ſm Card. quia induceret ius nouũ, ꝙ nõ eſt dicendũ, quia papa rñdet ad cõſultationẽ. Sed rñderi põt, nõ eſſe hoc incõueniẽs, qñ fit cõſultatio in caſus aliàs nõ determinato. Tertio Abb. allegat, q̃a vr̃ rl̃a ꝙ debeat fieri mentio de qualitate bñficij, ꝑ cle. ſi Roma.de p̃bẽ. vbi in illo caſu ſp̃ale eſt. ergo in ↄ̃rium eſt ius cõmune. Sed rñdet̃ ꝙ ibi ſp̃ale nõ eſt ꝑꝑ qualitatẽ bñficij. ſed abſolute, quia in illo caſu nõ eſt opus facere aliquã mentionẽ de bñficio. de hoc.j.videbimus. ¶†Succeſſiue ex dictis Abb. colligitur poſt Io.And.& alios ↄ̃ Hoſti. ꝙ de nobilitate,[e] & diuitijs impetrãtis nõ dẽt mẽtio fieri. And.Sic.h̃ tenet opi.Hoſt. q̃buſdã rõnib. leuib⁹ quibus Mod.rñdẽt,& ſequunt̃ opinionẽ cõem, † q̃a facilius nobilibus debent bñficia cõferri. vt not.in c.de multa de p̃bẽ. Et Et adde tex.no.in c.venerabilis.j. de p̃bẽ. vbi in collatione beneficiorũ nobilitas nõ attẽdit̃ † & acceptio perſonarũ nõ hr̃. Videtur[f] tñ ꝙ ſi nobilitas capitur pro potẽtia, & diuitijs, & agatur de bñficio tenui, ꝙ deberet mentio fieri in tali caſu de nobilitate, ꝑ rõnem tex.hic. Et licet tex.loquatur in illis, qui abũdant ex redditibus beneficiorũ, vr̃ tñ quãtũ ad intentionẽ ſuperioris militare rõ, quæ in tex.allegat̃, ne fiat p̃iudicium pauperib.clericis. Et notandũ eſt ꝙ hic vr̃ conſiderari p̃iudicium alterius, ẽt in ſpẽ multũ remota. Sed dicendum eſt ꝙ hic potius cõſideratur intentio ſuperioris, quã alterius præiudiciũ.& ad prædicta cõferunt quæ de patrimonio tradunt Mod.in c.poſtulaſti.col.xiij.j.eo.& de nobilitate in c.cũ adeo.col.pe.j.eo.¶Pro reſolutione aliorũ, quæ Abb. hic ſcribit, videndũ eſt de tribus. Primo, an & qñ debeat mentio fieri de qualitatibus bñficij impetrandi. Secundo ſpecialiter, an de valore beneficij debeat mentio fieri. Tertiò, an de qualitatibus beneficij obtenti. ¶†Circa primum Abbas concludit quòd de qualitate beneficij notabilis mentio facienda ſit, quia qualitas inducere põt papã ad non concedendum, ſm regulam.c.poſtulaſti.j.eod. Et iſtam concluſionem ẽt Abb.tradit in c.ſuper literis in gl.in ver.litera.in prin.j.eo. Domi.in c.dudum.col.pe. in glo.in verſi.de ipſo, de præben.in vj.& idem tradit Lapus alle.lxxxix.factum, ſuper quo.col.iij.ver.item ſciendum. & Rota deciſio.xxxij. quidã habẽs canonicatum.de reſcrip.in nouis. & in deciſio.lxj.d. Papa Gregorius de conceſ.præben in antiquis. & Oldr.cõſi.xxij. ad quæſtionem. in fi. Alex. conſi.cxiiij. ponderatis his col.ij.libr.j. dum allegat pro ſingulari illum tex. in d.c.poſtulaſti. Et aduertẽdum eſt, quia de qualitate, quæ induceret ſuperiorem ad facilius concedendũ, eſt de conſilio quod exprimatur. ſed de neceſitate non requiritur. Et prædicta concluſio procedit in qualitatibus, de quibus non eſt iure cautum ꝙ exprimantur. ſecus eſt in his, in quibus iura diſponunt quòd expreſſio debeat fieri. quia tunc p̃ciſe expreſſio facienda eſt, nec conſideratur tunc intentio ſuperioris, vt not. Domi.in c.dudum.in loco p̃allegato, per c.ſi motu proprio de p̃ben.& no.Mod.in c.in nr̃a.col.x.ver, theorica.j.eod. ¶†Secundo Abb. ſpecialiter infert ꝙ debeat mẽtio fieri de cura ani-

ADDITIONES.

a Syl.Ald. Capituli. Adde Deci.in c.pręced.in prin. vbi idem dicit.
b ¶Syl.Ald. Adminiſtrationem. Adde Cardi.in clem.fi, de præben.
c ¶In beneficijs vero. Inter has varietates vide per do.Fely.hic. adde Philip.Franc: in c. ſi apoſtolice, nume.6.de præben. lib.vj.
d ¶Reprobat. Et bene Fely.hic. Fran.Ripa late, quicquid dicat Barbatia.
e ¶Syl.Ald. Nobilitate. Adde Deci.in c.cum adeo.in glo.j.eo.
f Syl.Ald. Videtur. Et ꝙ magis nobilibus ſit prouidendum, dicit Goffre. in ſumm. in titu.de tempo.ordin.§.ſed circa hoſpitalitãtẽ. in fi. facit tex. in c.de multa.de præben.in c.cum adeo.j.eo, in c.conſtitutus.el ij.de app.glo.in l.ſocietas.§. ſocietas.ff.pro ſoc.& quod no.glo.in c.ſtatuimus.in ver. volumus eſſe potiorem de maio.& obe.cũ.ſi.quæ late deducit Bonus de Curtili Brixi. in ſuo tracta.nobilita.ver.in xv.priuilegio.

a animarum, [a] si quã illud beneficium habet.c.cũ in illis. de præsc.
12 in vj.vbi Domini.per illum tex.dicit,† ꝙ beneficiũ curatum nunquam includitur,nisi facta sit mentio de ipso. & no.Cardi.consi. xxx.in hac dubia q. cum si.vt per Mod.in c.in nostra.in x.correlario.j.eo.& fuit dictũ Cald.in d.c.in nostra, vbi Imo.col.fi.Et adde
13 † ꝙ hoc est verum,nisi cura accessorie anexa sit,quia tunc non re-
b putatum curatur beneficiũ. capi. [b] super eo.de p̄bẽ. & dicit Do.
14 in d.c.super eo.col.fi. † ꝙ ad iudicandũ beneficiũ curatũ nõ attẽditur illud,ꝙ ex accidenti cõpetit.sed eius nã cõsideratur. & hoc
15 idem Oldr.dicit consi.cij.factũ tale est. † Secundo ꝙ non vr̃ facta mentio de cura, licet in executione dicatur ꝙ cura animarũ non
16 negligatur.tex.sing. in cle.j. in prin.de p̄ben.† Tertio adde ꝙ curatũ dr̃ beneficium, siue habeat curam fori contentiosi, siue fori penitẽtialis,vt no.Inn.in c.dudũ el.ij.de elec.& Abb.ibi in ix.not. & idem Abb.in c.de multa.col.fi.de p̄ben. & per glo.in extrauaganti, execrabilis, in ver.curam animarum. † Sed tñ proprie, &
17 stricte cura animarum est in foro penitentiali, & nulli conuenit, nisi sacerdoti,vt no.Inno.in c.cũ satis.de offi.Archi. vbi Anto.de
18 But.col.ij.vers.circa primum.Cardi.cõsi.xlviij.ad dubia.† Et quæ sit dignior cura fori cõtentiosi,vel fori penitẽtialis, disputat Car. in cle.j.in prin.q.vij. & Imol.ibi.col.j.ĩ fi.Et curatũ beneficiũ pro-
19 prie intelligitur,quando quis facit illud ex necessitate, † q̃a ipse adstringitur,& alij coguntur accedere,vt no.Abb.in d.c.de multa.col.fi. vbi alle.gl.in cle.dudum.in vers.impendant, de sepul. &
20 ibi Abb.& notandũ est, † ꝙ habere baptismum, & chrisma, non faciunt,vt beneficium curatum sit, vt tradit Fed.cõs.lxxx.factum
21 tale est.col.fi.& Card.in cle.j.iiij.q.de baptismo.¶ † Tertio specialiter Abb. infert ꝙ debeat mentio fieri de qualitate continue residentię,vt per Cald.in c.in nostra. vbi Imol.col.fi.de rescript.per not.in c.fi. de cle. nõ resinden. Sed obstare vr̃ ꝙ omnia beneficia de iure cõi non requirũt residentiam,vt no.Inn.Io.And.& Abb.
22 post alios ĩ d.c.fi.de cleri.nõ resi.† Et de qualitatibus,quæ insunt beneficio de iure cõi,non est opus facere mẽtionẽ,vt tradit Rot. deci.lxxx.dominus Vrbanus de rescript. in antiquis, facit ꝙ tradit Rom.singu.xxxvij.vtrum nobilis,in fin.cũ si.vt tradunt Mod. in c.in nostra in iiij.correlario.j.eo.& in c.super literis.col.viij.ver. secunda regula.j.eo.Sed responderi potest ꝙ prædicta conclusio procedit habito respectu ad consuetudinem generalẽ quæ est ꝙ simplicia nõ requirant residentiã.vt no.in c.gratia.de rescri.in vj.
23 ¶ † Quarto Abb.infert ꝙ debeat mentio fieri de dignitate,ꝑ istũ tex.Sed iste tex.parũ facit, quia loquitur in isto casu particulari, q̃n agitur de minoribus beneficijs, per ea quæ.s.dixi fm intellectum Cardi.Et ideo pro ista conclusione bene facit text. in c.de
24 multa.de præbẽ.vbi dignitas, † & curatum beneficiũ ęquiquiparantur. Sicut ergo debet fieri mẽtio de cura.ita videtur ẽt de dignitate. Secundo probatur in c.fi.de p̄ben.vbi mandatũ,vt prouideatur alicui de beneficio, non includit dignitatem.ex quo datur intelligi,ꝙ dignitas sit qualitas notabilis,de qua mentio fieri debet.Tertio facit tex. & ibi Abb. in fi.per illum text.in c.ad hæc de p̄ben.dicit ꝙ quælibet dignitas residentiam requirit,ergo mẽ-
25 tio fieri debet,vt supra dictum est.¶ † Vltimo Abb. cõcludit ꝙ de defectu ordinis requisiti nõ est opus facere mentionem,per c.ei, cui.de p̄ben.in vj.no.Cald.in d.c.in nostra.& refert Imol.ibi,col. fi.& est ẽt tex.in c.si pro clericis pauperibus. de p̄ben.in vj.Et ibi
26 Domi.in secundo no.dicit † ꝙ taciturnitas ordinũ sacrorũ requisitorum non inducit surreptionẽ in literis beneficialibus,& hoc, nisi expresse illud disponatur.vt dicit Domi.ibi, in iij.no.per tex. in c.nemo.deinceps.de elec.in vj. & vide Abb. qui hoc notabiliter declarat in c.cum in cunctis.§.inferiora. de elect.colũ.penult.
27 ¶ † Circa secundum articulum an debeat mentio fieri de valo-
c re [c] beneficij, [d] ex dictis Abb.tres conclusiones colliguntur. Pri-
d ma est, ꝙ de iure non requiritur quòd exprimatur valor beneficij,vt per glo.in cle.j. de præben.in gl.v. quã sequitur ibi Card.& Imo.& Ant.de Bu.& Imo.ĩ c.j.ñra.j.e. Et rõne hui⁹ ɔclonis Abb. h̃ adducit,q̃a bñficiũ dẽt principal̃r ɔferri ꝑ ꝓ spũalia, tẽporalia vero accessorie veniũt, & nõ sunt in ɔsideratione . Facit ꝙ.s.dixi de cura,q̃ accessoria ẽ, de qua mẽtio fieri nõ debet.c.super eo.de p̄ben.in vj.cum simi. vt tradunt Mode.in c.in nostra in correlario xxxiij.j.eo.& Rot.deci.xlvj.eo.tit.in antiquis. Sed tñ considerandum est ꝙ ratio Abb. vr̃ procedere in accessorijs nõ necessarijs, nõ sic vr̃ in accessorijs necessarijs,prout sunt tẽporalia,sine quib. spiritualia esse nõ possunt.j.q.ij.c.si quis obiecerit.sicut anima si-
e ne corpore esse nõ põt.[e] vt per gl.in c.illud,de maio.& obe.¶ Secundo pro ista conclusione Abb. in fi.ponderauit tex.hic,qui solum facit mentionem dignitatis,dum annullat literas.ergo valor & reditus beneficij non vñr esse in consideratione, vt latius per eum hic.Sed respondetur ꝙ finis intelligitur fm præcedentia,& præcedẽtibus patet,quia de dignitatibus loquitur respectu red-

dituum.Nam in principio dicit ꝙ supprimunt nomen dignitatis Deinde infert tex. ꝙ nõ est cõueniẽs ꝙ pluribus redditibus abũdantes habeant talia minora beneficia.Ex quo patet ꝙ in principio text.loquit̃ de dignitatibus respectu reddituũ, quia ex dignitate verisimiliter præsumitur de redditibus.Et hoc modo ĩducẽdo tex.vr̃ probare cõtrarium eius,ꝙ Abb.dicit. Et ꝙ sit de iure ꝙ ꝙ valor beneficij exprimatur,facit ratio,quã Abb.adducit ad iustificãdũ illud,ꝙ est de stylo curię,dũ dicit ꝙ quãtitas valoris posset principem mouere,vel inducere ad cõcedendũ,iuxta regulã, h̃r in c.postulasti.j.eo. Nã ista ratio ẽt vr̃ militare de iure. Et ideo cõcludendũ vr̃ ꝙ nõ est de iure ꝑcise, ꝙ valor exprimatur,q̃a iure cautũ nõ reperitur,sicut est cautum d̃ beneficio,licet minimo c.si motu proprio. de p̄ben. in vj. Sed quantũ ad coniecturandũ intentionem superioris, est de iure, fm regulam d.ca.postulasti.
28 ¶ † Secunda conclusio Abb.est,ꝙ de stylo curię est,ꝙ valor expri-
f matur. & ita ordinauit Vrbanus Papa vj. vt h̃r [f] per Rotã.in xix. decisione.licet impetrans.eo.tit.in nouis. & no.Pet.de Anch.cõs. ccxcvj.pro clariori euidentia. in prin. & cõsi.ccxcviij.efficacibus, in prin.& idem statutum fuit per Ioannẽ Papã.xxij. vt refert Pe. de Anch.cõsi.cxxx viij.de natura.& idem temporibus nostris ordinauit Inno.viij.in regula.lxj.inci. itẽ voluit ꝙ in gratis. & huius styli Abb.h̃ rõnẽ adducit,q̃a quãtitas reddituũ posset papã remo-
g uere à cõcessione,fm qualitatẽ personæ. [g] arg. d.c postulasti.Sed aduertẽdũ est,quia ista rõ ẽt inferre vr̃ ꝙ hoc sit de iure, vt.s.dixi. Et stante stylo,ꝑut Abb.hic loquitur,ista rõ nõ debet attendi,q̃a tunc stylus debet ꝑcise obseruari . Nam queadmodũ dictũ est ꝙ de iure debet fieri mentio de alio beneficio, ẽt minimo.c.si motu ꝓprio.de p̄bẽ.in vj. & tali casu nõ attendit̃ intentio superioris. sed ꝑcise seruãdũ est ꝙ à iure disponitur.ita ergo vr̃ in stylo,& ex quo ita statutũ fuit à plurib. pontificib. iam vr̃ esse nõ tñ d̃ stylo
29 sed ẽt de iure.¶ † Tertia cõclusio Abb.est ꝑ quã ꝑcedens ɔclusio ampliatur, videlicet ꝙ ẽt si gratia motu proprio facta sit, vitiatur
h tñ si verus valor nõ exprimat̃,[h] quia licet motus proprius extinguat surreptionẽ.c.si motu ꝓprio.de p̄ben.in vj.& in cle.si Romanus.de p̄bẽ. nõ tñ firmat gratiã ɔ voluntatẽ cõcedentis, vt latius per eum hic.Sed ɔ hoc facit tex. ĩ d.c.si motu proprio.& in d.cle. si Rom.vbi vitiũ taciturnitatis alterius beneficij, purgat̃, & tollit̃ per clausulam,motu proprio.Et certe hoc vr̃ ɔ voluntatẽ concedentis,quia aliàs nõ præsumitur voluisse ꝓuidere beneficiato.vt in c.cũ adeo.j.eo. & in c.cum teneamur. de præben. & ita arguit Are.in c.causam.el.ij.de testib. & in terminis nostre quæstionis ɔ Abb.tenet Pet.de Anch.consi.cxxxvij.de natura, & efficacia,vbi
30 inquit,† sicut clausula,motu ꝓprio operat̃ circa pluralitatẽ beneficiorum.ita debet operari in quantitate valoris,& allegat ꝙ not. Io.and.in d.c.si motu proprio.vbi inquit,ꝙ sicut motus proprius purgaret vitium taciturnitatis aliorum beneficiorũ. ita oẽm aliã taciturnitatẽ, quę alias vitiaret.Et facit ꝙ de clausula motu ꝓprio ẽt no.Pet.de anch.cõsi.ccxcvj.ꝓ clariori.ĩ prin.& Ro.ɔsi.cccxxvij. iste sunt.col.fi.cum si.vt tradunt Moder. hic, cõcludentes contra abb.in ista tertia conclusionẽ. Et facit ꝙ de clausula, motu proprio,not.Barto.in l.vniuersi.in princ.C.de lega.lib.x.cum similib. tradunt aret.Mod.in c.cãm.el.ij.de testib.facit text.in l.iij.in prin. ff.ꝙ quisque iuris. & gl.nol.in l.qui autẽ.ff.si quis cau. & quod ibi Ale.post alios.& ꝙ no.Ang.in l.sed & si quis.in §.q̃situm. in fi.ff.si quis

ADDITIONES.

a ¶Hyero.Gig. Animarum. Adde ꝙ licet fieri debeat mentio de cura animarũ,nõ propterea opus est exprimere an cura sit magna vel parua. ita dicit Cardi.notãter in cõsi.xxx.hic allegato in j.col.in fi.& assignat rõnem, quia hoc iure nõ cauetur.Pręterea q̃n ad idem concurrunt cura collegij, & cura parochiæ, non est opus facere mentionem de cura parochię.sed sufficit exprimere curam collegij. ita voluit Car.in d.cõsi.col.j.ver.iij.ad idem. vbi ad hoc allegat.c.statutum,de de elect.lib.vj. Et q̃ sit ratio ꝙ fienda sit mentio de cura animarum q̃n impetratur beneficium, vide eundem Cardi.in d.consi.j.col.ver. item omnis ratio.

b ¶Syl. Ald. Capitu. Vide qualiter idem Deci. declaret hic.j.ea.col.nu.27.

c ¶Valore. Q. Tholosa.ccccxxxv.

d ¶Syl.Ald. Beneficij. Adde Deci.in consi.262.

e ¶Syl.Ald. Nõ potest. Indignũ sanè verbum homine Christiano, nihil enim aliud est homo.nisi ex spiritu carnem facere,& ex carne spiritum.

f ¶Syl.Ald. Habetur. De hoc vide late Gomesium in commenta.regu .cancell.de valore beneficiorum in impetrationibus exprimendo in prin.

g ¶Syl.Ald. Personæ. Vera ratio fuit ꝑ fraudem aunattrum euitandã.nam videmus ꝙ in beneficijs non soluentibus annatas nõ exprimitur valor, vt in monasterijs monialiũ, & hospitalibus datis in administrationẽ. Item ꝙ Cardinales, qui non soluũt annatã non tenentur hac regula.ita voluerunt Fernã.cordubin. hispa.in tract.de annatis.& Bellenzi.in tract.de charita.subsi.q.xvj.

h ¶Syl.Ald. Exprimatur. Aduertatur, quia q.hæc superuacanea est,attento ꝙ fm stylum curiæ valor nõ exprimit̃ in collationib.motu proprio factis.quãuis enim olim ita statuerit in sua regula Vrbanus.vj. & eã secutus sit Martinus.v. ꝑut de ea meminit Pet.de Anch.in cõs.ccxcvij.efficacibus, & cõsi.ccxcv. ꝓ clariori. tñ Io.xxiij.primus.d.regulã sustulit, quẽ excepto Martino vsq; ad hoc tẽpora oẽs sunt imitati.& vide Fel.in c.dudũ.colũ.iij.ver. sed vltra oẽs alios.de præsumpt.

q̄s cau.& idē Ang.in l.oēs ī prin.ad fi.C.de q̄drië.præscri.& ꝙ no. Abb.in c.ij.col.v.de imu.eccl.Nō ob. ꝙ motus ꝑprius nō operet̄ ꝯ volūtatē cōcedētis,put Abb.hic dicit, q.a ꝯriū ꝓbari vr̄ in d.c.si motu ꝑprio.Et ideo distinguēdū ē de volūtate cōcedētis. q.a aut loquimur quo ad vitiū surrepptionis & isto respectu bene operatur ēt ꝯ verisimilē voluntatē cōcedentis.d.c.si motu ꝑprio.vt s̄. dixi.Aut quo ad dispensandū circa inhabilitatē impetrātis.& motus ꝑprius nō operatur.Et ꝑ ista distinctione bene facit tex. in c. nō pōt.in fi.de præb.in vj.vbi ꝓuisio alicui facta a summo pōtifice de beneficio,nō obstāte ꝙ aliud haberet beneficiū, ista verba nō inducūt dispensationē,vt retinere possit vtrūq; beneficiū,sed solū operantur ꝙ gratia nō sit surreptitia . Et sic remanet firma opi. Pet. de Anc. ꝯ Abb. ꝙ valet gratia facta motu ꝑprio , licet verus valor nō exprimat̄,talis em̄ taciturnitas nō vitiat.secꝰ tn̄ eēt ī va-

31 lore expresso. †q.a si falso exprimat̄ in notabili quātitate, gratia vitiat̄,licet motu ꝑprio cōcessa fuerit.vt no.cōcludit Pet. de Anch. in cōs.cxxxvij.de natura.& efficacia.& sic ī effectu plus vitiat falsitas expressa in valore bn̄ficij, quā taciturnitas. nā q̄n falsus valor

32 exprimit̄,vr̄ expressa falsa†cā.quo casu nō valet gratia,licet motu ꝑprio facta sit vt no. Abb.ī c.q.a circa.col.fi.d̄ ꝯsan.& affi.ver.sed q̄ro.& Card.ꝯs.cxvj.vr̄ vnio.in prin.& Pe. de Anch.cōs. clxxxviij. visis cōsilijs.col.pe.cū simi.vt hic ꝑ Mod.Et adde Bal. in l.imperia

33 lis.§.similes.in fi.C.de nup.†vbi inq̄t ꝙ ꝑprius motus principis er

34 rātis,nō facit valere priuilegiū.Et ꝙ † dictū est de valore exprimēdo secundū stylū curiæ,nō habet locū in cardinalibus. [a] vt cōclu-

a dit Pe.de Ach.in cons.cccxcvj. ꝑ clariori euidētia.in simili casu tradit Roma.cōsi.ccclviij. in casu de quo querit̄,cū similib. vt tradūt Mod.hic.& adde ꝙ istā quæstionē late ꝓsequit̄ Bar.Bellē. in trac. de chari.subsi.ī q.lxv.vbi sequitur opi.Pe.de Anc.& late reprobat Ro.in cōs.s̄.all.¶ Venio ad tertiū dubiū, videlicet an debeat mentio fieri de qualitatibus beneficij impetrati. in quo ex dictis Abb. due conclusiones colligūtur.Prima est, ꝙ si agatur de dispēsatione.ita ꝙ liceat retinere f̄m cū primo,non valet dispēsatio , nisi sit facta mētio de qualitate primi.& ideo habēs prepositurā,si impetrauit vt possit habere aliā dignitatē,& simul retinere cū præpositura,si nō fecit mentionē ꝙ præpositura esset curata,nō valet dis-

35 pensatio.vt ꝓbatur in cle.j.in prin.de præb.Et ad hoc facit†q.a iura,quæ requirūt in literis beneficialibus expressionē certarū qualitatū , habent etiā locū in interpretationibus dispensationū sup beneficijs retinēdis.vt no.Do.per glos.ibi,in c.non potest.in prin.

36 ad fin.de præb.in vj.& ille tex.bene facit in fin. †quòd vitium surreptionis facilius purgat̄,quàm quòd dispēsatio inducatur. Et in

37 ista prima cōclusione notandū est,ꝙ incidenter dicit.Abb.†ꝙ vbi

b sunt impedimēta,vno sublato,aliud nō tollit̄ vt not. [b] Bar. per illū tex.l.si domus,de ser.vrb.præd.& Old.q.allegat illum tex.in d. l.si domus.consi.ccxlvij.factū tale est.not. Bal.in l.j.col. pen. C. de fur.facit ꝙ no.Bal.in l.eam,quā.col.ix.verf. sed pone quidā.C.de fideicom.cum simi.vt late per Mod.in c.postulasti.in prin.j. eo Secundo notandum est quòd Abb.dicit de illo, qui impetrauit dis-

38 pensationem super beneficio,†quòd illicite occupauit, non facta mentione de vitioso ingressu.quia dispensatio non valet. & idem no.Do.in c.cum,qui col.fin.de præben.in vj.Imo.in cā.postulasti.

39 pe.col.cum si.vt late ibi cōgerūt.Mod.in car.fi. ¶†Secūda conclu

c sio Abb.est,quòd de qualitatibus beneficij obtenti , [c] debet fieri mentio specialis.vt probatur hic.& idem Abb.ī c.ī nostra. in vlti. no.per illum tex,j.eo.& facit tex.in cle.ij.de offi. ord.cum si.vt per Mod.in prin.hic.est verum,quòd And.sic.hic tenet contrarium q̄busdam rōnibus, quibus Mod.hic respondent. Sed concordando opi.dicēdum videtur,quòd si facta sit mētio simpliciter de beneficio in genere.videtur purgari vitium pluralitatis, iuxta c.quia in tm̄.de præbe.Et q.a h̄ est expressum ī iure, debet exprimi, etiā si minimum beneficium sit.c.si motu proprio.de præben. in vj Et tali casu non debet attendi intētio superioris , qualis verisimiliter fuisset.sed præcise debet fieri mentio de beneficio , saltem in genere.q.a ita est statutū a iure, d. c.si motu proprio,& no.Do. in ca. dudū.de præb.in vj.Sed de qualitatibus beneficij obtenti non videtur cautum iure absolute ꝙ exprimantur.sed debet considerari an sit talis qualitas,quæ verisimiliter haberet retrahere superiorem ad non cōcedendum,f̄m regulam c.postulasti. infra eo. ¶In glos.j.in fin.not.ex ista glos.f̄m Abb. quòd literæ ad beneficia per

40 alium imperari possunt sine speciali mandato . † secus est in lite-

d ris ad lites. [d] & idem glo.in c.nonnulli.in §.j.in gl. magna in fi.j.eo. & no.Abb.in c.ex ore.primo no.de his que fi.a mai.parte capi.de quo dicendum est, vt tradunt Doc. in d.c. nonnulli §.j.vbi Mod. col. xiij. ver.fallit primo.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Cardinalibus. Hæc opin. communis est, & recepta Romæ : & cum ea transit Bellen.in tra.de chari.subsi.q.lxvj.col.vj.Rip.consi. xv.li.j.respons.And. Sic.in consi.xxiij.col.v.in iij.du.li.j.& in c.nostra.col.ij.j̄.eo. vbi. dicitur.ꝙ hęc op.est.firma sicut petra.quamuis.ꝯrium teneat Gomesi.in d. reg. cancel. de valore exprimendo in j.q.vbi videndum.

b ¶Syl.Al. Vt not. Adde Ias.in l.fi.col.viij.ff.de consti.prin. Dec.in consil.x.col.fi Alexan.consil.xl.colum.pen.lib.ij.in consi.cxcv.col.iij.lib.ij.Fel.in c. postulasti. colum.iiij.de rescrip.

c ¶Obtenti. Fely.hic.& Io.Sel.in tra.de benefi.par.iij.q.qj.nu.51 .

d ¶Syl.Ald. Ad lites. Adde Dec.qui idem dicit in c.ad hoc.in ij.no.j̄.eo.

SVMMARIVM.

1 SI autem. ¶Summa,& diuide vt per Abb. h̄

a ¶†Not.primo ꝙ secūdū rescriptū [a] non faciens mentionem de primo , habet effectū data negligentia primi impetrantis. Ex quo datur intelligi ꝙ non est nullū ipso iure. q.a si esset nullū nō posset reconualescere.vt in regula,non firma-

2 tur de reg.iur.in vj.Et hoc verum intelligitur,nisi cōstaret de mēte Pape,q̄ bene potest illud,ꝙ est nullum ꝯualidare.vt no. Inno.

3 ī c.iij.col.pe.† & de his,q̄ fi.ā præla.¶ Secundo.no.ꝙ rescriptū extinguitur data negligentia petentis. & hoc quando f̄m impetratum fuit,& ita limitatur.l.falso.C.de diuers.rescri. f̄m Abb.hic.& Mod.sequuntur reiecta opi.Bal.ī peculio eius, q̄ dicebat istū tex. ꝓcedere de iure canonico.secus est de iure ciuili. Et ꝙ Abb. hic, dicit,tenet Bar.ī d.l.falso.& sequūtur ibi Bal.& Pau. de Ca. & idē tenet gl.hic.Et ad hoc facit,q.a in dubio nō debet constitui differentia inter ius canonicū,& ius ciuile.vt no.in c.j.de ope.no.nun. & q.a tex.in d.l.falso,loq̄tur respectu t pis,ꝙ tali respectu ꝑpetuū est,q.a t pe non tollitur simpliciter.Sed in casu isto agitur de reuo

b catione primi rescripti ꝑ secundum,de quo nō [b] agitur ibi,¶Ter

4 tio no.casum,in quo†dolus,& negligētia ęquiparantur.Ad idem

5 facit tex.in c.significauit.de offi.or.vbi Ant.de Bu. †Magis tn̄ dolus,q̄ negligentia puniri debet vt dr̄ in c.ad falsariorū.ī fi. de fal. & ī c.nihil.est de elec.vbi Abb. ¶†In gl.j. ex dictis Abb. h̄r primo

6 ꝙ dolus nō præsumitur,per regulā l.quoties.§.qui dolo,ff. de ꝓb. & ista regula limitatur,vt ꝑ Floria.ibi cuius dicta simpliciter reassumunt Mod.hic & adde†ꝙ proter hoc in notario semper potius

7 c præsumitur error, quàm dolus. [c] vt not,Bar. dicit in l.quoties. §.j.

8 ff.de her,inst.†Et idē de iudice q̄ male iudicauit.q.a potius imperitia,q̄ malitia ꝓsumit̄.vt no.Bal.in l.obseruare.in §.ꝓficisci.xxix. q.ff.de offi.ꝓcon.& lega.Et prædicta maxime procedūt, q̄n agit̄ de modico præiudicio.ca.accedens.de cri.fals.& Abb.ibi dicit, ꝙ

9 in re parua dolus non præsumitur , sed intelligendum est,maxi-

10 me,†Et etiam in eo qui mendacium dicit,non præsumitur dolus

d nisi agatur de vtilitate eius. [d] vt probatur in l. elegāter.§. fin. cum l.seq.vbi Bar.ff.de dolo.& no.Alex.ī l.dolum. C.de dolo. qui per hoc

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Rescriptum. Vide Deci.in c.j.in viij.not.de appel.

b ¶Syl.Ald. Non. Vide Ias.in l.qui accusare.in iij.no.C.de eden.

c S.Ald. Dolus. Vide Dec.in consi.vij.col.pe.

d ¶Syl, Al. Eius. Et an quando reus petit declarari se liberatum, & aduersario silētium imponi,dicatur actor, vel reus.vide Dec.consi.xliij.col.j.Pau.de Ca.in l.de pup. §. si remissionem. ff.de oper.no.nun.& de hac materia vide Alex.in consil. ciij.lib.v.Et ad practicam huius materię. vide Afflictū Deci. Neapo.ccliiij.nu.1. & qui iudex hoc casu.adiri debeat Alexā.in d.consi.ciij.lib.v.& vide q̄ scripsi in cōsi.xlvj.lib.xj.& ꝙ habeat hoc locū ēt in reali.vide Dec.in c.in pn̄a.in iij.& iiij. not.j̄.de prob.& vide multa ꝑ Io.de Mil.in suo reper.in ver.actor.agens.col.iiij.

hoc reprobat Pau. de Ca. vbi simpliciter dicit, quòd ille q̃ scienter asserit illud, qđ ignorat, dr̃ esse ĩ dolo. & Mod. sequunt̃ h. Sed dictũ Pauli de Ca. saluari põt, ꝓut ipse loquit̃, qñ q̃s pro certo cõ

11 stanter asseruit qđ ipse ignorabat, & nõ erat verũ. ¶ †Scđo Abb. ꝯcludit ꝙ dolus ꝓbet̃ ex indicijs, vt est tex. in c. ij. de renũ. in vj. & ꝑ gl. in l. apud Celsum. in prin. in gl. ij. ff. de excep. doli. cũ si. vt tra-

12 dunt Mod. hic. & prius Alex. in l. dolum. C. de dolo. †Et adde ꝙ ex qualitate facti dolus probatur. l. j. §. fi. vbi gl. in ver. ex facto. de except. doli. facit tex. in l. summa cũ ratione. §. j. ff. de pecul. in l. omne. §. Lucius. ff. de his, quę in frau. cred. in l. dolus. C. de rescin. vẽd. & in l. j. §. quod a ũt. ff. eo. per quę fac. erit. Similiter ex qualitate tẽ

13 poris dolus arguit̃ l. †si mãdauero. in fin. ff. mand. l. si q̃s forte. ff. de

14 penis. †Similiter ex qualitate personę dolus arguit̃ l. viduę. C. de nup. l. j. vbi pupil. educa. debe. & in auc. quibuscũq;. C. de sac. san. ecc. Et ex pluribus alijs dolus ꝑsumit̃, vt late Alberi. prosequit̃ in l. dolum. C. de dolo, post Pileũ, quẽ ibi refert, & ibi ẽt plures casus ponit, in q̃bus suspicio doli purgat̃. Et adde tex. & gl. & Bar. ĩ l. ꝑ veneni. §. nec q̃s. ff. ad Sylla. vbi inquit ꝙ ille, q̃ scit factũ, contra ius, & facit, ꝑsumit̃ esse in dolo. Non tñ ois sciẽs in dolo est, vt dr̃ in l. nouissime. ff. qđ falso tut. auct. & in l. ait ꝑtor. §. qđ ait. ff. de

15 his, quæ ĩ fraud. cred. †Et adde ꝙ ẽt ex nõ facto ꝓbat̃, & ꝑsumitur l. si ꝓcuratorẽ. §. si ignorãter. ver. dolo aũt. & in l. dolus. ff. mãda. in l. j. in fi. ff. deposi. & no. Pau. de Ca. in d. l. dolũ. Et in dolo esse dicit̃ qñ quis non facit illud, ad quod tenet̃, & scit se teneri, vt probat̃

16 in iurib. ꝑalle. ¶ †Tertio Abb. hic post gl. dicũt ꝙ negligẽtia pro-

a batur per lapsum termini [a] statuti & g̃naliter q̃uo probet̃ negligentia, late, Bar. cõs. cij. charissime dñe. col. ij. Car. cõsi. lv. in casu d. Christophori, cũ concor. vt late per Mod. hic. Et adde Alex. cõsi. lxxxj. stantibus his. lib. iiij. vbi ponit quomodo probetur negligẽtia. Et ẽt tradit And. Sic. consi. lxiiij. col. pe. inter consilia do. Lauren. Calcanei. †Et qñ q̃s dicat̃ negligẽs in faciendo, ẽt not. Bar. in

17 l. inficiãdo. §. infans. col. j. ff. de fur. & qđ not. Bar. in l. tutor. in prin. ff. de admi. tut. & in l. si seruũ. in prin. ff. de ver. obli. cum si. vbi tra-

18 dit Alex. & in l. si ab hostibus. §. j. ff. sol. ma. †Et improbando negligentiã debẽt testes, ẽt nõ interrogati, rõnẽ adducere, vt no. Bar. ĩ l. qui testã. §. fi. circa fi. ff. de testa. & in consi. ꝑallegato, quẽ refert,

19 & sequitur Bal. in l. solam. C. de test. col. fi. †Et q̃uo diligẽtia probetur, no. Ang. in l. & iõ. C. de his, qui. vt indig. And. Sicu. consi. vlt. in quinto dubio. iij. lib. ¶ In glo. ij. ex his, quæ Abb. dicit, tres ꝯclones colliguntur. Prima est, †ꝙ exceptio perpetua est, licet actio t̃palis

20 sit. & hoc f̃m Abb. intelligit̃, qñ exceptio nõ descẽdit ab actione l. pure. §. fi. ff. de excep. doli. vbi ratio in tex. allegat̃, q̃a nõ est in potestate rei, quando vtatur exceptione. Sed aduertendum est, q̃a

21 ista rõ nõ vr̃ vera, †q̃a ẽt reus, [b] cui exceptio competit, agere põt,

b & exceptionẽ per viã actionis deducere, [c] vt ꝑ gl. & Bar. in l. si cõ-

c tendat. ff. de fideiuſ. & not. Abb. hic circa fi. Raph. Cu. ita arguit in d. l. pure. §. fi. post glo. ibi, & in l. ij. ff. de excep. respõdet, ꝙ reus dũ agit pro exceptione sua vtit̃ remedio extraordinario, sed text. in d. l. pure, intelligit̃ de remedio ordinario, & Mod. vident̃ sequi in

22 d. l. ij. † Et ad hoc facit †q̃a ius agẽdi, qđ reo cõpetit, est per officiũ iudicis, vt not. Bar. in l. j. col. iij. in prin. ver. sed cõtra opponit̃. ff. de condictione ex leg. & est tex. in l. iij. C. qui bo. ce. poſ. & per consequens est extraordinariũ remediũ l. pecunię verbũ. §. persecutiones. de ver. sig. l. cũ filius. ff. si cer. pet. l. j. C. de liber. & eor. lib. cũ si. vt dixi in rub. j. de iudi. Ista tñ rñsio non vr̃ tollerere rõnem, q̃ cõsideratur in d. l. pure. §. fi. quæ est, ꝙ actor põt cõsequi ius suũ agẽdo. Et ita vr̃ in reo, q̃a ẽt ipse de iure suo experiri põt. Et licet extraordinario iure agat̃, nõ refert in effectu. Vnde aliter ad d. l. pure, rñdet Alex. in l. si finita. §. eleganter. col. pen. versi. nec ob. ff. de dam. infe. videlicet. ꝙ ibi dr̃ nõ esse in ꝑtãte rei, qñ cõueniat̃, verũ est. sed qñ reus agit pro sua exceptione, nõ petit ꝙ cõueniat̃, sed ꝙ declaretur illum nõ teneri. Et ita ẽt dicit Pau. de Ca. in l. si cõtẽdat. ff. de fideiuſ. Sed ista rñsio ẽt non satisfacit, q̃a verbalis vr̃, nã satis est, ꝙ insit in facultate rei, vt ius suũ cõseruet. cũ de iure suo experiri possit. Aliter ẽt rñdet Bald. in l. iij. C. qui bon. ced. poſ. vbi inquit, ꝙ si reus non possidet, agere nõ potest, sed expectare debet ꝙ ad iudicium prouocetur. d. l. pure. secus si possidet. Sed ista distinctio nõ sapit, q̃a tex. in d. l. pure. §. fi. g̃naliter loquit̃. & quia ille, q̃ possidet, minus vr̃ habere facultatẽ agẽdi. §. ęque. Insti. de actio. Et iõ cõcludendũ vr̃. nõ esse verũ regulariter, ꝙ reus agere possit, per d. l. pure. §. fi. ꝓut efficaciter ꝓbat Imo. in l. si cõtẽdat. ff. de fideiuſ. vbi rñdet ad oĩa allegata in ꝯriũ, declarãdo ꝙ habeant

23 locũ in casibus particularibus. † Et retẽta ꝑmissa ꝯclone ꝙ exceptio perpetua sit, infert̃ ꝙ si alicui cõpetat ius offerẽdi, qđ exceptionẽ producat, vt exceptio ꝑpetua est. ita ẽt ius offerẽdi ꝑpe-

d tuũ erit, & nullo t̃pe præscribit̃, [d] vt no. Bar. in l. pignori, in ij. mẽb. distin. ff. de vsuca. Ant. de Bu. in c. qñ frequenter. in fi. vt lit. nõ cõte. & Signo. consi. clx. casus. A. pretio librarũ x. col. j. & Ang. Aret.

24 in §. actionũ. char. xj. ver. ex his oĩbus. insti. de act. ¶ †Secũda ꝯclo Abb. est, ꝙ qñ ius excipiendi nõ hẽt cãm distinctam à iure agen-

e di, [e] si cõpetit, q̃a hẽt ius agẽdi, tũc sublato iure agẽdi, tollitur ius excipiendi l. Papinianus. §. si filius. ff. de inoffi. test. vbi eo t̃pe quo filius excludit̃ à quærela, ẽt à iure excipiẽdi excluditur. & ita ille tex. allegat̃ per Abb. & Mod. hic. post alios. Sed tñ ista conclusio nõ vr̃ ꝓbari ibi, quia in d. §. si filius. nullũ verbũ de t̃pe dr̃, sed solũ tex. dicit ꝙ si filius exhr̃datus possidet rẽ hæreditariã, & cõueniat̃ per modũ ꝯdictionis querelã inducat, queadmodũ ageret, si non possideret, sed peteret. Ista em̃ æquiparatio alio respectu verificari põt, q̃ respectu tẽporis, vt no. Bar. in d. §. si filius, f̃m vnũ intellectũ. Istã tñ conclusionẽ Abb. in effectu ẽt ponit Bar. in l. ij. col. j. ff. de excep. vbi inquit, ꝙ quædam est exceptio compensationis. &

25 †huic exceptioni ꝑscribit̃, q̃a est in ꝑtãte tua qñ illã exerceas, & sic cessat ratio d. l. pure. allegat. l. fi. in si. ff. rem rat. hab. vbi ille, qui excludit̃ t̃pe à iure agẽdi, qđ sibi cõpetebat, ẽt à iure excipiendi excluditur. & not. Ang. in l. ij. in fi. C. vnde vi. Et ista cõclusio videt̃ bene ꝓcedere in exceptione cõpensationis, prout loquitur Bart.

26 †q̃a per præscriptionẽ in effectu tollitur debitũ, sicut per solutio-

f nẽ l. sed & si vnius. [f] §. prætor ait. ver. si ante. ff. de iniur. & l. si pupilli, in fi. vbi Bar. ff. de admi. tut. & iõ non admittit̃ exceptio cõpen-

27 sationis. l. quæcunq;. ff. de compenſ. & †quia exceptio cõpensatio-

g nis non est proprie exceptio, [g] q̃a hẽt in se impugnationẽ, q̃a qui compensat, dr̃ petere l. amplius nõ peti. ff. rẽ rat. hab. Et ideo bene dicit Bar. ꝙ exceptio cõpensationis cõpetit, q̃a actio competit ad debitũ, qđ debet cõpensari. Et tali casu hæc secũda conclusio Abb. bene procedit, quia exceptio cõpensationis ꝓuenit ex alio fonte, & non respicit actionẽ propositã, nec continet meram defensionem, per d. l. pure. §. fina. & l. licet. C. de excep. In tali enim exceptione licet ius excipiendi videatur habere causam à iure agendi, quia ex eodem facto actio, & exceptio oriuntur, & cui datur actio, à fortiori ex eodem facto exceptio competit l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iur. l. j. §. quod autem. ff. de superficie. Et sic videtur ꝙ exceptio perpetua sit, licet actio temporalis sit d. l. pure. §. fin. & ibi ius excipiendi non videtur habere causam distinctam à iure agendi, quia ex eodem facto actio, & exceptio producitur. Non ob. ꝙ actio de dolo respicit pœnam, & exceptio respicit interesse, vt Abb. hic dicit. & idem Card. & Imol. hic, quia ratio iuramenti in d. l. pure. §. fina. videtur etiam habere locum, dato quòd actio non esset pœnalis, quia considerat ibi text. ꝙ in potestate actoris sit agere, quando velit, & non in potestate rei, quando conueniatur. Nam ista ratio etiam militat, dato ꝙ actio non esset pœnalis, & solum in exemplo compensationis, vt dictum est, videtur procedere ista secunda conclusio Abb. per ra-

28 tiones quas superius induxi. ¶ †Tertia conclusio est, quòd replicatio regulatur secundum naturam actionis respectu temporis, quia tanto tempore durat, sicut actio, vt per gloſ. in l. licet. C. de excep. Et ad hoc est text. qui allegatur in l. quæsitum. §. fin. & gl.

29 ibi. ff. de peculio. †Secus est in alijs, quia replicatio habet natu-

h ram exceptionis. [h] l. ij. ff. de except. & not. Bart. in l. nemo. in fin. ff. de excep. & tradit Alexan. pulchre in l. fin. C. de eden. Nec ob. huic conclusioni, si dicatur ꝙ in replicatione eadem ratio videtur, quæ est in exceptione, vt debeat esse perpetua, quia non potuit actor cogitare de replicatione respectu exceptionis, de qua diuinare non potuit, & debuit. quia potest responderi ꝙ actori imputãdum est, qui potuit, & debuit cogitare, & omnia perscrutari, antequã ageret. Et de materia not. Saly. in d. l. licet. C. de excepe. Alber. in l. nec non. §. exemplo. ff. ex quibus cau. maior.

30 ¶ †Postremo Abb. concludit quòd reus qui habet exceptionem præuenire potest, & petere ꝙ declaretur, actori nullum ius competere. iuxta glo. in l. si contendat. ff. de fideiuſ. cum si. & not. Bar. in l.

ADDITIONES.

a ¶H. Gig. Termini negligentia. probat̃ per lapsum termini statuti. adde tñ ꝙ licet quis petere debuisset certũ suũ creditũ certo, & statuto termino, nõ ꝓpea si in dicto termino non petit probatur eius negligẽtia, qñ petẽdo in termino, exceptione repelli poterat. ita voluit Pet. de Anch. in consi. v. incip. pro parte. in vlt. dub. quem refert, & sequitur idem Dec. in l. non videtur. in prin. ff. de reg. iur.

b ¶Reus. Adde Alex. in consi. lxx. nu. 11. lib. vij.

c ¶Deducere. Vide eundẽ. 3. in c. j. col. vij. ver. quarta cõclusio, vbi vr̃ velle ꝯrium.

d ¶Syl. Al. Præscribitur. Hæc opi. cõis est, vt attestat̃ Ang. de Are. in d. §. actionũ. colum. xxvij. & idẽ voluit Sal. in l. cũ notissimi. §. eo aũt t̃pe. C. de præscr. xxx. ann. Io. Fran. Balb. in tra. de præscri. in iiij. par. v. par. prin. q. ij.

e ¶Agẽdi. Id est à solo iure agẽdi descendit. secus si tã agere, quã excipere liceat.

f ¶Syl. Ald. Sed & si vnius. Et secundã hanc regulam arguit. Dec. in c. fi. col. iij. in fi. de const. & quãuis præscribens similis sit soluẽti, id tñ nõ est verũ per omnia, vt declarat Fel. in c. ad aures, col. ij. de præscri. tradit late Io. Fr. Balbus in d. tract. de præscri. in j. par. prin. in vj. q. in fi. ver. est autem ratio.

g ¶Syl. Al. Exceptio. Adde Dec. in c. cum inter, col. ix. in fi. de excep.

h ¶Syl. Al. Exceptionis. Vide Dec. in c. ij. in iij. col. in fin. de excep.

in l. si finita. §. elegãter. ff. de dã. infec. vbi late Alex. insistit. & hoc petitur officio iudicis. l. iij. C. q bo. ce. pos. & no. Bar. i l. j. iij. col. ff. de cõdi. ex l. †Et hoc nõ solũ procedit i actione personali, sed et in reali.[a] vt no. Are. p illũ tex. i c. i psentia. de pba. & no. Rom. cõs. cccxij. p habẽda & de hoc formam libelli ponit Bald. in l. ij. ne filius pro patre. & dixi in d. cap. in præsentia. in iij. not.

ADDITIO.

a ¶S. Ald. Reali. Vide quæ addidi s. s. hic. e. c. nu. 21.

SVMMARIVM.

1 *Clausula, ut asserit, excludit approbationẽ referẽtis, quãuis nõ sit necessaria.*
2 *Referens simpliciter dicta aduersarij non uidetur fateri.*
3 *Literæ deuiantes à communi stylo sunt suspectæ.*
4 *Literæ ad lites quare dicantur odiosæ.*
5 *Rescripta ad lites strictius interpretantur, quàm ad beneficia.*
6 *Mandatũ speciale requiritur in rescriptis ad lites, secus in beneficialibus.*
7 *Iudex datus cum potestate sibi eligendi collegam an ualeat.*
8 *Incertitudo quando reprobetur, & quando uitiat. nu. 10.*
9 *Libellus incertus ualet, quando incertitudo pendet à facto rei.*
11 *Executor constitui non potest ut talis elegerit.*
13 *Papa põt cõfirmare actũ ex certa sciẽtia quod aliter de iure cõi non ualet.*
14 *Clausula, ex certa sciẽtia, q habet uim clausulæ de plenitudine potestatis, intelligitur in his, in quibus princeps præsumitur habere notitiam. nu. 15. & de ea apparet ex narratis. nu. 17.*
16 *Papa non debet uti plenitudine potestatis sine causa.*
18 *Papa non põt comittere cãm suspecto remota facultate recusandi.*
19 *Causa quando præsumatur in principe.*
20 *Recusatio iudicis habet in se naturalem causam defensionis, nu. 21. & an à papa possit prohiberi. nu. 18.*
22 *Condemnari quis potest sine defensione.*

AD hæc sumus. ¶Summa, & diuide vt p Abbatẽ. ¶In tex. ibi, vt asserunt. 1 †Ex isto mõ loquendi dicit d. Ant. de But. hic, q cautela colligit, q vbi factũ alterius recitat, q qs cõfiteri nõ intendit, dicat talis vt asserit, vel vt asseritur.[a] Ad idem tex. in c. iij. infra de eo, qui mit. in pos. ibi, sicut asserit. & i c. p. & g. de offi. de leg. & in c. iurauit. de pba. & not. Cald. in cõs. viij. in tit. de rescriptis, & Card. cõs. lxix. quo ad prin. circa fi. cũ si. vt tradũt. Moder. i c. iurauit præalleg. & idẽ Pet. de Anch. cons. cxxvij. de natura. col. ij. & facit tex. i cle. pastoralis. §. j. ibi, iuxta im petratoris assertionẽ. de re iud. Adde tñ q ista cautela est vtilis ad abundantẽ cautelã. sed non vi2 detur esse necessaria. †quia ille, qui simplr dicta aduersarij refert, non videtur fateri. vt voluit gl. not. in l. Gallus. §. idẽ credẽdũ. ver. pronepos. i fi. ff. de lib. & posth. quam Ang. Imo. & Alex. ibi sequũ3 tur. ¶†Nota primo, q litere deuiãtes à cõi stylo, suspectę[b] sunt, & non est illis credendũ,[c] vt Abb. hic dixit. Et istud dictũ est verum in se, vt in c. q̃ graui. de cri. fal. & in c. si quãdo, s. eo. Sed quantũ ad tex. hic in isto casu particulari, tex. vr pbare contrariũ. quia ita sta4 tuendo vlterius procedit. ¶†Secundo not. rationem, quare litere ad lites, odiose sunt. qa ordinarie potestati derogatur, contra cap. 5 peruenit. xj. q. j. & †ideo rescripta ad lites strictius interpretari debẽt, q̃ litere ad beneficia.[d] vt no. Abb. dicit i c. capitulũ, iij. col. ver. 6 not. hoc dictũ. j. e. ti. Facit, †qa in rescriptis ad lites speciale mãdatum requirit. secus in beneficialibus, vt dictũ fuit. s. eo. in c. ad aures. in gl. j. Tertio not. duos casus, in quibus rescriptũ est nullum. Primus, si omnia alicuius negotia committantur. Secundus, si iudex datus incertus sit, licet veniat certificandus. Sed tamen, vt j. dicã, tantũ videtur vnus casus. qa tex. hic videtur procedere con7 currentibus his, de quibus in tex. †Et quod dictum est de incertitudine iudicis, limitatur non habere locũ quando datus sit vnus iudex cũ potestate eligendi sibi collegã. vt not. Domi. in c. studeas per illũ tex. in iij. not l. distin. ita dicit limitari istum tex. hic Sed tamen videt q ẽt alteri pmitti possit similiter electio iudicis. qa tex. hoc loquit i parte, q̃ verisimiliter fauorabilẽ sibi, & aduersario suspectũ, eligeret, put i text. expresse dicit. In alio. n. ista ratio cessaret 8 ¶†Gl. i. concludit secundum Abb. quòd incertitudo reprobatur, quando potest declarari per agentem, vel impetrantem. aliàs secus. vt in contrarijs. †Et ad hoc facit, quòd libellus incertus valet, 9 quando incertitudo pendet à facto[e] rei. l. j. §. qui autem, vbi Bar. ff. 10 quo. le. cũ si. vt tradit Alex. in l. vbi aũt. §. qui illud. ff. de ver. ob. †Et plures casus, in quibus incertitudo vitiat, not. Spe. i tit. de emphy. §. nunc aliqua. q. lix. & p glo. in c. ij. de ele. in vj. & tradit Bar. in l. q. dã recte. ff. de re. du. vbi plura dicit. & q no. Bar. Alex. & Mod. i l. iij. §. certã. ff. de ac. pos. & q no. Barb. cons. lv. col. ij. & cõs. lxxix. col. ij. 11 & iij. †Et inter alios casus dr de executore, qui nõ põt constitui, put talis elegerit, vt no. Io. An. & Do. in c. j. ver. licet. de procu. in vj. & sequitur Bal. in l. & in epistola. C. de fideic. ver. quæro nunquid testator. & idem Bald. in l. id qd pauperibus. col. ij. in iiij. q. C. de epis. & cle. & in l. executorẽ. col. ij. in prin. ver. sed nunquid. C. de execu. rei iud. no. Bar. in d. l. quidã. col. iij. ver. q d in executoribus 12 & Moder. ibi, & idẽ Pau. de Ca. i cõsi. cxlv. in qõne, q vertit. †Vltimo illud no. q de equitate canonica incertitudo in spiritualibus nunq̃ vitiat, vt no. Arch. dicit in c. sunt nõnulli. j. q. j. & sequit Ant. de Bu. & Abb. in c. ex parte. de cẽsi. & idẽ Abb. in c j. de deci. ¶In gl. ij. circa intellectũ decretalis, Abb. cõcludit, q si facta sit cõmissio in forma iustitiæ, non valet rescriptũ, in quo oĩa negocia alicuius præsentia, & futura pmittuntur. Et eodẽ mõ, non valet rescriptũ, in quo iudex incertus sit. & q præsentia negocia bene cõmitti pñt, vt per eũ hic, quẽ posteriores sequuntur. Sed aduertẽdum est, quia si omnia pręsentia negocia cõmitti possent. ergo debuisset hic valere rescriptũ, vbi simplr oĩa negocia cõmissa fuerũt. nã vt cõmissio valeret, debuit interpretatio fieri de pręsentibus. arg. l. quoties. ff. de reb. du. & ipse Abb. hic expresse tenet q si simplr cõmittantur oĩa negocia, non intelligit de futuris c. si. j. eo. Et certe tex. hic ita loquitur. Præterea etiã vr valere rescriptum, in quo omnia negocia vnius præsentia, & futura cõmittuntur, quia si potest fieri respectu plurium, vt Abb. fatetur, non video rõnem, cur fieri non possit respectu vnius. Non obstat tex. in c. fin. j. eo. qa ibi de futuris expresse dictum non fuit, sed cõmissio facta fuit simpliciter, prout etiam Abb. inferius dicit, allegando illum tex. Similiter iudex hic nõ reprobat rõne incertitudinis, sed quia data fuit electio actori, qui elegit suspectum. & ideo videtur dicendum q tex. hic intelligat, prout loquit, his oĩbus concurrentibus, videlicet q oĩa negocia impetrãtis cõmittantur illi, quẽ ipse impetrans elegisset. & extra istum casum, decretalis ista nõ haberet locum.
13 ¶†in fi. glo. no. est secundum Abb. quòd actus, qui aliàs non valet de iure communi, ex certa scientia papæ confirmatur.[f] Nam quod princeps facit ex certa scientia, non potest in dubium reuocari,[g] vt no. Bar. in l. conficiuntur. §. codicilli. in prin. ff. de iure codi. Pau. de Cast. consi. cv. aliàs clxxviij. lib. j. donatio prædicta. col. ij. vbi alleg. glo. hic, & idem Bar. consi. cxcvj. ciuitatis Camerini. col. ij. Io. de Ana. consi. lxxxj. viso instrumento. col. fin. Old. consi. cclvj. factum tale est, col. iiij. Alexã. consi. ccxv. nec arguendi su14 mus. col. vj. ver. sexto confirmatur. lib. ij. ¶†Ex quo infert, secũdũ Abb. hic, q clausula, ex certa scientia, habet vim[h] clausulæ de plenitudine potestatis.[i] Et idem Abb. dicit allegando glos. hic, in c. cũ inter, col. j. versi. & scias. j. de excep. & idem Abb. in c. cũ olim. col. vj. ver. an aũt princeps. de re iudi. & idem Bal. in l. eos, in prin. C. de appel. vbi expresse dicit q illud, quod facit princeps ex certa scientia, videtur facere de plenitudine potestatis. & not. Rom. consi. ccclxix. circa prin. in vj. dubio. circa fi. vbi allegat istam glo. 15 hic. & idem Alexan. consi. iij. ponderatis. col. iii. lib. v. †Et prædicta conclusio procedit in his, in quibus princeps præsumitur habere notitiam, sicut sunt ea, quæ in iure consistunt. secus est in his, quę præsumitur ignorare, vt sunt facta, & consuetudines, & statuta locorũ. quia tali casu dicta clausula nihil operatur,[k] vt no. Bal. dicit in l. fi. col. ij. ver. dicas etiam. C. sen. rescin. non pos. & sequit Alex. consi. cxxv. viso titulo qõnis. in fi. lib. ij. & no. Pau. de Ca. consi. clix. qõ ista vertitur. in fin. bene facit quæ no. Abb. in c. pastoralis. §. pręterea. col. j. de offi. dele. & And. Sic. consi. xiij. col. vij. lib. iij. Secũdo Abb.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Asseritur. Adde late Dec. in c. iurauit. in princ. de prob. in c. ad hæc. el. iiij. de app. & an qñ dicitur, an asseritur, oporteat probare ita esse. vide q sit in alijs casibus preterquam in rescripto in quo fuit distin. puta beneficium valet cẽtum, vt asseritur, nam tunc satis est probare. q ita asseratur. secundum Rot. Dec. dxcvj. papa confert. in antiq. & idem tenet Abb. in c. dudum, de præsumpt. vt refert. Fel. ibi. in iii. col. ver. ij. limita, & vide Fely. in c. iurauit, circa prin. de proba.

b Hie. Gig. Suspectæ. Quod literæ quæ à cõmuni stylo deuiant, sint suspecte de falso Adde eundem Dec. in cons. xj. in xij. col. in ver. nõ obstat q dicte subscriptiones. Quid autem sit stylus, & qualiter à consuetudine differat, vide eundem in d. cõs. ix. col. in ver. secundo respondetur. q statutum.

c Syl. Ald. Credendum. Vide Fel. in c. ex parte, de rescript. col. viij. ver. stylus curię. Deci. consi. xj. colum. xj.

d ¶Syl. Al. Beneficia. Adde Fel. in c. causam, quæ. colum ix.

e Syl. Al. Facto. Vide Ias. inst. de act. §. sed iste. col. xvj. vbi dicitur tenere contrarium.

f ¶Hier. Gig. Cõfirmatur. Adde q actus nullus de iure cõfirmetur ex certa scientia Deci. in consi. lxxij. in vlt. col. in fi. incip. viso pũcto, ex cuius dictis ibi limitatur hoc procedere qñ princeps qui actum confirmat ex certa scientia, poterat illum actum gerere de iure. aliàs secus.

g ¶Ald. Reuocari. Adde Deci. in cõsi. cccclxiij. col. iij. in fi. in consi. dcxiiii, & in cõsil. dclv. nu. 19. vbi q cõ illud non debet quis audiri. & vide eundẽ in c. seq. col. i.

h ¶Vim. Adde Deci. in l. in testamento. C. de testa. mili. in consi. ccccxcviij. dxvi. & dcxxiii. nu. 10. & Curt. Senio. in consi. lxv.

i ¶S. Ald. Potestatis. Vide Sozi. in consi. clxiiii, col. iii. in consi. iii. col. iii. ver. confirmatur etiam. lib. iii. Deci. in consi. dclv. nu. 22,

k ¶S. Ald. Operatur. Adde Alex. in consi. xxiii. viso processu. lib. v. Fely. in c. cum inter. de exce. col. ii, ver, vtrũ aũt. Gui. Papæ, consi. lxxxiii. in fi. And. Sic. in cõsi. xxv. col. iiii. & col. viii, lib, iiii. & in cõsi. xl. col. xv. eo. lib. vbi dicit sufficere eẽ apposita aliqua verba ex qbus appareat tũc habuisse qualẽ qualẽ notitiam. & vide Paris. in consi. i. nu. 81. lib. i. & idẽ Dec. in c. si quando. in ii. col. nu. 12. j. eo.

Abb.dicit allegando Inn.in c.innotuit.de elec.q̧ papa non debet vti plenitudine pr̄atis sine cā.[a] †& idem Abb.tradit in c.illa quotidiana.in ij.no.de elec.vbi ēt alleg.Inno.in fi.in d.c.innotuit. & ibi ēt Abb.in fi.in d.c.innotuit.dicit illud dictum Inn. esse singulare. Et hoc.ēt no.Bal in l.ij.de cōmu.re.alie.ver.not.tñ.& in l.si testim. in prin.C.de testa.¶†Tertio Abb.concludit q̧ nō solum de certa scientia papæ apparet,qñ expresse dr̄,ꝑut voluit gl.fi. in cle.& si principalis.de rescrip.& in c.statutū.in ver.literarū.in fi. de rescr. in vj.& no.Bal.in c.in fi.per quos fiat inuesti. vbi alleg. Old. qui h̄ tenet consi.cccxxv.thema.Cald.consi.viij.de rescri.cū fi.vt tradūt Mod.in c.cum inter.de excep.Sed ēt si apparet de certa sciētia papę ex narratis,hoc sufficit.[b] & idē Abb.cōcludit in d.c.cū inter.& in c.nonnulli.in prin.col.ij.de rescrip.cū fi. vt tradunt Mod.in d.c. cū inter.col.j.& idem Imo.in cle.ij.de rescrip.in fi.cum fi. vt tradit Fran.de curte consi.lxv.super p̄missa.col.xvij.¶†Vltimo Abb.arguit per gl.hic, in fi.q̧ papa nō possit cōmittere cām suspecto, remota facultate illū recusandi.[c] & ita tenet Abb.hic,l3 dicat Doct. cōiter tenere ꝯrium,in cap.cum inter.j.de excep.& Abb.ibi,in ij. col.idem tenet,quando agitur de causa, in qua papa non habet potestatem,tunc enim sine causa recusatio tolli non potest cum sit de iure naturali.c.quod suspecti.iij.q v.ibi, quodāmodo naturale est,insidias suspectorū iudicum declinare.& in c. secūdo requiris.de app.& tex.in cle.pastoralis.de re iudi.†Dicit tñ ibi q̧ in dubio tali casu cā præsumitur,ꝑ no.in c.quæ in ecclesiarū, de ꝯst. Mod.in d.c.cum inter.late insistunt, & tenent contra Abb. ꝑ gl. in l.apertissimi.in ver.recusare.C.de iud.ad idē gl.in l.eos, ī prin. in ver.decisam.C.de appel.cum si.vt tradunt.Mod.ī d.c. cū inter. & respondent rationibus Abb.hic.Et primo non obst. d. cle. pastoralis.quam Abb.allegat hic. quia ibi allegatur de periculo vitę q̧ erat irreuocabile.& non videtur verum q̧ recusatio sit de iure naturali.quia tex.ī d.c.q̧ suspecti.dicit quodammodo,quod est nota improprietatis. & quia proprie ius naturale.& in l.j.§.ius naturale.ff.de iust.& iur. † Et quòd recusatio habeat in se naturalē rationem.sed non est de iure naturali.vt in simili no.Bar. in si q̧s à liberis.§.parens.ff.de lib.agno.facit tex.in l.j.ff.de mi.& gl.in l.ij. in ver.naturali ratione.C.de in ius voc. Sed tamen opi. Abb. defendi potest in terminis prout ipse loquitur in d.c.cum inter.videlicet in materia, in qua non habet liberam potestatē,vt probatur efficaciter in d.cle.pastoralis.vbi generalite dicitur, defensionis, quæ à iure prouenit naturali,facultas adimi valuisset, cū illa Imperatori tollere non licuerit,quæ iuris naturalis existunt. Probat̄ ergo ibi,q̧ facultas defensionis est de iure naturali,& tex.ibi, generaliter loquitur in ista rōne.& sic generaliter intelligitur non solū vbi agitur de periculo vite.†Clarum est aūt,q̧ in recusatione agitur de defensione,vt est tex.in c.cum inter.de excep. ibi, legitima defensio in iudicio reseruat̄, maxime recusatio. ergo ibi vr̄ tex.q̧ tolli non possit.Secūdo ꝯsiderandū est,q̧ ius naturale in d. cle.pastoralis.non accipit̄ stricto mō,ꝑut cōpetit brutis, quia illa defensio nō ꝯpetebat brutis,& immediate nō erat de iure nāli. sed de iure positiuo,ſm q̧ forma ꝓcedēdi à iure tradit̄,sed q̄a tēdit ad defensionem,ne innocens opprimatur,dicitur de iure naturali,& per Imperatorem tolli non potest.†& hoc sine causa, vt Abb.dicit,sed cum causa bene potest,quia ex causa quis etiam si ne defensione damnari potest l.fi.C. de sica.l. in adulterijs. C. de adul.l.sancimus.C.de fideiuſ.& ſm Abb. in d.c. cum inter causa præsumitur.Sed in hoc nō bene dicit,quia cum disponat in his, in quibus non habet liberam potestatem, prout Abb.ibi loquit̄. causa non præsumitur. Nam cum non possit tollere ea,quę sunt de iure naturali sine causa, debet constare de causa in veritate, nec staretur assertioni eius,per ea,quæ no.per glo.in l.si donatione.C.de colla.& not. Bart.in l. si forte. per illum text.ff. de castr. pec.dixi in c.quæ in ecclesiarum.de consti. Pro cōmuni tñ opin. q̧ recusatio tolli possit à principe,induco vnam rōnem,quia licet tollatur recusatio,nō tñ vr̄ tolli defensio irreparabiliter,q̄a poterit appellari,si iudex suspectus male iudicabit.Ita vr̄ tex. not. qui considerat istam rationem in l.j.in fin.ff. apud eum, à quo appel.&c.Et licet melius sit præuenire anteq̄ quis grauetur arg.l.fi. C.in quib.cau.in integ.rest.non est necessaria.tamen non videtur esse præiudicium quod à Papa de absoluta potestate tolli non possit.& de hoc latius videbimus in d.c.cum inter.

ADDITIONES.

a S.Ald. Causa.Adde Deci.in c.cum adeo.in j.not.j.eo.

b ¶Syl.Ald. Sufficit. Adde Dec.in d.c.cum inter.in viij.not. de excep. quod declara vt per Lancel.Galiga.in repe.l.Centurio.col xxvj.in prin.ff.de vulga. & pup. Aret.omnino.in l.pōt quis.col.iij.ver.sed ista differentia, ibi, pro ista differentia facit.ff.de vulg.& pup.

c ¶Syl.Al. Recusandi. Vide Deci.vbi hanc materiam late examinat in c.cum inter. in iij.col.de excep.& vide omnino in c.proposuit.in j.not.de appel.

SVMMARIVM.

1. *Absolutum ab excommunicatione se asserenti non creditur, nisi probet.*
2. *Clausula prima facie, quid significet.*
3. *Peccatum accipitur pro uitio.*
4. *Peccatum quid sit.*
5. *Peccatum, & delictum in quo differant.*
6. *Falsa latinitas uitiat rescriptum, siue sit de gratia, siue de iustitia. nu. 18.*
   Etiam si constaret de mente papæ, de quo uide nu. 7. Secus in instrumento, & alijs dispositionibus. nu. 12. & 19.
8. *Præsumptio iuris, & de iure admittit probationem in contrarium per confessionem partis.*
9. *Falsitas in uno capitulo uitiat in totum instrumentum, & quid de falsitatis præsumptione. nu. 10.*
11. *Grammatica, seu latinitas tunc uitiat quando manifeste falsa est. secus si dubitabilis.*
13. *Ortographiæ error non uitiat.*
14. *Exceptio falsæ latinitatis non admittitur in curia Romana.*
15. *Falsa latinitas quæ saluari potest per figuram non uitiat, similiter si per uerbi subauditionem. nu. 16.*
    Item si modicus defectus sit. nu. 17.
20. *Quadragesima quare fuerit instituta.*
21. *Ieiunium in quadragesima est de præcepto.*
22. *Ieiunans in quadragesima non comedit nisi post uesperas, quanuis in alijs non sit præfixa hora. nu. 23.*
24. *Missa singulis diebus in quadragesima audienda est.*
25. *Missam audiendo non sunt dicende orationes.*
26. *Oblatio diebus festiuis quando sit facienda.*
27. *Ieiunio quadragesimæ non potest quis uti lacticinijs.*
28. *Ieiunium non frangitur ex potu ante uel post cibum.*
29. *Confessio sacramentalis est de præcepto saltem semel in anno. & nu. 30.*
31. *Desperare nemo debet dum uiuit.*
32. *Ecclesia nunquàm redeunti claudit gremium.*
33. *Hæresis spēs est, q̧ qui uixit usque ad seniū in peccatis, penitere non possit.*
34. *Clericus in sacris, uel beneficiatus peccat mortaliter, nisi tonsurā deferat.*
35. *Tonsura qualiter intelligatur.*
36. *Officium diuinū dicere tenetur quilibet in sacris constitutus, & quilibet beneficiatus.*
    Et prætermittens tenetur ad restitutionem fructuum. nu. 37.
38. *Ecclesiam uisitans intuitu mulierum peccat.*
39. *Amatoria pocula, uel imagines conficere non est hæresis, sed graue peccatū.*
40. *Eucharistia unde dicatur, & quid significet.*
    Est dignius sacramentum cæteris. nu. 41.
    Sumenda est saltem semel in anno. nu. 42. Et ieiuno stomaco. nu. 43.
    Nisi ex necessitate. 44.
45. *Eucharistiæ perceptionem debet præcedere abstinentia trium, aut quatuor dierum etiam ab uxore.*
46. *Laici percipiunt corpus Christi sine sanguine.*
47. *Eucharistiæ sacramentum continet multa mirabilia.*

D audientiam. ¶Sūma & diuide vt ꝑ Abb.¶†No.primo nō eē credēdū asserēti se eē absolutū ab excōicatione,nisi ltime ꝓbet. Ad idē tex.ī c. ꝓposuit. vbi gl.ij.& Abb.de cle.excōi.ministrā.& in c.sicut,vbi Abb.in j.no.de sen.excō.& no.Rot.in xj.deci.i tit. de sen.excō.in anti.Rom.ꝯ.cclxxxviij.in terminis ꝓposite ꝯsultationis.& Imo.in cle.j.de priui.& est ēt tex.in c.post cessionē.de ꝓba.ſm intelłm quē posui ibi,col.xij.¶†Scđo no. ibi, prima facie, ꝑ cōi vsu loquēdi.[a] Et dr̄ prima facie,id est, primo aspectu.ad idē tex.in c.dilectos.§.ꝑterea.de ap.& in l.j.§.si vero nō oēs.C. de cadu.tol.& in l.alieno.§.pe.ff.de fideicom.lib.ibi, prima facie vr̄. & Inst.de replica.in prin.§.rursus.& alibi dr̄ prima fronte.in l.quinquaginta.ff.de proba.¶†Tertio no.ibi, peccatū, q̧ peccatū accipit̄ hic ꝑ vitio,& defectu,& nō ꝑ peccato mortali, vel veniali. facit.l.sancimus.C.de pe.ibi,peccata suos teneant auctores, & sic peccatū accipitur pro delicto.ad idē tex.in §.pęnā aūt.& in §.fin. autē per vim.Insti.de publi.ind.Facit,†q̧ peccatū est voluntas retinēdi,vel faciēdi,qđ iustitia vetat.tex.xv.q.j.c.j.i fi.& no. Do.post Arch.in c.decet.col.j.de immu.eccle.in vj.†Et dr̄iam inter peccatū,& delictū ponit Arch.xxv.q.vlt.c.ita nos. Alb. in l.fin. C. si aduer.delict.¶†Successiue in materia decretalis de falsa latinitate, d.Abb.tres firmauit ꝯclones.Prima est, q̧ falsa latinitas vitiat rescriptum,si manifesta sit.& idem tenet Bart. in l. Plautius. in fin, de aur.& arg.leg.vbi alle.text.hic. & idem Bald. in l. Imperator.j. col.j.de statu.ho.Archi.in c.in memoriā.ix.dist.& not.per gl. xxv. q.ix.c.apostolicę.in gl.j.Facit quod no. Bar. in l.cum in testamēto, in fi.

ADDITIO.

a ¶Syl. Al. Loquendi. Adde tex.in l.j.§.si vero nō omnes. C. de cadu. tol. & quid operentur hæc verba in iudice, vel in teste, vide Ias.in l.j.in prin.col.ii.ff. de iust. & iur.Item adde tex.in l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Treb.

in fi.ff.de aur.& ar.leg.Et ista ꝯclo, ꝙ vitietur rescriptũ,intelligit̃ respectu scripturę,quia rescriptũ nõ facit fidẽ,prout tex.hic loq̃t̃ sed ꝑ hoc nõ vr̃ vitiari id,quod cõtinetur ĩ rescripto.q̃a aliter poterit probari.qm̃ licet tollat̃ ꝓbatio, q̃ fit ꝑ rescriptũ,nõ tñ tollit̃ dispositio,q̃ cõtinet̃ in rescripto.vt in simili no.Bal. de instr̃o ĩ l.fi. C.de falsa cã adie.leg.Bar.in l.si q̃s legatũ. col.fi. ff.de fal. Pau.de Cast.cõs.xcix.notãdũ est.cũ si.vt tradit Alex.in l. seruũ filij.§. eũ ꝙ

7 chirographũ.de leg.j.& dixi.cõs.xvij.†Et ꝓdicta cõclo ẽt ꝓcedit, si cõstaret de mẽte papæ.q̃a tñ vitiat̃ rescriptũ respectu scripturę q̃a est ꝓsumptio iuris,& de iure.vt dicit glos.hic, & tradit Ro. cõs. ccclxxvj.qõ est.col.pe.ver.quærit̃.& Mod.hic sequũtur. Sed durũ mihi vr̃,ꝙ ñ valeat scriptũ,si ꝯstat de mẽte papę, ꝓ ea,q̃ dicta sunt in c.ad hęc.in gl.fi.§.eo. vbi nõ valet rescriptũ ꝯ solitum morẽ curiæ.& tñ valet ex certa sciẽtia papæ. & q̃a verba deseruiũt intentioni.c.intelligẽtia.de ver.sig.& iõ qñ ꝯstat de mẽte recedit̃ à verbis,vt no.in l.nõ aliter.de leg.iij.ĩ l.nõ dubiũ.C.de legi.& interminis est dictũ Inn.in c.ex parte,de fid.inst. Nec ob.ꝙ loquat̃ in defectu rõnis,vt Roma.dicit ĩ ꝯsil.præallegato.q̃a omnino ẽ eadem ratio.& q̃a,vt §.dixi,licet vitiet̃ rescriptũ respectu probationis,nõ

8 tñ gratia debet vitiari,si aliter probet̃. †Et q̃a ẽt cõtra ꝓsumptionem iuris,& de iure admittit̃ ꝓbatio in contrariũ ꝑ cõfessionem partis,iuxta gl.in §.illud, in auct.de equalita.do.Secundo ampliatur dicta cõclo,vt in totũ vitiet̃ rescriptũ, ẽt si capitula separata sint,scd̃m Bal.hic, col.fi.ver.sed q̃d si rescriptũ. q̃a fides scripturę

a indiuisibilis est.& Moder.[a] hic sequũtur. † q̃a falsitas in vno capi-

9 tulo vitiat in totũ instrumentũ,licet capitula separata sint.[b] vt tra-

b dit Inn.& Doc.in c.fi.de hęret.Bar.& alij in l.si ex falsis.C.de trãsa.Sed aduertẽdũ est, ꝙ ista cõclusio bene ꝓcederet quãdo constaret de falsitate.secus vr̃ in ꝓposito, vbi agit̃ solũ de ꝓsumptio-

10 ne falsitatis,ꝓpter malã grammaticã. †quo casu præsumptio falsitatis in vno capitulo, nõ habet locũ in alio capitulo separato.l. iubemus.vbi Bald.ad fi.C.de testa.not.Bal.in l.ij. C. de fideicõ.liber.Facit ꝙ no.Bar.in l.filius.§.sequẽs ff.de fal.Nõ ob.tex.hic, q̃a intellr̃ in capl̃o ĩ quo erat falsa grãmatica. secus vr̃ ĩ alio capl̃o separato. q̃a ex quo capl̃a sunt separata reputãt̃ plura rescripta,ar.

11 ei⁹ ꝙ no.in l.ẽt,de mino.†Et prędicta ꝯclo limitat̃,fm̃ ꝙ Abb.loq̃t̃, vcʒ qñ ẽ manifesta mala grãmatica,ꝓut tex.h̃ dicit.secus si dubita-

12 bilis sit & idẽ no.Bar.ĩ d.l.Plautius.in fi.Et probatur hoc rõne.†q̃a regulariter mala grãmatica nõ vitiat instr̃m,nec aliã dispositionẽ sed h̃ est speciale in rescriptis vt j. Abb.dicit post glos. & Doct. Et ista specialitas ꝯ regulã limitate intelligi debet,ꝑut loquit̃,videlicet qñ rescriptũ cõtinet manifestũ errorẽ. in alijs regulã habebit locũ,q̃a qñ dubitabilis est grãmatica,error vr̃ ꝓbabilis, ꝑut dicit̃ de iure dubitabili,in quo q̃s excusat̃.vt notatur ĩ l. cũ ꝓlatis. ff.de

13 re iud..in ca.j.de re iudi.†Et ad hoc ẽt facit ꝙ no.Bal.ĩ l.Imperator la prima,in prin.ff.de stat.ho.vbi dicit istũ tex.ñ habere locũ,si erratũ sit in orthographia.q̃a non vr̃ error manifestus. Scd̃o prędicta conclusio videtur procedere de iure. sed de consuetudine ta-

14 lis exceptio falsę latinitatis †nõ admittit̃ ĩ Romana curia. ita Car. cõs.cxiij.nobilis, & præstãs.& Mod.vident̃ seq̃ hic. & idẽ Abb.in c.ex parte.de fi.instr.Sed hoc dictũ nõ vr̃ ꝓcedere, & nisi aliter ꝓ

c betur,de tali cõsuetudine nõ credit̃.[c] vt cõcludit Alex.ĩ l.post dotẽ.ff.sol.matri.col.pe.Aret.cõs.ccxxiij.in causa,quæ vertit̃. cum si.

15 vt tradit Moder.in l.de q̃bus.pe.col.de legib.¶†Scd̃a ꝯclo Abb.

d est,ꝙ falsa latinitas non vitiat, qñ põt saluari ꝑ figurã.[d] Ita ẽt dicit glo.j.in c.j.de iud.facit glo.in verbo, vnctionẽ.in c.vnico.de sacra vnctio.cũ sim.de q̃bus.ꝑ Mod. hic.Et melius ẽ saluare ꝑ subaudi-

16 tionẽ,q̃ ꝑ figurã.Bal.ĩ l.cũ,q̃.col.j.C.de fideicom.†& fm̃ Bal. in l. Imperator.la.j.in j.col.ver.& no.de stat.ho.nõ dicit̃ falsa latinitas, licet deficiat verbũ,orationẽ ꝑficiens.q̃a subaudit̃.alleg.l.verbũ, volo.C.de fideicõ.& est bonus tex.in l.j.§.si aũt.ff. de hęre. instit. facit.l.cũ auus.de ꝯdi.& demõ.& ꝙ no.Abb. in d.c.et parte.de fide instr.de scriptura q̃ dicebat illũ debere mitti in corporalẽ, nã subaudit̃ possessionẽ.Est tñ in ista cõclusione aduertẽdũ.q̃a gl.& iura,q̃ §.allegat,nõ loquũtur in rescriptis, in q̃bus specialiter statutũ est,ꝙ falsa grãmatica vitiat.q̃a insurgit suspicio falsitatis,per rationẽ glo.hic.quæ quidẽ ratio militare videt̃, dato ꝙ falsa grammatica saluari possit ꝑ figurã, q̃a nõ solẽt rescripta habere malã grãmaticam,q̃ saluet̃ ꝑ figurã.talis.n. saluatio nõ vr̃ purgare sus-

17 picionẽ falsitatis,ꝑ hunc tex.hic, q̃ gnalr̃ loquit̃. ¶†Tertia cõclo est ꝙ falsa grãmatica ex modico defectu nõ vitiat.vt est tex. in ca. ex parte. de fid.istr.vbi Abb. ẽt dicit ꝙ modicus defectus ñ vitiat. Et infert ad no.q̃.& idẽ Car.in cõs.cxiij.§. allegato. & h̃ intelligit̃, nisi ex minimo defectu,ẽt vnius litere mutaret̃ sensus,vel ęquiuocatio induceret̃.vt Abb.dicit in d.c.ex parte. ꝑ tex.in c.inter dile-

18 ctos.de fi.instr.¶†In gl.j.cõclusio est, fm̃ Abb. ꝙ falsa grãmatica

19 vitiat rescriptũ papæ, siue sit de iustitia,siue de gratia.†secus est in alijs instrumẽtis.Et idẽ est in diuinis scripturis.xxxviij.distin.c.indignum.& c.sedulo.de cõsecratio. di.iiij.c.retulerunt. & in cap.si nõ sacrificat̃.Sed cõsiderandũ est. q̃a vt gl.hic dicit,in alijs instrumẽtis falsa grãmatica nõ vitiat, qñ cõstat de mẽte disponẽtis certa.Istud idẽ vr̃ habere locũ in rescriptis.q̃a si cõstat de mẽte papę nõ vr̃ habere locũ tex.hic. vt dictũ fuit §.licet aliter videat̃ sentire gl.hic & fm̃ hoc nõ erit differẽtia inter rescripta,& alia instrumẽta,data paritate terminorũ.nisi dicamus ꝙ in rescriptis nõ ita de facili cõstare põt de mẽte papæ sicut ĩ alijs instrumẽtis. q̃a statim ꝙ apparet de falsa grãmatica ĩ rescripto, vitiatur rescriptũ, nisi de voluntate papæ approbetur.secus in alijs instrumẽtis,in q̃bus licet appareat de falsa grammatica,non vitiatur instrumẽtum. q̃a videtur constare de mente disponentis propter auctoritatem notarij,& de errore scribentis. ¶Philippus Decius.

ADDITIONES.

a ¶Mod. Scilicet Fely.& bñ,q̃a præsumitur nõ exiuisse de cãcellaria.q̃dquid.dicat Deci.Sed hoc cap.nõ obseruat̃ de cõsuetudine, fm̃ Fely.ĩ c.ex parte, de fid. instr Car.in cõs.xcv.Frã.Ripa.in c.j.nu.38.ĩ.de iudi.

b ¶Syl.Ald. Sint.Contrarium voluit Dec.ĩ cõs.cccxvij.visis quæ accutissime.col.fi. versic.sic etiam falsitas.

c ¶Hier.Gig. Nõ creditur.Quod doctori assereñti ita esse de cõsuetudine ñ credatur absq; alia ꝓbatione, voluit vltra alios idem Dec.in consil. cxlij. incip. & pro tenui facultate.in ij.col.vers.solum superest.

d ¶Syl.Ald. Figuram.Adde eundem Deci.in c.j.col.vj.in fi.de iud.

In hac. Vltima lectione si aliq̃ decretalẽ ĩchoarẽ nõ possem expedire,idcirco fm̃ qualitatẽ tp̃is.dicã aliqua, q̃ re-

a spiciunt salutem animæ.Primo de quadragesima,& ieiunio.[a] Se-

20 cundo,de cõfessione.Tertio,de eucharistia.†Primo, quadragesima instituta fuit,vt decima tp̃is Deo reddat̃,q̃ est ĩ xxxvj.diebus, ꝑut est quadragesima ,exceptis diebus dominicis.& vlterius additi sunt quatuor dies. & sic sunt quadraginta ad imitationem. Christi,q̃ diebus quadraginta ieiunauit.c.quadragesima. de consec.di.v.Ecclesia vero.Mediolanen.nõ accepit illos quatuor dies.

21 †Et in quadragesima ieiunium est de ꝓcepto[b] d.c.quadragesima

b ĩ prin.†Et ĩ tali ieiunio illud ꝓcipuũ ẽ. q̃a ñ ẽ comedẽdũ nisi post

22 vesperas,q̃ h̃ rõne dicunt ĩ mane.c.solẽt.de ꝯsec.di.j.& not.Abb.

23 in rub.de obser.ieiu.†& ibi dicit ꝙ in alijs ieiunijs nõ est hora ꝓfixa ab ecclesia.alle.Arch.in d.ca.solẽt.& ille tex. vr̃ ẽt ꝓbare aliud

24 spãle,†ꝙ in quadragesima singulis diebus missa audiri debet.al̃s vero missa nõ est de ꝓcepto,nisi diebus dñicis,& festiuis.c.missas.

25 de ꝯsec.d.j.no.ĩ c.vt dñicis.ĩ ꝑnc.vbi Abb.de ꝓb.†Et notãdũ ẽ, ꝙ missa debet audiri,vt iura dicũt.& ñ debet tũc q̃s orões dicere, nec legere.q̃a ñ põt esse intẽt⁹ plurib⁹.no.ĩ c.ex literis.de ꝓba. & tradit sum. Angelica, ĩ ver.feriæ.§.xlvj.ꝙ notandũ. est ꝯ dños Gal-

26 los,q̃ sem ꝑ legũt. † Et notãdũ est ẽt ꝙ ĩ dieb⁹ festiuis oblatio debet fieri.de ꝯsec.d.j.oĩs Christianus.ita dicit Host.in c.cũ.de verb. sig.sed Abb.dicit h̃ esse verũ,si præsbyter sit pauper,& parochia-

27 ni diuites.alias stãdũ est cõsuetudini.† Est etiã aliud ꝓcipuũ in ieiunio quadragesimæ.q̃a nullo mõ licet vti lacticinijs.c.deniq;.iiij. di.ꝙ ita intelligit̃.secus est in alijs ieiunijs,q̃bus q̃s põt vti ouis,& caseo,si ꝯsuetudo sit in loco.vt no. Archi.in c.rogatione.de cõsec.

28 di.iij.& ita Abb.cõcludit ĩ rub.de obser.ieiu.iij.q.† Et notãdũ est ẽt,ꝙ potus ante vel post cibũ ñ frãgit ieiuniũ, fm̃ Abb.post.Inn.ĩ rub.de obser.ieiu.Sed dubiũ est de potu Gallorũ,q̃ comedũt bolum panis.Et idem videtur,quia intentio principalis est ad potũ, per ea,quæ habentur in l.si quis nec causam.ff.si cer.pet.

ADDITIONES.

a ~~¶Leip.Do esto vero [illegible]~~ Hieronyd.Nepotia. ~~[illegible]~~

b ~~¶Syl.Ald. De ꝓcepto.Et q̃uis quis nõ possit ieiunare per alium potest ieiunare per filiũ, vt est glo.in c.iiij. de pe.di.iij. ꝙ intelligit nisi esset talis filius qui fuisset obligat[illegible] præcepto.~~

29 Confessio. †Clarum est ꝙ est de præcepto,[a] saltem se-

a mel in anno. c. omnis vtriusq; sexus. de pe-

30 †& remis.Et non dicatis ꝙ loquitur tantum de hermafroditis, vt quidam Portugalensis senex dicebat.Nec ab isto sacramẽto confessionis,& penitentiæ quis debet retrahi pretextu desperationis

31 †quia nemo desperandus,dum est in hoc corpore constitutus.de peni.di.vij.cap.j. Nam cum conuersus ingemuerit, tunc saluus erit.vt dicitur in c.fi.de peni.di.vij,& xxvj.q.vj.in c.his,q̃ tempore.

32 †Et quia ecclesia nunquam claudit gremium redeunti.l.inter cla-

33 ras.C.de sum.Trin.& cap. super eo. de deci.in.vj.†Et ideo hęresim sapit dicens,ꝙ ille, qui vixit in peccatis vsque ad senium, penitere non possit.vt tradit Oldr.consil. cclxxj.qõ talis est. Et circa confessionem

ADDITIO

a ¶Præcepto. Vide ꝑ bea.Io.Chriso.super epistola ad Hebr.c.xj.& homi. xxxj.c.xij. & sup ps.v.psal.50.homi.v.Augu.in epistola ad Iulia. Comiten. in l.j.x.confessio.c.iij.Amb.de pe.Petri sermo xlvj.& de pen.d.j.c.Petrus.glos.de pen.di.v.in sum.Armach.super iiij.sen.Panor.d.c.omnis vtriusq;.n.18.Th.Caie.ĩ tẽtaculo.

confessionem non insisto. q. a longũ esset: solum notetis duo, vel tria, q̃ occurrũt scholaribus. †Primũ est, q̃ ille, q̃ est i sacris, vel beneficiatus, peccat mortaliter, si nõ deferat clericã, vel tonsurã, vt no. Abb. p illũ tex. i c. si q̃s clericis. de vit. & hon. cle. †Et tõsura intelligit̃ q̃ pscindant̃ capilli vsq; ad aures. vt p gl. in cle. ij. in ver. tõsurã. de vita, & ho. cler. & tex. in c. nõ liceat. xxiij. dist. & no. Imo. in d. c. si q̃s. †Scd̃a est, q̃ q̃libet, q̃ sit beneficiatus, & q̃libet, q̃ sit i sacris, tenet̃ dicere officiũ vt Abb. ↄcludit in c. j. de celebra. miss. col. iij. †& iste qui nõ dicit officiũ, tenet̃ ad restitutionem fructuũ beneficij, [a] vt tenet Cal. in d. c. j. & Do. sequitur in c. fi. de rescri. in vj. Contrariũ tenet Card. & Abb. in d. c. j. quibusdã rõnibus, quibus fũdetur, vt tradit summa Angelica, i ver. hora. §. xj. Sed distingui põt vt tradit Hier. Zanetinus in repet. c. j. de accu. vt dixi vobis latius isto anno. †Tertio notãdũ est qđ dr̃ p glo. xxxiiij. q. j. c. odi. in ver. suas, q̃ reprehẽdit scholares, q̃ vadũt ad ecclesiã propter mulieres, & nõ propter deuotionẽ. & no. Abb. in c. vt quisq;, in prin. de vi. & ho. cle. †Et dare mulieri pocula amatoria, facere imagines ad prouocandum amorem, est peccatum graue. Sed non est hæreticum, vt Alb. tradit in rub. de hære. col. iij.

ADDITIO.

a ¶Syl. Al. Beneficij. Adde Deci. in c. cũ omnes. in ij. lect. nu. 16. de consti.

40 Eucharistia. †Grece, latine bona grã interpretat̃. j. q. j. multi. gl. in cle. j. i ver. Eucharistia. de priu. & no. Arch. xxiij. di. c. acolytus. Io. An. & Abb. post alios, in c. sane. de celeb. miss. †& est sacr̃m dignius alijs sacris. đ ↄse. dist. ij. c. nihil. & in cle. j. §. j. in ver. ptiosum. de reliq. & vene. san. vbi gl. In quo tñ opponi pt̃ de baptismo. & declarat̃, vt tradit Imo. in d. gl. i ver. ptiosum. †Et dẽt sumi ad minus semel i anno. c. oĩs. de pœni. & remis. olim teñ in anno. c. & si nõ frequẽtius. de ↄse. dist. ij. †Et debet sumi ieiuno stomacho. c. liquido. de ↄse. dist. ij. l; gl. ibi dicat nõ eẽ de substãtia. in ver. seruat. & olim secus erat, vt p gl. in c. sacra. de ↄsecra. dist. j. †Et hoc nisi ex necessitate, vt ↄtingit i infirmis, vt dr̃ in Angelica summa, i ver. Eucharistia. el iij. §. xv. p c. psbyter. de cõse. dist. ij. vbi dr̃ q̃ sẽp p debet psbyter hr̃e Eucharistiã paratã pro infirmis. iõ vt statim cõicet. & idẽ tradit Steph. de Gaieta, i rep. c. ad limita. xxx. q. j. & q. lxxxvij. facit tex. in c. si q̃s de corpore. xxvj. q. vj. †Et ante sacrã cõionẽ ẽt à ppria vxore trib⁹ aut quatuor diebus abstinendũ est. c. oĩs homo. de ↄse. dist. ij. Et ẽt in die quo accipit̃ tale sacr̃m. vt no. Do. in c. spõsus. xxiij. dist. Et põt accipi in die Iouis sancto, vel die paschatis, vt Abb. ↄcludit. in d. c. oĩs. col. iij. tñ magis placet, q̃ in die paschatis, q. a in maiori deuotione ↄsistit. facit c. vt iudęos. vbi Abb. de iude. & ita cõcludit Steph. in d. c. ad limina. q. xcvij. †Et notãdũ est, q̃ laici recipiũt corpus Christi sine sanguine. & iõ[a] de necessitate nõ est adhibendũ, vt no. Arch. post Pe. in c. cõperimus. de ↄse. dist. iij. & tradit Steph. in d. c. ad limina. i lxxvj. q. facit c. pſente. xciij. dist. ibi, Eucharistiã corporis Xpi. tex. tñ i c. & si iudęos. facit i ↄrĩu ibi, illas accipere, & sãguinẽ Iesu Xpi. †Et in hoc sacro sunt multa mirabilia, vt p gl. in cle. in ver. mirabilia. de reliq. & vene. sanc. vbi Imo. colligit. vij. & Arch. Flo. ponit xij. in summa, in iij. par. in tit. xiij. c. vj. §. xvj. nõ psequor, q. a ista pertinet̃ potius ad Theologos, q̃ ad Canonistas, per ea, quæ tradit Pet. de Anch. in d. pu incip. in antiquis, & modernis tẽporibus. quam refert Io. de Ana. in c. ciuitate de vsuris.

41 42 43 44 45 46 47

ADDITIO.

a ¶[struck out text]

SVMMARIVM.

1 Persona ecclesiæ, quæ dicatur.
2 Ecclesia plebanalis potest tenere capellam in plebanatu, ponendo ibi capellanum nomine plebis.
3 Capella sita in plebanatu, non pertinet ad plebem.
4 Capella, & plebs sunt compatibilia beneficia.
5 Capellanus positus ad beneplacitum, non dicitur rector.
6 Titulus tribui non potest, nisi à diœcesano.
7 Capella data in titulum perpetuum, dicitur beneficium.
8 Plebanatus, an sit dignitas.
9 Ecclesia matrix, quæ dicatur.
10 Libellus in quo agitur de possessorio, non alteratur, licet fiat mentio de proprietate in narratione.
11 Clausula, super quibus omnibus & singulis, operatur in libello, ut possit pronuntiari super probatis narratis quamuis in conclusione non positis.
12 Literæ secundæ non debent facere mentionem de primis ciuilibus.
13 Spoliari ille dicitur cuius nomine possidetur.
14 Ecclesia potest aliam possidere.
15 Superior agere potest pro molestia illata subditis.
16 Spolians aduersarium pendente appellatione, uidetur appellationi renuntiare.
17 Appellans non potest nec tacitè nec expressè renuntiare appellationi in præiudicium appellati.
18 Appellans ab interlocutoria, an possit reddire ad iudicẽ à quo inuito appellato.
19 Appellatus, quando appellatione deserta possit prosequi.
20 Iudex appellationis potest pronuntiare appellationem desertam.
21 Appellatione deserta potest adiri primus iudex. & peti executio, & si opponatur de appellatione, replicatur de desertione.
22 Attentatorum remedium utilius est, quàm interdictum unde ui.
23 Exceptio alterius spoliationis obstat agenti interdicto recuperandæ, non tamen obstat in iudicio attentatorum.
24 Exceptio excõicationis obstat agenti recuperandæ, secus si attentatorum.
25 Remedium ordinarium facit cessare extraordinarium.

1 EX parte. ii. ¶†In tex. ibi, psonæ, id est, rectores ecclesię. Nã q̃libet rector põt dici psona ecclesię, & est vulgare Angliæ. vt dicit Io. de Imo. ĥ & facit tex. in c. ij. j. de offi. vica. ibi, si psona alicuius ecclesiæ. Aliter vero accipit̃ in c. ad aures. s. e. videlicet p dignitate, vt dicit Bal. hic. de quo Abb. in c. de multa. col. pen. ver. ex glo. de pb. Do. in c. j. col. ij. põt Arch. de ↄse. & dixi in c. cũ accessissent. in j. no. de cõsti. ¶No. †primo q̃ ecclesia plebanalis põt tenere capellã positã in suo plebanatu, non ponẽdo ibi rectorẽ, sed capellanũ noĩe plebis. & hoc sm Abb. primo intelligit̃, qñ in fundo plebis esset capella ędificata, quia tunc rector principalis erit rector vtriusq; ecclesiæ, vt p gl. in c. ea te. de ęta. & qual. Sed vide d. Abb. q̃ reprobat illã gl. i c. ad audientiã. el j. col. pe. ver. itẽ adde. de eccl. edi. Scd̃o Abb. dicit q̃ tex. hic, intelligi põt, q̃ plebs hẽret capellã ex priuilegio, vel pscriptione, & eẽt de mẽsa plebis, iuxta no. in c. super de reb. ecc. nõ ali. aliàs Abb. dicit q̃ de iure capella nõ pertinet ad plebẽ. †& hoc latius idẽ Abb. declarat in c. dilectis. iij. colũ. de capel. mo. Et qđ dr̃ hic, de iure ptineat, largo modo intelĺr, sm Abb. videlicet, de iure cõi, vel spãli, per s. dicta. [a] & facit tex. in c. j. sũi Abb. in iiij. no. vt lit. pend. & in c. ij. de eo, qui mitt. in pos. vbi Abb. in iij. no. & in c. licet cãm. vbi Abb. in ij. no. cũ si. vt dixi ibi. de pb. & no. Abb. & Mod. in rub. j. de consue. †Tertio ẽt tex. ĥ intelligi põt q̃ capella fuisset collata plebano ab ordinario, q. a ista vñr esse bñficia compatibilia, p ea, quæ tradit Lap. alleg. cxvj. testator iussit, aliàs incipit Philippus, ad fi. cũ si. vt tradunt Mod. hic. Et ex dictis per istũ tex. hr̃; †q̃ capellanus, q̃ ponit̃ ad placitum, non dr̃ rector capellę, sed officiator, [b] & idẽ no. Bal. cõsi. xviij. posito. lib. v. vbi rõnẽ adducit, q. a titulus tribui nõ põt, nisi à diœcesano. [c] †Secus ergo si capella detur i titulũ perpetuũ, †q. a tũc dr̃ beneficiũ, vt per gl. j. in fi. in cle. ij. de deci. & no. Do. in c. j. in fin. col. de consti. in vj. & tali casu est beneficiũ simplex, vt no. Abb. in c. recolentes. circa fi. de sta. mo. †Et de plebanatu, an & qñ sit dignitas, no. Fed. cõsi. lxxx. factũ tale est. ¶†Scd̃o no. q̃ ecclesia habẽs sub se capellas, põt dici matrix ecclesia, vt p Abb. ĥ. q̃ ↄcludit hoc esse largo mõ, sed pprie solũ dr̃ cathedralis. c. venerabili. de ver. sig. in fi. Et adde tex. in c. fi. de offic. archipre. vbi plebanalis ecclesia, ab ecclesia matrice distinguit̃, vbi Anto. de But. dicit, q̃ applone matricis ecclesiæ, cathedralis intelĺr, & nõ plebanalis. ad idem tex. in cle. j. §. q̃bus. cũ gl. in ver. matricibus. de priuileg. & facit tex. in c. ad audientiã. de eccle. edifi. ¶†Tertio no. q̃ libellus, i quo agit̃ de possessorio ñ alterat̃, lз fiat mẽtio de pprietate i narratione, q. a ↄclo attẽdit̃, [d] vt Abb. ĥ dicit. & idẽ Abb. post alios p illũ tex. i c. ex pte B. de fo. ↄpe. no. Ant. de Bu. i c. fi. de iud. vbi ↄret. cũ si. vt dixi cõsi. xxviij. col. iij. & ↄsi. lvij. in prin. †Limitat̃ tñ ista ↄclo nõ habere locũ qñ esset apposita clausula illa, super q̃bus oĩb⁹, & singulis. q. a tunc ẽt pbões fieri pñt, & pronuntiari põt super petitorio, sm q̃ narratum fuit, licet tm̃ in possessorio cõclusio facta sit, [e] vt not. Abb. post Cal. & alios in c. ij. de ord. cogn. qđ tñ declarat̃ vt not. Alex. tradit ↄsi. xcvj. cõsideratis his, col. pen. lib. v. & dix i cõsi. lxij. col. iij. ¶†Quarto no. q̃ de literis elidibilibus per exceptionẽ, nõ est opus facere mẽtionẽ in secũdis. ita Doct. tenẽt cõiter, vt Abb. hic dicit. Et satis pbat hic, sm eũ. & remittit se ad c. ex tenore. j. e. vbi idẽ vr̃ tenere, dũ alle. l. si dari. de verb. obl. & est gl. in c. cũ nostris. in verbo, vacaret. de cõces. præben. & ibi Abb. & not. Cardina. in consi. xcij. fauendo pupillis. col. vj. versi. insuper. vbi dicit, q̃ ita cõmuniter tenetur. Sed tamẽ vide Cal. consi. xiiij. in eo. ti de rescrip.

2 3 a 4 5 b c 6 7 8 9 10 d 11 e 12

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Supradicta. Vide Ferd. Loazes. insti de iur. in prin. col. xv. nu. 123.
b ¶Ald. Officiator. In ↄrĩũ facit tex. cũ materia. in l. iurisperitos. ff. de excu. tut.
c ¶[struck out text] renouat̃ præsumit̃ beneficiũ simplex. vt tradit Staph. de lr̃is grã. forma ix. nu. 28.
d ¶Syl. Al. Attenditur. Adde Dec. in consi. cxxxvj. in prin. Ias. in l. j. nu. 14. ff. de edẽ. & eundẽ Deci. in consi. cccc xciij. col. iij. & videmus in simili q̃ sola conclusio dicitur contractus. l. si voluntate. C. de rescin. ven. vbi Bal. no. & idem est in rescripto, vt tradit idem Deci. in d. consi. lvij.
e ¶Syl. Ald. Facta sit. Adde hic, quæ scribit idem Deci. de hac clausula supra eo. tit. c. ij. col. pen. in vj. fal.

rescript.vbi tenet ɔrium, & rñdet ad l. si dari vt ibi per eum. Et ad hoc facit q hr in ca. considerauimus. de elec. vbi valet secũda electio, si prima fuit nulla. secus si prima valida sit licet annullari possit. quia nisi prius annulletur, secunda nõ valet. facit q dixi in ca. si duobus. ij. no. in fi. de appel. Non ob. tex. hic. qa litere erãt nullę.

13 p ea, q̃ Abb. hic ad fi. dicit. videbimus in c. ex tenore. j. e. ¶ †Quinto no. q ille dr spoliari, cuius noĩe possidetur, & non ille, q̃ fuit deiectus, in c. cũ venissent. de resti. spol. in fi. vbi glos. facit tex. in l. j. §. deijcitur. iuncta l. fi. ff. de vi & vi ar. & ideo p constitutũ possessio trãsfertur. vt per Bart. ĩ l. quòd meo. in prin. ff. de ac. pos. & in l. ab emptione. ff. de pac. cum si. Et istud limitatur, vt p Abb. in c. cum venissent. col. ij. & latius tradit Alex. ĩ d. l. q meo. in prin. de ac. pos.

14 ¶ †Vltimo no. q vna ecclesia potest aliã possidere. & si illa spolietur, agere põt iudicio possessorio. quia ipsa ecclesia superior spo-

15 liata vr vt s. dixi. †Quo casu cũ agatur de interesse superioris agere põt superior pro molestia illata subditis suis vt no. Abb. in ca. licet causam. in vlt. no. de prob. & in ca. dilect s. in iij. no. de ap. cũ si. declarãdo vt dixi ibi. Et facit q no. per gl. ij. & q ibi Abb. de pre-

16 scri. in c. auditis & q hr in c. cũ deputati. de iud. ¶ † Expeditis no. Abb. opponit, & ex dictis eius prima conclusio est post gl. & Inn. hic. q ille, qui appellauit spoliando aduersarium, vr appellationi renuntiare, & vlterius non admittitur.[a] & istud dictum Inn. hic, sequitur Ang. in l. fi. §. illud. C. de temp. app. & hoc pro no. tradit Mathesi. no. xxviij. no. q si actor. cũ si. vt dixi in c. an sit. in prin. j. de app. & ibi dictis nũc addo. Bal. in l. præscriptione. col. x. ver. & præmitte ad euidentiam. C. si cõtrarius. vbi alle. Inn. hic. & gl. in c. nõ

17 solum. de app. in vj. & rõnẽ huius dicti ibi adducit. ¶ † Secunda conclusio Abb. est, q appellans non potest expresse nec tacite renunciare appellationi in præiudicium appellati, qui applõnem recipit, & illam prosequitur.[b] & hoc idẽ dicit Bar. ĩ l. si quis libellos. C. de app. cum si. vt per. Mod. hic & dixi in c. interposita. §. illa denique. de app. post. Perusi. ibi, q̃ late insistit. & not. ẽt Sozi. cõsil.

18 xlv. visa appellatione. col. pe. †Et dum Bar. in d. l. si quis libellos. dicit q appellans ab interlocutoria non põt redire ad iudicẽ à quo inuito appellato. Perusi. in d. §. illa denique. in vij. q. post Abb. ibi. quẽ refert tenere cõtrariũ. qa si bene appellatum fuit ab interlocutoria, causa principalis agitari debet corã iudice à quo, c. vt debitus. de app. & hoc solũ statutũ fuit ĩ fauorẽ appellãtis, cui iudex à quo esset suspectus. c. ad hec. de app. Et rõ ista cessat ĩ appellato, qui nõ vr q prætendere possit interesse, si cã ad iudicẽ à quo reducatur. & Mod. hic sequuntur. Sed tñ opi. Bar. defendi potest p tex. quẽ ipse alleg. in c. j. ver. post hoc. de app. in vj. & Dñi. ibi no. illũ tex. q appellatus petere põt q causa principalis ad iudicem ad quẽ deferatur, qñ fuit appellatũ ab interlocutoria. & ideo nõ vr q ipso appellato inuito. causa ad iudicem à quo reduci possit. Nõ ob. q non agatur de interesse appellati. quia reputatur interesse, ex quo appellatus ita vult.[c] §. præterea. inst. de act. in fin. & in l. fin. ff. de vsu, & ha. ¶ Tertio Abb. cõcludit dum ponit secundam lec. ad istum tex. q licet post terminum non admittaẽ appellans, nec appellatus, cum appellatio deserta sit, cle. si appellationẽ. de app.

19 †hoc fallit, si appellatus infra terminum inchoauit prosecutionẽ. quia post terminum finire poterit, vt Abb. hic, per istum tex. dicit post alios, quos refert. & idem Abb. ĩ cap. personas. col. fin. vers. & per hoc restringi intellectum cle. de app. & idẽ Abb. in c. sepe. col. iij. eo. ti. & Perusi. ibi, col. x. ver. tertius casus, cum si. vt tradũt Mod. hic. Sed contrariũ tenet Imo. hic, col. iiij. vers. sed aduerte, per tex. in d. cle. si appellationem. qui indistincte loquitur, & expresse dicit, quòd nec etiã appellatus per se prosequi põt appellationem, quæ transiuit in rem iudicatã. Et loquitur ille tex. quo ad prosecutionem eius, super quo appellatum fuit. sed nõ prohibet ille tex. quin appellatus petere possit pronuntiari appellationem desertam, & attentata reuocari, & appellantẽ condẽnari in expẽsis p

20 ut est tex. no. hic in quo late insistunt. Mod. h. †Et sm opi. Imo. iudex appellationis pronuntiare põt appellationem desertam. & Bar. hoc tenet in l. eos. col. fi. in ver. quæro an iudex appellationis pronuntiare potest appellationem desertam. & Bar. hoc tenet in eos. col. fi. in ver. quæro an iudex appellationis. in fi. cõtra gl. ibi. l. C. de app. Sed Ang. ibi dicit glos. habere locum, quando appellans nũquàm comparuit coram iudice appellationum, quia tũc ibi non est instantia. secus si comparuit. Et ita dictum Bar. intelligitur. & no. Fede. consil. cxxxiij. casus talis est, cum si. vt late tradit Perusi. in cap. ex ratione. in viij. char. ver. circa septimum membrum. in prin. j. de app. Prædicta tamen pronuntiatio iudicis quo

21 vel ad quem, non est necessaria. † quia statim deserta appellatione adiri potest primus iudex, qui tollit sententiam, vt ipse illam exequatur non expectata alia declaratione. Et si opponatur de appellatione interposita, replicari põt de desertione, de qua ipse iudex aditus super executione tanquàm super emergẽti cognoscere potest. vt no. Ang. in l. si contra. per illũ tex. C. de appel. vbi Paul. de Cast. sequitur, & idẽ Paul. de Cast. in d. l. eos. in prin. circa fin. & no. Bal. in auc. si q s litigantiũ. col. j. ver. quartus, & vltimus casus. C. de epis. aud. & idẽ tenet Ang. ɔsi. cxl. statutũ pdictũ. cũ si. vt tradit Perus. in d. c. ex rõne. col. pen. Et dũ Abb. dicit retẽto cõi intellectu, q appellat^o psequi possit appellationẽ post finẽ termini, qñ inchoauit ĩ termino, limitaẽ sm Abb. qñ ñ potuit pficere, secus si potuisset. vt p eũ hic. Aduertendũ est. qa si nõ potuit propter impedimentũ, prout Abb. loquiẽ, admitteret ẽt post terminum, dato q prius in termino nõ inchoasset. p ea, q̃ habentur in

22 c. ex ratione. j. de app. ¶ †Quarta cõclusio Abb. est ĩ iij. lec. ad tex. q hic ageretur officio iudicis ad reuocationem attẽtatorũ. & vtilius est, sm eũ, vti tali remedio, q̃ si agaẽ interdicto[d] vnde vi. Sed adde Old. cons. x. col. fi. vers. nec ob. vbi vr tenere ɔriũ, dũ inqt q nõ reperit iure cautũ, q reuocatio attentatorũ habeat aliq d plus priuilegij, q̃ simplex iudiciũ restitutoriũ. Sed tñ q no. Abb. dicit. magis cõmuniter approbatur, videlicet, q remediũ per q attentata post appellationẽ petuntur reuocari sit fauorabilius.[e] quam aliud remedium restitutorũ. & ipse Old. sibi contrarius hoc idem tenet cons. cxix. pro fundamento, tradit Rota deci ij. de resti. spol. in nouis. Car. cõs. x. in qõne præmissa. col. j. & Abb. in c. bone. col. pe. de app. vbi late Perus. insistit. & no. Mod. in c. dilecti. de ma. &

23 obe. †Et ideo superioribus diebus dicebaẽ, q licet agenti interdicto recuperãde obest exceptio alterius spoliationis, ca. fi. de ord. cogni. secus tamen est in reuocatione attentatorũ, vt no. Abb. in

24 d. c. bone. † Sic etiam licet agenti interdicto recuperande opponi possit exceptio excõmunicationis, vt per glo. in cap. ex insinuatione, de procu. & no. ĩ c. dilectus. el. j. de rescr. tamẽ talis exceptio non obstat petenti attentata post appellationẽ reuocari. vt p Ro

25 tam in d. ij. decis. in tit. de restit. spoli. in nouis. † Et ex prædicta conclusione Abb. hic infert, q remediũ ordinariũ ñ facit cessare extraordinarium, q fit secundũ ius cõmune, vt hic in remedio attẽtatorum, q cõcurrit cũ interdicto vnde vi. secus esset in remedio extraordinario cõtra ius cõmune, sm Abb. hic, per l. ĩ causa. ff. de minor. & ad hoc est glo. no. in l. j. §. per hanc, in ver. vendicare. circa. fi. ff. de rei vend. & Ange. ibi dicit illam esse meliorem de corpore iuris. Sed contra hoc facit tex. in l. in puinciali. §. j. ff. de ope. no. nun. vbi licet extraordinarium remedium sit secundum ius commune, tollitur tamen per ordinarium, nisi dicamus illud extraordinarium esse ordinatum in subsidium. quo casu semper cessat, sm glos. in d. l. j. §. per hanc. & no. Bart. in d. l. in prouinciali. §. j. & in l. j. §. vnde quæritur. ff. de publica. Aliter etiam dici potest quòd extraordinarium hic, ñ tollitur ab extraordinario, vt Abb. hic dicit post Inno. & alios. & idẽ Bart. in d. l. in prouinciali. §. j. & est glos. in l. fin. per illum tex. C. si aduer. rem iudica. vbi Bar. illam notauit ad hoc. & idem no. Angel. in d. l. j. §. per hanc. ff. de rei. vẽd. Vltimo etiam dici potest quòd extraordinarium remedium sit speciale de attentatis pendente appellatione. ideo non tollitur à generali. vt per Bar. in d. l. in prouinciali.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Admittitur. Adde Deci. in c. cum teneamur. in iij. no. j. de app. in cap. an sit in. j. not. eo. tit.

b ¶Syl. Ald. Prosequitur. Et tã in diffinitiua, q̃ in interlocutoria, vide Bart. in l. eius qui. in fi. ff. de appel. reci. Alex. in consil. xxxvj. viso themate colum. fin. lib. iiij. Dec. in cap accepta. in fin. j. de appe.

c ¶Ita vult Alex. cons. lv. in fi. lib. j. Laur. Calca. consil. lxiij. n. 1. And. Tiraq. in proe. retrac. nu. 25. quòd tamen nimis frigidum est dic. q interesse est, ne rursus frustretur appellatus.

d ¶Syl. Ald. Interdicto. Adde Dec. in cons. ciij. & in cons. cc. & vide omnino eundem in c. bonæ. in vi. not. de appell. & omnino col. viii.

e ¶Fauorabilius. Adde Alex. cons. xcix. nu. 9. lib. v. & decis. Neapolita. xcviii.

SVMMARIVM.

1 *Sciscitari, quid sit.*
2 *Petitorium, pictatium, dicitur scriptura continens petitionem. nu. 3*
4 *Iudex delegatus an, & quomodo dici possit executor.*
5 *Statutum de executore non habere locum in iudice delegato.*
6 *Seruus infamis, non potest esse delegatus. & nu. 7. & 8.*
7 *Seruus in iudicio esse non potest.*
9 *Infamis de facto repellitur à dignitatibus.*
10 *Iudicare est honor.*
11 *Verba rescripti intelliguntur tam de facto, quàm de iure.*
12 *Reseruatio beneficiorũ facta intelligitur, siue teneret ea de facto, siue de iure.*
13 *Molestatione prohibita intelligitur tam de facto, quàm de iure.*
14 *Verba quandoque referuntur ad id, quod de facto est tantum.*
15 *Verba rescripta quandoque secundum iuris intellectum tantum intelliguntur.*
16 *Clausula impotentiæ in rescriptis, non includit uoluntatem.*
Et non potest intelligi per se, vel per alium. nu. 17.
18 *Impedimẽtũ iudicis nõ satis est subesse, sed debet alijs coniudicibus intimari.*
19 *Impedimentũ nõ excusat, nisi ostendatur fuisse causam immediatã non facti.*

Clericus

20 *Clericus licet excusetur à residentia per infirmitatem, intelligitur si erat solitus residere.*
21 *Iudex esse non desinit impedimento superueniente, & quomodo.*
22 *Iudex ordinarius non repellitur propter impedimentum superueniens. secus in delegato.*
23 *Delegatus ad uniuersitatem causarum dicitur ordinarius.*
24 *Iudici an opponi possit, quòd sit periurus. uel homicida.*
25 *Criminosi iudicare possunt, & alios corrigere.*
26 *Impetratio rescripti tacito crimine iudicis impetrati non uitiatur.*
27 *Testis exceptione criminis repellitur, iudex non, & quare.*
28 *Testis facilius repellitur, quàm iudex.*
29 *Crimen notorium etiam ordinario iudici opponi potest.*
30 *Notorium non requirit sententiam quo ad intellectum iuris.*
31 *Iudex restitutus famæ iurisdictionem reassumit.*
32 *Restitutionis uerbum quàm latè pateat, & quid in materia odiosa. nu. 33.*
34 *Iudicis furiosi sñia, et nemine opponēte, nō ualet, nec dispensari potest. nu. 35.*
36 *Pupillus licet miles sit, testari non potest.*
37 *Sententia iudicis infamis, uel fœminæ, quando ualeat.*
38 *Sententia iudicis patientis impedimentum occultum, quando ualeat.*
39 *Infamia debet esse in loco inquisitionis.*
40 *Doctorari qui se fecit in ciuitate, quæ communiter, exercebat facultatem doctorandi. tamen ipse sciebat ꝙ illa non habebat non est doctor.*
41 *Error communis non scienti prodest.*
42 *Iudex cui facta est commissio an possit se excusare prætextu infamiæ.*
43 *Turpitudinem suam ab alio detectam allegare quis potest.*
44 *L. Barbarius. ff. de offi. præto. qualiter procedat.*
45 *Impedimentum occultum, quando quis teneatur detegere.*
46 *Infamiā propriā allegare nō tenetur quis, ut priuilegiū immunitatis cōsequat.*
47 *Pœna immunitatem tribuere non debet.*
48 *Inhabilis non potest officium petere, quando agitur de publico interesse.*
49 *Notarius an impedimentum suum manifestare teneatur.*
50 *Delegato opponitur, quòd est illiteratus.*
51 *Illiteratus ab ordinibus repellitur.*
Et est magis odiosus, q̄ homicida. nu. 52. & quis dicatur illiteratus. nu. 53.
54 *Imperitus quis dicatur.*
55 *Illiteratus potest esse iudex dummodo experientiam habeat iudicandi.*
56 *Iudex illiteratus, an possit sententiam legere per alium.*
57 *Dispositio extenditur ad accessoria, quæ ueniunt in necessariam consequentiā.*
58 *Assessor debet supplere imperitiam iudicis.*
59 *Iudex excusatur per imperitiam assessoris, & quando.*
60 *Assessor debet esse peritus in ea facultate, in qua se exercet.*
61 *Legista in causa canonistali excusari potest.*
62 *Iudex delegatus quia à principio dixit nolle interesse potest mutare uoluntatē.*
63 *Assertioni iudicis statur de impedimento, stante in commissione clausula impotentiæ. item ut possit de legare, quæ sunt meri imperij.*

1 a SCiscitatus. ¶†In tex. ibi, sciscitatus.[a] facit c. sciscitatis xxxiiij. di. vbi Archi. dicit ꝙ sciscitari est causam sciendi ꝑscrutari. facit c. super hoc. in prin. de renun. ¶In tex. ibi, duo, vel tres. hoc respicit antiquā cōsuetudinem sedis apostolicæ, quæ erat vt causa committeretur potius duobus, quam vni, & potius tribus, quam duob⁹. quia maturius reputatur iudicium ꝙ à pluribus cōprobatur. cap. prudentiam. in prin. ver. illa quippe. de offi. deleg. facit tex. in c. fi. xx. dist. ¶†No. primo, ꝙ petitorium hic ponitur pro scriptura continente petitionem, fm Abb. hic. & ad idem tex. in cap. præcepta lv. di. quem hic alleg. Io. An. †& idem importat pictatium[b] secundum gl. xxx. q. iij. pictatium. In alio tamē sensu accipitur hoc verbum in l. actuarij. C. de erog. mili. an. l. xij. & in c. si quis papa. lxxj. di. & ibi gl. in ver. pictatia. ¶†Secundo no. ibi, ipsis exequendis secundum Abb. hic. ꝙ iudex delegatus largo modo executor dicitur. Sed tamen iste tex. parum facit. quia loquitur de literis exequendis, non autem iudex delegatus simpliciter executor appellatur, imo tex. hic in contrarium facit, ibi, cum iudices, vel executores. & sic ponuntur vt diuersa. nisi dicamus in effectu quòd per eo ponuntur. Et pro dicto. Abb. est tex. cum glos. in c. si quis contra clericum. de fo. compe. in l. apertissimi. C. de iudi. facit ca. prudentiam. §. adijcimus. de offi. deleg. & hoc largo modo intelligitur. secus est proprie. vt Abb. hic dicit, facit cap. super quæstionū. §. nos. autem. ibi, non tam cognitorem, q̄ executorem. j. de offic. dele. †Et ideo statutum quòd de executore loqueretur, non haberet locum in iudice delegato, nec ꝯ. quia statutum. proprie intelligitur l. iij. §. hęc verba. vbi Bar. ff. de nego. gest. & hoc in terminis tradit Abb. in d. c. ꝯ clericū. iij. no. de for. comp. ¶†Tertio not. ꝙ seruus, vel infamis non pōt esse iudex delegatus. Et de seruo. est tex. in l. cum ꝑtor. §. fi. ff. de iudi. †Et ne dū non pōt esse iudex, sed nec in iudicio esse pōt. l. seruus. C. de iudi. adeo ꝙ nō valet iudiciū, licet postea seruus detegat. l. nō idcirco. §. j. ff. de iud. de quo in l. Barbarius. ff. de offi. ꝑto. †De infamia ēt ꝓbat in l. cū ꝑtor. §. fi. & gl. ibi, i ver. motus. ff. de iudi. iūcta l. ij. ff. de sena. & in c. īfames. ī prin. iij. q. vij. Et hoc ēt intellr de infamia facti, fm gl. ī d. l. ij. de senato. & ita tenet Imo. hic, col. antep. ꝯ Ant. de Bu. ꝙ qa infamis ēt de facto à dignitatibus repellit l. ij. C. de digni. lib. xij. no. in regula, infamibus. de re. iur. in vj. ergo vr̄ repelli à iudicādo, qa iudicare est honor. †vt no. Bal. in l. sed & reprobari, in prin. ff. de excu. tu. & no. in c. vt debitus. de appel. cū si. vt dixi ibi, in princ. & facit qđ not. Car. ꝑ illū tex. in c. testimoniū. vbi Mod. col. iij. j. de testi. Addatis tñ qđ ꝯ prædicta videt dictū Ang. ꝑ illū tex. in l. fi. ff. de iudi. vbi inquit ꝙ ēt infamis pōt esse delegatus, qa munus iudicādi est onus. l. munerū. §. iudicandi. ff. de mune. & hono. Sed pōt rn̄deri qđ dictū Ang. vr̄ habere locū in delegato papę, qui debet esse in dignitate, vt in c. statutū. de rescrip. in vj. Vel scđo dictū Ang. nō vr̄ verū per s. dicta. Nō ob. tex. ī d. l. fi. qa loquit in nuncio, vel executore, & nō in iudice delegato, vt ibi colligit. Non ob. ꝙ munus iudicādi est onus, qa nō est verū simpłr, sed est iunctū cū honore & dignitate. vt not. in d. c. vt debitus. de appel. ¶†Quarto not. ꝙ verba rescripti intelligunt tā de facto, q̄ de iure, ibi in verbo, impotentia, quæ de facto, & de iure intellr. facit tex. in c. ex rōne, & qđ ibi Abb. dicit. j. de appel. Et ista conclusio procedit, qñ verba generalia sunt, & eadē rō sit, siue aliquid fiat de facto, siue de iure, vt hic. Et in simili casu tradit Rot. in pen. deci. in tit. de elec. in antiq. †vbi reseruatio beneficiorū facta intelligitur, siue ille teneret beneficia de iure, siue de facto. & in simili idem tradit Rot. in xviij. deci. circa fi. de resti. spol. in nouis. †vbi prohibita molestatione de facto, & de iure intellr.[c] & no. Abb. in c. ij. de resti. spol. col. fi. late Alex. cōsi. lij. viso testō. lib. j. & qđ no. Pe. de Anch. cōsi. cviij. ꝯ fratres. & quod no. Alb. in l. j. col. pe. C. de sum. Trin. Secus vbi non esset eadē ratio, qa tūc verba. ēt expressa de iure, & de facto restringunt fm naturā contractus, vt no. Bar. in l. stipulatio ista. de ver. ob. cum si. †vt tradit ibi Alex. Et quandoq; ēt verba solum ad illud, qđ est de facto referuntur, vt no. Bal. in l. j. C. de vsuf. ver. sed pone. Pet. de Anc. consi. clxxxvj. omisso primo dubio. & no Abb. per glo. ibi, in c. pro illorum. in ver. cōtradictores. de præb. & in c. audita, pen. not. de resti. spol. †Et quandoq; verba rescripti secundū intellectum iuris solū accipiuntur. c. causam, quæ. j. eo. & facit gl. j. & qđ ibi Ang. Pau. de Ca. & Mod. in l. j. C. de his, qui. vt indig. ¶†Quinto no. ꝙ clausula impotentiæ nō includit volūtatē, quia nolens interesse non pōt dici non posse.[d] Et hoc verū est, quantū ad hoc, vt non excusetur, prout tex. hic loquitur, sed quantum ad aliorum iurisdictionē cōsolidandā, etiā voluntatē includit c. prudentiā. §. adijcimus, fm cōmunem intellectū. de offi. deleg. quia si vnus ex pluribus iudicibus non velit, verum est dicere collectiue ꝙ omnes simul procedere nō possunt. & per illum tex. in d. §. adijcimus. videtur confundi doctrina Bar. cōmuniter approbata in l. Gallus. §. quid si tantum. ff. de lib. & posth. vbi concludit ꝙ qñ conditio est voluntaria, si facta sit in vno casu, ad alium non porrigitur. Sed potest responderi, ꝙ in isto casu licet prima facie cōditio videatur voluntaria, quia pendet a volūtate summi pontificis, tñ potius videt necessaria considerato fine, ad quē papa habuit respectū, videlicet, ꝙ cā expediat, fm ea, quæ habentur in d. §. & quid si tantum. & quod dr̄ in d. §. adijcimus. videtur procedere in rescripto ad lites. secus videtur in rescripto ad beneficia, per ea quę habentur in c. susceptum. eod. tit. in vj. Vel melius considerando subtiliter in casu d. §. adijcimus. nō fit extensio de casu ad casum. sed conditio formaliter verificatur ī casu impotentię. qa, vt s. dixi, si vnus non vellit, verū est dicere ꝙ oēs simul nō possunt interesse. † Et notandū est ꝙ clausula ista nō possit intelligi ꝑ se, vel per aliū, vt tradit Ro. decis. v. de off. deleg. in nouis. de quo tamen dicendum est, vt late Abb. distinguit post alios in c. corā. in fi. col. de offi. delega. ¶†Sexto, & vltimo no. ꝙ non sufficit impedimētum subesse, sed debet alijs cōiudicibus intimari, & an valeat processus subsistente impedimēto, & nō facta insinuatione. Abb. se remittit ad no. in c. prudentiam. in prin. de offi. deleg. vbi videndum est. Et dicit Abb. hic, ꝙ etiam nō sufficit probare impedimētum simpliciter, ad hoc, †vt quis excusetur, nisi ostendatur quòd impedimentum fuerit causa immediata, quòd quis nō fecerit illud,

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Sciscitatus. Est text. & ibi not. gloss. in l. cum antiquitas. §. primo. C. de testamen.

b Pictatium. Hæc eadē alleg. in suo dictionario, in verbo, pictatium.

c ¶Syl. Ald. Intelligitur. Et qualiter intelligatur de molestia facti an iuris, vide Deci. in c. in præsentia. in ij. textuali. infra de prob. Et in hærede prohibito molestare vxorem vsufructuariam sub pœna, vide Deci. in consi. dcxiii. in prin. & late in consi. dlxxxj. col. v. & ꝙ molestia dicatur etiam quando quis iudicialiter vexatur, est tex. in §. j. in ver. molestus. in auct. de fideiu. l. j. vbi Bal. C. de nund. Pau. de Cast. in consi. cciiij. præsupposito. col. ij. lib. j.

d ¶S. Ald. Non posse. Et huiusmodi clausula verificatur ēt data recusatione. c. super in ij. no. vbi Abb. de offi. dele. & vide de virtute, & importantia huius clausule Abb. in c. prudentiam. in ij. not. de offi. deleg. omnino in c. coram, in vj. not. eo. ti. & vide ad id, quod hic dicitur, Deci. in d. c. prudentiam. §. adijcimus. in prin. de offic. deleg.

a lud ad ꝙ tenebaṫ.[a] vt no.Inn.c.ex tranſmiſſa, de præſcri. & ꝑ iſtū tex.hic,ibi,dummodo. Sed tñ iſte tex. parum facit. qa ſolum reſpicit notitiam impedimēti.Vnde melius ꝓbaṫ in c.ex ratione.j. de appel.& in c.cum ſit Romana.eo.ti.tu.& eſt tex.no in l.q com meatus.vbi Bar.de re milita.cum concordā.vt tradit Alex. in l.ij. §.ꝙ diximus.ff.ſi q̄s cautio.& in cōſ.xlix.ꝑſpectis, & pōderatis.li.

20 ij.†Et ad hoc facit. qa licet clericus excuſeṫ à reſidentia ꝑꝑ infirmitatē.c.j.de cle.egrotā.hoc intelľr qñ erat prius ſolitus reſidere. aliàs ſecus,qa tūc nō eſſet infirmitas cā immediata, vt not.Abb. poſt alios in c.j.de clerico egrotā.& in c.ad audiētiā.de cle. nō reſi.& facit gloſ.no.in c.j.ī verbo adfuerint. de cleri.nō reſidē. in vj. Et de hoc dicēdū eſt vt late dixi in c.ex rōne. col.pe. de app. ¶In gl.in verbo,impotētiā,dd̄m eſt vt ꝑ Io.An.poſt.Hoſt.hic, & Bal.

21 poſt alios.¶In glo.in verbo,infamē.Primo ſm Abb.†cōcludiṫ, & bene,ſm,eū,ꝙ ſuperueniente impedimēto licet iuriſdictio impediaṫ,& ſic exercitiū iuriſdōnis impediṫ,nō tñ deſinit eſſe iudex.l. iudex datus.ff.de iud.l.q furore.ff.de ſtatu ho. Et circa hoc.Abb. reaſſumit qōnē, & primo q̄rit an cōtra iudicē indiſtincte opponi

22 poſſit de impedimēto.†Et cōcludit poſt Inno.& alios, ꝙ iudex ordinarius nō repellaṫ propter impedimētū ꝙ allegaretur.ſecus dicit eſſe in delegato ꝑ rationes,quas ipſe inducit.Et ideo ſm Imo. hic,col.pe.licet cōtra epm opponaṫ ꝙ ſit ſeruus, vel īfamis,qa eſt ordinarius,nō repellitur à iudicando ex quo toleraṫ à ſuperiore.

23 allegat Inn.c. cū ſuper de of.deleg.ſec⁹ eſt in iudice delegato.†Et qa ordinarius iudex eſſe reperiṫ,ſed delegatus adhuc nō ē iudex ideo facilius impediṫ fieri.arg.l.patre furioſo.ff.de his, q ſunt ſui vel ali.iu.& ꝑ rōnes Abb.hic,cū ſi.vt ĥ tradūt Moder.& idē Abb. in c.quaľr,& qñ.el.ij.col.vj.de accuſationibus. & Alex.idē ſequiṫ in l.q.dā cōſulebāt.col.vj.de re iud.Et licet iſta ſit cōis opinio,non tñ iure probaṫ, nec vr̄ vera cōſiderando ĥ mō. qa aut eſt tale impedimentū, ꝑ ꝙ q̄s ipſo iure reddiṫ inhabilis.vt qa ſit ſeruus, vel infamis, put loquiṫ tex.hic.& vr̄ ꝙ tali caſu ēt ordinarius repellaṫ De ſeruo ꝓbaṫ in l.Barbarius.ff.de of.præto. ꝑ locū à ſpāli. Ibi.n. ſnīa & ꝓceſſus.valet.qa reputabaṫ liber.ergo ſecus, vr̄ ſi cōditio ſeruilis detecta fuiſſet.Et idē eſt de infami.vt ēt Abb.hic dicit, ꝑ l.ij.§.miles,cū gl.ff.de his. q notan.infa. Aut eſt impedimētū, ꝑ ꝙ ipſo iure nō reddiṫ inhabilis.& idē vr̄ in delegato, ꝑ ea,q̄.j.videbimus in ſeq.q.Et ſic data paritate terminorū,nō vr̄ differētia inter ordinariū,& delegatū.Nec ſunt efficaces rōnes diuerſitatis,q̄ adducunṫ.Et primo rō principalis Abb.nō obſtaret.qa ceſſaret ī delegato ad vniuerſitates cārū,vt dicit Imol.hic, niſi dicaṫ ꝙ idē ſit in tali delegato,ꝙ eſt ī ordinario.qa reputaṫ ordinarius, iuxta gl. in c.cū cām.de apppe.Et ideo ad rōnē Abb.aľr rñderi pt̄,ꝙ nō ſit in cōueniens ꝙ ordinarius reppellatur in vna cā,& remaneat iudex in alijs.vt patet in l.j.C.ſi qua.prædi.fu.pōt.& ī l.q iuriſdictioni.ff.de iuri.om. iud. Vel dicam⁹ ꝙ ī totū deſineret eſſe iudex, ꝓbata īhabilitate,vt ſ̄.dictū eſt.Nec ob.ꝙ ꝑ exceptionē ñ dēt priuari officio. qa verū ē ꝙ ñ dētpuniri abſolute ꝓ delicto oppoſito ꝑ viā exceptionis,c.j.de excep.ſed tñ repellaṫ, vt ī p̄allegato c.j. de excep.Nō ob.alia rō ꝙ ordinarius hēt officiū de publico à ſuperiore.qa ſolū illud attēdiṫ,qñ cōi opiniōe reputaṫ habilis, d.l.Barbarius.ſecus ergo ſi inhabilitas detegaṫ, vt ſ̄. dixi.Nec ob.alia ratio ꝙ ordinarius ſit iudex,& delegat⁹ dēt fieri, qa iſta rō hēret locū p̄ſuppoſita differētia inter delegatū, & ordinariū.Et ēt ī ꝯriū

24 eſt regula,q̄ hr̄ in l.pluribus.§.& ſi placet.ff. de ver. obli.†Secundo in hac prima.q.gl.Abb. quærit quid de crimine,an contra iu-

b dicem delegatum [b] opponi poſſit quòd ſit periurus, vel homicida. Et concludit quòd nō,ſm Inno.in c.cum ſuper.de offi.deleg.

25 †quia criminoſi iudicare pñt, & alios corrigere ex poteſtate offi-

26 cij,licet nō ex merito vitæ.vt ꝑ gl.iij.q.ij.in ſumma.in fin.† Et ideo licet impetratio reſcripti facta ſit, & de crimine nihil dictum ſit.ñ ꝓ ĥ vitiaṫ īpetratio. vt no.Inn.ī c. ſuper literis.j. eo ſequunṫ Ang. & Pau.de Ca.ī l.ſi p̄tor.§.ñ aūt.ff.de iud.cū ſi.vt tradūt. Mod.ĥ & idēLāfr.de Brixia.ī c.qm̄ ꝯ falſam.ī repeti.ī verbo īterlocutiones.

27 de ꝓba.†Et ſm ĥ notādū ē,ꝙ Abb.ĥ,dicit differentiam eſſe inter teſtē.& iudicē.qa teſtis exceptiōe criminis repelliṫ, licet iudex ñ repellaṫ.vt per gl.xxiiij.q.j.c.miramur.§.his auctoritatibus in ver-

28 bo,gladio. †Ex quo inferṫ ꝙ in caſu iſto facilius repellitur teſtis, q̄ iudex.Et ratio eſt, ſecūdū Vinc.quē Abb.refert. & Moder. hic. in fi.ſequūtur,qa à dicto teſtis nō appellaṫ.& iō in eo maior habilitas requiriṫ,q̄ ī iudice à quo appellari pōt.Iſta rō parū valet, qa à iudice appellaṫ.& appellari pōt qñ iudex teſtes inhabiles admiſit,& ſic p̄iudiciū,qd̄ inferṫ ex teſtibus,remoueri pōt per appellationē,quę interponiṫ à iudice.Vnde rō melior vr̄, vt ſit ꝑꝑ auctoritatē ſuperioris,quę in iudice reperiṫ. ſed iſta auctoritas nō attēdiṫ,vbi agiṫ d̄ ſuſpicione rōne affectionis,qa graue eſt corā ſuſpecto iudice litigare.c.ſcd̄o req̄ris.de app.& tali caſu facilius repel-

29 liṫ iudex, q̄ teſtis,vt ꝑ gl.in c.inſinuāte.de offi.dele. †Et ꝯcluſio ſupradicta de iudice,limitaṫ ſm And.Sic.hic,niſi crimē notoriū ſit, qa cū nō ſolū ꝯ delegatū,ſed ēt ꝯ ordinariū opponi pōt, ꝑ c.nōne.viij.q.iiij.à ꝯrio ſenſu,dū ibi nō repelliṫ ꝓ dubia ſuſpicione.ſecus ergo vr̄, ſi notoria ſit.Sed Mod.hic rñdēt,ꝙ argm̄ à ꝯrio ſenſu nō colľr,qa hoc eſſet ꝯ tex.in c.ſciſcitantibus.xv.q.vlt.in princ. ibi,cōprehenſus in adulterio,cū gl.j.ibi,cū ſi.vt ꝑ gl.in c.cū nō liceat.in gl.j.de præſcri.in quibus patet ꝙ licet delictū notoriū ſit, nō tñ recedendū eſt à ſacerdote in ſacramentis.& quædā alia leuia And.Sic.adducit,quibus rñdēt Mod. hic. Sed aduertendum eſt,quia tex.in d.c. ſciſcitātibus. loquiṫ in ſacramētalibus, in q̄b⁹ ſpāle eſt, ꝑ rōnē,quæ ibi poniṫ, qa nō dātis meritū, ſed accipiētis fides ꝯſideraṫ,& qa,vt ibi dicit,ab omni ſacerdote corpus Chriſti ꝑfectū eſt.Et ꝓ opi.d.And.facit tex.in c.ex tenore. de tēpo. or. vbi Io.An.& Imo.in c.nihil.de elec.cōcludūt ꝙ notoriū nō requi-

30 rit ſnīam quo ad effectū iuris.†Et hoc tradit Alex. in l. is, cui bo-

c nis,colū.iij.de verb.ob.vbi ꝑꝑ hoc ꝯcludit ꝙ notorie ꝓdigus[c] nō pōt ꝯhere.Et ita pariter vr̄ in propoſito,ꝙ iudex,cuius impedimētū notoriū ſit,iudicare nō poſſit,nec ꝓcedere, qa iſte vr̄ effectus

31 iuris.¶†In ſecundā q.prin. Abb.ꝯcludit ꝙ ſi iudex qui fuit impeditus,reſtituaṫ priſtinæ famæ,ꝙ iuriſdictionem reaſſumit. Et hoc ſm Abb.intelligiṫ,ſi ex toto reſtitutio facta ſit. Et hoc pōt ꝓcedere ad maiorē cautelā.ſed neceſſariū non vr̄,quia gl.hic alle.tex.q

32 ĥ probat ſimpľr, dū facit vim ī verbo reſtō, qd̄ de ſui nā facit, †ꝙ honoribus,& ordini priſtino,ac cæteris reſtituaṫ, & ſic illud qd̄ Abb.dicit,ex nā verbi intelľr.Et ad idē tex.in l.videamus.§.in fa-

d uiana.ff.de vſur.vbi dr̄ ꝙ hoc verbū[d] plenā hēt ſignificationē. ad idem tex.in l.reſtituere.in l.fi.§.fi.de ver.ſig.in l.ij.§.pen.ver. reſtituas inquit.ff.ne quid in loco pub.& in l.ait p̄tor.§. ꝑ hanc actionē.& §.præterea generaliter.ff.de his,quæ in frau.cre.facit tex.in l.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.ff.de mi.& in c.venerabili.in prin.vbi no.

33 Abb.de offi.dele.†Et hoc tñ limitaṫ,niſi mā eēt odioſa.l. fi.§. Lucius.vbi Bar.& Doc.ff.de cōdi.inde.& niſi agaṫ de præiudicio ter-

e tij,[e] iuxta no.ꝑ Bar.in l.Gallus.§.& q̄d ſi tm̄.ff.de lib.& poſthu.& qd̄ no.Bar.in l.ij.ff.de decurio.¶In iij.qōne principali Abb. cōſiderat duos caſus. Primus eſt qñ impedimentū erat notū, & oppoſitū nō fuit.Secūdus,qñ occultū fuit,& poſt ſententiam dete-

34 giṫ. ¶†Circa primū Abb. ponit duas concluſiones. Prima eſt, ꝙ ſi impedimentū erat naturale,vt quia furioſus,nō valet ſnīa,licet non opponaṫ,quia naturalia immutabilia.ſunt.Innoc. hic, & ſe-

f quiṫ Ang.in l.fi.C.de excep.& tali caſu diſpēſari nō pōt,[f] † vt no.

35 Bal.in l.bonorū.col.j.C.qui admi.cū ſi.vt tradūt Mod.hic.quibus

36 adde tex.no.in l.fi.C.de teſta.mi.†vbi pupillus, licet miles ſit, nō pōt teſtari,qa defectus nālis eſt,q ex priuilegio militię non purgaṫ,nec ī tali caſu hēt locū diſpēſatio,vt no.Bal.in l.j.C. de confeſ.

37 quē refert,& ſeq̄ṫ Alex.in d.l.fi.†Scd̄a ꝯclō Abb. eſt,ꝙ ſi ſit īpedimentū iuris ciuilis,vt qa ſeruus,infamis,vľ fęmina,nō valet ſnīa, licet nō opponaṫ.ita tenet ipſe ꝯ cōem opi.qa taciturnitas partiū nihil operaṫ,vbi eſt talis defectus,q.ꝯſenſu partiū remitti nō pōt vt ꝓ gl.pe.in l.j.vbi de cri.agi op or.ſed ꝑtes nō pñt facere ſeruū, vel fęminā habilē ad iudicandū.facit tex.ī l.quos ꝓhibet.ff. de poſtu.& tex.hic,qui ſimpľr loquiṫ,& qa ſpāle eſt,qñ ſeruus liber reputaṫ l.Barbarius.ff.de offi.p̄to.ergo ſecus vr̄,qñ de ſeruitute apparet.Et iſtā opi.ēt tenet And.Sic.hic, ꝑ l.ij.ff.de reg.iur. vbi dr̄ ꝙ mulieres nec iudices eſſe pñt, nec magiſtratū gerere. & hoc idē prius voluit Ang. in l.cū prætor.§.non aūt.ff.de iudi. & Mod. hic

g ſequuntur.Sed tamen cōis opi.in contrarium[g] eſt,vt tenēt. Anto. de But.& Imol.hic poſt Innocen.cum concor. vt tradit Alex.in l. quidā conſulebant. colum.vij.ver.inquantū de re iudi. & Alexā. ibi hoc ſequi videtur,dum dicit ꝙ Angel. in dicta l. prætor, mouetur leuibus rationibus.Et tenendo cōmunem opinionem poteſt reſpōderi ad rationes Abb.& Mod.ꝙ voluntas partiū tacita, vel

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Tenebatur. Adde Deci.in c.ex rōne,col.xv.in fi. de app.l. qui cōmeatus, vbi Bar.ff.de re mili.in l.præſes.C.de appel.Dec.in conſi.ccccliiij.Iuridicas col.ij. ver.præterea dato,& in pulchro caſu.in conſi.dlij.col.ij.

b ¶[illegible]

c ¶Prodigus. Adde Iaſ.ff.de ver.ob.l.is,cui bonis.nu.9.Gui.Pap.deciſ.Dalphi.cclx. Pau.conſi.ccxlviij.li.ij.Nic.Boer.deciſi.Bur.xxiij.nu.32.

d ¶Syl.Ald. Verbū. Adde tex.in l.j.vbi Salv.& alii.C.de ſen.paſ.in l.j.& in l.ij.C.ſi aduer.tranſ.l.i.C.de reput.gl.in c.quāuis.in verbo cum talis.in prin.de reſcrip. lib.vi.Cy.in l.ſi quidē.C.de præd.mino.Bar.in l.qui proprio.§. idē quæritur. in j.opp.ff.de procu.Bal.in c.cum cām.col.j.j̄. de teſti. Rota deciſ. ccccxlvi. ſi lata vna in nouis Alb.in l.qui res.§.aream.nu.2.ff.de ſol.Ang.in conſi. cclvi. ſecūdū ea.col.i.And.Sic.qui multa alleg in conſi.ix.ſupremi col.pe.lib.i.

e ¶Syl.Ald. Tertii. Adde Bar.& alios in l.quid ergo.§.pœna grauior.poſt glo.ibi in ver.oneraſſet.ff.de his qui not.infami.Deci.in c.ſuper eo.col.x de offi.dele.

f ¶Syl.Ald. Poteſt. Adde Deci.in l.ii.§.fi.col.i.ff.de reg.iu.

g ¶S.Ald. Cōtrarium. Vide eundem.j̄.eo.c.col.pen.vbi alleg.Specu.

vel expressa hoc simpliciter nō operat̃, sed adminiculū iuris concurrit. qa regula est, ꝙ dilatoriæ exceptiones nō opponūtur post litē cōtestatā. c. iter monasteriū. de re iud. l. fi. C. de excep. vñ illa regula ꝙ seruus, vel fœmina iudicare nō possunt, debet intelligi fm aliā regulā iuris, videlicet dummodo opponat̃ hoc ante litis contes. facit text. not. in l. filiusfam. §. veterani. ff. de proc. vbi milites nō possunt esse procuratores. & sic tex. præcise loquit̃, nō possunt, ꝓut loquit̃. d. l. ij. ff. de reg. iur. adeo ꝙ nec ēt si aduersarius velit admittuntur. vt ibi vr̃. & tñ si pars tacet, & lis cōtestetur, non repellitur. & iudiciū valet, qa talis exceptio dilatoria est, & debuit opponi ante litē contestatā. Pro opinio. tñ Abb. facit ꝙ seruus, & fœmina absolute ꝓhibentur iudicare, & sunt incapaces, & non videlicet processus. vt no. Ang. in d. l. cū prætor. §. nō aūt. ff. de iud. & litis cōtest. nō videt̃ istos habilitare. qa ista dispositio ꝓhibitiua de seruo, & muliere, respicit personas. & sic videtur magis specialis, & ideo præualere vr̃ vt in reg. generi, de reg. iu. ī vj. facit quod not. Bart. ꝑ illū tex. in l. iij. §. liberti. ff. de susp. tut. Nō obst. d. l. filius fam. §. veterani. qa ibi nulla est incapacitas, sed ex priuilegio ꝑsonę illud cōceditur. vnde facilius tollit̃ illud priuilegiū ꝑ litis contest. arg. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mil. & sic ista opin. Abb. in puncto iuris verior videtur. licet communis in contrariū

38 sit. ¶ † In secundo casu principali quando impedimentum occultum fuit, post sententiam detegit̃. Abb. concludit primo ꝙ in impedimēto iuris ciuilis valet sentētia, si cōmuniter ignoratur. & sic infert̃ qđ dispositio. l. Barbarius. habeat locū in delegato adde tñ Innoc. in c. cū dilecta. j. eo. vbi tenet cōtrariū videlicet qđ d. l. Barbarius. solum habeat locum in ordinario, prout loquitur. & non in delegato. Idem videtur velle Bar. in l. ij. C. de sen. Sed communis opinio est fm conclusionē Abb. hic. & ita tenet Ang. & Saly. in d. l. ij. C. de sen. Imo. in l. quidam consulebant. de re iud. cum simili. vt tradunt Mod. in d. c. cum dilecta. col iij. & idem sequitur Alex. cons. l. lxxvij. in causa & lite. col. iiij. lib. ij. & videtur tex. in ca. verum, iij. q. vij. in princ. Et ista conclusio ampliatur, etiā si in alio loco impedimentum esset notum, dummodo in loco sententiæ occultum sit, vt Abb. hic cōcludit. facit quod no. Bal. in l. ea quidem. col. pen. vers. item requiritur. C. de accus.

39 † vbi dicit quòd infamia debet esse in loco inquisitionis, & nō sufficit quòd esset alibi. facit quod no. Abb. in cap. cum oporteat. in fin. de accus. Prædicta conclusio limitatur non habere locum, quando partes scirent impedimentum, quòd communiter ignoratur. quia gesta in fauorem partium non valent. vt no. voluit Cald. in cap. ad probādum. de re iud. & no. Abb. in cap. si duobus. col. fin. de appel. cum

40 simi. vt tradunt Moder. in cap. ad probādum. de re iud. † vbi inter alia inferunt quòd si aliqua ciuitas reputatur communiter habere priuilegium doctorandi, & in veritate nō habet, si aliquis hoc

41 sciens fecit se ibi doctorari, non erit doctor. † quia communis error illi scienti non prodest. Ita in terminis Brix. in repertorio suo in versicul. error. Sed tamē considerandum est ꝙ Cald. in d. cap. ad probandum. loquitur in excommunicato, cū quo cōicatio ꝓhibetur. & ideo imputat̃ parti litiganti coram iudice, quem pars scit excommunicatum esse. vnde ex tali delicto ad alios casus nō

42 bene infertur, vt dixi in cap. si duobus. de appel. ¶ † Vltimo Abb. quærit an iudex, cui facta fuit cōmissio, possit se excusare prætextu infamiæ. & ex doctrina Abb. collige tres conclusiones. Prima est, ꝙ si impedimentum ab alio decretum sit, etiam ipse tenetur illud detegere, vt not. Bart. in l. ij. per illum tex. C. si ser. ad decu.

43 aspirauerit. lib. x. † Et ad hoc facit. qa pōt quis turpitudinem, suā ab alio decretam allegare,[a] vt no. Bar. in l. iusiurandum, quòd ex conuentione. §. procurator. ff. de iureiur. cum si. vt tradunt Mod. hic. Sed aduertendum est, qa tex. in d. l. ij. loquitur generaliter. ratio, q in text. ibi allegatur, ob immaculatā dignitatē, etiam videtur hr̃e locū dato ꝙ impedimētum eius prius detectū nō fuisset Non ob ꝙ turpitudo detecta allegari possit, qa dato quòd possit non tamē tenetur. Secundo Abb. ꝯcludit ꝙ si sit occultū impedimentū, & impediat executionem ordinis, vel officij, tenet̃ illud manifestare. Sed cōsiderandū est, ꝙ iura allegata per Abb. loquū

b tur in ordinib.[b] in quibus veritas attendit̃, & non habet locum

44 ꝙ dicit in l. Bar[illegible] in c. nihil. de elec. vt no. Bal. in l. nō mutatur, C. de lib. cau. vnde de iuribus allegatis per d. Abb. non bene infertur ad propositum nostrum. hic. ¶ † Tertio Abb. dicit ꝙ si impedimentum occultum sit,

45 non tenetur q̃s illud detegere. prout tenet Bar. in d. l. ij. Nec huic conclusioni obstat tex. in d. l. ij. quia loquitur in eo qui impetrauit illam dignitatem a superiore, vt colligit ibi adspirasse. & ita illum tex. declarat. Bal. in l. quos prohibet. in prin. ff. de postulando. & in l. Cassius col. pen. ver. itē quæritur. ff. de senato. & ista dicta sunt, perscrutādo dicta Abb. more solito. Sed pro vera resolōne, considero duos casus. Primus est in eo, q voluit hr̃e immunitatē in actu sibi fauorabili, in quo nō tractatur de præiudicio alterius &

46 † in tali casu nō pōt q̃s allegare infamiā propriā. vt priuilegiū immunitatis consequat̃. vt est casus in d. l. nec infamis. C. de decur.

47 lib. x. † qa pœna immunitatem tribuere nō debet. l. legatorū. §. fi.

48 ff. de interd. & releg. † Scd̃s casus est, qn̄ tractat̃ de interesse publico, vel alterius priuati. & in tali casu inhabilis nō pōt tale offiñ pe

49 tere. d. l. ij. C. si seruus ad decurio. lib. x. † Et ēt ab alijs requisitus debet impedimentū eius manifestare. vt de notario not. Bart. in l. generali. ij. no. C. de tab. lib. x. & quod no. Io. de Anan. in c. q̃ ꝑnicio sum. col. iiij. de vsur. cū si. vt ꝑ Mod. h̃. & h̃ intelligo verū, qn̄ actus omnino nō valeret, dato ꝙ nō opponat̃ de impedimēto. secus videt̃ si actus valeret nō opposita exceptione impedimenti. qa tūc ipse inhabilis nō tenet̃ impedimentū suū detegere, sed expectare debet ꝙ opponatur. l. Barbarius. de off. præt. ideo in qōne proposita de infamia, nō tenet̃ prodere infamiam eius. quia si de illa nō opponat̃, iudiciū valet, vt no. Spe. in ti. de iudice dele. §. excipi

50 vers. sed nunq̃ d. ¶ † Gl. in verbo impedimēto, ibi, illiteratus. no. ꝙ ꝯ delegatū excipi pōt, ꝙ illiteratus sit. & no. Spe. in tit. de iudice. delegato. §. excipi. ver. item ꝙ est illiteratus. facit tex. in §. cū h̃ vbi.

51 Nic. de Nea. in proemi. Inst. † Sic ēt illiteratus ab ordinibus[c] repel

c pellitur.[d] c. fi. de temp. ord. in vj. & xxxiiij. dist. c. ꝑcipimus. † Adeo

d ꝙ illiteratus magis odiosus videtur, q̃ homicidia. qa collatio facta illiterato nulla est, licet secus, si homicide facta sit. vt no. Inn.

52 in c. cū in nostris. de cōcess. præben. Nā illiteratus ñ dr̃ hō. sed ima

53 go hōis. vt Abb. dicit in c. prudētiā. in prin. de off. deleg. Et no. † ꝙ illiteratus dr̃, q nescit & pœnitus ignorat literas. imperitus verò dr̃, q nescit legere simpl̃r, & scribere, vt dñt Mod. hic allegando Bar. in auc. sed nouo iure. C. si cer. pe. vbi Bart. tñ talē drĩam nō facit. qa solum ibi dicit, imperitū appellari, q nullas lr̃as, vel modicū scit, vt sunt mercatores q sciunt scribere & legere vulgariter. & sic Bart. potius vr̃ velle contrariū, ꝙ imperitus vtroque modo dicatur. Sed differentiam prædictam sentit Io. Fab. in §. similiter. Insti. de excu. tuto. Et quantum ad propositum imperitus dicitur

54 qui non habet peritiam iuris. † Nam imperitia proprie ad ius refertur. gl. fin. in l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iud. licet fm subiectam mām quandoque etiā de imꝑitia facti intelligat̃. vt no. Bar. ī d. l. fin. allegando plura iura ad hoc. Dicit tñ Abb. h̃. ꝙ nō req̃rit̃ ꝙ delegatus peritissimus sit, cū sibi ꝯcedatur vt possit hr̃e assessorē. cap. statutū. §. assessorem. de rescrip. in vj. Et considerandum est ꝙ ex ista ratione Abb. inferri vr̃ ꝙ idē esset, si delegatus nullā

55 pœnitus habere peritiam. quia assessor supplere poterit. ¶ † In ea glos. ibi. l. certi iuris, no. ꝙ illiteratus potest esse iudex, dummodo

e experientiam habeat iudicandi.[e] & idem glos. in d. cap. ad nostrā in glos. ij. de cōsti. & in ca. qui vult. in vers. sciat. de pen. di. vj. & not. Abb. in cap. ex literis. vlt. no. de spon. cum simi. vt tradunt. Mod. h̃. Adde tamen glos. quæ tenet contrarium in auct. de iudicibus in prin. in verbo qui ex se. per illum tex. Et Bar. ibi respondet ad tex. in d. l. certi iuris, ꝙ loquitur inter multos, prout ēt verba sonant. & iste fuit intelligens antiquorum, quem refert Spec. in tit. de iu

56 dice delegato. §. excipi. d. ver. item ꝙ est illiteratus. † Retēto tamē communi intellectu eo casu, quo iudex illiteratus sit, vr̃ ꝙ ꝑ aliū sententiam legere possit. & nō vr̃ hr̃e locum tex. fin. de re iu. in vj. vt no. Bar. in l. fin. C. de sen. ex breui. recit. & Pet. de Anc. in d. cap.

57 fin. cum simi. vt tradunt Mod. hic & ad hoc facit. † quia dispositio extenditur ad accessoria, quæ veniunt in necessariam consequentiam. vt per glos. in cap. quia in tantū. de præb. in c. si quis in clero. vij. q. j. facit ꝙ no. Io. An. in accessorium. de re. iu. in vj. & quòd not. Bal. in l. administrantes. in prin. ff. de excus. tuto. & quia actus legē di sententiā separari potest ab actu iudicandi. vt in simili not. Bal.

58 per illum tex. ī l. j. §. interdum. de leg. tuto. † Et casu quo iudex nō sit sufficienter peritus, eius peritia suppleri debet per assessorē,

59 vt supra dictum est. † Et tali casu iudex ꝓpter imperitiam assessoris excusatur, qn̄ assessor habuit instrumētū doctorat⁹ ī studio publico. vt no. Saly. in l. fin. C. de pe. iud. qui male iud. & prosequitur Alex. in l. ij. ff. qđ q̃sq; iuris. & cōsi. lxv. habita super ꝯtu. lib. j.

60 † Et assessor debet esse peritus in illa facultate in qua debet iudicare

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Allegare. Adde Abb. in c. cum super. col. fin. de conc. præb. Cep. consil. lxii. Fran. col. j. vbi late. in crimina. And. Sic. in c. inter dilectos. col. i. de don. Felin c. lator. col. j. de re. iud. Ripa. in c. cum M. nu. 61. de const.

b ¶ Syl. Ald. Ordinibus. Adde Dec. late in c. fi. col. pen. nu. 53. de const.

c ¶ Hyero. Gig. Ordinibus repellitur. Adde Ang. in auc. quomodo opor. episc. §. hic de eo. j. col. vbi dixit ꝙ illiteratus non potest esse clericus, nec ad ordines promoueri, potest, & licet qui grammaticam nescit possit esse monachus, non tamen esse poterit canonicus cathedralis ecclesiæ. ita voluit Car. in cle. j. in §. regula. versicul. ji. nota. de sta. monach.

d ¶ Syl. Ald. Repellit. Adde eundē Dec. in c. prudentiā in princ. in j. no. de of. deleg.

e ¶ Syl. Ald. Iudicandi. Adde Dec. in c. si scripturam, nu. 27. de fid. instr.

61 care.†Et ideo legista ĩ cã canonistali recusari põt.[a] vt no.Do. post Lapũ in c.statutũ.in prin.col.fi.de rescrip. in vj. vbi alleg. Spec. in tit.de requi.consi.ij.col.facit Bald.in l.fin.in xvj.q.C.de hære.insti.
62 ¶†In gl.fi.notandũ est,q̃ si q̃s dicat à principio nolle interesse in cã sibi cõmissa,poterit tñ mutare volũtatẽ,vt notabilr̃ tradit Ioã. An.in regula,mutari.de reg.iur.ĩ vj.vbi Bal.& Peruſ.ſequũtur. &
63 Alex.in l.Stichũ,q. meus erit.de leg.j.Et no.†est, q̃ qñ apponitur clausula impotentiæ,statr̃ dicto iudicis asserentis se impeditũ,[b] vt dicit Rot.in v.decis.de offi.deleg.in nouis. facit quod no. Gul. de Cu.Alb.& ibi Alex.in xvj.col.in l.j.in prin.ff.de offi.eius cui mãd. est iurisdictio.vbi volũt q̃ stetur dicto iudicis asserentis se esse occupatum,vt causa meri imperij delegari possit. de quo tñ dicendum est,vt dixi in c.quæ in ecclesiarum.§.de consti.& in c.cum sit Romana.col.pen.de appel.

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Potest. Vide Dec.in c.ij.col.xiiij.in fi.de iudicijs.
b ¶Syl.Ald. Impeditũ. De hoc videnda sunt quæ scribit idem Dec.in c.si pro debilitate.col.v.in prin,de offi.dele.in c.cũ sit Romana.in iij.no.de app.

SVMMARIVM.

1 *Verba referuntur ad eum qui loquitur.*
2 *Et,ponitur pro,id est.*
3 *Sopiri dicitur causa etiam à qua potest appellari,quamuis dicitur propriè illa quæ non potest retractari.*
4 *Arbitri iuris qui sint,& ab eis appellari potest.*
Non eliguntur nisi in casibus in iure expressis.nu.5.
6 *Rescripti ualiditas,si unicum est,cognoscitur per iudicem datum.*
7 *Iudices ordinarij si contendant de iurisdictione, superior cognoscit.*
8 *Iudex secularis, & ecclesiasticus si contendant de iurisdictione, maior est ecclesiasticus.*
9 *Statutũ q̃ omnis quæstio cõpromittar̃,intelligitur de quæstione facti.*
10 *Quæstio facti quæ dicatur.*
11 *Quæstio iuris præsupponit factum certum.*
13 *Rescripta duo si eodẽ die sint impetrata,testibus ꝓbari potest prioritas unius.*
13 *Rescriptum debet probari per scripturam non per testes.*
14 *Rescripti qualitas testibus probanda est.*
15 *Rescripti error an possit probari testibus.*
16 *Prioritas ẽt respectu horæ cõsideratur.Itẽ & respectu puncti nu.17.*
18 *Prior quis dicatur quando ex altera parte constat de die,& hora,ex altera de eadem die tantum.*
19 *Tempore in aliquo certo qui fundatur,illud probare debet.*
20 *Appellationis in causa locũ habet õia quæ dicuntur in causa principali.*
21 *Iudices plures dati ex diuersis rescriptis possunt sibi inuicem deferre.*
22 *Recusatio salua intelligitur in iudice dato etiam à principe.*
23 *Recusatio fieri non potest dato consensu partium.*
24 *Maior pars delegatorum attenditur.& quando.*
25 *Citatus à duobus iudicibus ex tribus datis in rescripto,non tenetur cõparere.*
26 *Maior pars vtriusque corporis exigitur,ubi duo corpora requiruntur ad aliquid faciendum.*
27 *Maior pars corporis coniuncti requiritur,quando duo corpora coniunguntur ad faciendum unum corpus ad aliquid faciendum.*
28 *Nominati nomine collectiuo vnà cum alio nominato nomine singulari, an ueniant pro dimidia,& quando.*

1 PAstoralis. ¶†In tex.ibi,de reuocatione literarũ, videlicet Papæ,q̃a ipse loquit̃,& ad cũ verba debẽt referri.& in simili de rege no.Bal.in c. cũ venissent.col.ij.de eo qui mit.in pos.& in simili in verbis testatoris no.Bal.in l.cũ testõ.ff.de auro,& arg.leg.in l.ex facto. in princ.ad Treb.Idẽ tñ esset in literis legatorũ,q̃a lr̃e apostolice sedis, & le-
2 gatorũ æquiparant̃.c.statutũ.in prin.de rescri.in vj.¶†In text.ibi, & vtrũ.illa copula,& exponit̃ pro, idest,ſm Imo.hic,[a] ꝓ quo facit tex.cũ gl.ij.in l.si in venditione.ff.de euictio.& in l.j. vbi gl.fi.ff.de
3 transact.& in l.j.ff.si obeat.¶†In tex.ibi,sopiatur. & sic per determinationẽ arbitrorũ cã dicit sopiri,licet a tali determinatione arbitrorum appellari possit.c.ab arbitris.de offi.deleg.in vj. Aliàs vero ꝓprie res sopita dicitur,quæ nullo mõ retractari põt,in l.j.in fi. ff.ad Tert. c. nonnulli.§.j.eo.& in c.exposita. de arbitris. ¶Not. primo,ſm Abb. hic,q̃ iudices debent de honestate sibi deferre ad cognoscendum, quod rescriptum præualeat. Sed hoc tñ nõ vr̃ probari hic,q̃a tex.loquit̃ conditionaliter,& conditio nihil ponit in esse l.si quis sub cõditione dandorũ decem. ff. si quis omiss. causa test.& iõ hoc vr̃ esse in eorũ voluntate simplici,vt sonãt illa verba duxerit deferẽdũ,si nolũt sibi deferre,oẽs simul habẽt potestatẽ.Et ſm Inno.hic in prin.in isto casu isti sunt iudices ordinarij,q̃a hi sunt q. hñt iurisdictionẽ a lege,iuxta no.in l.& quia.ff.de iurisd.om.iud.Et hoc refert Bal.hic,in ij.col.ver.querit̃ ſm Innoc. sed tñ Bal.ipse dicit quod sunt anomali.Sed ꝯcludendũ vr̃ q̃ sint delegati,& ista cognitio in ꝑntiam venit, arg.c.ꝑterea.de offi. de leg.& in l.ij.ff.de iur.om.iud.facit clem.dispẽdiosam.de iud.Si aũt oẽs iudices simul ꝯgregati nõ sint cõcordes,debẽt eligi arbitri ab
4 ipsis partibus,†& tales sunt arbitri iuris,a quibus appellari põt c. de arbitris.de offi.deleg.in vj.& nõ mirũ, q̃a potius dñr iudices, q̃ arbitri,[b] vt no.Bar.in l.fi.C.de iud.Bal.in l.j.col.ij.versi. vlterius opponit.C.de peric.& comm.rei ven.Abb.in c.suspicionis.de of. dele.cum si.vt tradunt Mod.in c.fi.de re iud.Et subijcit Abb. hic
5 secundum Io.An.in c.j.de excep.in vj.†q̃ tales arbitri non eligũtur,nisi in casibus expressis[c] à iure.sed ipse Abb. tenet ꝯrium, ꝑ gl.in c.statutũ.in verbo copia.de rescrip.in vj.& idem tenet Abb. in c.j.de arbitris in j.not.& in c.cũ speciali.de ap.Ro. ĩ sing. ccccclj. si allegat̃.sequit̃ op.Io.An.& ibi reprobat glo.in d.c.statutũ.Mod. hic late insistunt,& finaliter nihil firmant.Articulus disputabilis est,sed cõcordando op.distingui põt,q̃ aut casus est omnino similis expresso.& vr̃ q̃ extẽsio fieri possit,vt hic.vbi tex. loquit̃ de reuocatione literarũ Papæ,vel legatorũ.Nã idẽ eẽt in literis aliorũ delegatorũ ꝑ ꝑ oĩmodã rõnẽ.Aut nõ reperit̃ casus similis expressõ spãliter in aliquo dubio,& tunc nõ est recurrendũ ad arbitros ex eo q̃ in quibusdã casibus ita factũ sit,q̃a illud solũ hẽt locũ in casibus expressis,vel similibus expressis,vt supra dictũ est, & dixi
6 ẽt in c.cũ speciali.¶†Not.secundo,ſm Abb.q̃ licet vbi solũ emanauit vnũ rescriptũ,& de validitate eius dubitat̃, solus iudex datus cognoscit.c.super literis.j.eo.tñ vbi plura rescripta à diuersis partibus impetrata sunt,hẽt locũ iste tex.hic.Et notandum est q̃ ꝓcedit in delegatis,prout loquit̃.secus est in ordinarijs,ſm Imo.
7 hic.col.j.ver.sed aduerte.†vbi allegat Inno.in c. super literis.j. eo. quem ẽt refert Ant.de But.in c.sane.de foro comp. Et ita est cõis opi.vt cõcludunt Mod.hic.& adde Ang.in l.j.versi.viij. fallit.ff. si quis in ius vocat.non ierit.vbi inquit q̃ si sit contentio inter ordinarios,superior eorũ cognoscit,in delegatis hẽt locũ text. hic. & dictũ Ang refert,& sequitur Alex.consi.j.col.iij.lib.v.Et hoc cõfirmat̃,q̃a verba istius decretalis,dũ loquit̃ de reuocatione literarũ,nõ pñt adaptari in ordinarijs.& ideo nõ vr̃ hr̃e locũ dispõ, q̃a verba nõ cõueniunt.c.indemnitatibus.§.pen. de elec.in vj. l.iiij.§. toties.de dam.infe.Et concludit Ant.de But.in c.cæterum. col.ij.
8 ver.no.hoc dictũ.de iud.†q̃ si contentio sit inter iudicem ecclesiasticũ,& secularem,non habet locũ iste tex.q̃a maior vr̃ ecclesiasticus.Et adde limitationẽ quã ponit Ro.ad istũ tex.ꝯsi.clx. breuiter dr̃,vbi dicit q̃ iste tex.hẽt locũ qñ iudices ęquales sunt. & iudicia sunt paria.alias secus.Ex quo ĩfert̃,q̃ licet oẽs delegati à summo Põtifice pares sint,& representẽt Papã.c.sane,de offi.deleg. tñ si alio respectu vnus eẽt maior altero, illi esset deferendũ ſm Rom.quod tñ non vr̃ ꝓcedere sine dubio,ex quo respectu causę æquales sunt,& q̃a tex.hĩ gñalr̃ loquit̃.¶In gl.j.ibi,de facto dubitari põt,nõ de iure.Hoc in simili no.Bal.ĩ l.ancille.C. de fur. in iij.
9 no.de statuto,q̃†omnis qõ debeat cõpromitti.nã intelr̃ de qõne quę in facto cõsistit,& nõ in iure.[d] & idẽ Bal. in l.cũ proponas. C. de reb.cred.Ang.in l.ij.C.qñ prouoc.nõ est necesse.facit qđ not. Bart.in l.ornamentorum.ff.de auro,& arg.Et hoc ꝓcedit, qñ est ratio diuersitatis inter quæstionẽ facti, & quæstionẽ iuris, ſm ea, quæ dicta sunt in d.c.sciscitatus.§.eo.Et quantum ad intellectum glo.hic.licet iste intellectus reprobetur per gl.[s]ĩgulari tamen põt, vt Abbas hic post alios dicit.Hoc tñ intelligitur quantum ad hoc vt tex.iste habeat locũ,ẽt in quæstione facti.sed nõ excludit̃,quin etiam habeat locũ in quæstione iuris, vt inferius Abb.concludit.
10 Et ad declarationem notandum est†quòd qõ facti dicitur, quando factum est incertum,super quo lex non præsumit, nec sapiẽs cõsulere potest,nec iudex iudicare,[e] vt not.Ang.dicit in l.Arethusa.col.ij.ff.de sta.hom.vbi allegat tex.in l.Seiæ.§.fina.ff.de fun. instru.& facit tex.in l.triticum.& Ang.ibi in prin.de verbo.oblig. & in l. eum, quem emere. §. iudicibus. & ibi Angel.ff. de iudic. &
11 Bal.in fine,dicit†q̃ quæstio iuris præsupponit factum certum. & Idem

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Hic. Adde tex.insti.de liber.§.j.in c.ij. de sponsal.in l. de quibus. & ibi gl.& Pau.de Ca.ff.de legi.ĩ l.sed & reprobari.§.de plurib.ĩ ver.stãtes.ff.de exc.tu.
b ¶Arbitri. Seq.idẽ Dec.in consi.xiij.col.iiij.in prin.in c.prudentiã.in prin.in vij.colũ.in fi.de offi.deleg.vide tñ Bar.qui vr̃ velle ꝯrium in j.consti.C. col.j. concor. dat tñ Imo.in l.j.in pe.col.ff.sol.mat.& vide Ias.in §.j.col.ij.ver.itẽ pręmitte.insti.de ac.& vide Dec.in c.cum spãli.in prin.in ij.not.de ap.
c ¶Expressis. Adde Dec.in d.c.cum speciali.in ij.no.de app.
d ¶Syl.Ald. In iure. Adde Lanfr.in c.sæpe in vj.no,de app.& qñ est admixta.q. facta & iuris Dec.in c.sæpe.in ij.no.de ap.& qñ factũ est certum & ius dubium. vide Sozi.in rub.ff.de reb dub.intelligendum aũt semper est illud statutũ de non liquidis l.post rem.vbi Bar.Bal.Ang.& Doc.ff.de transac.Caccial.in tract. de trã s.q.ix.Lud.Goz.in re.l.qui se patris.C.vnde lib.col.xxxv.in fi.
e ¶Syl.Al. Iudicare. Idem declarat Dec.in c.seq.in ij.not.de app.& vide multa circa hoc per Dec.in c.ij.col xix.de iu.& quæstio facti dicitur quando agitur de prioritate & posteriorit.l.idem erit.ff.de stat.ho.

Idē Bal.col.j.ħ.& in auc.gñaliter.col.vj. verſ.vltimo nota ħ. C.de epiſ.& cle.¶†In ea glo.ibi.§. ſi q̃s duobus. iſta ſecūda lectura etiā ſaluari pōt,vt ꝑ Abb.hic.Ex cuius dictis ꝯclō eſt, ꝙ licet eadē die impetrata ſint duo reſcripta, pōt tñ teſtibus ꝓbari ꝙ vnū prius alte ro impetratū ſit vt ꝑ glo.in c.duobus,ī verbo appareant, de reſcrip.ī vj.& in c.ſi à ſede de præb.in vj. Ex quo duo inferunt† Primū eſt,ꝙ licet reſcriptū dēat ꝓbari ꝑ ſcripturā,& non ꝑ teſtes, vt ꝑ Bal.in l.humanū.C.de legi.cū ſimi. vt dictū fuit in rub.š. de conſtitutionibus,& no.Bal.in l. nec exēplo.C.de fal.† qñ qualitas reſcripti ꝓbari pōt teſtibus,& ad hoc eſt tex.no. & ibi Abb.in ij.no. de reſti.in integ.ī c.auditis.& ꝑ ħ vř ꝙ nō bñ dicat[a] Bal.ī l.nec exēplo.C.de fal.dū inq̃t† ꝙ error reſcripti nō pōt ꝓbari teſtibus.q̃a reſcriptū debet ꝓbari per ſcripturā.q̃a in errore agitur.de qualitate reſcripti.¶† Secundo infertur ꝙ prioritas etiā reſpectu hore[b] cōſiderať.[c] vt dicūt Doc.hic & eſt glo.no.in l.ſi ex pluribus.§.ij.in verbo, die.de ſolu.& no.Bal.in l.Imperator.la.j. ff. de ſta.ho.cū ſi. vt ꝑ Mod.hic.†Et adde ꝙ ēt prioritas in puncto cōſiderať. vt not. Bal.in d.l.rebus.C.de dona.ante nup. vbi inquit ꝙ prioritas hore vel puncti attendiť.facit tex.in l.ſi fiunt.§.plane.ff.de reb.dub.& ꝙ dicit in q̃one de pūcto,vt ꝑ gl.ī l.ñ ſolū, in gl.j.ff. de ī integ.reſt.in l. arboribus,in verbo vſumfructū.ff.de vſufr.& no.in l.Arethuſa.ff. de ſta.homi.& ꝙ not.Abb.poſt alios.in c.dilecto. de præben.Pau. de Caſt.in l.filiusfamilias.§.diui.cl.ij.de lega.j. in verbo itē opponitur,dū allegat l.interdū.ff.q̃b.mod. vſusfru. amit. & quod not. Alex.in l.ſi q̃s,id qđ.ff.de iuriſ.om.iud.& cōcluſio.š.facta ꝓcedit, qñ vna hora eſt prior, & altera poſterior.† Sed dubiū eſt qñ pro vna parte cōſtat de eadē die.& certa hora,pro altera parte ſolum apparet de eadē die,dicunt Mod.ꝙ fuit cōſultū ꝙ prior & potior ſit illa pars,de cuius hora conſtabat,[d] ex eo qđ not. Bal. poſt Cy. in l.de rebus.C.de dona.ante nup. vbi dicit ꝙ qñ vterq; ꝓbat de ea dē die,melior eſt conditio rei, niſi actor ꝓbet prioritatē hore. Et idē Ioā.de Pla.in l.j.C.de iure fiſci.lib.x. & latius tradūt Mod. hic,qui tñ dicūt ꝙ talis ꝓbō hore non cōcludit prioritatē,quia potuit eſſe poſterior,ex quo alter ꝓbat de eadē die. ergo potuit eē ante illam horā.& ſic ꝓbō hore neceſſario nō infert prioritatem. ar gu.in c.in præſentia.de probatio.Et adde primo ꝙ conſiliū qđ referunt Mod.hic fuit do. Bartholomæi. Sozini qui ita conſuluit tempore meo Piſis,[e] & ipſe hoc refert in l...col.ij.ff.ſol. ma. & ibi reſpondet ad quædam quę in contrarium ibi adducit.& Mod.poſteriores[f] ibi tacito autore iſta referunt, & in contrarium adducūt rōnem Moder.hic,ꝙ probatio hore neceſſario nō ꝓbat prioritatē in tpe.†Et ad hoc facit,q̃a ille,q̃ fundať in certo tpe preciſe illud ꝓbare debet l.mřem.C.de ꝓba.& not.Bar.in l. non ſolū. §.ſed vt probari.ff.de ope.no.nun.cū ſi.Sed cōſiderando opiniones,diſtingui pōt,ꝙ aut ille q̃ ꝓbat de eadē die reperit eſſe ī poſſeſſione,& nō debet priuari,licet alter probet de certa hora eiuſdē diei,q̃a licet hora certa ſit nō infert prioritatē,& verū eſt dicere ꝙ nō apparet de prioritate.& iō melior eſt cōditio poſſidentis. c.ſi à ſede.de preben.in vj.Aut nullus poſſidet,vel vterq; pretēdit ſe poſſidere,& tūc vř ꝙ ꝓferat ille,qui ꝓbat de certa hora,q̃a talis ꝓbō vř magis certa,licet neceſſario nō ꝯcludat. ¶In eadē gl. ibi, nō pōt circa intellm capituli,cōcluſio eſt Abb.poſt alios ꝙ tex.ſic gñalr intelligatur,quocunq; modo cōtingat dubitari circa reuocationē reſcriptorū,ſiue de iure, ſiue de facto,q̃a eadē rō vř,iuxta ea q̃ dicta ſunt in c.ſciſcitatus.š.e.Et bñ facit qđ no.Bar.in l.pe. §.ad crimē.col.pe.de pu.iudi.vbi in no.q.æquiparat dubitationē facti,& iuris. Debet tñ dubiū eſſe probabile. c. cum contingat.j. eo.q̃a nihil eſt tā indubitatū inter homines,vt non poſſit ſuſcipere quandam ſolicitam dubitationē, vt dř in auc.de tabellio.circa mediū.& facit tex.ī l.iij.§.cā.ff.de Carbo.& in l.Domitius Labeo. ff.de teſta.¶In ea.glo.ibi,non habet locū in literis appellationis. Abb.poſt alios tenet idem eſſe, cum plura reſcripta impetrata eſſent in cauſa appellationis . Et ad hoc facit tex. hic qui generaliter loquitur, quando dubitatur de reuocatione literarum, & nō magis loquit, de cā principali, q̃ de cā appellationis. Et dato ꝙ loquatur in cā principali,idem ēt dicendū eſt in cā appellationis,q̃a regulariter in cauſa appellationis habet locū†quod diſponitur in cā principali,[g] vt no.Ang. ꝑ illū tex.in l.j, in fin.ff.an cāe appel.& facit tex.in auc.vt cū de app.cog.in prin.¶Extra glo. ad declarationē decretalis Abb.hic colligit quinq; caſus. Et in primo,& in ſecundo caſu clarū eſt ꝙ nō hēt locū iſte tex. ſed dubiū eſt in tertio caſu qñ pars citata per iudices alterius reſcripti oppoſuit de ſuo reſcripto,& petijt ꝓcedi,ꝓut hic dř, & tali caſu Abb. ꝯ Inn.cōcludit iſtū tex.ꝓcedere, qñ vtrunque reſcriptū ꝓſētatū fuit.& coram vtroq; excipiť.Et pro dicto Abb.facit tex.hic, dum ſimplr dicit qñ de reuocatione literarū ambigiť.nā iſta verba ſatis vñr verificari in iſto caſu.Sed pro Inn.facit, q̃a ꝓſupponit hic, ꝙ vtrumq; reſcriptū eſſet præſentatū,& ꝙ vterq; poſſet,& vellet ꝓcedere,& q̃a poſſent ſequi ꝯriæ ſententiæ, dať formā ꝓcedēdi hic,vt in gl.hř,dum aſſignat rōnem ad tex.hic. Et dicta ratio ceſſat,ſi corā vno tm̄ facta ſit præſentatio,& ēt agiť de intereſſe iudicū,qui poſſunt ſibi in hoc deferre, ēt abſq; conſenſu partium, vt inferius dicā.Et iō diſtingui pōt,ꝙ aut iſte q̃ excipit de ſuo reſcripto,illud poſtea preſentauit,& iudex cōmiſſionem acceptauit,& intendit procedere.& dictū Abba.habebit locū. Aut nō cōſtat ꝙ iudex alterius reſcripti procedere velit, & tūc dictū Inno.videtur procedere,& ſic in effectu opinio Inno.verior videtur. ¶In quarto caſu Abb. ꝯcludit ꝙ licet iudices vnius reſcripti inchoauerint proceſſum,quādiu non ſit articulus diffinitus iudices alterius reſcripti ſemꝑ debent admitti.tā in cognoſcendo, q̃ in diffiniendo Et iſta cōcluſio videtur ꝓcedere,qñ iudices alterius reſcripti, qui volunt procedere, deferunt alijs iudicibus, qui inceperunt procedere,deferunt alijs iudicibus,qui inceperunt procedere, approbando eorū proceſſum.alias ſecus videtur, q̃a illi ſoli ñ habebāt poteſtatē procedendi,ex quo dubitabatur de reuocatione literarum, & dicam in caſu ſequenti. ¶Et ex iſta concluſione infertur ꝙ hic nō attendiť præuentio,& non habet locū regula.l.vbi ceptū.ff.de iudi.& ratio vř,q̃a ſuper iſto incidenti nō habent ſinguli iuriſdictionem,ſed oēs ſimul ꝑ iſtū tex.hic.¶In quinto. & vltio caſu cōclō Abb.eſt,ꝙ qñ iudices vtriuſque reſpicit ſeparatim procedunt,& ꝓferunt ꝯrias ſñias, tunc valebit ꝓceſſus literarum ꝓualentium,allegat.c.ex literis.de offi. deleg.Sed in iſta concluſione dubiū facit.q̃a iuriſdictio hic tráſfertur in ipſos oēs iudices.deinde arbitros.ergo nō vř ꝙ interim valeat proceſſus.vt in ſimili no.Bal.per illum. text. in l.j. C. ſi quacunque prædi. poteſta. ¶ Non ob.c.ex literis.q̃a iudex ibi hēbat iuriſdictionem,& valuit ꝓceſſus,q̃a nō conſtabat de reuocatione priorum literarū.& de hoc dictum fuit in c.ceterum.š.eo.Retenta tñ cōi opi.in iſto quinto caſu,ꝙ valeat proceſſus ꝯ diſpoſitionē iſtius decretalis, infertur ꝙ iſta forma nō ſit ſubſtātialis.[h] & ita expreſſe tenet Abb.poſt alios in d.c.cæterum,& facit qđ no.Bar.in l.ſi quæramus.ff.de teſta.Et iſta concluſio procedit in pluribus delegatis diuerſorū reſcriptorum,prout loquitur tex. hic. Aliud eſſet in pluribus delegatis eiuſdem reſcripti,vt eſt tex. in c.ſi.de re iudi. ¶†In gl. in verbo,deferendum. glo.concludit,& Doc.communiter ſequuntur, ꝙ iudices pñt ſibi adinuicem deferre in terminis iſtius decretalis abſque conſenſu partium,per iſtum tex.qui ſimpliciter loquitur & hoc comprobatur ratione efficaci, quia iudices, quibus delatum ab alijs fuit,prius cognoſcere poterāt an ſua eēt iuriſdictio, ſecundum regulā.c. ſuper literis.j.eo. nec in hoc conſenſus partium requirebať,mer to nec in tali delatione conſenſus partium adhiberi debet,quia non videntur eſſe deterioris conditionis, q̃ eſſent prius.& illa delatio vř conſiderari reſpectu iudicū. Et hoc tñ vř intelligendum ſalua recuſatione,quia ſi illi iudices, quibus ab alijs delatum fuit,† eſſent ſuſpecti, poterūt recuſari, q̃a iudex ēt datus à principe,intelligitur ſalua recuſatione,[i] vt per glo.in c. ad hoc.š.eo.†& ibi dictum fuit.Et hoc quòd recuſari poſſint,intelligitur,niſi dilatio facta fuiſſet de conſenſu partium c.ſuper queſtionū.§.nos autē.in fi.de offi.dele.& ita intelliguntur iura allegata in glo.Et ſubijcit Abb.hic,ꝙ ſi partes non conſentiunt, pars illa cōtra cuius reſcriptum pronuntiatur,poterit appellare, ſecūdum opi.Hoſt.contra Inu.& And.Sic.& Mod.hic ſequuntur.Sed aduertendum eſt pro vera reſolutione,quia aut loquimur reſpectu delationis,quam faciunt iudices inter ſe,prout loquitur text. hic.& tunc ſicut illa fieri poteſt ſine conſenſu partium, vt š. dictū eſt.ita videtur quòd à tali delatione appellari non poſſit. Et iſto caſu

ADDITIONES.

[a] ¶Syl.Ald. Dicat. Aduerte q̃a Bal.ibi hoc nō firmat ſed dicit ſe de hoc dubitare.

[b] ¶Hore. Adde Deci.in conſi dclxxxix.& in l.in ambiguis.in fin.prin.ff.de regu.iur. in l.cū quid nu.15.ff.ſi cer.pet. Hippoly.de Marſi. in ſing.cccxix. And.Tiraq. in tract.de retract.§.xj.gl.1.nu.10.

[c] ¶Syl.Ald. Conſiderať. Adde And.Sic.in repet.rub.de fi.inſtr.col.xxviii. verſi.quid de hora.Iaſ.in l.i.§.i.col.ii.ff.de eden.omnino Fely.hic col.ii.

[d] ¶Hie.Gig. Conſtabit. Adde Iaſ.in l.i.col.ii.in ver.adde ꝙ ꝑ iſta.ff.ſol.mat.vbi ponit de illa quæſtione qñ collatio ordinarii habens horam facta ſit eadē die, quo facta eſt collatio Papæ.de eo beneficio vtrum prævaleat.& recitat allegata pro vtraq; parte.

[e] ¶Syl.Ald. Piſis. Sozi.in conſi.lxvii.lib.iii.cōmendat hanc dec.Deci. in l. in ambiguis.ff.de re.iur.ſeq.ēt Negu.in tract.de pign.in iiii.membro.ii. par.num.125. ego aliter Romæ dicebā contrariū ſi hora erat de vltimis diei attenta conſuetudine pontificis,qui conſueuerat ſignare de mane.

[f] ¶Poſteriores. Scilicet.Iaſ.cōſiliū aūt Sozini habetur lib.iii.cōſi.lxvii.Et Fely.hic ꝙ hora nō includat ſequitur Alcia.tract.de præſump.reg.iii. præſumptio xliiii.ī fi.

[g] ¶Syl.Ald. Principali. Vide omnino Dec.in c.cum te.in j.not.de offi.dele. in capcæterum.nu.7.š.eo.tit.

[h] Subſtantialis. Faciunt quæ ponit Dec.in conſi.xxii.col.pen.

[i] ¶S.Ald. Recuſatione. Vide Dec.in d.c.ad hæc,cōl.ii.nu.18.š.eo.tit.

casu saluari pōt dictū Inno.Qa.n.rōne cōsensus partium nō requiritur in delatione,ita nō vr̄ ꝙ appellari possit.qa nō agitur de interesse cōsiderabili partiū, ex quo iudices quibus delatum est habebant ptātem cognoscendi ꝯ illū,ꝯ quē impetratum erat rescriptū.vñ per talē delationē nō vr̄ pars magis grauari,declarando vt s.dixi & q.a partes semel voluerunt ꝙ secundum ordinem huius decretalis procederetur,ergo vñr cōsensisse ꝙ iudices possint sibi deferre, prout hic dr̄. & q.a in tali delatione nō agitur de præiudicio partis considerabili.vt dixi. Et hoc patet q.a si iudices q.bus delatū fuerit,erunt suspecti,poterunt recusari, vt s. dictum est,& casu,quo pronuntiarent se iudices,& ꝙ eorū rescriptū præualeret, possent appellare. q.a ēt à iudice dato ex cōsensu partiū appellari pōt.l.ex cōsensu.de appel.no.per gl.in c.super qōnum. §.intentionis.in verbo, assensu.de offi.dele.Aut loquimur quantum ad sñiam iudicum,quibus delatum fuit, vt q.a pronunciarēt eorū rescriptū ꝑualere.vt dictū ē. & isto casu hēt locū opi. Host. quam Abb.& Doc.sequuntur.& militant rōnes. quas Abb.adducit,& ita distinguendum est, licet Abb.istos casus diuersos inculcare videatur.¶In gl.in verbo,plures.in fin.ibi,essent equales,cōclusio glo.sane intelligitur, quādo iudices essent equales,& maior pars vtriusque rescripti haberetur, vt declarant Imo. & Abb.

24 hic.Et ex ista conclusione infertur.ꝙ †maior pars delegatorū attenditur, quòd videtur procedere in casu istius decretalis,vbi in effectu agitur de interesse ipsorum iudicium,& in his, q̄ cōpetūt rōne officij,maior pars attenditur.vt no. Abb.in c.cum in veteri. in gl.j.de elec.cum si.vt dixi in c.cum oēs.s. de consti.secus esset ī præiudicium partium in causa principali. quia in pluribus delegatis in vno rescripto,maior pars non attenditur in præiudicium

25 minoris.†Et ideo citatus à duobus iudicibus ex tribus datis in rescripto,non tenetur cōparere ad exercitiū iurisdictionis, quæ oībus simul competit,secundum gl.communiter approbatam ī c. prudentiam in prin.de offi.dele.& prædicta cōclusio sine dubio procederet,tenendo ꝙ iudices,qui simul cognoscunt,in isto casu essent ordinarij.vt plerique tenēt. ¶ Vltimo circa istam glo.Abb.

26 ponit duas cōclusiones.Prima est ꝙ vbi †duo corpora requiruntur ad aliquid faciēdum, maior pars vtriusque corporis requirit̄. Et ratio manifesta videtur.quia si illa duo corpora requirūtur,est necessarium ꝙ maior pars cuiuslibet corporis interueniat.quia à maiori parte totum illud corpus repræsentatur.l.quòd maior ad muni.& idem Abb.tradit per istum tex.in consi.lvij. attingam.ꝑ citeriori consulatione.col.iiij.li.j.& no.Bal.in l.si ad scribatum, in fin.C.de app.cum si.vt per Mod.hic & facit quod not. Car.in cle.

27 plures.in ij.q.de iure patro.¶†Secunda conclusio Abb.est,quòd vbi dua corpora coniunguntur,& faciunt vnum corpus, tūc simpliciter maior pars illius corporis attenditur.vt Abb. hic dicit de artistis.& iuristis.& idem Abb.in cap. rescriptum. col.iij. de elec. & in cap.j.de paroch. Sed in istis duabus conclusionibus aduertendum est, quia idem videtur in secunda conclusione,ꝙ in prima.nam etiam vbi duo corpora coniunguntur ad faciendū vnū corpus,in ipsa congregatione duorum corporum requiritur maior pars cuiuslibet corporis,ad verificandum ꝙ duo corpora iungantur.per rationē allegatā.s. in prima conclusione,q̄ pariter militat in secunda cōclusione.consideratis verbis Abb.dum dicit ꝙ duo corpora iunguntur. Et ideo considerandum est ꝙ aut illud, quòd dicit de duobus corporibus, respicit expeditionem actus, & maior pars totius corporis requirit̄ in ipa expeditione. Aut respicit cōgregationē,& maior ꝑs vtriusque corpis interuenire debet,dato ꝙ ī expeditione actus,maior pars postmodū sufficeret. Et breuiter dici pōt,ꝙ qñ plura corpora requiruntur,maior pars corporū requirit̄.sed vbi maior pars personarū simpliciter requiritur,sufficit maior pars personarum. Et quando dantur voces in vnum,non pōtest dici, nisi ꝙ conueniant tanquā vnum corpus, in quo maior pars attenditur,vt Abb.dicit in cap.scriptum.in iiij.

28 col.de elec.Et in materia notandum est,†quòd vbi actus vni per sonę committit̄,sub noīe collectiuo, illud collectiuum pro tēpore dimidia voc:t̄, & noīatus spāliter pro altera dimidia .l.liber homo.§.Titius.ff.de hęre.insti.vbi Ange.& Imo.cum simi. vt tradūt Mod.hic,& de hoc tex.in l.interdum.ff.de her.insti.& in l. fin. C. de impub.vbi Bal.& Mod.& tradit Rom.in consil. xcix.viso propositæ quæstionis, in prin.Quod tamen limitatur, nisi quis esset nominatus specialiter ratione præminētiæ tanq̄ caput. vt si dicatur Titius,& socij talis societatis sic permittunt.[a] nam tali casu Titius.& socij,per vno ponuntur,vt no.Bar.dicit in l.si seruus cōmunis.col.pe.de stipul.ser.Vnde cum in quodam casu dictū esset ꝙ iuspatronatus esset Bartholamęi.& fratrū,& thesaurarij, cōsului ꝙ Bartholomęus,& fratres essent pro vna voce,& Thesaurarius pro altera.q.a Bartholomęus erat noīatus spāliter. quia erat maior in actu, & magis cognitus,vt patet in cōsil.cxxxiij.de quo tamen videndum est quòd Abb. tradit in consil. lvij. attingam. lib. j.¶In glo.fi.ibi tenet eorū sententiam.Mod.limitat dictū glo. nō procedere qñ esset primum rescriptū ipso iure sublatū motu pro prio concessum,iuxta no.in c.ceterum.s.eod.nam tali casu arbitri non possent tribuere iurisdictionem non habenti. quia priuatorum consensus iurisdictionem non tribuit.l.priuatorum.C. de iurisom.iud.Sed ad hoc respondetur per rationem glos. hic, in fin.Et considerandum est, ꝙ aut tali casu probabiliter dubtatur de reuocatione literarum.ita ꝙ habeat locum iste tex. quòd omnes iudices vtriusque rescripti habeant cognoscere. & tūc gl. bene dicit: quia arbitri recipiunt iurisdictionem à iure. & non à priuatis.& sic non obst.d.l. priuatorum, aut à principio cōstat de reuocatione,& non habebit locum iste tex.respectu iudicum.ita nec etiam respectu arbitrorum.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Permittunt.Hanc materiam late & diligenter prosequitur idem concludens clarissimus aduocatus Florentinus. d. Ant.malagonella. alle. in iiij. in libro curiæ mercantiæ vbi vide.

SVMMARIVM.

1 *Incertitudo personarum conueniendarum non vitiat rescriptum.*
2 *Commissio causæ valet facta iudici certo cum potestate eligendi alium.*
3 *Iurisdictio quandoque competit in potentia non in actu.*
4 *Potentia proxima habetur pro actu.*
5 *Generi per speciem derogatur, etiam in rescriptis.*
6 *Genus à specie aliter distinguitur apud Dialecticos & Legistas.*
7 *Rescriptum primum generale an tollatur per secundum speciale. si primum prius præsentetur.*
8 *Responsio debet inchoari ab eo ex cuius decisione infertur responsio ad alia.*
9 *Iurisdictio quæ competit in habitu potest delegari.*
10 *Argumentum de personis ad locum valet.*
11 *Nominatio stante clausula in rescripto & quidam alij,non potest fieri de personis,quæ post rescriptum efficerentur debitores.*
12 *Episcopus non potest vicario committere causas sibi delegandas.*
13 *Patronus ecclesiæ an posit alteri donare ius præsentandi,quod sibi poterit competere si beneficium vacabit.*
14 *Appellatio à futuro grauamine,si grauabor an valeat.*
15 *Citare an possit iudex ante nominationem comprehensos in clausula generali, & quidam alij.*
16 *Citatio virtute clausulæ generalis, & quidam alij, de ea remissiue.*
17 *Citatio delegati exigit causam.*
18 *Iurisdictio licet sit perpetuata cum personis vel causis expressis , non intelligitur perpetuata in non expressis.*
19 *Compromissa quomodo dicuntur plura respectu plurium causarum in compromisso contentarum.*
20 *Argumentum de personis ad res valet.*
21 *Surreptio quæ vitiaret rescriptum in personis expressis , an vitiet in non expressis.*
22 *Perpetuatio iurisdictionis extenditur ad connexa.*
23 *Clausula semel & pluries, in compromisso , intelligitur in diuersis rebus non in eadem.*
24 *Clausula semel & pluries iudicare, & iudicatum, limitatur vt ī compromisso*

§ QVoniam. ¶†Primo not. sm Abb. quòd incertitudo respectu personarum conueniendarum non vitiat rescriptum.vt h̄ in clā, & quosdam alios. secus respectu iudicum. vt in c.ad hęc.s.e.Sed aduertendum est, q.a in terminis,in quibus loquit̄ ista decretalis, idē esset in iudicibus. hic enim interpretatur rescriptum contra personam certam,& alios incertos. quo casu idem est in iudicib⁹.† q.a valet

2 cōmissio facta vni iudici certo cū ptāte eligēdi aliū.vt no. Do.ꝑ illum tex.in c.studeat.l.di.& ī tali casu nō habet locū ꝙ dr̄ ī c. ad h̄. & ibi dcm̄ fuit.¶†Scd̄o no. ꝙ qñque q.s hēt iurisdōnē in habitu,

3 & in potentia, & nō in actu.& idē est ī alijs sīlibus.vt ꝑ Abb.h̄, in q.b⁹ patet ꝙ alr̄ iudicat̄ de eo,ꝙ est in actu,& aliter de eo q̄d in potētia fit.& h̄ intelligit̄ ī potētia remota.secus si ꝓxima sit.q.a de ta

4 li,idem iudicat†ꝙ de actu.l.qsitū.§. illud. de leg.iij.l. Labeo.ff. de sta.lib.l.j.§.quotidiana.ff.de aqua quoti. & æsti. Similiter qñ esset eadem ratio, idē iudicatur de ecclesia collegiata. vel parochiali, in habitu,ac si esset in actu.vt per glos.in cap. statutum.in verbo, collegiatus.de elec.in vj.no.Domini.in c.licet.eod.titu.in vj.in verbo,parochianus.cum si.vt tradit Alex.in cōsil. lxxiij.viso puncto.

5 & consi.seq.lib.iij.¶†Tertio no.secundum Abb.h̄, quòd in materia rescriptorum habet locū regula,gn̄i per spēm.vt h̄, & in c.j.s. eo.sed istud dictū nō vr̄ verū simpliciter.ꝑut Abb.loquit̄, sed solū habet locū ī teris decretalis, videlicet qñ dispō gn̄alis erat ī habitu.secus si in actu fuisset, vt dictum ē i c.j.supra. eod.Et subijcit

6 Abb.hic ꝙ† genus à specie alr̄ distinguitur scd̄m leges, & aliter apud

a apud Dialecticos.[a] de quo dicendū est vt tradit Bart. in l. Meuius. §. duobus. in prin. de leg. ij. vbi ponit ꝙ genus consideratur tripliciter, & eius dicta reassumit Pau. de Ca. in l. ij. §. mutui datio. ff. si cer. pe. Et adde ꝙ ēt qñq; legiste accipiūt gen⁹ sicut artiste, vt no. Pau. de Ca. in l. ij. §. creditū. in prin. ff. si cer. pet. Et aduerte ad tex. in §. plebiscitum. quem Abb. adducit ꝯ. dū dicit ꝙ plebs differt à populo, vt species à genere. nā ibi ēt proprie nō ponit̃ vt genus, quia posita specie, ponit̃ genus, q̄a si est homo. ergo animal est, sed ibi posita plebe, non ponit̃ populus. Et ad declarationē eius, qđ Abb. dicit vltimo loco opponit̃, & vr̃ ꝙ gñi per spēm nō derogeť, q̄a si vni optio serui gñaliter legata sit, & alteri Stichus spāliter legatus sit, ille Stichus optari pōt l. si hr̃s. ff. de op. leg. no. in l. si dño de le. j. & sic vr̃ ꝙ legatū speciale de Sticho, nō hēat derogare legato gñali optionis serui. Ad hoc Abb. rñdet ꝙ tali casu non agit̃ de legato gñali, sed speciali, vtrunq;. n. vr̃ legatū spāle, q̄a dū legat̃ optio serui in gñe, nō vr̃ legatū gñale, ex quo in effectu tm̄ in vno debet verificari, vt in iuribus p̄allegatis, & no. Bar. in d. l. si dño. & d. l. Meuius. §. duobus. de leg. ij. & ad hoc Abb. hic allegat tex. in c. ex parte. el j. de offi. deleg. & Mod. oēs hic sequuntur. Sed aduertendū est, q̄a licet dispō gñalis, q̄ tm̄ in vno debet verificari in effectu spālis dicat̃, q̄a ille seruus, q̄ optatus fuerit, censetur à prin. legatus, l. cū incertus. de leg. j. tñ ex quo q̄libet seruus optari pōt, q̄a singuli legati vñr sub cōditione, si eligantur, vt est tex. i l. iij. ff. q̄ & à quibus, isto respectu legatū vr̃ gñale. iō vr̃ ꝙ talis facultas optādi seruū, q̄ gñalis est, deberet restringi, vt nō haberet locū in seruo alteri spāliter legato. Et hoc à fortiori dicendū vr̃, q̄a legatū in effectu & in substātia nō minuit̃, licet facultas eligēdi restringat̃, & sic tractat̃ de minori p̄iudicio, q̄ si esset in effectu legatū, gñale & spāle, q̄a tūc substātia legati minuit̃. l. vxorē. §. feliciſſimo. de leg. ij. & iō illa iura vñr habere aliā rōnē. & tex. in d. c. ex parte, nō probat intētionē Abb. q̄a ibi primū mādatū erat factū de primo archidiaconatu vacaturo. vñ nō mirū si per scđm, nō facta mētione de primo, nō fuit illi derogatum. Similiter tex. in l. iiij. ff. qui, & a quibus, vr̃ facere ꝯ tex. hic, q̄a ibi ante electionē quæ debet fieri per legatariū, cui optio serui legata fit, nō potest hr̃s manumittere aliquem seruū, q̄a erat ius q̄ſitū legatario, vt posset eligere quē vellet. Ita ergo videret̃ dicendū in primo rescripto, p qđ primū impetrāti ꝯcedit̃ ptās nominādi quos velit. ergo ante noīationē nō vr̃ ꝙ alius impetrari possit, nō facta mētione de primo rescripto, nisi dicamus hoc specialiter procedere in rescriptis, in quibus agit̃ de modico præiudicio, vt no. Bald. in l. j. de diuer. rescr. ¶ In gl. ij. colligitur ꝙ id qđ hr̃ in c. vt debitus, hēat locū ēt qñ concurrit rescriptū gñale & spāle. & Abb. hoc sequit̃, qñ secūdo impetranti negligētia imputari pōt. Nec ob. ꝙ primū gñale nō vr̃ ꝙ pñtari possit, cū sit ipso iure reuocatū per impetrationē secūdi spālis, vt denotant illa verba pœnitus eneruet̃, iuxta gl. in l. si aduocatorū. C. de postu. prout arguūt Moder. hic Quia pōt rñderi ꝙ talis reuocatio facta ipso iure intelligitur secuta p̄sentatione. ita qñ secūdo impetrāti negligētia imputari nō possit. Et vlterius pro declaratione considerandū est, ꝙ si prior p̄sentatio rescripti tollit primū spāle d. c. vt debitus. à fortiori vr̃ gñale & in isto casu lex ꝓcedit sine dubio. Sed difficultas est econtra,

7 nunquid primū rescriptū †generale, si prius præsentet̃, q̄ secūdū speciale, an tollat ſm. & Abb. concludit ꝙ sic data negligentia secundi impetrantis. & hoc intelligēdū vr̃ facta nominatione, quo casu ex tali nominatione, illud gñale rescriptum reputat̃ speciale, arg. l. cū incertus. de leg. j. sed ante nominationē factā non videtur ꝙ tollatur secundū, q̄a delegatus non habet exercitium iurisdictionis, nisi dicamus ꝙ ex quo p̄sentatio primi rescripti operatur in specificatis, ēt vr̃ habere locū in clausula gñali. Sed tamē hoc dicendū non videt̃, q̄a iure cautū nō reperit̃, q̄a iura, quæ loquuntur de præsentatione priori, vt in c. vt debitus, cū si loquunt̃ in rescriptis quæ tribuunt iurisdictionē in habitu & in actu, & cū

8 sint ꝯ iura communia, non debent extendi ad istum casum. ¶ †In gl. pe. colligit ſm Abb. per istū text. ordo rñdendi, quando plura proponuntur. vt primo inchoet̃ ab eo, ex cuius decisione ad aliorum determinationē inferatur, & ad idem est glo. per illum tex. in c. prudētiā. in prin. de offic. deleg. & in c. postulasti. de iure patr.

9 ¶ †In glo. fi. prima conclusio est, ꝙ iurisdictio quæ in habitu competit in terminis huius decretalis potest delegari. & ita ampliat̃ qđ hr̃ in c. pastoralis. de offi. dele. in l. à iudice. C. de iudi. & probatur in dictis iuribus, quæ generaliter loquuntur. ¶ Non ob. tex. in c. Romana. in prin. de offic. ordi. in vj. quia Abb. hic respondet, ꝙ ibi etiā in habitu nō vr̃ iurisdictio competere ante, q̄ appellatum sit. Sed ista responsio nō vr̃ procedere, quia etiam isto casu ante expressionem personarum, vel rerum, nō vr̃ delegatus habere iurisdictionē, ēt in habitu, & si habet, idem videtur dicendum in d. c. Romana. & iō melior respōsio videtur ꝙ in c. Romana, cōmissio fieri non possit in diœcesi suffraganei in qua archiepiscopus nullā hēt potestatē, & sic ratione territorij cōmissio sibi prohibet̃ vt no. Io. An. & Doc. in d. c. si confirmationē. de ele. in vj. & ita resident Mod. hic. Sed considerandū est, ꝙ in d. c. Romana. non videtur cōmissio impediri, ex eo ꝙ facta sit in diœcesi suffraganei, q̄a cū agatur de causa appellationis, archiepiscopus habet potestatē vt possit committere talem causam personis subditis suffraganeis. c. pastoralis. de offi. ordi. ergo pariter videtur ꝙ talem commissionem facere possit in territorio suffraganei. arg. de personis

10 ad locum, vt no. in l. vinum. ff. si cer. peta. †facit text. in l. miles ita. de testa. mili. & hoc patet in d. c. Romana. vbi quando appellatio interposita est cā appellationis pōt cōmitti in diœcesi suffraganei. ergo non potest dici ꝙ commissio impediatur rōne territorij. sed quia iurisdictio non competit, quia cā appellationis non est in rerū natura. & ideo ad illud c. Romana. aliter responderi potest, & dicit, q̄ ibi t̄pe cōmissionis causa non erat in rerum natura, & nō poterat deduci ad actum. secus est in isto casu, quia res,

11 & personæ erāt in rerū natura, q̄ poterant statim nominari. †Ex quo infert̃ ꝙ noīatio nō posset fieri de p̄sonis, vel rebus, quę post rescriptū efficerentur debitores. sed tantum de illis, quæ t̄pe rescripti noīari potuissent, & nō de illis p̄sonis, vel de rebus, quę tēpore rescripti nō potuissent cōueniri. Et ꝓcđo gl. ꝓcedit, qñ habitus reperitur, prout in casu isto vr̃. secus si nō esset habitus, vt no.

12 tradit Rot. in vlt. deci. in ti. de offi. vica. in antiquis, vbi cōcludit †ꝙ ep̄s nō pōt vicario eius cōmittere causas sibi delegandas, quia in illis non habet habitū, sed capacitatē. & ita referunt Mod. quasi dicatur ꝙ habitus consideratur in potētia magis propinqua, qñ p̄ns status tendit ad hoc, non sic videt̃ in capacitate, quę designat̃

13 potentiā magis remotā. & accidentalē. †Ex his infertur an patronus ecclesiæ possit alteri donare facultatem præsentandi, quæ in

b futurū poterit sibi competere, si beneficium[b] vacabit.[c] And. Sic.

c dicit ꝙ non, referendo Io. And. hic. qui tamen non firmat hoc. Et in ꝯriū est decisio Abb. post alios in c. fi. de concess. præb. & per d. c. Romana. Are. in c. significauerūt. de testib. tenet ꝯ Abb. ibi, ꝙ

14 †nō valet appellatio à futuro grauamine, sub ꝯdōne, si ero grauatus. Sed defendēdo Abb. dicēdū est vt dixi in c. dilecto. de ap.

15 †Scđo gl. concludit & Abb. sequit̃ ꝙ iudex ante nominationem nō pōt citare illos, q̄ cōprehēduntur in clausula generali. & idē Rot. in xviij. deci. si impetretur. in tit. de dolo & contu. in nouis, &

16 Rom. in cons. cccxiij. quo ad primū. in iij. dubio. †Et de ista citatione virtute huius clausulę generalis plures q̄ōnes tradit Marian. i tract. de citatio. in v. art. q. xxxj. vbi circa hoc xiij. ponit q̄ōnes. Et dum Abb. concludit ꝙ post expressionē personarū, ante nominationē rerū, vel cāuum, citatio fieri possit, hoc nō vr̃ ꝓcedere sine dubio, †q̄a in citatione saltē in delegato cā requirit̃, vt no. in l.

17 consentaneum. vbi Bal. in iiij. no. C. q̄uo. & qñ iudex, & tradit Marianus in d. tract. de cita. artic. xx. q. v. ¶ In fi. glo. conclusio est, ſm

18 glo. quā cōiter Doc. sequuntur †ꝙ licet iurisdictio perpetuata sit cum personis, vel in causis expressis. tamen perpetuata non intel

d ligitur in non expressis, & sic respectu clausulę generalis.[d] Et pro ista conclu. tria iura inducuntur. Primo tex. in c. ne aliquid. de hæ. in vj. vbi spāle est in crimine hæresis, ꝙ etiā in non ceptis iurisdictio perpetuata sit. ergo in ꝯriū ius cōe vr̃. Sed rñdetur ꝙ speciale est ibi, ēt qñ cā nullo mō inchoata sit. sed hic causa erat inchoata in expressis in rescripto. Vnde pōt videri ꝙ perpetuata sit in omnibus alijs comprehensis in eodē rescripto. ¶ Secundo allegatur tex. in c. fi. §. officium. de offi. lega. in vj. vbi officium conseruatoris ipso iure expirat quo ad negotia non inchoata. Sed responderi potest, q̄ ibi plures causæ non erant cōmisse expresse simul in eodem rescripto, prout est in casu nostro, & hoc non parum facit, vt inferius dicam. Præterea ibi agitur de vniuersitate causarum, in quibus conseruator ille haberet potestatem, & per consequēs tractat̃ de maiori p̄iudicio ordinarij, q̄ in casu nr̄o agat.

19 ¶ †Tertio facit tex. in l. quid tamen. in princi. ff. de arbit. vbi plura reputantur compromissa, quādo plures cāæ in eodem compromisso

ADDITIONES.

a ¶Sy. Al. Dialecticos. Vide no. Io. Fab. insti. de iusti. & iur. §. fin. Deci. in l. ii. §. j. col. ii. ver. in ea. glo. ibi ſm Porphi. ff. si cert. pet. & vide quæ scripsi post glo. in l. legato generaliter. ff. de leg. i. & Zasium intel. singula. tol. i.

b ¶S. Ald. Beneficium. Adde Dec. in consi. dcxcv. visa donatione, in prin. & in cōsi. dxli. quod est errore duplicatum. & vide in proposito quæ scribit Cæsar Lambertinus in tract. de iure patro. lib. i. par. ii. q. vii. art. vi. q. vi. princi. cxlix.

c ¶Vacabit. Breuiter dic q. est in genere & sine limitatione. secus si in specie Panor. in d. c. fin. Pau. de Citadi. in tract. de iure patro. par. vi. q. xli. Lap. allega. ciii. vbi tamen mala limitat in habente vnicum beneficium, quia idem est. si vnū tantū præsentare possit modo mandatum sit generale, & absque fraude.

d ¶Syl. Ald. Generalis. Vide eundem Deci. in c. seq. in iiii. not.

missio includuntur.ergo pariter ĩ proposito vr̃, ꝙ plura dicanẽ rescripta qñ plures causæ includunẽ. Sed rñderi põt ꝙ sunt plura cõpromissa impropriè, vt colligiẽ ibi,quasi plura sint cõpromissa & ideo nõ debet iudicari sicut de pluribus cõpromissis. vt in simili no. Arct.ꝑ illũ tex.in l.j.§.sed si Pamphilũ.ff.de verb.ob. & in d. l.ꝙ tñ.text.loquiẽ vt arbiter nõ possit reuocare ꝙ semel iudicauit. ꝙ vr̃ odiosum.Sed in casu nr̃o agiẽ vt iudicare possit. & sic termini nõ sunt pares. Et ꝯ ꝯclonem gl.nr̃e hic allegaẽ decisio Bart.in l.& q̃a col.pen.ff.de iur.om.iud.vbi ꝯcludit ꝙ si plures causæ cõmittunẽ in eodẽ rescripto.& in vna incepta sit,perpetuaẽ iurisdõ in oĩbus.Sed aduertendũ est,q̃a Bar.loquiẽ,qñ plures causæ cõmisse sunt.in quibus delegatus vniformiter habeat iurisdictionẽ in habitu,& actu. nõ sic vr̃ in casu isto, in quo ĩ nõ expressis iurisdictio nõ cõpetebat.Et ꝑ dicto Bar.Moder.in d.l.& q̃a inducunt tex.in c.cum in plures.de off.deleg.ĩ vj. vbi si vnus ex pluribus iu-

20 dicibus ĩchoauit iudiciũ,ꝑpetuaẽ iudiciũ quo ad oẽs.† Ergo idẽ vr̃ in rebus.q̃a valet argũ de ꝑsonis ad res.l.q̃ plures. de vulg.& pup.l.miles ita.ff.de test.mil. Sed rñdetur ꝙ tex.in d.c.cũ ĩ plures loquiẽ.qñ vnus habebat ꝑtãtem pro omnibus. q̃a dati erant cũ cl̃a ꝙ si non oẽs.Item ibi erat tantũ vna causa, & respectu vnius causę de qua agebatur,res non erat integra, vnde non mirum, si iurisdictio perpetuata sit. secus in casu nr̃o, vbi plures sunt, & diuersæ causæ.Concludendo tamen in terminis, ĩ quibus loquiẽ tex.hic, & gl.ddm vr̃ ꝙ etiã in non expressis iurisdictio perpetuata sit.quia illa clausula ĝnalis vr̃ hr̃e cõnexitatẽ cũ expressis.quia intellr̃ de personis,& rebus similibus expressis. vt est tex. in cap. sedes.j.eod.Et ibi Abb.expresse dicit, ꝙ illa cl̃a ĝnalis habet con-

21 nexitatem cum expressis.Et ideo infert †quòd surreptio, quæ vitiaret rescriptum in personis expressis, ꝑꝑ connexitatem,etiã vi-

22 tiaret rescriptum respectu clausulæ ĝnalis.†Et Doc.hic omnes fatent,ꝙ perpetuatio iurisdictionis extendatur ad connexa.& tradit Fed.in cons.cxj. questio talis est. facit c.translato.s̃.de const.& ꝙ dixi ibi.& ꝙ not.Abb.in cap.ex parte.de app.cum si.vt dixi. in iij.no.¶ Postremo notandum est dum Abb.allegat.l.quid tamen ff.de arb. & quòd Bart. & Doct. dicunt ibi per illum text. quòd si

23 dictum sit ĩ compromisso, †quòd arbiter iudicare possit semel,& pluries,intelligitur in diuersis rebus, nõ autem in eadem re, vel

a causa,ꝙ pluries iudicare possit,[a] & not. hoc Spec.in tit.de ar.§.sequitur.char.ix. versi. sed pone actum est, & Bald. in l.j.C. aduer. rẽ iud.& in l. si diuersa.C. de trans. Et hoc procedit nisi tãtũ esset

24 vnus articulus,vel vna causa,vel quãdo expresse dcm̃ fuisset † ꝙ possit semel,& pluries iudicare,& iudicatũ limitare, & corrigere.vt tradit Ant.de But.in cap.Quintauallis.in iij.col.v. dubio. de iureiur.& hic ẽt Ro.scribit in rep.rub.de ar.col.xvij.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Possit. Et ꝙ operetur semel tñ. Vide Ful.consi.cxlv.col.ij.in prin. Bar. & Bal.in l.quid tamen.ff.de arb.vbi vñr velle ꝯrium eius quod hic dr̃. & Bal.in repe.l.si quis arbitratu.ff.de ver.ob.Pet.de Anc.in consi.clxij.de virib. & efficac. & quid si lata sint lauda contraria.Bal.in consi.ccxiij. lib.ij. & aliquid in consi. ccccxiij.ver.v.quæritur.eo.lib.

SVMMARIVM.

1 *Sedes apostolica,& pontifex an differant.*
2 *Malitijs obuiandum est,si cum ea tamen resistere possumus.*
3 *Hostis insidijs uinci potest.*
4 *Dolus est genus,fraus species.*
5 *Liberalitas proprie principum est & nobilium.*
6 *Genus sequens enumerationẽ specierum restringitur ad spẽs prius expressas.*
7 *Donatio uillæ & oĩum iurium quæ donator habet, an cõprehendat spiritualia.*
8 *Bonorum appellatione uniuersitas continetur.*
9 *Verba uniuersalia maioris potentiæ sunt, quàm generalia.*
10 *Vniuersalis oratio potentior est.*
11 *Verba in materia stricta non accipiuntur ita largè,quatenus uerborum proprietas se extendere posset.*
12 *Rescripta sunt modici praiudicij.*
13 *Verba ĩ materia odiosa latè ĩterpretanẽ,quatenus uerborũ ꝓprietas se extẽdit.*
14 *Surreptio in uno,an & quando uitiet in totum rescriptum.*
15 *Taciturnitas & mendacium quibus casibus æquiparentur.*
16 *Correctio facta in uno habet locum in alio,quando sumus in materia correctoria,si duo sint quorum unum alteri commensuretur.*
17 *Gratiam facere dicitur Papa concedendo rescriptum.*
18 *Gratia dicitur gratis data, & dicitur in pluribus modis.*
Receptus ad gratiam quid importet.nu.19.& de pœna amissionis gratiæ. nume.20.& si Papa mandet alicui gratias haberi.nu.21.
22 *Nominatio prior arguit maiorem dignitatem ,*
23 *Digniores personæ quæ dicantur, statur arbitrio iudicis,*
24 *Arbitrio iudicis relinquuntur indeterminata à iure,*
25 *Pauper quis dicatur, arbitrio iudicis relinquitur,*
26 *Causa parua quæ dicitur.*
27 *Senes qui dicantur.*
28 *Personæ miserabiles quæ dicantur.*
29 *Decernimus,an importet nouum ius.& nu.31.*
30 *Clausula generalis in mandato,an extendatur ad maiora expressis.& nu.32.*
33 *Genus si sine aliqua specie exprimitur , ueniunt omnia quæ sub eo comprehendi possunt.*
34 *Generalis prouisio quo ad inclusionem tantum operatur, quantum specialis.*
35 *Generalis dispositio includit casus priuilegiatos.*
36 *Omne dicens nihil excludit.*
37 *Vniuersalis oratio potentior est speciali.*
38 *L.Obligatione generali.ff.de pign.non habet locum in donatione omnium bonorum præsentium & futurorum.*
39 *Genus si exprimatur post enumerationem specierum, non comprehenduntur aliæ species differentes ab expressis in quantitate.*
40 *Rescriptũ impetratũ à laico cõtra clericũ,& quosdã alios,qñ includat laicos.*
41 *Clausula generalis quibus casibus uerificet in maioribus expressis. & nu. 42.*
43 *Clausula alia quacunque ratione restringitur ad similia expressis.*
44 *Verba uniuersalia & prægnantia debent aliquid ulterius operari.*
45 *Mandatum generale non extenditur ad casus quibus pœna incurri posset.*
46 *Genus in dubio restringitur à speciebus expressis.*
47 *Species an censeatur expressa gratia demonstrationis,uel taxationis.*
48 *Verba an intelligantur apposita gratia demonstrationis,uel taxationis.*
49 *Genus si præcedat & species sequatur cum adiectione certi loci,genus restringitur ad locum expressum.*
50 *Alius,hæc dictio intelligitur de similibus. Nisi subiecta materia aliud suaderet.nu.51.uel nisi cum ea sit adiecta dictio uniuersalis.nu.52.*

1 SEdes. ¶†In tex.ibi,sedes apostolica.Quod hr̃ dr̃ de sede apostolica. idẽ eẽt ĩ summo Pontifice, de quo in effectu tex.hic intellr̃. alia tñ dria ꝯstituiẽ,vt est tex.in c.si gratiose.de resc. ĩ vj. Et de sede apostolica,& aliorũ, plura tradit Fran. Pauinus ĩ tract.de sede vac.in vj.ꝑmisso,in vij.car.

2 ¶†In tex.ibi,malitijs obuiare.facit tex.in l.in fundo.ff.de rei.ven.

a & aduersus malitiã,q̃s cũ malitia [a] resistere[b] põt gl.no. in c.cupiẽtes.in verbo malignantiũ.de elec.in vj.facit glo.in c.dñs.xxiij.q.ij.

3 †q̃ dicit,hostẽ posse vinci insidijs. Nã non vr̃ esse in dolo, qui fraudẽ excludit.l.cũ pr̃.§.Titio.in fi.ff.de leg.ij. & qđ per illũ tex. not. Bal.i l.veluti.in fi.ff.de iust.& iu.& qđ no.Ant.de Bu. in c.ꝑ tuas. qui fil.sint legi.& in c.j.de plus pet.& facit qđ hr̃ in caute. lxij. in c.si mutuaui.¶ In tex.ibi,fraus,& dolus,ista ponunẽ tanq̃ diuersa.Et isto mõ loquẽdi vtiẽ tex.in c.tuę.de cle.non resi.& in c.cete-

4 rũ.s̃.eo.†Et differũt inter se,q̃a dolus.est genus,& fraus est spẽs. vt est gl.in l.iurisgentiũ.§.sed si fraudãdi.cũ si.vt tradũt ibi Alexã.

5 & Mod.ff.de pac.¶ †Primo no.ꝙ sedes apostolica debet se exhibere liberalẽ.Nã liberalitas ꝓcipue ad principẽ ꝑtinet,vt ꝑ Abb. hic.adde tex.in c.j.de do.vbi dr̃ ꝙ liberalitas ꝓpriũ est nobilitatis.facit tex.in l.filiusf.§.nonũ.ff. de do. Iõ tutor regis donare põt s̃m qualitatẽ regis,vt no.Inn.in d.c.grãdi.de sup.negli.pla.&

6 Ro.ĩ d.l.filiusfamilias.¶ † Scđo,not. ꝙ genus qđ sequiẽ enumerationẽ spẽrũ,restringiẽ ad spẽs ꝑ̃s expssas.Ad idẽ tex.in l.fi.§. cui dulcia.ff.de vino tri.oleoq̃ leg.de cuius intellectu.j. videbim⁹. Et quantũ ad tex.hr̃ aduertendũ est,q̃a nõ poniẽ hr̃ cl̃a ĝnalis simplr̃ sed poniẽ dictio,alios,q̃a dr̃ aduersus talẽ,& quosdã alios. c. pastoralis.§.qm̃.s̃.e.quo casu ista dictio, alios, denotat similitudinẽ, vt no.ĩ l.ij.C.de ser.fug.vñ nõ mirũ,si talis cl̃a de partibus intellr̃. Concl̃o tñ Abb.bñ ꝓbat in d.§.cũ dulcia.vt j.videbimus. Et retẽta hac ꝯclone,limitaẽ,nisi cũ clausula ĝnali adijciaẽ aliquod verbũ,ꝑ qđ genus nõ restringaẽ ad qualitatẽ speciei ꝓcedẽtis. ita vr̃ ꝓbari in c.Rodulphus.j.eo.ibi.ꝯ epm̃ Saginẽsem,& quosdã alios Saginẽsis diœcesis.Nã si dcm̃ nõ fuisset de diœcesi comprehensi fuissent illi,q̃ sunt de ciuitate , ꝑ illa verba ꝯ epm̃ Saginẽsem , & quosdã alios.sed illi de ciuitatate excludunẽ, q̃a postea facta est mẽtio de diœcesi.Et subiicit.Abb.ꝑ istũ tex.ꝯfirmaẽ dcm̃ Inno.c.

7 l'ris.de iure pat.vbi voluit†ꝙ si dono alicui villã.& oĩa,iura, q̃ hẽo ñ veniũt spũalia. q̃a clausula illa generalis restringiẽ ad temporalia.Et in simili casu hoc tradit Bald.in l.a procuratore.C. manda.in princ.vbi allegat illud dictum Inn. in d.cap.literis. & idem Roman.in singu.lvij.volo.Sed aduertendum est,quia text.hic parum facit.quia hic ponitur dictio, alios[c], quæ non habetur in casu,in quo loquitur Innocen. Secundo in terminis, in quibus loquitur

ADDITIONES.

a ¶Malitia. Adde Alc.in tract.præsum.regu.ij.præsum.xxxj.in fi.And.Tiraq.in præfa.retract.proxim.nu.70.quod est verum cauendo, non autem committendo aliquod malum.

b ¶Syl.Ald. Resistere. Itẽ & suum recuperare quis potest dolo ac mendacio l.fi.§.fi. vbi Bal.ff.de dolo.Host.in c.olim causam.in ver.duxeritis.de rest.spol. Archi.in c.non sane.col,ij.ver.si vero.xiiij.q.v.in c.dñs xxiij.q.ij.hinc dici solet dolus an virtus quis in hoste requirat.de quo vide Dec.hic.& in l.ea est natura.ff.de reg. iu.& solet dici de aduocato qui si fouet iustam cãm,potest aduersarium decipere,vt per Dec.in d.l.ea est natura.ar.c.j.iii.q.iiii.& hoc verum esse ẽt in foro cõscientiæ.dicit Bal.in rub.C.de fi.instr.col.viii.versi.incidenter ẽt quæro,modo absit falsitas vt ibi dicit Pet. de Anch.in consi.cxlv.domini.in fin. & vide Bald. omnino in consi.cxlii.dominantibus.col.ii.lib.i.Ang.l.pen.ff.de vsu.

quit Inn. ius patron includi vr sub villa, q est nomē vle. vt pbať in d.c. ex lris, & ad hoc nō aduertūt Doct. Nā dictū Inn. hēret locū, qñ aliqua tēporalia particularia essent noīata cū cla gñali. & fm dictū Inn. cla illa gñalis, & oīa iura restringunť ad sīlia expssis. Sētit Abb. post Inn. q illa gñalis cla de se icluderet ius patrona. cuius tñ ɔriū Abb. tenet post alios in d.c. ex lris. de iure patro. Et idē si dicať, de oībus bonis. nā sub ista gnali dispōne ius patro. nō inclu a dit, vt cōiter.[a] Doc. dicūt i d.c. ex literis.† Sed in hoc vltimo dicto 8 Abb. ibi tenet ɔriū, qa appōne bonorū vniuersitas ɔtineť. l. bonorū. la. ij. de verbo. signi. Et p illū tex. secuti sunt posteriores opi. Abb. in varijs locis. sed tñ ille tex. nihil facit, vt statim dicā. Et iō ɔ Abb. dicēdū est q nō vr dria, an dicať oīa iura, vel oīa bona. vt cōiter Doc. dicūt in d.c. ex lris. Sed p vera resolutione cōsiderādū ē q aut ille, q donat, vel vēdit oīa iura, vel bona, q habet i tali loco, reperiť ibi habere vniuersitatē. puta villā, vel castrū. & tali casu venit ius patro. ex quo vniuersitas ibi reperiť, q ius patro. includit. & tali casu, ēt q disponeret de oībus bonis, includere ius patro. nō immediate, sed mediāte vniuersitate, q ibi reperiť. Et isto mō procedit tex. in d.l. bonorū. qa in effectu ibi vr disponere testator de hereditate, & successione vli. l. nā q. §. fi. ff. ad Trebe. Aut in tali loco q. s ñ habet vniuersitatē, sed aliqua bona particularia. & tali casu nō venit ius patronatus. qa nō reperiť ibi vniuersitas, cū qua transire possit. ita loquūtur Doct. & bñ in d.c. ex literis. licet Abb. alr dicat. Nō ob. tex. in d.l. bonorū qa nō loquiť isto casu qñ quis solū haberet bona particularia in loco, sed qñ reperiť habere vniuersitatē, ad q dicta verba referunť. vt i primo casu dictū est. Et ad de ad illud q dictū est fm Abb. de clausula gñali, per istum tex. q iste tex. loquiť, & procedit, qñ cla gñalis poniť per verba in definita, prout loquiť h.† Secus si p verba vlia, qa tūc nō haberet lo- 9 cū iste tex.[b] vt no. Io. An. in c. cū in multis, eo. tit. in vj. i nouella. & b sequiť Imo. de iudi. i c.j. Alex. i l. si cōuenerint. in pe. col. de iur. om. iud. In ɔtrariū tñ facit tex. in d.l. fi. §. cui dulcia. & vr sentire Abb. hic, dū allegat illū tex. q vtitur signo vniuersali, dum dicit omnia dulcia. & Abb. allegat illū p concordantia ad tex. h. Sed tñ magis placet q dictū est. qa aliud est si dicať ɔ quosdā alios. aliud est si di 10 catur ɔ oēs alios. † qa vniuersalis oratio lōge potētior[c] est vt no. c Bar. in l. generali. §. vxori. ff. de vsufru. lega. cū si. vt dixi in l. omnia. ff. si cer. pe. Et qa in tex. nostro. hic illa verba, ɔ quosdā alios, etiā nō vñr indefinite plata, sed potius accedūt ad nām particularis 11 ac si dicať ɔ aliquos, vł nōnullos alios. ¶† Tertio no. fm Abb. hic, q in materia stricta, verba nō accipiunť ita large, sicut accipi pñt secundū pprietatem verborū, vt patet hic, i clausula illa, & quosdā alios. multitudo effrenata nō cōprehēditur vt Abb. latius hic, deducit allegādo tex. in c. cū in cunctis. in fi. de cle. iuncto. c. si cōpromissarius. de elec. in vj. Sed aduertendū est primo. qa Abb. psupponit q materia rescriptorū, de qua agiť, stricta sit, & odiosa. 12 † q nō vr verū. qa rescripta sunt modici præiudicij, vt no. Bal. in l.j. C. de diuer. rescri. de hoc videbimus in c. cām q. j. e. Præterea, & secundo, dato q esset verum præsuppositum Abb. nō est verum no 13 tabile, † q Abb. facit. qa in mā odiosa verba generaliter intelligūtur, & sit lata interpretatio, quatenus pprietas verborū requirit, d ēt in materia pęnali.[d] vt est tex. in l. cū lege. vbi Are. ff. de testa. & ad hoc ēt allego tex. not. in l.j. §. q autē. ff. de aleat. & hoc idē tradit Cald. in materia dispēsationis, q odiosa. est in cōsi. j. in ti. de cōsan. & affi. Nō obst. tex. hic, qa clausula erat limitata ad quosdam alios. iō nō extēdebať. & qa agiť de remouēdo infinitatē, q regulariter euitari debet. l. si finita. §. fi. ff. de dam. infe. el. j. C. de sen. quę p eo, q interest. Nō. ob. tex. i d.l. si compromissarius, qa tex. ille pcedit ex eo qa ita vlterius disponēdo statutū fuit. aliās secus fuis- 14 set p supradicta. ¶† Quarto not. ibi, careat pœnitus impetratis, e fm q Abb. inducit, q surreptio in vno, vitiat rescriptū in totum,[e] Nō obst. c. si eo tpe de rescript. in vj. quia Abb. respōdet limitando illū tex. q nō habeat locū, qñ materia esset connexa, vt erat, h, vbi clausula generalis recipit determinationē, & declarationē à specie præcedēti. & Mod. sequūtur. Sed aduertēdū ē. qa illa clausula generalis nō videť connexa cū specialibus expressis, cū sint causæ separate. & ideo fm Docto. ɔmuniter. in c. pastoralis. §. quoniā. s. eo. & Abb. ipse post alios ɔcludit q perpetuatio iurisdictionis circa expressa, non operatur regulariter in non expressis, quę in generali clausula cōprehēdunť. vbi tñ ego aliter dixi per rōne quā Abb. hic adducit, de qua ibi memor non fui. Præterea, hic in effectu tantū vnū erat negotiū in illa parte, in qua poniť clausula generalis, ex quo nolebat agere contra personas expressas. qa expressio fuit facta ad finē nominādi alios. vt hic dr. Vnde nō probat hic, q Abb. dicit, & illa verba, dū dr, careat pœnitus impetratis, videnť hr̄e aliū itellectū. vt dicamus, careat pœnitus ipetratis. qa nō distinguiť an papa fuisset concessurus tale rescriptum nō obstante surreptione. sed indistincte vitiatur rescriptum propter mēdatium, put simili mō loquiť tex. in c. super literis. j. eō. Secundo Abb. dicit istum tex. habere locū in surreptione, q comittitur exprimendo falsum. quia illa in totū vitietur, secus si comittať tacendo verum. prout loquiť text. in dicto c. si eo tempore. de rescript. in vj. & posteriores sequuntur. Sed etiam ista differentia in casu, in quo loquiť tex. hic nō vr procedere, videlicet qñ malitiose falsum exprimiť. qa tunc etiam taciturnitas malitiosa vitiaret, & isto casu taciturnitas, & mēdatiū, ęquiparanť, vt est text. in c. su- 15 per literis. † & ibi Abb. in j. no. j. eo. Nō ob. tex. hic, quia intelligitur, vt s. dictū est, etiā tex. potius videť pbare contrariū, dū dicit mendax præcator. ergo intelligitur quatenus falsum dicit. quia in eo, q verū sit, non potest dici mendax præcator. Et qa in effectu, vt dixit tex. hic videntur tantum respicere vnum casum. Tertio, secundum Abb. limitatur, nisi surreptio comittatur in vno, q fuisse causa obtinendi rescriptū. vt not. in c. super literis. j. eo. & idē Anto. de Bu. in c. exhibita. circa. fi. de iudi. & tradit Perusi. i d.c. si eo tēpore & facit q supra dictū est de connexis. & quia valet arg. à cā cessan 16 te, c. cū cessante, de app. † & qa ēt in mā correctoria, qñ duo sunt, quorum vnū cōmensurať ad aliud, correctio in vno habet locū in alio. vt not. Ant. de Bu. in c. fi. v. fallen. de cōsue. p glo. in c. ñ debet de consan. & affi. facit q no. Bar. in l. j. ff. de leg. tut. cum si. ¶ In glo. j. conclusio est, fm Abb. hic, q hic esset gratia. quia papa ad ordi- 17 narium potuisset causam remittere. Et idem not. Abb. de resc. † q papa cōcedendo rescriptum dicatur facere gratiam. in c. nōnulli §. sunt & alij col. j. infra eo. facit tex. in cle. gratiæ de rescrip. in cap. gratia. eo. tit. in vj. & in l. j. §. fin. ff. de quæstio. cum si. vt tradit. And. 18 Sic. in consi. j. car. ix. col. ij. lib. iij. † Et gratia dicitur quasi gratis data. iij. q. j. cap. j. Et gratia pluribus modis dicitur vt not. Abb. in cap. 19 de commo. Archid. in d. cap. j. iij. q. j. † Et ille, qui recipitur ad gra- f tiam, remmittuntur sibi culpę, & recipitur ad fauores[f]. vt no. Bal. in cap. j. in princ. col. ij. per illum tex. in §. fin. in tit. de pace Con- 20 stan. † Et de pœna amissionis gratiæ. quid importet, est tex. in ca. 21 † quòd sedes de offi. ord. vt Ant. de Bu. Et si papa mādat alicui gratias haberi, importat exceptionem. vt not. Ang. per illum textum in l. Paulus. §. Paulus. ff. de fideicom. lib. & not. Mod. in cap. veniēs. 22 in princ. de præscrip. & And. sic. consil. xxxij. in princ. lib. iiij. ¶ † In glo. ij. secundum Abb. colligitur quòd ex priori nominatione ma g ior dignitas arguitur.[g] ad idem glos. in cap. bene quidem. xcj. distin. facit l. quoties. ff. de vsufru. in l. generaliter. §. quid ergo. ff. de fideicom. liber. in l. j. ff. de albo. scri. ad idem glos. in §. in aliam. institu. de bo. pos. & no. Doct. in cap. fin. in princ. de off. deleg. in vj. cum simi. vt dixi. in cap. Nicola. de app. & hoc sane intelligiť quan h do prior nominatio[h] facta sit in materia prælationis. vt in d.l. j. de albo. scrib. secus si facta sit in alia materia. quia tunc non bene infertur ad prælationem, gratia exempli, in d.l. quoties. de vsufruc. si vni clerico, & episcopo alterius annis esset relictus vsusfructus, vtique, vt ibi dicitur, clericus primo nominatus haberet vsumfructum. non tamen esset dcm q clericus esset dignior episcopo. qa ex diuersis non fit illatio. Vnde hoc declarandum est, vt dixi in c. Nicola. de appe. Et subijcit Abb. hic, q illud quòd dictum est de priori nominatione, non procedit, quando facta sit in actu vitioso qa tunc digniores posterius debent nominari. vt no Abb. in cap. auaritiæ, per illum tex. de præb. & ad idem est tex. in c. de regularibus. in prin. de simo. sed tamē ɔ hoc vr tex. in c. ij. de supplen. ne 23 gli. præla. ideo dic vt dixi in c. auaritiæ. de pręb. ¶ † In glo. iij. ibi, intuebitur iudex, glos. concludit, q statur arbitrio iudicis, quæ dicātur personæ digniores, & idem Spec. in tit. de rescrip. præsentia. §. fin. col. j. ver. sed quæ sunt personæ digniores, & ita cōmuniter teneť, vt dicunt Imol. & Abb. post alios. hic. Et ad hoc facit regula 24 cōis, quę habet † q cum aliquid non sit determinatum à iure, arbi i trio iudicis committitur.[i] l. j. in fin. vbi Bald. ff. de iure delibe. & in cap. in causis. vbi Abb. de of. dele. Et ista ratione vbi non est decisum

ADDITIONES.

a ¶S. Al. Cōiter. Adde Dec. cōs. cxxvii. plura dubia. col. ii. & in cōs. cxli. col. ii. i prin.
b ¶Syl. Ald. Iste tex. Vide infra. eo. c. col. v.
c ¶Syl. Ald. Potentior. Vide Deci. in rub. ff. de iur. om. iud.
d ¶Syl. Ald. Pœnali. Adde Deci. in c. inter cæteras. col. iii. supra eo. omnino in cap. at si clerici. §. i. col. pen. circa med. de iudi.
e ¶Syl. Ald. In totum. Vide quæ late scripsi. in cons. xxi. li. x, q non.
¶Adde Fely. nu. 1. Ias. C. de transac. l. si ex falsis. nu. 4.
f ¶S. Ald. Fauores. Et dicebat aliās Ferrariæ And. sic. vt ipse refert. in c. testimonium. so. penul. de test. & in c. eam te. in xii. col. eod. titu. q ista verba facimus gratiam, important simplicem indulgentiam & remissionem pœnę. non autem restitutionem bonorum, fm Salyc. in l. fin. in fi. post Bart. ibi C. de sen. pas. tamen fallit si dūt plenā gratiā facimus seq. Ias. i l. si tibi. §. quidā vers ii. cōfirmo. ff. de pac.
g ¶Arguitur. Vide q in hoc pposito scribit Deci. in rub. de pbē. & in c. auaritiæ. e. ti.
h ¶Nominatio. Vide Deci. in rub. de præben. in fi.
i ¶S. Ald. Committitur. Idem Deci. in cap. si pro debilitate. iiii. col. in fin. de of. de, leg. vbi dicit q arbitrio iud. relinquitur, quæ dicatur causa grauis, vel ardua.

sum à lege, vel cõsuetudine, arbitrio iudicis relinquiť, vt not. in c. nonnulli. in prin. j. e. † Similiter quis dicať pauper, arbitrio iudicis iudicať. ſm gl. quã Doct. cõiter sequuntur in aucten. præterea. in versi. locuples. C. vnde vir & vxor. † Similiter qñ cã dicatur parua.[a] vt per glos. in cap. fina. de re iudic. in sexto. in ver. illustrium. † Similiter qui dicantur senes, vt no. Io. and. in c. quoniam frequẽter. in prin. vt lite nõ cõtest. & Abb. ibi, & Mod. in iij. q. † Similiter quæ dicanť personæ miserabiles, arbitrio iudicis declaratur.[b] vt no. Io. and. in c. significantibus. de off. dele. cũ si. vt tradit And. Sic. in cons. ij. col. pen. in ij. lib. & in cõs. iij. col. ij. lib. j. Alex. cõs. xvij. viso instrumento. col. j. lib. iiij. & si in prædictis, & similibꝰ casib: iudex inique arbitreť, appellari potest. glo. in c. super his. in ver. arbitriũ. de accusa. ¶ In ea. ibi, aliàs enim. sentit gl. ꝙ hoc speciale sit in rescriptis, prout tex. hic loquiť, ꝙ sub illa generali clausula non veniant maiora expressis. contra propriam verborum naturam. & hoc sequitur Abb. hic, post alios. & hoc idẽ inferius latius Abb. deducit. quia tex. hic vtitur verbis denotantibus promulgationẽ noui iuris. ibi, volentes. & idem Abb. dicit in c. cum tibi, de verbo. signif. Contrarium tenet And. Sicu. & videntur sequi Moder. hic. & respondet ad tex. dum dicit, volentes, ꝙ in tex. est aliud verbũ, videlicet decernimus. † quod non importat ius nouum in materia prius declarata.[c] vt no. in c. decernimus. de iudi. sed opi. Abba. verior videtur, considerando hoc modo. Nã nisi fuisset iste text. rescriptũ impetratum contra Titium, & quosdam alios, habuisse ẽt locum in maioribus personis, & dignitatibus. quia rescriptum est modici prẹiudicij. vt no. Bal. in l. j. C. de diuer. rescri. cum iuri alterius non detrahať. † Vnde si in alia materia, puta in constitutione procuratoris, si constituo procuratorẽ contra Titium, & quosdã alios debitores, veniũt ẽt Titio digniores.[d] vt not. Inn. & Pet. de Anch. in c. ij. de rescri. in vj. à fortiori, vel saltem pari ratione, idem erat dicendũ in rescriptis, in quibus, vt dixi, agitur de modico præiudicio. Secundo quia qñ diciť, ꝯ Titium, & quosdã alios, nõ põt intelligi ꝯ Titios. quia subiecta materia non patitur. vnde intelligiť ꝯ Titium. s. debitorem, & ꝯ alios. s. debitores, etiã cuiuscũq; conditionis essent. quia respectu debiti erant omnes pariter debitores. & in iudicijs non habeť acceptio personarũ. c. nouit. de iudi. regula, in iudicijs, de regu. iur. in vj. Tertio, hoc efficaciter probatur. quia præsupponiť hic, ꝙ isti qui malitiose nominabãt minores in impetratione rescripti, & reseruabant maiores sub clausula generali, ꝯ quos maiores, si nominati fuissent, non ita de facili Papa rescriptum concessisset. Et sic patet ꝙ ante istam decretalem clausula generalis porrigebať ad maiores. sed per istam nouam dispositionem cõtrarium statuitur, ita vlterius procedendo. Et ꝙ ista sit noua iuris promulgatio, probatur per verbum, volentes. vt per glo. in clem. j. de offi. vic. & no. Abb. c. ex ratione, de appel. cum simi. vt ibi dixi. ¶ Non ob. ꝙ And. Sic. dicit de verbo, decernimus. † quia immo de sui natura est noui iuris promulgatoriũ.[e] vt per glo. in clem. per literas, de præbend. & in clem. ij. de reb. eccle. non alien. nisi subiecta materia aliud suaderet. quia tunc improprie ponitur. vt no. in d. c. decernimus. Secũdo Abb. cõcludit post Inno. hic, ꝙ in alia materia clausula generalis ad maiora expressis porrigať. De quo inferius videbimus. Solum hic vnũ dicã, ꝙ non sapit dr̃iam, quã Abb. hic facit post gl. in clem. non potest. in verbo, grauiora. de procura. dum concludit † ꝙ aut in procuratorio exprimiť vnus casus, in quo speciale mandatum non requiriť, & tunc clausula generalis includit maiora expressis. Aut exprimiť vnus casus, qui speciale mandatum requirit. & tunc clausula generalis non porrigitur ad maiora expressis. d. clem. non potest. Nam talis dr̃ia reprobatur per Imo. in d. clem. non potest. in glo. præallegata. quia ſm eum non vr̃ ratio diuersitatis inter prẹdictos casus. Abb. tñ hic conatur respõdere. quia vbi exprimitur casus, qui nõ requirit speciale mandatum, materia videtur fauorabilis. sed qñ speciale mandatum requiriť, materia est odiosa. Vnde in hoc casu fit lata interpretatio. & in alio stricta. arg. l. cum quidam. ff. de lib. & posth. & in regula, odia. de reg. iur. in vj. Ista ratio Abba. non satisfacit considerando hoc modo, quia dum Abb. simpliciter dicit, ꝙ clausula generalis porrigitur ad maiora expressis, si casus expressus non requirit speciale mandatum. quia aut illa maiora expressis requirunt speciale mandatũ. & non videtur ꝙ ad illos clausula generalis extẽdatur. c. qui ad agendum. de procura. in vj. aut non requirebatur speciale mãdatum in illis. & talis casus includebatur in generali mandato absq; aliqua expressione alicuius speciei. & sic talis expressio nihil videtur operari. Expressio autem casus requirentis speciale mandatum multum operatur, quia facit ꝙ clausula generalis ad alios porrigatur. d. c. qui ad agendum. & sic ꝯ Abb. vr̃ quia longe plus operať ex pressio casus specialis requirentis speciale mandatum, q̃ si sit casus in quo spãle mãdatũ non requiriť. Tertio dũ Abb. dicit ꝙ tex. in d. §. cui dulcia. loquitur in materia fauorabili, videlicet in testamentis. aduertendum est, quia potius materia vr̃ stricta, vbi agiť de interpretatione legatorum. quia in dubio interpretatio fit ꝙ videať legatũ. quod minus[f] est. l. apud Iulianũ. §. scio. de leg. iij. & in l. nummis. de leg. iij. & ad hoc facit, quia testõr vr̃ semper minus grauare hẹredẽ, q̃ sit possibile. l. vnũ ex familia. §. si rẽ. de leg. ij. ¶ Successiue Abb. refert doctrinã Ant. de But. & ex eorũ dictis prima cõclusio sit, † ꝙ si exprimať genus simpliciter sine aliqua specie, venirẽt omnia, quẹ sub illo genere cõprehendi possunt. l. fi. §. cui dulcia. ff. de vin. tri. oleoq; lega. facit glo. in clem. j. in ver. quãuis. de præbẽ. cũ si. vt tradunt Moder. Et adde tex. in l. si duo. ff. de admi. tut. vbi Bar. per illũ tex. dicit quòd † quantũ ad inclusionẽ rei, tantũ valet generalis prouisio, quantũ specialis.[g] ad idẽ alle. tex. in l. si chorus. in prin. ff. de leg. iiij. & in l. omnes. C. de præscrip. xxx. ann. Signo. cons. xxx. col. j. factum. Et ista cõclusio procedit, licet simpliciter facta sit mentio de genere prout loquiť tex. in d. §. cui dulcia. quia indefinita ẹquipollet vniuersali. l. j. §. cũ vrbem. ff. de offi. præfe. vrb. in l. j. §. & generaliter. de lega. præstan. bonus tex. in l. qui habet. §. fi. vbi Bal. ff. de tute. † Et in tantum hoc procedit, ꝙ dispositio generalis, etiam refertur, & includit casus aliàs priuilegiatos.[h] vt no. Bal. per illũ tex. ĩ l. in fraudẽ. ff. de testa. mil. Et ideo aliàs dicebam Florẽtiẹ, ꝙ statutũ, quod loquebatur simpliciter concedendo iurisdictionem quibusdam personis, ẽt haberet locum in causa dotis,[i] quæ in tali casu non esset specialiter priuilegiata. Nec ob. ꝙ in ꝯrium allegabatur decisio Saly. quæ nihil facit in l. fi. per illum tex. C. de iure dot. quam Moder. sequntur in l. j. col. iij. ff. solu. mat. quia aduertendum est, quòd si recte intelligatur dictum Salyceti, nihil facit, nec meretur in proposito allegari. quia loquitur Saly. in casu particulari illius legis. vbi habetur quòd in causa dotis insinuatio non requiratur. Vnde arguit Saly. quòd si statutum generaliter velit quòd instrumentum debeat insinuari. hoc non habet locum in instrumento dotali, per illum tex. quia statutum recipit interpretationem à iure communi. c. cum dilecti. de consue. l. si quando. C. de inoffi. testam. & tali casu Salyce. bene dicit. quia reperitur in illo casu causa dotis specialiter priuilegiata. Secus vbi non esset priuilegiata specialiter in materia, de qua agitur, prout non erat in casu statuti, de quo agebatur Florentiẹ. vt latius patet ex his, quẹ dixi[k] cons. v. & ista est clara resolutio ad illud dictũ Sal. & ita Floren. iudicatum fuit. & quẹ superius dicta sunt de dispositione generali, à fortiori habebunt locũ in dispõne vl̃i. † quia qui oẽ dicit, omnia includit. l. Iulianus. de leg. iij. l. à procuratore. C. mand. no. in c. ij. de obserua. ieiu. Nam minoris est virtutis oratio vniuersalis, † quàm generalis. vt not. Bart. in l. generali. §. vxori. de vsufru. lega. & in not. casu tradit Roma. consil. quadragesimoquarto. ex supra narratis, ad limitationem. l. hac edictali. C. de secun. nupt.

Et per

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Parua. Latius idem Deci. in c. qm̃ ꝯ. in v. not. in fi. de proba.

b ¶Ald. Declarať. Vide oĩno Deci. in c. j. col. x. de proba. & vide eundẽ in c. iij. col. iiij. in fi. de o. dele. & iudicis arbitrio relinquuntur, quæ dicantur crimina grauia, Deci. in d. c. at si clerici. in xx. col. de iudi. & arbitrio iudicis relinquitur etiã quæ sit consuetudo rationabilis. Deci. in c. ij. in vj. col. dꝯ proba.

c ¶Syl. Ald. Declarata. Vide paulo post nu. 31. & eundem in c. ij. in fin. col. de iudi. & de hoc verbo an sit noui iuris inductiuum, vide Io. Crot. in l. si constante. col. xxx in fi. ff. solu. mat. Deci. in c. pastoralis. in j. not. de excep.

d ¶Syl. Al. Digniores. Vide quæ ponunt Fulgos. in consi. lxxxviij. col. ij. in consi. clvij. col. iij. & Ro. cons. clvij & cons. ccxlix.

e ¶Syl. Ald. Promulgatorium. Vide quæ addidi s̃. eo. c. nu. 29.

f ¶Syl. Al. Minus. Vide Deci. in l. in testamentis. ff. de reg. iur.

g ¶Syl. Ald. Specialis. Adde Deci. in c. j col. iij. nu. 28. de rescrip.

h ¶Priuilegiatos. Adde Deci. in l. j. nu. 9. ff. de reg. iur.

i ¶H. Gig. Causa dotis. Adde ꝙ istud idẽ voluit ipsemet Deci. in cõs. vj. incip. in cãdo. Mariæ. in j. vol. per tot. vbi ẽt tenuit opi. Saly. in l. fi. C. de iure dot. quã hic refert, valet ꝙ statutũ gñaliter loquens ꝙ oĩa instr̃a debeant registrari in actis publicis, vel in archiuo publico, aliàs sint nullius momenti, non cõprehendit instrumentum dotis. Ex qua doctrina dicebam nuper in cõtingentia facti valere instr̃m quoddã dotale Romæ celebratũ inter Rauẽn. d. Bernardum de Bibiena olim Cardinalem S. Mariæ in Porticu, dñm & patronũ meũ. & magnificum do. Bernardinum Perolũ nobilẽ Vrbinatẽ, cui idẽ Cardinalis in vxorẽ dedit nobilẽ do. Marietã Diuitiã eius neptẽ. ac in dicto instr̃o pro dote, & noĩe dotis ꝑmisit ducatos quinq; millia auri de camera eidẽ do. Bernardino. quod tñ instr̃m non fuit registratum in archiuo Romanẹ curiæ, ſm quod caueť quadam cõstitutione fẹlicis recordationis Papæ Iulij secundi. in qua dr̃ ꝙ notarij teneantur. j̃. octo dies post assumptum instr̃m illud registrare in dicto archiuo. & generaliter loquitur de omni instrumento. Et propterea dicebať per hr̃des dicti q. Reuerend. tale instr̃m non valere ratione prædicta. consului tñ ex ꝑallegata doctrina Saly. & ex alijs pluribus, dictum instr̃m validum esse. Et hanc ẽt partẽ tenuit expresse do. Ias. in l. j. in iij. col. in ver. & bene facit. ff. solu. mat. vbi comprobat prædictã doctrinam Salyc. pluribus medijs. quam ẽt vt videtis, sequitur hic Deci. hac tẽpestate nostra Cẹsarei, Pontificijq; iuris decus, & ornamentum.

k ¶Syl. Ald. Dixi. Et idem voluit Deci. in cons. dxxxvj. col. iiij. in cons. cccj. in cõsi. cccccxcvj. col. pen. tñ non caret dubitatione. & sunt qui contrarium voluerunt.

a hoc aliàs dicebatur.ᵃ ꝗ † dispositio.l.obligatione gnali.ff. de pig. 38 non haberet locũ in donatione oĩum bonorũ, pręsentiũ,& futurorum, quia ibi agitur de donatione vniuersali. Quod notandũ est ad ea, ꝗ ponit Alex.in l.stipulatio hoc modo cõcepta.xj.col.de verb.ob.vbi limitat cõem opi. de donatione oĩum bonorũ ꝑ tex. in d.l.obligatione gñali,& non bene per rõnem præallegatã, q̃a illa lex.loquitur in gñali obligatione,& non in vniuersali.Et ꝑ h̃ ẽt nõ recte loquitur Mathe.qui idem prius tenuit notabili.cxxxv. 39 no.vnũ motiuum.¶†Secũda cõclusio est, ꝗ si exprimatur genus post enumeratione specierũ, nõ comprehenduntur sub gñe aliç species, q̃ differunt ab expressis in quantitate, vt hic,vel qualitate,vt d.l.cui dulcia.ff.de vi.tri.oleoq;.leg. ſm Ant. de But.hic.Sed Abb.respectu qualitatis,vr̃ tenere ↄ̃rium.& Idem Imo.hic.col.v. ver.sed aduerte.& Mod.Et mouet̃ primo Abb. per c.qui ad agẽdum.de ꝓcu.in vj. vbi expresso casu requirente speciale mandatũ,veniunt alij requirentes spãle mandatũ.& absurdũ eẽt dicere ꝗ non venirent casus q̃ essent alterius qualitatis, quã expſſi,& quia ſm Imo.hic tex.nõ ponderat diuersitatẽ in qualitate.sed solũ an sint maiora,vel grauiora expſſis.Nõ obſ.d.l.fi.§.cui dulcia, quia ille text. procedit, q̃n apparet de mente testatoris ꝗ voluit cõprehendere ea, q̃ essent eiusdẽ qualitatis. Ex quibus infertur ꝗ expresso clerico, veniret laicus sub clausula gñali, quia laicus est minor clerico,licet diuersę qualitatis sit,vt no.Spe.in ti.de rescrip.pñtatione.§.fi.ver.q.d si quis nominauit.Imo.Abb.& Mod. hic.sed aduertendũ est primo circa tex.hic, qui loquit̃ in rescrip. & vult ꝗ clausula gñalis nõ porrigatur ad maiores,vel digniores. Vñ cõsiderandũ est,ꝗ aut est talis qualitas,q̃ reddat aliquẽ maiorem,vel digniorem personis expressis,& conclusio superius formata,ſm Ant. de Bu.bene procedit. si vero ex tali qualitate quis nõ efficitur maior,vel dignior sub gñali cl̃a includitur,& tali casu opi.aliorũ ꝓcedere vr̃.Et ſm hoc rescri. impetratũ ↄ̃ clericũ,& quosdã alios, haberet locũ ẽt ↄ̃ laicũ, qui minor reputat̃,vt.s.di- 40 ctum est. † In quo tñ aduertendũ est,quia si ad instantiã laici cõcedatur rescriptũ ↄ̃ clericũ,& quosdã alios. tali casu nõ vr̃ ꝗ clausula gñalis de laicis intelligatur, quia Papa nõ cõsueuit inter laicos rescribere,vt no.in c.si clericus laicũ. de fo.cõpe. Quantũ ad tex.in d.§.cui dulcia.nõ placet rñsio Abb.ad illũ text. quia ibi nõ apparet de voluntate testõris.sed tex.vr̃ loqui in dubio, dum arguit intentionẽ testatoris ex qualitate vini expressi, prout ibi h̃r. Non ob.c.qui ad agendũ.ꝗ Abb.in ↄ̃riũ adducit,quia intelligit, ſm distinctionẽ ꝑdictã,& potius facit in ↄ̃riũ,iuncta cle.non põt, ex qua patet,ꝗ ille text.nõ habet locũ ĩ grauioribus.Et cũ.s.dicta cõclu.concordat Bar.in l.sed si quis.§.quæsitũ.col.j.ff. si quis cau. Old.cõsi.viij, quidã paterfamilias.& Ro.cõsi.cviij.si admittimus. col.fi.cũ si.vt hic per Mod.& no.Sign. cõsi.lxx.in questione.col.j. 41 & idẽ Ro.cõsi.cclxxj.vis tota.¶†Prædicta cõclusio limitatur, nisi post clausulam gñalẽ adijciatur aliquod corpus vl̃e, ꝗ de sui natura ẽt haberet locum in maiore, vt no.Inno.in c.dilecto.de offi. Archi.cũ si.vt tradunt Mod.& facit.l.iiij.ff.de pe.hæ.& ꝗ not.Inn. 42 in c.cõquerente.de offi.or.col.fi. Ang. in l.nõ põt.ff.de iudi. † Secundo limitatur,nisi cl̃a gñalis ponat̃ cũ signo vl̃,vt quia dicatur & quoscunq; alios. q̃a tunc maiores,& digniores personę includuntur,vt no.Imo.de re iud.cũ si.vt tradunt Mod.hic,qui tñ allegant gl.in ↄ̃riũ in l.iij.C.de ser.fug.ĩ ver.qualibet alia pœna videlicet simili.& ꝗ no.Rot.in j.deci.e.tit.in nouis cum si.vt per Mod. hic,qui in effectu vñr recedere à prędicta limitatione,cõcludenter ꝗ licet verba vl̃a sint, nõ extẽdunt̃ ad maiora expressis,& ad h̃ facit tex.in d.§.cui dulcia.vbi dr̃ oĩa dulcia. facit ꝗ no.Bar.in l.j. 43 ꝑ illũ tex.C.de fi.instr.lib.x.& ꝗ no.Cal.cõsi.ij. de arbi.in fi. † vbi illa verba,alia quacunq; rõne, restringuntur ad similia expſſis,& 44 idẽ Ro.in ↄ̃si.xl.v.visis in fi.& cõsi.xciij.indubitatissimã.† Pro ꝑdicta tñ limitatione facit,quia verba illa vl̃a,& pregnantia,debent aliquid plus operari,ſm gl.in d.cle.j. de re iud.ad idẽ tex.in cle.fi. cũ glo.in verbo,alio quouis modo,de senten.excõ.in cle.ne Romani.in ver.quouis modo.de elec.in cle.j.in ver.cuius.de re.eccl. nõ alie.& gl.in l.cũ pœna.ff.de arbi.& ꝗ no.Ang.in l.ꝗ si noluit.§. si q̃d ita finita.ff.de edil.edic.Saly.in l.ij.col.iij.C. de noxa.cũ si.vt dixi in rub.de proba.col.xx.Vñ pro solutione cõsiderandum est, Primo quãtũ ad tex.ista limitatio vr̃ vera,quia tex.hic loquitur ↄ̃ quosdam alios,& aliud est dicere ↄ̃ oẽs alios,vt dixi in notabilib. Extra istũ casum in alia mã dicẽdũ est,ꝗ verba vniuersalia ita debent intelligi,vt aliquid operentur.sed posito ꝗ aliq̃d operentur debent restringi secundum subiectam materiam,præsertim,vbi agitur de pœna,vt loquitur glo.in d.l.tertia.C.de ser.fug.Et dum Abb.successiue differentiam facit, & concludit, quòd in maioribus rebus valet processus, si non opponatur. sed in personis sit nullus,ista differẽtia dubitabilis videtur.q̃a sicut in personis maiorib.ipsoiure nõ valet processus,quia nõ includunt̃ in cl̃a gñali, ita vr̃ in maioribus rebus. quia text.in effectu æquiparare vr̃,dũ implicatiue dicit,nec audiant̃ super maiorib. quia icludunt̃,vt s. dictũ est de ꝑsonis. Et q̃a ista verba respiciũt defectũ iurisdõnis, ergo processus vr̃ nullus.c.at si clerici.in prin.de iudi.Licet secus forte eẽt,q̃n talia verba referunt̃ ad ꝑsonã agẽtis.vt no.in l.j.§.sublata.ff.ad treb.& quia valet arg.de personis ad res.l.q̃ liberos.ff. de vul.& pup.Mod.tñ h̃ dñt,ꝗ talis dñia iustificari põt.q̃a iurisdõ delegati ad alias ꝑsonas ꝓrogari nõ põt.c.p.& g.de of.dele.secus est in rebus.c.cũ olim.eo.tit.& ꝑ gl.in d.c.p.& g. Sed ista rõ ꝓcedit data iurisdõne ĩ ꝑsonis,ꝗ h̃ nõ h̃nr.Itẽ ꝓcedit q̃n partes scirẽt illas res nõ includi in rescripto. aľs si crederẽt cõprehẽdi ĩ rescripto,nõ haberet locũ ꝓrogatio ꝑ ꝑ errorẽ.l.si ꝑ errorẽ.ff. de iuris. om.iu.& quia Abb.h̃ loquit̃ de vi cõprehensiua rescripti,non de 45 ꝓrogatione iurisdõnis.¶†Circa cle.nõ põt.Abb.cõcludit,ꝗ sub illa cl̃a gñali de requirẽtib⁹ spãle mãdatũ, nõ veniũt casus in q̃b⁹ b agit̃ de incurrẽdo pœnã.ᵇ facit dictũ Bar.in l.ꝓcurator.de condi. indeb.& in l.iij.§.ꝓcurator. ff.ꝗ quisq; iur.& iõ cũ pęna iponatur appellãti ab executore,requirit̃ mandatũ in indiuiduo. Ange.de Are.in l.ab executore.ff.de app.Quantũ tñ ad dictã cle.non põt. nõ ↄ̃sonat ꝗ restringat̃ casũ,quo quis in pęnã incideret.quia tex. absolute loquit̃. & dicit ꝗ sub tali gñalitate nõ veniũt maiora, & grauiora.Vnde dicamus ꝗ sicut in generali mãdato nõ veniũt q̃ spãle mãdatũ requirũt. ita nec ĩ cl̃a gñali requirẽte spãle mãdatũ,nõ veniũt illa maiora & grauiora, q̃ sint cõiter illa q̃ requirũt c spãle mãdatũ.¶Circa doctrinã Bar.ᶜ in l.q̃sitũ.§.pe. de fun. instr. 46 in illo mẽbro principali. †videlicet an in dubio genus restringat̃ d à speb⁹ expressis.Abb.post Bar.ↄcludit,ꝗ aut spẽs ad genus ᵈ referunt̃,& genus restringit̃.l.cũ delanionis.§. quidã.ff.de fun.instr. & Bar.ibi declarat q̃n spẽs ad genus referant̃.quia enumeratio spẽrũ venit ad determinationẽ verbi,ꝑ quod genus significatur. Ibi.n.testõr legauit villã,ꝓut ipse possidebat.Ista.n.verba,ꝓut ipse possidebat,faciũt genus, & illud genus respiciunt spẽs nõiatæ ibi,dũ dr̃ ꝗ ipse possidebat cũ suppellectili,mẽsis,mãcipijs.& sic istæ spẽs referunt̃ ad possesſ.quã testõr habuit de rebus, q̃ erãt in loco.aut spẽs immediate respiciũt actũ,& genus nõ restringitur. l.q̃sitũ.§.pe.de fun.instr.& in dubio ẽt vñr spẽs referri ad actũ le- 47 gãdi.vt no.Bar.in d.§.pe. ꝑ l.si mãcipia.e.tit.de fun.instr.†Et sic vr̃ ꝗ in dubio spẽs cã demõstrationis,& tollẽdæ dubitationis, & nõ cã taxationis exprimant̃.vt in not.q.h̃ idẽ tradit Bar.in l.Cẽturio. ff.de vul.& pu.col.xj.ver.sed quid dixi,dũ iquit ꝗ verbũ,ĩpuberi, vr̃ adiectũ gr̃a demõstrationis.& facit ꝗ no.Bar. i l.cũ pr̃.§.mẽse. 48 vers.quid si testõr. de leg.iij. †Et q̃n verba apposita videant̃ causa e demõstrationis, vel limitationis,pulchre ᵉ distinguit Pau.de Ca. in cõſ.lj.alias liij.quia exceptiones.col.iij.aľs cccxxxviij. inci. quia exceptiones.ver.ꝑ intellectu huius dubij. lib.j. Et ſm cõclõnẽ.s. factã ꝑ d.l q̃situ.§.pen.de fun.instr.vr̃ ꝗ in dubio augeat̃ legatũ,ↄ̃ rl̃am ꝗ h̃r in l.nummis.de leg.iij.Sed rñderi põt ꝗ res nõ sit in du- 49 bio,ꝑꝑ genus,q̃d oĩa includit.¶†Postremo in mã notandũ est, ꝗ q̃n genus ꝓcedit,& spẽs sequunt̃ cũ adiectione certi loci,gen⁹ restringit̃ ad locũ expſſum,vt Old.cõcludit cõſ.viij.quid paterfa. vbi alle.bonũ tex.in l.nãq;.§.fi.ff.de pe.leg.vbi si oĩs penus legata sit ꝑter vinã, quod erat Romæ.restringit̃ legatũ ad penũ, q̃ esset Romæ.ad idẽ tex.in l.q̃sitũ.§.j. de leg.iij. iuncto secũdo & vltimo rñsis.d.§.cũ gl. vbi testõr legauit argẽtũ omne,& suppellectilẽ, & quidquid hẽbat ĩ ꝑdio Sẽproniano,tale legatũ restringit̃ ad ea,q̃ solũ erant in ꝑdio Semproniano. Et iõ cum testõr legasset vxori oẽs res,ornamẽta lanea,& linea,& alias massarias domus. diceba ĩ tali casu,q̃ fuit Senis, ꝗ legatũ intelligebat̃ de oib⁹ reb⁹ do- 50 mus,& nõ de alijs q̃ ex domũ fuissent. vt patet ĩ ↄ̃ſ.xcij. ¶†Circa vlti.ↄclus.in qua Abb.ↄcludit,ꝗ dictio,alius, facit positionẽ eiusf dẽ qualitatis.ᶠ vt ꝑ gl.in l.si fugitiui.C.de ser.fugi.cũ si. vt tradunt 51 Mod.h̃. & addatis.l.fi.vbi Bal.C.de his,q̃ à nõ dño manu.†Et ista ↄclo limitat̃ primo,nisi subiecta mã aliud indicaret,vt Abb.h̃ dicit,ꝑ gl.h̃.Et ad hoc est bo.tex.in auc.vt defun.seu fu. ibi, milites congregare

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Dicebatur. Vide Deci.in conſ.xxx.col.iij.circa medium.in l.omnia.ff. si certum pet. hanc tamen declarationem reprobar Negusan.in trac.de pignocolum.xiij.& seq.totius tractatus.vide tamen Corne.conſ.clxxvj.col.pe.lib.ij.

b ¶Syl.Ald. Pœnam. Vide Bal.in conſ.cccvij.factum super quo.lib.ij. in cõſ.xcix, decreto domini lib.iij.Ant.de But.in conſ.lxvij.visis. Ro.in conſ.lx.mandatũ. Alex.in conſ.cxxvij.pulchre respondet.in pen.col.lib.iiij. & vide Ro.cõſ.ccxlj, colum.iij.in fine.omnino. vbi declarat.

c ¶Syl.Ald. Bar. Illam tñ doctrinam Bart.reprehendit Alcia.lib.j. dispon.c.vlti.

d ¶Genus. Adde Franc.Areti.conſ.pen.& Deci.in conſ.dclx.

e ¶Syl.Aldõ. Pulchre. Et vide quæ aliàs dixi consulendo cum do. Hormannacio Deto in consi.xlix.lib.xiij.

f ¶Syl.Ald. Qualitatis. Adde Deci.conſ.ccccxv.colum.penul.in fi. in cõſ.clxxxii. colum.vi.in conſ.lxxxvi.in fi.& in not.casu Alexan. in conſ.xxxiiii.col.i. lib.i. in conſ.lxxxvii.colum.i.lib.v.

congregare,& alios seruos, & tamē serui nō sunt milites, & glo. ibi alle.ꝙ hr̄ in Euangelio, ꝑut ēt h̄r.& idē gl.ꝑ illū text.in auc.vt defen.seu fu.§.oportet in vers.alia facit gl.in c.deinde.xxvj.dist.in
52 prin.† Secundo limitatur,nisi cū dictione,alius,addat̄ dictio vlis. gl.no.in cle.j.de re iud.in gl.in ver.alia quauis cā. vbi Imo.de quo tn̄ dicendum est, vt dictum fuit.s̄.de clausula generali.

SVMMARIVM.

1. *Actor qui rescriptum impetrauit,& præsentauit,& citari facit.nō potest renunciare sine consensu rei.sed ante citationem potest.nu.2.*
3. *Rescriptum non est nullum,non faciens mentionem de primo.*
4. *Rescriptum secundum ab eodem impetratum non est nullum ipso iure, sed est opus exceptione.vide.nu.12.*
5. *Careat, hoc verbum,ipso iure intelligitur.*
6. *Reus cōuentus corā vno.si conueniatur coram alio, pōt excipere se nō teneri.*
7. *L.vbi cœptum.ff.de iud.habet locum etiam in delegatis.*
8. *Causa eadem quæ dicitur.*
9. *Fraus,& dolus sunt nanquā genus,& species, ꝙ sint synonima.nu.10.*
11. *Dolosi intuitu literæ,quæ aliter valerent, irritantur.*
13. *Pœna dicitur annullatio actus.*
14. *Lex quæ interpretatur,debet intelligi secundum legem interpretatam.*
15. *Rescriptum secundum non est opus ꝙ faciat mentionem de primo elidibili,nec de nullo ipso iure.nu.19.*
16. *Actus elidibilis per exceptionē ante oppositionem, & actus validus pro eodem habentur.*
17. *Iudex competens dicitur licet exceptione possit submoueri.*
18. *Electio secunda valet si prima est nulla.secus si valida,& possit annullari.*
20. *Vnio nulla habetur pro non facta.*
21. *Dispositio facta de aliquo actu intelligitur de valido.*
22. *Paria sunt actu non fuisse factum, vel factum minus legitimè.*
23. *Actu nullo pœna non committitur, nisi lex factum consideret.num.25.vel nisi delinquentibus faueret.nu.26.*
24. *Interpretatione prohibita à statuto non prohibetur declaratiua.*
27. *Actus nullus aliquem producit effectum.*
Testamentum nullum voluntatem testatoris declarat.
28. *Consuetudo inducitur ex actibus nullis.*
29. *Testamentum nullum facere, & intelligi differunt.*
30. *Actus nullus qui de facto seruatur, habetur pro valido.*
31. *Citari faciens aduersarium coram diuersis iudicibus, priuatur commodo literarum,& condemnatur in expensis,non autem amittit causam.*
32. *Pœna priuationis non habet locum nisi expressè agatur.*
18. *L.vbi cœptum.ff.de iud.ampliatur quinq; modis,& limitatur duobus,& alijs pluribus remissiuè.*
34. *Contumax non potest in sui fauorem contumaciam allegare.*
35. *Litis pendentia coram primo iudice alleganda est.aliter iudicium valeret.*

1 EX tenore. ¶† No.j.argu.vt Abb.hic dicit, quòd post præsentationē literarum,& factam citationē,nō pōt ille,qui impetrauit,renunciare rescripto sine cōsensu rei, quia literę sunt effectę cōes.vt per Inn.& alios.in c.ex ꝯquestione.de res.spo. Et hoc,ꝙ Abb.dicit,vr̄ probari hoc mō,quia impetrādo f̄m rescriptū, ad hoc vt valeret impetratio, fuisset dicendū ꝙ videret̄ primo rescripto renūtiare ex quo dr̄ impetratio secūdi non valere.ar.l.ij.ff. de iu.om.iu.in c.ꝑterea.de of.de leg.Ex quo ergo f̄m nō valet,datur intelligi ꝙ primo renuntiare non potuit post citationē, prout Abb.hic loquit̄. & idem Abb. in d.c.ex cōquestione.vj. colū. vbi post Host. tenet
2 † ꝙ solum ante citationē renūtiari possit. & idem Ro.cōs.cccxliij. ex proposito themate.col.pe.cū si.vt tradunt Mod.in rub.s̄.eod.
3 ¶†Secundo no.quemadmodū f̄m rescriptū impetratū ab aduersario nō est nullū ipso iure, licet nō faciat mentionē de primo,vt
4 in c.cæterum.s̄.eo. pariter si f̄m † sit ab eodem impetratū, nō est nullum.sed exceptione opus est, f̄m Abb. hic, & vr̄ probari hic,
a dum Abb.proposuit ꝙ nō tenebat̄ r̄ndere.Et idem dicit Imo.[a] h̄ ponderando tex.in fi.dum dr̄ careat cōmodo vtriusq;.non.n.annullant̄ rescripta ipso iure.sed solū cōmodū euacuat̄. Sed tn̄ aduertendū est, q̄a tex.hic vr̄ potius ꝓbare ꝯriū, per illa verba, decernimus,vt ipse cōmodo careat vtriusq;. nam vr̄n importare ꝙ
b vtrunq; sit nullū ipso iure, per ea, quæ[b] dicta sunt in c. ad aures.
5 s̄.eo. † quia verbū,careat ipso iure,intelligitur f̄m opi.cōem,vt ꝑ gl.in l.prouidendū,in ver.careat,vbi Ange.C.de postul.Abb.in c. nihil.in versi.ꝑtāte. de elec.cū si.vt in alio proposito dn̄t Mod.hic & tradit Sig.cōs. cxxxij. factū sic se hēt in iiij.dubio.Et quia si ipso iure valeret rescriptū,valeret processus,parte nō opponēte,& sic tali casu haberet cōmodū,ꝯ tex.hic, & sic fundamentū ꝙ facit Imo.per istum tex.retorquet̄. Et quia ęquiparatio quā facit de.c. cæterū.s̄.eo.nō vr̄ bona.Primo,quia in c.cęterū, peccat tacendo, hic arguēdo,& ibi alterū valet,hic vtrunq; annullat̄.Nō ob.text. dum dicitur ꝙ Abb.proposuit. quia ex cōtingentia facti illud ꝑcedit.
6 ¶†Tertio no.ꝙ si cōuētus coram vno iudice,coram alio cōuenitur,excipere pōt ꝙ nō tenet̄ r̄ndere,quia vbi cā inchoata est ibi debet agitari.l.vbi cœptū.ff.de iud.& sic ille tex.ēt habet locū
7 in iudicibus deleg. † & intelr̄ qn̄ agit̄ de eadē cā,prout loquitur
8 tex.† Et quātū ad propositū eadem cā reputatur ēt illa,quæ talr̄
c cōnexa sit ꝙ snīa lata ī vna cā,pariat exceptionē rei iud.in alia.[c]vt not.Bal.in c.j.circa finē de cōtrouer.feu.apud pares termin.& de intellectu.d.l.vbi cœptū.j.videbimus. ¶†Quarto not.ꝙ fraus, &
9 dolus,diuersa sunt.nam hn̄t se tanquā genus,& species, [d] f̄m gl.
d in l.iuris gētiū.§.sed si fraudandi.ff.de pac. & Abb. hic sequit̄,qui ponit descriptionē fraudis.& idem Abb.consi.lxviij.vr̄ primo dictum.col.ij.lib.j.& no.Bal.in l.quæ fortuitis.col.ij.C.de pig.act.facit gl.in l.ij.in ver.dolus.C.de in litem iurando. Talis tn̄ differen
10 tia nō vr̄ efficaciter reprobari iure.† Et ideo dicendū vr̄,ꝙ fraus,
e & dolus sint synonyma.[e] vt per Bart. in d.l.iuris gentium.§.sed si
11 fraudandi.¶†Vltimo no.ꝙ in pœnam dolosi qnq; literę aliàs valide irritant̄,facit tex.in c.super literis.j.eo.ibi,in sue peruersitatis pœnam nullū ex illis literis cōmodū consequat̄.Hic tn̄ literę immediate annullant̄, quia nō faciunt de priorib. mentionē, vt hic
12 dicitur.¶†In gl.j.in prin.ibi.sed si attētaret,perderet vtrunq;.Cōclusio gl. est, ꝙ in sola impetratione nō habeat locū pœna huius decretalis.sed tunc demum, qn̄ quis vtroq; rescripto vtat̄. Et ista opi.communiter approbatur.Et ad tex.hic,qui vr̄ ponderare impetrationē,intelligitur cū effectu, f̄m Abb.hic Mod.late insistūt.
13 Sed breuiter cōcludit pōt f̄m opi.gl.quia† ista annullatio est pœ-
f na. [f] c.super literis.j.eo. Et in penis debet fieri stricta interpreta-
g tio [g] l.si præses.ff.de penis.& ideo tex.intelligitur hic, prout loquitur.valet qn̄ fuit citatus reus auctoritate vtriusq; rescripti.Et licet tex.circa finem videatur loqui de impetratione, intelligit̄ f̄m ꝑcedentia.Et hoc ēt inferius confirmabitur.And.Sicu. tamen hic tenet ꝯrium, valet ꝙ ex sola impetratione quis incurrat pœnam illius decretalis.per text.in c.dispendia.§.j.de rescript.in vj.vbi q̄s prohibetur impetrare diuersos iudices super pluribus actionib[9], quas habet contra vnum,& si contrarium fecerit,commodo careat literarum, nec processus habitus valeat, & reo debet in expensis condenari, si fatigatus fuerit.& sic tex. ibi videtur ponderare solam impetrationem, quia primo prohibet impetrationē, & statim contrafacienti pœna imponitur. secundum Domi. in glo.fin. in verbo fecit. hoc probatur efficaciter, quia ibi, solum dum loquitur de expensis reo soluendis, considerat text. quòd reus fatigetur. ergo in casu proxime præcedenti non consideratur fatigatio rei. sed sola impetratio Moderni hic conantur respondere, & dicunt quòd stat in hoc, quòd actor vsus sit diuersis rescriptis contra eundem, tamen reus non sit fatigatus, vt quia præsentatur rescriptum coram diuersis iudicibus, & citatus forte non comparuit. Sed ista responsio est diuinatiua, & valde restringit illum textū in capitu. dispendia. Et si ibi sola impetratio punitur in diuersis actionibus, à fortiori in isto casu hoc dicendum est,vbi in eadem causa plura rescripta impetrantur. Vnde ad illum tex.aliter respondetur, prout glo. ibi dicit, quòd verbū illud,fecerit cum effectu intelligitur. Et probatur hoc per illum textum qui refert se ad text.in capit.fin.infra eod. qui loquitur in eodem casu.Et expresse loquitur quando aduersarius fatigatus fuit,vt colligitur ibi,coram diuersis iudicibus trahunt. ergo pari-
14 ter tex.in d.c.dispendia,sic intelligi debet, quia lex quæ † interpretat̄, f̄m legē interpretatam intelr̄.§.j.in auc.de filijs ante do.inst. nat.Confirmatur hoc, quia impetratio literarū ad diuersos iudices,non

ADDITIONES.

a ¶Imo. Opi.Imo.& Panor.vera est,& practicatur,quidquid dicat Deci.Amplio ēt si f̄m sit auocatorium,& surreptitium,adhuc nō est nullū ipso iure, nemine opponente.quidquid dicat Gul.Cassad.de rescrip.decis.j.

b ¶Syl.Al. Ea quæ. Est alia gl.in l.j.in ver.carebit.ff.ad l.Iul.de vi.priua.quā expēdit Are.in c.si diligenti.col.iij.de fo.compe.gl.in c.nihil.in ver.potest,& ibi Io. An.Imo.& Abb.col.iiij.de elect.Bal. in auc.habita col.v ver.sequitur in tex.dignitate careant.C.ne fil.pro patre.Ang.& Cu.in l.rē quæ nobis.ff.de acqui.poss. Ang.in consi.ccclxxj.col.fi.Cal.in tit.de verb.sig.consi.x.futurum.Bellam.cōsi. ix.col.ix.vers.ad primam.& col.seq.And.Sic.in c.si sacerdos.col.x. de offi.ordi. in c.si diligenti,col.xxxiij.de fo.compe.in cle.j.col.xiij.versi.not.de clausula.de elect.& in repe.c.testimonium.col.iij.de test. in consi.xj.col.viij.lib.ij.Cor.cōsi. ccxlvj.vr̄.lib.iij.in consil.xl.viso, col.iiij.lib.iiij.Phil.Franc.in c.dispendia.col.fi. de rescri.lib.vj.Fel.in c.Rodulphus, col.ij.ver.careat iurib.Corn.in sing.suis, in verbo careo.& in verbo penitus.

c ¶Syl.Ald. In alia. Adde Deci.in c.j.s̄.eod.

d ¶Syl.Al. Species. Adde Alb.in l.fraudis.ff.de reg.iur.Abb.in cōsi.lxviij.videtur. j.col.j.lib.j.Deci.in c.cęterum.in prin.nu.5.s̄.eo.

e ¶Syl.Ald. Synonyma. Fraternizant fraus, & dolus.d.§.sed in fraudandi, vbi glo. Barto.Ang. & cōmuniter oēs.ff.de pact.in l.j.in prin.& ibi glo.in ver.fraude.ff. de his,qui no.infa.in c.cæterum.de rescri.vbi Deci.in prin.nu.5.

f ¶Syl.Ald. Pœna. Vide Deci.in c.si col.iiij.de elect.omnino, & Alex.in l.turpia. in j.no.de leg.j.Cor.consi.cclxvij.lib.iiij.

g ¶Syl.Ald. Interpretatio. Vide omnino Deci.in cons.cccc vi.licet in fi.& omnino in consi.cccclii.col.ii.

ces,non vr̄ prohibita alia rōne,quā ꝑ ꝑ intereſſe rei, vt probat̄ in d.c.fi.in prin.Ergo niſi ſequatur hoc,nō vr̄ hr̄e locū diſpoſitio,ar. c.cum ceſſante de appel.Et ad hoc facit ēt text. in d.c.diſpendia. vbi text.dicit ꝙ qui ꝯrium fecerit, careat cōmodo literarum,nec proſus valeat. Ergo præſupponitur ꝙ eſſet agitatus proceſſus, & per ꝯn̄s ꝙ reus fatigatus fuiſſet, & ita cōis opinio. corroboratur.

15 ¶†In fi.gl.hr̄ ſm Abb.ꝙ nō eſt opus facere mentionem in ſecū-
a dis literis de primis,q̄ elidi pn̄t per exceptionem. [a] Et ad hoc,ſm Abb.facit.l.ſi dari.ff.de verbo.obl.ibi, quaſi nulla ſit, exceptione obſtante.& in l.nō vr̄ latitari.ff.de iud.& ad idem eſt gl.in c.cū noſtris.in ver.vacare.de cōceſ.præb.& ita cōiter tenetur,vt Cardi.dicit in cōſi.xcij.fauendo pupillis,col.vj.verſ.inſuper cū ſi.vt hic per Mod.Sed adde ꝙ in cōtrariū facit, quia de actu elidibili per exce-
16 ptionem, item † ꝙ de actu valido ſimpliciter iudicatur ante quā exceptio opponatur.vt no.Bar.in l.eum,qui ita.§.qui ita de verb. obli.& no.per gl.& Bar.in l.ſi vnus.§. pactus ne peteret.colū.v.ff.
17 de pact. † Et ideo dr̄ iudex competens,licet exceptione poſſit re-
b pelli, [b] vt per gl.in cle.ij.in verbo comp. vt lite pend. Vnde Cald. cōſi.xiiij.eo.tit.de reſcrip.tenet contrariū,ex eo, quod hr̄ in c.cōſiderauimus,de elec.vbi valet ſecunda electio,ſi prima fuit nulla,
18 † ſecus ſi valida ſit,licet annullari poſſit, quia niſi prius annullet̄, non valet,& reſpōde text. in d.l.ſi dari.vt per eū ibi.Et licet Mod. hic reſtringant dictū Cald.in electione, tamen rōnes eius generaliter procedunt.& pro iſta opin. eſt gl.in regula,non præſtat de reg.iur.in vj.& facit,quia ille,cui exceptio competit, poſſet non vti exceptione,vt not.in c.cæterum.ſ̄.eo.Et ad l.ſi dari.vltra Cad. rn̄deri pōt ꝙ habet rōnem ſpecialē, quia loquitur quantū ad validandā ſecundam ſtipl̄onem, quo caſu intereſſe cōſideratur, & multū intereſt ſuam remouere except. per quā ſtipulatio prima euacuari potuiſſet, & quia ēt text. ibi dicit quaſi nulla, ꝙ eſt nota improprietatis.l.in ſuis.de lib.& poſth.nō obſt.l.non vr̄ quia tex. ibi loquitur quantum ad excuſandū cōtumaciam,quia preſumitur ꝙ voluerit vti excep.ſibi cōpetēti, & pro oppoſita hr̄.Sed ſaluādo cōem opi.dici pōt ꝙ iſte qui impetrauit ſm reſcriptū, ſciēs excep.ſibi cōpetere ꝯ primū, ſatis vr̄ velle vti tali exceptione impetrando ſm reſcriptū,ꝑ ꝙ in effectu intendit à primo recedere
19 Et ſubijcit Abb.hic, † ꝙ à fortiori hoc idē dicendū eſt, ſi primę literę fuiſſent nulle ipſo iure, quia nō eſſet opus facere mentionē
c de illis, [c] & idem Abb.concludit in c.per veſtras.in gl.in verbo tacita.veritate de don.inter vir.Facit ꝙ no.Cald.de elect.nulla cōſ.
20 xiiij.eo.tit.† Et de vnione nulla, [d] idem no.Cald.cōſi.xxix.in ti.de
d præbē.Old.cōſi.xcix.quidam Hugo. in prin.cū ſi.vt hic per Mod.
21 & idē Abb.in c.oblate.vt.no.de ap.cum ſi.vt ibi dixi. † Et eſt regu-
e la cōis,ꝙ diſpō facta de aliquo actu de valido intelligitur. [e] l.iiij.§. cōdemnatū.ff.de re iudi.l.non putauit.§.nō quæuis.ff.bo.de poſ. ꝯta.: bi Bar.cū ſi.vt per Mod.hic.Alex.in iiij.§.condemnatū.ff.de
22 re iudi.in princ.& in l.j.§.h̄ verba.ff.ꝙ quiſq; iud. & mod.ibi. † Et paria ſunt, ꝙ actus nō fiat, vel factus ſit nō legitime.l.quoties.ff.q ſatiſ.cog.& Mod.ibi. & ꝙ no.Bal.in l.j.§.ꝙ aūt.ff. de offi.pſ.vrb.cū ſi.vt tradit Ro.in l.ſi vero.§.de viro.xxxiij.fal.ſol.mat. & ꝙ no.Bal. in l.hmōi.in prin.de leg.j.cum ſi.vt Alex.ibi tradit.colū.fi.& idem
23 Alex.cōſi.clxj.ſuper primo dubio.col.pen.lib.v.† Et prædicta hn̄t locū, ēt in actibus prohibitis ſub pœna, ſi actus eſt nullus pœna
f quia ſi actus eſt nullus,pœna nō cōmittit̄. [f] vt not. Bal.in l.ij.col.j. ver.ex prædictis.C.de epi.audi.& no.Bar.in l.filiū.§.ſi quis de leg.
24 præſt.† Secūdo prædicta ēt procedūt,licet ſtatutū prohibeat interpretationē fieri, quia non tollitur iſta interpretatio declarati-
g ua, [g] vt no.Pau.de Caſt.cōſi.cxcvj.ſuper hoc puncto.v.col.ver.ſed
25 his nō obſtantib.Et † oīa ꝑdicta locū hn̄t, niſi lex ꝯſideraret factū ſimpl̄r abſq; iuris effectu,vt not.Bart.in l.quid ergo.§.ꝙ aūt.ff.de his qui.no.inf.facit.l.eum,qui duas.C.de adul.& no.Card. in cle. j.viiij.opp.de cōſan.& affin. & niſi cōtingeret ꝙ eſſet melioris cō-
26 ditionis ille,qui delinquit,† quia tūc ſatis eſt aliquid de facto nulliter fieri,vt tradit Rot.in xv.deciſ.de prob. in antiquis.Mod.h̄.& Bart.Bellen.in tract. de char.ſubſid.q.cxxij. Et quantū ad propoſitū hic, ꝙ nō ſit opus facere mentionem de reſcripto nullo. hoc limitatur,niſi in actu nullo concurreret aliqua qualitas,quę veriſimiliter haberet ſuperiorem retrahere, vt no.Abb.tradit in c.cū
27 iam dudum.col.j.ver.vj. quia de præben. † nā nō eſt nouum ꝙ ēt actus nullus aliquem effectum producat, licet.n.teſtm̄ ſit nullū,
h tn̄ voluntas teſtōris ex tali teſtamento declaratur, [h] vt no.Bar.in l.fi.ff.de reb.eo.per illū tex.& idem Bar.in l.gerit.col.iij.ff.de acq.
28 hære,no.Bal.in l.quia patre.per illū tex.ff.de coſ.tu. † Et ex actib9 nullis cōſuetudo inducitur,vt late per Ang.are.qui alios refert in
29 §.ex nō ſcripto.inſti.de iu.nat.col.viij.& aliud eſt,ꝙ † quis nullum fecerit teſtm̄, vel ꝙ fecerit, & inutiliter, vt notabiliter tradit Cal. conſi.vj.de conſti.& late Ro.cōſi.cxcix.præſens. ¶†Vltimo notā-
30 dum eſt,quòd qn̄ actus eſt nullus.ſed tn̄ de facto obſeruat̄, quia
i ſuperior ita velit quo ad ſubditos hr̄ perinde ac valeret, [i] vt not. Alb.in l.j.col.pe.ver.ſed circa hanc mām.C. de ſum.Tri.facit glo. fi.in l.qui habebat.ff.de man.teſt. cū ſi. vt tradit Alex.conſi.cvij.ꝑ
31 inueſtigatione prædictorū.col.vij.lib.ij.¶†In gl.fi.cōcluſio eſt,ſm gl.ꝙ faciēs aduerſarium citari coram diuerſis iudicibus, nō perdit cauſam. ſed priuatur cōmodo literarū, & cōdemnatur in expenſis.& ita cōiter Doc.tenent.& idem Abb.in c.fi.col.ij.per illū tex.j.eo.vbi ſolum priuatur reſcripto,& cōdemnatur in expenſis cū ſi.vt tradunt Mod.hic.& idē Alex.in l.quāuis.ff. de dam.infec.
32 & in l.nulli.in fi.C.de iud. † Et iſta cōcluſio cōfirmatur,quia pœ-
k na priuationis nō habet locū,niſi expreſſe dicatur, [k] vt per gl.fin. vbi Abb.in c.fi.de iur.pat.no.Bal.in auc.ex teſtō.col.fi.C.de ſecū. nup.per tex.in §.cū igitur. in auc. de nō elig.ſecūdo nubē.facit.l.
33 ſed ſi quis in §.diuus.ff.de relig.¶†Circa iſtam glo. Abb. & Mod. tractant de intellectu.l.vbi ceptum.ff. de iud. & dictis eorum addatis ꝙ d.l.ampliatur quinq; modis. Primo, vt habeat locū ēt in iuriſdictione voluntaria, vt probatur in l.j.de off cōſul. Secundo habet locū,ēt in iudicibus delegatis.vt in iſto tex.hic. Tertio habet locū,ēt inter legatū ſummi Pontificis,& ordinarium,vt not. Abb.in c.cū in ecleſia.de app. Quarto procedit nō ſolū in cā inchoata. ſed ēt in alia, q̄ hr̄et cōnexitatē cū illa cā prius inchoata, vt no.tradit Bal.in c.j.col.ij.ver.itē in alio exēplo. de ꝯtr.feu.apud pares term. Quinto ēt ampliat̄,vt hēat locū, etiam in cā inchoata corā arbitro,vt voluit no.Pau.de Ca.in l.pecuniā, quā in prin.
34 ff.ſi cer.pet.¶†Limita nūc [l] ꝑdictā legē, primo niſi reus fuerit ꝯ-
l tumax, quia tunc nō pōt in fauorē eius contumaciā allegare, vt ꝑ Bar.in l.ſepulchri.ff de ſep.vio. & Abb.h̄, q ex h̄ infert ad litationē iſtius tex.vt nō hēat locū ſi citatus vigore huius reſcripti nō ꝯparuit.nā tūc nō poterit excipere, ſi vigore alterius ꝯueniatur. Circa primū aduertēdū eſt,ꝙ abb.loq̄t cū miniſterio, ꝙ ꝯtumax nō pōt excipere,qn̄ nō purgauit ꝯtumaciā.ergo vr̄ ſentire ꝙ poſſet purgata ꝯtumacia.& idē dicit Pau.đ Ca. ī l.ſi quis poſtea.col. ij.ff.de iud.Sed ꝯ h̄ tenet expſſe Bar.ī l.quāuis.ff.de dā.inf.col.pe. dicēs ꝙ tali caſu reus inuito actore nō pōt purgare ꝯtumaciā, ex quo ſemel ꝑtorē ꝯtēpſit.& ſequunt̄ ibi Imo.Pau.de Ca. & Alex. qn̄ agit̄ de intereſſe actoris.Ipſe tn̄ Bar.in d.l.ſtipulari.ff.de ſepul. vio.vr̄ velle ꝯriū eius,ꝙ dicit in d.l.quāuis.& iſta opi.abſolute verior vr̄,quia ſolutis expēſis purgat̄ ꝯtumacia,& actor in ꝑſtinum ſtatū reducit̄.l.ſancimus.C.de iu.no.in auc.q ſemel.D.qūo.& qn̄ iud.Nō ob.ꝙ agat̄ de ꝑiudicio actoris, cui vr̄ ius q̄ſitū rōne cōtumacię,quia ius q̄ſitū eſt reuocabile,ſm nām contumacię,& licet ꝯtēpſerit ꝑtorē multari pōt.vt no.in l.j.ff.ſi quis ius dicē.nō obtē. & quia actor vr̄ eſſe in dolo,qui reū trahit corā alio iudice,& hoc ꝑpōderare vr̄ ar.l.itē ſi obſtetrix.ff.ad l.Aql. Secūdo l̄itat̄,qn̄ op-
35 ponit̄ de pēdētia litis corā † primo iudice.al̄s valeret iudiciū ꝑte n̄
m opponēte,vt no. [m] In.ī c.cū.M.vbi abb. poſt alios, đ ꝯſt.& no.Bal. ī auc.ſed nouo iure.col.pe.C.de ſer.fug.cū ſi.vt tradūt Mod.ī d.c. cū.M.& dixi ibi circa fi.al̄s plures l̄itationes ꝑſequunt̄ Mod. h̄,q̄ ꝑ maiori ꝑte fuerūt And.Sic.in d.c.cū.M.xx.col. addatis Bald.in c.j.§.fi.de proh.alie.feu.per Frid.col.iiij. vbi dicit ꝙ.l.vbi ceptū nō habet locū qn̄ fit ꝑiudiciū iuriſdōnis alterius.& ibi ponit exēplū in dn̄o feudi,qui pōt prohibere,ne vaſſallus corā alio iudice litigaret,

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Exceptionem. Idem tetigit.ſ̄. in c.ij.col.j.in fi.eo.tit.

b ¶Syl.Al. Repelli. Vide Deci.in c.dilecti col.j.in fi.de appel.

c ¶Syl.Ald. De illis. Adde Deci.in c.Abbatē.in vlt.not.de appel.

d ¶S.Ald. Nulla. Et de vnione,& collatione nulla, idem Deci.in cōſi.cxxvj.col.fi.

e ¶Syl.Al. Intelligitur. Et ꝙ generalis diſpō de valida intelligatur. vide plura exēpla per Alc.lib.j.de verb.ſig.fol.28. & hinc dr̄ ꝙ laudum nullum non dr̄ laudū Deci.cōſi.475.col.fi.in prin.Cor.conſi.cxl.litera à lib.iiij quòd ſn̄ia nulla nō eſt ſn̄ia.Deci.cōſi.cccxcix.col.iiij.& confeſſio inualida nō eſt confeſſio Hipp.conſi. xiiij.col.j.nu.3. & hinc aliter conſului ꝙ inualide bannitus nō venit in diſpōne loquente de bannito.vt in cōſi.lxviij.libr.viij. & ſimiliter dicebam ꝙ ſtatutū loquens de mandato intelligitur de valido, ꝙ dixit ēt Deci.in c.Nicolao.in ij.no. de appel.& ponderari aliter ad h̄ tex.in l.ꝙ ſi feriatis,in prin.ff.de ferijs.

f ¶Syl.Al. Committitur. Adde omnino infinita quæ remiſit ad Bald.in d.l.ij ver. ex prædictis.C.de app.aud.

g ¶Hie.Gig. Declaratiua. Adde ꝙ ideo eſt ꝙ iſta interpretatio declaratiua.non tollitur.quia declaratio nihil noui inducit.vt per Card. in cle.conſtitutionem.§.j. in j.col.de elect.alle.l.hæredes palam.§.ſed notum.ff.de teſtam.de quo ēt ꝑ Ful. in conſi.cxlviij.in fin.

h ¶Syl.Ald. Declaratur. Adde Deci. in c.at ſi clerici.col.ix.de iud.

i ¶Syl.Al. Valeret. Adde Deci.in conſi.cccclvj.conſului aliàs.in princ.& in conſi. cccclxxxvij.col.j.vbi vide no.caſum.& vide Card. & Imol.in c.peruenit.col.vj. verſi.iij.caſu.de fideiuſ.

k ¶Syl.Ald. Dicatur. Adde Iaſ.in l.diuortio.§.ſi fundū.col.ij.ff.ſol.mat.in l.j.col. fi.C.de tranſ.Deci.cōſ.dliij.col.ij.cōſ.dlxxxj.col.iiij.in fi.& idē Deci.in c.j.in gl. j.de offi.deleg. videtur hic aliqualiter declarare.& in rub.de iud.col.ij.

l ¶Limita nunc Vide hic Felv.nume.15.

m ¶Syl.Al.vt no. Adde afflictum deciſ.Neap.cccliiij.in cauſa.nu.2.Dec.in c.cum c. col.fi.in fi.ſ̄.de conſtitu.

garet, quia in p̃iudiciũ eius non potuit iudiciũ inchoari. & ꝙ no. Bal.in l.j.C.de asser.tol.¶ Circa illationẽ quã Abb.facit limitãdo tex.h̃ ꝙ ñ hr̃et locũ, si citatus vigore vnius rescripti ꝯtumax fuisset.And.Sic.tenet ꝯ̃riũ, quia h̃ ipso iure nõ erat iudex, ex eo ꝙ dr̃ ꝙ careat cõmodo vtriusq; rescripti, & ꝯtumacia ꝯsiderari nõ põt corã eo, qui nõ habet iurisdõnẽ.facit tex.in l.filius.& ꝙ ibi Bar.ff. de interro.act.Mod.rñdẽt, & dñt ꝙ imo anteq̃ s̃m rescriptũ ĩpetratũ sit iudex vr̃ habere iurisdõnẽ virtute primi rescripti.& iõ ꝯtumax corã eo nõ põt lits pendẽtia allegare. Præterea, s̃m Mod. dato ꝙ ipso iure iurisdõ nõ cõpareret, sicuti nõ põt dici cõtumax, quia iudiciũ fuit nullũ, pariter vr̃ ꝙ pẽdẽtia litis allegari nõ possit.Sed ad ista replicari põt, ꝙ And.Sic.loquit̃ s̃m terminos huius decretalis, qñ vtrũq; rescr.ptũ ĩpetratũ fuit tũc.n.caret cõmodo vtriusq;, & sic ꝓcessus vr̃ nullus ergo ꝯtumacia allegari non põt, q̃a annullari vr̃ ꝓcessus.Nõ ob.ꝙ pariter nec litis pẽdẽtiã, ex quo reus habet intentũ, quia vtrũq; rescriptũ annullat̃. Dictũ tñ Ab. saluari põt, vt dñt Mod. h̃ cõsiderãdo processum primi rescripti, ꝙ tunc valuit alia tñ rõne illatio quã Abb.facit nõ dr̃ bona, q̃a cõtumacia cõsideratur ad limitationẽ.l.vbi cœptũ.ff.de iudi.in qua agitur solũ de cõdemnatione expensarũ.Vñ nõ bene infertur ad casum nostrum hic, in quo agitur de maiori preiudicio, quia priuatur commodo vtriusque rescripti. vnde ex diuersis nõ fit illatio.l.Papinianus exuli.ff.de minoribus.

SVMMARIVM.

1. *Papa potest expressè conferre beneficium habenti alterum, & quid si tacitè.*
2. *Papa non debet vti plenitudine potestatis sine causa.*
3. *Reprehendi aliquid non debet nisi totum videatur,*
4. *Statuti partem non sufficit producere.*
5. *Impetrãs bñficiũ dẽt facere mẽtionẽ d̃ p̃bẽda, et canonicatu, & ibi d̃ veritate,*
6. *Qualitas quæ inest de iure communi, non est exprimenda.*
7. *Surreptio respectu canonicatus vitiant præbendam.*
8. *Certa res dicitur pro eo qui habet regulam pro se.*
9. *Probatio non concludens admittitur si iuuetur præsumptione.*
10. *Impetrans beneficium an debeat facere mentionem de clericatu.*
11. *Beneficij capax nõ est, qui non est clericus, etiam si haberet propositum ordinandi, & esset destinatus ad clericatum.*
12. *Religiosus non dicitur quis ante factam professionem,*
13. *Clericus quæ non præsumitur.*
14. *Idoneus in beneficium qualiter quis consideretur.*
15. *Lex inducta ob virtutem alicuius priuati dr̃ facta pro vtilitate publica.*
16. *Statutum quòd in ecclesiis non recipiantur nisi nobiles non valet.*
17. *Nobilitas in religiosis post ingressum non consideratur.*
18. *Hospitalitas à clericis debetur s̃m qualitatem ecclesiæ, & qualiter,*
19. *Hospites qualiter versari debeant in hospitio ecclesiastico,*

CVm adeo. ¶ Primo not.mirandũ esse qñ Papa mãdat ꝓuideri de beneficio personę, q̃ reperit̃ hr̃e cõpetens beneficium, Et rõ vr̃, q̃a talis nõ dẽt sufficiẽs reputari ad obtinendũ, & aliud bñficiũ cõsequẽdũ.c. is cui cõcedit̃.de p̃bẽ.in vj. &.c. super inordinata.d̃ p̃bẽ.vbi Abb.declarat hoc. † Et licet Papa possit expresse hoc disponere, vt dr̃ in d.is cui.& facit tex.in c.proposuit.de cõces.p̃bẽ.tñ nõ cõuenit ꝙ faciat hoc sine cã.vt no.Abb.in c.q̃ in ecclesiarũ.col.pen. de cõsti, † Nam papa nõ dẽt vti plenitudine potestatis sine cã, vt not.Inno.in c.innotuit. de elect. cum si.vt dixi in c.ad hæc.s̃.eod. ¶ † Secũdo no. ꝙ scriptura alicuius nõ debet reprehendi, nisi tota legat̃.facit text.in l.in ciuile.ff. de legi. † Et ideo non sufficit ꝓduceret partẽ statuti, vt no.Bar.in rub.de ope.no.nun.cũ si.& tradunt Alex.& Mod.& dixi in rub.de proba.in xxxiiij.col.¶ † Tertio no.s̃m Abb. ꝙ nõ sofficit in impetratione bñficij facere mentionẽ de p̃bẽda, vel canonicato tm̃.sed de vtroq; mẽtio fieri debet. [a] Et rõ est, q̃a quis põt esse canonicus sine p̃benda, & eꝯ̃.Sed istud notabile non vr̃ bene ꝓbari hic.quia papa hoc solũ dicit ad excusationẽ suam.ꝙ nõ videat̃ scripsisse pro bñficio, & quia erat apposita hic cl̃a, si idoneus esset prout inferius Abb.dicit, & propter clausulã istam nõ est opus ꝙ impetrans dicat se beneficiatũ. An aũt dato ꝙ requiratur ꝙ fiat mẽtio de bñficio requirat̃ ꝙ exprimat̃ de bñficio, & de p̃ben.simul.Abb.ꝯcludit ꝙ sic. Sed breuiter dicendũ est.Primo ꝙ sufficit facere mẽtionẽ de p̃bẽ. licet d̃ canonicatu nihil dicatur, vt not.Rot.in lxxij.decisi.eodem titu.in antiquis, & in ij.deci.in tit. de p̃bẽ. in antiquioribus. Ecõtra vero procedit cõclusio Abb. quia nõ sufficit ꝙ facta sit mentio de canonicatu, nisi ẽt de p̃bẽda dicatur. & ita cõcludũt Mod. [d] reprobãtes opi.Pet.de Anc.qui ꝯ̃riũ voluit in regula, accessoriũ, in xiij. car.de reg.iur.in vj.Sed tñ opi.Pet.de Anch.verior vr̃, quia cũ de iure cõi nõ debeat esse canonicus sine p̃ben.& c.relatũ.de p̃ben. dicendo simpl̃r se esse canonicũ, s̃m regulã iuris intelligit̃ † ꝙ habeat p̃bẽdã.nam nõ est opus facere mentionẽ de qualitate, quæ inest de iure cõi, vt tradit Rot.in deci.lxxv.eo.tit.in nouis Mod.in c.in nostra.in iiij.correlario.j.eo. Et ad hoc optime facit ꝙ no.Ab. in c.cõstitutus.in gl.j.j.eo. vbi tenet ꝙ surreptio respectu canonicatus habet ẽt † vitiare p̃bendã rõne cõnexitatis. ergo pariter vr̃ ꝙ expressio canonicatus habeat purgare surreptionẽ in p̃benda ꝑꝑ connexitatẽ. † Et ad p̃dicta facit, quia res certa dr̃, pro eo, q̃ habet regulã pro se, [c] vt no.Bar.in l.quoties.ff.qui satis.cog.& no. Mathesi.in not.xix.no.ꝙ sñia.facit gl.in rub.de reg.iur.in vj.circa.fi. † Ad idẽ facit probatio, q̃ nõ est cõcludens, admittit̃ qñ ex iuris p̃sumptione iuuat̃.Bal. in l.nõ hoc.in fi.C. vñ legi. Bal.in l.si quis scripserit hæredẽ.de hær.insti.cũ si.vt dixi in c.in præsenti.d̃ ꝓba. ¶ † Quarto no. ꝙ in impetratione bñficij dẽt fieri mentio de clericatu, & ita est de stylo curię.sed s̃m Abb.de iure nõ requirit̃, q̃a intelligitur tacite clausula, si idoneus sit. Et ex hoc cõfirmat̃ ꝙ.s̃. dixi.Sed aduertendũ est, quia attenta tali rõne Abb. esset dicendũ ꝙ nõ esset opus facere mẽtionẽ de bñficio, ꝙ quis haberet, ex quo oĩno intelľr illa cl̃a, si idoneus sit, & hoc falsum est, q̃a ꝯ̃ tex. in c.si motu ꝓprio, de p̃bẽ.in vj.& no.in c.ꝓponente.j.eo.Et ideo cõsiderandũ est ꝙ ista cõdõ nõ vr̃ supendere dispõnẽ, quia ponit̃ ad iustitiã, & cõsiderat̃ circa merita cãæ, vt not. [d] Bal.in c.fi.de p̃sumpt.& dixi in c.ij.s̃.eo, Et casu, quo nõ reperit̃ idoneus, resoluitur gr̃a impetrata, q̃ valuit.Nõ ob.ꝙ dr̃ in d.c.si motu ꝓprio.quia in tali casu, q̃a ita expressa dispositũ est à iure, p̃cise debet obseruari, & intentio superioris aliter nõ consideratur, vt not, Do.in c. dudum.col.de.de pręben.in vj.& dictũ fuit in c.ad aures.s̃.eo.Et dato † ꝙ haberet propositum se ordinandi, & destinatus esset ad clericũ, nõ tñ est capax beneficij, [e] vt cõcludunt Inno. Io. And.& Doct.in c.ij.de insti.Abb.hic post alios, & idẽ Arch.xij.col.pe.vbi inquit Bonifacium octauum, ita seruasse ĩ personam nepotis sui. facit gl.in l.si nõdum.C.de fur.cũ si.vt tradunt Mod.hic, & addatis gl.in c.ex literis de transac.in gl.fi.& ꝙ ibi Imo.post Host.& bñ facit text. in c.religioso.de sent.excõ.in vj.vbi † ante factã ꝓfessionẽ nõ põt dici religiosus, licet sit intra annũ ꝓbõnis, & facit tex. in l.ex eo.ff.de testa.mil. vbi destinatus ad militiã nõ dr̃ miles antequã recipiatur in numero militũ. † Et notandũ est, ꝙ quis non p̃sumit̃ clericus, quia nõ est qualitas, q̃ inest à nã.sed extrinsecus [f] venit, vt no.Bal.in c.fi.col.fi.ver.sed q̃ro. d̃ p̃sum.& idẽ Car.tradit in c.perpendimus.in iij.Car.in repe.de sen.excõ.Et ad hoc est dictũ In.in c.super his.de accu.& Abb.sequit̃ in c.bone.el.j.de ele. & in c.j.de lit.cõtest.cũ si.vt dixi in cõsi.cxxv.¶ † In glo.ij.notandũ est ꝙ in cõsideranda sufficientia debet haberi respectus ad nobilitatẽ, & scientiam alle.bonũ tex.in c.de multa.de præben. Et ratio est, s̃m Abb. quia per has qualitates non solũ prouidetur illi personę particulari.sed bono vniuersali consuluit̃.Et idẽ Abb.dicit in c.de multa.col.ij. de p̃ben. Et ad hoc bene facit dictũ Bald. in auc.habita.C.ne fi.pro pat.col.iiij.vbi inquit ꝙ † lex facta in fauorẽ alicuius priuati ꝑꝑ virtutẽ eius, dr̃ facta pro vtilitate publica. [g] Et licet nobilitas consideretur, vt dictũ est, nõ tñ intantũ attenditur ꝙ ignobiles repellãtur. Vñ nõ valet statutum, † ꝙ reperitur in pluribus locis Alemanię. [h] ꝙ in ecclesiis non recipiantur nisi nobiles.vt no.Abb.in c.venerabilis. in tertio not.de præben. per illum tex. Et ꝙ dictũ est nobilitate, vr̃ habere locum in clericis.secus est in religiosis. [i] † quia post ingressũ monasterij nobilitas non consideratur, [k] vt per gl.fi.in c.j.de purga.ca.& in c.p̃ns in gl.j.xx.q.iij, & xxvij.q.ij. in c.scripsit Spe. ĩ tit. de stat.mo.§.j.ver. xj.& Bal.in l.Deo nobis.C.de epis.& cle.Ro.in sing.xxxvij.vtrum nobilis.Et s̃m prędictam cõclusionẽ vr̃ ꝙ in ecclesiasticis habeat̃ acceptio

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Debet. Et quando, & quomodo, & de quib.sit facienda mẽtio.Deci.in c.cum teneamur.de præben,

b ¶Mod. Scilicet Fely.hic, & bene.quidquid dicat Deci.

c ¶Syl.Ald. Pro se. Idem in l.j.co.ij.ff. de reg.iur.adde Bart.in l.ij.col.j.ff.si quis in ius vo.nõ ie.cũ si.vt p Deci.in c.trãslato, col.ij, de cõsti.in ij.lec.& iõ onus ꝓbãdi trãsfert̃ in aduersariũ qñ nõ sumus in casu regulę, Abb.in rub.vt lite nõ cõte.in prin.Deci.in d.l.j.ff.de reg.iur.in consi.viij.in prin.in consi cclxxv, in cã.col.j. consi.ccccl xxxxviii.viso col.j.& consi.ccccclii.viso.

d ¶Syl.Ald. Vt no. Et ista clausula si eũ idoneũ inueneris, vel si idoneus sit facit potius admonitionẽ, q̃ cõdõnẽ.Ias.in l.certũ col.viii.C. vñ legi.tñ tali casu executor nõ dẽt recipere informationes via iuris, nec exigere iur̃a à testib.sed p modũ informationis Ias.ĩ l. admonẽdi.col.lxxxviii.ver. ex quo infert Alb.ff.de iu.iur. vide tamen Fel late in in c.dudum.col.xi.de præsump.

e ¶Syl.Ald. Beneficij. Circa hanc conclusionem Pari.cons.cxxv.an coll.col.i.lib. iiii.distinguit quinq; casus no, vbi pro resolutione videndum est.

f ¶¶Syl.Al. Extrinsecus. Adde quę posui ad Dec.in consi.cxxv.col.ii.

g ¶Syl.Ald, Pupblica. Idem in simili Deci. in c.at si clerici.§.i.col.pe.de iud.

h ¶Alemanię. Et in ecclesia Lugdunensi.& valent, & de facto obseruantur hæc statuta.quidquid Panor.& Deci.dicant

i ¶Religiosis. Imo.idẽ And.Diraq.Ant.Corse. d̃ nobilia.c.xxvi.Adde Bon.de Curtili.e.trac.par.vii.nu.29.cũ seq.Ant.Corse.in trac.de potesta.regia.q.xxix.

k ¶Syl.Ald. Consideratur. Circa hæc vide Deci.s̃.eod.tit.in c.ad aures.nu.7.

acceptio personarum.ↄ tex.in c.venerab.de pben.Sed rn̄det per Abb.in d.c.de multa.& idē Abb.ħ.& dum gl.dicit de hospitalita 18 te, † ꝙ clerici seculares tenētur ad hospitalitatē,vt in iuribus alle. hic in gl.& in c.de monachis. de pbē. & in c.j.ne sede vac.Et hoc intelligitur sm̄ qualitatē ecclesię,vt Abb.ħ dicit.& in c.de mona. de hoc esse intelligendū. si facultates ecclesiæ suppetāt, q̄a primo necessitati rectoris prouidendū est.c.de his.de eccle.edifi.xij. q.j.c.quia tua fraternitas.in fi.& c.fi.§.fi.& not.Abb. in c.cū ab oi. in iiij. de vi.& ho.cle. & pdicta locū hn̄t in hospitalitate voluntaria,ad quā clerici officio pietatis obligant̄.xlij. dis.c.j.§.j.Secus est in hospitalitate onerosa,q̄a ipsi sunt immunes.c.j.de immu.eccl. vbi gl.& per gl.in c.ij.in ver.hospitalitatē,de sup.neg.pla. & pbat̄ in l.j.vbi Bal.C.de epis.& cle.& no.Abb.in d.c.j. de immu.eccl.& hoc nisi ex necessitate,vt no.Abb. ĩ c.cū ecclesia. de immu.ecc.& in c.j.in fi.de custo.Eucha.& Cy.& Bal.in l.nullus C.de sum.Tri. 19 & fid.cath.& qui hospitantur,meminerint comedere, † q̄ apponuntur,& vti modestia.& nō dn̄t patronos de proprijs domibus eijcere,& dr̄.in §.ad hoc.xiij.q̄.ij.c.ij.ver. item præcepit, vbi dr̄ ꝙ mus in pera, ingnis in sinu, & serpēs in gremio male remunerāt suos hospites.& idem faciunt pleriq; regij milites.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum principis debet reduci ad ius commune.*
2 *Verba rescripti debēt conformari iuri,& æquitati,& si verba non patiantur.*
3 *Rescripta sunt stricti iuris, & strictè interpretanda.*
4 *Processus factus vigore literarum male intellectarum non valet.*
5 *Sententia lata vigore statuti nulli est nulla.*
6 *Processus potest pronunciari nullus parte absente,& quando.*
7 *L.de vno quoq;.ff.de re.iu.limitatur.*
8 *Citatio requiritur in impetratione rescripti, si de præiudicio tertij agatur.*
9 *Verba absolutè posita referuntur.*
10 *Clausula si cōstiterit,intelligitur cum causæ cognitione, & citatione.*
11 *Comminatio de procedendo ad vlteriora quantum de iure fieri poterit,nō habet vim peremptorij,& quando.*
12 *Citatio legis cum comminatione quando habet vim peremptorij.*
13 *Rescriptum potest interpretari,vt nihil operetur.*
14 *Rescriptum ad lites strictius interpretatur quàm ad beneficia.*
15 *Literæ ad lites sunt modici præiudicij.*
16 *Statuta sunt stricti iuris,& ideo strictè,& propriè intelliguntur.*
17 *Masculinum non concipit fœminum in statutis.*
18 *Statutum intelligitur in casu vero non in ficto.*
19 *Statutum reducitur ad intellectum iuris communis.*
20 *Statutū potius intelligitur sm̄ aliud statutū,quàm sm̄ ius commune,& quādo.*
21 *Statutum latè interpretandum est,quādo ita sequeretur minor correctio.*
22 *Statutum idem disponens quod ius commune,qualiter interpretetur,& an satis sit quòd operetur nouum vinculum.*
23 *Priuilegium debet strictè interpretari.*
24 *Priuilegium latè interpretatur quatenus requirit proprietas verborum.*
25 *Verba priuilegiorū papæ interpretantur secundum canones. Imperatoris vero secundum leges.*
26 *Lex loquens in materia pertinēte ad canones an interpretetur secundum eos.*
27 *Statutum imponens pœnam contrahenti matrimonium in quarto gradu intelligitur de quarto gradu secundum ius canonicum.*
28 *Auct.incestas.C.de incest.nup.interpretari debet de incestis sm̄ canones.*

1 CAusam quæ. ¶†Primo no.ꝙ rescriptum principis debet reduci ad ius cōe.facit gl.in c.paratus. in vers.si verba.xx.q.j.q̄ per istum tex. dicit ꝙ verba rescripti debēt conformari a iuri,& ęquitati.ᵃ licet verba nō patiant̄.†Et no.Old. 2 in cōsi.cclxviij.quæstio est vtrū.col.fi.& Cald.in cōs. ij.eo.tit.de rescrip.cū si.vt tradunt Mod.hic, quorum dictis addo 3 Bal.in l.vxor.§.qui accu.vbi inquit† ꝙ rescripta sunt stricti iuris,& stricte debent interpretari,sm̄ dispōnem iuris, & sequitur Alex. in cōsi.xcvj.viso themate.col.ij.lib.ij.Et no.ēt Bal.in auc.oēs.circa fi.C.cōmu.de succes.& Signo. in cōsi.ccxlv.licet aliàs.col.j.in fin. Ful.in cōsi.lxij.stāte statuto.col.fi. Et rōne huius ↄclusionis Abb. adducit,quia rescriptū cōceditur ad obseruationē iuris. ideo sm̄ nām eius intelligit̄.Et in ista rōne vr̄ Abb. sentire secus esse ĩ priuilegio, ꝙ ↄ obseruationem iuris cōis cōceditur. Sed tn̄ idem est in priuilegio,quia quantum pōt,intelligi debet,vt ↄformetur cū iure coi.vt iuri cōi minus deroget.l. si quando in prin.C.inof.test. 4 ¶†Secundo not.ꝙ processus factus vigore literarū male intellectarum nō valet,vt latius p Abb. hic ad ꝙ facit ꝙ no.Bald.in c.cū 5 causam.in princ. de re iudi.vbi inquit † ꝙ sn̄ia lata virtute statuti nullius,est nulla.facit tex.in l.pe.C. de incest.nup. Sed tn̄ isto dicto cōsiderandū est,ꝙ licet rescriptū,vel lex male intellecta sit,vr̄ tn̄ ꝙ sententia valeat, ex quo nō est error expressus in sententia, ideo vr̄ valere, quia lata est ↄ ius partis.c.cum inter. de re iudi.& quia tex.hic, annullare vr̄, quia papa ita procedit vlterius disponendo.ergo aliàs actus valuisset vt no.Abb.per illū text.in c.q in ecclesiarum.de ↄst.& ideo hoc declarandū vr̄,put dixi in iiij.no,

6 ¶†Tertio no.ꝙ processus pōt pronunciari nullus parte absente, 7 sm̄ Abb. antiquum hic. † Et licet hoc dictum sit ↄ regulam.l.de vno quoq;.in prin.de re iud.tn̄ sm̄ Abb. dictum Mod. saluari pōt in duobus casibus.Primo,quia notoriū erat de tali defectu ex tenore rescripti, & ita cōstabat absenti nullam defensionem compe b tere, ᵇ vt per eum hic.& in simili casu allegat tex.in l.ij.§.ꝙ si d̄ frumentaria.ff.de admi.rerum.ad ciui.perti. quem tex.allegauit Ro.singulari.ccxxiij.valet sn̄ia, & Alex.in l.de vno quoq;.in prin. & facit tex.in c.bone.el.j.§. porro de elec. & est glo.in c.sua.in gl. fin.de offi.vica. Sed tamen cōsiderandum est quomodo ille defectus esset notorius, quia multa dicuntur notoria, quæ nō sunt.c. consuluit.el.j. de appel. Secundo saluatur in interpretatione rescripti, quia papa pōt suum rescriptum interpretari absente parte.c.olim vbi Inno.de vera.sign. ita pōt decernere nullitatē actus prouenientis ex interpretatione rescripti.and.Sicu. hic dicit hoc procedere in interpræatione extraiudiciali,prout hr̄ in d.c.olim c Secus vr̄ in iudiciali, in qua citatio necessaria vr̄ ᶜ l.fi.vbi Bald.C. deleg.Mod. cōcludunt ꝙ in inferiori à principe citatio requirat̄. sed non in principe,prout abb.hic loquitur.Sed ista distinctio vr̄ 8 contra tex.in d.fi.C.de legi.qui loquitur in principe.† Et quia qn̄ agitur de præiudicio tertij,ēt in impetratione rescripti citatio re d quiritur, ᵈ vt no.Bal.in l.nam ita diuus.ff.de adop.Et ideo postremo dici pōt ꝙ hic nō probetur ꝙ talis īterpretatio fieri possit absente parte.sed potius vr̄ probari ↄrium,ibi dum dicit,si constite 9 rit.nam † ista verba absolute pōnunt̄.ideo debent referri ad sum e mum pontificem,ᵉ arg.l.cū in testō.& ꝙ ibi Bar.ff.de auro,& arg. 10 leg.& ideo si cōstiterit pōtifici, † & hoc intelligitur cū cāę cognitione,& habitata citatione, vt per glo.in cle.j.in fi.de offi.deleg.& 11 Imo.hic expresse dicit ꝙ text. intelligitur parte ltime citata.¶†In glo.ij.no.ꝙ cōminatio de procedendo ad vlteriora, quantum de iure fieri poterit,non habet vim peremptorij, & istam gl.allegauit Imo.in l.si finita.§.si plures col.iij.vers.& adde ꝙ gl.ordinaria. ff.de dam.infec.& idem anto.de Bu.in c.sępæ.col.pe. de appel.cū simi.vt tradunt Mod. hic, & plenius alex.in l.finita.§.Iulianus.de dam.infec.col.v.& adde ange.in d.l.in peremtorio.in fi.ff.de iud. & no.Mathesi.in no.viij.in fi.& ista conclusio procedit qn̄ simpliciter dr̄ de pcedendo,prout erit de iure, quia ex quo d̄ iure citatio requiritur,talis citatiō nō est peremptoria, vt no.Bart.in d.l.si finita.§.Iulianus.col.ij.Secus dicit ipse,si dictum sit procedemus prout erit de iure ad cognitionem,& decisionem causæ.& idem tenet Rot.ĩ x.deci.de re iu.in nouis.cū si.vt per Mod.hic.& prius alex.in d.§.Iulianus.col.v.Sed aduertendum, quia ēt in secundo casu,qn̄ dr̄ ꝙ procedetur ad decisionem,& cognitionē cause,ista etiam comminatio non infert ꝙ perēptoria sit,quia illa verba intelligi possunt mediante citatione,quæ requiritur, & sic rō Bart. quæ in primo casu allegat̄,ēt vr̄ in secundo procedere,& sic videtur ꝙ neutro casu inducatur peremptorium. Et contra vero ꝙ in vtroq; casu inducatur peremptorium,facit quia illa comminatio facta per iudicē debet aliquid operari, ar.c. si papa. de priui.in vj. in l.si qn̄.in prin.ff.de leg.j.Sed si intelligatur prout Bar.dicit me 12 diante citatione, q̄ requiritur à iure nihil operaret̄, † Et ad ħ bene facit,quia citatio legis facta cū tali comminatione, habet vim perēptorij.c.j.de ele.in vj.& ibi sicut de iure fuerit, procedant. & in c.j.de app.in vj.& no.Mathe.in d.no.viij. ĩ fi.Et si hoc est qn̄ statuitur terminus à lege.idē vr̄,si ab homine cōstituat̄, quia mitius agitur cū lege q̄ cum homine.in l.Celsus.ff. de arbi. Et hoc idem comprobatur per tex.in l.in peremptorio.ff.de iud.& declarādo illū tex.vt per abb.hic dum ↄcludit ꝙ ęquipollent, dicere peremptorie,vel cōminare de procedendo.super his tn̄ cogitandū est, quia Doct.cōiter contrarium dicunt.¶ In gl.in verbo,inferenda.

Quando

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. AEquitati. Limita nisi constet de mente principis,quia tunc nō reducitur.Deci.cōsi.xxxiij.col.j.ver.nec ob.si dicatur Alex.in l.ex facto.col.j.in fi.de vul.& pup.Deci.in rub.s̄.eo.nu.13.vbi addidi. & ideo recipit omnes limitationes iuris cōmunis in materia illa loquētis. vt dicit Deci. in d.cōsi xxxiij.col.pe. & in consi.cciix.col.fi.& in consi.ccxxxiiij.in fi.& in rub.s̄.eo.nu.15.

b ¶Syl.Al. Competere. Et an,& qn̄ in notorijs partis citatio requiratur.Deci.in c. cum sit col.xi.de appella. in c.peruenit.el.j.in ij.col.eo.tit. & qn̄ crimen est notorium,& nulla tergiuersatione pōt celari vide Sozi.consi.iiij.col.pe.lib.iij.

c ¶Syl.Al. Vr̄. Adde Deci.in cōsi.cxcj.col.ii.in cōsi.cxciiii.col.ii.in cōs.cclxix.col.fi.

d ¶Syl.Ald. Requiritur. In impetratione iudicis loquitur Deci.in c.iii.nu.40.s̄.eo. vbi videndum est.

e ¶Syl.Al. Pontificem. Adde Alex. in cōsi.xxxiii.consideratis.lib.ii.col.i.Are.cōsi. clvi.diligenter col.iiii. Hippo.sing.xxi.aliter Deci. in cōsi.xi.qm̄.colū.xi.in prin. vbi de ecclesia in l.generaliter.§.cū aūt in prin.C.de insti.& subst.&in no.casu Deci.in cōs.dvlvi.in fi.ego tn̄ in hoc casu ↄrium dici posse existimo.quia doctri. Bar.in d.l.cum in testamento non vr̄ habere locum in verbis.l.glo.in l.infantis nomine,ibi vel dic successori.C.qui admit.sentit Galigau.in l.Centurio colum. xxi.versi.iiii.mouetur.ff.de vulg.& pup.

Quando sit ꝙ clausula referatur ad ṗcedē. dicendum est, vt late dixi in c.ij.requiris.de app.ad ꝙ c.Abb.hic se remittit.Et dñ Abb, successiue dicit ꝙ rescripta debēt ſm ius cōe iterpretari, vltra ea quæ dicta sunt in notabilibus.nota. est ꝙ rescriptū est stricti iuris, vt per gl.& Abb.ibi in c.significāte.j.e.& strictius debet rescriptū 13 interpretari, † quàm statutū.& ita debet intelligi,vt aliquid operetur.sed in rescripto non reputatur hoc incōueniēs,ꝙ nihil operetur.Et idem Bal.dicit de priuilegio, quia debet interpretari,ne reddatur inutile. sed verba rescriptorū recipiunt interpretatio- 14 nem iuris,& canonū,vt Bal.dicit in rub.s.de rescrip. in prin. † Et strictius debet rescriptum ad lites interpretari, quam ad benefi- a cia, [a] vt no. Abb.in c.capitulum.col.iij.versi. & not.hoc verbum.j.eo. Sed Anto. de But.in c.olim de verb.signi.in fi.vr̄ tenere contrarium,dum dicit, ꝙ licet literę ad lites debeāt strictissime interpretari,à fortiori hoc est dicendū in literis ad beneficia, in quib᷒ agit de maiori ṗiudicio.alle.c.quāuis,de præ.in vj.& Mod.hic sequuntur,quia sunt magis odiosę.d.c.quāuis.Non obs.ꝙ habetur in d.c.capitulum, quia Docto. ibi loquuntur in casu particulari, quantum ad hoc ꝙ difficilius expirent literę ad beneficia,quia licet rescripta ad lites intra annum expirent c. plerunq;.j.eo.non sic in literis beneficialibus, quia in bñficialib.tractatur de maiori ṗiudicio.Sed per hoc non infertur absolute ꝙ Abb. dicit, videlicet ꝙ literæ ad lites debeant strictius interpretari. Et ideo cōcludendum est,ꝙ regulariter literæ ad beneficia strictius debent interpretari,quia de sui natura sunt magis odiosę.d.c.cui,& c.q̄uis. 15 de præben.in vj. & quia literæ ad † lites sunt modici ṗiudicij, [b] vt b no.Bal.in l.j.C.de diuer.rescrip. & hoc intelligitur regulariter,vt dixi.Fallit in casibus in iure expressis.& in d.c.plerūq;.& in c.sedes.s.eo.Et quantum ad hoc, vt nihil operetur, quia in rescriptis ad lites hoc absurdū non reputatur. ¶ Subsequēter Abb.tractat de interpretatione statutorū.Et breuiter cōclo sit, ꝙ statuta sunt 16 stricti iuris, † vt no. Alb. in prima parte statutorum. q.ij.Bart.in l. constitutionibus.ff.ad munic.Bal.in l.ꝯctus.i prin.C. de fid.instr. & ideo stricte,& proprie intelligi debent,vt not.Bart.in l.oēs populi.in vlt.car.in ver.quæro vtrum statutum.ff.de iusti. & iur.& in l.j.& in l.Labeo.§.ꝯctum de verb.sig.cū si.vt tradit Alex.in cōs.xl. 17 perspectis verbis libr.ij.Hinc est † ꝙ in statutis [c] masculinum non c concipit fœmininū, [d] vt not.Bar.in l.j.ff.de verb.sign.Alex.in cōsi. d xxiij.animaduersis his.lib.ij. † Et ista rōne, statutum, in casu ve- 18 ro,& nō ficto intelligitur,vt no.Bar.in l.iij.§.hæc verba.ff.de neg. gest.& in l.j.§.hoc interdictum.ff. de fon.cū si. vt dixi in c.transla- 19 to de consti. † Et ista rōne statutum reducitur ad intellectum iuris cōis.vt abb.h̄ dicit.arg.l.ij.de noxa.vbi Bar. & Bal.idem dicunt per illum tex.& ēt Bar.per glo.ibi in l.fi.§.in computatione,C.de iu.delib.Bal.in l.cum mulier.circa.fi.de rei vē.cū si. vt tradit alex. in d.§.in computatone.& in l.prætor ait. de dam.infec. & in cōsi. cxlij.col.j.lib.v,& in no. casu tradit Ful.in consi.lxxxv. in proposita quęstione.abb.in consi.xiij.casus est,lib.j.& in consi.xvj.in presenti quæstione.col.iiij.lib.ij.Raph.Cu.in cōsi.xlviij.statutum Floren.circa.fi.& in consi.cxxvj.visa,col.ij. Maria.in consi.xxxviij.pro 20 decisione.col.iij. cum si. † adde tamen ꝙ statutum potius intelli- e gitur ſm aliud statutū, [e] quā ſm ius cōe, quia ī habētibus symbo- f lum facilior est transitus, [f] vt no.Pet.de anch.in cōsi.xciij.ista dña & in consi.cccxxiij.viso puncto.col.fi.Pau.de cast.in cōsi.xciij.als 21 cxxv.dubitatur primo.col.v. & dixi in consil.lxv,col.ij. † Et ṗdicta locū habent qñ statutum est ꝯ ius cōe,& per interpretationē restrictiuam minus receditur à iure cōi.secus si per talem interpretationē correctio iuris cōis magis euitetur,quia latissime tūc verba statuti intelligenda sunt.vt no.abb.dicit per illum text.in c.cū 22 dilectus.col.ij.ver.ex hoc text. de consue. † Et subijcit abb.hic, ꝙ si statutum loquitur pure in terminis iuris cōis,id est, ꝙ disponat idem ꝙ ius cōmune, ſm ius cōe intelligitur, quia satis operatur, g ꝙ nouum vinculū inducit, [g] vt no.Bart.in l.j.in pria.ff.ad l.Fal.vbi late alex.insistit.& idem abb.in rub.de reg. & idem in c.ex parte. el.ij.de verb.sig.Et ad hoc videndū est ꝙ no.Mathe.not.lxxx.nota quòd Bar.Are.in consi.xx.in q.col.pe.alexā.in l.si cum dotem. in prin.colū.fin.ff.sol.mat.& dixi aliquid in c.ecclesia.colum.ij.de consti.¶ In glo.in fin.circa interpretationem priuilegiorum abb. 23 se remittit,sed hic Mod. late insistunt, ponendo regulam † ꝙ re- h gulariter priuilegium debet stricte interpretari, [h] vt not. Ioan. and.& anto. de But.in c.olim. de verb.sig.vt late cōgerunt Mod. hic.& idem no.Bald.in l.j.C.de legi.cum sim. vt dixi in consi.cxiij. Et quia domi.abb. se remittit ad ea, q̄ dicunt Moder.adde duo. 24 † Primum est, quòd priuilegium debet late interpretari, quatenus proprietas verborum requirit vt not.ange.in l.fin.C.de consti.prin.facit ꝙ not.Cald.in consi.primo de consang. & affin.& 25 not.aret.per illum text. in l.cum lege.ff.de testa. † Secundo dum Moder. dicūt hic quòd verba priuilegiorum Papæ debent interpretari secūdū canones,& verba priuilegij imperatoris interpre- i tari ſm leges, [i] vt no.Bal.in l.si qñ.in prin.C.de inof.test.& ꝙ not. Bal.in l.si nondum.C.đ fur. & idem Bal.in l.ij.C. qui bo.ced.pos. 26 † Sed circa hoc cadit pulchra dubitatio, quid si leges loquantur in mā pertinente ad canones. nunquid verba legis intelligantur ſm canones? Et bene vr̄ dicēdū ꝙ sic, ex eo ꝙ singulariter voluit Io.And.in addi.Spe.in tit.de success.ab intesta.col.iiij.ver. & quia 27 de gradibus, vbi inquit † ꝙ si statutū ciuitatis imponat pœnā vltra ius cōe,ꝯhentibus matrimoniū in quarto gradu,tale statutū, ꝙ reputatur ius ciuile,l.oēs populi,de iusti. & iur.intelligit̄ de gradu ſm canones,& nō ſm leges,quia loquitur ī mā matrimoniali 28 in qua canones attenduntur. † Et per hoc superioribus dieb᷒ in- k ferebam. [k] ꝙ tex.in auc.incestas.C.de ince.nupt.dum ibi imponit pœna contrahentibus incestuosas nuptias,intelligebatur de nuptijs incestis ſm canones.& ex hoc cōfirmabam opi. Abb. qui in terminis hoc tenet ī c.sed si necesse.circa fi.de do.inter vir.& vxo. & idem voluit Signor.consi.xxv. factum sic proponitur. Aliter tñ in hoc tenet Pet. de Anch.consi.cccxix. videt̄ prima facie,& Cal. in consi,vlti.de consan.& affi.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Beneficia. Deci.in c.hæc.in ij.no.s̄.eo.
b ¶Syl.Al. Præiudicij. Vide eundem in rūb.s̄.eo.nu.12.
c ¶Statutis. Late And.Tiraquel.in trac, de retra.proximi.§.j.gl.ix.nu.242.
d ¶Syl,Ald. Fœmininū. & hinc dicit Bal. in cōsi.vj,factum.col.iiij.lib.v,quòd statutum loquens de torquēdo adultero non habet locū in adultera.& vide Deci. in consi.xxxix.consului aliter Alex.consi.xlv.lib.vij.
e ¶Hie.Gig. Statutum. Quod statutum inteprpretari debeat ſm alia statuta vide ēt per eundem Deci,in consi.xj.incip.& pro tenui,in iij,col. in fi.& in iiij.colū. in prin. & qñ vnum statutum ab alio interpretatur.an censeantur repetita oīa quæ in illo continentur,vide eundem consi xix in iiij.col.in ver.statutum vero in j.vol, & ꝙ statutum recipiat interpretationem à cōsuetudine,vide late ṗ eūdem in d.consi.xj.in iij.col,in ver.ad hoc fundamentum.
f ¶Syl.Ald. Transitus. Adde Ang.in consi,cxj.quidam ciuis col.fi.Cur.Iun.consi. vj.col.ix ver.confirmo.Deci,consi.xj.col.iij.in prin. in d.consi.lxv.col.pe.vers. iij.premittendun in consi.cx.col.j.in fi.in consi.clviij. & in consi.cccj.col.iij.in consi.cccxix.& in consi.ccclxxij.col.fi.ante med.
g ¶Syl.Al, Inducit. Adde Deci.qui declarat in cōsi.cccclxvj.col.pe.& idem Deci. declarat duobus modis in c.ecclesiæ Sanctæ Mariæ de consti.nu.51.
h ¶Syl.Ald. Interpretari, Vide Deci.in consi.cxiij.in prin.& qñ intetpretetur large, vide eundem Deci,in consi.xi.col.pe.& vide in consi.dxij.col.ij. & vide Sig. consi.clxxxiiij.in quō.vbi voluit ꝙ priuilegium legitimandi spurios non cōprehendat spurias.& in consi,ccxix.col pe.Card. consi.cxxxv.Titius.col.fi.Ias.in l. ij.col,iiii.de ver.obl.Deci.in l.in omnibus.col.ii.ff.de regu.iur.in consi.cccclii. consultum.& in consi.dxvi.quoniam. Hip.sing.dlvi.habuisti.
i ¶Syl.Al. Leges. Adde Deci.in c.ex literis in vi.no.de consti.
k ¶S.Ald. Inferebam, Ita videbis apud eundem in consi.clviii.

SVMMARIVM.

1 *Literæ variæ, & quæ olim dabantur.*
2 *Surreptio an vitiet ipso facto, quod ampliatur dupliciter, & nu.10.*
3 *Allegans aliquid probare tenetur.*
4 *Tempus probari debet ab eo, qui in eo se fundat.*
5 *Præsumitur pro actu facto cum debita forma.*
6 *Actum in dubio valere interpretari debemus.*
7 *Validitas actus præualet ordini scripturæ.*
8 *Probare quis teneatur narrata in rescripto.*
9 *Gratia Papæ ī qua fit mētio đ numero ī ecclesia q̄ numerata nō est an valeat.*
11 *Impetratio de beneficio tanq̄ esset dignitas valet, licet reperiatur esse officiū.*
12 *Argumentum à maiori non habet locum in beneficialibus.*
13 *Plus non continet minus vbi agitur de forma mandati.*
14 *Maiori summæ minor non inest in mandatis, vbi de veritate.*
15 *Statuta iurata non tolluntur ṗ clausulam generalē derogatoriam statutorum.*
16 *Notarios ex potestate extendendi non posse apponere iuramentum.*
17 *Statutum de compromissis non habet locum in debito iurato.*
18 *Iuramentum semper intelligitur, vt superioris auctoritas sit excepta.*
19 *Papa non potest tollere sine causa iuramentum.*
20 *Iurare & testificari quis cogitur nō obstante iur̄o de se non examinando.*
21 *Citatus comparere tenetur non obstante iur̄o de non exeundo domum.*
22 *Iur̄m in fauorem alicuius præstitum non pōt remitti à Papa, nisi sit illicitum.*
23 *Iurans non recedere de studio nisi satisfactis creditoribus, potest recedere si à patre reuocetur.*
24 *Doctor conductus ad legendum potest à patria reuocari.*
25 *Bona ecclesiæ non sunt in dominio capituli, prælati, vel papæ.*
26 *Prælatus est procurator, non dominus bonorum ecclesiæ.*
27 *Surreptionis exceptio infra quantum tempus proponatur.*
28 *Exceptio peremptoria quandoque opponitur in vim dilatoriæ.*
29 *Surreptitia īpetratio, vt dicat̄ an attendant̄ lr̄æ executoriales, vel monitoriæ.*

1 Constitutus. ¶ † Primo Abb. præmittit de pluralitate literarum, q̄ dabantur antiquis temporibus, primo monitorie, secundo præceptorie, tertio executoriales, vt ipse declarat hic. & idem Abb.in c.eā te.in iij.no. s.eo. & in c.capitulū.in iij.not.j.eo. & de alijs speciebus

2 ciebus literarũ, quę ſunt in vſu no. Abb. in c. poſtulaſti. j. eo. ¶ † Se-
a cũdo no. ꝙ ſurreptio vitiat gr̃am[a] ipſo facto. & hoc vr̃ probari ibi,
irritũ decernatis. facit tex. in c. ſignificãte. j. eo. in fi. & iij. q. vj. in c.
irritã. Videatis tñ tex. q aliter loquit̃ in c. cũ dilecta. j. eo. ibi, duxi-
mus irritandũ. Et dũ Abb. dicit hoc neſcire alibi ita bonũ tex. di-
catis ꝙ melior eſt tex. in c. ſi motu ꝓprio. ibi, vires nolumus obti-
nere. de p̃b. in vj. & in cle. j. de præbẽ. ibi, veluti ſurreptitia nullius
b penitus eſt momẽti. Et ꝙ gr̃a ſurreptitia nulla ſit,[b] ẽt tenet Old.
in cõſi. cclvij. factũ tale eſt. Abb. in c. ſuper his. in pe. no. de fi. inſtr.
cũ ſi. vt tradũt Mod. in c. ad audientiã. el ij. j. eo. & idẽ Car. in cõſi.
lxix. quo ad primũ. col. j. Et iſta ɔclo ampliat̃ dupl̃r ꝑ Abb. ſecun
dũ hoc. Primo ẽt ſi ſurreptio cõſiſtat in tacẽdo factũ alienũ, & nõ
ſolũ tacẽdo qđ factũ eſt, ſed ẽt tacẽdo ex qua cã, & qũo factũ ſit,
vt ꝑ gl. in c. dilectus filius. Abb. in gl. j. j. eo. & no. Ro. in cõſi. cccxvj.
in p̃nti ɔſultatione. Mod. in c. dilectus. & in c. poſtulaſti. col. iiij. j. e.
Scđo ampliat̃ ẽt dato ꝙ quis ignorãter tacuerit. de quo videbi-
3 mus in c. ſuꝑ lr̃is. j. e. ¶ † Tertio no. ꝙ allegãti ſtatutũ p̃ceſſiſſe gra-
tiã. de qua agit̃, onus ꝓbãdi incũbit. Et h̃ ꝓcedit ſ̃m regulã, q eſt
4 in l. ei incũbit. ff. de ꝓba. † Scđo, q̃a ille, q fundat intẽtionẽ in cer-
c to tp̃e[c] tenet̃ illud ꝓbare, vt ꝑ gl. in cle. fi. j. eo. quã Abb. h̃ allegat.
& no. Bal. ĩ l. fi. C. an ſeruus ex ſuo facto. & Bar. ĩ l. nõ ſolũ. §. ſed &
ꝓbari. ff. de oper. no. nũ. cũ ſi. vt tradit ibi Alex. & dixi ĩ c. in p̃ntia.
5 in xij. no. de ꝓba. Tertio facit, q̃a † p̃ſumit̃ ꝓ actu, q cũ debita for-
ma factus reperit̃. vt no. Abb. in d. c. in p̃ntia. & in c. cũ virũ. de re-
gula. facit tex. in l. ab ea parte. de ꝓba. & no. Bal. in l. cũ te. C. de ꝓ-
6 ba. cũ ſi. vt dixi in d. c. in p̃ntia. in x. no. † Quarto facit, q̃a in dubio
7 interpretatio fieri debet ꝙ † actus valeat. l. quoties. de reb. dub. nã
vt actus valeat, p̃ſumit̃ ꝙ p̃ceſſerit illud qđ facit actũ valere, ẽt nõ
d attẽto ordine ſcripturę.[d] vt not. Bal. in l. cũ in teſtõ. §. hęc verba. ff.
de hęr. inſti. vbi Ang. & Imo. ſequunt̃. Alex. in l. ij. §. ſi prius. de vul.
& pu. in cõſi. cxij. ſuper dubio. col. ij. lib. v. & no. Ang. in l. ſi minus.
§. fi. ff. de pac. iõ h̃ erat p̃ſumptio ꝓ impetrãte ꝙ impetratio fuiſſet
8 facta ante ſtatutũ, niſi aduerſarius ɔ̃riũ ꝓbet, vt h̃ dr̃. ¶ † Quarto
no. ex s̃. dictis ꝙ impugnans reſcriptum ex veri taciturnitate ipſe
ꝓbare tenet̃. ſecus ſi improbet̃ reſcriptũ ex falſi aſſertione impe-
e trãtis, q̃a ille, q impetrauit ꝓbare tenet̃.[e] vt eſt doctrina Io. An. in
c. j. de lit. ɔteſt. in vj. & ſequit̃ Abb. h̃. & in c. fi. de p̃ſump. col. fi. fa-
cit qđ no. Cal. in cõſi. x. de ꝓba. & qđ no. Old. in cõſ. cclvj. Clemẽs
eps, cũ ſi. & ꝑ Mod. hic & idẽ Car. in cõſi. lxix. quo ad primũ. col.
9 fi. & tradit ẽt Soz. in cõſi. clxiiij. viſa bulla. ¶ † Vltimo no. ſ̃m Abb.
ꝙ ſurreptio vitiat gr̃am, & ẽt literas ap̃licas ipſo facto, q̃a iſto ca-
ſu litere acceſſorię ſunt ad gr̃am, vt Abb. hic dicit. iõ vitiant̃, vt ĩ c.
cæterũ. s̃. eo. arg. c. ſi ſuper gr̃a. de offi. deleg. in vj. facit tex. in c. ſuꝑ
eo. de p̃bẽ. in vj. & no. Ro. in conſi. cccxxx. circa primũ, col. ij. cũ ſi.
vt dixi in c. cæterũ. ¶ In gl. j. Abb. primo cõcludit ꝙ ſi literę hic nõ
fuiſſent ſurreptitię, in terminis huius decretalis tenebant̃ canoni
ci de p̃ſenti recipere iſtũ in canonicũ ſub expectatione præbẽde,
vt in c. dilectus. el j. & in c. relatũ. j. de præb. vt no. Abb. in d. c. dile-
ctus. in c. cũ M. ĩ gl. ĩ verbo. j. numerũ. de ɔſti. & iõ dẽt eẽ in actibus
f capituli,[f] & põt eligere, ſi eccleſia vacat, vt no. Fed. in cõſi. ccxc. q̃a
g in p̃ſenti. col. iiij. Et ſil̃r p̃t eſſe delegatus[g] Papę. vt no. Do. in c. j. de
reſcri. in vj. cũ ſi. vt dixi in d. c. cũ M. Et ſubijcit Abb. h̃ ꝙ ſurreptio,
q̃ erat reſpectu canonicatus, ẽt vitiabat p̃bendã, q̃ acceſſoria eſt
ad canonicatũ. & ad hoc facit q đ fuit dictũ vlt. not. s̃. eo. c. Et hoc
vlterius ɔprobari põt q̃a Papa mãdauit ꝓuideri de p̃bẽ. p̃ſuppo-
ſito ꝙ eẽt prius receptus in canonicũ ſ̃m formã mãdati. ſi ergo ñ
eſt receptus, in canonicũ, nõ vr̃ Papa voluiſſe ꝙ hẽret p̃bẽdã. Ad
hoc facit qđ no. Iac. But. Sal. & Ful. in l. mãcipia. C. de ſer. fugi. &
Ro. in ſing. cccclxxxvj. ſtatutũ puniẽs, & ſucceſſiue Abb. limitan-
do iſtũ tex. poſt Cal. & Doct. ɔcludit ꝙ ſi vacaret canonicatus tẽ-
pore impetrationis valeret gr̃a, nõ facta mẽtione de numero. Et
idẽ ſi mãdaret ꝓuideri de bñficio vacaturo, q̃a in iſtis caſibus nõ
derogat̃ numero. & ſic ceſſat rõ iſtius tex. Et iſta ɔclo de plano ꝓ-
cedit in iſto ſcđo caſu, qñ mãdat̃ ꝓuideri de bñficio vacaturo. q̃a
dũ Papa dicit de bñficio vacaturo, cogitauit ꝙ eccleſia eẽt nume-
rata, q̃a canonicatus vl̃ p̃bẽda nõ dr̃ vacare, niſi ibi ſit certus nu-
merus, vt ꝓbat̃ in c. dilecto. §. p̃terea. de p̃bẽ. vbi Abb. ſed in pri-
mo caſu, qñ Papa mãdat ſimpl̃r ꝙ reciperet̃ in canonicũ, nõ cogi
tauit de numero. Et licet numerus nõ frãgat̃, q̃a repetit̃ ꝙ vacat
canonicatus, illud accidẽtal̃r, & ɔtingẽter venit, & nõ vr̃ eẽ in ɔſi-
deratione, niſi dicamus ꝙ hic numerus eſt in ɔſideratione, qñ frã
git̃, ſi mãdatũ dẽret ĩpleri, ſed qñ nõ rũpit̃, q̃a canonicatus vacat
nõ vr̃ numerus ĩ ɔſideratione, q̃a paria ſunt ꝙ nõ ſit numerus, &
ꝙ ſit, & nõ rũpat̃, & licet papa nõ cogitauerit de numero. tñ ſi nu
merus reperit̃, & nõ frãgit̃, papa veriſil̃r nõ obſtãte numero, q nõ
rũpit̃, voluiſſet illi ꝓuideri. & ad hoc facit qđ j. ſtatim dicã in ſeq.
10 ɔclone. Sil̃r eɔ̃ Abb. dicit ꝙ valet gr̃a, quã † Papa fecit, facta mẽtio
ne de numero, in eccleſia tñ, q̃ nõ reperit̃ numerata, ꝑ iſtũ tex. h̃,

& ꝑ gl. in c. ſi. de ɔceſ. p̃bẽ. in vj. q̃ arguit ꝙ ſi Papa voluit ꝓuidere
in eccleſia, ĩ qua eẽt certus numerus, à fortiori ſi nõ hẽret nume-
rũ. Et ad hoc adduco qđ no. Rot. in deci. xix. de p̃bẽ. in antiquio-
ribus, quã Abb. refert, & ſequit̃ in c. ſignificãte. j. eo. vbi hr̃ ꝙ ſi fa-
11 cta ſit interpretatio de bñficio, tanq̃ † eſſet dignitas, valet, licet re-
periat̃ eſſe offm̃, q̃a facilius Papa ɔceſſiſſet offm̃, q̃ dignitatẽ. In
caſu tñ, in quo Abb. h̃ loquit̃, Imo. tenet ɔ̃riũ in d. c. fi. de cõceſ. p̃-
12 bẽ. in vj. ꝑ gl. ibi, ꝓut Domi. refert. † q̃a in bñficialib⁹ nõ valet arg.
h à maiori.[h] vt no. in c. poſtulaſti. j. eo. & vr̃ tex. in c. cui, de p̃bẽ. in vj.
in §. fi. vbi fuit mandatũ de ꝓuidẽdo alicui de p̃bẽda certi valoris
puta de minori valore, & de volũtate ĩpetrãtis, non põt ꝓuideri.
Mod. h̃ dicũt, ꝙ in d. c. cui. §. fin. fuit expreſſa qualitas gr̃a taxatio-
i nis.[i] ſed in caſu nr̃o gr̃a demõſtrationis, q̃ demõſtratio nõ reſtrin
git diſpõnẽ. Sed iſta diſtinctio põt habere locũ in alia mã, vt vide-
bimus in c. ſuper literis. j. e. Sed in caſu nr̃o nõ cõuenit, q̃a tex. in
d. c. cui expreſſe allegat rõnem, q̃a fines mãdati diligẽter obſerua
ri debent, & non dicunt extendi ad alios caſus, q̃ expreſſos, & in
caſu noſtro agitur de mandato Papæ, & ſic limitate intelligitur,
ſecundum naturam mandati. Et per illum tex. in d. c. cui. §. fin. di-
13 cit glo. no. in regula plus. de reg. iur. in vj. † ꝙ vbi agit̃ de forma mã
dati, plus, nõ ɔtinet qđ eſt minus, & ꝑ illũ tex. dicit Alex. in l. j. §. ſi
14 ſtipulati. de ver. ob. in prĩn. ꝙ in † mãdatis in maiori ſumma minor
k nõ cõtinetur.[k] Mod. tñ Senen. & alij ſcribẽtes ibi tenẽt ɔ̃riũ, & di
cũt ꝙ ĩmo ẽt in mãdatis in maiori ſumma minor continetur l. ro
gatus. ff. man. l. ſi vltra. C. eo. titu. & inſti. eo. tit. §. is, qui. verſi. adeo.
Sed aduertendũ eſt, q̃a tex. in d. c. cui, expreſſe hoc dicit, in man-
datis. vñ qđ Mod. dicũt ɔ̃ Alex. in d. §. ſi ſtipulati. vr̃ ɔ̃ illum tex. Et
ideo pro declaratione conſiderandum eſt, quia minor ſumma
conſiderari poteſt dupliciter. Primo, quando minor ſumma eſt
abſque maiori, prout loquitur tex. in d. c. cui tali caſu mandatum
in maiori ſumma non habet locum in minori, quia non eſt ſa-
tisfactum intentioni ſuperioris, qui cogitauit illi prouidere de
maiori ſumma, d. c. cui. Secundo cõſiderari poteſt, quãdo minor
ſumma concurrit cum maiori, vt quia mandatum fuit alicui vt
fideiuberet pro decem, & ipſe fideiuſſit in xx. nam pro x. manda
tor obligatur, quia ſatisfactum eſt intentioni mandantis conſide
rari debet. & ita dicendum eſt in propoſito, quia voluit prouide
re papa ſtante numero, à fortiori nõ exiſtente numero, vt ſupra
15 dictum eſt. † Et ſubijcit Abb. hic ꝙ ſtatuta iurata[l] non tolluntur
l per clauſulam generalem derogatoriam ſtatutorum,[m] vt per gl.
m in c. cum non deceat. de elect. in vj. & no. Rom. ſing. vij. & in con
ſil. ccclxxix. circa princ. colum. iij. Ang. in l. j. §. quæ onerande. ff.
qua. re. act. non da. cum ſimi. vt per Moder. hic, & per Alex. in cõ-
ſil. ccliij. viſis his. lib. ij. & adde etiam Rom. in conſil. cccxiij. præ-
ſens conſultatio. colum. fina. & in conſil. cccxxxvj. quod indultũ.
colum. iij. Alexand. in conſi. xxxvij. viſo, & opportune diſcuſſo.
colum. x. lib. j. Et ad hoc facit, quia nunquam præſumitur, nec vi
det̃ cogitatũ de iuramẽto, niſi expreſſe dicat̃. Vnde licet data ſit
16 licẽtia notario, vel iudici, † extẽdendi inſtr̃m, prout velit, non põt
apponere

ADDITIONES.

a Hie. Gig. Gratiã. Adde ꝙ ſurreptio vitiat etiã literas ad beneficia. de quo vide per Car. in conſi. xxx. in vlt. col. in ver. itẽ illud capitulũ. & qñ dicatur ſurreptio in literis ad beneficia. vide per eundẽ Car. in conſi. xl. in fi. & qñ ſurreptio vitiet, & qñ non, vide per Dec. late in proxi. ſeq. c. vbi ẽt per alios ſcribentes.

b ¶S. Al. Sit. Vide eundem in conſi. cxlij. col. iij. in prin.

c ¶Tempore. Adde Dec. j̃. de proba. c in præſentia. nu. 13.

d ¶Syl. Ald. Scripturæ. Idẽ Dec. in c. quoniam Abbas. in v. col. in fi. de offic. dele in c. prudentiam, in fi. prin. eo. ti.

e ¶Syl. Ald. Tenetur. Et ꝙ veritas precũ debeat ꝓbari per impetrãtẽ ſi opponatur narrata non vera. Dec. conſi. cxlij. col. pe. ẽt ſi ſit clauſula habẽtes pro expreſſis. & in conſi. cliiij. Fel. hic in prin. Calca. conſi. x. late.

f ¶Capituli. Adde Io. Staphi. de litteris gratiæ. c. j.

g ¶Delegatus. Idẽ Io. Staphile. vbi s̃. nu. 5. ſed cõtra puto. qui de conſuetudine non reputatur canonicus, nec in honore. ideo nõ puto verũ ꝙ iſte ſupernumerarius poſſit habere dignitatẽ conſuetam conferri canonico tm̃, quia verba debẽt intelligi cum effectu. quãuis aliter dicat Staphile. vbi ſupra. nu. 11. Amplio etiã ſi eſſet creatus per Papam, niſi Papa expreſſe ad hunc effectum creaſſet, quę eſt diſpenſatio, ſeu habilitatio reſeruata Papæ per concordata ſub tit. de reſerua.

h ¶S. Ald. Maiori. Idem eſt in diſpenſatione Dec. in c. at ſi clerici. §. de adulterijs, colum. vj. de iudi.

i ¶Taxationis. Adde Dec. j̃. de elec. in c. cum in cunctis. in princi. nu. 21. & infra de præben. c. quia in tantum. nu. 5. cum ſeq.

k ¶Syl. Ald. Continetur. Mandatum in pinguiori forma impleri nõ poteſt l. ſi quis pro eo. ff. man. in c. cui de non ſacerdotali. §. ſimiliter. & §. fin. de præben. lib. vj. tradit ægregie A. Gellius lib. j. c. xiij.

l ¶[illegible]

¶Adde ꝙ idem tenet ipſe Dec. in l. pacta nouiſſima. C. de pact. Alexã. conſi. xxvij. nu. 8. lib. j. Matth. Afflict. deciſ. Neap. cxj. nu. 13. Sed contrarium tenet And. Alciat. in c. cum contingat. nu. 157. de iureiur.

m ¶S. Ald. Statutorũ. Eſt cõis opi. vt dicit Alex. in conſi. cij. col. j. lib. iiij.

apponere iurm, nisi expressum sit vt singlr dicit Ant. de But. in c.
17 pe. in ver. facit q si det Inia. de iureiur.† Et si statutũ cogit debito-
a res ad ꝓmissum, nõ hẽt locũ in debito iurato. [a] vt tradit Paul. de Ca. ꝯsi. lxv. visis, & cõsideratis, & ĩ simili casu Alex. in ꝯs. xxxvij. lib. j. s. alleg. Et p̄dicta ↄclo ꝓcedit, nisi statutũ reuocaret ꝑ viã legis, q̃a tũc tollit statutũ licet iuratũ sit, vt no. Domi. in c. cũ nõ deceat. de elec. in vj. q̃a tũc iurm nõ vr hr̃e locũ in isto casu. ar. c. venerabilẽ. ĩ fi. de elec. & Mod. sequũtur hic. Sed aduertẽdũ est, q̃a gl. in d. c. cũ nõ deceat, loquit qñ per viã legis derogat., ꝑut loquit ille tex. & rõ spãlitatis q̃ est in iuro, q̃a nõ vr de illo cogitatũ, ẽt mi litat si ꝑ viã legis derogatũ sit. Et ideo Imo. in d. c. cũ non deceat. quẽ sequit ibi Perusi. tenet illã gl. ĩdistinctẽ ꝓcedere facit qđ no. Pau. de Ca. in cõsi. lxv. s. alle. Quod tñ Domi. dicit in d. c. cũ non deceat. pôt hr̃e locũ qñ illud statutũ iuratũ eẽt reuocatũ ab ipsis statuẽtibus, q̃a non trahit ad iurm, nisi exprimat, sed iurm tollit, q̃a statutũ intelligebat rebus sic stãtibus, & sic durãte statuto. secus ergo si tollat statutũ, bñ facit tex. ĩ d. c. venerabilẽ. ĩ fi. de elec. Silr cõclusio. s. facta ꝓcedit, nisi papa ꝓuideret de bñficio vacãte apud sedẽ apo. vel de bñficio reseruato. vt tradit Rot. xij. deci. eo. ti. in antiquis. Et hoc tñ vr ꝓcedere potius de stylo curię, q̃ de iure, q̃a tali casu ẽt militãt rõnes supradictę, quia nõ vr cogitatũ de
18 iuro. ¶† In gl. in ver. iuro, cõclusio est q in iuro auctoritas superio
b ris reseruata [b] sit. [c] c. veniẽtes. de iureiur. l. fin. in prin. vbi Bar. ff. ad
c municip. & no. Old. in consi. xcvij. factũ tale est, circa fi. Barth. Brixien. in q. xxxix. p̄sbyter quidã, & ꝑ glo. in c. q̃ ↄ mores. viij. dist. cũ si. vt late tradunt Mod. hic & reassumunt Mod. in l. fi. ff. q. satis. cogã. Et ista cõclusio intellr ſm Abb. ñ qñ præstat iurm ſuꝑ rebus
19 pertinẽtibus ad papã. secus† in nõ pertinẽtibus ad papã, q̃a non pôt papa sine cã tollere iurm, vt ꝑ gl. in c. quãto. de iureiu. Est ergo aduertendũ ad iura q̃ allegant, q auctoritas superioris exceptuata intellr. nã auctoritas intellr ꝑ iure superioris, cui priuatus inferior ꝑiudicare nõ pôt. Et ita loquit tex. in d. c. veniẽtes. ibi, intelligi ius superioris exceptũ. & facit tex. in c. cum tpe. de arbi. Et ſm istã rõnẽ idẽ dicendũ vr in quolibet alio, ẽt priuato, qui heret ius, licet nõ esset superior, quia in præiudiciũ alterius iurm p̄stari nõ pôt, vt in regula, nõ debet, de reg. iur. Sic ergo vbi agit de iure superioris, cõcludendũ est q iuramẽtũ sine eius ꝑiudicio intellr d. c. venientes. vbi agebat de apprõne, q̃ nõ poterat ĩpediri, quominus ad papã deferret, & in l. fi. ff. ad munic. agit de interesse publico q ille esset inter decuriones, merito Imperator ibi iurm remittit, & in isto casu ẽt hic agit de interesse papæ, qui liberã ha-
20 bet ptãtẽ in beneficialibus. c. ij. de præbẽ. cle. j. vt lit. pen.† Et ideo is cogi pôt ad testificandũ cũ iuro, non obstãte q iurauerit prius nunq̃ suscipere iurm, vt no. Spe. in tit. de teste. §. de testiũ cõpulsione. ver. q̃d si quis iuro. & est bonus tex. in c. intimauit. de testi. q̃a tali casu agitur de interesse publico. Et pari ratione idẽ est in iuro calumnię. vt no. Cy. in l. ij. §. q si actore. de iur. calum. in vj. q.
21 Spec. in tit. de iura. calum. §. superest videre. versi. quid si reus.† Et pari rõne citatus à superiore comparere tenetur, non obstante q iurauerit nõ exire domum. vt not. Spec. de cita. §. j. circa fi. ver. quid si quis iurat. & not. Archi. xv. q. vij. c. auctoritatẽ, col. pe in fin. Dom. in c. j. §. statuentes. in prin. de sepul. in vj. & in c. si cũ. colũ, ij. de præben. in vj. In istis. n. & in similibus casibus auctoritas superioris reseruata vr, quia agitur de interesse superioris. secus si non agat de interesse superioris, sed priuatorũ, q̃a iurm precise obligat, nec ꝑ superiorẽ remitti pôt, vt Abb. hic dicit, per glo. in c.
22 quãto. de iureiur. † Nã à iuro in fauorẽ alicuius præstito ẽt papa nõ pôt absoluere, nisi constet q illicitũ sit. vt no. Card. in clem. j. §. fi. de iureiuran. & ideo in casu cap. q̃uis. de pa. in vj. absolutio peti nõ pôt, vt no. Archi. Ioan. An. & Domi. & ibi idem Ang. in l. si q̃s pro eo. in prin. de fideiuſ. & Pau. de Ca. in consi. ccxxvj. præsupposito, col. iij. & in auc. sacramenta pu. col. iij. C. si aduer. vend. Rom. in consi. ccccxxvij. in casu proposito. circa fi. Alexã. consi. quia super præmisso. col. pen. lib. j. Et secundũ istã declarationẽ dubita-
23 bilis reddit decisio Fed. in consi. cxcj. qõ talis est, dũ concludit† q scholaris, qui iurauit nõ recedere de studio, nisi prius satisfecerit creditoribus, pôt recedere sine metu periurij, si à patre reuocet. nã tali casu tractatur de præiudicio creditorum, quibus filius potuit se obligare l. filiusfam. de actio. & ob. Similiter q Abb. dicit
24 in c. venientes. in fi. de iureiuran. de doctore, † qui licet obligatus sit ad legendum in aliquo studio forensi, potest tamen à patria reuocari, & ita illam decisionem allegabam apud Illustrissi. dominationem Venetorum, quando fui in patria reuocatus, sed parum profuisset, nisi singularis auctoritas Christianissimi nostri Regis efficaciter interposita fuisset. Nam illa decisio. Abb. dubitabilis videtur, quia doctor potuit se obligare. nec in tali obliga-
25 tione tangitur ius superioris. ¶† Secundo ex glo. colligitur quòd dominium bonorum ecclesię non est apud capitulum, nec apud
d prælatum, immo nec est apud papam, [d] ſm Abb. hic, & idẽ Abb in c. cum omnes. in repe. col. xij. Do. in cap. j. in ij. no. de voto. in vj. Idem tamen Abb. in c. cum super. col. pen. de cau. poss. & propri. tenet q dominium, & possessio bonorum sit apud ecclesiam particularem, quia nomine ipsius ecclesiæ actiones reales intentantur. c. litere. de dila. c. cum olim el iij. de resti. spolia. Dicit tamen q ipse ecclesiæ particulares tenent locum Dei, quia bona ecclesiarum sunt de patrimonio Christi. c. cum ex eo. de elect. in vj. Sed ista dicta Abb. cum quibus transeunt Moder. hic videntur habere repugnantiam quòd ecclesia particularis habeat dominium
26 absolute, &† q teneat locum Dei, ideo magis placet q Abb. dicit, quòd dominium sit apud Deum, vt iura expresse dicunt, & administratio apud prælatum, qui est procurator, & non dominus. c. ij. de do. & adde Paul. de Cast. qui eleganter hoc tradit in consi. cclxxxj. primum dubium. colum. ij. Et quod Abb. hic dicit de actionibus realibus, illud est ratione administrationis & largo modo ẽt pôt dici dñium c. si tibi absenti. de præben. in vj.
27 ¶† successiue Abb. quærit infra quantum tempus excipi potest de surreptione, & dicendum est, vt per eum hic. & idem Abb. in c. si. col. j. de præsum. cum si. vt per Mod. hic. & adde Bart. in simili
28 de exceptione peremptoria, † quæ quãdoq; opponit in vim dilatorię. vt ipse declarat in l. cũ q̃rebat. in fin. ff. iudi. sol. & in l. j. col.
29 fi. de or. cog. ¶† In gl. in ver. impetrasset. Abb. varias opin. refert, & finaliter concludit q ad iudicãdũ impetrationẽ surreptitiã, hic attendunt literæ executoriales, & non monitoriæ. q̃a ille nõ necessitant. Finaliter tñ Abb. fatetur q papa potuisset habere respectum ad monitorias si voluisset prout hr in c. literis. j. sed nõ aperit rationẽ quare potius in d. c. literis. attẽdũtur monitoriæ q̃ hic. Sed respõderi potest q hic agebatur de literis monitorijs, & executorialibus impetratis à Celestino eius prædecessore, ĩ q̃bus attẽduntur executoriales, q̃a ille necessitant. vt dictum est, sed in c. literis, agitur de interpretatione proprij mãdati, q̃a scripserat papa ꝑ vno vt reciperetur, nisi ecclesia ab ipso pro alio grauata fuisset. & ibi vt mandatum eius habere locũ, declarat q ab eo non dicitur, grauata ecclesia per literas eius executoriales.

ADDITIONES.

a ~~¶Lanter. Imo. que locum habet.~~

b ¶Hier. Gig. Reseruata. Adde q auctoritas papæ sit reseruata in iuramento voluit etiam gl. in c. significasti. in ver. excipitur. de electio. & ibidẽ per eundem Dec. late circa finem illius capituli. in ver. in glo. in versi. excipit. & in versi. postremo aduertendum,

c ¶S. Ald. Sit. Adde Deci. qui bene & late declarat in c. cum parati. in iij. col. de appel. in c. cum accessissent nu. 35. de consti. vbi addidi.

d ¶Hier. Gig. Papam. Quod papa sicut alius prælatus inferior sit administrator nõ dñs bonorũ ecclesiæ. vide ẽt eleganter per eũdẽ Dec. in c. significasti. in ver. octauo adducit simile. de electio. vbi dicit q bonorũ ecclesiæ est dña ecclesia vniuersalis quã sibi Christus reseruauit. dum dixit Petro. super hanc petram edificabo ecclesiam meam, & dixit pasce oues meas, nam dixit ecclesiam meam, & meas oues, non tuam, & tuas oues.

SVMMARIVM.

1 *Diuersa & aduersa differunt,*
2 *Literæ in forma communi quæ dicantur.*
3 *Subreptio dolosa vitiat, non attenta qualitate personæ impetrantis,*
4 *Subreptio & obreptio differunt.*
5 *Veritas ne occultetur scandalum potius tolleramus.*
6 *Veritatem propalare non tenetur pars in præiudicium suum.*
7 *Subreptio dolosa vitiat in capitulis separatis.*
8 *Subreptio ex simplicitate vel ignorantia proueniens non vitiat rescriptum, nisi quatenus fuit causa concessionis.*
9 *Subreptio non nocet absenti.*
10 *Rigor iuris qualiter accipiatur.*
11 *Delegatus debet accommodare voluntatem suam, voluntati delegantis.*
12 *Rescriptum sumit vires secundum intentionem rescribentis.*
13 *Nullatenus, qualiter ponatur.*
14 *Rescriptum impetratum super vna re non habet locum in alia.*
15 *Rescriptum habet vim libelli.*
16 *Literæ ad beneficia facilius redduntur nullæ, quàm ad lites*
17 *Rescripta sunt modici præiudicij.*
18 *Qualitas quæ sit illa, quæ tacita vitiat gratiam.*
19 *Testatorem non sufficit voluisse nisi disponat.*
20 *Ignorantia excusat in beneficialibus. & quando.*
21 *Ingnorantia in absente probabilis est.*
22 *Coniunctus non præsumitur scire facta coniuncti absentis.*
23 *Rusticus quando excusetur ob simplicitatem.*
24 *Rusticus qui præcepto iudicis non obtemperauit excusatur.*
25 *Delictum in faciendo maius videtur quàm in omittendo.*
26 *Rusticus sagax non excusatur.*
27 *Rusticus non excusatur quando agitur de cõtrarietate manifesta, & in ijs quæ tendunt ad rigorem iuris conseruandum nu. 28.*

29 Rusticus non excusatur nisi in casibus expressis à iure.
30 Surreptio dolosa non præsumitur.
31 Bonus quilibet præsumitur, nisi agatur de præiudicio alterius, vel aliquo promouendo, aut de salute animæ, vel agendo.
32 Rescripto quæ sint exprimenda.
33 Arbitrio iudicis relinquitur q indeterminatum est à iure.
34 Gratia concessa condemnato in mille qui supplicauit nõ expressa cã, nõ valet.
35 Litis pendentiæ mentio fieri debet.
36 Rescriptum contra rem iudicatam non valet, limita tamen vt ibi.
37 Sententia in causa matrimoniali non transit in rem iudicatam.
38 Forsitan, de hac dictione plura.
39 Exceptio peremptoria potest opponi an litem contestatam ad processum impediendum, & quæ.
40 Iudex an & quando cognoscere possit an sit sua iurisdictio.
41 Episcopus in causa ecclesiæ iudicare potest, licet recusari possit.
42 Iudex ordinarius non repellitur prætextu infamiæ.
43 Incapacitas si sit in iudice non cognoscit nec principaliter nec incidenter.
44 Doctor in xvij. anno potest esse iudex inter scholares.
45 Iudex suspectus allegatus non cognoscit de suspicione, sed arbitri eliguntur.
46 Iudex contendens de iurisdictione redditur suspectus.
47 Iudex redditur suspectus si vni magis fauet quàm alteri.
48 Iudex qui ex officio procedit an cognoscere posit an sua sit iurisdictio.
49 Arbiter an cognoscat an sua sit iurisdictio, & de incidẽtibus in cã cõpromissi.

SVper literis. ¶†In tex. ibi, ne diuersa, id est aduersa, & ꝯria. facit tex. in l. fin. C. de eden. in l. j. C. de prædi. mi. & in l. duo iudices. ff. de re iu. Proprie tñ loquẽdo diuersa, & aduersa distinguũtur. c. cũ apostolica. de his quæ fi. à præla. ibi, licet sint diuerse nõ tñ aduerse sunt. & facit tex. in l. sed & ipsis. ff. vt le. no. ca. ibi, diuersis, vel ꝯrijs. ¶In tex. ibi, diuersa sentire. Ista diuersitas erat inter Legistas, ex qua inferunt Ant. de But. & Imo. hic, q ꝑ dubijs Legistarũ ad papã recurritur. per istum tex. hic. Sed rñderi põt q hoc ẽt esset dubium inter Canonistas, ex quo prius nõ erat decisum. & papa hic vr̃ respondere respectu Canonistarũ, & iurisdictionis suę, vt colligitur ibi, dum dicit, super literis quæ à nobis. &c. Et sic emanauit ista decisio papæ respectu literarũ ipsius papæ. Bene verũ est q talis decisio ẽt attẽdit̃ inter Legistas, ex quo de iure ciuili aliter decisum nõ reperitur. vt declarat do. Abb. c. licet ex suscepto. col. j. in xiiij. casu, de foro cõpetẽti. ¶†In tex. ibi, in forma cõi. In casu isto in forma cõi non dñr literæ gratiosæ[a] ad beneficia.[b] vt Abb. tradit ĩ c. postulasti. in iij. no. j. eo. Et ĩ simili ẽt reperit̃ cõfirmatio ĩ forma cõi, & in forma speciali. c. qa diuersitatẽ. vbi Abb. de cõcess. præben. not. in c. j. de cõfir. vti. vel inuti. ¶†Primo no. q surreptio dolosa indistincte vitiat rescriptum. Et hoc adeo ꝑcedit, q licet esset sanctus ille, q impetrauit rescriptũ, tñ per surreptionẽ vitiatur. vt no. Bal. per illũ tex. in c. j. in fi. j. vt lit. penden. † Secundo h̃ habet locũ, siue per surreptionẽ, siue ꝑ obreptionẽ impetratum sit. nã idẽ est in vtroq; casu. qa inter ista ſm verã opinio. nõ vr̃ differẽtia.[c] vt no. Bal. per illũ tex. ĩ l. j. C. si nup. ex rescrip. petãtur. de quo tñ Inno. in c. dilecta. & Abb. ibi, cũ simi. vt tradũt Moder. ibi, j. eod. Tertio hoc procedit ẽt si surreptio cõmittatur in tacẽdo verũ, vt hic expresse dr̃, & in l. præscripitione. C. si contra ius vel vti. pub. facit tex. in c. qui scandalizauerit. de re iudi. vbi dicitur q potius toleratur q scandalũ nascatur, q̃ † q veritas occultetur. Et h̃ locũ habet in isto tex. hic, & in teste, & ĩ iudice,[d] prout dicit Inn. & Abb. post alios declarat in c. officij. de pe. & remis. Et ĩ teste no. gl. per illum. tex. in c. quisquis. xj. q. iij. & probatur in c. j. de cri. fal. vbi Abb. & no. Bal. in l. præsbyteri. C. de epi, & cle. quod declarat̃ vt per Mod. in c. ij. de testi. cog. & idẽ est in notario. vt no. Bal. in l. vbi exigitur. ver. dolo. ff. de eden. & idẽ Bal. ĩ l. iubemus. circa fin. C. de testam. †Secus est in parte, quæ non tenetur veritatem propalare in preiudicium suum. vt per gl. in c. ne quis arbitretur. xxij. q. ij. & no. Ant. de Bu. in ca. j. per illũ tex. de proba, facit q no Mathę. in no. xviij. no. q snĩa. cũ si. vt dixi ĩ c. si duobus. de app. †Quarto, ꝯclusio supradicta etiam procedit in capitulis separatis, vt hic patet, vbi vitiatur rescriptum ĩ totum, dato q surreptio solũ fuisset causa specialis formæ. Et hoc, quando surreptio dolosa fuit, & per hoc secundum Abb. hic limitatur tex. in c. si eo tẽpore. de rescrip. in vj. vt nõ habeat locũ, qñ surreptio dolo cõmitit̃. Et per hoc ẽt videt̃ q nõ recte loquatur Ant. de Bu. in c. exhibita. circa fi. de iudi. vbi tenet q si ex copulatiue narratis in rescripto vna pars falsa sit, rescriptum non vitiatur in totum. Nã si malitiose illa copulatiue narrata sint, in totum deberent rescriptum vitiare. Sed tamen ad text. hic considerandum est, q capitula non videntur separata, vt Abb. dicit, ex quo eandem causam, & eundem finem respiciunt. Sed hic videtur q surreptio sit circa qualitatem rescripti, videlicet circa modũ agendi, & respectu specialis formę habet vitiare in totum. d. c. si eo tempore, non sic vbi capitula videntur omnino separata, de cuius intellectu inferius dicam. ¶†Secũdo no. q surreptio ex simplicitate vel ignorantia proueniẽs, non vitiat rescriptũ, nisi quatenus fuit cã cõcessionis,* vt Abb. hic declarat. Et secũdum hoc hr̃ q iudex poterit procedere simpliciter secundũ rescriptũ in forma communi. & sic valebit processus delegati, non seruata speciali forma rescripti. Et hoc ideo fieri põt, qa auctoritate iuris talis forma hic reijcitur. aliàs esset secus. quia forma rescripti debet seruari. c. cũ dilecta. j. eo. ¶Tertio not. q surreptio, quæ ex ignorantia committit̃, nõ excusat, si fuit causa concessionis. Et hoc procedit, dato q ignorãtia probabilis sit qa intẽtio superioris attendit̃, & culpa impetrantis nõ cõsiderat̃. vt not. Abb. in c. cõstitutus. in ij. no. s. eod. Et hoc ꝑcedit in eo, q ignorãter impetrauit. secus si alius ꝑ eo impetrauit. †qa surreptio ñ noceret absenti secundũ Rot. deci. lxviij. dominus Vrbanus qntus. eo. ti. in antiqs. Sed ista decisio Rotę quã Mod. hic sequuũtur, dubitabilis videt̃. qa rõ. s. all. q attendat̃ intentio superioris, & non ignorantia partis, licet ꝓbabilis sit, vr̃ ẽt procedere, quando alius ꝑ eo impetrauit. ¶†Quarto no. q rigor iuris qñq; accipitur pro ordine iuris, & alijs modis.[e] vt ꝑ Abb. hic, & in c. tuę. j. de præben. in fi. & in c. literis. de restitu. spo. & in c. si clericus laicũ. in iiij. not. de fo. cõpe. Et adde text. in c. si duobus. §. deniq;. de appel. vbi rigor ponit̃ pro iure scripto ad differentiã ꝯsuetudinis.[f] cũ similibus. vt dixi ibid. ¶†Quinto no. q delegatus debet regulare se secundũ voluntatẽ[g] delegantis. quia fungitur vice delegantis. c. sane. de offic. deleg. & hoc ĩtelligitur, quãdo iuridice procedit. aliàs secus. vt ĩ simili de vicario episcopi tradit Pau. de Cast. in ꝯs. cxvij. notã. colũ. fi. & dixi ĩ ꝯs. cxliij. Et ad istud notabile Abb. hic. etiã facit dictũ Innoc. in c. cũ ecclesiasticę. de excep. vbi inquit† q rescriptũ sumit vires secundũ intentionẽ rescribentis, & sequit̃ Bal. in rescripta. col. pen. C. si cõtra ius, & ĩ l. j. de cõsti. prin. ¶Vltimo no. per istum tex. & dicit Ant. de Bu. q ista verba, nullatenus cognoscant, quæ† ponuntur in tex. non excludunt ex toto iurisdictionẽ. quod patet, quia inferius dicitur q potest cognoscere de qualitate præcum. Sed responderi potest q tex. hic loquitur de causa prĩcipali, vt colligitur ibi dum dicit, postq̃ sibi super hoc facta fuerit fides, Præsupponitur ergo quòd ipse cognoscat de surreptione, qua probata, nullatenus cognoscit de causa. & sic loquit̃ de causa principali, & isto respectu illa dictio nullatenus,[h] in totum negat, & vniuersaliter iurisdictionem excludit,[i] facit, glo. in auctẽ. si qua. C. ad Vel. & in cle. j. in ver. nullatenus. de sequest. pos. & fru. quod. no. Domi. in cap. Romana. §. pe. ff. de appel. in vj. Ex tex. etiam colligitur quòd annullatio actus dicitur pęna, de quo dicendum est, vt late dixi in cap. ij. de consti. ¶Expeditis notabilis Abb. oppo. & ex dictis eius circa fi. limitatur quod dicitur hic de rescripto, quod remanet validum in forma cõmuni. nã h̃ intelligit̃ dummodo intentio impetrantis includi possit sub verbis rescripti. aliàs sec⁹. Gr̃a exẽpli. qs narrauit Titiũ obligatũ ex cã mutui, & ita obtinui rescriptũ. si agere vellit ex cã dãnationis, ñ p̃t. vt Abb.

ADDITIONES.

a ¶Gratiose. Sed potius iustitiæ, Staphi. in tracta. de literis gratiæ & iusti.

b ¶Syl. Ald. Beneficia. Ideo autem huiusmodi literę dñr in forma communi, quæ etiã dñr in forma pauperum. quia papa olim non solebat grauare ordinarios in collatione beneficiorum, nec concedebat literas gratiosas, sed scribebat contra ordinatores vt ipsi prouiderent illis quos promouerant ad ordines. c. eps. c. non liceat, de præben. eo q ad obtinendum beneficium ecclesiasticũ debeant idoneos reputare quos ad ordines susceperunt. cap. accepimus. de æta. & quali. & ideo dicitur etiam in forma pauperum. quia dantur clausulis pauperibus, qui se diuino obsequio manciparunt, quos dicet obtinere beneficia. Io. An. & Domi. in c. si paupere. de præb. li. vj. ideo humõi literæ reputantur potius iustitiæ, q̃ gratiæ, cum iustum sit militem suis stipendijs non militare, c. cum ſm, de præb. appellãtur ẽt in forma, cum ſm apostolũ, quia sunt fundate super illo dicto apostoli, qui altari seruit, d. c. cũ ſm, ita ẽt declarat Staphi. ĩ trac. de liter. gr̃ę, & iustitiæ. f. xxj.

c ¶Syl. Ald. Differentia Adde Deci. in c. iij. nu. 29. s. eo.

d ¶Syl. Ald. Iudice. Adde Dec. in l. ij. in iij. col. cir. med. C. de eden. in c. quoniam. s in. iiij. not. de prob. in c. si duobus. in iiij. col. de appel. & vide eundem in ca. j. in ij. lec. col. v. in prin. de consti.

* ¶Concessionis, Et quòd sufficiat saltem in genere cogitatum, vide Decius in consilio. cxxxvij. col. iij.

e ¶Syl. Ald. Modis. Aliter distinguit glos. in cap. vt constitueret. in versicul. detrahendum & ibi Arch. l. dis.

f ¶Syl. Al. Consuetudinis. Adde Deci. in c. ex ratione. col. vij. in fi. de app.

g ¶Syl. Ald. Voluntatem. Et delegatus censetur eadem persona cum delegante, tũc s. quando sequitur eius voluntatem vel iuste aliquid facit. aliter secus vt dicit Pau. de Cast. in d. consil. cxviij. & tradit Dec. in d. consi. 143. in casu. col. ij. versicul. non ob. si dicatur.

h ¶Hiero. Gyg. Nullatenus. Adde Fel. in c. in causis. in vlt. col. circa fin. de test. & in c. Rodulphus. in xviij. col. de rescrip. & in c. pastoralis. in vlt. col. in vers. & respõdet. de exceptio. & vide etiam per eundem Dec. s in c. eam te. in iiij. col. in vers. ex prædictis notabilib. s. hoc eo. tit.

i ¶Syl. Ald. Excludit. Vide Lanfran. in c. qua fronte, col. pe, de app. Dec. in c. eam te. col. iij. nume. 33. s. eod.

Abb.hic post Inno.& alios cõcludit, & idẽ not. Bal. in l. præscriptione.col.ix.ver.ex pmissis. C. si cõtra ius.vel. vti.pub.vbi inquit 14 †φ si rescriptũ fuit impetratũ super vna re, nõ habet locũ in alia, vel super possessorio,nõ habet locũ ĩ petitorio.& idẽ sequit̃ Paul. de Cast.in consi.cccxj.aliàs ccliij.lib.j.ad cõfirmationẽ.cũ si.vt tra15 dunt.Mod.hic.Ad φ ẽt facit.†q̃a rescriptũ habet vim libelli,vt no. Bal.in l.j.p illũ tex.C.q̃n libel.prin.datus.& no.Inno.in c.dudũ,el ij.de elec.& Spe.in ti.de libel,ob.§.nũc ostẽdẽdũ. ver.vj. Bal. in l. si quis filio.§.hi.aũt.ff.de iniust.rup.cũ si.vt no.Alex. in cons. xxij.ĩ causa,& lite lib.ij.Sed tñ aduertẽdũ,q̃a prima facie tex. hic obstare vr̃,vbi verba rescripti respectu forme specialis nõ possunt, verificari.& tñ remota forma speciali valet rescriptũ in forma cõmuni,& sic rescriptũ trahitur ad casum , cui verba rescripti non conueniunt,Nisi dicamus φ solũ variat̃ modus procedẽdi, & nõ variat̃ cã,nec res petita,prout Inno.& Doc. loquũtur, Sed instari põt.nã sicut cõsiderat̃ hic φ papa dedisset rescriptũ in forma cõmuni , & pp̃ter hoc nõ attendit̃ forma rescripti.ita ista rõ pariter videt̃ militare in exẽplo Doc.q̃a licet rescriptũ loquat̃ ex cã mutui, verisimiliter tñ etiã ex cã donationis papa literas cõcessisset. Nisi dicamus φ ista ratio,q̃ in tex.allegat̃ , restringit̃ in terminis , in quibus decretalis loquit̃,scilicet circa modũ procedẽdi, ¶ Successiue quæritur , vtrũ distinctio huius capituli habeat locũ in litteris beneficialibus.& secundũ Abb.post alios cõclusio est φ sic 16 in primo casu,videlicet quãdo fuit surreptio dolosa† q̃a literæ ad beneficia facilius reddũt̃ nullę.vt p eũ hic.& q̃a sunt magis odiose.c.quanuis,de præbẽ.in vj.& bene facit tex.ĩ c.accedens, de cri. fal.vbi in literis ad lites nõ ita præsumit̃ falsitas,sicut in beneficialibus.& Inno.ibi arguit φ in talibus facilius dolus præsumitur, q̃ 17 in litteris ad lites.† & q̃a rescripta sunt modici præiudicij, vt not.ᵃ a Bald.in l.j.C.de diuer.rescrpi.Ex quibus cõfirmat̃ argumentũ Abbatis hic, φ iste tex.qui loquitur in rescriptis ad lites à fortiori habet locũ in beneficialibus. ¶Secundo Abbas concludit φ secunda regula istius text. habeat locũ ĩ beneficialibus. videlicet φ surreptio nõ dolosa eatenus solum habet vitiare,quatenus fuit causa concessionis per c.si eo tempore.eo.ti.in vj.& ad hoc facit text. in c.dudũ.de præben.in vj. cum simi. vt tradũt Moder. hic.Huic conclusioni duo obstãt.Primo tex.in c.si motu proprio de præb. in vj.Secũdo tex.in c.susceptum. de rescrip.in vj.& in c. cui de nõ de præb.q̃ iura Abb.adducit hic. & nõ respõdet. Sed respondet̃ 18 limitando conclusionem dupliciter.† Primo nisi talis sit qualitas de qua sit faciẽda mentio de iure cõi. q̃a indistinctè gratia vitiat̃. d.c.si motu proprio,quem tex.ita declarat Domi. in c.dudum de præben.in vj.Secundo, nisi expressio qualitatis facta sit gratia taxationis.d.c.susceptũ.& sic tenuerunt Mod.hic in prima,& quarta limitatione.Sed aduertendum est,nã ista resolutio non satisfacit.Et primo circa tex.in dicto cap. si eo tempore, in quo Abbas fundamentum facit, ille tex.nõ videtur probare istã conclusionẽ duplici rõne.Prima,q̃a ibi capitula erant separata, & diuersos respiciebant effectus.hic verò vr̃ in effectu vnũ capitulum, q̃a tota forma rescripti tendit ad eundẽ finẽ,& facilius tolerat̃ φ modus agẽdi varietur,put tex.loquitur hic,q̃ si agatur de alia causa , vel de alia re.q̃a tũc nõ habet locũ iste tex.vbi Inno. & Doc. dicunt. & supra relatũ fuit.Secũda ratio est, q̃a ĩ d.c.si eo tpe erat expresse facta gratia in vtroq; cassu à summo pontifice. hic verò agitur φ gr̃a facta in illo casu,de certa forma, ad alium casum porrigat̃. quod non habet locũ ĩ beneficialibus.d.c. susceptum.de rescrip. & d.c.cui de non.Nec ob. φ expressio illius casus facta fuit gratia taxationis.q̃a hoc apparet.& illa iura gñaliter loquũtur , & rõnẽ adducunt generalem.quia mandatum debet diligenter custodiri.l.diligenter.ff,mand.c.cũ dilecta.š.eo. Nec ẽt ob.tex.in d.c. dudum.de præb.in vj.quia ibi erat facta gratia expresse in illo casu, & non agit̃ φ ad alium casum trahatur, Item in illo textu surreptio commissa nõ fuit.quia dato φ papa habuisset notitiam de cõmissione alteri generaliter facta , ipse tñ contulisset specialiter beneficium,de quo ibi agebatur,per rõnem,quæ in tex. ibi allegatur.& dictum fuit in c.j.š.eod.Et ideo verior vr̃ opi. gl.in d.ca. si motu,φ hoc.c. nõ habet locum in beneficialibus.q̃a non sufficit φ papa verisimiliter concessisset, sed requiritur φ facta sit prouisio.& facta in vno casu,non porrigitur ad alium.d.c.susceptum 19 †Et idem dicimus in testatore.quia non sufficit testatorem ita voluisse,nisi disponat l.quidam cum filium , vbi Bald. & Imo. ff. de 20 instituen.¶†Tertio Abb. concludit φ in beneficialibus ignorãtia excusat.vt in c.gratia eo.tit.in vj. & s̃m eum ille text. procedit 21 quatuor cõcurrentibus.†Primo,φ ignorantia probabilis sit.& h̃ b pbatur ibi, q̃a in absente, put tex. loquit̃, ignorãtia pbabilis ẽᵇ c.fin.qui ma.accu.pos.& in l.plane.vbi Bal.ff.de excu.tu.& in l.Titius.§. Lucius. vbi Bal.& Doc.ff.de lib.& posth. & in l.tres fratres vbi Ang.ff.de pac.& per hoc dicit Bar.in l.is potest.col.iij.ff.de ac. her.φ licet coniunctus præsumatur scire facta coniuncti.l.octaui, 22 ff.† vnde cog.hoc non habet locum in absente.ᶜ.Secundo requic ritur φ nõ agatur de præiudicio tertij . secus si tertio præiudiciũ inferatur,& ita loquitur in tex.in c. cõstitutus ,š.eo. Sed tñ ẽt dicit potest φ ignorantia ibi non erat pbabilis. q̃a impetrans debuit perscrutari qualitatẽ ecclesiæ,ĩ q̃a voluit sibi prouideri,arg.eius quod notat.in l.qui in alterius.ff.de regu.iur.& in regula, qui cũ alio contrahit.ff.eod.Item in d.c.constitutus.papa non fuisset aliter concessurus, non obstante statuto de certo numero.c. pro illorum.de præben.& text.in d.c. constitutus.cum d.ca. gr̃a aliter. concor.Domi.in c.si motu,de præben . in vj.Tertio s̃m Abb. requiritur φ papa aliàs sĩr fuisset concessurus.Sed Imo. hic dicit h̃ nõ esse verũ.quia papa habenti beneficium aliud nõ dedisset.c.si pponente.j.eo.c.si motu.de præben.in vj. Sed potest respõderi.φ in terminis,in quibus loquitur tex.ĩ d.c.gratia.papa verisimiliter aliud cõcessisset, stante probabili ignorãtia de beneficio nõdum acceptato,ad effectũ,de quo ibi dr̃,vt alterũ retinere possit.Quarto requiritur φ extra casum in quo loquitur ille tex. non extẽdatur.& hoc est regulare in beneficialibus.c.susceptum.eo.ti. in vj. & in c.cui de non.de pb.Et ad hoc facit illud φ.š.dixi ĩ Abb. ad ĩtellectũ.c.si eo tpe.¶Quarto Abb.cõcludit φ tertia regula,q̃ ponit̃ hic,habeat locũ in beneficialibus, rõnibus vt per eum hic. Et q̃a si vitiat̃ rescriptum,vt h̃ , à fortiori debẽt vitiari lr̃e ad bñficia quæ sunt magis odiose,p ea , q̃ dicta sunt in prima conclusione. Sed huic cõclusioni fortiter obstat tex. in d.c. gr̃a. vbi surrepptio ignoranter õmissa fuit cã cõcessionis.& tñ gr̃a nõ vitiat̃. Et iõ ista cõclusio limitatur non habere locũ in illo casu,in quo plura cõcludunt.vt s̃.dictũ est,& quia ibi nõ erat beneficiũ occupatũ. vel s̃m tempora istius decretalis no habuisset locum. sed postea illud statutũ fuit prout loquit̃,& illis cõcurrentibus surreptio nõ est causa cõcessionis.quia nõ obstãte tali surreptione papa cõcessisset in 23 terminis,in quibus tex.ibi loquit̃.¶†In glo.in verbo simplicitate. ibi,arg.cõ.ad illum tex.Abb.respondet φ ibi nõ excusat̃ , q̃n agit̃ de iure naturali.& tex.ibi expresse dicit illud esse fundatũ ĩ rõne naturali.& Doc.oẽs ibi & hic sequuntur. Sed aduertendum est , quare venia,de qua ibi agit̃,nõ vr̃ fundata in iure naturali. Ius.n. naturale disponit vt benefacienti beneficiamus.vt p gl.ibi.Et ex ista rõne inferendũ vr̃ φ libertus nõ posset debitũ petere à patrono in recõpensatione libertatis. & hoc bñ esset fundatũ in iure nãli.sed dato φ libertus debitũ exigere possit,prout iura de plano pmittũt, & solũ dicunt φ impetrare debet veniã in exactione debiti.& in hoc vr̃ φ rusticus deberet excusari.q̃a ex quo cõcedit illud,φ est plus,vt debitũ petere possit,& in hoc ñ cõsiderat̃ obligatio naturalis liberti erga patronũ,hoc dato φ debeat veniã impetrare.istud vr̃ de iure positiuo , cũ à lege ita statutũ fuerit , nisi dicamus φ rõ naturalis,de qua ibi dr̃, cõsideretur hoc mõ p p reuerẽtiã,quã à rõne nãli libertus patrono debet,nõ debuit ex abrupto petere.sed eo mõ,& forma,q̃ sibi pmittit̃, & hoc est φ tex. ibi dicit φ rõne.nãli honor debet̃.¶Secũdo aduertendũ est,quia ĩ istã cõclusionẽ vr̃ tex.allegatus ĩ gl.hic,in l.ij.§.si quis. ff. si q̃s in 24 ius voc.non ie.†Ibi.n.excusatur rusticus, q̃ præcepto iudicis non obtẽperauit.& tñ est de iure naturali obedire patri, & magistratibus.l.veluti.ff.de iusti.& iu.& ita Ro.arguit in d.l.ij.§. si quis. d Mod.ᵈ simpliciter sequuntur in d. l.ij.C. de in ius vo. Sed põt respõderi dupliciter.primo,φ in casu ñro agit̃ de iure nãli proprie vt benefaciẽti.bene faciamus.sed in d.l.ij.§.si quis, agitur de alio iure naturali,φ potius dicitur esse ius gentium. vt in §.singulorũ. insti.de re.diui. Vel Secundo,in d.l.ij.§.si quis , errauit in non parendo.q̃a non cõparuit,sed in d.l.ij,errauit ĩ faciẽdo, q̃a patronũ 25 vocauit sine venia.†Et istud plus est. quia maius delictũ reputat̃ e illud,φ in faciendoᵉ consistit.iuxta gl. in l. si mora.ff.so. matr.†Et 26 quòd dictũ est de rustico,q̃ excusat̃ nõ habet locũ ĩ rustico sagaci iuxta gl.no.ĩ l.Athletę.§.de rusticis, ĩ ver.interdũ.de excu. tu. Et 27 Bal.ibi dicit φ hodie fere oẽs rustici sagaces sunt.†Sc̃do,vbi agit de õrietate ñ excusatur q̃s p p rusticitatẽ.vt no.Bal.dicit in l.scripturę.circa fi.C,de fi.instr.vbi alleg.Io.An.in c.cũ Io. de fi. instru. Et istud dictũ Bald. intelligitur vbi esset manifesta õrietas. aliàs secus

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Notat.Adde Aymo.consil.lxxv.nu.16.consil.lvj. n.14.cõs.xlvj. n.12.

b ¶Syl.Ald. Probabilis est.Idem Deci.in cons.ccccl x.viso puncto,col.pe.in fi.& vide Alex.in cons.cxlvj.in prin.li.v. in l.Titius,§.Lucius,colum.i.ff.de li.& posth. Ro.consil.xix.ad discutiendum,col.ii, vbi loquitur in ignorantia decreti. Dec. cõs.64.col.iii.in fi.vbi ĩ ignorãtia delicti.in cõs.38.ĩ fi.ĩ iij.dub,ĩ cõs.ccc.ii.col.ii.

c ¶Syl.Ald.Absente. Adde Deci.cõs.lxiiii.Sozi.in reg.xcviii.Sozi.ĩ cõs.ccxj.n.2.li.ii.

d ¶Moder.Scilicet Ias.ibi.& in l.ii.ff.si quis in ius voca,non ier. Io. de Platea in l.ii. C.de agricol.& censi.lib.xi.

e ¶Faciendo.Adde Dec.in auc.qui rem,n.4.de sac.san.eccle.l.quòd te.num. 16. ff. si cer.pet.& in l.contractus.n.4.&.n.39.ff.de reg iur.

secus,q̃a tūc p̄p rusticitatē ēt à iure q̄s excusat̃.vt not.Ang. dicit in §.& licet.in ver.in tex. ibi cos.in auc.de test.†Tertio,in his, quę tendūt ad rigorē iuris ꝯseruandū,rusticus nō excusat̃.vt not.Bal. in l.j.§.nūciatio.ff.de ope.no.nun.& per gl.istā in summa cū si. vt

29 tradunt Moder.in c.fraternitatis.col.iiij.de testa. †Vltimo no. est
a ꝙ rusticus nō excusatur,nisi i casibus expressis à iure.[a] vt no. Anto.de Bu.in c.ij.de consti.& Alexā.in l.si quis id, quod.ff. de iuris. om.iu.

30 ¶†In gl.in ver.priori.no.est, ꝙ in rescriptis non præsumit̃ surreptio dolosa,quia de facili impetrantur.ad hoc facit tex.in c. accedens.de cri.fal.&gl.ibi & Inno.& dolus probatur ex cōiectu ris.vt Abb.hic dicit.& est gl.in l.apud Celsum.& ibi Bar.ff. de exce.do.cum si.vt tradunt Mod. in c.si aūt.s.eo. & ibi dictū fuit.

31 †Et
b no.gl.hic dum dicit ꝙ quilibet præsumitur bonus.[b] Nam hoc ꝓ
c cedit,nisi agat̃ de præiudicio alterius,[c] vt no.Abb.in c.cum in iu
d re.de offic.deleg. & nisi agatur de aliquo promouendo,[d] vt dicit Car.in cle.j.in ij.no.de concess.præben.De quo tñ dicendū est, vt no.in c.fi.de præsum.& nisi agat̃ de salute animę, quare tunc nō præsumitur bonus,vt via tutior eligatur.c.iuuenis. vbi gl. de spō. & no. Abb.in c.ij.de obser.ieiu.& in c.fi.de his, qui fi.occi.& in no. casu tradit Pet.de Anch.consi.clxxix.prima facie. Itē ꝙ quis præ sumatur bonus,procedit quando agitur de defensione.l.merito. ff.pro soc.secus est agendo. vt Bar.not. tradit in l. qui iurasse .§. si

32 pr̄.ff.de iureiur.¶†In glos.in ver.literas.ex gl.regula hr̄ ꝙ ea in re scripto exprimenda sunt,quæ pñt mouere animum principis ad
e concedendum,vel non concedendum,[e] & idem Abb. in d.c. ad aures.s.eo.cum concor.vt late ibi dixi.Et dicūt Mod.hic, non esse necessariū ꝙ exprimantur ea, quæ possunt mouere superiorē ad concedendum.Sed hoc est de consilio.q̃a si nō obtinuit, parti imputatur,ꝙ non expressit illa, quæ potuissent mouere superiorem ad concedend.ū.Si vero obtinuit , nihil refert illud tacuisse , ex quo omnino obtinuit.Sed considerandum est ꝙ gl. loquitur ante factam impetrationem.& tali casu bene dicit ꝙ si velit obtinere,debet exprimere illa,quæ habeāt verisimiliter inducere superiorem ad concedendum.Et hoc non tm̄ est de consilio,sed ēt de necessitate videtur,obtinere velit,sicut ēt debet exprimere illa,quæ possunt mouere superiorem ad non concedendum.quia aliàs gratia esset surreptitia, & nō valeret.& sic vtroq; casu videt̃ ꝙ hoc debet fieri de necessitate, si velit gratiam habere effectū. Quæ aūt sint illa, quæ possunt mouere superiorem ad concedēdum,vel non,in hoc non potest dari certa regula, sed attenditur cōmunis stylus principis cōcedētis,vt no.tradit. Lap. alleg. lxxix. factū super quo.col.iij.ver.itē est sciēdū.& cū hoc nō sit in iure de

33 terminatū,potest dici,†ꝙ sit in arbitrio iudicis.ar.l.j. & ibi Bal . ff. de iu.deli.cū simi.vt dixi i c.sedes.s.eo tit.in gl.iij. Et subijcit Abb. hic,ꝙ etiā dn̄t exprimi illa,q̄ possunt mouere superiorē ad difficilius concedēdum.vt ꝓbat̃ in c.postulasti.j.eo. Nā papa daret beneficium habēti aliud tenue.sed nō ita de facili, sicut si nullū haberet beneficiū.iō taciturnitas vitiat.c.si motu.de præbē.in vj. ita Abb.hoc dicit & alij oēs sequūtur.Sed aduertendū est,ꝙ à text. in c.postulasti.loquit̃ de habēte sufficiens beneficiū.ibi ꝓ habēte beneficij sufficiētis subsidiū, de leui non scribimus. Nā tali casu, ꝓut ibi tex.loquit̃,papa verisimiliter nullo mō concessisset aliud beneficiū,s̄m regul̄ę quę hr̄ in c.cū adeo.s.eo.c. cū teneamur. de præb.c.si ꝓponēte.j.eo.Et licet qñq; papa ꝯcederet, esset de grā. & de leui hoc ñ facit d.c.postulasti.Et iō ibi nō vr̄ ꝓbari qđ Abb. dicit vz.ꝙ grā vitiet̃ qñ papa fuisset cōcessurus. licet nō ita de leui,q̃a sufficit ꝙ fuerit ꝯcessurus. Sic̄r nō ob.qđ dr̄ de bn̄ficio minimo.d.c.si motu.q̃a ibi alia rō vr̄,vt no.Domi.in c.dudū.de preben.in vj.videlicet q̃a ita statutū est à lege ꝙ exprimat̃ bn̄ficiū,licet minimū.& iō si precise debet obseruari.Et rō vr̄, q̃a pōt quis tacere bn̄ficiū qđ habet sub hoc prætextu ꝙ non esset sufficiens. iō voluit papa ꝙ de quolibet beneficio licet minimo, debeat mē

34 tio fieri.¶†In ea.gl.ibi.c.super eo.& ꝑ istū tex.dicit Bal.in l.p̄scriptione.col.ix.C.si ꝯ ius vel vti.pu.ꝙ si cōdemnatus ꝓ homicidio i mile supplicauit ꝓ ꝯpositione, nō exp̄ssa cā, ꝙ grā nō valet, quia seriē facti nō exposuit.facit qđ no.Bal.i l.eā,quā. C. de fideicō. & Old.consi.ccxlvij.factū tale est.cū simi.prout late tradūt Mod. in

35 c.postulasti.col.j.j.eo.¶†In ea.gl.ibi.c. inter monasterium. not. ꝙ de litis pēdētia debet mētio fieri.& idē gl.in c.vt debitus.de app.

36 in gl.in ver.dicat.cū simi.vt dixi ibi.& tradūt Moder.hic.¶†In ea. glo.ibi l.vlt.vbi non valet rescriptū nō facta mētione sn̄ię,q̄ transi
f uit in rem iudi.[f] Et hoc nisi dicat̃ nō obstāte tali sn̄ia. vt per glo. & doct.in d.l.fi.facit tex.in d.c.exposita.de arbi.cū si.vt tradit Alex. i consi.xciiij.in causa,& lite.lib.ij.Et p̄dicta ꝯclo limitat̃ dupliciter. Primo,qñ sn̄ia fuit nulla,vt tradit Alex cōsi.xcv. visis ꝓcessibus. i fi.lib.ij.& ad hoc faciunt plura quæ dicta sunt in c.ex tenore.s.eo.

37 †Scd̄o limitat̃ nō habere locū in cā matrimoniali,q̃a sn̄ia nō trāsit in rē iudi.& iō nō est opus facere mentionē de sn̄ia,vt no,dicit Lap.alle.lxxxix.factū super quo.col.iiij.& Mod. ic sequunt̃. Sed aduertendū est,q̃a licet sn̄ia nō transeat in rē iudi.tñ non admittitur quis ꝯ talē sn̄iam ita simp̄r,sed cū causæ cognitione,vt not. Inno.in c.tenor.de re iudi.cum simi.vt tradunt Moder.in c.lator. eo.ti.& iō hoc potuisset reddere superiorē difficiliorē ad cōcedēdū.iō talis grā vitiat̃ nō facta mētione de tali sn̄ia. arg. c. postulasti.j.eo.s̄m cōem intellm̄.Et ad hoc benefacit, q̃a qñ est lata sententia,licet ēt appellatū sit,tñ cā dr̄ decisa, ex quo est pronūciatū.vt not.Ang.dicit per illū tex.in §.super hoc in ver.& no.diligē

38 ter.in auc.in medio litis sacras iussiones nō fieri. ¶†In gl. nisi.ibi,
g nō est dubitatiuū.[g] idē gl.in c.nisi.in ver.forsitan.de renun.& in c. quamobrē.de pen.dist.j.in c.ij.de testi.facit tex.xiij.qō.ij.c. hn̄t l. si possessor.§.j. de pe.hę.l.item si verberatum.§.j.de rei vē. & in cle. j.§.verū.el j.& gl.ibi in ver.forsan.de re iu. Et ideo licet consultor vtatur isto verbo,nō per hoc consiliū dubiū vr̄,vt not.Bal.in l. in subst.de vul.per gl.ibi,quid aūt i sn̄ia.Alex. idē ꝯcludit i l.cū quo. col.ij.ad l.Fal.Et no.ꝙ vbi in assignatione cāæ ponit̃ h̄ verbū, cā, nō vr̄ finalis,gl.no.i cle.j.i verbo forte.de ap.& no. Alex.i l.i rōne. §.qđ vulgo.ad leg.Fal.& Mod.i c.accedēs.el j.col.fi. vt lite nō ꝯte.

39 ¶†Ex gl.colr̄ s̄m Abb.ꝙ exceptio perēptoria opponi pōt añ litē
h ꝯte.ad ꝓcessum ipediēdū.[h] & sic excep.perēptoria notoria ęq̄parat̃ illis reseruatis,de q̄b⁹ in c.j. de lit. cōte.i vj. & ita tenet Io. An. in d.c.j.ꝑ.c.qm̄.de fil.præsby.Spe.de exce.§.dicto. vers. sed ponē. cū si.vt tradūt Mod.in c.exce.col.xj.ver. circa perēptorias. ¶Sic̄r Abb.refert Archi.in c.vt circa.de elec.in vj. vbi idē dicit de omni perēptoria,si ꝓbatio offeret̃ i cōtinēti ar.l.iij.§.idē.ff.ad exhi. Et ꝓ illo dicto est ar.ꝓ & ꝯ.in c.literas.de resti.spo. Vide gl.in ver.offerūt.vbi licet spoliator incōtinēti offerat ꝓbōnes,tñ dat̃ restitutio nisi agat̃ de periculo aīę.Mod.circa fi.hic reprobāt h̄ dictū ꝓ ca.j. de lit.ꝯte.vbi est speciale in illis, q̄ debēt ꝓbari incōtinēti. sed ibi de h̄ nihil dr̄.Et ꝓ dicto Archi.est dictū Abb.in d.c.literis.in c.super eo.in fi.de offi.deleg.& in ꝯs.lxiiij.venio ad primū.col. pē.lib. j.In ꝯriū Alex.ꝯs.xciij. clarissime dn̄e.lib.iiij.& idē Abb.i c. sciscitata.de rest.in inte.

40 ¶†Et ex p̄dictis sumpta occasione Abb. tra
i ctat qñ iudex.pōt cognoscere an sua iurisdictio sit.[i] & in primis ꝓsequit̃ casus,in q̄bus cōiter tenet̃ ꝙ ñ possit. quorū primus est, qñ agit̃ de infamia iudicis, vt q̃a opponit̃ ꝙ sit infamis. vt Bar. in l.q.dā ꝯsulebāt.ff.de rei iudi.cū si.vt tradit ibi Alex.col.v.& Mod. h̄,q ꝯcludūt s̄m opinionē Imo. i d.l. q.dā.ꝙ iudex habeat cogni-

41 tionē,sed recusari pōt.†Et adde ꝙ ista resolutio fit i simili i epo, q̄ in cā ecclesiæ iudicare pōt,licet recusari possit,vt late Abb. ꝯcludit i c.cū venissent.de iud.cū si.vt dixi ibi,& postremo.de appella. Scd̄o aduertēdū est,q̃a ista ꝯclo vr̄ ꝓcedere i delegato,ꝓut text.

42 hic loquit̃.†secus est i ordinario,q̄ ñ pt̄ repelli p̄ textu infamię.vt no.ꝑ Inn.& Doc.i c.sciscitatus.j.eo.Et i ꝓposito dicit Io. de Imo.i d.l.q.dā.col.pe.ver. fallit tertio.& idē Alex.ibi col.vj. Secūdus casus est,qñ exceptio pariter concludit in illo incidenti, vt quia opponitur, quòd sit minor, furiosus, vel mulier. vt per Abb. hic facit quod not. Angel.in l.ij.versi.quarto fallit.ff. si quis in ius voc.

43 non ie.† vbi inquit quòd quando incapacitas est in iudice, nec principaliter, nec incidenter cognoscit, vt in iudice seculari cōtra clericos cap.si iudex. de senten.excom.in vj. & idem Inno.in d.l.quidam.colū.xvj.versi.item secundo fallit. Et ratio manifesta vr̄,ꝙ s̄m.s.dicta personæ sunt incapaces.l.cum prætor.§. non aūt ff. de

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. A iure: Adde Deci.in l.ij.in ij.no.C.de eden.in c.pastoralis.col.viij. de excep.in consi.cclxxiiij.viso puncto.col.ij.Alex.in l.iuste.col.ix.ver.sed si est defectus.ff.de acqui.pos.in consi.xlij.super præmisso.col. antep.ver.pro hoc etiam alleg.lib.j.in consi.xiiij.viso.col.j.lib.ij.consi.lxv.qm̄.col.pe.ver.x. lib. vj. Sozi. in d.l.iuste possidet.col.ij.

b ¶H.Gig. Bonus. Adde ꝙ ista regula fallit, vt per Sozin.in suis regulis & fallent. reg.cccvj.& vide late per Fely.post alios in c.fin.in iij.col. in ver.in gl.in ver.idoneus,de præsumptio.& fallit ēt ista regula in populo. Nam licet vnusquisq; bonus præsumatur in populo.tñ præsumetur esse aliquis precio corruptibilis. ita notanter dixit Abb.in c.ossius.de electio.& ibidem per eūdem Dec.in ver.quinto not.s̄m Abb.& de fallentijs istius regulæ plura ponit idem in d.cap. in versic item vlterius.

Adde Dec.in c.prudentiam.infra.de offi.deleg.

c ¶Syl.Al. Alterius. Adde Deci.in c.causam quæ.in vlt.no.de offi.dele.

d ¶Syl.Ald. Promouendo. Idem Dec.in c. ossius.nu.7.de elect.

e ¶Syl.Ald. Concedendum. Vide Sozi.in consi.clxix.vbi multa allegat in proposito,& vide quæ dixi in consi.xxj.lib.x.

f ¶Syl.Ald. Iudicatā. Vide Dec.in cōsi.cxcviij.col.ij.in l.res iudicata.ff.de reg.iur. in consi.ccxcv.col.ij.in consi.cccviij.col.j.

g ¶Syl.Ald. In teste quid operetur dictio forte vide Ant. de But. in consi.xlvj. domina honorabilis.col.ij.

h ¶Syl.Ald. Impediendū. Et qualiter exceptio peremptoria opponi possit ad processum,vide Deci.in c.dilecto.in j.no.de appel.

i ¶Syl.Al. Sit. Et generaliter quando iudex possit se competentem pronunciare, vide Deci.in c.si duobus.in v.col.de appel.

ff. de iud. Et ista ratio militat ēt in isto incidenti. vt p Bart. in d. l. q.
44 dā. †Et ideo in casu in quo minor pōt esse iudex, hoc nō haberet locū puta, in doctore qui in xvij. anno pōt esse iudex inter scholares. vt no. Bar. & Ang. in l. j. §. initium. per illū text. ff. de postulan.
45 Et subijcit Abb. hic ꝙ in ista cōclusione rō colligitur† q̄a iudex q̄ suspectus allegat, nō pōt de suspicione cognoscere, sed arbitri eliguntur. c. suspicionis. s. de off. dele. q̄a sicut est suspectus i cā principali, ita in isto incidēti. & in oībus in q̄bus iudex cognoscere nō pōt, an sit sua iurisdictio, arbitri tunc eligi pñt, q̄ cognoscāt. vt no. Bar. in d. l. q. dā de quo dictū fuit in c. pastoralis. in prin. s. eo. Tertius casus, est qñ opponitur de totali fundamento iurisdictionis. vt q̄a dr̄ non est eps, vel potestas q̄a tali casu vr̄ hēre affectionem ad cām. vt no. Bart. in l. ex snīa. ff. de test. tu. cū si. vt p Mod. hic, & Anto. de Bu. in c. venerabili col. pen. de cen. j. Alex. ɔs. j. col. iiij. lib. v. Et rō affectionis, quæ p Abb. allegat̄, facit ꝙ possit recusari, sed nō ꝙ ipso iure cognoscere non possit. Quartus casus est, qñ agit̄ non solū de nudo exercitio iurisdictionis, sed de ꝓprietate subiectionis. vt q̄a citatus se exemptum dicit. de quo dicendum est vt dixi in c. ad audientiam. de app. Quintus casus est, qñ notorium sit ipsum non esse iudicem, de quo s. dixi. vel qñ ipse iudex sciret se nō habere iurisdictionem. vt in c. si duobus. de app. & ꝙ ibi di-
46 xi. †Sextus casus est qñ iudex se ingerit, vt q̄a ɔtendit de iurisdictione, sicut si esset pars, q̄a reddit suspectus. vt p glo. not. in cap. statutū. in prin. in ver. copia. in ver. & no. bene hāc glo. de rescrip. in vj. idem Abb. in c. licet. in vj. no. in fi. de reg. cū si. vt tradūt Mod.
47 hic. Et adde tex. in c. accedens. el ij. vt lite non conte. † vbi iudex reddit̄ suspectus, qñ plus fauet vni, q̄ alteri. & cū in isto casu reddatur suspectus, infert̄ ꝙ possit recusari, non aūt ꝙ non possit esse
48 iudex. †Ex his inferri videtur, ꝙ iudex, qui ex officio procedit, nō possit cognoscere an sua sit iurisdictio, quia videtur tenere locū partis. Sed Abb. contrarium tenet, quia illud facit ex necessitate officij. c. qualiter. el ij. de accu. & ad hoc videtur tex. in ca. si iudex. & ibi Domi. in vlt. no. de sen. excō. in vj. Dicit tamen Do. ibi, ꝙ h̄ vr̄ ɔ gl. in d. c. statutū. sed distinguit̄ f̄m Do. in c. cum personę. §. j. in fin. de priui. in vj. Cuius distinctionem referunt Mod. hic, & dicunt illam non habere rationem diuersitatis. Sed tamen ratio diuersitatis manifesta videtur, vt patet ex his, quæ dixi in c. sollicitudinem. de app. Remotis. s. dictis casibus Abb. concludit ꝙ regulariter iudex cognoscit an sua sit iurisdictio, rationibus de quib[9]
49 per eum hic. †Et ista regula etiam habet locum in arbitro, vt no. Abb. in c. cum dilectus. col. iiij. ver. extra glo. de arbi. & ita dicunt Moder. hic. Addatis etiam Abb. in c. pe. in glo. j. de resti. in integ. vbi inquit ꝙ pōt regulariter cognoscere non solum de expressis in compromisso, sed etiam de eo, quod incidit in causa compromissi. Sed tamen considerandum est ꝙ hoc solum videtur procedere in accessorijs necessarijs, prout loquuntur glo. per quas mouetur Abb. in locis præallegatis. Sed in casu isto, ista cognitio nō videtur esse omnino necessaria ad causam principalem, vt patet in casibus. s. allag. vbi licet cā principalis cōmissa sit, nō t̄n cognoscit an sua sit iurisdictio.[a] Et prædicta cōclusio ēt locū habet, quādo opponitur iudici nullam penitus habere iurisdictionē. vt not. Abb. in c. ex parte decani. in iij. no. j. eo. & Mod. simpliciter sequūtur. sed opponi potest, quia si nō habet ipso iure iurisdictionem, ergo non valebit sententia in causa principali. Sed r̄ndetur ꝙ hēt iurisdictionem à lege in isto incidenti in cognoscendo vtrū sua sit iurisdictio, & si pronunciabit se competentē, consequitur iurisdictionē in causa principali, vt no. Abb. declarat in c. cum ordinem. in fi. s. eo. Ab ista regula f̄m Abb. hic excipiūtur tres casus, in quibus dubitatur. Primus est, quando excipit̄ ꝙ locus non sit de iurisdictione citantis, vt per Abb. hic. Mod. post Ant. de But. in col. antep. concludunt ꝙ hoc sit verū, qñ agit̄ de proprietate loci. secus si solū tractet̄ de nudo exercitio iurisdictionis. Breuiter dicatis ꝙ respectu proprietatis res clara est, prout in simili de domino feudi Ang. concludit in l. ij. in iij. fal. ff. si quis in ius voc. non ie. & Alex. in consi. j. in v. lib. col. j. Sed dubiū est, qñ solum agitur de exercitio iurisdictionis, & in hoc qualitas loci considerari debet, prout Abb. in casu sequenti concludit, vbi agit̄ de cōmodo sportularum. Secundus casus est, qñ iudex est habiturus sportulas. vt per gl. in l. de iure in ver. prouincia. ff. ad Muni. & no. Bar. in l. si quis ex aliena. ff. de iudi. cum simi. vt tradit Alex. in l. quidam. ff. de re iudi. & Abb. hic post Ant. de But. in hoc casu, qui concludit ꝙ iudex cognoscere non possit, considerata quantitate sportularum. ar. c. & si q̄nis. de simo. ita in effectu Alexan. tenet in d. l. ij. ff. si quis in ius voc. non ie. & glo. in d. l. de iure videtur loqui, quando agitur de notabili cōmodo, videlicet quando decimam habiturus sit. Non omitto t̄n quod Alex. in d. l. ij. adducit vnā rōnem ɔ gl. in d. l. de iure & arguit ꝙ cōmodū sportularum non debeat reddere iudicem suspectum in causa principali, ex quo illas est habiturus in omnem euentum, pro quacunque parte ferat sententiam. Sed respondetur quod Doc. non loquūtur respectu causæ principalis, sed respectu istius incidentis, an possit cognoscere vtrum sua sit iurisdictio. Et in isto incidenti redditur suspectus, quia verisimiliter inclinabit ad pronuntiandum se habere iurisdictionem, vt possit habere sportulas postea in causa principali. Et conclusio est ꝙ pōt cognoscere. sed pōt recusari f̄m quantitatem sportularum, vt dictum est: & ita ēt concludit Are. consi. cvij. charissime dn̄e. Tertius, & vltimus casus est, qñ rescriptū falsum est. tunc enim nō cognoscit ꝙ iudex non habet aliquo modo iurisdictionē. & rō quæ est in principali, militat in isto incidenti. & hoc reprobat Bar. in l. præscriptione. C. si cōtra ius vel vti. pu. vbi tenet valere processum si vitiū erat latens. vt per Abb. hic. & Mod. late. Sed t̄n opi. Bar. vr̄ sustentabilis,[b] quia cū falsitas non sit manifesta, videtur iudex in dubio hr̄e iurisdictionē super isto incidenti, vt Bar. dicit. Si habet iurisdictionem cognoscendi. ergo valida vr̄ eius sententia, si pronūciabit se cōpetentē. Ad hoc bene facit quod no. Abb. in c. ex parte decani. in iij. not. s. eo. vbi voluit iudicem habere potestatē cognoscendi an sua sit iurisdictio, etiā qñ nullā penitus habeat iurisdi. & iō tali casu si pronuntiat se cōpetentē, & non sit appellatū, sententia transit in rem iudi. & iurisd. sibi acquiritur in ipsa cā princ. alle. l. Barbarius. ff. de offic. præto. Nec ob. quod dicunt Abb. & Doc. hic, ꝙ ibi auctoritas principis interuenit, quia ex quo princeps deceptus fuit. talis auctoritas nō operatur. l. magis puto. §. ne passim. ff. de re. co.

ADDITIONES.

a ¶An sua sit iurisdictio. Adde hic Fely. nu. 18.

b ¶Sustentabilis. Et placet, si aliàs erat iudex cōpetens, nec appareat processum limitatum ad vires rescripti, prout in dubio non præsumitur vt c. cum super de offi. delega.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum impetratum contra solum prælatum ualet, licet causa sit communis prælato & capitulo.*
2 *Prælatus est caput capituli.*
Et habet administrationem nu. 3. Et debet citari ipse non capitulum, nu. 4.
5 *Tutor conueniri debet non pupillus.*
6 *Prælatus solus tenetur procurare negocia capituli, aliàs negligēs remouetur.*
7 *Rector uniuersitatis negligens remoueri potest.*
8 *Prælatus dicitur procurator & non dominus. habet tamen plus iuris quàm alius administrator.*
9 *Prælatus & tutor in quibus differant.*
10 *Prælatus potest alere coniunctos de bonis ecclesiæ, & ēt filium illegitimum.*
11 *Abbas & abbatissa non differunt in administratione.*
12 *Bona possunt esse diuisa inter abbatem & capitulum, temporalis scilicet.*
13 *Conuentus dicitur religiosorum, capitulum dicitur secularium, confunduntur tamen.*
14 *Diuisio bonorum capituli cuius auctoritate fiat.*
15 *Patronus disponere potest quòd ius patronatus ad extraneos hæredes non transferatur.*
Et ꝙ debeat præsentari semper aliquis de genere suo, si idoneus sit nu. 16.
17 *Abbas cū conuentu potest ordinare quòd singulis monachis detur certum quid pro uestimentis, & quòd moniales possint lucra in earum proprios usus conuertere.*
18 *Canonici sine episcopo non possunt statuere ut uiuant in communi, & quòd bona omnia communia sint.*
19 *Diuisio facta per abbatē & conuentū, potest ad nutum abbatis reuocari.*
20 *Rescripto an debeat fieri mentio de abbate solo, uel etiam de conuentu.*
21 *Rescriptum impetratum à conuentu nomine ecclesiæ ualet, & eius uirtute abbas agit.*
22 *Conuentus licet non possit agere sine consensu prælati, pōt tamen impetrare.*
23 *Filiusfami. impetrare potest, licet non agere.*
24 *Impetratio facta per excommunicatum non ualet.*
25 *Prælatus an agat sine conuentu.*
26 *L. ait prætor. ff. de iur. delib. qualiter intelligatur.*
27 *Capituli consensus in arduis requiritur.*
28 *Papa an expediat ardua sine consensu Cardinalium.*
29 *Possessorium arduum non reputatur.*
30 *Causa parua dicitur quando contenditur de possessione rei ēt maximi pretij.*
31 *Possessionis causa parui momenti non uidetur.*
32 *Abbas non agit pro conuentu quando bona monasterij sunt omnino distincta inter abbatem & conuentum.*
33 *Episcopus an agat pro rebus capituli diuisis.*
34 *Coniunctio spiritualis non facit quòd unus agat pro alio.*
35 *Episcopus magnam coniunctionem habere uidetur cum capitulo.*
36 *Prælatus potest procuratorem constituere etiam ante litem contest.*
37 *Procuratorem constituere potest, qui potest agere.*
38 *Prælatus ratificare potest gesta per capitulum.*
39 *Auctoritas in ipso actu debet interuenire, ꝙ limita duobus modis.*
40 *Capitulum litigare potest cum prælato absque curatore.*
41 *Commendatarius iudicatur prælatus.*

Doceri. ¶†Primo no. ꝙ de iure valet rescriptũ impetratũ ꝯ solũ prælatũ, licet cã sit cõis prælato & capitulo.[a] Et rõ vr̃. †quia p̃latus est caput capituli c. nouit. de his, q̃ fiũt à pręla. †Et qa p̃latus hẽt administrationẽ. c. ij. de dona. & quia hic dr̃ ꝙ tenetur negotia suę congregationis procurare. & facit tex. in c. ij. de dona. †Et pari rõne prælatus ipse debet citari, & nõ capitulũ. c. fi. vbi Abb. de maio. & obe. † Et idẽ esset dicendũ in tutore, qa ẽt ipse debet conueniri.[b] l. j. §. sufficit. vbi Bar. ff. de admini. tuto. ¶†Secũdo no. ꝙ solus p̃ælatus põt, & teneť ꝑcurare negotia capituli.[c] Et idẽ in rectore vniuersitatis. vt per Inno. in c. fi. de maio. & obe. & si hoc non facit, †põt prælatus ꝑ ꝑ negligentiã remoueri, vt ꝑ gl. fi. in c. sæpe. xij. q. ij. Et hoc intelligiť data magna negligentia.[d] secus si parua sit. vt not. Abb. in c. ea, quę. col. j. de sta. mo. & dixi in c. j. de appel. & no. Mod. in c. j. in j. col. de treu. & pa. ¶†Tertio no. ꝙ prælatus dr̃ procurator, & nõ dñs,[e] ad idẽ tex. in c. ij. de dona. & xij. q. j. c. si. ibi, ꝑcurationẽ quodãmodo gerimus, & nõ ꝓprietatẽ. & ita tex. x. q. iij. c. j. in fi. ibi, neque vt dominantes in clero. & xcv. dist. c. esto subiectus. in princ. Plus iuris tñ hẽt p̃latus, q̃ alius administrator, vt ꝑ gl. in c. fin. v. q. iij. quæ ponit plures differẽtias inter prælatũ, & tutorẽ.[f] † Et alia dñia est, †qa p̃latus põt alere coniunctos,[g] de bonis ecclesię.[h] c. j. de cohabi. cle. vbi Abb. dicit hoc ꝑcedere ẽt in filio illicite acquisito. secus in tutore. l. tutoribus. §. fi. ff. de admi. tu. Et alias differẽtias inter prælatũ, & tutorẽ prosequitur Io. de Ana. in c. qualiter. el ij. in prin. col. iij. de accu. & Mod. in c. cum deputati. de iudi. † Et quod dr̃ de abbate, idẽ est in abbatissa, quia nõ differunt in administratione,[i] vt no. Bal. in c. j. in prin. col. vj. qui feu. dare pos. Abb. in c. ij. in prin. de his, quæ fiunt à præ. Car. in consi. xvij. circa prin. col. ij. vbi alleg. tex. in c. cũ dilecta. de consi. vti. & bene facit tex. in c. indemnitatibus. §. si vero. de ele. in vj. ¶ †Quarto no. ꝙ bona pñt esse diuisa inter abbatem & capitulũ, & hoc procedit in bonis tẽporalibus. secus est in spiritualibus, nisi aliter se haberet cõsuetudo, vt dicunt Mod. hic allegãtes Inno. in c. cũ cleri. de ver. sig. Sed considerandũ est ꝙ aut loquunť de iure cõi, & bona non sunt diuisa, vt Abb. hic dicit. Aut de aliquo iure speciali, & tunc idẽ põt põt esse in spiritualibus, quod in tẽporalibus. vel dic ꝙ à cõiter accidentibus vr̃ procedere differentia quã ponit Inno. in d. c. cũ clerici. vt colligitur ex dictis Ant. de But. ibi. ¶†Vltimo no. ꝙ conuẽtus dr̃ religiosorum,[k] & capitulũ secularium fm Abb. hic. & idẽ Domi. concludit in c. qa sæpe. de elec. in vj. col. j. versi. quę sit dñia. Quandoq; tñ pro eodẽ ponuntur, vt no. Abb. per illum tex. in c. innotuit, in j. not. de elec. facit tex. in c. contingit. de transact. & in c. nisi esset, de præb. cũ si, vt tradunt Mod. in cap. capitulum, j. eo. ¶Dominus Abb. in materia huius Decretalis plures qõnes prosequiť, & circa ea, quæ dicit ĩ j. q. †videlicet cuius auctoritate diuisio bonorũ fieri possit, prima conclusio eius est, ꝙ eṗs ad instantiã patroni à prin. hoc facere põt. qa cũ ista diuisio respiciat modũ viuendi, & spiritualitatẽ, patronus nõ põt sine episcopo, vt ꝑ Inno. in c. quoniã. ne prelati vices suas. & ista cõclusio clara est, & de plano procedit, vbi agitur de iure spirituali vt est dictum Inn. in c. in Lateranensi. circa fi. de testa. & not. Abb. in c. requisisti. col. pen. de testa. & in c. nobis. col. ij. de iure pa. & in c. significatum. de præb. cum simi. vt tra. Mod. in c. cum venerabilis. de exce. Sed in tali diuisione bonorum temporalium, de qua agitur hic, non vr̃ tractari de iure spirituali. †Et ideo vr̃ ꝙ per patronum à prin. hoc fieri possit, sicut potest patronus disponere ꝙ ius patronatus ad extraneos hęredes nõ trãsferatur,[l] vt no. Bald. in l. venia. C. de in ius voc. in prin. †Et sicut ẽt potest disponere ꝙ debeat præsentari semper aliquis de suo genere, si sit idoneus, vt not. Do. in c. cũ ecclesia. in vltimo no. de præben. in vj. cum si. vt tra. Moder. in q. de iure pa. col. ij. Idem aduertendũ est, quia Abb. dicit ꝙ eṗs debet hoc facere ad instãtiam patroni, & sic vr̃ sentire ꝙ patronus hoc facere non possit de cõsensu eṗi, ita ꝙ actus principaliter fiat ab ipso patrono, sed debet principaliter fieri per episcopum. & ita loquitur Abb. in c. preterea. el ij. de iure pa. & in d. c. significatum. de præben. Et ista cõclusio videť procedere, qñ tractatur de iure spirituali, in quo laicus est inhabilis, c. cãm quæ. de præscrip. no. in c. ij. de iudi. & tali casu per consensum superioris nõ habilitať. vt not. Archi. xcvj. di. in c. bene quidẽ. in fi. & facit tex. in c. significasti. de fo. cõpe. & quod no. Abb. per illũ tex. in c. ij. col. ij. de iudi. Similiter quãdo p̃ronus disponeret de ipso iure patronatus sibi cõpetenti, quia in illo habilitatus est c. iij. de iure pa. potest ipse principaliter disponere, accedẽte assensu eṗi. c. illud de iure pa. ¶ †Secunda conclusio Abb. est ꝙ possit abbas cũ cõuentu talẽ diuisionẽ facere. Vñ ordinare põt ꝙ singulis monacis dẽtur decẽ ꝑ vestimentis, vel ꝙ moniales possint lucra in eorum proprios vsus conuertere,[m] & idem Abb. tradit in c. cum ad monasterium. col. ij. de statu mo. & in c. cũ M. col. fi. de consti. & in consi. lxxxvij. vr̃ dictũ. do. Io. col. v. lib. ij. Cald. in consi. ij. in tit. de regu. cũ simi. vt ꝑ Mod. in d. c. cum M. Et subijcit Abb. hic, ꝙ per talẽ diuisionẽ, quã facit abbas cũ cõuẽtu, nõ alteratur status ecclesię, quia facta est respectu vsus. & iõ consensus episcopi non requiritur. secus est in alio casu not. quem Abb. ponit in c. qñ. circa fi. de vi. & ho. cle. †vbi tenet ꝙ nõ possit maior pars canonicorum statuere sine episcopo, ꝙ omnia bona cõia sint, & ꝙ viuãt in cõi. quia tali casu bene alteratur status ecclesię, quia ibi loquitur in clericis secularibus, in q̃bus bene alteratur status ecclesię, si omnia eorũ bona debẽt cõicari. & ꝙ viuant in cõmuni, hoc enim respicit personas ipsorum, ideo bene alteratur status ecclesiæ. Secus in casu nostro, vbi agitur solum de diuisione bonorum respectu vsus. Et talis diuisio facta per abbatem & conuentum reuocari potest ad nutum abbatis cap. cum ad monasterium. de statu monac. ideo non alteratur status ecclesiæ. secus ergo videtur, si non posset reuocari, vt quia confirmatio papę ex certa scientia interuenisset, iuxta no. ꝑ Abb. in c. ad nostram. col. ij. de confir. vti. & in c. nisi essent. circa fi. de pręb. & not. Lap. alle. xxvij. disputatio. & ad prędicta benefacit gl. in c. sacerdos. in verbo, in domibus. j. q. ij. & quod not. Abb. in c. cum omnes. Moder. ibi. de consti. ¶ Circa secundam q. quæ est de validitate rescripti impetrati contra monasterium, prima conclusio Abb. est, † quòd si bona ex toto communia sunt vel saltem quo ad administrationem, valet rescriptum expresso nomine abbatis tantum, quia ad ipsum pertinet procurare negotia monasterij vt hic dicitur. Et sic fundatur decisio ista, quia administratio videtur principaliter abbati competere. secus ergo videtur, si ęque principaliter conuentui competeret, vt quia vnus esset deputatus nomine abbatis. alter vero nomine conuentus, tunc enim non valeret rescriptum contra solum abbatem. vt concludit Ioan. de Imol. hic. colum. iij. quia cessat ratio istius tex. Et hoc intelligitur nisi insolidum, id est, vtrique, videlicet abbati, & conuentui data fuisset potestas. prout in simili est in tutoribus, qui insolidum singuli habent auctoritatem l. fina. C. de auto. præstan. ¶ †Secunda conclusio est, ꝙ si conuentus in bonis communibus impetraret nomine ecclesiæ, valeret rescriptum, & virtute talis rescripti abbas agere posset. †Et sic habetur ꝙ licet conuentus agere non possit sine consensu prælati, potest tamen impetrare, vt not. Abb. per illum tex. quem ibi inducit in c. causam, quæ. in iij. not. de iudi. †Et in simili tradit Rot. de filiofam. qui non potest agere, & tamẽ potest impetrare rescriptum, vt habetur in vj. decisio. in tit. de iudi. in nouis. Et ad hoc bene facit tex. in l. vniuersis. C. de preci. impe. off. Sed contra hoc arguũt Moder. hic, quia processus cum excommunicato valet, vt not. in c. j.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Capitulo. Vide eundem infra eod. cap. colum. sequen. in fin. versi. circa ij. quæstio.

b ¶Syl. Ald. Conueniri. Adde quæ ponit idem Deci. in c. sua in j. not. de app. Alex. in l. neque impubes. ff. de in ius vo. de quo disputat Deci. in consi. cccclxix. visis duobus col. iij. ver. iij. contra executionem tam in pupillo q̃ in adulto.

c ¶Syl. Ald. Capituli. De hoc est tex. in c. j. de præben. lib. vj. & ibi Domi.

d ¶Syl. Al. Negligentia. Si quidẽ magna negligentia dolo comparatur, vt declarat Deci. in d. c. j. in viij. not. de appel. in c. si autem. nu. 4. ĩ. eo.

e ¶Syl. Ald. Dñs. Idem in Abb. & prælatis voluit Spe. in tit. de iura. calum. §. iij. ver. quid si aliquid. nu. 2. & quidquid possidet de iuribus monasterij, dicitur possidere nomine ecclesiæ Bellame. consi. ij. ver. & quia ex actis, & an sit huius administrator Bal. in c. auditis. nu. 16. de præscri. & quid iuris habeat in ecclesijs sibi datis à Papa vel ab episcopo. Inn. in c. pastoralis de d n. nu. 2. & id iuris habet in bonis monasterij ꝙ monachus. Cardina. Alex. in c. ij. lxix. distin.

f Hier. Gig. Tutorem. Adde dicta per Sozi. in l. legatum. in j. col. circa fi. ff. de leg. j. vbi voluit ꝙ de tutore ad prælatum non sit bonum arguere, quia est maior auctoritas prælati, q̃ tutoris, cuius tamen cõtrarium videtur sentire Dyn. in c. delictum personæ, de reg. iur lib. vj.

g ¶Hier. Gig. Coniunctos. Adde ꝙ prælatus non solum alere põt coniunctos pauperes, de bonis ecclesiæ, sed ẽt põt de eisdẽ bonis salua cõsciẽtia dotare sororem suã, vel aliam consanguineam inopem, ita voluit d. Abb. notanter in c. peruenit. de arbit. in j. col. ver. not. secundo argumentum, quod notandum est cõtra prælatos nostri temporis, qui potius in alendis canibus, q̃ in pauperes consanguineos, redditus suorum beneficiorum erogant.

h ¶Syl. Ald. Ecclesiæ. Et põt res ecclesiæ cõcedere cõsanguineis suis ad tẽpus, puta in emphyteusim ad secundã vel tertiã generationẽ, nõ aũt in perpetuum. secus si non consanguineis Bar. in auct. quibuscunque. C. de sac. san. eccl.

i ¶Syl Ald Administratione. Et ꝙ æquiparẽtur vide Ias. in ti. qui feu. da pos. nu. 6. Alua. ibi. §. j. nu. 9. vbi dicit hoc verũ in tẽporalibus. secus in spiritualibus.

k ¶Religiosorum. Adde cle. j. & ibi Cardi. de reb. eccl. non alie. in cle. j. § j. de magi. 3ozi. in consi. xxix. col. vij. in prin. lib. j.

l ¶Transferatur. Adde Deci. in c. cum venissent. nu. 50. de consti. facit quod voluit Bal. in l. neminem. ver extra gl. C. de sac. san.

m ¶Syl. Ald. Cõuertere. Adde Card. in cle. j. opp. de supplen. negl. præla. Imo. in cle. quia regulares. nu. 24. eo, ti. põt ẽt p̃latus pati vt monachus ad tẽpus habeat certos redditus. gl. in l. Lucius. §. tres. in ver. de omni. ff. ad Treb.

23 in c.j.de exce.in vj.†& tñ impetratio rescripti facta per excõicatũ
non valet c.j.eo.ti.in vj.Et ita vr ꝙ impetratio rescripti sit magis
prohibita,quã facultas agendi.Mod.h dñt ꝙ secundũ subiectam
materiam quandoq; facilius est impetrare,quã agere,quandoq;
eꝯ.Sed hoc non tollit arg.Vnde respondendũ est, ꝙ facilius con
ceditur impetratio rescripti,quia agitur de modico præiudicio,ꝑ
supradicta nisi lex vlterius ꝓcedat.vt in d.c.j.de rescri.in vj.Et cir-
ca istam conclusionẽ Abb.aduertendũ est,quia loquitur Abb.qñ
nomine ecclesiæ impetratio facta fuit per conuentum. vnde, nõ
mirũ,si abbas agere potest,licet nominatus nõ sit, qa ipse habet
administrationẽ ecclesiæ.Et per istam rationẽ videt dicendũ ꝙ ẽt
si impetratio facta esset cõtra conuentum,abbas tamẽ posset cõ-
24 ueniri, qa ipse habet administrationem,vt dictum est. ¶† In ter-
tia q.an ꝑlatus agere possit sine conuentu.Abb.primo concludit
quod sic,per rõnes,quas inducit.& idem concludit Host.in sum-
ma de rescrip.in §.quæ possunt obijci.col.xj.ver.xcix.& Specu.in
tit.de actore.§.j.col.pe.ver.quid de clericis.Ang.in l.fi.ff.quod cu-
iusq; vniuer.vbi alleg.Inno.hic.& late Lap.in alleg xlix. licet ma-
teria.col.j.& facit tex.in c.cum deputati.de iudi.Non ob.tex. in l.
prætor.ff.de iure delib.vbi nõ põt agere qui alienare prohibetur,
quia Abb.rñdet ꝙ ibi est speciale in hærede. Sed ista rñsio nõ sa-
tisfacit,qa tex.ibi fundat in ꝓprietate verborũ.& sic vr loqui ge-
25 neraliter.†Secundo Abb.dicit ꝙ regula, quæ ponitur in l.ait præ-
tor.habet locũ in eo, qui prohibet agere proprio nomine. secus
si alieno,vt in prælato,& in patre administrante bona filij. & fuit
responsio quã ponit Spe.in d.ti.de acto.§.j.in ver.s.alle. & vr seq
Bal.in d.l.ait ꝑtor.ff.de iure deliberã.Sed ẽt ista rñsio non placet,
qa tex.in d.l.ait ꝑtor.loquit in tutore, vt collr ibi in prin. vbi dr ꝙ
agebat nomine pupilli.& sic regula q̃ ponit ibi,vr hẽre locum,ẽt
qñ agitur nomine alieno.Vnde tertio dici põt,ꝙ ibi erat ꝓhibitio
magis generalis,quia erat prohibitũ aliquid minui, & nõ erat ꝑ-
a cise,& simplr ꝓhibita alienatio.[a] Quarto dici põt ꝙ ibi illa ꝓhibi-
tio erat ad tps pendente dilatione ad deliberandũ,& natura dila
26 tionis est,vt illa pendẽte nihil innouet.† Et ꝑdicta ꝯclo limitatur
b non habere locũ in arduis, [b] in quibus consensus capituli requi-
ritur.vt Abb.dicit post Inno.& alios & idem Ang. in l.fi.ff. qđ cu-
iusque vniuer.Lap.in d.alleg.xlix.& Roma.in consi. ccclxix.circa
27 prin.in iij.dubio.cum si.vt per Mod.hic.†Et adde ꝙ idem vr in pa-
28 pa,vt no.Bal.in l.cum multa.C.de bon.quæ lib.†vbi dicit ꝙ papa
non potest ardua expedire sine consensu cardinalium.Sed tamẽ
c in ꝯrium est cõmunis opinio, vt dixi in rub. de constitu.[c] † Et ista
29 limitatio restringitur, qñ ardua adducunt per viam petitorij. se-
d cus si agatur possessorio,[d] qa iudiciũ possessoriũ arduũ nõ repu-
e tat,[e] vt no.Rot.l.deci.de offi.archi.in antiquis & simplr Mod. se-
quunt.adde Bar.in l.admonẽdi.col.pe.ver. sed aduertẽdũ. de iu-
30 reiur.†vbi tenet ꝙ cã dicat parua,qñ contendit de possessione rei
minimi pretij, ꝑ ea q̃ hñr in l.j.C.si de momen.pos.feu.ap. & hoc
pro notabili dicto ponit Math.in ij.no.Sed tñ ista ꝯclo vr dubita-
31 bilis,qa nõ vr parui momẽti † cõtẽtio possessionis, qa qñq; pos-
sessio trahit ad se proprietatẽ d.c.à sede.de præben.in vj. facit qđ
no.Bar.in l.j.§.nõ aũt.ff.de bo.pos.ſm ta.per glo.xij.q.v.in c.illud.
& qa magnũ est cõmodũ possessionis.§.retinẽde.inst. de interdi.
cum si.vt per Mod.in c.ex literis.de præb.And.Sic.in c.j. de ꝓba.
char.pen.& reassumunt Moder.in l.j.ff.sol.ma. Nõ ob.l.j. C. si de
mo.pos.qa ꝙ ibi nõ appelletur,nõ est ex eo ꝙ agatur de modico
ꝑiud.vt no.Bal.ibi,in l.j.in iiij.op.& hoc patet, qa ẽt in causis mi-
32 nimis appellari põt l.in maiorib.C.de app.†¶ Secũdo Abb. ꝯclu
dit ꝙ vbi bona monasterij sunt oĩno distincta inter abbatẽ & con
uentũ,tũc nõ agit abbas pro rebus conuentus,nec eꝯ, ꝑ tex. hic
33 in fi.†Et ista ꝯclo limitat nõ hẽre locũ in ẽpo,qui agere põt ꝓ re-
bus capituli diuisis & ita dicit Ant.de But.hic,col.ij.ver. aliter ve-
ro.Mod.tñ reprobant istã limitationẽ in c.nonnulli.§.j.car. pen.j.
34 eo.†quia Doctores indistincte dicũt ꝙ coniũctio spiritualis nõ fa
cit ꝙ vnus agat pro altero,vt ꝑ gl.& Doc.in c.cũ M. de cõsti. Sed
põt rñderi ꝙ illud hẽt locũ in cõiunctione spirituali simplr,prout
35 cõsiderat in canonicis,vt ꝑ gl.& Doc.in d.c.cum M. †secus videt
in episcopo,qui maiorem videt habere coniunctionẽ cũ capitu-
lo arg.c.nouit.de his,quæ fi.à præl.& quod no.per gl.in clem.fin.
de rebus eccle.non alienan.& quod not.Cald.in consi.xj.in titu.
de feu.cum simi.vt dixi in d.c.cum M.in gl.j.ver.tertia cõclusio.&
istam limitationẽ etiam tenet Imol.hic col.iij.in ver.itẽ aduerte.
f ¶In quarta quæstione cõclusio Abb. est [f] ꝙ solus prælatus potest
36 procuratorẽ constituere ẽt ante litem contesta.† & idem conclu
dit Bal.contra gl.ibi in l.j.col.j.ff.de procu.cum simi.vt tradũt Mo
37 der.hic.†Et est regula,quam ponit Innoc.in c.cum I.& A.ff. de re
iud.ꝙ ille qui agere potest,pariter procuratorem cõstituere pos-
g sit.[g] & no.Bald.in l.filiofami.beneficiato, in l.filiusfa.in prin.ff.de
proc.& probatur in c. si de iud.in vj.vbi Pet. de Anch. not. illum
tex.& idem tradit Bar.in l.seruos.ff.de ali.& cib.leg.cum simi. vt
tradunt Moder.in d.c.cum I.& A. Et huic conclusioni non obst.
tex.in c.j.de procur.vbi subscriptio clericorũ requiritur, quia illa
subscriptio non requiritur ad substantiã actus,sed ad maiorẽ ꝓ-
bationẽ,ꝑꝑ malitiam episcopi,qui negauit prius se constituisse
procuratorẽ.Et prædicta cõclusio limitatur,ſm Abb.hic non ha-
bere locum,quando prælatus vellet generalẽ administratorẽ cõ
stituere,qa non põt,nisi esset clericus.de quo dicendũ est vt dixi
in c.ij.de iudi.in j.qõ.extra glo.Et secundũ istã cõclusionẽ declara
tur tex.in l.j.in prin.ff.de procu.dum ibi dr ꝙ procurator manda-
to domini cõstituit.nã intellr, vel alterius, qui sit loco dñi cõstitui
tur.nã intellr,vel alterius,qui sit loco dñi,quãtum ad administra-
tionẽ.vt est tutor.l.qui fundum.§.si tutor.ff.pro empto.& limitat
38 vt tradũt Mod in d.c.cum I.& A.¶†In v.q.quia Abb. se remittit,
non insisto.¶In sexta qõne Abb. concludit ꝙ prælatus ratificare
possit gesta per capitulũ.& Moderni sequuntur allegando rõnẽ,
quæ fuit Alex.in l.si quis mihi bona.in §.iussum. de acquir. hære.
facit quod not.Abb.in consi.lxxxix. ex themate proposito, col.j.
lib.ij. Innocen. in cap.j. de his quæ fiunt à præla. & not. Mathę.
in not.cliij. not.quòd si minor.cum simi.vt dixi in cap.quæ in ec-
clesiarum.in v.not.de constitu.facit tex in cap.cura.de iure patr.
in cap. quod sicut. de elect. Et prædicta conclusio habet locum
vbi agitur de consensu. secus vbi auctoritas requiritur, quæ in
h ipso actu debet interuenire.[h] † vt Abb. hic dicit per l. obligari.§.
39 tutor.de aucto.tut. Et hoc limitatur dupliciter. Primo, nisi au-
ctoritas requiratur per viam confirmationis.vt per Alexan.in di-
cto.§.iussum.Secundo nisi requiratur ad executionem actus. vt
not.Bal.in l.ij.C.de ser.reipu. ma.Alexan.& Aret. in d.§. iussum.
40 ¶In vij.quæst.Abbas concludit contra glo.†quòd capitulum li-
tigare possit cum prælato absque curatore.& idem tenet Specu.
in titu.de syndi.§.j.glo.v.quęstio.ij.cap.fina.& not.Abb.per illum
text.in cap.cum super.in primo not. de offic. delega. ¶In vltima
quæstio.conclusio Abb.est, quòd illud quod dicitur hic de Ab-
i bate habeat locum in alijs pręlatis per rationem[i] tex.& adde tex.
in cap.cum illorum.& glo.ibi in verbo abba.de sen. excom. facit
text.in cap.ex parte. & ibi Abb.in iij. not. de postu. not. in cap.
41 ex parte. de act. † Et idem in commendatario secundum Abb.
in cap.querelam.de elec. & ibi Abb. in j. not. quia liberam ha-
k bet administrationem.ideo locare potest.[k] Cald.consi.viij. in tit.
de loca.& not. in c. nemo deinceps.de elect.in c.si constiterit.de
act.& vide late Pa.ne se.vac.in iij.q.ij.partis.¶His sine intermissio
ne expeditis ad requisitionem scholarium pro vltimis duabus
lectionibus sed transitum ad capitulum postulasti.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Alienatio.Vide in proposito eundẽ in c.cãm quę.col.ij de iudi.
b ¶Arduis. Adde Inno.& Deci.in c. causam, quæ.j. de iudi. Bellame. deci.dcxcvj. Paul.Cast.in consi.xxxv.lib.j.
c ¶Syl.Ald. Constitu.Vide quæ ibi addidi, & vide Moder. in l. placet. in j. not.C. de sa.san.eccle.
d ¶Possessorio.Contra sentit Dec.& bene.
e ¶Syl.Ald. Reputatur. Adde Io. Cro.in l.si constante.in xv.col.ff sol.mat.Sozin. in l.rem quæ nobis,in vij.q.ver.& in l.hac cã ff de ac.pos.Ias.in l.admonendi.col. xcix.de iureiur.Dec.in c cãm.in ij.col.in fi.cũ seq.de iud. in c. de appellationibus.col.fi.in fi.de app in consi.lvj.in prin.& in consi.cxxxvj.in fi.& dicit Dec.in d.c.cãm.in iij.col.ꝙ licet ita hoc tenuerit reperijt,tamen postea Cur. qui ita tenet in d.l.admonendi.
f S.Al. Abb.est. Adde deci.Tholosa.lxxix.Item fuit quæsitũ,& ibi in additio.
g ¶S. Ald. Possit. De hac regula vide late Dec.in c.intelleximus.in v.col.de iud.vbi limitat quando quis agit nomine proprio non nomine alieno.
h ¶S.Ald. Interuenire. Vide Ias in l.vniuersa.col.pe.in fi.C.de præci. Imper. offerẽ. Bal.in c.j.de alie.feu.pater.Gemi.in c.susceptum.col.j.de rescri.lib.vi.Doc.in c. cũ oẽs.de cõsu.Io.Cro.in l.oẽs populi.in viij.col.in prin ff.de iusti.& iur.
i ¶S.Ald. Rationem. Et non est mirum,quia venit appellatione prælatorũ Dec.in c.ij.in ij.not.de iudi.& ibi Rip.nu.30.Bonif.de Vitali.in cle.j.nu.3.de sup.negli. præla.And.Sic.in cle.j.nu.7.de rescri.
k ¶S. Ald. Potest. Et ꝙ possit locare ad firmã. Anch in c.ex literis.de iur.patr.nu.1. & an decimas.Anc.in c.ad hæc.de deci.nu.3. & an possit locare monacho, Bonifa. de Vitali.in cle.i.nu.106.de exces.prælat.

SVMMARIVM.

1 *Vicariorum alij perpetui,alij temporales,& quare dicatur perpetuus.*
2 *Vicarius perpetuus iudicatur ac rector principalis.*
3 *Vicarij temporales qui.*
4 *Vicarij appellatione in dubio intelligitur de perpetuo,& ibi de ueritate.*
5 *Vicarius episcopi non iudicatur ut uicarius perpetuus.*
6 *Vicarius quilibet reuocari potest.*
7 *Commode quid fieri quando dicatur,& an differat commodè,& sine penuria.*
8 *Literarum quædam dicuntur in forma communi,quædam gratiosæ.*
9 *Literarum gratiosarum diuersa forma.*

10 Surreptio vitiat etiam si fuit causa impulsiua: quia aliàs non ita de leui esset facta concessio.
11 Cessante causa impulsiua cessat effectus in beneficialibus.
12 Beneficij ecclesiastici appellatione venit præbenda largo modo, secus strictè.
13 Genus comprehendit propriè species.
14 Indefinita non æquipollet vniuersali quando est diuersa ratio.
15 Literæ ad beneficia an debeant facere mentionem de patrimonio, siue sint literæ gratiæ, siue iustitiæ.
16 Clerici viuere possunt de redditibus beneficiorum, etiam q abũdet patrimonio.

1 Postulasti. ¶†Not. primo secũdũ Abb. q vicariorum q̃dã sunt perpetui, a &, quidã tpales.[a] vt hic colligit, & in c. extirpãdæ §. q vero. de præben. vbi Abb. in v. no. & no. Card. in cle. j. in iij. q. de off. vica. & idẽ Abb. in c. G. ppetuus. in prin. de fi. instr. Et perpetuus dr̃, q̃a persona eccl̃ię cũ auctoritate epi cũ certa portione ↄstitutus est. vt per gl. ĩ c. fi. de offi. vi. & nõ põt expelli sine iusta cã. vt no. gl. p illũ tex. 2 in c. ad hęc. eo. ti. de offi. vica. †Et de istis ppetuis idẽ iudicat̃, q de rectore principali. vt hic. & in cle. j. de offi. vica. & in c. ↄstitutus. & in c. Michael de fil. psby. & p gl. no. in cle. j. in verbo sacerdotũ. & Car. ibi in viij. q. de offi. vica. & q idẽ Car. tradit in cle. dudũ. §. verũ. xxij. q. de sepul. Pe. de Peru. in secunda parte. vbi loquitur de quarta parochialiũ in iiij. ca. circa fin. in trac. de quarta canonica. 3 †Tẽporales vero vicarij,[b] dñr q ad tẽpus cõstituũtur vt q̃a rector b ecclesiæ impeditus sit ad tẽpus, & in locũ eius vicariũ ponit vt in c. peruenit. el. ij. de ap. & in c. cum ex eo. de elec. in vj. & in c. nemo deinceps. de elec. in vj. & in no. casu tradit Bal. ĩ cõsil. xxxiiij. factũ super quo. circa fi. lib. ij. Propriæ tñ vicarij dicunt̃ ppetui, nõ tẽpo 4 rales. †& appellatione vicarij, in dubio de perpetuo intelligitur. vt not. Abb. post Vicen. & Anto. de But. in d. c. G. perpetuus. de fi. instru. Sed hoc dictũ, q alij sequunt̃, vr̃ dubitabile. q̃a vicarius dicitur, q̃ alterius vices gerit. & hoc in tẽporali pprie vr̃ habere locũ, q̃ põt remoueri. Non sic vr̃ in perpetuo. q̃a dr̃ habere ius ĩ re, & remoueri nõ põt. vt p gl. in d. c. ad hęc. de offi. vic. & q̃a de vicarijs ppetuis idẽ iudicat̃, q de rectoribus principalibus, vt s. dictũ est & iõ iura. q̃ñ loquunt̃ de perpetuis, hoc exprimũt. vt hic, ibi, ppetuo vicario, ẽt in c. extirpande. §. q vero, ibi, perpetuũ habeat vicariũ. talis enim expressio nõ vr̃ facta sine ministerio. & iõ videt̃ pprie q appellatione vicarij intelligatur de tẽporali, q̃ remoueri põt, & talis simplr̃ vicarius dr̃, perpetuus vero sm̃ quid. q̃a appellatur vicarius perpetuus, & in effectu magis accedit ad naturã rectoris principalis, p ea q̃ s. dicta sunt. & ideo absolute nõ dr̃ vica-5 rius. †Ex his infert̃ sm̃ Abb. q iste tex. q̃ loquit̃ de vicario ppetuo nõ habet locũ in vicario epi, q̃ remoueri põt ad voluntatẽ epi, vt p gl. in cle. & si principalis. in verbo, electionẽ. de rescrip. & ĩ cle. fi. de procu. & no. Host. in summa de offi. vi. §. in quibus. versi. sed 6 nunquid. & Do. in c. j. col. fin. de offi. vic. in vj. †Et in quolibet vicario q reuocari possit no. Bal. per illũ text. ĩ l. solent. in ver. sicut. de off. pcon. & leg. & pp hoc ẽt Abb. infert q in vicario epi non habeat locũ capi. de multa. j. de præben. vbi Abb. idẽ tenet in quinta 7 cõclone. ¶†Secũdo no. ibi, commode sustẽtari q tex. dicit comc mode, & nõ dicit, sine penuria.[c] nã ista inter se differũt, vt p gl. in c. vnico. de sta. regu. in vj. q̃ dicit q absq; penuria q s dr̃ viuere cũ xxv. florenis, & tamẽ commode nõ dicit̃ posse viuere cũ centũ. & & illã glos. Doc. sequunt̃, & Abb. & Mod. hic, & idẽ Abb. in c. j. de d insti. Sed aduertendũ est, q̃a talis differẽtia non probat̃ iure.[d] & in ↄ̃riũ facit tex. in d. c. j. de insti. vbi dr̃ sine penuria. & in eodẽ casu loquitur tex. in c. cũ M. de cõsti. Et dicit competenter. ergo cõiungendo dicta iura, cõpetenter, & absq; penuria, parificant̃. ergo idẽ de verbo cõmode. q̃a cõmode, & competenter, p eodem 8 ponuntur, vt hic. ¶†Tertio not. q literę ad beneficia quędã dicũtur in forma communi, q̃ ẽt alijs modis nominant̃. & q̃dã sunt 9 gratiose, vt p Abb. hic. †& de literis gratiosis, quędã cõcedũt̃ ĩ forma, dignũ arbitramur. vt p Rotã in l. deci. de cõcesſ. præben. in antiquis. & idẽ Rota in eo. ti. xij. deci. in not. Et in literis ad lites etiã variæ formæ habẽtur in forma ↄquestus, & in forma literarũ, ea, quæ de bonis. vt p Inno. & Doc. in c. episcopi. de reb. eccle. non 10 alienand. ¶†Quarto no. ibi, de leui non scribimus. q surreptio vitiat literas, nedũ q̃ñ fuit cã finalis gratiæ, sed ẽt si fuit cã impulsiua. vt q̃a papa cõcessisset cessante surreptione, sed nõ ita de leui. 11 & sic surreptio nõ fuit cã finalis. †Ex quo infertur sm̃ Abb. q cessante cã impulsiua in materia beneficiali, ẽt cessat dispositio. & e ita loquunt̃ posteriores hic.[e] Sed circa istã cõclonẽ cõsiderãdũ est q si remota cã impulsiua gr̃a trahat̃ ad aliũ casum ñ expressum, verũ est q cessante cã impulsiua, q̃ limitat gratiã in vno casu, non haberet locũ in alio casu. c. suscẽptũ. de rescrip. in vj. c. cui de non. de præben. in vj. sed si cessante cã impulsiua gr̃a remaneret in eodẽ casu, nõ vr̃ q gr̃a vitiet̃ pp defectũ causæ impulsiuæ. q̃a sufficit q papa oĩno fuisset cõcessurus. vt pbat̃ in c. dudũ. de pben. in vj. ibi, nihilominus gratiosæ daremus. satis est q cã nõ retraxisset f papam. Nõ ob. tex. hic.[f] q̃a erat hic defectus ĩ cã fi. & papa hic verisimiliter nullo modo literas dedisset pro secundo beneficio, ex quo primum erat sufficiens, vt colligitur ibi. p habẽte beneficij cõpetentis subsidiũ, de leui nõ scribimus, id est, non solemus scribere, quin faciamus de primo mentionẽ. Et sic nõ pbat̃ illud, q 12 Abbas dicit, & in cõtrariũ facit q supra dictũ est. ¶†In gl. ij. conclusio Abb. & Mod. est, q appellationẽ bñficij ecclesiastici largo g modo veniat præbenda.[g] vt no. in c. j. de reg. iur. in vj. in cle. auditor. vbi gl. de rescrip. & in c. q̃uis. el. ij. de præben. in vj. facit tex. in c. in nostra. j. eodem. cum simi. vt p Mod. hic. ad idẽ gl. in cap. j. de rerum permu. in vj. ¶Secunda conclusio est, q in materia stricta appellatione beneficij non venit pbẽda. vt tradũt Inno. & Doct. in c. fi. de præben. Et hoc limitatur, nisi dicatur de beneficio competenti. q̃a tunc etiã de præbenda cum canonicatu intelligitur. vt est tex. in c. pro illorũ. de præben. & in his late insistunt Moder. hic Sed aduertendũ est, q̃a nõ largo modo, vt gl. & Doc. dicunt. sed proprie appellatione beneficij, præbende, & maiora beneficia comprehenduntur. q̃a beneficiũ est genus. c. tua. de verb. sig. ergo omnes species cõprehendit, & quidẽ proprie. q̃a talis est na-13 tura generis. †vt not. Bal. in l. ij. C. de iu. aur. annu. & q̃a plus, & minus non differũt specie. l. fi. ff. de fun. instr. Non obstant iura, in q̃bus probari videtur, q sub nomine beneficij non cõprehendatur beneficiũ curatũ. vt in c. cũ in illis. in prin. de præben. in vj. nec ẽt beneficiũ, q habeat dignitatẽ. vt hr̃ in c. fi. de præben. q̃a in iuribus præalle. nõ negat̃ quin de proprietate sermonis, & de vi verborũ, talia beneficia cõprehendantur. sed in illis casibus receditur à proprietate verborũ pp intẽtionẽ summi põtificis. Et istud est quod illa iura faciunt vim in intentione summi pontificis. d. c. fi. ibi, intentio nostra, & in d. cum in illis. in prin. ibi, intẽtionis nr̃ę 14 nequaquam existit. †quia dispositio indefinita nõ ęquipollet vl̃i, q̃ñ est diuersa rõ. vt no. per Dy. in rub. de reg. iur. & no. Bar. in l. si pluribus. de leg. ij. Secũdo non vr̃ verũ q in mã strictã, put est q̃ñ mandatur prouideri de beneficio, nõ comprehendatur præbenda. quia in contrariũ est tex. in d. c. pro illorũ. de præben. Nec obstat respõsio Doctorũ q ideo ibi illud sit, q̃a dictũ fuit de cõpetẽti beneficio. q̃a hoc semper intelligit̃, ẽt si mandat̃ simplr̃ puideri de beneficio. q̃a de cõpetenti intelligit̃. vt est tex. in c. ij. de supplẽ. neg. pla. facit gl. hic in verbo, cõpetẽter. & in c. cũ adeo. de re-15 scri. & in c. conquerente. de cle. non resi. ¶†In gl. fi. Abb. infert ad duas q̃ones. Prima est, an in literis ad beneficia dẽat fieri mẽtio de pr̃imonio. & in effectu Abb. cõcludit q quantũ ad validitatẽ literarũ non est opus facere mentionem de patrimonio. & hoc siue sint literæ gratiæ, siue iustitiæ. q̃a de hoc nõ opponitur ĩ vim dilatoriæ. vt Abb. post Ioan. And. & alios hic. Sed ad materiã causę opponi põt ĩ literis, q̃ sunt de iustitia. secus in gratiosis. ita Abb. in effectu hic. Sed aduertẽdum est. q̃a in literis iustitię, ẽt si videt̃ opus esse q opponatur. q̃a literę, quę sunt de iustitia secundum ius cõmune seruari debent pro pauperibus secundum earũ naturam. vnde si quis habet patrimonium, episcopus illi, puidere, nõ debet, dato q nõ opponatur. In literis gratiosis etiam conclusio Doctorum non est vera simpliciter, sed pendet à quæstione se-16 quenti, de qua statim dicam. ¶†In ij. q. Abb. concludit post alios, h quos refert, quod licite clerici[h] viuere possint de reditibus i beneficiorum, licet abundent patrimonio,[i] idem latius Abbas tradit

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Temporales. Adde Dec. in c. peruenit in ij. col. de appel.
b ¶Hiero. Gig. Vicarij. q etiam vicarij temporales dicantur qui seruiunt in locum absentium. vide per Cardi. in clem. j. in prin. de offic. vica. Et quid si vicarius. & quot sint vicariorum genera vide per Card. ibidem in versicul. secundo quæro. in ver. tertio quæro. & late per Fely. hic.
c ¶Syl. Ald. Pœnuria. Hoc idem dixit in c. peruenit. in vlti. no. de appel. in ca. cũ M. de const. in j. no. & in consil. dlv. col. ij. vbi plura circa hoc.
d ¶Non probatur iure. Idem Dec. j. de appellatio. c. peruenit. ij. no. vlt. & de præben. c. de monachis. consil. dlv. quamuis Fran. Ripa c. cum M. nu. 20. s. de constitutio. aliter sentiat.
e ¶Syl. Ald. Hic. Hoc idem tradit Deci. in c. cum cessante. in j. no. de appel. Old. in consil. cclvj. in prin.
f ¶Syl. Al. Hic. Hæc responsio euitari potest. quia imo ex verbis papæ constat q poterat esse q concessisset, sed non ita de leui.
g ¶Syl. Ald. Præbenda. Adde Dec. in l. actus legitimi. in ff. de reg. iur. & vide s. in rub. col. ii. nume. 28.
h ¶Clerici. Archi. c. clericos. j. q. ij. Ioan. de Ligna. & Car. Florenti. cle. genere. de rescrip. & Nico. de Vbal. de successio. ab intest. clerico. ver. vlt. quæro.
i ¶Patrimonio. Et ita aliàs consului Ferrarię. quamuis fuissent quidam Doct. qui contrarium attestabantur, allegabam Inno. in c. episcopus. de præben. & Fel. in c. ex literis. col. ij. de consti. Ioan. de Ligna. in cle. gratiæ. de rescri. Archi. & Vgo. in c. clericos. j. q. ij. Nic. de Vbal. in tract. de succes. ab inte. cle. col. xiiij. ver. vltimo quæro nunquid beneficiatus.

tradit in disputatione Titius clericus.in iiij.dub.& c.eps.de preb. cũ si.vt per Mod.hic & idẽ late And.sic.in trac.de præstã. Card. i vj.q.prin.Et ista cõclõ fundatur potissime in duobus. Primo i illo generali dicto, q altari seruit, de altari viuere dẽt, c.cũ fm. de pb. Ista em rõ militat ẽt in clericis abũdantibus primonio.& qa stipẽdia danẽ fm merita clericorũ.c.pe.j.q.ij.& qa tex.ibi, dicit, oẽs clerici. g i illa vbi oẽs icludit, siue diuites, siue pauperes sint, vt Abb. concludit in dispu.s. alleg. Et licet cũ istis rõnibus transeant posteriores hic.& in d.c.eps.tñ efficaciter non vrgent. Nam primo. illa rõ.qui altari seruit, de altari viuere debet, intelligitur de pauperibus.vt ipse Abb.hic dicit, per tex.vbi est casus. in c. sacerdos. j.q.ij.Nec obstat respõsio Abb. ꝙ illud esset in primitiua ecclesia. qa respondeẽ ꝙ hoc postea mutatum nullibi reperiẽ.& tex.in ca. cum fm.q. hoc simpliciter dicit, intelligitur fm iura antiqua, arg. l.non est nouũ.ff.de legi.Non obstat tex.in d.c.fi. dum dicit ꝙ stipendia tribuũtur fm meritũ.qa hoc intelligitur de clericis pauperibus. & ad hoc facit ille text. dum dicit fm ordinationẽ canonũ.Postremo non obstat ille tex.in illa vniuersali, dũ dicit, omnes qa cum superiori anno ille tex.i publica disputatione Paduę adduceretur, responsum fuit ꝙ illa dictio, omnes, intelligeretur de habili,& sic de pauperibus.& fuit ista rñsio, quam tradit Andr. sic.in d.c.trac.de præstan Car.in vj.q.Ego aũt in illa disputatione aliud verum, & naturale respõsum dedi, qđ etiam aduersarij negare non potuerũt.Dicebam enim illam dictionem, omnes, vniuersaliter accipi fm eius naturam.sed aliter accipitur, quã Abb. dicat.nã clericos, de quibus loquitur, qualificare debet hoc mõ, videlicet, oẽs clerici, scilicet, maiores,& minores.Alij enim clerici maiores sunt, alij minores.c.cũ tibi, de verb.signi.& ꝙ Abb.dicit, non placet, dum inquit, omnes clerici.ergo diuites,& pauperes.qa diuitiæ clericos non qualificant.Si dicatur, oẽs clerici, ergo nigri,& albi. Talis nanq; sensus non bene consonat.Intelligẽdum igitur est, vt dixi, oẽs clerici, scilicet, minores, siue in sacris, siue in minoribus ordinibus. & pro isto intellectu bene facit tex.ille, dũ inquit, oẽs clerici accipiunt stipendia secundum meritum: quia maiora maioribus debentur. & hęc breuiter sufficiant pro hac vltima lectione, præsentis anni.

Claudite iam riuos pueri sat prata biberunt.

¶Summo Deo laus.

¶Famosissimi.I.V.Doc.& interpretis accutissimi Domini Philippi Decij siue de Decio Mediolanensis cõmentaria amplissima super titulo de officio,& potestate iudicis delegati plerunque super cap.j.de consuetudine.Incipiunt.

De consuetudine. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo dicitur ius non scriptum.*
2 *Consuetudo in scriptis redacta non desinit esse consuetudo.*
3 *Scriptura plerunque fit ad probationem.*
4 *Scriptura infert consensum expressum.*
5 *§.cum itaque.c.consuetudo.i.dist.qualiter intelligitur.*
6 *Scriptura si fiat vbi non est de substantia, fit ad probationem.*
7 *Contractus emptionis nõ dicitur celebrari in scriptis, quanuis inter partes agatur, vt de eo fiat scriptura.*
8 *Testamentum dicitur nuncupatiuum quanuis in scriptis non redigatur.*
9 *Statuimus, hoc verbum ostendit voluntatem condendi legem.*
10 *Consuetudinis,& legis essentialis differẽtia est cõsensus tacitus,& expresss.*
11 *Consuetudo, præscriptio, vsus,& stylus differunt.*
12 *Præscriptio odiosa est,& restringitur.*
13 *C.i.de præscrip.lib.vi.non habet locum in consuetudine.*
14 *Stylus est particularis personæ, vel loci,& respicit ordinem procedendi,*
15 *Stylus curiæ facit ius.*
16 *Stylo magistratus non potest induci aliquid contra ius commune.*
18 *Vsus est factum ex quo resultat consuetudo.*
18 *Consuetudo quid sit.*
19 *Solitus & consuetus differunt,& quomodo.*
20 *Solitus quod vna vice tantum factum est,& de veritate.*
21 *Semel quod fit, raro fit.*
22 *L.mela.ff.de alim.& cib.leg.qualiter intelligitur.*

De absentes. ordinaria lectione defraudẽtur, quæ i præsenti anno erit in famoso illo titulo de offi.dele.pro istis tribus lectionibus quæ ante principium studij occurrunt, videbimus vtiliter rubricam,& c.primum, de cõsuetudine.& in primis rub.ista continuatur, vt p Abb.post alios hic.Ex qua cõtinuatione hr̃, 1 † ꝙ cõsuetudo ius nõ scriptũ appellaẽ, pbaẽ in §.ꝯstat.in §.ex nõ scripto.Insti.de iur.na tu.in c.ꝯsuetudo.§.cũ itaq;.j.di. 2 †Et ista ꝯclõ ampliaẽ, vt ẽt pcedat si ꝯsuetudo i scriptis[a] redigaẽ, qa p hoc nõ desinit eẽ ꝯsuetudo.[b] *vt no.Bar.in l.de qbus.col.v.ver.sed nũquid.ff.de legi. p l.imo. ff.de legi. 3 †Et qa scriptura nõ inducit aliqd noui, sed solũ probat l.cũ res.C.de pba.l.ꝯhiẽ.de pigno.& idẽ tenet Bar.in l.ij. in prin. col.j.ff.de vulg.cũ si.vt tradit ibi Alex. col.ij. Et idẽ sequiẽ Ant. de Bu.in c.fi.in prin.col.iij.j.eo.Ang.Are.in d.§. ex non scripto. col.j. Moder.[c] tñ hic Papien.scribẽtes in d.l.ij.in prin.tenent ꝯ Bar.per illũ tex.cũ ibi no.vbi patet, ꝙ pupillaris substõ fuit moribus,& cõsuetudine introducta.Tñ qa cũ noua forma redacta est i scriptis. de iure ciuili dr̃ l.ius aũt ciuile.ff.de iusti. & iur. ¶ Sed aduertẽdũ est,[d] qa ista rõ respicit pticulariter dispõnẽ d.l. ij. vbi ꝯsuetudo p scripturã alteraẽ. Et nõ vr̃ impugnare dictũ Bar.q gñaliter loquiẽ qñ ꝯsuetudo simpl̃r in scriptis redigiẽ. ita ꝙ ꝯsuetudo pcedẽs nõ alteraẽ.¶ Vlterius tñ ꝯ Bar.vr̃ tex.in d.§.cũ itaq;. in c.cõsuetudo. j.dis.dũ ibi absolute dr̃, q in scriptis redacta est, ꝯstitutio vocatur, q in scriptis redacta nõ est, ꝯsuetudo appellaẽ.Et hoc idẽ rõne cõprobaẽ, 4 †qa ꝯsuetudine ꝯsensus tacitus ꝯsideraẽ.l. de qbus.ff.de legi.sed p scripturã ꝯsensus expressus hr̃, qa scriptura loquiẽ. epistola iter claras.C.de sum.Trin.ibi, ꝙ scripturę loquuntur. 5 ¶†Ad ista ẽt responderi põt, ꝙ haberẽt locũ à principio, qñ nondũ formata est ꝯsuetudo,[e] qa tũc ex scriptura argueret ꝙ eẽt ꝯstitutio, & nõ ꝯsuetudo,& isto casu nõ loquiẽ Bar.secus vr̃, qñ fuit ꝯsuetudo introducta, q postea in scriptis redigiẽ, put Bar.dicit. ¶ Et resoluẽdo, ꝯcludamus verã esse opinionẽ Bar. put ipse loquiẽ, per rõnem suam, qa scriptura nõ inducit factũ, sed qđ factũ est, probat, in d.l.cũ res.& scriptura in isto casu vr̃ facta ad facilioꝛẽ pbationẽ l.ꝯhiẽ.ff.de pign.Et ad hoc bñ facit, qa cũ de nã cõsuetudinis sit, ꝙ in ea nõ reqraẽ scriptura d.l.imo.& d.§.ex nõ scripto. 6 † si facta sit scriptura de cõsuetudine, in dubio vr̃ facta ad pbonẽ.ita vt nã cõsuetudinis non alteraẽ, vt in simi.casu no.Saly. in l.ꝯctus. col.iij.C.de fide instr.cum si.vt tradit Aret. in consi.clx. longa est. colum. iij.in ij. dubio. Et ibi ex pluribus concludit, 7 † quòd licet inter partes agatur quòd de contractu emptionis scriptura conficiatur, non per hoc contractus dicitur celebrari in scriptis,[f] sed illa scriptura simpliciter ad faciliorem probationem requisita videtur dicta l. contrahitur. de pign. 8 ¶†Et videmus etiam quòd testamentum nuncupatiue factum dicitur, licet in scriptis redigatur, vt notatur in §.fin.insti.de test.& tradit Specu.in tit. de instrumen.edi.§.vt autem.& facit quod no.Pau.de Cast. per illum tex. in l.posthumus.in princ.ff.de iniust.rupt.& in l. filius qui patri.in fin.colum.de vulga.& pup.& quod not.per glo.not.in l.qui se patris.C.vnde lib.& quod ibi Alexan.col.xij. Et ista conclusio Bart. vt dixi, procedit prout ipse loquitur, qñ consuetudo, quæ formata est in scriptis redigitur. secus autẽ esset, à prin. per supradicta. & no.Bar.in d.l.de quibus.col.iiij.ver. sed iuxta præmissa quæro. in repe.¶ Secundo limitatur procedere, quando in scriptis simpliciter redigitur.secus si aliquid addatur, vel detrahatur, vt not. in d.l.ij.ff.de vulg.sub. 9 ¶†Tertio limitatur, nisi constaret de mente scribentis, ꝙ voluisset legẽ condere, vt quia in scriptura dicaẽ, statuimus.[g] & c.vt est tex.in c.ij.de præben.in vj. not. Bart. in l. de quibus.in iiij.colum.ver.item quæritur.in repetiti.¶ Vltimo limitatur, vt habeat locum, quando consuetudo redigitur in scriptis in loco, vbi consuetudo viget. secus si in alio loco, vt probatur in cap.fi.de clandestina despon. 10 ¶†Et ad supradicta notandum est, ꝙ essentialis differentia inter constitutionem, & consuetudinẽ,[h] non

ADDITIONES.

a ¶In scriptis. Idẽ Aret.in l.moribus, de vul.& pup.Clau.de Seyssel.in spec.feudo, de origi.feu.Fran.Purpura.in l.j.nu.55.ff.si cer.pet.

b ¶Hier.Gig. Consuetudo. Quod consuetudo non alteretur, licet redigatur in scriptis, tenuit ẽt idem Dec.in rub.de consti.in j.lect.in vj.col.in ver.quarto respondetur quòd illa.

* ¶Adde Dec.in c.quæstioni.in j.no.de appel.

a ¶Mod. Scilicet Ias.in d.l.ij.nu.10.quẽ vr̃ sequi Roc.Cur.in repeti. huius rub.sed verior est opi. Decij.licet Syluest.Ald.Ias.discipulus Rocho magis adhæreat.

d ¶Syl.Ald. Est. Vide Rochum Cur.hic qui videtur damnare Dec.hic.

e ¶Consuetudo. Hanc responsionem cõuellit hic Rochus Cur.in prin.ostẽdẽs ꝙ est ꝯ tex.in §.cõstat.ibi, ius quo vtimur, & ꝯ d.§. cum itaque. vide omnino quia est colorata responsio.

f ¶S.Ald. Scriptis. Ita consuluit Pau.de Cast.in cõsi.xlii.lib.ij.tria sunt. And. Sic in rub.de emptio.& ven.

g ¶Statuimus. Est.n.verbum, statuimus noui iuris promulgatorium Deci. in c. iij. col.ij.nu.26.& ibi addidi.s.de rescri.

h ¶Hier.Gig. Consuetudinem. Adde eũdem Deci.post alios.in rub.s.de consti.in j. lect.col.vj.ver.sed dic ꝙ illa differentia, vbi etiam dixit ꝙ differentia scripturæ quæ est inter legem & consuetudinem procedit habito respectu ad cõem contingentiam.sed dempta scriptura nihilominus lex à consuetudine differt vt tacitum ab expresso.

nõ est scripti ad nõ scriptũ, sed taciti ad expressum. l. q̃ quibus. ff. de legib. & licet iura videantur ponere talem differẽtiam scripti ad non scriptum. d. §. ex non scripto. & d. §. cum itaque. habuerũt respectũ ad cõem contingentiam. q̃a plerunque in cõstitutionibus scriptura interuenit, & non in consuetudine. Sed ista differentia non est essentialis, vt dicit Ant. de Bu. in c. fi. de consuetudine. col. iij. in fi. Et fuit ista opinio Petri vltramõtani, quam Bar. reprobat in l. ij. col. v. ver. secundo quæro. C. q̃ sit lon. consue. & ibi tenet q̃ immo non scriptũ sit de esse consuetudinis. & istud videtur verũ à principio in consuetudine introducenda. q̃a si scriptura interueniret, non esset consuetudo, q̃a expressum haberet cõsensum, sed posteaq̃ esset formata consuetudo, bene põt redigi i scriptis ad faciliorẽ probationẽ. & tunc illa scriptura non alterat consuetudinẽ, vt dixi. & no. Bar. in l. de quibus. col. v. in ver. quæro nunquid. in lectura. & in repetitione. in iiij. col. ver. sed iuxta p̃dicta q̃ro. ¶ Expeditis his. quæ ad continuationẽ p̃tinẽt, ad declarationem tituli præmittendũ est, † q̃ consuetudo, de qua loquitur iste titulus, à præscriptione, à stylo, & ab vsu distinguit̃. Et primo de præscriptione colligitur ex diuersitate titulorum, de consuetudine, & de præscriptionibus. argu. l. si idem. ff. de codici. & in effectu inter consuetudinem, & præscriptionem differentia est, q̃a consuetudo est circa mores, & respicit ius publicũ, q̃ alicui priuato tantum nõ appropriatur, sed præscriptio est rerum. q̃a agitur de rebus, vel iuribus alicui priuato acquirendis. vt not. Pau. de Cast. post Bal. quem ibi refert. in l. cum de cõsuetudine. ff. de legi. & idẽ Bal. in c. fi. col. iiij. in ver. quærunt Doc. j. eo. & ibi Ant. de Bu. in vj. car. col. viij. ver. sic dico substantialẽ differentiam. & no. Bar. in l. ij. col. vj. ver. deinde quæro. C. q̃ sit long. consuetu. & in l. de q̃bus colum. iij. in repet. ff. de legi. Ange. Aret. in §. ex non scripto. col. iij. instit. de iur. nat. Et ideo cõsuetudo respectu præscriptionis fauorabilis est, q̃a respicit ius publicum, & extenditur. ipsa vero p̃scriptio odiosa est, & restringitur, † vt not. Anto. de Bu. post. Inno. in c. dilecto. col. fi. de offic. archi. & in c. fi. car. vj. col. iij. ver. ex his cõcluditur. j. eo. Bal. in l. de quibus. col. xiij. de legi. vbi allegat Inn. in d. c. dilecto. & idem Car. in cle. j. col. viij. in vj. q. de supplen. negli. prælatorum. ¶ † Vnde q̃ dicitur in c. j. de præscri. in vj. de titulo, qui in præscriptione ibi requiritur, illud non habet locum in consuetudine. vt no. Domi. post. Archi. ibi. in ij. opposi. Ang. in d. l. quibus. col. antepen. Bal. in in tit. de pace. Constan. col. v. vers. & not. hic expressum. & Alex. in consil. cxxiiij. super primo quæsito. col. ij. lib. iiij. & dixi in cons. cxxxiij. viso puncto. col. fi. ¶ Secundo, etiã stylus differt [a] consuetudine. nam licet quandoque pro eodẽ ponantur stylus, & consuetudo, vt in c. quam graui. de crimi. fals. tamen proprie differunt. q̃a consuetudo, de qua iste titulus loquitur, generalis est. † stylus vero ẽ particularis personæ, vel alicuius officij, & respicit scripturam, & ordinem procedẽdi. [b] vt no. Bar. in d. l. de quibus. in repeti. col. iiij. ver. vltra hoc quæro. & Albe. ibi, in car. j. in ver. in quo autem differunt. Et de hoc notat Ang. are. in §. ex non scripto. col. iij. ver. quæro quid de stylo. Io. And. in cap. fi. col. ij. j. eo. & ibi Ant. de Bu. in vj. car. col. j. q̃ notabiliter dicit, q̃ in tali stylo cursus temporis non requiritur, sicut in consuetudine, & q̃ talis stylus non arctat sicut consuetudo, sed solum declarat mentem scribentis. ¶ † Sed contra ista dicta Ant. de Bu. facit. q̃a stylus curiæ [c] facit ius. [d] vt not. Abb. per illum tex. in c. ex literis. in pen. no. de cõstit. & in c. bone. el. j. col. pen. de postu. præla. vt stylus sacri palatij d̃r esse ius, licet proueniat ex facto, vt notat Rot. in deci. xvj. eo. tit. in antiq. & stylus vnius principis idem operatur, q̃ cõsuetudo. vt tradit Alex. in cons. xxxix. visis. col. fi. in fi. lib. iij. ¶ Breuiter resoluendo distinguendum est, q̃ aut loquimur de stylo eius, qui habet p̃tatem legis condende. & hn̄t locum q̃ s̃. proxime allegata sunt. Aut loquimur i eo, qui nõ habet potestatem legis condende. & v̑r procedere dictum Ant. de Bu. q̃a talis stylus nõ arctat, nec v̑r requirere cursum t̃pis. † Et ideo magistratus nõ põt per stylum eius aliquid introducere ꝯ ius cõe. vt not. Alex. qui alios refert in cons. xxxvj. viso themate. in fi. lib. ij. ¶ Tertio, etiam vsus à consuetudine distinguitur, † q̃a vnus sonat in factum, & cõsuetudo in ius. & vsus v̑r cã consuetudinis, non tñ immediata, sed mediata. q̃a ex vsu volũtas tacita colligitur, ex qua immediate consuetudo inducit̃. vt not. Bar. in l. de quibus. in lectu. in fi. de legi. & in l. ij. col. vj. in ver. de iure quæro. C. q̃ sit lon. cõsue. & no. Ant. de Bu. & Imo. in c. cum consuetudinis. in prin. de consuetu. & tradit Corn. Perusi. in cõsil. lxxxix. visis actis. circa fin. lib. j. ¶ † His præmissis, q̃a hic tractatur de consuetudine, quærit̃ quid sit consuetudo. & Abb. in effectu v̑r approbare diffinitionẽ in qua residet Bar. in l. de quibus. col. iiij. in lect. & idem Bar. in l. ij. col. iiij. in j. q. C. q̃ sit longa consuet. & talis diffinitio cõiter approbatur, [e] vt Ang. de Are. concludit in §. ex nõ scripto. col. ij. Breuiter tñ etiam placet diffinitio Isidori, quam Abb. primo hic refert, vt dicamus, q̃ est quoddam ius moribus vtentium institutũ, q̃ pro lege suscipitur, cum deficit lex. vt c. consuetudo. j. dist. in prin. & reperio q̃ istam opi. Bar. sequitur in d. l. de quibus. in lec. in iij. col. vbi illam declarat, & ibi reprobat diffinitionem, quam in lectura posuit. & Abb. hic sequitur, vt dictum est. Et mouetur Bar. q̃a dũ in ea d̃r, de moribus totius populi, vel maioris partis, non v̑r cõprehendi consuetudo alicuius capituli, vel collegij. Sed r̃nderi põt, q̃ illa verba, totius populi, vel maioris, sunt posita ex abundanti, vt patet in diffinitione Isidori, quam ipse Bar. ibi sequ. tur. Et ideo, q̃ ex abundanti dictum est, non habet vitiare. l. testamenta. C. de testa. & q̃a in diffinitione non est opus exprimere cãm efficientem, vt dixi, in rub. de proba. in j. car. ¶ Et dum Abb. v̑r impugnare diffinitionem Io. And. q̃a q̃nq; ẽt cõsuetudo inducitur ab his, qui nõ habent potestatem legis cõdende. r̃nderi p̃t, q̃ diffinitio Io. And. procedit f̃m cõem regulam. & Abb. hic non meminit q̃ ipse hoc modo saluauit diffinitionẽ iudicij ab impugnatione Cardinalis. vt per eum habetur in rubr. de iudic. ¶ † Vltimo in ista rubrica notandum est, differentiam esse inter verbũ, cõsuetus, & solitus. [f] nã ad hoc vt q̃s dicat̃ cõsuetus aliq̃d facere, plures actus requirunt̃, vt no. in l. ij. C. de epi. audi. & in l. j. C. q̃ sit lõga cõsue. sed verbũ, solitus, ẽt i vno actu verificat̃, vt no. Bar. per illũ tex. i l. Mela. ver. sed si alimẽta. ff. de alim. & cib. leg. vbi si testator relinq̃t alicui alimẽta, q̃ i vita ei⁹ p̃stabat, itelligit̃ p̃ut testator erat solit⁹ p̃stare t̃pe mortis. & si vario mõ p̃stitit, vltima p̃restatio alimẽtorũ attẽdit̃. † Vñ dicit ibi Bar. q̃ illud d̃r solitũ p̃stari q̃ tñ vna vice p̃stitũ ẽ & idẽ dicit Bar. in l. j. i ver. s̃c̃do q̃ro. C. q̃ũ, & q̃n iud. & Pau. Ca. ibi dicit, q̃ h̃ dictũ Bar. cõiter tenet̃. & sequit̃ Ang. Aret. in §. ex n̄ scripto. in fi. Alex. in ꝯs. v. si vera sunt. col. fi. lib. v. & Cor. perus. in ꝯs. xxviij. in hac ꝙstõne. in fi. lib. iij. Sed istud dictũ, q̃ oẽs sequunt̃, nũq̃ [g] mihi placuit, [h] q̃a rõni naturali repugnare v̑r. † nã q̃ semel fit, raro fieri dicit̃. l. ex his. [i] & l. nã ad ea. ff. de legi. & in l. fi. §. sed q̃a, ibi, semel, & nõ sepius. C. de iure delibe. & ad idẽ est tex. in l. fi. ff. de bonis auto. iu. pos. & reperio Bal. q̃ in terminis ꝑ Bar. tenet in l. itẽ lapilli. col. pe. ver. octauo q̃rit̃. ff. de rer. diui. vbi inquit, q̃ illa verba, solito cursu, nõ verificat̃ in vno actu. & ibi respõdet ad tex. in d. l. Mela. p̃ut inferius dicã. Et ad hoc idẽ videtur velle Bal. in l. binos. in fi. C. de aduo. diuer. iudi. Et ad hoc facit, q̃a p̃ eodẽ ponit̃ cõsuetus, & solitus, vt colligit̃ in l. sed Iulianus. §. fi. ff. ad Maced. ibi, ad eã quãtitatẽ, q̃ pater solebat administrare. & i simili casu dicitur, vsq; ad modum, quem dominus ei præstare consueuerat in l. iij. §. proinde. ff. de in rem vers. & facit text. cum glos. in l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrah. empt. & in l. naturalem. §. pauonum. ff. de acqui. rer. domi. ibi ex consuetudine solent. & in c. prout. de dolo, & cõtu. ibi, solita malitia recusari. & q̃ d̃r in l. iij. §. fi. ff. de eo, q̃ cer. loc. de illo, qui solebat merces cõparare, & de solito fenerari, vt per gl. in l. cum allegas. C. de vsur. nã ista in vno actu non videntur verificari. vt p̃ gl. in l. j. i prin. ff. de tribut. & no. Bar. in l. legatis. ff. de leg. ij. Et certe h̃ negaret nullus. nisi

ADDITIONES.

a ¶ Hier. Gig. Differt. Quod stylus à cõsuetudine differat, & qualiter. vide etiam per eundem Deci. in cõs. xj. in ix. col. & vide Pa. de Cast. in l. j. in prin. C. de sacro ecc. vbi dixit q̃ stylus à consuetdine differt tanquàm species à genere.

b ¶ Syl. Ald. Procedendi. Idem in cons. xj. col. viij. & in c. ex literis. in vij. no. supra de rescri. vbi addidi plura, vide ibi.

c ¶ Hier. Gig. Curiæ. Q̃ stylus curie faciat ius, vide per Are. i d. c. ex literis. in j. col. in fi. de consti. & vide per Car. in cons. xxx. in j. col. vers. & idem no. & in tantũ hoc procedit, q̃ rescriptum impetratum deuians à communi stylo curię præsumitur surreptium. c. quæ graui. de crimi. fal. & priuilegium impetratum contra stylum curię est nullum. vide gl. in c. causam, quæ, el. ij. de testi. & est gl. vlt.

¶ Adde Deci. s̃. de consti. c. ex literis. nu. 6. & cons. dcxcix.

d ¶ Syl. Ald. Ius. Adde Fel. in c. ij. in ver. stylus curiæ, de rescri. & Deci. in c. ex literis in vij. not. s̃. de rescri. q̃ intellige verum quando stylus est solũ interpretatiuus non quando est contra ius commune. vt declarat Soz. in cons. cclx. in causa. col. xij. & declarat hic Rochus in iiij. quæst. ver. stylus autem.

e ¶ Syl. Ald. Approbatur. De hac definitione, & alijs, vide late Roch. hic. in j. q.

f ¶ Syl. Ald. Solitus. De hac differentia vide eundem, in c. auaritiæ. de præb. in cons. iiij. col. ij. vbi tenet cum Bar. licet idem teneat in l. certi conditio. §. si nummos. in iiij. no. ff. si cert. pet. And. sic. i c. Pisanis. in iiij. col. & se. de rest. spol. & q̃ solitũ in vno actu verificatur, vide Dec. in cons. ccxxij. col. pe. in fi. & q̃ importet verbum, solitus. in b ulla papæ. Are. in cons. vij. col. j. & quando bona dicantur solita infeudari, Dec. cons. cccxli. col. vj. in fi. & solitus fenerari ex quot actibus, & quomodo dicatur Ias. in cõs. cliij. col. j. in iiij. funda. lib. iiii. & col. vi. i principio.

g ¶ Nunquam. Et merito idem Deci. in l. certi conditio. §. si nummos. ff. si certum peta. quidquid dicat Deci. consil. iiii. adde Deci. consi. ccxxii. & cons. ccli. & Ias. consil. cliii. lib. iiii.

h ¶ Syl. Ald. Placuit. Veritas videtur quam tradit hoc Roch. valet verbum, solitus, sit aptum comprehendere vnam ex pluribus vicibus, & verificari possit in vna, vel pluribus, vt tradit hoc, col. v.

i ¶ Syl. Ald. L. ex his. Non obstat hoc si verbum, solitus, generale sit, vt dicit Roch. qui respondet ad omnia adducta per Deci. hic.

nisi esset tex. in d. l. Mela. vnde tota vis est in respõdẽdo ad illum tex. Bald. in d. l. item lapilli. rñdet q loquit̃ in testatore, q. põt mutare cõsuetudinẽ vnico actu. & q ibi magis ꝯsiderat̃ aius, q̃ factũ. Sed ista rñsio nõ satisfacit. q̃a ibi nõ cõstat de ista volũtate testõris. vñ in dubio verba testõris intelligunt̃ secundũ ꝓprietatẽ verborũ. l. nõ a͞sr. ff. de leg. iij. ¶ †Et iõ ad illũ tex. a͞sr respõderi pt̃. q̃a dũ ibi dr̃ q vltima præstatio alimentorũ attendit̃. nõ exprimit̃ de vnica præstatione, sed ĩtelligit̃ secũdũ præcedentia, [a] videlicet de vltima præstatione solita, [b] q q̃. dẽ nõ in vno actu, sed in pluribꝰ verificat̃. sicut si dicat̃, q vltima cõsuetudo ĩspicitur. quo casu intelligit̃, q illa cõsuetudo vltima pluribꝰ actibꝰ inducta sit. vt no. Bal. ĩ l. binos. in fi. Quid em̃, si toto tp̃e vitę suę testõr vno mõ alimẽta ꝓstitisset. & nouissime alio mõ tm̃ semel ꝓstiterit? Certe nullo mõ vr̃ dicẽdũ q illa verba, q solitus erat ꝓstare. referant ad illã vnicã præstationẽ, contra illud, q aliàs semper obseruatum fuit per ꝓdicta. ¶ De quæstione, quam Abb. prosequitur in compromisso ne idem sepius repetatur, me remitto ad ea, quę superiori anno scripsi in cap. licet causam, de proba. in ij. not. col. iij. & ex his expedita sic hęc rubrica.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Præcedentia. Verba illa, eam præstationem sequendam, quæ nouissima fuit, excludunt hanc responsionem, vt ponderat hic Roch. in v. q.

b ¶Solita. Et bene quis Roc. cur. in repet. huius rubr. in q. v. Dec. reprehendat per quædam leuia. quibus Dec. bene respondet. in l. certi condictio. §. nummos. nume. 6. in fi. ff. si cert. petat.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo inducens grauamen ecclesiis reprobatur.*
2 *Consuetudo q præsbyter certa die det certas candelas parochianis valet.*
3 *Consuetudo tollẽs solennitatẽ requisitam ĩ alienatione bonorũ ecclesiæ ñ valet.*
4 *Consuetudo q quis possit dum est absens percipere fructus beneficiorum, etiã non ponendo vicarium, non valet; quia est onerosa ecclesiæ.*
5 *Consuetudo temporis cuius initij memoria in contrarium non existit, quanuis onerosa sit ecclesiæ, valet.*
6 *Consuetudo q non soluens canonem iure suo non priuetur valet.*
7 *Rescriptum q emphyteuta non soluens non incidat in comissum non, valet.*
8 *Iudex ecclesiasticus debet remouere consuetudines onerosas ecclesiis.*
9 *Iudex ecclesiasticus potest compellere statuentes ad declarandum, q statutũ onerosum non intelligatur pro clericis, & pro ecclesiis.*

1 Consuetudines. ¶ †Summatur vt per Abbatem hic. ¶ Prio no. q cõsuetudo, q̃ inducit grauamẽ ecclesijs, nõ valet. facit tex. in c. grauamen, in c. nouerit, de sen. excom. in c. cum causa. de re iud. & per istũ text. Abb. infert hic contra quosdam rusticos, qui nolebãt soluere decimas. nisi prius haberẽt ab ecclesia certas libras carnium, ſm antiquam consuetudinem loci. & ista illatio Abb. videtur procedere, quãdo talis cõsuetudo esset multũ grauosa, ecclesiæ, put gl. hic dicit. & Abb. ĩ fi. hic. aliàs secus vr̃. & ad hæc bñ facit q notabiliter voluit Fede. in cõs. clv. quero an laici. vbi ꝯcludit valere consuetudinẽ, †q ꝑsbyter debeat certa die dare parochianis cãdelas de cera alba. q̃a talis cõsuetudo est modicũ præiudicialis. ¶ †Secundo, [a] per istũ tex. Abb. infert post Io. An. ibi, in in c. cum causa. col. pe. de re iudi. nõ valere cõsuetudinẽ, q̃ remittit solẽnitatẽ [b] requisitã ĩ alienatiõe bonorũ ecclesiæ [c] & idẽ Abb. in c. nulli. col. ij. de reb. eccl. nõ alie. & not. Bal. in auct. ñ ius porrectum. col. iij. C. de sac. san. eccle. cũ si. vt late Moder. tradunt in d. c. cũ cã. & Alex. in cons. v. si vera sunt. col. pe. lib. v. ¶ †Tertio, ꝑ istũ tex. Abb. post. Host. & alios, in c. cum oẽs, col. pe. de consti. infert q nõ valet cõsuetudo, q quis percipere possit fructus beneficiorum ĩ absentia, nõ ponẽdo vicariũ, [d] q̃a esset onerosa ecclesię [e] & ñ maxime hẽret locũ ĩ curatis bñficijs. vt no. Arch. ĩ c. sacerdotibꝰ xxj. dist. & Domi. ĩ c. fi. de rescri. gl. in ver. fructibꝰ, cũ si. vt dixi ĩ d. c. cũ oẽs. in posterioribꝰ scriptis. ¶ Modo regula istiꝰ capituli, limitat̃ nõ ꝓcedere, q̃n cõsuetudo nõ esset multũ grauosa, vt gl. hic, dicit Abb. in fi. hic, & Fede. in cons. clv. s. alleg. & idẽ Abb. tradit in cõs. lxxij. circa primũ. col. fi. lib. j. & idẽ dicit Imo. in c. j. col. j. de his, q̃ fi. a præla. ¶ †Secũdo, nõ ꝓcedit in cõsuetudine tãti tẽporis, cuius initij memoria non esset in contrarium. q̃a valet talis cõsuetudo licet onerosa sit. [f] vt notat Bal. in c. j. ĩ princ. col. iij. ver. quæro. quã to tempore, qui feudum dare possunt. & idem tenet Car. in cle. ij. de reb. eccle. non alie. in viij. q. & ibi restringit hoc, nisi talis consuetudo esset expresse reprobata ĩ aliquo casu particulari, ꝑ tex. ibi, in fi. & ad ñ vr̃. tex. ĩ c. j. de ꝯsue. in vj. ¶ Tertio nõ hẽt locum, quando consuetudo esset onerosa ecclesiæ respectu penæ, quæ deberet applicari ecclesiæ, quia valeret consuetudo. vt in notabili casu Abb. scribit in consi. lxxij. s. alleg. † vbi concludit valere cõsuetudinem, quòd propter canonem non solutum, emphyteuta ecclesiæ iure suo non priuetur, quia hoc habet æquitatem, quam ecclesia præ alijs obseruare debet c. suam. de pe. & idem tenet Ioan. de Ana. in consi. lxxxiiij. videndum est, colum. fin. Et hoc bene procedit in consuetudine, prout isti loquuntur. Tali ratione idem esset in statuto. secus autem esset ĩ rescripto, † quia non valet rescriptum papæ, quòd emphyteuta non soluendo, nõ incidat in commissum, vt notan. Bald. dicit in l. si à te. in versi. & no. C. de pac. inter empt. & vend. & sic potentius videtur ius consuetudinis, & constitutionis, quàm rescripti, vt dixi in c. fi. de consti. & in rub. eo. tit. in posterioribus scriptis. ¶ Quarto limitat̃ ꝓcedere, quando agitur de præiudicio ecclesiæ. secus si de præiudicio successoris in beneficio. vt in notab. quæstione tradit Ioan. An. in reg. nemo plus, quẽ Abb. hic refert, de regu. iur. in vj. & idẽ Abb. in c. cum in officijs. col. j. in fi. de test. Secundo no. principaliter hic, q †ad officium superioris iudicis ecclesiastici, spectat remouere consuetudines onerosas ecclesiæ, & facit iste tex. pro dicto Io. An. in cap. fin. de immu. eccle. in vj. vbi inquit quòd †iudex ecclesiasticus potest compellere statuentes ad declarandum q statutum onerosum non intelligatur pro clericis, vel ecclesijs, & pari ratione idem est de consuetudine. vt not. Imol. hic. quod dictum Ioan. An. in d. cap. fin. sequitur Do. ibi, col. ij. Bald. in l. iubemus, in ij. no. C. de sa. san. eccle. & Pe. de Anch. in regula, ea, quæ, in xxv. q. de reg. iur. in vj. ¶ De q̃õne quã Abb. hic prosequitur in bonis patrimonij clericorum, dicendum est, vt dixi in c. ecclesia S. Mariæ. de constit.

ADDITIONES.

a ¶S. Al. Secũdo. Immo & quæ inducere posset, vt puta si extet cõsuetudo, q quoties epus ad ecclesiam aliquam accedat, debeat splendide procurari. ea enim consuetudo onerosa esse posset eo sæpius visitante. ideo damnatur Hostien. in sum. na hoc tit. §. fi. in fi.

b ¶Solẽnitatem. Adde tamen q si consuetudo esse q in alienatione bonorum ecclesiæ non seruaretur solemnitas à iure requisita. quando alienatio fit in fauorem, & in vtilitatem ecclesiæ, talis consuetudo bene valeret. per not. per Rom. in cõsil. cccxvj. inci. circa propositam consultationem. versi. tertio quia. vbi voluit q iudicium assumptum per minorem sine auctoritate sui tutoris, vel curatoris, ita demum sit validum, si sit sibi vtile, propterea istud in propriis terminis volunt Doct. inter quos Deci. in cap. quæ in ecclesiarum. in ii. colum. in ver. addatis tamen supra de consti. vbi volunt q alienatio bonorum ecclesiæ sine solennitate valeat, quando talis alienatio est vtilis ecclesiæ. si igitur hoc est de iure. à fortiori tali casu valebit consuetudo.

c ¶S Ald. Ecclesiæ. Dicit Roch. Cur. in c. fi. fol. xlvii. in paruis. col. iiii. versi. ex præmissi. conclusione, eo. titu. q non vididet hanc differentiam inter casum Fed. & Abb. & Alex. declarat pro hac tamen distin. quam facit hic Dec. videtur decisio Card. hic, in fi. quidem modo distinguit.

d ¶Hier. Gig. Vicariũ. Adde eundẽ Deci. in c. cum oẽs. in ij. lect. de consti. in j. col. in ver. scdo q talis cõsuetudo, vbi plus dixit q ẽt q quis poneret vicariũ in beneficio, non valeret talis consuetudo, cuius contrarium videtur hic velle.

e ¶Sil. Ald. Ecclesiæ. Intellige de solennitate canonum, non de solẽnitate iuris ciuilis, quia ea nõ ligat, vt declarat Dec. in c. ecclesia S. Mariæ. de cõsti. col. xi. ver. ex qua cõclusi., vbi ad. Sili. de quo vide Beltran consi. cliiii. nu. 10 l. b. ii.

f ¶S. Ald. Onerosa sit. Declara vt per Abb. in cap. quia vero. §. extirpande. col. xv. ver. quo ad secundum. de præb. in repe. Fely. in d. c. cum omnes. in gl. fi.

SVMMARIVM.

1 *Dignior ille est, qui dignitatem à summo pontifice consequitur.*
2 *Postulatio, est præparatio futuræ electionis.*
3 *Postulationis diffinitio.*
4 *Postulatio continet dispensationem.*
5 *Prælati propriè appellantur, qui iurisdictionem habent.*
6 *Illegitimè natus cum eligi nequeat, postulandus est.*
7 *Postulatio homicidis, bigamis, mutilatis, & nonnullis alijs personis denegat̃.*
8 *Eligibilis postulari non potest.*
9 *Differentia inter postulationem, & electionem.*
10 *Argumentum de electione ad postulationem quando rectè dici possit.*
11 *Mandatum eligendi ad postulationem extenditur.*
12 *Postulatio duplex est.*
13 *Nominatio, & postulatio fermè idem.*
14 *Nominatio dupliciter consideratur.*

De postulatio. prælato. Rub.

Irca continuationem Abb. videdũ est q̃d dixi in rub. §. de rescrip. ¶ Et dum Abb. hic dicit q iste titulus ponitur ante titulum de electione, quia innititur gratię. And. Sic. hic arguit in contrarium, q titulus de electio. quæ fundatur in iure communi, & est remedium ordinarium, prius poni debuisset, q̃a ius potentius vr̃ ar. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mili. Sed respõderi põt q prouisio, quæ plerũq; fit à summo põtifice, ꝑ postulationẽ, reputat̃ dignior, 1 †quia maior ille dicitur, qui dignitatẽ consequitur

consequitur à summo pontifice.c.per tuas, de maio.& obed.cap. cum in distribuendis.de temp.ord.cū si.vt dixi in c.clerici.de iudi. & ista ratione titulus de offi.deleg.ponitur ante titulū de offi.ordi.de quo tū dicendū est, vt dixi in rub.de offi. delega.¶†Et quātum ad propositum, alia rō concurrit, ꝓpter quā iste titulus præmittitur, q̄a postulatio est præparatoria, & ordinatur ad futurā electionē.c.innotuit.j.de elec.no.per glo.fi.h̄,& in c. cū ī cāis. de elec. Idcirco ista rub.prius ponitur, q̄a præparatoria præmitti debent. vt late.dixi in rub.de iud.in prin. ¶ Nec ob. si dicat̄ ꝙ attenta tali rōne prius dicendū etiā fuisset de transla.epis. q̄a illa etiā fit per postulationē.c.fi.j.e.Nam ad hoc responderi potest, ꝙ in trāslatione alia rō vr̄.q̄a nō agitur de creando nouam dignitatem, sicut in postulatione, vel electione. Translatio.n. præsupponit dignitatē creatam, & acquisitam.q̄a qđ nō est, transferri nō pōt.arg.l. si seruum.ff.de ac.emp.Ideo cōpetenti ordine prius ponitur de postula.præla.& de electione.q̄bus medijs noua dignitas creat̄.¶†Secundo calcando vestigia Abb.postulatio præla.fm eū., diffinitur ꝙ sit gratia quædā facta à superiore de promouendo aliquem ad prælationē, ad quam de iure communi, ꝓp aliquod impedimentū eligi nō poterat.& idē in effectu tradit Hosti. in summa.eo. ti. in princ.¶ primo eṁ dr̄ gratia. q̄a talis postulatio de gratia admittitur, c.bone.el.j.c.postulationē.j.eo.& ī c.cupientes.§.deque. de elect.in vj.Et talis gratia, quādoque ḡnaliter, q̄nq; specialiter consideratur.vt no.per gloss.in dicto §.denique.in verbo, gratia. Et no.Abb.in d.c.postulationem.& in c. scriptum.col.vij.ver. primus casus j.de elec.Ant.de Bu.in c.fi.col.ij. ī vers.viij.j.eo.& Car. in cle.auditur.in x.q.de rescri.Et q̄a postulatio in effectu dispensationem continet, vr̄ considerandū esse, an dispensatio sit debita, & necessaria.vt no.in c.exposuisti, de præben.& in c. constituetur.l.dis.& dixi post Abb. in c.at si clerici.§.de adulterijs.col.pe. de iudi.¶†Secūdo dr̄ ꝙ postulatio fiat à superiore.q̄a, vt dixi cōtinet dispensationem.ideo debet peti ab illo superiore. qui in tali defectu dispēsare pōt.vt no.per gl.in c.fi.ver.permissione.j.eo. & in c.indemnitatibus.in prin.in ver.eligatur, de elec.in vj.†Tertio dr̄, ad prælationem, ista diffinitio restringit̄ ad prælationē. q̄a prælati ꝓprie dn̄r, qui habēt iurisdictionem, vt no. per Abb.in c. decernimus, de iu.cum si.vt dixi ibi in gl.fi. Et in istis prelatis habentibus iurisdictionem adaptatur rō, quæ considerat ī cōtinuatione.q̄a erat dicēdum de ministris qui habent ius reddere prout sunt proprie prelati, de quibus rub. loquitur.& in diffinitione dr̄ in alijs.t̄n etiā vr̄ habere locū postulatio.vt no.in c.j. vbi Inno. & doc. ꝑ illum tex.j.de obli.ad rō.¶†Quarto, propter aliquod īpedimentum.Hoc intelligitur de impedimento, in quo non sit peccatum.vt q̄a sit illegitime natus, qui eligi non potest, sed postulari debet.c.innotuit.de elec.& in eo.qui esset in minoribus ordinibus, vel haberet defectum ętatis.vt per gl.in c.fi.j.eo.† Secus si esset criminosus, q̄a sicut eligi nō pōt, pariter nec postulari.c.j. j.eo.Et de homicida, & alijs pluribus no.Io.An.in c.fi.j.eo. Et etiā q̄n sine vitio esset oīno ineligibilis, tunc ēt postulare nō pōt, vt est bigamus, vel mutilatus.vt Io.An.in d.c.fi.¶†Quinto, & vlti.dr̄, q̄ eligi nō poterat.q̄a si eligi potuisset, postulari nō pōt, nec debet. vt no.Abb.hic, circa fi.& in c.fi.post.gl.in col.pe.& no. in c.vnico, eo.ti.li.vj.¶Et ex prædictis dr̄a colligit̄ inter postulationē, & electionē, & latius declarat Abb.h̄, †& facit text. in cap.Osius.§. sed aliud.lxj.distinctio.vbi dr̄ ꝙ aliud est postulari, aliud eligi, & colligitur ex diuersitate noīm, & titulorū.ar.l.si idem.C. de codicillis. Vnde electio confirmatur, & postulatio admittitur. vt Abb. dicit in c.scriptū.col.iij.de elec. Illa eṁ admissio habet vim confirmationis.vt ꝑ.gl.in c.fi.de elect.in vj.Et videmus post Abb.in cap.j. j.eo.& cōplures differētias inter postulationē, & electionē ponit Ant.de Bu.in c.fi.col.ij.j.eo.¶†Et ibi etiam prosequitur plura, in quibus cōueniunt.Et q̄n est eadē rō, valet ar.de elec.ad postulationē.vt ꝑ gl.in c.j.j.eo.in ver.priuare, & in c.si postquam. in vers. prouisione, de elec.in vj.& in c.fi.in gl.ij.e.ti.in vj.& no.Abb. in c. q̄a ꝑꝑ in ij.q.de elec.†Et ideo mandatum eligendi ad postulationem extenditur.gl.in c.ī causis.in ver.postulatio.de elec. & ī c. nullus.in ver.ciuitatis.lxj.di.& ī c.licet.viij.q.j.in gl.j. ¶†Postremo ad declarationem tituli, & prædictorum, notandū est ꝙ postulatio est duplex.[a] quædam solennis dicitur, quæ fit ab eo, qui dispēsare potest.Alia non solennis, quæ petitur ab eo, q̄ nō habet ptātem dispensandi.sed eius consensus ꝓ suo interesse requirit̄.put est q̄n cōsensus Abbatis in promotione alicuius religiosi postulatur, iuxta cap.si religiosus.de ele.in vj.Et ita Abb.declarat in c. j.col.fin.infra eo.& in cap.quia propter.in ij.q.de elec.& ad hoc facit gloss.ij.in cap.fin. de elect.in vj.¶ †Et quòd dictum est de postulatione, idem videtur in nominatione, quia quasi pro eodem ponuntur postulatio & nominatio.vt not.per gloss.fin.in cap. bone. el.j.infra eo.titul.& Abb.ibi in vlti.not. dicit. †quòd nominatio etiā consideratur dupliciter.[b] Prima est solēnis. quando duo vel tres de capitulo proponitur papæ, & petitur quòd papa prouideat de vno illorum. Non solennis illa dicitur, quando quis antequam fiat scriptura, nominatur. inter canonicos, tanquam bonus, & sufficiens. & illa nominatio nullum ius tribuit, sed solum proponitur in collegio, si placet. capit. quòd sicut, de elect. vbi etiam Abb.latius declarat in primo not.Et idem Hosti.in eo. titul.in summa.in §.quis postulandus, sit in fin.& Hosti. ibi Abb. in loco præallegato ponunt differentiam inter postulationem & nominationem.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald.Duplex.Hoc idem late tradit Cæsar Lamberti. in trac.de iure patro. in xij.arti j.q.princ.j.part.ij.libri, vbi hæc omnia diligentissime attigit.

b ¶Syl.Ald. Dupliciter.Triplicem esse nominationem dicit Cęsar in loco proxime alleg.vide quia declarat fusius quàm Deci.hic.

SVMMARIVM.

Indictum

53 *Interdictum extenditur etiam ad adhærentes in crimine, & præstantes, auxilium, & fauorem.*
54 *Excommunicationis, uel interdicti pœna, an sit pœna.*
55 *C. in pœnis, de reg. iur. in vi. procedit in dubio.*
56 *Pace inter aliquos facta, an adhærentes includantur.*
57 *Adhærẽtes in cõtractib. ĩ qb° sit stricta ĩterpretatio, an ueniãt, nisi exprimanť.*
58 *Adhærentes, qui dicantur.*
59 *Terra alicuius dicitur quandoque ratione iurisdictionis.*
60 *Genitiuus, an, & quando importet dominium.*
61 *Interpretatio principis generalis est necessaria, & in scriptis redigenda.*
62 *Principum exemplis est iudicandum.*
63 *L. nemo. C. de sent. an limitetur quando principum exemplis iudicatur.*
64 *Iudicans secundum consuetudinem non dicitur iudicare exemplis.*
65 *Interpretatio principis quando locum habeat.*
66 *Consuetudo est optima interpretatio.*
67 *Priuilegium potius interpretari debet à consuetudine, quam à iure cõmuni.*
68 *Statutum quod non ualet à consuetudine interpretatiua corroboratur.*
69 *Consuetudo interpretatiua non requiritur, quòd sit præscripta.*
70 *Iudex habet facultatem interpretandi, & hoc in quibus iudicibus procedat, & quibus casibus, & quam interpretationem facere possit.*
71 *Doctor legens interpretari potest, non tamẽ eius interpretatio necessaria est, nisi quatenus probatur lege, aut ratione.*
72 *Decisiones Rotæ non habent uim legis.*
73 *Glossæ non creditur, nisi legem alleget.*
74 *Gl. opi. præualet opinioni Innocentij. & de auctoritate glossarum.*
75 *Scholari, an concedatur magistralis interpretatio.*
76 *Scholaris doctus an præferatur doctori indocto, præterquã in munere eligẽdi.*
77 *Communis opinio excusat iudicantem in syndicatu.*
78 *Iudex, qui iudicando secutus est opinionem præceptoris sui, excusatur ab expensis, & hoc quomodo uerum sit.*
79 *Iudex, qui iudicauit secundum opinionem unius acutissimi, & famosissimi doctoris à quo consilium habet, excusatur ab expensis.*
80 *Statutum in uno, locum habet in alio, quando duo sunt, quæ ita se habent, ut de uno ad alteram perueniatur.*
81 *Statutum puniens contrahentes matrimonium cum aliquibus, an contineat sponsalia contrahentes.*
82 *Statutũ pœnã imponẽs reformãtibus aliquid ĩ fauorẽ bannitorũ, quos cõtineat.*
83 *Electionis pœna non trahitur ad postulationem.*
Pœna electionis ad postulationem non trahitur.
84 *L. oratio. de sponsali. declaratur.*
85 *Electio, & postulatio fieri possunt in loco interdicto.*
86 *Interdicto suspenduntur sola diuina officia, & sacramenta ecclesiastica.*
87 *Postulationis admissio quid operetur.*
88 *Inquisitio facienda contra promouendum, non requirit quòd infamia præcedat, & ita limitatur. c. qualiter, & quando, de accu.*
89 *C. qualiter, & quando, de accu. §. i. & §. fi. quomodo limitatur, & declaratur.*
90 *Officialis officio priuatur si uidens aliquos rixari non se interponit.*

AD hæc in beato. ¶Sũmať, & diuidiť, vt p Abb. ħ. Iste modus loquẽdi sepenumero reperiť. ¶In tex. ibi, beato Petro. quia Gregorius antiquas decretales pp earũ plixitatẽ resecauit. vt dr̃. s. in proœ. & in memoriã antiquarũ principiũ illarum poniť, pp illos, q̃ erãt illo tpe, & studuerãt in antiqs, & p p gl. antiquas, q̃ principiũ illarũ allegabãt. vt dicit Io. An. in c. à nobis. in prin. de iure pa. ¶†Primo no. ibi. & de facili nõ possetis, fm And. Sic. q nõ est facile plures cõuenire in vnũ. tex. tñ nõ dicit hoc, sed ponit casus ɔtingẽtiã. put ẽt loquiť tex. in c. nec nouum. xviij. q. j. quẽ tex. allegat Bal. ħ. Et facit tex. in c. nosce. lxiij. di. Sed dictũ in se verũ[a] est, p tex. in l. itẽ si vnus. §. principaľr. ff. de arbi. vbi de duobus, vel tribus loquiť, & dicit nõ facile oẽs ɔsentire. à fortiori ergo hoc dicendũ est in ɔgregatione, vbi maior numerus reperiť, q̃a naťr. hoĩes facile dissentiũt. d. §. principaľr. q̃a quot capita, tot snię sunt. c. sicut in sacris. de ɔse. dist. iiij. & ĩ l. q̃a poterat. ff. ad treb. †Et pp difficultatẽ, q̃ est in nõ cõueniẽdo simul, dr̃ q vniuersi cõsentire nõ pñt l. j. §. fi. vbi gl. ff. de acquir. pos. in l. j. ff. de lib. vniuer. vbi gl. facit tex. in l. cũ sane. ff. de his, q̃ deie. & q̃d no. Bar. in l. continuus. §. cũ q̃s. in fi. ff. de ver. ob. Et hoc vr̃ intelligẽdũ, nisi eẽt res, q̃ de facili ɔcedi solet, ex eo, q̃d in simili not. Alex. in l. apud Iulianũ. §. ɔstat. ff. de leg. j. facit tex in l. q cũ maior. in prin. ff. de bonis li. & in l. j. §. pmittiť. ff. de aqua quo. & æsti. sed ɔ̃ hoc facit tex. in l. j. ff. de lib. vniuer. vbi in petẽdo bonorũ possessionẽ, in qua agiť de vtilitate vniuersitatis, & verisimiliter oẽs de facili deberẽt ɔsentire. & tñ ibi dr̃, q ɔsentire nõ pñt pp difficultatẽ. & idẽ pbať ĩ d. l. j. §. fi. ff. de acq. pos. ¶†Scd̃o no. ibi, ĩ vnũ locũ, q actus capituli debẽt fieri à ɔgregatis simul in vno loco. ad idẽ text. in c. cũ terra. j. de elec. in c. cũ ecclesia Sutrina. in prin. de cã pos. & pp. Et tali casu nõ sufficit habere voluntatẽ oĩum canonicorũ, q̃a posset haberi particulariter a quolibet subscribẽte in camera.* & hoc non sufficit, sed reqriť ɔsensus oĩum, videlicet q simul ɔsentianti ĩ vno loco. vt declarat Bal. s. e. in rub. col. iij. & Bar. ĩ l. oẽs populi. col. iiij. ff. de iust. & iur. cũ si. vt dixi in c. cũ oẽs. de ɔsti. col. vj. declarãdo, vt ibi dictũ fuit. ¶†Tertio no. fm Bal. q eligẽtes pñt sibi eligere locũ pro electione facienda. ad idẽ facit tex. in c. cũ terra. de elec. in l. q̃d[b] tñ. §. si arbiter. ff. de arb. & in l. pe. in fi. ff. de iust. & iur. in c. cũ eps. de offi. ord. in vj. Quãtũ tñ ad electionẽ, de qua agiť, vr̃ q electio debeat fieri in ecclesia, vt no. p gl. in d. c. cũ terra. & probať ĩ c. q̃d sicut. in princ. j. de elec. vbi dr̃, q fm canonicas sanctiones, si fieri põt, in ecclesia electio debet celebrari. facit tex. in c. pceptũ. ij. q. ij. & xxvij. q. viij. in c. cõuenior. & in c. qua frõte. de appel. Et iõ electio alibi facta vr̃ nulla. vt per gl. i c. ĩ noĩe dñi. in ver. vrbe. xxiij. dist. & not. Abb. in d. c. q̃d sicut. Et q̃d Bald. hic dicit, intelligendũ vr̃ q eligentes pñt eligere sibi locũ, q̃n hoc fieret ex cã, vt q̃a ĩ ecclesia fieri nõ posset d. c. q̃d sicut. vbi gl. ¶†Abb. tñ in d. c. cũ terra. col. fi. tenet q electio facta extra ecclam, & ex locũ cõsuetũ non vitiet, & hoc verius vr̃, quia locus non est de substãtia electionis.[c] ¶†Vñ licet electio põtificis deat fieri ĩ palatio, in quo habitabat papa mortuus. c. vbi periculũ. §. j. de elec. in vj. locus tñ non est de substãtia, fm cõem opi. put tenẽt Arch. Io. An. & Dom. in d. c. vbi periculũ. §. j. & iõ vr̃, q in quocunque loco facta sit electio, valeat. ¶†Quarto no. ibi, postulastis, fm Bal. intelľr, nemine discrepãte, & And. sic. & rõnem adducit. q̃a postulatio est actus gratiosus. in c. bone. el j. j. eo. vt s. dictũ est. Sed gr̃a debet fieri à capľo, nemine discrepante, vt no. per gl. in c. cũ oẽs. de ɔsti. Sed certe ista ɔclo vr̃ ɔ̃ tex. ĩ c. scriptũ. de ele. vbi distinguiť an postulatio facta sit à duabus ptibus, vel à minori parte. ergo non videtur necessariũ q fiat nemine discrepãte. Nõ ob. q̃d notať p gl. ĩ d. c. cũ oẽs. q̃a illud dictũ nõ vr̃ verũ. vt dixi ĩ d. c. cũ oẽs. col. iij. Itẽ illud dictũ hẽret locũ q̃n capitulũ faceret gr̃am, nõ q̃n petit, put ĩ postulatione ɔtingit. ¶†Quinto no. fm Abb. q ñ oĩno psunt, q̃ sufficiũt. sed eɔ̃ debuit dicere q aliqua psunt, q̃ nõ sufficiũt, vt no. ipse Abb. inferius declarat, & pbať ħ ibi, nõ sufficit, imo nõ pficit. Et ħ exẽplificari pt ĩ bonis operib°, q̃ fiũt ab illo, q̃ est ĩ peccato mortali. nã prosunt, sed nõ sufficiũt ad salutẽ. c. q̃d q̃dã. cũ glo. j. de pen. & remis. & de pen. di. iij. in c. fi. §. pnię. vbi gl. ĩ ver. vtilis, & facit tex. de pœn. di. j. in c. tres sunt. in ver. pdest. ¶Sexto no. ibi, nõ de facili facultas credẽdi tribuiť, fm Abb. q licet de facili nõ credať, q̃a psumptio est in ɔ̃riũ, vt ħ dr̃. ad idẽ tex. ĩ c. fi. q ma. acc. pos. & in q̃d dicitis. xvj. dist. & p gl. in c. quosdã. de psump. † Nõ tñ excludiť quin ignorantiã pbare possit. & admitti debet ad pbãdũ. Fortior tñ pbatio reqriťur, q̃a psumptio in ɔ̃riũ est c. q̃a verisimile, vbi Abb. de psum. Et iõ tali casu ignorãtia nõ põt pbari p iurm.[d] vt no. gl. dicit ĩ c. ppo suisti. lxxxij. di. & no. Abb. in c. pastoralis. col. iij. de excep. & Ro. in ɔsi. ccccl xxxj. psentis dubitationis. in fi. Et ħ verũ est, nisi agať de leui piudicio. vt no. Abb. in c. quosdã. in fi. de psum. cũ si. vt dixi in c. ij. in fi. de const. ¶†Septimo no. q Abb. põt esse procurator pro ecclesia cathedrali, ibi per Abb. S. Petri, & no. Abb. post Host. in c. sospite. in ij. not. de censi. ĩ cap. in nostra. in princ. de procur. & in cap. per venerabilem in j. not. j. qui fil. sint legi. & Fed. in consi. ccxx. quod clericus. Inno. in c. j. in fin. de oblig. ad rõ. Et†nedũ abbas, sed etiam monachus de licentia abbatis potest esse procurator pro amico monasterij, vt est dictum Innoc. in c. cum I. & A. de re iu. & tradit Rom. in ij. deci. de procu. in antiq. cum si. vt dixi in c. decernimus. de iudi. colũ. ix. & casu quo abbas, vel clericus prohiberetur suscipere officium procurationis, non per hoc vitiatur iudicium, †vt no. Fed. in consi. præalle. cclxx. cũ simi. vt late dixi in d. c. decernimus. col. x. ¶†Octauo no. ibi, primum præberemus assensum, quòd ex istis verbis practica colligitur ad porrigendum postulationem, nam concludi debet q papa dignetur pium præbere assensum. adeo q si postulatio peteretur simpliciter, possit reijci. vt dicit Car. hic, quem And. Sic. refert, qui tamẽ concludit

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Verũ. De hoc est tex. insti. de iu. nat. gen. & ciui. §. Senatuscon sultũ. vbi ego not. post Ang. in l. ij. §. deinde quia difficile. ff. de ori. iur.

* ¶Syl. Ald. Camera. Facit quia electio nõ põt fieri nec per nuncium, nec per literas. c. si iusto, vbi Doc. de elc. li. vj. Firma. in ti. de epi. li. j. in iij. par. q. xv. tradit late Ces. Lamber. in tit. de iure patr. art. xv. q. j. j. par lib. ij. vbi dicendum.

b ¶Syl. Ald. Quid. Adde q de electione loci text. ille non facit mentioné, voluit allegare tex. in l. si cum dies. §. si arbiter. eo. tit.

c ¶Syl. Ald. Electionis Hostiẽ. tenebat q cõsuetudo potest inducere, q electio fiat in certo loco, sed ea circũscripta. q põt fieri in quocũq; honesto loco, cuius opi. dr̃ cõiter teneri Abb. in c. q̃a pp col. ij. ver. vel saltẽ Do. in c. vbi periculũ. §. j. col. ij. de ele. lib. vj. Pau. Cardi. & oẽs in cle. nc Romani. de ele. Firma in tract. de epo. ĩ ij. par. pri. lib. ĩ ij. q. late Ces. Lãber. ĩ tract. d̃ iur. patr. vii. art. ij. q. j. pri. ij. p. ij. lib.

d ¶Syl. Ald. Iurm. Et iõ vbicũque ignorãtia nõ est verisimilis, nõ sufficit iurm. c. vt circa, ver. alioqui. & ibi Pet. de Anch. col. ij. ver. itẽ no. in ver. super, & Domi. et ibi. in ver. super huiusmodi, in ij. not. de ele. lib. vj. in c. nulli. & ibi Arch. c. j. vbi Pet. de Anch. in vlt. not. de elect lib. vj. facit quod voluit Archid in c. j. de dol. & contu. lib. vi. Rot. decis. ccciij. not. q vbi aliquis, in no. facit quod voluit Bald. in l. fi. in fi. C. de eden.

concludit idē esse, si alia verba humilia dicat, vel ipso actu cōprehendat, vt q̃a veniat capite discoperto & flexis genibus, vt And. Sic. dicit. Sed certe ista humilitas nō sufficeret, q̃a ī qualibet petitione, ēt fundata in iure cōi, humilitas ista ꝑ maximā reuerētiā pōtificis adhibet̄. Et iō dicēdū est, q̄ ex nā postulationis, ēt simplr̄ h̄ satis colr̄, dato q̄ nō exprimat̄, vt in accusatione falsi intelr̄, q̄ ꝑ dolū cōmissum fuerit falsum, licet nō exprimat̄, ex quo petitur ꝯdēnari, vt not. Ang. in l. nec exēplū, C. de fals. & in simili casu de furto no. Bar. in l. Aurelius. §. si Sticho. de li. le. Et ad tex. h̄, de pio

14 assensu, facit tex. in l. fi. §. illo. C. de nece. ser. hę. insti. vbi pij† dn̄r hę redes, implēdo voluntatē testōris, in eo, qđ de iure scripto nō dicūt. & facit tex. xxij. q. ij. c. fi. in fi. ibi, ꝑcibus. & q̃a populi supplica

15 tione mortis reuocauit sn̄iam. ¶†Nono no. ibi, quasi pro certo, q̄ dictio, quasi, h̄ nō exprimit veritatē, facit tex. in l. in suis, vbi Bal. ff. de lib. & posth. in c. ij. cū gl. de priui. in vj. & tradit Old. in consi. clv. q̃a de forma. in prin. cū si. vt tradūt Mod. in c. gratū. col. j. de offic.

16 dele. & dixi ibi. †Et idē est de dictione, quodāmō, vt no. Bar. in l. ꝓtor. §. j. de edē. cū si. vt Alex. scribit in d. l. in suis, & in casu isto papa nō erat ꝓprie certus de isto negotio, q̃a simplr̄ ab alijs intellexe-

17 rat. quo casu nō dr̄ certus, †q̃ ab affectione boni viri aliq̃d intelle

* xit. c. j. de cleri. per sal.* ꝓmo. & no. Abb. per illū tex. in c. si facerdos, de offi. ord. Et facit tex. in c. si b̄nficia, de p̄b. in vj. in glo. ibi, in ver. certiores. & hoc intelr̄, nisi eēt talis mā, in qua certitudo haberi nō pōt, nisi p̄sumptionibus. puta in filiatione, vt no. Bal. in l. filiū. in gl. fi. ff. de his, q̄ sunt sui, vel alien. iur. dicēs q̄ saluat testis di-

18 cens, scio ꝓ certo† q̄ iste est filius talis, & facit tex. in l. j. §. debebit. ff. de lib. agn. & ibi vere filius dr̄ ex talibus p̄sumptionibus, & cōiecturis. cū si. vt dixi in rub. de prob. col. pen. & facit tex. in l. j. ff. de

19 decr. ab ord. faciē. ¶†Decimo no. f̄m Abb. h̄, q̄ interrogatus, qui tenet̄ rn̄dere, si nō rn̄det, hr̄ ꝓ ꝯfitente ī eius p̄iudiciū. Sed aduertendū est, q̃a illa verba, nō negauit, in q̄bus Abb. facit fundamentū, nō inferūt q̄ tacuerit, q̃a intelligi p̄nt, q̄ h̄ nō cōfiteret̄, & hoc

20 ꝯsonat ꝑ excusationē quā faciebat. Et h̄ mō vr̄ ꝓbari h̄, † q̄ ille, qui aliquas ꝓponit excusationes, ex quo fundat̄ in excusationibus, nō vr̄ negare. de quo no. in l. nō vtiq;. ff. de exce. & late dixi in c. cū venera. de exce. col. ij. Dictū Abb. in se verū est, q̃a q̃ non rendet, vr̄ ꝯtumax. & ꝑ ꝯtumaciā pro ꝯfitente hr̄ l. de eta. §. qui tacuit. ff. de inter. ac. c. j. de ꝯfes. in vj. l. gn̄alr̄. §. his de ꝑtibus. vbi Bal. C. de re. cre. & no. Bal. in l. si filius. la j. ff. de inter. ac. & per glo. in l. certū. §. j. ff. de cōfes. & hoc ēt hēt locū in ꝓcuratore, vt Abb. h̄

21 dicit, & ꝓbat in d. c. ij. de cōfes. in vj. †Et qn̄ contumacia procurato

a ris noceat dn̄o,[a] tradit Alex. ī l. iij. de ꝓcu. & late Mod. in c. j. vt lit.

22 non conte. & Bar. Vero. in caut. liiij. †Cōfessio tn̄ principalis magis præiudicat, q̃ cōfessio procura. q̃a cōfessio principalis facta in vna cā, preiudicat in alia inter easdē ꝑsonas, vt no. Bal. in l. ij. col. fi. ver. fallit in cōfessione. C. de eden. secus est in confessione pro-

b curatoris,[b] vt no. ꝑ Io. An. in c. ꝑ inquisitionē. de elec. cū si. vt tra-

23 dit Alex. in d. l. ij. col. fi. Et ad† p̄dicta notandū est, q̄ illa cōfessio tacita, quæ insurgit ꝑ contumaciā nō rn̄dentis, reuocari pōt, pro bādo ꝯriū, vt no. Bal. in l. ij. §. q̄ si actor. C. de iur. cal. vt no. Pau. de Ca. post Ang. in l. ij. col. fi. C. q̃ test face. pos. cū si. vt tradit ibi Alex. col. ij. & Are. in consi. cxlvij. visa cōsultatione. col. ij. & facit qđ not. Bar. in l. absentē, in ff. ff. de pe. Bar. Vero. in consi. xlj, licet inuitus.

24 col. j. ¶†Vndecimo no. q̄ vnus ex ꝓcuratoribus pōt confiteri in præiudiciū dn̄i, f̄m Abb. qui h̄ intelligit, qn̄ sunt dati insolidum, aliā s secus, vt in c. si duo. de procu. in vj. vbi gl. & no. Bar. in l. cōsilio. in fi. ff. de cur. fur. nō tn̄ vr̄ ꝓcedere absq; diuinatione q̄ h̄ dati sint procur. insolidū, vt Abb. dicit. Vn̄ magis placet vt dicamus, q̄ cōfessio procur. noceret, ex quo erāt duo ꝓcuratores, d. c. si duo. Nec tex. h̄ expresse dicit, q̄ cōfessio talis procur. noceret, sed h̄ à summo pōtifice allegat̄ ad maiorē exaggerationē, ad cōfirmādū

25 qđ papa sciebat quasi ꝓ certo, vt ī tex. dr̄. ¶†Duodecimo no. f̄m Abb. q̄ qn̄ cōfessio est sub eodē verborum cōstructu, pōt ꝓ parte acceptari, & ꝓ parte recusari. Hic. n. ꝓcurator ꝯfitebat̄, saltē tacite, q̄ eps̄ nō seruasset interdictū, & ista cōfessio acceptata fuit, & allegabat excusationē, q̃a ignorabat iterdictū, & talis excusatio reijcit̄. vt Abb. hic dicit. Et ista conclu. ꝓcedit. qn̄ sunt diuersa fa-

c cta. aliās secus vr̄, vt declarat[c] Bart. in l. Aurelius. §. idē quæsijt. ff. de li. leg. & Abb. in c. bonæ. el ij. col. pe. j. eo. cū si. vt tradit Alex. in cōsi. lxxxij. in causa Ludouici. li. And. Sic. in consi. iij. col. fin. lib. ij. Vlterius ēt cōsiderandū est, q̄ in casu isto, licet de eodē facto agatur, tali casu ab eodē facto separari pōt, q̃a est p̄sumptio in ꝯriū, q̃a eps̄ præsumebat habere notitiā interdicti, cū eēt publicatū. quo casu ꝑ talē p̄sumptionem, ēt in eodē facto qualitas ab ipso facto separari pōt, vt no. Bar. in d. §. idē quæsijt. cū si. vt Alexā. scribit in consi. ij. ex narratis in themate. col. fi. lib. iiij. Abb. in c. cū venissent, col. j. de insti. in c. q̃a nos. de spon. & late Sozin. tradit in l. j. ff. de vulg. ¶Postremo aduertendū est, q̃a s. dicta haberent locū

qn̄ expresse cōfessio facta fuisset, prout Doc. loquūtur in locis supra allegatis. Secus vr̄ in isto casu in tacita confessione, q̃ resultat

26 ex ꝓpositione exceptionis, put Abb. loquit̄, †q̃a excipiēs non vr̄ fateri. l. nō vtiq;. ff. de excep. c. cū venerabi. de exceptio. declaran-

27 do, vt late ibi dixi. ¶†Tertiodecimo no. q̄ verbū, sufficit, importat

d q̄ nihil aliud requirat̄, vt Abb. hic declarat,[d] alleg. gl. in c. statutū, in verbo, canonicis, de rescri. in vj. vbi Domi. idē dicit, vt no. Abb. in c. cū locū. in prin. de spon. in c. fi. de spon. duo. in c. fin. col. iij. de succes. abintesta. facit tex. in l. j. §. sufficit. ff. de admini. tut. in c. sufficit, de conse. dist. j. cum si. Et licet hoc verbum, sufficit, importet q̄ nihil plus requirat̄, nō tn̄ excludit quin vlterius fieri possit, vt no. per gl. in c. constituisti. de celebra. miss. Itē verbum, sufficit, intelr̄ eo respectu, quo ponit̄ gratia exēpli, si dicat̄ in testō numerus septē testiū sufficit, verū est respectu testiū, non tn̄ excludunt̄ aliæ solēnitates, quæ in testō requiruntur. Et de isto verbo, sufficit, vel

28 sufficere, ēt no. Luc. de pen. in l. iij. C. de diuer. offi. lib. xj. ¶†Quartodecimo no. q̄ constitutio non debet inculcari auribus singulo-

29 rū, sed satis est qđ publicetur. †Secus est in citatione, quæ debet noīatim fieri, si certa sit persona. secus si persona incerta sit, q̃a pōt fieri per edictū, vt Abb. hic concludit. Et de hoc, quia impertinenter hic ponitur, dicendū est, vt hr̄ in c. fi. vbi tex. de elec. in vj. cū si. vt tradunt Moder. in cap. gratum, de offi. deleg. & ibi etiam dixi.

30 ¶†Quintodecimo no. ibi, constitutio solēniter editur, aut publice promulgatur, dū alternatiue tex. loquit̄, f̄m Abb. colr̄ q̄ cōstitutio edita solenniter ligat, anteq̃ publice promulgetur. Ex quo infert q̄ constitutio edita solēniter in cōcilio populi, statim ligat, licet promulgata nō fuerit. Sed certe istud dictum vr̄ dubitabile, q̃a licet solēniter edita fuerit cōstitutio in concilio, intētio statuētiū vr̄ fuisse q̄ liget. nō tunc precise, sed post publicationē, f̄m naturā cōstitutionis. ar. tex. no. in l. qui habēti. in prin. ff. de acquiren. pos. Et absurdū esset, q̄ qui fuissent in concilio statim obligarentur ad obseruationē cōstitutionis, & nō alij. Nō ob. tex. in illa al-

31 ternatiua, aut, quia aliqui libri h̄nt copulam. †Et quandoq; reperitur, q̄ alternatiua ponitur pro copula. l. cū quidā. C. de ver. sig. & ēt quandoq; ponitur, aut, expositiue, vt per gl. in l. pe. ff. de actio.

32 empt. in prin. ¶†Sextodecimo not. q̄ constitutio ligat scientem,

e non expectato lapsu duorum mensium,[e] vt no. per glo. in c. ij. de de reb. eccle. non alie. in vj. Et idem Abb. inducit istum tex. in verbo sufficit, & idem tenet Abb. in cap. ij. colum. pen. de consti. reiecta opi. Ant. de Bu. qui videtur ibi sentire contrarium. Sed tamen, vt dixi in d. c. pen. col. pen. opin. Anto. de Bu. videtur verior, qui concludit ibi, colum. ij. quòd constitutio principis non ligat, etiam scientem, ante lapsum duorum mensium, per text. in auc. vt factæ no. constitutio. vbi dicitur in tex. & rub. valere constitutionem post duos menses. ergo prius non valet. Et quia, cum sit taxatum tempus duorum mensium, illud precise attenditur, vt latius dixi in d. cap. ij. ¶Non obst. tex. hic in versi. sufficit, quia respondetur etiam aliter, quā dictum sit in d. c. ij. Et considerandū est quòd verbum, sufficit, hic respicit præcedentia excludendo, quòd non debet singulorum auribus inculcari. sed sufficit notitia, & publicatio. & illa verba solenniter edita, aut publice promulgata, copulatiue intelliguntur, vt dixi, quia sola notitia non sufficit, sed publicatio requiritur, vt no. Bal. in l. vna. §. fi. C. de cad. tol, & ipse Abb. late tradit in consi. xxxv. videtur primo. lib. j. cum

33 si. vt dixi. in d. c. ij. ¶†Septimodecimo no. q̄ promulgatio constitutionis facit præsumptionem scientię. ad dem tex. in c. fina. qui matri.

ADDITIONES.

* ¶Per sal. Adde Bar. vbi declara. in l. inter oēs. §. recte. col. fi. ff. de furt. Alex. in l. j. §. per procuratorē. col. ij. ff. de acqui. pos. Ias. in §. sed iste. fol. pen. vbi limi. duobus mo. Io. Fran. Balb. in rep. l. Celsus. col. xx. ver. vj. conclu. nu. 50. ff. de vsur.

a ¶Syl. Ald. Domino. Vide aliquid per Dec. in c. sæpe. in vij. not. de appel.

b ¶Procuratoris. Adde Anch. & Philip. Fran. in c. ij. de confes. in vj. Matth. de Afflic. deci. Neapol. lxxxiij. & hoc nisi haberet mandatum speciale.

c ¶S. Ald. Declarat. Soz. in consi. ccxxj. col. fi. dicit q̄ hæc opi. Bar. cōiter approbatur. vide Deci. in consi. dx. col. ij. Ias. in c. cū venera. in xj. colum. de excep. in l. j. ff. si cert. pet.

d ¶Syl. Ald. Declarat. Adde Dec. in consi. xxxvij. in causa, in prin. Phi. Fran. in d. c. statutum. col. j. dicit gl. ibi sing. And. Sic. hic. & in d. c. fi. de suc. ab intest. Car. Alex. in d. c. cum locum. in iii. not. Abb. in c. cum apud. de spons. in ii. not. & ibi Card. Alex. col. j. in c. tuæ. fraternitati, post med. & ibi Car. col. vij. ver. ix. eo. tit. & idē Car. in c. fi. de spon. duo. Abb. in c. qm̄ ꝯ. col. xix. ver. no. bene hoc dictum. & ibi And. Sic. col. vj. de prob. Abb. in c. ij. colū. xii. nu. 33. de ord. cog. in c. i. col. ii. de exce. Ro. in l. cum mulier. col. x. ver. præterea pondera. ff. so. ma. And. Sic. in cōsi. xi. col. xii. ver. & si quispiā. li. i. cōsi. viii. col. iiii. ver. itē ēt ipsa, lib. ii. cōsi. xxxiiii. præclare. col. xviii. ver. & si quispiam quærat. eo. lib. ii. Fel. in c. verū. colū. ii. de for. compe. in c. i. in vi. no. de spon. & tamen alia gl. quæ videtur contraria in c. consuluisti, de cele. mis. sed concor. Abb. in d. c. qm̄ contra. & Anto. Cor. in rep. rub. de iur. iu. col. v. & sing. suis in ver. sufficit.

e ¶ ¶Syl. Al. Mensium. Vide Dec. omnino in c. ii. in j. lect. col. vi. in fin. de consti. & in ij. lect. col. iiij. in fi. cum seq.

matri. accu. pos. cum si. alleg. in gl. & ideo si de aliquo sit fama publica in loco, scia præsumitur, vt no. Bar. in l. is pōt, col. vij. de acq. hære. in l. si cu. §. ijsdē. ff. de act. cū si. vt tradit Alex in consi. xxxvj. visis, col. ij. lib. j. & in cōsi. clxxxvj. in hac cā. col. iiij. lib. ij. i cōsi. cxcix. visō, eo. li. ij. ¶ †Decimooctauo no. ꝙ suffraganei tenētur seruare interdictū, qñ ecclesia metropolitana illud seruat. facit tex. in cle. j. de sen. excō. vbi religiosi oēs ēt exēpti tenent seruare interdictū qñ ecclesia cathedralis obseruat, quia nō debēt mēbra à suo capite recedere. c. cū nō liceat, de p̄scri. ¶ †Decimonono not. ꝙ prælatus debet esse promptus in puniēdo inobediētes. Et Pau. apostolus, quē tex. hic refert. se paratū dicit vlcisci oēm inobedientē. xxiij. q. vj. c. j. xxiiij. q. iij. c. de excōicationis articulo. & in c. veritatis. de dolo. & cont. †Et graue est peccatū nō obedire superiori suo.[a] lxxxiij. dist. in c. si qui sunt viij. q. j. in c. sciendum. & in c. ij. de ma. & obe. †Et maior est inobediētia iudicis, quā canonis. vt no. p gl. in c. dolētes. de celeb. miss. facit tex. in l. Celsus. ff. de arbi. & iura palle. habēt locū in casibus, in quibus q̄s obedire tenet̄. vt q̄a iustū sit præceptū. Secus si esset iniustū, vt q̄a cōtineret peccatū. nam tūc nō debet q̄s obedire, q̄a magis Deo, q̄ hominibus parendū est, in viij. dist. c. quę ꝯ. in fi. xj. q. iij. c. si dn̄s. ¶ †Et iō semper prælato obediendū nō est, vt dr̄ in c. nō semper in c. si is, q preest. xj. q. iij. facit qđ no. Inn. in c. inquisitioni. de sen. excom. vbi Abb. vt dixi in c. si qñ. de rescrip.[b] & in cōsi. clj. ¶ †Vnde si prælatus præcipiat sacerdoti existenti in peccato mortali, ꝙ celebret, nō tenet̄ obedire. secus si eēt in peccato veniali, q̄a illud purgat p illā gn̄alē confessionē sacerdotis. & aquā sanctā. vt p gl. in suprascriptione vj. in ver. benedictionem. & de illis tradit Car. Alexā. in t. testm̄. vj. dist. circa fi. ¶ †Vigesimo no. ꝙ verbū, vlcisci, in bonā partem accipit̄ pro vindicta iuridica, vt no. Abb. hic. & idē hr̄ in iuribus. s̄. alleg. addo tex. in c. j. s̄. de offi. ord. l. j. in fi. C. si seruus ante lib. ad decur. aspi. lib. x. ibi, cōgruēti pęna vlciscetur. & no. Bar. per illū tex. in l. deuotū. C. de meta. lib. xij. & in no. qōne tradit Pau. de Ca. in l. j. p gl. ibi. C. de his, quib. vt in dig. & Alex. ibi post Gulielmū de Cun. ¶ †Vigesimoprimo no. ibi, nihil obediētia p̄desse vr̄, secundum Abb. ꝙ pęna malorū vr̄ prodesse bonis, quia eorū iustitia magis relucet ex pœna malorum. Et refert Theologos qui dicunt ꝙ pr̄ beatus gaudet videre malum filium in inferno. & econtra. Et ad hoc facit tex. xlv. dist. in c. vera. vbi dicitur ꝙ solent iusti peccatoribus indignari. ¶ †Vltimo not. ꝙ principaliter hic dr̄ ad materiā tituli, ꝙ ille qui violat interdictū, non potest postulari, & etiā efficit̄ irregularis. c. is cui. de sen. excom. in vj. & patitur etiam pęnā. de qua habetur in c. fi. de exces. præla. ¶ †In gl. j. Abb. declarando gl. dicit ꝙ appellatio non tenuit, quia sine causa interposita fuit, contra c. vt debitus. allegatum in glo. quod tamē loquitur in appellatione iudiciali. Ideo melius facit tex. in c. bone. de appe. in c. j. de appel. in vj. Dicit etiam Abb. ꝙ videntur recessisse ab appellatione, ex quo postea vnanimiter postulauerunt episcopum. Et ad hoc facit tex. in prin. vbi dicitur ꝙ erat discordia circa electionē, & ab aliquibus appellatū fuit, & tandē conuenientes in vnū &c. ista verba referuntur ad præcedentia, & sic videtur ꝙ illi, qui appellauerunt, postea cum alijs simul postulatione fecerūt. ideo vr̄ ab appellatione prius interposita recessisse, vt Abb. dicit, & facit quod habetur in c. gratum. j. de offi. dele. Tertio etiam dici potest ꝙ appellatio prius facta non impediebat postulationē, † q̄a talis postulatio non erat contra appellationem, & appellatio extraiudicialis solum impedire videtur illud, quod fieret contra appellationem, d. c. cū à nobis. de elec. & no. in c. j. de app. vbi dixi. ¶ †In gl. ij. ibi, l. si defensor, ille tex. loquitur in defensore, qui nō habet mandatum. & ideo præiudicare non potest. vt Abb. hic. dicit. & hoc idem tradit Bar. in l. pen. §. ad crimen. col. iiij. ff. de publi. iudi. vbi inquit, ꝙ defensor, qui comparet sine mandato, non potest aliquid facere in præiudicium rei absentis, licet secus sit in procuratore. & idem dicunt Ang. & Paul. de Ca. in l. seruū quoq;. §. publice. ff. de procu. Abb. in c. veniēs. col. vj. de accu. & late hr̄ inter consi. Bar. Vero. in consi. liiij. in casu præmisso. ¶ †In ea. gl. ibi. §. pen. Abb. hic respondet, ꝙ ille text. loquit̄ in confessione erronea, quæ probato errore non nocet. Sed ista rn̄sio non videt̄ vera, quia tex. ibi, de errore nullum verbum dicit. Et etiā in se vera non videtur, quia idē esset in principali, qui erronea confessionē posset reuocare, vt no. Bar. in d. §. pe. & ideo vera videt̄ solutio s̄m Bar. ibi, videlicet ꝙ ille tex. loquitur in confessione voluntaria. secus est in necessaria, prout Bar. ibi distinguit, & declarat. ¶ †In gl. in verbo, allegas, colligitur hic, vt Abb. dicit, ꝙ quilibet de prouincia præsumitur scire ea, quæ publice fiunt in aliqua parte prouinciæ. Et hoc secundum Abb. intelligitur in concernentibus totam prouinciam. sed in factis concernentibus vna diocesim, solum illicite præsumuntur, qui sunt in illa diœcesi. non aūt illi, qui sunt in prouincia c. fi. qui matri. accu. pos. & idem Abb. dicit in concernentibus ciuitatem. Sed aduertendum est, quia illa distinctio Abb. de concernentibus prouinciam, vel ciuitatem, prima facie non satisfacit, quia scientia, quæ præsumi debet, videtur separata ab eo facto, quod concernit ciuitatem, vel prouinciam. Sed declarando mentem Abb. intentio sua fuit dicere, & considerare, an publicatio fuit facta respectu prouinciæ, prout hic dicitur de isto interdicto publicato respectu totius prouinciæ, & tunc scientia præsumitur respectu illorum, qui sunt in prouincia. Et idē est in diœcesi, vel ciuitate, qñ fuit publicatio limitata in ipsa diœcesi vel ciuitate, & hoc in præsente. secus est in absente à loco publicationis, quia propter absentiam ignorantia præsumitur, tam in prouincia, quàm in ciuitate, vel diœcesi.[c] d. c. fin. qui matri. accu. pos. l. plane. vbi Bal. ff. de excu. tut. l. Titius. §. Lucius. vbi Bal. ff. de lib. & posth. & i l. tres fratres. vbi Ang. ff. de pac. no. Bar. in l. is pōt. ff. de acq. hęr. & Rom. in consi. lix. ad discutiendum. Et hoc intelligit̄, qñ est absens in loco remoto. secus si sit in loco proximo, & vicino. & not. Bald. per illum text. in l. j. C. de fal. mo. facit tex. in c. quosdam, & in c. quāto. de præsum. Et ideo si esset locus vicinus extra prouinciam, vel diœcesim, esset præsumendū de scientia, & in eadē prouincia, quæ esset magna, esset magis probabilis ignorantia, iuxta glo. in c. coram dilecto. de elec. & totum hoc videtur residere in arbitrio iudicis, attenta qualitate rei, & personarum. ¶ †In gl. in ver. publice. Abb. dicit singulariter not. ꝙ sola fama facit sufficientem probationem. vt interdictum seruetur. Et ratio s̄m Abb. vr̄, q̄a vbi agitur† de modico pręiudicio, fama probat,[d] vt no. in c. veniens. de testi. & quia in his spiritualibus tutior via eligitur c. iuuenis. de spōs. Et ita simpliciter Abb. sequitur And. Sic. hic. Et †pro ista cōclusione facit, q̄a excōicatio probatur p famā,[e] vt in iuribus alleg. in gl. & no. Abb. in d. c. illud. alleg. in gl. & idem tenet Bal. in c. j. col. j. ver. no. ꝙ excōicatio. in ti. hic finitur lex Corra. †Et ꝙ dicitur in excōicatione, idem videtur in interdicto, quia à pari procedūt c. ad hæc qñ, de app. ¶ Sed tn̄ in prædictis aduertendum est, quia nō vr̄ ꝙ in interdicto sola fama sufficiat, q̄a agitur de magno præiudicio, & ideo i cessatione à diuinis p p interdictū, magna causæ cognitio requiritur, q̄a p p scandalum populi vr̄ res magni præiudicij. c. si canonici, & c. quāuis. de off. or. in vj. ¶ Non ob. tex. hic, quia aliter quā per famā probatum erat interdictū, quia erat facta publicatio in loco, vnde præsumit̄ ꝙ ep̄s haberet notitiā. Et q̄a interdictū seruabatur in ecclesia metropolitana. ¶ Non ob. qđ dr̄ de excōicatione, q̄ p̄bat̄ per solā famam, quia illud non vr̄ verum simpliciter. † quia probatio excōicationis ad hoc vt quis repellatur ab agendo tanq̄ excōicatus, debet fieri apertissimis documētis c. j. de exce. in vj. & in c. prudentiā. §. sexta. de off. deleg. vbi dr̄ ꝙ p̄bari debet legitime, adeo ꝙ ēt fama cum vno teste non probaret excōicationē. vt no. Ant. de Bu. in d. c. veniens. de test. col. fi. alle. Spec. in titu. de notorio cri. in §. fama. Non ob. iura alle. in gl. q̄a vr̄ habere locum, & p̄cedere, qñ non agit̄ de præiudicio alterius, vel in foro animę, vt ēt dixi in d. c. prudentiā. §. sexta. in fi. ¶ †In gl. in ver. terrā. gl. primo concludit ꝙ legatus largo mō interpretatus fuit interdictum factū in terra Regis, vt ēt de adherentibus intelligatur. Et ista cōclu. de plano procedit, intelligēdo de adhærentibus in crimine, & prætātibus auxilium, & fauorē, prout gl. intelligere vr̄, quia tales pari pęna puniuntur. c. j. de offi. dele. ¶ Nec obst. ꝙ in pęnis debeat fieri stricta interpretatio, vt in reg. in pęnis. de reg. in vj. quia Abb. hic respondet, ꝙ pœna interdicti, vel excōicationis non vr̄ pœna, sed potius est medicina. †Sed ista rō Abb. quæ vr̄ colorata, non satisfacit, duplici rōne. Prima, quia attenta rōne Abb. text. hoc restringeretur in interdicto, prout loquitur, vel in excōicatione, & nō hr̄et locū in alijs pęnis. & hoc vr̄ ꝯ intellectū gl. hic, quē Abb. ipse sequitur. sed non aduertit, quia isti adhærentes prętabant auxiliū, & fauorē, merito includebantur in interdicto, q̄a ēt in alia pęna includerētur, q̄a regulariter in delictis agētes, & cōsentientes pari pęna puniuntur, d. c. j. de offi. deleg. Secūda rō est, q̄a nō vr̄ verū ꝙ excōicatio non sit pęna,[f] nā in ꝯrium vr̄ tex. in c. qm̄ frequēter. §. fi. vt lit. non cōte. vbi excōicatio pęna appellatur, & q̄a nulla maior pęna

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Al. Suo. Et non obediens peccat mortaliter, etiam qui nō obediat seculari. Deci. in c. nam concupiscentiam. in ij. lect. de consti. ij. nu. 21.

b ¶ Syl. Ald. Rescri. Vide Dec. in d. c. si quando. in j. not. & quæ ibi addidi.

c ¶ Syl. Al. Diœcesi. Idem Deci. in c. super literis. col. iij. nu. 21. de rescr. vbi addidi.

d ¶ Probat. Vide ad hæc Dec. in c. j. col. iiij. de app.

e ¶ Famam. De hoc vide Dec. in c. prudentiam. §. sexta col. iii. de offi. deleg.

f ¶ S. Ald. Pœna. De hoc an excōicatio sit pœna vide Deci. in c. de causis. in vii. col. de offic. deleg. in l. semper in obscuris. col. fin. de reg. iur. Et ideo pro salute animæ præsumitur in dubio Deci. in c. super eo, el ii. de app.

pena est ī ecclesia, quā excōicatio. xxiiij.q.iij.in c.corripiatur. Pro dicto tñ Abb. facit tex.in c.pe.de sen excō.de cuius intellectu, q̃a mā h̄ nō cadit, videndū est q̃ no.Inn.in c.j. de loca. Et Io. de Ana. in c.j.de sagit.& late Mod.in c.dilecti.de exce.col.ij.in d.c. pen. de sen.excō. 55 †Vnde ad ar. qđ Abb. facit de regu.in penis.rńsio colligit ex s.dictis.q̃a procedit in dubio.secus qñ cōstat q̃ sint adherētes, pstando auxiliū, put gl.hic intelligit.q̃a tunc non sumus ī dubio, ex quo iura expresse dicūt q̃ agentes, & ɔsentientes pari pena puniunt.d.c.j.de offi.dele.cū si.vt dixi ibi. Pōt ēt intelligit text. q̃ interpretatio facta à legato de adherētibus, intelligitur de adherentibus simpliciter ratione loci. q̃a ne fieret fraus interdicto, etiam terra coherens interdicta videretur.arg. tex.no.in c. si ciuitas.de sen.excō.i vj.vbi lata interpretatio fit, ne snia interdicti eludatur. 56 ¶†Et ex his Abb.infert ad q. de pace facta inter aliquos, an adherētes icludant.[a] Et primo ɔcludit, q̃ sic, vbi debet fieri larga interpretatio, p istum text. fm eius intellectū. & h̄ pōt verificari non p ratione Abb. quā s.reprobaui, sed per ea, quæ s.dixi allegā.tex.in c.si ciuitas.de sent. excō. in vj. 57 ¶†Scđo Abb. ɔcludit q̃ i contractibus.in q̃bus fit stricta interpretatio, nō veniūt adherentes, nisi exprimatur, p tex.in d.c.ad apostolice.de re iud. i vj. Et cū ista ɔclone vr̃ transire And.sic.h̄.col.x.idem sequit And.sic. in ɔs. xij.aliàs xj.fm nouam formam.col.xlij.in ij.li. Ad ad h̄ facit q̃ no. Bal.in l.in ver.sexto operatur.C.de epi.& cle.vbi inquit, q̃ quilibet, qui facit pacē, debet ēt pro adherentibus promittere.ergo videt q̃ absq; promissione expressa non includantur, vt Abb.hic dicit.& ad idem facit tex.in c.olim.de accus. Alíter tñ videtur velle idē And.sic.in c.quanto. col.ij.de iud.vbi inquit q̃ de cōnexis idē est iudicium.per illum text. Vñ infert q̃ facta pace cum principali, vr̃ facta cū adherentibus, alleg.tex.hic. Non ob.c.ad apostolice q̃a pōt rñderi q̃ ibi exprimit ad maiorem declarationem illud, q̃ tacite intelligebat. Cōcordando[b] tñ opi. placet vt dicamus q̃ adherētes includantur, qñ pax non haberet effectū inter principales, nisi adhęrentes cōprehēderētur. aliàs secus.vt no. Ang.cōcludit in l.quæ religiosis.in fi.ff.de rei vend.vbi alle.bonum tex. ī 58 l.si stipulatus fuero per te non fieri.ff.de verb.ob. ¶†Et qui dicantur adherentes,[c] no Ang.i auc.de here.& fal.col.ij.ver.ex hoc no, Et idem Ang.in cōsi.cclvj.q̃a ɔsultatio.col.ix. cū si. vt tradit Moder.in rub. de treug.& pac.col.pen. & in c.olim. de accusa. col.iij. ¶Et notandū est, q̃ ad hoc vt disputatio facta de adherentib⁹ habeat locum, super hoc debet fieri declaratoria, pronunciando, & declarando talem esse de adherentibus.vt no.tradit Ang. in cōs. cc.in ciuitate Lucana, col.pe.& est dictū Inn.in c.Lateranensi.vbi Imo.refert col.ij.de præb. ¶Secundo gl.aliam conclusionem ponit declarando tex.dum loquitur de terra regis, q̃ intelligat quo ad iurisdictionem, non respectu proprietatis. Et Abb.sequitur, q̃ dicit q̃ hoc modo Imperator dicitur dñs totius mūdi, quo ad iurisdictionē. Iste intellectus non conuenit verbis literæ dum facit mentionē de adherentibus.quia illud verbum esset propositum 59 sine ministerio. †In se bene verum est, q̃ terra alicuius dicitur, qñ q̃ ratione iurisdictionis.vt no, Domi.per illum tex.in c. vt litigantes.de offi.ord.in vj.in ij.no, vbi alle.istam glo. Et idem Do .in c.j.§.fi.in gl.in ver.eorum, in ver.not.glo.de vsur.in vj.& est gl. ī c. accedens.el.ij.in ver. ex præmissis, vt li.non conte. & no. Abb. in ca.pro illorum.in j.no. de præb. Et Fed.in cons.cclxxxjx.quidam 60 in suo. ¶†Et hinc sumpta occasione Abb. & And. sicu.insistunt, an, & quando genitiuus[d] importet[e] dominiū. de quo late scribit Alex.in rub.de ope.no.nun.& vltra Alex.& Mod.ibi, de hoc.no. Ang.in consil.cclxj.thema prædictum. col.ij.Car. cons.xxx. ī hac dubia.q.col.pen.Abb.in cons.lxxxiij.videtur primo. li.ij.Ro.in ɔs. clxxx.si admittimus, in fi.Bar.Vero, in consi.xxx.in causa quærelę circa fin.Alex.in consil.xxv.viso processu.col.v.li.iiij.Ang. Are. in proe.inst.col.ij.Car.Alex.iij.dist.in c.quo iure.in fin.Corn. in cōs. 61 xxxij.licet.lib.iiij.& in consil.xxj.licet videatur.col.ij.li.j. ¶†In glo. in ver.iterpretatus.Abb.post glo. prosequitur magis naturaliter quatuor species interpretationis. Prima est interpretatio principis, quæ fm glo.generalis est necessaria, & redigenda in scriptis, & glo.hoc idem dicit in l.si de interpretatione.in fin.ff. de leg. & xj.q.j.§ in his omnibus, & talis interpretatio dicitur generalis, & necessaria, quia facit legem, quæ debet ab omnibus obseruari. l. fi.C.de legi.& de tali interpretatione loquuntur iura. quæ dicūt q̃ eius est interpretari, cuius est condere.d.l.fin.& in ca. inter alia, de sen.excom.cum si.declarando, vt dixi in ca. cum venissent de iud.& cum alij omnes sequi teneantur interpretationem principis, hoc est vnus casus, in quo alij exemplo principis iudicare de- 62 bent, & no.Abb.in c.afferte.in j.no.per illum tex.j.de præsum.dicens iudicandum esse exemplis principum.† & sic fm eum limitatur tex.in l.nemo.C.de sent.quæ dicit. non esse exemplis iudi- 63 candum, †idem Abb.in c.in causis.col.ij.de re iud. Sed aduertendum est, q̃a ista limitatio Abb.ad.l.nemo.nō vr̃ bñ adaptari. quia tali casu nō iudicatur exemplo principis simpliciter, sed potius iudicatur immediate, fm legē. q̃a illa interpretatio principis, & illud exēplū principis facit legē generalē, d.l. gñali. Sicut in simili vr̃ in cōsuetudine, q̃ mediantib⁹ exemplis inducitur. vt no. in l. 64 j.C.q̃ sit lon.cōsue.in l.de q̃bus.ff.de legi. †Et tñ ille, q̃ fm cōsue- 65 tudinē iudicaret, nō diceret exēplis iudicare. †Et ista interpretatio principis habet locū.qñ est magna dubitatio, q̃ p inferiorem declarari nō pōt.vt no.Abb.in c.fi.col.ij.de cōstit.& in ca.j. col. fi. eo.tit.de consti.& in c.j.ī j.no.de iur.cal. Et talis interpretatio principis debet redigi ī scriptis fm vnā opi. q̃ habet q̃ scriptura sit de 66 essentia legis.de quo videndū est, q̃ dixi late in rub.de ɔstit. ¶†Secunda species interpretationis est à cōsuetudine, q̃ optime iura interpretatur.l.si de interpretatione.ff.de leg.& in c. cū dilectus. s.de cōsue.bonus tex.ī c.q̃ dilectio.de cōsan. & affinita. vbi Abb. no.per glo.in c.ex parte de celeb.miss.& in c.ab.eo.de app. in vj. in ver.ɔsuetudo & hoc mō arguit Spec.i titu.de test.§.iā. de interrogatorijs.in princ.Bal.in cons.cxxx.verba proprie.lib.j.& in cōs. xlvij.super vnitate.lib.iij.Car.in cons.lx.p examinatione.col.iiij. And.sic.in cōs.xxxiiij.lib.iiij & Ang.in cōsi.clxxxiiij.ex forma.col. j.vbi dicit q̃ verba inuestiture recipiunt interpretationē à cōsuetudine.& quælibet dispositio interpretatur à cōsuetudine. vt est dictū Inn.in c.olim.de ver.sig.q̃ refert, & sequit Abb.ī c.certifica- 67 ri, de sepult. †Et iō priuilegiū potius interpretari debet à cōsuetudine, q̃ à iure cōi.vt no.Pet.de Anch.in cōs. ccccxxxiij. postquā ista domina.col.j.alleg.tex.in d.c.qđ dilectio, & refert Alex. ī cōs. 68 ix.pōderatis.lib.iij. ¶†Et ista cōclusio ampliat intantū q̃ qñdoq; ēt statutū, qđ nō valet, à cōsuetudine interpretatiua corroborat vt dicit singulariter Ant.de Bu.in c.cū dilectus.col.v. ver. ex quo 69 infert. †Et in tali cōsuetudine interpretatiua notādū est, q̃a non requiritur q̃ præscripta[f] sit, vt no.dicit Ant.de Bu.in c.fi.in v. car. ī ver.ex quo ēt dicit Nic.de mat.de consue.& Alex.in cōs.cvij. col. pe.li.ij.Are.in cons.xj.pcedendo.col.pe.& ī c.cū M.de cōsti.& di- 70 xi in cōs.xiij. ¶†Tertia est species interpretationis, q̃ fit à iudice in casibus occurrentibus. Nā quilibet iudex habet ptātē interpretandi legem quo ad decisionem causarū, vt no. Inno.in c.cū spāli de app.cū si. vt dixi in c.intimasti.in prin.de app. vbi videndū est gratia breuitatis. Et talē interpretationem facit iudex, etiā post sententiā, si sit de maioribus.vt Abb. hic dicit, p tex. in l. ab executore, in prin.de app.ff. Secus ergo si esset de minoribus, vt Bar. cōcludit.in d.l.ab executore. In quo tñ aduertendū est q̃a aut ista interpretatio accipitur pro correctione, vt p gl.i l.j. in ver. interpretationem.ff.de ori.iur.c.super.q.ī prin.j.de offi. deleg. no Bar. in l.j.§.si operas.ff.ad Tertul.& talē interpretationē correctoriam etiā iudex, qui sit de maiori.facere nō pōt. Aut accipitur interpretatio pro declaratione, vt q̃a fm Bar.ī d.l.ab executore, iudex cōdemnauit in cētum, & non dicit de qua moneta, vel cōdemnauit Titium, & duo sunt Titij.& tali casu illā facere pōt iudex. q̃a qui declarat, nihil noui facit.l.heredes palam.§.si quid post.ff.de testa. ita dicit Bar.in d.l.ab executore. Sed certe ista rō etiā militare videtur in minoribus magistratibus.quia ex quo talis declaratio nihil noui facit, videretur, attenta hac rōne, q̃ etiam à minoribus iudicibus fieri possit. Sed pōt rñderi q̃ illa declaratio debet fieri si aliqua sint indicia, & præsumptiones, quæ pendent ab arbitrio iudicis.vt no.Alex.declarando dicta Bart.in l.ij.col.iij.de lib. & posthu. Et tale arbitrium vr̃ datum maioribus magistratibus, p quibus lex præsumit. Bene facit qđ no. Bald. in auc. hodie.C. de iu- 71 di. vbi plus tribuit maioribus iudicibus, q̃ inferioribus. † Quarta species interpretationis est illa, quæ fit à doctoribus legētibus quæ nō est necessaria.quia nō statur tali interpretationi, nisi quatenus probatur lege, vel ratione, vt Abb. hic dicit, & no. Bart.& Doc.in l.j.ff si cer.pe.& dixi ibi, & no. Arch.x.q.iij.in c.nolite.dicēs q̃ cuiq; magno doctori non est credendum, nisi dictum eius probetur iure.& ideo scripta Inn.non hñt auctoritatem legis q̃a scripsit tāquā doctor, vt ipse tradit ī c.p tuas.el.ij. de simo.tamē vt cōmentator alios excellit, q̃a ipse fuit pr̃, & organū veritatis, vt Archi.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Includantur. Adde Deci.in c.quanto.col.ij.de iudi.

b ¶Concordando. Idem Dec.j.de iudi.c.quanto.nu.4.

c ¶Syl.Ald. Adhærentes. Adde Dec.in c.quāto, col.ij.de iudi.Alex.in l. i. C.si cer. pet.Ange.consil.cclvi.quia consultatio.col.v. ver. his non obstantibus. Pe. de Ancha.in c.i.de constit.fol.xxii.col.i.ver. vidi dubitari. & an adhęrentes alicui domino cēseant ei dare iurisdictionē in suis terminis Bal.cōs.cccxcvii.ī fi.lib.iii.

d ¶Genitiuus. Adde Alexan.in cons.xxxv.nu.14.lib.iiii.

e ¶Syl.Ald. Importet. De hoc late Dec. in cap.quia V.in iii.not.de iu.Roy.in rub.ff. de ope.no.nuncia.

f ¶Syl.Al. Præscripta. Adde Dec.in consil.xlviii.in i.col.in cap. ac si clerici. col.xv. de iud.in fin.multa tradit Deci.in c.cum M. in v.no.de consti.vbi addidi.

72 chi. dicit in c. j. de exc. in vj. ¶ † Et eodē mō decisiones Rotæ [a] non hūt auctoritatē legis. vt no. Do. ī c. duob⁹. ī ver. pñ tauerit. de rescr. in vj. ¶ † Et eodē mō nō credit glo. nisi legē alleget. vt no. Bal. in l. res publ. C. ex q. ca. ma. Vñ dicit Abb. in c. capellanus. in iiij. no. de fer. nō esse tenēdā op. gl. q̄a attēdi debet cōis opi. verū est, q̄ opi. gl. plurimū valet respectu aliorū. q̄a oēs alios ancellit, vt Bal. dicit ī l. cū hrēditas. C. de episc. † Adeo q̄ opi. gl. prævalet opi. Inn. vt dicit Imo. ī c. pastoralis. de off. or. quē refert And. Sic. ī ɔs. xix. col. v. lib. ij. ¶ Et h̄ mō intelłr dcm Iac. But. ī l. j. C. q. p sua iur. vbi dicit ñ esse recedēdū ab opi. gl. q̄n firmat pedes. & refert Ang. ibi in fin. Nā h̄ est verū, nisi cōis opi. sit in ɔriū. [b] Et iō dicit Cur. in cons. xl. q̄dā filio. nō esse recedēdū ab opi. gl. q̄n est roborata auctoritate multorū. Et q̄ nō sit recedēdū ab opinione gl. & plura de auctoritate gl. tradit And. Sic. in c. ne innitaris. de cōstit. & in cons. suo. j. char. vj. lib. j. & ī cōs. xxxix. col. antepen. & in cons. xlix. col. v. in ɔs. lj. col. iij. eo. li. & idē And. Sic. repetit in cōs. ix. col. vj lib. ij. in consil. xlv. col. iiij. in cons. lij. col. iij. & in pluribus alijs cōsilijs q̄ hn̄r in iij. & iiij. lib. q̄ nō est opus referre, q̄a idē repetit. Et q̄ nō sit recedēdū ab opi. gl. ēt tradit Alex. ī ɔs. lxvj. ɔsideratis. lib. j. & ī ɔs. cxxij. vr̄ prima facie. col. ij. eo. lib. j. Et ī ɔs. xxxix. ɔspectis. col. j. lib. v. & vltra ea, q̄ referunt ī palle. ɔs. no. Ang. in cōsil. clxx viij. visis. ī fi. in ɔs. ccxcvij. p p̄dictis. in fi. & idē Bal. ī ɔs. cclj. nonulli. in fi. lib. j. & ī ɔs. ccclj. i bonis. eo. lib. j. ī ɔs. ccxxxvj. iste maritus. lib. iij. & in ɔs. clxix. Barthol. lib. v. Imol. ī ɔs. xiiij. ī casu p̄misso. ī fi. & ī ɔs. cxlv. visis col. iiij. Barth. Veron. ī ɔs. lxxj. circa accusationē. col. ij. ¶ † Et subijcit Abb. q̄ ista interpretatio magistralis ɔcedit dūtaxat doctorib⁹, & nō scholaribus, alleg. tex. ī l. magistros. C. de p̄fes. & medi. li. x. vbi debet esse approbatus ille, q̄ legit, & idē tradit Abb. ī cap. clerici. col. j. de iud. vbi limitat gl. ī l. j. C. de anno. ciu. lib. xj. q̄ dicit, q̄ scholaris doctus p̄fertur † doctori indocto. [c] Nā fm eū, nō habet locū quo ad legēdū. q̄a nisi sit doctor, nō debet admitti ad legendum alleg. d. l. magros. Sed tñ aduertēdū est, q̄a gl. in d. l. j. de anno. ciui. quā sequit ibi Io. de Pla. facit ī ɔriū, dū dicit q̄ scholaris doctus p̄ferat doctori indocto [d] in pceptione annone, q̄ dat fm meritū, nō p titulis dignitatū. vt ibi dr̄. ergo vr̄ q̄ etiā p̄ferat in munere legendi. q̄a illa annona distribuit p meritis ī recōpensatione laboris. & q̄a satis est q̄ sit iurisperitus. & habeat peritiā docēdi. vt dicitur in l. vnica. C. de p̄fes. q̄ ī vrb. Cōst. lib. xij. Et hoc cōprobatur efficaci rōne. q̄a ñ stat interpretationi doctoris, nisi q̄tūs p̄betur lege, vel rōne. Et hoc vtiq; p scholarē doctū fieri pōt. ergo illa ratio impedire nō vr̄, quo minus ēt scholaris peritus ad legendum deputari possit, & hoc Papiæ obseruat. ¶ Non. ob. text. in l. magistros, quē Abb. adducit, q̄a parū facit. nā nō loquitur de approbatione, q̄ facit illū doctorē, sed de approbatione facta ab ordine decurionū ad legendū. & h̄ patet, q̄a loquit ibi. in princ. de magistris & doctorib. & dicit q̄ dēnt deputari ad legēdū de cōsensu ordinis decurionū, & optimorū. & sic ɔsupponit q̄ essent pri⁹ magistri & doctores. & dr̄ q̄ dn̄t approbari. ergo patet q̄ illa approbatio nō est respectu gradus doctoratus. Et eodē mō loquit text. in d. l. vnica. C. de profess. qui in vrb. cōsti. & q̄a ibi loquit de grammaticis, in q̄bus nō cadit gradus doctoratus, & simul loquit de iurisperitis. & dr̄ q̄ si digni fuerint, ab amplissimo cetu senatorū ɔsequuntur dignitatē. Vñ patet q̄ ñ loquit de approbatione doctoratus, sed de electione facta de eis ad legēdū. ¶ † Subijcit etiā Abb. h̄, q̄ licet auctoritas doctorū nō sit necessaria, tñ cōis opi. excusat iudicātē ī syndicatu. q̄a à cōi opi. ñ est recedēdū. [e] vt no Bar. in l. j. C. de pęna iud. q̄ ma. iud. & idē tradit Abb. c. j. col. fi. de cōsti. cū si. vt tradunt Mod. & dixi ibi. & adde Fed. cons. ccxvij. factū est tale. Io. de An. in cons. cxviij. visis in consl. l. in q. in ɔs. xciij. viso. in fi. Et idē Alex. in ɔs. x. vr̄. col. iij. & ī ɔs. xiij. ex his, col. antepe. & ī cōs. xxvj. circa primū. in cōs. xxvij. viso. ī cōs. lvj. cōsideratis. in j. lib. Et in d. cōs. lvj. dicit ñ esse recedēdū ab opin. cōi, maxime si sit op. gl. Et idē And. Sic. in cōs. xlix. col. pe. cōs. lij. col. iij. in cōs. liiij. col. v. i iij. li. cū p̄lib. si. ¶ † Vltimo Abb. dicit q̄ ille q̄ fuit secutus opi. pceptoris sui, excusat ab expēsis. [f] alleg. Old. ī l. q̄situ. in §. j. ff. de fun. instr. q̄a tenet q̄s opi. pceptoris sui defendere. l. dicere. §. j. ff. de ar. And. Sic. h̄ dicit h̄ dcm esse verū, q̄n pceptor esset doctor solēnis. aliàs secus, ex eo q̄ no. p gl. xxiij. q. j. cū beatissimus, q̄ dicit q̄ ñ debitis audire magr̄m, nisi illū q̄ bñ sciat. Sed tñ dictū Old. & Abb. videt ḡnaliter pcedere in quolibet præceptore. q̄a si hoc dcm restringeret in doctore solēni, & famoso, nulla esset p̄rogatiua in magistro. † q̄a p p opin. vnius acutissimi, & famosi doctoris, à quo quis habuit cōsiliū, excusat ab expēsis. vt no. Abb. ī c. calūniā. de penis circa fi. in versi. idē putarē, & not. Ang. ī l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. Vt ergo sit aliqua specialitas in pceptore, est dd̄m q̄ dictum Old. ḡnaliter pcedat. Et de interpretatione plures species ponit, & m̄ām late ɔsequitur Luc. de pen. in l. j. C. de profess. qui in vrbe cōstati lib. xij. ¶ † In gl. fi. Abb. per istā gl. cōcludit q̄ quando sunt duo, q̄ ita se h̄nt, q̄ de vno ad alterū peruenit, ēt ī m̄ā pęnali statutū in vno, habet locū in alio. vt patet hic. q̄a pęna imposita in electione, habet locū in postulatione, p q̄ ad electionē peruenit. & ad hoc allegat. l. oratio. ff. de spōsa. quē tex. gloss. hic adducit. Dicit tñ Abb. q̄ pęna imposita ɔhēti matrimoniū, ñ habet locū in ɔhēte spōsalia, vt not. p gl in clē. j. de cōsang. & affin. & ita residet Abb. & And. Sic. q̄ hic simplr̄ sequit. Sed tñ aduertēdū ē, q̄a ɔ conclōne Abb. facit illa gl. in d. clē. j. & Abb. no. aduertit. Et regulā quā ponit Abb. h̄, ēt tradit Ant. de Bu. in c. fi. de cōs. charr. antep. in viij. fallentia vbi allegat gl. hic. & refert. Io. Bap. de S. Seuer. in l. oēs ppl̄i. char. pen. ver. xiij. ff. de iust. & iur. Sed ɔ talē regulā facit, vt dixi illa gl. in d. clē. j. in ver. cū trahere. de cōsan. & affin. Et ad hoc ēt facit, q̄ no. Bal. in l. pe. §. docere. ff. ne q̄s eū. in fin. vbi dicit q̄ stāte statu. † q̄ null⁹ Guelphus possit ɔhere m̄rimoniū sub pęna cū aliquo ex cōmitibus de Albertis. nō h̄ret locū in ɔhentibus sponsalia. q̄a inchoauit delictū, & non cōsumauit. Et eo † modo si sit pęna imposita reformantibus aliquid in fauorem bannitorum. vt not. Bal. in l. circa fi. ver. & p hoc determinat. C. si re. puin, & ibi dicit q̄ dispositio. l. oratio. de sponsa. non habet locū in pęna, & sequitur Alex. in consil. cxciij. aĺs cxciiij. consideratis. col. pen. lib. ij. † Et ideo in pposito hic, p gl. & Abb. nō bñ allegat tex. in d. l. orō. vnde pęna, quæ imponitur in electione, non vr̄ h̄re locum in postulatione, & ad hoc allego ipsum Abb. in terminis in c. ij. col. ij. de testa. vbi præcise dicit q̄ ius pęnale q̄ loquitur de electione, non debet extendi ad postulationē. & per prædicta dcm Abb. hoc nō vr̄ verū. ¶ Saluari tñ pōt, q̄n in tali casu est facta ęqparatio p iura antiqua put Abb. loquit hic q̄a sicut eligētes sciēter indignum sunt priuati, ita vr̄ in postulantib. c. scriptum. in fin. de electio. & ita etiam loquitur gl. quā Abb. hic adducit in c. post quam. de elec. in vj. Et etiā eadē rōne valet ar. de electione ad postulationem. vt. s. fuit dcm ī rub. ¶ † Et circa intelłm. d. oratio. notandum est q̄ dicit Bal. in l. j. col. fin. in ver. tamē hic aduerte, q̄. C. si rec. puinciæ. q̄ extensio principalis ad aĥs venit per interpretationem extensiuam, ponderando tex. ibi in d. l. oratio. dum dicit, suppleatur. & sequitur Alex. in consil. s. alleg. Sed potest respōderi q̄ supplementum ibi ɔsideratur respectu verborū, vbi inq̄t tex. suppleat q̄ orationi deest. & non quo ad mentem. vt declarauī in c. iurauit. de prob. ¶ † Extra gl. Abb. ɔcludit primo post alios quos refert, q̄ electio, & postulatio, fieri possit in loco interdicto. & dicit q̄ Doc. cōiter ita tenent. † q̄a per interdictum solum suspendūtur diuina officia, & sacra ecclesiastica. cap. fi. de sen. excō. in prin. in vj. & not. Frider. ī consil. iij. quæstio talis. col. ij. & Cald. in tract. de eccles. interd. car. v. col. j. ver. ex quibus sequitur, & talis postulatio, vel electio sub tali prohibitione non comprehenditur. Et ista ratione citatio, de qua loquitur text. in cle. j. de fo. cōpet. potest. fieri in loco interdicto, vt not. Cald. ibi in xxx. q. & cū ista conclu Abb. hic, concordat Domi. in cap. vbi periculum, in §. porro. de elec. in vj. Ille text. tamen obstare videtur huic conclusioni. quia si electio pontificis facta in loco interdicto vitiatur, vt videtur probare tex. in d. §. porro, cui quidem electioni pōtificis nihil opponi potest, cap. licet de vitanda discordia. j. de elect. à fortiori videtur q̄ electio iferioris debeat vitiari. Sed respōdetur, negando. quia non est verū q̄ electio pōtificis vitietur. quia tex. hoc nō dicit in. §. porro. solum ibi dr̄ de congregatione Cardinalium. quæ non debet fieri in loco interdicto. Si autem facta sit electio, & sequuta, non dicit tex. q̄ non valet. ideo concludendum est, talem electionem pōtificis factā in loco interdicto nō vitiari. p tex. in d. c. licet de vitanda, vbi r̄la ponitur, q̄ electioni pontificis nihil opponi potest. ¶ † Secūdo successiue quærit, quid operet admissio postulationis. Doct. cōiter dn̄t q̄ postulatus habilitatus vr̄ vt eligi possit. & sic remouet impedimentū, p p q̄ prohibitus erat eligi. dicit tamen Abb. q̄ curia obseruat, vt euitetur circuitus, q̄ admissa

ADDITIONES.

a ¶ Rotę. Adde Dec. in l. j. in fi. ff. si cer. pet. & supra de constit. c. i. in ii. lect. in prin.

b ¶ Syl. Ald. In contrariū. Vide Dec. & quæ ibi addidi. ī c. i. in i. lect. col. pen. de cōst.

c ¶ Syl. Ald. Indocto. Vide ad hāc conclus, Bauer. in §. fi. in fine inst. de test. mil. Hér. Bohic. in proe. decr. in ver. Gregorius Ias. in l. cum quid. in j. lec. col. iii. ff. si certū pet. Fel. in c. pastoralis. in prin. de of. deleg. & dicit And. Sic. in proe. clem. col. xiiii. in ii. lec. fuisse decisum scholarem præferendum Doct. velle qui impetrauerat beneficium sub eadem data sub qua scholaris, & idem voluit Rochus glos. reg. cancel. reg. xv. dicens q̄ iudex in foro conscien. sequi debet hanc op.

d ¶ Indocto. Idem Habetur. Bo. in proe. decretali. ver. Gregorius. Marc. Ant. Baueri. Instit. de test. mil. §. fi. in fine. Fel. in cap. pastoralis. in prin. de off. deleg. Iaso. in l. cum quid. lect. i. si cert. pet. Hinc refert Barba. in proe. cle. lec. ii. cum quidam doctor ignarus, & scholaris doctus idem beneficium impetrasset sub eadē data ab Eugenio. iiii. prælatū fuisse scholarē. Idē vult gl. i reg. cācellariæ. regu. x. & bene.

e ¶ Syl. Ald. Recedendum. De hoc tradit Dec. in c. i. in i. lect. col pen. de constit.

f ¶ Syl. Ald. Expēsis. Ad dicta p Deci. hic, vide Deci. i c. vt debitus, col. viii. de appel.

admissa postulatione postulatus cõsequit̃ ius, ac si fuisset electus, & cõfirmatus. Et ad hoc facit gl. ij. in c. fi. de elec. in vj. quæ dicit ꝙ admissio postulationis habet vim electionis, & confirmationis. & idẽ dicit Host. ĩ summa. eo. ti. ĩ §. effectus. & Io. And. h̃ & idẽ Abb. in c. seq. in gl. fi. Et ista ↄclo vr̃ ꝓcedere, qñ postulatio fuit facta corã superiore. q habet ptãtẽ dispẽsandi. & sic intellr̃ in postulatione solenni. vt Abb. hic dicit ¶ Itẽ intellr̃ qñ fuit facta ab illis q habent ptãtẽ eligẽdi. qa postulãdo vr̃ cõsentire electioni. qa postulatio est p̃paratoria electionis, & q eligit præparatoriũ, vr̃ eligere illud, ad ꝙ p̃paratio[a] fit. vt no. Bar. in l. fi. col. j. ꝑ illũ tex. C. codicil. cũ simi. vt dixi late in rub. de iudi. in prin. ¶ † Vltimo Abb. ↄcludit ꝙ in inquisitione facienda ↄ̃ ꝓmouendũ nõ reqrit̃, ꝙ p̃cedat infamia, & ita limitatur tex. in c. qualiter, & qñ. de accus. in prin. Est. n. rła, ꝙ ad inquisitionem nõ ꝓceditur † ↄ̃ aliquẽ nisi infamia præcedente, d. c. qualiter. §. j. & §. fi. & c. licet ille, de simo. & no. in c. j. de accus. in vj. Et de infamia debet probari, & nõ sufficit si dicatur, ĩ ipsa inquisitione, quæ fuit formata fama publica pręcedẽte[b] vt no. Fulg. in cõs. cvij. super eo. col. ij. & idem Sign. de Mediol. in ↄs. clvj. in processu. col. ij. Et limitatur ista regula ex dictis Inn. hic, vt ꝓcedat in inquisitione, quæ debet formari ↄ̃ ꝓmotũ. secus si ↄ̃ ꝓmouẽdum, vt Abb. hic concludit. Sic ergo facilius ꝓcedit̃ ↄ̃ promouendum, q̃ contra promotum. sicut ẽt maior ptãs cõcedit̃ in delicto committendo, vt illud impediatur, quam in delicto commisso. vt per gl. in ca. hic videtur. xxij. q. v. in gl. ij. & per gl. in c. ij. de hęret. & not. Bal. ĩ l. j. §. quies. ff. de off. præfec. vrb. vbi inquit quòd iudex debet magis laborare, vbi agitur de delicto commitendo. adeo † ꝙ dicit si officialis videt aliquos rixari, & se non interponit debet officio priuari. Et facit ꝙ no. Inn. in ca. omnis vtriusque sexus. de pen. & remiss. vbi limitat illum tex. qui imponit pęnam sacerdoti reualenti delictum alicuius, vt habeat locũ in delicto cõmisso. secus s̃m eum, in delicto cõmittendo. Et dũ Abb. in fi. hic. infert ad executorem datum pro beneficio, cũ cła, si reperiatur idoneus. videndum est quod nouissime dixi in l. fi. C. vnde cognati. & ex is diligenter expedita sit ista decretalis.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Præparatio. Sequitur De. in c. cum M. in xij. col. in prin. de const. in rub. de iud. in prin. & col. ii. in fi. vbi addidi.

b ¶¶Syl. Al. Præcedente. Adde Ful. in cons. cxxxvj. in causa criminali. col. fin. Io. de An. in cons. lix. visa inquisitione. Deci. in cons. clxx. viso thema. col. ij. in consil. clxxxix. letatus sum. col. fi. Hip. Mars. in prat. malef. in §. constante. nu. 16.

SVMMARIVM.

1 *Electio quando dicatur.*
2 *Confirmatio post electionem, an requiratur.*
3 *Confirmatio ab electione videtur separata.*
4 *Consuetudo quòd electio non confirmetur valet.*
5 *Præsentatio est ea quæ pertinet ad patronum.*
6 *Electio dicitur largo modo præsentatio.*
7 *Institutio dicitur pluribus modis.*
8 *Collatio propriè quando dicatur, & quid sit.*

De electione. Rub.

AD declarationem tituli p̃mittẽdũ est s̃m Abb. in c. auctoritate. de insti. ꝙ reperit̃ electio, cõfirmatio, p̃sentatio ĩstitutio, collatio. ¶ † Et primo, vt Abb. ibi scribit, electio dr̃, qñ canonici alicuius ecclesiæ eligũt p̃latũ. Et diffinit̃ ꝑ Abb. in rub. s̃. ti. j. ꝙ ẽ alicuius personæ ad p̃lationẽ canonice facta vocatio. ¶ † Secundo post electionẽ cõfirmatio requirit̃, q̃ ꝑ superiorẽ causa cognita fieri debet, c. nihil. j. eo. tit. in vj. Et proprie cõfirmatio fit de electione, vt Abb. dicit ĩ d. c. auctoritate. Et talis cõfirmatio facit ꝙ beneficiũ dicatur electiuum. & si cõfirmatio nõ esset necessaria, nõ diceretur beneficium electiuũ,[a] vt Car. dicit in cle. qa contingit §. vt aũt. in iiij. no. de relig. dom. Sed hoc dictum non vr̃ procedere sine dubio. † quia actus cõfirmationis videtur separatus ab ipsa electione. & à diuersis ꝓcedunt electio. & cõfirmatio. iõ nõ valet ↄña, nõ confirmatur, ergo non est electio, vt not. Old. in cons. cxlvj. factũ tale est. col. ij. Et patet in summo Põtifice q eligit̃, & ñ cõfirmatur. vt no. Abb. in c. licet. j. eo. ĩ v. nota. Et in simi facit ꝙ no. Bar. per illũ tex. in l. j. §. interdum. ff. de leg. tut. † Et s̃m Old. in ↄs. s̃. alleg. valet consuetudo ꝙ electio aliter nõ confirmetur. Cui nõ ob. tex. in c. cum venerab. de cõsuet. qa ibi erat alia rõ, ꝑꝑ quam cõsuetudo reprobatur, qa vt ibi dr̃, dimittebat dignitatẽ absque lnĩa superioris. Et ꝙ dcm̃ est de cõfirmatione proprie intelligitur sed largo mõ electio, cõfirmatio appellatur. vt no. Abb. in c. cum dilectus. in gl. in verbo, elect. de confir. † Tertio, est præsentatio, q̃ ad patronum pertinet, ex iure enim patronatus ius p̃ntandi patronus consequitur.[b] vt no. Abb. per illum tex. in cap. nobis. de iu. pat. Gof. in summa de iu. patr. in prin. & Host. e. ti. in §. ꝙ cõperat. ĩ prin. Et ex p̃ntatione ius sp̃uale ñ acquirit̃ p̃ntato. sed si idoneus sit, debet institui ꝑ superiorẽ[c] xvj. q. vij. decernimus, & not. Abb. ĩ d. c. auctoritate. Et facit tex. in d. c. dilect⁹. de offi. deleg. vbi dr̃ ꝙ pl⁹ iuris hẽt ĩ cõcessione p̃lat⁹, q̃ ĩ p̃ntatione patronus. Nã ꝑ electionẽ ius electo acquirit̃, sed ñ ꝑ p̃sentationẽ.[d] vt no. Abb. ĩ d. c. nobis. ĩ iij. no. ĩ c. iij. & in c. ꝙ aut, in prin. de iu. pat. Et ꝙ dictũ ẽ, ꝓcedit capiẽdo p̃ntationẽ ꝓprie. q̃ distinguit̃ ab electiõe. c. cũ ĩ illis §. cũ aũt. ĩ prin. de p̃b. ĩ vj. & no. Abb. ĩ ↄs. xxxviij. ĩ q. q̃ ad p̃ns. ĩ ver. iiij. posset attẽtari. in ij. lib. Sed largo mõ p̃ntatio, electio appellat̃[e] c. ij. vbi Abb. c. nobis. & ibi Abb. Et idẽ Abb. ĩ c. fin. de iu. pat. † Et iõ de electione ad p̃ntationẽ arguit̃. vt no. Frid. in ↄs. ccxxxxiiij. su ꝑ primo. col. j. & Lap. all. viij. p̃sentatus. col. ij. † Quarto p̃ntationẽ sequit̃ institutio, q̃ pluribus modis dr̃, vt ꝓsequit̃ Abb. in d. ca. auctoritate, sed ꝓprie s̃m Abb. ibi, dr̃ q̃dã collatio nõ libera, facta ꝑ superiorẽ. qa si p̃ntatus idoneus sit, debet ĩstitui ꝑ superiorẽ. xvj. q. vij. decernimus. no. Abb. in c. ex frequẽtib. col. ij. de instit. & ĩ d. c. auctoritate. e. ti. Et dr̃ia est inter ĩstitutionẽ. & cõfirmationẽ.[f] vt no. Abb. in d. c. nobis. in v. no. de iure patr. † Quinto, collatio reperit̃ q̃ proprie dr̃ qñ p̃latus, q hẽt ptãtẽ, ꝓuidet alicui de bñficio absq; p̃ntatione. vt no. Abb. in d. c. ex frequẽtibus, & iõ q hẽt mãdatũ ad ↄferendũ, p̃ntare non põt. vt no. Paul. de Cast. in cõs. lviij. venerabilis vir. col. ij. ver. nec obstat illa clausula. Et s̃m Do. in ca. cum ĩ illis. §. illis vero. de præb. in vj. Collatio est quædã iuris trãslatio in alium. & talis collatio dr̃ donatio. c. cũ accessissent. de cõst. cũ si. vt dixi ibi. Et talis collatio rł̃r ꝑtinet ad episcopũ, vt no. Do. ĩ cap. à collatione, in prin. de app. in vj. Et quid sit collatio, dixi in rub. C. de colla. & dum Abb. in rub. hic dicit, ꝙ electio est nomen verbale, & quòd habet vtrãque significationem. actiuam, & passiuam. hoc idem latius Abb. tradit in cap. cum dilectus in glos. in versicul. electione de consuet.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Electiuum. Et ecclesia facta collegiata dicitur beneficiũ electiuum. c. j. vbi Abb. j. eod. Dec. cons. ccclxxiij. in casu proposito. col. j.

b ¶Syl. Ald. Consequitur. Est emptio p̃ntatio fructus iu. pat. gl. in c. j. de iu. pat. Abb. in c. consultationi. eo. ti. gl. fi. in c. cum Bertol. de iu. pat. Rot. dicit. ccccxxij. fuit dubitatũ, in no. Dec. in cons. cxvij, col. ij. Rot. dicit. cclxvij. in no.

c ¶Syl. Ald. Superiorem. Nec tribuit is in re, sed ad rem, vt no. in cap. cum Bert. de re iud. & an & quid is tribuat præsentato. Dec. in rub. de iud. in ii. lect. col. vi.

d ¶Syl. Ald. Præsentationem. Vide Dec. in ru. de iud. in ii. lect. col. vi.

e ¶Syl. Ald. Appellatur. Adde c. quærelam. de elec. c. nob. de iure pat. c. fi. & ibi gl. ii. de ele. li. vi. gl. in c. si ele. de elec. Cesar. Lamb. in tra. de iu. pat. in xii. arti. ar. vi. q. primæ particul. ii. libri, not. vi.

f ¶Syl. Ald. Confirmationem. Sequitur Rot. Cur. in tra. de iu. pat. q. vi. confirmatio fit de electo. & superior cõfirmat, cõstitutio tribuit plenum ius, largo tamen modo accipiuntur promiscue.

SVMMARIVM.

1 *Electio in ecclesia collegiata fieri debet per illos de collegio, & ideo in tali ecclesia patronus præsentare non potest.*
Patronus præsentare non potest in ecclesia collegiata.
2 *Legatus de latere non potest conferre ecclesias collegiatas.*
3 *Generali mandato de prouidendo alicui de beneficio non comprehẽditur beneficium electiuum, & hoc quomodo procedat.*
4 *Beneficium electiuum includitur in mandato de prouidendo alicui de beneficio vacaturo, si nullus modus exprimitur.*
5 *Clerici generaliter beneficiati in ecclesia non habent electionem prælati, secus si in ea sint vt collegæ.*
6 *Clerici quomodo cognoscantur constituere collegium.*
7 *Prælatus qui eligitur appellari potest præsbyter.*
8 *Episcopi appellatione quandoque inferioris gradus clerici continentur.*
9 *Ambitiosus dicitur, q ecclesiã collegiatã aliter, quàm per electionẽ adipiscit̃.*
10 *Reseruatio de episcopatibus, & ecclesiis collegiatis morte papæ nõ expirat.*
11 *Prælatus non est de collegio, nec de capitulo.*
12 *Prælatus fieri potest de collegio, vel de capitulo à statuto, vel à principe.*
13 *Collegium in vno solo constitui non potest. licet ĩ eo ius colegij cõseruari possit.*
14 *Cardinalis vnus solus potest eligere Papam, & conseruat ius collegij, & an possit eligere seipsum.*
15 *Collegium si ad vnum redigatur, ille solus erit prælatus sine alia electione.*
16 *Clerici duo collegium faciunt ex particulari cõstitutione secus de iure cõmuni.*
17 *Populus à decem hominibus constituitur.*
18 *Plebem faciunt decem.*
19 *Plebs pro populo impropriè accipitur.*
20 *Gens & populus sunt synonyma.*
21 *Turba à quot fieri dicatur.*
22 *Multitudo hominum verificatur in paucioribus decem.*
23 *Populus & gens à quot constituatur, remittitur arbitrio iudicis.*
24 *Collegium an possit sibi prælatum eligere.*
25 *Canonici cathedralis ecclesiæ non debent esse deterioris conditionis, quàm canonici ecclesiæ inferioris.*
26 *Regula nemo dat quod non habet, non procedit in beneficialibus.*
27 *Electio episcopi non exigit de consuetudine quòd religiosi debeant interesse, sed quando ita esset, consuetudo admitterentur.*

Populus

28 *Populus non debet uocari ad eligendum, nec eius conſenſus requiritur.*
29 *Prælatus remouetur à beneficio ſibi dato propter ſcandalum populi.*
30 *Electio prælati non requirit conſenſum principis ſecularis.*
31 *Abbate uel patrono deficiente, ius prouidendi tranſit in eum, qui habebat confirmare, non præciſe ad epiſcopum.*
32 *C. quia propter, quando obſeruari debeat.*
33 *Canonici ſoli & non alij beneficiati uocem habent in electione prælati.*
34 *Collegium ſeculare ſibi rectorem eligere poteſt.*

NVllus in eccleſia. Summaꝛ,& diuiditur, vt ꝑ Abb.h̄. ¶ †Primo not. (1) ꝙ in eccleſia collegiata electio debet fieri per illos de collegio.& ideo in tali eccleſia patronus pręſentare nō (a) poteſt [a] cap.nobis.de iure pat. Et epiſcopus non habet in tali eccleſia fundatam intentionem, niſi reſpectu confirmationis. vt not. Abb. in cap. ſignificauerunt. in ij. not. de excep. facit tex. cum (2) gl. in c. ij. xviij. q. ij. ¶ †Et ēt legatus de latere de talibus eccleſijs col (b) legiatis diſponere nō pōt [b] c. pen. de offi. leg. in vj. ſecus eſt in ſummo Pontifice, ꝑꝑ eius ſupremā ptātē, q̄a ēt de bñficijs electiuis prouidere pōt c. ij. de præb. in vj. cle. j. in fi. vt lit. pend. & not. Card. in conſi. ciij. diſcuſſione ꝑmiſſa in prin. Requiritꝛ tñ ꝙ ſpāliter exprimatur de eccleſia collegiata. aliàs ſecus vr̄, vt eſt tex. no. in c. cū in illis. §. illis vero. in fi. de ꝑben. in vj. vbi ſi Papa mādat alicui prouideri de beneficijs, vel dignitatibus, ad collationē, ꝓuiſionē, pręſentationē quorūcunq;, beneficia electiua non cōprehēduntur. & not. Abb. in cōſi. xxxviij. in q. q̄ ad pñs vertiꝛ. col. ij. verſi. quarto (3) poſſet attentari. lib. ij. †Et iſta ɔclo ſane intelłr, & ꝓcedit, qñ certi (4) modi exprimunꝛ, prout loquiꝛ tex. in d. §. illis vero. † Secus vr̄, ſi nullus modus exprimaꝛ, vt q̄a ſimpłr mandaꝛ ꝓuideri de beneficio vacaturo, q̄a tunc in tali mādato beneficiū electiuū includiꝛ gl. no. in cle. j. §. j. in ver. quāuis, in fi. de ꝑb. vbi Card. finaliter illam ſequitur in v. q. & Dom. in d. §. illis vero. col. j. in fi. ver. quid ſi in literis. vbi allegat deciſ. Rotę, quę hr̄ in xj. deciſ. in tit. de præb. in nouis. Et idē tenet Car. in cōſi. ciij. ſ. all. col. pe. cum ſi. in quib. reſidēt (c) Mod. in c. in nr̄a. de reſcr. in xxxij. correlario. ¶ Sed aduertendū [c] q̄a dictū gl. in d. cle. j. vr̄ ɔ̄ tex. in d. §. illis vero. vbi illa verba, ad prouiſionē, vel diſpenſationē, gñalia ſunt, & de ꝓuiſione no. ꝑ glo. in cle. fi. de elec. in c. j. in gl. iij. de elec. eo. ti. in vj. q̄ dicit ꝙ ꝓuiſio hēt vim electionis, & confirmationis. De diſpenſatione hr̄ in c. ij. in prin. de præb. in vj. cum ſi. vt tradit Dom. in d. c. illis vero. col. pen. & talia verba gñalia de ſui nā, & vi verborū deberēt ɔprehēdere electionē. Ex quo ergo electio nō ɔprehēdiꝛ d. §. illis vero, daꝛ intelligi ꝙ de electione dēt fieri mētio ſpālis, q̄a vbi aliquid ſpāliter exprimi debet, gñalia verba nō ſufficiūt. c. q̄ ad agendū. de ꝓcu. in vj. Et ad hoc vr̄ tex. in d. cle. j. ī fi. de ꝑb. ibi, nullā de electione fecerimus mentionē. Et ratio potuit eē, q̄a ſub tali gñalitate, ſuperior nō intēdit ꝑiudicare pluribus, & ſic neceſſaria eſt mētio ſpecialis. ergo ſi nullus modus exprimaꝛ, nō ῑcludiꝛ bñficiū electiuū (5) cū ibi nō ſit mētio ſpālis, q̄ req̄riꝛ. ¶ †Scd̄o no. ibi, ī ɔgregatione fuerint, ꝙ ad hoc vt clerici in eccleſia bñficiati habeāt electionē ꝑlati, oportet ꝙ in eccleſia ſint vt collegę. ſecus vero ſi gñałr beneficiati ſint. vt in c. cū dilecta. cū gl. de exceſ. præl. vbi Abb. idem dicit in ij. no. Nā non ſequiꝛ, in tali eccleſia ſunt plures clerici, ergo ibi eſt collegiū, vt no. Inn. in c. poſtulaſti. de iure patr. Arch. in c. monaſteriū. xvj. q. vij. Old. in cōſi. cclxxxj. ꝙ prioratus, circa fi. vbi allegat d. c. dilecta. & idem Abb. in d. c. cum nobis. de iure patro. (6) ¶ †Quomodo aūt cognoſcaꝛ qd̄ clerici cōſtituāt collegiū. Abb. ſe remittit ad d. c. nobis. & ibi poſt alios, col. iij. ɔcludit ꝙ ſi nō conſtat ex fundatione, vel priuilegio, ꝙ ibi ſit collegiū, attendiꝛ quaſi poſſeſſio ſtatus, in quo eccleſia reperiꝛ. Et in quaſi poſſeſſione collegij eē dr̄, qñ ibi ſunt plures, q̄ ɔſueuerūt ꝑlatū eligere, & ſi habēt ſigillū cōe, & arcā cōem, vt no. Inno. in d. c. poſtulaſti. Card. in clem. ij. in iiij. q. de ætate, & qualit. Ro. in cōſi. cccxxxvj. qd̄ indultū Petri. Alexā. in cōſi. lxxiiij. aliàs lxxv. viſis. col. j. lib. iiij. Mod. in c. (7) accedētes. de ꝑſcri. ¶ †Tertio no. ꝙ ꝑlatus, q̄ eligiꝛ ꝑsbyter appel (8) laꝛ, & ꝑsbyter ꝓ epō accipiꝛ. xciij. diſt. c. legimus. † Et qñq; appel (d) latione epi veniūt clerici inferioris ordinis, no Abb. in [d] c. j. de pig. tex. cum gl. in c. ij. de coha. cler. & mul. in c. j. de bigamis in c. fi. de (9) poſt. ¶ †Quarto no. ꝙ ille q̄ eccleſiā collegiatā adipiſcitur aliter, quā per viā electionis, ambitioſus dr̄, & ab illa dignitate expelliꝛ. facit tex. vij. q. j. in c. quia frater. §. ambitionis. Ambitio. n. reprobaꝛ (e) in bñficijs. [e] lxj. diſt. c. j. & c. cū iā dudū. de præb. vbi Abb. in ver. tertiā obiectionē. concludit ꝙ ſolum vitiū ambitionis ſufficit, vt electus repellatur, ad idem text. in c. quia in tm̄. de ꝑben. & Abb. ibi (f) colligit diffinitionē ambitionis. [f] tex. in c. qm̄. q̄a per ambitiones. xciiij. diſt. & in c. auaritię. in c. quorundā. eo. ti. lib. vj. & in cle. fi. eo. ti. cū ſi. Sed quantū ad iſtū tex. iſte tex. non habuiſſet locū, ſi facta fuiſſet ꝓuiſio à ſummo Pōtifice, q̄ pt diſponere, ēt de bñficijs electiuis. vt ſ. dictū eſt. & hodie gñałr iſte tex. nō ꝓcederet ꝑꝑ reſeruationē ſummi Pōtificis, q̄ facta eſt de epātibus, & eccleſijs collegiatis, vt Abb. dicit h̄. & talis reſeruatio hr̄ in extrauagāti Boni (10) cij xij. incip. ad regimen. †Et talis reſeruatio non expirat per mortē Papæ. vt no. Dom. in c. ſi gratioſe, col. fi. de reſcri. in vj. Et ſtante tali reſeruatione mā electionis parū practicaꝛ in Italia, q̄a Papa prouidet in talib⁹ eccleſijs reſeruatis, & ꝓuiſio Papæ hēt vim electionis, & confirmationis, vt no. ꝑ Abb. in c. fi. col. pe. de ꝑſum. & ꝑ gl. in c. j. ī gl. iij. de electio. Sed tales reſeruationes reuocatę ſunt, & annullatę in cōcilio Baſilienſi. & ita obſeruatur in regno Francię, & hr̄ in pragmatica ſanctione in ti. de elec. & reſer. ī c. & quia. §. itē oēs. Et certe hoc bene factū fuit, q̄a ꝑ hmōi reſeruationes, & rłas cācellarię totū ius canonicū deſtructū vr̄. Et iō iſta mā eſt magna, & vtilis ꝓ dñis citramontanis, q̄a in Gallia hoc ius cōe cōſeruaꝛ. Eſt tñ vtilis ēt ꝓ Vltramōtanis Italicis, q̄a dato ꝙ voto eligētium nō tribuaꝛ ius ꝑꝑ reſeruationē, multū tñ proſunt ad inducendum mētē Papę ad ꝓuidendū, vt Abb. hic dicit. Et ad hoc facit qd̄ no. Arch. lxxj. diſt. c. hortamur. col. fi. ver. vj. eſt via, dū loquiꝛ de populo, q̄ per viam ſimplicis petitionis petit ſibi prouideri de ꝑlato, & eps dēt conari populo gratificari, vt no. Abb. in c. cū venerabilis, char. pe. in fi. in ver. quarto no. j. de excep. & idē Abb. in c. qd̄ Dei timore, in iij. not. de ſtatu mo. ¶ In gl. j. Abb. finaliter ponit duas ɔcłones. Prima eſt, ꝙ ſi à principio cōſtituaꝛ, vt collegiū ſit duorū, quorū vnus ſit clericus, & alter ꝑlatus, hoc ſm̄ eū, fieri nō pōt, q̄a ꝓprie ꝑlatus nō eſt de collegio, nec appellatione collegij cōprehēdiꝛ. gl. in c. vt hi, q̄. de æta. & qual. & in altero ſolo, qui remaneret, collegiū conſtitui nō poteſt. (11) ¶ †Primo ex iſta conclu. (g) Abb. incidenter colligiꝛ ꝙ prælatus [g] non eſt de collegio, nec de (h) capitulo. [h] & idem Abb. dicit in c. dilecti. in j. no. de ma. & ob. in c. auditis, col. ij. j. eo. & in c. cum olim. col. iiij. de re iud. Dom. in c. fin. col. ij. de præb. in vj. & tradūt Mod. in proęm. Greg. §. iij. in iiij. col. (12) ¶ †Secūdo quantū ad dictum Abb. ɔſiderandū eſt ꝙ licet ꝓprie ꝑlatus non ſit de capitulo, vel collegio, inſpecto iure cōi. tñ nō bene infertur ꝙ hic per ſtatutū, vel ordinationē à prin. fieri nō poſſit. Vnde ſicut collegiū in duobus clericis ſimpłr conſtitui pōt, vt Abb. hic dicit. & videbimus in ſeq. ɔcłone. ita vr̄ ꝙ in clerico, & ꝑlato conſtitui poſſit, vt ꝑlatus ex ſpeciali ordinatione hoc conſequatur. & ſicut Doct. dicūt, ꝙ pręlatus qñq; de iure ſpeciali habet vocem in cap. vt not. Dom. in d. c. fi. col. iij. de præb. in vj. & non re(i)pugnat quin ꝑlatus poſſit eſſe de corpore capituli. [i] Bart. in l. qd̄ conſtitutum. ff. de teſt. mil. no. in c. à collatione. de appel. in vj. Dictum Abb. ſaluari pōt, qñ ſimpłr dictū fuiſſet ꝙ collegiū ex duobus conſtituaꝛ. nā tūc non intelligitur ꝙ in illis duobus ſit ꝑlatus, (13) arg. c. cum dilectus. de conſti. †In vno autem ſolo collegium cōſtitui non pōt, vt Abb. hic dicit, quia collegium eſt nomen aggregatiuum, quod in vno verificari non poteſt. Bal. in rub. C. pro ſocio. col. pe. Abb. in c. nobis. in iij. no. de iu. pat. Et licet in vno ſolo à principio collegiū cōſtitui non poſſit, pōt tñ in vno ius collegij cōſeruari. l. ſicut. §. fi. ff. qd̄ cuiuſq; vniuer. no. ꝑ gl. h̄. Et ideo vnus ſolus, qui remanet de capło ꝑlatū eligere poteſt. vt no. per glo. & (14) Doc. in c. gratum. ſ. de poſtu. præla. † Et in vno ſolo Cardinali ius collegij reſidere pōt. & ille ſolus poterit Papam eligere, glo. not. in clem. ne Roma. §. porro. in ver. oēs. de elec. Et quando ius collegij in vno ſolo reſidet, cautela eſt, vt poſſit ſeipſum eligere, ꝙ alteri talem poteſtatē cōmittat, vt no. Ang. in l. plane. aliàs ī l. nulli. col. ij. ff. quod cuiuſque vniuer. & Paul. de Caſt. ſequitur in d. l. ſicut. in §. decurionib. ff. quod cuiuſq; vniuer. & Ioan. de An. in c. j. col. iiij. de ſortileg. Arguit tamē Ang. in loco præallegato, in contrariū. quia talis poteſtas eligendi non poteſt cōmitti alicui, qui non ſit de capitulo c. ſi q̄s iuſto. §. pe. eo. titu. lib. vj. Et rñdet ipſe ꝙ hoc toleratur ꝑꝑ neceſſitatem. & idem dicit Paul. de Caſt. in d. l. ſicut §. in decurionibus. ¶ Sed iſta rñſio non videtur bona, quia tali

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Non poteſt. Pro declaratione totius materiæ, vide Ceſ. Lambert. in v. q. prin. j. par. ij. lib. & in ſeq. art.

b ¶Syl. Al. Non poteſt. Declarat optime Dec. in conſi. cxlix. in cauſa iuris patronatus. col. iiij. ver. ij. efficacius obſtarę videtur.

c ¶Aduertendū. Vide tract. de bene. par. iij. q. ij. nu. 49. opi. Decij placet.

d ¶Syl Ald. Abb. in c. Limitarem ego in materia odioſa per not. per Abb. per c. referente. in fi. de præb.

e ¶Syl. Ald. Beneficiis. Adde Dec. in c. quia. in prin. de præben.

f ¶Ambitionis. Eſt aūt proprie ambitio in hac materia, aſpiratio ad dignitatē procedens ad actū, vt per Ceſ. Lamb. in tract. de iure patro. in ij. ar. viij. q. prin. j. par. lib. ij. nu. 5. Ambitioſus aūt nō pōt eligi in epiſcopum. Firma. in tract. de epiſcopo. in j. par. ij. lib. q lxix. & idem Bal. qui declarat quis dicatur ambitioſus in l. ſi quanquā. C. de epiſ. & cler. eodem modo ambitioſus non poteſt præſentari, vt probat, in ratione ſui, tex. in c. per veſtras, de iure pat.

g ¶Prælatus. Adde Philip. Franc. in procem. vi. & Lud. Ro. in conſi. cclix.

h Capitulo. Idem Dec. in c. edoceri. in j. no. de reſcri.

i ¶Syl. Ald. Capituli. Idem Dec. in c. ij. in xj. col. de iud.

tali casu non vr subesse necessitas, qa aliu eligere pot. Vn ad arg. melius rndetur, & dico q ex quo ius collegij i vno residet, ipse cōmittendo alteri vr cōmittere de voluntate collegij. quo casu etiā illi, qui nō sit de collegio, talis cōmissio fieri pot de voluntate collegij. vt est tex. in d.c. si quis iusto. §. pe. eo. tit. lib. vj. ¶ Alia tn rōne cautela, quā tradit Ang. in loco præallegato, impugnari pot, qa cōmittēdo alteri ptātē eligēdi, ille cōmissarius h facit noie cōmittētis. & sic in effectu ille, q talē cōmissionē facit, vr per seipsum eligere, n per aliū. quo casu nō vr q seipsum q.s eligere possit. vt no. in d.l. plane. ff. q cuiusq; vniuer. & istā rōnē Abb. inducit ad h in c. fi. de insti.

15 †Vnde aliter dicēdū est, q qn collegiū reducit ad vnū, ille erit platus absq; electione, put in similib[a] no. Bar. in l. si tibi, §. j. ff. de opt. legat. vbi inquit q si vnus tm reperit in sacculo, n est opus vt extrahat. & licet i vno pbe nō cadat electio, si tn accedat ɔfirmatio superioris, electio vr vt no. Abb. declarat i ca. cū eccia, el. ij. j. eo.

16 ¶ †Scda ɔclusio Abb. est, q si cōstituat à prin. q duo clerici faciāt collegiū, q ibi i illis duobus erit collegiū, & hoc verum est ex illa spāli cōstitutione. aliàs vero duo non faciūt collegiū vt no. Bal. hic in rub. ver. secūdo quæro, qa i duobus maior pars nō reperitur. Idem And. Sic. sequitur in cons. xvij. col. ij. lib. j. licet gl. aliter dicat de iure canonico in c. j. xx. q. j. per istum tex. & Car. in cle. si principalis. in xiiij. q. de rescri. Sed ad istū tex. respondet per Do. in d. c. j. q tex. hic intelligitur, qn alij erant mortui. Ista tamen responsio non satisfacit, qa attenta tali responsione ēt ius collegij in vno tm resideret. vt s. dictum est cuius ɔrium hic presupponit. dum loquit tex. de duobus vel tribus. Vn pot aliter rnderi, q papa hic loquat de duobus vel tribus in cōgregatione. i vno aūt nō esset cōgregatio, licet retineret ius collegij. qa cōgregatio præsupponit pluralitatē personarū, & est genus gnalissimum. vt not. Alex. in consi. cclxij. decreto domini. lib. ij. Tres ergo requiruntur ad ɔstituendum collegiū. l. Neratius. ff. de ver. sig. & no. Bar. i rub. de colle. illi. Ang. in l. j. §. per hanc. ff. de rei ven. Et cum ita sit de iure ciuili, idē vr de iure canonico, ex quo contrarium dispositum non reperitur. vt no. i c. j. de ope. nou. nun.

17 ¶ † Scdo principaliter ex gl. fm Abb. hr q decem hoīes faciunt populum, & istam glos. sequitur Bar. in l. prætor ait. in prin. ff. vi bo. rap. per illum lex. dum loquitur de turba, & dicit de x. vel. xv. allegat etiam. l. oues. ff. de arbi. Et idem dicit Bar. in l. j. ff. de proba. in l. sicut. §. in decurionibus. ff. quod cuiuf. vni. no. Arch. vij. di. c. in sacerdotibus. Bal. i auc. quòd locum. in fin. C. de collatio. & Ang. in d. l. j. §. per hanc. in fin. ff. de rei ven.

18 ¶ †Similiter. x. homines faciunt plebem. vt Abb. hic dicit, allegat. xx. q. iiij. in c. vno, vbi glo. fi. hoc dicit. Idem gl. in §. is ita. di. vj. in verbo extinctū. Sed in hoc, dubium facit. qa plebs est pars populi. §. plebiscitum, insti. de iure natu. vnde non conuenit q pars suo toti adaptetur, ita q decē hoīes faciūt pplm, sicut plebē

19 †Respōderi pot, q improprie accipitur plebs p populo, ex quo dr in c. q psbyter, si à plebe, iuncto. c. presbyter. ij. q. v. & facit text. lx. di. plebs

20 †Et q dcm est de plebe, vr poplo, idē est de gēte. vt no. Abb. post Bar. in d. l. prætor ait. qa gens, & ppls sunt synonyma vt vr probari in l. oēs populi. ff. de iust. & iur. iuncto. §. oēs populi. insti. de iure naturali. Et ideo inferunt ad statutum, si quis coadunauerit gentem.

21 †Sed in prædictis aduertendū est, quia text. in d. l. prætor. ait. in quo est fundamētū prædictorū, dicit turbā esse, si pres fuerint, puta x. vel xv, nam duo, tres, aut quatuor, nō faciūt turbā. vt ibi dr. Et certe text. non vr præcise determinare numerum ad faciendum turbā, qa gratia exempli loquitur, vt colligit ibi puta. facit tex. in l. in hoc §. imperator, el. j. ff. de solu. in l. omnibus negotijs. ff. de acti. & obl. Et exempla non restringunt regulā §. hactenus. insti. de gradibus, c. j. ne cleri. vel mona. vnde sicut x. vel xv. faciunt turbam. ita videtur de viij. x. vel xij. Et ad hoc facit, quia regula ponitur q plures requirūtur vt turba cōstituat. & excipiuntur duo, tres, & quatuor, qui non faciunt turbam, ergo videtur quòd sex, vel octo illam faciant. Et ad hoc etiam inducitur ille tex. in d. l. prætor ait. ij. vi bon. rap. dū inquit turbam esse multitudinis hominum turbationem & centum.

22 † Nam multitudo hominum verificatur etiā de paucioribus, q̄ decē.[b] vt not. Bal. in l. hac consultissima. in fin. C. qui test. fac. pos. & probatur in l. ij. ff. de excusat. tuto. vbi multitudo liberorum excusat à tutela, & hoc verificatur in tribus liberis. l. j. C. qui numer. libe. facit text. in cap. cum iam dudum. de præb. Et quandoque multitudo intelligitur de ccc. hominibus. l. j. ff. de testa. mili. Et videtur quòd h fm subiectam materiam accipiatur arbitrio iudicis. vt Alex. concludit in l. licet iperator. ff. de leg. j. vbi allegat Alber. in dictio. Et idē Alber. in l. constitutione. ff. de admi. tu. Et ita videtur mihi de populo, & gente concludendū

23 † vt præcise non fuerit facta determinatio personarum, sed totum h arbitrio iudicis committatur. Et videtur q plebs, & populus sit magna turba. ergo non turba simpliciter. l. ij. §. deinde. ff. de ori. iur. vbi populū, & plebē tāquā turbam dicit. ergo de turba præcise nō videtur inferri ad populum & tex. ibi probare videtur, q plebs & populus sint vltra cc. quia dicitur q difficile erat plebem, & difficilius populum congregare in tanta turba. ideo res ad senatum delata fuit. Senatus autem erat centū numero. l. fi. C. de pe. her. iō ɔcludēdū est q oīa ista videātur esse in arbitrio iudicis.

24 ¶ †Successiue fm Abb. primo opp. & videtur q collegium non possit sibi prælatum eligere. qa nemo dat q nō habet. c. q aūt, de iure pat. & i c. non videtur esse illa dignitas quæ per electionem tribuitur. ideo videtur q transferri non possit. Abb. post. Io. de lig. rndet q licet caplm nō habeat iurisdictionis formalr, habet tn virtualiter. sicut est in dño fundi, qui non habet formlr ius seruitutis, & tn alteri seruitutem ɔcedere pot. l. per fundū. de ser. rust. præ. Dicit tn Abb. h nō procedere in caplo ecclesiæ cathedralis. qa tale caplm ēt virtualiter nō habet ius epale. qa à solo Papa illud pcedit. xxij. dist. i c. ij. Et dicit quòd caplm non eligit propria auctoritate, sed ex ptāte data sibi à canone, & ita residet. Sed in istis omnibus aduertēdū est, qa nō videnr procedere sine dubio. Nam primo illa equiparatio quā facit Io. de Lig. inter dnm, & caplm, nō vr vera. qa dñs habet plenā & liberā ptātē. l. in re mandata. C. man. Nō sic vr i capitulo, i quo nō reperit ēt illa ptās, quā habet platus. ca. j. & ij. ne sede vac. cū si. vt late tradit Fran. paui. in trac. de sede vacā. in j. q. Vn licet dñs habeat ius seruitutis virtualr, qa habet plenū ius dnij, non sic tamē vr in caplo,

25 ¶ †Secūdo etiam non satisfacit illa dria, quam Abb. facit inter epm, & alios inferiores prælatos. qa canonici cathedralis eccłę non dnr esse deterioris condōnis, quā sunt canonici ecclesiæ inferioris, cum etiam ipsi hēant ptātē eligendi à iure ca. qa propter. c. ecclesia. el. ij. c. in genesi. j. eo. ¶ Nec obst. tex. quem Abb. adducit de d. c. ij. 22. di. qa rndet duplr, & prio q ille tex. procedit fm iura antiqua, sed postea data fuit ptās canonicis. vt not. per gl. in c. quāquā, in gl. magna de elec. in vj. ¶ Scdo, qa ille text. loqt nō solū de epali dignitate, sed ēt de alijs inferioribus dignitatibus, vt colligit ibi, epatuū cathedras, vel ecclesiarum siue cuiuscunq; ordinis dignitatē Romana instituit ecclesia. ergo nō vr differentia inter epm & alios inferiores prælatos. ¶ Tertio etiam non videt verum q Abb. dicit de capitulo canonicorum, quod non eligit propria auctoritate nam cū canonici habeāt à iure potestatem eligendi. vidētur proprio iure eligere. vt notabiliter declarat Bar. in l. ij. de opt. leg. Vnde reiectis his, quæ Abb. dicit ad arg. s. factum, dū dr, q quis dare nō potest q nō habet, respondet Bal. in l. manumissiones, circa. fi. ver. item gl. ff. de iusti. & iur. Et ibi

26 dicit † q illa regula non habet locum in beneficialibus. vt patet i epo, qui cōfert beneficia, in quibus nō habet dominū, neq; possessionem. Sed ista responsio ēt non satisfaciat. qa regula quę hic ponitur, habet locum non solum in beneficialibus ecclesiasticis, sed etiam in collegio seculari. vt no. in l. fi. ff. de iurisd. omn. iu. & tradit Abb. in fi. hic. Idem Abb. ipse aliter respondit in cap. cura. in fi. j. de iure patro. vbi concludit q quis non pot dare illud quod non habet in actu, nec in potentia. Et ita regula procedit. Secus videt in eo, quod quis habet in potentia, licet non in actu. qa illud trāsferri potest, vt patet in canonicis, qui eligunt epm. & in cardinalibus qui eligunt Papam. Vel aliter dici potest q ex quo canonici habent potestatem eligendi à iure, per istum modum trāsferunt dignitatem, quam nō habent. quia non est nouum q qui dominium non habeat, alij dominium præbeat. vt dicitur in l. non est nouum. ff. de acqui. re. do. vbi tex. exemplum ponit in creditore, & de hoc videbimus latius in regula, nemo potest. de re iur. in vj. ¶ In ij, oppo. quam Abb. facit ex suis dictis, plures conclusiones colliguntur.

27 †Prima est, quòd in electione episcopi non seruatur de consuetudine quòd religiosi debeant interesse. & tunc demum admittuntur religiosi, & alij clerici, si sit de consuetudine. vt not. per glo. in cap. Cumana. in verbo, consuetudine. infra eod. Nam consuetudo tribuit ius eligendi in ecclesijs, secundum glo. in cap. cum in ecclesijs, de præben. in vj. & consuetudo potest restringere potestatem eligendi, sed non i totū tollere. vt no. Abb. in cap. cum terra. col. ij. infra. e. & in cap. abbate. sane, col. j. de ver. sig.

28 ¶ †Secunda ɔclusio, q ppls nō debet vocari ad eligēdū. lxiij. di. in c. nō licet nec ēt eius ɔsensus de necessitate reqrit. qa electio facta ɔ volūtatē populi valet vt tenet gl. i c. j. lxiij. dist. & facit tex. i c. j. & ij. & per totū. lxiij. dist. Et hoc. fm Abb. intelligitur, nisi scandalum generaretur, ex eo q no. Inno. in ca. nisi cum pridem. col. ij. de

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Similibus. Crederem sentētiam Decij procedere si electio necessario esset facienda de personis collegij. aliàs secus. tunc enim non procedit simile Bar. & sic posset habere locum in cardinalibus, qui ex consuetudine eligunt de corpore collegij. sed id faciunt, ex conuentione inter eos inita.

b. ¶Syl. Ald. Decem. Vide in proposito Alex. in l. j. col. vij. de leg. j.

29 ij. de renun. †vbi hr̃ q̃ p̃p̃ scãdalũ populi plat⁹ remouet̃ à bñficio, dato sibi cãbio. facit tex. in c. cũ olim. de cleri. cõiug. & qd̃ no. Abb. in c. cõsiderauimus. in fi. j. eo. vbi dicit qd̃ p̃p̃ scãdalũ euitãdũ
30 phiberi p̃t electio eius, q̃ nõ deliquit. ¶†Tertia ↄclo, q̃ cõsensus principis secularis in electione plati necessario nõ requirit̃, sed p̃ defensione vocari põt, & latius hoc idẽ Abb. ↄcludit in c. cũ terra. in v. no. j. e. dicẽs q̃ d̃ honestate req̃ri põt princeps secularis, vt cõsentiat ad hoc, ne in futurũ opponere possit ↄ electionẽ, q̃a dñs secularis opponere põt, si hẽt prælatũ suspectũ pro eius statu, vt no. Inno. in c. super his. de accu. refert Abb. hic. & in d. c. cũ terra. & in c. q̃ sicut. col. iij. j. eo. Et licet cõsensus principis secularis non sit necessarius in electione epi, valet tñ ↄsuetudo q̃ mortuo plato canonici procedãt ad electionẽ, nisi prius denũtient mortẽ p̃lati principi seculari. vt eius cõsensum hẽant in electione, vt not. Inno. in c. q̃ sicut. j. e. vbi Abb. & idẽ Abb. h̃, & in c. cũ terra. col. fi.
31 in prin. & in c. cũ inter vniuersas, in iij. no. j. e. ¶†Successiue Abb. ↄcludit q̃ deficiente abbate, vel patrono, ius prouidẽdi p̃tinet nõ p̃cise ad ep̃m, sed ad aliũ, q̃ habebat cõfirmare, vel instituere, allegat gl. no. in clem. j. in verbo, disponere, de supp. ne. pl. quã Cardi. ibi singularẽ dicit. Et de prouisione ecclesiarũ latius Abb. loquit̃ in c. cum ecclesia Vulterana. j. eo. tit. ad qd̃ Abb. hic se remittit, & tradit Dom. xxj. dist. in summa. facit qd̃ no. Frid. in consi. xxxiij. q̃ritur ad quẽ, cũ si. vt late congerũt Mod. in c. cum venerabilis. de
32 de excep. ¶†Successiue Abb. dicit post Gof. q̃ dispõ c. quia p̃p̃, nõ debet obseruari q̃n in ecclesia sunt duo, vel tres, q̃a verba nõ
a cõueniũt. iõ cessat dispõ.[a] & hoc ĩ terminis tradit Lap. alleg. lxxxij. ĩ causa col. ij. Et est regula vulgaris q̃ si verba nõ cõueniũt, nõ habet locũ dispõ. c. indẽnitatib. c. pe. e. ti. in vj. l. iiij. §. p̃tori. vbi Bar. in fi. cũ si. vt tradit ibi Alex. ff. de dam. inf. & idem Alex. in consi. xvij. requisitus. lib. j. in cõsi. lvij. p̃spectis. lib. ij. And. Sic. in c. significãte. de rescri. & in consi. x. in ij. lib. & late Mod. in c. nõnulli. in prin. col. lvj. de rescri. Quorũ oĩum dictis addo qd̃ no. Bar. in l. q̃ se p̃ris. col. fi. C. vnde liberi, vbi inquit q̃ licet verba nõ cõueniãt, satis est
b q̃ mens concurrat.[b] & idẽ not. Bar. in l. curatoris. col. ij. C. de neg. gest. Et ẽt vr̃ q̃ licet verba in totũ nõ conueniãt, quatenus tñ adap̃tari p̃nt, illa dispõ debet seruari, per ea, quę Rom. scribit in cõsi. ccccxxxiij. in quo quæritur, vbi inter alia allegat gl. in c. j. j. de de-
33 cimis. ¶†In pe. q. Abb. concludit q̃ in electione prælati solũ canonici habent vocẽ. & nõ alij beneficiati. Et idem Abb. in c. scriptũ. col. ij. j. eo. in c. cum olim. de re iud. col. v. ver. q̃ro an de iure Inn. in c. ij. de institutionib. facit qd̃ no. per gl. in c. cum ex eo. de elect. in vj. Ang. in §. hoc ẽt col. j. in auct. de alien. & emph. Abb. Mod. c. ij.
34 col. fi. de insti. & in c. cũ olim. col. fi. de arbitris. ¶†Vltimo Abb. dicit istum tex. ẽt habere locũ in collegio seculari, vt possit sibi eligere vnũ rectorem, qui habebit iurisdictionem in ciuilibus in pertinentibus ad illã professionem, vt est tex. in l. fi. C. de iurisd. om. iud. no. Inno. in c. cum ab ecclesiarum. de offi. ord. Et hac ratione etiã collegium conuersorum habet ius eligendi sibi rectorem. vt no. Abb. in d. c. ij. de inst. col. fi. & in c. cum olim. col. fi. de arb. Et facit quod no. Bal. in l. ex hoc iure. in iij. q. ff. de iusti. & iure. dum cõcludit q̃ prouincia potest regem sibi eligere.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Dispositio. Et secundũ hanc regulã arguit Marsi. in l. qui falsam. nu. 66. ff. de falsis, & vide eundem. in sing. 339. cui non conueniunt. Beltran. in q. xij. insti. nu. 4. lib. j. & alibi sæpe.

b Concurrat. Hanc regulam de verbis, & mẽte, latius, & diffusius quã quisquã alius prosequitur per plura folia. And. Tiraq. celebratissimus doct. Paris. in rep. l. si vnquam. in ver. libertis. C. de reuo. don. in j. q.

SVMMARIVM.

1 *Canones quomodo condantur in concilio generali.*
2 *Concilium generale quandoque facit constitutiones circa materiam fidei.*
3 *Concilium regulariter sine auctoritate papæ congregari non potest.*
4 *Concilium sine auctoritate papæ factum in quibus casibus fieri potest non tenet, nisi in causa propter quam factum est.*
5 *Lex edita in concilio nomine concilij publicari potest nulla facta mentione de pontifice, & hoc quomodo intelligatur.*
6 *Concilium generale habet potestatem condendi leges.*
7 *Synodus accipitur pro concilio generali, regulariter tamen accipitur pro congregatione quam facit Episcopus.*
8 *Præsumitur aliquis esse in populo, qui non habeat sinceram fidem.*
9 *Populum inter, & particulares an sit differentia.*
10 *Præsumi non debet aliquis bonus, quando agitur de promouendo illum ad dignitatem. secus est in promoto.*
11 *Regula quòd quis præsumatur bonus, quomodo procedat.*
12 *Populi acclamatio reprobatur non solum in electione ecclesiastica, sed etiam in seculari.*
13 *Iuramentum ad clamorem populi præstitum est illicitum.*
14 *Libertas data ad clamorem populi non valet.*
15 *C. Prudentiam. in prin. de offi. deleg. procedit in pluribus & certis electis, secus in populo.*
16 *Episcopus non datur inuitus.*
17 *Presentandi ius populo competere potest.*

OSius Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶ In tex. ibi, Osius episcopus. De isto Osio epo, & de eisdẽ concilio Sardicensi, habet̃, vj. q. iiij. in c. Osius. & lxj. dist. in c. Osius. & xxxiij. q. viij. quid vobis in suprascriptione. Et de isto Osio episcopo Cordubensi narrat hystoriã Ioã. And. hic, referendo Isid. in lib. virorum illustrium. ¶†Primo
1 no. s̃m Abb. hic, practicã condendi canones in concilio generali. Et idem seruatur in legibus, & statutis, vt no. Bar. in l. oẽs populi. in ij. q. in prin. de iust. & iure. vbi Bart. ponit practicam, vt petatur concilium generaliter, vel specialiter super casu distincto, & sequitur Pet. de Anc. in c. j. de const. & char. xv. ver. sequit̃ hr̃. Et ordo est in concilio. quia primo fit propositio. Secundo super ea cõsulit̃. Tertio fit reformatio, vt no. Bar. per illum text. in l. ij. §. j. ff. ad Vell. Et propositio debet fieri per superiorem, cuius auctoritate cõcilium congregat̃, vt no. Bart. in l. obseruare. C. de decurio. lib. xj. & Bart. ibi notanter dicit, q̃ licet non appareat de propositione facta solito more, sed solum de voluntate, & propositione cõcilij, illud valet, qd̃ statutũ est, & sic talis p̃positio nõ videtur esse de substantia, vt videtur probari hic, vbi fuit facta propositio per vnum, qui erat de concilio, & nõ à superiore, & tamẽ valet, facit quod not. Bart. & Pau. de Cast. in l. vniuersis. C. de præcib. impe. off. Et q̃ dictum est de cõcilio, q̃ requirit̃ facta propositione, p̃cedit ĩ re dubia. secus si p̃positio fiat super re certa q̃a tunc nõ req̃ritur cõciliũ. vt not. Bar. & ibi exẽplũ ponit in l. si q̃d extraordinariũ. C. de leg. ¶†Scd̃o. no. q̃ conciliũ g̃nale quandoq; facit ↄstitu
2 tiones circa mãm fidei. vt patet hic in mã electionis. Et ista cõclo quam Abb. hic simpl̃r tradit, procedit Papa præsidente in concilio, prout rl̃r fieri debet. q̃a †Concilium absq; auctoritate Papæ ñ
3 põt cõgregari. xvij. di. c. j. & ij. & iij. di. ĩ c. rl̃a. §. porro. sed si cõgrega
4 tio cõcilij. facta esset †sine Põtifice, p̃ut põt in q̃busdã casib[a] tũc
a cõciliũ nõ vr̃ hr̃e p̃tãtẽ, nisi ĩ illa cã, p̃p̃ quã cõgregatio facta fuit. & in alijs se intromittere nõ põt, nisi esset periculũ in mora. & ita
b fuit conclusum[b] in concilio Constantiensi. q̃a reseruata alia fuerunt futuro Põtifici, q̃ fuit Martinus Quintus. vt Ant. Ros. scribit trac. de p̃tãte Papæ char. lx. col. j. & idẽ hr̃ p̃ Car. sancti. Sixti ĩ eius summa. lib. iij. tit. xlj. & idẽ cõcludit do. Abb. in disputatione sua .inci. episcopus, col. penult. dicẽs, q̃ tali casu cõciliũ sit administra-
5 tor necessarius, & nõ voluntarius. ¶†Tertio no. q̃ lex edita in concilio, põt nomine concilij publicari, licet nulla fiat mentio Papæ vt h̃, & in c. j. de pactis. vbi Abb. in vlt. no. in c. j. de spons. vbi Abb. ĩ penult. not. ĩ c. aduersus. de immu. ecclesiæ. in c. cõsensus. de reb⁹ ecclesiæ. nõ alie. cũ simili. Et h̃ p̃cedit, & intelligit̃, q̃n lex immediate p̃cedit ab ipso cõcilio. ĩ quo Papa est præsens ad integrãdũ cõciliũ, q̃ sine eius auctoritate regulariter celebrari nõ potest, c. j. c. regulariter, & p̃ totũ xvij. dist. Secus si principaliter facta sit constitutio ab ipso Papa approbante cõcilio. q̃a tũc eius nomine promulgatur, & dicit̃ talis Papa ĩ cõcilio, c. licet. j. eo. vbi Abb. in ij. no.
c cũ si. declarãdo latius. vt dixi.[c] in c. j. in princ. de iud. vbi vidẽdũ est.
6 ¶†Et ex his infert̃, cõciliũ g̃nale hr̃e potestatẽ cõdendi legẽ. Facit tex. in cap. j. de const. dum ibi dicitur canonum statuta ab omnibus custodiantur, & in c. decreuit sancta synodus lxxxviij. dist. in cap. j. in fin. de obl. ad rat. in c. nimis de iureiur. Et non mirum, quia, vt Abb. dicit in ca. j. de pactis. p̃tãs ecclesiæ est in ipso concilio vniuersali. quia data fuit toti ecclesiæ in persona Petri. alleg. cap. quodcunque. xxiij. q. j. Ad idem text. in cap. j. de translat. episcopi. vbi videtur quòd priuilegiũ fuit datum Petro. & per eum ecclesiæ mediante eo. sicut quando prælato intuitu ecclesiæ, aliquid remittitur. vt no. in cap. requisisti. de test. Et facit tex. in cap. à nobis, el. ij. de sen. excomm. vbi dicitur quod ecclesia habet po-
7 testatem absoluendi. ¶†Quarto no. quòd synodus hic accipitur pro concilio g̃nali. Idem probatur in c. j. de off. ord. in c. fi. de præscript. vbi Abb. c. j. j. de spons. Nam synodus idem est q̃ congregatio. xv. distinct. c. canones. §. synodus autem. Et congregatio est genus generalissimum, vt vtar verbis Bal. in cons. ccxlij. decretum domini lib. ij. Dicit tñ Abb. hic, q̃ cõmuniter synodus capitur p̃ congre-

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Casibus. Vt puta si Papa sit hæreticus. Bal. in c. olim. col. fin. ver. in hac congregatione, de rescrip. Dec. in c. cũ venissent. col. iiij. ver. ij. prædicta conclusio de iudic. vbi ponit plures casus in quibus concilium est s. Papam.

b [illegible]

c ¶Syl. Ald. Dixi. Idem dixit Dec. in c. at si clerici. §. de adulterijs, colũ. iiij. de iud. in prin. & vide quę aliàs dixi consulendo in fauorem Reuer. Car. Rauen.

a congregatione, quã facit eps, & a distinguit à concilio prouinciali qd facit archiepiscopus, & à gñali ɔcilio, qd facit papa. Et idem Abb. in c.j. de offi. ord. in c. sicut. de accusa. & in d.c. fin. de præscri.

8 ¶ † Quinto no. fm Abb. hic q in populo præsumit aliquis esse, q non hēt syncerã fidē. sed potius precio, & mercede corruptibilis sit. Et fm Abb. vr mirabilis iste tex. qa licet particulariter quis bonus præsumat. c. fi. de præsum. populo tñ collecto nō hr ista psumptio respectu singulorũ. Sed aduertendũ est primo, qa text. dicit, potuissent plures esse, nō aũt dicit q præsumant. Sed tñ dici pōt q satis præsumat. vt Abb. dicit, ex quo tex. ita disposuit, reuocando literas populi. vt hic dr. † Secundo aduertendũ est, qa dñia quã Abb. facit absolute inter populũ, & particulares, nō vr vera. qa sicut quilibet bonus psumit vt delictũ excludat l. merito. ff. p soc. ita vr ēt i populo respectu populi. & ēt respectu particularium, qa nullus vr esse in populo, de quo ēt particulariter nō bene præsumat, fm i sam dicte legis merito. Et ista regula fallit in electione. de qua agitur, & in quibusdã casibus particularibus, in quibus clamor populi reijcitur. Sed p p hoc non bene infert, qa ista bonitas nō psumit gñaliter in populo respectu particulariũ vt Abb. dicit, qa solũ in casibus particulariter expressis, in quibus constat de mente, dicendũ est q bonitas nō præsumat, & per hoc gñaliter non infert. vt Abb. dicit.

10 † Itē vlterius cōsiderandũ est q agitur hic de pmouēdo ad dignitatē. quo casu q s ēt i particulari bonus nō psumitur, licet secus sit in promoto, b vt no. Car. in clem. j. in ij. not. de concess. præb. & vbi agit de præiudicio tertij, nō psumitur quis bonus, ēt in particulari, c vt not. Abb. in c. cũ in iure. in princ. de offi. deleg. & hic in tali electione vr tractari de interesse publico.

11 vt bonus prælatus eligatur. † Itē illa regula q quis bonus præsumatur, procedit in reo ad accusationē, vt pœna euitetur d.l. merito. Secus est in actore, qui ex tali præsumptione intētionē fundare non potest. vt d not. Bar. post glo. ibi in l. qui iurasse. §. si pr. ff. de iureiu. merito ergo iste, qui volebat promoueri ad electionē, non poterat ex tali regula fundare intentionē. ¶ Postremo ad declarationē tex opponitur sic. Nam licet in populo præsumatur esse aliquis, qui sincerã nō hēat fidē. vt Abb. hic dicit, & vr sentire tex. hic. tñ maior p rs in tali cōgregatione debet considerari. arg. tex. in l. quod maior. ff. ad muni. ideo nō vr attendendũ qd factũ fuit ab aliquibus, sed qd a maiori pte. Et hoc ɔfirmat, qa in his, quæ fiunt a populo, tm maiores natu inter venire debent c. lex est ij. dist. & cum in populo sint complures, videtur esse maior præsumptio in his, quæ fiunt à populo, qa firmius iudicium plurium reputatur c. prudentiam, in prin. de off. deleg.

12 † Sed rñderi pōt q ista acclamatio populi, quæ ab aliquibus de facili corruptis, concitari pōt, reprobat non solũ in electione ecclesiastica, vt hic, sed etiã in seculari. l. si constat. ff. de appel. Sunt enim vane voces populi, quæ non attendunt l. decurionũ. C. de pœnis. l. ad bestias. in princ. ff. de pœnis, qa in populo plebs continet. §. plebiscitũ. insti. de iure naturali, & plebs sæpe clamoribus, gratia, aut precio excitata

13 moueri solet. vt dicit tex. in c. si ergo. viij. q. j. † Et ideo etiã iuramen

14 tum ad clamorē populi præstitũ illicitũ est. † vt no. per glo. xxij. q. iiij. in summa, & ēt libertas, q fauorabilis est, data ad clamorē populi non valet l. si priuatus. ff. qui, & à quibus. Secus vr si populus debito modo congregatus mature aliquid determinaret, prout est, quando legē constituit. vt in §. lex. insti. de iur. naturali. vbi patet q populus legem constituit, quæ debet esse iusta, & honesta, & pro cōi vtilitate. iiij. dist. c. erit aũt lex. Et qd dr in c. prudentiã,

15 vr procedere in pluribus, † & certis, & electis. prout loquitur ille tex. secus vr in populo p p incertitudinē, vel etiam haberet locũ in populo, quãdo mature, & liberate aliquid facit. secus vr in clamore populi, qui de facili concitatur, vt loquit tex. hic cũ simi. supra allegatis. ¶ Circa intellectum decretalis Abb. post alios dicit q dupliciter intelligi potest. Primo q quæreretur ab isto electo de sua electione, & ipse respondebat se habere literas populi. Vel secũdo hoc allegauit, cũ peteret confirmationē suę electionis, & repellitur duplici ratione. Prima, qa electio facta per laicos non valet. c. sane. j. eo. Et quia fuit facta ad clamorē populi. & ita Abb. hic post alios dicit. Sed certe iste intellectus non vr verbis litere bene adaptari, qa in tex. non loquitur de electione facta a populo, quia in tex. de electione nullum verbum, & quia indubitatum esset q electio non valeret, quia non cadit in laicum. c. sacrosancta. j. eo. Et quia tex. hic vr reijcere clamorem populi, & non deliberatum consensum populi. Ideo planior intellectus vr, vt dicamus q allegat literas populi, ad mouendum, & inducendum electores q ipsum eligeret, qa licet populus nō hēat potestatē eligēdi. c. non licet lxiij. dist. tamē cōsensus populi deberet mouere il-

16 los, qui habent potestatē eligendi. † quia episcopus non datur inuitis. c. nullus inuitis. lxj. dist. Et facit quod not. Arch. lxxj. dist. in c. Lotta nur. col. fi. ver. sexta est via. dum loquitur de populo, qui p viam simplicis petitionis postulat sibi prouideri de prælato, cum simi. vt dixi in c. j. supra. eo. & talis petitio mature, & deliberate à populo fieri debet, & clamor populi, & tumultuarius consensus non sufficit, quia fraudulenter de facili concitari potest, vt hic dr. & in d.c. si ego. viij. q. j.

17 ¶ † Vltimo subijcit Abb. hic limitando istũ tex. q licet populus non possit habere ius eligendi, ius tamen præsentandi populo competere potest e c. querelã. j. eo. & ratio manifesta vr, quia ius præsentandi est ius patrimoniale, & competit laicis. & no. Cal. in consi. ix. in fi. de iu. pat. & transit in hæredem etiã extraneũ c. j. vbi Abb. de iur. pat. Et ista ratione licet populus eligere non possit c. ex eo. de ele. in vj. præsentare tñ potest. no. Lap. alleg. iij. præsentatus. in prin. & alleg. lxxv. casus talis est. col. fin. & Domi. in d.c. ex eo. & de vniuersitate, quæ habet ius præsentandi no. Cal. in consi. x. & xj. de iur. pat.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Episcopus. Et Adde Abb. in c. conquerente. col. iij. versi. x. de offi. ord. in c. ego. n. col. ij. de iureiur. Pau. de Ca. i l. si minor. C. si aduer. lib. & q synodus. & conciliũ sint synonyma dicit Abb. in c. sicut. in j. not. de accu. tamen vt dicit hic Dec. proprie accipitur. pro cōgregatione illa quã facit episcopus in sua diœcesi cum suis clericis, & subditis, secundum Host. in sum. de consti. §. quis possit, col, ij. ver. sed tale conciliũ Cat. Zab. in proœ. clem. §. sane. & in cle. j. in princ. in viij. no. de priu. Abb. in c. fin. in ij. not. de præscrip. in c. ex gestis. in j. not. de cler. non resi. Fely. in d.c. ego. col. iij. Card. Alex. in c. si quis episcoporũ. in ij. not. xviij. dist. bene verum est q hæc quæ proprie synodus est, quandoque dr concilium. c. quando xxxviij. dist. c. abbates. xviij. q. ij. quare crediderim synodi appellatione in materia odiosa venire tantum synodũ episcopi, sicut aliter dicunt de diœcesi q i materia stricta venit comitatus. c. Rodulphus. de rescri. Matthes. no. xcv. no. vnum. Dec. in rub. de proba. col. iij. ver. sed saluando. Aret. in l. j. ff. de testib. Henr. Boi. in tract. de synod. episc. in j. parte. nu. 3.

b ¶ Syl. Al. Promoto. Idem Dec. in c. super literis. col. v. in prin. de rescri. in c. in præsentia. col. viij. de proba.

c ¶ Particulari. Vide Dec. in locis proxi. alleg.

d ¶ Syl. Ald. Vt. Idem Dec. in c. super literis col. v. de rescrip.

e ¶ Syl. Ald. Potest. Et licet ex hoc solo q ecclesia sit constructa in parochia populus non habeat ius patronatus d.c. querelam. vbi Abb. in iiij. not. Inno. in c. cum venerabilis. de excep. Arch. in c. nullus. xvj. q. vij. Io. An. in c. j. de cap. mona. lib. vj. in regula, quod alicui. de reg. iur. in mercu. in fi. Abb. in c. cum ecclesia Vulterra. col. pen. j. eo. & in consi. xxv. inuocato in j. dub. Fely. in c. cum venerabilis. in xj. col. de exceptio. Tamen si vel construxit ecclesiam ex proprijs eleæmosynis, vt dicit Abb. in d.c. querelam, vel est in quasi possessione præsentandi. & de alio paterno non appareat, præsumitur ius patronatus pęnes populum, vt dicit ibi Abb. in iiij. not. Abb. in consi. lxxvj. in j. dub. lib. ij. in consi. cvj. casus. col i. eod. lib. in consi. liiij. casus. col. ii. lib. i.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio electionis necessaria est.*
2 *Electus ante confirmationem administrare non potest, limitatur ut ibi.*
3 *Confirmatio non requiritur in Pontifice & Imperatore.*
4 *Instituere tenetur superior præsentatum si idoneus sit.*
5 *Institutio dicitur collatio non libera.*
6 *Capitulum sede uacante habet ius confirmandi & instituendi, non eligendi uel conferendi.*
7 *Collatio non dicitur propriè donatio.*
8 *Negatiua regula præualet affirmatiuæ.*
9 *Negatiua potentius negat quàm affirmatiua affirmet.*
10 *Electio non tribuit plenum ius, quia ante confirmationem est ius in habitu.*
11 *Consuetudo inducere potest electus absque confirmatione administret, & quando nume. 21.*
12 *Electus ante confirmationem non dicitur promotus, sed promouendus.*
13 *Electio non dicitur ius quæsitum in re, licet electionem acceptauerit.*
14 *Beneficium non dicitur electi ante confirmatiouem.*
15 *Beneficiũ uacare dicitur per mortē primi, nō electi, si decedat ante cōfirmationē.*
16 *Electus ante confirmationem potest renuntiare in manibus eligentium absque auctoritate superioris.*
17 *Eligentes uariare non possunt.*
18 *Confirmatio electionis est declaratio iuris prius quæsiti & non transfert nisi exercitium.*
19 *Confirmatio nihil operatur, si electio non ualet.*
20 *Confirmatio requiritur in electione à collegio seculari.*
22 *Confirmans debet inquirere de uita & moribus electi.*
23 *Electus debet esse idoneus ætate, & scientia, & ordine, & non sufficit quod istæ qualitates superueniant.*
24 *Inquisitio famæ alicuius debet fieri in loco quo conuersatus est.*
25 *Talis quis habetur, qualis in ciuitate sua æstimatur.*
26 *Veritas perscrutari debet ab illis qui uerisimiliter sciunt.*
27 *Superior si nolit confirmare, quo remedio utendum sit.*

1 Postquam. † Summatur. & diuiditur. vt p Abb. hic. ¶ Primo not. secundum Abb. hic, q confirmatio est necessitatis. Hoc videtur probari dum text. imperatiue dicit, impleantur. facit text. in auct. si dicatur. in ver. impleatur. cum glo. C. de test. & in xxiij. q. v.

2 in c. j. Et † hoc verũ est regulariter, quia ante confirmationem electus

a ctus administrare nō potest. a c.transmissam.j.eo.Fallit in pluribus casibus,vt no.Abb.in c.nihil est.j.eo. † Et inter alios casus,in Pontifice confirmatio nō requiritur.c.licet de uitanda.in fi.j.eo.& idē in Imperatore, b vt per glo.in cle.Romani.in verbo,reges de iureiur.no.Bar.in trac.ad reprimendam in verbo, Reges. Ang.post Cyn.in l.bene à Zenone.C.de quadr.præscr.Cald.in consi.lxx.de priuil.cum si.vt dixi in consi.clxxxiiij.& de his videbimus in d.c. nihil.Et ista necessitas,quæ consideratur in confirmatione,etiam habet locum in institutione,quia † superior tenetur præsentatū, si idoneus sit,instituere.c.pastoralis. de iure patro.xvj.qō.vij.in c. decernimus.† Et ideo institutio dr̄ collatio nō libera , vt dictum fuit in rub.s̄.eo.†Et propter talē necessitatē dicit Abb.hic,ius cōfirmandi, & instituendi transit in capitulum vacante sede.c.cum olim.j.de maio.& obe.c.j.de insti.in vj. Secus in potestate coferēdi,vel eligendi.c.fi.de regularib. in vj.c.ij.ne sede vacan.quia talis collatio libera est,& voluntaria.ideo non transit in capitulum.& idem Abb.in d.c.cum olim,& in d.c.ij.de sede vacā.Sed tñ aduertendum est. quia illa ratio necessitatis, quæ consideratur in confirmatione, vel in institutione, ēt haberet locum in electione, q̄ de necessitate debet fieri vltra certū tēpus.c.ne pro defectu.j.eo. Et idem in collatione.c.j.de ɔcess.preb. & ista ratione, quia habet in se necessitatē.¶†Nam collatio nō proprie dr̄ donatio. c vt no. Abb.in c.fi.j.de don.& not.Bart.in l.absenti.col.ij.ff.de don.vbi in casu c.cum inter,& in c.publicato.j.eo.dicit electionē fieri ex necessitate. Vnde attēta ratione necessitatis, electio, & collatio deberēt transire in capitulum.Nec ob.ꝙ in electione, vel institutione sit maior necessitas, quia ꝑsona electa, vel præsentata specialiter debet confirmari,vel institui.quia hoc nō tollit argumentū. quia si necessitas facit actum transire in capitulū. ergo quatenus est necessitas deberet transire in capitulum , fm rationem Abb. Franc.Pauinus in trac. de sede vacan.in iiij.q.ij.partis principalis dicit, quòd ratio rationis est.quia confirmatio est iurisdōnis,quo casu ea,quæ sunt de iurisdictione, transeunt in capitulū, vt no.in d.c.cum olim. Et ista ratio in effectu conuenire videtur cum ratione Abb.quia iurisdictio habet in se necessitatē,vt patet ex diffinitione iurisdictionis,quam ponit gl.in l.j.de iur.om.iu.Et ideo melior ratio videtur illa, quam alle.gl. in d.c.ij.de sede vacā.quia iure cautum non reperitur, ꝙ capitulum fungatur vice episcopi in collatione beneficiorum,& per illum tex.vr̄ ꝙ regula sit negatiua ꝙ capitulum nihil possit vacāte sede,nisi illud, ꝙ expressum reperitur,& ad hoc plura all. Pauinus i d.trac.in d.q.Et licet ipse concludat regulam esse affirmatiuam ex pluribus adductis, tamen ex primo alle.per eum videtur † ꝙ regula sit negatiua, quia sicut quando duę sunt regulæ, vna affirmatiua, altera negatiua, ꝑualet negatiua d d.l.iij.§.liberti.vbi Bart.ff.de sus.tut.ita vr̄ quòd efficaciores sint rationes, quæ pro regula negatiua inducuntur. & † quia negatiua potētius negat, quam affirmatiua affirmet, vt per gl.in c. cū dilectus. de consue.cum si.vt dixi in c.nam concupiscentiam.in iij.no.de constit.¶†Secundo no.ꝙ electio non tribuit plenum ius, e sed cōfirmatio requiritur, per quam exercitiū iuris cōpetentis prælature acquiritur& ante confirmationē solū habet ius in habitu,non autē in actu,vt per glo.in c.quanto.lxiiij. dist.& in l.priuatorū.C.de iu.om.iud.& Bal. ibi post Cy.& gl.idē concludit in electione facta per collegium seculare. Et idē Albe. in auc.habita in x.col.C.ne filius pro patre. vbi tñ fatet† ꝙ à consuetudine induci potest, ꝙ facta electione administret absq; cōfirmatione.Secus fm Abb.vr̄ in collegijs ecclesiasticis , quia talis consuetudo esset damnosa ecclesiis, & ideo non valet, vt Abb.h̄ cōcludit.Ex cuius dictis plures conclusiones colligunt̄.¶†Prima est,ꝙ per electionē ius plenum nō acquiritur electo . vñ ante cōfirmationē non dicitur promotus.ſed ꝓmouendus f c.super his. de accu.vbi Abb. † Et electo nō dr̄ ius esse acquisitum in re, licet electionē acceptauerit,vt no.Ant.de But.in c.in nostra.col.fi.ver. nō hoc scriptū.s̄.de rescr.& idem Abb.post alios in d.c.super his. & ideo ante confirmationem beneficium non dicitur suum , vt † no.Domi.in c.si electio.in gl.in verbo renunciet.de elec.in vj.in fi.Et bene facit gl.no.in clem.j.in verbo collato. † vt lite pen.quæ dicit ꝙ † ante confirmationē beneficium vacare dr̄ per mortem primi,non autem per mortē electi,& ideo electus ante cōfirmationē potest renunciare in manibus eligentium absq; auctoritate superioris.vt per glo.in c.ij.in verbo, renunciauerit j.de rest,in inte.aum si.vt tradunt Mod.in c.cum Bertholdus.de re iu.j.† Sed tñ prædictis nō ob. cōcludendū videt̄ ꝙ electo in re ius acquiratur, g quia eligentes variare nō pñt.c.publicato.j.eo. & not.Abb. in c.cum inter canonicos.in vltimo no.j.eo.& per electionem h̄r mitium.c.fi.de trasla.prel.not.Pet.de Anch.in cle.j. in v.lii.not.de inreiur.vbi inquit, ꝙ † confirmatio est declaratio iuris prius quesiti electo, & ꝙ plenū ius acquirit̄ per electionē, & ꝙ per confirmationem nihil noui iuris acquiritur,sed solū exercitium.Et idē Old.tradit in consi.cxlvj.factum est tale de consuetudine,col.fin. vbi inquit,ꝙ confirmatio nihil noui iuris addit.sed solum exercitium administrationis. sicut decretū iudicis,ꝙ tutori administrationem decernit.l.fi.C.arb.tut.allegat ēt tex. in c.si electio.eo.tit. in vj.Et hoc facit,quia cōfirmatio necessaria est.vt.s̄. dictū fuit.ergo vr̄ esse ius prius in re quæsitū, quod trahit cōfirmationem, & quia qui confirmat non dat.l. & quia.ff.de iurisd.om.iudi.c.inter dilectos de fide instru. † Et ideo si electio non valet, confirmatio non prodest,vt nota.per gl.in c.j.in verbo.irritum. de post.prelatorum.in vj.cum si.vt no.Abb.in c.quòd sicut.col.fi.j.eod. Et hoc idem tenet Barto.sequuta accessione in l.absenti.ff.de don.dum alle.capitulum si tibi absenti.de præben.in vj.Et ad c.super his,ꝙ vr̄ probare contrariū,respondet Aret.ibi.Et ex his plura dicta.s̄. dubia videntur.¶†Secunda conclusio ex dictis Abb.in ij.no.ꝙ ēt in collegio seculari facta electione confirmatio requiritur. vt no. per gl.& Bal.in l.priuatorum.C.de iuris.om.iud. & idem Bald.in auc.habita.colū.x.C.ne filius pro patre.& idem Abb.in c.cum in iure.in iiij.no. & in c.transmissam.j.eo. ¶†Tertia conclusio est, ꝙ licet valeret cōsuetudo in collegio seculari,ꝙ electus administret absq; alia confirmatione.secus tñ est,fm Abb. in collegio ecclesiastico.allegat.c.cum venerabilis.de consue.& idem Abb.in d.c. transmissam.& in c.nihil.j.eo.in glo.fi.vbi circa h̄ distinguit ꝙ aut consuetudo tribuit plenum ius electo,& valet consuetudo,quia talis prouisio habet vim electionis,& confirmationis, arg.c.cum dilectus,de cons.aut consuetudo est, vt electus administret ante confirmationem, quā tñ petere tenetur, & talis consuetudo,nō valet. Sed ista h dictō nō vr̄ hr̄e vrgentem rationem diuersitatis , quia sicut valet consuetudo ꝙ prouisio haberet vim electionis,& cōfirmationis,quo casu in effectu tollitur confirmatio,& ita vr̄ in secūdo casu,quia solum agitur,vt ɔfirmatio tollat̄,sicut in primo casu.Et ꝙ absolute valeat talis cōsuetudo, tenet Old.in cōs.cxlvj. allegato.s̄.inc.factum tale est,col.ij. Et hoc confirmatur,q̄a sicut in aliquib.casib. specialiter electus ɔsequitur plenū ius absq; cōfirmatione, vt no.Ab.in c.nihil.j.eo. Ita videtur ꝙ auctoritate cōsuetudinis induci possit, & sicut in collatione plenum ius tribuit ita vr̄ ꝙ in electione induci possit auctoritate consuetudinis,quia sicut lex cōfidit de illo,qui habet potestatē cōferendi, ita vr̄ ꝙ cōsuetudo de electoribus fiduciam habere possit,vt eligant personam idoneā,& ꝓ hoc tollit̄ rō Abb.¶Non ob.tex.in c.cum venerabilis,quia ibi erat alia rō ꝓ quā ɔsuetudo reprobatur,vt dixi in rub.s̄.e.& not.ipse Abb.in d.c.cū venerab.i fi.¶†Tertio no. ꝙ superior ad quem spectat confirmatio, debet prius inquirere de vita,& moribus electi.ad idem tex.in c.cum nobis.vbi Abb.in sexto nota.& in c.nihil.vbi Abb.in iij.no.j.e. & ibi ɔfacienti pęna imponitur,nam electus debet esse idoneus ętate,scientia, & ordine,& non sufficit ꝙ † iste qualitates superueniant.vt no. Abb.ꝑ illum tex.in c.dudum.el.j.col.fi.in antepe.no.j.eo.& hodie est data forma,vt ponatur edictū,in c.fi.eo.tit.in vj.& illa forma ēt debet seruari in præsentatione, i vt nota.ibi ꝑ gl.in verbo,electionē & sequit̄ ibi Pet.de Anc.& do.Abb.h̄. Et ad hoc facit, quia valet argumentū de electione ad præsentationē,quādo est eadem ratio.vt dixi i rubr.s̄.eo.¶†Quarto no.quòd inquisitio fame debet fieri in loco,vbi quis cōuersatus est.ad idem text.in c.scriptum.j. eo.vbi fit inquisitio Venetijs,vbi erat electus natus, & conuersatus,

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Non potest. Adde Deci. in c.cum venerab.colum.xviij.de except.vbi ad.& in c.licet.j.eo.nume.10.

b ¶Syl.Ald. Imperatore. Adde Deci.in c.eam te.in j.not. de resc.vbi add.

c ¶Syl.Ald. Donatio. Adde Deci.in c.cū accessissent. in j.no.de consti.vbi add.

d ¶¶Syl.Al. Negatiua. Adde eundē Deci.in c.nam concupiscentiam.in j.lec.in iii. no.de consti.in c.cū.M.col.iiij.ver.quarta conclusio.eo.tit.in c.pe.col.ij.eo.tit. in c.j.col.iiij.de rescri.in quib.locis plura addidi.

e ¶Plenum ius. Quod est tm̄ ius ad rem. Gl.in cle.j.vt lite pen.Philip.Fran.in c.j.in prin.vt lite pendi lib.vj.Rot.de elec. in nouis in si.Gemi. & Philipp.Fran.in c.si elect.de elect.in vj.Fel.in c.quo ad consultationē de re iudi.c.super his.de accu. Steph.Beltr.consi.ij.nu.6.lib.iij. Deci.in l.more.ff. de iur.om.iud.c.j.de confir. vtili,vel inut.Sed idē Deci.plenius exagitans tenet hic ꝙ q̄ritur ius i re,ꝙ verius est.Idē tenet Gl.Pragma.de elec.c.j.ver.postulationis.Ias.cōsi.cxlv.libr.ij.

f ¶Syl.Ald. Promouendus. Adde Deci.in c.eam te.in j.not.de rescript.

g ¶Syl.Ald. Acquiratur. Adde ommnino Cesarē Lamb. in trac.de iure pat.in viij. arti.v.q.prin.ij.par.ij.lib.col.iij. nu.6.vbi late.

h ¶Sed ista. Et bene.

i ¶Præsentatione, Idem Gemi.& Philip.Fran.in d.c.fi.Lap.allegatio.viii.Bal.in cōsi. xvij.factum sic proponitur.lib.v.Roch.Curt.in trac.de iure patro.versi. honorifici.q.ij.q.xxxviii.Io.Selua.trac.de Benefic.par.iij.liii.Aymo.in cōs.cxvii.nu.1: vbi tñ excipit legatū Auenionēsem.Et hęc vera de iure.nec dictus legatus omittere pōt, nisi sit ibi rescriptū de cōsuetudine,prout vbiq; fere inoleuit,vt nō seruetur forma.d.c.fi. quæ tñ adhuc hodie seruatur in Neustria, siue in Normania, & est intelligxndū nō pro actu præsentationis. sed pro actu institutionis,quāuis Egid.Bellam.deci.dcxxi. dicat hoc non requiri de iure in præsentatio.

25 tus, † & talis quis hr̄ qualis in ciuitate sua estimatur.l.de minore.
26 §.tormenta.ff. de quæst. † Et veritas perscrutari debet ab illis qui verisimiliter sciunt.c.nostra.j.qui matrim.accus.possunt.facit tex. in l.consensu in fi.C.de repud. & in c.veniens.el.ij.in fin.j.de test. ¶ De alijs, quę Abb.hic scribit, dicendū est, vt latius idem Abb.&
27 Mod.tradunt in c.fin.de præsumpt.¶ † Vltimo Abb. hic concludit, quòd si superior non velit confirmare electū, nulla causa legitima existente, cōpelli potest per superiorem c.nullus.j.de iur. patro.vel poterit superior præfigere terminum habenti ius confirmandi, quo elapso ad ipsum superiorem potestas deuoluitur, vt Abb. hic dicit, & idem Abb.in c.ij.col.fi.de conc.prebē.in c pastoralis, colū.ij.de iu.patr.& in c.extirpande.§.qui vero, col.viij.in repeti.de præbē.& idem Abb.in cons.xxviij.in causa communis lib.ij.Facit ad prædicta quod no.Bar.in l.si cum dotem.§.eo autē tempore.ff.sol.mat.cum si.vt tradit ibi Alex.col.pe. Et ex his expedita est ista decretalis.

S V M M A R I V M.

1 *Pallium episcopale mitti potest archiepiscopo per nuncium.*
2 *Apochrysarius exponitur pro nuncio.*
3 *Facere per se dicitur, qui facit per nuncium.*
4 *Nuncium mittere potest, qui non potest substituere.*
5 *Nuncius non potest alium nuncium constituere.*
6 *Iuramentum per alium exigi potest, & per alium præstari.*
7 *Iuramentum fidelitatis per alium præstari potest.*
8 *Papa creatus fuit vicarius Christi per illa verba, pasce oues meas.*
9 *Christi actio debet esse nostra instructio, & in quibus.*
10 *AEquiparatio facta inter aliquos intelligitur quatenus fieri potest.*
11 *Papa non potest disponere contra Euangelium.*
12 *Iuramentum pro fide, & obedientia præstatur.*
13 *Iuramentum fidelitatis præstatur tactis scripturis, etiam à prælato.*
14 *Concilia generalia non sunt supra papam.sed papa est superior.*
15 *Concilium non potest papam iudicare.*
16 *Papa peccans admoneri potest non corrigi.*
17 *Correctio Euangelica non habet locum in papa.*
18 *Papa non habet potestatē, nec est illi obediendum, si status ecclesiæ turbatur.*
19 *Concilium in causa hæresis est iudex contra Papam.*
20 *Concilium errare potest.*
21 *Ecclesia qualiter dicatur non posse errare.*
22 *Papa accusari potest pro delicto doloso.et scandaloso in quo sit incorrigibilis.*
23 *Argm̄ de delicto in omittendo non valet ad illud q̄ in faciendo consistit.*
24 *Papa absoluit quos synodus ligauit.*
25 *Cōcilia debent congregari autoritate Pontificis, nisi cōgregent̄ cōtra ipsum.*
26 *Auctoritas non requiritur illius contra quem agendum est.*
27 *Papa quare dicatur summus pontifex.& maximus sacerdos.*
28 *Papa habet administrationem non dominium bonorum ecclesiæ.*
29 *Possidere dr̄ ecclesia vniuersalis mortuo prælato, nec sunt bona vacantia.*
30 *Ecclesia vniuersalis est domina bonorum.*
31 *Scandali cā potest inferior apponere manū ad casum spectātē summo pōtifici.*
32 *Tutoris datio à iudice si satisdederit, non inducit conditionem.*
33 *Clausula, si idoneum inueneris, sapis monitionem, non conditionem.*
34 *Symonia non dicitur, si conditio apponatur à superiore.*
35 *Simoniaca de iure diuino, vel de iure positiuo, quæ dicantur.*
36 *Papa potest suspendere excommunicationem.*
37 *Inferior quilibet debet de iure beneficia conferre.*
38 *Expressio eius quod tacitè inest nihil operatur, & quando.*
39 *Iuramenti fidelitatis quod præstatur ab episcopo forma.*
40 *Iuramenti Regis erga Papam forma.*
41 *Iuramentum imperatoris in coronatione.*
42 *Iuramenti Abbatis forma quod præstat Episcopis.*
43 *Iuramentum vasalli quale.*
44 *Clerici simplices non tenentur iurare Episcopo, nisi commissa sibi administratione bonorum ecclesiæ.*
45 *Iuramento excepta intelligitur auctoritas superioris, & quando.*
46 *Absoluere non pōt papa à iuramēto præstito in fauorē alicuius nisi sit illicitū.*
47 *Absolutio à iuramanto in terminis.c.quāuis, de pac.lib.6.fieri non potest.*
48 *Papa absoluēdo à iuramēto sciēter vtīt auctoritate excepta. secus si ignorat.*
49 *Ecclesia vniuersalis vnica est, & quodnam sit caput, & quæ membra.*
50 *Membrum quod proprie dicatur in corpore.*
51 *Digitus est pars membri.*
52 *Membrum alterius quando dicatur ecclesia.*
53 *Compensatio in deposito non admittitur.*

1 SIgnificasti. Summatur, & diuidit̄, vt per Abb.
2 hic.¶ † Primo not. q̄ pallium mitti pōt electo in archiepiscopū per nuncium. † Nam verbum, apochrysarijs, exponitur per nūcios, vt gl.hic dicit, & facit text.cū gl.in c.cōuenientib.j.q.vij.in verbo apochrysarijs, & in auc.qūo opor. episcopos.§. si vero in proposita, vbi gl.in verbo, apochrysarios, & in §.reuerendissimi.in auc.de san.epis.in
3 verbo apochrysarij. † dum Abb.dicit q̄ pōt mitti per nunciū, no-
a tandū est, [a] q̄ ille, qui mitti nunciū, dr̄ facere per se, & nō per aliū.
4 † Vn̄ qui non pōt substituere, pōt nuncium mittere, [b] vt no.Bal.
b in rub.C.de exerc.col.ij.ver.nūc scias.alle.bonū tex.in l.pater ex prouincia.ff. de manu.vin. & tradit Alex.in l.quòd quis.col.fi.C. de procu. & ibi cōcludit q̄ nuncius non pōt alium nuncium cō-
5 stituere.¶ † Secūdo no.quem posse exigere per alium iuramētū. ad idem tex.in c.si diligenti.de prescrip.in c.ea quæ.de iureiur.sic
6 ēt per alium † prestari pōt c.fi.de iura.Cald.in vj.in c.procurator.
7 eo.ti.in vj. † Et in iur̄o fidelitatis probatur in c.j.§.verum.de statu reg.in v.in cle.j.de iu.iur.no. Bal.in c.j.§.j.col.fi. quo tēpore miles. cum si.vt tradit Alex.post Ro.in l.qui bona.§.alieno.col.fi.de dā.
8 infec.¶ † Tertio not. q̄ Christus constituit Petrum Papam, & vicarium eius, per illa verba, pasce oues meas. de quo Abb.hic, & & latius tradit in c.translato.de cōsti.& ibi aliquid dictum fuit in
9 posteriorib.scriptis.¶ † Quarto n̄o.q̄ Christi actio debet esse nostra instructio, ad idem tex.in c.Deus ops.ij.q.j.in c.qualiter.el.ij. de accus.in c.solennitates qn̄ de cons.dist.j. in c. vt nostrū in prin. vt eccl.bene. Et hoc verum intelligitur in his, quæ fecit Christus, vt homo in quibus imitari pōt.secus est in his, quæ fecit, vt Deus, in quibus imitari non pōt.Sicut qn̄ ambulauit super aquas, & xl. diebus ieiunauit.vt declarat Ant.Rosel.in trac.d̄ potestate Papę.
10 char.xxvj.col.iiij.ver. ad ꝯria. † Et hoc facit, quia adequatio facta
c inter aliquos intelligitur, quatenus fieri pōt, [c] vt not.Bar.per illū tex.in l.j.§.lex fal.ff.ad legē Falc.bonus text.in c.indemnitatibus. §.pe.eo.tit.lib.vj.& specialiter in proposito not.Abb.in c.à nobis. el.ij.de sen.excō. vbi specialiter dicit quòd debemus nos cū Deo conformare quātum possibile sit, & ita declarat text.in d.c.vt no-
11 strum.vt eccl.benef.¶ † Quinto no.q̄ Papa non potest aliquid di-
d sponere ꝯ Euangeliū. [d] bonus tex.xxv.qō.j. in c. sunt quidam. & xj.q.iij.in c.si is, qui p̄est. & xxiij.qō.iij.c.cum ergo.§.item Galatis,
12 & de hoc.j. videbimus.¶ † Sexto no.licitum esse iur̄m pro fide, & obedientia.facit tex.in c.ego.N.de iu.iur.Et generaliter ex causa præstatur iuramentum.c.ita ergo. & per gl.xxj.quest.j.in summa.
13 † Et in isto iuramēto fidelitatis specialiter ēt prælatus tangit scri-
14 pturam, vt per gl.in cle.j.in verbo, tactis. de iureiur.¶ † Septimo no.quòd concilia generalia non sunt.s̄.Papam, īmo Papa ipse est
e superior, [e] vt late Abb.hic prosequitur.& ad hoc est gl.in c.nemo
15 ix, qō.iij. † quæ dicit concilium non posse Papam iudicare, & idē glo.in c.si quis pecunia.lxxx.dist.& quod no.Host. in c.proposuit
16 de concess.prabē. † vbi inquit q̄ si Papa iacet in peccato, admoneri potest. iuxta regulam Euangelij cui subijcitur, quantum ad
17 primam partē dum dicitur, † Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum, vt legitur in c.nouit.de iudi.in c.si peccauerit.ij.q.j.in prin. Quantum vero ad aliam partem regule, quæ dicit q̄ si non audierit, dic ecclesiæ, talia verba in summo Pontifice intelliguntur in ecclesia triumphanti, quia ipse ab ecclesia militante iudicari non potest.& no.Abb.in c.nouit.char. antepe.in ver.sed circa hoc quæro de iudicijs. Et ista cōclusio, s̄m Abb.hic, intelligitur in his, quæ sunt iuris positiui, in quib⁹ Papa est, s̄.cōcilium, & habet plenā potestatē.secus in his, quæ nō pen-
18 dent à plena potestate Papę.vt Abb. hic concludit.¶ † Et hoc cōfirmari potest, quia papa in pluribus casib.nō habet potestatem, & illi nō est obediendū, puta, si status ecclesiæ turbaretur, vel ali-
f quod malū p̄sumatur, [f] vt no.Inn.in c.inquisitioni.de sen.excō.& per gl.viij.q.j.in c.ap̄lica. & ix.q.iij.in c.si per principalē. & in c.literas.de rest.spo.& Abb.h̄ allegādo text.j.q.vij.in c. & si illā.nā in talibus casib.si papa non posset ab alio iudicari, illa iura elusoria redderentur, quia parū esset iura cōdere, nisi essent qui illa exequerentur.l.ij.§.post originē.ff.de ori.iu.c. vbi periculū.eo.tit.lib.
19 vj.& si ab alio debet iudicari, de cōcilio intell̄r, vt † patet in cā hęresis, in qua cōciliū.est iudex ꝯ papam, gl.& Doc.in c.Anastasius. xix.dist.Arch.& Doc.in c.q̄ Dei fauorē, & here.in vj.Abb.in c.p̄posuit.col.pe.de cōces.præbē.in c.fraternitatis.de hære. & Card. in consi.cl.quæsitum sępæ fuit, in iiij.dub.Et licet speciale sit in cā hæresis, quia iudicari potest.c. si papa.xl.dist. tn̄ nō est speciale q̄ à concilio possit iudicari.sed est ius cōe, quia statim q̄ statutū fuit spāliter q̄ papa in casu hæresis iudicari possit, ordinario iure dicitur q̄ ab ipso concilio debeat iudicari.& ideo idem dicēdū est in omnibus

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Notandum est. Et an, & quando factum à nuncio factū censeatur à p̄pria persona mittentis, vide Deci.in c.cum parati.col.ij.j̄.de appel.

b ¶Syl.Ald. Mittere. Adde Ang. i l.Gallus.§.forsitan.& ibi Imo.ff.de lib.& posth. Ioan.Cald.& alij in c.post cessionem in fi.j̄.de probat.

c ¶Syl.Al. Potest. Facit, quia adequatio facta itelligi debet de his quæ iure ordinario competunt.Deci.late in consi.cxxviij.in prin. & vide omnino Ang.de Are. insti.de leg.§.j.in gl.in versi.equare.

d ¶Syl.Ald. Euangelium.n. potest tollere ius diuinum, etsi contra illud dispensare possit, decis.consi.cxij.col.ij. & tunc cum causa Deci.consi.dlxxvj.col.iij.

e ¶Superior. [illegible]

f Syl.Ald. Præsumatur. Adde Deci.late in c.si quando col.ij.de rescript.

omnibus alijs casibus, in quibus papa nõ habet potestatẽ, sed iudicari põt, & facit ꝙ no. Card. in d.cõs. cl. in j. dubio. † [20] Et dũ Abb. dicit ꝙ ↄciliũ errare põt, put errauit. xxvj. q. ij. in c. placuit, q̃a in cõcilio nõ est vñis ecclesia, q̃ ex ↄgregatione oĩũ fideliũ cõstituit, de concesſ. dis. j. in ecclesia, & de tali vñi ecclesia, s̃m Abb. h̃ intelligunt iura, q̃ dicũt ꝙ ecclesia errare ñ p̃t. c. maiores. ĩ pri. † [21] de baptis. xxiiij. q. j. in c. adepta. secus est ĩ ↄcilio, ꝙ errare põt, vt s̃. dc̃m est. Sed ista resolutio nõ videt̃ vera. q̃a ẽt capiẽdo ecclesiã ꝓ vñi ↄgregatione fideliũ, vr̃ ꝙ errare possit. q̃a est eadẽ rõ, q̃ est in ↄcilio, & in ecclesia, q̃ sepenumero fallit̃, ita ꝙ ligat᷑ apud Deũ q̃nq; sit solut᷑ apud ecclesiã. vt dicit. tex. in c. à nobis, el. ij. de sen. excõ. vbi ipse Abb. ita dicit ꝑ illũ tex. & melius loquit̃ q̃ h̃. Et ad iura, q̃ dñt ꝙ eccl̃ia errare nõ põt, rñdet ibi, ꝙ intelligãtur quo ad fidẽ, & in articulis, fidei. aliàs secus. & facit ꝙ no. ꝑ gl. de transla. sanctorũ ĩ c. j. de reliq. & vene. sancto. in vj. ¶ † [22] Vltimo Abb. h̃ alleg. gl. xl. dis. in c. si papa, q̃ not. dicit ꝙ papa accusari põt ꝓ delicto. notorio. & scãdaloso, in quo incorrigibilis [a] sit. & dicit Abb. h̃, ꝙ illa glo. tenet̃ ꝑ oẽs. & idẽ Abb. in disputa. inci. eps, & quidã rector in h̃. ij. dubij, dicit ꝙ tot᷑ mũdus approbat illã gl. Et idẽ Abb. in c. ꝓposuit. col. pe. de cõces. præb. & in c. cũ venissent. col. iiij. de iud. & glo. præalleg. late comprobat Roma. in consil. lxxiij. q. discutienda. & Bald. idem tenet ĩ c. olim. col. fi. de resc. Est verũ ꝙ nonnulli theologi reprobant illam gl. videlicet Augu. de Ancho. Pet. de Palud. & Archieps floren. q̃ eos refert, & sequit̃ in iij. par. suę summę, ĩ ti. xx. c. iiij. §. ij. incip. verũ papa, & mouent̃ rõne prima facie satis apparẽti, q̃a gl. in d. c. si papa, adducit rõnẽ, q̃ ñ vr̃ vera, dũ inquit ꝙ tali casu papa accusari põt, q̃a est in contumacia, ex quo nõ vult corrigi, & talis cõtumacia dr̃ hr̃sis. lxxxj. di. ĩ c. si q̃ præsbyteri. Pro heresi aũt papa accusari põt, d. c. si papa. Non ergo mirum, si tali casu accusari põt. nam p̃dicti dicunt ꝙ talis rõ nõ valet. q̃a tex. in d. c. si papa, intelligitur de heresi proprie, videlicet pro errore fixo eorũ, quæ sunt fidei, iuxta ea, quæ hñr. xxxiiij. q. j. in c. hęc est fides, & in ca. firmissime. de heret. & nõ vr̃ habere locũ ꝓ contumacia, quæ dicit̃ largo modo heresis. Sed pro defensione gl. in d. c. si papa, aduertendum est, q̃a gl. ibi ponit duos casus, in quibus papa accusari potest. Primus est in heresi. vt ibi expresse dr̃. Secũdus est in alio delicto notorio, & scandoloso, in quo papa incorrigibilis sit. q̃a oĩs incorrigibilitas, & contumacia dr̃ hæresis, s̃m gl. ibi. Et talis casus non requiritur quòd sit hæresis proprie. q̃a tũc secũdus casus reduceretur ad primum de heresi, & non est verum ꝙ in duobus casibus papa accusari, possit. vt gl. ibi, dicit. vnde in secũdo casu, videlicet in delicto notorio, & scandoloso, sufficit ꝙ largo modo sit heresis cum illis qualitatibus ꝙ delictum notorium sit scandolosum, & incorrigibile, Et in heresi proprie, ẽt si delictum esset occultũ, papa accusari põt, vt gl. ibi dicit, & hoc modo ratio theologorũ tollitur, & apparet ꝙ nihil facit. Vlterius tamen contra glo. in d. cap. si papa, induci potest tex. in d. cap. si papa. dupliciter, primo. quòd regula ibi ponitur quòd papa à nemine iudicandus sit, excipitur causa heresis. ergo in alijs casibus non exceptis regula confirmatur. l. quæsitum. §. idem respondet. ff. de fundo instruc. vbi Barto. cum simili. Sed responderi potest quòd exceptio facta de heresi videtur facta propter scandalum. arg. eius. quòd dicitur. lxj. di. in cap. miramur. Et ista ratio scandali pariter militat in alio graui delicto, notorio scandoloso. vnde succedit ꝙ exceptio facta in vno casu, etiam in casu simili facta intelligitur. c. cum dilecta, de cõfirma. vti. vel inuti. vbi Abb. cum simi. vt dixi ibi. Secundo efficaciter inducitur ille tex. in d. cap. si papa. quòd ille tex. videtur loqui in crimine scandoloso, dum dicit, quòd papa propter suum delictũ immunerabiles populos in præcipitium secum deducit. & tamẽ ibi dicitur, quòd tali casu papa iudicari non potest. ergo videtur ibi tex. ꝙ etiam pro delicto scandoloso, papa accusari non possit. Sed etiam ad hoc responderi potest, ꝙ tex. ibi loquit̃, quando papa erat in suis operibus negligens, & remissus, & sic in delicto in non faciendo, in quo est minor culpa quã in faciẽdo, put loquit̃, & intelligitur gl. in d. c. si papa, arg. glo. in l. si mora. ff. sol. matr. † [23] & ideo non valet argumentum, ꝙ fit. de delicto ĩ omittendo, ad illud ꝙ in faciendo consistit. [b] vt no. Bar. in l. licet. §. fi. ff. de pecu. & quia gl. in d. cap. si papa, copulatiue loquitur in delicto scandaloso, & incorrigibili. ideo non sufficit, ꝙ altera tantum qualitas cõcurrat. l. si heredi plures. ff. de condi. inst. Et conclusio glo. in d. ca. si papa, confirmatur ex pluribus, quæ dixi in consil. clj. vbi videndum est, & vltra prædicta in præalleg. consil. postea inueni Pe. de monte in suo trac. de potestate papę, in illa loquitur de potestate papæ supra concilium. in vij. q. in ver. his ita expeditis. vbi procedit per conclusiones, Et in iij. conclusio. tenet ꝙ excepto crimine heresis, pro nullo alio crimine, etiam si notorium sit, & papa scandalizaret ecclesiam, deponi potest à concilio, & sic contra gl. in d. c. si papa, & mouetur Pet. de monte compluribus medijs. & primo per tex. cum glos. in cap. quodcunque. ij. q. j. in versicu. reconciliat, quæ tenet quòd sententia ecclesiæ Romanæ præferenda est sententiæ totius ecclesiæ, intelligendo Romanam ecclesiã pro pontifice. Sed hoc negari potest, quia diuersa sunt. cum ecclesia Romana, & sedes apostolica ab ipso summo pontifice distinguatur, cap. si gratiose, de rescrip. in vj. & de hoc inferius dicã. Secundo respondetur quòd illa glos. loquitur in alijs casibus in quibus non agitur de interesse pontificis. secus videtur vbi tractatur de facto ipsius pontificis, prout loquitur glos. in d. ca. si papa. ¶ † [24] Secundo allegat tex. in cap. cuncta per mundum. ix. q. iij. vbi papa absoluit quos synodus ligauit. ¶ Tertio adducit tex. ij. q. vj. cap. ad Romanã. vbi ab omnibus appellatur ad sedem Romanam. ¶ Quarto alle. tex. cui dicit non posse responderi. ix. questio. iij. in cap. ipsi sunt, vbi dicitur quòd appellationes totius ecclesiæ ad papam deferuntur. tota enim ecclesia pro concilio accipitur. & sic videtur quòd à cõcilio ad papã appelleretur. ergo papa superior videtur. Sed ad ista, & similia iura, responderi potest, vt supra dictum est, quòd loquuntur in alijs casibus, non concernentibus personam papæ. Secundo respondetur quòd iura prælle. habent locum, quando proceditur iudicialiter, & causa cognita. quia tunc non ab eo appellatur. d. cap. cuncta per mundum, & ab allijs ad ipsum papam reccurritur. secus videtur in terminis in q̃bus loquitur glos. in d. cap. si papa. ad hoc facit quod not. per gl. in l. non videtur. §. qui iussu. ff. de reg. iu. quæ distinguit vtrum iudex iudicialiter, vel extraiudicialiter procedat, cum si. † [25] vt dixi in cap. si quando. de offi. delega. in quo adduxi rationem, quia concilia debent congregari auctoritate pontificis. xvij. dis. cap. j. §. j. & ij. & per totum. ergo papa videtur superior. Sed respõdet̃ hoc esse verum regulariter, prout tex. dicit in d. cap. j. xvij. dist. Sed talis regula fallit, quando concilium debet contra ipsum pontificẽ cõgregari [c] in terminis glo. in d. cap. si papa, q̃a tunc auctoritas papę non requiritur. vt expresse Bal. dicit in ca. olim. circa fin. de rescri. quia papa verisimiliter non consentiret. Et ad hoc facit, q̃a si aliquo casu auctoritas prælati requiratur, † [26] vt in c. causam q̃, de iud. tamen cõtra ipsum prælatum absq; eius consensu agi potest. vt ꝑ gl. ij. q. viij. in cap. cum past. & not. in c. edoceri. de rescri. & facit gl. magna in fi. in l. cum non solum. §. necessitate. C. de bon. quæ lib. Secundo põt rñderi ꝙ nõ valet consequentia, auctoritas papę requiritur in congregatione cõcilij, ergo congregato cõcilio papa est superior. nam auctoritate p̃toris, & mg̃ratus, vniuersitas congregari debet. & tamen nõ sequit̃ ꝙ ipse prior sit maior ipsa vniuersitate cõgregata, vt no. in c. cũ oẽs, de consti. ¶ Sexto alle. istũ tex. vbi expresse dr̃ quòd concilia nõ pñt p̃figere legẽ Romanæ ecclesiæ. Sed ad istum tex. Abb. rñdit in trac. de cõcil. in char. pua. lij. põderando ꝙ tex. loquitur h̃ de eccle. Romana, non de pontifice. Ista respõsio vr̃ ↄ̃ tex. hic, vbi ↄtinuatiue dr̃ ꝙ in statutis concilij Romani pontificis, excipitur auctoritas, nisi dicamus quòd istud dictum est aliud dictum separatum ab eo, ꝙ. s̃. dicitur de ecclesia Romana. Vel secundo respõderi potest quòd tex. procedat s̃m regulam, quam constat non habere locum in causa hęresis. d. cap. si papa, & eodem mõ dicẽdũ est in delicto scãdaloso, ꝑ. s̃. dicta. ¶ Septimo all. tex. in c. licet de vitanda. j. eo. vbi papa electus statim habet administrationem, quia nullum habet superiorem qui confirmare possit. Sed respondetur, illar̃ rõnem non habere locum in heresi, nec pariter in delicto notorio, vt. s̃. dc̃m ¶ † [27] Octauo adducit simile. quia sicut in vno populo est vnus episcopus caput ecclesiæ particularis, ita debet esse in ecclesia vñi. & ideo papa dicitur summus pontifex, & maximus sacerdos. xxj. d. in c. cleros, & ad hoc poterat allegare meliorem tex. in c. ita dñs. xix. di. & in ca. vbi periculum. de ele. §. ceterum in vj. vbi papa videt̃ rector vniuersalis ecclesiæ. Sed etiam ad ista, & similia respondetur, & primo. ꝙ attenta similitudine quam facit de episcopo ad põtificẽ esset dicendum ꝙ papa accusari possit sicut episcopus, & ideo talis similitudo non valet. Nõ obst. iura quæ dicunt ꝙ papa est summus sacerdos, & caput aliorum. quia hoc est verũ ratione administrationis. sicut dicitur de episcopo qui est procurator non dominus in bonis ecclesiæ. c. j. de dona. † [28] Et idem est in summo põtifice, quia etiam ipse habet administrationem, non dominium [d] vt no. Do. post Archi. xij. di. c. j. & idem Domi. in c. j col. iij. de sum. Tri. lib. vj. Nam bona ecclesiarum sunt in patrimonio Christi. c. cum

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Incorrigibilis. Vide late Dec. in cons. clj. col. ij. Fel. in ca. super litteris, col. xj. vers. an sua sit iurisdictio, de rescri. in cap. nonnulli, col. v. eo. tit. & dicit Dec. in c. cum venissent, col. iiij. de iudi. ꝙ hanc gl. totus mundus sequitur.

b ¶ Syl. Ald. Consistit. Valet. n. tanquam de maiori ad minus. quia maius est delictum in committendo, quàm in omittendo. l. si mora, vbi gl. ff. sol. matr. cũ sim.

c ¶ Syl. Ald. Congregari. Adde Deci. in c. cũ venissent. col. iiij. ver. ij. p̃dicta cõclu. de

d ¶ Syl. Ald. Dominium. Adde Deci. in c. constitutus. col. fi. in fi. de rescrip.

29 cum ex eo. de elec. in vj. cum sim. de præben. ¶ † Et ideo mortuo prælato ecclesia vniuersalis possidet, & non sunt bona vacātia. vt no. Bar. in l. j. §. fi. in fin. ff. de acquir. poss. vbi alleg. Inn. c. cū super, 30 de restitu. spol. † Et idē Bar. in l. sicut. §. fi. ff. q̄ cuiusq. vniuer. ecclesia ipsa vniuersalis vr̄ domina, quā Christus sibi reseruauit, dum dixit. Petro, & super hanc petrā edificabo ecclesiam meā, nō dixit tuā, & similiter dū dixit pasce oues meas. vt in tex. h̄ habetur, nō nō dixit tuas, & ipse Christus est caput ecclesię, vt no. p gl. in cle. ne Romani, in verbo, ꝯsonāt, de ele. & facit tex. in c. j. col. iij. de sacra vnctio. & per istū modū declarat quod s. dictū est. q̄ iste tex. loquit de ecclesia, nō de pōtifice, q̄ hēt solū administrationē, nō do 31 miniū. † Preterea dato q̄ papa esset s. cōciliū, & s. ecclesiā, nō hēret locum in delicto scandaloso, quia propter scandalum pōt etiam inferior apponere manum ad casum spectantem summo pontifici, vt not. Abb. post Hostien. in cap. constitutus. de appel. & ex prædictis responsio colligitur ad omnia alia quæ adducit Pet. de monte in loco supra alleg. quę vlterius non prosequor gratia breuitatis. & ita nō videtur recedendum ab opi. gl. in d. c. si papa. quæ 32 cōiter approbat. ¶ † In gl. ibi. l. muto. §. sub cōditione, vbi datio tutoris facta à iudice, si satisdederit, nō inducit ꝯdōnē, sed admonitionē. Et rō est, sm̄ Bar. ibi, q̄a illa satisdatio tacite de necessitate intelligebat, ideo eius expressio nihil operat l. iij. ff. de leg. j. & idē not. Bar. in l. quodcūq̄; §. nō solū. ff. de verb. obl. & idem Bar. in l. j. col. ij. ff. de cōdi. & demō. declarādo illū tex. in d. §. sub cōditione, dicit q̄ illa expressio, si satisdederit, nō facit conditionē, quę suspēdat dationē tutoris, sed bene facit conditionē, quę suspēdit administrationē. Nā conditio, quæ respicit executionē actus, exprimi vr̄ prout actus intelligebatur l. qubus diebus. §. fi. ff. de cōdi. & demon. & d. §. sub cōditione. At ita vr̄ in isto casu, q̄a ista cōditio, si p̄staret iuramentum fidelitatis, erat de natura actus, & respiciebat executionem, & non vitiat, quia non concernit substantiam 33 actus. † Et ideo refert Bar. in d. §. sub conditione, in fi. q̄ si dicatur prouideas de tali beneficio, si eū idoneū repereris, talia verba sapiunt monitionē, & nō conditionē. alle. Io. An. in cle. j. de offi. deleg. vbi glo. & not. Inno. vbi Abb. & late Mod. in c. fin. de præsum. & Alex. in consi. ccxviij. visis, col. ij. lib. ij. facit quod no. Inno. in c. prudentiā, in princi. de offi. de leg. cum si. vt tradit Are. in d. l. iij. in 34 prin. de leg. j. † Secunda solutio colligit ex glo. q̄ à superiore conditio apponi potest absq̄; vitio simoniæ. Abb. dicit hoc non esse 35 verū, nisi in summo pontifice, † qui pōt apponere conditionē in a iliis quæ sunt simoniacha, de iure positiuo. secus [a] si de iure diuib no. [b] vt per eum hic. Nam de iure positiuo dr̄ simonia, quæ cōmittitur in beneficialibus, quia tali casu simonia dr̄, quia prohibita sunt. De iure vero diuino dr̄ simonia, quæ cōmittit in ordinibus, & sacramentis ecclesiæ, in quibus illa dicunt prohibita, quia simoniacha, vt no. per gl. c. ex parte. de offi. de leg. & dixi ibi. Et pro ista prerogatiua papæ facit, quia multa specialia sunt in pōtifice, vt no. in c. dilectis. §. quia vero. de appel. post gl. ibi, quæ dicit q̄ papa potest suspendere excōicationem quæ non suspenditur, licet 36 ab alijs hoc fieri nō possit. † Et licet Abb. reprobet gl. in alio superiore vltra papam, quia quilibet inferior debet de iure beneficia conferre, prout iura disponunt. c. fin. de pac. c. quęsitū de re. pmu. tñ gl. saluari pōt in conditione quę respicit spiritualitatem, prout loq̄t tex. quē gl. alle. ī c. q̄ q̄. xxiij. di. & ad idē tex. in c. de Syracusane. xxviij. di. facit tex. in c. j. de iureiur. lib. vj. & tenet gl. viij. q. iij. ī summa. & iō Imo. h̄ ꝯcludit, q̄ si sit honesta ꝯditio, q̄ respiciat spe cialitatē, opponi pōt p superiorē, p id q̄ hr̄. c. di. ī c. optatū, & ī ca synodo. p gl. ī summa, palle. viij. q. Tertia sol. ē, q̄ recidit ī idē cum c prima, q̄ ea q̄ tacite [c] insunt, exprimi possunt ī traditione spiritua d liū [d] absq̄; vitio simonię. † q̄a expressio ei', q̄ tacite inest, nihil ope 37 ret. l. iij. ff. de leg. j. & idē dicit gl. in c. olim. el. j. ī ver. conditione. de resti. spol. & in c. ad audientiam, el. ij. in ver. renuntiante. de res. cū simi. vt tradunt Mod. ibi. Et ista conclusio procedit, quādo fit expræssio eo modo, quo tacite inest. secus si aliter facta sit expressio quàm inesset, vt Abb. hic dicit, per l. si ita legatum. §. illi; si volet. de leg. j. & illum tex. etiam ita declarat glos. in l. aliquando. ff. de conditio. & demonstra. & not. Bart. in d. l. iij. ff. de leg. j. ¶ Postremo Abb. hic. alleg. gloss. in cap. vnico. de spon. in vj. Sed aduertendum est, quia glos. quam Abb. approbare videtur in d. cap. videtur contradicere supradictis. quia concludit quòd expressio eius quòd tacite intelligebatur, reddit dispositionem cōditionalem, alle. text. in d. §. illi si volet. Sed ille text. non probat suam opinionē. q̄a ibi fuit facta expressio aliter. quàm inesset, vt Abb. hic declarat. & sic ille tex. in quo glo. facit suum fundamentum, parum facit. Et in contrariū est regula, quæ habetur in d. l. iij. de leg. j. & glo. hic cum si. s. alleg. & facit quod not. Fede. in tract. de permu. beneficio. in penul. q. & tex. in c. relatum. de præben. declarando illum tex. vt dixi in c. cum M. in glo. in verbo, vacaturas supra de consti. ¶ In glo. in verbo vnitate. est similis glo. in cap. nullus. de 38 iureiur. ¶ † Et de iuramēto fidelitat. qđ p̄stat ab epo. de quo text. 39 hic loquit. forma hr̄ in c. ego N. de iureiu. † Et de forma iuramēti 40 regis erga Papā est tex. in c. vbi dño. lxiij. dist. † Et de iuro qđ p̄sta 41 tur in coronatione Imperatoris, loquit cle. j. de iureiu. † Et de forma iuri qđ p̄stāt abbates episcopis, vel archiepiscopis, est text. in 42 c. ne Dei. de sim. † & de forma iuri vasalli, est tex. in cap. de forma. 43 xxij. q. v. & in c. j. de for. fide. in vsib. feu. Et quod dr̄ in tex. † hic, habet locū in episcopis exēptis, qui immediate subijciuntur Papę. & ideo illi præstant iurm. secus est in nō exēptis, qui eorū archiepiscopo iurm obedientię & fidelitatis præstare tenent. c. dilecti, de maio. & obe. Hodie tñ oēs, qui in curia promouent, siue abba 44 tes, siue episcopi, iurant Papę, vt Abb. dicit in d. c. dilecti. † Et tale iuramentū fidelitatis præstat à prælatis, nō aūt à clericis simplicibus, qui episcopo suo iurare nō tenētur. c. nullus de iureiu. nisi illis cōmissa sit administratio bonorū ecclesiarū, vt ibi dr̄, vel nisi essent suspecti, vt quia aliàs inobedientes fuissent, vt probat in c. 45 cū in ecclesijs, de maior. & obe. ¶ † In glo. in verbo, excipitur. no. e per glo. ex isto tex. q̄ auctoritas Papæ exceptuata intelligitur [e] vt hic. & in c. venientes. de iureiu. & in c. constitutus, de rescrip. Et idem in alio superiore, vt not. Bart. per illum tex. in l. fi. in princ. ff. ad mu. & no. Bar. Brixi. in q. xxxix. præsbyter quidā. Old. in consi. xcvij. factū tale est. in ver. tertia ratio est. Fede. in cōsi. cxcj. quęstio talis est, cum simi. vt congerunt Mod. in d. c. constitutus, de rescri. & in l. fi. ff. qui satisd. cog. & Alex. in consi. cxxiiij. omissis. lib. j. & in d. l. fin. Et ista ꝯclo sm̄ Abb. hic intelligitur in his, in quibus papa plenam habet potestatē. secus videtur in alijs, vt patet in iuramēto, à quo Papa sine cā absoluere non potest, vt per gl. in c. quan- 46 to, de iureiu. † Et idem Abb. dicit in d. c. constitutus. Nā à iuramēto præstito in fauorem alicuius, nisi illicitū sit, Papa absoluere nō f potest, [f] vt no. Car. in cle. j. §. fi. de iureiu. col. fin. in pen. quæst. † & 47 ideo in casu c. quanuis, de pactis. in vj. absolutio fieri non possit, vt not. Arch. Ioan. And. & Domi. in d. clem. j. §. fi. de iureiu. Ang. in l. si quis pro eo, in prin. ff. de fideius. Pau. de Cast. in consi. ccxvj. pręsupposito, col. ij. & in auct. sacramenta puberum, colū. iij. C. si aduers. vend. Rom. in consi. cccc xxxvij. in casu proposito, in fin. Ale- 48 xan. in consi. xlij. super præmisso. col. pen. lib. j. ¶ † Secunda conclusio. s. facta habet locū, qn̄ papa habet notitiā iuramenti, & illo non obstante, contrarium disponit, quia tunc vr̄ vti auctoritate excepta. secus si de tali iuro ignoret, vt no. Imo. post Ant. de But in d. c. constitutus, col. j. ver. sed certe. Moder. in d. c. constitutus, & Bar. Sozi. in consi. clxix. circa primū. col. iiij. ¶ Postremo aduertendum est, quia illud, quod dr̄ de auctoritate superioris, quæ exceptuata intelligitur, haberet locum pro iure competenti ipsi superiori, prout loquitur tex. in d. c. veniētes. & in d. c. constitutus, q̄a inferiores non pn̄t derogare iuri superioris. Et ista rōne idē esset in alio priuato, qui haberet aliquod ius, cui ēt præiudicari nō pōt vt in regula, nō debet. de reg. iur. declarādo latius vt dixi in d. c. cō- 49 stitutus. ¶ † In gl. in verbo, corpore. Abb. concludit q̄ vnica sit ecclesia vniuersalis. xxiiij. q. j. in c. loquitur. vbi dr̄, vnā esse ecclesiam. & vbi colligit ex illis verbis, vna est columba mea. & ex alijs verbis, q̄ ibi referunt, vnū corpus, vnus sp̄us, vna spes, vnus dn̄s, vna fides, vnū baptisma, & legit ī symbolo, vnā sanctā ecclesiā catholicā. Et ad idē tex. in c. j. §. vna no. vbi dr̄ vna est fideliū vniuersalis ecclesia, & in c. quāuis. xxj. distin. dr̄. q̄ vniuersæ ecclesiæ. vnus est thalamus Christi. & ī cle. j. §. j. de sen. excō. dr̄ q̄ vnica est ecclīa, q̄ vnū Deū prædicat, & fidē firmiter cōfitet, & q̄ totius vniuersalis ecclesiæ caput est Christus, cle. j. de iureiu. in prin. & no. per glos. in cle. ne Romani. in ver. consonā. de elec. & Christi papa est vicarius, d. clem. j. in prin. & in cap. licet de trāsla. episco. & in ca. vnico. §. porro. vt eccle. benefi. Aliæ vero ecclesiæ, & prælati inferiores sunt membra corporis vniuersalis ecclesiæ, vt Abb. dicit per istum tex. & ecclesia Romana est caput & mater omnium ecclesiarum. cap. antiqua. de priui. & xij. dist. c. nō debet. & vt ibi dicit, alie ecclesiæ tanquā membra nō debent à capite recedere, & idē dicit in c. nolite. xj. dist. & h̄ intelligitur q̄ ad fidē. vt no. per glo. in c. j. in verbo, docuit, de summa Trinit. in vj. distinguendo latius, vt Domi.

ADDITIONES.

a ¶ Secus. Dec. consi. cxlj. nu. 2. Pan. in repe. §. qui vero. c. extirpande, de præbē. Henric. Bohic. c. j. ne prælati vices suas.

b ¶ Syl. Ald. Diuino. Et est tritissimum de iure, q̄ simonia omnis purgatur auctoritate Papæ Dec. in consi. cccc xxxvj. col. ij. & seq.

c ¶ Tacite. Supra de consti. cum M, apud Dec. nu. 37.

d S. Ald. Spiritualium. Idem dixit Dec. supra de consti. in c. cū M. Ferrarię. nu. 13 r.

e ¶ Syl. Ald. Intelligitur. Dec. optime declarat. in c. cū parati. col. iij. de ap. in c. cum accessisset, nu. 35. de consti. in c. constitutus. nu. 18. de rescri.

f ¶ Potest. Dec. tradit in c. constitutus. col. ij. de rescrip.

50 vt Domi.ibi tradit.¶†Vltimo Abb. ex pdictis sumpta occasione concludit ꝙ membrũ illud ꝓprie esse dr̃, ꝗ in corpore habet offi-
51 cium ꝑ se distinctũ.vnde manus prie est mẽbrũ,† & non digitus
a qui dicitur pars membri, a & idem in effectu Bart.concludit in l. ij.col.fi.ff.de pub.iud.& ide m Abb.in c.clericis in ij.no. ne clerici vel mona.& in c.ego N.de iureiu.in ij.no.cum si.vt tradunt Moder.in c.pro illorum de sen.excom.& Angel.Are.in tract.maleficiorum.in versi.membrum.cum addi.quæ ibi habentur. & Bart.
52 Vero.in auct.sed nouo iure,in viij.q.C.de ser.fugi.†Et quãdo vna ecclesia dicatur membrum alterius.in not.q.tradit Bald.in consi. ccv.in causa,quæ vertitur.circa fi.lib.iij.¶In gl.fi. non soluit con-
53 trarium,sed Abb.respõdet illud esse speciale in deposito, † ꝙ nõ admittatur cõpensatio,vt est tex.in d.l.pen.quæ declaratur, not. & limitatur dupliciter,vt Bal dicit in consi. ccclxxxiiij. duo sunt videnda,lib.j.& Bar.Sozi.in consi.cxliiij.diu pro facto col.j.Ex his expedita sit ista no.decretalis.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Membri. Adde Ang.in l.publicorum.in fi.ff.de publ.iudi.Bart.in consi. ccj.quæritur.Io.de Ana.in c.cũ ex iniunctõ.col.iij.de hær.Fel.in c.cum illorum de sent.excom.Dec.in l.si fugitiui.in iiij.not.C.de ser.fug.

SVMMARIVM.

1 *Schismaticus abiurato schismate, & pœnitentia peracta, remanet irregularis, nec eligi potest.*
2 *Bannitus restitutus non dicitur bannitus, & eligi potest.*
3 *Schismaticus quando dicatur incidere in hæresim.*
4 *Concilium est iudex duobus contendentibus de papatu.*
5 *Abiuratio schismatici & eius forma.*
6 *Electio nulla dispensatiuè aliquando admittitur.*
7 *Electio nulla non debet confirmari.*
8 *Subditi non tenentur obedire prælato schismatico.*
9 *Schismatici sunt excommunicati, & quando.*
10 *Suffraganei supplent defectum Metropolitani.*
11 *Negligentia superioris corrigitur aliquando per inferiorem.*
12 *Ecclesia non perdit iura sua, licet prælatus sit schismaticus.*
13 *Prælatus schismaticus nõ habet exercitiũ nec administrationẽ ĩ bonis ecclesiæ.*
14 *Peccatũ notoriũ peracta pœnitẽtia quo ad ecclesiam militantem remanet.*
15 *Delicta commissa ante baptismum licet remittantur quo ad Deum, non tamen quo ad pœnam.*
16 *Episcopus an dispenset cum schismatico.*
17 *Episcopus dispensat in casibus in quibus papa dispensationẽ sibi nõ reseruauit.*
18 *Dispensatus simpliciter, etiam ad episcopatum habilitatur.*
19 *Publicatio bonorum ab homine, vel à lege, per solam pœnitentiã non tollitur.*
20 *Indulgentia concessa à principe non trahitur ad bona, nisi esset plena.*
21 *Restitutio ad bona non trahitur ad alienata, limita ut ibi.*
22 *Restitutio facta, uidetur præiudicio tertij.*
23 *Præiudicium maximum uidetur re sua priuari, etiam si precium restituatur.*

1 QVia diligentia ¶Summatur,& diuiditur,vt per Abb.hic.¶Primo no.†ꝙ ille qui fuit semel schismaticus,licet schisma abiuraue rit,iuxta tex.in c.quoties.ij.q.vij.& pęnitentiam egerit,
2 irregularis tamen remanet, vt eligi nõ possit, a facit tex.j.q.vij. c.j. Et per hoc limitatur quod no.Bal.per illum tex.in l.imperialis.§.
2 fin.C.de nup.vbi inquit ꝙ bannitus restitutus† perdit no mẽ banniti per restitutionẽ,& eligi potest,sicut alius,qui non fuit bannitus.nam hoc non habet locum in spiritualibus quo ad irregularitatẽ.facit tex. xxxiij.dist.in c.maritum.50.dist.in c. de his.el j. &
3 in c.qui aliquo.¶†Et subijcit Abb.hic ꝙ incidens in schisma non
b est hereticus. b vt no. per glo.xxiiij.q.j.c.j. Et hoc verum est quãdo quis non separat se ab ecclesia Romana, vt contingit in contendente de papatu,quia vnusquisque prætendit ecclesiam Romanam esse apud eum. & ita loquit̃ glo. præalle. Secus esset si quis recederet ab ecclesia Romana,& aliã ecclesiam sibi cõstitueret, vt olim Græci fecerũt,ꝗa talis esset hereticus, ꝗa veniret contra illũ articulũ fidei.& vnã sanctã ecclesiam, & hoc modo intelligitur tex.xxiij.q.iij.in c.inter schisma,alias inter hęresim,vbi dicitur ꝙ nullum schisma est sine hæresi.& declarat Abb.in rub.infra de
4 schisma.†Et successiue Abb.dicit ħ.qđ qñ duo ɔtendũt de papatu,conciliũ est iudex per tex.in c.si duo.lxxix.dist.& gl.ibi hoc tenet dicens ꝙ tali casu vocabitur conciliũ,& idẽ late tradit Car.in consi.cl.quæsitum sæpe fuit,in primo dubio vbi hoc comprobat
5 pluribus medijs.de quo videbimus in c.fe.¶†Secũdo no.casum in quo ꝗs debet crimẽ abiurare,id est,cũ iuro renũtiare vt Abb. dicit ꝑ quo est tex.ĩ c.audita.de restit.spo.Et forma huius iuri qđ ꝑstat à schismatico ponit̃ ĩ c.quoties.j.q.vij.& facit tex. in c. super eo.& in c.accusatus.de hęre.lib.vj.¶Tertio no.casum,in quo ele-
6 ctio nulla dispẽsatiue admittitur, †& per superiorẽ confirmat̃.re gl̃r aũt ɔ̄,vt in c.innotuit.j.c.ita Abb.hic.sed ille tex.ĩ d.c.innotuit. videt̃ potius cõcordare cũ isto, ꝗa ẽt ibi electio nulla ꝑ viam dispẽsationis admittit̃. Quod ergo Abb.dicit, regulariter cõtra, ha-
7 buit respectũ ad regulã, quæ est† ꝙ electio nulla nõ debet confirmari vt per gl.in c.j.in versi.irritum de postul.præla.in vj.& no.
8 Abb.in c.ꝙ sicut.§.fi.col.fi.j.eo.¶†Quarto no.ꝙ subditi non tenẽtur obedire pręlato schismatico,, vt hic colligitur à contrario sensu,ibi, eũ ad catholicã redierit vnitatẽ, nam ab eo ẽt propria auctoritate posset recedere.vt ꝑ glo.in cap.cum non liceat. in versi.
9 recedere.de præscri.†q allegat istum tex.& rationẽ Abb. ibi adducit,quia schismatici sunt excõicati.c. in nomine dñi. xxiij. dist. c.licet.j.eo.quo casu ab excõicato receditur propter cõmunionẽ prohibitam vt no.Abb.& Doc.in d.c.cum non liceat. Et pdictã rationẽ ẽt Abb.adducit in rub.de schisma.vbi limitat ħ nisi quęstio schismatis esset dubia, ꝑut dicit fuisse tp̃e suo, vt ibi in fin. dicit
10 ¶†Quinto not.casum in quo suffraganei supplent defectũ metropolitani,& hoc est de iure.fm Abb.vt ꝑ gl.in c.j.c.dist. Et quo infert ꝙ in isto casu minor supplet negligentiã superioris. & hoc
11 solum habet locum in casibus à iure expressis.† aliàs non minor, sed maior,negligentiam supplere debet, vt not. Abb.in cap.cum
12 in cunctis.§.clerici.in glo.infra eod. † Vltimo nota. quòd ecclesia non perdit iura sua , licet prælatus sit schismatichus. vt hic, & ratio vr̃.fm Abb.ne ecclesia propter delictũ ꝑsonę puniat̃. vt ĩ reg.
13 delictũ†de regu.iur.in vj.& in c.si episcopũ.xvj.q.vij.durãte tamẽ schismate plãtus nõ habet exercitiũ , nec administrationẽ in bonis ecclesiæ.Et idẽ est in excõmunicato, vt not.Abb.in c.pastoralis.in §.verũ,de appel.cũ si.vt dixi ibi.¶Expeditis no. Abb.opponit,& rñdet,& fm eũ cõclo est,ꝙ quo ad Deũ peccatũ per pęni-
14 nitentiã reintegratur.sed quo ad ecclesiam militantẽ ꝑꝑ†peccatũ notoriũ remanet irregularis,& mediante dispensatione habilitat̃.Et ad hoc bñ facit glo.no.in c.de his de accu.in gl.fi. in fin.ꝗ dicit ꝙ mediãte pnia ꝗs absolutus est à crimine,quo ad Deũ.sed
c ꝑ hoc nõ tollit quo minus in iudicio accusari possit. c Et idẽ nota. ꝑ gl.xxxiij.q.ij.in c.admonere.in verbo pnĩa.& in c.pe.in ver.qb' de pe.dist.j.& no.Imo.post.Ant.de Bu.ĩ c.tuę,col.pe.ĩ verbo , sed
15 potes dicere.de procu.†Et hoc ꝓcedit ẽt ĩ delictũ cõmissum tñ si ante baptismũ.ꝗa licet videat̃ nouus homo ꝑ baptismũ,& delicta prius cõmissa nõ noceãt.xxvj.di.in c.j.& in c.vna tm̃.de cõse. di.iiij.c.ij.in fi. ħ intelligit̃ quo ad Deũ.nõ liberat baptismus quo
d ad penã delicti in præiudiciũ reipu. vel priuati. d vt nota. per glosam quæ est in fine in c. gaudemus. de diuortio. vbi Ant.de But. col.iiij.& idẽ Abb.ibi,& in d.c.de his,de accusa.Cardi.in cle.j.§.sane.xiiij.q.de vsuris. cũ si.vt dixi in consi.cxxxij.in j. notabili casu ꝗ fuit Paduæ.¶Et subijcit Abb.hic.ꝙ in isto casu dispẽsatio papę requirit̃,ibi dispẽsatiue,ꝑmittimus,& iõ, fm eũ inferior ẽt legatus
16 de latere, vr̃ ꝙ dispẽsare nõ possit. †Sed tñ idẽ Abb. tenet contrariũ,ꝙ immo cũ schismatico ẽt ep̃s dipẽsare possit, in c.at si clerici. §.de adul.colũ.viij.ver.itẽ dubitat̃.de iud.Et idẽ Abb. cõcordãdo opi.in c.ij.de schisma.circa fi.post.Host.distinguit ꝙ in episcopatu solus papa dispẽsare pôt.& idẽ est in alijs,ꝗ sciẽter,vel cum ignorãtia à schismatico ordinẽ receperũt. si vero probabilis ignoran-
17 tia fuit,tũc ep̃s dispẽsare pôt. Sed tñ indistinctè vr̃† ꝙ ep̃s dispẽsare possit,ex quo talẽ dispẽsatiõnẽ papa sibi ñ reseruauit.ar. c.iter de sent.excom.vt in glo.in verbo,nõ retinuit, &est dictũ Inno. in c.dilectus.de temp.ord.ꝙ Abb.alle.hic.Et ho mõ ĩ simili casu arguit Abb. in c.ꝑ tuas. el.ij.de simo.& in c.ij.no.de eo,ꝗ cogno. cõsan.vxo.sue.& in cap.postulasti.in glo. in ver. dispẽsatũ. de elect. excõi.mini.Non ob.tex.hic,quia non videtur facta reseruatio, licet tex.dicat, dispensatiue permittimus.Et notandum est, ꝙ ille cum quo dispensatum fuit simpliciter,ẽt ad episcopatũ habilita-
18 tus vr̃,vt†Abb.cõcludit in d.§.de adulterijs.& dixi ibi col. fi. ¶ In gl.fin.ibi ꝓtestatio necessaria est,melius dixisset gl. ꝙ sit vtilis, secũdũ Imo.hic.Nam nõ vr̃ necessaria,quia etiam si facta non fuisset, idem esset.& ad hoc faciunt plura quæ, dixi in cap.fi.j.de appel.vbi videndum est.Vltimo fm Abb quæritur an hereticus vel schismaticus rediens ad fidem , recuperet bona , & ex eius dictis, duę conclusiones colliguntur, in quibus instandum erit.
19 ¶†Prima est, quòd vbicunque fuit facta publicatio bonorum ab ho-

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Non possit. Ad idem Deci.in cap.at si clerici.col.xxii.versi. quintus est in schismatico. de iudi.

b ¶S.Al. Hæreticus. De hoc vide Io. Ana in rub.de schisma.& Dec.in d. c. at si clerici.in prin.col.xxii.d.ver.

c ¶S.Ald. Possit. Idem voluit Dec.qui plura allegat ad hoc in consi. cxxxi. proponitur ꝙ iudęus,col. fin.in fi.ver. vltimo non ob.ꝙ absolutio.& ꝙ. qñ sumus in delicto in quo principaliter Deus offendatur ꝙ absolutio facta in foro pœnitentiali,ẽt tollat vt accusari non possit, voluit Bar.in consi.incip.minister fratrum, vbl consuluit ꝙ ille qui blasphemauit. quia principaliter offenditur Deus,si absolutus fuerit in foro pœnitentiali, videtur habuisse pacem ab offenso,vt pœna sibi remittatur.seq.Pet.de Anc.& Io. de Ana.in c.fi. col.ix.de male. Dec.in cõsi. cxxxvii.col.ii.ver.& maxime hoc est dicendum.

d ¶Syl.Al. Priuati. Adde eũ. Dec.in c.quæ in ecclesiarũ.nu.84. de consti.

ab homine, vel à iure p solutã penitentiã bona nõ recuperant, & iõ cũ in heretico ipso iure bona publicata sint. ca. ver. gẽtis de hereticis. j. c. cũ secũdũ. li. vj. infert q bona publicata p solutã peni tẽtiã nõ restituũtur, & no. Abb. & Io. de Ana. ĩ d. c. vergẽtis. Et ista cõclo ampliat, ẽt si indulgẽtia cõcedat à principe. q a nõ extẽdit

20 ad bona † [a]. vt not. Bart. in l. fi. C. de sen. passi. facit qđ no. Bald. in l.

a si adẽptis bonis, C. de sentent. passis. Limitari tñ põt ista cõclo, ni-

b si plena ĩdulgẽtia cõcessa fuisset. q a tũc vr q ẽt ad bona trahatur [b] vt in simili no. And. Sicu. in c. cãm, q col. vj. versi. ego vidi dubitari, de rescript. dicẽs se cõsuluisse. & refert q si princeps dicat, facimus tibi plenã gratiã. q tali casu bona includũtur. ex eo, q no. Bal. ĩ ti. de pace Constan. in princip. in ver. in plenitudinẽ gratiæ nostræ recepimus. Et h dictũ referunt Moder. in c. inter quatuor in fi. de

21 maio. & obe. ¶ † Secũda cõclo Abb. est q si facta fuit expsse restõ

c ad bona nõ trahit ad bona prius alienata p principẽ. [c] & idẽ di-

22 cunt hic Car. & Imo. q a † restõ vr facta sine piudicio tertij, [d] ar. c.

d q uis. de res. in vj. & no. Bar. in d. l. Gallus. §. & q d si tñ. ff. de lib. & post. cũ si. vt tradit Alex. ibi, & Mod. c. inter. quatuor. ¶ Et ista con clusio limitat pcedere, nisi facta fuisset restitutio ĩ forma plenissi ma. vt quia dicat, q restituit in pstinũ statũ nõ obstante aliqua cõ dẽnatione, quã vult hẽri, p nõ facta. q a tũc restitutus ẽt bona ĩ ter tiũ alienata recuperabit. vt dñt Car. & Imo. hic, sequit Alex. in d. §. & q d si tñ, col. xj. ver. ij. limitat, dicẽs h eẽ notabilissimũ verbũ. Ex quo sumit cautela ad formãdũ restitutionẽ fauorabilẽ p ami co, & facit q not. Abb. in cõs. lxxxiiij. illud in summa. lib. j. Sed con tra istã limitationẽ vr tenere ipse Car. in c. ad petitionẽ. j. de acc. q ibi refert, & sequit Io. de Ana. in vlt. no. & Bal. in d. l. Gallus. §. q d si tñ. col. fi. ver. tertia cõclo. dicit q dñiũ qsitũ ex cõctu, auferri nõ põt, & iõ vr q princeps, q rẽ vendidit. nõ possit postea rẽ alienatã reuocare. Et ista rõne in c. fi. de cõsti. tenui cõ istã limitationẽ quã tradit Car. hic. & Imo. Et nõ ob. vna ratione, quã Imo. hic adducit, q illi tertio nõ vr graue piudiciũ inferri, q a ptiũ recuperabit. ar. l. vẽditor. §. si constat. ff. cõmu. præd. ĩ l. serui. C. p q. cau. lib. ser. ac-

23 cip. q a licet soluat ptiũ, vr tñ graue piudiciũ, † q q s inuitus domi- nio rei suę priuet. l. dudũ de cõtrahen. emp. facit tex. in l. nec eme re. C. de iure delib. Si tamẽ volumus defendere opi. Car. & Imo. hic, prędicte rationi responderi potest, q tale dñium acquisitum tertio ex contractu, habuit originem ex facto ipsius principis. vn- de videt acquisitũ dñium reuocabiliter, sm naturam & qualita- tem rei, & tali casu non videtur eadem ratio, quæ est in dominio quæsito de voluntate domini. vt dicitur in §. per traditionẽ, inst. de rerum diui. vnde non mirum si talis alienatio reuocari potest. quia emptor hoc potuit cogitare inspecta qualitate, rei, & acce- dente solutione prætij, nõ reputatur q iniuria sibi inferatur.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Bona. Faciunt quæ ponit idem Dec. in c. j. in prin. supra de rescrip.

b ¶Syl. Ald. Trahatur. pro hoc dicto facit quòd dicitur q licet remssio iniuriarũ fcã in foro conscientiæ operetur in foro contentioso, vt per Bal. in l. non solum. § j. ff. de iniur. in suis add. Ro. in l. ij. ff. ad Sylla. hoc tamen limitatur nisi in iuriam passus dixisset se facere plenã remissionẽ, vt per Fel. ĩ c. ĩter quatuor, circa fi. de maio, & obe, & dictũ And. sic. refert & se. & cõprobat Hipol. mar. ĩ si. cclvj. remissio.

c ¶Syl. Ald. Principem. Idem Deci. in c. fi. col. iij. nu. 21. de constitutio.

d ¶Syl. Ald. Tertij. Est tex. in l. & si fine. §. sed q Papinianus. ff. de mino. in l. fi. C. de sen. pas. Rota. deci. lviij. postquam Titius, in anti. Ias. in consil. cxxxiij. in causa quæ vertitur col. ij. lib. j. & vide Dec. in cons. dxx. col. ij. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest facere constitutionem super electione sui successoris, & nu. 3. & habet potestatem super explicandis post mortem eius nu. 2.*

4 *Auctoritas concessa papæ per illa uerba, quodcunque ligaueris intelligitur statuto, vel præcepto, & claue non errante. nu. 5.*

6 *Claues an duæ sint. vel vna ecclesiæ.*

7 *Papa non potest sibi eligere successorem, & de veritate.*

8 *Christi actio quando nostra sit instructio.*

9 *Concordia non dicitur vbi concordant tantum duæ partes.*

10 *Vniuersitas si quid facere debet de consensu omnium, vel plena concordia. satis est passiua interpretatione vt fiat à maiori parte.*

11 *Papa potest eligi quanuis non sit de numero cardinalium.*

12 *Exceptio q non sit instrumentum, opponi potest, etiam stante statuto q contra instrumentum nulla opponatur exceptio. & nu. 37.*

13 *Papa an possit fieri monachus.*

14 *Papæ an opponi possit q habeat vxorem.*

15 *Papa ex sola electione pontificatum consequitur. nec exigitur confirmatio.*

16 *Confirmatio est actus superioris.*

17 *Papa appellatur episcopus, & sacerdos, & de eius nominibus.*

18 *Papa potest appellari Rex.*

19 *Papam se faciens quas pœnas incurrat.*

20 *Clausula excommunicationi subiacet, importat excommunicationem ipso iure*

21 *Pœna depositionis imponitur pro graui delicto.*

22 *Spoliatus pontificatu non restituitur si erat intrusus.*

23 *Electio non fit per accessum nisi in papa.*

24 *Maior pars exigitur in explicandis per collegium, & qualiter intelligitur maior pars.*

25 *Sanior pars quæ dicatur.*

26 *Papa non habet superiorem.*

27 *Concilium an sit supra papam in causa schismatis.*

28 *Concilium quis congregabit, si agitur de crimine contra papam*

29 *Consensus aliàs requisitus non exigitur, vbi præstandus esset contra eum, cuius consensus requiritur.*

30 *Concilium congregare spectat ad cardinales, & ad quos.*

31 *Cardinalibus negligentibus ad quos spectat conuocatio concilij.*

32 *Papæ electio spectat ad cardinales præsentes, etiam si vnus esset.*

33 *Cardinalis habens vocem, licet non pileum, potest interesse electioni papæ.*

34 *Concilio congregato spectat electio ad concilium.*

35 *Excommunicatio pro futuris culpis non valet.*

36 *Hæresis exceptio an possit opponi contra papam electum.*

38 *Electo opponi potest exceptio non legitimæ electionis.*

39 *Exceptio de iure naturali, vel diuino opponi potest. quæ non excluditur.*

40 *Papa non potest opponi q sit laicus.*

41 *Papæ electio an possit fieri sub conditione.*

42 *Papæ electio per seditionem facta non valet,*

43 *Electio facta à cardinalibus per metum, non valet. declara. nu. 45.*

44 *Matrimonium carnale per metum contractũ non valet, nec spirituale.*

46 *Consuetudo potest restringere libertatẽ eligendi, quanuis illã tollere ñ possit.*

47 *Electus quando computetur, in numero duarum partium.*

48 *Eligere quis non potest seipsum.*

49 *Facere non dicitur, qui alteri facienti consentit.*

50 *Vniuersitatis acta debẽt expediri per maiorem partem duarũ partiũ psentiũ.*

51 *L. planè. ff. quod cuiusque vni. no. qualiter intelligatur.*

52 *Papæ electio mortuis omnibus cardinalibus, ad quem spectat quid si duo vel vnus tantum cardinalis remaneret. nu. 53.*

LIcet deuitanda. ¶ Famosa est ista de- cretalis, in qua de ele- ctione summi pontificis tractatur. Summatur & diuiditur vt per Abb. hic. ¶ †

1 Primo nota, q papa potest facere constitutionem super electione sui

a successoris. [a] & idẽ probat in c. ĩ nomine domini. xxxiij. dist. in c. vbi periculum. de electio. lib. vj. & in cle. ne Romani. eo. tit. facit text. in c. synodo. lxiij. distin. in c. si transitus. lxxix. di

2 stin. † Et ex hoc sm Abb. infertur q papa videtur habere potesta- tem super explicandis post mortem eius. Et hoc verum vr, & pro cedit in his, quæ incipiunt habere effectum papa viuente, prout est in constitutione ipsa, quæ statim valet. Secus esset in his, quæ ipso viuente non possunt habere locum. ideo non potest papa si bi eligere successorem. vt infra statim videbimus. & ita declarat.

3 d. Ant. rosel. in li. de ptãte papæ de quo inferius dicã. † Et dicit h. q papa põt facere constitutionem sup electiõe futuri põtificis ex potestate sibi à Christo tradita dũ in psona dicit quodcunq; liga ueris. put habet. xxiiij. q. j. c. quodcunq;. In quo considerãdũ est, q p illa verba, qđcunq; translatũ fuit sacerdotiũ, & in consequẽ- tiã potestas legis condende trãslata fuit, vt dicit tex. in c. transla- to, supra de constitu. & talis potestas legis cõdende nõ videt ma- gis respicere constitutiones, quæ respiciunt electionem successo ris summi pontificis, q alias cõstitutiones. quia talis potestas ge- neralis, fuit, & non est nouum in summo põtifice, quia etiam in alijs, qui habent potestatẽ legis cõdende, vt patet in legato, cuius statuta perpetua sunt, & durãt, ẽt finito eius officio. c. fi. infra de

4 offi. delega. ¶ † Et subijcit Abb. hic q illa auctoritas, quodcũq; li- gaueris, intelligitur statuto, vel pcepto, & idem Abb. in c. trãsla- to, de cõstitutioni. & in c. quanto. col. quarta. post Inno. quem ibi refert, de consuetu. in c. proposuit col. iij. de conces. præben. Io. cõ trarium tamẽ facit, q Abb. dicit hic, dũ inquit q verba illa, quod- cunque, vniuersalia sunt, & omnia includunt. c. solite. de maio. & obed. ergo non solum quodcunque prælatus ligauerit statuto & præcepto, sed etiam alio quocunq; modo. Nisi dicamus q quicũ

5 que alius modus includatur sub statuto vel præcepto. ¶ † Et suc- cessiue Abb. dicit q illa auctoritas, quodcunque, intelligitur cla- ue discretionis non errãte. & quòd duæ sunt claues ecclesiæ, vna

6 est potestatis, altera discretionis & scientiæ. † Sed tamen conclu- dendum est quòd vna tantum est clauis, facit tex. in ca. fin. de ex- cessionibus prælato. & ista clauis cõsistit in potestate prælati. sed q a vltra potestatẽ prælatus debet habere discretionem & scien- tiam, dicuntur due claues, propter diuersos effectus. vt not p gl. xx. distin. in summa. & idem Abb. in c. fi. in vltimo not. de exces. præla. & in c. j. col. pen. de summa Trini. cum similibus. vt tradunt

7 Moder. ibi circa fin. ¶ † Vltimo Abbas in isto primo nota. dicit q Papa

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Successoris. Et videbimus hoc factum fuisse à Iulio, ii, in sua extraua. incip. cum tam diuino. cũ hæc. enim sint positiui iuris, non est dubitandũ q in dispositione papæ sit subiectũ, vt tradit Albanus ĩ tractatu de cardinal. q. xxxi.

ꝙ Papa nõ potuit sibi eligere successorē, vt not. per glo. viij. q. j. c. apostolicę. §. his omnibus. & dicit Abb. ꝙ cõiter[a] ita tenet, q̃a effectus electionis confertur in tēpus, quo nõ erit papa, & idē Abb. dicit in rub. de testa. Brixien. tamē dubitat de hoc, q̃a vr̃ de iure positiuo, in verbo papa, & iō papa vr̃ habere potestatem eligendi successorem, & Moder. referunt in c. j. in iiij. fal. š. de consti. ¶ Et hoc confirmari põt, q̃a Christus cõstituit sibi Petrũ successorē, c. ita dñs. xix. dist. & xxj. dist. c. nouo. & oīs Christi actio, nr̃a est instructio. c. significasti. š. eo. & hac rõne Petrus Clementē successorē elegit viij. q. j. si Petrus. & in testõ veteri ēt reperitur qđ Moyses filios sibi successores instituit. viij. q. j. Moyses, & Papa permisit Maguntino archiepiscopo, vt successorem sibi eligeret. vij. q. j. in c. petijsti. in fi. & quia papa põt disponere, & statuere de forma adhibenda in electione summi Pontificis, vt š. in princ. dictũ fuit. ¶ His tamen non ob. ꝯrium cõiter tenet, vt dixi. Et ita concludit Ant. Rosel. in d. tract. de potestate Papę char. xxvj. q̃a talis electio respicit tēpus, quo nõ erit Papa arg. l. eũ qui. ff. de iurisd. om. iud. & facit tex. in l. Titio, cũ morietr̃. ff. de vsufr. & q̃a hoc eēt mutare statũ vniuersalē ecclesiæ, vt gl. dicit in d. §. his oībus. viij. q. j. †Non ob. 8 q̃d dr̃ de Christo, q̃a qđ ipse fecit vt homo, est nr̃a instructio. secus super his q̃ fecit vt Deus. Nã ipse ambulauit super aquas, & ieiunauit xl. diebus, & ad ista non astringimur, q̃a illa fecit miraculose vt Deus, & sic Petrũ ex diuinitate sibi cõiuncta sibi elegit, ſm quam falli nõ potuit. nõ est sic in summo Pontifice, qui vt homo errare põt, & ista rõne Clemens vocatus à Petro, vidēs ꝙ eēt posteris perniciosum, voluit renunciare, vt notatur per gl. viij. q. j. in d. c. si Petr. Non ob. c. petijsti. quia loquit̃ in archiepiscopo, cui ex dispensatione papæ hoc ꝑmittit̃. secus vr̃ in ipso summo pōtifice, per supradicta. Nõ ob. ꝙ põt cõstitutionē facere de electione summi pontificis, q̃a aliud est eligere sibi successorē, aliud est facere cõstitutionē circa electionē futurã summi põtificis, & ita in effectu residet Rosellus in loco p̃allegato. Sed tñ disputatiue de iure vr̃ nõ ob. supradictis ꝙ Papa possit successorē sibi eligere, saltē de p̃tāte absoluta, q̃a in primitiua ecclesia hoc erat permissum sed ex ꝯstõne ecclesię ita ordinatum fuit, d. §. his oībus. viij. q. j. ergo vr̃ ꝙ summus põtifex in ꝯriũ dispensare possit, q̃a est š. ius.[b] c. proposuit. de conces. preb. & ad hoc facit tex. in d. §. his omnibus, vbi dr̃ hoc cõstitutũ fuisse, q̃a officiũ cepit deferri nõ vite, sed sanguini, & cessat rõ, quæ erat in Petro, q̃ idoneũ successorē sibi elegit, vt ibi dr̃. Ex quo patet, ꝙ Papa põt dispēsare, saltē q̃n idoneũ successorē sibi haberet, & deputaret. ¶ Non ob. rationes, quæ in cõtrarium adducunt̃. Primo quod dicitur de d. l. eum qui, quia illa lex procedit in legato, prout loquitur, quia delegatus facit nomine delegantis, & nihil proprium habet l. j. §. qui mandatam. ff. de offi. eius. ideo illo mortuo non potest representare mortuum, quia mors omnia soluit. §. deniq; in auct. de nup. Non sic in ordinario, prout est summus pontifex, & successor eius, qui habet potestatē iure proprio, & nõ representat illũ, qui eũ constituit, vt dixi in rub. de appel. circa fi. Nõ obstat ꝙ Christus cõstituit sibi successorē vt Deus, nõ vt homo, q̃a hoc negari põt, cũ hoc ēt videat̃ homini competere, vt patet in Petro, & in alijs, qui in primitiua ecclesia successorē sibi constituerunt. Non obstat ꝙ aliud sit eligere successorem, & aliud facere constitutionē pro electione futuri pontificis, q̃a eadem ratio videtur in vtroq;, ex quo effectus confertur post mortem. & ita etiã vtroq; casu valere põt i effectu, ex quo confert̃ post mortē, sicut in donatione, quæ põt fieri si conferatur post mortē, vt per gl. & Doc. ī l. fi. C. de pactis, & facit quod habetur in titu. vt actio. ab hæred. & cõtra hered. Et sic probabilis vr̃ cõclusio ꝙ Papa possit de potestate absoluta successorem sibi eligere. Sed tamē ꝙ papa eligat̃, vt cõstitutum fuit in dicto §. his omnibus, bonis rationibus ordinatum fuit, quia eligi debet præstantior, & sanctior ex omni populo. viij. q. j. in c. si præstantior. & hoc melius fit per electionem, in qua vota plurium exquiruntur ideo maturior videtur deliberatio. c. prudentiam. §. j. de offic. delega. cum simi. vt tradit Cardi. sancti Sixti in lib. ij. eius summę ecclesiasticę c. l. vbi alias rationes adducit, & forma eligendi debet seruari, & non debet papa sorte eligi. vt no. Bal. in l. fi. C. cõmunia delega. & hoc dictũ pro not. refert Mart. Lauden. in tract. de principe in lxvj. not. ¶ Secundo nota ꝙ papa sæpe facit statutum approbāte concilio, & non disponēte, vt Abb. hic dicit, quod latius 9 declarari debet vt dixi in c. ij. supra eod. & in c. j. de iudici. ¶ †Tertio not. ꝙ concurrentibus duabus partibus collegij, non dicitur plena concordia. & ad hoc facit, quia plenitudo aliud non videtur admittere. vj. q. j. in c. si omnia. In contrarium tamen videt̃ tex. in c. cum olim. de re iudicata vbi ista verba, in plena concordia, secundum Abb. hic, etiam in maiori parte verificantur, quando proferuntur in negocio vniuersitatis, in quo nõ apparet principē voluisse ius immutare, ideo accipiunt̃ ſm subiectam materiã. & ad iuris terminos reducuntur. & idē tradit Aret. in l. pro hr̃de. §. 10 si. ff. de acq. hęre. vbi inquit, ꝙ † quãdo mandatur aliquid fieri in vniuersitate, ex passiua interpretatione verificatur in maiori parte, licet dicatur de cõsensu omnium, vel in plena concordia.[c] Facit quod no. Bar. in l. quicunque. la ij. in fi. per gl. fi. ibi. C. de omni agro. deser. lib. xj. & idem gl. in l. exactores. C. de suspec. & archa. lib. x. in verbo cetu, & quia Abb. hic se remittit, dicendum est vt per Alex. in l. & suũ. ff. de pac. in consi. cxxiiij. in causa, & lite, lib. ij. 11 & late Mod. in c. non potest. de re iudica. ¶ †Quarto noto casum, in quo ꝯ electũ oīs exceptio remouet̃. Ex quo Abb. primo infert ꝙ nõ poterit opponi ꝙ electus in Papã non esset de numero Cardinaliũ, licet iura antiqua aliud inuere videātur. c. oportet. lxxix. dist. ibi, vnus de cardinalibus, presbyteris vel diaconibus. & notetis illum tex. ꝙ ēt Cardinalis diaconus eligi põt in Papam, & pari rõne hodie subdiaconus eligi poterit, q̃a est ordo sacer c. a nullis. de eta. & qua. Et quantũ ad ꝯclonē Abb. aduertendũ est dũ concludit ꝙ ꝯ electũ opponi non põt ꝙ non esset Cardinalis, quia in ꝯriũ facit ꝙ ex quo electio debet fieri de cardinali, & à duabus partibus Cardinalium, ista verba debent verificari. vnde sicut põtifici electo opponi potest ꝙ nõ sit electus à duabus partibus Cardinalium, prout ista constitutio loquitur, eodem modo opponi 12 potest† ꝙ electus non esset cardinalis, prout requiritur d. c. oportebat. Sicut in simili dicunt, ꝙ si nulla exceptio opponi potest ꝯ instr̃m, poterit tñ obijci ꝙ non sit instrumentum, de quo statutũ loquit̃, vt no. Bar. per illũ tex. in l. diuus. ff. de testa. mi. in l. j. §. & par ui. ff. quod vi aut clã. cum si. vt dixi in c. ex parte. el ij. de offi. deleg. 13 ¶ †Secundo infertur ꝙ ꝯ electum in Papam opponi non potest ꝙ sit monachus. glo. tñ tenet ꝯrium in c. quam sit. xviij. q. ij. sed illam glo. reprebat Ant. Rosel. in tract. de potesta. Papæ. char. xxxj. col. iiij. ver. ex his deciditur. quia iura quæ dñt ꝙ monachus non habet velle nec nolle. xij. q. j. in c. non dicatis. in c. si religiosus. de eo. ti. in vj. loquuntur per fictionem iuris, & de iure positiuo, qđ isto casu non attendit̃ per istum tex. vt latius prosequit̃ Rosel. in loco p̃allegato, qui bene loquitur quantũ ad rõnē glo. in d. c. quã sit. Sed glo. illa saluari põt rõne, quã superius induxi, q̃a requirit̃ ꝙ sit Cardinalis ille, q̃ in Papam eligitur. Et hoc ēt opponi potest ꝯ pontificem electum. ergo sequitur ꝙ etiam opponi potest ꝙ esset 14 monachus & non Cardinalis. ¶ †Tertio pari ratione infertur ꝙ non poterit obijci ꝯ Papam electum, ꝙ vxorem habeat,[d] vt per gl. in c. si quis pecunia. lxxix. dist. q̃a continentia est ex constitutione ecclesię, & sic de iure positiuo, qđ tolli videtur per istũ tex. vt Abb. h̃ concludit, quando cõstat ꝙ illa esset vxor. secus in dubio, prout gl. distinguit in d. c. si quis pecunia. Et idem Abb. sequitur in c. Io. de regularib. & Ant. de Rosel. in d. tract. char. xxxj. in prin. Mar. Lauden. in tit. de principibus in no. ccl. Sed aduertendũ est, q̃a ratio, quæ allegatur, ꝙ continentia sit de iure positiuo, esset bona si constaret ꝙ hoc cogitatũ fuisset, q̃a in quolibet actu potestas, & volũtas requirit̃ c. cũ super. de offi. dele. cum si. vt dixi ibi. Et licet tex. hic ḡnaliter loquat̃, non vr̃ trahi ad istũ casum, q̃a indefinita nõ æquipollet vniuersali, vbi nõ est eadē rõ, vt per Dynũ in rub. de regu. iur. in vj. & in continentia non videtur eadē ratio, quia Papa nõ põt cũ illa disponere. c. cũ ad monasterium, in fi. de statu mon. & quia turbaretur vniuersalis status ecclesiæ, si id qđ requiritur in corpore, nõ reperiat̃ in capite. lxj. dist. in c. miramur. Et iō gl. in d. c. si quis pecunia. in fin. dicit ꝙ debet renuntiare papatui, & sicut q̃n constat, Papa repellitur, eodē modo vr̃, si dubitatur,

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Cõiter. Hanc opi. ꝙ papæ non liceat sibi eligere successorem, tenet gl. & post eã Arch. in c. si trãsitus. lxxix. dist. gl. summę. viij. q. j. Phi. de peru. in c. vbi periculũ. de ele. lib. vj. Abb. in c. accipimus. de pac. in c. significasti. col. pe. š. eod. Firma. in tract. de episcopo. in iiij. aliàs xl. qõ. iij. par. lib. j. vbi ampliat in hoc esse verum, vt ēt si id Car. statuerent pontifici non licere Mar. Lau in trac. de Car. q. xxxix. Bolog. in priuile. Bon. Gimnasij. Fel. in c. in vj. fal. de consti. Ias. in rub. C. qui test. fa. pos. Albanus in d. tract. de car. q. xxxii. & audiui aliàs ꝙ Reuerendissimus Car. S. Marci p̃suadebat Paulo iij. ꝙ hoc fieri poterat quod idem Paulus respuit, nimis. n. multa canonistę tribuerunt supreme potestati põtificis quæ ijdem bona fide exercuerunt, quæ ēt nolumus nos diffiteri posse. concedimus enim & subijcimus nos & scripta nostra vbiq; sedi apostolicæ, sed parcius fortasse fuerāt exercenda quã plurima ex quibus tot turbas excitatas vidimus, vt vix earum finem conijcere liceat.

b ¶Syl. Ald. Supra. ius. Responsio facilis est ēt in positiuis in his quæ ad vniuersalē statum ecclesiæ pertinent sine iusta & euidenti, & expressa causa dispensare non posse Abb. in c. quãto post Inn. ibi de consti. Fel. in c. si q̃n. de rescri. sed eligere sibi successorem cederet in maximum ecclesiæ damnum, vt late Ioan. de turre cre. lib. ij. de pote. ecclesia. c lib. ergo.

c ¶Syl. Ald. Concordia. Tamē alibi videtur dicere Dec. ꝙ valet statutum ꝙ consensus omnium exigatur. quasi tunc maior pars non sufficiat, secundum gl. in c. vbi periculũ. §. idem quoque in verbo singulis, de elec. lib. vj. Dec. in c. prudentiam. in iij. col. ver. ij. quod dictum. de offi. deleg.

d ¶Syl. Ald. Habeat. Vide omnino per Abb. in c. cum venissent. col. ij. de iud.

tatur, quia in dubio allegatio attendiᷓ ad fundandã iuriſdõnem
l.cũ quidã.§.quoties.ff.de iur.om.iud.Nõ ob.ꝙ papa non habeat
ſuperiorẽ,qa imo recurri põt ad conciliũ,ſicut in cã hęreſis,& in
alijs caſibus,in qbus papa accuſari põt,vt dictũ fuit in c.ſignifica
ſti.ſ̃.eo.Et qa ſicut ꝓuideᷓ vxori ꝯ papã,qñ ꝯſtat de matrimonio
vt oẽs fateñᷓ,eodẽ mõ ꝓuidendũ erit,qñ mulier atteſtaᷓ de ma-
15 trimonio,& ꝓbare velit.¶†Quinto no.ꝙ electus in papã ex ſola
a electione papatũ cõſequiᷓ, & ſic nõ requiriᷓ cõfirmatio.[a] Et hoc
16 rõne cõprobaᷓ,qa†cõfirmatio eſt actus ſuperioris,[b] vt no. Bal.in
b l.fi.C.de legi.cũ ſi.vt dixi in rub.de confirma.vti vel inuti & papa
non hẽt ſuperiorẽ,vt hic.in fi.dᷓ.Non ob.ꝙ dicatur hic electus,&
receptus,qa Abb.rñdet ꝙ hoc dᷓ habito reſpectu ad ꝯſuetudinẽ
quæ eſt,ꝙ inthronizetur,id eſt,ꝙ in ſede ponatur. Et hoc confir-
maᷓ,qa verbũ illud,receptus,reſpicit executionẽ facti. & non vᷓ
adaptari ad confirmationẽ,quę in iure cõſiſtit.Et ad ħ ẽt facit,qa
verbũ,receptus,referᷓ ad duas partes,q̃ elegerũt,& receperũt,&
ſic fuit electus,& receptus à duabus partibus, à qbus ꝯfirmatio
fieri nõ deberet,vt patet,ꝙ ꝓ eodẽ ponunᷓ illa verba, electus, &
17 receptus.¶†Sexto not.ꝙ papa appellaᷓ eps̃,ibi,nomen epĩ.& ita
obſeruatur,qa qñ ſcribit,dᷓ eps̃ ſeruus,&c.Et no.p glo. in proe.
vj.in ver.eps̃.Et appellaᷓ ſummus põtifex c.ĩ cauſis.in prin. & ibi
Abb.de re iud.Et dᷓ ſacerdos.c.p venerabilẽ.vbi Abb.col.iij.qui
fil.ſint legi.Et de pluribus noĩbus papę not. Arch.in c.ſtatuimus.
18 iiij.diſt.in ſupraſcriptione.& Moder.ibi.¶†Et adde ꝙ papa ẽt põt
appellari Rex,licet hoc vſus nõ habeat.vt tradit Card.ſancti Sixti
19 in ij.lib.eius ſummę.c.iiij.col.iiij.¶†Septimo no.pęnas,q̃ imponũ
tur gerẽti ſe pro pontifice,ꝯ ꝯſtõnem huius capituli,nã excõica-
20 tus eſt ipſo facto,per illa verba,excõicationi ſubiaceãt. †q̃ impor
tant excõicationẽ ipſo iure,vt Abb.hic dicit,& idem Abb.in c.cũ
in cunctis.§.fi.col.pe.j.eo.Et idem Abb.latius tradit in c. clericis.
§.fi.j.ne cleri.vel mona.¶Secũda pœna eſt depoſitio ab ordine,
ibi,ſacri ordinis priuatione multeñᷓ,& iſta pœna intelligiᷓ p ſen
tentiã,qa ſunt verba futuri tpis,iuxta gl.in reg.in pęnis.de regu.
21 iur.cũ ſi.†& talis pęna pro graui delicto imponiᷓ,vt no.p glo.in c.
fi.j.q.v.in verbo,ſupplicauit.facit text. xvj.q.vij. c. inuentum. & c.
tuę.de pęnis cum ſi.vt dixi in c.at ſi clerici.in prin. de iudi. ¶Ter-
tia pœna eſt, quia ei denegatur in vita cõio corporis Chriſti.Sed
iſta pęna vᷓ ſatis includi in excõicatione.de qua ſ̃.dᷓ, quia excõi-
catus priuatur ſacramentis eccleſiæ.iij.q.iiij.c.Engeltrudam, no.
Abb.in c.ſi quis presbyterorum.in iij.not.de reb.eccl. non alien.
Sed dici põt ꝙ iſta ſpecialis expreſſio facta ſit ad maiorem errorẽ,
arg.c.ſi aduerſus.j.de hęre.& in c. q̃q̃.xxiij.di.Et facilius denega-
tur cõmunio in vita.q̃ in morte, vt hic dicitur.ad idem text.in ca.
ſi quis ſuadente diabolo.xviij.q.iiij.in c.paſtoralis.§. de offi. ordi.
cum ſimi.ibi alleg.in glo.¶Quarta pęna, qa niſi reſipuerint,per-
petuam incurrunt damnationem. & ſic etiam poſt mortem pu-
niuntur,ſicut Dathan, & Abiron, quos terra viuos Abſorbuit.
vt Abb.hic dicit,& hiſtoriam refert.Sed in contrarium facit ꝙ ſu-
pra proxime dᷓ,ꝙ cõio ſolum in vita denegaᷓ. ergo non in mor-
te.& ſic non perpetuo dãnationem incurrunt. Sed illud intelligi
tur,ſi illos pœniteat.alias remanerent etiam poſt mortem dam-
nati.& ita tex.declaratur. ¶Modo in prædictis pęnis aduertẽdũ
eſt,ꝙ tunc demum videtur ꝙ locus ſit dictis pęnis,quãdo quis eſ-
ſet electus à tertia parte,& gerat ſe pro antipapa. ꝯ alium electũ
à duabus partibus.ſecus videtur, ſi non eſſet alius electus à dua-
bus partibus.quia tunc pęna huius conſtitutionis nõ haberet lo-
cum.quia hoc caſu tex.non loquitur.& cum pęne odioſę ſint, nõ
debent extendi ad aliũ caſum, & qa maior rõ vᷓ qñ alius electus
eſt a duabus partibus.qa tunc eſt antipapa, quæ ratio ceſſare vi-
detur alio non electo.Ant.tamen Roſel.in tracta. de poteſta.pa-
pe.car.xxix.col.iij.tenet ꝯrium.qa tex.hic facit vim in eo, qui ge-
rit ſe pro papa,& generaliter loquitur. ergo videᷓ indiſtincte ha-
bere locum,ſiue alius electus ſit,ſiue non. Huic tamẽ rationi poſ
ſet reſponderi,ꝙ licet videatur loqui generaliter in eo, qui gerit
ſe pro pontifice, iſta generalitas reſtringitur ſtantibus præmiſſis,
& ſic ſtãte alia electione facta à duabus partibus,prout ſuperius
dixi.Sed tamen pro opi.Ant.roſ.efficacius induci poteſt iſte text.
quia pęne locum habent in eo, qui ſe gerit pro papa,qñ fuit ele-
ctus à paucioribus,q̃ à duabus partibus.vt dicitur in §.præterea.
& ſic etiã in eo,quia à maiori parte electus ſit.Reſpondetur ꝙ pę
ne habeant locum.ex quo non eſt electus à duabus partibus, ꝓ-
ut hic requiritur.Et ſic infertur,ꝙ electus à maiori parte,ſi gerat
ſe pro põtifice, ĩcurrit has pęnas.ex quo ſeqᷓ, ꝙ pęne hñt locũ in
eo,q gerit ſe ꝓ põtifice, licet alius nõ ſit electus a duabus parti-
22 bus.†Et notandum eſt,ꝙ iſte q ſe intrudit in papatũ, ſi ſpoliatus
c ſit,nõ habet beneficium ſpoliationis,ita ꝙ reſtituatur,[c] vt eſt glo,
no.in c.in noĩe dñi.xxiij.di.ĩ ver.audientia,& iij.q.j.in §. patet er-
go ĩ verbo,pecunia.¶Octauo no.ꝙ electus à maiori parte cardi-
naliũ,nõ debet gere ſe ꝓ pontifice. qa due partes requiruntur,
23 niſi alij cardinales accedant ita,vt due partes ꝯſtituatur. †Et hoc
ſpãle eſt in electione pape,ĩ alijs enim electio p aliorũ acceſſum
no cõfirmatur c.auditis.j.eo.& no.Abb.hic.Et rõ ſpecialitatis eſſe
potuit,qa cũ electio põtificis in hoc ſit deterioris cõdõnis, ꝙ due
partes neceſſariæ ſint, in alio talis electio melioris eſt cõditionis,
quia talis electio cõfirmaᷓ per acceſſum aliorũ.ar l.eũ q.ff. de iu-
reiu.Vlterius tñ aduertẽdũ eſt,ꝙ p illa verba in quibus ꝓbari vᷓ
de acceſſu aliorũ,ſᷓm Abb.ħ,ibi,niſi maior concordia acceſſerit.
nõ vᷓ probare,qđ dictũ eſt de acceſſu, qa intelligi põt. niſi eligaᷓ
à duabus partibus,qa tũc maior ꝯcordia accedit.Et ad hoc facit,
qa rõ,quare in alijs electio nõ confirmaᷓ p acceſſum eſt, qa acce
dentes nõ cõſentiũt collegialiter,vt no.Abb.in cap.auditis. in iiij.
lect.j.eo.& talis rõ ẽt vᷓ militare in ſummo põtifice, q eligi debet
à collegio cardinaliũ collegialiter,vt no.Bal.in c.olim.col.fi. de re
ſcri.Retento cõi intellectu ꝙ electio facta à minori parte cõfirme
tur per acceſſus aliorũ,hoc intelłr,niſi prius ſe gerat pro põtifice
quia tũc incidit in pęnas,de qbus hic,& electio tũc per acceſſum
aliorũ nõ cõfirmareᷓ,vt no.Imo.poſt Inn.ħ,col.iij. Et nõ eſt omit
tendũ ꝙ quidã voluerũt hũc tex.hᷓe locũ ,qñ electus habuit ma-
iorẽ partẽ,quia tunc acceſſus aliorũ admittitur.Sed tñ veritas eſt
in ꝯrium ſᷓm Ant.Roſel.in d.trac.in xxix.char. col.iij. vbi conclu-
dit iſtũ tex.ꝓcedere ẽt in eo, qui vnã vocem tm̃ haberet, p iſtum
tex.ibi,à paucioribus,q̃ à duabus partibus. nã ſi quis hẽt vnã vo
cẽ,vel tres,vel quatuor,verificatur ꝙ electus ſit à paucioribus, q̃
à duabus partibus, & acceſſio fieri põt ſᷓm cõmunẽ intellectum.
24 ¶†Nono nota regulã,ꝙ in explicãdis per vniuerſitatem,vel col-
legium, ſufficit maior pars. ad idem tex.in l. qđ maior.ff. ad mu-
ni.in c.cũ oẽs. de conſti.cũ ſi.vt dixi ibi,& hoc intelligiᷓ de maiori
parte capituli,vel vniuerſitatis.non autem de maiori parte reſpe
ctu minoris,vt declarat Abb.per illum tex. in c. eccleſia. el j.j. eo.
Et intm̃ hoc procedit,ꝙ conſuetudo in contrariũ nõ valet, vt no.
Abb.dicit in c.j.j.de his,quæ fi.à maio.par.cap.qđ dictũ declaraᷓ,
& limitatur,vt dixi in d.c.cũ oẽs.in ij.lect.Et dicit Abb.hic. hoc ẽt
habere locũ in ſtatutis, hoc intelligiᷓ reſpectu maioris partis, ꝓ-
ut loquitur Bar.in l.oẽs populi.ff.de iuſti.& iur.¶Et ſubijcit Abb.
hic,ꝙ copulatiue duo requiruntur. ꝙ ſit maior pars, & ſanior, vt
hic.& in c.quia propter.j.eo.& in c.j.de his,quæ fi.à maio. par. ca.
25 †Et in quo conſiſtat ſanior pars,[d] Abb.declarat in c.eccleſia.el ij.
d in glo.fina.infra eo.Et ex hoc quòd ſanior pars requiratur,Abb.
infert in d.c.eccleſia.el ij.j.eo.col.iij.verſi. & ex prædictis, ꝙ voces
non debent dari per ballotas,quia vota eſſent ſecreta,& nõ poſ-
ſet conſtare de parte ſaniori. Et quod dictum eſt de parte ſanio
ri, procedit in rebus,in quibus maior pars ſimpliciter attenditur
ſecũdum communem opi. vt Alex.dicit in l.maiorem.ff. de pact.
& de his tradunt Mod.in c.cũ omnes.col.xiij.de conſti. ver. deci-
26 motertio,& vltimo fallit,& dixi ibi,in ij.lec.¶†Decimo no.ꝙ pa-
pa non habet ſuperiorem,& circa hæc,quæ Abb. hic dicit de ſu-
27 perioritate papæ,videndum eſt quod dixi in c.j. de conſti. ¶†Et
ex hoc inferri vᷓ ꝙ concilium non ſit ſ̃.papam,& vᷓ probari hic ꝙ
ſuper ſchiſmate concilium congregari non poſſit. Sed Abb. te-
net ꝯrium,per tex.cum gl.in c.ſi duo.lxxix.diſt.& no.Card.in con
ſi.cl.quæſitum ſæpe fuit,in ij.dubio.& idem Abb.in cap. fraterni-
28 tatis.de hær.†Et[e] quis tali caſu congregabit concilium? Abb. di-
e cit ꝙ Car.alle.Hug.in d.c.ſi duo.Et idem Card.dicit in d.conſi.cl.
in iij.dubio,& idem Bal.in c.olim.col.fin.de reſcrip.Et eodẽ mo-
do vbi agitur de crimine ꝯ perſonam papæ, eius auctoritas non
f ſpectatur in congregando concilium, quia agitur de cã propria,[f]
vt Bal.dicit in d.c.olim.col.fi.ver. in hac cõgregatione.Et idẽ Do.
29 mini.in c.ad apoſtolicę.in no.de re iudica.in vj.¶†Et ad hoc facit
qa ſi ĩ aliquo actu cõſenſus alicuius requiriᷓ,ſi ꝯ illũ agaᷓ, cõſen-
ſus remittitur.vt per gl.ij.q.vij.c. cũ paſtoralis,& in l.cũ nõ ſolum.
30 §.neceſſitate.in fin.in glo.mag.C.de bo.quæ lib. ¶† Et eodẽ mo-
do ſi papa ſit negligens in congregando cõcilium, ad cardinales
hoc pertinet.vt concludit Cardin.S. Sixti in eius ſumma eccle-
ſiaſtica.lib.iij.c.viij.col.iiij.& Anto.roſei.in ſuo tract. de poteſtate
papæ.car.xxv.col.iij.Arch.Flo. in iij. par. ſuæ ſumme, in lib.xxiij.
c.ij.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Confirmatio Adde Dec.in c.poſtquam.in j.not.de elect.
b ¶Syl.Ald. Superioris. Quando enim confirmatio fit à pari dicitur approbatio nõ
confirmatio,vt per Deci.j̃.in d.rub.col.j.& conſi.lxxij.viſo.
c ¶Syl.Ald. Reſtituatur. Et an eadẽ cã denegetur appellatio. Deci.in c.i.col.ij. de re-
ſcri.Fel.in c.ſignificauerunt.col.pen.de excep.& cum ſit excõicatus, an tali caſu
poſſit petere reſtitutionẽ vide Fely.in c.dilectus filius.col.pe.de reſcri.
d ¶S.Al. Pars. Adde Dec.in c.cum omnes.in ii.lect.nu.49.de conſti.
e ¶Syl.Al. Et. Adde Deci.in c.cum veniſſent col.iiii.de iudi.
f ¶Syl. Ald. Propria.Idẽ voluit Deci.in c.ſignificaſti.in prin.ſupra eo.

c.ij.§.septimo.Et in p̄dictis casibus,in quibus ptās ꝯgregādi ꝯci-
liū cardinalibus ꝯpetit,vr̄ illis cōpetere vt collegio.iō maior pars
31 eorū reqrit̄,& sufficit,vt no.Bal.in d.c.olim.col.fi.¶†Aliàs tn̄ dice
bā ꝙ si collegiū cardinaliū esset negligēs,vr̄ ꝙ ēt pticulares cardi
nales haberēt istā ptātē,qa videmus in ecclesia particulari ꝙ vbi
agit̄ de interesse eius, ptās in primis cōpetit p̄lato. si prælatus sit
negligēs,deuoluit̄ ad capitulū. & eo negligēte, ad canonicos p-
ticulares,vt no.Inno.in c.dilecti.de maio.& obed.& ibi Abb.post
alios,& idē Abb.in d.c.cū olim.col.iiij.de testi. Lap.alleg.lj. dice-
bat in effectu,in prin.idē ergo vr̄ in ecclesia vniuersali,qa vbi ma
ius periculū,cautius est agēdū.c.vbi periculū.de elect.in vj.& de
32 hoc latius dixi in cōsi.clj.vbi vidēdū est.¶†Vltimo ex supradictis,
a & ex tex.colligit̄, ꝙ electio papę spectat ad Cardinales.[a] Et rōnē
ponit Car.Alex.in c.in noīe dn̄i.in ij.no.xxiij.dist.& in tali electio
ne Card.ipse habēt prærogatiuā vltra alios.xxiij.dist.in d.c.in no
mine dn̄i.Sed de ꝯsuetudine oēs sunt pares, vt Abb. hic dicit. &
idē Rose.in d.tract.char.26.col.j.in fi.Et hoc,qđ dr̄ hic de duabus
partibus cardinaliū,intellr̄ de p̄n̄tibus.absentes tn̄ p x.dies expe
ctari debēt.c.vbi periculū.§.j.eo.ti.in vj.& ēt qn̄ duę partes in præ
sentibus ꝯsiderari p̄n̄t,hēt locū iste tex. Idē tn̄ eēt si duo tm̄ eēnt
p̄n̄tes Cardinales,illi possent eligere,qa tex. in d.c. vbi periculū.
in plurali numero loquit̄ de cardinalibus,& hoc verificat̄ in duo
bus.l.vbi numerus.ff.de testi.& ꝙ duo cardinales possint eligere,
tenet Host.h̄.Io.An.in reg.in totū.de reg.iur.in vj.Ioā.de Ana.in
b c.fi.de sortileg.Imo.ēt si vnus[b] tm̄ esset p̄sens,ille solus posset eli
gere,vt per gl.in cle.ne Romani.§.porro.in ver.omnes.eo.ti.& ibi
Abb.& facit tex.in l.sicut.§.fi.ff.qđ cuiusq; vniuer. & qđ not. per
gl.in c.gratū.s̄.de postu.p̄la.Nec ob.ꝙ in duobus, vel in vno, non
sint duę ptes,qa licet formaliter duę ptes ꝯsiderari non possent,
virtualiter tn̄ esse vn̄r,qa totū ius vniuersitatis residet in vno, vel
in duobus,vt dictū est.Et de hoc tradit Ant.Rosel.in trac.p̄alleg.
33 in char.26.& 28.& ibi in ij.col.ver.sed hic†dubiū occurrit.& ꝯclu
c dit ꝙ ēt cardinalis,q nō hēt pileū, habet tn̄ vocē, rōnibus,[c] de q-
bus ibi.Et potestas,q̄ cōpetit cardinalibus,ab ipso summo pōtifi
ce tolli pōt de absoluta ptāte,s̄m Rosel.char.27.ver.& ex istis in-
34 fert̄.col.j.†Et qđ dictū est de cardinalibus,procedit nisi esset con
ciliū ꝯgregatū,qa tūc electio pōtificis spectaret ꝯcilio, s̄m Abb.
hic,& in c.ad petitionē.in iij.not.de accu.& idē Abb.in disput.q̄
incipit, ep̄s,in vj.dubio.& per Rosel.in d.tract. char.26.col.iiij.in
prin.Et subijcit Abb.h̄,multa esse sp̄alia ī electione papæ.& enu
merando illa prosequit̄.& Rosel.in d.tract.char.27.¶In gl.j circa
electionē papæ Abb.narrat quinq;.iura.& vr̄ loqui Abb.de ele-
ctione papę,quę debet fieri à cardinalibus, alias vero sunt plura
iura,quæ diuersimode loquunt̄,vt prosequit̄ Rosel.char.26.col.j.
¶In gl.in verbo,euitandi.in fi.ibi,contra de vsu l.j. Abb.respōdet
ꝙ illa lex loquitur in sententia iudicis,tex.hic in constitutione,&
35 & ad hoc facit†tex.in c.Romana.§.vniuersitatem.de senten.ex-
com.in vj.vbi non valet sententia excommunicationis pro futu-
ris culpis.secus tamen in statuto.vt no.per glo.in d.§.caueant.&
aliàs complures differentias inter statutū, & sn̄iam prosequitur
Domi.in d.§.caueant.Ista tn̄ dr̄ia quæ sit inter statutū, & sn̄iam,
non tollit ꝯriū de l.harum.& l.egi,quæ loquuntur in sn̄ia,& ideo
suppleri debet ex his,quæ idē Abb.tradit in c.in nostra.in glo.in
ver.de tertio,de sepul.vbi inquit ꝙ quandoq; obligatio nondum
est orta de præsenti respectu futuri t̄pis,& tali casu iudex se in-
tromittere non debet d.l.j.de vsuris vbi dr̄ iudicem non posse cō
demnare ad vsuras futuri t̄pis,qa respectu vsurarū futurarū nul
la est orta obliga.& gl.in potestate debitoris,soluendo impedire,
ne in futurū nascatur.Quandoq; obligatio est certa de presenti,
pro ut est de seruitutibus,& alijs præstationibus,& tūc pōt iudex
36 etiam prouidere in futurum d.l.harū.& l.egi.cū simi.¶†In gl.in
ver.exceptione.tenet gl.ꝙ contra electum, à duabus partibus p̄t
opponi exceptio de hæresi.Doc.vario modo loquūtur.conclusio
gl.vera vr̄,si non sit adeptus possessionem, sed post habitam pos-
sessionē,cū habeat ius plenū ex toto,exceptio non cadit, sed erit
opus procedere contra eum,per viam accusationis.¶Successiue
Abb.ad declarationē tex. quærit quæ exceptiones opponi p̄n̄t.
Et primo concludit ꝙ contra electum opponi potest ꝙ nō sit ele-
ctus à duabus partibus cardinalium, & ꝙ aliqui ex eligentibus
non essent cardinales,qa iste sunt qualitates requisite, vt in simi-
li de instrō dr̄ cui,licet ex forma statuti nulla exceptio opponi p̄t
37 poterit tamen opponi†ꝙ non sit instrumentū.de quo statutū lo-
quitur vt not.Bar.in l.j.§.& parui.ff.quod vi aut clā & in l.diuus.ff.
de test.mil.cum si.vt tradit Alex.in cōsi.xxxiij.viso themate.col.j.
lib.j.& in consi.iij.in cā & lite.col.iij.lib.ij.Et in ista q. latius loquit̄
38 Anto.Rosel.in tract.præalleg.in xxx.char.†Et ex hoc vr̄ inferri ꝙ
obijci possit, ꝙ nisi sit electus legitime,qa tex. hic loquit̄ de ele-
cto.vt in simili no.Bar.in l.non putauit.§.non quæuis.ff.de bono.

pos.contra tab.cum simi.vt tradit Alex.in l.iiij.§.condemnatum.
ff.de re iud.& in consi.cj.super primo quæsito.col.ij.lib.iiij.Ro.in
39 l.si vero.§.de viro.in xxxij.fal.ff.sol.ma.¶†Secūdo Abb.cōcludit
ꝙ exceptio,quæ sit de iure diuino,vel naturali opponi pōt,& idē
Ros.in char.xxxj.col.iij.ver.nunc venio.Et ista conclusio ratione
comprobatur,quia vbi agitur de iure naturali vel diuino,papa di
sponere nō pōt,vt no.in c.q̄ in ecclesiarū,de cōsti.nec tali casu ha
bet potestatem dispensandi,vt not.Bar.per illum tex.in l.fi.C.de
test.mi.Vnde sub vna generalitate absq; vlla exceptione non ex-
cludit̄ casus,in quo papa non hēt ptātē,arg.c.à nobis.el j.de sen.
excō.¶Tertia cōclusio.Abb.est, ꝙ reijciunt̄ exceptiones, q̄ sunt
40 de iure positiuo.†Ex quo infert̄ s̄m Abb.ꝙ non pōt opponi ꝙ sit,
vxoratus,vel laicus.de vxore dictum fuit.s̄.in not.Et ꝙ non possit
opponi ꝙ sit laicus,nō vr̄ h̄ procedere sine dubio,quia debet esse
cardinalis ille, qui eligitur in pontificem, & saltem requiritur ꝙ
sit diaconus.lxxix.dist.c.oportebat. Non ob.quod Abb. dicit de
Petro,qui laicus erat,& electus fuit in pontificē,quia illud fuit in
41 primitiua ecclesia, & postea mutatū fuit d.c.oportebat.¶†Et ex
ista tertia cōclusione infertur ꝙ valet electio facta à cardinalibus
sub cōditione,vt per glo.in c.ij.eo.ti.lib.vj.in verbo, alternatiua.
Et plura alia inferri possunt,vt p̄sequit̄ Ros.in char.xxxj.col.iiij.
42 ¶†Ex prædictis infertur successiue s̄m Abb. an valeat electio pō
tificis facta per seditionē,& Abb.concludit ꝙ sic per istum tex.Et
eodem modo valet electio facta per simoniam,vt per gl.in c.si q̄s
pecunia.lxxix.dist.& vr̄ probari per illum tex.à contrario sensu,
dum ibi dicit̄,ꝙ q̄s pecunia,vt gratia humana, vel alia corruptio
ne,quàm per pecuniam,& in c.gratia, vt in c.sunt nonnulli.j.q.j.
electus sit,sine concordia,& canonica electione. ergo à cōtrario
sensu,si facta sit electio per simoniam, dūmodo adsit consensus
cardinalium,valet electio,vt voluit glo.in d.c.si quis pecunia,hoc
modo declarat Card.alle.ibi.¶Sed iste intellectus non satisfacit,
quia electio etiam à cardinalibus concorditer facta per seditio-
nem,vel simoniam,annullatur,d.c.in nomine dn̄i.xxiij.distin.Et
non est illi derogatum,quia tex.hic procedit addendo, non dero
gando,& quia hoc modo electus, & sic non verificantur verba
tex.hic,quia sicut pōt opponi ꝙ non sit electus à duabus partibꝰ
cardinalium,pariter potest opponi quòd non sit electus, ex quo
canonicè non est electus.Non ob.tex.in d.c.in nomine domini,
ar.l.ij.C.de condi.inser.& per glo.in cap.cupientes.§.quod si per
viginti.eo.tit.in vj.Præterea,dato quòd sumatur argumen.à con-
trario sensu,tex.ibi copulatiue loquitur, & requiritur quòd ele-
ctio facta sit in concordia,& canonicæ.Vnde non sufficit ꝙ à car
dinalibus concorditer facta sit per simoniam, vel per seditionē,
quia talis electio non esset canonica, prout ibi copulatiue requi-
ritur,arg.l.si hæredi plures.ff.de condi.instit.Bal.tamen in consi.
schismatis,in vij.colum.quod consilium habetur in titu.C.si quis
aliq.test.prohi.videt̄ approbare intellectum glo.in d.c.si quis pe
cunia.considerando illum tex.à contrario sensu,vt supra dictum
43 est.sed minus bene,vt declaratum fuit.¶†An autem valeat ele-
d ctio facta per metum à cardinalibus,[d] conclusio communis est
negatiua,quam tenet post alios hic Abb.& Imol.per tex.in cap.
44 vbi periculum.§.cæterum.eo.ti.in vj.†Et quia ita est in matrimo-
nio carnali,quod nullum est,si cōtrahatur per metum.vt per glo.
in c.Abb.quod met.causa. ergo idem vr̄ esse in m̄rimonio sp̄ua-
li.c.inter corporalia,de transla.episc.& idem tenet glo.in c.bone.
el j.in verbo metuebat̄.vbi Abb.& in c.q̄squis.in verbo abusum,
vbi

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Cardinales.Sciendū est olim electionē papæ pertinuisse ad clerū populūq; Romanū sicuti aliorum episcoporū c.cū plebs.c.lectis.lxiij.dist.c.in nomine domini.xxiij.dist.qđ declarandū est vt populus consentiret nō eligeret.c.nosce.in fi.§.electiones.lxiij.dist.ver.sed ꝙ populus. postea Hadrianus hanc ptātē tribuit Carolo Francorū regi & Imperatori c.Hadrianus.lxiij.di.Leo.viij.Othoni primo Imperatori seu Germaniæ regi cōfirmauit c.in synodo.lxiij.di. hic durauit vsque ad Hadrianū.ij.qui spretis oratoribus Ludouici regis electus est c.cū Hadrianus.xiij.dist.q Ludouicus sedēte Pascali cessit huic priuilegio c.ego Ludouicus.c.sacrorū.§.ex his.ea.di.vbi hr̄ ꝙ hæc potestas tradita fuit nō solū cardinalibus,sed ēt alijs religiosis viris quo vsque canones ad cardinales tm̄ detulerūt.vt hic.& cap.vbi periculum.de elec.lib.vj.cle.ne Romani eo.ti.

b S.Ald. Vnus.Idem voluerunt Card.& Imo.in d.§.porro.Innoc.in c.cum nobis.de elec.Abb.in consi.xv.& in cōsi.xxxviij.li.ij.Are.& Ias.in l.si grege.ff.de leg.j.

c ¶Rationibus.Vide de hac q.Iaso.late in consi.cxlv.lib.j.Fel.in c.eā te.de rescr.Fel.in c.de Dei.de simo.& hoc quando saltem verbo essent tradita insignia vt per Decium in c.in consi.cccxlj.

d ¶Syl.Ald. Cardinalibus.Vide tamē quæ circa hanc materiam ponit Ias.in l.qui in aliena.§.Celsus.ff.de acq.hære.ꝙ cardinales in electione Vrbani non præsumitur elegisse metu ex quo non sunt de metu protestati,& an cardinalibus asserēbus se elegisse papam per terrorē credatur.Bonifa.de Vitali.in clem.j.de hom.nu.36.Bal.in tract.schisma.col.x.

vbi Abb.j.co.& Bal.in l.j.§.sed & q. dñi.C.de lati.li.tol.& in consi. schismatis,col.ij.& idē tradit Alex.in consi.xlviij.qñ per excellentissimū.lib.iiij.¶†Limitat̄ tñ ista ꝯclo,f̄m Abb.h̄,vt hēat locū, qñ per metū certa ꝑsona eligeret̄. secus[a] aūt f̄m eū, si electores per metū ꝯpellant̄ eligere d̄ certo gñe ꝑsonarū,q̄a tūc valet electio q̄a tūc libertas nō tollit̄.sed restringit̄. sicut est i ꝯsuetudine, q̄ pt restringere libertatē eligēdi,licet illā tollere nō possit, vt no. in c. cū terra.j.eo.vbi Abb.hoc idē dicit.†Sed tñ in ꝯtriū[b] v̄r dcm̄ Bal. i l.fi.§.sed & si q.s.circa fi.i ver.q̄d si populus.C.cōia delega.vbi tenet ꝙ electio papę nō valet qñ Card.sunt coacti eligere vnum de Italia.& idē Bal.in cōsi.ꝑalle.schismatis.col.iiij.ibi allegat bonum tex.& dicit ꝙ ius eligēdi restringi nō debet,in l.si optio.ff.qui,& à quibus.Nō ob.simile q̄d Abb.adducit de ꝯsuetudine,q̄a ꝯsuetudo hēt tacitū ꝯsensum,& pōt iuri derogare.Vñ nō mirū, si cōsuetudo restringere pōt ꝑtātē eligēdi, nō sic v̄r in electione facta ꝑ metū.¶†In gl.in verbo,à duabus,tenet gl. ꝙ electus nō cōputat̄ in numero duarū partiū.Facit tex.in c.cū in iure.j.eo.Abb.tñ hic dicit ꝙ si electio facta sit per scrutiniū publicè, ꝙ tali casu electus publicè ab alijs pōt electioni de se factę consentire. Et idē latius Abb.tenet in d.c.cum in iure.& in d.c.Cumana.†Sed tñ[c] opinio glo.indistinctè sustentari v̄r de iure,q̄a fundat̄ rōne efficaci,ex eo ꝙ quis nō pōt seipsum eligere.vt dicit glo.in d.c.cū in iure.j.eo. & no.Bar.ꝑ illū tex.in l.si mādauero.§.si tibi.ff.manda.gl.& Bar.in l. plane.ff.de cuiusque vniuer. Vnde ꝯsiderandū est ꝙ electus computat̄ in numero duarū partiū.vt d̄r in d.l.plane. q̄a in casu illius legis maior pars erat sufficiēs,& alij ꝯstituebāt maiorē partē, nō cōputato electo,& tali casu electus nō d̄r seipsum eligere, q̄a nō ꝯputat̄ in numero eligentiū,licet cōputet̄ in numero duarū partiū,q̄ debēt esse ꝑsentes.secus v̄r,vbi electio deberet fieri à duabus partibus,q̄a tūc vnus ex illis nō posset eligere seipsum, quia sibijpsi nō dēret dare vocē,vt declarat Pau.de Ca.in d.l.plane.Et eodē modo,si electus deberet cōputari ad faciēdū maiorē partē, quę requirit̄, & electus in illa maiori parte nō debet cōputari.c. Cumana.j.eo.Difficultas est in rūdēdo ad tex.in d.c.cū in iure.in quo Doc.valde laborāt.Sed breuiter respondet̄ ꝙ ille tex.procedit,vt Compostel.ibi dicit,quia ita actū erat in cōpromisso.ꝙ illi, in quos factū erat cōpromissum,eligerēt vnū ex seipsis,cōputata voce electi.Et hoc satis ꝓbat̄ per illū tex. ibi iuxta formā cōpromissi.& hoc mō res procederet sine dubio ꝑ ꝑ formā cōpromissi. Vel sc̄d'o ille tex.procedit duobus concurrentibus. videlicet qñ electio dēt fieri ꝑ viā cōpromissi,ꝓut dicebat ibi Host.& ita loq̄t̄ ille tex.Sc̄d'o cōcurrit,q̄a nō d̄r ibi ꝙ electus det vocē, & ꝙ eligat principalr̄ cū alijs sed d̄r ꝙ dēt ꝯsentire electioni suę. †Nā q. ꝯsentit alij facieti,nō d̄r ipse facere l.aliud est vēdere,in ꝑin.ff.de reg. iur.l.si pr̄.in fin.ff.de manu.vin.ibi tñ in d.c.cū in iure. interpretat̄ ꝙ ille consensus habeat̄ ꝑ electione,q̄a facit ꝑponderare electionē,q̄ facta erat in pari numero.¶†In glo.in ver.speciale.ibi,sed ꝙ dēant eē ꝑsentes,ꝯclo gl.est ꝙ in agēdis per vniuersitatē debeāt eē duę partes ꝑsentes. Et dicit Abb. hoc ꝓcedere tā de iure canonico,q̄ ciuili.& q̄d fit a maiori parte illarum duarū partiū ꝑsentiū sufficit.& ita intellr̄ regula l.q̄d maior. ff.ad munici. Et idem Abb.tradit in c.cū oēs.col.pe.de cōsti.cū cōcor, vt dixi ibi col. pe. in ver.postremo in ista materia. Et ista cōclusio ꝓcedit, nisi aliqui essent absentes per cōtumaciā,vt q̄a vocati per superiorem non venissent,& q̄a tūc totū ius residet in præsentibus, dato ꝙ ibi nō essent duę partes,vt Abb.cōcludit in c.in causis.col.iiij.j.e. q̄a ius vniuersitatis residet ēt in vno l.sicut.§.fin.ff.q̄d cuiusq; vniuer. ita v̄r residere in ꝑsentibus,alijsabsentibus per ꝯtumaciā,Et ꝑ ꝑ hoc Abb.ibi reprobat Bar.q. aliter v̄r voluisse in l.oēs populi. col. iiij. ff.de iusti.& iur.dū inquit ꝙ non sufficit,vocatos esse illos de vniuersitate,nisi duę partes pręsentes sint.Et secūdū opinionē Abb. esset dicendū, ꝙ nedum duę partes, sed nec ēt maior pars v̄r necessaria,ex quo ius residet in præsentibus quotquot sint,ꝑ ꝑ contumaciā absentiū.Et attenta ista opinione Abb. esset dicendū ꝙ cōclusio supra facta,ꝙ duæ partes debeant esse præsentes, nō sit vera,Abb.in d.c.in causis,videt̄ sentire difficultatem.& restringit tex.in l.plane,q̄d cuiusque vniuer.cum si.†vt habeat locū, quādo vniuersitas congregata sit à seipsa,ita ꝙ absentes non sint contumaces.secus si auctoritate superioris facta sit congregatio. quia tunc non venientes excluduntur,tanquam contumaces, & totū ius vniuersitatis residet in præsentibus vt dictū est. Sed vt dixi in d.c.cū oēs.[d] ista r̄sio ad l.plane.cum si.nō satisfacit,quia cōsonat ꝙ illa lex quæ loquit̄ de duabus partibus vniuersitatis, intelligat̄ f̄m aliā regulā,quæ est ꝙ vniuersitas debeat congregari auctoritate superioris.l.ij.vbi Bar.C.de decur,lib.x.Et idem Bart.in l.oēs populi.col.ij.iiij.ff.de iust.& iur.& si vocati contumaces sunt, cogi poterūt ad veniēdū sub pena.Et ēt Bar.i l.j.ff.de albo scrib. tenet ꝙ si vocati nō veniūt,ius residet in ꝑsentibus. Sed hoc intelligit̄, dūmodo duę partes ꝑñtes sint. Non obst.tex.in l.sicut.§.fi.quem Abb.adducit,q̄a ꝓcedit qñ alij nō sunt de vniuersitate. secus qñ absunt,q̄ ꝯgregari possunt,vt latius dixi in d.c.cū oēs.col.fin. vbi videndū est.¶†Vltimo queritur ad quē spectet electio papę mortuis cardinalibus omnibus,an ad clerū Romanū,vel ad conciliū. Abb.post Host.inclinare v̄r in illā opinionē ꝙ ad clerū Romanū. ar.c.in noie.xxiij.dist.quia difficile esset cōgregare cōciliū.Sed tñ altera opinio[e] verior v̄r,ꝙ ad cōcilium,ar.c.si duo,cū gl.lxxix.dist. Non ob.tex.in d.c.in nomine dñi. q̄a ibi cōsensus cleri Romani non requiritur principaliter in electione pontificis, sed accessoriæ ad consentiendū,vt patet dum ibi dicitur, reliquus clerus & populus ad cōsensum nouę electionis accedat. Confirmat̄ h̄, q̄a sub eadē determinatione d̄r de clero & populo,†& clarum videt̄ ꝙ ad populū talis electio nō spectet.ergo pariter idē v̄r dicēdum de clero.& de hoc ēt no.Bald.in l.vbi absunt.ff.de tu.& cu. da. ab his.vbi inquit ꝙ deficientibus cardinalibus electio papę pertinet ad Patriarchas.Si aūt essent duo cardinales.Abb.hic tenet ꝙ ipsi ꝑñt eligere.de quo s̄.dictū fuit.Si vero[f] sit vnus cardinalis tantū. Abb.concludit ꝙ poterit nomine collegij cardinalium alteri dare potestatem eligendi,& compromissarius poterit illum eligere.Et ista conclusio procedit quando cōpromissarius eligit nomine ꝓprio,vel nomine vniuersitatis.si secus eligeret noie illius Cardinalis,qui solus remansit.vt Abb.no.distinguit in c.fi. de insti.Et ex his expedita sit ista decretalis.

Marginal numbers: 45 a; 46 b; 47; 48 c; 49; 50; 51; d; 52; c; 53; f.

ADDITIONES.

a ¶Secus. Idem Card.in c.cū locū de spon.Fel.in c.in præsentia.de proba.

b ¶Cōtrariū. Idē late Fortū.Garzi.i rub.de iusti.& iu.in xxj illatione. & est veritas.

c ¶Sed tamen. Alberi.ij.par.statut.q.xvj.Sed vide Roch. Cur. tract. de iure pat. ver. honorificum.nu.20.

d ¶Syl.Ald. Oēs. Vide Dec.in d c.cū oēs.in j.lec.col.fi.in prin.de consti.

e ¶Syl.Al. Opinio. Adde ꝙ Imo.in cle.ne Romani.de elec.videtur inclinare in opi. Host.hic cuius opin. fuit ꝙ spectet ad clerum Romanum propter difficultatem congregandi. Albanus aūt in tract.de cardinalatu.q.xxv. distinguit ꝙ si facilis sit concilij congregatio ad illud reijciatur, si difficilis ad clerum Romanm.i. ad canonicos Lateranenses. eadem enim est cathedralis ecclesia, quod ego. magis probo ꝙ electio ad primā eius naturā & statū reuertitur vt superius dicebā.

f ¶Syl.Ald. Si vero. Adde Albanum in tract.de Card.quæst.xxiiij,vbi clarissime disputat hanc.q.

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri quam ætatem requirant.*
2 *Ordines sacri qui dicantur.*
3 *Subdiaconus fieri quis potest in xviij.anno.*
4 *Aetas matura dicitur secundum subiectam materiam.*
5 *Morum grauitas exigitur in ordinandis.*
6 *Sacerdotem faciunt mores & vita.*
7 *Monachi grauitate morum commendantur.*
8 *Habitus & incessus in ecclesiasticis considerandus est.*
9 *Mores boni præferuntur scientiæ.*
10 *Doctor ex malis moribus reprobari potest.*
11 *Ignorantia in ecclesiasticis non est digna venia, & ab eis euitanda est, tanquàm mater omnium malorum.*
12 *Literatis viris ecclesia maximè indiget.*
13 *Illiteratus ab ordinibus repellitur.*
14 *Illiteratus magis odiosus est quàm homicida.*
15 *Literatis multum fauet ecclesia.*
16 *Promouens indignum tenetur ecclesiæ ad interesse.*
17 *Episcopus qua vita & scientia esse debeat.*
18 *Episcopus in sua diocœsi habet curam, & dicitur eius parrochia, & in ea habet fundatam intentionem.*
19 *Episcopus debet esse speculum & exemplum aliorum.*
20 *Dispensari potest promouendus in episcopum circa ætatem, & mores, & scientiam ex iusta causa, & à papa.*
21 *Dispensatio sine causa dicitur dissipatio.*
22 *Episcopus debet esse triginta annorum & quare.*
23 *Episcopus eligi non potest, qui non sit natus de legitimo matrimonio.*
24 *Legitimatus per subsequens matrimonium an possit eligi in episcopum.*
25 *Legitimatus per rescriptum non comprehenditur in emphytheusi ecclesiastica*
26 *Legitimatus per subsequens matrimonium includitur in emphytheusi ecclesiastica, & in feudo.*
27 *Legitimati non succedunt in feudis.*
28 *Legitimatus an & quando comprehendatur à statuto excludente fœminas propter masculos.*
29 *Legitimato per subsequens matrimonium restituitur vere ius legitimorum, & venit appellatione legitimè natorum.*
30 *Legitimatus per subsequens matrimonium an excludat substitutum.*
31 *Scientia quæ requiratur in promouendis ad gradus ecclesiasticos.*
32 *Scientia triplex considerari potest.*
33 *Doctor qui respondet sine reuolutione chartarum, an debeat habere salarium.*
34 *Scientia sufficiens quæ dicatur.*
35 *Literatus sufficienter quando quis dicatur.*
36 *Illiteratus potest eligi à papa.*
37 *Episcopus quorum debeat habere notitiam.*
38 *Religiosi magis indigent contemplationem quàm scientia.*

39 Monachus

39 *Monachus an & quando possit esse illiteratus.*
40 *Abbas non requiritur quod habeat magnam scientiam, & quæ in eo requirantur, & quando.*
41 *Illiterati ordinari non debent, sed ordinati recipiunt characterem.*
42 *Ordinati sine examine, & licentia superioris recipiunt ordinem, licet non habeant executionem.*
43 *Officium acceptans non habens scientiam, peccat.*
44 *Prælatus qui confert beneficium indigno, peccat.*
45 *Dignitatem ad quàm quis habilis est petere potest sine peccato, & quando peccat oblatam recusando.*
46 *Argumentum de maiori ad minus valet etiam in materia odiosa, & quid in materia dispensationis.*
47 *Argumentum à maiori procedit in ijs quæ sunt eiusdem speciei.*
48 *Annus regulariter debet esse completus, & quid in ordinibus suscipiendis.*
49 *Abbatissa, vt creari possit, exigitur ætas annorum xxx. completorum.*
50 *Abbas creari potest xxv. annorum.*
51 *Fœmininum non comprehendit masculinum, nisi vbi esset eadem ratio, & ibi de veritate.*
52 *Abbatissa non potest esse illa quæ patitur defectum natalium.*

CVm in cunctis. Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶† Primo nota, quod in sacris ordinibus maturitas ætatis requirit. ideo pueri ad sacros ordines nullatenus admittunt, vt Gregorius dicit j. q. j. c. pueri. bñ facit text. in c. iudeorum. j. de eta. & qualit. in c. sup inordinata. j. de præb. ¶† Et dñr ordines sacri proprie illi, in quibus retrocedere non licet, quia impediunt matrimoniũ, prout est ordo sub diaconatus, & alij superiores. c. à multis. de eta. & qualit. c. miramur. de ser. non ord. c. ex eo. de ele. in vj. & not. Abb. in c. j. in princ. de cler. coniug. ¶† Et cum in xviij. anno ad subdiaconatum quis promoueri possit. cle. si. de eta. & qualit. infertur quod in xviij. ann. sit maturitas vel saltẽ in xx. anno. quia tex. hic videtur habuisse respectum ad iura antiqua, in quibus ætas xx. ann. requiritur in subdiaconatu xxviij. dis. in c. de his, & lxxvij dist. in c. subdiaconus. † Et non mirum, quod fm subiectam materiam ætas matura dicitur, vt colligitur in l. cum filio, in fi. de leg. ij. & l. cum hic status. §. sponsam. ff. de dona. inter vi. & vxo. & in c. j. xxvij. q. j. & not. Arch. xxiij. q. viij. in c. conuenior, in princ. ¶† Secundo, morũ grauitas requirit. Nam ecclesiastici morum nobilitate & non generis, vel patris claritate innotescere debẽt, † vt dicit xl. dist. in c. nos, qui. Et vita, & mores tm̃ faciunt sacerdotem c. j. xl. dist. Vnde laborandum est vt clericorum mores reformentur. c. vt clericorum de vi. & ho. cler. & † morũ grauitas etiam cõmendat monachos. xvj. q. j. in c. monachos. Et ab ecclesiasticis vitia morum magis, quàm verborum, euitari debent c. sedulo. 28. di. † Et in minoribus etiam incessus, & habitus in ecclesiasticis consideratur c. j. xlj. di. c. clerici. j. de vi. & ho. cler. cle. ij. eod. tit. † Et boni mores præferuntur scientiæ, vt probatur hic ex ordine literę. & facit text. in c. sedulo. supra alleg. xxxviij. dist. Et etiam in doctore [a] boni mores attenduntur, † quia propter malos mores doctor reprobari potest, vt not. Bart. per illum tex. in l. medicos. C. de professo. & med. lib. x ¶† Tertio scientia requiritur, quæ si in laicis intolerabilis videtur, in ecclesiasticis non est digna excusatione, nec venia. xxxviij. dist. in c. si in laicis. Nam ignorantia est mater cunctorum malorum, & maxime sacerdotibus euitanda est. xxxviij. dist. c. ignorãtia. † Ecclesia enim literatis viris maxime indiget c. cum ex eo. de elec. in vj. quia scriptum est, tu repulisti scientiam, & ego te repellam, ne sacerdotio fungaris. xxxviij. dist. in c. omnes. in fi. † Ideo illiteratus ab ordinibus repellitur c. præcipimus.[b] xxxiiij. dist. c. fin. de temp. or. in vj. c. fi. j. de eta. & quali. † Et magis odiosus est illiteratus,[c] quàm homicida, vt not. Inn. in c. cum nostris. de concel. pb. cũ si. vt dixi in c. sciscitatus. de resript. & tradũt Mod. in c. per tuas. cl. j. col. j. de simo. † Et cõtra, ecclesia viris literatis multũ fauet. vt cũ illis dispensari possit c. de multa. in fi. j. de præb. & ibi Abb. col. ij. & idẽ Abb. in c. licet. col. ij. in fin. eod. tit. facit tex. in c. cum ex eo. de elec. in vj. Et si personæ promoueantur, quæ non habent qualitates supra dictas ecclesia grauia detrimenta patitur, vt dicit tex. in clement. j. de ęta te, & qualitate. & ibi in fi. dicit sing. Petr. de Anca. † quòd promouens indignum, tenetur ecclesiæ ad interesse. ad similitudinem magistratus, qui tutelam minus idoneo committit l. j. §. plane. ver. vsq; adeo. ff. de tut. & rat. distr. † Et supra dicta maxime in episcopis requiruntur, vt hic dicitur, quia sicut honore præstantior est, ita scientia, & sanctitate præcellere debet. j. q. j. cap. vilissimus & non sufficit quod episcopus equalem cum subditis vitam ducat. viij. q. j. cap. fin. & in eo maior scientia consideratur c. nisi cum pridem. § pro defectu. in fin. j. de renun. Et plura requisita in episcopo hñr xxiij. dist. in c. si episcopus. li. dis. in c. fin. & 37. & 38. dist. per totum. lxxxvj. dist. in c. fratrem. & in auc. quomodo opor. episcopos. §. j. ¶† Secundo principaliter no. quod episcopus dicitur habere curã diœcesis, & tota diœcesis dicit eius parochia c. ad apostolicæ. vbi Abb. in primo not. de dona. & in tota diœcesi episcopus habet fundatam intentionem in subiectione ecclesiarum. xvj. q. vij. in c. omnes basilicæ. in c. cum episcopus, de off. ord. in vj. in ca. cum ex iniuncto. in fin. j. de hære. & in cap. cum venerabilis. j. de excep. cũ similibus. vt dixi ibi in x. nota. ¶† Tertio not. quod episcopus debet esse speculum aliorum in moribus, vita enim pastoris debet esse exemplar subditis. ij. q. vij. c. cum pastoris. Et non solum episcopi, sed etiam omnes ecclesiastici præuidere debent vt totum populum sermone, conuersatione, & operibus præcedant, quia vehementer ecclesiam Dei destruit, meliores esse laicos, quam clericos. viij. q. j. in cap. qualis. Vitia nanq; prælatorum facile transeunt in exemplum subditorum. Et scandalum gñatur in mentibus laicorum dicentium, vbi est Deus clericorum, vt legitur in cap. magne. de voto. Et scire prælati debent, quòd si peruersa perpetrãt tot mortibus digni sunt, quot ad subditos exempla perditionis transmittunt. xi. q. iij. in cap. præcipue. ¶† Quarto no. quòd potest dispensari circa promouendos in episcopos, in his quæ requiruntur, vt hic, ad idem text. in cap. innotuit. j. eod. Et talis dispensatio debet fieri a Papa. vt notatur per glo. in c. cum dilectus, in verbo. ætate. & ibi Abb. colum. pen. j. eo. Et debet fieri ex iusta causa,[d] vt colligitur hic. † & in d. c. innotuit. Et facta sine causa, dicitur dissipatio. vt Abb. hic dicit. & in c. quia in tantum, de pręb. cum si. vt inferius dicemus. ¶† Quinto not. quòd eligendus in episcopum debet compleuisse xxx. annum. nam Christus in tali ætate fuit baptizatus, & cepit prædicare. lxxviij. distin. in c. præsbyter. Et ad instar Saluatoris fuit illud tempus episcopo præfixum, vt Abb. hic dicit, text. tamen in d. c. præsbyter. loquitur in præsbytero, non in episcopo & similitudo adaptari potest quo ad officium pdicandi. aliàs esset dicendum quod in xxx. anno esset quis baptizandus. ¶† Vltimo notandũ est. quod eligẽdus in episcopũ debet esse de legitimo [e] m̃rimonio. verba ista vr̃ excludere legitimatũ † p subsequẽs m̃rimoniũ, qa nõ vr̃ natus de legitimo m̃rimonio attẽto tẽpore natiuitatis. Cõtrariũ tñ voluit gl. ad quã Abb. se remittit ĩ c. innotuit. j. eo. & est gl. ibi in ver. pmulgata, quã Ant. de But. Abb. & cõiter Doct. sequunt, & idẽ Abb. in c. tanta, per illũ tex. j. qui filij sint legi. † Et in simili hr̃, quod licet legitimatus p rescriptũ, nõ cõprehẽdat in emphyteusi ecclastica,[f] vt not. Bal. in l. gñaliter. §. cũ aũt. C. de insti. & substi. cũ si. vt tradit Alex. in l. ex facto in. §. si q s rogatus. col. xij. ad Trebell. † tñ legitimat[us] p subseqũẽs m̃rimoniũ, includit, fm Io. de Imo. in l. quod dr̃. char. vlt. ver. & p hãc rõnẽ. ff. de verb. oblig. Et idẽ Pet. de Anch. in cons. ccxlij. ex tenore priuilegij. col. pen. † Sic et licet legitimati nõ succedãt in bonis feudalibus c. nãle, si de feu. fue. ɔt. inter do. secus tñ in legitimato p subseqũẽs m̃rimoniũ, fm Bal. post antiquos in d. c. nãles. Et idẽ no. Host. Ioã. An. Ant. de Bu. Card. & Mod. ĩ c. lator. q. filij sint legit. & ita cõiter tenet vt Alex. dicit in d. §. si q s rogatus. col. xiij. Et cõem opi. sequit Abb. ĩ d. c. tãta. & ĩ d. c. innotuit. And. de Iser. & Alua. in d. c. nãles. † Sic ẽt statutũ quod excludit fœminas p p masculos, habet locũ in legitimato p m̃rimoniũ subsequutũ, licet sec[us] esset in legitimato p priuilegiũ. no. Ant. de Bu. in c. p venerabilẽ, in pen. char. vbi loquit de effectu legitimationis, veri. sed posset esse dubiũ, & sequitur Pau. de Ca. consi. ccxxj. super eod. col. fin. & dixi in cõsi. lij. ¶† Et pdicta ɔclusio cõfirmat, qa vbi fit legitimatio p m̃rimoniũ subsequutũ, vere ius legitimorũ restituit. & ab initio censet fuisse legitimũ Ang. ĩ auc. q bus mo. nat. efficiunt sui in. §. qm̃, in pncip. Et iõ appellatione legitime nati, cõprehẽdit legitimatus p subsequẽs m̃rimoniũ. Ant. de But. in d. c. innotuit. col. ij. in ver. no. ergo. Et bene

ADDITIONES.

a ¶Ald. Doctore. Adde Dec. qui hæc eadem refert, & seq. in l pacta quæ contra. in ij. no. in prin. C. de pa.

b ¶Syl. Ald. Præcipimus. Hæc & alia quam plura de illiteratis tradit Dec. in c. sciscitatus. col. pe. de rescrip.

c ¶Syl. Ald. Illiteratus. Adde Dec. in c. prudentiã. in prin. in. j. nota. ff. de off. delegat.

d ¶Syl. Ald. Causã. Idem dixit in cõsi. cxij. col. j. in fi. Est. n. regulare quod in dispẽsatione ĝlibet iusta causã exigatur, quia sine causa dispensatio fieri non debet. no. vij. q. j. §. nisi rigor, in c. de multa. de præb. Pau. de Ca. in cono. cxvij. notandum est quod adulterium. col. ij. ver. præterea dispensatio. Pet. de Anc. in cõsi. ccxlij. colum. ij. idem Dec. in cons. cccxcix. consului superioribus dieb. col. pen. ver. vlt. considerandum. & idem voluit Ale. in cons. lx. visa legitimatione. col. antepen. in fi. li. ij. Cur. sen. in cõsi. lxiiii. feriosa narratione. col. pe. Dec. in cõs. dlxxvi. pro resolutione. col. ii. ver. & in tali dispẽsatione. & in cõsi. dlxxix. in præsenti casu. post prin.

e ¶Syl. Ald. Legitimo. Potest tamen dispensari super hoc c. cum Vintoniẽ. vbi glo. in ver. promeruit. de ele. & voluit Hos. ibi, & ibi An. & Abb. quod videmus sepenumero fieri, & ætate nostra vidimus Iulium medicum dispensatum, dum electus fuisset à Leone x. archiepiscopus Florẽ. qui tamen postea fuit electus in Cardinalem, & in Papam, quamuis contra propriam confessionem ipsius, qui petiit dispensationem, inuenti testes sint qui ipsum tempore promotionis ad Cardinalatum probauerunt ipsum fuisse legitimum, quiescente interim l. Cornelia.

f ¶Syl. Ald. Ecclesiastica. Adde Dec. in consi. cclxxv. col. fi. in princ.

Et bene facit quod not.Paul.in l.fin.C.de his,qui veniã eta.impe, vbi inquit q licet legitimatus dicatur vere legitimus, tamen hoc non est verum ſm intentionem teſtatoris,vel ſtatuti, niſi ſit legitimatus per ſubſequens matrimonium, quia taliter legitimatus et in verbis ſtatuti,vel teſtatoris cõprehenditur,d.c.tanta.facit quod no.Dy.in conſi.vj.ex teſtamento,circa fin.† Ex quibus omnibus [a] videtur q non recte loquatur Bal.in conſi.cccl xvij.in.v.par.vbi voluit q legitimatus per ſubſequens matrimonium non excludit ſubſtitutũ. vbi facta fuit ſubſtitutio decedẽti ſine filijs de legitimo matrimonio procreatis, nam hoc videtur contra text.hic, qui loquitur per talia verba, de legitimo matrimonio, & tamen verificantur in legitimato ex ſubſequenti matrimonio,gl.& Doct.in d.c.innotuit. & ita aliàs conſului conſi.clv.vbi ſpecialiter induxi dictum Pau.in d.l.fi.& quod dicit Dy.in conſi. vj.ſ.alleg. ¶† Ad declarationem tex.dum ſcientia requiritur in promouendis ad gradus eccleſiaſticos.Abb.poſt Inn.concludit q ſcientia poteſt conſiderari tripliciter. Primo eminens dicitur illa per quam quis ſcit difficillimas quæſtiones explicare, & diffinire ſine reuolutione chartarum.† Sed conſiderandum eſt, q qñ quis poſſet illud facere ſine reuolutione chartarum, diceretur eminentiſſima ſcientia vt vix eſſet poſſibile in hominibus inuenire, cum infinitæ qõnes poſſent occurrere, & ideo hoc non videtur eſſe in conſideratione, quod vix reperiri poteſt arg.l.nam ad ea,ff.de leg.vnde habito reſpectu ad id,quod cõmuniter contingit. Euidens videt ſcientia,quando quis ſciret,etiam cum reuolutione librorum, omnes quæſtiones difficiles reſoluere. aliàs eſſet dicendũ q nec Ioã.An. nec Bar.nec Bal.& alij Doctores, qui famoſiſſimi fuerunt,q eminentem non habuiſſent ſcientiã.quod nõ videt dicendũ, Doctrinam tamẽ Inn.approbant ſimpliciter Mod.hic in c.per tuas,el.j.j. de ſimo.& idem Ioã.de Imo.in cle.j.de ætate & qual.And.Sic.idẽ ſequitur in conſi.xxxiiij.in.ij.parte. in vlt.char.¶† Et notandum eſt,q qñ quis reſpondet ſine reuolutione chartarũ, prout poteſt contingere in re clara,vel qñ de recenti quis in tali materia inſtructus fuiſſet,non debet habere ſalarium,vt voluit gl.not.in c.nõ licet.xj.q.iij.idem voluit Spe.in tit.de ſala.aduoc. in prin.Sed tamẽ Io.An.ibi tenet ɔ̃riũ, quia nõ debet eſſe deterioris conditionis ille, qui pp peritiam longo tẽpore acquiſitã rñdet ſine reuolutione chartarum,quàm ille, qui propter modicam peritiã neſcit reſpondere ſine ſtudio.Et gl.in d.c.non licet, reprobant etiã Card. & Imo.in c.cum ab omni.de vi.& ho.cler.And.Sic.in conſ.prçall. xxxiiij.conatur defendere illam gl.in d.c.non licet, quia eminens ſcientia eſt à Deo.xvj.q.j.in c.reuertimini.& ſcriptũ eſt, Gratis accepiſtis,gratis date.in c.ij.de magiſt.Sed reſpõderi poteſt q ſcientia eſt à Deo,non ſimpliciter,ſed mediantibus laboribus, & vigilijs,& ideo non videtur verum q gratis quis illam acquiſierit, ſed cum maximis laboribus,& expenſis,& merito gl.prçall.reprobatur.¶†Sufficiens vero ſcientia dicitur ſm qualitatem officij,& beneficij,vt Abb.hic poſt Inno.dicit.& idem Imo.in d.clem.j.de eta. & quali.Abb.in d.c.qualiter. in.iiij.not.j.co.† Et qñ quis dicat ſufficienter literatus in no.caſu tradit And.Sic.in con.palleg.xxxiiij. in vlt.ch.ij.lib.Et ideo infertur q Papa debet habere maiorẽ ſciẽtiam alijs,cum ipſe habeat curam totius Chriſtianitatis,ſm Abb. hic.Pro eo tamẽ ſufficit præſumptio iuris, q Papa præſumit habere omnia iura in ſcrinio pectoris c.j.de conſtit.in.vj.† Si tamen Papa illiteratus eligatur,non eſſet repellendus.vt per glo.in c.j.in verbo,inſufficientẽ. de renun.lib.vj.quia illa exceptio cõtra eum opponi non poteſt c.licet.j.eo. ¶† Epiſcopus vero debet habere notitiam veteris & noui teſtamenti,& articulorum fidei, & canonum, vt Abb.hic dicit.nã maior peritia in epiſcopis, quã in præſbyteris requiritur. vt not.Abb.poſt Innoc.in rub.ſ.de ſum.Tri.Et Imo.in cle.j.de eta.& qual.Et de epiſcopo bonus tex.in c.epiſcopus.xxiij.diſt.&.xxxviij.diſ.in c.omnes pſallentes. & in c.qui eccleſiaſticis.§.ecce.xxvvj.diſtin.† Religioſi, & eremitæ magis indigent contemplatione, quàm ſcientia.† & ideo põt monachus eſſe illiteratus, vt no.per gl.xvj.q.j.in c.legi.in ver.inſtructio.& hoc intelligit de monachis non clericis iuxta no.in c.generaliter,xvj.ſi enim eſſent clerici,eſſet dicedũ ſicut de clericis.& hodie cõiter ſunt clerici.vt nota.Abb.in c.cum illorum,in verſic.promoueri,de ſen.ex cõmu.¶† In Abbate ſm Innocent.non requiritur magna ſcientia.[b] & hoc verum eſt ſm Collectarium, niſi habeat curam animarum.Ex quo infertur, ſecundum Abb.q cum ſemper habeat curam animarum reſpectu monachorũ,q debeat habere ſcientiam. Et hoc non negat Inn.q debeat habere ſcientiã.pro officio, quod ſibi incumbit,ſed non tantã habere debet,ſicut prælati ſeculares habentes iuriſdictionem.Et cũ Abbas debeat eſſe præsbyter, c.j. de eta.& qual.requiritur ſcientia,quæ in præsbyteris, qui debent ſcire ea,quæ pertinent ad miſſam,& alia, de quibus dicit xxxviij. diſt.in c.quæ ipſis. & not.Imo.in clem.j.de eta.& qualit.& ſcientia, quæ requiritur, debet eſſe a princ.& non ſufficit q adſit tempore confirmationis,vt no.Abb.in c.qualiter. in.vj.no j.eo.† Ex ſupradictis infertur q illiterati ordinari non debent c.fin.de temp.ord. in.vj.& iij.diſ.c.illiteratos,ſi tamẽ illi ordinati ſint recipiunt characterem, vt Abb.hic dicit.& Petr.de Ancha.in clement.j.de eta.& quali.† Et ad hoc facit q ordinati ſine examine,& ſine licentia ſuperioris recipiunt ordinem,licet nõ habeant executionem c.j.vbi Abb.de eo, qui ordin.ſuſc.¶† Vltimo notandum eſt dictum Innoc.quod Abb.refert,q peccat ille,qui acceptat officium,& non habet ſcientiam quæ in eo requiritur,& idem Abb.dicit in doctore,vt not.Pet.de Anch.in cle.j.de eta.& qual.& de hoc eſt dictum Arch.xlviij.di.c.j.quod refert, & ſequitur Luc. de Penna in l. contra publicam, in fin.C.de re mi.lib.xij.† Et eodem modo peccat prælatus, qui confert beneficium indigno.Card.in d.clem.j.in fi. Si autem ſit dignus,abſq; peccato gradum petere poteſt,† vt no. per glo.in cle.ij.in ver.honoremus, de magiſ.Imo. quod plus eſt, peccat,qui recuſat ſuſcipere dignitatẽ, quæ per alium bene exerceri non poteſt, vt no.Abb.in c.venerabilem,col.vij.j.eo.¶In glo. in verbo multofortius, in princ.Abb.dicit ſatis eſſe q prælatus habeat ſufficientẽ ſciẽtiã,licet alius reperiatur doctior, de quo videnda ſunt quæ late dixi in c.conſtitutis.in gl.in verbo, vtilem.de appell.¶† In fi.gl.colligitur hic, & in iuribus allegatis in gl.q valet ar.de maiori ad minus.[c] ad idem tex.in auctent.multo magis. C.de ſac.ſan.eccl.& liiij.di.c.fi.Et hoc ampliatur etiam habere locum in materia odioſa [d].c.cum illorum,de ſen.excõm.xxiiij.q.j.c. miramur. in l.qui indignus.ff de ſena.l.cui pacto.ff.de ſer.expor. in l.relegatorum.§.poteſt.ff.de interd.& releg.tex.in l.in ſuis. in fi. ff.de lib.& poſth.& in l.nec in ea.vbi Bar.ff.de adul.Et per hoc nõ videtur procedere dictum Hoſt.in c.poſtulaſti. de reſcrip. qui dicebat tale arg.à maiori non habere locum in materia diſpenſationis.Et idem tenet Abb.in c.ad aures.de reſcrip.& Pet.de Ancha. in conſ.xx.viſo puncto.circa fi.Et Moder.in d.c.poſtulaſti. Et hoc probant ea rõne ſimpliciter,qa materia diſpenſationis odioſa eſt c.fi.de fil.præsb.Sed illa ratio parum facit, quia etiam in materia odioſa tale ar.procedit. vt probatur in iuribus.ſ.allega.Secundo pro dicto Hoſt.Mod.alleg.text.in c.fi.de tranſl.epiſ.vbi diſpẽſatus vt poſſit tranſire ad archiepiſcopatum, nõ põt tranſire ad epiſcopatũ. Sed rñdetur q eadem ratio nõ videtur in minori dignitate, quia text.in d.c.fi.expreſſe dicit q in maiori dignitate pp maiorẽ dignitatem ſolet facilius diſpenſari. Tertio adducit text.in c.cui, de nõ ſacerdotali. de præb.in vj.vbi ſi mandat prouideri de præbenda integra,vel de beneficio certi valoris,non poteſt prouideri de dimidia præbenda,vel de beneficio minoris [e] valoris. Sed ille tex.non loquitur de diſpenſatione bene verum eſt, q regula q̃ hic ponitur,limitatur per illum tex.vt non habeat locum in mandato de prouidendo in beneficialibus, de quo mandato, forma diligenter debet obſeruari. vnde diſpoſitio facta in vno caſu, vel in vno beneficio,ad aliud non porrigitur.bene facit text.in c.fi.de verb.ſign.& quod ibi Ant.de But. facit tex.c.ſuſceptum.de reſcri. ¶† Secundo arg.à maiori limitatur procedere,quando illud minus,ad quod arguit à maiori,eſt eiuſdẽ ſpeciei,& qualitatis. aliàs ſecus. ar text.no.in l.ſolemus.§.latrunculator.ff.de iudi.& per illũ tex.no.Dy.in reg.pl°.de reg.iur.in vj.Et ad illud,quod dictũ eſt de diſpẽſatione.videdũ eſt illud, qđ dixi in c.at ſi cle.§.de adulterijs, de iud.¶In gl.in verbo exegerit,ibi,ſpeciale in epo,licet Abb.videat approbare gl.nõ vr̃ verũ quod ſit ſpãle in epo, qa idẽ eẽt in quolibet alio,qñ eſſet idẽ verbũ exegerit,quod vr̃ rẽ pfectã,& cõſummatã ſignare.facit tex.in l.dolus,in fi.ff.mãdati.ibi ſi nollit ſoluere quod exegerit.Sed ſaluãdo gl.põt dici eſſe ſpãle i epo. q ita loquat,qa in alijs nõ ita dr̃.vt patet in.§.inferiora,j.eo. vbi ſolũ requirit q xxv.annũ attigerit.Iſta tamẽ ſaluatio nõ videtur bona,qa in abbatiſſa requirit q xxx.annũ cõpleuerit ca.indẽnitatibus. in prin.eo.ti.in vj.& dicit Arch.in c.fin.de iud.in vj.quod regulariter annus debet eſſe completus,niſi aliud expreſſum ſit a iure, & refert Abbas hic,& in c.cum vigeſimum.de off.deleg.in gl.j.† Abb. tamen

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Omnibus. Vide omnino circa hæc Al.lib.iij.de verb.ſign.fol.60.

b ¶Scientia. De ſcientia requiſita in Abbate, vide in Pragma.ſanctione Galli.in titu. de electionib.§.deinde eligant.in glo.in ver.ſcientia.

c ¶Syl.Ald. Ad minus. De hoc argumento vide Dec.in l.non debet.ff.de reg.iur.in c.cum non ab homine. colum.ij.de iud.

d ¶Syl. Ald. Odioſa. Et an habeat locũ in diſpẽſatione Dec.in c.at ſi cle.§.de adulterijs.col. vi.in fi.de iudi.Cor.conſil.xij.in fi.lj.ii.item an locum habeat hoc arg.in beneficialibus Dec in c.conſtitutis.in colum.ii.nu.12.ſ.de reſcript.

e ¶Minoris. Hoc verum. qñ maius eſt expreſſum cauſa taxationis. ſecus ſi cauſa demonſtrationis,vel vitande ſurreptionis.Rota deciſ.dlxxxii.in antiquis.Gem.cõſ. cxj.adde late Dec.j.de præben.c.quia intantum.

tamen hic cõcludit ꝙ verba dispositionis debẽt considerari, nam si dicat ꝙ in xviij. anno quis promoueri possit, sufficit ꝙ vnũ diem attigerit. vt not. per glo. in cle. fi. de eta. & qual. in ver. xviij. anno. & Card. ibi in iij. q. declarat, prout ẽt Abb. hic dicit, quia statim ꝙ attigerit xviij. annũ, verũ est dicere, illũ esse in xviij. anno, & hoc probat in l. si ita fuerit libertas relicta, in princi. ff. de manumissis test. Nec obstat ꝙ ille tex. loquat in libertate, quia fundat in rõne generali, dum dicit inter hos sermones. xii. anno, & post xij. annos, 49 multũ interest, † & quod qui xij. anno liber esse iussus est, oibus dieb. anni liber esse vr. Et de materia, q̃ profunda est, videndũ est in l. qui hoc anno. ff. de verb. oblig. & in d. l. si cui. delegatis primo.

50 ¶ Extra gl. Abb. concludit ꝙ † licet in abbatissa requirant. xxx. anni cõpleti, tñ in abbate sufficit ætas. xxv. annorũ, ſm regulã, q̃ ponit in §. inferiora. j. eo. Ex quo colligit ꝙ dispositũ in abbatissa, nõ habet locũ in abbate. & ad hoc est gl. no. in cle. attendẽtes, in verbo 51 cecidisse. de sta mo. † Et hoc confirmat, q̃a masculinũ cõcipit fœmininũ, nõ eõ fœmininũ [a] cõcipit masculinũ l. si ita scriptũ. de leg. ij. ¶ Quod tñ limitat ſm Ant. de Bu. in c. fi. in ch. x. de ↄsue. nisi esset eadẽ rõ in masculino, q̃a tũc ẽt fœmininũ cõcipit masculinũ, subsistẽte eadẽ rõne. & hoc dictũ pro notabili referũt, & sequunt Mod. in l. si q̃s id quod. ff. de iurisd. om. iud. Sed, vt dixi, in l. fœminæ. ff. de reg. iur. in fi. ista limitatio nõ vr vera, q̃a si deberet eadem ratio cõsiderari, non esset dñia inter genus masculinũ, & fœmininum, quia ẽt masculinũ non cõcipit fœmininum, nisi vbi sit eadẽ ratio, & hoc est ↄ̃ tex. in l. si ita scriptũ, qui dñiam facit inter masculinũ, & fœmininũ. ¶ Et cõtra Ant. de But. est tex. in c. q̃m. de simo. quẽ no. ibi Io. de Ana. ꝙ fœmininum non cõcipit masculinũ, licet sit eadem ratio. & de hoc latius dixi in d. l. fœminæ. Et de ætatibus aliorũ Abb. tradit in ca. super inordinata, de præbend. & Card. in 52 clem. prima de ætate, & qualitate. ¶ † Vltimo Abbas concludit ꝙ abbatissa non põt esse illa, quæ patit defectum in natalibus, quia abbatissa dr habere dignitatẽ c. indennitatib. §. si vero. eo. tit. in vj. & xvj. q. vij. c. si q̃s deinceps. ad quã dignitatẽ tm̃ naturales promoueri non pñt c. j. in fi. & in c. fi. de filijs præsbyt. ¶ Videt tñ ꝙ si aliæ non essent habiles, ꝙ ẽt illegitime nata admittit in defectũ aliarũ argu. l. ij. §. spurios quoq;. ff. de decurio. vbi spurij decuriones esse non possunt, & tamen in defectũ aliorũ admittunt, vel saltem est iusta causa postulandi. vt dispensetur. vt est text. in c. innotuit. j. eo.

ADDITIO.

a ¶ Ald. Fœmininum. Adde Alex. in l. sed si hac. §. si liberos. ff. de in ius voc. in consi. xlvj. lib. iiij.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia electi in episcopum vacant quatuor concurrentibus.*
2 *Electio nulla non confirmatur.*
3 *Confirmatio potest præcedere electionem.*
4 *Beneficia electi in abbatem vacant ante benedictionem, statim post adeptam pacificam possessionem.*
5 *Abbas ante benedictionem dicitur abbas.*
6 *Episcopus ante consecrationem non dicitur episcopus.*
7 *Episcopus promotus ad Cardinalatum non perdit episcopatum, nisi velit, & de voluntate appareat.*
8 *Episcopatus an sit ordo.*
9 *Ordo an dicatur prima tonsura.*
10 *Episcopus an requiratur quòd adeptus sit pacificam possessionem de facto, vt vacent eius beneficia, & an sufficiat possessio maioris partis.*
11 *Episcopus non dicitur habere episcopatum pleno iure ante consecrationem.*
12 *Dispensato non currit tempus consecrationis.*
13 *Dispensatio suspendit pœnam negligentiæ.*
14 *Dispensatio motu proprio facta latè interpretatur.*

1 §. Cum vero. Summatur, & diuidit. vt per Abb. hic. ¶ † Primo no. quatuor requisita ad hoc vt vacent beneficia electi in episcopum. Primo enim electio requiritur, vt hic dicitur, & debet esse valida electio. alias confirma- 2 tio non valeret, † & electio nulla non confirmaretur, [a] vt per gl. in c. j. in ver. irritum, de postulat. prælatorum in vj. & in c. quam sit. in gl. fi. de electio. in vj. cum simi. vt Abb. tradit in c. quod sicut. §. fi. col. fi. j. eo. Et ad hoc facit, quia cum text. hic dicat de electo, intelligitur ꝙ electio valida fuerit l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iud. l. nõ putauit. §. non quæ vis. ff. de bon. poss. contra ta. Secundo post electionem cõfirmatio requiritur, & licet debeat fieri post electionẽ 3 c. fi. eo. ti. in vj. tamẽ etiã põt electionẽ præcedere, vt † not. Bal. in l. siue in initio. C. de codicillis, & hoc vr esse intelligendũ, adhibita causæ cognitione circa personã electi. ꝙ electio postea canonice facta sit, ſm ea, q̃ hñr in d. c. fi. eod. lib. vj. Tertio requirit, ꝙ electus confirmatus, bonorum administrationem habuerit, & in effectu intelligitur ꝙ habeat possessionem bonorum episcopatus. vt in 4 simili habet in c. de multa. de ꝓben. & videbimus in gl. † Quarto requiritur ꝙ sit consecratus, vt hic dicitur. secus enim est in abbate, cuius beneficia vacant ante benedictionẽ, vt no. Old. in ↄs. xiiij. cum quæritur, in prin. vbi concludit ꝙ beneficia promoti ad abbatiam vacant statim, ꝙ habuit pacificam possessionem, licet benedictus non fuerit, quia est speciale in episcopo, vt consecratio 5 requiratur. Et ad hoc facit. † quia Abbas ante benedictionẽ [b] dicib tur. secus in episcopo, qui ante consecrationem non dicitur episcopus, vt not. Abb. in c. quanto, col. ij. de off. ord. cum similibus, 6 † vt tradunt Modern. & dixi ibi in c. eam te. de rescrip. † Et si om- 7 nia prædicta non concurrant, beneficia electi non vacant. Vnde episcopus promotus ad Cardinalatum non perdit episcopatum nisi velit, & de voluntate appareat. vt no. Cald. in cõs. j. de translat. epis. Cardin. in clem. j. in viij. q. in fi. vt lit. pend. Sed omnibus prædictis concurrentibus, priora beneficia electi vacant ipso iure, vt Abb. hic dicit per istum text. qui superioribus concedit liberam facultatem cõferendi, & idem probatur in c. de mult. de preben. ¶ Videtur tamen ꝙ super prædictis concurrentibus declaratoria requiratur, ar. tex. in c. cum secundum, de hære. in vj. & not. Bar. in l. eius qui. ff. de iure fis. cum similibus. Et ſm supradicta prouisio facta per Papam alicui de episcopatu, non facit ꝙ propria beneficia vacent, quia talis prouisio habet vim electionis, & confirmationis. ideo expectari debet. vt prouisus habeat administrationẽ, & ꝙ consecretur. Curia tamen non seruat hoc, quia statim cõfert beneficia prouisi, & non potest de iure, illo non consentiente, vt no. per glo. in cle. j. in verbo, collatio, in fine. vt lit. pend. Stylus tamen curie inualuit, quia cõmuniter promoti in episcopos cõsen- 8 tiunt. vt Cald. dicit in cap. j. de translat. episc. in fin. ¶ † Et ad illud quod Abb. dicit hic incidenter, ꝙ ſm cõmunem opinionem cano- 9 nistarum episcopatus sit ordo, † & similiter prima tonsura. vt per gl. in suprascrip. vj. in vers. episcopi. Nam de prima tonsura probatur in c. cum contingat. de etat. & qual. in fi. ibi, cui clericalis ordo confertur. & de episcopatu est gl. quæ hoc dicit per illũ text. in c. j. in versi. à cap. xxxij. dist. facit. tex. xxj. di. in c. cleros, ibi, ordo vero episcoporum. & in auct. episcopalis ordo. C. de epis. & cler. cum si. vt tradit Card. Alex. in c. j. xxj. dist. & facit text. in cap. j. de ord. ab 10 ep. qui epis. resign. ¶ † In glo. in verbo, administratione, Abb. concludit ꝙ ad hoc, vt priora vacent beneficia, nõ sufficit ꝙ episcopus habuerit administrationem de iure. nisi etiam re ipsa, & de facto illam habuerit. econtra vero si haberet possessionem pacificam de facto, sed non de iure, deberet priuari, & vacarent priora beneficia, vt in simili no. Inn. in c. cõstitutis. in prin. de app. quia ignorantia iuris neminem excusat, vt dicit ibi Inn. alleg. tex. in c. vel nõ est. de temp. ord. & sequitur Dom. in consil. cxl. quo ad primum. in iij. dubio. facit tex. in c. eum, qui. de præb. in vj. & quod no. Petr. de Anch. in consi. cix. contra fratres. Et subijcit Abb. hic, ꝙ satis est habere possessionem maioris partis, vt etiam not. per glo. & Do. in cap. commissa. ver. annus autem. cod. tit. in vj. Et idem Dom. in consi. cxxv. super primo dub. in iij. dubio. & not. Abb. in c. de mul- 11 ta. col. vj. de præb. ¶ † In gl. in ver. ceptam not. ꝙ ante consecratio- nem episcopus non dicitur habere episcopatum pleno iure, & c ideo nõ dicitur episcopus, [c] vt Abb. hic dicit, & dictũ fuit. s. in not. & est speciale in episcopo. vt no. Old. in consi. xiiij. s. alleg. & idem Abb. post Inno. in c. de multa. in glo. in ver. receptione. de præb. ¶ In ea. gl. ibi, statim pñt ↄferri priora beneficia. Abb. post Io. An. dicit cõclusionẽ gl. procedere q̃n fuit cõsecratus & habuit possessionẽ. Sed non fuit opus aliter supplere ad gl. q̃ ita loquit, q̃n fuit plene translatus, & quia possessio est ꝑambulũ requisitũ ante cõsecrationẽ. vt colligit hic. Vnde q̃n quæritur de consecratione, intelligitur ꝙ prius fit electus confirmatus. & ꝙ possessiones habuerit. Et conclusio gl. probatur rõne manifesta, quia hic concurrunt quatuor req̃sita, ex quibus vacant priora bñficia. Nec ob. ꝙ nõ sit decursum tps trium mensiũ cõstitutũ ad petendũ cõsecrationẽ, quia solũ illud tps cõsiderat in illo, qui nõ facit cõsecrationem, vt elapso illo tpe ↄsecratio habeat pro facta, quãtũ ad hoc vt priora beneficia

ADDITIONES.

a ¶ Ald. Confirmaretur. Et hinc est ꝙ dicitur, ꝙ si confirmatio potest se referre ad actum validũ, & inualidũ, refertur ad validũ Inn. & Ant. de But. in c. dudum. de deci. tradit Alex. consi. xviij. col. pe. in fi. lib. vj. Dec. in c. cum inter in. viij. no. de except. vbi addidi, & hinc sequit ꝙ q̃n ẽt fieri põt cõfirmatio actus nulli, ea debet fieri ex certa scientia, vt per Dec. in c. ecclesia S. Mariæ. n. 57. de cõsti. vbi addidi.

b ¶ Syl. Ald. Benedictionem. Et ꝙ Abbas post electionẽ ante benedictionẽ dicatur Abbas & possit vti baculo pasto. aulo, & mitra tradit Abb. in c. inter monasterium. col. fi. ver. quero vlterius de re iud. Io. de Lign. & Io. An. in cle. attendentes. §. statuimus. de sta. mo. no. in c. j. de æta. & quali. in c. meminimus. de accus. Anch. in d. c. inter monasteriũ. nu. 6. vbi Bal. nu. 3. Io. de An. in d. c. meminimus. nu. 5. Dec. in d. c. eam te. in. j. no. nu. 10. & ibi Fel. nu. 12. Fely. in d. c. inter monasterium. nu. j. & in c. j. de suppl. neg. præl. nu. 1. in d. c. meminimus. nu. 1. & ibi in add. & quomodo vocetur abbas ante benedictionem, vide Archi. in c. alienationis. nu. 12. col. j. xij. q. ij. & vide Ioan. de Selua in trac. de benefi. in. ij. q. j. par. ver. xiij. beneficium.

c ¶ Syl. Ald. Episcopus. Late examinat Dec. in c. eam te, in. j. no. de rescript.

beneficia vacent, sed facta consecratione, prout glo. hic loquitur, non est aliquod tempus statutum. Sed bene verum est, quòd in eo, qui non faciet consecrationem, eius beneficia non vacarent, nisi elapso toto tempore trium mensium c. commissa, in prin. eo. tit. in vj. & not. Barto. in l. cum stipulatus sim mihi à Proculo. ff. de 12 verb. oblig. cum si. vt tradit ibi Alex. † Et quod dicitur in text. hic, ꝙ vacant priora beneficia elapso tempore de consecrandis episcopis, limitatur, nisi cum promoto esset dispensatum, ꝙ non teneatur consecrari intra annum, quia tunc durante tali dispensatione non videtur esse in mora, neq; negligentia sibi imputari potest. Et sic cessat ratio finalis, quæ in text. hic consideratur, vt dicit 13 Ant. de But. hic. & Abb. sequitur. Et † pro ista conclusione bene facit tex. in c. cum ex eod. tit. in vj. vbi patet ꝙ dispensatio durante tempore dispensationis suspendit penam, quæ imposita erat pp negligentiam. Et in simili casu etiã Abb. tradit in c. quia in tantũ, col. ij. ver. & ex hoc etiam habes, de præb. vbi dicit ꝙ si fuit dispẽsatum cum minore, vt habeat ecclesiam curatam, & dispensatã, dicit ꝙ nõ teneatur promoueri intra annũ, & sic euitabit pœnã c. 14 licet canon. de elect. in vj. † Et ista cõclusio presertim habet locũ, si dispensatio facta sit motu proprio, q a tũc late interpretari debet vt no. Abb. hic post Io. An. cũ si. vt tradunt Mod. in materia dispensationis in vj. limitatione, in c. postulasti. de rescr. ¶ Vltimo Abb. instat, an priora beneficia vacent, si electus administrationem, & possessionem habuit de facto. & ipse confuse loquitur. Sed vera conclusio videtur ꝙ si alia requisita concurrant, vt quia sit confirmatus, & consecratus, tunc priora beneficia vacant, quia non debet esse melioris conditionis iste, qui delinquit. & procedit ratio, quã Abb. adducit hic, per c. eum, qui. de præb. in vj. & dixi. s. in gl. in vers. administrationem. Si vero alia requisita non concurrunt, non vacant priora beneficia. Aliter tñ venit puniendus, quia delicta nõ debent remanere impunita c. vt fame. de sent. excomm.

SVMMARIVM.

1 *Ministeria, id est, officia ecclesiastica, & dignitates.*
2 *Ministerium idem est quod officium.*
3 *Mysterium dicitur sacramentum.*
4 *Aetas xxv. annorum requiritur ad obtinanda beneficia ecclesiastica in iudice, & arbitro xx. annorum, in aduocato, & Doctore xvij.*
5 *Archidiaconus non tenetur facere se promoueri in sacerdotem, sed sufficit quòd sit diaconus.*
6 *Decanus, & præpositus debent esse sacerdotes.*
7 *Aetas requisita an requiratur tempore collationis.*
8 *Beneficiatus non faciens se promoueri ad ordinem requisitum, an priuetur ipso iure.*
9 *Monitio necessaria est, vt pœna incurratur per negligentiam.*
10 *Monitio non requiritur vbi tempus est appositum.*
11 *Dignitates non habentes curam animarum an exigant ætatem xxv. annorum.*
12 *Anathema est excommunicatio solennis, & dicitur suprema maledictio, & quibus reseruetur.*
13 *Archidiaconus de iure communi non habet iurisdictionem.*
14 *Excommunicare an possit præsbyter curatus.*
15 *Episcopus non dispensat in ætate.*
16 *Dispensare videtur princeps conferendo minori.*
17 *Papa sola voluntate potest dispensare.*
18 *Ordinationes debent fieri de præsbyteris, & diaconibus certis temporibus.*
19 *Ordines sacri quibus diebus conferri possint.*
20 *Abbatis, & abbatissæ benedictio quo tempore fieri debeat.*
21 *Ordines requisiti, an requirantur tempore collationis.*
22 *Qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi.*
23 *Actus quilibet exigit voluntatem, & potestatem.*

§. Inferiora. Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic, 1 ¶ † Primo no. ibi, inferiora ministeria, id est officia ecclesiastica, & dignitates, vt Abb. hic dicit. & ad hoc est tex. cum gl. in c. ij. j. de conces. præb. & facit tex. in c. quia nonnulli. 2 de cler. non resid. Et † ministerium idem est, quod officium, & sic videt vocabulum generale, vt Abb. hic dicit. pro quo facit tex. in l. item si serui, in fi. & ibi. gl. ff. de edil. edic. & in l. si cui balnei, & in glo. ibi, in verb o, ministerium. ff. quibus mo. vsufr. amit. & ministerium ẽt pro rebus ecclesiasticis accipitur c. ecclesia S. Mariæ. de cõ 3 stitutio. Mysterium vero idem est, † quod sacramentum, vt Abb. hic dicit, per tex. in c. multi. j. q. j. & adde tex. in c. cum Marthę. §. ex eo, in fi. de ce. missa. vbi dicitur mysterium fidei, quia aliud ibi cre 4 ditur, quàm cernatur. ¶ † Secũdo not. ꝙ in promouendis ad officia, & beneficia ecclesiastica, regulariter ętas xxv. annorũ requirit. Et potuit ista regula fundari, q a ætas ista ẽt in magistratu seculari a necessaria est [a] l. ad Rem publicam. ff. de mun. & hon. Et in iudice delegato sufficit ætas xx. annorum. c. cum vigesimum. de officio deleg. ¶ Et idem in arbitro. l. cum lege. ff. de arb. ¶ In aduocato & Doctore ętas xvij. annorũ requiritur l. j. §. pueritiam. ff. de postul. Et idem Card. dicit in clem. j. de magist. in vers. secundo quæro. Dicit tamen idem Card. in proe. decret. s. colum. ij. ꝙ data sufficiẽtia quælibet ætas sufficit, & referunt Modern. in d. c. cum vige si- 5 mum, in fi. ¶ † Tertio not. ꝙ Archid. nõ teneťur facere se promoueri in sacerdotem, sed sufficit ꝙ efficiatur diaconus. secus est in 6 decano, præposito, & † similibus, vt hic & in c. j. de eta. & qual. tex. tamẽ in c. nullus in propositum. lx. di. videtur requirere ꝙ à prin. sit diaconus, qui debet in archidiaconum ordinari, & ꝙ sit sacerdos à prin. qui debet in præpositum ordinari. Sed gl. ibi r̃ndet, sit, id est fiat. Et ista expositio, licet incongrua videatur, tamen probari videtur in c. innouamus. ea. lx. dist. quod c. immediate sequiť 7 post d. c. nullus. ¶ † Quarto nota, ꝙ ætas requisita debet esse tempore collationis. aliàs collatio esset nulla. vt hic, & in c. si eo tpe. de rescr. in vj. in c. licet canon. eo. ti. in vj. Secus est in ordinibus requisitis s̃m naturam beneficij, quia satis est quod prouisus illos postea accipiat. vt hic, & in c. si pro clericis pauperib. de præb. in vj. & in c. ij. de instit. in vj. & not. per gl. in d. c. si eo tempore, in verbo idoneus. de rescript. in sexto, & de hoc infra late videbimus. 8 † Quinto not. ꝙ non faciens se promoueri ad ordinem requisitũ in beneficio, non est ipso iure priuatus beneficio, nec debet pri- 9 uari sine monitione. † vt probatur ibi, moniti. Et ad hoc facit, quia in facto negatiuo de quo agitur hic ad hoc, vt pœna incurrat per b negligentiam, monitio necessaria est, [b] vt est dictum Inn. in c. extirpande. de præb. no. Bald. in auc. hoc amplius colum. iiij. C. de fideicomm. cum si. vt tradit Alex. in l. ita stipulatus, col. v. de verbo. oblig. Hoc hodie fallit in ecclesijs parrochialibus, in quibus ipso iure quis est priuatus, nisi faciat se promoueri intra annum. vt est tex. in c. licet canon. de ele. in sexto, & tali casu, vt ibi dicitur, alia monitio non est necessaria, ad idem tex. in cle. j. §. cæterum, de sta- 10 tu mona. † Et ratio videtur manifesta, quia vbi tempus est appositum, alia monitio nõ requiritur. vt no. Bal. in l. ij. C. de spons. Pet. de Anch. in consi. lxiiij. pro clariori decisione circa fi. & Dom. in d. 11 c. licet canon. §. j. † Expeditis not. Abb. quærit an quod dicitur hic de ætate. xxv. annorum habeat locum in dignitatibus nõ h̃ntibus curam animarum, & concludit ꝙ sic, post Io. An. per text. in c. j. de ætate & qualit. & facit text. in clem. j. §. cæterum. de statu mona. & no. Dom. in c. si eo tpe, in gl. pen. de rescrip. in sexto & idem Abb. in c. super inordinata. de præb. & ibi prosequitur generaliter de ætate quæ requiritur in beneficijs, & ordinibus, & idem Dom. in d. c. si eo tempore. & Cardin. in clem. fin. de eta. & qual. in glo. in 12 verbo, archidiaconum, ibi, anathema est. † Nam anathema, est ex c communicatio solennis, [c] vt gl. dicit in c. ad apostolice, de re iudi. in sexto, in vers. anathematis, & dicitur superna maledictio, vt no. Abb. j. in rub. de sentent. excomm. cum simi. vt dixi in c. cum non ab homine. infra de iud. Et talis excommunicatio solennis reseruatur episcopis, vt gl. hic dicit. Et hoc intelligitur nisi inferior haberet iurisdictionem Episcopalẽ iure speciali. vt dñt Mod. in ca. ij. de excep. Et hoc modo intelligitur text. in c. sicut. de simo. Et hoc modo etiam intelligi potest text. in c. j. j. de eo qui fur. ord. suscep. vbi tex. videbatur probare cõtrariũ, dum loquiť de archidiacono, qui prohibuit ordinationem, sub interminatione anathematis. 13 ¶ † In fi. gl. Abb. cõcludit ꝙ archidiaconus de iure [d] cõi nõ habet d iurisdictionem. ideo non potest excõicare. Sed per consuetudinẽ locorum, in quibus habet iurisdictionem, excõicare potest. Et idẽ in alijs prælatis qui, iurisdictionem habent. & idem Abbas cõcludit in d. ca. j. de eo qui fur. ord. suscep. Et in c. licet, in tertio, & vltimo no. infra de pœnis, & in c. si quis contra clericum. col. antepe. in repet. de foro comp. cum sim. vt dixi in c. super eo. in gl. in ver. 14 archidiaconus, de officio delegati. † De psbyteris curatis an possint excommunicare Abb. hic se remittit ad capitulum si sacerdos, de off. ord. & ibi colum. ij. concludit ꝙ nõ, & idem Abb. in d. 15 c. si quis contra. in rep. in pen. char. ¶ † In glo. in verbo attigerit. Abbas dicit ꝙ in etate episcopus dispensare non potest, & idem not. glo. & Abb. in cap. cum dilectus. colum. penult. infra eod. glo. in clem. fin. & ibi Cardi. in sexta quæstione de ætate, & qualitate. 16 ¶ † Et dum Abb. concludit quòd inferior à principe conferene do dignitatem minori, non videtur dispensare. secus [e] dicit esse in principe.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Necessaria est. Hoc fuit ex edicto Augusti, prius enim lege an variatas. 30. annorum exigebatur.

b ¶Syl. Ald. Necessaria est. Adde Alex. in l. si mora, dol. vj. & in l. diuortio. §. si fundum. ff. sol. matrim.

c ¶Ald. Solennis. Et quid sit anathema, & in quo differat ab excommunicatione tradit idem Dec. in c. cum non ab homine. col. v. de iud.

d ¶Syl. Ald. De iure. Vide Dec. in rub. de of. delegat. in prin. & de hac consequẽtia. vide quia aliàs solet disputari an sit meri imperij, vt per Abb. in c. cum contingat. col. iiij. de foro compet. in c. transmissam hoc eo. tit.

e ¶Secus. Vide late Old. in consi. cccxxv. cum multis seq.

principe. Istam distinctionem etiã abb.facit in c.j.in secũda col.j. de schisma.& in c.præterea,col.pen.de testi.cog.& ratio diuersita tis est,sm abb.† quia papa sola voluntate potest dispensare vt no. Inno.in c.cum ad mona.de sta.mona.& sequitur abb.in c.cum ex literis. col.ij.de resti.in inter.& in ca.de multa.de præben.& in d. c.ij.de schisma.sed in inferiore à principe causa requiritur. Et secundum istam rationem esset dicendum ꝙ in casu,in quo etiam à principe causa requiritur,iuxta gl.in c.non est.de vot.ꝙ non videretur dispensatum etiam à principe, & data paritate terminorũ non esset differentia. & de hoc dixi in cap.si quando, de rescri.& Mod.late insistunt in d.c.præterea,de test.cog.¶† In gl.in ver.à canonibus,ibi,in totum, & præcipue in c.si.vbi dicitur ꝙ ordinationes præsbyterorum, & diaconorum, certis tantum temporibus fieri debent,& in c.de eo, de tem.ordi.& tẽpora sunt in Sabbato sancto.in Sabbato medie quadragesime,& in quatuor anni tẽporibus,vt probatur in iuribus dictis,& per gl.in c.si pro clericis pauper.in ver.à iure,de preben.in vj.& in c.literas.in ver.pertinere,de tem.ord.Et † prædicta habẽt locum in ordinibus sacris,sed alij ordines in diebus dñicis & alijs festiuitatibus cõferri possunt.vt no. per gl.in locis superius alleg.vt tradit Host.Io.And.Ant.de But.in c.consultatione. de tem.or.† Et his diebus, quibus dantur ordines,benedictio abbatis fieri debet,sm Host.Io.An.& Ant.de But. in c.cum contingat,de eta.& qua.& no.per gl.in cle.appellanti.§. sancimus ver.& benedi.de sta.mo.quæ tamen dicit secus esse in benedictione abbatisse, quæ dari potest quolibet die. ¶In fin.gl. abb.dicit ꝙ multa interualla, de quibus habetur in præalleg.dist. lxxvij.hodie non debent seruari. vt per gl.in cle.si.de eta.& qualita.& idem not.per gl.in cap.ei,cui.in ver.ætate. de preben.in vj. ¶In glo.remouentur.Abb.prosequitur notabilem, & quotidianam materiam,vtrum ordo requisitus in beneficijs, requiratur ꝙ adsit tempore collationis.¶Et ex eius dictis due not.conclusiones colliguntur.¶† Prima est, ꝙ si fiat annexio ordinis respectu aptitudinis.vt no.hic,vnde promotus ad ecclesiam curatam,quę regi debet per sacerdotem.satis est ꝙ postea ordinetur in sacerdotem. ergo sacerdotium non erat necessarium tempore collationis ad idem tex.c.si clericis pauperibus,de præben.in vj.in c.ij.de institutio.in vj.in c.j.de eta.& qualita.& ibi An.de Bu.& not.Inno.in c.si. col.iiij.de præben.& dixi in consi.clxxij.in fi.Requiritur tamẽ ętas requisita in ordine annexo, ita ꝙ ad illum ordinem tempore collationis ordinari potuisset. Et no.Roman.in consi.cccxxv.quo ad primum, in prin.vbi allegat glo.quæ hoc dicit in cap.cum in illis, in verbo,prouidere.in fin.de præben.in vj.Et hoc intelligitur, & habet locum in ordine sacerdotali.prout est tex.in cap.ei,cui pro uideri,de præben.in vj.Secus est in alijs ordinibus, quia tunc beneficium conferri potest non habenti ętatem in tali ordine requisitam,vt tenet Io.An.ita limitando illum text.in d.c.ei,cui.col.j.& sequitur Domi.ibi colum.ij.& Rom.in consil præalleg.cccxxv.in prin.¶Secunda conclusio principalis est, ꝙ si annexio ordinis in actu requiratur,vt quia statutum dicat ꝙ talis præbenda non conferatur,nisi existenti in sacerdotio.vel etiam si dicatur,conferatur sacerdoti,quia † qualitas adiuncta verbo, secundum tempus verbi intelligitur l.si Titius.vbi Bart.ff.de test.mili.l.in delictis.§.in extraneis.ff.de noxalibus.in talibus casibus requiritur quòd tempore collationis sit in sacerdotio.vt abb.dicit post gl.in cle.vt hi, qui, in verbo annexio.de eta.& quali.Et Imol.ibi in fin.not.illam glo. quòd est duplex annexio ordinis ad beneficium. & vna requirit ordinem post assumptum beneficium,& de ista supra dictum est in j.conclu.quędã est annexio quæ requirit ordinem præambulũ vel tẽpore collationis beneficij.ita ꝙ ordo deficiens vitiat collationem.& de ista dictum est in ij.conclusione hic. Et secundũ istam conclusionem consuluit And.sicu.in consi.xxxiij.in ij.dubio lib.ij. vbi loquitur in testatore qui fundauit capellam,& voluit ꝙ conferatur præsbytero,& in effectu doctrina Abb.ad hoc reducitur, ꝙ si ordo requiritur tempore promotionis, non habenti ordinem requisitum collatio fieri non potest. Aut ordo requiritur poste adepto beneficio, & satis est ꝙ postea ordinetur, & de hoc not Dom.in c.si pro clericis pauperibus,de præb.in vj.¶† In gl.in verbo velut, ibi sola voluntas non sufficit. nam in quolibet actu voluntas,& potestas requiritur c.cum super.de offi.deleg.cum sim vt dixi ibi in iiij.no.¶ De vltima q.abb.hic remittit se ad c.dudum el.j.j.eo.vbi tum nihil dicit.Sed no.per gl.in c.j.lx.di.& per Domi. & Doc.in c.si pro clericis pauperibus.de præben.in vj.

SVMMARIVM.

1. *Eligens scienter indignum quibus pœnis subiaceat.*
2. *Eligens indignum præsumitur scienter elegisse, & nu.14.*
3. *Pœna tanquam odiosa verificatur in prima vice.*
4. *Dispensatio tanquàm odiosa terminatur in prima vice.*
5. *Dispensationis verba in sententia pœnali non interpretantur, vt verba sonant, sed restringuntur.*
6. *Periurus ratione periurij respectu certi beneficij priuatur non solum illo beneficio,sed omnibus alijs.*
7. *Pœna duplici quando quis puniatur.*
8. *De delicto eiusdem hominis sæpius non requiritur.*
9. *Nominantes indignum non incurrunt pœnam eligentium.*
10. *Pœna imposita pro delicto non habeat locum nisi consummatum sit.*
11. *Ignorans excusatur si indignum elegit.*
12. *Ignorantia excusat à pœna.*
13. *Accusatio debet continere ꝙ quid scienter factum sit, quando ignorantia excusaret.*
15. *Capitulum supplet negligentiam episcopi in collatione beneficiorum, & eodem modo quando priuat, propter delictum.*
16. *Conferendi beneficij ius quando de vnum deuoluatur.*
17. *Capitulum in potestate conferendi succedit.*
18. *Collatio facta criminoso,ipso iure non valet.*

§.Clerici. Summatur,& diuidit, vt per abb.hic.† Primo nota duas pœnas incurrere eligentes scienter indignum. Prima est, quòd sunt priuati potestate eligendi,[a] vt hic.& c.quanto, eo.tit.lib.vj.Et hoc habet locum etiam in postulantibus.no.per gl in c.j.in verb.ponere.j.de postu.præla.& ibi dictum fuit.& idẽ est in præsentatis,vt tradit And.sicu.in cõsi.xxxiij. in ij.lib.Et † notandum est,ꝙ præsumptio est ꝙ eligentes indignũ hoc scienter faciant.vt no.Bar.in l.si patronus.ff.de confirma.tut. Et quod dictum est eligentes scienter indignum priuantur potestate eligendi. intelligitur pro prima vice ca.cum Vintoniensis.j. eo.& ad hoc facit.† quia agitur de pœna,quæ odiosa est,& stricte debet interpretari,vt in regula,in pœnis, de regulis iuris in vj.Et † ista rõne dispensatio,quę odiosa est c.j.de filijs præsby.in vj.etiã in prima vice terminat c.non põt.§.j.de præben.in vj.¶Secunda pœna est, ꝙ eligentes scienter indignum suspensi sunt per triennium à beneficijs ecclesiasticis.[b] Et ista pœna intelligitur tantum quo ad illa beneficia, quæ habent in illa ecclesia, in qua fuit facta electio de indigno cap.si compromissarius, eodem titul.in vj. † Ex quo infert Ioan.And.in regula,odia,de reg.iur.in vj.ꝙ verba dispensationis in sententia pœnali nõ debent interpretari ita large,vt verba sonant.sed debent restringi,qñ subest ratio efficax restringendi.& hoc dictum pro no.abb.hic sequitur. Sed certe non videt hoc procedere sine dubio,quia in cõtrariũ induco tex.in l.j. §.quod aũt.ff.de alea.vbi tex.interpretat pœnam,quæ imponitur illi,qui tenet ludum in domo.vt agere nõ possit pro furto, nã late interpretat Iurisconsultus, ꝙ nõ possit agere ad pœnã,neq; ẽt ad restitutionẽ,quia simpliciter ꝑtor dicit,si quid subtractum erit, iudiciũ nõ dabo.Nã ibi erat alia rõ in restitutione rei, quã in pœna. Et tñ illud dictũ gñaliter intelligit. Ad idẽ tex.in l.cũ lege.ff.de testa.vbi ille, qui in pœnã efficitur intestabilis, fit lata interpretatio, quia non põt facere testamentũ,nec põt esse testis, neq; hoc põt dici testimoniũ,quia natura verbi hoc importare videtur. vt Are. dicit ibi.Et pro ista cõclusione specialiter bene facit quod no.ipse abb.per illum text.in c.tua nos,de iureiu. vbi in ij.not.dicit quòd † periurus ratione periurij cõmissi respectu certi beneficij,priuat non solum illo beneficio,sed omnibus alijs.Et ita fuisset dicendũ hic in isto tex.nisi superuenisset noua dispositio c.si compromissarius,eo.tit.in vj.vbi papa vlteriꝰ ꝓcessit ita disponẽdo. ¶† Secũdo not.ꝙ qñq; quis ex eodem delicto duplici pœna punitur, & hoc intelligit qñ ex vna pœna non videt sufficienter punitus.aliàs secus, q̃a duplici pœna nõ debet quis puniri c.at si clerici.§.de adulterijs, vbi abb.in prin.declarat.j.de iudicijs, & facit quod not.per gl.vij.q.j.in c.cum pactio, & ẽt dicit † ꝙ de eiusdem hominis delicto sepius non quæritur l.licet.§.j.ff.nau.caup.l.si cui.§.ijsdem.ff. de accu.cum si.vt dixi in cons.cxxxvij.in prin.¶† Tertio no.quòd eligentes incurrunt pœnam, qñ eligerunt. secus sm abb.si tantum facta fuisset nominatio,quæ non habuit effectum, quia non incurrunt pœnã c.perpetuo. eo.tit.in vj.† Ex quo infert sm abb. ꝙ pœna imposita à iure propter aliquod delictum,non habet locum,nisi delictum consummatum fuerit. vt no.Ioan.And.in reg. odia.cum simi.vt abb.hic dicit. & tradunt Moder.in trac.quando solus conatus puniatur, in iiij.fallen.Et vlterius ad hoc bene facit

ADDITIONES.

[a] ¶Syl.Ald. Eligendi. Fuit aliàs dubitatum an si maior pars eligat scienter indignũ minor pars dignum, valeat electio facta à minori parte.& allegabam Abb.in c. dudum.el.j.col.ij.ver vlti.no.j.eo.ꝙ sic iunct.his quæ dicit Abb.in c.congregato.col.pe.eo.ti.& idem respondisse postea reperio Dec.in consi.522.in causa electionis. col.ij.in iiij.q.vbi optime prosequitur.

[b] ¶Syl.Ald. Ecclesiasticis.Item suspensus est vt durante triennio eligi ipse non possi. c.per inquisitionem.j.eo.sed hoc habet locum in beneficiis in eadem ecclesia, vt declarat Cesar lamberti. in suo trac.de iur.pat.lib.ij.in 28.art.9.q.princ.j.par. vbi quærit de notabili quæstione an præsentans scienter indignum priuetur, vt durante triennio non possit eligi vel præsentari.

facit tex.in cle.j.in ver.cõtrahere, de conſang.& affin.quæ dicit ꝙ pœna impoſita cõtrahentibꝰ matrimoniũ nõ habet locũ in ſponſalibus.Et pœna impoſita reformãtibus aliquid in fauorẽ bannitorũ,nõ habet locũ in proponẽtibus tm̃. vt not.Bal.in l.vnica.C.ſi rec.prouin.circa fi.& ibi ẽt Bal.ad ꝓpoſitũ dicit ꝙ ſi eps̃ excommunicat eligentes, non ſunt excõmunicati hi,qui dant vocem in ſcrutinio,quia illa nõ eſt electio.In ſimili queſtio.ẽt no,Bal.in l.j.§.docere.ff.ne quis eũ,& tradit Alex.in cõſi.cxciiij.conſideratis verbis.col.fi.lib.ij.& dixi in c.iurauit.de probationib.¶† Quarto no. 11 ꝙ eps̃ conferens beneficiũ indigno, priuatur poteſtate cõferẽdi.Et hoc ſi fecit ſcienter.ſecus ſi ignoranter.Et idẽ eſt de canonicis, qui ꝓpter ignorantiã excuſantur c.innotuit.j.eo.& notat Bart.in l.ij.§.data.ff.de optio.leg.& in l.ij.ff.de vac.mune.Et eſt concluſio 12 generalis † ꝙ ignorãtia excuſat à pœna, vt notat̃ per gl.in l.j.ff.de recept.facit text.in c.ſi vero, de ſententia excõmunicationis in c.apoſtolice. de clerico excõicato miniſtran.cum ſimilib.vt dixi in c.ij.col.iiij.de conſtit.& in c.ij.in principio de exceptio. vbi viden- 13 dum eſt.Et † qñ quis ꝓpter ignorantiã excuſat̃,debet exprimi in accuſatione ꝙ ſcienter illud factũ ſit, vt no.Bar.in l.omnes, circa finẽ.C.de agricolis & cenſi.lib.xj.declarando vt dixi in d.c.ij.de a except.[a] Et adde ꝙ in caſu noſtro ſcientia requiritur à principio, nec ſufficit ꝙ poſtea ſuperueniret gl.nota.in cle.i.in verbo ſcienter,de cõſang.& affinitate.& bene facit quod not.Card.in not.caſu in cõſi.cxxxiij.duo ſunt videnda. Et quod dictũ eſt de ſcientia, quæ debet articulari qñ quis excuſatur ꝓpter ignorantiã,hoc videtur habere locũ in alijs caſibus. Sed quantũ ad iſtum tex.nõ vi- 14 detur ꝓcedere,† quia in dubio præſumit̃ quod ſciẽter electio de indigno facta fuerit, vt no.Bart.in d.l.ſi patronus.ff.de confir.tut. 15 ¶† Quinto no.ꝙ ſicut capitulũ ſupplet negligentiã epi in collatione beneficiorum c.ij.de ſupplen.negligen.præl.c.j.de conceſſ.præben.ita ſupplet,qñ eps̃ priuatur ꝓpter delictũ,vt hic.ſecus eſt in c.quãquã,& in c.ſi cõpromiſſarius.eo.tit.in vj.vbi iſti duo caſus 16 non æquiparantur.¶† Succeſſiue Abb.late inſiſtit quomodo fiat b deuolutio in collationibus beneficiorũ,[b] & dum cõcludit ꝙ licet in beneficijs ſpectantibus ad ep̃m proprio iure, ipſo negligente, deuolutio fiat ad capitulũ, & eodẽ modo ep̃o conferente beneficium indigno,vt hic dicitur, ſuccedit capitulũ . ſecus tñ eſt in be- c neficijs deuolutis [c] ad ep̃m ex negligentia ſuperioris, quia in illis propter delictũ ep̃i poteſtas cõferẽdi nõ deuoluitur ad capitulũ, & ſic nõ habet locũ iſte tex.vt tenet Inno.hic.& abb.ſequitur,qui rationẽ adducit. quia in beneficijs deuolutis ep̃o,nõ eſt tanta cõmunio cũ capitulo,ſicut in ſpectantibus iure proprio,qa in deuolutis eps̃ illa ꝯfert tanquã ſuperior.iõ in illis capitulũ nõ ſuccedit. ſed ad aliũ ſuperiorẽ fit deuolutio, & ſm̃ regulã c.licet , & c.fi.de ſup.neg.p̃l.& idẽ Abb.cõcludit in c.ij.in vlt.not.j.de cõceſſ.præb. ¶Sed iſta cõcl̃o dubitabilis vr̃, qa in ꝯriũ vr̃ deciſio Io.And.in c.quãquã, eo.ti.in vj.vbi inq̃t ꝙ licet capitulũ nõ ſuccedat ĩ collatione bñficiorũ,q̃ ep̃o cõpetebãt iure proprio c.illa,ne ſede vac,ſuccedit tñ capitulũ in bñficijs ep̃o deuolutis,& abb.ipſe hoc ſequit̃ in d.c.illa.vbi rõnẽ adducit, qa deuoluta ſpectãt ad ep̃m rõne iuriſdictionis ep̃alis,merito capl̃m ſuccedit ĩ iuriſdictione ep̃i, & in talibꝰ habet ptãtẽ.Et aliã ẽt rõnẽ adducit,qa deuolutio fit fauore bñficij.iõ nõ exſpectat̃ nouus ſucceſſor,ſed capitulũ habet ptãtẽ. vt facilius prouideat beneficio. Vt tollat̃ iſta ꝯrietas inter dictum Inn.& Io.An.in d.c.quãquã.Ant.de Bu.hic diſtinguit, ꝙ qñ vacat ſedes,qa iuriſdictio trãſit in capitulũ c.is.qui de maior.& ob.ẽt in capitulũ transfert̃ ptãs cõferẽdi bñficia de uoluta,qa rõne iuriſdictionis fit illa deuolutio .& ita loquit̃ Io.And.in d.c.quãquã . Sed ſede non vacante , prout eſt in caſu nr̃o hic , in quo fit deuolutio ꝑ delictũ ep̃i,talis deuolutio nõ fit ad capitulũ, ſed ad ſuperiorẽ prout loquit̃ Inn.hic.Iſtam diſtõnẽ ſequit̃ Dom.in d.c.quãquã. Mod.in c.verum.col.ij.de foro compet.arguunt cõtra prædictam diſtõnẽ,quia qua rõne,vacante ſede, capitulũ repreſentat epiſcopum.¶Sed iſtud arg.tollit̃ ex rõne diuerſitatis,quæ.s̃.alegat̃.quia vacante ſede,ea,quæ ſunt iuriſdictionis,tranſeunt in capitulũ , & talis deuolutio reſpicit iuriſdictionẽ.Sed qñ eps̃ nõ delinquit, nõ vacat ſedes, nec iuriſdõ trãſfert̃ ad capitulũ , ꝓut Imo.hic declarat.Final̃r tñ qa tex.hic gn̄aliter loquit̃,& dicit ꝙ ep̃o delinquente deuoluitur ad capitulum ptãs conferendi,cum generaliter loquat̃,videtur habere locum ſiue iure proprio, ſiue iure deuoluto ptãs epiſcopo competeret. arg.l.j.§.& generaliter.ff.de leg.præſt. & ita tenet Imo.hic.¶Non obſtat ratio,quã abb.hic adducit ꝙ in beneficijs cõpetentibus epiſcopo iure proprio.videt̃ maior cõio, quã in deuolutis.qa in iſto caſu nõ conſiderat̃ cõmunio ep̃i & capituli.quod patet, qa capitulũ nõ ſuccedit ad collationẽ bñficiorũ c.illa,ne ſede vacã.Sed qñ eps̃ eſt negligẽs fauore bñficij , vt.s̃. dictũ eſt, capitulũ ſuccedit . Et iſta rõ pariter militat in epiſcopo delinquente,& de hoc etiã not.Franc.Paui.in trac.ne ſede vacan. in ij.q.ſecũdæ partis principalis . & Mod.in c.cũ olim . de maio.& obed.¶In alijs quæ abb.proſequit̃,anguſtia tẽporis in hac vltima 17 lectione non patitur,vt veritas perſcrutari poſſit.† Et ideo dũ ſucceſſiue abb.concludit ꝙ capitulũ ſuccedit in ptãte cõferendi , iſta concluſio late confirmatur ex his, quę Fran.Pau.ſcribit in trac.pl. 18 ne ſede vacan.in iiij.q.ij.partis princip.¶† Et dum incidẽter abb. tenet ꝙ ipſo iure collatio facta crimino ſo non valet, recurrendũ eſt ad ea, quæ Mod.late ſcribunt in c.ij.de reſcrip.Et de vlt.q.abb. hic videndum eſt quod dixi in c.ſuper eo.ij.in v.not.ff.de appell. & quæ tradunt Mod.in c.ita quorundam,in fi.de iude.

ADDITIONES.

a ¶Ald. De exceptionib Dec.loquitur de hoc ibi in j.no.

b ¶Syl.Ald. Beneficiorum. Adde ꝙ hãc materiã melius q̃ quiuis alius attigit.Paul. de cita.in trac.de iure pat.in vj.par.in xxvj.q. hoc verũ eſt Papam nullo tẽpore aſtringi.etiã ſi ſciat deuolutionẽ ad eum factam ex negligentia inferiorum, ſm̃ Io.An.in c.iij.de præben.lib.vj.vbi optime Phil.Fran.licet Pau.de cit.ibi aliter dixerit,& vide Rot.deci.cclxiij.ſi propter negligentiam in no.

c ¶Deuolutis.Et bene.Idem vbi ſpecialiter prouidetur.vnde in effectis nominatis ab vniuerſitatibus . vel graduatis ſimplicibus nunquã ſuccedit capitulũ , quia ſpecialiter prouiſum eſt de deuolutione ad ſuperiorem immediatum.Capitulũ autem etiam exemptum non tamen ſuperior eſt . & ita obſeruatur, & de materia deuolutionis late Paulus de Cicadi.de iure pat. parte vj.q.xxvj.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus, & archipresbyter habent iuriſdictionem ordinariam.*
2 *Archidiaconus dicitur gerere vices epiſcopi.*
3 *Vicarius epiſcopi ordinariam habet iuriſdictionem.*
4 *Delegatus à Principe eſt dignior ordinario, & maior eo.*
5 *Appellatio à delegato fit ad delegantem, in ordinario autem non appellatur ad conſtituentem.*
6 *Iuriſdictio ordinarij fortior eſt quàm delegati.*
7 *Officium eſt nomen generale ad omne miniſterium.*
8 *Officium habere dicuntur coquus, tabernarius, macellator, cuſtos arcis, vel portarum, & procurator.*
9 *Officialis Papæ an dicatur ipſius delegatus.*
10 *Officialis communis, & pro communi an differant.*
11 *Poteſtatis verbum qualiter accipiatur.*
12 *Delegare quid ſit.*
13 *Delegatio propriè quæ dicatur.*
14 *Iudex delegatus qualiter diffiniatur.*
15 *Executor, an dicatur delegatus, & quando.*
16 *Vicegerens qualiter differat à delegato, & dicitur habere ordinariam.*
17 *Suffectus iudex quis dicatur.*
18 *Vicarius qui propriè dicatur.*

De officio,& poteſtate iudicis delegati. Rub.

Materia. Huius tituli, vtilis ad modũ,& quotidiana eſt. ideo ad eius interpretationem diligenter inſiſtendũ erit . Et pro expeditione eorum,quę in rubrica iſta occurrunt.Primo videbimus de continuatione rubricæ , & de ordine tituli.Secũdo,de officio & ptãte.Tertio,de ordinario deleg.applicando plura notabilia, prout.infra apparebit. ¶Circa primũ continuatur rubrica ſm̃ Hoſt.Io.An.& abb.poſt alios hic,quia.s̃.in titulis præcedentib.dictum eſt de his, qui vices alterius gerunt in diuinis officijs,& in iuriſdictione volũtaria, merito , & cõpetẽti ordine ponit̃ iſta rub.de off.deleg.in qua tractat̃ de his, qui gerunt alterius vices in iuriſdictione cõtentioſa.¶Iſta continuatio reprobatur per An.Sic.hic. quia ẽt.s̃.dictũ fuit de off. a arch.& de off.archipreſ.qui gerunt vices nõ alienas,[a] ſed proprio 1 iure,† Nã archidiaconus,& archipresbyter hñt iuriſdictionẽ ordi- b nariam,[b] vt per gl.in cap.perlectis.xxv.di.in verbo, iurgia.& facit tex.in c.ad hoc,de off.arch.ibi , audire debet iurgia ſingulorũ , & no.Hoſt.in ſumma. in tit.de offic.arch.verſ.quæro quid ſit officiũ. 2 † Sed rñderi põt,ꝙ immo archidiaconꝰ gerit vices epiſcopi, & dicitur vicarius eius c.j.in prin.& d.c.ad hoc, in princ.de off.archid. & ſimiliter archipresbyter . vt habet̃ in c.j.de off.archipreſ. Aliter tamẽ cõtra prædictã continuationem inſtari põt, quia ſupra etiã dictum eſt de iuriſdictione contentioſa,vt patet in archidiacono, qui cõtentioſam patet iuriſd.d.c.ad hoc, & patet in vicario epiſcopi,qui ordinariam habet iuriſdictionẽ c.ſua , de off.vica.& per gl. in cap.j.de off.vic.in vj.in verbo, officialem , facit.text.in cap.ij.de c conſil.in vj.Sed etiam ad hoc poteſt reſpondeṙi,[c] quòd continuatio intelligitur, conſiderato eo, quod ſupra principaliter tractatur. Nam in titulis ſupra præcedentibus agitur principaliter de his

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Non alienas. Adde Ro.de Curte deci.xj.in ant.Pet.de Anch.in conſi.lj. conſuetudo.Rocus in c.fi.in v.limit.fol.lj.in paruis verſi.quinto limita, vbi late proſequitur.idem Cardi.Flor.in cle.ſi vna q.viij.in fi.de reb.eccl.non alie.

b ¶Syl.Ald. Ordinariam. Adde Dec.in c.cum in cunctis.§.inferiora.nu.13.de elec.

c ¶Syl.Ald. Reſponderi.Idem in rubri.ff.de off.eius in prin.

de his, qui gerunt vices alienas in diuinis officijs, & in iurisdictione voluntaria, quia administratio diuinorum videt voluntarie iurisdictionis, & isto respectu continuatio Doctorũ bene procedit, & ad supra dicta immediate adaptatur. Non enim in titulo praecedenti tractatur de vicario episcopi, qui ordinariam, & contentiosam habet iurisdictionẽ, sed de vicario in diuinis, vt patet fere per totũ illũ titulum, & licet ẽt aliquid tractetur de iurisdictione contentiosa in d.c. ad hoc. & in d.c. sua, inspicit quod principaliter tractatur, ar. l. quærit. de sta. hom. & in l. si quis nec causam. ff. si cer. pe.

a ¶Expedita breuiter cõtinuatione, quærit de ordine tituli,[a] quare iste ti. de off. deleg. ponatur ante titulũ de off. ord. & respondetur, fm Io. An. in j. q. quem Ant. de But. sequitur, ꝙ in isto tit. principaliter tractat de off. deleg. à principe,† qui dicitur dignior ordinario, quia repræsentat principem. in c. sane, el. ij. j. eo. Et iste ordo non seruatur in libris Digestorũ. quia ibi principaliter tractat de delegatis ab ordinario. ideo ille tit. ponitur post titulũ de officio ord. & ita dñt Paul. de Ca. & Alex. in rub. de off. eius. Et ex pdicta ratione notandum est, ꝙ delegatus à principe est maior[b] ordinario d.c. sane. And. Sic. hic tenet contrarium, & mouetur principaliter duabus rationibus, quas posteriores secuti sunt, reputantes illas efficaces. Prima est, quia illa videtur dignior iurisdictio, quæ capacior est. vt per glo. xxj. dist. c. in nouo. ergo videtur iurisdictio ordinarij dignior, quia latior est. Sed respondetur ꝙ arg. haberet locum, data paritate terminorum. videlicet qñ vtraq; iurisdictio ab eodem fonte procederet. secus videt in isto casu, quia delegatus principis habet causam ab ipso principe quem represẽtat d. c. sane. & ratio ista cessat in ordinario. Secũda ratio est, quia si delegatus à principe maior reputatur, quia repræsentat principem, idem pariter videtur in ordinario, qui creatur à lege. quia princi-pes, & lex. ipsa. æquiparant. §. fi. in auc. de cõsulib. col. iiij. Sed huic rationi etiam respondetur, & dico ꝙ talis æquiparatio in isto casu procedit, quia licet ordinarius habeat à lege iurisdictionem, non tñ repræsentat ipsam legẽ eo modo, sicut facit delegatus. Hoc patet, quia à † delegato principis ad ipsum delegantem appellatur l. j. ff. si quis, & à quo l. pcipimus. C. de appellat. nõ sic tñ in ordinario, quia ab ipso non appellat ad superiorem, qui illũ constituit, vt declarat Ang. Aret. post Cumanum in d. l. j. ff. quis, & à quo, & dixi in rubrica de appell. in fine. Bene fatent oẽs † ꝙ iurisdictio ordinarij sit fortior, quàm delegati, ẽt à principe,[c] vt not. Arch. in c. si episcopus. ij. q. in vj. fi. Bal. in l. si vt proponis, la. j. col. ij. C. qũo, & qñ iudex. & late tradit Alex. in rub. ff. de officio eius. vbi finaliter concludit ꝙ ordinarius iudex firmiorẽ habeat iurisdictionẽ. delegatus autem à principe dignior esse dicatur. & in ista cõclusione Modern. omnes residere videntur. ¶Vlterius tamẽ aduertendũ est, nam ꝙ nullo modo delegatus principis dicatur dignior ordinario, arguit, quia in illa causa speciali in qua repræsentat Papã, non cadit comparatio, & si respectu illius causæ delegatus maior dicit d.c. sane. prout Doctor. dicunt, erit etiam maior legato de latere, qui in illa speciali causa nullam habet ptãtem c. studuisti. de off. deleg. Et concludendum est ꝙ delegatus à principe non dicatur maior ordinario solum respectu illius causæ, quia hoc indubitatum est. sed dicit maior absolute propter repræsentationẽ summi Pontificis, quæ in ordinario non reperit. Et per hoc respondet ad illud, quod And. Sic. hic dicit, ꝙ delegatus est maior fm quid, videlicet respectu illius causæ sibi cõmisse, & non absolute, quia dico ꝙ maior videt absolute, propter illã repræsentationẽ, quæ in ordinario non reperitur, vt dictũ est. Et ex prædictis defensata remanet cõis rõ doctorũ, ꝙ iste titulus rõne maioris dignitatis præponatur. Sed finaliter alijs rõnibus prædicta ratio non satisfacit. Prima, quia attenta tali rõne, debuisset prius ponere titulum de officio legati cum legatus presertim de latere, longe maior sit delegato in vna causa speciali. Et ratio ista concludit. Secunda, q. a. s. dicit de officio vicarij, & clarum videt ꝙ vicarius non sit dignior suo principali. ar. l. quod per manus. ff. de iure cod. ideo non videt Papa hic habuisse respectum ad maiorem dignitatem. Vnde cõcludendũ videt ꝙ ista ex arbitrio summi Pontif. procedũt. de quibus ratio reddi nõ põt l. non possunt. ff. de leg. Non omitto tamẽ nonnullos esse, qui dñt ꝙ si bene consideratur ordo istius compilationis, in effectu non differt ab ordine Digestorum, quia sicut hic post istum ti. ponitur de of. ord. ita videt in lib. Digestorũ, quia post tit. de off. eius, cui mand. est iurisdic. ponitur de off. ord. generaliter, videlicet de iurisd. om. iud. Et sic añ istũ tit. ponunt aliqui tituli speciales, in quibus agit de ordinarijs in specie, ita in libris Digestorũ obseruatũ fuit. & istã cõsiderationem habuit do. Bulg. Sen. tpe meo dum legeret Pisis anno Mcccclxxij. cũ qua Moderni concurrunt in rub. ff. de off. eius. Sed non placet,[d] quia talis ordo non videt bene adequari. quia in tit. de iurisd. om. iu. non dicit præcise de officio ordin. sed vniuersaliter de omnibus iudicibus. ergo ẽt de delegatis, & hoc no. p gl. in rub. ff. de of. eius. Et quia in libris Digestorum ante ti. de off. deleg. ponuntur ordinarij in specie, non sic videt hic. vbi post istum tit. qui dicit de off. delegati, ponitur titulus. de off. legati, qui ordinarius est cap. ij. de off. leg. in vj. ¶Et quia tit. qui hic præcedunt nõ tractant de iudicib. ordinarijs, qui principalem habẽt iurisdictionẽ, & eorum officium principaliter in alijs cõsistit, videlicet in diuinis. venio ad secundũ, in quo principaliter qrit de off. & potest. Et † primo de officio. Est enim officiũ nomẽ generale ad omne ministerium,[e] vt no. per gl. per illum text. in l. legatis. §. si ex officio. de leg. iij. etymologia vocabuli hoc indicat, quia dicit ab efficiẽdo. vt not. abb. post Cald. in c. post cessionem. in pen. notabili. de prob.† & ibi etiã ipse dicit ꝙ est nomen generale. Ideo ẽt coquus[f] dicit habere officiũ. clem. ad nostrum. §. j. de cens. facit text. in l. si quid venditur. §. fi. ff. de edil. edic. no. Io. de An. in c. j. de sagittarijs. Similiter tabernarius, & macellator dñr habere officiũ, cle. j. de vita, & honest. clem. in prin. Et custos arcis, vel portarũ dicit habere officiũ, vt not. Pet. de Anch. c. j. in fi. de consuet. in vj. And. Sic. hic per tex. cum glo. in l. ne quis. C. de dignitatib. li. xij. Et procurator similiter dicit habere officiũ. vt no. Dom. per illum tex. in c. si quem, de proc. in vj. cum simi. vt tradunt And. Sic. & Mod. hic. Alexan. in l. j. ff. de iurisd. om. iud. Io. de An. in d.c. j. col. j. de sagitt. & idem And. Sic. in consi. lviij. colum. v. lib. j. & late Franc. Pauinus in tract. de sede vacante in verbo offic. Pet. Philippus de Corneo in consi. lxxvj. pñs cõsultatio, colum. fi. lib. iij. & de consiliario not. Bald. in consi. vlt. in iiij. lib. ¶Sed dictis omnium in locis præællegatis addo duas notabiles quæstiones. † Prima est ad declarationẽ rubricæ, in qua dr̃ de off. deleg. quæro, cum delegatus Papæ dicatur officialis Papæ, gratia exempli, habet in extrauaganti Io. xxij. incip. cum Mattheus & Eugenij iiij. incip. diuina, ꝙ ordinarij iudices non pñt procedere cõtra officiales Papæ, an ergo delegatus[g] Papæ debeat gaudere tali priuilegio. Et aliãs consultum fuit ꝙ nõ, quia licet habeat à Papa cõmissionem, nõ tñ dicit officialis Papæ, quia nõ agitur de re spectante ad Papam, qñ causa inter partes cõmittitur, & ita vsus interpretatus est. vt no. dicidit. Lapus de Castilione in consi. incip. factum super quo consilium petitur col. ij. vers. ad secundum, & illud consi. approbatum, & subscriptum fuit à pluribus Doct. inter quos fuit Cy. de Pist. & Ioan. de Lig. & hoc consilium impressum reperitur post cõsiliũ Old. & in d. cõsilio declarat qñ quis dicat esse officialis alienus, de quo no. Ant. de But. in cõs. lxxiiij. visis statutis. col. ij. & facit quod dicam in seq. q. ¶† Secũda qõ est. Statutũ facit mentionem de officialibus cõis Florẽtiæ. an ptãs Pistorij, qui gerit magistratum pro cõi Florentię ibi dñante, dicatur officialis cõmunis Florentiæ. Et fuit aliãs consultũ. & iudicatum, ꝙ non, vt no. tradit Nellus de S. Gemin. in tract. bannit. in ij. par. secũdi tpis in lxvj. q. vbi ad hoc allegat tex. in l. voluit. ff. de interrog. actio. §. j. vbi preses prouincie non dicit magistratus populi Rom. vt colligit ibi magistratus populi Rom. vel præsidis prouinciarũ. Ad idẽ allego text. in l. iij. in fi. ff. quod metus caus. ibi, pop. Rom. magistratus vel prouinciæ præses. Et quis dicatur officialis cõis,[h] not. Pet. de Anch. in cõsi. cccxlij.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Tituli. Idem in rub. ff. eo. col. j.

b ¶Syl. Ald. Maior. Hic dicit ꝙ delegatus Papæ est maior episcopo Alex. cõsi. lxxix. circa primum. col. iij. ver. quis igitur. li. j. & delegatus episcopi maior vicario episcopi in illa causa Rom. fin. 458. tu habes titulũ Gu. Papæ q. 278. iudex delegatus & inter delegatos ille dicitur maior qui est delegatus maioris iudicis vel prin. vt tradit Soz. in consi. lxxviij. serenissimus, col. xij. vers. prima difficultas. lib. iij.

c ¶Syl. Ald. Principe. Idem Dec. in c. ad hæc. el. j. colum. ij. de appell. Alex. in l. à diuo Pio. col. vij. ff. de re iu. effectus colliguut Alex. & Rimin. in d. rub. ff. eod. col. ij. vbi Purp. col. vij. vers. iij. conclusio.

d ¶Syl. Ald. Non placet. Hanc eandem obiectionem tollit plurib. modis. Purp. in rub. ff. eo. col. v. ver. ij. modo ad difficultatem.

e ¶Syl. Ald. Ministerium. Adde Fel. in c. post cessionẽ. in ij. not. de proba. An. Sic in consil. lvij. præclare. col. iij. li. j. Corn. consil. lxxvj. præsens consultatio. vers. vlt. lib. iij. & adde hoc dictis ꝙ officialis appellatione venit etiam coadiutor Dec. in c. iij. colum. fi. de proba.

f ¶Hier. Gigas. Coquus. Adde ꝙ coquus esse est ars. ita notabiliter voluit Rom. in sing. suo. lxvj. quod incip. nunquid esse coquus. allegat tex. in l. si qs venditor, in fi. ff. de edil. ed. & refert Bal. dicere ꝙ coquus Imperatoris habet dignitatem.

g ¶Delegatus. Quis autem proprie dicatur delegatus, Vide Ant. supra de rescript. c. quoniam.

h ¶Syl. Ald. Cõmunis. Et an episcopus, vel eius vicarius dicantur officiales cõis, vel cõitatis, dic ꝙ sic. vt Dec. in c. ecclesia S. Mariæ. de constit. nu. 42. in c. significasti. col. iii. j. eo. & in c. sane. col. fi. eo. ti. in princ. & tex. in l. voluit. ff. de interro. actio. ponderauit ad hanc cõclusionem Fran. de Albergo. ibi. ad idem ponderauit tex. in d. l. iij. §. cæterum, ante Decium clarissimus doctor, & aduocatus Florentinus. do. Anton. Malegonella, & hoc idem in notarii opere, & eius officialibus, fuit cõsultum Florentiæ per celebratissimos aduocatos Florentinos d. Otonem de Nicolinis d. Benedictum Accoltum, Petrum de Esio, Bernardum Bonhyeronymum. Guliel. de Tumaglis. & ego aliãs idem consului. & scripsi super statuto Florentino sub rub. xxviij. de productione actorum in fi. vbi vide quia multa dixi.

consil.cccxlij.viso themate.& in notabili casu Ange.tradit in consi.ccxxix.præmitto ad euidentiam.& dixi in consi.xl.& not.Bal.in
11 consi.vlt.lib.iij.s.allegato.¶† Secundo quod de potestate dicitur, hoc verbũ pluribus modis accipitur l.potestatis verbo.ff.de verb. sig.& per gl in §.rursus.in verbo,potestate. instit.de actio.& quod no.Bal.per illum text.in auctẽn.præsbyteros in prin.C.de epis.& cleri.cũ sim.vt late scribit Paulinus in tracta.de sede vacan.in iiij. prẽmisso.Sed quantum ad propositum,hec potestas,& officium, pro eodem accipiuntur.vt primo Io.And.hic dicit. & ad hoc facit text.in c.ij.j.de bigamis.ibi, ordinatores eorum potestate , & offi. & hoc consonat,quia in alijs titu.dicitur de offi.simpliciter.Vel secundo Io.An.dicit quòd officium respicit illud , quod delegatur, potestas vero concernit illud,quod potest delegatus.Sed ista differentia non sapit, quia æqualiter omnia verba ad ipsum delegatum referuntur.vnde prima expositio magis placet.Vel tertio dicamus quòd officium respicit actum & exercitium.potestas vero respicit habitum,& potentiam, vt in simili dicit Petr.de Anch.de offi.& iurisdi.in regula , ea quæ in iiij.char.ver.item præmittendũ est, de reg.iur.in vj.Et hoc in effectu Bal.dicit hic, col.penul.dum inquit quòd officium respicit actum.& potestas, secundum eum dicitur quoddam abstractum , sicut albedo . sed officium dicitur quoddam concretum,sicut album.¶Tertio principaliter,& vltimo,quia in rubrica dicitur,iudicis delegati,quæritur quis dicatur
12 esse iudex delegatus.† Et prius præmittendum est, quòd delega-
13 re , est vice sua alium dare l.delegare.ff.de nouationib.† Et extra propositum nostrum, hic delegatio dicitur proprie, quando illud,quod mihi debes,de mandato meo promittis creditori meo. vt not.Pau.de Ca in l.si vsufru.ff.de nouatio.Bal.in l.ij.C.de exec. rei iud.Azo.in summa.C.de nouatio. Alexand.in l.qui vsumfructum.ff.de verbo.obliga.& hoc modo accipitur in titu.ff.& C.de nouatio.Sed quantũ ad propositum,hic delegatio dicitur,quan-
14 do quis habet potestatem iudicandi,† & alteri illam committit l. præcipimus.C.de appell.& secundum Gof.iudex delegatus est, cui à Papa,vel legato eius, causa cognoscenda , & dicenda committitur. Ista diffinitio non videtur generalis, quia etiam delegatus reperitur à lege, vt probatur in c.irrefragabili.§.cæterum.j.de offi.ordi.& talis delegatus in diffinitione Gof.comprehensus nõ videtur. Sed responderi potest quòd non est opus in diffinitione exprimere personam,quæ causam committit, vt patet in diffinitione Hostien.de qua statim dicam . Vnde illa expressio facta per Gof.videtur facta gratia exempli, quæ quidem exempla non restringunt regulam c.j.j.ne cle.vel mona.§.hactenus.institu.de gradi.Secundo responderi potest, quòd etiam talis delegatus satis comprehenditur in eo quod dicitur de Papa, qui est lex animata in terris.Alia tamen ratione diffinitio Gof.non videtur bene procedere,dum dicitur copulatiue,cognoscenda,& decidenda,quia etiam ex sola cognitione delegatus.dicitur c.si delegatus. in fi.de officio dele.in vj.Vnde secundo Hostien.dicebat quòd delegatus est is , cui causa decidenda , seu exequenda committitur, vices al-
15 terius repræsentans, proprium nihil habens.Et † dum dicitur de causa exequenda , videtur quòd executor dicatur delegatus . &
a hoc[a] verum videtur quando sit datus cũ clausula , vocatis vocandis,quia tunc assumit partes iudicis, vt notat Abbas in c.exhibita.j.de iudi.Rota.in [illegible].decisio.de rescriptis in nouis . Card.consi.lxiij.dico.in princ.cum similibus . Secundo quod Hostien.dicit de causa.idem est si principium , vel finis causæ committatur. vt no.Alexan.in rub.ff.de offic.eius. colum.iij.Et sic diffinitio non videtur perfecta . quia appellatione causæ articulus non comprehenditur,vt glo.in c.statutum in princ.in verbo, causæ.de rescrip.
b in vj.Sed tamen dici potest[b] quòd etiam,saltem largo modo, articulus causæ,causa dici potest,sicut pars fundi,etiam fundus appellatur l.quod in rerum.§.sicut potest . de legatis primo . Tertio dum dicitur, vices alterius repræsentans , videtur sentire Host.
c quòd delegatus , & vice gerens[c] idem sit, & hoc potest esse verum largo modo . sed proprie distinguuntur, quia delegatus est
16 ille, cui iudex ipse committit.† vicegerens[d] vero dicitur ille, cui
d superior committit propter impedimentum principalis officialis, & iste dicitur habere ordinariam iurisdictionem , vt not.Bart. in l.ij.C.de offi.eius , & in l.j.§.hi , quibus . de leg.iij.Bald.hic col. pen.ver.sed quæro. Paul.de Ca.in l.ij.de offi.eius.Et licet Alexan. aliter dicat in rub.ff.de offi.eius . colum.iiij.allegata per eum habent locum capiendo viceregentem largo modo . Et iste vicere gens etiam appellatur subrogatus , vt per Bald.hic in loco præal-
17 legato . ¶† Reperitur etiam suffectus, qui dicitur substitutus in locum defuncti ante tempus officij c.quidam ibi.Archidiaconus. in verbo suffecti.ij.dist.& notat Gof.in summa de offi.vica.j princ. Alber.in l.ij.C.de offi.eius,qui vicẽ alterius gerit. vbi allegat text. in l.ij.col.pe.in §.post hunc. in fi.ff.de orig.iur.Reperit ẽt vicarius,
18 † qui dicit ille, qui vicem alterius gerit siue in officio voluntario, siue contentioso.vt per Goff.in summa de offi.vica.in princ.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Et hoc.Vide Fely.in c.dudum.col vj.de præsump.& an & quo iudex delegatus dicatur ipse executor, Dec.in c.sciscitatus.col.j.de rescr.vbi quid in statuto.
b ¶Ald. Dici potest.Hoc nõ placet, quia post causam inesse deductã, causa vnũ quid dicit,quod mutari non põt. secus in fundo qui cõstituit ex destinatione patrisfa.
c ¶Hier.Gig. Vicegerens. Nunquid aũt vicegerẽs habeat omnẽ potestatẽ quã habet is,quiẽu cõstituit, vide p Rom.in no.suis sing.ccclxviij.incip.Bar.in l.filius.& p Fel.in c.cũ olim.el.ij.in prin.hoc eo.tit.& p Dec.j.in c.fane. in prin.hoc eo.tit.
d ¶Vicegerens . Dec.in c.dilecti.ij.in fi.j.de appel.Ang.Aret.insti.de excep.in rub.

SVMMARIVM.

1 *Consultor interrogatus quid faciendum sit , vel quid iuris , debet respondere super accessorijs.*
2 *Consultor interrogatus quid iuris,nisi super omnibus reddat consilium,non videtur consilium reddidisse.*
3 *Potestatis appellatione tam in masculino q̃ in fœminino genere quid veniat.*
4 *Potestas in magistratu accipitur pro mero imperio.*
5 *Clausula,iustitiam fieri,importat vt fiat quod iuris est, & ꝙ vnicuiq; tribuatur quod suum est , & iuris ordo seruetur nu.6.& comprehendit non solum cognitionem, sed decisionem . nu.7.& apposita in libello facit vt possint attendi narrata.nu.9.*
8 *Conclusio attenditur in libello non ratio.*
10 *Minæ,& terrores differunt,& quomodo.*
11 *Metus etiam verborum excusat.*
12 *Metum iustum inducit vultus terribilis potentis.*
13 *Metus consideratur antequam quis lædatur.*
14 *Minæ vt faciant iustum metum , consideranda est qualitas minantis , item & qualitas personæ cui inferuntur nu. 15.*
16 *Metus minor in muliere sufficit quàm in masculo.*
17 *Agentes,& consentientes pari pœna puniuntur.*
18 *Scriptura sacra quomodo ad decisionem causarum allegari possit.*
19 *Iudex delegatus potest iurisdictionem suam exercere , non solum contra partes , sed contra alios quoscunq;.*
20 *Clausula , contradictores ecclesiastica censura compescendo , quid operetur in rescriptis.*
21 *Iudex delegatus potest non solum vti censura ecclesiastica , sed etiam aliam pœnam ponere.*
22 *Eximens citatum coram delegato an incidat in edictum.ff.ne quis eum.*
23 *Pœna priuationis non habet locum,nisi in casibus à iure expressis.*
24 *Pœna duplici quis affici non debet.*
25 *L.i.ff.de alie.mu.iudi.cau fac.quibus casibus habeat locum.*
26 *Pœnis spiritualibus etiam pluribus quis affici potest.*
27 *Obuiare delicto de iure ciuili quis non tenetur.*
28 *Defendere quis licitè potest alium accepta pecunia.*
29 *L.metum.§.sed licet.ff.quod met.cau.qualiter. & in quibus casibus procedat.*
30 *Periculo quis se subijcere non tenetur.*
31 *Benefacere alteri quis non compellitur , quod declara vt ibi.*
32 *Reuelare non teneor si scio quod aliquis vult occidere aliũ,quod limita.vt ibi.*
33 *L.vtrum.ff.de parrici.qualiter intelligatur.*
34 *Particeps delicti quibus modis quis dicatur.*
35 *Reuelare quis tenetur tractatum contra principem , vel rempub.quod declara vt ibi.*
36 *L.quisquis.C.ad l.Iul.maie.habet locum in rebus.*
37 *Pater nõ tenetur reuelare filiũ, qui etiam incidisset in crimen læsæ maiestatis.*
38 *Obuiare delicto tenetur quis de iure canonico , & quomodo hoc procedat , & in quo foro.*
39 *Ius canonicum quomodo differat à foro conscientiæ.*
40 *Lex interpretans intelligitur secundum interpretatam.*
41 *Forus scientiæ solam veritatem attendit.*
42 *Defendere quis potest alium ne offendatur.*
43 *Consulens aliàs non facturo,pari pœna punitur , aliàs mitius.*
44 *Intellectus.§.ope insti.de oblig.quæ ex delict. nascuntur.*
45 *Consulens in atrocioribus indistinctè pari pœna punitur.*
46 *Consilium duplex est.*
47 *Consulens punitur extraordinaria pœna arbitrio iudi.& quando.*
48 *Consilium in dubio interpretari debet quod bonum sit , & quod consulens non teneatur .*
49 *Consilium debet præcedere delictum. vt quis obligetur ex eo.item quod delictum secutum sit.nu.50.*
51 *Consilium in ipso actu præstari debet.*
52 *Consilium de per se est titulus criminis. & indistinctè punitur,etiam facto non secuto .*
53 *Interdicto vnde vi, non tenetur quis ex consilio.*
54 *Spoliare satis dicitur,qui consilium præstat.*
55 *Consilij tunc tenetur quis quando eius nomine delictum commissum est.*
56 *Consulens propter diuersam qualitatem facientis minori pœna punitur.*
57 *Consulens non punitur quando faciens absolutus esset.*
58 *Consulens non tenetur si reuocauit consilium.*
59 *Statutum de faciente, non habet locum in consulente vel mandante.*
60 *Consulens in dubio an teneatur.*
61 *Consilium præstare quando quis dicatur.*
62 *Socius criminis dicitur quando cooperatur,& pari pœna punitur.*

63 Auxilium

63 *Auxilium præstans quando pari pœna puniatur.*
64 *Auxilij quis non tenetur, si non constat commissum fuisse maleficium.*
65 *Auxilium præstans non comprehenditur in statuto cuius verba scripta sunt in personam.*
66 *Auxilium præstitum post delictum non punitur eadem pœna.*
67 *Hæresis crimine tenetur præstans auxilium, etiam post factum.*
68 *Fauoris appellatione comprehenditur etiam fauor post actum.*
69 *Multitudo auxiliantium, & delinquentium facit pœnam remitti.*
70 *Qualitas quando variat delictum, an auxiliator teneatur eadem pœna.*
71 *Crimine læsæ maiestatis tenetur non subditus opem præstans subdito.*
72 *Auxilij non tenetur quis, nisi id scienter faciat.*
73 *Qualitas superueniens post delictum præter intentionem delinquentis facit auxiliantem non teneri.*
74 *Qualitas quæ facit minui pœnam in principali, an faciat minui in auxiliante.*
75 *Vindictā licet quis ex statuto possit impunè facere, tamen opem ferēs punitur.*
76 *Opem ferre an dicatur associans.*
77 *Consensum præstans per modum auctoritatis plus peccat.*
78 *Lenocinium quare dicatur maius delictum adulterio.*
79 *Delictum maius est delinquere in alium quàm in seipsum.*
80 *Vsuras exigere peccatum non esse, asserens, magis peccat quam vsurarius.*
81 *Hæreticus dicitur asserens fornicationem non esse peccatum, item non esse peccatum ducere duas vxores.* 82.
83 *Delegatus potest exercere suam iurisdictionem in quoscunque impedientes suam iurisdictionem.*
84 *Inquisitores procedunt contra dominum temporalem impedientem familiam suam defere arma.*
85 *Delegatus punit nuncium falsum referentem coram eo.*
86 *Delegatus non habet potestatem in collegam. quod limita nu. 89.*
87 *Par in parem non habet imperium.*
88 *Procurator non exigit ab alio procuratore.*
90 *Delegatus non potest punire testes coram eo falsum deponentes.*
91 *Delegatus quam pœnam imponat contra turbantes.*
92 *Clausula, districtione ecclesiastica, quomodo intelligatur.*
93 *Delegatus etiam extraordinariam pœnam imponit.*
94 *Delegatus an priuet impedientem beneficijs.*
95 *Delegatus non potest confiscare bona.*
96 *Confiscare non potest bona habens generale arbitrium.*
97 *Delegatus vt possit districtionem ecclesiasticam exercere, debet constare de delicto turbationis manifestè.*
98 *Euidens probatio dicitur ex coniecturis.*
99 *Coniecturæ in quibus casibus habeant vim probationis.*
100 *Fides si facienda sit, intelligitur plenè, & iure ordinario.*

Q Via quæsitum. ¶Summatur, & diuiditur vt per Abb. hic. 1 ¶† In text. ibi, quid faciendū sit, dicit And. sicu. q̃ per ista verba interrogatus. pōt respondere non solū super facto principali, sed & super appendicibus. quia Papa hic respondet non tantū quo ad impediētes, sed ēt quo ad cōsentientes. Et in effectu, fm eum, ista verba idē important ac si cōsulat̄ sup puncto quid iuris, 2 † quo casu consultor etiā de accessorijs respōdere potest [a]. vt not. Ang. in l. eius qui. in prin. ff. si cer. pet. col. j. & in l. quærebat̄. de testa. milita. cū si. vt tradūt And. sicu. & Mod. hic. & Alex. in l. qui quadraginta, in princ. ff. ad l. Fal. & Perusinus in c. intimasti. col. ij. de appel. Sed aduertēdū est in duobus. Primo, quia æquiparatio quā And. sicu. facit, nō videt̄ bene procedere, quia verba illa, quid faciendū sit, generalia sunt. & vident̄ referri ad practicā. Sed illa verba, quid iuris. solā iuris dispositionem respiciunt. nisi dicamus q̃ ex quo talis interrogatio facta est illi, qui de iure respondet, fm qualitatē personæ interrogatio intelligit̄, videlicet q̃d faciendū sit de iure. ar. l. plenū. §. æquitij. ff. de vsu & hab. Et ad hoc specialiter facit text. l. qui mihi donatum. ff. de dona. ibi, quærebat̄ quid ageret. intelligitur. s. de iure. Secūdo aduertendū est, quia Ang. in d. l. eius, qui, & in d. l. quærebat̄, dicit q̃ consultor potest cōsulere super appendicibus. Sed tamē dicendū est q̃ tenet̄, [b] vt no. Bal. in c. j. col. ij. in fin. de cōtro. inuesti. vbi inquit, q̃ si cōmittit̄ causa cōsulenda per istū modū, q̃d iuris, nisi sup oībus reddat cōsiliū, nō videt̄ cōsiliū reddidisse. [c] argu. l. quid tñ. ff. de arbi. Sic per istā rōnē videt̄ q̃ necessitetur. & ita loquit̄ Perusinus in d. c. intimasti. 3 ¶† In tex. ibi, de potestatibus quæ, hic in fœmenino genere loquit̄. & idem habet̄ in c. fi. j. de iud. ibi, Florētina potestas. & in c. si Imperator. xcvj. di. ibi, potestates, quas, ad idē text. x. q. ij. in c. præcarie. xv. q. iiij. c. ij. Et tali casu denotat ipsam dignitatē. Sed qñ in genere masculino ponit̄ vt dicit Ioā. An. hic, designat personā habentē ipsam dignitatē, vt in c. tua. de homicid. in l. si fideiussor. in prin. ff. de pigno. & ibi gl. dum dicit à potestate, scilicet aliquo. Et licet verbū, ptās, pluribus modis dicat̄, vt dictū est. s. in rub. 4 † tñ in magistratu ptās proprie accipit pro illo qui habet merū imperiū, [d] vt not. Paul. de Ca. in l. eū, qui. per illū tex. ff. de iurisd. om. iu. facit tex. in l. potestatis. ff. de verb. sign. vbi dicit̄ q̃ in persona magistratū Imperiū significat, vt in l. Imperiū. ff. de iu. om. iu. vbi merū Imperiū ptās appellat̄. facit etiā tex. in l. iij. §. pign. ff. de reb. eorū, ibi, præsidijs, vel alterius potestatis, & in l. iij. §. fin. ff. de arb. & in l. epale. C. de epis. aud. in c. inquisitionis. §. prohibemus. de hære. in vj. Est verū q̃ Alex. tenet cōtrariū in d. l. eū, qui, sed illa, quæ ipse adducit, procedūt largo mō, & ita ēt largo mō videt̄ procedere text. hic, qui ēt haberet locū in eo, qui nō haberet Imperiū, sed modicā coertionē pp subiectam materiā. & ad prædicta etiā facit text. in c. grauem, de sen. exco. in l. j. C. si rector prouinciæ. in l. j. C. si quacūq; prædi. fu. pote. in l. fi. ff. quod me. cau. in l. ij. C. de execu. & exacto. lib. xij. 5 ¶† Primo not. ibi, iustitiā exhiberi præcipimus, ista verba important, vt fiat quod iuris [e] est. ita Bal. c. cū venissent, col. pen. ver. quæro Papa mandat. de testi. 6 † Et effectus horū verborū est, q̃ vnicuiq; tribuatur quod suū est, & q̃ iuris ordo obseruet̄ [f], vt not. Ang. in §. exhæredatos. in auc. de hære. & falc. & in l. ei q̃ in prin. col. j. ff. si cer. pet. 7 ¶† Et sub verbo, iustitia, non solū cognitio, sed etiā decisio cōprehendit̄, vt no. Domi. in c. qm̃, de immuni. eccle. in vj. facit quod no. Bald. in l. nemo. in fin. C. de sen. Et ista clausula apponi solet in libello, 8 vt † abb. hic dicit, & valde est vtilis, quia licet aliàs in libello cōclusio attendat̄, & nō narratio, [g] vt not. in c. ex parte. B. de foro cōpe. vbi abb. post alios per illū tex. no. Bar. in l. certi cōdi. in princ. ff. si cert. peta. Pau. de Ca. in consi. vj. in causa, quæ vertitur, col. v. cum simi. 9 † Tamen virtute prædicte clausule etiam narrata attenduntur, & sup illis probatio fieri pōt, & iudicari [h], vt no. Cald. in c. ij. de ordi. cogni. vbi abb. in vlt. char. post alios Ange. in l. fi. C. de anna. exce. Ant. de Bu. in c. examinata. col. viij. de iudi. cum si. vt tradit Alex. in cōsi. cxxj. viso processu, col. ij. lib. j. & in consi. xxxviij. visa petitione li. iij. & in cōsi. xliij. visis. lib. iiij. quod tamē declarat̄, & limitatur, vt idē Alex. scribit in cōsi. xcvj. cōsideratis his. li. v. & in cōsi. cx. attentis, eo. li. v. Pau. de Ca. in cons. clxiij. quæritur primo. col. pe. Are. in cōsi. xvij. cōsideratis. col. iiij. & de ista clausula videndū est quod no. 10 Bal. in l. fi. ff. de iust. & iu. ¶† Secūdo no. ibi, minis, & terroribus. q̃ ista inter se differunt. ad idē facit tex. in c. cōstitutis. el. j. de test. ibi, minis, & terroribus. nā mine in verbis, terrores in atrocitate facti cōsistunt. promiscue tñ accipiunt̄, vt abb. hic dicit. facit tex. in l. iij. §. qui armati. ff. de vi & vi arma. ibi, terror armorum sufficit. in l. iij. in fi. ff. quod me. causa ibi, terrore verborū. in l. fi. §. si iusto metu. ff. eo. ti. vbi iusto metu quis territus fuit, quia aduersarius potens minabat̄. Et de magistratu dicit̄, q̃ habet ius terrēdi l. pupillus. §. territoriū. ff. de ver. sig. Et debet esse delinquentibus terribilis. §. talē, in auc. de mā. prin. Et cōcludi pōt, q̃ mine pñt esse, q̃ nō terreant, terrores vero sunt, qñ iustū metū inducunt. iō agēdo dicit̄ minis, & terroribus, vt hic, & in d. c. cōstitutis. Et dicit abb. hic, q̃ mine, & terrores iustū metū inducunt, facit tex. in d. c. cōstitutis. Nam etiā metus verborū excusat, vt per gl. vij. dist. in c. fuerunt, & in c. cū dilectus, quod me. causa. Et vultus terribilis potētis istū metū in-11 ducit, vt not. Bal. in c. j. §. iniuria, col. pen. de pace iur. fir. † Et metus cōsiderat̄ antequā quis ledat̄, vt no. Alexan. in cōs. cj. qm̃ p excel-12 lentis. col. j. li. iij. & subijcit abb. hic, q̃ ad hoc † vt mine inducant iustū metū, qualitas psonæ minantis debet cōsiderari, [i] alle. Bar. in l. si donationis. in fi. & in l. metū. C. quod metus causa. & idē Bart. in l. j. §. q̃ onerande. in fi. ff. quarū rerū. no. Bal. in l. fina. ff. de hæred. instit. Et hoc de magistratu notat Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi ptori. ff. de operis no. nun. cū si. vt tradūt And. sic. & Mod. hic. Adde Bart. per illū tex. in l. hæc aūt. ff. si cui plusquā per leg. Falc. Ang. in cōs. ccxv. thema tale, col. ij. Roma. in cōs. cccxxxij. quo ad primum. col. j. Alexan. in cōsi. clvj. viso instrō donationis. col. pe. li. ij. Et dicit abb. hic hoc etiā habere locū in marito, vt tūc demū mine mariti iustū metū inducant, qñ est solitus seuire. Et idem abb. in c. causam matrimonij. col. ij. j. eod. de qua ibi videbimus. Et notandum 13 est, q̃ sicut ex parte inferētis metū qualitas personæ debet † considerari,

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Potest. Adde Ias. in d. l. eius, in princ. ff. si cert. peta.

b ¶Tenetur. Lancel. Dec. in l. quęro. de annuis lega. Ias. in l. eius qui. in fi. prin. ff. si cer. pet. l. si fundum sub conditione. §. Stichum. de lega. iij. l. stipulatus sum mihi à Proculo. §. fi. ff. de verb. obl. Ioā. Bapt. de Caccialup. in repet. c. j. de feudi cognitio. in vsi. feudo.

c ¶Syl. Ald. Reddidisse. Idem Dec. mutare videtur sententiam in d. l. eius, in prin. in vlt. nota. ff. si cer. peta.

d ¶Syl. Ald. Imperium. Falsum est hoc ex ea l. potestatis. ff. de verb. sig. & l. iij. §. j. ff. de reb. eorum Claudiu. cātiū. in l. ij. de offi. iudi. c. iij.

e ¶Syl. Ald. Iuris. De importantia horum verborum vide late Dec. in c. ex ratione. in vlt. not. de appel.

f ¶Syl. Ald. Obseruetur. Adde Ias. in l. causas. C. de transac. Alex. in consi. lxxxiiij. in fi. lib. j. & idem in c. significasti. in ij. no. infra eod.

g ¶Narratio. Adde Deci. in consi. lvij. & quæ ibi addidi in princi. & in consi. lxij. in prin. & in consi. ccccxciij.

h ¶Syl. Ald. Iudicari. Potest hoc comprobari, quia huiusmodi concl. generalis est. & conclusio generalis facit vt censeantur intentata omnia remedia competentia Dec. in consi. lvij. col. j.

i ¶Syl. Ald. Cōsiderari. Vide aliqua p eundē in c. causam matrimonij. in ij. no. j. eo.

ſiderari, vt dictum eſt, ita ex parte eius, cui metus infertur, qualitas conſideranda eſt. Et ideo gl. notabilis in c. cū locum. de ſpōſa. 26 dicit ꝙ † minor metus in muliere ſufficit, quã in maſculo. de quo videndum eſt, quod dixi in c. fi. de appel. & not. ꝙ contra illam gl. in d. c. cum locum, videtur tex. in c. conſultationi, de ſpon. vbi tex. in muliere loquitur, & dicitur ibi ꝙ requiritur metus qui cadat in conſtantem virum. Niſi dicamus ꝙ intelligatur de conſtanti muliere. vt tex. loquitur, cuius conſtantia minor eſt, quã viri, propter fragilitatē ſexus. Poſtremo aduertendū eſt, ꝙ ea, quæ ſupradicta ſunt de qualitate viri inferentis metū, in ſe vera ſunt. ſed quantū ad tex. hic nō vħr procedere. quia tex. hic videt̄ generaliter habere locū qñ iuriſdictio delegati impeditur, dato ꝙ eſſet timor, qui non caderet in conſtantē virū, quia ſufficit ꝙ delegatus turbet̄, & impediat̄. vt hic, ibi, ſi eos cognoueris iuſtitiam impedire, & facit 17 tex. in c. præterea. j. eo. ¶ † Tertio nota. ꝙ agentes, & cōſentientes pari pœna puniuntur. ad idem eſt tex. ij. q. j. c. notum. in fi. cum ſi. 18 de quo late in gl. videbimus. ¶ † Quarto no. ꝙ ſacra ſcriptura allegari poteſt in deciſionibus [a] cauſarum [b]. de quo dicendū eſt vt dixi in c. ne innitaris. in iij. not. de conſti. vbi concluſum fuit ꝙ illud dictū nō ſit verū ſimpl̄r, ſed ſolū in caſibus expreſſis in iure, in quibus de dictis ſacre ſcripture, facta eſt decretalis, cui ſtandum eſt propter auctoritatem ſummi pontificis, vt ipſe abb. dicit in c. j. de præſum. Et in ſimili de dictis autorum no. Pau. de Ca. poſt Ia. Bu. in l. j. ff. ſi cert. pet. & latius declaraui in d. c. ne innitaris. & in d. l. j. ff. 19 ſi cer. pet. ¶ † Quinto. & vlti. no. ꝙ iudex delegatus pōt iuriſdictionē ſuã exercere, nō ſolū ꝯ partes. ſed ēt ꝯ alios quoſcunq;, & iſta videt̄ quædã prorogatio iuriſdictionis rōne delicti, vt not. Ant. de But. hic, ſicut ſi quis in loco alieno delictum cōmittit c. fi. de foro cōpe. & c. j. de raptor. Et ex hoc videt̄ ꝙ nō ſit neceſſaria illa clauſula, quæ in reſcriptis apponi ſolet, dum dicitur, cōpeſcendo con-20 tradictores eccleſiaſtica † cenſura, q̄a delegatus datus ſimpliciter habet talē poteſtatē [c]. vt no. abb. in c. quærenti. de ver. ſign. Et non 21 ſolū eccleſiaſtica cenſura vti poteſt delegatus. ſed † etiam aliam pœnã extraordinariã imponere poteſt. vt abb. concludit in d. c. quærenti. ver. ſed quæro, & not. Alex. in conſi. xxxv. viſo themate. 22 col. ij. lib. ij. ¶ † Et ex his infertur ꝙ nō bene dixit Bal. in l. j. §. filius. in prin. in ver. itē excuſatur. ff. ne quis eū, dū inquit ꝙ eximens citatum coram delegato, non punitur pœna illius tituli, quia iuriſdictio delegati nō extenditur de perſona ad perſonam, cap. p. & g. j. eo. nã hoc videt̄ cōtra iſtū tex. & ita dicit And. ſic. hic. Sed tamē dictum Bal. videt̄ poſſe ſaluari, cōſiderãdo ꝙ delegatus habet poteſtatē limitatã cōtra impedientes eū, ne mandatū apoſtolicum exequat̄, & ſic videt̄ habere poteſtatē remouendi impedimentū futurū, vel quod de præſenti inſtaret. Sed nō videt̄ ꝙ impedimentum illatum punire poſſit, quia illud, quod factū eſt, pro infecto haberi non pōt l. in bello. §. factæ. ff. de captiuis. Et delegatus ſolū videt̄ habere limitatã poteſtatē cōtra impedientes. Niſi dicamus ꝙ punire ēt illos poſſit, qui impediuerūt, vt illi, & alij à futuro grauamine coerceantur, quia aliter iuriſdictio delegati nihil operaretur, & eluſoria redderet̄, ꝯ tex. hic. & de his videbimus in gl. j. in fi. ¶ In gl. j. ibi, iactura cauſæ afficiunt̄. abb. hic, poſt Ant de Bu. concludit ꝙ pœna d. l. j. allegate in gl. nō habeat locū in iſto caſu, quia tm̄ loquit̄ in alienatione. & idē ſequunt̄ And. ſicu. & Mod. hic. q̄a d. l. j. loquit̄ in actore, vt per gl. j. ibi & in l. j. in verbo tenebitur. ff. de 23 aliena. iudi. mutã. cau. ſa. hic aūt loquit̄ in reo. Et † quia pœna [d] priuationis non habet locū in caſibus à iure expreſſis, [e] vt per glo. in cap. fin. de iure patro. facit. text. in l. at ſi quis. §. diuus. ff. de religioſ. 24 † Et q̄a nō debet q̄s affici duplici pœna c. at ſi clerici. §. j. j. de iudi. cū ſimi. ibi allegatis in gl. Sed tamē dictum gl. à rōnibus prędictis 25 defendi pōt. Et primo non obſtat quod abb. dicit, † quia īmo ille text. in d. l. j. habet locū non ſolum in alienatione, ſed generaliter in quocunq; caſu, in quo patrocinium potentioris imploratur, vt colligit̄ ibi in rub. & no. Bar. in d. l. j. in prin. dum loquit̄ de implorantibus patrociniū priorum ciuitatis. & idem Bart. in l. cum miles. ff. de aliena. iudi. mutandi cauſa facta. Non ob. ꝙ ille tex. loquatur in actore, quia etiam procedit in reo, vt not. Bart. ibi & Doc. cōmuniter ſequuntur. Non ob. quod dicitur de pœna priuationis, quæ non extenditur, quia hic nō agitur de extenſione, ſed habet locū ille text. qui generaliter loquitur. Non ob. quod dicitur de duplici pœna, quia alterum iudex debet eligere c. quoniã fre-26 quenter. in fi. vt lite nō cōteſtata. † & quia hic agitur de pœna ſpirituali, iura allegata in contrariū procedunt in pœnis temporalibus. Alia tamen ratione gl. reprehendi poteſt, quia text. in d. l. j. tantum procedit in potentibus ratione officij. ſecus ſi potens ſit rōne diuitiarū, vel q̄a ſit ex primatibus ciuitatis, vt no. gl. & Bar. in d. l. j. Sed tex. hic habet locū in quolibet potēte. & etiã in priuato, qui iuriſdictionē delegati impediret. Reſoluendo cōcludendum videt̄ ꝙ dictū gl. hic intelligat̄, prout loquit̄, referendo ſe ad text. dum loquit̄ de poteſtatibus, & ſic potentibus ratione officij, de quibus loquitur d. l. j. nam impetrans auxilium talium, punit̄ ſm̄ illum tit. quia verificat̄ illud quod ibi requiritur. Et ēt punitur, ſm̄ quod hic dicit̄. Sed in alijs potentibus non rōne officij, & in priuatis, in quibus tamē haberet locū iſte tex. in his clarum eſt ꝙ pœna d. l. j. nō habebit locū. ¶ In gl. ſecūda circa primū mébrū, qñ quis 27 conſentit negligēdo. † Ex his, quæ abb. dicit, prima concluſio eſt, ꝙ de iure ciuili quis nō tenet̄ obuiare delicto [f], vt per gl. in l. culpa caret. ff. de re. iur. & not. Bart. in l. j. §. ſed in eo. ff. ad Syllanianū. in l. 28 metū. §. ſed licet. ff. quod metus cauſa. per illū text. † vbi quis licite pōt pecuniã accipere, vt aliū defendat. ergo datur intelligi, ꝙ nō tenet̄, quia turpiter acciperet l. pe. ff. de conditioni. ob turpē cauſam. & ita per iſtam rationem tenet gl. in c. quante. de ſen. excom. Et iſto fundamento vtebatur Iac. But. quem Bar. refert, & ſequit̄ in l. vt vim. col. j. ff. de iuſt. & iu. Saly. in l. quiſquis. §. id quod. ad leg. Iuliam maieſta. & Romañ. in conſi. cxvij. ex præmiſſa. Et prædictã rationē omnes Mod. vbicunq; ſequunt̄. Sed tñ videt̄ poſſe r̄nderi 29 dupliciter. † Primo, quia tex. in d. l. metum. §. ſed licet. loquitur qñ quis ſuſcipit defenſionem alterius generaliter. vt liberet à vi hoſtiū, vel latronū, tunc. n. licite accipit pecuniam, quia videt̄ locare operã ſuã, & res videt̄ habere tractū ſucceſſiuū d. §. ſed licet. in fi. ibi, mercedem accepiſſe videt̄. Secus videtur, qñ agitur de aliquo caſu particulari, & momentaneo occurrenti, prout Doc. loquunt̄ quia tunc videtur ꝙ alium iuuare teneatur, ſi poteſt, vt probat̄ in d. l. culpa caret, à contrario ſenſu. Secundo reſponderi pōt ꝙ tex. in d. §. ſed licet. loquitur qñ quis non poterat aliū iuuare ſine periculo eius, quia agebatur ꝙ illū defenderet a vi hoſtiū, & latronū, & hoc gratis facere nō debet, quia periculo ſe ſubijcere nō tenet̄ 30 c. ex parte. el. ij. de appe. no. in l. ij. ff. ſi quis cautioni. † Secus videt̄, qñ pōt abſq; periculo ſuo, prout q̄ō Doctorum intelligit̄, & iſtud occurrebat. Et reperio, ꝙ Alb. in d. §. ſed licet. ita reſpōdet. Pro cōi 31 tñ opinione facit, † quia q̄s nō cōpellit̄ alteri bene facere, vt per gl. j. in c. ad reprimendã. de off. ordi. Sed pōt reſpōderi, hoc nō habere locū in d. l. ctis, quibus quis obuiare debet, ſi pōt d. l. culpa caret, a ꝯrio ſenſu. Retenta tñ cōi opinione. Bal. infert in l. vt vim' in viij. q. ff. de iuſti. & iur. ꝙ ſi potui offenſum iuuare clamando, & nō feci, nō teneor, & ſi ſcio ꝙ Titius vult occidere Seium, ſi tacui, nō teneor, licet eſſet honeſtū reuelare & idē no. Pau. de Ca. in l. fi. 32 in fi. C. de his, quibus vt indig. † Et prædicta cōis opi. limitat̄, [g] ſm̄ Bald. hic, col. ij. non habere locū in delicto atrociſſimo parricidij, 33 per l. vtrum. ff. de parricidijs † ibi, conſcij, & extranei, eadem pœna afficiendi ſunt. & idē Bar. in l. j. §. occiſorū. ff. ad Sylla. Gl. tamen in d. l. vtrum. in verbo, conſcij. aliter intelligit illum tex. ſupplendo de conſcijs participibus, & Bar. ibi hoc ſequitur. & idem Sal. in l. q̄ſquis. §. pe. C. ad l. Iul. maie. col. j. & in l. j. col. xiiij. C. de rap. virgi. Sed contra iſtum intellectum facit, quia manifeſtam continet diuinationem, ſupplendo de cōſcijs & participibus. & vlterius hoc videtur contra illum text. in illa implicatiua, etiam extranej, quæ implicat

ADDITIONES.

a ¶Hier. Gig. Deciſionibus. Adde dicta per Fely. late in c. ne innitaris. ꝯ de conſtit.

b ¶Syl. Ald. Cauſarum. Diſtinguendū eſt in hac materia, nam ſi loquimur de Euangelio, clarū eſt ꝙ nedū in foro canoni. ſed ēt in ſeculari attenditur, gl. in. §. cognitio, in ver. eloquiorū. in aucten. vt iud. ſine quoquo ſuffr. ēt ſi lis illis eſſet contraria, Bal. in auc. ad hæc, C. de vſur. quod tñ declarandū eſt, vt per Abb. in c. quæ in eccleſiarū, de cōſtit. dum agitur qñ princeps ius diuinū diſtinguat. de lege autē Moſaica videnda ſunt quæ tradit Iaſ. in l. pactū, col. fi. C. de colle. & eſt text. in c. fi. xx. diſt. Fely. in c. tranſlato, col. j. de cōſti. De dictis prophetarū. eſt tex. in c. nō licet. x. diſt. De dictis Solomonis, vidēdus eſt idē Dec. in c. eccleſia S. Mariæ. col. xv. verſi. nō obſtant iura in quibus canones, de conſti. De dictis diui Hieronymi eſt tex. vbi Abb. in. iij. not in c. cum apoſtolica, de his quæ fiunt à pręla. quod decla. vt p Iaſ. in. §. quædã, col. xij. inſtit. de actio. De dictis Theologo. Abb. in proem. decreta, col. vj. Dec. in conſi. clj. in. j. dubio. col. iij. verſi. nec eſt curandum.

c ¶Syl. Ald. Poteſtatem. Ex ſimplici enim commiſſione delegatus habet auctoritatem puniendi partes contumaces, Dec. in c. de cauſis, in iiij. no. de offi. delega. Idem tamen tradit in c. præterea, in iij. no. j. eod.

d ¶Pœna. Alex. conſi. ciij. nu. 15. Deci. conſi. xc.

e ¶Syl. Ald. Expreſſis. Adde Deci. in c. ex tenore, colum. iij. in fi. de reſcrip. in rubr. de iud. colum. ij.

f ¶Hiero. Gigas. Delicto. An de iure ciuili quis teneatur obuiare delicto, vide etiam per d. Iaſ. in l. vt vim. in pen. col. verſi. nunquid autem. ff. de iuſti. & iure, & per Alex. poſt alios in l. talis. in fi. C. de his quib. vt indig. vbi inquit ꝙ ſpeciale eſt in ſeruis vt dominum iuuare teneantur. ergo in alijs eſt ſecus. adde etiam dicta per eundem Dec. in l. culpa caret. ff. de reg. iur. vbi fere de verbo ad verbum recitat̄ dicta per eum hic.

¶Adde Fely. hic. & Deci. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure.

g ¶Hier. Gigas. Limitatur. Limita iſtam communem opinionem non procedere in ſeruis qui tenentur dominū defendere, alias puniuntur pœna capitis l. talis. C. de his quib. vt indig. Imo plus voluit Cy. ibi quem ſequitur Alex. ibidem in fi. d. l. talis. ꝙ ſi ſeruus ſciebat dominum habere inimicos inſidiantes illius vite, & dormiebat in eodem tecto in quo dominus interfectus fuit nihilominus, licet ſeruus dormiens non ſenſerit rumores, quia dormiebat, tamen punietur.

implicat ad filios, qui ex sola, & simplici scientia tenentur l.ij.ff.de parricidijs.ergo pariter extranei ex sola scientia tenenẽ.Et contra prædictū intellectū plus vrget text.in §.alia.institu.de pub.iud.vbi tex.expresse loquitur de cōscijs, & participibus separatim. & ita illum tex.ponderauit Bar.in d.l.vtrū. Saluando tamē gl.in d.l.vtrū, considerandum est ꝙ ille tex.loquitur de filijs, qui patrem interfecerunt,ibi,qui occiderūt parentes.& dicit cōscios,& extraneos pari pœna afficiendos. Sed istud videtur falsum in conscijs simpliciter,qui minori pœna puniunẽ,vt est tex.in d.l.ij.ff.de parricidijs. Vt ergo illa ęquiparatio de pari pœna verificetur, necessariū est dicere ꝙ tex.ibi intelligatur de conscijs,& participibus, prout gl. ibi & Bar.dicunt.Non obstat tex.in d.§.alia. quia Ang.in d.l.vtrū. dicit ꝙ legit illū.§.& quod ibi nihil dicitur de participibus. And. sicu.hic. colum.xvj.dicit ꝙ immo loquitur de participibus dū inquit,cuius dolo malo factum est,vel conscius criminis. Sed replicari potest ꝙ illa verba.cuius dolo malo factum est.generaliter nō inferunt ad participes, sed verificari possunt in eo, qui dolo persuasit c.sicut dignum.§.j.cum gl.in verbo,prouocassent, de homi.

34 † Et iste est vnus modus in quo quis dicitur esse particeps delicti. Sunt alij plures modi, in quibus esse pōt particeps delicti, vt per gl.in cle.j.in verbo, defensauit.de pœnis. Et alijs modis potest intelligi,& verificari verbum illud,conscius. & ita responsio glo.& Bart.in d.l.vtrū.defendi potest,& dictum Ang.ibi declarat. Verū, quia ista dicta non procedunt absque cauillatione, tutior videtur responsio Bal.ꝙ sit speciale in crimine parricidij. & idem est in crimine læsæ maiestatis l.quisquis.§.id, quod.C.ad leg.Iul.maiesta.

35 Ex quo infer Bar.in d.l.vtrum.in fi.† ꝙ subditus, qui sciens non reuelauit tractatum cōtra principem, vel suam rēpub.puniatur. & idem not.Bart.in l.j.§.occisorū.ff.ad Syllan.vbi etiam Ang.& abb. hic,& in c.j.de resti.spo.Et hoc sane intelligitur,qn̄ sciens tale delictum futurum,illud probare pōt,[a] aliàs secus videtur,vt notabiliter voluit Bal.in consi.incipiente quāquā.Et ibi inuehit contra assessores, qui simpliciter sequuntur dictum Bar.& ita refert Ange. Are.in tractatu maleficiorum in verbo, che hai tradito la patria. colum.ij.& Io.de Ana.in rub.de his,qui filios occiderunt.Mod.in c.quante.de sent.excō.& in c.de cętero.colum.fi.de re iud.Et pro dicto Bal.bn̄ facit tex.ij.q.vij.in c.qua propter.ibi, probationibus competentibus exhibitis.Dicit tamen Ang.Are.ꝙ opi.Bar.in practica seruatur.& ita obseruatū fuit Florentię dū legerē Pisis cōtra Renatū de patijs,q decapitatus fuit, qa nō reuelauit cōiurationē ꝯ Rem pub.[b] quā sciebat. & hoc maxime haberet locū in ducatu nostro Mediolani,propter quoddā decretū quod reperiẽ valde rigorosum,de quo dixi in cōsi.lxiij.Et ſm̄ predictā opi.Bar.infertur.

36 † ꝙ dispositio d.l.quisqs.q̄ de Imperatore loquiẽ,ēt hr̄e vr̄ locū in rep.[c] de quo late Soz.scribit in ꝯs.cclxxv.in cā fratris.† Et quod di-

37 ctū est de pœna sciētis, & non reuelantis crimen læsæ maiesta.nō haberet locū in pr̄e, qa nō debet filiū offerre ad suppliciū.[d] l.miles.§.desertorē.ff.de re militari. Ita Sal.dicit in l.ꝑpter insidias.C. qui accusare.& not.Io.de Ana.in c.fin.col.pe.in ver.cōsidera quia,

38 de his,q filios occiderūt.& Bar.Verō.ī cautela ꝑma.¶† Secūda cōclo abb.est ꝙ de iure canonico quis teneẽ obuiare delicto,vt tenet gl.in regula, culpa caret,ff.de reg.iu & ꝓbaẽ in c.quāte.in fi.j. de sen.exc.ibi, eos delinquētibus fauere interpretās,q cū possint manifesto facinori desinunt obuiare. & ad idem est text.in c.sicut dignū.§.ille ēt.j.de ho.& in c.dilecto. de sen.excom.in vj.in c.non inferenda.xxiij.q.iij.in c.fi.in c.qui pōt.eadē cā.& q.vt not.Arch.ij. q.vij.in c.negligere.& vr̄ sequi Mod.hic allegantes Ang.in l.vnica,col.fi.C.de nili agge.nō rupē.& istā drīā ēt sequiẽ Hiero.zanetinus in c.j.in xv.drīa.j.de accu.And.sicu.tn̄ hic, de quo Mod.nullā faciūt mentionē,tenet ꝙ gl.in d.l.culpa caret,nō sit vera, & cōcludit ꝙ ēt de iure canonico quis nō teneẽ delicto obuiare.& hoc in foro cōtentioso.secus est in foro cōscientiæ. & hoc mō iura supra allegata.ſm̄ eum intelliguntẽ.& ista nō est noua eius opi.Nam ita in terminis voluit Ant.de But.in d.c.quante.circa fi.vbi dicit ꝙ gl.in d.l.culpa caret.intelligiẽ in foro pœnitentiali. Et hoc idē expresse tenet abb.in c.j.de rest.spo.col.fi.in ver.ad tertiū.in fi.& idē Sal.dicit in l.quisquis. ver.ad id quod.C.ad l.Iul.maie.& Bal.in l.j. col.iiij.C.de ser.fug.& Io.de Ana.in c.ij.de hære.& ita etiā tenent Moder.in d.c.quante & in d.l.vt vim.licet prædicta non allegent. Et sic in effectu nō videtur differentia inter ius ciui.& cano.sed solū inter forū ꝯtentiosum,& pœnitentiale. Et licet ista videaẽ cōis opinio Modernorum,tamen pro defensione gl.in d.l.culpa caret cōsiderandum est, quia non consonat ꝙ iura.s̄.alle.restringantur in foro cōscientiæ,prout Doc.in locis ꝑalleg.dicunt,quia simpliciter loquunẽ. ergo intelligunẽ simpliciter de iure ca.in foro cōten.

39 prout cōiter iura canonica loquuntur.† Et quia qn̄ iura canonica aliter in foro cōscientię,quā in foro cōtentioso volunt disponere, solent hoc exprimere.xvij.q.iiij.in c.quicunq;. & in c.inquisitioni. de sen.exco.no.in c.tua nos.de spon.Et quia si in foro conscientię quis teneẽ aliū iuuare, idē videẽ esse de iure cano.quia ēt de iure canonico,bonū animæ cōsideraẽ,vt per gl.in c.cum contingat. de iureiu.& facit tex.in d.c.quāte. dum inquit ꝙ catholica auctoritas cōdemnat facientes,& cōsentientes pari pœna. & certe hoc primum dictū vr̄ habere locū de iure cano.in foro cōtentioso, vt ēt hic probaẽ.deinde in d.c.quāte. dictū primū de ꝯsentientibus interpretatur,& dicit tex.eos fauere delinquentibus,qui,cū possint desinūt manifesto facinori obuiare. Vnde sicut primū dictū de iure canonico in foro ꝯtentioso intelligiẽ, ita ēt in isto secūdo dicto

40 dicēdū vr̄,† qa lex interpretans,ſm̄ legē interpretatā intelligiẽ.in auc.de fil.an̄ do.instr.na.§.j.cōprobaẽ hoc, quia loquiẽ tex.in d.c. quāte.de manifesto facinore.ergo vr̄ loqui de foro cōtentioso,qa

41 in foro cōscientiæ idē esset in facinore nō manifesto,† qa in foro ꝯscientiæ sola veritas attendiẽ,vt ꝑ Inn.in c.pleriq;,de imu.eccle. & eodē mō loquiẽ text.in d.c.sicut dignū.& in d.c.negligere.facit ēt tex.in d.c.dilecto.ver.& quidē. vbi primo dr̄ ꝙ quis pōt vicinū, vel proximū defendere.Et hoc ēt clarū est in foro contentioso, vt no.in l.vt vim.ff.de iust.& iu.& inferius dicā ampliando, in eodē casu dū tex.dicit immo si potest,& negligat, videẽ iniuriā fouere, ergo hoc ſm̄ dictū pariter intelligiẽ in foro contentioso. & ita defendiẽ gl.in d.l.culpa caret.Et retenta ista conclusione,inferri pōt idē esse de iure ciuili,ex quo ꝯtrium non est de iure ciuili cautū,vt no.in c.j.de no.ope.nun.immo idē probaẽ de iure ciuili,in d.l.culpa caret.à cōtrario sensu.& hoc, qn̄ pōt absq; periculo eius. alias

42 secus, vt supra dictū est.† Et subijcit in isto primo membro abb. hic,ꝙ etiam de iure ciuili quis potest alium iuuare ne offendatur, & ita tenet Bar.in l.vt vim,col.pe.quia dicit ipse,si licet pro rebus proprijs defendendis aliū interficere,à fortiori pro personis. ar.l. sancimus.C.de sacros.eccle.Et ad text.in d.l.vt vim.dum ibi diciẽ, ꝙ licet hoc ob tutelā corporis sui,subaudiẽ maxime,ſm̄ eū.Quod profecto maximā diuinationem continet.Et ratio Bar.etiā nō videtur multū concludens ad defensionem alterius, prout ipse arguit.Vnde idem Bar.in l.si quis in seruitute.in fin.ff.de furtis. melius argumentatur per istum text.quia si licet alium defendere in rebus suis,à fortiori in persona eius. Et pro dicto Bar.est tex.in c.dilecto.§.& quidem,de sen.excom.in vj.& no.Bart.in l.prohibitum.C.de iure sci.lib.x.cum similibus. vt tradunt Moder.in d.l.vt vim.& in c.si vero.el primo. de senten.excō.idem Abb.in c.olim. col.xj.ver.sed nunquid. de resti.spoli.Pau.de Cast.in consil.cxcij. aliàs cclxxvij.col.iiij.in causa carceratorum. Ange.Aret.in tracta. maleficiorum.in verbo se defendendo.Non ob.tex.in d.l.vt vim. dum ibi diciẽ ob tutelā sui corporis, cum simi.quia respōderi pōt ꝙ etiam in tali casu agiẽ de tutela proprij corporis,quia cum licite alteri⁹ defensionē suscipiat,in tali defensione ponit se in discrimine,& sic īmediate agiẽ de tutela proprij corporis,licet à princi-

43 pio pro alterius defensione interueniat.¶† In secundo membro principali de consulente abb.post Host.concludit ꝙ si is,cui consulitur,non erat aliàs facturus,[e] consulens pari pœna teneẽ. sed si erat facturus,debet mitius puniri.[f] & probatur ista distinctio in c. sicut dignū.§.qui vero.de homi.facit tex.in l.non solum.§.si mandato.ver.Attilianus autem.ff.de iniurijs.& idē tenet glo.in §.ope. in verbo certe,insti.de oblig.quæ ex delicto nascun.& in l.j.§.persuadere.ff.de seruo.corru.& in verbo,facturus,& not.glo.& Bart. in l.sæpæ.in verbo, cōdici potest.ff.de ver.sig.Bald.in l.ob hæc verba. colum.ij.ff.de his, qui not.infa.in l.data opera.xvij.colum.C. qui accusa.non possunt. & in l.j.col.C.de ser.fugi.& dicit Albe. in d.l.ob hæc verba.quòd Doc.communiter ita tenent. & ita concludit Saly.in l.j.colum.viij.ver.quæro.C.de rap.virg.& idem sequitur Imol.in c.quærelam. in fin.de electio.& Mathesila. in notabili.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Potest.Adde Fel.in c.quante.col.ij.de sen.exc.in c.de cętero. in fi.de re iud. in c.ij.de hæ.Ioā.de Ana.in c.sicut dignū. de homi.Io.de Pla.in.§.publica autē. institu.de publ.iudi.vbi latissime per plures col.attigit hanc q.Io.igneus in l. pe.ff.ad Syll.num.13.qui tamen distinguit aliud esse pandere & reuelare, aliud accusare.vide omnino illum, quia late tractat de his qui scelestissimā illam conspirationem ducis Borboni contra Gallorum regem sciuerunt.

b ¶Syl.Ald. Rempub.Coniuratio illa potius erat ꝯ domū Mediceam, & si nō existimatū fuerit paccianā illā cōiura.hoc spectasse vt à Medicee familie poten.rēpu. Florentinā eriperet,sed vt oppressis Medicibus ipsi principes in ciuitate fierent.

c ¶Syl.Ald. In republi.Vide quæ idem scripsit in c.sane.in j.nota.infra eod.

d ¶Ald. Ad supplicium. Adde Fely.in c.cum accusasti.de accu.Hip.in l.j.§.j.col.vj. de quæstio.

e ¶Hier.Gig. Facturus.Adde Dy.in c.nullus ex cōsilio,de reg.iu.in vj.vbi facit similem distinctionē.& vide per Fely.in c.sicut dignum.in iij.col.in ver.vero.ibi animum, de homi.& per eundem hic in iij.col.in ver.secundum membrum Glo.

f ¶Syl.Ald. Puniri.Idem Dec.late in l.consilij.col.ij.de reg.iur.Fel.in c.sicut dignū. col.iij.de homi.vbi dicit hanc cōmunem. & vide Pau.de Elcaza.in cle.j.& ibi Imol.col.iiij.de pen.Gandi.in lib.malefi.in tit.de penis reo.nu.30.vide Ang.in consi.xxij.pro decisione.Corn.consi.lvij.col.ij.lib.iiij.Cepo.consi.lxv.vidimus.

tabili.xcvij.no.ꝙ is, cuius cõſilia. vbi propter hoc reprehẽdit quęſtionem Bar.in l.non ſolum.§.ſi mandato.col.iij.in ver.veniamus ad perſuaſorẽ.ff.de iniurijs. vbi indiſtincte tenet ꝙ cõſulens obligetur, ſiue principalis eſſet alias facturus, ſiue non.& dictum Bar. ſequitur Imo.in cle.j.col.v.de pœnis.& Ange.Are.in tractatu maleficiorum in verbo mandatorem, col.fi.ver.xxij.quæritꝰ. Et iſtud dictum Bar.ſaluari poteſt vt intelligatur quo ad aliqualẽ pœnam ſm diſtinctionem ſupra factam, quæ communiter approbatur. facit quod no.Ang.in l.is qui opem.col.j.ff.de furtis.dum allegat Io. An.in c.felicis.de pœnis in vj.& idem Ang.in l.fur.§.ope.ff.eo.tit. de furtis.Bartho.veronenſis in conſil.xxvij.requiſitus.colum.pen.

44 † & ſm prædictam diſtinctionem intelligitur tex.in d.§.ope.dum abſolute dicit, ꝙ furti non tenetur, & non tenetur eadem pœna, mitiori pœna tamen puniri poteſt arbitrio iudicis, vt no. Ange.in locis ſupra proxime allegatis. & ita etiã declaratur quod no.Bart. in conſil.clxv.in quæſtione quæ vertitur.dum inquit quòd factum eſt impunibile, qñ quis dedit conſilium ei, qui erat alias facturus.

45 ¶ † Prædicta diſtinctio non habet locum in atrocioribus [a], in quibus conſulens & delinquens indiſtincte pari pœna punitur c.felicis.in prin.de pœnis in vj.cle.j.eo.tit. Dicunt [b] tamen Mod.hic, ꝙ forte dicta iura debent reſtringi ſm diſtinctionem ſupra factam. per tex.in d.c.ſicut dignũ, vbi ita diſtinguitur in homicidio, quod tñ eſt de atrocioribus. Et ad hoc vr̃ tex.in d.c.felicis, in princ.iuncto.§.illud aũt.vbi pro nudo conſilio pœna mitigatur. Sed tñ vlterius aduertendũ eſt, [c] quia iſta limitatio defendi põt ꝑ dicta iura, quæ loquuntur in homicidio cardinalis, & archiepiſcopi. & facit tex.in l.vtrũ.ff.de parricidijs in l.quiſquis.C.ad leg.Iul.maie.& reperio ꝙ hoc tenet Bal.in l.j.col.ij.C.de ſer.fug.vbi inquit ꝙ in atrociſſimis conſulens punitꝰ, licet principalis eſſet aliàs facturus. Non ob.text.in d.c.ſicut dignum. quia loquitur in homicidio ſimplici. Non ob.§.illud aũt.in d.c.felicis.quia loquitꝰ in cõſilio nudo quod nihil addit, vt gl.ibi dicit. ſecus videtꝰ in ↄſilio quod augeret malitiã, licet ille eſſet oĩo facturus.& de duplici conſilio not.per gl.in cle.j.in verbo conſiliarios. de foro cõpe.

46 † Non tñ videtꝰ ꝙ conſulens pręciſe eadem pœna puniatꝰ, quia nõ tantum delinquit, ſicut principalis,

47 † ſed extraordinaria pœna arbitrio iudicis puniri debet, vt no.Bal.in d.l.j.col.ij.& in iſto caſu in atrocioribus arbitrabitur iudex de grauiori pœna, quã in alijs.& hoc verũ eſt, niſi aliter expreſſum ſit in iure de pari pœna, d.l.vtrum.& d.l.quiſquis.& d. c.felicis.in princip.

48 ¶ † Secũda cõcluſio.ſ.facta procedit in cõſilio, quod conſtat eſſe ad malum. aliàs in dubio interpretari debet ꝙ bonum ſit conſilium, & conſulens non teneatur, vt not.Bal.in l.j. col.iiij.ver.& no.ꝙ conſilium.C.de ſeruis fugi.& Alex.ſequitur in conſil.cxxviij.qm̃ abunde.li.iiij.facit text.in l.merito.ff.pro ſoc.& quod not.Bart.in l.non ſolum.§.ſed vt probari.ff.de ope.no.nun. & ſpecialiter ꝙ de vindicta notatur in l.j.C.de his, quibus vt indignis.& quod ibi Pau.de Ca.& Alex.& quod no.Ang.in verbo auferri.in l.poſtquam, circa finẽ.ff.de peti.hære.& quod no.Bart.de verbo violenter in l.j.ff.de duobus reis cum ſi.vt dixi in c.in præſentia de prob.

49 ¶ † Tertio limitatur, quia ad hoc, vt quis ex cõſilio obligetꝰ, probare debet ꝙ conſiliũ præceſſerit delictũ, vt no.Bal.in d.l.j.col.iiij.ver.item nemo, ibi.hoc dicit in mandato, & cõſilio.C. de ſeruis fugit.& idẽ Bal.in l.ob hæc verba. colum.ij.ff.de his qui notan.infa.in ver.item.& alij, vbi allegat gl.in l.ſi vero non remunerandi.§.ſi vero poſt creditam.ff.mandati.& ſequitur Alexan.in

50 conſi.cxcvj.circa prin.col.j.lib.ij. ¶ † Quarto, ad hoc vt quis ex cõ

51 ſilio teneatꝰ, requiritur † ꝙ delictum ſequutũ ſit vt no.Car.in cle.j. in princ.in xij.q de pœnis. Et in ipſo actu debet conſilium pſtari,

52 † vt no.Signo.in conſi.cxxxv.in q.circa fi.Et hoc verum intelligitꝰ, niſi conſilium per ſe conſideretur, quia etiam per ſe eſt titulus criminis, & indiſtincte punitur, vt not.Bal.in l.data opera.col.xvij.in prin.vbi allegat l.j.§.perſuadere.ff.de ſeruo corrupto. & idẽ Bart. dicit in l.non ſolũ.§.ſi mandato.in fi.ff.de iniurijs & Ang.Aret.ſequitur. in d.verbo mandatorem. in fi.& tali caſu punitur ẽt facto nõ ſequuto, vt no.Saly.in d.l.j.colum.iij.in j.q.C.de rap.virginum.

53 ¶ † Quinta concluſio, & diſtitutio facta nõ habet locum in interdicto vnde vi, in quo ex conſilio quis non tenetꝰ, [d] vt not.Inno. [e] in c.quærelã.de ele.per c.cum ad ſedẽ. de reſti.ſpo.& ſequitur Ang. in l.is qui opem.circa fi.ver.ſcias aũt.ff.de fur.& Bal.in l.j.in x.col. ver.vj.quæritur.C.de ſeruitu.abb.in c.ſicut dignũ. col.fi.de homi. Dicunt tamẽ Mod.hic, ꝙ iſta limitatio nõ videtꝰ vera, quia ſatis di-

54 citur ſpoliare, qui conſilium præſtat. † Et ad hoc allegat Roma.in ſing.dcclxij.in cõtractibus. vbi dicit contra Inno.determinatum fuiſſe per dominos Rote. per regulam c.ſicut dignum.de homi.

55 ¶ † Sexto fallit, qñ ille, cui datum fuit conſilium, nomine conſulentis delictum cõmittit, quia tũc conſulens indiſtincte tenetur [f], vt not.Bald.in l.metum.in fi.C.quod metus cauſa.vbi allegat cap. cum quis. de reſti.ſpolia.in vj.& licet Bal.loquatur in mandante, idẽ tñ videtꝰ in conſulente. quia tũc ẽt ex conſilio motus videtur. ¶ Septimo fallit, qñ ſpecialis pœna cõſulenti imponitꝰ. [g] quia tũc prædicta diſtinctio nõ attenditur, ſed diſpoſitio legis de qua conſtat, pręciſe obſeruatur l.j.C.de rap.vir.vbi Sal.in viij.col.in ver.ij. quero. & no.Bart.in d.l.is qui opem.ff.de fur.vbi allegat l.j.C.de nili.agge.nõ rumpen.& hoc modo procedit tex.in d.l.j.§.perſua-

56 dere.ff.de ſeruo corrupto. ſm Sal.in d.l.j.col.ix. ¶ † Octauo fallit propter diuerſam qualitatẽ facientis, quia tunc conſulens quandoq; minori pœna punitur l.qui ſeruo.§.item placuit.& quod ibi Bart.ff.de fur.§.hi, qui.ver.qui vero ope.inſti.de obli.quæ ex delicto naſcuntur. no.Saly.in d.l.j.col.viij.in.ij.q.C.de rap.virgi.Facit tex.cum gloſ.lxxxvj.diſt.in c.tanta.in glo.fi.& quod no.Bal.per illum tex.in l.huius actionis. in prin.ff.quod fal.tut.auto.Et quandoq; etiã minori pœna ipſe cõſulens punitur, vt declarat Saly.in d.l.j.col.viij.in d.ij.q.& Ioã.de Ana.in c.ſicut dignum.§.ille etiam. de homi.Et ſic in effectu regula procedit, qñ eſt eadem qualitas facientis, & conſulentis. & de hoc videbimus in ſequenti mẽbro

57 de præſtante opem. ¶ † Nono, conſulens nullo modo poteſt cõdemnari, qñ faciens abſolutus eſſet, vt no.Inno. [h] in d.c.ſicut dignum vbi abb.& Ioan.de Ana.ſequuntur. & Pet.de Anc.in reg. acceſſoriũ.in.xj.car.col.j.ver.iuxta quero. de reg.iu.in vj.& dixi in

58 conſi.viij.viſo puncto.col.iiij.in fi. ¶ † Decimo, conſulens nõ tenetur, ſi cõſilium datum reuocauit. vt no.Inno.in c.ad audientiã.de homi.cum ſi.vt tradit ibi Io.de Ana.in.iij.col.& declaratur hic. & per Ang.Are.in d.verbo mandatorẽ. circa fi.Et dictum Inno.ſequitur Bar.in l.non ſolum.§.ſi mandato.col.iij.de iniurijs. cum ſi. vt tradit Alex.in conſi.lxv.viſa, col.iij.lib.iiij.& Mod.in d.c.ad au-

59 dientiã.in fi. ¶ † Vndecimo fallit in ſtatuto, quod imponeret pœnam facienti.quia nõ haberet locũ in cõſulente, quia ſtatutũ propie intelligitꝰ, vt in ſimilibus no.Bar.in l.j.ff.de ſica.abb.in c.inter ſolicitudines.j.de pur.cano.in c.mulieres. de ſent.excõ.& hoc in ſimili in mandante tradit Bal.in l.non ideo minus, colum.vj.ver. ego reuertor.C.de accuſa.& late Alexan.in conſi.lxv.viſa.lib.iiij. ¶ Duodecimo, & vltimo, cõcluſio ſupra facta locũ habet, qñ cõſulitur in delicto, ſi vero præſtetꝰ cõſiliũ circa id, quod nõ cadit in delictũ, nõ adhibetꝰ dicta diſtinctio, an eſſet aliàs facturus.ſed cõſideratꝰ an cõſulens ſit in dolo vel nõ l.conſilij nõ fraudulenti.ff.de re.iur.vbi gl.facit tex.in l.ij.in fi.& gl.pe.ibi.ff.mãda.& ita Bar.cõcludit in l.nõ ſolũ.§.ſi mãdato.col.fi.de iniurijs. ꝑ gl.in regula nullus ex cõſilio de reg.iur.in vj.& no.ibi Peruſinus, qui dicit hoc nõ ꝓcedere in cõſilio quod præſtatꝰ rõne officij, puta in aſſeſſore. de

60 quo Alex.& Mod.in l.ij.ff.quod quiſq; iuris. ¶ † Et notandũ eſt ad declarationẽ cõcluſionis, ꝙ in dubio pręſumitꝰ ꝙ non fuiſſet alias facturus, & ſic in dubio ↄſulens tenetꝰ. [i] vt dicũt Mod. [k] hic.argu.l. merito.ff.pro ſocio.Sed ita rõ Mod.videtꝰ in ↄtrariũ, quia propter hoc non plus excuſatur principalis, & conſulens magis obligatꝰ. ¶ Pro dicto tamẽ Moder.eſt deciſio. Bal.in l.data opera col.xvij. C.qui accuſare. vbi allegat l.j.C.de rapt.virgi.& idem expreſſe Ange.dicit in l.j.in princ.in ver.vltimo eſt videndum.ff.de eo per quem factum erit.Car.in d.c.ad audientiã.& ibi Io de Ana.in iiij. colum.Dicit tamen Bald.in l.j.col.ij.C.de ſer.fugi.ꝙ an eſſet quis aliàs facturus, hoc in probatione facti conſiſtit, & ſm eum probatur ex coniecturis, vt per Bal.ibi.col.iiij.facit quod no.Bar.in l.ſi ventri.

ADDITIONES.

a ¶ Hier.Gig. Atrocioribus. Adde Fel.in d.c.ſicut dignum. in.iij.col.in.j.limita.vbi etiã late examinat hãc materiã.& diffuſius q̃ hic faciat, & ibi etiã ponit qñ clericus ꝓpter conſiliũ quod dedit delinquẽti, incurrat irregularitatẽ de homicidio.

b ¶ Dicunt. Scilicet Fel.& bene, quidquid dicat Dec.

c ¶ Syl.Ald. Eſt. Hæc omnia repetit in d.l.conſilij.ff.de reg.iu.col.ij.in.j.limit.

d ¶ Syl.Ald. Tenetur. Idem Deci.in d.l.conſilij.col.iij.in.iij.lim.ff.de re.iur.Iaſ.in.§ omnes.col.ij.Inſt.de actio.in l.j.col.iij.de ſer.fugiti.

e ¶ Inn. Niſi in ſubſidium, bene quidquid alij.poſt Rota.dicant. & Deci.in l. conſilij nu.7.de reg.iur.

f ¶ Ald. Tenetur. Repetit hæc eadem in d.l.conſilij.col.iij.in.iiij.lim.

g ¶ Syl.Ald. Imponitur. Idem in d.l.conſilij.in.ij.limit.

h ¶ Inno.in d.c. Caue quia Inno.ibi non loquitur de abſolutione iudicis, ſed partis. Idem tñ tradit Dec.in l.conſilij. nu.13.de reg.iu.Auguſti.de Aremi.in add.ad Ang.in tracta.maleſi.in verſi.dicto maleficio ſemper aſtitit. Hippol.de Mar.in l.j.in fi.de queſtioni.ſed ſi cõſulẽtis dolus arguatur, puto iſtud dictũ eſſe falſum, prout in ſimili in delictis abſolutoria lata pro mandatario, etiam tanq̃ nõ fuerit delictũ, non prodeſt mandãti, vt recte tradit Bar.in l.adulter.§.ſi eo tempore, de adulter.quẽ ſequitur Pet.de Anch.in repet.c.acceſſorium.ver.in ſecundo autẽ membro, de reg.iur.in.vj.reprobata opi.Dyni, quã etiam reprobant Io.And.in mercuriali.in regula, ratihabitionem. de reg.iur.in vj.& ibi Philipp.Fran.Idem Panor.in c.quamuis, de re iudi.Alex.in l.ſępe, de re iudica.Ang.Aret.in tract. maleficio.in ver.& ibi, caput à ſpatulis. & Auguſt.de Arimi.in addi.ad Ang.in eo.tracta.ver.Sempronium mandatorum, igitur idem in doloſe conſulente.

i ¶ Syl.Ald. Tenetur. Adde ꝙ hæc eadem repetit.Dec.in d.l.conſilij.col.iij.ver.& ad prædicta Fely.in d.c.ſicut dignum.col.iiij.ver.iij.concluſio.

k ¶ Gig. Mod. Adde ꝙ idem. late dicit Fely.in d.c.ſicut dignum. de homic.in ver. vtrum autem præſumatur.

ventri.§.fi.ff.de priuile.creditorum. Bal.in l.multū interest.col. iij. C.si quis alt.vel sibi.& i c.j.§.iuuare.col.viij.ver. quæro si Titius.de pacē iur. fir. Et aduertendū est ad illud, quod dictū est, q̄ p̄sumat q̄ nō fuisset alias factus. nam ex quo hoc cōsistit in probatione facit, vt Bal.dicit. in d. l. j. videtur q̄ allegans hoc fuisse factum ex consilio teneatur probare.§.eum qui.ff.de probat.nisi dicamus q̄ ex quo constat de consilio, contra ipsum consulentem præsumit. quia iura dicunt, quòd quis ex consilio obligatur. vnde si velit ab ista regula se eximere, debet probare q̄ omnino ille erat aliàs facturus.

61 † Postremo esset videndū, qn̄ quis dicatur cōsiliū præstare de quo no. Bal.in l.j.in iiij.opposi.C.de seru.fug.& no. Bar.in l.nō solum.§.mandato.in fi.ff.de iniur. Ang. Are. in dicto verbo mandatorē.in fi.& in notabili casu tradit Ang.in ɔs.xxij.pro decisione quæstionis.Bar. Veroñ.in consi.xxvij.col.j.& Bal. in consi. ccxx.in quæstione Milani.lib. iij. ¶ In tertio membro principali, qn̄ quis consentit delinquenti cooperādo. Ex dictis Abb. due ɔclusiones

62 colliguntur. † Prima est, q̄ q̄s cooperatur. vt quia simul cum alijs delictum cōmisit.tali casu est socius criminis. & clarum est q̄ pari

a pęna punitur.[a] Et idem not.Car.in cle.j.in prin.in x.q. de pe.facit tex.in l.vulgaris.§.pe.ff.de fur.in l.item Mela.§.si plures. ff. ad leg. Aquil.loquit̄ in d.l.j.C.de rap.virgi.col.xij.Ang.q.vlti.& not. Bart. in l.si in rixa.col.ij.ff.de sicarijs.in l.qui seruo.§.fi. ff. de furtis. cum similibus.vt tradit Alex.in conſ.xv.viso processu.lib.j.Pet.de Anc. in consi.cccxvij.nos Bartho.& Do. post gloss. in cap. cupientes.§. cęterum in verbo, culpabiles.de elec. in.vj.& de isto casu non agit

63 hic.† Secunda conclusio Abbatis est in eo, qui non apposuit manum in delicto. sed opem, & auxiliū p̄stitit: de quo in proposito tractatur hic.& Abb.pariter s̄m gl.concludit hic.q̄ pari pœna pu-

b niatur.[b] & idem Bal.in l.raptores in vlt.no.C.de episco.& cle.vbi reassumit istā gl.& i tertio mēbro ɔcludit q̄ pari pœna puniatur, & ita ēt tenet Bar. in l.in furti. §.ope.in l.is qui opem. ff. de furt.& sequitur Ange. Are. in tracta.maleficio.in verb. semper astitit, in ver. quęro quę pœna.facit quod not. Ang.in l.si scientie.ff.de pari. cum sim.vt tradit Alex.i l.iij.§.si procurator.col.iij.ff.quod quisq; iur.Et ista est cōis opi.vt dicit Pet.Phi.de Corneo in cōsi.viij.circa primum.li.iiij.& Barth.Sozi.in consi.clxxxviij.visa bulla. col.ij. Et in isto casu non adhibetur illa distinctio, an ille cui præstatur auxilium, esset alias facturus.vt no.Bar. in l.non solum. §. si mandato, col.fi.ff.de iniur.Et hoc, qđ dictum est, ēt haberet locū in statuto, quia s̄m ius cōe debet interpretari, vt no.Sal.in l.j. C. de rap.virg. col.pen.Et ista conclusio procedit[c] qn̄ pæstatio opis dedit causam

c delicto.secus si nō dedit causam delicto. [c] quia tunc minori pœna punitur.vt late concludit Sal.in l.j.C.de rap.virgi.col. xiiij. & facit tex.ibi in §.pœnas aūt.& ad idem tex.in c.sicut dignū.§.illi etiam, iuncto. §.precedenti de ho. vbi talis distinctio probari vr̄. Et fuit ista opi.Dyn. quam. Saly.late defendit in d.l.j.& illam ēt sequitur Barth. Veronen.in consi.xxxiiij.circa primū.col.iij. in ver. vidēdū est, & Barth.Sozi.in consi.clxxxviij.prçallegato.colū.iiij.& ad hoc facit qđ no.Bald. in l.j.C. ad l.Iul.peculatus.vbi inquit q̄ prçstans opem per actū proximū facto, eadem pœna punitur. secus si per actū remotū.quia mitius puniri debet.& qđ notat Ang.in l.is qui opem.& in l.furti.§.ope.ff.de fur.dum ibi allegat Io.An.i c.felicis.

64 de penis.in vj.† Secundo, prędicta ɔclo limitatur, qn̄ constat cō-

d missum fuisse maleficiū.aliter non pōt quis puniri de auxilio.[d] vt no.Bar.in l.si quis rem.la.ij.§.si tu Titiū.ff.de fur. Pe.de Anch.in d. consi.cxvij.l.fi.& idē Sal.in l.j.de rap.virg.col.ante pē. versi.quæro

65 successiue.& facit quod supradictū est de consilio.¶ † Tertio prę-

e dicta cōclusio procedit, nisi verba essent scripta [e] in personā. puta si dicatur, si quis occiderit, vel percusserit. nam tunc debet puniri eadem pœna.q̄a præstās opē non dr̄ proprię delictum ɔmittere. vt dicit Ant.de But.hic col.ij.Bart.in d.l.is, qui opem. & sequitur Ang.in d.verbo assistit.ver.ij.posito.& Alex.in consi.cxl.vr̄ in casu proposito col.iij.lib.ij.facit qđ not.Bar.in l.hec verba.ff.de adulte. & in l.atqui aliter.§.fi.ff.qđ vi aut clā, cum simi. ¶ Quarto limitat̄ procedere, nisi lex expresse aliter disponat statuendo pœnā præ-

f standi auxiliū.quia tunc à dispositione legis nō receditur.[f] vt not. Bar.in d.l.is, qui opem.Sal.in d.l.j.col.xiij.C.de rapt.virg. Ang.in

66 d.l.is qui opē.& in l.j.in fi.C.de nili agge.nō rumpen.¶ † Quinto limitatur, qn̄ auxilium prçstitum fuit ante delictum, vel in ipso

g actu.secus si post actum. quia tunc eadem pęna non punitur.[g] vt dicit Ant.de Bu.h̄ i ij.col.& no.Bar.ī d.l.in furti. §.ope.vbi notabilr̄ hoc declarat.& in l.si quis in graui.§.si quis.ff.ad Sylleia.no.Bal.in l.non ideo minus.col.penul.versi.quęro an associas. C.de accusa. & Sal.qui circa hoc late loquitur in d.l.j.C.de rap.vir.col.xij.Ang. d.l.j.col.pen.C.de nili agge.& idē Bal.in cōsi.xliij.videamus. lib. j.s̄m primam impressionem. Et ista limitatio satis comprehendit̄ in prima limitatione supra facta.Et procedit ista conclusio, nisi p̄cessisset promissio de prçstando auxilio post actum.vt Bar.in d.l. is, qui opem. Et hoc præsumitur quando incontinenti hoc sequit̄

67 vt per Bal.in d.l.non ideo minus.† Et hoc quod dictum est, nō habet locū in crimine heresis, vbi indistincte punitur, ēt q. post actū prçstat fauorem.c.excōicamus.§.credētes.de heret.† Nam appel-

68 latione fauoris, ēt ɔprehendit̄ qui post actū p̄stat fauorem.vt no. Abb. ī cle.j.de pe.col.ij.Et qđ dictū est de heresi, idem videtur in alijs atrociorib.delictis.l.j.C. de his qui latro. occul. Vel dicamus

69 q̄ in illis casibus.ita sit expressum per supradicta. ¶ † Sexto fallit, vbi agitur de strage multorum.quia tunc seueritati detrahitur, & eadem pœna non debent auxiliantes puniri. vt not. Ange.in d.l. is, qui opē.vbi allegat tex.in l.pe.ff.de sica. & glo.in l.aut facta, in glo.pe.ff.de pe.facit text.in l.pe.facit tex.v.dis.in c. vt constitueret̄ in fi.Et ista limitatio vr̄ cōis ad illud, qđ supradictum est de con-

h silio.Et nonnulle alie limitationes.[h] date ibi accōmodari possunt

70 ad istud mēbrū de ope.& auxilio. ¶ † Postremo prædicta habent locū, qn̄ principalis, & ille, qui pen.præstat, sunt eiusdē qualitatis. Quid aūt si diuersę qualitatis sint p̄ p̄ quā pęna augetur, vel minuitur.Primo casū quando pęna augetur, attenditur qualitas facientis, & opem præstans eadem pęna tenetur, licet in eo illa qualitas nō reperiatur.l.vtrum ff.de parricid.Et ibi Bar.infert q̄ si plebeius prçstat opem nobili, qui ex forma statuti magis punitur, eadem pœna plebeius tenetur, quia inspicitur qualitas facientis. & idem Bar.in l.is, qui opem.col.fi.ff.de furt.Abb.hic.& Ang. in l. in l.vnica.col.ij.C.de nili agge.non rumpen.Sal.in d.l.j. C. de rap. virg.col.xvi.ver.quęro si propter qualitatem. Benefacit quod no. Spe.in ti.de treu.& pa.circa fi. vbi Vgoli.de Fontana concludit q̄ præstans opem frangenti pacem, eadem pœna pacis fractæ tenet̄ & idem tenet Bar. in consi. lxvj. ad declarationem quæstionis.& sequitur Imo.in l.si stipulatus.la ij.de verb.oblig. Et idem in simili

71 q̄one, tenet Ioan.Fab.in §.alia.insti.de pub.iud. † vbi inquit q̄ non subditus nō ɔmittit crimen lęse maiestatis.& hoc no.per gl.in cle. pasto.de re iniur.no.Bald. in l. nihil.C.de manumissis.in l.ij.C.de falsa moneta.Et tamen si præstat opem subdito, tenetur criminę læse maie.& ibi Io.Fab.ēt aliam similē quæstionē ponit.Et eadem ratione, qn̄ qualitas est in faciente rōne loci, vel temporis, tunc p̄stans opem eadē pęna punit̄.vt no.Bar.in d.l.is, qui opere.circa fi. Ant.de But.hic Ang.in d.l.j. C.de nili agge. Et ratio manifesta vr̄, quia præstans opem est causa illius delicti.secundum supradicta. merito ipse tenetur s̄m qualitatem delicti. Et ista conclusio limitatur primo procedere, qn̄ illa qualitas, quæ reperitur in faciente respicit delictum.ita q̄ delictum grauius reddatur, d. l. vtrum. secus si delictum nō sit grauius.sed faciens magis punitur.quare illi minor reuerentia debetur quā præstanti opem. quia tunc ille, q. opem præstat minus punitur. Gratia exempli.Si decurio prçstat, opem plebeio, nō vr̄ q̄ eadem pœna decurio teneatur, cui maior reuerentia debet̄. l.moris.§.iste.ff.de pe.facit tex.in l. j. in princip. iuncta.l.iij.§.fi.ff.de sica.ita Are.notabiliter dicit in d.l.si stipulatus la.ij.vbi hoc modo respondet ad ea, quæ no. Bald. in l.non eo minus.col.iiij.C.de accusa.& pro dicto Arc. est dictum Bald. in l. j.in

72 iiij. no. C. de rap. virgi. ¶ † Secundo limitatur quando prçstans opem sciebat qualitatem inesse in persona principalis delinquentis,

ADDITIONES.

a ¶Ald. Punitur. Est tn̄ necesse q̄ ad hoc principaliter sint adunati.l. iij. §. hoīes. ff. vi.bo.rap.aliàs.n.non puniunt̄, nisi de eo qđ fecerunt.Pe.de Anch.in consi.cxvij. nos Bar.Hippol.in prac.§.cōstante.nu.45.in cōs.lxvij. nu.44.in conſ. lxix. nu.7. conſ.34 nu.7.conſ.67.nu.44.cōs.lxxxj.nu.32.conſ.cx. nu. 26.conſ.cxxij.nu. 21.

b ¶H.G. Puniatur. Istud idem q̄ præstans auxiliū puniatur pari pęna, limita, vno modo hic non tanto per Decı. vt non procedat in eo qui à principio non fuit in animo præstandi fauorem & auxiliū.Ita elicitur ex dictis.Bar.in in l. si in rixa. in prin.in versi.sed contra hoc facit.ff. ad leg.Corn.de Sicar.& ad hoc facit dictum Bal.in l.data opera.in vlt. col. in versi. sed pone Titius rixabatur, vbi voluit q̄ si duobus rixantib. adinuicem venit frater vnius, & rixantē cum fratre occiderit, q̄ frater non tenet̄. q̄a eius intētio non fuit auxiliū ferre, & dare fratri occisori.

c ¶Aln. Delicto. Adde Hippol.Marsi.in consi.xliiij. nume.17.in consi. xliij. nume. 46. & in prac. malefi. §, constante. in j. limi. nume. 49. versicu. & primo dicit.

d ¶Syl.Ald. Auxilio. Adde Hippol.consi.xxiiij.nu.23.

e ¶Scripta. Imo idem facit Ant.Corset.in singul.in ver.extensio.

f ¶Syl.Ald. Receditur. Adde Hippol.in d.§.constante.in vij.limita. Fely. in c.sicut dignum de homi.

g ¶Syl.Ald. Punitur. Idem tradit Fely.in d.c.sicut dignū.Hippol.in d.§. constante in iiij. limita.nem.54.

h ¶H.G. Litationes. Nota. q̄ licet regula suspra facta de prçstante auxiliū q̄ puniat̄. fallit.qn̄ principalis fuit absolutus. tn̄ secus est in præstante uxiliū. q̄a licet principalis cōmittens delictū absoluatur, p̄stans opē puniri poterit.ita voluit Bar. in l.adulterium.§.si eo temeore.ff.ad leg.Iul.de adulte.& idem Bart. in l. pe.§.si q̄s vltro.in ver.tertio not.ad quęstionē. ff. de quō.& ista conclusio probatur not. p̄ tex.in l.eos.iuncta glo.C.de furt.& vide Bar.in l.fi.in fin.ff.de iureiur.& Alex.in in apostil.ad Bar.in l.si is cui.§. j. ff. de furt. & per Dyn. in consi.incip.sed pone reum absolutum.nec econtra sententia lata contra principalem nocet auxiliāti vt per Bal.in l.iuris.in fi.C.quibus res iudica.non no.

tis, propter quã pœna augetur, vt not. Ang. in d.l.j.col.ij.C.de nili agge. per d.l. vtrum, ibi, conscij & participes. secus ergo si ignorabat. Sed contrariũ in hoc tenet Io. An. in loco. s. allegato, vbi inquit ꝙ pstans opem frangenti pacẽ, teneť, licet ignorauerit pacẽ ruptã. Et ita illum referũt Imol. & Are. in d.l. si stipulatus. & cõtra Ang. ẽt tenet And. sic. hic, q̃a dans operã rei illicite, teneť ẽt vltra intentionẽ, vt no. Bar. in l. diuus. ff. de sica. facit tex. in c. fi. de homi. in. vj. cum si. vt per Mod. hic. Sed dictũ Ang. verius[a] videť. & bene facit quod idẽ Ang. scribit in. §. fi. in auc. de eccle. ti. vbi instruit formantem inquisitionẽ cõtra auxiliantem, vt dicať ꝙ præstitit auxilium, & fauorem scienter. facit quod not. Roma. consil. xxvij. præmissa. in princ. & quod not. Bal. in l. quicunq;. col. pe. ver. vj. no. C. de ser. fugi. Non obst. ꝙ dans operam rei illicite tenetur vltra intentionẽ d.c. fin. de homi. in vj. quia respondetur ꝙ illud habet locum, qñ delictum quod cõmittitur, erat ordinatũ, ad illud quod sequitur, prout loquitur tex. in d.c. fi. alias secus, prout in casu nostro videť, quia præstans opem nõ potuit cogitare de pace rupta. & ita illum tex. in d.c. fi. declarat Bart. in d.l. diuus. in fi. & Bal. in l. cum mandati. C. manda. Alex. in cõsi. cxl. videť in casu proposito.

73 col. iij. lib. ij. ¶† Tertio limitatur, quando illa qualitas aderat tempore delicti. secus est si superuenit post delictum præter intentionem delinquentis, quia tunc opem præstans non tenetur, vt no. Bar. in d.l. is qui opem, per illum tex. vbi opem præstans solum tenetur furti nõ manifesti, licet principaliter deprehendatur in furto manifesto. & ideo si pœna augetur in principali propter contumaciam non obligatur opem præstans, s̃m Bart. ibi, & Ant. de But. & Imo. hic. Idẽ not. Bart. in l. libertis. §. posthumus. ff. de ali. & cib. le.

74 ¶† In secundo casu principali, qñ pœna minuitur propter qualitatem principalis. Bart. concludit in l. qui seruo. §. item placuit. ff. de fur. ꝙ non minuatur pœna eius, qui opem præstat, quia ipse s̃m naturam delicti punitur. Vnde infert ꝙ si nobilis præstitit opẽ populari, qui minus punitur, nobilis s̃m suã qualitatem puniendus est. & sic plus, quã principalis, per illũ tex. & in l. si quis id quod. circa fin. ff. de iuris. om. iud. & tenet Bald. per illum tex. in l.j. in iiij. not. in fi. C. de rap. vir. & ibi etiã Saly. in pe. col. ver. quid ecõtra. Ang. in d.l.j. col. ij. ver. item deficit.

75 † Et ideo si ex forma statuti offensus potest facere vindictam impune, tñ opem ferens debet puniri, vt no. Ang. cõs.[b] clxxij. prout Are. refert. in d.l. si stipulatus. Et ista cõclusio ꝓcedit qñ illud, quod fit à principali delinquẽte, est delictũ, licet impunibile sit in ꝑsona principalis. Secus si esset delictũ, quia tũc opẽ pstans nõ teneť, vt not. Bar. in l. si is, qui rem. §. si tu Titiũ. ff. de fur. & sequiť Aret. in d.l. stipulatus. quod tñ declarať distinguendo vt per Bal. in d. §. si tu Titiũ. ¶ Secũdo limitať quod dictũ est de vindicta, in eo, qui apponeret manũ, q̃a nõ licet ex quo vindicta solum offenso personaliter cõcediť. Secus si quis associaret simpl̃r offendente, q̃a nõ debet puniri, cũ hoc accessoriũ sit ad actũ ꝑmissum, ar. l. Gracchus. C. de adul. ita Bal. cõcludit in l. vt vim. col. iij. ver. & ideo si statutũ. ff. de iust. & iur. Aret. in d.l. si

76 stipulatus. vr̃ hoc reprobare, † q̃a ex quo associare aliquẽ, est ferre opẽ, ꝙ teneret s̃m eius qualitatem, vt in præmissa conclusione dictũ est. Et hoc cõfirmať. q̃a attenta rõne Bal. de actu accessorio sequereť ꝙ semper opẽ pstãs esset liber ex ꝑsona principalis, qui nõ teneť. dictũ tñ Bal. saluari põt, qñ vindicta esset permissa oĩo, ita ꝙ nõ reputareť delictũ, prout ipse loqui vr̃. nã tali casu pstans opẽ nõ teneť, vt in ꝓcedenti limitatione dictũ est. ¶ Postremo cõsiderandũ est, quia s̃m supradicta infertur, ꝙ opem pstans semꝑ teneatur ad grauiorem pœnã, attẽta qualitate facientis, vel propria. Vnde vr̃ dicẽdũ ꝙ pstans opẽ, puniatur s̃m qualitatẽ principalis, quia ipse est cã huius delicti, quod propter illã qualitatẽ augeť, per supradicta. Et pari rõne vr̃ ꝙ si ꝑꝑ qualitatẽ principalis delictũ in se minuať, opẽ pstans debet minus puniri, quia si qualitas principalis inspiciť, vt pœna augeať. ergo ẽt eius qualitas attẽdi debet, vt pœna minuať, quia idẽ operať propositũ in ꝓposito, quod operať oppositũ in opposito l. fi. §. fi. ff. de le. iij. l. & si cõtra tabulas. ff. de vulg. & pu. Et hoc verũ est, & ꝓcedit, qñ qualitas respicit delictũ. secus si respicit ꝑsonã,[c] quia tũc ad aliũ nõ porrigitur, vt no. in d.l.j. i quarto no. de rap. virgi. & supradictũ est.

77 ¶† In quarto casu principali abb. cõcludit ꝙ pstans cõsensum per modũ auctoritatis plus peccat, vt glo. hic dicit, & cle. j. in verbo, defensarit de pœnis. & hoc verũ est in cã heresis, & in similibus grauioribus delictis. alias pari pœna debet puniri ꝑ istũ tex. hic. & ita cõcludit abb. post Host. & alios hic. Sed cõtra istã cõclusionẽ facit quia immo vr̃ ꝙ debeat minus puniri ex eo, quod supradictũ est, de pstãte opẽ post factũ, & ita esset in eo, qui simpl̃r defenderet illũ, qui delinquit ne capiať, nisi ageretur de atrociori crimine, quia pari pœna puniri debet l.j. C. de his, q̃ latro. occul. Secus vero qñ quis delinquentẽ defenderet in ipso actu, dicendo ꝙ esset licitũ, & cõmendaret illud, quod esset delictũ. q̃a tunc grauius peccat ꝓpter malũ exẽplũ, vt no. Ang. in d.l.j. in fi. de nili agge non rũpẽ. vbi inquit, ꝙ peccat in duobus. q̃a vr̃ particeps delicti, & q̃a impedit iustitiã, & quia, vt dictũ est, pstat malũ exẽplũ alijs.

78 † Et isto respectu est mai⁹ delictũ lenociniũ, quã adulteriũ, vt ꝑ gl. & Bar. in l. athletas. §. q̃ lenociniũ. ff. de his, qui no. infa.

79 † Et maius delictũ est delinquere in aliũ, q̃ in seipsum. §. cos. in auc. vt iudi. sine quoquo suf. & gl. ibi in verbo, quod magis. Et spãliter in proposito nostro not. Pe. de Anch. in cle. j. §. sane. de vsuris in ij. no. ꝑ illũ text.

80 † vbi dicit ꝙ ille, q̃ asserit nõ esse peccatũ exigere vsuras, plus puniť, quã vsurarius, q̃a hæreticus reputať.[d] Et sic patet ꝙ plus puniť ille, q̃ defendit vsurariũ, q̃ vsurarius.

81 † Et eodẽ mõ induci põt tex. in cle. ad nostrũ. §. vij. de hære. ibi, q̃ dicit fornicationẽ nõ esse peccatũ, hęretic⁹ dr̃, & ita plus puniť. de quo Io. de Ana. in c. quali̇r. el. ij. §. ad corrigendos. col. v. de acc. Et eodẽ mõ de periurio. no. Sal. in l.j. col. fi. C. de summa Tri. Io. de Ana. in c. ꝑterea. col. fi. de hæreti. Et ibidẽ dicit de eo, q̃ dicit nõ esse soluẽdas decimas, & clericos esse expellendos his tẽporibus, q̃a male viuunt.

82 † Et eodẽ mõ de illo, q̃ dicit nõ esse peccatũ duas vxores accipere, nã hæreticus reputať, vt no. Do. in c. accusatus. §. sane. de hære. in fi.

83 ¶† In gl. fi. cõclo est, secũdũ abb. post alios, ꝙ iudex delegatus exercere põt suã iurisdictionẽ in quascunq; personas eius iurisdictio. impediẽtes,[e] Et idẽ abb. in c. significasti. in vlt. no. j. eo. & in c. dilect⁹. circa fi. de pœnis. & no. Spe. in ti. de iudi. dele. §. sequiť. ver. itẽ ad eius officiũ. & Car. in cle. ij. in fi. de hære. vbi ꝑ istũ tex. dicit,

84 † ꝙ inquisitores pñt procedere ꝯ dñm tpalẽ impediẽtẽ familiã suã in delatione armorũ.

85 † Et ꝑꝑ hoc delegatus nunciũ corã eo falsum referẽtẽ punire potest, vt no. Bald. in c. ꝑterea. in fi. j. eo. & in l. ij. de spor. in prin. Et idẽ est in delegato inferioris à principe, vt no. Inno. & Ant. de Bu. hic. col. iiij. q̃ tñ dñt drĩam esse, q̃a delegatus Papę ꝯ oẽs habet ptãtẽ, delegatus vero inferioris solũ ꝯ subditos delegãtis. & idẽ Bal. hic in fi. col. Spe. in d. ver. itẽ ad eius officiũ. & abb. in d.c. significasti. in vlt. no. Sed tñ cõsiderãdũ est, q̃a ꝯ illos, qui impediũt qualescũq; sint, ẽt delegatus inferioris, vr̃ habere potestatẽ, q̃a à lege prorogata vr̃ iurisdictio, rõne delicti, & ꝑꝑ impedimẽtũ, vt dictũ fuit. s. in vlti. no.

86 ¶† Et retẽta ꝑsone supradicta excipiciť ꝑsona collegę ꝯ quam delegatus nõ habet ptãtẽ,[f] vt no. Bar. in l.j. §. is vr̃. in fi. ff. si quis ius dicẽ.

87 † q̃a par in parẽ nõ habet imperiũ l. ille à quo. §. tẽpestiuũ. ff. ad Treb. & ad hoc facit gl. i c. cũ cã. j. eo. text. in c. studeat l. di. & ibi Do. in iiij. no. ꝑ illũ tex. i verbo suadere.

88 † Et similiter est in procuratore, qui nõ exigit ab alio procuratore l. qui duos. ff. de procu.

89 ¶† Et hoc, quod dictũ est de collega, verũ est, nisi dati sint in clausula, ꝙ si ambo nõ possint, alter exequať, vt no. Domi. in c. si cõtra vnũ. col. ij. ver. sed pone. eo. ti. in vj. & ita Mod. sequunť hic. ¶ Sed aduertendũ est, ꝙ illa ratio, ꝙ par in parem nõ habet Imperium, ẽt videť habere locũ, dato ꝙ delegati sint cũ clausula illa, ꝙ si ambo &c. quia alter non vr̃ habere potestatẽ in alterum, prout dictũ est in duobus ꝓcuratoribus, nã licet dati sint insolidũ, vnus tñ nihil põt cõtra alterũ. vt no. Bar. & Pau. de Ca. in d.l. qui duos. nisi dicamus ꝙ qñ est alter impeditus, alter solus remanet, ꝓpter clausulam prædictã. Et ideo si per alterũ impediatur, cõtra illum impedientẽ procedere poterit, quia nõ est collega, vt ꝑ Domi. in d.c. si q̃s cõtra. Sed qñ sunt dati duo delegati simpliciter, vnus nõ põt sine altero c. causam matrimonij. j. eo. & alter nõ habet potestatẽ cõpellẽdi alterũ. Sed qñ alter turbaret alterũ in casu, in quo turbatus solus procedere põt, videť ꝙ ẽt collegã turbantẽ punire possit, quia ex actu turbationis cõsequitur iurisdictionẽ à lege, vt supradictũ est. Et ex ista declaratione in effectu, si bene cõsidereť iste tex. etiã haberet locum cõtra collegã, si solus procedere põt, sed collega facit ꝙ solus procedere nõ possit, & sicut nõ põt cõtra collegã, sic etiã ꝯ alios solus ꝓcedere non poterit, & si ꝯ alios põt, pariter cõtra collegã poterit. Et sic data paritate terminorũ, nõ vr̃ drĩa inter collegã, & alios, licet Doc. oẽs aliter dicant. ¶ Secundo limitatur prædicta cõclusio non haberet locũ in testibus corã eo falsum

ADDITIONES.

a ¶Verius. Et bene, quia huiusmodi ignorantia detrahit grauitati delicti, vide Henri. de Botis in trac. de syno. par. iij. artic. ij. nu. 34. cum seq.

b ¶Ang. consi. Non inuenio illud consilium. sed dictum est verum in statuto. quod tantum pœnam indulget, & remanet delictum, Adde Are. in l. si ita stipuler. perto. ff. de verb. ob. Deci. in consi. cxcj. & in consi. ccccxlix.

c ¶Personã. Idẽ Ang. Are. in tracta. maleficio. in ver. Sempronium mãdatorẽ. in. ij. q.

d ¶Hier. Gig. Reputatur. Asserẽs ꝙ vsura non sit peccatum in plus punitur q̃ vsurarius. hoc tamen intellige sane. qñ quis pertinaciter id assereret. secus si lapsu lingue & iocose. ita dicit not. Card. in cle. j. §. sane. in ver. quinto quæro, de vsur. & an indistincte sit verum. ꝙ hæreticus sit, qui asserit, ꝙ exigere vsuras, non sit peccatum. vide eundem Car. in d. cle. d. §. in ver. decimoquarto quæro.

e ¶Ald. Impedientes. De hac conclusione vide Dec. in c. significasti. in vlt. no. j. eo. ¶Adde ꝙ Gui. Pap. hic limitat ad duos casus. nu. 3. sed nõ est tam stricte limitandũ.

f ¶Syl. Ald. Potestatem. Seq. Ias. ibi in fi. vide tamen ea quæ not. in l. fi. ff. de re. diu. per Bar. in l. qui iurisdictioni. ff. de iuris. om. iu.

90 falſum deponentibus.†quo delegatus punire non poteſt.de quo
91 videbimus poſt Abb.in c.preterea.j. eo.¶† Quā autem pœnam delegatus ꝯ turbantē ſuā iuriſdictonē imponere poſſit text. hic dicit de diſtrictione eccleſiaſtica.Nam hoc primo intelligi poteſt pro cenſura.& pena ſpūali,vt in c.querenti.de ver.ſig. & facit tex, in c.pe.de īmu.eccl.ī vj.& talis pena ꝑ delegatū imponi nō debet qn̄ veriſimiliter nō ſit pro futura.vt dicit Ant.de Bu. hic col.pe.& idem Io.An.in c.ſolet.de ſen.excom. cū ſi. vt tradunt Mod.hic. & in c.apſice.in ij.col.de excep.& facit tex.ī c. clericos. de vita & ho.
92 cle.¶†Secūdo illa verba,diſtrinctione eccleſiaſtica, intelligi poſſunt ēt pro pena tpali.vt not .Abb.hic & idem Abb.in c. nuncios.
93 de deci.& in c. j. de iureiur. † Et ideo delegatus ēt extraordinariā penam imponere pōt.vt no.Abb.in d.c.querenti.& Alex.in conſ, xxv.lib. ij. vt dixi in notabilib . Et h̄ verū videt̄ virtute ꝯmiſſionis facte ipſi delegato. ar.cap.præterea.j.eo.& no.Abb.in c.querenti Sed nō de vi verborū. qa diſtinctio eccleſiaſtica, plus importare, non vr̄,q̄ cenſura eccleſiaſtica.quia vtroq; caſu dr̄ de diſtrictione & cenſura eccleſiaſtica . Et hoc certe non pōt verificari in pœna pecuniaria. quia illa non eſt eccleſiaſtica, ſed potius temporalis, Vnde iſta verba ſolū intelliguntur de cenſuris.facit tex. cum glo.
94 in c. j. de iureiu. in c.pro illorū.de preb. & in c.ij. de vſuris.¶† An aūt delegatus poſſit impedientē priuare beneficijs? Inn. per illū tex.tenet ꝙ ſic in c. qa diuerſitatē.de ꝯceſ. preb. Contrariū tenet Do.in c.j.§.j.col.ij.de homi.in vj.& ad tex.in d. c. qa diuerſitatem. rn̄deri pōt ꝙ illud fuit ex ſpāli ꝯmiſſione pape.&Mod.h̄ ſequunt̄ opi.Inno.quia pōt delegatus imponere penā,quā velit,vt Doc.h̄ dicunt.ergo poterit ēt priuare beneficijs.Non ob.qa in d. c. quia diuerſitatē, illud fuerit ex ſpāli ꝯmiſſione pape . quia dicūt Mod. ꝙ illud expreſſum fuit ad cautelā.& ſic non erat neceſſariū . Sed magis placet dictū Do.& ita vr̄ tenere Io.Ant.de But.& Car.in d.
95 c.quia diuerſitatē.† dū rn̄dent, illud eſſe ex ſpāli ꝯmiſſione pape, & qa ibi non erat iudex delegatus.ſed erat legatus de latere, cui illa decretalis dirigit̄. quo caſu legatus de latere dr̄ ordinarius. c. ij.de offi.leg.in vj.Et qa ibi nō impediebat̄ iuriſdō delegati, dato ꝙ fuiſſet delegatus. ſed ille retinebat beneficiū, qd̄ minus canonice adeptus fuerit.vnde ꝯueniens fuit,ꝙ priuaretur alijs beneficijs,prout ſpecialiter ibi papa committit.Et ſic, remoto illo text. concludendum eſt, ꝙ delegatus virtute commiſſionis ſibi facte generaliter non poſſit impedientem ſe, priuare beneficijs, quia priuatio beneficiorū nō fit, niſi ex magna cauſa. xvij.q.vij. c. inuētum.& non fit,niſi in caſiubs expreſſis à iure.vt per glo.in c.fin.de
96 iure patro.† Et iſta ratione etiam non poteſt delegatus bona confiſcare vt no.Bald.hic colum. pen. Et ad hoc facit.quia in generali arbitrio dato alicui, nō venit poteſtas confiſcandi bona vt notat Bal.in c.j.in prin, col. v. ver.ſed hic quero. de pace tenen. & idem Bald.per illum text.in l.j.C. ne ſine iuſſu prin, vbi poſt Azo.Odof, & Cyn, hoc dicit, & Alexan.ſequitur in conſi. cxvj.animaduerſis
97 ſtatutis.col.iiij.lib.ij. ¶† Poſtremo dum Abb. concludit ꝙ ad hoc ꝙ delegatus exercere poſſit diſtrictonē eccleſiaſticam,debet manifeſte conſtare de delicto turbationis. & non ſufficit ſi ex ꝯiecturis appareat,Io.de Imo.hic tenet ꝯrium ꝙ īmo ſatis ſit hoc ꝯſtare
98 ex coniecturis,& præſumptionib.† & euidens probatio dr̄ illa, q̄ ex coniecturis colligitur,alleg.text.in c. j. de cleri.non reſi.in c.cū dioceſi.de vſuris.& ad hoc eſt bonus tex. in c. non ſolum. de reg.
99 in vj.& in c.veniens.in fin.de præſby,non bap.†Sed tenendo opi. Abb. reſpondetur ꝙ iura allegata per Imo cum ſimi . procedunt ſolum in caſibus in iure expreſſis in quibus lex ſtatuit coniecturam hr̄e vim probationis.aliàs ſecus eſt.vt no.Bal.in l.ciues.in pn̄, C.de appe.& per gl.in l.abſentē,ff.de pe.cum ſi.vt Alex. tradit in l.imperator.col.j.de leg.j.& facit qd̄ no,Ang. in l.j. C.quorū bon,
100 † & vbi inquit ꝙ qn̄ requirit̄ ꝙ fiat fides, intelligit̄ plene. & iure ordinario. Et ex his expedita ſit iſta notabilis decretalis, in qua quantū laborauerim,ſcripta oſtendunt,ſi diligenter preſcrutent̄,

SVMMARIVM.

1. *Literarum prioritate non apparente, Iudices ſuperſedere & ad pontificem recurrere debent.*
2. *Iudex dubius de ſua iuriſditione,procedere non poteſt.*
3. *Legatus de latere non declarat prioritatem literarum.*
4. *Interpretatio pertinet ad eum qui poteſt condere.*
5. *Interpretatio cohæret perſonæ,& ab alio fieri non poteſt.*
6. *Priuilegium interpretari debet à papa concedente.*
7. *Iudices delegati quomodo dicantur executores.*
8. *Cauſæ cognitio largo modo dicitur executio.*
9. *Libellus in quo ſimpliciter petitur executio inſtrumenti ſaluatur,& quomodo & numero 10.*
10. *Verba narratoria quando attendantur.*
11. *Narratio facta in lege,ſi ſecundum illam fiat,deciſiio attenditur.*
12. *Poſtea,hæc dictio,denotat interuallum.*

SAne. ¶Summat̄, & diuidit̄, vt per Abb.hic. ¶† Primo no.ꝙ vbi nō pōt iudicibus cōſtare de prioritate [a] literarū,ſuperſedere debēt,& ad Papā recurrere. & ratio vr̄ ſm Pet.de Anch.qa † iudex dubius à ſua iuriſdictione,ꝓcedere nō poteſt,[b] vt no.Bart.in l.multū.ff.de cōd.& demō.Bal. in l.falſus.col.xj.C.de fur.cū ſi.vt tradunt Mod.hic, & Mod.in d.l. multū, & late Peruſi.in c.cū parati.de appel. Alex.ī l.ſed ſi de ſua. ff.de ac.he.& in l.ſi finita.§.Iulianus.in xvj.col.ff.de dam.infec.Sed iſta ratio,quā Mod.ſequunt̄,nō ſatisfacit,qa haberet locū , qn̄ iudex exercere velit iuriſdictionē ſuꝑ cā principali, prout loquitur Bar.in d.l.multū.cū ſimili.Sed quādo incidenter dubitatur,an iudex habeat iuriſdictionē ſuꝑ iſto incidenti, licet iudex dubius ſit, habet poteſtatē cognoſcēdi an ſua iuriſdictio ſit.c.ſuꝑ literis. c.paſtoralis.de reſcrip.l.ſi quis ex aliena.ff. de iud. Et iō de rōne ex infra dicēdis apparebit.† Et quod dr̄ hic,recurrendū eſſe ad Papam præciſe de ſummo pontifice intelligit̄, adeo ꝙ legatus de latere talē declarationem facere non pōt, vt no.Spe.in tit.de leg.§.nunc oſtendendum.in ver.xxxiiij.† qa eius eſt interpretari, cuius eſt cōdere l.fi.C.de legi.& c.inter alia.de ſen.excō.† Et ad hoc facit, qa interpretatio coheret perſonæ, & ab alio fieri nō pōt,[c] vt no.Inn. in c.fi.de ſucceſſion.ab inteſta.cū ſim.vt dixi in c.cū veniſſent. de iud.† Ideo ēt pro interpretatione priuilegij ad ipſum Papā qui cōceſſit,recurritur,c.cū veniſſent.de iudi.l.ex facto,in prin.ff.de vul. & in c.ordinarij.§.ſi vero.de offi.ordina.in.vj.& in c.fi.de cōceſſione præben.in vj.Et in iſto caſu ad Papam recurritur. nec eſt locus gratificationi,prout dicit̄ in c.duobus, de reſcri.in vj.nam illud c. procedit in gratia facienda,prout loquitur.quo caſu vtraque gratia valere poteſt.ſecus eſt in gratia facta,de qua agitur hic. quo caſu altera tantum valere poteſt,vt dicūt Mod.hic.Et fuit iſta diſtinctio, quam tradunt Io.An.Pet.de Anch.& Domi.in c.ſi à ſede. de præb,in vj.cōcordando illum tex.cū d.c.ſi duobus. Sed aduertendum eſt primo,qa nō eſt verū,ꝙ in d.c.ſi duobus. vtraq; gratia valere poſſit.Nam tex.ibi contrarium expreſſe dicit,ibi, quo electo alius omnino careat impetratis.& licet à principio vtraque gratia alternatiue valere poſſit.idem eſt in caſu iſto. Secūdo ratio diuerſitatis non videt̄ poſſe aſſignari inter gratiam factā, & faciendam quia vtroq; caſu ad Papā recurrēdū videt̄.Vnde aliter ad c.ſi duobus reſpōderi pōt.vt dicamus recurrendū eſſe ad Papā, niſi aliter prouiſum ſit,prout ibi diſponit̄, ꝙ loc° ſit gratificationi. Et potuit moueri ſummus pontifex ibi,quia ſolū agitur de intereſſe, & ꝑiudicio capituli habētis ꝓuidere, merito Papa voluit ꝙ circa ipſum gratificari poſſit.¶† Secūdo nota ibi,ſuperſedeāt executioni. ſm Abb.hic,ꝙ iudices delegati dicuntur executores. Sed iſte tex.parum facit, quia loquit̄ de executione literarum,& delegatus ipſe nō appellat̄ executor, & merito Abb.dicit hoc eſſe verum largo modo,de quo videndū eſt, vt dixi in c. ſciſcitatus,de reſcri. Et per iſtū tex.dicit Do.hic,prout Mod.referūt† ꝙ cauſæ cognitio largo modo poteſt dici executio, ex quo dicit ſe obtinuiſſe,† ꝙ procedit libellus, in quo ſimpliciter petebat̄ executio inſtrumēti, quia intelligitur executio pro ipſa cauſæ cognitione.† Et talis libellus etiā alia via ſuſtineri pōt,quia ille,qui executionem petit, prius vr̄ petere ꝙ adhibita cauſæ cognitione condemnetur,[d] vt no. Abb. olim.in vij.no.de cenſi. & licet Bart. ꝯrium ◦cat in l.ſi cū nulla.ff. de re iudi.ꝯ Barto.eſt cōis opi.vt Alex.ibi ſequit̄.Facit qd̄ no,Ant. de Bu.in c.conſtitutus,per gl.ibi in verbo,iuxta ratam. de re. do. cum ſi.vt tradit Alex.in rub.C.qui admit. ¶In glo.primus intell's eſt ad tex.hic, ꝙ intelligatur qn̄ diuerſe littere ſub diuerſa forma, ad eoſdem iudices, in eadem cauſa impetrant̄.nam propter idētitatem iudicium neutre præualent. ſed ſuperior conſulitur. Sed iſta lec.ſm Abb.non procedit.ſi poteſt conſtare de prioritate literarum.quia prime valent, de quibus non fuit facta mentio in poſterioribus.c. ceterum. s̄. de reſcrip. & ita Abb.hic.& poſteriores. ſequuntur. Ad hoc tamen videtur poſſe reſponderi, quòd text. in d.c.

ADDITIONES.

a ¶Prioritate. Idem de omni dubio probabili ſuper concurſu literarum,quod per legatos,vel arbitros,decidi non poteſt.Panormi.

b ¶Ald. Non poteſt. Idem voluit Dec.in c.prudentiam,in fin.prin.infra eo.

c ¶S.A. Nō pōt. Faciūt no.ꝑ eundē ī c.cū acceſſiſſent.in iii.col.de cōſt.& in c, cū veniſſent,col.ii.de iure ſciēdū tn̄ eſt.ꝙ declaratio ſeu īterpretatio verboꝝ,& q̄ verbis nō cōgruit, nō cēſet̄ eſſe declaratio ꝑoris diſpoſitionis. ſed noua atq; alia q̄dam diſpō,q̄ nō tollit ius alteri q̄ſitū ex ꝑori diſpōne.ſm Pe.de Anc. ī cōſ.398.ꝑmitto pro clariori.in fi.Pau.de Ca.in l. hr̄des palā.§.ſi qd poſt col.ij. ff.de teſt. ī cōſ. xxii.viſa col.fi.lib.i.in cōſi.cxlviii. viſo.& examinato,col.fi.li.i.in cōſ.340.ꝑmiſſis,col.i.eo.lib.Dec.in l.in ambiguis.ff.de re.iur.in c. cū veniſſent, de iudi. Bald. in c.i.col.iii.ver.item qui interpretatur.s̄.de conſtitu.

d ¶Ald. Condemnetur. Adde Iaſ. in §.i.colum.xxv.inſti.de act.Dec.in c.ii.colū.iii. vbi adde.s̄.de præſcr.

in d. c. cęterũ. procedit qñ diuersi danẽ iudices, prout loquitur, secus videtur, quando sunt ijdem iudices, vt hic gloss. dicit. Et ista distinctio ratione confirmari potest. quia quando agitur de mutatione iudicum, papa verisimiliter non videtur voluisse primos iudices reuocare, quib. videtur fieri quædam iniuria. arg. l. litigatores. in prin. ff. de arbi. & declarat Imo post antiquos, quos refert in c. ex literis. j. eod col. prima. Sed ista ratio cessat, qñ ad eosdem iudices fit noua interpretatio. ideo tunc ad papam recurritur, vt hic. Et si dicatur, quamuis interpretatio facta sit ad eosdem iudices, fuit tamen facta sub diuersa forma, à qua papa non ita de facili verisimiliter debuisset recedere. argu. cle. j. de renuntia. ideo isto casu vr̃ eadem ratio, quæ est in d. c. cæterum. nisi dicamus ꝙ in c. cæterũ. agitur de interesse primi iudicis, ne fiat iniuria, primũ rescriptũ attendiẽ, hic vero solũ agiẽ de voluntate pape. vnde voluit ꝙ ad ipsum recurratur. ¶ Secunda lec. gl. reprobatur per omnes, quia est contra tex. ibi vtrarumq;. ¶ Tertia lec. gloss. est, ꝙ ista decretalis intelligatur in diuersis literis habentibus eãdem datã. & ita istũ tex. intelligit gl. in c. ex tenore, de rescr. Sed contra istam lec. quæ communiter approbatur, arguit Abb. per istum tex. dum

11 inquit, non facta mentione priorum literarum. † nam si littere erant priores. ergo videtur ꝙ non haberẽt eandem datam. Abb. respondet ꝙ in illis verbis ponitur allegatio partis supplicantis q̃

a non attenditur.[a] iuxta glo. in l. j. C. quando non peten. par. cum si. vt dixi ibi. Fatetur tamen Abb. ꝙ ista responsio non satisfacit. & bene, licet ipse aliter non declaret. q̃a papa hic decidit casum f̃m

12 illam narrationem, † quo casu talis narratio attenditur. vt no. dicit Imo. in c. cum apostolica. de his, quæ fiunt à præla. & Alex. sequiẽ in l. j. col. xij. ver. iij. fallit. ff. de offi. eius. Videẽ tñ aliter posse rñderi, vt dicamus priores. s. respectu p̃sentationis. quia quæ prius veniunt in lucem, priores dicuntur. facit text. in cap. capitulum. §. de rescri. Sed ista responsio etiam videtur contra tex. qui dicit, littere à nobis impetrantur, & alie postea. ergo videtur loqui respectu

13 impetrationis, prout verba pręcedentia ostendunt. † & illa dictio,

b postea, denotat interuallum.[b] iuxta glo. in l. pacta conuenta. ff. de cõtrahen. emp. Sed replicari potest ꝙ verbum ibi, postea respicit sequentia, & determinatur ab illo verbo sequenti, opponuntur. vt not. Imo. hic, dicens ꝙ tex. dicit, postea opponuntur. & nõ dicit, postea pręsentantur. Sed responderi potest ꝙ ista responsio bene precedit, quantum ad illa verba, alie postea impetrantur. sed efficaciter obstare videntur illa verba, non facta mentione priorum. quæ tergiuersari non possunt. quia respectu pręsentationis essent superflua. & necessario intelligenda videntur, ꝙ in literis, quæ postea opponuntur, non esse facta mentio priorum, prout verba manifeste sonant. Et ista ratione etiam lectu. Hostien. reprobatur, in qua præsupponitur quòd esset eadem data, quod non est verum, per supradicta. ¶ Alia, etiam lectu, quam Abbas hic successiue refert, non satisfacit. quia diuinatione non caret quòd text. intelligatur in diuersis causis habentibus connexitatem. ¶ Postremo lectura, quàm Abbas generaliter ponit, etiam videtur ħ habere difficultatem. quia ex quo non fuit facta mentio priorum literarum. vt hic dicitur, obstare videtur text. in d. c. cęterum. de rescrip. ideo primus intellectus tolerabilior videtur, declarando vt dixi,

ADDITIONES.

a ¶ Attenditur. Vide Fel. in c. i. col. v. de constitu. est gl. in §. fi. ver. ad sextum gradum inst. de succ. cogna. vbi dixi.

b ¶ Ald Interuallum. Vide Iaso. late in l. fructus, col. ii, ff. sol. ma.

SVMMARIVM.

1 *Debilitas ab egritudine distinguitur.*
2 *Vel ponitur inter diuersa.*
3 *Debilitas quando propriè dicatur.*
4 *Debilitas non impedit animi iudicium.*
5 *Senis vmbra plus valet, quàm gladius iuuenis.*
6 *Articulo mortis constitutus testari potest. Item & matrimonium contrahere. numero 7.*
Examinari in testem. nume. 8.
7 *Matrimonium potest à constituto in extremis contrahi,*
8 *Testis examinari potest constitutus in extremis.*
9 *Delegatus principis potest subdelegare etiam sine causa.*
10 *Subdelegatus cogi potest acceptare sine causa, nu. 11.*
12 *Argumentum à contrario sensu non habet locum contra illa iura.*
13 *Delegatus inferioris etiam subsistente impedimento non subdelegat,*
14 *Mandare & præcipere differunt.*
15 *Præces principis habentur pro iussu.*
16 *Hortari verbum, in principè importat præceptum.*
17 *Præcipere magis præcisum est quàm mandare.*
18 *Delegatus Legati de latere an subdeleget.*
20 *Legitimandi potestas concessa à principe non delegatur.*
21 *Delegatus debet subdelegare idoneos.*
22 *Iudex debet habere scientiam, & conscientiam.*
23 *Idoneus quis dicatur & subdelegari possit.*
24 *Delegatus ex certa scientia nun idoneus à Papa electus, an subdeleget non idoneum.*
25 *Subrogatus sapit naturam eius in cuius locum subrogatur, intellige primordialiter. nume. 26.*
27 *Subdelegari non potest quando est electa industria personæ.*
28 *Delegatus à principe an causam meri imperij subdeleget.*
29 *Clausula appellatione remota, non transit in subdelegatum.*
30 *Causa grauis non subdelegatur per delegatum principis, ẽt cum causa. nu. 31.*
32 *Nisi, est dictio exceptiua.*
33 *Causa grauis quæ dicatur. nu. 35. & nu. 38.*
34 *Delegatus etiam Episcopus in causa matrimoniali non subdelegat etiam Episcopum.*
35 *Matrimonialis causa dicitur grauis.*
36 *Iuramentum in defectum probationis non defertur in causa matrimoniali.*
37 *Causa matrimonialis potest de iure committi alijs quàm episcopis.*
39 *Causa ardua quæ dicatur.*
40 *Iudis arbitrio relinquuntur indeterminata à iure.*
41 *Assertioni delegati dicentis se impedimentum an stetur, & nu. 44.*
42 *Impedimentum allegans probare tenetur.*
43 *Assertioni non statur in præiudicium tertij.*
45 *Liberum de natura huius verbi est, vt actus fieri possit alio non requisito. Restringitur secundum alia iura nume. 46.*
Et ita ne alteri præiudicium inferatur. nu. 47.
48 *Liberum eligendi potestatem habens non potest eligere indignum.*
49 *Licere verbum, restringitur secundum subiectam materiam.*
50 *Delegatus inferioris non subdelegat etiam se consensu partium.*
51 *Delegatus principis si subdeleget reseruato sibi consilio, quid importet.*
52 *Consiliarius nullam habet iurisdictionem.*
53 *Assessor dicitur consiliarius.*
54 *Consiliarius esse non potest, qui non potest esse assessor.*
55 *Auditor non iudex dicitur ille, cui committitur articulus medius causæ.*
56 *Sententia lata per subdelegatum non requisito consilio delegantis, qui committit causam consilo sibi reseruato, non valet.*
57 *Consilium sequendum non est, licet sit requirendũ ab eo cui causa subdelegata fuit reseruato consilio.*
58 *Consilium sequi non tenetur ille, qui consentit quòd causa committatur consilio sapientis.*
59 *Consilium sequi non tenetur iudex, qui causam consilio sapientis committ- cogitur.*
60 *Consilij forma accidentalis est.*
61 *Consilium non præsumitur de substantia, licet secus sit de consensu.*
62 *Statutum quòd consilium alicuius in matrimonio requiratur, valet, secus in consensu.*
63 *Conditio quæ cogit mulierem contrahere matrimonium cum consensu alterius reprobatur. secus in consilio.*
64 *Consilium sequendum non est, nisi hoc expressè dicatur, vel si ex coniecturis colligatur. nu. 65.*
66 *Consiliũ delegati sequendũ est quando delegans illud sibi reseruauit vt iudicis*
67 *Consilium sequendum est ab aliàs inhabili.*
68 *Consilium intelligitur quod iustum sit.*
69 *Commissio facta iudici quòd iudicet secundum consilium alterius, valet.*
70 *Princeps potest committere causam sub qua forma vult.*
71 *Iudex non requiritur quòd peritus.*
72 *Laicus potest esse assessor in causa spirituali.*
73 *Consilium intelligitur quòd iustum sit.*
74 *Compromissum ꝙ pronuncietur secundum consilium alterius non valet.*
75 *Arbiter habet maiorem potestatem quàm iudex.*
76 *Placet, importat arbitrium boni viri. & nu. 79. vbi contra.*
77 *Legatũ libertatis collatum in liberam voluntatem hæredis non valet.*
78 *Legatum libertatis si placuerit hæredi valet.*
80 *Libet liberam voluntatem significat.*

1 SI pro debilitate. ¶ Sũmaẽ, & diuidiẽ vt p Ab. ħ. ¶ † In tex. ibi d̃bilitate. debilitas ab egritudine distĩguiẽ, vt coll'r in rub. de cleri. egro. vel debilitato, quia alternatiua vel, poniẽ inter diuersa. vt in simi arguit Bar. in l. vbi

2 pactũ. C. de trãsac. † Et debilitas dr̃, qñ officiũ mẽ-

a bri ĩpediẽ.[a] vt no. Bar ĩ l. ij. in fi. ff. de publi. iud. Bal. in l. iij. in fi. C. de ser. fug. Ang. ĩ l. idẽ Offilius. ĩ fi. ĩ ver. ij. no. ff. d' edil. edi. Quãtũ tñ ad ꝓpositũ idẽ iudicaẽ d' debili, qd̃ d̃ egrotãte facit qd̃ no. ĩ rub. p̃all. de cle. egro. & tex. ĩ c. si q̃ testiũ. j. de tes. ĩ l. ij. §. si q̃s ĩ iudicio. ff. si q̃s cau. & no. Ant. de Bu. ĩ c. qm̃ ĩ p̃n. col. iiij. ver. q̃ro q̃ ꝯprehẽdanẽ. j. vt

3 li. non cõte. † Et dicit Bald. hic ꝙ debilitas, vel infirmitas. corporis

4 non impediunt animi iudicium. † Et est text. in l. ij. §. debilitas corporis. ff. de vaca. mu. & in c. j. de renun. & quod ibi Bald. qui dicit

ADDITIO.

a ¶ Syl. Ald. Impeditur. Adde Ang. in l. non solum. de rei vendi. Vero. in rep. l. si fugitiui, in iiii. not. C. de ser. fugi. & ibi Deci. in iiii. no.

corporis.ff.de vac.mu. & in c.j.de renun.& ꝙ ibi Bald.qui dicit ꝙ plus valet vmbra senis, quã gladius iuuenis.[a] † Et ideo constitutus in articulo mortis ꝑꝑ infirmitatem, nõ prohibetur testari[b].l. qm̃ indignum.& l.iubemus.C. de test. † Siŕr cõstitutus in articulo mortis põt matrimoniũ ꝯhere,[c] vt per Io.And.in reg.sine culpa de reg.iur.in vj.cũ si.vt tradit Alex. in l.si quis posthumus.ff.de lib.& posth.† Et facit ꝙ no.Bal.in c.j.in verbo,vasalli nostri.col.fi. ver.quæro vtrũ.de pace cõstan.vbi cõcludit ꝙ cõstitutus in extremis põt examinari in testem,[d] sicut põt facere testm̃. & idẽ Bal. in l.hac cõsultissima.col.pe.C.quí test.fac.pos. & Alex.ibi.colũ.iij. Vnde cũ in cognoscendo,& decidendo causas delegatas agatur de iudicio animi,& intelľs, ꝑꝑ corporis debilitatẽ, nõ debet impediri.& ita argunnt And.Sic.& Mod.hic. sed respondent negãdo,& dñt,ꝙ ẽt corporis labor requirit̃,vt colligit̃ hic,ibi.interesse nõ poterit.Sed certe vr̃ stare argu.quia si cõstitutus in graui infirmitate põt testari,& alia facere,vt.s.dictum est,pariter vr̃ ꝙ de cã poterit cognoscere si velit.nec in hoc labor corporis requirit̃ magis,q̃ in testando.Non ob.tex.ibi,interesse non poteris,quia hoc vr̃ respicere cõmoditatem iudicis delegati, quia non posse dr̃, q cõmode nõ põt.l.nepos Proculo.ff.de verb.sig.Et tali casu qñ cõmode non põt alter põt cõmittere. vt dr̃ hic, liberũ tibi sit.nõ aũt negat hic.quin cognoscere,& iudicare possit,si velit.& ista vr̃ clarior resolutio.¶ † Primo not. ꝙ delegatus principis põt cãm sibi cõmissam alteri subdelegare.& licet tex. videatur loqui ex causa debilitatis,vel alterius necessitatis,idem tñ est dicendũ, cessante qualibet causa,vt Abb. h̃ dicit, quia ipse delegatus habet hoc ex priuilegio,vt alteri subdelegare possit.c.pastoralis.j.eo. & in c.fin. j.eo.in c.cum cãm de appel.in l.à iudice.C. de iud. & idem tenet Abb.in c.pastoralis.in princ.in gl.j.eo. & ita Doct.omnes tenent. † Et ad tex.hic qui vr̃ cõsiderare necessitatẽ.Abb.hic respondent ꝙ ad istum effectum cõsideratur necessitas,vt subdelegatũ possit cõpellere ad acceptandũ,vt no.in c.pastoralis.j.eo.Ista responsio Abb.non † satisfacit, quia sicut põt sine causa delegare,ita subdelegatũ sine alia causa cõpellere põt, vt ipse Abb. tradit in d.c.pastoralis.Vnde ad tex.hic põt aliter rñderi,ꝙ arg. à ꝯrio sensu non colligitur † quia esset contra alia iura,quo casu tale arg.nõ habet locum,vt no.in c.significasti.de fo.compe.in c.quanto. de vsu.facit tex.in l.conuenticula.C.de epi. & cle.& ista est cõmunis resolutio doctorũ hic. Sed vlterius aduertendũ, quia satis probabiliter dici põt ꝙ delegatus,sine causa alteri causã sibi ꝯmissam subdelegare non possit,[e] per istum tex.hic, & in c.pastoralis.in prin. j.eo.† Et ad hoc facit.quia alius delegatus inferioris à principe, ẽt subsistente impedimẽto, nullo modo põt subdelegare, vt notabiliter dicit Bar.in l.legatus.in fi.ver.sed quęro.ff.de offi.ꝓcõs.per l.prætor.§. si post cãm.in fi.ff. de vaca.mu. & ideo priuilegiũ datũ delegato principis satis operat̃,vt possit cũ causa.Et quia iura loquuntur,vt hic, & in d.c.pastoralis.ibi,exigente necessitate. Et ꝑ ista debent declarari alia iura, quæ simpľr dicũt delegatũ principis posse subdelegare,quia ista iura,q̃ requirunt cãm,magis specialia sunt,& alijs derogare vñr,vt in rĺa gñi.de reg.iu.in vj.Et q̃a priuilegia debẽt stricte interpretari.arg.c.sane đ priui. Et fm istã cõclusionẽ hr̃ prima declaratio ad regulã,ꝙ delegatus à principe possit subdelegare,vt hoc ex cã intelligat̃.¶ † Secũdo ista conclusio procedit,qñ papa dicit mãdamus,vel cõmittimus.secus si dicat̃ præcipimus, quia tunc nõ põt alteri subdelegare.[f] gl.not.in l. sępe.ff.de offi.præsid.not.Bal.in l.j.colũ.j.C.quomodo. & qñ iud. cum si.vt tradunt Mod.hic, qui tamen dicunt illam gl.[g] non esse veram, † quia in principe ẽt hr̃ pro iussu,[h] vt per gl.in l.j.ff.quod iussu.ergo nõ vr̃ differentia in principe,siue dicat,ꝑcipio,vel mãdo,quia vtroque casu pręceptum videtur.Secundo ad hoc inducunt gl.in cle.prima,in verbo,hortantur.de testibus.vbi illud verbum importat necessitatem, & præceptum. † ergo à fortiori in verbo mando, vel committo. & adde Imol.in cle.sępe.in j.col.in versi.sed aduerte.de verbo.signi.qui etiam dicit quòd glos.in d.l. sępe. non est vera per nota. in d.l.j.ff. quod iussu. Sed tamen non videtur recedendum ab illa glo.in d.l.sępe. quam totus mundus approbat,[i] vt Alex. dicit in l.more col. pen.ff.de iurisdi.om.iudi. & Moder.ipsi illam etiam sequuntur in c.eam te.col.ix. de rescri. Non obstant allegata supra in contrarium, quia locum habent quo ad istum effectum,vt debeat fieri quod per superiorem mãdatur.sed quòd præcise debeat fieri ab illo, cui cõmittitur,illa iura non dicunt.& gl.in d.cle.j.de test. procedit propter subiectam materiam,quę præcepti est,vt dixi in c.nam concupiscentiam.de condi † Et verbum,præcipimus, magis astringit. quàm verbum damus,vt per gl.in c.dubium.xviij.q.ij.& facit gl.in l.j.in verbo,in possessionem,in fin.ff.de iur.om.iud.quę dicit aliud est delegare, & aliud est præcipere.& Alex.ibi, colum.iij.¶ † Tertio, conclusio prædicta procedit in delegato principis.sęcus esset ĩ delegato legati de latere, quia etiam ipse non habet potestatem subdelegãdi,vt no.Domi.post Archi.Io.And.& Pet.de Anch.in c.ij.de offic. leg.in vj.col.j.versi.quæro an delegatus per tex.in c.cum causam. de appel.ibi,cum nõ nisi delegatus a principe causam alij valeat delegare.Contrarium tamen tenet Bal. in l.à iudice.in princi.C. de iud.quia speciale est in legato proconsulis, vt ipse subdelegare possit.l.cum prætor.§.is quoque.ff.de iudicijs. Ergo idem videtur in delegato legati de latere quia legatus de latere proconsuli ęquiparatur.c.ij.de offi.leg.in vj.Moder.hic respondent negando,ꝙ delegatus procõsulis subdelegare possit, quia tex. in d.l.cũ prætor hoc non dicit.Sed certe hoc negari non potest, quia text. expresse ibi dicit quòd legati proconsulum iudices dare possunt ergo subdelegare possunt.& idem not.Bar.per illum text.in l.legatus.ff.de offi.procons.& ideo Ang.in d.l.cum prætor.per rationem Bald.hoc idem tenet, & sequitur Alex.in l.more col.ij.ff.de iuris.om.iud.& idem Abb. in c.cum Bertoldus. de re iud.Sed tñ prima opi.quam doc.cõmuniter tenent in d.c ij.de off.leg.verior vr̃,quam Alb.tenet in d.l.j.à iudice.col.x.ver.item quæro. & Pau. de Ca.ibi in fi.sequitur.& idẽ Ro.in d.l.more.Non obs.ratio Bal. ad quam Mod.no bñ respondent, ꝙ licet legatus de latere ęquiparetur proconsuli, non tamen delegatus ipsius legati de latere in vna causa ęquiparatur legato proconsulis,qui vniuersitatẽ habet causarum. sed data paritate terminorum ęquiparatio procedit,vt quia legatus de latere in loco legationis constitueret generaliter pro vniuersitate causarum delegatum.tali casu opinio cõmunis non procederet.& ita doc.cõcordari possunt.& vide Pau. de Cast.in d.l.à iudice.¶ † Quarto limitatur non procedere in his quæ sunt reseruata principi, quia illa alteri committi nõ possunt à delegato principis,vt not.dicunt Ant.de But.& Imo. in c.quod sedes.de offi.ordi.& sequitur Alex.in l.mora.col.v.ff.de iurisd.om. iudi.Et ideo potestas legitimandi,† & creandi notarios,& doctorandi,commissa à principe, delegari non potest,[k] vt no.Bald.dicit in rub.s.col.viij.ver.itẽ no. & in c.fi.in fi.j.eo.in l.gesta. in prin. C.de re iud.& sequitur Alex.in l.imperium, col.pen.ff.de iu.om. iudi.& in l.j.col.ij.ff.de offi.eius.Et adde singulariter,ꝙ ista cõclusio procedit de iure ciuili.secus vr̃ de iure canonico, vt voluit singulariter Marti.Laud.in l.j.ff.de off.eius.quem refert, & sequitur dominus Præpo.in c.per venerabilem.§. quod aũt.in xvj.car.col. iiij.in ver.concatenatur huic.j qui fil.sint legi.bene facit text.in c. fin.de offi.ordi.& in c.venerabili.de offic.deleg.& quod ibi Abb. in fi.Vel distingui põt,vt dicamus ꝙ tota potestas legitimandi,& creandi notarios,vel doctorãdi, delegari nõ põt. Vna tñ causa vr̃ ꝙ possit,sicut dr̃ in delegato ad vniuersitatem causarũ, vt ꝑ gl.& doc.in l.à iudice.C.de iud.¶ † Secũdo no.ꝙ nõ vr̃ esse in ptãte delegati a principe,cõmittere cãm,cui velit. sed debet viris idoneis delegare.Nã in iudicante debet esse scientia, & conscientia, † vt no.Bal.in l.hac lege.col.fi.vers.scias tñ.C. de sen. ex breuicu.recitan. † Et quæ dicãtur personæ idoneæ, quibus causa subdelegari possit,dicit Abb.esse determinatum in c.statutũ.in princ.de resc. in vj.vbi requiritur ꝙ sit in dignitate constitutus,vel ꝙ sit canonicus in ecclesia cathedrali.& ita fm Abb. colligitur ꝙ ille text.qui loquit̃ in delegato principis, etiã habeat locũ in subdelegato,& de h̃ est tex.in d.c.statutũ.§.in nullo.Et ideo superioribus diebus inter-

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Iuuenis. Vide quæ scripsi in §.idem maior.insti.de excu.tut.

b ¶Syl.Ald. Testari. Et ꝙ constitutus in extremis possit condere testamẽtũ, matrimonium,contrahere,examinari in testem,gratiam concedere, vide Deci.in cõs. clxxv.col.vj.in fi.in cons.cccclxxxix.col.ij.& constitutus in extremis qui vix articulate loqui poterat, an condat testamentũ ad alterius interrogationẽ. Deci. in d.consi.cccclxxxix.col.ij.

c ¶Hie.Gig. Contrahere. Quod constitutus in articulo mortis possit matrimoniũ contrahere, vide vltra hic adducta per Bal.in consi.ccxviij.in iij.vol.

d ¶Hie.Gig In testem. Adde tamen Ro.in l.si vero.§. de viro.j.liiij.fal.ff.sol.matri. dicit quòd existens in articulo mortis si examinetur in testem, facit eius dictum aliqualem præsumptionem.

e ¶Non possit. Fateor quòd non debet. sed factum tenet.Ideo verior videtur opin. Panor.Sed dico quòd pars potest appellare,si subdelegat nominato per solũ aduersarium,vel si indocto,aut manifeste suspecto.

f ¶Hie.Gig. Subdelegare. Adde quòd idem voluit Bar.in d.l.sæpe.ff.de iur.om.iu. vbi etiam dicit idem esse, quando delegatio facta est per verbum iubemus.Nam etiam tunc delegatus subdelegare non poterit. Dicas etiã ꝙ istud verbum præcipimus,necessitatem importat.ita not.Card.in cle.j.in ij.col.in vers.nono not. de reliqui.& venera.Sancto.

g ¶Illam gl. Quam etiam reprobat Alex.in l.more.ff.de iur.om.iud.Ias.in l.à iudice.C.de iud.& l.ij.cõmunia deleg. quãuis Deci.hic & in d.l.more.conetur.glo. sustinere.quam tamen reprobat in rub.C. de manda.princi.

h ¶Syl.Ald. Iussu. idem dicit Deci in l.j.C.de mand.princ.vbi late examinat.Fel. in c.cum te col.vij.de rescri.in ij.differen.

i ¶Syl.Ald. Approbat. Vide in consi.xvj. ponderatis colũ.j.libr.iij.Deci.in c. eam te.in iij.not.de rescript.

k ¶Syl.Ald. Non potest. Adde Deci.in l.j.col.viij.de offi.eius.

committi, debet viris discretis,& idoneis, & si talibus committatur, consilium alterius superfluum vr. Sed respondetur quod non quilibet discretus, idoneus peritus reperitur. nam idoneus hic consideratur secundum quòd dicitur in c.statutum de rescript. in vj. & peritia de necessitate non † requiritur in iudice,[a] vt no.in c.sciscitatus de rescrip.& facit tex.in c.statutum.§.assessorem,de rescrip.in vj. Secundo mouetur, quia consilium alterius solum considerat in re ardua, vt hic dicitur. secus videtur in alijs causis. Sed respõdetur quod hic non negatur, quin etiam consilium reseruari possit, licet causa non esset ardua, hoc totum est in arbitrio delegantis,& de arduis hic mentionē facit,inspecta cõmuni contingētia. vnde à cõmuni opi.non est recedendū. ¶Secundo limitatur nō habere locū,quando delegatus astrictus esset ad consiliū laici in causa spirituali,vt Host.hic dicit,quem Abb. refert, & sequitur Ant.de But.hic,col.ij.& hoc vr procedere,quando tale consilium sequēdum est,prout Doct.loquutur. † aliàs secus,quia laicus potest esse assessor in causa spirituali, vt late dixi in c.decernimus. in vj.q. j.de iudi. Secundo non procedit quando delegatus adstringeretur ad consilium imperiti,vt no.Ant.de Bu.hic col.ij.in fi.per tex. in c.ad nostram.de consuetu.ille tamen tex.loquitur de imperitis & indiscretis,qui rectum non haberent iudicium, & tali casu bñ dicit Anto. de But. ¶†Tertio limitatur, nisi consilium esset iniustum,vt not.Abb. hic, quia consilium de sui natura hoc importare videtur, quòd iustum sit,vt not. Barto. in d.§.si plures.colū.vij. in iij quæst.Bald.in l.manifestissimi.§.pen.in fin.C.de furt.Ant.de But.in c.intimasti.colum.ij.de appel.& not.Bart.in l.si conuenerit.ff.de re iudi.cum.simi.vt tradit ibi Alex. In isto tamen casu iudex excusaretur,licet consilium esset iniustum, ex quo dictū est, quod iudicaret secundū consiliū eius. not.Bart.in d.l.si cōuenerit. & ibi Alexā.col.pe.& idem Ange.in consi.clxxxvj.visis colū.pen. ¶†Quarto,& vltimo,Abb.concludit non valere,compromissū, quod arbiter pronunciet secundum consilium alterius, per text. in l.item si vnus.§.idem Pomponius.ff.de arbi.& Bat.[b] ibi hoc idē tenet,& idem Bar.in d.l.j.§. si plures in vj.q. & sequitur Imol.post Ant.de But.in c.cū olim in fi.de arbit. & idem Imol.in l.illa.institutio.col.pe.post Bal.& Ange.ibi col.fi.ff.de hære.insti.Et hoc idē late tradit Ang. in consi.cclxxj. primus punctus. & in disputatione sua incip.duo adinuicem ligantes.col.xj.versi.de quarta.Et sic patet ex supradictis differentiam esse inter arbitrum,& iudicem & ratio diuersitatis est, † quia arbiter maiorem habet potestatē, vt Host.hic dicit,& Bart.in d.§.si plures.in vij.q. & Angel.in locis præalleg. Et ista conclusio procedit tenendo intellectum Bar.ad d.§.idem Pompo. sed secundum intellect. Oldra. quem Bart.refert in d.§.idem Pompo.& in d.§.si plures in vj.quæst.etiam in arbitrum valeret compromissum, quod arbiter pronunciet secūdum cõsilium,vel arbitrium alterius,quia tali casu de arbitrio boni viri intelligitur. Secus si dicat, prout voluerit, vel placuerit Titio,quia ista verba liberam important voluntatem, & cõpromissum non valet.d.§.idem Pomponius.Est verum † quòd Barto.ibi conatur respondere ad intellectum Old.quia, secundū eum,verbum,placet.de quo loquitur text.in d.§.idem Pompo. importat arbitrium boni viri.[c] l.Tahis.§.sorore.ff.de fideicom.liber. & idē dicit Bar.in d.l.j.§.si plures.in vj.q.vbi ad hoc etiam allegat tex.in l.Lucius Titius testamento.ff. de fideicom.lib. † Et ad hoc etiam rationem inducit, quia legatum libertatis collatum in liberam voluntatem hæredis non valet.l. fideicommissaria libertas. la.ij. in ij.responso.ff.de fideicom. lib. & † tamē legatum libertatis factum si placuerit hæredi,valet.ergo sequitur,quòd verbum, placet, non importat liberam volūtatem , sed arbitrium boni viri.& idem Bar. tenet in l.si sit.de leg.j.& in tract.ad reprimen.in verbo videbitur.Ang.in consi.cxij.in facto presupponitur,& Rom.in cõs. lx.si volumus dicere,in prin.Ex quibus patet,istam esse communem opi. à qua nullus discrepat. Tamen in puncto iuris vera nō videtur.Et ideo saluando intellectum Old.dico † quòd verbum, placet,non restringitur ad arbitrium boni viri. sed pro voluntate libera intelligitur. † nam hoc est in verbo,liber,quia liberam voluntatem significat.d.l.fideicommissaria libertas.la ij.not.Bart.in l.alio.de alimen.& cib.leg.Imo.& Alex.in l.si sit.de leg.j.ergo idē videtur ī verbo,placet. Et ad hoc facit text.in regula.quòd semel placuit.de reg.iur.in vj.& in §.sed & quod principi placuit.insti. de iure natu.gen.& ciui. & quod dicitur.xxij.quæst.ij.c.j.ibi,non est mentiendum causa placendi hominibus.nam in iuribus prealle. verbum,placet,pro libera voluntate intelligitur.non obstant alleg ata in contrarium,in quibus tota vis consistit,& primo tex.in in d.l.Thais.§.sorore.quia ibi cõstabat de voluntate testatoris, quia Titius significauerat mentem suam sorori, vt ille seruus redditis rationibus esse liber,vt expresse dicitur, & volūtas testatoris ibi, non erat suspensa in eo, quod hæredi placeret, & sic ibi per illa verba,si placet hæredi, non videt recessum ab illa voluntate.de qua constabat. Vel secundo dici potest. esse speciale ibi fauore libertatis, quòd verbum, quod de sui natura liberam importaret voluntatem,pro arbitrio boni viri accipitur, & probatur hoc in d.l. fideicommissaria libertas in prin. Et hoc modo etiam respondetur ad text. in d.l.Lucius Titius testamento.de fideicom.lib. Vel tertio responderi potest quòd voluntas vxoris ibi non attēditur. quia abstinuit ab hæreditate,vt glo. ibi dicit, & text.ita loquitur. ¶Non obst.ratio Bart.quæ efficax videtur,quia pro responsione considerandum est, quòd quandoque omnino constat de volūtate testatoris, quod posuit legatum libertatis in liberam voluntatem hæredis,& non valet,quia in claris non est opus coniecturis.& ita loquitur tex.in d.l.fideicommiss.lib.in secundo respõso. quod incipit,quod si ita,dum inquit,legatum libertatis,si hæres voluerit ita demum non valet si totum in voluntate stetit heredis. Quandoque non constat de explorata voluntate testatoris.sed testator vtitur verbis de sua natura importantibus liberam voluntatem, vt quia dicit, si hæres voluerit. Et ista verba fauore libertatis impropriantur.& valet legatum, quia arbitrio boni viri accipiunt, ita probatur in d.l.fideicommissaria libertas.in prin. Et idem est in verbo,placet, quod fauore libertatis interpretatur pro arbit.boni viri.Ab illa enim præsumptione,quæ ex proprietate verborū colligitur,de voluntate testatoris præsumitur,prout loquitur in tex. in d.versi.quod si ita scriptum.dum dicit, si hæres voluerit, ita demū non valet, si totum stat in voluntate hæredis. Vitiatur ergo legatum,quando omnino constat de mente testatoris. sed non vitiatur ex eo simpliciter, quòd dicat, si hæres voluerit,vt ibi manifeste probatur. super his cogitandum erit,quia Doctor communiter aliter dicunt.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Iudice. Idem tamen.§.nu.23.in iudice scientiā, & conscientiā exigit

b ¶Et Barto. Quem sequitur Lanfranc.de Oria.in tract.de arbit. sed opinio Oldra. & Deci.equior est.

c ¶Hie.Gig. Boni viri. Quod verbum placet,importet arbitrium boni viri,vide et per Bar.in l.item si vnus.§ idem Pomponius.ff.de arbi.& per eundem in l.si quis arbitratu.in versi.placuerit,in iij.colum.ff.de verbo.obl. & in l.cum proponas. C.de fideicom liberta.

SVMMARIVM.

1 *Causa potest committi, vt infra certum tempus decidatur.*
2 *Iurisdictio certo loco dari potest, & certo tempore.*
3 *Argumentum de loco ad tempus valet.*
4 *Iurisdictio expirat elapso tempore perfixo iudici, & iurisdictioni.*
5 *Limitati temporis natura est, vt finito tempore, dispositio cesset.*
6 *Tempus præfixum primo delegato censetur statutum etiam surrogato, quod limita, vt ibi.nu.7.*
8 *Iurisdictio etiam elapso tempore præfixo non expirat quo ad delegantem quin ex eisdem actis causam expediat.*
9 *Terminus statutus ad iudicandum delegato potest à partibus prorogari.*
10 *Terminus statutus fauore partium si sit, ei renuntiari potest.*
11 *Formæ rescripti quæ fauorem partis respicit renuntiari potest.*
12 *Iurisdictionem licet priuati non concedant, possunt tamen limitatam prorogare, & extendere.nu.13.*
14 *Prorogari non potest tempus statutum fauore ecclesiæ. Item nec fauore publico.nume.15.*
16 *Prorogatio instantiæ potest fieri pro maiori tempore, quam primum.*
17 *Prorogatio facienda per arbitrum ex potestate sibi data in compromisso, limitari debet à tempore in eo statuto.*
18 *Delegatus ex simplici commissione punit partes contumaces.*
19 *Contumacia maior est in non veniendo.*
20 *Cotumacia maior plus punitur.*
21 *Pœna certa non debet transgredi à iudice, nisi ex magna causa.nu.22.*
23 *Pupillus etiam doli capax committens homicidium potest non decapitari.*
24 *Pœna si statuta non sit, relinquitur arbitrio iudicis.*
25 *Iudicis arbitrio relinquuntur indeterminata à iure.*
26 *Arbitrium iudicis in primis regulari debet à consuetudine, & ea cessante de similibus ad similia.nu.27.*
28 *Similia sequenda sunt à iudice etiam in delictis puniendis.*
29 *Arbitrium extenditur vsque ad mortem.*
30 *Pœna si imponenda sit arbitrio iudicis nō potest in principio officij declarare.*
31 *Declaratio quæ potest recipere variationem in tempore ante tempus fieri non potest.*
32 *Dispensari facilius permittitur, quàm statuere.*
33 *Terminus iudici præfixus currit à die præsentationis literarum.*
34 *Delegatus ante præsentationem rescripti nō habet exercitium iurisdictionis.*
35 *Processus factus ante præsentationem rescripti de consensu partium valet.*
36 *Iudex potest, & debet abbreuiare dilationes, si causa debet infra breuem terminum terminari.*
37 *Iurisdictio expirat etiam si dolo partis, causa infra terminum statutum non decidatur.*

Proroga-

38 *Prorogatio debet fieri durante primo termino, & sufficit factam esse vltimo momento.39.*
40 *Traditio possessionis operatur eius effectum in instanti.*
41 *Maritus lucratur dotem ex dispositione statuti, licet momēto temporis durauerit matrimonium.*
42 *Filius natus statim mortuus excludit substitutum.*
43 *Prorogatum tempus est idem cum primo.*
44 *Excommunicatus nisi infra decē dies satisfecerit, si prorogetur terminus excommunicationem non incurrit.*
45 *Periurus non est qui iurauit soluere infra decem dies facta ei prorogatione.*
46 *Officium prorogatum dicitur idem.*
47 *Periurus an dicatur non soluens in tempore prorogato.*
48 *Terminus prorogatus est idem terminus.*
49 *Iuramentum an extendatur ad terminum prorogatum.*
50 *Prorogatio simplex intelligitur facta cum omnibus qualitatibus prioris temporis, nisi sit facta aliqua mutatio. nu.51.*
52 *Terminus prorogatus in materia odiosa non idem terminus.*
53 *Prorogatum tempus idem est interpretatione iuris non propriè.*
54 *Prorogatio non præiudicat tertio.*
55 *Fideiussor censetur se obligare solum pro tempore quo principalis tenetur.*
56 *Gabella an debeat solui de contractu prorogato.*
57 *Prorogatio quæ incipere debet finito primo termono, non est prorogatio.*
58 *Dilatio secunda incipit currere finita prima,*
59 *Prorogatio facta à iudico finito prima termino valet in vim nouæ dilationis.*
60 *Solennitatibus substantialibus iudicijs partes renuntiare non possunt.*
61 *Renuntiare quis potest in totum ei quod in parte renuntiari non potest.*
62 *Sententia nulla virtute pacti potest approbari.*
63 *Compromitti potest in iudicem tanquam arbitratorem.*
64 *Conuentio quòd non sit locus libello nec sententiæ valet.*
65 *Renuntiare partes non possunt substantialibus iudicij, nec in parte, nec in totum. ita quòd sententia sequatur.*
66 *Arbiter electus ex necessitate statuti dicitur iudex.*
67 *Litis contest. remitti potest in causa appellationis, & quando.*
68 *Renuntiari potest solennitatibus respicientibus interesse partium.*
69 *Sententia lata post tempus præfixum iurisdictioni non valet. secus si iudici.*
70 *Tempus importat formam.*
71 *Sētentia lata post terminum præfixum à iure vel statututo instantiæ nō valet.*
72 *Terminus statuti surrogatus censetur in locum termini iuris communis.*
73 *Sententia lata post terminum impositum iudici sub pœna valet.*
74 *Actus factus contra legem pœnalem non est nullus.*
75 *Confessus etiam perempta instantia potest condemnari.*
76 *Confessus opponit defectum iurisdictionis, non aliàs declaratorias.*
77 *Absolutotia ab obseruatione iudicij potest ferri perempta instantia.*
78 *L.iij.ff.de re iudi. limitatur in absolutoria ab obseruatione iudicij.*
79 *Missio in possessionem non est proprie pœna, contra nu.80*
81 *Excommunicatio an dicatur pœna, & nu.82.*
93 *Iudex multam imponere potest, etiam quòd miserit in possessionem.*
84 *Delegatus principis multam imponit, inferior verò à principe potest leuiter numero.85.*
86 *Pœna noua imposita à statuto facit, vt censeatur recessum à pœna iuris cōis.*
87 *Iurans seruare statuta non potest ab illis recedere.*
88 *Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio tollit corporalem, & an tale statutum habeat locum in parricidio. nu.89*
90 *Statutum de homicidio non habet locum in homicidio qualificato.*
91 *Punitus secundum vnam legem, an possit secundum aliam puniri.*
92 *Vindictam, vel priuatum commodum quando quis prosequi dicatur.*
93 *Laicus punitus per iudicem ecclesiasticum, an puniri possit per secularem.*
94 *Delegatus ex causa minuere potest pœnam à iure impositam.*
95 *Iudex recedere potest à pœna quæ de consuetudine imponitur.*
96 *Iudex an possit remittere pœnam impositam à statuto.*
97 *L.hodie.ff.de pœnis, an habeat locum in pœnis impositis à statuto.*
98 *Iudex infamis est si sine causa maiorem, vel minorem pœnam imponit, quàm statuta sit à iure.*
99 *Delegatus etiam principis non dispensat in pœna.*
100 *Priuilegium insertum in corpore iuris habetur pro iure communi.*
101 *Dispensatio quandocunque etiam post sententiam fieri potest.*

1 DE causis ¶ †Primo no. q causa pōt cōmitti, vt intra certum tēpus decidatur. 2 † Nam sicut iurisdō in certo loco dari pōt. ca. sua. s̃. de offi. vica. c. statutū. §. in nullo. de rescrip. in vj. ita certo tēpore limitari pōt. 3 † Valet. n. argm̃ de loco ad tp̃s. l. vinū, vbi Bar. ff. si cer. pet. l. iij. §. si p vēditorē. vbi Bar. in fi. ff. de act. empt. facit gl. in cle. ij. in verbo, regularem. de censi. Et hoc, q dr̃ hic in delegato papę, ēt habet locum in delegato inferioris à principe, vt no. Bal. in l. properandū. §. sin autē vtraq;. in fi. C. de iudi. ¶ 4 †Secūdo not. q elapso termino, qui 5 p̃figitur iudici, & iurisdictioni, iurisdictio expirat. † Et ista est nã limitati tēporis, q finito tēpore dispositio cessat. l. Imperator. ff. d̃ 6 stat. ho. cum si. vt dixi in c. ex literis. de cōsti. col. ij. † Et istud tēpus statutū primo delegato, ēt ĩtellr̃ statutū ei, qui in locū primi sur7 rogatur. l. si iudex. vbi Bar. ff. de iud. & surrogato daī † integraliter qñ terminus præfigiī iudici. secus si instantię, quia tunc tēpus cōtinuaī, vt no. Bal. in d. l. si iudex. & Pau. d̃ Ca. ibi, p tex. in l. pperādū. §. sin aūt in medio. C. de iudi. vbi tñ Alexã. aliter distinguit. Et 8 q dictū est q expirat iurisdō post tp̃s intellr̃ quo ad delegatū. † secus quantū ad delegantē, q ex eisdē actis iudicare pōt, vt no. Bal. in l. properandū. §. sin aūt vtraq;. in fi. C. de iudi. & idē Bal. in l. pe. 9 quæ incipit, placuit. C. de peda. iudicibus. ¶ † Tertio no. q licet cã cōmissa, sit terminanda intra certū tp̃s, pñt tñ partes terminū p10 rogare. ad idē est tex. in l. ij. §. si iudex. ff. de iudi. † Et rō vr̃, qua terminus statutus est in fauorē partiū, vt Abb. hic, dicit. Et ideo illi renuntiare pñt. c. ad apostolicā. de regu. Et istã rōnē prius allegauit Bal. in l. si quis ex cōsensu. col. ij. ver. secunda species. C. de epi. 11 aud. Sic ēt † qñ forma rescripti respicit fauorē partiū, illi possunt 12 partes renūtiare. c. fi. §. is aūt. vbi Abb. j. e. ¶ † Ex his infertur in posito, q licet priuati nō possit iurisdictionē concere. l. priuatorū. 13 C. de iur. om. iu. † pñt tñ iurisdictionē limitatam progare, & extendere, & ita Ang. dicit in l. & quia. in gl. in ver. lex. ff. de iur. om. iud. Et hoc, q dr̃ hic, locū habet ĩ iudice delegato, put tex. loquitur. Secus est in ordinario. vt no. Bal. in d. l. si qui ex cōsensu. in loco p̃allegato, & tradit Ang. in l. fi col. ij. ff. de iu. om. iud. Abb. in c. 14 P. & G. j. eo. Item † q dr̃ hic, procedit qñ tēpus statutum respicit fauorem partium, vt dictum est. Secus si agatur de fauore ecclesie, vt no. Ang. dicit in d. l. fi. col. j. in fi. ver. ego sum in ista opinione 15 ff. de iur. om. iud. † Et eodem modo si agatur de fauore publico, vt est in instantia iuris cōmunis, quæ prorogari non pōt, vt p glo. 16 & Doct. in l. properandum. in prin. C. de iud. † Et aduertendum est, quia ista prorogatio d̃ qua tex. hic loquitur, pōt fieri ēt p maiori tēpore. quàm esset expressum tēpus. Vñ si licet iudex habuerit cōmissionē, vt expediret causam intra mensem, potuit de cōsensu partium terminus progari ad annum, vt not. in proposito Bal. scribit in d. l. qui ex cōsensu. in loco p̃alleg. Et hoc procedit in ista prorogatione, quæ fit ee consensu partium, quia partes pos17 sunt renuntiare fauori suo, vt. s̃. dictū est. † Secus esset in prorogatione, quæ deberet fieri per arbitrum ex potestate sibi data in cōpromisso, quia illa præcise limitari debet ad tēpus expressum a in cōpromisso, [a] vt not. Bal. dicit in c. fi. col. ix. versi. dubitatur. s̃. de cōsue. & in c. præsentata. col. pe. ver. sed pone. de test. in c. sua nobis in fi. de appel. & idem Bal. in cōsi. ccxcix. nobiles viri colū. fi. in ver. venio ad quintū. lib. j. Aliter tñ loquitur Bal. in l. j. C. vt in pos18 sessio. leg. & tradit Alex. in cōsi. lxx. viso cons. col. ij. lib. ij. ¶ † Quarto no. q delegatus ex simplici cōmissione habet potestatem pub niendi partes contumaces, [b] & hoc siue cōtumacia sit in non veniendo, siue sit in nō parendo, vt probatur hic, & in c. causam, q̃ 19 s̃. de rescri. † Et contumacia, quæ est in nō veniendo, maior dr̃, vt 20 late dixi in c. j. in vij. no. j̃. de iud. in lec. Pisana. Vnde cum sit † maiori contumacia, plus debet puniri. c. quæsiuit. j. de his, quę fiunt à maio. parte capi. cum si. vt dixi in c. at si clerici. in princ. de iudicijs. 21 ¶ † Quinto nota, q vbi pœna certa statuta est à iure, ab ea iudex c recedere nō debet. [c] ad idē tex. cū gl. in c. licet. de penis in glos. in 22 verbo, pœnã pecuniariã. † Et hoc verum est, nisi ex magna causa, p p quam iudex pōt à pœna determinata à iure recedere, vt est notabile dictū Inno. in c. j. de ꝯsti. & no. Bal. in l. & si seuerior. col. 23 ij. C. ex quib. cau. maiores. vbi propter hoc infert † q in pupillo, ēt doli capace cōmittente homicidiū, est iusta causa dispensandi, q nō decapitetur, & tali casu non teneī iudex in syndicatu, vt not. Bal. in l. obseruare. §. proficisci. in xj. q. ff. de offi. procō. & legati cū simi. vt late tradunt Mod. in c. j. de cōsti. Alex. in cōsi. xlj. habita su24 per cōtentis. col. iiij. lib. ij. & dixi in rubr. C. qui admit. ¶ † Sexto, & vlt. not. q vbi pœna nō reperitur statuta à iure, q arbitrio iudicis 25 cōmittitur, ad idem tex. in l. j. §. expilatores. ff. de effractori. † Et est regula generalis in omnibus non determinatis à iure, q arbitrio iudicis regulari debent. l. j. in fi. ff. de iu. delib. vbi Bal. ad hoc plu26 ra similia dixi in c. sedes. de resc. & aliquid. s̃. in c. præcedenti. † Et arbitrinm iudicis cessante lege, regulari debet à consuetudine, vt illa in primis attendatur. l. si quis reum. ff. de custo. reo. Et not. Ant. de But. hic, colū. j. in fi. Abb. in d. c. licet de penis. colum. vlti. ver. vlt.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. In compromisso. Adde Lanfran. in tract. de arbi. fol. v. colū. ij. in prin. Hipol. singu. lij. prorogatio compromissi, & si non sit adiectū non pōt transgredi maius tēpus, ar. auc. qui semel quomodo, & qñ iu. & l. sancimus. C. de fideiuss. & auc. ei qui. C. de app. & ad dicta hoc per Deci. adde Bal. in c. quintaual. col. pe. ver. data est ptãs. de iu. iur. Fel. hic col. ij. Deci. in c. sua nobis. col. j. in fi. de appel.

b ¶Syl. Ald. Contumaces. Idem in c. præterea. in j. not. s̃. eo.

c ¶Hie. Gig. Non debet. Adde q licet iudex non nisi ex magna causa possit recedere à pœna iuris, pōt tñ pœnã à iure statutū minuere, & mitigare. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui not. infa. not. Fel. in c. qualiter, & quando. el. ij. in §. fin. in v. col. in ver. circa quartum. de accus. & dictum hic quòd iudex non possit immutare pœnam iuris intellige maxime in delegato, qui nec minuere potest, nisi sit incompetens ad pœnam iuris. secundū suam iurisdictionem, vt late declarat Fel. ibi. s̃. in ea. col. ver. sed aduerte, in quantum, & per eundem hic.

verſ.vlt.aduerte.& per gl.in l.ꝙ ergo.in §.pœna grauior,in gl.pe.
ff.de his,qui notã.infa.& no.Bal.in l.ſeruũ quoq;.§.publice.col.ij.
ff.de procu.cum ſi.vt tradunt Mod.c.inter cęteras.colũ.vij.de re-
ſcrip.Et adde tex.inſti.de offi.iudi.in prin.& in auct.iubemus.vbi
Bald.in vltima notabili.C.de iudi. & idem Bal.in l.ſi quis non di-
27 cam rapere.col.iij.de epiſ.& cle.†Et ceſſant etiam conſuetudine
arbitrium iudicis regulatur,de ſimilibus ad ſimilia,vt dicit Anto.
de But.hic,alleg.gl. quam dicit neſcire alibi in c.inquiſitionis.de
28 accu. Nam ẽt † in delictis puniendis procedit̃ de ſimilibus ad ſi-
milia.c.j.§.proro.quæ fuit prima cã benefi.amittendi.vbi Bald.in
vlti.not.dicit illũ tex.ad hoc eſſe meliorẽ de iure, & eſt gl.no.in l.
quis id,ꝙ.ff.de iu.om.iudi.cum ſi.vt tradit Alex. & dixi.in c.tranſ-
29 lato.de conſtitu.in nota. & in gl. † Et tale arbitriũ etiam vſque ad
a morte͂ extenditur,[a] iuxta gl.in §.ſumma.inſti.de iniurijs. de eius
30 intellectu dixi in c.ex literis. de cõſti.¶†Poſtremo adde notabilẽ
deciſionem ꝙ qñ pœna pro aliquo delicto venit imponenda ar-
bitrio iudicis,non põt iudex arbitrari,& declare illam pœnam à
b principio officij,[b] † quia declaratio , quę põt recipere variationẽ
in tempore, ante tempus fieri nõ poteſt.l.cũ pater.§. à filia.de le.
ij.& ibi Bar.in fi.Sed hæc variari põt ex tẽpore, propter qualitatẽ
perſon arum,& locorum,ideo fieri non poteſt, vt notabiliter de-
cidit Bar.in l.omnes populi.in v.q.primæ.q.princ.in verſi.quæro,
poteſtas habet arbitrium.ff.de iuſt.& iur. & ſequit̃ Pet. de Anch.
in c.j.in j.q.prin.ver.quærit.Bar.s̃.de cõſti.& Abb. in c.cũ conſue-
31 tudinis. in fi. de conſuetudine.¶†Et dixit Abb. ibi ꝙ iſta ratione
epiſcopus in caſibus, in quibus habet poteſtatem diſpẽſandi nõ
põt ſtatuare,quia diſpenſatio variatur ex tẽpore ſ͂m qualitatẽ p̱-
ſonarum,& tẽporis,& ſtatutũ eſſet firmum,allegat Fed.in conſi.
xvij.quæſtio talis eſt col.fi.verſ.nõ obſ.ꝙ octauo.& idem Fede.in
32 cõſi.celxxv.talis. eſt col.ij. † Et ex hoc infertur quod facilius per-
mittitur diſpenſari,quam ſtatuere de quo dixi in c.fi.de conſti.&
in rub.eo.tit.in poſterioribus ſcriptis. ¶In gl.j.ibi iudicibus præ-
33 ſentatur.gl.cõcludit ꝙ † terminus præfixus iudici currat à die p̃-
34 ſentationis literarum . Et ratio vr̃, † quia ante præſentationẽ re-
c ſcripti iudex delegatus non habet exercitiũ iuriſdõnis.[c] c.ſuper
eo.el.ij.de appel.no.Inno.in c.ex conqueſtione.de reſti.ſpol.Bal.
in l.j.C.vt lite.pendẽ.cum ſi.vt tradunt Mod.in c.cæterum.de re-
ſcrip.& dixi in c.ſuper eo. Vnde abſurdum eſſet dicere, ꝙ tẽpus
inciperet currere ante,quam poſſit iuriſdictio exerceri, arg.l.j.in
fi.C.de ana.excep.in c.quia diuerſitatem.de cõceſ.prębẽ. Et pręr-
dicta cõcluſio limitatur dupliciter.Primo, vt non procedat, qñ in
ſpecie ſtatutum fuit tẽpus iudici delegato , puta vſq; ad paſcha,
quia tunc præciſe illud attenditur,vt Abb. hic poſt Ant.de Bu.&
alios cõcludit cum ſi.vt dixi in c.ſuper eo.de appel.& gratio bre-
uitatis non repeto.Sed ꝯ iſtam limitationẽ arguunt Mod. hic.de
ratione.s̃.allegata, q̃a ante præſentationẽ reſcripti delegatus nõ
habet iuriſdictionẽ.ergo videtur ꝙ non currat tẽpus, licet in ſpe-
cie aſſignatũ ſit.Ad ꝙ rñdetur,ꝙ verũ eſt,ꝙ non currit tẽpus pro-
pter negligentiam delegati,quæ ſibi imputari non põt.ſed currit
quia præciſe conſtat de volũtatete ſuperioris, qui voluit cãm in-
tra certũ tẽpus expediri,& illud certũ tẽpus prorogari, vel mul-
tiplicari nõ poteſt, vt dixi in d.c.ſuper eo. & ad hoc facit ꝙ Doct.
tradunt de præciſa voluntate ſummi pontificis in reuocãdo pri-
35 mum reſcriptũ,in c.cęterũ.de reſcrip.†Secundo limitatur,niſi de
cõſenſu partiũ procedatur, quia valeret ꝓceſſus ante præſenta-
tionẽ reſcripti.ita not.voluit Bal. in l.quicquã.§. vbi decretũ in fi.
ff.de offi.procõ.& leg.Eſt verũ ꝙ dictum hic Bald.reprobatur per
Peruſi.in d.c.ſuper eo. q̃a cũ ante præſentationẽ reſcripti nõ ha-
beat delegatus iuriſdictionẽ, nõ vr̃ ꝙ partium conſenſus ei illam
tribuere poſſit.l.priuatorũ.C.de iu.om.iu.Et hoc ſum ſecutus,ꝯ-
d firmando, vt dixi in d.c.ſuper eo. Sed tñ[d] defendẽdo Bal.rñderi
põt ꝙ cõſenſus partium non tribuit iuriſditionem. ſed ſolum in-
timare vr̃ iuriſdõnem datam in reſcripto nondũ præſentato , &
iuxta veriſimiliter debuit credere partibus, de quorum præiudi-
cio tractatur.¶In fi.glo.notandũ eſt ꝙ qñ cauſa commiſſa debet
36 terminari † intra breuẽ terminum, ẽt iudex põt, & debet abbre-
uiare dilationem.& eſt dictum Inn. quem Abb. hic refert in d.c.
37 ſuper eo.de app.cum ſi.vt dixi ibi. † Et dum Abb.hic dicit,ꝙ ẽt ſi
dolo partis cauſa nõ decidat̃ in termino ſtatuto, expirat tñ iuriſ-
dictio.ſed ꝯ illam partem datur actio de dolo,vt Imo.hic conclu-
dit.l.arbitrio.in §.dolo.ff.de dolo.de quo dicendũ eſt, vt dixi in c.
38 ex ratione.in viij.col. de appel. ¶†Poſtremo Abb.dicit notandũ
eſſe,ꝙ prorogatio, de qua tex.hic loquit̃,debet fieri durante pri-
e mo termino, aliàs non eſſet prorogatio.[e] l.ſed ſi manente. ff.de
præca.l.iiij.in prin.ff.de dam.infe.vbi Alex. & no.Spe.eo.tit.§.ex-
cipi põt.ver.item quod iuriſdictio,vbi in terminis iſtius decretalis
loquit̃ Ant.de But.in c.pręterea.in fi.de dilatio. Ang.ĩ cõſ.ccxxxj.
viſis.Bar.in l.iiij.in prin.ff.de dam.infec.cũ ſi.vt tradunt ibi Alexã.
& Mod.hic. & adde Anto.de But.in conſi.lxvij. in facto propoui-
tur.in fi.Ang.in l.fi.in gl.magiſtra.ff.de ferijs.& Bal.in ꝯſ.ccccl xxj.
cum quartus col.fi.libr.iiij.Alex.in conſi.lxxv.ponderatis.circa.fi.
39 lib.ij.†Et prædicta concluſio ampliatur,quia ſufficit ꝙ proroga-
tio facta ſit in vltimo momento primi termini, vt no.Bal.hic,col.
iij.in ver.quid ſi prorogatio.per d.l.ſed ſi manente.facit tex.in l.ij.
C.de poſth. hæred.inſti. vbi ſufficit ꝙ poſthumus natus momen-
to uiuat.Bal.tñ vr̃ limitare hoc, dummodo in illo momento tem
f poris,ꝙ ſupereſt,actus progationis fieri poſſit,[f] vt ipſe notan.di-
cit in l.ſi à te.C. de pact. inter empto. & vendito. & ita colligitur
in d.l.ſed ſi manente adhuc præcario,tempus prorogaſti. & facit
tex.in l.cum ſponſus.§.fi.ff.de publiciana,ibi,qui momento poſ-
ſedit recte ac actione experietur,& illum tex.alle.Bal.hic ille tex.
40 alias allegabatur, quòd † traditio poſſeſſionis in inſtanti effectũ
eius operatur.facit etiam quod no.Bal.de momento in l.nõ tan-
41 tum.C.de leg.vbi inquit † ꝙ maritus lucratur dotem ſ͂m diſpoſi-
tionem ſtatuti,licet momento durauerit matrimonium.In ſimi-
li not.Bal.in c.j.§.quin etiam.ver. quæro quid ſi maſculus ĩ tit.epi-
42 ſcopum, vel abbatẽ. † de filio nato qui ſtatim moritur, ad exclu-
ſionem ſubſtituti.Et idem Bal.in l.vnica.§.in nouiſſimo. colum.ij.
verſ.quæro nunquid infans.C.de cad.tol. & in ſimili etiam tradit
Bal.de eo,qui in officio fuit, niſi per vnum momentum in ca.j.in
fiu.in tit.quis dicatur Marchio,dux,vel comes. dum allegat.l.qui
43 concubinam.§.vxori. de leg.iij. † Et ex prædicta concluſione alia
concluſio infertur, quòd tempus prorogatum eſt idem tempus
g cum primo tempore.[g] Et hoc in ſententia excommunicationis
no.Hoſt.in c.præterea de appel. vbi inquit ꝙ excõmunicatus,niſi
44 intra. x.dies † ſatisfecerit,quòd ſi tempus decem dierum proro-
gatum ſit nõ incurrit excõmunicationẽ, elapſo dicto tẽpore de-
h cem dierum,ex quo tempus prorogatum fuit.[h] de quo dicẽdum
eſt,vt dixi in c.pręterea.de appel.Secundo,ꝙ terminus proroga-
tus ſit idem terminus,Mod.alleg.Car. in cle.j.§. nos itaq; col.fin.
45 ver.v.quæro,de iureiur.vbi concludit† ꝙ obligatus cum iuramẽ-
to ad ſoluendum intra decem dies , facta prorogatione per cre-
ditorem, non ſoluendo in dicto termino decem dierum, nõ erit
i periurus.[i] Facit quòd no.Ro.in xx.deciſione.col.pe.ver.ij.hoc ꝓ-
batur de præben.in nouis. Et quòd no.Cardi.in clem.ſtatutum.
colum.iiij.de elect.cum ſimi. vt tradunt Mod.hic, & vlterius hoc
tenet Bar.in l.iiij.in prin.ff.de dam.infe. vbi concludit quòd pro-
46 rogato tẽpore † officij, idem dicatur officium, & idem Bald.in l.
obſeruare.§.proficiſci.in xix.quæſtio.ff. de offi. procon. & legati.
in l.in meminiſſe. in fin.eod.titu. & in l. cum qui.§.iudicare. ff.de
iuriſ.om.iud.& not.Corne. Peruſinus in cõſi.ccxxxv.de pluribus
quæritur colum.tertia.lib.ſecundo. Sed aduertendũ eſt, ad illud
ꝙ dictum eſt iuramento . nam clarũ eſt quòd elapſo primo tem-
pore, quod prorogatum fuit, debitor non incurrit periurium,
vt Car.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Extenditur. Latiſſime vero.in l.ſi fugitiui.in vij.colũ.C. de ſeru.fug.& addi.ad Deci.in d.c.ex literis.

b ¶Officij adde Deci.in conſi.ccccxvj.

c ¶Syl. Ald. Iuriſdictionis. Idem in c.prudentiam.§.j.col.fi-ĩ.eo.

d ¶Temen. Et ſic limita Deci.ĩ.de appel.c.ſuper eo,nu.12

e ¶Syl. Ald. Prorogatio. Vide Ro. in conſi.ccccxliij.nu.9.Sozy.cõſi.xcix.col.j.lib. iij.ratio eſt progari non poſſunt.l.cum ſtipulatus ſim. & ibi no.ff.de verbo.obl. Roma.in d.l.iiij.Saly.in auct.ſi tamen in fin.C.de temp.app.in fin.& Bal.in propoſito.in conſi.cccxxj.verba compromiſſi.lib. v.Ange.in l.ij.ver.ij.in glo.forſitan.& ibi clarius Pau.de Caſt.ff.de ferijs.Pau.de Caſt.in l.j.C. de dila.Deci.in c. perſona.in pen.col.verſi.vlterius.ĩ.de appel. eſt enim tunc non prorogatio,ſed noua quædam diſpoſitio Ioan.And.in addi.Spe.in tit de app.per.ij.§.nunc breuiter.ver,licet autem.Bal.in l.ſi à te.in prin.C.de pac.inter empt. & vendi.& in c.quintaual.col.pen.ver.ſ.an finito.de iureiur.in conſi.lj.generali ſtatuto.col.j. verſi.item iſta tria.lib.v.cõſ.cccxlv.quartus col.fi.lib.eo.Rota deci.cccxxxj.ſuppoſito.col.vlti.ver.vlti.Inno.Cuma.conſi.lxxiiij.quia ſuperius col.iij.

f ¶Syl.Ald. Poſſit. Adde tex.in c.conſuluit de off.deleg.& faciunt dicta Spe.in tit. de dila.§.dilationum.verſi.quid ſi dicatur. & Ioan.And. in c.præterea.el.ij.col. ij.de app.& ibi Fran.col.pe. verſ.vij.quæritur Bene facit.deci.Bal.in l.data opera.col.antepe.ver.vlti.no.C.qui accuſ.ſeq.Alex.in addi.Bar.in l.fi.§.fi.ff.de publica.facit ꝙ ſcribit Saly.de eo,qui in extremo puncto appellauit.in auct.hodie. colum.ij.in vij.q.C.de appel.

g ¶S.Al. Tempore. De hoc eſt text.in d.l.ſed ſi manente,& in l.ſi dum dies.in prin. ff.de arb.& ibi gl.& Bal.voluit Spe.in fi. de iud.de leg.§.fi.ver.item ꝙ Bart.in l. iiij.in prin.ff.de dam.infe.Ang.inter conſilia Bal.cõſi.cccxlvij.poſt hoc in prin. lib.iiij.Ant.in c.præterea.in fi.de dila.Imo.in c.fi.de præca.Paul.de Caſt.in cõſi. cclxxxj.in cauſa.col.fi.lib.j.& conſi.ccclxxxix.ſi conſideremus.eo.lib.Cor.cõſi. conſi.cxxxv.de pluribus.col.iij.ver.vlti.libr.ij. Deci.cõſi.497.auctoritate col.j.

h ¶H.Gig. Prorogatum fuit. Adde ꝙ ſi excõicatus abſoluatur per decem dies cum reincidentia,ſi.ĩ.dictos decem dies non ſatisfaciat, ꝙ elapſis dictis decẽ diebus reincidit in excõicationem ĩ qua prius erat, nec iſta dicitur noua excõicatio.ſed eſt eadem. ideo,tali caſu alia declaratoria non requiritur,& late cõſuluit excellentiſſimus noſter Deci.in conſi.cxivj. per totum in j.vol.

i ¶Syl.Ald. Periurus. Vide omnino Sozy.in cõſi.xcix.col.j.in fi.lib.iij.Hipp.Marſ. in ſingula.ccc.vbi quid in pœna.

vt Car. dicit in loco supra allegato, & declaraui in d. c. preterea. Sed difficultas est, an postea elapso termino prorogato, incidat in periurium, si non soluit. †Et cōis opinio est quod sic, quia prorogatio videtur facta cū omnibus qualitatibus primi termini prorogati, & quia vr, vt supra dictū est, idē terminus. Et specialiter in iuramēto videtur hoc velle Bar. in l. cum stipulatus sim mihi à Proculo col. pe. ver. itē si prorogaui terminum iuramenti. de ver. ob. & in l. j. §. post operis. col. fin. de ope. no. nun. cū si. vt tradit ibi Alex. col. iij. & idem Bald. in c. venerabilem. colū. v. de electio. cū simili. vt dixi in d. c. præterea. Sed in contrarium[a] facit. quia qualitas iuramenti non videtur in termino prorogato repetita, nisi expresse dicat. c. pe. de iureiur. Videtur posse responderi quod tex. in d. c. pen. procedit, prout loquitur, quando iuramentū debet extendi ad aliud. secus si agatur de eadem re. vt no. Bar. dicit in l. fi. C. de venden. rebus ciui. lib. xj. & in isto casu idem continetur, quia †terminus prorogatus idem terminus reputatur. l. item quæritur. §. quod impleto. ff. locati. & supradictū est, & ita dicūt Mod. in d. l. j. §. & post. operis. col. ij. Sed ista resolutio nō satisfacit. quia terminus prorogatus nō videtur idem terminus, saltem quantum ad peculiarem naturā iuramenti, quę est, vt solum habeat locum in eo, super quo expresse interponitur. d. c. pen. Vnde cū solū interpositū sit super primo termino, non videt quod trahat ad terminū postea prorogatū. Et ita in terminis reperio quod tenet Bal. in consi. ccclxviij. quærit si factū sit compromissum, †quia iuramētum limitatū videtur in primo termino, & nō extēdit ad terminū prorogatū. de quo cogitatū nō fuit a prin. Secus ergo, secundum eum, videt, si fuit à prin. in cōpromisso data potestas prorogandi. Et ita dicendū vr de iure. Et secundum hoc habetur prima limitatio quod terminus prorogatus nō reputatur idē respectu iuramēti. ¶†Scđo prædicta conclusio procedit, quando prorogatio fuit facta simpliciter, quia videt facta cū omnibus qualitatibus[b] prioris tēporis,[c] vt no. Bar. in l. j. §. & post operis. ff. de ope. no. nuncia. Bal. in l. si cōstante. C. de do. ante nup. cum si. s. alle. & Idem Imo. in cōsi. xj. in casu præmisso. †Secus si aliquid mutatum sit de priori dispositione, quia tunc dr noua dispositio, & non prorogatio, vt not. Do. per glo. ibi in c. hi, qui. col. fi. ver. & no. istā gl. de præben. in vj. cum simi. vt tradunt Mod. hic, & idem Bal. in d. cōsi. ccclxviij. lib. iij. & in l. Titius. in prin. ff. de exc. tut. Cor. Perusi. in d. cōsi. ccxxxv. lib. ij. Abb. in c. P. & G. col. v. in ver. sed aduerte. j. eo. Et hoc verum vr in qualitate substantiali, aliàs secus vr quod pōt prorogatio fieri in alio loco. Et ista qualitas loci non vr alterare dispōnē, vt not. Bal. in consi. ccxcix. nobiles viri. col. fi. versi. venio ad tertium. Aliter tn loquitur in consi. seq. ccc. col. fin. eo. lib. j. ¶†Tertio prędicta cōclusio limitatur non procedere in mā odiosa, in qua terminus prorogatus non reputatur idem terminus,[d] vt no. Bal. in l. si à te. C. de pactis. inter emp. & vend. Et ad hoc facit, quia propriet secundum veritatem istud tempus prorogatū non est idem, sed per interpretationē iuris idē iudicat,[e] vt no. Bal. in prælallega. consi. ccclxviij. & in l. si cum dies. in prin. ff. de arbi. & hic, col. iij. ver. quæro. vtrum. Et iō in materia odiosa, in qua fit stricta interpretatio, arg. l. cū quidā. ff. de lib. & posth. inspecta veritate non dr idem tempus. Et secundum istā rōnem idem esset in statuto quod proprie intelligitur, vide tū Are. in l. filius à patre. §. j. in iij. no. ff. de lib. & posthu. vbi per illum tex. arguit contra Bald. in d. l. si à te. C. de pac. inter emp. & ven. ¶†Quarto limitatur non habere locū in præiudiciū tertij.[f] l. si cum Hermes. C. locat. Vbi Bal. in prin. dicit quod prorogatio operatur solum inter ipsas partes prorogantes, & non nocet fideius. & no. Spe. in tit. de fideius. §. j. in char. vj. ver. illud autem quæritur. Ang. in l. si vnus. §. si cum reo. ff. de pac. Et hoc intelligitur, quādo fideiussor ēt obligauit se limitate ad tps. secus si simpliciter promisit, vt no. Arch. in c. te quidē. xj. q. j. Abb. in c. cōstitutus. de fideius. Et ita in effectu dnt, & resident Mod. hic. Sed aduertendū est, quia si fideiussor se obligauit simpliciter, videtur se obligare solū pro tempore, quo principalis tenet, †quia qualitas tpis in obligatione accessoria repetita intelligit, vt no. Bal. in l. Titius. per illum tex. C. de ope. lib. facit tex. in l. si vt proponitur. ff. de fideius. & quod no. Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verb. obli. & quod tradit Alex. in consi. xxxi. ij. viso instrumēto. lib. ij. Præterea si ad certū tēpus limitate se obligauit, non tenetur fideiussor ex eo, quia limitata fuit obligatio, nō ex eo, quod agatur de præiudicio tertij, vt doctores dicunt. Et si ratio illa attendat de præiudicio tertij, etiam haberet locum, quando fideiussor simpliciter promitteret. cuius contrarium doctores dicunt. Vnde aliter declarandum videtur. Nam prædicta limitatio vera est, quod facta prorogatione fideiussor liberatur, vt etiam Bal. tradit in l. Titius. ff. de excusa. tuto. quia respectu tertij prorogatio facit, vt nouus actus dicatur, vt doctores dicunt in locis prælalleg. & idem not. Bald. in l. Emilius. in repe. in vj. col. in v. no. ff. de mino. vbi inquit †quod si contractus locationis prorogetur, debet solui noua gabella. Et hoc sane intelligitur, quando prorogatio auget obligationē, gratia exempli, si quis conduxit domū pro vno anno, dato fideiussore simpliciter, vel expresse pro illo tēpore, non curo, tali casu, si prorogatio locationis facta sit ad maius tempus, fideiussor non obligatur pro illo tpe prorogato. Et in isto casu bene procedit quod doctores dicunt quod facta prorogatione fideiussor liberat, id est, non obligatur pro illo maiori tempore, quia agit de noua obligatione. Secus si ex prorogatione nō auget, gratia exempli. si debitor promisit soluere intra mēsem certam quantitatē, dato fideiussore, & si tempus appositum fuit gratia facilioris solutionis, in isto casu, licet tempus solutionis prorogatum sit per creditorem debitori, nō liberatur fideiussor, quia obligatus erat, & ex tali prorogatione non magis grauatur, & sic in effectu non obligatur de nouo fideiussor absque consensu eius, sed tamen non liberatur ab obligatione contracta. & ita sentit Abb. in d. cap. constitutus. in fin. & dixi in consi. xciij. in fin. ¶†Quinto, conclusio prædicta intelligitur, quando prorogatio fuit facta simpliciter. secus si dicatur prorogamus vsque ad tale tempus inchoandum finito primo tempore, quia tunc non esset prorogatio, vt Bal. hic dicit in iij. col. in ver. quæro, pone, quia prorogatio confertur in tempus inhabile.[g] Et in simili not. Abb. in c. de vxore in prin. j. de sepul. cum si. vt per Moder. hic & facit tex. in l. eum qui. ff. de iurisd. om. iud. & in l. quod sponse. C. de do. ante nup. Sed tamen aduertendum est, quia huic dicto obstare videtur, quia expressio facta, quod tempus prorogatum inchoetur finito primo tempore, tacite intelligebatur, † quia secunda dilatio currere incipit finita prima. vt not. Bald. in l. fina. colum. fin. C. de repud. hære. colum. iij. cum simi. vt tradit ibi Alexand. colum. fin. ergo videtur quòd expressio eius, quod tacite inest, nihil operetur. l. iij. ff. de leg. primo. Sed responderi potest quòd aliter videtur facta expressio, quàm inesset, quia quando fit prorogatio simpliciter durante primo termino, ille secundus terminus confunditur, & non datur finis illius primi termini, sed reputatur vnus terminus totus, sicut si à principio ita constitutus fuisset dicta l. sed si manente. ff. de præca. Secus[h] est, quando designatur finis primi termini, & principium termini prorogati, quia in effectu tunc videtur nouus terminus. & ita tollitur argumen. ad quod aliàs magnus doctor musauit. ¶Vltimo not. est quòd licet post lapsum terminum non dicatur prorogatio, vt supra dictum est, tamen si iudex finito termino dicat, prorogamus vsque ad tale tempus, actus valet in vim nouæ dilationis, vt not. Bald. in l. j. col. j. C. de temp. appel. & idem Bald. & Imol. in l. Titio centum. de leg. ij. cum simi. vt tradit Alexan. post Roman. in l. iiij. in princ. ff. de dam. infec. & idem Rom. in consi. ccccxliij. quo ad primum. in fi. & sequitur Are. in l. cum stipulatus. colum. iiij. de verb. ob. bene facit tex. in l. si quis mihi bona. §. sed quid si. ver. aut quid in petitam. ff. de acqui. hære. & quod Bart. in l. iiij. in princ. ff. de acqui. poss. cum simi. vt tradit Alex. in consi. cxlvj. in causa & lite. col. iij. libr. v. ¶† In glo. in verbo, partium. in fi. nota quod solennitatibus substantialibus

ADDITIONES.

a ¶Contrarium. Hanc tenet Deci. vbique, & male.

b ¶Hier. Gig. Qualitatibus. Adde Sozi. in l. lecta. in ij col. in versi. octauo noto. ff. si cer. peta. vbi dicit quod prorogatio dispositionis censetur fieri cū suis qualitatibus. & vide Alex. post Pau. de Ca. ibi in iij. col. in ver. quinto noto ex eo. Bald. in consi. ccclxiij. in iij vol. vbi prædictā regulam notabiliter limitat, quē oīno videas.

c ¶Syl. Ald. Temporis. Adde Dec. in l. pacta quæ p. in gl. fi. in fi. C. de pac. & hoc quod hic dicit probat tex. in l. ij. §. sed si iudex. ff. de iu. in l. Aemilius cū gl. de mino. l. lecta. ver. dicebam & ibi Pau. de Ca. melius Alex. in v. no. ff. si cer. pet. voluit Alex. in d. §. & post operis. col. ij. Bal. in l. acceptā. col. ij. C. de vsur. in l. j. in x. q. C. de vsur. in l. j. in x. q. C. de his quæ pen. no. Pau. in l. cum stipulatus si mihi à Proculo & ibi Are. col. pe. ff. de ver. obl. Vero. inter consilia. crim. consi. vii. col. ij. ver. præterea. Cur. sen. consi. lvij. super eo. col. vj. nu. xlv. Fel. in c. præterea. col. xiij. ver. & ad hoc. spō. Deci. in consi. cccxciiij. col. iiij. versi. fed prædictis. Ias. in d. §. & post operis. col. j. in fi. ver. noto diligenter. vbi idem dicit in pęnalibus.

d ¶Ald. Terminus. Vide Ias. in loco proxime citato & in pęna. Hyp. sing. exc.

e ¶Syl. Al. Iudicatur. Cy. & Bar. in d. l. si cum dies. in prin. Alb. in l. Labeo. in pluribus locis eo. ti. Bal. in c. j. de iud. Bal. in c. j. §. j. col. iij. de leg. Cor. & cōs. ccccxxxvj. quæritur. lib. j. Sozi. consi. xcix. col. ij. lib. iij.

f ¶Syl. Ald. Tertij. Adde Dec. in c. requisisti. col. ij. de ap. Arch. in c. te quidē ij. q. j. Iac. de Are. Dy. & Bar. in l. Lucius. la ij. §. Paulus. ff. de admi. tu. Rot. dec. 806. penes Titiū, in anti. Alb. in d. l. sed si manente. nu. 3. de præca. Car. Flor. in clem. j. §. nos itaque. in fi. ff. de iust. & iu. Anch. in c. fi. de fideius. Imo. in l. vbicunque. eo. ti. And. Sic. consi. j. & seq. lib. j. Are. in l. peccata nouis. col. fi. C. de pa. Maria in c. fi. de dila. Fel. in c. præterea. col. xij. ver. adduco, de spon. Ias. in l. i. C. de iud. vbi distinguit. col. pe. deci. tholo. clxxxi. item fuit quæsitum. Bertran. qui declarat cōsil. clxxxviii. dico col. i. lib. iii.

g ¶H. Gig. Inhabile. Quòd prorogatio non possit fieri post finitum primum terminum no. ēt idem Dec. in c. personas. in vlt. col. ver. vlterius in terminis. de appel. & per eundē in hoc cap. in iii. col. in ver. postremo. Abb. dicit supra.

h ¶Secus. Imo idem, quia vt actus valeat, debet intelligi de fine intrinseco, non extrinseco termini. & sic debet exponi illud verbum finito, id est, finiente.

a ſubſtantialibus iudicij partes renũtiare non poſſunt.[a] Et hoc ſm
Hoſt.intelligit̃, qñ in aliqua parte ſubſtantiali partes volũt rece-
dere ab ordine iudiciali.ſecus ſi ex toto ordo iudicij remittat̃,q̃a
hoc fieri põt,& idem tenet gl.in c.fi.in ver. illuſtrium de re iud.in
vj.Sed iſtud dictũ Hoſt.vt Imo.hic dicit,ſonat in abſurdum, q̃a ſi
partes nõ poſſunt particulari ſolẽnitati renuntiare, multominus
dñr poſſe totum ordinẽ iudiciarium remittere.ar.c.cũ in cunctis.
61 de elec. ad hoc tñ rñderi põt, † ꝙ nõ eſt nouum ꝙ in totũ renun-
tiari poſſit,& non in parte.ar.l.tutor vrgentib.ff.de mino. & in l.ſi
quis aliam.ff.de ſol.cũ ſi.Nã ſi ĩ totum renũtietur, nõ reſultat ali-
quod incõueniens. ſed pro parte abſurdũ vr̃ ꝙ ordo iudiciarius,
diuidat̃.ar.l.in hoc iudicio.ff.fa.erc. Et ideo Abb.h̃ declarat ꝙ di-
ctũ Hoſt.& gl.in d.c.fi.intelligat̃, vt valeat in vim. pacti quod po-
ſtea iudicatum fuerit, ſicut ex poſt facto qñ approbatur ſenten-
b tia nulla, valet virtute pacti[b] iuxta glo.in l.ij. C. cõia vtriuſq; iudi.
62 † Sed aduertendum eſt,quia licet poſt ſententiã, q̃ nulla eſt virtu
te pacti approbari poſsit, vt per gloſ.in d.l.ij. non tñ vr̃ ꝙ à prin-
cipio hoc fieri poſsit,prout arguit Abb.hic.nã ipſe Abb.hoc ſen-
tire vr̃ in c.ſignificaſti.col.pe.verſ.ij principaliter eſt videdũ de fo.
compe.cũ ſi. vt tradunt Mod.ibi col.fi. Vñ diſtum Hoſt. ſaluatur
ſecundum Imol. hic, vt intelligatur ꝙ partes voluerint quod iu-
63 dex cognoſcat, vt arbitrator. †Nam in iudicem,vt arbitratorẽ cõ
promitti põt,vt per gl.in l.ſed ſi in ſeruum.§.ſi iudex.ff.de arbi.cũ
64 ſimi.vt tradit Alex.in l.j.§.& poſt operis.ff.de ope.no.nun.† Et ad
hoc facit gl.in d.c.fi.de re iud.in vj.q̃ dicit ꝙ valet illa cõuentio,vt
non ſit locus libello,nec ſententiæ. Et ſic fatetur Hoſt. & gl.ibi ꝙ
renũtiatio nõ valet eo reſpectu, ꝙ ſententia ſequatur,q̃ valeat, vt
65 ſentẽtia. † Et ſic indiſtincte tenẽdũ eſt,ꝙ gl.hic dicit,ꝙ partes nõ
poſſunt renũtiare ſubſtantialib.iudicij, nec in parte, nec in totũ,
ita ꝙ ſententia ſequat̃.Et pro iſta concluſione.And.Sic.hic indu-
cit tex.in auct.offeratur. C. de lit.cõteſt. vt late per eun. cuius rõ-
nes Ant.de Alexan.ibi ſcribit in d.auc.offeratur. Quibus tñ poſ-
ſet reſponderi, vt aliàs dixi in c.j. de libel.obla. ad quod Abb.hic
ſe remittit.Et ideo pro nunc retenta cõmuni opinione,limitatur
primo nõ procedere in arbitro qui nõ habet iuriſdõnem, vt not.
Bar.in l.ſi ſocietatẽ.§.arbitrorum col.iij.ver.quid expeditur,in fi.
ff.pro ſoc.Secus ergo vr̃ ſi haberet iuriſdõnẽ,puta ſi eligat̃ ex ne-
66 ceſſitate propter formã ſtatuti,quia tunc iudex † dicit̃,vt no.Bar.
in l.fi.C.de iudi.cum ſi.& ſic rõ Bar.ceſſare vr̃.Secũdo cõis cõclu-
ſio locũ habet in cauſis,in quib. lit.conteſt.eſt præciſe neceſſaria,
ꝑut eſt in cauſa principali.ſecus vr̃ in cã applonis,in qua litis cõ-
67 teſtatio nõ requiritur, niſi partes p̃ſentes ſint. † nam tali caſu par
tes poſsunt litis cõteſtationẽ remittere, vt no.Bal.in l.j.in fi.C.ne
lice.tertio prouocare, & tradunt Mod. in c.j.in fi.col. de offi.iudi.
68 ¶†Tertio procedit in ſolennitatib.reſpicientib. vtilitatẽ publicã,
ſecus ſi ſolum agatur de intereſſe partium, quia ab ipſis partib.
poterit renũtiari,vt ꝑ glo.hic,& notabiliter tradit Alex.vbi aliud
69 exemplum ponit in l.ſi cõuenerit.col.vij.de re iudi.¶†In gl.ĩ ver.
prorogetur. Abb. primo concludit ꝙ non facta prorogatione, ſi
pus ſit præfixum iuriſdõni, poſt tempus expirat iuriſdõ delegati.
c & nõ valet ſententia,[c] ſecus ſi tm̃ iudici,quia tunc nõ expirat iu-
riſdi.ſed iudex puniendus eſt l.j.in fi. C. vt oẽs tam ciuiles, q̃ cri-
minales,& ita ẽt Bart.concludit in l.properandũ. in prin.circa fi.
C.de iudi.vbi rõnem in vtroq; membro adducit, & idem Bar.in
l.ſcire oportet.§.cõſequens. circa fi.in verſ.ſecundo caſu.ff.de ex-
cuſa.tut.cum ſi.vt tradit Alex.in d.l.properandũ in prin.colũ.pe.
& idem Ro.in cõſi.ccccxv.quo ad primum,in ſecũdo dubio.& in
cõſi.ccccxxvij.in propoſito caſu,in fi.& Pau.de Caſ.in ꝯſi.cccxiij.
vr̃ dicendum.Et ꝙ dictum eſt,quod valet ſnĩa,qñ terminus præ-
figitur iudici, dicit Abb.ꝙ limitari debet, vt per gl.in cle.j.de iure
d pat.[d] Nam voluit dicere,vt puto,ꝙ licet dictũ ſit, ꝙ qñ tp̃s p̃figit̃
iudici,valet ſnĩa lata poſt tp̃s.hoc limitat̃,niſi diſpoſitio,q̃ pręfigit
tp̃s iudici,illi cõcederet iuridõnem ac ptãtem,quã aliàs nõ habe-
bat,quia tunc vr̃ data poteſtas cũ illa forma,q̃ ſeruari debet,vt ꝑ
gl.in d.cle.j.Ex quo ĩferre vr̃ ꝙ iſta cõcluſio nõ haberet locũ in iu-
dice delegato,cui eſſet data iuriſdictio cum forma limitati tẽpo-
ris.Et ſic iſte tex.indiſtincte haberet locum ꝙ poſt tp̃s expirat iu-
riſdictio,ꝙ notandũ eſt.Reperi tñ Pau.de Caſ.in ꝯſi.cccxxiij.p̃al-
legato.col.fi.in ver.non ob.gl. dicte cle.j. vbi aliter loquitur circa
intellectũ d.gl.dicit.n.illam procedere, qñ apponit̃ qualitas,quæ
inducit modũ, & formam ꝓcedẽdi. Sed tẽpus intra ꝙ cauſa ex-
pediri debet,ſm eum cõcernit, nec pertinet ad modũ,& formã.
Sed iſta declaratio dubitabilis vr̃,quia ĩmo ꝙ actus fiat intra cer-
e tum tp̃s, hoc ad formam pertinere vr̃,[e]†vt probatur in auc.q̃ ſup
70 plicatio.vbi Bal.C.de præci. impe.offeren. cũ ſi.vt tradũt Mod.in
c.cum dilecta.car.iij.ver.octauũ ſignum de reſcrip. Et reperio ꝙ
hoc dictũ Bal.ipſe Paul.de Caſt.ſequit̃ in l.ſi.in l.in prin.ff.loca.in
l.qui Romæ.§.Callimachus.in fi.de verbo.obli.ideo cõcludendũ
71 eſt,vt.s̃.dixi.¶†Secundo Abb.cõcludit ꝙ ſi terminus ſit præfixus
inſtantię poſt terminũ nõ valet ſnĩa. Et hoc in inſtantia iuris cõis
notatur in l.properandũ.in prin.C.de iudi. Et idem eſt in inſtan-
tia præfixa à ſtatuto,vt Abb.hic cõcludit poſt Io.And.in tit.de le.
72 §.reſtat. ver.quid ſi in ſtatuto.& doctores in locis.s̃.alleg. † quia vt
Abb.hic dicit, terminus ſtatuti ſurrogatus vr̃ in locũ termini iu-
f ris cõmunis.[f] Et ad hoc facit ꝙ no.Bar.in l.ſuperuacuã.C.d̃ tem.
in integ.reſt.pe.cum ſi. vt tradit Ro.in cõſi.xxxviij.in caſu propo-
ſito.in ſecundo dubio.& in qõne noſtra in ſtatuto no.Bal.in l.fin.
in fi.C.vt intra certum tp̃s. Et hoc maxime haberet locũ, qñ cõ-
ſtaret de mente ſtatuti, ꝙ voluit recedere ab inſtantia iuris cõis,
vt in no.caſu Abb.tradit in conſi.xvj.in præſenti qõne.colũ.iij.&
73 iiij.lib.ij. † Et prædicta cõcluſio limitatur non procedere qñ ſta-
tutum ſimpliciter imponit pœnam iudici nõ terminanti cauſam
intra certum tẽpus,quia valet ſententia poſt terminum, vt Abb.
hic concludit, & ratio vr̃, quia actus factus ꝯ legem,non eſt nul-
74 lus, † quia illa ſpecialis pœna tollit generalem pęnam nullitatis
g actus,[g] vt no. Bal.in l.non dubium.col.pe.C.de legib. Car.in cle.
j.in iij.oppo.de reſcrip.Abb.in c.ij.de teſti.de quo tñ dicendũ eſt,
75 vt dixi ibi in d.c.ij.¶†Secundo limitatur,niſi reus confiteatur de-
lictum, quia confeſſio notorium facit. Et ideo licet perempta ſit
inſtantia,condenari põt, vt not.Bal.in l.properandũ.in prin.in fi.
C.de iudi.& Mod.hic,& ibi ſimpliciter ſequuntur. Sed aduertẽ-
dum eſt,quia Bal.ipſe ꝯrium tenet ĩ l.criminis circa fi.ver.ſed po-
75 ne ſtatutum. C.qui accuſare. vbi inquit, † ꝙ ille qui cõfitetur de-
lictum,nõ põt opponere alias exceptiones declinatorias.ſed be-
ne põt opponere defectum iuriſdictionis, & idem Bal.in l.magi-
ſterię.C.de iur.om.iudi. Sed diſtingui põt, an ſit talis iudex,cu-
ius iuriſdictio prorogari poſsit, & talis cõfeſsio pręiudicat, aliàs.
ſecus,vt notabiliter diſtinguit Ang.in l.j.ff.de cofeſ.& dixi in c.at
ſi clerici.in prin.in iiij.nota.de iudi.& quæ ſcripſi in rubrica.de ꝓ-
77 ba.col.xiiij.¶†Vltimo limitatur,niſi abſoluatur reus ab obſerua
tione iudicij, quia talis abſolutoria ferri põt ẽt poſt inſtantiã pe-
remptam,vt no. Ang.dicit in l.properandum.in prin.colũ.j.C.de
iudi.per text.in l.fi.C.vt intra certum.tẽpus,& idem Ang.ibi per
78 illum tex dicit.& Bald.ibi rationẽ adducit. † Ex quo colligitur li-
mitatio ad regulam quæ dicit, ꝙ qui non põt condẽnare, nõ põt
abſoluere.l.iij.ff. de re iudi. vt habeat locũ in abſolutoria diffini-
tiua.ſecus ſi abſolutoria ſit ab obſeruatione iudicij. Et tñ etiã ad-
uertẽdum eſt ad illum tex.in d.l.fi.C.vt intra certum tẽpus. quia
loquitur qñ pœna ſtatuta eſt iudici,vt patet ibi in fi. Quo caſu ẽt
ſententia condemnatoria valeret,vt.s̃.dictum eſt,niſi dicamus ꝙ
inſtantia erat perempta,vt in prin.ibi colligitur. ¶In gl.in verbo
certa glo.opponit,& non ſoluit.Inno.hic repondet ꝙ allegata in
ꝯrium habent locum in contumacibus condemnatis,tex.hic ꝓ-
cedit in contumacibus citatis. Iſta ſolutio non vr̃ vera, quia iura
allegata in gl.loquuntur in contumacibus citatis.Et ideo Io.and.
hic dicebat ꝙ Inno.voluit dicere totum contrariũ,ꝙ vitio ſcripto
ris.ita reperitur.Et in effectu iſta ſolutio in hoc reſoluit̃, ſm Ant.
de But.hic col.ij.ꝙ pœna in nõ veniendo, eſt determinata à iure,
ſed pęna cõtumacię in nõ parẽdo nõ videtur determinata à iure.
Sed ẽt iſta ſolulutio non ſatisfacit, quia vr̃ ꝯ text.hic qui loquitur
de vtraq; contumacia in nõ veniendo & in nõ comparendo. Vñ
79 dñs abb. concludit † ꝙ miſsio in poſſeſsionẽ proprie nõ eſt pœ-
h na,[h] ſed reſpicit intereſſe partium.Similiter nec ſententia excõ-
municationis dicitur proprie pœna.& ideo de iſtis text.nõ intel-
ligitur,dũ loquitur hic de pœna certa.Sed debet intelligi de pœ-
na quæ propter contemptum iudicis imponi debet,quæ arbitra-
ria eſt,vt hic dicitur,& ita and.Sicu. & alij poſteriores ſequuntur.
80 † Sed aduertẽdum eſt primo, in miſsione in poſſeſſionẽ, ꝙ ĩmo
pœna ſit,eſt tex.in l.ſatis.ff. de in ius voc. vbi ſatis pœnę ſuſtinere
dicitur,cuius aduerſarius in poſſeſſionem mittitur. & idem text.
in c.qm̃

ADDITIONES.

a ¶Non poſſunt. Adde Fely. hic.nume.6.
b ¶Pacti. De hoc late Deci.in c.prudentiam.in prin.col.xi.ĩ.eo.Hip. in l.i.§.i.ff de quæſtio.col.vj.declarat not.Deci.in cõſi.cccclxxv.col.v.& in cõſi.cccclxxxviii.colum.v. dic tamen quòd quãuis valeat in vim pacti,non tamen hẽt executionem nec alia priuilegia ſententiæ Deci. no. conſi.cccxcix.col.fi.
c ¶Syl.Al. Sententia. Vide Iaſ.in §.rurſus.col.xiiii.inſtit.de actio.
d ¶Syl.Al. Pat. De illa gl.vide eundem in c.pe.in pe col.ĩ.eo.
e ¶Syl.Al. Videtur. Late Iaſ.in d.auc.quæ ſupplicatio, & quando forma importetur per tempus, vide Deci.in c. cum ſit col.viii.de appella.
f ¶Syl.Ald. Communis. Hoc idem late tradit Io.Franc.Bald.in tract.pręſcrip.col.ccxlviii.verſi.idem eſt.
g ¶Syl.Ald. Actus. Et an,& qnando actus factus poſt tempus appoſitum, ſit nullus Paul.conſi.ccxxviii.videtur vbi dicit quòd non,Fely. in c.ex parte,col.fi.verſic.ſextus caſus.de conſti.in c.cum dilecta col.ix.ver.limita.ii. de reſcrip. Maria.in c.cum venerabilis col.xiii.ver.circa.xii.de iu.
h ¶Syl.Ald. Pœna. Adde Deci.in c.ad hoc.nu.29.de poſtula.pręla.

81 in c.qm̃ frequenter.§.fi. vt lit. non contesta. † Secundo de excõicatione ẽt vr̃ ꝗ sit pęna,[a] d.c.quoniam frequẽter.§.fi. † Et nulla
82 maior pęna est ĩ ecclesia, vt tex.dicit ĩ c.corripiant.lxxiiij.q.iij.vbi loquitur de pęna excõicationis,& dicit,qua pęna maior ĩ eccl'ia nulla est.& no.Inn.in c.qualiter,& qñ.de accu.cum si.vt tradunt Mod.ibi in §.ad corigendos.col.fi.Et certe absurdum videretur, quod si statutũ de pœna loqueretur, nõ haberet locum in pęna excõicationis.Nõ ob.tex.hic.q.a nihil facit, quia respicit aliquẽ casum spãlem,vt colligitur ibi, dũ inquit, si tale fuerit negotiũ. Nã tex.ĩ istis verbis nõ habuit respectum ad pęnã excõicationis, vel missionis in possessionẽ.& quia ille pęnę in quolibet negotio rẽr locũ habent. Sed tex.ħ restringit se ad nãm alicuius negotij particularis,in quo si esset statuta aliqua pęna specialis propter contumatiam,illã debet iudex imponere. aliàs arbitrio suo,tunc arbitriũ regulabitur, vt aduersarius mittatur ĩpossessionem, vel excõicet̃,put dr̃ in d.c.qm̃ frequẽter.§.fi. Et ẽt si videbitur iudici, alia pœna imponi poterit, iuxta.l.j.ff.si quis ius dicẽ.Licet.n.mis-
83 sio in possessionẽ facta fuerit, † põt tñ iudex ẽt multam imponere,[b] gl.no.in d.l.j.§.fi.in gl.magna.ĩ fi.vbi Bal.post antiquos,cũ si. vt tradit ibi Alex.col.pe.& Alex.ibi dicit ħ limitari dẽre, qñ post missionẽ in possessionẽ iterum fuit cõtumax,aliàs.secus quia vna pœna sufficit.& ita voluit Pau.de Cast.in d.l.j.§.j.& ibi Alex.seq̃t per tex.in d.c. qm̃ frequenter.§.fi. ibi altera pœna sit cõtemptus, ad alterã processurus, si hoc meruerit proteruitas cõtumacis.Et hoc sane intelligitur,nisi magna fuisset contumacia, vt not.Abb. in d.c.qm̃ frequenter.§.fi.col.iij.Præterea, ẽt si ꝯtumacia nõ fuisset magna.sed esset talis in qua haberet locũ text.in d.l.j.ff.si quis ius dicen. vr̃ ꝗ pro tali cõtumacia missio in possessionẽ fieri possit,q.a in hoc aduersario,& sic parti cõsulit.Et pro eadẽ cõtumacia ẽt vr̃ ꝗ multari possit p.p cõtẽptũ iudicis iura allegata in ꝯriũ procedunt qñ solũ cõsideratur ꝗ citatus inducat̃ ad cõparendũ, & sic remedia tendunt ad idẽ.¶ Successiue Abb. querit, an delegatus multare possit.[c] Et ex dictis eius duę ꝯclusiones colligunt̃.
84 † Prima est ꝗ delegatus principis multã imponere possit.[d] & dicit ꝗ ista est cõis opi.& ne.Spe.eo.ti.§.sequitur col.j.in ver.ad eus officium.vbi allegat tex.in c.j.§.eo. vbi Inno.in ver.punire,cũ si.vt tradunt Mod.hic.& ista cõclusio ſm Abb. ampliatur, vt possit tãtam multam imponere, sicut ordinarius. Sed ĩ hoc ꝯrium tenet Imo.hic per tex.in l.ij.C.de spor.& Alex. sequitur ĩ rub.ff.de offi. eius.col.iij.& in l.j.col.v.ver.secundo fallit.ff.si quis ius dicen.& in cõsi.xxxv.viso themate.col.fi.lib.ij.& licet iure canonica indistincte loquat̃, cõuenit ꝗ ſm iura ciuilia intelligant̃, per ea, quæ notantur in c.j.de ope.no.nun.cũ si. Sed tñ opi.Abb. verior vr̃,quia iura cano.indistincte loquũtur,& delegatus est maior ordinario c.sane.j.eo.Nõ ob.ꝗ iura cano. debeant distingui ſm iura ciuilia, quia hoc nõ vr̃ procedere in ista mã delegationis in qua apparet ꝗ aliter disponitur de iure cano.q̃ de iure ciui.vt no.in c.ꝗ sedes.
85 de offi.ordi.¶ † Secundo Abb. concludit ꝗ delegatus inferioris à principe põt multas leuiter imponere.sed Imo. hic tenet ꝯrium. Et ꝯ Abb.vr̃ cõis opi.gl.per illũ tex.in l.ij.§.fi.ff.đ iudi.Bar.ĩ l.j.col. ij.ff.si quis in ius voc.cũ si.vt tradit alex.col.antepe. ĩ ver. extra gl. & ibi alle.ang.qui vr̃ hoc tenere in consi.viij.his proximis diebus. Sed tñ opi.abb. hic vr̃ procedere de iure cano. q.a delegatus põt omnia,sine quib' causa expediri nõ põt.[e] c.pterea.j.eo.& in delegato inferioris vr̃ tex.in c.ex literis.j.eo.tit.allegata in ꝯrium locũ
86 hñt de iure ciuili.d.l.ij.§.fi.¶ † In fine.gl.abb.concludit,ꝗ per nouam pœnam impositam à statuto non vr̃ recessum à pœna iuris cõis.[f] Et sic sequitur doctrinã Bar.in l.j.ff.vi bo.rapt.de quo alex. late se remittit in l.j.§.hoc aũt edictum.de ope.no.nun.Et ꝯclõnẽ abb.hic sequit̃ Bar.in l.in eum.C.de fur.cũ si.vt tradit Ro.in cõsi. cxvij.ex præmissa.in fi.& Cuma.in consi.cliij. visis Bartho.Veronen.in cõsi.xiiij.pro declaratione.ang.aret.in trac.malefi.in verb. & caput à spatulis.col.j. Sed breuiter ꝯrium cõcludendum est,ꝗ immo in dubio recessum videatur à pœna iuris cõis,& solũ pœna statuti attendatur. & ita tenet Bal.in l.data opera.col.vj.versi. item no.C.qui accusa.in l.ij.in fi.C. de reb.cred.& in l.qui sepulchra.in fi.C.de sepulc.viola.& ibi late Sal.col.v.ver. quæro tunc. ange.in auc.de sanctis.episcopis.§.fi.cum si. vt tradit ange.de arimino in addi.ang.are.in loco supra alleg. Et hoc idem tenet ipse ang,aret.in §.quadrupli.colũ.viij.vers.an. aũt Insti.de actio.& ita alias disputatum fuit,& conclusum Genue, & totus mundus,ita obseruat,vt dicit albe.in j.parte statu.in viij.q. & Pau.de Ca.in l.j. §.dixerat aliquis.ff.de pupli.dicit ꝗ ita seruatur in practica. & idẽ sequitur Pet.Phil.Cor.in cõsi.cxiij.licet primo aspectu.lib.j.& vr̃
87 idem tenere Cuma. in d.cõsi.cxiij. † Et hoc maxime haberet locum in potestate,qui iurauit statuta seruare, quia ab illis recedere nõ debet,vt no.Bal.ĩ l.nõ est nouum in fi.ff.de leg.in l.quid ergo.†.pœna grauior,col.iij, ver.iuxta hoc quæro.ff. de his qui not.

88 insa.l.j.C.si aduersus delictũ,& in auct.hodie.C. de iudi.¶ † Et ex his infertur ꝯ abb.hic,ꝗ statutũ imponens pœnam pecuniariam pro homicidio,vr̃ tollere pœnam corporalem,vt not.Bald.in d.l. data opera cũ si.s.allega.& ita pro constanti ab istis ꝑsupponitur valere statutum imponẽs solũ pœnã pecuniariã pro homicidio.
89 de quo late Io.de ana.& Mod.in rubr.j.de homici. † Et stante tali statuto ẽt haberet locũ in parricidio,[g] vt no. Bal.dicit ĩ l.data.circa fi.in ver.& est arg.C. de dona. Sed illud dictum reprehẽdit Io. de ana.in cõsi.lxiij.ꝑsupposita cõi opi.& dixi in rubr.de prob.col. xij.in fi.Et ad hoc facit ꝗ in simili no.Iac.But.quẽ ang. & Saly.ibi
90 sequuntur in l.j.C.de venefic.† vbi inquit ꝗ statutum de homicidio,nõ habet locũ in homicidio qualificato, videlicet si factũ sit cum veneno.Et sequitur Io.de ana.in c.j.col.iiij. de sortileg.Et in simili ẽt de homicidio qualificato.no.ang.in l.fi.C.de delato.li.x.
91 ¶ † Subsequenter abb.quærit,an punitus ſm vnam legem,accusari possit,vt ſm aliam legem puniatur.[h] Et conclusio est,ſm eum ꝗ non, si tendunt ad vindictam. secus si respiciunt cõmodũ pri-
92 uatum. † Primo, qñ dicatur agi ad vindictam, vel priuatum cõmodum,declarat Bar.in l.pretor.§.j.ff.de iniur.cum si.vt alex.tradit in consi.ccxj.visis,col.ij.lib.ij.& doctrina abb. hic colligitur ex dictis Bar.in l.j.in fi.ff.vi bo.rapt.& in d.l.prætor.§.j. & in l.j.C.qñ ciuilis actio.& limitatur,& declaratur,vt are.scribit in c.de his.de accus.& per Bar.in l.ij.§.j.col.ij.ff.vi bo.rapt.& gl. & Bar.per illum
93 tex.in l.ꝗ senatus.ff.de iniur.† Et ex his infertur,an laicus punitus per iudicem ecclesiasticũ, possit puniri ẽt per secularem. de quo abb.hic se remittit.& late tradit and.Sic.c.j.car.pe.de offi.ordi.& aret.in d.c.de his.de accus.& in consi.lviij.diligenter consideratis in dubio.abb.in c.tue.de procur.cũ si.vt hr̃ ĩ locis prælleg.& do. Io.Bapt.de S.Seueri.late scribit in l.j.C.de sum.Tri. & fid.catho.
94 ¶ In gl.pe. ex dictis abb. duo conclusiones colliguntur. † Prima est, ꝗ iudex ẽt delegatus ex causa minuere põt pœnã[i] à iure impositam,allegat Bar.qui hoc dicit in l.quid ergo.§.pœna grauior. ff.de his,qui not.infa.& est dictũ Innoc.in c.j.de consti.cũ si. vt ibi late congerunt Mod.in vij.fallẽ.& prius and.Sic ibi, & in rub.C. qui admit.col.xxx.& reassumunt Moder.in l.j.C.de præci.Impe.
95 offer. † Et ista conclusio ampliatur, vt ẽt habeat locũ in consuetudine,quia iudex ex causa recedere põt à pœna quæ imponitur de consuetudine, vt no.abb.hic in fi.allegando gl.in l.hodie.ff.de penis.Sed aduertendum est,quia dictũ Inno.ꝗ allegatur in d.c.j. de consti.solum vr̃ habere locũ in maiorib.magistratib.secus est in minorib.vt no.Bal.dicit in auc.hodie.C. đ iudi.vbi Pau.de Ca. & Mod.sequuntur. & pari rõne videtur dicendũ non habere locum in delegatis iudicibus,qui de minoribus esse videntur.l.ij.§. fi.ff.de iu.& ipse Inn.hoc expresse sentire vr̃ in d.c.j.de cõst.dum ibi expresse loquitur de ordinarijs iudicibus. ad hoc responderi potest. Primo, ꝗ in isto casu non vr̃ differentia inter maiores, & minores magistratus,quia licet maiores sint, non tñ possunt ipsi minuere pœnam,& legem tollere arg.formam.C.de offi.præfe. ꝑtoris.facit tex.in cle. ne Romani de elec. Vñ maiores magistratus hanc potestatem consequuntur, quia lex ipsa concedit, vt ex causa possit pœnam remittere, & si hoc lex permittit, ẽt in minorib.magr̃atib.permissum vr̃,pro facultate ipsorũ. Nisi saluando cõem opi.dicamus ꝗ talis facultas vr̃ cõc[illegible]a dumtaxat maioribus magistratib.quia de illis lex cõfidit, & pro eis magis præsumitur.arg.l.j.ff.de offi.præfec.prẽt.Secundo aliter respõderi põt, quod

ADDITIONES.

a ¶Hie.Gig. Pœna. Quod excommunicatio sit pœna, adde eundem Deci.in c.j.in ver.secunda ratio eis.de postul.præla.

b Syl.Ald. Imponere. De quo tamen vide Ias. in l. secunda in l.textualib.ff. si quis in ius voca.non ier.

c ¶Multare possit hic Henri.Bohic.

d ¶Possit. Adde Ange.in consi.viij.& alberi.in l.eos.C.de mo.mul.& vide Ias.in l. j.col.viij.in ver.extra gl.Bar.ff.si quis ius dicen.non ob temp.vbi dicit ꝗ regula q̃ ẽ,ꝗ delegatus multare nõ possit.fallit ĩ dlegato ꝑncipis, q.ẽ maior ordinario.

e ¶Syl.Ald Non potest. Vide infra in c præterea.in vlti.not.

f ¶Hie.Gig. Communis. An pœna imposita à statuto faciat cessare pœnam iuris communis.vltra hic adducta vide per Bal.in l. cunctos populos.in vj.oppo. & etiam in v.q.C.de sum.Tri.& fid.cath.& in l.placet.C. de sacros.eccle.& ponit Pet.de Anch.in repe.c.canonum statuta.in ver.quero vtrum sicut statutum ſm de cõsti.& vide Ias.istas.& plures aliàs cotas adducentem in §. quadrupli.in vj. col.insti.de actio.Quando autem duę pœnæ differentes imponuntur à diuersis statutis,quæ attendi debeat.vide per Deci.in consi.cx.in ij.col.

g ¶Hie.Gig. Parricidio. Contra hoc vide no.per eundem Deci.in cõsi.lxv.in j.col. ver.nam primo iste.in j.vol.

¶Syl.Ald. Adde And.Sic in cõsi.viij.in iij.dub.lib.ij. & vide Deci.in c.quæ in ecclesiarum.nu.62.de consti.est enim grauius homicidio Socy.cons.clvij.colum. prima in fin.lib.secu ndo.

h ¶Hie Gig. Puniatur. Adde Bal.in l.placet.in ver.quærit hic Guil.C.de sacrosan. eccle.vbi dixit quòd si q.s spiritualiter à iudice ecclesiastico punitus fuerit đ delicto,poterit etiam puniri à iudice seculari.

i ¶Minuere põt pœnam. Adde Henri.Bohi.in c.archiepiscopatu.j.de raptori.

quòd dato, quod dictũ Inn. nõ haberet locũ in minoribus magistratibus, nõ bñ infert, quod nõ habeat locũ in delegato, saltẽ à principe. de quo Doct. hic loquunt. quia ipse vr esse de maioribus, cũ ipse, sit maior ordinario. c. sane. c. pastoralis. j. e. & talis facultas innitit iuri cõi, & respicit iustitiam vt j. dicã. merito vr trãsire ĩ delegatũ, cui cõmittit quod iustitia fiat. & cã quod potuisset delegãtẽ mouere, etiã ipsum delegatũ mouere debet, vt dr in c. super literis. in fi. de rescri. ¶ 96 †Et retenta cõmuni pclone dubitat, an hoc habeat locũ in pena imposita à statuto vt ex cã iudex illã remittere possit. & Bal. in terminis tenet quod nõ, in l. j. C. si aduers. delict. vbi post. Iac. Bu. inquit, 97 †quod rña. hodie. ff. de pe. nõ hẽt locũ in pęnis ĩpositis à statuto. quia statutũ est præcise obseruandũ. & idẽ Bal. dicit in l. quid ergo. §. pęna grauior. col. iij. ff. de his, quod no. infa. In cõtrariũ. tñ vr cõmunis opinio, quod imo idẽ sit in statuto, & ita in statuto loquit Bar. ĩ d. l. quid ergo. §. pęna grauior. in fi. vbi materiã illius. §. extẽdit. vt habeat locũ in pęna imposita à statuto. & idẽ Bar. in l. fi. in fi. ff. de receptato. & hoc idẽ tenet ipse Bal. in l. & si seuerior. col. ij. ver. & ex pdictis. C. ex quib. caus. infa. irrog. & idẽ Abb. tradit ĩ c. ij. de delic. puero. & Fulg. in cõs. cxxiiij. præsuppositis. col. fin. in ver. ceterũ. & Arc. in cõs. cxxxj. Spiritussancti gratia. in fi. & idẽ Arc. in c. at si clerici. §. de adulterijs. col. iij. in fi. j. de iudi. Et ista est magis cõmunis opinio. Nã ratio, quæ est in pena, quæ imponit à iure cõmuni. vt ex cã remittere possit, etiã militat in statuto. Et iõ dicit Bal. in c. ij. in fin. de re iudi. quod dictũ Inn. in d. c. j. de cõstit. defendit assessores, qui qñ quod statuta transgrediũtur. & facit quod dixi ĩ rub. C. qui admitt. Et subijcit 98 Abb. post. Host. hic, quod iudex esset infamis, si sine†cã maiorem, vel minorẽ pęnã imponeret, quæ sit statuta à iure. de quo not. Ro. in singula. lxxvij. & in l. si vero. in xxvj. fallen. ff. sol. mat. Pau. de 99 Cast. in d. l. & si seuerior. C. ex qui. cau. infa. irro. ¶ †Secunda conclusio Abb. est, quod delegatus etiã principis, nõ põt dispensare ĩ pęna, vt gl. hic dicit. Ex quo infert quod facilius pmittitur iudici, vt ex causa pœnam remittere possit, quàm quod possit dispẽsare. Sed istã differentiã, quã Doc. cõiter sequuntur, facit, quia et qñ pœna remittitur ex causa, vr esse dispensatio, quæ dr iuris cõis relaxatio vt per gl. vij. q. j. §. nisi rigor. & ideo inter ista nõ vr esse realis differentia. Ad hoc cogitabam posse responderi, quod licet remissio pœnę facta ex cã, videat quędam dispensatio, habito respectu ad cõmunẽ regulam, tñ absolute talis remissio videt procedere de iu100 re cõi, cum à iure cõmuni hoc permittatur, † sicut dr de priuilea gio inserto in iure cõi, quod pro iure cõi reputatur, [a] vt per gl. in l. hęres absẽs. & ibi Bar. ff. de iudi. cũ si. Hinc est, quod talis remissio quæ fieri debet in ipsa sententia, postea nõ potest, vt no. Bart. in d. l. & 101 si seuerior. secus est in dispensatione, † quæ semper fieri põt, vt not. Inn. in c. dilectus. col. ij. de tẽpo. ordi. & Abb. in c. nisi specialis j. de accus. dixi in c. at si clerici. §. de adulterijs. col. j. de iudi. vbi videndum est. & quod dixi in c. consuluit. el. j. j. de appel. ex his diligenter habetis expeditam hanc decretalem.

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Reputatur. Verum est quod priuilegium insertum in corpore iuris videt sortiri naturam iuris cõis, & ideo eius præsumitur scientia in principe, sicut iuris communis. quod non est, qñ non est clausum. Car. in consi. lij. col. ij. & sicut ius cõmune præsumitur motu proprio conditũ, ita & priuilegium in corpore iuris clausum, gl. & Bar. ibi, col. ij. ver. secundo quæro in auc. quas actiones. C. de sac. sanc. eccl Car. Alex. post Ge. in c. ignorantia. xxxviij. dist. vbi plures casus recenset. & est no. dictum Bald. in l. liberos. C. de colla. facit. l. eum ex oratione, cũ no. ibi per Bal. ff. de excusa. tut. Tñ sciendum est difficilius tolli ius commune bene verum est quod sicut difficilius tollitur ius commune, quàm priuilegium, ita difficilius tollitur priuilegium insertum, quàm non insertum, vt per Pau. de Cast. in l. si mihi, & tibi §. in legatis. ff. de lega. j. tamen nõ est verũ id, quod dicit hic Deci. vt in terminis illum reprobat Lancel. galigau. in repe. l. Centurio. colum. xxxj. nume. 141. ff. de vulg. & pup.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio delegata ordinario iuuatur ordinaria potestate.*
2 *Simpliciter, qualiter accipiatur.*
3 *Delegatus contumacem punire potest, licet in rescripto non dicatur.*
4 *Seueritatis ecclesiasticæ appellatione, quid veniat, et quòd sit plus quàm censura ecclesiastica. nu. 5.*
6 *Interrogatio simplex restringitur à limitata responsione.*
7 *Seueritas, & censura an multam importent. & nu. 8.*
9 *Censura est verbum generale.*
10 *Animaduersio plus est quàm censura. & importat mortem. nu. 11.*
Quandoque pro simplici accusatione. nu. 12.
13 *Delegatus potest multare, & aliam extraordinariam pœnam imponere.*
14 *Plenaria potestas, id est, libera, & absoluta.*
15 *Delegatus an puniat testes, falsum coram eo deponentes.*
16 *Testis falsus à cunctis iudicibus puniri potest.*
17 *Iudex incidenter consequitur potestatem.*
18 *Commissio extenditur ad omnia sine quib. cõmissum non potest explicari.*
19 *Statutum extenditur ad ea, sine quibus actus explicari non potest.*
20 *Delegatus laicus dicitur habere iurisdictionem ecclesiasticam.*
21 *Papa spirituales causas laico committere potest.*
22 *Vendendi potestatem habens potest dare fideiussorem.*
23 *Absolutio ad cautelam nunquam venit nisi exprimatur.*
24 *Reseruata principi non veniunt etiã si aliter res explicari non posset.*
25 *Antecedens maius non venit in consequentiam.*
26 *Accessorio probato probatur principale.*
27 *Collationis vim habet missio in possessionem canonicatus.*
28 *Institutio infertur ex legato.*
29 *Episcopus puniri non potest in consequentiam.*
30 *Consequens dicitur venire sub generalitate.*
31 *Mandatum speciale requiritur in restitutione in integrum.*
32 *Transactio post rem iudicatam quando valeat.*
33 *Renunciare sententientiæ quando quis credatur transigendo.*
34 *Renuntiatio specialis requiritur in re iudicata.*
35 *Accessoriũ dicitur quod alterius causa adhibetur etiam si pretiosius sit. n. 36.*
37 *Opinio vulgi attenditur in iudicando quid sit accessorium.*
38 *Impetratio non valet si narretur beneficium accessoriũ quod erat principale.*
39 *Accessorium comprehenditur à statuto.*
40 *Consuetudo tribuens iurisdictionem in principali, tribuit in accessorio.*
41 *Accessorium suspenditur, extinguitur, cassatur, & anullatur, vt principale, nume. 42. & 43.*
44 *Equo vendito. an veniat sella, vel alia ornamenta.*
45 *Accessoria aliter quandoque iudicantur ac principale.*
46 *Ecclesiæ accessoriæ non est opus facere mentionem.*
47 *Gabella non soluitur de accessorijs.*
48 *Libellus incertus procedit in accessorijs.*
49 *Accessoria obligatio quandoque durat sine principali.*
50 *L. si ita. ff. de aur. & arg. lega. non habet locum in accessorijs.*

PRæterea. ¶Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶In text. ibi, nõ ordinario. de quo nõ est dubitandũ, quin cõtumacẽ punire possit, si causa sibi delegetur, quia hr ex potestate ordinaria sibi competit. l. j. ff. si quis ius dicẽ. 1 † Ex quo inferri põt, quod iurisdictio delegata ordinario adiuuari põt vigore potestatis ordinariæ, ex tacita mẽte superioris, facit tex. ĩ c. significasti. in c. pastora. §. quia vero. j. eo. & hoc notandũ est ad ea, quæ habentur in c. cum ex officij. j. de præscri2 ptio. ¶ †In text. ibi, simpliciter delegatur, id est, generaliter, vt quia dicatur quod fiat iustitia, fm Card. hic post gl. facit text. in c. is, qui, de elec. in vj. & in l. j. C. de edil. actio. & ĩ l. j. §. si quis simpr de ver. ob. cũ si. vt tradunt And. Sic. & Mod. hic. Quorũ dictis adde gl. in cle. sæpe. in ver. simpliciter, quæ dicit simpr, id est, sine plica. de verb. sig. Et simpliciter, id est, generaliter, vt dictũ est, & probat in l. j. §. quod aũt. ff. de aleat. & gl. ibi, in verbo, simpliciter. Et simpr, idem, sine distinctione. & no. Bar. in l. manifestissimi. §. j. C. de fur. Et simpliciter, id est, sine aliqua limitatione, vt no. Ant. de Bu. per illum text. in c. j. in iiij. no. de scrutinio. facit text. in l. ab hostibus. §. sed quod simpr. ff. ex qui cau. maio. in l. Marcellus. ff. quidam liberis. ff. ad Treb. in l. iubemus. C. de app. gl. in c. religiosus, in verbo simpliciter. de testa. in vj. & in iiij. qõ. iij. in §. item in testibus considerandũ est, in verbo, simpr, cũ si. quæ facile aggregari pñt. Sed quantum ad tex. hic aduerrendũ est, quia non vr quod verbum, simpr, hic absolute, & generaliter accipiatur, quia si cã cõmissa sit, quod j. mensem terminetur, nõ vr generaliter, & absolute pmissa, quia habet determinationẽ certi tẽporis, per. § alle. Et tñ haberet locũ iste text. vt probatur in c. de causis. §. eo. vbi delegatus cui causa intra certum tẽpus terminanda comissa est, põt tñ citare, & cõtumacem punire, & ideo tex. hic intelligitur simpr isto respectu, quia non est data aliqua forma in puniendo cõtumacem. Et quãuis respectu tẽporis, vel loci, forma data esset, hoc non facit quin cõmissio dicatur facta simpliciter, eo respectu quo text. hic loquitur, & ad 3 hoc bene facit quod no. Bal. in d. l. j. in prin. C. de edil. actio. ¶ †Primo a no. quod delegatus partem cõtumacem punire põt, [a] licet hoc in rescripto nõ dicatur, quia venit in cõsequentiam cõmissionis. dato quod non exprimatur, vt tex. hic dicit, & idem Abb. in c. querenti, de verb. sig. facit text. in c. ex literis. j. eo. in l. fi. ff. de offi. eius. & in l. ij. 4 ff. de iuris. om. iudi. cũ si. ¶ †Secundo nota, fm Abb. ibi, seueritate ecclesiastica, quod appellatione seueritatis ecclesiasticę venit nõ solũ b censura, [b] de qua in c. quærẽti, de verb. sig. sed et facultas puniẽdi modo extraordinario, vt probat hic, fm Abb referendo verba ista ad consultationẽ, in qua generaliter quæritur an contumax puniri possit. Ex quo Abb. infert, quod verbũ seueritas ecclesiastica, sit magis latum, quàm verbũ, censura ecclesiastica, & posteriores simpli-

ADDITIONES.

a ¶Hie. Gig. Potest. Adde Ias. in l. j. in vij. col. in ver. limite etiam alijs quatuor. ff. si quis in ius dicen. non obtemperaue.

b ¶Syl. Ald. Censura. de his omnibus vide Card. in cle. j. de testib alibi seueritas pro stricto iure accipitur, in c. fi. de transa. l. si compensandi. C. de hære. insti. in l. nulla. ff. de legib. l. ij. in princ. ff. de custo. reor. Hinc seuera sententia in l. j. §. casum. ff. de postu. & voluit Abb. in l. prospexit. ff. qui & à quib.

ſimpliciter ſequuntur. Et idem Abb. tradit c.cum clerici in fi.j.de pact. Sed aduertendũ eſt, quia talis differentia non vr̃ iure probari. Nam licet conſulatio facta ſit generaliter, an contumax puniri poſſit, tñ rñſio limitata fuit ꝙ puniri poteſt ſeueritate eccleſiaſtica. 6 † Vnde interrogatio facta ſimpliciter, à reſponſione limitata reſtringitur, vt no. Abb. dicit in c.j. de treu.& pac.in c.inter dilectos.§.ceterũ de fid.inſtr.& in not.q.tradit Imo.in c.j.in vlt.not. in ver. ſed forte. j. de pac. 7 † Et de ſe ſeueritas eccleſiaſtica non vr̃ multũ importare, quia illa eſſet ſeueritas ſecularis, & non eccleſiaſtica, vt notatur in l.j.ff.ſi quis ius dicẽ. Et ſic in effectu nõ videt̃ differentia inter cenſuram eccleſiaſticam, & ſeueritatẽ eccleſiaſticam, quia vtroque caſu de eccleſiaſtica dicitur. Et dato ꝙ ſeueritas eccleſiaſtica ẽt de multa intelligatur. vt doc.dicunt, idem vr̃ 8 de verbo, cenſura, † quia in eodẽ caſu, videlicet vbi agitur, ꝙ cõtumacia puniatur, iura vtuntur iſto verbo, cenſura eccleſiaſtica, in c.fi.de ſepul.in c.tuę.vt lite non cõteſta.in c.j.in fi. in c.fi.de for. compe.in vj. 9 † Et quia cenſura, vr̃ verbum generale.c.j. in fi.qui clerici, vel vouentes.ibi, ſacrorum canonum cenſura. Et idem dicitur in c.de cętero.de teſtib.& xxxiiij.diſt.in ca.fraternitatis. & ꝙ dictum eſt, de ſeueritate limitatur non haberet locum, ſi dicatur per ſeueritatem canonicam diſtrinctiſſime cõpeſantur.ca.in qui10 buſdam.de penis. † Similiter Abb.dicit, ꝙ verbũ animaduerſio, plus importat, quàm cenſura. allegat Inno.in c.j. de homici.in vj. 11 & ibi Pet.de Anch.in v.not.& † Domi.ibi.§.j.col.j Et intantũ hoc a procedit, ꝙ animaduerſio, importat mortem,[a] vt not.Domi.in c. inquiſitionis.col.j.de hæreti.in vj. Et idem Pet. de Anch.in conſij xv.ſpiritualis iudex.col.fi.vbi allegat tex.in c.nonnullis.đ iude.& 12 tradit Domi.late poſt Archi.vj.q.v.in c.denique. † Reperio tamẽ quòd etiã iſta verba, animaduerſione debita, pro ſimplici accuſatione accipiuntur, vt not. Do.per illum text.in c.fin.de except. in vj. Ideo concluſio videtur ꝙ ſecundum ſubiectam materiam iſtud verbum intelligitur. Et idem dicẽdum eſt de verbis præcedentibus. Et ſubiecta materia principaliter conſideratur, an agatur de puniendo contumaciam, vel delictum, quia pro pęna de13 licti conuenit ꝙ maior pœna imponatur.¶ † Tertio not.ſecundũ b Abb.hic, quòd delegatus poteſt multare,[b] & aliam extraordinariam pœnam imponere. Hoc tamen notabile non videtur verũ, attẽto verbo, ſeueritate eccleſiaſtica, ꝓ ſupra proxime dicta. Sed probatur per rationem tex.in fi.hic, & in c.ſuſpicionis.j.eo. & dictum fuit in c.de cauſis.ſ.eo.& in c.j.ſ.eo.¶ Quarto nota ibi, ple14 nariam poteſtatem, id eſt, liberam, & abſolutam, † vt Abb.dicit. Facit glo.in l.ſi aliquam.§.cum pleniſſimam.ff. de offi.proconſul. & in clemẽ.prima, in verbo narremus, in fi.de proba.& in clemẽ. prima, in verbo, omnimodam, de foro compet.cum ſimi.vt tradunt Andre.Sic. & Moder.hic de quo me remitto ad ea, quæ dixi in c.propoſuſti.col.ij.de proba.& đ verbo, pleno iure, late tra15 dunt Moder.in c.auditis.de præſcri.¶ † Et ex iſto tex. infertur ſec cũdum Bal.hic in fi.quòd delegatus poſſit punire teſtes[c] falſum d coram ſe deponentes.[d] Et hoc ſecundum Abb. intelligitur, qñ delegatus ex hoc ĩpedit, aliàs ſecus, vt ipſe ħ ꝯcludit. Sed aduertendum eſt, quia ex hoc iuriſdictio delegati impediri non videt̃, quia punire teſtem, qui falſum depoſuit, eſt quid ſeparatum à cauſa, quæ delegato cõmiſſa eſt, & ex ſeparatis nõ infertur.l.Papinianus exuli.ff.de minoribus. Vnde quod dictum eſt de delegato, quòd teſtem coram eo falſum deponentem punire poſſit, intelligitur quando eſt delegatus à principe. ſecus eſt in delegato inferioris.& ita diſtinguit Ioã.And.in tit.de teſte.§.primo, ver. ſed quid de delegato, ſequitur Imol.in clem.prima col.iij.de hæreti.& Abb.in c.primo.circa fin.de crimine falſi.& Ioan. de Ana. ibi, col.pen.& ita reſident Moder.hic. Sed conſiderandum eſt, ꝙ delegatus contra tertium ſolum videtur habere iuriſdictionem, quando impeditur eius iuriſdictio.c.primo.ſ.eo. Et iſta ratio etiã militat in delegato principis. ergo videtur quòd etiam delegatus principis non poſſit. Veritas huius quæſtionis præſertim videtur conſiſtere in intellectu quorundam iurium, quę contradicere videntur. Nam pro parte negatiua videtur tex. in l.diuus.la.ij.ff.de falſis. vbi iudex, coram quo productum fuit falſum inſtrumentũ, vbi iuriſdictio ſua non ſe extendit ad pœnam imponendam, pro tali delicto, ad Imperatorem reſcribit. ergo datur intelligi quòd propter illam falſitatem commiſſam coram iudice non augetur eius iuriſdictio, & Bar.ibi, in fi.not.illum tex.ergo.videtur in propoſito quòd ex falſitate coram delegato cõmiſſa iuriſdictio ſua non extenditur.& per illum text.Moder.videtur tenere iſtã partem negatiuam in l.j.§.qui mandatum.ff.de offi.eius. Sed tamen ad illum tex.videtur poſſe reſponderi. Primo, quòd loquatur in iudice ordinario, qui habebat iuriſdictionẽ limitatam. Secus videtur in delegato, qui ex perſona delegantis omnia poteſt in ꝑtinentibus ad cauſam.vt in iſto tex.cum ſi. Secundo, reſpõdetur quòd ille tex.videtur loqui reſpectu pœnę, legis Cornelię. đ falſ. ſecundum naturam tit̃. Secus eſt in pœna extraordinaria, de qua in caſu iſto agitur. Secũdo, quòd delegatus non poſſit, allegatur tex.in §.ſi vero igno.in auc.de teſti.col.ij.vbi iudex, qui non habet adminiſtrationem, ſi opus fuerit verberare teſtes de falſo ſuſpectos, remittit ad apparitorem prætoris. ergo videtur quòd ipſe non poſſit.& ita ille tex.inducitur intelligendo in delegato. Sed ad illum tex.reſpondetur, quòd ibi non remittit ad alium ex defectu poteſtatis.ſed quia ipſe nõ habebat familiã. vt not.Mod. in d.l.j.§.qui mãdatum, & colligitur ex dictis Alex.in l.ij.ff.de iur. om.iudi. Vlterius tamen ad illum text.aduertendum eſt, quia in iſta materia non bene allegatur. Nam ibi non agitur de pœna, ꝙ teſti falſum aſſerenti imponatur, ſed tortura, quæ adhibetur pro veritate eruenda. vt colligitur ibi, quatenus propter hoc nihil celent veritatis. Et hoc facit per apparitorẽ prætoris, gratia facilioris expeditionis, vtique tamẽ ipſe delegatus hoc potuiſſet, quia hoc venit inexecutionem iuriſdictionis. vt in ſimili no.Bar.de carcere in l.imperium.col.v.ver.ſed hic quæro.ff. de iuriſ.om.iu. Pro 16 altera vero parte affirmatiua videtur caſus in l. nullũ. C. de † teſtibus. vbi dr̃ ꝙ ſi teſtis falſum dicit. data eſt poteſtas cunctis iudicibus animaduertendi cõtra illum teſtem, qui falſum depoſuit. ergo ẽt delegatis cõpetere videtur. Sed põt reſpõderi, ꝙ ille text. loquatur de ordinarijs iudicibus, quia delegati non ſunt proprie iudices, quia proprium nihil habent. ſed eius qui mãdauit, iuriſdictione vtuntur.l.j.§.qui mandatũ.ff.de offi.eius. Vel ſecũdo reſpondetur, ꝙ per tex.vt ibi patet, non intendit ampliare poteſtatem iudicum, ſed ſolum remouere priuilegiũ ꝙ delinquenti cõpeteret. vt colligit̃ ibi, abſq; vllo præſcriptionis obſtaculo. Replicari tñ põt, ꝙ verba illa, cunctis iudicibus quæ vniuerſalia ſunt, ẽt videntur ampliare auctoritatem iudicũ, quia ſolum ad remouẽdum priuilegium fori non erat opus illo verbo vniuerſali, cunctis iudicibus. Sed ad hoc ẽt reſpõderi põt, ꝙ loquitur de cunctis iudicibus habẽtibus iuriſdictionẽ. vt iuriſdictio ipſorum exerceri poſſit, non obſtante priuilegio. Et hoc non videtur habere locũ in delegatis iudicibus, qui non habent iuriſdictionem ꝯ tertium, & ꝯ eos opponitur defectus iuriſdictionis. vnde licet priuilegiũ opponi non poſſit, quòd facilius tollit̃, quia eſt ius ſpeciale.l.eius militis.§.militia miſſus.ff.de teſt.mil.nõ bene infertur ꝙ defectus iuriſdictionis allegari non poſſit qa talis defectus fundatur in iu17 re cõmuni. † Secundo pro iſta parte affirmatiua facit, quia iudex qui non habet poteſtatem principaliter, illam tamen incidẽter conſequitur.l.quoties.C.de iudi.c.cauſa.de reſtir.in integ. & not. Bar.in l.interdum.§.qui furem.ff.de fur. & ideo ratione incidentie videtur quòd delegatus poſſit. Moder. hic reſpõdent ꝙ argumentum procedit reſpectu partium, quæ litigant, nõ autẽ reſpectu tertij.de quo agitur. Iſta reſpõſio dubia vr̃, quia teſtis, qui coram delegato delinquit, nõ vr̃ reputari tertius. ſed de ipſo idem, quod de partibus ratione tacite prorogationis iudicatur, vt dictũ fuit in c.ſ.eo. Ideo aliter reſponderi poteſt, quòd tunc demũ delegatus habet poteſtatẽ contra tertium, qñ eius iuriſdictio impeditur. aliàs ſecus.c.j.eo. Sed in caſu iſto nõ vr̃ iuriſdictio impediri, licet delegatus teſtem coram eo falſum deponentem punire non poſſit. Vltimo facit tex.in c.ſuper his.j.de pœnis, vbi delegatus videtur punire teſtem coram eo vacillantem. Sed reſpondet̃ illud factum eſſe ibi de ſpeciali mandato papę. vt colligitur dum inquit de mãdato noſtro. & hoc modo videtur probare contrarium, quia ſine mandato videtur quòd non poſſit, niſi dicamus illud mandatum eſſe in contingentia facti. Concludendo, vera reſolutio videtur illa, quã breuiter Abb. ħ dicit, ꝙ delegatus poſſit teſtem coram eo falſum deponentem punire, quãdo eius iuiuriſdictio impeditur. aliàs ſecus per iſtum text.& in c.j.ſ.eo. Et licet ſupradictum ſit quòd iuriſdictio delegati non impediat̃, quãuis delegatus non poſſit teſtem punire. hoc non videtur verum, quia ſi delegatus hoc non poſſet. đ facili per eos veritas occultaretur. qa ſperneretur iuriſdictio eius. Et ideo videtur hoc eſſe de pertinentibus ad cauſam per iſtum text. Et ita in effectu concludendum videtur ſecundum partẽ affirmatiuam, quam tenet gl. in l.quæſitum.in gl. fi.ff.de teſti.cle.j.in ver.iudices.de offi.delega. Bar.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Mortem. Adde Bald.in conſi.cxliiij.lib ij.vbi optime.

b ¶Hie.Gig. Multare. Adde Vincen.Hercul.Peruſin.patrem, & præceptorem meũ in l à diuo pio.in fi.princi.ff.de re iudi.

c ¶Punire teſtes. Adde domi.Iaſ.in l.quecunque.§. qui mandatum.ff. de offic.eius cui mand.eſt iuriſdictio.

d ¶Hier.Gig. Deponentes. Adde Alex.in l.ij.col.iiij.in ver. item contra Bart.ff.de iuriſd om.iudi.& Iaſ.ibidem in iiij.colum.& vide eundem Iaſ.qui hunc articulum late examinat in l.ij.§.fin.in pen.colum.in ver. pro claru intelligentia.ff.de offic.eius, cui man.eſt iuriſdi.

Bar.in l.nullum.per illum tex.in iij. not.de teſti. Spe.in tit.de teſti. §.j.ver.ſed quid de delegato.Bal.hic in fi. Ang.in l.ſi lis.per gl.j.ibi C.de falſis.& bene facit ꝙ no.Pet.de Anch.in cõſi.clxxij.circa fin dubium.in fi.facit ꝙ no.Abb.in c.ſuſpicionis, in ij.not.j.eo. Are.in c.tam literis.in ij.col.de teſti. & Imo.in conſ.cxxxix.præfatus Cy. debitor col.ij.Ang.Aret.in tract.maleſi.in verbo,falſario.colũ.iiij.

18 ꝙ ro teſtis dixit falſum. ¶† Vltimo nota illud, ad ꝙ cõiter iſte text. allegat.ꝙ vno cõmiſſo, videntur cõmiſſa omnia[a] ſine quibus illud explicari non põt.[b] ad idem text.in l.ij.ff.de iuriſ.om.iudi.cũ ſi.vt Abb.hic dicit.& no.Bar.in l.ambitioſa.col.vij.ver. ſecunda regula eſt.ff.de decre.ab ord.faciẽ.Bal.in l.j.col.fi.verſ.circa brocarda.C. ſi rector preuincię,cum ſi.vt tradunt And.Sic.& Mod.hic.Et not. Bar.in l.veteres.ff.de itine.actuq; priuat.facit text.in l.iij.in fi.ff.de penu lega.cum ſi.vt proſequuntur Alex. & Mod.[c] in d.l.ij.de iur. om.iud.Et adde Pet.de Anch.in c.j.in car.viij.col.iij.ver.circa primum,de cõſti.vbi per iſtam regulam concludit,

19 † ꝙ ẽt ſtatutum exſtenditur ad ea,ſine quibus actus explicari nõ põt,& not.Abb. in c.publicato, in fi.s.de ele.Bene facit ꝙ no.Bar.in l.ex diuerſo.§. j.ff.de rei vendi. Ant.de But.in c.ↄſtitutus.per gl.ibi in pe.col.ver. not.gl.de religio.domi.cũ ſi.vt Alex.ſcribit in rub.C.qui admitti. & no.Bar.in l.quãuis.per illum tex.ibi ẽt Bald.C. de fideicõ.Pau. de Caſt in conſi.ccxiiij.inci.in cauſa quæ vertitur.col.ij.Ro.in cõſi. lxxj.col.ij.viſis.& in conſi.xciiij.viſis in fi.& in conſi.cccxxxvij.quo ad primum . Et ſm iſtam cõcluſionẽ iuriſdictio delegati ampliatᷣ, licet aliàs ſtricte intelligatur, vt Fed.dicit in ↄſi.clxiiij.ſuper inuocatione.col.ij.Et prædicta cõcluſio ẽt ampliatur.vt nõ ſolũ videãtur commiſſa ea,.quæ acceſſoria ſunt ad principalem diſpoſitionem.ſed ea, quæ acceſſoria ſunt acceſſorij, & ſic veniunt nõ ſolũ immediate,ſed mediate.vt no.Abb.per illum tex.in c.prudentiã. §.ſi vero.s.eo.tit.[d] & poſteriores vbique ſequuntur. Sed tamẽ cõſiderandum eſt ꝙ in d.§.ſi vero, illud videtur eſſet per viam extẽſionis,& illud conceditur in odium excõmunicatoris. vt colligitur ibi,ſi excõmunicatores malitioſe diſtulerint,ibi,tunc delegati.&c. Et ſic in illo caſu ratio ſpecialis eſt, & non procedit ſm regulam.quia tunc generaliter illud haberet locum , non conſiderata malitia excõmunicatoris.& ideo per illũ text.regula nõ ampliat.ſed ponitur caſus ſpecialis,in quo poteſtas delegati in odiũ perſonæ extenditur.¶Et prædicta cõcluſio nunc limitatur,vt ea, ſine quibus cauſa expediri nõ põt, veniant, niſi perſona incapax ſit.Vnde ſi eps cãm petitionis hæreditatis laico cõmittit,nõ tranſit iuriſdictio ſpiritualis neceſſaria ad expeditionem cauſæ, vt q̃a forte obijciatur de illegitimo matrimonio, vt in c.tuam, de ordine cognitionum.ita Ange. notabiliter dicit in d.l.ij.col.j.verſ.hoc autẽ limita ſingulariter.ff.de iu.om.iud. & ſequitur Pau.de Caſt. ibi,in fi.in ver.vlti.ſcias.Mod.in d.l.ij.dicunt,ꝙ iſta limitatio nõ eſt vera in terminis,in quibus Abb. loquitur, qñ epiſcopus delegauit laico,

20 † quia cum laicus fungatur vice delegantis.l.j.§.fi.ff.de off.eius.in c.ſane.j.eo.delegatus,licet laicus, dicitur habere iuriſdictionem eccleſieſticã, vt no.Abb.in c.ſignificaſti.in fi.de for.cõpe. & ideo ex perſona epi vr̃ ꝙ d̃ tali cauſa matrimoniali cognoſcere poſſit.Sed ab iſta ratione dictum Ang.defendi põt,q̃a licet iuriſdictio delegata ab epiſcopo eccleſiaſtica dicatur. & ita ex ꝑſona epiſcopi laicus habilitatus videatur, hoc non habet locũ in cauſa.ſpirituali, quam epiſcopus, ẽt expreſſe laico delegare non põt,propter incapacitatem.vt gl.& Doct.omnes tenent in c.ij.de iudi.& ideo in aduertenter in hoc loquuntur Mod.in d.l.ij.Et vlterius.dicto Ang.defenſato,vt dixi aduertendũ eſt, quia bene ꝓcedit in epiſcopo, qui laicum in ſpiritualibus habilitare non põt, vt no.per gl.& Doc.& ibi dixi in d.c.ij.de iudi. Secus ergo eſſet in ſummo pontifice,qui cauſas,etiam ſpirituales,laico committere poteſtas,

21 †vt per gl.ĩ d.c.ij.in gl.ij.ibi, papa vero, de iudi. & in c.bñ quidem,in ver.prę ter.xcvj.cũ ſi.vt dixi in d.c.ij.col.viij.de iudi.Vñ in delegato papę,prout tex.hic loquitur,videtur ꝙ ipſe cognoſcere poſſit incidenter de cauſa ſpirituali,quia tali caſu voluntas, & ptãs concurrit, & ceſſat ratio, quæ in epiſcopo cõſideratur. Secundo,concluſio.s.facta limitatur procedere in his,quæ ſunt neceſſaria, & ſine quibus res expediri non poteſt. ſecus ſi faciliorẽ aditum ad rei executionem præſtarent, quia talia nõ veniũt,[e] gl. notabilis in c.ſolet.in glo.iii.de ſent.excom.in vj.quam Mod.ſimpliciter ſequuntur.Et pro iſta concluſione facit text.in d.l.ij.iuriſ. om.iudi.ibi, ſine quibus iuriſdictio explicari non põt . Et eodem modo loquitur tex.in c.ſuſpicionis.j.eo.Sed contrarium reperio, ꝙ tenet Bal.in l.ij.ff.de iu.om.iud.col.ij. dum ibi alle.tex.in l.j.ſed vt puto voluit allegare.l. pen.ff. de vſufruc. Et hoc idem Aret.tenet in c.de teſti.col.iij.j.de teſti.vbi inquit, quòd in cõceſſione hominis,vno conceſſo,videntur concedi acceſſoria,ſine quib.actus poteſt expediri , melius tamen expeditur, & alleg.tex.in l.cuiuſcunque.§.ſi ei,quem ad vendendum, in fin.ff.de inſtitoria. & hoc magis placet per iſtum text.hic q̃ vtitur latioribus verbis,ibi, ſuper oĩbus,quæ ad cauſam ſpectare noſcuntur. Nam iſta verba ẽt videntur cõprehẽdere illa, quæ faciliorem expeditionẽ cauſę reſpiciunt. Et ad hoc facit tex.in d.c.prudẽtiam.§.ſi vero ſm vnum intellectũ,vbi venit acceſſoriũ acceſſorij. ꝙ tamen ibi nõ erat neceſſarium ad expeditionem cauſæ. Facit ꝙ no.Ang.in l.ij.col.j.in ver.poteſt,

22 † & aliter exemplificari.ff.de iu om.iud.vbi ille cui eſt data poteſtas vendendi, poteſt dare fideiuſſorem, & facere id,ꝙ reſpicit faciliorem expeditionem.Et idem Ang. ĩ l.bene à Zenone.C.de quadrieñ.præſcrip.cũ ſi.vt tradũt Mod.hic,& in c.cũ.M. Ferrarieñ.de conſti.Non ob.gl.[f] in d.c.ſolet, quia loquitur ibi,in abſolutione ad cautelam,quæ licet videatur faciliorẽ cauſę expeditionem reſpicere,tñ non venit propter peculiarem eius naturam,

23 † quæ eſt ꝙ in illa nunquã veniat,niſi exprimatur.glo.no.in c.capitulum,in gl.fi.vbi Abb. de reſcrip. & facit quod tradit Rot. in deciſ.xxxvj.in tit.de precu. in nouis, cum ſi.vt tradunt Mod.in c.ad apoſtolicę.de excep.¶ Tertio limitatur , vt nõ veniant illa, q̃ principi reſeruata ſunt,

24 † quãuis ſine illis expediri non poſſit, vt no.Abb.per illum tex.in c.prudentiam.§.vj.j.eo. & ſequunt̃ ſimpliciter Mod.hic,& in d.l.ij.ff.de iur.om.iu.& facit text.in c.quòd tranſlationem,de offi.lega.Sed conſiderandũ eſt, ꝙ iſta limitatio videtur procedere quando papa veriſimiliter de tali caſu reſeruato non cogitauit , & actus poterat habere effectum, prout loquitur text.in d.§.ſi vero.Secus videtur,quãdo papa veriſimiliter de tali caſu cogitauit.& actus aliter valere nõ põt,q̃a vt actus valeat,papa videtur aliàs ſibi reſeruata cõmunicaſſe, arg.l.quidam conſulebant.in fi.de re iudi.cum ſimilib.vt dixi in c.ſi quando.de reſcri.

25 ¶ †Quarto limitatur non habere locũ, ſi illud antecedens ſit maius,vt no.Rom.in l.illud.ff.de acqui.hære. per l.penu.§.illo. C.de neceſſa.ſeru.vt dixi in rub.de appel.& facit text.in l.ſeruus. alleg.in gl.hic.Sed contra iſtam limitationem facit text.in d.l.pe. in prin.vbi inſtituto ſeruo hærede,videtur data libertas,[g] quę eſt quid maius. ad idem eſt text.in §.idem iuris eſt.inſtitu. qui , & ex quibus cauſ.manumittere licet,& facit text.in l.quoties.C.de iu. vbi cauſa ſtatus, quæ eſt maior,in conſequentiam venit ad illud, qđ minus eſt.

26 † & videmus quòd probato acceſſorio , probatum videtur principale.l.ij.vbi Bald.C.de dotis promiſ. & facit text.in l.quiſquis.& quod ibi Bar.C.de agri. & cenſi.libr.xj. & quod not. Roma.in conſi.cccxxxviij quo ad primum,vbi concludit,

27 † quòd miſſio in poſſeſſionem canonicatus , habet vim collationis ,

28 † & ex legato relicto infertur ad inſtitutionem, vt in notabi. quæſtio. tradit Bald.in l.id,quod pauperibus.in xiij.qõ.in fin.C. de epiſco. & cleri.cum ſimi.vt ſcribit Roma.in conſi.lxxj.viſis, & facit quod not.Pau.de Caſt. in conſi.ccxij.aliàs.cccxiij.in cauſa quæ vertitur. colum.ij.

29 ¶ †Quinto prędicta regula nõ extenditur,vt epiſcopus puniri poſſit, quia in eo ſpecialis mentio requiritur. cap.inquiſitores.de hære.in vj cap.quia periculoſum.de ſentent.excommu. in vj.ita Domi.dicit in c.ij.in prin.col.pen.ver.quid de prelatis,de hæreti.in ſexto, & pari ratione idem videtur in omnibus caſibus requirentibus ſpecialem diſpoſitionem,

30 † quia iſtud,quod venit in conſequentiam , venit ſub generalitate.de hoc eſt deciſio notabilis Salyce.quam Alexan. ſequitur ſimplicer ibi, in l.fin.C.de hęredi.inſtitu. Sed quod dictum eſt,de epiſcopo,procedit ſolum in caſibus expreſſis ſpecialiter in iure. aliàs ſecus videtur,vt probatur in c.ſane infra.eo.facit gl.in d.c. quam periculoſum.in verbo,ſuſpenſionis,quę concludit illum textum,non habere locum in ſententia excommunicationis. ſed ſolum in interdicto, prout loquitur. Item dictum Salyce.in d.l.fin.C. de hæredi.inſtituen.in caſibus , in quibus præciſe ſpecialis diſpoſitio requiritur, bene procedit. ſecus videtur ſi in conſequentiam natura diſpoſitionis alteretur.

31 † gratia exempli in reſtitutione in integrum ſpeciale mandatum requiritur.[h] l.illud.§.fin.ff. de minori. & tamen non requiritur

ADDITIONES.

a ¶Commiſſa omnia. Adde d.Henri.Boich.j̃.de accuſa.c.ex parte.& Gemi.in c.p̃ſentium.de teſti.in vj.

b ¶Syl.Ald. Non poteſt. Vide omnino Domi. in c.præſentiũ.de teſtib.lib.vj.Aret. in c.de teſtibus.de teſt.alte.hic,vbi alle.duo iura ad hoc.

c ¶Hiero.Gig. Et Moder. Puto Deci.intelligere hic de Iaſ.quem omnino videas in d.l.ij.in j.ij.& iij.colum. late examinat hũc articulum. & multa pulchra adducit pro iſta regula.

d ¶Syl.Ald Eod.tit. Adde Deci.in conſi.lxxij.col.iij.in fin.

e ¶Syl.Ald. Veniunt. Vide omnino Domi.in c.præſentium. de teſtib.libr.vj.Aret. in c.de teſtib.alle.hic.vbi alleg.duo iura ad hoc.

f ¶Glo. Sed tamen Deci.in c.præſentium, vbi melius examinat. & c. vt debitus.nu. 23.j̃.de appel.reprobat dictam gl.& bene.

g ¶Hie.Gig. Libertas . Adde quòd idem eſt quando dominus dat tutorem in ſuo teſtamento ſeruũ ſuum filijs. nam licet non liberauerit ipſum prius.ipſo iure liber efficitur.tex.eſt inſtit.qui teſta.tuto.da poſſ.in fin.

h ¶Syl.Ald. Requiritur. Adde Deci.in conſi.lxxij.col.iij.in fin.

requiritur specialis dispositio, vt not. Bart. in d.l. illud. & in l. indebitam.ff.de condi.indebi.& in l. cum procurator. in princi. de oper.no. nuncia.¶Vltimo regula non habet locum, quando antecedēns præsupponit renuntiationem rei iudicate, vt probatur in l.eleganter.§.si post.ff.de condi. indebi.l. post rem iudicatam. ff.de transactio.vbi transactio facta post rem iudicatam, nullius momenti est.Et hoc alia ratione non videtur, nisi quia non videt̃ renuntiatum rei iudicate. Si enim videretur renuntiatum, valeret transactio. ita pro nouo dicto Moder. dicunt in l.j.ff. de transa. Sed aduertendum est, quia si non valet consequentia, transactio est nullius momenti. ergo non videtur renuntiare rei iudicate, q̃a dato ꝙ voluisset renūciare, nō tñ valeret trāsactio, quæ debet fieri de re dubia.l.j.ff.de trāsa.Et vbi lis nō est in veritate, lis ficta à partibus nō operat̃ ꝙ valeat trāsactio, vt est tex. not.in l. cū

32 hi.§.si cū lis.ff.de trāsac.†Et iō ad ꝓpositū dicit Ang. ꝙ si post sententiā, q̃ trāsiuit in rē iudicatā, postq̃ nō negat̃ iudicatū esse, ꝑtes transigant, quia dicūt super iudicatis litē oriri posse, talis assertio nil operat̃, quia lex resistit potentię transigendi, & dicit se ꝓpridie ita consuluisse.& ita reperit̃ in consi.suo lxvj.visis, colū.iij.Pau.de Ca.in consi.Mdlxvij.visis, & consideratis.col.fi.cum si.vt Alex.tradit in consi.lxij.visa, ĩ fi.lib.ij.Talis em̄ renūtiatio bene valebit virtute donationis, sed nō erit trāsactio, de qua agit̃.Scđo pōt r̄ndere, ꝙ post rē iudicatā nō valeret trāsactio, q̃a nō p̄sumit̃ ꝙ transigē

33 tes habuerint notitiā de s̄nia.Sed qñ ꝯstaret† ꝙ notitiā habuissent valuisset trāsactio, q̃a trāsigēdo vñr voluisse renūtiare s̄nię, vt Roma.no.ꝯcludit in consi.ccclxix.circa primū, in ij.dubio, in prin.& hoc idē Pau.de Ca.tradit in l.si cā cognita.C. de trāsa. vbi mouet spāliter istā difficultatē, & dicit nunq̃ fuisse clarū. & ibi finaliter r̄ndet ꝙ in s̄nia, quę trāsiuit in rē iudicatā, requirit̃ spālis renūtia-

34 tio, † vt no.Bal.dicit in l.diuersa.C.de trāsa.cū si.vt tradit Alex. ĩ d. l.si cā cognita.Vñ ꝯcludendū est, nō esse spāle in re iudi. vt Mod. dicunt.sed idē est in re iudicata, qđ in alijs requirentibus expressam, & spālem dispōnem, in quibus gn̄aliter r̄la nō hēt locū, vt dictū est s̄.in v.limit.reliqua dicēda sunt.vt tradit Bal.in l.ij.ff.de iur.

35 om.iud.Ro.& Are.in d.l.illud.¶†In glo.fi.in prin.ibi, cōcesso principali, ꝯcedit̃ accessoriū.Primo ad declarationē notandum est, ꝙ accessoriū dr̄, qđ alterius rei cā adhibet̃ l.& si nō sint.§.perueniamus.ver.semper.n.ff.de aur.& ar.leg.quem text.ad hoc allegauit Pet.de Anch.in regula, accessoriū.col.ij.ver.tertio collige.de reg.

36 iur.in vj.Et hoc procedit, ēt si res accessoria† pretiosior[a] sit d.§.ꝑ-

a ueniamus.in fi.ad idē tex.in l.cū aurū.§.fi.ff.de au.& argen.leg. &

b no.Ro.in sing.dcxvij.[b] lego mulieri Abb.in c.ex literis.in prin. de iurepatr.& in c.qđ in dubijs.cir.fi.de consec.eccl.vel alt.in c.extirpande.§.quia vero.col.ij.de præb.in repeti.Dom.in c.super eo.in ij.no.de præb.in vj.Bar.in l.si in emptione.per illū tex.ff.de ꝯtrah. emp.& est tex.in §.si tñ.& gl.ibi; in ver.pretiosior.insti.de rer.diui. Ex quo Ang.Are.ibi infert, ꝙ licet famulus sit melius vestitus, dominus debet tñ magis honorari.Si aūt nō apparet, ꝙ vna res, cā

37 alterius adhibeat̃ magis, †q̃ eꝯ.tunc est recurrendū ad alias cōiecturas, p̄sertim ad nominationē vulgi, vt tradit Pet. de Anch. in regula, accessoriū, col.ij.de reg.iur.in vj.& ad hoc est gl.no.in cle. per literas, in verbo ecclesias, de præb.facit q đ no.Bar.in l.rem.§.

38 j.ff.de rei vendi.†Et ex his infertur s̄m Pet.de Ancha.in d. regula, accessoriū.ꝙ si quis impetraret beneficiū narrando illud esse accessoriū, qđ erat principalę, nō valeret impetratio, refert Bal.consuluisse.de quo not.Card.in d.cle.ꝑ literas, in xvij.q.& And. Sic. hic, late insistit.¶Modo ad dictū gl.hic, ꝙ concesso principali, cō

c ceditur accessorium,[c] vltra allegata per Doctores hic, no.Bar.in l. si quis ex argentarijs.§.rōnē.ff.de eden.vbi inquit, ꝙ cōsules mercatorum, & notariorum, sicut habent iurisdictionē in principalibus causis.ita in accessorijs, & in notabili casu tradit Pau. de Ca. in l.cū vēdēte.C.vbi cāæ fiscales.vbi refert habuisse qōnem in ci-

39 uitate Lucana & statutū† in principali porrigitur ad accessoriū,

40 vt no.Bal.in l.iij.§.sed si quid.ff.de neg.gest.†Et consuetudo, quę tribuit iurisdictionem in principali, etiam in accessorijs tribuere

41 videtur, vt not.Rom.in consi.ccxliij.ad prædictorū.in fin.†Et pari rōne suspenso principali, vel extincto, idem est in accessorijs, vt not.Ioā.Mona.in c.fin.in prin.& Domi.ibi, in glo.circa finem.de

42 appel.in vj.†Et cassato principali, omnia accessoria cassata sunt, vt dicit Bald.in l. Imperator. in lectu. magna. colum. pen. versic. item cassato.ff.de stat.homi. & in l.j. colum.iiij.versic.quæro vtrū

43 iuramentum.C. de inofficio. dona. † Et, si non valet principale, non valet accessorium l.cum principali.ff.de regul. iur.l. non dubium.C.de legib. & not. per glos.in l.si patronus.§.patronum.in verbo, Seuerina.ff.si quid in fraud.patro. & arguit Roman. in cōsil.cxv. viso compromisso.colum.ij.& in consi.ccxlvj.clarissime assessor.& not. Bart. in l.absentis.C.si cert.peta. colum. fina. versi. vltimo scias.& idem Bald. in rub.C.de consti.pecu.col.ij.versi.venio ad causam.De quo tamen vide quod Alexan.scribit in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.col.viij.de verb.obl.Vnde si non valet

d principale, precarium quod accessorium est, non valet,[d] vt not. Bart.in l.ex testamento.C. de fideicom. libert. cum simi. vt Alexan.scribit in l.j.§. si vir. de acquiren.possessio. & in consi.clxxxij. lecto, & discusso.colum.vij.lib.iij. Et ex prædicta conclusione infertur per Pet.de Ancha. ad plures quæstiones, in regula, acces-

44 sorium, in v.& vlt. not.† Et inter alias dicit, quòd vendito equo,

e venit sella, frenum,[e] & alia ornamenta. & hec not.Bar.in l.eum qui.§.non solum.ff.de fur. in l si vt certo.§.adeo.ff.commo. Bald. in l.ij.in j.colum.in fin.C.de edi. actio. facit text. in l. ediles. la ij. in princi.ff.de edil. edicto. Et prædicta conclusio procedit regulariter, quandoque tamen de accessorijs aliter disponitur,

45 quam de principali. † nam dissensus in re principali vitiat contractum. Secus est in accessorijs, vt not. Angel. in l. veteribus.ff. de pac. alleg. in l.si in emptione, in princi.ff.de contrahen. empt.

46 †Et de ecclesia accessoria non est opus facere mentionem, sicut de principali, vt not. Domi.in cap.super eo.per illum tex. in versi. sed pone. de præben.in vj.& Abb. in cap. exstirpande.§. quia vero. in iij. not. de præben. not. in clemen. per literas. de præben.

47 †Et de eo, quod accessorie venit, non debet solui gabella. vt no.

48 Roman.in l.fin.§.quoties. in fin.ff. de publi. †Et in accessorijs libellus incertus procedit in cap.inter dilectos. vbi Abb.in iij.notab.de fi. instrumen.Bal.in l.j.in princ.in ij.colum.ff.de eden. Bal. & Ang.in l.si marito.§.fina.ff.solu. matri. cum simi. vt not. Alex. ibi, in consi.xc. in causa, & lite. colum.penult. lib.ij. & quod not. Alexan.post alios in l.summa.§.j.de re iudi. & in l. si filius. §.j. de

49 verb.oblig.colum. fin. † Et obligatio accessoria quandoque du-

50 rat sine principali.l.si sine hærede. vbi Bart.ff. de admini.tut. † Et dispositio l. si ita. de aur.& argen. lega. non habet locum in accessorijs, secundum Roman.in sing.ccccxcvj. in fin.vbi alleg. tex. in l.creditor.§.Caio. de libe.leg.¶In eadem glos.ibi, l. oratio. de intellectu huius legis, & huius regulę. videatis ea, quæ scripsi in cap.iurauit, de probatio. & quod tradit Aret. in d.l. illud. de acquiren.hære.¶In fi.glo.de connexis, dicendum est vt dixi in cap. quanto.de iudi.& in c.translato.de constit.in prioribus, & posterioribus scriptis.&c.

ADDITIONES.

a ¶Prætiosior. Panor.in repe.c.extirpande.§.qui vero.de præben.Ant.Corse.de potestate regia.q.xliiij.& in sing.ver.legatum.

b ¶Syl.Ald. Dcxvij. Aliàs est sing.nu.622.

c H.Gig. Accessorium. Non tamen, ꝙ licet ex principali inferatur accessorium, non tñ ex accessorio infertur principale.Car.in consi.cviij.in ver.ad prædictā facit.

d H.Gig. Valet. Quod præcariū non valeat, si non valet donatio, & ꝙ non valeat possessio, quæ est accessoria ad precarium. vide per Vincen. Peru. præceptorem meum, in l.j.§.si vir vxori.ff.de acquir.pos.

e ¶Frenum. Adde Hippoly.de Marsi. in l.j.§.item Cornel.nu.8. ff. de quæstio. & in rub.ff.de fideiussorib.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus potest subdelegare collegam si est delegatus principis.*
2 *Voces duas habens in electione non potest duos eligere.*
3 *Scholaris qui habet duas uoces in creatione rectoris, non potest uariare.*
4 *Procurator plurium patronorum non potest præsentare diuersos.*

QVanuis. ¶Si causa etiam simpliciter commissa sit pluribus, quilibet delegare potest, hoc dicit, secundum Abb. hic, & posteriores sequuntur. ¶ Sed istud summarium nō videtur bene exprimere quod in text. dicitur, quia de collega nihil dictum est. vnde melius summari potest. Si causa duobus, etiam simpliciter sit commis-

1 sa, quilibet vices suas, etiam college committere potest.† Et ex ista conclusione ampliatur regula, quæ dicit, quod delegatus à principe potest alteri causam committere, vt etiam college talis commissio fieri possit, & sic collega procedit nomine proprio, tanquàm delegatus, & nomine sui college, tanquàm subdelegatus.facit tex.in c.super quæstionum.§.si vero. & in c.licet. infra eo.& cum hoc.c.superioribus diebus datum esset in punctis.oppositum fuit ab vno præstāntissimo doctore, ꝙ ista decisio respectu college non videtur procedere, quia cum papa simul duobus causam commisisset, cogitauit quòd iudicio duorum causa decidatur, quia iudicium duorum, vel trium reputatur firmius, q̃ vnius, vt dicitur in cap.prudentiam.§. illa quippe.infra eod. Si ergo causa college subdelegata sit, in effectu videtur quòd vnius iudicio terminetur, & non esset satisfactum menti papæ, qui de

firmiori

firmiori iudicio duorũ cogitauit. Sed tunc responsum dedi, ꝙ satis dr̃ iudicio duorũ cã terminata, qñ alter iudicat de cõmissione alterius,& nõ est nouũ ꝙ q̃s qñq; vice duorũ fungatur c.quia ꝓpter de elec.in fin.Et si dicatur Papa, qui cãm cõmisit, vr̃ cogitare de iudicio duorum immediate,in ipsa decisione causę responderi potest non esse verum, ex quo papa sciebat regulam iuris, ꝙ delegatus alteri potest vices suas committere.Et tali casu, quando quis college suo vices suas commisit, ille non potest diuersas sententias proferre.vt Abb.post Host.Vincen. & alios concludit per textum in cap.penul.§.porro.de electio.i vj.vbi ille, q̃ habet duas voces,vnam iure proprio,& †alterã ex commissione alterius,non potest diuersos eligere.[a] Et hoc procedit,nisi commissio fuisset facta specialiter de certa persona eligenda,vt ibi dicitur.Ex quo pariter videtur in casu nostro,ꝙ si quis college suo causam committeret,vt tali modo pro eo iudicaret,tunc potest diuersas sẽtẽtias proferre,per illum textum in d.§.porro. Ex his habetur ꝙ dispositio dicti.§.porro.generaliter habet locum, vbi agitur de iudicio intellectus.quia qua ratione nomine proprio putat illud esse iustum,idẽ debet putare nomine alterius. vt notat Abb . hic & idẽ Abb.in cap.constitutus.lultimo.colum.ij.de appella.& in ca. cum olim.colum.iiij.versic.& hoc casu infra de re iudica.& in argu.facit tex.in l.quod Nerua.in fi.ff.depo.in l.si vt certo.§.proinde.ff.cõmod.& in l.tutor secundũ dignitatẽ.in princi.ff.de admini. tu. Et tex.in d.c.pe.§.porro.alleg.Rom.sing.suo lxxviij.scholaris. vbi ꝓpter hoc infert†ad scholarem qui habet duas voces in creatione rectoris,vt variare non possit, & per illum textum etiã dicit Lap. allegatione,an sufficit,†ꝙ procurator constitutus à pluribus patronis ad præsentandum,non potest plures presentare,& subdit ibi Lapus in fine,allegando Cal.ꝙ si facte sunt due electiones in discordia,& vnus canonicus in vtraq; contemptus sit, si alteram ratificauit,alteram prosequi non potest.In hoc tamen vltimo dicto reperio ꝙ contrarium tenet Oldr.consi.lxiiij.quodam. Et prædicta omnia videntur procedere in materia electionis,prout tex. in d.c.pen.loquit,in qua melior eligi debet.viij.q.j.c.licet ergo. & in similibus casibus,qui debent regulari ſm rationẽ arbitrio boni viri.secus vr̃ vbi agitur de libera voluntate, quia tunc videtur, ꝙ ſm liberam voluntatem variare possit, ex quo totum pendet ab eius voluntate,arg.l.cum quidam.de leg.ij. & in l. fideicõmissa.§.quandã.de leg.iij.¶Glo.vnica dicit rõnem dubitandi fuisse, ꝙ ex quo clausula illa,ꝙ si non omnes,non erat apposita,videbatur ꝙ ille,qui non possit interesse, alteri committere non possit. Sed aduertendum est, quia si causa committatur duobus cũ ista clausula,videbatur potius ꝙ impeditus non possit alteri cõmittere,ex quo erat facta prouisio à summo pontifice, ꝙ propter impedimentum vnius alter solus haberet potestatẽ, & appositio dictę clausulę, videbatur magis impedire delegationem, cõtra glo. hic. Vnde aliam rationẽ dubitandi Abb.ponit hic, post Hostiensem,& Io.And.quia cum causa esset commissa duobus, non videbatur ꝙ ad vnum solum tota iurisdictio reduci posset. Sed ratio decisionis est,quia non procedit solus, ex quo de cõmissione alterius hoc facit.Sed ista ratio decidendi non tollit rationẽ dubitandi,quantum ab subdelegantem,qui solus vices suas alteri cõmittit,quod videatur contra textum in cap. causam matrimonij.j.eod. Sed responderi potest ꝙ ille tex.loquitur respectu causę principalis,quã vnus sine altero expedire non potest.Secus est in potestate subdelegandi, quæ vnicuique insolidum competit à iure cap.pastoralis,in prin.c.fin.in prin.infra eo.tit.vbi Abb.& ita ratio glo.adaptari potest.

ADDITIO.

a ¶Eligere. Quã.n.conscientia eligit vnum pro se, debet eligere pro alio, & in patrono habente duas voces, vel in procuratore plurium patronorum ꝙ nõ possit plures præsentare, voluit ex identitate rõnis Lap.alleg.xxij.an sufficiat. & idẽ dicit si parochiani præsentant vnũ iure singulari, non possunt præsentare alterum iure collegij,& idem est de mente Firma.in tract.de episcopo.lib.j.in iij. par. in xiiij.q.& idem voluit Rom.in l.ij.in prin.in vj.col.ff. de ver.ob. & idem tradit Fel.in c.cũ olim.colum.ij.ver.dum dicit Ab.de re iud.Pau. de citta. in tract. de iur.patr.in vj.par.in xij.q.in fi. Roc.in eo.tra.in verbo,honorificũ, in xxj. q. hæc omnia tñ limitat,& declarat Cæs. Lamberti.tract.de iur.pat.in xj.ar.iiij.q.prin. j.par.ij.lib. vbi ẽt facit in fi.mentionẽ.Dec.hic,& vide Alex. in l. si conuenerit. §.si nuda.de pigno.actio.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus potest mandare ordinario, ꝙ sententiam suam exequatur. Item alteri.nu 2.& 8.9.*
3 *Delegatus habet potestatem mandandi ordinario omnia quæ spectant ad causam sibi commissam.*
4 *Commissa causa simpliciter, censetur facta super toto.& concessa potestas cognoscendi iudicandi, & exequendi.*
5 *Commissio causa simpliciter, intelligitur tam petitorij quàm possessorij.*
6 *Clausula, iustitiam faciat, potestatem cognoscendi & terminandi includit.*
7 *Commissio causarum non intelligitur de criminalibus.*
10 *Verba non semper referuntur ad testatorem.*
11 *Delegatus principis potest ipse exequi.*
12 *Delegatus papæ potest resistentes punire cuiuscunque dignitatis sint. secus si inferioris.*
13 *Delegatus qui alteri commisit executionẽ quando possit cõmissionẽ reuocare.*
14 *Delegatus papæ an pro executione suæ sententiæ possit implorare brachium seculare, quod limita nu.15.*
16 *Delegatus papæ non potest exequi manu militari suam sententiam.*
17 *Episcopus an possit pro executione iustitiæ habere familiam armatam.*
18 *Officia turbari non debent.*
19 *Armorum usus ecclesiasticis prohibitus est.*
20 *Prohibitiua regula præualet, nisi affirmatiua sit specialior, nu.23.*
21 *Episcopus & Vicarius episcopi dicuntur officiales communis.*
22 *Clerici pro defensione rerum suarum arma suscipere possunt.*

Significasti. ¶Summatur, & diuiditur vt ꝑ Abb.hic.¶†Primo nota ꝙ delegatus potest mandare ordinario, ꝙ sententiam suã exequatur.ad idem tex.in c. pastoralis.§. quia vero j.eo. Secus enim delegatus à principe ipsam cãm alteri subdelegare põt. c.præcedenti.l. à iudice. C. de iud.ita vr̃†ꝙ executionem sententiæ cõmittere possit. Et per istam rationem infertur ꝙ non solum ordinario, prout tex. hic loquitur, sed etiam alteri hoc committi potest,& probatur in c.in literis.j.eo.vbi Abb.in ij.no.& idem Abb.in c.decetero, in j.no.j. de re iudi.†Et licet delegatus habeat potestatem mandandi ordinario omnia, quæ spectant ad causam sibi cõmissam, qñq; tñ hoc etiam specialiter impetratur à papa, vt probatur in ca.j.j.de testi. cogen.talis enim specialis cõmissio maioris efficacie vr̃, ar.c.quãquam.xxiij.dist.& c.si aduersus, de hæreti. ¶†Secũdo nota, ꝙ ex simplici cõmissione causæ delegatus recipit potestatem cognoscendi, iudicandi,& exequendi, nam commissio facta simpliciter super toto facta intelligitur, vt not.Inno.in c.super quæstionum, in prin.j.eod.Bal.in peculio suo, in ver.cõmissio, in fi.†Vnde causa simpliciter commissa, non solum possessorij, sed etiam petitorij causa, commissa[a] videtur, vt not.Abb.in cap.j.in iiij.not.per illum text.de sequestr.poss. & fruc.†Et commissio vt fiat iustitia simpliciter, includit quòd commissarius habeat potestatem cognoscendi,& determinandi,[b] vt not. Domi. in cap. quoniam, in antepen. not. de immuni. eccle. in vj.† Commissio tamen causarum non intelligitur de causis criminalibus,[c] vt not.Domi.in cap. licet, in ij.& iiij.not. de offic.vica. in vj. ¶†Tertio not. quòd delegatus principis potest executionem sententiæ alteri demandare, vt hic, & in cap.in literis infra eo. & per istum text. tenet Bart.in l.à diuo Pio. in princi. ff. de re iudica. quòd delegatus à principe sententiam suam exequi possit, † & Docto. communiter sequuntur, vt Alexan. ibi prosequitur. Non omitto tamen quòd text.in dicta l. à diuo Pio. prima facie videtur probare contrarium, dum ibi dicitur, à diuo Pio rescriptum est magistratibus populi Romani, vt iudicum à se datorum sententię exequantur.nam illa verba, à se datorum, de ipso principe intelligenda sunt.vt in simili no.Bar.in l.cum in testamento.in fin.ff. de aur.& arg.lega.& in l.ex facto.in prin.ff.ad Senatuscon. Treb. Et secundum hoc videtur ibi casus, ꝙ sententia delegati à principe per ordinarium exequatur.& ita ille tex. aliàs inducebatur. Sed respondetur quòd inferius sunt alia verba, quæ declarant ꝙ loquatur de delegatis ab ipsis magistratibus populi Romani, ibi, dum dicitur. Hi, qui eos dederant.† Ex quo notandum est, quòd illud dictum Bartol. in dicta l. cum in testamento. procedit nisi aliud appareat per alia verba.[d] Et de illo dicto Bart.not.Alexan. in consi.xxiij. consideratis.lib.ij. colum.j. Aret. in consi.clvj. diligenter visis. colum. iiij.† Et subijcit Abb. hic, quòd delegatus à principe, etiam ipse immediate executionem[e] facere potest,[f] vt probatur in d.cap.in literis. Et ad tex. hic, qui videtur dare sibi pote-

ADDITIONES.

a ¶Ald. Commissa. Adde Ro. deci.cccxcvj.si committatur.in not.
¶Adde Ias.consi.clxxxvj.in fi.lib.ij.Bal. in l. si de proprietate. C. si à non compet. iudi. sed non seruatur.
b ¶Syl.Ald. Et determinandi. Adde Dec.in c.i.in j.no.5.eo.& Ias.in l.causas.C.de transactio.Alex.in consi lxxxiiii.in fin. lib.i.& vide Deci.in c.ex ratione.in vlt. not.de appella.
c ¶S.Ald. Criminalibus. Adde Car.in cle.i.in xviii.q.de offi.vica.vbi contrarium.
d ¶Ald. Verba. De illo dicto Bar.vide Deci. in c.causam, quæ.in iii.not. de rescri.& quæ ibi addidi,& in consi.cccccxlvi.col.fi.
e ¶H.Gig. Executionẽ.Adde Alex.in l.ii.in iii.col.ver. tamẽ in ista responsione.ff. de iur.om.iud.& Vincenti.Herculan.de Perusio in d.l.à diuo Pio.in xi. colũ. in ver.ideo põt. secus tamen est in subdelegato à delegato principis, vt per eundẽ in d.l.col.xii.in ver.sed contrarium eius.& per alios ibid.
f ¶S.Al. Potest. Ias.late examinat in d.l.à diuo Pio.in prin.col.ii.ff. de re iudi.

bi potestatem in defectum ordinarij non exequentis, respondetur, quòd ad ordinarium recurritur propter faciliorem expeditionem, & ad hoc bene facit text.in c.pastoralis.§. quia vero.j.eo. text.in §.si vero etiam quidem, in auc.de exhiben.reis, prout illū text.declarat Alex.in l. à diuo Pio.in prin.col.j.ff.de re iudi.& facit tex.in §.si vero ignoti, in aucten. de test.declerando, vt dixi in c.præterea supra.eod. Sed aduertendum est, quia conclusio Doctorū videtur procedere à principio, & re integra, prout loquūtur.sed in terminis huius decretalis, ex quo semel commissio ordinario facta fuit, vr̄ quòd solum in defectum delegantis possit prout text.dicit, quia tex.conditionaliter loquitur quando ordinarius non vult, aut non potest. Et in simili bene facit quod not. in c.ex parte.de concess.præben.& per Rot.in tit. de iure patro. in x.decisio.in antiquis de eo, qui consequitur potestatem ex iure deuoluto, qui tātum habet potestatem in defectum alterius. Sed tamen defendendo quod Docto.dicunt, responderi potest, quòd Papa hic respondet ad cōsultationem in casu occurrenti, qui fuit quòd ordinarius non exequebatur secundum commissionem delegati, & respondetur quòd ipse delegatus potest, & nō negatur, quin etiam principaliter delegatus possit exequi reuocando commissionem factam ordinario, iuxta.l.iudicium soluitur.ff.de iud.Et hoc procedit quando in totum non abdicasset iurisdictionem à se, vt.j.dicam. ¶ † Vltimo not. ꝙ resistens iudici delegato, ab eo puniri potest cuiuscunq; dignitatis sit, quia papam representat. Secus in delegato inferioris, qui nō habet potestatem, nisi in subditos delegantis, vt Abb.hic dicit, & idē Spe. in tit.de iud.deleg.§.sequitur.ver.item ad eius officium. Anto.de But.& Imo.in c.j.§.eo.Bal.hic, in fi.Sed aduertendū est, quia cōtra illos, qui impediunt, qualescūque sint, delegatus videtur habere iurisdictionem, quia videtur à lege facta prorogatio, vt not. in c.j.§.eo.& facit glo.fi.hic.Et ista ratio etiam militat in delegato inferioris, quia licet ipse nō habeat potestatem, propter delictū impedientis eum illa consequitur.¶ In gl.j.difficultas est in concordando istum tex.cum text.in c.in literis.j.eo. vbi statim ꝙ delegatus mandauit executionem fieri, dicitur functus officio.cuius contrarium videtur probare Ant.de But.hic, in ver.ego dico, quem Abb.hic simpliciter refert.ꝙ dicebat quòd hic res erat integra. ideo potuit delegatus iurisdictionem reuocare.cap.quanuis.eo.tit.in vj. Sed ista solutio non videtur vera, quia in contrarium facit tex.hic, vbi dicitur, quòd ordinarius nō potest alijs resistentibus, executionem certe, ergo datur intelligi si alij resistebant quòd res non erat integra. Vnde Abbas ponit resolutionem eius, ex qua prima conclusio est, quòd text.hic intelligatur, quando alicui commissa fuit executio tāquam nuncio, & ministro.ideo ad nutum eius reuocari potest, & ita etiam Ant. de Bu. videtur intelligere istum tex.in d.c.in literis.in fi.secundo oppositionis. Sed iste intellectus non caret diuinatione, & text.hic repugnare videtur qui solum delegato videtur iurisdictionem tribuere in defectum ordinarij. Vnde magis consonat, vt dicamus quòd tex.hic procedat, prout loquitur, videlicet quando mādatum factum ordinario nō habuit effectum, vt statim inferius dicam.¶ † Secunda cōclusio Abb.est, quòd si delegatus executionem alteri commisit, faciendo eum subdelegatū, etiam nihil retinendo, & tunc re integra cōmisionem reuocare pōt.c.quāuis. eod.tit.in vj. Secus si res non sit integra, vt quia subdelegatus incepit vti iurisdictione, quia tunc delegatus nō potest aliquid facere cum sit functus officio suo, & ita proprie intelligitur text.in in d.c.in literis, vt latius per Abb. hic Sed aduertendum est, quia in d.c.in literis.non videtur probari quòd ibi delegatus vti ceperit iurisdictione, quia text.simpliciter dicit quòd mandari præcepit.tex. Preterea dato quòd iurisdictione vti ceperit, non probatur iure ꝙ illo non perficiente, delegatus non possit iurisdictionē reuocare. Et contrarium videtur probari hic, nam sicut re integra potest iurisdictionē reuocare, ita videtur ꝙ illo non perficiēte in subsidiū admittatur, vt casus est hoc. Sed tunc remanet difficultas de c.quāuis, vbi re integra delegatus potest reassumere iurisdictionē. Contrariū probatur in d.c.in literis, vbi per mādatum factum alicui dr̄ functus officio suo, Ant.de But.ibi respondet, ꝙ verum est.sed tn̄ reuocabiliter, per d.c.quāuis.Ista responsio vr̄ contra text.in d.c.literis, vbi probatur quòd immo irreuocabiliter dicatur ibi functus officio, vt patet ibi in primo casu, qn̄ facta fuit executio, ergo idem vr̄ si in alio casu mandauit simpliciter, quia de vtroq; casu sub eadem determinatione dr̄ ꝙ sit functus officio, ergo in vtroque casu irreuocabiliter intelligitur arg. iam hoc.iure.ff.de vul.in l.quāuis.C.de impu.l.fi. C.de sen.nisi dicamus ꝙ inequaliter intelligitur facta determinatio propter diuersitatē rationis cū in altero casu ibi executio habuisset effectū, in altero nō, arg.l.ij.cū gl.de offi.proc.& le.& hoc tolerari pōtest, vt iura iuribus concordentur.¶ † Extra gl.quæritur, an delegatus papæ pro executione sentētiæ suæ implorare possit brachiū seculare.Abb.varias opi.refert, & final.f̄m Inno.hic concludit ꝙ sic, & ita tenet Arch.ꝑ illū text.in c.administratores.xxiij.q.v.ibi, ab episcopis, & ecclesiasticis viris, & idē Fed. in cōsi.clxiij.super inuocatione.in j.dubio.& Doc.post Lap.in c.vt officiū.§.denique vers.an delegatus.de here.in vj.cū si.vt tradunt Mod.hic, & adde Old.in cōsi.lxxxiiij.episcopus inuocat.circa fi. & in cōsi.cclxxviij. licet quātū ad claustrales.in iiij.dubio, & in ꝯsi.cccxix.super executione.in fi.& idem Abb.in c.si quis ꝯ.clericū in pen.col.ver.nunquid asit possit delegatus.de fo.cōpe.Pau.de Ca.post Alb.in episcopale, col.fi.C.de epi.audi.Et tenendo istā opi.q̄ cōiter approbat, vt Abb. hic dicit, opus est respondere ad text.in c.vt officiū. §.deniq;, de hære.in vj.quē Abb.hic in ꝯrium adducit, & non respondet, vbi specialiter hoc cōcedit inquisitoribus hæreticorū.vt brachiū seculare iplorare possint.ergo ius cōe in ꝯriū vr̄. Sed responderi pōt ꝙ tex.ibi nō fundatur in rōne speciali.sed in regula cōmuni, vt habeat potestatē exequendi ea, q̄ sibi cōmissa sunt, & ista rō generaliter habet locū in quolibet delegato. c.preterea.§. eo.& hoc ēt patet ibi, quia cōcedit facultas cōpescendi ꝯdictores censura ecclesiastica, ꝙ ēt in alijs delegatis locū habet, vt not.in c.j.§.eo.¶ Et retenta cōi opi. limitatur primo non habere locum in subsidiū, qn̄ delegatus nihil habet quid faciat, vt not.Old.in d. cōsi.lxxxiiij.eps inuocat.circa fi.quia iura ita loquunt̄, si opus fuerit.c.j.de offi.ordi.c.j.de maledi.& c.j.circa fi. de sta.mona.in vj.& idem Fed. tradit in cōsi.cclj.casus talis est, circa fi. ver.item dato, cū si.vt dixi in c.cū nō ab homine.in vij.no.de iud.& hoc maxime haberet locū qn̄ hoc ex forma rescripti colligeretur, vt dixi Pau. de Ca.in cōsi.xxxix.visis actis in pe.col. † Et ideo delegatus prius debet ordinariū requirere, & nō sufficit ꝙ inuocet brachiū seculare, vt Car.scribit in cle.j.in x.col.de offi.deleg. ¶ Secundo limitatur, si esset appellatum, quia tunc ecclesiasticus, à quo appellatū fuit, non debet inuocare brachiū seculare appellatione penden. vt not. Albe.in l.episcopale.ver.sed circa hoc q̄ro, & Pau.de Cas. ibi in fi.C.de epis.aud.& idē Old.in cōsi.lxxxiiij.§.alleg. & hoc ꝓcedit f̄m regulam, quæ habet, ꝙ pēdente appellatione nihil innouandum est l.j.in prin.ff.nil.inou.appe.penden. † Successiue Abb. cōcludit ꝙ delegatus papę nō potest manu militare eius sententiam exequi. & idem Inn. in c.cum olim.col.j.de priui. Ang.in l.j. ff.si quis ius di.in prin.col.ij.& in l.qui restituere, col.j.ff.de rei vē. cum si.vt tradūt And.Sic.& Mod.hic. Alex.in l.a diuo pio.ī prin. col.x.de re iud.vbi fert Ro.in l.j.ff.de iu.om.iudi. qui tenet ꝯrium quia si ordinarius exequi potest manu militari, pariter vr̄ ꝙ delegatus principis possit, qui est maior ordinario.c.sane.j.eo. Alexā. ibi respon.hoc nō esse verū respectu executionis, quia delegatus illam habet limitatā.j.annū.c.quærenti.j.eo.Sed per hoc non tollitur arg. quin possit durāte anno, quia pro illo tēpore delegatus est, & maiorem habet potestatē, & ordinario mandari pōt, vt hic & in c.pasto.§.quia vero.j.eo. & ad hoc facit r̄la, q̄ h̄r in c.ꝑterea. §.eo. Vn̄ si aliter executio fieri non pōt. ergo vr̄ ꝙ ēt cū armis illā facere possit. Nō ob.cle.ij.de here.quia dū ibi dr̄ ꝙ inquisitores non abutantur cōcessione armorū, nō per hoc infertur ꝙ illa cōcessio specialis fuerit. & hoc tn̄ intelligitur post requisitionē ordinarij, vt §.dictū est de inuocatione brachij secularis, & ita opi.concordari pn̄t.¶ † Vltimo Abb.infert ad qōnē, de qua dicit se fuisse interrogatū.an episcopus tenere possit officiales armatos pro executione iustitiæ.[a] Et concludit ꝙ nō,[b] quia iura canocica prouident ꝙ debeat implorate brachium seculare.xxiij.q.v. c.administratores.& c.principes. Et sicut principes seculares recurrūt ad ecclesiā pro spiritualibus. ita prælati ad eos recurrere debent in tēporalibus.xcvj.dist.c.cū ad verū.& c.imperator. † Et officia corū turbari nō debet.l.cōsulta. C. de test. † Et quia vsus armorū ꝓhibitus est ecclesiasticis.c.clerici, d̄ vita, & honesta.clerico. Arma.n. clericorum sunt lachrymę, & orationes.xxiij.q.viij.conuenior, Et istam conclusionē ēt Abb.tradit in c.cū nō ab homine in penult. not.j.de iudi.Sed ꝯrium in terminis voluit Bal. in l.nam salutem. §.fi.ff.de offi.ꝑfec.vig.vbi per illum tex. dicit ꝙ officiales cōis possunt arma portare. Vn̄ infert idē esse de familia episcopi, cū episcopus habeat imperium in sua diœcesi, & istam opi.sequit̄ And. Sicu.hic, quia in isto casu vsus armorū vr̄ licitus pro executione iustię. Vn̄ cum executio sententiæ ordinario permittatur, oīa ad id necessaria permissa videntur.arg.c.præterea.§.eod. Sed ad ista vr̄ posse renponderi. Nam primo illatio quā Bal.facit nō vr̄ bene procede-

ADDITIONES.

a ¶ Syl.Al. Iustitiæ. Adde eundem in c.cū nō ab homine.in vij.no.col.iij.j̄.de iud.

b [illegible]

procedere de officialibus cõis ſecularibus ad eccleſiaſticos, quibus armorum vſus prohibitus eſt d.c.clerici. Nõ ob. ꝙ acceſſorie in iſto caſu vr̃ permiſſus vſus armorum, per rõnẽ. d c.ꝑterea. quia quia regula illa nõ vr̃ habere locum in prohibitis, per alia iura, & 20 ſic vr̃ extẽdi ad arma, q̃ prohibita ſunt. Et ad hoc facit, † quia iſta regula prohibitiua ꝑualere vr̃, arg.l.iij.§.liber.ff.de ſuſpe.tut.& ꝙ ibi Bar.& ideo Mod.hic [a] tenent opi.Abb. per text.in c.inter hæc xxxiij.q.ij.vbi dr̃ ꝙ eccleſia nõ habet gladiũ, niſi ſpirituale.& vlterius pro iſta opi.facit tex.per locũ à ſpeciale in cle.ij.in fi.de hære. & ꝙ no.Bal.in l.ij.col.xiiij.in ver. ſed nũq̃d epiſcopus.C.de ſer.& aqua, & facit tex.ĩ c.cũ à iudeis.xxiij.q.viij.vbi dr̃, ꝙ ꝓ ſeipſe Chriſtus capi arma tẽporalia prohib uit, cũ caparetur à iudęis, & facit tex.in c.ex multa.§.fi.j.de voto in c.petitio, & ꝙ ibi glo.de homic. ¶ Sed prædictis non obſtantibus opi. Bald. quam ſequitur And. 21 Sic.ꝯ Abb.verior vr̃. † Primo, quia dum Bal.loquitur de officialibus cõis, hoc ẽt verificabitur in epiſcopo, quia epiſcopus, & vicarius eius dicuntur officiales cõmunis, [b] vt in not.q.tradit Petr.de Anch.in cõſi.cccxlij.viſo themate. Secundo facit text.in c.dilecto. 22 de ſent.excõ.in vj. † Vbi dr̃ ꝙ clerico licet arma ꝓ defenſione rerum ſuarum ſuſcipere, declarando illum tex. vt not.Abb.in c.ſuſcepimus, de homici.ergo pariter vr̃ ꝙ ordinarius tenere poſſit familiam armatam, pro defenſione iuſtitię. Tertio ẽt ad hoc efficax vr̃ ratio, quã And.Sic.hic adducit, quia ſibi cõmiſſa videntur oĩa, ſine quibus officium ſuum exequi nõ põt. d.c.præterea. Nõ ob.ꝙ illa regula non habeat locum in prohibitis, quia in iſto caſu pro 23 executione iuſtitię hoc prohibitũ non videtur. Non ob.† ꝙ regula prohibitiua ꝑualere vr̃, q̃a illud verũ eſt, niſi affirmatiua ſit magis ſpecialis. tunc.n.illa attenditur, quia ſpecies derogat generi, [c] vt in regula, generi per ſpeciem derogatur, de regul.iur.in vj. Non obſ.alia.ſ̃.alle.in ꝯrium. Et primo ꝙ Abb.dicit ꝙ ordinarius recurrat ad brachium ſeculare, quia per hoc nõ ĩfertur, quin ipſe ẽt immediate poſſit habere familiam armatam. Hoc patet in inquiſitore hæreticorũ, qui põt inuocare brachium ſeculare.c.vt officium.†.denique, de hæreti.in vj.& tñ ẽt ipſe poteſt habere officiales armatos cle.ij.de hæret.in fi. Non ob.ꝙ officia nõ debent confundi, quia hic nulla vr̃ confuſio, ex quo vnus nõ intromittit ſe officio alterius. Non ob.ꝙ armorum vſus prohibitus ſit eccleſiaſticis, quia verum eſt regulariter. ſecus vr̃ pro executione iuſtitię, vt per gl.fi.in d.c.dilecto, de ſen.excom.in vj. Et per.ſ̃.dicta.& per hoc ẽt rñdẽt ad tex.quem Mod.hic adducũt in d.c.inter hoc. ¶ Vel ſecundo reſpõdetur, illud eſſe verum, qñ clerici arma tractarent manibus proprijs. ſecus videtur ſi habeant familiam laicorũ armatam. Nõ ꝙ ſit ſpeciale in inquiſitore, dicta cle.ij.q̃a ibi nulla ſpecialitas iſto reſpectu demonſtrat̃, vt ſ̃.dictũ fuit. ¶ Pręterea eſſet ſpecialiter quo ad alios delegatos, & nõ reſpectu ordinarij, de quo agit̃. Nõ obſtant alia iura q̃ allegantur, quia habẽt locum, qñ ipſa arma tractarẽt per ſeipſos, vt ſupra dixi. ſecus eſt in familia, quæ habetur pro executione iuſtitię. &c.

ADDITIONES.

a ¶ Mod.hic. Sic etiam dominus Fel.tenet cum Abb.hic Verſ. vtrũ epiſcopus poſſit. ſed iſta opi.Abb. non haberet locum in epiſcopatu Sedunẽ. quia epiſcopus habet ibi vtrunque gladium, & gerit bella quando opus eſt. Et ſic opinio contraria do.Deci.eſt pro epiſcopo Sedunen.

b ¶ Syl.Ald. Communis. Idem in c.eccleſiæ S.Mariæ.col.v. de conſti.in capit.ſane colum.fin.infra eod.

c ¶ Syl.Ald. Generi. De hac regula prohibitiua.vide Deci.in ca.nam concupiſcentiam, in j.lect. in iij.not.de conſti. & ibi addidi.

SVMMARIVM.

1 *Sententia notoriè iniuſta tenet. ſi error in ea non ſit expreſſus.*
2 *Notorium diſtinguitur à manifeſto.*
3 *Delegato papæ iniuſte procedenti ordinarius reſiſtere non poteſt.*
4 *Iudici extraiudicialiter iniuriam inferenti reſiſti poteſt.*
5 *Iudici iudicialiter procedenti quibus caſibus reſiſti poſſit, & nu.8. & 13.*
6 *Præiudicium irreparabile facit, vt recedatur à regulis iuris.*
7 *Appellari poteſt à præiudicio irreparabili futuro.*
9 *Notoria iniuſtitia facit recedi à regulis iuris.*
10 *Notoria multa dicuntur quæ non ſunt.*
11 *Notorium dr̃ quod ex actis colligitur, ſed non in materia ſtricta. nu.12.*
14 *Iudex poſt appellationem remanet tanquam priuatus.*
15 *Iuriſdictio ſuſpenditur per appellationem, niſi ſit manifeſtè friuola.*
16 *Appellatio præſumitur iuſta.*
17 *Compoſitio amicabilis largo modo dicitur tranſactio.*
18 *Arbitramentum non eſt proprie tranſactio niſi ratificatum ſit à partibus. nu. 19. ſi tamen ſit aliquid datum vel receptum. nu.29.*
21 *Tranſactio nullo dato vel promiſſio non procedit.*
22 *Tranſactio dici non poteſt quando totum datur.*
23 *Argumentum de tranſactione ad compromiſſum valet.*
24 *[illegible]*
25 *Delegati iuriſdictio [illegible] quod [illegible]*
26 *Inquiſitor non procedit contra eum qui abiurauit hęreſim, ſi iniuſtam pœnitentiam non implevit,*

SI quando. ¶ Summatur, & diuiditur, vt ꝑ Abb.hic. ¶ † Primo no.ibi, certũ ſit, ꝙ ſententia notorie iniuſta tenet ex quo nõ erat error expreſſus. [a] ita Bal.hic dicit in ver.item eſt hic caſus. Abb.dicit hoc notabile nõ probari hic duplici rõne. Prima, q̃a poterat eſſe certũ ipſi ordinario, & tñ nõ erat notoriũ. Secũda, quia cũ ꝓcederet, vt delegatus papę ordinarius, tanq̃ inferior, non poterat reſiſtere. Iſta ſecũda rõ nõ placet, quia Abb.ipſe inferius ꝯrium dicit, ꝙ ſi notoria ſit iniuſtitia, ordinarius reſiſtere poteſt. Prima ẽt ratio non vr̃ cõcludẽs quia tex.loquit̃ generaliter, & abſolute, ibi certũ ſit. vñ iſta verba nõ reſtringuntur in ipſo ordinario, ſed abſolute pro oĩbus dicũtur. Reperio tñ Card.in cle.j.§.eorundem, in ij.q.in fi.de ſo.cõpe. vbi declarat iſtum tex.& dicit ꝙ licet eſſet certum, vt hic dr̃, non 2 tñ erat notorium, † quia notorium ſicut diſtinguitur à manifeſto vt no.in l.ciues.C.de appel.in c.veſtra.j.de cohabita.clero.& mulierum. ita abſolute põt dici, ꝙ aliquid certum ſit non tñ notoriũ. Idem dicit Car.in d.§.eorundem, in loco prealle. tunc demũ notoria iniuſtitia reddit ſententiã nullã, qñ ex tenore ſententię hoc colligitur, & de hoc dicendũ eſt, vt no.in c.inter cæteras. de re iu. 3 vbi Mod.late inſiſtunt. ¶ † Secundo not.ꝙ delegato papę, ẽt iniuſte procedenti ordinarius reſiſtere non põt violenter. Contra ꝙ Abb.opponit, & reſoluendo mãm, notabilẽ ponit diſtinctionem 4 ex cuius dictis plures cõcluſiones colliguntur. ¶ † Prima eſt, ꝙ ſi iudex extraiudicialiter alicui iniuriatur, ꝙ ſibi, ſicut cuilibet alteri reſiſti poteſt, [b] vt no.Inno.hic, per l.prohibitum.C.de iure fiſci, lib.x.& no.Bar. in tractatu qui ſint rebelles, in ver.rebellando, in princ.in ver.in eo vero per illum tex. in l.prohibitum. & idẽ Bal. in l.ab executione.col.pe.ver.quærunt Doc.C.quorum appel.cũ ſi.vt tradunt Mod.hic, & adde gl. in l.nõ videtur data.§.qui iuſſu. ff.de reg.iur.Bal.in l. vt vim.in vij.q.ff.de iuſti.& iur. & in l.j.in xij. qõ.C.vnde vi.Card.in cle.j.in fi.ver.nono quæro, de celebra.miſ. & Alex.in cõſi.cxliiij. poſt redditum primum conſilum col.j.libr. ſecundo vbi alleg.Dyn.in regula, quod quis mandato de reg.iur. in vj.facit tex.in c.conquerente, vbi Abb.in vlti.not. de reſti.ſpol. & idem Abb.in c.cum cauſa in pen.notab.j.eo. in c.dilectus, col. pen.j.ꝙ met.cau. Et quod not.Bal.in l.ſi quis in tantam.in q.xj.C. vnde vi.& ad propoſitũ noſtrum hic de ordinario not.Dom.poſt Archi.in c.ſi eo tempore, de reſcrip.in vj.in ij.col.verſi.noto iſtud 5 dictum. ¶ † Secunda conclu.Abb.eſt, ꝙ ſi iudex procedat iudicialiter, & grauamen ſit irreparabile per appellationẽ, ſibi reſiſti poteſt. [c] vnde ſi iudex mandat aliquem iniuſte ſuſpendi, vel torqueri, reſiſti poteſt, vt Abbas hic dicit. facit tex.xxij.quæſtio.tertia.cap.non inferendo, ibi, eripe eum, qui ducitur ad mortem, & per gloſ.quæ allegat illum text.in capitu.hi, qui.xiiij.quæſtio.ſexta facit quod no.Bar.in l.ſi alius.§.belliſſime.ff.quod vi, aut clam. cum ſimi.vt tradunt Mod.hic. Et in terminis etiam tenet Pau.de Caſt.in l.vt vim.in verſi.item tertio.ff.de iuſti.& iure, vbi dicit hoc etiam procedere, ſi eſſet dubium, an præiudicium eſſet irrepa- 6 bile. Facit † quod de præiudicio irreparabili not. Bald.in l.prima colum.fin.verſi.præterea exceptio.C.qui accuſatio.in l.eum, qui duas.C.de adulte. & in l.prima.C. de in integr.reſti.cum ſimilib. tradit Alexan.in l.iiij.§.condemnatum, colum.iiij.verſic.ij.limita. ff.de re iudi. [d] & idem Alex.late conſi. requiſitus in cauſa.colum. lib.primo. Ex dictis concludit ꝙ quando pręiudicium eſt irreparale receditur a regulis iuris cõmunis. Sed tamen in iſto caſu aduertendum eſt, quia Bal.in d.l.vt vim.in vij. dicit ꝙ quando iudex ꝓcedit cauſa cognita, & ſic iudicialiter, ꝙ appellatio tunc eſt omnino neceſſaria, & poſtea ei armata manu reſiſti poterit, ꝑſertim ſi grauamen reparari non poteſt. Et ſic videtur velle Bal.quòd in iſto

ADDITIONES.

a ¶ Syl.Ald. Expreſſus. Et tamen dicimus ſententia ꝯ. notorium nõ valere.c.inter cæteras.c.cum Bertoldus.de re iu.c.cum ſit Romana.de appel. Et ideo aliàs cõſului, ꝙ ſententia lata ꝯ prouiſionem editam in cõſilio publico erat nulla, vt patet in conſi.xxix.lib.ix.& idem aliàs ſi lata erat ꝯ ſtatutum editũ à cõitate, ꝙ poſtea erat relatum in volumen ſtatutorum, vt in conſi.xiiij.lib.x.

b ¶ Syl.Ald. Poteſt. Sequi.Hipp.Marſi.in l.j.in prin.colũ.vij.nu.27.verſ.tamen iſta poſſunt limitari.ff.de quæſt.Deci.in l. vt vim.colum.viij.verſi.prima concluſio ſit.ff.de iuſti.& iure.

¶ Adde Deci. in l.non videtur.§. qui iuſſu. in l.factum de reg.iur.Alexan.in conſi. cxliiij.nume.2 lib.ij.

c ¶ Syl.Aldo. Poteſt. Adde Deci.in d.l.vt vim.colũ.viij.verſ.ij.conclu.ſit.ff.de iuſt. & iur.vbi repeten.

d ¶ Hie.Gig. Iudi. Adde eundem Alex.ibi in vlti.col.in ver.per iſtã vlti.voluit poſt Pau.de Caſ.ibidẽ, ꝙ qñ poſt executionem ſentẽtię peteretur procedi ad capturam perſonę. quia ex captura infertur infamia, & ſic præiudicium irrecuperabile, tunc allegatio nullitatis ſententiæ ſemper impedit eius executionem.

isto casu appellatio requiratur, & quod immediate iudici resisti nō possit, licet grauamen sit irreparabile. Sed dici potest, istud verum esse, quando grauamen non infertur actualiter sed iudex cōminat de grauamine futuro,[a] † nam à tali futuro irreparabili grauamine appellari potest l. si prouocatione, vbi Bald. C. de appel. Sed qñ grauamen quod infertur à iudice, consistit in executione actuali, videtur procedere quod. s. dictum est, vt illi immediate resisti possit. Et isto etiam casu melius est, vt ante resistentiam etiā, si potest, appelletur ad maiorem cautelam. ¶ † Tertio abb. concludit, ꝙ si grauamen notorie iniustum sit, resisti possit, etiam si reparabile sit, & ad hoc alleg. gl. pen. in c. ex literis. j. eod. & ibi Imo. qui etiam intelligit illam, quando iniustitia erat notoria, & ad idem gl. xj. q. iij. c. non debet, & ibi Arch. & ita resident Mod. hic. Adde Card. in clem. j. §. eorundem. in ij. q. in fi. de fo. compe. vbi alleg. gl. in d. c. ex literis, & intelligit vt dictū est. & idem Frid. in consi. clxiij. super inuocatione, in fi. Ang. in consi. clxxvij. in facto proponitur, colum. ij. Et ad hoc facit, quia † vbi iniustitia notoria est, receditur à regulis iuris cōmunis,[b] vt late Rom. scribit in l. si vero. §. de viro. in xxiij. fall. ff. sol. mat. Alex. in consil. xvij. requisitus. colum. ij. lib. j. And. Sic. in consi. xviij. in prin. lib. j. & in consi. xxxviij. lib. ij. vbi late insistit. ¶ † Notandū tamen est, quia multa dñr notoria, quæ non sunt[c] c. consuluit. el. j. de app. & quod ibi dixi. Constabit autem, iustitiam esse notoriam ex actis, † quia notoriū dicit̃ illud, quod ex actis colligitur,[d] vt no. Inn. in c. ex insinuatione, de app. cum si. vt late dixi ibi. † Et hoc propter subiectam materiam. alias autem in materia stricta proprie notorium nō dicitur, quod ex actis colligit̃,[e] vt no. abb. dicit in c. dudū, el. j. in ij. col. de el. ¶ † Quarta cōclusio abb. est, ꝙ licet grauamen non sit notorie iniustum, tamen si appellatum sit resisti potest, quia per appellationem iurisdictio iudicis impeditur, vt Innoc. hic dicit, quem Bal. sequitur in l. addictos. colum. fi. C. de epis. aud. & adde Bald. in d. l. vt vim. in d. q. vij. † Et in no. q. tradit Old. in consil. 89. episcopus inuocat, vbi inquit ꝙ post appellationem iudex remanet tanquā priuatus. & ideo sibi resisti potest. & idem Petr. de Anch. in regula, ea, quæ. in x. q. de reg. iur. in vj. Paul. de Ca. in l. episcopale, in fin. C. de ep. aud. Et ista conclusio vt abb. hic dicit, limitatur procedere, qñ certum sit appellationem tenere. secus s'm eum videtur si dubium sit de validitate appellationis. Sed ista limitatio dubitabilis videtur, quia ratio. s. alleg. de appell. interposita, etiam videtur habere locū in dubio, vt suspendat̃ iurisdictio iudicis, à quo appellatur, † quia nisi appellatio manifeste friuola sit, iurisdictio suspenditur, vt no. in c. pastoralis. de ap. ¶ † Et in dubio pro appellatione præsumitur, vt admittatur,[f] & habeat effectū appellationis interposite,[g] vt per glo. in cap. vt debitus, de app. cum si. vt dixi in c. de priore. in princ. de app. facit tex. & quod ibi Paul. de Ca. in l. j. ff. si q. s caut. ¶ Secūdo prædicta concl. limitatur, dummodo resistens sit ille, qui grauatur. Secus si alius esset, secundū Inn. hic, nisi ille alius vocaretur à grauato, vt abb. dicit. In quo considerandum est, quòd aut agitur de præiudicio irreparabili, puta de pœna corporali, & clarum est, ꝙ quilibet resistere potest, vt per gl. in d. c. non inferenda. xxiij. q. iij. facit tex. in l. non tantū. ff. de app. & not. Bald. in d. l. addictos, in fin. C. de ep. aud. cum sim. & tali casu etiam reo inuito resisti potest, vt no. Bart. in l. Stichus, de pec. leg. cū simi. vt tradunt Moder. hic, & in c. inter cæteras. de resc. Alexand. in l. quamuis. ff. sol. ma. Aut agitur de præiudicio reparabili, & tunc maior dubitatio videtur. idem tamen dicendū est, quia quilibet aliū iuuare potest, vt not. Bart. in l. vt vim, col. fi. ff. de iust. & iu. in l. si quis in seruitute, in fi. ff. de fur. & probatur in c. dilecto. §. & si quidem, de sent. exc. in vj. & in terminis not. Bart. in d. l. prohibitum. C. de iur. fis. libr. x. Et sic indistincte videtur ꝙ quis, etiā nō vocatus, neq; requisitus, alium defendere possit ab iniuria, quæ sibi etiā à iudice infertur, cum tali casu videat̃ non tanquā iudex, sed tanquā priuatus procedere. ideo illi resisti potest, vt. s. dictum est. ¶ † In glo. j. s'm abb. colligitur quòd largo modo amicabilis compositio dicitur transactio, sed non proprie. facit text. in c. super eod. & in cap. statuimus. j. de transactio. † Vnde infert Anto. de But. hic, in princi. in vers. & not. ꝙ arbitramentum[h] proprie non sit transactio, sed est quædā amicabilis cōpositio.[i] quod dicit̃ esse notandum propter statuta. Et ꝙ arbitramentū nō sit proprie trāsactio[k] declarat Bart. in l. quod si Ephesi. §. fi. ff. de eo quod certo loco, in l. furti. §. q. iussu, in fi. ff. de his, qui not. inf. & Bal. in rub. de rerum permut. in fin. Pau. de Cast. in consil. lxx. viso puncto, cum simili. quæ nota sunt. † Sed adde singularē limitationē, quia prædicta cōclusio procedit nisi arbitramentum ratificatum esset à partibus, quia tunc proprie transactio reputatur,[l] vt not. voluit Petr. de Ancha. in disput. sua incip. cum C. laicus. in antepen. col. Cuius dictum pro notabili refert, & sequitur d. Io. Bap. de S. Seuer. in trac. de trans. in iij. q. in fin. & d. Barth. Soz. in consil. lxxxv. viso compromisso, colum. ij. & dixi in consi. lx. † Hoc tamen intelligendum videtur, quādo in tali arbitramento ratificato, sit aliquid datum, vel receptum. aliā non potest dici transactio, vt not. Bart. in d. l. quod si Ephesi. §. fin. † cum simi. s. alleg. Transactio enim, nullo dato, recepto, vel promisso, nō procedit, vt dicit̃ in l. transactio. C. de transactio. † Vnde quando totum datur, transactio dici non potest, vt not. Paul. de Ca. in consil. clxxiij. viso casu. colum. iij. † Et etiam notandum est, quòd licet arbitramentum largo modo transactio dicatur, tamē s'm subiectam materiam arguit̃ de transactione ad compromissum,[m] vt not. Bart. in l. post rem iud. ff. de transact. Bald in l. transactio. C. de transactio. cum simi. vt Alex. ibi tradit, & idem Alex. in consi. xxxij. opportune. libr. ij. & in consi. cxviij. titulus q. colum. ij. libr. ij. & idem econtra de compromisso ad transactionem arguitur, vt not. Alex. in consi. xl. circa primum. in fin. libr. v. ¶ In gl. fin. ibi, & tenebit appellatio, hoc dictum glo. verum est, vbi agitur de interesse appellantis, prout loquuntur iura allegata in glo. secus videtur in casu istius decretalis, quia non agitur de interesse ipsius ordinarij, quòd preces eius non admittantur, & quia hoc modo in effectu iudex ordinarius resisteret delegato. cuius contrarium dicitur hic, & in c. pastoralis. §. quia vero. j. eo. ¶ † Extra glo. abb. hic post antiquos concludit, ꝙ delegatus non potest transactionem coram eo factam executioni mandare, quia ipse est deputatus ad iustitiam faciendam, & iurisdictio sua non extenditur ad transactionem, quæ fit de facto, consensu partium, & idē abb. per gl. ibi hoc tenet in c. p tuas, in fi. de arb. facit text. in l. iiij. §. si ex conuentione. ff. de re iudic. & in l. j. ff. de execut. rei iud. & in l. si apud acta. C. de transactionib. † Et ad hoc etiam bene facit, quia iurisdictio delegati est stricti iuris; & restringit̃ ad illud quod immediate in ea cōtinetur, vt in notabili casu tradit Calder. in consi. ij. in tit. de hæret. vbi concludit, † ꝙ si inquisitor hæreticorū abiuranti hæresim pœnitentiam imposuit, iuxta c. ad abolendam, de hæretic. si ille postea pœnitentiam sibi iniunctam non impleuit, propter hoc nō potest cōtra eum inquisitor procedere, quia tunc immediate non agitur de causa hæresis. Et in simili no. Bald. in l. j. col. xij. vers. iiij. quæro. C. de his q̃ pœne nomine. Ang. in cōsi. xxxj. d. Phil. col. iij. Aret. in consil. cxlviij. in q. proposita, col. penult. cum simi. vt dixi in consil. cxxxvij. Et prædicta conclusio limitatur non procedere quādo transactio tenderet ad executionem sententie, vt Imol. hic dicit, per text. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. s'm vnum intellectū. Et ad hoc bene facit text. in d. l. iiij. §. ab executione. in fin. ff. de re iudic. ¶ Secūdo limitatur procedere in iudice delegato, prout Inn. hic loquitur. secus est in ordinario. vt not. Imol. in l. à diuo Pio, in prin. colum. iij. vers. item atten. de. ff. de re iud. & ibi etiam aliter respondet ad text. in d. §. qui prouocauit. defendendo dictum Innoc. hic. ¶ Tertio limitatur, nisi commissio facta fuisset quòd causa, cōcordia, vel iudicio terminetur, vt dicitur

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Futuro. Distinguendum tamen esset si periculum esset in mora vel non.

b ¶Ald. Communis. Hoc autem generale est in omnibus notorijs Dec. in c. solicitudinem, in v. no. de app.

c ¶Syl. Ald. Non sunt. Et ita etiam arguit Dec. in d. c. consuluit, in c. cum non ab homine. pe. col. de iud. in c. olim. in ij. col. de exc. in consi. cccclxxxiij. col. vj. in fi.

d ¶Hier. Gig. Colligitur. Adde Fely. in c. cum ordinem, in vj. col. s̃. de rescrip.

e ¶Syl. Ald. Colligitur. Idem Deci. in c. pastoralis col. iiij. de excep. late Dec. in c. ex insinuatione, colum. ij. in fi. de appell. & optime decl. in c. cum speciali. §. porro in ij. col. de appel.

¶Idem Dec. consi. ccccclxxxiij.

f ¶Admittatur. Adde Dec. in consi. xxviij. in fi.

g ¶Ald. Interposite. Idem Dec. in consi. xxviij. col. j. in cōsi. xlix. in fi. Ias. in l. j. col. ij. in princ. ff. si quis cau. Dec. consi. cccccxiiij. in fi.

h ¶Arbitramentum. Adde Dec. j̃. de iud. c. quanto. & in consi. cxciiij. num. 4.

i ¶Syl. Ald. Compositio. Vide Ias. instit. de act. §. j. in j. no. Dec. in consi. xj. col. iij. in consi. lx. col. ij. & ꝙ arbitramentum non sit proprie transactio, probatur. quia transactio nō valet nisi aliquo dato vel retento, vt idem dicit inferius, & tamen arbitrator potest in totum absoluere. Paul. de Cast. & Ias. in l. transactio. C. de transact. Ias. in auct. si non contigerit. C. de iud. Ang. in consi. lxvj. comes, col. antepen. Item transactio ex instrumentis nouiter repertis non rescinditur l. sub prætextu. la. j. C. de transac & tamen arbitramentum rescinditur, vt volunt ibi Bal. Pau. de Cast. & Ias. Sozin. in consi. lxvj. viso compromisso. lib. iiij.

k ¶Gig. Transactio. Adde etiam ꝙ arbitramentum non dicitur proprie transactio, vt per eundem Dec. consi. xj. in iij. col. in versi. similiter non ob. in j. vol. & an arbitramentum sit proprie transactio, vide per Sozi. in consi. cclxxxij. incip. in præsenti consultatione, in ij. col. in ver. & cum arbitramentum. in ij. vol. & Fulg. in consi. lxxiij. in fi. iij. col. & in consi. cxvij. in iij. col. post med. & etiā Sozin. in consi. cxxiiij. in ij. col. in ver. confirmatur, quia. in j. vol. vbi dicit ꝙ arbitramentū est quædā transactio. vnde quod cōcedit̃ in trāsactione, vr̃ etiā permissum in laudo.

l ¶Syl. Ald. Reputatur. Adde Soz. cōsi. lxix. viso caudo. col. ij. lib. iij. & in cōsi. lxxxv. viso, col. iiij, lib. j. Dec. in consi. cxcviij. reuocatur. idem etiā est si partes à principio sciuerunt quid pronunciaturus esset arbitrator, quāuis non sit ratificatum Sozi. in l. ij. ff. de iureiur. Purp, in rub. C. de transact. col. pen. num. 90.

m ¶Syl. Ald. Compromissum. Vide in contrarium Sozi. in consi. xviij. col. xv. & vide circa quæ late scribit Purp in rub. C. de transac.

vt dicitur in c.j.de mu.pet.in c.fin.de transac.in c.causam quæ, de testib.in c.quærelam, de sim, quia tunc delegatus talem concordiam exequi potest, vt late cōcludit hic And.Sic.& Mod.sequuntur. Sed tamen ista limitatio non videtur efficaciter iure probari, quia concordia nō videt cōmitti vt iudici, immo in tali concordia delegatus nō videtur habere potestatē exequendi, sicut habet in sententia. nisi dicamus quòd cum illa iura alternatiue dicant causam debere terminari concordia, vel iudicio, sicut in iudicio iudex habet potestatem exequendi, ita pariter videtur in concordia, quia vna pars alternatiue secundum aliam intelligitur l.j.vbi Bar.ff.de reb.dub.Replicari tamen potest quòd hoc esset verum, si in altera parte alternatiue esset dictum de executione. sed in dictis iuribus nihil de executione dicitur.

SVMMARIVM.

1 IN literis. ¶Summatur & diuiditur, vt per abb.hic.¶† Primo nota, ꝙ delegatus ad vnam causam, dicitur iudex c.forus. de verb.sig.ita abb.hic.Sed aduertendū est, quia tex. in d.c.forus.§.iudex, videt loqui in ordinario dum ibi dicitur, ꝙ iudex appellatur, quasi ius dicens populo.Nam in delegato particulari hoc verificari nō potest. & eodem modo loquitur similis tex.in c.j.xxiij.q.ij.Et similiter in text. hic, non appellatur iudex simpliciter sed delegatus.Et sic videtur iudex secundum quid, sicut quando homo mortuus non dicitur homo, & facit text.in l.j.ff.de don.¶† Secundo nota, quòd iudex delegatus exequi potest sententiam per se, & per alium, de quo dictum fuit in c.significasti.§.eod.ipsa autem sententia per alium proferri non potest c.fi.de re iud.in vj.¶† Tertio nota, ibi, auctoritas, & iurisdictio, quòd ista verba, secundū abb.hic synonyma sunt.& idem important. & idem prius dixit Ant.de But.hic. Sed And.sic.arguit in contrarium per istum text.vbi copula ponitur, quæ arguit diuersitatem, iuxta gl.in rub.ff.de iur.& fac.ign.Et cōcludit quòd in plus se habet auctoritas, quam iurisdictio.vt patet in tutore, qui habet auctoritatem, & tamen non habet iurisdictionem.Et certe istud verum est in se.cū aliud sit auctoritas, & aliud sit iurisdictio, & hoc nō negaret Ant.de But.& abb.hic. Sed quātum ad istum text.in iudice, prout loquitur, auctoritas iudicis, & iurisdictio iudicis, hic idem importare videntur.¶† Quarto not. ꝙ delegatus dicitur habere iurisdictionē.facit text.in l.ij.ff.de iur. om.iu.& ita abb.hic dicit. Sed considerandum est, quòd quantū ad effectum iustitie administrande, verum est, quòd dicitur habere iurisdictionem, prout iura prædicta loquuntur. Sed absolute non dicitur habere iurisdictionem, ex quo iure proprio illam nō habet l.j.§.qui mandatam.ff.de off.eius cui man.est iurisd.l.more.ff.de iurisd.om.iu.Vnde dicit Bar.in l.imperium.in fin.ff.de iurisd.om.iud.quòd iurisdictio delegati est eadem cum ordinaria, & ideo delegatus proprie nō dicitur habere iurisdictionem, sed solum habet exercitium, vel vsum ordinarie iurisd.¶† In glo.fin. abb.late insistit, qn̄ iudex dicatur functus officio suo, & principaliter considerat duos casus. Primus est, quando sententia valuit. † Secundus est, qn̄ fuit nulla. In primo casu abb.concludit ꝙ nec ordinarius, nec delegatus mutare [a] potest sententiam, quā semel protulit, sed quilibet dicitur functus officio suo, quo ad cognitionem, & quo ad ipsam sententiam, vt hic dicitur.& in l.iudex postquam.ff.de re iud, & per glo.in l.quia arbiter.ff.de arb.Et hoc etiā habet locum in causa criminali [b], l.j.in fin, & ibi. glo.ff.de quæst.& quod ibi Bart.l.diui fratres.ff.de pe.& no.Ange.in consi.xxviij.factum est. in fin.col.facit text.in l.j.C.sen.resc.non pos.& in l.pœnam.C.de pe.Et prædictam conclusionem sequitur Rota in xvj. decis.de re iud.in nouis in fi.† inferendo ꝙ auditores Rote sententias suas diffinitiuas reuocare non possunt, nec mutare. & idem Rom.sequitur in consil.cclxij.quo ad primum. in princ.Card.in consi.xxix.iudex. in prin.Bal.in consi.lviij.iudex ad cognoscendū. lib.iij.& idem abb.in consi.lxxiij.videtur primo.lib.j.& in cōs.xcij. contra sententiam col.j.eo.li.j.& in consil.vj.in q.col.iiij.lib.ij.vbi alleg.tex.in l.moris.§.iste.ff.de pe.& Fulg.in consi.clxvj.in q.col.fi. Alex.in consi.lxxj.videretur.col.ij.lib.v.† Et ista conclusio ampliatur, vt etiam iudex sententiam, quā semel protulit, declarare non possit, vt not.Cald.in consil.ix.in tit.de app.circa finem dum allegat Bart.in l.ab executore.ff.de app.† Secundo ampliatur prædicta conclusio in tantum, ꝙ iudex nō potest ferre sententiam sub conditione resolutiua, vt abb.hic dicit post Bart.in d.l.iudex. colum.iij.vers.vl.quæro, vbi concludit, quòd † si iudex condemnauit, addendo, quòd si esset in plus, quam deberet condemnatus, quòd sententiam ad debitam summam reducit, talis conditio resolutionem inducit. quæ post condemnationem fieri non potest & idem tenet Bart.in l.moris.§.iste.ff.de pe.Bald.in l.& si seuerior. col.pe.ver.iij.quærit.C.ex qui.cau.inf.irr.& idē Bald.in l.si quis filio.§.fi.in si.ff.de iniust.rup.cū si.vt late Alexan.tradit in d.l.iudex. col.pen.& idem abb.in consi.lxxij.videtur primo.col.j.lib.j.Car.in cōsi.xxix.iudex.col.ij.Flor.in l.itē Labeo.§.familiæ.ff.fam.erc.Sed contrarium in hoc voluit Ang.in d.l.iudex. in prin.vbi dicit quòd opin.Bart.nunquam sibi placuit. & contra Bart.alleg.gl.in l.item Labeo.§.j.ver.sed si pure.in verbo, falso.ff.fam.ercis.Et idem videtur tenere Bald.in l.certa.C.qn̄ prouo.non est neces.in fi.& Alex. in d.l.iudex cōcludit ꝙ ista opin.verior est de iure, quia in effectu non agitur de reuocatione sentētiæ, ex quo sentētia non est habita pro perfecta, & absolute ante, quam totus tenor sentētiæ proferatur, ar.l.contractus.C.de fi.inst.facit tex.in l.in ciuile.ff.de leg. & reperio quòd istam opinionem sequitur Fulg.in consi.xiij.circa primum. colum.iij.vers.superest.¶† In secundo casu abb.primo concludit

ADDITIONES.

a ¶Mutare. Adde Henric.Bohic hic in princ.Panor.in consi.xcij.lib.j.& consi.vj.li.ij. Franc.Ripa in l.quod iussit.nu.50.de re iudic.

b ¶Syl.Ald. Criminali. Adde eundem in c.inter cæteras, col.v.de rescrip.Abb.in consi.xcij.contra sententiam.lib.j.in consi.vj.in ij.dub.lib.ij.Ripa in l.quod iussit.num.50.de re iud.

concludit ꝙ si sit sententia nulla, delegatus dicitur functus officio suo, & aliter se intromittere non pôt, per tex. cũ gl. in l. si vt proponis. C. quõ. & qñ iu. & facit tex. in l. iudex postquã. cũ gl. ff. de iud.

12 Et † per istam cõclusionẽ infertur, ꝙ ille, qui habet ptãtem eligendi ex cõmissione alterius, ꝙ eligendo, licet electio sit nulla, dicitur functus officio suo,[a] vt not. Bart. in l. ij. §. j. vers. vlt. doc. ff. de optio. leg. vbi alleg. d. l. si vt proponis. & idem Bar. in l. serui electione. de leg. j. cum simi. vt ibi † tradit Alex. col. fi. Sed aduertendũ est, quia tex. in d. l. si vt proponis, in quo solum fundatur ista cõclusio, non videt̃ præcise probare illud, quod dictũ est, quia ibi dicitur quod merito præses alteri causam cõmisit, & sic videtur iusta causa ꝙ alteri causa cõmittatur, qñ primus delegatus tempore feriato, & sic culpa sua, nulliter iudicauit, & propter hoc vlterius non habet potestatẽ iudicandi l. iudicium soluitur. ff. de iud. Sed si nõ fuisset facta reuocatio, non dicitur ibi quòd iterum non possit iudicare. Retento tamen cõmuni intellectu, inferretur ꝙ licet actus sit nullus, producit tñ istum effectũ, vt quis dicatur esse functus officio. Et limitatur quod habetur in l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iu. Quod notandum est ad ea, quæ dixi in c. ex tenore. de rescrip.

14 † Et prædicta conclusio primo fallit in delegato principis, qui sententiam nullam reuocare potest, vt no. Ange. in d. l. iudex. circa fi. de re iud. Contrarium in hoc videtur velle Bal. in d. l. si vt proponis. col. ij. vers. sed sic dubitabitur. & hoc sequitur Imo. in d. l. iudex. & Alex. ibi. colum. iij. & Mod. hic, post Bal. in princ. quia iure cautum non reperitur ꝙ aliud sit in delegato principis, quàm inferioris, in isto casu. & hoc idem Alex. latius sequitur in rub. ff. de off. eius. colum. ij. per illam l. si vt proponis, quæ indistincte loquitur. & idem Perus. in cap. dilecto. in q. xxxviij. de app. ex quibus patet

15 istam esse cõmunem opin. ¶ † Sed tamen opin. Ange. defendi potest, quia delegatus à principe ordinario æquiparatur. Nam delegare alteri potest, sicut ordinarius. l. à iudice. C. de iud. c. pastora-

16 lis. in prin. j. eo. & † est maior eo in causa sibi cõmissa c. sane. j. eo. facit quod no. Bal. in rub. §. eo. colum. j. ver. item qui eximit, & Ioan. Fab. in vers. item si aduersus. insti. de actio. Et hoc videtur procedere secundũ regulam, quæ est, quòd sententia nulla nullũ effe-

17 ctum producit l. iij. §. condemnatum. ff. de † re iud. Vnde per sententiam nullam iudex non facit litem suam, glo. j. in l. fi. ff. de variis, & extraord. cogn. no. Ange. in l. iii. §. hæc verba. ff. quod quisq; iur. cum sim. vt tradit Alex. Non obstat ꝙ non reperitur iure cautum, quia arg. retorqueri potest, ꝙ non reperitur iure cautum ꝙ

18 sit functus officio suo. † Non ob. text. in d. l. si vt proponis, quæ loquitur generaliter, vt Alex. dicit, quia in hoc aduertendum est. quia immo text. videtur loqui in delegato inferioris à principe. vt

b colligitur ibi, non immerito præses denuo [b] negocium terminan-

19 dum commisit, & sic causa erat delegata à præside. † Secundo fallit in delegato ad vniuersitatem causarum, vt not. Bald. in d. l. si vt proponis. colum. ii. ver. quid si est delegatus. & est glo. notabilis in c. qualiter. el. j. in glo. j. & ibi abb. de accus. Ange. in l. ij. col. penul. ff. si quis in ius voc. cum si. vt tradunt Mod. hic. & Alex. in d. l. iudex. colum. iij. vers. secundo fallit. Im. tamen in d. l. iudex colum. iiij. dicit quòd hoc non transit sine dubio. Et hoc suaderi potest, quia ratio quòd delegatus sit functus officio suo, quia non habet iurisdictionem iure proprio, etiam militat in delegato ad vniuersitatem

20 causarum † & licet in aliis retineat iurisdictionẽ, tamen in causa in qua nulliter iudicauit, videt̃ functus officio suo, & licet in pluribus talis delegatus æquiparetur ordinario. vt prosequitur Perus. in c. cum causam. de appell.[c] etiam in pluribus delegato simplici æquiparatur, vt tradit Alex. in l. more. colum. v. ff. de iurisd. om. iud. Et sic patet quòd argum. non valet. In effectu enim sm̃ subiectam materiam considerari debet, an eadem sit ratio in isto delegato, quæ est in delegato simplici. Et in proposito, vt dixi, eadem

d ratio videtur, & de delegato simplici ad istum [d] delegatũ ad vni-

21 uersitatem causarum arguit abb. in c. relatum. j. eo. † Tertio fallit, quãdo sententia fuit nulla ex aliquo defectu accidentali, vt, quia lata fuit parte absente, vel die feriato. Secus si sit nulla ex eo, ꝙ forma mandati seruata non sit, quia iterum poterit iudicare, sicut

e in arbitro [e] dicitur, in l. quid tamen, in princi. ff. de arb. & ita abb. hic, idem tenet Ange. in d. l. iudex. in fi. Bald. in d. l. si vt proponis. colum. ij. Sal. in l. si accusatoribus. in fi. cum si. vt tradunt Mod. hic. & in cap. qualiter. el. j. colum. pen. de acc. Alex. in d. l. iudex. col. iij. vbi tamen refert quosdam, qui dicunt ꝙ text. in d. l. quid tamen, loquitur in arbitro. & non videtur habere locum in iudice. Ipse respondet quòd eadem ratio videt̃ in iudice, alleg. l. à diuo Pio. ff. de re iud. Tota ergo vis consistere videtur, an sit eadem ratio in

22 isto casu in sententia arbitri, & iudicis, & † certe probabilis vi-

f detur opinio [f] eorum, qui tenent quod d. l. quid tamen, non

23 † habeat locum in iudice. quia quantum ad propositum, ratio di-

24 uersitatis manifesta videtur, quia † sententia arbitri videtur actus extraiudicialis. quo casu in extraiudicialibus per actum nullum potestas non extinguitur, vt not. Innoc. hic. quem Doc. communiter sequuntur, vt inferius dicam. Et quia arbiter iure proprio iudicare videtur, vnde deberet æquiparari in hoc iudici ordinario, & non delegato. Et quia potestas arbitri firmior videtur,

25 † quia ex consensu partium recipit potestatem, arg. glos. in §. ex conditionali, instit. de inu. stip. Et quia si delegatus sit functus officio, ex sententia nulla, remanet superior, qui cognoscere potest, vel alteri causam committere. Non sic videtur in arbitro, vel compromissario, quia si expiraret potestas arbitri, non ita de

26 facili reintegratur. † Et quia arbiter latiorem habet potestatem quàm iudex l. item si vnus. §. idem Pompon. ff. de arb. l. diem proferre. §. stari. ff. de arb. & vidimus in c. si pro debilitate. supra eo. aliter tamen Doct. communiter tenent, vt not. Spe. in tit. de ar. §. sequitur. ver. quid si arbiter. Ant. de But. in c. Quintauallis. in xix. differentia. de iureiur. & per Lanf. in tract. de arb. in vij. par. q. j. in

27 fi. Quarto fallit si sententia fuit nulla, † vt quia dominus condemnatus fuit, qui tamen non fuit in iudicio, vt not. Bald. in d. l. si vt

28 proponis, in fi. Et idem si sententia lata sit sine scriptis, † quia delegatus in istis casibus iterum iudicare potest. vt not. Bald. in tit. de sententia, in prin. col. j. in addi. Spec. & Mod. sequuntur. Sed certe ratio diuersitatis non videtur, an sententia sit nulla, quia lata sit parte absente die feriata, prout loquitur text. in d. l. si vt proponis. an vero sit nulla, quia lata sit in dominum, qui litigauit per procuratorem, vel quia non fuit lata in scriptis. Et ita pungit Alex. in d. l. iudex. col. iiij. ver. v. fallit. Quinto, conclusio supra facta procedit in iurisdictione alicui delegata, prout loquitur tex.

29 in d. l. si vt proponis. † Secus in alia potest ite alicui data, quia non

g expirat, nisi res effectum sortiatur,[g] vt no. Innoc. hic. & sequitur Bald. in l. fi. col. pen. ver. iiij. queritur, C. de eden. & in l. quod quis. circa fi. C. de procur. cum si. vt tradunt Mod. hic, & facit text. in l. hæc conditio, la. j. ff. de cond. & dem. quod per illum tex. no. Bal.

30 in c. olim. col. ij. de rescrip. vbi inquit † ꝙ prorogatio arbitri, quæ fuit nulla, nõ impedit quo minus arbiter iterũ prorogare possit. Ad idem facit text. in l. qui per salutem ff. de iureiur. & quod ibi Bart. Bald. Ro. & Mod. tradunt. & dictum Inno. hic, etiam sequitur Bald. in d. l. qui per salutem. in ver. item est argumentum. & Oldr. consi. ccxcv. orta materia. Pau. de Cast. in d. l. si vt proponis. Et facit quod in notabili casu Ro. scribit in consi. cccccxcij. in casu proposito, dum alle. d. l. hæc conditio. & quod habetur in regula, non præstat impedimentum, de reg. iur. in vj. Et ideo acceptatio

31 beneficij, † quæ non habuit effectum, non præiudicat, vt no. Ang. in l. nihil. §. si cum filius. ff. de inoffi. testa. Petr. de Anchar. in consi. cccccxiij. vltra rationes, & iura. Roman. in consi. cccccxxix. præ-

32 sens consultatio, † & acceptatio procuratoris, quæ non valet, non nocet domino. Bart. in consi. lxxiij. queritur vtrum, in secundo dubio. Dom. in c. eum qui, in fi. de præb. in vj. & Lap. alleg. cxxvij.

33 Anastasius. colum. iij. Sed contra dictum Innoc. † hic, videtur

34 text. in c. compromissarius. §. j. de elec. in vj. † vbi si compromissarius

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Officio suo. Illam doctr. Bart. in d. l. ij. §. j. ff. de opt. le. sequitur Ang. de Aret. in tract. de test. col. lxxvj. cir. med. de quo vide Dec. in c. cum in cunctis. §. fi. in iiij. not. de el. vbi addidi. dicẽñ hoc esse verũ in electione facienda iure alieno. secus si iure ꝓprio, & vide Ripã in d. l. serui electione. col. j. in j. fal. ff. de leg. j.

b ¶Syl. Ald. Denuo. Et si diceretur ꝙ dictio denuo, referatur ad verbũ terminandũ, nõ ad verbum cõmisit, vt sit casus ꝙ præses cõmisit negociũ denuo terminandũ, quasi princeps primo, præses postea cõmiserit, præterquã ꝙ hic intellectus diuinatione nõ caret, est etiã impossibilis, quia delegata primo loco causa à principe, sunt omnibus inferioribus ligate manus, & sublata potestas, nisi princeps iterum hoc consentiret c. vt nostrum, de app. igitur fateri necesse est, non principem, sed præsidem primo cõmisisse. & ita censuerunt quidam Moder. etiam in rub. ff. de off. eius, & Nicol. Bell. lib. iij. supput. iuris c. xviij.

c ¶Syl. Ald. De appell. Adde Dec. ibi. col. iij.

d ¶Ad istum. Contrarium tamen cum cõmuni tenet Ripa in l. quod iussit. nu. 64. ff. de re iud.

e ¶Hier. Gig. Arbitro. An quod dictum est de delegato, ꝙ sit functus officio lata sententia etiam nulla locum habeat in arbitro, vide etiam per Alex in d. l. iudex. in ii. col. in versi. & an ea quæ dicta sunt. ff. de re iudic.

f ¶Opinio. Ad rationes Decij hic respon. Ripa in d. l. quod iussit. ff. de re iud. nu. 66. vbi tamen ipse contra communem alia fundamenta adducit.

g ¶Syl. Ald. Sortiatur. Adde Bald. in consi. cxlij. ꝙ iudex non potuerit, post med. lib. iiij. Pau. de Ca. in consi. ciij. viso testamento. col. j. & etiam in fi. consilij. lib. j. Fel. in c. ij. in. j. lim. de tre. & pa. Ias. in l. diuortio. § quod in anno. in iij. lim. ff. sol. mat. Al. in l. boues. § hoc sermone. ff. de verb. obl. pro quo est bonus tex. quem isti non allegant in l. is cuius. §. fi. ff. de adult. in l. ij. in prin. versi. data, & ibi gl. & Bart. ff. de op. leg. & in l. cum ita. §. j. versi. secundum quod. ff. eo. tit. vbi per electionem nulliter factam non expirat potestas eligendi, quem tex. ad hoc ponderant gl. Bar Alber. de Ros. & alij. in l. serui electione. ff. de leg. j. Roffr. in q. sabbatina. j. incip. Romana. & est gl. in c. Daiber in ver. reiterari. j. q. vij. tamen aduerte quia vt dicit Ripa in l. quod iussit. nu. 67. ff. de re iu. omnia ista allegata per Dec. hic procedunt fere in auctoritate quam quis haberet iure proprio.

rius eligit nulliter, siue scienter, siue ignoranter, est functus officio suo. Mod. dicunt ꝙ Imol. respondet hic, ꝙ Inn. loquitur hic in cõmissione facta à summo Pontifice. Sed text. in d. c. si compromissarius, loquitur in inferioribus à principe. Quæ responsio furiosa videtur, vt dicunt Mod. hic, & aliter non declarant. & Imol. in libro meo non dicit hoc. Sed tamen ista distinctio iustificari potest. quia in inferioribus à principe agitur de præiudicio ipsorum, ad quos potestas reuertitur, in tali casu particulari, & istud 35 interesse in principe non videtur † ita considerabile, propter amplissimam eius potestatem. Et ad tex. d. c. si cõpromissarius. Mod. etiam aliter respondent, videlicet secundum gl. ibi, in verbo, consentire. ꝙ procedit in electione, per quam res nõ perficitur, quia post electionem confirmatio requiritur. secus est in prouisione, de qua loquitur Inn. hic. & sequitur Domi. in d. c. si compromissarius. Sed aduertendum est, quia prima facie non videtur ratio diuersitatis inter electionem, & prouisionem, quia etiam qui committit electionem, videtur considerare electionem validam, & cum effectu, & quia ille text. in d. c. si compromissarius. loqui videtur etiam in prouisione, vt colligitur ibi, ad superiorem potestas deuoluitur prouidendi. His tamen remotis, vt statim dicam. videtur gl. in d. c. si compromissarius. quę cõmuniter approbatur, iustificari posse, supplendo hoc modo, ꝙ text. ibi loquitur in electione, & ibi ita statuitur, quia agitur de præiudicio eorum, ad quos potestas deuoluitur. secus ergo est in prouisione, ad quam ille tex. non extenditur, in qua effectus consideratur secundum regulam, & agitur de potestate data à summo Pontifice, quæ in effectu beneficium est, quod late interpretari debet c. cum dilecti. de don. Non ob. ꝙ text. in d. c. si compromissarius, * etiam loquatur in prouisione, quia non est verum, sed de prouisione ibi dicitur, quando fit deuolutio ad superiorem. Item in d. c. si compromissarius. illud videtur specialiter statutum in odium eligentis indignum, quia facit cõtra prohibitionem legis, arg. in c. quia frustra. j. de vsuris. Et retenta conclusione Innoc. redditur dubia vna singularis decisio Bald. in l. j. in ver. iiij. quęro. C. de his, quæ 36 pœne nomine. vbi inquit, ꝙ iussus facere compromissum † ab homine, si semel compromissum fecit, adimpleuisse dicitur, licet compromissum non habuerit effectũ, quia expirauit, cum simil. vt dixi in consi. xciij. Nisi dicamus dictum Innoc. hic procedere 37 in summo Pontifice, prout loquitur. † Sexto fallit, si delegatus protulit sententiam nullam errore facti ductus, quia talis error non facit vt officio eius functus dicatur, [a] vt no. Innoc. in c. j. de re iud. & sequit Bart. in d. l. iudex. cũ si. vt tradunt Mod. hic. & Alex. in d. l. iudex. in vers. quarto fallit. Alex. tamẽ post Imo. in d. l. iudex tenet contrarium, [b] & allegat Bald. qui idem tenet in d. l. si vt proponis. per illum tex. vbi iudex putauit illum contumacem, qui nõ erat, & tamen error non facit, quin dicatur functus officio suo. Et istam opinionem sequuntur Mod. hic, per tex. in l. dicere. §. fin. cum l. se. ff. de arb. vbi arbiter dicit functus officio suo, qñ absoluit, vel condemnauit, etiã per errorem, quia ipse errorem corri-38 gere non põt. Sed ad ista responderi potest. † Nam text. in d. l. si vt proponis, loquitur, qñ cum errore facti etiã error iuris concurrit, quia ibi iudicauit in die feriato, & error facit respectu contumaciæ nõ erat probabilis, quia ad officiũ iudicis pertinebat perscru-39 tari veritatem. Non ob. tex. in d. l. dicere. §. fi. † quia intelligitur, qñ arbiter absoluit, vel cõdemnauit, ita ꝙ valeret sententia, & error, de quo ibi, non reddebat sententiam nullam, sed iniquam, & tali casu ipse propriam iniquitatem corrigere non potest. Secus videtur, qñ sñia fuisset ipso iure nulla, per ea, quæ superius dicta sunt. Et quia tex in d. l. si vt proponis. videtur contra regulas iuris cõis. vnde intelligitur prout loquitur, & ad alios casus nõ extenditur. ¶ Et ad tex. nostrum hic addatis limitationem, vt abb. tradit in c. cum I. & A. de re iudic. Et aliam limitationẽ tradit Rom. in con-40 si. cccxx. hæc istorum. colum. fin. in fi. ¶ † Secundo abb. in isto secundo casu principali concludit ꝙ ordinarius nõ dicitur functus officio suo, quia iterum ipse cognoscit licet nulliter iudicauerit, vt glo. fin. in fine in d. l. iudex postquam. & notant Bart. & Bal. in d. l. si vt proponis. Bald. in l. iij. in vj. not. C. de accus. Car. in cle. j. in x. q. de re iud. cum simil. vt tradunt Mod. hic, & in cap. qualiter. el. j. 41 colum. pen. de accus. † Et adde quòd ordinarius iudex iterum iudicare potest, absq; eo, ꝙ sententiam nullam pronunciet, vt not. Ange. in consil. cclix. dicta interlocutoria. colum. ij. Et prædictam conclusionem sequitur Bald. in consi. clvij. statuto cauetur. libr. iij. Cuman. in consil. xxxvj. proponitus. & in consil. cxlvj. Simon. Im. 42 in consi. xcvij. in causa. colum. fi. Et † si petatur iterum pronunciari in causa coram ordinario, qui nulliter iudicauit, quia nullitas incidenter deducitur, ipse ordinarius præcise adiri debet, sed si nullitas principaliter deducatur, est in ptãte agentis coram ipso, qui iudicauit, agere, vel apud superiorem, vt abb. hic concludit post Bar. in d. l. si expressim. Et idem Ang. in consil. cxxxix. colum. fin. cum simi. vt prosequitur Perus. in cap. dilecto. in xxvij. q. de 43 app. Et idem Bald. in d. consil. clvij. libr. iii. vbi inquit, † quòd ordinarius, qui nulliter iudicauit, cognoscit tam incidenter, quã prin-44 cipaliter de nullitate, & casu quo † ad superiorem principaliter recurratur pro nullitate, superior potest non solum sententiam nullam pronuntiare, sed etiam nullam reformare, sicut contingit in remedio appellationis, quod abb. dicit esse singulariter notandum. Et idem Bart. in l. si vt proponis. columiij. C. quo, & qñ iu. vbi allegat Innoc. in c. cum contingat. j. eo. tit. cum simil. vt tradit Alex. in cõs. lxxix. perspectis verbis. col. ij. li. ij. & in cõs. clxxxiiij. 45 viso ti. eo. lib. ij. & in consi. liij. quæritur. in princ. lib. v. † Et ista conclusio procedit, nisi libellus ineptus fuisset, quia reformari non potest, vt no. abb. per illum text. in c. cum dilecti, in vltimo not. de empt. & vend. Bald. in l. ij. in xiij. q. C. de rescind. vend. cum simi. vt tradunt Mod. hic. & Alex. in consi. lxxix. §. alleg. lib. ij. col. ij. & in d. 46 consil. liij. lib. v. col. iij. & dixi in rub. de ap. col. vij. † Postremo abb. ex prædictis infert limitationem ad cap. pastoralis. de offic. ordi. vbi archiepiscopus non potest se impedire de causis subditorum sui suffraganei, nisi per viam appellationis, nam suppleri debet, vel per viam nullitatis, & hoc dicit menti tenendum. Sed Mod. 47 hic hoc † dictum reprobant, quia archiepiscopus non potest adiri per viam quærele c. j. de off. leg. & in c. venerabili. in prin. de sen. 48 & excõ. in vj. ergo nec per viam nullitatis, † quia paria sunt, adire per viam nullitatis, vel quærele. vt per glo. in c. concertationi. in verbo, debitam. de app. in vj. Et ideo doctrina Bart. quam abb. hic refert, procedit in alio superiore, qui non habet ptãtẽ limitatam, sicut habet archiepiscopus, quia citra appellationem adiri nõ potest, vt ipse abb. no. in c. ad reprimendam. de off. ord. & text. in c. j. de so. comp. in vj. Et ista dicta Mod. originaliter Perusinus ad literam ponit in d. c. dilecto. in xxvij. q. in fi. col. illius q.

ADDITIONES.

* ¶ Compromissarius. Aliter respondet Ripa in l. quod iussit. ff. de iudi. nu. 67.

a ¶ Syl. Ald. Dicatur. Pet. de Anc. in cle. j. de re iud. Pau. de Cast. in l. conquerebatur. ff. de re iud.

b ¶ Syl. Ald. Contrarium. Idem volunt Hos. Ant. de Butr. & Abb. in c. j. de re iud. Bald. & Saly. in d. l. si vt proponis. Ripa qui respondet obiectis in l. quod iussit. num. 65. ff. de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio delegati expirare potius permittitur, quam ꝙ absens absq; contumacia condemnetur.*
2 *Absens quamuis condemnari non possit, absolui tamen potest, si appareat de innocentia.*
3 *Officium iudicis magis exuberat in absoluendo.*
4 *Iudex ex officio peruenire potest ad sententiam, si videt perire instantiam.*
5 *Dilationes moderari possunt, si instantia sit breuis.*
6 *Restitutio vt obtineatur duo probanda sunt.*
7 *Restitutio vt contra iudicem obtineatur tria sunt probanda.*
8 *Absens non potest condemnari etiam cum agitur possessorio recuperandæ.*
9 *Spoliatus in iudicio auctoritate iudicis non habet restitutionem.*
10 *Absentia causa studiorum iusta est, & probabilis.*
11 *Absentans se post notitiam literarum præsumitur ꝙ malitiose recesserit.*
12 *Constiterit verbum, quomodo intelligatur.*
13 *Possidere, & in possessionem mitti sunt diuersa*
14 *Missio in possessionem ex primo decreto contra absentem fit ex iusta causa, & etiam contra ecclesiam. num. 15.*
16 *Decretum primũ vt locum habeat latitatio non requiritur. & ibi de veritate.*
17 *Missio in possessionem ex primo decreto authoritate iudicis, an producat ius pignoris.*
18 *Decretum secundum post primum interponitur arbitrio iudicis in actione personali, nec expectatur annus. in contrarium. vide nu. 19.*
20 *Terminus conditionaliter datus non potest restringi per iudicem.*
21 *Absentis coniuncti, & amici citari debent antequã missio in possessionem fiat.*
22 *Sententia in possessione recuperanda dicitur quasi diffinitiua.*
23 *Possessoria iuris ordinem non requirunt.*
24 *Absens ex iusta causa si compareat post annum debet in integrum restitui.*
25 *Absens ex iusta causa an teneatur ad refectionem expensarum, & damnorum etiam sine vlla restitutione.*
26 *Auth. et qui. C. de bon. auct. iud. possid. in fi. intelligitur in primo decreto interposito contra contumacem.*
27 *Absens ex causa iusta non tenetur expensas reficere, quæ solum propter contumaciam tribuuntur.*
28 *Absens citatus si comparet in prima citatione, & confiteatur debitum, non potest in expensis condemnari.*
29 *Minor non reuocat primum decretum sine refectione expensarum.*
30 *L. minor, cum Glo. ff. de min. declaratur.*
31 *Missus in possessionem ex primo decreto non possidet, & qua ratione.*
32 *Missus in possessionem actione reali, an possideat.*
33 *Missio in possessionem facta in actione reali, & personali æquiparatur. & in quibus casibus hoc procedat. num. 34.*
35 *C. cum venissent, de eo, qui mitti. in poss. quomodo intelligatur.*

36 *Missus*

36 *Missio in possessionem facta propter contumaciam rei transfert possessionem, & hoc debet exprimi in sententia iudicis, nu. 37.*
38 *Contumacia nimia quando dicatur.*
39 *Cautela est ꝙ quando quis vult lucrari fructus rei pignoratæ mittatur in possessionem rei per nimiam contumaciam debitoris.*
40 *Statutum ꝙ missus in possessionem ex primo decreto lucretur fructus, valet.*
41 *Nisi, ponitur pro quamuis, & quandoq; excipit regulam ampliando vt in exemplo de quo nu. 42.*

C Onsultationibus. ¶ Summat̄, & diuiditur, vt per abb. hic. ¶ † Primo nota ſm abb. quòd potius ex-
1 pirat iuriſdictio delegati, quā ꝙ abſens abſq; contumacia condemnari poſſit. Et ratio videtur, quia minus pįudiciale eſt, ꝙ iuriſdictio delegati expiret, quā ꝙ abſens nō cōtumax cōdemnet̄. ideo hoc eligit̄, arg. l. j.
2 & quod ibi Paul. de Ca. ff. ſi quis cau. † Er notandū eſt, ꝙ licet ab-
a ſens cōdemnari nō poſſit [a] * l. abſentem. C. de accu. l. abſentem. ff.
* de pen. ſi tñ apparet de innocētia, abſolui pōt [b], † quia officiū iudi
b cis magis exuberat in abſoluēdo, † vt no. Ant. de But. poſt Io. An.
3 in c. veniens. col. j. de accuſa. & ſequit̄ Bar. Veronē. in cōſi. xlj. licet innitus. col. fi. in prin. ideo videtur ꝙ tali caſu delegatus abſoluere poſſit, ſi conſtaret de innocentia, & primo tex. hic, ſic limitari pōt. Secūdo, quod hic dicitur, procedit in ſolennitatibus ſubſtantialibus, vt abb. hic dicit, quia ille omitti non pn̄t, licet iuriſdictio expiret. ſecus ergo videt̄ in ſolennitatibus iudicij non ſubſtantialibus, vt abb. ſentit. Et hoc exemplificari poteſt. Primo ex eo, quod not.
4 Bar. in l. Seius, & Augerius. ff. ad l. Fal. vbi inquit, † ꝙ iudex ex offi-
c cio peruenire poteſt ad ſn̄iam, ſi videt perire inſtantiam, [c] de quo Alex. ibi, col. pe. & idem Alex. in l. j. col. pe. C. vt quæ deſunt aduo. Secūdo exemplificari pōt ex eo, quod dictum fuit in c. de cauſis.
5 in gl. j. ad fin. † quòd quando inſtantia breuis eſt, dilationes mode
d rari poſſunt. & [d] eſt dictum Inn. in c. ſuper eo. el. ij. j. de app. cum ſi.
6 vt dixi ibi & in d. c. de cauſis. ¶ † Secundo no. ꝙ ad obtinendam reſtitutionem, duo probari debent, videlicet ꝙ poſſideret. & ꝙ deie
e ctus fuerit [e]. ita tex. hic, allegatur. & eſt gl. in l. j. §. interdictum. ff. de vi, & vi arma. & in ca. olim. el. j. in ver. reſtitutionem, de reſt. ſpo. & no. Lap. allegatione. lij. letatus ſum. & Pau. de Ca. in conſi. lxviij. in
7 cauſa quæ vertitur. † Et iſta regula procedit, qn̄ agitur contra pri-
f uatum, ſed ſi agat̄ cōtra iudicē qui ſpoliat, tria probari debēt, [f] vt no. dicit Domi. in conſi. cxxxvj. dn̄s Burgenſis. Sed tamen, ſi recte
8 conſideretur, illa tria ad duo reducuntur. ¶ † Tertio nota, ꝙ cōtra abſentem procedi non debet, etiā cum agitur poſſeſſorio recuperande, quo caſu licer ſpoliatus ante omnia reſtituēdus ſit l. ſi quis ad ſe fundū. C. ad leg. Iul. de vi. & per gl. iij. q. j. in ſumma. tamē hoc nō habet locū cōtra abſentē, vt eſt tex. hic. Et rō videt̄, quia ſpoliatus habet priuilegiū, qn̄ conſtat de ſpoliatione, ſed in probando ſpoliationē non habet priuilegium ille, qui dicit ſe ſpoliatum, & ideo talis probatio ſm regulā, cōtra abſentē, lite nō cōte. fieri nō pōt l. properandū. §. j. C. de iudi. l. fin. §. illud. C. de temporibus appella. & j. vt lite nō cōte. per totum. ¶ Quarto no. ſm Imo. hic, ibi,
9 abſq; iudicio ſpoliatū, à cōtrario ſenſu, † ꝙ ſpoliatus in iudicio au
g ctoritate iudicis. nō habet reſtitutionem. [g] & notatur per gl. fi. vij. q. j. in pręſentium. cū ſim. vt tradunt Mod. in c. dilectus. el. j. in prin. de reſcriptis. quibus adde Bald. in conſil. cccxlviij. ſpoliatus. & in conſ. cccl. proponitur. lib. j. Dom. in conſi. v. quia. s̄. & in cōſ. cxxxvj.
10 dn̄s Burgenſis. ſupra allega. ¶ † Quinto no. quòd abſentia, cauſa ſtudiorum iuſta eſt, & probabilis. facit text. in c. cum ex eo. de ele. in vj. quod not. Spec. in tit. de iudi. §. j. col. pen. verſi. quid ſi fideiuſ-
h ſor. & quod no. Bal. in l. j. col. pen. ff. ſol. matri. [h] & in l. j. C. ſi de mo-
11 men. poſſe. ſue. appel. col. pen. verſi. quid ſi vnus. ¶ † Sexto, & vltimo à cōtrario ſenſu not. ꝙ abſentans ſe poſt notitiam literarum, præſumitur ꝙ malitioſæ receſſerit, faciunt iura alleg. in gl. j. hic. & quod no. Bal. in l. quoties. col. fi. C. de rei ven. & quod no. Inn. in c. fi. de eo, qui mittitur in poſſeſ. cum ſim. vt tradunr Moder. hic. &
12 dixi in c. ſuggeſtum. j. de appell. ¶ † In tex. ibi, conſtiterit. hic intelligitur per probationes legitimas, vt no. Bald. in l. in bone fidei. col. pe. C. de rebus creditis. cum ſimi. vt tradunt Io. de Ana. & Mod. in
i cap. ſi conſtiterit. de accu. & etiam citata parte hoc intelligitur, [i] vt not. abb. in c. conquerente. col. ij. verſic. & nota aliud. de reſt. ſpo. Idem abb. poſt glo. in c. ſacro. in verbo, conſtiterit. de ſen. excom. ad idem gl. in cle. præſenti. de cenſi. & in cle. ij. de pe. in eo. verbo,
13 conſtiterit. ¶ † In glo. in verbo, reſtitutionem, ibi, aliud eſt bona
k alicuius poſſideri, aliud in poſſeſſionem mitti. [k] ad hoc etiam text. in l. ſi quis ante. ff. de acquir. poſ. Nam etiam colonus dicitur eſſe in poſſeſſione, licet nō poſſideat, & qui mittuntur in poſſeſſionē cauſa rei ſeruande, dn̄r eſſe in poſſeſſione, licet nō poſſideant d. l. ſi quis ante. §. j. & in l. iij. §. fin. ff. de acq. poſ. & in l. iij. §. creditores. ff. vti poſſid. & in l. cū legati. ff. ex quib. cauſ. in poſ. eatur. Et hoc facit ad regulam Cancellarię Romanæ, quæ loquit̄ de eo, qui reſignauit beneficium, ſi tempore mortis reperitur eſſe in poſſeſſione, ꝙ beneficium dicatur vacare per mortem, de qua ſcribit Pe. Philip.
14 de corn. in cōſi. cxxxvij. licet multas rōnes. lib. iij. ¶ † Primo ex iſta gl. ſm abb. notandum eſt, ꝙ contra abſentem, etiā ex iſta cauſa, fit miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto, ſi non defendatur, quia talis miſſio eſt modici pręiudici. ideo fit etiā cōtra abſentem cau-
15 ſa Reipu. l. ignorare. allegata in gl. C. de reſtit. mili. † Et talis miſſio etiā fit cōtra eccleſiā, vt no. Bal. in l. cum proponas. col. ij. C. de bo. auc. iudi. poſ. & tradit Ro. in cōſi. cccliiij. in re præſenti, in prin. no. in c. j. de eo, qui mit. in poſ. Et per illum tex. in d. l. ignorare. conclu
16 dit Bar. in l. ſi finita. §. Iulianus. col. vj. ff. de dam. infec. † ꝙ ad hoc, vt ad primum decretū perueniatur, non requirit̄ latitatio. & Alex. ibi, colum. xxiij. ver. quo ad primum. dicit ꝙ ita cōiter tenetur. Sed tamen aduertendum eſt, quia quod abb. hic dicit. & Bart. in d. §. Iulianus. non bene infertur per illum text. in d. l. ignorare. in quo faciunt fundamentum. Et pro vera reſolutione conſiderandum
17 eſt, † ꝙ miſſio in poſſeſſionem, quæ fit ex primo decreto auctoritate iudicis, inter alios effectus producit ius pignoris in rebus, in quibus miſſio facta reperitur, vt eſt text. in l. non eſt mirum. ff. de pign. act. & mediante primo decreto ad ſm deuenitur, & ſm, primo non præcedente, non valeret, vt no. Bar. in d. l. ſi finita. §. Iulianus. col. x. in ver. ſed pone ꝙ venit. cum ſi. vt tradit Alex. in cōſ. liij. quæritur. col. ij. lib. v. Sed miſſio in poſſeſſionem, de qua loquitur tex. in d. l. ignorare. non producit ius pignoris. vt eſt caſus in l. eū, qui. la. j. ff. de priui. credito. nec in d. l. ignorare. ex illa miſſione ad ſecundum decretū peruenitur, vt probatur in d. l. ignorare. ibi bona tantum poſſideri. & idem probatur in l. item ait prætor. §. cæterum. alle. in gl. hic. ff. ex quib. cau. maio. ibi, licet nō defendatur, in bona tñ mittitur. Et ideo ex illa miſſione, quæ fit contra abſentē cauſa Reip. nō infertur abſolute ad primum decretum, prout arguit abb. hic. Similiter non infertur ꝙ in primo decreto nō requiratur latitatio, prout arguit Bar. in d. §. Iulianus. Et remoto text. in d. l. ignorare. vt. s̄. dictum eſt, iura manifeſte probare vn̄r, ꝙ ad primum decretum nō perueniat̄, niſi cōtra latitantem, vt probatur in iu-

ADDITIONES.

a ¶Hier. Gigas. Non poſſit. Adde circa iſtud ꝙ abn̄s condemnari non poſſit, intantum eſt verum ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ cōmunitas teneatur ad emendationem damni, abn̄tes non tenentur contribuere ad talem emendationem. ita notanter voluit Alber. de Roſa. in tracta. ſtatut. in ij. part. q. lxviij. & q. lxxxiij. quem refert, & ſequitur idem Deci. in conſi. clxiiij. incip. & diligenter pro viribus. in iiij. col. in prin. in j. vol. vbi late conſuluit ꝙ abſens etiam in crimine læſe maieſtatis condemnari non poteſt.

* ¶Syl. Ald. Quod intellige vt declarat Bar. in l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. Doct. in l. ſeruum quoq;. §. publice. ff. de procu. Maria. poſt alios in c. veniens. de accuſ. And. de Iſer. in conſt. regni. terminum vite, col. fin. & in conſtit. ſi quis in poſterum. col. ij. Pari. in conſi. clij. iudi. colum. j. lib. iiij.

b ¶Syl. Ald. Pōt. Adde Egid. q. lxxix. quinimo, vbi iudici cōſtat de innocētia inquiſiti, ēt ꝙ ſit cōtumax, non debet ipm̄ cōdēnare, Bar. in d. l. abn̄tē. in fi. ēt ꝙ abn̄s ex forma ſtatuti habeat̄ ꝓ cōfeſſo. immo tenet̄ ex officio defenſiones rei inquirere l. & ſi nō defendant̄. ff. de pen. & ibi Bar. & ī fortioribus terminis Cor. ī cōſ. cxciiij. licet in hac. li. j. & Bar. in l. j. §. fi. ff. de q̄ſt. dicit ꝙ iudex maleficiorū pōt ex officio examinare teſtes à parte n̄ ꝓductos. vbi q̄rit̄ de innocētia partis, ēt ipſa parte nō poſtulante, quod dictū ꝓſequit̄ latiſſime Hippo. ibi, col. ij. ver. vlterius ex hic tex.

c ¶Syl. Ald. Inſtantiam. Adde Dec. infra de iud. c. j. in j. lect. in iij. not.

d ¶Syl. Ald. Et. Adde Bal. in c. fi. col. vj. de iureiur. vbi inquit ꝙ vbi eſt meta iudicij, ibi breuiores debent eſſe dilationes, non tamen ita arcte ꝙ pœnæ ſint impoſſibiles, alleg. Inn. in c. de cauſis. s̄. eo. Alibi dicit Bal. in l. j. in prin. C. de tempo. ap. ꝙ vbi tota inſtantia eſt breuis, ibi oportet ſingula eius membra eſſe breuiora. ſeq. Iaſ. in l. properandum. in prin. col. iiij. in fi. ver. adde quod dicit Bal. C. de iudi.

e ¶Syl. Ald. Fuerit. Adde text. in c. cum ad ſedem. in c. in literis, & ibi gl. ij. de reſti. ſpol. Archid. in c. q'ro iure. viij. diſt. Io. An. in nou el. poſt Inno. in glo. caute. in c. cum eccleſia. de cauſa poſ. & propri. & his duobus adde. iij. Alb. in l. iij. §. deijcitur. ff. de vi, & vi ar. ſcilicet, ꝙ vere poſſeſſionem perdiderit. Quartum addit Inn. in c. qualiter, & quando, el. ij. de accu. ꝙ eo die quo poſſidebat fuerit ſpoliatus. ſeq. hæc omnia Curti. ſeni. in conſi. lxx. ſuper controuerſia, col. ij. ver. ſed pręmiſſis, & vide Deci. conſi. lvij. col. ij. in conſi. lxij. in prin. & in conſi. cclij. col. ij.

f ¶Syl. Ald. Debent. Adde Deci. in conſi. ccccxlix. viſis. col. v. ver. ſed etiam dato.

g ¶Syl. Ald. Reſtitutionem. Declara niſi probet illa tria, de quibus per Do. in d. conſi. cxxxvj. vt declarat Deci. in d. conſi. ccccxlix. col. v.

h ¶Syl. Ald. Matri. Aduerte quia Bal. in libro meo nihil dicit de hoc. ſed bene ꝙ cauſa dotis & ſtudiorū procedit à pari. ex quo plura infert. Et ſimiliter Bald. in d. l. j. non loquitur aliquid de abſentia, de quo tamen argumento Bald. vide Rip. late in l. j. col. pen. in fi. ver. vltimo no. gl. ff. ſol. mat. ſed debuit Deci. allegare Bar. in l. fi. col. ij. verſi. & primo quæro. ff. de in inte. reſti.

i ¶Syl. Ald. Intelligitur. Et hinc dicit Rot. deciſ. dclxxxiiij. dic ꝙ ſi in aliqua, in anti. ꝙ ſi in aliqua cōmiſſione dicat̄, ſi cōſtiterit de tali re, facias &c. ꝙ pars citāda eſt, vel eius procurator, ſecundū Io. And. in cle. præſenti. in ver. conſtiterit, de cenſi.

k ¶Syl. Ald. Mitti. Et ideo aliud eſt eſſe in ſtudio, aliud ſtudere. Vnde priuilegia ſtudentium non ſunt cōmunicanda exiſtentibus in ſtudio, & non ſtudentibus, vt aliàs conſului. per ea, quæ late tradit Deci. in conſi. clxxvij. quod. s̄. mature Iaſ. in l. ſcriniarios. C. de teſt. mili. vbi ſeq. doctri. Bar. in l. ſub prætextu. C. de colleg. & cart. lib. xj. licet eam impugnet in l. j. in fi. ff. ſol. mat. quam tamen defendit ibi Rip. nu. 138. & in c. j. col. pe. de iudic.

in iuribus allegatis in gl. valet in l. Fulcinius. §. sed is qui. ff. ex qui. cau. in posses. eatur, & l. eo tẽpore. in prin. ff. de peculio. ad idẽ tex. in l. ait prætor. §. fi. ff. ex quibus causis maiores. Super his tamẽ cogitandum erit, quia Doctores cõiter aliter dicũt, vt. s. dictum est.

18 ¶ † Secũdo ex gl. colligitur, vt abb. hic dicit, q̃ secundũ decretum post primum interponit̃ arbitrio iudicis in actione personali, nec est necesse q̃ annus expectetur à tẽpore primi decreti. & hoc colligitur ex glo. & idem gl. in l. cum proponas. C. de bonis auc. iud. possid. facit text. in l. si finita. §. non autẽ statim. ff. de dam. infec. & idem tenet Bar. post gl. in d. l. si finita. §. Iulianus. de dam. infe. cum si. vt tradit ibi Alex. ch. x. vers. in eadem glo. ibi. arbitrio iudicis. vbi concludit istam esse cõem opinionem, reiecta opinione Canonistarum. Sed tamẽ pro opinione Canonistarũ q̃ immo secundum 19 decretũ non possit interponi, nisi post annum, † videt̃ tex in c. qm̃ frequenter. §. in alijs. ibi, post annum cõstituatur verus possessor. j. vt lite non contestata. & in l. si quis emptionis. §. sed si quis. C. de præscrip. xxx. annorum. Alex. in loco supra allegato conatur respondere, & dicit, q̃ dicta iura intelliguntur, nisi prius ante annũ secundum decretum interponatur, sicut in simili in personalibus in quibus s̃m cõem opinionem, dantur. xxx. anni ad recuperandum tenutam, potest tamen prius interponi primum decretum. ¶ Sed ista æquiparatio non videt̃ bene procedere de tẽpore. xxx. annorum ad annum, quia in xxx. annis, non conuenit q̃ res tanto tẽpore sit in suspenso, quæ ratio cessat in anno. Et quia non est expeditum q̃ in personalibus dentur. xxx. anni ad recuperandũ tenutam. Nam Iac. de Are. quem Bar. refert in d. §. Iulia. col. ix. tenet idem in personalibus, per d. l. si quis emptionis. §. pen. de prescri. xxx. annorũ, ibi. ad instar cæterorũ. Et certe non videt̃ conueniens q̃ iura. s. allegata, quæ de anno loquuntur, restringantur, vt Alex. dicit, nisi prius à iudice secundũ decretũ interponatur, quia terminus anni datus a lege non debet auferri. regula, indultum. de reg. iur. in vj. Presertim, quia datur sine ministerio iudicis, vt notatur in d. regula, indultum. & per Bar. in d. l. ij. ff. de re iud. Et quia tex. in d. c. qm̃. §. in alijs. loquit̃ conditionaliter, ibi, si venerint intra 20 annũ. † quo casu terminus cõditionaliter datus non põt restringi per iudicem, vt not. Alex. qui alios refert in d. l. ij. col. viij. de re iud. Vnde cõcordando opiniones cõcludendum videt̃ q̃ ex causa iudex possit. aliàs secus,[a] per ea, quæ late dixi in c. cum sit Romana. de appe. probatur hoc in d. l. si finita. §. non statim. ff. de dam. infe. vbi dicit, non statim qui misit in possessionem, ẽt possidere iubet, 21 sed tunc demum, cum iusta causa videbitur. ¶ † Tertio, s̃m abb. colligitur ex gl. q̃ amici, & coniuncti absentis citari debent ante, quã fiat missio in possessionem,[b] tñ legistæ dicunt nõ esse necessarium, quia iura quæ allegant̃, loquuntur in casibus particularibus & ita videt̃ tenere abb. hic. & idem abb. concludit in c. causam, de dolo. & cont. vol. v. vers. vlterius noto. & idem Imol. in l. si finita. §. Iulianus. col. vij. & ibi Alex. col. xxvj. dicit istã esse magis cõem, & veriorem opinionẽ. Non obst. tex. in d. l. itẽ ait ptor. §. fi. cum l. seq. quæ incipit ergo sciẽdũ. ff. ex quibus ca. maiores, q̃ allegant̃ in gl. quia Imo. ibi rñdet. & Alex. sequit̃ in d. §. Iulianus. q̃ loquit̃ in casu speciali, in quo tollitur restitutio in integrũ, quę dat̃ maioribus ex iusta causa, ꝯ absentẽ, & hoc est de iure spãli, quod facilius tollit, arg. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. militis. Sed tñ opin. gl. nostræ defendi põt, quã tenet etiã gl. in c. causam, in verbo, denuntiationibus, de dolo, & contum. in clem. j. de iud. in verbo, ex certa sciẽtia. & ibi Card. in vj. q. & idẽ Saly. in l. iij. C. de proc. cũ si. vt Alex. refert in d. §. Iulianus. col. xxvij. Et probat̃ in d. l. ergo sciẽdum. Non ob. rñsio Imol. & Alex. q̃ ibi in casu speciali loquat̃. vt tollat̃ restitutio in integrum. quia immo, vt dicit Card. in cle. j. in d. q. vij. de iud. ibi ponit̃ regula generalis. Et hoc declarari põt, quia ibi in §. fi. in l. pcedenti. dicit̃ q̃ fit missio in possessionẽ, qñ absens non defenditur. Et ad verificandum q̃ quis non defendi dicatur tex. in d. l. ergo sciendũ, infert. q̃ vocandi sunt amici. Et eodẽ modo iudici potest tex. in l. hæc autẽ. §. non defendi. ff. ex quibus cau. in posse. ea. vbi de amicis, & coniunctis hoc dicitur, declarando quando quis non defendi dicatur, & ideo non videtur designari aliqua specialitas. Et ista opin. videt̃ procedere, qñ absens ex iusta causa reperit̃. aliàs secus, & hoc modo opiniones cõcordari põt.

22 ¶ † Quarto, s̃m abb. colligit̃ q̃ in possessione recuperanda, sententia dicit̃ quasi diffinitiua, de quo abb. se remittit in c. fin. de iud. & cõis cõclusio est, q̃ sit diffinitiua, quia fert̃ * lite cõte. c. j. vt lite non cõtest. & durat instantia triennio l. properandũ. in prin. C. de iud. & ita tenet Bar. in l. j. C. si de momen. posses. fue. appel. & sequunt̃ ibi Bal. Ang. & Saly. Bart. in l. ij. col. ij. ff. de appell. reci. & Bald. in l. post sñiam. col. ij. C. de sen. Ant. de But. in consi. vj. an sententia dationis insolutum. col. ij. Old. in consil. cvj. quod literæ executoriæ.

23 ¶ † Quinto, nota s̃m abb. q̃ in possessorijs ordo iuris requirit̃,[c] vt probatur in c. ij. vt lite non contest. & no. Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe. col. xx. in ver. iij. quero. de acq. pos. cum si. vt ibi tradit Alex. col. pen. & Mod. hic in fi. Et idem Alex. in consil. ij. cõsideratis his. 24 col. iiij. lib. iij. ¶ † Vltimo s̃m abb. colligit̃, q̃ si absens ex iusta causa cõparet post annum, debet restitui in integrum, non obstante q̃ actor sit effectus verus possessor. alleg. etiam tex. in c. dilecto. de verb. sig. & facit tex. in l. si finita. §. si forte. ff. de dam. infec. Et quod plus est, dicit no. Imo. in d. §. Iulianus. col. viij. in vers. item adde dictum Bar. ff. de dam. inf. q̃ absens ex causa iusta, & necessaria, reuersus nõ tenet̃ ad refectionẽ expensarum, & damnorum, etiam 25 absq; aliqua restitutione. † quod tamẽ dictũ Alexan. ibi reprobat. Primo, quia abñs, ẽt ex causa iusta, & necessaria patit̃ primũ decretũ l. ignorare. C. de rest. in integ. ergo non debet audiri, nisi refectis expensis, vt probat̃ in auc. ei, qui. C. de bo. auc. iu. poss. in fi. 26 † Sed ad hoc rñderi põt, q̃ tex. in d. auc. ei, qui, loquit̃. & intelligit̃ in primo decreto interposito ꝯ contumacẽ, & bene, primũ enim decretũ producit effectus primi decreti absolute. Secus videt̃ in casu d. l. ignorare. quia illa missio non habet effectũ primi decreti, 27 vt. s. dictũ fuit. † Et pari rõne abñs ex causa iusta, & necessaria, nõ videt̃ q̃ teneat̃ expensas reficere, q̃ solum propter cõtumaciã tri- 28 buunt̃ l. sancimus. C. de iud. † Et ideo citatus si cõparet in prima citatione, & cõfiteat̃ debitũ, nõ põt in expensis cõdemnari, vt no. Bal. in auc. ꝯ qui propriã. in fi. C. de nõ nu. pe. & idem Ang. in auc. qui semel. col. fin. C. quõ, & qñ iudex. cũ similibus. vt dixi in c. nouit.[d] de iud. in fi. † Secũdo, Alex. in d. §. Iulianus. cõtra Imol. addu- 29 cit, quia etiã minor nõ admittit̃ ad reuocandũ primũ decretũ, sine refectione expensarum. allegat text. in l. minor etiam, cum gl. ibi. ff. min. & not. Barto. in l. si finita. §. si forte. ff. de damno infecto. 30 † Sed rñderi põt, negando gl. in d. l. minor. quia hoc dicit s̃m vnũ intellectũ. & plures alij intellectus ponuntur ibi, qui approbant̃, & quia tex. ibi loquit̃ in minore ꝯdemnato, quod videt̃ intelligẽdũ in secũdo decreto. prout ẽt loquit̃ text. in d. l. si finita. §. si forte. 31 ¶ † Successiue abb. concludit q̃ missus in possessionem ex primo decreto non possidet,[e] & ita tenet gl. magna in d. l. si finita. §. Iulianus. circa fi. ff. de dam. inf. & probat̃ in l. cũ legati. ff. ex quib. cau. in poss. ea. & in l. is cui. ff. vt in pos. leg. & sequit̃ Bar. in d. §. Iul. col. xiij. vers. qro vtrũ. & idem gl. Bar. & Doct. cõiter tenent in l. iij. §. fi. ff. de acq. poss. & huius cõclusionis rõnẽ Alex. adducit in d. §. Iulianus. co. xlviij. & Mod. hic. quia dñs rei, ꝯ quã fit missio, remanet in possessione, & retinet possessionẽ d. l. si finita. §. si quis aũt. ergo nõ videt̃ possessio esse apud illũ, qui mittit̃ in possessionẽ, quia duo insolidum possidere nõ possunt l. iij. §. ecõtrario. ff. de acq. poss. Sed ista ratio nõ satisfacit, quia sicut in actione reali possessio trãsit in eum, qui mittit̃ in possessionẽ rei petite, non obstante q̃ possessio prius esset apud dñm, ita potest dici in actionibus personalibus, quo casu si possessio transiret per talẽ missionẽ, abdicaret̃ possessio à dño, & sic duo nõ possiderent insolidum. vnde in d. §. si quis aũt, dñs retinet possessionẽ. quia non transit in eum qui mittit̃ in possessionẽ. ¶ Præterea, ẽt duo possident insolidũ in diuersa specie possessionis, vt probatur in l. si duo. in princ. ff. vti poss. Secus esset in eadem spẽ possessionis d. l. iij. §. ecõtrario. Vnde ratio melior videt̃, vt dicamus q̃ prætor noluit à principio tm̃ præiudiciũ inferre contumaci, vt priuet̃ possessione, sed satis fuit q̃ tenuta cõcedat̃, vt reus tedio affectus inducat̃ ad cõparẽdũ. Et pdicta cõclo 32 habet locũ in actione personali. † Secus aũt est in actione reali, in qua missus in possessione efficit̃ possessor l. ij. q̃s emptionis. §. sed & si q̃s. C. de pscrip. xxx. anno. ibi dũ dr̃, prior possessor. & per illũ tex. hoc tenet Bar. in d. §. Iulianus. col. pen. & in l. iij. §. fin. ff. de acq. poss. cũ simi. vt tradit ibi Alex. col. v. & ibi ẽt allegat text. ad hoc in c. pastor. §. ptera. de off. ord. vbi hoc pbari vr̃, ibi, possessionẽ restituere. j. annũ. & ibi, post annũ recuperare possessionem. ista enim verba arguũt possessionẽ fuisse translatã p primũ decretũ, prout tex. ibi loquit̃. abb. tñ hic ꝯriũ sentit, dũ inquit q̃ missus in possessionem

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Secus. Adde q̃ Rober. Maranta in suo speculo aureo in vi. par. in ii. membro. col. iii. vers. sed per quantum tempus. dicit q̃ cõmunis conclus. est de iure cõmuni, q̃ sit in arb. iud. tamen de æquitate iudex non debet peruenire ad secundum nisi elapso anno, sed hæc plerunq; à statutis locorum alterata sunt.

b Ald. Possessionem. Facit gl. in l. fi. vers. amicis. ff. vbi pu. ed. deb.

* ¶Ald. Fertur. Adde Bal. in l. quod iussit. ff. de re iu. Fel. in rub. extra eo. tit. Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune nu. 182. ver. j. in iudicio pos. ff. de acquir. pos.

c ¶Ald. Requiritur. Si sententia lata in possessorio diffinitiua est, vt dictum fuit. proxime sequitur lit. conte. requiri, & iuris ordinem l. prolatam. C. de senten.

d ¶Hier. Gig. Nouit. Adde Fel. in d. c. nouit. de iud. in fi. vbi limitat istam regulã non pcedere qñ quis ante citationẽ fuisset extraiudicialiter monitus. nã tunc ẽt q̃ citatus cõpareat & fateat̃ debitũ, tenet̃ ad expensas, quia p interpellationẽ extraiudicialẽ reus cõstituit̃ in mora. vt late not. Ias. in. §. sic itaq;. in. ix. col. insti. de act.

e ¶Syl. Ald. Possidet. Vide Alexan. l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iud. in d. §. Iulianus. col. xxxvi. in l. iii. §. genera col. iii. ff. de acq. poss. & vide Rob. Marentam in suo speculo aureo. in vi. par. in ii. membro. col. iii.

sionem non possidet, maxime in actione personali. Idē ergo sentire videtur in reali. & hoc tenēt Ang. & Ro. in d. §. Iulianus. & idē abb. in c. qm̄ frequenter. §. in alijs. col. x. vt lite non contest. vbi respondet ad iura allegata. s. in cōtrariū, vt intelligantur de possessione largo modo, videlicet pro detentatione.† Et pro ista opi. facit, quia missio in possessionem facta in actione reali, & in personali, æquiparant, vt probat in d. c. qm̄. §. in alijs. iuncto. §. fi. vbi tex. loquit in actione personali, & dicit q̄ .j. annum, & post, audietur, fm̄ distitutionē in superiori casu annotatam. & sic refert ad illud,

33

34 quod. s. dictū est de actione reali.† Sed rn̄deri pōt q̄ æquiparatio vr̄ procedere, prout tex. ibi loquit, videlicet, vt quod. s. dictū est in actione reali, habeat locū in psonali, nō aūt ecōtra, ibi dicit q̄ statutū in actione personali, ēt in actione reali procedat, prout in argumēto æquiparationis dicit, & sic nō valet arg. per no. in l. j. ff. de leg. j. Secūdo, ista cōclusio efficaciter probari vr̄, quia generaliter quilibet, qui mittit in possessionē causa custodie nō habet possessionem, vt est text. in l. si duo. §. creditores. ff. vti poss. sed missus in possessionē, ēt in actione reali, dicit missus causa custodie, vt probat in c. cum venissent, de eo, qui mittit in possessio. vbi dicit q̄ iudices decreuerunt partē esse mittendā in possessio. rerū petitarū causa custodie. Ergo cōcludendū videt q̄ ēt missus in actione rea

35 li non habeat possessio.† Sed ēt responderi pōt ad illū text. in d. c. cum venissent. q̄ ibi limitate fuit facta missio in possessionem rerū petitarū causa custodie. Et ad idē facit tex. in c. j. de eo, qui mitti. in possess. ibi, rei seruande causa tm̄. tunc enim quia missio fuit limitata, possessio non transit. secus videt si fuerit facta missio sim-

36 pliciter, prout cōis conclus. intelligitur.† Secunda conclusio. s. facta limitatur non procedere quando iudex hic decernit, propter

a maximam cōtumaciam rei, quia tunc possessio transfert,[a] vt not. Bal. in l. cōsentaneū, col. pen. C. quō, & qn̄ iud. in vers. est & alius casus. per tex. no. in l. Fulcinius. §. fin. ff. ex qui cau. in pos. ea. & idē Bal. hic, col. ij. vers. & pro intellectu gl. in auc. ei, qui, col. v. vers. q̄ro nunquid iudex. C. de bo. auct. iud. pos. & ita Mod. hic. & idē Bald. in l. ij. colum. v. in vj. q. in fi. si ex noxa. causa aga. Ant. de But. in cap. contingit col. pe. j. de do. & contu. & est gl. not. in l. iiij. §. duas. vers. si forte. in verbo, decedatur. quā no. ibi. Ang. cum si. vt Alex. ibi tra dit. ff. de dam. infec. & idem Ro. & Are. in l. iij. §. genera. ff. de acqui.

37 pos.† Et hoc intelligitur, dūmodo hic exprimatur in sententia iudicis. vt not. Bart. in d. l. si finita. §. Iulianus. col. pen. & Ange. in d. l. Fulcinius. §. fin. vbi ita intelligit illum tex. quando expresse iudex hoc decreuit, cum similib. vt per Mod. hic. & Alex. in d. §. Iulianus. colum. j. vers. item quia gl. hic, & ibi reprehendit Imo. in d. §. Iulianus. qui aliter sentire videtur post gl. ibi. Sed tamē opi. Imol. videtur sustentabilis, quia text. in d. l. Fulcinius. §. fi. in quo totum fundamentum consistit, non videt requirere, q̄ hoc exprimatur à iudice. nam ibi simpliciter actor fuit inductus in possessionem, & Imperator iussit q̄ propter nimiam contumaciā debeat lucrari fructus, vnde in ipsa missione nihil fuit dictū quia facta fuit simpliciter. & solum ibi ex rescripto Imperatoris habet dispositio iuris, q̄ propter nimiam contumaciam. missus in possessionem debeat

38 fructus lucrari.† Et nimia cōtumacia dicit, qn̄ expresse reus dicit, nolo venire. Ita in proposito dicit Ant. de But. in c. contingit. col. pen. de dolo, & cōt. Et ideo satis esse videt q̄ iudex illū, cōtra quē est facta missio in possessionem, declaret esse in nimia cōtumacia, quia tunc succedit dispositio iuris q̄ missus lucret fructus. arg. l. j. §. j. in fi. ff. ad Turp. Et non videt necessarium q̄ hoc exprimatur in

39 sentētia iud. quia iure cautum hoc non reperitur.† Et ex ista limi

b tatione habet notabilis cautela, quā vidi practicari Florentię,[b] q̄ creditor, qui vult lucrari fructus rei pignorate, mittatur in possess. rei per cōtumaciam debitoris, & propter nimiam contumaciam

40 [illegible] creto lucretur fructus, vt notanter Bal. concludit in d. l. cōsentaneū, col. pen. ver. idem forte si statutum. & idē tenet Bald. hic, col. pen. vers. sed nunquid valet statutum. dicens valere statutū q̄ missus in possessionem ex primo decreto lucretur fructus ad rōnē. x.

c pro centum.[c] quia hæc nō est vsura, sed interesse diffinitū à lege, & idē Bal. dicit in l. accepta. in xviij. q. C. de vsur. & sequitur Laur. de Rod. in c. consuluit in lxiiij. q. de vsu. & bene facit gl. & ibi Ang. in §. si vero. in auc. de exhib. reis. vbi Ange. in pen. col. vel s. vlterius quærit. & tradunt Rom. & Alex. in d. §. Iulianus. col. xix. & Ioan. de Anan. in c. salubriter. in vlt. char. vers. quæritur circa prædicta. de vsuris. Ex quibus patet istā esse cōem opin. licet aliter videatur sentire Bart. in d. §. Iulianus. quem abb. sequit in d. c. qm̄. §. in alijs in x. col. vt lite non contestata. ¶ In glo. fin. absurdum videtur dicere q̄ mutet casum, quia Papa respondet ad consultationem.

41 Vnde tolerabilius est,† vt dicamus quod dictio nisi, ponatur, pro quāuis, vt qnq; reperitur c. cum à nobis. de testi. vbi gl. & facta tali expositione text. hic de plano procedit. Vel secūdo dici potest, &

42 hoc magis placet,† q̄ dictio nisi, excipiat[d] fm̄ naturā suā, & q. a ex

d ceptio videt facta de eo, quod in regula nō continet, & regulam ampliare videt, gratia exempli, si cōstituo procuratorē ad omnia, nisi q̄ nō possit iuramētū deferre, & sic excipio casum requirentē speciale mandatū, certe per talem exceptionē ampliat regula, vt procurator omnia alia possit, in quibus spāle mandatū requirit, vt concludit Do. post Lap. in c. qui ad agendū. §. j. de procur. in vj. Alex. in l. fin. ff. quod quisq; iuris. Ita vt in proposito, cum facta sit exceptio q̄ possit fieri processus ꝯ absentē ɔtumacē, videt regula ampliari. q̄ ꝯ absentē absq; cōtumacia procedi nō possit ad restitutionē possessionis, vt expresse hic dicit. nec ēt alio modo. Et hoc cōfirmat, quia in text. ponderat q̄ reus erat absens ex iusta causa. Certe aliàs pōderatio nihil operaret quātū ad restōnē possessionis, q̄ etiā cōtra contumacē fieri non pōt, ex quo lis non erat cōtestata, & ideo necessariū videt fateri q̄ regula amplicet, vt dictū est, & tūc ponderatio iuste absentie recte procedit, & exceptio facta bene adaptat. & tollit difficultas, in qua Doct. multum laborant.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Transfertur. Adde Bal. in l. cum, qui. C. de bo. auc. poss.

b ¶Syl. Ald. Florentiæ. Non requiritur aliqua cautela Florentiæ, quia statutū disponit q̄ ille cui fuerit data tenuta fm̄ ordinem cuiusdam statuti, de præcepto de disgumbrādo, lucretur pro damnis, expensis, & interesse vsq; in libras quinque pro centenario, super quo statuto fuit aliàs de validitate dubitatum, de quo late disputat Sozin. in consi. cxxvj. diligenter puncti narratione considerata. & Felv. hic ante Dec. cōcludens q̄ sic. de quo Alex. in consi. xxxj. visis, col ij. lib. vj. Dec. in cōsi. ccccl xiiij. col. j. in fi. & aliàs ita consului cum clarissimo do. Hormanocio Deto, cui. q. cōsequitur alia. q. an, missus in possessione, stante d. statuto, possit recta cōscientia. d. fructus retinere. & Laur. de Rod. in d. lxiiij. q. dicit q̄ sic, cū quadam tn̄ modificatione, sed circa hanc qō. vide Ias. omino in l. de quibus. col. xxiij. ver. sed pulchrū & quotidianū dubium est. ff. de legib. & in. §. fuerat, col. iiij. ver. an aūt valeat statutum. inst. de act. Fuit etiā aliàs dubitatum Florentiæ, an pensiones domorum venirent in illo statuto appellatione fructuum, & dixi ego q̄ sic per gl. in l. diuortio. in ver. quanta portio. ff. sol. mat. pro qua Alex. ibi col. x. alleg. plura iura, licet postea dicat se putare cōtrariū verius. circa quod vide quæ scribit Alex. in d. l. diuortio. §. non solum, quę legit cum. §. cum in anno. ver. iiij. no. ff sol. mat. & in. §. si vir in fundo. col. iij. in prin. vbi Alexan. pe. col. & Alexan. consi. clxxxviij. in fi. lib. ij. in consi. cxxij. col. fi. lib. iiij. Fuit & dubitatū an lucraretur fructus missus in pos. fm̄ formam d. statuti à die adepte, vel à die confirmate tenute, & respondi ego q̄ à die adepte, secuta tn̄ confirmatione, q̄ retrotrahit l. donationes, & ibi gl. ver. refertur. j. de do. inter vi. & vxo. & ibi Bal. & Sal. & ita aliàs vidi cōsultū p̄ pclarissimū aduocatū Florē. D. Ant. Malegonellā. Dicebā tn̄ aliter dubitādo q̄ ex quo statutū dicebat q̄ potestas tenet dare eidē nunciū pro laborerio faciēdo, & fructus colligēdo & sic cū loq videat de tenuta cōfirmata, merito ēt alia pars statuti de ea itelligit, sed vis retrotractiōis tollit dubitationē.

c ¶Pro centum. Facit Aret. consi. xc. & ita firmat Fely. hic.

d ¶Hiero. Gigas. Excipiat. Quod dictio, nisi, secundum propriam naturam sit exceptiua, vide per eundem Dec. vbi dixi in apostil. in c. si pro debilitate, in ver. secundo istud notabile ampliatur. supra hoc eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus gerit vicem delegantis, & sicut ipse honorari debet.*
2 *Vicerector scholarium honorandus est sicut rector, & quando hoc sit verum. num. 5. & 9.*
3 *Delegato si fiat iniuria, deleganti facta videtur, maior tamen esset in persona delegantis. num. 10.*
4 *Oratorem interficiens respectu officij tenetur crimine læsæ maiestatis.*
6 *Principali maior reuerentia debetur.*
7 *Episcopo maior honor debetur, quàm eius vicario.*
8 *Legatus Papæ non debet sicut Papa honorari.*
11 *Pœna imposita offendenti rectorem, & magistratum principalem, non habet locum in offendente vicarium eius.*
12 *C. grandis de sup. negl. præl. loquitur quando agitur de interesse pecuniario.*
13 *Delegatus vices gerit delegantis quando bene agit, aliàs secus.*
14 *Delegatus, an dicatur habere iurisdictionem.*
15 *Iurisdictionis appellatione intelligitur de ordinaria.*
16 *Maior & minor eadem persona diuersis respectibus esse potest.*
17 *Cardinales non habent maiorem dignitatem, q̄ episcopi, sed maius officium.*
18 *Archidiaconus maior est in officio, quàm archipresbyter, & minor in ordine.*
19 *Maioritas ratione administrationis præualet, & attenditur.*
20 *Rebellis non solum dicitur qui domino suo resistit, sed etiam qui iudici non vult parere. & num 21.*
22 *Rebelles propriè dicuntur qui contra principem, vel officiales eius in pertinentibus ad statum imperij resistunt, & hoc quomodo intelligendum.*
23 *Pœna contumaciæ cōmensuranda est secundū qualitatē facti, & personarum.*
24 *Contumacia quæ fit in non veniendo, digna est excommunicatione. secus si in non parendo.*
25 *Interdictum restringi potest ad certum actum.*
26 *Terra in qua est episcopus, interdici potest ob delictum episcopi, & ibi quando hoc verum sit.*
27 *Terra an dicatur eius esse qui iurisdictionem spiritualem duntaxat habet.*
28 *Episcopus dicitur officialis communis.*
29 *Papa ligari potest à simplici sacerdote cui se subijcit in actu confessionis.*
30 *Papa tenetur ad confessionem, sed non cogitur confiteri secundum formam de qua in c. omnis vtriusq; sexus.*

quod ibi Bal. C. de contrah. em. Ange. in l. fin. per illum text. C. de fidei. & in l. si cum exceptione. §. quatenus, vbi glo. in ver. omnino. & ibi Bart. ff. quod metus causa & per gl. in c. le j. in verb. omnino. de vita & honestate cler. & text. in cap. de regularibus, & Mo. ibi, de simo. ¶ In glo. ij. ex his, quæ abb. hic dicit, tres conclusiones colliguntur. 12 † Prima est, quòd non valet renuntiatio, nisi libera sit, & non debet renuntians dicere quòd certe personæ cōferatur, quia tunc renuntiatio non valeret, nec collatio alteri facta. & idem gl. in cap. ordinationes. j. q. j. & in l. ille autem. ff. de hære. insti. & not. abb. in cap. cum vniuersorum, colum. j. ver. no. ex prædictis. de rerum permu. & in cap. cum inter. R. col. pe. de ele. vbi inquit † 13 renuntiatio, quæ fit in spiritualibus, debet esse libera. Et non habet locum contractus innominatus do vt des, facio vt facias. & idem 14 abb. in cap. dilecto, in princ. in ij. no. de præb. † Et ideo per glo. hic abb. concludit in c. non satis, de sim. renuntiatio de beneficio, facta cum pacto, renuntians habeat pensionem, non valet,[a] vt no. hic Cal. in consi. j. in tit. de simo. Cautela tamen est secundum 15 abb. in d. c. non satis † fiat renuntiatio libere. & Papa ex officio 16 eius apponat onus pensionis, † & etiam episcopus potest in collatione beneficij apponere onus alimentandi illum qui renuntiauit. vt no. Pet. de Anch. in consi. cclxxx. quæstio proponitur. & facit tex. in c. nisi essent. de preb. & no. Ant. de Bu. in c. ij. de arbi. cum si. vt tradunt Mod. in c. ad audientiam. el. ij. de rescr. & dixi in con-17 si. cxlj. ¶ † Secunda conclusio est, si non apponatur pactum, licet renuntians gerat in animo, vt certe personæ conferatur, simonia non cōmittitur, ita vt non possit beneficium retinere sed tenetur Deo satisfacere per solam pœnitentiam[b]. c. fin. de sim. Et ad 18 idem text. in c. tua nos, de simo. vbi glo. † & abb. ibi dicit differentiam esse inter simoniam mentalem, & conuentionalem, quia in conuentionali quis tenetur restituere talia spiritualia, vel temporalia recepta c. inquisitionis. in prin. de accusa. Sed in mentali peccatum aboleri potest per solam pœnitentiam d. cap. fi. de simo. & 19 idem abb. dicit in c. ex tuæ. in glo. j. eo. tit. de simo. † Secus tamē est in vsura, quæ sola intentione cōmittitur, ita recipiens ad restitutionem tenetur c. consuluit. de vsuris, & pro ratione diuersitatis 20 multum laborant Doc. post gl. in d. c. fi. de sim. ¶ † Sed aduertendum est, quia si recte consideretur, in isto casu inter vsuram, & simoniam nō videt differentia, quia aut loquimur in foro iudiciali contentioso. & pro simonia mentali, vel vsura quis molestari non 21 pōt, quia de occultis non iudicat ecclesia. † vt dicit in d. c. tua nos. & in d. c. fi. de sim. Aut loquimur in foro conscientiæ. & tunc sicut pro vsura mentali quis cogitur restituere quod accedit, & retinere nō potest d. c. consuluit. ita videt in simonia, quia vt dicit in d. c. fin. tenetur satisfacere suo creatori. Et ideo videtur illud, quod simoniace, & turpiter accepit, teneatur in pios vsus conuertere, quia peccatum nō remittitur nisi restituatur male ablatum. vt in regula, peccatum. de reg. iur. in vj. Cogitandum tamen erit, quia 22 Doct. aliter dicunt cōmuniter. † Ex ista conclusione infertur ad canonicū, qui vadit ad officium propter distributiones quotidianas nam mentalem simoniam cōmittit, vt per glo. in c. vnico de cleri. nō resi. in vj. abb. hic. & Car. in cle. j. in vj. notabili. de celebr. missa. & Ioan. de Ana. in c. suam. in j. no. de simo. & per gl. lxxxiij. dist. in c. consuluit. & idem abb. in c. significatum. de præben. col. fi. & in c. cōsuluisti. de cele. miss. vbi hoc dicit de præsbytero celebrante. & hoc habet etiam in summa Angelica in verbo. simonia. el. iij. §. xij. 23 ¶ † Tertia conclusio est, in beneficijs cadit simonia ex prohibitione ecclesiæ, & ideo cum illa Papa dispensare potest. vt not. per gl. in c. cum pridem, de pactis. & idem tenet Car. post Hosti. in c. j. de simo. Sed abb. hic. & in d. c. cum pridem. allegat tex. in contrarium. j. q. iij. c. ex multis. vbi pariter prohibetur venditio beneficiorum in testamento veteri, sicut sacramentorū. Et latius hoc idem abb. tradit in c. extirpande. §. quia vero. in vlt. char. de præben. & idem Domin. voluit in c. j. xij. di. vbi reprobat gl. hic. & tenet auctoritas Papæ non excuset, etiā in beneficialibus. & refert Io. de Ana. in d. c. j. cum si. vt late prosequitur Andre. siculus hic Moder. hic respondent, dato de iure diuino prohibita sit venditio be-24 neficiorum, † potest tamen Papa ius diuinum limitare. vt probat 25 in c. salubriter, de vsuris, & in c. gaudemus. de diuortijs. † Et causa præsumitur in summo pontifice. vt not. in c. quæ in ecclesiarū. de cōstitutio. ¶ Sed ista responsio Moder. nō satisfacit, quia militaret 26 etiam in simo. quæ cōmittitur in sacramentis. † & tamen gl. & omnes fatentur in simonia, quæ cōmittitur in sacramētis, Papa di-27 spensare non pōt. † Præterea nō est verū tali casu causa præsumatur, quia ex quo nō habet potestatem sine causa, de tali causa constare debet. vt dixi in c. quæ in ecclesiarum. s. de consti. Aliter etiam Mod. hic respondent, & nō bene, quia verbales solutiones sunt. Vnde tolerabilius videt[c] quod not. Io. de An. in c. j. col. ij. de sim. vbi dicit licet in collatione beneficiorum videatur cōnexitas cum ordinibus, tamen pecunia videtur data pro bonis temporalibus. all. tex. in c. constitutus. de reli. do. & ibi Ant. de Bu. co-28 lum. ij. ver. fm dub. vbi inquit † ad hoc vt actus valeat. & simonia excludat, interpretatio fit, pro bonis temporalibus data fit pecunia, per illū tex. ad quem tamen An. sic. conatur respondere dupliciter. Primo ibi episcopus liberaliter remisit ius spāle, & cōtra liberaliter fuit sibi pensio constituta vt verba literæ ibi sonant. Secūdo dicit nō debet capi illa coniectura. vt actus in dubio va-29 leat, † quia potius debet capi intellectus peior, qui pro anima securior est c. iuuenis. de spon. Sed replicari pōt in d. c. cōstitutus, fuit facta cessio simplr, vt ibi patet. Sed vt actus valeat interpreta-30 tio debet fieri, ex liberalitate processerit. † Non ob. quod dicit in d. c. iuuenis. qa in foro animę illud procedit. secus est in foro cōtentioso de quo agit hic. ¶ In glo. fi. de intellectu huius decretalis dicendū est vt dixi in c. j. & c. pastoralis. §. quoniā supra de rescrip.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Non valet. Adde quòd est hæc dictio præcise significationis. vide Deci. in consi. ccccclxxxiij. col. j. in fi.

¶Syl. Ald. Valet. Et hinc dicebatur aliàs p Pari. cōsi. cxliij. terminus. col. ij. vers. vlterius renunc. lib. iiij. qn ex coniecturis apparet renuntiās voluit retinere fructus, renuntiatio præsumitur simoniaca, quāuis appareat facta libere, & pure, & ibi prosequitur plures coniecturas. & vi. Aymo. consi. cxxij. in priu.

b ¶Syl. Ald. Penitentiam. Adde Parisi. consi. cxxxv. Ioannes. col. ij. nu. 18. lib. iij.

c ¶Syl. Ald. Videtur. Patitur tamen hæc solutio difficultatem, quia simonia committitur esse in connexis spiritualibus gl. j. q. j. in summa, quam sequitur idem Deci. in rub. infra de iudi. col. viij. versi. sed ad hoc respondetur.

SVMMARIVM.

1 *Si quando, quomodo exponatur.*
2 *Rescriptum cum certa forma non cogit delegatum quominus legitimas exceptiones admittat.*
3 *Delegato si causa committatur contra aliquem, non ideo Papa prohibet quominus legitimas exceptiones admittat.*
4 *Verba rescripti debent conformari iuri & æquitati, licet eorum natura non patiatur.*
5 *Iudex etiam legatus non debet exceptiones minus rationabiles admittere, & hoc procedit etiam in summarijs.*
6 *Iudex debet procedere secundum æquitatem iuris.*
7 *L. quod Ephesi. ff. de eo quod cer. lo. & c. fi. de transa. intelligitur de æquitate informata à iure à doctoribus. de veritate vide nu. 8.*
9 *Aequitas dicitur naturalis iustitia, & consideratur vbi ius deficit.*
10 *§. pen. in auc. iusiur. quod præsta. ibi omnem æquitatem, quomodo intelligatur, & intelligatur in arbitrarijs. num. 11.*
12 *Clausula quod procedatur secundum æquitatem, quot & quales effectus pariat. & num. 14. & 15. & 18. & 19.*
13 *Arbitrium datum ad procedendum non extenditur ad decisionem.*
16 *Arbitrator qui secundum æquitatem iudicare debet, non debet iudicare pro eo, qui se fundat in vsucapione.*
17 *Præscriptio cum mala fide non valet de iure canonico.*
20 *Exceptio excussionis dicitur esse de apicibus iuris.*
21 *Princeps omnes exceptiones etiam rationabiles tollere potest, si de voluntate eius constet.*
22 *Princeps ex causa rem suam alicui auferre potest.*
23 *Princeps non potest tollere defensionem, quæ est de iure naturali, nisi ex causa num. 25.*
24 *Exceptio omnis respectu formæ est de iure ciuili.*
26 *Citatio potest tolli à principe.*
27 *Exceptio respiciens defensionem sine causa tolli non potest.*
28 *Clausula nulla obstante exceptione, non tollit exceptiones legitimas.*
29 *Statutum reijciens interpretationes non excludit rationabiles sed friuolas.*
30 *Exceptionem nullam opponere promittens, intelligitur de malitiosa non de legitima.*
31 *Verba potius superflua iudicantur q̄ alteri notabile præiudicium inferatur.*
32 *Papa conferens beneficium non obstante collatione alteri facta, præsumitur intellexisse de inualida.*
33 *Priuilegium alicui cōcessum ne opponantur ei exceptiones, intelligitur etiam de legitimis, quod verum est si apponatur clausula non obstante, vide ibi de veritate & nu. 36.*
34 *Priuilegium debet restringi vt minus iuri communi deroget.*
35 *Priuilegium non requirit clausulam non obstante.*
36 *Clausula non obstante, non est necessaria in priuilegijs.*
37 *Rescripti natura est, vt ad obseruationem iuris communis concedatur.*
38 *Inferiores à principe ius alterius tollere nequeunt.*
39 *Statutum inferioris à principe ius alterius lædens valet.*
40 *Exceptio quāuis nulla contra instrumentum opponi possit ex præcepto statuti, tamen poterit illa opponi, non sit publicum, cum de eo statutum loquatur.*
41 *Statutum tollens omnes exceptiones, eas non tollit, quæ ex alio statuti capite veniunt.*
42 *Statutū tollens omnes exceptiones nō tollit exceptionē inhabilitatis personæ.*
43 *Iudicio in summario persona legitimari debet.*
44 *Instrumento quamuis opponi non possit, potest tamen opponi contra personas.*
45 *Exceptio notoria opponi potest non ob. statuto nulla exceptio opponatur.*
46 *Notoria allegatio & exceptio nunquā in quacunq; materia censetur sublata.*

47 *Assertioni Papæ quamuis standum sit de renuntiatione in eius manibus facta, potest nihilominus probari renuntiantem non habere ius.*
48 *Exceptio quam quis se offert incontinenti probare non censetur reiecta.*
49 *Spoliatus ante omnia restituitur etiam ꝙ quis se offerat incontinenti probare.*
50 *Exceptio citationis omissæ non censetur sublata.*
51 *Statutum ꝙ absens damnari possit etiam capitaliter quando valeat.*
52 *Citatio prima respicit defensionem.*
53 *Citatio de se non est de iure naturæ, sed propter defensionem.*
54 *Exce.perplexitatis & contrarietatis non censetur reiecta à statuto.*
55 *Testium reprobatione prohibita non tollitur insurgens ex contrarietate.*
56 *Rusticus non excusatur à contrarietate.*
57 *Exceptio quæ inest ex natura actus non videtur excludi.*
58 *Fideiussori competit exceptio cedendarum contra agentem, non obstante ꝙ contra instrumentum defensio non possit admitti.*
59 *Venditor opponit exceptionem pretij non soluti, etiam ꝙ nulla opponi possit exceptio per statutum.*
60 *Exceptio metus opponi potest non obstante statuto prohibente quascunque exceptiones.*
61 *Statutum ꝙ non possit opponi exceptio, vis, vel metus, valet, sed qualiter succurratur.*
62 *Exceptio simulationis opponi potest, non obstante statuto prohibente.*
63 *Instrumentum simulatum non dicitur instrumentum.*
64 *Innocentiæ exceptio à statuto non potest tolli.*
65 *Innocentia apparente etiam post confessionem non debet fieri executio.*
66 *Exceptio fundata in consensu partis in iudicio, non censetur sublata à generali statuto remouente exceptiones.*
67 *Confessio aduersarij præiudicat etiam si id probari non poterat.*
68 *Solutionis exceptio admittitur, non obstante statuto remouente exceptiones.*
69 *Instrumenta incompatibilia derogant inuicem.*
70 *Libelli inepti exceptio admittitur, etiam si statuto prohibeatur exceptio.*
71 *Exceptio defectus potestatis semper opponi potest.*
72 *Laudum latum extra formam compromissi est ita nullū ꝙ ratificari nō potest.*
73 *Exceptio incompetentiæ iudicis potest quandocunq; opponi.*
74 *Excep.de qua constet per sententiam vel instrumentū opponi pōt non obstat.*
75 *Exceptio nullitatis opponitur, non obstante statuto prohibente exceptiones, & opponi de ea potest perpetuo nu.76.*
77 *Defensio non intelligitur sublata si tollatur exceptio.*
78 *Officium iudicis non intelligitur remotum remotis exceptionibus.*
79 *Excep.causata dolo aduersarij non intelligitur à statuto sublata.*
80 *Obligatus ob casum fortuitū, nō obligaē ad casum pcedentē culpa aduersarij.*
81 *Executioni opponi potest quamuis instrumento non possit.*
82 *Recusatio non intelligitur sublata remota exceptione.*
83 *Exceptio solutionis non intelligitur sublata à statuto tollente excep.*
84 *Executio sententiæ impeditur exceptione solutionis.*
85 *Excep.intentionis & facti non dicitur propriè exceptio, & non comprehenditur in statuto prohibente exceptiones.*
86 *Excep.Macedoniani & Velleiani non intelligitur sublata à statuto.*
87 *Exceptio vsurarum potest opponi non obstante prohibitione statuti.*
88 *Vsurarum causa est fori ecclesiastici, ideo à statutis laicorū nō cōprehenditur.*
89 *Exceptio falsitatis opponi potest non obstante prohibitione statuti.*
90 *Statutum prohibens omnes exceptiones non comprehendit exceptionem ꝙ res de qua agitur non sit in rerum natura.*

1 EX parte.ii. ¶Summatur, & diuidiē, vt p Abb.hic.¶† In tex.ibi, si quādo, id est, aliquādo. fm Io.An.hic, q̄a nō sem p expedit seruare formā rescripti.c.causam, quæ, de rescrip. Sed ista expositio nō sapit, quia regulariter forma rescripti seruari debet c.cum dilecta. de rescrip. Et ad istā regulā verba text.hic referri videnē. Vnde melius est vt dicamus, si qn̄, pro quāuis, vt in simili habeē in l.fi.cū glo.C. 2 de libe.& eorum li.in verbo, si, id est, quāuis.¶† Primo not.ꝙ expressio certe formæ in rescripto nō arctat præcise delegatū, quominus teneaē legitimas exceptiones admittere, vt abb.hic dicit, & in notabili casu exemplificari potest, vt tradit Domini. de S. Gemi.in consi.cxxxij.in causa prioris, in prin.vbi per istū tex.con- 3 cludit, † ꝙ licet causa cōmittatur delegato, vt debeat se informare contra talem priorem, nō per hoc Papa prohibere videē, quominus delegatus exceptiones & defensiones legitimas admittat. Et ad hoc bn̄ facit gl.no.in c.paratus.xxiij.q.j.in verbo, si vera. quę 4 no.dicit † ꝙ verba posita in rescripto debēt ɔformari iuri, & equitati, licet natura verborum nō patiaē. Facit quod no.Do.in c.licet canon.§.fi.in versi.nota bn̄ istud dictū, de electió.in vj.cū simili.vt 5 dixi in rubri.de rescrip.col.ij.¶† Secundo nota, ꝙ iudex, etiam legatus nō debet exceptiones minus rationabiles admittere. ita probatur à contrario sensu hic, ibi, rationabiles, facit quod not. Innoc in c.post electionē.in fi.de conces.præben.quē abb.allegat hic, & dixi late in c.licet causam, in vj.no.j.de proba. Et hoc procedit ēt in summarijs, vt probaē per gl.in cle.sępe.in verbo. dilatio- 6 nes.& ibi Car.abb.Imo.& Mo.¶† Tertio no.ꝙ iudex debet pro- 7 cedere fm æquitatē iuris.† Vnde abb.infert ꝙ illud, quod dr̄ iudicem habere æquitatē añ oculos l.quod si Ephesi.de eo quod cer- a to loco. & c.fi.de trāsa.intelligiē de æquitate informata à iure [a], vt latius per eū hic, & posteriores sequunē & Mod.post Albe.in d.l. 8 quod si Ephesi.de eo quod certo loco.† Sed tamen aduertendū est, quia ista limitatio ad l.quod si Ephesi.nō vr̄ vera, & cōsiderandū est ꝙ tex.hic expresse dicit de æquitate iuris, ibi, iuris æquitate vnde ista verba æquipollent ac si simpliciter diceret de iure, quia ius est bonū, & æquū l.l.in prin.ff.de iusti.& iur.l.si me & Titiū, in 9 fi.ff.si cer.pet.† Sed in l.quod si Ephesi.diciē, de ęquitate simpliciter, quo casu æquitas dr̄ naturalis iustitia, & cōsideraē vbi ius defi b cit [b], vt no.Bal.in c.pasto.in fi.j.de cau.poss.& proprie.& probatur in d.c.fi.de trans.vbi expresse dr̄ ꝙ vbi ius deficit, procediē seruata æquitate. ergo talis æquitas nō pōt à iure informari. quod nō reperiē. ad idē tex.in l.ij.§.itē Varus.in fi.ff.de aqua plu.arc.ibi, ęquitas suggerit, & si stricto iure definiatur. Pro dicto tn̄ abb.vr̄ tex.in auct.iusiurandū quod pstaē ab his.§.pen.vbi iudices iurant serua- 10 re æquitatē, ibi, oēm æqtatē seruabo, † Et sic ibi fit mētio de ęquitate simpliciter, & certe vr̄ ꝙ intelligiē de æquitate informata à iure, quia iudices tenentur seruare iura, & leges. insti.de offi.iud.in 11 prin.† Sed rn̄deē ꝙ ille text.intelligiē in arbitrijs, in quibus nihil à iure determinatū reperiē, & ita illum tex.declarat Imo.in d.c.fin. col.ij.de transa.& hoc satis colligiē in illo text.dū diciē ꝙ seruabit 12 æquitatē, fm quod iustū sibi visum fuerit.¶†Et ex his inferē quid operaē ista clausula, si in rescripto dicaē ꝙ procedaē fm æquitatē. c Mod.hic dicunt ꝙ exceptio pacti nudi non habebit locū [c], vt not. Bar.in l.Quintus. in fi.ff.mand.& adde Bald.qui hoc sequitur in l. si pro ea.col.fi.ver.vnde facit questionē.C.man. Sal.in l.placuit.C. de iudi.Rom.in rub.de ar.col.ij.Alex.in cōsi.xlj.viso puncto.lib.iij. Are.in l.si seruum.§.sequitur.de ver.obl.Reperio tamē ꝙ Rom.tenet contrarium in l.filiusfamilias. col.ij.vers.& primo arduum.ff. de dona.Sed ad fundamentū eius responsio colligiē ex his, quæ Bal.dicit in d.l.si pro ea.& Saly.in d.l.placuit. in fi.Et bene aduertendū est, quia pdicta cōclusio nō videtur procedere in terminis, quibus loquunē Mod.hic, videlicet qn̄ fuit data potestas procedendi, quia talis potestas quæ respiceret processum, non haberet 13 locū in decisione, de qua agiē, † quia arbitriū [d] datū ad proceden- d dum non extendiē ad decisionē, [e] vt no.Bal.in l.qui procuratorē. e col.ij.ver.pone ꝙ datur arbitrium.ff.de procu.& no.Bar.[f] in l.fi.in f prin.ff.loca.cū si.& iō Bar.in d.l.Quintus, ponit q̄stionem ꝙ causa 14 decidi debeat.† Secundus effectus huius clausule est, ꝙ cōmissarius poterit possessorē cōdemnare reiecta exceptione pscriptio- g nis, [g] vt no.Ange.concludit in l.sequiē.§.si viā.in ver.quinimo.ff.de vsucap.& idem Bald.in l.j.C.de præscri.xxx.an.in ver.item causa 15 est cōmissa.† Et hoc procedit quando pscriptio processit cū mala fide, prout Ange.loquitur in d.§.si viā. Secus si cum bona, vt late Ro.cōcludit in rub.ff.de ar.col.j.& ita simpliciter sequunē Mod. hic, & dixi in c.j.de prob.col.xxx.& adde Ange.in l.j.ff.de neg.ge. 16 in princ.† vbi inquit ꝙ arbitrator, qui habet decidere causam fm æquitatē, nō debet iudicare pro eo, qui fundatur in solo præsidio vsucapionis.& sic loquiē etiam in vsucapione, quę fauorabilis reputaē.& idem Rom.in cōsilio.cxlix.conclusionem primam.col.ij. vbi sequiē etiam distinctionem supra factam. & Lanfran.in tracta.de arbi.vltima parte q.xxv.Areti.in l.si seruum.§.sequitur. de verb.obl.vbi dicit veriorem esse opin.contra Angel.& Cuma.in consi.lxvij.statuto ciuitatis.in fi.Sed aduertendum est, q̄a ɔclusio Ang.indubitata videtur, quia etiā si nō esset ista clausula, de æquitate.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. A iure. Idem repetit Dec.in l.si tibi.in prin.ff.si cer.pet.in v.not.& ꝙ ęquitas debeat esse rationi coniuncta, non imaginaria; & ex sensu nostro, voluit Bal.in rub.C.de consti.pec.& in consi.xcix. super primo, col.j.in fi.lib.iiij.Ro.in consi.cxlix.conclusionem, col.ij.ver.non est ratio, Pau.de Ca.in l.placuit.circa med.C.de iud.& dicit Bald.in c.j.§.& quia.col.antepe.ver.quęro quomodo.de his qui feu.da.pos.in vsi.feu.ꝙ æquitates hominum non habent in se pondus statuti nisi legibus vel consuetudine præscripta sint roborate.

b ¶Syl.Ald. Deficit. Et idem dixit Bal.in c.j.in fi.de iureiur.ꝙ æquitas est naturalis iustitia, & hinc dixit Boetius lib.iij.Topicorum æquitas est, quod naturalis ratio persuasit. æquitas enim naturalis nihil aliud est nisi tacita quædam lex naturæ, cuius effectum notabilem habemus in.§.conductor. Instit.de loca.declaraui ego.in.§.Thesauros. in ij.not.insti.de rerum diuisio.

c ¶Syl.Ald. Habebit locum. Vide Decium in l.lega.in iiij.nota.C.de pac.in cōsi.vij. in ij.co.Præpo.sen.in sua disputatione. in q.iiij.Alex.in consi.xlj.col.ij.lib.iij.& dum Bar.ibi dicit hoc esse verum in curia mercatorum, declara & inter mercatores, Sozi.consi.ciiij.lib.iiij.& vide in proposito etiam Sozi.in cons.cxx.col.vij. & Ioan.Crotum in l.si constante.col.xlvij.in prin.ff.sol.mat.& ad hoc dicta. vide Dec.in l.qui accusare.in ver.æquitas.C.de eden.Dec.in consi.cxvj.col.j.vide omnino Ful.in consi.clxxij.Alex.consi.xij.lib.iij.

d ¶Arbitrium. Adde Sozi.in consi.cxcv.lib.ij.

e ¶Ald. Decisionem. Quando enim alteratur modus procedendi non videtur alteratus modus decidendi. Dec.in l.& si prætor.col.j.C.de offi.eius & in c.ecclesia S.Mariæ.nu.45.s̄.de constit.

f ¶Syl.Ald. Bar.Barto.ibi hoc non dicit.

g ¶Syl.Ald. Præscriptionis. Vide bonam additionem ad Ro.in d.rub.de arb.& vide latissime Io.Fran.Balbum.in tracta.de præscri.in.j.par.prin.q.v.col.iii.& seq.

17 tate. illa præscriptio cũ mala fide nõ attenderetur,† quia de iure canonico nõ valet præscriptio cũ mala fide c.fi. de prescri. & in regula, possessor. de reg. iur. in vj. & tale ius etiã seruari debet in foro seculari, vt per [a] gl. in d. regula, possessor. & per d. gl. & Doc. in d.c.fi. de præscrip. & no. Bar. in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccl. & 18 quod not. Fulg. in cõsi. cviij. in proposita questione.† Tertius effectus est, quia ille, qui potest s͂m æquitatẽ ꝓcedere, põt summarie ꝓcedere, vt no. Bald. in l. obseruare. §. proficisci. in. xxv. q. ff. de offi. procon. & sequit̃ Ro. in d. l. rub. de arbi. col. iij. versi. adde tñ quod 19 dictũ est.† Quartus effectus & vltimus est, ꝙ exceptio excussionis [b] tali casu admitti nõ debet,† cum talis exceptio dicat̃ esse de 20 apicibus iuris, [c] s͂m gl. in l. si mancipium. §. j. in verbo, cõmuni diuidundo. ff. de euic. & tali casu reijciunt̃ exceptiones, quæ sunt de apicibus iuris, vt no. Bart. in l. fideiussor. §. quædã. ff. manda. Et ita in terminis Ro. concludit in cõsi. ccccxxx. due rationes. Ang. Are. idẽ tenet in. §. si qs in fraudẽ. col. x. ver. quero statuto cauet̃. instit. de act. vbi allegat Bal. hoc voluisse in d. l. si mancipiũ. in apostillis. & idẽ sequitur Maria. in cõsi. xxiiij. visis. col. fi. ver. insuper. & Fran. de Curte in cõsi. vj. primo aspectu. col. j. Sed in cõtrariũ allego notabile dictũ Bal. in l. fi. §. j. versi. fuit quæsitũ à iure. C. cõmunia de leg. quod dictũ pro notabili sequitur Alex. in l. constante. in prin. col. xx. versi. vnum noto. ff. sol. mat. de hoc videndũ est quod tradunt Moder. in cle. sepe. in glo. in verbo, dilationes. de verb. signi.

21 ¶† Vltimo not. ꝙ princeps in rescripto tollere potest omnes exceptiones, [d] etiam rationabiles, vt hic. Et hoc intelligitur, quãdo constat de voluntate eius, per gl. hic. & ad hoc videtur gl. in l. iij. §. si is pro quo. in verbo, exceptione. ff. quod quisq; iur. intelligẽdo quòd ibi esset facta mentio de exceptione peremptoria, prout Alex. ibi dicit. Et quòd Papa exceptiones peremptorias tollere possit. not. Imo. hic allegando notata in c. quæ in ecclesiarum. su22 pra de consti.† vbi abb. post alios cõcludit quòd princeps ex causa rem suam alicui auferre potest. & no. Bar. in proe. ff. orum. col. ij. 23 cum si. vt dixi in d. c. quę in ecclesiarum. colum. x.† Non ob. quòd princeps non potest tollere defensionem, quæ est de iure naturali, cle. pastoralis. de re iudi. quia illud verum est in naturali defensione. secus est in ciuili, vt notat abb. in c. dilecti. de exceptio, Bald. in c. à nobis. in fin. de except. cum sim. vt tradunt Mod. hic, qui ita respondent. Sed ista, responsio prima facie non satisfacit, quia solum haberet locum in exceptione præscriptionis, vel rei iudicate quę sunt de iure ciuili, prout abb. loquit̃ in d. c. dilecti. secus ergo esset in alijs exceptionibus peremptorijs, quę essent de iure natu24 rali.† Ad hoc tñ replicari põt, ꝙ quælibet exceptio respectu formæ est de iure ciuili, vt no. abb. in rub. de excep. Et probatur, quia exceptio est exclusio actionis l. ij. ff. de excep. Vnde sicut actio est de iure ciuili, ita ergo exceptio videt̃ esse de iure ciuili. & hoc mo25 do arguit Bar. in l. ex hoc iur e. circa fin. ff. de iusti. & iu.† Secundo, & melius, responderi potest, dato ꝙ exceptio esset de iure naturali. tamẽ ex causa etiam defensio, de iure naturali tolli potest, [e] vt no. Ang. in l. si sic. de leg. j. Alb. in l. omnes qui. colum. j. C. de epi. & cle. in l. cũ mulier. ff. so. ma. & Nellus in tracta. bannito, in ij. qõ. se26 cundi temporis.† Et ideo causa subsistente princeps etiã tollere põt citationem, vt no. Bal. in l. cum cessante. in princip. C. qũo, & 27 qñ. iudex. cũ simi. vt Alex. scribit in consi. ij. viso. col. iiij. li. j.† Et hoc modo intelligitur conclusio supra facta. Aliàs aũt sine causa exceptio, quæ respicit defensionẽ, tolli nõ põt, vt no. Bart. in tracta. qui sint rebelles. circa fin. in ver. mille librarũ. Et cõclusio supra facta 28 procedit, qñ constat manifeste de mente principis.† Secus si simpliciter appobatur clausula, nulla obstante exceptione, quia tũc exceptiones legitime non tolluntur, [f] vt gl. hic dicit, quam abb. & Doct. sequuntur. ad idem est glo. prima in c. fine exceptione. xij. qõ. ij. & in c. lator. ij. qõ. vij. in vers. excusatione. & in c. licet de vitãda. in versi. exceptione. de elec. & in l. & nõ tm̃. §. quod si pro emptore. vbi Ang. ff. de peti. hære. & not. Cy. in l. ita nobis pudor. C. de adult. Hostien. in sum. eo. ti. §. quid si eius officium. colum. fina. versic. idem ad eius officium, cum similibus. vt tradit Anto. de ca29 nario in tracta. de executione instrumentorũ. in j. q.† Simile est in statuto, quod generaliter reijcit interpretationem. Nam de friuola [g] intelligit̃, & interpretatio rationabilis non excluditur, [h] vt no. Bar. in l. omnes populi. col. antepe. ver. vltimo quæritur. ff. de iusti. 30 & iu. Et idẽ est in promissione conuentionali,† quia quando quis promittit nullã exceptionẽ opponere, intelligitur de malitiosa, & legitima nõ excluditur, vt no. Spec. in tit. de obli. & so. §. j. col. iij. & sequit̃ ibi Bal. in ver. nota ꝙ qui promittit. & licet in hoc Alex. in consil. cxxxiij. super quæsitis. col. iij. lib. v. alle. Bal. aliter voluisse in addi. Spec. in tit. de emp. & vend. in prin. Bal. ibi hoc non dicit, & no. idem Signo. in consi. lxxij. factum sic proponitur. col. j. Nam in dictis casibus, licet verba, q̃ vniuersalia sunt, omnẽ exceptionẽ videantur excludere. tamẽ quia non constat præcise de voluntate superioris, ista generalis restringitur, ne tertio graue præiudicium inferatur, sicut est in casibus requirentibus spãle mandatũ 31 c. qui ad agẽdũ. de procu. in vj. & in iuribus alle. in gl. hic.† Et quia verba potius superflua iudicant̃, quã ꝙ alteri notabile pręiudiciũ inferatur, [i] vt per gl. no. in l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. 32 vbi Bart. in fi. cũ si. vt Alex. tradit ibi.† & ideo si Papa cõfert alicui beneficium non obstante collatione alteri facta, intelligit̃ de inualida, [k] vt not. voluit Compost. in c. causam q. de rescrip. De quo tamẽ dicendũ est, vt ibi dictum fuit. Secus ergo videt̃ qñ expresse dicit̃ de exceptione rationabili, & legitima, vt in gl. hic. quia in claris non est opus coniecturis l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obl.

33 † Et idem est, si hoc concedatur à principe per viã priuilegij, quia vt priuilegiũ aliquid operet̃, et exceptiones legitime remoue vñr, vt no. Bal. dicit in l. iij. §. si is, pro quo. ff. quod quisq; iur. quod sane intelligitur, qñ clausula, nõ obstan. apponitur. aliàs secus, vt in gl. hic cũ. s. alle. Item Imol. cõcludit in l. fi. ff. à quibus ap. non licet. & sequit̃ Alex. in d. l. iij. §. si is, pro quo. Sed aduertendũ est primo, ꝙ ratio quã Bal. adducit, ꝙ priuilegium debet aliquid operari, non infertur ad exceptionẽ peremptoriã, quia hoc satis operat̃ in di34 latorijs.† Et dato ꝙ aliquid operet̃, debet restringi, vt minus iuri cõmuni deroget̃, ar. l. fi qñ. C. de inoff. test. Secũdo ista ratio Bald. etiã procedere videt̃, licet clausula nõ obstante non apponatur, quia vtiq; tamẽ priuilegiũ taliter debet intelligi ꝙ aliquid operet̃ 35 c. in his, de priuileg. c. si Papa. eo. ti. de priuilegijs in vj.† Tertio, ꝙ in priuilegio prout Bald. loquit̃, clausula, non obstante, non videt̃ necessaria, quia eo ipso ꝙ princeps priuilegiũ concedit, ipso facto apparet ꝙ vult infringere ius cõmune, & clausula nõ requirit̃, [l] vt not. Bal. in l. itẽ la pilli. col. iij. versi. ego dico. ff. de rerũ diuisio. Bene 36 facit quod no. abb. per gl. ibi in c. cum olim. de priui.† Et ideo concludendum est ꝙ dictum Bal. habet locum simpliciter, qñ cõstat principem cõcedere priuilegiũ ꝙ exceptio peremptoria opponi nõ possit. Gl. hic procedit in rescripto, prout loquit̃, cuius natura 37 est,† ꝙ ad obseruationẽ iuris cõis cõcedat̃ l. falso. C. de diuer. rescrip. Et facit quod no. abb. hic in fi. Et in rescripto non reputatur absurdũ ꝙ verba nihil operentur, vt no. abb. in c. causam quæ, de rescri. cũ simil. vt dixi in rub. de rescript. col. ij. Item considerandũ est ꝙ Bal. in loco supra allegato loquit̃ qñ principaliter alicui cõcedit̃ priuilegiũ, ꝙ sibi nulla exceptio opponi possit. glo. vero hic loquit̃, qñ inciden ter per modũ clausule dr̃, nulla obstante exceptione. vnde ista diuersa vident̃, & nõ cõtraria. Et stante tali prohibitione expresse facta à principe, vel statuto, de exceptionibus legitimis, & rationabilibus non opponendis, limitatur non habere locum in pluribus casibus, vt Mod. hic vtiliter prosequuntur.

38 † Et primo non procedit in inferioribus à principe, qui ius alterius tollere non possunt, [m] vt dicunt Mod. hic allegando Inno. in cap. cum. p. de fide instru. & adde Arch. xvj. q. j. in cap. peruenit. Alb. in l. quoties. in princi. C. de præc. impe. offer. & sequitur Paul. de Ca. ibi. colum. j. in ver. adde vnum. & dixit se ita Brixie consuluisse, & not. Bal d. in l. rescripta. colum. fi. C. de præci. impe. offe. cum si. vt dixi in c. quæ in ecclesiarum. colum. xiij. s. de consti. Sed

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Vt per. Adde eundem. s. de constit. in c. ecclesia S. Mariæ. nu. 95.

b ¶Excussionis. Adde Ro. in consi. lxxvj. & in consi. cccclxxij.

c ¶Ald. Iuris. Adde Ias. in l. iurisgentium. §. sed cum nulla. ff. de pac. Ioã. Cro. in rep. l. constante col. xlvij. ff. sol. matr.

d Hier. Gig. Exceptiones. Adde tamen ꝙ licet per principẽ vel statutũ omnis exceptio admittatur, nõ propter ea censetur sublata exceptio qualitatis detractiua, vt puta ꝙ instrumentũ nõ sit publicum, & quid simile. ita voluit Bart. in l. j. §. & parui. ff. quod vi aut clam. in. j. colum. in versi. ista gl. & in l. diuus. ff. de mili. test. Cuius cõtrarium voluisse Abb. in c. epi. in. j. col. in versi. secũdo no. de reb. eccl. nõ alienan. vbi voluit, ꝙ exceptio defectus dominij, opponi nõ possit cõtra prælatũ male reuocantẽ alienata, propter verbũ absq; aliqua oppositione positum in illo text. hanc eandem limitationem postquã hoc scripseram. video ꝙ Deci. ponit. j. in versi. secundo fallit.

e ¶Ald. Potest. Adde Deci. in l. vt vim col. ij. ff. de iust. & iur. & col. v. & in c. quæ in ecclesiarum. nu. 87. s. de constit.

f ¶Syl. Ald. Tollunt̃. Adde Ias. in l. si quis iniquũ. §. si is pro quo. ff. quod quisq; iur.

g ¶Friuola. Adde Alex. in consi. lj. nu. 11. consi. lxxx. lib. j.

h ¶Syl. Ald. Excluditur. Adde Deci. in l. quamuis in. j. no. C. de impub.

i ¶Syl. Ald. Inferatur. Adde Dec. in c. j. col. iiij. nu. 31. s. de constitu. Fely. in d. c. causam. c. xj. in fi. Alex. consi. xxxiiij. colum. ij. in fi. lib. iiij. in consi. clxiij. col. iij. lib. v. Sozi. consi. clxiiij. col. vij.

k ¶Syl. Ald. Inualida. Adde Dec. in c. j. col. v. ver. iij. benefacit, de rescri. in cõsi. cxjc. nu. 5. vbi declarat illud dictum Compostell.

l ¶Syl. Ald. Requiritur. Adde Deci. in c. j. col. pen. nu. 52. s. de rescrip.

m ¶Syl. Ald. Non possunt. De potestate horum principum inferiorum videnda sunt quæ ponunt Ang. in consi. cxvij. in causa, vbi de Duce Mediolani, Pau. de Castr. in consi. ccxxvii. super primo. col. j. & ij. Rom. cõsi. lix. vbi de domino Fani. Abb. consi. xvii. ver. ad secundũ. lib. ii. & in consi. ciiii. lib. j. Alex. consi. clvi. col. ii. li. ii. Fel. in c. quæ in ecclesiarum. col. xiii. de cõsti. Alex. consi. iiii. col. iii. lib. j. & ꝙ eorum testamentum sit lex, vide Dec. consi. ccccxix. col. ii. vbi plura de his.

Sed considerandum est, quia ista limitatio vera videtur, qn̄ Ius alterius tollitur per viā priuilegij. secus si per viam legis, vel statuti, **39** † quia tūc et statutū inferioris [a] valet, vt no. tradit Bar. in l. toties. ff. de pollic. in l. Anthiochensiū. ff. de priuil. cre. Alex. in cōsil. clxxxix. mature. col. v. lib. ij. & in consi. cxij. visis his. col. antepe. lib. iij. Vnde in casu nostro valeret statutū q̄ cōtra instrumentum publicū nulla exceptio, etiā rōnabilis, opponi possit. Secūdo fallit, qn̄ opponitur de defectu qualitatis, [b] in qua statutū fundatur, gratia exempli, **40** † licet cōtra instrumentū nulla exceptio opponi possit. potest tamē opponi q̄ non sit instrumentū publicū [c], de quo statutū loquitur, vt abb. hic cōcludit post Bar. quē refert. & idē Bar. in l. diuus. per illū text. ff. de testa. mili. cum si. vt tradunt Moder. hic. & idem Bal. in l. si non sortem. §. j. in prin. ff. de condi. inde. & in l. ij. col. j. ad fi. versi. extra quæro. de execu. rei iudi. cum si. vt Alexand. scribit in consi. xxxiij. viso themate. col. j. libr. j. & in consil. iij. in causa, & lite. col. iij. lib. ij. facit quod no. Bar. per illū tex. in l. putauit. §. non quæuis. ff. de contratab. cum si. vt Ale. tradit in l. iiij. §. condemnatum. col. j. de re iudica. & in consi. cj. super primo quæsito. col. j. lib. iij. & late Roma. in l. si vero. §. de viro. xxxij. fallētia. ff. solu. matrimonio. **41** & idem Roma. in consi. xlij. visis. † Tertio fallit in exceptione, quæ cōpetit ex capite alterius statuti, quia illa tolli nō videt. [d] cum nō sit verisimile statuentes voluisse statutum suum corrigere, vt dicit Imola hic post Ant. de But. & notat Bar. in l. j. §. & parui refert. colum. ij. ff. quod vi, aut clam. & est dictū Io. And. in add. Specu. in ti. de executione sententiæ. §. fi. in ver. xvj. cum similibus. vt tradunt Mod. hic. & Alex. in cōsi. viij. viso. col. iij. lib. primo. & idem Fulgo. in consil. cvij. super eo. in fine. Roma. in consil. ccxliiij. pro euidentia. col. fin. & in cons. cccclxxij. in eo, quòd petitur. colum. ij. Corn. Perusi. in consi. ccxlj. videtur. lib. iij. facit quot no. Bar. in l. sciendū. in princi. ff. qui satisda. cogan. cum si. vt tradit Alex. ibi in ij. colum. **42** ¶ † Quarto fallit in exceptione, quæ respicit inhabilitatem personæ. [e] ita dicunt Moder. hic allegando Io. And. in c. fi. in verbo, spoliatione, de ordi. cogno. vbi spoliato agenti ad restitutionē excōmunicatio opponi potest, vt notatur per gl. in c. ex insinuatione. **43** in verbo, canonicū. de procura. † Et ad hoc facit, quia in iudicio, etiam summario, persona debet legitimari, [f] vt not. Bart. in l. ij. C. de edicto diui. cum si. vt per Moder. hic. tradit Alex. in d. l. ij. & in **44** consil. lix. viso processu. colum. ij. lib. ij. † Et in terminis in casu nostro tenet Bart. in d. l. j. §. & parui refert. colum. ij. vbi inquit, q̄ licet opponi non possit contra instrumentum, opponi tamen potest contra personam. puta si esset minor, vel excōmunicatus. Et per hoc non obstat quod Moder. dicunt contra Bart. in d. l. ij. C. de edicto diui. videlicet q̄ si causa principalis summaria sit, idem dicendum est de his omnibus, quæ incidenter occurrunt, vt no. Bart. in tractatu ad reprimen. in verb. summariæ. colum. vj. & in l. solent. de aliment. & ciba. lega. Quia argumentum bene procedit respectu causæ, prout Bart. loquitur in locis præallegatis. Secus est respectu inhabilitatis personæ, de qua agitur per supradicta. & idē not. Bald. in l. ne quicquam. §. de plano. colum. fin. versic. sed nunquid ff. de offic. procon. & leg. Alexan. in consil. lix. supra allegato. Et sequitur Ant. de Cana. in dicto tracta. de executio. instru. in xv. q. benefacit quod notat Roma. in singulari. ccccxix. an verba rescripti. vbi dicit quòd clausula, supplentes omnem defectum, nō intelligitur de defectu supponentis. [g] allegat Archi. qui hoc dicit **45** in c. Cenomanensem. lvj. distin. & ibi Dominicus. ¶ † Quinto fallit in exceptione notoria, quæ non obstante statuto opponi potest, [h] vt tradit abb. in consi. xliiij. in præsenti quæstione. in ij. dubio. cum si. vt tradunt Moder. hic. facit gl. notabilis in cap. ex conquestione. vbi abb. in vltimo not. de restitu. spolia. Et glo. in l. j. in verbo, imperfectā. ff. de tabu. exhiben. Et quod no. Bald. in l. j. col. j. C. ne liceat tertio prouoca. de notoria nullitate ad limitationē, cle. j. de re iu. cum si. vt Alex. tradit in l. iiij. §. condemnatum. col. iiij. ff. de re iudi. & in consil. lxxvij. in causa & lite. col. pen. libr. ij. Perusinus in cap. dilecto. in iiij. q. colum. pen. de appellatio. Are. in l. naturaliter. §. nihil commune. colum. vj. ff. de acqui. pos. vbi dicit quòd ista **46** est regula in omni materia, † quòd licet præcise exceptio, vel allegatio alicuius iuris excludatur, nunquam excludi videtur, si talis allegatio notoria sit, vt latius ipse ibi prosequitur. & idem Cal. in consi. viij. in fi. de re iudica. Pet. de Anch. in consi. ccxxij. de iure communi. in fin. Alex. in consi. cxiij. viso. colum. ij. lib. v. & faciunt ea quæ allegaui in c. si qn̄. s. eo. Et ista limitatio intelligitur, quādo exceptio notoria est, ita q̄ non habeat disputationem, aliàs secus, vt notat Perusi. in d. q. iij. in col. fin. vbi allegat Bal. in l. data opera. charta fi. col. ij. ver. sed nunquid si bannitus. C. qui accusare. tex. in c. consuluit. el. j. de appellationibus. & quod ibi dixi. ¶ Sexto fallit in exceptione, quæ opponitur per indirectum, quia à statuto tolli nō videt, vt in simili no. dicit gl. in cle. j. in verbo, fecisse narremus. **47** de probatio. † vbi licet standum sit assertioni Papæ asserentis renuntiationē factā fuisse in manibus suis: probari tñ pōt, illū, qui renuntiauit, non habuisse ius in beneficio. & abb. ibi no. illam gl. & Car. ibi in fin. ver. vndecimo quæro. & in simili casu not. Pet. de Anch. in consi. cclxxj. in primo dubio. & idem Petrus de Anch. in consi. xc. pro specifica. & in alio simili casu tradit Ant. de But. in c. cū Io. col. iij. ver. ad primū. de fide instru. dū allegat gl. in d. cle. j. & sequunt̄ Mod. ibi post Imo. col. viij. in vers. ij. casus. & per illā gl. in d. cle. j. in alio notabili casu abb. scribit post Ant. de But. & alios in c. is, qui fidē. de sponsa. & dixi in cōsi. lxiij. col. iij. Et facit quod notat Bart. in l. quicunq;. C. de apo. publi. li. x. Et in l. iuris gentium. §. quod fere. per glo. ibi cum concor. vt ibi Alex. tradit. ff. de pactis. Et quod notat Bar. in l. ij. §. prętor. ff. qui satisd. cog. cū concor. in secunda limitatione. s. allegat. nā in effectu ista limitatio in secun**48**dam limitationē reincidit. ¶ † Septimo fallit in exceptione, quā quis se offert incontinenti probaturū, [i] vt notat abb. in c. suscitata. in ver. soleo multū, per gl. ibi in verbo, effectū, de restitu. in integ. & idē abb. in c. super eo. in fine. j. eo. & in consil. lxiij. venio ad primum, col. fin. lib. j. & ita tenent Moder. hic. Sed vide Alex. in consi. xcij. aliàs. xciij. clarissime dñe. col. pen. lib. iiij. vbi conatur improbare hanc decisionē abb. & dicit q̄ etiam si episcopus, vel Cardinalis hoc diceret, non est verum, quia contra abb. decidit Bar. in d. l. prima. §. & parui. ff. quod vi, aut clam. Non obst. gl. in d. c. suscitata. in qua abb. fundamentum facit, quia loquitur in terminis iu**49**ris cōmunis, & non in casu statuti. † Et in contrarium etiam adducit, quia spoliatus ante omnia restitui debet, dato quòd quis velit incontinenti probare de dñio, vt per Bar. in l. si de vi. ff. de iudi. Saluando tamen dictum abb. ad prædicta responderi potest, q̄ speciale est in odium spoliantis, vt non audiatur ille, qui spoliauit, dato q̄ incontinenti velit probare de dñio. aliàs secus esset, vbi ageretur de quasi violentia, vt not. ipse Bart. in d. l. si de vi. ff. de iud. per l. cum quærebatur. C. vnde vi. & glo. ibi in verbo, ignorantiam. in fi. Et sic cū spāle sit in odium spoliantis, in contrarium est ius cōmune, & ita argumentum retorquetur. Nec est verū q̄ Bar. in d. l. j. §. & parui. dicat contrarium, sed loquitur generaliter, vnde debet eius doctrina limitari per rōnē abb. per glo. in d. c. suscitata. Non ob. q̄ loquatur de iure cōmuni, quia ita tamen statutum de quo agitur interpretari debet, cū odiosum sit. ar. c. cum dilectus. de cōsue. Et sic videt̄ q̄ nedū abb. sed etiā monachus qui hoc di**50**xisset, recte loqueret̄. ¶ † Octauo fallit in exceptione proueniente ex defectu citationis, [k] quia illa nō videtur excludi à statuto, vt no. Car. in consi. viij. in ti. de re iudi. col. fi. & idem Pet. de Anch. in consi. ccxij. de iure cōmuni. col. ij. & Ange. in consi. clxxvij. in facto proponitur. in fi. & facit quod no. Bart. in l. si prætor. in princ. ff. de iud. vbi inquit q̄ licet iudex non possit cognoscere de iniquitate sñiæ, pōt tñ videre an sñia lata fuerit parte præsente, & quod not. **51** Bal. in l. j. col. j. ver. sed hic quærit̄. C. qūo, & qn̄ iudex. † vbi dicit valere statutum q̄ absēs [l] damnari possit, etiam capitaliter, dūmodo citatus fuerit. aliàs non valeret, & facit quod not. abb. in c. ea, quę. in fin. de re iudi. & Bald. in l. fi. C. de lega. cum si. vt tradit Perusi. in d. c. dilecto. in l. q. in ij. limitatione. & Ro. in rub. de arb. colum. v. **52** versic. xvij. pone. † Et ista limitatio, quā simpliciter tradunt Doct. in locis. s. allegatis, sane intelligitur in citatione prima, quæ respicit defensionem, vt no. Bald. in l. executorem. col pe. ver. rursus ci**53**tatio. C. de executione rei iudi. † quia citatio, de se non est principaliter de iure naturali, sed propter defensionē. allegat l. ij. §. sed ad diem. ff. de re mili. Et talis defensio cōsideratur in prima citatione, alię vero citationes sunt de iure ciuili, vt not. Bal. dicit in c. cum sit Romana. circa finem. ver. item nota. de appe. Et ideo si allegatur

ADDITIONES.

a ¶ Ald. Inferioris. Adde Dec. in c. q̄ in ecclesiarū. col. x. de consti. vbi late distinguit.

b ¶ Qualitatis. Pan. in c. item cū quis, de resti. spoliato. Gemi. & Philipp. Fran. in c. cupientes. §. quod si p viginti, de electio in vj. Gemi. cōsi. xxiij. Alex. cōsi. iij. nu. 3. lib. j. Ias. in l. nā postea. §. si minor. nu. 9. de iureiu. idē Dec. j. de appella. c. consuluit. j. no. iii. l. fi. nu. 40. C. de edi. diui. Adria. tollen. Dec. in consi. cccclviii.

c ¶ Ald. Publicum. Adde Deci. in c. consuluit. el. primo. in ii. not. de appella. & in consi. cccclviii. col. j. vbi late.

d ¶ Syl. Ald. Videtur. Adde Ias. in l. j. col. iiii. C. de bo. po. cōtra tab. vbi ampliat et si taxatiue loqueretur, & vide Dec. in cōsi. xliii. col. ii. in prin. & vide oīno Alex. in cōsi. lxxx. viso, & opportune animaduerso, col. iii. li. j Dec. in cōsi. ccxxxix. nu. 9.

e ¶ Syl. Ald. Personæ. Adde Ias. in l ii. § prætor ait. col. ii. ff. qui satis. cog.

f ¶ Syl. Ald. Legitimari. Adde Alex. in l. iudices. C. de iud. Deci. in c. prudentiam. §. sexta. in iii. not. de offi. deleg.

g ¶ Syl. Ald. Supponentis. Adde Ias. in morte col. viii. ff. de iur. om. iudi.

h ¶ Syl. Ald. Potest. Adde Sozi. consi. xix. alias. iij. circa præsentem. Deci. in c. interposita in ij. col. in princ. de appel.

i ¶ Syl. Ald. Probaturum. Adde Ias. in l. iurisgentiū. §. quod fere, in vlt. col. ff. de pac. Dec. in c. an sit, in iii. not. de appel. & in consi. cccclxvi. col. j. in fi.

k Syl. Ald. Citationis. Adde eundem Deci. in c. dilecti. col. iii. in prin. infra de iudi.

l ¶ Ald. Absens. Adde Dec. s. in c. ecclesia S. Mariæ. nu. 74. de consti. in consi. cccclx. col. ii. 528. col. ij.

legatur defectus citationis non factę ad audiendum ſententiam, ſtante tali ſtatuto, non videtur ꝙ allegari poſſit, quia talis citatio non reſpicit defenſionem, cum iam ſit cõcluſum in cauſa, quo caſu vlterius nihil allegari põt c.paſtoralis. de cauſa.poſ.& propr.& de hoc late tradunt Mod.in cle.ſępe.§.& quia in verb.perẽptorie.

54 de ver.ſig.¶† Nono fallit in exceptione, q̃ haberet in ſe ꝯrietatẽ, vel perplexitatẽ, quia talis exceptio nõ videt̃ excludi à ſtatuto, vt in ſimili no.An.in l.tale pactum.§.qui prouocauit. col.xv.ver.vlterius iuxta prædicta quæro.ff.de pac.vbi concludit ꝙ remota nullitate, non videtur tolli nullitas, quæ habet in ſe contrarietatem l.

55 vbi repugnantia.ff.de reg.iur.† Vnde prohibita reprobatione teſtium, non videtur prohibita reprobatio, quæ inſurgit ex contrarietate ipſorum teſtium,[a] vt no.Dom.in c.ij.§.fi.col.fi.de teſt.in vj. vbi allegat gl.quæ hoc dicit.iiij.q.iij.c.ſi quis teſtibus.in ver.arguere.Nam vbi eſt contrarietas, ibi non cadit excuſatio, nec ſimplici-

56 tas.† Ideo etiam ruſticus,[b] non excuſatur, vt no.Bal.in l.ſcripture. col.fi.ver.quærunt doctores.C.de fide inſtr.& facit rex.in l.j.C.de fur.in c.ſolicitudinem.de app.Et iſta limitatio videtur procedere, qñ eſt cõtrarietas in dicto principali.aliàs ſecus videtur. arg.eius, quod not.Bart.in l.eos.ff.de falſis, cum ſi.vt dixi in c.licet cauſam.

57 in ix.notab.de proba.¶† Decimo fallit in exceptione, quæ ineſt ex natura actus, de quo agitur, quia illa excludi non videt̃. Et hoc primo exemplificari poteſt ex dicto Bal.in auc.præſente.C.de fi-

58 deiuſ.verſi.quæro dicit ſtatutum.† vbi concludit ꝙ fideiuſſori cõtra agentem competit exceptio cedendarum actionum, non obſtante ſtatuto ꝙ contra inſtrumentum nulla defenſio admittatur quia talis exceptio eſt de natura actus. & ſequitur Rom.in conſi.cccclxxij.in eo, quod quæritur.& in conſil.ccxiiij.pro euidentia. col.fi.Et notandum eſt ꝙ talis exceptio[c] cedendarum actionum non tollitur per generalem renuntiationem.vt notabiliter voluit Rom.in d.conſil.cccclxxij.circa fin.Sed contrarium aliàs conſului.[d] vt patet in conſil.xxvij.vbi rationibus Romani reſpondetur,

59 & contra eum allegaui Ang.in l.ij.C.de fideiuſſo.† Secundo prędicta limitatio exemplificari poteſt, quia non obſtante tali ſtatuto, per venditorem opponi poteſt exceptio pretij non ſoluti,[e] vt not.Bal.in l.ſi traditio.ver.tertio quæro.C.de act.emp.cum ſim.vt tradit Alex.in l.filiæ licet.C.de coll.Mod.hic, & adde Bald.in l.ex prædijs.C.de euictio.& in l.ex placito.in fi.C.de rerum permuta. & Alex.in conſil.cxix.viſo proceſſu. colum.ij.libr.j.& Benedic.de Barzijs de Peruſio in tract.de inſtru.guarentigiato in v.quæſtio. vbi allegat Bal.in l.petemptorias.colum.ij.C.ſenten.reſcindi non poſſe.& ita ſe habet communis opinio, vt Alex.dicit in l.ſi duo.§. ſi quis iurauerit.ff.de iureiur.Et de hoc etiam videndum eſt quod ſcribit Ant.de Cana.in tracta.de execu.inſtrumẽti q.xxvj.& xxvij.

60 vbi totaliter loquit̃.† Vndecimo fallit in exceptione metus, quæ opponi poteſt non obſtante dicto ſtatuto, vt voluit Bal.in l.qui in carcerem.in quibuſdam apoſtillis.ff.quod metus cauſa.prout referunt, & ſequuntur Mod.hic.Sed Bal.in lec.nihil dicit. & illud dictum poteſt habere locum, quando ſimpliciter in ſtatuto dicitur,

61 non obſtante exceptione.† Secus videtur quãdo expreſſe tolluntur exceptiones rationabiles, quia talis exceptio tolli videtur, ſicut quando expreſſe dicitur, non obſtante exceptione, vis, vel metus.quo caſu valet ſtatutum, ſed ſuccurritur, vt not.Bart.in l.ij.C.

62 quod metus cauſa.¶† Duodecimo fallit in exceptione ſimulationis,[f] vt notat Bald in l.fi.§.in computatione. colum.fin.C.de iure delibe.vbi inquit quòd inſtrumentum ſimulatum non eſt in effectu inſtrumẽtũ, ſimulatione probata. & idẽ Bal.in l.ſi nõ verũ.C. de dona.inter vir.Bart.tamen tenet contrariũ in d.l.j.§.& parui.ff. quod vi, aut clam.quia licet cõtractus ſimulatus ſit, inſtrumentũ tamẽ verũ eſt, & iõ talis exceptio nõ videt̃ impugnare inſtrumentum.Mod.hic dicunt ꝙ iſta limitatio tranſire põt, allegando Imo. in c.cum Io.de fid.inſtru.Sed videndum eſt quod circa hoc latius ſcribit dñs Ant.de Canario in d.tracta.de executione inſtrumentorum q.xiij.vbi alleg.Bal.in l.j.col.fi.C.plus valere quod agitur.& hoc etiam tradit Benedi.de Barzijs in præallegato tracta.de guarentigia. in iij.par.q.xix.Et non obſtat ratio Bart.quia non negat Bar.quin exceptio ſimulationis opponi poſſit, ſed dicit inſtrumẽ-

63 tum nõ eſſe ſimulatũ.† Sed reſponderi poteſt, ꝙ in effectu inſtrumentum non dicitur inſtrumentum, ex quo probata ſimulatione non habebit effectum, vt Bald.dicit in d.l.fi.C.de iure delibe. Et ad prædicta videndum eſt quod ſcribit Ang.Are.in l.fi.ff.à qui-

64 bus appellare nõ licet. ¶† Decimo tertio fallit in exceptione innocentię, quæ à ſtatuto tolli nõ poteſt,[g] vt no.Bald.in l.edita. col. pe.ver.ex tribus autẽ.C.de edendo.quia eſt de iure naturali. & ſequit̃ Io.de Ana.in c.ſi aduerſus. in fi.de hæret.& idem Io.de Ana. in conſi.lix.viſa inquiſitione. Et ibi notabiliter dicit quòd in probando innocentiam[h] etiam teſtes inhabiles admittuntur, & no. hoc Spe.in tit.de inquiſitio.§.j.ver.ſed nunquid. & ſequitur Alex.

65 in conſi.xxiiij.animaduerſis. col.pe.lib.ij.† Et pro iſta limitatione facit, quia etiam poſt cõfeſſionem, ſi apparet de innocentia, executio fieri non debet,[i] vt notat Bald.in l.j.C.de confeſſis colum.fi. vbi alleg.Inno.in cap.ij.per illum text.de purgatione vulgari.& idem Bald.in l.addictos. colum.ij.C.de epiſ.aud.circa fin.& not. Bart.in l.j.§.ſi quis vltro.ver.item no.ff.de quæſtio.Et iſtam limitationem etiam ſequitur Alex.in conſil.cxiij.viſo themate.colum.ij.

66 ¶† Decimo quarto fallit in exceptione fundata in cõfeſſione partis facta in iudicio. vt notabiliter Bald.dicit in l.ſi vnus.§.pactus ne peteret. colum.pe.verſ.ex prædictis arguitur ad ſtatuta.ff.de pac. Facit quod notat Bal.in auc.ſed nouo iure. colum.pe.C.ſi cer.pe.

67 † vbi inquit ꝙ licet aliquid probari non poſſit, ſi tamen aduerſarius confiteatur, ſibi præiudicat, cum ſimi.vt late dixi in rubr.de

68 proba.col.xij.† Et pro iſta limitatione etiam facit, quia vt.j.dicam non obſtante tali ſtatuto, exceptio ſolutionis admitteretur. ergo pariter etiam exceptio cõfeſſionis admitti debet.vt notabiliter in ſtatuto Bal.dicit in l.ſi non ſortem.§.indebitum. col ij.ver.quid de exceptione fictę ſolutionis.ff.de cõdi.inde.& idem tradit Pau.de

69 Ca.in conſi.cccxciiij.quærit̃ vtrum.¶† Decimo quinto fallit in exceptione fundata in alio inſtrumẽto æque ſolenni, quia in inſtrumentis incompatibilibus vni per alium derogatur, vt notabiliter Bal.dicit in c.paſtoralis.col.ij.verſ.ſed an poterit opponi in appellationibus.Et hoc idẽ tradit dñs Ant.de Cana.in tracta.præalleg. in ix.q.in fin.vbi dicit ꝙ admittitur illa exceptio, quæ momento

70 probari põt per aliud inſtrumentũ. ¶† Decimo ſexto fallit in exceptione inepti libelli, vt notat Bal.in l.tale pactum.§.qui prouocauit, colum.vij.verſ.vj.quæro.ff.de pac.vbi alleg.c.cum dilecti.de emptio.& vendi.& facit quod ibi dicit abb.in pen.notabili cum ſimil.vt dixi in c.in literis.circa. finem.ſ.eo.Et de hoc no.Peruſi.in

71 d.c.dilecto. in q.l.in fi.& in q.lij.in ij.limitatione.¶† Decimo ſeptimo fallit in exceptione defectus ptãtis,[k] vt quia iudicatũ fuit de his, quæ nõ erant comprehenſa in cõpromiſſo, vt notanter Ang. dicit in l.non erit.§.dato.ff.de iureiu.in fi.verſ.item aduerte. & idẽ Ange.in cõſi.ccxlviij.Philippus.in fine.Bald.in l.ſi cauſam. verſic. extra quæro.C.de executione rei iudica.cum ſimi.vt tradũt Mod. hic, & latius Peruſi.in d.c.dilecto.in li.q.in v.limitatione.Quorum dictis adde Petr.de Ancha.in conſil.ccviij.in quæſtione prædicta. colum.pen.Anto.de But.in conſil.lxxvj.viſo puncto. in princip.

72 abb.conſil.xliiij.in præſenti quæſtione. in fin.libr.j.† Ad hoc facit, quia qñ fertur laudum vltra formam compromiſſi, eſt adeo nullum, ꝙ ratificari non poteſt,[l] vt not.Bald.in tit.de pace Conſtan.§. ſententiæ quoq;.& ſequitur Ro.in conſi.cxlj.eximie doctor. & in conſi.clv.præmiſſum laudũ.& in conſil.clxxv.dictum vltimum, in

73 conſil.cxv.viſo compromiſſo. ¶† Decimo octauo fallit in exceptione incompetentię iudicis, quæ ſemper opponi poteſt, vt per gl.fi.in cle.j.de ſequeſtra.poſſeſ.& fructuum. & notat Bal.in l.exceptionem.circa finẽ.C.de proba.cum ſimili. vt tradunt Moder. hic. & Peruſi.in d.cap.dilecto. in li.quæſtione. in vj.limitatione. & idem Bald.in l.ſi quis filio.§.quod ſi quid.ff.de iniuſto rupto. cum ſimil.vt Alexand.ſcribit in l.de pupillo.§.qui opus. col. fi.de

ADDITIONES.

a ¶Ald. Teſtium. Adde Deci.in d.l.vbi repugnantia.ff.de reg.iur.in l.edita.col.xiij. cum ſeq.in iij.regula.Bar.C.de edden.in l.fi.eo.tit.

b ¶Syl.Ald. Ruſticus. Declara vt per Ang.in.§.& licet.in verſic.in text.ibi, eos, in auct.de teſti.Dec.in c.ſuper literis.col.iiij.nu.27.de reſcri.

c ¶Syl.Ald. Exceptio. Vide Dec.in conſi.ccccxlvj.in prin.vbi ꝙ poteſt opponi poſt ſententiam, & ꝙ non tollitur per generalem renuntiationem. & de his omnibus, vide Dec.conſi.xxvij.conſi.xcix.& conſi.ciiij.col.ij.

d ¶Conſului. Imo.& alibi Dec.ſequitur opi.Ro.quæ vera eſt, vt conſi.ccccxlvj.

e ¶Soluti. Quod exceptio rei non tradit, & precij non ſoluti opponi poſſit, non obſtante ſtatutorum ratione. vide etiam per eundem Dec.in conſi.cxix.in prin.

¶Syl.Ald. Vide Iaſ.in l.ſi duo.§.item iurauerit.ff.de iureiur.

f ¶Syl.Ald. Simulationis. Vide aliter cõſiliũ Petri de exio.excellen.aduocati Florentini. vbi late probat ꝙ non poteſt opponi. quod eſt in conſi.xix.lib.v.Adde gl. in c.admonere.xxxv.q.ij.in fi.& idem voluit And.Sicu.c.ad noſtram. col.ij.de emp.& vend.in conſi.xxvij.ſcripſit. col.antepe.lib.j.facit in fi.quod voluit Bal. in l.fraus.ff.de legi.in l.j.C.pl.val.quod agi.in l.ab Anaſtaſio, in iiij.no.C.man. in l ſi non virum.C.de do.inter vir.& vxo.Saly.in l.ſi donationis per illũ tex.C. de contrahen.emp.Iaſ.in l.nemo.in j.lec.col.viij.ff.de leg.j.in conſi.clxx.col.v. lib.ij.Deci.conſi.cccccclxxxvij.col.j.Adde etiam And.Sic.in conſi.xliij.præclare col.ix lib.j.conſi.lj.ſcripſit.col.xij.eo.lib.conſi.liij.col.xiiij.lib.ij.cõſi.lix.col.xj. eo.lib.conſi.lxx.col.viij.lib.iij.conſi.xxij.col.v.lib.iiij.conſi.xxxv.col.ij.eod.lib. Alex.conſi.cj.col.ij.lib.iiij.Maria.ſen.conſi.lxv.col.vij.Fely.hic col.iiij.

g ¶Syl.Ald. Non poteſt. Vide Deci.in c.quoniam contra, in iij.no.de proba.& in rub.de exce.in iiij.col.in fi.

h ¶Syl.Ald. Innocentiam. Facit Hippoly.Marſil.ſingu.xix. Alex.conſi.cix.lib.j.Dec. in l.quatenus.ff.de reg.iur.conſi.ccccxix.& ccccxix.

i ¶Syl.Ald. Debet. Adde Dec.in c.ſi quando.num.8.ſupra de reſcrip.in c.in literis. col.ij.ſ.eo.Hippo.in l.j.§.fi.de queſtio.col.xvj.

k ¶Syl.Ald. Poteſtatis. Vide multa quæ circa hoc ſcripſi ſuper ſtatuto Florentino de compromiſſis vbi late proſecutus ſum.

l ¶Syl.Ald. Non poteſt. Idem Deci.in c.ſignificante.col.fi.in prin.de appellatio.

74 si. de oper. no. nun. & Mod. j. de foro compet. in rubr. ¶† Decimo nono fallit in exceptione quæ patet ex sententia, vel instrumento, vt not. Ant. de But. in c. cũ Bertoldus. col. vj. ver. quintus casus. j. de re iud. Cald. in consi. viij. de re iud. cum si. vt dicunt Mod. hic & idem Bal. in l. si non sortem. §. j. versi. sed quid si instrumentum dicit. ff. de condi. inde. cũ si. vt tradit Ang. Are. in l. fi. ff. à qui. ap. nõ li.
75 ¶† Vigesimo fallit in exceptione nullitatis, vt not. Ange. in l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. & Bal. in l. scire oportet. §. hæc de his. ff. de excus. tuto. cum si. vt prosequuntur Mod. hic. & late Perusi. in d. c. dilecto q. lij. Et no. Rom. in cõsil. xlij. visis. & facit quod supra dictũ
76 est in ij. fallen. † Et de tali nullitate perpetuo excipi potest, vt not. Bal. in d. l. data opera. colum. xviij. C. qui accus. cum si. vt Alex. scri
77 bit in consil. lix. viso titu. colum. vj. lib. iiij. ¶† Vigesimo primo fallit in defensione, quia licet exceptio tollatur, defensio tamen absolute non tollitur, vt not. Domi. in c. j. de lit. contest. in glo. iij. in fi. li. vj. & ad hoc bene facit quod not. Bart. in d. l. j. §. parui. ff. quod vi, aut clam. vbi differentiam facit vtrum statutum tollat exceptio-
78 nem vel defensionem, † & ideo à tali statuto per quod exceptio
a remouetur, nõ excluditur officium iudicis [a] l. plane. vbi Bal. ver. ij. nota. ff. de petitio. hæred. cum si. vt late prosequuntur Mod. hic. & idem Pau. de Ca. in consi. cccxxiij. in causa quæ vertitur. colum. fi. & idem Pau. de Ca. in consi. lxxj. visis compromisso. col. ij. Roma. in consi. cccxxv. quo ad primum. col. fin. Car. in consi. xxix iudex. col. iij. ver. ij. sic Imo. in consi. cxxxv. in causa quæ vertitur. circa finem And. sicu. in consi. xxxviij. col. iiij. lib. j. & in consi. xlij. col. ix. eo.
79 li. j. & in consil. vij. colum. xiij. libr. ij. ¶† Vigesimo secundo fallit in exceptione, quæ causatur ex dolo partis aduersæ, & not. Anto. de But. in c. cum Bertoldus. ver. ij. casus. de re iudi. cũ si. vt Perusi. tradit in d. c. dilecto q. lxij. in septima limitatione. & ad hoc bene facit. in l. cum proponas. C. de nauti. feno. in l. qui officij. §. fi. ff. de cõtrahen. emp. quę iura allegat Roma. in singulari. ccccxxxvj. tu scis.
80 † vbi concludit ꝙ obligatus, de casu fortuito non tenetur, pro ca-
81 su, qui culpa aduersarij contingit. ¶† Vigesimo tertio fallit, si op-
b ponatur contra executionem, [b] quia licet contra instrumentum
c opponi nõ possit, tamen contra executionem opponi potest, [c] vt no. Bar. in l. si filius. ff. quod cum eo. de quo videndũ est quod scribit Anto. de Cana. in d. trac. de execu. instru. q. xxviij. & Bene. de Barzijs in trac. de guarenti. in secũda parte. ver. nunc capio. xvj. &
82 Cor. Perusi. in consi. ccxij. lib. ij. ¶† Vigesimo quarto fallit, si opponatur contra iudicem recusatio, quia remota exceptione, recusatio tolli non videt̃, vt per gl. in c. qm̃ contra. in verbo, exceptiones
83 de probat. de quo dicendum est vt ibi dixi. ¶† Vigesimo quinto
d fallit in exceptione solutionis, [d] vt not. Ang. in l. & non tantum. §. ꝙ si pro emptore. ff. de peti. hæredi. Alex. in consil. cxiij. viso col. ij. lib. vi. & facit quod no. Ioã. An. in ti. de executione sententiæ. §. fin. col. iiij. ver. xvj. in fi. post Guido. de Suza. quem ibi refert. vbi con-
84 cludit ꝙ executio sententiæ impeditur † per exceptionẽ solutionis, quia solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio. insti. quib. mod. tollit̃ obliga. in prin. & in notabili casu tradit Pet. de Anch. in consi. cclx. ex verbis. circa fi. & facit quod no. idẽ Pet.
85 de Anc. in consi. xix. visa petitione. ¶† Vigesimo sexto fallit in ex-
e ceptione intentionis, & facti, [e] quæ proprie exceptio non dicitur, & statutũ proprie intelligit̃, vt in terminis no. Bal. in l. perẽptorias col. v. vers. qro nunquid. C. sen. rescin. nõ pos. & in l. sancimus. co-
86 lum. ij. C. de dona. & ĩ l. in reb⁹. circa fi. C. de iure do. ¶† Vigesimo septimo fallit in exceptione Macedoniani, & Velleiani senatuscõsulti, vt post lõgã disputationẽ ꝯcludit Ant. de Cana. in tract. pal-
87 leg. in q. xviij. † Vigesimo octauo fallit ĩ exceptione vsurarũ, q̃ op-
f poni põt, nõ obstãte ꝓhibitione statuti, [f] vt not. Benedi. de Barzijs
88 in dicto trac. ĩ car. añpen. ver. sup septimo. † Et ad hoc facit, q̃a cã
g vsurarũ est de foro ecclesiastico, [g] in quo statutũ laicorũ nõ habet ptãtẽ, vt no. Fede. in ꝯs. xcvj. apparet. Pau. de Ca. in ꝯs. lxix. visis, &
89 cõsideratis. cũ si. vt dixi ĩ ꝯs. xviij. ¶† Vigesimo nono fallit in exceptione falsitatis, de qua cõstet, vt not. Bene. de Barzijs ĩ dicto trac. car. pe. ver. venio nũc ad nonũ. facit quod no. Bar. in l. Lucius. ff. ad
90 Turpil. cũ si. vt dixi ĩ c. licet cãm. ĩ. v. no. de ꝓb. ¶† Trigesimo fallit, q̃a ñ obstãte statuto obijci poterit ꝙ res q̃ petit̃ virtute instr̃i ñ sit in rerũ nã, vt cõcludit Bene. de Barzijs in d. trac. car. pe. ver. super duodecimo. Et ibi alias limitationes ꝓsequit̃, ad quẽ grã breuitatis me remitto. & in locis. s. alleg. q̃a vlterius insistere longũ esset.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Iudicis. Adde ꝙ sublato offi. iud. non est sublatum quod potest impartiri iudex. sed quod peti potest à parte, Deci. consi. ccccxxiiij. col. fi.

b ¶Executionem. Hæc est obliqua conuentio, quæ non admittitur, nisi contra dispositionem irrationabilem.

c ¶Syl. Ald. Potest. Vide ad hoc Pau. in d. l. si filius. Ias. in l. j. col. pe. C. de iu. & fac. ig. Ang. & Imo. in l. si fideiussores. §. idem respon. ff. de fideius. Rom. consi. ccc. in casu. Ang. de Aret. instit. de exc. §. appel. col. xj. Deci. in consi. cxv. diligenter. Alex. in l. Iul. §. offerri. ff. de act. emp.

d ¶Hier. Gig. Solutionis. Quod exceptio factæ solutionis opponi possit, esto ꝙ statutum dicat ꝙ nulla exceptio opponi possit. vide etiam per eundem Deci. in consi. cccxxvij. in ij. col. in versi. his stantibus, in ij. vol.

¶Syl. Ald. Adde Deci. in consi. cccccl xij. col. ij.

e ¶Syl. Ald. Et facti. Vide Alex. in l. qui se debere. ff. de condi. ob causam.

f ¶Syl. Ald. Statuti. Solet tamen dici ꝙ si instrumentum ex statuto habet executionem, exceptio vsurarum non impedit, secundum Ang. & Imo. in l. iiij. §. cõdemnatum. ff. de re iudica. sequitur And. Sicu. consi. xviij. col. pen. ver. quinimo. lib. j.

g [illegible]

SUMMARIUM.

1 *Agere dicitur quandoque etiam reus.*
2 *Verbum vnum propriè & impropriè quandoque accipitur.*
3 *Terminus idem non potest statui ad diuersos effectus, qui eodem tempore expediri non possunt.*
4 *Terminus ad agendum non potest assignari nisi ex causa, & quæ sit iusta causa. nu. 5. Et exigitur trina monitio ad hoc vt officiat. nu. 6. Et potest præfigi à iudice absque nuncio. nu. 7. quo casu habet vim peremptorij. nume. 10.*
8 *Nuncij factum de commissione iudicis à iudice factum censetur, & faciens per nuncium dicitur ipse facere. nume. 9.*
11 *Delegato mortuo cui sub nomine dignitatis facta fuerat commissio, an debeat rescriptum iterum præsentari.*
12 *Iudex substitutus mortuo debet assumere causam in eo statu in quo reperitur.*
13 *Delegatio facta nomine appellatiuo transit ad successorem. secus si proprio etiam re integra. nume. 14.*
15 *Successor potest exequi commissionem factam dignitati, etiam si rescriptum præcessori non fuerit præsentatum.*
16 *Delegatio est quandoque realis, quandoque personalis,*
17 *Priuilegiorum aliud est reale, aliud personale, sed quid in dubio. num. 18.*
19 *Substitutus in dignitate videtur substitutus in appendicijs.*
20 *Surrogatum sapit naturam eius in cuius locum surrogatur.*
21 *Capitulum non habet ea quæ habet episcopus ex iure delegato vacante sede.*
22 *Ratum, & firmum sunt diuersa.*
23 *Clausula, ꝙ si non omnes, intelligitur durante impedimento, quod si momento, vel paruo tempore cesset, non attenditur.*
24 *Locum tenentis gesta facta etiam vna die qua iudex rediit quãdo à iudice absente surrogatus fuit, valent, si iudex post illam iterum diem se absentet.*
25 *Momentanea cessatio non consideratur.*
26 *Intell. l. filiæ. §. Eitia. ff. de cond. & demon.*
27 *Vxor est causa affinitatis, & de ea iudicatur vt de affinibus.*
28 *Dispositio generalis ex causa affinitatis restringitur.*
29 *L. cũ seruus. ff. de alimẽ. leg. an habeat locũ in legato facto vxori vel affinibus.*
30 *Intell. l. placet. ff. de lib. & posth.*
31 *Intell. l. annua. §. j. de annu. lega.*
32 *Religionis fauore legatum ad successorem porrigitur.*
33 *Commissio facta sub nomine dignitatis non transit ad successorem. si apparet committentem respexisse personam.*
34 *Præsumptio vna tollit aliam, & specialis generalem. nume. 35.*
36 *Præsumptio magis specialis dicitur illa quæ respicit personam.*
37 *Excommunicatio non transit in successorem.*
38 *Dispositio transit ad successorem, licet nomen proprium tantum exprimatur, si subiecta materia respiciat dignitatem.*
39 *Commissio facta canonico an dicatur facta intuitu personæ, vel dignitatis, ex quo dignitas canonicatus erat necessaria.*
40 *Dignitas potest duobus modis considerari in abstracto, & in concreto.*
41 *Commissio quando propriè dicatur personalis.*
42 *Commissio sub nomine dignitatis, quæ iure proprio non competit, non transit in successorem.*
43 *Vicario episcopi relictum, non transit in successorem.*
44 *Commendatarius censetur subrogatus in commissione facta dignitati.*
45 *Commissio exprimens nomen dignitatis & proprium censetur facta secundum illud quod præcedit.*
46 *Ordo literæ declarat intentionem.*
47 *L. si communis seruus ita stipuletur. ff. de stip. seruo qualiter intelligatur.*
48 *Expressio nominis proprij nihil operatur, quando committens non habet notitiam personæ.*
49 *Commissa causa videtur contemplatum fuisse nomen vel personæ vel dignitatis quod facit actum valere.*
50 *Ordo literæ facit vt ille actus præcedat qui in ordine primus est. Nisi actus fieret nullus. nume. 51.*
52 *Præsumitur præcessisse quod præcedere debuit de duobus quę simul facta sunt, quamuis in scriptura sint præposterata.*
53 *Præsumptio validitatis actus est fortior qualibet alia præsumptione.*
54 *Princeps in dubio non præsumitur vti plenitudine potestatis. Nisi actus redderetur inualidus. nume. 55.*
56 *Commissio facta canonico an sufficiat vt valeat ꝙ ille fuerit canonicus tempore commissionis.*
57 *Qualitas requisita an sufficiat ꝙ interueniat à principio, vel requiratur eius duratio.*
58 *Rationum finalium satis est ꝙ vna militet.*
59 *Commissio facta canonico an transeat in successorem.*

60 *Canonicatus*

60 *Canonicatus non dicitur habere successorem.*
61 *Commissio facta vicario sub nomine dignitatis an transeat in successorem.*
62 *Episcopus nullam habet auctoritatem in causa eius vicario delegata.*
63 *Commissio facta legato an porrigatur ad successorem.*
64 *Cõmissio facta præposito & capellano transit ad successorem propositi tantũ.*
65 *Commissio si fiat vni commemoratione duarum dignitatum quas obtinebat, puta præposito & archidiacono, si moriatur ad quem deuoluatur.*
66 *Causa duobus commissa sub nomine appellatiuo, si alter moriatur, & alter impetrat dignitatem alterius, an ipse solus cognoscet.*
67 *Causa si sit commissa episcopo, qua pendente sedes illa erigatur in archiepiscopatum, an talis archiepiscopus poterit cognoscere.*
68 *Dignitas maior non mutat substantiam personæ.*
69 *Prioratus in cathedralem erectus non ammittit priora priuilegia.*
70 *Promittens dare scacchum matum cum pedona, si dedit cum pedona facta regina, an impleuerit promissionem.*
71 *Qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum verbi qualitatem.*
72 *Expressio in dubio videtur facta causa demonstrationis.*
73 *Dignitas superueniens facit vt quis possit se excusare ab eo quod promisit.*
74 *Scriptor qui promisit scribere librum non tenetur, si efficiatur rector.*
75 *C.quoniam abbas. de off.deleg.an habeat locum quando committitur ministerium sine iurisdictione.*
76 *Delegatus à principe subdelegat.*
77 *Delegare non potest ille, cui à principe fuit commissum ministerium.*
78 *Commissio facta potestati an transeat in vicegerentem.*
79 *Vicegerens electus ab officiali non succedit in delegatis.*
80 *Vicarius constitutus ab episcopo, habet solum ab eo, quæ competunt illi respectu iurisdictionis.*
81 *Capitulum sede vacante dicitur successor episcopi.*
82 *Capitulum non succedit in his quæ competunt episcopo ex delegatione.*
83 *Vicegerens electus à superiore consequitur omnes prærogatiuas officialis cuius vices gerit.*
84 *Legatum vxori an debeatur secundæ vxori, quam post testamentum accepit.*
85 *Legatum coniunctis censetur magis factum ratione coniunctionis quàm propter benemerita.*
86 *Compromissum factum sub nomine dignitatis an transeat in successorem.*
87 *Compromissum non transit in hæredem.*
88 *C.quoniam abbas.de offic.delega.procedit in dignitate quæ iure hæreditario non defertur.*
89 *Clausula sicut est iusta, in confirmationibus, an ponatur conditionaliter; quid in sententia ibi nu.90.*
91 *Relatio facta ad id quod non inuenitur non limitat, secus si inueniatur.*

QVoniam abbas. ¶Summatur,& diuiditur vt per abba. hic.¶† In text.ibi,ad agendũ, hic largo modo intelligitur,id est,ad procedendũ in causa.Vel proprie accipit quo ad actorẽ, & improprie quo ad reum [a].& ita dicit Io.An.hic.& Doc.oẽs sequunt. † Et nõ est nouũ ꝙ qñq; vnũ, & idẽ verbũ proprie, & improprie intelligat diuersis respectibus;[b] vt per gl.in l.ij.ff.de offi.procon. in l.cum mulier.in verbo,quos.ff.sol.ma.in c.Raynaldus.in ver.legauit.de test.in c.capitulũ. in gl.fi.de rescr.in l.j.C.de vsufr.& in l. Placitus.in gl.ij.ff.de procu.facit tex.in c.cũ dilectus.de consue.in c.cũ ab excõicato.de resc.& not.abb.in c.inique.in iij.no.de voto. in c.inter alia,de sen.excõi.in iij.not.& hoc declaratur vt Alexan. tradit in l.in testamento.C.de test.mil.Sed tñ quantũ ad text.hic, iste intellectus cõuenire non videtur,quia terminus, qui proprie actori ad agendum statuitur,non videt statutus reo ad excipiendum,† quia idẽ terminus statui non potest ad diuersos actus,qui eodẽ tpe expediri non possunt,[c] vt per glo.in cle.sæpe in verbo, post dationem,de verbo.sig.not.Bar.in l.ij.in fin.ff.de re iu.abb.in c.licet causam.cũ si.vt dixi ibi in iij.no.de proba.Vnde text.hic intelligitur,partibus,scilicet actoris, quia cum hic dicatur hoc incidenter,narrãdo factũ intelligi debet ſm quod est de iure.† Et terminus iste,ad agẽdũ,nisi ex causa assignari nõ põt, vt no.Bar.in l. Titia. col.fi.ff.de accu.Ang.in l.si ea.in prin.C.de accu.cũ si.vt tradit Alex.in consi.cviij.viso themate. in fi.li.j.Ang.Are.in trac.maleficiorum.in car.ix.ver.q̃ro an iudex.Rom.in cõsi.liij.visis.† Et causa iusta in isto casu vr̃,si iudici delegato tps restrictum sit,& limitatum,vt in c.de causis.§.eo.quia tũc dilationes oẽs debẽt moderari vt ibi dictum fuit.† Et tali casu etiam singulariter notandũ est, ꝙ ad hoc vt talis terminus ad agendum constitui possit, ita ꝙ postea actor non audiatur, requiritur trina monitio, vt notabiliter Ang.dicit per illum text.§.si quis autem.col.ij.ver.ex his infero.in auc.de hære.& falci.& idem Ang.in §.si quis.circa finem in ver.itẽ no.in auc.de ecclesiasticis titulis.& sequitur Ang.Aret.in loco supra allegato.& idem Alex.in prædicto cõsi.cviij.vide tñ Alex.in l. f.col.j.ff.de ferijs.vbi dicit ꝙ iura allegata per Ang.loquunt in casibus specialibus.& merito Ang.in locis præallegat.nõ ponit hoc pro cõstanti. ¶† Primo not.ꝙ iudex põt præfigere terminũ partibus ad agendum absq; nuncio.ita dicit abb.hic. Et videt motus ex eo,ꝙ tex.loquit simpliciter,& de nuncio nihil dicit.Sed tamen istud notabi.necessario non videt probari hic, quia text.intelligi põt ꝙ esset monitio facta mediãte nuncio, prout fieri solet,† quia quod fit ꝑ nunciũ de ꝯmissione iudicis,dr̃ fieri ab ipso iudice,[d] vt not.Bart.in l.j.col.iij.ver.sed videtur, post glo.ibi.ff.de iuri.om.iu. † Et q̃a ille,qui facit per nunciũ, dicit proprie ipse facere, vt not. Bal.in rub.C.de exercito. col.iij.cum si.vt tradit Alexan.in l.quod quis.col.fi.C.de procu.† Et subijcit abb.hic ꝙ talis monitio immediate facta ab ipso iudice, habet vim perẽptorij l.ij.C.q̃uo, & qñ iu.De quo videbimus in c.consuluit.j.co.¶† Secundo nota ꝙ vbi morit delegatus,cui facta erat cõmissio, expresso nomine dignitatis,[e] rescriptũ debet de nouo præsentari successori,[f] facit gl.in l. quę oĩa.ff.de procu.& est gl.ſm vnã lecturã.& ibi no.Bar.in l.ij.C. de eden.Putat tñ abb.hoc non esse necessariũ,† quia substitutus iudici præmortuo debet assumere causam in eo statu, in quo reperitur l.mortuo.ff.de iudi.cũ gl.Et idẽ tenet Imo.hic in prin.qui dicit hoc esse ad cautelam non de necessitate.Pro quo facit quod no.in d.l.ij.C.de edendo. vbi Bal.Pau.de Ca.& Alex.concludunt nõ esse opus ꝙ acta producant iterũ corã successore,sed sufficit illa productio, quæ semel facta fuit.Ad eius tamen instructionem realis exhibitio requirit.Et ita in proposito videt.Et ad hoc ẽt allego Bal.in c.nouiter. col.ij.de offic.leg.vbi inquit ꝙ in processu legati nondũ finito,Papa succedit in eo statu,in quo reperit,nec reuocatio requirit,sicut in procuratore, & ibi rõnẽ diuersitatis adducit.¶† Tertio nota ꝙ delegatio facta sub noĩe appellatiuo trãsit ad successorẽ. Secus est si facta sit noĩe proprio.Facit tex.in c.si gratiosæ,de resc.in vj.in l.quod principi. & quod ibi Bart.de le.ij. & quod no.Bar.in l.meminisse.ff.de offi.ꝑcon.& istã cõclonẽ tradit Host.in summa eo.ti.§.fi.ver.q̃d si is,cui ꝯmittit. Spe.eo.ti.§.fi. & per gl.in fi.in l.& quia.§.ij.de iuris.o.iu.no.Bal.in l.si plures.col. pe.ver.decimo quæro.C.de condi.in ser.& idẽ Bal.in l.more.in iij. q.ff.de iuris.om.iud.& in nota.q.tradit Ang.in consi.ccviij.in causa accusationis col.x.Domi.in consi.lxiiij.pro declaratione, col.ij. & Alex.in consi.clxxv.perspectis verbis. col.fin.lib.v.† Et quod dictũ est de nomine appellatiuo, ampliat ſm abb.hic, vt ẽt habeat locũ re integra,quia tunc cõmissio trãsit in successorẽ.Sed in hoc ꝯtrium voluit in terminis Ang.in §.& hic vero iubemus. in auc.vt nulli iudicũ.in versi.attẽde. vbi expresse dicit ꝙ delegatio alicui facta,ẽt sub nomine dignitatis, re existente integra, nõ porrigit ad successorẽ.Verior tñ videt,& magis placet opi.abb.hic.quã tenẽt Ant.de Bu.Car.& Imol.q̃a rõ illa ꝙ dignitas nunquã morit d.c.si gratiosę.ẽt militat re integra.Et ad hoc bñ facit quod no.Do.post Archi.in c.si is cui. in gl.ij.eo.ti.in vj.† vbi cõcludit ꝙ qñ scribit dignitati successor exequi põt cõmissionẽ. licet rescriptũ nõ fuerit pręsentatũ prædecessori,qui viuebat tempore dati rescripti.& de hac materia inferius videbimus.¶† Quarto no.ꝙ delegatio qñq; est realis,qñq; est personalis,vt abb.hic dicit.sic ẽt in priuilegio distinguitur,† quia aliud est reale, aliud personale[g] l.forma.§.quæcunq;.ff.de censibus.† An autẽ in dubio dicat reale, vel ꝑsonale, not.Bart.in l.pater filiæ.ff.de serui.leg.& late tradit Alex.in l.quia personale.ff.sol.ma.& in cõsi.cxcij.ex themate pręmisso.col.ij.li.ij. ¶† Quinto nota ꝙ substitutus in dignitate,videt ẽt substitutus in appendicijs.& sic in causa delegata.Et ad hoc facit, quia surrogatum sapit naturã eius,† in cuius locũ surrogat l.si enim.§.qui iniuriarũ.ff.si quis cautio.& in c.ecclesia.el.j.vt lite pendẽte. Et quod no.Pau.de Ca.in cõs.cxxix.licet ista.in col.fi.Et hoc,quod dictum est,ꝑcedit in successore, in quẽ trãseũt ẽt ea, q̃ sunt de iure spãli. als secus,vt patet in capitulo,quod succedit in loco epi c.ad abolendã.de hæretic.c.j.de maio.& obe.in vj.† Et tñ ea,q̃ episcopo cõpetunt ex iure delegato,nõ transeũt in capitulũ vacante sede, vt no.Fede.in cõsi.cxxx.factũ tale est,quædam domus.circa fi.vbi allegat Archi.& idem Fede.in consi.xxx.an capitulũ sede vacante. Dom.in c.j.col.ij.de ma.& obe.in vj.abb.in c.cum olim. in v.q.de mai.& obe.cum si.vt tradunt Mod.hic.¶† Vltimo nota.ꝙ ratum, & firmum

ADDITIONES.

a ¶Ald. Reum.Adde l.j.& ibi Bar.in j.oppo.C.de iu.& fac.ig.Bal.in l.si quis maior. C.de trans.vbi Alex.Ant.de But.in c.si diligenti.de fo.comp.

b ¶Syl.Ald. Respectibus.Adde Dec.ĩ c.ex parte.in v.col.in prin.§.de rescr.vbi addi.

c ¶Ald. Possunt.Vide Dec in c.licet causam.in iij.no.de prob.in c.pastoralis.col.vj. in fi.de except.

d ¶Syl.Ald. Iudice.Quod factum à nuncio dicatur factum à mittente,& quando, vide Dec.in c.cum parati.col.ij.de app.in c.significasti.in princ.de elec.

e ¶Nomine dignitatis. Adde Aegi.Bellamc.deci.xxxix.Alex.consi.clxxv.lib.v.secus in nominatis,& graduatis,quos vocant, vniuersitatum,quibus non debet nocere obitus prælati,cui insinuauerunt. & copiam dederunt.

f ¶Syl.Ald. Successori. Adde Roma.idem tenentem in consi.c.in præsent.in j.du. & vi.Fel.in c.imputari.de fi.instr.in fi.col.versi.vltimo.

g ¶Hier.Gig. Personale.Adde Pet.de Anc.in consi.cccxxviij.& Fely.in consi.lxviij. & And.Bar.in consi.xliiii.in iii.vol.

¶Syl,Ald. Adde Dec.in consi.lj.col.j.in fi.in c.j.in iiij.col.in prin.de constitu.

& firmum,diuersa sunt,vt colligiť ibi,ratam, & firmam.Nam fir-
a mũ diciť de facto,& ratũ de iure.[a] gl.no.in l.id, quod pauperibus.
in verbo,ratũ,& firmũ.C.de episc.& cle.& not.Bart.ibi.& in l.me-
tũ.§.volenti. circa finẽ.ff.quod metus causa. abb.in c.Raynaldus.
in vlti.no.de testa.Alex.in l.si quis maior.C.de transactio. & in l.si
23 stipulatio ista.§.si quis forte.col.iiij.de verb.obli.¶† In gl.j.not.ſm
b abb.ex secũdo intellectu gl.ꝙ clausula illa, ꝙ si nõ oẽs.[b] intelligiť
durante impedimento,ꝙ alij procedere possunt. sed eo cessante
debent procedere.cũ collega.& ratio est,quia illa verba,ꝙ si non
oẽs.exponunť,id est,quatenus vnus nõ possit,vel non velit, alter
solus poterit procedere,vt no.tradit Ioã.And.in regula, mutare.
de re.iur.in vj.quẽ refert & sequiť Alex.in l.Stichũ. col.ij.de leg.j.
Est tamẽ singulariter notandũ, quia si impedimentũ cessaret mo
dico tẽpore,puta vno die,& postea rediret,videť tñ ꝙ valeret pro
cessus agitatus per alterũ,ẽt in ea die,in qua cessauit impedimen
c tũ,ne partes ex tali modica variatione vexenť.[c] ex eo, quod nota
biliter voluit Pau.de Ca.post. Gul.de Cu.in l.sed & si pupillus.§.
24 cõditio.ff.de instito.in ij.not.† vbi inquit ꝙ si iudex facit aliquẽ lo-
cũ tenentẽ,quoties eũ abesse contigerit,& eueniat casus ꝙ iudex
d principalis vna die absens sit,[d] & vna die præsens, ꝙ valent acta
cora eo locũ tenente,etiã illo die in quo iudex præsens fuit,ne ex
25 ista modica variatione partes decipiantur. Et ad hoc facit,† quia
cessatio momentanea nõ videtur esse in cõsideratione l.iij.in fi.ff.
de diuor.l.pleriq;.ff.de ritu nuptiarũ l.si quis ita legauerit.ff.de cõ
26 ditio.& demonstratio.¶† In gl.iij.ibi l.filiæ.§.Titia. abb.post Cal.
& alios cõcludit ꝙ licet ibi sit expressum nomen proprium, tamẽ
venit Agathea empta, quia testator retulit se ad illam Agatheam
quę sua erit tẽpore mortis.Vnde secus esset, si dixisset simpliciter
lego Agatheam ancillã meam,vt latius abb.hic concludit, & po-
steriores sequuntur. & idẽ dicit Imo.in ca.requisisti.col.iij.de test.
Sed aduertendũ est, quia ſm istũ intellectũ, illa impositio eiusdẽ
nominis facta à testatore nihil operareť.quia idẽ fuisset, si ancilla
eiusdẽ nominis simpliciter empta fuisset, licet tale nomẽ ab ipso
testatore impositũ nõ fuisset.quod videť ꝯ tex.in d.§.Titia. vbi cũ
ministerio text.ponderare videť quod idẽ nomẽ testator ipse im-
posuerit.Pręterea,quãuis testator retulerit se ad tp̃s mortis,tamẽ
videť sensisse de illa,quæ erat tp̃e testamẽti, cogitando ẽt ꝙ esset
sua tp̃e mortis,vt diciť in l.Stichum qui meus erit. de leg.j.Et hoc
patet,q̃a in d.§.Titia.diciť ꝙ vendidit Agatheã,quã habuit tp̃e te
stamenti.Vnde relatio facta ad tp̃s mortis,nõ debet operari ꝙ de
alia ancilla testator intellexerit,vt probať in d.l.Stichum.de leg.j.
Et iõ illa decisio videť fundata in surrogatione illa,quã testator fe
cit de eodẽ noĩe. & facit tex.in l.si donare.§.si sponsus.ff.de dona.
inter vir.& vxo.& quod no.Bart.in l.si seruus.§.qui quinq;.de le.j.
ꝑ illũ tex.Reperio tamẽ Rom.in auct.similiter. in xxvij.speciali in
vltima voluntate.C.ad l.Fal.qui aliter videť intelligere tex.in d.§.
Titia.videlicet ꝙ licet testator, qui voluntarie alienauit rẽ legatã,
videať legatum reuocare,adeo ꝙ si eadẽ res redimatur, nõ recon
ualescit legatum l.cum seruus.ff.de adi.le.hoc ſm eum limitatur
nõ habere locũ in legato facto vxori, ꝓut loquiť text.in d.§.Titia.
& dicit se nouiter ad hoc ponderasse illũ tex.Et sic, ſm eũ specia-
27 le est propter affinitatẽ legatarij.† Et de vxore, quæ est causa affi-
nitatis,idẽ iudicať quod de affinibus l.nõ iõ minꝰ.C.de hære.inst.
facit tex.in l.cũ alienã.C.de leg.Nam voluit,vt puto.Ro.ꝙ illa sur
rogatio eiusdẽ nominis faciat, ꝙ eadẽ res redẽpta videať, & affe-
ctio vxoris facit ꝙ legatũ recõualescit. Et facit tex.in l.Aurelius.§.
Titius testamẽto.ff.de li.leg.cum si.vt tradit Rom.in l.si vero.§.de
28 viro.in xxvij.fallentia.ff.sol.ma.† vbi ex pluribus cõcludit ꝙ dispo-
sitio,q̃ generaliter loquitur, propter affinitatẽ persone restringiť.
Et ſm hoc, esset dicendũ ꝙ regula quæ ponitur in d.l.cũ seruus.
29 † nõ haberet locũ in legato facto vxori,vel affinibus, quia si res le
gata aliena redimatur,legatũ cõualescit, quod tamẽ non probať
iure,quia text.in d.l.cũ seruus, loquiť generaliter.& iura alle.per
Ro.loquuntur in casibus specialibus, & specialia nõ debent mul-
tiplicari.vt no.in l.j.ff.sol.ma.Non obst.tex.in d.§.Titia, quia text.
ibi videtur fundari in surrogatione facta eiusdem nominis vt.s̃.di
xi.& licet loquať in legato facto vxori, illud contingenter occur-
rit.Et si esset verum quod Rom.dicit, illa surrogatio eiusdem no-
30 minis nihil operaretur.¶† In ea.glo.ibi l.placet. ille text.ſm abb.
non videtur contrarius,sed potius facit pro regula,quæ hic poni-
tur,quia posthumus est nomen appellatiuũ,merito, omnẽ post-
humum comprehendit, quia testator ibi non restrinxit se ad tem
pus testamenti.& And.Sicu.& posteriores sequuntur. Sed aduer
tendum est,quia ista solutio non satisfacit,quia secundum glo.&
Doc.in d.l.placet. est speciale ibi fauore testamenti conseruandi.
ergo in alia materia non videtur habere locum quod ibi dicitur.
Et tunc videtur stare contrarium,quia nomen,posthumus, quod
appellatiuum est,restringitur ad posthumum,qui sperabať tem-
pore testamenti,& non trahitur ad alium posthumum.Vnde ali-
ter responderi potest, quòd vnus posthumus non venit tanquã
successor alterius, sicut in isto text.contingit.& in d.l.placet, non
agitur de surrogatione, sed ibi omnes posthumi in futurum com
prehenduntur, & ideo ille text.ad propositum nihil facit, quia
31 non agitur ibi de surrogatione,vt dixi.¶† In ea.gl.ibi l.annua.§.j.
ille text.obstare videtur, intelligendo quòd nomen hierophyla-
cis, de quo ibi,sit nomen proprium. Sed tunc ſm abb.responde-
tur quòd ibi apparebat de voluntate testatoris,qui volebat lega-
tum prestari etiam successori, quia retulit se ad tempus futurum,
de illis,qui in illo templo erunt, tempore mortis. Ista responsio
videtur dubitabilis, quia consideratis illis verbis legatum fuisset
conditionale l.Stichum qui meus erit. de leg.j.& sic illis mortuis
nõ deberetur legatum. & ideo ad illum tex.aliter responderi po-
e test, ꝙ sit speciale [e] ibi fauore religionis,† vt ad successorem lega-
32 tum porrigatur, prout etiam legatum ibi multiplicatum videtur
fauore religionis. vt Barto.ibi per illum text.dicit. facit text.in l.
sunt personæ.ff.de religio.& text.in l.pater filium.§.Tusculanus.
& quod ibi Bart.delega.iij.Bald.in l.omnia. in princ.C.de episc.&
cleri.¶ Successiue abb.aggreditur materiam decretalis, quam la-
te prosequitur,& solito more ex dictis eius. Prima conclusio est,
33 † quòd licet expressum sit solum nomen dignitatis, si tamen ex
verbis, vel alio modo colligatur, committentem habuisse respe-
ctum ad personam,commissio censetur personalis. Et ita cõmu-
niter Docto.hic tenent. Et idem abb.tradit in cap.mandata. co-
lum.ij.ver.ego dico. de præsumptio.vbi etiam alleg.text.in cap.
requisisti.de testamen.& ibi Abb.in vj.nota.per illum text.idem
Bald.concludit in l.hac consultisma. colum.pen.C.qui testamen.
fac.poss.& not.Domi.post gl.in cap.fin.in §.sane.in verbo expres-
se. in ver.& nota istam glo.de testamen.in vj.vbi inquit ita limita
ri istum text.hic. & late hoc tradit Petr.de Anchar.post Paul.de
Leaza.quem ibi refert in regula, priuilegium. in ij.car.de regul.
34 iur.in vj.& huius conclusionis ratio manifesta videtur,† nam vna
f præsumptio aliam tollit,[f] vt not.Barto.in l.diuus. per illum tex.ff.
de in integr.restitu.in ij.not.& per glo.fina.in cap.transmisse.infra
qui filij sint legit. & probatur in cap.literas.vbi abb.in quarto no-
35 ta.de præsumptio. Et præsumptio specialis tollit generalem.† vt
not.Barto.in l.cum de indebito.in princi.ff.de prob.& per illum
text.idem dicit Bald.in l.siue possidetis. colum.j.vers.vlt.opponi-
36 tur.C.de probatio.† Et illa præsumptio quæ respicit personam vi
g detur magis specialis,[g] vt in notabili quæstione Bald.in l.j.quæ-
stio.iij.ff.de offi.consu.& in l.executorem. colum.vj.versi.hic re-
deo ad materiam.C.de execu.rei iudi.Vnde in proposito, præ-
sumptio, quæ respicit personam videtur præualere expressioni
37 dignitatis.& ita hæc prima conclusio comprobatur.¶† Secundo
ex verbis Abb.infertur, quòd si episcopus Papieñ.simpliciter ex-
communicatus sit, excommunicatio non transit in successorem,
vt not.per glo.fin.in cap.aduersus. de immuni.eccle.& ibi Abb.
colum.antepe.ver.nota signanter. & idem abb.in cap.j.colum.ij.
infra quod metus causa. & in cap.requisisti.in v.nota.de test.& in
consi.xciij.in q.quæ ad præsens vertitur.colum.ij.lib.ij.Domi.post
Ioã.And.in c.j.colum.j.in fin.in ver.not.bene.de offi. vicarij. in vj.
38 † Et idem est econtra, si subiecta materia respicit dignitatem,di-
spositio ad successorem porrigitur, licet nomen proprium tantũ
h exprimatur.[h] vt probatur in c.dilecti. vbi abb.in glo.ij.in ver.nota
bene. de foro compe.& not.Domi.in c.si gratiosè. colum.ij.ver.
quid si appellaui. de rescri.in vj.Bart.in l.terminato.C.de fruc.&
lit.expen.in versi.quero quid si iudex.in l.si communis seruus.co-
lum.j.de stip.seruorum. abb.in d.c.j.quod metus causa. in d.cap.
aduersus.

ADDITIONES.

a ¶Ald. De iure. Adde Ias.in l.omnimodo.col.ij.C.de inoffi.testa.in iij.no.Cors.in singu.in ver.pœna.Fortu.in c.j.in iiij.col.post med.de pac.

b ¶Syl.Ald. Non omnes De hac clausula vide Ro.in sing.xiij.

c ¶Ald. Vexentur. Vide quæ scribit idem Dec.in consi.cccccliх.col.ij.de momentanea acquisitione. Melius probatur ex doctri.Innoc.in c.prudentia, hoc tit.dum vult ꝙ adiecta hoc clausula,si non omnes,si vnus ex delegatis absit breui tamen rediturus,per hoc alij non possunt procedere, non aliter ac si ille non abesset.

d ¶Syl.Ald. Absens sit. Hoc idem voluit Sal.in l.ij.col.antepe.C.de peda.iud.Dec. in l.j.col.xvij.ff.de off.eius cui man.est iuris.& Cyn.ibi in vij.viij & ix.q Alber. col.vij.Alex.in xix.col.ver.In gl.in ver.proficiscatur.Purp.fol.xj.nu.603.

e ¶[illegible]

f ¶Ald. Tollit.Vide Alex.in l.si prius. in viij.col.de oper.no.nun.in consi.lxxvj.in causa,col.ij.lib.ij.in consi.lxij.lib.iij.Ioã.Francis.Balb.in trac.præscrip.col.viij. l.mater,vbi Bald.& Saly.C.de calum.Deci.consi.cccij.col.v.post med.in consi.cccccIxxv.col.ij.in fi.

g ¶Syl.Ald. Specialis.Idem Dec.in c.j.col.vj.nu.44.supra de rescrip.

h ¶Syl.Ald. Exprimatur.Adde eundẽ Dec.in c.ex parte.col.j.in fi.supra de consti.

aduersus.& in d.consi.xciij.lib.ij.supra allegato.Innocen.in cap.j. de transla.præla.per illum tex.& Domi.in consi.lxiiij.supra alleg. col.ij.† Sed in hoc vltimo dicto occurrit noua difficultas, quia causa à summo pontifice nō pōt delegari, nisi canonicus cathedralis ecclesiæ.vel habentibus dignitatē c.statutū.de rescr.& ideo si causa cōmittatur canonico,vel hn̄ti aliquā dignitatē, subiecta materia indicare videtur, quod talis cōmissio ad dignitatē,quæ necessaria est, referatur.& ita secūdū prædicta, cōmissio semper transiret in successorē, licet nomē propriū exprimatur.cuius contrarium expresse in tex.nostro hic dicitur. Ad hoc videtur posse rn̄deri quod dignitas dupliciter cōsiderari pōt.† Primo in abstracto,& de per se,& isto modo considerando loquitur,& intelligitur tex.hic,quia si cōmissio facta sit sub noīe dignitatis,absolute vr̄ cōtemplari ipsa dignitas,quæ nō moritur, nec variatur ex mutatione personæ d.c.si gratiosè.& facit text.in l.proponebatur.ff. de iud.Secūdo cōsiderari pōt dignitas in cōcreto, prout cohæret personæ.& ista extinguitur cū persona.& de ista dignitate arg.intelligitur.& hoc modo in simili casu distinguit Bart.in l.j.col.iij.ff.de iurisd.om.iud.Nam qn̄ dignitas cōsideratur in cōcreto, & cohæret personæ,ad istū effectū cōsideratur,vt valeat cōmissio, & ex quadā necessitate habetur respectus ad dignitatē limitate,quantū ad validitatē cōmissionis,sed nō quo ad perpetuitatē,quia in hoc attenditur intentio cōmittentis.& ita procedit text.noster hic. & ita in simili casu Sal.dicit in l.more.ff.de iurisd.om.iud.quē refert ibi,& sequitur Alex.col.ij.† Tertio abb.cōcludit quod si ex verbis, vel ex materia nō pōt sumi coniectura de intētione disponētis,vt quia materia personæ & dignitatis proportionabilis sit, tunc habet locū text. hic,quia si expressum sit nomen propriū,dispō est personalis.si appellatiuū,videlicet nomē dignitatis, in successorē porrigitur, & facit tex.i d.c.si gratiosè, de rescrip.in vj.cū si.vt dixi i iij.no.Et quod dr̄ de dignitate, intelligitur † de illa, quæ cōpetit iure proprio.secus si ex persona alterius, quia illa nō transit in successorē,[a] vt no. Bar.in l.quod principi. de lega.ij.per l.si Auguste.quæ ibi sequitur, eo.tit.& idem no.Bar.in l.& quia.in fi.ff.de iurisd.om.iud.Bal.in l. hac cōsultissima.in ver.secūdo casu.C.qui test.fac.poss.Ang.in l.si quis Imperatorē.C.qui test.fac.pos.Domi.in c.statutū.in prin.colum.iij.de rescrip.in vj.Alexan.in l.qui liberis.§.hæc verba.colum. penult.ff.de vulg.& pupil.Lanfran in tract.de arbi.in quinta par. in xxij.q.in ver.solet dubitari. in fin.Imol.hic col.iij.Floria.de san. Petro.& Cuma.in d.l.quod principi.vbi Bar.† ex hoc infert quod relictū vicario episcopi,nō porrigatur ad successorē,de quo.j.post abb. videbimus.† Et ista tertia conclusio ampliatur, vt habeat locum etiam in cōmendatario, in quē delegatio facta sub noīe dignitatis transfertur,[b] vt late tradit And.Sicu.in cōsi.secūdo, in secūda limitatione.facit quod no.abb.in c.quærelam.in j.notab.de elec.& Cald.in cōsi.viij.in ti.de locato.cū simi.vt dixi in c.edoceri. in fi.de rescr.¶Quarta cōclusio abb.est,† quod si in cōmissione expressum sit nomē propriū,& appellatiuū,cessantibus alijs coiecturis,attendi debet illud,quod præcedit.[c] & no.Bar.in d.l.& quia.in fi.& idē abb. in c.mandata.col.ij.ver.moueor.de præsump.& ad hoc semper allegatur tex.in l.si cōis seruus ita stipulet.in fi.de stip.seruorum.& ibi Bar.Ant.& Imo.& no.per glo.in l.cū ita dat libertas. in ver.ex his verbis.de cōd.& demon.† Et ad hoc facit, quia ex ordine literæ intentio disponentis arguitur c.mandato. in fi.de præben.in vj.c.si quis iusto.in prin.de elec.in vj.l.quoties.ff.de vsufructu.cū si.Nō omitto tn̄ quod Imo.hic,col.pen.vers.sed certe. videtur tenere cōtrariū per istū tex.qui indistincte dicit quod si exprimatur nomē propriū, cōmissio non transit ad successorē.Et ad idē facit tex.in c.si is,cui.eo.tit. in vj.vbi simpliciter ponderatur quod nomē proprium nō sit expressum,ibi proprio nomine nō expresso. ergo à cōtrario sensu quocunq; modo nomen propriū exprimatur, cōmissio personalis videtur.† Non ob.tex.in d.l.si cōis seruus.quia ille tex.in ista materia nō videtur procedere, quia rō diuersitatis manifesta vr̄.nā loquitur in actu acquisitionis fiende per seruū dn̄is, in quo nō cōsideratur industria personæ dn̄orū,quibus acquirendū sit. Sed in casu isto agitur de cōmissione superioris in qua verisimiliter industria personæ cōsiderari consueuit.Vnde si vltra nomē dignitatis, quod erat sufficiens ad demonstrandū personā,expressum fuit nomen propriū,præsumi pōt quod iō nominata sit persona,quia eius industria cōtēplata sit.Et hoc idē videtur sentire Ant.de Bu.hic,col.pe.in ver.tertio casu. dum refert Petrum,& alios,quos Imo.hic etiam refert. Et reperio quod hoc tenet Alex.in cōsi.clxxv.perspectis. col.pe.lib.v.Sed defendendo cōem opi.responderi pōt quod qua rōne in d.l.si cōis seruus, ex priori nominatione causatur ille effectus secundum materiam, de qua ibi agitur. ita etiā in proposito videtur quod ex priori nominatione videtur cōtemplatum nomen propriū secundū subiectam materiam.nam quātum ad propositum in cōmissione,de qua agitur, dupliciter cōsiderari pōt, quod electa sit industria personæ, videlicet vel particularis personæ, vel in genere cuiuslibet personæ existentis in tali dignitate.vnde quando est expressum nomē proprium, & nomen dignitatis, primū denotat electam fuisse industriā illius personæ particularis nominatæ. secundum vero denotat censeri electam industriam in genere cuiuslibet existentis in tali dignitate.Modo cum dubium sit propter expressionem vtriusq; nominis,recurritur ad illam præsumptionē, quæ ex priori nominatione insurgit d.l.si seruus.cum si.§.alle.¶Non ob.iste tex.& in l.si is,qui,vbi simpliciter ponderatur quod nomen proprium exprimatur, quia intelligitur prout loquitur, videlicet quando exprimatur proprium nomen simpliciter.Secus si vtrunq; nomen exprimatur, per supradicta.Et secundum istam conclusionem erit dicendum,quod commissio debeat iudicari quod sit personalis, quia cōiter prius exprimitur nomē proprium, vt quia dicitur dn̄o Petro tali, episcopo Papień.& ita abb.concludit in c.licet vndiq;. col.ij.j.eo.tit.† Et retenta cōmuni opi.limitatur secundum abb.hic,primo, quando superior,qui causam cōmisit,exprimendo nomen proprium,& appellatiuum,non haberet notitiam personæ, quia tunc expressio proprij nominis nihil operatur,sed solū nomē dignitatis inspicitur, per tex.in l.qui habebat.ff.de reb.dub.vbi Bar.in fi.& idē Bar.in d.l.si cōis seruus.colum.ij.ver.iij.rōne notitiæ.Et no.Ang.post Guil.de Cu.in l.tale pactū.§.fi.circa fi.ff.de pac.Pau.de Ca.in d.l.si noīe.in fi.C.de testa.& Ioā.de Ana.in consi.xix.visis instrumentis. col.iij.¶† Secundo limitatur, quia si dispositio esset inutilis altero nomine attento, in dubio iudicari debet quod illud nomen cōtemplatū sit,quod facit valere dispositionē,arg.l.quoties. de verb.oblig.& in l.quoties.ff.de reb.dub.ita no.Bar.in d.l.si cōmunis seruus. col.ij.in ver.iiij.qn̄ secundum, & idem Bar.in l.si vnus.§.fi.qui incipit, seruus.ff.de pac.& idē tradit Imo.in l.quod dicitur.col.x.de verb.ob.vbi in simili allegat dictum Inno.in cap.in præsentia.de renun.& Alex.sequitur in l.j.in fin.C.de lib.prete.& in d.l.quod dicitur,colum.xviij.Et ista limitatio exemplificari potest in notabili casu vt abb.scribit in cōs.xciij. libr.ij.§.alle.Et ad hoc bene facit,† quia licet præsumatur præcessisse actus,qui est primus in ordine literæ, vt per Bar.in j.constitu. Codi.col.fi.& Bald.ibi in §.quibus.tamen hoc non habet locum, qn̄ actus redderetur nullus,quia,vt actus valeat, præsumitur † quod præcesserit actus, qui in ordine literæ posterior reperitur,[d] vt no. Bald.in l.cum in testamento.§.hæc verba.ff.de hæred.instituen. vbi inquit,† quòd si in instrumento apparet quòd pater donauit filio,& quod illum emancipauit,non attento ordine literæ, præsumitur quod emancipatio prius facta fuerit,vt actus donationis valeat.& sequitur hoc Ang.& Imo.ibi in d.§.hæc verba. Alex.in l.ij.§.prius colum.iij.ff.de vulg.& pup.in l.diuortio.in princ.ff.sol.mat.& in l. cum proponatis.C.de codi.& in consi.cxij.super eo dubio.col.ij. libr.v.Et ex his infertur † quòd ista præsumptio validitatis actus fortior sit, & alijs præsumptionibus præualeat.[e] Ad † quod bene facit, quia licet princeps in dubio non presumatur vti plenitudine[f] potestatis, vt not.Inno.in c.innotuit. de elec.si tamen actus aliter † non valeret,presumitur vti plenitudine,[f] potestatis, vt actus valeat,[g] vt not.dicit Paul.de Ca.in l.ex imperfecto. in fin.de testa. & in consi.cclxxx.in facto presenti. Alex.in l.quāquā.C.de testamen.mil.¶Ex supradictis abb.infert ad plures qōnes.† Et primo ad illud quod voluit glo.in cap.statutum.in verbo,canonicis. in fin.de rescript.in vj.vbi tenet quòd si facta sit commissio canonico, sufficit quod sit canonicus tempore commissionis,[h] & ideo iudicare

ADDITIONES.

a ¶Ald. Successorem. Vide Deci.in l.ij.col.ij.in prin.ff.de regu.iur.in rub.ff.de offi. eius in prin.in c.sane in j no.3.eo.

b ¶Ald. Transfertur. Vide Purpuratum in l.j.ff.de offi.eius nu.274.

c ¶Ald. Præcedit.Vide in proposito Dec.in c.Nicolao.in j.not.de app.

d ¶Ald. Reperitur.Idem in l.si donatione.C.de col.vbi confirmat.in c.constitutus. in iij.no.de rescri.in c.prudentiam.in fi.prin.j.eo.

e ¶Syl.Ald. Præualeat. Vide Deci.in c.si quando. in iij col.de rescri.& omnino in consi.lxx.col.iiij.in prin.sed ista regula nō est vera.patet,quia potius tolerāmus actum corruere,quā nimiā interpretationē facere,& sic videtur validior alia regula,quod verba nō debeant impropriari.doctri.est Are.in l.à Titio,in vlt.col.ff.de verb.obl.alleg.ad hoc bonū tex.in l.tutores.§.j.& quod ibi Bar.ff.de admi.tut. ad idem text.in l.verbis ciuilibus.ff.de vul.& pup.vbi substitutio facta per verba ciuilia potius annullatur, quam quod verba improprientur ad fideicō.& contrariū sentit Ias.in l.j.§.j.in ij.col.ff.de ope.no.nun.Item validior est alia regula, quod hæres non censeatur grauatus de re aliena redimenda, quia potius præsumitur nullitas legati l.vxor patrui, vbi gl.& doc.C.de leg.tradit Ias.in l.apud Iulianum.§. fi.in v.col.ff.de leg.j.Item validior est præsumptio quod non sit donatio. Ias.in l.si non sortem.§.si quis falso.ff.de condi.inde.& validior est præsumptio quod hæres minus censeatur grauatus.Ias.in l.quod in rerum.§.j.ff.de leg.

f ¶Plenitudine. Adde Hippoly.Marsi.sing.lxxxiiij.Deci.in l.more.ff.de iurisd.om.iud. l.ciuitas.ff.si cer.pet.& cōsi.lxxvij.Alber.Brun.consi.iij.Aymo.consi.lxxv.nu.3. & Alex.consi.lx lib.ij.

g ¶Hier.Gig. Valeat. Adde eundem Dec.in cōsi.lxxiij.in ver.circa principium.in j. vol.& in consi.cxl.in ij.col.post medium,eo.vol.

h ¶Syl.Ald. Commissionis. Vide circa hoc Robertum Stroziam Floren.in rep.c.dilectus.in ix.car.ver.& pro hac conclusione.de præben.

dicare poterit, licet desierit esse canonicus, q̃a principiũ inspicit. & Dom. ibi illã sequit. Et licet abb. hic dubitare videat, dictũ illi⁹ gl. cõiter approbat, q̃a tex. in d. c. statutũ. solũ requirit ꝙ causæ cõmittant canonicis. Vnde sufficit ꝙ ista qualitas reperiat adesse tẽpore cõmissionis, arg. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxal. & in l. Titius. & quod ibi Bart. ff. de testa. mil & late Bart. in l. ex facto. in prin. de vul. & pup. & in ꝓposito no. Bart. in l. ꝑcipimus. §. sane. C. de app. & Bal. in d. l. ꝑcipimus. in fi. hoc dicit in canonico. Et ꝙ sufficit istũ esse canonicũ tp̃e cõmissionis, tenet Bal. in l. si prędia. col. fi. ver. extra quæro. C. de fideicom. & in l. generaliter. col. vj. ver. & ex p̃dictis. C. de epis. & cle. Domi. in c. licet canon. in princ. col. iij. de elec. in vj. Car. in cle. & si principalis. in vj. q. de rescr. abb. in cõsi. xciij. in q. col. iij. lib. ij. & Pau. de Ca. in cõsi. cccxxvij. ad primum. in iij. dubio. Ex quibus omnibus patet istã esse cõem opin. In qua tamẽ difficultatẽ facit, q̃a talis ꝯmissio à summo pontifice debet fieri canonicis, vel habentibus dignitatẽ, quia nõ cõuenit ꝙ papa, vel apostolica sedes à vili ministro representet, vt ꝑ gl. in d. c. statutũ, in verbo, cõmittant. Sed ista rõ videt procedere nõ solũ respectu principij, sed ẽt quo ad mediũ, & finẽ causę, † quia illa qualitas canonicatus, vel dignitatis, videt denotare causam successiuam, & permanentẽ. ergo non sufficit ꝙ solũ à principio ꝯcurrat. iõ illa cessante, videt cessare dispositio l. tutelas. de capitis dimi. c. cũ cessante de appel. & ita arguit Ant. de But. in d. cle. & si principalis. de rescrip. Imo. ibi refert col. iij. in ver. sed ꝯ hanc rõnẽ. & idẽ no. Bal. in d. l. generaliter. C. de epis. & cle. Sed r̃nderi põt ex dictis Imo. in d. cle. & si principalis. col. iiij. ꝙ rõ ꝑallegata no videt finalis, sed impulsiua, & rõ finalis illa esse videt, q̃a cõiter illi, qui sunt in dignitate, vel obtinẽt canonicatus in ecclesia cathedrali, præsumunt periti, & honestiores. Vnde licet tollat qualitas canonicat⁹, vel dignitatis, ꝑsumptio tñ peritie remanet propter qualitatẽ p̃cedentem, & ita etiã Bal. dicit in d. l. generaliter. post Petrum, quem refert ibi. † Et dato ꝙ vtraq; rõ ex prædictis esset finalis, sufficit ꝙ altera militet. §. affinitatis. insti. de nup. l. liberorũ. §. notanter. ff. de his, qui not. infa. Et conclusio supra facta procedit, nisi talis, qui definit esse canonicus, redderet incapax iurisdictionis ecclesiastice, vt no. Car. in d. cle. & si principalis. in vj. q. & Imo. ibi colum. iiij. Do. in c. statutũ. in prin. col. v. de rescri. in vj. Et idem si esset remotus propter delictũ, vt no. Bald. in d. l. generaliter. in loco. s̃. alle. dũ ibi alle. tex. in l. Cassius. ff. de senato. ¶ † Secundo infertur ad aliã q̃onẽ. s. ꝙ si cõmissio fuit facta canonico, an transeat in successorẽ, in qua considerandũ est, ꝙ si ecclesia non sit numerata, clarũ est, ꝙ cõmissio ad successorem nõ porrigat, vt no. Ant. de Bu. col. fi. in prin. hic in ver. ꝑ quod dico. & abb. hoc sequit, ꝑ c. dilecto. de pręben. vbi Imol. col. fi. post Pet. de Anch. quẽ ibi refert in ver. dicit tñ do. Pet. & idẽ Imo. in d. cle. & si principalis. col. iij. Do. in d. c. statutũ. in vers. & ꝑ hoc idẽ diceret. col. iij. Sed dubitatio consistit in ecclesia numerata, & abb. non v̄r aperte loqui. Idẽ tñ dicẽdũ est ſm cõem opi. quã tenet Bal. in d. l. si plures. col. pe. in ver. vñ si papa cõmittit. C. de cõdi. inser. Do. post Imo. quẽ ibi refert col. iij. in d. c. statutũ. in prin. & idẽ Imo. in d. cle. & si principalis. col. iij. in ver. idem videt. & in d. c. dilecto. in fi. & in c. relatũ. el. ij. col. iiij. in ver. vtrum autem successor. de testi. Do. in c. quãuis. col. j. eo. tit. in vj. Petr. de Anc. in regula, priuilegiũ. in vlt. car. in ver. sed iuxta prædicta quero. de reg. iur. in vj. Bal. hic, colum. j. ver. sed nunquid. & And. Sic. in cõsi. ij. col. v. lib. ij. Et fundat ista cõis opi. principaliter ex duobus. Primo, quia cõmissio, quæ fit canonico, semꝑ videt esse personalis, q̃a si cõmissio sit facta simpliciter canonico, nõ exprimẽdo nomẽ ꝓpriũ, tanquã incerta non valeret, cũ ibi plures canonici sint, iõ necessariũ videt ꝙ propriũ nomẽ exprimatur ad hñdum certitudinẽ, vt quia dicat, cõmitto Petro tali canonico, &c. Et ita commissio videt semper personalis, vt abb. hic arguit, Do. in d. c. statutũ. in prin. col. iiij. in ver. ex his videt sentire. Sed ista rõ mihi nõ satisfacit, quia potius in ꝯtriũ retorqueri põt, q̃a expressio nois proprij in canonico deberet minus operari, ꝙ cõmissio sit ꝑsonalis, quã in hñtibus dignitatẽ, quia in hñtibus dignitatẽ exprimendo solã dignitatẽ habet certitudo ꝑsonæ. vnde expressio nois proprij nõ põt videri facta ad aliũ finẽ, quã vt cõmissio sit ꝑsonalis. Et ista rõ nõ militat in canonico, in quo ex solo nomine appellatiuo canonicatus nõ habet certitudo, & iõ expressio nois ꝓprij nõ infert cõmissionẽ personalẽ, quia fieri potuit ad certificandũ personã, vt supradictũ est. Secũdo fundat ista opi. alia rõne, q̃a ſm cõem opi. † canonicus ẽt in ecclesia numerata nõ d̄r habere successorẽ proprie,[a] vt no. gl. in c. quod sicut. in verbo, ꝯsentire. de ele. Bar. in l. bonorũ. in fi. ff. de rẽ ra. ha. Do. in c. si duo. col. ij. in princ. de ꝑcu. in vj. & tradit Ang in cõs. ccxlv. quia omne bonũ. col. x. cũ si. vt dixi in c. cũ oẽs. de ꝯsti. Ad istud fundamẽtũ ẽt v̄r posse r̃nderi ex eo, quod abb. hic dicit, q̃a cũ ecclesia numerata sit, canonicatus vacare dicitur, & nõ extinguit per mortẽ, nec ius de nouo creari d̄r, vt no. in d. c. dilecto de p̄bẽ. Et q̃a ꝑsumpta peritia q̃ erat in canonico mortuo, ẽt ꝑsumit esse in successore. Cõis tñ opinio est vt. s̃. dixi à qua nõ est recedendũ. ¶ † Tertio abb. infert ad q̃onem de vicario epi, vtrũ cõmissio facta vicario sub noĩe dignitatis, trãseat in successorẽ. Et Doc. cõiter tenẽt ꝙ nõ,[b] q̃a talis dignitas iure ꝓprio nõ cõpetit, vt no. Bar. in d. l. quod principi. in fi. de leg. ij. & in d. l. & q̃a in fi. Do. in d. c. statutũ. in prin. col. iij. in ver. & ꝑ hoc idẽ diceret in vicario epi. cũ si. s̃. alleg. in iiij. cõclusione. Car. tñ hic in xij. opp. tenet ꝯtriũ, & r̃ndet ad fundamẽtũ Bar. & aliorũ, vt abb. hic refert, quia d̄ria est inter Augustã, & vicariũ, q̃a Augusta participiat de dignitate mariti passiue, q̃a ipsa nihil agit, sed vicarius participat de auctoritate epi actiue, quia iurisdictionẽ ordinariã habet, vt abb. hic dicit. Et ista ratio satis bona videt, secundũ Imol. non est tamẽ recedendum à cõmuni opi. quia ratio in qua fundat cõmunis opin. efficax v̄r, q̃a ꝯmissio facta sub nomine dignitatis trãsit in successorẽ, ea rõne, q̃a dignitas ipsa nunquã morit, & sic successor reperit dignitatẽ, quæ delegationẽ sustinet c. si gratiosè. de rescr. in vj. Et rõ ista cessat, qñ dignitas extinguit, prout cõtingit in dignitate vel p̄eminentia, quã habet vicarius, q̃a ꝑ mortẽ vicarij extinguit, & alius, qui surrogat in locũ vicarij mortui, de nouo creari dicit, vt supradictũ est de canonico, in ecclesia non numerata. Et ista rõ nõ tollit ex his, q̃ Car. hic dicit. Et notandũ est, ꝙ in causa vicario delegata, eps nullã habet p̄tãtẽ, † q̃a in tali cã separatũ est auditoriũ epi, & vicarij, vt no. Car. post Pano. in cle. si principalis. in viij. q. & Imo. ibi col. v. in ver. an aũt. de rescri. Fede. in cõs. cxxx. factũ tali est. circa fi. Perusi. in c. dilecti, el. ij. in v. q. de appel. ¶ Quarto quod dictũ est de vicario, idẽ concludit abb. post Ant. de Bu. hoc esse in legato, † quia cõmissio illi facta nõ porrigit ad successorem, quia eo mortuo dignitas extinguit, & proprie non dicitur habere successorẽ. & idẽ no. abb. in c. nouit. in fin. de offi. leg. & Domi. in d. c. statutum. in prin. col. iij. ver. & per hoc. decidit. ¶ Quinto, ſm abb. quærit, q̃d si duplex nomẽ appellatiuũ expressum sit, quorũ alterũ nõ est capax delegationis, puta si cã cõmittat à summo pontifice, qui dicit, tali ꝑposito, & capellano nostro. abb. Moder. contra abb. antiquũ cõcludit ꝙ cõmissio transibit in successore præpositi tñ. quia in tali cõmissione solum illa qualitas præpositi videt esse in cõsideratione, ex quo talis cã capellano cõmitti nõ põt, ar. l. j. §. seruus cõis. ff. de stipu. ser. ad idẽ tex. in l. perinde. §. fi. ff. eo. ti. & l. si seruus cõis. ff. de au. tu. Et ad hoc facit quod supradictũ est in secũda limitatione quartæ cõclusionis, ꝙ in dubio illud nomẽ cõtemplatũ fuisse videt, quod reddit validã dispositionem. facit tex. in l. miles qui destinauerat. & quod ibi Bal. in fi. ff. de test. mil. & quod Doc. tradunt in c. cũ ex officij. de præscri. Et spãliter facit quod in proposito no. abb. in cõsi. xciij. in q̃one, quæ vertitur. in ij. li. Io. An. in reg. rõni. col. iij. de reg. iur. in vj. Et ista cõclusio abb. bene procederet in nominibus appellatiuis, in quibus non esset coniectura particularis affectionis, sed in terminis q̃onis proposite, qñ dicit, præposito, & capellano nostro, illa verba, capellano nostro, videntur denotare affectionẽ personæ. quo casu cõmissio iudicat personalis, vt supradictũ fuit, & facit quod not. Do. post Lap. in c. fi. §. sane. col. pen. in ver. quid si exprimit. de testa. in vj. nisi dicamus ꝙ illa verba, capellano nostro, non arguunt affectionem particularem, sed designat illam præeminentiã, ꝙ sit capellanus Papæ, & ita videtur bene procedere quod abb. dicit. Bene verum est ꝙ inaduertenter abb. loquitur, dum formauit quęstionẽ exprimendo propriũ nomen, dũ inquit. Petro præposito, & capellano nostro, quia illa expressio proprij nominis, non cõuenit, nec ponitur in quæstione formata per abb. antiquum. ¶ † Sexto infertur ad aliã quæstionem, si causa sit commissa vni habenti duas dignitates, exprimendo nomen appellatiuum vtriusq; dignitatis, puta præposito, & archidiacono, & mortuo illo diuersis personis conferantur, an isti duo, qui in locum vnius surrogantur, succedant in tali cõmissione.[c] abb. concludit ꝙ sic, quia commissio fuit facta vtriq; dignitati. & ita tenet Ioã. An. in reg. rationi. colum. iii. ver. in tertio vero casu. de reg. iur. in vj. & sequitur Alexan. in l. qui liberis. §. hæc verba. col. pen. ff. de vulg. & pup. Huic conclusioni primo obstare videtur,

ADDITIONES.

a ¶Ald. Proprie. Adde Dec. qui ad plura infert in c. cum omnes, in iiij. no. in j. lect. de constitu.

b ¶Ald. Quod non. Adde eundem. s̃. hoc eo. ca. nu. 42. & vide Ful. in l. si quis Imperatorem. C. qui testa. fa. pos. vbi voluit ꝙ si vicario sit commissa causa, & ipse sit vel mortuus vel remotus, ꝙ successor non cognoscat, quamuis contrarium teneat hic Card. sed vide eundem in cle. ij. de rescri.

c ¶Ald. Commissione. Sed quare nõ intelligitur facta digniori. iuxta tradita per Fel. in rub. [illegible] eo. Ias. in l. Imperium. ff. de iuri. om. iudi. videmus enim ꝙ cõcurrente in eadem persona duplici dignitate. ea denominari debet à digniori Inno. & alij in c solite. de mai. & obed. facit quod habet in c. inter dilectos, de fid. instru. maius enim dignũ minus ad se solet trahere l. cum in diuersis. ff. de relig. & sum. fun.

videt,q̄a papa,qui vni cām delegauit,cogitauit de iudicio vnius, cuius iudiciū erat indiuiduū,vñ ꝯ mente papæ vr̄ ꝙ talis cā ad iudiciū duorū reducat,q̄a ista pñt variare & ꝯrijs ferre sententias .c.fi.de re iudi.Sed rñderi pōt ꝙ ex quo fuit facta cōmissio expressis solū nominibus appellatiuis,papa vr̄ habuisse respectum ad vtranque dignitatē,nec offendit intentio papæ ex eo ꝙ causa ad iudiciū duorum reducat,q̄a sedes apostolica cōsueuit causas cōmittere potius duobus,q̄ vni.c.prudētiā.§.illa quippe.j.eo. & ita colligit ex dictis Io.An.in loco.s̄.alle.Secūdo obstare videt, quia sicut supradictū est in quarta cōclusione,si exprimat nomen propriū,& appellatiuū,attendit illud,quod præcedit.ita videret dicendū in ista q̄one,ꝙ primū nomen appellatiuū contēplatum videat,& ꝙ ꝯmissio solū ad illius successorē deferat.Sed rñderi potest ꝙ ī expressione nominis ꝓprij,& appellatiui,fit illa interpretatio,ꝙ primū attendat,quia vtrunq;,prout verba sonant, nō potest cōtemplari,quia ex vno nomine,videlicet ꝓprio,cōmissio vr̄ personalis,ex altero,videlicet appellatiuo,vr̄ realis,& resultaret ꝯrietas,si vtrunque attendatur.quæ rō cessat in vtroque nomine appellatiuo,quia ex vtroque nomine commissio realis vr̄, & ad
66 vtriusque successorē porrigit.¶†Quid autē econtra,si cā fuit cōmissa duobus sub nomine appellatiuo,puta,ꝑposito,& archidiacono,& ꝯtingat ꝙ altero mortuo alter impetrauit dignitatē collegę ꝑ dispēsationem,vtrum ipse solus poterit procedere. Guil. de Cu.in l.de die.§.si fideiussor.ff.qui satisd.cog.tenet ꝙ non, quē Alexand.ibi in fi.simpliciter sequitur.Sed vide Ioan.An. qui ī terminis tenet contrarium in d.reg.rationi.col.iiij.versi.circa secundum.vbi ad hoc inducit.c.licet j.eo.& c.quāmis.s̄.eo.titu. & latius ipse ibi ꝓsequitur,& idem Io.An.in eo.tit.in addi.ad Spec.in §.restat.in ver.quæstiones autē.& decisionem Io.An.sequitur Lap. al
67 leg.lxxxviij.communis Florentiæ.col.ij.¶†Septimo quæritur, si causa commissa sit episcopo, & postea lite pendente illa episcopalis sedes erigatur in archiepiscopalem,an iste, qui erat ep̄s tēpore cōmissionis,nunc factus archiepiscopus, poterit cognoscere?Abb.concludit ꝙ sic,post Io.An.in eo.ti.§.restat.col.ij.ver.& fa
68 ciunt ad quæstionem,†ꝙ illa maior dignitas non permutat substantiam personæ.l.pe.ff.de senato.l.falsa.§.j.ff.de cōdi. & demō. & Alex.simpliciter sequitur in l.qui liberis.§.hæc verba.§.fina.ff. de vul.& pup.& reperio ꝙ ī terminis hoc tenet Old.ī ꝯsi.ccxxxix. bone memorie,& idem consilium est repetitum in consi.cclxxvj. Et ad hoc etiam facit quod idem Old.tradit in consi.cclxvij.quod
69 dñi episcopi.vbi cōcludit † ꝙ si prioratus in ecclesiam cathedralē
70 erigitur,non perdit priuilegia, quæ prius habebat.¶† Octauo ex ꝑdictis infertur ad q̄onē,in qua promittens dare schachomatum cum pedona,dicat impleuisse promissionē,si dedit cum pedona
a effecta regina. & abb.cōcludit post Io.An.[a] in loco quem ipse refert,ꝙ sic,si promissio fuit facta cū certa pedona. secus si generaliter,vt latius per eū hic. Sed indistincte opi.negatiua verior videt, quia licet sit facta promissio cū certa pedona,tamen ex quo facta est regina,& aliter ducat regina,quā pedona, promissio nō verificat,vt no.Imo.in l.falsa.§.j.in fi.ff.de cōdi.& demon.& idem tenet Bar.in l.legatis.§.si ex officio. de leg.iij.in fi. Alb.in l.clam possidere.in prin.ff.de acquir.poss.† Et ad hoc facit, quia qualitas adiun-
71 cta verbo,fm qualitatē verbi intelligit l.in delictis.§.si extrane⁹.ff. de noxal.l.si Titius. & quod ibi Bart.ff.de test.mil.& dicit Imol.in d.l.falsa.§.j.ꝙ cōiter ita tenetur. Et ista cōclusio bene procedit,q̄n ꝓmissio facta cū certa pedona fuit cōditionalis, ita ꝙ qualitas pedone cōsideret. Secus vr̄, q̄n illa qualitas pedone apponit gratia demonstrationis,q̄a tūc nō facit cōditionē. nā tali casu habet lo-
72 cum quod abb.hic dicit de certa pedona,† & ita cōcludit Pau.de Ca.in d.l.falsa. Et in dubio si aliud nō apparet, expressio facta vi-
b det,causa demonstrationis,[b] vt in notabili q̄one Bart.dicit in l.cū
73 pater.§.mēse.de le.ij.cū si.vt dixi in c.sedes.col.fi.de rescr.† Et notandū est ꝙ dignitas, q̄ superuenit, q̄nq; operat ꝙ quis excusare possit se ab eo,quod promisit,vt no.Bal.post Ia.Bu.in l.quisqs. in fi.ver.vlt.dicit hic Ia.Bu.C.de epi.& cle.vbi ꝯcludit ꝙ scriptor, qui
74 † promisit librū scribere,si postea rector efficiat, quia nō cōuenit dignitati rectoratus.aliās vero scriptor ꝑcise tenet,vt no.ꝑ gl.in l. stipulatio.§.siue aūt.ff.de ope.no.nun.cum si.vt tradūt ibi Ale.& Mod.& idē Alex.in l.alia.§.eleganter. col.iiij.ver.ij.fallit.ff.so.mat.
75 ¶† Nono,& vltimo,fm abb.quærit, vtrū decisio istius decretalis habeat locum, q̄n alicui aliquod ministeriū sine iurisdictione cō-
c mittit.[c] Bart.in l.& quia.circa fi.ff.de iuri.om.iudi.cōcludit ꝙ non,
d allegat Inno.in c.fi.j.eo.& idē Bart.in l.qui liberis.§.hæc verba.[d] ff. de vulg.& pup.& sequit Pe.de Anch.in regula,priuilegiū.col.pe. ver.quæro.de reg.iur.in vj.abb.hic, cōcludit nō esse differentiā an iurisdictio,vel nudū ministeriū cōmittat, quia rō diuersitatis assignari nō pōt.idē vr̄ tenere Anto.de Bu.in c.fi.§.cæterū. col.j.ver. hoc vltimū.j.eo.& Imo.ibi.col.pe.ver.circa fm.refert illā opi.Ant, de But.& dicit esse de iure veriorē,ꝑ regulā istius text.ꝙ cōmissio facta sub noīe dignitatis, trāsit in successorē.idē tñ Imo.in d.l.qui liberis.§.hæc verba. col.ij.ver.extra gl.ff.de vulg.& pup.videt approbare opi.Bar.& rōne diuersitatis adducit, quia vbi cōmittit iurisdictio,vr̄ facta cōmissio rōne ꝓsumpte peritie,quā verisimiliter habere ꝓsumit ille, qui reperit habere illā dignitatē. Facit quod no.in c.statutū. de rescr.in vj.& sic ꝑdicta rō vr̄ ēt hr̄e locū in successore.Secus est in nudo ministerio, quod nō cōmittit rōne peri
76 tie,sed ꝑꝑ affectionē,& cōfidētiā ꝑsonæ.† Et ad hoc facit, q̄a delegat⁹ à principe pōt alteri delegare l.à iudice.C.de iudi.c.fi.j.eo.
77 † sec⁹ est in eo,cui aliquod ministeriū cōmittit d.c.fi.§.fi.j.eo.Non tñ vr̄ recedēdū ab opi.abb.hic, quā ēt abb.sequit in c.fi.j.eo.quia ex quo fuit ꝯmissio facta sub noīe dignitatis, trāsire vr̄ in successorē.Ista.n.rīa ꝑualere vr̄, & ita limitat quod dr̄ de ministerio ī c.fi.j.
78 eo.vt abb.ibi post alios cōcludit cir.fi.ver.vlt.quærit.¶† Hactenus expedita sunt oīa,q̄ per do.abb.hic tradunt. Sed vlterius & decimo ad mām decretalis q̄rit,vtrū cōmissio facta ep̄o, vel p̄tāti,trāseat in vicegerentē.Gui.de Cu.in l.& si ꝑtor.ff.de offi.eius.tenet ꝙ
e nō,[e] quia in tali causa nō cognoscit tanq̄ p̄tās,vel ep̄s,sed vt delegatus. Alex.in l.& quia.col.fi.ff.de iur.om.iud.dicit ꝙ decisio Gui. de Cu.vr̄ esse ꝯ tex.hic,nec aliter declarat.Sed induci pōt q̄a si cā fuit cōmissa ep̄o sub noīe dignitatis,transit in successorē, vt hic dicit,& tñ de tali causa nō cognoscebat vt ep̄s.Ideo rō Guil.de Cu. nō vr̄ impedire quo minus cōmissio in aliū trāsferat. Vnde Alex. in d.l.& q̄a.col.fi.& in l.qui liberis.§.hæc verba.col.fi.in ver.no.incidenter duo. de vulg.& pup.cōcludit considerando duos casus. Primus est,q̄n locum tenens, vel vicegerēs cōstitutus fuit ab ipso
79 ep̄o, vel p̄tāte.† & tali casu vera sit decisio Gui.de Cu.quia nō succedit in illa prærogatiua,& dignitate, in qua erat p̄tās, vel ep̄s,vt in simili not Bart.in l.filius.ff.de leg.Et ad hoc allego Fed.in consi.cxxx.factū tale est,quædā domus,circa fi.ver.immo pōt dici.vbi
80 inquit † ꝙ ep̄s cōstituēdo ḡnalē vicariū, vr̄ solū ea cōmittere, quæ cōpetunt sibi rōne ordinarie iurisdōnis,nō autē ea, quæ cōpetūt ex iurisdictione delegata. facit quod not.Rot.in vlt.deci.in tit.de
81 offi.vica.in antiquis.Et videmus in simili † ꝙ licet vacante sede capitulū dicat successor epi,& pōt multa facere, quæ non pōt vicarius generalis c.ad abolendam. de hæreti.cle.j.eo.ti.facit tex.in c.j. de maio.& obe.in vj.cū simi.vt tradit Fran.Pauinus in trac.de se-
82 de vacan.in j.q.† & tamē ea,quæ episcopo cōpetunt ex iure delegato, nō transeūt in capitulū vacante sede, vt no.Fed.in cōs.cxxx. præallegato. & idē Fed.in cōsi.xxx.an capitulū sede vacan.Do.in. c.j.in j.col.in vij.q.de maio.& obed.in vj.abb.in ca.cū olim. in v.q.
83 de maio.& ob.cū si.vt tradunt Mod.ibi col.v.† Secūdus casus est, q̄n fuit factus à superiore, & tunc oēs prærogatiuas p̄tātis consequit.iō etiā de tali causa cognoscere pōt, vt Bar.tradit in d.l.filius. cū si.vt dixi in rubri.s̄.eo.& in c.sane.el ij.s̄.eo.Sicut enim transiret in successorē, quia fuit facta cōmissio sub noīe dignitatis. pari ratione videt in talē locū tenentem transire,qui in effectu eius suc-
84 cessor vr̄.¶† Vndecimo q̄rit, si testator reliquit vxorē suā dñam, & vsufructuariam,& viuente testōre vxor,quæ erat tꝑe testamēti moriatur,& testator aliam accepit in vxorē,an dicta vxor q̄ tēpore mortis reperitur,ad dictum legatum admittatur. Bald.in l.fin. col.iiij.ver.& no.C.de indi.vid.tol.tenet ꝙ nō,alleg.tex.in l.si quid earum.§.fi.ff.de leg.iij.in fi.ibi, posteriori debeatur, si ei assignata sunt,quia nō est ita de posteriori vxore cogitatū.& hoc dictū Bal. pro singulari refert,& sequitur Fran.de Crema in not.suo.viij.incip.quid si maritus. Bal.tamē in loco ꝑalleg.nō videt præcise hoc firmare,q̄a in vltimis verbis dicit, licet sit ar.ꝯ in l.placet.ff.de lib. & posth.Et cōtra Bal.reperio ꝙ in terminis Alex.cōsuluit in consi.clxxj.viso processu. col.iij.lib.ij.vbi primo dicit ꝙ Bald.non firmat hoc,quia allegat in contrariū dictām l.placet.Secūdo, cōtra Bal.alle.l.si cognatis.ff.de rebus dub.vbi legatum factum cognatis,debet ēt illis,qui non erant tꝑe testamenti. Non ob.text.quē Bald.alle.in d.l.si quid earū.§.fi.quia rñdet Alex.ꝙ nihil facit,quia
* ibi cōstat de voluntate testatoris,qui legauit vxori ea, quæ gratia eius parauerat,certe hoc legatum nō debetur secundæ vxori, nisi etiam

ADDITIONES.

a ¶Io.An.In addi.Spec.tit.de leg.§.licet, ver.restat,Idem Pau.d.l.falsa.§.j.de condi. & demon.Steph.Costa in tract.de Ludo.Sozi.l.fi.si ex noxa.causa agat. & bene, quidquid dicat Imo.facit Alex.consi.xxxiij.lib.v.

b ¶Syl.Ald. Demōstratiōis.Vide Bar.& q̄ ibi addidi in l.nā ꝙ liquide.§.fi.ff.de pe.le.

c ¶Ald, Cōmittitur.Adde ꝙ mandatū factū nuncio pub.de capiendo vel mittendo aliquē in possessionē,nō expirat morte mandantis, Ias.in d.l.& quia.col.xij.vbi Purpu,nu.135.& de captura Ang.in l.fundi.ff.de ac.pos.Bal.in l.j.C.de postu.

d ¶Gig. Hæc verba. Adde post alios scribentes Ias.in d.l.qui liberis d.§.hæc verba. in vj.col.vbi examinat illam quęstionem, vtrum executore dato sub nomine dignitatis mortuo,commisso transeat in successorem.

e ¶Quod non.Hæc vera indistincte.Fallit in commissione executiua,

si etiam secundæ vxori assignata sint, quia cõstat q illa parata fuerunt pro prima vxore, nõ pro secũda. Non sic in casu, in quo Bal. loquit, quia nõ dixit lego primæ vxori, sed simplr vxori legatũ factũ fuit. ¶ Sed tñ ab his decisio [a] Bal. defendi põt. Et primo Bal. videt absolute firmare hoc c, dum dicit, licet sit ar. q in l. placet. vnde, nõ obstãte tali argumẽto, tenet hoc, vt colligit in verbo illo, licet, & dictũ eius bñ probat in d l. si quid earum. §. fi. Nec verũ est q ibi cõstabat de mente testatoris, q esset parata gratia primæ vxoris, quia text. ibi de vxore loquit simplr. & legatũ restringit ad vxorẽ, q erat tpe testamẽti, quia de alia vxore posteriori testator nõ cogitauit, vt ibi dicit. & ita pariter in qõne Bal. vr. Non ob. text. in d. l. si cognatis, quia loquit in casu particulari vt declarat Bart. ibi, & regula est in cõtrariũ, q tps testamẽti attẽdit l. si ita. de au. & ar. le. & quia loquit in cognatis, de qbus in genere testator cogitare potuit. Non sic vr in vxore, quia verisimiliter de pluribus vxoribus nõ cogitauit. Et iõ finaliter Alex. in cõsi. s. all. approbare videt decisionẽ Bal. q a testõr legãdo vxori, quã habebat tpe testamẽti videt motus pp affectionẽ, & pp bñ merita vxoris, arg. l. nec adiecit. ff. pro so. secus qñ quis legaret vxori alterius, [b] prout erat in casu, in quo Alex. cõsuluit. Ratio tñ. s. alle. pro dicto Bal. euitari põt, quia illud, quod dicit, legata fieri pp benemerita, vt in d. l. nec adiecit. ff. pro soc. nõ habet locũ in cõiunctis, † q a potius psumit q rõne cõiunctionis fiant, quã pp benemerita l. tutor. §. quę tutoribus. ff. de excu. tu. & no. Bar. in l. qui filiabus. ff. de leg. j. & quod dicit de coniunctis, idẽ iudicat de vxore, & iõ legatũ vr fuisse factũ pp cõiunctionẽ, siue affinitatẽ vxoris. q quidẽ rõ ẽt in alia vxore procederet. Vnde dictũ Bal. efficaciter solũ videt probari in d. l. si quid earũ. §. fi. ¶ † Postremo quærit, vtrũ cõpromissum factũ sub noĩe dignitatis, transeat in successorẽ in dignitate. [c] Bar. in l. qui liberis. §. hæc verba. in ver. vlt. hãc legẽ. ff. de vul. & pup. cõcludit q nõ, quia sicut cõpromissum nõ trãsit in hærede l. diẽ proferre. §. j. de arbi. pari rõne, † nõ transit in successorẽ. & idem sequitur Ant. de But. hic, col. v. Bald. in l. fi. in xxvj. q. in fi. C. de hær. insti. cum si. vt tradit Alex. in d. §. hæc verba. col. iiij. ver. extra gl. & idem Bal. in l. fi. C. de rela. col. j. & in c. vno delegatorũ. col. ij. vers. vtrũ. j. eod. & in c. j. ver. marchio. col. pe. qui feu. da. pos. vbi refert ita consuluisse in causa Comitis Sabaudie. & Pe. de Anch. in c. si gratiosè. col. fi. in prin. de rescr. in vj. & Lanfranc. in trac. de arb. in v. par. q. xxij. ver. solet etiã dubitari. Ex quibus patet istam esse cõem opi. Dicũt tñ Mod. [d] in d. §. hæc verba. q Bar. errauit in fundamẽto, dum arguit, si cõpromissum nõ transit in hæredes, ergo nec in successores in dignitate, quia talis cõsequentia nõ valet. Nam videmus q delegatio nõ transit in hæredẽ c. vno delegatorũ. j. eo. & tamen porrigit in successorẽ in dignitate, vt hic dicit. Sed aduertendũ est, quia dũ dicit q delegatio nõ transit in hæredes, cõsiderari debet q aut delegatio facta fuit alicui proprio nomine, & tali casu etiã non transit in successorẽ, vt hic dicit. Aut fuit facta sub noĩe dignitatis, & tunc nõ transit in hæredẽ, quia in tali dignitate hæres nõ reperitur, sed successor, in quo eadẽ dignitas reperitur. Et in cõpromisso, prout Bar. loquitur, videt procedere fundamentũ eius, quia si compromissum non transit in hæredẽ, qui reputatur eadẽ persona cũ defuncto. §. j. in auc. de iureiu. à morien. præsti. minus debet transire in successorẽ, cũ quo non videtur tanta cõiunctio, sicut est cũ hærede. & considerando hoc modo fundamentũ Bart. videtur bene procedere nõ obstante argumẽto Modernorum. Aliter tamẽ ad fundamentum Bar. responderi põt, q ęquiparatio, quã facit Bart. de hærede ad successorẽ, non videtur bene procedere. quia in hærede forte non erit illa qualitas quæ erat in defuncto, cum possit hæres esse pupillus, vel mulier. secus in successore dignitatis, in quo illa psumptio quæ respectu dignitatis fuit contemplata, reperitur. † Ex quo infertur q iste tex. solũ procedere videtur in dignitate, quæ iure hæreditario nõ defertur, prout loquitur. secus si iure hæreditario deferatur, quia persona successoris in ea qualitate cõtemplari non põt, vt dixi. Et q compromissum factũ sub nomine dignitatis transeat in successorẽ, cõtra cõem opinionẽ, probatur per istum tex. Non obst. q loquatur, vbi iurisdictio cõmittitur. secus si ministerium cõmissum sit, prout dicit Bar. esse in compromisso, quia illa opin. reprobatur, fm abb. vt. s. dictum est. & istam opin. tenet Cuma. in d. §. hæc verba. per text. in l. quod principi. de leg. ij. & Alex. dicit illam esse veriorem in puncto iuris, & idem sequitur Ange. Are. in §. substituitur. col. fin. in ver. quærit Bart. insti. de pœnis. Et exemplũ potest poni in casu c. exposita. de arbi. vbi fuit factũ cõpromissum in Ducẽ Venetorũ, certe tale cõpromissum vr transire in successorẽ. Et ista opi. oĩno procederet, qñ partes nõ haberent notitiã particularẽ personæ, in quam factum fuit cõpromissum sub nomine dignitatis. & no. Pau. de Ca. in d. §. hæc verba. arg. l. qui habebat, de reb. du. facit quod supradictũ est per d. l. qui habebat. Idẽ tñ vr in pũcto iuris, si partes haberẽt notitiã, quia ex quo sub noĩe dignitatis factũ fuit cõpromissum, dignitas ipsa cõtemplata vr. ¶ † In gl. fi. cõclusio gl. est, q ista verba, sicut est iustũ, ẽt in cõfirmationibus cõditionaliter ponuntur, sed in priuilegijs, & in sentẽtijs non faciunt conditionẽ. Sed aduertendũ est, quia ẽt in cõfirmationibus, quæ fiunt ex certa scientia superioris, prout loquitur gl. hic in sententijs, talia verba ẽt in cõfirmationibus nõ ponuntur conditionaliter, vt not. Imo. hic, & ibidem abb. in c. excõicata. de confir. vti vel inuti. & sic data paritate terminorũ nõ videtur differẽtia. Et in sñia, prout text. hic loquitur, † q ista verba non faciunt conditionem, [e] est dictum Bart. in l. admonendi. colum. ij. ff. de iu. iu. cum sim. vt tradunt Mod. hic, & in c. ij. de rescrip. Alex. & Mod. in d. l. admonendi. & dicunt Moder. hic, q ista conclusio limitatur procedere, qñ illud, ad quod relatio habetur, nõ inuenitur. secus si reperiatur, quia tunc dispositio, fm q illud loquitur, debet limitari. allega. ad hoc Aret. in c. j. de proba. Sed de hoc est decisio notabilis Car. in cõsi. xj. singulis. col. j. & hoc idẽ in no. casu tradit Alexan. in consi. ix. ponderatis his. colum. ix. libr. v. & dixi in consi. lxiij. in ij. dubio. & in d. c. ij. de rescrip. col. ij. [f]

ADDITIONES.

a ¶Ald. Decisio Bal. Aduertendũ puto q Alex. loquitur qñ quis relinquit, puta, alimenta tali & eius vxori. quo casu militãt rationes Alex. & late prosequit Maria. Sozi. in not. in consi. clxxij. pulchra certe col. v. nu. 25. lib. ij. vnde non putarem easdẽ rationes militare in hoc casu, nam qñ quis relinquit vxori alicuius, præsertim si tempore testamenti nondũ vxorẽ habebat, videt testator motus, contemplatione viri, ideo eadẽ ratio vertitur in secũda, q vertebatur in prima, quod secus est in propria vxore. cum legata, plerunq; meritorũ causa soleant relinqui l. nec adiecit. ff. pro soc. & adde q hanc doc. Bald. seq. Fely. in c. ij. de treug. & pa. Ias. in l. diuortio. §. q in anno. col. pe. versi. xj. facit. ff. sol. mat. in l. duobus. §. si ei qui. col. ij. versi. x. facit. ff. de iureiuran.

¶Adde q Baldum sequitur Dec. in consi. ccccxxxvj. Gul. Benedict. in repe. c. Raynutius. versi. cætera bona nu. 19. de testa. Paulus Picus repe. §. Titia, cum nuber. in l. Titia. nu. 120. q. xxviij. de leg. j. vbi limitat procedere, si tempore testamenti habebat vxorem. secus si non habebat, quia tunc venit vxor futura, nedum prima, sed etiam decima Fran. Crem. in singula. viij.

b ¶Alterius. Et constat q tanquã vxori, nõ tanquã ipsi, & sic contemplatione viri.

c ¶Syl. Ald. Dignitate. Idem voluit etiam Mattheus de affli. in d. c. j. col. xiij. in prin. qui feu. dar. poss.

d ¶Hier. Gig. Mod. Adde q Ias. ibidem, de quo Decius hic loquitur late examinat hunc articulum, in iiij. & v. col.

e ¶Ald. Conditionẽ. Adde Pau. de Ca. in cõsi. cccxx. in causa decimali, in anti. & vide Ias. & Dec. in l. pe. C. de inst. & subst. q add. s. in c. ij. in ij. no. in iij. col. de rescri.

f Syl. Ald. Col. ij. Vide Dec. in consi. ccclij. in l. edita. nu. 86. C. de eden. in l. pe. C. de insti. & subst. & in auc. si quis in aliquo, vbi Purpu. nu. 48. C. de eden.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio patroni dicitur ius.*
2 *Ius patronatus dicitur ius.*
3 *Verba principis restringuntur ne tertio præiudicium inferatur.*
4 *Papa, si mandat episcopo q alicui conferat præbendam, intelligitur cum consensu canonicorum.*
5 *Priuilegium vt quis possit percipere fructus beneficiorum, dum est in studio, intelligitur cum licentia prælati.*
6 *Licentiam habens à Papa, non eget licentia prælati.*
7 *Papa dans vel confirmans aliquid, intelligitur saluo iure alterius.*
8 *Restitutio non intelligitur facta in præiudicium tertij.*
9 *Verba potius improprientur quàm q tertio præiudicium inferatur.*
10 *Clausula motus proprij, non facit vt videatur voluisse tertio præiudicare.*
11 *Clausula ex certa scientia, non operatur in præiudicium tertij.*
12 *Iuri ad rem non censetur princeps velle præiudicare, & ideo de eo debet fieri mentio ibi nu. 13.*
14 *Præiudicium modicum etiam consideratur.*
15 *Dispositio ne sit frustratoria, princeps tertio præiudicare voluisse conceditur.*
16 *Actus vt valeat, princeps videtur vti plenitudine potestatis.*
17 *Verba potius superflua tolerantur, q q tertio notabile præiudicium inferatur.*
18 *Princeps potest ius suum alteri auferre.*
19 *Princeps quando videatur voluisse præiudicare tertio.*
20 *Priuilegium non soluendi decimas intelligitur ipso iure datum cum præiudicio eius cui debebantur.*
21 *Clausula non obstante, non est opus si apparet principem voluisse priuilegium concedere.*
22 *Clausula ex certa scientia, ostendit mentem principis vbi agitur de modico præiudicio.*
23 *Iudex datus inter patronos concedentes de iure patronatus, & si in commissione dictum sit q ad præsentationem eius qui declarabitur patronus ordinet ecclesiam, non recipit potestatem instituendi præsentatum ab eo.*
24 *Ordinare comprehendit institutionem & omnem aliam dispositionem.*
25 *Delegatus cognoscit etiam inter tertios comparentes pro eorum interesse.*
26 *Rescriptum restringitur ad personas nominatas meo.*
27 *Clausula appellatione remota, non operatur quo ad tertium pro suo interesse comparentem.*
28 *Titulus nil nouari appellatione pendente, non habet locum quo ad tertium.*
29 *Statutum remouens appellationẽ in instrumento, non remouet quo ad tertium.*
30 *Statutum tribuens priuilegium instrumento guarentigiato, intelligitur quo ad principalem, non quo ad tertium.*

51 *Tertius, cui præiudicium infertur, debet appellare.*
52 *Tertio, præiudicium si fiat qui protestatus fuit de interesse suo actus est nullus.*
53 *Delegatus mandare potest habenti institutionem vt ordinet ecclesiam ad præsentationem patroni, & si non velit deuoluitur potestas ad delegatum.*
34 *Ius quærendum facilius tollitur.*
35 *Institutio facta per delegatum valet. si habens potestatem instituendi non contradicit.*
36 *Tacens non videtur consentire vbi agitur de præiudicio eius.*
37 *Institutio dicitur modici præiudicij, quia necessaria est, ibi. nu. 38.*
39 *Institutio transit in capitulum vacante sede.*
40 *Collatio facta ab episcopo præsente & tacente patrono valet.*
41 *Tacens non consentit nisi faciat aliquem actum positiuum.*
42 *Ordinatio ecclesiæ fauorabilis est.*
Tacens fauore religionis habetur pro consentiente.
43 *Instituere potest delegatus si institutio deuoluta est ad Papam.*
44 *Papa si mandet vt alicui prouideatur de beneficio, & ordinet ecclesiam, an commissarius per se prouideat.*
45 *Impetrantes beneficia dato executore non adipiscuntur possessionem per ordinarium, secus si non sit executor ibi. nu. 46.*
47 *Auditores curiæ Romanæ distinguuntur ab his qui sunt extra.*
48 *Beneficij appellatione largo modo comprehenditur dignitas.*
49 *Institutio corporalis de iure communi competit Archidiacono.*
50 *Archidiacono pertinet tantum de iure institutio corporalis in beneficialibus, & examinatio clericorum ordinandorum.*
51 *Archidiaconi officium quod sit, remissiuè.*
52 *Iudex si præsumit contra tertium volentem malitiosè impedire executionem potest illum repellere.*

SVper eo. ¶Summatur, & diuiditur, vt per abb. hic. ¶ 1 † Primo nota ꝙ præsentatio, q̃ fit per patronũ, dicit̃ esse ius, vt colligitur ibi, ius, de quo agit̃. ita abb. hic dicit, rectius tamẽ loqueret̃, si abb. diceret de ipso iure patrona- a tus, quia p̃sentatio [a] ipsa, videt̃ esse quid facti. ar. l. 2 consilio. in fi. ff. de cura furi. † Ius aũt patronatus, bene dicit̃ ius, & ita tex. hic intelligit̃. facit rubr. j. de iure pa. & text. in c. ij. & in c. cũ laici. in c. cõsultationibus, eo tit. cũ si. & quia iuspa. est q.d in corpo- 3 rale. ergo est ius. §. j. insti. de rebus corpo. & incorpo. ¶ † Secundo no. ꝙ verba prolata à principe restringi debẽt, ne tertio præiudi- b ciũ inferat̃, [b] & ad hoc quotidie allegat̃ iste tex. vt abb. hic dicit & cõcordantia iura sunt in gl. ad idẽ tex. in c. ex tuarũ. de auto. & vsu pal. & in c. quãuis. in fi. de rescri. in vj. & p glo in c. ad aures. & in c. mandatũ. de rescri. cũ si. vt late cõgerunt Mod. hic, & inter alia al- 4 legant Arch. viij. q. j. in c. licet, vbi post Vgutionẽ dicit † ꝙ si Papa mandat episcopo ꝙ alicui cõferat præbendã, intelligit̃ cũ cõsensu canonicorũ. Et ad hoc adde quod no. Imo. post Car. in c. tuæ, circa fi. in ver. an aũt habẽs priuilegiũ. de cleri. nõ residen. vbi cõclu- 5 dit † ꝙ hñs priuilegiũ vt possit percipere fructus beneficiorũ, dũ est in studio, intelligit̃ cũ licentia prælati. Et sequitur Ioã. de Ana. in c. fi. col. pe. ver. quid aũt de magistris. In cõtrariũ tamẽ videt̃ decisio Lap. in alle. cxxx. pro dubij propositi declaratione. col. fi. ver. 6 ad aliud, quod opponebat̃. vbi inquit † ꝙ si quis habet licentiã à c Papa, nõ requirit̃ alia licentia prælati, [c] Et hoc videt̃ intelligendũ qñ aliàs concessio Papæ nihil operaret̃. aliàs secus, vt in casibus. s̃. in cõtrariũ alle. Et ꝗd regulam principalẽ huius c. adde Bald. in l. j. 7 in j. col. de cõsti. princi. vbi dicit † ꝙ si papa dat aliquid, vel confirmat, intelligit̃ semper saluo iure alterius. & no. Old. in cõs. cclxviij. q. est. in princ. & in consi. cccx. thema tale est. & in cõsi. cccxxv. thema. q. in fi. Cal. in consi. xij. in ti. de priui. Bal. in consi. cxc. ius abbatialis. in ver. ix. Car. in consi. lxv. pro discussione. col. pen. vbi alleg. text. in c. iij. & gl. ibi. j. de reli. domi. & abb. in consi. xciiij. in q. hæredum. col. iiij. in iij. du. li. ij. & Imo. in consi. cxxj. in causa. col. ij. Alex. in consi. cxxv. viso ti. q. li. ij. colum. ij. & idem Alex. in cõsi. iij. ex his, 8 quæ in themate. col. ij. lib. v. † Et facit quod dicitur de restitutione, d quæ nõ intelligitur facta in præiudicium tertij, [d] vt per gl. & Doc. in l. Gal. & §. quid si tantũ. de li. & post. cum si. vt tradunt Mod. in c. intra quatuor. de maio. & obe. ¶ Et predicta cõclusio ampliatur pluribus modis. Primo, quia potius verba impropriantur, quàm 9 † ꝙ tertio præiudicium inferatur, vt dicunt Car. & Bal. hic per istũ 10 tex. † Secũdo ampliatur vt habeat locum, etiam si motu proprio gratia facta sit, quia non tamen videtur voluisse tertio præiudica- e re, [e] vt no. abb. post Host. & alios in c. causam quæ. el. ij. de testi. cũ si. vt tradunt Mod. ibi. Tertio ampliatur, etiam si clausula, ex certa 11 scientia, apponatur, † quia in præiudiciũ tertij non operatur, [f] vt f no. tradit Pau. de Ca. in consi. clvij. q. ista vertitur. col. fi. Bal. in prę- ludijs feudo. col. xiiij. ver. item dicit And. de Iser. cum si. vt tradunt Mod. in ca. nonnulli. in ij. limi. quarte fal. s̃. de rescri. & idem Aret. in consi. xv. reuerendissime pater. colum. v. Alexan. in consi. xxiij. 12 viso. col. fi. lib. v. Quarto ampliatur, etiam si agatur de præiudicio g tertij, † non in re, se ad rem, [g] quia etiam Papa non videtur voluis- 13 se tali iuri ad rem derogare, † & ideo de tali iure mentio fieri de- h bet, [h] vt not. abb. in c. in nostra. in iij. notab. de rescrip. Do. in cap. si motu proprio. de preben. in vj. & in c. quam sit. de elect. in vj. Rota in xvj. deci. de præben. in nouis. facit tex. in l. ij. in fi. ff. de natalibus restituen. Et quod not. Bald. in l. si constante. C. de do. ante nup. & 14 Domi. in consi. xcix. super primo quæsito. col. fi. ¶ † Vltimo ampliatur, etiam si agatur de modico præiudicio, vt dicunt Mod. hic, allegando gl. & Do. in c. cum olim. in verbo, præiudicium. de cõse. aliter tamen Alex. dicit in consi. ccv. nec arguendi sumus, col. vj. in ver. vj. in fin. lib. ij. Sed videndum est quæ dixi in c. quæ in ecclesiarum. col. xv. in ver. quartus casus. de cõstit. vbi confirmaui istã opi. respondendo ad plura allegata ibi in contrarium. Et pro ista conclusione facit text. hic, vbi in restitutione, de qua agebatur hic, videtur tractari de modico præiudicio, quia agebatur de institutione pro vna vice tantum, & talis institutio necessaria est. ideo de 15 modico præiudicio agebatur, vt infra dicam in glo. † Prædicta cõclusio limitatur primo, non habere locum, quando aliàs concessio nihil operaretur, quia ne frustratoria reddatur, videt̃ princeps etiam tertio voluisse præiudicare, ita dicunt Mod. hic, allegando 16 Cal. in dispu. inci. dñs Papa concessit. col. xij. ad hoc facit, † quia vt actus valeat, princeps videtur vti plenitudine potestatis, vt supra dictum fuit in c. præcedenti. in ij. li. quarte conclusionis. Et hoc in- i telligendũ videt̃, vbi agitur de modico præiudicio, [i] aliàs secus di- 17 cendum est, † quia potius verba debent interpretari ꝙ superflua sint, quàm ꝙ tertio notabile præiudicium inferatur, vt per gl. not. quam Bart. & Doc. sequuntur cõmuniter in l. si. §. in computatione. C. de iure delib. cum simi. vt tradit ibi Alexan. col. v. vbi Bar. & Doc. hoc dicunt in statuto, quod reputat̃ ius cõmune in loco, ar. l. oẽs popu. ff. de iu. & iu. à fortiori idem dicendũ videt̃ in priuilegio, ar. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mili. & ad hoc bene 18 facit dictum Compost. in c. causam quæ. de rescr. † Secundo regula procedit in dubio, prout iura, & Doc. loquuntur. secus est, si cõstaret de mente principis, quia potest princeps, si velit, ius suum alicui auferre, vt not. in c. quæ in ecclesiarũ, de consti. & dictũ fuit in c. ex parte, el. ij. s̃. eod. Et in proposito nostro Alex. tradit consi. ccxv. nec arguendi sumus, col. fi. lib. ij. & ibi in col. viij. in ver. de- 19 nuo considero. concludit † ꝙ ẽt constat principem voluisse tertio præiudicare, qñ excipit particulariter aliquid, vbi agitur de prẹiudicio tertij. ergo in alijs non exceptuatis videt̃ voluisse iuri tertij derogare. Et ad hoc facit quod dixi in c. cõsultationibus. in fi. s̃. eo. Et eodẽ modo cõstare videt̃ de mente principis ex qualitate pri- 20 uilegij. † Si enim cõcedit̃ vni priuilegiũ, vt non teneat̃ soluere decimas, ipso facto apparet ipsum esse in præiudicium tertij, cui decime de iure cõi debentur, & non requiritur ꝙ derogetur iuri illius, in cuius præiudiciũ tendit priuilegium, vt no. abb. per glo. ibi in c. cum olim. el. j. de priui. cum si. vt dixi in consi. cxiij. col. ij. Facit quod no. Bald. in l. item lapilli. col. iij. ver. ego dico. ff. de re. diui. vbi 21 inquit † ꝙ qñ apparet principem voluisse priuilegium cõcedere, k nõ est opꝰ alia clausula, nõ obstãte, [k] † Similiter clausula, ex certa 22 scia, q̃ apponit̃, facit cõstare de mente principis, saltem vbi agit̃ de modico præiudicio, vt not. Alexand. in l. iij. §. si is, pro quo. ff. quod quisque iur. & Paul. de Cast. in consi. cv. donatio prædicta. Ioan. de Ana. in consi. lxxxj. viso instrumento. colum. fin. Alexan. in d. con- 23 si. ccxv. vj. colum. ver. vj. libr. ij. ¶ † Tertio not. quòd iudex deputatus

ADDITIONES.

a ¶Ald. Præsentatio. Verùm est ꝙ præsentatio prout est in fieri. est quid facti, sed facta postea, est ius, quatenus est fructus iuris patronatus, prout in alio proposito dicit Dec. in consi. cxvij. col. ij.

b ¶Ald. Inferatur. Et ideo renouatio priuilegij facta à principe in dubio interpretatur ne tertio præiudicet. Dec. in c. cum dilecta. in iiij. not. de cõfir. vti vel inuti.

c ¶Ald. Prælati. Vide Dec. in c. dilecti col. iij. in fi. de iudi.

d ¶Ald. Tertij. Idem in c. sciscitata. col. iiij. s̃. de rescri. in consi. ccccxxv. col. ij. in fi. & an extendat̃ ad ius alteri quęsitũ per sententiã banni. Dec. in d. cõsi. cccccxxv. vbi. s̃. & ideo restitutio nõ trahitur ad bona per fiscũ alienata. Deci. in c. fi. col. iij. nu. 21. s̃. de cõsti. in c. qa n. 21. de elect. vbi limitat nisi esset plenissima restitutio.

e ¶Hier. Gig. Præiudicare. Quod clausula motu proprio non operetur in præiudicium tertij. vide etiam eundem Deci. in consi. xxxiij. in vlt. col. ver. præterea, & secundo, in j. vol. vbi etiam dicit ꝙ ista clausula non excludit illam tacitam conditionem, si preces veritate nituntur.

¶Ald. Idem in c. fi. colum. iiij. in fi. de constit. in consi. ccccx. nu. 23. in consi. xxxiij. col. iiij. in consi. v. nu. 23. est optima. decisio. Rot. cxiiij. licet. in no. decis. ccccxlv. no. motus proprius in anti.

f ¶Syl. Ald. Non operatur. Adde Deci. in consi. ccccccvj. nu. 18. in fi. Cur. consi. lxv. col. viij. dec. cõsi. ccclxxiij. nu. 14. in cõsi. ccccclxxxix. nu. 11. & consi. cccccIxxx. col. ij. licet Alex. in consi. cj. nu. 11. lib. j. & Deci. consi. cclxxj. nu. 8. & consi. cxc. nu. 3. dicãt ꝙ ex ea videtur inferri ꝙ princeps voluerit tollere ius quæsitũ tertio.

g ¶Ad rem. Deci. s̃. de rescrip. c. j. j̃. de iudi. c. at si clerici §. j.

h ¶Syl. Ald. Fieri debet. Idem voluit Deci. in c. at si clerici. §. j. col. xij. de iudi. s̃. in c. j. nu. 26. de rescrip.

i ¶Ald. Præiudicio. Idem in c. cum super. col. iij. hoc eo. titu.

k ¶Syl. Ald. Non obstante. Adde Deci. in rub. de rescri. ver. ij. conclusio. num. 23. in c. j. col. pen. nu. 52. de rescri. in c. ex parte. el ij. col. iij. nu. 35. s̃. eo.

tus inter patronos disceptantes de iure patronatus, nõ recipit po
testatem instituendi præsentatũ ab eo,qui declarabit patronus,li
cet in cõmissione dictum sit,ꝙ ad illius præsentationẽ ordinet ec-
clesiam,ita abb.hoc dicit.Sed aduertendũ est,quia immo contra-
rium videtur probari hic, per locũ à speciali.Hic enim delegatus
prohibetur instituere, ne tertio præiudiciũ inferatur, vt expresse
text.dicit. aliàs ergo secus videretur,quia ista verba importarent
potestatem instituendi, quia expresse dicitur de præsentatione,
quæ institutionẽ requirit.xvj.quæst.vij.c.decernimus. & not.abb.
24 in c.auctoritate.de institu.† Et quia ordinare, est terminus gene-
ralis, & comprehendit institutionem, & omnẽ aliam dispositio-
a nem,[a] vt not.Domi.in c.cum in illis.§.cum autẽ. col.ij.versic.quid
si scribatur. vbi alleg.Gui.de monte laud.in extrauagan.Ioã.xxij.
quæ incipit,sedes.in verbo,ordinationem.facit tex.in d.c.decerni
mus.in c.si tibi absenti.de præben.in vj.in cap.ij.de cõcess.pręben.
c.cum vos.de offic.ordinan.c.ad aures. de exces.prælat.cum simi.
sed hic ab ista proprietate verborum receditur,ne tertio præiudi
25 cium inferatur.¶† Quarto nota, ꝙ delegatus recipit potestatem
cognoscendi nedum inter partes,sed etiam inter tertios compa-
rentes pro interesse eorum, vt abb.hic dicit post Anto.de But.&
Imo.hic.Sed considerandũ est quia istud notabile non videt̃ pro-
bari hic,nõ enim dicitur,ꝙ delegatus possit cognoscere inter ter-
tios comparentes,sed quia tertius appellare potest, si sibi per de-
legatũ præiudicium inferatur, vnde ista diuersa sunt, quæ per d.
26 abb.hic coniunguntur.† Nam rescriptum restringitur ad perso-
nas nominatas in rescripto.c.p.& g.infra eod.& non extenditur
ad tertium,nisi qñ tertius impediret delegatum,vt not.in cap.j.&
27 in cap.præterea.supra eodem.¶† Quinto nota,ꝙ clausula, appel
latione remota,operatur effectum suum respectu partium,& nõ
b respectu tertij cõparẽtis pro suo interesse,[b] & no.Bart.allegando
illum textum in l.j.§.interdum. versi.quæro Imperator.ff.à quib.
appel.nõ licet.Facit gl.notab.in l.creditor.in prin.ff.manda.in ver
28 bo,posse.quæ dicit,† ꝙ titulus, nil nouarij appellatione pendẽte,
non habet locũ respectu tertij,& no.Ang.in l.per hanc. col.iiij.C.
de tempo.appel.& dixi in c.cũ teneant̃, de appellatio.facit quod
not.Ang.in l.quidam cõsulebant.in fin.de re iudi.cum simi.vt tra
dunt And.Sicu.& Moder.hic,& in cap.cum super. de re iudi.in c.
29 qualiter.el.j.col.vj.de accusa.† Et ex isto notabili infert abb.hic,ꝙ
si statutum remouet appellationẽ in instrumento confessionato,
nõ censetur remota appellatio quo ad tertium. Et hoc dictũ pro
singulari refert,& sequit̃ Perusin.in cap.pastoralis.in prin.col.pe-
nult.in versi.secundo quæritur. de appella.& idem dicit Imol.in
clement.j.colum.iiij.versi.nota bene p̃dicta. de re iudic.Et ad hoc
est notabile dictum Bal.in l.j.C.cõmunia. de lega.colum.j.in vers.
& facit ad quęstionem,vbi inquit,ꝙ statutum tribuens priuilegiũ
30 † instrumento guarentigiato,habet locum, quando agitur actio-
ne personali, vel hypothecaria contra ipsum principalem. secus
c si agatur contra tertium [c] possessorẽ.Et sequitur [d] Pet.de Ancha.
d in c.j.in versi.circa istam extensionem. de constitu.& Alexand.in
l.j.§.si hæres.col.j.ff.ad Trebellia.& idem Alex.in consi.lxxxiiij.vi-
so themate. col.fin.lib.iij.& ibi infert ad notabilem quæstionem.
& idem tenet Aret.in consi.lxxxvj.diligenter. in colum.fin.in fin.
e vbi inquit, ꝙ sicut guarentigia non prodest tertio,[e] vt notat Bald.
in l.si pro te.C.de dotis promissio.ita etiam nocere non debet. &
idem Benedi.de Barzijs, de Perusio in suo tract.de guarentigia
31 in x.car.in princ.¶† Vltimo nota,ꝙ tertius,cui prę iudicium infer
tur,debet appellare, & sic præsupponitur, ꝙ attentatum in eius
præiudicium valeat.quod videtur contra dictum Bald.in l.ob ma
ritorum.colum.j.C.ne vxor pro mari.in versi.quęro nunquid,vbi
32 dicit,† quod factum in præiudicium tertij, qui protestatus fuit de
f suo interesse, est nullum.[f] & sequitur Alex.in l.à diuo Pio.§.si su-
per rebus.colum,quinta, de re iudica.Nam textus hic videtur in
contrarium.Et ideo textus hic intelligitur, quando non fuit facta
protestatio.Vel secundo dici potest, ꝙ appellatio hęc non erat ne
cessaria,vtilis tamen videtur,vt grauamen facti remoueatur,vt in
simili considerat abb.in c.super quęstionum.§.verum.infra eodẽ.
33 & videndum est quod dixi in cap.dilecto. de appella.¶† In gl.in
verbo, ordinet, Abbas concludit, ꝙ vt verba aliquid operentur,
delegatus mandare poterit habenti institutionem, vt ordinet ec-
clesiam ad præsentationẽ patroni,& si nõ velit, ad ipsum delega-
tum ptãs deuoluit̃ arg.c.prudentiã.§.fi.j.eo.& in c.irrefragabili.§.
excessus.j.de offi.or.Et iste est primus effectus istorum verborũ.
Sed cõtra istũ effectũ facit, quia qua rõne delegatus hic non põt
immediate ordinare ecclesiã,ne tertio præiudicium inferat̃, pari
rõne nõ videt̃ ꝙ negligẽtiã illius supplere possit, qa hoc pertinet
ad aliũ superiorẽ c.ij.de cõces.præben.cui nõ videt̃ pręiudiciũ in-
ferri,rõne,de qua in text.Ad hoc tñ rñderi põt, ꝙ in casu huius c.
agitur ne præiudiciũ tertio inferatur in iure quæsito,videlicet illi,
cui de p̃nti cõpetit ius instituẽdi,sed in eo,qui debet supplere ne-
34 gligentiã nõ instituentis,agitur de iure quærendo.† quod facilius
g tollit̃,[g] vt notat in l.seruus.C.de pactis. in l.fi.C.de acqui.pos.& p
gl.fi.xvj.q.vj.in fin.can.placuit.in §.nec.Inno.in c.ij.de don.vt ver-
ba aliquid operent̃,de tali leui præiudicio nõ curatur.¶ Secũdus
effectus dictorũ verborum est,sm gl.hic,quia si ille, qui habet po
testatem instituendi, consentiat tali delegato ꝙ ipse instituat,vale
bit institutio.quia tũc videt̃ cessare p̃iudiciũ tertij, quod hic pon-
derat̃. Sed considerandũ est ꝙ ẽt alius,qui nõ esset delegatus, de
voluntate eius,qui habet ptãtẽ instituẽdi,posset instituere .vnde
talis cõmissio nõ videt̃ aliquid operari.Ad hoc rñderi põt, ꝙ verũ
est,ꝙ institutio facta p quẽlibet aliũ de cõmissione episcopi, vale-
bit,quia videt̃ facta p ipsum episcopũ,vt in regula, qui p aliũ, de
reg.iur.in vj.Sed qñ ep̃s simpl̄r alteri instituenti cõsentiret, actus
nõ valeret,quia ille,qui cõsentit alteri tacendo nõ dr̃ ipse facere l.
aliud est facere.ff.de reg.iur.Sed in casu isto simplex cõsensus ep̃i
sufficeret,qa delegatus auctoritatẽ habet à seipso, virtute cõmis-
sionis, & licet cõmissio nõ extendat̃ in p̃iudiciũ ep̃i, ille cõsensus
videt̃ remouere præiudiciũ tertij,quia volenti non fit iniuria l.j.ff.
35 de iniur.¶† Tertius effectus est, ꝙ si hñs potestatẽ instituendi nõ
cõtradicit,valebit institutio facta per delegatũ,vt abb.hic conclu-
dit.Idẽ tenet Imo.per istũ tex.hic.à ꝯ̃rio sensu,ibi, si videntes iuri
suo detrahi,duxerint appellandũ. ergo isto nõ appellãte cõmissa
36 rius poterit exequi ꝯmissionẽ suã in ordinãdo ecclesiã.† Nec ob.
ꝙ tacens nõ videt̃ cõsentire,vbi agit̃ de p̃iudicio eius,vt notat̃ in l.
filiusfamilias.§.inuitus.ff.de procurato.in c.nonne. de p̃sum.in l.
quæ dotis.ff.so.ma.Et ista rõne Car.hic tenet ꝯ̃riũ.Quia ad hoc re
sponderi põt,primo, ꝙ illa regula nõ attendit̃ hic propter formã
cõmissionis,quæ inspecta vi verborũ,videt̃ cõtinere potestatẽ in-
stituendi,vt dixi in notabilibus. Sed recedit̃ à proprietate verbo-
rum,ne tertio præiudiciũ inferat̃, & istud præiudiciũ bene cõside
rat̃,qñ ille,de cuius p̃iudicio tractat̃,ꝯ̃dicit,& reclamat, vt hic dici
tur.secus si tacet,quia dispositio superioris impleri debet, vt ver-
ba sonant,nõ obstante taciturnitate.Ex quo not.infert̃ ꝙ cõcessio
superioris intelligit̃,ẽt in præiudiciũ tertij,si tacet,& nõ contradi-
cit, quia p̃sumit̃ cõsentire dispositioni superioris, si nõ reclamet,
37 vt est tex.hic no.† Secũdo rñderi põt,ꝙ in tali institutione,de qua
38 † hic loquit̃,videt̃ tractari de modico p̃iudicio,quia talis institutio
39 necessaria est.xvj.q.vij.c.decernimus.† & ideo tale ius trãsit in ca-
pitulum vacante sede c.j.de insti.& transit in vicarium ex genera-
li mandato c.ex frequentibus. de insti.Et quia agit̃ de vnica vice,
& sic his duobus cõcurrentibus,videt̃ tractari de modico pręiudi
cio.quo casu tacens habet̃ pro cõsentiente,vt no.Bar.in l.q̃ dotis.
in fi.ff.so.ma.Tertio rñderi põt ꝙ absolute vbi tractat̃ de ordina-
tione ecclesiæ,tacens,de cuius præiudicio agit̃, cõsentire videtur.
Et iõ in proposito abb.in disputa.incipiẽte Augerio.in secũdo du
40 bio,col.pe.† cõcludit ꝙ si ep̃s confert beneficiũ patrono p̃nte, &
tacente, valet collatio,quia patronus,qui tacet, ꝯsentire vr̃.Est ve
rũ ꝙ ꝯ̃riũ in hoc voluit Car.in cle.j.col.pe.in vj.q.de sup.negli.p̃la.
41 † vbi inquit,ꝙ tali casu tacens non habet̃ pro consentiente,nisi fa
ceret aliquẽ actũ positiuũ,vt in c.ex ore.de his,quæ fi.à maio.par.
ca.& hoc approbãt Moder.in c.cum Bertoldus.de re iud.quia ta-
cens nõ habet̃ pro cõsentiente, quia scit ius suũ saluũ esse, ar.l.si-
cut.§.non videt̃.ff.quib.mo.pig.vel hypo.sol.& quia videt̃ tacuisse
ex quadã reuerentia erga superiorẽ. quo casu tacens nõ habetur
42 pro consentiente l.pe.ff.de fur.† Sed ad ista rñderi põt ꝙ speciale
est in ordinatione ecclesiæ,quæ fauorabilis est, ar.c.si seruus.liiij.
dis.vbi fauore religionis tacens habet̃ pro cõsentiente, vt no.Bal.
in auc.si seruus.C.de episco.& cle.Prima tamen responsio magis
placet.Solum ad vnum aduertendum est, quia cũ in isto casu at-
tenditur appellatio, nõ videt̃ quod statim tacens habeat̃ pro cõ-
sentiente,

ADDITIONES.

a ¶Ald. Dispositionem.Adde Arc.ibi.& pro consecrare accipitur.in c.si tibi absen-
ti.de præb.lib.vj.& ibi Arch.c.quia diligentiam.de elec.

b ¶Syl.Ald. Interesse. Adde Iaso.in l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pact.in l.certi con-
di.§.quoniam.col.v.ff.si cer.pet.Deci.in c.cum teneamur.col.ij.in fi.j̃.de appel.
in c.sua nobis.col.iij.eo.tit.Sozi.consi.clviij.col.iiij.lib.ij.

c ¶Tertium. Idem Deci.consi.ccccx.num.14.Ang.in l.si vnus.§.ante omnia.de pact.
Imo.l.quæsitum,à quib.appella.non licet.Alex.in consi.lxxxvj.in fi.lib.vij.Cor.
consi cxviij.lib.j.Ias.in l.cum filiusfamilias.ff.de verb.oblig.

d ¶Ald. Sequitur. Idem voluit Ias.in l.cer.cond.§.quoniã.col.v.super.j.gl.ff.si cer.
pet.& in l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pac.Alex.in cõsi.lxxxiij.lib.iij.in l. à diuo
Pio.§.si super rebus. col.pe.ff.de re.iu.Ias.in l.iurisgen.§.prætor ait.col.ij.ver.v.
not.Paul.de Cast.in consi.lxvij.alias.cccccvij.viso lib.j.Dec.consi.cxcviij.col.
pen.in c.cum teneamur.col.ij.in fi.de app.

e ¶Tertio. Adde Iaso.in l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pact.in l.certi condi.in.§.quo-
niam.ff.si cert.pet.Sed falsum est,& contrarium seruatur.

f ¶Ald. Nullum.Adde Ang.in d.§.si super rebus.

g ¶Tollitur.In pulchro casu Deci.in c.ecclesia S.Mariæ.de consti.

sentiente, sed tunc demũ elapso termino decem dierũ, qui datur ad appellandũ excõicato, ex eo quod no. Bar. in l. j. C. de rela.
43 ¶† Quartus effectus est, quia si ius instituẽdi pertineret ad Papã ex iure deuoluto, delegatus posset instituere, quia nõ agiẽ de prȩiudicio tertij, & ad hoc bñ facit tex. in cle. si de bñficio. de prȩben. & ita abb. cõcludit hic. And. sic. post Io. de lig. tenet cõtrariũ, quia mens Papæ hic fuit facere iustitiã, de qõne, quæ agebaẽ inter partes, & non concedere gratiã de eo, quod sibi cõpetebat, prout loquitur text. in d. cle. si de beneficio. Sed responderi põt ꝙ ẽt videẽ voluisse Papa gratiã cõcedere, dũ diciẽ, ꝙ ordinet ecclesiã, & ideo si nõ agiẽ de præiudicio tertij, sed tantũ ipsius cõcedentis, lata debet interpretatio fieri, prout ẽt in casu d. cle. si de beneficio, & no-
44 taẽ per glo. ibi in verbo, ad nos. ¶† Quintus effectus est, quia declarare põt cõmissarius ꝑ quẽ institutio fieri debet, & ita quidã dicunt hic, quibus Ant. de Bu. cõtradicit, quia delegato solũ fuit cõmissa causa inter cõtendẽtes de iure ꝓsentandi, & nõ inter alios. abb. sequitur primam opi. quia ex quo Papa mandauit ꝙ ordinet ecclesiã, omnia vñr cõmitti, sine quibus ecclesia ordinari nõ põt. ar. c. præterea. s. eo. cum si. Sed responderi põt ꝙ illa regula procedit in his, q̃ veniunt in cõsequẽtiã ad causam sibi cõmissam. sed talis causa inter cõtendẽtes de institutione, cõmissa nõ fuit, & licet sit cõmissa ordinario ecclesiæ, hoc intelligiẽ, dũmodo nõ agaẽ de ꝑiudicio tertij, & de tali præiudicio tertij cõmissarius nõ videẽ ha-
45 bere ptãtẽ c. P. & G. j. eo. ¶† Successiue abb. infert post Inno. ꝙ si Papa mãdat Titio vt alicui prouideat de beneficio, & ordinet ecclesiam de ministris, ꝙ iste mandatarius põt per se prouidere c. si. de cõces. præben. in vj. Ille tamẽ tex. loquiẽ in eo, qui habuit talem potestatẽ negligente capitulo. Idẽ tamẽ videẽ in isto casu, qñ fuit data ptãs alicui immediate, quia ipso facto Papa videtur voluisse tertio præiudiciũ inferre, per ea, quæ. s. dicta sunt in notabilibus. Et subijcit abb. hic post Host. ꝙ forma cõmissionis debet attendi, ar. c. porro. de priuileg. Et in proposito in executoribus ad beneficia no. Bal. in c. j. §. si facta. in fi. si de feu. fuc. cõtro. inter do. & agna. & ibi cõcludit ꝙ ordinarius in tali casu, in quo sit datus executor, nõ põt se intromittere. Et idem Bal. in l. si seruus. in fin. C. de fideicom. lib. vbi inquit ꝙ impetrantes beneficia dato executore, non
46 possunt † adipisci possessionem per ordinariũ. & idem Do. in c. j. in princ. col. ij. ver. sed quid si mandatur. de conces. præben. in vj. † Sed qñ nõ est executor, & gratia sit facta à Papa, bene põt ordinarius exequi, vt not. Do. in c. si super gratia. col. ij. ver. item nota. eo. ti. in vj. & idem Domi. in c. si clericus. §. verũ. in iiij. not. de ꝑben. in vj. ¶ Subsequenter opponitur per abb. hic de cle. auditor. de re
47 scri. † & prima responsio est ꝙ ille text. procedat in auditore dato in curia Romana. & ita text. loquitur ibi in curia Romana deputatus à nobis. secus si extra curiam. vt hic, & glo. in cle. auditor. in verbo curia Romana. hoc tenet. & Ioã. And. & Ant. de But. hic sequuntur. And. sic. hic contrarium concludit, ꝙ immo illa cle. etiã extendatur ad auditorem datum extra curiã, & mouetur duplici rõne. Prima, quia ẜm gl. ibi, verbũ, debitum, extenditur ad dignitatẽ, licet loquaẽ simpliciter de beneficio, ergo pariter extẽdi põt extra curiam Romanã. Secunda, quia ibi expressa ratio, vt euiteẽ circuitus, ẽt videẽ militare extra curiã. Sed ad ista respõderi põt, quia cũ præcise tex. in d. cle. auditor, loquaẽ in auditore dato in curia Romana, nõ debet extẽdi extra curiã, quia verba repugnant. Non sic videẽ in dignitate, quia licet loquaẽ de beneficio, exten-
48 di põt ad dignitatem, quia largo † modo appellatione beneficij, cõprehenditur dignitas, vt not. in c. si. de præben. & dixi in rub. de rescrip. Non ob. ꝙ eadem sit ratio extra curiam. quia nõ est verũ, vt declarat Car. in d. cle. auditor. in xiiij. q. quia in auditore dato in curia Romana, est de more cõferre causam cũ alijs auditoribus, & propter hoc Papa de tali auditore magis cõfidit. quæ rõ cessat in auditore dato extra curiam. Et ẜm hoc intelligiẽ de auditore, qui sit de numero auditorũ Rotę, quod satis est verisimile. Et cũ ista solutione cõiungi põt alia solutio quã Doc. tradunt, ꝙ ibi agatur de collatione spectante ad papam, & sic non agitur de præiudicio tertij, prout tractatur hic. Et ad hoc facit ille tex. in d. cle. auditor. ibi, absq; cõmissione, & sic videẽ ꝙ illa cõmissio ad papam pertineret. ¶ In glo. in verbo, archidiaconus. abb. in fin. concludit
49 † ꝙ tex. hic intelligi potest de institutione corporali, quæ competit archidiacono de iure cõmuni c. vt nostrũ. de off. archi. Et quot modis institutio dicaẽ, no. Ant. de But. hic, in fin. & abb. in c. aucto-
50 ritate. de insti. † Et conclusio est, ꝙ ad officium archidiaconi tantũ pertinet de iure institutio corporalis in beneficialibus, & examinatio clericorũ ordinandorũ d. c. vt nostrũ. & in c. ad hęc. §. in quadã. de offi. arch. vbi Io. An. dicit ꝙ illa duo tm̃ cõpetunt de iure cõi archidiacono, in alijs est opus probare ꝯsuetudinẽ. & Ant. de Bu. ibi sequiẽ col. ij. ver. q̃ro an oĩa. & idẽ abb. in c. licet. in ij. no. de pœnis. & in c. dudum. el. ij. in verbo, consuetudine. de ele. & in c. cũ in cunctis. §. inferiora. in verbo, archidiaconatũ, de elec. & in cõs. xxj.
51 viso. in prin. li. j. † Et de pertinentibus ad officiũ archidiaconi [a] no.
a Ant. de Bu. in c. ij. & in c. ad hæc. de offi. arch. ver. quid sit eius officiũ. Goff. in summa eo. titu. in princ. Doc. in c. perlectis. col. iij. xxv.
52 dist. ¶ In glo. in verbo, tenebit. colligiẽ ẜm abb. † ꝙ si præsumit iudex ꝯ tertiũ executionẽ volentẽ impedire malitiosè, põt illũ repellere. pro quo abb. alle. Inno. in c. post electionẽ. de conces. pręben. De quo me remitto ad ea, quæ superiori anno scripsi in c. licet causam. in vj. not. de prob. Et ad quod abb. in fin. hic dicit de probatione, q̃ offerẽ incontinẽti, videndũ est illud quod superioribus diebus scripsi in cap. ex parte. el. ij. s. eo. vbi opi. abb. defensata fuit ab his, quæ Alex. in contrarium adducit vt ibi patet.

ADDITIO.

a ¶Ald. Archidiaconi. Et aliàs fuit Florentiæ dubitatum, ad quem pertineat cura sacramentorũ, quæ conficiuntur in die Iouis sancti, an ad archidiaconũ, an verò ad archipresbyterum Florentinum. & in fauorem archidiaconi consuluit Dec. consi. ccccxx. queritur an. per totũ. & circa hanc materiã archidiaconi adde ꝙ archidiaconus, cui ab epo cõmissa est inductio in beneficiũ, põt subdelegare Rot. deci. 366. si episcopus. in no. & archidiaconus nõ tenetur se promouere in sacerdoté. Dec. in c. cum in cunctis. §. inferiora. nu. 3. de elect. & possunt esse plures in eadé ecclesia, Dec. in c. ex parte, el. j. in ij. no. eo. tit. & est maior archipresbytero Dec. in c. sane. in iij. not. hic. eo. tit. & etiã præposito Bal. cõsi. cccxxxviij. lib. iij. & archidiaconatus est dignitas, Deci. in c. ad aures, de rescri. in prin. & an dicaẽ habere iurisdictioné ordinariã Deci. in d. §. inferiora. nu. 13. & in rub. s. eo. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Causa matrimonialis de stylo committitur solis episcopis.*
2 *Confessio multis præcedentibus cruciatibus & flagellis non tenet.*
3 *Cruciatus & flagella incutiunt mulieri iustum metum.*
4 *Superlatiuum pro positiuo accipitur.*
5 *Metus facit ꝙ actus retractari potest sed interim valet.*
6 *Metus minor excusat mulierem, & ibi de veritate.*
7 *Modica coactio non excusat mulierem.*
8 *Delegati plures non habent exercitium iurisdictionis insolidum. vnde sine alio procedere non potest, etiam si pars confiteatur.*
Arbitri plures nõ habent exercitiũ insolidum, ideo vnus sine alio nihil potest.
Delegatis pluribus datis si vnus remoueatur, iurisdictio tota remanet penes alios.
Sententia vnius ex pluribus delegatis non tenet, etiam interlocutoria.
9 *Sententiæ appellatione venit tam interlocutoria, quàm diffinitiua. & nu. 10.*
11 *Maritus potest ab ecclesia cogi nedum recipere vxorem, sed etiam maritali affectione tractare.*
12 *Maritalis affectio in quo consistat.*
13 *Confessioni coniugum licet non stetur quo ad separationem matrimonij, tamen statur in eo probando.*
14 *Confessioni iuuenis & puellæ statur ꝙ inter eos sit matrimonium ad euitandam pœnam stupri.*
15 *Metus iustus an causetur ex præsentia superioris, cui reuerentia debetur, ita ꝙ consensus rescindi possit.*
16 *Metus reuerentialis an sufficiat ad hoc vt actus requirens omnimodam libertatem retractari possit.*
17 *Metus reuerentialis an excludat tacitum consensum qui aliàs induceretur.*
18 *Consentire non dicitur qui non contradicit ob reuerentiam.*
19 *Transactio facta per mulierem in præsentia amicorum, vel consanguineorum non rescinditur.*
20 *Fraus non præsumitur, vbi est præsentia consanguineorum.*
21 *Protestatio mulieris facta in absentia & clandestinè ꝙ consentit alienationi propter reuerentiam mariti, non valet in præiudicium eius, in cuius fauorem postea renuntiauit hypothecæ.*
22 *Metus præsumitur ex sola præsentia personæ cui reuerentia debetur, & cum qua contrahitur data enormi læsione.*
23 *C. quamuis. de pac. lib. vj. non habet locum data enormi læsione.*
24 *Actus requirens omnimodam libertatem retractatur ob solam reuerentiam.*
Matrimonium omnimodam libertatem requirit.
25 *Ingressus religionis an retractetur ex sola reuerentia.*
Ingressus vt retractetur exigitur metus cadens in constantem virum.
26 *Metus reuerentialis excludit tacitum consensum.*
27 *Tacens propter reuerentiam contrauenire potest.*
Consensus tacitus facilius remittitur quàm expressus.
28 *Votum expressum non reuocatur nisi ex metu cadente in constantem virum. secus in tacito.*
Pater præsumitur bene consulere filio.
29 *Præsentia alicuius si in actu requiratur, actus eo absente non valet.*
30 *Contractus mulieris non adhibitis consanguineis requisitis ex forma statuti non valet.*
31 *Collatio beneficij facta per episcopum absente patrono irritatur.*
32 *Sententia criminalis lata absentibus duobus prioribus requisitis ex forma statuti, non valet.*
33 *Actus est nullus, quando potestas faciendi data est aliquo requisito, & sine eo factus est.*
34 *Delegati plures si sint ad vniuersitatẽ causarũ, vnus sine altero ꝓcedere põt.*
35 *Delegati ad vniuersitatem causarum ordinarijs comparantur.*
36 *Delegati ad vniuersitatem causarum in multis casibus simplicibus delegatis æquiparantur.*

37 Delegatis

37 *Delegatus ad vniuersitatem potest vnam causam subdelegare.*
38 *Delegatus à principe subdelegat.*
39 *Delegatus vnus ex pluribus à principe solus procedere non potest.*
Procuratores plures ad vniuersitatem habent potestatem insolidum, licet secus sit in deputatis ad causas particulares.
40 *Inquisitores hæreticorũ specialiter fauore fidei possunt separatim procedere.*
41 *Inquisitores hæreticorum dicuntur delegati ad vniuersitatem, & non dicuntur ordinarij. nume. 42.*
42 *Inquisitorum officium non expirat per mortem papæ.*
Iudicum ordinariorum officium non expirat per mortem papæ.
43 *Delegatus ad vniuersitatem dicitur ille, cui commissæ sunt omnes causæ mutui talis loci.*
44 *Iudex vnus ex pluribus qui suam sententiam dixit, & collegas in suam sententiam trahere non potuit, si reces sit, possunt alij causam sine eo expedire, & de veritate, vide ibi.*
45 *Delegatus vnꝰ ex pluribus si iurat sibi de causa nõ liquere, pñt alij expedire.*
46 *Iudex, cui de causa non liquet, potest pronuntiare condemno condemnandum, & absoluo absoluendum.*
47 *Spoliatus prætextu sententiæ nullæ potest petere restitutionem.*
48 *Spoliatus dicitur clericus per sequestrum factum auctoritate iudicis secularis.*

CAusam matrimonii. ¶ Summatur, & diuiditur, vt p abb. hic. ¶ † Primo no. ibi, episcopis, nã facit iste text. pro stylo curie, ꝙ causa mr̃imonialis cõmittat̃ solis epis, de quo dixi in c. proposuisti. in prin. de proba. & aliquid dictũ fuit in c. si pro debilitate. s̃. eo. ¶ † Secũdo no. iuncta gl. j. vt abb. hic dicit, ꝙ cõfessio facta per mulierẽ ꝑcedentibus cruciatibus & flagellis, nõ tenet[a], & sic cruciatus, & flagella incutiũt mulieri iustũ metũ.[b] † Facit tex. in l. interpositas. C. de fur. in l. iij. in fi. ff. quod me. causa. Et in effectu requirit̃ metus, qui † cadat in cõstantem virũ,[c] c. cũ dilectus. j. quod me. cau. c. veniens. el. ij. & in c. cõsultationi. j. de spon. Et licet tex. in l. metũ. la. j. ff. quod me. ca. † vtat̃ superlatiuo de cõstãtissimo viro, tñ pro positiuo accipit̃,[d] vt no. abb. in d. c. cũ dilectꝰ. in ij. not. Et dũ abb. hic dicit ꝙ cõfessio nõ valet, intelligit̃ in effectu, quia retractari põt, licet ipso iure valeat actus factus per metũ,[e] c. abbas. vbi abb. in ij. no. j. quod me. cau. Et tex. hic, nõ facit vim in cõfessione facta per metũ in decisione casus. sed quia vnus tantũ iudicauit. † Et de cõfessione metu facta habet̃. xv. q. vj. per totũ. Et subijcit † abb. hic, ꝙ minor metus plus excusat mulierẽ, quã virũ,[f] vt p gl. no. in c. cũ locũ. de spon. no. abb. in c. cũ dilectus. in gl. pe. quod met. cau. & in d. c. cũ locũ. & in d. c. cõsultationi. & in cõsi. iiij. facti cõtingentia. col. ij. ver. & aduertendũ est. lib. j. Cald. in cõsi. j. quod met. cau. in ver. tertio quod maior metus. Sed tñ aduertendũ est, quia tex. in d. c. cõsultationi, loquitur in muliere, quę dicebat se cõsensisse per metũ. & Papa ibi dicit, ꝙ requirit̃ metus, qui cadat in cõstantẽ virũ. ergo videt̃ ꝙ eadem qualitas metus requirat̃ in muliere, sicut in homine, & ideo modica coactio nõ excusat mulierem, vt no. abb. in c. insinuante. in iij. no. qui cler. vel vouen. abb. in d. c. consultationi. intelligit illũ tex. in constantẽ mulierẽ. & in d. c. cũ locũ. Et dicit ponderandũ esse, quia tex. simpliciter dicit in cõstantẽ, & ita antiqui libri se habent, sed libri. in formis dñt, in constantẽ virum. Et tunc ẽt potest rñderi ꝙ s̃m subiectã materiã etiã verificatur in mulieribus c. licet vniuersis. de testi. iuncto c. iij. j. de testi. vt dixi. Et retenta cõclusione cõmuni, ꝙ minor metus requiratur in mulieribus, pari rõne inferri potest, ꝙ etiam in masculis qualitas personæ deberet cõsiderari. de quo gratia breuitatis me remitto ad ea, quæ scripsi in c. fi. j. de appel. ¶ † Tertio nota ꝙ plures delegati dati simpliciter, non habẽt exercitium iurisdictionis insolidũ. vnde vnus siue altero procedere non potest, & hoc procedit etiam ꝙ pars confiteatur, prout loquitur text. hic, quod notandum est, s̃m Bal. hic, in ij. nota. Sed tamen iste tex. parum facit, quia confessio hic fuit extorta per metum, quæ non præiudicat, vt in gl. hic dicitur. Et quod dicitur in delegatis, habet locũ etiã in arbitris c. vno delegatorum. vbi abb. j. eo. & in l. Pedius. ff. de arbi. Similiter tex. hic procedit, quando vnus ex pluribus delegatis esset impeditus, vel mortuus, quia per hoc tamen alij nõ habẽt potestatem d. c. vno delegatorum. Secus aũt est, si ex pluribus delegatis vnus remoueatur à superiore, quia tota iurisdictio remanet apud alios, vt est text. in l. cum prætor. in princ. ff. de iud. & Pau. de Ca. ibi declarat. Et subijcit abb. hic, dum dicit ꝙ sñia vnius nõ tenet, ꝙ hoc etiã de interlocutoria intelligit̃, quia appellatione sententiæ, tam interlocutoria, † quã diffinitiua comprehendit̃, vt per glo. in cle. j. de re iud. in verbo, sententias. Aduertendum est, quia secundum And. sicu. hic tex. loquitur solum de diffinitiua, referendo hoc dictum ad casum propositum, vbi patet ꝙ lata fuit diffinitiua circa separationem matrimonij. Sed hoc non ignorauit abb. qui fatetur tex. hic loqui in diffinitiua, sed ponderat rationẽ text. qui loquitur simpliciter, quia sententia vnius nõ tenet. Et hoc intelligitur etiã in interlocutoria, in pluribus delegatis, prout text. hic loquitur, & not. Bal. in l. fi. circa fi. ver. tu dic. C. de aucto. ꝑstan. cum si. vt tradunt Mod. hic, & Alexan. post Bart. & alios in l. si vni. colum. iij. de re iudi. & videbimus in c. prudentiam. in princ. j. eo. † An autem appellatione sententię veniat interlocutoria, late tradunt Mod. in rub. de re iud. Alex. in rub. ff. de re iud. & in consil. j. visis. col. ij. li. ij. And. sic. in cons. xxxj. lib. iij. & dixi in c. super eo. el. ij. de app. ¶ † Vltimo not. ꝙ ecclesia compellere potest maritum nõ solum vt vxorem recipiat, sed etiam vt illam maritali affectione pertractet. ad idem text. in cap. ex parte. de spon. & ibi abb. in vlt. not. & in c. illud. de præsum. vbi abb. dicit † quòd tenetur illam tenere in lecto, & in mensa. Et de maritali affectione etiã dicit text. in c. ex literis. de spon. & in c. fin. de adul. ¶ † In glo. ibi c. super eo. notandum est, ꝙ licet non stetur confessioni coniugum ad separationem matrimonij, tamẽ statur in probando matrimoniũ,[g] vt not. abb. post glo. & alios in d. c. super eod. & idem abb. per illum text. in c. ij. de clande. despon. Rom. in sing. dcxiiij. tu audiuisti. & not. Host. in sum. de spon. & ma. §. qualiter contrahatur. colum. ij. ver. sed si ambo. facit quod not. glo. & Bald. in l. pe. C. de fideiusso. circa fin. vbi concludit, † ꝙ statur confessioni iuuenis, & puelle, ꝙ inter ipsos sit matrimoniũ, vt euitetur pœna stupri,[h] & idem no. Bald. in l. quicunq;. colum. pen. C. de ser. fug. & in c. j. §. iniuria. col. pe. de pace iura. fir. cum si. vt tradit Alex. in cõsi. xxiiij. animaduersis his. colum. vj. libr. ij. ¶ Circa illud, quod abb. hic tradit de metu reuerentiali, late insistunt And. sic. & Moder. hic, & quia materia quotidiana est, vt distincte procedamus videndum est de tribus. † Primo, vtrum sola præsentia superioris, cui reuerentia debetur, causet iustum metum, ita ꝙ consensus præstitus ab eo, qui reuerentiam debet, rescindi possit. † Secundo, vtrum solus metus reuerentialis sufficiat, ad hoc vt actus requirens omnimodam libertatem, retractari possit. † Tertio, vtrum metus reuerentialis excludat tacitum consensum, qui aliàs induceret̃. ¶ Circa primũ[i] abb. post Inno. & alios concludit. quòd non. & idem tenet Barto. in l. j. §. quæ onerande. in fin. ff. quarum rerum actio non datur. in l. ad inuidiam. C. quod met. cau. cum si. vt Alexand. scribit in l. si cũ dotem. §. eo autem tempore. colum. vj. ff. sol. mat. & idem abb. in cap. insinuante. circa fin. qui cler. vel vouen. & in c. abbas. in j. not. quod met. cau. cum simi. vt tradunt Mod. hic, & idem Alex. consi. xvj. ponderatis narratis. colum. pen. lib. iij. & in cons. clvj. viso instrumento. colum. pen. libr. ij. Aret. in consil. xxiiij. quatuor dubia. in ij. dubio. And. sicu. in consi. vj. colum. ij. lib. j. Et probatur ista conclusio in cap. quamuis. de pact. in vj. & in cap. cum contingat. vbi abb. in j. not. de iureiur. & idem abb. in consi. iij. in vj. q. in fin. li. vij. Ex quibus patet, istam esse communem opi. contra quam insurgit And. sic. hic. † Et primo adducit tex. in l. pe. ff. de fur. in l. si cum dotem. §. eo autem tempore. ff. sol. mat. vbi ille, qui non contradicit propter reuerentiam, non præsumitur consentire. sed responde tur quòd in dictis iuribus tractatur de excludendo cõsensum tacitum, quo casu dicendum est, vt infra dicã. in iij. quęst. † Secundo alleg. text. in l. transactionem. C. de transanct. vbi transactio facta per mulierem non rescinditur, quando fuit facta in præsentia amicorum, vel consanguineorum. ergo non interuenientibus consanguineis, vel amicis, videtur quòd rescindatur. Sed respondeti potest, quòd ibi non apparet quòd contractus esset factus cum eo, cui reuerentia debetur, prout in casu nostro agitur. Et ibi ponit dictum simpliciter, sicut alibi similiter habet̃, † quòd pręsentia cõiunctorum pręsumptionem fraudis excludit l. Polla. vbi glo. & Bald. C. de his, quibus vt indignis. Et retenta communi cõclusione abb. infert hic, quòd protestatio mulieris facta in absentia, & clandestine, † quòd consentit alienationi propter reuerentiam mariti, non valet in pręiudicium eius, in cuius fauorem postea renuntiauit hypothece. & ad hoc adde Bald. in l. clari. in ver. sed an valeat protestatio clandestina. C. de fideicom. Bart. in l. qui aliena. §. Celsus. in fin. ff. de acquir. hæred. cum simi. vt tradit Alex.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Non tenet. Adde eundem. s̃. eo. c. j. in ij. not. in c. fi. col. pe. de appella.
b ¶Ald. Metum. Et ꝙ sufficiat metus reuerentialis præcedentibus minis & verberibus, vide Phil. in c. quãuis, in iij. not. de pac. lib. vj. Alex. in l. si cum dotem. §. eo autem tempore. col. iij. ff. sol. mat. Are. consi. xxiiij. col. iij. ver. videamus modo.
c ¶Ald. Virum. Vide Paris. consi. lxvij. nu. 40. lib. iij. consi. ij. nu. 171. lib. iiij. consi. lj. num. 2. eod. lib.
d ¶Ald. Accipitur. Adde pro declaratione illius tex. Abb. in c. verum. de iureiur.
e ¶Syl. Ald. Per metum. Limita non procedere in sententia, vel laudo, vt per Dec. consi. xlij. in iij. dubio.
f ¶Ald. Virum. Adde Abb. in c. fi. de condi. appo. Pari. consi. lxv. difficultas. nu. 21 lib. iiij. consi. xxxvj. nu. 64. lib. iij.
g ¶Syl. Ald. Matrimonium. Vide Dec. in consi. cxxxiij. viso processu. in prin.
h ¶Ald. Stupri. Adde Hipp. in l. j. nu. 69. ver. item despon. C. de raptu virg.
i ¶Primum. Fely. ver. Moder. hic dicunt. Ias. in l. transactionem. C. de transa.

Alex.in consi.xvj.lib.iij.col.fin.§.alle.Et quod abb.dicit hic de minis,in quibus qualitas mariti debet considerari,hoc communiter tenetur,vt patet ex his, quæ alleg.in c.j.§.eo.Et hoc modo intelligitur dictum Bart.in l.j.§.quæ onerande.in fi.ff.qua.re ac.non da.

22 † Et cõclusio.§.facta limitat non procedere, data enormi lesione, quia tunc metus præsumit ex sola reuerentia personæ,cũ qua cõ a trahitur,vt no.voluit Pau.[a] de Ca.in consi.clxxvij.contra superius consulta.colum.ij.vbi ita limitat dictum Inno.hic. & ad hoc facit,

23 † quia data enormi lesione,nõ habet locum tex.in c.quamuis. de pac.in vj.vt no.Pe.de Anc.in regula,accessorium. in iij.car.de reg. iur.in vj.& Cald.in consi.viij.de iureiu.Ant.de Bu.in cõsi.xl v.dña

24 Paula.cũ simi.vt dixi in consi.lxxxvj.col.pe.¶† Circa secundum Ant.de But.in c.cum virum. in ij.col.de regula. per illum text.tenet ꝙ in actibus requirentibus omnimodã libertatem, actus ob solam reuerentiam retractari possit. sed abb.ibi tenet contrariũ, per tex.in c.vnico.§.porro.de spon.impu.li.vj.vbi obligatur efficaciter filius,qui tacuit, patre pro eo matrimoniũ contrahente. & tamẽ matrimonium omnimodã libertatẽ requirit l.Titia.§.idem respõdet de verb.obli.c.Gemma.de spon.& Mod.hic sequuntur alleg.gl.in c.præsens.xx.q.iij.in ver.patrem.Sed illa potius in contrarium facit, quia differentiam constituit inter matrimoniũ spirituale, & carnale. Alex.in d.l.si cum dotem.§.eo autem tempore. nulla facta mentione de abb.infert contra Ant.de Bu.in d.c.cum virum.& dicit ꝙ fuit locutus nimis generaliter, & melius dixisset, ꝙ fallit in ingressu religionis,& alleg.illam glo.in d.c.præsens. sed Ro.in d.§.eo autem tempore. & abb.in d.c.cum virum, etiam in

25 ingressu religionis,tenent contrarium. & bene, videlicet † ꝙ ex sola reuerentia,etiã ingressus religionis, retractari non possit, vt probatur in c.j.in c.cum dilectus. quod me.cau.vbi requiritur metus,qui cadit in constantem virum.& facit tex.in c.insinuante. qui cle.vel vouen.& in c.accedens.de conuer.coniug.Ad text.in c.cũ

26 virum.cum not.ibi in glo.abb.hic respondet.¶† Circa tertium cõ

27 cludit Bart.in l.quæ dotis, col.fi.ff.so.mat.† ꝙ metus reuerentialis b excludit tacitum [b] cõsensum, & sic tacens propter reuerentiam c contrauenire potest [c].l.pe.ff.de fur.& per glo.in l.filiusfa.§.inuitus.in ver.non probat.ff.de procu.facit text.in l.in adoptionibus. in fi.ff.de adop.cum si.vt tradunt Mod.hic. & Alex.in d.l.quæ dotis, car.pe.ver.item inquantum.ff.so.mat.Est verum ꝙ abb.tenet contrarium in c.nonne. de præsum.per text.in d.c.vnico.§.porro. de despon.impu.Et pro ista opi.abb.arguit. Ale.in d.l.quæ dotis. quia si metus reuerentialis non impedit expressum consensum, ergo pariter non videtur tacitum impedire. argu.l.cum quid.ff.si cer.pet.Sed ista ratio in proposito non valet, quia facilius consensus tacitus remittitur,& retractat,quàm expressus, vt not.Innoc. in c.j.quod met.cau.quem abb.refert ibi, & sequitur in colum.fi.

28 vbi concludit † ꝙ votũ expressum, in quo est cõsensus expressus, non potest reuocari,nisi probetur metus, qui cadat in constantẽ virum.Secus tamen est in voto tacito,quod ex susceptione habitus inducitur.Non obst.text.in d.c.vnico.§. porro. quia ibi non reputat actus præiudicialis contractus matrimonij, quia pater præsumitur bene consuluisse filio, arg.l.isti.quidem,ff.quod met.cau. & ita Alex.dicit in d.l.quæ dotis. pro quo est dictum Bal.in l.si fine.C.ad Vellegia.in ver.primo quæro.vbi ita declarat tex.in l.ij.§. voluntatem.ff.solu.matr.& in l.sed ea,quæ. de sponsa.quæ in ter-

29 minis loquitur. ¶† In glo.ij.not.secundum Abb.hic quòd vbi in aliquo actu præsentia alicuius de necessitate requiritur,eo absente,actus non valet. Ad hoc And.sicu.alleg.dictum Bal.in l.j.char.

30 fina.in ver.extra queritur.C.qui admit.vbi inquit † quòd contractus mulieris non valet non interuenientibus cõsanguineis, quo d rum præsentia ex forma statuti requirebatur,[d] & Mod.hic alleg.

31 tex.in c.decernimus.xvj.q.vij.† vbi collatio beneficij facta per episcopum absente patrono,irritatur.Et illum tex.hic modo arguẽdo abb.adducit in disputatione incip.Augerio.in secundo dubio in iiij.arg.pri.par.Et quòd talis collatio sit nulla, not.abb.in cap. cum Bertoldus.de re iud.cum si.vt tradunt Mod.ibi.Et in proposito nostro,facit quod no.Bal.in l.cum sententiam. in fi.C.de sen.

32 in ver.pone dicit statutum, vbi inquit † ꝙ si in sententijs criminalibus debent interesse duo priores, non valet sententia lata illis absentibus. Et ista conclusio procedit, quando non est potestas penes exercentem actum sine alterius præsentia, prout tex. hic loquitur.aliàs secus,vt abb.hic dicit,per c.quod sicut, de elec. Et licet secundum abb.hic,certa regula dari non possit,tamen resolutio huius q.in effectu reducitur ad not.per glo.in cle.j.de iure pat.in ver.inhibentes,quę no.voluit ꝙ vbi datur potestas cum cer

33 ta requisitione,actus in contrarium est † nullus, quia potestas limitata fuit.secus si habenti aliàs potestatem mandatum sit,quòd debeat certam solennitatem adhibere,quia tũc actus valet, licet illa forma non seruetur. Et illam gl.sequitur Car.ibi in vij.q.abb. consi.xcj.quo ad primum,& in c.ex parte.de consti.cum si.vt late

34 congerunt Mod.ibi.¶† In gl.in ver.vnius. vt Abb.hic refert, iste tex.limitatur non habere locũ in pluribus delegatis ad vniuersitatem causarũ, quorum vnus sine altero procedere potest,vt no. per gl.in l.si vni.ff.de re iud.& sequit Bal.in l.j.§.si plures. col.ij.ff. de exerci.Bald.in l.fi.C.de auto.præstan.cum si.vt tradit Alex.in d.l.si vni.vbi dicit ꝙ cõmuniter Doc.hic sequuntur. Et cum dictis Alex.transeunt Mod.hic approbantes istam opi.quam etiã tenet Bald.in c.vno delegatorũ.j.eo.col.j.in ver.dicit Accur.& abb.ipse sequitur in c.cum causam. col.fi.de appel.Et fundatur ista opin.

35 principaliter ex duobus.† Primo,quia delegati ad vniuersitatem causarũ ordinarijs æquiparantur,vt per gl.in d.c.cum causam. in ver.delegatus. Et not.Ang.in l.iudex postquã.ff.de re iu.cum si. vt And.Sic.hic.prosequitur Peru.in d.cum causam,& in ordinarijs vnius solus potest l.j.de offi.consu.Sed ad hoc responderi po-

36 test,negando ꝙ nõ sit verũ absolute,† ꝙ ordinarijs exquiparent, quia etiã in pluribus casibus æquiparantur simplici delegato, vt Alex.tradit in l.more.col.v.ff.de iur.om.iud.& dixi in d.c.cũ cau-

37 sam.Preterea tale argumentũ sumitur principaliter ex eo,† quia delegatus ad vniuersitatẽ causarum põt vnã causam subdelegare,sm gl.in d.c.cũ causam.Et dato ꝙ illud esset verũ,ad questionẽ nostram nõ bene infertur, quia videmus ꝙ delegatus à principe

38 subdelegare põt † c.quãuis.§.eo.c.fi.j.eo.l.à iudice.C.de iudi.† &

39 tñ vnus ex pluribus delegatis à principe solus ꝓcedere non põt, vt hic, & ita tollitur primũ fundamentũ. Secundo fundatur ista cõis opi.ꝑ text.in l.j.§.si plures.ff.de exerc.vbi plures deputati ad vniuersitatẽ causarũ, habent potestatẽ insolidũ, licet secus sit in procuratoribus deputatis ad causas particulares l.si pluribus.ff. de procu.Sed responderi põt ꝙ in casu d.l.j.§.si plures. illi vident habere ordinariam potestatẽ, prout not.Bar.ibi col.j in fi.& hoc stante, cessat argumentũ. Secundo potest dici specialiter statutũ fuisse ꝑꝑ vtilitatẽ cõtrahentiũ,vt in prin.d.l.j.ibi,quia interdũ locus,& tempus non patiuntur plenius deliberandi consiliũ. abb. vero hic recedit à cõi opi.& cõcludit ꝙ etiã in delegatis ad vniuer e sitatẽ causarũ vnus sine altero aliquid facere possit.[e] & hoc ꝑ tex. in c.vt officiũ.in prin.de hæreti.in vi.per locũ à speciali,vbi inqui-

40 sitoribus hæreticorũ specialiter fauore fidei † conceditur,vt sepa

41 ratim procedere possint,† & tales dicuntur delegati ad vniuersitatem causarũ,vt not.per Io.And.in c.per hoc.de hære.in vi.cum in talibus sit speciale.ergo in contrarium videtur ius cõmune. & idem abb.tenet in c.fi.col.pen.de re iudica.in c.prudẽtiã. in prin. col.v.j.eod.& idem voluit Imo.in d.l.si vni.de re iudi.vbi rationẽ adducit,quia in delegatis, vnus sine altero nõ põt,quia nõ habet iurisdictionẽ iure proprio. Et ista ratio pariter militare videtur in delegatis ad vniuersitatẽ causarũ. Andr.Sicu.& Mod.hic sequuntur cõmunem opin.& Alex.in d.l.si vni.Et ad text.in d.c.vt officium.respondent And.Sicu.& Mod.hic.ꝙ sit speciale, vt inquisitores dicantur habere ordinariam potestatem.Non autẽ est speciale ꝙ separatim procedere possint, quia hoc est ius cõmune,ex quo ordinarij dicuntur l.j.ff.de offic.consu.Et hoc idem videtur voluisse Alex.in d.l.si vni.dum inquit ꝙ in d.c.vt officium, ponitur

42 ius cõmune, nec aliter declarat.† Sed ista responsio non satisfa- f cit,quia tales inquisitores nõ dñr ordinarij, sed potius [f] delegati, d.c.per

ADDITIONES.

a ¶Pa. Quod est consi.clxxiij.cum seq.lib.j.in nouis. Idem Fran.Are.cõsi.xxiiij.Cor. in consi.cxxiiij. & in consi.lxxx.ad fi.lib.iij.Sozi.consi.cclxiij.lib.ij.Cur.iun.in consi.cxlj.& bene.quamuis Aymo.contra consi.cxiij.

b ¶Tacitum.Idem Bar.in d.l.quæ dotis.Alex.in l.si cũ dotem.§.eo tempore sol.mat. Alciat.c.cum contingat.nu.6.de iureiur.vbi in lectu.Alciat.impressio mendosa est,quia vbi legitur & præsumitur cõsensus l.pe.debet legi, vt ꝑsumat dissensus.

c ¶Syl.Ald. Potest, Adde Alex.in l.interpositas.in glo.C.de transac.Ias.in consi.iij. col.j.lib.j.& ꝙ excludat consensum aliàs præsumptum.vide Bal.in l.si fine.C.ad Velle.in l.j.C.de bo.ma.Ant.in c.nonne.de præsumptio.tñ dic quod hoc metus reuerentialis non faciat cõtractũ retractari, nisi aliud probetur d.l.interpositas c.quãuis. vbi Fran.in iij.not.& Geor.natta.in ij.no.de pac.lib.vj.Bal.consi.lxij. sup primo in prin.li.j.cõsi.cccxvj.li.iiij.in cõsi.cxliiij.statuto ciuita.ante fi.lib.j.

d ¶Syl.Ald. Requirebatur.Adde Sozi.consi.xciij.circa. primũ,col.pe.lib.j.cõsi.cxij. eo.li.cõsi.clxxij.multũ abũde,col.vi.versi.iiii.difficultas est.li.ii.& in cõsi.ccxxx. viso testimonio.col.ii.versi & ad quantũcunq;. eo.lib.Calca.cõsi.xiii.pro parte negatiua,col.j.& dictum Bal.alle.hic per Dec.seq.Aret.in consi.xxii.diligenter. col.fi.ver.venio nũc ad secundũ,& in cõsi.lxxiii.ver.his ergo præmissis, Ias.in l. vniuersa,col.penult.versi.adde ꝙ ex ea infertur.C.de præci.impe.off.And.Sicu. consi.xii scribitur.col.iii.ver.& si quispiã opponat, lib.j.& idem voluit Bal.in l. si quis mihi bona.§.si coram, in fin.& ibi Rom.& Alex.ff.de acq.hær.in l.si duobus.ff.de vul.& pu.& in rub.C.de resi.ven.Flo.in l.j.col.iii.ff.si mens.fal.mo.dixe.Are.in c.ii in vj.no.de testi.Tiraquel.§.dicto statu.in glo.ii.nu.3.

e ¶Non possit. Et hoc est verum quando simul sunt delegati.

f ¶Syl.Ald. Potius. Vide Dec.in consi.cxxxvii.col.iii.in prin.& ibi,quid ex hoc inferatur,& vide Lap.Io.An.& Gemin.in c.ne aliqui,col.ii.de hære.lib.vi.Io.Ba.de S.Seue.in l.more.qõ.xix.ff.de iur.om.iu.Perus.in c.cum causam, col.antepe.de app.Nico.Bellonus in qõ.ad quem sit appellandum à subconseruatore,nu.xj.

d.c.per hoc. de hære.in vj.& ibi Pet.de Ancha.& Do.in prin.Et ad hoc bene facit tex.in c.nec aliqui. eod.ti.in vj.vbi specialiter statutum fuit propter fauorem fidei, quòd officium inquisitorum nõ expiret per mortem Papæ.ergo non sunt ordinarij, quia regulariter in ordinarijs non expirat officium per mortem superioris c.ij. de offi.leg.in vj.not.in l.& quia. de iur.om.iud.Et quia text.in d.c. vt officium.videtur ponere speciale in processu,ibi, procedetis separatim. Et ꝙ tales sint ordinarij ibi, nullum verbum habetur. Vnde aliter ad illum text.respondet Peru.in d.c.cum causam, de appel.in vlt.char.in ver.similiter,non procedit æquiparatio.vbi dicit, quòd inquisitores non sunt deputati ad vniuersitatem causarum,ex quo tantum de hæresi cognoscunt,vt no.Lap.& Domi.in d.c.ne aliqui. colum.j.in fi.Sed etiam ista responsio dubitabilis videtur quia cum talis commissio referatur ad certum territorium, vniuersalis videtur, sicut quando cõmittuntur omnes causæ mutui, quæ in tali castro vertuntur,† quia talis dicitur delegatus ad vniuersitatem causarum, vt not.Bald.in l.solet.ff.de iuris.om.iud. vbi Alex.dicit quòd communiter hoc tenetur. Tertio cogitabam si possit responderi, quòd text.in d.c.vt officium, non loquitur in terminis,quia videtur loqui, quando simul inceperunt procedere. quo casu regulariter etiam in ordinarijs est locus præuentioni. Fallit specialiter in causa hæresis, vt colligitur ibi, separatim, & tali casu videtur loqui ille text.Sed per hoc non bene infertur ad quæstionem,de qua agitur,videlicet, ꝙ à principio vnus procedere non possit.Sed ista responsio etiam nõ videtur tuta, quia ibi dicitur separatim,aut singulariter. Vnde licet illud verbum,separatim,possit intelligi,vt dictum est,tamen illud verbum,singulariter, repugnare videtur, quia denotat vnum solum etiam à principio specialiter posse procedere. Vltimo, alia ratio accommodari potest,vt dicamus, quòd licet delegati ad vniuersitatem causarum respectu iuris vniuersalis iudicentur vt alij delegati. tamen respectu causarum particularium,quæ includuntur sub vniuersitate, reputantur ordinarij, vt in simili not.in l.j.C.vnde cogna. vbi Cyn.& Alexand.qui alios refert. Et ista etiam responsio periculosa videtur, & ideo inductio Abb.efficaciter militare videtur,& vt patet ex prædictis, articulus esset disputabilis. Retenta tamen communi opinione, vt supra dictum fuit, habetur limitatio ad textum hic. ¶ Aliam limitationem Innocen.tradit in ca. Raynaldus. in prin.de testa.vbi inquit,† quòd quãdo vnus ex pluribus iudicibus dixisset opinionem suam,& quia alios in eius sententiam trahere non potuit,recessit,& noluit esse præsens in sententia, valebit sententia aliorum, quia videtur cessare ratio l.si in tres.ff.de arbi.Sed contrarium tenet Bart.in l.duo ex tribus versi. sed quæro.ff.de re iudi.per illum text.vbi vnus alijs mandantibus iudicare debet, aliter ergo non tenet sententia, & Abb.sequitur, & idem tenet Bald.in l.item si vnus.§.fin.ver.quæro quid si apparet.ff.de arbi.cum si.vt per Moder.hic, & tradit Alexand.in d.l.duo ex tribus. vbi attestatur istam esse communem opinionẽ. & Moder.hic sequuntur, reiecta opinio. And.Sicu.qui sequitur opi.Inn.quam reperio quòd etiam tenet Albe.in d.l.item si vnus. §.si plures.ff.de arbit.quia cessant rationes, quia ille tertius non videtur contemptus. nec alios possit in suam sententiam trahere. Et in puncto iuris ista opin.esset substentabilis, quia cessantibus dictis rationibus, potest dici, quòd iurisdictio in alijs iudicibus consolidetur. Et ratio Bart.& Abb.hic videtur procedere in pluribus iudicibus delegatis simpliciter, prout loquuntur iura ab eis alleg.quæ quidem iura cessante ratione limitari possunt. Et ad hoc facit quod Doc.dñt in sequẽti limitatione. ¶† Vltimo limitatur, quando vnus ex pluribus delegatis iurat sibi non liquere de causa, quia alij iudicare possunt, vt not.Bart.in l.si vni. colum.j.de re iudi.Abb.hic, cum simi.vt tradunt Moder.hic, & prius Alexand.in d.l.si vni, & idem Alb.in d.§.si plures. de arbi. in ver.item quid si vnus.† Et casu quo iudici non constat de causa, pronuntiare potest, condemno condemnandum, & absoluo absoluendum, vt not.Abb.in cap.pen.colum.pen.infra de iudi.cum simi.vt tradunt Moder.ibi. & Alexand.in l.ait prætor.§. si iudex. colum.v.de re iudi.Et hoc modo saltem deberet iudicare,attenta rõne Bar.& abb.in limitatione præcedenti.¶† In gl. fin.secundum Abb.colligitur, quòd spoliatus prætextu sententiæ nulle potest restitutionem petere,[a] ad idem text.in cap.ex insinuatione. vbi Anto.de But.in iiij.not.infra de procur.& no.Bal. & Ang.in l.meminerint.C.vnde vi.cum simi.vt congerunt Mod. in cap.dilectus. el.j.de rescript.& adde Bald.in consil.ccccxlviij. spoliatus. & in consil.cccl.proponitur. in fin.in j.libr.& in not.casu tradit Petr.de Anchar.in consil.ccxlix.ad prædicta dubia.† vbi concludit, ꝙ clericus spoliatus dicitur per sequestrum factum auctoritate iudicis secularis, quod tamen declaratur. vt dixi in consi.cxxv.in causa spoliationis.

ADDITIO.

a ¶Ald. Petere. Adde ꝙ spoliatus à iudice sine causæ cognitione, & nulliter restituendus est,gl.in summa.iij.q.j.Bar.& docto.in l.iuste possidet.ff.de acqui.pos. Bal.consi.cxlvij.spoliatus. in consi.cxxxiiij.copiose. in consi.cxlix.proponitur. in fi.lib.iij.in consi.ccclvij.iniustissimo.li.ij Oldr.cõsi.cxxvij.de toto col.j.versi. secunda regula. Ant.de But.consi.lxij.hic de duobus col.j.Vero.consi.xix.Sozi. consi.xij.col.ij.in fi.lib.j.Ro.cõsi.clviij.circa articulũ. col ij.versi.iij.quia iniuste. Abb.in c.ex insinuatione.in iij.not.de procu.Deci.in cõsi.cxxv.col.fi.in cõsi.cc. col.j.in l.factũ à iudice.ff.de reg.iur.in l.fi.col.x.C.de edi.diui Adr.toll.est tex.in c.cõquerẽte.de rest.spo.Hostien in sum.de resti.spol.§.qñ facienda.in prin.Sozi. cõsi.xviij.col.x.versi.nec obstat,ꝙ chinus.Aymo cõsi.cxl.in cã spolij,col.ij.nu.2.

SVMMARIVM.

1 *Iudex recusari potest suspectus etiam si habeat collegas.*
2 *Suspicio non purgatur ratione adiuncti, quod limita ibi,nu.3.*
3 *Testis suspecti fides per alios purgatur, & quando.nu 6.*
4 *Vnus officio duorũ fungi nõ põt,qñ est taxatus cert⁹ numerus ꝑsonarũ.& nu.5.*
6 *Testes duo ad minus sunt necessarij.*
7 *Vniuersitate si in aliqua aliquis est suspectus, potest peti ꝙ remoueatur,etiam ꝙ alij adsint.*
8 *Suspectus in aliquo collegio recusari potest.*
9 *Dominus dicitur respectu familiæ largo modo.*
10 *Legatũ vxori,ꝙ sit domina domus,intelligitur de præeminẽtia, nõ de domino.*
11 *Dominus in causa sui familiaris recusari potest.*
Suspectus est dominus in causa sui familiaris.
12 *Suspicionis causa allegari debet ante litem contestatam.*
Suspicionis causa ante litem contestatam non allegata procedit iudicium.
13 *Pater in causa filij potest esse iudex nisi recusetur,de quo nu.seq.*
L.in priuatis.ff.de iudi.an procedat in iudice ordinario.
15 *Sententia lata per iudicem suspectum suspicione iuris, est ipso iure nulla.*
16 *Sententia in causa appellationis lata ab eo, qui iudicauit in prima causa principali,non valet.*
17 *Debet,importat necessitatem.*
18 *Iudicium in causa propria valet,parte non opponente, & ibi de veritate.*
19 *Recusationis iudicis causæ. & nu.21.*
20 *Iudex,qui iudicauit,quãdo succedit appellãti,poterit eius sentẽtia impugnari.*
22 *Dominus de præsenti intelligitur.*
23 *Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.*
24 *Religiosus licet habeat qualitatem, quæ afferat suspicionem, aliàs in iudice non recusatur vt suspectus.*
Episcopus pro eo multum præsumitur.
25 *Cardinali non creditur, vbi tractatur de præiudicio alterius.*
26 *Bonus quis non præsumitur, quando agitur de præiudicio tertij.*

CAusam quæ. ¶ Summat, & diuiditur, vt per abb.hic.¶† Primo nota,ꝙ iudex recusari potest,vt suspectus, non solum qñ est vnus solus sed etiam si habet collegas. ad idem text.in c.cum super.j.co.† Ex quo inferri videt,ꝙ rõne adiuncti nõ purgat suspicio. Et hoc, qñ causa est cõmissa pluribus, quia superior cogitauit de iudicio pluriũ, quibus causa eo.tpe cõmissa est. secus si causa debet per vnũ iudicari, q.a si suspectus † sit,si alius posteá addat,qñq; suspicio purgatur, vt no.Sal.per illum tex.in auct.si vero contigerit.C. de iud.Itẽ quod dictum est,procedit in pluribus delegatis. prout text.hic loquitur. secus est in testibus,† in quibus suspicio vnius purgatur, & suppletur ab alijs multum fide dignis,[a] vt not.Bald. in l.si quis ex argentarijs.§.j.ff.de eden.cũ sim.vt tradunt ibi Alex. & Moder.Et idem Alex.in consi.xxiiij.animaduersis.col.viij.lib.ij. & in consi.ccxxj.visa facti narratione. col.v.lib.ij.& in consi.cliij.visis.col.pen.lib.iiij.& in consi.lvj.viso processu. col.vj.lib.ij.Paul.de Ca.in consi.xciiij.non sequendo ordinem. in fin.& Fulgo.in consi.clxxiij.in causa inquisitionis. colum.ij.And.Sic.in consi.xvij.colum.xxiiij.libr.ij.& in consi.lj.colum.viij.eo.libr.ij.Et in pluribus delegatis ratio videtur, quia vnus suspectus posset alios trahere in sententiam suam,quæ ratio cessat in testibus. Item in pluribus delegatis iudicium omnium requiritur secundum cõmissionem superioris.ideo non potest vnus vices alterius supplere,quia taxatus est certus numerus personarum, quo casu vnus officio duorum fungi non potest, vt not.† Bald.in l.Domitius. circa fin.ff.de testa.& in not.q.tradit Petr.de Ancha.in consi.ccccxxiij.viso puncto. cum sim.vt dixi in cap.ex literis.de proba.Et secundum istam rationem, † cum in testibus ad minus duo necessarij sint l.vbi numerus.ff.de testi.vnus non potest supplere vices alterius, & ideo quod supra dictum est de testibus, intelligitur quando sunt vltra duos testes. Nam tunc si vnus reperiatur aliqualiter suspectus, illa suspicio ex integerrima, & exuberanti fide alterius purgatur. Et per istum text.infert abb.hic, quòd si in collegio, vel vniuersitate,† quis habet aliquem suspectum,petere potest ꝙ remoueatur,licet alij non sint suspecti. Sed ista illatio nõ bene probatur per istum text.qui loquitur,quando causa fuit tribus commissa,

ADDITIO.

a ¶S.A. Dignis.Adde Fel.i c.nobis,de simon.in c.tertio loco,de ꝑba.& ibi i apostil.

missa. quo casu vnus suspectus facilius inducere pōt alios duos, & in suā opi. trahere, quā in collegio, vel vniuersitate, in qua com muniter sunt cōplures. & ita And. sic. hic dicit, & bene. Et hoc idē alia rōne cōfirmatur, quia in isto casu alij duo nō habent potestatem, nō sic vr̄ in collegio, vel vniuersitate, quia licet vnus sit suspe ctus, residet potestas in alijs, quia faciunt maiorē partē, quæ sufficiet l. quod maior. ff. ad muni. Dictū tn̄ abb. in se verū est, ꝙ † ille, qui est suspectus de collegio, recusari pōt, & hoc præsertim in do ctoribus, qui sunt ibi tanq̄ testes, vt abb. hic dicit, & tali casu actus ab alijs expediri potest, vt no. abb. in c. j. in gl. ij. de iud. & Io. And. in addi. Spe. eo. tit. §. in ver. in ver. iura ista. cum si. vt tradit Alex. in cōsi. xl. perspectis. in ij. col. li. ij. de quo dixi. in d. c. j. de iudi. in priori bus, & posterioribus scriptis. ¶ † Secundo no. ꝙ habens aliquam familiā, potest dici dn̄s eius. Et ad hoc facit, quia largo modo appellatur dn̄s, qui habet aliquā maioritatē, vel præeminentiā, alia ratione [a] q̄ ratione dominij l. cū si exhibuissent. §. quod ait. & ibi Bart. ff. de publi. & in not. casu tradit Alex. in consi. cxxix. puto de iure, in ij. col. lib. ij. Et hoc etiā exemplificari pōt in legato, quod cōmuniter faciunt testatores, dum relinquunt eorū vxorē dominam [b] domus, † quia nō intelligit ꝙ habeat dominiū, sed præeminentiam in domo, sicut habebat viuente marito, [c] vt no. Bar. in l. Titia cū testamēto. in §. Titia. de leg. ij. & idē Bar. in consi. ix. super eo. & in cōsi. lvj. Bartolo. col. iij. cū si. ¶ † Tertio not. ꝙ dn̄s in causa sui familiaris recusari pōt. & dicit abb. hoc idē esse in ordinario, ꝑ tex. in l. qui iurisdictioni. ff. de iur. om. iu. Si autē nō recusatur, valet iudiciū. [d] c. insinuāte. j. eo. & ita abb. hoc dicit, & idem voluit Pau. de Ca. in d. l. qui iurisdictioni, ponderando illū tex. qui dicit, non debet, non autē dicit, non pōt, quasi velit dicere, ꝙ si tex. diceret, non pōt, non valeret processus, ēt parte non opponente. Sed tamen ista inductio euitari pōt, quia illud verbū, nō debet, sub eadem determinatione refertur ad ipsum iudicem, qui non debet ius sibi dicere in causa propria, & tamē isto casu, ēt parte non opponente, iudiciū esset nullum, vt not. in l. j. C. ne quis in sua causa. Prædicta tn̄ cōclusio rōne manifesta confirmat̄, † quia talis causa suspicionis ante litē contest. opponi debet c. inter monasteriū. de re iud. ergo illa nō opposita, iudiciū valet, vt ꝓbat̄ in d. c. insinuante. j. eo. Et s̄m istā cōclusionem intelligitur l. in priuatis. ff. de iudic. † ꝙ ipso iure pater possit esse iudex in causa filij, nisi recuset̄, vt dicit Pau. de Ca. in d. l. qui iurisd. & hoc magis placet, q̄ illud, quod gl. & Doc. cōiter dicūt in d. l. qui iurisd. videlicet, quod tex. in d. l. in priuatis, intelligat̄ in iudice delegato, quia rō, q̄ ponit̄ in l. seq. post d. l. in priuatis, videt̄ procedere ita in ordinario, sicut in delegato, dū text. ibi dicit, ꝙ iudicare, munus publicū est. Non tamē omittēdū est quod Ant. de Bu. voluit in c. dilecti. in ver. nota gl. de app. prout referunt Mod. in d. l. qui iurisdictioni. † ꝙ nullo modo valet sententia in causa propria, vel filiorū, etiā si exceptio non opponatur. & Mod. in d. l. qui iurisdi. hoc sequuntur, quia sententia lata per iudicem suspectū suspicione iuris, † est ipso iure nulla, vt no. Bal. in l. eos. in princ. col. ij. per illū text. C. de app. † vbi non valeret sententia, si iudicaret in causa appellationis ille idem, qui in causa principali iudicauit. Et ad idē ponderatur tex. in d. l. qui iurisdictioni. in ver. nō debet, quod † importat necessitatem, iuxta no. gl. in cle. attendentes. de statu mona. Sed ista, quæ deueniāt à cōmuni opi. non placent. Et primo aduertendū est, quia Ant. de But. in d. c. dilecti. non bene allegatur, quia solum ibi loquitur in causa propria, & nō in causa filiorum. Vnde videndum est de duobus. Primo, quid iuris in casu nostro hic & in d. l. qui iurisdictioni. dum loquit̄ de vxore, & liberis. Secundo, quid in causa propria. Circa primū est concludendum vt. s. dixi, ꝙ valet iudicium, si non opponatur. Non ob. rationes Mod. Et primo dictum Ant. de But. quia in isto casu non loquitur. Similiter non ob. dictum Bal. in d. l. eos. quia etiam ipse loquitur in causa propria, & loquitur ibi, in casu speciali, qn̄ iudex in causa semel iudicauit. Vnde non potest ipse idem in causa appellationis iudicare, quia esset præsumptio violenta ꝙ non velit iniquitatem, vel imperitiam iuris corrigere. iuxta l. j. in prin. ff. de app. Vltimo non ob. verbum illud, non debet, quia non tollit quin iure videatur habere iurisdictionem, & Pau. de Ca. in d. l. qui iurisdictioni. ponderauit illa verba in ꝯriū, dum dicitur, non debet, & non dicit tex. nō potest, & in isto primo casu non videt̄ dubitandū. ¶ Venio ad secundū, videlicet quid iuris in causa propria, in quo maior est dubitatio, † q̄a Ant. de But. in d. c. dilecti. per glo. ibi expresse tenet, ꝙ iudicium non valeat, [e] & hoc idē videt̄ velle abb. in c. cum venissent. j. de iudi. de quo gratia breuitatis me remitto ad ea, q̄ dixi ibi, circa fin. ¶ † Quarto nota vnā causam recusationis, & aliam tradit abb. hic, si iudex successit litiganti, vt est tex. in l. Iulianus. la. ij. ff. de iudi. & not. Spec. eo. tit. §. superest. vers. item si causa. † Et tali casu, quando iudex, qui iudicauit, successit appellanti, poterit eius sentētia impugnari. gl. not. ij. q. vij. c. infamis. in ver. tutor. & in l. j. ff. de excep. rei vendit. † Et de alijs causis, ex quibus iudex recusari potest, habetur in glo. hic, & per Spec. in eo. tit. §. superest & late insistit Peru. in cap. postremo. de app. ¶ Vltimo notandum est, quantum ad text. hic, qui dicit, † ꝙ est dominus, & sic videt̄ ꝙ de præsenti requiratur ꝙ dominus sit. Vnde cautus esse debet ille, qui opponit, vt alleget, ꝙ de præsenti dominus sit, vt in simili not. Bal. in l. etiam. C. de testi. ver. sed quæro. & not. Ange. in consi. j. And. Sic. hic, & idem Ange. in consi. cccviij. factum est tale, col. ij. & in simili casu tradit Old. in consi. cclxxxvj. in electionis negotio. col. ij. † Et ad hoc facit, quia qualitas adiuncta verbo, secundum tēpus verbi intelligit̄ l. si Titius, & quod ibi Bar. ff. de test. mil. cum si. Et quod dicit̄ in tex. † hic limitatur, nisi persona iudicis haberet talem qualitatē, quæ suspicionem purgaret, vt quia esset religiosus, vt not. voluit Spec. in eod. tit. §. superest. in ver. quid si non consanguineus. Anto. de But. in c. postremo. de app. & sequitur Alex. in l. qui iurisdictioni. ff. de iur. om. iud. Et hoc confirmatur, & declaratur, vt dixi in c. postremo. ad fi. Sed tamen hic aduertendum est, quia ista limitatio nō probatur iure, & in contrarium facit text. hic, vbi erat episcopus, pro quo multū præsumitur, & tamen recusatus fuit. Et ad hoc etiā facit, quia non credit̄ etiam Cardinali, † vbi tractat̄ de præiudicio alterius. gl. no. vbi abb. in c. ꝙ sicut, de sent. excom. † & quia vbi agitur de præiudicio tertij, non attenditur illa præsumptio, ꝙ quis præsumatur bonus, [f] vt no. abb. in c. cum in iure. in prin. infra eo.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Ratione. Adde in notabili casu Cor. consi. cxxix. in princ. lib. iij.
b ¶Dominam. Adde Alex. in consi. lvj. lib. iij. Carol. Ruy. consi. xxxv. xxxviij. lib. iij. Tiraquel. de legib. connubia. fol. 91.
c ¶Syl. Ald. Marito. Adde Ang. de Are. in tracta. de testa. col. xcij. Cor. consi. clxxviij. lib. iij. Ioan. Ba. de S. Seueri. in l. fi. C. de ind. vid. toll.
d ¶Ald. Iudicium. Vide Dec. in l. qui iurisdictioni col. j. ff. de iurisd. om. iud.
e ¶Syl. Ald. Valeat. Etiam aduersario consentiente Abb. in c. in Genesi. in iij. no. de ele. Sozi. consi. xcvj. viso processu. col. iiij. Deci. in l. qui iurisdictioni. in prin. in ij. amplia. ff. de iurisd. om. iu. vbi late.
f ¶Ald. Bonus. Adde Deci. in c. super literis. col. j. in gl. in vers. priori de rescri. in c. in præsentia col. viij. circa medium. de proba. in c. Osius. in v. nota. de elect.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio à subdelegato Papæ ad Papam omisso medio non valet, quia debet appellari ad delegatum. secus in alio subdelegato, ibi num. 2.*
3 *Appellari potest à subdelegato delegati de latere ad Papam omisso medio.*
Legatus de latere reputatur ordinarius.
4 *Delegatus Papæ repræsentat papā nedū in causa principali sed appellationis.*
5 *Causa appellationis iudicatur eodem modo sicut causa principalis.*
6 *Causa appellationis summaria est, si principalis fuit summaria.*
Potestas conferendi beneficia si data sit alij à Papa, maior etiam remanet penes eum.
7 *Delegatus potest causam subdelegare vni vel pluribus.*
8 *Delegatis ex pluribus vnus potest vices suas pluribus committere.*
9 *Maior pars subdelegatorum qualiter intelligatur, quando vnus ex pluribus delegatis subdelegat pluribus.*
Intellect. cap. fin. de re iudi.
10 *Subdelegatis de pluribus idem iudicandum est, quod de pluribus delegatis.*
11 *Subdelegatio certe partis causæ fit aliquādo vt parcat̄ sumptibus, & expēsis.*
12 *Episcopus si latam haberet diœcesim, & velit causam cognoscere in loco multum remoto à partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo, etsi hoc denegaret, potest appellari.*
13 *Appellari pōt, si causa per episcopū non cōmittitur in loco ꝓpinquo partibus. Tex. in c. cum episcopus, de offi. ord lib. vj. quo casu non procedat.*
14 *Causa ardua debet tractari in loco insigni vbi est copia peritorum.*

Vm te. ¶ Summatur, & diuidit̄, vt per abb. hic. ¶ † Primo, nota casum singularem, in quo ad Papā appellari nō pōt omisso medio, quia à subdelegato appellari debet ad ipsum delegatū, & appellatio interposita ad Papā nō tenet. & idē probat̄ in c. super qōnū. §. porro. j. eo. in c. si delegatus. in fi. eo. ti. in vj. Et rō huius cōclusio. s̄m abb. hic videtur, quia delegatus, qui nō in totū subdelegauit, ex quo remanet iudex delegatus, repræsentat ipsum Papā in tali cā c. sane. s. eo. & iō ad Papā nō est aliter recurrendū, ex quo in tali causa vices suas delegato commisit. [a] & idem latius abb. tradit in c. super quæstionū. §. porro. in fi. † vbi per hoc infert. secus esse in subdelegato alterius delegati, quā Papæ, quia tunc cessante rōne p̄dicta ad Papā omisso

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Cōmisit. Et ista est cōmunis opi. quam sequitur Fel. in d. §. porro, Gemi. in c. si delegatus. in fi. eo. tit. lib. vj. Pern. in c. dilecti. col. v. de appel. & declarant omnes talem appellationē ad Papam omisso medio esse nullā ope exceptionis, si opponatur. item intellige si subdelegatus non admittat appellationem. nam si admittit, præiudicat deleganti Ro. decis. cccl xxxv. si appelletur. in no. & si subdelegatus admitteret posset puniri. Gem. in d. c. si delegatus, & hoc aliter fuit in ecclesia Dolana dubitatum, ad quem sit appellandum à subconseruatore, quam q. late prosecutus est Nico. Bellon. inter repetitiones eiusdem.

omisso medio appellari potest.& idem not.abb.in c.cum Bertoldus. circa fi.de re iud.& in c.dilecti. el.ij.de ap.Et ista ratio procedit, qñ delegatus representat papã tanquam delegatus simpliciter.secus vero si tanquam ordinarius,quia tunc ad papam appellari potest omisso medio. Nam à subdelegato delegati de latere ad papam appellari potest omisso medio,† vt abb.declarat in d. c.cum Bertoldus. in fi.quia legatus ipse de latere reputatur ordinarius c.ij.de off.leg.& tanquam ordinarius representat papam. † Et ex prædicta ratione abb.hic infertur,ꝙ delegatus Papę nõ solũ in causa principali, sed etiã in causa appellationis representat papã,qñ à subdelegato eius appellatur.Et ita ampliat quod dicit in c.sane.§.eod.† Et ad hoc facit,q̃a idẽ de cã appellationis, quod de causa principali,iudicat l.j.ff.an per aliũ.Et iõ superioribus diebus dicebatur,† ꝙ si causa principalis summaria sit idẽ erit de causa appellationis.[a] & ita Ange.in terminis dicit in d.l.j.vbi Angel. Are.sequitur in prin.& Peru.in c.interposita.§.fin.de app.& hoc idẽ Bald.in terminis dicit in rub.de app.col.iiij.ver.q̃ro nunquid. Et p̃dicta cõclu.videt bene procedere in rescriptis ad lites, prout tex.hic loquitur.secus videt in beneficialibus, quia tunc procedit quod dicit in c.dudũ.§.nõ igit. de præb.in vj.ꝙ licet alteri data sit ptãs cõferendi beneficia à summo pontifice, maior tñ remansit penes ipsum papã, de quo dixi in c.j.de rescri.Et quod dicit hic, limitat nõ habere locũ in casu c.si is, cui.eo.tit.in vj.& in casu c.si à subdelegato.eo.ti.in vj.vt abb.hic dicit.Adde alium casum in c. si duo ex tribus, eod.ti.in vj.¶† Secũdo no.ꝙ vnus delegatus põt causam subdelegare vni,ex pluribus,facit text.in cap.pastoral.in prin.& in c.prudentiã.§.illa quippe.j.eo.& quod dixi in c.quoniã abbas.§.eo.ti.† Et eodẽ modo vnus ex pluribus delegatis poterit vices suas pluribus cõmittere. vt abb.post Inn & alios hic conclu dit.† Et ad tollendum perplexitatem,in qua Doct.hic laborãt, in tali casu,considerandum est, ꝙ si vnus ex pluribus delegatis subdelegauit causam pluribus, qui facere possint maiorem partem, puta tribus,tunc maior pars attenditur c.pastoralis.in prin.de rescri.cle.fin.de iur.pat.& si dicta maior pars concordat cum altero delegato, res de plano procedit. sed si discordant, tunc dubium est an habeat locum text.in c.fi.de re iud.vbi ad delegantẽ recurritur,qñ duo delegati diuersas proferunt sentẽtias. abb.& Doct. hoc non declarant.sed tamen videtur ꝙ habeat locum tex.in d.c. fi.quia illa maior pars subdelegatorum representat alterum delegatum,& videtur verũ dicere,ꝙ delegati discordant,& ideo text. in d.fi.videtur habere locum.Secundus casus est, qñ alter delegatus subdelegauit vices suas duobus,quibus discordantibus, maior pars non potest considerari, tamen ex paritate rationis idem dicendum videtur.Nam quãdo delegati discordant, ad delegantem recurrit,quia ipsi non habent iurisdictionem insolidum. Ista ratio etiã militare videt in duobus subdelegatis, & quia regulariter illud,† quod statutũ est in delegatis, etiam in subdelegatis intelligitur c.statutum.§.in nullo.de rescri.in vj.& no.abb.hic, in gl. & facit quod not.abb.in d.c.fi.colum.iiij.ver.ego vero. de re iudi. Et ideo isto casu discordantibus subdelegatis, recurritur ad delegatũ,qui subdelegauit.Et hoc intelligit,qñ sibi aliquid de iurisdictione reseruauit,si vero in totum vices suas cõmisit, ad primum delegantẽ recurrendũ erit, prout in appellatione diffinitur in c. super qõnũ.§.porro.j.eod.& ita concludendũ videt. ¶ Vltra abb. hic, ex isto text.colligitur,ibi, vt laboribus partium, & expensis, † ꝙ subdelegatio certe partis causæ,aliqñ fit, vt pareat laboribus, & expensis partiũ.facit tex.in c.super qõnũ, in prin.& in §.porro. in fi.j.eo.in c.vt litigantes. de offi.or.in vj.Et per hoc infert fm Pe. de Anc.prout And.Sic.hic refert, † ꝙ si episcopus latã habet diecesim, & velit cognoscere in loco multũ remoto à partib9,ꝙ partes põt petere vt causa cõmittat in loco propinquo.† & si hoc denegetur,appellari põt,per text.no.in l.cum post sniam.C.de app.& idem dicit Pet.de Ancha.in c.nonnulli, in prin.cum si.vt tradunt Mod.ibi, &idem Andr.Sic.in consi.lij.col.vj.lib.ij.Et fm prædictã opi.Pet.de Ancha.limitatur text.in c.cum episcopus, de offi.ord. in vj.† Et adde etiã aliã limi.quia qñ causa est ardua, quæ indiget viris peritis,debet tractari in loco insigni, vbi sit copia peritorum, vt not.abb.dicit in cle.j.per illum tex.col.ij.de foro compet.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Appellationis. Adde Deci.in c.cæterum, num.7.de rescri.in c.pastor. in prin.num.20.eod.tit.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum extraiudiciale expirat morte mandantis, vide num.7.*
2 *Mandatum iudiciale expirat morte mandantis.*
3 *Mandatum substituti expirat morte substituentis, limita nu.5.*
4 *Subdelegatio expirat morte subdelegantis.*
6 *Mandatum factum à tutore, & pupillo, an morte tutoris expiret.*
8 *Mandatum in quo expressè dictum est, ꝙ duret post mortem, an transeat ad hæredes, num.9. & num.12.*
10 *Cautela, vt mandatum duret post mortem, siue hæreditas sit adita, siue non.*
11 *Procurator quis dicitur.*
13 *Hæreditas iacens representat personam defuncti.*
14 *Bona vacantia quando dicantur.*
15 *Mandatum duraturum post mortem potest ab hærede reuocari.*
16 *Integra res non dicitur post citationem in mandato iurisdictionali.*
17 *Integra res dicitur ante litem contestatam nu.19.*
18 *Satisdatio præstita à domino de iudicato soluendo, facit ꝙ res non iudicatur integra, & mandatum non extinguatur per mortem.*
20 *Gratia non expirat per mortem cõcedentis, etiam si solo verbo sit facta, nu.21. nisi facta sit per viam simplicis commissionis. nu.22.*
23 *Iurisdictio ordinaria non expirat morte concedentis.*
24 *Ordinarius iure proprio facit, & non recognoscit concedentem, & ab ordinario non appellatur ad superiorem concedentem.*
25 *Iurisdictio delegata qualiter cognoscatur ab ordinaria.*
26 *Clausula, facias auctoritate nostra. importat delegationem, si sit apposita in principali dispositione. nu.27.*
28 *Iurisdictio delegata à lege, differt à iurisdictione delegata ab homine.*
29 *Iurisdictio delegati qualiter perpetuetur.*
30 *Præparatoria non faciunt ꝙ res dicatur cœpta.*
31 *Citatio est principium actionum instituendarum.*
32 *Iurisdictio delegata quòd extinguatur per mortem.*
33 *Iurisdictio non radicatur in persona delegati per exercitium iurisdictionis.*
34 *Delegatus semper facit nomine delegantis.*
Delegatus habet vsum iurisdictionis.
35 *Mandatum, quando morte mandantis extinguitur, id ideo fit, quia cessat voluntas, non tanquam reuocatum sit.*
36 *Delegati ad vniuersitatem iurisdictio an expiret morte mandantis.*
37 *Ius speciale potentius est, quàm generale.*
38 *Iurisdictio ordinaria non expirat morte concedentis.*
39 *Delegatus ad vniuersitatem subdelegat.*
40 *Delegatus à principe subdelegat.*
41 *Delegati à principe iurisdictio expirat morte delegantis re integra.*
Mandatum quando morte mandantis expiret.
Præceptum quando expiret morte præcipientis.
42 *Iudex si mandat aliquem mitti in possessionem per nuncium, an morte mandantis mandatum nuncio expiret.*
43 *Nuncius videtur facere ex mandato iudicis.*
44 *Præceptũ non differt à cõmissione, quando cõmissio fit habenti aliàs potestatẽ.*
45 *Præceptũ dicũ quoties quis maior mãdat aliquid minori quoquo modo mãdet.*
46 *Iussus expirat morte iubentis.*
47 *Mandatum eligendi cum consilio Sempronij durat etiam mortuo mandante.*

Relatum. ¶ Summat, & diuidit, vt p abb. hic. ¶† Primo no.ꝙ sicut mandatum extraiudiciale re integra expirat per mortẽ mandantis. [a] l.mandatum.C.mand.in cle.fin.de procu.cum si.† ita etiam mandatũ iurisdictionale, vt hic,& idem abb.in c.licet vndiq;.j.eod.& istã æquiparationem facit [b] text.in l.& quia.ff.de iur.om.iud.Et not. Inno.in c.in nostra.de procu.cum si.vt tradunt Mod.hic, & Alex. in d.l.& quia. Et adde † ꝙ ista æquiparatio etiam procedit in substitutis.nam sicut morte mandantis expirat mandatum,ita etiam morte substituentis, expirat mandatum substituti, vt not.Old.in consi.cxxx.omissa prolixitate facti, col.ij.† Et idem est in morte subdelegantis,quia expirat mandatũ subdelegati c.licet vndiq;.j. eo.Et ista conclusio [c] procedit, quando quis iure proprio substituit, vt quia procurator sit effectus dominus litis per litẽ cõtesta. vel in delegato,qui habet potestatẽ subdelegandi à lege c.pasto. in prin.& c.fin.j.eo.† Secus vero, si sit data potestas substituendi, quia tunc non attenditur mors substituentis, sed mors principalis,vt not.Car.concludit in cle.fi.col.fi.ver.xv.quæro,ibi, ego aut, de procur.& idem voluit Rot.in deci.xxxiiij.si aliquis constitutus de procu.in nouis. & Ro.in l.ij §.sed & si quis, colum.ij.ver.quid autem.ff.de don.† Et si mandatum factum sit per tutorem, & pupillum,an morte tutoris expiret mandatum. Et quid de prælato, & capitulo. no.Imo.in l.si super epistolam.ff.de acquir.her.& Ro. in consil.cxix.in j.conclu.Et † in mandato extraiudiciali primo insistunt Moder.hic, & prosequuntur plures casus, in quibus regula prædicta non militat. Sed quia materia ista [d] non tangitur hic, nec principaliter pertinet ad istum text.videndum est

vltra

ADDITIONES.

a ¶Ald. Mandantis. Adde Alex.& Ias.in l.eius qui in prouincia,in prin.ff.si cer.pet.

b ¶Ald. Facit.Hæc tamen æquiparatio non est perpetua. vide Alex.in d.l.& quia & eundem Alex.in l.j.col.xxij.ff.de offi.eius. & vide Ro.deci.ccccxiij.fuit dubitatum vtrum procurator,in no.vbi ponit differentiam.

c ¶Ald. Conclusio,Vide Purp.in l.more.nu.109.ff.de iur.om.iu.vbi seq.

d ¶Syl.Ald. Materia ista. Ego aliàs dicebam ꝙ cum quidam rector cuiusdam ecclesiæ constituisset procuratorẽ ad resignandũ, & ante factã effectualiter resignationem mortuus esset, si ille procurator ignorans mortẽ mandantis resignasset, talis resignatio non valebat. sed beneficium dicebatur vacasse per obitum, non per resignationem. ita est gl.in cle.j.in vers. quomodolibet, de renun.per text.in c.dudum, de præben.lib.vj.

vltra Mod.hic, per Ro.in conſi.ccij.non eſt dubium, & idem Ro. late in l.ij.§.ſed & ſi quis.ff.de dona.Pet.de Ancha.in cle.j.in fi.de renun.Alex.in l.fundi vendi.col.ij.& iij.ff.de acq.poſ.& Alexan.& Mod.in l.eius, qui.ff.ſi cer.pe.& no.Bal.in cōſi.clxx.ad euidentiā. li.j.Non omitto tamē vnū caſum inter alios, in quo Moder.hic di 8 cunt,† ꝙ mandatum tranſit ad hæredē, videlicet qñ expreſſe in mandato dicitur,ꝙ duret ēt poſt mortem,vt voluit not.Ang.in q. Aſtenſis miles.col.j.cum ſi.vt tradūt Mod.hic, & Ro.in d.cōſi.ccij. & Bal.in d.cōſi.xlix.vbi magiſtraliter loquit̄. Et prædictam cōclu. ſequitur Cor.Peru.in conſi.lxxxvj.circa prin.col.fi.lib.iiij.& Sozi. 9 in conſi.lxxxvij.in præſenti conclu.in princ.† Et prædicta conclu. procedit,dummodo ille,qui mādauit,decedat cum hærede,aliàs ſecus, & no.Ang.dicit in d.diſpu.col.j.per textum . in l.j.ſecundū vnam lec.C.de act.& oblig.& ibi refert ꝙ ita de facto vidit iudicari Florentiæ, & ſequuntur Rom.& Alex.in d.l.fundi venditor, & Sozi.in d.conſi.lxxxvij.& in alio cōſi.lx.in præſenti.col.iiij.Et ideo 10 Florentiæ vtuntur hac cautela, † ꝙ procuratores conſtituuntur duraturi poſt mortem,hoc expreſſo,ꝙ mandatum duret,ſiue hæreditas adita ſit, ſiue non, & dato ꝙ quis decederet ſine hærede. Sed tamen aduertendum eſt,quia talis cautela, & talia verba nihil videnē operari.Eſt enim cōſiderandū,ꝙ quando quis moritur 11 ſine hærede,videtur impoſſibile,ꝙ quis ſit procurator eius.† nam ꝓcurator dicit̄, qui aliena negotia mandato dñi adminiſtrat l.j.ff. de ꝓcu.& hoc verificari nō poteſt, qñ quis moritur ſine hærede, quia non ſunt negotia defuncti, cuius morte omnia ſoluuntur.§. deinceps . in auc.de nup.Nec etiā dicuntur negotia hæreditatis, 12 quia dictū Ang.intelligitur,qñ non eſt hæreditas iacens,† vt quia apparet,neminē velle eſſe hærede, vt quia facta diligenti inquiſitione,& citatis his, quos cauſa ꝓxima ſucceſſionis tangit, nullus inuenit̄,qui velit eſſe hæres, iuxta practicā quam not.ponit Bart. 13 poſt gl.in l.ſancimus.§.quos aūt.C.ad Treb.† aliàs vero ante qͣ ā hoc appareat,eſſet hæreditas iacens, quæ repræſentaret perſonā defuncti l.hæreditas.ff.de acq.re.do.l.cum hæreditas.C.depo.vbi Bar.& propter illā repræſentationē duraret mādatū poſt mortē. Sed qñ non eſt hæreditas iacens, quia apparet neminē velle eſſe 14 hæredē,† & tunc incipiunt bona eſſe vacantia, ad neminē pertinentia, ante,q̄ occupentur l.j.§.an bona.ff.de iur.fiſ.Et ex his infertur,ꝙ quāuis dicatur,ꝙ duret mandatū poſt mortē, ſiue adita ſit hæreditas,ſiue nō, & etiā ſi quis moriatur ſine hærede, ꝙ talia verba nihil operantur. Nam aut hæreditas eſt iacens, aut bona ſunt vacantia,vt dictum eſt.ſi hæreditas eſt iacens, durat mandatum,dato ꝙ non ſit dictum,ſiue adita ſit hæreditas,ſiue non. Aut bona ſunt vacantia, & nō poteſt cōſtituens facere, ꝙ duret mandatum, quia natura mandati repugnat, & ſubiecta materia non patitur,per ſupra dicta . Nam non pōt facere ille, qui mandauit, quin leges habeant locū in mādato ſuo l.nemo poteſt.de leg.j.& ideo illa practica Florentinorū nihil operatur, & ita aliàs dicebā 15 Florentiæ.† Et caſu,quo quis decedat cum hærede,durat mandatum,vt dictū eſt, ipſe tñ hæres poterit mandatū reuocare l.fundi venditor.§.itē ſi amicus.ff.de acq.poſ.vbi Alex.hic limitat tribus modis, & no.Ro.in conſi.ccij.§.alle.Et ſupradicta conclu.etiā aliter limitatur, vt ſing.tradit Pau.de Ca.in l.fi.per illū tex.ff.ſol.ma. 16 & ſequit̄ Sozi.in cōnſi.clxxij.multū abunde.col.vj.¶† Succeſſiue abb.hic dicit,ꝙ in mandato iuriſdictionis,res deſinit eſſe integra a per citationē,ᵃ ita ꝙ per mortē delegantis non expirat iuriſdictio 17 delegati c.prox.c.fi.in fi.de offi.deleg.† Sed in mandato procuratoris ad iudicia, res integra dicitur ante lit.conte.vt per gl.in cle. fi.de procu.in ver.eccleſia. Et huius diuerſitatis rationē adducit Bar.in l.more.col.iiij.ff.de iur.om.iu.facit quod no.Bar.in l.ſi pluribus.de leg.j.dum ibi loquitur de preoccupatione iuriſdictionis. 18 & quod tradit Car.in cle.fi.in j.q.de procu.¶† Notandum tñ eſt, ꝙ etiā ſatiſdatio præſtita à dño de iudicato ſoluendo, facit ꝙ res nō dicatur integra,& mandatū nō extinguitur per mortē, vt no. Bar.in l.ſi defunctus.per illum tex.ff.de procur.vbi Bar.dicit iſtud eſſe mirabile,& no.etiā Bart.in l.ſi acceptolatū . in prin.ff.iud.ſol. Bal.in l.mandatū. in ij.opp.C.man.& Car.in d.cle.fi.col.iij.in ver. 19 opponitur.de procu.† In mandato vero extraiudiciali, qñ res dicatur eſſe integra,ita ꝙ per mortē expiret mandatum,no.per gl. in.§.recte.inſti.mand.cum ſi.vt tradit ibi Ang.Aret.& Alex.in l.ſi 20 pecuniā.ff.de cond.ob cauſ.¶† Subſequēter abb.dicit,ꝙ iſte tex. nō habet locū in gratia, quæ nō expirat per mortē cōcedentis c. ſi cui, de præb.in vj.c.ſi ſuper gratia, eo.tit.in vj.& no.Bal.in l.hu- 21 manū.in fi.C.de legi.vbi inquit,† ꝙ ſi poſt gratiā factam,etiā ſolo b verbo,Papa moriatur, gratia non expirat,ᵇ de quo dixi in rub.de conſti.col.pe.& no.Do.poſt Arch.in proe.vj.in ver.vniuerſitati.in 22 prin.Bal.in l.falſus.col.xij.C.de fur.† Et iſta cōclu.intelligitur, qñ per viā gratiæ aliquid concedit̄.ſecus ſi per viā ſimplicis cōmiſſio- c nis,ᶜ vt no.Io.An.in addi.Spec.in tit.de lega.in materia diſpenſationis.in §.videndū,ver.quid ſi is, & Io.An.& Ant.de But.in c.ex tua. de fil.pſb.Itē quod dr̄ hic, ꝓcedit in iuriſdōne delegata,put 23 loquit̄.† ſecus in ordinaria,q̄ radicata eſt in perſonā eius,cui cōcedit,iō illa nō expirat morte cōcedentis,vt abb.hic dicit.Et ad hoc 24 facit, q̄a ordinarius iure proprio facit,† & non recognoſcit cōcedendē . ideo ab ipſo ordinario non appellatur ad ſuperiorē concedentē, vt no.Ang.Are.poſt Cum.in l.j.in prin.ff.de app.& dixi in rub.de app.circa fi.¶Quomodo aūt iuriſdō delegata cogno- 25 ſcatur? abb.concludit,† ꝙ ſi princeps,lex,vel conſuetudo iuriſdictionē tribuit ſuper caſtro,vel ciuitate,vel ſuper vniuerſitate cauſarū,videt̄ cōcedere ordinariam.& no.Bar.in l.& quia.de iur.om. 26 iud.cū ſi.vt Alex.tradit in l.more. col.v.de iuriſ.om.iud.† Et prædicta cōcluſio limitat̄,niſi dicat̄,facias auctoritate noſtra, quia tunc d videt̄ data iuriſdō delegata,ᵈ vt abb.hic dicit. & Bart.in locis praealle.& no.Mathe.in no.xc.not.ꝙ vbicunq; cum ſi.vt Alex.tradit. in l.j.§.opus.ff.de oper.no.nū.& abb.in c.licet.col.ij.de off.or.cum 27 ſi.vt late cōgerunt Mod.ibi.† Et hoc ſane intelligit̄, qñ dicta verba apponunt̄ in principali diſpoſitione, vt quia dicit̄ cognoſcas e auctoritate noſtra.ſecus ſi in executione ᵉ actus apponunt̄, argu. cle.j.in prin.de præben.& ita no.dicit Ant.de But.& Imo.in c.qm̄ abbas.§.eo.& Alex.ſequit̄ in d.l.more. col.iij.& ad hoc plura ſimilia proſequunt̄ Mod.in d.c.licet. q̄bus adde no.dictū Bal.in addi. Spec.in tit.de inſtr.editi.col.fi.quod ſequitur Alex.in l.quæ dotis. col.vj.in ver.ſeptimo fallit.ff.ſo.ma.& quod no.Cor.Peruſ.in conſi.ccxxi.ij.in hac cōſultatione. col.iij.lib.j.vbi refert Alex.de Imo. cōſuluiſſe.Et vltra abb.hæc regula, quæ ponitur hic,limitatur nō ꝓcedere in caſu c.ne aliqui.de hære.in vj.& in caſu . cle.fi.de procu.cum ſim.vt tradunt. Ang.& Mod.in l.& quia.ff.de iur.om.iud. Quibus adde ꝙ iſta regula procedit in iuriſdi.delega.ab homine. 28 † ſecus ſi ſit delegata à lege, vt not.abb.poſt alios ſcribit in c.irre- 29 fragabilis §.cæterum . col.ij.de off.ord.¶† Quomodo aūt iuriſdō delegati perpetuari dicat̄?abb.refert varias opi.ſed ipſe cōcludit, f ꝙ citatio ᶠ oīno requirat̄,per tex.in c.ſeq.& in c.fi.de off.dele.in fi. vbi expirat iuriſdō,ſi citatio nō prçceſſit,vt latius per eū hic,&idē tenet gl.in c.licet,vndiq;.j.eo.cū ſi.vt tradit Alex.in l.more. col.ix. ver.ſed ꝙ requiratur citatio, & ibi atteſtat̄ iſtā eſſe cōem opinio. ☞ Et idē dicit Imo.in l.ij.§.ſed & ſi quis.ff.de don.Hoſt.tamen in d. c.licet,quē abb.hoc refert,tenet,ꝙ nō requirat̄ citatio,ſed ſufficit ꝙ delegatus aliter ceperit vti iuriſdōne, & iſtā opi.pleriq; ſequuntur,quos Alexand.refert in d.l.more.And.Sic.& Mod.hic.& dicit Ant.de But.hic, ꝙ Legiſte,& Cano.cōiter tenent iſtam opi.Non obſtant iura allega.per abb.hic,quia licet per citationē iuriſdictio delegati

ADDITIONES.

a ¶Ald. Citationem . Ita ſe habet cōmunis opi. vt plene Purp. in l.more.nu.111.ff. de iur.om.iu.quinimo fuere, qui voluerūt ꝙ per cōmiſſionem ſolam citationis, quod cōmuniter damnatur, vt dicit Alex.ibi, quāuis Aquē.& Purp.oſtendant cōtraria eſſe cōmunem.Illud tñ notandū eſt,ꝙ ad hoc , vt perpetuata ſit iuriſdictio,nō requiritur relatio citationis,ſatis enim eſt,ꝙ ſit executa , quāuis delegās moriatur ante relationem . Sozi.in rubric.C.de in ius vocan.intellige etiam de citatione valida,vt declarant omnes in d.l.more.præſertim Purpu.nu.114.Fel. in c.ex tenore.col.iij de reſcri.Ro.conſi.ccccxij.pro habenda.

b ¶Expirat.Adde eundem Deci.in rub.de conſtit col.vj.in j.lectu.in c.paſtor.nu.12. de reſcrip.

c ¶Hier.Gig. Commiſſionis. Adde circa hoc Gondiſal.de villa diegho.Sacri palatij apoſtolici cauſarum auditorē , in trac.ſuo de legato.in xvj.q.inci.ſextodecimo quęro,in ver.ſed quçritur,vbi examinat illā quęſtionē.videlicet vtrum mortuo Papa expiret poteſtas legati eius,quo ad ea,quæ ſunt legato cōceſſa,vltra facultatem ſibi à iure traditam . vbi allegat Specu.Io.An.& Ant.de But.in locis allegatis hic per Deci.quem quidē tractatū nunquā videram , quia vt eſt ſingularis, & aureus,ita etiā eſt rarus.ſed illū mihi oſtēdidit pręteritis diebus,dum vacaret ſedes morte Leonis.x.Pontificis maxi.Reuer.Do.Dñs Altobellus Auerold.Brix. Epiſcopus Pollen.S.D.N.& ſanctę Romanæ Eccleſiæ per totum Venetorū dominiū legatus,cū auctoritate legati de latere.Vir nō minus ſanctitate , religione,q̄ grauitate,prudentia,ac huiuſce, & noſtræ aliarumq; ſcientiarū cōſpicuus , atq; ꝑclarus,cui ob ſingulares,& ingenuas animi ſui dotes, plurimū obſtrictus ſum.

d ¶Syl.Ald. Delegata.Duplex eſt quęſtio,an iſta verba faciant iuriſdictionē ordinariam,vel delegatā.prima,ſi cōcedatur iuriſdictio his verbis,nullam habentibus iuriſdictionē. altera ſi habenti ordinariā cōceſſa ſit , adiectis ſimiliter his verbis, vtroq; tñ caſu dr̄ delegata Alex.& Iaſ.in l.j.§.ſi q̄s ſimpliciter.ff.de ver.ob.& an tali caſu iudex poſſit ex vtraq; iuriſdictione ꝓcedere decla.Fel.in c.cū ex officij col.viij.ver.circa gl.in no.de præſcr.& ſi tñ cōſtat ex qua ꝓceſſerit,an.ſ.ordinarius,vel vt delegatus, ex qua iuriſdōne cenſendū ſit ꝓceſſiſſe . vide Alex.cōſi.lv. qm̄ corā prçſtantiſſimis.li.v.q̄ recuſat.Purpu.in l.more.ff.de iur.om.iudi.nu.47.

e ¶Syl.Ald. Executione . Adde Iaſ.in l.ex pupillari.ff.de vulg.& pup.in l.ius autem ciuile,col.j.ff.de iuſt.& iur.Cur.ſen.conſi.v.col.xxxv.verſi.x.

f ¶Citatio. Ita ſentit Deci.hic,& hæc vera indiſtincte . Et ſic non eſt differentia inter leges,& canones,licet videatur communis opinio, ꝙ ſecundū canones ſufficiat commiſſio citationis . vt tenet Fely.in c.ſeq.Deci.in l.ſi pluribus . de leg.j.deci. Thol.cccxlj.& ibi Stepha.auferri.Et quamuis poſtea Philip.Dec.diſtinxerit in l. more.nu.48.ff.de iuriſdi.om iudi.& quāuis idem Deci.in c.ſeq.nu.2.ſequatur cōmunem errorem . Sed ꝙ nō ſit differentia inter leges,& canones,ſed ſufficiat, & requiratur citatio. tenet Egi.bellame.j.de offi.lega.c.fi.nu.9.& bene.nō aūt requiritur citationis relatio,ſed ſufficit executio.Sozi.in rub.C.de in ius voc.

delegati perpetuēt,non ꝑ hoc negatur quin idē sit, si alio modo delegat⁹ ceperit vti iurisdictione, vt probaт̄ in d.c.licet,ibi, vti nō ceperit.& in d.l.& quia.Sed ista rn̄sio nō satisfacit p̄sertim ad c.fi. de off.le.vbi negatiue dr̄,ꝙ iurisdictio delegati expirat per mortē delegātis,si citatio nō p̄cessit, & cōsequēter alius actus ante citationem non vr̄ sufficiens,& ideo Ant.de But.hic aliter rn̄det,ꝙ in d.c.fi.ideo citatio requiriт̄, quia finita iurisdictione legati,expirat dignitas ipsius legati.Secus esset in ep̄o,vel alijs ordinarijs,q̄a his mortuis remanet dignitas ipsa, q̄ iurisdictionē sustinet. Alex.in d.l.more.col.vij.dicit, ꝙ ista rn̄sio est ꝯ tex.in d.c.fi.vbi solū cōsideratur,ꝙ iurisdictio extinguaт̄. & sic nō attēdiт̄ ibi quod officiū,& dignitas delegātis expiret.Sed replicari potest,ꝙ licet ibi solū de iurisdictione dicaт̄,tn̄ negari nō pōt, quin cōcurrat illud,qđ dicit Ant.de But.videlicet,ꝙ ēt expirat officiū delegantis. Vnde aliter vr̄ dicendū,ꝙ nō sit in cōsideratione,licet officiū expiret.hoc patet,q̄a ibi valēt statuta facta ꝑ legatū,& ꝑpetua sunt,licet officiū expiret.ergo pariter delegatio valere debet respectu ipsius delegātis,licet expiret offm̄,sed in delegato solū cōsideraт̄ an ceperit vti iurisdōne. Et quantū ad hoc p̄cise ibi requiriт̄ qđ citatio facta sit,hoc ēt patet in c.licet,vndiq;.j.eo.vbi morte subdelegātis offm̄ eius expirat, & tn̄ solū cōsideraт̄, an subdelegatus ceperit vti iurisdictio. & sic patet ꝙ opi.abb.ꝑ hoc efficaciter ꝓbaт̄ in d.c.fi.i fi. silr̄ efficaciter ꝓbaт̄ in d.c.seq.ibi,citatione facta,negociū quasi ceptū. ergo vr̄ ꝙ ante citationē nullo mō negociū ceptū dicaт̄.† Et ad hoc ēt facit, q̄a p̄paratoria nō faciunt ꝙ res cepta esse dicaт̄,vt ꝓbaт̄ in l.posthumus.§.fi.ff.de inoffi.testa.ibi, cepta cōtrouersia, vel preparata.Et sic tanq̄ diuersa ponunт̄ ꝙ cōtrouersia cepta sit, vel p̄parata. † Et q̄a citatio est principiū actionū instituendarū,vt dr̄ insti.de pe.te.litig.§.fi.ideo nō vr̄ ꝙ ante citationē q̄s dicaт̄ cepisse vti iurisdōne.¶ †Successiue queriт̄ de rōne,quare iurisdictio delegata extinguiт̄ per mortē.Abb.rn̄det, ꝙ ꝑ actū delegationis nō transferт̄ iurisdictio in delegatū.ideo re integra delegatus pōt reuocare cōmissionē c.quāuis.eo.tit.in vj.Sed ꝑ exercitiū iurisdictionis radicaт̄ iurisdictio in ꝑsonā delegati . ideo ꝑ mortē delegantis nō extinguiт̄.Sed ista rō non satisfacit,quia ꝑ exercitiū iurisdictionis nō radicaт̄ iurisdictio in ꝑsonā delegati,† quia semꝑ delegatus facit noīe delegantis c.sane.s̄.eo.† & nihil habet ꝓpriū l.j.§.j.ff.de off.eius.Et ꝑ hoc ēt confundiт̄ ratio huius cōclusionis, quā ponit Ang.in l.more.col.j.de iur.om.iud.vbi inquit,ꝙ delegatus habet vsum iurisdōnis. ideo radice corrupta per mortē, etiā mandatū corrumpiт̄ l.corruptionē.C.de vsufr.nā attenta tali ratione,idē esset dicendū,ꝙ mandatū extinguaт̄ etiā re nō integra, & ipse Ang.de hoc perpendit,& cōcludit, ꝙ fauore iudiciorū lex cōseruat vsum iurisdictionis, vt causa decidaт̄ postea q̄ inchoata sit.† Et notandū est, ꝙ qn̄ per mortē delegātis extinguiт̄ mādatū, nō extinguiт̄ tanq̄ reuocatū sit, sed q̄a volūtas cessat,[a] vt no.declarat Bar.in d.l.& quia, col.fi.de iuris.om.iudi.& dixi in not.casu in cōsi.cviij.† An aūt iste tex.habeat locū in delegato ad vniuersitatē causarū? Abb.cōcludit ꝙ sic,quia ēt per mortē delegantis re integra expirat iurisd.delegati.ꝑ c.ne aliq̄d.de hær.in vj.per locū à speciali.Et q̄a ratio,q̄ est in causa particulari, ēt militat in delegato ad vniuersitatē causarū,vt latius per eū hic. & idem vr̄ velle Bar.in l.& quia.ff.de iuris.om.iud.idē tenet Fulg.in l.more.eo.tit de iur.om.iud.mouetur,† quia potentius est ius speciale, q̄ generale l.cognitio.in prin.ff.de off.eius.Si ergo iurisdictio delegati in specie,q̄ fortior vr̄,extinguiт̄ in illa cā particulari, idē dicendū vr̄ in delegato generali.Et q̄a eadē rō vr̄, quæ est in delegato speciali,& etiā supra dictum est,sm̄ abb.Alex.in d.l.more. col.vj.dicit ꝙ rōnes Fulg.fragiles sunt,quia imo,sm̄ eū, potētior est iurisdictio vniuersalis,q̄ particularis.† Nam videmus ꝙ iurisdō ordinaria,q̄ vniuersalis est, nō expirat morte cōcedentis l.& q̄a.ff.de iur.om. iud.c.ij.de off.dele.in vj.secus in delegato, vt hic, cū si.† Itē videmus ꝙ delegatus ad vniuersitatē causarū subdelegare pōt,vt per gl.in c.cū causam.in versi.delegatus. de ap.Secus est in delegato particulari l.à iudice.C.de iud.Sed ad ista,q̄ Alex.adducit rn̄deri pōt. Nā prima rō dum inq̄t,ꝙ iurisdō ordinaria nō expirat morte cōstituētis,nō est ea rōne, q̄a vniuersalis sit, sed q̄a ordinarius illā habet radicatā iure ꝓprio d.l.& quia,& no.abb post Anto.de Bu.hic.Secūda rō etiā nō valet, dū dicit ꝙ delegatus ad vniuersitatē causarū subdelegare pōt. Nā hoc negari pōt, quia multi tenēt ꝯriū.vt patet ex his,q̄ dixi in c.cū causam.de app.Et dato ꝙ illud esset verū,nō vr̄ obstare p̄dicte cōclusioni, q̄a nō sequiт̄ delegat⁹ ad vniuersitatē causarū subdelegare pōt, & in hoc ordinario æquiparaт̄.ergo iurisdictio sua nō expirat morte delegantis. Hoc ꝓbaт̄,† q̄a delegat⁹ à principe subdelegare pōt, & in hoc æq̄paraт̄ ordinario l.à iudice.C.de iudi.c.pastor.c.fi.j.eod.† & tn̄ morte delegātis re integra expirat eius iurisdō,vt hic dr̄.ergo illa rō Alc. nō valet. Et rō Ful.vr̄ bn̄ ꝓcedere.q̄a potentius vr̄ ius sp̄ale, quā generale. facit quod habetur in c.qui ad agendū, de procu.in vj. & in l.sed & si quis.§.quæsitū.ff.si quis cau.¶Postremo abb.dicit ꝙ regula,quæ habetur hic, ꝙ mandatū expirat morte mandātis, procedit, qn̄ in mandato datur noua potestas ad actum, de quo agitur. Secus aūt est in præcepto quod fit aliàs habēti potestatē, quia tunc solū antiqua potestas excitatur,& tali casu præceptum ꝑ mortē nō extinguiт̄, ꝑ text.in §.& hoc vero iubemus.in auct.vt nulli iud.qui tn̄ tex.loquiт̄ nō de morte mandatis,sed eius, cui fit mandatū. Et huius cōclōnis rōnē abb.hic adducit,quia qn̄ noua daт̄ ptās,ille gerit vices mādantis. iō per mortē eius expirat ptās. Sed qn̄ reperiт̄ habere ptātē,solū excitaт̄ illa ptās,q̄ cōpetebat,& cessat rō p̄alle.& ita sequunт̄ Mod.in d.l.more. col.pe.Sed in ista rōne aduertendū est,nā regula,q̄ hic poniт̄, in iudice delegato loquiт̄. & iudex delegatus semꝑ vr̄ representare ꝑsonā delegātis c.sane.s̄.eo.Vnde si ꝑsona delegantis nō representaт̄,nō dr̄ delegatus,& rl̄a ista nō habet locū,& si is,cui fit cōmissio,habet aliunde ptātē,ꝓut in ordinario cōtingit.& in casu, in quo abb.hic loquiт̄, nō cōgruenter poniт̄ limitatio ad istū tex Itē rō abb.procedit, qn̄ esset facta cōmissio simpliciter,ita ꝙ nō sit alterata ptās,q̄ prius cōpetebat.aliàs secus esset dicēdū,cessante rōne abb.Retenta tn̄ cōclusione p̄dicta, abb.primo hic infert,† ꝙ si iudex mandauit nuncio,vt mittat aliquē in possessionē,licet iudex,qui mādauit, re integra moriaт̄, ipse tn̄ mandatū exequi teneт̄,[b] & de hoc est dictū Bart.in l.fundi venditor. in fi.ff.de acq.poss.& sequiт̄ Bal.in l.si de interpretatione.ff.de legi.cū si.vt tradit Alex.in d.l.fundi.in ij. col. Et hoc dictū de nuncio fundari vr̄ rōne.s̄.dicta,quia nuncius videtur habere potestatē à seipso,& nō a iudice. Sed hoc nō videт̄ verū,† q̄a nuncius videт̄ facere ex mandato, & cōmissione iudicis, & ipse est nudū organū. ar.l.si p̄ter.ff.de manumis.vind.faciт̄ tex. in l.qui aūt.§.fi.ff.de cōsti.pec.Et ita ꝯ istud dictū de nūcio arguit Bal.in l.more. col.iij.ff.de iur.om.iud.Ad hoc tn̄ responderi pōt, ꝙ hoc dictum intelligatur in nuncio deputato ab ista cōitate, vel à statuto.quo casu dicitur habere ordinariā potestatē, vt not.Ro. & Are.ibi declarat in d.l.fundi venditor. de acq.pos.Vel secundo intelligi pōt ꝙ nuncius faciat noīe officij, quod quidē officiū durat,& per mortē nō extinguiт̄, vt no.Bal.in d.l.si de interpretatione.ff.de legi.vbi inquit,ꝙ est nuncius officij nō ꝑsonæ. ¶Secūdo ex predicta cōclusio.abb.infert,† ꝙ qn̄ fit cōmissio habenti aliàs ptātē,nō vr̄ dr̄ia an fiat p̄ceptū,vel simplex cōmissio. Et no.Alex. in d.l.more. col.pe.vbi inquit,† ꝙ quōcunq; superior mandat inferiori,p̄ceptū dr̄,ēt si dicaт̄ verbo,rogo.vt no.ꝑ gl.in l.j.in prin.ff. quod iussu.Et ideo dicit Imo.in l.qui in aliena.§.is,qui putat.ff.de acq.hære.† ꝙ sicut mandatum expirat morte mandantis. ita etiā iussus,morte iubentis. & idē vr̄ velle Cal.in consi.iiij.in princ.eo.ti.vbi pariter loquiт̄ de mandato, & p̄cepto,quod ꝑ mortē expiret. Et expresse hoc tenet Goff.quē Car.refert in cle.fi.in j.q.in fi. de procur.Car.tn̄ ibi cōcludit in ver.ꝑ hoc dico, ꝙ natura p̄cepti cōiter est,ꝙ fiat ei, qui al̄s habet ptātē. iō statim ꝙ emanauit,suū habet complementum,& per mortē nō extinguiт̄,sed mandatū fieri solet ei, qui non habet ptātem. Et Mod.sequuntur in c.eam te.de rescr.Sed tn̄ ista differētia ēt à cōiter accidentibus ꝓbari nō vr̄.ideo quod dictū est,de iure verius videт̄,videlicet, ꝙ solū cōsidereт̄ an aliàs habeat potestatē,vel nō, ille,cui cōmissio fit.¶ Vlti. abb.refert dictum Spe.dicentis,vt ipse refert,† ꝙ si mandatur aliquibus, vt eligant cum consilio Sempronij, licet moriatur superior,qui mandauit, illi tamen tenentur in actu electionis requirere consilium Sempronij. Sed aduertendum est, quia ista decisio secundū ꝙ abb.refert,non videtur vera.quia abb.presupponit, ꝙ illi,puta canonici,qui aliàs habebant potestatem, hoc faciant vigore potestatis,ordinario iure,illis cōpetente. & hoc non videtur verū,quia vbi mandatur alicui habenti aliàs potestatē,si potestas in aliquo alteretur,de ordinario efficiт̄ delegatus,vt no.in c.licet. de offi.ord.facit tex.in c.cū aliquibus, de rescri.in vj.& ita videtur in casu isto.quia agitur ꝙ fiat electio de consilio alterius. quo casu alteraт̄ illa potestas,& delegata efficiт̄, vt in terminis de cōsilio not.Ang.in consi.ccxvii.in causa accusationis,quem refert, & sequitur Are.in l.j.§.si quis simpliciter.col.iij.de verb.obli.

(Marginal numbers: 30–41 left column; 42–47 right column; a, b.)

ADDITIONES.

a ¶Ald. Cessat.Idem Deci.in c.cæterum, in vlti.col.de rescrip.

b ¶Syl.Ald. Tenetur.Et cum Bar.est cōmunis opi.vt dicit Ias.in l.more.ff.de iu.om. iu.col.xij.qui dicit idem etiā in licentia de capiendo data nuncio,& hoc dictum quo ad capturā seq.Ang.in d.l.fundi, Purpu.in d.l.more.nu.136.vbi dicit doc. Bar.tripliciter limitari.primo qn̄ nuncius nullā habebat potestatē,sed accipit à cōmissione.secundo qn̄ cōmissio facta fuit causa cognita. aliàs secus, vt per Ias. in d.l.more.col.xiij.de qua dubitat Purpu.vbi supra.tertio limitatur,vt habeat locum in iudicialibus,non in contractibus,quia sicut mandatum soluitur morte mandantis l.mandatum.C.mand.ita & iussus, secundum Imo.in l.quod in aliena.§.putat.ff.de acqui.hære.seq.Fely.in c.eam te.de rescri.col.vj.ver.j.differentia.quæ omnia refert,& declarat Purp.

Summarium.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio vt perpetuetur non exigitur litis conteſtatio.*
2 *Statuta duo contraria in eodem volumine, debent quantum fieri poteſt ad concordiam reduci.*
3 *Contrarietas remouenda eſt quantum fieri poteſt in qualibet diſpoſitione.*
4 *Statutum dictans ꝙ aliquid ſeruetur non obſtante alia lege, vel ſtatuto contrario, non impedit concordiam, ratione euitandæ contrarietatis.*
5 *Statutum ꝙ verba ſtatutorum intelligantur ad literam, non tollit quin vnum ſtatutum per aliud ſuppleatur.*
6 *Iuriſdictio delegati, vt perpetuetur, non requiritur ꝙ citatio perueniat ad notitiam citati, ſed ſufficit emanaſſe à iudice.*
7 *Iuriſdictio delegati perpetuatur ſtatim ꝙ delegatus incipit vti iuriſdictione.*
8 *Citationis commiſſio eſt ſententia interlocutoria.*
9 *Citationis commiſſio eſt actus iuriſdictionis.*
10 *Citatio prima ſufficit ad perpetuandam iuriſdictionem.*
11 *Citatio per edictum admittitur etiam hodie, vbi nec ſcitur quis ſit citandus. ſecus vbi perſona eſt certa, quia tunc citatio debet fieri ſpecialiter.*
12 *Iuriſdictio vt perpetuetur, negocium debet eſſe quaſi cœptum.*
13 *Iuriſdictio non perpetuatur per ſubdelegationem.*
14 *Delegatus vnus ex pluribus non poteſt procedere ſine alijs.*
15 *Delegatus vnus ex pluribus vices ſuas ſolus alteri committere poteſt.*
16 *Subdelegandi actus eſt ſeparatus à cauſa principali.*
17 *Appellans videtur renuntiare appellationi, ſi litigauit coram iudice à quo.*
18 *Appellandi iuri non cenſetur renuntiare qui litigat coram iudice à quo pendente tempore ad appellandum, quod limita, vt ibi, nu.19. nu.21. & nu.22.*
20 *Voluntas quæ facto declaratur, eatenus arguitur, & demonſtratur, quatenus ex ipſo facto inferri videtur.*
22 *Actus impugnatus non præſtat fundamentum.*
23 *Fundari quis non poteſt in verbis aduerſarij non acceptantis.*
24 *Appellationi quis renuntiare non videtur per actum, qui non ſortitur effectum coram iudice à quo.*
25 *Priuilegio contrauenıens videtur ei renuntiare quando actus contrarius habuit effectum.*
26 *Fundare quis ſe non prohibetur ſuper actu, ſuper quo litigatur.*
27 *Excommunicatus poſt appellationem, ſi abſtinet ſe à prohibitis excommunicato, non per hoc videtur renuntiare appellationi.*
28 *Actus qui in non faciendo conſiſtunt, non ita declarant voluntatem, ſicut actus, qui ſe habent per modum agendi.*
29 *Excommunicationis ſententia timenda, etiam iniuſta.*
30 *Appellationi non cenſetur renuntiatum per actum geſtum coram iudice à quo, ſi iudex appellationi ab interlocutoria detulit.*
31 *Apoſtolorum iniuſta denegatio habetur pro delatione.*
32 *Iudex qui detulit appellationi an dicatur priuatus iuriſdictione.*
33 *Iuriſdictio q̄ eſt in habitu, licet nõ in exercitio, de cõſenſu partiũ exerceri põt.*
34 *Quaſi, hæc dictio, denotat improprietatem, & diminuit.*
35 *Delegati iuriſdictio expirat morte delegantis. ita, vt non valeat proceſſus factus etiam à delegato ignorante.*
36 *Iuriſdictione ipſo iure expirata de conſenſu partium procedi non poteſt.*
37 *Intell. ad l. Barbarius. ff. de off. prætor. ꝙ non habet locum in delegato. item & aliter declaratur. nu. 38.*
39 *L. ſi forte. ff. de off. præſi. an habeat locum in delegato.*

Ratum gerimus. ¶Summat̃, & diuidit̃, vt per abb. hic. ¶† Primo no. ꝙ ad perpetuãdũ iuriſdõnẽ delegati nõ reqrit̃ lit. cõteſtatio.[a] Et ſm abb. hic per iſtũ tex. ſupplet̃ ad illud, quod dr̃ in c. pręcedenti. Et ꝑ hoc abb. infert, † ꝙ qñ in eodẽ volu. reperiuntur duo ſtatuta, q̃ vñr ꝯria, debent quãtũ põt ad cõcordiã reduci. Ad primũ dictũ aduertẽdũ eſt, qa ſupplementũ de iſto tex. ad p̃cedentẽ nõ vr̃ poſſe adaptari. qa tex. in c. p̃cedẽti. in ver. ſi vero p̃ciſe, dicit ꝙ mortuo delegãte añ lit. cõteſt. expirat iuriſdictio, & iõ neceſſariũ eſt fateri ꝙ ille tex. per iſtũ corrigat̃. Et ad illud dictũ, ꝙ vbi reperiunt̃ duo ſtatuta fere ꝯria, quãtũ fieri põt cõcordari debẽt. Vltra ea, q̃ dñt Mod. hic. idẽ abb. tradit in c. ſuꝑ qõnũ. in iij. no. in prin. j. eo. Et no. Bart. in l. j. §. & parui. ff. quod vi aut clam. cum ſi. vt dixi in c. ex parte. el. ij. s̃. eo. † Et eſt regula cõis in qualibet diſpoſitione, q̃ ita intelligi debet, vt ꝯrietas remoueat̃,[b] vt probat̃ in c. inter dilectos. §. cæterũ. j. de fi. inſtr. quẽ tex. ad hoc alle. abb. in c. cũ tu. de teſti. Et in no. q. no. Bart. in l. fi. §. idẽ quæſiuit. ff. de cõdi. inde. Bal. in l cũ falſa. circa fi. C. de iur. & fac. ign. cũ ſi. vt Ale. ſcribit in l. j. in prin. ff. ne quis eum. Et idẽ Alex. in cõſi. xl. viſo themate. li. j. in fi. † Et talis cõcordia nõ impedit̃, licet in ſtatuto, vel lege dicat̃, ꝙ illud debeat obſeruari nõ obſtante ſtato, vel alia lege, q̃ faceret in ꝯriũ,[c] vt eſt gl. no. in auc. de hær. q̃ ab inteſt. in prin. in ver. vacantibus. & no. Bal. in l. ſciendũ. ff. qui ſatiſd. cog. in princ. cũ ſi. vt tradũt ibi Alex. & Mod. & idẽ Alex. in cõſi. lxxx. viſo. li. j. † Et licet ſtatutũ velit, ꝙ verba ſtatuti intelligant̃ ad litera, nõ tñ tollit̃ quin vnũ ſtatutũ ꝑ aliud ſuppleat̃,[d] vt no. dicit Petr. de Anch. in cõſi. ccccxxiij. viſo pũcto. col. iij. in prin. ¶† Secũdo no. vt abb. hic dicit ꝙ ad perpetuandam iuriſdõnẽ delegati nõ requirit̃ ꝙ citatio perueniat ad notitiã citati. ſatis eſt enim ꝙ emanauit à iudice,[e] vt abb. hic iſtum tex. inducit. And. Sic. & Mod. hic dñt, ꝙ iſte tex. nõ probat hoc, qa citatio ꝑ edictũ non valet. Sed rñderi põt, ꝙ valebat iſto tꝑe, licet correctio poſtmodũ facta ſit, & quod abb. dicit eſt verũ in ſe. vt tenet glo. in cle. ij. in ver. & ad partẽ. vt li. pend. Et hoc idẽ latius abb. ꝓbat in c. fi. in fi. de off. leg. † Nã perpetuat̃ iuriſdõ delegati ſtatim ꝙ delegatus incipit vti iuriſdictione c. licet. j. eo. Et negari non põt quin vtat̃[f] iuriſdõne ſtatim ꝙ delegatus citationẽ cõmittit, † cũ talis ꝯmiſſio ſit ſñia interlocutoria, vt ꝑ gl. in l. cũ clericis, in ver. ſententiarũ. C. de epi. & cle. & in §. ad excludendas, in ver. interlocutionibus. in auc. de litig. coll. viij. & hoc idẽ videtur tenere Bar. in l. more. col. iiij. ff. de iur. om. iu. dũ inquit † ꝙ cõmiſſio citationis eſt actus iuriſdictionis, & facit ꝙ res non ſit integra, & hoc idẽ ſequit̃ And. Sic. in c. p̃cedenti. † Et quantũ ad iſtum effectũ perpetuandi iuriſdõnẽ, prima citatio ſufficit,[g] vt ꝑ gl. in cle. j. in ver. citationes, de iud. & no. abb. in c. propoſuiſti. col. pe. ver. ſed q̃ro, de for. cõp. Et notandũ eſt dictũ Inn. † quod abb. hic refert, ꝙ vbi neſcit̃ quis ſit citandus in ſpecie, ẽt hodie admittit̃ citatio per edictum. ſecus vbi perſona certa ſit, quia tunc ſpãliter citatio fieri debet, vt not. Io. An. in c. fi. de elec. in vj. & Do. ibi, circa fi. poſt Pet. de Anc. & idẽ Car. in cõſi. xciiij. do. abb. col. ij. cum ſi. vt tradunt Moder. hic. & in c. ij. de cõſtit. quorũ dictis adde Ang. in cõſi. cxciij. pro deciſio. quęſitorũ. col. fi. Fulg. in conſi. cxc. viſis. col. iij. Alb. in l. ea, quæ. col. fi. in ver. ad quitã. q. C. qũo, & qñ iud. Signo. in cõſ. lvij. creditor volens, col. pe. & fi. Pau. de Ca. in cõſi. lxxij. in cauſa q̃ vertit̃, col. iij. in nouis. Alex. in conſi. cij. perſpectis ſtatutis. lib. v. & in cõſi. v. in cauſa, col. j. li. ij. & in conſi. cxxxvij. in cauſa, eo. lib. col. iij. And. Sic. in conſi. xviij. col. iij. li. j. ¶† Tertio not. ꝙ ad hoc, vt perpetuet̃ iuriſdictio, negociũ principale debet eſſe quaſi ceptũ. † Ex quo ſm abb. infertur, ꝙ ꝑ ſub delegationẽ nõ perpetuat̃ iuriſdictio, contra gl. in c. ſi à ſubdelegato. eo. ti. in vj. quia per talẽ ſubdelegationẽ non tangitur negotium principale. Nec ob. ꝙ ſubdelegando vtatur iuriſdictione, quia abb. reſpondet, ꝙ vtitur iuriſdictione ordinaria, quæ à lege ſibi conceditur, & non delegata. & idem abb. dicit in c. paſtora. in prin. in iij. no. in eo. tit. & in c. licet vndiq;. in vlt. no. j. eo. tit. † Et iſta cõcluſio cõprobat̃, quia videmus ꝙ vnus ex pluribus delegatis nõ poteſt procedere ſine alijs, in c. cauſam matrimonij. s̃. eo. † & tamẽ vnus ex pluribus delegatis vices ſuas ſolus alteri cõmittere poteſt c. quãuis. s̃. eo. Ex quo dat̃ intelligi, † ꝙ actus ſubdelegandi eſt actus ſeparatus à cauſa principali, vt no. abb. declarat in c. fi. in prin. in gl. j. circa fi. j. eo. ti. ¶† Quarto no. ꝙ appellans, ſi poſtea litigauit corã iudice à quo, renuntiare videt̃ appellationi & hoc ſm Abba. intelligit̃ in appellatione interpoſita, & ita text. hic loquitur, ibi, ea interpoſita. Non ſic videt̃ in appellatione interponenda, † quia ſi grauatus intra tẽpus datum ad appellandũ litigat coram iudice à quo, non per hoc videt̃ renuntiare facultati appellandi, quia interim deliberare põt, & ſic illa conrrarietas, quæ inſurgit litigando in cauſa principali corã iudice à quo poſt appellationẽ, nõ videt̃ procedere in appellatione interponenda, vt abb. hic dicit poſt Inn. in ca. ſolicitudinẽ, de ap. Et iſta limitatio procedit, qñ ille, qui appellauit, corã iudice à quo litigat ex p̃cepto iudicis vt puta, qa ſuſcipit terminũ ſibi p̃fixum à iudice. ſecus ſi ipſe grauatus ſpõte terminũ petijſſet ad procedẽdũ, † quia tũc ẽt appellarioni interponende renuntiare videt̃, vt not. abb. in d. c. ſolicitudinẽ. in fi. & in c. quod ad cõſultationẽ. col. v. de re iud. & in c. ſignificauerunt. in fi. de teſti. cum ſi. vt tradunt Mod. hic. Sed aduertendum eſt in pręd ictis, quæ cõiter approbari vñr. Nam ꝙ appellationi hic renuntiatum videat̃, hoc inſurgit ex contrarietate, q̃ reſultare videt̃, quia ꝑ appellationẽ, à iudice à quo receditur. Vnde ſi ille, qui appellauit, poſtea proſequatur eandem cauſam coram iudice à quo, videt̃ appellationi renuntiare, & talis renuntiatio videt̃ fieri, quatenus contrarietas inſurgit, quia voluntas, q̃ ex facto declaratur, eatenus arguitur, † & demonſtratur, quatenus ex ipſo facto inferri videtur cap. ſolicitudinem. de app. facit quod not. Bart. in l. j. §. ſi quis hoc interdicto. in fi. ff. de itine. actuq; priua.

ADDITIONES.

a ¶Conteſtatio. Adde Alex. in l. j. ff. de iur. om. iu.
b ¶Ald. Remoueatur. Adde Iaſ. in l. cum falſa. C. de iu. & fac. ign. & in prælu. ſen. in vij. col. idem Dec. in conſi. xj. col. ij.
c ¶Ald. In contrarium. Adde Iaſ. in l. j. in iij. col. in prin. ff. ſol. matr. & vide multa quæ addi. ad gl. in d. auc.
d ¶Ald. Suppleatur. Vide Alci. lib. ij. ff. de verb. ſignifi. fol. 51.
e ¶Ald. Iudice. Confirmabam aliàs, quia citatio facta furioſo, vel infanti perpetuat iuriſdictionem, ſecundum Bal. in l. ſi pater, in fi. C. ne de ſtatu defun.
f ¶Vtatur. Imo ſolũ p̃parat, & ſic oportet citationẽ eſſe executã, vt dixi in c. p̃cedẽti.
g ¶Ald. Sufficit. Intellige aũt, ꝙ citatio valida ſit aliàs non perpetuatur iuriſdictio. gl. fi. in c. cum plures. & ibi Io. An. in fi. de off. dele. lib. vj. vbi Pet. de Anch. col. fi. in iij. qõ. & Do. col. fi. Philip. Fran. col. iij. ver. tertio tenementi, & tradit Fel. hic, Io. Lupi in c. per veſtras. fol. 88. col. iij. ver. ad iſta bene facit, de don. inter vir. & vxor, Pet. de Anch. in conſi. xvj. viſo proceſſu. col. ij.

priua. & ideo qualitas actus, qui fit coram iudice à quo, debet cõsiderari an videatur inferre contrarietatem, & tacitũ consensum etiam respectu appellationis interponende. Nam si grauatus, non obstante grauimine, pro quo appellare pôt, causam prosequitur coram iudice à quo, ista prosecutio arguit tacitum consensum in iudicem. c. insinuauit. j. eo. & sicut tollitur appellatio interposita, ita videtur tolli illa, q̃ interponi potest, si ex natura actus consensus arguatur. Et quia facilius videtur impediri appellatio interponenda, q̃ ꝙ appellatio iam interposita tollatur. arg. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. Et h̃ fatet̃ ipse Abb. in d. c. solicitudinem. qñ grauatus sponte coram iudice à quo petijt terminum sibi assignari. Sed idem videtur, si acceptauit terminum sibi datum à iudice. quia non necessitabatur illum acceptare, ex quo poterat recedere à iudice, interponendo appellationem. & sic actus semper videtur esse voluntarius. Præterea, illa distinctio quam Abb. facit, an quis petat spõte terminum, vel sibi constituatur à iudice respectu appellationis interponende, alia ratione non videtur procedere. quia si dicamus ꝙ appellationi interponende renunciatum nõ videtur. quia quo ad illam nõ insurgit contrarietas. vt Abb. dicit hic post Inn. in d. c. solicitudinem. Ista ratio pariter militaret, quando sponte quis terminum susciperet. quia non videtur renunciatum appellationi. ex quo contrarietas non insurgit. vnde concludendum est. vt supra dixi.

21 ¶ † Secundo limitatur tex. hic, nisi actus, qui geritur coram iudice à quo, tendat ad confirmationem appellationis. vt quia petat grauamen reuocari, & ad probandum grauamen inducat testes. vt per gl. in c. si à iudice, de appel. & Abb. hic. & idem Abb. in ca. qđ consultationem, col. v. de re iudic. & in ca. cum venissent, col. iij. de eo, qui mitti. in possess. Domini. tamen in d. c. si à iudice post antiquos, quos refert, videtur reprobare gl. ibi. quia veritas grauaminis probari debet coram iudice ad quem. ideo si fiat corã iudice à quo, renunciatum videtur appellationi. Et ideo saluando gl. Domi. ibi concludit illam procedere, quando ille, qui appellauit comparet coram iudice à quo, & petat grauamen reuocari per viam simplicis informationis. & non tanquam coram iudice. Perusinus in c. cum teneamur. in vlt. no. de app. per illum text. indistincte sequitur gl. in d. c. si à iudice, & dicit ꝙ non bene reprobatur per Do. quia pro illa est tex. ibi, vbi patet ꝙ licet coram iudice à quo, procedatur per illum qui appellauit ordine iudiciario. nõ tamen videtur renuntiatum appellationi. & hoc idem tenet Perus. in d. c. si à iudice, col. iij. vers. tu aduerte, & in c. solicitudinem, col. vij. vers. sed aduerte, de app. Mod. hic respondẽt ad fundamẽtum Perus. de d. c. cum teneamur, ꝙ ibi non procedebatur super articulo princip. appellationis, sed incidenter petebantur attentata post apellationem reuocari. ideo in illo casu nulla contrarietas insurgit, licet ordine iudiciario ꝓcedat̃. secus in terminis in q̃bus loquitur glo. & Do. in d. c. si à iudice. & ita ẽt aliàs dixi d. c. cũ teneamur, & sic in effectu opin. Do. verior. de iure vr̃. & ad maiorẽ declarationem considerandum est, ꝙ renunciatio appellationis insurgit ratione contrarietatis, vt supradictum est. Vnde appellans comparet coram iudice à quo, & velit coram eo iudicialiter procedere, vt cognoscatur de grauamine, & iustitia appellationis. & tunc licet faciat ad finem, vt grauamen reuocetur, & sic hic tendat ad finem, ad quem tendit appellatio. tamen renuntiare videtur appellationi. quia quantum ad talem cognitionem iurisdictio iudicis erat suspensa, d. c. si à iudice. ideo contrarietas resultat in tali processu, & per consequens in appellatione. secus si appellãs compareat coram iudice à quo, & ab eo simpliciter petat, & reuocet grauamen appellationis, & nõ cõparet vt cognoscatur, & discutiatur de articulo appellationis. quia tunc non videtur renuntiare appellationi. quia in tali casu nulla cõtrarietas resultat respectu effectus. quia ad eũdem effectum tendit appellatio, vt grauamen reuocetur. Hæc ẽt cõtrarietas non insurgit respectu iurisdictionis. quia vt patet in d. c. si à iudice, solum suspenditur iurisdictio iudicis à quo, quatenus agitur de cognitione appellationis, nõ autem quantum ad remouendũ grauamẽ. ¶ Tertio limitatur, s̃m Abb. hic, vt colligitur in c. cum venissent, cũ gl. de eo qui mit. in possess. valet† quando actus per appellantem coram iudice à quo, reprobatus fuit. quia tũc non pôt [a] aduersarius se fundare in eo quod impugnat regula, ex eo. de reg. iur. in vj. & idem not. Abb. in d. c. cum venissent, col. iij. in princip. post gl. ibi. & hoc pro singulari tradit Rom. in sing. cl. appellans, cum simili. Mod. hic. Et adde Perus. qui hoc idem sequitur in ca. solicitudinẽ col. vj. versic. ij. limit. & alleg. quod no. Bal. in l. si heres. C. de repu. hered. vbi in ij. notab. dicit, ꝙ qui non† acceptat verba aduersarij, ex illis se fundare nõ pôt, & ĩ terminis est dictũ Bal. in l. nihil. §. si. eum filius, in fi. ff. de inoffic. test. vbi inquit ꝙ ꝑ actũ† qui non sortitur effectum corã iudice à quo, non vr̃ quis renuntiare appellationi. & no. Aret. in l. naturaliter. §. nihil cõe. col. xj. ff. de acqu. pos. Et ad hoc bene facit† ꝙ no. Ant. de Bu. in c. pastor. col. vj. de cau. possess. & proprie. vbi inquit ꝙ contraueniens priuilegio, videt̃ illi renuntiare, qñ actus ꝯrius habuit effectum, aliàs secus. Et ista conclusio procedit, nisi† lis pẽderet adhuc super impugnatione, quia non prohibetur quis fundare se super eo, de quo litigatur, vt no. Pet. de Anch. in consi. xvj. viso instrumento, in fin. cum si. vt tradunt Mod. in c. capitulum. de rescrip. Quarto limitat̃, vt dicũt Anto. de But. & Imol. hic, quando coram iudice à quo fit actus qui in agendo consistit, vt text. hic loquitur. Secus si in sola patientia consistit, ex eo, quod not. voluit Innocen. in cap. olim. el ij. in fin. de restitutio. spoliat. dicens, quòd si iudex † post appellationem me excommunicauit. & ego tolerem excommunicationem, abstinendo me à prohibitis excommunicato, non per hoc videor renuntiare appellationi. † Et hoc facit, quia actus, qui in non faciendo consistunt, non ita arguunt, & declarant voluntatem, sicut actus, qui se habent per modum agendi, vt no. Ant. de Bu. in cap. veniens. colum. ij. de fil. presb. cum simi. vt tradunt Mod. hic, & sequitur Perusi. in d. cap. solicitudinem. versic. vj. quæritur. Sed tamen aduertendum est, quia tali casu prout loquitur Inno. in d. c. olim. in illo, qui obseruauit excommunicationem, cadit alia coniectura, q̃ ꝙ voluerit renuntiare appellationi, † quia sententia excommunicationis siue iusta, siue iniusta timenda est. xj. q. iij. c. sentẽtia pastoralis. Vnde ad abũdantẽ cautelã ne incideret in aliquod præiudiciũ, voluit excõicatus obseruare excõicationẽ, & tali casu etiam si actus est in faciẽdo ex quo alia ꝯiectura haberi potest. non videt̃ quis renuntiare appellationi, prout in simili casu voluit no. Ant. de But. in c. accedentibus, col. ij. ver. & per prædicta. j. de priuileg. quem refert, & sequit̃ Alex. in consi. xxxiij. ponderatis his. col. iij. lib. v. cum simi. vt dixi in c. cum accessissent, col. pen. de consti. ¶ † Quinto limitatur, quando iudex detulisset appellationi ab interlocutoria, quia tunc per actum gestum coram eo non induceretur renunciatio appellationis, quia iurisdictio ab eo abdicata est, & in superiorẽ translata c. cum appellationib. in fi. de app. in vj. & ita tenent Domi. de Rota in dec. cccxlij. ex hoc insurrexit, vt referunt Mod. hic. sed contra hoc arguunt Moder. de c. vt super. in fin. de app. in vj. vbi † iniusta denegatio apostolorum habetur pro delegatione. & tamen adhuc appellationi renuntiare potest. Non ob. c. cum appellationibus, quia ibi de renuntiatione nihil dicit, & sic videt̃ ꝙ delatio appellationis non impediat renunciationem, quæ inducit̃ ex prosecutione litis coram iudice à quo. Et ista non est noua opin. Mod. sed hoc tradit Perus. in c. solicitudinem. col. vj. in tertia limitatione. de appel. Et pro veritate huius limitationis videndũ est, † an iudex qui detulit appellationi, priuatus sit iurisdictione, adeo ꝙ illã reassumere nõ possit ex tacito consensu appellantis. Et breuiter conclusio videt̃ ꝙ per delationem appellatio. non sit iudex priuatus iurisdictione, sed tantum exercitio, vt not. Domi. per gl. ibi. in ver. refutari. in d. c. vt super, in† ver. noto primo ex ista glo. & ideo de cõsensu partium reassumi potest, quia iurisdictio, quæ est in habitu, licet non in exercitio, de consensu partiũ exerceri potest c. pastoralis. c. j. de rescri. & idem est de consensu solius appellantis, vt no. Pe. de Anch. & Do. in d. c. vt super. col. ij. & tradit Perusi. in c. cũ cessante, in v. limit. de app. & in d. c. cum appellationibus. §. si vero. col. ij. de appellationib. in vj. & dixi in c. interposita. §. illa denique, de appel. ideo ista limitatio non videt̃ vera.

34 ¶ † In glo. prima colligit̃ per Abb. ꝙ dictio quasi [b] diminuit, & denotat improprietatem, [c] & no. Ang. in l. j. per glo. ibi. ff. de trans. cũ simi. vt tradũt And. Sic. & Mod. hic, & eorum dictis adde Abb. in c. j. de postu. præla. in iij. no. Bar. in l. hoc colore. ff. de inoffic. testamen. & in l. si ante. in prin. ff. sol. matrimo. in d. l. diuortio. §. si fundum. ff. eod. titu, & in l. si in rixa, colum. fina. ff. de sicar. & Bal. in l. in suis. ff. de lib. & posthu. ¶ † In glo. ij. conclusio princ. Abb. est, quòd per mortem delegantis expirat iurisdictio delegati, adeo quòd non valet eius processus, licet delegatus ignoraret mortem delegantis. & idem tenet Bar. in l. & quia. in glo. fina. ff. de iuris. om. iud. † quia iurisdictio ipso iure expirat, adeo, ꝙ de consensu partium non possit procedere, vt per glos. in cap. cum venissent. de testi. & facit tex. in cap. si cui nulla, in fin. de præb. in vj. ibi expirat omnino, cum simi. vt tradunt Moder. hic. ad idem tex. in fin. §.

ADDITIONES.

a ¶ Non potest. Rom. sing. cl. Fel. c. capitulum. de rescri. Alex. consi. cxxxij. nu. 2. lib. v. Philip. Fran. c. j. de rescri. in vj. Ias. l. qui Romæ. §. Seia. de ver. obl. Dec. l. cum fundus. §. seruum. nu. 21. l. cum proponas. ij. nu. 9. C. de pact.

b ¶ Dictio quasi. Adde hic Felv. ver. glo. in ver. ceptum. & per dominum Ias. in l. in suis. ff. de lib. & posth. hæred. insti.

c ¶ Syl. Ald. Improprietatem. Adde eundem in l. si pascenda. in gl. fi. C. de pact.

f.§.officium.ibi,ipso iure,eo.titu.in vj,cum similibus, vt Alexan. scribit in l.eius qui in prouincia.in ver.ignorasset, in fin.ff. si cert. peta. vbi inquit, quòd ista est communis opin.quam etiam tenet late do.Io.Bap. de S.Seueri. in repeti.l.& qui in xxj.q.de iurisdi. om.iudi. Huic conclusioni prædictę ob. tex. in l. Barbarius.ff. de offic.præfec.vbi ignorantia, & communis error facit valere sententiam, & processum, quia Abb. hic respondet, quòd ibi non interuenit solum communis error, sed officium emanauit à superiore, qui habebat potestatem, & sic duo concurrunt, communis error,& auctoritas superioris. Sed in casu nostro extincta iurisdictione per mortem, tollitur auctoritas superioris, & solus error remanet, qui non potest iurisdictionem tribuere. Sed ista responsio dubia videtur, quia etiam in terminis nostris officium emanauit à superiore habente potestatem, & à principio valuit commissio de iure omni respectu. ideo facilius deberet cõseruari.argumen.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui. Non obst. quòd in casu nostro cessat auctoritas per mortem delegantis, quia verum est, si de morte constaret. Et ita etiam esset in d.l. Barbarius. si constaret de seruitute prætoris, quia intentio superioris non fuit constituere seruum prætorem. Vnde sicut cõmunis error facit quòd ibi valent gesta, quæ in veritate nunquã valuerunt de iure, veritate inspecta, à fortiori communis error in casu nostro deberet facere. 37 † quòd illud, quod valuit de iure, conseruetur. Ideo ad text.in d.l.Barbarius respondet Inno. in c. cum dilecta.quòd loquitur in ordinario, & non habet locum in delegato. Sed ista opin.reprobatur, vt Abb. hic dicit,cum simili. vt dixi in cap. sciscitatus. de rescrip. Ideo postremo responderi potest. quòd in dicta l.Barbarius,erat communis error omnium 38 † quia ita publice reputabatur ab omnib^a, in casu nostro agitur de ignorantia particulari ipsius iudicis, & non constabat hic ꝙ 39 ab alijs ita communiter reputaretur. † Similiter conclusioni prædicte non obst.tex. in l.si forte.ff. de offic. præsid.quia secundum Imol. hic, loquitur in ordinario. secus in delegato, & idem dicunt Bald. Paul.de Cast. & Alexand. in dicta l.eius qui.ff. si cert. pet.& de illo text. in dicta l. si forte. dixi in cap.si duobus.colũ.iij. in fin.de appel.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus hominis debet informari à iure.*
2 *Scientia commendatur præsertim in ecclesijs.*
3 *Ecclesia indiget viris literatis.*
4 *Literatis beneficia facilius tribuuntur.*
5 *Illiteratus ab ordinibus repellitur.*
6 *Illiteratus in collationibus beneficiorum magis odiasus est quàm homicida.*
7 *Clericus qui patitur defectum scientiæ peccat, nisi eum inopia excuset.*
8 *Clausula, ꝙ si non omnes, &c. quid importet.*
9 *Clausula hodie in usu, uidelicet omnes duo aut unus exequatur.*
10 *Iudicium plurium firmius reputatur.*
11 *Veritas per plures melius inuenitur.*
12 *Opinio à pluribus approbata attenditur.*
13 *Opinionem communem quare sequi debeamus.*
14 *Consilium collegij habet maiorem præsumptionem ueritatis pro se.*
15 *Numerus minor attenditur, quando sunt maioris auctoritatis.*
16 *Communia negligi solent.*
17 *Statutum exigens consensum propinquorum, an uerificetur in uno.*
18 *Clausula non obstantibus, non sufficit contra constitutionem concilij.*
19 *Causa an potius debeat committi duobus, quàm vni.*
20 *Forma si data sit, irritatur processus, nedum si contra, sed etiam si citra formam fiat.*
21 *Contra, & citra. paria sunt.*
22 *Formæ nihil addi aut detrahi potest.*
23 *Formæ omissio in minimo uitiat actum.*
24 *Forma ubi defectus est, refert ꝙ ex equipollentibus fiat.*
25 *Formæ omissio uitiat actum fauorabilem.*
26 *Forma ubi data est, illa debet exprimi in dicendo.*
27 *Actus refert an sit citra, præter, uel contra formam.*
28 *Episcopus non potest statuere contra ius.*
29 *Consuetudo contra ius non ualet, nisi decurrat spatium xl. annorum præter ius sufficiunt. x.*
30 *Contra legem, & præter legem differunt.*
31 *Processus appellatione non comprehenditur sententia.*
32 *Masculinum non concipit fœmininum quando lex loquitur de utroque.*
33 *Processu uitiato, sententia quoque uitiatur.*
34 *Iurisdictio competens collegio, uel uniuersitati, non est apud singulos, sed apud corpus collegij.*
35 *Commissio facta antianis, uidetur facta uti magistratui.*
36 *Excommunicatio non cadit in uniuersitate.*
37 *Iurisdictio quando est apud collegium, duæ partes debent congregari.*
38 *Collegij ius residet in præsentibus.*
39 *Numerus certus si in aliquo actu exigatur, precisè ille debet adhiberi.*
40 *Minor pars sufficit si sanior sit, quia hoc copulatiuè requiritur.*
41 *Iurisdictio ordinaria ad unum officium, si competat pluribus ut singulis, quilibet uidetur habere potestatem insolidum.*
42 *Sententiæ contrariæ si proferantur ab ordinarijs iudicibus, quæ præualet.*
43 *Iurisdictione speciali uni attributa, non uidetur derogatum generali.*
44 *Causa cœpta coram uno, coram eo debet finiri, nisi qui primus inchoauit sit impeditus.*
45 *Vicarij duo eiusdem episcopi si sint, an causa cœpta coram vno possit coram alio finiri.*
46 *Iurisdictio si fuit apud unum ab initio, & postea deuenit in plures, an singuli habeant iurisdictionem insolidum in habitu uel exercitio.*
47 *Ius indiuiduum competens pluribus successoribus non potest ab uno sine alijs exerceri.*
48 *Iurisdictionem non potest exercere unus ex socijs, vbi tractatur de præiudicio aliorum.*
49 *Iurisdictio si diuisa sit potius uidetur diuisa administratio, quia iurisdictio diuidi non potest.*
50 *Iurisdictionem communem habentes si discordant in diuisione administrationis, possunt compelli ad concordiam.*
51 *Delinquens vnus ex pluribus habentibus communem iurisdictionem in administratione alterius diuisa puniri non potest.*
52 *Procuratorum plurium omnium rerum unus contra alium non habet potestatem.*
53 *Executores plures testamenti non habent potestatem unus contra alium.*
54 *Dominus unus ex pluribus alicuius castri, si extrahit frumentum contra prohibitionem alterius, puniri non potest.*
55 *Periculum tumultus, & scandali facit ut recedamus ab ordinaria iuris dispositione.*
56 *Delegatus habet potestatem puniendi propter scandala euitanda.*
57 *Iudex incompetens fit competens propter periculum moræ.*
58 *Scandali euitandi gratia plura permittuntur.*
59 *Iurisdictio diuidua aliquando est.*
60 *Iurisdictio regulariter diuidi potest.*
61 *Diuisio permittitur regulariter in feudis.*
62 *Dignitates regales non diuiduntur, sed primogenitis conferuntur.*
63 *C.Imperialem.§.præterea, ducatus, de probi.feu.alien.per Fride.non habet locum de consuetudine, & decem limitationes ad illum tex.nu.66.*
64 *Ducatus & marchionatus diuiduntur regulariter, præsertim in Lombardia.nume.65.*
67 *Diuisio fieri non potest, quando iurisdictio in uno loco pluribus competeret.*
68 *Iurisdictio facilius per unum exercetur.*
69 *Diuisio quando in feudis fieri potest, an ad eam faciendam concurrere debeat consensus omnium uassallorum. & nu.70.*
71 *Delegatorum plurium unus sine altero procedere non potest.*
72 *Delegatus unus ex pluribus si processit sciente & patiente superiore, qui delegauit, ualet sententia, & processus.*
73 *Delegatus ab ordinario si subdelegauit sciente & patiente ordinario, ualet processus coram subdelegato.*
74 *Mandatum ampliatur per scientiam & patientiam.*
75 *Compromissum si factum sit super certis rebus, & deinde litigatum super rebus non comprehensis, & laudatum sit, ualet laudum.*
76 *Tutorum, & curatorum quilibet habet auctoritatem insolidum, nisi agatur de actu per quem tutela finiatur, quia tunc omnes debent consentire. ibi. nume.77.*
78 *Iudices ordinarij plures non possunt unus sine altero aliquid facere per quod iurisdictio finiatur. & qualiter intelligatur.*
79 *Exercitores, & institores plures habent auctoritatem insolidum.*
80 *Procuratores plures deputati ad omnia negocia habent potestatem insolidũ.*
81 *Procuratores plures deputati ad aliquam causam particularem, non habẽt potestatem insolidum. limita in causa spirituali nu.83. ubi de ueritate.*
82 *Procuratoris officium est auctoritate & utilitate priuatum.*
84 *Executores plures dati in testamento an habeant auctoritatem insolidum. & quando.*
85 *Executores duo, uno nolente interesse, uel mortuo, an unus exequi possit.*
86 *Executorum maior pars an exequi possit.*
87 *Arbitri plures non possunt unus sine alio, an in terris ecclesiæ, uide ibi nu. 88. & an in arbitris electis ex necessitate iuris. nu. 89.*
90 *Arbitri electi ex necessitate iuris sunt in eadem consideratione in qua sunt iudices.*
91 *Citatus à duobus delegatis ex tribus comparere non tenetur, nisi iudex esset ualde circunspectus nu.92.*
93 *Præsumptio quòd quilibet censeatur bonus, non habet locum in præiudicium tertij.*
94 *Qualitas personæ facit ꝙ recedamus à regulis iuris.*
95 *Citatus comparere non tenetur quando citatio prima facie apparet iniusta.*
96 *Sententia iudicis minuentis pœnam à lege taxatam ualet, licet causa non exprimatur.*
97 *Iudex minuens pœnam à lege taxatam debet exprimere causam ne teneatur in syndicatu.*
98 *Sententia lata à iudice pœnitus incompetenti, ratificari non potest, nec lata tempore feriato.nu.100.*
99 *Ratificari non potest quod nullum est.*
101 *Iudicium agitatum per filiumfam sine consensu patris tanquam nullum non potest ratificari.*

102 *Sententia nulla potest ratificari, & confirmari à summo pontifice.*
103 *Sententia nulla ratificari potest in uim pacti.*
104 *Processus agitatus coram duobus ex tribus non ualet.*
105 *Formæ respicienti priuatam utilitatem renuntiari potest.*
106 *Clausula decreti non facit quòd non possit renuntiari formæ inductæ ad priuatam utilitatem.*
107 *Nuncius an debeat esse probatæ fidei, & cum literis, & ibi in additionibus.*
108 *Qualitas adiecta post duo uerba, ad utrunque referri debet.*
109 *Statutum quòd si quis commiserit sic uel sic de nocte, intelligitur qualitas nočtis in utroque.*
110 *Alternatiuam sufficit in uno uerificari.*
111 *Nuncij qualitas & fides.*
112 *Delegatus qui debet accedere ad aliquem locũ, debet habere à principio expensas à partibus.*
113 *Delegatus debet habere expensas uictus à partibus.*
114 *Militare quis non debet suis stipendijs.*
115 *Expensæ non debentur delegato nisi petantur.*
116 *Delegatum non sufficit scire impedimentum alterius, sed debet ei intimari.*
117 *Venditori debet denunciari etiam si sciat litem motam emptori.*
118 *Sententia lata à duobus ex tribus delegatis nescientibus impedimentum tertij, non ualet etiam si uere erat impeditus.*
119 *Præcedere censetur excusatio si reperiatur processus, & excusatio eod. die.*
120 *Præsumitur præcedere quod facit actum ualere.*
121 *Donatio & emancipatio si eodem tempore factæ reperiantur, præsumitur præcedere emancipatio ut actus ualeat.*

1 PRudentiam. ¶Summatur, & diuiditur vt per Abb.hic† Primo nota, q intellectus hominis informari debet à iudice.vt dñt Anto.& do.Abb.hic.Et ista conclusio bene procedit in iudice, prout tex.hic loquitur, qui fm canones iudicare.debet.c.j.&c.ne innitaris.de
2 constit.& xxxvij.dist.c relatum.† In alijs vero ẽt scientia commendatur, præsertim in ecclesijs.q̃a ecclesia indiget viris literatis.cap.
3 cum ex.eo.de elec.in vj.c.fi.de magistris.†& xxxvj.di.c.qui ecclesijs.& ideo literatis facilius beneficia tribuuntur.c.de multa, in fi.
4 de præ.†& illiteratus ab ordinibus repellit̃.c.fin . de temp.or.†&
5 xxxiiij.d.c.præcipimus.†Et in collatione beneficiorũ magis odio
6 sus est illiteratus, quam homicida.vt no.Inn.in c.qđ nostris.vt di-
7 xi in c.j.de cõc.præb.cum si.c.sciscitatus.†de rescr.& peccat clericus, qui patitur defectum sciẽtiæ, si inopia eũ non excusat.ita do. Abb.dicit in c.venerabilis.in fi.de præb.vbi alle.Inn. in c.cũ in cũ-
8 ctis.de el.¶†Secũdo, nota effectum huius clę, q si nõ omnes, vel si ambo non pñt interesse, duo ex tribus, vel vnus ex duobus exe
a quatur.[a] Nam datur iurisdictio conditionaliter, si constabit de impedimento tertij, vel alterius in duobus. sed hodie alia clausula est in vsu, per quam alij pñt procedere immediate, ẽt non consti
9 to de impedimento.†quia dicitur alternatiue, omnes, aut duo, vel vnus exequatur.c.cum in plures.eo.ti.in vj.& gl.ij. ibi concludit q illa non sit alternatiua ordinis, sed præstationis. & hoc not. Bar.in l.si fundi.§.his verbis, in fine.ff.de leg.j.& in l.hęredes meis §.peto.ff.ad Trebel.Et hoc tamen limitatur vt per Bart.in l.si vni. in.vj.q.ff.de re iud.cum si.vt tradit ibi.Alex.& in d.l.hæres mei.§. peto.ad Treb.& adde do.Abb.in consil.xxxiij. quia quinque du-
10 bia.col.iij.lib.ij.Et de hoc inferius aliquid videbimus. ¶† Tertio, nota q firmius reputatur iudicium plurimum quàm vnius. quia facilius inuenitur qđ à pluribus quæritur.xx.dist. cap.fin . & per
11 plures veritas melius inuenitur.vt no.† Do.per ilium tex. in cap .
12 per hoc.§.verum.de hæret.in vj.†Et ideo opi.à plurib.approbata attenditur.cap.nouimus.de verb.sig.xix.di.cap.in canonicis.iij.q.
13 iiij.de iud.l.j.ff.de of.præf.præto.†Et hac ratione .Abb.hic dicit q debemus sequi communem opi.vt no.Io.And.in c.j.de const . cũ
14 si.vt tradunt Mod.ibi & dixi in vlt.car.vbi vidẽdum. † Ex quo etiã infert Abb. hic, q magis præsumendum sit pro consilio alicuius collegij, quàm pro consilijs particularibus, & posteriores sequũtur.Sed tamen aduertendum est. quia si particularia consilia essent excellentissimorum Doc.videret̃ esse pro illis magis præsu-
15 mendum, †quia minor numerus attendit̃, quando sunt maioris auctoritatis, vt not.per Mathę.in trac.de elec.opinionis.col.fi.per l.maiorem.ff.de pac.Et quia non vr̃ q ita diligenter conficiat̃ cõ-
16 silium collegij, quod cõi omnium nomine publicatur, † quia qđ cõe est.negligitur.l.ij.C.qñ, & quib.quar.pars deb.lib.x. Et super isto tex.fundat̃ dictum Pet.de Anch.in consi.xxxv.visa quadã pe-
17 titione.col.ij.vbi dicit q statutũ, †qđ in actu mulieris requirit cõ-
b sensus propinquorum,[b] non verificat̃ in vno,[c] quia pro firmiori
c iudicio plures requirunt̃, alleg.istũ tex.ħ.& per istũ tex. ẽt inferri
18 põt ad not.dictũ Arch.in c.j in fi.de cõsti.in vj. vbi voluit† q clã ge
d neralis, nõ obstantibus,[d] non sufficit ꝯ constitutionẽ conciliarẽ, quia videt̃ maiori auctoritate roborata, cum ibi sit plurimorum iudicium, Et illud dictũ Archid.sequit̃ Bal.in l.humanũ. C. de le. Rom.in l.si vero.§.de viro.in xxiij.fal.sol.mat.vbi alleg. istum tex. ħ.& l.dubiũ.C.de rep.& idẽ sequit̃ Io.de Ana.in c.cũ in diœcesi, col.fi.j.de vsu.& Ro.in ꝯsi.ccccxxxvj.qđ indultũ petit.col.iiij.& re perio q ħ idẽ manifeste sentit Old.in cõsi.ccccxxvi.q articuli dati, circa prin.post mediũ.j.col.& idẽ Old.in ꝯsi. cccxxviij. ad idẽ pri-
19 mo.col.j.†Est tñ aduertẽdũ, q̃a ad id qđ dr̃, q cã potius debet cõmitti duobus, q̃ vni, nã in ꝯriũ facit qđ dr̃ in c.j.j.de arb. vbi Papa ꝯsuluit q cã potius cõmittat̃ vni, vel tribus, q̃ duobus.Sed põt respõderi illud ꝓcedere i arbitris, put tex.loquit̃, q̃ cõiter sunt amici partiũ.vñ facile ꝓsumit̃ q debeãt dissentire, q̃a vnusquisq; verisimiliter facit pro amico suo, facit tex.in l.itẽ si vnus.§.principaliter.ff.de arb.& sic duo verisilr̃ nõ ꝯcordarent.q̃ quidẽ rõ vr̃ cessare in iudicibus delegatis, q̃ dant̃ à summo Pontifice.prout tex. hic loquit̃.Vnde si dati essent de consensu partiũ, videret̃ hr̃e lo-
20 cũ illud, qđ dr̃ in c.j.de arbi.†Quarto no.circa formã, q vbi datur certa forma ꝓcedẽdi, ꝓcessus corruit, nõ solũ si directe ꝯ formã.
21 sed ẽt citra formã attentet̃.† Et sic isto casu paria sunt, citra, & ꝯ. facit tex.cũ glo.in c si cui.de elec.in vj.& ita Abb.ħ dicit post Ioã. An.& alios, & idẽ Abb.in c.causam, quę.de re iud.in cap.Pisanis.
d rest.spol.cum si.vt tradunt Mod. in c.cum dilecta, de rescri.& in d.c.cãm, quæ.& adde tex. in c.dilecti.vbi Bald. Ant. de But. &
22 Imol.j.de maio.& obed. † Et ad hoc facit, quia formę nihil addi,
23 vel detrahi potest, †vt no.Bal.in l.fin.col.ij.C.de suis, & le. omissio formæ, in qualibet minima parte vitiat actum, vt no. Ant.de But. in d.cap.Pisanis.in vij.no.cum si.vt Moder. prosequuntur in d.c. cum dilecta. Et adde Bald.in l.si institorem.ff.si cer.pe.vbi inquit
24 †q vbi est defectus formę, bene refert quid ex æquipollentibus
e fiat.[e] & quòd mãdatum obseruari debet in modo, & forma, †&
25 omissio formę vitiat actum, etiam in actu fauorabili,[f] vt no.Bald.
f in l.nõ ois.circa fi.ff.si cer.pe.in l.oẽs populi.col.j.ff.de iust.& iu.l.
26 l.fi.C.si mancipium ita fuerit alienatũ.†Et vbi est data forma, illa debet exprimi in dicẽdo, vt no.Old.in ꝯsi.cxxx.omissa ꝑplexitate, col.ij.vbi allegat Inno.in c.j.de cõsuet.Et ex his oĩbus ꝯfirmatur qđ dictũ est, q̃a si actus est præter, vel citra formã, verũ est dicere q forma seruata nõ fuit.ergo actus nõ valet.Et ista ẽt cõclusio ꝓ-
27 cedit, vbi est data forma, aliàs secus, †quia dñia est an agat̃ ꝯ, †vel
28 præter, vel citra,[g] sm Abb.ħ, quia eps non põt statuere ꝯ ius.c.qđ
g super his.de maio.& obed.& tñ põt statuere ꝑter ius, vt per gl.in cle.ne Romani.de elect.cũ si.vt tradunt Mod.in d.c.qđ super his.
29 in vij.fall.†Et hoc idẽ cõfirmat̃, q̃a videmus q ꝯsuetudo ꝯ ius nõ valet, nisi spacio xl.anno.& tñ in consuetudine præter ius sufficit
30 tps x.anno.& not.Abb.in c.fi.col.vij. de consuet. † Et alibi etiam differentia fit an fit aliquid contra legẽ, vel præter legem, in l.stipulatio ist̃.§.alteri.de verb.obli.vbi Bar.& per gl.in l.generaliter.
31 de verb.obl.& in l.pacisci.ff.de pac.cum si.¶†Vltimo no secũdũ Ant.de But.hic, q appellatione ꝓcessus nõ ꝯprehendit̃ sentẽtia, quia ħ vt diuersa ponunt̃.ad idem alleg.tex.i c.fi.j.de fer. ibi, nec ꝓcessus, nec sñia.Sed ad istum tex.cum si.quę alle.And.Sicu.hic. & dixi in c.qñ ꝯ.col.vij.de prob.respõderi põt, q in istis iuribus nõ venit sñia, q̃a est facta mẽtio specialis de sentẽtia, & processu. Secus videret̃ vbi solũ diceret̃ de processu, sicut alibi dicit Bal.in
32 l.in multis.ver.item noto.ff.de sta.hom.†q qñ lex loquitur de masculo, & de fœmina, tunc nunq̃ masculinum cõcipit fœmininũ. & ad hoc facit regula legis sanctio legũ.ff.de pe.& in l.doli clausula.de verb.ob.In ꝯriũ vero vr̃ tex.in c.cum I.& A.de re iu. vbi vitiato processu vitiat̃ sñia, & Abb.ibi in vij.no.post Bal.no.illũ tex.
33 †Sed rñdetur q licet ibi vitiato processu vitiet̃ sententia, nõ est ex eo, quia appellatione processus sententia cõprehendat̃, sed quia sublato ꝓcessu, tollit̃ fundamentũ sñiæ. Et de hoc dicendũ est vt
h dixi i c.qñ ꝯ.col.vij.de ꝓb.¶ In gl.j.q̃ magna est Abb.late insistit.
34 & ex dictis eius conclusio prima[h] est, † q si pluribus competit in iurisdictio

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Exequant̃. Adde Dec.in c.qñ abbas.in gl.i.s.eo.& vide Ro.in sing.xiii.
b ¶Propinquorũ. Late And.Tiraq.de leg. connubia.in glo. vi.
c ¶S.Ald. In vno. Facit ẽt, quia cũ hoc statutũ consensum plurium videatur pro forma exigere, vnus non videtur sufficere, iuxta glo.not. in l.iii.§. hoc autem à superiore.ff.de iti.actuque priua.l.cum hi § si prætor.ff.de transf.
d ¶Ald. Obstantibus. Declara vt dixi in tract.meo clausularũ in clausula non obstantibus.& idem dicit Dec.in rub.de consti. colum.fin.in ij.lect.vbi addidi.& in c.j.in ii c l.prin.de iud.
e ¶S.Ald. Fiat. Adde gl.in clem i.in verbo iii de vita, & hone.cle.Bar in l.non sunt liberi.ff.de stat.hom.late Alex.in l.i.col.fi ff.de lib.& posth Marsi.cõsi.27.col.ii.
f ¶S.Ald. Fauorabili.Est tex.in l.qui Romæ.§.Flauius.ff.de verb.obli.Bal in l.testamentũ.C.de test.in consi.ccl.considerandũ.lib.v.Ias consi.cxci.placet mihi colum.i.lib.ii.vbi dicit procedere etiam in causis piis.
g ¶S. Ald. Secundum. Vide eundem in consi. xi. colum. viii . Corn. consi. cxlvii. litera k. lib.ii.
h ¶Prima. Adde hic Henr.Bohic.in prin . ponentem pulchram distinctionem super hac glo.

iurisdictio, vel potestas, vti collegio, vel vniuersitati, tunc talis potestas nõ est apud singulos de collegio, vel vniuersitate, sed apud ipsum corpus collegij, vel vniuersitatis. vt not. Bal. in l.j. in iiij. q. ff. de offi. consu. Bar. in l. si vni col. j. ff. de re iu. cũ si. vt tradit ibi Alex. col. iij. in ver. item illud, qđ dictum est. & idem Ant. de Bu. in causa matrimonij. in fin. supra eo. & Dom. post gl. fin. in prin. in ca. ij. de arbi. in vj. & ad idem glo. in c. vt officium, in verbo, separatim, de here. in vj. & ca. irrefragabili. §. j. in verbo per capitulum. & ibi Abb. de offi. or. Saly. in l. cum magistratus. C. quando prouo. non est necesse, & idem Abb. & in cons. lvij. attingam, col. iiij. lib. j. Fa-

35 cit qđ no. Bar. in l. rescriptum, in prin. ff. de pac. vbi inquit† ꝙ si cõmittitur aliquid antianis, vel prioribus ciuitatis, videtur commissum vti collegio, secundum Bar. ibi cum si. vt Alexã. ibi scribit. & Mod. in c. auditis. de præscri. Et prædicta conclusio procedit considerando iurisdictionem, prout est iuris. sed quantum ad ipsum exercitium, & ad actus, qui in facto consistunt, hoc non videtur esse apud corpus collegij, qđ fictum est, sed apud singulares. vt ĩ simili not. Domini. vij. q. j. in c. sicut vir, & Mod. sequuntur in cap. eam te supra de rescr. Et tamen considerandum est, quia illud, qđ Domi. dicit, videtur procedere in excommunicatione, prout

36 ipse loquitur, †quæ non cadit in vniuersitatem. cap. Romana. §. in vniuersitatem. de sen. excom. in vj. non sic videtur in exercitio iurisdictionis. quia illud videtur esse apud collegium, & nullo modo dici potest ꝙ illi de collegio habeant exercitium iurisdictionis, etiam prout in facto cõsistit, quia executio facti ab illis debet fieri, quibus vniuersitas ipsa exercitium iurisdictionis actualiter committeret, qui iurisdictionem exequuntur nomine vniuersita-

37 tis. & factum ab eis, ab ipsa vniuersitate factum reputatur† Et subijcit Abb. hic ꝙ quando iurisdictio est apud collegium, duę partes debent congregari. & qđ fit à maiori parte illorum attendit. & idem no. Abb. in c. j. circa fi. de his, quæ fiunt à maiori parte ca.

38 cum si. vt dixi in c. cum omnes. col. pe. de consti. †Sed prædicta cõclusio de duabus partibus procedit, nisi alij essent absentes per contumaciam. qa tunc totum ius vniuersitatis residet in præsentibus. vt notabiliter voluit do. Abb. in d. c. cum omnes. col. fin. vbi in hoc damnat opi. Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. vbi tenet ꝙ semper due partes præcise requirantur. sed tamen opi. Bar. verior videtur. vt dixi in d. ca. cum omnes. col. fin. vbi videndum

39 est. †Secundo quod dictum est de maiori parte, limitatur secundum Abba. hic, nisi certus numerus ĩ aliquo actu requiratur. qa tunc ille numerus præcise adhiberi debet prout est in approbatione doctoris, vt per eum hic. Facit tex. in c. fin. lxv. distinct. declarando illum tex. vt Alexan. dicit in l. j. §. fi. ff. de verbo. obliga. cum simil. vt dixi in c. proposuisti. col. iiij. de proba. Et ad hoc facit. quia

a etiam valeret statutum, ꝙ consensus omnium requiratur[a] vt per gloss. in c. vbi periculum, §. idem quoque, ĩ verbo. singulis, de elec.

40 in vj. ¶†Tertio limitatur, dummodo sit maior pars, & etiam sanior. qa copulatiue ista duo requiruntur. vt Abb. hic dicit. & idẽ Abb. in cap. j. per illum text. de his, quæ fiunt à ma. par. cap. & in cap. quia propter. de elec. cum sim. vt dixi in c. cum omnes. in posterioribus scriptis. Et hoc intelligitur in actibus ecclesiasticis. secus in actibus prophanis, & secularibus. qa iura ciuilia, simpliciter dicunt. ꝙ maior pars sufficit. vt Alexan. concludit in l. maiorẽ.

41 ff. de pac. ¶†Secunda conclusio Abb. est, ꝙ iurisdictio ordinaria ad vnum officium pluribus cõpetat vt singulis, quilibet videtur habere potestatem insolidum. & ita tenet glo. in l. si vni. & Bar. ibi sequitur, ff. de re iu. cũ si. vt tradit ibi Alex. qui dicit ꝙ ista opinio est communis, per text. in l. j. ff. de offi. consu. qui licet loquatur in iurisdictione voluntaria, idem tamen videtur, in contentiosa. Et no. Bal. in l. fi. C. de aucto. præstan. Saly. in l. cum magistratus. col. j. C. quando prouoca. non est necesse. Domi. in c. ij. de arbitris. Et pro ista communi conclu. bene facit tex. in c. fi. de re iu. vbi si ordi-

42 narij iudices† proferunt contrarias sententias, præualet illa, quæ fauorabilior sit. qđ non videtur alia ratione, nisi quia insolidum habent singuli potestatem. Et vtraque deberet valere. sed propter cõtrarietatẽ fauorabilior eligitur. Et ista conclu. procedit, ẽt si diuersis tẽporibꝰ & vni specialiter, alteri generaliter iurisdictio

b concedat[b]. qa per specialẽ iurisdictionẽ vni attributam nõ videt

43 derogatũ generali. l. j. †vbi Bar. C. de offi. præfe. vrb. cum si. vt tradunt Mod. in c. pastoralis, de offic. ord. & dixi in c. ceterum. de iu.

44 col. iij. †Et prædicta cõclusio limitat̃ ſm Abb. hic, nisi causa esset cepta coram vno. qa coram illo finiri debet, nisi primus qui ichoa-

45 uit, impeditus sit. l. j. ff. de offic. consu. Ex quo Bart. ibi infert. † ꝙ si eps habet duos vicarios, licet quilibet possit separatim procedere, tamẽ causa cepta corã vno, per alium expediri nõ põt, nisi dato impedimẽto. Et hoc ꝑcedit, qñ impedimẽtũ est breue. Secus si esset impedimẽtum lõgũ, ſm Bar. in d. l. j. ver. quæro quid si ille, qa tũc alius debet in eius locum surrogari. per l. si lõgius. in prin. ff. de iud. Car. hic dicit per tex. in d. l. si lõgius. ꝙ loquitur ĩ delegato. vt colligitur ibi iudex datus. nos loquimur hic in ordinarijs, ꝙ habẽt iurisdictionem insolidum. & Imo. hic sequitur opin. Card. quia tex. in d. l. j. de offic. consul. indistincte loquitur. ergo videtur generaliter procedere. siue impedimentũ sit longo tꝑe, vel paruo duraturum. & hoc idem confirmatur, secundum And. Sicul. hic. quia text. in d. l. j. ponit exemplum in impedimento infirmitatis. quod quidem videtur intelligendum de graui infirmitate. argu. l. quæsitum. ff. de re iud. & per consequens intelligitur etiam de impedimento longo tempore duraturo. Et ista opin. contra Bar. verior de iure videtur. quia in casu d. l. prime iurisdictio vnicuique insolidum competit. sed locus est præoccupationi. & impedimentum superueniens illi, qui præoccupauit, tollit obstaculum præoccupationis facte, propter quam exercitium alterius impediatur. ideo non debet esse in consideratione qualecunq; sit illud impedimentum. quia alter vtitur iure proprio. & ille, qui præoccupauit, alios excludit, dummodo ipse procedere possit. aliàs secus videtur, per illum tex. qui loquitur generaliter, vt dictum est. Et ad hoc etiam facit tex. in d. l. si longius. vbi loquitur de alio iudice dando propter impedimentum longo tempore duraturum. & tamen ibi exemplificat in infirmitate simpliciter. & sic infirmitas reputatur absolute ibi longum impedimentum. ergo pariter in dicta. l. j. intelligi debet quòd infirmitas intelligatur etiam pro longo impedimento. Non obst. text. in dicta l. si longius. quia ibi loquitur in vno solo iudice. quo casu non datur collega, qui actum explicare possit. ideo alius surrogatur, etiam si essemus in ordinarijs, ne lites remaneant in suspenso, put ibi dicitur. Præterea illud, qđ tenetur in d. l. si lõgius, nullo modo adaptari potest ad terminos d. l. primæ. qa in d. l. si lõgius. distinguitur ꝙ aut impedimentum est breue. & debet expectari ꝙ cesset, aut lõgum. & alius surrogatur. Nam ſm talem distinctionem collega nullo casu debet procedere. Et iõ ꝯcludẽdũ est ꝙ d. l. j. ge-

46 neraliter ꝑcedat, ꝑut loquit̃. ¶†Et cõclusio. s. facta ꝑcedit, quando iurisdictio à principio fuit penes plures. Quid autẽ si originẽ habuit apud vnum, & deuenit in plures, puta in pluribus heredibus vnius domini habẽtis iurisdictionẽ in vno castro? Ant. de Bu. hic. col. v. post Guliel. de cu. in l. j. ff. de offi. cõsul. tenet ꝙ singuli in

c solidũ habẽt iurisdictionẽ in habitu. qa indiuidua est. sed ñ[c] quo ad exercitiũ, sicut est in pluribus delegatis. & istam opi. sequitur Bal. ĩ d. l. j. in vij. q. de officio consul. Pau. de Cast. in l. si vni. ff. de re iudi. & Dom. in c. fi. in prin. in col. fin. ver. tertio casu, de arbi. in vj. Abb. vero hic concludit, secundum opinio. Bar. in d. l. si vni. quod isti hęredes habent etiam singuli exercitium iurisdictionis insolidum, sicut defunctus solus habebat. & istam opinionem sequitur Imo. hic, Ang. Imo. & Alexan. in d. l. si vni, ibi Alex. respondet ad quædam, quæ in contrarium adducuntur. Et h̃ facit, qa isti videntur iudices ordinarij. quia proprio iure habent iurisdictionẽ. & hoc idem tenet Bar. in consil. clxxxix. primo quæritur vtrum iurisdictio. col. iij. & sequitur Bartho. Sozi. in consil. cclxxii. nõ prosequendo ordinem. Non omitto tamen quòd And. Sicu. hic ex pluribus iuribus conatur defendere opin. Guliel. de cu. & moue-

47 tur, †quia ius, etiam indiuiduum competens pluribus successoribus, non potest ab vno sine alijs exerceri, l. per fundum. l. vnus. l. itinere. ff. de ser. rusti. præd. & in l. fina. ff. communia prædi. Sed ad ista iura responderi potest quòd loquuntur, & procedunt, quando tractatur de præiudicio aliorum. quo casu conclusio prædicta

48 nõ habet locum. vt subijcit Abb. hic, dicens † quòd vbi tractatur de commodo sociorum, vnus non potest solus sine alijs exercere iurisdictionem. l. hęredes mei. §. peto. ff. ad Trebel. cum simili. vt tradit ibi Alexan. & idem Alexand. in d. l. si vni. post Bart. ibi in vj. q. Sed in casu isto nos loquimur, vbi solum agitur simpliciter de administratione iurisdictionis. quo casu non reputatur tracta-

49 ri de præiudicio aliorum. vt per Bar. in locis præallegatis. ¶†Et subijcit Abb. hoc quòd si hæredes diuidunt iurisdi. potius videtur diuisa administratio, quàm iurisd. quia iurisd. diuidi non potest, secundum qđ infra dicam. & hoc idem not. Bart. in l. inter tutores. col. fin. ff. de admin. tu. in l. Lucio. §. fin. ff. de aqua quoti. & resti. cum si. vt tradunt Mod. in cap. quæ in ecclesiarum. char. fina. de consti. & Alexand. in consil. xviij. visis capitulis. col. ij. libro ij. & idẽ Alexander in consil. xxv. attentis narratis. col. ij. libro v. Bartolus in cons. clxxxix. col. iiij. vbi dicit ꝙ ciuitates quotidie hoc faciunt

And.

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Requiratur. Sed an tunc sufficiat maior pars. Vide Dec. in cap. licet numero 10. de ele.

b ¶Syl. Ald. Concedatur. idem in c. cum M. col. fi. de consti. & in cons. iii. col. ii. vbi late. & latius in c. ceterum. in iij. col. de iud.

c ¶Sed non. Vnde non possunt multiplicare tribunalia & officiales.

And.Sicu. in conſ.xix.col.antepen.lib.ij.& ſi diſcordarent in ta-
50 li diuiſione†adminiſtrationis,poſſunt compelli ad cõcordiã[a] vt
a no.Ang.in l.ij.§.ex his.de verb.oblig.Abb.in c.fi.col.j.de re iud.cũ
ſi.vt tradit Alex.in d.§.ex his & ĩ d.ꝯſ.xxv.col.j.lib.v.& ĩ d.ꝯſ.xviij.
lib.ij.Ex p̃dictis infert̃ ꝑ Abb.h̃ ꝙ diuiſa adminiſtratione, ex quo
51 nõ eſt diuiſa iuriſdictio.†ꝙ ſi vnus delinqueret in adminiſtratione
alteri attributa,ab illo puniri nõ põt. q̃a pares ſunt in iuriſdictio-
ne,& par in parẽ nõ hẽt imperiũ.vt Abb.hic dicit poſt Bar. in d.l.
inter tutores.& in l.fi.ff.de re.diui. & ſequit̃ Pau.Caſt. receptum
ff.de iuriſd. omn.iudi. Bald. Roman. & Paul. de Caſt.idẽ tenent
in l.heres per ſeruũ,de acquir.her.facit text.in l.q̃ duos.ff. de ꝓc.
52 †vbi in pluribus ꝓcuratoribus omniũ rerũ,vnus ꝯ aliũ nõ hẽt po
53 teſtatẽ.†q̃a pares ſunt. Et idẽ in pluribus executoribus teſtamẽti
ſm tñ ꝙ diſtinguit Pau.de Ca.in l.q̃ ꝓprio.§.ſi duobus.ff.de ꝓcur.
& dixi in ꝯſ.xcj.& idẽ in ſimili caſu. Alex.dicit in l.cętera.§.itẽ quę
54 ri põt.de leg.j.†de duobus dñis caſtri, ꝙ ſi vnus ꝯ ꝓhibitionẽ fa-
ctã extrahit frumentũ,nõ põt ꝑ illũ puniri. Et p̃dictã cõcl'onẽ ẽt
55 ſequit̃ Bal.in c.j.in fi.qualiter vaſa.iurare debeat fideli.†vbi h̃ limi
tat,niſi eſſet periculũ ĩ mora.vt q̃a eſſet periculũ tumultus,& ſcã
b dali.[b] Et ad hoc facit qđ not.Bart.ĩ l.j.col.iij. ver.vnũ tñ ſcias. ff.de
56 of.eius,† vbi delegatus hẽt poteſtatẽ puniẽdi,ꝓpter ſcãdalũ eui-
tãdũ,in caſu in quo aliàs nõ haberet poteſtatẽ.Et ꝙ not. Aret. in
57 cõſ.xcv.reſpõdẽdo breuiter.col.iij.† vbi inquit, ꝙ iudex incõpetẽs
efficitur cõpetens ꝑꝑ periculũ more. & ad hoc plura rõne ſcan-
58 dali euitandi ꝑmittunt̃.†vt no.Ro.in l.ſi vero.§.de viro. in vij. fal.
59 ff.ſol.mat.& & Mod.in c.nihil.de præſcrip.¶†Secũdo,p̃dicta cõ-
cluſio ꝓcedit,qñ iuriſdictio indiuidua eſt,ꝓut loquit̃ Bart. ĩ locis.
ſ.alleg.ſecus ſi eſſet diuidua.q̃a ceſſaret ratio,q̃ allegat̃.vt no.Bal.
60 ĩ c.iperialẽ §.p̃terea ducat⁹.col.ij.de ꝓhib.feu.alie.ꝑ Frid. ¶†Suc
61 ceſſiue Abb.hic cõcludit ꝙ rl'r.iuriſdictio diuidi põt. †& hoc am-
c pliat̃.vt ẽt habeat locũ in feudis,in q̃bus regl'r diuiſio permittit̃[c]
c.j.§.omnes filij.ſi de feu.cõtẽtio ſit inter dñm,& agnatos & not.
Spec.in tit.de feud.§.qm̃.ver.xxiiij.quærit̃.Cald.in cõſ.xij.in titul.
de feud.cũ ſi.vt Alex.ꝓſequit̃ in ꝯſ.vij.in cõſultatione p̃miſſa.lib.
v.& in ꝯſ.xxv.attẽtis,eo.v.lib.& Franc.de Curte.in conſ.lxviij.d.
Io.& Bar.Soz.in cõſ.clxv.& cõſ.ccxxviij. Prædicta ꝯcl'o fallit ſecũ
dũ Abb.hic in feudo ducatus,& marchionatus,ꝓut loquit̃ tex.in
62 c.imperialẽ.§.præterea ducatus, de proh.feu.alie.ꝑ Frid. †Et iſta
limitatio maxime procedit in dignitatibus,regalibus q̃ nullo mo
d do diuidunt̃,ſed tm̃ primogenitis[d] cõferũtur.ca.licet.de voto.vbi
Abb.in pe.col.& Old.tradit in conſ.xciiij.eleganter.col.iij.Alb. in
proemio digeſtorum.in ver.diſcipuli.col.ij.& iij.& Pet.de Anc. in
cõſ.cccli.ꝑ maiori intelligẽtia.Bal.ĩ l.ſi plures.col.ij.C.de cõd.ĩſer.
63 & idẽ Bal.ĩ auc.hoc.amplius.col.ij.C.de fideic. Et†notãdũ eſt ꝙ il-
lud,qđ dr̃ in c.imperialẽ.§.p̃terea ducatus. nõ habet locũ de con
ſuetudine,vt dicit Io.An.in rub.de feu.col.pe.ver. nõ ammittam
64 vbi inquit ꝙ in Italia cõiter.& † in certis partibus Alemaniæ,du-
e catus,marchionatus,& oẽs dignitates præter regales diuidũtur[e]
65 & idẽ Old.dicit in conſ.ccxxxvij.perlectis.col.j.†Et h̃ p̃ſertim ſer-
uat̃ in Lombardia.vt inquit And.de Iſe.ĩ d.c.j.§.oẽs filij.ſi de feu.
cõtentio ſit inter do.& agnatos .quẽ refert,& ſequit̃ Alex.in cõſ.
xviij.viſis capitulis.col.pe.lib.ij.& in conſ. lx.viſis dubitationibus.
lib.iij.& in cõſ.xxv.attentis,lib.v.& Barth.Soz.in cõſ.clxv.viſis.col.
viij.& ĩ cõſ.ccxxviij.in q.vertente,talis tñ cõſuetudo nõ debet ex-
tendi.vt not.Old.in d.cõſ.ccxxxvij.perlectis,& tradit Alex.in cõſ.
66 vi.viſa inueſtitura. †Et ad tex.in d.§ præterea ducatus.decẽ. limi
tationes colligit Barthol.Soz.in d.conſ.clxv.quas vlterius nõ pro
ſequor.q̃a mã à præſenti propoſito aliena eſt.¶Secunda cõclu-
ſio.ſ.facta,limitat̃ procedere ſm Abb.hic in pluribus diuerſis lo-
67 cis. Secus†quando tantũ in vno loco iuriſdictio pluribus compe
f teret. q̃a tũc diuiſio fieri nõ põt.[f] arg.c. quoniã in pleriſq;.de off.
ord.Et q̃a hoc eſſet contra publicam vtilitatem,vt Abb.hic dicit
& iſtam concluſionem Alex.ſequitur ĩ d.conſil.xxv.attentis. col.
pen.lib.v.& Barth. Soz. in d.conſil.clxv.vbi refert Fran. de Ram.
ita conſuluiſſe in conſil.incip.in q.teſtamenti. Sed tamen aduer-
tendum eſt,quia iſta limitatio dubitabilis videtur. quia Bar.in l.
communi diuidun.§. fina.ff. communi diuid. videtur ſentire cõ-
trarium,dum ibi loquitur in vno caſtro,quod tamen,ſecundum
eum,ibi,diuiditur.Et q̃a rationes, quæ allegantur pro regula, q̃
dicit,ꝙ regulariter diuiſio poteſt fieri, etiam militant in vno ca-
ſtro,& facit text.per locum à ſpeciali in d.§.præterea ducatus. nã
cum ibi in feudis, quæ exprimuntur prohibita ſit diuiſio.ergo ge
neraliter in alijs permiſſa videtur.arg.l.maritus.C. de procur.in l.
cum prætor.ff.de iudic.Non obſtant rationes Abb. & primo qđ
dicitur in cap.quoniam in pleriſque, quia ille text.loquitur in ſpi
ritualibus.& non videtur procedere in iſta materia.vbi diuiſio ꝑ-
miſſa regulariter videtur,ſicut in alijs bonis.arg.l. qđ in rerum.§.
pen.de leg.j.Non obſt.alia ratio dum inquit,ꝙ eſſet contra publi
cam vtilitatem talis diuiſio. quia propter hoc non debet impedi-
ri diuiſio in bonis communibus. Et potius videtur eſſe vtilitas pu
blica,ꝙ non ſint plures domini pro indiuiſo. quia cõio parit diſ-
68 cordias.l.cum pater.§.dulciſſimis.de leg.ij.†Et quia per vnum fa
cilius iuriſdictio poterit exerceri.arg.c.primi.de arb.& in l.item ſi
69 vnus.§.principaliter.ff.de arb.†Vltimo notandum eſt ꝙ caſu,quo
in feudis diuiſio fieri poſſit,ad illam tamen nõ deuenitur, niſi de
g cõſenſu omnium vaſallorum.[g] Ita no.voluit do.Abb.ĩ cõſ. lxxxij.
q̃ q̃ in his, dubijs.col.pen.ver.ego tamen.lib.j. ponderando text.
ad hoc.in d.c.imperialem.§.præterea ducatus,ibi,ſi conſortes vo
70 luerint diuidatur.†& hanc notabilem deciſionem Mod. ſimplici
ter ſequuntur in cap.quæ in eccleſiarum,in fin.char.de cõſt. Sed
h videatis Alex.qui expreſe contrarium[h] tenet in conſil.xxv. lib.v.
ſ.alleg.vbi reſpondet ad illum tex.ꝙ ibi non dicitur de omnibus.
ideo intelligitur ſecundum alia iura.& idẽ Alex.tenet in conſ.vij.
in conſultatione præmiſſa,eo.lib.v.& Fran.de Cur.hoc idem ſe-
quit̃ in conſil.lxviij.ſ.alle.col.iiij.& Barth.Soz.in d.cõſil.cclxxviij.
71 col.ij.¶†Tertio principaliter in pluribus delegatis Abb. conclu-
dit ꝙ vnus ſine altero procedere non poteſt, & idem eſt in plu-
ribus delegatis ad vniuerſitatem cauſarum.vt dictum fuit in ca.
72 cauſam matrimonij.ſ.eo.† Notandum tamen eſt ſingulariter ꝙ
ſi vnus ex pluribus delegatis procederet ſciente, & patiente ſu-
periore,q.cauſam delegauit,ꝙ valeret ſententia,& proceſſus. vt
in ſimili not.voluit Gul.de Cun.in l.j.in princ.ff.de exerc.vbi inq̃t
73 †ꝙ ſi iudex delegatus ab ordinario, cauſam alteri ſubdelegauit,
ordinario ſciente,& patiente. valet proceſſus coram ſubdelega-
74 to.quia ordinarius†qui hoc patitur, videtur ampliare mandatũ.
ar.l.j.§.magiſtrum.ff.exer.& illud dictũ multum extollit Alex. in
l.ſępe.col.iiij.ff.de re iud.& idem Alex.ſequitur in conſ.liiij .ſuꝑ
75 cõſultatione p̃miſſa.lib.v.† Ex quo no.infert ꝙ ſi partes fecerunt
cõpromiſſum ſuper certis rebus in arbitratores,deinde litigaue
runt,ẽt ſuper alijs rebus non comprehenſis in compromiſſo ſu-
per quibus laudatum fuit,ꝙ laudum valet.q̃a cẽſetur partes am
pliaſſe compromiſſum. quod no.eſt q̃a alias in notabili caſu Pi-
ſis conſultum fuit.Et ex ſupradictis expedita ſunt omnia.q̃ Abb.
dicit in primo membro,quando officium eſt auctoritate,& vtili-
tate publicum.¶Subſequenter in ſecundo membro Abbas cõ-
76 cludit ꝙ in officio auctoritate publico, & vtilitate priuato† vt in
tutoribus,vel curatoribus, vnuſquiſque habet poteſtatem inſoli
dum.l.fin.C.de auc.præſt.& Bal.not.ibi illum text.in ſecũdo not.
ad idem text.in l.iij.in prin.in l.de cętero.§.in duob.ff. de admin.
tu.in l.j.C.ſi vnus ex pluribus tutoribus.vt not.Bar. in l.j.§. ſi plu-
res,col.ij.ff.de exerc.in verſ.ſecundo caſu.Ang.in conſil. lvj. quæ
77 reformatio. Aretin.in conſil.lxvj.viſo.col.iiij.† Et iſta concluſio li-
mitatur,niſi agatur de actu, per quem tutela finiatur. quia tunc
78 omnes debent conſentire.vt dicitur in d.l.fin.†Ex quo Abb. hic
infert idem eſſe in ordinarijs iudicibus. quia vnus ſine alijs nõ p̃t
aliquid facere,propter qđ eorũ iuriſdictio finiatur. Et hoc intelli
gitur,quando totum eorum officium finiretur.prout loquit̃ tex.
in d.l.fin.C.de auc.præſt.In tertio membro,videlicet ĩ officio au-
79 ctoritate,& vtilitate priuato,prima concluſio Abb.eſt,† ꝙ ſi plu-
res deputati ſunt vniuerſali adminiſtrationi, vt ſunt plures exer-
citores,vel inſtitores,& hi habent poteſtatẽ inſolidum.l.j.§. ſi plu
res.el.j.ff.de exerc.& loquit̃ ille tex.in pluribus magiſtratis,nõ in
exercitoribus ſimpliciter,prout Abb.hic dicit,de q̃bus aliter lo-
80 quitur tex.in l.ſi tamen plures.in prin.ff. de exer. †Et ex iſta con-
cluſione infertur ꝙ plures procuratores conſtituti ad omnia ne-
gocia,habeãt p̃tãtem inſolidũ, qđ Abb.hic manifeſte ſentire vi-
i det̃,dum loquitur hic de procuratoribus particularibus.[i] & hoc
expreſſe tenet Bar.in l.pluribus.ff.de proc. vbi Bal.& Ang.ſequũ
tur.Sed tñ in contrariũ facit regula, q̃ ponitur in procuratorib.
ſimpliciter in d.l.pluribus.& in c.j. in princ.e.ti.in vj. & q̃a idẽ eſt
regulariter

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Concordiam.Vide omnino Curt.Iun.in tract.de feud. in iiij.par. q. xxx. in ij.regula.in j.limitatione.

b ¶Syl.Ald. Scandali.Adde Iaſ.in l.j in prin.col.pen.ff.de off.eius.in l.de pupillo.§. ſi quis riuos.in j.no.ff.de op.no.nun.

c ¶Syl.Ald. Permittitur.Idem in conſ.389.col.j.vbi omnino vide Alex.conſil.xxx. lib.iij.& conſ.itidem.xxx.lib.vj.in ij.dub.

d ¶Primogenitis.Adde Alexan.in conſ.lx.lib.vj.Franc.Cur.ſenior.in conſil. lxviij. Iaſ.in l.ſtipulationes non diuiduntur.

e ¶S.Ald. Diuiduntur.Et in feudis communitatis quando poſſint diuidi,vide Bart. conſ.x.col.ij.lib.j.cõſ.xx.nu.20.e.lib.conſ.cvj.nu.5.e.lib.j.Goz.conſ. lxij.nu.10.

f ¶Syl.Ald. Non poteſt.Adde Iaſ.in l.iij.§.ex contrario.ff. de acquir. poſ.col.fi.

g ¶Syl.Ald.Vaſſallorum. Vide omnino Curt.Iun. qui optime diſputat in tract. de feu.in iiij.par.q.xxx.in j.lim.

h ¶Contrarium.Idem Alex.conſ.vj.in conſ.xxx.lib.vj.

i ¶Syl.Ald. Patticularibus. Vide Hormannotium Decium in conſi. xxxvij. lib. xiij. ſuorum conſiliorum, vbi notabiliter declarat.

iurisdictio, vel potestas, vti collegio, vel vniuersitati, tunc talis potestas nõ est apud singulos de collegio, vel vniuersitate, sed apud ipsum corpus collegij, vel vniuersitatis. vt not. Bal. in l. j. in iiij. q. ff. de offi. consu. Bar. in l. si vni col. j. ff. de re iu. cũ si. vt tradit ibi Alex. col. ij. in ver. item illud, qđ dictum est. & idem Ant. de Bu. in causa matrimonij. in fin. supra eo. & Dom. post gl. fin. in prin. in ca. ij. de arbi. in vj. & ad idem glo. in c. vt officium, in verbo, separatim, de here. in vj. & ca. irrefragabili. §. j. in verbo per capitulum. & ibi Abb. de offi. or. Saly. in l. cum magistratus. C. quando prouo. non est necesse. & idem Abb. & in consil. lvij. attingam, col. iiij. lib. j. Facit qđ no. Bar. in l. rescriptum, in prin. ff. de pac. vbi inquit† ꝙ si cõmittitur aliquid antianis, vel prioribus ciuitatis, videtur commissum vti collegio, secundum Bar. ibi cum si. vt Alexã. ibi scribit. & Mod. in c. auditis. de præscri. Et prædicta conclusio procedit considerando iurisdictionem, prout est iuris. sed quantum ad ipsum exercitium, & ad actus, qui in facto consistunt, hoc non videtur esse apud corpus collegij, qđ fictum est, sed apud singulares. vt ĩ simili not. Domini. vij. q. j. in c. sicut vir, & Mod. sequuntur in cap. eam te supra de rescr. Et tamen considerandum est, quia illud, qđ Domi. dicit, videtur procedere in excommunicatione, prout ipse loquitur, †quæ non cadit in vniuersitatem. cap. Romana. §. in vniuersitatem. de sen. excom. in vj. non sic videtur in exercitio iurisdictionis. quia illud videtur esse apud collegium, & nullo modo dici potest ꝙ illi de collegio habeant exercitium iurisdictionis, etiam prout in facto cõsistit, quia executio facti ab illis debet fieri, quibus vniuersitas ipsa exercitium iurisdictionis actualiter committeret, qui iurisdictionem exequuntur nomine vniuersitatis. & factum ab eis, ab ipsa vniuersitate factum reputatur† Et subijcit Abb. hic ꝙ quando iurisdictio est apud collegium, duę partes debent congregari. & qđ fit à maiori parte illorum attendit̃. & idem no. Abb. in c. j. circa fi. de his, quæ fiunt à maiori parte ca. cum si. vt dixi in c. cum omnes. col. pe. de consti. †Sed prædicta cõclusio de duabus partibus procedit, nisi alij essent absentes per contumaciam. qa tunc totum ius vniuersitatis residet in præsentibus. vt notabiliter voluit do. Abb. in d. c. cum omnes. col. fin. vbi in hoc damnat opi. Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. vbi tenet ꝙ semper due partes præcise requirantur. sed tamen opi. Bar. verior videtur. vt dixi in d. ca. cum omnes. col. fin. vbi videndum est. †Secundo quod dictum est de maiori parte, limitatur secundum Abba. hic, nisi certus numerus ĩ aliquo actu requiratur. qa tunc ille numerus præcise adhiberi debet prout est in approbatione doctoris, vt per eum hic. Facit tex. in c. fin. lxv. distinct. declarando illum tex. vt Alexan. dicit in l. j. §. fi. ff. de verbo. obliga. cum simil. vt dixi in c. proposuisti. col. iiij. de proba. Et ad hoc facit. quia etiam valeret statutum, ꝙ consensus omnium requiratur [a] vt per gloss. in c. vbi periculum, §. idem quoque, ĩ verbo. singulis, de elec. in vj. ¶†Tertio limitatur, dummodo sit maior pars, & etiam sanior. qa copulatiue ista duo requiruntur. vt Abb. hic dicit. & idẽ Abb. in cap. j. per illum text. de his, quæ fiunt à ma. par. cap. & in cap. quia propter. de elec. cum sim. vt dixi in c. cum omnes. in posterioribus scriptis. Et hoc intelligitur in actibus ecclesiasticis. secus in actibus prophanis, & secularibus. qa iura ciuilia, simpliciter dicunt. ꝙ maior pars sufficit. vt Alexan. concludit in l. maiorẽ. ff. de pac. ¶†Secunda conclusio Abb. est, ꝙ iurisdictio ordinaria ad vnum officium pluribus cõpetat vt singulis, quilibet videtur habere potestatem insolidum. & ita tenet glo. in l. si vni. & Bar. ibi sequitur, ff. de re iu. cũ si. vt tradit ibi Alex. qui dicit ꝙ ista opinio est communis, per text. in l. j. ff. de offi. consu. qui licet loquatur in iurisdictione voluntaria, idem tamen videtur, in contentiosa. Et no. Bal. in l. fi. C. de aucto. præstan. Saly. in l. cum magistratus. col. j. C. quando prouoca. non est necesse. Domi. in c. ij. de arbitris. Et pro ista communi conclu. bene facit tex. in c. fi. de re iu. vbi si ordinarij iudices† proferunt contrarias sententias, præualet illa, quæ fauorabilior sit. qđ non videtur alia ratione, nisi quia insolidum habent singuli potestatem. Et vtraque deberet valere. sed propter cõtrarietatẽ fauorabilior eligitur. Et ista conclu. procedit, ẽt si diuersis tẽporib⁹ & vni specialiter, alteri generaliter iurisdictio concedat̃ [b]. qa per specialẽ iurisdictionẽ vni attributam nõ videt̃ derogatũ generali. l. j. †vbi Bar. C. de offi. præfe. vrb. cum si. vt tradunt Mod. in c. pastoralis, de offic. ord. & dixi in c. cęterum. de iu. col. iij. †Et prædicta cõclusio limitat̃ ſm Abb. hic, nisi causa esset cępta coram vno. qa coram illo finiri debet, nisi primus qui ichoauit, impeditus sit. l. j. ff. de offic. consu. Ex quo Bart. ibi infert. † ꝙ si ẽps habet duos vicarios, licet quilibet possit separatim procedere, tamẽ causa cępta corã vno, per alium expediri nõ põt, nisi dato impedimẽto. Et hoc ꝓcedit, qñ impedimẽtũ est breue. Secus si esset impedimẽtum lõgũ, ſm Bar. in d. l. j. ver. quæro quid si ille, qa tũc alius debet in eius locum surrogari. per l. si lõgius. in prin. ff. de iud. Car. hic dicit per tex. in d. l. si lõgius. ꝙ loquitur ĩ delegato. vt colligitur ibi iudex datus. nos loquimur hic in ordinarijs, q̃ habẽt iurisdictionem insolidum. & Imo. hic sequitur opin. Card. quia tex. in d. l. j. de offic. consul. indistincte loquitur. ergo videtur generaliter procedere. siue impedimentũ sit longo tpe, vel paruo duraturum. & hoc idem confirmatur, secundum And. Sicul. hic. quia text. in d. l. j. ponit exemplum in impedimento infirmitatis. quod quidem videtur intelligendum de graui infirmitate. argu. l. quæsitum. ff. de re iud. & per consequens intelligitur etiam de impedimento longo tempore duraturo. Et ista opin. contra Bar. verior de iure videtur. quia in casu d. l. prime iurisdictio vnicuique insolidum competit. sed locus est præoccupationi. & impedimentum superueniens illi, qui præoccupauit, tollit obstaculum præoccupationis factę, propter quam exercitium alterius impediatur. ideo non debet esse in consideratione qualecunq; sit illud impedimentum. quia alter vtitur iure proprio. & ille, qui præoccupauit, alios excludit, dummodo ipse procedere possit. aliàs secus videtur, per illum tex. qui loquitur generaliter, vt dictum est. Et ad hoc etiam facit tex. in d. l. si longius. vbi loquitur de alio iudice dando propter impedimentum longo tempore duraturum. & tamen ibi exemplificat in infirmitate simpliciter. & sic infirmitas reputatur absolute ibi longum impedimentum. ergo pariter in dicta. l. j. intelligi debet quòd infirmitas intelligatur etiam pro longo impedimento. Non obst. text. in dicta l. si longius. quia ibi loquitur in vno solo iudice. quo casu non datur collega, qui actum explicare possit. ideo alius surrogatur, etiam si essemus in ordinarijs, ne lites remaneant in suspenso, ꝑut ibi dicitur. Præterea illud, qđ tenetur in d. l. si lõgius, nullo modo adaptari potest ad terminos d. l. primæ. q̃a in d. si lõgius. distinguitur ꝙ aut impedimentum est breue. & debet expectari ꝙ cesset, aut lõgum. & alius surrogatur. Nam ſm talem distinctionem collega nullo casu debet procedere. Et iõ ꝯcludẽdũ est ꝙ d. l. j. generaliter ꝓcedat, ꝑut loquit̃. ¶†Et cõclusio. s. facta ꝓcedit, quando iurisdictio à principio fuit penes plures. Quid autẽ si originẽ habuit apud vnum, & deuenit in plures, puta in pluribus hęredibus vnius domini habẽtis iurisdictionẽ in vno castro? Ant. de Bu. hic. col. v. post Guliel. de cu. in l. j. ff. de offi. cõsul. tenet ꝙ singuli in solidũ habẽt iurisdictionẽ in habitu. q̃a indiuidua est. sed ñ [c] quo ad exercitiũ, sicut est in pluribus delegatis. & istam opi. sequitur Bal. ĩ d. l. j. in vij. q. de officio consul. Pau. de Cast. in l. si vni. ff. de re iudi. & Dom. in c. fi. in prin. in col. fin. ver. tertio casu, de arbi. in vj. Abb. vero hic concludit, secundum opinio. Bar. in d. l. si vni. quod isti hęredes habent etiam singuli exercitium iurisdictionis insolidum, sicut defunctus solus habebat. & istam opinionem sequitur Imo. hic, Ang. Imo. & Alexan. in d. l. si vni, ibi Alex. respondet ad quædam, quæ in contrarium adducuntur. Et si facit, q̃a isti videntur iudices ordinarij. quia proprio iure habent iurisdictionẽ. & hoc idem tenet Bar. in consil. clxxxix. primo quæritur vtrum iurisdictio. col. iij. & sequitur Bartho. Sozi. in consil. cclxxii. nõ prosequendo ordinem. Non omitto tamen quòd And. Sicu. hic ex pluribus iuribus conatur defendere opin. Guliel. de cu. & mouetur, †quia ius, etiam indiuiduum competens pluribus successoribus, non potest ab vno sine alijs exerceri, l. per fundum. l. vnus. l. itinere. ff. de ser. rusti. præd. & in l. fina. ff. communia prædi. Sed ad ista iura responderi potest quòd loquuntur, & procedunt, quando tractatur de præiudicio aliorum. quo casu conclusio prædicta nõ habet locum. vt subijcit Abb. hic, dicens † quòd vbi tractatur de commodo sociorum, vnus non potest solus sine alijs exercere iurisdictionem. l. hęredes mei. §. peto. ff. ad Trebel. cum simili. vt tradit ibi Alexan. & idem Alexand. in d. l. si vni. post Bart. ibi in vj. q. Sed in casu isto nos loquimur, vbi solum agitur simpliciter de administratione iurisdictionis. quo casu non reputatur tractari de præiudicio aliorum. vt per Bar. in locis præallegatis. ¶†Et subijcit Abb. hoc quòd si hæredes diuidunt iurisdi. potius videtur diuisa administratio, quàm iurisd. quia iurisd. diuidi non potest, secundum qđ infra dicam. & hoc idem not. Bart. in l. inter tutores. col. fin. ff. de admin. tu. in l. Lucio. §. fin. ff. de aqua quoti. & resti. cum si. vt tradunt Mod. in cap. quæ in ecclesiarum. char. fina. de consti. & Alexand. in consil. xviij. visis capitulis. col. ij. libro ij. & idẽ Alexander in consil. xxv. attentis narratis. col. ij. libro v. Bartolus in cons. clxxxix. col. iiij. vbi dicit ꝙ ciuitates quotidie hoc faciunt And.

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Requiratur. Sed an tunc sufficiat maior pars. Vide Dec. in cap. licet numero 10. de ele.

b ¶Syl. Ald. Concedatur. idem in c. cum M. col. fi. de consti. & in consi. iii. col. ii. vbi late. & latius in c. cęterum. in iij. col. de iud.

c ¶Sed non. Vnde non possunt multiplicare tribunalia & officiales.

And.Sicu. in conf.xix.col.antepen.lib.ij.& si discordarent in tali diuisione† administrationis, possunt compelli ad cōcordiā[a] vt no.Ang.in l.ij.§.ex his.de verb.oblig.Abb.in c.fi.col.j.de re iud.cū si.vt tradit Alex.in d.§.ex his & ī d.ↄs.xxv.col.j.lib.v.& ī d.ↄs.xviij. lib.ij.Ex ṗdictis infert ꝑ Abb.ħ ꝙ diuisa administratione, ex quo nō est diuisa iurisdictio.† ꝙ si vnus delinqueret in administratione alteri attributa, ab illo puniri nō pōt. q̄a pares sunt in iurisdictione,& par in parē nō hēt imperiū.vt Abb.hic dicit post Bar. in d.l. inter tutores.& in l.fi.ff.de re.diui. & sequit̄ Pau.Cast. receptum ff.de iurisd. omn.iudi. Bald. Roman. & Paul. de Cast.idē tenent in l.heres per seruū, de acquir.her.facit text.in l.q. duos.ff. de ꝓc. †vbi in pluribus ꝓcuratoribus omniū rerū, vnus ꝯ aliū nō hēt potestātē.† q̄a pares sunt. Et idē in pluribus executoribus testamēti s̄m tn̄ ꝙ distinguit Pau.de Ca.in l.q ꝓprio.§.si duobus.ff.d ꝓcur. & dixi in ↄs.xcj.& idē in simili casu. Alex.dicit in l.cętera.§.itē quęri pōt.de leg.j.†de duobus dn̄is castri, ꝙ si vnus ꝯ ꝓhibitionē factā extrahit frumentū, nō pōt ꝑ illū puniri. Et ṗdictā cōclōnē ēt sequit̄ Bal.in c.j.in fi.qualiter vasa.iurare debeat fideli.†vbi ħ limitat, nisi esset periculū ī mora.vt q̄a esset periculū tumultus,& scādali.[b] Et ad hoc facit qđ not.Bart.ī l.j.col.iij. ver.vnū tn̄ scias. ff.de off.eius,† vbi delegatus hēt potestatē puniēdi, ꝓpter scādalū euitādū, in casu in quo aliàs nō haberet potestatē.Et ꝙ not. Aret. in cōs.xcv.respōdēdo breuiter.col.ij.† vbi inquit, ꝙ iudex incōpetēs efficitur cōpetens ꝓꝑ periculū more. & ad hoc plura rōne scandali euitandi ꝑmittunt̄.† vt no.Ro.in l.si vero.§.de viro. in vij. fal. ff.sol.mat.& & Mod.in c.nihil.de præscrip.¶†Secūdo, ṗdicta cōclusio ꝓcedit, qn̄ iurisdictio indiuidua est, ꝓut loquit̄ Bart.ī locis. s̄.alleg.secus si esset diuidua.q̄a cessaret ratio, q̄ allegat̄.vt no.Bal. ī c.iperialē.§.ṗterea ducat°.col.ij.de ꝓhib.feu.alie.ꝑ Frid. ¶†Successiue Abb.hic cōcludit ꝙ rł̄r.iurisdictio diuidi pōt. †& hoc ampliat̄.vt ēt habeat locū in feudis, in q̄bus regł̄r diuisio permittit̄[c] c.j.§.omnes filij.si de feu.cōtētio sit inter dn̄m,& agnatos & not. Spec.in tit.de feud.§.qm̄.ver.xxiiij.quærit̄.Cald.in cōs.xij.in titul. de feud.cū si.vt Alex.ꝓsequit̄ in ↄs.vij.in cōsultatione ṗmissa.lib.v.& in ↄs.xxv.attētis,eo.v.lib.& Franc.de Curte.in cons.lxviij.d. Io.& Bar.Soz.in cōs.clxv.& cōs.ccxxviij. Prædicta ↄclo fallit secūdū Abb.hic in feudo ducatus,& marchionatus, ꝓut loquit̄ tex.in c.imperialē.§.præterea ducatus, de proh.feu.alie.ꝑ Frid. †Et ista limitatio maxime procedit in dignitatibus, regalibus q̄ nullo mōdo diuidunt̄, sed tm̄ primogenitis[d] cōferūtur.ca.licet.de voto.vbi Abb.in pe.col.& Old.tradit in cons.xciij.eleganter.col.iij.Alb. in proemio digestorum.in ver.discipuli.col.ij.& iij.& Pet.de Anc. in cōs.cccli.ꝓ maiori intelligētia.Bal.ī l.si plures.col.ij.C.de cōd.īser. & idē Bal.ī auc.hoc.amplius.col.ij.C.d fideic. Et†notādū est ꝙ illud, qđ dr̄ in c.imperialē.§.ṗterea ducatus. nō habet locū de consuetudine, vt dicit Io.An.in rub.de feu.col.pe.ver. nō ammittam vbi inquit ꝙ in Italia cōiter.& † in certis partibus Alemaniæ, ducatus, marchionatus,& oēs dignitates præter regales diuidūtur[e] & idē Old.dicit in cons.ccxxxvij.perlectis.col.j.†Et ħ ꝑsertim seruat̄ in Lombardia.vt inquit And.de Ise.ī d.c.j.§.oēs filij.si de feu. cōtentio sit inter do.& agnatos .quē refert,& sequit̄ Alex.in cōs. xviij.visis capitulis.col.pe.lib.ij.& in cons.lx.visis dubitationibus. lib.iij.& in cōs.xxv.attentis, lib.v.& Barth.Soz.in cōs.clxv.visis.col. viij.& ī cōs.ccxxviij.in q.vertente, talis tn̄ cōsuetudo nō debet extendi.vt not.Old.in d.cōs.ccxxxvij.perlectis,& tradit Alex.in cōs. vi.visa inuestitura. †Et ad tex.in d.§ præterea ducatus.decē. limitationes colligit Barthol.Soz.in d.cons.clxv.quas vlterius nō prosequor.q̄a mā à præsenti proposito aliena est .¶Secunda cōclusio.s̄.facta, limitat̄ procedere s̄m Abb.hic in pluribus diuersis locis. Secus† quando tantū in vno loco iurisdictio pluribus competeret. q̄a tūc diuisio fieri nō pōt.[f] arg.c. quoniā in plerisq;.de off. ord.Et q̄a hoc esset contra publicam vtilitatem, vt Abb.hic dicit & istam conclusionem Alex.sequitur ī d.consil.xxv.attentis. col. pen.lib.v.& Barth. Soz. in d.consil.clxv.vbi refert Fran. de Ram. ita consuluisse in consil.incip.in q.testamenti. Sed tamen aduertendum est, quia ista limitatio dubitabilis videtur. quia Bar. in l. communi diuidun.§. fina.ff. communi diuid. videtur sentire cōtrarium, dum ibi loquitur in vno castro, quod tamen, secundum eum, ibi, diuiditur. Et q̄a rationes, quæ allegantur pro regula, q̄ dicit, ꝙ regulariter diuisio potest fieri, etiam militant in vno castro,& facit text.per locum à speciali in d.§.præterea ducatus. nā cum ibi in feudis, quæ exprimuntur prohibita sit diuisio. ergo generaliter in alijs permissa videtur.arg.l.maritus.C. de procur.in l. cum prætor.ff.de iudic.Non obstant rationes Abb. & primo qđ dicitur in cap.quoniam in plerisque, quia ille text.loquitur in spiritualibus.& non videtur procedere in ista materia.vbi diuisio ꝑmissa regulariter videtur, sicut in alijs bonis.arg.l. qđ in rerum.§. pen.de leg.j.Non obst.alia ratio dum inquit, ꝙ esset contra publicam vtilitatem talis diuisio. quia propter hoc non debet impediri diuisio in bonis communibus. Et potius videtur esse vtilitas publica, ꝙ non sint plures domini pro indiuiso. quia cōio parit discordias.l.cum pater.§.dulcissimis.de leg.ij.†Et quia per vnum facilius iurisdictio poterit exerceri.arg.c.primi.de arb.& in l. item si vnus.§.principaliter.ff.de arb.†Vltimo notandum est ꝙ casu, quo in feudis diuisio fieri possit, ad illam tamen nō deuenitur, nisi de cōsensu omnium vasallorum.[g] Ita no.voluit do.Abb.ī cōs.lxxxij. q̄.q̄ in his, dubijs.col.pen.ver.ego tamen.lib.j. ponderando text. ad hoc.in d.c.imperialem.§.præterea ducatus, ibi, si consortes voluerint diuidatur.†& hanc notabilem decisionem Mod. simpliciter sequuntur in cap.quæ in ecclesiarum, in fin.char.de cōst. Sed videatis Alex.qui exprese contrarium[h] tenet in consil.xxv.lib.v. s̄.alleg.vbi respondet ad illum tex.ꝙ ibi non dicitur de omnibus. ideo intelligitur secundum alia iura.& idē Alex.tenet in cons.vij. in consultatione præmissa, eo.lib.v.& Fran.de Cur.hoc idem sequit̄ in consil.lxviij.s̄.alle.col.iiij.& Barth.Soz.in d.cōsil.ccxxviij. col.ij.¶†Tertio principaliter in pluribus delegatis Abb. concludit ꝙ vnus sine altero procedere non potest, & idem est in pluribus delegatis ad vniuersitatem causarum.vt dictum fuit in ca. causam matrimonij.s̄.co.† Notandum tamen est singulariter ꝙ si vnus ex pluribus delegatis procederet sciente, & patiente superiore, q.causam delegauit, ꝙ valeret sententia,& processus. vt in simili not.voluit Gul.de Cun.in l.j.in princ.ff.de exerc.vbi inq̄t †ꝙ si iudex delegatus ab ordinario, causam alteri subdelegauit, ordinario sciente,& patiente. valet processus coram subdelegato.quia ordinarius† qui hoc patitur, videtur ampliare mandatū. ar.l.j.§.magistrum.ff.exer.& illud dictū multum extollit Alex. in l.sępe.col.iiij.ff.de re iud.& idem Alex.sequitur in cons.iiij.su ꝑ cōsultatione ꝑmissa.lib.v.† Ex quo no.infert ꝙ si partes fecerunt cōpromissum super certis rebus in arbitratores, deinde litigauerunt, ēt super alijs rebus non comprehensis in compromisso super quibus laudatum fuit, ꝙ laudum valet.q̄a cēsetur partes ampliasse compromissum. quod no.est q̄a alias in notabili casu Pisis consultum fuit.Et ex supradictis expedita sunt omnia.q̄ Abb. dicit in primo membro, quando officium est auctoritate,& vtilitate publicum.¶Subsequenter in secundo membro Abbas cōcludit ꝙ in officio auctoritate publico, & vtilitate priuato† vt in tutoribus, vel curatoribus, vnusquisque habet potestatem insolidum.l.fin.C.de auc.præst.& Bal.not.ibi illum text.in secūdo not. ad idem text.in l.iij.in prin.in l.de cętero.§.in duob.ff. de admin. tu.in l.j.C.si vnus ex pluribus tutoribus.vt not.Bar. in l.j.§. si plures, col.ij.ff.de exerc.in vers.secundo casu.Ang.in consil. lvj. quæ reformatio. Aretin.in consil.lxvj.viso.col.iiij.† Et ista conclusio limitatur, nisi agatur de actu, per quem tutela finiatur. quia tunc omnes debent consentire.vt dicitur in d.l.fin.†Ex quo Abb. hic infert idem esse in ordinarijs iudicibus. quia vnus sine alijs nō pt̄ aliquid facere, propter qđ eorū iurisdictio finiatur. Et hoc intelligitur, quando totum eorum officium finiretur.prout loquit̄ tex. in d.l.fin.C.de auc.præst.In tertio membro, videlicet ī officio auctoritate,& vtilitate priuato, prima conclusio Abb.est,† ꝙ si plures deputati sunt vniuersali administrationi, vt sunt plures exercitores, vel institores,& hi habent potestatē insolidum.l.j.§. si plures.el.j.ff.de exerc.& loquit̄ ille tex.in pluribus magistratis, nō in exercitoribus simpliciter, prout Abb.hic dicit, de q̄bus aliter loquitur tex.in l.si tamen plures.in prin.ff. de exer. †Et ex ista conclusione infertur ꝙ plures procuratores constituti ad omnia negocia, habeāt ṗtātem insolidū, qđ Abb.hic manifeste sentire videt̄, dum loquitur hic de procuratoribus particularibus.[i] & hoc expresse tenet Bar.in l.pluribus.ff.de proc. vbi Bal.& Ang.sequūtur.Sed tn̄ in contrariū facit regula, q̄ ponitur in procuratorib. simpliciter in d.l.pluribus.& in c.j. in princ.e.ti.in vj. & q̄a idē est regulariter

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Concordiam.Vide omnino Curt.Iun.in tract.de feud. in iiij.par. q. xxx. in ij.regula.in j.limitatione.

b ¶Syl.Ald. Scandali.Adde Ias.in l.j in prin.col.pen.ff.de off.eius.in l.de pupillo.§. si quis riuos.in j.no.ff.de op.no.nun.

c ¶Syl.Ald. Permittitur.Idem in cons.389.col.j.vbi omnino vide Alex.consil.xxx. lib.iij.& cons.itidem.xxx.lib.vj.in ij.dub.

d ¶Primogenitis.Adde Alexan.in cons.lx.lib.vj.Franc.Cur.senior.in consil. lxviij. Ias.in l.stipulationes non diuiduntur.

e ¶S.Ald. Diuiduntur.Et in feudis communitatis quando possint diuidi, vide Bart. cons.x.col.ij.lib.j.cōs.xx.nu.20.e.lib.cons.cvj.nu.5.e.lib.j.Goz.cons. lxij.nu.10.

f ¶Syl.Ald. Non potest.Adde Ias.in l.iij.§.ex contrario.ff. de acquir. pos.col.fi.

g ¶Syl.Ald.Vassallorum. Vide omnino Curt.Iun. qui optime disputat in tract. de feu.in iiij.par.q.xxx.in j.lim.

h ¶Contrarium.Idem Alex.cons.vj.in cons.xxx.lib.vj.

i ¶Syl.Ald. Particularibus.Vide Hormannotium Decium in consi. xxxvij. lib. xuj. suorum consiliorum, vbi notabiliter declarat.

regulariter in pluribus executoribus.c.si de test.in vj. qui tamen vñr hře gñalem commissionem omnium eorumque, quæ sunt in testō.& quod plures procuratores omnium rerum dati simpliciter non hñt ptātem insolidam,vř tex.in l.qui proprio.§.fin. cũ seq.quæ incipit,qui duos.ff.de proc.cum sim. vt late deducit Are.

81 in cons.lxij.viso.col.ij.š.alleg.vbi videndũ est.†Secundo,in isto tertio membro Abb. concludit ꝙ plures deputati ad causam particularem ,non hñt ptātem insolidum, nisi exprimatur.vt patet in pluribus procuratorib.d.l.plurib.& d.c.si duos. Et ex ista conclu-

82 sione,fm Abb.colligitur†ꝙ officium procuratoris est autoritate, & vtilitate priuatum.& in hoc melius Abb.loquitur,quàm in ca. post cessionem.j.de prob.vbi dixit officium procuratoris auctoritate esse publicum. & non bene,vt dixi ibi.col.xij. Et pdicta conclusio limitatur.vt per Bal.in rub.C.de exerc.col.fi.Sed vide Are.

83 reprobantem illud dictum Bal.subtiliter.in d. cōsil. lxvj. col.† Et prædicta cōclusio etiam fallit, fm Abb. hic in cã spirituali.Sed aduertendum est,quia Abb.non vř præcise firmare hoc,dum se remittat ad tex.in c.si duo,de procu.in vj.& in c.pen. de elect. in vj. quæ iura hoc non probant.Nam tex.in c.pen. in princ. cōcordat cum regula,ꝙ in causa spirituali,de qua ibi, non habent ptātem insolidũ,nisi dicatur. est speciale ibi,quia aliàs plures procuratores simul admitterentur,ibi repelluntur,ēt si velint cōcordari. vt not.Domi.ibi in ver.quid si procuratores.Similiter tex.in d.ca. si duo.§.sane.non probat quia si hoc esset, admitteretur qui primo occupauit,d.c.si duo.in prin.Bene est speciale ibi, ꝙ ex pluribus constitutis simpliciter vnus eligatur, qui solus habet potestatē in solidum.&isto respectu saluatur qđ Abb.dicit, vt sit speciale in

84 causa spirituali,non absolute,sed eo modo,quo dixi.¶†Itē prædicta conclusio fallit fm Bar.in d.§.si plures.in pluribus executoribus datis in testō,alleg.c.fi.de test.in vj.Abb.dicit ꝙ Bar.non recte excipit illum casum.quia loquitur ille tex. quando vnus non vult,vel non pōt interesse.vnde si omnes essent pñtes non potest vnus sine alio. Sed saluari potest dictum Bar.vt intelligatur secũdum tex.quem alleg.quia ī alijs procuratoribus, vel delegatis absolute vnus non potest sine altero,ēt si alter sit impeditus.c. vno delegatorum.j.eo.Sed in talibus,vnus specialiter potest,ne volũ-

85 tas testatoris impediatur. ¶†Et subijcit Abb. esse pulchrum dubium.quid si sunt duo executores.an vno nolente interesse, vel

a mortuo,alter solus[a] exequi possit.[b] de quo se remittit ad Frid. in.

b consil.lxiij.Sed aduertendum est.quia in terminis qōnis formare per Abb.de duobus executoribus,est casus in d.c.fin. de test. in vj.& in hoc Abb.inaduertenter loquitur vel fuit vitio scriptoris.

86 †Sed qō Abb.debuit formari,quādo essent tres,vel quatuor executores, & maior pars non pōt exequi,an minor possit. Isto casu Frider.in cons.lxix.pone, quod sunt.vbi arguit ad partes, & varias opin.refert,&finaliter tenet ꝙ text.in d.c.fin.isto casu nō habeat locum.Sed contrarium tenent.alij,quos Frid.refert in d. ɔs. lxix.propter rationem expressam in d.c.fin. ne voluntas testatoris impediatur.Et istorum opin.Abb.sequitur in consil.lxv.casus, quidam Raynerius.in ij.dubio.lib.ij.Et idem Abb.in cons. cx. in causa hospitalis,in ij.dubio.eod.lib.ij.Et idem Cal.tenet in cons. xlv.in tit.de test.Dom.in d.c.fi.§.sane.col.fin. de test.in vj.& casu quo essent tres impediti,& tres penetrantes, ita ꝙ essent in pari numero,res non haberet dubium.vt dicit Pau.de Cast.in consil.

87 cxlvj.super dubio,in iij.dubio.¶†Vltimo Abb. concludit in arbitris,ꝙ vnus non potest sine alio.l.Pedius.ff.de arb.& hoc de iu-

88 re ciuili.secus de iure canon.c.ij.de arbit.in vj. †Et huic decisioni standum est in foro ecclesiastico,& in terris ecclesiæ.vt no.Abb. in consil.lxvij.col.iiij.incip.in q.lib.ij.& facit gl. ī reg.possessor. de

89 reg.iur.in vj.cum si.vt dixi in c.clerici.de iudi.†Limitatur tamen tex.in d.c.ij.de arb.vt procedat in arbitris voluntarijs prout loqtur.secus in arbitris electis ex necessitate iuris.vt no.Alex.ī l.duo ex tribus.in princ.de re.iu.allegat Innoc.aliàs Imol. qui hoc non dñt.sed est dcm Bar.in terminis in l.item si vnus.§.item si plures.

90 ff.de arb.†Et ad hoc facit, quia de istis arbitris ex necessitate iu-

c ris,idem iudicatur quòd de iudicibus.[c] vt no.Bar.in l.fi.C.de iud. cum similib.vt tradunt Mod.in c.fin.de re iud.¶Successiue Abb.

91 reuertitur ad glo.& in j.q.glos.concludit†ꝙ citatus à duobus delegatis ex tribus,comparere non tenetur. quia citatio temeraria est,quæ non arctat citatum.&ad hoc est gl.in cap.placita.in glos. fin.in fin.xv.q.iiij.not.Old.in consil.lxxxiij.an eps.in fin.Bart. in l. iij.ff.de iudic.cum si.vt cap.si duobus.de app.not.etiam Abb. in c.cũ ordinem col.iij.de rescript.vbi etiam dictum fuit.Et ista con-

92 clusio limitať,nisi esset iudex valde circunspectus† & honestus, ita ꝙ verisimiliter citationem non fecisset in casu prohibito à iure.vt notabiliter Abb.dicit per illum tex.in cap.nisi essent, de pb. in princ.& sequitur Aret.in l.in illa.ff.de verb.oblig.& Mod. in l. ij.ff.si quis in ius voc.non.ie.Sed tamen considerandum est, ꝙ ppter qualitatem personę nō vř ꝙ si non compareret citatus, ꝙ tã quam cōtumax esset puniēdus,iuxta l.si quis ex aliena.ff. de iud. q.a licet p.p qualitatem personæ præsumendum sit ad executionem eius.non tñ vř ꝙ in præiudicium tertij talis psumptio attendatur.ar.gl.in c.sicut.de sent.excōic.& q.a illa psumptio quæ est,

93 datur in præiudicio tertij nō intellr. vt no. †ꝙ quis præsumat bonus,in præiudicium tertij nō intellr. vt no. Abb.in c.cum iure.in prin.j.eo.& q.a p.p qualitatē personæ nō re

94 ceditur à regulis iuris cōis.†vt not.Bal.per illum tex.in c.j. in fi.j. vt lit.pend.cum si.vt dixi in c.postremo.de appel.Et notādum est

95 dictum Inn.in c.prætera,de dilat.†qđ Abb.hic adducit,ꝙ citatus non teneť cōparere,qñ citatio prima facie iniusta apparet,fm regulam,licet in aliquo casu iustificari possit,& no.Bar.in l.ij.col.fi. ff.si quis in ius voc.non ierit.cum si.vt tradũt ibi Alex. & Moder. &idem Mathes.in not.xx.non quod sententia.Abb. per illũ tex. in c.constitutus.in princ.de elec.in primo no.idem Abb. in c.j.de cleri.non resid.in col.fi.Ant.de But.in c.fi.col.fi.de libel.obl.Alexan.in l.ex diuerso.§.si iudicio.colum.iij.ff.sol.matri. & dixi in c. super eo.el ij.in cap.consuluit. el j. de appel. Et ista conclusio videtur posse limitari non procedere in materia, in qua iudex haberet arbitrium recedendi à iure, quia tunc valet sententia contra regulam iuris,dato ꝙ in sententia causa non exprimatur, propter quam iustificari debeat.ita not.Aret.dicit in l.si is,ad quem. col.viij.ver.vj.adde.ff.de acq.hære.vbi ad hoc alleg.dictum Bart. quod ipse ita interpretať in l. quid ergo.§.pœna grauior. col.ij.ff. de his,qui not.infa.& in l.relegatorũ.§.ad tps.ff. de interd. & re-

96 leg.†& in l.quod ad statum.ff.de pœn.vbi Bar.voluit ꝙ valet sententia iudicis minuentis pœnam,quę imponitur à lege,licet causa non exprimatur,q.a fm Aret. in tali mã iudex habet arbitriũ. & de hoc dixi in c.consuluit.el j.de app.Et facit qđ not. Bar.in l.j. ff.de sol.cum si.vt tradit Alex.in consi.cij.super primo.col.v.lib.ij. Et hoc intelligitur quantum ad validitatem sententiæ, prout lo-

97 quitur Bar.d.§.pœna grauior.† Sed ad iustificandum factum iudicis,ne teneatur in syndicatu, bene tenetur iudex causam exprimere,ēt in arbitrarijs,vt no.Bar.per illum tex.in l.Lucius.ff.de his, qui notantur infamia.¶In iij. q. glo. Abb. primo concludit

98 †ꝙ si lata sit sententia à iudice pęnitus ĩncompetēti, ratificari nō potest.& idem Bald.concludit in l.obseruare.§. post hoc, in vj.q. ff.de offi. procon.& Bar. in d.l.obseruare.in fin. dicit, quòd talis sententia ēt cōsensu partium ratificari non potest,quia quod nullũ est ratificari non pōt.& ad hoc est glo. in l.licet.ff.de iudi. & ibi Bar.qui alleg.Innoc.hic,&idem Bal.ibi sequitur. & Alexan. in l. eius qui,in gl.in ver.cōpetere.ff.si cer.pet.vbi inquit ꝙ omnes ita

99 dicunt ꝙ illud,†quod nullum est,ratificari nō potest. & idē Alex. in consi.cxxiiij.in causa,& lite.col.pen.lib.ij.& in consi.lxxviij. viso.col.antepen.lib.v.& idem Bal.in l.j.colũ.pen.ver. quæro nunquid sententia.C.si à non cōp.iud.in l.j.in princi.C. ad Maced.& Pet.de Anch.in regula ratum.col.fin.de regu.iur.in vj.Abb.in c.j.

100 col.antep.ver.& aduerte.de re iud. Et ad hoc facit † ꝙ sententia, quæ lata est tempore feriato, non valet,¦& ideo ratificari non potest. vt not.Bal.in l.si feriatis.versi.extra quæro.ff.de fe. cum simi.

101 vt Alexan.scribit in l.j.in prin.colum.fi.ff.de ferijs.† Sic etiam iudicium agitatum per filiumfam.sine consensu patris cum sit pęnitus nullum,ratificari non potest. vt not. Iacob. But. in l. fina.§. vbi autem.C.de bonis,quæ lib.& Angel. refert, & sequitur in l. licet.ff.de iud.& no. per glo.& Doc.in l.fin.§.necessitatei.C. de bonis, quæ libe.& per Bald.in l.si quis.§.iussum.ff. de acquiren. hæ-

102 re.& de materia Rom. late insistit in consi. iiij. visis. Et†prædicta conclu.limitatur non habere locum in summo Pontifice,qui sententiam nullam ratificare, & confirmare potest, vt no.Abb.post Inno.hic. & hoc dictum pro notabili sequitur Angel.in d.l.licet, dicens ꝙ Legiste,hoc non ponunt.& ad hoc alle.tex.in l.adoptio non iure facta.ff.de adoptio.facit.quod no.in c.j.de translac. & in terminis hoc idem Bald.dicit in l.rescripta.col.iij. versi. item ratificat.C.de prec.impe.offeren.& est glo fi. in c.nullus alterius.ix. q.ij.¶Secundo,conclusio.s.dicta,ꝙ sententia nulla ratificari non

103 possit,intelligitur†vt valeat tanquã sentētia, sed vt valeat in vim

d pacti ratificari pōt,[d] vt per glo.in l.ij.C. communia vtriusque iudi.& not.Bart.in l.prima.C. qui pro sua iurisdictione. Bald.in l.si diuersa

ADDITIONES.

a ¶Solus. Vide Ias.in consi.cx.in fi.lib.j.

b ¶S. Ald. Possit. Solent tñ prudentes testatores adhibere in testamentis suis singulare remedium, vt executoribus. s. constitutis, debet illis licentiam exequendi insolidum.arg.c.religiosus.§.fi.de test.lib.vj.ita tenet Spec.in tit.de instru.edit. §.nunc vero aliqua ver.notandum quoque.Soz.consi.xj.circa pñtem.Calc. con si.cij.pro parte.Ioan.dilectus in tract.de arte testa. in titu. de tutore. & executore caut.viij.

c S.Ald. Iudicibus. Idem in c.pastoralis.in j.no.de rescri.vbi addidi.

d ¶S.Ald. Potest. Vide eundem.s.in c.de causis,col.vj.eo.tit.in cōsi.488.col. pen.

diuersa.col.pe.C.de trãsa.& Abb.in c.significasti, col. pe. de foro
compe.cum simi.vt late tradunt Mod.ibi col.iij. quorum dictis
adde Roma.in consi.clxxiij.ꝑ decisione.in fin.& in cõs. clxxv. di-
ctum vltimum.col.ij.Bald.in c.ex parte decani.col.iij. versi. quæ-
ro falsus procurator.de rescrip.in rub.s̃.eo.tit.col.fi.vbi ita limitat
conclusionẽ nram hic.& idem Abb.in cõs.xcij. ꝯ sententiã. col.j.
lib.j.& in cõs.lxij.in controuersia.col.ij.lib.ij.Alex. in cons. cxxiij.
discussis,col.v.lib.j.& in ꝯs.xxxij.oportune.col.ij.lib.ij.& idẽ Alex.
in l.qđ iussit,col.fi.ff.de re iudi.& ad supradicta facit quod tradit
Pet. Anch.in cõs.cxxij.vnus ex procuratoribus. ¶ Secunda con-
clusio principalis Abb.est,quando iudex non est omnino incom
petens,vt in terminis quæstionis glo.& Abb.cõtra Inno. conclu-
104 dunt† ꝙ processus agitatus coram duobus ex tribus, non valet ꝑ
istum tex.& idem tenent Car.& Imo.post Host.hic cum si.vt tra-
dit Alex.in l.si per errorem.ff.de iurisd.omniũ.iud. & idem sequi
tur Fulg.in cons.clxvij.nisi,in primo dubio,& facit tex.in ca. cum
105 causa.j.eo.Et notandum est incidenter,dictum Inn.hic,† ꝙ quan-
do forma respicit priuatam vtilitatem partium,illi renũciari po-
test.& idem not.Abb.per illum text.in cap.fin.§.his autem,in ij.
not.j.eo.& idem Abb.in c.super quæstionum.§.verum.& in c. cũ
olim.el.j. col.fin.j.eo.titu. & hoc idẽ not.Bar.per illum tex.in l. fi-
106 lio ꝑterito.ff.de iniusto rupto †.Et ista cõclusio procedit.ẽt si clau
sula decreti apponaẽ.vt declaraui in c.cum accessissent.col. iij.de
107 consti.¶ In gl.in verbo,nuncium,concludit† ꝙ nũcius debet esse
a probatæ fidei[a].& cũ literis destinatis.Et ꝓ ista opi.facit, q̃a illud
verbum,literatoriæ,vr̃ referri ad nuncium,& excusatorem, de q̃
108 bus loquitur.q̃a qualitas adiecta post duo verba, †ad vtrũque re-
ferri debet.vt notat Bar.per illum tex.in l.doli verbum.in prin.ff.
109 de ser.corru.vbi inquit ꝙ si statutũ dicit,† ꝙ si aliquis fecerit sic, de
nocte,illa qualitas,de nocte,refertur ad omnia præcedentia. Sed
tamen in contrarium facit.q̃a si portat literas, illis standũ est, &
qualitas nuncij vel executoris non debet cõsiderari,vt Abbas hic
110 dicit.†Et hoc cõfirmatur,q̃a tex.alternatiue loquiẽ,per certũ nũ-
cium vel excusatorem literatoriæ destinatũ. ideo sufficit ꝙ hoc in
altero verificeẽ c.inter cęteras.de rescrip.& regula in alternatiuis
de reg.iur.in vj.Et per hoc respondetur ad dictũ Bar. in d. l. doli.
verbũ.q̃a loquitur Bar.ibi copulatiue,& est eadẽ ratio.secus vide
tur in nõ casu,vbi tex.alternatiue loquitur. & non est eadẽ ratio
ꝙ illud verbum.literatorię, & ad vtrunque referatur.& hoc in si-
mili casu probatur in c.cum singula.in prin.de præben.in vj. ibi,
prioratibus,vel ecclesijs curam animarũ habentibus. Nã illa ver-
b ba,curã animarum habẽtibus,nõ referuntur ad prioratus[b].cle.j.
in fi.de supplen.neglige.præla.& ibi glo.penul.& Imo.post Ant.
de Bu.quem ibi refert.& hoc idẽ tradit Alex. ĩ ꝯs. ccxiiij.visis.col,
111 fi.lib.ij.†Et de qualitate,& fide nuncij.dixi ĩ c.cũ parati.de appel.
¶ In gl.in ver.ostenderit,ibi, suis expensis vnire non tenetur col
112 ligitur† ꝙ delegatus q̃ debet accedere ad aliquem locum,à prin-
cipio debet habere expẽsas à partibus.Host. hic tenet contrariũ
q̃a hoc modo ꝑ indirectũ posset negligere mandatum papæ. Et
q̃a cũ ad huc expense nõ sint certe,illas petere non põt.vt Abb.
hic refert.Et ipse cõcludit dictũ glo.procedere, quãdo iudex es-
set impotens,q̃ suis expensis nõ posset inter arripere. Sed tamẽ
113 dictũ gl.indistincte verius vr̃.q̃a† delegatus debet habere expen-
sas victus a partibus.c.cũ ab omni,& ibi,glo.de vita & hone. cle-
114 ri.& est text.in statutũ.§.insuper.de rescri.in vj.† & q̃a non debet
suis stipendijs militare.c.cum ex officij.de præscri. Non ob. quòd
hoc modo videretur negligere mandatum papæ,vt primo dice-
bat Host.quia ex quo pars nõ prouidet sibi de expensis,quas pe-
tit,non videtur stare per eum argu.l.iure ciuili.ff. de cond. & de-
mon.Non ob. ꝙ non sunt certe.q̃a non debet petere illas in to-
tum,sed prout successiue expendit.& absurdũ vr̃ ꝙ de suo expo-
neret,& postea repeteret.Et hoc,qđ dictũ est, intelligiẽ qñ dele-
115 gatus expensas petit.†q̃a nõ debentur, nisi petantur.vt per glos.
not.in c cupientes.§.si vero.in ver. contempserunt.de elec.in vj.
quã pro not.alle.Bal.in l.vnica.col.ij.in prin.C. ne li.ĩ vna ea.cau.
tertio prouo.& ad prædicta facit gl.in c.statutũ.§.insuper.in vers.
116 moderatus.de rescrip.in vj.†Et no.gl. hoc ꝙ nõ sufficit ꝙ delega-
c tus sciat impedimentum alterius, sed debet sibi intimari[c] vt hic
facit glo.in l.nec ambigi.C.de dona.cum si.vt tradit Rom. in cõs.
ccxcv.donatio.& in consil.cciiij.pro discutienda veritate.in tertio
dubio,Et facit qđ dr̃ de venditore.cui denuntiandum est, licet
117 sciat litem motam† esse emptori.vt not.Bar. in l. denunciasse. in
prin.ff.de adul.& Abb.post Host.& alios in c.fi.de emp. & vend.
cum si.vt tradit Alexan.in cons.xxiiij.inspecto processu.col.ij.lib.
118 iiij.& dixi in cons.lxxiiij. ¶ † Vltimo Abb. concludit ꝙ si tertius
ex tribus iudicibus in veritate impeditus sit,sed alijs duobus non
constat de impedimento tempore processus, non valet senten-
d tia,[d] quia ignorabant fundamentum potestatis suæ. vt in simili
Bar.in l.multũ.ff.de cõdi.& demõ.cũ si.vt tradit Alex.in l.sed si de
sua.ff.de acq.hær.& late Peru.in c. cũ parati.de appel.cuius dicta
reassumunt Mod.in d.l.multũ.de ꝯdi.& demõ. & dixi in c. qm̃ ꝯ.
in xiij.col.de prob.Est verum ꝙ in casu de quo hoc quæritur. Io.
An.in reg.eũ qui, de reg.iur.in vj.tenet ꝯriũ,q̃a in isto casu nõ tra
ctaẽ de dãdo iurisdictionẽ,sed de remouẽdo impedimentum. &
hoc sequitur Bal.in l.falsus.col.ix.ver.circa secundũ. C. de fur.&
Dom.post Archi.in c.cũ in plures.col.ij.eo.ti.in vj. cum si. vt tra-
dĩt Mod.in c.sciscitatus.de rescrip.sed tñ verior vr̃ opi.Abb.hic,
quã tenet Bal.in d.l.multũ,in fin.vbi alle.tex. hic vbi est casus, &
hoc cõiter teneẽ,vt dicit Ro.in sing.xiij.si cã committiẽ.Et ad hoc
ẽt est tex.in c.sciscitatus.de rescr.in ver.dũmodo. Ad quem tamẽ
respondet.Io.An.in d.regu.eũ qui,ꝙ loquiẽ de impedimento in-
cõmoditatis,vel aliàs euitabili.secus est in impedimento necessa
rio.& ita sequuntur Mod. in d.c.sciscitatus. Sed certe hoc videẽ
ꝯ illum tex.ibi,dũmodo is,qui de necessitatẽ præsens esse nõ po
test.& sic vr̃ loqui de impedimẽto necessario. Et q̃a vr̃ se referre
119 ad s̃.proxi.dicta,vbi tex.loquiẽ de necessitate ineuitabili.† Et in ta
li notificatione impedimenti notandũ est,ꝙ si litera excusationis
delegati impediti,& processus aliorũ iudicũ,sunt sub eadẽ data,
e presumiẽ ꝙ executio præcesserit & not.[e] cõcludit Rot.in tit.de ꝑ-
120 sump.in vnica decisione in antiquioribus.Et ad hoc facit,† q̃a ꝑ-
sumitur illud præcessisse,quod facit actũ valere,vt in no.q. tradit
Bal.in l.cum in testõ.§.hæc verba.ff.de hær.inst.vbi inquit ꝙ si eo-
121 dem die fuit facta donatio,& emãcipatio filij, præsumiẽ† ꝙ prius
emancipatio facta fuerit vt donatio valeat.& sequunẽ ibi Ang.&
Imo.Alex.in l.ij.§.prius col.iij.de vulg.& pupil.& in consi.cxij. su
per eo dubio,col.ij.lib.v.

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Fidei. Ad officium nuncij tamẽ assumunẽ infames Colle. in c. cum dile-
cti.in fi.de dolo & contu.Bar.in extraua.ad repri.in ver.nuncium.Ang. de Are.
in §.quadrupli.col.v.ver.quæro an credatur,insti.de actio.& in tract. malefi.in
ver.Petro publico,& iurato nũcio.& vide Sal.in l.tres denunciationes.C.quõ,
& quando index Phil.Fran.in c.cum teneamur.col.fin.de app. de quo videnda
sunt quę ponit Augu.de Arim.in addi.ad Ang.Are.vbi supra.

b ¶Ald. Prioratus. Idem in c.consuluit.in j.no.j̃.eo.

c ¶S.Ald. Intimari. Vera & cõis oĩum resolutio est,ꝙ si q̃ denũciatio requiratur pro
forma,non sufficit scientia,& idem si requiratur de substantia,aut de solennita
te,si vero non requiratur ad effectus prædictos,sed ad tm̃ inducendam scientiã,
& sufficeret.ita voluit Io.An.in addi.Spe.in tit. de procur.§. vltimo, versi. sed
quid sit debitor.Bar.in l.quidã decedens.§.fin.ff.de admĩ.tuto.Bald. in c.j.si de
feu.vasal.ab ali.interp.fue.Cuma. in consi.iiij.domina Stella.col.ij.ver cæterũ
posito,Floria.in l.Labeo.ff.de naut.fen.Dom.in consi.xxxiij.pro examinatione.
col.ij.Pan.de Ca consi.cccxxxij.super primo col.ij.lib.ij.Aret.in l.qui ante ca-
lendas.col.fi.ff.de ver.ob.Fely.in c.cũ contingat.col.v.in iiij.cõclu.de rescrip.

d ¶S.Ald. Sententia. Idem in c.ij.in j.not.s̃.eo.

e ¶Syl.Ald. Et not. Vide eũdem in c.quoniam Abb.in v. col.s̃.eo. & in c. super eo.
el ij.in j.not.de appel.

SVMMARIVM.

1 *Clausula impotentiæ uerificatur, etiam si tertius interesse non uelit.*
2 *Additione statuti facta, censentur ei inesse omnes qualitates statuti.*
3 *Conditio si nequeunti interesse, censetur accessoria, & ideo porrigitur ad causam similem.*
4 *Iudex ordinarius nõ põt se intromittere in causa, in qua papa manũ apposuit.*
5 *Delegati iurisdictio ut conseruetur debet fieri benigna interpretatio.*
6 *Dispositio facta in pluribus personis ex paritate rationis habet locum in paucioribus.*
7 *Statutum in paucioribus habet locum in pluribus.*
8 *Statutum quòd stantibus masculis fœmina excludatur, habet locum etiam stante uno.*
9 *Distributio facienda ex præcepto testatoris inter pauperes, non potest distribui in unum.*
10 *C.quamuis. el ij.de præben.lib.vj.habet locum, etiam in uno expectante.*
11 *Clausula si pro alijs non scripsimus, uerificatur etiam in uno.*
12 *Exequi quis non tenetur commissionẽ papæ cũ graui damno rerũ suarũ, nisi cõstaret de mente papæ.nu.15. si personaliter exequenda sit nu.16.*
13 *Iudicandi munus est necessarium.*
14 *Iudex quisuis negotijs superesse non potest excusatur.*
17 *Indignationis papæ pœna quæ sit.*
18 *Contemnere plus est quàm non parere.*
19 *Contumacia maior est quæ pro minima re insurgit.*
20 *Iudex ordinarius potest cogere subditum suum ad acceptandam delegationẽ.*
21 *Subditus cui causa delegata est cogitur acceptare.*
Iurisdictio quæritur etiam ignoranti sub lito, cui causa delegatur.
22 *Delegatus ante præsentationem rescripti habet iurisdictionem, licet non habeat exercitium.*
23 *Iudex recusari potest ante præsentationem rescripti.*
24 *Processus factus à partibus ante præsentationem rescripti ualet.*
25 *Executor negligens exequi mandatum papæ, non punitur ab eius collega, & quare nu.26.*
27 *Delegatus quando puniri possit ab ordinario.*

§. Adiicimus. ¶Sũmatur,& diuiditur,vt per Abb. ¶Ad declarationem tex. hic Abb. opponit,& respondet. †Et cõclusio eius, est, q̃ clausula impotentię, verificatur etiam si tertius interesse non velit. q̃a verum est dicere, s̃m eum q̃ omnes simul adesse non pñt. Nam si tu non vis me cum esse in scholis, verum est dicere q̃ ego non possum esse tecum in scholis. vt latius ipse hic prosequitur, & posteriores omnes eum sequuntur. Sed aduertendum est, q̃a s̃m declarationẽ Abb. iste tex. nihil non induceret. q̃a ante istum tex. per rationẽ Abb. idem dicendum fuisset. q̃a in effectu [a] in alijs coniudicibus iurisdictio esset cõsolidata p̃p impotentiam. & hoc vr̃ contra istũ tex. qui procedit addẽdo. vt patet ibi, adijcimus. Vnde aliter tex. hic intelligi, & declarari potest. considerando q̃ additio, quam facit text. hic, intelligitur s̃m qualitatem præcedentis dispositionis. arg. gl. not. in clem. statutum in ver. consuetudinem, de elec. per quã dicit ibi Car. i iij. opp. †q̃ si statuto facta sit aliqua additio, omnes qualitates statuti in additio. facta intelliguntur. Et ideo in proposito, cum. s̃. in prin. dictum sit. q̃ qñ apponitur clausula, q̃ si nõ omnes. constito de impedimento, statim in alijs cõiudicibus cõsolidatur iurisdictio. hoc idem videt̃, quando cõstat q̃ tertius nõ velit, q̃a casus impotentiæ trahitur ad casum voluntatis. ita q̃ sicut iurisdictio aliorum consolidatur p̃p impotentiam, ita &c̃ consolidatur immediate p̃p voluntatem. vt est casus sing. hic. Et hoc cõfirmatur, quia Papa, qui causam cõmittit, cogitat de effectu cõmissionis. videlicet vt causa terminetur. Et illa conditio impotentię, si omnes nequiuerint iteresse, videtur quodam modo necessaria† & iõ porrigitur ad casum similẽ respectu effectus, de quo agitur. vt simili no. Bart. i l. Gallus. §. & quid si tantum. col. ij. de lib. & post. per l. mulier. in prin. ff. ad Treb. & in l. iij. C. de inst. & sub. Et ista interpretatio suadetur. vt parcatur laborib. & expẽsis partium, arg. c. cum te. s̃. eo. cum si. ibi alleg. Nam si decisio istius tex. non haberet locum, esset opus redire ad Papam. †q̃a ordinarius non posset se intromittere in tali causa, ex quo Papam semel manum apposuit. vt not. Bal. in l. vt proponis. la. j. C. quõ. & qñ iudi. cum simi. vt dixi in c. vt nr̃m. de app. Et sic in isto casu cessat ratio q̃ iurisdictio delegata odiosa sit. q̃a tendit in præiudicium ordinarij. †q̃a isto casu vt dictum est, non agitur de interesse ordinarij. Et quia ad conseruãdum iurisdictionem delegati debet fieri benigna interpretatio. vt per gl. not. in c. si delegatus. in ver. morte. & ibi Dom. eo. tit. in vj. Et non vr̃ verum illud, qđ Abb. dicit, q̃ si tertius non velit interesse, q̃ verum sit dicere, q̃ omnes simul interesse non pñt. quia bene verum est, q̃ alij duo non possunt interesse cum illo tertio, qui non velit, sed absolute non verificatur q̃ omnes interesse non possunt. nam ista verba in effectu important, ac si dicatur. si vnus interesse non possit. quia impeditus sit, alij duo exequantur. & sic intellectus Abb. etiam non est verus in se, & est contra tex. vt supradictum est. & ideo clarior est intellectus, quem diximus. Et ex isto tex. in ver. idem quoque, notandum est, q̃ dispositio facta in pluribus personis. †ex paritate rationis, habet locum in paucioribus. [b] & idem econtra est, q̃ statutũ in paucioribus habet locum in pluribus. † glos. not. in cap. duobus. de rescript. in vj. in gloss. ij. & ibi Dom. ad idem gl. in c. si compromissarius. in gl. ij. ibi vbi etiam Dom. de elect. in vj. & in c. si cõtra vnũ. in gl. ij. eo. tit. in vj. Et facit iste text. pro eo, quod not. Bal. in l. j. C. de cond. inser. †vbi per illum tex. infert, q̃ si extãtibus masculis filia per statutum excludatur, etiam habebit locum vno solo masculo existente. quia eadem est ratio. secus videtur vbi esset diuersa ratio. [c] ex eo quod no. Bar. in l. j. ff. de opt. leg. vbi voluit† q̃ grauatus distribuere bona inter pauperes, [d] non potest in vnum solum distribuere. quia maior pietas videtur esse in pluribus, de quo tamen dicendum est. vt per Alex. qui alios refert in l. quartam. §. fi. de leg. j. & in simili casu not. Ang. in consil. lvj. quæ reformatio. & ad prædicta etiam facit qđ no. Dom. post Io. And. in c. j. col. ij. de rerum permu. in vers. quid si vnus, † vbi concludit illũ tex. qui loquitur in pluribus expectantibus, etiam habere locũ in vno. & quod no. Dom. in c. quanuis. el. j. col. j. de præb. in vj. vbi inquit, † q̃ illa verba, quibus vtitur Papa, si pro alijs nõ scripsimus verificant̃ &c̃ si pro vno scriptum sit. Et facit qđ no. Abb. in cõs. lxv. casus quidã Raynerius. col. ij. lib. ij. cũ si. vt dixi in cõs. l. & late tradũt Mod. in c. oẽs. leges. j. distinctione. ¶In gloss. in ver. cũ possit. nota s̃m Abb. † quòd quis nõ tenetur exequi cõmissionem Papæ cum graui damno rerum suarum. & ad hoc facit, † quia licet munus iudicandi necessarium sit. l. munerum. §. iudicandi. l. si quis magistratus. ff. de mun. & hono. si tamen iudex datus impeditus sit, †vt negocijs suis interesse non possit, excusatur. l. fin. in prin. ff. de vac. num. † & ista conclusio procedit, nisi constaret præcise de mente Papæ. q̃a tunc mandatũ omnino exequendum erit. xviij. dist. c. in memoria ita Abb. hic dicit. Quod videtur intelligendũ, qñ facta fuit cõmissio, ita q̃ † delegatus personaliter illa exequat̃. vt in c. fi. §. j. eod. tit. aliàs vero delegatus habere ptãtem subdelegandi. c. q̃uis. c. si pro debilitate. s̃. e. cum. si. ¶In gl. in ver. arguendus. Abb. post Gof. primo cõcludit, q̃ in terminis istius. §. solum iste, qui noluit exequi cõmissionem Papæ arguendus sit. q̃a agit̃ de modico præiudicio, ex quo alij pñt procedere. Et ad hoc facit q̃a illud, verbũ arguendus sit. nõ vr̃ importare q̃ puniat̃. ca. qualiter, & qñ §. & q̃a de accus. & vj. q. j. in c. oues. & in §. impuberes, inst. de suspec. tut. And. Sic. tñ hic videt̃ tenere contrarium. quia text. dicit. grauissime arguendus. quo casu, s̃m eum videtur incurrere indignationem Papæ. † & pęna indignationis est priuatio beneficiorum. vt no. Bal. in c. j. §. porro. col. ij. ver. item nota, quæ fuit prima causa benef. amit. Sed ipse non probat, q̃ p̃ illa verba, grauissime arguẽdus, incurrat, indignationẽ Papæ. Pro sua tñ opin. q̃ iste puniendus sit, inducto tex. hic, vbi vr̃ alternatiue, q̃ grauissime arguendus est, pro eo q̃ mandatum apostolicum subterfugiat, aut contemnat. Nam pro contẽptu puniendus vr̃, q̃a plus est contemnere, q̃ nõ parere. †vt per gl. in c. quis aũt. x. dist. & no. Abb. in c. j. de cõst. cũ si. vt tradũt Mod. ibi. Sicut ergo pro contemptu puniri pt̃, ita etiam si subterfugiat. q̃a vna pars alternatiue secundum aliam intelligitur. l. j. vbi Bar. ff. de reb. dub. † Et ad hoc facit, q̃a maior vr̃ cõtumacia, quæ pro minima re insurgit. vt per gl. in c. duo sunt. xcvj. dist. in ver. videbatur, declarãdo vt dixi in ca. j. de iud. Secundo Abb. dicit q̃ illud, † qđ dicitur hic in Papa, &c̃ habet locum in ordinario, qui potest subditũ eius cõpellere ad acceptãdum delegationem. l. j. C. qui pro sua iurisd. c. pastoralis. de offic. ordi. vbi Abb. in iiij. not. † Et tali casu, quando est subditus ille, cui fit commissio, cogitur acceptare. & ipso iure iurisdictio sibi acquiritur, etiam ignoranti. l. cum furiosus. §. j. ff. de iudi. vbi Bart. & Paul. de Cast. ibi sequitur. quia cum iurisdictio possit conferri in inuitum, cum sit subditus. ergo & in ignorantem. l. qui potest. de regu. iur. & per gloss. in d. l. cum furiosus. §. j. Et ideo iudex delegatus ante præsentationem rescripti † habet iurisdictionem. licet non habeat exercitium. [e] vt not. Fride. in consil. xxiiij. cogitetis. & ibi propter hoc concludit, † q̃ ante pñtationem rescripti iudex recusari potest. & pari ratione vr̃ † q̃ si partes litigant coram eo ante præsentationem rescripti, q̃ valeat [f] processus. & hoc dicit sing. Bal. in l. nec quicquam. §. vbi decretum, in fi. ff. de off. procons. & licet hoc dictum reprobet Perus. in ca. super eo. el. ij. de app. quem ibi sum secutus. tñ per istam rationem illud dictum varium videtur. ¶ † Tertio, s̃m Abb. colligitur ex glo. q̃ ille, qui non vult exequi mandatum Papæ, non potest argui, nec puniri ab eius collega. quia par imparẽ, &c. ab ordinario tñ s̃m Abb. post. Host. poterit puniri ratione peccati. q̃a contempsit exequi mãdatum superioris. Et isto casu cessat maioritas. ex quo noluit acceptare delegationem, vt Abb. hic dicit. Sed aduertendum est, q̃a ista rõ quã Abb. in ordinario adducit, q̃ cessat maioritas, ex quo nõ acceptauit cõmissionẽ. vr̃ &c̃ p̃cedere i pluribus delegatis. q̃a si alter nõ acceptauit, cessat paritas. & nõ videtur p̃cedere ratio. supra alleg. † quòd par. in parem &c. Et ideo in pluribus delegatis ratio videtur. quia alter, qui solus procedit, non habet in alium collegam potestatẽ, ex quo ab eo non impeditur. secus si illum impediret. vt not. Domin. in cap. si contra vnum. col. ij. versiculo sed pone, eod. titul. in vj. de quo tamen dicendum, est, vt dixi in cap. j. supra eod. † Et quando delegatus ab ordinario puniri possit, notat Abbas in cap. fin. col. fin. supra de rescrip. Bal. in auctẽn. qua in prouincia. col. iij. versicu. vlt. istud principium. C. vbi de cri. agi. opor. & Pet. de Anch. in consil. cxxxj. in j. dub. Imol. in clem. j. col. pen. de foro comp.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Quia in effectu. Vide Dec. in c. sciscitatus. in v. no. de rescr.

b ¶Syl. Ald. Paucioribus. Item quãdo vnus tantum est, veluti statuto exigenti consensu duorum consanguineorum, si vnus tantũ extat, satis est consensus illius. Bal. in l. j. C. vnde vir. & vx. vbi Pau. de Cast. Alex. Ias. & alij. Fely. in c. proposuisti. in iij, limi. ij. concl. de proba. Ias. in l. Stichum, qui meus erit, col. fi. vers. iij. adde. ff. de leg. j, Fel. in c. quoties. in iij. no. de test.

c ¶Syl. Ald. Ratio. Adde vel si esset de forma. quia tunc neque pluralitas resoluitur in singularitatem, nec econuerso. Nic. Eueral. in sua centuria argumentorum loco à nu. per gl. in. l. iij. §. hoc autem à superiore. ff. de iti. actuque. priu.

d ¶Pauperes. Vide Alex. in cons. cix. nu. 9. lib. vij.

e ¶Syl. Ald. Exercitium. Idem in c. de causis. in gl. j. supra. e.

f ¶Valeat. Et bene, vt etiam sentit Dec. s̃. eo. c. de censib. in princ.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio. §. an sit necessaria.*
2 *Continuatio legis ad legem non requiritur.*
3 *Paragraphus debet continere quid diuersum in eadem materia.*

4 Paragraphus quando dicatur, & quando non.
5 Excommunicatus actor qualiter repellatur.
6 Exceptio excommunicationis potest opponi etiam coram delegato.
7 Rescriptum conceditur ad obseruationem iuris.
8 Exceptio excommunicationis opponi potest coram seculari.
9 Iudex secularis quomodo cognoscat de exceptione excommunicationis.
10 Excommunicatio quando debeat probari.
11 Incontinenti quando dicatur fieri probatio, & quid quando fit sine termino.
12 Persona debet legitimari in iudicio summario.
13 Practica procedendi per delegatum quando opponitur coram eo exceptio excommunicationis.
14 Rescripti impetratio non ualet facta ab excommunicato.
15 Absoluere alius iudex non potest ab excōicatione facta ab homine.
16 Absoluere potest iudex causæ testes excommunicatos ad tempus.
17 Delegatus ratione accessorij absoluere non potest excommunicatum, quando absolutio fuit reseruata papæ.
18 Commisso uno, non semper transeunt omnia, sine quibus expediri non potest.
19 Nolo, præcisam habet resistentiã, & contẽptũ, nõ uolo simplicem denegationẽ.
20 Exceptio usuraria infra quantum tempus probanda est, & nu. 21.
22 Feriati dies quando incidunt in termino, quando detur restitutio in probanda exceptione excommunicationis.
23 Lis non cõtestatur super exceptionibus, nisi haberet uim actionis. nu. 24.
25 Iuramentum calumniæ non requiritur in exceptionibus dilatorijs.
26 Et præstatur post litem contestatam, & quando nu. 28.
27 Et semel tantum.
29 Libellus non requiritur in exceptionibus, nec quod detur in scriptis.
30 Rescriptum non ualet non facta mentione processus inchoati.
31 Processus cum excommunicato ualet, si non opponatur.
32 Delegatus absoluere ab excommunicatione non potest, quando alius qui excommunicauit, est paratus absoluere.
33 Negligentia constare prius debet quando ob alterius negligentiam concessa est iurisdictio.
34 Forma non seruata, quando ualet absolutio ab excommunicatione. quod declara. nume. 35.
36 Excommunicatus an probetur quis per simplicem denunciationem, & an ut actor à iudicio repellatur. nu. 37.
38 Excommunicatio an sola fama probetur, & latius nu. 43.
39 Antecedens probatur probato subsequenti.
40 Excommunicatio probanda est apertissimis documentis.
41 Præsumptiones iuris sunt liquidissimæ probationes, sed in casibus à iure expressis nu. 42.

§.Sexta. ¶Summatur, & diuiditur vt per Abb. hic. Et continuatur iste §. ad pcedẽtia. vt Abb. hic post alios dicit, †& talis cõtinuatio vr̃ fieri gratia cõmodioris doctrine,[a] vt p glo. in l.ij. in prin. de ver. obli. in l.iij. in prin. ff. de acqui. poss. & in l. palã, ĩ prin. ff. de ritu nup. † Aliàs vero de lege ad legẽ cõtinuatio nõ requirit, vt per glo. in l. Gallus. in prin. ff. de lib. & posth. & præsertim in legibus. C. vt per gl. in l.ij. C. de peti. bono. subla. lib. x. Et ita dicit And. Sicu. hic & ista dicta reassumunt Moder. insti. de actio. ¶†Sed tñ considerandum est, ꝙ §. debet continere quid diuersum, in eadem tamẽ materia, vt not. Imol. in l.iij. §. filius. in fin. de libe. & posthu. vbi ad hoc alleg. glo. in c.j. §. sub ea. in versi. sic, de postula. præla. in vj. Et isto respectu. §. deberet continuari, ne videatur alienam materiam continere. In isto tamen §. & similibus, in quibus papa consulitur de varijs quęstionibus occurrentibus, non cadit continuatio, sed congrua responsio secundũ ordinem consultationis requiritur, vt colligitur hic. †Et quare dicatur. §. & quando not. Archi. j. dist. c.j. Bar. Imo. & Alexan. in d. l.iij. §. filius. ff. de libe. & posthu. ¶†Primo not. secũdum Abb. hic practicam repellendi actorem excõicatum. And. Sic. hic dicit ꝙ potius hic ponit finis, & effectus opposite excõicationis, & practica, & forma opponendi habetur in c.j. de excep. in vj. Sed tamen dictum Abb. videtur bene procedere considerata distinctione, q̃ hic ponitur. & latius declarat Abb. in iiij. not. infra eod. ¶† Secundo not. ꝙ exceptio excommunicationis opponi potest non solum coram ordinario, sed etiam coram delegato. † Et ad hoc facit, quia rescriptum conceditur ad obseruationem iuris. l. falso. vbi Bald. C. de diuer. rescrip. & dixi supra in rubri. de rescrip. Vnde illud quod opponi potest coram ordinario, etiam opponi potest coram delegato. facit text. in cap. super literis, in fin. de rescri.[b] Et qđ plus † est, etiam coram seculari exceptio excommunicationis opponi potest. vt per glos. fin. in l.j. C. de iu. & fac. igno. & ibi Bal. col. iij. ver. vnum omisi, ad idem glo. ĩ c.j. ver. opponit, de exceptio. in vj. not. Bal. in c. intelleximus. col. j. de iud. in contingit. col. vj. ver. porro. si iudex, de dolo & contu. in l. Quoties, circa fin. vers. vlt. quæro. C. de iu. in l. placet. col. ij. ver. item noto. C. de sac. san. eccle. & est tex. in c. decernimus. de sentẽ. excom. in vj. facit tex. in c. postulasti. & ibi Ioã. de Ana. in col. j. de homi. & in c. domino guerram, in tit. hic finitur lex Corradi. Et licet corã seculari † opponi possit exceptio excõicationis, ipse tamẽ de illa cognoscere non potest, sed debet remittere ad ecclesiasticum, & probatio corã eo fieri nõ pōt, vt not. Bald. in d. l. quoties. in fin. & Cald. in consi. ix. de for. compe. & hoc declaratur. vt per Dom. in c.j. de excep. in vj. in §. si quis. el ij. in glos. in ver. ecclesiasticis. & in c. fi. col. fi. de for. compe. in vj. vbi dicit ꝙ remissio fit ad ecclesiasticum, quando dubitatur de validitate excõicationis. secus si agat de probatione, quia probatio excõicationis debet fieri corã eo, corã quo opponitur. quod notandũ est contra Bal. in d. l. quoties, in fi. ¶Tertio no. ꝙ excõicatio probari debet statim, vel intra terminum competentem. †Ex quo inferri videtur, † ꝙ illa probatio incontinenti fieri dicitur, quando fit sine termino, ex quo ista ponunt tanq̃ diuersa. c. inter cæteras. de rescrip. Sed contrariũ videt probare tex. in c. literas. §. ppterea. de restitu. spol. vt latius declarat Are. in c. veniens. el ij. col. viij. de testi. & ibi respõdet ad istum tex. & ibi etiam dicit ꝙ iste tex. sing. probat illud quod no. Bar. in l. fi. in fi. ff. pro suo. Similiter intelligẽdo tex. generaliter prout loquit. & sic tam in iudicio summario, quã plenario, videt probari hic, † ꝙ in iudicio summario persona debet plene[c] legitimari,[d] licet causa requirat summariam probationẽ. & ita istum tex. not. Are. in c.j. in prin. de accu. Et sic iste tex. facit pro eo. quod no. Bar. in l.ij. in fi. de edic. diui Adria. tol. ¶†Quarto no. practicam procedendi per delegatũ, qñ coram eo opponit exceptio excõicationis, vt Abb. hic prosequit. Ex cuius dictis primo hr̃ ꝙ iste tex. intelligit quando excommunicatus fuit post interpretationẽ rescri. quia si excõicatus fuisset tempore, † quo impetrauit rescriptũ impetratio non valuisset c.j. de rescri. in vj. Posset tñ dici ꝙ tempore huius decretalis illud non haberet locũ, quia postea ita statutũ fuit in d. c.j. de rescrip. in vj. ¶†Secundo ex dictis Abb. colligitur ꝙ regulariter ab excommunicatione lata ab homine alius iudex absoluere non potest.[e] ad idem text. in c. pastoralis. §. præterea. infra de offi. ordi. & in c. cũ ab ecclesiarum eo. tit. & per gl. in c. si inimicus. in glo. magna circa fin. xj. q. iij. & not. in c. ex frequentibus, vbi Abb. in vlt. not. de insti. & tradit Roman. in consi. cclxxxvij. in terminis propositæ. col. ij. Ab ista regula excipitur casus noster hic, in delegato papæ, qui data negligentia, vel iniusta recusatione illius, qui excõicauit, absoluere potest, vt hic dicitur. Sed tamen cõsiderandum est, quia videretur ꝙ delegatus absq; malitia, vel negligentia excõicationis deberet posse absoluere ad tempus, videlicet donec causa sibi commissa expediretur, sicut videmus † ꝙ iudex causæ absoluere potest testes[f] excommunicatos, ad tempus, vt dicant testimonium. vt no. Hostien. quem Abb. post alios sequitur in c. veniens. el ij. de testi. Oldr. in consi. cclxxviij. licet. in iij. dubio. Mode. in cap. pastoralis. §. præterea. de offic. ord. dicunt illud dictum Hostien. procedere in ordinario, & non in delegato. Sed contra hoc facit quod not. Abb. infra eo. c. §. fin. vbi concludit ꝙ ordinarius non potest absoluere excõmunicatum ab alio, dato etiam quòd excommunicator non velit illum absoluere, quia in hoc maiorem habet potestatem delegatus, q̃ ordinarius, quia delegatus representat papam c. sane. §. eo. & ideo differentia, quam faciunt Moder. in d. §. inter ordinarium & delegatum non videtur vera. Vnde ad dictum Hostiẽ. videtur posse rnderi ꝙ loquit, qñ excõicatus absoluitur pro interesse alterius, prout est in testibus. de quibus loquitur. secus vr̃ ad commodum ipsius excõicati, prout tex. hic loquitur. ¶†Quinto not. ꝙ delegatus ratione accessorij absoluere nõ potest excõicatum, quando absolutio fuit reseruata papæ. Ex quo Abb. infert † quòd vno cõmisso, non transeunt omnia, sine quibus principaliter cõmissum expediri non potest. Sed aduertendum est, quòd intelligendo istum tex. prout cõiter intelligitur, ꝙ iste actor excõmunicatus fuerit post rescriptum impetratum, ratio videt manifesta, quia de tali casu verisimiliter papa cogitare non potuit, qñ cãm delegauit. secus videtur, quando papa verisimiliter de tali excommunicatione cogitauit, quia vt actus valeat, etiam videtur sibi reseruata cõmisisse, vt dixi in cap. præterea. supra eod. ¶Vltimo not. de ver. non velit, nam secundum Abb. post Ioan. And. & alios

ADDITIONES.

a ¶S. Al. Doctrine. Vide quæ scribit Hotmannoctius detus in repe. l. iiii. §. Cato. ff. de verb. ob. vbi multa tũc iuuenis addidi.

b ¶S. Ald. Rescrip. Adde Ful. Bal. & Ias. in d. l. i. & omnes in d. cap. i. de excce. lib. vi. Spe. in l. j. de exce. §. nunc dicendũ. ver. & not. ꝙ iudex, & ibi Io. An. & Bal. Lap. aile. cxii. inspeximus. col. iii. Roma. sing. dclxxxv. Gui. papæ deci. ccxx. col. i. Felv. in c. tuæ. col. ii. vt lit. non conte. Dec. s. de consti. in c. ecclesia S. Mariæ. col. xx. Ias. in l. eleganter. §. si quis post. col. ii. de condi. inde.

c ¶Plene. Adde Alex. in consi. lix. nu. 2. lib. ii. & Dec. d. l. ii. nu. 47.

d ¶S. Ald. Legitimari. Vide Alex. in l. iudicis. C. de iudi. Pet. de Anc consi. xxxv.

e ¶Ald. Non potest. Idem in l. iii. ver. postremo. ff. de reg. iur. & vide omnino quæ addidi ad glo. in d. §. scientiam.

f ¶Testes. Vide j. ad Dec. de appel. c. ad præsentiam.

19 alios, verbũ, nolo, præcisam resistentiam, †& cõtemptũ, verbum non volo, denotat simplicẽ delegationẽ, & no. hoc Bal. in c.j. col. vij. de mil. vasal. qui contumax est. & idẽ Bar. per illum tex. in l. iã hoc dubitari. & ibi alia iura adducit. & idẽ sequitur Imo. ibi. ff. de hære. insti. & glo. in l. j. per illũ tex. in §. scientiam. in ver. velle. ff. de tribu. & ibi Alb. facit gl. xx. ij. q. ij. c. solet quæri. ĩ ver. noluit. Et tradit Alexan in l. qui se patris. col. v. C. vnde lib. & Maria. in trac. de cita. arti. xxvij. in vj. q. & in simili facit, quod no. Bar. in l. si lege. §. sed scire. ff. de peti. her. Nescio tamẽ an grammatici talem differentiam admitterent. quia verbum nolo, componitur ex nõ, & volo, vt Catolicum dicit in verbo nolle. vbi inquit nolle, id est, non velle. q̃a à non, & velle componitur. ¶In gl. in ver. terminũ competentem, ibi, intra octo dies. & ar. illius tex. idẽ dicitur quã-
20 do opponit̃ exceptio vsuraria. †vt no. Abb. post. Host. & Io. And. in c. quia frustra. in fin. de vsur. & idem tenet Lap. in alleg. lv. quidam coram iudice. Aliter tamen voluit Ro. in sing. xlvj. intra quã tum tp̃s. & aliter ẽt loquit̃ Io. de Ana. in d. c. quia frustra. col. iij. in
21 ver. adde ẽt prædictis. †vbi post Card. & Laur. de Rodul. quos refert, concludit ꝙ in exceptione vsurarum, quæ opponitur, termi-
22 nus debet assignari arbitrio iudicis. †Et notãdũ est sing. ꝙ si in illis octo diebus, qui danrur ad probandum exceptionem excommunicationis, occurrũt duo dies feriati in honorem Dei, non datur restitutio. vt no. Bal. dicit per illum tex. in l. sed & si per prætorem. §. si. feriæ. ff. ex quib. cau. maio. & ita refert de facto se habuis-
23 se. ¶†In glo. in ver. ex cõfessione. Abb. concludit ꝙ indistincte cõmunis opi. videtur ꝙ super exceptionibus non sit lis contestãda & late hoc tenet Car. hic in xij. q. post Bal. cũ si. tradunt Mod. hic, & Maria. in c. qm̃ frequẽter. in prin. in lxvij. q. vt lite non contesta. Perusi. in c. interposita. §. fi. gl. pe. de appel. Et adde Ang. in l. si q̃s
24 libertatẽ. §. nã cum quidã. in fi. ff. de pet. hære. †vbi dicit hoc tamẽ limitari, vt nõ habeat locũ in exceptione, q̃ hẽt vim actionis, vt in exceptione, quę opponitur ꝯ electum, q̃a super illa debet lis con-
25 testari. alle. Inno. in c. bone. de elec. ¶†Secundo Abb. cõcludit ꝙ
a iuramentum calumnię nõ requirat̃ in exceptionibus dilatorijs[a]
26 contra glo. hic, quia debet præstari post litis contest. † vt patet ex ordinę titulorũ. & q̃a semel tm̃ præstatur, vt no. in c. j. de iura. ca-
27 lum. †Sed tñ opi. glo. hic, verior videtur. ¶Non obstant rationes Abb. Et primo, ꝙ iuramentũ calumniæ pręstatur post lit. contest.
28 c. j. de iura. calum. l. ij. in prin. C. eo. tit. † quia illud verum est in iuramento calum. quod præstatur super tota causa. secus est in iuramento calum. quod præstari debet super certo actu, quia præstari potest ante lit. contest. vt no. Bar. in l. ij. in prin. colũ. vlt. versi. modo habemus videre. C. de iura. calum. & ipse Abb. hoc tradit in c. j. in iij. not. de iura. cal. ¶Non obst. quod iura. calum. tantũ semel præstatur. in auct. sacramentũ. C. de iura. calum. quia illud verum est, qñ super tota causa præstatur. secus si in aliquo actu præ-
29 stari debet ante litẽ contest. vt dictũ est. ¶†Tertio Abb. cõcludit ꝙ ĩ exceptionibus nõ requirat̃ libellus, nec dari debet in scriptis. De quo videndum est vt dixi late in c. quoniam contra. in glo. in
30 ver. exceptionis. de proba. ¶†In glo. in ver. aliam, ibi, de processu ordinarij. Colligitur primo secundum Abb. ꝙ in impetratione rescripti debet fieri mentio de processu inchoato coram ordinario aliàs non valet rescriptum. ad idẽ glo. in c. vt debitus. de appel. cũ
31 si. †vt dixit ibi. & late tradunt Moder. in c. cæterum de rescrip. valet tamen processus agitatus cum excõicaio, si non opponatur c. j. de excep. in vj. & ita Abb. hic concludit. Et pro rõnę diuersitatis videndũ est quod dixi in c. edoceri. de rescrip. ¶In glo. in ver,
32 ad excommunicatorem. Abb. post alios sequitur glo. † ꝙ delega-
b tus ex defectu potestatis nõ põt[b] absoluere, qñ alius, qui excõica-
33 uit, erat paratus absoluere. † Et ad hoc facit, quia cũ habeat delegatus potestatem propter negligentiã excõicatoris, debet prius de negligentia constare c. si capitulo. de conces. præb. in vj. cap. ad reprimendam. de offi. ord. no. in c. ex parte de conces. præb. & tradit Rot. in decis. x. in tit. de iure pa. in antiq. & dixi in consi. cxxix. col. iiij. Et tali casu non valet absolutio ex defectu potestatis, quia iudicibus delegatis vr̃ data potestas absoluendi limitata in defectum excõmunicatoris. aliàs vero data potestate valeret absolu-
34 tio, licet forma data à iure seruata non sit, †vt no. per glo. in c. cũ desideres. vbi Abb. de sent. excom. & idem Abb. post alios in cap,
35 qua fronte. de appel. cum si. vt dixi ibi. †Et hoc sane intelligitur in forma data à lege. secus esset in forma data ab homine, vt not.
36 Abb. tradit per illũ tex. in c. fi. col. iij. de rest. spo. ¶†Extra gl. quæritur an per denunciationẽ publicè factã quis probetur excõicatus. Abb. cõcludit ꝙ vbi agit̃ de modico pręiudicio, vt hic, per de-
c nunciationẽ excõicatio probat̃.[c] secus si de magno præiudicio tractatur. In quo primo aduertendum est, quia ratio quam primo Abb. adducit ad probandũ ꝙ per denunciationẽ non probetur excõicatio, videtur generaliter procedere, dum inquit ꝙ non sequitur est denunciatus. ergo excommunicatus, vt probatur in c. licet. de sen. excom. in vj. Sed rñderi põt, ꝙ licet hoc non probet concludenter, probat̃ tñ præsumptiue. & talis probatio præsum-
37 ptiua sufficit, vbi agit̃ de modico præiudicio. †Et ꝙ per denunciationẽ ꝓbet̃ excõicatio, ad istum effectũ, vt actor repellat̃ à iudicio. tenet Arch. xj. q. iij. c. nemo contemnat col. ij. ver. vlt. noto. Et idem Domi. in c. j. §. si quis. in glo. in versi. nomen. de excep. in vj. cum si. vt tradunt Mod. hic, qui istam opi. sequũtur. & idem in effectu concludit Rota in viij. dec. in ti. de excep. in nouis. & sequitur Ro. in consi. cccxlix. dũ quæritur. Et fundatur ista opi. per tex.
38 in d. c. licet. de sen. excom. in vj. †Et quia sola fama probat excõicationẽ, ad hoc vt quis euitet̃, tanquã excõicatus. c. cum desideres.
39 §. secunde. de sen. excom. & ita arguunt, & resident Mod. hic. †Et istam opi. fui secutus in c. pastoralis. §. verum. de app. quia probato subsequenti, probatur antecedẽs l. ij. vbi Bal. C. de do. promis.
40 Et ab ista opi. quæ cõis videtur, non est recedẽdum. ¶†Sed tamẽ in contrarium efficaciter facit tex. in d. c. j. de excep. in vj. vbi dr̃ ꝙ excõicatio debet probari apertissimis documentis. Domi. in d. c. j. in d. loco s̃. alleg. respondet qd̃ tex. ibi nõ loquit̃ præcise de excõmunicatione, sed dicit eam rem debere probari apertissimis documentis. quo casu probata denuntiatione, est probata qualitas excõicationis, & satis dr̃ probata eadem res. arg. glo. not. in c. denique. vij. q. j. in glo. ij. & Mod. hic sequuntur. Sed ista rñsio non satisfacit, quia verba tex. in d. c. j. repugnare videntur, dum ibi loquit̃ de specie excõicationis opposita, vt ex verbis p̃cedentibus colligit̃. ideo illa verba, eam rem, faciunt relationẽ ad speciẽ excõicationis. de qua ibi s̃. proxime loquit̃. facit tex. in l. Iulianus. & quod ibi Bar. ff. de hær. insti. Similiter ꝙ ꝑ denunciationẽ nõ ꝓbetur excõicatio, ꝓbat̃ hic, vbi dr̃ ꝙ legitime debet ꝓbari. facit tex. in c. at si clerici. in prin. cũ gl. in ver. legitima ꝓbatione. de iudi. cũ si. vt dixi ibi. Mod. hic respõdent ad hoc, ꝑ denunciationẽ p̃sumptiue excõicatio ꝓbat̃. & ista vr̃ p̃sumptio iuris, quo casu p̃sum-
41 ptiones iuris dicunt̃ †esse probationes liquidissime, vt per glo. in
42 l. si tutor. vbi Bal. C. de peri. tut. †Sed ẽt ista rñsio nõ vr̃ bona, quia
d solũ in casibus expressis[d] à iure pręsumptiones iuris dñr liquidissime ꝓbõnes, aliàs secus, vt no. Bal. ĩ l. ciues. in princ. C. de app. & sequit̃ Alex. in l. licet imperator. de leg. j. ¶Et si volumus tenere istã opi. negatiuã, quã tenet Ro. in l. j. in prin. col. j. de oper. no. nun. rñderi pot ad ea q̃ s̃. inducuntur. ¶Nam primo non ob. tex. in d. c. licet. quia ibi erat lata snĩa excõicationis, & sola denũtiatio non facit ꝙ repellat̃. & glo. ibi hoc dicit in ver. nunciari. ¶Nõ ob. quod dr̃ de fama, quia statim de hoc videbimus in art. seq. de fama. ¶Non ob. qd̃ no. Bal. in l. ij. C. de dot. promis. quia loquit̃ in accessorio quod nullo modo stare põt absque principali. secus videtur in denũciatione. Vel secũdo illud, quod ibi dicitur est spe-
43 ciale in dote. vt no. Alex. in l. legata inutiliter. col. ij. de le. j. ¶† Postremo quærit̃ an excõicatio probet̃ per famam. Abb. antiquus. dicit esse ponderandum modum opponendi. nam si dico, istum excõicatum, non sufficit probare famam. si vero dicã illũ non esse audiendum, q̃a infamatus, sufficit probare famã. & cogitur se purgare, vel petere absolutionem ad cautelã, ꝑ tex. in c. cũ desideres. §. secundæ de sen. excom. Abb. Mod. hic dicit ꝙ iudex probata fama, benę poterit repellere eũ, & ex officio suo ad purgationem inducere. Sed ad petitionem partis nõ tenetur, nisi excõmunicatio legitimè probata sit. ¶Sed aduertendum est. quia iste infamatus debet euitari ante purgationẽ canonicã, vt probatur in d. c. cum desideres. §. secundæ, ibi, ep̃s, nec alius sibi cõicare debet. & not. Abb. ibi post Inn. Vñ si euitandus sit, vr̃ ꝙ iudex illum repellere debeat, ẽt ad petitionem partis, cõtra Abb. hic. Et tenẽdo ꝙ ꝑꝑ solam famam debeat quis euitari, & repelli a iudicio, est ꝯ cõmunem opi. & ita tenẽt Mod. hic ꝑ tex. in d. c. cum desideres. §. secundæ. & in c. illud. de cle. excõ. mi. & idẽ tenet Bal. ĩ c. domino guerram. col. j. in ti. hic finitur lex Corradi. Et pro ista opi. arguunt Mod. hic. q̃a si denunciatiatio sola hoc operatur, à fortiori fama hĩ operari debet. ¶Sed tñ licet ista conclusio videatur ꝓbari efficaciter in iuribus prælleg. vr̃ contra istum tex. & ĩ d. c. j. de excep. cui non videt̃ posse bene rñderi. Vnde saluãdo opin. communẽ, dici potest ꝙ tex. in d. c. illud. loquitur ĩ foro animæ vt tutior.

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Dilatorijs. Id plane verum est, si talis exceptio legitime probata sit, vt dicit Bal. in c. ij. ĩ. de proba. seq. Ias. in l. admonendi. in repe. col. xlj. ver. condescendo. ff. de iureiu. & in l. iusiurandum & ad pecunias. §. qui iusiurandum. in j. not. eo. titu. vbi subdubitare tamen videtur.

b ¶S. Ald. Non potest. Et si quis fuit excõicatus per vnum ex executoribus an possit per aliũ absolui, & à quo, & quando, vide Bertran. consi. cclxxv. nũ. 9 [illegible]

c ¶Probatur. Adde deci. Tholosa. cccj.

d ¶Expressis. Deci. ĩ. de proba. in rub. nu. 13.

tutior via eligatur, ne incidat quis in irregularitatē, prout tex. ibi loqui videtur. non aūt dicitur ꝙ repellatur a iudicio in foro contentioso. Non ob. tex. in d. c. cum desideres. §. secunde, quia etiā ibi non loquitur quod repellatur à iudicio in foro contentioso. ¶ Non ob. tex. in d. c. cum desideres. §. secunde, q̃a etiam ibi non loquitur ꝙ repellatur à iudicio in foro contentioso. Sed vr̄ cōsule re nequis in tali casu dubio illi cōicet. vel loquitur ille text. ſm iura antiqua, & aliter postea dispositū fuit in d. c. j. de excep. ¶ Nō ob quòd Mod. dicunt de denunciatione, quia contrarium supra dictum fuit, vt in supradictis patet.

SVMMARIVM.

1 *Excōmunicatus absoluitur pstito iuramēto de parēdo materia datis ecclesię.*
2 *Excommunicatus pro notoria contumacia, vel offensa, debet prius satisfacere integrè, quàm absoluatur.*
3 *Excommunicatus pro notoria contumacia, satis est ꝙ soluat expensas antequam absoluatur.*
4 *Excommunicatus ob contumaciam iudicialem vt absoluatur non sufficit cautio iuratoria sed requiritur fideiussor.*
5 *Cautioni iuratoriæ non statur in suspecto de periurio.*
6 *Delegatus cognoscit non solum de eo quod venit accessoriè ad causam sibi cōmissam, sed etiam de eo qd venit accessoriè ad accessorium.*
7 *Accessorium immediatè sequitur principale.*
8 *Reus in vna causa pendente iudicio non potest trahi super alia causa coram alio iudice.*
9 *C. dispendia. §. reus quoque. rescrip. lib. vi. limitatur.*
10 *In accessorio statutum habet locum in principali.*
11 *Ex accessorio infertur principale.*
12 *Accessorio probato probatur principale.*
13 *Accessorium non vestit principale.*
14 *Accessorium non trahit principale.*
15 *Accessorij vitium non vitiat principale.*
16 *Accessorij falsitas non vitiat principale.*
17 *Delegatus absoluto actore à vinculo excommunicationis cognoscere potest etiam de causa separata.*
18 *Surrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.*
19 *Iurisdictio delegata non potest prorogari à partibus sed à lege.*
20 *Episcopus ordinarius non poterit excommunicatum ab alio episcopo etiam in subsidium absoluere.*

§. Si vero. ¶ Sumat̄, & diuidit̄, vt ꝑ Abb. ħ. ¶ † Primo nota ibi, mādato eccl'ię, ꝙ absoluitur excommunicatus præstito iuramento de parēdo mandatis ecclesiæ. facit tex. in c. quæstioni. c. qua fronte. de appel. & in c. cum desideres. in ca. ex tenore. vbi Abb. de sent. excom. & dicit Abb. hic, ꝙ limitatur procedere, quando quis excommunicatus fuit pro dubia offensa, vel contumacia. si autem pro notoria, non absoluitur cū iuramento, †sed debet prius integre satisfacere, c. ex parte. de ver. signi. c. venerabilibus. §. secus. de senten. excom. in vj. & ita Abb. ħ Sed aduertendum est, quia Abb. videtur velle ꝙ pro notoria contumacia non absoluatur excōmunicatus, nisi satisfaciat. q̃a ęquiparare videtur notoriā contumaciam, & offensam. & idē Abb. in c. s. proxime præcedenti, in no. & in d. c. qua fronte.† Sed hoc nō est verum simpliciter quia in contumacia notoria satis est ꝙ soluat expensas, & ꝙ præstet cautionem cum iuramēto. vt dicit tex. in d. §. secus quē Abb. hic adducit. & no. Domi. ibi ī ij. no. ¶ †Secūdo hoc fallit in contumacia iudiciali, in qua non sufficit cautio iuratoria, sed requiritur ꝙ præstetur cum fideiussore. vt probatur ī d. c. qua fronte. cum gl. ibi, in ver. cautione, per illum tex. ibi, sufficienti cautione. & illam glo. Abb. ibi, & doc. sequuntur. & idē tenet Rota. in ij. deci. in ti. de sen. excō. in nouis. & in xx. deci. eo. tit. in antiquis. Sed certe ista esset magna restrictio ad iura, quæ generaliter loquuntur. vt in isto tex. cum simi. & ideo ille tex. in d. c. qua fronte. dum loquitur de sufficienti cautione intelligi debet secundum subiectam materiam de cautione iuratoria, & ista verba Anto. de Bu. interpretatur in c. fi. de resti. spo. quem Alexā. refert, & sequit̄ in cōs. xxxv. viso processu. col. vj. in iiij. vol. & dixi. in d. c. qua fronte. ¶ †Tertio fallit in eo, q̃ esset suspectus de periurio. quia tunc non statur cautioni simplici cum iuramento.[a] not. vt Abb. in c. ad reprimendā in iiij. nota. de offic. ordi. cum si. vt tradunt Moder. ibi. & dixi in c. quæstioni. de app. ¶ †Secūdo not. vt Abb. hic dicit, ꝙ delegatus cognoscere potest nō solum de eo, ꝙ accessorie venit ad causam sibi commissam, sed etiam de eo, ꝙ venit accessorie ad accessorium causę sibi commissę. nam hic delegatus absoluere potest actorem excommunicatum. quia hoc accessorie venit ad causam sibi cōmissam. Item potest postea cognoscere de causa, ꝑ qua excōicatus fuit. q̃a accessorie venit ad absolutionē, quā incidēter fecit. Sed tn̄ cōsiderādū, q̃a istud notabile non vr̄ probari hic. q̃a hoc conceditur delegato ex noua cā ꝑꝑ ɔtumaciā. & malitiā illius, q̃ excōicauit. Nā qđ Abb. dicit esset verū, qn̄ īmediate ħ posset delegatus. †q̃a accessorium immediate sequit̄ principale, vt in regula, accessorium, de reg. iur. in vj. & regula, quæ ponitur in cap. præterea. s. eod. & in l. ij. ff. de iurisd. omn. iudic. loquitur quòd delegatus immediate omnia possit sine quibus causa expediri non potest. ¶ Non obst. quòd text. hic appellat accessoriam causam ꝑ qua excōicatus fuit. q̃a non videtur ꝓprie accessorium, ex quo illa cā separata est, nihil cōe habet cū cā delegata. sed potius incidenter hoc occurrit ꝓpter malitiā excōmunicatoris, vt hic dicit̄. Et tali casu vr̄ delegatus potius habere potestatē à lege, q̃ ampliat ex causa potestatē ipsius delegati, cōtra ea quæ habentur in c. p. & g. j. eo. & ita videt̄ tex. not. hic. ¶ In glo. in vers. distulerit. videt̄ velle ꝙ hodie nō ꝓcedat ꝙ hic dicitur, per c. dispendia. §. reus quoque. de rescrip. in vj. †vbi dicit̄ ꝙ reus in vna cā pendente iudicio, nō pōt trahi super alia cā coram alio iudice. Contrarium videtur probari hic. q̃a iste actor fuerat excōicatus in alia causa, in qua erat reus. Hic dicitur ꝙ potest tanquam actor ꝓsequi cām corā iudice per eū impetrato, & in alia causa, pro qua fuerat excōmunicatus, respondere tenet̄, vt reus coram alio iudice. & sic eodem tempore actor, & reus habēt coram diuersis iudicibus litigare, contra dictū. §. reus quoque Abb. primo respondet ꝙ iste tex. potest intelligi ꝙ iste actor fuit excōmunicatus in cā quā habebat, non cū isto, qui nunc est reus, sed cum alio. & sic cessat contrarium. Sed ista solutio Abb. non satisfacit. q̃a in tali casu qn̄ actor hēbat cām cū alio, iste tex. nō pt̄ hēre locū. q̃a nō vr̄ ꝙ delegat⁹ de illa cā quā actor habebat cū alio, possit ipse aliquo mō cognoscere, cum sit omnino separata. & rescriptum non extenditur ad alias personas. c. p. & g. infra eod. & text. hic videtur procedere, quando causa pro qua fuit actor excommunicatus, tangit ipsum reum, qui tunc conuenitur, vt videbimus in glo. fi. Secundo Abb. respondet secundum Hostien. ꝙ prima causa forte erat per sententiam finita. sed quia nō parebat executioni, excommunicatus fuit. & sic rescriptum impetratum finito primo iudicio per sententiam, licet nondum executionem habuerit. †Et sic limitatur tex. in d. §. reus quoque, ꝓut etiam loquitur, ibi, durante eodē iudicio. & not. Domi. post Ioan. in d. §. reus quoque. in princi. Et hoc in se verum est. quia per sententiā, q̃ trāsiuit in rē iudicatam, lis finita dr̄. Sed tn̄ ista solutio non videt̄ conuenire ad tex. hic, q̃ vr̄ loq̃ qn̄ alia cā nō erat finita, ibi, super eadē cā respondere, & quorū debeat iudicio stare. Tertio Abb. dicit quòd iste text. intelligitur, quando causa pendebat coram delegato. secus si coram ordinario. Dicit tamen Abb. quòd ista solutio ex toto non satisfacit, per auten. & consequenter. allega. in glos. hic. l. voluit dicere Abb. quòd dicta auten. & consequenter, habet locum in delegato, & in ordinario. prout communiter ibi tenetur. Vnde postremo dici potest ꝙ isto tempore processus nō erat nullus, si non opponatur. & ita procedit quod hic dicitur. secus hodie in d. §. reus quoque. distinguendo tamē vt tradit ibi Perusin. ¶ In glos. in versicu. in principali, ibi §. & fideiussori. ad limitationem dicti. §. vide Bart. in eadem. l. alleg. in gloss. in §. sequent. qui incipit, si legatorum. de cuius dicti veritate notat Areti. in l. ex duobus. colum. iij. ff. de duobus reis. †Et dum gloss. hic dicit quòd statutum in accessorio, habet locum in principali.[b] facit quod notat. Barth. in l. quisquis. C. de agric. & cen. lib. xj. †vbi inquit quòd ex accessorio infertur ad principale, quando est inseparabile. †Et probato accessorio probatur principale. l. ij. vbi Bald. C. de dot. promis. †Regula tamen in contrarium est. quia accessorium non vestit principale. l. quod ꝑ manus. ff. iu. cod. l. ex pupillari. de vulg. †Et accessorium non trahit principale. vt in no. q. tradit Bar. in l. ambitiosa. in x. col. in v. regula. ī fin. ff. de decret. ab. or. fa. †Et vitiū accessorij non vitiat principale, vt no. Doc. in cap. j. per illum text. in iiij. no. de concel. ecc. vel alta.† Et falsitas in accessorio nō vitiat principale. l. ij. vbi Bal. C. de fal. Alexan. in l. ex falsis. C. de transac. ¶ In gloss. fin. omissa distinctione. Io. And. quam Abb. sequitur, in distincte verior videt̄ opin. Host. videlicet† ꝙ delegatus absoluto actore à vinculo excōmunicationis, cognoscere pt, ēt de cā separata. q̃a ħ illi ɔcedit̄ ꝑꝑ malitiam excōicatoris, q̃ noluit de cā cognoscere ꝑ illū tex. q̃ ḡnaliter loquit̄. Et q̃a ratio malitiæ quę hic ponderatur,

ADDITIONES.

a Syl. Ald. ¶ Iuramento. Facit optime auct. ei. q. C. de bo. auct. iu. po. vbi Bal. per illū tex. subtiliter includendo dicit, ꝙ ille qui semel fuit releuatus à satisdatione ꝑꝑ iuratoriam cautionem, si semel fuit periurus perdit illud priuilegium. quia tunc est suspectus de periurio, per regulam, semel malus. de re. iur. lib. vj. & quia priuatur priuilegio iurandi qui semel fuit periurus. c. paruuli. xxij. q. vlt. tradit late Iaco. de S. Geor. in l. non exigimus. §. qđ diximus. col. ij. numero. 8. ff. si quis ca. post alios, ibi.

b ¶ Sil. Ald. In principali. Adde eundem Dec. in c. cum M. in xij. col. i prin. de consti.

ponderat̃, vel gñaliter ꝓcedere, & q̃a delegatus, q̃ surrogat̃ in locũ excõicatoris ꝑ eius malitiã, vr̃ habere illã iurisdõnẽ, quã ĩ tali cã excõicator hẽbat, 18 †q̃a surrogatũ sapit nãm eius in cuius locũ surrogat̃ l. si eũ. §. qui iniuriarũ. ff. si q̃s cau. facit tex. in cle. j. de sup. neg. p̃rla 19 †Nõ ob. q̃d dr̃ in gl. de iurisdictione delegata, quę nõ põt ꝓrogari, q̃a verũ est à partibus. ꝑut loquit̃ tex. in d. c. p. & g. alle. in gl. Sed in casu nr̃o ista vr̃ ꝓrogatio facta à lege ex causa. prout dixi ĩ no. ¶ Postremo Abb. cõcludit ꝙ iste tex. nõ hẽt locũ in ordinario, 20 †q̃a ep̃s ordinarius nõ poterit excõicatum ab alio epõ, ẽt in subsidiũ absoluere, q̃a regulariter nullus põt absoluere excõicatũ ab hõie, sed delegãs põt, quia gerit vices papę, vt latius Abb. hic dicit. Sed aduertendũ est, q̃a delegatus licet repręsentet papã in cã sibi cõmissa, tñ mandatũ papę stricte interpretatur. Sed in isto casu mandatũ delegati à lege extẽditur ꝑ malitiam excõmunicatoris. vnde si extenditur potestas delegata propter malitiam excommunicatoris, à fortiori extendi debet ordinaria, quæ fauorabilior est. & ita dicendum videtur.

SVMMARIVM.

1. *Prouincia debet habere archiepiscopum.*
2. *Archiepiscopi plures ex dispensatione papæ possunt esse in eadẽ prouincia.*
3. *Episcopus unus tantum debet esse in ciuitate.*
4. *Episcopi duo ex dispensatione apostolica possunt esse in eadem ciuitate.*
5. *Archiepiscopus debet habere sub se x. uel xi. episcopos.*
6. *Rex ut constituatur debet habere sub se x. uel xi. ciuitates.*
7. *Causa debet committi iudicibus non habentibus inferiorem dignitatem ipsis partibus de honestate.*
8. *Iudex quilibet in causa in qua potestatem habet, citare potest etiam cardinalem.*
9. *Par in parem non habet imperium.*
10. *Citatus à duobus ex tribus delegatis non tenetur comparere.*
11. *Requisitio iudicis habetur loco citationis.*
12. *Citatio non requiritur ubi pars est præsens.*
13. *Præsens non citatur.*
14. *Citatio à maiori parte uniuersitatis ualet, si duæ partes comparent.*
15. *Citatio nulla purgatur parte comparente.*
16. *Iudicis factum non ritè procedentis, factum priuati censetur.*
17. *Spoliatus à priuato habet restitutionem, & idem si à iudice incompetente.*
18. *Restitutio conceditur spoliato à iudice non ritè procedente.*
19. *Iudicis auctoritas non excusat à restitutione fructuum perceptorum.*
20. *Iudex si iniustè tradidit possessionem meam alicui, possum illam recuperare cum fructibus.*
21. *Datio in solutũ facta nõ seruata forma statuti, an censetur lucrum fructuum.*
22. *Fructus ut quis lucretur non requiritur bona fides, sed sufficit abesse malã fidẽ.*
23. *Pares plures si sint in iurisdictione non debent inuicem citari, sed rogari ut certo termino adsint.*
24. *Confœderati plures si sint in liga, potentior uidetur habere mandatũ ad alios congregandos.*
25. *Antiquior de familia uidetur habere mandatum ad requirendum alios.*
26. *Requisitiones quæ fiunt inter pares an debeant esse trinæ.*
27. *Negligentia paris uel inferioris ut conuincatur, unica requisitio sufficit.*
28. *Requisitio ad conuincendã negligentiam superioris qualis esse debeat.*
29. *Ad apostolos petendum sufficit instanter & sæpius uno contextu petere.*
30. *Petitio pluries eodem contextu facta habetur pro una.*
31. *Clemen. quãuis, de appella. an contentetur unica interpellatione.*
32. *Appellationis causa exigit plures interpellationes.*
33. *Interpellatio unica constituit in mora iudicem.*
34. *Collegæ unica citatio sufficit.*

1 CVm causa. ¶ Summatur, & diuiditur, vt ꝑ Abb. hic. ¶ † Primo no. secũdũ Abb. ꝙ licet ĩ vna prouincia debeat esse vnus archiepiscopus. vj. q. iij. c. scitote. tñ papa q̃nq; ad petionẽ principũ hũc iuris ordinẽ trãsgredit̃, vt hic patet, 2 †vbi erant tres archiepiscopi in Sicilia. 3 †Sic ẽt licet in vna ciuitate debeat esse vnus ep̃s tãtũ. c. q̃m ĩ plerisque. de offi. ord. tñ papa dispensare põt 4 †ꝙ duo. epĩ sint in eadẽ ciuitate. vt ponit Abb. in d. c. quoniam. per. c. nõ aũt. vij. q. j. Et ex eo q̃d dictũ est de archiepiscopo, q̃ debet esse in qualibet ꝓuincia, inferẽ ad regẽ. Et istã ęquiparationẽ facit in d. c. scitote. 5 †Vnde sicut archiepiscopus sub se debet hr̃e decẽ vel xj. epos, ita videt̃ 6 ꝙ ad cõstituendũ regẽ requirat̃ † ꝙ habeat decẽ vel vndecim ciuitates. a & ita no. Abb. dicit in c. constitutis. de testi. Aliter tñ Aret. ibi dicit. & hoc põt esse per viam dispensationis. vt s. dictũ est de epo. 7 ¶ † Secundo nota honestũ esse vt cã cõmittat̃ iudicibus non habentibus dignitatem inferiorẽ ipsis partibus, nõ tñ necessariũ est vt probatur in c. sane. §. eo. vbi delegatus habet ptãtẽ ꝯ episcopum. & rõ ibi ponitur, q̃a papam representat. 8 † Quilibet em̃ iudex in cã, in qua ptãtem habet, citare põt quẽlibet, ẽt si esset cardinalis. vt no. Bal. in l. iubemus. §. fi. C. de epis. & cle. q̃a in tali causa maior reputat̃. facit tex. in c. studuisti. de offi. le. in c. oẽs. de maior. & obe. 9 † Et si honestas deberet considerari, etiam pari, causa non deberet committi. quia par in parem non habet imperium 10 c. innotuit. de elect. l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Tre. ¶ † Tertio nota ꝙ citatus à duobus ex tribus delegatis, licet non valeat citatio, nec teneatur comparere, vt dictum est in c. prudentiã. in prin. §. eo. si tñ citatus cõpareret, & oẽs tres præsentes sint, ex noua requisitione facta, nomine omnium respõdere tenetur, 11 † quia illa requisitio iudicũ habet vim citationis. l. ij. C quomodo. & q̃n iud. 12 † & q̃a cũ pars præsens sit, citatio non requirit̃, vt Abb. hic dicit. ¶ Sed aduertendum est, q̃a interueniente noua requisitione, vt Abb. dici, res clara vr̃. sed absque alia requisitione, in secunda 13 ratione, Abb. sentit ꝙ ẽt respondere tenetur cum præsens sit. † Nã quando quis est præsens, alia citatio non requiritur. b vt no. Ang. in l. de vnoquoq;. per illum tex. ff. de re iu. cũ. si vt tradit ibi Alex. col. j. & in rub. C. de in ius voc. & late Mod. in c. cum oporteat. de accu. col. j. & Io. de Imo. in cons. cxij. ĩ cã quæ vertitur. col. ij. Et ꝑsertim hoc videtur procedere in isto casu, quia fuit citatus ad fi, ex eo q̃d not. Bar. in l. si accusatoribus. col. ij. C. de accu. & in l. ij. §. legatis. ver. nã & diuus. ff. de iudi. Et in casu nostro bene facit q̃d 14 no. Cal. in consi. xj. de iurepa. † vbi concludit ꝙ licet nõ valeret citatio facta à maiori pte vniuersitatis, si tñ duę partes cõparent, propter præsentiã, valet q̃d agitur ab ipsa vniuersitate. Et ad hoc, bene facit tex. ĩ l. ij. ĩ prin. cũ gl. ibi, de fer. 15 † vbi citatio q̃ fuit nulla, purgat̃ pte cõparẽte. c & illũ tex. ad hoc no. Bal. & Alex. in d. l. j. ĩ prin. ff. de fer. & idẽ Alex. in ꝯsi. cxxiij. viso ꝓcessu. col. ij. lib. ij. cũ si. vt tradunt Mod. in c. illud. de ꝑscri. & Ro. in consi. ccccx. vt clarior. col. j. 16 ¶ † Quarto no. ꝙ factũ iudicis nõ rite procedẽtis æquiparat̃ facto 17 priuati. † Vnde sicut spoliatus à priuato hẽt restitutionẽ. ita ẽt si sit spoliatus à iudice, vt Abb. hic dicit. In quo ꝯsiderandũ est, q̃a ista cõclusio de plano ꝓcedit in iudice incõpetẽti, vt in c. cãm matrimonij. vbi Abb. in fi. §. eo. & in notabili casu tradit Pet. de Anc. in consi. ccxix. ad ꝑdicta dubia. cũ si. vt dixi in d. c. cãm matrimo- 18 nij. in fi. † Similiter si esset iudex cõpetẽs, qui ꝓcederet extraiudicialiter, ordine iuris nõ seruato, restitutio peti põt aduersus spoliationẽ ab eo factã, vt no. in c. cõquerente. vbi Abb. in ij. colũ. de d resti. spo. Et illũ tex. ad hoc allegauit Bar. in l. sequit̃. §. si fundũ. ff. de vsuca. & de his late tradunt Mod. in c. dilectus. el j. de rescrip. 19 ¶ † Vltimo no. ꝙ auctoritas iudicis iniuste ꝓcedẽtis nõ excusat à 20 restitutionẽ fructuum perceptorũ. † Vnde si iudex tradidit alicui iniuste meam possessionẽ, possum illã recuperare cum fructibus & idem Abb. post Innoc. & alios cõcludit in c. consultationibus. col. ij. ver. sed dubitat̃. de iure patro. Bal. in l. ij. col. pe. C. de seruitu. & aqua. Rom. in cõsi. ccccliiij. in represente. col. pen. & Abb. in cõsi. xliij. ex oibus. col. fi. in tertio dubio. Sed tñ in contrariũ videt̃ q̃d no. Alb. in prima parte statutorũ. q. lxvij. incip. item quæro, si 21 statuto cautur. † vbi cõcludit ꝙ datio insolutum facta non seruata forma statuti, licet titulo dationis insolutum non lucretur fructus illos, tamen lucratur propter bonam fidẽ. Et ad hoc videtur notabile dictum Bar. in l. sed si lege. §. scire. ff. de peti. hære. circa fi. 22 † vbi dicit q̃d ad lucrandũ fructus nõ requirit̃ bona fides, sed sufficit abesse malã fidẽ. & idẽ Bar. in l. si fur. §. j. ff. de vsuca. Bal. in l. vẽditioni. C. de vsucap. pro empto. cum simi. vt tradunt Moder. in c. quarta. de præscrip. col. ij. & idem Abb. in consi. xxxiiij. attingã. col. j. lib. j. & hoc q̃n ius non resistit, vt no. Bar. in d. §. scire & sequitur Alex. in consi. cxxj. viso themate. col. fi. lib. iij. & idẽ consilium repetitũ habetur in consi. lxxiij. lib. ij. And. Sic. in consi. xlj. colũ. x. libr. primo & Franc. de Cur. in consi. lxxj. princeps defunctus. colum. pen. & fin. Saluando tamen quod Abb. dicit in casu nostro dicendum videtur ꝙ iura hic resistunt, vt Abb. hic dicit, in fructibus percipiendis. Et hoc declarari põt, quia pendente appellatione, iste spoliatus fuit. quo casu iura clamant ꝙ pẽdente appellatione nihil innouandum sit l. j. & per totum. ff. nil nouari appel 23 latione pendente. ¶ † In glo. j. duo colliguntur per Abb. primo, ꝙ vbi

ADDITIONES.

a ¶ S. Ald. Ciuitates. Vide Dec. in l. iij. in prin. ff. de offi. asses.

b ¶ S. Ald. Requiritur. Vide Ias. & Cur. Iun. & Dec. in d. rub. C. de in ius voc. Fel. in c. j. col. pen. ꝯ. de iud. in c. illud. col. iiij. de præscri. Iac. de S. Geor. in l. si omnes. C. si min. se ab hær. abstin.

c ¶ S. Ald. Cõparente. Intellige tñ, nisi pars cõpareret & peteret actorẽ cõdemnari in expensis, ratione suæ temeritatis, secundum doctrinam Spec. in tit. de cita. §. viso. ver. item si quid in aliqua istarum. quod dicit bene notandum Iacob. de S. Geor. in l. j. in prin, col. fi. in fi. ver. si vnum notetis. ff. de ferijs.

d ¶ S. Ald. Factã. Adde Iac. Rebuf. & Io. de Pla. in l. si coloni. C. de agr. & cẽsi. lib. xj. Ang. Are. in §. quadrupli. ver. itẽ dixi in libello. insti. de actio. Boerium in consi. cccxxx. etiam si esset. lib. ij. nu. 3. Dec. in l. fi. C. de edi. diui Adri. tol. col. x. ver. ij. conclusio. Goza. consi. xxj. videtur dicendum. colum iij. ver. decimosexto, & si iste, nume. 19.

q vbi sunt plures pares in officio, inter eos citatio fieri nõ potest, q̃a arguit superioritatem. sed debet rogari vt ĩ certo termino adsint. Et hoc de canonicis no. Inn. in c. cũ nobis. de elec. cũ si. vt prosequitur Abb. hic. Bene facit q̃d no. Bal. in tit. de pa. Constant. in
24 versi. ego. in fin. † vbi inquit q qñ sunt plures confederati in liga, ille qui est potentior, videtur habere mandatum ad requirẽdum
25 & congregandum alios. † Et idem in antiquiore de domo, & familia. vt not. Bart. in tracta. de tyranno. col. iiij. cũ simi. vt tradunt
26 Mod. in c. j. de maio. & obed. & in c. cum omnes. de consti. ¶ † Secundo ex gl. colligit q iste requisitiones, q̃ fiunt inter partes, dẽnt
27 ẽe trine. † Sed contrarium Abb. hic concludit, q ĩmo ad conuin-
a cendam negligentiam partis, vel inferioris, vnica [a] requisitio sufficit. & ad hoc est glo. quam ipse allegat in cle. j. in ver. requisierint. de hære. & sequitur Car. ibi in ver. duro. in xviij. q. Et no. Bald. in l. qui crimen. in viij. q. C. qui accusare. cũ si. vt tradit Alex. in l. j. de pupillo. §. si quis ipsi præcori. col. ij. de ope. no. nun. & late Mod. in ca. ex literis. de consti. Et ista opi. cõiter tenet, vt dicit Domi. in c. si cõtra vnum. e. tit. in vj. col. ij. & secundũ istam conclusionem Alexã. consuluit in cons. lxxix. stantibus his, lib. iij. & idem tenet Ange. Are. in §. sic itaq; col. penul. de acti. ¶ Et ista cõclusio limitatur nõ procedere in casibus, in quibus specialiter cõtrarium expressum reperitur in iure. & ita vnico verbo ad omnia contraria Domi. respondet in d. c. si contra vnum. Et hoc specialiter exemplificari po
28 test in alia conclusione, quæ colligitur ex dictis Abb. † hic, videlicet in requisitione facta in aliquo actu ad conuincendam negligentiam superioris, per text. in c. j. de supplẽ. negli. pla. & ibi Ant. de Bu. in ij. not. & not. Bald. in c. j. col. iij. in fi. ver. dicit Hosti. de milite vasallo qui contumax est. cum si. vt tradunt Mod. in d. c. ex literis. Sed in hoc contrarium voluit Ro. in singulari. ccccxxiiij. ego
29 dixi per text. in cle. quanuis de appel. † vbi ad petendum aposto
30 los sufficit q instanter, & vno contestu petantur. † & tñ illa petitio facta sæpius eodẽ tempore, per vna hr̃, iuxta gl. ĩ l. iiij. ff. de pig. ac. & reperio q̃d idẽ tenet Ro. in consil. ccccxxvij. in proposito casu, col. j. Et ad text. in d. c. j. rñdet quòd loquitur in illo casu speciali, in quo lex vltra procedit sic disponendo. & ita sequuntur Mod. hic. & in d. c. ex literis. Sed aduertendum est, q̃a ad tex. in d. cle. q̃uis. rñderi pot, & ibi non negatur, immo probari vr̃ q trina interpellatio requiratur. Sed põt dici q ille tres interpellationes non
31 habentur ꝑ vna in illo casu speciali. † Et sic respõsio data ad c. pri. retorqueri põt, & certe in casu. d. cle. q̃uis, vnica interpellatio nõ sufficeret. vt no. Bal. in auc. item si appellatione. in j. C. de tempo. appel. quia hoc nõ esset summa ope niti, prout requiritur in ap-
32 pellatione. & no. Sal. in fi. §. illud col. fi. C. de tẽpo. app. † vbi inquit q Doc. cõiter volũt q plures interpellationes requirãtur in causa appellationis. ex quibus patet q Ro. non bene loquit in intellectu. d. cle. q̃uis. ¶ Finaliter tñ placet op. Ro. nõ per rõnẽ eius, quę
33 nõ valet, dcm̃ est. sed † quia in cã principali ex vnica interpellatione, ẽt iudex, qui superior est, in mora cõstituit. vt no. Bal. in l. Titia §. vsuras. de le. ij. in l. mora. in princi. ff. de vsur. cum si. vt Alex. tradit in cons. lxxix. s. allegato. vbi ita concludit. & idem Alex. in cõs.
34 lix. viso ti. col. iij. lib. iiij. † Et de collega, q vna citatio sufficiat, ẽt tenet Bal. in l. nam ita diuus. col. fi. ff. de ado. & Maria. in trac. suo de dilatio. in arti. xvij. q. vij. col. iiij.

ADDITIO.

a ¶ Vnica. Et bene. nisi in casibus expressis. Roma. sing. ccccxxiiij. & consi. ccccxxvij. Idem Dec. j. de appel. c. ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Tertius comparens pro suo interesse potest recusare iudicem si habet iustam causam.*
3 *Etiam post litem contestatam nu. 2.*
3 *Tertius potest opponere dilatorias etiam post litem contestatam.*
4 *Iudex recusari potest à iure, si habet litem mecum.*
Item si noluit admittere ad osculum pacis nu. 5.
6 *Inimicus præsumitur qui non admittit ad osculum pacis.*
7 *Osculo papa non censetur excommunicatum absoluere.*
8 *Osculo dominus non uidetur feloniam remittere.*
9 *Mulier priuatur dote propter adulterium, & per osculum luxuriosum.*
10 *Iudex recusari potest, si minatus est q noceret si posset.*
11 *Inimicus dicitur nedum qui fecit iniuriam, sed qui libenter faceret.*
12 *Minantis qualitas quando consideranda sit.*
13 *Inimicus præsumitur qui non salutat.*
14 *Confiteri quis censetur omnia requisita in actu quem facit. limita. nu. 20.*
15 *Contrahens cum aliquo tanquam cum tali, uidetur confiteri illum talem.*
16 *Actum faciens uidetur se astringere omnibus loquentibus de illo actu.*
17 *Facere qui tenetur debet ualide facere.*
18 *Censum recipiens ab aliquo tanquã emphyteuta, an fateat illum emphyteutã.*
19 *Osculum ad pacis recipiens aliquem, non uidetur fateri illum monachum.*
20 *Litigans cum aliquo tanquam cum procuratore, non prohibetur allegare iudicium nullum ex defectu mandati.*
22 *Approbatio tacita in his, quæ non pendent à potestate mea, non releuat ad confirmandum iudicium.*
23 *Producens instrumentum uidetur fateri omnia contenta in eo.*
24 *Actus ad ualiditatem debet concurrere potestas & uoluntas. Bal. addit sed superfluo scientiam. nu. 26.*
25 *Voluntas innanis est, ubi iuris potentia non assistit.*
27 *Vtile per inutile uitiatur in indiuiduis. secus indiuiduis.*
28 *Iudex proposita exceptione procedens ad ulteriora, uidetur tacitè pronuntiare & exceptionem reijcere.*
29 *Facto plus est facere quàm uerbo.*
30 *Facere plus est quàm pronuntiare.*
31 *Voluntas quandoque uerbis declaratur.*
32 *Voluntas quæ ex facto elicitur, est magis limitata, quàm illa, quæ ex uerbis expresse habetur.*
33 *Posse & uelle quando dicantur contrari.*
34 *Actus interpretandus est ut ualeat, nisi de graui ꝑiudicio alterius agat. n. 35.*
36 *Tutores habent potestatem insolidum.*
87 *Iudex ordinarius si procedit ex potestate delegata quam non habet, an ualeat processus ex potestate ordinaria quam habet.*
38 *Clausula, omni meliori modo, facit processum ualere ex potestate quam habet, quanuis ex alia quam non habet, esset processum.*
39 *Clausula, omni meliori modo, operatur circa adeptionem, quando erat incertum ex quo testamento competeret.*
40 *Actus quando uitietur propter mixturam inhabilium.*
41 *Actus uniuersitatis ualet, quanuis inhabiles intersuerint.*
42 *Simonia inficit actum electionis.*
43 *Consules noui cum iam officio functis si quid faciant, ualet actus.*
44 *Electio ualet quanuis ignoranter inhabiles admissi sint ad eam faciendam.*
45 *Actus qui debuit explicari per consilium minus, & fuit factus ab eodẽ minori consilio, sed cum interuentu maioris promiscue non ualet.*
46 *Actus non uitiatur per mixturam inhabilis, quando potestas competit unicuique insolidum.*
47 *Notarij duo si rogati sint de instrumento, quorum alter erat officio priuatus, ex persona alterius, ualet instrumentum.*
48 *Notarij si sint rogati, non sufficit alterum subscribere.*
49 *Regula, si non ualet quod ago, ualeat ut ualere potest, quæ declaratur quando hoc expresse dictum est nu. 50.*
51 *Forma certa ubi requiritur, non ualet actus illa non seruata, etiam si dictum sit q ualeat ut ualere potest.*
52 *Clausula, ualeat ut ualere potest, habet locum data potestate. aliàs non.*
53 *Iuramentum facit ualere actum eo modo quo potest. quod declara nu. 54.*
55 *Iuramentum non supplet defectum consensus.*
56 *Iuramẽtũ nõ trahitur ad casus, ad quos nõ trahit dispositio absque iuramento.*
57 *Clausula, omni meliori modo, facit actum ualere ut de iure potest, non tamen trahitur ad incognita. nu. 58.*
59 *Presumit in dubio disponentẽ uoluisse actũ ualere omni meliori mõ quo potest.*
60 *Interpretatio in dubio facienda est ut actus ualeat, etiam in actu secundario nedum in principali. nu. 61.*
62 *Contractus factus nomine uxoris, si non ualet ut factus dicto nomine non ualet etiam ut factus nomine mariti.*

CVm super. ¶ Sũmat, & diuidit, vt per Abb. h̃.
1 ¶ † Primo not. ex his quæ Abb. dicit super gl. prima q tertius cõparens ꝑ suo interesse, põt recusare iudicem, si habet iustã cãm recusandi, & idem dicit Imo. hic. & ad hoc istum tex. ꝑ singulari allegat Peru. in c. cũ speciali. in prin. in ij. q. de app. † Et hoc ẽt ꝓcedit post lit. cõ-
2 test. q̃a etiã tunc tertius comparens ꝑ suo interesse iudicem recusare põt, vt no. Ang. in l. quidam cõsulebant. in fi. in ver. vlt. ad-
3 de. ff. de re iudi. † Et etiam aliàs exceptiones dilatorias tertius cõparens post litem cõtestatã opponere põt, vt no. Ang. in l. si quis libertatem. col. fi. in fi. in prin. ff. de peti. hære. in ver. & sm hoc est casus in terminis. de quo tñ dicendũ est, vt tradit Pet. de Ancha. in cõsi. cccxxxiiij. ad dubia. & per Mod. in c. exceptionẽ. de excep.
4 ¶ † Scd̃o colligitur per Abb. q ex tribus causis [a] iudex recusari
a põt. Prima, si hẽt litẽ mecũ. & idẽ Abb. alle. istũ text. dicit in c. j. in ij. no. de iud. & no. Spe. in e. ti. §. super eo. ver. idẽ est, si cũ altera. & Do. post Io. An. in c. legitima. de appel. in vj. Peru. i c. postremo. in ver. xxxviij. de appe. An aũt h̃ ꝓcedat, ẽt lite finita, videdũ est q̃d
5 plene scripsi in ca. j. de iudi. in prioribus & posterioribus scriptis.
6 ¶ † Scd̃a cã est, qñ noluit admittere ad osculũ pacis. † arguit. n. in
b micitia, ex quo alij admittunt, [b] vt no. Peru. in c. postremo. in ver.
7 xxxvj. Et de osculo hr̃ in c. dilecto. j. de præbẽ. † Per osculum tamẽ non

ADDITIONES.

a ¶ Causis. Plures causas recusandi iudicem ponit Spe. in tit. de iud dele. §. superest. videre. Panor. & Fel. in c. j. vt lite non contest. Steph. Aufre. in tra. de recusatio.

b ¶ Syl. Ald. Admittuntur. Vide Iac. de S. Geor. in l. apertissimi. col. pe. in xxix. causa. C. de iud. & facit, quia iudex ob inimicitiã nedũ capitalem, sed probabilẽ recusatur, gl. in c. ij. in ver. inimicũ, & ibi Do. de procu. lib. vj. ẽt post reconciliatiõnẽ. Spe. in titu. de iu. delega. §. superest, ver. ita si quondam. & quadraginta quatuor causas commemorat Iac. in d. l. apertissimi, vbi omnino videndum.

8 nō vr̄ papa excōicatum absoluere. cle. fi. in prin. de sent. excō. †Et per osculum non videtur dominus vasallo feloniam remittere. vt no. Bal. in cap. j. in prin. col. fi. ver. an dominus. in ti. qui mo. feu. 6 amit. †Et de osculo notandum est singulariter ꝙ sicut mulier perdit dotem ꝑꝑ adulterium, ita etiam ꝑꝑ osculū. ita no. voluit Bal. in c. tuæ de procu. cuius dictū efficaciter tñ reprobaui in rub. de a iud. in prin. in prioribus scriptis, vbi videndum [a] est. Tertia cau-10 sa †est. qñ iudex minatus fuit ꝙ noceret, si posset. & sequitur Peru 11 si. in d. c. postremo. in xxxvij. causa. †Et ad hoc facit, qa nedū est inimicus, qui facit iniuriam, sed et qui libēter faceret si posset. vt no. Bal. in l. j col. fi. ver. ex hac lege. C. si qua prædi. fue. pot. alleg. gl. in 12 l. athletā. §. remissionem. ff. de excu. tu. †& ī isto casu dr̄ ꝙ qualitas minantis considerari debeat. iuxta no. in c. causam matrimonij. s. eod. qa suspicio sola sufficit. vt in simili casu gl. dicit in c. ij. in vers. 13 inimicum. de procu. ¶ †Vltimo Abb. subijcit ꝙ ille, qui non salutat, præsumitur inimicus. & ideo recusari pōt. vt per gl. lxiij. dist. in c. cum Adrianus. & hoc sane intelligitur quando erat solitus saluare. vt Abb. declarat in c. ad hæc. el. j. de app. & in c. repellantur. 14 de accu. ¶ †Tertio nota ibi, per cōsequentiam cōfessus est. ꝙ quis confiteri dicitur omnia requisita in actu, quę facit. Et ideo qui cō 15 trahit cum aliquo tāquam tali, †vr̄ confiteri illum talem [b] esse. l. si b proponas. §. j. ff. de inoffic. test. vbi Bal. dicit hoc esse notabile †. Et 16 qui facit aliquem actum, videtur se astringere omnibus legibus 17 loquentibus de illo actu. vt no. Bal. ī l. si duo. ff. de acqui. here. †Et qui promittit aliquid facere, tenetur illud facere, ita ꝙ validū sit de iure, & habeat omnia requisita. vt no. Bal. ī l. huiusmodi. ī principi. de leg. j. cum si. vt tradit ibi Alex. in fi. prin. Et ex his nō videtur 18 ꝙ recte loquatur Bald. in l. non idcirco. C. de iur. & fac. igno. † vbi inquit, ꝙ recipiens ab aliquo censum tanquam ab emphyteuta, 19 nō videt cōfiteri illū esse emphyteutam. †Et Abbas qui recipit aliquem ad osculū pacis spiritualis, non vr̄ per hī fateri illū esse monachum. Saluari tñ pōt dictū Bal. ꝑut ipse loquitur, videlicet quādo apparet de errore. & sic videt ꝯfiteri illū talē esse, vt s. dixi. Sed talis cōfessio nō est adeo efficax, quin contrariū probari possit. & 20 ita primo limitat̄ qđ dictū est. ¶ †Secūdo limitat̄ ꝑcedere in his, quæ sunt in pt̄āte illius, q. actū facit. aliàs secus. vt no. tradit Alex. 21 in cōs. lxxij. circa id, đ quo. lib. iiij. †vbi cōcludit ꝙ ille, q. litigauit cū aliquo tāquam procuratore, nō prohibetur allegare iudiciū nul-22 lum ex defectu mandati. †qa in his, quæ non pendēt à potestate mea, tacita approbatio mea nihil releuat ad confirmandū iudi-23 cium. vt no. Bar. ī l. Pomponius. §. ratihabitionis. ff. de procura. †Et ex supradicto no. Abb. infert ꝙ ille, qui producit instrumentum, c videtur confiteri omnia, quæ in tali instrumento continetur [c] vt no. Inno. in c. cum venerabilis. j. de excep. cum si. vt tradunt Mod. ibi. col. v. & idem Bal. in cōs. clxxj. omnis assessor. lib. ij. Abb. ī cons. xxxviij. in quæstione. col. j. lib. ij. Car. in cōs. lvj. in lucidatione. col. fi. Bal. in c. præsentiam. col. j. de testi. And. Sicu. in cōs. viij. in iiij car. 24 lib. ij. in cons. lix. col. pe. eo. lib. ij. ¶ †Quarto not. ꝙ ad validitatem actus, voluntas, & potestas debent simul cōcurrere. & ad hī alle. iste tex. facit tex. in c. ad hæc. el. j. de app. ibi, potest, si voluerit. & ī c. super ordinata. de præben. & in l. si gño. C. de iure dot. in l. cum 25 te. vbi Bal. C. de dona. ante nup. †Nam vbi non assistit iuris potētia, volūtas inanis est. vt no. Bald. per illum tex. in l. nolle. ff. de acqui. hære. & idem Bald. ī l. omne verbum. col. ij. C. de commu. de lega. dicit ꝙ in omni humano actu requiruntur voluntas & potestas. alibi tñ Bal. videlicet in l. cum testamētum. C. de iur. & fac. 26 igno, dicit †ꝙ īmo tria necessaria sunt, voluntas potestas, & scientia. sed tñ quod de scientia dicitur, satis sub capite potentiæ com-27 prehēditur, vt ex dictis Bal. ibi colligitur. ¶ †Quinto nota ꝙ in ī-d diuiduis [d] vtile per inutile vitiatur. secus est indiuiduis. [e] vt ꝑ gl. in e l. pecuniæ fœnebris, in ver. pro modo. de vsur. facit tex. in l. j. §. Trebatius. ff. de aqua à quo. & esti. no. Bar. in l. Græce. §. illud. ff. de fideiuss. cum si. vt tradit Alex. in l. j. §. pen. ff. de verb. obl. & in l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cer. pet. Et in proposito huius casus not. Rom. in consil. lvj. in præsenti colū. pen. Et de hoc etiam scribit Old. in consil. xxxvij. ad primam quæstionem. Maria. in ꝯs. xxxvij. circa prædictam. colum. j. & idem Sozi. in cons. lxxxvij. in præsenti consultatione. col. iij. aliquid. Signoro. in cons. ccxiiij. thema sic se habet. col. ij. & Alexan. in consil. xvij. viso instrumento. colum. iiij. libr. iiij. Et videndum est quod dixi ī d. l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cer. pe. vbi Bald. vltra omnes hāc materiam explicauit. 28 ¶ †In gl. ij. colligitur per Abb. ꝙ si iudex, proposita exceptione, procedit ad vlteriora, videtur tacite pronūtiare, & exceptionem f propositam reijcere [f] ideo appellandum est, de quo allega. text. in c. ex parte M. de appel. cū si. vt dixi ibi. & late tradunt Moder. in c. suborta. de re iudica. ¶ In gl. in ver. confessus, ibi, c. dilecti. el. 29 j. †vbi dicit̄ ꝙ plus est facto facere q̄ verbo, † & alibi dicitur quòd 30 plus est facere, q̄ pronunciare. l. si tamen. §. ei qui. ff. de edil. edic. 31 cum si. ibi in gl. alleg. †Et voluntas [g] quandoque verbis declarat̄. g qa verba sæpe proferunt̄ contra intentionē proferentis. vt. not. 32 Abb. in cōsil. cxvj. illud de iure quærit̄. col. pe. in prin. lib. ij. ¶ †Notandum tamen, est, ꝙ voluntas, quæ ex facto elicitur, est magis limitata, quàm illa, quæ ex verbis expresse habetur. vt per glo. no. in cle. sæpe. in ver. partibus. de ver. signi. cum sim. vt dixi in cap. dilecti. de app. ¶ In ea. gl. in fi. ibi, qui vnū dicit, vel facit. plura facit, vel dicit. Hoc dictum intelligitur in consequentiam, qa qua ratione aliquid facit, vr̄ omnia alia facere, quæ sequuntur ex illo, iuxta regulā quæ habetur in c. præterea. s. eo. in l. ij. ff. de iurisd. om. 33 iu. ¶ †In gl. fi. in prin. ibi, no, ꝙ posse, & velle, contraria sunt. Hoc intelligitur quādo tendunt ad diuersa, prout tex. hic loquitur. vt qa quis velit qđ non potest, & qđ pōt, non velit. aliàs vero posse, & velle, non sunt cōtraria, si respiciunt eundē finē. vt patet ex his, quæ dicta sunt in notabilibus. ¶ In ea. gl. ibi, c. inter cętera. ille tex. nō est ꝑrius, qa ibi solum punitur eps, qui contulit præbēdā, quā non potuit. ¶ In ea. gl. ibi, c. dilectus. ibi erant plura facta separata, ideo vtile per inutile vitiatur, sm ea, quæ sunt in vltimo 34 no. ¶ †In ea. gl. ibi, potius interpretanda est res vt valeat. Hoc est verum, in dubio. secus ī casu isto, in quo cōstat ꝙ iste voluit illud, 35 qđ non po. uit. †Item illa regula limitatur, nisi agat̄ de graui præh iudicio alterius. [h] vt no. Fulg. in l. ij. §. si quis insulā. per illū text. ff. de eo qđ cer. lo. ¶ Aliter etiam limitatur, vt no. Alex. in l. verbis ciuilibus. in ij. no. ff. de vulg. & pupil. ¶ Et aliter vt tradit Inno. in l. a Titio. & Aret. ibi col. fi. ff. de verb. ob. ¶ In ea. glos. ibi, cap. si quos. ibi, & in iuribus sequentibus. in effectu habetur ꝙ vtile per inu-36 tile nō vitiatur, quia materia erat diuidua, vt dictum est. ¶ †In ea. glos. ibi solus potest administrare. hic prima solutio colligitur, videlicet quòd tex. in l. j. §. j. alleg. pro contrario in glos. procedit in tutore qui habet potestatem insolidum. l. fin. C. de aucto. tut. & procedendo cum falso tutore processisse videtur tāquam habēs potestatem insolidum. Secus est in delegatis, qui non habent potestatem nisi pro parte. vt latius Abb. declarat hic, qui dicit istam esse optimam solutionem. Sed contra illam facit. qa etiam in isto casu Abb. solus habebat potestatem propter clausulam appositam in rescripto. Et sic in isto casu prima facie vr̄ eadē rō, quę est in tutore. ¶ Ad hoc responderi pōt ꝙ in tutoribus quilibet principio solus habet potestatem simpliciter. non sic in pluribus delegatis. qa à principio etiā apposita illa clausula vnus nō habet potestatem solus, sed tunc demum quando alter non potest, vel nō velit. & ita dicebat Imol. hic. ¶ Sed hoc non tollit difficultatem. qa ex quo in casu isto alter erat legitime recusatus, liquidatum erat ꝙ alter solus procedere potuisset. & sic facta tali liquidatione erat eadem ratio, quæ in tutoribus. ideo ista solutio non satisfacit. ¶ Et vlterius contra eandem solu. arguitur. quia licet tutor solus habeat potestatem, tamen quādo simul cum alio actum facit, non apparet ꝙ voluerit vti illa potestate, quæ sibi insolidū cōpetebat. sed potius apparet contrarium, ex quo cum alijs simul auctoritatē interposuit. per ea, quæ no. ī l. j. ff. de offic. ꝯsu. ¶ Ideo i alter responderi pōt ꝙ hic constabat [i] de mente, ꝙ noluit procedere

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Videndum, Vide quæ ibi addidi, Fely. in c. præterea. col. fi. de testi.

b ¶Talem. Alex. in conf. xvij. lib. iij. Philip. Deci. j. de exceptio. in cap. cum venerabilis. nume. 38.

c ¶S. Ald. Continētur. Et qđ hoc procedat in principalibus non in enunciatiuis vī de Fely. in c. si cautio, colum. ix. de fi inst. ver. fallit nono. in d. c. cum venerabi. col. v. & ꝙ non admittatur probatio in contrariū de errore, vide Signo. cōs. ccxxxviij. in q. col. j. ij. & si producatur cum protestatione vide Soz. consilio. xj. in prin. lib. iij.

d ¶Indiuiduis. Henric. Bohic. hic Philip. Franc. c. vtile, de reg. iur. in vj.

e ¶Syl. Al. Diuiduis. Vide Ange. in cons. cv. vbi sequi.

f ¶S. Ald. Reijcere. Ita late consuluit genitor meus in cōs. xlvj. lib. viij. & an, & quādo per processum ad vlteriora iudex pernunciet se competentem, vide Dec. in c. si duobus col. v. de appel. in cons. cvij. in prin. & vide ad hanc doctri. ommino. Dec. in c. ex parte, el. ij. in iiij. no. de appel. & limita nisi forsam processus sit nullus ex forma statuti. Deci. cons. ccxxv. col. iij. & vide Ias. in l. ij. in pe. col. ff. si quis in ius vocan. non ie. & Dec. in c. ex parte M. ii. no. j. de app.

g ¶Syl. Ald. Voluntas Vide Dec. in c. dilecti, in ii. no. de app. & ista voluntas quę ex facto colligitur est stricte interpretanda, vt dicit hoc Dec. & in in c. cum venerabilis, in xvi. col. de exce. vide omnino Dec. in d. c. dilecti, in ii. no. intellige tamē ꝙ declaretur ex actu facto ex voluntate, non ex necessitate, Dec. in c. solicitudinem. col. iii. in fi. de appel. & intensius declaratur per actum, qui se habet ꝑ modum agendi quàm patiendi. Dec. cons. lxxix. col. ii, & vide Ias. in l. reprehendenda, in iiij no. C. de insti, & substi. limita tamen vt dicit hic, quatenus ex actu infertur, & non vltra. Dec. cons. ccccliij. col. v. in fi. de necessitate & nō aliter. & cōs. cccclx. col. i. in fi. & voluntas tacita, quæ ex facto infertur, limitate extenditur quatenus factum indicat, vt dicit hoc. & Dec. in c. cum accessissent, nu. lxxxii. de constitutione.

h ¶Syl. Ald. Alterius. Idem in c. super eo. in ii. col. s. eo, ti.

i ¶Constabat. Panor. & Fely. hic, Alex. in l. si seruus plurium, §. fi. de lega. i Idem cons silio lv. nume. 8 lib. v.

dere solus,prout potuisset,ex quo pronuntiauit episcopum collegã eius,non esse legitime recusatũ.Ex hoc enim sequitur ꝙ nõ credebat se solum procedere potuisse. & ideo non potuit cogitare ꝙ vtere tur potestate illa insolidum, quam nõ credebat sibi cõpetere.Secus vr̃.in d.l.j.§.j.q̃a sciebat tutor,& credebat se habere potestatem insolidum.Et licet interponendo auctoritatem cum alio non videatur velle vti potestate insolidum , vt supra dicebatur.hoc verũ est,q̃n alter esset tutor,ita ꝙ actus ex ꝑsona vtriusq; valeret. Secus si alter reperiĩ nõ habere potestatem . q̃a vt actus valeat sustinetur ex potestate, quæ insolidum competebat . arg. l.iij.ff.de test.mili.Et ista interpretatio non potest in casu isto adaptari.ex quo non credebat se habere potestatem insolidum . & voluntas repugnare videť.¶ Alia tamen fuit solutio gl.hic, quam Abb.reprobat,quia diuinatiua est.& vlterius in se vera non videtur. q̃a sequeretur ꝙ si tutor verus crederet alium esse tutorem , qui non erat,ꝙ actus non valeret,& sic non haberet locum text . in d.l.j.§.j. Et hoc falsum videtur.quia dato ꝙ plures sint tutores, cuilibet insolidum potestas competit.l.fi.C.de aucto.præstan.Vnde licet vnus procedat cum alio tutore , quẽ credit esse tutorem verũ,si postmodum falsus reperitur,actus tamen valet.d.l.j.§.j . q̃ generaliter loquitur.arg.l.iij.ff.de test.mi.¶Ex hac tamen solutione reprobata,colligitur sm̃ Abb.limitatio ad tex.hic,ꝙ si delegatus verus, scit se habere potestatem insolidum , sed ad maiorem cautelam voluit procedere cum alio,ꝙ ꝑtestetur ꝙ intendit procedere solus inquantum solus habeat potestatem. tali enim casu cessat ratio quæ in text.hic alleg.& hoc dictum Abb . confirmari

37 potest . † quia videmus ꝙ ordinarius si procedat ex iurisdictione delegata, quam non habebat , dubitatur an valeat processus virtute potestatis ordinariæ,quæ sibi competebat.de quo no.Ange . in l.si per errorem.de iuris.om.iu.cum sim.vt tradit ibi Alex. Si ta

38 men in sententia apponatur clausula illa,†ꝙ valeat omni meliori modo,tunc valet sententia ex potestate ordinaria, quam habe

a bat.[a] vt no.Ant.de Bu.Car.& Imo.ibi in fi.ĩ c.ex literis.j.e.cum.si.

39 vt tradunt Moder. in c.cum ex officij.de præscrip.†Et eodem modo in illo,qui adiuit hæreditatem omni meliori mõ,quando erat incertum ex quo testamento sibi competeret,iuxta l.eum,q̃ duobus.ff.de ac.hære.valet aditio,vt no.Ange.in l. eum qui duobus, & in cõsil.clxxxiij.themate prædicto.cum si.vt dixi in consil. xiiij . ¶Ex supradictis,id est,ex prima solutione Abb.infert aliã limitationẽ ad tex.hic ꝙ non habet locum in ordinarijs, qui insolidum habent potestatem.Sed quia illa solutio non videtur vera,quia ẽt in isto casũ solus Abb.hic habeat potestatem,vt supradictũ est,iõ

40 ista limitatio non videtur procedere.† Successiue Abb. ꝑsequiť, an,& q̃n actus vitietur propter mixturam inhabiliũ. & in effectu

41 principaliter cõsiderat duos casus.†Primus est in actibus vniuersitatis,in quibus concludit ꝙ valet actus, licet inhabiles interfuerint.& idem Abb.dicit in c.fi.in vi.no.per illũ tex.de procu.Mod . in l.j.§.si stipulanti.ver.sed & si mihi.ff.de ver.ob. in ver.viij.adde . dñt ꝙ ꝓ ista conclusione est tex.in c.Messana.in c.illa. de elec. in q̃bus patet ꝙ electio quæ fuit facta à clericis simul cum laicis,nõ valet.Sed responderi potest,ꝙ illa iura habent locum.q̃n inhabiles scienter admittuntur.quo casu conclusio Abb.non tenet,prout tex.distinguit in d.c.fi.de proc.& Abb.ibi col.antepe. ita r̃ndet ad tex.in d.c.Messana.¶Secũdo Mod.ꝯ Abb.alleg.tex.in ca.nobis.de simo.vbi electio vitiať,q̃a vnus ex quatuor electoribus corruptus fuit. Sed r̃ndeť illud esse speciale in crimine simoniæ. Vel non agitur ibi de inhabilitate personarũ.ꝑut Abb.loquiť,sed de

42 inhabilitate actus,& illud vitium est in rẽ.†q̃a illa simonia inficit actũ electionis.ꝑut ibi declarat Io.de Ana.col.iij.ibi, ñ erat actus vniuersitatis,saltẽ immediate singulorum illorũ quatuor. ¶Et ꝓ ista.opi.Abb.facit quod no.Bal.in l.itẽ veniunt.§. pridie.ff.de pet.

43 her.†vbi inquit ꝙ si noui cõsules congregati simul cum antiquis aliquid faciunt,ille actus nõ vitiať.& est dcm̃ Inn.in c.illa, de elec.

44 col.fi.†vbi inquit ꝙ q̃n ignorãter inhabiles admittunť ad electionem faciendã,electio tñ valet.sequitur Ro in consil.lvj. ĩn re præsenti.in v.dub.vbi pro dicto Inno.dicit esse tex.in d.c.fi.de proc.& idẽ tradit Old.in cons.cclxxxvj.in electionis negocio.ĩ quarto dubio Abb.in d.c.fi.& Marian.in cons.xxxvij. circa prædictã cõsultationẽ.¶Et ista cõclusio vr̃ procedere,q̃n apparet,illos de vniuersitate consensisse,ꝑut Abb.hic declarat.Secus si hoc nõ obstaret, q̃a tũc ꝑꝑ incertitudinem,actus vitiatur.Gratia exempli,si actus

45 debuit expediri per consilium partiũ, †qđ dicebatur consiliũ minus, & fuit expeditus cum dicto minori cons.& ẽt cũ maiori promiscue simul,actus non valet,vt cõcludit Io.An.in ti.de requisitione consilij.col.fi.ver.aliquod pabulũ.Et hoc vr̃ esse intelligendũ , q̃n nõ apparet,illos de minori cõsilio, ad quos actus pertinebat, pro maiori parte consensisse.aliàs secus per supradicta.¶Secundus casus est,sm̃ Abb.ꝙ actus expediri debet à pluribus vt singulis.In quo Abb.duas fecit conclusiones.Prima est, ꝙ si illis nõ cõpetit potestas insolidum, prout est in arbitris,vel in iudicibus delegatis,actus vitiatur.vt hic.Sed aduertendũ est,q̃a si potestas insolidum non competebat, nõ vitiatur actus propter inhabilitatẽ alterius,sed q̃a ille solus nõ habebat potestatẽ.& pro ista conclusione est tex.in l.Pedius.ff.de arbitris.Et hoc primo limitatur, nisi esset data potestas arbitris insolidum. q̃a tunc cessaret ratio , q̃ supra allegatur.ita probatur in l.sed ita.quæ immediate sequitur d.l.Pedius.ff.de arb.& no.Bal.in d.l.Pedius. Secũdo singulariter limitatur tex.in d.l.Pedius.vt per Abb.in c.per tuas.in iiij.no.pe

46 illum. de arb.¶†Secũda conclusio Abb.est, ꝙ si potestas vnicuique competit insolidum, non vitiať actus ꝑpter mixturã inhabilis.d.l.j.ff.qđ falso tutore autore.Facit qđ supradictũ ẽ de arbitris

47 habentibus insolidum potestatem. †Et ad hoc facit qđ no.Bald. ĩ l.Imperator.col.iij.ver.noto ꝙ si duo.ff.de sta.ho. vbi ĩquit si duo notarij rogati sint de aliquo actu,& vnus erat officio priuatus, ex persona alterius tantum valet instrumentum.Et hoc dictũ intelligo q̃n ex abundanti duo notarij adhibentur. Secus si requisiti ex forma statuti,vel de volũtate partiũ.vt no.Bal.ĩ c.tertio loco.in fi .

48 de præb. † q̃a q̃n duo sunt rogati,nõ sufficit ꝙ vnus subscribat. vt no.Bal.in l.vt iuiurãdi.col.fi.C.de testi.& ĩ l.si quis ex argentarijs. §.j.in ver.quinto noto.ff.de eden.& dixi in consilio xxxv.Similiter ex supradictis infertur ad quæstionem.quã ponit Io.de An.in ad di.Specu.in titu.de sententia.§.iuxta.col.j.ver.qđ si ex duobus. cũ si.vt tradit Alex.in d.l.duo ex tribus.col.fi.ff.de re iu.Pau.de Cast. in l.venales ĩ fi.C.quãdo ꝓuo.nõ est neces. ¶Infertur ẽt ad aliam quæstionẽ,quam ponit Bal.in cons.cccclxix.proponitur.lib.iiij.&

49 aliam quæstionem tradit Maria. in cons.xxxvij.§.allegato. ¶†Successiue Abb.ꝑsequitur illã regulã,q̃n nõ valet qđ ago vt ago , an valeat actus eo modo,quo fieri potuisset.Et omissis his , q̃ longo apparatu tradunt Bar.& Doct.in l.j.§.si quis ita,de verbo.obliga . & Domi.in c.j.§.idẽ quoque.de spon.impu.primo habemus con

50 siderare aliquos casus,in quibus regula de plano ꝓcedit.¶†Primus est, quando expresse dicitur ꝙ si nõ valet actus, prout agitur valeat eo modo,quo potest,vt Abb.hic dicit.& idem gl. & Bar.in d.l.j.§.si quis ita.de verb.obliga . Sed cõtra istum primum casum videtur text.in cap.j.§.sub ea etiam forma.de postul.præl.in vj.vbi dicitur quòd sub ea etiam forma eligo,& postulo , prout poterit de iure melius valere,non tamen valet.Domi.in c.cap.j.in vj. no

51 ta.dicit† quòd vbi certa forma requiritur,si illa nõ seruetur, actus non valet,etiam si quis dicat quòd velit valere prout melius potest.Mod.in d.§.si quis ita.dicunt quòd ista responsio non videtur vera. quia in testamento certa forma requiritur, & tamen si illa clausula apponatur,quòd valeat eo modo quo potest, operatur vt valeat actus eo modo quo potest.vt not.in l.fina.C.de codicil. Sed respondetur quòd dictum Domi.intelligitur de forma, quæ habeat clausulam derogatoriam,prout loquitur text . in d. cap.j. quia tali casu in effectu lex resistit. & latius idem Domi. declarat in cap.j.§.idem quoque.col.pe.ver.venio.ad quintum.de despon. impube.vbi facit mentionem de forma requisita in testamento . quia non obstante clausula illa,operatur vt valeat eo modo, quo potest.deinde limitat hoc non habere locum in casu dicti cap.j . de postula.præla.in vj.¶ Item ad text.in d.cap.j. vlterius aduertẽdum est. quia ad propositum nihil facit. quia ibi quæritur an valeat actus eo modo,quo agebatur.quia ibi diciť eligo, & postulo prout potest melius valere de iure . & dicitur quòd non valet ꝑpter incertitudinem.& sic illa clausula, prout potest melius valere,respicit actũ electionis , & postulationis,de quibus agebatur , non negatur ibi,quin valeret actus eo modo, quo agi potuisset, prout in testamento contingit, & in rub. de qua agitur. & in ef

52 fectu illa clausula operať,data potestate, vt verba sonant. † secus

53 vbi non datur potestas. vt not.Aret. in cõsi. xvij.consideratis† col. iiij.versicu. non obstat,& pro dicto Aret.in d.consilio.est text . in cap.j.de postu.præla.in vj. ¶ Secundus casus est, quãdo iuramentum interponitur.quia facit valere actum eo modo [b] quo potest[c]

b c l. cum pater. §. filius matrem.de leg.ij.vbi Bar.per illũ text . & idẽ Bar.in l.si quis pro eo.col.pen. vers.septimo prohibetur .ff. de fideius.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Habebat.Adde Deci.in consilio xiiij.col.iij.circa med.in consil . xxvij. col.ij.post.med.

b ¶Eo modo.Fely.Alex.in consil.xlij.nu. 10.lib.j.

c ¶Syl.Ald. Potest.Adde Are.in consil.xxij.col.j.in consil.xxviij.col . iij. Sozi. in consil.ciij.col.fi.lib.iiij.in consil.lxvj.col.iiij.ver.confirmatur.e.lib.Cur. se.cõs. xliiij.col.v.in prin.And.Sicu.in consil.xvj.col.iij.lib.ij.Deci.in c.j. in xv.col . de iud.adde Bart.in l.eam quam,in vj.casu C.de fideicõ.Abb.in c.fi diligenti.col. iiij.ver.pro hoc.quia,de for.comp.in c.cum contingat.col.pen. de iure iur. Ias. in d.§.item si quis postulante.col.ij. ver.x.iuramentum.inst.de actio.

deiuſ.cum ſi.vt tradunt Mod.hic,& in §. item ſi quis poſtulante. col.ij.inſti.de actio.& hoc ꝑ notabili ponit Matheſi.in no.lvj. not. 54 hanc regulã.& tradit Imol.in conſi.j.col.v.† Et iſta concluſio procedit,quando actus non poteſt valere ex defectu ſolennitatis.ſecus ſi ex defectu ſubſtantiæ,vt no.Bal.in l.ſi quis maior.C.de trãſa.circa fi. 55 †vnde iuramentum non ſupplet defectum cõſenſus,[a] vt Ro.ſcribit in conſi.ccccxvij.in caſu propoſite.col.pe.Are.in cõſil.xxiiij.quatuor dubia.col.ij. 56 †Et iuramentum nõ trahitur ad caſus,ad quos non trahitur diſpoſitio abſque iuramento,[b] vt not. Old.in cõſi.ccxxxviij.cum mulier.Bar.in l. ſed & ſi quis,in §. quęſitum.in fi.ff.ſi quis cautio.cum ſi.vt tradit ibi Alex.col.fi. & idem Alex.in conſi.xxxviij.viſis.col.pen.lib.j.& in conſi.xxxj.viſis. colũ. pe.lib.ij.& Corn.Peru.in conſi.cxcij.licet. col.pe.lib.j. 57 ¶†Tertius caſus eſt,qñ apponit̃ clauſula,omni meliori modo, &c. & ita ſentit Abb.hic,dũ loquit̃ de proteſtatione.& no.Bald.& Imol.in d.l. cũ pater.§.filius matrem.de leg.ij.Et hinc ſumpta occaſione plures effectus de iſta clauſula[c] tradunt Mod.hic.& adde Bal. in l.vinum.col.pe.ff.ſi cer.pe.Alexan.in conſi.lxxx.viſis.col.ij.lib.v.& in conſi.clxxvj.viſo proceſſu.col.ij.eo.lib.v.& in conſi.clxxxviij.perſpectis verbis.col.iij.eo.lib.v.Fulg.in conſi.c.in quæſtione. colũ.ij. Corn.Peruſi.in conſi.lxij.alias conſului.lib.ij.col.ij.& in conſi.cvj. multum,col.ij,eo.lib.ij.Barth.Sozi.in conſi.clxxiij.reuerende pater.& Laurentium calcaneum in conſi. lx. aggredienti mihi. col. iiij.& in conſi.lxxvj.primo eſt videndũ.col.v.Et dixi. in conſi.xiiij. col.ij.& in conſi.xj.col.pen.in conſi.lxxiij.colum.iij. 58 ¶†Et prædicta concluſio limitatur,vt talis clauſula non trahatnr ad incognita,vt no.Roma.in conſi.ccxciiij.hæc confeſſio.col.fi.cum ſi.vt per Mod.hic.& idem Alex.in conſi.xxxj.viſis.col.pen.lib.ij. & facit,vt ſupradictum eſt de iuramento. ¶Secundo prædicta concluſio limitatur vt notanter Aret.tradit in conſi.xvij.conſideratis. col.iiij. ver.non obſtat. ¶Extra iſtos caſus,qui indubitabiles ſunt, regula eſt,ſm Abb.poſt Cal.ꝙ in dubio præſumendum ſit, 59 † ꝙ diſponens voluerit valere actum omni meliori modo, quo poteſt. Et pro iſta concluſione facit tex.in l.ſi tam anguſti.vbi Ang.ff.de ſerui.ruſti.prædio.in c.j.§.j.de deſpon.impube. in vj.in c. quidam. & ibi Abb.de conuerſio.coniuga.in l.certi condictio.§. quando.ff.ſi cer.pe.in l.pacta conuenta.in prin.ff.de cõtrahen.emp. Et ad hoc 60 facit,†quia in dubio debet interpretatio fieri, vt actus valeat l. quoties.ff.de reb.dub.& in l.quoties.de reg. iur.in l.iij .ff.de teſta. mili.& ita dicit Abb.poſt Cal.hic.Et ſecundum iſtã cõcluſionem ampliatur regula prædicta, quæ dicit ꝙ in dubio actus interpre- 61 tari debet,†vt valeat,& procedat nedum in actu, de quo principaliter agitur,ſed etiam in actu de quo ſecundario agi potuiſſet. ¶Et prædicta regula etiã ampliatur,vt dixi ſupra in c.qm̃ abbas. in ſecunda limitatione quartæ cõcluſionis. ¶Et prædicta concluſio limitatur tribus modis,vt ſupradictum fuit in glo. ¶Item concluſio ſupra facta,de qua in propoſito agitur, limitatur ſecundũ Cald.niſi ex coniecturis de contraria voluntate appareat, vt hic, vbi erat volũtas limitata,ſm quod ſupra declaratum fuit. Et hoc modo ẽt reſpondetur ad text.in l.multum intereſt. C. ſi quis alte- 62 ri vel ſibi.†vbi ꝯctus factus nomine vxoris, ſi non valet reſpectu vxoris,etiam non valet vt videat̃ factus nomine proprio mariti, quia iſta ſunt pœnitus diuerſa,vt no.Dom.in c.j.de deſpon. imp. in vj.col.ij.in ver.venio ad primum. Ad hoc in ſimili plura Rom. tradit in conſi.ccccxlvj. primus. col.iij. Et eodem modo reſponderi poteſt ad tex.in l.j.§.ſi quis ita.de ver.obli.& ad l.j.§.eum,qui ff.de conſti. pecu. Nam ibi non obligatur, etiam naturaliter, eo modo,quo potuiſſet,quia apparebat de intentione partium limitata preciſe ad ſtipulationem. Similiter in l. non codicillum. C.de teſta. euidenter colligebatur quòd teſtator volebat teſtamentum facere,& non codicillos,ex quo fecit inſtitutionem, & exhæredationem,quæ in codicillis fieri non poteſt.§.fina.inſti.de codi. Similiter in l.an inutilis. in princ.ff. de accepti. ſciebat ſtipulationem eſſe nullam, & ideo non videbatur habere animum obligandi,merito nullo modo obligatur.argu.l.non ſolum.ff. de actio.& obli. ¶Poſtremo in l.ſi ſeruus legatus.§. ſi ſeruus alienus. de leg.j.libertas ſeruo alieno relicta,ſicut non valet de iure directo,ita nõ valet etiam iure fideicommiſſi,prout valere potuiſſet, quia vbi voluntas teſtatoris repugnare videtur,ex quo illum ſeruum alteri legauit,vt ibi dicitur.& idem dicendum eſt in alijs iuribus,quæ in contrarium allegari poſſunt.

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Conſenſus. Voluit Bart.in l.ſi quis pro eo,in prin.col.fina.in viij.membro.ff.de fideiuſſ. Bald.in conſi.cccxlix.ſuper eo.in fi.lib.iiij.Imol.in c. per tuas de arb. Aret.in conſi.xxiiij.colum.ij.verſi.nec ob.iuramentum pulchra verba ponit Bald.in conſi.ccl.conſiderandum eſt ante fi.lib.v.

b ¶S.Ald. Iuramento Adde Io.An.Ant.de Bu,Pe.Anch.& Car.in c.j. de commo. Bal.in c.j.col.ij.de conten.feu.ap.par.ter. Alex.conſi.iij.viſo col.iij.ver.fortius voluit lib.j.conſil.xxviij.viſis,col.fi.ver.necob. ꝙ interuenit iuramentum. eo. lib.Sozi.conſi.lxx.inſtrumentum,col.fi.lib.iij.conſil.ciij.vj.caſu.col. ij.lib. iij. Dec.conſil.ccclxxiiii.in caſu.in fi.

c ¶Syl.Ald. Clauſula.Adde Marſi.ſing.36.& conſi.cxviii.nu.8.Sozi. conſil. lxxxi. col.iii. lib.i.

SVMMARIVM.

1 *Citatio peremptoria an requiratur ad ſententiam proferẽdam, teſtes recipiendos,& diſpoſitiones publicandas.*

2 *Citatio an requiratur in exceptione & publicatione teſtium.*

3 *Publicatio teſtium interlocutoria eſt.*

4 *Citatio requiritur ad quamlibet interlocutoriam.*

5 *Sententia omiſſa teſtium publicatione ualet.*

6 *Sententia abſque teſtibus ualet.*

7 *Citatio peremptoria in receptione teſtium non requiritur.*

8 *Verba ſequẽtia referunt̃ ad omnia ſupraſcripta,niſi ſit diuerſa ratio nu. 10.*

9 *Statutum quòd ſi quis fecerit ſic, & ſic de nocte, intelligitur ut qualitas noctis ad omnia referatur.*

11 *Monitio iudicis reputatur peremptoria.*

12 *Alternatiuæ una pars aliam declarat.*

13 *Iudex habet poteſtatẽ parcendi contumaci,& expectandi in aliam diem.*

14 *Iudicem propitium habere prodeſt ſaltem in arbitrarijs.*

15 *Cautela ut quis accuſetur coram iudice propitio.*

16 *Iudex qui nimis fauet alteri parti poteſt ut ſuſpectus recuſari, niſi ſimus in arbitrarijs.*

17 *Iudex quando poſsit procedere alia die,& hora,quam expreſſa in citatione.*

18 *Iudex impeditus die citationis,nõ poteſt alia die ꝓcedere ſine noua citatione.*

19 *Citatus pro hora certa an,& quãdo poſsit non comparens expectari pro alijs horis ſequentibus.*

20 *Iudex quando eſt quæſitum ius parti putà ꝙ ſit deſerta app. an poſsit expectare citatum pro alia die.*

21 *Ius quæſitum non poteſt dici ante lapſum terminum.*

22 *Peremptorium circunducitur niſi prorogetur.*

23 *Citatus pro certa die qua hora comparere debeat.*

24 *Electio de mane fieri ſolet.*

25 *Iudex debet actum ſuum perficere in luce.*

26 *Nocte factum quando dici poſsit factum de die.*

27 *Inſtrumentum confectum ſi ſit de nocte, & notarius dicat factum tali die non committit falſum.*

28 *Iurans ſoluere die dominico, non eſt periurus, ſi ſoluat uſque ad mediam noctem ſequentem.*

29 *Contractus, teſtamentum, laudum arbitratoris, collatio beneficij, & appellatio de nocte fieri poſſunt,& nu.ſeq.*

34 *Nocte generaliter omnia fieri poſſunt,niſi prohibita reperiantur.*

35 *Dies artificialiter computatur in his,quæ de nocte commodè fieri non poſſunt.*

36 *Locans operas tenetur operari lucente ſole.*

37 *Scriptor,qui tenebatur ſcribere intra aliquot dies,intelligit̃ de artificialibus.*

38 *Soluere promittens tali die intelligitur de artificiali.*

39 *Statutum imponens pœnam facienti delictum tali die, non habet locum ſi delictum de nocte ſit commiſſum.*

40 *Lucis ad tenebras,nulla eſt participatio.*

41 *Dies propriè dicitur,quando ſol eſt ſuper terram.*

42 *Nocte factum leuioribus probationibus probatur, ſi à caſu fiat, nu. 43. ſed ſi fiat dedita opera de nocte, inſurgit præſumptio contra facientem tali tempore nu.44.*

45 *Inſtrumenta facta clam,& de nocte ſunt ſuſpecta.*

46 *Medium dicitur quod inter duo extrema clauditur. Item quod æqualiter diſtat ab extremis nu.47.*

48 *Iudex uon debet ſe arctare ad ultimam diem termini.*

49 *Arctanti ſe imputandum eſt.*

50 *Actoris contumacia maior dicitur.*

51 *Præſens contra abſentem contumacem quæ remedia habeat.*

52 *Citatus quando illicentiatus recedere poſsit,& nu.53.*

54 *Citatus præſens qui ſtetit ſedente iudice poteſt recedere.*

55 *Præſens contra abſentem contumacem poteſt petere ſe abſolui ab obſeruatione iudicij.*

56 *Abſolutio ab obſeruatione iudicij põt peti etiam ante litem conteſtatam.*

57 *Abſolutoria ab obſeruatione iudicij ferri poteſt,non expectato fine termini.*

58 *Abſolutoria non poteſt ferri,niſi prope finem termini.*

59 *Contumacia ſola actoris, an ſit iuſta cauſa ne feratur abſolutoria.*

60 *Princeps non præſumitur uelle in dubio,etiam in modico præiudicare.*

61 *Princeps pœnam parti quæſitam remittere non poteſt.*

72 *Citatio peremptoria requiritur in diffinitiua, & ſpeciale eſt in ſummarijs, ut non requiratur, etiam ſi litis conteſtatio non requireretur ex forma ſtatuti nume.63.*

64 *Citatio peremptoria ad diffinitiuam non arctat citatum, niſi præcisè dicatur ad ſententiam.*

65 *Citatio ad audiendam uoluntatem non ſufficit ad diffinitiuam, & vide numero 68.*

66 *Sententia non debet continere uoluntatem iudicis,ſed iudicium ſecundum iuris diſpoſitionem.*

67 *Voluntas in iudice de regulata intelligitur ſecundum qualitatem eius.*

69 *Citatio peremptoria an requiratur ad primum & ſecundum decretum.*

Citatio

70 *Citatio peremptoria requiritur ubicunque index processurus est ad ea quæ sunt magni præiudicij.*
71 *Interlocutoria exhauriens uires totius negocij requirit peremptorium. Et talis interlocutoria habet uim diffinitiuæ. nu. 72. & 73.*
74 *Citatus si dixit se nolle uenire, ulterius citandus non est.*
75 *Peremptorium quibus casibus requiratur remissiuè.*
76 *Monitio & requisitio iudicis facta in præsentia partis habet uim peremptorij.*
77 *Citatio peremptoria causam non requirit.*
78 *Monitio nuncij in præsentia iudicis an habeat uim eremptorij.*
79 *Monitio satis est quòd sit facta apud acta.*
80 *Iudice præsente factum, uidetur ab eo factum.*
81 *Arbitri factum est, ut factum iudicis.*
82 *Peremptorium ubi exigitur, trina citatio requiritur, uel una pro oíbus, & qñ.*
83 *Citatio una pro omnibus fieri non potest, in citatione facienda per edictum. Neque ubi agitur de imponendo pœnam. nu. 84. Si tamen grauis pœna imponenda sit. secus si leuis nu. 85.*
86 *Sententia excõicationis uidetur esse magni præiudicij, à principio uidetur potius medicina quàm pœna. nu. 87.*
88 *Citatio una pro omnibus non sufficit, quando statutum dicit quòd quis debet ter citari. Forma statuti debet ad unguem seruari sub nu. 88.*
89 *Forma tradita à statuto in dubio censetur substantialis.*
90 *Citatio una pro omnibus non sufficit, quando statutum dicit quòd contumax habeatur pro confesso.*
91 *Statutum quòd contumax habeatur pro confesso, est contra ius commune, & strictè debet interpretari.*
92 *Citatio una pro omnibus potest solum fieri ubi agitur de pœna contumaciæ.*
93 *Iudex in ultima die officij iudicare non debet.*
94 *Iudex pro eo tẽpore quo successorem expectauit, debet habere salarium.*
95 *Iudex delegatus ultima die suæ iurisdictionis iudicare potest.*
96 *Arbiter & arbitrator potest ultima die suæ iurisdictionis laudare.*
97 *Sententia lata à iudice ordinario ultima die qua iudicare non poterat, ualet.*
98 *Actus factus contra prohibitionem legis, quando prohibet propter honestatem ualet.*
99 *Sententia lata de nocte an ualeat.*
100 *Appellare non est opus à sententia nulla.*
101 *Iudex an possit expectare contumacem ultra unam diem.*

1 Consuluit. ¶Summatur, & diuiditur, vt ꝑ Abb. hic. ¶†Primo nota argumentũ ſm Abb. ꝙ ad ſententiam proferendam, ad teſtes recipiendos. & ad depoſitiones publicãdas, ꝓcedere citatio debet perẽptoria. Et Abb. cõcludit hoc eſſe verum reſpectu ſententiæ, ſed non in alijs actibus, vt ſupradictum eſt. Et ad tex. hic, in verbo, peremptorie reſpondet ꝙ non ponit cũ miniſterio iuris, vt per eum hic 2 †Ex cuius verbis primo[a] habetur, ꝙ in receptione teſtium, & in publicatione, citatio requiritur. De receptione teſtium eſt text. in l. ſi quando. C. de teſtib. in c. ij. de teſtibus. cum ſimi. vt dixi ibi. Et de publicatione, idem tenet Bar. in auc. qui ſemel. col. v. ver. quid ſi publicatio. C. de proba. & ſequitur. Anto. de Bu. in c. fraternitatis. col. ix. in fi. de teſti. & idem Bal. in d. l. ſi quando. col. ij. & in auc. 3 ſi quis in aliquo documento col. pe. C. de eden. †Et ad hoc facit, 4 quia publicatio teſtium interlocutoria eſt†vt no. Bal. i l. ij. col. ij. C. de teſta. ergo citatio requiritur, ſm doctrinam Bar. in l. ſi. opus. ff. 5 de oper. no. nuncia cum ſimi. vt tradit ibi Alex. ¶†Nec obſt. ꝙ valeat ſententia omiſſa publicatione. vt not. Bar. in l. prolatam. in fi. C. de ſen. Bal. in c. j. col. iij. ſi de inueſti. inter. dom. & vaſal. lis oriat, ergo vr̃ ꝙ citatio nõ ſit neceſſaria. quia reſpondetur ꝙ iſta conſequentia non valet, licet enim valida ſit ſentẽtia abſq; teſtium publicatione, non tamen ſequitur ꝙ in ipſa publicatione teſtium non requiratur citatio. Hoc patet in teſtibus, & in quorum examinatione citatio neceſſaria eſt, vt ſ. dictum eſt, & tamen abſque 6 teſtibus valeret ſententia, †vt no. Bar. i l. prolatam. in fi. C. de ſen7 ten. ¶†Secundo principaliter ex verbis Abb. in hoc primo notabili colligitur, ꝙ i receptione teſtium citatio peremptoria non requiratur. & idem Abb. latius tenet. j. eo poſt. Ioan. And. & alios. & idem Abb. in c. ij. in iiij. no. de teſti. cum ſimi. vt tradunt Mod. ibi in j. q. extra glo. & Alex. in l. ſi finita. §. Iulianus. colũ. xj. ver. itẽ inquantum. ff. de dam. infec. ¶Bal. tamen tenet contrarium in l. ſi quando. col. ij. ver. venio ad materiam. in fin. C. de teſtibus. quia in receptione teſtium agitur de graui præiudicio. cum in ea fun8 damentum cauſe conſiſtat. †Et pro iſta opin. videtur tex. hic, vbi illa verba, peremptorie cites, ad omnia ſupradicta referri debẽt. arg. l. fin. & quod ibi Bart. C. de ſen. & in l. j. de deli. præte. cum ſi9 mi. vt dixi in c. ſecundo requiris. de appel. ¶†Et bene facit quod no. Bar. in l. doli verbũ. in prin. per iſtũ tex. ff. de ſeruo corrup. vbi inquit, ꝙ ſi ſtatutũ dicit, ꝙ ſi q̃s fecerit ſic, & ſic, de nocte, illa qualitas de nocte ad oĩa ꝓcedentia refert.[b] Et ex his patet ꝙ abſurdũ vr̃ dicere, ꝙ illud verbũ, perẽptorie, ponat ſine miniſterio, & ꝙ reſtringat tm̃ ad ſententiam, vt Abb. hic dicit. ¶Si volumus ſequi cõem opinionẽ, cogitabã ad iſtum tex. poſſe reſponderi, q̃a tex. alternatiue loquitur, dum inquit ad recipiendos teſtes, depoſitiones publicandas eorũ, vel ſententiã proferendã, peremptorie cites. vnde iſtud verbũ, perẽptorie, vr̃ tm̃ reſpicere ſn̄iam. de qua alternatiue loquit, & ad alia præcedentia referri nõ vr̃, in quibus 10 non eſt eadẽ ratio, †vt probat in c. cum ſingula, in prin. de præbẽ. in vj. ibi, prioribus, vel eccleſijs curã animarũ habentibus. Nã illa verba, curam animarũ habentibus, non debent ad prioratus referri,[c] cle j. in fi. de ſup. neg. prælato. & ibi gl. pen. quam no. Imol. poſt Ant. de But. & in notabili caſu tradit Alex. in conſi. ccxiij. viſis. col. fin. lib. ij. vbi hoc modo limitat dictũ Bar. in d. l. doli verbũ. ff. de ſer. corrup. ¶Finaliter tñ per iſtũ tex. qui euitari non põt, cõcludendum vr̃ ꝙ in examinatione. & in publicatione teſtium, et neceſſaria ſit citatio peremptoria, q̃a tex. hic ſolũ intendit loqui de peremptorio, vt colligitur ibi, peremptorie cites, & ibi vtrum iuriſdictio duret poſt terminum peremptorium. Niſi ergo præſupponatur ꝙ in receptione teſtium, & in publicatione citatio peremptoria eſſet neceſſaria, impertinenter, & extra propoſitũ tex. hic de his mentionem feciſſet, quod nullo modo dicẽdũ vr̃. ¶Nõ ob. tex. in d. c. ij. de teſtibus, quia loquit ſimpl̃r de admonito à iudice vel defenſore. ideo debet ſuppleri per iſtũ tex. de monitione peremptoria. Et ad hoc facit, q̃a tex. ibi alternatiue lo11 quitur de monitione iudicis, vel defenſoris. †ſed monitio quæ fit à iu12 dice reputatur peremptoria l. ij. cum glo. C. quomodo & qñ iud. †ergo idẽ vr̃ in monitione defenſoris, quia vna pars alternatiue 13 ſm aliã intelligitur. l. j. ff. de reb. dub. & ibi Bar. ¶†Secũdo not. ꝙ iudici datur poteſtas parcendi contumaci, & expectandi illũ in diem ſequentem.[d] Nec pars conqueri poteſt, quia iudex vtitur poteſtate ſibi data à lege. Et ad hoc eſt dictum Spe. in tit. de offic. iud. in §. cõpetit. in ver. quid ſi iudex. cum ſimi. vt dixi in c. ad hęc. 14 el ij. de appel. †Et ideo Abb. hic infert ꝙ multum prodeſt habere iudicẽ propitium, ſaltem in arbitrarijs. Et ad hoc facit quod not. 15 Ang. in l. cũ idem. col. fi. ver. & ex prædictis. ff. de pet. hære. †vbi tradit cautelam vt quis accuſetur corã iudice ſibi propitio & fauorabili. de quo dixi. in c. cum M. in fin. de conſti. Et ſm hoc declarat 16 quod dicitur in c. accedens. el ij. †vt lite non conteſta. vbi qui nimis fauet alteri recuſari poteſt. nam hoc non videtur habere lo17 cum in arbitrarijs. quod notandum eſt. ¶†Tertio not. caſum in quo iudex procedere poteſt alia hora,[e] ſeu die, q̃ ſit præfixum in citatione, quia ſi expectat in diem ſequentem, alia citatio nõ requiritur, vt hic dicit. Et hoc ſecundum Abb. habet locũ, qñ iudex voluit facere gratiam, ita ꝙ in fauorem non comparentis fuit facta dilatio in diem ſequentẽ, vt eſt tex. hic. ſecus ſi alio reſpectu, vt quia in die ſtatuta non ſedit iudex ꝓꝑ aliquod impedimentum, 18 †nã die alia nõ dẽt ꝓcedere ſine noua citatione,[f] vt no. Bar. i l. fi. §. fi. ff. q̃d vi aut clã. Et rõ vr̃ manifeſta, q̃a in primo caſu abſens, qui nõ cõparuit, conqueri nõ põt, ex quo ꝓꝑ eius fauorẽ facta fuit dilatio. arg. l. cũ in fundo. ff. de iu. dot. In ſecundo caſu excuſatur, ſi nõ comparuit, ex quo iudex impeditus fuit l. ij. in fi. ff. ſi quis ĩ ius vo. non ier. ¶Secũdo vltra Abb. ad hoc dictũ Bar. in d. l. fi. §. fi. reſpõderi põt ꝙ intelligit, qñ citatus cõparuit. & ita Bal. dicit in l. cũ nõ eo die. in prin. C. qñ prouo. tex. vero noſter hic habet locũ, qñ citatus fuit contumax, quo caſu in die ſequenti non debet citari, vt hic dicitur. ¶Tertio dictum Bart. in d. l. ſi limitatur, vt Abb. tradit in conſi. xxxviij. tria ſunt colũ. j lib. j. ¶Quarto limitatur, vt Alexan. tradit in l. ſi finita. §. Iulianus. colum. xxiij. verſi. item inquantum Bar. hic. ff. de dam. infec. vbi inquit ꝙ text. in d. l. fin. non loquitur in citatione iudicis ad comparendum in iudicio, quo caſu datur poteſtas iudici, vt in iſto c. conſuluit, ſed loquitur in extraiudiciali denunciatione. Et hoc quidem accurate notandum eſt, quia infertur ꝙ dictum Bar. in d. l. fi. §. fi. nõ ſit verũ, quia loq̃t ille tex. in extraiudiciali denũciatione, quam quis facit ne videatur clam feciſſe. Vnde ſi non fecit opus eo die, quo dixit ſe facturum, ſed poſtea, dicitur clã feciſſe. Et illa denũciatio, q̃ fit à parte fit ad ſe exonerandũ, & nõ cõſtituit in mora illũ, cui fit denunciatio. Secus in caſu nr̃o, in præcepto iudicis, in quo ille citatus, ſi nõ ꝯparet in die peremptorij, dicit eſſe in mora, & ĩ ꝯtumacia, & in die

ADDITIONES.

a ¶S. Al. Primo. Vide Alex. in l. quod nulla. col. ix. ff. de re iud.
b ¶Syl. Ald. Refertur. Vide omnino Dec. qui not. declarat in c. prudentiam. col. ix. ſ. eo. Lanc. Galig. in repe. l. Centurio. in lxxj. col. in prin. ff. de vul. & pup.
c ¶Syl. Ald. Referri. Idẽ in c. prudentiã. in ix. col. ſ. eo.
d ¶Syl. Ald. Sequentem. Vide quæ idem ſcribit in ſeq. no.
e ¶Hora. Deciſio. Thol. cccclxxvij. Sozi. in tract. de citatio. artic. xx.
f ¶Syl. Al. Citatione. Vide ſ. eo. c. col. pen. omnino & adde ꝙ ſi iudex dixit, ſe velle ferre ſententiam tali die, & hora. & ego conſtitui procuratorem ad illum actũ, ſi fiat poſtea dr̃ fieri parte non citata. & ideo nõ valet. vide Hyp. Marſil. ſing. xlix. actus factus.

die sequenti in maiori contumacia vnde arg. c. cum dilecti. de dolo & contu. in l. Fulcinus. §. fin. ff. ex quibus cau. in pos. ea. Vnde si actus expediri potuit in die peremptorij, propter cõtumaciā citati, à fortiori ẽt in die sequenti poterit expediri. q̃a eadẽ vel maior ratio vr̃. de hoc etiā inferius videbimus. ¶ † Vlterius limitatur iste tex. ſm Bald. in l. cũ non eo die. ver. quæro si iudex. C. quõ & qñ iu. vt ꝓcedat quando citatio fuit facta pro certo die, prout loquit̃. secus si certa hora diei. q̃a tũc expectari põt in horas sequentes, non aũt ĩ diẽ sequentẽ, & sequunt̃ Mod. hic, & idẽ Ioan. de Ana. in c. ad petitionẽ. col. pe de accus. Alex. in l. si finita. §. Iulianus. col. xxv. ff. de dam. infecto. ¶ Dicunt tñ Mod. hic, ꝙ ista limitatio non procederet qñ esset data vltima hora diei. q̃a tũc ratio Bal. cessaret, ex quo aliæ horæ non supersunt. ¶ Sed rõ ista parũ valet, q̃a supersunt horæ alterius diei, ad quas ille terminus restringi põt, & sic tali casu ẽt militat rõ Bald. ꝙ non fiat transitus ad aliũ diem simpliciter, sed ad aliā horā alterius diei. ¶ And. Sicu. h̃. col. iiij. absolute tenet limitationem Bal. non esse veram. q̃a rõ benignitatis, quæ consideratur in die, prout text. loquitur, ẽt videt̃ habere locum in hora. Sed replicari põt, ꝙ in hora benignitas limitata videtur ad aliam horam, sicut in die ād alium diem. ¶ Alijs tamen rationibus ista opinio contra Bal. verior vr̃, q̃a si hora exprimitur vtique ẽt dies exprimit̃. puta tali die, & tali hora. Si ergo dies expressus sit, ergo videtur tex. hic procedere. Et q̃a iudex habet facultatẽ prorogandi in diem sequentem vt hic dicitur. Et ista facultas nõ videt̃ tolli iudici ex eo, ꝙ hora exprimit̃. q̃a nõ vr̃ esse potestate iudicis abdicare à se talem potestatẽ. arg. l. si quis ĩ principio testamẽti. de leg. iij. & q̃a h̃ est beneficiũ partis, qđ sibi auferri nõ debet, regula, indultum. de reg. iuris. in vj. ¶ † Itẽ limitat̃ tex. hic, nisi elapso termino ĩ citatione apposito, esset ius parti q̃situm. vt q̃a esset deserta appellatio. nam tunc iudex in præiudicium partis vlterius expectare non potest. & ita istum tex. limitauit Abb. in c. sepe. per gl. ibi in verbo, peremptorie, de appellationi, & sequitur Alex. in d. l. si finita. §. Iulianus. col. xxv. ¶ Est verum ꝙ Perusi. tenet cõtrariũ in d. c. sepe in iiij. car. † q̃a ante terminum elapsum nõ potest dici esse ius quæsitũ. c. cõmissa. de elect. in vj. Mod. hic sequuntur opin. Abb. ꝑ ea, q̃ habentur in l. cũ stipulatus ff. de verb. obli. Sed ad d. legem, & ea, quæ habentur, respondet. Peru. ĩ d. c. sepe. Et pro opin. Perusi. vltra ea quæ ipse adducit, est tex. in c. veniens. de renun. vbi post terminum peremptoriũ erat deserta appellatio, tamẽ iudex vltra terminũ expectauit ꝑ duos menses, & illum tex. not. Bal. ibi ad hoc. Et ad hoc ẽt facit tex. hic, vbi erat citatio peremptoria, & sic videbatur quæsitum ius parti, tamen iudex differre põt in sequentem diem. ¶ † Item limitatur tex. hic quādo iudex in termino citationis expresse prorogauit in sequentem diem, aliàs secus. q̃a edictum peremptorium circunducitur. l. & post edictum. § j. ff. de iud. & ita Ang. concludit ĩ l. de vno quoque. in prin. ff. de re iud. Imol. ibi col. ij. tenet contrarium q̃a tex. in d. l. & post edictum. loquitur qñ non comparuit ille, q̃ fecit fieri citationem peremptoriam. secus si cõparuisset. q̃a instare potuisset vt die seq. ferretur snĩa sine noua citatione, vt hic dicitur. & sequit̃ Alex. in d. l. de vno quoq;. & ĩ d. l. si finita. §. Iulianus. col. xiij. & Mod. hic, ponderando text. qui dicit, poteris expectare & non dicit prorogare. ¶ Sed aduertẽdum est. quia ſm istam cõclusionem esset dr̃m ꝙ iste text. non haberet locum in actore nõ comparente. cuius ꝯrium probatur hic ibi, & earũ altera, & inferius Abb. dicit in gl. secũda, vbi videbimus. ¶ † Quarto nota quòd vbi quis citatur vt compareat certa die, nec hora determinat̃, intelligit̃ ꝙ cõpareat tali hora, ꝙ iudex cõgrue expedire possit actũ incumbentem. & iõ citatus ad electionẽ debet de mane venire. † q̃a illa hora electio fieri solet. vt no. Inno. c. cum nobis. de elec. & latius Abb. h̃, & idẽ Abb. in c. ij. col. ij. de test. cogen. cũ si. vt tradunt Mod. h̃, & Alex. in d. l. more. de ferijs. & dixi in cap. cum parati. de app. ¶ † Et prædicta conclusio intelligitur, dummodo cõpareat añ tenebras noctis, vt iudex actum perficere possit in luce, ſm Abb. hic. sed ꝯ hoc vr̃ gl. in terminis in l. more. in l. ij. ff. de ferijs. q̃ voluit ꝙ citatus hora non expressa. comparere possit vsq; ad dimidiam noctem. Sed vt declarat ibi Alex. intelligitur qñ citatus non fuit in culpa. & idem dñt Mod. hic. Sed considerandũ est. quia non vr̃ ꝙ possit esse in culpa, ex quo durat facultas comparendi vsque ad dimidiam noctem. ideo cum processus nõ possit fieri de nocte, vt hic dr̃, illa glos. non videt̃ vera, nisi iudex esset solitus de nocte procedere. ¶ † Quinto not. ꝙ vbi dies[a] artificialis specialiter non requiritur in aliquo actu, factum de nocte põt dici factum de die, per l. more. ff. de ferijs. Et iõ si instr̃m confectũ sit de nocte, licet dicatur ꝑ notariũ † ꝙ actum fuisset tali die, committit falsum vt no. Inno. hic, cum si. vt tradit Alexā. in d. l. more. in prin. & Mod. hic. & idem Bal. in l. qua ętate. ff. de testa. † Similiter qui iurauit, soluere die dñico, nõ erit periurus, si soluit ĩ dimidia nocte sequenti. vt no. Archi. lxxv. di. c. qđ à partibus. Bal. in c. ego. N. col. j. de iu. iu. † Et prædicta cõclusio † ꝓcedit in his q̃ de nocte fieri pñt, ꝓut sunt ꝯctus. l. nõ minorẽ. C. de trāsac. † Et idẽ ĩ testamentis. l. ad testium. §. posse. ff. de testa. † Et idem in laudo arbitratoris. vt no. Bal. ĩ l. eos. §. si aũt, in fi. C. de ap. declarādo vt Alex. tradit in d. l. non minorem. & adde Paul. de Cast. in cons. lxxj. viso ꝯpromisso. cir. fi. Ro. ĩ l. j. col. iiij. ff. de arb. † Et idẽ in collatione bñficij, q̃ de nocte fieri põt vt ꝑ glo. in ca. vnico. in verbo occulta. vt ecclesiastica beneficia. Abb. in c. j. de clande. despon. Do. post Archi. in c. si tibi absenti. col. j. de præb. in vj. † Et idẽ in appellatione, vt not. Bal. ĩ auc. hodie col. fin. ver. sed nũquid. C. de app. † Et gñaliter vr̃ ꝙ oĩa de nocte fieri possint, nisi spãliter ꝓhibita sint. † Secus aũt inest in actibus, q̃ cõmode fieri nõ pñt de nocte. q̃a tunc dies cõputat̃ artificialiter. vt no. Ant. de Bu. in c. j. ĩ ij. no. ꝑ illũ tex. de treug. & pace. † vbi infert ad locantẽ o pas. q̃a intelligit̃ donec durat dies artificialis, videlicet lucente sole.[b] vt not. Azo in summa de oper. liber. in prin. Alb. in d. l. more. Facit qđ not. Bal. ĩ l. terminato. col. pe. ver. quæro vtrum. C. de fruc. & litis expen. † Et iõ scriptor, q̃ ꝓmisit librum scribere intra aliquot dies, intelligit̃ de diebus artificialibus. q̃a de nocte scribere nõ debet. vt no. Ang. & Imo. in l. stipulationes cõmodissimum. ff. de verb. obl. cũ si. vt tradit Alex. in d. l. more. in. fi. † Sil̃r q̃ ꝓmittit soluere in tali die, de artificiali intelligit̃. q̃a solutio in nocte fieri nõ debet. vt ꝑ gl. in d. l. more. qđ tñ declarat̃. vt Alex. ibi tradit. ¶ † Secũdo, cõclusio. s. facta limitat̃, nisi agat̃ de pena. q̃a vt pena euitetur, statutũ qđ imponit penā delinquẽti tali die, nõ habet locũ si delictum de nocte cõmittat̃.[c] vt notabiliter voluit Fed. in cons. xliij. factũ tale est, q̃a proprie dies est, qñ sol est suꝑ terrā. & sequit̃ Alex. in d. l. more. & Mod. hic, põderādo illũ tex. in d. l. more. ibi, perinde est quasi, quæ verba denotāt improprietatẽ. & iõ inferunt ꝙ factũ de nocte, ꝓprie nõ dr̃ factũ de die, ꝑ illũ tex. Sed aduertẽdũ est, q̃a tex. ibi non loquit̃ de die, ita ꝙ respectu diei improprietas notet̃. sed loquit̃ de luce, ibi, perinde est quasi quauis hora lucis actũ sit. & ĩ luce verum est. † quia nulla est participatio lucis ad tenebras. vt dicitur de pen. dis. j. cap. si antequam. in fin. Sed non sic in die naturali. quia est communis, etiam ad noctem. d. l. more. In se tamẽ verum videtur, quia proprie dicitur dies, † quādo sol est super terram. vt Fede. dicit in consil. prealle. & idem Bar. in l. j. §. hoc senatus. ff. ad Sillania. & in l. aut facta. §. tempus. in fin. de pen. & idem Bald. in l. vnica. C. de emen. codicis. cum si. vt tradunt Mod. hic. & est tex. in l. hæc verba. la. iij. ff. de verb. sig. vbi dicitur, quòd aut est dies, aut nox. & vno posito, alterum tollitur. & hoc proprie intelligitur secũdum naturam tit. de verb. sig. vbi lex illa posita est. ad idem tex. in cap. si perfodiens. de homicidio. ¶ † Vltimo notandũ est, quòd ad probandum factum de nocte, quod non ita de facili probari potest, admittuntur probationes leuiores. vt Alexand. tradit in consil. clvj. viso processu. in prin. lib. v. † Et hoc videtur procedere in his, quæ à casu fiunt de nocte. prout ibi Alexand. loquitur. † sed quando essent factum aliquid de nocte de dita opera, tunc præsumptio insurgit contra facientem tali tempore vt ꝑ gloss. in cap. vnico. in verbo occulta. vt eccle. benefi. Abbas in ca. j. de clande. despon. & Bald. in cap. j. col. ij. v. hercul. item ait. de fide instr. vbi inquit † quòd instrumenta, quæ fiunt clam de nocte, sunt suspecta. Ideo caueant tabelliones instrumenta de nocte cõficere. & ideo cum tali casu præsumptio sit contra facientem clā, fortiores & clariores probationes requiruntur. cap. quia verisimile. de præsumptio. † Sexto nota qđ medium dicitur,[d] quod inter duo extrema clauditur. & idem not. Do. per illum tex. in cap. non solum. de appel. in vj. Bar. in trac. de insula. in verbo, qđ frequenter. & facit textus in l. iij. §. filius inter medias. & ibi Aretin. ff. de li. & pohosthum. † Alibi tamen medium dicitur, quod distat equaliter ab extremis. vt Baldus distinguit in l. qui sella. §. fin. in fin. de serui. ru. prædio. cum si. vt late dixi in cap. j. de proba. in iiij. no. vbi videndum est. ¶ Vltimo nota instructionem papæ secũdũ Abb. † vt iudex non arctet se ad procedendum in vltima die sue iurisdictionis, ne forte propter impedimentum superueniens, iurisdictio sua euanescat. Sed aduertendum est. quia si impedimentũ superueniret, iurisdictio in effectu non periret. vt notatur in cap. ex ratione

ADDITIONES.

[a] ¶Dies. Late And. Tiraquel. In tract. retract. proximi. §. j. gl. xj.

[b] ¶Sil. Ald. Sole. Adde bonum tex. in l. j. & in l. medicus. ff. de oper. liber. in l. fin. ff. de annu. lega.

[c] ¶Sil. Ald. Committatur. Idem videtur voluisse Fed. de sen. cons. cclvj. Ro. Paul. & Ias. in d. l. more Fely. in cap. si per fodiens. de homi. in cap. eccl. S. Mariæ de consti. col. xviij. vers. v. declaratio. ibi, scias tamen.

[d] ¶Sil. Ald. Dicitur. Latius loquitur idem Deci. ad hoc plura congerens in cap. j. col. v. in fin. de proba.

puratione. de appel. Et ideo tex. hic vr̃ hr̃e alium intellectum. vt iudex non debeat se restringere, ita q̃ dies peremptorij sit vltima dies de termino iudicis. q̃a tunc non posset iudex facere gra-
49 tiã, s̃m q̃ supradictum est.†Et q̃ imputandũ sit illi, qui se arctauit no. Abb. in c. cum in veteri. in vlti. not. de elec. & ho. in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. & Alexan. ibi declarat.¶In gl. ij. in fi. ibi, l. & post peremptorium. illa lex vr̃ facere in contrarium. Sed prima facie respõsio clara videtur, quia text. hic loquitur qñ citatus non comparuit, in lege contraria reus citatus comparuit, & non
50 actor, quo casu maior dr̃ actoris contumacia, †ideo edictum peremptorium circunducitur. & ita Inno. hic dicit, quẽ Abb. primo refert. & istam solutionem sequitur Inno. in c. j. de iudi. & Alex. in l. si finita. §. Iulianus. col. xiiij. ff. de dam. infec. dicens q̃ hoc modo eleganter limitatur iste tex. vt habeat locũ in reo contumace, secus est in actore. Sed ista limitatio est contra text. hic, vt Abb. h̃ dicit. quia tex. loquitur generaliter, dum inquit, & earum alteram, nam verba ista de altera parte verificantur ita in auctore, sicut in reo. Vnde aliter in contrarium r̃nderi põt, vt dicamus q̃ edictum peremptorium circunducitur, prout dicitur in d. l. & post peremptorium. nisi iudex velit absenti facere grãm, prout hic de nouo
51 statuitur.¶†Successiue Abb. concludit q̃ p̃ns cõtra absentem cõtumacem habet duo remedia. Primũ est, vt petat edictum circunduci, & se absolui ab illa citatione peremptoria, vt in tali casu pr̃sens non debeat propria auctoritate recedere, vt Abb. hic dicit, cum iudex possit expectare contumacem ĩ diem sequentem. Et
52 in hoc pro vera resolutione habemus cõsiderare duos casus.† Primus est, quando iudex declarauit se velle in diem sequentem expectare, & tali casu p̃ns nullo modo illicẽtiatus recedere potest.
53 vt Abb. vltimo loco cõcludit.¶†Secundus casus est, qñ iudex nihil dixit. & tali casu etiam Abb. cõcludit q̃ sine licentia recedere non debeat, cum iudex possit expectare in diem sequentem. Sed certe hoc intelligitur, quando p̃ns non stetit per totam horã, quã absens habet ad veniendum. secus si stetit tota hora data ad comparendum. iuxta gl. in §. omnes insti. de ver. ob. in verbo tribui debet. q̃a tunc vr̃ q̃d recedere possit, & ita not. Bar. dicit in l. consentaneum. in fin. C. quomodo & quando iu. & idem in effectu voluit Ang. in l. finita. §. si plures. colum. ij. ff. de dam. infec. vbi inquit
54 q̃ sufficit† q̃ pars pr̃sens steterit, donec iudex à tribunali discesserit. & idem sequit̃ Paul. de Cast. in d. §. si plures. col. iij. & Imol. ibi col. vij. Quia ex quo iudex nihil dixit in die perẽptorij, & recessit à tribunali, excusatus videtur ille, qui comparuit, inspecta forma citationis. & tali casu non vr̃ esse in cõsideratione illud, quòd iudex de gratia facere potest. arg. l. iiij. ff. de fideicõ. liberta. & hoc saltem in casu isto vr̃ procedere, qñ iudex in die peremptorij nihil dixit, & recessit.¶Secundum remedium q̃d datur p̃nti cõtra
55 absentẽ, est s̃m Abb.† q̃ p̃sens petere põt se absolui ab obseruatione iudicij. nã talis absolutio peti põt nõ solũ post litem conte-
56 statã, †vt in l. properandum. §. j. C. de iudicijs, sed ẽt ante litẽ contestatam, vt Abb. hic concludit post Innoc. allegat auctenticã qui semel. C. q̃uo & qñ iud. qui tex. ad hoc non bene facit, quia loquitur de absolutione diffinitiua, non autẽ ab obseruatione iudicij. Sed quod Abb. dicit, probatur in auct̃. quod fieri. C. de dila. & hoc idem Ang. sequitur in d. l. & post edictum peremptoriũ. col.
57 ij. vbi inquit† q̃ talis absolutoria ferri põt nõ expectato fine termini, & sic tali casu non habet locũ quod dicitur in d. l. properan-
58 dũ. §. fina. C. de iud.†quæ dicit absolutoriam ferri non posse, nisi prope finem termini. Pet. de Anch. tamen tenet ꝯtrium, & dicit
59 † q̃ sola contumacia actoris non est iusta causa quod feratur absolutoria. & idem tenet Imo. hic, dicens q̃ ista fuit opi. Placen. in d. l. properãdum. §. j. in verbo, licentia. & hoc idem sequitur And. Sic. hic. Et de iure codicis ista opinio erat vera, vt dicit Bald. in d. l. properandũ. §. j. sed de iure auctenticorum habet locum quod supradictum est, per auct. quod fieri. C. de dilatio. vbi Bart.¶In glo. in verbo gratiam. ibi. iij. quæstio. ix. cap. vlt. Abb. hic respondet q̃ ille tex. limitatur, nisi agatur de modico præiudicio, vt hic. Sed contra hoc facit quod glo. hic dicit de expensis, in quibus videtur agi de modico præiudicio, & tamen remitti non possunt. Ideo responderi potest quòd hoc facit iudex hic auctoritate iuris, cũ in hoc sit sibi datum arbitrium à iure, vt dicit Imol. hic.¶In eadẽ glo. ibi, non tamen parcere potest expensis. Hoc dictum sequitur Inno. & Abb. hic, quia potestas data iudici, intelligitur sine præiudicio tertij. c. super eo. §. eo. Ant. de Bu. tenet ꝯtrium, & pro eo facit tex. in l. quoties. C. de praeci. impe. offer. Sed responderi potest quòd loquitur in principe. secus est in iudice, qui habet potestatem limitatam, vt debeat iudicare secundum iura. insti. de offic.
60 iud. in prin.¶Præterea etiã in principe illa lex habet locum,† qñ constat de voluntate eius. secus est in dubio, quia nõ præsumitur q̃ velit etiã in modico alteri præiudicare, vt dixi in c. super eo. & in cap. quæ in ecclesiarum. de consti. Et pro dicto glos. hic be-
61 ne facit glo. not. in l. ij. C. de in ius voc.†vbi etiam princeps pœnã acquisitam parti remittere non potest.¶In glo. in verbo, termi-
62 num peremptorium. Primo colligitur per Abb. hic,†quòd in sententia diffinitiua peremptorium requiratur. nam speciale est in summarijs vt non requiratur clemen. sæpe. §. sententiam vero. de verb. signi. ergo secus videtur in causis ordinarijs. & ita tenet glo. ibi in verbo, peremptorie, & tradit Mathesi. in not. cxxxj. cum si.
63 infra alleg.¶†Et ampliatur ista conclusio, quia licet ex forma statuti non requiratur litis contestatio, tamen ad sententiam diffinitiuam peremptorium requiritur, vt not. dicit Bald in c. j. circa fin.
64 versi. sed pone statutum. vt lite non conte.†Et talis citatio peremptoria in sententia diffinitiua non arctat citatum, nisi præcise dicatur,[a] ad sententiam, † & non sufficeret dicere ad audiendum
65 voluntatem iudicis,[b] vt not. Imol. hic, cum si. vt tradunt Moder. hic col. v. ver. ij. not. & Alex. in l. si finita. §. Iulianus. col. xj. versi. & iuxta prędicta, de dam. infec. & Rom. in sing. cccLxvij. citatur quis Mathesi. in not. viij. incip. not. quòd differentia. & Ioan. de Ana. in cap. ad petitionem. de accu. colum. vj. & Moder. in clem. sępe. in verbo ad id, quod. de verbo. signifi. vbi rationem adducunt,
66 †quia sententia non debet continere voluntatem iudicis. sed iudicium secundum dispositionem iuris, vt per glo. in cap. iudicet iij. quæst. vij. & no. Abb. in rub. de re iud. colum. ij. Et ista ratione idem dicendum esset in alijs citationibus factis ad audiendũ vo-
67 luntatem iudicis.†Sed tamẽ ad istam r̃onem responderi põt, q̃ voluntas in iudice de regulata intelligitur secũdũ qualitatẽ eius vt not. Imol. post Hostien. in c. significauerunt. de testi. & Arc. ibi.
68 col. vij. versi. istud dictum. †Ideo citatio facta ad audiendum voluntatem iudicis, intelligitur pro sententia de voluntate regulata, prout ad iudicem spectat. Et certe n postea quam in causa cõclusum sit, quo casu tantum superest vt feratur sentẽtia, à tali casu citatus ad audiendum voluntatem iudicis, satis citatus videtur ad sententiã, & contrarium iure non probatur. Licet enim in quibusdã iuribus dicat̃ de citatione facta ad sententiã, non tamẽ negatur quin valeret citatio ad audiendũ voluntatẽ iudicis, quia in effectu s̃m subiectã mãm, & considerata qualitate iudicis, illa verba quę dicunt de volũtate, pro sẽtẽtia in effectu intelligũtur.
69 ¶†Secũdo Abb. concludit post Innoc. in c. ad petitionem. de accu. q̃ in secundo decreto requirat̃ perẽptorium, immo ẽt in primo, vt notat̃ per gl. in l. si finita. §. Iulianus. vbi Bar. cum si. vt tradit ibi Alex. col. iij. ff. de dam. infec. & idem Pau. de Cast. in consi. lij. super primo. col. ij. & Abb. ĩ cõsi. lxxxiiij. casus, super quo lib. ij.
70 ¶†Tertio Abb. concludit q̃ vbicunque iudex est processurus ad ea, quæ sunt magni præiudicij, citatio peremptoria requirit̃. Et ad hoc videtur dictum Bar. in l. consentaneum. colum. ij. ver. ad-
71 uerte tamen. C. q̃uo & qñ iud.†vbi inquit q̃ quando interlocutoria s̃nia quasi exhaurit vires totius negotij, perẽptorium requirit̃. Imo. in d. l. si finita. §. Iulianus. dicit q̃ dictũ Bar. ĩ d. l. ꝯsentaneũ. nõ p̃bat̃ iure. Alex. ibi, col. ij. p̃ dicto Bar. r̃onẽ adducit, q̃a talis iter-
72 locutoria vr̃ hr̃e vim diffinitiuę.† iõ regulari debet vt diffinitiua, vt p̃ gl. in c. fi. in verbo, inanes. de ele. in vj. no. Bal. in l. minoribus. C. de his, q̃b. vt indig. cũ si. vt dixi in c. p̃uenit. el ij. de app. Sed r̃n
73 ista rõ euitari põt, negãdo, q̃a non vr̃ verũ,† q̃ talis interlocutoria debeat regulari vt diffinitiua, vt no. Ioã. Mona. in c. cupientes. de elec. in vj. & not. Bal. in l. j. colũ. ij. C. ne liceat tertio prouocare. Et q̃a non videt̃ eadẽ rõ, quia hoc respicit solẽnitatẽ quæ maior requiritur in diffinitiua, & nõ vr̃ q̃ debeat considerari præiudicium simpliciter, vt patet in summarijs, in quibus agitur de graui præ-
74 iudicio, & tamen peremptoriũ non requiritur.¶†Quarto Abb. cõcludit q̃ vbi peremptoriũ requirit̃, si citatus dixit se nolle venire, vlterius iudex illũ citare nõ tenet̃.[c] & est glo. ad hoc xxiiij. q. iij. c. de illicita. & hoc tenet Bart. in l. si finita. §. Iulianus. colum. iij. ff. de dam. infec. cum si. vt tradit Alex. in l. cõtumacia. ff. de re iudi. & Mod. hic. Qui t̃n cõcludunt cõem opin. esse in ꝯrium, quã tenet Io. An. in ti. de contumacia. §. j. ver. de sexto. col. pen. cum si. vt per Alex. in d. l. contumacia.¶Opinio Inno. s̃m Mod. hic saluari põt in duobus casibus. Primus est, quando dixit se nolle venire ad iudiciũ, secundum glo. in c. venerabilibus. §. secus. in verbo, iudicio. de sen. excõ. in vj. & Bar. sequitur in l. ex consensu. §. fina. de app. Imo. t̃n in d. l. ex consensu. dicit q̃ ratio, quæ habet locum in iudicio ẽt videt̃ procedere extra iudiciũ. & ita dicũt Mod. h̃, & Alex. in d. l.

ADDITIONES.

a ¶Dicatur. Idem Dec. c. ne initaris, lect. ij. in prin. de consti. c. causam, quæ. de rescr. Philip. Franc. c. sæpe contingit, de appellatio.

b ¶S Ald. Iudicis. Vide Maria. Sozi. in tra. de cita. art. xx. q. xvij.

c ¶Syl. Ald. Non tenetur. Vide Dec. in c. quoniã contra. col. xj. de proba.

in d.l.cõtumacia.Sed tñ talis drĩa iuſtificari põt ex his, quæ dicit Peruſi.in d.c.venerabilibus.in gl.præalle.in verbo,iudicio. Et circa hoc latius diſtinguit Maria.in trac.de cita.ar.xxvij.q.vj. col. vj. & vij.¶ Secundus caſus eſt,qñ citatus vitiat̃ verbo pñtis,& futuri temporis,vt quia dicit nolo comparere, & amplius non comparebo coram iſto iudice.ita Mod.hic,allegant Imol. in d.l.ſi finita.§.Iulianus,& facit tex.in cap.ij.de do.& contu.per quem dicit Alex.in d.l.contumacia.ꝙ cõis opin.Ioan.An. non procedit quãdo citatus dixit nolo comparere in iſta cã amplius,vel coram iſto iudice.Sed tñ indiſtincte verior vr̃ cõis opin. quibuſcunque verbis vtatur citatus,quia pœnitere poteſt, vt late probat Ioan. An. in d.tit.de contumacia.§.j.¶ Non obſt.tex.in d.c.ij.quia loquitur in eo,qui appellauit.quo caſu ꝑ naturam appellationis ſuſpen-75 ſa eſt iuriſdictio,prout tex.ibi loquitur.¶ †Poſtremo caſus,de quibus ſupradictum eſt,& alios,in quibus requiritur peremptoriũ, tradit Bal.in c.j.de milite vaſſal.qui contumax eſt.Ang.in l.peremptorium.ff.de iudic.Mathe.in d.no.viij.Pau.de Caſt.in l.ij.C. quomodo & quando iudex Alex.in d.l.contumacia.& late Maria. in 76 tracta.de cita.arti.xxvij.quæſt.vj.¶ †Secundo principaliter ex gl. colligitur,ſm Abb.hic,quòd requiſitio iudicis facta in præſentia a partis habet vim peremptorij[a] per tex.in l.ij.ſm vnũ intellectum C.quomodo & quando iud.cum ſi.vt tradit Maria. in d. tract. de citatione.art.xxvij.q.vij.col.fin.ver.eſt etiam notandum.And.Sic. hic ſolus dicit,ꝙ ſepenumero dubitauit de illa gl.in d.l.ij.Et in cõtrarium arguit.qa dum tex.ibi dicit aduerſus eos q moniti ſunt, valere ſententiam.ſm eum intelligitur, ꝙ tribus vicibus monitio facta ſit.vt probatur ĩ ſimili in c.fin.de cle.nõ reſidentibus vbi ſimpl̃r dr̃,ꝙ clerici debent eſſe moniti ad reſidendum, antequã priuetur.& tamẽ intelligitur ꝙ ter moniti ſint,c.ex tue.eo.tit.de clericis non reſidenti. Sed iſta reſponſio non placet. quia ſi trina monitio facta fuiſſet,eſſet peremptorium. ergo non ceſſaret cã peremptorij,prout ibi dicitur.Non ob.tex.in d.c.ſi. quia ibi non fuit facta monitio in præſentia iudicis. prout text. in d. l. ij. intelligitur. Secũdo ꝯ gl.in d.l.ij.And.Sic.allegat tex. in c.j. de milite vaſſallo qui contumax eſt.vbi in iudice monente vaſſallum requiritur trina citatio,ibi ad trinã citationem venire nolit. Sed reſpondet̃, ꝙ ibi vaſſallus fuit vocatus per dominũ ad curiã,qa dñs ipſe nõ eſt iudex contra vaſſallum.in c.imperialẽ.§. fina. de prohibita feudi alienatione per Frid.vbi dicitur ꝙ curia eſt iudex,& ibi non conſtat ꝙ curia vaſallo pręſenti monitionẽ fecerit.ſed potius contrarium ibi probatur,qa vaſallus nunq̃ comparuit. ¶ Alijs tñ rationibus concluſio.ſ.facta videtur dubitabilis,quia in d.l.ij. non apparet quòd ab ipſo iudice monitio facta fuiſſet.Et quia tex.dicit, ceſſante cauſa peremptorij in effectu, tex. intelligi poteſt quòd dicere voluerit, ꝙ vbi non requiritur peremptorium,prout eſſet in ſummarijs,iudex ſententiam proferre poteſt,quia ſicut poteſt ſententiam proferre,quando procedit peremptorium. ita quoque ceſſante peremptorio, id eſt, in cauſis, in quibus non requiritur peremptorium,illo ceſſante, iudicare poteſt. Vel aliter etiã intelligi poteſt, ceſſante cauſa peremptorij, id eſt, ceſſante cau-77 ſa,†quia in citatione peremptoria cauſa non requiritur, vt notat Bal.in l.conſentaneũ.in iij.not.C.qũo & qñ iud.& late tradit Maria.in dicto tract.de citatione.articu.xx.q.v. Et intelligendo text. 78 in d.l.ij.vt dictum eſt, verba literę magis correſpondent. † ¶ Retento tamen communi intellectu,ampliatur,vt habeat locũ etiã in monitione nuncij facta in præſentia iudicis,vt not.Bald. in d. l.ij.col.j.arg.l.ſi procuratori præſentis.ff.de verb.obli. & idem ſequitur Anto.de But.in cap.j.colum.vij. verſi.not. bene hoc dictũ, de libelli oblatione.& Imol.in clemẽ. ſæpe.in verbo, peremptorie.de verbo.ſignifi.And.Sicu.hic tenet contrarium. quia iſta videtur prærogatiua data perſonæ iudicis. ergo eius perſonam nõ egreditur,arg.l.ſeruo ſi hæredi.ff. de ſtatulib. Sed reſpondetur ꝙ immo idem eſt in monitione facta per nuncium præſente iudi-79 ce,†quia ſufficit quòd talis monitio facta ſit apud acta,vt no. Bal. 80 in dicta l.ij.†Et quia quod fit præſente iudice,videtur factum ab ipſo iudice,quando illud iudici incumbit,& ad hoc facit tex. in l. j.C.de errore aduocatorum. & gl. in cap. cum cauſam. de appel. 81 †& quod dictum eſt de iudice,idem eſt in arbitro, vt not. Saly.in d.l.ij.circa fin.& ſequitur Rom.in d.l.j.de arbi. quia arbitria reda-82 cta ſunt ad inſtar iudiciorum, vt ibi dicitur. ¶ † Et ad ſupradicta notandum eſt,quòd vbi peremptorium requiritur, trina citatio debet fieri l.ad peremptorium.ff. de iud. Vel vna pro omnibus, vt dicitur in l.nonnunquam. ff. de iudi. in l. contumacia.ff. de re iudi.xxiiij.quæſtio.iij.cap.de illicita.& not. Imol.hic,& late declarat Marian.in tract.de citatione.arti.xxvij.in vij.quæſtio. in princ. ¶ Sunt tamen plures caſus,in quibus vna citatio non poteſt fieri pro omnibus, ſed diſtincte, & formaliter tres citationes requi-83 runtur. ¶ †Primus eſt in citatione, quæ debet fieri per edictum, vt in cap. ex tuæ. de cleri.non reſiden. nam in illo caſu vna citatio non poteſt fieri pro omnibus, vt tenet Ioan. And. in additio. Spec.in rub. de cleri. non reſiden. in fin. & Abb.ſequitur in conſil.lxvij.condeſcendo iuxta ordinem. colum.ij. lib.j. cum ſimi. vt per Moder.hic.& adde Imol.in dicto cap. ex tuę. colum.j. verſic. circa primũ.vbi videtur hoc limitare,& declaratur vt latius Moder. inſiſtunt in cap. quoniam frequenter.§. porro. in pen. char. vt lite non conteſta. Sed vera reſolutio videtur,quia in caſu dicti cap.ex tuæ. agitur de pœna, quo caſu non poteſt fieri vna citatio pro omnibus.vt not. Anto.de But.in cap.fin.col.fina. de dilatio.& de citatione per edictum iuxta clem.primam de iudi. & late tradit Marian.in tract.de cita.art.xxiij. & Moder. in dicto cap. 84 quoniam frequenter.§.porro. ¶ †Secundus caſus eſt, vbi agitur de imponendo pœnam , quia tunc non poteſt fieri vna citatio pro omnibus glo.not.clemen.j.in verbo,tertio, de vi.& hone. cleri. cum ſimi.vt tradit Alexan.in dicta l.contumacia. de re iudi. & Moder.hic,& Abb. in cap. fina.de vi. & hone. cle. Et hoc intelli-85 gitur quando grauis pœna imponi debet.ſecus ſi leuis ſit,†quia tunc vna citatio poteſt fieri pro omnibus , vt patet in primo decreto,vel in excommunicatione.c.conſtitutionem:& ibi glo. de ſenten.excom.in vj.& ita Alexan.concludit in d.l.contumacia.& 86 Moder. hic.† Sed in contrarium facit, quia Abb. hic dicit, quòd ſententia excommunicationis videtur eſſe magni præiudicij, & ad hoc videtur tex.in cap.ſacro. infra de ſen. excom. ibi, tantam infligere pœnam,& nulla eſt maior pœna in eccleſia,ipſa excommunicatione.xxiiij.quæſtio.iij.cap.corripiantur.Mod. hoc ponũt 87 in d.§.porro.†& ibi reſpondent ꝙ ſententia excõicationis à principio non videtur pœna,ſed medicina c.j.de ſen.excom.in vj. ſed tunc demum quando contemnitur. Sed iſta reſponſio non ſatiſfacit,quia iura ſ.allegata loquuntur à principio, antequã ſententia excõicationis contemnatur. Ideo aliter reſponderi põt, ꝙ pœna excõicationis eſt magna pœna, donec durat. Sed quia in poteſtate excõicati eſt,remouere illam pœnam à ſe, comparendo,& parendo,iſto reſpectu reputatur leuis pœna, & medicinalis,vt dicitur in d.cap.j.de ſen.excom.in vj. ¶ Vel aliter etiam dici poteſt ſuper principali reſponſione ꝙ glo. in cle.j. de vi. & hone. cler.habeat locum in pœna, quæ extrinſecus imponitur, prout loquitur.ſecus in pœna, quæ ratione cõtumacie imponit̃, prout eſt pœna excommunicationis.& ita dicit Ant.de Bu.in c.fin.j.de 88 dilationibus. ¶ †Tertius caſus eſt,qñ ſtatutum dicit,ꝙ debeat ter quis citari in aliquo caſu,quia tunc vna citatio non poteſt fieri ꝓ omnibus,quia forma ſtatuti debet ad vnguem obſeruari, vt not. Bald.in l.ceſſante.col.fin in tex. ibi,non pro omnibus.C.quomodo,& quando iud.& idem Bal.in c.j.col.ij.de milite vaſal.qui contu.eſt & in auct.qui ſemel.col.iiij. verſi. & ideo ſtatuta terrarum. C.qũo,& qñ iud.Et tradit Alexan.in conſi.cxxxvij.in cauſa,& li-89 te.colum.iiij.lib.ij.¶ †Et ad hoc facit,quia forma tradita à ſtatuto in dubio dicitur ſubſtantialis,vt no.Bal.in l.comparationes.C.de 90 ſi.inſtru.in iij.oppo. ¶ †Quartus caſus eſt, quando ſtatutum dicit,ꝙ contumax habet̃ pro confeſſo, vt not. Bald. in l. receptitia. col.fin.verſi.ſed pone ſtatuto cauetur.C.de conſti.pec.Et hoc videtur propter magnum præiudicium,quod infertur, pro quo fa-91 cit quod ſupradictum eſt de pœna.†Et quia tale ſtatutum,quòd contumax habeat pro confeſſo,eſt ꝯ ius cõe, & debet ſtricte interpretari,vt no.Bal.in c.nullus.de præſump.Ang.in ꝯſi.clxxxvj. 92 viſis igitur.col.j.†Et tandẽ habetur ꝙ concludi poteſt,ꝙ vna citatio pro omnibus ſolum fieri põt, vbi agitur de pœna contumacię ſecundum ordinem iuris communis,alias ſecus.& ſic vbi alia pœna imponitur,& in materia odioſa generaliter non habebit locum,vt colligitur ex dictis Abb.in c.fina.de vita & ho.cle. & in c.quoniam.§.porro.j.vt lite non conteſta.¶ In gl. in verbo, extũc Abb.concludit cum glo. in cap. etſi Chriſtus. de iureiur. in ver-93 bo, obſeruandum.†ꝙ iudex in vltima die officij iudicare nõ debet,& hoc intelligitur poſt aduentum ſucceſſoris, ante vero poteſt,vt Abb. hic ſentit, & clarius hoc dicit in d. cap. etſi Chriſtus per l.meminiſſe.ff.de offi.procon.Et tradit Alexan.in l. eum qui. 94 in fi.ff.de iuriſ.om.iud.†Et pro illo tempore,quo ſucceſſorẽ expectauit,debet habere ſalariũ.§.illud.in auct. de adminiſtratoribus quem tex.pro ſingulari allegauit Ro.in ſing.cccxcij.l.meminiſſe. Secundo,quod dictũ eſt,habet locũ in ordinario. ſecus eſt in de-95 legato,†qui vltima die iuriſdictionis ſuę iudicare põt, vt text. hic 96 probat.†Et idẽ eſt in arbitro,vel arbitratore, vt not. Abb. in conſil.lxiij.venio ad primum. colum.v. verſi. nunc reſtat.lib. primo. Tertio,

ADDITIO.

a ¶ Syl.Ald. Peremptorij. Idem Deci. in cap.eccl. S.Mariæ. colum. x. poſt princi. de conſtit.

¶ † Tertio, licet iudex non debeat iudicare vltima die, sententia tamen lata tenet, secundum glo. in dicto cap. etsi Christus. Abb. hic, & in dicto consi. lxiiij. Nam cum hoc prohibitum sit propter 98 honestatem, vt Abb. hic dicit, actus in contrarium valet, † vt not. ipse Abb. in cap. decernimus. de iud. & Fed. in consi. ccxcij. factũ tale est. colum. fina. Roman. in consi. ccv. quo ad primũ. in secundo dubio, cum si. vt dixi in d. cap. decernimus. colum. x. ¶ In glo. in verbo, tenebras, in fi. ibi, alij contra. & istam opin. negatiuam tenet Innocen. hic. ꝙ non valet sententia lata de nocte. idem glo. 99 in l. more Romano. ff. de ferijs. † & sequitur Imo. hic per istũ text. vbi prohibetur sententia ferri in tenebris. ergo actus in contrarium non valet l. non dubium. C. de legibus. Et idem tenet Bart. in l. non minorem. C. de transac. cum simi. vt tradunt ibi Alexan. & Moder. Ex quibus patet istam esse communem opin. Et quia hora noctis incongrua est, vt hic dicitur, ergo non valet. arg cap. fina. de ferijs. & ita arguit Imol. hic. & istam opin. videtur tenere Abb. hic, quando quis contradicit, & appellauit, vel contradicit, & recessit. secus si præsens fuit, quia valet sententia, licet contradixerit, si non appellauit. ¶ Sed aduertendum est, quia tenendo ꝙ sententia sit nulla, vt supradictum est, non videtur appellatio 100 necessaria, † quia à sentẽtia nulla non est opus appellare l. si expressum. ff. de app. not. in c. dilecto. de appel. secus quando actus valet, licet iniustus sit, quia tunc appellatio requiritur, & sola contradictio non sufficit cap. cum dilecti. circa fi. de electione. & notat Imol. hic. Et hoc bene procedit tenendo opin. negatiuã, quæ communis est. ¶ Si tamen volumus tenere opin. glo. hic, quòd valeat sententia lata de nocte, ad rationes, quæ supra adducuntur, responderi potest. Nam primo non obstat quòd ex quo prohibetur sententia ferri in tenebris. ergo videtur nulla d. l. non dubium. C. de legi. quia responderi potest, quòd talis prohibitio videtur facta propter honestatem, vt sonant illa verba, horam congruam intelligimus. quo casu actus in contrarium valet, vt not. Abb. in dicto cap. decernimus. de iud. & supradictum fuit in glo. præcedenti. ¶ Non ob. tex. in cap. fina. de ferijs. quia ibi est maior incongruitas temporis, cum ibi facta sit prohibitio in honorem Dei, & expresse dicitur quòd actus non valet, etiam de consensu partium. secus est in casu nostro, in quo fuit facta prohibitio simpliciter, & de consensu partium, secundum omnes, actus va-101 leret. ¶ † Vltimo extra glo. secundum Abb. quæritur, nunquid a iudex poterit expectare contumacem vltra vnam [a] diem. Bald. hic colum. iiij. versi. sed vidi dubitari. concludit ꝙ sic, & expectando vltra vnam diem, non tenetur citare contumacem, quia sicut durat citatio peremptoria in diem sequentem ita ꝙ iudex non tenetur illum citare, vt dicitur hic, eadem ratione idem dicendum est in sequentibus diebus, quia quanto magis perseuerat in contumacia, illa plus crescit. & bene facit tex. in cap. cum dilecti. de dolo & contu. & in l. Celsus. ff. de arbi. ¶ Contrarium Abb. concludit hic per istum tex. in princ. ibi, in diem sequentem. ergo non vlterius, & quia ex quo distulit vltra vnam diem terminus videtur sublatus, ideo noua citatio requiritur l. fina. & quod ibi Bart. ff. quod vi aut clam. & idem Abb. in cap. cum dilecti. colum. pen. de dolo & contuma. Et istam opin. Abb. sequitur Alexand. in d. l. si finita. §. Iulianus. colum. xxiiij. versi. inquantum, Bald. post alios quos ibi refert, quia si actus expediatur alia die, videtur fieri parte non citata dicta l. fina. ff. quod vi aut clam. Et dicit istam esse veriorem opinionem, & quod magis communiter approbatur. ¶ Non obst. cap. cum dilecti. quia ipse respondet quòd loquitur in eo, qui citatus fuit ad totam causam. secus si ad vnum actum, prout in casu isto agitur. ¶ Non obst. tex. in dicta l. Celsus, quia loquitur ibi in obligato ad soluendum in certo termino, qui non debet liberari post terminum, quia absurdum esset. Non sic in casu nostro. quia si citatus non venit, iudex potest actum expedire, & citatus pro contumacia in expensis punitur, & ita residet ibi Alexan. ¶ Mihi verior videtur opin. Bal. quã prius tenuit Hostien d. cap. cum dilecti. & sequitur Paul. de Cast. in d. §. Iulianus. Et ad tex. in dicta l. fina. §. fin. in quo Abb. & Alex. faciunt fundamentum, respondetur, quòd nihil facit, quia loquitur in denunciatione facta à parte ad se exonerandum, quæ non constituit in mora illum, cui denunciatio facta fuit, sicut est in casu nostro in præcepto iudicis. & in casu d. l. fina. ille, cui fuit facta denunciatio pro certo die, non habet potestatem prohibendi illum, qui denunciauit certo die, quo minus faciat in alio die. ideo in alio die factum, clam fieri dicitur, & ratio denunciationis cessat. sed in casu nostro reus citatus in mora constituitur, si non cõparet, & in die sequenti mora augetur, & citatus potuit prouidere comparendo prout tenebatur. ¶ Præterea attenta ratione prædicta quæ fundatur in d. l. fina. esset dicendum, quòd tex. hic non haberet locum, vbi patet quòd citatus pro die peremptorij expectari potest à iudice in diem sequentem, & tali die non requiritur citatio, vt est tex. hic, & patet ꝙ illa ratio dicta l. fina. in casu isto adaptari non potest. ¶ Et remoto illo tex. qui in veritate nihil facit, vt etiam dixi. §. in iij. not. pro opinione Bald. & Hostien. efficax videtur ratio illa, quam Bald. adducit, quia ex quo persistit in contumacia, grauius debet puniri l. Fulcinius. §. fin. ff. quibus ex cau. in posses. ea. & bene facit tex. in d. cap. cum dilecti. ¶ Non obst. responsio Alex. ꝙ ibi erat citatus ad totam causam, quia tex. ibi loquitur simpliciter. & etiam videtur potius loqui de citato ad certum actum, vt ibi colligitur ex simili, quod adducit de eo, cui mandatur quòd ad certum diem, rem certam exoluat. nam vt illa æquiparatio quam, tex. ibi facit conueniat, videtur dicendum quòd ibi citatus fuisset ad certum actum. Similiter bene facit tex. in d. l. Celsus. ¶ Non obst. responsio Alexan. dum inquit ꝙ absurdum esset, si post terminum non deberet soluere, quia aduertendum est. Nam licet esset liberatus ab illo præcepto respectu contumaciæ, de qua ibi agitur, non tamen esset liberatus à debito & sic non sequeretur absurdum quod Alexan. dicit. Et pro opin. Bald. etiam facit, quia edictum peremptorium circunducitur duobus concurrentibus, quando citatus comparuit, & ille, qui fecit illud fieri, non comparuit. l. & post peremptorium. §. j. ff. de iudi. Secus ergo si citatus non comparet. quia non videtur ꝙ edictum peremptorium circunducatur. & sic perdurare videtur. ideo alia citatio non requiritur, prout in tex. hic habetur. Et ex his expedita sit diligenter hęc Decretalis.

ADDITIO.

a ¶ Vnam. Immo quandocunque, saltem intra annum, & ita obseruatur.

¶ Summo Deo laus.

PHILIPPI DECII AD TIT. DE IVDICIIS Commentarii.

REVERENDISS. IN CHRISTO PATRI Ac do. domino Ludouico Ambasiano. S. Rom. Ecclesiæ Cardinali, episcopo Albiensi dignissimo, Ioan. de Selua V. I. D. fœlicitatem.

Vigilatas. Cleanteamque lucernam olentes Reuerendissime pater iurisconsultissimi doctoris præceptorisque mei domini Philippi Decij in titulum de iudicijs, commentationes in lucem exire gestientes splendidissimo tuo nomini nuncupare decreui, quo veluti corruscāt quoddam radiorum fulgore illustratę, clariores ordinatioresque in mediū prodirent. Quāuis. n. satis per se ipsę luceant illustresq; sint, tanti tamen nominis splendorem non respuunt, quo tanquam pereunte lumine, cęteri ad sequendum alliciantur. & profecto magni nominis titulus non parum ornamenti illustrium virorum laboribus affert quodque gemmis lapillisque est aurum. hoc libris est excellentissimi cuiuspiam nominis præfatio atque assumptio sub cuius tutela veluti excelsa quadam arce cōtra obtrectatorum inuidentiumque impetus protecti defensique permaneāt. Hoc autē opus. vt tibi potissimum dedicaretur mihi ꝑsuasi. ꝙ probe scirem te iampridem hominis nominisque eius studiosissimum esse cupereque maxime, vt aliquid in officina eius ornatum expolitumque in manus tuas veniret. Id qđ nō minus ipse quoque auctor cupiebat. Quem. n. quæso assertorem meliorē idoneumque magis vindicem docti cuiuspiam hominis lucubratio, quàm te reuerendissime pater nancisci queat. qui & optimus sis & doctissimus. Huc ēt accedebat egregia illa generis tui nobilitas præsertimq; propinquissima illa cum illustriss. illo Carolo Ambasiano magno regalis Aulæ magistro Mediolanique ac totius Insubrię gubernatore prudentissimo, illa inquam arctissima sanguinis coniunctio. vt qui germanus eius sis charissimus. Cuius beneficentia singularique præsidio literati omnes fouentur aluntur, recreantur. de quo pendent veluti de magnete annulli ferrei. sub quo denique optimam sibi spem polliceri iure optimo & possint, & debeant. Accipe itaque reuerēdissime pater nō indignum dignatione tua munusculum auctorisq; deuotum tibi laborē oblatorisq; candorem ęquis lancibus perpende. Ea enim gratia obtulimus, vt & præceptoris eruditionem splendore tuo ornaremus, & splendorem tunc præceptoris eruditione decoraremus, vt sic gemmatis honoribus aliqua ex tanto honore sintilla in obscuritatem nostram redundaret.

SVMMARIVM.

1 *Præparatoria inferunt ad principalem dispositionem.*
2 *Præparatorium eligens, uidetur eligere illud ad quod fit præparatio.*
3 *Defendens in causa præparatoria tenetur defendere in principali.*
4 *Adulterium probatur ex præparatorijs adulterij.*
5 *Mulier sicut priuatur dote propter adulterium. ita per osculum luxuriosum, uel manibus positis ad mammillas.*
6 *Pœna priuationis non habet locum nisi in casibus à iure expressis.*
7 *Vasallus feudo generaliter priuari debet, si dño grauem offensionē intulerit.*
8 *Iudex præparatorij cognoscit etiam in causa principali. & nu. 15.*
9 *Absolutionem à iuramento petens coram iudice ecclesiastico, si contractus ille dicatur simulatus, coram episcopo terminando erit, & uide. nu. 18.*
10 *Iudex unus ex pluribus aditus super præparatorio, uidetur electus etiam in causa principali.*
11 *Dignius quando trahatur à minus digno. & nu. 12.*
13 *Prebēda collata cui est annexus canonicatus, uidetur collatus ēt canonicatus.*
14 *Accessorium quandoque infert ad principale.*
Accessorio probato probatur principale.
16 *Actus factus ex necessitate non infert consensum in iudicem.*
17 *Approbare non uidetur personam aduersarij, qui litigat ex necessitate.*
19 *Forum quem quis sortitur ratione contractus, non sortitur ratione distractus.*
20 *Iuramentum stricte, & in forma specifica interpretatur.*
21 *Cautela vt quis propter absolutionem iuramenti trahatur coram iudice ecclesiastico.*
22 *Absolutio facti non iuris à iuramento, non tribuit iurisdictionem.*
23 *Iudicij definitio. nu. 33. & nu. 38.*
24 *Actus quid significet.*
25 *Iudicium inquisitionis uidetur cum duabus tantum personis geri.*
26 *Legis definitio non semper uera.*
27 *Definitio debet constare ex genere & differentijs.*
28 *Testes ad substantiam iudicij non sunt necessarij.*
29 *Iudicium an ad sui essentiam exigat contentionem.*
30 *Reo confitente debitum nullum uidetur esse iudicium.*
31 *Definitio causam finalem exigere uidetur.*
32 *Definitio qualis in iure non sufficiat.*
34 *Iudicium an dicatur causa.*
35 *Causa est etiam ante litem contestatam, sed propriè post nu. 36.*
37 *Intell. ad tex. in c. forus. de uerb. sig.*
39 *Iudicium pro instantia. & discussione causæ.*
40 *Iudicij uerbum accipitur secundum subiectam materiam.*
41 *Iudicium pro uoluntate simplici, & libera.*
42 *Iudicio alicuius si causa committatur, qualiter intelligatur. & nu. 48. & 51.*
43 *Iudicium pro iurisdictione.*
44 *Volo, uerbum, quòd aliàs liberam uoluntatem importat, relatum ad iudicem, alteratur secundum qualitatem personæ.*
45 *Iudicium aliquando pro arbitrio boni uiri.*
46 *Iudicare dicitur qui in ultima uoluntate disponit.*
47 *Iudicium est terminus communis ad absolutam uoluntatem, & regulatam secundum subiectam materiam.*
49 *Princeps committens causam non censetur uelle tertio præiudicare.*
50 *Voluntas in compromissis accipitur pro discretione, & arbitrio boni uiri.*
51 *Iudicium ante litem contestatam propriè non dicitur. nu. 53.*
52 *Iudicium unde denominetur.*
54 *Acta iudicij propriè non dicuntur ante litem contestatā sed præparatoria.*
55 *Iudicium an incipiat à citatione, uel litis contestatio. nu. 56. 57. & 58.*
59 *Iurisdictio an præoccupetur ante litis contestationem.*
60 *Præscriptio interrumpitur ante litis contestationem.*
61 *Iudicium incipit à citatione.*
62 *Citatio fieri debet de commissione iudicis.*
63 *Iudicij principium durat usque ad contestationem.*
64 *Sententia an continetur appellatione iudicij.*
65 *Inquisitionis iudicium an ordinarium uel extraordinarium sit.*
66 *Extraordinarium dicitur, quòd contra regulas iuris communis conceditur. & nume. 79.*
67 *Inquisitio regulariter prohibetur, & permittitur solum certis casibus nu. 68. hoc de iure ciuili. secus de iure canonum nu. 69.*
70 *Inquisitio ubi à statuto indistincte permittitur, efficitur remedium ordinariū.*
71 *Inquisitionis ordo, & forma datur à lege.*
72 *Plus, & minus non differunt specie.*
73 *Statutum loquens de remedio ordinario in materia odiosa an comprehendat inquisitionem.*
74 *Legato argento balneari, uenit etiam quod diebus festiuis tantū utebatur.*
75 *Interpretatio fit in materia odiosa, quatenus uerborū ꝓprietas se extendit.*
76 *Generalis dispositio oēs casus includit, licet maior ratio sit in uno q̃ in alio.*
77 *Extraordinarium dicitur, qood officio iudicis expeditur.*
78 *Inquisitio iudicis officio expeditur.*
80 *Iudicium in tres partes principales diuiditur.*
81 *Denunciationis iudicium extraordinarium est.*
82 *Ordinarium est quod inducitur à lege an sit uerum.*
83 *Notoria etiam habent aliquem ordinem.*
84 *Ius patronatus an sui natura sit spirituale, uel temporale.*
85 *Simonia committitur in iure patranatus.*
Et in connexis spiritualibus nu. 86.
87 *Spiritualia non cadunt in laicum.*
88 *Ius patrouatus possidetur per laicum.*
89 *Ius patronatus potest præscribi.*
90 *Incorporalia non possidentur.*
91 *Ius patronatus ad laicos pertinens transit ad hæredes.*
Et transfertur etiam in contractibus cum uniuersitate. nu. 92.
93 *Vna & eadem res non potest sibi coniungi.*
94 *Iudicium ciuile à criminali quomodo cognoscatur.*
95 *Causa criminalis quæ dicatur.*
96 *Remotio ab officio est tertia quadam species pœnæ.*
97 *Causa priuationis officij priuati ciuilis est.*

Prima lectura. Rubricę de Iudicijs.

Pro solito more. Hæc [a] rubri. secundum Ioan. And. & alios ad præcedentes sic subordinatur, nam supradictum fuit de præparatorijs iudiciorum. ideo competēti ordine titulus iste de iudicijs subijcit. Et fuit ista continuatio glo. in rub. ff. & C. eo. † [1] Ex qua elicitur ꝙ præmissis præparatorijs ad principalem dispositionem infertur. Vnde bene dicit Bar. in l. fin. colum. j. ad finem. per illum tex. C. de codi. † [2] ꝙ ille, qui eligit præparatorium, vtique videtur eligere illud, ad quod præparatio fit. † [3] Et qui aliquem defendit in causa præparatoria, etiam in causa principali cogitur defensionem suscipere, vt not. Bart. per illum textum in l. qui

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Hæc. Contra hanc rub. arguit idem Deci. in ij. lect. iij. medio.

4 qui proprio.§.item quæritur.ff.de procu.†Et ex pparatorijs adulterij arguitur, & probatur adulterium.l.& si amicis.in fi.iuncta.l. qđ ait.in prin.& ibi gl.in verbo,in ipsis rebu.ff. de adul. Ex quo videtur confirmari, & declarari quod Bal.singulariter dicit in ca. tuæ supra de procur.in ver.q đ si absque carnali copula. vbi voluit †q sicut [a] mulier priuatur dote propter adulterium. ca. plerunque infra de dona.inter virum.ita propter osculum [b] luxuriosum vel manibus positis ad mammillas,[c] vt verbis suis vtar.alleg .tex. in §.j.quib.mo.feu.amit.Nam certe hoc videtur verũ quia ex talibus præparatorijs,ad adulterium īfertur,per supradicta. Sed qñ constaret q non fuisset secutum adulterium,prout Bal.loquit, dictum eius esset valde rigorosum,& non probatur [d] iure. q.a præcise iura loquuntur de adulterio. & cum pœnalia sint non debet extendi ad osculum,in quo longe minor ratio videtur.†& q.a pœna [e] priuationis non habet locũ,nisi in casibus à iure expressis. vt gl.in c.fi.de iure pa.vbi.Abb.& no.Bal.in auc.ex testo.C. de secũ. nup.facit tex.in l.sed & si quis.in §.diuus.ff.de relig. & tex. quem ipse adducit,loquitur in feudo,vbi non agitur de damno, sed potius de perdendo lucrum.& q.a ad dominum directo reuertitur, ad quem facilis videtur regressus.ar.eius,qđ hr in c.j.infra de feudis.Præterea,dum in illo text.priuatur vasallus feudo,q.a cũ vxore domini concubuit,vel cum illa turpiter lusit,intelligi pōt quādo ex tali turpi lusu argueretur adulterium, prout ex concubitu arguitur.sed quando constaret q adulterium nullo modo cōmissum fuisset,forte ille tex.non haberet locum.Et de vasallo,prout loquitur ille tex.non bene infertur ad illud quod Bald.dicit. quia vasallus generaliter priuari debet feudo, †si domino granem offensionem intulerit.c.j.§.& porro.ver.prædictis modis, quæ fuit prima causa benefi.amit.Et ista videtur grauis offensa.merito priuatur,non sic videtur in vxore, quæ non priuatur dote ppter grauamen offensam,sed præcise propter adulterium, qđ in solo osculo non verificatur.¶† Similiter ad superius dicta dicimus q ille,q. fuit iudex in præparatorijs, etiam in cã principali [f] cognoscit.l.minor.xxv.annis.in fi.prin.ff.de eui.& in l.ordinarij.C.de rei ven.Ex quo Bal.no.ibi in j.col.in ij.no. infert ad pulchrã quæstionẽ.†Qđ si quis agere velit contra laicum.& contractum, quẽ iurauit,dicat simulatum fuisse, & coram episcopo petat absolutionem à iuramento,ab eodem iudice ecclesiastico causa principalis debet terminari.qđ dicit bene esse notandum, & hoc dictũ p notabili. Alex.sequitur in l.quoties.C.de iudi.& idem Alexan .in consil.lviij.inci.circa primum quæsitum.ad fi.lib.j.& in consil. lx. inci.in causa,& lite col.viij.in ij.lib.Paul.tamen de Cast. in d.l.ordinarij in pen.col.de quo Alex.in locis supradictis nullã mētionẽ facit,dicit q dictum Bal.non videtur verum.quia in casu. d. l. orerat iudex competens in vtraque causa.nec ibi ex iudicio præparatorio noua iurisdictio acquiritur. sed in q.Bal. ecclesiasticus in cã principali non erat competens contra laicum. vnde non est dicendum q ex iudicio præparatorio in causa princi. iurisdictio acquiratur.cum regula in contrarium sit.quia minus dignum nō trahit ad se illud,q dignius est no.in l.si quis sciens.C. de rei ven. ita sequuntur posteriores scribẽtes ī d.l.quoties. Et ratio ista Paul. de Cast.facit contra continuationem supra factam. quia non cōgruit q præparatoria iudiciorum,quæ præmittuntur, ad se trahãt dispositionem principalem.Econtra, bene conuenit quòd præparatoria sequantur dispositionem principalem l. in argento, in princ.ff. de auro,& argen.ibi, an etiam id, quod ad præparationem bibendi comparatum est. & facit regula,accessorium.de reg.iur. in vj. Si volumus tenere opin. Bald. quæ communis [g] est, prima facie dici potest,quòd etiam in quæstione Bald. ecclesiasticus esset iudex competens contra laicum ratione iuramenti, quod in contractu reperitur, cuius virtute laicus de foro ecclesiastico efficitur,vt est casus in cap.fina. de fo. competen. in vj. & ideo non videtur quòd agatur ibi de acquirendo nouam iurisdictionem.vt Paul.de Cast.dicit. Sed potius de præoccupando iurisdictionem inter plures competentes,† vnde bene conuenit q si adeatur vnus iudex ex pluribus competentibus super iudicio præparatorio, videatur etiam facta occupatio in iudicio principali,quia qui eligit præparatorium, vtique videtur eligere illud, ad quod præparatio fit;[h] vt per Bart.in d.l.fina. per illum text.C. de eod. cum alijs.§.allegat.† Et ad rationem dum ipse dicit quòd minus dignum non trahit ad se quod dignus est, respondeo, & dico q illud verum est,nisi quod minus dignum est,habeat connexitatem cum digniori, & principali, prout est in præparatorijs, in quibus ordo datus est à iure, vt præmittantur, & dispositio principalis sequatur.l.j. ff. de orig. iur. l. incerti. C. de interdict. †nam quandoq; minus dignum etiam trahit quod dignius est.§. si tamen alienã purpurã,insti.de re.diuiibonus tex.in clemẽ. per literas,de præbẽ.†Vnde alibi Doc.volunt q si præbenda coniuncta sit cũ canonicatu,q collata præbenda alicui clerico,et canonicatus,qui dignior est, videatur collatus.vt tradit Cōpost. Io. An. Ant.de Bu.& omnes in c.cum M.de consti.Feder.consi.xxix.inci.quia in præsenti.in vlt.col.Archi.& Domi.in c.si clericus. de pbendis.li vj. cum simi.†Et quādoque ex accessorio infertur ad principale,nam pbato accessorio probatum videtur principale,text. singularis,vbi Bald.in l.ij.C.de do. promi.& sic videntur euitari posse rationes quas contra Bal.Paul.de Cast.inducit.Sed tamen diligenter inuestigando vlterius,opin.Bald.non videtur vera, & contra eum est casus,qui in locis prædictis minime allegatur, in l.j.C.ad exhiben.†vbi dicitur q præses, quinciq cognouit in actione ad exhibendũ,quæ præparatoria est ad rei vendicationẽ.†& tñ cã principa.ad iudicẽ rei remittit.non ergo ibi,qui est iudex in cã præparatoria,iurisdictionẽ acquirit in principali.& illum text. ad hoc ponderauit Sal.ibi in prin.Comprobatur hoc rõne, q.a in q. in qua Bal.loquitur ex necessitate,absolutio petitur à iuramento ab ecclesiastico.c.j.de iure iu.no.per gl.& Doc.in c.quanto. eo.ti. vnde ex hoc argui non potest q ēt in causa principali illum velit habere iudi.†arg.l.rem legatam.ff.de adi. leg. xxviij.q.j. in c. iam nunc. Actus enim qui fit ex necessitate,non infert consensum in iudicem.vt no.Bal.in auc.offeratur in ij.no.per illum tex.C.de lit. conte.& idem Ang. dicit in l.sed & si susceperit,in prin. de iudi. †Sic ēt qui ex necessitate litigat,non videtur personam aduersarij approbare,vt no.Bal.per illum tex.in l.ij.in ij.not.C.de bo.aucto.iu.poss.Non ob.que s.dixi.†Et primo q ratione iuramenti ecclesiasticus erat cōpetens in cã principali, quia illud est verum, si ageretur ad obseruationẽ ɔctus,super quo iuramentum interponitur,prout loquitur tex.in d.c.fi.Similiter si agat pro absolutione iuramenti,vt not.do. Abb.in d.c.j.de iureiu. Sed cum agatur de retractatione ɔctus, ecclesiasticus non vr competens, †q.a vbi quis forũ sortit rõne ɔctus in aliquo loco,ille forus non attendit, si agat de resolutione ɔctus l.ij.vbi tex.no. quẽ ibi no.Bal. & Pau. de Ca.C.vbi,& apud quem cogni.resti.in inte.Et hoc in q.nostra oĩno dicendũ vr,†q iurm strictẽ,& ī forma specifica interpretat c.ad nrm,el j.de iu.iu.& in no.q.tradit Bal.in l.amplius non peti. ff.rem ra.ha.In practica tamē†nō de facili ab opi. Bal. recederet. Vnde

ADDITIONES.

a ¶Sicut. Facit dictum Bal.in c.nã cōcupiscentiam.s.de consti. q statutum puniens in termino.censetur punire in via.Sed hoc reprobatur per Ias.in l.ij. in fin.ff. de iuris.omn.iudi.& in l.quo minus.not.ix.de flumi.& bene, quia licet prohibito consequenti,sit prohibitum antecedens,non tamẽ quo ad pœnam incurrendã, glo.in cle.j. ver.contrahere,de consangui.& affin. Cy. Bal. & Saly. in l.j.C.si rector prouin.Bal.in l.pe.§.docere. q.vlt.ff.ne quis eũ, qui in ius vocat. est, vi exi. Alex.in consi.cxciiij.lib.ij.verum est q Alciat.ĵ.eo.c.cum non ab homine. nume.102.saluat dictum Bal.vt procedat,quādo quis erat in actu faciendi, & verisimiliter fecisset, nisi fuisset deprehensus, & prohibitus. Et mouetur,quia aliàs ista deprehensio non adiuuat delinquentem,quia punietur pro modo delicti, sed impedit delictum consumari, ideo impedit pœnam à statuto impositam, delicto consumato.

b ¶Hier.Gig. Osculum. Adde eundem Deci.in c.cum super.in j.colum.versi.& de osculo.s.de offi.& potesta.iudi.delega.& hæc opi.Decij contra Bald. mihi vera vr,quia licet prohibito vno cēseatur prohibitũ omne id per quod ad illud peruenitur l.oratio.ff.de sponsal.regula tñ illius legis non habet locum in pœnalibus,vt not.per eundem Dec.in c.nã cōcupiscentiam.in ij.lect.in ij.col. in ver. sic ēt qñ.s.de constitutio.Et sic licet osculum sit quid præparatorium, & antecedens ad adulteriũ,si tñ adulteriũ nō sequatur,nō propterea ex solo osculo,mulier dote priuari meretur.per supradicta.Et si dictum Bal verum esset, de mulieribus.rara enim esset,quæ dote non priuaretur.

c ¶Syl.Ald. Ad mamillas. Sequi. idẽ Deci.in c.postulasti.col.iiij.ĵ.eo.in c.cum super.in ij.not. vbi addidi de offic.deleg.& vide omnino ad hanc q. Alcia. lib.iiij. de reg iur.c.x.quinimmo ex deprehẽsione iuuenis cũ muliere pulchra in domo adulteriũ infertur,secundum Bal.in l.ij.in prin.ff.de fur. ea enim pulchritudo id facere sensit Bar.seq. Abb.in c.cum non ab homine, col.v. versi. immo plus dicit.infra eo. Ang. de Are.in tract. malefi.in ver. fama publica.col.v.versi. quæro àn vnum indicium,hoc tamen dictum Bart.declarat, & limitat Are.in cap. præterea,col.j.de testi.

d ¶Nō probatur. Et sic Deci.sentit simpliciter q illud dictum Bal. falsum est, & bene, quàuis Franc.Ripa hic.nu.16.sequatur Bal.& reprobat Deci sed postea Decius recte se defendit,& refellit Ripã in l.j.nu.47.C.de ser.fugiti. vbi tetigi. Et quamuis Alciat.in d.c.cum non ab homine.nu.103.nitatur saluare dictũ illud Bal.ex eo q mulier verisimiliter fuisset cætera concessura,nisi fuisset deprehẽsa, tamen dico q illud dictum est falsum,et si nedum verisimile,sed certum esset q consumasset,nisi deprehensa & impedita fuisset,quia licet aliàs castigari possit, tamen pœna scripta in casu consumato,non debet extendi ad attentatum.

e ¶S. Ald. Pœna. Idem in cap.j.in glo.j.supra de offi.deleg.in c.ex tenore. colũ. iij. de rescrip.

f ¶S.Ald. Principali. Idem in cap.j. colum.xxij. infra eod.in princi.& vide, quia nullus ordo datur in præparatorijs, qui omissus vitiet Deci. in consil. ccccxix. colum.j.in fin.

g ¶Communis. Sed eam reprobat Deci.& tuetur opi.Paul.& bene, quàuis Felyn.in c.cum sit generale.ĵ.de fo.competenti.c.j.infra de iureiur.c.præterea.ĵ.de sponsalib.& Fran.Rip.hic,nu.28.sequantur consi.iij.

h ¶Ald. Fit. idem in c.cum M.col.xij.in prin.§.de consti.

Vnde vt tutiori via euitetur, cautela est ꝙ actor remittat iuramētū, qđ pōt, iuxta no. in c.j. de sponsal. & in c.j. de iureiur. tūc enim
22 non erit opus absolutione, †& illa absolutio esset facti non iuris. quę nō tribuet iurisdictionē. ita no. Pau. de Cast. instruit in consi. lxix. inci. visis, & ponderatis oībus. in iij. col. in versi. & sic non ob. & sequitur Alex. in d.l. quoties, & idem Pau. de Cast. in d.l. ordinarij. dicens se ita Brixię consuluisse. Ex quibus omnibus hæc prima cōtinuatio vtilis redditur, ꝙ raro continuationibus cōtingit. ¶Secūda est cōtinuatio quam Abb. refert, quia supra visum fuit de instrumentis iudiciorū, videlicet de constitutionibus, de consuetudine & de magistratibus, vnde nunc merito subijcitur rub.
a de iud. Ista continuatio non satisfacit, [a] q̃a ēt alia sunt instrā iudiciorū, vt sunt testes, & instrā. c. peruenit. el j.j. de test. cogen. l. notionē. in §. instrumentorū. ff. de verb. sig. & de his tñ inferius hr̄, & attēta rōne p̄dicta p̄mitti debuissent. ¶Vnde tertio, & postremo per do. Abb. alia cōtinuatio adijcitur. Nā cū s. in ti. proxi. præcedēti dictū sit de arbitrijs, & ad instar iudiciorū arbitria redacta sint l.j. ff. de arbi. idcirco rub. de iud. h̄ situatur. & colligit̄ ista cōtinuatio p̄ gl. in rub. ff. & C. de arbi. Non tñ vr̄ sine dubio ꝓcedere, q̃a rō ꝙ arbitria ad instar iudiciorū redacta sunt, arguit ꝙ tit. de iudi. poni debuisset ante titulū p̄cedentē de arbit. cū prius sit exemplar, q̃ exemplū. l. in testō. ff. de cōdi. & dēmō. & ita Abb. hac rōne vr̄ istā continuationē reprobare i rub. s. de arbi. Sed tñ saluari po
b test, [b] q̃a arg. ꝓcederet, si respectu vtriusq; tituli ordo consideret̄, & re existēte integra, si quęrat̄ quis titulus p̄poni debeat, de iudi. vel de arbitrijs. tali. n. casu debet sequi titulus de arbitrijs, quia ad instar iudiciorum arbitria sunt, & ita loquit̄ Abb. in rub. s. de arbi. & bene. sed cum titulus de arbitrijs iam reperiatur hoc prius collocatus, & id factū sit bona rōne, vt per Abb. ibi in rub. nūc tantū quęrit̄ de isto tit. de iudi. & dr̄ ꝙ hic recte subijcit̄, q̃a arbitria sunt redacta ad instar iudiciorū. Ex hac. n. similitudine, & coniunctione, quæ ita ḡnaliter inter istos titulos considerat̄, iustificatur ista continuatio, quā Abb. hic ponit. ¶Expedita cōtinuatione, prius q̃ vlterius progrediamur, cōsentaneū est diffinitionē iudicij inuestigare. Et iudiciū, prout hic accipitur, s̄m Abb. post antiquos hic
23 cōiter diffinitur, ꝙ†iudiciū est actus triū personarū, iudicis, actoris, & rei, in iudicio contendentium. Primo in diffinitione ibi,
c actus, [c] iste terminus actus, accipitur hic prout in diffinitione de-
24 signatur. alias vero vr̄ significare rem, quæ† breui momento absoluatur l. actus. C. de fer. l. actus. ff. de reg. iur. vnde absolute non conueniret iudicio, quod cām habet successiuā. Secūdo dum dr̄,
25 triū personarū, in hoc ista diffinitio nō vr̄ ḡnalis, †quia qn̄q; iudiciū reperitur cū duabus tm̄ personis, vt patet i iudicio inquisitionis, vn̄ nō vr̄ bona diffinitio, q̃ nō cōuertit̄ cū diffinito. l.j. §.j. ff. de testa. & ita arguit do. Car. quē Abb. hic refert, & sequitur Imol. h̄ & Alexan. in rub. C. eo. Sed ad hoc per do. Abb. hic rn̄detur ꝙ in ista diffinitione cōsiderat̄ illud, qđ plerunque, & regulariter con-
d tingit, non aūt attendit̄ qđ in aliquibus casibus ꝯ regulā reperit̄. [d] Ad quod Aret. hic non in lectura impressa, sed in prioribus scri-
26 ptis eius adducit text. in l.j. ff. de legi. † vbi diffinitur lex quod est cōmune pręceptū. & tñ hoc nō est semper verū, q̃a nō semper p̄cipit, nec semper cōis est, vt hr̄ in l. legis virtus. ff. de legi. & in l. fi. C. de legi. Sed pōt negari quòd in d.l.j. ponat̄ diffinitio legis, vel præceptū. ibi. n. accipit prout glo. declarat. Vnde pro rn̄sione do.
27 Abb. rō vr̄ manifesta. †Considero. n. ꝙ diffinitio debet cōstare ex ḡne, & differētijs, vt no. in l.j. vbi Bar. ff. de testa. & iō bene cōsonat ꝙ diffinitio ad cōem rl̄am tm̄ referat̄, q̃a in casibus, q̃ à cōi regula declināt, aliæ vn̄r esse drīę, q̃ illos casus spāliter respiciūt, & in casibus s̄m regulā præcedentibus non possunt verificari, & ideo vna diffinitio nō pōt esse ḡnalis, vt oēs casus s̄m regulā, & ꝯ regulā cōplectat̄. Sic ergo inspecta regula cōi, iudiciū est actus triū p̄sonarū, iudicis, actoris, & rei, & in istis tribus quidditas, & substantia iudicij ꝯsistit, in ꝓgressu tñ iudicij ēt testes requirunt̄, & p̄ p̄ h̄ dicit tex. iiij. q. iij. c.j. ꝙ in omni iudicio quatuor p̄sonę esse debent.
28 †Sed tñ testes [e] ad substātiā iudicij nō sunt necessarij, vt Azo. dicit
e in sum. C. eo. in prin. Tertio in diffinitione ibi, i iudicio. hoc intelligo i loco iudicij, put accipit̄ in l. pe. ff. qđ iust. & iu. & in l. voluit. ff. qđ interro. act. alias nō cōueniret qđ in diffinitione ponat̄, & expri-
29 matur illud, de quo q̃rit̄. †Quarto ibi, ꝯtendentiū, ex hoc vr̄ ꝙ ad essentiā iudicij requirat̄ ꝯtentio. Ad qđ bene facit tex. in c. forus.
30 in prin. de verb. sig. ibi, iudiciū est, dū discutit̄. †Si ergo reus confitetur debitū, vt velit soluere, non vr̄ esse iudiciū, cū nulla ꝯtentio sit. bonus tex. in l. si reus paratus. ff. de procu. & in l. si domus. §. in pecunia. ff. de leg. j. Et si dicat̄, ēt qn̄ reus confitet̄ debitū, lis tñ dr̄ ꝯtestata, & fert̄ diffinitiua, vt p̄ gl. in c. dudū. el ij. in verbo rn̄sione de elec. & p̄ gl. in c.j.j. de lit. cōte. & in l.j. vbi Bar. declarat. C. de lit. cōte. cū si. Vnde sicut dr̄ lis ꝯtestata p̄ eū, q̃ cōfitet̄. ita dr̄ ꝙ tali casu iudiciū sit. Ad hoc breuiter rn̄detur, ꝙ nunq̃ per cōfessionem debiti, quā reus facit lis ꝯtestata dr̄, nisi aliquo respectu ꝯtētio sit, vt colligit̄ ex his quæ Bar. tradit in d.l.j. Io. An. in addi. Spe. in tit. de litis contest. §. ij. versi. q.d si reus. & Abb. prosequit̄ in d.c.j. in ij. car. ver. quæro quo ad secundū. Nō ergo mirū, si dicat̄ iudiciū. Sed qn̄ absolute reus debitū ꝯfitet̄, & velit soluere absq; aliqua exceptione, tūc nō dr̄ lis esse ꝯtestata, nec vr̄ ibi esse iudiciū, p̄ su-
31 pradicta. †Quinto, & vltimo, ꝯ p̄dictā diffinitionē argui pōt, quia non vr̄ ponere qualitatē & essentiā iudicij, nec cām eius finalem designat, put i diffinitione requirit̄ l.j. ff. de testa. l.j. §.j. de tute. sed
32 tm̄ actū ipsum iudicij narrat, & describit. Sed dicatis ꝙ†in iure nostro sufficit diffinitionē ꝯstare ex ḡne, & differentijs, quæ capiunt̄ vt qn̄q; ab essentia, & quidditate rei diffinitę, & a causa finali, vt in iuribus præalle. Quādoq; ēt drīæ colligunt̄, ꝯsiderando illud, qđ diffinit̄, prout fit, & in esse p̄ducit̄, vt patet in l. v. §. stipio. ff. de ver. ob. & in l. libertas. §. seruitus. ff. de statu homi. Et sic in ꝓposito ꝯtingit, & in effectu sufficit ꝙ diffinitio cōuertatur cū diffinito. l.j. §.j. ff. de dolo. l. Quintus. la ij. §. cum aurum. ff. de au. & ar. lega.
33 ¶†Alia fuit diffinitio Cal. quā Abb. hic refert, ꝙ est causa in iure reddēdo necessario posita, cū interpositione personarū. Sed per
34 do. Abb. reprehendit̄, †quia, s̄m eum, nō vr̄ verū ꝙ iudicium dicatur causa, per tex. in c. forus. in prin. de verb. sig. vbi vr̄ ꝙ à principio, qn̄ negocium proponitur, causa est, dum postea discutitur iudicium. ergo videt̄ ꝙ iudicium nō sit causa, quia tm̄ à principio cā est, dū p̄ponit̄. non ergo postea vr̄ cā, sed iudicium. Sed certe in hoc Abb. iudicio meo, decipit̄, q̃a licet iudiciū dicatur dum discutit̄, nō tñ desinit esse causa, nā post controuersiā, & litē cōtest.
f cā dr̄, & quidē proprie, [f] vt per glo. in l.j. in verbo, adhiberi. ff. de testi. & in l. causas. C. de trāsa. in verbo, causas, adeo ꝙ ante lit. contest. non dr̄ causa, vt concludunt Bal. & Saly. & Paul. de Ca. in d.l. causas. facit gl. in d.l. fi. § illud, in verbo, exordium. C. de tēp. ap.
35 Sed tamen Bar. & Doc. cōmuniter in d.l. causas. tenent†ꝙ ēt causa sit ante litem contest. & idem Ang. in consi. clxxxviij. incip. domina Peregrina. Rom. in consi. cccclxij. incip. pro habenda. & ad
36 hoc bene seruit tex. in d.c. forus. & dixi in d.l. cās. †Sed q̃tū ad p̄positū fatent̄ oēs, & negat nullus, quin cā dicat̄ post lit. ꝯte. ergo
37 diffinitio Cal. bn̄ ꝓcedit, dū inquit, ꝙ iudiciū causa est. †Non ob. tex. in d.c. forus. quia rn̄deo, & dico ꝙ aliter ille tex. intelligitur q̃ Abb. dicat. nā dum ibi dr̄ ꝙ causa est dum p̄ponitur, non loquit̄ tex. isto respectu, quasi velit ꝙ postea nō sit cā, quia hoc esset falsum, per supradicta. Sed tex. ibi duntaxat voluit dicere ꝙ à principio nō dicat̄ iudiciū, sed cā simpl̄r, & est sensus, dū p̄ponit̄, est cā simpl̄r, & non dr̄ adhuc iudiciū, postea vero dum discutitur, adijcitur nomen specificum, & iudicium appellatur, non tamen desinit esse causa, licet nomine speciali iudicium nominetur, & sic declaratur ille tex. ex quo patet ꝙ ibi nullo modo probat̄, quod Abb. dicit. Sunt & aliæ diffinitiones, quas hic prosequuntur Car. Imo. & Abb. sed quia in his parua admodum, aut nulla consistit vtilitas, vlterius non insisto. ¶Non omitto tñ ꝙ diffinitio, quā po
38 stremo Abb. hic tradit, videtur dubitabilis, †dum inquit, iudiciū est causæ discussio, quæ coram iudice iuridice fit. nam ista diffinitio videtur etiam competere decreto, quod à iudice adhibita cognitione causæ interponitur, vt probatur in l. magis puto. §. ne passim. ff. de rebus eorum. in l. naturali. §. si quæratur. de confir. tuto. in cap. dudum, de rebus ecclesiæ non aliena. in vj. & sic non
39 vr̄ illud esse iudicium, cum ibi non sint tres personæ. ¶†Iudiciū in isto titu. vt patet ex supradictis accipitur pro instantia, & discussione causæ, vt in l. properandum. §.j. C. eod. & in dicto cap.
40 forus. † Pluribus tamē alijs modis quādoque dicitur iudicium, [g]
g secundum subiectam materiam, de qua agitur, [h] vt Abb. decla-
h rat hic, & est glo. ordinaria in §. præterea. instit. quibus non est permis. face. testa. Hostien. in summa cod. tit. cum concor. vt per Alexan. in rub. C. eo. & ibi Paul. de Cast. nouem significationes
41 ponit, †& inter alias refert quòd iudicium quandoque accipitur pro voluntate simplici, & libera, vt probatur in l. Thais. §. Lucius. el ij. cum glos. in verbo iudicis. ff. de fideicom. libertatib.
42 †& ideo per illum textum Bar. not. dicit in l. si sic. ff. de leg. primo. ꝙ si

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Satisfacit. Istā impugnationē defendit idem Dec. in ij. lect. in ij. col.
b ¶S. Ald. Potest. Vide circa istam saluationē eundem in ij. lectu. colū. iij. vbi ponit aliam continuationem.
c ¶Syl. Al. Actus. Vide eundem in ij. lect. col. iij. in fi.
d ¶Ald. Reperitur. Vide ad hoc Alcia. lib. vj. paradoxorum cap. ix.
e ¶Testes. Idem Dec. s. de consti. c. ecclesia S. Mariæ. nu. 23.
f ¶Syl. Ald. Proprie. Adde And. Sic. in c. de causis. in j. no. vbi dicit esse casum.
g ¶Dicitur iudicium. Adde Fely. hic in rub. ver. de iudicijs. glo. in rub. cod. in extrauag. criminibus.
h ¶Syl. Ald. Agitur. Vide eum. in ij. lec. col. iij.

q̃ si res, vel cã alicuius iudicio cõmittat̃, cõmissio facta intelligitur libere volũtati eius, adeo q̃ absolute facere poterit illud, qd̃ velit. Sed tamen idẽ Bar. in trac. ad reprimen. in ver. videbitur. col. j. seipsum corrigit, & cõtrium tenet, videlicet q̃ importat arbitrium boni viri, & voluntatẽ regulatam à iure.[a] & hoc in d. l. si sic. Doc. cõiter sequuntur. Idem Car. in cle. sepe. col. xv. & p Imo. in col. an tepe. de verb. sig. Ant. de Bu. in c. j. circa fi. s. de consti. & ibi Imo. & Mod. & idem Mathes. i no. xvj. incip. no. q̃ verbũ, iudicio. Alex. in cons. xxxiij. inci. viso themate. col. j. in j. lib. & ad hoc est gl. xxxvj. q. ij. in c. tria. in ver. iudicauerit. Et pro ista cõi opi. allegat tex. in c. verũ. j. de fo. compe. ibi, sub tuo iudicio cognoscat̃, & i c. inter corporalia. in fi. de transl. epis. ibi, misericordiã postulans, & iudiciũ non requirens. Et idem dr̃ in c. illud, de cle. excom. mi. & vr̃ text. ad lr̃am in c. in causis. j. de re iud. dũ inquit, in causis, q̃ summi põtificis iudicio decidunt̃, ordo iuris, & rigor ęquitatis est subtiliter obseruãdus. Sed tñ ista iura, quæ per Doc. maxime Mod. adducũ

43 tur hic non bñ probant. †Nam primo tex. in d. c. verum, nihil facit. q̃a iudiciũ ibi accipitur pro iurisdõne, nõ eo respectu. de quo in q̃ne nostra agit̃. Secundo ad illum tex. & ad oĩa iura s. alle. rñdeo, & dico, q̃ i iuribus prædictis verbum, iudicium, ad personã iudicis refertur. vnde non mirum si non importat liberam voluntatem, sed regulatã, prout in iudice requiritur. q̃a verba accipiuntur fm qualitatẽ personę ad quã inferunt̃. l. plenũ. §. equitij. ff. de

44 vsu. & hab. Et ad hoc spãliter facit. †q̃a verbũ, volo, qd̃ de sui natura liberã importat volũtatem. l. cũ quidã. ff. de leg. ij. l. fideicommissa. §. q̃. q̃. de leg. iij. Si tñ dirigat̃ ad iudicem, alteratur propter qualitatẽ personę.[b] & intelligit̃ de voluntate, q̃ à rõne moderat̃. vt voluit Host. & Imol. per illum tex. in c. significauerũt. j. de testi. Sic ergo in proposito dc̃m est, q̃ licet i iuribus s. alleg. q̃ personã iudicantis respiciunt, iudicium intelligat̃ p arbitrio boni viri, nõ

45 per hoc tñ infertur, quin extra illos casus †etiã tale verbũ libere voluntati accõmodari nõ possit, put voluit gl. in d. l. Thais. §. Lu-

46 cius. †Cuius opi. comprobatur. q̃a ille, q̃ in vltima voluntate disponit, dicitur iudicare. c. licet. in fi. de sepul. in vj. Et testm̃ iudiciũ appellatur. l. iij. ff. de testa. mil. & in l. si q̃s pecuniã. ff. si q̃s omis. ca. test. & in l. j. C. de sac. san. ecc. Et tñ i testamẽtis agitur de libera voluntate. d. l. j. C. de sac. san. ecc. facit tex. in in c. nõ solum. de regu. in vj. & ibi, non desijt iudicium rõnis. Ergo vr̃ esse aliud iudiciũ, qd̃ non sit rationis, sed volũtatis. & ad idẽ tex. in c. qualiter. el. j. j. de accu. nã ẽt q̃ vtitur libera voluntate, iudicat, dum eligit. †Ex q̃

47 bus omnibus vr̃ q̃ iudiciũ sit terminus cõis, & generalis ad liberã voluntatẽ, & ad regulatã, & fm subiectam materiã intelligatur, ad hoc etiã allego tex. & Bal. ibi, i c. j. §. donare. quali. feu. alie. pos.

48 vbi Bal. dicit q̃ verbũ, iudicare, est verbũ cõe. †Vnde in q̃ne prædicta, q̃n iudicio alicuius res, vel causa cõmittit̃, cõsiderandũ est, q̃ si agatur, de præiudicio tertij put regulariter vr̃ i similibus causis, talis cõmissio intelligitur arbitrio boni viri. Et ita cõis opi. procedit. & sic loquitur gl. in d. c. tria. & sic oĩa iura s. alleg. procedũt. Et hoc nõ est ex eo, q̃ natura verbi ad hoc restringatur, sed propter subiectam materiam. q̃a superior, qui cõmittit, in dubio nõ

49 præsumit̃ q̃ † Tertio vellit præiudicare. Vnde tali casu, etiã si essent verba, q̃ de sui natura importarẽt liberam voluntatẽ, tñ ne tertio præiudiciũ inferat̃, accipiuntur p voluntate regulata & p arbitrio boni viri. vt dicit no. Ant. de Bu. in c. j. col. pe. ver. non ob. de cõsti. & sequitur Imo. ibi, & idem Lap. in alleg. lxj. incip. visis literis. col. ij. & no. Abbas in c. dilecti. j. eo. Et hoc colligitur ex dictis Bar. i l. filiusfa. ff. de dona. dũ loquitur de statuto, q̃ potestas possit facere ad sui voluntatem, & idem Bar. in l. j. ff. de test. mili. cũ cõ cor. Vnde merito Bal. dicit in c. Quintauallis. circa fi. j. de iureiur.

50 †q̃ in compromissis volũtas pro discretione, † & arbitrio boni vi-

51 ri accipitur. Si vero nõ agitur de præiudicio tertij, sed tantum concedentis, tunc talis commissio latius deberet interpretari, scilicet p libera voluntate. q̃a natura verbi hoc patitur, si mã talis sit, quę hoc idẽ suaderet. d. c. licet. cum si. s. alle. Iudicium itaq; pro instantia, & progressu litis,[c] prout accipit̃ hic, fm Abb. hic, dr̃ lite con-

52 te. proprie non est iudiciũ. †q̃a ab ipsa contestatione, & discussione causę nominat̃. c. forus. in prin. de ver. sig. ibi, dum discutit̃ iudiciũ. Et gl. hoc tenet in l. iudiciũ soluitur. in prin. & in l. si is, q̃ Romæ. in verbo iudicium. ff. eo. & in l. nam & nocere. ff. de pac. in l. j.

53 C. eo. tit. & in l. q̃a, in gl. pe. ff. de iur. om. iud. †Vnde qd̃ sit ante lit. conte. dicitur fieri ante iudicium. l. is, qui se obtulit. ff. de rei ven. in l. amplius non peti. ff. rem ra. ha. in l. j. C. de lit. conte. in l. j. §. ij. ff. de

54 interro. ac. †Et ideo dicit Bal. in auc. clericus. col. ij. C. de epi. & cle. q̃ añ li. cõtest. non dñr ꝑprie acta iudicij, sed ꝑparatoria. Et idem Bal. in l. j. §. similiq; mõ el. ij. C. de Latin. liber. tol. dicit q̃ ante lit. conte. ꝑprie non dr̃ figura iudicij. facit gl. in auc. in medio litis nõ fieri. sacras iussio. col. vij. §. fi. in ver. proemijs. & in cle. j. in ver. ꝑemijs. & in cle. j. in ver. citationis. eo. ti. & in l. fi. §. illud. in vers. exordium. C. de temp. app. Ex his verificatur qd̃ Bal. dicit in c. j. in j. oppo. de lit. conte. infra vbi inquit, q̃ litis contestõ est fundamẽtum,

55 & lapis angularis iudicij. Et retenta hac conclusione, infert̃ †q̃ gl. in rub. C. de in ius voc. non recte loquatur, dum dicit, q̃ iudicium

56 incipit à citatione. alle. tex. in §. fi. insti. de pe. reme. litigan. † quia imo incipit iudicium proprie à litis contestatione p supradicta.

57 †Non ob. tex. in d. §. fi. nã vt dixi in rub. non probat dictum glos. quia non loquitur de iudicio, sed dicit, citationem esse principiũ actionum instituendarum. Ex quo. n. loquitut per verba futuri tẽporis, potius videtur velle q̃ citatio, ꝑparatio sit, & præambulum futuri iudicij. Saluari tamen potest dictum gl. in rub. præalleg. in

58 quibusdam casibus, in q̃bus conclusio s. facta non procedit† Primo, vt Abb. hic dicit respectu loci. quo casu esse iudicium dicit̃ añ lit. cõtestationem. vt no. in l. voluit. ff. de interro. act. sed melius

59 probatur in l. si fideiussor. in prin. eo. ti. †Secundo quantum ad iudicem, vt iurisdictio ab eo præoccupetur, ante lit. conte. iudiciũ dicitur. l. vbi ceptum. iuncta l. si quis postea. ff. de iudi. facit. qd̃ no.

60 in c. gratũ. in c. licet vndiq;. s. de off. dele. †Tertio, quo ad interrũpendum præscriptionem, de qua in l. sicut. & in l. oẽs. C. de præscr. xxx. ann. vbi citatio dicitur facta in iudicio ante lit. contest. Vel secundo dicamus q̃ gl. in præall. rub. C. de in ius voc. vera sit, quando largo modo iudicium accipitur, & sic considerari videt̃ in rub. hic, attento q̃ post istum titu. sequitur titulus de fo. compe. & de libel. obl. Proprie vero, & stricte, iudiciũ lite contestata intelligit̃, per supradicta. Ang. tamen in l. j. C. de iud. aliter loquitur. dicit. n.

61 †q̃ respectu partiũ iudiciũ ceptũ non dr̃, nisi lite contestata. sed quãtum ad proprietatem verbi, iudicium incipit à citatione. alle. tex. in d. §. insti. de pe. teme. liti. & gl. in d. rub. C. de in ius voc. Pro. quo facit, quia iudicium dicitur quasi iurisdictio, c. forus. in princ.

62 de ver. sig. †Et hoc in citatione verificatur, quę debet fieri de commissione iudicis, in l. neminem, C. de exhib. reis. de quo in cap. j.

63 j. eo. Et hoc sentit Bar. in l. ij. ff. de fur. dum inquit† q̃ principinm iudicij durat vsque ad litem conte. inclusiue. & sic vult q̃ ante. lit. cõtes. inchoetur. medium vero iudicij vsq; ad cõclusionem in cã extenditur, & finis durat usque ad sententiam, secundum Bar. in d.

64 l. ij. ¶†Ex quo notandum est, q̃ appõne iudicij, sententia continetur,[d] qd̃ expresse Bal. dicit in l. j. in iij. no. C. si aduer. rem iudi. d. Abb. in c. vnico. j. de plus. peti. & idẽ gl. & Doc. in c. statutũ. §. insuper. in verb. iudicium. de rescr. in vj. & in c. j. §. si vero. in ver. iudicij. de excep. in vj. ad idem gl. p illũ tex. in l. j. in ver. iudiciũ. ff. si ex nox. cau. aga. facit tex. in c. personas. in c. aures. j. de app. & in ca. in causis. j. de iudi. ¶His prælud ij loco præmissis pro discussione eorum, quæ circa istã rub. communiter Doc. hic tradunt, de tribus principaliter quæstionibus dubitari contingit. Prima est, an iudicium inquisitionis,[e] ordinariũ, vel extraordinariũ eẽ dicat̃. Secunda erit, vtrum ius patronatus de sui natura sit mere spũale. Tertia

65 quo iudiciũ ciuile à criminali distinguatur. ¶†Circa primã q̃nẽ Inn. variauit, vt Abb. hic refert. sed ipse pro concordia concludit q̃ extraordinarium dicatur eo, q̃ in tali iudicio in pluribus ab ordine iuris communis receditur. Sed tamen ordinarium dici potest quia modus iste procedendi à iure introducitur. Et aliquo respectu ordo iuris seruatur. absolute tamen, & proprie. secũdum eũ, nõ dicitur ordinarium, nec in eo haberet locum statutum, quod de ordinario loqueretur, & sic Abb. in effectu videtur sequi dictũ Inn. in cap. oporteat. j. de accu. vbi dixit illud esse extraordinariũ, & hoc voluit gl. in ca. quoniam. contra. in vers. extraordinario. de prob. & ij. q. j. in cap. multi. in ver. extraordinario. & idem sentit gl. iij. q. iiij. in cap. j. in vers. quatuor. in fin. Et secundum Aret. & Mo-

66 der. quos ipse refert, ista opi probat̃ rõe manifesta†nam extraordinarium illud esse dr̃, qd̃ cõtra regulas iuris cõis ꝓcedit̃. l. in cau-

67 sę la. ij. in prin. ff. de min. l. j. †& p totum. ff. de extraor. cog sed inq̃sitio regulariter prohibet̃. l. rescripto. §. si q̃s accusatore. ff. de mu. & ho. ergo iudicium inquisitionis extraordinariũ dicit̃. Ista ratio de iure ciuili bene procedit. quia inquisitio duntaxat in quibus-

68 dam casibus permittitur. †vt no. in l. ij. §. si publico. ff. de adult. sed de iure canonico non videt̃ vera. quia regl̃r inquisitio permissa vi-

69 det̃. c. j. s. de offi. or. †& bonus tex. in cap. si quid vero. lxxxvj. di. & iõ Bal. in d. cap. j. de offi. or. in ij. col. ver. quæro vtrum inquisitio. expresse tenet q̃ de iure canonico sit remedium ordinariũ, sed de iure

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. A iure. Vide Abb. in c. j. de se. pos. & fruc. colum. iij. ver. no. primo.

b ¶Syl. Ald. Personæ. Adde Ias. inst. de act. §. in bonæ fidei. col. iiij.

c ¶Syl. Al. Litis. Et vide Cor. consil. cxxxj. visa litera. lib. iij. & q̃ iudicium aliquando capiatur p cognitione causæ, vide Deci. i c. cũ in ecclesia, col. fi. i vlti. not. de app.

d ¶Syl. Ald. Continetur. Vide Dec. in c. cum in ecclesia vlt. not. de appel.

¶Adde Phil. Fran. in c. statutum. §. insuper. nu. 6. de rescri. lib. vj. Gemi. in cap. pia §. fin. de exceptio. in vj.

e ¶Inquisitionis. Late hic Fran. Rip. nu. 54. cum seq.

iure ciuili extraordinariũ dicat̃, ratione p̃dicta, & hoc idẽ Bal. dicit in c. ſuper literis. in vlt. car. in prin. ver. q̃ro. inquiſitio. s̃ de reſcr. Car. in cle. ſępe. circa fi. de verb. ſi. & ſequunt̃. Mod. h̃. Et ad hoc conſonat qđ Bar. voluit in l. ſi maritus. §. ſi autem extraneus. ff. de adul. dicens. ꝙ 70 † vbi inquiſitio indiſtincte à ſtatuto permittitur, auxilium ordinarium dicitur, licet de iure ciuili extraordinariũ, ſit, ex quo regulariter prohibet̃. & iſta opin. prima facie vr̃ ꝓbabilis. Et vlterius his rationibus ſuaderi põt. nã tribus modis procedit̃ ad correctionem delictorũ, per accuſationẽ, inquiſitionẽ, & denunciationẽ, in c. qualiter. el. ij. §. fi. j. de accu. ergo ſi à lege iſta inquiſitio ꝑmittat̃, tale iudiciũ ordinariũ dr̃, argu. l. j. C. de vac. mu. li. x. vbi ordinaria dñr munera, quæ à lege imponũtur. Et licet de iure ciuili videatur eſſe iudicium extraordinarium, cum in quibuſdam tantũ caſibus cõcedatur, tñ ex quo de iure canonico generaliter permittitur, vr̃ aſſumere nomen, vt ordinarium dicatur ad hoc tex. no. in l. j. de iudi. li. x ibi, non extraordinarium, vt hactenus, ſed canonicum, id eſt, regulare nomen accipit. Comprobatur hoc. quia in iudicio inquiſitionis ordo, 71 † & forma procedendi datur à lege, in d. c. qualiter. el. ij. §. debet. & in c. qualiter, el j. in prin. ibi, debitum inquiſitionis ordinẽ obſeruaſti, ergo vr̃ ordinarium, facit tex. in l. omnes. C. de anno. & trib. li. x. ibi, nec eſſe extraordinaria, nec vocari, q̃ ſolẽniter deferenda ſunt. Et certe his rationibus videret̃ dđm ꝙ ordinarium ſit ſpecie ſua. nã quamuis magis ordinarie procedat̃ in accuſatione, per hoc tñ nõ tollitur, quinetiam inquiſitio ordinarium dicat̃. q̃a plus, & minus, nõ differunt ſpecie. l. fi. ff. de fun. inſtruc. 72 † Et ex his infertur cõtra Abb. hic, 73 † ꝙ ſi ſtatutum loqueretur de ordinario, etiam ĩ materia odioſa, ꝙ iudiciũ inquiſitionis comprehendatur. quia proprie in ſua ſpecie ordinarium eſt, per s̃. dicta. 74 † Et ad hoc bene facit text. in l. fi. §. vxori. ff. de aur. & arg. leg. vbi in legato, qđ facit teſtator de argento balneari, etiam argentum illud continetur, quo duntaxat diebus feſtiuis in balneo vtebatur. & tamẽ in legato ſolet ſtricta interpretatio fieri. l. nummis. ff. de le. iij. Licet enim materia odioſa ſit, tamẽ fit lata ĩterpretatio, 75 † quatenus proprietas verborũ requirit. l. cum lege. ff. de teſta. Et diſpoſitio, 76 † quæ generaliter loq̃tur, includit omnes caſus, etiam ꝙ in vno caſu maior ratio ſit, q̃ in alio. bonus tex. in l. j. §. ꝙ autem. ff. de alea. facit tex. in l. in fraudem. §. fi. ff. de teſta. mili. & qđ ibi Bal. in l. j. §. generaliter. ff. de leg. præſt. cum ſi. Et ſm̃ prædicta iuſtificatur opin. eorum, qui tenent iudicium inquiſitionis extraordinarium eſſe [a], prout dixit Inn. in c. dilecto. de ſen. excom. in vj. Io. And. in c. ij. de reſcri. in vj. Gui. de Sum. in l. ea quidem, quæ Abb. refert. C. de accu. & Io. de Ana. in d. c. qualiter. el. j. in v. col. de accu. vbi concludit, ꝙ reſpectu ſui ipſius inquiſitio dicatur ordinarium iudicium. ſed comparatiue ad accuſationem extraordinarium videtur. idem Domi. ĩ c. dilecto, de ſen. excom. in vj. ¶ Prædictis tamen minime obſtãtibus verior vr̃, & magis placet opi. cõis, quę habet ꝙ abſolute extraordinariũ iudiciũ ſit. & ſic concludo ꝙ etiã de iure canonico inquiſitio ſit iudiciũ extraordinarium, & hoc quidẽ probatur præcipue duplici ratione. 77 ¶ Prima eſt, ꝙ extraordinarium illud eſſe dr̃, qđ officio iudicis expeditur. [b] l. pecuniæ verbum. §. perſecutioni. ff. de ver. ſig. l. cũ filius. ff. ſi cer. pet. & in l. ſi cui legatũ, in fi. prin. ff. de cõdi. & demõſt. in l. j. §. ſi ſolent. ff. de exerci. in l. ſalarium. ff. man. & in l. j. C. de lib. & eo. lib. & in l. j. in prin. ff. de var. & extraor. cogni. in q̃bus omnibus iuribus iſta concluſio bene probatur. 78 † ſed iudicium inquiſitionis officio iudicis expeditur, in d. c. qualiter, & quando el ij. infra de accu. ergo extraordinarium eſt. & ita referũt Bal. Ang. & Pau. de Caſt. ĩ d. l. j. C. de lib. & eo. lib. 79 ¶ † Secũda [c] ratio eſt. nã, vt ſupra dictum eſt, extraordinarium dr̃ illud, qđ ꝯ regulas iuris communis conceditur. l. in cauſę. la. ij. in prin. ff. de mino. ſed iſtud iudicium inquiſitionis, in qualibet eius parte declinat. & à regulis iuris communis recedit, qđ patet. 80 † Iudicium enim ĩ tres partes principaliter diuiditur. vt no. Bar. in l. ij. de fur. nam habet principium, medium. & finem, in principio inquiſitionis ſine accuſatore proceditur. d. c. qualiter, qđ eſt contra regulam. l. reſcripto. §. ſi quis accuſatorem. ff. de mun. & ho. In ſecunda parte, ſcilicet, in medio, teſtes recipiuntur lite non conteſtata. c. quoniam. §. ſunt & alij. infra vt lit. non conte. In vltima parte, ſcilicet in fin. nõ imponitur pęna determinatiua à iure, ſed condẽnatio alteratur, & arbitrio iudicis pęna imponitur. c. inquiſitionis infra de accu. Et ſic patet, anomalum eſſe hoc iudicium. ergo extraordinarium, per ſupradicta. & hoc abſolute idem Bal. ſequitur in l. j. §. in initio. col. fi. ff. de offi. præfe. vrb. ¶ Non ob. alleg. ſupra ĩ contrarium q̃a primo reſpõderi poteſt, quòd inquiſitio ſit remedium ordinariũ ex quo permittitur de iure cano. per ſupradicta. & ita de remedio Bal. loquitur in locis ſupra alle. Iudicium tamen inquiſitionis extraordinarium eſt, per ea, quæ ſupra dixi. ¶ Sed tamen iſta differentia, quæ ſubtiliter fit inter remedium, & iudicium, periculoſa vr̃, q̃a inquiſitio reſpicit modũ agẽdi, & à tali mõ ꝓcedendi iudiciũ ordinariũ, vel extraordinariũ nominat̃, vt eſt tex. in l. filius. ff. ſi cer. pet. vbi iudiciũ extraordinariũ dicit̃, quia remediũ qđ ibi competit, extraordinariũ eſt. ergo vr̃ ꝙ aliter iudiciũ iudicari nõ poſſit, quã ipſum remediũ ſit, & eodẽ modo induci poſſunt alia iura. s̃. alleg. ¶ Vnde ſecundo aliter reſpondeo, & dico, ꝙ inquiſitio generaliter de iure cano. permiſſa ſit, non tñ per hoc dicendũ eſt, ꝙ ordinariũ ſit iudiciũ eius, quia qualitas, & natura inquiſitionis eſt ꝯ regulas iuris cõis. vt ſupradictum eſt. Comprobatur hic, nam reſtitutio in integ. dicitur extraordinarium remedium d. l. in cauſæ, la ij. ff. de mino. & tñ illa generaliter permittatur in cauſis minorũ. Sic ẽt denuntiatio cõceditur à iure d. c. qualiter, el ij. 81 j. de accu. † & tñ iudiciũ denũtiationis extraordinariũ eſt, vt videbimus 82 in c. nouit. j. eo. Et idẽ dr̃ in pluribus legibus. s̃. alleg. † Et ad arg. dum dr̃, à lege inducitur, ergo ordinarium eſt l. j. de va. mu. dic illud verũ, niſi illud, quod permittitur, repugnet regulis iuris cõis, prout patet in inquiſitione, & in reſtõne in integ. cum ſimi. quæ officio iudicis expediuntur, per s̃. dicta. Non obſt. ꝙ etiam in inquiſitione data forma ſit, & ꝙ in ſua ſpecie dicatur ordinariũ, quia licet aliquo reſpectu ordinariũ dici poſſit, hoc tamen facit ꝙ abſolute ordinariũ dicatur, prout Doc. loquuntur. Sunt enim alia plura, quæ concurrunt, & præponderant, vt extraordinariũ appelletur, & in caſibus mixtis attenditur illud, quod præualet l. quæritur. ff. de ſta. hom. Confirmatur hoc, quia attenta tali rõne, nunquã iudicium extraordinariũ diceretur, cũ ſemper eſſet ali- 83 qualis ordo qui poſſet conſiderari. † Nã ẽt reſtitutio in inte. habet ordinẽ ſuũ, & in notorijs ẽt aliquis ordo conſideratur, in c. ad noſtram, el iij. j. de iureiuran. & tamen conſtat ꝙ iſta extraordinaria 84 ſunt. ¶ † Quantũ vero ad ſecundam principalem q. Ant. de But. hic, & in c. quanto. j. eo. poſt alios, quos ipſe refert, cõcludit ꝙ iuſpatrona. de ſui natura ſit mere ſpirituale. & hoc præcipue probatur ex eo, ꝙ iura dicunt tale iuſpa. cõicatum laicis fuiſſe ex gratia, vt in c. iij. de iurepa. ergo datur intelligi, ꝙ ſit de ſua natura ſpirituale, quia ſi eſſet tẽporale, iure cõi abſq; gratia laicis concederetur. ¶ Sed ad hoc reſpondetur, ꝙ licet de gratia iuſpatrona. laicis competat, nõ per hoc infertur ꝙ de natura eius ſpirituale ſit, quia gratia alio reſpectu cõſideratur. Nam dato ꝙ eſſet temporale, eſt tñ annexũ ſpiritualibus, & rõne connexitatis idem iudicatur de eo, quod de ſpiritualibus, vt expreſſe dr̃ in c. quanto. j. eod. Vnde ſicut tranſactio prohibetur in ſpiritualibus. c. ſuper eo. de tranſa. 85 ita ẽt in iurepa. c. ꝑterea. c. ti. † Et ſimonia ſicut in ſpũalibus, ita ẽt 86 in iurepat. cõmittit̃, vt no. in c. veniẽs. el j. j. de teſti. † q̃a in cõnexis 87 ſpũalibus ſimonia cõmittit̃, vt ꝑ gl. j. q. j. in ſum. † & cũ ſpũalia non cadãt in laicũ. c. ſacroſancta. & c. Maſſana. s̃. de elec. & ita eẽt dicẽdũ de iur. pat. qđ eſt cõnexũ ſpũalibus. Et de ꝯnexis idẽ iudiciũ hr̃. ꝑ s̃. dicta. Sed tñ ꝯ iſtã rõem diſpenſatũ fuit, ꝙ iuſpa. licet cõnexũ ſit ſpiritualibus, tñ cõcedatur laicis, vt inuitẽtur ad benefaciẽdũ eccleſijs, & ad hoc ẽt tendit qđ per alia verba Arc. hic dicit, & iſta eſt clara rñſio ad iſtud fundamentũ, cui Abb. nõ bene rñdet. ¶ Alia ergo fuit principalis opin. ꝙ iuſpa. ſit tꝑale [d] de ſui natura, quã Abb. hic, & in c. quanto. j. eo. pluribus verbis probat, & ſequitur, q̃a ꝑ p̃ſentationẽ quã patronus facit, nullũ ius p̃ſentato q̃rit̃, & iõ patronus laicus variare põt. c. cũ aũt. de iu. pat. Ex præſentatione. n. ſm̃ eũ, datur initiũ quoddã ad ius ſpũale obtinẽdũ, vt latius Abb. hic, & in d. c. quãto. inſiſtit. Sed tñ rõnes ſuæ præciſe nõ vñr ꝓbare intẽtionẽ eius, ſed veniũt à remotis, nõ ſequit̃, nõ q̃rit̃ ius præſentato. ergo nõ eſt ſpũale. Siĉr iura nõ dicunt, ꝓut Abb. refert, ꝙ ſit initiũ ad futurũ ius ſpũale, ſed tñ dicũt, ꝙ per præſentationem patroni, ſit inchoatũ negociũ, vt in d. c. qđ aũt. ibi, à patrono inchoatũ. j. de iu. pa. An aũt iſtud tale principium ſit ſpirituale, hoc nõ declarauit, & in dubio potius eſſet dicẽdũ, ꝙ tale initiũ ſpirituale ſit, ex quo inſtitutio, ad quã præſentatio ordinatur, ſpiritualis eſt, vt idẽ iudicet̃ de medio, ꝙ de fine, ar. l. oratio. ff. de ſpon. & qđ no. in cle. diſpendioſam. de iudi. Arc. tñ ſequitur opi. Abb. pro qua adducit tres rationes, quas ipſe notabiles, & concludentes dicit. Prima eſt. nã ſpiritualia non poſſunt præſcribi. [e] c. cauſam, quæ. j. de præſcri. ſed ius patro. præſcribit, vt no. Anto. de Bu. per illum tex. in cap. querelam. s̃. de ele. ergo vr̃ eſſe tꝑale. Secũda, quia ſpiritualia q̃ laico q̃nq; concedũtur, detinent̃ ꝑ laicum

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Eſſe. Et plures ita tenentes adducit idem infra in ij. lec. col. v.

b ¶ Ald. Expeditur. Hanc rationem impugnat in ij. lect. in v. col.

c ¶ S. Ald. Secunda. Idem in ij. lect. col. v.

d ¶ Temporale. Hanc tenet Deci. hoc, & bene. Idem Roch. Curt. de iu. pat. verſi. ius. & ita obſeruatur, quandiu ſpectat ad laicos, vel ratione patrimonii. Late ſe inuoluit hic Fran. Rip. nu. 60. cum ſeq.

e ¶ S. Ald. Præſcribi. Late tradit idem Deci. in c. cum venerabilis. col. xix. de excep.

cũ,& nõ possident,vt dicit Ant.de Bu.ꝑ illũ tex.ĩ c. cũ apsica.j. de his,quę fi.à p̃ ela.facit ꝗ no.Inn.in c.cum sicut.s̃. de elec.Io. And. 88 in c.ij.de p̃teb.in vj.†sed iuspa.possidet per laicũ.c. consultationibus de iu.patr.ergo vr̃ esse temporale.Tertio per tex.in c. lectis. lxiij.di. vbi ius postulandi consecrationem potest à laico pr̃escribi,& sic non videtur spirituale.ita ergo in iure pat.dd̃m est, vt latius Are.hoc deducit.& sic tota vis eorũ,quę ipse dicit,reducitur ad hoc ꝗ iuspat.dicet esse t̃pale.q̃a præscribitur,& possidet ꝑ laicum,qd̃ in sp̃ualibus non contingit.¶Sed tñ p̃dictis rationibus 89 r̃ñderi põt.†Primo negãdo ꝗ iuspat. põt p̃scribi.[a] vt Archi.tenet lxxj.dist.in c.hortamur,& ita efficaciter probat, & cõcludit Abb. in d.c.quærelam.col.iij.& idem Abb.in dispu.incip. Augerio in j. dubio,in vj.col.Nõ ob.ꝗ iuspatro. per laicum dicatur possideri d.c.cõsultationibus.q̃a illud verũ est in patrono, ꝑut ille tex. loquit̃, cum quo dispensatum fuit,vt habeat iuspat.sed per aliũ laicum,qui non esset patronus,nõ põt possideri.vt per Abb.in locis s̃.alleg.Vel dicamus ꝗ possessio ibi nõ ponit̃,ꝑprie,sed ꝑ detentatione capit̃.facit tex.in l.stipulatio.ista.§.hæc quoq;. de ver.obl. & in l.qui legatorũ.§.filiũ.ff.ꝑ here.Nã verbum,possideant, nullo modo ibi stare põt ꝑprie.q̃a iuspat.est ius incorporale. 90 †& in corporalia nõ possident̃.l.seruus.§.incorruptibiles.ff.de acqui.re. do.no.per gl.in c.conquestus.j.de fo.compe. & in c.cũ venissent s̃.de in integ.resti.¶Vel secundo principaliter ad oĩa,quæ Are.dicit,r̃ñdetur,ꝗ spiritualia mere,q̃ nullo mõ cõicata sunt laicis, nõ p̃nt præscribi,nec possideri per laicum.sic loquuntur iura alleg. ꝑ Are.hic.Sed iuspatr.quãuis de sui natura esset spirituale, in eo tñ est dispensatum cũ laicis, vnde nõ mirũ si põt præscribi à laico,& possideri. & istam responsionem expresse sentit ipse Areti. hic,sed illam reprobat,dicens ꝗ ista cõicatio,quæ facta reperitur in laicum de iurepat.nõ debet operari ꝗ præscribi possit.q̃a videmus.ꝗ ius decimandi etiã q̃nq; laicis competit, vt not.in c. cum apostolica.de his,quæ fi.à præl.in c.ij.de deci.in vj. Et tñ extra illos casus,qui concedunt̃,tale ius nõ põt præscribi.c.causam, quæ de præscri.ita,s̃m eũ m dicamus in iurepatro. Sed ad hoc dd̃m est,ꝗ ista ęquiparatio nõ ꝑcedit.q̃a ĩ iurepatronatus est facta maior cõmunicatio laicis,quàm in illo iure decimarũ,qd̃ ex priuilegio quandoq; laicis ꝯceditur.Ius enim patro. ad laicos generali- 91 ter†pertinens, transit in hęredes.vt in c.j.de iur.pat. & cum vni- 92 uersitate†trãsfertur, etiã ĩ contractibus.c.ex literis. de iure patr. ꝗ nõ est in iure decimandi.Et sic patet,ꝗ r̃ones Aret.quas ipse cõcludentes dicit,euitari p̃nt.Placet tamen opi.Abb. pro qua[b] mihi videtur tex.in c.quanto.j.eo.& in c.de iure.j. de iurepa. in quibus iuribus dr̃ ꝗ iuspatronatus est annexum spiritualibus.si ergo annexum est,datur intelligi,ꝗ de se non sit spirituale.q̃a illud, ꝗ est annexum,essentialiter distinguitur,& vr̃ quid diuersum,& separatum ab eo,cui coniungitur.sicut dr̃, ꝗ nullum simile est idẽ l.qd̃ Nerua.ff.deposi.ista enim connexio manifeste arguit diuer- 93 sitatẽ.†q̃a vna & eadẽ res nõ põt sibi coniungi,vt in c.ij.e. de insti.& in c.fi.de baptis.no.in l.iij.ff.de stipula.seruo. 94 ¶†Vltima quæstio[c] superest q̃uo iudicium ciuile à criminali cognoscatur. & in hoc varie sunt opiniones.Nã vna opinio fuit, ꝗ ciuile iudicium, sit,& agatur ciuiliter,quãdo est pęna pecuniaria.sed criminaliter quando imponitur pęna corporalis.gl.in l.j.C.q̃n ciui.act. crim. præiu.& idẽ sentit gl.in l.si qua ꝑ calumniã.C.de epis.& cle. in l. qui sepulchra.C.de sepul.viola.Et ista opi. cõmuniter non tenet̃ vt per Abb.hic,& per Bar.in l.iij.ff.de sepul.viola.Sed tñ isti aliter non declarant quare ista doctri. non procedat. nã ꝑ ea vr̃ tex.in auc.sed hodie.C.de epis.& cle.ibi,in qualibet causa criminali, vl̃ pecuniaria.ergo vr̃ in illa alternatiua ꝗ causa pecuniaria non sit criminalis.Et eodem modo loquendi vtitur tex in auc. sed nouo iure.C.de pe.iu.qui ma.iud.& idem tex.in l.j.in prin.ff.de testi. in l.j.in prin.ff.an.causæ ꝑ alium.in l.interrogari.C.de quæstio. in l. fi.C.de requi.reis.Sed tñ hæc doctrina non vr̃ vera. q̃a ẽt ꝗ pęna sit corporalis,seu pecuniaria,cã tñ dr̃ criminalis.vt probatur in l. j.C.quando ciui.act.cri.præiu.vbi dr̃ agi criminaliter,quãdo quis publico conuenit̃,& tñ pro crimine publico quandoq; pecuniaria pęna imponitur.insti.de pub.iudi.in prin.& in §.item lex. Iulia de vi,iuncta l.j.C.quando ciui.ac.cri.præiu.¶Secunda opi. reperitur,ꝗ vbi agitur de crimine,causa dicatur criminalis.aliàs vero causa ciuilis sit.vt sentit gl.ĩ l.lege Cornelia.ff. de iniu.sed Bar. ibi illam reprobat per tex.in l.prætor.§.j.eo.tit.ff.de iniu.Et contra istam opi.Abb.hic alleg.tex.in c.tuæ.s̃.de procura.ibi,& sic de crimine agatur,non tñ criminalis est.& idem dr̃ in c. per tuas.circa fi.j.de simo.& in c.super his.in fi.de accus.ad idem allego text. in l.si.ff.de fur.vbi ꝑ furto agitur ciuiliter,& criminaliter,& in l.fi. ff.de priua.del.in l.pe.& fi.C.de fal.& istud verum est proprie,improprie tñ,& largo modo vr̃ verum, ꝗ si agatur de crimine, ergo causa criminalis,est,& ita accipit̃ in ca.itẽ cum quis.j.de rest.spol. Sicut cã spiritualis dr̃,q̃n agitur de re spirituali,& de similibus. vt per gl.late.xj.q.j.in sum.¶Tertiã opi.posuit gl.in l.iij.ff. de sepul. 95 viola.ꝗ si pęna acquiratur fisco,causa dicatur criminalis, † si vero parti agenti dr̃ ciuilis. & illam approbat Bart. ibi, & Doct.cõiter sequuntur[d] Cy.& Bal.in l.si qua per calumniam.C.de epi.& cle. & idem sentit gl.j.in l.aut damnum,in prin.ff.de pe. & in l.j.in gl. fi.vbi Alb.& Sal.C.de sepul.vio. & idem tradit Imo.in rub.ff. de pub.iud.& Do.in c.j.de cler.coniug.in vj.& ad hoc est bonus tex. & gl.ibi,in §.summa.insti.de iniu.¶Contra istam cõem opi.Abb. hic adducit tex.in c.per tuas.j.de simo. vbi agit̃ ad priuationem beneficij,& illud beneficium nõ applicatur parti,& tñ dr̃ agi criminaliter.Sed ad illum tex.r̃ñdetur, ꝗ licet ibi pęna nõ applicet̃ parti,non applicatur etiã fisco, vnde vr̃ esse tertia species pęnę, q̃ 96 dr̃ remotio ab officio.†vt dicit tex.in c.qualiter. el. ij.in prin.j. de accu.& in tali specie pęnę dr̃ agi ciuiliter,non criminaliter.vt no. Bar.in l.j.§.sciẽdum est.ff.de suspec. tu. ita dicit Aret.ad fi. hic, & sequuntur Mod. Ad qd̃ facit. q̃a quando agitur ad priuationem beneficij,vt in d.c.per tuas.pęna non est parti applicabilis. vt ca. olim.de rescri.in fi.Et ideo conclusio supradicta,quæ habet ꝗ ciuiliter agatur,q̃n pęna parti applicatur,intelligitur, si talis pęna sit,quæ parti acquiri possit.¶Sed tñ considerandum est, ꝗ ꝑ hoc non bene saluatur cõis opinio,quæ deficit s̃m hoc in tertio membro,scilicet,pęna non applicatur parti,nec fisco. Præterea etiam quãdo quis priuatur officio publico,agitur criminaliter. Ad hoc videtur tex.in l.iij.§.pęna.ff.de crimi. vel vbi pro illo crimine quis priuatur officio,& tamen agit criminaliter. nam ciuiliter ageret̃ actione de dolo,vt per glo.in l.j.eo.ti. ¶Secundo contra communem opi.facit tex.quem And.Sicu.hoc adducit ĩ l.Caius.ff.ad Syl le.vbi ciuiliter agitur,& tñ pęna fisco applicatur.Sed tex. ibi non dicit cãm ciuilem,sed pecuniariã,ibi, cum sit pecuniaria, morte ingrati hęredis extincta non videri. vnde quãuis pecuniaria sit, criminalis dr̃,ex quo fisco applicatur.Alij dicunt ꝗ in d.l. Caius. agebat̃ petitione hęreditatis, quo casu agitur ciuiliter. licet nomine fisci agatur.vt declarat Bar.in d.l.iij.ff.de sepul.vio not.in l.j.C. de his.qui.vt indi.Sed hoc ñ vr̃ verum.q̃a verba literæ repugnãt. cũ ibi bona essent fisco denunciata,& in pęnam defuncti hęredis vendicentur.¶Tertio ꝯ cõmunem opi.facit tex.in d.auc. sed hodie.& in d.auc.sed nouo iure s̃.alle. dum alternatiue dr̃ cã criminalis,vel pecuniaria. ergo datur intelligi ꝗ pecuniaria causa non sit criminalis,licet fisco applicetur. Sed dd̃m est.ꝗ cã pecuniaria ciuilis dr̃ respectu pęnę corporalis,q̃ criminalis ibi appellatur.& sic ex s̃.dictis verificat̃ qd̃ dicit Saly.in l.j.C.de sepu.viol.in ij. col. ver.ex ista gl.ꝗ gl.& iura abutunt̃ his vocabulis,s̃m diuersam cõsideratione.nam pęna pecuniaria,ꝗ fisco applicatur,põt dici ciuilis,habito respectu ad pęnã corporalem.facit tex.in d.l. Caius .ff. ad Syll.& considerata pęna pecuniaria.q̃ parti acquirit̃. pęna pecuniaria.q̃ debet̃ fisco,põt dici criminalis,s̃m Saly. & cõmunẽ opi.vt s̃. dixi. Et quãdoque etiam dicitur agi criminaliter,licet fisco nihil debeatur.vt in d.cap.cum quis.infra de resti. spol. Non quoque satisfacit doctrina quam circa hoc Abb. hic tradit. quia nullo modo consonat,quòd si parti pęna applicetur, dicatur iudicium criminale.Nam cum agatur ad priuatam vtilitatem, iudicium ciuile est.l.infamem.ff. de publi.iudi. glos. in vers.iudicio. & latius deducit Are.hic, & hoc melius probatur in d.l.j.C.quando ciui.ac cri.præiu. Et ideo non videtur quòd præcise certa doctrina dari possit.Inhęrendum est tamen opi.communi,quæ minus periculosa videtur.Et concludendo ex mente Doc.dicamus, quòd causa ciuilis dicitur, cuius finis est commodum partis, & priuatum interesse.Si vero ad vtilitatem publicam agatur, causa dicitur criminalis.vt cõcludit Ant.de Bu.hic, pro quo allego tex. xj.q.iij.in cap.cum quicunque,ibi,ciuiliter,siue publice.Ex quo infertur,quòd si pęna,quæ petitur, debeatur parti, iudicium ciuile sit.si fisco,vel Reipu. applicetur,iudicium erit criminale.Et ita cõ 97 munis opi.bñ ꝑcedit.¶† Secũdo infert ꝗ si agatur de priuatione officij priuati,causa erit ciuilis.vt de tutore Bart.dicit in d. l.j.§. sciendum.ff.de suspec.tut.Si verbo offm̃ publicũ sit. dr̃ agi criãl̃r. d.l.iij.§.pęnam,de cri.stel.Non ob.tex.in d.ca. per tuas.j. de simo. vbi

ADDITIONES.

a ¶Præscribi. Immo potest indistincte p̃scribi.Gemin.cons.cxxiij. Alex.cons.lxxiiij. n.26.lib.iiij.Pe.Philip.Cor.cons.xlvij.lib.ij.Roc.Curt.tract.de iure pat.ver. ipse,vel is, à quo. quæstio.xxxvj.Deci. infra de except. cap. venerabilis & consil. xvij.cons.cxxiiij.cons.ccxxvj.& cons.cxxxiiij.

b ¶Syl.Ald. Pro qua.Vide eundem latius declarantem in ij.lec.in v.col.

c ¶Syl.Ald. Vltima quæstio.Adde Ias.de mayno.in rub.C.de iudi.nume.4. & Fran. Rip.hic,nu.91.cum seq.

d ¶Syl.Ald. Sequuntur.De ista communi opi.vide eundem Deci.in ij.lec.col. vj.latissime post Deci.ponit Ludo.Gome.in tit.de ac.in prin.col.viij.vbi disputat.& quàm plura alleg.ad hoc.

vbi dicitur agi ciuiliter, & tñ illa priuatio bñficij vr̃ respicere vtilitatem publicam, quia largo modo dr̃ ciuilis respectu grauioris pœnę, sicut largo modo criminaliter accipitur in d.c.item cũ q.s. de resti.spol.vel ad c.per tuas. considerandũ vr̃, quòd ciuiliter ibi dicitur causa agitari, quia non agebatur, vt ille puniretur. sed potius ad correctionem, quia per viam denunciationis ibi procedebatur. Sic etiam vbi de crimine excipitur, non dicitur agi criminaliter, in c.super his.in fi.de accu.quia non agitur ad pœnam. Si ergo procederetur per inquisitionem, vr̃ agitur criminaliter, q̃a finis respicit pœnã. Et qñ extraordinaria ẽt pœna imponit̃ arbitrio iudicis, dr̃ agi criminaliter.l.fi.ff. de furt.§.in summa.instit.de iniu.Et ex his breuiter hæc rubrica absoluta sit.

Secunda lectu. super rubrica de iudicijs.

SVMMARIVM.

1 *Præparatoria præmittenda sunt.*
2 *Iudicium largo modo acceptum incipit à citatione, propriè vero, & strictè à litis contestatione.nu.3.*
4 *Continuatio debet fieri ad proxima.*
5 *Continuatio in principio libri continuatur ad remota.*
6 *Item quando tituli intermedij coferunt ad titulam præcedentem.*
7 *Præparatorij, & principalis idem est iudicium.*
8 *Præparatoria non debent trahere ad se principale.sed bene indicant eius aduentum.nume.9.*
10 *Accessorio probato, probatur principale.*
11 *Actio ad exhibendum est præparatoria ad rei vendicationem.*
12 *Præposteratio quandoque tolleratur.*
13 *Rei vendicatio intentari potest de se sine actione ad exhibendum.*
14 *Probationes iudici fiunt ad instruendum mentem ipsius.*
15 *Iudex tenetur adhibere fidem testibus, & instrumentis, & iudicare secundum allegata, & probata.*
Nisi ex causa quandoque moueatur ad non credendum testibus. nu.16.
Et tunc causa debet exprimi.nu.17.
18 *Iudex ex causa potest à constitutionibus, & consuetudine recedere.*
19 *Dictio, videlicet, restringit.*
20 *Arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum.*
21 *Exemplar est prius exemplo.*
22 *Iudicium dicitur quasi iurisdictio.*
23 *Arbitri dicuntur iudices.*
24 *Continuatio ad remota tunc toleratur quando non est necessaria.*
25 *Iudicium dicitur pluribus modis.*
26 *Iudicium quid sit.*
27 *Inquisitio generalis an dicatur iudicium.*
28 *Testes non sunt de substantia iudicij.*
29 *Probationes non sunt de substantia iudicij.*
30 *Diffinitio non debet exprimere omnia necessaria in actu diffinito.*
31 *Contendere, hoc verbum, an referatur ad actorem, vel reum, vel iudicem.*
32 *Iudicium propriè dicitur lite contestata.*
33 *Statutum disponens quòd quilibet maior.xviij.annis intelligatur habere legitimam personã in iudicio, an intelligatur non solum in actibus post litem cõtestatam.sed etiam ante.*
34 *Iudiciorum sunt plures species.*
35 *Intellect.c.tue. de procur.*
36 *Iudiciorum aliud generale, aliud vniuersale, aliud particulare.*
Item aliud publicum, aliud priuatum.
Item aliud plenarium, aliud summarium.
Item aliud incidens, aliud emergens.
Item aliud simplex, aliud duplex.
Item aliud diuinum, aliud humanum.
37 *Inquisitionis iudicium, an sit ordinarium.vel extraordinarium.*
38 *Extraordinarium dicitur quod fit contra regulas iuris communis.*
39 *Priuilegium dicitur ius extraordinarium, & quare.*
40 *Extraordinarium dicitur quod officio iudicis expeditur.*
41 *Inquisitio expeditur officio iudicis.*
42 *Extraordinarium remedium cessat interueniente ordinario.*
43 *Inquisitio cessat accusatore superueniente.*
44 *Iuris patronatus iudicium dicitur mixtum.*
45 *Ius patronatus est annexum spiritualibus.*
46 *Præsentato quidnam ius quæratur.*
47 *Præsentatio facit, vt censeatur quasi contracta ad sponsalia de futuro.*
48 *Ius quod præsentato acquiritur, dicitur ad rem.*
49 *Impetrans beneficium nõ facta mẽtione de presentatione alterius, nihil agit, & impetratio non valet.*
50 *Iuris ad rem regulariter fieri debet mentio.*
51 *Iudicium ciuile quomodo à criminali distinguatur.*
52 *Causa criminalis dicitur quando pœna fisco applicatur.*
53 *Pœna pecuniaria, quæ pro delicto imponitur, an fisco, vel parti applicetur.*
54 *Accusatio dicitur propriè quando agitur criminaliter.*
55 *Accusans aliquem, & petens illum condemnari, intelligitur criminaliter.*
56 *Accusatio impropriè ponitur quando parti pœna applicatur.*
57 *Pœna dupli, vel tripli intelligitur quòd applicetur parti, & quare.*
58 *Pœna applicatur quando ius actionem producit.*
59 *Actiones populares cõpetũt pro interesse publico, & tñ pœna parti applicat̃.*
60 *Pœna quæ pro delicto simpliciter imponitur, in dubio debetur fisco maxime, si est ademptionis bonorum.nu.61.*
62 *Puplica vtilitas priuatæ præfertur.*
63 *Intellect.l.non puto.ff. de iur.fisci.*
64 *Pœna contractus in dubio parti applicatur.*
Item posita in vltima voluntata.nu 65.
66 *Pœna in dubio de iu.cano.iudici cẽsetur applicata, vt in pios vsus distribuat.*
67 *Pœna imposita propter damnũ, vel interesse alterius, applicat̃ in dubio parti.*

De iudicijs. Rub.

MEmini me aliàs Pleniori stylo super hac rub.& c.j. d̃ iud. Pisis scripsisse. & quoniam scripta ab impressoribus omnibus exhibentur, nunc breuiter instabo, solum addendo aliqua prioribus scriptis. ¶Et primo continuatur hæc rub.secundum Abb.post alios, quia.s̃.dictum est, de præparatorijs iudiciorum, ideo nunc ad iudicia ipsa veniendum est. Et fuit ista continuatio glo.in rub. ff.& C.eo. quam aliàs sum secutus inferendo ad plura notabilia, vt in prioribus scriptis patet. Sed postea iterũ legendo Pisis, deinde Paduę,[a] visa fuit mihi dubitabilis. nam talis continuatio vr̃ bene procedere in rub.ff.& C.eo.vbi ante titulum de iudicis ponitur in rubr.C.de eden.& de in ius voc.quæ sunt de præparatorijs iudiciorum. Secus in isto tit.vbi post tit.de iudi.ponitur de fo. compe.& de libel.obla.de quibus prius erat dicendum, attenta continuatione prædicta, cum etiam ista sint præparatoria iudicij. Vnde quidam conati sunt respõdere, & dicũt q̃ cõtinuatio Doc. hic intelligitur de præparatorijs largo modo, prout est cõducere aduocatos, procuratores constituere, & similia, de quibus tradit Spe.in tit.de præpara.iud.in prin.& de istis.s̃.dictum fuit in tit.de postulan.in tit.de procu.arg.vero.s̃.factum intelligitur de pręparato.stricto modo, prout sunt illa, quæ immediate præcedunt litis contestationem. Sed ista distinctio non tollit difficultatem, q̃a sicut pręparatoria largo modo præcedunt, ita ẽt p̃paratoria stricto modo præmittit debent, vt patet in rub.ff.& C.eo. † & regula generaliter dicit q̃ p̃paratoria p̃mittenda sunt.l.j.ff. de orig.iu. cũ si.traditis per Alex.in rub.C.de eden.in prin.Et quia doc.simpliciter loquuntur de præparatorijs, vñ consonat q̃ dictum eorũ ẽt de præparatorijs proprie, & strincte intelligatur. ¶Vñ ad arg. vt aliàs dicebã, respõderi potest, videlicet q̃ libelli oblatio, & cõpetentia fori, de quib.j.hr̃.non sunt hic p̃paratoria iudicij.ex quo sequunt̃ istum tit.de iudi.& præparatoria debẽt p̃mitti, vt.s̃.dictũ est. Et ideo necessario dicendum est, † q̃ iudicium in isto tit.largo modo accipiat̃, prout incipit à citatione, iuxta gl.in rub.C.de ius voc. † Sed capiendo iudicium proprie, prout incipit à litis cõtest. l.j.cũ gl.iiij.eo.tit.& j.dicã libelli oblatio, & citatio sunt de præparatorijs iudiciorum. & ita in rub.ff.& C.eo.accipitur. ¶Secundo ꝯ prædictã cõtinuationẽ facit, quia vr̃ fieri ad remota, cũ referatur ad tit.de postulã.de proc.vt s̃.dictum est. † & hoc ꝯ nãm continuationis, quæ debet fieri ad proxima vulga.l.j.ff. de stat.ho.& ita And.Sic.in prin.hic. Ad hoc vr̃ posse responderi duobus modis, vt quidam hic dicunt. † Primo, q̃ cũ hic sit principium libri, cõtinuatio toleratur, licet sit ad remota, iuxta gl.in rub.de condi. fur. Sed ista solutio nõ satisfacit, quia principium libri bene facit q̃ continuatio nõ sit necessaria.sed dato q̃ requiratur, prout doc. p̃supponunt, nõ est bona, si fiat ad remota, de quo.j.dicã. ¶†Secundo, respõdetur, q̃ qñ tituli, qui sunt in medio, cõferunt ad tit. præcedentẽ, ad quẽ cõtinuatio fit, tunc ẽt ad remota cõtinuatio tolerat̃.ff. si tab.testa.nul.exta.& insti.de leg.in princ. Sed nec ista placet, quia tit.intermedij habent mãm alienam ad tit. ad quem fit cõtinuatio. Et maxime attenta forma continuationis, dum dr̃ q̃.s̃.dictum de præparatoris iudiciorum, nũc de iudicijs. Præmissis.n.præparatorijs, erat immediate dicendũ de iudicijs, & nõ cõuenit q̃ inter præparatoria iudiciorum, & ipsa iudicia, extranea mã inseratur, † quia de præparatorijs, & de re principali idẽ iudicatur.l.in argento.in prin.ff.de aur.& arg.leg.cũ si.vt aliàs dixi. ¶†Tertio instari põt, quia nõ vr̃ conueniens q̃ præparatoria, quę p̃cedunt, trahant ad se principalem.arg.l. q̃ per manus.ff.de iure codi.& in l.ex pupillari.ff.de vul.& pup. Ita colligitur ex his, quæ aliàs scripsi. Posteriores hic respondẽt q̃ p̃dicta cõtinuatio bene infert, q̃ dicto de præparatorijs cõgruenter dr̃ de præparato. Sed per hoc non infertur q̃ præparatoria trahant ad se principalem dispositionem...

ADDITIO.

[a] ¶Paduæ. Et sic nunc Papię quarto legit, nec minus superuacuis scatet.

a dispositionem. Sed ista verba nõ tollunt arg.[a] quia si præmissis p̄paratorijs, cõgruẽter ponit̃ de p̄parato. ergo vr̃ ꝙ p̄paratoria trahant principalẽ dispõnẽ, & h̃ nõ vr̃ posse negari. Vñ ad ar. aliter

9 respondetur, & dico ꝙ p̄paratoria non trahunt principalẽ, † sed indicãt eius aduentũ. nam probato accessorio, probatur princi-

10 pale, † vt no. Bal. per illũ tex. in l. ij. C. de dot. promis. & facit rex. & ꝙ ibi Bar. in l. quisquis. C. de agric. & cẽsi. lib. xj. ¶ Quarto argui põt, quia non vr̃ verũ simpl'r ꝙ p̄paratoria p̄mittant̃, vt in p̄dicta

11 cõclusione p̄supponitur. † Nã videmus ꝙ actio ad exhibendũ est p̄paratoria ad rei vẽdicationẽ. l. j. ff. ad exhib. & ꝑ gl. in l. ad rẽ mobilẽ. ff. de ꝓcu. & in l. j. C. de interr. act. Et tñ in ordine titulorum postponitur. & ita arguit Ant. de But. ꝯ Alex. ĩ rub. C. de edẽ. Sed fm eũ r̃ndet̃, & Mod. ibi sequunt̃, ꝙ talis ordo nõ est necessarius. iuxta no. ꝑ Bar. in l. ij. §. si prius. de vul. & pu. ¶ Sed instari põt, si talis ordo nõ est necessarius, ergo nõ habemus rationẽ cõtinuationis quare p̄paratoria p̄mittant̃, nisi dicam⁹ ꝙ iste ordo seruari debet, q̃a p̄parataria debẽt p̄mitti, p̄posteratio tñ nõ vitiat. Stant. n. ista simul, ꝙ ordo iste sit, & isto respectu motus sit imperator, &

b papa h̃. & tñ p̄posteratio toleretur.[b] l. ambiguitates. & l. p̄posteri

12 C. de testa. † Secũdo ad arg. r̃ndent quidã h̃, ꝙ actio ad exhiben-

13 dũ nõ est necessario p̄paratoria rei vẽdicationis, † quia absq; illa immediate rei vẽdicatio intẽtari põt. c. examinata. j. eo. Sed h̃ nõ tollit arg. quia ꝙ opponit̃ de actione ad exhibẽdũ, intell'r ꝙ p̄paratoria est, ꝑut est regulariter, & licet nõ semper necessaria præparatoria sit. Doc. h̃ nõ loquunt̃ de p̄paratorijs necessarijs, vt patet in tit. de ꝓcu. & de postu. de quib. tanquã de p̄paratorijs. s. dictũ est, fm Doc. & tñ necessario in iudicijs nõ requirunt̃, cũ iudicium esse possit ẽt sine ꝓcuratoribus, & aduocatis. Vñ ad arg. vt dixi in rub. C. de edẽ. r̃ndet ꝙ actio ad exhibẽdum est p̄paratoria rei vẽdicationis, & isto respectu debuisset p̄mitti. Sed q̃a ex alijs plurib. cãis agit̃ ad exhibẽdũ. l. ij. ff. ad exhib. respectu aliarũ causarũ nõ p̄mittit. Et in simili facit ꝙ dicit Io. And. & Abb. post alios ĩ rub. j. de excep. ¶ Secũdo cõtinuat h̃ rub. vt Abb. dicit, nã. s. dictũ est de instr̃is quib. iudices iudicant, videlicet de consti. & de consue. & de potestatib. iud. ideo nũc ad iudicia ipsa veniendum est. Ista cõtinuatio aliàs nõ placuit, hac rõne, q̃a ẽt alia sunt instr̃a iudiciorũ, vt sunt testes, & instr̃a. l. si notionẽ. §. instrorũ. ff. de ver. si. c. ꝑuenit. el. j. de testi. cogẽ. & de his. j. ponit̃, & attenta rõne p̄dicta p̄mitti debuissent. Posteriores hic conati sunt r̃ndere, & dicũt ꝙ Abb. loquit̃ de instr̃is iudiciũ, & nõ de instr̃is iudiciorũ. Sed ista dr̃a non sapit, dum. n. Abb. dicit de instr̃s, quib. iudices iudicant, verba ista ẽt verificant̃ in instr̃is probatorijs, ꝑut sunt testes, vel

14 instr̃a notariorũ. Nam instr̃a ꝓbatoria ẽt vñr instr̃a iudiciũ, † quia ꝓbões fiũt iudicij ad instruendũ mẽtẽ eius. l. quinquaginta. in fi. ff. de ꝓba. ¶ Secũdo r̃ndẽt posteriores, ꝙ Abb. h̃ loquit̃ d̃ instr̃is, quib. iudices ex necessitate iudicant, & hoc nõ vr̃ habere locũ in testib. quib. põt iudex nõ adhibere fidem. Sed nec ista dr̃a vr̃ vera. Primo, quia verba Abb. ita verificant̃ in instr̃is probatorijs si-

15 cut in alijs, vt dixi. † Secũdo, quia iudex testibus, & instr̃is tenet̃ adhibere fidẽ, cũ debeat fm allegata, & probata iudicare, vt not.

16 in l. illicitas. §. veritas. ff. d̃ offi. p̄si. † Et hoc nisi ex cã q̃nq; moueat̃

17 iudex ad nõ credendũ testibus, & tunc cã debet exprimi. † vt no.

18 Bar. pet illũ tex. in l. Lucius. ff. de his, qui not. infa. † Et ẽt ex causa põt iudex à cõstõnib. vel cõsuetudine recedere, vt est dictũ Inno. in c. j. s. de cõsti. vbi Mod. late insistunt. & ideo efficax vr̃ rõ quã in priorib. scriptis adduxi, nisi dicamus ꝙ Abb. restringit se in instr̃is

19 de quibus expresse dr̃. † quia vtitur verbo, videlicet, ꝙ restringit. c. nouimus. de ver. sig. Contra. s. dictam cõtinuationẽ tñ facit, q̃a

20 vr̃ fieri ad remota, ꝑ ea, q̃ dicta sunt ĩ prima ꝯtinuatione. ¶ † Tertio fm Abb. ad proxima cõtinuari põt, quia. s. ꝑxi. dictũ est de arbi. & arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum. l. prima. ff. de arbi. ideo post tit. p̄cedentẽ de arbitris, ponit̃ de iudicijs. Et ita pri⁹

21 ẽt dicebat Car. hic. Sed nec ista vr̃ procedere sine dubio, † q̃a illa ratio, ꝙ arbitria ad instar iudiciorũ redacta sint, arguit ꝙ prius poni debuisset tit. iste de iudi. cũ prius sit exemplar. q̃ exemplũ. l. in testõ. la. j. ff. de cõdi. & demõ. & ita arguit An. Sic. hic. & ipse Abb. hoc idem dicit in rub. s. de arb. & prius Alb. in rub. de arb. & Sal. in rub. C. eo. quidam Mod. hic dicunt, ꝙ verum est, ꝙ attenta simpliciter ratione p̄dicta, tit. de iudi. p̄mitti debuisset. sed alijs rationibus, q̃ p̄ponderant, prius ponit̃ de arb. vt in rub. Doc. tradũt, & ista fuit r̃nsio, quam ponũt Alb. & Sal. in locis p̄alleg. Sed nõ satisfacit, quia dato ꝙ hoc verũ sit, non per hoc prædicta continuatio saluat̃, q̃a hic q̃rit̃ tunc de cõtinuatione istius tituli ad p̄cedẽtẽ, licet merito tit. de arb. p̄mittat̃, prout Doc. dicunt, nunc p̄misso tit. de arb. q̃rit̃ q̃uo iste tit. continuet̃. Et rõ Abb. non est bona quia, arguit ꝙ iste titulus debuisset præmitti, vt dictum est. ¶ Ego aliàs saluabam cõtinuationẽ cõsiderando in gñe similitudinẽ, q̃ h̃r inter arbitria, & iudicia, & placuit posteriorib. Sed nũc aduertendum est, quia illud, ꝙ dixi in effectu vr̃ ponere nouã cõtinuationẽ, & ratio Abb. nõ adaptatur. ¶ Postremo ꝓbabilis cõtinuatio vr̃, vt dicamus. s. visum est de iudicibus ordinarijs, & delegatis à quibus pendent iudicia. l. properandũ. §. j. C. de iudi. & in quorum potestate est finis iudiciorum. l. qui explicandi. C. de accus.

22 † Et ad hoc facit, quia iudiciũ dr̃ quasi iurisdõ. c. forus. §. j. de verb. sig. & sic capit nomen à iudice, qui ius dicit. l. j. ff. de iu. om. iud. Et

23 idem successiue dicendũ est de arbitris, qui dicunt̃ iudices, † vt ꝑ Abb. in rub. s. de arb. & est tex. ij. q. vj. c. à iudicibus. facit. l. arbitrio. ff. qui satis. cog. merito ergo postea quã dictum est de iudicibus, & de arbi. ponitur ista rub. de iud. vel ẽt dici põt, ꝙ cũ hic sit principiũ libri, non requiratur alia continuatio. iuxta rub. ff. de cõdi. fur. Quidam tñ dicunt ꝙ illa glo. nõ dicit hoc, licet illa allegetur. Sed solum dicit, q̃n est principium libri, ꝯtinuatio põt fieri ad remota, nõ aũt dicit ꝙ cõtinuatio nõ requiratur. Sed tñ gl. vr̃ habere intellectum, prout cõiter allegatur, q̃a dũ gl. inquit ꝙ in prin-

24 cipio † libri toleratur cõtinuatio ad remota, illud alia rõne nõ vr̃ nisi quia cõtinuatio nõ est necessaria, quia si esset necessaria continuatio ad remota nõ admitteretur solum, quia nõ est necessaria. arg. l. j. ĩ prin. C. de rei. vxo. act. & gl. p̄alleg. in rub. de cõdi. fur. limitatur, & declaratur, vt tradit Ang. Aret. ĩ rub. proem. inst. col. fi. Et rationẽ illius gl. ponit Bal. in rub. C. d̃ ser. fug. ad fi. Cuius tñ ratio tñ ꝯuenit in prin. volumi. & nõ bene accõmodatur in prin.

25 libri, q̃n alij p̄cedunt. ¶ † Expedita continuatione Abb. præmittit ꝙ pluribus modis dr̃ iudiciũ. de quo me remitto ad ea, quæ aliàs

c scripsi[c] allegando Pau. de Cast. in rub. C. de iudi. vbi ponit, ꝙ nouem modis dicatur iudicium. & addit gl. Io. Mon. in extra. in rub. de iudi. qui ponit. xv. significatus. Et vlterius aduertendũ est, quia dum Abb. inter alia dicit ꝙ iudicium hic accipit̃ pro instantia cãę discutiendę, loquit̃ per verbũ futuri tẽporis discutiẽdæ. & j. in diffinitione Abb. vtitur verbo p̄sentis tẽporis dum discutit̃ per c. forus. de verb. sig. qui tex. ita loquitur. & sic Abb. vr̃ sibi ꝯrius. vt dicunt quidam hic. Sed respõdetur, ꝙ illud verbum futuri tẽporis discutiendę, refert̃ ad instantiã. de qua loquit̃ ibi, dũ dicit, pro instantia cãę discutiendę, & isto respectu bñ dicit, quia instãtia respicit tẽpus futurũ cãę discutiendę. & Abb. h̃ nõ ponit diffinitionẽ iudicij, prout postea. j. facit. Sed ponit vnũ significatũ, capiẽdo largo modo ꝑ eadem instantia, & iudicium ad dr̃iam aliarum significationũ iudicij, d̃ quib. loquit̃. ¶ Circa diffinitionẽ iudicij, in qua Abb. hic insistit, prima fuit diffinitio antiquorũ, vt ipse refert

26 ꝙ iudiciũ † est actus triũ personarũ, videlicet, iudicis actoris, & rei in iudicio cõtendentiũ. Et de ista diffinitione aliàs seriose scripsi. & p̄sertim respõsum fuit ad illud ꝙ per Car. opponitur de inquisitione, ꝯfirmando illud, ꝙ Abb. dicit. Et rñsponderi põt vlterius ꝙ p̄dicta diffinitio ꝓcedere intelligit in iudicio ordinario secus in extraordinario, prout est iudiciũ inquisitionis. & ita gl. dicit. iiij. q. iiij. in c. j. in gl. j. in fi. de quo. j. videbimus. Et dũ Abb. dicit ꝙ fama est loco accusatoris, nõ respõdet ad fm ar. Car. ꝙ ipse refert dum arguit de inquisitione generali, quam iudex facit in delicto notorio, ibi non reus. Sed responderi potest quòd immo ibi sit reus

27 licet incertus sit. l. congrue. ff. de off. præsid. ¶ † Præterea in tali inquisitione generali non dicitur iudicium, cum non sit fundatum contra aliquem. ita Bal. dicit in c. j. §. iniuria. col. v. ver. pone ꝙ inuenitur. de pac. iura. fir. Et dũ dicitur in diffinitione trium personarum, obstare vr̃ tex. iiij. q. iiij. c. j. vbi dicitur ꝙ in omni iudicio semper necesse est quatuor p̄sonas videlicet iudex, actor, reus, & te-

28 stes. † Sed respondetur vt dixi aliàs ꝙ testes non sunt de substã-

29 tia idicij, vt per Azo. in sum. eo. ti. in prin. † Et adde ꝙ generaliter ꝓbationes nõ sunt de substantia iudicij, vt no. Bar. in l. prolatã. in fi. C. de sen. Bal. in l. ij. C. de edẽ. col. ij. cũ si. vt no. Alexan. tradit in cõs. cv. ponderatis. col. ij. vol. ij. sed tamen obstare videtur tex. in d. c. j. dum præcise loquitur, & dicit semper necesse esse. Quidam hic dicunt ꝙ ista verba intelliguntur quo ad faciendum iustum. nam licet valida sit sententia sine testibus, vt dixi. nõ tamen iusta videtur. Sed hoc non placet. Primo, quia illa verba præcise, vt sonant, respiciũt validitatẽ actus. Secũdo, q̃a tex. vr̃ loquit̃ in omni iudicio. ergo siue iusto, siue iniusto. Tertio, quia etiã respectu iustitię nõ præcise testes necessarij sunt, cum ẽt ex præsumptionib⁹ iustificari

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Argu. Melior videtur responsio quòd si dicamus quòd præparata trahant præparatoria. sed quia trahunt à parte ante. quia cogunt præparatoria præcedere, ideo dicatur de iudicijs.

b ¶Syl. Ald. Toleretur. Videmus enim etiam in præparatorijs iudiciorum dari ordinem. is tamen vel omissus, vel præposteratus non vitiat Bal. in auc. contra rogatus. in fi. C. ad Treb. in l. exceptionem. col. ij. ver. reuoco in dubium. C. de ꝓb. Felyn. in c. cum dilecta, colum. ix. de rescript. Deci. consi. dix. exhibẽtur duæ sententiæ. colum. ij. in prin.

c ¶H. G. Scripsi. Vide eũdẽ ĩ superiori lectu. huius rub. ĩ v. col. ĩ ver. iudiciũ. ĩ isto ti-

iuſtificari poſſet.c.afferte.de præſum. Vltimo, quia ſm hoc diffini
tio Doc.reſtringeret ĩ iudicio iniuſto, quod abſurdũ videt. Vnde
aliter rñderi põt, q dato q ĩ omni iudicio eſſent teſtes neceſſarij,
prout illa verba ſonant, pp hoc tñ diffinitio impugnari non põt
qa ſufficit q ĩ diffinitione quidditas, & eſſentia rei diffinite pona-
30 tur.† & in diffinitione nõ debet exprimi oĩa neceſſaria ĩ actu dif-
finito.vt no.in l.j.ff. de teſta. & in l.j. de tute.nã in iudicio neceſſa-
ria eſt litis cõteſt.c.dudũ.el.ij.de elec.ca.j. & ij.vt lit. non cõteſt.&
plura alia requirunt, vt no.in l.j.platã.C.de ſen.& tñ in diffinitio-
ne non ponunt.Vel dic q illa verba, omni iudicio, intelligi debet
reſpectu ſnię, quæ qñq; iudiciũ appellat.l.epale.C. de epiſ. aud.
& in c.cauſis, de re iudi. Nã de iudicio p inſtãtia intelligi nõ poſ-
ſunt.qa in ipſa litis cõteſt eſt pprie iudiciũ anteq̃ de teſtibus tra-
ctetur, c.forus.de ver.ſig.& iõ text.in d.c.j.iiij. q.iiij.vt dixi loquitur
reſpectu ſnię.& tũc ẽt illa verba neceſſe eſſe, intelligũtur nõ præ-
ciſe q neceſſarium ſit, ſed q ſit cõueniens.vt in ſimili no. gl. in ca.
noſce.lxxvj.diſt. & alibi, neceſſe exponit, id eſt, vtile.gl.in l.j.ff. de
offi.præ.præt.no.Bar.per illum tex.in proc.ff.§.j. facit gl.fi.in cle.
j.de proc.Et dũ dr, in iudicio cõtendentium. declarandũ eſt vt di
31 xi.Et adde q verbũ, cõtẽdẽtiũ, referri debet ad actorẽ.† & reum
de qbus proxime ſ.dr.& nõ ad iudicẽ, q non ɔtendit.Vel etiã ad
iudicẽ referri põt, q ſatis dr cõtendere.dũ vtitur iuriſdictione cõ-
tentioſa, q̃ reddit in inuitum.l.inter ſtipulantẽ.§.j.ff. de verb.ob.
¶ Aliã diffinitionẽ tradit Car.quã ſucceſſiue Abb.refert, qd iudi-
ciũ eſt ĩueſtigatio, quã facit iudex ſm iuris ordinẽ per varios mo-
dos ad veritatẽ eliciendã, & elicitã cuſtodiendã.Sed iſta vr nimis
gñalis.qa etiã hẽret locũ, qñ iudex interponit decretũ. nã ẽt tũc
debet veritatẽ inueſtigare.vt no.in c.dudũ.de reb.eccl. non alie. ĩ
vj.ĩ l.magis puto.§.ne paſſim.ff.de reb.co. & ita ɔ iſtã diffinitionẽ
arguit Anto.de Alex.in rub.C.e.Sed rñderi põt, q tali caſu ſit iu-
diciũ volũtariũ. Et ſic q in iſta diffinitione largo mõ capiat iudi-
diciũ.Hoc tñ vr ɔ intẽtionem Doctorum, vt j. dicã.Tertia eſt dif-
finitio ſm Cal.vt Abb.dicit, q eſt cã ĩ iure reddẽdo neceſſario po
ſita, &c.Sed ɔ hanc diffinitionẽ Abb.adducit c.forus. de ver. ſig.
vbi ipſa diſcuſſio cauſæ appellat iudiciũ.ergo ñ vr bona diffinitio
Cal.dum dicit q iudiciũ eſt cã.Sed rñdet, & declarat vt aliàs di-
xi, & vlterius ɔſiderandũ eſt, q in prædicta diffinitione, iudiciũ ñ
appellat cã ſimplr, ſed cã iure neceſſario poſita.& iſta verba dñr ĩ
effectu diſcuſſionẽ negocij importare.¶ Abb. poſtremo diffini-
tionẽ eius tradit, dicens, q iudiciũ eſſe diſcuſſio cauſæ, quæ corã
iudice iuridice fit.Sed, vt aliàs dixi, iſta diffinitio vr nimis genera
lis. qa ẽt vr decreto cõpetere, niſi dicamus, q ẽt in decreto ſit iu-
diciũ voluntarium.& ſic largo mõ accipiat, vt dixi ſ. in diffinitio-
ne Card.Sed tñ hoc vr ɔ intentionem Doc.q vñr conſiderare iu
dicium, prout reddit in inuitum, vt in prima diffinitione, dum dr
contendentium.& in tertia diffinitione, ibi, neceſſario poſita. Et
hoc modo accipitur in iſto tit.& in alijs titu.de iudi. & ideo tenẽ-
da eſt prima diffinitio declarando, vt aliàs dixi.& ſubijcit Abb.h,
32 q cum iudicium dicatur diſcuſſio cauſæ, infert, ſm eum, † q iudi-
cium dicatur pprie lit.conteſtat. & hoc tenet gloſ.in l. iudicium
ſoluitur.ff.de iudi.in l.j.C.eo.cũ ſi.vt aliàs late dixi, & tradit Alex.
in l.cum fundus.in prin.ff.ſi cer.pet.& no.Abb.in c.ſuper quęſtio.
33 in verbo, litis exordium, de offi.deleg. † Et ideo ſi ſtatutum vellet
q quilibet maior xviij.ann.intelligit habere legitimam ętatẽ in iu
dicijs, prout eſt Mediolani, intelligitur poſt lit. conteſt. & ſic pro-
prie.Vnde in his, quæ fiunt ante lit.conteſt.nõ vr habilitatus. pu-
ta ſi debitũ confitet.[a] & fiat ſibi præceptum de ſoluendo non te-
netur.qa non vr habilitatus, vt not.conſuluit d.Signo. conſ. clxij.
incip.ſtatuto ciuitatis Mediolani, & ibi præſertim alleg.glo.in l.fi.
§.neceſſitate.C.de bon.quæ lib.vbi licet filiusfa.prohibeatur eſſe
in iudicio, non tñ prohibetur confiteri ante li.conteſt. ita ergo vr
econtra, ſecundum eum.Sed tñ iſta deciſio vr dubitabilis, quia ſi
habilitatus fuit vt poſſit eſſe in iudicio contentioſo lite conteſt. a
fortiori habilitatus vr in his, quæ fiunt ante.li.conteſt.arg.gl.in l.j.
C.qui admit.Et per hoc non ob.gl.in d.l.fi. qa ibi prohibet eſſe ĩ
iudicio.vnde illa prohibitio de vero iudicio intelligitur. Sed in ca
ſu ſtatuti permittitur vt poſſit eſſe in iudicio. & ſi permittitur ĩ ve
ro iudicio, & ordinario, à fortiori in extraordinario.vt dictum eſt.
¶ Secundo principaliter Abb.quærit quare dr, de iudicijs[b] in plu
34 rali.Et reſpondet, † q ita dictum fuit.quia plures ſunt iudiciorum
ſpecies.& dum alleg.c.tuę.de procu.dicens, q ibi eſt iudiciũ mix
tum.qa agitur de crimine ciuiliter.& ſic vult q quando de crimi-
ne agatur ciuiliter, q iudicium dicatur mixtum, per illum tex.ibi,
ſed quaſi miſta inter ciuilem, & criminalem.nã participat de cri-
minali, qa agitur de crimine. quo caſu cauſa dr criminalis largo
modo.participat de ciuili, qa non agitur ad pęnam delicti, meri-
35 to dr miſta, & ita fuiſſe † vr intentio Abb.dum etiam alle.c. ſuper
his, de accuſa.de intellectu tñ dicit c.tuę.vlterius dicendum eſt.vt
per Ant.de Bu.& Imol.ibi, & tradit Alex.in rub.C.de iudi.& cõſ.
lxvj.inci.viſo proceſſu, col.j.lib.j.& conſil.lxxxij.incip. in cauſa ver
tente.circa fi.eo.volu.& no.Bar.in l.non ſolum.§.fi.ff.de procu.Et
36 ad ea, quæ Abb.dicit, adde † q ſunt alię ſpecies iudiciorum. Nam
aliud generale, aliud vle, aliud particulare.vt per gl.in l.j.ff.de eo-
dem.& aliud eſt publicum, & aliud priuatũ.vt ff.de pub.iud. not.
in rub.inſtit.eo.ti.Et quoddam plenariũ eſt, & quoddã ſumma-
rium, vt no.in cle.diſpendioſam.de iudi.in l.iij.§.ſciendum, vbi gl.
in ver.ſummatim.ff.ad exhi.Item quoddam incidens, quoddam
emergens.vt per gl.in l.j.C.de ordi.cog.in l.qd iuſſit, de re iudi.iu
d.c.j.de ordi.cogni.Item aliud ſimplex, aliud duplex.l.in tribus.ff.
de iudic.Item aliud diuinum, aliud humanũ. vj.q.j.c.ſi oĩa, & xv.
37 q.vj.c.j.¶ † Et dum incidenter h Abb.trac.de iud.inquiſitionis, &
finaliter concludit.q proprie non ſit ordinarium, ſed extraordi-
narium.aliàs diligenter ventilaui rõnes, quæ in vtranque partem
adducunt, nunc vero contentus ero cõcluſione aliàs firmata ſm
38 opin.Abb.q extraordinarium ſit ĩ effectu. † qa extraordinarium
dr illud qd fit ɔ regulas iuris communis.l.in cauſę, la.ij.ff.de mi-
no.Et ad hoc adde text.in l.ſolent.ff.de off.proc.& lega.& ibi Bal.
39 † Et iſta ratione priuilegiũ dr ius extraordinarium, vt no.Bal.per
illum tex.in l.pecunia.C.de pri.fiſ. Et ita vr in iudicio inquiſitio-
nis, q in qualibet eius parte principali eſt ɔ ius cõe.vt aliàs decla-
40 raui.ergo extraordinarium vr.Secundo h probatur.† qa extraor
dinarium dr illud, qd off.iud.expeditur.l.cum filius.ff.ſi cer. pe. l.
pecuniæ verbum.§.perſecutionis, de ver.ob.cum ſi. vt aliàs dixi.
Et ad idẽ tex.in l.j.& ibi Bar.ff.de fur.& balne.cum concor. de q-
bus per Alex.in d.l.cum filius.ad idem tex.ĩ l.j.in prin.ff.de admi.
tu.in l.j.§.ex h reſcripto.ff.de ven.inſpi.& bonus tex.in l. munici-
41 pio.vt in poſ.leg.† Sed inquiſitio, offi.iud.expeditur.c.qualr.& qñ
de accu.ergo extraordinarium vr. & ita per iſtam rõnem dicũt
Ang.& Paul.de Caſt.per illum text. in l.j.C.de lib.& eo.lib. & ſic
aliàs ſum ſecutus.¶ Sed nunc eſt aduertẽdum. qa iſta rõ poſſet
euitari.qa ĩ iuribus ſ.all.iudex interponit eius officium ad priua-
tam vtilitatem.& in dictis caſibus priuatum offi.iud.competit in
locum actionis deficientis.merito tunc iudicium extraordinariũ
vr.qa ɔ regulam, quæ habet, q nemo ſine actione experit. in l. ſi
publici.§. videamus.ff.de neg.ge. Non ſic vr in iudicio inquiſitio-
nis, ĩ quo iudex ex officio mouetur ad publicam vtilitatem vt de
licta puniantur.c.vt fame.de ſent.excom.Et hoc ordinario iure ſi
bi incumbit.l.congruit.ff.de off.præſi.& ideo tali caſu ius ordina-
42 rium hoc vr.¶ † Tertio ſm And.Sicu. ratione efficaci pbat. † qa
43 extraordinarium remedium ceſſat interueniente ordinario. d. l.
cauſa.ff.de mino.no l.in prouinciali.ff.de oper.no.nũ. Sed ſuper-
ueniente accuſatore, inquiſitio ceſſat.vt no.Bar.in l.ſi maritus. la.
j.§.j.ff.de adult.& in trac.de reprimendam.in verbo. denunciatio
nem.Bal.in l.j.§.cum vrbem.col.pe.verſ. ſed nunquid.de off. præ-
fe.vrb.cum ſi.Sed reſponderi poteſt, hoc non eſſet expeditum in
iure. qa ɔrium tenet Cy.in l.ea quidem.C.de accu.Vel ſaltem lõ
ga diſtinctio adhibetur.vt per Sal.ibi.Car.viij.ver.quęro cum Dy.
& tradit Are.in trac.maleficio. in iiij.car.¶ Præterea dato quòd
inquiſitio ceſſaret ſuperueniente accuſatore, non infertur per h,
quòd ſit extraordinarium.per not.in cap. volentes. de off. leg. in
cap.antiqua de priuile.& xxj.di.cap.denique.Inhęrendum eſt er
go primę rationi, quæ efficax videtur. Et quòd iudicium inquiſi-
tionis extraordinarium ſit.ſecũdum communem opi. tenet Cal.
in conſil.j.de accuſ.& in conſil.j.de pe.Pet.de Ancha. conſil. cxc.
plura, in princ.Fulgo.in conſil.cxxxvj.in cauſa.& in conſil. clxxv.
viſis.& Bal.in l.etiam.C.de fur.Bartho.Vero. in conſil. lxv. ſuper
44 articulo.¶ † Succeſſiue Abbas.concludit, quòd quando agitur
de iure patronatus, iudicium dicatur mixtum.& quòd de ſui na-
tura non ſit ſpirituale, ſed annexum.quia ordinatur ad inſtitutio
nem.vt per eum hic.Sed aduertendum eſt. quia vt aliàs dixi, ra-
tiones Abbas.non ſunt multum efficaces.Similiter alię rationes
quas pro opi.Abbas. Aret.inducit, euitari pñt, vt dixi. Placuit tñ
opi.Abb.per iura vulgata, quæ expreſſe dicunt, q iuſpa.eſt anne-
xum ſpiritualibus.in c.quanto.j.eo.& in cap.de iure.de iure patr.
45 † ergo de ſe non videt ſpũle.qa cõnexum, eſt qd diuerſum, & ſe
paratum ab eo, cui coniungitur, vt als dixi ¶ Et vlterius conſide-
randum eſt, quòd talis annexio videt ſemper fuiſſe ab initio quo
iuſpatro-

ADDITIONES.

a ¶ Confitetur. Et bene. quidquid dicat Dec. quem reprehendit Fran.Rip. hic num.
49. Sed mox idem Ripa vacillat. Dic. quòd hoc ſtatutum habilitat tãtum in his,
quæ per modum iuriſdictionis contentioſe, non autem in his, quæ fiunt per mo
dum iuriſdictionis voluntariæ, ſiue ante, ſiuę poſt litem conteſtatam, vt in ſimi-
li Bar.in l.certum.§.ſed an & ipſos.ff.de confeſ.Bal.in l.j.C.de confeſ.Pau.c.j.vt
li.non conteſ.c.fi.de confeſ.

b ¶ De iudicijs Adde hic d.Iaſ.de mayno in princ.rubricę.C.eo.ti.

iuspatrona. in esse productū fuit, q̄a iura generaliter loquuntur, q̄a militat rō Abb. quare iuspatronatus dicat annexū spūalibus, q̄a ordinatū est ad instōnē. Ius enim p̄ronatus cōsiderat̄ principa liter respectu p̄sentationis. & ista p̄sentatio ordinat̄ ad instōnē, q̄ spiritualis est. & hoc idē dicit Alb. in dictionario, in verbo p̄rona tus. & Arch. in j. q. j. circa fi. Et ista rō militat ēt cōsiderata origine iuris p̄ronatus. Et q̄a à prin. q̄n ecclesia ɔcessit iuspatrona. funda toribus, vt in c. decernimus. xvj. q. vij. ita laicis, sicut clericis, cōces sisse vr̄, q̄a gn̄aliter fundatoribus datū vr̄. Et nō est ēt incidenter, 46 dū Abb. dicit p̄sentato nullū ius cōpetere. ¶† Aduertendū est, q̄a dicit p̄sentato nullū ius, scilicet spirituale, aliàs vero p̄sentato bene ius acquiritur, vt no. Lap. alle. viij. incip. præsentatus, ad fi. 47 † & Car. in cle. j. in j. oppo. de sup. neg. præla. & Cald. in consi. ix. in tit. de iure patr. vbi inquit q̄ per præsentationem vident̄ ɔhi spō salia de futuro. 48 † Et istud ius q̄ præsentato acquirit̄, dr̄ ad rem, & non in re. vt Abb. tradit in c. cum Bertholdus. de re iudi. col. j. in ij. oppo. post Inno. quem refert in c. dilectus, de offi. leg. & idē Lap. dicit in alleg. viij. s. alleg. circa fi. Et tale ius ad rem, non est parui 49 momenti, † q̄a si alius impetraret beneficiū, non facta mentione de p̄sentatione, non valeret impetratio, quia intētio superioris nō vr̄. vt præsentato præiudicium inferatur. vt no. voluit Ro. i xv. 50 decis. incip. licet de more. in tit. de præb. in nouis. † Et ad hoc facit a quia etiā de iure ad rē regulariter debet mētio[a] fieri,[b] vt no. Abb. b in c. nostra, in ij. no. de rescri. Domi. in c. si motu proprio, de preb. 51 in vj. & in c. quanuis. de elec. eo. lib. vj. ¶† Tertio principaliter, secundum Abb. quæritur, & quomodo iudicium ciuile à criminali distinguatur. ipse late insistit. & vltra eum plura possunt referri q̄ aliàs dixi. Sed nunc breuiter concludendo, placet opinio cōmunis, quæ habet q̄ vbi pęna applicatur fisco, causa dicitur crimina- 52 lis, & iudicium dicitur criminale. † Si vero parti, ciuile dicitur, ꝓut voluit gl. in l. iij. ff. de sepul. vio. in verbo aureorum, & ibi Bart. & Doc. ita tenent. & no. Cyn. & Bald. in l. si qua per calumniam. C. de epi. & cle. cum si. vt dixi, & tradit Alex. in rub. C. de iudi. & ī consil. cxxxij. visa facti col. fin. lib. j. & idem Ro. consil. clij. præsens accusatio, & facit qđ not. Bar. in l. fin. circa fin. ff. ad leg. Iul. pecu. Et cum ista opi. in effectu concordat Ant. de Bu. hic, q̄ concludit q̄ causa ciuilis sit, cuius finis respicit commodum partis, & priuatum interesse, & criminalis, quando finis est interesse publicum, & vindicta publica. Et causa mixta illa dicitur, quæ participat de vtroque. Nam quando pęna applicatur fisco, agitur de interesse publico, merito causa dicitur criminalis, & quādo partim agitur de interesse priuato. ideo causa ciuilis dr̄, & q̄n pœna partim fisco, partim applicatur parti. Exemplū est in l. lege Cornelia. §. fi. ff. ad Sylla. & per glo. in l. si vero. §. hæc aūt. in verbo, pęnalis. ff. de his, qui deie. vel effu. tali casu causa dr̄ mixta. vt no. Alexā. in rub. C. de iud. & in consi. lxvj. viso processu. col. j. lib. j. & in cōsi. lxxxij. in causa vertente circa fi. eo. lib. Et pro ista dist. s. dicta, aliàs allegaui duo iura, q̄ bene probant, videlicet tex. in §. in summa. insti. de iniur. cum glo. in verbo, pęna, & text. in c. quicunq; el ij. xj. q. ij. in prin. id est, ciuiliter, siue publice. Et ad hoc etiam facit tex. in l. infamem. cum glo. in verbo, priuato. & idem quod Ant. de Bu. hic not. Bart. in l. fin. §. sciendum. ff. de suspec. tut. Nec prędictis obst. tex. quem Abb. hic in contrarium adducit in c. per tuas. de sim. quia ibi pœna, nec parti, nec fisco applicatur. & doctrina cōis intelligitur quando est pœna applicabilis parti. Sed in c. per tuas. nō pōt parti applicari c. olim. de rescri. in fin. Est ergo tertia species, q̄n agitur ad priuationem officij, & tunc dr̄ agi ciuiliter, vt no. Bar. in d. l. j. §. sciendum. & in l. non solum. §. fi. de procu. vel respondendū est, vt aliàs dixi. Et vlterius pōt responderi. vt quidā Moder. dicūt in rub. C. de iud. q̄ in c. per tuas. agatur de interesse priuato, q̄ quis remoueatur ab administratione. & de hoc est dictum Bar. expressum in l. non solum. §. fin. ff. de procu. merito agitur ciuiliter per supradicta. Sed non bene consonat q̄ in c. per tuas. agatur de priuato interesse, sed potius videtur interesse publicum illud, quod respicit vtilitatē ecclesiæ c. nulla ratio. de præben. l. j. §. ius publicum. ff. de iusti. & iur. & i l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cler. ideo magis placet quod aliàs dixi. ¶ Postremo nō omitto ēt dist. Abb. qui dicit q̄ agitur criminaliter, quādo agitur ad grauiorem pœnā delicti, siue parti, siue fisco pœna applicetur, si vero nō agit̄ ad grauiorem pœnam, dr̄ agi ciuiliter. Nam ɔ̄ istam doctrinam Abb. arguit Are. primo, quia si pœna parti applicetur. indistincte iudicium ciuile vr̄, cum agatur ad priuatam vtilitatem l. infamē. ff. de pub. iudi. cum glo. in ver. iudicio. Sed ille tex. non probat hoc, nec glo. quæ loquitur cōditionaliter, si ciuiliter agatur, & dato q̄ ibi hoc probetur, intelligit̄ q̄n illa nō erat grauior pœna delicti, sm̄ dist. Abb. ¶ Secundo ɔ̄ Abb. Are. inducit tex. in l. diuus, la ij. ff. de fal. sed ille tex. parum facit, quia solum dicit q̄ si instr̄m falsum producat̄, & qui ꝓduxit mereatur pœnā, quæ excedat iurisdictionē iudicis, q̄ Imperatori rescribat̄, & non ꝓbat q̄ Are. dicit. ¶ Tertio ɔ̄ Abb. argui potest, quia sm̄ eū si agatur per inquisitionē, q̄a pœna mitigatur arbitrio iud. c. inquisitionis. de accu. dicitur agi ciuiliter. Sed contra hoc videt̄ tex. in l. fin. ff. de fur. vbi criminaliter agit̄ q̄n extraordinaria pœna arbitrio iudi. imponitur. Sed r̄nderi pōt q̄ in d. l. fi. erat pœna seuerior, q̄ in illo casu imponi potuisset. Secus est in pœna inquisitionis, & 53 ita opi. Abb. defendit̄. ¶† Postremo Abb. quærit, an pœna pecu- c niaria, quæ pro delicto imponit̄. fisco, vel parti, applicetur?[c] & ex dictis eius tres conclu. colliguntur. Prima est, q̄ si ius accusationē inducit, pœna fisco applicet̄ ꝑ l. multarū. C. de mo. mul. ī prin. ibi, erario nr̄o eēt quærenda nullus ignoret. Facit tex. in c. j. q̄ sint rega. vbi inter regalia multarū pęnarūq; cōpēdia ponunt̄. Cū. n. in dictis iuribus pœna applicet̄ fisco, agit̄ ergo criminaliter, vt s. dictū fuit. Si criminaliter agitur, ergo dicendū est q̄ agat̄ per viā, 54 accusationis, quia † proprie accusatio dr̄, q̄n agitur criminaliter vt per glo. insti. de pub. iudi. in prin. insti. de accu. in prin. & in l. iij. 55 ff. de ter. mo. & in l. qui accusare. C. de eden. † Et ideo, si accuso aliquē, & peto illū cōdemnari simpliciter, intelligitur criminaliter, vt no. Spec. de accu. §. j. ver. quid si primo, refert, & sequit̄ Bal. in l. viro atq; vxore. ff. sol. mat. & ibi Alex. & idē Alex. in d. l. qui accusare. & hoc modo ista prima ɔclu. Abb. iustificatur. Et ista conclu. ēt vr̄ ꝓcedere, licet talis pœna imponatur pro delicto, in quo priuatus principaliter sit læsus, vt sentit Abb. dū generaliter loquit̄, & natura, & ꝓprietas verbi hoc inducat, per s. dicta. Et quia, licet offendatur priuatus principaliter, ēt fiscus offendit̄ l. fi. ff. de priua. delic. l. fi. ff. de fur. l. licitatio. §. qđ illicite. ff. de publica. & isto respectu de accusatione dr̄. Et prædicta conclu. ꝓcedit, q̄n in accusatione, & de pęna simpl̄r dicit̄. secus si cōcludatur, q̄ pœna parti 56 debeat̄, † quia tūc verbū, accusatio, īproprie accipitur, vt no. Fed. 57 tradit in consi. xxiij. Titius electus. col. j. † Sic ēt verbū, accusatio, deberet impropriari, q̄n ex cōiecturis appareret q̄ pęna eēt parti applicanda, vt quia pœna dupli, vel tripli imponit̄, quia ī duplo cū cōtineatur simplum, quod debetur parti, illud duplū proprie sub nōie dupli nō posset fisco applicari, vt dicit Are. hic in iij. con clu. & hoc idē tradit Imo. in rub. de pub. iud. col. ij. & Ang. Are. in rub. insti. de pub. iu. in fi. & q̄a illa determinatio dupli debet ęqualiter intelligi. & determinari, vt illi debeatur duplū, cui simplum debetur. ar. l. quāuis. C. de impub. & in l. iam hoc iure. §. fi. de vul. & pup. & hoc idem tradunt Doc. in §. quadrupli, reprobādo glo. 58 ibi, in ver. quadruplū. ¶† Secūda conclu. Abb. est, q̄ si ius actionē introducit, pęna parti applicatur l. iij. in prin. de sepul. vio. ibi, ei centum aureorū actionē dabo. & quod glo. ibi dicit, probat̄ rōne, q̄a actio est ius persequendi in iudicio, qđ sibi debetur, insti. de act. in prin. & hoc colligitur ex dictis Bar. in d. l. agraria, de ter. mo. in l. ij. ad fi. ff. si quis in ius, & no. Sal. in d. l. multarū. & Imo. in d. rub. de pub. iud. Et iō ista cōclu. intelligitur, q̄ actio detur parti, vt ratio præalle. adaptetur. Et ista cōclu. ēt haberet locū, si pœna imponatur pro interesse publico, vt patet in actionibus popula- 59 ribus, † q̄ cōpetūt pro interesse publico l. ij. ff. de ac. pop. & tñ pœna appl'catur agenti post lit. contest. l. si cui. in prin. ff. de ver. sig. vt not. hic Saly. in d. l. multarum. Et q̄ dictum est de actione, idem si dicatur iudicium dabo, sm̄ Imo. ī præall. rub. de pub. iu. col. j. ver. adde quid iuris. ꝑ l. si quis id, quod. cū gl. ff. de iu. om. iu. vbi Alex. sequitur, & sentit Bar. in d. l. agraria. dū ponit istā conclu. & alleg. tex. in d. l. si quis id, quod, & eodē modo si pęna ex aliquo edicto prætoris imponat̄, applicatur parti, sm̄ Io. An. in addi. Spe. in titu. de do. & cōtu. in §. restat, in prin. col. ij. ibi dās pro regula, & seq̄t Alex. in l. si quis id, quod. de iur. om. iud. Et ad hoc facit, q̄a ex edi 60 cto prætoris oritur actio in factum. §. fin. insti. de interdi. ¶† Tertia conclu. Abb. est, q̄ pœna, quæ pro delicto simpliciter imponi d tur, in dubio fisco[d] debetur l. iij. C. de sepu. vio. & facit text. in d. l. multarū. & in c. j. quæ sint rega. & hoc idem tenet Ang. in d. l. si q̄s ip, quod. Bal. in l. ecclesię, in fi. C. de epis. & cle. & Pet. de Anch. in cle. posto. in ij. not. de ex iud. Et præsertim hoc videtur habere lo- 61 cum in pœna ademptionis bonorum, † per ea, quæ Aret. hic tradit in prima conclu. per tex. in l. iubemus secunda. in §. is quoque cum gl. in verbo, bonorum. de sacrosan. eccle. facit cap. cum secundum

ADDITIONES.

a ¶ Mentio. Deci. supra de rescri. c. j.

b ¶ Ald. Fieri. Adde Dec. in c. at si clerici. §. j. col. xij. infra eo.

c ¶ Hier. Gig. Applicetur. Adde Ias. insti. de act. in prin. in iij. col. in ver. an aūt in dubio. vbi ēt tractat quando dicatur causa ciuilis, & q̄n criminalis. & de pœna debita ex vltima voluntate, vt putā si testator iubeat aliquid hæredi, & si non fecerit priuet eū hæreditate, vel ei pœnā imponat. vide eundem Ias. vbi supra in fi. iij. col. in ver. & pœne debite.

d ¶ Ald. Fisco. Vide Ias. in §. pœnales. in gl. in verb. corrupisset, insti. de actio.

secundum heredi. in vj. in cap. fęlicis. de pœnis. in vj. Et pro ista conclusione Are. rationem adducit. quia in dubio potius videtur consulẽdum Reipublicę. 61 †quia publica vtilitas præponitur priuate. l. vtilitas. C. de primipi. lib. xij. cap. bone. de postu. præla. Sed obstare videtur text. in l. non puto. ff. de iur. fis. vbi in dubio fit interpretatio cõtra fiscum. 63 † quidam Mod. hic respondent, quòd illa lex loquitur quando dubitatur an alicui debeant bona auferri. Sed hic nos loquimur, quando constat quòd bona auferri debent, sed solum dubitatur an fisco, vel parti debeant applicari. Sed ista responsio non tollit difficultatem. quia qua ratione fit interpretatio contra fiscum, vt bona debeant auferri. ita videtur pariter dicendum, quòd in dubio debeat pariter iudicari contra fiscum, vt pęna sibi non debeat applicari. & ad hoc facit quòd not. Math. in no. lxxj. no. vnam regulam vbi inquit ꝙ tex. in d. l. non puto, generaliter habet locum quocunque modo contingat dubitari vnde ad illum tex. respondetur vt tradunt Alex. & Mod. in l. j. ff. sol. mat. Et vlterius dici potest ꝙ non habeat locum ĩ pęna applicanda. quia illa quodam iure peculiari debetur fisco, cum hoc fit de regalibus. cap. j. quæ sint rega. Vel postremo, vt dixi in ca. ex literis. de prob. ille tex. in l. non puto, intelligitur secundũ naturã tit. quando agitur de aliquo priuilegio fisci ꝯ priuatum. nam ĩ dubio iudicandum est cõtra fiscum, vt non videatur habere priuilegium. quia priuilegia non debent multiplicari. arg. ca. sane de priuileg. Et retenta conclusione supra facta limitatur vt procedat in pęna, quæ pro delicto imponitur. 64 †secus est in contractu. vt not. 65 Bal. in l. si quis maior. in vij. nota. C. de transac. ¶ †Secundo similiter non habet locum in vltima voluntate. vt not. Bart. in l. vxori. §. hęres. de lega. iij. ¶ Tertio, prædicta conclusio procedit de iure ciuili. 66 secus† est de iure canonico. quia in dubio debetur iudici, q habet illam in pios vsus distribuere. vt not. Abb. tradit post alios, quos ibi, refert, in cap. licet. circa. fin. de pen. ¶ Quarto limitatur, nisi pæna imponatur propter interesse, damnum, vel iniuriam 67 passi. † quia tunc parti applicatur, secundum Ang. in d. l. si quis id quòd. ff. de iur. om. iu. per l. fin. ff. de in ius voc. facit. l. fin. ff. de litig. ibi, vt id veluti solatium habeat. & in cap. si deinceps. xvij. q. iiij. in l. & generaliter. §. illud. ff. de calum. & in cap. in quibusdam. cum glos. in verbo, prorsus amittant, de penis. & in cap. quia clerici, cũ gloss. in verbo, spoliando, de iure pat. & in c. canonici. §. j. de offi. ordi. in vj. & ad hoc bene facit dictum Bar. ĩ l. post legatum. §. amittere. ff. de his, quibus vt indi. ¶ Postremo cõclusiones supra factæ locum habent, nisi lex vltra procedat aliter disponendo. vt not. Bar. in d. l. agraria. per illum text. cum si. ibi adductis per eum, & per gloss. in d. l. multarum. in verbo, erario. C. de modo multa. & not. Are. hic in prima conclusione, per textus ĩ l. j. §. fin. autem, C. de rap. virg. & de prædictis no. Saly. in d. l. multarum. Io. de Ana. in d. c. ij. de male. col. viij. Ang. Are. in §. pęnales. instit. de actio. col. v. per Are. hic, & prædicta addenda sunt ad ea, quæ aliàs scripsi. Et ex his hæc rubrica absoluta sit.

SVMMARIVM.

1 *Ex, dictio, denotat causam immediatam.*
2 *Conciliaris constitutio dicitur, quæ nomine concilij editur.*
3 *Constitutio edita à papa approbante concilio an dicitur conciliaris.*
4 *Consilium, & consensus differunt.*
5 *Facere non dicitur, qui facienti consentit.*
6 *Papa sine concilio potest constitutionem facere.*
7 *Conciliaris constitutio diceretur si papa illam concilio tribueret.*
8 *Constitutioni concilij non ita facilè derogatur, sicut papæ.*
9 *Clausula generalis non obstante, an tollat constitutiones conciliares.*
10 *Causæ episcoporum tractari possunt in concilio prouinciali.*
11 *Episcopus in concilio prouinciali deponi non potest.*
12 *Loci appositio non alterat naturam.*
13 *Aduersarius in iudicio quis dicatur.*
Et ante litem contestatam, nu. 14.
Et qui in lite subrogatur, nu. 15.
Et procurator, & aduocatus causæ, nu. 16.
Et qui appellare potest à sententia dicitur aduersarius. nu. 17.
18 *Iudex si datus, sit ille, qui fuit nobis aduersarius in alia causa, recusari potest, vt suspectus.*
Qui si lis illa sit finita, nu. 19.
20 *Inimicitia causata ex præterita lite durare præsumitur.*
21 *Aduocatus in vna causa contra me, non recusatur suspectus in alia causa si sit datus iudex.*
22 *Iudex recusatur, ex leuiori causa, quàm testis,*
23 *Inimicus nouiter reconciliatus est suspectus,*
24 *Suspectus ne sit iudex relinquitur arbitrio iudicis.*
25 *Citatio debet fieri ad instantiam partis.*
Nisi iudex ex officio procederet, nu. 26.
27 *Citatio præsumitur facta parte instante in dubio.*
28 *Ordo iuris in causis requiritur.*
29 *Processus non præsumitur.*
30 *Tutoris authoritas necessaria est in contractu pupilli.*
31 *Actus in quo expensa requiritur, præsumitur factus instante eo, de cuius interesse agitur.*
32 *Solennitas extrinseca non præsumitur.*
33 *Iudex interrogare potest vbicunque æquitas suadet.*
34 *Interrogare potest iudex etiam ante litem contestatam.*
35 *Iudex potest compellere parte ante litem cõtestatam ad respondendum an scriptura sit manu ipsius.*
36 *Interrogatio potest fieri à iudice, etiam post conclusum in causa. nu. 38.*
37 *Conclusio fit parti non iudici.*
39 *Iudex ex officio potest testes recipere. etiam post conclusum in causa.*
40 *Iudex ex officio facere quandoque potest quod partibus denegatur.*
41 *Interrogatio per iudicem post conclusionem ad quid fieri posit.*
42 *Iudex debet esse cautus ne post conclusionem admittat partem ad probãdum, vel faciendum aliquid, quod non potest fieri citra conclusionem; quia censetur conclusionem reuocare.*
43 *Contumax dicitur, qui illicentiatus recedit.*
44 *Pœna imposita non comparenti habet locum in recedente sine licentia.*
45 *Statuta quod contumax habeatur pro confesso, intelliguntur de vero contumace.*
46 *Excommunicatus donec satisfecerit non liberatur ex sola satisfactione, sed exigitur absolutio.*
Etiam si ad certum tempus sit excommunicatus. nu. 47.
Etiam si à summo pontifice, nu. 48.
Nisi quis excommunicatus vigore constitutionis postea reuocatæ. nu. 49.
50 *Suspensus post satisfactionem non indiget absolutione.*
51 *Suspensio, & excommunicatio quomodo differunt.*
52 *Contumacia qualibet digna est excommunicatione.*
53 *Contumacia maior quæ sit illa in non comparendo, aut in non parendo.*
54 *Contumacia maior dicitur post litem contestatam, quàm ante.*
Et maior in fine. quam in principio, vel in medio. nu. 55.
56 *Comparere qui non vult duobus modis peccat.*
57 *Contumacia propriè dicitur in non comparendo.*
58 *Contumax vt quis habeatur pro confesso, quæ requirantur.*
59 *Qualitas requisita si non verificetur, non habet locum in dispositio.*
60 *Clausula nullus communicet tali, importat excommunicationem.*
61 *Videtur, & credimus, putamus, per hoc verbum de iure respondetur. numero. 62. & 63.*
64 *Latinitas falsa non vitiat vbi potest saluari per figuram. nu. 65.*
66 *Recusari an possit tota synodus, vt suspecta, & an tota ciuitas.*
67 *Appellari potest à concilio.*
68 *Recusari potest ille, à quo potest appellari.*
69 *Suspecti an possunt allegari omnes doctores vnius ciuitatis, & quando videt numero. 70.*
71 *Suspectum potest allegari concilium quando suspecti sunt præsidentes.*
72 *Suspectum potest allegari collegium ob suspicionem capitis.*
73 *Ecclesia tota errare non potest, intellige quo ad fidem, nu. 75. & 76.*
74 *Concilium non dicitur continere totam ecclesiam verè.*
77 *Recusari uon potest papa.*
78 *Recusari an possit ordinarius, si suspectum habeat assessorem.*
79 *Vicarius si est suspectus poterit ordinarius recusari.*
80 *Suspectus non redditur assessor, vel vicarius ex suspicione episcopi, vel ordinarij, sed è conuerso. nu. 81.*
82 *L. si conuenerit. ff. de iuris. om. iud. qualiter intelligenda sit.*
83 *Prorogatio impeditur per errorem litigantium.*
84 *Clericus non prorogat iurisdictionem, nisi de consensu proprij iudicis.*
85 *Clericus si subiectus sit prælato inferiori ab episcopo, potest fieri prorogatio in ordinarium sine cõsensu superioris, cui iurisdictio specialiter erat cõcessa.*
86 *Exemptus, quando proroget iurisdictionem ordinarij sine licentia superioris.*
78 *Pactum de non declinando iurisdictionem proprij iudicis valet cum effectu, in eo cadat pœnitentia.*
88 *Pęnitentia an habeat locum in pacto de litigando coram iudice alieno.*
89 *Latitare non videtur, qui præsens non cogeretur respondere.*
90 *Clericus contrahendo prorogat iurisdictionem alterius iudicis sine consensu superioris.*
91 *Factum promittens præcisè ad illud obligatur de iure communi.*
92 *Pœnitentia de iure canonico in contractibus innominatis non admittitur.*
93 *Pactum de litigando coram alieno iudice non inducit prorogationem irreuocabilem, limita, nu. 100. 101. 110. 111. 112. 138. 149.*
94 *Debitor si creditori promitit simpliciter quòd velit posse conueniri in aliquo loco. vbi forum non sortitur, tale pactum nihil operatur, cũ possit pœnitere.*
Etiam in secunda instantia. nu. 95.
96 *Compromissum faciendum ex forma statuti, toties faciendum est donec laudetur; secus si ex facto hominis sit compromittendum. nu. 97.*
98 *Delegati iurisdictio non expirat perempta instantia.*
99 *Delegatus si absoluat ab obseruatione iudicij poterit coram eo iterum causa inchoari.*
102 *Facto iudiciali quis præcisè obligatur.*
103 *Consensus tacitus qui ex aliquo actu colligitur ad prorogãdo efficaciter sufficit.*
104 *Iudicij calor actum efficaciorem reddit. vide contrarium. nu. 109.*
105 *Confessio sine causa in iudicio valet.*
106 *Confessio mutui facta in iudicio exceptione nõ numeratæ pecuniæ, nõ admittit.*

Prorogatio

107 Prorogatio iurisdictionis non exigit consensum, nec scientiam iudicis, cuius iurisdictio prorogatur.
108 Iudicis præsentia si interueniat, ubi non erat opus, nihil operatur.
113 Pœna apposita contractibus innominatis debẽtur etiam si pœniteat.
114 Interesse si prætendatur de iure ciuili, competit actio ex nudo pacto.
115 Pœnitentia in cõtractibus innominatis nõ habet locũ, si interueniat stipulatio.
116 Stipulatio assumit naturam contractus super quo interponitur, nisi natura stipulationis repugnet.
117 Pactum uestitum cohærentia contractus actionem producit.
118 Interesse si petatur in casu l. si conuenerit. ff. de iuris. omn. iudicum. quo remedio agatur.
Et coram quo iudice sit agendum nu. 119.
120 Qualitas quæ respicit dispositionem si in una dispositione adiecta sit, in alia re petita non uidetur, licet ueniat accessorie ad præcedentem.
121 Promittens dare Ferrariæ certam quantitatem frumenti, aliter certam pœnã, an pro pœna Ferrariæ conueniatur.
122 Forum siquis sortiaẽ rõne contractus sortitur etiam in accessorijs contractus.
123 Indebitum recipiens per errorem in aliquo loco sortitur ibi forum, si agatur conditione indebiti.
124 Exceptio non numeratæ pecuniæ obijci potest in loco contractus.
125 Iudex facti est etiam iudex interesse succedentis in locum illius facti.
126 Interesse non solum est dependens à facto, sed idem cum facto in locum cuius succedit quo ad iudicem.
127 Qualitas apposita in principali dispositione, uidetur repetita in qualibet cohærentia eius.
128 Pœnitentia non habet locum quando est iuratum
129 Iuramentum facit quem teneri præcisè ad factum.
130 Instrumentum guarentigiatum facit, ut quis teneatur præcisè ad factum quod promisit.
131 Actus aliàs retractabilis apposito iuramento non retractatur.
132 Iuramentum habet uim litis contestatæ.
133 Iuramentum semper uidetur aliquid addere dispositioni super qua interponit.
Et intelligitur secundum subiectam materiam. nu. 134.
In confessione mutui exceptionem non numeratæ pecuniæ, non excludit. numero. 135.
Et quod dicitur quòd iuramentum debet impleri formaliter, qualiter intelligitur. nu. 136.
Et impropriè & fictè intelligitur, quando non tendit in præiudicium tertij. nume. 137.
139 Confessio falsa scienter facta in his, quæ pertinent ad litis ordinationem, non præiudicat.
140 Renuntiari an possit dispositioni l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. & nu. 142.
141 Confessio habet uim pacti ut declinatoria fori tollatur.
142 Procuratorem non potest pœnitere in terminis d. l. si conuenerit.
144 Dominus in eadem uoluntate censetur durare.
145 Promissio de stando in iudicio, & parendo mandatis curiæ excludũt pñiam.
146 Acta facta ante pœnitentiam in terminis d. l. si conuenerit. ualent.
147 Delegans potest reuocare delegatum.
148 Acta facta à delegato ante reuocationem de eo factam ualent.
149 Destinatæ solutionis loco quis cõueniri potest, etiam quo ad accessoria. nu. 150. nu. 160. nu. 161.
Etiam si tacitè ibi sit destinata solutio. nu. 151.
Etiam si ex interuallo post contractum destinata sit solutio. nu. 152.
Etiam si generaliter sit destinatus locus, puta ubicunque fuerit petitum. nume. 153.
153 Generalitas loci destinatæ solutionis non uitiat promissionem.
154 Creditor cui facta est promissio soluendi ubique, debet eligere locum ubi uelit sibi solui, & tunc poterit conuenire pro tota quantitate. nu. 155.
156 Gabella debet solui in loco contractus non destinatæ solutionis.
157 Clausula promisit soluere Florentiæ, Senis, & ubique locorum ubi fuerit inuentus, restringitur ad loca similia expressis.
158 Conueniri non potest quis in loco in quo soluere promisit, nisi ibi inueniatur.
159 Conueniri non potest quis in loco originis, quando alibi habet domicilium, nisi ibi inueniatur.
162 Promittens certo loco soluere, & se ibi repræsentare, debet ad illum locum semper remitti. & nu. 163.
164 Promittens soluere certo loco, & certo tempore, potest ibi conueniri, etiam si ibi non inueniatur.
165 Renuntians priuilegio fori potest conueniri in loco destinatæ solutionis, etiam quòd ibi non reperiatur. nu. 166.
167 Destinata solutione in loco in quo placuerit creditori, an poterit conueniri debitor in loco in quo forum non sortitur.
168 Pestis si uigeat in loco destinatæ solutionis, non potest debitor ibi conueniri.
169 Respondere promittens in aliquo loco, an possit ibi conueniri, & an excludatur pœnitentia.
170 Prorogetur si iurisdictio contrahendo, uel delinquendo, non habet locum pœnitentia. & nu. 171.
172 Prorogatio tacita, quæ insurgit ex litis contestatione, est irreuocabilis.
Et idem est in alia tacita ante contestationem. nu. 173.
174 Prorogatio tacita an inducatur ex aliquo actu citra litis contestationem.
175 Iudicem approbare uidetur opponens exceptionem contra libellum uel personam actoris.
176 Inducta ad unum finem uno respectu, alio respectu in consequentiam contrarium quandoque operantur.
177 Tacitus consensus in aliquibus actibus iudicij non porrigitur ad alios actus qui sequuntur.
178 Tacitus consensus limitatur secundum actum ex quo colligitur.
179 Iudex quando approbatur, ut pronuntiare possit super exceptionibus dilatorijs, etiam in causa principali approbatus intelligitur.
180 Declinatoriam iudicij sola litis contesta. excludit.
181 Approbans iudicem in causa præparatoria, illum in causa principali recusare non potest.
182 Exceptio incompetentiæ non nocet quo minus iudex postea possit recusari.
183 Prorogatio tacita non inducitur in causa inquisitionis per actum litigandi, & ibi de ueritate.
184 Exceptio deficientis iurisdictionis semper reddit iudicium retro nullum.
185 Confessio delicti coram iudice incompetente non est potens ad puniendum.
186 Imperiti & rustici ex actibus eorum non censentur prorogare iurisdictionem. nume. 187.
188 Protestans debet dicere nolle consentire in iudicem per aliquem actum, nisi quatenus de iure teneretur, aliter tanquam contumax posset puniri.
189 Intell. c. rursus xi. q. iij. remissiue.
190 Contumax, an citandus sit ad excommunicationem.
191 Contumacia notoria existente, iudex potest multare, & excommunicare sine citatione, aliter secus. nu. 194.
192 Monitio requiritur in excommunicatione, etiam si factum sit notorium.
193 Excommunicatio non fertur ab homine nisi pro contumacia.
194 Citatio requiritur etiam contumacis ad excommunicandum, & quando.
195 Possessio ex primo decreto conceditur contra contumacẽ sine noua citatione.
196 Iudex si multam comminatus sit contumaci, non est ulterius citandus.
197 Citatus qui ex iusta causa comparere non potuit, non potest puniri.
198 Expensarũ condemnatio an exigat nouam citationem contra contumacem.
199 Citatus ad se defendendum si sit contumax, non potest condemnari in expensis sine noua citatione.
200 Expensarum taxatio nouam citationem exigit.
201 Multa ut possit imponi uera contumacia requiritur.
202 Expensis quis condemnari potest ex ficta & præsumpta contumacia.
203 Contumacia ficta sufficit ad primum decretum.

DE quoduultdeo. ¶In epigrammate sine inscriptione decretalis ibi, ex concilio Africano. dictio. †Ex cãm primã designat l. cũ tpe. §. fi. vbi Bar. ff. đ pec. no. in l. j. C. si ser. exter. Ex quo daẽ intelligi ꝙ ista constitutio ab ipso cõcilio immediate emanauit. †Et ideo nomine concilij editur, & dicitur conciliaris, vt hic. & in c. j. ij. & iij. infra ti. j. †si vero constitutio fiat principaliter à Papa, approbante concilio, editur nomine Papæ, & dr̃. Talis à Papa in concilio, vt in c. licet. in prin. s̃. de elec. in c. eps. in c. maioribus. j. de præb. in c. monasteria. in c. vt clericorum. j. de vi. & hon. cle. & in c. abbate. & glo. ibi, de re iudi. in vj. Ita declarat do. Abb. in c. j. in v. no. j. de spõ. & in c. j. in vlt. no. s̃. de pac. in c. consensus. in ij. not. de reb. eccl. non alie. & c. Osius. in iij. no. s̃. de elec. Similiter si dicaẽ. Talis summus Pontifex de consensu concilij, constitutio esset conciliaris. Secus vero si dicit de consilio concilij, quia tunc ascribitur Papæ, quoniam consilium necessitatem nõ inducit. c. cum olim. s̃. de arbit. sic notabiliter Abb. tradit in sermone quem habuit in concilio Basiliensi. colũ. iiij. in vlt. parte, inducit ad hoc qđ tradit Arch. xvij. xvij. dist. in prin. †vbi inter consilium, & consensum hanc differentiam facit. Sed tamen hæc differentia dubitabilis vr̃, quia licet dicaẽ de consensu concilij, tamen dicendũ videtur ꝙ constitutio summo Pontifici attribuaẽ, quia ipse principaliter nominaẽ, concilium vero consentit, †& qui alteri facienti cõsentit, non dicit facere, nec ab eo actus denominatur, l. si pr̃. in fi. ff. de ma. vin. & in l. aliud est vendere. in prin. ff. de reg. iur. & qđ ꝑ ista iura Bal. tradit in l. ij. in xx. q. C. de resc. ven. Non ergo vr̃ dr̃ia quantum ad propositum, an dicaẽ de consensu, vel de consilio, quia vtroque casu actus fundatur in persona summi Pontificis. Ad hoc faciunt plura iura, in quibus consensus alicuius requiritur, & tñ actus tm̃ consideraẽ in eo, qui principaliter illum facit c. causam. quæ. s̃. eo. c. nobis. j. de iure pat. in c. cum apostolica. & c. tua. de his. quæ fi. à præl. in c. super qõnum. §. j. s̃. de offi. deleg. & c. sicut. l. vlt. j. de iureiu. Immo qđ plus est, ẽt si dicaẽ de consilio & consensu simul, cõstitutio tñ à summo Pontifice nominaẽ in c. j. de renun. in vj. vbi dr̃ ꝙ Papa statuit de concordia, consilio, & cõsensu Cardinalium. Idem in c. j. circa fi. de reli. & ven. sanc. in vj. & in c. vnico. ne sede vac. in vj. in c. fi. de pact. & in c. vnico. §. j. de cle. egr. eo. lib. †Et hoc suadetur, quia Papa ipse sine concilio potest constitutionem facere. ix. q. iij. in c. cuncta per mundum. ¶ †Illud clarum est, ꝙ qñ Papa attribueret constitutionem ipsi concilio, diceretur conciliaris in c. nimis, de iureiur. ibi, sacri auctoritate concilij prohibemus & ij. q. j. in c. fin. ibi, dum inquit decernente nobiscum sancta synodus. Et ista inuestigatio, an constitutio dicatur Papæ, vel concilij, non est sine effectu, † quia constitutioni

concilij,non eſt ſine effectu. † quia conſtitutioni concilij non ita
de facili derogatur. illa enim non tollitur[a] à ſummo Pontiſice p
clauſulam generalem,non obſtante.[b] eſt dictum notabile Arch.
in c.j. de conſt.in vj. ſequitur Bald.in l.humanum. C.de leg. †Et
epiſcopus contra conſtitutionem concilij non poteſt diſpēſare.
gl.[c] in cap.cū dilecti.in verbo,in ętate de ele.¶His expeditis ſum
matur hoc capitulum iſto modo.Pactum de non declinando iu-
dice,aliàs ſuo,qui exceptione legitima poterat repelli,irreuoca-
bile eſt. hoc dicit ſecundum communem intellectum. Diuiditur
in quatuor partes.In prima parte narratio facti ponitur.In ſecū-
da,iuris diſpoſitio.In tertia limitatio.In quarta,in iuſta accuſato-
ris petitio remouetur.Secūda ibi,placuit.Tertia ibi,donec. Quar
ta ibi, nam adimi.¶†Primo not. quòd & cauſæ epiſcoporum tra
ctari poſſunt in concilio prouinciali.Et ſic ſecundum Abb. poſt
alios,hic tex.intelligitur de cōcilio prouinciali,[d] quod tamen nō
bene probatur hic,quia ſimpliciter de concilio Africano loqui-
tur. & potuit illud eſſe generale, prout de tali concilio habetur
in cap.j.ſupra de pac.in c.j.j.de paroch. Et quòd concilium iſtud
generale fuerit,probatur per iſtum tex.ad fi.hic,ibi præſupponi
tur quòd in exitu cauſæ,epiſcopus poſſet priuari, ergo datur in-
telligi quòd eſſet generale,†quia epiſcopus in concilio prouin-
ciali deponi non poteſt.[e] iij.q.vj.in c.accuſatus.&hoc.j. Abb. di-
cit,& idem Abb.in cap.graue.in iij.not.infra de pręb. Confirma
tur hoc, quia tale ſtatutum cōcilij hic ponitur ſimpliciter, & pro
generali canone habet̄.ergo videtur ꝙ eſſet generale, quia pro-
uinciale non ligaret omnes.iuxta not. per gloſ. & Doct. in cap.j.
de conſti.& quia cum ſimpliciter dicatur de concilio, in dubio
de generali intelligitur,& ſic in potiori ſignificatu.arg.l.j.§.qui in
perpetuum.ff.ſi ager vec. vel emph.pet.& in c. pen. infra de ſen.
excom.Et cum concilium generale ſit,illi non derogat̄ ex eo, ꝙ
nomen loci particularis apponatur, locus enim ponitur, vt poſ-
ſit poni in contractu,prout declarat†do.Cardi.in proęmio clem.
verſi. hæc ſane.in prin.¶†Secundo not.ibi,aduerſarius, quòd il-
le, qui in lite mihi ſe opponit contendendo in iure, aduerſarius
meus dicitur. Quod notandum eſt ad ſtatuta, quæ de aduerſa-
rio loquuntur,ſecundum Ant.de But.& Abb.hic,facit tex. in l.ſi
aduerſarius.C.de fi.inſtrumē.& idem Abb.dicit per illum tex.in
cap.fina.in primo not.de eo,qui mit.in poſſeſ.cauſa rei ſer. & in
cap.propoſuiſti.in iiij.not.infra tit.primo.idem Abb. in cap. lite-
ris,in iij.not.& in cap.item cum quis.in j.not.de reſti.ſpol.& hoc
idem Domi.tradit in cap.fina. in iij. not. de iura. calum.in vj. di-
cens illum eſſe aduerſarium,qui cōtra alium litem habet.Quod
dicit notandum pro ſtaturis. omnis enim, qui contra dicit, aduer
ſarium ſe facit,vt inquit Innocen.in cap. cum inter. infra de ex-
cep.refert Bald. in l.j.colum.iij.C.qui admitti.†Et nedum poſt li-
tem inchoatam,ſed etiam ante,[f] aduerſarius dicitur,vt colligitur
hic,& melius probatur in §.fin.inſti.de pęna teme.litigan. ibi,ad-
uerſarius in ius vocan.eſt,& ſic ante citationem aduerſarius ap-
pellatur.†Similiter non ſolum ille, qui litigare incipit, ſed etiam
qui in litem ſurrogatur,aduerſarius[g] dicitur.Do.in c.ſi hi,in prin.
in ij.not.vt li.pen.in vj.vbi etiam dicit hoc notandum eſſe pro ſta-
tutis,†& non tantum principalis in cauſa,ſed etiam procurator,
aduocatus,aduerſarius dicitur.ita Nico.Milis.[h] in verbo, aduer-
ſarius vbi allegat Anto.de But.hic ij.not. & idem Anto. de But.
dicit in cap. teſtimonium.per illum text. in ij. not. infra de teſti.
pro quo allego text.cum glo.in l.j.§.qui autem.in verbo,aduer-
ſario.ff.de cal.†Poſtremo etiam ille,qui appellare poteſt à ſentē-
tia cenſetur eſſe aduerſarius,ſecundum Bald.in c.quoniā.j. de te
ſtib.¶Et ex eo, quod dictum eſt de aduerſario in lite, infertur ꝙ
†ſi datus iudex ſit in alia cauſa, poterit tanq̄ inſpectus recuſari,
vt per glo.& Doc.in c.cum ſuper.de offi.deleg. & ꝓſequit̄ Abb.
hic,& hoc clarū eſt durāte lite,vt tenet Spec.de iud. dele.§. ſuper
eo verſicu.idem eſt ſi cum altera,& Io.And.& Doc. in cap. legiti-
ma.de app.in vj.& Mod.tradunt in cap.poſtremo.infra de appel.
¶†Sed pulchra,eſt & maior dubio,ſi lis finita ſit.an ille, qui olim
aduerſarius meus fuit,poſſit nunc recuſari.Et breuiter Aret.hic,
qui ſolus hic ſpecifice tangit.concludit quod; ſic. † quia inimici-
tia,quæ cauſata fuit ex lite præterita,durare adhuc præſumitur.l.
in ipſius.vbi Bald.per illum tex.C.fam.erciſ.not.Inno. in cap. cū
oporteat.infra de accu.& Bald.ī auc.ſi dicatur.C.de teſt. & quod
tradit Pet.de Anc.in conſilio cclvij.incip. in cauſa agitata. Et ex
iſta ratione,etiam ſecundum Aret.infertur quòd ille,qui fuit ad-
uerſarius meus in lite, non admittitur ad teſtificandum contra
me.quia inimicitia durare præſumitur,licet cauſa finita ſit, licet
in hoc aliter ſentiat Ioan.An. in loco quem Abb.hic refert & idē
Aret.tradit ī cap.repellantur.in j.col.infra de accuſ.¶Sed iſta di-
cta non tradit vniuerſaliter ſine dubio procedere.[i] Nam primo
contra illud,quod dictum eſt de iudice,facit text. in c.poſtremo
& quod ibi Abb.in ij.no.ad finem infra de appel.vbi ille qui fuit
aduocatus in vna cauſa, ſi datus ſit iudex in alia cauſa, non† po-
teſt recuſari,vt colligitur ibi,in eodem negocio, aduocati officio
functus.¶Sicut ergo ibi præſumptio, quæ inſurgit ex officio ad-
uocationis.nam aduocatus etiam aduerſarius dicitur. vt ſupra di
ctum eſt,& tamen ſuſpicio tollitur, quando fuit functus officio,
& in alia cauſa non poteſt recuſari, vt ibi. Ita in propoſito dicen-
dum videtur quòd iudex recuſari nō poſſit ex eo quòd aliàs me-
cum habuerit litem.facit tex.in c.ad hæc.el.j.in c.propoſuit. infra
de app.vbi iudex a quo appellatum fuit in vna cauſa,recuſari po
teſt in alia cauſatione appellatione pendente.ergo videtur quòd
finita appellatione non poterit recuſari.Et ſicut iſte non repelli-
tur à iudicando,à fortiori non prohibetur teſtificari. quia ex le-
uiori cauſa recuſatur iudex,quàm†teſtis repellatur. vt per glo. in
in c.inſinuante.in gl.j.& in c.cum R.in gl.ij.ſupra de off. deleg.&
in cap.accedens.el.j. vt lite non conte.& xiiij.q.j.c. ſuper pruden-
tia,& in teſte ſentit Io.And.in addi.Spe.in rub.de teſte.quē Abb.
hic refert.& videtur ī auc.de teſtib.§.ſi vero quis dicat.ibi, donec
de crimine iudicetur.Et licet Aret.in d.c.repellātur. reſpondere
conetur ad illum tex.reſponſio ſua diuinat, & manifeſte deſtruit
illum tex.¶Nō obſt.prædictis ꝙ Aret.hic dicit de inimicitia, quæ
durare pręſumitur.quia illud verum eſt,rebus ſic ſtantibus.d.l.in
ipſius.cum ſimi.ſupra alleg.Sed hic videtur ſublata cauſa inimi-
citiæ pręſumptę,ex quo lis finita eſt per ſupradicta.Si tamen du-
rante lite,manifeſta fuiſſet inimicitia,& magna ex cauſa de recē-
ti finita fuiſſet,poſſet habere locum quod Aret. dicit, ex eo ꝙ in
ſimili dicemus de inimico nouiter reconciliato,qui adhuc ſuſpe
ctus redditur,†& teſtis idoneus non iudicatur iiij.quæſt.v.in cap.
accuſatores.el j.& tradit Innocē.in d.c.cum oportet.de accu.†Et
quia iſta pendent ex facti contingentia quæ occurrit, nō poſſunt
bene diſtingui, merito in hoc ſtandum videtur arbitrio[k] iudicis,
prout concludit Ant.de But.hic,& bene.[l] ¶†Tertio no.ibi petijſ-
ſet eum.quòd citatio debet fieri ad inſtantiam partis. Potuit ta-
men hic.& videt̄ ꝙ fuerit ex facti contingentia.Dictum tamen in
ſe verum eſt.vt do.Abb.hic proſequitur,& ad idem tex. in l.fi. C.
de bon.auct.iud.poſ.quem ad hoc adducit Bal.in l.conſentaneū.
in j. col.C.quomodo,& qn̄ iud.& idem Bar.tradit in l. ſi finita. §.
Iulianus.cum concor.vt per Alex.ibi in iiij,col.ff.de dam.inf.facit
tex.in l.properandum.§.ſi quidem.ibi requirente parte. & quod
Bar.& alij.C.de iud.†Et prædicta concluſio locum habet, niſi iu-
dex ex officio ſuo procederet,quia tunc valet citatio abſque pe-
titione partis,[m] vt no.do.Abb.in cap.propoſuiſti.in ij.not.infra ti
tu.j.Alex.in d.§.Iulianus. facit quod not.Bar.in l.Seius. in pen.q.
ff.ad l.Falc. quem refert & inducit Aretinus hic. ¶ † Et ſubijcit
domi. Abb.poſt Anto. de But.quòd ſi facta fuerit citatio, in du-
bio præſumitur quòd requiſitio partis interuenerit, ex quo il-
la neceſſario requiritur, vt per eum hic. Sed iſta conſequentia
non videtur vera. Hoc requiritur de neceſſitate. ergo præſumi-
tur.Nam in cauſis ordo iuris neceſſario requiritur, † vt not. in l.
prolatam.C.de ſent.†tamen proceſſus non pręſumitur ca. quo-
niam contra.j.de proba.†Et in contractu pupilli, auctoritas tuto
ris neceſſaria eſt,inſtit.de auct.tut.in prin.& tamen illa non præ-
ſumitur l.quęcunque.§.fin.ff.de publ. Talis enim conſequentia
haberet locum in ſolennitate intrinſeca,prout habetur in l.ſcien
dum.ff.de verb.obl.& in §.fin.inſti.de fideiuſſo.Sed in propoſita
quæſtione agitur de ſolennitate extrinſeca, quæ non præſumi-
tur d.l.quæcunque.§.fi & hac rōne Roma.in d.l. ſciendum cōclu
dit ꝙ non præſumatur, citationem factam fuiſſe ad requiſitionē
partis.Sed Are.hic reſpondet ad hoc,licet iſta ſolennitas extrin-
ſeca, tamē in iſto caſu præſumitur,quia in tali citatione aliqualis
impenſa requiritur,vt not. in l. ij. C. de ſport. † & actus, in quo
expenſa

ADDITIONES.

a ¶Non tollitur.Gem.conſ.xxxvj, Alex.conſ.cxxij.enim 9.lib.iiij.Dec.conſil.clij.& Iaſ.conſil.xcviij.lib.iiij.

b ¶Syl.Ald. Non obſtante.Idem in c.prudentiam,in prin.in iij.not.de off.deleg.in cap.at ſi clerici.§.de adul.col,iij.j.eo vide Gemi.conſ.xxxvj.col.pe.Alex.in cōſ.xxxvij.col.ij.lib.j.Can.Galig.in repe.l.Centurio.num.116.ff. de vulg.& pup.& idem Dec.in ru.de conſt.in ij.le.Fely.in c.j.col.ix.verſ.ij.declaratio.de reſc.Capra.conſ.clvi.col.ij.Dec.conſ.clj.col.xiij,

c ¶Syl.Ald. Diſpenſare.Adde Dec.in d.c.at ſi clerici.§.de adult.in v.col. ſupra eo.

d ¶Ald. Prouinciali. Idem in ii.lect.in i. not.vbi approbat.

e ¶Ald. Non poteſt. Idem in ii.lect.in iii.col.

f ¶S.Ald. Ante. Idem in c.cæterum.in prin.de reſcri.in l.i.in prin.C.de eden.

g ¶Ald. Aduerſarius. Idem in ii.lect.in ii.not.

h ¶Milis. Qui hoc non dicit,non hoc tradit Fr.Ripa hic,ver.iii.amplia,

i ¶S.Ald. Procedere. Defendit hic ſua dicta in ii.lect.in ii.notab.

k ¶Arbitrio. Idem in effectu Fr.Ripa hic.nu.17.

l Ald, Et bene. Idem in ii.lect.in iii.not.

m ¶S.Ald. Partis. Idem in c.conſultationibus.col.i.de offi.deleg.

a expensa necessaria est, factus[a] præsumit instāte eo, de cuius inte- b resse[b] agit. l. fi. C. de alimē. pupillo pstan. & tradit Bar. in l. cū seruus. ff. de ver. ob. vbi Alex. plura adducit, & i pulchra qōne Abb. consuluit in cons. liiij. incip. vr primo. in prin. facit qd not. Inn. in c. nōnulli. §. de rescri. & Bal. in cōs. cccxviij. in iij. parte. ergo vr facta citatio ad instantiā actoris, ad quem res pertinet. ¶Ista rnsio bene pcedere posset si expēsa eēt cōsiderabilis, put est in casibus s. dictis. sed minima impensa, quæ i citatione occurrit, nō debet at- 32 tendi ꝯ regulā cōem. q habet †extrinsecas solennitas[c] nō psumit, c arg. l. Seio. de mino. no. i l. pprietarius. in prin. ff. de dā. infec. i cap. de app. vbi dixi. j. de app. facit tex. in c. & si qōnes. j. de simo. & xij. q. ij. in c. terrulas. Vñ opin. Rom. vr sustētabilis, quā prius tenuit ēt Bar. i d. l. si finita. i §. Iulianus. i gl. in verbo pemptorio. & Alex. ibi sequitur in iij. col. Alia opinio saluari pōt in actu i quo de modico agat præiudicio, q tunc extrinseca solēnitas psumit, vt i simili Abb. dicit in vlt. car. j. eo. in ver. an aūt, vbi inducit qd voluit Inn. in c. j. de cle. peregri. & idē Abb. in c. Albericus. in lec. Parmēsi. j. de testa. facit tex. in l. j in fi. ff. de vent. inspi. ¶Quarto no. secūdū Abb. post alios hic, iudicē posse partem interroga. Vr tñ ꝙ potius à parte hic fuerit facta interrogatio, dum vr, an cū eo vellet experiri, nisi dicamus quod cum iste fuerit citatus à iudice, & corā ipso cōparuerit, consonat ꝙ facta fuerit interrogatio ab eo, corā quo cōparuerit, & cuius auctoritate citatus fuit. q d q d sit, dcm 33 in se verū est, †q a iudex interrogare pōt vbicunq; equitas h suadet. l. vbicūq;. ff. de interro. actio. †Et ista conclusio primo ex par- 34 d te ampliatur. vt ēt ante lit. cōtesta. interrogatio fieri possit,[d] vt declarat. d. Abb. hic. facit illa dictio vniuersalis, vbicunq;. ergo etiam ante lit. conte. & gl. tradit in l. j. in verbo, dāni. ff. de interro. act. & in c. pe. in gl. fi. de iu. calu. Ex quibus infert, & consuluit Ro. i consi. cccLxxiij. incip. in casu pposito. in prin. †iudicē posse compellere 35 ptē an litē cōtest. ad rndendū, an scriptura sit manu ipsius. Et idē Ioā. de Ana. incip. visis his, q in processu. qd inter ꝯsilia impressa non reperitur. †Secūdo ampliatur ex parte post, vt talis iterroga- 36 e tio fieri possit, ēt postea q in cā cōclusum[e] fit, fm Ant. de But. hic & in c. cum cām. §. de iura. calū. in c. cum Ioannes. j. de fide. instr. & in c. j. j. de lit. contest. & Bal. hoc idem dicit in l. si accusatoribus. col. fi. ver. item propter aliud. C. de accusa. vbi loquitur in cā criminali. & inquit† ꝙ conclusio sit parti, nō iuduci, & sequitur Do. 37 in c. j. col. fi. de confes. in vj. vbi ad hoc alleg. Ioan. And. in addi. ad Spe. in titu. depositi. in §. quarto quæritur. ver. regulariter ergo. & 38 cōcludit iudicē ex† officio posse partē interrogare post cōclusum in cā, & idem Imo. hic, Alex. in cōs. liiij. aliàs. liij. incip. in causa vertente inter Michaelem. lib. j. & And. Sic. in cons. xxx. incip. scribit &c. quidem viso processu. sic etiam in simili iudex potest ex officio testes recipere, licet in causa cōclusum sit. †vt tradit do. Abb. 39 in c. cum dilectus. j. de fi. inst. †quādoque em pōt iudex ex officio 40 eius facere illud, qd partibus denegatur, vt do. Ant. in c. cum dilectus. §. de ꝯsue. in c. bene el. j. §. de postu. præla. & qd voluit gl. i ca. nulli. j. de accu. Domi. in cap. indemnitatibus. §. sane. de elec. in vj. 41 ¶†Est verum ꝙ multi tenent ꝙ talis interrogatio per iudicē tm fieri possit ad declarationem iam actorum, non aūt super nouo articulo. Inn. in d. c. cum Ioannes. & ibi Car. in ij. nota. & vr gl. in §. illud. in auct. de testi in verbo, non habebit, circa fi. quā sequit Car. in cons. lxxij. incip. singulatim ad singula. in tertio dubio. & late h tenet Ro. in l. iij. §. hoc autē iudicium. ff. de dam. infect. vbi tamē. Alexā. col. iij. conatur tenere primam opinionem simpliciter, q videtur magis communis, per supradicta. bene facit tex. i c. pastoralis. in fi. j de causa pos. & proprie. ¶†Illud etiam notādum est, 42 ꝙ iudex cautus sit ne post conclusionem causę partem admittat ad probandum, vel ad faciendum aliquid, qd non potest fieri citra conclusionem, quia videretur conclusionem factam reuocare, vt tradunt do. de Rota in vj. decisione incip. item si postquam, sequitur Ant. de But. in c. auditis. §. de procura. cū sim. vt p Alex. in l. quod iussit col. pen. ff. de re iudi. & in cons. lxx. incip. videtur prima libr. iij. ¶†Quinto notat ibi, discessit, quòd contumax di- 43 f citur ille, qui illicentiatus[f] recedit. Idem probatur. xj. q. iij. i cap. certum est. notat Bart. in l. consentaneum, in fin. C. quomodo & quando iud. & Bald. per illum text. in l. oportet. §. sufficit. ff. de excusa. tuto. & in l. sancimus. in prin. C. de iudi. Abbas. in c. put, 44 in primo not. infra de dolo & contu. †ideo pœna, q imponit non cōparenti, etiā locū habet in eo, q comparuit, & absque licentia recedit, vt dixit gl. no. in c. cupiētes. §. qd si per xx. i verbo, cōparere. de elec. in vj. allegat tex. ad hoc in c. si postq. §. j. eo. tit. & lib. Et dicit Ant. de Bu. hic, ꝙ iste dr verus cōtumax, q a se psentauit in iudicio. Et sic notorie cōstat de comparatione, & de recessu eius, q a indicia manifesta sunt, vt in c. venerabilibus. §. secus. de sententia excōicatio. in vi. †Quod notādum est ad statuta. quę cōiter di- 45 cūt, ꝙ contumax habeatur pro confesso, intelligūtur enim de vero contumace, vt per Ang. in consi. clxxxxvj. visis igitur, col. j. & idē Angel. in consi. ccvj. visis igitur. cum simi. & ideo in tali contumace statuta habebunt locum. ¶†Sexto no. secundum Abb. hic, ꝙ 46 excommunicatus donec satisfecerit, non liberatur ex sola satisfa- g ctione. sed vltra eam absolutio requiritur.[g] Iste tex. tamen ad hoc parum facit, quia non dr hic simpliciter, donec satisfecerit, prout Abb. loquitur, sed dicitur donec absolutus fuerit. Quo casu clarum est ꝙ absolutio requiritur. Dictum tamē in se verū est, q a ex quo eiectus extra ecclesiam fuit, debet cum debita solennitate reconciliari. Inno. in c. cū bonę. §. de æta. & quali. glo. in cle. j. in verbo, donec, de deci. quā Abb. ibi singulare dicit. Sed alia est similis in cle. pñti. in verbo, donec. de censi. & in c. cum tu. in verbo donec. j. de vsur. & sequitur Arch. lxxxix. dist. in c. decenter. & ibi reprobat gl. quæ cōtrariū voluit in c. fi. j. de ma. ꝯh. cōtra inter. eccle. 47 †Et idem Abb. in c. ij. j. de sponsa. Et hoc etiam procedit, si ad certum tempus excōicatio facta sit, vt tradit Inno. in d. c. cum bonę. 48 & Ant. de Bu. ibi, & do. Abb. in d. c. fi. ¶†Secundo etiam ampliatur, vt habeat locum in summo pontifice, qui si aliquem excommunicauit donec satisfecerit, absolutio requiritur, quia licet simpliciter verbo absoluere possit, non tamen videtur in dubio vti potestate summa. c. proposuit. j. de cōces. præb. ita do. Ant. & Abb. 49 in c. fi. preallegato. ¶†Prædicta conclusio limitatur, nisi quis excōmunicatus esset virtute alicuius constitutionis, & constitutio reuocaretur per papam, qui vellet illam haberi pro infecta. nā non esset opus absolutione. gl. no. in cle. j. in verbo pro infectis. de immu. eccl. vbi Car. & alij, quā p singulari alleg. Abb. in c. nulli. in fi. in c. cū desideres. in prin. & in c. si aliquando. de sent. excō. cū sim. 50 ¶†Scdo limitat nō habere locū in suspenso, in quo post satisfa- h ctionem absolutio nō est necessaria,[h] fm gl. i cle. j. de deci. & idē tenet glo. xj. q. iij. in c. quæ merito. vbi Archi. & xvi. q. v. in c. si quis deinceps. & in c. quisquis. §. de ele. & in c. fi. in verbo, quousq;. de offi. ordi. in vj. & in c. exigit de censi. lib. vj. Circa istam dñam tñ, q 51 cōiter fit inter excōicationē, †& suspēsionē, in ꝯrium arguunt, & efficaciter pbāt. ꝙ à pari procedūt Pau. & Imo. in d. cle. j. de deci. in gl. præall. & ibi Card. in xxx. q. ad quos me remitto. ¶Septimo no. ꝙ contumax in recedendo absq; licentia iudicis, excōicatur. Et qn quis dicat contumax dum recedit, declarat do. Abb. in ca. 52 prout. in pen. no. j. de dolo & contuma. †Et gñaliter quælibet cō- i tumacia dr digna excōmunicatione.[i] xj. q. iij. in c. certum. adeo ꝙ pro contumacia, quę ex parua re insurgit, quis excōicatur, vt per glo. singu. in c. duo sunt lxxxvj. dist. qd pcedit, qn contumacia cōsistit in non comparendo. secus vero si quis cōparuerit, & postea parere noluit præcepto in re leui, quia pro tali cōtumacia leui in non parendo, q s nō excōicatur. & ita intelliguntur canones qui dicūt ꝙ pro leuibus culpis excōicatio infligi non debet xj. q. iij. in 53 c. nullus. †Et sic infertur[k] ꝙ maior cōtumacia reputatur illa, quæ k committit in non cōparendo, q illa, quæ consistit in non paren- l do[l] vt latius prosequit & declarat do. Abb. hic. Sed ꝯ do. Abb. insurgit Aret. qui hic concludit, ꝙ immo maior dicatur cōtumacia in non parendo præcepto iudicis. qd probat fm eum, quia cōtumax i nō cōparēdo nō hr p cōfesso. sed si cōparuit, & noluit parere, q a noluit rndere positionibus, habet pro confesso. l. generaliter

ADDITIONES.

a ¶Factus. Albe. Bar. l. j. §. si quis jn suo, ne quid i loco publico. Bal. in cōsi. cccLxxviij. lib. j. & Fran. Rip. hic. nu. 20.

b ¶S. Al. Interesse. Idem in c cu M. col. xiij. de const. regulariter. n. actus præsumitur factus ab eo ad quem spectabat. Cur. sen. consi. clxxvj. colum. iiij. vide Deci. consi. cclxxix. colum. ij.

c ¶Solennitas. Fely. c. sicut de re iudica.

d ¶Syl. Ald. Possit. Idē Deci. addit aliqua j. in ij. lec. in iij. col. Item dic ꝙ iudex potest ex officio interrogare aduocatū, an sit infamis. Deci. in l. j. col. j. ff. de offi. asses.

e ¶Conclusum. Alex. l. iiij. §. hoc aūt. de dam. infe. Georg. Nata. in repetitio. cle. sæpe. glo. in ver. interrogabit, de ver. sig. & hic veritas. quāuis Dec. & Ripa hic, nume. 21. ad fi. contra sentiant. & apertius idem Dec. infra de proba in rub. nu. 10. vbi reprobaui modificando.

f ¶Syl. Ald. Illicentiatus. Et maior est contumacia eius qui comparuit & illicentiatus discessit, quā eius qui nunq comparuit. vide Nic. Boc. dec. lxiiij. & hoc intellige quando aliquid actum esset si non abiisset, sed si forte nihil omnino actū fuisset, vel pp iudicis absentiā, vel aliqua alia cā, talis nō diceret cōtumax. ita in simili voluit Bar. Brix. q. vene. nu. 19. quidā citatus. per l. ii. §. si. ff. si quis in ius vocа. non ier. Albe. in l. properandum, in prin. col. iiii. ver. sed quæro, quid si actor. C. de iudi. Pet. de Anch. in consi. xcvii. in questione.

g ¶Requiritur. Adde eundē Dec. in c. ex literis in iiii. col. ver. ista cōclusio. de cōsti. & vide in proposito Dec. in consi. cxlv. per totū vbi quid econtra, an absolutus vt satisfaciat, si nō satisfecerit, fit ipso iure excōicatus, vel alia sentētia requiratur.

h ¶Necessaria. Sed tantum declaratio. Ripa hic nu. 25.

i ¶Syl. Ald. Excommunicatione. Adde Dec. in l. in actionibus. in gl. in ver. culpam. in versi. in ca. glo. ibi excommunicari. ff. de iureiu.

k ¶Infertur. Ripa hic. nu. 32.

l ¶Syl. Ald. Parendo. Cōtra hoc plura alle. in ii. lec. in v. col. sed ibidem ēt soluit.

liter.§.ijsdem pñtibus.vbi Bal.C.de reb.cre.not.in c.ij.j.de confe. in vj.ergo videtur maior contumacia in non parendo. ¶Secundo, dicit ipse, contumacia in non comparendo est species contumaciæ in non parendo.qa qui nõ comparet, nõ paret mandato. ergo non potest dici aliud delictũ ꝑ se, ar.l.pen.ff.vnde cog.& sic talis dña quã Abb.hic facit, nõ vr̃ procedere. ¶Vlterius ꝯ dominum Abb.facit tex.in d.c.certũ.xj.q.iij. vbi equiparatur contumacia, quãdo non venit.vel si postea q̃ venit, noluit obedire. vtroq; eĩn casu excõmunicatur. Ergo in proposito idem dĩm vr̃ in vtraque contumacia, & si altera maior debet iudicari illa, q̃ in non parendo consistit, maior vr̃, qm̃ maior dr̃ contumacia, q̃ in præsentia iudicis committitur, vt ipse do. Abb. dicit in cap.cum causam, col.ix.ibi, & ratio diuersitatis.j.de iu.cal.facit tex.i.§.atrox.inst. de iniur.ergo maior vr̃ contumacia in non parendo, quæ in conspe

54 ctu iudicis committitur. Et ad idem arguit sic. †Maior dr̃ contumacia, quæ committitur post litem cõtest.q̃ ante, vt do. Abb. inquit ꝑ illum tex.in c.prout.in pe.not.j.de dolo, & contum. ergo maior vr̃ contumacia in non parendo. qa proprius ad iudicium

55 accedit. †Et maior dr̃ contumacia in fine causæ, q̃ in principio, vel in medio, ſm Bal.in l.j.in j.notabili per illum tex. C.vt j.certũ tp̃s. Confirmatur hoc, qa contumacia in non parẽdo nõ vr̃ considerari ad alium effectum, nisi vt postmodũ pareat. ergo maior videtur contumacia in non parendo, qa ꝑꝑ qđ vnumqđq; tale, & illud magis.auct.multo magis.C.de sac.san.eccl.c. cum in cunctis. s.de electio. Et ad hoc facit tex.in c.ex parte.j.de verb.sign. vbi excommunicatio ꝯ eum qui non comparuit facilius relaxatur, quã ꝯ eum qui non paruit. ergo datur intelligi ꝙ maior reputetur cõtumacia eius, qui non paruit.arg.xxiiij. q.j.in cap.non afferamus. ¶Sed tamen his nõ obstantibus opinio Abbatis defendi potest.

56 †quia ille, qui non comparet, peccat in duobus, vt Abb.dicit, & gl.in l.creditor.§.iussus.ff.de app.quam Bart. & Doct. commun-

57 ter ibi sequuntur, & in clem.j.de dolo, & cont. † Nam contumacia proprie dr̃ in non comparendo.l.contumacia.§.j.de re iud.ibi pñtiam sui non facit. Alia vero in non parendo, dr̃ quasi contumacia.l.de ętate.§.qui tacuit.ff.de interrog.ac. Et ille, qui nõ comparet, vr̃ magis cõtemnere auctoritatẽ iudicis, ar.l.si quis ex alieno.ff.eo. ¶Non obst.allegata in contrarium per Aret. & primo, dum dicitur ꝙ contumax in comparendo non hr̃ pro confesso.

58 †quia ꝑ responsione ꝯsiderãdum est ꝙ ad hoc vt quis habeat ꝑ confesso, duo copulatiue requirunt: ꝙ noluerit rñdere, & ꝙ sit

a iussus[a] à iudice.d.c.ij.de confessis.in vj.ibi interrogatus. iussusq;

59 à iudice. Sed in eo, qui fuit citatus simpl'r, ista nõ concurrunt. †iõ talis pęna in eo locũ hr̃e non põt.ex quo qualitas iussus requisita non concurrit.ar.eius, qđ no.Io.And.in c.j j.de hom.ĩ vj. refert & sequit Bal.in d.l.si quis non dicã repere.C. de epi.& cle. & in l.hi, qui ad ciuilia.C.de ap.& quod no.Bart.ꝑ illũ tex.in l.fina.§.j. ff.ne q.d in flu.pub. Esset enim absurdũ ꝙ contumax in non comparendo hr̃etur pro confesso positiones, q̃bus non recusauit respõdere, &, qđ plus est, de quibus forte non habuit notitiã. vnde subiecta mã non patit vt talis pęna ei imponatur, & ad hoc not. ibi Bal.loquitur in l.si filius.la.j.ff.de int.act. Sed ꝑ hoc non sequitur ꝙ sit maior ꝯtumacia in nõ comparendo. qa alia pęna habebit locũ in eo, qui nõ cõparuit.nã poterit multari.vt in l.j.ff.si quis ius dic.nõ obtemp. ¶Secũdo nõ obst.ꝙ ꝯtumacia in non comparẽdo, ẽt sit in non parendo, vt s.dr̃, qa illud est verũ & largo mõ, & gñaliter cõsiderata cõtumacia in nõ parendo. Sed dcm̃ dom. Abb.intell'r de contumacia in non parẽdo in specie, ꝑut distinguit à ꝯtumacia in nõ cõparendo. Et ita accipit ꝑ gl.& Doc.in d. §.iussus.& sic euitari pñt rõnes Are. ¶Tertio nõ obst.ea, quæ superius induxi, & primo tex.ĩ d.c.certum est. qa ęquiparatio ibi facta procedit in contumacia pro re nõ leui, ꝑut vr̃ loqui de eo, qui sacerdotalibus præceptis noluit obedire. secus in leuibus rebus ꝑ s.dicta. ¶Secũdo non ob. ꝙ maior dicat ꝯtumacia illa, q̃ pñte iudice cõmittit, qa illud verũ cęteris paribus, & in eodem casu, prout Abb.loquit in c.cum cãm. Nã plus peccat, qui à iudice interrogatus & iussus nõ rñdet, q̃ si à nũcio interrogeť, & ibi vtraque est cõtumacia in nõ parẽdo. Nõ sic in terminis nr̃is. q̃uis eñi pñtia iudicis interueniat in ꝯtumacia in nõ parẽdo, in alio tamẽ, q̃ est ꝯtumax in nõ cõparẽdo, alia ꝯcurrunt, q̃ ꝑpõderant, vt dicatur maior ꝯtumacia, vt patet ex s.dictis. ¶Tertio nõ obst. ꝙ cõtumacia in non cõparendo consideret respectu cõtumaciæ in non parẽdo. nã hoc negatur. imo ꝑ se contumacia in non cõparendo absolute consideratur, vt probať in d.l.si q̃s ex aliena.ff.eo. Et iste vt s.dictũ est, peccat in duobus, qa non cõparet, & qa non paret. ¶Quarto non obst. ꝙ maior sit contumacia post.lit.cont. qa hoc non vr̃ verũ rõne ꝑdicta. nã licet ad diffinitiuã perueniat post lit. cont.& non ante, hoc est ꝑ accñs, qa lis cont.est, prout requirit, ad h̃ vt sequat diffinitiua. Et ista pęna nõ põt hr̃e locũ ante lit.cõtest. ꝑ hoc tñ nõ sequit ꝙ sit maior contumacia, q.a aĩr poterit puniri cõtumax.añ lit.cõt.vt dixi s.ad primũ arg. Aret. & hoc modo ẽt rñdet ad tex. vltimo loco allegatũ ĩ d.cap. ex ꝑte.j. de ver. sig.

60 ¶†Octauo no.ꝙ ꝑ hæc verba, nullus cõicet tali. vr̃ sñia excõica-

b tionis ꝓmulgari,[b] & hoc verum est ꝑcedẽte apparatu, prout declarat Abb.post alios hic. & facit tex. ĩ c. cum super specula, vbi Ab.post Ant.de Bu.ĩ j.no.j.ne cle.vel mon.& xj.q.iij.ĩ c.ꝑcipue, in

61 fi.& xxxij.dist.§.ad h̃, cũ gl.ĩ ver. ducib. & ĩ c.si diligẽti.j.ti.j. ¶†Vltimo no.ſm Abb.post alios h̃, ibi, videri, ꝙ ꝑ istud verbũ, videri,

c rñdet de iure,[c] vt ꝓsequit Abb.h̃, & in h̃ tex.clarus est, qa ꝑcise, & expresse loq̃t, dũ dicit, nõ põt iure videri. Idẽ tñ est, si simpl'r loquat ꝑ verbũ, vr̃.nã tm̃ est dicere nõ vr̃, q̃tũ si legislator dicat, nõ est, vt dicit Abb.ꝑ illũ tex.in c.de cętero.j.de ho.& idẽ Io.And.& & Im.ꝑ illũ tex.in c.ꝑterea requisisti.j.de app.& idẽ Abb.ĩ c.licet j.de ꝯiug.seruo.facit ẽt tex.ĩ c.ꝑpẽdimus, ibi, nõ vr̃ nobis.j.de sen.

62 exc. †Et idẽ de verbo credimus, vt no. Ant.de But.in c. ex parte. in vj.no.ꝑ illũ tex.s.de postulãdo.facit ẽt tex.in c.nup.j.de sen.ex cõ.ibi, credimus distinguẽdũ, & in c.si duob.in fi.j.de app. & in c. nr̃am.el.iij.de iu. Idẽ de verbo, existimo.l.si q̃s fumo.in fi. ff.ad le-

63 gẽ Aquil. †Idẽ de verbo, putamus, in c.nõ putamus.de cõs. in vj. in l.nõ puto esse verius.ff. de fun.dom. & ista in notab.sufficiant.

64 ¶†In gl.ij.ibi est antiptosis figura. si ergo falsa Latinitas non vi-

d tiat, vbi saluari potest per figuram,[d] vt Abb. hic ꝓsequit.& idem

65 Abb.ĩ c.ad audiẽtiã.s.de rescr. vbi Bal.dicit †ꝙ mala grãmatica legalis per figurã saluat, allegat tex.in l.eã quã.C.de fideic.vbi glo.

66 & Ang. ¶†In gl.in verbo, interrogatus.in fi.ibi, synodũ totam nõ potuit recusare, in hoc dicto glo. cõiter reprehendit, ꝑcipue per tex.in cle.pastoralis.§.Pisana, de re iud.vbi tota ista ciuitas recusata fuit.ergo idẽ vr̃ in concilio.& de concilio est tex.iij.q.& in c. ꝙ suspecti.vt latius post alios prosequitur Abb, hic do. And.Sic. vt Mod.referunt.sequitur gl.& præall. iuribus rñdere conatur.nam ſm eum in d.§.Pisana ciuitas erat vnanimis, merito recusatur.nõ sic videtur in synd.in qua diuersarum ciuitatum epi congregantur.& ad d. c. qđ suspecti.dicit ꝙ erat cõgregata synodus specialiter ꝯ Io.Chrysostomũ, vt ibi ad finẽ colligit. ¶Sed tñ ab opinio-

67 ne cõi recedendũ non est, ꝑ qua Mod.h̃ arguunt. †qa à concilio. appellari põt.xvij.dis.in c.multis.ergo põt recusari.c.super.eo. el.

68 ij.j.de app. †Sed istud argm̃ de facili tollitur, ex his, q̃ Abb.tradit, in d.c.super eo. Vñ ꝑ cõi.opi.melius seruiunt iura, q̃ cõiter adducuntur, videlicet, tex.in d.c.pastoralis.§. Pisana. nã sicut ibi ista ciuitas recusat ex iusta causa, pari rõne iusta causa subesse potest, vt vna prouincia in totũ possit recusari.& sic ẽt cõciliũ prouinciale.

69 de quo Doc.loquuntur hic. Facit †qđ Spec.tradit in ti.de requis. cõs.col.iiij.vbi inquit quem posse habere suspectos omnes Doct. ciuitatis. Et idem Alb.in ij.parte statutorum qõne.c.incip.an aũt.

70 quis. †Qđ verũ intell'r, qñ apparet de cã iusta, & probabili. aliàs vero in dubio videretur fieri in fraudem.vt no.Bal.dicit ꝑ illũ te. in l.hoc modo.ff.de cond.& dem. Et ad ꝑdicta Cal.dicit in consi. vj.incip.an officiales.de app.ꝙ decem viri, qui creantur Florentię tp̃e belli, vt suspecti recusari pñt. Et pro cõi opione ẽt bene facit tex.in d.c.qđ suspecti.vbi nõ tm̃ ponitur de Ioan.Chrysostomo. sed alijs pluribus concilijs, reprobatis. Et ex prædictis tollunt rñsiones, quas And.Sic. hic facit. Et ipse idem And.communẽ opi. sequitur in trac.de præst.Car.in iij.q in ij.parte. vbi allegat omnia quæ Abb.hic dicit. Et ista communis conclusio ampliat ſm Vinc.

71 hic, †vt concilium ẽt possit recusari, qñ duntaxat suspecti sunt ꝑsidentes concilio.qđ declarat vt per Abb.h̃ facit qđ no. Bal.in l.

72 j.C.si rec.prouin. vbi inquit † ꝙ propter caput[e] suspectũ, totum

e collegium põt recusari. Opi.tñ.gl. h̃ seruari põt in cõcilio genera

73 li, qđ q.dẽ nõ põt recusari, †qa tota ecclesia errare nõ pt, vt Abb. h̃ post alios dicit, & sequunt alij posteriores. ¶Sed tñ rõ ista non

74 satisfacit, dum dr̃ ꝙ ecclesia errare nõ põt. †qa in cõcilio nõ dr̃ esse tota ecclesia vere, & ideo cõciliũ errare põt ꝑut errauit in matrimonio ꝯhendo inter raptorẽ & raptũ, vt hr̃ xxxvj. q.ij.in c. tria,

75 iuncto.c.placuit.& ita dicit do. Vbb.in c.significasti. de electio. †Præterea illud, qđ dr̃, ecclesiam non posse errare, verũ est quo ad fidẽ.al's secus, qa in occultis bñ decipit.c.à nobis.el.ij.de sent. excõ.vbi Vbb.in secundo notabili per illũ tex.ita declarat. Et ideo glo.in

ADDITIONES.

a ¶Iussus.Bart.l.ij.C.de iuram.cal.Panor.c.cum causam.de iura.Calumniæ.Guliel. Pap.consi.vij.

b ¶Promulgari, hoc in ij.lec.col.x.in fine.

c ¶Syl.Ald. De iure.Idem plura adducit hoc in ij.leç.col.v.& in l.ij in ij.not. ff. de off.asses.

d ¶S.Ald. Figuram.Idem in c.ad audientiam.in ij.col. vers. ij.conclusio. supra de resc.vbi dixit ꝙ excep.falsę latinitatis non admittitur in curia Romana, ibi col. ij.numero 14.

e ¶Caput, Idem Hier.Grat.consi.xxxiiij.lib.ij.

76 gl.in c.j.in verbo,sedis.de reli.& vene.san. in vij. †dicit quod ecclesia errare pōt in canonizatione. Dcm tn Doct.de concilio gnali verum vr alia rōne.quia in tali concilio Papa praeesse debet, aliter,
77 fieri non pōt.xvij.dist.c.multis.† Et Papa ipse nō potest recusari, vt tradit do.Abb.post Host.& alios in cap.qrelā.in gl.j.§.de elect.
78 ¶†Ex supradictis infertur,sm Ant.de Bu.hic ad qonem,an ordi
a narius recusari possit,'si suspectum habet assessorem.[a] * & Doct.
* Abb.indistincte concludit quod sic.vt per eum hic.& Idē dicatis in vi
79 cario.†qa si ipse suspectus sit,poterit vt ordinarius recusari,vt voluit Saly.in l.vnica.C.si qua.praed.pot.& Inn.in c.insinuāte. supra de off.deleg.licet aliter dicat Ang.in l.aduersus.in fin.C. si aduer.
80 rem iud.†Ecōtra vero si ordinarius suspectus sit,nō pp hoc asses
81 sor redditur suspectus. †qa ratio do.Abb.non procedit. Et ita est
b in vicario.[b] qa non reputaē suspectus,qūis ordinarius suspectus sit vt dicit Bal.per illū tex.in d.l.vnica.C.si qua.prae.pot.¶In glo.
82 in verbo placere ibi.l.si conuenerit ad illū tex. cōis sol.est, quod † ibi loquatur in pacto de litigando coram iudice nō suo. & sic noua iurisdictio conferē,ideo quod locū habet pñia.Hic vero tex.intelligitur in pcō de non declinando iurisdictionem proprij iudicis, qui aliqua causa,vel priuilegio poterat recusari.quo casu non est locus pniae.& ita tenet Io.An.hic post Gof.& antiquos, sequunē Bal.Ant.de Bu.Card.Imo.& do.Abb.& idem tenet gl.in d.l.si cōuenerit.& d.l.si quis in conscribendo.C.de pac.gl. magna Ant. de Bu.in c.signicātib.in col.fi.§.de offic.deleg.& Bal.in l.pen. per illum tex.sm vnum intellm.C.de epis.& cler. Facilius ergo conseruaē iurisdictio ordinarij,quae potuisset declinari, qū iurisdictio alterius prorogeē.Et in.simili bene facit.qa error litigantium impedit prorogationem alterius iudicis.l.si per errorem.ff. de iuris.
83 om.iud.† & tamen secus est, quando proceditur coram proprio iudice, qui poterat aliqua exceptione legitima repelli.qa pp errorem non vitiatur processus,vt no. voluit Inn.in c.ad petitionē. & Abb.ibi sequitur in ij.col.ver.non bene hoc vltimum.j.de acc. Et ad hoc est gl.no.in l.ij.in ver.consensu.ff.de iud.Sic etiam vide
84 mus †qd iurisdictio per clericum nō potest prorogari,nisi de cōsensu proprij iudicis.c.significasti.de fo.compe. Et tamē si aliquo
85 speciali casu clericus sit subiectus†praelato inferiori ab epo. potest fieri prorogatio in ordinarium sine consensu superioris, cui iurisdictio iure speciali competebat.vt no.Abb.tradit in cōs.xxv.
86 incip.attingam ista dubia.col.j.& lib.j.†Et hoc in simili de exempto Abb.dicit in d.c.significasti.col.iiij.j.de foro compet. ¶Et ex praedictis eliciuntur due conclusiones in quibus insistēdum erit.
87 †Prima est,quod pactum de non declinando iurisdictionem proprij iudicis valet cum effectu,& in eo non habet locum penitentia, p
88 istum tex.hic. † Secunda cōclusio quod in pacto de litigando corā iudice alieno locum habet penitentia,vt est casus in d.l.si conuenerit.¶Circa primam conclusionem ad istum tex. hic intellectus cōmuniter approbatur,& est verus in se,vt probatur in l.pe.C. de pac.& habetur in locis §.alleg.Sed tamē negari nō pōt,quin litera restringatur,quae gnaliter loquitur,& ēt diuinat quod tex. loquaē de eo,qui coram proprio iudice litigare promisit. ¶Vnde Secūdo fuit alius intellectus Host.quem Io.An.hoc refert,quod ēt dato quod epm istum poenitere potuisset,'sm quod dr in d.l. si conuenerit. qd hic non negaē,tn qa illicentiatus recessit, poterit excommunicari.Sed reprehenditur per d.Abb.hic. qa si potuisset penitere
89 nō diceret cōtumax recedendo.qm latitare non † vr,qui pns nō cogeret respondere.l.nō vr,la.j.ff.e.Ab.ista impugnatione Host. defendi pōt. qa dum altera die dixit sibi hoc non placere, discessit. & sic ex abrupto recessisse vr,non habita licentia iudicis, nec intellecta voluntate eius,vnde potuit excommunicari,vt dicitur xj.q.iij.in c.certum, ibi aut si ante finitam causae suae examinationem a synodo abire praesumitur.Non obst.qd dr in d.l. non videtur. qa illud locum habet quando constat absentem non teneri respondere si esset praesens.secus videtur ī dubio.arg.l. si quis ex aliena.ff.eo.& gl.in d.l.non videtur.Et in isto tex.dato quod penitentia hab ret,locum,erat tamē saltem dubium de interesse,an penitens teneretur ad interesse,prout.j.dicam.vnde propria auctoritate non debuit recedere.¶Sed tamen contra istum intellectū vlterius.facit. quia textus hic innuit quod istud non posset penitere. Primo ibi dum inquit, donec satisfactione praemissa fuerit absolutus.Illa enim satisfactio non videtur bene posse verificari, nisi dicamus quod paratus sit respondere coram concilio, prout promisit.Secundo, qa dicit quod ante finē causae nō debet adimi sibi episcopatus.ergo datur intelligi quod causa apud concilium agitaretur & sic non habere locum penitentię. ¶Et ideo tertio modo text. hic generaliter intelligitur secūdum,Ant.de Bu.& do.Car. & ēt habet locum in pacto de litigando coram iudice alieno, facto in praesentia iudicis, prout loquitur hic.nam in isto casu pp praesentiā iudicis irreuocabiliter iurisdictio prorogatur, & ita limitatur tex. in dicta l.si conuenerit.de quo infra videbimus.Sed quantum ad hic,reprobatur iste intellectus per do.Abb. & alios hic.quia prorogatio a clerico non potest fieri in alium iudicem, nisi de consensu iudicis sui,in cap.significasti infra ti.j.Et non constat, neque aliquo modo colligitur quòd consensus talis hic interueniat,& manifestam diuinationem continet, si intelligatur quòd episcopus diecesanus consenserit.¶Sed tamen defendi potest, & saluari. quia hic quaeritur de penitentia episcopi. vnde praesupponitur quod facta esset prorogatio valida. aliās inepta esset dubitatio, vtrum habere locum penitentia,si prorogatio fuit facta. ergo necessariū est fateri quòd consensus proprij episcopi accesserit,aliter fuisset nullam.d.cap.significasti.& frustra de penitentia quaereretur.Cōfirmatur hoc,quia quando apud legislatorem de aliquo casu dubitatur respectu alicuius defectus, praesupponit quòd habilitas concurrat omni alio respectu,excepto illo,de quo quaeriē. Vnde si dubitatur an legatarius possit in testamento esse testis, intelligi
c tur quod legatarius non sit pupillus, nec alium patiatur defectum.[c] vt probatur in l.qui in testamento.in princ. ff. de test.ibi, si aliud eos nihil impediat.& ad idem tex.in cap.vnico.de ęta.& qual. in vj.ibi,si non obstat aliud canonicum.Vnde cum hic quaeratur an pactum de litigando sit e sui natura reuocabile,praesupponitur quòd omni alio respectu extrinseco pactum valeret. & sic quòd interuenit consensus superioris,prout requiritur.Nec istud est diuinare.quia de necessitate hoc praesupponitur, per supradicta.
90 †Secundo principaliter dici potest,quòd sicut clericus contrahēdo in diecisi alterius episcopi, iurisdictio prorogatur, etiam sine cōsensu proprij epi.cap.dilecti.j.ti.j.ita videē qn clericus in foro alterius iudicis,promittit litigare.qa rōne loci ī quo pactum fit, prorogatio videtur fieri absq; consensu iudicis,per ea.quae etiā.j. dicam.¶Quarto, & vltimo ad istum tex.accōmodari alius intellectus potest quòd de iure canon.procedat. qa sm canones efficacius seruatur qd promittitur.vnde pactum nudum actionem p-
91 ducit.vt no.in cap.j.supra de pact.† Et de iure canon. qui factum
d promittit,[d] praecise ad illud obligatur,vt probat do.Abb. in cap. per tuas.in repet.in v.car.§.de arb.& idem Ro.ī l.stipulationes nō diuiduntur.col.xlij.ver.viij.conclusio.ff.de verb.obl.& ad hoc bonus tex.in cap.qualiter supra de pac.Sic in proposito suaderi potest quòd de iure canonico ex pacto de litigando inducatur prorogatio irreuocabilis,vt sit locus penitentiae. & ita à quibusdam dicitur in d.l.si conuenerit.Sed rationes praedictae non vrgent.Est enim considerandum quòd dispositio d.l.si conuenerit.ponit specialem casum,in quo habet locum penitentia.s. qn iurisdictio prorogatur,& dispō illa in dubio approbata vr de iure canonico, ex canones expresse non contradicūt.vt no.in c.j.j.de oper.no. nūi. Non ob.quod nudum pactum actionē producat, & quod de iure canonico quis ad factum praecise obligetur.qa dato quod hoc esset verū, non tamen excludi vr pnia,quae specialiter in casu dictę.l. si conuenerit,admittitur.erat enim opus speciali derogatione.arg.l.de curionib.& qd ibi gl.& Bar.C.de silent.lib.xij.facit qd no. tradūt Fugl.& Ro.per gloss.ibi in l.hac consultissima.C.qui test.fac.pos. nam in quaestione nostra duo sunt. factum quod promittitur quod quis praecise non obligatur de iure ciuili l. si quis ab alio. ff. de re iudic.Secundo penitentia,quae specialiter habet locum in tali pacto iurisdictionis,quae prorogatur.& hoc secundum non videtur sublatum ex regula generali,quae à iure canonico inducitur,per praedicta.¶Iste tamē itellectus iustificari potest alio simili. quod magis proxime accedit.quia de iure canonico secundum com-
92 munem opinionem†non habet locum penitentia,quae in contractibus innominatis de iure ciuili admittitur,vt Bal. concludit in rub.C.de re.permu.& Ang.in l.traditionib.in fi.ff. de pac.cū cōc. vt prosequitur Alex.in l.si pecuniam.col.v.ff.de cond.ob. cau. & idem Alex.tradit in consil.xvj.incip.viso dicto themate. in ij. col. in ij.lib.Et retenta hac conclusione,iste intellectus satis potest pcedere. ¶Quantum vero ad secūdam quaestionem principalem est casus in d.l.si conuenerit.vbi prorogata iurisdictione, per pactum de litigando coram alieno iudice, locum habet penitentia rła tn ī cōriū est.qa pacta debēt seruari.c.j.& c.qualr.§.d pact.l.j. ff. de pact.facit regula,qd semel placuit,de reg.iur.ī vj. Sed illud specialiter disponit in pacto, p quod iurisdictio progaē, put loquiē tex. ī d.l.si cōuenerit.& huius spālitatis rō est, sm Ang.in d.l. si conuenerit

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Assessorem.Declara vt j.in ij.lect.col.vj.

* ¶Assessorem. Quem non vult remouere & idem ob vicarium suscipere, si vult cum eo iudicare. aliās secus.

b ¶Vicario.Et bene quamuis Fran.Ripa.hic,nume.43. reprehendat Dec. & male, quamuis episcopus possit eum aduentum reuocare.

c ¶Syl.Ald. Defectum.Vide quae addi.§.de const.in c.quae in ecclesiarum. in princ.

d ¶Factum.Promittit.Imo non est in hoc differentia,inter ius ciuile & canonicum.

nerit.in princ. quia agit de iurisdictione,q̃ est publici iuris,vt per gl.in l.j.ff. de iuris.om.iud.& in ea priuatorum consensus non attendit l.priuatorum.C.de iuris.om.iud. Sed ista rõ reprobat, q̃a in ꝓrogãda iurisdõne,priuati hñt ptãtẽ.l.ij.in prin.ff.de iud. Præterea,attenta illa rõne,ẽt mero iure nõ deberet valere ꝓrogatio, & tñ valet,licet locus pœnitẽtię sit.Alię ẽt quædã rõnes adducunt sed nulla efficax.vr̃.¶Et iõ aliàs Senis[a] didici nouũ itellectũ[b] ad l.si ꝯuenerit.videlicet ꝙ ibi nõ sit spãlis casus,sed ſm regulã communẽ intelligat,nã si recte aduertat,ibi non dr̃ ꝙ sit locus pœnitẽtię vnius tm̃,sed tex.simpl'r dicit,priusquã adiret, sit mutata voluntas.Vñ ista verba itelligunt ab vtraq; ꝑte, & sic ex ꝑte vtriusq; mutata sit volũtas,quo casu clarũ est ꝙ à tali pacto de consensu vtriusq; recedit. Et fuit iste intellectus antiquorũ, vt exp̃sse Alb. refert ĩ d.l.si ꝯuenerit.in prin. Et si dicat hoc esse de indubitabili ꝙ à pacto de cõi partiũ cõsensu recedat l.ab emptione.ff. de pac. l.nihil tã nãle.ff.de reg.iur.rñdet primo, & dici põt ꝙ tex. ibi habuit istũ casum ꝓ claro & indubitato,vt patet ibi, dũ dicit ꝓculdubio.Ex quo bene suadet ꝙ intelligat quando mutat voluntas vtriusq; partis.Si.n.de vna tm̃ parte intelligeret,vt cõiter Doc.dicunt, casus fuisset multũ dubitabilis, q̃a ꝯ regulã cõem. Nõ ob. ꝙ lex debet esse de casu dubitabili.l.qđ Labeo.ad Carb. no. in l. ancille.C.de fur.q̃a illud verũ est in dubio.secus vr̃ in casu claro, qñ lex vltra ꝓcedit,& habet casum ꝓ indubitabili. Scđo rñdet, ꝙ licet tex.intelligat de mutatione voluntatis vtriusq; partis, tñ probabilem habuit dubitationem respectu iudicis, cui ius videbatur quæsitum,dum coram eo litigare conuenerunt. vnd vide bat ꝙ partes à tali pacto non possent recedere sine consensu ipsius iudicis.Sed contrarium tamen determinatur.q̃a sicut in prorogatione,consensus iudicis non requiritur.l.ij.§.j.ff.e. ita nec in reuocando prorogationem iam factã.& hoc aperte ibi ex mente litere colligitur,dũ inquit,priusquam adiret,mutata voluntas fuerit.Videtur ergo considerare,& habere respectũ ad iudicẽ,& sic intellectus predictus bene iustificatur.Contra tñ istum intellectum videntur obstare verba tex.vnde inquit, nemo cõpellitur hmõi conuentioni stare.ergo vr̃ ꝙ ẽt alter tantum mutare voluntatem possit.Sed responderi.potest. ꝙ ista verba referuntur ad iudicem,cuius respectu loquitur,vt s̃.dixi.Et quãtum ad iudicẽ,verum est ꝙ nemo cogit stare conuẽtioni . sed respectu ipsarũ partiũ non loquitur tex.nec hoc ibi quærit.&ſm istũ intellectũ multa corruũt,q̃ tradit ꝓ Doc. in d.l.si conuenerit.¶†Inhærendo tñ cõi opi.ꝯclo sit,ꝙ pactũ de litigãdo corã alieno iudice nõ inducit ꝓrogationem irreuocabilẽ,vñ alterutra pars poterit pœnitere, vt est tex.in d.l.si cõuenerit,ꝓut cõiter itelligit.†Et iõ si debitor creditori promittit simpl'r ꝙ velit posse cõueniri in aliquo loco, vbi forũ non sortit,tale pactũ nihil operat,cũ possit pœnitere,secũdũ Bar.in d.l.si cõuenerit,& idem Bar.in l.pe.C.de pac.& in l.iij. §. si q̃sita.ff.de eo quod cer.loco. An.de Bu.hic,& Abb. & ista est cõis opinio,vt ꝓsequit Alex.ĩ d.l.pe.†Et ista cõclusio ampliat[c] vt hẽat locũ nedũ in prima instãtia,sed ẽt in alia,qua perẽpta, prima inchoaret,habebit locũ pnĩa,ꝓut dr̃ in d l.si ꝯuenerit,vt tenet Angel. in l.si q̃s postea.ff.eo. Ful.in l.cũ q̃dã puella.ff.de iur.om. iudi. Pau.de Cast.in d.l.si cõuenerit.vbi inducit gl.in cle.sępe. circa fi.ĩ ver.partibus de ver.sig.& sequit Alex.ibi in fi. Et ad hoc in simili adducũt Mod.quidã ibi qđ dr̃ de statuto, ꝓ†qđ quis tenet in aliquo casu ad ꝯpromissum.nã si primum expirauit,ſm debet fieri donec causa determinet,vt ꝓ Bal.in l.fideicõmissa.§.si quis decẽ. ff. de leg.iij.& in l.veluti.§.hęc.ff.de eden.cum sim. Sed hoc simile nõ satisfacit. q̃a ꝯclusio ꝓcedit in cõpromisso, qđ debet fieri ex dispositione legis.secus si ex facto hoĩs quis tenet compromittere,†q̃a satisfactũ intelligit,licet cõpromissum non habuerit effectum.[d] ita Bal.in l.j.C.de his,quæ pe.noĩe.in ver.iiij. quæro, testator mãdauit,& idẽ Spe.in ti.de arbi.in §.excipit.versi. sed quid si fuerit actũ.Et in ꝓposito agit de ꝯuetione hoĩs, q̃ in primo actu ſm hoc deberet verificari,arg.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verb. sig.Et istã opi.ꝯ supradicta tenuit Bal.in d.l.si conuenerit. per legẽ hos accusare.§.hoc beneficio.ff.de accu.& sequit Aret.ħ.Sed tñ prima opi.vr̃ magis cõis,ꝓ qua rõ facit,q̃a dum partes conueniunt de litigãdo corã alieno iudice, vñr cogitare ꝙ de ipsa cã, ꝙ ꝓ talẽ iudicẽ terminet,nõ aũt de instantia.Ad hoc facit tex. in c. pen.ſm vnũ itellectũ.j.eo.†vbi si cã cõmittit delegato , iurisdictio nõ expirat,licet instãtia sit perempta.[e] Et per illũ tex. Ioã. An. & Abb.post alios cõcludũt in c.examinata.de iudi.†ꝙ si reus absoluat ab obseruatione iudicij à delegato, tñ corã eo ẽt poterit de nouo cã inchoari,q̃a decisio in tali ꝯmissione vr̃ ꝯsiderari. Ita ergo vr̃ fuisse intẽtionis ꝓrogãtis,vt cã à tali iudice decidat,vñ attẽdit mens ꝯhentiũ,vt per gl.in l.blanditus.C. de fideius. Non ob. illud qđ hr̃ in d.§.ħ beneficio. quia ibi pars sibi nõ p̃iudicauit ex proprio consensu & expresso,ꝓut in q̃one nr̃a agit,sed tacite, & ipso facto,dũ litigauit non opponendo dilatoriã,& tali casu opinio Bal.ꝓcedit,ꝓut distinguit Pau.de Ca.in d.l.si ꝯuenerit. Prædicta ꝯclo limitat pluribus modis ꝓ istũ tex.ſm qđ vario mõ intelligit,vt s̃.dixi.¶Et primo nõ hẽt locũ in pacto de litigãdo corã ꝓprio iudice,cuius iurisdõ †poterat declinari,ꝓ ea q̃ s̃.dixi ĩ prin. gl.ſm cõem intellm̃.Et ad idem tex.in l.pen.C.de pac. vbi glo. & Doc.in d.l.pe.vbi Bar.ſm vnũ intellectum.facit quod no.Ang. in d.l.si conuenerit.& ibi Alex.in vij.fall.dũ ꝯcludũt ꝙ ex tali pacto recusatio iudicis excludat,q̃ aliqua iusta cã fieri potuisset. ¶ Secũdo,ꝯclo nõ ꝓcedit,qñ fuit factũ in præsentia iudicis acceptantis,†q̃a irreuocabiliter ꝓrugatio inducit.[f] tex. ħ ſm intellectum Ant.de Bu.& Car.¶Scđo hoc probat ĩ d.l.si ꝯuenerit.ibi,priusq̃ adiret iudex.& sic tex.vr̃ loqui in pacto facto in absentia iudicis. ergo à ꝯrio sensu.secus vr̃ præsente iudice. ¶Tertio,ad hoc facit tex.in l.ex receptũ.vbi Cy.ꝓ illũ tex.ff. de iur.om.iudi.Et idẽ Bal. in auct.& ꝯnr.ad hoc illũ tex.adducit in ver. q̃ro vtrũ reconuentus.C.de sen.¶†Quarto,q̃a in facto iudiciali quis præcise obligatur l.sed & hæc.§.p̃ter.cũ ibi no.ff.procu.Cũ ergo pñte iudice in iudicio promissio facta sit,precise vr̃ obligari, ita ꝙ non sit locus pœnitentię.¶Quinto facit tex.in l.j.ff.de iud.& in c. dilecti. infra tit.j.quæ iura Abb.hic inducit & idem Abb.in d.c.dilecti.in ij.no. ¶†Sexto,q̃a consensus tacitus, qui ex aliquo actu colligitur, ad prorogãdum efficaciter sufficit,ſm communem opinionem, vt per Bar.in d.l.si conuenerit. & hoc infra videbimus. ergo affectioni expressus consensus ad hoc erit sufficiens. Ex quibus patet, istam esse communem opi.vt Alex. deducit in d.l. si conuenerit. †Et in simili etiã facit,q̃a ꝓꝑ calorem iudicij actus efficacior redditur l.pacta nouissima.C.de pac.†Vnde in iudicio valet confessio sine cã.vt per glo.pe.in l.j.ff.de interro.act. †& confessio mutui facta in iudicio exceptionẽ non nu.pecu.non admittit,ſm Saly . in l.j.col.j.C.de confes.Vñ bene cõsonat ꝙ calore iudicij iurisdõ irreuocabiliter ꝓrogata sit.¶Sed tñ ꝯ istã cõem opini.Mod. quidam arguũt in d.l.si cõuenerit.†q̃a in prorogatione iurisdictionis non requirit consensus,nec scia iudicis,in quem iurisdõ ꝓrogat.l.ij.in prin.vbi Bar.ff.eo.†sed vbi pñtia iudicis nõ requirit,si interueniat nihil operat.l.siue apud acta.in prin.vbi Bal.C.de transa . Ad q̃đ facile rñdet.nã in prorogatione reuocabili.verũ est ꝙ pñtia iudicis non requirit.sic loquit & intelligitur tex.in d.l.ij.ff. eo'& Bald. ibi secundo notabili ħ declarat.Secus videt in prorogatione irreuocabili,in qua necessaria vr̃ præsentia iudicis,per supradicta.Ex q̃bus ẽt non vr̃ vera illa cõsequentia, ꝙ vbi nõ requirit pñtia iudicis,si tñ adhibeat,nihil operat.Et cõem opi.ẽt sequit Matheu. in not.cv.inci.no.doctri.sing.¶Rõnes tñ,quæ supra ꝓ cõi opi . inducuntur,nõ multũ vrgẽt,& rñderi illis põt.Nã primo in tex. ħ fundamentũ fieri nõ põt,cũ alr intelligi possit,vt supradictũ.est.¶Secundo nõ ob.tex.in d.l.est receptũ.q̃a Bal.in d.l.si cõuenerit.pluribus modis respõdet.& idẽ Bal.in col.ij.hic.Et vltra eũ cõsiderãdũ est ꝙ in l.est receptũ.solũ quærit an magistratus possit se subijcere imperio,& iurisdõni alterius.& dr̃ ꝙ sic.demõ aũt, qñ vr̃ se subijcere,nihil dr̃.vñ ſm alia iura illud intell'r.Tertio ad tex.in d. l.si cõuenerit.ibi,priusquam adiret, à contrario sensu , vt dictum est, respõdet ꝙ nõ probat ibi ꝙ in p̃sentia iudicis prorogatio facta fuerit,ꝓut Alex.dicit.est.n. cõsiderandũ ꝙ illa verba referuntur ad mutationẽ volũtatis,de qua s̃. immediate dixi, vt patet ibi,priusquam adiret, mutata voluntas fuerit . nõ aũt respiciũt ꝓrogationẽ,de qua in prin.l.dr̃.nã stat hoc ꝙ mutata fuerit volũtas in præsentia iudicis,& tñ prorogatio per pactum prius facta fuisset pñte iudice.¶Quarto obstat ꝙ in facto iudiciali quis præcise obligetur.quia illud intelligit ĩ eo casu, in quo.obligaret ad interesse ẽt iudicium,& vbi nõ haberet locũ pnĩa.secus in isto casu, vbi vr̃ teneri ad interesse.q̃a pĩæ locus est.Præterea, attenta hac rõne, ẽt si corã ꝓprio iudice facta fuisset prorogatio in absentia iudicis ĩ quem iurisdictio prorogatur,deberet valere. q̃a facta ĩ iudicio. & tamen hic Doc . præcise considerant pœnitentiam iudicis, in quem prorogatio fit.¶Quinto non obst.tex.in d.l.j.ff.de iud . & in d.c.dilecto.q̃a loquunt ĩ ꝓrogatiõe reuocabili,vt dixi ſm Bal. in d.l.ij.ff.eo.¶Sexto non ob.qđ dr̃ de tacita ꝓrogatione . q̃a ibi res non

ADDITIONES.

a ¶Senis. Et ẽt Florentiæ,vt Dec.in d.l.si cõuenerit.in prin.Idem tacito Decio firmat Alciat.lib.ij.paradoxor.c.xvij.& male,quia nec verbis,nec mente cõgruit. Ideo tenendus est cõis intellectus. Adde Ripam hic nu.48.in fi.

b ¶S.Ald. Intellectũ. Hũc intel.damnat ẽt hic.Rip.col.xx.ver.v.loco Alb.de ros ibi.

c ¶Ampliatur. Et sic falsum est dictum Lud.Ro.sing.cxliiij.vltimo dico.quãuis Frã. Rip.hic.n.49.illud sequatur.licet idem teneat Ias.in d.l.si conuenerit.nu.30.

d ¶Syl.Ald. Effectum. Adde Dec.in consi.xciij.in c.in literis.col.pe.in v.limita. supra de offi.dele.in consi.lxxvij.col.iij.

e ¶S.Ald. Perẽpta. Et iõ nõ põt adiri ordinarius Ias.in l.more.col.fi.ff.de iur.om.iu.

f ¶Syl.Ald. Inducitur. Vide eundem.ꝯ.in ij.lect.iij.col.

res non est integra ex quo inchoatur iudicium, vel processus, sc-
109 cus in pacto simplici. ¶ † Vltimo non obst. quod facta in iudicio sint maioris virtutis. quia contrarium est verum rs. l. omnes. §. in hac. el. ij. C. de episc. & cle. de quo Aret. & Mod. in l. j. in princ. ff. de ver.
110 obli. ¶ † Tertio limitatur tex. in d. l. si conuenerit. non habere locum de iure canon. vt probatur hic, secundum vnum intellectum. de quo di-
111 xi s. & et. j. in sequenti limitatione hoc declarabitur. ¶ † Quarto limitatur, vt procedat in pacto simplici, prout loquitur ibi, si conue-
a nerit, quod verbum de nudo pacto intelligitur[a] l. lecta. ff. si cer. pet. Secus ergo si stipulatio interponatur. quia agitur ad interesse, vel pœnam, si promissa sit. vt per do. Abb. hic in iij. princ. q. quam ipse refert, & idem Alb. post antiquos, & Bar. in d. l. si conuenerit. in vlt. q. & Doc. cõiter sequuntur per tex. in l. diem proferre. § fin. ff. de arbi. vbi agitur ad interesse, quando pœna promissa non fuit. ita ergo in isto casu dictum est. Secundo, quia vt Abb. post alios hic dicit, nõ videtur quod lex quæ permittit pœnitentiam, intelligatur cum præiudicio tertij, scilicet vt patiatur interesse. arg. l. ij. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco pub. Tertio, quia licet pactum nudum actionem non producat. l. iurisgen. §. igitur nuda. ff. de pac. tamẽ cum agitur de interesse partis, nec aliter in damno sit, datur actio de dolo. l. eleganter. §. seruus pactionis. ff. de dolo. & ibi Bar. ergo videtur pariter in proposito dictum esse. quod quis concedat pœnitentia, si alter tamen sit in damno, debet agi posse ad interesse. Et considera quod rationes prædicte inferunt idem in pacto simplici, quod esset stipulatione interueniẽ-
112 te. † Quarto, & vltimo ista conclusio maxime videtur habere locũ, quando fuit promissa pœna. nam si locus esset pœnitentiæ, elusoria redderetur, & inutilis pœnalis stipulatio. quod esse non debet. Cõprobatur hoc in simili. quia in contractibus innominatis locum habet pœ-
113 nitẽtia. l. si pecuniam. ff. de cond. ob. cau. † & tamen si pœna apponatur illa debetur, si partem pœniteat. l. si pacto, quo pœnam. C. de pac. Et tenendo istã partem, quæ cõis est, nõ ob. tex. in d. l. si conuenerit. dũ ibi pœnitentia permittitur. nã Alex. ibi rñdet quod illud verum est quã-
b tum ad iudicem, vt non possit procedere data pœnitentia. nõ aũt loquitur respectu interesse. Mod. quidam Papiæ[b] scribentes i d. l. si conuenerit. arguunt contra communem opi. & dñt. si dispõ. l. si cõuenerit, non habet locum interueniente stipulatione, quia ad interesse agi potest, et eandẽ ratione non habet locum in pacto sim-
114 plici. † quia si prætenditur ad interesse, de iure ciuili ex nudo pacto actio cõpetit. l. eleganter. §. seruus pactionis. vbi Bar. ff. de dolo. & vt s. dictum est tradit Alex. in d. l. si conuenerit. in iiij. limitat. ¶ Sed ista ratio parum valet. quia verum est quod si ex pacto nudo actio producatur, idem etit in pacto, quod in stupulatione quantũ ad interesse. nec videtur hoc contra tex. in d. l. si cõuenerit, quia illa lex de interesse nihil dicit, nec respectu interesse loquitur. nã text. habebit locum secundum regulam, quæ est, quod pactum nudũ actionem nõ producit l. iurisgen. §. igitur nuda. ff. de pac. ¶ Sed contra cõem opi. magis facit. quia si pœnitentia admittitur, ergo non videtur quod agi possit ad interesse, quia cũ permittitur à lege, quod fit lege permittente pœnã nõ meretur. l. Graccus. C. de adul. xxiij. q. iij. c. qui peccat. & contra tenent Pe. & Cy. in l. si quis ex cõsensu. in iij. q. C. de episc. aud. & Ioan. And. in ti. de cõp. iud. adi. §. j. quos Abb. in ij. opi. hic refert. Et ista opi. efficaciter probatur, quia si agi posset ad interesse, nõ esset spãle in casu d. l. si conuenerit. quod habet locũ pœnitentia. quia et in quolibet alio facto promisso, soluẽdo interesse, esset locus pœnitentia, cũ præcise quis ad factum nõ cõpellatur, sed soluendo interesse liberetur. l. si quis ab alio. ff. de re iu. l. stipulationes non diuiduntur. ver. Celsus. ff. de verb. obl. Confirmatur hoc. quia si obligaretur ad interesse iste, quem pœnitet in casu d. l. si cõuenerit. per indirectum, & causatiue ad prorogationẽ obligaretur, & sic in effectu non habet locũ pœnitentia. ergo non debet ad interesse. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. obl. Et ad hoc et bene facit. quia in alijs casibus, in quibus locum habet pœnitentia, non tamen tenetur quis ad interesse. vt habetur in l. si pecuniam. ff. de cond. ob. cau. & traditur in regula, quod semel. de regu. iur. i vj. ergo nec in isto casu dictum est quod peti interesse possit, & ita Mod. Senẽ. tradunt in d. l. si conuenerit. Et tenendo istam partem, pro qua cõsuluit collegium Paduanum, vt Car. hic refert, ad allegata s. in cõtrariũ respondetur. Et primo ad tex. in d. l. diem proferre, quẽ Bart. inducit, quia ibi agitur ad interesse, quando pœna promissa non fuit, secundum regulam, quæ est quod obligatus ad factum non potest pœnitere, nisi soluatur interesse. Sed hic specialiter pœnitentia admittitur, quæ impune debet habere locum. Secundo nõ ob. quod pœnitentia, quæ permittitur, in dubio non debeat tertio præiudicare. quia hic nõ sumus in dubio. sed constat de mente legis volentis in hoc, et tertio præiudicare, dum pœnitentiam concedit. prout et patet in alijs casibus. in quibus pœnitentia admittitur. Præterea ex tali pœnitentia non videtur inferri præiudiciũ alteri parti, ex quo altera pars vtiq; etiam potuisset pœnitere. Tertio nõ ob. quod dicitur de pacto nudo, pro quo agitur quandoq; de dolo, quia conceditur illud, quando arguitur dolus non seruantis pactum, & aduersarius esset in damno. tali enim casu non haberet locum pœnitentia. vt in simili habetur in contractibus innominatis, in quibus locum habet pœnitentia. sed tamen illa nõ admittitur, quando res nõ esset integra, & aduersarius damnum pateretur. Isto casu saluari potest communis opi. Sed quando allegaretur interesse simpliciter, ex eo quod pactum non seruetur, per hoc nõ competeret actio de dolo. alias nunquam haberet locum regula, quæ habet, quod nudum pactum actionem nõ producit. l. iurisgen. §. igitur nuda. ff. de pac. Et ideo in proposito, si interesse petatur simpliciter, ex eo quod pactum non seruetur, in quo etiam stipulatio interposita sit, non debet audiri. quia tex. in d. l. si conuenerit, pœnitentiam admittit. Quarto nõ obstat quod s. dicitur de promissione pœnæ. quia quando pœna apponitur. non habet locum pœnitentia in casu d. l. si conuenerit. vt ex presse Bar. dicit in l. pe. C. de pact. Sed illud ex conuentione partium. secus vero est, quando interesse petitur ex dispositione legis, prout in proposita quæstione agitur. ¶ Sed tamen hæc disputando dicta sunt. Nam pro defensione communis opinionis cõsiderandum est. quod tex. in d. l. si cõuenerit. vt dictum est, loquitur in pacto simplici, ex quo regulariter de iure ciuili actio non datur. l. iurisgen. §. igitur nuda. ff. de pact. vnde cum agi non posset ad obseruationem pacti principalis, à fortiori ex simplici pacto nõ poterit agi ad interesse. sed quando stipulatio interponitur actio producitur, per quam poterit peti interesse, si pactũ non seruetur. nec contra actionem ex stipulatu videtur habere locũ pœnitentia. In pacto enim conceditur pœnitentia, quæ respectu pacti simplicis parum operatur. quia tantum remouet naturalem obligationem, quæ ex pacto nascitur. vnde illa lex si conuenerit, non debet trahi ad stipulationem, ex quo actio producitur, & cuius natura magis repugnat ne locus pænitentiæ sit, inst. de verb. obli. in prin. nam cum illa pœnitentia concedatur contra regulam iuris communis, debet stricte intelligi, prout loquitur, & non extendi ad stipulationem, in qua longe diuersa ratio videtur, ar. c. cum dilectus. supra. de con-
115 sue. † Et ad hoc bene facit, quia videmus in contractibus innominatis quod locum habet pœnitentia. l. si pœcuniam. ff. de condic. ob. cau. & tamen si stipulatio interueniat, pœnitentia excluditur. vt not. Bart. dicit i l. ij. i fi. C. de cond. ob. cau. Bal. in l. quanuis. in fi. C. de transa. no. in l. ex placito. C. de rerum permu. Si ergo in in casu d. l. si cõuenerit. interueniente stipulatione, pœnitentia remoueretur, cõmunis opinio de plano procedit, vt agi possit ad interesse, si stipu-
116 latio non seruetur. † Nec ob. si dicatur quod stipulatio assumit naturã contractus super quo interponitur. l. si stipulatus. C. de vsuris. no. Bar. in l. si quis cum aliter. ff. de verb. obl. & idem Bar. in l. cũ mota. in iij. col. C. de transf. quia illud procedit in his, in quibus nã stipulationis non repugnat. Sed hoc, & in casu, quo loquitur Bart. in d. l. ij. nã stipulationi, repugnat quod sit locus pœnitentiæ, Vel respõderi potest, vt prosequitur Alex. in l. j. circa. fi. ff. de pac. & in rub. de verb. obl. in fi. & in stipulationes non diuiduntur. e. ti. & dixi in l. cum mota, C. de transac. Et quod supra dicitur de stipulatione, idẽ et in pacto simplici de iure canon. quia secundum communem opin. actionem producit, vt notatur. i cap. j. supra de pac. & sic nõ habebit locum pœnitentia. Et hoc probatur hic secũdum vltimũ intellectum, quem dixi supra ad istum text. & sequitur Alex. in d. l. si conuenerit. in tertia fallentia. vbi alleg. Bal. in l. si quis in cõ-
117 scribendo. C. de episc. & cleri. Et † pari ratione dictum est de iure ciuili in pacto, quod vestitur cohærẽtia contractus. quia actionem producit. l. in bonefidei. C. de pactis. & ita Bal. dicit in d. l. si conuenerit in lect. ant. & simpliciter sequũtur ibi Alex. & Mod. ¶ Ex quo colligitur quinta limitatio ad text. in d. l. si conuenerit. Et prædicta probantur ratione, quam supra dixi in stipulatione. nam cum tex. in d. l. si conuenerit. loquatur in pacto simplici, quod actionem non producit. non debet extendi ad pactum qualificatum, quod actionem producit. Ex quo enim actio nascitur, natura magis repugnat vt non sit locus pœnitentiæ, vt supra dictum est de stipulatione. Et retẽta cõi opi. quod agat ad interesse, dubitatur de duob. Primo, quo remedio agatur. Secũdo, an corã illo iudice agi possit, coram
118 quo reus respõdere promisit. ¶ † Circa primum Abb. hic concludit quod agatur actione ex stipulatu, quãdo stipulatio interuenit. Si vero fuerit pactũ nudum, etiã de iure cano. agitur. vt no. in c. j. s. de pact. Immo secundum eũ, etiã de iure ciuili agi poterit actione de dolo. vt est tex. no. in l. elaganter. §. seruus pactionis. vbi Bart. ff. de dolo. not. Ang. in consil. j. cum simi. vt Alexand. tradit. in d. l. si conuenerit. in quarta limitatione. & idem Bal. in l. cũ mota. col. ij. C. de transac. Ang. in l. certis annis. C. de pac. & Alexand. in consil. xxx. inci. viso

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Intelligitur. Hæc eadem summatim repetit in secunda lectura. col. viij.
b ¶ Papiæ, scilicet Ias. quem Dec. nume. 28. quem Dec. ibi. nume. 10. male, vt hic, reprehendit. & Franc. Ripa. hic. nu. 55. male citat Ias. pro communi.

viso puncto,& his.in ij.col.in iij.lib.Et hoc intelligit qn̄ quis patit aliquod damnum extrinsecum,si pactū nō seruet, prout loquit tex.in d.§.seruus pactionis,aliàs ex eo simpliciter q̄ pactū nō seruetur,actio de dolo non cōpetit,quia s̄m hoc oīa pacta nuda deberent seruari,vt declarat Ioan. Pet. in l.pacta quæ ꝯ. C. de pac.

119 ¶†Circa s̄m.cōis vr̄ opin.q̄ agatur coram illo iudice,coram quo promisit reus litigare, quia ēt super interesse vr̄ facta ꝓrogatio. vt tenet Gui.de Cu.in l.j.ff.de iud.Spe.in ti. de compe.iudi.adi. §. j.ver.quid si pactū.Ant.de Bu.& Abb.hic,& sequit̄ Alexā.in d.l.si cōuenerit.in ij.limitatione,nō vr̄ ꝯxisse in loco, in quē destinauit iudiciū suscipere. ergo ibi pōt conueniri.l.cōtraxisse.ff. de act. & obli.facit tex.in c.fi.s̄.de rescrip.vt per Abb.hic,qui illū tex.adducit.¶Sed ꝯ istam decisionē cōem multū facit doctrina Bar. in l.si ita stidulatus.§.Chrysogonus.ff.de verb.obli.dum alle. tex.in l. q̄ 120 fundum.ff.de cōtrahen.emp.†& ꝯcludit q̄ qualitas, quæ respicit ipsam dispositionē,si in vna dispositione adiecta sit, in alia repeti ta non vr̄,licet veniat accessorie ad præcedentē. Ex quo gr̄a exēpli,infert ibi Io.de Imol.in vlt.char.& Alex.sequitur in antepen. col.in fin.q̄ si vnus fuerit stipulatus sibi sortem dari in aliquo loco remoto a loco ꝯctus,deinde pęnā stipuletur, in pęna locus re petitus non vr̄,& sic non poterit conueniri ad pęnam in loco,vbi sortē soluere promisit.Et ita in proposita qōne dicendum vr̄, q̄a si promisisti litigare coram Lucensi iudice,& si non seruares pa ctū,promisisti pęnam, in ista promissione pęnę, vel interesse , ad quod agitur ex dispositione legis,qualitas loci repetita non vide 121 tur.†Et sic aliàs Ferrariæ iudicatum fuit de eo,qui dum esset Rhodigij,quantitatem frumenti Ferrariæ soluere promisit, & si non solueret,promisit pœnā,nam conclusum fuit q̄ Ferrariæ non poterat ad pęnam conueniri,vt Mod.quidam referunt in d.l.si conuenerit.Non ob.q̄ hr̄ in l.ꝯxisse.quia illud bene procedit respectu principalis dispositionis,quæ ad locum cōfertur. non autē lo a cū habet in eo,quod accessorie[a] venit,prout in ista quæstione agitur,vt per Bar.& Imo.in d.§.Chrysogonus.& ex hoc r̄nsio habet b ad ea quæ Abb.hic post alios dicit,[b] quia licet rōne ꝯctus conueniri possit in loco,in quo soluere promisit,hoc verum est quo ad id,quod principaliter in pacto deducitur. Secus aūt est respectu pęne vel interesse, quia locus repetitus non vr̄,per s̄. dicta. Non ob.quod habet̄ in c.fi.de rescrip.quia illud procedit ꝑ ꝑ vexationem indebite factā coram iudice.arg.l.nullū.C.de testib.¶Et ad confirmationem prædictorum considerandum est q̄ ista decisio à fortiori in casu nr̄o vr̄ procedere.quia in terminis in quibus loquitur Bar.& Imol.in d.§.Chrysogonus, pęna expresse promissa fuit,& tamen locus non videtur repetitus.à fortiori ergo in nostra quæstione, vbi petitur interesse,ex dispositione legis,non videtur locus repetitus,quia de tali interesse non constat ex tenore contractus,q̄ partes de eo cogitauerint. vnde iste casus multo magis remanet in dispositione iuris cōis,vt in loco proprij fori cō ueniatur. Confirmatur hoc, quia dum petitur interesse, videt̄ q̄ contractus non perficiatur,sed q̄ potius resoluatur. Vnde succedit q̄ licet quis sortiatur forum in loco, in quo soluere promisit d.l.cōtraxisse.ff.de act.& obl.illud verum est qn̄ agitur ad obser- c uationem contractus.secus est vbi tractatur de resolutione. [c] tex. no.vbi Bal.& Pau.de Cast.in l.ij.C.vbi & apud quem. ¶ Sed tamen prædictis non obstantibus defendi potest cōis opinio,à qua 122 recedendum non videt̄. Pro qua facit gl.fi.in c.fin.s̄.de rescri.†& quia vbi quis forum sortitur rōne contractus,ēt in accessorijs cōtractus,ibi cōuenitur c.dilecti.vbi Abb.in v.not.j.de foro compe. Bene facit quod no.Bar.in l.qui certo loco, s̄m vnum intellectū. 123 ff.de cōdi.inde.†vbi ille qui recipit indebitum per errorem in certo loco,ibi forum sortitur,si conditione indebiti conueniatur. & quod no.per illum tex.in l.in contractibus.§.omni.C.de non nu. 124 pe. † vbi exceptio non nu.pecu. quæ tendit ad impugnationem ꝯctus mutui,in loco cōtractus obijci potest. Ex quibus omnibus datur intelligi,q̄ vbi ratione ꝯctus quis conuenitur,vel rōne destinate solutionis,in omnibus,quæ accessoria sunt,vel occasione cō tractus occurrūt,forū in tali loco sortitur.sicut ergo non data pęnitentia agere corā iudice', in quē erat prorogata iurisdictio, ita data pęnitētia,si agat̄ ad interesse,agi debet corā eodē iudice, q̄a hoc est ex depēdētibus,vel saltē occasione ꝯctus hoc prouenit ꝑ s̄.dicta.Et ad hoc vr̄ decisio Are. in consi.lxxxiij.incip. qm̄ multa. 125 †vbi ex pluribus probat,quòd qui est iudex in aliquo facto,etiam dicitur iudex super interesse,quod petitur,& in locum illius facti succedit,quia interesse non solum est dependens,sed quantū ad personam iudicis idem cū ipso facto reputatur. allegat quod no. Bart.in l.stipulationes non diuiduntur,in viij.q.ff.de verb. obli.& ibi in ij.colū.ad hoc plura alia adducit,q̄ gr̄a breuitatis nō refero. Nō ob.qđ in ꝯrium allegat̄ de eo,qđ Bar.& Imol.dn̄t i d.§. Chrysogonus.q̄a illa ꝯclō altiorē postularet indaginē. nā in ꝯriū plura ibi adducit Aret.& ꝓcipue tex.ī l.Titius.C.qđ ope.lib.vbi Bal.di 126 cit†q̄ qualitas apposita ī principali dispōne, repetita vr̄ ī qualibet coherētia eius,vel depēdēti.Preterea,dato q̄ verū eēt,q̄ qualitas loci nō eēt repetita,vt s̄.deducit̄,tn̄ absq; repetitione ex alio capi te hoc suadet. q̄a īteresse ex dispōne legis īrat,& surrogat̄ in locū principalis dispōnis,ꝑ s̄.dicta.Et ꝑ hoc ēt r̄ndet̄ ad aliud qđ dixi.s̄.de resolutione ꝯctus,q̄a nō agit̄ ħ q̄ ꝯctus resoluat̄,sed interpretatione iuris ꝑficit̄.Preterea dictū Bald.in d.l.ij.C.vbi & apud quē.nō vr̄ verū,ex eo qđ Bar.dicit ī d.l.q. certo loco.& Bal.ī d.l.in ꝯctib⁹.§.in oī.& qđ no.Ant.de Bu.ī d.c.fi.in ix.col.j.de for. cōpe. 127 ¶Sexto fallit qđ dr̄ ī d.l.si ꝯuenerit.†qn̄ iur̄m interponit̄, q̄a tūc nō habebit locū pn̄ia,ꝑut Imo.hic tenet,& sequit̄ Aret. & idem Ant.de Bu.ī c.veniēs.j.de iureiu.Ang.Fulg.Pau.de Ca.& Alex.in d.l.si cōuenerit.& idē Pe.de Anc.in cōsi.clxj.inci.in auxilijs verita- 128 tis,circa fi.& vr̄ ista cōis opi.q̄ ꝓcipue fundat̄. ¶†Primo, q̄a ad factū q.s ꝓcise obligat̄,qn̄ iur̄m interponit̄,vt voluit gl.no.in l.si pecunia.in prin.ff.de cōdi.ob cau.& illa vr̄ approbari cōiter, & ꝓsequit̄ illā Alex.in l.stipulationes nō diuidunt̄.in pe. char.ff. de ver. d obl.Ex ista prima rōne īfert̄,[d] q̄ si facta eēt cōuētio ꝑ instr̄m guarētigiatū,in d.l.si cōuenerit.nō haberet locū pn̄ia.Et sic erat sexta 129 limitatio,quia ex tali instr̄o q.s ꝓcise obligat̄ ad factū,†qđ ꝓmisit, vt no. Bal.dicit in l.vnica.col.pe.ver.sed pone.C.de sen.q̄ ꝑ eo qđ 130 interest.vbi alleg.tex.ī l.q. restituere.in fi.ff.de rei ven.¶†Scđo ad id,qđ est dictū de iur̄o,facit,q̄a dictū iur̄m impleri in forma specifica.c.ad nr̄am .el j.j.de iureiu.& qđ no.Bar.ī l.amplius nō peti.ff. ad rē ratā hab.cū si.ergo formaliter dēt seruari iur̄m, prout ꝓstat̄. 131 ¶†Tertio,q̄a actus alias retractabilis,si iur̄m apponat̄, nō pōt reuocari. auct.sacra puberū.C.si aduer.vēdi.c.cū cōtingat. de iure- 132 iurā.c.q.uis.de pact.in vj.cū si.¶†Quarto,q̄a iur̄m habet vim litis cōtest.l.nā postea.§.si is q. tēporali.ff.de iureiur. sed post litē con- 133 test.nō hēt locū pn̄ia d.l.si cōuenerit.ergo nec post iur̄m.¶†Vltimo,quia regulariter vr̄ q̄ iuramentum semper aliquid addat dispositioni, super qua interponitur,vnde facit actū valere eo mo- e do quo pōt [e] l.cum pater.§. filius matrem.ff.de leg.ij.Bar.in l.si q.s maior colum.fin. C. de transactio. & notat Bart. in l. eam quam. versi.sextus casus.C.de fideicom. & quod Bald. tradit in l.j. in ij. quæstio.C.commo.cum simi.& Moder. tradunt in dicta l. si conuenerit.Ex quibus communis opi.iustificatur.¶Dominus Anto. tamen,& dn̄s Abb.hic contrarium tenent.s.quòd locum habeat f pęnitentia,licet iuramentum[f] interponatur in casu d. l. si conue- 134 nerit. Mouentur,quia† iuramentum secundum subiectam materiam intelligitur l.fi.ff. qui satisd.cog.& bonus tex.in l.fi. C. de nō 135 nume.pecu.†vbi iuramentum in confessione mutui exceptionē non numeratę pecunię non excludit.ergo in proposito non videtur excludere pęnitentiam, quæ in casu isto admittitur. facit dictum Innocē.in c.per tuas. supra de arbitr.vt per Abb. hic.¶Articulus disputabilis est.& tenendo istam partem,nō obstant quæ supra ꝑ cōmuni opinione adducuntur. Et primo quod dicitur de iuramento, per quod quis præcise ad factum obligatur, quia etiam articulus ille disputabilis est, & perplures sunt, qui contrarium dicunt, vt Moder. referunt in dicta l. stipulationes non diuiduntur.& Ioan.de Anan.hoc tenent in cap.fin.in princi.infra ne præla. vic.suas. Præterea, dato quòd illud esset verum, ex tali conclusione non bene infertur ad quæstionem nostram, in qua sunt duo. Primo, obligatio ad factum. Secundo, pœnitentia, quæ in tali pacto specialiter conceditur. Licet ergo tollatur primum, secundum tamen non videtur tolli. Probatur hoc in simili, nam fauore libertatis ad factum precise quis obligatur l. qui Romæ.§. §. Flauius.vbi Paul.de Cast.ff. de verborum obliga.& tamen hoc non habet locum, quando quis ad factum manumissionis obligatur ex contractu innominato, in quo est locus pœnitentiæ, & sic duo concurrunt l.si pecuniam. §. sed si acceperit.cum glo. in versicu.consequi.ff.de condi. ob cau. Et declarauit Alexand. in d.l.

ADDITIONES.

a ¶Accessorie. Hæc solutio falsa est.solue q̄ dicta lex cōtraxisse loquitur qn̄ promissum est ibi soluere,& sic iā ꝯctū est forū,quo casu ēt pro pœna interesse, & alijs accessorijs ꝯctum est. Secus ex eo,q̄ quis promisit ibi litigare,quia ob id nondū in aliquo contractū est forum. Et ita dicendū de iure,licet Fran.de Ripa hic, nume.56.se inuoluat. Sed in Reguo Franciæ.d.l.contraxisse, non seruatur, nec contrahendo,& quis sortitur forum.

b ¶Syl.Ald. D.cit. Contrarium vide paulopost,& col.xvj.s̄.eo.

c ¶Resolutione. Idem Fr.Ripa hic,nu.56.limita si agatur actione ex contractu.

d ¶S.Ald. Infertur.In cōtrariū,vide Ias.in l.certi condi.in prin.col,vij.ff.,si cert.pet.

e ¶Syl.Ald. Potest. Vide Alex.consi.xxxij.in fin.lib.iiij.late Fely.in c.cum super. colum.pe.de offi.deleg.Ias.in §.item si quis postulante,col.ij.ver.ix. iuramentum. instit. de action.

f ¶Licet iuramentū. Hanc tenet Dec.hic & est verior, licet Franc. Ripa hic,nu.59. sequatur communem.

in d.l.ſtipulationes nō diuiduntur.in pen.car. dum opponit ibi, ſed contra hoc facit.Ex quo etiam reſpondetur ad illud qđ dictũ eſt de inſtr̃o guarentigiato,inferendo ſextam limitationem.iuxta dcm̃ Bal.in d.l.j.C.de ſen.q̃ pro eo,qđ inter.nã dato ꝙ illud dictum verum,ſit,non tñ infertur ad quæſtionem noſtram hic.Præterea in illo dicto Bal.reprehenditur per Alex.poſt alios in d.l.ſti-
136 pulationes.in verbo,Celſus.col.xviij.in fi.¶†Secundo non ob. ꝙ debeat iuramẽtum impleri formaliter.quia illud verum eſt quãtum ad interpretationem verborum, quæ proprie intelliguntur in iuramẽto.Vnde qui promittit ſoluere cum iuramẽto,non poterit cõpẽſare,[a] vt in iuribus allega.in cõtrariũ.Sed tamẽ per hoc nõ excluditur interpretatio,quæ extra proprietatem verborum venit ex natura actus,vt probatur in d.l.fi.C. de nõ nume. pecu.
137 ¶†Præterea etiam improprie,& ficte iuramẽtum intelligiť,quãdo non tendit in præiudicium tertij.c.ex parte tua vbi Abb.j. de clericis nõ reſidẽ.¶Tertio non obſt.ꝙ actus impediť retractari ꝑ iuramẽtum,in auct.ſacramenta puberum c.cum ſi.ſupra allega. quia illud videť habere locum in contractibus,qui de ſui natura non retractantur.l.ſicut.C.de act.& obl.& propter qualitatẽ perſonæ illud concediť. hic vero pęnitẽtia admittitur ex natura pacti,ibi videť tolli priuilegiũ perſonæ, quod facilius tollitur l. eius militis.§.militia miſſus.ff.de teſta.mi.& patet hoc in d.l.fin. C. de non nu.pec.¶Quarto,non ob.ꝙ iuramentum habet vim litis cõteſt.quia illud videť ꝓcedere in iuramẽto litis deciſiuo, quod tẽdit in fauorem iurantis.non ſic in iuramẽto cõfirmatorio,de quo loquimur, quod reſpicit præiudicium iurantis, & in eo diuerſa ratio videť.¶Vltimo nõ ob.ꝙ iuramẽtum ſemper addat ad naturam actus,& non reſtringit.quia verum eſt,ſed ſufficit ꝙ aliquid addat.in alijs vero ſequiť naturam actus, ſuper quo interponiť. d.l.fi.C.de nõ nu.pecu.& ita euitari poſſunt rationes, quæ ꝓ cõmuni opi. adducuntur.¶Sed tenẽdo opi.cõmunẽ ad fundamẽtum quod faciũt Ant.de Bu.& Abb.in d.l.fi.ff.qui ſatiſ.cog.& in l.fi.C.de nõ nume.pecu.reſpõdetur pluribus modis. Primo ſecundum Aret.h̃,ꝙ iuramẽtum ſequiť naturam actus primordialem, quæ in obligationibus facti ex mora inſurgit.arg.l.item veniunt. §.item cum prædiximus.ff.de pet.hære.& per glo.in l.certi condi. in prin.ff.ſi cer.pet.Et ſic in propoſito videť ꝙ natura accidentalis ſit,vt locum habeat pęnitẽtia in pacto prorogationis,& iſta iuramẽtum nõ ſequiť.Sed dicunt quidam in d.l.ſi cõuenerit.ꝙ pęnitẽtia,de qua ibi diciť,non vr̃ ex natura primordiali.Et vlterius declarari põt,quia obligatio ad intereſſe in obligationibus facti accidentalis dr̃,quia nõ à principio,ſed ex mora ſuperueniẽtj committiť.Sed iſta pęnitentia à principio vr̃ ineſſe ipſi pacto,& cõuẽtioni,nec cãtur ex aliquo accidenti,quod ſuperueniat. Vnde iſta rñſio Are.nõ ſatisfacit,& attẽta rõne eius,ꝯ eum videť tex. in d.l. fi.C.de nõ nu.pecu.vbi iur̃m nõ excludit excep.nõ nu.pec.& illa excep.videreť ex natura occidẽtali,q̃a nã cõfeſſionis eſt, ꝙ obligeť cũ effectu ille,qui confiteť.¶Secundo Inn.hic rñdet, & in d. c.per tuas.de arbi.& ſequitur Alex. in d.l.ſi cõuenerit. ꝙ in d.l.fi. C.de nõ nu.pecu.veriſimiliter ex mẽte iurantis colligiť, ꝙ noluit obligari,niſi habuerit pecuniam,nõ ſic ĩ alijs caſibus regulariter, quia iuramentũ addit diſpoſitioni,ſuper qua interponiť.Vnde ſi interponať ſuper facto,obligatur pręciſe qui promittit,nec repugnat voluntas iurãtis,vt per Alexã.in d.l.ſi cõuenerit. & cum iſta ſolutione cõſonat in effectu qđ Bar.dicit in d.l.ſi quis pro eo.col. pe.ver.viij.prohibeť.in fi.ff.de fideiuſ.& ſequitur Imo.in c.cũ cauſam.in fi.de emp.& vend.Sed iſta reſpõſio ẽt dubitabilis vr̃,quia ſicut,in d.l.fi.C.de nõ nu.pecu. nõ eſt veriſimile ꝙ velit obligari, niſi pecuniã habuerit,ita nõ vr̃ veriſimile ꝙ ille,qui ad factũ obligať,pręciſe velit teneri,& priuari facultate ſoluendi intereſſe, vt dicit Io.de Ana.in d.c.fi.in prin.ne præla.vic.ſuas quod à fortiori in caſu nr̃o vr̃ procedere,in quo duo cõcurrũt,obligatio facti,ad quod præciſe quis non teneť,& pęnitentia, quæ in iſto caſu ſpecialiter admittiť, vt ſupradictum eſt. vnde difficilius derogatur. Pręterea in d.l.fi.C.de non nu.pec.nõ deficit cõſenſus, nã ex cõfeſſione dr̃ q̃s cõſentire.l.gñaliter.C.de nõ nu.pecu. in c. ꝑ tuas. infra de ꝓba.Sed in d.l.fi.ꝓrogatiua quędam debitori cõceditur, vt nõ teneať ꝓbare pecuniã numeratã nõ fuiſſe. ſed illa ꝓbatio creditori incumbit, & ſi ꝑ iur̃m excludereť exceptio numerate pecuniæ,non diceť ille debitor obligatus ſine cõſenſu eius, quia imo cõfeſſio ſua arguit conſenſum eius.vt dictum eſt.ſed tñ tolliť prærogatiua probationis, vnde ſi debitor excluſus ab excep. nõ nu.pec.vellet probare pecuniam numeratã non fuiſſe, bene admittereť,vt ibi hr̃,& inſti.de lite.oblig.Sicut ergo in d.l.fi. non excludiť illa prærogatiua ꝓbõnis per iuramẽtũ. ita in propoſito nõ vr̃ tolli ꝓrogatiua pnĩę,q̃ ĩ iſto caſu ꝯcediť.¶Tertio, & vltimo rñderi põt, ꝙ iur̃m ſequiť nãm actus ſuper quo interponiť, quo ad hoc vt ĩ plus quis nõ teneať d.l.fi.C.de nõ nu.pec. Secus vero quãtũ ad hoc,vt inefficacius obligeť,,put in ꝓpoſito agiť. Ita in ſimili dñt Imo.Pau. de Ca.& Alexã.in l.miles.§.decẽ.ff.de re iu. ꝑ illũ tex.de ſtipłone, q̃ ẽt interpretať ſm̃ nãm ꝯctus ſuper quo interponiť.Sed nec iſta rñſio vr̃ ꝓcedere.q̃a ĩ d.l.fi.ẽt efficaci⁹ obligari dr̃,& nõ plus.dũ except.nõ nu.pecu.remoueť.& iõ opi.Ant.
138 de But.& Abb.h̃,de iure probabilior vr̃,prima tñ cõis eſt.¶†Septimo fallit diſpõ d.l.ſi cõuenerit.in eo, qui cõfiteť iudicẽ nõ eſſe cõpetẽtem,vel ſe tenere litigare corã illo.quia tunc per cõfeſſionẽ[b] iuriſdictio ꝓrogať.& nõ habet locũ pnĩa,vt Bal. no. voluit.in l.ſi pr̃.C.de ſta.defun.vbi in arg.alle.tex.in l.depoſiti.§.j.ff.de pac. & ſequiť Alex.in d.l.ſi cõuenerit.in ſexta limitatione.¶Sed contra iſtud dictũ facit quod no.Bar.in l.nõ fatetur.in j.col.ff. de conf
139 eſ.vbi inquit†ꝙ falſa cõfeſſio ſciẽter facta in his,quæ pertinẽt ad litis ordinationẽ nõ præiudicat,per tex.in l.is,qui ſe obtulit. cum l.ſeq.ff.de rei vẽd.& talis vr̃ iſta cõfeſſio. ergo nõ vr̃ præiudicare.
140 †Cõprobať hoc,q̃a ſm̃ Bal.in c.p.& g.de offi.dele.in iiij.col.renũtiari nõ põt diſpõni d.l.ſi cõuenerit.quo minus ſit locus penitentiæ.Vnde ſuccedit ꝙ cõfeſſio nõ valet,nec attẽditur in his,quę pẽdẽt à poteſtate confitẽtis.c.ſuper eo.de eo qui cogno.conſa.vxo.ſuę.l.ſi forte.& quod ibi Bar.ff.de caſt.pec.per gl.& Doct.vt in l. ſi donatione.C.de coll.cum ſim.¶His tamẽ nõ obſtãtibus,deciſio Bal.verior vr̃,pro qua facit,quia pęnitẽtia excludiť per lit.cõte.vt per glo.& oẽs in d.l.ſi cõuenerit.Sed qñ partes cõfitẽtur litẽ eſſe ꝯteſta.valet illa ꝯfeſſio,& p̃iudicat.vt eſt tex.no.in c.fi.& ibi Abb. declarat.j.de ꝓba.Ergo vr̃ ꝙ in q̃one nr̃a cõfeſſio præiudicet, ſi-
141 cut in litis cõte.a qua pnĩa d.l.ſi cõuenerit.terminatur, † & cõfeſſio habet vim pacti,vt declaratoria fori tollatur. vt declarat Bal. per illum tex.in l.j.in j.no.C.de epi.& cle.facit tex.& ibi Salyc. in
142 l.j.in prin.C.de pac.&†ſic vr̃ ꝙ diſpoſitioni.d.l.ſi conuenerit,renũtiari poſſit.quod expreſſe tenet ibi Albe.in vlt.q.& maxime ſi iuramentũ interpoſitũ ſit,vt ẽt ipſe Bal. tenet in c. quæ in eccleſiarũ,col.xj.s̃.de conſti.Ad quod facit quod dicit Pe.de Anc.in cõſi. ccij.in auxilium veritatis,circa fi.ꝙ diſpoſitio d.l.ſi conuenerit,fauore priuato introducta eſt. ergo poterit renuntiari l. penulti. C.de pac.ad apłicã.j.de regula.Nõ ob.doctr.Bar.ĩ d.l.nõ fateť, q̃a vr̃ ꝓcedere vbi non cadit aliqua interpretatio iuridica ad aliquẽ effectũ iuris.& culpa actori imputari poteſt. prout loquitur tex. ĩ d.l.is,qui cum ſequen.Sed in quæſtione noſtra,quando quis confitetur iudicem eſſe competẽtem,licet in veritate,hoc falſum ſit, tamen intelligi poteſt ꝙ voluerit prorogare iuriſdictionẽ, ex quo poteſt ſi ſcienter confitetur.nam ſit iſta interpretatio,vt actus valeat.ar.cap.abbate ſane.de ver.ſig.& in l.quoties. ff.de reb. dub. Non ob.ꝙ renuntiari non poſſit. quia contrarium verius videtur per ſupradicta.¶Ex quibus habetur octaua limitatio,quãdo partes renuntiant[c] d.l.ſi conuenerit. valet em̃ renunciatio,vt dictum eſt,licet contrarium voluerit Bad.in d.c.p.& g.de offi.deleg. Sed tamen pro concordia dici poteſt ꝙ valet renunciatio ad iſtum effectum, vt non vtatur pęnitentia, qui potuiſſet habere locum in caſu.d.l.ſi conuenerit, illa enim reſpicit priuatum commodum, vnde renuntiari poteſt,vt dictum eſt. Si vero fieret renuntiatio h̃ modo,ꝙ in caſu.dictę.l.ſi conuenerit,non habeat locum pęnitentia,non valere renunciatio. quia cum diſponatur à iure ꝙ ſit locus pęnitentiæ.in caſu d.l. ſi conuenerit. hoc non poteſt tolli. ar. l.nemo poteſt.ff.de lega.j. Nam quòd ex aliquo contractus quis efficaciter obligetur, hoc pendet à poteſtate legis. vnde non videtur quòd ex pacto nudo quis,etiam ſi velit, efficaciter obligari poſſit de iure ciuili.nec videtur quòd partes facere poſſint, ꝙ in contractibus innominatis non ſit locus pęnitentiæ. hoc enim eſt in poteſtate iuris ciuilis,à quo ciuilis obligatio cauſatur,inſti. de obli.in prin.& hoc forte voluit Baldus in d.cap.p.& g.dum inquit quòd d.l.ſi conuenerit,continet ius publicum.Nec. obſt. ſi dicatur quòd facilius deberet impediri, ne pęnitentia naſcatur ĩ caſu d.l.ſi conuenerit.quam ſi nata ſit.ꝙ tollatur.argu.l. patre furioſo.ff.de his, qui ſunt ſui. quia illa regula non habet locum in iſto caſu,propter diuerſam rationem.quę eſt quãdo tollitur pęnitentia,derogatur iuri priuato illius, qui pęnitentia vti potuiſſet. Sed quando agitur quòd in tali pacto quis obligetur efficaciter, alteratur iuris diſpoſitio,& derogatur diſpoſitione d.l. ſi conuenerit.Nec obſtat quòd in effectu idem videatur. quia non eſt verum.voluit enim lex,ꝙ in tali pacto prorogationis iuriſdictio,habeat locũ pęnitentia.& ſi poſtmodũ illa pęnitẽtia tollať, non curat,

---

ADDITIONES.

a ¶Compenſare. Matth.ſing.liiij.Alex.conſi.xcj. lib. ij. Iaſ. conſil. cxxxiiij.lib.iiij. Lud.Goza.conſi.lxix.& eſt communis. [illegible]

b ¶Confeſſionem. Et male quidquid Deci.dicat.

c ¶Renunçiant. Idem Franc.Ripa hic.nu.65.& male.

rat, nec in hoc offenditur ipſa lex. ſed quando agitur immediate ꝙ in caſu d.l. ſi conuenerit quis obligetur efficaciter, ſit cõtra illã 143 legẽ. & hoc nõ vr̃ poſſe fieri per ſupradicta. ¶ † Nono fallit in ꝓcuratore, q̃a ſi dominus prouocauit iuriſdictionẽ, quãuis poſſit pœnitere, ꝓcurator tñ nõ poterit, quia veniret ꝯ factum dñi. quod 144 nõ põt l. ſi hominem. ff. mandati, † nam dñs in eadem voluntate perſiſtere præſumitur, vt no. tradit Pet. de Anch. in conſi. cxxxix. incip. primum dubium, col. pen. & idem ſentit in d. conſi. ccij. incipiente in auxilius veritatis. col. iij. ſi ergo procurator ipſe iuriſdictionem prorogaſſet, ceſſaret ratio Petri de Anch. & videretᷣ dicẽ 145 dũ ꝙ ipſe poſſet peniteꝛe. ¶ † Decimo fallit qñ partes promittũt in iudicio ſiſtere, & parere mandato curiæ, nam iſta verba copulatiue excludunt pœnitentiam, vt Bal. concludit in addi. Specu. in ti. de reo. col. j. Facit ad hoc, quia qui ꝓmittit coram iudice nõ ſuo aliquem præſentare, per hoc non vr̃ iuriſdictionem illius iudicis prorogare. l. j. ff. ſi quis in ius voc. non ierit, ſm̃ vnum intellectum, & tamen ſi promittit parere mandatis curię iuriſdictio proroga- 146 tur, ſm̃ Bal. Angel. & Pau. de Caſt. ibi. ¶ † Vndecimo fallit quo ad acta ante pœnitentiã, quia valent, vt in ſimili videamus delegan- 147 tem † poſſe reuocare delegatum l. iudicium ſoluit. ff. eo. † & tamẽ 148 acta prius facta valent, vt per Io. And. in titu. de compe. iudi. adi. §. ſuper ver. quid ſi promiſit. Et in caſu noſtro expreſſe ſentit Bal. in l. j. C. de iuriſd. om. iud. Ang. in l. j. ff. de iud. & ſequitur Alex. in d. l. ſi conuenerit in ix. fallentia. Et hoc intelligitur de illis actis, ex quibus tacite prorogatio irreuocabilis non inducitur, prout in- 149 fra videbimus. ¶ † Duodecimo diſpoſitio l. ſi conuenerit, non habet locum in eo, qui in aliquo loco ſoluere promiſit. nam remota pœnitentia efficaciter in tali loco poterit cõueniri l. iij. ff. de bo. aucto. iud. poſſi. l. hæres abſens. §. fi. ff. eo. quia in loco deſtinate ſolutionis contraxiſſe vr̃, vt tex. dicit in d. l. iij. & in l. contraxiſſe. ff. 150 de actio. & obli. Et hoc procedit ẽt quo ad acceſſoria, † in quibus q̃s forum ſortitur in loco deſtinate ſolutionis, vt Abb. dicit per illũ 151 tex. in c. dilecti. j. ti. j. † Secundo hoc ampliatur vt procedat etiam ſi a tacite[a] ſolutio ibi deſtinata ſit, vt inquit Ant. de Bu. in c. fin. col. x. verſi. inquantum dixi & Abb. ſequitur ibi in gl. j. col. j. tit. j. qui dicit ꝙ in hoc tacitum non differt ab expreſſo. & idem Bar. in l. hæres abſens. §. proinde. ff. eo. facit text. in l. ſed & ſi ſuſceperit. §. j. ff. 152 eo. tit. ¶ † Tertio prædicta cõcluſio locũ habet, etiam ſi poſt cõtractum perfectum ex interuallo deſtinatio ſolutionis facta ſit, ſecundũ Ant. de Bu. in d. c. fi. col. ix. in ver. quantũ dixi. per tex. in l. quamuis. §. j. ff. eo. Dicit tñ But. ꝙ iſto caſu ẽt in loco celebrati contractus poterit cõueniri, licet ſecus ſit, qñ in ipſo ꝯtu ſolutio alibi deſtinatᷣ, vt no. Bar. in l. j. in prin. ff. de eo, qđ certo loco. in l. que- 153 ro. per illũ tex. ff. de ſolu. & Abb. in d. c. fi. in gl. ij. cum ſi. ¶ † Quarto extẽdiᷣ vt procedat nõ ſolũ, qñ locus ſpecialiter nominatur, ſed ẽt ſi gñaliter dictũ ſit, in quocunq; loco, vel ſi dicatᷣ vbicũq; fuerit petitũ, vel vbicunq; fuerit inuentus, nã vbiq; poterit cõueniri. nec ꝑ ꝑ gñalitatẽ promiſſio vitiatur l. Titium. §. tutores. vbi Bar. ꝑ illum tex. ff. de admi. tut. Sequũtur Ant. de Bu. hic, in v. char. poſt antiquos, quos ipſe refert. & Abb. idem Bart. in l. pen. C. de pac. Bal. in d. l. fi. §. ſed & ſi quis. col. fin. C. cõia dele. l. iij. §. ſi quis ita. de eo, quod certo loco. bonus tex. in l. Lucius. la j. in prin. ff. depoſiti. & ita ſe habet magis cõis opinio, vt Alexan. deducit in d. l. ſi con- 154 uenerit. in x. fallentia. † Et iſto caſu creditor habebit eligere locũ, vbi velit ſibi ſolui, vt no. Bal. in rub. C. de cõſti. pecu. in ij. col. verſi. modo venio ad locũ, in fi. & in l. ab eo C. quõ, & qñ iud. ver. extra quæro. Titius. Alex. in conſi. xxxv. incipiente in cauſa, & lite. col. 155 pen. lib. j. & pro tota quãtitate † in tali loco declarato poterit conueniri, vt no. dicit Bar. in l. iij. §. ſi quis ita. ff. de eo, quod certo loco. etiam ſi ibi non ſortiatᷣ forũ aliqua rõne, vt hic, poſt Anto. de Bu. Abb. concludit. ¶ Prædicta concluſio tunc declaratur. Et primo b vt procedat ſm̃ fictionem,[b] & quantũ ad interpretationem iuris dicatur ꝯctus fieri in loco deſtinate ſolutionis, vt colligitur in d. l. iij. & in d. l. ꝯxiſſe. in ver. intelligitur. & declarat Ant. de But. in d. l. fi. col. ix. in ver. aduerte. & idem Abb. ibi in ij. gl. Hoc voluit gl. in l. eum qui. in ver. denegatur. ff. de conſti. pec. Contractus ergo ve- 156 re celebratur, vbi verba ꝓferuntur, & † iõ debet ibi ſolui gabella, & non in loco deſtinate ſolutionis, ſecũdum Ant. de bu. & Abb. in loco præalleg. & idem decidit Bal. & ſequitur ibi Paul. de Ca. in l. j. C. vbi conue. qui cer. loc. dar. promiſ. Contrarium tamen tenet idem Bald. in l. multum intereſt. colum. pe. C. ſi quis alte. vel ſibi. Sed prima opi. communiter tenetur. Facit quod no. Bald. in l. j. iiij. q. C. de contrahen. emp. & in l. magis puto. §. illud. ff. de reb. eo. cum ſimi. vt dicam in d. c. fi. prædictis adde quod no. Bal. in cõſil. ccclxvij. verba dicunt. lib. j. ¶ Secundo prædicta concluſio locum habet, quando generaliter fuit facta promiſſio non expreſſis aliquibus locis, quia tũc in quolibet loco poterit conueniri, vt 157 dictum eſt. † Secus vero vbi aliqua loca exprimuntur cum generali clauſula, puta, promiſit ſoluere Florentię, Senis, & vbiq; lo- c corum,[c] vbi fuerit inuentus. quia iſta generalis clauſula reſtringi- d tur, & intelligitur de locis ſimilibus[d] expreſſis. ita Ant. de Bu. hic col. xviij. hic puto maxime arg. c. ſedes. ꝯ. de reſcri. & Abb. hic ſequitur, & idem tenet Rom. in conſi. clxxx. incip. ſi admittimus, col. fi. Et ad hoc facit quod Old. tradit in conſi. viij. incip. quidam paterfami. & quod no. Bar. in l. qui habet. §. fi. ff. de tutel. cum pluribus ſimi. vt congerunt Mod. in c. ſedes. Imo. tñ hoc cõtrariũ tenet, ꝙ poſſit in quolibet loco conueniri, non obſtãte expreſſione aliquorũ locorũ, & cũ eo vr̃ tranſire Alex. in d. l. ſi conuenerit. dũ vlti. loco illũ refert, & certe hoc videᷣ eſſe de mẽte partium. Sed pro cõcordia diſtingui põt, ꝙ aut eſt locus inſolitus, de quo veriſimiliter partes non debuerunt cogitare, & non poterit in tali loco conueniri, ar. l. ſi fiſtulas. §. frumenta. ff. de ꝯhen. emp. & in l. Seio. §. medico, & quod ibi Bar. ff. de an. leg. & quod ꝑ iſta iura Angel. tradit in cõſi. clxxxvj. inci. præmittendũ eſt. Et iſta rõ vr̃ habere locũ, ẽt qñ aliquis locus ſpãliter nõ exprimatᷣ, & ſic ꝓcedit, & loquiᷣ Ant. de Bu. Si vero locus nõ ſit inſolitus, quãuis remotior ſit alijs expreſſis locis, ex intentione partium vr̃ ꝙ poſſit ibi conueniri, prout Imo. dicit. Ex quo infertur, ꝙ qui hoc Piſis cõtraxit, & promiſit ſoluere Florentiæ, Senis, & vbiq; locorũ, ꝙ ẽt Romæ, 158 & Mediolani, vel Venetijs poterit conueniri. ¶ † Tertio, prædicta conclu. declaratur, vt procedat quando quis reperitur in loco, in quo ſoluere promiſit. ſecus ſi ibi non reperitur, quia non poterit cõueniri, vt per Bar. in d. §. turores. & in d. l. ſi cõuenerit. & in d. rub. de conſti. pec. Bald. cum ſi. ꝯ. all. nam hoc idẽ eſt, qñ rõne ꝯctus quis cõueniᷣ, q̃a tunc demũ ibi cõueniri poterit, ſi reperiᷣ, d. c. Romana. §. cõtrahẽtes, vt per gl. in l. j. in verbo, dato. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. Sic etiam in foro originis, qñ quis alibi domi- 159 cilium habet, † nam in loco originis demum cõueniri poterit, ſi ibi reperitur, vt no. Bar. in l. aſſumptio. §. j. col. ij. ff. ad muni. & iſta eſt magis cõis opi. vt Alex. concludit in l. cum quædam puella. ff. de iuriſd. omn. iud. Si ergo in propoſita quæſtione in loco deſtinate ſolutionis non reperitur, non poterit cõueniri. Et not. quòd ipſe dñs debet eſſe præſens, & non ſufficit quòd ibi ſit procurator dñi, ſecundum Bal. in cõſi. ccclxvij. lib. j. ſupra allegato. ¶ Iſta tñ limitatio reſtringitur, vt non habeat locum in quibuſdam caſibus, quibus abſens in loco contractus, vel deſtinate ſolutionis 160 poterit conueniri. † Primus eſt ratione bonorum, quæ in tali loco reperiuntur, vt probatur in d. §. contrahentes. ad idem text. in d. l. Titium. §. tutores. vbi Bar. ff. de admini. tuto. Bald. in d. l. fina. §. ſed & ſi quis. col. fin. C. communia delega. Ant. de But. hic in penulti. char. & Abb. in d. cap. fin. dum loquitur de foro contractus. 161 ¶ † Secundo hæc limitatio declaratur, vt procedat immediate, ſed tamen mediate videtur ꝙ iudex deſtinate ſolutionis, etiam procedere poſſit, & requirere iudicem contrahentis, vt ipſum citaret ad finem diſcutiendi obligationem perſonalem, & vt eum directo condemnaret. Ita not. de foro contractus dicit Anto. de Bu. in d. cap. fin. j. de foro compe. colũ. xiiij. in princi. puto tamen, quia ita eſt in delictis. & hoc etiam finaliter Abb. tenet in d. cap. fin. in gl. fin. colum. iiij. quia ſicut permittitur in iudice delicti, vbi agitur de maiori præiudicio. clemen. paſtoralis de re iudi. ergo à fortiori idem dicendum eſt in contractibus. Sed tamen ratio iſta non videtur bene procedere. quia in delictis verſatur publica vtilitas, vt puniantur delicta l. ita vulneratus. ff. ad legem Aquil. & in cap. vt famę. infra de ſenten. excom. & ideo in delictis locum habet remiſſio, & non in cõtractibus. ergo non videtur bona æqui- 162 paratio. ¶ † Tertio[e] iſta limitatio non procedit, vbi quis in certo e loco ſoluere promiſit, & ſe ibi repreſentare. quia tunc in tali loco poterit conueniri, licet alibi reperiatur. ita Bald. not. dicit in l. cum Archimedoram. in ij. colum. C. vt in poſ. leg. Ex quo infert 163 ibi, † quòd ſi in inſtrumento debiti iſta verba ſint, quòd promiſit in tali loco ſoluere, & ibidem ſe præſentialiter præſentare, ſemper ad talem locum debet fieri remiſſio, allegat text. in d. l. fideiuſſor. §. pen. ff. qui ſatiſdare cogan. & Fulgo. in l. j. ff. ſi quis in ius vocat. dicit quòd valeret pactum quòd quis in loco deſtinate ſolutionis, vel contractus, deberet remitti. facit tex. in l. j. §. ſi conue- 164 nerit. ff. depoſi. ¶ † Quarto non procedit, quando quis in certo loco ſoluere promiſit, & certo tempore, puta Florentiæ, in die ſancti Ioannis, nam tunc ibi poterit conueniri. licet non reperiatur, vt notat Bald. dicit in cap. primo. colum. iij. de mili. vaſal. qui contumax

ADDITIONES.

a ¶ Tacite. Maria. Sozi. c. dilecti filij nu. 20. de fo. compe.
b ¶ Fictionem. Idem Fran. Rip. nu. 62. & bene.
c ¶ Locorũ. Idem Deci. addit quædam ĩ. in ij. lect. col. viij. in fin.
d ¶ Similibus. Ripa hic nu. 71.
e ¶ Tertio. Hanc quartam & quintam fallentias veras non puto.

contumax est, vbi ad hoc Imo. refert in c. si aduersarius, de eo qui mit. in pos. ¶ †Quinto & vltimo casu, limitatio supradicta nõ ꝓcedit, qñ iste qui alibi soluere ꝓmisit, priuilegio fori renũtiauit. nã tunc in loco destinate solutionis oĩno poterit ꝯueniri, etiã ꝙ ibi nõ reperiat, glo. no. in l. j. ff. si quis in ius voca. non ierit. quã Abb. hic sequit, dicens illã esse incognitam Canonistis. & idem Abb. in d. c. fi. in glo. ij. col. v. & illam vnicam in iure Bal. dicit in d. l. cũ Archimedorã, & cõiter approbatur, vt per Alex. in d. l. j. col. fin. †Qui n. promittit soluere ĩ tali loco, & renũtiat priuilegio fori, vr̃ voluisse ꝙ tm̃ ibi causa decidatur, vt Abb. dicit in d. c. fi. nam talis renũtiatio nihil operaret̃, nisi ad talẽ locũ haberet locũ remissio, vt colligit̃ ex verbis Bal. in d. l. cũ Archimedorã. & idẽ Bal. dicit in c. præterea. col. fi. ver. adde ꝙ ẽt in ꝯtractibus. s. de offic. deleg. Nec huic limitationi obstat, si dicatur ꝙ ille, qui renuntiauit priuilegio, nõ prohibet̃ vti iure cõi. l. miles. §. sexaginta. ff. de adul. in fin. Bal. per illum tex. in l. sed & si quis. §. quæsitum. circa fin. ff. si quis cau. Ant. de Bu. in c. j. in ij. no. per illũ tex. s. de transac. Quod aũt in loco cõtractus, vel destinate solutionis, q̃s non debeat remitti, hoc nõ ex priuilegio, sed de iure cõi competit. c. j. §. cõtrahentes, de foro cõpe. in vj. Ergo non vr̃ hoc ius tolli ex renuntiatione prædicta, q̃a responderi põt ꝙ illud habeat locum, si vltra ius commune competeret aliquod priuilegium. Nam ex pluribus iuribus si vni renuntiat̃, alterum remanet l. si domus. ff. de ser. vrba. præd. secus si vnum ius tm̃ competit. quia illud tollitur per renuntiationem. l. stillicidij. ff. quemad. ser. ami. Et ita respõdent quidã in d. l. j. Sed ista respõsio non tollit. ar. quia licet vnũ ius tm̃ cõpeteret, scilicet ius cõe, illi renũtiatũ nõ vr̃, ex quo verba nõ cõueniũt, quia, vt dictũ est, licet tollat̃ priuilegium, non tollit̃ ius cõe. Et ita ẽt vr̃ stare argm̃. cui aliter rñderi põt, & dici, ꝙ sub verbo, priuilegio, includat̃ forus, qui de iu. cõi cõpetit. Ita est tex. in d. l. j. in fin. ff. si quis in ius, ibi, nisi priuilegio suo spãliter renuntiauerit, iunctis verbis p̃cedentibus, ibi nõ suppositũ iurisdictioni illius. verba. n. impropriant̃ fm̃ subiectam materiã, ne superflua, & inutilis dispositio sit l. quibus diebus. §. dñs. & quod ibi Bar. ff. de condi. & demon. Vnde in proposito renũtiatio facta priuilegio ab eo, qui non reperit̃ habere aliquod priuilegiũ vltra ius cõe intelligitur, de ipso iure cõi, vt vr̃ tex. in d. l. j. Si ergo vltra ius cõe aliud haberet priuilegium, in quo renũtiatio posset verificari, ꝯcꝰ præallegate glo. non procederet, per supradicta, & ista erit vna limitatio. ¶ Secundo prædicta gl. nõ vr̃ habere locũ in clerico, qui nõ põt iurisdictionem ꝓrogare sine cõsensu proprij iudicis c. significasti, de foro cõpe. vnde in eo nõ põt operari renũtiatio istũ effectum, vt Abb. cõcludit in d. c. j. in loco p̃allega. Sed tamen cõsiderandũ vr̃ ꝙ qñ prorogatur iurisdictio ratione cõtractus, non requiritur consensus proprij iudicis, c. dilecti. j. de foro compe. & Abb. ibi declarat. Ergo idẽ[a] vr̃ dicendum in loco destinate solutionis, quia ibi contraxisse reputatur. Nisi dicamus ꝙ qñ cõtrahitur re ipsa, & ex eo facto tacite prorogat̃ iurisdictio, nõ sic in loco destinate solutionis, quia illa verbalis prorogatio vr̃, in qua consensus proprij iudicis requiritur. Et ex ista rõne gñaliter infert̃, ꝙ in clericis non possit iurisdictio prorogari, destinando alibi solutionẽ, nisi cõsensus proprij iudicis adhibeat̃. Et isto mõ. s. accedente cõsensu proprij iudicis, ea quæ dicta sunt superius, ẽt in clerico bene procedunt. ¶ †Quarto prædicta limitatio ad d. l. si conuenerit. declaratur, vt habeat locum quando solutio destinatur in aliquem locũ fm̃ liberam voluntatẽ creditoris. secus[b] si debitor soluere ꝓmisit vbicunque placuerit creditori, vel alijs verbis similibus, quibus arbitrium boni viri significat̃, quia tunc nõ poterit cõueniri, nisi in loco, in quo forum sortitur, vt tradit Bart. in d. l. si conuenerit, & sequitur Abb. hic & late Alex. & alij quos ipse refert in d. l. si cõuenerit. col. pen. Aliter tamẽ voluit hic Ant. de Bu. in colũ. xx. ibi, credo ꝙ sufficit, quia licet verba designent arbitrium boni viri, non videtur alienum ab arbitrio boni viri, vt rõne destinate solutionis tali casu conueniatur, etiam in loco in quo forum non sortit̃, prout fm̃ naturalem ęquitatem bonus vir arbitraret̃. alleg. l. j. & ij. ff. de testa. mil. & hoc sequitur hic Imol. & Fulg. in d. l. si cõuenerit. Et ista opinio verior vr̃, attenta mente partium, quæ fuit, ampliare facultatem cõueniendi, & ideo nõ debet restringi pręcise ad loca, in quibus forum sortitur, vt Bar. dicit. sed etiam alibi poterit cõueniri, prout iudex arbitrabitur. ¶ †Quinto non procedit, qñ in loco destinate solutionis vigeret pestis, quia ibi respondere non tenetur. ita dicit Angel. in l. cum res, in prin. ff. de leg. j. vbi Alexan. sequitur. & idem Alexan. in d. l. si conuenerit. in x. fallentia. Et ista videtur communis opinio, licet aliter velit Imol. in d. l. cum res. Et idẽ si casu in tali loco reperit̃. nã ibi nõ poterit conueniri, fm̃ Ang. & Alex. in locis præalleg. & Bal. idẽ tenet in l. fi. §. sed & si quis, in fi. col. C. cõia delega. per l. hr̃s absens. ff. eo. ¶ Sexto, & vltimo locũ habet, qñ q̃s alibi soluere ꝓmisit, vt dictum est.

†Secus si ꝓmisit rñdere ĩ aliquo loco, q̃a vr̃ ꝓmittere ꝙ ibi possit cõueniri, & nõ excludit̃ pęnitentia, vt Abb. hic dicit, circa finẽ distinctionis, & s. ad intellectum. c. dilecti. j. ti. j. Ad hoc facit tex. in c. fi. j. tit. j. in c. ij. de confes. in vj. & in c. j. de fo. cõpe. in vj. l. nõ solũ. in prin. ff. de ꝑcu. & in l. de ætate. §. interdum. ff. de interrog. ac. cũ si. †Et hoc verũ intelligitur, qñ verbũ, rñdere, profert̃ simpliciter. secus si dicatur, respõdere, de pecunia, quia tunc importat solutionẽ, sic intelligitur quod de verbo respõdere, [c] dicit Bal. in l. iij. C. de procu. & ĩ l. eam quã, in fi. j. col. C. de fideiuś. ita Pau. de Ca. distinguit in d. l. si conuenerit, & idem Pau. de Ca. in l. iij. §. si quis ita. ff. de eo, quod cer. loco. ¶ Decimotertio, quod dicitur in l. si cõuenerit. locum habet in prorogatione facta expresse ꝑ pactum, prout tex. loquitur in d. l. si cõuenerit. secus vero est in tacita prorogatione quæ ex aliquo facto insurgit. Quod dupliciter exẽplificari põt. †Primo, qñ prorogatur iurisdictio contrahendo, vel delinquendo, quo casu non habet locũ pęnitentia. vt Rayn. Alberi. & Ang. dñt in d. l. si cõuenerit, & idem tenet Saly. in l. nullũ. in ij. oppo. C. de testi. Ad qđ facit, q̃a talis ꝓrogatio tacita, quę ipso facto insurgit, fortior dr̃, vt no. in c. dilecti. j. tit. j. vnde cũ dispositio d. l. si conuenerit. exorbitans sit à regulis iuris cõmunis, & loquatur in pacto prorogationis, non debet extendi, ad istum casum, in quo maior rõ est, vt pęnitentia excludatur. ¶ †Secundo exemplificat̃ in tacita prorogatione, quæ insurgit ex lit. contest. nam illa irreuocabilis est, fm̃ gl. in d. l. si cõuenerit. quam oẽs tenent, & tex. ibi à ꝯrio sensu. Et idẽ est dicendũ in tacita prorogatione, quæ induceretur ante lite, contest. †ex aliquo actu, iuxta l. sed & si susceperit. in prin. ff. eo. nã talis ꝓrogatio irreuocabilis est, vt Ang. dicit in d. l. si conuenerit. & idem Bald. in c. p. & g. in iiij. col. circa fina. s. de offi. deleg. ¶ †Est tamen nõ leuis dubitatio vtrum ex aliquo actu circa litis contest. tacita prorogatio inducatur,[d] & Bar. in hoc in l. quidam consulebant. in ij. col. ff. de re iud. concludit ꝙ sic, dicẽs †ꝙ opponens exceptionẽ ꝯ libellum, vel personã actoris, approbare vr̃ iudicem, & in eum consentire. & idem Bar. in d. l. si cõuenerit. & in l. fi. per illum tex. C. de excep. Bal. in c. exceptionem, in gl. j. j. de excep. Inno. Cardi. & late Abb. in c. inter monasterium. de re iudi. cum concor. & Alex. tradit in d. l. quidam consulebant. col. pen. & ista est communis opi. fm̃ Are. hic, col. pen. & patet ex his, quæ Alex. adducit in d. l. quidam consulebant, & late prosequunt̃ Mod. in d. c. inter monasterium. ¶ Contra istam cõmunẽ opi. insurgit Are. hic, in pe. col. & arguit dupliciter. Primo. q̃a terminus ꝓponendi declinatoriã ꝯ iudicem, est citra litis contest. l. apertissimi. C. de iudi. l. nemo. C. de iuriś. omn. iudi. ergo ante litẽ conte. quis non videtur excludi. Et istã rõnem etiam Fulg. adducit in d. l. si conuenerit. quæ tamẽ fuit antiquorum, quos Abb. refert in d. c. inter monasterium. in v. oppo. Sed rñdetur ꝙ illa iura loqnũtur qñ ante lit. contest. non apparet de consensu tacito, vel expresso, prout respondet Alex. in d. l. si conuenerit, col. fi. Et hoc idẽ colligit̃ ex dictis Abb. in d. c. inter monasterium, col. vj. dũ respondet auct. offeratur. C. de lit. conte. nam si precise attenderet̃ litis cõte. sequeret̃ ꝙ nullo alio modo iurisdõ posset ꝓrogari, qđ tamẽ falsum est per supradicta. ¶ Secũdo arguit Are. quia oĩs exceptio q̃ ante lit. cõte. opponit̃, ad finẽ repellẽdi iudicium vr̃ opponi, & licet quantũ ad cognitionẽ illius exceptionis iurisdictio prorogata videat̃, nõ tñ super cã principali põt dici prorogata iurisdictio, q̃a inducta ad vnũ finẽ, nõ debẽt ꝯrium operari, ĩ regula, qđ ob gratiam, de regu. iur. in vj. Et rõ ista ẽt fuit Fulg. in d. l. si conuenerit, vt colligitur ex glo. in d. c. inter monasterium, in verbo, subeundo iudicium. circa finem & in cap. si à iudice in verbo teneris. de appella. in vj. ¶ Sed prædicte rationi respondetur ex mente quorundã Modernorũ in d. l. si conuenerit, ꝙ exceptio, quæ ante litem contestatam opponitur, tendit ad repellendum iudicium, verum est, non simpliciter, sed secundũ quid. s. ꝑ eum modũ, & eo respectu, quo opponitur, & sic respectu libelli, vel actoris, ꝯ quẽ obijcit. sed nõ respectu iudicis, ꝯ quẽ nihil opponit̃ imo quantũ ad ꝑsonam iudicis, iudicium videtur approbari, ex quo corã eo excipitur, & super hoc ab eo petitur pronunciari l. sed & si susceperit, in prin. ff. de iudi. Vnde inducta ad vnum finẽ vno respectu, † alio respectu in consequentiam, ꝯrium quãdoq; operantur. [e] l. denique. §. interdum, vbi Bart. per illum text. ff. de pec. leg. in l. Proculus. ff. de vsufr. facit text. in l. sed & si miles. §. qu

ADDITIONES.

a ¶ Idem. Hoc tenet Maria. Sozi. c. dilecti, Lanel. Deci. in l. hæres absens. §. j. de iudi. Fran. Ripa hic nu. 68.

b ¶ Secus. Et bene, quidquid dicat Fran. de Ripa hic, nu. 68.

c ¶ S. Ald. Respondere. Adde Dec. in consi. vij. cot. iij. in c. olim. in ij. no. de excep.

d ¶ S. Ald. Inducatur. Vide Deci. in c. pasto. col. iiij. de excep.

e ¶ S. Ald. Operantur. Idem Dec. in c. intelleximus, col. ij. vbi latius in prin. de iudi.

qui ignominioſa.ver.ſcribit autē Vlpianus.ff.de excu.tuto. & qđ no.in l.j.ff.de his,q. vt indi.& per gl.fi.xxxij.q.iiij.in c. dixit Sarra. ¶Vlterius,& tertio cōem opi.tenet,Imo.ī d.l.q̄dā cōſulebāt.vbi, rōnē vrgētē inducit.nā ſm cōem opi.dū opponit̄ exceptio declinatoria ꝯ libellū,vel actorē, approbatus vr̄ iudex ſuper iſtis dilatorijs,q̄ ſunt parui p̄iudicij. vñ nō ſequit̄ ꝙ iudex approbatus ſit in cā principali,in qua de maiori tractatur p̄iudicio.Hoc.n. eſt arguere de minori ad maius qđ affirmatiue nō valet.vt not. ī c. cū in cunctis.s̄.de elec.in auc.multo magis.C.de ſac.ſan.ecc.Confir-

177 mat̄ h̄,†q̄a tacitus cōſenſus in aliquib⁹ iudicijs non prorrigit̄ ad alios actus,q. ſequunt̄.vt ꝑ gl.no.in clē.ſæpe.in verbo,ꝑtibs, quā doc.ibi ſequunt̄.de ver ſig.& Abb.in c.qm̄ ꝯ,in col.fi.j.de proba. in c.p̄ñtiū.col.ij.j.de teſti.Bal.in l.fi.§.neceſſitatē.col.iiij.C. de bo. q̄ lib. cū ſi Cōſenſus.n.in iſto caſu vr̄ limitatus reſpū ꝓpoſitæ exceptionis.vnde nō debebet trahi ad cām principalē,ī qua demaiori p̄iudicio agit̄.Et iſtā rōnē ꝓ noua ſibi aſcribūt Mod. p̄ter mo

178 rē ſuū in d.c.inter monaſteriū.†Et ad hoc bñ facit, q̄a tacitus cō-

a ſenſus limitat̄ ſm actū,ex quo colligit̄ ᵃ.l.fi.C.ne vx.ꝓ mat. & qđ no.Bar.in l.j.§.ſi q̄s h̄ interdicto.in fi ff.de inter.act.cū ſi. ¶Sed ta

179 mē defendēdo cōem opi.huic rōni ēt rñderi pōt, † ꝙ ī iſta mā qñ iudex approbat̄,vt ꝓnuntiare poſſit ſuper exceptionib.dilatorijs ēt in cā principali approbatus,intelł̄r,vt Bart. dicit, & probat̄ in d.l.ſed & ſi ſuſceperit.in prin. vbi reus qui actionē ſuſceperit, & alijs defenſionibus vſus ſit,nō pōt iudicē p̄terea recuſare.Nec valet rñſio Ful.ibi,ꝙ intelligat̄ de lit.cōte.q̄a īmo ēt ante lit.cōte. dr̄ quis actionē ſuſcipere,prout Alex.deducit in d.l.ſi ꝯuenerit,in fi. col.Et ꝯ Fulg.facit, q̄a ī tex.ibi,duo copulatiue req̄rūtur,ꝙ actionē ſuſceperit,& alijs defenſionibus vſus fuerit. nam ſi illa verba, actione ſuſceperit,ꝑ lit.cōte.intelligerent̄,aliud nō requireretur,

180 †q̄a ſola lit.cōte.declinatoriā iudi.excludit l.apertiſſimi.C. de iu-

181 di.& ita qđ Alex.dicit,ꝯfirmat̄.†Et ad hoc ēt facit,q̄a ille, qui ī cā p̄paratoria iudicē approbauit,illū in cā principali recuſare non pōt l.ordinarij,vbi Bal.C.de rei ven.l.minor.xxv.annis.in fi.prin. ff.de euic.& dixi s̄.in rub.in prin.Ex quo dat̄ intelligi ꝙ approbatio iudicis nō reſtringit̄ ad actū,ex quo tacitus cōſenſus colligit̄. Vnde ad argm̄ dicendū eſt,ꝙ cōſenſus non vr̄ limitatus, quantū ad ꝑſonā iudicis,ꝯ quē nihil opponit̄,ſed tm̄ reſpectu exceptionis oppoſite iudiciū vr̄ recuſari,ſed nō reſpectu iudicis cuius ꝑſona ſilr̄ approbata vr̄,ꝑ s̄.dicta.¶Quarto,& vlt. ꝯ cōem opi. ēt tenet Imol.in d.c.inter monaſteriū,ꝑ tex.in c.ſuper literis. s̄. de reſcri.vbi ille q. ꝯſentit in iudicē,vt pronunciet ſuper exceptione,à principio oppoſita nō vr̄ in cā princi.iudicē approbare.Sed dicēdū eſt,ꝙ ibi erat exceptio declinatoria tāgens ꝑſonā iudicis.quo caſu cōis opi.nō procedit.Bar.n.loquit̄ qñ opponuntur exceptiones,q̄ reſpiciūt iuriſdictionē,nō ꝑſonā iudicis,puta ꝯ ꝑſonā actoris vel ꝯ libellū,ſecus eſt qñ opponit̄ ꝯ iudicē, quia non negat̄ iuriſdictio,nihil repugnat quin poſtea iudex poſſit recuſari. & ita cōcludit d.Abb.in d.c.inter monaſteriū.in vij.col. in fi. poſt antiquos,quos ipſe refert.Et hoc expreſſe tenet Bal.ī l.nō vr̄. la ij.ff.eo.

182 vbi inquit ꝙ exceptio in cōpetente nihil nocet,†quominus iudex poſtea poſſit recuſari,quia neganti iuriſdictionem tacitus cōſenſus imputari nō pōt.Et ſm hoc hr̄ prima limitatio ad cōem opin.

183 ¶†Secūdo limitat̄ non habere locū in cauſa inquiſitionis, in qua per actum litigandi tacita ꝓrogatio nō inducit̄,vt Bal. no. voluit in l.j,C.de ſica.in verſi.aduerte. nam in prorogatione conſenſus vtriuſque partis requirit̄ l.ij.ff. eo. & hoc non poteſt habere locū in inquiſitione,& idē Bal.dicit ī d.l.j.in fi.C.vbi de crimi.agi opor. ¶Sed Aret.hic ꝯrium tenet iij.col.quia conſenſus duorū requiritur,vbi agit̄ de p̄iudicio vtriuſq;.Sed cū in cā inquiſitionis agatur tm̄ de p̄iudicio inquiſiti,ſolus ꝯſenſus eius debet ſufficere, arg.l. Neſennius.& qđ ibi no.ff.de neg.geſt.& idē Are.dicit in c. ad petitionē.in viij.col.j.de accu.Et iſta fuit rō Sal. q. prius idē voluit in l.j.in vlt.q.C.de iur.om.iu.& idē Saly.in d.l.j.in vlt.q.C. vbi de cri. Cōprobat̄,hic.q̄a in tacita ꝓrogatione cōſenſus rei principaliter conſideratur,d.l.ſed & ſi ſuſceperit.in princ. dum inquit,actionē ſuſceperit,& alijs defenſionibus vſus ſit.& iſta rō bene cōuenit ī cauſa inquiſitionis.Et ſi dicatur ꝙ ēt deſideratur conſenſus actoris,dum agit,dici pōt ꝙ iudex loco accuſatoris, dum inquirit, vt s̄.in rub.dictum fuit.Opinio Bal.ſaluari pōt.qñ inquiſitio formata eſſet in caſu prohibito,tunc enim non fit ꝓrogatio.Vnde reus

184 ſemper poterit ꝯ iudicē opponere,†quia exceptio deficientis iuriſdictionis ſemper reddit iudiciū retro nullū. ita tradit idē Bald. poſt Iac.Bu.in l.licet.C.de ꝓcu.ver.iuxta hæc quærit,qđ ſequitur ſimpł̄r Alex.in d.l.quidā cōſulebant.in pe.col. Ad qđ facit quod no.Bald.in c.fin.col.vj.de offic.deleg.in ver.pone ꝙ maleficium,

185 †vbi inquit ꝙ licet reus confiteatur maleficium corā iudice, q. nō poterat de delicto cognoſcere,non tñ poteſt puniri. Et idē Car. in cle.j.in ix.q.de conſangui.& affi.& late dixi in rub.j. de proba.

Ex quo dat̄ intelligi,ꝙ nō ꝓrogat̄ iuriſdictio ī caſu, in quo iudex prohibet̄ inquirere.Et intelligo ꝙ adeo ꝓhibeat̄,ꝙ iuriſdictio ei⁹ prorogari nō poſſit ꝓut ratio Bal.demonſtrat d.l.licet, & hic ī habitu nō habeat iuriſdictionē. ſecus qñ ꝓhibet̄ rōne exercitij iuriſdictionis,quā habet in habitu,& pōt prorogari, ꝓut ſuperius primo dicta loquunt̄.Silr̄ dictū Bal.ſaluari pōt in perſonis impe-

186 ritis.de quibus non præſumit̄†ꝙ voluerint iuriſdictionē prorogare,ſed potius præſumunt̄ ignorāter litigare,vt Spe.tradit in ti. de

187 cōp.iud.adi.§.j.ver.x.& ver.ſed nunquid,& †ſequit̄ Ang.in l. fi.C. de excep.vbi dicit de ruſtico,q. non p̄ſumit̄ iuriſdictionē prorogare, litigādo corā iudice incōpetēti.Sed tñ tūc illud nō eſt reſpectu cāę inquiſitionis,ſed ꝓuenit ꝑ ꝑ qualitatē ꝑſonarū. ¶Vnde ad tollendā dubitationē,quæ in s̄.dictis cōtingere pōt, tutius eſt ꝓteſtari ex ꝑte excipientis ꝙ nō intēdit ī iudicē cōſentire. vt Bal. dicit in l.nō vr̄,la ij.in fi.ff.eo.ti.idem Spec.quē ipſe alle.in titu.de

b aduo.§.pe.col.ij.Et cautus debet eſſe ille, qui ꝓteſtatur,vt dicat ᵇ

188 †ꝙ ꝑ aliquē actū,quē facit,non intendit in iudicē conſentire, niſi quatenus de iure teneret̄.Nā ſi verba iſta nō ponant̄,poterit tanquā cōtumax puniri. vt no.Innoc. voluit in c.Cumana.s̄.de elect. vbi Io.An.Bald.Ant. de But.& alij ſequuntur.& ita totius mundi

c conſuetudo obſeruat,ᶜ vt Ang.dicit in d.l.non vr̄,in fi.& idē tenet Ang.in §.illud quoque.in col.ij.in auc.de exhi.reis,Bal.ī l.ij.per illum tex.C.vbi quis decu.cum concor.vt per Alex. in l. ſi ita ſcriptū.ff.de leg.j.& tradunt Imo.& late Mod.in c.cū M.de cōſti. Dicit tamen Paul.de Ca.in d.l.non videtur,ꝙ talia verba ex abundāti adijciunt̄.q̄a ēt ꝓteſtatio facta ſimpł̄r,eo.modo in dubio intelligit̄,īmo qđ plus eſt,dico ꝙ intētio proteſtantis declarat̄,quia non negat ille.q. ꝓteſtat̄, velle in iudicē conſentire, ſi de iure tenet̄,ſed non intendit ꝓrogare iuriſdictionē. ita ꝙ ex aliquo actu ſuo,iudex efficiat̄,q. nō eſt.Et h̄ patet, dū ſe refert ad actū, q. fieret ꝑ eū. Vñ dictū Inno.potius tuet̄ ꝑ ꝑ autoritatē eius.q̄ ꝙ illud neceſſariū videat̄,attēta forma, qua ille ꝓteſtat̄. Reliqua dicatis

189 vt ꝑ Doc.in l.cōuenerit,in c.prælle.inter monaſteriū.¶†In gl. fi. ibi.xj.q.iij.in c.rurſus,de intellectu illius.c. bñ loquit̄ Abb.hic. & idē Abb.ſequit̄ in c.veritatis.col.ix.ver.ſextū tñ intellectū.j.de dolo.& ꝯtu.& ī c excōicam⁹.el.j.col.ij.de hæreti. & iſta dicta q̄ Abb. ſibi aſcribit.late,& originaliter D.Car.tradit.ī repe.c.ꝑpēdimus. in ix.char.ver.xxxiij.q̄ ro.j.de ſen.excō.Et idē in effectu dixit Ant.

190 de Bu.in c.cū bone,in fi.de eta.& qual.¶†Extra gl.Doc. ꝓſequit̄

d tur,an ſi citādus ſit ꝯtumax.q. ꝓ ꝯtumacia ᵈ debet excōicari, vel multari,an hoc poſſit iudex ſine noua citatione.Et ſm An.de Bu.

191 & Abb.poſt alios.†Prima cōclu.ſit ꝙ ſi cōtumacia notaria eſt, iu-

e dex abſque alia citationeᵉexcommunicare vel multas imponere pōt,ꝑ tex.hic vbi conſtat de contumacia, dum in iudicio cōparuit,& diſceſſi. vt no.in c.venerabilibus.§.ſecus.de ſentē. excō. in vj.& ita per iſtum tex.ēt Abb.dicit in c.fina.col.iiij.j. de iura calū. & idem Lap. alleg.lxxiij.incip.prælatus irregularis.col.j.vbi.alle. Inno.ad hoc.in cap.dilecto.de ſenten.excommu.in vj.facit tex.in l.ij.& quod ibi Bald.in iij.no.C.vt lit.pen.& in cap.cum dilecti,circa fin. infra de dolo.& contu. Ille tamen tex. loquitur in expenſis,de quibus.infra videbimus.Et ꝓ iſta concluſione etiā Are.hic adducit,q̄a in facto notorio citatio nō requirit̄.c. cum olim.j. de iudi.in l.nullum.C.de teſti. ¶Sed tamen ex eo ꝙ in facto notorio citatio non ſit neceſſaria. non bene infertur ad excommunicationem.in qua nō eſt ratio ſpecialis, vt debeat citatio fieri etiā pro facto notorio.vt declarat do.Abbas in cap.cum ſit Romana, de appella. ¶Et ex prædicta concluſione limitatur qđ dicitur in cap.ſacro.de ſent.excommu. excommunicationem ferri nō poſſe,niſi competenti monitione p̄miſſa.nā illud locū non habet in excōmunicatione lata ꝑ cōtumacia notoria,ſm doctores cōmuniter h̄.¶Sed tñ ꝯ hoc,expreſſe videtur dictum Inno.in d.cap.ſa-

192 cro.in gloſſ.ij.†vbi expreſſe tenet ꝙ etiam ſi factum notorium ſit, in

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Colligitur. Eſt.n.cōcluſio Doct.ꝙ tacitus cōſenſus nō extendatur vltra actū in quo interuenit glo,in cle,ſæpe,in ver.partibus,in fi.de ver.ſig.vbi doct. Abb.in c.qm̄ ꝯ.col.fi.de prob.in c.p̄ñtiū.col.iiii.ver.ſed eſt dubiū,de teſti. Pau. de Ca.in d.l.ſi cōuenerit,in fi. & in conſi.xxxiij. viſa appellatione.col.iij.ver.interdū no.lib.j.Fely in c.cū acceſſiſſent col.xiiij.ver.ſecūdo limita. de cōſti.Iaſ.in l.quæ dotis,in fi.ff.ſo.marr.idē Dec,in conſi.ccccxvj.in teſtamento.col.iiij.

b ¶Syl.Ald. Dicat, Idē Deci,in c.cum M.Ferrarien.col.x.s̄.de conſti.

c ¶Syl.Ald. Obſeruat. Declara vt in ſeq.col.in fi.& vide j̄.in ij.lec. col.viij.

d ¶Syl.Ald. Cōtumacia.Vnū adde ꝙ citatus ad domū,& contumax, nō pōt ex tali citatione & cōtumacia excōicari.Inn.in c.fi.col.j.de eo qui mit.in poſſeſ.vbi ēt Abb.col.fi. Ro.deci.cclxxj.ſi de mandato,in no.& Deci. ccclxvij. ſi cōmittatur. col.ij.in no.Fel.in c.cū ſit Romana.col.v.ver.& vt circa.de ap.Car. in c. caueāt. iij.q.vbi reprobat gl.ibi quæ contrarium ſentiebat.

e ¶Citatione, Vide Maria.Sozi.in tract.de citatio.arti.vii.nu.21.ar. xxvii.nu.60. in fi.in c.veniens.not.vlti.vbi Panor.de accuſa,Alex.in conſi.cxii.nume,2,lib.vj.

in excommunicatione, tamen monitio requiratur, & idem Archidia. xij. quæstio. ij. indigne. do. Anto. in cap. cum sit Romana. de appel. & Abb. in consi. xxxiij. incipien. videtur primo. colum. fina. in primo lib. etiam concludit cap. sacro. habere locum in facto notorio, quia indistincte loquitur. Pro concordia Do. in cap. j. de offic. delega. in vj. distinguit quòd trina monitio non requiritur in notorijs, vna tamen videtur necessaria. Sed ista distinctio non satisfacit, quia videtur contra intentionem Doct. hic, qui dicunt episcopum excommunicatum fuisse absque citatione, ergo nulla citatio interuenit. Præterea, ratio, quæ allegatur, vt non sit citatio necessaria, quando notoria est contumacia, videtur concludere etiam quòd nulla citatio requiratur. Et ideo aliter dicendum est, quòd tex. hic, & Doct. loquuntur in contumacia notoria. Nam cum sententia excommunicationis feratur immediate propter contumaciam, & illa quidem notoria sit, alia citatio non requiritur. Dictum vero Innoc. in d. cap. sacro, locum habet in offensa notoria. quo casu in sententia excommunicationis citatio semper necessaria est, vt Abb. concludit in cap. cum sit

193 Romana. in glo. fin. circa finem de appel. † quia ab homine nunquam fertur excommunicatio, nisi pro contumacia, vt per glo. xj. quæstio. iij. in cap. episcopi, & sententia excommunicationis est medicinalis cap. j. de senten. excom. in vj. Quamuis ergo factum notorium sit, citatio tamẽ requiritur, vt appareat an velit se corrigere, vel vt constet de contumacia, vt per Abb. in dicto cap. cũ

194 sit Romana. ad fin. ¶ †Secunda conclusio, quando contumacia non est notoria, non potest quis multari, nisi præmissa citatione. Bart. in l. ij. per illum text. in fin. col. ff. si quis in ius voc. non ie. & in l. iij §. si ad diem, per illum tex. ff. de re mili. & licet ille tex. cauillari possit, vt per Imol. & alter per Aret. hic, ratio tamen, quę ibi assignatur multum facit, dum dicitur quia forte decenter quibusdam casibus. &c. & istam conclusionem sequuntur Anto. de But. & Abb. hic. Bart. in l. j. in princi. circa fin. ff. si quis ius di. cum simi. vt per Alexan. ibi. & idem Alexan. latius tradit in l. si finita. §. Iulianus. colum. xxiij. ff. de dam. infec. & idem tenet. Bal. in l. si quando. colum. ij. C. de testi. Abb. in cap. veniens. in vlt. not. infra de accusa. Pet. de anch. & Innocen. in cap. ij. de concess. præben. ¶ Ex quibus patet istam esse communem opinionem, licet aliter dicat Bald. in dicta l. ij. in iiij. not. ff. si quis in ius voca. & idem Bald. in cap. prout, in versi. item poterit multari. de dolo & contuma. vbi alleg. Innocen. ad hoc in cap. calumniam. infra de penis. sed Innocen. ibi loquitur in expensis de quibus infra. ¶ Ista conclusio limitatur dupliciter. Primo vt habeat locum in multa, quæ extrinsecus venit, & arbitrio iudicis imponitur. secus est in pœna cõtumacię, quæ ipsum processum respiceret, puta quòd

195 feratur sentẽtia, vel concedatur possessio ex primo decreto. † Ad ista enim absque noua citatione procedere potest, vt per Bart. in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infec. & in l. consentaneum. C. quomodo & quando iu. & declarat Bart. in dicta l. iij. §. ad diem. & sequitur Abb. hic. nam in tali pœna non videtur de nouo grauari,

196 ex quo à iure imponitur. ¶ †Secundo limitatur non procedere, quando iudex contumaci multam comminatus fuerit. quia tunc absque alia citatione imponi poterit, vt no. voluit Bart. in l. impuberibus. §. fina. ff. de suspec. tuto. & idem Imo. & Alexan. in d. l. si finita. §. Iulianus. & Alex. in d. l. si. in principio. ff. si quis ius dicen. nam ex illa comminatione satis dicitur citatus in tali grauamine, secundum Bar. in d. l. impuberibus. §. fina. ¶ Et ex ista ratione infertur, quòd prædicta limitatio videtur procedere quando exprimitur quantitas, vel qualitas multę. aliàs ratio Bar. non haberet locum. ¶ Modo in prædictis, cum quibus transeunt Doct. aduertendum est, nam quando ratione contumaciæ multa imponitur à iudice principaliter, duplici ratione citatio videtur necessaria. Prima est, quia forte citatus ex iusta causa comparere nõ

197 potuit, †vnde non debuit puniri l. contumacia. §. j. ff. de re iudi. not. in dicta l. ij. ff. si quis in ius voca. non ie. & in dicta l. iij. §. si ad diem. ff. de re mili. cum simi. in secunda conclusio. supra alleg. Et ideo si contumacia notoria sit, citatio non requiritur, vt supra in prima conclu. dictum est. Secunda ratio est, quia multa arbitrio iudicis imponitur. d. l. si qua pœna, in fin. ff. de verb. sign. not. in l. j. ff. si quis ius di. quando arbitrando iudex grauare partem possit, merito citatio requiritur. l. de vnoquoque in princi. de re iudi. & ideo si propter contumaciam imponitur pœna, quæ respiceret processum; vel multa, de qua iudex minatus fuisset. quia in istis casibus iudex non dicitur grauare, citatio non requiritur vt supra in duabus limitationibus dictum fuit. ¶ Attentis his duabus rationibus non videntur, quæ superius dicta sunt, sine dubio procedere. In primis inspecta secunda ratione, prima conclusio. s. facta non habebit locum. quia licet contumacia notoria sit, & contumax nullo modo excusari possit. tamen ex quo iudex grauare potest, arbitrio eius imponendo multam, vt supra dixi, videtur citatio necessaria. ¶ Secundo, attenta prima ratione, limitationes supra factę non procedunt, quia licet in alijs casibus iudex non videatur grauare, ex quo fuit comminatus, vel pęnã statutam à iure imposuit, tamen non constat illum fuisse contumacem. & ideo cum non sit notoria contumacia requiritur citatio, vt supra dictum est. ¶ Prędictę ergo limitationes bene procedũt, quando euidenter constaret de contumacia. Vel dici potest, ꝙ in dictis limitationibus pręsumpta contumacia sufficiat, vt infra dicam de expensis. Similiter prima conclusio, ꝙ vbi est notoria cõtumacia, non requiratur citatio, habet locum, quando contumaci imponitur pęna statuta à iure, vel multa, quam iudex fuit com-

198 minatus. alias secus. & hoc modo supradicta procedũt. ¶ †Quid autem in condemnatione expensarum propter contumaciam, an noua citatio requiratur? Abb. hic post alios, quos ipse refert, concludit quòd non videtur ista communis opinio, quam tenet Cyn. in l. sancimus. in xiij. q. C. de iud. vbi Bal. & Saly. sequuntur. & idem voluit Innocen. in cap. calumniam. de pęnis, quem refert ibi, & sequitur Pet. de Perusio. & Bald. frater eius in cap. cum dilecti per illum tex. in v. colum. de dol. & contu. Albe. post Petr. in l. j. §. fina. in ij. colum. ff. si quis ius dicenti non obtem. Io. And. in cap. finem litibus. vbi Ant. de Bur. in vj. colum. & Abb. in vij. colum. versi. iij. ad idem quæritur. de dolo & contu. & Imo. in l. quidam consulebant. de re iudi. in fin. ¶ Ista conclusio declaratur. Primo vt procedat quando quis fuit prius citatus, & in citatione

199 facta fuit comminatio de procedendo ad vlteriora. † Secus si citatus fuisset simpliciter, vt veniret ad se defendendum. quia tũc in condemnatione expensarũ noua citatio requiritur, quia aliud nunc agitur grauamen. l. aut qui aliter. in princ. ff. quod vi aut clã. ita Bart. not. dicit in l. non ignorat. C. de fruc. & lit. expen. & sequitur Abb. hic. De quo dubitari potest. nam Bart. videtur sentire quòd citatio requiratur. cuius contrarium communiter Doc. dicunt, vt patet ex supradictis. Præterea, differentia quam facit Bart. non videtur procedere, quia etiam quando dictum fuit de procedendo ad vlteriora, hoc videtur intelligendũ respectu causę principalis, non respectu expensarum, & sic videtur citatus ad aliud, sicut dicit Bar. quando quis est citatus ad se defendendum neutro casu enim videtur citatus ratione expensarum. ¶ Secun-

a do [a] declaratur, vt habeat locum, quando simpliciter quis condemnatur in expensis, nam tunc non dicitur grauatus à iudice, ex quo iura disponunt, quòd contumax condemnetur in expen-

200 sis l. sancimus. C. de iudi. † Secus vero si condemnetur in expensis, & taxatio expensarum, quia tunc citatio videtur necessaria, cum iudex in taxãdo grauare possit. ita videtur procedere quod not. Domi. per illum tex. in cap. j. in fin. prin. de restitu. spolia. in vj. Et de taxatione expensarum not. Bald. in l. terminato. colũ. ij. versic. sed nunquid. C. de fruc. & litis expen. & vide Bald. in l. j. in prin. in ij. colum. in tex. ibi, domini sacramento, si de inuesti. inter dominum & vasal. lis or. fuerit. qui videtur sentire contrariũ dum inquit quòd non est necessaria citatio, cum sit pęna præcedentis contumaciæ. ¶ Postremo non omitto quod Moder. qui-

b dam in dicta l. sancimus tenent communem opinionem. [b] quòd immo in condemnatione expensarum sit citatio necessaria, quia iste, qui ratione contumaciæ condemnatur in expensis, potuit esse impeditus aliquo iusto impedimento. ergo debet citari, vt hoc liquidari possit dicta l. iij. §. si ad diem. ff. de re mili. Et licet secundum Bart. ibi loquatur in multa, vt supradictum fuit, tamen ratio, quæ ibi assignatur, generalis est. quæ etiam locum habet in expensis. ¶ Sed ad hoc de facili potest responderi, qui illa ratio generaliter intelligitur in multa, & pęna extrinseca, prout lo-

201 quitur. † Ad hoc enim vt multa imponatur, vera contumacia requiritur, vt not. Bar. in l. j. §. fin. in fin. ff. si quis ius dicen. Angel. in consi. viij. his proximis. & ideo citatio requiritur, vt constet de ve-

202 ra contumacia. ¶ †Sed in expensis quis condemnari potest ex ficta, & præsumpta contumacia, vt concludunt Cyn. & Bald. in dicta l. sancimus. & Anto. de But. in cap. finem litibus. de dolo &

203 contuma. cum simi. †Sic etiam ad primum decretum sufficit ficta contumacia, auten. ei, qui. C. de bon. aucto. iudi. possid. & sic illa ratio generaliter consideratur, vbi vera contumacia requiritur, sed non in expensis, in quibus sufficit præsumpta, & satis est, quòd citatus apparenter videatur contumax. Et ista sufficit. Reliqua quæ traduntur per Abb. hic non prosequor, quia à materia huius decretalis aliena sunt.

ADDITIONES.

a ¶Secundo. Et ita practicatur.

b ¶Opinionem. Contra communem tenet idem Dec. in ij. lect. in ix. col. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Aduersarius dicitur, qui mihi in lite se opponit. nu. 6.*
Et refertur propriè ad actum iudiciarium. nu. 2.
3 *Iudex inquirens non dicitur aduersarius.*
4 *Exceptiones omnes quæ opponi possunt contra accusatorem, possunt opponi contra iudicem inquirentem.*
5 *Aduersarius dicitur etiam ille, qui in lite subrogatur.*
7 *Aduersarius. ergo inimicus, quando ualeat hæc consequentia.*
8 *Inimicitia non attenditur cuius culpa interuenerit.*
Et quando. nu. 9.
10 *Iudex potest recusari si in alia causa fuit aduersarius.*
11 *Inimicitia causata ex lite, etiam ea finita, durare præsumitur.*
12 *Aduocatus qui fuit contra me, non potest datus iudex in alia causa ex hoc recusari.*
13 *Iudex à quo fuit appellatum in una causa, potest durante appel. in alia causa recusari. secus illa finita.*
14 *Citatio debet fieri ad instantiam partis, & hoc debet inseri in actis nu. 15. in dubio tamen præsumitur nu. 16. de quo ibi disputatur.*
17 *Ordo iuris in processu requiritur, etiam tamen non præsumitur.*
18 *Solennitas etiam extrinseca præsumitur in iudice.*
19 *Præsumitur pro iudice, limita in processu. nu. 20.*
21 *Pars non tenetur respondere ad interrogationem alterius partis.*
Interrogari non potest quis in iudicio ab aduersario, si tamen respondeat ualet responsio, nu. 22.
23 *Interrogare potest iudex ubicunque æquitas suadet.*
24 *Interrogare potest iudex, an scriptura sit manu interrogati.*
25 *Interrogatio fieri potest etiam post litem contestatam.*
Et post conclusum in causa nu. 26.
Et maximè in summarijs, in quibus etiam post conclusum in causa potest ad instantiam partis iudex interrogare. nu. 27.
28 *Concilium prouinciale potest excommunicare episcopos.*
29 *Archiepiscopus solus potest episcopum excommunicare.*
30 *Concilium prouinciale non potest episcopum deponere.*
31 *Legatus de latere non potest episcopum deponere.*
32 *Excommunicatus donec satisfecerit, ex sola satisfactione non liberatur.*
33 *Bannitus pro certo tempore, eo finito, potest absque licentia redire.*
34 *Absolutus ab excommunicatione, quia promisit parere mandatis, licet postea non paruerit, non incidit ipso facto in excommunicationem, sed opus est ut iterum excommunicetur.*
35 *Suspensio ab excommunicatione facta ad certum tempus, eo finito cessat.*
36 *Absolutus ab excommunicatione, ut testimonium dicat, eo dicto, reincidit in eam.*
37 *Excommunicatus nisi intra x. dies satisfecerit, elapso termino, statim est excommunicatus.*
38 *Suspensus donec satisfecerit, statim facta satisfactione, liberatus uidetur.*
39 *Absolutio an requiratur in suspensione.*
40 *Suspensio & excommunicatio an, & quomodo differant, & nu. 41.*
42 *Excommunicatio trahit secum executionem, & non suspenditur per appellationem.*
43 *Iudex potest multare contumacem.*
44 *Excõicatus ex hoc solo non priuatur beneficio, sed bene redditibus.*
45 *Distributiones excommunicati alijs accrescunt.*
46 *Residere qui non potest propter excommunicationem, non priuatur beneficio, nisi esset in mora in non petenda absolutione. nu. 48.*
47 *Culpa non ordinata ad casum non impedit, nec nocet.*
49 *Contumax in recedendo absque iudicis licentia excommunicari potest.*
50 *Citatus comparens uidetur monitus à lege ne discedat sine licentia.*
51 *Excommunicari potest quis pro qualibet contumacia.*
Etiam si præsumpta sit. nu. 52.
Limita in contumacia in non parendo. nu. 53.
54 *Contumacia an sit maior in non parendo, quàm in non comparendo.*
55 *Excommunicatus, qui non comparuit, non absoluitur cum simplici cautione, licet requirantur fideiussores, uel pignora. & de ueritate nu. 56.*
57 *Peccatum omne mortale graue dicitur.*
58 *Videtur hoc uerbum respondetur etiam de iure.*
59 *Sententia lata per uerbum, uidetur, ualet.*
60 *Sententia lata secundum conscientiam iudicis non ualet.*
61 *Testes deponentes per uerbum, uidetur, non probant.*
62 *Videtur, & credo, hæc uerbo important tacitam uoluntatem, & nu. 63.*
64 *Exemptionis priuilegio renunciari non potest.*
65 *Renuntiatio fori quid operetur generalis & specialis.*
66 *Consilium non potest recusari. si remotis suspectis, remanet in numero sufficienti, quod limita ibi.*
67 *Præsidentes si suspecti sunt, collegium potest allegari suspectum.*
68 *Synodus recusari potest, si caput est suspectum.*
69 *Iudex ordinarius recusari potest, si haberet assessorem suspectum.*
70 *Vicarius ordinarij suspecti recusari non potest.*
Nisi causa suspicionis utrunque respiceret. nu. 71.
72 *Experiri pro defendere.*
Item pro agere, nu. 73.
74 *Pœnitentiam regulariter non habere locum in contractibus.*
75 *Pactum in pœnitentia iudicis alicuius, an ualeat, ut coram eo litigetur.*
76 *Pactum in casu l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iu. quid operetur.*
77 *L. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. non habet locum stante stipulatione.*
78 *Interesse quod peti potest in terminis. l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. an peti possit coram illo iudice, coram quo quis promisit respondere.*
79 *Iuramentum interpositum in casu l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. an excludat pœnitentiam.*
80 *Respondere ponitur per soluere.*
81 *Clausula qua quis promisit soluere Mediolani, Florentiæ, & ubique locorum, quomodo intelligatur.*
82 *Cautio sufficiens dicitur secundum subiectam materiam.*
83 *Clausula satisdatione præmissa, quomodo accipiatur, & præsertim in excommunicatione.*
84 *Aliquatenus, hæc dictio, præcisè excludit.*
85 *Clausula non differat spoliare, denotat priuationem ipso iure.*
86 *Excommunicatus perseuerans in excommunicatione per annum patitur, alias pœnas.*
87 *Contumacia si est notoria, potest contumax excommunicari, uel mulctari sine alia citatione.*
88 *Contumacia commissa in præsentia iudicis nouam citationem exigit, ut possit contumax condemnari.*
89 *Citatio an exigatur in condemnatione expensarum pro contumacia.*
90 *Multare quoties iudex possit contumacem.*
Multa per iudicem ter in anno inferri potest.
91 *Delictum reiteratum est grauius.*
92 *Citatio neque realis neque uerbalis potest fieri nisi de licentia iudicis.*
Et tunc exigitur specialis commissio, nu. 93.
Præsertim in citatione reali. nu. 94.
95 *Citatio simplex ad comparendum potest fieri per nuncium absque speciali commissione, maximè in casibus in quibus posset capi sine autoritate iudicis. nume. 96.*
Aliqui tamen tenent contrarium. nu. 96.
97 *Licentia citandi potest dari etiam à iudice non sedente pro tribunali.*
98 *Capere quilibet potest malefactorem, & ducere ad iudicem.*
99 *Debitor fugiens capi potest per creditorem.*
100 *Citationis commissio à iudice, an præsumatur, si constat in actis citationem esse factam.*
101 *Clausula nullus communicet tali, an excommunicationem inducat, numero. 103. & 104.*
102 *Priuato præsupponit habitum.*
105 *Excommunicatio dicitur quasi extra communionem positio.*
106 *Nomen bonum habere laudabile est.*
107 *Nomen malum facit insurgere malam suspicionem.*
108 *Nomen papæ quare mutetur.*
109 *Argumentum à nomine proprio an, & quando ualeat.*
110 *Argumentum ab etymologia uocabuli quando ualeat. nu. 111.*
112 *Nomina uerbalia sonantia in delictum in uno actu uerificantur. vbi limita.*
113 *Mercator ut quis dicatur quæ requirantur.*
114 *Matriculatus inter mercatores dicitur mercator, etiam quòd aliæ qualitates non concurrant.*
115 *Qualitas in qua quis magis uersatur attenditur.*
116 *Scholares non studentes, non gaudent priuilegio scholarium.*
Item si inhonestè uiuunt, ibi, & nu. 119.
Hoc limita in priuilegijs concessis ratione dignitatis, nu. 117.
118 *Scholaris ut gaudeat priuilegijs necesse est quod sit matriculatus.*
Viduæ inhonestè uiuentes non gaudent priuilegio mariti.

DE quouultdeo. ¶ Ista decretalis summatur, & diuiditur, vt aliàs dixi. & per Abb. hic. ¶ Primo no. secundum Abb. quòd etiam causæ episcoporum tractabantur in concilio prouinciali, & sic citati tenebantur, cessante exceptione legitima, respõdere. vj. q. iij. c. scitote. Sed aduertendum est, quia nõ apparet quod de concilio prouinciali loquatur, & pluribus rationibus, vt aliàs dixi, videt dicẽdum quod esset generale, & præsertim quia hic ad finẽ præsupponit quod in exitu causę eps potuisset priuari. & hoc nõ põt habere locũ in cõcilio prouinciali. iij. q. vj. c. accusatus. Sed responderi potest, quod interrogatus fuit à concilio prouinciali, & postea habitus fuit recursus ad cõcilium generale, vt colligitur ex dictis Anto. de But. in figuratione casus. Hoc tñ nõ procedit absque diuinatione, & melius consonat quod loquatur de vnico gñali cõcilio, per ea, quæ aliàs dixi. Et etiam dato quod loquatur in concilio prouinciali, aduertendum est, quia dictum Abb. non videt bene probari hic. quod eps teneret rñdere coram concilio prouinciali, immo tex. vr probare cõtrarium, dum inquit, quod fuit iterrogatus an vellet cũ eo experiri, & sic vr tex. præsupponere quod nõ teneretur. Sed responderi potest quod ex quo fuit citatus ad concilium, vt primo hic dr. ergo verisimiliter præsupponit quod teneretur venire, & respondere, vt probatur in tex. quem Abb. adducit. Et interrogatio, quod fuit facta non posset iurisdictionem concilij declinare ali-

qua

1 qua legitima exceptione, vt in gl. habetur. ¶ † Secundo not. quòd
ille, qui mihi in lite se opponit, contendendo de iure aduersarius
meus dicitur. quod notandum est propter statuta, vt Abb. hic di-
cit, & idem Abb. in cap. fin. in primo. notab. de eo, qui mit. in pos.
cū si. vt aliàs late dixi. & ad idem facit tex. in c. aduersario, de exce.
in c. accedens el. ij. vt lit. non contest. in l. j. C. de eden. & in c. j. & ij.
de confes. in vj. & idem Abb. in c. j. in j. notab. de plus pe. Et pro-
2 prie aduersarius refertur ad actum iudiciariū, † vt no. Alb. in ver-
bo aduersarij, per text. in l. cum aliquis. C. de iure delib. ibi, in iu-
dicio aduersabatur, licet ille tex. posset cauillari, quia expresse di
3 cit in iudicio. † Et notandum est quòd iudex, qui inquirit contra
me, non dicitur aduersarius meus, vt not. Bald. per illum tex. in c.
cum speciali, in iij. col. in princ. de appel. ibi, cum aduersario, vel si
forte aduersarium non habeat cum iudice. Et ad hoc facit tex. in
l. j. in prin. ff. quarum rerum actio nō datur, dum ibi dicitur ꝙ q̃s
aduersarium facit iudicem, deferendo illi iuramentū. Sed tn̄ cō-
siderandum est, quòd īmo iudex, qui ꝯ me procedit per inquisi-
a tionem, aduersarius meus vr̄, quia surrogatur [a] in locum accusa-
4 toris. † ideo omnes exceptiones, quæ opponi possunt ꝯ accusa-
torem, tali casu ꝯ iudicem opponi pn̄t, vt no. Bal. in l. ij. §. si publi-
co col. iiij. ver. quæritur vtrum. ff. de adul. cum si. vt tradit Alexan.
cōsi. clxxv. viso themate. col. ij. vol. ij. ergo vr̄ ꝙ iudex inquirens, si-
5 cut accusator, dicatur aduersarius. † Et quia ille, qui in lite surro-
gatur, aduersarius meus dicitur, vt no. Do. per illum tex. in c. si hi,
qui & est c. fi. vt lit. pen. in vj. Et specialiter ad hoc facit glo. no. in l.
si appellatione. C. de app. in aduersarium, quæ exponit, id est, iu-
dicem. Non ob. tex. in d. c. cum speciali. quia licet ibi tex. ponat tā-
quam diuersa aduersarium, & iudicem inquirentem, non tamē
sequitur quòd iudex aduersarius non dicatur, quia sepenumero
reperitur quòd tanquam diuersa ponunrur genus, & species, vt
in rub. C. de ser. & aqua. & in Euangelio, discipulis, & Petro, vel
saltem illud dicēdum est, ꝙ iudex tali casu hr̄ pro aduersario quo
6 ad effectum iuris. & hoc probatur in d. l. cū speciali. ¶ † Et ex su-
pra dictis not. quòd aduersarius meus dicatur ille, qui mecū ha-
bet litem. Abb. infert, ꝙ ex contentione iuridica quandoq; oria-
tur inimicitia. Quidam hic dicunt ꝙ ista non vr̄ bona cōsequen-
tia. Iste dr̄ mihi aduersarius. ergo inimicus. Sed certe Abb. n̄ facit
absolute istam cōsequentiā. sed limitate loquitur, & dicit ꝙ quā-
doq; oritur inimicitia. & istud verum est. q̄ñq; ex contentione, ēt
de re leui, maxima oritur inimicitia, vt idem Abb. j. dicit. in c. ac-
7 cedens. el. ij. vt lit. nō contest. & in c. cū oporteat, de accu. ¶ † Præ-
terea ēt absolute in lite magni pōderis, saltem præsumptiue, va-
let consequentia, aduersarius. ergo inimicus, vt probatur in c. itē
8 cū quis. de resti. spo. facit text. in c. meminimus. de accu. † Et dum
successiue Abb. dicit ꝙ non attēditur cuius culpa inimicitia per-
uenerit. & idem Abb. in c. repellantur. vers. vlti. scias de accu. & in
c. de cetero. in j. no. de sen. excō. in d. c. meminimus, & Ant. de Bu.
9 in c. veniens. el. ij. in iiij. no. de spon. † Et hoc procedit quātum ad
hoc, vt quis repellatur à testimonio, vel à iudicādo. Secus quo ad
istum effectum, vt quis legato priuetur, quia consideratur cuius
culpa inimicitia prouenit, vt no. Bar. per illum tex. in l. cū tabulis.
§. qm̄. ff. de his, quib. vt indig. de quo dicendum est vt dixi in c. vt
10 debitus. de appel. gl. in vers. rationabiliter. ¶ † Et successiue ex eo,
quod Abb. dicit d̄ aduersario in lite ꝙ poterit recusari si datus sit
b iudex [b] in alia causa, & hoc clarum est durante lite, vt aliàs dixi.
11 sed dubium est finita lite. & Aret. idem tenet post litē finitā, † q̃a
inimicitia semel causata durare vr̄. l. in ipsius, vbi Bal. C. fami. erc.
12 ego aliàs tenui ꝯrium per tex. in c. postremo. de app. † vbi qui fuit
aduocatus ꝯ me in vna causa, non pōt si functus sit officio in alia
causa recusari. Posteriores hic conati sunt respondere, & dn̄t ꝙ
licet quis fuerit aduocatus ꝯ me, etiam in causa capitali, licet di-
catur fuisse aduersarins meus, non tn̄ dr̄ fuisse inimicus, quia hic
non reperitur iure cautum. Sed dicatis ꝙ immo, ex quo. n. aduo-
catus aduersarius meus dr̄, vt etiam tex. in l. j. §. paru. autem, cum
gl. in verbo, aduersario. ff. de calum. cū si. vt alias dixi. ergo saltem
p̄sumptiue vr̄ esse inimicus. ita probatur in d. c. item eū quis, de
13 resti. spo. & facit tex. in d. c. postromo. ¶ † Secūdo adducebam cō-
tra Aret. c. ad hæc, el. j. & c. proposuit. de appel. pōt recusari. secus
ergo si illa finita sit. Posteriores respondent ꝙ ita non præsumi-
inimicitia ex eo, ꝙ quis ꝯ me iudicauit, sicut ex litigio. Sed hic nō
vr̄ verum, ex eo ꝙ dr̄ in c. qualiter, & q̄ñ. el. ij. de accu. & facit tex.
in d. c. ad hæc. in c. proposuisti, de appel. & quia iura, quæ allega-
uit, faciunt differentiam, an causa pōdeat, vel finita sit. Et pro ista
opi. vr̄ tex. in §. si vero quis dicatur, in auc. de testi. id est, donec de
crimine indicitur. declarando, vt aliàs dixi. Vel cōcordando opin.
distingui probabiliter potest, ꝙ aut ex lite præterita orta fuit ma
gna inimicitia, & poterit ēt finita lite recusari. quia talis inimici-
tia, de qua constabat, durare præsumitur, & in tali casu habet lo-
cum quod Aret. dicit facit text. in §. itē propter inimicitias instru-
menti. de excu. tut. Aut solū, & simpliciter allegatur lis præterita,
ex qua erat præsumptio inimicitię lite pendente. sed nunc finita
lite, illa suspicio purgatur, & non poterit recusari, per ea quæ. s̄.
14 dixi. ¶ † Tertio not. s̄m Abb. ibi aduersarius petijsset. ꝙ citatio de-
bet fieri ad instantiam partis. Hoc tamen not. necessaria nō vr̄ p-
bari hic, quia videtur ꝙ fuerit ex cōtingentia facti, vt aliàs dixi in
se tamen dictū verum est l. ad peremptorium. vbi Bar. ff. de iudi.
& idem Bart. in l. si finita. §. Iul. colū. iiij. cum sim. vt aliàs late dixi.
15 † Et ideo iudex sit cautus, vt hic faciat inseri ī actis ꝙ citatio ad re-
quisitionem partis facta sit, vt docet Ang. in d. l. à perenptorium.
in fi. alle. gl. quā dicit meliorem de iure ad hoc in l. sancimus. ī gl.
16 fin. C. ad Treb. Et subijcit. Abb. hic. † ꝙ in dubio præsumitur ꝙ re
quisitio partis interuenerit, ex quo necessario requiritur. Sed ista
17 ratio, vt aliàs dixi, non valet † quia erdo iuris requiritur. l. prelatā.
C. de sen. & tamen non præsumitur, nisi probetur. c. qm̄ ꝯ. de p̄b.
cum simi. vt aliàs dixi, & ideo Ro. in l. sciendum. tenet ꝙ non prę-
sumat̄ ꝙ requisitio partis interuenerit, q̃a ista est solēnitas extrin
seca, q̄ non p̄sumitur. l. quæcunq;. §. fi. de pub. Are. conatur respō
18 dere, & nō bene, vt aliàs dictū fuit. ¶ † Et adde ꝙ fundamentum
Ro. tolli pōt, quia in iudice prout loquimur, solēnitas ēt extrinse-
ca p̄sumitur, vt no. Alex. in l. sciendū. col. vj. ver. item fallit in iudi-
ce. de verb. obl. per l. ab ea parte. in fi. ff. de proba. Et ad hoc facit,
19 † quia pro iudice p̄sumitur. c. in præsentia. de renun. c. in nostra. d̄
20 pcur. Sed ēt ista rn̄sio periculosa vr̄, † quia agitur h̄ de processu,
quo casu nō p̄sumitur pro iudice, nisi quatenus appareat ex actis
c. qm̄ ꝯ. de proba. ¶ Quarto no. s̄m Abb. hic, iudicem posse inter
rogare partē, vt hic, tn̄ nō apparet ꝙ interrogatio fuerit facta à iu
dice. Sed cōsonat, quia cū citatus fuerit iudice, vr̄ interrogatus ab
21 eo cuius auctoritate citatus fuerit, vt aliàs. Dixi. † Et ad hoc facit
quia pars nō tenetur rn̄dere ad interrogationē alterius partis, vt
per gl. fi. in c. pe. de iur. cal. ¶ Vlterius tn̄ aduertendū est, quia si à
iudice interrogatus fuisset, dixisset tex. an cum illo vellet exderi-
ri. Sed tex. dicit, cum eo. nam hoc verbū efficaciter ostendit ꝙ ab
22 ipsa parte fuerit facta interrogatio. Et dato † ꝙ pars non teneat̄
rn̄dere ad interrogationē alterius partis, rn̄sio tn̄ facta tenet, s̄m
23 gl. in d. c. pe. de iur. calū. & pbat̄ in l. si fine. ff. de īter. ac. ¶ † Quid-
quid tn̄ sit, dictū in se verum est, ꝙ iudex interrogare pōt, vbi ęq̃-
tas suadet, & primo ante lit. cōtes. vt Abb. hic declarat, & merito.
24 Ro. in consi. ccclxxiij. In casu proposito. concludit † iudicē posse
partē interrogare, & cōpellere ad rn̄dendū an scriptura sit manu
ipsius, cū si. vt aliàs dixi. & adde Bal. in auc. si quis. circa fi. C. q̃ po.
in pig. hab. vbi hic dicit de scriptura. & alle. l. vbicunq;. ff. de inter-
roga. ac. & idem Bal. in auc. ꝯ qui propriam, circa fi. C. de non nu.
pecu. & in no. casu tradit Ioā. de Imol. consi. xxxiij. in casu p̄misso.
25 ¶ † Secūdo talis interrogatio pōt fieri ēt post lit. contest. † & po-
26 stea quàm in causa conclusum [c] fuerit s̄m Ant. de But. hic, cum si.
c vt aliàs late dixi, & idem no. Ang. in l. sed si restituatur. §. j. in fi. ff. d̄
iudi. Ro. consi. xx. viso puncto. circa fi. & idem Ro. consi. lxxvj. Iste
27 sunt responsiones col. pe. † Et maxime hoc videtur habere locū
in summarijs, in quibus ēt ad partis instantiam, postquam sit in
causa cōclusum, iudex interrogare pōt, vt per gl. no. in cle. sępe. in
§. & quia in verbo, interrogabit de verb. sig. Et dum Abb. in isto
no. colligi practicam excludendi dilatorias exce. hic pro cautela
28 tradit Bar. Veroneñ. caute. cxxj. noto nouam cautelam. ¶ † Quin-
to no. s̄m Abb. h̄, cōciliū prouinciale habere potestatem excōicā
di episcopos. Hoc tn̄ nō bene probat̄, quia nō vr̄ tex. loqui de cō
cilio puinciali, per ea q̄ dixi in primo notabili. Dictū tn̄ in se verū
29 est, per rōnem Abb. † & quia ēt archiepiscopus solus pōt episco-
30 pū excōmunicare. c. venerabili. vbi Abb. j. de sen. excō. † cōcilium
aūt prouinciale nō pōt episcopum deponere, vt Abb. hic dicit, p
31 tex. in c. accusatus, in c. quanuis. iij. q. vj. Et eodē modo † legatus d̄
latere nō pōt episcopū deponere, vt per gl. in c. j. de offi. leg. in gl.
ij. c. si quis autem. xciiij. dist. in gl. ij. & in c. decreto. iij. q. vj. ī gl. ij. &
prædicta hodie. locum habent. Secus erat de antiquo, vt not. gl. p
illum tex. in c. episcopus præsbyter. xj. q. iij. vel nisi hoc fiat de spe
ciali commissione papę, per gl. in c. ex tuę. in glo. pe. de cle. nō resi.
32 ¶ † Sexto. no. s̄m Abb. hic ꝙ excommunicatus donec satisfecerit
ex sola satisfactione non liberatur. sed post satisfactionem etiam
absolutio requiritur. Sest tamen, vt aliàs dixi, iste text. parum fa-
cit, quia hic non dr̄ simpliciter, donec satisfecerit, vt Abb. loqui-
tur,

ADDITIONES.

a ¶ Surrogatur. Quod mordet Fran. Ripensis hic. nu. 12. sed Deci. melius dicit.

b ¶ Hiero. Gig. Index. Adde tu ex quibus. & quod causis iudex recusare possit, eūdem Deci. in cap. causam, quæ in secunda colum. in versi. tertio nota. vsque ad fin. G. de offi. delegati.

c ¶ Conclusum. Et sic Decius corrigit veterem opinionem suam quam prius tenuerat. j̄. de proba. in rub. nume. 10.

tur,sed dicitur donec fuerit absolutus. quo casu clarũ est ꝙ absolutio requirat,attenta forma sententiæ excõicationis. in se tamẽ dictũ verum est,vt per gl.in clemen.j.in verbo,donec,de decimis cum simi.vt alias dixi.& notat Abb.in c.ad aures.de simo. Et hoc etiam haberet locũ in excõicato ad certũ tps. q̃a finito tp̃e non erit absolutus.vt no.Inn.& ibi Ant.de Bu.in c.cum bonæ,de eta.& qual.& Abb.i c.fi.de matri.ꝯcto.& ꝯ inter.eccl.& ꝑ gl.in d. cle. j.de deci.

33 †Secus tñ est in alia mã. q̃a bannitus extra ciuitatẽ pro certo tp̃e,finito tp̃e,alia absolutio nõ requiritur,sed absq; licentia poterit redire,vt not.Bal.in proe.ff.orum.§.hæc aũt tria.col.j.& in l.actione.§.si in rem,ver.diximus.ff.pro so.cũ si.vt dixi in c.ex literis,col.iij.de ꝓsti.vbi tñ ꝯ hoc dcm̃ allegaui.text. in c. felicis. de pe.in vj.& vbi rñsum fuit

34 †Et ꝙ dcm̃ est excõicatione idẽ est absolutione,quæ facta sit. q̃a excõicatus promisit parere mandatis iudicis,licet eñ postea nõ paruerit,nõ tñ ipso facto reincidit in excõicationẽ.sed opus est ꝙ de nouo excõicetur c. ad reprimendã, de offi.or.vbi Abb.ꝑ illũ tex.& in c.ad nãm.in fi.el.j.de iu.iur. in c.quæstioni,de app.& tradit Rot.in Dec.xxiij.de sen.excõ. in antiq.& in vij.& vlti.eo.ti.in nouis.& no.Dom.in c.eos.§.j.ver. quid si absolutus.de sen.excõ.in vj.Et ista cõclu.procedit,qñ absolutio fuit facta simpliciter,prout iura.s.allegata loquũtur. secus videt̃ si excõicatus absolutus sit,cum reincidentia intra x.dies si nõ soluerit.q̃a elapsis x.diebus excommunicatus videt̃.q̃a

35 †in effectu, ista vr̃ suspensio excõicationis.q̃ facta ad certum tp̃s, finito tempore cessat.vt ꝑ gl.in cle.j.in verbo,donec cũ.si.vt j.dicã. Et per hoc bene.facit qđ no.Host.in c.veniẽs.el.ij.de testi.quem sequitur Io. An. Ant.de Bu.& Abb.ibi i fi. vbi inquit de cõsuetudine curiæ eẽ

36 †ꝙ quis quãdoq; absoluitur ab excommunicatione ad tempus. puta ad istum effectum,vt testificari possit, & statim ꝙ dixit testimoniũ,reincidit in excommunicationem.q̃a in effectu,vt Doct. ibi dñt, videtur ista quædam suspensio excommunicationis.Et hoc idem videmus in excõmunicatione facta principaliter de ali quo nisi intra.x.dies satisfecerit.

37 †nam elapso termino statim excõmunicatus intelligit̃.vt est tex.in c.præterea.el.ij.de appel. facit tex.in c.a nobis.el.j.de sen.excõ.in cap.venerabilibus.§.porro.de sen.excom.in vj.& no.Lap.alle.lxxvij.prælatus relatis. col.j.Ant. de Bu.in c.ij.de test.cog.cũ si.vt tradũt Mod.ibi. Et ita vt.s.dcm̃ est de reincidentia excõicationis intra x.dies consului Paduæ. ¶Et ex prædictis patet ꝙ nõ recte loquitur Arc. in d.c.veniẽs.el.ij.in fi. de testi.& merito illũ Mod.reprobãt.in d.c.ad reprimẽdã. i prin. de offic.ord.Et qđ s.dictũ est de excõicatione,nõ habet locũ i suspensione.

38 †q̃a suspẽsus donec satisfecerit statim facta satisfactione liberatus videt̃.vt Abb.hic dicit,per gl.in d.cle.j.de deci.& no. Inn.& Ant.de Bu.i d.c.cũ bonæ.de eta.& quali.& Abb.post alios in c.fi.de matr.cõtra.ꝯ inter.eccle.

39 †Et licet absolutio nõ requirat̃ in suspensione,vt dcm̃ est, requirit̃ tñ ꝙ feratur declaratoria sup ipsa satisfactione,fm̃ gl.in d.cle.j.Et ad hoc facit tex.in c.cũ fm̃ de hære.i vj.& i l.eius q̃ delatorẽ.vbi Bar.ff.de iu.fis.& facit qđ no.Petrus.in c.eos.in vlt.no.de sen.excõ.in vj. Et hoc qđ dcm̃ est de declaratione,verum intelligit̃ quo ad effectus,in quibus ministeriũ iudicis requirit̃ in exequendo.ꝑut loquit̃ tex.in d.c. cũ fm̃.secus quo ad effectus,q̃ secũ trahunt executionem,& nõ expectãt aliã extrinsecã executionẽ.vt not.distinguit Do.post Io. de Imo. quẽ ibi refert in c.felicis,in prin.col.ij.de pen.in vj.& not.Bal.in l. quæ sub.cõdi.§.si.circa.fi.de ꝯdi.insti. Et talis declaratio ẽt non est necessaria,si suspensio ad tp̃s ꝯ determinatũ referat̃.vt ꝑ gl.in d.cle.j. de deci.& no.Inn.& Doc.in d.c.cũ bonæ,& facit tex.in c. cũ i cũctis.§.clerici.de ele.cum simi.

40 ¶†Postremo nõ omitto ꝙ illa differentia,q̃ fit cõiter inter excõicationẽ & suspẽsionẽ,nõ ꝓbat̃ iure, ꝑut efficaciter ꝓbat Car.in cle.j.in xxx.q.& Imo.ibi in d. gl.i verbo,donec,

41 †q̃a forma,q̃ requirit̃ i excõicatione,vt in c. cũ desideres,de sen.excõ.ẽt i suspensione requirit̃.c.venerabili, & i c.super eo,de sen.excõ.& alijs rationibus. vt Cardi. Imol.latius tradunt i d clem.j.

42 †Et vlterius ad hoc facit, q̃a sicut excommunicatio trahit secũ executionẽ,& non suspendit̃ per appellationẽ.c. pastor. de ap.c.ad reprimen.de of.ord.ita est in suspẽsione,cap.is cui, de sen.excom.in vj.Et ita patet ꝙ regulariter a pari procedunt excommunicatio,& suspensio.& ꝓbat̃ ẽt in c.ꝑterea.de ap.vñ standum est regule,nisi ꝯrium ꝓbetur.& bñ facit tex. in d.c. præterea. vbi post certũ tp̃s excõicatio valet. ergo pariter videtur ꝙ post certũ

43 tempus absolutio fieri possit.¶†Septimo noto iudicẽ posse multare contumacem,& hoc totum fit officio iudicis,secundũ Abb. hic,& no.Bar.in l.ij.col.fi.ver.quæro extra gl.ff. si quis in ius vocã. Aliter tñ loquitur Bar.in l.j.si quis in ius voc .in prin.& Ang. in l. fi.in fi.ff.si quis in ius voca.cum si.vt tradunt Moderni in d.l.ij.vbi videndum est.col.antepen . Et multa hic accipitur pro excõmunicatione,fm̃ Abb. qđ vr̃ verũ largo mõ,sed ꝓprie multa accipit̃

44 ꝓ pena pecuniaria.l.aliud est fraus.§.j.ff.đ ver.sig. ¶†Octauo no. ꝙ excõicatus nõ dẽt ex hoc solo priuari bñficio.põt tñ priuari reditib⁹.vt [a] no.i c.pastoralis,de appel §.verũ,& tali casu fructus cõuertũtur in vtilitatem ecclesiæ, & distributiones quotidianæ alijs accrescunt.vt per gl.[b]

45 †in cle.ij. in verbo, suspensus,de vi.& hon. cle.cum si.vt dixi in d.§.verum,& adde glo.ij.c.postulasti. de cle. excom. mini.quæ tenet ꝙ excommunicatus etiam possit priuari beneficijs.sed secundum Abb.ibi intelligitũr, quando staret excommunicatus per triennium,secundum cap.qđ ibi alle. in cap. cum bonæ,de ęta.& qua.de quo infra videbimus.

46 ¶†Nono no.ꝙ ꝓp impedimentum excommunicationis non residens priuatur beneficio. quia hoc insurgit propter excommunicationem. cap. quia diuersitatem. de conces.præben.

47 ¶†Nam licet excommunicatus videatur esse in culpa,illa non est ordinata ad finem nõ residendo.ideo non nocet.l.si is cui.ff.de act.& ob.no.per.gl.in cap. statutum.§.cum vero,de rescr.in vj.tradit Bar.in l.si vt certo.§. interdum.ff.commo.[c] cum si. Et ista ratione excommunicato non currit præscriptio. vt no.Abb.in c.j.de pręscr.

48 †Et prędicta intelliguntur, nisi excommunicatus esset in mora petendi absolutionẽ cap.fi.vbi tex.not.supra de electio.not.Cald.in cap.ab excommunicato.vbi Ant.de Bu.sequitur in penul.charta.de rescrip. & Domi.in cap.j.col.ij.de rescriptis i vj.Bal.in d.c.j.de pręscrip.& Abb. post alios in d.cap.cum inter.de excep.& tali casu quando culpa imputari potest,intelligitur quod notat Abb.in c.ij.in iiij.not. de arbitr.

49 ¶†Decimo nota ꝙ contumax in recedendo absque iudicis licentia,excommunicari potest.Et ad idem tex.in c.cum.xj.q. iij.& not.Bar.in l.consentaneum,in fi.C.quomodo, & quãdo iu. Abb.in c.prout.in j.no.de dolo & contu. cum simi. vt alias dixi i v.not.hic & idem no.Abb.in c.constitutis.in iij. nota.supra de ꝑcu.& no.Bal.in l.nam ita diuus,in fi.ff.de adop.vbi inquit

50 †ꝙ citatus qui comparuit coram iudice, a lege monitus, intelligitur vt non recedat absque licentia.& hoc etiam habet locum i actore, vt in no.casu tradit Inn.in cap.calumniam, de pe. refert & sequit̃

51 Alex.in cons.lxxij.videt̃ prima consideratione.lib.iij.&†generaliter ꝓ qualibet contumacia quis excommunicari põt,d.c.certum & per gl.in d.c.duo sunt,xcvj.dist.& in c. ex parte.el.j. de ver. sig.

52 †Et hoc etiam ꝓcedit in pręsumpta cõtumacia. vt no.Abb.in c. tenor.col.j.de re iudi.¶Et hoc intelligitur, qñ fuit contumacia i

53 comparendo.secus si comparuit,†& noluit parere pręcepto in re leui.quia pro tali contumacia in non parendo,non debet excommunicari.vt per Abb.hic,qui rationẽ adducit.quia maior est contumacia in non comparendo.de quo me remitto ad ea,q̃ alias dixi.¶Et adde ꝙ videtur maior contumacia in non parẽdo, ex eo

54 †qđ voluit gl. in c.qua fronte,in verbo,cautione.de appel. dicẽs ꝙ excommunicatus, quia non comparuit absoluitur cum simplici iuratoria cautione.sed excõmunicatus.quia noluit parere,non absoluitur,nisi datis pignoribus,vel fideiussoribus,per illum tex. ibi,sufficienti cautione. ¶Mod. quidam respondent negando ꝙ

55 †excommunicatus, quia non comparuit,non absoluitur cũ simplici cautione,sed requiritur ꝙ promittat cum fideiussoribus,vel pignoribus,secundum Abb.in c.ex parte,el primo in gl.i verbo, sufficiẽs.de verbor.significa. Sed certe ista esset magna restrictio ad iura, quę simpliciter dicunt excommunicatum debere absolui pręstita cautione, cum iuramento de parendo mandatis ecclesię.cap.cum desideres.cap.tenor. de sen.excom. Vnde vt dixi in cap.qua frõte,dum dicit de cautione sufficienti, intelligitur de simplici,secundum subiectam materiam.vt no.But.in cap.fin.de resti.spo.Sequitur Alexand.consilio.xxxv.viso processu. col. vj. vol.iiij.

56 †Et sic siue sit contumacia in non comparendo, siue i nõ parendo,cautio simplex sufficit,& per consequens gloss.i d.cap. qua fronte.non videtur vera vt latius dixi ibi. ¶Vndecimo nota quòd non omne peccatum est dignum priuatione beneficij, sed debet esse graue [d] xvj.q.vij.cap. inuentum.vt per Abbas hic. Ex quo inferri videtur,quòd pro quolibet mortali peccato, quis

57 deponi possit.† quia omne peccatum mortale est graue.quia priuat vita eterna.xxv.dist.§.alias. & notat Abbas in capitulo sicut nostis.col.penul.de iureiuran.Sed tamen hoc non videtur verũ. quia licet peccatum mortale priuet vita eterna, non tamen per hoc reputatur graue, vt quis deponatur. vt probatur in capit.j. lxxxj.dist.

ADDITIONES.

a ~~Syl.Ald. ...~~ ¶Adde.Quod non seruatur.quamuis Fran.Ripa hic,nu. 27.dicat etiam ipso facto esse priuatum,& eam esse communem sententiam,& male.

b ¶Syl.Ald. Vt per glo.Dec.in c.pastoralis.§.verum,col.iii.de appel.

c ¶Syl.Ald. Commo.Vide Io. Fran. Balb.in trac. de præscr.col. totius tract. mihi. ccxli.circa fin.

d ¶Syl.Ald. Graue.De hoc,ob quæ crimina depositio fiat vide Dec. in c. at si clerici. col.xx.infra eo.vbi dicit ꝙ tantum ob grauia delicta. & ibi quærit quæ dicãtur grauia delicta,& eandem dicit totum hoc residere in arbitrio iudi.

lxxxj.dist. Et q̃a sequeretur quòd pro omni peccato mortali quis possit deponi. quod absurdum videtur, vt tradunt Moder. in cap. dilecte. col. iij. de excep. & dicit Abb. in c. at si clerici, in prin. colū. xv. post Gof. quem refert, quòd omne crimen mortale de rigore iuris exposcit depositionem, & ad hoc plures canones adducit, 58 secus de equitate, ibi. de quo ibi videbim⁹. ¶ † Vltimo no. ibi videri, q̃ verbum, vr̃ de iure. respon͂de, vt per Abb. hic. sed vt aliàs dixi hoc nō probatur hic, quia text. expresse loquitur, dum dicit, nō potest iure videri, dictum tamen in se verum est, quia tantum est dicere, non videtur, sicut si legislator dicat, non est, vt not. Abb. p̃ illum tex. in c. de cetero, de hom. cum si. vt aliàs dixi, & no. Bal. in l. etiam. C. mand. & facit tex. in c. j. de delic. puerorum. in fi. in c. de vxore, de sepul. in c. cum apud, de spon. in l. j. §. quæri potest. ff. ad Turpil. & in l. j. vbi Bal. ff. de excu. tut. per illum tex. Et hoc etiā habet locum in causa criminali, vt not. Bald. in l. ob hæc verba. ff. de 59 his, qui no. infa. Et licet valeat sententia lata † per verbum, videt̃, vt no. Bar. in l. qui tamen. §. si arbiter. ff. de arb. nō tamen valet sen 60 tentia lata s̃m conscientiam iudicis, † vt no. Bal. in c. nisi cū pridē. de renun. col. iiij. ver. quid si testis. vbi allegat. tex. in c. j. sacramentum. in fi. de consue. recti feu. & Bal. ibi circa fi. rationem adducit quia iudex debet iudicare s̃m alle. & probata, & non secundum 61 conscientiam, vt not. in l. illicitas. §. veritas de offi. præs. † In testibus autem deponentib. per verbum, videtur, non creditur, vt per Bar. in d. §. si arbiter, & no. Paul. de Cast. in l. j. ff. de iusti. & iur. 62 cum si. vt tradunt Mod. ibi. † Et notandū est q̃ verbum, vr̃, importat tacitam voluntatem, vt no. Arc. dicit in cōsi. v. in causa, & puncto. colū. j. per l. item quæritur. §. qui impleto. ff. loca. & per l. dolia. in fi. ff. de conhen. empt. Et hoc verum videtur, referendo hic verbum, videtur, ad factum alterius, prout Arc. & iura præallega. loquuntur. Secus videtur si ad propriam personam, & ad factum proprium referatur, quia tunc voluntas expressa videtur, per supradicta. Vnde si sententia lata per verbū, videtur, errorem cōtineret, videretur error expressus in sententia, iuxta. c. j. do re iud. & ibi not. Et quod dictum est de verbo, videtur, idem est in verbo 63 credo. † vt no. Ant. de But. in c. ex parte. in vj. no. de postu. cum si. vt dixi aliàs. Et idem tex. in c. j. de delic. pue. vbi. Ant. de But. & Io. de Ana. & in c. cum illorum, de sen. excō. in c. qualiter, & quando el. ij. circa finem de accus. in l. si pater. in prin. ff. de suis, & leg. & in l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniust. rup. test. vbi Bal. & Imo. hoc dicunt, & de similibus verbis, aliàs dixi. vt not. Abb. in c. ij. in prin. de petitio. Et ex his expedita sint notabilia. ¶ Glo. ij. ibi, ne posset postea iudicem recusare. Conclusio glos. est, quam Abb. & doct. sequuntur, quòd interrogatio fuit facta ad excludendum declinatoriam exceptionem, quæ contra iudicem opponi potuisset. Et 64 hoc intelligendum videtur, nisi quis esset exemptus, † quia priuilegio exemptionis renuntiari non potest, vt est tex. in cap. cum tempore, in fin. §. de arbi. ¶ Secunda conclu. intelligitur, quando tractabatur solum de interesse ipsius episcopi. vt hic, quia agebatur contra personam eius. secus si agetur de interesse ecclesię, q̃a non possent episcopi sine capellano, vt probatur in cap. dilectus. de reli. do. ¶ Tertia conclu. intelligitur, quando fuit facta specia-65 lis renunciatio fori, † & nō sufficit generalis. l. prima in verbo specialis. ff. si quis in ius voc. non ie. & hic specialis renunciatio videtur. dum promittit respondere etiam tali iudici, ex quo ad alium effectum ista verba non possunt verificari, arg. l. ij. ff. de lib. & posthu. & in simli hoc tradit Alex. post alios, quos refert in l. in prin. de illo qui promisit obedire man. curię. Et quia glos. hic loquitur in recusatione iudicis, quæ tollitur consentiendo in eum, vt in iuribus allegatis in gl. hic. ¶ In fin. glo. dicendum est vt aliàs scripsi. 66 Et dum Abb. dicit † quòd consilium non debet recusari, si remotis suspectis, remanet in numero sufficienti, secundum qualitatē causæ hoc declaratur, vt idem Abb. tradit in c. ij. de re iudi. Et cōclusionem Abb. hic sequitur Alexand. consi. xl. perspectis verbis. volu. secundo in secunda col. & facit quod no. Abb. in c. causam, 67 quæ supra de officio delega. † Et hoc videtur verum, nisi suspecti essent præsidentes, qui verisimiliter alios traherent in suam sententiam, quia videtur quòd tūc tota synodus possit recusari. vt dicit Vincentius hic, quem Abbas refert, & quia si caput suspectū 68 † est, tota synodus potest recusari, vt not. Bald. in l. prima. C. si rector prouincię, colum. prima. facit text. in cap. accedens. el. j. de lit. non contesta. & quod Abb. incidenter dicit quomodo procedatur in causa criminali. vide quæ plene Abb. tradit in cap. secundo colum. tertia. & quarta. de dilatio. & circa hoc plura scribit Aret. 69 post Abb. in cap. licet de accus. ¶ † Item dum Abb. cōcludit quòd ordinarius recusari potest, si habet assessorem suspectum. hoc intelligitur, quando iudex ipse imperitus sit, prout ratio Abb. ostēdit. secus ergo si iudex ipse esset peritus, quia tunc suo iudicio, & non consilio assessoris regulari debet, vt not. Bart. in l. bonorum, in fin. ff. de bono. poss. cum similibus. vt dixi in l. iuris ignorantia. 70 C. qui admit. † Et adde quòd licet ordinarius sit suspectus. tamē vicarius eius non potest recusari, vt est text. notab. in l. j. C. si qua. prædi. fue. pote. ita ergo videtur econtra dicendum, quòd si vicarius, vel assessor suspectus sit, q̃ iudex ordinarius non possit recusari. Et ita arguit And. Sicu. hic. Sed respondetur quod text. in dicta l. prima loquitur in vicario constituto ibi à principe qui non facit vnum, & idem tribunal cum ipso ordinario. vt not. Saly. ibi, qui secus dicit esse vicario eiusdem tribunalis. quia tunc esset su-71 spectus, vt Docto. hic dicunt. † Et hoc sane intelligitur, quando causa suspicionis respiceret ordinarium sicut vicarium, aliàs secus, vt notabiliter tradit Dominic. post Oldra. quem ibi, refert, in cap. si contra vnum. circa fi. de offic. delega. in vj. ¶ Postremo circa istam glo. non omitto q̃ ẽt alia ratione dici potest, quòd episcopus hic interrogatus fuisset. secundum Imol. post Petr. de Anc. quia erat in electione episcopi, an episcopus vel vt in causa criminali respondere coram concilio, vel coram papa, per tex. in capitu. neminem. in fin. tertia quæstio. vj. vbi dicitur quòd omnis accusatio audiatur intra prouinciam, & à prouincialibus terminetur, nisi prælatus sit. & ideo si eligit respondere in vno loco, nō potest penitere. Quidam hic dicunt, non esse verum quòd episcopus possit declinare iurisdictionem concilij, per capitu. secundo. iij. vj. ibi, quia non oportet accusatum alibi, quàm in suo foro audiri. Sed responderi potest, quòd illud verum sit contra volūtatem accusati. Et quia illa verba alibi, quàm in foro suo, nō excludunt summum Pontificem, qui cum omni ordinario cōcurrit. ix. quæst. tertia cuncta per mundum. Et ad text. in d. captu. neminem. quidam hic respondent. quòd illa verba. nisi prælatus sit, referuntur ad verbum, terminetur, quia causa criminalis episcopi. quo ad depositionem, Papæ reseruatur. Sed replicari potest, quòd illa verba nisi prælatus faciunt exceptionē. vt in regula, pactum. de reg. iur. in vj. & no. in l. actione. C. de transact. & illa exceptio videtur referri ad omnia præcedentia. l. j. C. de libe. præte. cap. secundo de appel. Et hoc consonat, quia cum decisio causæ reseruetur sedi apostolicæ, etiam videtur quòd cognitio, si pars velit, ibi agitari, possit ne continentia causæ diuidatur. cap. primo de causa poss. & proprie. l. nulli. C. de iudi. ¶ Glos. in verbo expe-72 riri. † ibi, pro defendere. & idem glos. per illum text. in l. cum miles, in verbo experiri. ff. de alie. iudi. mut. causa fac. & in captu. qui 73 generaliter, in verbo, experiri. de procuratori. in vj. ¶ † In ead. glo. ibi. pro agere, facit text. in l. inter tutores, in l. si duo. ff. de admini. tut. in l. prima. ff. de conditione ex lege. & in l. sępæ. de re iudi. Ad idem tex. in l. prima. ff. quod vi, aut clam. & in l. j. ff. de diuer. & tēp. præscript. & in l. prima. ff. vti possi. & de his, quædam Alberic. adducit in verbo experiri. Et proprie ponitur pro agere, secundum glo. in c. penul. de re iu. ¶ Glos. in verbo placere. ibi. l. si conuenerit. Ad illum textum communiter respondetur quòd locum habet quādo iurisdictio in iudicem alienum prorogatur. & ita etiā loquitur. Hic vero text. procedit in pacto de non declinando iurisdictionem proprij iudicis, qui ex aliqua causa poterat accusari. & ista solutio per Abb. hic quatuor rationibus in effectu confirmatur, quæ tamen fragiles sunt. Nam primo dicit ipse quòd odiosum videtur prorogare iurisdictionem iudicis alieni, cum à proprio iudice recedatur. Sed contra hoc facit tex. in l. iij. & q̃ ibi Bald. in iij. not. ff. de offi. pręsi. vbi inquit q̃ concessio iurisdictionis facta alicui est fauorabilis. & ideo etiam habet locum in hominibus alterius iurisdictionis. vt ibi dicitur. Præterea, non est verum simpliciter in causa criminali, prout agebatur hic, quòd per prorogationem adimatur iurisdictio priori iudici. vt not. Spec. in tit. de compe. iudi. aditio. †. primo versic. sed nunquid iudicem. & in colum. xiij. Anto. de But. in cap. si diligenti. colum. secunda ver. & per hoc concluditur. de fo. compe. Aret. in cap. ad petitionem. de accus. facit quod not. Paul. de Cast. in l. prima. C. de cri. agi. oportet. Et dato quòd adimatur iurisdictio priori iudici, hoc non videtur in consideratione, quia erat illud in fauorem partis, cui partes possunt renuntiare. c. ad apostolicam, de regularibus. l. pe. C. de pac. Et hoc patet. quia prorogare possunt sine consensu proprij iudicis, quia priuatorum consensus sufficit. l. ij. §. conuenire. ff. de iudi. Secundo Abb. dicit q̃ in iurisdictione declinanda solū agitur de abdicanda quadam facultate parti, & non de tribuendo aliquid iudici. Sed respondetur q̃ illud, quod tribuitur iudici in iurisdictione proroganda pendet à consensu partium, ex quo eorum consensus sufficit, vt dixi, & partes ita possunt iurisdictionem conferre iudici alieno, sicut ab eis possunt illam facultatem recusandi abdicare. Tertio Abb. dicit, q̃ ex quo semel quis approbauit iudicem, illum recusare non potest. Sed ista ratio etiam videtur militare in progatione iurisdictionis, ex quo ita sem el placuit. Et dum abb. subijcit q̃ iurisdictio dari non potest, nisi iudex consen-

consentiat, hoc falsum est. quia cōtra text. in d.l.ij.§.conuenire.ff. de iudi. vbi consensus priuatorum sufficit, nec consensus iudicis in quem iurisdictio prorogatur, nec illius à quo abdicatur iurisdictio requiritur. Postremo Abb. dicit quòd in casu isto non habet locum penitentia, quia agitur de modico præiudicio. Certe etiam ista ratio videtur militare in prorogatione iurisdictionis. Quod patet, quia partes possunt sine consensu iudicis. vt dixi. vnde remotis rationibus Abb. conclusio. s. facta confirmatur ex his, quæ aliàs dixi. Et vlterius facit, quia cum dispositio. d.l. si conuenerit. fit contra regulas iuris communis. † quia regulariter in cōtractibus non habet locum penitentia. l. sicut. C. de act. & obli. l. in commodato. §. sicut. ff. com. & illa. l. loquitur in pacto de prorogando iurisdictionem alterius iudicis. vt patet ibi. vt alius prætor quàm cuius esset iurisdictio, ius diceret, nō debent extendi cum exorbitans sit ad casum, quando agitur de iurisdictione non declinanda, in quo non est eadem ratio, per ea, quæ aliàs dixi. Non obst. quòd iste communis intellectus nō videtur procedere absque diuinatione, & quòd litera restringatur, quæ generaliter loquitur. vt aliàs dicebatur. quia responderi potest ꝙ cum ageretur coram concilio prouinciali, ꝙ erat suus iudex. vj. q. iij. c. scitote. patet ꝙ loquitur in iurisdictione non declināda. Et quia si ageretur de iurisdictione proroganda, necessarius fuisset consensus proprij iudicis, c. significasti de fo. compe. In alijs me remitto ad ea, quæ aliàs dixi. ¶ † Successiue Abb. ex pluribus concludit ꝙ valet pactum in præsentia iudicis alieni. vt coram eo litigetur, & nō habet locum penitentia. & ista videtur communis opinio, vt patet ex his, quæ Alex. tradit in l. si conuenerit, in v. fallē. & idem tenet Mathe. in not. cv. Nota doctrinam singularem. & late dixi in ij. limitatione h. Moder. tamen in d.l. si conuenerit, impugnant hanc communionem opinionem tali ratione. nā in prorogatione iurisdictionis, nec consensus, nec præsentia iudicis non requiritur, l. ij. in prin. ff. de iudi. Sed vbi præsentia iudicis nō requiritur, si interueniat nihil operatur. l. siue apud acta. C. de transac. ergo præsentia iudicis non debet operari, vt penitentia tollatur. Sed responderi potest. vt aliàs dixi quod text. in d.l. ij. §. j. de iudi. loquitur in prorogatione irreuocabili secundum quod in d.l. si conuenerit. Secus videtur in prorogatione irreuocabili. de qua Doct. hic loquuntur. Præterea non videtur verum simpliciter quòd vbi nō requiritur præsentia iudicis, si adhibeatur, quòd nihil operatur, vt quia sepenumero iudicis præsentia multum operatur, vt Moder. tradunt in l. si conuenerit. Item responderi potest ꝙ Doct. hic loquuntur quando fit pactum in præsentia iudicis. & ipsi iudici de cuius interesse agitur, vt sibi iurisdictio acquiratur, non sic in d.l. siue apud acta. quia ibi cum simi. non agitur de re pertinente ad iudicem, & pro ista distinctione facit quod doc. tradunt in c. quoniam cōtra de proba. ¶ † Subsequenter Abb. quærit quid operetur pactum i casu d.l. si conuenerit. & refert tres opiniones, & in effectu prima videtur concordare cum tertia, quam ipse sequitῦ, & concludit ꝙ non obstante penitentia, agi potest ad interesse, si stipulatio interposita sit, aliàs si nudum sit pactum, exceptionem producit. s. respectu interesse. de quo loquitur gratia exempli. Si actorem peniteat, & ab eo reus conueniatur coram alio iudice, de quo non fuit conuentū, petere poterit quòd prius sibi soluatur interesse. Et ista videtur cōmunis opinio, vt patet ex his, quæ Alex. tradit in d.l. si conuenerit, in ij. fallē. & aliàs late dixi. Moder. in d.l. si conuenerit vniuersaliter tenere contrarium, dicentes ꝙ si agatur ad interesse interueniente stipulatione. ita etiam esset in pacto simplici, quia interesse prætenditur, etiam cū pacto simplici agi potest. l. eleganter. §. si seruus pactiones. ff. de dolo. & quod ibi Bart. Sed responderi pōt ꝙ tantū in casu speciali ex pacto agitur, videlicet qn̄ tractatur de interesse alterius, qui esset deceptus & damnum pateretur, prout loquitur tex. i d. §. seruus pactionis. nam tali casu esset idem in pacto, quod in stipulatione, quia esset eadem ratio. Sed quando allegatur simpliciter interesse, ex eo ꝙ pactum non seruetur, propter hoc actio non competeret. aliàs nunquam haberet locum regula, quæ dicit, quòd nudum pactum actionem non producit. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pact. Et colligitur hoc ex dictis Bar. in d. §. seruus pactionis. & secundum istam regulam procedit differentia, quam faciunt doc. inter pactum, & stipulationē. Alijs tamen rationibus suaderi potest, vt alias dixi, quòd in casu d.l. si conuenerit. non agatur ad interesse. Et sic verior videtur secunda opinio, quam Abb. refert. nā in d.l. si conuenerit. ponitur casus specialis. in quo habet locū penitentia. Vnde si posset ibi peti interesse, non esset speciale in illo casu, quia in qualibet obligatione facti est locus pœnitentiæ soluendo interesse. l. si quis ab alio. de re iudi. & quia si teneretur ad interesse, per indirectum ad obseruationem pacti obligaretur, argu. l. stipulatio hoc modo, de verb. obli. Et quia in alijs casibus, in quibus pœnitentia permittitur, libere, & impune conceditur. vt not. in regula, quod semel, de regu. iur. in vj. facit tex. in cap. j. in prin. de reg. iur. in vj. ¶ † Saluari tn̄ potest cōmunis opinio. vt interueniente stipulatione non habeat locum pęnitentia. & sic nō habet locum text. in d.l. si cōuenerit. quia cum loquatur in pacto simplici non valet extendi ad stipulationem, cuius natura magis repugnat, vt non habeat locum pœnitentia, per ea, quę aliàs dixi. Et in simili de contractu innominato no. Bart. in l. ij. C. de cōdi. ob. cau. sed casu quo habetret locum pœnitentia. vt dicitur in d. l. si conuenerit. nō est vera illa opinio, quòd agi possit ad interesse per supradicta, & aliàs latius deduxit. Retenta tamen communi opin. quòd agi possit ad interesse, secundum Abb. quæritur de duobus. † Primo an illud interesse peti possit coram illo iudice, coram quo quis promisit respondere. † Secundo, quid si in casu l. si conuenerit, iuramentum interponatur, an excludatur pœnitentia. de quibus me remitto ad alia quæ aliàs late scripsi, quibus nihil occurrit addendū. Deinde Abb. opponit de c. dilecti. j. tit. j. & respondent quòd dum ibi dicitur quod promisit respondere, vel soluere, intelligetur copulatiue, & sic ꝙ promisit ibi respondere, & soluere, & ratione destinate solutionis videtur ibi cōtraxisse. Sed ista responsio videtur literam destruere, quæ alternatiue loquitur. vnde Alex. in l. pe. C. de pac. dicit ꝙ ibi verbum illud, respondere, ponitur pro soluere, Mod. ibi hoc reprobant, quę cū ibi exprimatur ꝙ promisit respondere, vel soluere, nō potest dici ꝙ verbum, respondere, ponatur ibi pro soluere. ex quo vtrunq; verbū ibi exprimitur. Sed replicari pōt ꝙ licet verbo, rn̄dere, nō ponatur formaliter pro solute, tn̄ ponitur æquipollenter. & hoc est quod voluit dicere Alex. & facit text. in l. iij. C. de procura. vbi Bald. per illuum text. dicit † quòd respondere, ponitur pro soluere. & Bal. in l. eam quam. col. j. C. de fideic. quod declaratur, & ꝑ Pau. de Ca. in d.l. iij. C. de procu. & in l. iiij. §. si quis ita. ff. de eo, ꝙ cert. loco. cum si. vt aliàs dixi. Et ad tex. in d. c. dilecti. considerandum est ꝙ illa verba, respōdere, vel soluere, in effectu ponuntur pro iurisdictione prorogata, quia ita erat præsupponendum ad effectum de quo ibi quæritur. videlicet, vt priuilegiū, de quo ibi, non habeat locum in eo, qui iurisdictionem in alienum iudicem prorogauit. ¶ † Postremo Abb. instat circa illam clausulam, quæ apponi solet in instrumentis, qn̄ quis promisit soluere mediolani, Florentię, & vbiq; locorum. de quo me refero ad ea, quę aliàs dixi, quibus addendum est quod notat Bal. in consi. ccclxvij. verba dicunt, lib. j. & ꝙ tradit Ro. in no. cclxxx. regula est, & Mod. in cap. si. de fo. compe. Cepo. caut. lxxij. sepissime. ¶ Glossa in verbo donec. Ibi, satisdatione præmissa, id est, satisdatione præstat, & h̄ probatur in cap. ex parte allegato in gloss. in fin. de verbo. sign. vt not. Cald. in consi. j. de senten. excommu. vbi concludit ꝙ si papa mandat ꝙ quis absoluatur præstita satisfactione secundum eū, sufficit cautionem ꝑstare. Et ad hoc bene facit [a] quod notat Ant. de But. in c. fi. col. fi. de resti. spolia. vbi inquit † ꝙ cautio sufficiens dicitur ſm subiectam materiam. † Et ideo in excommonicatione talia verba accipiuntur pro cautione simplici, & sequitur Alexā. consi. xxxv. viso processu col. vj. vol. iiij. Et prædicta conclusio glo. hic intelligitur, nisi sit aliqua verba, quæ videantur importare solutionem, vt per glo. no. per illum tex. in c. quoniam. in verbo, satisfactum, de immu. eccle. in vj. ¶ Glo. fi. n. Ibi, c. rursus. De intellectu illius c. Abb. hic late insistit, quem aliàs sum secutus. Et idem tenet Card. in c. perpendimus. in xxxiij. q. de sent. excom. cum si. vt alias dixi. Sed nunc aduertendū est. quia dum Abb. concludit ꝙ si causa pro qua quis fuit excommunicatus, sit digna priuatione, post annum [b] erit priuatus, vel priuandus beneficijs, ſm naturam delicti. Nam ista conclusio nō videtur vera, quia licet delictum pro quo facit excōmunicatus, sit dignū priuatione de sui natura. hoc verum vr̄, qn̄ constat de delicto, & non sufficit cōtumacia. arg. l. si ideo. de euic. Et quia lis non est contesta. vt glo. hic dicit, & probatur in c. pe. j. de purga. cano. vbi pro hoc reuocatur sentētia priuationis beneficiorum, quia lata erat ꝑꝑ cōtumaciā lite contest. & no. in c. veritatis. de dolo. & cōtu. Et ad hoc ēt facit quod Abb. hic dicit d' leui crimine, ꝙ post annū punitur, quia h̄r pro confesso, & alia pęna non debet puniri. nam ista ratio, quam Abb. adducit in secundo, ēt cōcludit in isto primo casu, vbi agit de graui crimine. Nec ob. ꝙ post annū, si perseuerabit in excōicatione, ꝙ ex isto nouo delicto poterit priuari per c. cū bone de eta. & qua. q̄ ſm h̄ n̄ debet fieri dr̄a, an ꝑ graui crie, vel leui sit excōmunicatus, q̄ tota vis est i excōmunicatione, in qua ꝑseuerauit. Pręterea, nō vr̄ verum ꝙ ꝑꝑ excōicationem, in qua perseuerauit post

ADDITIONES.

a ¶ Sul. Aldo. Facit. Idem Deci. in cap. prudentiam. §. si vero, in prin. ē. de offi. deleg.

b ¶ Post annum. Vide Deci. Thol. ccclxviij. Ro. in sing. ccciij. Rip. hic. nu. 76.

post annum, quòd priuãdus sit beneficijs, quia hoc iure cautum non reperitur. vt Card. dicit in d.c.perpendimus.xxxiiij.qõ.Non obstat tex.in c.cum bone.quia loquitur de triennio. & ponderat ibi ꝙ pro contumatia.& cõteptu apostolico, priuatus fuit à summo põtifice, cui visum fuit, illum priuare beneficijs, quia summus pontifex supremam habet potestatẽ in beneficialibus.c.ij. de pœn.in vj.cle.j.in fi.vt lit.pen. vnde de illo tex.in quo tria concurrunt.Primo, ꝙ durauit cõtumacia per triennium. Secũdo, q̃a respectu apostolicę sedis cõmissa fuit à summo pontifice, ad ppositum nostrum hic bene infertur. Et notandum est ꝙ Abb.intelligit d.c.cum bone ꝙ ibi possit priuari. Sed tamen text.ibi pbare 84 vr̃ ꝙ ipso iure priuatus sit. Primo dum inquit † ꝙ non licet illi beneficia aliquatenus retinere. verbum enim aliquatenus, præcise excludit.l.liber.homo.la.j.ff.de acqui.re.do. facit text.in c.accipi- 85 mus de pact. † Secundo dum dicit, non differat spogliare.nam h̃ verbum ẽt denotare vr̃ ꝙ ipso iure priuatio facta sit.quia sonat in factum ĩ executionẽ iuris.vt no.in c.ex parte. & ibi Abb.in iij.no. de cleri.non resi.But.in c.fin.col.iij.de postulan.cum si.vt tradunt 86 Mod.in c.ij. de resc.†Et adde ꝙ perseueranti in excõmunicatione per annum, ẽt alia pœna imponi põt, vt no.Io.And.& Doc.in c.j. de homi.in vj.Ana.post alios in c.excõmunicamus, col.ij.de here. Aret.in c.qualiter.ij.§.ad corrigẽdos, col.iiij.ď accusa.& facit tex. in c.fi.de penis. & auctentica credẽtes. C.de hęre.¶Extra gl.op- 87 ponit.& respondet. † & breuiter conclusio est, ꝙ vbi contumacia notoria est, absq; alia citatione cõtumax excõmunicari, vel multari potest.de quo dicendũ est.vt aliàs dixi. Et adde ꝙ ꝯ̃ istam cõclusionem vr̃ dictum Bart.in l.j.in prin.ad fi.ff.si quis ius dicen.nõ 88 obtem.vbi inquit † ꝙ licet contumacia cõmissa in præsentia iudicis notoria sit, tñ citatio requitur. Et ad hoc facit. q̃a iudex imponendo multam grauare potest. ergo vr̃ citatio necessaria, nisi dicas ꝙ prædicta cõclusio habet locum qñ iudex fuisset cõmina- 89 tus multam quam postea imposuit per ea, quæ aliàs dixi. † Quid autem in condẽnatione expensarum, an citatio requiratur Abb. distinguit.sed quidquid aliàs dictum sit, placet ꝙ citatio nõ sit necessaria, quia cum de iure communi statutum sit ꝙ cõtumax. teneatur in expensis.l.sancimus.C.iudi. Iudex.in cõdẽnando partem contumacem in expensis, nõ vr̃ grauare.In alijs me remitto 90 ad ea, quę aliàs dixi.†Ad supradicta quęritur quoties iudex multare contumacem possit.& cõclusio est ꝙ ter in anno, multa p iudicem imponi possit.l.fi.C.de modo multan.ꝙ declaratur.vt per Abb.hic, post Bar.in l.nunquã.in j.oppo.ff. de priu.delic.Et idem Abb.in c.j.in prin.j.de pe.no.Sal. in l.quicũq;.§.si vero, de ser.fug. in prin.Albe. in d.l.fi. vbi Odof.dicit ꝙ de consuetudine non ser- 91 uatur.† Et adde ꝙ qñ delictũ est reiteratum, grauius reputatur, vt not.Abb.in c.j.de cle.percus.& no.Bal.in auc.qui.semel col.pe. C.quomodo, & quando iud.facit tex.in l.iij.C.de episco.aut.& ꝙ ibi Gul.de Cu.& no.Bar. ĩ l.si cui.§.fi.in fin.de accu.cum si.vt tradunt Mod.in c.cum contingat.in prin.de fo.compe. & Barth.Ve- 92 roneñ.in auc.sed nouo. charta fi.de fur. † Successiue Abb.cõcludit ꝙ citatio realis, nec verbalis fieri, potest, nisi de licentia iudicis l.neminem.vbi Bart.C. de exhi.re.cum si.vt tradit Abb.hic. & latius hic probat Aret.in vij.col. hic in ver. ista conclusio probatur, 93 & ad idem est text.in c.ex parte.§. de rescrip.† Et specialis cõmissio iudicis requirit.vnde non valet licentia data generaliter nuncio de citando, secundum Bar.in d.l.neminem.& Abb.hic, & idẽ Bar.& Bal.in l.j.C.de iure do. Ang.in l.fi.in lect.Floren.C. de edicto diui Adria.tol.cum similib.vt tradit Maria. in tract.de citatio- 94 ne in arti.xj. † Et hoc præsertim videtur habere locum in citatione reali, in qua mandatum speciale requiritur, vt no.Bar.in cons. lxxxiiij.in causa stagij.Roma.consi.cclxj. spectabilis domini colũ. iij.& do.Nellus in ij.par.secundi temporis.quęs.lxiij.in tract.bannitorum.& habetur in trac.de debi fug.q.xiij.Et prædicta cõclusio procedit, quando aliqua causę cognitio requiritur, aliàs secus. 95 † Vnde simplex citatio ad comparẽdum potest fieri per nunciũ absque speciali commissione iudicis, & ita practicatur Florentię. vt Bal.dicit in l.si quando.col.fi.in xij.q.C.de testib.& hoc probatur.& sequitur Are.hic in vij.col.versi.tertia cõclusio, & idem sequitur Perusi.in cap.cum parati.col.iiij.ver.quarto quęritur.de appella.vide tamen Ro. cõsi.cccxcvij. diligenter perscrutatus.col. 96 fin. vbi indistincte tenet † quòd in qualibet citatione requiratur specialis licentia iudicis, per iura, quæ Abb.hic adducit. & idem videtur tenere Ang.Aret. in tract.maleficiorum in ver. iudex cõmisit.ver.& bene no.Sed tamen quod dictum est, sm Bald.magis placet.& idem Ang.Aret.in §.quadrupli col.vij.vers.aduertas tñ, insti.de ac.vbi refert de seipso, dum assidere ꝙ dabat licentia citãdi nuncijs tam in causa criminali, quàm ĩ ciuili.& Maria.in d.trac. decitatione.arti.xj. concludit. ita ẽsse de iure ꝙ cõmissio iudicis specialiter requiratur, nisi statutum, vel cõsuetudo, aliter velit. &

97 talis licentia casu quo requiratur, dari potest absque eo, † quòd iudex sedeat pro tribunali.vt no.Bart.in consi.clxiiij.processus, & sententia Paul.de Cast.in consi.xxxviij.pro pleniori.colum.pe.& a Abb. in c. [a] quoniam contra de proba. † Secundo prædicta con- 98 clusio limitatur non procedere in casibus in quibus permittitur à iure capere quempiam propria auctoritate. vt l.j.C.ď rap.vir.Ita Abb.hic post Bar.in l.fin.C.de exhi.reis. & Bal.ibi dicit ꝙ cuilibet est licitum capere malefactorem.& ducere ad iudicẽ.& not.Bar. in l.generali, per illum text.C.de decu.lib.x.cum simi. vt tradunt Moder.instit.ď act.in prin.Et idem Abb.infert in debitore fugiẽ- b te, [b] † qui capi potest per creditorem, vt per gloss. insti. de actio. 99 in prin.in verbo, in iudicio cum similib.vt prosequuntur Moder. ibi.Et subijcit Abb.hic quòd licet realis captura permuttatur creditori, non tamẽ permissa videtur verbalis, quia illa est facti, hæc. iuris. Sed hoc non est verum simpliciter.sed dicendum est, vt dixi in cap.cum sit Romana. in glos.in verbo passim.de appel.retẽta conclusione supradicta, quòd citatio debeat fieri de commissione iudicis si apparet in actis factam fuisse citationem.& nõ cõ- 100 stat † de commissione Abb.concludit quòd non præsumatur interuenisse, post Bart.in l.sciendum.de verbo.obl.cum simi.vt tradit Alex.ibi.col.pen. & idem tenet Bal. per illum text.in l.his solis.C.de reuocan dona. & Roma.in con.ccccxcvij.in ij.dub.Aret. in consi.xiij.consultatio, colum.iij.vbi dicit quòd ista est communis opi.& ange.aret.in §.fin.colum.ij.insti.de pe.te litig.& aliquid de hoc etiam tradit alexan. in consi.cxxiij. viso processu.libr.ij.& sufficit nobis istam esse communem opinionem, quoniam vlterius non prosequor.quia impertinenter hic ponitur.¶Subsequẽter Abb. insistit. an per ista verba nullus talis communicet, ex- 101 communicatio inducatur.†Et ex eius dictis tres cõclusiones colliguntur. Prima in terminis, quibus tex.hic loquitur, donec fuerit absolutus.Nam si ista verba proferuntur ab eo, qui habet potestatem excommunicãdi, cum absolutio requiratur, præsuppo- 102 nitur vinculum excommunicationis. † quia priuatio præsupponit habitũ.vt l.manumissiones.ff.de iusti.& iu. facit quod not.Bal. per illum text.in l.ij.C.de iure aur.an in l.moueor.C.de seruis expor.& posteriores hoc simpliciter sequuntur. Sed cõsiderandum est, quod ex quo verba illa de se nõ inducunt excommunicationem.vt ipse Abb.dicit, per c.fin.ne cleri.vel mona.in vj. Illa absolutio intelligi potest respectu illius pœnę. & condemnationis, q̃ citra excõmunicationem imponitur.vt habetur in d.c.fi.necessario non infertur ad vinculum excommunicationis, prout Doct. dicunt.Secundo abb.ꝯcludit ꝙ verba ista prolata simpliciter, nul- 103 lus tali communicet † præcedente, apparatu excommunicationem inducunt.& not.hoc ant.de But.in c.super speculo, per illũ tex.ĩ prin.ibi sicut excommunicatus ab omnibus euitetur.& eodem modo loquitur tex. in c.non magno.eo.tit. Sed ista iura parum faciunt. quia expresse dr̃ ibi de excõmunicatis. allegatur ẽt tex.xj.q.iij.in c.præcipue.in prin.ibi cõmunionẽ declina excõmunicata.n.est. Sed respondetur ꝙ ibi, per illa verba non inducitur tũc excommunicatio.sed illa euitari debet sm̃ regulam, q̃a erat prius excõicata. Ista tñ cõclusio vera vr̃. quia verba ista generalia sunt, & excõmunicationi conueniunt, vñ propter apparatũ pcedentem sm̃ subiectam materiam pro excõmunicatione intelligi debent.ang.in l.plenum.§.equitij.ff. de vsu. & habi. Et ad hoc fa- 104 ciunt plura iura de quib.j.dicam.¶ † Tertia cõclusio abb.est, ꝙ ap- c paratu non procedente talia verba non inducunt [c] excõmunicationem, quia de sui natura verbũ hoc nõ important, & quia non est seruata forma ecclesiæ.& esset delictum, si h̃ psumeretur, vt p abb. hic, & alij sequuntur.Et adde Bal.in c.super eo.el. de appel. & quæ ibi late dixi. Et circa ista cõclusionẽ aduertendum est, q̃a ĩmo verba de sui nã videntur excõmunicationẽ importare, quia principalis effectus excõmunicationis est, vt cõmunio remoueatur. Vñ dr̃ excõmunicatio, quasi ex cõmunionẽ positio, vt abb.j. 105 de sen.excõ.in rub.† Et ideo si iudex, qui habet ptãtem dicit, ꝙ nullus talis cõmunicet, vr̃ excõiare, vt pbat tex.hic, vbi ista verba immediata plata fuerunt à consilio.& verba illa, q̃ adduntur. donec satisfactione pmissa absolutus fuerit, respiciunt ꝯtinuationẽ excõicationis.& psupponunt excõmunicationem latam simpliciter ex verbis pdictis.Et ad h̃ vr̃ tex.xj.q.iij. in c.epi.ibi cõmunio vsq; ad tps synodi denegẽ, licet ab aliq b9 in ꝯriũ allegẽ. & facit tex.in cap. si diligenti.infra tit.j.ibi, à commune habeantur extranei

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. In cap. Et ibi deci. colum.xij.

b ¶Fugiente. Cacialu.in tract.de debitori.fugiti.q.iiij. & vij.¶Idem tenet Caro.Ruy. in consi.xviij lib.v.Alcia.c.cũ non ab homine.nu.64.cum seq.j̃.eo. & Frã.Ripa hic.nu.88.ampliat ẽt die feriata, & in templo, Ant.rub.in repe.§ morte.l.nõ solum.nu.243.ff.de ope.no.nun.& Ripa hic.nu.ampliat.iij. & iiij.

c ¶Non inducunt Idem Fran.Rip.hic.nu.91.& bene quidquid Deci.dicat.

extranei.in cap.ij.§.fi. de sta.mon.& text.cum glo.xxxij.dist.§.ad hæc,in verbo ducibus.in l.hi qui sanctam.C.de apo.& not.Card. in cle.fin.in iij.notab.de senten.excom. Non ob.tex.in d.c.fin.ne clerici vel mona. quia ibi illa verba non important excommunicationem,quia qualitas iudicis repugnat.vel secundo ibi nõ ponuntur verba generalia,q̃ tollunt cõmem.sed quidam actus particulares exprimuntur. Nõ ob.ꝙ non sit seruata forma,quia hoc non attenditur, ex quo constat de mente, per.s̃.dicta,& excommunicatio tamẽ valet,per ea quæ Abb. hic dicit.Successiue dum

106 Abb.dicit,declarando tex. † dequoduuldeo, dicit laudabile esse
107 habere bonum nomen. † vt per glo.j.in ꝓœ.cle.cum si.addendũ
a est.quòd ex malo nomine mala suspicio insurgit not.Io.And.[a] in
108 cap.j.in prin.de deposi. † Et ideo cauendum est à malo nomine. Et ista ratione nomen Papæ mutatur in creatione, vt per glos.in prooemio.Sexti,in verbo,Bonifacius. Nomina enim rerum sunt significatiua.vt dicit̃ in auc.de defenso.ciui. in prin.facit text.in §. est & aliud insti. de dona. Sed tamen considerandum est ꝙ prædicta viderentur habere locum in nomine appellatiuo non sic in proprijs nominibus.de quibus agitur. quia nõ valet arg. vt Abb. hic dicit.& no Bar.in rub.ff.so.mat.ergo non videtur ꝙ a proprio nomine,quod sonat in malum, habeatur mala suspicio, nam illud potest habere locum ex accidenti,si ab aliquo euẽtu tale no-
109 men impositum fuisset. Vel secundo dicamus, † ꝙ licet omnino non valeat arg.à nomine proprio. ita quòd necessario inferatur, aliqualis tamen præsumptio insurgit per ea, quæ habentur in c.j. de deposi.& ita limitatur illud quod Abb.đ ꝓprio nomine dicit.
110 ¶ † Et subijcit,Abb. hic,ꝙ arg.ab etymologia vocabuli valet,quãdo sumitur à natura rei essentialis.secus si ab accidẽtali,& ab eo, quod ad bene esse requiritur. vt per eum hic. Sed aduertendum est,quia per hoc non habetur certa doctrina q̃n arg.procedat.q̃a ꝙ arguatur à substantiali natura rei,vel ab accidentali,apparebit ex parte post,si arg.habebit locum, vel non. Sed ad cognoscẽdũ hoc à princ. ista doctrina non satisfacit. ¶ Aliam conclusionem
111 Abb.hic ponit. † ꝙ valeat arg. ab etymologia vocabuli, si diffinitio non contradicit.Et fuit ista opi.Bar.in l.ij.§.appel.ff. si cer.pet. cum si.vt tradit ibi Alexã.Sed,vt aliàs dixi ibi,ẽt ista resolutio nõ satisfacit.quia tali casu valebit arg.virtute diffinitionis, quæ concurrit.Et non erit dicere ꝙ ab ipsa etymologia arguatur. vnde finaliter placet conclusio,quæ colligitur ex his, quæ Vgo.tradit.iij. dis.in c.priuilegia, quem referunt Moder.ibi. & s̃.in prooe.decre. vt dicamus quòd valet arg.quando etymologia vocabuli non habet se ĩ plus,vel minus, quàm vocabulum. ita quòd deriuatio,& etymologia non excedat significatum vocabuli, nec econtra. Et de hoc exemplum poni põt in donatione, quæ dicitur doni datio §.est & aliud.insti.de dona.& similiter in exceptione,quæ dicitur exclusio actionis,insti.de excep.in princ. Nam in istis verificatur quod dictum est,& licet in prędictis casibus diffinitio nõ ꝓdicat etymologiæ vocabuli.sufficit ꝙ arg.procedat,& verificetur absq; alia consideratione diffinitionis. Et ex ista conclusione infert̃ ad id,quod Abb.successiue dicit đ nominibus verbalibus. & primo dum concludit post Bart.in prooemio digestorũ in prin.ꝙ imperator,qui dicitur ab imperando, & in Doctore qui dicitur à docendo,non valet argu.nam in istis,& similibus casibus, in plus se habet etymologia, quàm vocabulum, & ideo non valet arg.vt.s̃. dictum est.Secundo in nominibus verbalibus Abbas concludit.
112 † quòd si sonant in delictum,in vno actu [b] verificantur. [c] Et idem
b tenet Bar.in d.prooe.digestorum, in l.legatis deleg.iij.in l.mariti.
c §.qui quæstum per illum tex.ff.de adul. & ad hoc.est text.in c.pe. & fi.de rap.quæ iura allegat Dom.in c.j.de vi.& hoc clem.in vj.facit tex.in l.quis sit fugitiuus.in princ.ff.de edil.edi.Ab ista conclusione excipiuntur tres casus,vt per Abb.hic,& Bar.in locis.s̃.alle. Sed melius est vt dicamus ꝙ prædicta conclusio non habeat locũ in nominibus, quæ ex consuetudine, & ex frequentatis actibus acquiruntur,vt in aleatore. & in casibus qui ponuntur per Abb. hic.& ita not.Bal.in rub.C.de consti.decu. & Ioan. de Ana.in c.j.
113 de cler.percus.¶ † Tertio Abb.concludit ꝙ ad hoc,vt quis dicatur
d mercator,plures [d] negotiationes [e] requiruntur. Secundo requi-
e ritur ꝙ habeat maiorem partem bonorum in mercantijs.De primo, hic clarum est,vt tenet Bart.in l.legatis, de leg.iij.cũ si.vt tradunt Mod.in prooe.decre.& tradit Aret.in consi.xxix.& l.cętera.
114 §.sed & si quis.ff.de leg.j. † Et hoc intelligitur, nisi esset matriculatus, & professionem fecisset inter mercatores. quia hoc solum sufficit,vt no.Bal.in d.rub.C. de consti.pecu.in fin.& sequit̃ Are. in d.l.cętera.§.sed & si quis.Secundũ videlicet ꝙ requiratur ꝙ habeat maiorem partem bonorũ in mercãtijs,vt not.Bart.in l.semper.§.negotiatores.de iure immu.ẽt Doc.simpliciter sequuntur. & no.Bar.in rub.C.de nauic.lib.xj.cum si. vt tradit Alex.in consi. cviij.viso themate.lib.iiij.vbi cõsulendo hoc sequitur.Sed aduertendum est,quia si hoc dictum ita simpliciter intelligatur, absurdum videtur quòd ille,sępius,& longo tempore se in mercantijs exercuisset,nõ gauderet priuilegijs mercatorũ ex eo, quòd plus in bonis immobilibus quàm in mercantijs haberet.& hoc maxime esset dicendum si matriculatus fuisset. vnde hoc dictum intelligendum videtur in eo qui haberet plures, & diuersas quali-
115 tates, quæ quo ad aliquem effectum repugnarent. † Nam tunc attenditur illa qualitas, in qua magis versatur.l.legatis.§. si vnus, de leg.iij.l.quæritur de stat.ho. & tali casu intelligendum videtur quod no.Bar.in d.l.semper.§. negotiatores. Vel secundo hoc dictum intelligitur,quando esset suspitio fraudis,vt quia quis fingeret se mercatorem,cum non esset.vt not.Bar.in d.rub.C.de nauic.
116 lib.xj.¶ † Vltimo notandum est s̃m Abb. ꝙ scholares, qui nõ stu-
f dent,non gaudent priuilegio scholarium. [f] Similiter si non honeste viuunt. & idem not.Bar.per illum tex.in l.qui sub prætextu C.de sac.sanc.eccle.cum si.vt tradũt Alex. & Mod.in l.scriniarios C.de testa.mil.facit text.in cap.cum ex eo,de elec.in vj.ibi,literarum studio insistentes.Et idem not.Ang.in l.ex.eo.ff.de test.mil.
117 † Et hoc intelligitur in priuilegijs, quæ conceduntur rõne exertij secus est si propter dignitatem,vel ratione ordinis concedantur, quia tunc talia priuilegia competunt etiam scholaribus non studentibus,vt no.Do.in prooe.vj.in rubr.prooe. in fi. Et simili notat Bal.in d.l.qui sub prætextu, & Bart. in l.maximarum.C.de excu. mu.lib.x.Et late tradit Aret.in c.ad si clerici.j.eo.Requiritur tamẽ
118 † quòd matriculatus sit.aliter scholaris non gaudet priuilegijs,vt not.Domi.in d.rub.& Ang.in d.l.ex eo.ff.de tast.mil.not. in l.scriniarios.C.de test.mili. Ad secundum de scholaribus inhoneste vi
119 uentibus, † hoc idem tenet Cardi.in prooe. clemẽ.col.ij. Et facit
120 † quod dicitur de viduis,q̃ non gaudent priuilegijs mariti,si inho
g neste viuunt. [g] l.his solis.C.de reuocan.dona. vbiBal.cum similibus,vt tradunt Moder.in c.significantibus. de offi.deleg. Sed aduertendum est,quia in vidua hoc bene procedit, q̃a persona mariti offenditur,merito priuatur priuilegijs, q̃ sibi ex persona mariti competebant, Non sic videtur in casu nostro,quia licet scholares in domo habeãt meretricem, vel concubinam, nõ per hoc videtur quòd debeant priuari priuilegijs scholarium. quia talia priuilegia non videntur data intuitu honestatis.ideo non tolluntur per supradicta.secus esset si honestas consideretur largo modo,videlicet quando quis abuteretur priuilegio, prout loquitur tex.quem Abb.hic adducit ĩ l.per id tempus.C.de decu.& statio. libr.xij.ibi.erga eos vero,qui inhoneste,& contra honorem militie versabantur. & ita etiam videtur loqui Cardi. in d.prooemio clemen.dum inquit quòd priuilegium videtur amittere,qui abutitur priuilegio, vt in regula, priuilegium, de regu.iur.in vj.Et ex his expedita sit hæc prima decretalis.

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Io.And. Adde Hyppol.in l.Marsi.in l.j.in prin.col.xvj.ff.de qõ.
b ¶Actu. Deci.in l.prima. nume.10. C. de seruis fugi. vbi citat quæ hic dicit. Idem Ripa hic. nume.96.
c ¶Syl.Ald. Verificantur. Et ex his infert alibi idem Deci. in l.si fugitiui.C.de seru. fugi.in prin.quòd fugitiuus verificatur in vno actu, vide omnino Hier.Cagnolum in rub.prooe.ff.col.vij.vbi etiam alleg.Deci.hic.
d ¶Plures. Alex.in l.Imperator.ad Treb.Ias.l.cętera.§.sed si quis,deleg.primo.Cor. consi,xxx.lib,iij.Ripa.hic.nu.94.
e ¶Syl.Ald. Negotiationes. Idem Deci. in consi.xl.col.iij. & vide q̃ addidi ad Bar. in d.ff.prooe.ff.& vide Hiero,Cagn.in rubr.prooe.ff.col.viij.
f ¶Syl.Ald. Scholarium. De hoc vide Galig.in repe.l.Centurio.ff.de vulg.& pup. colum.viij.vbi distinguit.
g ¶Viuunt. Quod vidua,quæ inhoneste viuit, non gaudeat priuilegio mariti, vide Fel.in cap.pastoralis,in iij.colum.in ver.vidua etiam.j̃.hoc.e.ti.vbi dixit,quòd talis vidua,quando inhoneste viuit,non dicitur amplius de domo viri.

SVMMARIVM.

1 *Laici, nec principaliter, nec ministraliter possunt tractare negocia ecclesiæ. decla.nume.5.& seq.*
2 *Tractare, hoc verbum, generale est.*
3 *Laicus an possit esse arbitrator in causis ecclesiasticis.*
4 *Causæ ecclesiasticæ,etiam spirituales,possunt in laicũ arbitratorẽ cõpromitti.*
5 *Laicus, etiam in spiritualibus procurator esse potest. & potest acceptare beneficium pro clerico absente.num.6.& causa ciuilis ecclesiastica ab episcopo, ei delegari potest.nu.7.*
8 *Abbas venit appellatione prælatorum.*
9 *Alij, hæc dictio, denotat similitudinem.*
10 *Abbates,& Abbatissæ dicuntur habere dignitatem. & nu.11.*
12 *Abbatia dicitur dignitas.*
13 *Abbatia dicitur esse de inferioribus dignitatibus. Alij quòd in primo gradu.nume.14. Alij quòd teneat medium inter maiores,& inferiores.nu.15.*
16 *Abbas præfertur clericis,& alijs dignitatibus inferioribus. Et canonicis cathedralibus.nu.17.nume.18.nisi collegialiter procederent.19.*

Canonici

Et proijciendo puerum in puteum. exemplum indignum. nu. 160.
161 Laicus in casu necessitatis absoluit ab excommunicatione.
162 Laicus licet in casu necessitatis confessionem audiat, non tamen absoluit.
163 Laicus sacramenta Eucharistiæ, & extremæ vnctionis non confert.
164 Laici de pertinentibus ad clericos, illa tantum tractare possunt, quæ specialiter sunt eis permissa.
165 Laicus de rebus ecclesiasticis iudicare non potest, etiam si agatur actione personali, nu. 167.
166 Clerici coram seculari non possunt conueniri, etiam in minoribus.
167 Consuetudo quòd clerici conueniantur coram laicis, etiam in minoribus constituti, non valet.
168 Clericus consentire non potest, aut conueniatur coram laico.
169 Sententia qua iudex laicus pronunciat se competentem, non ualet, si agitur cum clerico.
170 Confessio & processus clerici factus coram iudice seculari non valet.
Et de hoc potest opponi etiam in causa appellationis. 171.
172 Argumentum de personis ad res ualet & nu. 173.
174 Laicus etiam incidenter de rebus spiritualibus iudicare non potest.
Etiam si esset delegatus episcopi. nu. 175.
176 Iudex secularis coram quo opponitur, quòd causa est spiritualis de ecclesiasticum remittere debet.
Non tamen ex abrupto sed causa cognita, & quomodo. nu. 177.
178 Captus pro crimine, si dicat se clericum coniugatu, & petat se ad ecclesiasticum remitti, si constat non habere tonsuram non est remittendus.
179 Iudex secularis si videt apertam calumniam, non debet processum inchoatum dimittere propter ambages opponentis.
180 Iurisdictio voluntaria secularis prorogari potest à clerico.
181 Competentia iudicis in iurisdictione voluntaria consideratur.
182 L. fina. ff. de iurisf. om. iud. habet locum in iurisdictione voluntaria.
183 Auctoritas præstanda clerico in aliquo casu, debet præstari per iudicem ecclesiasticum.
184 Clericus à comite palatino seculari legitimari non potest.
185 Iudex secularis cognoscere potest quando non est aliqua contradictio, quia pars confitetur.
186 Confessio facta coram incompetenti non valet.
187 Laicus cognoscit de causa spirituali incidenter quando agitur de summaria cognitione.
Et quando est quæstio super facto, nu. 188. præterquam in his, quæ nullo modo spectant ad laicos. nu. 190
189 Quæstio facti habet necessariam, & inseparabilem commixtionem iuris.
191 Laicus non potest esse collector decimæ papalis.
Neque subcollector. nu. 192. præterquam si nudam tãtum facultatem haberet recipiendi solutiones. nu. 194.
193 Subrogatus requirit eandem qualitatem quæ est in principali.
195 Laicus in causis spiritualibus arbiter esse non potest.
196 Laici de rebus ecclesiasticis & spiritualibus statuere non possunt.
197 Forum sortiri, & statutis ligari à pari procedunt.
198 Laici electioni prælati ad esse non possunt.
199 Consuetudo quod laici adsint electioni prælati non valet.
200 Laicus patronus ecclesiæ non habet ius eligendi in ecclesia collegiata.
Nec per compositionem factam cum prælato, & capitulo ad hoc habilitari potest. nu. 201.
Nec auctoritas episcopi sufficeret, sed tantum Papæ. nu. 202.
203 Laici in consilio clericorum interuenire non debent regulariter.
204 Laico beneficium ecclesiasticum conferri non potest.
205 Laicus non potest præsentari ad beneficium.
206 Clerici non debent accipere beneficia de manu laicorum.
207 Consuetudo ꝙ de manu laicorum clerici beneficia accipiant non valet.
208 Laici non debent se immiscere cum clericis in ecclesia.
Nisi inuitentur à clericis. nu. 209.
Et an cum illis cantare possint. nu. 210.
211 Laicus potest habere præbendam, quæ in temporalitate consistat.
Et officium pulsandi campanas. nu. 212.
Et bancum vel sedem in ecclesia. nu. 213.
Et etiam nuncius episcopi. nu. 214.
215 Laicus potest de mandato episcopi clericum capere. nec per hoc incurrit excommunicationem.
Et potest torquere clericos de mandato, nec per hoc est excommunicatus numero 216.
217 Laicus in missa seruire potest.
218 Laicus potest esse executor testamenti ad pias causas.
219 Clericatus instrumentum potest produci coram iudice seculari ad faciendam fidem de clericatu.
220 Emancipatio clerici coram iudice seculari fieri potest.
221 Iudex secularis est competens in declarando aliquem periurum.
222 Excomunicationis exceptio opponi potest coram seculari.
Hoc ad effectum ne audiatur. secus si de ea contingat disputare. nu. 223.
224 Prælati qui propriè dicantur.
Et comprehenditur omnis administrator habens perpetuum officium. nu. 225.
226 Custos fratrum minorum an dicatur prælatus.
227 Ordinarius dicitur etiam ꝙ non habeat iurisdictionem.
228 Præpositi qui dicatur.
229 Decernimus, hoc verbum, accipitur secundum subiectam materiã, tamen semper quid noui iuris significat. nu. 230.

DEcernimus. ¶ Decretalis ista pulchrã habet materiam, quam ꝑ tenui facultate mea diligẽter inferius explicabo. Et in primis solito more prosequar quæ tradunt per do. Abb. hic. deinde plura alia ad materiã congeram, quæ varijs in locis dispersa vagantur. Sũmarium sit ꝙ laici ecclesiastica negocia tractare non debent, sed prælatorum iudicio disponuntur. De cuius veritate ex. j. dicendis apparebit. ¶ 1 † Primo no. secundũ Abb. post alios, & cęteri sequũtur, quòd laici nec principaliter, nec ministerialiter possunt tractare negocia ecclesiæ. Et videt̃ hoc inferri ex verbo illo tractare, 2 † qd̃ generale, est facit tex. in c. cum olim. s̃. de arbitris. ibi, tractare cum ea. & in c. tua. & gl. ibi, in verbo, tractatu, j. de his, q̃ fiunt à p̃la. & in l. eleganter. §. fin. ff. de pig. ac. ibi, male tractauit creditor. & in l. naturalis. §. j. de prescriptis verbis. ibi, tractatus inspici debet. & in l. si auiam. C. de ingen. & manu. ibi, si cum peritioribus tractatum habuisses. Vnde ex hoc ꝙ tale verbũ generale sit, infert And. Sic. hic ꝙ dictum Bald. cõfundatur, qui hic versic. sed vtrum dicit 3 † ꝙ laicus potest esse arbitrator in causis ecclesiasticis. nã secundum eum, hoc est contra istum tex. vbi laicus generaliter ꝓhibetur tractare negocia ecclesiæ. & idem allegando istum text. Abbas tenet in cap. contingit. s̃. de arbi. & Roma. in l. Titia. ff. sol. mat. vbi dicit se ita consuluisse. & sic reperitur, vt idem Rom. late tradit in consil. ccxix. in proposita consultatione. col. pen. Sed breuiter in contrarium est communis opin. videlicet 4 † ꝙ imo de causis ecclesiasticis, & etiã spiritualibus in laicum arbitratorem[a] compromitti potest. vt tenet Host. & Io. And. in cap. fina. in prin. de rerum permut. quos refert Rom. in cons. præallegato. ccxix. & idẽ voluit Spec. in titul. de arbit. §. restat. vers. quid de sententia excõmunicationis. & Bal. in tit. de pace. Cõst. in verbo possessiones, in princ. expresse dicit quòd de decimis, & alijs spiritualibus, potest in arbitratorem compromitti. Et idem sequitur Pet. de Anch. in consil. xxiij. in hac, col. iij. dicens tex. in cap. contingit. de arb. procedere in arbitro prout loquitur. secus dicit esse in arbitratore. & idem Anch. tradit in alio consil. xcvij. istam quæstionem, in princ. & Alexand. in l. quoties. C. de iudicijs. & in consil. xcj. visis actis. col. ij. lib. ij. & Ioan. de Ana. in cap. sicut in vno. col. j. de hære. Et h̃ idem ipse Roma. approbauit in consil. clxxiij. pro decisione. Ex quibus patet, istam esse communem opinionem, à qua non esset recedendum. Et non videtur vtrum quòd Abbas 5 † hic dicit, laicum prohiberi, etiam ministerialiter, siue ministraliter tractare negocia ecclesiæ, 6 † cum laicus etiam in spiritualibus procurator esse possit. cap. j. de procuratoribus. in sexto. Et laicus acceptare potest beneficium pro clerico absente.[b] vt notat Io. And. quem alij communiter sequuntur in cap. accedens. de præbend. & Cal. in consil. j. in titul. de præben. 7 † Et laico causa ciuilis ecclesiastica ab episcopo delegari potest, vt tenet gloss. hic, quæ communiter approbatur. ergo videtur quòd laici saltem tanquam ministri negocia ecclesiastica spiritualia tractare possint. & ideo verbũ tractare, hic non ita generaliter accipitur, sed intelligitur secundum naturam tituli. videlicet quòd laici tractare nõ possunt negocia ecclesiastica, iudicando, & disponendo. & hoc indicat natura tituli. de iudi. ar. l. Imperatores. ff. de in diem addic. Comprobatur hoc, dum dicitur, spiritualia prælati iudicio laicorum non disponat. ergo videtur quòd tractatus, qui supra proxime laicis prohibetur, esset in iudicando, & disponendo de rebus ecclesiasticis, & non in nudo ministerio. Et ad hoc etiam facit tex. in fin. dum inquit, quòd propter eorum prohibitionem iustitiam exercere non dimittant. ergo videtur quòd prohibitio laicorum esset circa administrationem iustitiæ. ex quibus consonant, vt dixi, quòd verbum tractare in disponendo. & iudicando intelligatur. ¶ 8 † Secundo, nota quòd appellatione prælatorum veniunt abbates.[c] vt colligitur hic, & alij ecclesiarum prælati. 9 † nam illa dictio, alij, similitudinem ostendit, vt nota. in cap. sedes. de rescript. in l. ij. C. de seruis fugit. Et hoc modo idem probatur in cap. præsenti, in princ. de offic. ordin. in vj. & in cap. vt apostolice. in prin. de pri. in vj. & idem probatur in cap. j. 10 de æta. & quali. & in c. tua nos. vbi dixi de appellationibus. † Immo ꝙ plus est, abbates dicunt̃ habere dignitatẽ.[d] vt est text. xvij. quæst. septima. in cap. sicut deinceps, vbi tex. in princ. loquitur de episcopo,

ADDITIONES.

[a] ¶ Arbitratorem. Et bene. eo tamen modo, quo licet transigere, vel pacisci.
[b] ¶ Syl. Ald. Absente. Idem Dec. infra eo. cap. col. vj.
[c] ¶ Syl. Ald. Abbates. Idem Dec. in c. quia nos. in iij. no. de appel.
¶ Adde Pau. Pari. cons. xxij. nu. 14. cons. xcv. & cons. xcvij. lib. iiij.
[d] ¶ S. Ald. Dignitatem. Et ꝙ habeat iurisdictionem, vide, Paris. in cons. 22. num. 14. lib. iiij. vbi ꝙ habeat quasi episcopalem. & vide in cons. xcv. nume. 1. lib. iiij. & ꝙ præponatur canonico ecclesiæ cathedralis, vide Dec. cons. clxj. nu. 1.

Episcopo, & Abbate. Et subijcit idem esse in alijs dignitatibus inferioribus. & probatur etiam in capitu. vt apostolicę, vbi text. loquitur de abbatibus. & dicit, quibus ex propria dignitate non
11 competit, de princ. in vj. ¶ † Et eodem modo de abbatissa loquitur text. in capitu. indemnitatibus. §. verum de elect. in vj. ibi, dignitate. & hoc tenet Cardi. in clemen. prima col. secunda versic. quæro an nomen abbatis. de rescript. & sequitur Imo. ibi colum. prima post Hostien. quem ibi refert in capitu. tuam. de ætat. qual.
12 † Sic etiam abbatia dicitur dignitas. vt concludit post longam disputationem Docto. in capitu. secundo colum. iij. versic. sine dubio. de præben. in vj. de quo tamen videndū est quod tradit Lap. alleg. lxxxiiij. colum pen. vbi in quodam casu concludit quòd appallatione beneficiorum, & dignitatum, abbatiæ non includuntur. Et ad prædicta notā. est quòd abbatia dicitur esse de inferio-
13 ribus dignitatibus, secundum † Abb. in cap. per tuas, per glo. ibi, in verbo, excellentiores, de simo. Sed in hoc reperio quòd contrarium tenet Lap. in alle. lxxxiiij. supra allegata. incip. dominus
14 Papa colum. fin. vbi inquit † quòd abbatia dicitur esse in primo dignitatis gradu. sicut episcopatus. allegat text. in d. cap. si quis de
15 inceps. xvj. q. vij. Sed dici potest † quòd abbatię teneant medium inter maiores dignitates, & inferiores, vt in simili Abb. dicit post Ioan. And. in cap. maioribus. de præben. quòd abbatię tenēt medium inter maiora, & inferiora beneficia. Ex prædictis dixit glo. notabilis quam Abb. hic adducit in capitu. subdiacono. xcvij. dis.
16 in verbo, abbas † quòd abbas præfertur clericis, & non solū clericis simplicibus. sed alijs dignitatibus secularibus īferioribus ab episcopo abbas proferendus est, vt notanter Domi. scribit in ca. fin. in princ. per illum text. de offi. delega. in vj. Et ibi similiter di-
17 cit † quòd abbas canonicis cathedralis ecclesiæ præponitur. † Et
18 idem de canonicis expresse decidit Bald. in capitu. pastoralis, in versic. extra quæro. de offic. delega. dicens quòd magis deferendum est vni abbati foraneo, quàm vni canonico cathedralis ecclesiæ, quia est in dignitate, cum pręsit capitulo, & canonicus ipse non dicitur habere dignitatem. capitu. statutum. in princ. vbi
19 Domi. de rescript. in vj. † & hoc verū videtur, nisi canonici collegialiter procederent, quia representant cathedralem ecclesiam, quæ plus alijs honorari debent, vt notan. dicit Domi. in cap. quāuis, el. j. in §. quāquam. in iij. notab. de præben. in vj. Et ad hoc bene facit quod notat Abbas in capitu. cum non liceat, in princ. de
20 præscrip. vbi inquit † quòd ecclesiæ inferiores debent reuerentiam capitulo, sicut episcopo, & non singulis canonis. Et quòd Abbas præferatur alijs dignitat. secularibus inferioribus ab episcopo, facit text. hic, secundum vnam literam, ibi, abbates, archi-
21 diaconi. † Ex priori enim nominatione maior dignitas arguitur, iuxta glos. in capitu. bene quidem. xcvj. dist. & in capitu. quorundam, de elect. in vj. cum similib. & hoc modo idem probatur in capitu. præsenti in princ. de offic. ordi. in vj. in capitu. fin. in princ.
22 de offi. deleg. in vj. † Ex quibus dicit hic And. Sicu. se consuluisse quòd abbas ꝑferatus archidiacono cathedralis ecclesiæ pro quo est decisio abbatis, qui in terminis hoc tenet in c. ex ore, in quarto notab. per illum text. de priuilegijs, & ad hoc faciunt plura iura, in quibus Abb. prius, quàm archidiaconus, nominatur in suprascriptionibus Decretalium, vt patet in capitu. fin. de dilatio. in capitu. dilectus. de offic. deleg. & in capitu. fin. de confirma. vti. vel inuti. & in cap. cum oporteat de accu. Et idem in alijs dignitatibus secularibus inferiobus ab episcopo, vt not. in capit. pen. de offic. vica. in capitu. insinuante, de offic. deleg. in capitu. secundo, de renun. in capitu. cum dilecti. de elect. in c. ex parte. el. j. de ver-
23 bo. signi. Et quòd † dictum est in abbate, idem esset in præposito, qui sit loco abbatis, quia idem de tali præposito iudicatur, quod de abbbate. vt not. Abb. in cap. cum illorum, per glo. ibi in versi.
24 Abbatem. de senten. excommu. † Secus vero si præpositus nō sit loco abbatis. sed ꝯsideretur simpliciter, quia archidiaconus præposito præfertur, vt Bald. concludit in consi. cccxxxv. incip. archi-
25 diaconus. volu. tertio. ¶ † In glos. ij. Ibi, mere ciuiles. glo. concludit quòd episcopus causas ciuiles laico, committere potest. & idem glo. in capitu. bene quidem. xcvj. dist. cum similib. vt per Abb. hic. & not. Specu. in tit. delegato. §. nunc ostendendum in versicu. vj. cum similib. & prosequuntur Moder. hic, & idem Fride. de Se. in consi. cxxv. super eo. facit capitu. exposita. allegatum in glo. supra de arbi. And. Sicu. hic in vj. colum. & idem in consi. xlv. mandato, & iussu. col. iiij. volu. secundo insurgit contra communem opi. & probare conatur quod causa ciuilis ecclesiastica per episcopum laico committi non possit, primo per text. in cap. nullus infra tit. primo vbi dicitur quòd nullus iudex secularis clericum sine permissu Pontificis iudicare potest. ergo consensus sufficiens nō videtur. Sed ad hoc respondetur quòd verbū pontificis ibi de epi-
26 scopo intelligitur, † quia Papa ipse, summus Pontifex appellatur vt per glo. ij. in capitu. primo de const. in vj. facit tex. in capitu. cleros. versi. episcopi enim. xxj. dist. Et hoc probatur in capitu. clericum cuiuslibet. xj. quęstio. prima vbi tex. in eodem casu loquitur.
27 & dicit absque sui pōtificis permissu. † Illa enim verba pontificis, sui, de proprio episcopo intelligenda sunt. & de hoc est casus in capitulo clericum, eadem causa, & quæstione ibi, episcopo non permittente. Vel secundo responderi potest quòd text. in dicto
28 capitu. nullus, intelligitur, † & loquitur quando iudex laicus vellet iudicare inter clericos iure proprio, ratione prorogate iurisdictionis. quo casu non potest etiam de consensu episcopi. vt in capitu. significasti infra tit. primo. secus videtur in delegato episcopi, prout in casu nostro agitur. Secundo mouetur, quia si laicus esset delegatus episcopi. ergo clericis coram eo litigantibus imperaret. quod est contra text. in capitu. ecclesia supra de constit. Sed potest responderi quòd tali casu hoc facit. quia fungitur iure episcopi. & reputatur quòd ipse episcopus imperet mediante persona deleg. capitu. cum olim. el. ij. & quod ibi Abb. de offi. deleg. facit text. in c. sane eod. tit. & in l. j. §. primo. ff. de officio eius. & iura quæ hoc prohibent laicis, intelliguntur quando hoc faciunt
29 iure proprio, vt in glo. hic, & infra dicam. ¶ † Tertio adducit, quia ille, qui non potest principaliter aliquod officium exercere, etiā non potest in tali officio surrogari, vel substituti. vt not. Bald. per illum tex. in l. parabolam. C. de episco. & cleri. facit quod no. Bar. in l. prima per illum text. in fine. C. de princ. agen. in reb. lib. duo-
30 decimo vbi inquit † quòd doctor non potest legere per scholarē substitutum. ergo pariter in proposito videtur quòd episcopus laicum in locum eius surrogare non possit. Sed ad hoc etiam responderi potest quòd argumentum procedit, quando quis vniuersaliter in locum alicuius tertij substitui debet. prout loquitur tex. in dicta. l. parabolani. Secus est quo ad vnam causam, prout agitur in quęstione nostra, & ita colligitur ex dictis Aret. hic. Cō-
31 firmatur † hoc, quia text. in dicta. l. parabolani. locum habet in surrogatione perpetua. prout textus ibi loquitur. secus videtur in temporali. argu. eorum quæ dicunt Cyn. & Guli. de Cun. in l. tertia. ff. de offic. assesso. Et hoc pariter dicendum in causis, vt tex. in dicta. l. parabolani. intelligatur in surrogatione facta generali respectu causarum. secus si limitate facta sit in vna causa, prout in
32 text. nostro agitur. † valet enim argumentum de tempore ad res, vel causas. vt not. in l. vinum. ff. si cert. pet. Et ad hoc facit notabile dictum Innocē. in capitu. primo. de obligatis ad ratiocinia, vbi
33 inquit † quòd clericus in vna causa potest esse ꝓcurator laici, licet generaliter non possit, & not. in capitu. per venerabilem. vbi Abbas per illum text. infra qui fil. sint legiti. cum similib. vt infra dicam. Præterea, & secūdo, responderi potest, & dico quod tex. in d. l. parabolani. loquitur in tali substituto, qui principalis efficitur. & nomine suo proprio actum exequitur, vt ibi patet. merito habilitas requiritur, prout in principali requiritur. Sed in proposito quæstionis nostre delegatus nomine episcopi totum facit & ex persona episcopi delegantis debilitas consideratur, vt supra dictum est. Et ad hoc bene facit quod Abbas dicit hic respōdendo ad tex. in capitu. significasti, infra de foro competen. Tertio, & vltimo, respondetur quòd text. in d. l. parabolani. loquitur in surrgato, qui constituitur à superiore ordinarij ꝓpter impedimentum perpetuum, & non habet ille iurisdictionem delega-
34 tam, prout agitur in casu nostro. † Et istā differentiam inter surrogatum, & delegatum, singulariter tradit Bal. in rub. de offi. delega. colum. penul. Quarto Andr. Sicu. consi. supra allegato. allegat text. in capitu. qualiter infra. eod. in fin. ibi, quod omnino fieri prohibemus. nam illa dictio præcisam habet naturam. ideo secularis etiam tanquam delegatus, prohibitus videtur. Sed respōdetur quòd illa tex. loquitur in iudice ordinario seculari, qui nullo modo habet potestatem iudicandi clericum, quia proprio iure iudicaret, & hoc omnino prohibitum est. secus in iudice delegato per supradicta. Et ex his resoluta videntur omnia quæ And. hic adducit. ¶ Vlterius tamē arguitur efficaciter contra communem opinionem contra quam videtur mihi casus hic, dum text. dicit quòd prælati causas ecclesiasticas iudicio laicorum non disponant. ergo videtur quòd episcopus laico causam committere non possit, quia tunc causa ab episcopo iudicio layci disponere-
35 tur. quia delegatus † licet habeat potestatem ab episcopo delegante, tamen iudicio suo iudicare dicitur, vt est text. in capitulo prudentiam. §. illa quippe, de offic. delega. Et per hoc tollitur ratio illa per quam fundatur cōmunis opinio, dum dicit quòd delegatus laycus totum facit nomine episcopi, cum vtatur iurisdictione delegantis. capitu. sane de offic. delegat. nam licet laycus delegatus nomine episcopi faciat, vtitur tamen iudicio suo in iudicando. dicto capitul. prudentiam. §. illa quippe. & sic in effectu episcopus iudicaret iudicio layci, cōtra istum tex. Et ratio ista

concludens videtur. Secūdo cōsiderandum est, q̄ si laicus esset habilitatus ex eo, q̄ nomine alieno totum facit, etiam causæ spirituales eadem ratione possint delegari, quia eadem ratio militaret, ex quo nomine episcopi omnia facit, & non ipse, sed persona episcopi consideratur, cuius tamen cōtrarium glo. & omnes dicunt. Tertio, & vltimo facit, quia licet causa ciuilis sit, tñ agitur de condemnatione clerici, quam non videtur q̄ laicus facere possit, quia isto respectu causa videtur spiritualis, prout Abb. ita arguit in c. at si clerici. in prin. col. iiij. j. eod. ¶ Iste rationes efficaces sunt. sed tamen pro defensione communis opinionis cogitabam etiā ad ista posse responderi. & primo ad text. hic, dum quòd prælati non debent disponere spiritualia iudicio laicorum intelligitur, d̄ iudicio laicorum simplici, quod ex proprio laicorum motu insurgit. nam non debent prælati disponere de rebus ecclesiasticis secundum iudicium, id est, voluntatem laicorum, vt dicitur hic. Secus videtur in iudicio laici delegati ab episcopo, quia tali casu iudicium laici fomentum recipit ex commissione episcopi, per supradicta. Et si dicatur semper quando episcopus sequeretur iudicium laicorum, illud iudicium videretur recipere fomentum ab episcopo, & sic semper episcopus possit negocia ecclesiastica iudicio laicorum disponere. Respondetur quòd iudicium laicorum recipit fomentum ab episcopo, quando laicus efficitur delegatus eius, quia totum facit referendo se ad episcopum, aliàs secus. Secūdo non obstat quòd attenta communi ratione etiam causa spiritualis poterit laico committi, quia respondetur quòd in causa spirituali alia ratio videtur commissionem impedire, cū Episcopus in spiritualibus laicum habilitare non possit. Hoc est enim de reseruatis Papæ, vt infra dicam. Licet enim faciat ex cō-
36 missione episcopi, qualitas tamē eius repugnat, adeo † quod laicus nec etiam auctoritate præscriptionis ad spiritualia habilitari potest Ioan. And. in c. ij. de præben. in vj. Bald. in l. j. C. de emanci. lib. Abb. in cap. quanto, de consu. Et sic in laico non est capacitas vt in spiritualibus commissionē episcopi exequi possit. facit text.
37 in c. causam quæ de præscript. † Et etiam est contra honestatem quòd laicus tractaret spiritualia. cap. contingit, de arbitris vbi dicitur quòd non decet, & not. Abb. in cap. per tuas in quarto not. de arbi. Et sic ratione incapacitatis, & ratione inhonestatis nō videtur quòd laicus commissionē episcopi in causa spirituali exequi possit, quia non videtur habilis, sicut etiam collationes ordinum, & sacramentorum laico demandari non possunt, vt per gl. & Docto. in cap. quanto, de consuetu. ¶ Tertio, & vltimo nō obstat quòd inspecta persona clerici causa videtur spiritualis, quia istud verum est largo modo, & potest habere locum in terminis in quibus Abb. loquitur in d. ca. et si clerici videlicet quando agitur de prorogando iurisdictionem. quo casu laicus iure proprio iudicaret. Sed causa spiritualis proprie dicitur causa electionis, vel decimarum, & in his maior prohibitio habetur, vt in glo. hic, & laicus habilis nullo modo reputatur. secus est in causa ciuili, vt supradictum est. Et licet etiam in causa ciuili agatur de persona clerici, vt ipse teneatur, executio tamen non debet fieri in personam eius, sicut in causis spiritualibus contingit. Et quia delegatus totum facit nomine episcopi, & ab episcopo condemnatus reputatur. & tali casu iurisdictio ecclesiastica dicitur, vt Abb. declarat in cap. significasti. in fin. in fra tit. j. Et quòd facilius in causa ciuili clericus a seculari iudice iudicari possit, facit text. in cap. j.
38 de cler. coniug. in vj. † Et retenta communi opinione, scilicet q̄ episcopus causam ciuilē ecclesiasticam laico delegare possit, ista conclusio primo declaratur procedere, quādo clerici idonei nō reperiuntur. aliàs secus, secundundū Fran. Vercelleñ. per c. relatum. j. ne. cle. vel mona. per cap. inter quatuor, de religiosis domi. quæ iura bene faciunt in argumentum, dum ibi tantum in defectum monachorum, alij alterius monasterij recipiuntur. Et facit
39 glo. in fi. in c. si proponente. de rescrip. † & tex. in c. nullus inuitus. & in c. obitum. lxj. dist. vbi episcopus debet eligi de eadem ciuita-
40 te si reperitur idoneus. † Et de episcopo no. in c. cum inter canonicos. vbi gloss. in verbo, aliam. in c. ne pro defectu. in fi. de ele. & idem in abbate, si ī eodem monasterio inueniatur. cap. quàm sit.
41 xviij. qō. ij. Sic etiam in beneficijs conferendis, nam clerici, † qui sunt de patria, si idonei sunt, debent forensibus præferri, vt not. Abb. in c. ad decorem, in fin. de insti. in c. bone. el. ij. de postu. præ-
42 lato. in xiij. not, & in c. ne pro defectu. in in glo. fi. de ele. † Et in si-
a mili not. Bar. de eleemosyna, [a] quæ potius debet fieri pauperib⁹, qui sunt in loco, q̄ alienigenis, vt ipse tradit in l. ij. C. de anno. ciuilibus lib. xj. facit glo. in c. si pater, in verbo pauperes, de testa. in vj. & tex. in vj. & tex. in §. si quis autem proreptione, in auc. de ecclesia. tit. & in q. gl. hic hoc saltem tenendum est de honestate. Si tamen episcopus, non habito tali respectu, laico causam delegauerit, commissio nō debet vitiari, & hoc modo intelligitur quod Abb. hic, & doc. dicūnt. Secūdo cōmunis opinio limitatur, vt pro-
43 cedat in vna causa. secus esset in vniuersitate causarum, † quæ per episcopū laico cōmitti nō potest, s̄m Aret. hic, per tex. in c. in noua. xvj q. vj. vbi dr̄ indecorum esse q̄ laicus sit vicarius episcopi, & quòd habeat clericos iudicare. Sed respōdet q̄ in vicario alia ratio vr̄, quàm ī simplici delegato, quia vicarius habet ordinariam iurisdictionem, vt in c. tua, de offic. ordi. & haberet iudicare et in spiritualibus. Præterea tex. in d. c. in noua, loquitur in economo, qui ministrat res ecclesiæ, & ad idem est tex. in c. iudicatū. lxxxix. dist. vbi cura patrimonij ecclesiæ nō debet laicis committi, quia in talibus agitur de præiudicio pecuniario ecclesiæ. Secus videt̄ in causa delegata, vna, vel pluribus, in quibus non agitur de interesse ecclesiæ. & ratio, quæ militat in vna causa etiam locum habet in pluribus, quia totum facit nomine episcopi, & de intellectu dictorum iurium. j. videbimus. Tertio quod. s. dictum est, bene procedit in causa ciuili, prout glos. & doc. loquuntur. secus est
44 in causa criminali, vel spirituali, † q̄n episcopus laico cōmittere nō pōt, adeo q̄ talis causa laico, & clerico simul, per episcopum cōmitti non pōt, vt no. Abb. tradit in c. significasti. col. viij. de foro
45 cōpe. vbi cōcludit † q̄ licet de causa spirituali cōpromissum fieri possit in laicum, & in clericum simul, vt in c. per tuas, de arbi. Secus tamen est in delegatione. Et rōnem diuersitatis adducit ibi, & idē Abb. in c. cōtingit. de arbi. circa fi. & tradit Host. in summa de offi. dele. in §. cui possit, vers. quid si deleget, & sequitur But. h̄ in ij. colū. ver. nunquid aūt. Aliter tñ dicit Imo. hic, & in d. cap. per tuas. col. fi. ver. nunquid aūt. Sed tñ prima opi. cōis est, quam sequtur Do. in c. ij. §. j. de iudi. in vj. cum si. vt tradunt Mod. hic. Et ad h̄ facit, quia solum laicis de rebus ecclesiasticis permissum videtur, q̄ expressum reperitur. per gl. xxiiij. q. j. c. vlti. Et quia tex. in d. c. p tuas, loquitur in arbitris, qui iure proprio virtute cōpromissi cognoscent si ille tex. haberet locum in iudicibus, esset dicendū q̄ clerici possent iurisdictionem secularium iudicium prorogare, & hoc falsum est, vt Doc. oēs tenent in c. significasti de fo. cōpet.
46 Secūdo principaliter extra gl. habes s̄m Abbatē h̄. † q̄ verbum, præsumat, intelligitur q̄n quis propria auctoritate actum facit, secus si de cōmissione alterius. Vñ infert ad statutum q̄ quis non præsumat aliquid facere sum pœna. nā intelligitur de eo, qui nō obstante prohibitione propria auctoritate ꝯfacit. secus si ex commissione alterius. Ad cuius declarationem considero tres casus.
47 † Primus casus est in eo, qui iusta ignorantia ductus, tali statuto ꝯfacit, quo casu nō incidit in pœnam, vt per gl. in l. in rem. §. j. ff. de rei vend. no. Bal. in l. non eo minus. col. j. C. de accu. cum cōcor. vt tradit Alex. cōsi. xxvj. visis his, col. j. vol. j. & in l. de pupillo. §. nun-
48 ciationem. ff. de ope. no. nun. † Verbum. n. præsumit, arguit dolum, & temeritatē ꝯfacientis, vt in notabili questione tradit Car. in cle. j. in princ. in xxxix. q. per illum tex. in verbo, præsumpserit. de priuile. Et idem in simili casu notat Cal. in cōsi. iiij. de sent. excom. Facit tex. in c. j. in c. monasteria. de vita. & hone. clericorum. in c. fi. ne prælati vices suas in c. fi. de excessio. præla. in c. fi. de tempo. ordinan. in vj. & in auctēn. statuimus. C. de episc. & cle. & in c. iudęi de testibus. cum si. vt tradunt Mod. ibi, in fi. & And. Sicut in c. prudentiam, in prin. in primo notab. de offi. deleg. Et in isto casu licet pœna euitetur propter ignorātiam probabilem, vt dictū est, actus tñ non valet, nec permittitur. Vnde prædicta non proprie cōueniūt ad gl. hic loquitur q̄n actus valet, & licite fieri pōt. Secundus casus est in terminis, in quibus loquitur gl. hic, videlicet q̄n actus factus ꝯ prohibitionem tenet, quia prohibitio facta simpl̄r, intelligitur q̄n quis propria auctoritate illud facit. secus si de cōmissione superioris, vt per glo. hic, & no. Arch. xcvj. dist. in c. bene quidem. Et ad hoc est bonus text. in c. quanto de cōsuc. vbi dr̄ q̄ præsbyteri non p̄sumāt auctoritate sua exhibere illa sacramenta, quæ solis episcopis reseruata sunt, & tñ nōn obstante illa prohibitione de commissione saltem summi potificis hoc facere possunt, vt Docto. ibi tradunt. Ad idem tex. in c. fi. s. de off. ord. vbi quis ex cōmissione superioris consequitur potestatē absoluendi quā iure proprio nō haberet. vt no. gl. allegando illum tex. in c. d̄ cetero, in gl. ij. de sen. excom. Si esset inferior ab episcopo, q. non haberet potestatem dispensandi. poterit tñ d̄ mandato superioris dispensare, vt not. Dominicus in c. cum ex eo. col. ij. ver. per p̄missa patet de ele. in vj. & in simili not. Archi in c. placuit, de peniten. dist. vj. & in simili Abb. in c. porrectum. colū. ij. de regula. In prædictis enim casibus reputatur factū illud à superiore, ex quo ille, cui superior committit nomine eius facit, & habet locum regula, qui per alium facit d̄ regulis iuris in sexto. Secus si nomine proprio

ADDITIO.

a ¶ Eleemosyna. Nota quòd eleemosyna debet potius fieri pauperibus, qui sunt in loco quàm alienigenis.

proprio faceret, etiam accedente consensu superioris, quia per
hoc non habilitatur, vt notanter Abb. hic declarat in ij. col. dum
opponit, & respōdet ad c. significasti. de fo. compet. & idem Abb.
tradit in d. c. significasti. circa finem Arch. in d. c. bene quidem. Et
sic infertur q̄ aliquid fieri potest de commissione, & mandato su
perioris, quod tamen de consensu eius simpliciter fieri nō potest.
49 Et ratio manifesta videtur, † quia ille, qui alteri facienti consen-
tit, non dicitur facere. l. aliud est vendere. ff. de verb. sign. l. si pater
in fi. ff. de manumis. vindic. Ideo ex consensu simplici superioris
persona non habilitatur per actum, quę sibi prohibetur. secus qñ
facit ex cōmissione superioris, per. s. dicta. Tertius casus est, in eo,
qui faceret actum nomine alterius priuati, qui haberet potesta-
tem. & isto casu similiter prohibitio non videtur habere locum,
vt in terminis decretalis nostræ est casus in c. j. de procur. in vj. vbi
laicus nomine clerici tractare potest spiritualia. Sic etiam filius-
50 familias, † qui prohibetur esse iudicio sine consensu patris, pro-
curatorio nomine admittitur. c. qui generaliter. §. j. de procura. in
vj. facit tex. in l. cum mandato. ff. de minori. † Et bannitus, qui ex
51 forma statuti nō auditur, procuratorio nomine admittitur. vt la-
te Alb. tradit in tertia parte statuti. q. lxiij. incipient. item quæro si
bannitus. vbi dicit se ita de facto obtinuisse. Facit quod no. Ang.
in l. quāuis. in prin. de acq. pos. cum si. vt tradunt Alex. & Mod. in
52 l. quæsitum. ff. de in ius voc. ¶ In ea. gl. ibi. papa vero. † Notandum
a est q̄ papa ipse causam etiam spiritualem laico committere pōt.[a]
Et idem gl. dicit in c. bene quidem, in verba, præter. xcvj. dist. & in
53 c. j. in verbo præcipimus. xciiij. dist. & in c. nullus. xj. q. j. † Et etiam
facultas excommunicandi laico à summo pontifice cōmitti po-
test, vt per gl. in §. verum in verbo, ducibus. xxxij. dist. & in c. Men-
54 nam. in glo. ij. q. v. † Sic etiam à papa potestas conferendi benefi-
b cia laico cōmitti pōt,[b] vt per gl. xvj. q. vij. in summa ad finem, & p
gl. dist. c. imperium. notat Bal. in l. rescripta. col. pe. C. præci. impe.
offe. Pe. de Anch. in cle. per literas. in prin. de præben. & in regu-
la, beneficium in prin. de re. iur. in vj. & Ro. in cons. cclxvj. iste Pe-
trus alemanus. in fi. & tradunt Io. And. & Doc. in c. quod sicut. de
55 elect. & in c. dilecto. de testib. † Et prædicta omnia procedunt in
his, q̄ sunt iurisdictionis, ea vero q̄ ordinis sunt, laico cōmitti nō
possunt, etiam à papa. Ita videtur communis opinio, vt Abb. cō-
cludit in c. quanto colum. ij. de consuetu. ¶ Subsequenter Abb.
hic dicit quòd regula, quæ ponit hic limitatur, vt procedat quan-
do proprio nomine laicus tractaret negocia ecclesiastica, vel spi-
ritualia. secus si nomine alterius, quia potest, vt probatur in cap.
56 primo de procu. in vj. † Nam dicitur ibi quòd procurator laicus
constitui potest in spiritualibus, quia prohibitus non reperitur,
vt ista ratio verificetur, necessarium est dicere quòd prohibitio, q̄
est facta hic laicis, intelligatur quando propria auctoritate eorū,
hoc facerent. secus si nomine alieno, vt dictum est. Et isto casu nō
habet locū regula, q̄ alicui. de re. iur. in vj. vbi gl. per ista iura li di-
cit. Et procedit ista conclusio in procuratore simplici, qui nudum
57 ministeriū facit, præstare videtur. † Et ista ratione laicus pro cle-
ro absente acceptare beneficiū potest, vt no. Io. And. & post alios
58 in c. accedens. de præben. Cal. in cōsi. j. in tit. de præben. † & Col-
lectarius hic dicit, q̄ laicus potest esse procurator ad permutan-
dum, & resignandum, & quem refert, sequitur Rota. in deci. viij.
in tit. de procura. in antiquis. in decisione. xj. in tit. de rerum per-
59 muta. in antiquis † laicus de mandato abbatis recipit religiosum
monachum ad professionem, sm Ioā. de Ligna. in cap. ad aposto
licam. de regularibus, q̄a prędicta omnia laicus tanquam nudus
executor, hoc facit. secus si aliquid iuris cōsequeretur, quia tunc
60 laicus in spiritualib. non admittitur. † Vnde non potest laicus p̄-
curator constitui ad eligendum, vt notanter voluit Ioan. And. in
regula, quod alicui col. fi. de reg. iur. in vj. & sequitur hic Anto. de
But. & Abb. & Domi. in d. c. j. de procu. in vj. in prin. & ad hoc be-
ne facit, quod notanter Abb. dicit in c. causam. quæ col. j. de elect.
61 † quòd in laicum compromitti non potest de eligendo canonicū
vel prælatū. & ista videntur procedere qñ laicus haberet ptātem
eligendi gñaliter quē ipse vellet, put Io. And. & Doc. loquunt̄ in
locis, prællegatis. Secus videtur, si laco potestas concedatur eli-
c gendi certam[c] personam, quia tunc est nudus executor. argu. c.
si episcopus nullis. de præben. in vj. in c. is, cui. de offi. deleg. in vj.
62 & talis executio laicis prohibita nō videtur per. s. dicta. † Secūdo
limitatur dictum Ioā. And. nisi compromissum fieret ad præsen-
tandum in ecclesia, quæ esset ius patronatus, quia in laicum hoc
fieri potest, cum de tali iure laicus capax sit. ita not. Domi. tradit
in c. j. §. in cęteris. ver. ex his deciditur de cleri. coniug. in vj. & licet
ipse loquatur in clerico coniugato, tamen ratio sua militat etiam
63 in laico simplici. ¶ † An autem econtra prælati possint, vel debeāt
delegationem sibi factam à iudicibus secularibus suscipere. Ab-
bas post But. concludit quòd non, saltem de honestate, per text.
in c. te quidem. xj. q. j. facit text. in c. fi. lxxxvj. dist. in c. ij. in c. sed nec
procurationes. j. ne cleri. vel mon. & in c. ij. §. de postul. Et ista con-
clusio vr̄ procedere qñ ꝓpter hoc prælatus distraheret à diuinis,
ita q̄ in similib. multū versaret, prout loquit̄ text. in d. c. te quidē.
cū si. supra alle. Vnde prælatus non potest esse generalis officialis
64 laici. † & sic non pōt gerere vices regis, vel tenere locū principis
secularis, vt no. abb. in d. c. sed nec procurationes. circa fi. & in c.
65 clerici. per illū tex. in iiij. no. j. ne cle. vel mona. † Secus esset in vna
causa, q̄ sibi cōmitteretur à iudice seculari, quia illā acceptare po
test, vt probat late Cal. in consi. vj. an sacerdos. in tit. de offi. dele.
Et ideo hoc abb. hic dicit specialiter esse in casu capituli in archi-
episcopatu. de rap. non est verū, quia immo hoc generaliter ꝓce-
dit respectu vnius causæ. Et ita in terminis quęstionis nostrę ipse
abb. dicit in d. c. sed nec procurationes, in ver. sed quero. dicens q̄
66 in iustitia administrāda in vno negocio poterit clericus † esse de-
d legatus iudicis secularis. facit notabile[d] dictū Inno. in c. j. de obli.
67 ad ratioci. vbi voluit † q̄ licet clericus prohibetur in causis laicorū
procurationes suscipere, c. ij. ne cle. vel mon. tñ pro vna causa ta-
lis prohibitio nō intelligit̄. & hoc dictū ponit pro singula. Roma.
in notabili. cclxxiiij. tu scis. vbi pro dicto Inno. allegat tex. in c. per
venerabilē. j. qui fi. sint legi. quem etiā ad hoc ibi abb. ponderat. &
idem abb. per illum text. in c. cum essent, de simo. & tradit hoc
Arch. lxxxvj. dist. in c. fi. & Fed. in consi. clxx. q̄ clericus. Abb. in c.
68 in nostra. de procu. cum si. † In vno enim negocio quis nō dicitur
negotiator, & nō videtur habere locū ratio, quæ in iuribus supra
69 alleg. consideratur. † Et ideo clericus, & etiā episcopus legationē
regis, vel principis secularis suscipere pōt, vt notatur in c. cum pa
rati. vbi Perusinus in vij. notabili. de appel. facit tex. cum gl. xviij.
dist. in c. episcopus. Et prædicta nō solum locum habent in pręla-
70 to, vel clerico seculari, † sed etiā in religiosis, & primo in abbate,
71 prout loquitur Cal. in consi. vj. supra allegato. † Et ad hoc facit,
quia abb. potest esse procurator alterius absq; licentia alicuius,
vt notat Host. in c. sopite, & abb. ibi in secundo notabili post gl. j.
72 de censib. † Et idem in monacho de consensu abbatis, nam po-
terit esse procurator pro amico monasterij, vt dicit Innoc. in c.
cum. I. & A. de re iudi. quod pro singulari tradit Roma. in not.
cclxxv. monachus. & Rota. in ij. decisione in titul. de procura-
73 toribus. in antiquis. † Sic etiam monachus de licentia abbatis
morari potest in seruitio alicuius principis, vt no. Abb. post Host.
in c. quāto. in prin. de offi. ordi. & in c. ex rescripto. col. ij. ver. nota
74 tertio. j. de iureiur. † Sed absque consensu abbatis et vnā causam
nō poterit monachus suscipere, quia inhabilis vr̄, tex. est in c. mo-
nachi. el ij. xvj. q. vij. facit tex. in cap. si religiosus. de elect. in vj. & in
c. fi. j. de testamē. in vj. & in notab. quęstione Federicus in consi.
ciij. primo quæritur. in ij. q. ¶ Et ad declarationem prædictorū no
tandū est, q̄ causa vna intelligit̄ eodē tempore. nā successiue vna
expedita, aliā poterit suscipere, vt dicūt Mod. in c. cum I. & A. de
re iud. Ex eo q̄ in simili voluit Rot. in v. deci. in ti. de offi. deleg. in
75 nouis. † qđ principalis collector decimarum hābēs potestatē de-
putandi vnū sub collectorē, poterit successiue plures deputare,
vnum post alium. quia satis est, q̄ eodem tempore vnus tantum
sub collecto reperiatur. & hoc idē sequit̄ Belenzi. in tract. de cha
ritatiuo subsidio. q. cxxiiij. in fin. allegādo Rotam in pluribus de-
cisionibus. ¶ Sed aduertendū est, q̄a in casu in quo loquit̄ Rota,
illa decisio bene vr̄ procedere, quia cū principali collectori data
sit potestas deputādi vnū subcollectorē, si talis subcollector mo
riatur, vel impedit̄ si in aliquo respectu non idoneus reperitur,
tunc cōuenit q̄ alius surrogetur, quia adhuc durat officium prin
cipalis collectoris. & militat ratio cōstituendi alium sub collecto
rē, cū ipse solus principalis non ita de facili commissionē exequi
possit, & ideo rōni cōuenit, & mēti superioris consonat, q̄ plures
successiue cōstitui possint. etiam sufficit q̄ eo tempore plures nō
reperiantur. Sed in proposita quæstio. alia ratio videt̄, quia si cle-
ricus, vel prælatus, vna causa expedita, aliam susciperet successi-
ue, ita cōtinuando, vr̄ facere ꝯ prohibitionē, d. c. te quidem. xj. q.
j. & c. peruenit. lxxxvj. dist. cum si. s. alleg. Et intentio Innoc. qui in
vna causa prohibitionem iuris relaxauit, non vr̄ fuisse, q̄ clericus
vnam cām post aliam semper procurare possit, quia sic in nego-
tijs

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Potest. Idem Dec. in c. prætercea, col. v. de offi. deleg.

b ¶Syl. Ald. Committi potest. Deci. in consi. cxxxiiii. colū. ij. & mihi Pa. ij. dum essem gubernator & locum ten. Bononiæ commisit omnia etiam spiritualia quibus tamen parcissime vsus sum, & vbi necessitas vrgebat, & erat periculum in mora.

c ¶Certam. Et Bene, licet Fely. dubitet infra de excep. apostolicæ facit Ioan. And. in mercuria. quid alicui suo nomine. de regu. iur. in vi. Idem Francis. Ripa hic, nume. 111.

d ¶Syl. Ald. Notabile. Vide Deci. in c. constitutus, el j. in j. not. de app.

tijs ſecularibus multum verſaretur. Vnde putarem intentionem Innoc. fuiſſe q quãuis iura canonica prohibeant clericũ in cauſis ſecularibus procurationem ſuſcipere. d.c.ij. ne cle. vel mon. tñ ex cauſa, aliquando in aliquo caſu talis prohibitio nõ attendit, vt q a cauſam amici, vel cõiuncti procuraret. Secus vr̃ ſi ſtudioſe ſemper vnam cauſam poſt aliam ſuſciperet, per ſupradicta. Et ad hoc bene facit quod not. Abb. in d.c.ij. ne cleric. vel mona. vbi diſtinguit an vna cauſa ſuſcipiatur ex iuſta cauſa, vel cupiditate, quia cũ illud dictum Inno. in præalleg. c.j. de obli. ad ratioci. ſit ꝯ iura communia, quę generaliter loquuntur, conuenit q ita reſtringatur. Et facit regula quæ hr̃. in l. boues. §. hoc ſermone. de verb. ſig. Et caſu quo clerici, & prælati, qui prohibentur delegationes laicorũ ſuſcipere ſm q ſupradictum eſt. tñ ſuſcipiendo ꝯ iuris prohibitionẽ iudicium non vitiatur, vt Abb. poſt But. hic dicit. Nam iſta prohibitio facta eſt non propter inhabilitatẽ perſonæ. ſed propter honeſtatem ne diſtrahatur à diuinis. Vnde licet contrafaciat, actus non redditur nullus, vt in ſimili de fratre minore. Fede. ſcribit in

76 conſi. ccxciij. factum tale eſt. col. fin. † vbi tenet q executio teſtamento facta per guardianum ſancti Franciſci valeat, quãuis prohibitus eſſet illam acceptare, in cle. exiuit de paradiſo. de verbo. ſign. & dictum Fede. ſequitur, & late probat Romanus in conſil.

77 ccv. quo ad primum, in ij. dub. † Sic etiã dicitur de clerico, qui notarius ſit. Licet enim prohibeatur inſtrumenta conficere. c. ſicut. j. de cle. vel mona. ſi tamẽ rogatus fuerit, & inſtrumentum fecerit

a inſtrumentũ valet, [a] vt not. Io. And. & Doc. ſeq. in d.c. ſicut, & idẽ Bar. in l. vniuerſos. C. de decurio. lib. x. Ang. in l. ſi q s decurio. verſ. v. no. C. de fal. cũ ſi. vt Alex. tradit dicẽs iſtam eſſe cõmunem opinionem in l. prætor ait. ff. his ẽt. ff. de eden. & Ro. in conſi. s. allega.

78 † Sic etiam in notario non matriculato, qui à ſtatuto cõficere inſtrumentum prohibetur. nam ſi rogatus fuerit, valebit inſtrumẽtum, vt no. Ange. dicit in d. l. vniuerſos. C. de decurio. lib. x. & hoc intelligitur niſi ſtatutum vlterius procederet annullando inſtrumentum, vt idem Ange. tradit in conſi. cliiij. viſis proceſſibus. col. j. Et prædicta concluſio non ſolum in prælatis, & in clericis ſecularibus procedit. ſed etiã in prælatis regularibus, & religioſis habet locũ, vt probatus in c.j. ne cler. vel mo. circa fi. vbi pariter monachi ſicut clerici in negocijs ſecularibus ſe immiſcere prohibẽtur. vnde ſicut in clericis valet actus nõ obſtante iuris prohibitione, vt dictum eſt, ita videtur i monachis. & hoc ſpecialiter in monachis Ang. tradit in d. l. prætor ait. §. fi. in princ. ff. de eden. vbi ad ad hoc allegat tex. in d.c.j. ne cle. vel mona. Et iſtud poteſt habebere locum in abbate, vel monacho de conſenſu abbatis. vel in alio religioſo, accedẽte conſenſu ſuperioris. Secus vr̃, ſi abſq; cõ-

b ſenſu abbatis hoc faceret, quia actus eſſet nullus, [b] cum in talib' religioſis maior ſit prohibitio, vt probatur in d.c. ſed nec procu-

79 rationes. in ver. diſtrictius autem ne cleri. vel mona. † Et quia religioſus ſeruo æquiparatur, iuxta dictum Innoc. in c. cum olim. de

80 priuile. † Et cũ ſeruo proceſſus eſt nullus eſt, licet non opponatꝛ, vt notat Ang. in l. cum prætor. §. non autem. de iudicijs. & Abb. in

81 c. ſciſcitatus. de reſcrip. † & ſi ſeruus in iudicio, vt procurator interuenit, iudicium non valet, licet non opponatur, vt no. Angel. poſt Iac. But. in l. ſeruus per illum tex. C. de iudi. Et ex iſta ęquipa-

82 ratione etiam infertur † q non valet inſtrumentum de quo religioſus ragatus fuit, quia idem eſſet in ſeruo, qui ipſo iure tabellio

83 eſſe non põt. l. generale. C. de tabel. libr. x. † Et ſi prius fuiſſet notarius, deinde ſeruus efficeretur, eſſet omnino inhabilis ad officium notarij, qui per ſeruitutẽ omne ius inductũ à iure ciuili ex-

84 tinguitur. l. ex facto. §. Iulianus. ff. de vul. & pu. † Idem ergo in monacho, vel religioſo dictum eſt, qui pro mortuo hr̃. §. cogitandũ, in auc. de monachis, facit tex. in c. ſi religioſus. de elect. in vj. cũ ſi.

85 † Et iſtam ęquiparationẽ de religione, & ſeruitute ſuperuenientе, facit Bal. in l. ij. circa finem. C. de ſenten. Ex quo. n. qualitas religionis, & ſeruitutis illum in officio notarij inhabilem reddidit, nulla ratio vr̃ q debeat valere iuramentum. Ceſſant enim rationes, quas in clerico ſeculari Abb. & Doc. dicũt in d.c. ſicut. Et iſtã differentiã inter clericum ſecularem, & monachum, ſentit Spec.

86 in tit. de ſtatu, monacho. §. j. verſi. xxvij. vbi dicit † quòd monachi inſtrumenta conficere non poſſunt. Deinde ſubijcit q inſtrumẽta facta à clericis valent ante q̃ officium eius interdictum ſit à ſuperiore. & glo. in c. vt officium. in ver. premiſſa. de hæreticis. in vj. allegando. Spe. ſimiliter dicit q monachus noua inſtrumenta fa-

87 cere non põt. † Et idem Bar. in l. j. §. ſi prius. ff. de tabulis exhiben.

88 & Bald. in l. ij. circa fin. C. de ſent. Illa enim verba, † non poſſunt, quibus prædicti vtuntur, auferũt poteſtatem, ita q ſi actus fiat, eſt nullus, vt notatur in l. Gallus. in prin. de lib. & poſtu. Et ad hoc facit, quia vt dixi in monacho, & in religioſo prohibitio maior eſt, d.c. ſed nec procuratores. ver. diſtrictus autem, & de hoc videtur tex. in d.c. vt officium. §. ad conſcribendas, vbi qñ tex. loquitur de religioſis, vtitur verbo præteriti tẽporis, ibi, in ſeculo tabellionatus officium habuiſſe, & exercuiſſe, & ibi, in ſeculo tabellionatus officium habuerunt. Cum autem de clericis loquitur, vtitur verbis præſentis tẽporis, ibi, qui haberent officiũ tabellionatus. Nõ obſt. tex. in d.c.j. ne cleri. vel mon. quia licet ibi ſimul clerici, & religioſi prohibeantur, nõ tamen ęqualiter videntꝛ prohibiti. & hoc patet in d.c. ſed nec procuratores. in fi. vbi eſt maior prohibitio in religioſis. Et hoc ẽt patet ex his, quæ tradunt Io. And. & doc. in c. in noſtra de procu. & per glo. in cle. religioſus. de procu. vbi contra religioſum procuratorem opponi ſemper põt q procurator eſſe non poſſit. ſed in clerico duntaxat ante litem conteſta opponitur. Et quod eſt dictum de religioſis, pręſertim vr̃ procedere in fratre minore, cui tractatio rerum ſeculariũ magis prohibetur. Nam aliàs religioſus poteſt eſſe executor de licentia ſuperioris. c. ij. de teſt. in vj. Sed frater minor, aliquo modo non eſſet poteſt. cle. exiui. de ver. ſig. Et ex prædictis aliàs conſului Piſis vnà cũ maximo illo iuriſconſulto Domi. Franciſco Areti. q teſtamentũ do.

89 Petri de Noceto. † de quo erat rogatus frater minor [c] q̃dam frа-

c ter Archangelus quòd inſtrumẽtum teſtamenti non valeret. † Et

90 ad hoc facit quia fratres minores habẽtur pro mortuis, & omnino extinctis, vt notat Bal. in l. eam quam. colũ. ij. C. de fideicõ. in l.

91 cum accutiſſimi col. fi. eo. tit. † Nam hæreditas illis defertur, quibus, ſi vere mortuus eſſet, deferretur, vt no. Bar. in tracta. minorica. in vltimo lib. in prin. in pen. col. Fede. in conſi. xxvj. caſus talis eſt Bald. in auct. ingreſſi. in vij. col. extra gl. C. de ſac. ſan. eccl. cum ſimilib. vt dixi in c. in præſentia. de prob. Et hęc notabilia ſunt, q a alibi non reperiuntur. ¶ Extra gloſ. Abb. proſequitur materiam

92 decretalis. † Et primo q̃rit. an laicus poſſit eẽ adminiſtrator generalis bonorum eccleſiæ? & Hoſtiẽ. & doc. quos Abb. refert communiter tenent quòd non, [d] per text. in c. iudicatum. lxxxix. diſt.

d & in c. in noua. xvj. q. vij. vbi laicus non poteſt eſſe economus eccleſiæ. † Economus. n. dicitur cui res eccleſiæ cõmittũtur guber-

93 nande. l. iubemus in prin. vbi Bar. C. de ſac. ſan. eccle. & per gl. ix. qõ. iiij. c. cum ſcimus. & c. quoniam. el. ij. xvj. quæſt. vij. & talis eco-

94 nomus † debet eſſe clericus. d.c. qm̃. & lxxxix. diſt. c. in quibuſdã. & gl. ij. in d.c. cum ſcimus. no. Spe. in tit. de economo. §. j. verſ. item q eſt laicus, & in qõne noſtra. ad idem eſt bonus tex. in c. ij. de ęta. & quali. & ibi Butr. in iij. not. per illum tex. dicit q vniuerſalis adminiſtratio bonorum eccleſię, laico demandari non debet. ſecus eſſe videtur ſi adminiſtratio temporaliũ duntaxat laico committatur, quia hoc prohibitum non vr̃. vt Abb. hic concludit. facit gl.

95 in d. c. indicatũ. in fi. † Et quia redditus eccleſię laicis locari poſſunt. c. noſtra de loca. & in c. quærelam. ne præla. vices ſuas. ergo à fortiori poterit laicus, vt nudus miniſter in talibus curam ſuſcipere, prout latius hic Abb. tradit. & idem Abb. in c. vnico. de ſyndico. col. j. in fi. ver. ſed aduerte. & in c. edoceri. col. pe. de reſcri. & manifeſte idem ſentit Butr. in d.c. ij. de eta. & qua. in iiij. oppo. vbi alleg. in arg. c. in ſingulis. lxxvij. diſt. & gloſ. ibi, in verbo, ex laicis. ¶ Sed contra iſtam cõcluſionem Abb. arguit, & tenet Are. quem Mod. hic ſequuntur, primo per text. in d.c. in noua. vbi duę rationes aſſignantur. Prima eſt, ne laici habeãt pręeminentiam in clericos. Secunda, quia talis cura nõ debet cõmitti laico, q eſt diſparis profeſſionis. Et iſta ſecunda rõ, ſm eum vr̃ militare in caſu iſto q̃ quidem ratio ſola ſufficit argu. §. affinitatis inſti. de nup. ad hoc rñ poderi põt, q in d.c. in noua. vna tm̃ ratio principaliter cõſideratur, ne laici habeant pręeminentiam in clericos. Et immediate ibi ratio rationis adducitur propter diuerſitatem profeſſionis. Et ſic iſta ſecunda ratio tñ conſideratur eo caſu quo laicus haberet ſuperioritatem in clericos, prout tex. ibi loquitur, non autẽ abſolute cõſideratur. Aliàs ſequeretur q laicus non poſſet eſſe procurator in ſpiritualib. p p diuerſitatẽ profeſſionis, cui cõtrarium dicit in c. j. de procu. in vj. Secundo mouetur Are. quia tex. in d.c. in noua. ad finem loquitur in adminiſtratore temporalium, vt colligitꝛ ibi, ꝗdũ dicit q ille qui ꝯfacit eſt obnoxius pauperibus quib' bona eccleſiæ eroganda ſunt. Sed reſpõdetur q non loquitur de adminiſtratione tẽporalium tm̃. ſed generali adminiſtratione, q̃ competit economo, & de quo ibi loquitur. & expreſſe etiam lo-

96 quitur tex. de ſpiritualib. in prin. vbi in reb. diuinis. † & cũ principium generale ſit, illa diſpoſitio tota ĩtelligitur ſm principiũ, nec reſtringitur ex eo q verba in fi. poſita ſolũ conuenient in tẽpora-

e lib'. [e] Ad hoc tex. notabilis. in l. rſa: §. & licet. ff. de iur. & fac. igno.

quera

ADDITIONES.

a ¶Valet. Philip. Deci. conſi. xvij. conſi. clxix. his adde conſi. ccccxciiii. & ccccxcix.

b ¶[illegible].

c ¶Frater minor. Facit Deci. conſi. ccccxciiij. & conſi. ccccxix.

d ¶Quòd non. Contrariũ ſeruatꝛ, & ſic ſuperfluit intricatio Franc. Ripæ hic. n. [illegible].

e ¶Syl. Ald. Temporalibus. Hoc argumento frequentiſſime vtitur Deci. vt in c.j. eod. iiij. in j. l. c. de conſti. in c. at ſi clerici. §. j. j. eo. col. xij.

quem pro notabili alleg.Imo.in l.si ita quis.§.ea.de verbo.obl.Et quia vt dixi ille tex.in c.in noua. loquitur in economo, qui administrat cũ p̃eminentia. Sed Abb.hic loquitur in laico simplici.qui tñ haberet curam simplicẽ.& nudum exercitium facti.¶Tertio ſm Are.& Abb.facit text. in d.c.iudicatũ.dũ ibi dicit ꝙ clerico de cętero administratio cõmitti debet, quia facilius poterit coueniri ex eo,ꝙ epo subiectus est.Nã ista rõ ẽt vr̃ procedere,si sola administratio tẽporaliũ laico cõmittiť. & ita ẽt arguit, & tenet per illũ tex.And.Sic.hic in ij.col.Sed põt ẽt ad hoc r̃nderi, ꝙ illa ratio solum cõsideratur, qñ agitur de generali administratione, prout tex.ibi loquitur de quibuscunq; rebus.Secus vr̃ administratione limitata respectu tẽporaliũ.hoc patet, quia laicus procurator cõstituiť in sp̃ũlibus, & hoc nõ attendiť.¶Vltimo Are.adducit tex. in d.c.ij.de ẽta.& qua. laicus p̃positus in administratione ecclesiæ vniuersaliter, in totum remouetur. nã saltẽ respectu tẽporalium remoueri nõ debuisset,si habilis fuisset, vt in simili not.Inno.in c. cũ tẽpore.de arbi. Sed ad hoc ẽt respondetur, ꝙ non est eadẽ ratio,vt ille vniuersalis administrator debeat remanere in administratione pro parte,quia superior qui illum ↄstituit,cogitauit habere vnum solum,per quem melius negocia expediantur,q̃ per plures,vt dr̃ in l.si plures.§.oporteat.ff.de admi.tu. & sic nõ videť eadem ratio de parte ad partem, quæ est de toto ad totũ.bene facit tex.in l.si aliam.ff.đ solu. & quia in d.c.ij.prælatus principalis nõ erat in ętate legitima, cui rationes reddi potuissent. Et ex his solluũtur rationes Are.¶Vlterius tñ ↄ̃ Abb. efficaciter facit tex. in d.c.indicatum. ĩ prin. vbi propter depredationem rusticorum factam à laicis disponitur ꝙ illis de cętero talis cura non cõmittatur.ergo ibi vr̃ tex.ꝙ cura bonorũ rusticorũ laico demandari non possit.Quidquid gl.ibi dicat,nõ ob.rario Abb. dum inquit ꝙ bona possunt laicis locari,quia tali casu nõ agitur de præiudicio ecclesiæ, quia recepit p̃sionem equiualentẽ fructibus, iuxta notata per Bart.in l.cotẽ ferro.§. qui maximos.ff.de publ. Secus est in simplici administratione in qua tractatur de præiudicio ecclesiæ, d.c.indicatum Nõ ob.c.j.de procu.in vj.quia ibi nõ agitur de cura patrimonij,q̃ ponderatur ꝑ re p̃iudiciali in d.c.iudicatũ. Si tñ nõ obstãte prohibitione talis cura cõmittatur, vr̃ ꝙ talis administratio valeat nõ obstante prohibitione.d.c.indicatũ.per supradicta.

97 Et hoc modo ꝙ opiniones cõcordari possunt. † Et istud vltimum dictũ procedit, nisi talis cura bonorũ tẽporaliũ cõmittatur cõiunctis,& propinquis p̃lati, q̃a nullo modo licet, & debet reuocare, vt ꝓbatur in c.decenter.lxxxix.dist.facit tex. in auc.quibuscunq;. C.de sa.san.ecc.& ꝙ no.Abb.in c.ꝙ super col.fi. de rebus ecle.nõ

98 alie.& hoc ſm Bart.hic col.v. † limitatur, nisi talis cõiunctus prælati esset admodũ honestę,& ꝓbate vitę, đ quo nõ esset suspicio. Et ad hoc facit ꝙ not.Abb.in c.postremo.in fi.de appel.cum si.vt

99 dixi ibi circa finem.¶†Postremo notandum est ꝙ qñ ecclesia esset grauata maximis debitis, nec aliter, q̃ per laicũ posset subleuari,tali casu laycus ẽt syndicus cõstitui potest,vt notanter voluit Arch.in d.c.indicatum.& sequtur Butr. in d.c.j.col.ij.de syndico. Et idẽ dicit Host.in d.c.ij.de ẽta. & qua.vbi inquit ꝙ isto casu episcopus dispensare põt.sequitur But. vbi.ibi.colũ.ij.ver.ex hoc infertur.Sed contra hoc dictum insurgit And.Sic.hic,& duplici ratione tenet ꝙ episcopus dispensare non põt. ¶Prima est,quia canones in d.c.indicatum. in c.in quibusdam.lxxxix.dist. imponũt legem episcopis,& prohibent laicos economos cõstituere. ergo vr̃ ꝙ episcopus non habeat potestatẽ disponendi, ex quo canones sibi legem imponunt. vt in ca.j.de supplen.negli.præla.in vj. ¶Secunda ratio est, quia constit utio prohibens laicum economum constitui, est conciliaris, vt colligitur in d.cap.in noua.xvj. quo casu episcopus dispensare non põt,vt per gl.in c.cum dilecti supra de electio.¶Ad hoc breuiter respondetur, ꝙ haberet locum,si laicus generaliter absq; causa economus cõstituatur,ꝑut iura supradicta loquuntur. secus videtur in isto casu necessitatis. Nam vt consulat necessitati ecclesiæ,multa tollerantur,quę aliàs prohibita sunt,& ex causa ẽt conceditur episcopo, vt ↄ̃ canones

100 dispensare possit, † vt per Rot.iiij.deci.in tit. de iure pat.in nouis.

101 & not.† Abb. in c.ad si clerici, in §.de adulte. vbi videbimus.j.eo. ¶Secundo q̃ritur ſm Abb.an laicus operarius ecclesiæ esse possit.[a] Et breuiter Abb.ↄ̃ Ant.de But.hic concludit ꝙ sic.Et cõpro-

102 batur ista conclusio, † quia officium operarij est circa fabricã ecclesiæ quæ in edificando consistit, in c.de fabrica. de conse.dist.j.

103 & in c.de his. de ecle.edifican. & talis fabrica ab ornamentis ecclesiæ distinguitur c.fi.vbi Abb.per illum tex.j.de test.& ideo nulla ratio prohiberi vr̃,quominus laicus operarius constitui possit. Et ad hoc bene facit tex.xviij.q.ij.in c. quidam monachorũ.circa fi.& per istũ text.voluit gl.in cle.quia contingit in verbo seculari-

104 bus de relig.domi. † ꝙ laicus hospitalarius esse possit,quem Car. ibi.in v.q.& Pet.de Ancg.& alij sequuntur. Et idem Bal.hic colũ. pen.& Bart. in l.ꝙ constitutũ de test.mil.ff.ergo pariter vr̃ ꝙ operarius cõstitui possit.Et ita seruatur de consuetudine, maxime in

105 Tuscia, vbi ad tale officium laici eliguntur.¶†Notandũ tñ est,ꝙ licet lõgo tẽpore laici electi fuerint semper, per hoc tñ nõ vr̃ inducta cõsuetudo.Quin ẽt clerici eligi possint, vt de operario ciuitatis Pisanę cõsuluit Cald.in cõsi.xix.in tit. de præb.& in cõsi.j.de

106 cõsuetu.¶†Tertio quæritur,an laicus ad vendendũ bona,vel aliquam rem ecclesiæ,procurator constitui possit.& Abb.similiter ↄ̃ Ant.de Bur.tenet ꝙ sic, quia sicut in spiritualibus procurator esse põt.c.j.de proc.in vj. ita vr̃ ꝙ possit esse ad negocia tẽporalia.& ita tenet Imo.hęc,& sequitur Are.circa finem, cõfirmando rõnẽ Abb.quia ĩ procuratore ad iudicia,prout loquiť tex.in d.c.j.actus

107 iudicij, † & totius processus transubstantiať per lit.cõte.in personam ipsius procuratoris.l.j.C.de sen.nulla.C. de procu. & tñ laicus admittiť. à fortiori ergo poterit ẽt procurator fieri ad vendẽdum,quia nudus vr̃ minister,vt latius per eũ hic, & do.And.Sic. hic vr̃ tenere oppositum, & sequitur opi.Ant. de But.per text.in c.indicatum.§.propinquis.lxxxix.dist. vbi dicit ꝙ ecclesiastica officia nõ debent concedi laicis,ẽt si cõiuncti sint, & propinqui.ergo à fortiori vr̃ ꝙ venditio nõ põt cõmitti laicis.¶Non obst.ꝙ dr̃ in c.j.de procu.in vj.quia illud toleratur ne serui Dei strepitu causarum occupentur. quę ratio cessat in venditione.Sed non est recedendum ab opi.Abb.& aliorum hic, quæ efficaciter probatur in d.c.j. dum ibi dicit ꝙ in spiritualibus laicus procurator admittitur, quia prohibitus non reperitur. Certe ista rõ pariter in casu nostro procedit,quia prohibitus non reperitur, & quia in procuratore ad iudicia maior industria requiritur,vt not.Bar.in l.quòd Nerua.ff.deposi.col.pe.declarando tex.in l.à ꝓcuratore.C.mãd. vnde fortiori vr̃ ꝙ ad vendendum à procurator constitui possit. ¶Non ob.text.quem in ↄ̃rium adducit And.Sic.in c.indicatum. §.propinquis.q̃a loquitur in generali administratore. de quo supra dictum fuit.Secus vr̃ in isto procuratore speciali per supradicta.& loquitur ille tex.de officijs ecclesiasticis,& in casu isto nõ videtur officium ecclesiasticum.¶Item tex.in d.§.propinquis.nõ magis loquitur de laicis q̃ de clericis. sed generaliter ꝓhibet cõiunctos,quia ratione coniunctionis sinistra suspicio insurgiť auc. quibuscunq;.C.de sac.sanc.eccle. & sic patet ꝙ ille tex.nihil facit. & retenta conclusione ꝙ laicus possit esse procurator ad vendẽ-

108 dum bona ecclesiæ, à fortiori vr̃ † ꝙ etiam nuncius in talibus ne-

109 gocijs ecclesiasticis constitui possit, † quia nuncius est nudus minister,& minus iuris habet,q̃ procurator.l.qui autem.§.fi.& ꝙ ibi Bart.ff.de consti. pecu. Vr̃ tñ conclusio predicta de procuratore

110 posse limitari, † vt procedat in procuratore ad vendendũ cũ certo,& limitato precio,quia tunc simplex executor vr̃.secus si constituatur procurator simpliciter ad vendendũ, quia tũc vr̃ electa industria personæ, & non videť ꝙ laicus arbitrio suo in preiudicium ecclesiæ hoc facere possit. Istã dr̃iam in simili Bart.tradit in l.vsucapione.§.j.circa fi.ff.de diuer.& tempo. & in l.j.circa fi.ff.de offi.proc.Cęsa.& in l.à diuo Pio.l.sed si emptor.ff. de re iu.& no. Bar.& post alios Alexã.in l.ꝙ quis.C.proc.& ſm istam distinctionem opinio.Ant.de But.concordari põt. ¶Nec ob. si dicatur, sicut in iudicio procurator constituitur laicus in spiritualibus simpliciter.ita in negocijs debet posse simpliciter cõstitui per supradicta, quia r̃ndetur ꝙ in spiritualibus admittitur, qñ causa spiritualis iudicio procuratoris nullo modo alterať. secus si esset in arbitrio illius procuratoris. vñ nõ potest laicus cõstitui procurator ad eligendum,vt dixi in gl.ij.circa fi.Et ita vr̃ in proposito,q̃a res ecclesiæ,& p̃tium, esset in p̃tate laici procuratoris. ꝙ incõueniẽs vr̃,per supradicta.Et singulariter notandũ est ꝙ procurator constitutus ad vendendũ bona ecclesiæ,non vr̃ habere mandatũ spe-

111 cialiter,nisi bona ecclesię specificata sint. † vt notãter voluit Lap. in c.de xenedochijs.in lxxij.q.j.de relig.domi.quã refert,& sequitur Laurẽ. de Rodulphis in repe.c. fine exceptione.xij.q.j.in xix. qõ.& idẽ in bonis vniuersitatis voluit not.Bal.in rub.C.de ↄ̃hen. emp.in iij.q.in fi.in ver. item generalis syndicus. per c.prohibere. §.plane.ff.ꝙ vi aut clã. & refert se ita de facto consuluisse. & facit

112 tex.in l.fi.C.de sac.san.eccl.¶†Quarto quæritur,an laicus deputari possit principaliter collector oblationũ spiritualium.[b] Ant. de Bu.hic prout Abb.refert, vr̃ velle ꝙ non,pro quo facit tex.in c. sanctorũ.& in c.hanc consuetudinẽ.x.q.j. Sed ↄ̃rium tenet Abb.

113 hic, † quia sicut decimę laico locari p̃nt.c.vestra.de loca. ita vr̃ in

114 istis oblationibus.vt latius per eũ hic,& sequitur Alex. † quia facultas

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Possit. De hoc vide Deci. in consi.cxxix.col.pen.

b ¶Syl.Aldob. Spiritualium. Et an oblationes factæ alicui loco pio qui per laicos gubernatur possint à dictis laicis capi.& custodiri, & quibus casibus vide Deci. in consi.cxlviij.colum.ij.in ij.dub.

cultas percipiendi oblationes, est quid teporale, & cadit in laicū, sicut in præbēda cōtingit, † quæ licet dicatur ius spirituale, vt no. in c. dilecto de pbē. ipsa tñ perceptio pbendę teporalis [a] est, vt p gl. in c. is cui. in gl. fi. de sent. excō. in vj. facit gl. in c. cū. M. s. de cō- sti. Nec aliter vr̄ velle Ant. de But. quem Abb. non bene refert. & idem Ant. de But. d̄ cta. & qua. in c. ij. & sequitur Ro. in cōs. cclxvj. iste Petrus. & pro ista opinione allego bonū tex. in c. tuarum. j. de priui. † vbi patet q̄ ēt laici pro exigendis eleemosynis exactores constituantur, & quia si pōt esse pcurator in spiritualibus. d. c. j. d̄ proc. in vj. à fortiori in isto actu extraiudiciali, in quo nudū mini- sterium facti præstare vr̄. Non obstant iura allegata in ꝯrium, q̄a in dictis iuribus prohibetur ne oblationes sint in dominio laicorū, & ne in ipsorum vtilitatē conuertantur, vt patet in d. c. sanctorū. ibi, à laicis auferri. & d. ca. hanc consuetudinem, ibi, sub dominio laicorum, & ibi, qua fronte, aut qua audacia. &c. Secus si nomine rectoris ecclesiæ, a laicis recipiantur, vt in vtilitatē ecclesię, & cle- ricorum conuertantur, quia nulla ratione hoc vr̄ prohiberi, per supradicta. Et maxime hoc habere locum, si extaret talis consue- tudo in loco, vt tradit Pet. de Peru. in tract. de quarta cano. in iiij. c. principali. vers. xvj. col. fi. ad fi. † vbi inquit q̄ de oblationibus, q̄ fiunt, standum est consuetudini, s̄m quam quandoq; laici, quan- doq; clerici ad eorum custodiam proponuntur. † Et sic ēt laicus constitui potest custos alteri, prout faciunt fratres, minores, q̄a hoc est officiū praphanū. s̄m Bal. hic col. v. Opinio tñ ꝯria de obla- tionibus, saluari potest in oblationibus positis in altari, quas laici de altari accipere non possunt, vt no. voluit Aret. & Do. ibi sequi- tur in d. c. sanctorū. x. q. j. Et prædicta notandū est, † q̄ oblationes de quibus. s̄. dictum est, vendi nō possunt. vt voluit gl. no. in c. alta re. j. q. iiij. quam pro sing. allegat Ro. in not. dclxvj. inci. fructus ec- cle. q̄ tñ de consue. non seruatur, vt dicit Arch. in d. c. sanctorum. & idem Do. ibi. Sed considerandū est q̄ ēt de iure vr̄, vt ista per- ceptio oblationū vendi possit, sicut locari possunt, vt in c. nostra. de loca. Sed ipsum ius spirituale oblationū, vel decimarum non potest vendi, vt probatur in d. c. altare. vbi tex. pariter de decimis & oblationibus loquitur, & ita gl. intelligitur. ¶ † Quinto quærit, an laicus possit esse vicarius episcopi? & doc. cōiter tenent q̄ nō vt Abb. post alios concludit. Primo, per text. in c. in noua. xvj. q. vj. ibi indecorum. n. est vicarium episcopi laicū esse, & viros eccle- siasticos iudicare. Sed tamen ille text. parū facit, quia non loqui- tur de vicario episcopi qui habeat iurisdictionē. prout verba so- nant. sed de economo, vt ibi patet in dicto præcedenti. Et verba illa, dum dr̄ indecorū, &c. ponuntur per modū rationis. Et verba illa, viros ecclesiasticos iudicare, accipiuntur largo modo pro pē- minentia economi. de quo text. ibi loquitur. ¶ Secundo Abb. ra- tionē adducit, quæ bene facit, quia laico causa spiritualis cōmitti non pōt. vt per gl. hic. ergo à fortiori nō poterit esse vicarius, qui iurisdictionē habet ordinariā, ēt in spiritualibus, vt per Abb. hic. & facit tex. in c. lj. de cōsue. in vj. † Et maxime h̄ procedit, si laicus fuisset iudex maleficiorum, vt no. Bald. in pœ. decretaliū. col. viij. in ver. fuit interrogatus. vbi dicit † q̄ qui nō pōt ordinari, ordina tos iudicare nō pōt. allegat Innoc. in c. j. de accu. Et ista conclusio de vicario Ampliatur s̄m Abb. hic, † vt ēt habeat locum in cleri- co coniugato, qui non potest esse vicarius episcopi, quia pro lai- co habet, exceptis casibus de quibus in c. j. de cleri. coniuga. in vj. Et hoc idem Abb. tenet in c. sane. el. j. per illum tex. de cle. cōiug. & Domi. post Ioan. And. in c. j. versi. in cęteris. de cle. coniug. in vj. † Nam licet clericus coniugatus nō desinat esse clericus, quia re- tinet charatherem, vt no. Abb. in c. Io. in secundo not. de cle. con- iuga. tñ à iure reputatur nō clericus, & pro laico hr̄, nisi in casib[9] de quibus in d. c. j. de cle. coniug. in vj. ¶ † Et prædicta cōclusio li- mitatur secundū Abb. hic, nisi episcopus iurisdictionē tēporalē haberet in loco, † quia tunc vicarius laicus [b] constitui potest. c. fi. ne cle. vel mona. in vj. sed in hoc cōtrarium tenet And. Sic. p text. in c. indicatum. lxxxix. dist. & in c. in noua. xvj. q. vij. vbi generaliter dicitur indecorum est laicum vicariū episcopi esse. Ista ratio ge- neralis est. ergo genaraliter intelligitur. ¶ Non ob. text. in d. c. fin. quia loquitur in causa criminali vbi agitur de pœna sanguinis. & tali casu arctatur ne episcopus irregularis fit. vnde nō bene inferē ad iurisdictionē temporalem simpliciter. Ista diuersificatio casus non tollit argumentū, nam qua ratione vbi agitur de pœna san- guinis, cogitur episcopus laico causam committere. ita vr̄ q̄n ha- bet iurisdictionē tēporalem simpliciter, quia in tali iurisdictione occurrunt causæ sanguinis. Et istam illationem facit in d. c. fi. vbi inquit q̄ licet clericis causam sanguinis agitare non liceat, tñ cū iurisdictionē habent tēporalē, causas possunt, & debēt alijs dele- gare. ¶ Non obstāt iura allegata in ꝯrium. & primo tex. in d. c. iu- dicatum, qui loquitur in economo generali, cui nō tm̄ cura tēpo ralium. sed ēt spiritualium cōmittitur, vt s̄. dictum fuit in j. q. extra gl. & eodē modo loquit̄ tex. in d. c. in noua. Ex prædicta iura lo- quuntur in rebus ecclesiasticis de sui nā. Sed Abb. & doc. loquū- tur in vicario tm̄ cōstituto in loco iurisdictionis tēporalis ecclesię nā in tali loco non cōpetit iurisdictio vti plato, quia de sui nā etiā in laicum cadit, & accidentaliter apud platum repetitur, & ipse prælatus in tali iurisdictione potius fungitur vice laici. & isto re- spectu potius laicus, q̄ ecclesiasticus reputatur, vt in simili no. in c. Romana. §. debet, de appel. in vj. not. Bart. in l. si q̄n de app. cū si. vt dixi in rub. d̄ appel. col. fi. Vnde inferri pōt q̄ in his, quæ de sui nā ēt laicis cōpetunt, si prælati in talibus auctoritatē consequen- tur, poterunt illam ēt laicis cōmittere, quia cessat rō conclusio- nis. s̄. allegata. † Et ideo vr̄ q̄ facultas doctorandi quæ prælato cō- petere, laico cōmitti possit, & sic in tali actu vicarius spālis laicus poterit ab eo cōstitui. ¶ † Secunda conclusio supra facta nō vr̄ ha- bere locū in laico magnę sanctimonię, quia talis vicarius genera- lis episcopi poterit constitui, s̄m And. Sicu. hic, ex eo q̄ legitur de beato † Nicolao qui ex laico electus fuit in episcopū. & idem de Seue. & Ambrosio, vt patet. lxvj. dist. in §. his de omnibus. Sed tñ hoc non vr̄ verum, † quia meritum vitę non facit q̄ habilis sit ad recipiendum auctoritatē iudicandi, [c] argu. c. ecclesia. S. Maria de consti. & in c. fi. de rebus eccle. nō ali. vbi laicis, quanuis religiosis nulla datur potestas in rebus ecclesiasticis. † Et quia propter me- ritum vitę non est recedendū à regulis iuris cōmunis, vt no. Bald. per illū tex. in c. j. circa fi. j. vt lit. pen. Non ob. q̄ dr̄ in d. §. his omni- bus. quia illud fuit ex dispensatione, vt p viā gratię, & postulatio nis, vt declarat gl. ibi, in verbo, his in omnibus. & talis gratia, & di spensatio ab episcopo fieri non pōt. ¶ Præterea si eligebat̄ in epi- scopum, desinebat esse laicus, & mutabat cōditionē, nō sic in vi- cario, qui non desinit esse laicus. Et hoc reputatur absurdū, vt p- bat̄ in d. c. in noua. ver. indecorum. n. est laicū vicariū epi esse &c. ¶ † Sexto quæritur, an laicus possit esse assessor [d] episcopi, vel alte rius iudicis ecclesiastici? Host. hic quem Ant. de But. Abb. & alij cōmuniter sequuntur. tenet q̄ sic. [e] † quia officiū assessoris est con sulere. l. j. ff. de offi. asse. facit tex. in l. si cōsiliarijs. ff. eo. tit. & in l. cō- siliarios. C. de asse. † vnde qui non pōt esse cōsiliarius, nō pōt esse assessor, vt no. Bal. in l. nemini. C. de aduo. diuer. iu. Et tale consi- liū ēt à laico fieri pōt i ecclesiasticis, vt dicit Inn. h̄ quē abb. refert. & facit tex. in l. quidam decedēs. in §. j. ff. de admi. tut. vbi cōsilium haberi pōt ab eo q̄ principaliter nō est habilis in casu in quo cō- siliū requiritur. Et q̄ dcm̄ est de assessore ēt tenet archi. xvj. q. j. in c. plures. Do. in c. statutū. §. assessorē. in ver. q̄ro an possit laicus. de rescri. in vj. & idē sequit̄ Ro. in l. ij. ff. de offi. assesso. † Et ista est cō- munis opinio, vt ex p̄dictis patet, & sic obseruatur, quia iudices delegati in causis ecclesiasticis sepenumero doc. puros laicos eli- gunt in assessores. & ita sepius vidi fieri Florentię. Solus and. Sic. hic insurgit ꝯ istam opinionē, & pbare conat̄ q̄ laicus assessor in causis ecclesiasticis assumi nō possit, per istum text. vbi laico phi- bentur tractare negocia ecclesiastica. ergo prohibeē consulere. l. si auia. C. de ingenuis. vbi tractatus pro cōsilio accipit̄. Secundo per tex. in d. c. in noua. xvj. q. vij. Tertio inducit text. hic, dum dicit q̄ prælati iudicio laicorū, ecclesiastica negotia non disponant. er- go ēt cōsiliū laicorū prohibere vr̄. Secundo ad ista de facili respō detur. Et primo ad text. hic in verbo tractare. nā. vt s̄. dixi in j. not. nō accipit generaliter. sed s̄m nām tituli, p ea, q̄ ibi dicta sunt, & q̄a tex. intelligit̄, q̄n ppria auctoritate h̄ tractaret. secus vr̄ p cō- silio requirunt. ¶ Secūdo non ob. tex. in d. c. in noua. quia ibi loq̄t̄ q̄n laici tractarent rōne officij, vt quia esset economus put text. ibi loquit̄ secus cōsulēdo prout assessor facit. ¶ Tertio nō ob. tex. hic, ibi, iudicio laicorū, quia s̄m nām tituli intelligit̄ de iudicio lai ci, q̄ esset sequendū. & hoc nō est in consilio, † quia cōsilium as- sessoris iudex sequi nō tenetur facit tex. in c. cum olim de arb. se- cus si cōsiliū sequendū esset, vt abb. hic post Inn. dicit, q̄a tunc nō esset standū cōsilio laicorū, vt no. Io. An. in c. si pro debilitate quē Abb. ēt ibi refert de off. dele. ¶ † Ex quo infert̄ q̄ q̄n requirit̄ con- siliū à iudice imperito, q̄ illud nō possit haberi nisi à laico. q̄a tali casu iudex imperitus illud sequi tenet̄, vt notāter voluit Ant. de But. in c. cum olim. col. fi. vers. puto. ēt de arb. q̄ dictū pro notabili refert, & sequit̄ Alex. in l. si cōuenerint. col. pe. de re iu. ¶ † Et rētē ta cōi opinione q̄ laicus assessor esse possit, intelligitur s̄m Andr. Sic. h̄ quando clerici non essent idonei ad cōsulendū. arg. c. rela- tum. ne cle. vel mana. † Et pro hoc rōne adducit, quia clerici sunt quem

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Temporalis. Vide Deci. in c. iij. in j. nota. j̄. de proba.
b ¶ Laicus. Hoc tenet Deci. & bene qnidquid dicat Fran. Ripa hic. nu. 22. & 16.
c ¶ Syl. Ald. Iudicandi. Vide Deci. in c. postremo. in fi. de appel.
d ¶ S. Al. Assessor. Vide aliquid p eundē in c. fi. p debilitate. col. vj. in fi. de offic. dele.
e ¶ Quod sic. Idem Ias. Phil. Deci. l. j. in fi. ff. de offi. assessor. Fran. Rip. hic. nu. 17.

ipsius laicis infesti.ij.q.vij.c.laicos. & laici consilium non recipi à suspectis, in c.irrefragabili.de offi.ordi.ergo vr̃ q non possint esse assessores in causis clericorum. ¶Ista rõ pluribus modis tolli põt. Primo, quia cũ causa agat̃ inter clericos ab vtraq; parte assessor laicus nõ vr̃ suspectus, ex quo par est conditio vtriusq; partis, arg. l.non solũ in prin.ff.de ritu nup.rõ.n.prędicta procedere si laicus agere cõ clericum, vel ecõtra.[a] ¶Secundo, respondet̃, q licet clerici aliqualiter infesti dicantur laicis, non tñ tanta suspicio insurgit, vt laicus recusari possit. & dato q possit recusari, per hoc non tollitur quin possit assessor constitui, salua recusatione, vt no.in c. statutũ.§.assessorẽ.de rescrip.in vj. ¶Tertio, quia si prædicta ratio attenderetur, esset dicẽdũ q laicus absolute nõ posset esse assessor. cuius cõrium s.cõclusum fuit. Quod tñ And.Sic.dicit põt habere locũ saltem de honestate, vt potius clerici in causis ecclesiasticis assessores eligantur si idonei reperiantur per ea, q̃ supradi-

139 cta sunt in cã ciuili ecclesiastica, qñ laico cõmitti possit. † Et idoneus assessor intelligi, qñ sit peritus in iure canonico. secus si esset purus legista, quia posset recusari.[b] vt no.Domi.in c.statutum in prin. de rescrip. Et licet laicus possit esse assessor iudicis eccle-

140 siastici, vt.s.dictũ est, † cõ tñ clericus non põt esse assessor iudicis secularis, vt no.Spec.in tit.de assessor.§.debet. versi.sed nunquid.

141 †Et hoc dictũ intelligo qñ esset assessor gñalis in causis seculari-

142 bus, prout rõ Spe.ibi indicat. † Secus vr̃, si pro vna cã, per.s.dicta. ¶Septimo quærit̃, an laicis possit esset notarius epĩ spiritualibus Abb.hic se remitti. Sed Bal.hic in pe.colũ.in ver. sed nunquid, tenet q sic.[c] Host. in c.quia propter. de elec. † quia laicus in cã spi-

143 rituali põt esse testis. ergo ẽt poterit esse tabellio.l. Domitius Labeo.ff.de test.& fm istam opinionẽ refert Andr.Sic.cõsuluisse. Et

144 vlterius fm eũ, hic probat̃, q † officiũ tabellionis prohibetur clericis.c.sicut.ne.cle.vel mona. ergo laicis pcessum vr̃. arg.c.nõne.de

145 præsump. †& quia auctoritas notarij est voluntarie iurisdictionis & in alieno territorio[d] exerceri põt, vt no.Bart.& doc.in l.j.C.de sum.Tri. Sed iste rões euitari possunt, quia officium notarij, qđ clericis prohibetur.& laicis permissum vr̃, intelligit̃ super rebus, & negocijs secularibus. secus vr̃ in ecclesiasticis, & sic in spiritualibus. ¶Nec obs.q dr̃ de prorogatione voluntarie iurisdictionis, quia vt inferius videbimus, talis ꝓrogatio in rebus vel psonis ecclesiasticis nõ habet locũ, respectu laicorum.c.significasti. de for. compe. ¶Prædicta tñ cõclusio cõiter approbata vr̃, q laicus notarius de causis spiritualibus rogari possit. Et ita tenet Car.Imol, & Abb.in c.sicut.col.pe.vers.an aũt laicus. ne cleri.vel mona.vbi adducit rõnem Bal.hic.quia sicut põt laicus testificari, ita poterit

146 esse notarius, † quia notarius nudum ministerium præstare dr̃, q laicis nõ prohibet̃.c.j.de procu.in vj. & idem tradit in c.quia propter.col.iij.de elec. Et ita ẽt idẽ Bal. cõcludit in ꝓœ.decre.ver.sed nũquid notarius.in ix.col.& in c.Messana.in versi.sed an notarius laicus post Io,And.quẽ ibi refert.s.de elec.& idẽ in c.pastoralis.đ fid.instr.& cũ ista cõclusione cõcordat Cal. in cõsi.xij.in eo.tit.de

147 iud.dicens † q laicus põt esse testis, aduocatus, procurator, & notarius in causis ecclesiasticis, & spiritualibus. allegat no.in c.quia ꝑp.de elec.& de teste.no.Abb.per illũ text.in c.cũ olim in ij.not. de dolo,& cõtu. Immo ẽt mulier admittitur.c.tam literis in prin. vbi Abb.j.de test. Et de notario dicit Imo. in c.contingit.in fin.de arbi.q de facto ita seruatur,& ẽt est đ iure. Ad q bene facit q no. Abb.in c.cũ dilectus,col.pe.de fid.instr. & q nouissime tradit Pe. Philip.de Perusio.cõsi.lxiiij.lib.ij. ¶Nõ omitto tñ q illa rõ in qua fundatur prædicta cõclusio de notario, q sicut laicus testis.ita notarius esse põt, nõ vr̃ procedere sine dubio, quia vt dicunt Mod.in c.cũ dilectus, circa finem.de fid.instru.ex tali ęquiparatione, q̃ fit de notario ad testem, inferri vr̃ q sicut laicus nõ põt esse testis in causa criminali cõ clericum.[e] c.de cętero. de testi. ita nec notarius laicus poterit esse rogatus in causa criminali cõ clericum. q tñ vr̃ falsum, vt Mod.tradunt in d.c.cũ dilectus. Sed aduertendum est, quia q Mod.dicunt non bene infertur ex rõne doc.hic,& in locis supra allegatis.quia doc.affirmatiue loquũtur, q si potest esse testis.ergo & notarius.& bene loquuntur. Sed Mod. in d.c.cũ dilectus, inferunt, & arguunt negatiue, q si nõ potest esse testis.ergo nec tabellio. Et talis illatio non bene infertur,& in se ẽt negatiue non valet argumentum, quia licet quis non possit esse testis, poterit tñ esse notarius, vt not.Bart.& bene probat in l.si pater.ff.de falsis.& in cõsi.clxxiiij.ser.Ioã.col.ij.in fi. & facit q not.Bar.in cõs.

148 lxj.filiusfamilias. ¶Octauo quæritur an possit laicus prædicare. Abb.concludit q nõ, vt per eum hic. & est text.in c.sicut in vno.j. de hære.vbi expresse dicitur q laici pđicare prohibentur. Ad idẽ tex.in c.cum ex iniuncto.in prin.eo.tit. facit text. in l.nemo.C.de

149 summa Tri.& c.quicunq;.§.j.de hære.in vj. † Et presertim mulier prohibetur.xxiij.dist. & xxiij.q.v.c.mulierem bene facit text.in c. in noua.de pœni.& remis.& cap.inter cętera. de offic.ordi.Imol.

150 etiam clerici, † & religiosi prohibentur, nisi de licentia superioris.xvj.q.j.c.adijcimus.& c.excõmunicamus.§.quia vero.de here.

151 †Et de cõmissione superioris etiam laicus, vt potest Abb. hic dicit,& probatur in d.c.mulier.xxiij.dist. & pro hoc infert Roma.in

152 cons.cclxvj.iste Petrus, q† laico committi potest vt referat indulgentiam summi pontificis datam porrigentibus manus adiutri-

153 ces. Et q plures est etiam † mulier ipsa prædicare poterit, si à superiore sibi committatur, vt voluit gl.in c.adijcimus.xvj.quam tamen Abb.hic impugnare videtur, q̃a vtile est tale officium prędicandi.allegat c.mulierem.xxxiij.q.v. Sed ille text.parum facit, q̃a fm illum tex.esset dicendum q de consensu mariti possit sicut in alijs actibus, de quibus ibi habetur. Vnde pro dicto Abb.q sit virile officium melius facit tex.in d.c.mulier.xxiij.dist. vbi dr̃ q mulier non, licet docta sit & sancta. Sed responderi potest q illa prohibitio intelligitur, qñ hoc facit ꝓpria auctoritate, vt denotat verbum illud, præsumat, vt per gl.hic. secus vr̃ si de auctoritate superioris. ¶Tertio, q sit officium virile, probatur in c.inter cætera.de offi.ordi.vbi tale officium debet committi viris idoneis. ergo vñr excludi mulieres, vt no.in l.j.de leg. & in l.scripturas.vbi Bald.C. qui potio. ¶ Sed respõderi põt q dũ tex.ibi dicit q committatur viris idoneis.tex.considerauit cõmunem contingentiam, quæ est q viris committatur. Præterea, illa dictio viris, non semper videt̃ fœminas excludere, vt probatur in capitu.licet vniuersis.de resti. ¶Quarto facit, quia iura videntur magis prohibere fœminam, q̃ masculum.d.c.mulier.xxiij.dist.& in c.in noua. Sed si mulier cũ auctoritate superioris posset, nõ esset dr̃a, quia etiam masculus non põt nisi cũ auctoritate superioris.xvj.q.j.c.adijcimus.& c.excõmunicamus.§.quia vero.de hęre. ¶ Sed põt responderi q talis differentia procedit habito respectu ad cõmunem contingentiã. Vel dicamus q erit differẽtia in hoc, quia ĩ muliere maior causæ cognitio requiritur.[f] Et ad hoc facit, quia ẽt clericus non potest sine licentia, vt iuribus.s.allegatis. sed clericis licentia facilius cõceditur. ¶Vltimo contra glos.in d.cap. adijcimus.efficaciter facit tex.in d.c.mulier. xxiij.dist. quia ibi mulier absolute prohibetur, & aduersatiue videtur. laicus autẽ inuitatus à clericis põt. Vnde vt ille versiculus. Laicus autẽ, bene aduersetur. intellitur q mulier nullo modo possit ẽt de cõmissione superioris. ¶Sed ad hoc etiã responderi põt q illa verba, inuitatus à clericis, intelligũtur, id est de licentia clericorum, vt in simili est tex.in cle.dudum.§.in ecclesijs.de sepul.& in simili no, Abb.in c.j.col.j..in fi.in vers.sed quid si laici.đ vi.& ho.cler.vnde licet mulier inuita simpliciter à clericis, non possit, tñ nõ sequitur q de commissione superioris habilitari nõ possit. ¶Replicari põt q isto casu illa inuitatio clericorũ intelligi debet pro auctoritate superioris, quia aliter quis non videtur habere auctoritatem prædicandi, vt.s.dictũ est,& sic finaliter opinio Abb.cõ d.c.adijcimus, verior vr̃. Sed illa gl.saluari põt, qñ mulier haberet potestatem à Papa per tex.in c.Mẽnam.ij.q.v.cum si. supra alleg. in gl. Vel quando mulier inter alias mulies prædicaret.quo casu nõ videtur prohibita, vt not.Do.in d.c.mulier.ꝑ illũ tex.qui loquitur qñ in cętu virorum prædicaret. ¶Subsequenter Abb.dicit q ea, q̃ supradicta sunt de laicis simpliciter, ẽt locũ habent in clericis coniugatis.quia duntaxat retinent priuilegia cle-

154 ricorum in duobus, vt habet in c.j.de cleri.coniug.in sexto. ¶†Et ideo concludit q causa spiritualis, vel criminalis ecclesiastica tali clerico coniugato cõmitti non põt. facit q supradictũ fuit de vicario episcopi.& idẽ not.Io. And.& Imo.ibi post alios ĩ ix.colũ.in c. cum Ioan. de cle.coniu. ¶Sed tñ hoc dictũ nõ vr̃ procedere sine dubio, quia tex.hic prohibet laicos tractare negocia ecclesiastica & prohibitio facta laicis simpliciter non vr̃ habere locum in cle-

155 rico coniugato, † quia nõ dr̃ laicus simpliciter, vt notanter Abb. dicit in c.j.per illum tex.de vi.& hone.cler.col.ij.ver.sed hic dubitatur. Nisi dicamus q licet non sint laici simpliciter, tamẽ habentur pro laicis, quo ad priuilegia clericorum, nisi in duobus de q̃bus in c.j.de cleri.coniug. in vj.de cuius intellectu late scribit La-

156 pus allegat.cviij.quæritur. ¶†Nono quæritur an laicus saltẽ in casu necessitatis baptizare,& confessiones audire possit. Abb.hic in fin.col.concludit quòd sic per tex.in c.quod quidem.ver.si laicus prima, quæst.j.& de penitentia.dist. in c.quem penitet versi.tanta

157 itaque. ¶†Primo de baptismo not.glo.in cap.primo de cler.non ordin.

ADDITIONES.

a ¶Ecõtra. Adhuc idem tenet Franc.Rip.h.n.117.vt ob idẽ nõ possit recusari,& bñ.

b ¶Syl.Al. Recusari. Idem in c.scisitatus,col.pe.de rescrip.

c ¶Quod sic, Idem Compostel.Panor.d.c.quia propter. Fely. in d.cap.dilecti.de fide instru.Franc.Ripa hic.nu.120.

d ¶Territorio. Deci.l.in antiquis.§. non est nouum, de regu.iur.Sozi. in l.fin.ff.de iurisd.om.iudi.vbi idem Deci.contrarium tenet.

e ¶¶Syl.Ald. Clericum. Limita nisi ageretur ciuiliter Deci. in c.seq.col.xij.in fi.

f ¶Syl.Al. Requiritur. Idem voluit Deci.in ij.col .vij.ff.de regu.iur.

ordin.mini.quę dicit q̃ tēpore necessitatis quilibet baptizare poterit,& ēt hęreticus.& est text. in c.necessitate in c.sanctū est.in c. cōstat.de cōsec.dist.iiij.& xciiij.dist.in c.diaconos.& facit tex.in c. prima.§.fi.de sum. Tri.vbi dr̃ q̃ à quocunq; baptasima cōferat,pficit ad salutem. † Et mulier ēt in casu necessitatis pōt.de consec. dist.iiij.in c.mulier.no.Abb.in c.quanto.colū.fi. de consue.In tali tñ necessitate potius masculus, quàm fœmina baptizare debet. vt tradit Archi. Floren.in iij.parte summę tit.xiiij.c.xiij.§.iiij.Et sic potius pater, quàm mater. †Et pater baptizādo propriū filiū in casu necessitatis,nō per hoc aliquod impedimentū insurgit.iij.q. j.c.ad limita. † Et de laico, qui proijciendo in puteum puerū baptizauit,in notabile quæstione tradit Ioā.And. & Abb.post alios in c.pe.de baptismo.& Lapus allegatione.ciiij.corpora insideliū.

158 159 160

¶ Secundo de confessione laici not.gl.in c.veniens.de transac.& habetur de cōsec.dist.iiij.in c.sanctum est. † Et ēt ab excōmunicatione in casu necessitatis laicus absoluit, vt per gl.in c. à nobis.el. ij.de sentē.excō.& in c.pastoralis.§.præterea.de offi.ordi. † Et notandū est q̃ licet laicus in casu necessitatis cōfessionē audire possit,non tñ habet potestatem absoluendi,sed contrictione,& obedientia confitens veniam consequitur,vt dr̃ in c.quem penitet.s̃. allegato. & no.per gl.fi.in c.iij. de pœni.& remis.in vj.ad idem gl. in d.c.pastoralis.§.preterea.vbi Abb.post alios.& idem Abb.in d. c.quanto.col.fin.& tradit Host.in summa.de pœni.& remis.§.cui confitendum.videlicet necessitatis tēpore.& ibi Host.in fin.propter hoc dicit q̃ si cōstitutus in tali necessitate euadat, debet iterum proprio sacerdoti cōfiteri. Et in simili ,pbatur in c.de cętero in c.ea noscit.de sentē.excō. † Alia vero sacramenta Eucharistię, & extremę vnctionis,laicus non confert, ēt in casu necessitatis,vt Abb.concludit in d.c.quanto.col.fi.& ibi post Inno.& hic notab. dicit † q̃ de pertinentibus ad clericos solum licet laicis,q̃ illis expresse reperitur concessum,& fuit hoc dictū gl.in c.vltimo.xxiiij. qō. j.& hoc probatur hic,vbi regula negatiua ponitur.Omnia ergo laicis prohibita dicuntur, nisi specialiter illis cōcedant. Cum ergo de alijs sacris nihil dicatur. ergo videtur q̃ illa conferre non possint.Sed tñ considerandum est, q̃ illud sacramentum confessionis,vt.s̃.dictum est,vere non præstatur per laicum. sed ex contrictione.& obedientia ille veniam consequitur in casu necessitatis,cum non habeat copiā sacerdotis.d.c.quem penitet.Et ista rō vr̃ omnino militare in alijs sacramentis, quæ constitutus in mortis articulo instāter petat sibi exhiberi, & ideo opi.aliorum quos Inno.refert in d.c.quanto.ęquior videtur.¶ Actenus absoluimus quæ per do.Abb.hic traduntur, vlterius plura applicari possunt.

161 162 163 164

165 ¶ †Et primo circa materiā tituli per istum tex. infert.q̃ laicus de rebus ecclesiasticis iudicare nō pōt, [a] adeo q̃ nec de cōsensu partium,nec ipse pronunciando se cōpetentem,habilitatur,vt ,p istū tex.concludit Car.in cōsi.cxx.incip.ad primū in prin.† Et hoc idē est in clericis, qui coram iudice seculari nō possunt conueniri,q̃uis in minoribus ordinibus constituti sint, vt probatur in c.cum non ab homine.j.col.j.eo. & in c.j. de fo.compe.xj.q.j.in c.nullus in c.clericum. † Et præcise hoc prohibetur in c. qualiter.j.eod.ibi omnino prohibemus.adeo q̃ cōsuetudo in ɔ̄rium non valet, [b] vt est tex.in c.clerici.vbi Abb.& alij.j.eo.no.Bal.hic, in fi.Nec etiam contra hoc valet dispositio testatoris,vt no.Bal.in l.ij.ver.quæro si testator.C.vt in possessio.leg. facit text. in l.nemo potest de leg.j. †Nec consensus clerici circa hoc aliquod operatur.c.si diligēterr infra de fo.com pe. † Et Abb.in fi.col.ibi concludit q̃ non valeret sententia,si laicus iudicē cōpetentem se pronuntiaret. †Et ideo cōfessio, & processus clerici factus corā iudice seculari nō valet.[c] c.at si clerici.in princ.j.eo.not.Bal.in l. si qua per calumniam.col. pen.ver.sed ponamus.C.de epis.& cle.Cald.consi.xij.in tit.de fo. cōpo.& An.de But. in cons.lxxxi.casus proponitur. † Et de hoc si nihil dictū fuit in causa principali opponi pōt in causa appellationis,vt tradit Bar.in consi.ccxxv.incip.clericus. & Pet.de Anch.in regula,ea,quę in xxiij.q.de reg.iur.in vj.cum si.Et omnia ista,quę dñr de clericis,ēt habent locum in causis ecclesiasticis,quia eadē iuris prohibitio vr̃, & † quia valet argumentū de personis ad res. l.qui plures liberos.ff.de vul. & pu. Et istam ęquiparationem expresse facit Pet.de Anch.in d.regula,ea,quæ in iiij.q.& in ver.postremo.Et idē vr̃ velle Domi.in c.iudex.in prin.in iiij.not.de sen. excō.in vj.Et non solū si agatur de ipsis rebus spiritualibus sed ēt de cōnexis,put,est ius patronatus,iudex laicus cognoscere, nec iudicare poterit. vt dr̃ in c.quanto.j.eo. † Et prædicta non solum procedunt, si de ipsis rebus spiritualibus vel ecclesiasticis agatur realiter.sed ēt si actione personali,vt Abb. post alios tradit ī d.iiij. circa.fin. † Et postremo non solum laicus principaliter de rebus spiritualibus,& ecclesiasticis prohibetur iudicare,vt s̃.dictum est sed etiam incidenter de talibus.non cognoscit.c.tuam. vbi glo.& Abb.post alios.de or.cogni.c.lator.vbi Abb.in ij.no.qui fi.sint legitimi.& bonus tex.in c.si iudex.ibi Do.in prin. de sen.excō.in vj. q̃ declaratur vt per Domi.in c.fin.de iudi.in vj. † & hoc procedit etiam si esset delegatus episcopi tñ ēt incidenter de talibus non cognoscit, [d] vt notanter Ang. dicit in l.ij.de iu.om.iud.Et ideo qñ coram iudice seculari opponit † q̃ causa q̄ occurrit,spiritualis sit, ad ecclesiasticum remittere debet.vt notatur in iuribus supra allegatis,& tradit Card.in d.cōsi.xx.s̃.allegato. † Non tamen ita de facili,& ex abrupto causa ad ecclesiasticum remittēda est.sed iudex secularis debet videre capitula, quæ coram ecclesiastico ,pbari debent, & si nō reuelēt ad vlteriora ,pcedere debet, prout not.voluit Sal.in ɔsi.inci.in quæstione vertente. refert pro no. & sequitur Alex.in l.Titia.col.xvj.ff.so.ma.Et ad hoc facit q̃ no.scripsit Domi.in cap.vnico.§.fi.col.fi.de cleri.ɔiu.in vj.† vbi inquit qđ si captus ,p crimine dicat si clericū cōiungatū, & petat se ad ecclesiasticū remitti,si cōstat illū nō habere tōsurā,q̄ in clerico cōiugato requiritur,cū hoc notoriū sit ,p depositionē caputij,vel birreti, nō tenetur illū remittere.† Et ad hoc ēt facit,quia vbi iudex secularis videt apertā calūniā, nō debet ,pcessū inchoatū dimittere ,p,p ambages opponētis, vt vtar verbis Bald.q̄ ita dicit in l.j. in fi.C.de sen.quæ sine certa quātitate proferuntur. ¶ Et retēta cōclusione supra facta,q̃ laicus nullo modo, ēt incidēter,de causis spiritualibus, & personis ecclesiasticis cognoscere possit, limitatur † primo nō habere locū in iurisditione voluntaria iudicis secularis,quæ à clericis saltē prorogari [e] pōt,sm Bal.in l.gñalr.circa fi.C.de epis.& cle.vbi inquit q̃ text. in c.si diligenti.& in c.significasti habeat locum in iurisdictione contentiosa.secus est † in voluntaria competentia iudicis cōsideratur.l.j.in fi.C. de emanci.li. sm diui.C.de don.& quia tex.in d.c.si diligenter.loquitur generaliter rō qui ibi allegatur, quia agitur de interesse ordinis clericalis,ēt militat in iurisdictiono voluntaria. Et eodē modo text.in d. c.significasti. & agatur interesse superioris, vr̃ ēt habere locum ī iurisdictione voluntaria.& regula quę ponit in l.fi.ff.de iu.om.iu. †etiam locū habet in iurisdimione volūtaria vt not.Pet.de Anch. in cōsi.cccxxj.primū dubium nō est nouum col.iij. per tex.in clene Romana.§.porro. de elec.Alex.cōsi.lxvij.ɔsideratis.col.fi.lib.j. †Et ideo auctoritas,quæ debet præstari clerico ī aliquo casu, debet pstari ,p iudicē ecclesiasticū,vt no.tradit Pet.anc.in c.fi.de iudi. lib.vj.in prin.in vj.no. & sequuntur ibi Domi. & Peru. † Et his,& alijs rōnibus cōsului q̃ clericus à comite palatino seculari legitimari non possit,vt patet in cōsi.vlti.cl.¶ †Secundo prædicta conclusio intelligitur,qñ per viā disceptationis procedit.secus si non esset ɔ̄dictio, [f] vt quia pars cōfitetur.nam tūc secularis cognoscere pōt vt no.voluit Spec.in tit.de recon.§. nunc dicamus.vers.sed nunquid incidenter.& sequit Bal.in l.j. C.d̃ sen.q̄ sine certa quāt. proferun. & idē Bal.in l.Titia.ff.sol.matr.cum concor.vt tradit ibi Alex.in vj.col.& idē Bal.tenet in l.quoties. C.de iud.l.vbicunque ff.de interrog.actio. Et idem sequitur Pet. de Anch.in consi.inci. istam quæstionē.col.ij.Ro.in cōsi.cxxiij.pro decisione.Alex.con s. cxj.visis col.ij.lib.ij.& licet ista videatur cōis opin.tñ de iure nō vr̃ ,pcedere, † quia talis cōfessio tanquā facta coram iudice in cōpetenti,nihil valet,vt est tex.ī c.ad si clerici.j.eo.in prin. & ita arguit Io.de Ana.in c.post miserabilē.col.iiij.j.de vsuris.& hoc idem Ro. dicit in d.consi.ccxc.circa fi. vbi ēt ɔ̄ dictum Spec.allegat tex.hic. Et dictum Specu.etiam prius reprobauit Pet. de Ancha.in dicta reg.ea,quæ,in iiij.q.& facit quod supradictū est, q̃ in his consensus partium nihil operatur.d.c.si diligenti.j.de for.cōpe.vnde voluntaria cōfessio nō vr̃ in capacitatē iudicis remorē.¶ †Tertio fallit, quando agitur de summaria cognitione, quia tunc laicus incidēter cognoscit de causa spirituali,vt no.Bal.in l.ij.C. de carbo. edi.& in l.filium.ff.de his,qui sunt sui.cū cōcordan. vt Alexā.tradit in d.l.Titia.ver.quinto fallit.& idē sequitur Ro.in cōsi.cxxiij.s̃. allegato.Ant.de But.in c.cum sit generale.col.iij.j.de for.compe. Ista ēt limitatio vr̃ esse dubitabilis.nam ɔ̄rium voluit Ioā.And.in addi.Spec.in tit.qui fi.sint legi.§.j.ver. competit. & hoc etiam reprobat Ro.in consi.ccxcix.alle.circa finem.Et ad hoc facit,q.a nō reperitur iure cautū q̃ ille qui non est iudex.cōpetens in cā ordinaria,efficiat cōpetens si summarie agatur. Sed potius contrariū videt ,pbari in cle.dispendiosam.de iudi.in cle.sepe.de verb.obli.

166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187

Quarto

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Non.potest. Deci.in clerici.col.fin.j.eod.
b ¶Syl.Ald. Valet. Idem Deci.in d.c.clerici.col.fi.& Deci.in consi.cl.col.ij.
c ¶Syl.Ald. Non valet. Deci.in consi.cl.col.iij.in fi.
d ¶Syl.Ald. Cognoscit. Hoc idem dicit in c.ecclesia.S.Mariæ.colum.vj.de constit. versic.iiij.noto. vbi se remittit ad dicta hic per eum. & an laicus det curatorem liti in causa clerici vertentem coram eo.vide Deci.in consi.cl.colum.& col.fin. & an sit delegatus in causa clerici vide per Deci.ibi.col.fin.
e ¶Syl.Ald. Prorogari. Vide Deci.in consi.cl.per totum.
f ¶Syl.Ald. Contradictio. Reprobat Deci.in consi.cl.in fi.

188 ¶ † Quarto fallit, qn̄ qō super facto in causis spiritualib⁹, vel ecclesiasticis. q a tūc de tali facto laic⁹ cognscit vt no. voluit Bar. ī d. l. Titia. & in l. quoties de iudi. & idem Feder. consi. ccxlv. inci. domino Andreę. & sequitur Bal. in l. filius. ff. de his, qui sunt sui vel alie iur. cum concor. vt late tradit Alexand. in d. l. Titia. vbi remotis quibusdam contrarijs, cōcludit istam esse communem opinionem. Et idem Alex. in consi. ix. inci. præstantissime. doct. lib. iij. Cald. in consi. xv. in tit. de iudi. Pau. de Cas. in l. omni nouatione. C. de sac. sanc. eccle. Mod. in d. l. quoties. habuerūt istam communem opinionem pro indubitabili, quia differentia quæ fit inter quæstionem facti, & iuris, verbis imposita vr̄, contra. l. ij. C. cōmunia dele. quia qui valet trahere causam ad ecclesiasticum, opponet per viā iuris. ¶ Sed responderur q̄ considerādum erit an talis oppositio fundetur in ipso facto, & secularis poterit cognoscere, an vero in articulo iuris, & tunc causa ad ecclesiasticum defertur. ¶ Sed cōtra cōmunē opinionē alia ratio allegatur, quia ex facto ius oritur l. si ex plagijs. §. vltimo. ff. ad l. Aquil. vnde non vr̄ q̄ possit esse qō facti, quin etiam sit de iure. Mod. in d. l. quoties respondent quod qn̄ ex facto ius oritur, non est istud ius spirituale, aut est qn̄ de iure contenditur. Ista responsio non tollit argumentū. quia imo ius quod oritur ex tali facto, spirituale videtur, cū factū, & causa ipsa de qua agitur, dicatur spiritualis, & ideo ꝯ communem opinionē prædicta ratio efficax vr̄, declarando vlterius. Nam ex facto ius oritur, vt dictum est. Vnde videtur q̄ quæstio iuris à quæstione facti separari nō possit. Ad facti. n. quæstionem, sequitur quæstio iu-
189 ris, † & quæstio facti necessariam habet admixturam, & inseparabilem iuris quæstionē, vt Ful. tradit in consi. cxxxiiij. inci. in quęstione, circa fi. Et rōne misture vr̄ q̄ hoc totū ad iudiciū ecclesiasticum deferatur, vt in simili no. Bar. in l. præcipimus. C. de appel. Et negari non pōt, quin ista quæstio facti habeat connexitatem cum qōne iuris. ideo ratione connexitatis ad ecclesiasticum iudicem pertinet. c. quanto. j. eo. tit. Et quæstio ista facti ad quæstionē iuris ordinatur. Vnde idem q̄ de iuris quæstione, iudicatur vt in
190 simili no. Bar. in l. solent. de alimen. & cib. leg. ¶ † Retenta tn̄ communi opinione, q̄ laicus de quæstione facti cognoscere possit, limitatur nō procedere in his, quæ nullo modo actiue spectant ad laicos, quia in talibus licet sit quæstio facti, laicus se non intromittit. c. si iudex. de sent. excom. in vj. & in c. inquisitionis. §. prohibemus. de hære. eo. lib. & declarat Pet. de Anch. in d. reg. ea, quæ de regiur. in iiij. q. præallegata. Alex. in d. l. Titia. vbi plura alia in materia dicit, & ꝓsequit̄, in quib. non insisto, quia principr̄r̄ nō tracta-
191 tur hic. ¶ † Secundo, infertur per istum text. q̄ laicus non potest esse collector decimę papalis, sm̄ Anto. de But. in pen. col. hic. & idem tenet Archi. in c. in noua. in prin. xvj. q. vij. sequitur Ro. ī cōsi.
192 clxvj. inci. iste Pet. † Et hoc idem dicendum est in subcollectore,
193 qui cum eadem potestate esset surrogatus. † quia eadem qualitas in surrogato requiritur. arg. c. statutum. §. in nullo. in fi. de re-
194 scrip. in vj. in cle. j. de offi. vica. † Secus si esset subcollector nullā habens iurisdictionem. sed solum facultatem recipiendi solutiones, quia laico hoc committi potest, vt doc. dicunt in locis præallegatis, tradit Bar. Bellen. in tract. de charitatiuo subsidio. qō. cv.
195 ¶ † Tertio, infertur, q̄ laicus in causis spiritualibus arbiter esse nō potest. facit tex. in l. j. ff. de arb. & de hoc est tex. in c. contingit. s. de arbi. Et per illum tex. confunditur vnum dictum Bald. in l. j. C. de confes. vt tradit Alex. in l. quoties. in fi. C. de iu. & in d. c. Titia. ver. vj. fallit sol. mat. & tex. in d. c. cōtingit. habet locum in arbitro ꝑut loquitur. secus est in arbitratore secundū communē opinionem,
196 vt dixi. s. in primo no. ¶ † Quarto, infert̄ q̄ laici de rebus spiritualibus, vel ecclesiasticis statuere aliquid non possunt, & probatur hoc in c. bene quidem. xlvj. dist. in c. si. de rebus eccle. non alie. in c. ecclesiæ. S. Mariæ. s. de consti. vbi late dictum fuit. Nam cum isti non sint de foro seculari, vt. s. dictum est, pariter ēt statutis laico-
197 rum nō subijciūtur † quia à pari procedunt forum sortiri, & sta-
a tutis ligari.[a] vt no. Arch. in viij. dist. in c. quo iure. Spe. in tit. de cōsti. §. j. ver. & no. Cald. in disputatione sua. statuto. An. de But. post Innoc. in rub. s. de consue. & ita arguit Cuma. in consi. cxxxix. incip. laicus. col. ij. in prin. Pau. de Cast. consi. lxix. incip. visis colū. secunda & idem Alexan. in consi. ccix. inci. visis. col. ij. in secūdo lib.
198 ¶ † Quinto, infertur, q̄ laici electioni prælati adesse non possunt, vt late habetur. vj. distin. per totum. & est text. in c. Messana. s. de
199 electio. † adeo q̄ consuetudo in contrarium non valet, vt ibi dicitur etiam si sit consuetudo, cuius memoria non sit in contrariū, vt no. dicit Io. And. in c. ij. de præben. in vj. Abb. in d. c. Messana. de
200 elec. in j. not. & in c. quisquis. col. j. de elec. † & hoc etiam procedit in laico patrono ecclesię qui nō habet ius eligendi in ecclesia col-
201 legiata. cap. nobis. infra de iure pat. † nec etiam per compositionem factam cum prælato, & capitolo, ad hoc habilitari potest. c. sacrosan. de elect. & ibi Abb. in vij. nota. cōcludit quòd nec etiam
202 auctoritas episcopi sufficeret. † sed auctoritas summi pontificis
203 requireretur. Ad quod facit quod. s. dictum fuit in glo. ¶ † Sexto laici in consilio clericorum interuenire non debent exceptis q̄busdam casibus. vt glos. not. concludit in cap. si. de his, quæ fiunt à maio. parte cap. Et de concilio generali, hoc Abb. late concludit in disputatione incip. episcopus in iij. dubio facit text. in cap.
204 satis. in fi. xcvj. dist. ¶ † Septimo, laico beneficium ecclesiasticum
205 conferri potest, quia nō dicitur idoneus. c. cum adeo. † vbi Abb. de rescrip. & ideo laicus non potest præsentari ad beneficiū, nec per rescriptum illud impetrare potest, vt no. Ant. de But. in c. cōsultationibus. de iure pa. Et laicus canonicus esse non potest. c. ij.
206 vbi Abb. de insti. ¶ † Octauo, de manu laicorum clerici beneficia accipere non debent. c. præterea. de iu. pa. & xvj. q. vij. c. si quis de
207 inceps. & c. per laicos. & c. laicis. † adeo quòd contraria consue-
208 tudo non valet. c. ex frequentibus. de insti. ¶ † Nono, laici nō debent se inter clericos immiscere in ecclesia. cap. primo de vita, &
209 hone. cle. inuitati tamen à clericis possunt, † vt not. ibi per domi. Abb. in gl. circa fi. & sic cum illis cantare possunt, & refert ibi q̄ in
210 quibusdam locis ita obseruatur. ¶ † Decimo, laici non possunt ad
b prophanos vsus vti rebus semel deputatis ecclesiæ,[b] text. not. in cap. ad hæc de reli. do. bonus. text. in cap. ad nuptiarum de conse. dist. prima. & quod ibi glos. & quod not. Abb. in d. c. ad hæc. Et finaliter conclusio sit, vt supra dictū fuit, q̄ de pertinentibus ad clericos solum liceat laicis quod illis expresse concessum reperitur, vt per glo. xxiiij. q. j. c. vltimo. & probatur hic, vbi regula negatiua ponitur, vt. s. dixi. Et in talibus casibus, quæ laicis expresse cōcesse reperiuntur, extensio fieri non potest, vt est tex. not. in c. tua. j. de deci. ¶ De his autem, quæ laicis conceduntur, vltra superius
211 dicta plura occurrunt. † Nam laicus potest habere præbendam quæ in temporalitate consistat, vt per gloss. in c. cum. M. in verbo
212 receperunt. de consti. quam Abb. ibi declarat. ¶ † Et laicus potest habere officium pulsandi campanas, vt not. Abb. in cap. Ioan. de homi. & Io. An. idem dicit in c. Ioan. de cleri coniu. & Io. de Ana.
213 eum refert in d. cap. Ioan. de Homi. ¶ † Et laicus potest habere in ecclesia banchum, vel sedem, vt not. Abb. post Host. in c. abolen-
214 de. de sep. ¶ † Et laicus potest esse nuncius episcopi, vt dicit Bald. hic colum. tertia per l. fin. ff. de iudi. & per cap. si clericos. de sentē.
215 excom. in vj. ¶ † Et laicus de mandato episcopi potest capere clericum, & non incurrit pœnam excommunicationis. d. cap. si clericos. vbi Domi. in prin. de senten. excommu. in vj. & ad idem est text. in cap. vt famæ. circa fin. de senten. excommu. facit quod not. Bal. in l. si qua per calumniam, colum. ij. ver. sed quæro. C. de epi. & cleri. vbi inquit quòd familia potestatis potest capere sacerdo-
216 tem delinquētem. & illum ducere ad episcopum. ¶ † Et laicus se-
c cundum Bald. hic colum. tertia pōt retorquere[c] clericos de mādato episcopi, absque pęna excommunicationis. Sed in hoc cōtrarium voluit dominus Anto. in dicto capitu. vt famæ. & Abb. ibi circa finem sequitur. & idem Abbas per illum textum in capitu.
217 vniuersitatis. de senten. excommu. ¶ † Et laicus in remissa seruire potest, vt not. Ioan. Andr. in cap. vt quisque. de vita, & honest. cle.
218 not. in c. ferio. circa finem. xxxviij. dist. ¶ † Et laicus potest esse executor testamenti ad pias causas secundum Bald. hic colū. iiij. facit tex. in c. Io. de testa. in l. hæreditas. ff. de pet. hære. & in §. si vero expressim. in auc. de hære. & fal. & facit glo. in l. si quis Titio. de le. ij.
219 ¶ † Et coram seculari iudice instrumentū clericatus produci potest, ad faciendum fidem de clericatu, vt no. Bald. in dicta. l. si qua per calumniam. colum. secunda vers. sed pone. C. de episc. & cle.
220 ¶ † Et coram iudice seculari emācipatio clerici fieri potest, vt cōcludit Rota in deci. vij. in titu. de iudi. in nouis. & sequitur Domi. in capitu. fin. §. si vero. colum. secunda. de iudi. in vj.
221 ¶ † Et iudex secularis est competens in declarando aliquem periurum, vt not. Roma. in singulari. ccccxx. incip. ego coram magnis dominis. Et hoc intelligitur quando res clare est. secus si esset dubia. quia ad ecclesiasticum recurritur. cap. venerabilem. de elect.
222 ¶ † Et coram seculari exceptio excommunicationis opponi potest vt not. Bald. in l. placet circa fi. C. de sac. sanct. eccle. & idem Bal. in cap. intelleximus. col. ij. j. eo. & hoc intelligitur, quando cōstat de excommunicatione ad istum effectum, vt repellatur ex-
223 cōmunicatus. † Secus si de validitate eius dubitetur, quia talis cognitio ad ecclesiasticū dēt remitti, vt tenet Cald. cōs. ix. in ti. de fo. compe.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Aldo. Ligari. Hoc argumento sępius vtitur Dec. vt in cap. ecclesię. S. Marię, in ij. colum. de constit. in consi. cclxxxiij. colum. vj. vers. ad maiorem. in not. casu in consi. cccxcvj.

b ¶ Syl. Ald. Ecclesiæ. Facit tex. in §. sacre. insti. de re. diui.

c ¶ Retorquere. Franc. Ripa hic. nume. 99. dicit opinionem Bal. sustentabilem. ego vero dico veram, & practicabilem.

compe. Bal. in l. quoties. in fi. C. de iudi. & Domi. in c. fi. col. fin. de fo. compe. in vj. & tradunt Mod. in c. fi. col. fi. de excep. ¶ De iure patronatus, & de iure funerandi, quõo cadat in laicũ videbumus

224 in c. quanto. j. eo. ¶ † In gl. fi. Abb. concludit q̃ † illi proprie dicun-

a tur prælati [a] qui habent ordinariam iurisdictionẽ, late, qui habẽt preeminentiam sine iurisdictione, vt sunt plebani. latissime vero dñr præsbyteri, qui habẽt curam animarum. & idem tradit Abb. in c. tua de cle. egro in secundo not. in c. de multa. de præbẽ. col. pen. & in cap. cum ab ecclesiarum. in primo notabili. de offi. ordi.

225 † Et sub nomine prælati cõprehenditur quilibet administrator habens perpetuum officium, ẽt si ad nutũ superioris remori pos-

226 sit. ita Card. dicit in cle. j. in x. q. de elec. † Vnde infert q̃ custos, & minister fratrum Minorũ, dicuntur prælati, & refert qõnem quã de facto dicit se obtinuisse. & idem Card. in cle. religiosus. in xiij. q. de procu. & in cle. dudum. §. statuimus. in fi. primę qõnis de sepultu. gl. in c. nullus in verbo, prælaturam, de elec. in vj. & Domi. ibi dicit q̃ tales habent dignitatem, & q̃ causam à summo pontifice illis cõmitti, & delegari põt. Et circa doctrinam Abbatis aduertendum est, quia nõ vř q̃ iurisdictio faciat q̃ magis proprie q̃s dicatur prælatus, vt patet in cardinalibus, & quia omnes ęqualiter dicuntur prælati, Abb. Archiepiscopus, & Episcopus. c. fin. de offi. ordi. in vj. nam alij. dicuntur prælati superiores, & alij inferiores. c. Romana. de appel. in vj. & Romana. de fo. compe. in vj. sic ẽt in clericis. c. cum tibi. de verb. sig. sic in beneficijs in c. tua, de verb.

227 signi. † sed plus, & minus, non inducunt differentiam specificã l. fi. ff. de fun. instru. instrumentoq; lega. & videmus q̃ ordinarius dř licet non habeat iurisdictionem. glo. no. in cle. j. in verbo, ordinarium. vt lit. pen. Et absurdum esset, dicere q̃ prælatus, qui maximam haberet potestatem in beneficijs cõferendis, proprie nõ esset prælatus, dato q̃ non haberet iurisdictionẽ. Vnde doctrina Abbatis non videtur iure probari, & ideo dicendũ vř de prælatis

228 sicut de proposito. † Nam p̃positi dicuntur, qui alijs præsunt. tñ ex cõmuni vsu dicũtur, qui quandã curam prioratus super alios gerunt, vt dicit tex. in c. quanuis de verb. sig. Idem vř esse in prælatis. prælati. n. dicuntur, qui alijs præferuntur, ex cõmuni tñ vsu dicuntur viri ecclesiastici, qui ante alios auctoritatẽ, & preeminen-

229 tiam habent. ¶ † Postremo Abb. dicit de verbo, decernimus, [b] q̃

b sm̃ subiectam materiam accipitur, & ideo cum materia. de qua agitur, nõ sit noua, nõ vř ius nouum significare, pro quo facit tex. in c. ad audientiã de cleri. nõ resi. & in c. cũ olim. de priui. vbi idẽ verbum ponitur, & tñ de nouo iure ibi tractari non vř. Sed tamẽ dici põt, q̃ hic satis dř noua materia, ex quo non prius in cõcilio, nec ita generaliter per modũ regule erat hoc cõstitutum, vt in simili probatur in l. j. C. cõia. deleg. & in §. sed nostra instit. de le. iũcta. l. j. ff. de leg. j. & in d. c. ad audientiam. & in d. c. cũ olim. vř q̃ ẽt

230 nouum ius inducatur respectu sñiæ, de qua ibi habetur. † Et sic generaliter vř q̃ semper ex tali verbo aliquid noui offeratur, q̃a

c de sui natura ius nouum significat, [c] vt per gl. in clem. per literas. de præb. in verbo, decernimus. & in cle. ij. de re. eccle. nõ ali. in cle. de appel. & in cle. fi. de ęta. & quali. facit text. in c. quanto. de vsur. & in l. decernimus. C. de sacros. eccl. cum si. Et ex his expedita sit ista decretalis. ad laudem Dei omnipotentis Amen.

ADDITIONES.

a ¶ Dicuntur prælati. Adde hic Fely. nume. 9.

b ¶ Syl. Ald. Decernimus. Idem Deci. in c. sedes. col. iij. de rescrip. & Io. Cro. de mõte Ferr. in repe. l. si constante. col. xxx. in fi. ff. sol. mat.

c ¶ Significat. Quod verbum decernimus, sit noui iuris, inductiuum. Adde Card. in cle. j. de causa possessio, & proprie. & in cle. ij. & ibi per gl. de præben. in cle. j. de reb. eccle. non alie. & in cle. eos, de regula.

SVMMARIVM.

1 *Iuris patronatus causa est adeo connexa spiritualibus quòd spectat ad iudiciũ ecclesiæ. nume. 21. vbi tripliciter postea limitatur. Non tamen est de sui natura spiritualis. nu. 2.*

3 *Connexum essentialiter est nihilominus distinctum & diuersum ab eo cui coniungitur.*

4 *Causa iuris patronatus spectat ad iudicem ecclesiasticum, non solum ratione diffinitionis, sed cognitionis.*

5 *Diffinitio causæ sicut denegatur non censetur denegata cognitionis.*

6 *Mixtum sequitur naturam simplicis dignioris.*

7 *Accessorium sequitur naturam principalis, etiam si dignius sit.*

8 *Connexa iudicantur per ea quibus connectuntur.*

9 *Ita ponitur pro in tantum.*

10 *Connexorum idem est iudicium.*

11 *Iurisdictio extenditur ad connexa.*

12 *Consules mercatorum iudicant non tantum in pertinentibus ad artem, sed in connexis.*

13 *Dotis causa antequam connexa matrimonio spectet ad iudicem laicum.*

14 *Causa iuris patronatus iudicanda est secundum modum traditum, vel tradendum in causis spiritualibus.*

15 *Dispositio facta in causis spiritualibus habet etiam locum iu connexis. Nisi materia sit valde odiosa. nu. 16.*

17 *Excommunicatio, & interdictum ad connexa extenduntur, ideo odiosa non existimantur.*

18 *Pax facta cum principali, an videtur facta cum adhærentibus.*

19 *Adhærentes qui dicantur.*
Et quando de his dubitatur, exigitur sententia declaratoria sint adhærentes. nume. 20.

22 *Iudex laicus non cognoscit de iure patronatus etiam incidenter, & an quando, quæstio est super facto. nu. 28.*

23 *Arbiter an eligi possit in causa iuris patronatus.*

24 *Transactio super iure patronatus fieri potest.*

25 *Compromissum an fieri possit super iure patronatus.*

26 *Compromissum an & quando dicatur transactio.*

29 *Iudex secularis quando causa est merè spiritualis non cognoscit ẽt super facto.*

30 *Ius patronatus an sui natura dicatur spirituale merè.*

31 *Patronus an possit variare præsentando & quoties.*

32 *Varicare cui permittitur quoties id facere possit.*

33 *Verba non verificantur ipso actu in materia fauorabili.*

34 *Ius patronatus comprehendatur in sententia iudicis secularis super vniuersitate.*

35 *Confiscatio vniuersalis omnium bonorum, an trahatur ad ius patronatus.*

36 *Argumentum de contractibus ad iudicia, an & quando valeat.*

37 *Vniuersitatis prætextu plura trãsferuntur, quæ specialiter non trãsferunnur.*

38 *Sentẽtia lata à iudice seculari super vniuersitate bonorum, in qua sit expresse facta mentio de iure patronatus, non ualet, sit exprimatur cum copula, & secus si cum dictione cum. nu. 39.*

40 *Cum, accessoriè coniungit, & copulat æquè principaliter.*

41 *Copula vt actus valeat impropriatur.*

42 *Actus in dubio non valet, quando forma non seruatur. & non concurrunt quæ in actu requiruntur.*

43 *Venditio castri, & iuris patronatus non minuitur.*

44 *Iure patronatus quanuis quis priuaretur, non tamen fisco applicatur.*

45 *Confiscatio intelligitur facta in vita alterius.*

46 *Fisco ampliantur ea quæ in extraneo transeunt.*

47 *Laicus ius funerandi potest possidere.*

48 *Ius funerandi, & ius patronatus æquiparantur.*

49 *Cœmiterium non dicitur sacrum.*

50 *Religiosus non est locus per illationem mortui secundum canones.*

51 *Religiosus vt fiat locus, episcopi auctoritas requiritur.*

52 *Religiosus quanuis non fiat locus per mortui illationem secundum canones, tamen ille locus non potest alienari.*

53 *Correcta legis correcta est lex de quo vide ibi, quia remanet saltem auctoritas legis. nume. 54.*

55 *Iniuria fit ei, cui non permittitur vti sepulchro maiorum suorum.*

56 *Sepulchro maiorum suorum vti prohibere iniuria est, & si concesio sit in ecclesia, vel cœmiterio. non potest postea altari cõcedi facultas inferendi mortuum. nu. 56. nisi hoc fiat ex magna causa. nu. 57.*

58 *Iudex ecclesiasticus quoquomodo agatur de iure funerandi, vel iure patronatus cognoscit.*

59 *Iudex laicus cognoscit qñ contenditur super re, & spirituali, quæstio est facti.*

60 *Causa iuris patronatus dicitur causa quæ incidenter occurit occasione iuris patronatus.*

61 *Iuris patronatus causa dř quãuis agaẽ actione personali pro iure patronatus.*

62 *Iudex secularis non solum non potest cognoscere de causa beneficiali in petitorio, sed nec etiam super possessione.*

63 *Iurisdictio quando alicui conceditur materia dicitur fauorabilis, et lata debet fieri interpretatio.*

1 QVanto. ¶ † Summaẽ, vt per Abb. hic vel melius iuxta literam. Causa iuris patronatus est adeo cõnexa spiritualibus, q̃ spectat ad

2 iudicium ecclesiæ. ¶ † Primo nota q̃ causa iuris patronatus non est de sui natura spiritualis. sed tan-

a quam connexa spiritualibus [a] causis, iurisdictioni iudicis ecclesiastici subijcitur. facit cap. de iure infra de iur. patro.

3 † Nam illud quod est connexum, essentialiter distinguitur, & est quid diuersum ab eo, cui coniungitur. argu. l. quod Nerua. ff. depositi. facit tex. in c. fi. de insti. & c. per vestras, de iure pa. in c. depi-

4 tum. de baptis. cũ si. † Et causa iuris patronatus spectat ad iudicem ecclesiasticum, nõ solum respectu diffinitionis causæ, prout videtur loqui tex. ĥ ibi, diffiniri facit text. in c. j. in fi. j. de causa poss. & proprie. Sed etiam tota cognitio causæ ad ecclesiasticum

b pertinet, [b] prout infertur ex ratione connexitatis, quæ hic allega-

5 tur, † aliàs vero in alia materia, cui diffinitio causę denegatur, cognitio causæ prohibita non videtur, vt in cap. accusatus. c. quanuis. iij. q. vj. facit quod no. Barto. & doc. in l. a diuo pio. in princ. de

6 re iudica. ¶ † Secundo nota quòd mistum sequitur naturam simplicis

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Aldo. Spiritualibus. Vide quæ disputat in proposito Deci. in rub. supra eo. colum. viij. & se. in prima lectu.

b ¶ Syl. Ald. Pertinet. Vide infra in vlti. not.

a plicis dignioris.[a] vt Abb.deducit hic,per c.cũ in dubijs. de conse-
secra.eccle.vel alta.& alij posteriores sequuntur.Sed istud notabi
le vr̃ ꝓbari hic,q̃a tex.nõ fundat̃ in qualitate dignioris,sed in con-
7 nexitate.quo casu illud,qđ est connexum, accessorie venit .† &
accessoriũ sequit̃ naturã principalis,ẽt si dignius sit l.& si nõ sint.
§.perueniamus.in fin.l.cũ aurũ.§.fi.ff.de auro.& arg.lega.& in §.
cũ ex aliena.ver.si tñ.insti.de rerũ diui . Et hoc ꝓ singulari tradit.
Ro.in notabili.dcxvij.lego mulieri. & in terminis in iure patrona
tus,vt cõcludit Abb.hic,est tex.in c.ex literis.de iure patronatus,
vbi ius patronatus transit cum vniuersitate.& sic patet qđ quali-
tas dignior iuris patronatus in tali casu mixto non attenditur,q̃a
accessorie venit,& iõ sequitur naturã principalis.& ipse Abb.hoc
8 idẽ dicit in d.c.q̃ in dubijs.declarãdo tex.in d.c.ex literis. ¶ † Ter-
tio not.ꝙ cõnexa iudicãtur s̃m ea,q̃bus cõnectũtur. facit tex.in l.
q̃ religiosis.ff.de rei vẽdic.cũ simi.vt prosequit̃ Abb.hic. Sed etiã
hoc notabile nõ probatur hic simpl̃r,prout Abb.dicit,q̃a tex. nõ
arguit simpl̃r à connexitate.sed vr̃ ponderare qualitatẽ cõnnexi-
9 tatis,dũ ĩquit ita cõiũcta est, & cõnexa causis spiritualibus† Nã
illa dictio,ita,ponit̃ ac si dicatur intantum.vt in simili hr̃ in cap. ij.
§.de elect.& ĩ §.j.insti.per quas perso.no. acqui.Dcm̃ tamen in se
10 verum est,† ꝙ de connexis idẽ est iudiciũ, vt in iuribus allegatis
per Abb.hic.& not.Bal.per illũ tex.in l.quid ergo.§. sufficit. ff. de
cõtraria actio.tute.ĩ l.iij.§.sed & si quid .ff.de nego.ge.& Dom.po
11 stu.Io.mo.in c.fi.in prin.in gl.fi.circa fi.de appel.in vi.†Et in iurisdi
ctione ꝓut loquitur tex.hoc no.tradit Bald.in l. si quis ex argenta
12 rijs.§.ratione.ff.de eden.dicens†ꝙ consules mercatorum,& nota
riorũ habent iurisdictionem non solum in pertinentibus ad artẽ
sed etiam in connexis.& in notabili quæstione scribit Pau.de Ca.
in l.cũ vedẽte. C. vbi causę fisca.vbi refert de facto habuisse in ci-
uitate Lucana.& in alio simili casu no.Ro.in cõs.cccxliij.ad prædi
13 ctorum.circa.fi.†Et ex his inferri[b] vr̃ ꝙ cã dotis , quæ vr̃ connexa
b matrimonio.l.iij.ff.de do.promis.spectat ad iudicem ecclesiasticũ
vt de m̃rimonio cognoscat,de quo sunt opiniones.ĩ l.j.ff. sol.ma .
c Et quid dicatur cõnexũ declarat[c] Arc. in consi. xxix . Diligenter
col.xij.in l.j.col.iij.ff.sol. Alex.in cõsil.lxviij.circa primum . in fina .
in j.lib. ¶Et cũ hæc causa iuris patronatus respectu fori secundũ
14 causas spirituales reguletur.† Abb . infert ꝙ si in causis spirituali-
bus certus modus procedendi constituatur,hoc idem in causa iu
ris patronatus statutum intelligitur.allegat gl.in cap.lr̃as.de iura
calũ.Et ad hoc bene facit tex.in c.fi.in prin.de iudi.in vj. & in cle.
15 dispendiosam.de iudi.†vbi, quod de nouo disponitur in iudicio ĩ
causis spũalibus,habet locũ in dependentibus,& connexis. facit
gl.in c.accusatus in verbo,iudicari.de hære.in vj.Et simili . casu in
statuto.no.Bar.in l.solet.in fi.ff.de alimẽ.& ciba.lega.Bal.in l.j.C.
de rebus credi.Pet.de Anch.in cõsi.lxxij. visis omnibus. in j. colũ.
Paul.de Ca.in l.cum hi.in princ.per illũ tex.ff.de transac.& quod
tradit Arc.in consi.lxxxiij.qm̃ multa. colum. j.& ij.& in d.l.j.ff.so.
ma.& hoc procedit s̃m Abb. hic, nisi materia esset valde odiosa.
16 † Idẽ Abb. in d.c. literas.de iura.calum. facit gl.in regula,quæ de
iure.de reg.iur.in vj.& in cle.j.in verbo ꝯhere.de ꝯsan.& affi.& ꝙ
no.Bart.in l.in quæstionibus.in fi.ff.ad leg.Iul.maiest.Bald.in au .
si testes produci dicãtur.C.de testa.& qđ tradit Bart.in l.fi.§.Lu-
cius.per illum text.ff.de condi.indeb.Et circa hoc notandum est
ꝙ materia odiosa non reputatur excommunicatio,vel interdictũ
17 †ꝙ etiam ad connexa,& adherentia extenditur.c.j.de postu. pre-
lato.vbi Abb.declarat.in pen.col.facit text.in c.pe.de sen.excom.
18 ¶†Ex prædictis inferebat. And.Sicu.ꝙ pax facta cum principali,
d videatur facta cum adherentibus.[d] q̃a de connexis idem iudiciũ,
per supradicta.& per tex.in c.j.de postula.præla . & in c.ad apo-
stolicę.de re iudi.in vj.Sed ĩ hoc ꝯriũ tenet Abb.ĩ d.c.j. de postu .
prela.col.pen.ver.& ex ṗdictis notat singulariter.& ipse And Sic.
hoc idẽ sequit̃ in ꝯs.xij.col.xvj.lib.ij.¶Sed ꝯcordari possunt opi-
niones vt Ang.in terminis distinguit in l. quæ religiosis. ff. de rei
19 vendi.†Et qui dicantur adherentes,not.Ang.in aucten. de hære.
& falci. in prin.colum.ij.versi.& hoc noto.& in consi.cclvj.quia cõ
sultatio.col.ix.cum simi.vt tradunt Mod.in rub. de treu. & pace.
20 col.pe.¶†Et notandũ est,ꝙ super hoc,qui dicantur adhærentes,
vt dispositio facta de adhærentibus , habeat locum, declaratoria
requiritur,vt not. Ang.in consi.cc.in ciuitate Lucana. colũ. pen.
& est dictum Innocẽ.in c.in Lateranen.& Ibi Imol.refert.colũ.ij.
21 versi.vltimo tangit hic Innocen.de præben.¶†Vltimo not.quod
dictũ est in summario,videlicet ꝙ cã iuris patro.spectat ad iudicẽ
ecclesia.Et hoc s̃m Io.An.hic,ampliat̃,ẽt si agat̃ de cã iuris pa.in-
22 cidẽter,†q̃a laicus nõ poterit cognoscere.alleg.c.lator.qui fil.sint
leg.& idẽ Car.ħ,col.fi.ver.q̃ro an laicus.& ista ꝯclusio melius ꝓ-
bat̃ ħ,vbi respectu iudicis idẽ iudicat̃ de cã iuris pa.qđ de cã spi-
rituali.Vnde sicut de causis spũalibus laicus nõ cognoscit, ẽt inci
dẽter.c.tuã.vbi gl.& doc.de or.cog.cũ si.vt dixi in c.ij.§.eo.Idẽ er-

23 go erit in iure patr.¶†Secũdo ampliari vr̃ ista cõclusio,vt et hẽat
locũ in arbitro. q̃a sicut arbiter de cã spirituali nõ cognoscit.c. cõ
tingit.de arb.Ita vr̃ ꝙ ẽt in cã iuris pat.arbiter esse nõ possit. Et ħ
sentiunt Mod.ħ,dũ allegãt c.examinata.de ꝯfir. vti.& dicũt ꝙ ille
tex.intell̃r de vicedñ o,q̃ clericus erat.Et ad hoc facit, q̃a arbitria
sunt redacta ad instar iudiciorũ l.j.ff.de arbi.imo ẽt in arbitratore
vr̃ ꝙ de iure pa.cõpromitti nõ possit,q̃a cõpromissum est quædã
24 trãsactio, vt no.in auct.si vero ꝯtingit.C.de iud.†quæ quidẽ trãsa-
ctio super iure pa.fieri nõ põt c.ꝑterea.el j.de transac. ¶Sed bre-
e uiter his nõ obstãtibus ꝯriũ[e] vr̃ de iure dicendũ,ꝓut reperio ꝙ in
termino tenet Do.in d.c.j.§.in cæteris.col.j. ver. ex his decidit̃. de
25 cle.cõiug.in vj.dicẽs†ꝙ tale cõpromissum põt fieri in laicũ,q̃a est
capax iuris pa.Non ob.ꝙ arbitria sunt redacta ad instar iudicio-
rũ,q̃a in cõpluribus differunt,vt per gl.in c.cũ dilectus. de arbi. ĩ
ꝓposito ꝙ idẽ nõ sit in iudice,& in arbitro. no.Abb.in c. cõtingit.
in fi.de arbi.& in c.significasti.col. viij.de fo.cõpe. Non ob.ꝙ com
26 promissum sit quedã transactio,q̃ nõ põt fieri in cã iuris pa.†quia
illud est verũ large,& ĩproprie . sed ꝓprie loquẽdo ꝯpromissum
non dr̃ trãsactio,vt no.Bar.in l.quod si Ephesi.§.interdũ.in fi.ff de
eo,qđ cer.loco.& in l.societatẽ.§.arbitrorũ.in j.q.ff.pro socio.no.
in l.trãsactio.C.de trãs.Et patet in proposito.q̃a licet de causa iu-
ris pa.trãsactio fieri nõ possit d.c.pręterea.valet tñ cõpromissum,
27 vt no.Abb.per illũ tex.in c.examina.de confir.vti. vel inuti.¶†Se
cũdo limitat̃,vt iste tex.nõ hẽat locũ q̃n ageret̃ de deliberatione
ecclesiæ ab ipso iure pa.q̃a tali casu & ecclesiasticus cognoscere
põt,s̃m Car.in c.significauit.ꝑ illũ tex.in ij.no.ver. ĩ prima oppo.
& Mod.ibi sequunt̃ in prin.de testib.Sed periculosa vr̃ ista limi-
tatio,quia negari nõ põt quin illa sit cã iuris pa. ergo laicus nõ vr̃
cõpetens,per illũ tex.hic,qui gñaliter loquit̃ de cã iuris pa.Et ista
rõne præsupponendũ est ꝙ ille cui fuit cõmissa cã in d.c. significa
28 sti. esset clericus.q̃a aliter habilis nõ fuisset.¶†Tertio fallit, quã-
do esset q̃õ iuris pa.super facto,quia tunc laicus cognoscit de cã
spũali,vt no.Bar.in l.Titia.ff.solu.ma.in l. quoties.C.de iudi. cum
simi.vt dixi in c.ij.§.eo.Ex quo inferunt Mod. hic, ꝙ tali casu pote
29 rit laicus cognoscere de cã iuris pa.†Sed obstare vr̃. quia q̃n cau-
sa est mere ecclesiastica,ẽt super q̃õne facti, non cognoscit secu-
laris.no.Anch. in regula,ea,quæ.in iiij.q.de regu. iur.in vj. ꝑ tex.
in c.inquisitioni.§.prohibemus.de hære.in vj.& in cap.si iudex.de
sen.excom.Rñderi põt ꝙ causa iur.pat.non vr̃ mere ecclesiastica,
ex quo cadit in laicum.& de hoc dicendum est vt dixi in c.ij.§.eo.
¶In glo.j.circa fi.colligitur vna oppositio ad tex.hic,quia sicut po
test laicus ius pat.possidere, cum non sit mere spirituale, vt glo.
dicit,pari ratione videtur quod iudex laicus de tali iure pat. co-
gnoscere possit.Abb.respondet,& posteriores sequuntur, ꝙ lai-
co de gratia concessum fuit.vt ius pa.possideret.c.ij.de iure pa.&
talis gratia non debet extendi in preiudicium ecclesiæ,vt in regu
la,quod per gratiam.de regu.iur.in vj.¶Sed ista responsio non sa
tisfacit,quia ex quo possessio iuris pa.laico conceditur.c. consul-
tationibus.de iure pa.& ratione possessionis reus dicitur.§.com-
modum.insti.de interdi.ergo ad iudicem laicum recurrendũ vi-
detur,cum actor forum rei sequatur.c. cum sit generale.j. tit.j. Et
ad hoc ꝙ venit in consequentiam ex natura possessionis priuile-
giũ extẽdi vr̃,vt in simili de dispẽsatione voluit glo.in c.q̃a in tñ.
de præbẽ.Vnde ad argumentũ aliter,& melius rñderi põt, ꝙ ius
patronatus laico cõcedit̃ tanq̃ res connexa spiritualibus . Et iõ,
q̃a de connexis idem est iudiciũ,vt s.dictũ est,ex natura rei sortit̃
forum ecclesiasticũ,sicut q̃n agitur de matrimonio, vel vsuris cõ
tra laicum. quo casu licet laicus reus sit,tñ coram ecclesiastico cõ
uenitur.c.tuam.de ordi.cog.& c.lator.qui fi.sint legi.cũ si. ¶Cir-
ca materiam huius decretalis Doct.duas quæstiones principali-
30 ter prosequitur.†Prima est,an ius patronatus de sui natura dica
tur mere spirituale,de qua s.in rubri.dictum fuit, & ideo vlterius
hoc non insisto.Solũ ponderandũ est ex verbis Abb.dum inquit
ꝙ laicus

ADDITIONES.

b ¶Syl.Ald. Dignioris.Soleo põderare tex.in contrarium in l.quæritur. ff. de stat.
homi.vbi cõcurrit potentius & dignius & tñ attenditur potentius.

b ¶[illegible]

c ¶Syl.Ald. Declarat.Et quæ dicantur capitula connexa,Deci.in c. si duobus. co-
lum.vij.de appel.

d ¶Hier.Gig. Adhærẽtibus.Quòd pax facta cũ principali, videatur facta cũ adherẽ
tibus,vide ẽt per eũdẽ Deci.in c.j.in vj.col.ver.ex his Abb.infert de postulatio.
prela.s.vbi inquit,ꝙ in ꝑ̃etibus,in quibus fit stricta interpretatio nõ veniũt ad-
hærentes.Et interdictum factũ ꝯ aliquẽ cõprehendit ẽt adhærentes d.c.j. de po
stula.prælato.vbi per Doc.maxime Dec.in v.col.ver.in gl.in ver.terrã. Et qui di
cantur adhærentes,vide eundẽ in vj. col. in ver.& qui dicantur vbi etiã dixit ꝙ
adhoc vt dispositio habeat locũ in adhærẽtibus,fieri debet super hoc declarato-
ria,ꝙ tales sint adhærentes.

e ¶Contrarium.Idem Dec.c.examinata,de condi.vti.vel inuti.& bene.

31 ꝙ† laicus potest variare præsentando, vt in c. cum autem. de iure patro. & ex pluribus præsentatis, episcopus instituere potest secundum, vel tertium c. pastoralis. de iure patro. Nam ex isto modo loquendi Abb. manifeste sentit ꝙ laicus pluries variare possit. In contrarium est decisio Calde. in tit. de iure pa. in consi. xvj. an laicus. †Et ad hoc facit, quia si data sit alicui facultas variandi, intelligitur ꝙ semel tantum variare possit.[a] vt per Bald. in auc. habita, in iij. quæstio. in fin. C. ne fil. pro patre. Et facit regula, quæ ponitur in l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. & hoc communiter tenetur quia Cal. non habet contradicentem. ¶ Sed tamen opi. Abb. hic magis placet, & verior videtur. quia ideo laicus variare potest. quia primo præsentato non est ius quæsitum. vt dicitur in d. cap. quòd autem. de iu. pa. Et ista ratio non solum militat in secundo, sed in tertio & in alijs successiue pñtatis. ¶ Secundo hoc pbatur, quia agit̃ de interesse ecclesiæ, vt melior eligatur. c. cõstitutis. de app. viij. q. j. in c. licet. Et isto respectu, quia agit̃ de fauore pñoni, imo de fauore ecclesiæ. q̃a ius pa. cõicatũ fuit laicis, vt inuitent ad benefaciẽdũ ecclesijs. Et sic mã vr̃ fauorabilis.[b] quo casu verba gñaliter itelligunt̃, † & in primo actu nõ restringunt̃. vt no. in l. placet. ff. de lib. & posthu. Old. in consi. xij. cũ si. vt Alex. tradit in consi. clxx. viso processu. volu. ij. & Ana. in consil. xiiij. Et facit no. Abb. de charitatiuo subsidio. in c. cũ apl̃s. col. j. de cẽsi. cũ si. & tradit Belẽzinus. in trac. de charitatiuo subsidio. q. xxiij. Nõ ob. dictũ met Bal. in auc. habita. q̃a loquit̃ Bal. in variatione. nõ sic vr̃ in casu isto, vbi agitur de accumulatione. quia ꝑ pñtatione à primo nõ recedit̃. Vel dictum Bald. intelligitur in materia odiosa. secus videtur in materia fauorabili per s. dicta. ¶ †Secũda quæstio principalis est, an in sententia iudicis secularis includat̃ ius patronatus, qđ in vniuersitate reperitur, & Abb. hic cõcludit ꝙ sic, allegã do gl. in c. filijs. xvj. q. vij. & idem Abb. in c. cũ laici. vers. sed hic. quęro. de iure pa. Car. in cle. ij. ĩ prin. in viij. q. de iure pa. cum si. vt per Moder. hic. ¶ Contrariũ tamen tenet Ioan. de Imo. post. do. Ant. quem ibi refert in l. in insulã. in prin. ff. solu. mat. & in cle. pastoralis. col. pe. per illum tex. de re iud. vbi in confiscatione vl̃i bonorũ †Regis Roberti non veniunt bona, quæ ipse tenebat ab ecclesia, pari ratione non videtur includi ius pa. de quo iudex secularis iudicare non potest, vt hic. & quia in dependentibus à iurisdictione illud, qđ non potest fieri in spẽ, non potest fieri in genere. c. ij. de constitu. in vj. Et per hoc non ob. quod dicitur in cap. ex literis de iure patro. quia illud locum habet in contractibus, prout loqtur. secus vr̃ in sententia. quia tale ius non vr̃, transire, nisi quatenus ecclesia permittit. Vnde cum hoc tm̃ ĩ ꝯtibus permissum reperiatur, nõ debet extendi ad iudicia, vt latius tradit Imo. s. in locis alle. Et idem vr̃ tenere Bal. in l. j. col. j. & Pau. de Cast. in l. fi. C. de bo. quæ lib. Et istam opi. sequuntur Mod. hoc, qui ex hoc inferunt ꝙ male dicit Domi. in d. cap. q̃m. x. dist. in ij. col. in fi. in ver. facit etiam ista glos. dum ibi concludit ꝙ legitimatus ab Imperatore respectu hæreditatis, etiam videatur habilitatus ad ius patro. ecclesiæ.[c] ¶ Sed prima opinio, quę vr̃ cõis, mihi magis placet, quã etiam sequitur Floria. in l. via. §. si fundus. ff. de ser. rusti. prædio. & Bal. in l. fi. char. fi. ix. q. vers. nunquid si iudex secularis. C. de edi. diui. Adri. tollen. vbi arguit ꝙ sicut transit ius patro. cũ vniuersitate in ꝯctu, ita pariter vr̃ ĩ sententia. arg. l. statuliber. à ceteris. §. Quintus. ff. de statulibe. †Et de contractibus ad iudicia etiã arguit Bal. in l. j. in princ. C. de sen. quæ sine cer. quanti. profe. & in l. ab executione. col. fin. vers. sed dubitatur. C. quorum app. facit text. in l. ij. §. idem scribit. ff. de pec. ¶ Hoc tamen argumentum non videtur multum tutum. quia in pluribus differunt contractus, & iudicia l. inter stipulantem. § j. de verb. ob. & not. Bart. in d. l. iij. §. idem scribit. col. fin. ¶ Et ideo aliter comprobando istam opi. considerandum est ꝙ ius patronatus non transit cum vniuersitate,[d] in contractibus, ex eo ꝙ ita præcise in contractibus disponatur. sed transit rõne vniuersitatis. quo casu ius patronatus non videtur esse in consideratione, quia venit tanquàm pars illius corporis vniuersalis. ar. l. eum, qui edes. ff. de vsucap. †Et quia multa quę specialiter trãsferri non possunt, sub tali vniuersitate includuntur. l. quædam ff. de acqui. rer. do. in l. modicis. ff. de cõtrahen. emp. & sic tota vis. in vniuersitate. cõsistit. Vnde siue fit per viam cõtractus, vel sñię, vel alio modo, non vr̃ esse differentia. & facit tex. in c. cum seculum. de iure pa. Ibi, vel etiam alio modo ius patronatus acquisiueritis. Et ideo data vniuersitate in sententia, ius pa. includatur. Ex quo infertur ꝙ bene loquitur Domi. in d. c. quoniam. prima dist. licet Mod. eum reprobent. ¶ Non obstant allegata. s. in cõtrariũ & primo tex. in cle. pastoralis quia ibi fuit facta priuatio specialiter de bonis spectantibus ad ecclesiam, & vt ibi dicitur. Imperator posuit falcẽ in messem alienam. secus si rõne vniuersitatis sim plr̃ priuatio facta fuisset. q̃a ius patronatus, qđ esset ĩ tali vniuersitate, includeretur, vt Abb. hic dicit. Sed ista rñsio vr̃ periculosa. quia priuatio ibi fuit facta omnium bonorum, terrarum, iurium, iurisdictionum, tam perpetuarum, quàm tẽporalium. Ista enim verba videtur importare vniuersitatem. vt Abb. post alios tradit in c. ex literis. col. fi. de iure pa. Et licet dicat̃ ibi, ꝙ Imperator misit falcẽ ĩ messem alienã, nõ per hoc apparet ꝙ in sñia expressum fuisset de bonis ecclesiæ. ¶ Vnde aliter rñderi põt ꝙ in d. cle. pastoralis, agebat̃ spãliter de interesse alterius. in talibus bonis, merito sub illa vniuersitate nõ includuntur bona in præiudicium alterius. secus vbi solum agitur de prohibitione iuris per supradicta. ¶ Non ob. ꝙ in dependentibus à iurisdictione, qđ non licet in genere non licet in specie. q̃a hoc est verum regulariter. sed fallit in vniuersitate. d. l. quædam. & d. l. in modicis & ꝙ d. c. ex literis. loquatur in contractu. q̃a illud ibi nõ disponitur aliqua speciali rõne in ꝯtibus, sed propter vniuersitatẽ, quæ ibi reperitur. Vnde pariter idẽ dđm est in sentẽtia, quãdo vniuersitas ibi, reperit̃, per supradicta. ¶ Prædicta conclusio, limitatur, nisi in sententia ius patro. exprimat̃. †q̃a tunc non valeret,[e] vt Abb. hic concludit, & idem Abb. in c. illud in vers. secundo casu principali. de iure patro. & facit quod Ro. tradit in consi. cccl xviij. pñs consultatio. in prin. †Et hoc sane intelligitur, quando exprimitur cum copula, & secus si accessorie cum ista dictione cum, vt no. voluit Abb. in c. querelam. de simo. & Mod. hic sequũtur. sed ĩ d. c. quærelam aliter dicunt, videlicet ꝙ etiam expressio facta cũ illa dictione cum, habeat viriare. & qđ ita, vr̃ velle Io. An. in c. j. de iure pa. in vj. Sed verior videtur opi. Abb. in d. cap. querelam, quam in effectu tenet Domi. in d. cap. j. in prin. de iure patr. in vj. †q̃a dictio cum accessoriẽ, & copula & ęque principaliter coniungit. vt no. ĩ l. si cui ff. de fun. instru. & in l. j. & ij. de pec. leg. Et sic vno modo expressio fit eo modo, quo tacite intelligitur. Alio modo aliter exprimitur, quàm comprehendatur, vt no. in l. iij. de leg. j. & quod plus est voluit Io. de Ana. in d. cap. querelam. ꝙ etiam si exprimatur ius pat. cum illa copula, & sententia nõ vitietur.† quia vt actus valeat debet. impropriari. vt per gl. in l. eas obligationes. ff. de condi. & demon. Sed rñderi põt, ꝙ ex quo aliter nõ cõstat de mẽte. nõ est recedendum à proprietate verborũ. l. nõ aliter de leg. iij. †Et actus in dubio non valet, quando forma nõ seruatur & nõ cõcurrũt q̃ in actu requirũtur. vt dicit Io. de Imo. in l. à Titio. col. iij. in ver. nec ob. de verb. ob. & bene facit qđ tradit Alexan. in l. viro atq; vxore. ff. sol. mat. Reperio tamen Bal. in l. fi. col. pen. ver. & si dico. C. de edic. diui. Adri. tol. qui vr̃ tenere idẽ quod dicit Ioan. de Ana. dũ ibi† inquit, ꝙ si vendo castrum, & ius pat. illa expressio non habet minuere. quia fit ad ampliandum. ¶ Sed hoc videtur contra communem opi. in d. c. j. de iure pa. in vj. ¶ †Et supradicta notandum est, ꝙ licet quis priuaretur iure pat. per sentẽtiam, nõ tñ fisco applicat̃, sed ecclesia remanet libera[f] secũdũ Car. ĩ cle. ij. ĩ viij. q. in fi. de iure pa. & Mod. h̃ sequunt̃. q̃a si in fiscũ trãsiret, ageret, de præiudicio ecclesiæ, ꝙ nõ esset spes ꝙ libera remaneret. ¶ Sed rñdendo huic rõni dici põt ꝙ in fiscum transiret durante vita cõdemnati, & illo mortuo trãsiret ad alios, †q̃a cõfiscatio facta, intelligitur in vita alterius. l. via constitui. §. si fundus. de serui. rustin. prædio. l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inof. test. & ꝙ ibi Ang. cũ si. vt tradit Alex. in cõs. xxiij. opportune consideratis. in j. lib. Et ꝙ ius patro. in fiscum trãsferatur, facit quia ad hæredem, etiam extraneũ transit. cap. j. de iure pa. ergo ad fiscum transire vr̃ †q̃a, ea q̃ etiã extraneis hæredibus acquiruntur, fisco applicantur. vt per gl. in l. diui fratres. ff. de iure pat. no. in l. iura libertorum, vbi Bar. ff. eo. tit. Et hoc modo primo arguit Car. in d. cle. ij. q. viij. & licet ipse teneat cõtrariũ per rationẽ. s. allegatã, rñderi põt vt s. dixi. ¶ †Vltimo ex glo. colligitur ꝙ laicus ius funerandi possidere potest. Abb. hic concludit hoc non procedere fm̃ canones. quia cemiterium est sacratum, & vr̃ res mere spũalis, quam laicus possidere non potest. c. causam, quæ de rescri. Sed tamẽ gl. generaliter, prout loquit̃ defendi põt. q̃a hoc est clarum de iure pat. quòd per laicum possideretur, vt est tex. ĩ c. cõsultationibus. de iure pa. ibi, ius patronatus ecclesiæ possidebat. ergo idem dicendum est in iure funerãdi, †q̃a ista iura ęquiparantur fm̃ Inno. hic, & Host. & Doc. in c. abolende. de sepul. & Abb. in c. j. eo. tit. de sepul. Nõ ob. ratio Abb. q̃a ꝓcedit ĩ spũlibus laico nõ cõicatis, & ita loquit̃ tex.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Possit. Deci. in c. cum venissent col. iij. supra eo.

b ¶ Syl. Ald. Fauorabilis. Secus in materia odiosa. Deci. cons. dxij. col. ij. & seq.

c ¶ Ecclesię. Contentum in hęreditate.

d ¶ Hier. Gig. Cum vniuersitate. Quod ius patronatus non transeat etiam cum vniuersitate. vide eundem Dec. in consi. cxxvij. col. ij. in vers. ex alio tamen capite.

e ¶ Valeret. Imo valet, & plus dico ꝙ tam in diuisione, quàm in venditione, potest contemplatione talis iuris pretium augeri, quamuis Ant. in ij. par. summe tit. i. c. v. de simo. § xxiii. sentiat esse vitium simoniæ.

f ¶ Libera. Nisi sit prædiis annexum.

tex.in d.cap.causam quæ.Secus videtur in iure pa.& in iure funerandi,quæ communicata sunt laicis.Et hoc comprobatur, quia etiam ecclesia,in qua laicus habet ius pa. consecrata est, & licet ipsa per laicum possideri non possit.Ius tamen patro. possidetur, qđ separatum ab ipsa ecclesia.Ita ergo videtur dicendum in iure funerandi,ꝙ licet cemiterium non possit possideri, ius tamen 49 funerandi, quod est separatum à cemiterio, possideri possit.†& quia cemiterium proprie non dicitur sacrum, quia ecclesia consecratur,& cemiterium solum benedicitur,de cõse.dist.j. in cap. 50 nemo.& not.Abb.in d.cap.abolende.†Et est notandum ꝙ secundum canones locus non efficitur religiosus per illationem corporis mortui,licet aliud sit secũdum leges.ita Innoc.dicit in cap. 51 abolende.de sepul.vbi Abb. post alios sequitur, † quia ad hoc vt locus efficiatur religiosus, auctoritas episcopi requiritur.cap. ad hoc.de relig.dom.vbi Abb.post Anto. de But.hoc idem dicit, & hoc est gloss.in cap.in ecclesiastico.xiij.q.ij.in gloss.fin.& idem tenet Card.in clem.j.q.vij.in fin.de sepul.Imo.in l. quid ergo.la.j.in §.si heres.in fin.de leg.j.& Rom.in auct.similiter,in repe.in xv.spirituali.in tit.contractibus.in fin.C.ad l.Falc.& Ang.Aret.in §.religiosum.inst.de re.diui.¶Dicit tamen not.Io.Fab.in d §. religio 52 sum & sequitur Ang. Aret.ibi, †ꝙ quamuis locus non efficiatur a religiosus per illationem mortui secundum canones,[a] vt dictum est,tamen talis locus non poterit alienari, quia in hoc non sunt 53 correcta iura ciuilia Moder.hic probant hoc dictum,†quia corre- b cta [b] ratione legis,ipsa lex correcta videtur.vt not. in cap. mira- 54 mur.de ser.non ordi.glo.& Bart.in l.j.ff.de legi. tut.†Sed responderi potest ꝙ immo non sit verum simpliciter, quia correcta ratione remanet auctoritas legis,vt no.Io.And.in cap.post trãslationem.de renun.& est bonus tex.in §.fœmine.insti.de adop.quem ad hoc pro singulari allegauit Rom.vt dixi in c.j.de consti.& quia etiam hodie,saltem largo modo, locus dicitur religiosus, vt per 55 Abb.in d.c.abolende.¶†Vltimo dum Abb. dicit ꝙ fieret ei iniuria, nisi permitteretur ꝙ quis vteretur sepulchro maiorum suorum,ad hoc bene facit quæstio not. quàm ponit Pet. de Peru.in trac.de quarta cano.in x.prin.art.col.pen.in ver.secundo quærit. 56 vbi disputat,†& postea cõcludit, ꝙ si alicui prælatus sepulturam concessit in aliquo sepulchro ecclesiæ,vel cemiterij,ꝙ postea alteri non possit facultatem concedere inferendi mortuum in tali se 57 pulchro,illo inuito,†& talis cõclusio limitatur, nisi prælatus hoc faceret ex magna causa,vt no.Ro.dicit in sing.dcxciiij.q.est in facto vbi alleg.Arch.xv.quæstio.ij.in c.percipien.& de hoc etiã not. Abb.in c.j.& in pen.de sepul.¶Postremo in ista decretali. Abbas 58 concludit ꝙ quocunque modo agatur de iure fenerandi,†vel de patr.cognitio pertinet ad ecclesiasticum,cõtra Ant.de But. in fi. hic dicebat ꝙ si agatur actione personali pro iure pat. promisso. quòd causa forte posset tractari coram iudice seculari,& hoc dictum Ant.de But.refert,& sequi videtur Are. in consi. vj. viso instrumento.colum.fina.& istam opin.sequuntur Moder. hic con- 59 tra Abb.†quia quando est quæstio facti,etiam de causa spirituali,laicus cognoscit,vt no.Bart.in l. Titia.ff.solu.ma.in l.quoties.C. de iudi.cum simi.vt dixi in c.decernimus.supra eo. Sed, vt patet ex dictis ibi,illa conclusio Bart.de iure videtur dubitabilis, & qa licet agatur actione personali,non per hoc sequitur ꝙ qõ facti dicatur.Nã etiã poterit esse qõ iuris,& ista ratio ẽt haberet locũ in ipso iure patro.sicut in act.perso.ad ius patro.de qua agitur.¶Secundo ꝯ Abb.Mod.allegant tex.in c.significauit.de testi. vbi causa iuris pa.videtur laico commissa.& illum tex.ibi ad hoc ponderauit Card.Sed responderi potest ꝙ cum ibi absolute agaẗ de cã iuris pa.ex natura causæ,necessario intelligitur ꝙ iudex esset ecclesiasticus.Et dato quod laicus fuisset,intelligi potest illud factũ fuisse à summo pontifice per viam dispẽsationis dicta l. quidam consulebat.ff.de re iudi. Et quia ibi in effectu agitur de iure ipso pa.nos loquimur de actione personali.& quantum ad propositum,sufficit quòd idem de ista personali actione videtur,quod de iure pa.respectu fori ecclesiastici.Et ita remotis rationib⁹ Moder.opi.Abb.mihi videtur verior,nõ per rationes, quas Abb. inducit,quia habent locum in ipso iure pat.iam formato, & in esse producto.de quo agitur in hac q.Sed pro opi.Abb. facit tex. hic, 60 dum inquit causa iuris patro.†Nam etiam causa iuris patr. dicitur illa,quæ incidenter occurrit occasione iuris pat. ar. l. cum hi. 61 in prin.de trans.& no.Bar.in l.solent.ff.de ali.& cib. le. † Vnde licet agatur actione personali pro iure pa.dicitur tamen causa iuris patr.Et hoc in terminis sequitur Aret.ipse in consi.lxxxiij.qm̃ multa.col.ij.vbi plenius,& maturius loquitur q̃ in consi.vj.supra allegato in contrarium.Et ibi plura dicit,quæ ad propositum cõferunt.& de isto consilio etiam dixi in cap.j.supra eod. & ad hoc etiam facit tex.in cap.fin.cum glo.infra eo.vbi non solum causa 62 petitorij super beneficio† nõ põt tractari coram seculari,sed nec etiam causa possessionis,vel quasi,& late Abb.tradit in c. literas. de iuram. calum.Idem ergo videtur dicendum,si agatur actione personali pro spirituali. Et quia tex.hic generaliter loquitur,concedendo iurisdictionem in causa iuris pat.iudici ecclesiastico.ergo generaliter intelligitur l.j.§. & generaliter.ff. de leg. præstan. 63 †& lata debet interpretatio fieri,quia materia reputatur fauorabilis,quando iurisdictio alicui conceditur,vt no. Bal. per illũ tex. in l.iij.ff.de offi.præsi.in iij.not.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Canones. Ego damnaui hanc opin. in §. religiosum. in gloss.j. insti. de re diui.

b ¶Correcta. Deci.l.fin.in ij.lectu.nu.8.C.de bono.possessio.contra tabu.non econtra.glo.in c.nouit.ꝫ.eo.

SVMMARIVM.

57 *Pœna ipso iure imposita à lege non debet augeri per negationem.*
58 *Pœna delicto commensurari debet.*
59 *Delictum maius arguitur ex maioritate pœnæ.*
60 *Furtum maius delictum est, quàm homicidium.*
61 *Pœna furcarum maior est quàm capitis abscissio.*
62 *Pœna grauior aliquando imponitur, quam natura delicti postularet.*
63 *Pœna quæ imposita est pro minori delicto, non extenditur ad maius.*
74 *Delictum quòd sit maius uel minus, quomodo cognoscitur.*
65 *Delictum maius dicitur illud quod magis est contra naturam.*
Mendacium maius delictum est, quàm fornicatio.
66 *Confessio delicti facta coram iudice incompetenti non facit iudicium.*
67 *Testes laici examinati contra clericum in causa criminali non faciunt iudicium.*
68 *Propter denotat causam remotam. nu.106.*
69 *Reus positus ad torturam propter indicia contra eum urgentia, si confiteatur, non dicitur condemnatus postea ex indicijs. nu.107.*
70 *Scandalum præsumitur ex uehementi infamia. nu.72.*
71 *Purgatio indicitur propter solum scandalum.*
73 *Infamia si sit simplex absque scandalo, & originem habuit à maleuolis hoc procurantibus, purgatio non indicitur. nu.75.*
Quid infamia orta sit à maleuolis hoc non procurantibus, nu.74.
76 *Conuictus fictè & non uerè dicitur deficiens in purgatione canonica.*
77 *Statutum de conuicto, non locum in fictè conuicto.*
78 *Statutum intelligitur in casu uero, non in casu ficto.*
79 *Statutum de consensu, intelligitur de uero non ficto.*
Idem de homicidio. nu.80.
Et de contumace. nu.81.
82 *Statutum debet intelligi secundum ius commune.*
83 *Statutum si disponeret ꝙ deficiens in purgatione canonica haberetur pro conuicto, quomodo intelligitur.*
84 *Statutum ꝙ bannitus habeatur pro confesso, intelligitur quo ad omnem effectum, qui ex uera confessione insurgit.*
85 *Statutum de conuictis habet locum in fictè conuictis, quando est maior ratio.*
86 *Argumentum à maioritate ualet in statutis.*
Et in sententia odiosa. nu.87.
88 *Confessio ficta non extenditur ad aliàs personas.*
Nisi ueniret ut successor uniuersalis, uel singularis. nu.89.
90 *Acta facta coram seculari faciunt fidem coram ecclesiastico, si producuntur ad eundem finem, & inter easdem personas, & in quibus casibus numero.94.*
91 *Exceptio rei iudicatæ habet locum coram iudice ecclesiastico quando agitur ad eundem finem, & inter easdem personas, & hoc si sententia fuit ualida. secus si nulla, uel euidenter iniqua nu.92.*
93 *Acta si producũtur ut ecclesiasticus adiuuet secularem interponendo eius censuras, an faciant fidem.*
95 *Acta in iudicio summario, non faciunt fidem in plenario, etiam inter easdem personas.*
96 *Probationes plenæ in iudicio summario, quando probent in plenario.*
97 *Acta probationes factæ coram seculari in iudicio plenario, an, & quando faciant fidem coram ecclesiasticis ad alium finem.*
Et quid si crimen sit mixtum. nu.98.
99 *Absolutoria lata ad uno iudice non tollit facultatem procedendi alteri quando crimen est mixtum.*
100 *Iudex secularis in crimine merè ecclesiastico tenetur stare processui iudicis ecclesiastici.*
101 *Acta coram seculari, faciunt fidem coram ecclesiastico, in foro pœnitentiali.*
102 *Acta in iudicio summario, faciunt fidem in plenario, quo ad pœnitentiam iniungendam.*
103 *Foro in pœnitentiali sufficient probationes iuris naturalis.*
104 *Testis unicus an sufficit ad pœnitentiam iniungendam.*
105 *Confessio clerici coram seculari, an faciat saltem indicium, & habeat saltem uim extraiudicialis confessionis.*
108 *Confessio clerici coram seculari uidetur metu extorta.*
Laici clerici oppido infesti sunt.
109 *Nullum quod est, aliquem effectum producit.*
110 *Consuetudo inducitur coram ex actibus nullis.*
111 *Iudex potest adhibere fidem instrumento, quod pars impugnauit quãuis pars ipsa de hoc opponere non possit.*
112 *Actus in iudicio ualet eo modo quo potest.*
113 *Clericus torqueri non potest, nisi infamia præcedat.*
114 *Confessio facta coram iudice incompetenti non ualet ut extraiudicialis.*
116 *Confessio facta coram notario licet non ualeat, ualet ut extraiudicialis.*
117 *Asserenti de facto suo credendum est.*
118 *Infamia facti irrogatur ex processu nullo.*
119 *Indicium ad torturam committitur arbitrio iudicis.*
120 *Interpellatio facta in iudicio nullo licet non ualeat ut iudicialis, ualet tamen ut extraiudicialis.*
121 *Confessio extraiudicialis quando faciat indicium ad torturam.*
122 *Confessus extraiudicium potest in iudicio reuocare aliter errore non probato.*
123 *Confessio extraiudicialis non sufficit ad torturam, si agatur de crimine ciuiliter.*
124 *Tortura in liberis hominibus in ciuilibus non infertur.*
125 *Confessio extraiudicialis facta calore iracundiæ non sufficit ad torturam.*
Nec facta à clerico de delicto non infamato. nu.126.
127 *Infamia sola non sufficit ad torturam.*
128 *Confessio de crimine facta præsente parte extraiudicium plene probat.*
129 *Probationes factæ in causa ciuili non probant in causa criminali.*
130 *Confessio semper præiudicat, & facta in uno iudicio semper probat in alio. nume.131.*
132 *Confessio respectu reipu. semper uidetur facta absente parte.*
133 *Acceptare quis potest confessionem pro absente.*
134 *Confessio extraiudicialis præiudicat facta in præsentia illius qui habet potestatem recipiendi pro utilitate publica.*
135 *Præsentia partis in criminalibus in confessione extraiudiciali nihil facit.*
136 *Acceptare potest quis gerendo negocium absentis eius nomine quod sit factum uel dictum in eius fauorem. & acceptatio habebit effectum illo ratificante.*
137 *Confessio extraiudicialis, an exigat acceptationem partis, uel sufficiat sola præsentia.*
138 *Confessus in iudicio præcedente processu habetur pro conuicto, sed non pro condemnato in criminalibus, & in ciuilibus nu.140.*
139 *Conuinctus pro condemnato habetur in causa ciuili.*
141 *Confessio iudicialis ut præiudicet, debet habere sua substantialia, & requirit partis præsentiam.*
142 *Notorium crimen si sit, potest procedi ad executionem pœnæ sine alia sententia.*
143 *Confessio notorium facit.*
144 *Confessio præiudicat duobus concurrentibus ꝙ fuerit principaliter & non incidenter facta, & ꝙ iudice sedente.*
145 *Trahi dicitur inuitus non qui sponte comparet.*
146 *Statutum puniens tradentem, non habet locum in eo, qui sponte comparet.*
147 *Trahi quando quis dicatur.*
148 *Clericus coram seculari potest reconueniri si agatur ciuiliter de crimine. secus si criminaliter, & ibi de ueritate.*
149 *Clericus coniugatus non potest à iudice seculari condemnari pro crimine, siue agatur criminaliter siue ciuiliter.*
150 *Causa ciuilis dicitur, quando agitur de crimine ciuiliter.*
151 *Laicus prohibetur testificari contra clericum in causa criminali, admittitur tamen si agatur ciuiliter de crimine.*
152 *Iudex facilius repellitur quàm testis.*
153 *Reconuentio clerici coram laico, sicut non habet locum quando agitur de crimine, ita nec in causa spirituali.*
154 *Iudex secularis nec incidenter post cognoscere de causa spirituali.*
155 *Delegatus ab episcopo non cognoscit de causa spirituali, etiam ꝙ causa aliter expediri non possit.*
156 *Reconuentio clerici coram seculari in causa ciuili fieri potest, secundum communem opinionem.*
157 *Prorogatio fieri potest à lege quamuis non ab homine.*
158 *Clericus agens contra laicum coram iudice seculari, succumbens potest condemnari in expensis.*
159 *Actor & reus à pari procedunt.*
160 *Reus si uelit actorem reconuenire, cogitur inuitus coram eodem iudice reconuenire.*
161 *Iudicio quasi contrahimus.*
162 *Iudex laicus præcisè cogitur clericos iudicare.*
163 *Prorogatio in causa reconuentionis surgit à principio uoluntario, & quomodo, & de ueritate.*
164 *Clericus non potest alterius iudicis, etiam ecclesiastici, iurisdictionem prorogare sine consensu proprij iudicis.*
165 *Regulæ duæ si concurrant una prohibitiua altera permissiua, præualet negatiua.*
166 *Consuetudo ꝙ clericus reconueniatur coram seculari ualet.*
167 *Opiniones uariæ si sint inter doctores, illa præualet, quæ iuuatur cõsuetudine.*
168 *Consuetudo quod in alienatione bonorum ecclesiæ inferioris non requiratur consensus capituli ecclesiæ cathedralis, ualet quia de hoc sunt opiniones inter doctores.*
169 *Consuetudo ꝙ emphyteusis ecclesiastica transeat ad extraneos hæredes ualet quia de hoc doctor uariè loquuntur.*
170 *Dubium quando est in iure, stamus consuetudini.*
171 *Consuetudo onerosa ecclesijs non ualet, nisi inter Doctores, de aliqua re dubium esset.*
172 *Consuetudo contra communem opi. docto.*
173 *Statutum inualidum roboratur à consuetudine interpretatiua.*
174 *Immunitatis concessio de qua dubitatur, confirmatur à consuetudine.*
175 *Consuetudo interpretatiua non exigitur ꝙ sit præscripta.*
176 *Infamis non efficitur ciuiliter condemnatus de crimine quòd infamet, sed uide ibi de ueritate, quia communiter tenetur contrarium.*
177 *Infamia facti irrogatur etiam ex processu inordinato.*
178 *Actio furti infamat, condictio furtiua non.*
Condictio generalis non infamat.
179 *Furti si quis sit condemnatus, nec appareat an actione furti, uel condictione furtiua, in dubio intelligitur condictione furtiua.*
Interpretatio facienda est ut infamia euitatur
180 *Tutor remotus in dubio intelligitur ex causa quæ non infamat.*
181 *Actio illa intentata in dubio uidetur quæ non infamat.*
182 *Infamis efficitur quis, ita per confessionem de crimine, sicut per condemnationem.*

183 *Confessus in criminali non habetur pro condemnato, & quare. nu. 185.*
184 *Infamis non redditur quis ex ficta condemnatione.*
186 *Confessio & condemnatio æquiparantur quo ad manifestandum delictum, sed non quo ad disponendum.*
187 *Prælatus licet notoriè criminosus sit, non tamen depositus intelligitur, nisi sequatur sententia.*
188 *Cautela Bar. ad euitandum infamiam reprobatur.*
189 *Infamia euitatur quando quis probationibus conuincitur, & soluit ante condemnationem.*
190 *Confessio ficta non infamat uera, sic.*
191 *Confessio ficta in multis habet uim ueræ confessionis.*
192 *Confessus fictè ex forma statuti non appellat.*
193 *Sententia ex inordinato processu ferri potest contra uerè confessum. secus contra fictum.*
194 *Notarius condemnatus ex uera confessione non potest instrumenta conficere. secus est in ficta.*
195 *Confessio ficta quæ insurgit ex facto reprobato infamat.*
196 *Infamatus de facto suspenditur ab officio donec se purgauerit.*
197 *Probatio facta de crimine pro quo actum est ciuiliter contra clericum, non facit ut puniatur criminaliter. uel quòd propter hoc priuetur beneficijs, quia actum ad hoc non fuit.*
198 *Papa crimen punire potest, licet ad id actum non fuerit.*
199 *Princeps iudicare potest non attenta forma petitionis.*
200 *Reus conuictus in iudicio ciuili, si assumeret defensionem dicendo se illud nō commisisse delictum, si conuincatur poterit puniri, licet ad hoc actum non fuerit.*
201 *Defensionē suscipiēs potest condemnari etiam in eo quod non fuit petitum.*
202 *Sententia non conformis libello ferri potest de partium consensu.*
203 *Acta & probationes factæ in causa ciuili non probant in criminali.*
204 *Pœna licet pecuniaria sit, est tamen odiosa, & liquidiores probationes requiruntur.*
205 *Probationes factæ in ciuili, faciunt præsumptionem, & aliqualem fidem.*
206 *Processus factus in causa ciuili idem operatur, quod fama, ut iudex possit in tali crimine ad inquisitionem procedere.*
Et facit sufficiens indicium ad torturam in nouo processu criminali. numero. 207.
208 *Confessio facta in causa ciuili, an probet in criminali.*
209 *Confessio facta in iudicio summario probat in plenario.*
210 *Infamis uirtute processu & sententiæ in causa ciuili repelli potest ab omni actu à quo infamis repellitur.*
Sententia lata contra unum in uno iudicio quo ad infamiam facit fidem in alio.
211 *Probatio legitima est illa quando sunt testes omni exceptione maiores, limita in causa ciuili. nu. 212.*
212 *Testes omni exceptione maiores qui dicentur.*
213 *Infamis infamia facti admittitur in ciuilibus, quamuis repellatur in criminalibus.*
214 *Testes idonei requiruntur etiam in ciuilibus.*
215 *Iuramentum in supplementum non defertur in criminalibus.*
216 *Testes duo in ciuilibus bene probant sine ratione, & causa de qua non sunt interrogati secus in criminalibus nu. 217.*
218 *Iudicis arbitrio committitur quæ crimina sint digna suspensione.*
Suspensione quæ crimina digna essent.
219 *Suspensio simpliciter facta, intelligitur donec satisfecerit, si facta sit pro contumacia. aliter secus. nu. 220.*
221 *Depositionis pœna non imponitur, nisi pro graui crimine.*
222 *Delicta grauia quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur. & nu. 226.*
223 *Clerico pro fornicatione quæ pœna imponatur.*
224 *Clericus celebrans sine lumine, deponitur.*
225 *Fornicationis crimen graue est in clericis.*
227 *Clerici in sacris castitatem promittunt.*
Fornicationis delictum minus graue est, quàm mendacium.
228 *Votum non inducitur ex simplici promissione castitatis facta à clericis etiam in sacris.*
229 *Fornicatio simplex dicitur etiam in presbytero.*
230 *Episcopus semper dicitur committere adulterium coeundo.*
231 *Electus non dicitur propriè episcopus ante consecrationem.*
232 *Sacerdos, qui filiam spiritualem cognoscit, quàm grauiter peccat.*
233 *Filia spiritualis dicitur illa, quæ est de parochia eius.*
234 *Religiosi expressè profitentur castitatem.*
235 *Clerici in sacris ex constitutione ecclesiæ tantum ad castitatem obligantur.*
236 *Degradatione quæ crimina digna sint.*
237 *Hæreticus depositus statim curiæ seculari traditur, nisi se uelit corrigere.*
Et an emendatio admittatur post condemnationem nu. 238.
239 *Hæreticus qui non uult se corrigere, detruditur in carcerem, prius tamen deponitur. nu. 240.*
241 *Falsi crimen an sit dignum depositione.*
Et habet multa specialia. nu. 242.
243 *Episcopo si quis contumeliam dixerit, uel constitutionem aduersus eum fecerit, qua pœna puniatur.*
244 *Inobedientia simplex non facit ut tradatur curiæ seculari, nec etiam præceptis apostolicis.*
245 *Mox etiam intelligitur cum interuallo.*
246 *Sortilegus qua pœna puniatur.*
247 *Degradatio duplex est, uerbalis, & realis.*
248 *Schismaticus qua pœna puniatur.*
249 *Schismatis delictum quandoque plus punitur, quàm idolatria.*
250 *Schismaticus quamuis reuertatur ad ecclesiam, non tamen promouetur sine dispensatione.*
251 *Schismaticum hæresi quando dicatur.*
252 *C. cum non ab homine, de iudi. an habeat locum in homicidio enormi.*
253 *Extensio non fit ubi tractatur quòd laicus ad spiritualia habilitetur.*
254 *Extensio à maioritate semper fit etiam in materia odiosa.*
255 *Delicta atrocissima de iure canonico non habent pœnam condignam.*
256 *Pœna perpetui carceris uidetur condigna pro crimine qualificato.*
257 *Idolorum cultores, & aruspices in perpetuo carcere recluduntur.*
258 *Clericus, & episcopus degradantur propter conspirationem factam contra dominum terræ.*
Conspiratio facta contra dominum terræ per clericum, uel episcopum qua pœna puniatur.

AT si clerici ¶Summatur, & diuidit vt per Abbatē hic. ¶ 1 †Primo no. duplicē modū ꝓbandi delictū ꝯ aliquē, videlicet ꝑ confessionē, vel cōuictionē. Primo de cōfessione idē ꝓbaī in c. fi. de resti. spo. in c. j. de accu. in vj. facit tex. ī l. j. de cōfes. ff. in l. proinde notandū. ff. ad leg. Aquil. in l. cū te. C. de trāsa. in l. gnaliter. C. de nō nu. pec. & in c. tuas. de proba. & longe maiorē vim habet cōfessio, q̄ aliæ ꝓbationes,[a] vt colligiī in d. c. j. de accu. in c. cū Ioānes. de fi. instr. & in c. j. de cōfes. in vj. facit qd̄ no. Inno. in c. quia plerīq;. col. j. de immu. eccl. & qd̄ voluit gl. no. ī §. illud. in auct. de æqua. do. & in l. in ꝯctibus. in prin. in ver. vno mō. C. de nō nu. pec. & per cōfessionē maior certitudo hr̄, q̄ per aliā probationem, vt no. Ant. de But. in rub. de proba. in fin. per tex. in c. tertio loco. j. de præsump. ¶ 2 †Secundo de cōuictione dr̄, q̄ fit testib. vel instr̄is, adeo q̄ ēt ꝯ papam 3 †duobus testibus crimē probari pōt, vt Abb. hic dicit allegando gl. in c. præsul. ij. q. iiij. 4 tex. †tñ ibi vr̄ ꝓbare ꝯrium dū inquit q̄ episcopus nisi cū lxx. 5 testib. & Card. cum lxiiij. †testib. non damnaī. Ergo à fortiori idē 6 in summo pontifice dicēdum videtur. †Sed rñdetur q̄ hodie nō habet locum quod dicitur in d. c. præsul. vt Abb. declarat in c. per tuas. in fi. de maio. & obe. & in c. licet vniuersis. de testi. Et no. Ro. in auct. similiter. C. ad l. Fal. in xxxiiij. speciali. in vlt. vol. col. pe. cū 7 fi. vt tradunt Mod. in d. c. per tuas. Et dum Abb. hic adducit q̄ †ēt per instrumentū ꝓbatur delictū, dicendum est vt Mod. late insistunt in c. cū in ecclesijs. de maio. & obed. ¶ Secundo nota q̄ hic dum ponuntur tanq̄ diuersa cōfessus, & cōuictus, s̄m Abb. colli-8 giī †q̄ cōfessus ꝓprie nō dr̄ cōuictus. Et ad hoc And. Sic. & Mod. etiā allegāt duo iura videlicet text. in l. ij. C. quorum ap. & in c. ex literis. de exces. præla. ad idē est tex. in c. testimoniū. j. de testi. in c. de hoc. de simo. & c. nos in quenq̄. in prin. ij. q. j. c. si quis clericus. lxxxj. dist. & in l. si quis ī hoc genus. C. de epis. & cle. Et dicit Abb. 9 hoc esse notandum propter statuta, † quæ faciunt mentionē de confessis, vt non habeant locum in conuictis, nec ecōtra. Sed cōtrarium in hoc tenet And. Sic. hic, dicens q̄ immo confessus pro-10 prie dicaī cōuictus, †q̄a ꝑ testes quis ꝓprie dr̄ cōuictus, d. l. ij. C. 11 quorū appel. †sed ille qui cōfiteī delictū, dr̄ testis ꝯ se. c. per tuas, de ꝓba. ergo cōfessus vr̄ ꝓprie conuictus Mod. rñdent q̄ proprie quis ꝯ seipsum non dicitur testificari. & posito q̄ sic, non vr̄ cōuictus ex solo eius testimonio, ex quo vnicus est. ¶ Ad hoc replicari pōt q̄ conuictio consideratur in testibus respectu probationis, & iste effectus probationis magis habetur ex propria confessione, quàm ex testibus, licet vnicus sit, & singularis, per ea, quæ dixi supra. in prin. Et opi. quā tenet do. And. Sic. prima facie cōprobari potest per tex. in l. qui sentētiam. C. de pe. ibi, cōfessione sua 12 cōuictus sit. †Nam etiam ex indicijs quis conuictus dicitur, d. l. ij. C. quo. app. ibi, argumentis conuictus. ergo à fortiori ex propria confessione hoc dicēdum videtur. & facit tex. in l. raptores. cum glo. C. de epis. & cle. ¶ Nō ob. tex. h̄ cū si. s̄. allegatis, in quibus tanquā diuersa ponunī cōuictus, & cōfessus, q̄a rñderi pōt q̄ diuersitas consideraī sicut. inter genus, & spēm, vt in rub. C. de serui. & aqua. & in Euangelio legiī, discipulis, & Petro. ¶ Vlterius tñ cogitāti finaliter magis placet quod Abb. dicit, vt proprie cōfessus 13 non dicatur conuictus, †quia conuictus dicitur ille, qui negat, & nō ille qui confitetur, vt est casus in l. fi. C. de execu. rei iudi. & est glo.

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Probationes. Adde Cor. consi. ccxxiiij. litera. eo. lib. iiij. pulchr. Iaso. in l. cum te. in iij. not. C. de transac. in l. si conuenerit. in iij. colū. in iij. limita. ff. de iur. om. iu. & nulla est efficacior probatio, q̄ partis confessio Alex. in consi. xiij. in prin. lib. j. & non minus probat, q̄ instrumentum. Io. de Ana. in consi. lv. quia dubia. col. j.

gl.no.in l.fi.in verbo coniuncta.C.de compenſa.Et idem glo.in l. ſi quis in hoc genus,in verbo,conuictos.C.de epiſ.& cle.Et iſtā concluſionē probat,& late tradit Fulg.in conſi.cxxiiij. pręppoſitis in ſecundo dubio.& ibi in terminis infert ad ſtatutum,put Abb. hic dicit,quod ſi loquitur de cōuicto,nō habebit locum ī cōfeſſo. & hoc verbum dicitur,atteta verborū pprietate.¶Sed inſpecta 14 mēte ſtatuti debet pſiderari an eſſet eadē ratio.† Quid enim ſi à ſtatuto conuictus appellare prohibeatur. vtique hoc etiam videt̄ habere locū in cōfeſſo,in quo maior ratio videt̄ prohibēdi appel 15 lationem,†ex quo regulariter confeſſus prohibetur appallare.c. cum ſpeciali.§.porro.de appel.& ij.q.vj.in c.quicunque & ad hoc facit qđ ĵ.dicam de iſto ſtatuto in gl.j.Et ſuperius dicta procedūt ſtricte,& proprie loquendo,ſed largo modo ēt cōfeſſus dici poteſt conuictus.Et hoc modo allegata.ſ.in contrarium intelliguntur,& in iuribus allegatis in ɔ̄rium nō ſimpliciter cōfeſſus appellatur ɔuictus,ſed ſm̄ quid dicitur conuictus cōfeſſione ſua.d.l. q. ſententiam.C.de pen.& conuictus argumentis.d.l.ij.C.quo app. 16 & ita Fulg.dicit in conſi.ſ.alleg.in ij.dub.¶†Tertio not. ꝙ confeſſio & acta facta coram iudice incompetenti, non ſufficiunt ad cōdemnationem.& hoc ſecundum Abb.intelligitur, quia vitiū pariter reſpicit confeſſionem,ſicut alia acta, aliàs ſecus, vt per eum hic.& idem Abb.in c.fin.col.iiij.de reſti.ſpo.not.Bal.in l. quid tamen.in prin.in verb.extra inducit.ff.de arbi.& not.Aret.in c. qua 17 liter.el.ij.in prin.col.xj.de accuſa.¶†Quarto. not. ꝙ confeſſio facta in iudicio præiudicat.ad idem text.in c.veſtra.vbi gloſ. de coha.cle.in c.olim.in fin.de verb.ſig.in c.fin.de reſti.ſpol. & in cap.j. 18 de accu.in vj.cum ſimi.ſupra ī prin.allegatis. † Et hoc procedit ēt a dato quòd proceſſus eſſet nullus, [a] quia ex tali cōfeſſione poteſt tamen puniri,vt eſt not.dictum Inno.in c.qualiter.el.ij. col. pen. de accu.ibi,non negamus tamen,& ſequit̄ Bart.in l.ſi confeſſus. ff.de cuſto.reo.Abb.hic,& in c.fin.in vlt.not.per illum text. de reſti.ſpol.& in conſil.xxv.attingam.col.fin.lib.j. & hoc dictum Inn. pro not.tradit Math.in not.liij.nota vtilem regulam.& idem no. Bald.in l.j.col.fin.C.de iud.in l.ij.in fin.C.de re iudi. Ang. in cōſi. xxvij.pro deciſione.cum ſi.vt tradit And.Sic.hic,& idem Bald. in rubr.ſupra eo.colū.pen.in auct.offeratur.C. de litis conteſ. in fin. Angel.in l.viro,atque vxore.ff.ſol.matri.Alexand.in conſi. xxiiij. viſo proceſſu.col.ij.lib.iij.in conſi.cxcvij.viſa inquiſitione.lib. iiij. & in l.ij.ff.de libe.& poſth.& Aret.in d.c.qualiter.in princ.col.xj. ¶Iſtud dictum Innocen.quòd communiter approbatur. Primo limitatur procedere, quando confeſſio fuit facta principaliter p 19 pter ſe.†Secus ſi incidenter [b] ſecundum Abb.hic poſt Bart. in d. b l.ſi confeſſus.Idem Abb.in c.j.col.fin.de excep.& in d.c.fin.in vlt. not.poſt.Ant.de But.ibi de reſti.ſpol.Angel.in d.l.viro,atque vxore.& Saly.in l.ij.C.de cuſt.reo.& ita ſimpliciter dicunt Moder.h̄, & idem ſequitur And.Sicu.in conſi.ij.col.v.lib.j.& in conſi.j. col. 20 ij.lib.ij.¶ †Sed iſta limitatio reſtringitur dupliciter. primo vt non habeat locum in crimine falſi, in quo quis puniri poteſt, etiam ex confeſſione facta incidenter,vt tradit Pet. de Anch. in conſil. 21 clxxij.circa primum.col.pen.verſ.ex cuius dictis. ¶†Secundo reſtringitur, vt puniri non poſſit in eodem iudicio, in quo incidenter fuit facta confeſſio, quia non agebatur ad hoc, & ſententia debet conformari libello.c.licet Heli.de ſimon.l.vt fundus. ff. communi diui.Sed in alio iudicio bene poterit puniri,vt not. voluit Inno.in c.per inquiſitionem.de elec.& ibi Abb.col.pen.verſ. ex quo nota ſingulariter.Et idem Abb.in c.ij.col.iij.in ij. lect. de confeſ.& idem voluit Bald.in l.mercalem.in fin.C.de condi.ob. turpem.cau.Nam confeſſio facta in vno iudicio,probat in alio.vt not.Anto.de But.in c.cum dilectus.per illum tex.in vj.not.de capel.mona.Bal.in l.j.col.fina.C.de eden.cum ſi.vt tradit ibi Alex. in pen.col.& prædicta limitatio etiam declaratur, vt per Aretin. 22 in d.c.qualiter.col.xj.¶Secundo dictum Inno.†limitatur non pcedere in confeſſione facta coram incompetenti, quæ confitenti non præiudicat,vt probatur in princi.hic,& in cap.olim. de reſcrip.quem tex.adducunt Mod.hic & idem not.Bald. per illum 23 text.in l.magiſteriæ.in ij.no.C.de iuriſ.om.iudi. dicēs† quòd licet delictum notorium ſit per cofeſſionem, iudex tamen incompetens non poteſt illud punire.& idem Angel.in l.j.col.fina.verſ.q d ſi confeſſio.C.de confeſ.Bart.in l.magiſtratibus.verſ. ſed quæro. ff.de iuriſd.om.iudi.cum ſi.vt tradit ibi Alexand.¶Sed aduertendum eſt,quia text.in d.c.olim,quem allegant Moder.hic, parum facit quia habet varios intellectus.& ſecundum Abbatem, ibi in confeſſione extraiudiciali intelligitur Similiter text. hic loquitur in iudice incompetenti,cuius iuriſdictio non poteſt prorogari.c. ſi diligenti.de foro competen. Et tali caſu iſta limitatio de plano procedit.ſecus videtur in iudice incompetenti, cuius iuriſdictio 24 prorogari poteſt. †quia confeſſio facta coram tali iudice præiudicare videtur.ita not. Angel.diſtinguit in l.j. in prin.ff. de confeſ. vbi allegat ad hoc Io.And.in addi.Spec.in tit.de confeſſ.§. ſequi 25 tur videre.in verſ.quinto non valet.Et ratio videtur.†quia per cōfeſſionem prorogatio iuriſdictionis facta videtur,per ea,quæ no. in l.j.ff.de iudi.& in ſimili.caſu tradit Angel. Aret. in tract. maleficiorum.in verbo comparent dicti inquiſiti,& confitentur totū. 26 in verſ.quæro an confeſſus.Dicta tamen ratio inducte†prorogationis non haberet locum in iudicio inquiſitionis, in quo prorogatio fieri non poteſt.vt not.Bald. in l.j.in fin. C. vbi de crimi. agi opor.& in l.j.C.de ſica.in verſ.& aduerte.& Nellus tradit in trac. bannitorum.in ij.parte primi temporis.q.ij. ¶Tertio dictum Innocentij,non haberet locum,quādo quis eſſet tutus præſcriptio c ne [c] ſtatuti,ita †quòd contra eum non poſſet inquiri de crimine, 27 nam tunc confeſſio eius non nocet.ita dicunt Mod.hic, allegando ſimpliciter Maria.in cap.de his.de accuſa.vbi dicit Senis ſe ita conſuluiſſe,& ego,dum legerem ibi, vidi originaliter conſilium dom.Maria.& cum iterum caſus ſimilis occurriſſet, ita iudicatū fuit.Et de hoc etiam dictum Bald. allegatur in quibuſdam lecturis.in l.genero.ff.de his,qui notant.inf.& tunc etiam reperi Bald. expreſſe hoc decidentem in cap.fina.col.vj. verſ. pone quòd maleficium.de offi.deleg.& idem ſentit Card.in clem.j.in x.q.de cō 28 ſan.& affi.Et ad hoc facit,†quia paria ſunt ſolutum eſſe, vel præſcriptum.l. ſi pupillus. in fin. vbi Bart.ff. de admi. tuto. l. ſed & ſi vnius.§.prætor.ait.ff.de iniurijs. cum ſi. vt aliàs dixi in rubr. infra de proba.col.xiiij.¶Quarto dictum Inno. intelligitur in eo, qui 29 vocatus fuit ad iudicium.†ſecus ſi ipſe reus accedat, & confiteatur,vt not. Abbas in d.cap.de hoc.column.ij.infra de ſimon. Sed hoc intelligitur quantum ad hoc vt pęna mitigari poſſit propter ſpontaneam confeſſionem,erit tamen puniendus vt infra videbi 30 mus.¶†Quinto limitatur in confeſſione facta ſimpliciter,& expreſſe.ſecus ſi implicita ſit,vt not.Domi.in cap.j.circa fin. verſi.& not.de reſti.in vj.per gloſſ.ibi, quæ dicit quòd opponens accuſa- 31 tori† quòd fuit ſocius criminis,dicitur fateri.& tamen ex tali confeſſione non punitur. Sed iſta limitatio ſatis comprehendi videtur ſub prima de cōfeſſione facta incidēter. Et idem Ant.de Bu. in cap. fina. colum. fina. verſ. vltimo noto. de reſt. ſpol. vbi in 32 effectu ponit quòd Dom.dicit in loco præal. ¶† Sexto limitatur in confeſsione vera,eſt & expreſſa, ſecus in tacita, & ficta, quæ d per contumaciam [d] inducitur,ſecundum Bald.in l.j. col. fina. in prin.verſ.item dicit.C. de confeſ. Et hoc idem latius Bald. tradit in addi.Spec. in titul. de accu. col. antepen. verſ. not. quòd vbi libellus. Et hoc dictum pro ſingulari refert & ſequitur Ang. Aret.in tract. maleficiorum. in verſ. qui iudex videns quòd inquiſiti.col.vj.verſ. ſis igitur multum cautus tu iudex, & idem tenet Bald.in l.ij.§.quòd ſi actor.circa fin. verſi. & facit ad quæſtionem.C.de iura. calum. & in l. error. circa fin.verſic. tu dic. C. de iur.& fac. ign.& ad hoc eſt bonus tex. & ibi Bald.in l. ſi filius. la .ij ff.de interro.actio.& no.etiam Alex.in cōſi.cxxvij.viſa inqui 33 ſitione.col.j.lib.iiij.¶†Septimo limitatur, quando libellus accuſationis,vel inquiſitionis ineptus fuit. quia tunc non preiudicat confeſſio, vt not.probat, & concludit Angel.in conſi.clxxviij. viſis actis.vbi refert de facto, Peruſij obtinuiſſe ī ſyndicatu domini Raynerij de Lanfranchis, de Piſis. Et hoc pluribus medijs leuibus,tamen And.Sic.hic ſequitur,dicens ſe ita conſuluiſſe,& obtentum fuiſſe Bononię,& idem Angel.tradit in cōſi.ccxcvij. pro prædictis.Et pro iſta opinione videtur dictum Bal. in l.ij.§. quòd ſi actor.C.de iura.calum. col. fin. verſ. vlterius noto. vbi inquit 34 †quòd ſi libellus ſit ineptus, vel non concludens, non poteſt reus ex vera nec ficta confeſſione condemnari & idem Bal.in cō ſil. cxlviij. poſito. in fin. libr. iiij. ¶Sed tamen contrarium vo 35 luit expreſſe Bald. in l.ij. circa fin. C. de re iudi. vbi inquit† ꝙ confeſſus non poteſt opponere de ineptitudine libelli, vel de alio ordine iudiciario non ſeruato. allegat text. in cap. fina. de reſtitu.ſpol. & ibi Anto. de But. ix.not. per illum text. & idem Bald. in l. ſed & ſi dolo. §. item exigit. aliàs eſt l. ff. de dolo. di 36 cens quòd licet libellus non ſit bene formatus, † ſi tamen reus confitetur, erit condemnandus. allegat bonum text. in cle.cōſtitutionem. in fin. de elect. & hoc videtur eſſe de mente Innocen.in d.c.qualiter,& quando, & aliorum in locis præallega. dū ſimpliciter

ADDITIONES.

a ¶Nullus.Angel.Aret.in trac.maleſi.ver.comparuerunt dicti inquiſiti.& confitentur totum vbi Auguſt. de Arimino male reprehendit Auguſt. adde Hippoly. Marſ.ſing.ccj.

b ¶Syl.Ald. Incidenter.Vide Hippol Marſi.in l.j.in prin.col.xv.& in §.diuus Antoninus.in pen.col.ff.de quæſtio.

c ¶Præſcriptione.Idem Deci.in l.magiſtratibus.de iuriſd.om. iudi & ſic male dixit Ang.Aret in d.tract.maleſi.in verſ.comparent dicti inquiſiti.& conſ.totum.

d ¶Contumaciam. Quia ex ea ſola non fertur ſententia, donec de crimine conſtet probatione facta in abſentem.

simpliciter loquuntur, & dicunt confitentem posse condemnari, non obstante nullitate processus. Nec Ang. in cons. clxxviij. supra allegato videtur præcise firmare contrarium. sed solum dicit, quod non debet pęna ordinaria delicti puniri, & finaliter ibi concludit quod licet ex tali confessione puniri possit iudex tñ nõ cogitur si non vult, & si hoc non facit, in syndicatu nõ tenet. quod notandum est, quia notabilis declaratio ad dictum Inno. colligitur, & laborandum erit in habendo iudicem propitium. ¶ 37 †Octauo limitatur in confessione rei facta in tormentis, nõ præcedentibus iudicijs, quia non præiudicat. [a] vt probatur in l. pe. secundum vnam lec. & ibi Bart. ff. de quæst. & sequitur Floria. in l. emptorem. in prin. ff. de act. empt. cum si. vt tradunt Mod. hic, & hoc idem voluit Gand. in tract. maleficiorum in rub. de quæstio. & tormentis in v. col. versi. item pone. vbi alleg. bonum tex. in l. diuus. §. ex quib. cau. ff. de quæstio. & idem sequitur Imo. in l. qui aliena. §. Celsus. ff. de acqui. hær. in fin. cum concor. vt ibi prosequitur Alex. & idem Imo. in cõsi. cix. visa inquisitione. Rom. in consi. clxvij. Anto. accusatus. & Ioan. de ana. in consi. xvij. visa relatione. & late Alex. in cons. v. in causa inquisitionis. col. .lib. j. Et idem consilium repetitum est in cõs. xciij. eo. lib. & idem Alexand. in consi. cxliiij. post redditum lib. ij. & in consi. j. lib. iij. & in consil. lij. viso themate. lib. iij. & Raph. Cu. in consi. cxxxviij. hoc maxime & Fulg. in cõsi cvij. super eo. col. iij. & 38 in consil. cxlix. super inquisitione. in fin. †vbi dicit hoc etiam procedere non obstante quòd iudici datum esset arbitrium, quod per hoc ista defensio non tollitur, quod notandum est, & licet indicia postea superueniant, non tamen illa confessio cõfirmatur, vt no. Bald. dicit in cap. ad nostram. circa fin. de proba. & secundum prędicta limitatur text. in cap. j. de accus. in vj. ¶ 39 †Nono limitatur, nisi delictum deductum fuerit cum qualitate, & reus confiteatur illud simpliciter, nam ex cõfessione tali non poterit puniri, vt no. colligitur ex dictis Io. de ana. in rub. de accusa. & idem videtur velle Rom. in d. consil. clxvij. Ant. accusatus. col. fin. & do. Signo. in consil. x. in q. vertente. col. fin. ¶ Sed tamen contrarium tenet in hoc Bald. in l. & si seuerior. col. fina. C. ex quib. cau. infa. irro. & in l. quid ergo. §. pęna grauior. ff. de his, qui notan. infa. in repet. col. iiij. ver. iuxta hoc quæro, & idem tenet expresse Ange. in l. denunciasse. §. quid tamen. ff. de adulte. concordãdo opinio. dici potest 40 †quod iudex punire possit, si velit, sed quòd non teneatur. [b] ¶ †Postremo quod supra dictum est in primo notabili de confessione facta 41 in iudicio quòd præiudicat, hoc sane intelligitur, quando ius talem confessionem non respuit, vt est glos. in l. pen. in glo. mag. C. de confes. facit text. in l. confessionibus. ff. de interro. act. & l. inde 42 Naratius. §. fin. & l. seq. ff. ad leg. Aquil. †Et licet quis sponte cõfiteatur, non est semper adhibenda fides. l. j. §. si quis vltro. ff. de quæstio. requiritur enim quòd confessio si verisimilis. [c] †vt no. Bal. 43 in l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cle. versi. deinde not. cum si. vt tradit Barth. Vero. in consi. xxxiij. multa possent. col. penul. & Io. de ana. in consi. xvij. supra alle. & Imo. in d. consi. cix. & Raph. Cu. in d. consi. cxxxviij. & facit quod tradit do. Signo. in cõsi. cxv. in q. petri. & in consi. clvj. in processu, & quod not. Bart. in l. j. §. accusationem. ff. de accus. cum simi. vt tra. Alexand. in consil. xix. in causa inquisitionis, lib. iij. & cum supradictis etiã concordat Ant. 44 de But. in cap. fin. col. v. versi. requiritur etiã, de confessis. ¶ †Quinto nota quod quædam crimina digna sunt suspensione, quædam de45 positione. Et dicit Abb. hic, †quòd depositio est perpetua remotio ab altaris ministerio, suspensio vero est ad tempus. Et idem Bald. dicit in auc. habita. C. ne fi. pro pa. colũ. vj. ver. sequitur in li46 tera. †Et ideo si suspensio perpetua esset, in effectu idem esset, quod depositio, vt dicit Ant. de But. hic, in vlt. not. & no. Arch. in cap. ij. lxxxiij. dist. & Domi. ibi sequitur. Et idem Domi. in cap. ij. 47 in princ. circa fin. de pen. in vj. †Et cum depositio perpetua sit, de natura eius, depositus simpliciter, intelligitur quod perpetuo depositus sit, licet hoc non exprimatur, vt per gloss. not. in cap. j. glo. fin. l. dist. vbi Domi. Et de multiplici specie suspensionis habetur 48 per glo. in cap. cupientes. in verbo suspensi. de pœnis. †Et de effectu suspensionis plura Abb. tradit in c. cum Vintonień. colum. 49 iij. de elect. ¶ †Sexto not. quòd paria sunt quo ad pęne imposi50 tionem, quòd quis, confiteatur, vel conuictus sit. †Et hoc secundum Abb. intelligitur, quando metu probationis quis confitetur, secus si sponte, vt per glos. in cap. de hoc, in verbo, in iure. de simo. Et ad idem glo. xv. q. vltim. in summa. & xxiiij. dist. in cap. fi. 51 in glo. j. & l. dist. in cap. præsbyterum. †Et adde notabiliter quòd quandoque etiam plus punitur, qui timore probationis confitetur, quàm si conuictus esset. Hoc patet in iudicio inquisitionis, 52 †vbi contra conuictum pęna mitigatur. cap. inquisitionis. c. qua53 liter, & quando. de accus. †Et tamen confitenti in tali iudicio ordinaria pęna imponitur, vt not. Inno. in d. cap. qualiter. el. ij. & ibi Abb. col. vj. versi. circa hoc moueo dubium, & idem Abb. in cap. per inquisitionem. in fin. de elec. & est text. no. in cap. fin. de celemis. & ibi etiam Abb. in vlti. not. ad idem tex. in c. ij. de cõfes. & dicit Host. in d. cap. de hoc, quòd etiam quando timore proba. quis 54 cõfitetur, aliqualiter parcẽdum erit. †sed Abb. ibi hoc reprobat, quia iura parem pęnam imponũt. Idem tñ Abb. hic sequitur illud dictum Host. & videtur verius secundum quod j. dicã, quia accusator tũc puro onere probãdi releuat, & quia probatio potuisset esse nõ legitima. ar. l. eum qui. ff. de iureiu. Et concludendum videt quod con55 fessus, & conuictus, eadẽ pęna puniatur, si pęna certa sit. †Secus si arbitrio iudicis imponatur. Vel dicamus quod pari pęna puniatur, nisi lex vlterius procedat remittendo pęnã confitenti. Et pro ista ęquiparatione facit tex. in cap. cum olim. de rerum permu. Nec ob. quod mitius ibi agatur cum eo qui fuit confessus, ex quo ibi solũ priuatur beneficio, & non deponitur prout ordinaria pęna illius delicti postularet ca. ij. de confes. vt dicunt Moder. hoc post Doc. in d. cap. fin. xxiij. dist. quia respondetur quòd hoc idem in d. c. cum olim. est in conuicto, qui ibi non deponitur, & sic in vtroque pęna relaxatur. ergo à pari procedunt ibi confessus, & cõuictus. 56 †Et notandum est, quod quando pęna ipso iure imponitur, illa nunquam minuitur propter confessionem, vt dicunt Moder. in c. de hoc. de simo. alleg. dictum Bart. in l. id quòd seruo. §. j. de pec. leg. 57 †Sed illud dictum Bart. nihil facit, qui loquitur solum de negatione, & dicit quod quando ipso iure pęna imponit, illa per negationẽ, nõ debet augeri, quia cõdẽnatio vr tãquã contra negantẽ, iõ ex alia negatione nõ crescit, put et dictũ Bar. declarat Pet. de anch. in c. perpetue. in ver. tu. et adde de elec. in vj. & iõ pdicta oĩno cessant in cõ58 fessione, de qua agitur. †Septimo nota quod pęna debet delicto commensurari. ad idem tex. in c. quæsiuit. de his, quæ fiunt à ma. par. ca. in c. non afferamus stateras. in fin. xiiij. q. j. & idem probatur in cap. felicis. §. illud. de pœnis in vj. & in §. quia vero. in auc. vt fra59 trum filij, †& ideo ex maioritate pęne maius delictum arguitur, vt tradit glos. not. in cap. meliore proposito. xxvij. q. j. in glos. ij. & not. Bart. in l. Meuia. in princi. ff. de accu. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. & idem Bald. in l. nemo. in fin. C. de sum. Tri. in auc. clericus. col. ij. C. de epis. & cle. in l. si fugitiui. col. j. C. de seru. fug. in l. j. col. ij. versi. iiij. oppo. C. qui accu. & hoc idem Cal. dicit in 60 consi. j. in tit. de accusa. †ex quo alias consului quod maius esset delictum furtum pro quo pęna capitis, quàm homici61 dium, pro quo erat pęna furcarum imponitur, †quia pęna furcarum erat maior, vt no. decidit Bald. in l. omnes. C. de dela. libr. x. quem refert & sequitur Ioan. de ana. in cap. fin. col. x. de collus. deteg. facit quod not. Bart. in l. desertorem. ff. de re mil. in l. capitalium. §. serui. ff. de penis. & in proprijs terminis hoc tradit Bald. in consi. ccclviij. præmittendum est, in iij. lib. Et ita iudicatum fuit Luce, in causa magni ponderis. licet aliter consuluisset. d. Bart. Sozi. primo leuiter, deinde viso consi. meo multum laborauit, vt patet in consil. suo clvij. vbi refert ad literam rationes meas, quæ hñr in consi. lxv. & conatur respõdere, & minus [d] sufficienter. ¶ Et quod supra dixi procedit regulariter, quandoque tamen contingit† quod grauior pęna 62 imponitur, quàm natura delicti postularet, vt Abb. hic dicit per glo. in cap. admonere. in ver. existentes. xxiij. q. ij. ad idem gl. in c. decenter. lxxxix. dist. & in c. cito turpem, in ver. durior. j. q. j. Et propter hoc dicit. d. Abb. no. in cap. perpẽdimus. col. ij. de sen. excõ. 63 †quòd pęna, quæ imposita pro minori delicto reperitur, nõ extẽ64 ditur ad maius. †Et ad cognoscendum quod dicatur esse maius delictum, not. Bart. in consi. ccxvij. ad declarationem Car. in cle. 65 ad nostrã. ver. vij. in ij. q. de hæreti. †vbi inquit illud esse maius quod est magis contra nãm, [e] & propter hoc concludit quod maius peccatũ est men66 daciũ, quam fornicatio. ¶ †Octauo, & vltimo no. secundum Aret. quod cõfessio delicti facta coram iudice incompetenti, non facit indiciũ. ita dicit

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Pręiudicat Vide late Hyp. Mar. in l. j. in prin. in vj. col. ff. de quæstio. & vide omnino Deci. in c. tertio loco. col. fi. in fi. de proba. vbi nouiter limitat istam conclusionem vltra dicta hic per eum.

b ¶Nõ teneatur. Idem Deci. supra de rescri. c. ij. nu. 13. vbi Fran. Ripa nu. 67. cum eo transit. Sed dd'm quod confessio simplex relata ad articulum, implicat qualitates in eo contentas. Secus si tantum fatetur factum, quia non includitur qualitas in cõfessione non expressa. Bart. Bal. & Ang. in l. si cui. ij. §. j. de leg. j. & Ang. Areti. in trac. malefi. ver. comparent dicti inquisiti. confiten. totum.

c ¶Verisimilis. Ancha. cos. xxiiij. visa inquisitione, Aut. c. vlt. de confess. Cepol. causarum crimi. consi. xxxij. quidam rustici. Hippoly. Marsi. in lib. j. in prin. l. de minore, in prin. ff. de quæstioni. & in rub. de proba. & in sing. cccxxix. Philip. Dec. j. de proba. c. iurauit. l. cum te. nu. 4. C. de transac. & consi. dxcvj. nu. 10.

d ¶Et minus. Immo sufficiẽter, & bene respõdet. Inuenio quod d. Philip. Deci. sæpe in eadem causa consuluit contra Barth. Sozi. & in suis lecturis se iactat secundum se contra Sozi. iudicatum. vt in l. si donatione. C. de collatio. suo cons. xx. contra cons. Sozi. ccxcv. & hic de suo consil. lxv. contra illud Sozi. clvij. Sed in vtroque male consuluit Dec. & peius secundum eius consilium iudicatum fuit.

e ¶Naturam. Transeat respectu dictæ circũstantiæ, sed non valet consequentia simpliciter, nec infinita circunstantiarum varietas patitur certum dari regulam.

dicit ipſe probari hic, in verbo, aliquatenus, ad idem in ſimili eſt tex. in c. de cætero. j. de teſtib. vbi etiam Arc. per illum tex. in verbo, aliquatenus, †concludit quòd laici examinati contra clericũ in cauſa criminali, non faciunt indicium, quia præciſe ibi prohibentur, propter illam dictionem, aliquatenus. Et vlterius etiam iſte tex. ad hoc aliter induci poteſt, dum dicitur quòd clerici non ſunt propter hoc aliquatenus condemnandi. † Nam illa dictio, propter, denotat cauſam remotam. l. eo tempore. §. fin. vbi Bart. ff. de pen. ergo videtur quòd non facit indicium, quia ſi ex tali confeſſione oriatur indicium, quo mediante reus poſitus ad torturam confiteretur, & eſſet condemnatus, ſaltem mediante videretur propter hoc cõdemnatus, & illud indicium ſaltem fuiſſet cauſa remota condemnationis. Sed tamẽ ad iſta reſponderi poteſt, primo quòd licet iſta verba præciſa ſint, tamen intelliguntur ſtante confeſſione iudiciali & reſpectu confeſſionis iudicialis, de qua tex. hic loquitur. ſed reſpectu iudicij, quod ẽt habeť ex cõfeſſione extraiudiciali non loquitur hic. ¶ Secũdo, quia loquiť tex. reſpectu plene ꝓbationis, quæ habeť ex confeſſione iudiciali, & immediate producit effectũ condemnationis, & iſto reſpectu nõ ſolum immediate, ſed nec etiam mediate condemnari põt, quia etiã ſi nouus proceſſus corã epiſcopo inchoareť, non poterit ab eo condemnari vigore dictę cõfeſſionis, & hoc modo verificatur quòd nec ẽt mediate ex tali confeſſione condemnari põt. Sed reſpectu iudicij hic non loquitur, & quia licet faceret indiciũ, quo mediãte reus poſitus ad torturam confiteretur diceretur ex†indicio tali condemnatus. l. j. vbi Bal. no. per illũ tex. in quibus cau. ſer. pro pre. lib. acci. & iſta notanda ſunt ad ea quæ inferius dicenda occurrunt. ¶ In glo. j. quod dr̃ de purgatione. Abb. dicit verũ eſſe, prout gl. loquiť. ſ. quãdo multũ grauata ſit eius opinio, vt per eũ hic. †Et hoc idẽ cõprobať, quia propter vehementẽ infamiam de ſcandalo præſumitur. c. fi. in princ. de colluſ. deteg. & †propter ſolũ ſcandalũ, purgatio indicitur. c. inter ſolicitudines, de purga. cano. & tali caſu purgatio non indicitur propter infamiam, ſed propter ſcandalum, & ita dicunt Aret. & Moder. hic. ¶ Sed aduertendum eſt, quia tex. in d. c. fi. de colluſ. detegen. non videtur bene probare ꝙ propter magnam infamiã præſumatur de ſcandalo, quia videtur ponderare magnam grauitatem infamię, dũ inquit, in tantum clamor inualuit, ꝙ ſine ſcandalo diſſimulare nõ põt. Et tex. in d. c. inter ſolicitudines, videť probare ꝙ ẽt immediate propter vulgatã infamiã abſq; ſcandalo canonica purgatio indicatur, dum inquit, attendentes vulgatam infamiam graue ſcandalũ, & vehementẽ ſuſpicionẽ. deinde dicit quòd propter quodlibet eorum, purgatio indicenda ſit, & ſic dictum glo. ſimpliciter ibi probari vr̃, niſi dicamus ꝙ ibi loquatur de ſcãdalo, quãdo expreſſe conſtat, & per hoc non excluditur ſcandalum præſumptũ quod ex graui infamia præſumitur. Et cõcludendo prima concluſio ſit, ꝙ †propter infamiam grauem ſit pręſumptio ſcãdali, prout Abb. & Mod. dicunt, & ad hoc videtur tex. in c. ſi plebe. ij. q. v. vbi infamia infertur ad ſcandalum. ¶ †Secunda concluſio eſt, ſecundũ Arc. ꝙ ſi infamia ſit ſimplex abſq; ſcandalo, & originem habuit à maleuolis, hoc prout procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur. c. cũ in iuuentute. §. nos autẽ. de purga. cano. ¶ Tertio Arc. concludit, ꝙ ſi infamia orta ſit à maleuolis hoc non procurantibus. †ꝙ purgatio indici poteſt, per tex. in c. pręsbyter ſi à plebe. ij. q. v. & in d. c. inter ſolicitudines. in prin. ¶ †Mod. in hac vltima concluſione tenent contra Aret. quòd ſi infamia originẽ habuit à maleuolis ſimpliciter, non indicatur purgatio, vt per gl. quæ hoc tenet in cap. in cunctis. in verſi. maledicorum. xj. q. iij. & quia iſta qualitas requiſita, quòd infamia non oriatur à maleuolis. c. qualiter. el ij. verſi. ex quibus accuſationibus, ibi, non maleuolis. ¶ Non obſt. tex. in d. c. inter ſolicitudines. quia reſpondent Moder. quod erat ibi infamatus ab alijs, & non ab accuſatore, prout dicebat Arc. Vel aliter poteſt reſponderi quod ibi erat grauis infamia cum ſcandalo, ſaltem præſumpto, merito purgatio indicitur, per ſupradicta. ¶ Non obſt. cap. pręsbyter ſi à plebe. ad quod Mod. non reſpondent quia dici poteſt quod ẽt ibi de ſcandalo agebatur vt colligitur ibi ne populi fidelium in eo ſcandalũ patiantur. Sed tamen pro opi. Arc. videtur text. in c. accedens. de purga. can. vbi infamatus à maleuolis cogitur ſe purgare. Non ob. cap. qualiter, & quando. vbi infamia non debet habere ortũ à maliuolis, quia loquitur quo ad proceſſum inquiſitionis, & nõ reſpectu purgationis, de qua agitur & de qua loquitur tex. in d. c. accedens. Et concludendo dici poteſt hoc eſſe in facultate ſuperioris, vt colligitur in d. c. cum in iuuentute. de purg. can. vbi propter importunitatem petentis conceſſa fuit. ¶ †Secũdo ex gl. ſ'm Abb. colligitur ꝙ deficiens in purgatione cano. ficte, & non vere dicitur conuictus. Vnde infert ꝙ ſtatutum de conuicto, non haberet locum in †ficte conuicto, poſt Ant. de But. hic col. iiij. in fin. & idem Abb. in c. inter ſolicitudines. circa fin. per gl. j. de purg. cano. & in c. inſinuatum. col. ij. de ſimo. & eſt regula cõis ꝙ †ſtatutũ proprie intelligatur, & ſic in caſu vero, & nõ habet locũ in caſu ſiſco, vt no. Bar. in l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. geſt. in l. j. §. hoc interdictũ. ff. de fonte. facit tex. in l. fi. C. de his, qui veni. eta. impetra. †Et ideo ſtatutum de conſenſu, de vero, & non ficto intelligitur, vt no. Bal. in l. ij. §. voluntate. in ij. not. ff. ſol. ma. †Et ſtatutum de homicidio, de vero, & non ficto intelligitur, vt not. Bal. in l. tranſigere. col. iiij. in verſi. & facit ad quæſtionẽ. C. de tranſac. † Et ſtatutum de contumace vero intelligitur, vt not. Ang. in conſi. clxxxvj. viſis. col. j. & conſi. ccxxvj. viſis igitur cum ſimi. vt no. Alexã. in l. j. §. lex falcidia. in iij. no. ff. ad leg. Fal. in l. adoptiuum. in prin. ff. de in ius voc. & in d. l. tranſigere. col. pen. & in conſ. lxxxij. perſpectis colum. iij. lib. ij. ¶ Nec ob. prædicte concluſioni, ſi dicatur ꝙ † ſtatutum debet intelligi ſ'm ius cõe, vt no. in l. ij. C. de noxa. in c. cum dilectus. de cõſue. quia Abb. rñdet in d. c. inſinuatũ. ꝙ illud verũ ſit, qñ ius cõe procedit ſecũdũ veritatem. ſecus ſi per fictionem, per ſupradicta. ¶ Prædicta concluſio limitatur dupliciter, primo niſi ſtatutũ diſponeret ꝙ †deficiẽs in purgatione cano. haberetur ꝓ conuicto, vt in ſimili no. Bal. in l. oẽs pop. col. x. ver. vnde quæro. ff. de iuſti. & iure. †De ſtatuto ꝙ bannitus habeať ꝓ confeſſo, nã intelligiť haberi pro confeſſo quo ad omnem effectum, qui ex vera cõfeſſione inſurgit, quia à ſtatuto facta eſt æquiparatio. facit text. in l. j. §. lex Falcidia. & quod ibi Bar. ff. ad leg. Falci. Et idem tradit Ioã. de Imo. in l. ſi inſulã, de ver. ob. quem refert, & ſequitur Io. de Ana. in d. c. inſinuatũ. de ſimo. Et not. do. Nell. in tractatu bannitorum in quarta parte primi tẽporis in j. q. facit quod not. Bar. in l. abſentẽ. col. pen. ff. de pœn. & quod no. Bald. in l. qm̃. in v. not. ff. de his, qui notan. infa. in l. ſi tutor. C. de interdi. ma. Et quod not. Abb. ꝑ illũ tex. in c. ad audientiã. de cle. non reſi. Ad idẽ facit tex. in l. Deo nobis. C. de epiſ. & cle. cum ſimi. vt tradit Alexã. in conſi. clxxix. viſo proceſſu. col. iiij. lib. v. †Secundo limitatur à maioritate rationis, quia ſtatutũ de conuictis haberet locum in ficte cõuictis. ſi enim pœna à ſtatuto minuať conuictis, à fortiori ficte cõuictis alleuiata intelligitur. vt no. Abb. & Io. de Ana. in d. c. inſinuatum. †Nam ẽt in ſtatutis a maioritate rõnis arguiť. & ſtatutum ampliatur, vt no. Bal. in l. affinitatis. in verſi. pone ſtatutũ. C. com. de ſucceſ. in l. quod vero. ver. ſed pone. ff. de leg. in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſo. ma. in l. venia. in fi. C. de in ius vo. †Et quia ẽt in ſentẽtia odioſa arguiť à maioritate rõnis l. qui indignus. ff. de ſena. in l. cui pacto. ff. de ſer. expor. & in l. relegatorum. §. poteſt. ff. de interdi. & rele. ¶ †Et dũ Abb. dicit ꝙ ficte cõfeſſiones nõ extenduntur ad aliãs perſonas, idem no. Bal. in l. ij. col. fin. ver. ſed iuxta prædicta quæruntur. C. de eden. cũ ſi. vt tradit ibi Alex. in ver. ſeptima concluſio. & idem Alex. in l. cum filius. ff. de ver. ob. & idem Ang. in conſi. cclxxvj. pũcta ſunt. col. ij. & in conſi. cccviij. factum eſt tale. col. pen. & Raph. Cu. in conſi. cxlvj. Simõ col. pe. †quod tñ limitatur, niſi alia perſona veniret, vt ſucceſſor vniuerſalis, vel ſingulis ex iure ſui auctoris, vt probatur in l. ſi ſuperatus. §. fi. ff. de pig. ¶ In fi. gl. Ad cõtrariũ plures ſolutiones referunť, & ex his, quæ in ſecũda ſolutione Abb. dicit tres cõcluſiones colligũtur. †Prima eſt, ꝙ acta facta coram ſeculari, faciunt fidem coram eccleſiaſtico, ſi producuntur ad eundem finem, & inter eaſdẽ perſonas, per tex. in c. fin. de exce. in vj. nam in tali caſu habet locum exceptio rei iudicate, vt ꝑ gl. ibi in verbo, admitti. †Et hoc intelligiť, qñ ſententia fuit valida. ſecus ſi nulla fuiſſet, vel euidenter iniqua, prout illum tex. declarat Pe. de Anch. in conſi. ccclxxxiij. Retento ordine dubiorũ. col. pe. & hoc clarum eſt per tex. in l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iud. cum ſi. †Et idem Abb. hoc dicit. ſi facta producantur ad iſtum effectum vt eccleſiaſticus adiuuet ſecularem, interponendo eius cẽſuras. & idem Abb. latius hoc tradit in cap. j. de offi. ordi. colum. pen. & fi. Et licet tex. in cap. fi. loquatur in ſententia, † idem tamẽ eſt in actis, prout Abb. hic loquitur, quia idem iudicatur de actis, quod de ſententia, vt no. Inno. in c. cauſam quæ. el j. de teſti. cum ſimi. vt Mod. ibi tradunt, col. v. & per tex. in d. c. fin. videndum eſt quod no. Bald. in l. fi. ff. de ſer. Mod. referunt in d. c. cauſam, quæ. col. j. ¶ †Secunda concluſio eſt, ꝙ ſi acta coram ſeculari principaliter producuntur coram eccleſiaſtico, & eccleſiaſticus imponat pœnam pro delicto in actis forte tacite comprehenſo, tunc ſecũdum Abb. non poteſt. quia variatur modus agendi, per c. veniẽs. el ij. de teſti. & quia de delicto eiuſdem hominis ſæpius queri nõ debet, vt per eum hic, & dum allegat d. c. veniens. Iſta concluſio debet declarari prout Bar. no. in l. ij. §. hoc edicto. ff. vi bo. rap. colum. iiij. ver. quæro vtrum, vbi inquit† ꝙ acta facta in iudicio ſummario, non faciũt fidem in alio iudicio plenario, etiam inter eaſdem perſonas, per d. cap. veniens, & not. Abb. poſt alios in c. cauſam, quę. de teſti. & idem in ſententia l. pen. cum glo. ff. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. & not. Bart. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in v. oppo.

Margin numbers: 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95

v.oppo.ff.de ver.obliga.& in l.j.C.de ordi.iudi.Et secundum hoc dictum Abb.de delicto in actis forte tacite comprehenso, esset intelligendum, q de tali delicto aliqualiter fuerit cognitum coram seculari. Et ista secunda conclusio Abb.attenta ratione eius habetet locum non solum coram ecclesiastico, prout Abb.loquitur sed etiam coram alio seculari.quia militat eadem ratio.Et sm hoc à cessante rõne esset dicendũ, q si in priori iudicio summa-
96 rio, vel incidenter agitato, fuisse plene probatũ, † q tales pbationes plene probarent coram alio iudice seculari, vt no.Bar. in l.j. col.iij.C.de ordi.iud.Bal.in l.si iudex.ff.de his, qui sunt vel alie.iu. ver.sed quæritur.& late Abb.in consi.l.circa q.vertentem.lib.j.cũ si.vt dixi in consi.xcvj.Ita etiam probaret coram ecclesiastico.qđ tamen non videtur verum, vt statim dicam. Et secundum prædicta secunda ratio, quam Abb.adducit, non bene adaptatur, quia si plene cogitum non fuit, potest de eodem delicto sępius quæ-
97 ri.vt no in cap.de his, de accus.¶ † An autem absolute acta, & pbationes facte coram seculari in iudicio plenario, faciant fidem coram ecclesiasticis ad alium finem. Aret.hoc refert, q Abb.videtur tenere q non. Sed vt supra dixi, videtur potius sentire contrarium, & partem negatiuam tenet expresse Bart.in l.diuus. ff. de custo.reo.& l.magistratibus.ff.de iur.om.iud.per tex. in §. si vero crimen.in auc.de santiss.epis.cum si.vt tradit Alexan.in d.l.magi-
98 stratibus.& Mod.hoc.† Et vera resolutio breuiter videtur, q si crimen sit mistum, de quo laicus, & ecclesiasticus, vterque iure proprio, cognoscere possit, puta in sacrilegio, qđ est misti fori. vt not. in c.cum sit generale, de fo.compe.tali casu vera sit opi.Bar. quia aliter iudex habet iudicate iure proprio. & contra reum vti subditum procedit, & videntur, esse duo crimina, propter duas personas offensas & ideo vterque punire potest, vt no.Bal.i l. placet C.de sa.san.ecc. vnde probationes facte coram vno, non probãt coram alio, vt Aret.hoc concludit, & isto casu loquitur, & intelligit tex.quem Bar adducit in §.si vero crimen.& ita illum tex.declarat Bald.in d.l.placet, Saly.in ea quidem.col.viij.C.qui accu.&
99 Abb.in cap.j.col.in fin de off.ord. † Et ideo isto casu absolutoria lata ab vno, alteri non tollit facultatem procedendi, vt tradit Pe. de anc.in reg.ea, quæ.xxj.q.& ver.nono quæro, de reg.iu.in vj. vbi refert Bal.ita consuluisse.& idem Io.de ana.in cap.qualiter, el.ij. in §.ad corrigendos.col.ix.de accu.cum si.vt tradunt Mod.in d.c.
100 de his.col.fin.de acc. † Si vero delictum sit mere ecclesiasticum,
a puta hęresis, tenetur iudex secularis stare[a] processui iudicis ecclesiastici, vt probatur in cap.inquisitionis.§.prohibemus, de hære. in vj.& hoc in hæresi.per illum text.tenet Ange. in l.diuus. ff. de cust.reo.cum si.vt per Ange.i d.l.magistratibus. Sed hoc idem esset in quolibet crimine mere ecclesiastico, vt Abb.no. tradit in d. c.j.col.j.de off.ord.quia tunc secularis executo.videtur. Et ad hoc facit quod econtra supradictum est, de seculari implorate auxilium iudicis ecclesiastici, vt in j.conclus.dictum fuit. Sed considerandum est q ista limitatio vera videtur in crimine misto, in quo vterque est iudex, prout Io.de ana. Bal. & Anc. loquuntur in locis supra alle.secus esset in crimine, qđ tãtum ad alterum iudice spectaret, & ad alterum solum pro executione recurri, quia tunc etiam in tali casu criminali haberet locum ille tex. per supradicta.Et ita videt velle Abb.in c.j.de off.ord.col.pe. dum alle. illum
101 tex.¶ † Tertia conclu.Abb. est, q in foro pęnitentiali acta coram
b seculari faciũt fidem coram ecclesiastico.[b] quia leuiores probationes tali casu sufficiunt.Et ad hoc bene facit qđ no.Ant.de Bu.
102 in consi.xxxvj.visis puncto, & quæstio.col.fi.vbi concludit, q † ad penitentiam iniungendam, acta in iudicio summario, faciunt fidem in alio iudicio plenario..alle.Host.& Inno.i c.cum dilectus. de
103 ordi.cog.& ibi dicit, † q in tali casu sufficiunt probationes iuris naturalis, & q hoc idem Abb.tradit in c.cum I.& A.col.vj.ver septimo soluit.de re iu.cum si.vt tradunt Mod.ibi, col.ii.j.ver.no.quarto.facit qđ no.Doc.in cap.quia plerique.ver.tu salua, de off. ord. & qđ not.idem Do.post Arch.in cap.non est ver. quæro an ordinarius de consue.in vj. Are.in cap.qualiter.el.j.col.ij.in fi.de accu. & ista tertio conclu.declarari debet vt infra statim dicam. ¶ Successiue Abb. refert tertiam solutionem ad cõtrarium formatum in gl. q loquatur de clerico conuicto coram seculari quo ad imponendum pęnitentiam, & tali casu sufficit vnus testis, secundũ gl.in d.c.multi.ij.q.j.alle.text.in c.super eo.de cõsan.& affi.& in c. cum itaq;, de cõsec.di.iiij. Abb. ipse tenet ɔ̃rium per istum text. in verbo, aliquatenus, & sic Abb. vult q etiã in foro aĩæ acta corã seculari nõ probent corã ecclesiastico, cuius cõtrariũ s.dixi in secunda solone, in fi.Sed saluari põt qđ s.locutus fuit sm opi. aliorum, à qua ipse h nunc recedit Vel s.loquitur in laico, & sic quãdo acta facta sunt corã cõpetẽti.sed h i clerico, q ɔfitetur coram seculari, & sic corã incõpetẽti.& subijcit do. Abb.ɔ̃ glo.pallegatã
104 in d.c.multi. † qđ nõ sufficit vnus testis quo ad pœnitentiã imponendã.Et idẽ Abb.tradit in cap. nouit.j.eo.col. xix.vbi alle. text. in c.i oi.j.de testib.¶ Non ob.iura allegata p gl.in d.c. multi.quia in d.c.super eo.nõ agitur de pęnitẽtia pterìti delicti.sed de euitando delicto, seu peccato in futurũ.& in d. c. cum itaque.agitur de modica re, & parui præiudicij, secus in isto casu vr̃, vt p Abb.h, & sm hoc declaratur qđ s.dictũ est, q leuiores probõnes sufficiũt, vbi agitur de imponẽdo pniam. nam vnus tm̃ testis non sufficit. & ad hoc facit, quia requiruntur probationes iuris naturalis. vt supradixi secundum Anto.de But.in consi.xxxvj. supra allegato. ¶ Subsequente pro resolutione eorum, quæ Abb.dicit, videndũ
105 est de duobus.† Primo, an confessio clerici facta coram seculari, facit saltem indicium, & habeat vim extraiudicialis confessionis. Secundo de effectu extraiudicialis confessionis. Circa primum Abb.late refert dicta aliorum, & finaliter concludit quòd non habeat vim extraiudicialis confessionis, per istum tex. hic in verbo, aliquatenus, hoc fortificatur secundum And.Sicu.ponderando
106 illa verba, propter hoc, † quæ important causam remotam l. eo tempore.§.fin.ff.de pec. vbi Bar.no.in l.j.§.ex incendio. de incen. ruin.nau.ergo videtur quòd non faciat indicium, quia mediante tali iudicio posset condemnari.si positus ad torturam confiteretur. sed ad ista responsum fuit in not.s. quia tex. intelligitur respectu condemnationis, de qua loquitur. & isto respectu verum est q nullus clericus potest condemnari, nec mediate, nec immediate, idest, nec in isto, nec in alio iudicio. Sed prædicta verba nõ
107 concludunt quòd talis confessio nõ faciat indicium. † Licet enim ex tali indicio positus ad torturam confiteatur, & condemnaretur, non tamen diceretur ex tali indicio condemnatus, vt no. dicit Bald. per illum text. in l.j.C. quib.ex causis serui pro pre. lib. acci.¶ Secundo Abb. ponderat tex.hic in versi.si vero. vbi aduersatiue text. loquitur, & dicit quòd condemnandi sunt, si coram proprio episcopo delictum confiteantur. ergo videtur quòd ex confessione facta coram seculari, de qua loquitur tex. in præcedenti ver.iudex ad aliquam pœnam procedere non posit. Sed mihi videtur, quod istud ar. potius retorqueatur in contrarium, quia cum in dicto versi.si vero, dicatur de condemnatione principali. quæ ex confessione sequitur. ergo datur intelligi, quòd in superiori versicu. cui aduersatur solum text. intelligatur respectu condemnationis principalis, & indicium ibi nullo mo-
108 do consideretur.¶ † Tertio, secundum Abb. facit, quia talis confessio coram seculari videtur extorta metu, quia laici clericis oppido sunt infesti.ij.q.vij.c.laici. & c. laicos. Sed respondetur hoc non esse verum, quia non tenebatur clericus respondere coram seculari, & quia potuit negare, & non est timor, qui caderet in cõstantem virum, iuxta cap.cum dilectus.supra quod me.cau.l.continet.ff.eo.& in l.interpositas.C.de transact. ¶ Vlterius istã opin. sequitur And.Sicu. hic. pro qua.iiij. adducit, quia talis confessio est nulla, vt probat.hic, vbi non tenet.ergo nullum effectum producit l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iud.& quòd not.per glo.in l.si pater.C.ne de sta.def.vbi litis conte.nulla non interrumpit præ-
109 scriptionem, & quædam alia similia adducit ad idem.¶ † Sed breuiter respondetur, q etiam illud, quod nullum est, aliquem effe-
c ctum producit.[c] Nam licet actus sit nullus, tamen declarat volũ
110 tatem.l.fin.vbi Bar.ff.de reb.eo.† Et videmus q ex actibus nullis etiam consuetudo inducitur, vt tradit Angel.qui alios refert in §. ex non scripto.col.viij.ver.quæro an ex actibus nullis, insti.de iur. natu. Et facit quod not.Abb.in cap.illud.colum.vij. de præscrip. vbi inquit, q licet litis conte.vel citatio nulla nõ interrumpat pręscriptionẽ, tñ si in facto aliquid narret, p p qđ aduersarius informet, & in mala fide cõstituat, pscriptio interrumpit, non virtute actus iudicialis, qui nõ valet, sed p p malã fidẽ, quæ hr̃, & præsumit ex cõiecturis, alle.no.hic.cũ si.vt tradũt Mod.in d.c. illud. col. v.ver.tertia declaratio.¶ Quinto, pro ista opi.facit, quia si ista confessio facta in iudicio non valet vt iudicialis, ergo non vr̃ et valere vt extraiudicialis, quia hoc eẽt pter intentionẽ cõfitentis. ar. l. nõ omnis.ff.si cer.pet.& c.cũ super de off.dele.& q a si nõ valet actus vt agitur, nõ valet vt valere põt, vt no.Bal.in l.iij.in v.no.C. de repu.here. Sed ad hoc Are.hic rñdet q ar. pcedit i actu dispositiuo qui

ADDITIONES.

a ¶Stare. Idem Fely.hic, & in cap.licet de foro compe.c.abolendam. de hęreti. Pet. Anch.Phi.Fran.in d.c.vt inquisitionis.Pet.Anch.in repe.c.ea, quę. de regu. iur. Bal.in auct.clericus quoque.in fi.C.de epis.& cleri. consi.cclx.lib.iij.Ang.in l.j. C.de exhi.reis.Bal.in c.si duobus.de app.Salyc.in l. ea quidem. de accus. Steph. Aufre.in repeti.c.j.reg.iiij.fall.xxvij.de offic. ordi.Ias. in l. magistratibus. ff. de iur. omn.iud.

b ¶S.Ald. Ecclesiastico. Vide infra in seq. colum.pro concor. Abb. qui videtur cõtrarium dicere.

c ¶Syl.Ald. Producit. Vide Deci.in cap. ex tenore, colum. iij. de rescrip. vbi plura dicit, quàm hic.

qui à voluntate regulat̃ disponẽtis.vt in iuribus allegatis in ꝓriũ.
111 secus vr̃ in actu ꝓbatiuo qui magis pẽdet à potestate iudicis,† & indicantis.Vnde licet pars nõ possit se fundare ĩ instr̃o qđ impugnauit.vt in reg.ex eo.de regu.iur.in vj.põt tñ iudex ex officio illi credere,vt no.Inn.in c.cũ olim.de cẽsi.Bar.ĩ l.post legatũ col.pe.
112 ff.de his, q̃b.vt indig.Et vlterius facit,† q̃a in iudicio valet actus eo modo,quo põt.no.Dy.Ray.& Imo.in l.j.§. si q̃s ita.ff.de ver.ob. & in not.q.tradit Bal.in c.ex insinuatione.de app. & quia q̃nq; ẽt vltra intentionẽ aliud agit̃.l.si is,qui cõmodatũ.§.fi.ff.cõmo. Sex-
113 to istã partẽ†Mod.sequunt̃,& dñt ꝙ nõ põt clericus torqueri,nisi
a infamia[a] ꝓcedat,vt dicit Pau.de elea.c.j.de depo.Io.an.in c.in cõtẽplatione.& ibi Abb.de re.iu.Io.de Ana.in c.j.col.fi. de cler. percus.And.Sic.in cõsi.xlvij.& cclxx.lib.j.sed rñdet̃,dato ꝙ ħ esset verũ,nõ infert̃ ꝙ talis ꝯfessio nõ faciat iudiciũ. Sed bñ inferri vr̃ ꝙ indiciũ nõ sufficit ad hoc vt clericus torqueat̃, & de ħ nõ agit̃ in
b q.nr̃a ħ.¶Præterea,Abb.in d.c.j.de depos.tenet ꝯ[b] illud dictũ.Et
114 Mod.ipsi sequunt̃ in c.olim.de rescri.Itẽ dici põt,†ꝙ ex tali ꝯfessione dicat̃ infamatus,vt no.Inn.in c.ꝑ inquisitionẽ,de ele.& sic resoluta sunt argumẽta,q̃ principaliter ꝓ ista ꝑte inducunt̃. Et istã partẽ negatiuã tenet Ant.de Bu.ĩ c.dilecti.in iiij.no. de arb. Ang. in l.j.circa fi.C.de ꝯfes.cũ si.vt tradũt Mod.ħ,& vr̃ sequi Alexã. in ꝯsi.xiij.Ex his,q̃ in themate,col.iiij.lib.j.vbi refert opi.Abb. hic.& idem Alex.in consi.xix.in his,quæ in themate. colum.iiij. lib. iiij.
115 ¶†Alia opi.principalis est ꝙ confessio facta coram incompeten-
c ti,valet extraiudicialis,[c] & sic facit indiciũ ad torturã,vt no.ꝯcludit Bal.in l.magistratibus.ver.sed tu dic.ff.de iur.om.iu.& ista opi. cõiter approbat̃.vt dicit Imol.ħ, & idẽ ꝯcludit Alex. in d.l. magistratibus.post alios,quos ibi refert. Et idem tenet Caid. in consi. vj.in tit.de confes.Et istã cõem opi.sequit̃ Are.ħ,primo ꝑ text. &
116 ibi Bar.in l.cũ scimus.circa fi.C.de agri.& cẽsi.li.xj.†vbi cõfessio facta corã notario,licet nõ valet,vt iudicialis, valet tanq̃ extraiudicialis.¶Scđo all.l.ictus fustiũ,fm intellm̃,de his,qui no.infa. per illũ tex.prius ad hoc Ang.in l.j.circa fi.de cõfes.¶Tertio adducit l.diuus.in pe.rñso.& qđ ibi Bar.ff.de cust.reo. Et licet ꝑdictis iuribus possit rñderi ꝙ nõ loquunt̃ in ꝯfessione facta in iudicio pe nitus incõpetẽti,prout agit̃ ħ.& q̃a ꝑdicta iura alios habent intellectus.Tñ placet ibi cõis opi.q̃ est verior, q̃a qua rõne ꝯfessio extraiudicialis indiciũ facit ad torturã,vt no.Bar. in l. capite quinto.ff. de adul.q̃a asserẽti de facto suo credẽdũ est l.qro.in fin.ff. de edi.
117 edi.†Ita vr̃ in casu isto dicendũ.Et q̃a talis ꝯfessio magis deliberata vr̃,cũ facta sit ad interrogationẽ,& instantiã iudicis,iuxta not. in l.j.ff.de ver.obl.q̃a licet ꝯfessio nõ valeat respectu iudicij. Istud tñ qđ in facto ꝯsistit,nõ tollit̃. Vñ videmus ꝙ ex ꝓcessu nullo in-
118 famia facti irrogat̃,†vt no.Azo.in summa ex qui.cau. infa.irrog. ĩ prin.cũ si.vt tradit Alex.in cõsi.clij.lib.v.Et iõ ex tali cõfessione nõ
119 vr̃ ꝙ iudex aliter arbitrari possit,& arbitrio suo cõmittit̃,†q̃n oria
120 tur indiciũ ad torturã.vt ꝑ Bar.in l.fin.ver.sed q̃ro.ff.de q̃õ.†Et ad hoc bñ facit,q̃a interpellatio facta ĩ iudicio nullo,licet nõ valeat, vt iudicialis,valet tñ vt extraiudicialis,vt no.Bald.in c.fi.col. ij. de mil.va.qui cõtu. est.vbi alle.Iac.de Are.in l.in minorũ.C.in quib. cau.fit in integ.rest.Et in simili confirmat̃ ista cõis opi. vt idẽ Are. tradit in cõsi.cl.visis diligẽter.col.fi.Et q̃a, vt dixi, licet cõfessio vt iudicialis sit nulla,nõ tñ permittit̃ illud qđ in facto ꝯsistit,ar.l.denique.ff.ex qui.cau.ma.l.in bello §.factę.de capt.& qđ not. Abb. in c.illud.de præscr.cũ si.s.allega.¶Circa fm de effectu extraiu-
121 dicialis ꝯfessionis.†Prima ꝯcl'o Abb.est, ꝙ si nõ habuit requisita, de q̃bus hr̃ in c.fi.de ꝯfes.ꝙ faciat indiciũ ad torturã,vt no.glo. & Bar.in l.capite quinto.ff.de adul.& Rot.in j.deci.ĩ ti.de ꝯfes.in nouis.& idẽ Abb.in c.si q̃s de gradu.de purg.can.cum si. vt tradunt Mod.ħ,& ĩ c.olim.de rescr.& idẽ Ang.in ꝯsi.x.in cã ꝑdicta.col.iij. Pau.de Cast.in ꝯsi.cxcvij.visa inq̃sitione.col.j. Alexã. in ꝯsil.xxiiij. animaduersis,col.pe.lib.ij.Rom.in ꝯsi.vij.& viij.in prin. Prædicta
122 ꝯclusio limitat̃†primo,nisi ꝯfessus extra iudiciũ, postea ĩ iudicio reuocaret, nã põt,ẽt aliter errare nõ probato,fm Bal.ĩ l.j.col.fi.C. de ꝯfes.ver.ex q̃ro,ibi,ꝙ sane intelligit̃. vbi dicit ꝙ cautus sit torquẽdus,vt dicat expresse se cõfessionẽ reuocare, & ꝑfecto ista esset magna limitatio,si esset vera simplr̃,put refert Mod.ħ, quia verisilr̃ semper reus reuocaret ꝯfessionẽ.vt euitaret torturã,& sic elusoria in effectu redderet̃ cõcl'o.s.facta.Ideo aduertẽdũ est,q̃a nõ solũ loquit̃ Bal.in ꝯfessione extraiudiciali.sed loq̃ vr̃,quare cõfessio fuit nulla,q̃a facta corã iudice ĩcõpetẽti.& allegat̃ istũ text. hic,ex quo eñ fuit cõfessio nulla,reuocabilis est, fm eũ. Sed hoc nõ est verũ,quia licet sit nulla tanq̃ iudicialis,valet tñ vt extraiu-
123 dicialis,vt s.cõclusum fuit.& not.Aret.hic,col.vij. †Scđo limitat̃, nisi agat̃ de crimine ciuiliter,q̃a tũc ꝑ ꝑ cõfessionẽ extraiudicialẽ nõ est q̃s torquendus,vt no.Abb.ħ.per c.olim, de rescri. & idem Abb.ibi,col.fi.& Mod.simplr̃ sequunt̃.¶Sed cõsiderandũ est,q̃a si cõfessio extraiudicialis facit indiciũ in criminalibus, vbi agitur de maiori præiudicio.l.in seruorũ.in fi.ff.de pe. & clariores ꝓbationes requirunt̃ l.fi.C.de ꝓba.à fortiori iõ ciuilibus debet face-
124 re indiciũ.Et bene verũ est,ꝙ in causa ciuili indiciũ non facit, †ꝙ q̃s torqueri possit,q̃a in ciuilibus nõ deuenitur ad torturã in liberis hoĩbus.l.diuus.in fi.vbi Bar.ff.de q̃õ. Et iõ vbi agit̃ de crimine ciuiliter,si ad torturã põt deueniri,vt in c.j. de deposi. vr̃ ꝙ ex tali cõfessione extraiudiciali torqueri possit.Non ob.c.olim.quia plures alios habet intellectus,& loquit̃ respectu plene ꝓbationis.nõ
125 tm̃ ad faciendũ indicium.¶†Tertio limitat̃, nisi cõfessio facta sit calore iracũde,fm Abb.ħ,qui allegat gl.in c.ex literis. in ver. admonita.de diuor.& Abb.ibi illam notauit pro sin.& idem Ro.in no.cccccviij.volo cõmentare.Abb.in c.fi.col.v.ver. vide ẽt aliã gl. de cõfes.& in c.afferte.col.ij.de præsum.& applicando illam gl.ad propositum dicendũ est ꝙ cõfessio facta extra iudiciũ calore iracundie,nõ pñdicat,si reuocata sit,& sic vr̃ præiudicare,nisi reuocet.Et gl.in d.c.ex l'ris.loquit̃ respectu plene probationis.& nõ quo ad indiciũ,de quo agit̃.Sed dicendũ est, ꝙ si facta sit in iudicio,vr̃ præiudicare respectu plene probationis. Si vero facta sit extra iudicium,præiudicat quantum ad indicium, nisi reuocet̃.
126 Et ratione iracundie reuocatio indistincte permittitur. ¶†Quarto limitatur non habere locũ contra clericũ, qui ex tali confessione extraiudiciali non poterit torqueri,nisi de crimine tali infamatus sit,vt no.Pau.de elea.& Doc.in c.j.de deposi. cum si.s. alle. & sic cõcurrente infamia cũ tali confessione clericus poterit torqueri.Sed sola confessio extraiudicialis non sufficeret, vt supradictũ
127 est,fm cõem opi.†Nec ẽt sola infamia esset sufficiens,vt no.Abb.
128 concludit in c.j.in fin.de pur.can. ¶†Secunda conclu.Abb.est,ꝙ
d cõfessio extraiudicialis facta de crimine parte pñte,plene[d] ꝓbat. & Abb.idem tradit in c.olim.col.fi.de rescri. quia sicut ꝓbat in ciuilibus, ita ẽt in criminalibus, prout Abb.arguit hic. Hoc simile
129 fm Are.nõ vr̃ bonũ,†& cõsequẽtia quã Abb.facit nõ vr̃ bona,q̃a ꝓbões factę in cã ciuili nõ ꝓbãt in cã criminali,in qua clariores ꝓbões requiruntur,vt not Bart.in l.ij.§.hoc edicto.ff. vi bo. rap. col.pe.ver.q̃ro vtrũ ꝓbões.Sed replicari põt ꝙ dcm̃ Bar. loquit̃
130 in alijs ꝓbõnibus,†secus vr̃ in cõfessione de qua agit̃,quia illa vr̃ semper præiudicare l.gñaliter.C.de non nu.pec.& in c.per tuas. de proba.& ideo confessio facta in vno iudicio semper ꝓbat in
131 alio,†vt no.Bal.ĩ l.ij.cũ si.vt tradit ibi Alex.C.de edẽ.de quo tñ videdũ qđ no.Maria.cõs. viij.visis.col.iij.¶ Alia ẽt rõne, q̃ idẽ Aret.
132 adducit,ꝑdicta cõclu. vr̃ dubitabilis,† quia respectu reipub. talis cõfessio facta vr̃ parte absente,vnde fisco nihil acquiritur, text. no. in l.arbiter inter cæterũ.ff.de arbi.vbi Bart.& idem Bar. in l.j. & fin.ff.de iur.fis.& facit glo. not. in l. illud.C.de sac.san.eccl. & quod ibi Pau.de Ca.vnde Aret.concludit ꝙ ista cõclu. intelligat̃,
133 q̃n pars pñs acceptaret nomine suo,& nomine fisci,†quia ꝓ alio absente,quis põt acceptare,vt no. Bald.in l.j.circa fi.C. q̃n lic. ab emp.disce.vbi alle.Dy.qui ħ tenet in consi.xv.q.talis. & idẽ tenet Ant.de Bu.in c.si cautio.col.ij.de fi.instr.vbi alle.Io.an.in addi. ad Spe.in tit.de confes.ver.quid si cõfiteor.vr̃ tñ ꝙ in tali acceptatione facta pro absente,requiratur ꝑsona publica,vt not. idem Bal. in l.ij.in fi.C.vt in pos.lega.& idẽ Abb.in c.fi.col.vj.de cõfes. dum alle.c.q̃ q̃.de vsur.in vj.Et idem in terminis in cõfessione extraiudiciali,vt no.Ant.de Bu.in c.per inquisitionẽ.col.v. ver. ad fm. de
134 elect.†vbi inquit referendo dictũ Inno. ꝙ confessio extraiudicialis præiudicat facta in præsentia illius, qui habet ꝑtãtẽ recipiẽdi pro vtilitate publica.Et quod plus est,tenet Bal.in l.q̃n.circa fi.ff.
135 de his,qui not.infa.ver.& aduerte, †ꝙ pñtia partis ĩ criminalibus nihil operat̃.Et hoc dictũ refert Are.hic,& Mod.in c.olim. de rescri.Sed rñderi põt ꝙ licet alteri q̃s stipulari nõ possit,nisi sit persona publica.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verb.ob.c. quanquã. de
136 vsur.in vj.Et ita loquuntur Doc.in loc.præalle. †tamẽ põt quis gerendo negocium alterius absentis,eius nomine acceptare illud, quod sit factũ,vel dictum in fauorem eius,& acceptatio habebit effectum

ADDITIONES.

a ¶Infamia. Hipp.Marsi.in singu.lv. in l.edictum nu.14.ff.de q̃õ.& in sua practi. in ver.nunc videndum nu.51. & ver. expedita. nu 40. Ias. in l. magistratibus. de iur.om.iud.& male.

b ¶Contra. Et bene. Sed Dec.hic, & nu.19.vacillat. Similiter Fely. hic sequitur cõmunẽ errorem sed in c.olim.s.de rescrip.sequitur opi Pan.in d.c.grauis vt sit in hoc differentia inter clericum & laicum.quod etiam sequitur Deci.j. de app.c. dilectis.in prin.& clare Alcia.c.j.nu.44.de offi.or. & ita obseruatur. ita tamen vt ad dictum testis vnici,non debeat honeste,vel bonæ famæ,& pauper torqueri,vt Lud.Nonus apud Gallos statuit,quod merito laudat Gul.Benedic. in repe. c.Raynutius.ver.abiecta impuberi.nu.34. de testa. Ea constitutio habetur sub tit.xlviij.inter veteres constitutiones regias.

c ¶Vt extraiudicialis. Idem Ias.in l.seruus.de iureiur.Fran.Ripa l.j. §. si quis ita. nume.20.ff.de ver.obl.& Nic.Boer.decis.Burdeg.xc.

d ¶Plene. Quod verum creditur ad finem ciuilem,non autem ad criminalem vt & Fel.s.de rescrip.c.olim.

affectũ, illo ratificante. l. fi. C. ad Mace. & in regula, ratihabitionẽ. de re. iur. in vj. & facit tex. in l si ego. ff. de neg. gest. & l. soluendo. eo. tit. & not. Bar. in l. si patruus. C. cõia vtri. iud. Ang. in l. certum §. si quis abñte. col. j. ver. si itẽ adde. ff. de cõfes. facit qđ not. Spec. in tit. de loc. § nunc aliqua. ver. cxlviij. cum si. vt tradit Alex. in cõs. cxxix. viso ꝓcessu. lib. ij. & facit qđ hr̃ in c. accedens, de præb. & no. Cal. in cõs. j. in ti. de præb. ¶ Et ĩ proposito nr̃o hoc idem tenet, & probat Sal. in l. j. col. pen. ver. sed an facta gestori. C. de confes. ¶ Et ad s. dicta notãdum est, ꝙ dũ Abb. loquitur simpliciter de p̃-137 sentia partis in cõfessione extraiudiciali, vr̃ sentire † ꝙ sola p̃ntia partis sufficiat, absque eo, ꝙ acceptata sit. Et hoc expresse Abbas tenet per illum text. in c. fi. in iiij. not. de succes. ab intest. Cõtrariũ tñ expresse voluit Cy. in l. j. in vj. q. C. de cõfes. vbi inquit ꝙ veritas a est, ꝙ præsente aduersario, & cõfessionem recipiẽte[a] cõfessio fieri debet, & sequitur Saly. ibi. col. xj. in xv. op. & idem Sal. in l. fi. C. de lib. cau. & hoc idem latius tradit Sal. in l. generaliter. in ij. q. C. de nõ nu. pe. vbi refert patruũ suum pluribus rõnibus ita tenuisse. & opi. Cy. & Saly. sequit̃ Alex. in cõsi. xx. in cã, & lite. col. ij. lib. iiij. & in cõsi. cxv. viso superiore. col. v. lib. iij. And. Sic. in d. c. fi. col. viij. de succes. ab inte. conat̃ rñdere rõnibus Sal. & in effectu concludit ꝙ acceptatio nõ requirat̃ nisi ad istũ effectũ vt reuocari nõ possit, alle. Bal. in l. Gallus. §. quidã recte. ff. de lib. & posth. Alex. vero in l. j. in iij. no. C. de repud. hære. cõcludit ſm opi. Sal. nisi confessio facta sit in actu in quo agatur de fauore partis p̃ntis. q. a tũc pars p̃ns vr̃ consentire. l. qui patitur. ff. man. & hoc modo opi. possunt cõcordari. & in effectu tamẽ ſm hoc cõclusio erit, ꝙ sola præsentia sufficiat, quia Doc. loquunt̃ de confessione fauorabili partis, & absolute requirũt præsentiam simpliciter, vt no. Bar. in l. ex hac scriptura, de don. & ideo verior vr̃ opi. Abb. in d. c. fi. vt nouissime cõcludit Sozi. in consi. cccxxviij. in causa Gabrielis. colũ. ij. & de his ẽt scribit Fran. de Cur. in ꝯsi. lxxvij. super arti. ¶ Successiue 138 in cõfessione iudiciali Abb. considerat duos casus. † Primus est, qñ confessio facta fuit præcedente processu. Secundus, quando fuit facta nullo præcedente processu. Primo casu concludit ꝙ habetur pro conuicto, sed non pro condemnato, quia sumus in cã criminali, in qua condemnatio requiritur l. si confessus. ff. de cust. reo. & no. Bar. in l. infamẽ. ff. de publi. iudi. col. iij. versi. quæro vtrũ. ¶ Sed aduertendũ est, quia dum Abb. dicit, ex quo sumus in cau-139 sa criminali, sentit secus esse in causa ciuili, † vbi conuictus pro cõdemnato hr̃ l. j. vbi Bar. ff. de confes. Sed certe hoc non vr̃ verũ in 140 terminis, in quibus Abb. loquitur, † videlicet qñ fuit facta cõfessio præcedente processu, quia tunc non hr̃ pro condemnato, sed expectat̃ sñia. vt not. Bar. in d. l. j. ff. de confes. & idem Bar. in l. j. C. de cõfes. col. pe. & no. Bal. post gl. in l. fi. in prin. C. de execu. rei iu-141 di. cum si. vt tradit Alex. in l. debitoribus. col. pe. de re iudi. ¶ Et retenta conclu. Abb. primo declaratur, † qñ talis confessio facta in iudicio habet sua substãtialia, vt Abb. simpliciter hic dicit. Et põt hoc exemplificari, quia in tali confessione ẽt p̃ntia partis requiritur vt no. Bar. in l. j. in pe. oppo. C. de confes. cum si. vt tradunt Moder. in c. si cautio. de fid. instr. in glo. in ver. cãm. in prin. & per glo. in cap. si constiterit. de accu. vbi Are. post alios. ¶ Secũda conclu. Abb. limitat̃, prout idem Abb. tradit in c. fi. char. fi. in ver. attende, 142 conclusio sic. de confes. nisi crimen notorium esset, quia tũc † procedi põt ad executionẽ pœnę sine alia sñia alle. tex. cũ gl. ſm vnã lec. in l. ictus fustiũ. ff. de his, qui no. infa. vel saltẽ nõ requirit̃ tanta solẽnitas, sicut in alijs, iuxta c. vestra. de coha. cle. ¶ Sed ista limitatio vr̃ dubitabilis, quia si in notorio crimine non requiritur sñia ergo vr̃ ꝙ nunq̃ ꝯ confessum sñia requirat̃, q. a cõfessio notorium 143 facit. c. fi. de coha. cler. † & sic in effectu conclu. s. facta nõ esset vera. Nisi dicamus quòd dictum Abb. in d. c. fi. de confess. intelligatur de notorio facti, prout ipse etiam loquitur de deprehenso in flagranti crimine, & non de notorio iuris, prout ex cõfessione habetur. ¶ In secundo casu Abb. concludit ꝙ confessio præiudicat 144 duobus cõcurrẽtibus. Primo, ꝙ facta fuerit principaliter, & nõ ĩcidenter. de quo dixi s. in not. Secundo, ꝙ facta sit iudice ad hoc sedente, & idem no. Ant. de Bu. in c. olim. col. ij. ver. no. ꝙ cõfessio. de rescri. vbi allegat ad hoc glo. pro sing. in c. fi. de confes. facit gl. in l. interrogatam. C. de lib. cau. Et hoc declarandum est, vt not. 145 Bar. in l. j. col. j. C. de confes. & not. in l. voluit. ff. de interr. act. ¶ † In glo. ij. ibi, nam si voluntarij, colligitur quòd trahi dicitur inuitus & non qui sponte cõpareret. Et ad hoc bene facit quod not. Bar. 146 in l. j. in fi. C. de agr. & censi. lib. xj. vbi inquit † qđ si statutum punit 147 trahentẽ non habet locũ in eo, qui sponte cõparet. † Et quãdo q. s dicatur trahi no. Abb. in c. ij. per illum tex. in ij. not. de libel. obla. & in c. pastoralis. col. j. in iiij. de cau. pos. & propr. & no. in c. si dili-148 genti. de fo. compe. ¶ † In ea. gl. ibi, clericum ciuiliter de crimine. b Gl. tenet ꝙ clericus coram seculari possit reconueniri, [b] si agatur ciuiliter de crimine, secus si criminaliter. Primum dictum glo. reprehenditur, & secũdum communiter approbatur. Et cõis ꝯclo est, ꝙ clericus pro crimine nec ciuiliter, nec crĩaliter, corã ciuili iudice cõueniri possit, vt Abb. post alios hic cõcludit, quia iura vr̃a indistincte hoc ꝓhibere respectu criminis, vt in c. j. de cle. cõiug. 149 in vj. † vbi clericus cõiugatus nõ potest à iudice seculari condemnari pro crimine siue agatur criminaliter, siue ciuiliter, facit text. in c. clerici. j. eo. & quia agitur de re spirituali, considerata persona clerici, quæ debet condemnari, vt per Abb. hic. ¶ Sed aduertendum est primo, ꝙ ista ratio Abb. etiam videtur habere totum in causa ciuili, saltem si actione personali clericus recõueniatur, quia agitur de condemnatione clerici, & tamẽ ſm communem opi. vt j. dicam, potest reconueniri, & non attenditur illa rõ ꝙ persona clerici condemnetur. Et ad tex. in d. c. j. de cler. coniu. rñderi põt ꝙ loquitur in causa prima cõuentionis, vt colligitur ibi, trahi nõ posse. secus vr̃ esse ĩ causa recõuẽtionis. Pro quo facit. q. a qua ratione in causa mere ciuili habet locum recõuentio, ita videtur si agatur de crimine ciuiliter, q. a non plus tangitur persona cleri-150 ci, q. in causa mere ciuili. † Et q. a qñ agitur de crĩe ciuiliter, causa 151 dr̃ ciuilis, de procu. c. super his, de accu. † Et iõ videmus, ꝙ laicus, c q. prohibetur ꝯ clericum testificari [c] in cã crĩali. c. de cetero. de testi. admittitur, si agat̃ ciuiliter de crimine, vt Abb. tenet ibi post. Host. Et idem Abb. per illum text. in cap. tam literis, de testi. in ij. not. ¶ Non tamen videtur recedendum à cõi opin. quæ bene ꝓbatur in d. c. j. de cler. coniu. vbi patet ꝙ facilius toleratur ꝙ laicus iudicare possit in causa mere ciuili ꝯ clericum, q̃ si agatur de crimine ciuiliter, & conuenit ꝙ ſm illam distin. intelligantur iura, q̃ de reuocatione loquũtur. Non ob. ꝙ laicus testificetur, qñ de cri-152 mine ciuiliter agitur, q. a facilius repellitur iudex, quàm testis, † vt 153 per glo. in c. cum R. de of. dele. † Et sicut qñ agitur de crimine clericus nõ potest absolute coram seculari, recõueniri, à fortiori nec in cã spirituali habet locũ recõuẽtio clerici corã seculari. vt Abb. h̃ cõcludit post gl. in c. cuius in agendo. iij. q. viij. & idem gl. fi. in c. 154 tuam de or. cog. Et iõ vr̃, † q. a etiã incidenter iudex secularis non põt cognoscere de cã spirituali. d. c. tuã. vbi glo. & Abb. post alios. & no. in c. lator. vbi Abb. in ij. no. qui fil. sint legi. & in c. si iudex, in 155 prin. vbi Do. in iiij. no. de sen. excom. † Et ideo si episcopus laicũ cãm delegauit, non venit incidenter causa spiritualis, quanuis aliter cã expediri non possit, vt no. Ang in d. l. ij. in ver. hoc autẽ limita singulariter. ff. de iur. om. iudi. & in suprascriptis nõ videtur dubitandum, quia Doc. cõiter sic tenent. ¶ Sed difficultas remanet in causa mere ciuili, in qua adeo Doct. vario modo loquuntur, & efficaces rationes pro vtraque parte adducuntur, ꝙ secundũ And. Sic. hic determinatio summi pontificis esset necessaria. d cõis tamen opi. est affirmatiua, [d] † ꝙ reconuentio fieri possit, & ita 156 tenet Bar. in auct. & cõsequenter. circa fi. C. de sen. & Albe. ibi, col. pen. dicit ꝙ de equitate, & ſm cõem opi. ita saluatur. Et istam opi. veram dicit Lap. in alleg. cxviij. quæritur non leuiter. col. ij. & glo. fi. idem tenet in c. denique. xcvj. dist. & xj. q. j. in glo. sumere. & idem Bal. in c. j. colũ. ij. ver. secundo quæro pone. de contr. feu. inter pa. termi. & in l. ij. §. sed si agant. ver. & est arg. ff. de iudi. & idem Anc. late tradit in regula, ea, quæ. in xiiij. quęst. de regu. iur. in vj. Et ꝑscrutando rationes, quæ magis stringunt, quia in singulis insistere longum esset. Primo pro ista communi opi. allegatur text. in c. j. & ij. de inut. peti. vbi actor cogitur respondere reo in causa reconuentionis coram eodem iudice. Sed responderi potest quòd illa iura loquuntur in iudice ecclesiastico, vt patet ibi. Et in seculari iudice hoc non reperitur expressum. Et hoc comprobatur, quia cum illa iura loquantur simpliciter, intelligi debent de illo iudice, cuius iurisdictio potest prorogari, & sic de ecclesiastico, & non de seculari, vt minus iuri cõmuni derogetur, arg. c. cum dilectus. de consue. & per hoc rñdetur ad quædam alia argumenta, quæ pro ista parte inducunt̃. quia non habent locum in isto casu, in quo nõ potest iurisdictio prorogari. c. si diligẽti. de for. compe. 157 ¶ † Nec ob. ꝙ à lege prorogatio fieri possit, licet non possit ab homine, vt no. Bar. in d. auct. & cõsequẽter. & Abb. hic, q. a nõ cõstat isto casu ꝙ facta sit à lege. Nã solũ allegatur in d. c. j. de mut. peti. cui rñdetur, vt dictũ est. ¶ Secũdo principaliter, ſm Imo. hoc pro-158 batur. † quia si clericus agat ꝯ laicum coram seculari, & succũbat, clarum vr̃ ꝙ poterit clericus condemnari in expensis à iudice seculari, iuxta reg. quæ habet̃ in c. finem litibus. de dol. & cõtu. in l. prope-

ADDITIONES.

a ¶ Recipiente. Adde Fr. Purpur. in l. rogesti. §. si tibi. nu. 65. ff. si cer. pet.
b ¶ Reconueniri. Fely. hic. nu. 8. Steph. Aufre. in repet. clẽ. j. de offi. ordi. nu. 15.
c ¶ [illegible]
d ¶ Affirmatiua. Steph. Aufr. in repe. cle. j. reg. ij fal. iij. de offi. ord. Matth. Afflic. decis. Neap. clxiij. Sed de consuetudine non est locus reconuentionis. Adde hic Deci. in l. est receptum. in fi. ff. de iur. om. iud.

properandum.§.finautem alterutra.C.de iud.ita ergo videtur dicendum in reconuentione,quæ accessorie venit, sicut dictum est de expensis.Sed respondetur ꝙ in expensis satis videt̃ expressum per iura canonica, quæ volunt ꝙ si actor clericus agat contra laicum coram seculari,vt in c.cum sit generale, & in c.si clericus laicum,de fo.cõpe. iuncta regula quæ habetur in d. c. finem litibus. de dolo & contum.¶ Præterea, & secundo responderi potest, ꝙ condemnatio expensarum accessorie sequitur cãm principalẽ. facit tex.in cle.j.in fin.de rescript.non sic videtur in reconuentione,quæ non habet ita connexitatem cũ causa princi. vt patet in c.cum inter. de excep.vbi licet excommunicatus possit se defendere in causa prin.nõ tñ potest actorem recõuenire. ¶Tertio ꝓ 159 ista parte Are. hic col.pen. adducit nouã rationẽ, †quia actor, & 160 reus à pari procedunt.l.fin.C.de fruc.& lit.expen.†Sed reus si velit actorem reconuenire,cogitur inuitus coram eodem iudice illum reconuenire.§.sancimus.in auct.de execu.colla.vij. ergo pariter actor cogitur coram eodem iudice [a] respõdere. ¶Sed ẽt ad hoc potest respõderi,ꝙ arg.Angel. præsupponit ꝙ recõuẽtio habeat locum. & casu quo habeat locũ, tunc reus cogitur reconuenire coram eodem iudice.Sed in casu isto negatur ꝙ sit locus reconuentioni. ¶ Præterea tex.qui cogit reum reconuenire actorẽ coram iudice eodem,intelligatur de tali iudice, cuius iurisdictio poterat prorogari, per supradicta respõdẽdo ad c.j.de mut. pet. quia illa dispositio indefinita non æquipollet vñi, ex quo eadẽ ratio non videtur,iux.not.per Dy.in rub.de reg.iur.in vj. ¶Quarto arguunt Mod.hoc,per c.cum inter,de excep.vbi qui conuenire non potest,nec etiam potest reconuenire. ergo eẽ, qui potest conuenire, pariter potest reconuenire.sed dic hoc eẽ verum coram competenti, vel coram incompetenti, cuius iurisdictio prorogari possit.¶Quinto, quia causa reconuentionis pendet à cã principali,& illi connexa videt̃,d.c.j. de mut.pet. & de connexis idem est iudicium,c.quanto.§.eo. Sed rñdet̃ ꝙ isto casu hoc non vr̃ verũ,q̃a licet secularis cognoscat de cã princi.nõ tñ cognoscit de incidenti,& accessoria,quæ spiritualis sit, vt s̃.dictũ est, & q̃a arg.videt̃ procedere in ꝯnexis necessarijs, sine quibus causa principa.non potest expediri,& hoc non est in causa recõuentionis, quæ vr̃ separata à causa principali,vt patet ĩ d.c. cum inter de ex- 161 cep.¶†Sexto in iudicio quasi contrahitur.l.iij.§.idem scribit.ff.de pecu.vnde sicut clericus ratione contractus subijcitur alieno foro c.si.de for.comp. ita videtur in quasi contractu, & sic agendo coram seculari,videtur ꝙ ibi possit reconueniri.¶Sed respondet̃ ꝙ ratione contractus potest clericus conueniri coram alieno iudice,ecclesiastico tamen.& nõ seculari.¶Secundo, quia in iudicio quasi contrahitur respectu primę instantiæ, & non respectu reconuentionis,de qua agitur.¶Tertio, quia ex tali quasi contractu,qui fit in iudicio,ab inuito,ad contractum,non bene infertur & ar.non valet.vt dixi in c.qua fronte.de appellat. ¶Vltimo facit tex.in l.ij.§.sed si agant.ff.de iudi.& l.qui non cogit̃ respõdere.eo. tit.vbi quis cogit̃ respõdere vbi agit. Sed illa iura loquuntur, qñ erat talis iudex,cuius iurisdictio poterat prorogari. & ita resoluũtur rõnes,q̃ pro cõi opin.adducuntur. & non immerito plerique tenet contrarium, ꝙ clericus nullo modo corã seculari reconue- 162 niri posset.& ita Abb. hic concludit post alios quos refert. ¶†Et primo probatur ista opi.quia iura præcise prohibent iudicem laicum clericos iudicare.c.qualiter.de iud.& in cap.cleri.j.eo.cap. si diligenti.j.de for.cop.xj.q.j.c.j.& ij.Sed respondetur ꝙ tex.in d.c. qualiter.loquitur in causa reconuentionis,vt colligitur ibi, in verbo,trahantur,& eodem modo loquuntur alia iura s̃.allegata.Secus videtur in causa reconuentionis per c.j.& ij.de mut.peti.¶Secundo videtur tex.secundum vnam lec.in c.si eo.Sed ille text.nõ potest loqui in causa recõuentionis,vt Abb.ibi declarat in vj.col. 163 ¶†Tertio efficax ratio secundum Abb. per antiquos inducitur, quia prorogatio in causa reconuentionis surgit à prin.volũtario, quia iura dicunt ꝙ non debet quis dedignari illum contra se habere iudicem,cuius arbitrium agendo,fuit secutus,in l. Papinianus.C.de sen.& iij.q.viij.cap.cuius in agẽdo, & prædicta ratio nõ videtur habere locum in clerico,qui licet ipse velit, non potest iudici seculari se subijcere, d.cap.si diligenti, de for.compe. ¶Sed respondetur negando,quia illa facultas reconueniendi actorem non fundatur in voluntate agentis: quia clericus agens cogitur inuitus agere coram seculari, secundum regulam iuris, ꝙ actor sequitur forum rei,cap.cum sit generale. cap. si clericus laicum, 164 de fo.compet.†Et hoc patet,quia non potest clericus, etiã in aliũ iudicem ecclesiasticum, iurisdictionem prorogare,sine consensu proprij iudicis.cap.significasti,de fo.comp. Et tamen in reconuẽtione hoc non requiritur,c.j.de mut.peti. & ita respõdẽdo huic rationi tradit Pet.de Anch.in regula,ea,quæ.in iiij.q. de reg. iur. in vj.& refert Are.hic.¶Quarto facit tex.ĩ c.deniq;.xcvj.dist.quẽ Abb.adducit.Sed potest responderi quòd loquitur in causa conuẽtionis,& quando laici vellent propria auctoritate hoc facere. secus videtur in causa reconuentionis. ¶Quinto pro ista parte And.Sicu.inducit tex.in cap.j.de iura.cal.& Abb. ibi illum text. ponderauit in v.nota.vbi constitutio quæ generaliter disponebat ꝙ clerici non deberent iurare, præualet constitutioni, quæ volebat, ꝙ personę principales deberent iurare de calumnia. Vnde Abb.refert ad quæstio.nostram,ꝙ regula, quæ habet ꝙ clerici nõ incidenter à laicis,ꝙ talis regula videatur præualere,& derogare iuribus loquentibus de reconuentione. ¶Sed respondetur, vt dicunt Mod.hic, quòd attenta tali ratione esset dicendum quòd si aliquis laicus ageret cõtra clericum in foro ecclesiastico ibi nõ posset reconueniri,quia est regula quòd laicus debet coram suo iudice conueniri,cap.si clericus laicum de for.comp. Ista tamen responsio non satisfacit, quòd regulę affirmatiuę quòd laicus debet coram suo iudice conueniri,derogatum est per iura, quæ de reconuentione loquuntur.Vnde aliàs dici potest ꝙ attento eo, ꝙ dicitur in d.cap.j. de iura.calum. sequeretur quòd vasallus clericus non posset cõueniri coram domino feudi seculari. cuius cõtrarium habetur in cap.verum.infra eo.¶Sed ad hoc etiam replicari potest quòd sit speciale in causa feudi,quia aliter laici nõ cõcederent feuda clericis. & quia tali casu iudicat laicus in re propria,cum directum habeat dominium,vt no.Abb.hic, ar. cap.j. de feu.¶Ideo tertio responderi potest ꝙ in casu d. cap. j. de iur. cal.illæ duæ constitutiones erant circa idem, vtraque enim respiciebat iuramentum.Sed in casu nostro sunt circa diuersa.quia regula negatiua loquitur, quando clericus conuenitur.Alia contraria loquuntur de reconuentione, & per hoc respõdetur ad quædam,quæ And.Sic.hic adducit,& etiam responderi aliter potest, vt statim dicam.¶Sexto aliàs sum secutus istam partẽ, pro qua 165 allegabam,†ꝙ quando concurrunt duę regulę,vna prohibitiua, & altera permissiua,præualet negatiua,vt no.Bar.in l.iij.§.liberti. per illum tex.ff.de suspe.tut.facit l.j.in l.si Ruffinus.vbi Bald.C.de testa.mil.ergo videtur,ꝙ regula negatiua, quæ omnino prohibet clericum coram seculari,conueniri,attendatur,non obstante regula affirmatiua,quæ de reconuentione loquitur. ¶Sed ad hoc etiam respondetur quòd in casu nostro non concurrunt duę regulę, quia vna de conuentione altera de recouentione loquitur vt supra dixi.Et quia in casu,in quo loquitur Bar.in d.l.iij. §. liberti.regula negatiua attenditur,quia erat magis specialis,quia respiciebat qualitatem personarum, & affirmatiua reputatur magis generalis,quæ ad causam suspecti tutoris referebatur, & ideo cũ in casu nostro regula negatiua generalis videatur, & regula affirmatiua quæ de recõuẽtione loquitur,sit magis specialis,illa attẽditur,quia species generi derogat.vt regula generi,de reg. iur. in vj.l.vxorem.§.felicissimo.de leg.iij.Et sic etiam euitari possunt rationes, quę pro ista parte negatiua allegãtur.&,vt patet ex s̃.scriptis,articulus esset disputabilis.Mihi tamen finaliter placet opi. affirmatiua,quæ communis est.Et considero hoc modo quòd tota vis in hoc consistit,an tex.in d.c.j. de mut.peti.dũ dicit, ꝙ in casu reconuentionis efficiatur iudex, qui non erat,intelligatur etiã habere locũ in clerico agẽte corã seculari.Et supradictũ fuit ꝙ rñdẽdo ad illũ tex.q̃a cũ ille tex.simpl̃r loquat̃,debet intelligi de iudice,cuius iurisdictio possit ꝓrogari, vt minus derogẽt iuri cõi, arg.c.cũ dilect.de ꝯsue.& ꝑ istã rõnẽ potissime,q̃ vr̃ efficax, aliàs legẽdo Paduæ,secutus sum opi.negatiuã.Sed tũc onus arguendi in publica disputatione ꝓ parte affirmatiua mihi incũbere visum fuit cõtrariũ,ꝙ imo regula.d.c.cũ dilectus.generaliter intelligatur,ẽt respectu clericorũ, vt coram seculari iudice possint recõueniri.Et hoc sic deducitur.Nã lex canonica facit clericum actorem coram iudice seculari,s̃m rẽam,quæ hr̃ in c.cum sit generale de fo.cõpe.Et est tex.in c.si clericus laicum.eo.tit. Modo sic text. in c.dispendia.§.reus quoque.de rescrip.dicit ꝙ reus cogitur recõuenire actorem coram eodem iudice.ergo ẽt coram seculari, ex quo clericus ẽt s̃m canones actor cõstituit̃ coram seculari, vt dictũ est.¶Secũdo hoc probatur,q̃a regula, q̃ simpl̃r dicit ꝙ actor sequitur forum rei.vt in c.cum sit generale.de fo.comp. declarat etiam habere locum in clericis, vt cogantur agere coram seculari,vt est casus in d.c. si clericus laicum.ergo pariter idem videtur dñm in iuribus,quæ simpliciter de recõuentione loquunt̃,& dicũt ꝙ actor corã eodẽ iudice possit,& debeat recõueniri ẽt de clericis litigãtibus corã seculari intelligant̃. Et ita ꝯfirmat̃ cõis opi. à qua

ADDITIO.

a ¶Hier.Gig. Iudice.Laicus an possit reconuenire clericum coram eodem iudice seculari,coram quo conuentus fuerat à clerico,vide etiam per Paul.de Ca.in auc. & confir.circa h.in vers. quæritur.C.de iudi. & per Pet.de Anc.in cap.ea, quæ. de reg.iur.in vj.

à qua nõ est recedendum. Et ista cõis opinio, maxime haberet locum stante cõsuetudine, q͂a etiã dato ꝙ esset verior opinio nega-
166 tiua,† valeret tñ consuetudo in ꝓrium, vt Abb. hic concludit post
167 Io. And.† q͂a cum tali casu sint opi. inter Doc. præualet illa opi. q̃ à cõsuetudine comprobatur, l. si de interpretatione. ff. de legi. c. cum dilectus. de cõsue. Et idẽ in simili casu no. Imo. in c. j. col. pen. in prin. ver. vnde vr̃, de his, q̃ fi. à ma. par. ca. vbi dicit valere cõsue-
168 tudinem.† ꝙ ĩ alienatione bonorum ecclesiæ inferioris nõ requiratur cõsensus capituli ecclesiæ cathedralis, q͂a de hoc inter Doc. sunt opi. Et in simili casu idem dixit Pau. de Cast. in l. etiam. col. j.
169 ff. sol. ma. valere cõsuetudinem,† ꝙ emphyteusis ecclesiastica transeat ad heredes extraneos, q͂a de hoc vario modo Doc. loquuntur & ita allegant Mod. in c. cũ cã. de re iudi. quibus addatis Abb.
170 in cõsi. xxv. in q. quæ ad pñs vertitur. col. fi. lib. ij. vbi inquit, † quòd q͂n est aliquod dubiũ in iure inter Doct. standum est, consuetudi-
171 ni, quæ est optima legum intepres ¶ † Et ex prædictis notã. est, ꝙ
a licet aliàs nõ valeret cõsuetudo, q̃ esset onerosa ecclesijs.[a] cap. j. §. de consue. tñ q͂n est dubium inter Doc. valeret cõsuetudo, per §.
172 dicta.† Et ista conclu. vr̃ ẽt habere locum, licet in tali dubio communis opi. esset pro altera parte, quia altera pars ꝯ cõem præualet, ꝑ ꝑ auctoritatẽ cõsuetudinis. Et ad hoc ẽt bene facit qđ not. Ant. de Bu. in d. c. cum dilectus. col. v. ver. ex quo infertur. dicens,
173 † ꝙ q͂nq; statutũ, qđ de se nõ valeret, a consuetudine interpretatiua coroboratur. Et in simili tradit Bar. in consi. lix. cõe Spoleti.
174 col. fi. in prin. † qđ ꝯcessio immunitatis, de qua dubitatur, confir-
175 mat à cõsuetudine. alle. tex. in l. fi. C. de fun. pa. lib. xj. † Et notandũ
b est ꝙ talis consuetudo interpretatiua[b] non requiritur, ꝙ præscri-
c pta sit.[c] vt no. Ant. de Bu. in cap. fi. char. v. versi. ex his dicit, Nic. de mat. de consue. & tradit Are. in cõsi. xj. procedendum est. Alexan.
176 consi. cvij. pro inuestigatione. col. pen. lib. ij. ¶ † In ea. gl. ibi, cũ ciuiliter actum sit, non debet dici infamis. No. ꝙ ciuiliter condemnatus de crimine quod infama, non efficit̃ infamis, & istam glo. pro sing. alle. ad hoc Ro. in cõsi. cxcj. spectabilis dñe. col. ij. & idem tenet Rot. in ij. decis. in tit. de iniu. in fi. in antiq. Contrariũ tamẽ voluit gl. in c. cũ te. in gl. ij. de re iudi. & illa cõiter approbatur vt ibi, & hic Abb. dicit, & idẽ tenet Bar. in l. infamẽ. col. ij. post gl. ibi, de pub. iudi. Et tollit rationẽ, quæ in contrarium allegari põt, & idẽ Bald. post Cy. quem refert in l. si tutor. in fin. C. de interd. matr. & Io. de ana. in c. qualiter. §. ad corrigendos. col. iiij. de accus. & probatur in l. j. de his, qui not. infa. vbi damnatus furti est infamis, & hoc declaratur siue manifesti, siue non manifesti. l. furti. in princ. eo. ti. Ita videtur, siue agatur ciuiliter, siue criminaliter, quia ꝑ furto agitur ciuiliter, & criminaliter l. fi. ff. de fur. Glo. tamẽ hic saluari potest, prout loquitur, q͂n ciuiliter clericus fuit damnatus in iudicio seculari, quo casu non valet iudicium, vt dictum est. & ideo nõ dicitur condemnatus l. iiij. §. condemnatum. de re iudi. & hoc
177 bene procedit quantum ad infamiam iuris, † sed non respectu infamiæ facti, quæ irrogatur etiam ex processu inordinato, vt ꝑ Azo. in summa. C. ex quib. cau. infa. irroga. in prin. facit tex. cũ gl. in l. interlocutio. C. eo. ti. cum si. vt tradit Alex. in consi. clij. viso ꝓ-
178 cessu. colũ. iiij. lib. v. ¶ † Item, & sc̃ũdo, cõmunis opi. habet locum in actione furti, prout gl. & Doc. loquuntur. secus est in ꝯditione furtiua, quia condemnatio non infamat l. cessat. ff. de act. & obli. & rationem Bal. hic adducit. col. vj. ver. sed quæ est ratio. quia non reperitur hoc expressum in edicto prætoris. Sed videatis Bar. qui melius hoc declarat in l. j. ff. de his, qui not. infa. quod dictum est de conditione furtiua, idem est in conditione generali, vt dicit Bald. hic, & est glo. no. in l. certi conditio. in princi. ff. si cert. peta.
179 Et quando non apparet † an quis fuisset condemnatus actione furti, vel conditione furtiua. in dubio debet iudicari quòd conditione furtiua damnatus fuerit, vt infamia euitetur, vt not. dicit Ioan. de ana. in dicto §. ad corrigendos, colum. iiij. & ibi refert se ita consuluisse Venetijs. Pro quo est bonus tex. in l. hæc enim.
180 ff. de suspect. tut. † vbi in dubio quis remotus à tutela videtur ex causa, quæ non infamat, & in dubio etiam intentata videtur il-
181 la actio, quæ non infamat. † vt not. Ioan. And. in addit. Specu. in tit. de oblig. §. pen. in j. addi. magna. refert, & sequitur Alexan. in d. l. certi condictio. in princ. & in l. Gallus. §. si eius. colum. ij. ff. de lib. & posthu. & no. etiam Bald. in c. Imperialem. §. præterea. colum. iij. versi. dubitatur tandem. de prohi. feud. alien. per Frideri.
182 ¶ † Secundo ex glo. colligitur per Abb. hic, quòd sicut per cõdẽnationem factam de crimine quis infamis efficitur. ita per confessionem, & hoc in causa ciuili in qua condemnatus pro confes-
183 so habetur. l. prima. ff. de confess. † secus in causa criminali, in qua confessus non habetur pro cõdemnato. l. si confessus. ff. de custo. reo. vt latius Abb. hic tradit post Bar. in d. l. infamem. de publi. iudi. ¶ Sed aduertendum est primo. in causa ciuili non est verũ generaliter ꝙ confessus habeatur pro condemnato, Sed tũc demũ quando ante litem contestatam confitetur, secus si post litem cõtestatam, & post inchoatum processum, vt no. Bar. in d. l. j. ff. de cõfes. & in l. j. eo tit. vnde ex isto capite condemnationis nõ videtur absolute ꝙ cõfessus sit infamis, sed ex ipsa confessione immediate ista conclusio verificari potest, vt j. dicam. Secundo considerãdum est, ꝙ in causa ciuili ꝯfessus nõ redditur infamis, q͂a habetur pro condemnato. nam ista videtur ficta condemnatio, vt no. Bar.
184 in d. l. j. † Vnde non videtur ꝙ ex ficta condemnatione quis reddatur infamis, vt no. Bar. per illum tex. in l. furti. §. quis alieno. ff. de his, qui not. infa. & facit quod Abb. inferius dicit de ficta confessione, quæ infamiam non inducit. ¶ Sed dicendum est, ꝙ ficta cõdemnatio non infamat speciali ratione in casu d. §. si quis aliena. prout Bal. ibi declarat in princi. Similiter ficta confessio, quæ insurgit ex contumacia, non infamat, prout Abb. infra loquit̃, aliàs
185 secus, vt ibi dicam. ¶ † Tertio dum Abb. dicit, ꝙ quãdo agitur criminaliter, confessus non efficitur in famis, quia expectatur sentẽtia, vt not. Bar. in d. l. infamẽ. vbi Ang. sequitur. & idem Ang. in l. ictus fustium. ff. de his, qui not. infa. cum si. vt tradit And. Sicu. in consi. iij. lib. ij. colum. j. ¶ Sed tamen glo. j. tenet contrarium in d. l. ictus fustium. & in l. pẽ. gl. ij. C. de interd. matri. & in l. sed & si possessori. §. sed cum de hæreditate. in gl. j. ff. de iureiur. Innoc. in cap. super his. de pœnis. & Azo. in summa. C. ex quib. caus. infa. irro. Et ista omnia allegat Car. hic, qui sequitur istam opin. in pen. col. ver. septimo quæro. & concludit quòd ex sola confessione efficiatur infamis ille, qui confitetur, quia notorium confessio facit, c. fin. de coha. cle. & notorium, & sententia equiparantur. l. empto rem. in prin. ff. de actio. emp. Et istam rationem etiam reassumit
186 And. Sic. hic, qui idem tenet. Sed responderi potest, † quòd equiparantur quo ad declarandum, & manifestandum delictum, sed non quo ad disponendum, vt no. Bal. in l. j. col. j. ff. de cur. furio. vbi alle. glos. in d. l. sed & si possessori. §. fin. cum de hæreditate &
187 idem Bal. in d. l. ictus fustium, col. fin. † Et ideo licet prælatus notorie criminosus sit, non tamen depositus, intelligitur, nisi sequatur sententia, vt no. Bal. in l. cum fratrem. col. iij. C. de his, quib. vt indig. Secundo And. Sic. alle. glo. quæ hoc sentire videtur, in l. quid ergo. §. ex compromisso. ff. de infami. Sed sunt aliæ plures, vt supradictum est, quarum auctoritas declinari potest. Tertio alleg. plura iura, in quibus condemnatus, & conuictus æquiparantur, in l. iij. §. l. Iulia ibi, iudicatus vel cõuictus erit. ff. de testi. & in l. qui in iudicio, cum glo. fi. ff. de accu. ergo idem videtur in confesso. Sed respondetur, ꝙ iura loquuntur in alijs casibus, ex quibus nõ bene infertur ad infamiam, de qua agitur, quia illa solum locum habent in casibus in iure expressis. l. j. ff. de his, qui notã. infa. ¶ Et per hoc respondetur ad quædam alia, quæ And. Sicu. inducit, q͂a cum text. in dicta l. j. loquatur de condemnato, non debet extendi ad confessum, & isto respectu ista opinio. non videtur vera. ¶ Sed prædicta opin. quam præsertim tenent Cardi. & And. Sic. hic post alios in locis prealle. ex alio capite suaderi potest, quia non solum damnatus furti, sed etiam pactus, infamis efficitur, dicta l. j. ibi, damnatus pactusue erit. & ideo pactus notatur, quia confiteri videtur l. quoniam. ff. eod. titu. vnde si pactus repellitur, quia videtur tacite confiteri. ergo à fortiori confessus infamis videtur, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis, auctẽn. multo magis. C. de sacrosan. eccle. c. cum in cunctis, de elect.
188 ¶ † Ex retenta conclusione[d] quòd confessus indistincte infamis
d sit, infertur quòd cautela ad euitandum infamiam quam Abb. hic ponit, secundum Bar. in d. l. infamẽ non sit vera. quando quis confiteretur, sed solum haberet locum, quando quis alijs proba-
189 tionibus esset conuictus, & solueret ante condemnationẽ. † Nã euitatur infamia, vt not. etiam Bart. in l. si reus. ff. de procu. cum simi. vt tradunt Moder. in cap. cum te. de re iudi. in ij. colũ. & Bal. in l. j. in ij. not. C. de dolo. & in l. vtique. in fin. princi. ff. de rei vend.
190 vbi notabilem ponit quæstionem. ¶ † Et quod supradictum est de confessione, quæ infamat, verum est in vera confessione. secus in ficta, vt Abb. hic dicit post alios, quos refert. & idem Bart. in l. ictus. circa fi. ff. de his, qui notan. infa. Bald. in l. si tutor. C. de interdic. matri. in l. etiam. colum. fin. C. de fur. & in l. j. colum. fin. C. de hære. insti. cum simi. vt tradit Alexã. in l. sæpe. in char. viij. ff. de re iudi. & Paul. de Cast. in consi. cxcvj. aliàs. cxcviij. super hoc puncto

ADDITIONES.

a ¶H. Gig. Ecclesijs. Consuetudo onerosa ecclesijs non valet, hoc tamen qualiter procedat. vide per eundem Dec. s. in c. j. de consue. per totum.

b ¶Interpretatiua. Adde Philip. Dec. in c. j. nu. 38. de postu. præla. in l. vt liberis. nume. 19. C. de colla. & consi. xj.

c ¶Syl. Al. Præscripta sit. Adde Roch. Cur. in repe. rub. de consue. in iiij. q. princi. & Dec. in consi. xlviij. col. ij. in prin. in c. cum M. Ferra. nu. 26. de const.

d ¶Retenta conclusione. Idem Fely. hic, & bene.

puncto. And. Sic. in conſi. iij. lib. ij. & Pet. phil. de com. Peru. in cõſ. xlij. videt. lib. j. Are. tamen in c. inquiſitionis, de accu. dubitat de 191 iſta conclu. † & contrarium arguit, quia in multis ficta cõfeſſio habet vim vere confeſſionis, vt no. Bar. in l. abſentem. ff. de pen. col. 192 pen. † Et ideo, ille qui ex forma ſtatuti habetur pro confeſſo, non appellat ſicut nec vere confeſſus, vt not. Bald. in l. omnes populi. char. pe. col. fi. verſi. & ſi ſtatutum dicit ꝙ bãnitus. ff. de iuſt. & iur. Et hoc, ſecundum eum, ratione probatur. quia eo ipſo ꝙ quis fingitur eſſe confeſſus per interpretationem paſſiuam, leges, quæ loquuntur de confeſſione, videntur trahi ad iſtum taliter cõfeſſum. l. j. §. lex Falcidia. C. ad leg. Fal. ¶ Sed ad iſta videtur poſſe reſponderi, quia licet quandoque ficta confeſſio operetur id, qđ ve-193 ra. tamen in multis differunt. † Vnde licet contra vere confeſſum poſſit ferri ſententia, ẽt ex inordinato proceſſu, vt per Inn. in cap. qualiter. el. ij. cum ſi. vt ſupra dixi de accu. Secus tamẽ eſt in ficta, 194 vt ibi in no. dictum fuit. † Et tabellio condemnatus ex vera confeſſione, non poteſt inſtrumẽta conficere. ſecus eſt in ficta. vt no. Bald. in l. & ideo. ff. de euic. & qđ no. Bar. in l. eius, qui. ff. de iur. fiſ. Vnde ex hoc non poteſt inferri, prout facit Aret. Non ob. qđ dicitur de interpretatione paſſiua, quia iſta fuit ratio Iac. Bu. quam Bar. refert. in d. l. ictus, & illa non obſtante tenet contrarium. Et prædicte rationi reſpondet etiam Bald. in d. l. j. de hære. inſt. col. fi. ver. ſed quid ſi dicit ſtatutum. ¶ Et retenta prima concluſ. ꝙ confeſſio ficta non infamet, hoc intelligitur in confeſſione ficta ratio 195 ne contumaciæ, quæ in non facto conſiſtit. † Secus eſt in non ficta confeſſione, quæ inſurgit ex facto reprobato, quia illa infamat vt no. Bal. per illum tex. in l. ſi tutor. C. de interd. matri. in verſ. modo, eſt dubium. & per hoc etiam poteſt reſponderi ad d. l. quoniam, vbi ficta confeſſio infamare videtur, quia illa ficta confeſſio inſur 196 git ex facto, & non ex contumacia. ¶ † Vlti. ſecundum Abb. ex gl. colligitur quòd infamatus de facto ſuſpenditur ab officio, donec ſe purgauerit, & circa hoc Abb. plura applicauit. Et ex dictis eius 197 plures conclu. colliguntur. † Prima eſt, ꝙ probatio facta de crimine, pro quo actum eſt ciuiliter contra clericum, non facit, vt puniatur criminaliter, vel qđ propter hoc priuetur beneficijs, quia actum, ad hoc non fuit, vt gl. hic dicit. facit tex. in c. j. de excep. in c. ij. de ordi. cog. & ſententia debet conformari libello. c. licet Heli. de ſim. l. vbi fundus. ff. communi. diui. Vnde conſiderãdum eſt. ꝙ ceſſante iſta ratione, puta in papa, qui poteſt crimen punire, li-198 cet ad id actum non fuerit, † vt no. Hoſt. Io. And. & Abb poſt alios 199 in c. tam literis. de teſtib. † eſſet dicendum ꝙ iſta conclu. non haberet locum, quia princeps ipſe iudicare poteſt, non attenta forma petitionis, vt dictum eſt vt no. Bar. in l. Emilius. ff. de mino. Anto de But. in c. licet Heli. col. iij. de ſimo. Alex. in l. vinum. col. fi. ff. ſi cer. pet. ¶ Sed tamen aduertendum eſt, quę ratio obſtare videtur quia probationes factę in cauſa ciuili, non ſufficiunt in cauſa cri-200 minali ad penam imponendam, prout inferius dicam. ¶ † Secundo prædicta concluſio limitatur, niſi reus conuentus in iudicio ciuili aſſumere defenſionem, dicendo ſe illud non commiſiſſe delictum, quia tunc ſi conuincitur, poterit puniri, licet ad hoc actum non fuerit. ita dicunt Mod. hic allegãdo Do. in c. j. xlviij. di. Archi. ij. q. in c. in primis. & Inn. in c. ij. de fideiuſ. ¶ Sed adde ꝙ contrariũ tenet. Abb. in c. ij. de ord. cog. col. xvj. ver. ſed nunc habeo longiori ſtudio per. c. ſuper his. de accu. Et quia eadem ratio videtur, ꝙ ſententia conformari debet libello. Et per iſtam rationem idem 201 Mod. hoc ſequuntur in c. j. de exce. in ver. quarta concluſio. † Sed tamen reſponderi poteſt, ꝙ quando quis inſpicit defenſionem, poteſt condemnari etiam in eo, ꝙ nõ fuit petitum, ita voluit Inn. 202 in d. c. ij. de fideiuſ. & declarat ibi Imo. col. pe. † Et ad hoc facit. q͂ de partium conſenſu fertur ſententia, licet non ſit conformis libello. vt no. Bar. in l. ij. col. ij. ff. de act. emp. Alex. in l. vinum. in fin. ſi cer. pet. Et ideo diſtingui poteſt, ꝙ aut ſuſcepit defenſionem limitatã ſecũdum formam petitionis, & nullo modo poterit puniri, aut generaliter, vt declarat Imo. in d. c. ij. & tunc ſaltem extraordinaria pena puniri poteſt, vt Imo. ibi concludit. reliqua de ma 203 teria vide in c. j. de excep. ¶ † Secunda concluſ. Abb. eſt, ꝙ acta, & probationes factę in cauſa ciui. non probant in iudicio criminali. vt not. Bar. in l. ij. §. hoc edicto. in fin. iiij. col. ver. quæro vtrum. ff. vi. bo. rap. & idem Abb. ſequitur in c. per inquiſitionem, col. pen. de elec. & in c. qualiter, & quando, el. ij. circa fi. de accu. quia in criminalibus clariores probationes requiruntur, l. fi. C. de proba. vbi. Pau. de Caſt. plura ponit exempla. Et ratio iſta videtur habere locum in cauſa criminali, vbi agitur de pœna corporali. ſecus, ſi eſ-204 ſet pecuniaria, arg. l. in ſeruorum. in fi. ff. de pe. Niſi dicamus † ꝙ licet pęna ſit pecuniaria, tamen odioſa eſt, & liquidiores probationes exiguntur, vbi agitur de pęna, vt no. Bal. in c. j. circa fi. qualiter do. feu. prop. priue. alle. in teſtamento. de cond. & dem. la. i. vbi etiam Bald. & Imo. & idem Bal. in l. j. col. ij. in iij. oppoſi. C. de

205 his, quæ pe. no. ¶ † Tertia conclu. Abb. eſt, ꝙ licet probationes factę in ciuili non probent in criminali, faciunt tamen præſumptionem, & aliqualẽ fidem, ſm Abb. q͂a ita reſtringit dictũ Inn. in c. qualiter el. ij. in fi. de accuſ. facit gl. in l. ſi q̃s à ſe. in ver. deſtinatus. C. de vi. pu. & idem tenet Bar. in d. l. ij. §. hoc edicto. & facit gl. in l. ij. C. de eden. in l. ſi duo patroni. in prin. de iureiur. cum ſi. vt Alex. 206 tradit in l. ſępe. in viij. char. ff. de re iudi. † Vnde proceſſus factus in cauſa ciui. idem operatur qđ fama, vt iudex poſſit in tali crimine ad inquiſitionem procedere, vt not. Bal. dicit in qđ euitandi. ff. 207 de condi. ob. tur. cau. † Et facit ſufficiens indicium ad torturam in nouo proceſſu criminali, ſm Are. hic per tex. no. in l. iij. §. ſi quis dolo. ff. de tabu. exhi. vbi Bar. Abb. notãt illũ tex. Et hoc, qđ dicit Are. tenet Bar. in l. j. vi. bo. rap. dum alle. l. capite quinto. de adult. 208 † Quarto Abb. cõcludit ꝙ cõfeſſio facta in cauſa ciui. ꝓbat in cauſa crimin. poſt Inno. in d. c. per inquiſitionem, vbi etiam Abb. col. pe. & idẽ Abb. in c. qualiter, & q͂n. in fi. & no. Bal. in l. ij. C. de eden. 209 col. fi. ver. fallit in cõfeſſione. Et ad h̄ facit ſecũdũ Aret. † ꝙ cõfeſſio facta in iudicio ſummario, probat in plenario, ſecũdũ Inn. in c. ij. de ord. cog. cũ ſi. vt tradunt Mod. in c. j. de excep. Ale. in d. l. ij. col. pe. vbi h̄ per eũ dupliciter limitaṫ. Tertio, vt ꝑ Abb. ĩ c. ij. de cõ 210 feſ. col. iij. in fi. Aliter tamẽ loquiṫ Maria. Sozi. in cõſ. viij. incip. viſis. col. iij. ¶ † Quinta, & vltima concluſio Abb. eſt, ꝙ ſi virtute ſententię, & proceſſus in cauſa ciuili quis factus ſit infamis, repelli poteſt ab omni actu, à quo infamis repellitur, quia reſpectu infamiæ ſententia lata contra vnum in vno iudicio, facit fidem in alio, vt concludit Fede. in conſil. xxv. Titius electus, colum. pen. & not. per gloſ. in l. ex ea. de poſtu. in glo. ij. & cap. teſtimonium. in verbo, grauata. de teſti. cum ſimi. vt tradit Alexan. in l. ſępe. colum. viij. verſicu. tamen aduertendum eſt, de re iudi. Et limitatur hoc per Bald. in l. ij. §. deinde. in fi. de orig. iur. & tradunt Mod. in v. c. teſtimonium. col. pen. & Fede. in alio conſi. clv. do. Alex. Cardi. 211 & Io. de Ana. in c. cum oporteat. col. fi. de accu. ¶ † Glo. in verbo, legitima probatione. Not. ꝙ legitima probatio eſt, quando ſunt te-212 ſtes omni exceptione maiores † Et dicitur omni exceptione maiores, ſecundum Abb. hic, quando nulla exceptione legitima repelli poſſunt. vt per gloſ. in c. j. de conſanguinitate, & affinitate. & ibi Abb. dicit hoc eſſe notandum pro ſtatutis. ad idem, allegat gl. in §. item verborum. in verſicu. idoneos. inſtitu. de inutili. ſtipul. & idem notat Bald. in l. optimam. col. ij. de contrahen. & committen. ſtipul. & idem Abb. in c. licet. el. j. de teſti. in ſecundo notabili Ang. in conſi. cxciij. viſis col. iij. Ancha. in conſi. ccxxvij. ac corroborationem. colum. fi. verſ. ex prædictis. & Alex. in conſi. cxlvj. in cauſa, col. penult. lib. j. ¶ Et prædicta concluſio intelligitur in cauſa criminali,[a] prout glo. hic loquitur. Secus videtur in cauſa ciuili, in qua legitima probatio dicitur, licet teſtes non ſint omni exceptione maiores, vt Andreas Siculus hic concludit. Ita concordando gloſſam noſtram cum dicto Io. And. c. cum pro cauſa. de pro 213 cur. declarando textum ibi, ſi legitime probare potuerit † Et ad h̄ facit, quia infamis infamia facti admittitur in ciuilibus, licet repellatur in criminalibus, vt not. Bart. in l. Caſſius. ff. de ſenato. & in l. j. C. de ſumma Trinitate. Alexand. in conſi. xj. circa primum. lib. j. & facit text. in cap. teſtimonium. infra eod. & quod Andr. Sicul. hic dicit. reperio quod idem tradit Paul. de Caſt. in l. fin. C. de proba. in prin. vbi inquit quòd in ciuilibus non requiruntur teſtes omni exceptione maiores. licet ſecus ſit 214 in criminalibus. per illum textum. ¶ † Sed tamen aduertendũ eſt, quia etiam in ciuilibus teſtes idonei requiruntur cap. primo de teſtib. l. idonei. ff. de teſtib. Et idonei teſtes videntur omni exceptione maiores, ſecundum gloſſ. in d. §. item verborum, quæ exponit text. in verbo, idoneos, id eſt, omni exceptione maiores. Et pro iſta concluſione eſt text. in cap. licet vniuerſis infra de teſt. vbi illa auctoritas quòd in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, intelligitur quòd ſint probate vite, & fidelis conuerſationis. & Abbas ibi expreſſe intelligit per illa, verba quòd ſint omni exceptione maiores. Et facit text. in cap. in literis. eo. tit. de teſtib. quod ibi Abb. & quod not. idem Abb. in cap. j. de excepto. Et iſtud videtur verius de iure. quia etiam in ciuilibus duo teſtes non plene probarent intentionem, niſi eſſent omni exceptione maiores. Sed ſolum differentia videtur. q͂a ĩ ciuilibus teſtes ſi nõ ſint omni exceptione maiores eorũ de fectus

ADDITIO.

a ¶ H. Gig. Criminali. Adde Dec. in conſ. xxxvij. inci. in cauſa rigoroſe. in iiij. col. in verſ. tertio principaliter in j. vol. & facit qđ no. Ange. in l. ſi. C. de quæſtio. vbi dixit ꝙ ad hoc vt vnus teſtis deponẽs de delicto faciat indicium ad torturam, debet eſſe omni exceptione maior. Et Anto. de Alex. in l. qui accuſare. C. de eden. quem refert Deci. in d. conſi. voluit ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ ſtetur iuramento damnum paſſi, requiritur ꝙ habens iurare, ſit omni exceptione maior.

ſectus ſupplet,& integratur ꝓ iuramentū,c.fi.j.de iureiur.l.in bo-
215 nefidei.C.de reb.cre.† Secus eſt in criminalibus, in quibus nō de-
ferē iurm in defectum plęnæ probationis.vt tradunt Bart.& Do.
216 in l.admonendi.ff.de iureiur.† Et in ciuilibus duo teſtes bene pro
bant ſine ratione,& cā,de qua non ſunt interrogati.vt per glo. &
217 Bar.in l.ſolam.C.de teſti.† Secus eſſet ī criminalibus.vt no. voluit
Sal.in d.l.ſi.C.de proba.qđ dictum ꝓ notabili refert, & ſequitur
Alex.in conſ.xv.viſo proceſſu.col.vj.lib.j.¶ In ſi.gl. ad declaratio-
nem tex.Abb.quærit, quæ crimina digna ſint ſuſpenſione, quæ
degradatione.Circa primum Abb. concludit ꝙ exceptis aliqui-
bus caſibus,quos ipſe refert.& ſimilibus, in quibus pęna ſuſpen-
218 ſionis expreſſe imponitur à iure.† In alijs arbitrio iudi. commit-
titur,quæ crimina videantur pœnam ſuſpēſionis requirere.Are.
vero aliter loquitur in cap.cum non ab homine.colum.ij.ver. tu
potes dicere infra eo. vbi inquit,quòd pro quolibet mortali pec
cato,quod inducit ſuſpenſionem quo ad ſeipſum.c.fi.de cohab.
cleri.pōt quis ſuſpendi.allegat c. q̃ ſit graue. de exceſ. præla.Sed
poteſt rn̄deri illud eſſe propter ſcādalum,quia ꝑꝑ delictum ma
ritus vxorem dimiſit,& ideo ibi fuit facta ſuſpenſio ab omni offi
cio,& beneficio.¶ Secundo allegat tex. in c. vt clericorum.§. ne
vero.de vit.& hone.cle.vbi pro ſimplici incōtinentia,vel fornica-
tione pęna ſuſpenſionis imponitur.Sed rn̄detur,ꝙ hoc ibi nō ꝓ-
batur,quia ſolum ibi dr̄ ꝙ pro incōtinentia clerici puniūtur plus,
& minus ſecundum qualitatē delicti,& dum in ver.ſi quis igitur
præſupponitur,ꝙ ꝑꝑ hoc fuerit ſuſpenſus,pōt intelligi pro gra-
ui delicto incontinentiæ,& non pro ſimplici fornicatione.¶ Ter
tio adducit c.cum inhibitio.de clan.deſpon.vbi clericus deponi-
tur ꝑꝑ negligentiam.Sed dici poteſt,ꝙ ibi ageretur de ſcandalo,
ſi in gradu prohibito contraheretur matrimoninm, & illa ſuſpē
ſio limitata fuit ad triennium.vnde iura,quæ Aret.adducit,redu-
ci poſſunt ad concluſionem Abb.ꝙ exceptis quibuſdam caſibus
expreſſis in iure,ſit in arbitrio iudicis.Et facit tex. in l.j.ff. de iure
delib.Pro opi.tamen Aret.adduci poteſt,quod not. Abb. in c.ſi-
cut tuis,de iureiur,vbi inquit ꝙ omne peccatum mortale poteſt
dici graue.Sed nō bene dicit,vt Mod.tradunt in c.dilecte. de ex-
cep.col.iij.Et dictum Are.poteſt habere locum in ſuſpenſione fa
cta ad modicū tempus determinatum, quia illa poteſt fieri pro
219 leuibus criminibus,vt no.Abb.in c.tuæ.de pen.Et† ſi facta ſit ſim
pliciter,intelligitur donec ſatisfecerit.vnde facta ſatisfactione de
bet remoueri,vt no.Are.in d.c. cum non ab homine per c. cleri-
cos.de coha.cler.& per c.inter ſolicitudinem.de purga. cano. fa-
220 cit tex. in c.presbyter.ij.q. v.† Et hoc intelligit quando facta ſit ꝓ
contumacia. aliàs ſecus vt diſtinguit Imo.in c.ex literis.col.pe.de
conſti.¶ De ſecundo,videlicet,pro quibus criminibus imponaē
pœna degradationis.Ex dictis Abb. tres concluſiones colligun-
221 tur.† Prima eſt,ꝙ pœna depoſitionis non imponiē, niſi pro graui
222 crimine.† Secūda,quæ dicanē crimina grauia arbitrio iudicis re-
223 linquitur.† Tertia,ꝙ pro fornicatione clerici,ēt exiſtentis in ſacris
ordinibus,non imponitur pęna depoſitionis præciſe, ſed arbi-
a trio iudicis relinquitur.¶ Circa primam, iſta cōcluſio[a] probatur
in c.tuæ.de pęnis.xvj.q.vij.c.inuentum,q̃ iura Abb.alle. ad confir
mationē gl.q̃ hoc tenet in c.fi.j.q.v.in verbo,ſupplicauit,ad idem
gl.in c.j.gl.fi.de cape.monacho.in vj.& in c.ſicut.el ij.in gl.j.de iu-
reiu.& in c.ad apoſtolice.de re iudi.in vj.in verbo, grauiſſima pę-
na,cum ſi.vt per Moder.hic.Et idem Abb. in d.c.tuę. de pęnis.&
in c.vt famæ.ꝑ illū tex.de ſen.excom.in prin.& in c. quod in du-
bijs.per illū tex.de pęnis.& in c.fi.de celeb.miſſ.vbi tamen tex.ꝓ-
bare vr̄ ꝙ etiam pro leui crimine quandoq; quis deponatur, pu-
224 ta† qn̄ celebraret ſine lumine,niſi dicatur,ꝙ reputatur graue,q̃a
reſpicit ſacramētum,& facit tex.in c.fi.de baptiſ.in fi. ¶ Et aduer
tendum eſt ꝙ Doc.vn̄r loqui de priuatione beneficij, ſicut de pri
uatione ordinis,vt colligitur in d.c.inuentum. iuncto d.c. tuæ. &
facit tex.in c.ſi conſtiterit.& quod ibi Abb.in iij.no.de accu.Item
conſiderandum eſt, ꝙ prædicta conclu. vera vr̄ negatiue, prout
Doc.loquuntur.ſed non affirmatiue,quia pro quolibet graui cri
mine non vr̄ quis deponendus, vt probatur in c.ij. de ſortile.vbi
grauiſſimū diciē eſſe illud delictum,& tamen ſuſpenditur ibi ad
225 tempus.¶ † Similiter delictum fornicationis graue dicitur lxxxj.
diſt.c.j.& tn̄ non deponitur,ſed ſuſpenditur clericus pro concu-
bina,quam publice tenet c.clericos.de coha.cler.& mulie.Et ta-
men,vt dixi hic,reputatur graue delictum d.c. j.lxxxj.diſt.& in c.
226 fi.de purg.cano.& facit tex.in cap.q̃ graue.de exceſ.præla.¶ † Se-
cūda cōcluſio fuit,ꝙ arbitrio iudicis cōmittitur,quæ dicantur gra
b uia crimina.[b] facit glo.in c.cum illorū.in verbo, membri. de ſen.
excom.& qđ no.Abb.in c.tuæ.col.ij.de pęn. Bar.in l.non ſolum.
§.ſi mandato.ff.de iniur.Ang.are.in §.atrox.inſtit.de iniur. & Frā.
Are.in c.cum non ab homine.col.viij.j.eo.Et ideo ſecundum iſtā
concluſionem in effectu erit in arbi.iud.quæ crimina dicatur re-
quirere depoſitionem,ſicut ſupra dictum eſt de ſuſpenſio. ¶ Cir
ca tertiam concluſionem de fornicatione, illa bene probatur in
iuribus allega.per Abb.quæ iura loquuntur in clericis, qui ſunt
in ſacris.Are.tamen in d.cap.cum nō ab homine,col.x.tenet opi.
Ant.de Bu.quam dicit eſſe communem . & concludit ꝙ īmo cle-
ricus in ſacris,deponatur.vt probatur in cap.à multis,de etate,&
quali.& in cap.erubeſcant.xxxij.diſt.& ad idem tex.in cap . ſi q̃s
omnem.j.q.vij.circa ſin.verſ.ſi quis vero.Ad iura quæ Abb. addu
cit,reſpondetur, ꝙ intelliguntur ꝙ proceditur per viam inquiſi-
tionis. quo caſu pęna maior imponi poteſt.iux.no.in cap. inquiſi
227 tionis.in cap.qualiter,& quando de accuſ. ¶ † Vlterius hoc com-
probatur,quia clerici in ſacris caſtitatem promittunt.xxviij . diſ.ī
cap.nullum.& graue delictum videtur violare votum. Vnde ī ta-
libus non dicitur ſimplex fornicatio, ſed adulterium ſecundum
Pau.quem Imo.ibi refert in cle.j.col.fin.de offi.ordin.Imo ſecun-
dum glo.in l.ij.in verſ.filij.C.de epiſ.& cle.eſſet inceſtus.& Bar.&
Doct.ibi ſequuntur.& inceſtus eſt crimen maius adulterio.xxxij.
q.vij.in cap.adulterij malum . ¶ Mod. tamen hic dicunt commu-
nem opinionem eſſe ſecundum quòd Abbas tenet, videlicet, ꝙ
pro fornicatione præsbyteri, vel clerici non ſit pęna depoſitionis
alleg.Io.de Fantu.ij.q.vij in cap.lator.& gloſ.j.ibi,quæ dicit quòd
hodie quis pro ſimplici fornicatione non deponitur.Et idem cō-
cludit Imo.in cap.vt clericorum.de vi.& ho.cleri.col.ij.verſ. extra
gl.& ibi alle.Gof.in ſumma illius libri.& gloſ.in d.cap.lator. & in
cap.Maximianus.lxxxj.diſt.¶ Et pro iſta opinio.arguunt Moder.
quia pro mandato quis non deponitur. ergo nec pro fornicatio-
ne.quia minus delictum eſt fornicatio,quam mendacium,alleg .
Pau.in clem.j.de offi.ord.Addatis quòd hoc tradit Car . in clem .
ad noſtram.verſ.vij. in ij.q.de hæret.& idem Abbas in cap. fin. de
purg.vulg.Et prædictam opin.vti communē ſequitur Io de Ana.
in cap.ſignificauit.col.iij.de adulte.& in cap.cum dilectus. col . ij .
de accu.& idem Imol.in cap.ſi autem.de vita, & hone. cleri . Idē
And.Sicu.in conſil.xiij.in fin.lib.ij. ¶ Non obſtant allegata in cō-
trarium.& primo, dum dicitur ꝙ clerici in ſacris promittunt ſer-
228 uare caſtitatē.quia illud eſt ex conſtitutione eccleſiæ.† Nec ex tali
promiſſione ſimplici votum inducitur,licet ſecus ſit in religioſis.
vt no. Car.poſt.Pau.in cle.ad noſtram.in ver.vij.in fin.de her. Nō
229 ob.ꝙ videatur adulterium,vel inceſtus,vt ſupra dicebatur† quia,
non eſt verum.Nam etiā in præsbytero diciē ſimplex fornicatio .
vt probatur ī c.q̃a circa.de big.& in c.præſbyter.xxviij.diſt.& no .
Fed.in cōſ.clxvij.mulier.accuſata.Car.in d.cle.ad noſtrā.ver. vij .ī
iij.quæſt.& glo.in d.l.ij.C.de epiſ.& cle.non eſt vera. & illam ibi
reprobant Iac.de But. Cyn.& Saly.cum ſimili. vt tradunt Mod.
hic.& idem Io.de Ana.in d.cap.cum dilectus.de accu.& in d.cap.
230 ſignificauit.de adulte.¶ † Prædicta concluſio limitatur non pro-
cedere in epiſcopo,qui ſemper dicitur committere adulterium.
vt not.Abb.in cap.fin.col.pen.de purgat.cano.per illum text. &
facit tex.in ij.quæſtio.vij.in cap.lator.in princi. Sed in cōtrarium
arguunt.Mod.hic.quia mitius agitur cum epiſcopo cap.j. de offi.
deleg.in vj. Pro reſponſione videndum eſt quod Abb. tradit in
cap.cum quidam.col.ij.de iureiur.& hoc dictum de epiſcopo in-
231 telligendum videtur de conſecrato.quia electus† non dicitur ꝓ-
prie epiſcopus ante conſecrationem cap.tua vbi Abb. in princi.
de his,quæ fi.à præla.in cap. eam te. vbi Abb.in principio de re-
232 ſcript.cum ſimi. vt late tradunt Moder. ibi. ¶ † Secundo limita-
tur non habere locum in ſacerdote, qui filiam ſpiritualem co-
gnoſceret. vt idem Abb.dicit in dicto cap.fin.de purga.cano. &
ad hoc facit glo.in cap.fina.xxx. quæſtio.j.quæ dicit ꝙ magis pec-
cat ſacerdos cognoſcens ſpiritualem filiam,quàm vxorem alte-
233 rius.† Et filia ſpiritualis etiā illa dicitur, quæ ſit de parochia eius.
vt not.Abb.in c.fi.de purg.cano.& ibi dicit, quòd non reperitur
ꝙ eccleſia diſpenſauerit in cogitatione ſpirituali, & facit gloſſ. in
234 c.pietatum.xxx.quæſt.iij. ¶ † Tertio limitari poteſt in religioſis,
quia ipſi expreſſe profitentur caſtitatem, cap. cum ad monaſte-
rium.de ſtatu monach.non ſic in clericis conſtitutis in ſacris or-
235 dinibus . † quia ipſi ſolum ex conſtitutione eccleſiæ ad caſtita-
tem obligantur.ita Card. poſt Paul. dicit in dicta clemen.ad no-
ſtram.verſic.vij.in fi.facit tex. in cap.per tuas.in fi.de ſimo.in cap.
accuſatus . in fi. de heræ.in vj. Aliàs vero an magis peccet religio
236 ſus, quàm alius Abb.tradit in c. cum quidā.de iureiu.¶ † Venio
ad tertiū,videlicet,quæ crimina digna ſint degradatione.&Abb.
proſequitur

ADDITIONES.

a ¶S.Al. Concluſio. Idem Dec.ſupra in c.i.in ii.lec.in v.col.eo.tit.vbi videtur colli-
gi argumentum in contrarium.vide ibi.

b ¶S.Al. Crimina. Ad de And.Tiraquel.in rep.l.ſi vnquā.C.de reuo. don. in verſi.
omnia vel partē aliquam.nu.30.verſi.quod crimen dicatur paruum aut leue.

prosequitur plures casus, in quibus ēt non data incorrigibilitate
237 q̄ɔ degradat̄.†Primus est in heresi c. ad abolēdā. de hęre. vbi depositus statim curię seculari tradit̄. & hoc nisi velit se corrigere. c. pe.
238 eo. ti. de hęre. & idē Abb. in c. ad abolēdā. eo. ti.†Sed an talis emē-
a datio, & correctio admittat̄ post condemnationē,[a] tex. in d. c. ad abolēdā, vr̄ facere ꝙ nō, ibi, nisi cōtinuo post deprehensionē erroris. & in d. c. pe. dr̄ postq̄ fuerint deprehēsi. gl. tñ ibi, in ver. deprehēsi. dicit idē esse post ɔdemnationē. quia ecclesia nunq̄ claudit gremiū redeunti. epistola inter claras. in fin. C. de sum. Tri. & hoc tenet Io. An. & Abb. in c. excōicamus. col. ij. de hære. facit tex. in c. is, qui. xxvj. q. vj. ibi, cū conuersus ingemuerit, h̄ saluus erit, & qđ no. Old. in cōsi. cclxxj. quæstio talis est. Circa hoc tñ vide tex. in c.
239 super eo. de hęre. in vj.¶†Et qñ hęreticus nō vult se corrigere, de
240 trudit̄ in carcerē d. c. pe. de hęre.†Prius tñ deponitur vt Abb. hic cōcludit. & sequit̄ Io. de Ana. col. ij. in ver. circa p̄dicta. & idē Do. dicit in c. j. in v. not. de hære. in vj. & hoc habet locū in heresi. aliàs
241 secus vr̄, ſm Peru. ī d. c. j. p̄ tex. ī c. q̄uis. de pen. in vj. ¶†Secundus
242 casus est in crimine falsi. vt p̄ Abb. hic.†Ad qđ facit, q̄a in tali cri-
b mine sunt plura specialia,[b] vt no. Do. post Arch. xix. dist. in c. ī memoriā. & refert Io. de Ana. in rub. de cri. fal. circa fi. Alex. in consi. lxxvij. in cā accusationis. col. iij. lib. j. & vide notabile dictū Bar. in l. Lucius. in fi. ff. ad Turpi. de quo Ro. & Alexā. in l. de pupillo. §. si
243 pluribus. ff. de ope. no. nun. ¶†Tertius casus est in eo, q̄ cōtumelias dixerit episcopo, vel cōspirationē ɔ̄ eum fecerit, vt in c. si q̄s sacerdotū. xj. q. j. Ille tñ tex. intelligit̄ de incorrigibili. vt Abb. h̄ cōcludit. & pro ista opi. facit. quia tex. ī prin. loquitur de eo, qui fuit
244 inobediens episcopo. vnde durum esset† ꝙ p̄ inobedientia simplici deberet tradi curię seculari. Quia inobediens. ēt præceptis apostolicis nō tradit̄ curiæ seculari. lxxiiij. dist. c. honoratus. & facit tex. xxiij. q. iiij. c. Guilisarius. In ɔ̄rium tñ facit tex. in d. c. si quis sacerdotium. dum inquit, ꝙ mox depositus curiæ tradit̄, nisi dica
245 mus† ꝙ illa dictio, mox, ēt qñq; intelligit̄ cum interuallo. l. sed & si cōditione. §. seruus. ff. de hære. insti. & xx. q. ij. in c. j. vbi gl. in ver. mox. cum si. vt tradit Alexan. in l. j. §. qui præsens. de verb. obliga.
246 ¶†Quartus casus in sortilegio. xxvj. q. vj. c. admoneant. vbi clericus degradatur. sed ſm Abb. de verbali degradatione intelligitur
247 †& sic est duplex degradatio verbalis, & realis, & idem Abb. in c. tuę. de pe. & in c. nouimus. de verb. sign. vbi Pet. de Peru. hoc late tradit, & idem Abb. in c. non potest. de re iud. Domi. in cap. ij. in j. not. de pœnis. in vj. Albe. in l. pe. col. iij. ff. si ex noxa. cau. aga. Et simile de pœna capitali, vt Abb. hic dicit hr̄ in c. quāto. de iur. iu. de quo And. Sicu. hic. & in consi. vlt. lib. ij. col. x. Alex. in consi. ciiij. statutū. cum si. vt dixi in l. transigere. C. de transac. Et de pęna sortilegij vltra iura alleg. per Abb. not. Ro. in nor. dclx. tu scis vbi alle. tex. in c. ɔ̄ idolorum. xxvj. q. v. aliter tamen Abb. loquitur in c. j. &
248 ij. de sorti. ¶†Quintus casus est in schismatico, per tex. in c. de Liguribus. xxiij. q. v. Sed tamen iste tex. intelligitur de incorrigibili, ſm glo. in d. c. cum non ab homine. & probatur in d. c. de Liguribus. dū dr̄ ibi, & si contempserit, & permāserit per potestates pu
249 blicas opprimat̄.†Et istud delictum schismatis qñq; plus punit̄,
250 quā idolatria,†vt per glo. xxiij. q. j. in cap. non afferamus.†Et licet
251 schismaticus reuertatur ad ecclesiam, non tamen promoueri po
c test sine dispensatione[c] cap. quia diligentia.[d] vbi Abb. de elec. Et
d quando dicatur schisma cum hæresi. not. Abb. hic, & in d. c. quia diligentia. & late Io. de Ana. in rub. infra de schisma. ¶Postremo Abb. late prosequitur qōnem. quam aliàs Pet. de Anch. disputa-
252 uit, & concludit† ꝙ dispositio. c. cum non ab homine. non habeat
e locum in homicidio enormi.[e] puta in parricidio, vel ī eo, q̄ p̄sbyterum, vel episcopum interfecisset. Nam in talibus casibus, & similibus, clericus depositus tradi debet statim curiæ seculari, non expectata incorrigibilitate. Et mouet̄ pluribus rationibus, quarū licet alique fragiles sint, nonnulle tamen videntur efficaces, non obstantibus responsionibus Mod. Primo enim alle. c. cum nō ab homine. j. eo. vbi traditur curiæ seculari, quia ecclesia vlterius nō habet quid faciat. Ita ergo videtur in isto casu, q̄a pro delicto ita enormi ecclesia non habet quid faciat, quia condigna pęna non reperitur. ergo tradi debet curiæ seculari. Are. respondet in d. c. cum non ab homine. col. xij. ꝙ in d. c. cum non ab homine. non dicitur respectu pęnę quòd ecclesia non habet vltra quid faciat, sed quo ad modum corrigendi ibi loquitur, quia adhibuit omnia remedia, vt corrigeretur, & de facto corrigi nō potuit. & isto respectu in tali crimine enormi, & grauissimo, ecclesia habet quid faciat, videlicet, vt experiatur, an velit se corrigere. quia licet atrocissimum delictum cōmiserit, non tamen per hoc incorrigibilis dicitur. Et hoc confirmatur ſm Are. quia in d. c. cū non ab homine, duo requiruntur. ꝙ incorrigibilis sit: & ꝙ ecclesia non habeat quid faciat. ergo alterum non sufficit. c. ij. de rescri. Sed replicari potest ꝙ arg. Abb. procedit à simili. quia sicut in d. c. cum non ab homine, traditur curiæ seculari, qñ est incorrigibilis, quia nō habet vltra quid faciat. ita etiam qñ pęna condigna reperitur, & ita Abb. se declarat hic. circa fi. Nec est verum ꝙ duo copulatiue requiruntur, sed solum incorrigibilitas consideratur, qua data, sequitur ꝙ ecclesia non habet quid faciat, & respectu pęnę ecclesia tamē haberet quod faceret, cum habeat pęnā perpetui carceris. c. vt famę. de sent. excom. Secundo Abb. inducit tex. in d. c. cum nō ab homine, in fi. dum ibi dr̄, ꝙ incorrigibilis traditur curiæ seculari, ne possit esse perditio multorum. Nam ista ratio, ſm eum, vr̄ fortius militare in isto, qui tam graue scelus cōmisit. Sed respōdetur, ꝙ immo maior præsumptio est in incorrigibili, de quo loquitur tex. in d. c. cum non ab homine, q̄ de illo, qui cōmisit aliquod crimē, licet grauissimum, quia subesse pōt spes ꝙ emendetur, & corrigatur, non sic in incorrigibili. Tertio arguitur à maioritate rationis, quia in crimine falsi, & in quibusdam alijs criminibus, q̄ minora sunt, statim traditur curię seculari, vt s̄. dictum fuit. ergo
253 à fortiori in talibus grauioribus hoc dicēdum videtur. ¶†Ad hoc respondetur ꝙ non fit extensio, vbi tractatur ꝙ laicus ad spiritualia habilitetur, c. tua. in fi. de deci. Nec fit extensio, vbi agitur de pœna priuationis, vt per glo. in c. fin. de iurepa. & tñ replicari po
254 test, †ꝙ à maioritate rationis extensio semper pōt fieri, ēt in materia odiosa. l. qui indignus. ff. de senatori. l. relegatorum. §. fin. ff. de
255 interdi. & rele. facit regula, cui licet. de reg. iu. in vj. ¶†Quarto arguitur, quia pro criminibus atrocissimis non reperit̄ pęna condigna de iure canonico, vt Abb. hic prosequitur. Ad quod respon-
256 sio colligit̄ ex dictis Aret. in loco supra alleg. vbi inquit† ꝙ immo pęna perpetui carceris videtur condigna pro tali crimine qualificato. Probatur, secundum eum in c. contra idolorum. xxvj. q. v. vbi cultores idolorum, & aruspices in perpetuo carcere recludūtur. & illis de iure ciuili, quandoque pęna ignis imponitur l. iij. C.
257 de malefici.†Et præsertim qñ debet in perpetuo carcere in pane, & aquā sustentari. c. nouimus. in fi. infra de ver. si. Sed replicari pōt ꝙ pęna perpetui carceris non videt̄ sufficiens in tali delicto atroci, quia vt Abb. hic dicit, illa imponitur hæretico se corrigēti c. pen. de hære. Et non ob. c. contra idolorum. quia pęna illa p̄petui carceris videtur habere locum in casibus, in quibus de iure ciuili haberet locum pęna capitis simpliciter, quę regulariter pro tali delicto imponitur. l. nemo. C. de malefi. & mathe. Sed in casu speciali in d. l. iij. C. de malefi. vbi pęna ignis imponitur, non loq̄tur tex. in dicto cap. contra idolorum. ¶Præterea in d. ca. contra idolorum. erat incorrigibilis. vt colligitur ibi, quòd emendare se nollet in talibus repelles, & tali casu tradi potuisset curiæ seculari. ¶Quinto facit tex. in c. j. de homi. Sed respondetur, secundū Are. ꝙ intelligitur in laico, qui aufugit ad ecclesiam. vt gauderet immunitate. & glo. in d. cap. j. ita intelligit illum tex. Sed non bene. vt Abb. ibi concludit, per tex. in c. fi. & in c. inter alia. de immu. eccle. vnde And. Sic. hic respondet, ꝙ illud moriatur, ibi pro excōmunicatione intelligitur, vt no. in c. ij. de maio. & obe. in cap. per venerabilem, qui fil. sint legi. Sed tamen verba litere repugnant, dum dicitur, euellas ab altari. ita vt moriatur, quia p̄ excommunicatione erant sufficientia illa verba, euellas ab altari. ¶ Sexto p̄batur in c. nouimus. de ver. sig. vbi pro crimine, etiam damnoso clericus traditur curiæ seculari. Are. respondet, ꝙ intelligitur data incorrigibilitate, ſm quod habetur in d. c. cum non ab homine. Sed replicari potest, vt Abb. hic dicit, ꝙ text. ibi æquiparat crimen falsi, & graue delictum, de quo ibi loquitur. Vnde sicut in crimine falsi statim traditur curiæ seculari, ita videtur in alio graui crimine, de quo ibi dic t. Aliter tamē responderi potest ꝙ illa verba possunt verificari in alijs casibus specialibus, in quibus statim traditur curiæ seculari. de quibus supradictum est. ¶ Septimo facit tex. in c. j. de homi. in vj. Sed respondetur ꝙ ibi est specialis casus propter frequentiam delicti, & non debet extēdi, & q̄a tex. ibi loquitur in casu, in quo iudex secularis immediate habet potestatem, nec requiritur quòd tradatur curiæ seculari. vnde si deberet extendi, esset dicendum quòd secularis haberet potestatem in alijs casibus absque eo ꝙ tradatur seculari. quod non dicendum

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Condemnationem. Et ꝙ ēt post sententiā quādo maxime lata est in cōtumaciam. vide Dec. in consi. cxxxvij. col. ij.

b ¶Syl. Ald. Specialia. Vide Deci. in c. licet causam. in v. not. de proba.

c ¶Hier. Gig. Dispensatione. An aūt ista dispensatio fieri possit ab episcopo, vel sit necesse, ꝙ fiat à papa. vide per Abb. infra hic eo. c. §. de adulterijs, & vide per eūdē in c. quia diligētia. de elect. vbi per Deci. in ij. col. in ver. & subijcit Abb. & vide per eundem j. in d. §. de adulterijs. in ix. col. in ver. successione abbas.

d ¶Syl. Ald. Diligentia. Idem Dec. in d. c. quia diligentia in j. no. de elec.

e ¶Enormi. Hæc verior, [illegible]

cendum est.¶Octauo facit in cap.sunt quædam.xxiij.q.v.vbi grauissime debent puniri per seculares, videlicet si quis interficeret episcopum,vel præsbyterum.Sed potest respôderi quòd ille tex. de laicis intelligitur.quia in clericos secularis immediate non habet potestatem pro quibuscunq; criminibus d.c.cum non ab homine.& c.clerici.j.eod.¶Nono ponderatur text.hic, dum dicitur quòd episcopus non debet quemlibet depositum tradere curie seculari.ergo innuit q aliter possit tradere.Sed respondetur, hoc esse verum in quibusdam casibus, & per hoc non infertur quòd iste casus sit de illis.¶Decimo,& vltimo abb.adducit tex.in cap.si 258 quis laicus.xxij.q.v.† vbi clericus, vel episcopus degradatur propter conspirationem factam contra dominum terre. Sed intelligi potest de verbali degradatione,vel qñ erat incorrigibilis, vt ibi colligitur,dum dicit,nisi per dignam præsentiæ satisfactionem se emendauerit.Et prædictam conclusionem abb.late tradit Pet.de Anch.quem ipse abb.referr in disputatione.Laicus quidam propter homicidium.& in repetitione regulę ea,quę.in xix.q.de reg. iur.in vj.cum si.vt tradunt Mod.hic in fi.& idem Bal.in c.cum nō ab homine. in princ.vbi etiam abb.j.eo.& idem Petr.de Anchar. in cons.clvij.ex narratis in facto.colum.ij abb.in cap.nouimus. de verb.sign.& hoc videtur sequi Andr.Sicu.in consi.lxv.in l.iij.libr.j. licet aliter hic loquatur,& Mod.idem tenent in cap.j.de consti.in septima char.vbi in simili plura adducunt. & facit quod not.Do. in cap.nec licuit. in fin.xvij.distinctio.Et ista opinio videtur habere magnam æquitatem,vt delicta puniantur debita pœna.Et vidi illam seruari Florentiæ per vnum commissarium. Alia tamē opi. quam communem esse dicit, & sequitur Aret.in d.c.cum non ab homine.videtur de iure verior. Pro qua etiam And.Sicu.hic plura adducit in fi.char.quæ tamē leuia sunt. Sed mihi videtur quòd ista opin.efficaciter probetur in d.c.cum non ab homine. Considerando hoc modo. Nam ibi ponuntur tria dicta. Primum est, quòd non licet Regi, nec alicui principi iudicare clericos, siue in furto,siue homicidio, vel periurio,seu in quibuscunque criminibus deprehensi fuerint. Et hoc primum dictum clarum est quòd habet locum in quolibet delicto atrocissimo. vt ista verba ostendunt.& facit tex.in c.clerici. eod.tit.¶Secundo dicitur quòd in talibus delictis deponendus est à iudice ecclesiastico. Et istud secūdum dictum etiam locum habet in quocunq; delicto grauissimo quia à seculari depositio fieri nō potest. ¶Tertio dicitur, q si depositus incorrigibilis fuerit,illa verba,qui depositus, faciunt relationem ad præcedentia l.Iulianus.vbi Barto.ff.de hæred.instit.ergo videtur quòd incorrigibilitas habeat locum, & consideretur in quolibet crimine, prout duo dicta præcedentia in quolibet crimine locum habent,& est sensus, quia depositus in quolibet crimine, de quo secularis non potest cognoscere, si incorrigibilis sit &c.Et hoc ideo videtur tex.ibi pro ista opinione.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium propriè est in nupta.*
2 *Stuprum dicitur propriè cum vidua,vel cum virgine.*
3 *Stuprum largo modo dicitur etiam adulterium.*
4 *Adulterium de iure canonico dicitur etiam cum virgine.*
5 *Libellus in quo dictum sit de adulterio verificatur in stupro.*
6 *Verò,hæc dictio,aduersatiuè ponitur.*
7 *Aduersatiua,exceptis his,in quibus aduersatur,repetit præcedentia.*
8 *Dispensare est verbum canonicum,indulgentia dicitur iure ciuili.*
9 *Dispensatio est iuris communis relaxatio.*
10 *Episcopus in maioribus criminibus non dispensat.*
11 *Iudex potest ex causa in quocunq; delicto pœnam alterare.*
12 *Pœna non minuitur quando etiam in iudicio inquisitionis constat de delicto per confessionem.*
13 *Dispensatio fieri potest ex causa, licet non minuatur delictum propter qualitatem personæ.*
14 *Iudex propter qualitatem personæ potest pœnam remittere.*
15 *Episcopus potest dispensare in adulterio, & in minoribus etiam post pœnam ab eo impositam.*
16 *Iudex post condemnationem non potest pœnam minuere etiam ex causa.*
17 *Criminosus non potest promoueri,quando crimen est notorium.*
18 *Grauius,id est,communius.*
19 *Fornicatio dicitur vitium maximum,& qua ratione.*
20 *Adulterio pœna homicidij imponitur.*
21 *Pœnæ magnitudo arguit qualitatem delicti.*
22 *Adulterium,& homicidium dicitur graue delictum.*
23 *Carnis vitium vbi est,minus agitur.*
24 *Pœnitentiales canones quilibet sacerdos potest mitigare,& dispensare ex causa tamen num.27.*
25 *Pœnitentiæ omnes sunt arbitrariæ.*
Etiam quando canon certam pœnam imponit.num.26.
28 *Peccatum quodlibet mortale, quamuis habeat pœnam.vij.annorum intelligitur, nisi ex causa sacerdos tempus abbreuiauerit.*
29 *Pœnitentiam etiam iniunctam potest ex magna causa etiā sacerdos minuere.*
30 *Episcopus potest pœnitentiam iniunctam à summo Pontifice minuere.*
31 *Episcopus quando dispenset in his,quæ fiunt à Papa.*
32 *Absoluere potest sacerdos sine pœnitentia, si videt maximam contritionem confitentis.*
33 *Pœnitentia publica quæ certo casu fieri debet,nō potest cōmutari in priuatam.*
Nisi ex causa.num.34.
35 *Dispensare potest episcopus si canon in materia pœnali permittit dispensationem generaliter,vel specialiter.*
36 *Dispensatio Papæ reseruata intelligitur, si pœna eidem erat reseruata.*
37 *Dispensare non potest episcopus contra constitutionem concilij.*
38 *Verba prolata impersonaliter, referuntur ad illum, ad quem de iure actus pertinet.*
39 *Clausula generalis non obstante, non sufficit quando Papa dispensat contra concilium.*
40 *Episcopus non potest tollere constitutionem concilij.*
41 *Verba generalia deducuntur ad intellectum iuris.*
42 *Verba dicuntur satis operari si remouent dubitationem.*
43 *Constitutio non dicitur conciliaris, licet dicatur talis in concilio, vel talis approbante concilio.*
44 *Episcopus potest in adulterio,& alijs minoribus dispensare, & in periurio.*
45 *Periurium est minus delictum adulterio.*
46 *Episcopus dispensat in sortilegio, & cum illo qui in sacris contraxit matrimonium.*
47 *Episcopus in quibus casibus dispensare possit, remissiuè.*
48 *Episcopus dispensat, nisi pœna ipso iure à canone imponatur.*
Iudex non potest dispensare post sententiam à se latam.
49 *Dispensatio quibus verbis sublata intelligatur.*
Clausula,perpetuò obseruetur,tollit dispensationem.
50 *Perpetuò, intelligitur secundum subiectam materiam.*
51 *Perpetuò obseruetur, hæc verba faciunt non admitti dispensationem, si pœna pro crimine imponatur. secus sit pro contumacia, quia tunc intelligitur donec pœnituerit.*
52 *Irrecuperabiliter, & Irreuocabiliter,& Irrefragabiliter, non admittunt dispensationem.num.53.&.54.*
55 *Clausula,nullo modo, facit vt non admittatur dispensatio.*
56 *Omnino,excludit dispensationem,& absolutionem.*
De hac dictione remissiuè. num.57.
58 *Omnino,& omnimodo, recipiunt congruam determinationem.*
59 *Dispensatio non excluditur quamuis dicatur q aliquid fieri non possit.*
60 *Non posse dicimur quod non possumus sine dispensatione.*
Vel nisi per remedium extraordinarium.num.61.
62 *Verba intelliguntur rebus sic stantibus.*
63 *Scandalum si immineret non fit dispensatio.*
Vel fit ne sequatur.num.64.
65 *Episcopus non dispensat contra canonem conciliarem.*
66 *Conciliarem constitutionem non tollit, vel non dispensat inferior à Papa.*
Nisi episcopus id faciat ex magna causa.num.67.
68 *Episcopus non dispensat cōtra canonem, quando canon imponit legē episcopis.*
69 *Episcopus regulariter super maioribus criminibus adulterio non dispensat.*
Nisi ex causa.num.78.
Ideo nec super incestu.num.70.
Nec cum raptore.num.71.
Nec quod ignobilis recipiatur in canonicum contra statutum ecclesiasticum.num.72.
Nec cum pœnitus illiterato.num.73.
Nec q iudæi teneant nutrices Christianas in domibus suis. num.74.
Nec q corrupta sit abbatissa.num.75.
Nec in alijs casibus remissiuè. num.76.
77 *Casus quinquaginta papæ reseruati, remissiuè.*
79 *Episcopus ex magna causa necessitatis & vtilitatis dispensat contra concilia.*
80 *Dispensatio vbi est expressè prohibita ex legitima causa admittitur.*
Quando tamen superior consuli non potest. num.81.
82 *Dispensatio permissa in vno casu, non extenditur ad similem casum.*
83 *Argumentum de maiori ad minus in dispensatione non valet.*
84 *Dispensatio quòd quis ad archiepiscopatum transire possit ad episcopatum non porrigitur.*
85 *Mandatum pro integra præbenda non habet locum in dimidia.*
86 *Dispensatio strictè interpretatur, quia materia dispensationum odiosa est.*
87 *Argumentum à maiori non excluditur in materia odiosa.*
88 *Extensio non dicitur fieri vbi est expressa ratio. num.89.*
90 *Ratio vna si est in pluribus casibus, decidit omnes, sicut genus comprehendit suas species.*
91 *Dispensatio gratiosa an dari possit, & an strictè sit interpretanda.*
92 *Dispensatio in spiritualibus intelligitur facta etiam in temporalibus.*
93 *Dispensatio quæ fit simpliciter super defectu natalium vt legitimus sit, & illa quæ fit vt habilitetur ad beneficium ecclesiasticum,differunt.*
94 *Legitimatio, & dispensatio differunt.*
95 *Dispensatio gratiosa videtur, quando respicit simpliciter potestatem dispensandi non habito respectu ad illum cum quo dispensatur, & vbi agitur de fauore publico religionis, vel animæ.num.97.*
96 *Dispensare quòd quis possit interpretamur in dubio.*
98 *Episcopus an possit dispensare contra propriam constitutionem.*
99 *Dispensare potest quis in omnibus casibus in quibus potest legem condere.*

100 *Dispensatio est iuris communis relaxatio.*
Et facilius permittitur contra constitutionem, quàm quòd ea tollatur. nu. 101.
102 *Legatus non pot est statuere contra canones, & tamen potest dispensare.*
103 *Constitutio quæ transiuit in contractum non potest reuocari in præiudicium tertij.*
104 *Dispensatio semel facta reuocari non potest.*
105 *Episcopus contrauenire non potest constitutioni per eum iuratæ.*
106 *Iudex alterare potest pœnam statutorum, quamuis iurauerit ea seruare.*
Iuramentum ad æquitatem restringitur, nisi sit iusta causa aliud suadens.
107 *Iuramentum præcisè seruandum est.*
108 *Absolutio exigitur etiam in iuramento metu extorto.*
109 *Periculum in mora si sit, nec sit copia superioris, recedimus à regulis iuris in dispensatione.*
110 *Absolutionem petere semper tutius est.*
111 *Episcopus dispensat in adulterio.*
Item & in incestu. num. 112.
Sed an in vtroq; simul. num. 113.
Sed an post depositionem. num. 138.
114 *Comes palatinus cui concessa est potestas legitimandi natos ex adulterio, & natos ex incestu, an legitimat natum simul ex adulterio & incestu.*
115 *Generis natura est includere quamlibet sui speciem.*
116 *Mixtus casus, an constituat tertiam speciem.*
117 *Adulterium cum incestu grauius punitur.*
118 *Legitimatio est de reseruatis principi.*
119 *Principi reseruata non veniunt nisi exprimantur.*
120 *Expressio in aliquibus casibus facit, vt non veniant maiora expressis.*
121 *Dispensatio in materia odiosa facta in simplicibus porrigitur ad casum mixtum.*
122 *Testamenti fauor non attenditur in præiudicium filiorum.*
123 *Dispensandi facultas est fauorabilis.*
124 *Episcopus an dispenset in schismatico.*
125 *Dispensatio sine causæ cognitione non valet in inferioribus à summo Pontifice.*
Nisi forsan dispensaret contra propriam constitutionem. num. 126.
127 *Episcopus quasi semper dispensare potest in beneficijs, etiam si dispensatio prohibita sit. num. 130.*
Dispensat enim cum homicida. num. 128.
Etiam episcopus dispensat in crimine simoniæ in beneficio curato. num. 129.
131 *Inferiores ab episcopo non habent potestatem dispensandi, nisi in casibus à iure expressis. Nisi haberent auctoritatem episcopalem. num. 137.*
132 *Absolutio ab excommunicatione non competit inferioribus ab episcopo, nisi exprimatur in iure.*
Nisi essent excommunicati à constitutione ordinis. num. 133.
Nisi esset de mandato superioris. num. 134.
135 *Absolutio ab excommunicatione potest alteri committi.*
136 *Committi alteri quandoq; quid potest, quod per se fieri non potest.*
139 *Restituere depositum potest episcopus, si restitutio petatur de iure.*
140 *Restitutio non est necessaria vbi sententia non est nulla.*
141 *Restitutio de gratia concedi non potest ab episcopo deposito.*
142 *Depositum verbaliter an possit episcopus restituere.*
143 *Episcopus an restituat ad famam, & quomodo.*
144 *Reseruata superiori non veniunt in consequentiam, licet commissio facta delegato aliter expediri non posset.*
145 *Episcopus sine capitulo an dispensare possit. Quid de consuetudine. nu. 147.*
146 *Dispensatio est de maioribus negocijs.*
146 *Priuilegium valet, vbi valeret consuetudo.*
149 *Actus attribuitur facienti non consentienti.*
150 *Capitulum sede vacante an succedat in potestate dispensandi quæ competebat episcopo.*
151 *Episcopus electus licet non consecratus, an possit dispensare.*
152 *Principium generale attenditur.*
153 *Episcopus dispensare an possit inuito accusatore.*
154 *Dispensatio fieri potest etiam lite pendente.*
155 *Dispensatio facta cum eo, qui erat priuandus, non præiudicat illi, qui sequuta priuatione illud beneficium impetrauit.*
156 *Dispensatio electionis in præiudicium alterius coelecti non valet.*
157 *Dispensatio non conualidat electionem, quæ fuit nulla.*
158 *Ius tertij consideratur etiam in iure ad rem quæsito.*
159 *Iuris ad rem debet fieri mentio.*
160 *Ius alteri quæsitum etiam in spe non potest tolli.*
161 *Episcopus dispensare potest cum accusatore qui non probauit.*
162 *Dispensari debet, & est necessarium, vbi agitur de bono publico, licet quando agitur de vtilitate priuata episcopus non cogitur.*
Nisi agatur de merito personæ. num. 164.
163 *Potest, id est, debet.*
165 *Virtutis causa prærogatiua concessa dicitur respicere publicum bonum.*
166 *Dispensatus censetur habilitatus in acquisitis & acquirendis beneficijs, etiam ad episcopatum, limita. num. 172.*
167 *Habilitatus per dispensationem est ac si esset habilis de iure communi.*
168 *Dispensatio eradicat omnem maculam ac si nunquam fuisset.*
169 *Dispensatio debet strictè interpretari, & quomodo.*
170 *Verba latè interpretantur in materia odiosa, quatenus natura verborum requirit.*
171 *Limitata dispensatio restringitur ad limites eius.*
172 *Dispensatio cum eo, qui semper fuit inhabilis, non habilitat ad episcopatum.*
173 *Res de facili reuertitur ad naturam suam.*
174 *Eligendus est in prælatum potius qui peccauit & penituit, quàm qui nunquam peccauit.*
175 *Episcopo quæ requirantur, & in primis misericordia.*

§. De adulteriis.

¶Summatur vt per abb. & Doct. hic. ¶In text. ibi, de adult. Adulteriam enim est in nupta l. inter stuprum. ff. de verb. sign. [1]† & adulterium est alieni thori violatio, quasi in alterius thori accessio, & in cap. lex illa, in vers. adulterium vero. xxxvj. q. j. not. Host. in sum. de adult. & Ioan. de Ana. in rub. eod. tit. Alexand. consi. lxiij. colum. ij. libr. j. Et distinguitur à stupro, [2]† quod proprie dicitur cum vidua, vel virgine d. l. inter stuprum. & d. c. lex illa. ver. stuprum autem. [3]† & per gl. in cap. ij. de adult. Largo tamen modo etiam stuprum adulterium dicitur cap. nemo. xxxij. q. iiij. quem text. pro singulari alleg. Ro. in singu. dclxxvj. nos sumus. in fin. dicens quòd de iure cano. etiam cum virgine dicitur adulterium. [4]† Sed hoc non videtur verum proprie, per supra dicta, sed largo modo illud intelligitur. Et ita etiam est de iure ciuili. quia adulterium largo modo sumitur pro stupro l. si ea, cum gl. in ver. adulterij. C. de adult. vbi Bald. infert [5]† quòd si in libello dictum sit de adulterio, verificatur in stupro, quia verba largo modo accipiuntur, ad saluandum libellum. & sequitur Ioann. de Ana. in rubr. de adul. in fin. Et sic illud dictum Rom. non videtur verum, quia in dubio non debet fieri differentia inter ius canonicum, & ciuile, vt in capit. j. de ope. no. nũ. In casu isto hic, pariter dici potest, quòd text. hic largo modo intelligatur de adulterio, quia potestas dispensandi est fauorabilis. Et hoc clarum est in stupro, quia est de minoribus criminibus adulterio. ¶[6]† In text. ibi, vero. Ista dictio, vero, aduersatiue ponitur [a] l. si vero. vbi Barto. ff. qui satid. cog. facit text. in l. si cum filius. in princi. de verbo. obliga. & per gloss. in auct. de hæ. & fal. in princi. in ver. vero. Et hic aduersari videtur. quia. supra puniuntur debita pœna pro delictis. hic vero pœna per viam dispensationis mitigatur. [7]† Et notandum est quòd in aduersatiua, exceptis illis, in quibus aduersatur expresse præcedentia repetita intelliguntur [b] l. mariti. §. fin. vbi Barto. post glo. ff. de adult. Cyn. in auct. sacramenta pub. in princi. C. si aduer. ven. Alexand. in l. si filius à patre. colum. pen. de lib. & posth. & idem Alexan. ibi colum. præc. dum allega. not. dictum Bald. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. ¶[8]† In text. ibi, dispensare. Istud est vocabulum introductum à iure canonico, nam de iure ciuili non reperitur, sed dicitur indulgentia, secundum Bald. hic. colum. iiij. aliàs iij. in ver. scias tamen. & sequitur Andr. Sicu. in consil. xviij. colum. penult. libr. iiij. Reperitur tamen etiam hoc in lib. feud. in tit. de pac. Constan. in princ. in ver. dispensationem. [9]† & dicitur dispensatio iuris communis relaxatio. vt per gloss. j. q. vij. in §. nisi rigor. in ver. vt plerisq;. ¶[10]† In text. ibi, quæ minora sunt. secus ergo videtur in maioribus, in quibus episcopus non poterit dispensare. Sed tunc oppo. secundum Aret. hic, [11]† quia iudex potest in quocunque delicto ex causa pœnam alterare, vt no. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. & in l. & si seuerior. C. ex qui cau. infa. irro. & not. in c. de causis. de off. dele. Are. respondet quòd iste text. intelligitur, quando proceditur per viam accusationis. allegata in contrarium locum habent in causa inquisitionis, vt per eum hic. Et prius hoc idem tradit abb. in capit. qualiter. el. ij. de accu. colum. vj. ver. circa hoc moueo dubium, vbi hoc ponitur pro nouo dubio. & concludit quòd tex. hic sim. limitatur non procedere in causa inquisitionis, in qua episcopus etiam videtur habere potestatem in maioribus delictis, per c. inquisitionis. de accusa. Sed tamen ista resolutio non satisfacit, quia de iure ciuili non alteratur pœna in iudicio inquisitionis, vt dictum fuit supra eod. in rub. & tamen generaliter dicitur quod ex causa potest iudex pœnam minuere, vt probatur in iurib. supra alle. [12]¶ Preterea tex. hic loquitur in cõfessione clerici, quo casu † quando constat de crimine per confessionẽ rei, etiam in iudicio inquisitionis, pœna non minuitur. vt not. abb. per illum text. in c. fi. de cele. mis. cum si. vt dixi in prin. s. eo. Vnde aliter respõderi potest, quod aliud sit ex causa pœnam minuere, & hoc solum potest fieri, quando est causa per quã delictũ minuitur. vt no. declarat Pau. de Cast. in d. l. & si seuerior. & aliud sit dispensare, [13]† quia dispensatio fieri

ADDITIONES.

a ¶Hier. Gig. Ponitur. Quod dictio, vero, sit aduersatiua, vide extra Bart. in l. Lucius. §, qui habebat. ff. ad Treb.

b ¶Ald. Intelliguntur. Late Deci. in l. in actionibus in gl. in ver. plane. ff. de in litem iur, & quod debeat intelligi secundum qualitatem versiculi præcedentis, vide Dec. in consi. cclxvj. col. iiij. circa med,

fieri pōt ex causa, licet nō minuat delictū, propter qualitatē ꝑsonæ c. de multa. de pben. Sed ista rñsio ēt non placet, 14 † quia pōt iudex ēt propter qualitatē ꝑsonæ pœnā remittere l. ad bestias. ff. de pe. Et ideo tertio respōdet, & dico ſm Inno. in c. dilectus. de tēp. ord. col. ij. ꝗ qñ iudex minuit pœnā ꝓpter aliquā causam, illa non est dispēsatio, quia illud permittit à iure cōi, & debet fieri in ipsa cōdemnatione, & post cōdemnationē fieri nō pōt. secus est in dispensatione. Et istud idem tradit do. abb. licet de Innoc. nō faciat mentionē, in c. nisi spālis. de off. leg. in fi. vbi inquit 15 † ꝗ eps pōt dispēsare in adulterio, & in minoribus, ēt post pœnā ab eo impositam pro delicto, & ita intelligit tex. hic. 16 † Sed iudex post cōdemnationē non pōt pœnā, etiā ex causa minuere, vt no. in c. licet, de pe. & hoc idē tradit Io. de Ana. in d. c. qualiter, & qñ. el. ij. col. vij. dum inquit ꝗ hic permittit dispensatio post peractam pniam. Sed in c. inquisitionis, moderatio permittit in ipsa sētētia. & hoc vlterius declaratur. quia criminosus non pōt promoueri, qñ crimē est notorium, 17 † vt per glo. xxv. dist. in c. primum itaq;. & c. qui sel. l. di. sed cum eo pōt dispensari, quia per dispensationē redditur habilis vt promoueri possit. & ita abb. declarat in c. quia diligentia. col. ij. de elect. 18 ¶ † In gl. j. in princ. ibi, grauius, id est cōius, hoc cōiter tenet, & confirmari potest, quia tali ratione fornicationis vitium, scelus 19 † dicit maximum. xxxij. q. vij. in c. non solum, & gl. ibi in ver. septē vitia. dicit ꝗ vitium fornicationis ibi generaliter accipit, in quam homines facilius incidunt, & ad hoc bene facit text. in c. tua l. dist. & per hoc non videtur vera ratio Vinc. quem abb. refert, dum dicebat adulterium esse de maioribus criminibus, quia duorū animæ polluuntur. Nam attenta tali rōne, fornicatio esset de maioribus criminibus. quod non est verum, nisi rōne maioris frequentie. vt dictum est. & ista videt melior reprobatio ad dictum Vinc. quā illa, quam abb. hic facit. ¶ Et cōcludendo circa adulterium, videtur ꝗ nullo modo adulterium sit de minoribus criminibus, 20 † quia pro adulterio pœna homicidij imponitur l. quamuis. C. de adul. Vnde ex magnitudine pœnæ arguit ꝗ crimen adulterij sit 21 de maioribus delictis. xxiiij. q. j. in c. non afferamus stateras. † Et licet alia reperiant maiora delicta. vt habetur. xxxij. q. vij. c. adulterium malum. tamē per hoc non infertur ꝗ adulterium sit de mi-22 noribus. & facit text. in c. j. lxxxj. dist. † vbi adulteriū, & homicidiū graue dicitur delictum. ad idem tex. in c. fi. de pur. cano. & in l. j. §. fi. ff. de pub. ibi, vxorē dñi corrupisse, aut quid grauius admisisse. & in l. codicillis. §. fratre. de leg. ij. ibi, filium nostrum occidisse. & quædam alia mihi deteriora fecit. Nam illa verba pro adulterio interpretantur, ſm Doct. ibi. facit text. in l. patri, in l. quod ait. ff. de adult. & quod not. Bal. in l. fi. C. si cōtra ius. de quo dixi in c. quæ in ecclesiarum. de consti. Ex quibus omnibus indubitanter concludendum videt, ꝗ adulterium non sit de minoribus. Et ad tex. hic aduertendum est. quia adulterium hic non ponitur inter minora delicta, si recte consideretur. quia copula ponitur, dum dicitur, de adulterijs vero, & alijs criminibus quę minora sunt. Vnde per ista verba non infertur ꝗ adulteriū sit de minoribus. Si enim de adulterio, & alijs minoribus criminibus simpliciter loqueret posset dici ꝗ hoc probaretur in illa dist. alijs criminibus minoribus. iuxta no. in l. ij. C. de ser. fug. & in c. sedes, de rescrip. Sed tex. hic aliter loquitur, dum inquit, de adulterio vero, & alijs criminibus, quæ minora sunt. Nam bene implicatur ꝗ adulterium sit crimen, sed nō implicatur respectu illorum verborū, quæ minora sunt, quia sunt separata. & est sensus ꝗ potest in minoribus, & adulterio, licet sit 23 de maioribus. † Sed permittitur. quia mitius agitur cum vitio carnis. vt Bal. dicit hic. & prædictam declarationem ad istum text. hic sentit Card. & latius tradit Imo. ¶ In secunda parte prin. gl. prosequitur materiam dispēsationis, & solito modo calcando vestigia 24 abb. Prima cōclusio est, ſm eum, post gl. hic, † ꝗ episcopus, & quilibet sacerdos habet potestatem dispensandi, & mitigandi canones pœnitentiales. & dicit ꝗ ita cōiter tenetur, & probatur in ca. quem penitet. in c. mensuram. de peni. di. j. in c. Deus, qui, de pe. & re. & ibi abb. in ij. not. & idem abb. in c. sicut dignum. col. j. ver. & 25 ex his infertur. de hom. † Et omnes pniæ sunt arbitrarie, ſm gl. j. in c. tēpora plenitudinis. xxvj. q. vij. & in c. fi. in gl. fi. ix. q. ij. & in c. sunt plures. in ver. nulli. de peni. di. iij. & xxxiij. q. ij. in c. hoc ipsum. in vers. excellentia. & tradit Host. in sum. de pe. & remiss. in §. quę pena. in prin. & Iac. & Zoch. in repe. c. omnis vtriusque, in xxvj. q. de 26 penit. & remiss. † Et hoc etiam procedit, quando canon certam pœnam imponit, ſm abb. hic, per text. in d. c. quem penitet. & ad idem alle. glo. l. dist. in c. de his clericis, el. ij. in glo. fin. & idem glo. 27 in d. c. mensuram. ¶ † Sed aduertendum est, quòd glo. ibi videtur hoc limitare, qñ fit ex causa. & ita dictum abb. hic intelligi debet. quia sunt complures canones pniales, vt prosequit Host. in sum. in d. §. quæ pœna. à quibus non debet sacerdos recedere sine causa, vt ipse abb. concludit in c. Deus, qui. col. j. ver. & ex hoc tex. colli-

lige. & idem abb. in c. fi. circa fi. de pe. & re. & c. j. in princ. de emp. & vend. & in cap. accepisti. de spōs. duo. in ver. vlt. not. vbi inquit, 28 † ꝗ licet pro quolibet peccato mortali imponatur pœna septem annorum. xxxiij. q. ij. c. hoc ipsum. intelligitur, nisi sacerdos ex causa tempus abbreuiauerit. & est glo. quæ idem tenet in c. falsas. de 29 peni. di. v. in glo. j. † Et ex causa magna potest sacerdos pœnitentiam iniunctam minuere, non ob. ꝗ dispensatio prohibeatur à canone, vt no. abb. tradit post Host. ibi in cap. fin. in vlt. no. de maled. 30 † Et sicut episcopus habet potestatem mitigandi canones pœnitentiales, sic etiam poterit episcopus pœnitentiam iniunctam à summo Pontifice minuere, ſm gl. in d. c. tēpora plenitudinis. xxvj. q. vij. in gl. j. quam pro sing. Ro. adducit in fin. cccclüij. Papa imposuit. Et ad idē est gl. in c. accedens. in gl. j. l. di. & in c. latorē. xxxiij. q. ij. in ver. conuersionem. quæ tamen dicit hoc procedere ex eo ꝗ Papa ita permittit. Et sic videtur sentire ꝗ aliàs episcopus nō haberet talem potestatem. Et ꝗ tali casu episcopus non possit. tenet gl. fi. in c. cum P. de accus. & idem glo. ij. in c. ij. de sorti. Et ista pars negatiua verior videtur, nisi hoc faceret ex causa, vt. s. dictum est, qñ receditur à canone pœnitentiali. & ita Car. concludit in cle. 31 fi. §. ad hæc. q. xij. de pe. & re. † Et hoc procedit in foro pœnitentiali. aliàs non videtur ꝗ episcopus dispensare. possit in eo, quod factū est a summo Pontifice. vt not. abb. in c. postulasti. col. ij. de cle. 32 excō. mi ¶ † Et in tantum sacerdoti arbitrium tribuitur circa pœnitentiam, ꝗ potest absoluere absq; pœnitentia, si maximam videret contritionem, ſm gl. in d. c. mensuram. in ver. doloris. & in c. si is, qui. xxiij. q. iiij. & no. abb. in c. Deus, qui. in j. no. de pe. & remiss. cum si. vt tradunt Mod. in c. sicut dignū. in prin. de hom. & Steph. de Gaieta in rep. ca. ad limina. xxx. q. j. in sacramento pœnitentiæ 33 q. xxviij. Et notandum est tamen ꝗ pœnitentia publica, † quę debet fieri in aliquo casu cōmutari non potest in priuatam, vt not. Ant. de But. in c. j. de pe. & re. cum si. vt tradunt Mod. in c. accusa-34 sti. in fin. de accu. † Sed tamen videtur ꝗ etiam ex causa hoc fieri 35 possit. vt no. abb. post Host. in c. ij. in vlti. no. de malefic. ¶ † Secūda conclusio abb. est quòd si canon in materia pœnali permittit dispensationē specialiter, vel generaliter, episcopus dispēsare [a] pōt, & est dictum Innoc. in c. dilectus. de temp. ord. col. j. & not. per gl. in c. postulasti. in ver. dispensatum. de cle. excō. mi. & ad idem glo. in c. in quibusdam. in glo. fin. de pe. cum si. vt tradunt Mod. hic. & idem Ant. de But. in d. c. dilectus. in v. no. abb. in c. veniens. in ij. no. de eo, qui cog. consi. vxo. suæ. & in c. ij. de cle. pugnā. in duel. col. j. in fi. ¶ Prædicta conclusio limitatur procedere in pœna, quā epi-36 scopus imponere potest. † Secus si pœna Papæ reseruata sit, quia tunc etiā dispensatio reseruata videtur, cum ille tantū absoluere possit, qui condemnare pōt l. iij. ff. de re iud. c. cū inferior. de maio. & obe. ita no. Anto. de But. dicit post Hostien. ibi in c. ij. de biga. in fi. & Aret. & Mod. hic sequuntur. ¶ Sed aduertendū est, quia ista limitatio videt vera, qñ quis nō potest illam imponere ex defectu ꝑtātis. secus videt, si ex priuilegio personæ, quia tunc videt ꝗ dispensare possit, à cessante rōne Ant. de But. quia tali casu ille, qui nō potest cōdemnare, absoluere potest. vt tex. est not. in l. fi. C. vbi senato. vel cla. vbi Bar. & Bal. ibi rationem adducit, ne illud, quod inductum est in fauorem, retorqueatur in odium. Item illud dictum Host. & Ant. de But. an absolute verū sit, pendet ab his, quæ statim dicam de constitutione conciliari. ¶ Secundo limitatur nō procedere in constitutione conciliari, in qua licet permittatur di-37 spensatio, nō videt † ꝗ episcopus possit dispensare, quia nō habet ꝑtātē dispensandi ꝯ cōstitutionē cōcilij. iuxta glo. in c. cū dilecti. in ver. ætate. de elec. Vnde illa verba debent referri ad illum, qui dispensare pōt in tali casu, ſm Ant. de But. hic col. pe. sed abb. tenet ꝯriū, vt verba aliquid operentur, dū indulgent dispensationē. & facit quod not. abb. in c. de simoniace. col. j. ver. sed certe. de simo. 38 Are. tamen sequitur opi. Ant. de But. † quia verba prolata impersonaliter, referunt ad illū, ad quē de iure actus pertinet l. si seruus leg. §. si margaritā. de leg. j. ¶ Non ob. ratio abb. ꝗ verba nihil operantur. quia merito ſm Are. talis clausula operatur duos effectus. 39 Primus, † quia qñ Papa dispensat ꝯ cōciliū, non sufficit clausula generalis, non obstante, [b] vt per Archi. in c. j. de consti. in vj. Bald. in l. humanum. C. de leg. Et isto casu, ſm eum, erit sufficiēs, quod notandum est. Secundus effectus est, quia Papa reddetur facilior ad dispensandum, ex eo ꝗ concilium permittit dispensationem. Mod. sequuntur opi. abb. alleg. duo iura. Primo tex. cum glo. in c. in quibusdā. de pœnis. vbi erat cōstitutio conciliaris. vt colligitur ex suprascriptione, ibi, idem in concilio generali. & tamen ſm gl. ibi in-

ADDITIONES.

a ¶Dispensare. Hæc vera quidquid dicat Dec.

b ¶Syl. Ald. Non obstante. Idem Dec. in c. j. col. ij. in prin. de iud. & col. seq. dicit ꝗ hoc dictum Archi. communiter tenetur.

ibi intelligitur ꝙ episcopus dispensare possit. Secūdo ꝑ text. in c. q.s.q.s. cū gl. in ver. fiat. de ele. circa fi. Et nō ob. dictū Archi. in d.c j. q̃a illud nō vr̃ verū, vt Mod. hic dicunt, ꝑ ea, q̃ habent̃ in d.c. nonnulli. ¶ † [40] Opinio Ant. de Bu. & Are. verior vr̃. q̃a cū episcopus nō possit tollere cōstitutionē cōcilij, vt ꝑ gl. in d.c. dilecti, in ver. ętate, de elec. nō vr̃ ꝙ illa verba gn̄alia de episcopis intelligant̃. vt probatur in c.ij. de biga. s̄. alleg. † [41] Et q̃a verba gn̄alia deducunt̃ ad intellectū iuris [a], vt no. in l. Gallus. §. quidā recte. ff. de lib. & post. & in simili q. no. Bal. in l. apertissimi. C. de iud. Non ob. quod verba nihil operant̃, q̃a imo operant̃. vt Aret. dicit, ſm dictū Arch. quod cōmuniter tenet̃. Præterea cōsiderandū est, ꝙ ꝑ illa verba nō cōceditur dispensatio, ita ꝙ fieri possit ab eo, qui aliàs nō haberet ptātē. Sed solū remouet̃ dubitatio, q̃a videbat̃ ꝙ dispositio deberet p̄cise obseruari, adeo ꝙ ꝯriū ēt ꝑ viā dispensationis nō posset fieri. Et ad remouendū hāc dubitationē dr̃, nisi dispensato sit, quia intentio superioris aliquid disponētis intelligit̃, inspecto iure cōi. & nō vr̃ in dubio excludere dispensationē, q̃ in ꝯriū fieri possit, ab illis qui habēt potestatē dispensandi, in c. innotuit. de elec. Et isto [42] respectu verba satis operantur, q̃ remouent dubitationē. † vt not. abb. in c. solite. col. iiij. de maio. & obe. Non obstāt iura quæ alleg. Mod. quia in dictis iuribus nō apparet ꝙ esset ꝯstitutio cōciliaris, [43] † quia licet dicat̃, talis in cōcilio vel talis approbante cōcilio, prout ibi dr̃, nō ꝑ hoc dicit̃ cōstitutio cōciliaris, vt abb. declarat in c.j. de spon. in v. not. in c.j. de pac. in vlt. no. cum si. vt dixi in c.j. s̄. eo. in prin. in j. lec. ¶ Tertia conclo abb. est, ſm regulā affirmatiuā, q̃ hic [44] ponit̃. ꝙ ep̄s possit in adulterio, † & in minoribus dispensare. & istā cōclusionē tenet Io. An. & Ant. de Bu. in c. fi. de temp. ord. Do. post Host. in c.j. col. fi. de sup. negli. p̄la. in vj. & Car. in cōs. xxxv. ad [45] dubia. col. fi. vbi ꝑ ꝑ hoc infert † ꝙ pōt dispēsare in periurio, quod [b] videt̃ minus [b] delictū adulterio. vt ibi ꝓbare conat̃. facit etiā text. [46] in c.j. de sortile. vbi abb. ꝑ gl. fi. ibi cōcludit, † ꝙ ep̄s dispēsat in sortilegio. Similiter dispensat cū illo, qui in sacris ꝯxit matrimoniū, vt no. abb. in c. ex tuarū, qui cle. vel do. & facit tex. in c.j. de cle. per [47] sal. promo. & in c.j. de eo qui fur. or. susce. † Et complures casus, in quibus ep̄s dispensare potest, tradunt̃ sp̄aliter in tit. de dispen. §. nunc de episcoporum. & habetur in nouo trac. de episcopo. in ij. parte quarti lib. in xlix. q. & in summa Angelica in vers. dispensatio. §. v. Et ſm istā regulā affirmatiuā, quod dicitur in c. nuper, de sen. excom. videt̃ habere locū in dispensatione. & tali casu procedit opin. illorum, qui tenēt ꝙ ille text. habeat locum in dispensatione, prout glo. ibi. & abb. in c. per tuas. de simo. vt tradūt Mod. [48] in d.c. nuper. ¶ Prædicta cōclusio limitat̃ † primo, nisi pœna ipso iure à canone imponat̃ secūdū Archi. in c. licet canō. de elec. in vj. quia sicut nō pōt iudex post sn̄iam ab eo latā dispensare l. diui. ff. de pe. ij. q. vij. in c. & ideo. ita nec ecōtra latā à canone. & hoc declarat̃. vt latius tradit Are. hic. & Mod. Sed aduertendum est, quia rō p̄alleg. & ea q̃ dn̄t Aret. & Mod. locū habēt respectu pœnæ, q̃ nō pōt tolli, cū iam executio facta sit. Sed nō excludunt dispensationem. de qua agitur, quæ fit post peractā pœnitentiā, vt hic dicit̃, ad habitandū personam. vt promoueri possit, vt. s̄. dixi in text. Et maxime hoc haberet locū, qn̄ canō indulgeret dispensationē. & facit tex. in c. quibusdā. j. de pœnis. Secundo fallit, qn̄ verba canonis tollunt dispensationem [c]. & hoc pluribus modis verificari [49] † pōt. Primo, si dicatur perpetuo obseruetur. nā per istū verbū dispensatio remota [d] videt̃, ſm gl. not. in c. cupientes. in §. cæterum. in ver. ꝑpetuo. de ele. in vj. vbi Do. & no. Car. in cle. ij. § si vero. in j. q. de vita & honest. cleri. & ita Mod. hic. facit tex. in c.j. de hære. i vj. in c. cum illorū. de sent. excom. & in c. clerici. de cle. excom. mini. [50] † Sed cōsiderandū est ꝙ verbū, perpetuo, ſm subiectā materiam intelligitur, [e] * vt tradit Alex. & Mod. in l. ij. ff. sol. matr. And. Sic. in cōs. xx. lib. iiij. Vnde p̄dicta limitatio vera vr̃, qn̄ ꝓ crimine illa pœna imponit̃. secus vr̃ si pro cōtumacia. † [51] q̃a tūc verbū, perpetuo, intelligit̃, donec penituerit. gl. in c. clericos. de coha. cle. & in c. reperiunt̃. in ver. perpetuo. j. q. ij. & dixi in c. ex literis. de cōsti. Vnde isto casu videret̃ ꝙ ep̄s posset dispensare. Et quod dictū est de ver[52]bo perpetuo, idē † est si dicatur irrecuperabiliter c. ij. de rapto. vbi abb. & Io. de Ana. post alios. Et addatis quod idē dicēdū videt̃ de [53] verbo, irreuocabiliter c. ij. de cōsue. † Et idē de verbo, irreuocabi[54]liter c.j. de iur. calum. Idē † de verbo irrefragabiliter c. sanctorū. de p̄scrip. c.j. de cōdi. appo. c. statutū. in prin. de rescrip. facit tex. in c. irrefragabili. in princ. de offic. ordi. in c.j. in prin. de priuile. in vj. [55] † Idē si dicat̃ nullo modo, nā his verbis dispensatio prohiberi vr̃. gl. no. in cle. ij. in ver. cōcedat̃. in verbo, nullo mō, de æta. & quali. cū si. vt tradunt Mod. & idem Alex. in l. fi. C. de testa. mili. Imo in c. ij. de testa. col. vj. ver. circa quartum. & idem Are. in l. quæramus. col. iiij. de testa. Et idē in ver. oīno, [f] vt no. abb. in c. qualiter. el. ij. de accu. & idē no. Domi. post Arch. in c. cum ex eo. in prin. in ver. ꝙ si est impeditus. de ele. in vj. facit text. in c. de regularibus. de simo. gl. in cle. j. de vita & ho. cle. ad idē bonus tex. in c. ij. de pac. in vj. ibi [56] omnino obseruari. † nam illud verbum excludit [g] absolutionem à tali iuramento. vt no. Domi. ibi post alios in ij. col. † [57] Et de ista dictione, omnino, tradūt Mod. in d.c. de regularibus. & in c. ex par[58]te. el. ij. de offi. deleg. adde tamē † ꝙ dictio, omnino, vel omnimodo, recipit congruā determinationē. vt no. Bal. in l. fi. col. j. de contrahen. emp. & in c. ij. in fi. de rescr. cū si. vt tradit Alex. in cōsi. lxxx. viso col. iij. lib. j. Sed certe durum videt̃, ꝙ ex qua aliàs episcopus haberet potestatē dispensandi ſm regulā. s̄. firmatā, ꝙ per dictionem. omnino, & per alia verba supradicta, tollat̃ sibi potestas dispensandi, quia talia verba proferuntur, habito respectu ad dispo[59]sitionem iuris cōmunis † & dispensatio non dicit̃ esse in conside[60]ratione. † Vnde licet aliquid nō possit fieri. nō tamen excluditur dispensatio, c. innotuit. vbi abb. de elec. Et dicitur quis non posse, quod nō potest absq; dispensatione. no. Do. per gl. pe. ibi in c. gra[61]tia. de rescri. in vj. † Et dicitur nō posse fieri illud, quod nō potest fieri, nisi per remediū extraordinariū. vt est dictū Inno. in c. pastoralis. vbi abb. in fi. de cau. pos. & ꝓprie. & facit quod no. abb. post [62] alios in c. super eo. de condi. appo. † Et quia verba intelliguntur, rebus sic stantibus l. quæro. §. inter locatorē. ff. loca. l. fi. ff. qui satis. cog. Vnde licet dicat̃ aliquid debere perpetuo obseruari, vel irrecuperabiliter aliquid disponatur. vel nullo modo permittatur. Ista verba vident̃ referri ad dispositionē iuris cōmunis. & dispensatio excludi nō videt̃. & facit tex. in c. in quibusdā. circa fi. de penis. ibi, nullatenus admittat̃. &c. nisi secum misericorditer fuerit dispensatū, nam verba erant pręcisa, & tn̄ agitur de dispēsatione. Et idē probat̃ in c. si quis præsbyter. vij. q. j. ibi omnino ab officio deponi debere. nec aliquādo spem restitutionis habere decernimus. & ideo iura exprimūt. absq; spe dispensationis, in c.j. de tēp. ord. in vj. & in c.j. §. qui vero. de elec. in vj. ibi, ipso iure perpetuo priuatus, nullā super hoc de misericordia spem vel fiduciā habi[63]turus. ¶ † Tertio fallit prædicta cōclusio, nisi immineret scandalū ex dispensatione, vt abb. tradit in c. qualiter, el ij. col. vj. ver. sed cōtra hoc adduco. de accu. & idem Hosti. quem refert ibi circa fin. & sequitur Ioā. de Ana. in c. insinuatum. de simo. & tradunt Mod. [64] in c. ij. † de præscrip. sic ecōtra, quia propter scandalū dispensatio cōceditur c. quia circa, vbi abb. de cōsan. & affi. facit text. in c. ij. de [65] ope. no. nun. & tradi. Ro. cōsi. cccvij. † Quarto fallit in canone cōciliari, [h] contra quē episcopus dispensare [i] nō pōt, ſm gl. in c. cum dilecti. in ver. ætate, & abb. ibi de elect. Immo nec legat⁹ de latere potest c. dilectus. el. j. vbi abb. in prin. no. in c. dilecto. vbi abb. in iiij. [66] not. de præben. † Et nullus inferior à papa hoc potest. vt not. abb. in cle. j. de elec. in ver. eligatur, quā etiam abb. adducit in d.c. cum dilecti. & facit tex. in cap. post translationem. de renun. vbi reddit papa se difficiliorem in dispensando cōtra constitutionem conci[67]lij. † Et hoc sane intelligit̃ nisi ex magna causa episcopus hoc faceret, vt abb. tradit in d.c. cum dilecti. & Ro. in sin. cccclxxxvj. sed an [68] possit episcopus. cum si. vt. j. dicam in iiij. conclusione. ¶ † Quinto fallit, qn̄ canon legē imponeret ep̄is. vt abb. hic cōcludit, alleg. Io. An. in c.j. de sup. neg. præla. in vj. & ibi Domi. col. fi. in ver. item nō dispensat, & Ro. idem sequitur in cons. cccxxv. quoad primum, in [69] fi. ij. col. in ver. vltimo videt̃. ¶ † Quarta conclusio abb. est ꝙ regulariter

---

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Iuris. L. damni infecti. §. ꝙ in stipulatione. ff. de dam. infec. l. miles. §. fi. ff. de re iudica.

b ¶Minus. Et etiā minus homicidio. Clauasi. versi. periurum. §. iiij. quāuis contrarium teneat Tho. Aquin. quodlibet j. arti. xviij. Io. Gerso. par. j. de erroribus circa præceptum non occides. Sed contra Tho. ꝙ homicidium sit grauius periurio tenet Ricar. de media villa in iij. dist. xxxix. art. iiij. q. j. vbi Gabriel. B. & q. ij.

c ¶Syl. Ald. Dispensationem. Intellige hoc, nisi ex causa. vt. j̄. in vj. col.

d ¶Remota. Fely. in c. insinuatum de simo. Io. Sel. trac. de benefi. par. iiij. q. viij. nu. 5. Sed contra verius est, vt tenet Panor. in d.c. insinuatum. vide Ro. in cōsi. cccxxv. in fi. Ant. Corse. in sing. versi. nullatenus.

e ¶Hier. Gig. Intelligitur. Adde d. Vincen. Herculan. præceptorē meum in d. l. ij. in j. col. ff. sol. mat. Et adde ꝙ ista dictio, perpetuū, ponitur quādoq; pro centū annis. vt no. Bart. in l. si vsusfruct. ff. de vsufruc. lega. & in l. annua. §. à Titio. in fi. ff. de annu. le. Et perpetuo quandoq; importat ad vitam. vt per Fely. in c. ne Dei. in fi. col. in ver. vlti. extra gl. de simo. vbi remissiue loquitur & plures quotas adducit. & vide etiam per Firma. copiose in suo repertorio in ver. perpetuum.

* ¶Syl. Ald. Intelligitur. Vide Dec. in c. in præsentia. col. xx. de probatio.

f ¶Hier. Gig. Omnino. Adde eundem Dec. in cōsi. j. in j. vol. in ij. col. vbi dicit ꝙ ista dictio præcisam habet naturam. ad eo ꝙ dispositio in qua apponitur extendi nō potest. & de hac dictione vide etiam per Soz. in l. j. §. per seruum corporaliter de acqui. poss. & in l. qui vsusfructus. ff. de verb. oblig.

g ¶Excludit. Curtius senior consi. lxv. facit And. Tira. in rep. l. si vnquā. ver. reuertatur nu. 77. cum seq. C. de reuo. do. contrarium tenet Gui. pa. dec. Delphi. ccxxiiij. & melius. vt etiam Dec. sonat hic.

h ¶Conciliari. Henric. de Bo. tracta. de syno. par. iij. art. j. nu. 7.

i ¶Syl. Ald. Dispensare. Idem supra. in c.j. col. ij. in prin. in j. lectu. supra eo. tit. & limita nisi ex magna causa, vt infra in seq. col.

lariter episcopus super criminibus maioribus adulterio dispensa
re non pōt. & istā cōclusionē tradit Ro.in cōsi.cccxxv.quo ad pri-
70 mum in iij.dubio.† Et iō super incestū nō dispensat episcopus, vt
not.abb.in c.j.in fi.de eo qui cog.cōsang.de quo tamē inferius vi-
71 debimus.† Nec cum raptore dispensat episcopus c.ij.vbi abb.in
vlti.not.de rap.Et ista cōclō ampliatur fm abb.hic. vt procedat in
alijs casibus in quibus eps regulariter dispensare non pōt, nisi sibi
expresse concedat c.dilectus filius, de tēp.ord.Et ideo dispensare
72 nō pōt episcopus,† ꝙ ignobilis recipiat in canonicū ꝯ statutū ec-
clesiæ. vt Ro.tradit in singu.ccccLxxxv.hæri sui interrogatus. alle.
Inno.in c.fi.de cleri.non resi.qui hoc gñaliter dicit in quolibet sta
73 tuto ecclesiæ, in quo agat de interesse canonicorū.† Similiter nō
dispēsat episcopus cū penitus illiterato, vt promoueri possit, fm
Arch.& Dom.in c.nō cōfidat l.dist.facit text.in c.nullus. de temp.
74 ord.in vj.† Nec dispensat ꝙ iudei teneant nutrices Christianas in
75 domo,vt no.abb.post Car.in c.ad hæc. de iude.in fin.† vbi hoc in-
fert per istā regulam. Nec etiā dispensare pōt episcopus ꝙ corru-
pta sit abbatissa,qa solus Papa hoc pōt.vt Card.cōcludit in cle.at-
tendentes.§.statuimus. in x.q.de statu mona.vbi hoc dicit per istā
76 regulā.Et idē tenet Cal.in cōsi.iij.de offi.vica.in fi.† & cōplures ca
sus in quibus prohibet eps dispensare prosequit Spe.in tit.de di-
spen.§.nunc de episcoporum. in v.charta ver.prohibet aūt eps.&
habet in tractatu de episcopo in ij.parte.iiij.libri.q.xlix.col.pen.&
77 tradit Inn.in d.c.dilectus. col.ij.de tēp.ord.† Et quinquaginta ca-
sus,qui sunt papę reseruati,ponit Archiepiscopus florentin⁹ in iij.
78 parte tit.xxij.c.vij.† Prædicta cōclusio limitatur non procedere ex
causa,qa episcopus in maioribus delictis adulterio, & in alijs ca-
sibus poterit dispensare, vt abb.inferius concludit in ver.ꝑdicta li
mita. vbi alleg.deci.Rote quæ est in titu.de iurepa.in v.dec.in no-
79 uis.vbi dicit † ꝙ episcopus ex magna causa necessitatis, & vtilita-
tis dispensat,ēt cōtra cōcilia.& alleg.Io.de Lig.hic. & hoc pro di-
cto sing.posuit Ro.in no.ccccLxxxvj.sed an possit episcopus,& idē
abb.tradit in c.cū dilecti, col.pe.de elec.& in c.dilecti, cl.ij.de ap-
pel.& idem Ro.in cōsi.cccxxv.quo ad primum.col.pen.Alex.in l.
ex duobus.§.fi.de vulga & pupil.& ad hoc plura similia And.Sic.
scribit in repetitio.rubr.C.qui admit.& idē And.Sic.& Mod.plu-
80 ra congerunt in c.j.de cōsti.Imo.quod plus est, etiā † vbi dispensa
tio expresse prohibita sit,ex causa tamē admittit, vt not.abb.post
81 Host.in c.ij.in vltimo no.de maledi.† Et ista limitatio sane intelli-
gitur quando superior cōsuli non pōt.aliàs superior esset cōsulen
dus. vt no.Ro.in l.si vero.§.de viro.ff.solu.mat.& tex.in l.diuus.ff.
82 de fal.& not.And.Sic.& Mod.in locis.s̃.alleg.¶† Successiue abb.
dicit notandum esse in materia dispensationis, ꝙ si vno casu per-
missa sit,non extenditur ad similem, vel alium, in quo etiā si ma-
a ior ratio [a].Et de hoc est dictum Host.in c.postulasti. de rescri.† vbi
83 voluit ꝙ in dispensatione non procedit argumentum de maiori
ad minus, per ca.j.&.ij.de filijs præsby.in vj.Et hoc pro regula ibi
84 reassumunt Mod.† & comprobant per tex.in c.fi.de postu.pręla.
vbi dispensatio facta ꝙ quis ad archiepiscopatum transire possit,
ad episcopatum non porrigitur.& quia licet sit dispensatum cum
monacho ad curatum beneficium,non tamen dispensatum vide
tur in simplici,secundum Io.An.in regula ea, quę,de reg.iur.in vj.
85 & facit tex.in c.cui de non sacerdotali.de præben.in vj.† vbi man-
datum pro præbenda integra,nō habet locum in dimidia, & pro
maiori valore non habet locum in minori. Sed aduertendum est
b quia [b] licet cōmuniter ita dicat,tamē ista conclusio,iure non pro-
86 batur. nam text.in d.c.j.de fil.præsby.simpliciter dicit † ꝙ dispen-
c satio stricte interpretatur, quia materia odiosa est.[c] ergo non de-
87 bet dispensatio magis stricte interpretari,quā † alia materia, quæ
odiosa sit, sed in alia materia odiosa nō excluditur argumentum
à maiori l.nec in ea vbi Bart.ff.de adul.l.ī suis.ī fi.ff.de lib.& posth.
& per gl.in c.in literis.de resti.spolia.& facit tex.in c.cum illorum.
de sent.excom.& in c.miramur.xxiiij.q.j.& in l.qui indignus.ff.de
senato.in l.cui ex facto.ff.de ser.expor.in l.relegatorum.§.dictū.ff.
de interdi.& releg.& in terminis est text.in d.c.per venerabilem.
qui fil.sint legi. Non ob.ratio abb.quòd dispen.gratiosa sit. quia
imo odiosa videtur,quia est cōtra ius cōmune. & tamen ibi à ma-
ioritate rōnis arguitur,& etiā à simili,in ver.ꝑ simile quoq;. Non
obstant allegata.s̃.in contrarium videlicet tex.in d.c.fi.quia ibi nō
trahitur dispensatio ad id quod est minus,quia non est eadem ra-
tio.cum facilius in maiori dignitate debeat dispensatio fieri.vt ibi
colligitur.& ista ratione etiam facilius dispensatur in beneficio cu
rato,quàm in simplici, quia in curato necessitas, & maior vtilitas
videt.secus ergo si eadē esset ratio,vel maior in minori.quia argu
mentū valeret,per supradicta. & facit regula cui licet. de reg.iur.
88 in vj.Et retenta tamē cōmuni opi.† limitatur fm abb.nisi ratio es-
set expressa in dispensatione, quia tunc non dicitur extensio fie-
d ri.[d] vt per glo.in c.j.in ver.Italie.de temp.ord.cū si.vt per eum hic.
Mod.in d.c.postulasti.dicunt hoc non esse verum, quia si à maio-
ritate rationis non fit extensio,à fortiori nec ab identitate. & non
sequitur fm eos eadem ratio.ergo non est extensio.Sed tamen di
ctum abb.cōiter approbatur, quia licet aliàs extensio prohibeat,
89 tamē si ratio expressa sit in lege fieri pōt,† quia tali casu extensio
nō videtur,sed dispositio legis immediate reputatur.Et ita in ma-
e teria correctoria [e] dicit Bal.in auc.quas actiones. col.j.in fi.ver.sed
ego dico.C.de sac.san.eccl.per text.in l.his solis.C.de reuo.dona.
vbi etiam Bal.in j.no.& idem Bal.in l.si quis seruo persuaserit. co-
90 lum.ij.ver.& adde.C.de fur.† & hoc not.Alex.per illum text.in l.
cum mulier. in v.no.ff.sol.ma.nam qñ in pluribus casibus est vna,
& eadem ratio,decidit omnes casus, quia sicut genus cōprehen-
dit species, ita ratio generalis diuersas species casuum complecti
tur, vt not.tradit Pau.de Ca.consil.cccxxxiij.præsens casus. col.ij.
Alex.in consi.lxxv.videtur. col.j.lib.v.& idem Bal.in auc.post fra-
tres. ver.idem frater.C.de legi.hære.& dixi in c.secundo requiris.
in prin.de appel.¶ Non ob.ꝙ licet eadem res sit, tamē videtur ex
tensio,quia illud non est verum,data identitate rationis,sed habe
ret locum, si arguatur à similitudine rationis, vt declarat Paul.de
91 Ca.in consi.præalle.† Secundo limitatur nō habere locum in di-
spensatione gratiosa, vt abb.hic dicit per text.in c.per venerabilē.
qui fil.sint leg.& idem abb.in c.ad aures.col.fi.de rescri.Mod.in d.
c.postulasti. insistunt circa hoc, & finaliter dicunt ꝙ non videtur
ꝙ dispensatio gratiosa in aliquo casu dari possit, quia semper est
contra ius cōmune c.j.de fil.præsby.in vj.Et ad c.per venerabilē,
respondetur ꝙ loquit in legitimatione, quæ videt fauorabilis fa-
uore prolis.¶ Sed aduertendum est, quia etiam in legitimatione
militat ratio Mod.quia est contra ius cōmune, & legitimatio ipsa
etiam dispensatio dicitur, quia ius cōe relaxat, iuxta diffinitionē
dispensationis.vt per gl.in c.requiritur.§.nisi rigor.j.q.vij.& proba
tur in d.c.per venerabilē.vbi tex.loquitur in legitimatione, & di-
92 cit † ꝙ cum dispensatur in spiritualibus, dispensatum intelligitur
in temporalibus.Et ideo abb.bene dicit ꝙ ibi loquitur in dispensa
tione gratiosa, nā intentio abb.fuit facere differētiā inter dispen-
93 sationem,† q̄ fit simpliciter super defectu nataliū, ad istū effectū
simpliciter.vt legitimus sit & illā quę fit ad istū effectū.vt habilitet
ad beneficiū ecclesiasticū,de qua loquit tex.in d.c.j.de fil.præsby.
& ista odiosa est,quia in beneficijs ecclesiasticis stricta interpreta-
94 tio fit c.quāuis.el.ij.de ꝑben.in vj.† Et istā differētiā inter legitima
tionē,& dispensationē,etiā tradit Pet.de Anch.in cōsi.ccxlij.ex te
nore. in prin.& in consi.ccccxxviij.circa primū in prin.Dom.post
95 Lap.in c.j.in §.ille vero. col.pen.de fil.præsby.in vj.† Gratiosa etiā
dispensatio videtur.quando respicit simpliciter potestatē dispen-
sandi,non habito respectu ad illum,cum quo dispensatur, vt no.
Ioā.An.in c.fi.per illum tex.fm vnū intellectū de simo & ibi abb.
post alios in versi.& no.quod dixi. & no.Old.in consi.clij.factū ta-
le est.in ver.secunda ratio est,& Do.in c.quāuis.el.ij.de pręb.in vj.
96 col.pe.cum si.vt tradunt Mod.in d.c.postulasti.† Et ideo in dubio
interpretatio fit,ꝙ quis dispensare possit. vt colligit ex dictis abb.
in c.in quibusdam.de pœnis. Similiter gratiosa videtur dispensa-
97 tio,vbi agitur de fauore publico, vel religionis, vel animæ,† quia
in talibus casibus extensio fit, etiā in materia exorbitanti, vt not.
Are.hic col.iij.nam licet in supradictis casibus per dispensationē
ius cōmune vulneret,tamē subiecta materia præponderat. vt di-
spensatio gratiosa dicatur ex quo in talibus fit lata interpretatio.
98 ¶† An autē episcopus cōtra propriā cōstitutionē dispensare pos-
sit,successiue abb.hic concludit ꝙ sic,post alios,quos refert.& idē
tenet Ro.in cōsi.cccxxv.Quo ad primum. col.pe.Et istam regulā
generaliter tradit Maria.in c.ad audientiam. char.fin.de homi.in
99 ver.in quo arti.† vbi inquit ꝙ in oībus casibus, in quibus quis pōt
100 legem condere pariter poterit dispensare.† quia dispensatio est
iuris cōmunis relaxatio. vt per glo.in §.nisi rigor.j.q.vij.& no.Inn.
in cap.dilectus.de temp.ord.Arch.in cap.licet.de ele.in vj.Io.An.
in proe.sexti,in ver.dispensationis.& abb.in c.diuersis fallacijs.de
cle.coniu.Vnde ille, qui potest concedere,etiam tollere, & rela-
xare potest c.j.de regu.iur.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.Imo.
101 † ꝙ plus est, dispensatio facilius permittit ꝯtra cōstitutionē,quā ꝙ
102 constitutio tollat.† Nam legatur nō pōt cōtra canones statuere,
& tamen

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Ratio.Et ꝙ dispensatio sit odiasa,& stricti iuris, Dec.in consi.cccccccxcv. col.ij.& idem ꝙ hic voluit Dec.in c.quia nu.5.de præben.

b ¶Ald. Quia. Reprobat hæc dicta Lancel. Galiga.in l.ij.in prin.col.iij.ff.de ver.ob.

c ¶Syl.Ald. Odiosa est.Et ꝙ dispensationis priuilegium non trahatur ad aliam personam,vide Deci.in c.cum venerabilis in vj.not.de excep.

d ¶Ald. Fieri.Vide quæ addi.in c.ecclesia S.Mariæ. de consti.col. vij.& in c.quoniam contra.col.xviij.in prin.de prob.

e ¶Syl.Ald. Correctoria. Vide quæ addi.ad Bar.in l.si constante. in ix.q.ij.q.prin.ff. solu.matri.

& tamen dispensare potest, vt no. dicit Anto. de But. per glo. fi. ibi in cle. ij. de rescr. & Imo. ibi circa fi. refert & sequitur. & not. Andr. Sic. in cap. cum omnes. col. pe. de const. & facit quod not. Dom. in
103 c. j. §. pe. col. fi. de fil. præsb. in vj. ¶ Prædicta conclusio † limitatur dupliciter, primo, nisi constitutio transiret in cōtractum, quia vt tūc in prçiudicium tertij non potest reuocari. abb. post Ant. de Bu. hic dicit. & idem Ro. in consi. cccxxv. præall. & Car. in consi. cxxx. quo ad primum. Imo. in c. quæ in ecclesiarum. col. pen. de cōst. de quo
104 dicendū est vt habetur in c. nouit. j. eo. vbi videbimus. † Et ad hoc facit, quia episcopus dispensationem semel factam reuocare non potest, vt tenet gl. no. in c. cum ex eo. de ele. in vj. in ver. septenniū, quam pro sing. alleg. Ro. in sing. dxvij. an dispensatio. & idē Old. in consi. cciij. factum tale est in iij. dub. & Doct. in cap. cum ex eo.
105 ¶ † Secundo limitatur, nisi talis cōstitutio iurata sit, quia tunc episcopus contrauenire non potest, cum seipsum absoluere nō possit, vt not. abb. hic, post Anto. de But. sed contrarium videtur velle
106 Bal. in l. & si seuerior. col. ij. C. de his qui no. infa. † vbi tenet ꝙ non obstante iuramento iudex alterare possit pœnam statuti, quia iuramentum ad æquitatem restringitur, nisi sit iusta causa. in l. fin. ff. qui satisd. cog. & ad idem alle. Bal. qui not. loquitur in l. clari. C. de fideicomm. Et hoc modo limitandum videtur dictum abb. hic, vt
107 concludit Are. hic, † licet dicat Bal. alibi voluisse, quòd iuramentum præcise seruandū sit. in l. quid ergo. §. pœna grauior. col. iij. ff. de his, qui not. infa. & in l. j. C. si aduer. delict. & idem Bald. in auct.
108 hodie. C. de iu. † Et ista opin. forte verior videtur, quia absolutio
a requiritur etiam in iuramento metu extorto,[a] vt per glo. in c. verum in ver. absoluerunt. de iureiur. & in c. si vero. in ver. proprium eo. tit. & not. Pet. de Anch. in consi. ccclxxxiij. retento ordine. col. j. Pau. de Ca. in l. pactum quod dotali. col. ij. C. de coll. Alia opi. po-
109 test habere locum, † quando esset periculum in mora, & non esset copia superioris, vt no. Innoc. in c. venerabilem. de electi. in fi. Bald. in l. non dubium. col. pen. C. de leg. Ro. in sing. ccccxcj. tu fa. abb. post Card. in cap. quanto. col. v. de iureiu. Et ad prædicta facit
110 quod no. Ang. in d. l. fi. qui satisd. cog. dicens † quòd semper tutius est quòd absolutio petatur. Idem not. Bald. in l. fi. C. de non num.
111 pecu. & de his etiam dixi in rub. qui admit. ¶ † Subseqūter abb. dicit quòd sicut episcopus dispensare potest in adulterio, ita etiā
112 in incestu. De quo tamen dubitari potest, † quia incestus est maius crimen adulterio. xxxij. q. vij. in c. adulteri. malum. & ideo dicēdum est vt abb. distinguit in c. j. circa fi. de eo, qui cog. consang. vx.
113 sue. Sed posito † quòd dictum abb. verum sit, dubitatur an episcopus dispensare possit simul in vtroque delicto, vt quis cognouit consanguineam maritatam. Et est similis quæstio quam ponit
114 Bart. in l. ij. in princ. de verb. oblig. † De comite palatino, qui habet potestatem legitimandi natos ex adulterio, & natos ex incestu, an legitimare possit natum simul ex adulterio & incestu. Doctor. vario modo loquuntur. nam Bart. & legiste communiter tenent
b quòd in tali casu mixto possit. Contrarium[b] volunt Cal. Anto. de But. & Canoniste cōmuniter. Pro resolutione ex dictis Are. hic. & Mod. Senen. in d. l. ij. in prin. de verb. oblig. habemus considerare duos casus. Primus est, qn̄ concessio, quæ fuit facta comiti palatino, loquitur de spurijs. quo casu est terminus generalis, vt not. Bar. in l. fi. ff. de his, qui vt indig. & probatur in l. spurij. in princi. ff. de decu. & tali casu poterit etiam in casu mixto, quia sub genere quælibet species comprehenditur. & ita Aret. hic. & allegat. Bald. in c. j. §. naturales. in princ. in ver. sed ego quæro, in ti. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. & idem Bal. in c. innotuit. in fi. de elec. & ideo Bar. in d. l. ij. male formauit q. de illo qui habuit potestatē legitimandi spurios, & ibi ita dicūt Moder. Senen. Nouiss. tamē ibi scribentes respondēt, ꝙ spurius, est terminus generalis respectu casuum simplicium, & non respectu casus mixti, de quo quærit.
115 † Sed hoc non placet, quia natura generis est includere quālibet speciem l. si quis sic stipuletur. ff. solu. matr. l. ij. §. doli. vbi Bart. ff. vi
116 bo. rap. & in l. si quid earum. §. interemptum. ff. de leg. iij. † Et casus mixtus videtur constituere tertiam speciem. §. ex maleficijs. insti. de actio. l. nam hoc iure. in princ. ff. de vulg. & pupill. merito talis species sub genere comprehenditur, vel si casus mixtus non constituat nouam speciem applicatur simplicibus, argu. l. quæritur. ff. statu ho. & sic semper in genere includitur. Secundus casus est in terminis quæstionis, qn̄ dictum est de adulterio, & incestu. & in hoc casu Are. & Mod. omnes in d. l. ij. tenent opin. negatiuā, quia negari nō potest, quin natus ex adulterio simul & incestu, sit magis odiosus, quàm natus ex altero tantū. alle. Aret. no. in c. nisi cū pridē. § illo discretionis, de renun. & facit tex. in c. j. de treu. & pa-
117 ce, vbi funiculus duplex potentius & fortius ligat. † Et quia grauius punitur iste, qui cōmittit adulterium cum incestu l. si adulte-
118 rium cum incestu. in prin. vbi Bar. ff. de adul. † Et quia legitimatio
119 est de reseruatis principi. §. fi. in auc. q̄bus mo. nat. eff. sui. † Et reseruata principi non veniunt, nisi exprimantur c. quo translatio-
120 nem. de offic. leg. † & sic si expressio facta sit in aliquibus casibus, non veniunt maiora expressis. cle. nō potest. de procu. Sed tamē aduertendū est, quia prædictæ rōni, quæ efficax videt, pōt respon deri, ꝙ ratio prędicta vera sit cōparatiue ad alterum casum tantū, quia grauior est casus mixtus, quā vnus ex simplicibus. Non aūt videt ꝙ casus mixtus grauior sit, quālsit vterq; casus in duobus, quia plures delinquunt. & duorū animæ polluuntur, & sic cū in eadē persona vtrunq; delictū concurrat in diuersis actibus, clarū videt ꝙ comes palatinus poterit legitimare, quia habet ptātē in adulterio, & in incestu in diuersis psonis, vel in diuersis actibus, in eadē persona. ergo pariter si in eodem actu vtruuq; delictū cōcurrant in eadem persona, videt ꝙ habeat ptātē legitimādi, quia videt min⁹ delictū, ex quo sēl tm̄ deliquit, arg. l. iij. C. de epis. aud. Et ideo opin. Bart. verior videt, quā sequit Alex. in d. l. ij. per l. si ita
121 facta. ff. de iniu. rup. † vbi in materia odiosa dispēsatio facta in simplicibus, ad casum mixtū porrigit. Nec ob. ꝙ ibi agat de fauore te
122 stamenti, † vt quidā dnt, quia fauor testamenti nō attendit in piu
123 diciū filiorū l. ij. ff. de lib. & posth. † & quia facultas dispensandi est fauorabilis, vt not. in c. fi. de simo. cū si. s. alleg. ¶ Successiue abb. q̄-
124 rit, quid in schismatico? an episcopus dispensare possit. † Et post gl. hic cōcludit ꝙ sic, per tex. in c. vt constitueret l. distin. in ratione sui. ¶ Sed tn̄ ille text. solū videt permittere dispensationē, Ibi agit de salute plurium populorum. Et in ꝯriū ꝙ episcopus non possit no. abb. per illū text. in c. quia diligentia. de elc. in vers. sed quo ad casum, vbi tenet ꝙ talis dispensatio reseruata sit Papæ. Sed distinguendū est, vt idem abb. tradit in c. ij. de schisma. in fin. Et subijcit do. abb. hic, tria dicta notabilia in materia dispensationis. Primū
125 est, † ꝙ in inferioribus à summo Pontifice nō valet dispensatio sine causæ cognitione. & hoc no. Inno. in c. dudū, el. ij. in fi. de elect. Fed. in consi. ccvj. Reuerende pater. facit quod no. Bal. in l. si testamentum. C. de test. cum si. vt per Mod. hic, & adde Inno. in ca. veniens. de fil. psby. & idē abb. post Host. in c. quia in tm̄. de pbē. vbi loquitur in episcopo, & dicit ꝙ nō potest sine causa, & facit ꝙ no. Bal. in l. rescripta. C. de pci. Impe. offe. & in c. dño Guerrā, in prin. col. pe. in ti. hoc si. lex Corra. cū si. vt tradit Alex. in consi. xciiij. cōsideratis his, col. pe. lib. j. & in consi. lx. visa legitimatione, colum. vij. vol. ij. Et hoc dictū intelligit qn̄ inferior dispensaret ꝯ legē supe-
126 rioris. † secus si ꝯ propriā cōstitutionē, quia tūc pōt sine causa, vt
127 abb. superius dixit. ¶ † Secūdo abb. dicit ꝙ eps quasi semꝑ dispēsare pōt in beneficijs, vt per Inn. in c. ij. de cle. nō ord. mi. per illum
128 text. † Et quia dispēsat in beneficijs cū homicidia c. fi. de cle. pug.
129 in duel. † Et similiter dispensat in crimine simonie, in beneficio ēt curato, vt no. abb. in c. ex diligēti, col. fi. de simo. Et fm abb. post Host. in d. c. fin. de cle. pug. in due. hoc dictū intelligit in beneficio simplici, nō in curato, quia materia odiosa videt in c. j. de fil. psby. in vj. Sed Io. de Ana. in d. c. fin. col. iij. tenet ꝯriū, q̄a ibi dat ptās dispēsandi, q̄ debet late interpretari c. fi. de simo. Mod. hic dnt, ꝙ in curato nō est eadē ratio, cū depositus illud nō possit administrare. per not. in c. fi. de rescr. in vj. Sed dici non pōt, ꝙ poterit vicariū constituere, vt in simili habetur in c. cum ex eo, de elec. in vj. Et ꝙ idem sit in curato beneficio abb. dicit in d. ca. ex diligenti, & facit text. in d. c. fin. qui generaliter dicit de beneficio. ergo generaliter intelligitur. ¶ In contrariū tamen facit gl. in c. literas, de fil. præsb. Concordando opi. distingui potest, ꝙ in habendo beneficium in futurum, vera sit opinio Host. & abb. in d. c. fi. Sed in beneficio ac-
130 quisito prius, opin. Io. de Ana. procedat. † Et intantum episcopus habet potestatem dispensandi circa beneficium, vt illud possit, licet dispensatio prohibita sit, vt no. abb. per illum tex. ln c. ij. in vlti. not. de rap. ¶ Tertio abb. dicit, quòd inferiores episcopi non ha-
131 bent potestatem dispensandi. † nisi in casibus à iure expressis, vt not. Inno. in c. ij. de eo qui fur. ord. suscep. & idem Archi. in cap. ecclesia. xvj. q. j. facit glo. in c. fi. de rescr. in vj. & idem abb. in cap. j. de voto. cum si. vt per Mod. hic, & in c. past. §. præterea, de off. ordi. & idem Fed. in consi. xxx. an capitulum. abb. in cap. j. de priui. & in c. innotuit, col. iij. de elec. facit gl. in c. cum ex eo. de elec. in vj. in vers.
132 episcopi. † Et idem est in absolutione ab excōicatione, q̄ nō com-
133 petit inferiorib. nisi exprimat in iure, vt abb. hic dicit, † & idem abb. in c. ij. & in ca. nuꝑ. de sen. excō. Et hoc verū intelligit, nisi essent excōicati à cōstōne ordinis, fm Cald. cōsi. v. apostatauerūt, de
134 sen. excō. † vel nisi inferior hoc faceret de mandato superioris, vt no. Do.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Extorto. Vide Dec. in c. ad hæc, el. ij. col. j. de appell. vbi limitat quemadmodum facit hic.

b ¶ Contrarium. Et bene simpliciter quidquid dicat Deci. vt tenet Alex. consi. lxij. num. 17. lib. iij. consi. cxliij. nu. 4. lib. v. And. Tiraquel. de leg. connubiali. gl. iij. num. 63. cum seq.

no. Do. in d.c. cum ex eo. de elec. Inno. in c. de cætero, de sen. excõ.
135 cum si. vt tradunt Mod. hic.† Nam absolutio potest alteri cõmitti.
136 c. fi. vbi abb. de off. or.† Et quandoq; superior alteri cõmittit q ipse facere non potest c. suffraganeis, vbi abb. de elec. & quod not.
137 abb. in clem. j. per gl. ibi, in ver. præsbyteri. de priuil.† vel nisi inferior haberet iurisdictionem quasi episcopalẽ, ſm abb. hic. per gl. in cle. j. in ver. proprij, de reb. eccl. non alie. & idem abb. in c. sicut. col. ij. de exces. præla. & in c. monachi, de sen. excõ. & Ant. de But. in cõsi. xxiij. quia hic agitur, cum si. vt tradunt Mod. hic, & in c. auditis, col. iij. de præsc. Et hoc in his, quæ sunt iurisdictionis. secus si ordinis sint, vt abb. declarat in d. cle. j. de priuil. & ad prædicta vide abb. in c. de monialib. in fi. de sen. excõ. vbi aliter loquit. ¶ Subse-
138 quenter abb. quærit an quod dicitur hoc de episcopo,† q potest dispẽsare in adulterio, & in minoribus, habeat locum etiam post depositionem, abb. post Spec. in tit. de leg. in §. nunc ostendendũ. ver. nolo. cõsiderat duos casus. Primus est in deposito actualiter & sic in degradato. Secundus in deposito verbaliter. Circa primũ ¶ Concludit primo, q episcopus potest illum restituere, si restitu-
139 tio petatur de iure, puta si allegetur falsitas testium,† vel quid simile alle. c. episcopus. xj. q. iij. & idem abb. in c. ex tuæ. in fi. de cle. non resi. & vide gl. in d.c. episcopus, quæ intelligit de iure, qñ depositio fuit nulla. Et tali casu res clara videtur. Et nõ ob. text. in l. j. in fi. ff. de qõ. quam gl. in d.c. episcopus. alleg. in contrariũ, quia ibi
140 sententia erat valida,† & transiuerat in rẽ iud. sed qñ sententia fuit nulla non videtur restitutio necessaria, vt no. Ant. de But. in c. clerici, circa fi. de cle. excom. mini. & Do. in c. contumaces l. dist. in fi.
141 ¶† Secũdo abb. concludit, q qñ petitur restitutio de gratia, & nõ de iu. cõi. tunc episcopus nõ potest, sed Papæ reseruatur c. ideo. ij. q. vj. & licet ille text. cauillari possit, quia videtur loqui in restõne epõrũ, vel qñ pcedit per viã appellationis, tñ dicendũ abb. pbari vr in c. j. & ij. l. dist. & in c. ideo. ij. q. vj. & hoc cõiter tenet, ſm Imo. in d.c. ex tuę. de cle. non resi. col. pen. ¶ In secũdo casu, videlicet in deposito verbaliter. abb. cõcludit q eps dispensare possit per istũ,
142 † vbi post factã mẽtionẽ de depositione, text. dicit episcopũ posse dispẽsare, & ad hoc etiã all. gl. in c. quãuis, in gl. mag. de rescr. in vj. ¶ Sed aduertendũ est, quia iste text. nõ videt probare cõclusionẽ abb. quia intelligi põt q episcopus dispẽsare possit ante depositionẽ, quasi dicat, q clericus suspẽdi, vel deponi põt, ſm qualitatem delicti, nisi cũ eo dispenset. s. ante depositionem. Et ideo Are. hoc tenet ɔriũ. q eps nõ possit, quia duo spãlia cõcurrerent. Primũ q possit dispẽsare, quod vr esse de iure spãli, vt ipse hoc circa fi. deducit. Secũdũ, q reuocaret ppriã sñiam, ɔ l. j. in fi. ff. de qõ. & duo spãlia nõ pñt cõcurrere in eo. casu l. j. C. de do. pmis. Sed Moder. hic rñdent, q hoc tolleret. quia vnũ dependet ab altero, notatur in l. singularia. ff. si cer. pe. ¶ Secũdo Are. alle. tex. vij. qõ. j. in c. si qs psbyter, vbi clericus depositus ab epo nõ habet spẽ restitutionis. Sed rñderi põt, vt ipse Are. sentit q intelligit, nisi superueniat iusta cã dispensandi. & hoc in simili casu not. abb. in c. ij. de maled. in vlt. no. Præterea tex. in d.c. si quis psbyter, loquit in cõstõne conciliari, & qñ expresse prohibita est dispẽsatio. ¶ Alia tñ rõne cõclusio abb. dubitabilis videtur, quia ẽt isto casu militat ratio. s. alle. q post sñiam quæ in rem iud. transiuit nõ potest iudex cõtrauenire. Sed rñdet illud verũ esse in restõne. secus videt in dispensatione,
143 de qua agit, per ea quę dixi. s. in tex. ¶† Successiue abb. concludit q licet episcopus nõ possit restituere ad famã principaliter, tñ dispensando sup adulterio, in ɔntiam videt habere ptãtẽ restituẽdi ad famam. Et idẽ abb. tradit in c. cum te. de re iudic. col. vj. in c. ex diligenti, in fi. de simo. & Imo. in l. infamẽ, col. j. ver. an autẽ episcopo. de pub. iud. vbi ad hoc all. gl. q ita tenet in c. Euphemium in §. hinc corrigit. ij. q. iij. in ver. colligit, ad idẽ gl. in c. dño sancto. in ver. ignominiã l. dist. cum simili. vt tradunt Mod. hic. & in d.c. cum te. Et probat ista cõclu. ſm Aret. hic. col. fi. quia cui cõcedit añs, videt cõcedi ɔñs, sine quo añs stare non põt, vt per gl. vij. q. j. in c. si quis cum clero. & in c. quia in tm. de pb. & Mod. sequuntur. ¶ Sed aduertendum est, quia cõtra istam rationem Are. quæ etiam in effectu fuit rõ abb. & aliorũ in locis. s. alle. videtur tex. in c. prudẽtiã. §.
144 sexta. & no. abb. ibi in j. col. de off. deleg.† vbi ea quæ sunt superiori reseruata non veniunt in ɔñtiam, licet cõmissio facta iudici delegato nõ possit aliter habere effectũ. Sed pro ratione Are. est bonus text. in l. quoties. C. de iud. facit text. in l. cum proponas. C. de reb. cre. & in l. j. & quod ibi Bar. ff. de auct. tutor. ¶ Non ob. tex. in d.c. prudentiam. §. sexta. quia cõmissio ibi poterat habere locũ in alijs casibus non reseruatis apostolice sedi, vt ibi dicitur. Secus in casu isto, vbi facultas dispensandi in adulterio nihil operaret, nisi
145 infamia esset remota.† An autẽ episcopus sine capitulo dispensare possit. abb. concludit q non, saltem in grauibus causis. & idẽ tenet gl. j. in c. si qui sine examinatione. lxxxj. di. & in c. ex penitentibus l. dist. in gl. mag. circa mediũ. & gl. fi. j c. fi. j. q. v. sequit Domi.
146 in c. cum ex eo. de elect. in vj.† quia dispensatio est de maioribus negotijs. j. q. vij. in c. didisci. in fi. & idem tenet Old. consi. cccxxvj. q articuli dati. col. ij. ver. est autem dispensatio. sequitur. Maria. in c. ad audientiam. col. pen. de homi. & idem Roma. cõsi. cccxxv. quo
147 ad primum, in fi.† Ibi tamẽ dicit q de consuetudine idem episcopus absq; capitulo dispensare potest. Et pro tali consuetudine fa-
148 cit text. in c. iij. de consu. in vj.† Et sicut valet consuetudo, ita valeret priuilegium c. ea noscitur, de his, quæ fiunt à ma. par. ca. And. Sic. tamẽ hoc etiam tenet q de iure cõi non requiratur consensus capituli, ſm opi. Ant. de But. hoc post gl. in d.c. cum ex eo, quia dispensatio dicit gratia. j. q. vij. in c. exigunt. Sed in his quę episcopus potest de gratia, consensus capituli non requiritur c. scriptum de elect. & abb. ibi in gl. in ver. temporis. Et ad hoc facit, quia iura loquuntur de episcopo, vnde in dubio de solo episcopo intelligun tur c. cum apostolica, in ver. episcopus, de his, quæ fiunt à præla. vbi abb. infert ad priuilegium doctorandi datum episcopo. Nam de solo episcopo intelligit. ¶ Sed respõderi potest q illud habeat locum in his, quæ aliquo iure speciali episcopo conceduñt. Secus videtur in ista facultate dispensandi, quæ episcopo videtur de iure cõmuni competere, cum sit iurisdictionis, vt hic. Et tali casu episcopus debet simul cũ cap. procedere, per ea quæ abb. hic dicit. ¶ Non ob. q iura faciunt mentionem simpliciter de episcopo, vt hic. & in c. cũ ex eo. quia hoc ideo est, quia ipse est autor, vt abb.
149 hic dicit. Et ad hoc facit, quia actus attribuit facienti,† & non cõsentienti l. aliud est vendere. ff. de reg. iur. Et ideo suppletur, vt iura intelligantur de capitulo, simul cum episcopo, vt not. Dom. in d. cap. cum ex eo. & Fed. in cõsi. xxx. an capitulum. colum. iij. imo q plus est, si dicatur de solo episcopo, non videtur excludi capitulum, sed inferiores prælati excluduntur, vt est text. no. xv. q. vij. c. si
150 autem. ¶† Quid autem de capitulo, an vacante sede succedat in potestate dispensandi, quæ episcopo competebat? abb. concludit q sic, post Fed. in consi. xxx. s. alleg. facit gl. xvj. q. j c. ecclesia. & idẽ abb. tenet in cap. cum olim. in viij. q. de maiorit. & obed. Dom. in d. cap. cum ex eo. col. ij. in ver. per præmissa patet. Et idem tenet Imo. post Car. & Pet. de Anch. quos ibi refert, in cap. ij. col. fin. ver. extra gloss. ne sede vac. & idem Car. consi. xxxv. hæc dubia. & late Franc. Pauin. in tract. de off. & potest. cap. sede vac. in v. q. vbi alios refert, & ita concludit, & respondet ad omnia q in cõtrarium adduci pñt. Et fundamentum est, quia talis potestas dispensandi est iurisdictionis. Et q sit iurisdictionis not. Car. hic in iiij. not. per istũ text. dum inquit cum suis clericis. Et ista ratione archiepiscopus non potest dispensare cum subditis suffraganei, quia in illos non habet iurisdictionem, vt no. do. Ant. in c. ad extirpandas. ver. quæro an cũ metropolitanus. de fil. præsby. cum sim. vt tradunt Mod.
151 in c. pastora. in princ. de offic. ord. ¶† Et ex ratione prædicta infertur, secundum abb. hic, quòd episcopus electus poterit dispensare, licet non sit consecratus, quia electus confirmatus potest exercere ea, quæ sunt iurisdictionis c. transmissam. cum glo. de electioni. & abb. alleg. Innoc. ad hoc in c. suffraganeis. de elect. & idem tenet Domi. in d.c. cum ex eo. col. j. in fin. ver. & ex hoc infert. Solus Andr. Sicu. hic tenet contrarium, quia text. loquitur de episcopo. ergo intelligitur de consecrato,[a] vt per glo. in cle. ij. de celeb. miss. in ver. pontificum, & facit tex. in c. eam te. vbi abb. de rescrip. & in cap. tam literis. vbi Abb. de testi. ¶ Sed respondetur, hoc non habere locum in his, quæ respiciunt iurisdictionem, quia sub nomine episcopi etiam de non consecrato intelligitur, & ita in terminis in proposito in ista facultate dispensandi not. Dom. post Ioã. Andr. in d. cap. cum ex eo. col. j. in fin. in ver. nota incidenter istud dictum, & hoc late tradũt Moder. in d.c. eam te. de rescri. ¶ Secũdo arguit And. Sicu. q iste text. loquatur in consecrato, quia inferius præsupponitur q episcopus, de quo loquitur, possit tradere clericũ seculari curie, & hoc non potest fieri ab eo, qui non sit cõsecratus c. ij. de pen. in vj. ¶ Sed ad hoc respõderi potest, q ex quo tex. in prin. generaliter loquitur de episcopo, & intelligitur etiam de electo confirmato, vt. s. dixi. talis dispositio nõ debet restringi ex eo quod inferius aliquid dicatur, q solum episcopis consecra-
152 tis conueniat,† quia attenditur principium quod generaliter loquitur,[b] vt est text. not. in fim. in l. regula. in princi. iuncto ver. & licet. ff. de iur. & fact. igno. quẽ ad hoc pro sing. alleg. Imol. in l. si ita q. s. §. eadẽ lege. de verb. obl. ¶ Reliqua, q supersunt, de cõmento abb. cogor in hac vltima lcõne ɔclusiue, & studio præcipitato absoluere. nam pro complemento eorum quę Abb. tradit quatuor conclusiones

ADDITIONES.

a ¶ Ald. De consecrato. Vide Dec. in c. cum in cunctis. §. cum vero. nu. 6. de ele. But. in consi. xix. quia hic agitur. col. ij.

b ¶ Syl. Ald. Loquitur. Idem in c. decernimus in x. col. s. eod. tit. vbi addidi, & in c. cum non ab homine, in ij. col. in prin. j. eod.

153 conclusiones colliguntur. ¶ † Prima est, quod episcopus etiam inuito accusatore dispensare possit. Et idem no. Domi. post Archid. in c. 154 si quis præsbyter l. dist. † nam etiam lite pendente dispensatio fieri potest. vt no. Ant. de But. in c. ij. col. viij. de rest. in integ. cum simi. vt tradunt Mod. in c. cæterum. col. vij. de rescriptis. Et hoc sane intelligitur, nisi agatur de præiudicio tertij. Vnde infert Io. de Lign. 155 hic, vt abb. refert, † quòd talis dispensatio facta cum eo, qui erat priuandus, non præiudicat illi, qui secuta priuatione illud beneficium impetrauit. & idem not. Io. An. in c. dudum. el. j. circa finem. de ele. & Cal. in consi. xij. in fi. de rescriptis. Old. consi. cccxxv. the- 156 ma. quæstionis. col. fi. † & ideo non valet dispensatio electionis in præiudicium alterius coelecti, vt tradit Ant. de But. post Io. An. in d. c. dudum. colum. fi. & Dom. post Arch. in d. c. si quis præsbyter. abb. in c. innotuit. col. iiij. de elec. Facit quod not. Bald. in auct. ex complexu. vers. sed nunquid dispensatio. C. de incestis nup. Bart. in l. ij. ff. de decurio. & in l. Gallus. §. & quid si tantum, cum si. vt tradunt ibi Alex. & Mod. ff. de lib. & post. ¶ Et subijcit abb. hic. quòd 157 dispensatio non conualidat electionem, † quæ fuit nulla. de quo dicendum est, vt not. Anto. de But. post Io. An. in d. c. dudum. col. fi. & Cald. consi. j. de electio. abb. in d. c. innotuit. & Are. in conf. vij. 158 procedendũ est. colum. ij. ¶ † Et ex dictis abb. hic colligitur quòd ius tertij consideratur etiam in iure ad rem quæsito, prout abb. 159 hic dicit de illo, qui impetrauit beneficium alio priuato † & ideo de tali iure debet mentio fieri,[a] vt not. abb. in capi. in nostra. in ij. nota. de rescri. Dom. in cap. si motu proprio. colum. ij. de præben. & in cap. quam sit. de præben. in vj. & in c. quam sit. §. primo. in primo nota. de electio. ¶ Et notandum est quòd secundum abb. hic. ius ad rem videtur acquisitum illi, cui debet beneficium conferri. Sed hoc non videtur verum, vt per glo. in c. veniens. de renuntia. & ipse abb. hoc idem tenet in cap. literis. per gl. ibi, de rescrip. & in c. capitulum. col. fi. eod. ti. Nisi dicamus, saluando quod abb. hic dicit, quòd sit ius quæsitum ad rem largo modo valet isto respectu, quòd ille superior non videtur in dubio derogare. Et ad 160 hoc bene facit text. in ca. quamuis. de rescr. in vj. † Nam etiam ius alteri quæsitum in spe tolli non potest, vt not. Bald. per illum tex. 161 in l. si constante. C. de dona. ante nupt. ¶ † Secunda conclu. abb. est, quòd cum accusatore, qui non probauit, episcopus dispensare potest, & ista conclus. de plano procedit in delictis, in quibus episcopus dispensare potest per rationem abb. hic. Secus videtur in delictis, in quibus episcopus non habet potestatem dispensandi, quia tunc ratio abb. cessaret. ¶ Et subijcit abb. hic, quòd in casu istius articuli non sufficit egisse partem pœnitentiæ, vt dicebat Anto. de But. hic, post glo. in ver. pœnitentia, per c. ex tenore. de temp. ord. quia abb. respondet, quòd ille text. loquitur in delicto occulto, hic vero agitur de crimine manifesto, in quo requiritur, vt in totum peracta sit pœnitentia, vt verba sonant, id est, post peractam pœnitentiam. ¶ Aret. hic col. pen. respondet ad istũ text. quem abb. inducit, vt intelligatur etiam de parte pœnitentiæ peracta, quia iura antiqua ita etiam dicebant in occultis criminibus post pœnitentiam c. fi. de temp. ord. c. de his vero. l. di. & tamẽ hoc declaratur quòd satis est, pœnitentiam esse inchoatam d. c. ex tenore ¶ Sed replicari potest quòd iura vlterius procedunt, ita declarando in criminibus occultis. ¶ Sed ista declaratio facta non reperitur in criminibus non occultis, in quibus maior ratio videtur vt pœnitentia peracta sit, prout text. hic loquitur. ¶ Mod. etiã sequuntur opi. glo. & Ant. de But. per glo. in c. de his, el. ij. l. distin. & ex eo quod ipse abb. not. in clem. dudum. in glo. in verbo audire. de sepul. cum si. vt per eos hic. & adde text. in c. fin. de fur. ibi, post peractam pœnitentiam, vel congruam partem pœnitentiæ. Sed responderi potest quòd allegata in contrarium habent locum in 162 foro animæ, vel in criminib[9] occultis, vt abb. dicit. ¶ † Tertio abb. concludit quòd dispensatio debita sit, vbi agitur de bono publico, & necessario, sed quando agitur de vtilitate priuatæ personæ. illam non cogitur episcopus facere, licet possit, si velit, vt hic, & secundum hoc tex. hic restringitur, quando dispensatio non sit de- 163 bita. † Sed tamen etiam text. iste videtur habere locum si dispensatio necessaria sit, & tũc verbum, potest, exponitur, id est, debet, vt probatur in c. cũ ex eo. de electionib. in sexto. vbi dicitur quod episcopus poterit, & tamen sm Archid. Ioann. And. & Domin. ibi. col. j. debet & tenetur episcopus in illo casu dispensare, quia ibi non solum consulitur personæ, sed agitur de vtilitate publica, quia ecclesia vniuersalis viris literatis indiget, vt ibi dicitur. Et etiã 164 vbi agitur de meritis personę dispensatio † necessaria videtur ca. domino sancto l. di. ibi, vt necesse sit. & ideo ęquiparantur circa dispensationem vtilitas ecclesię, necessitas, & meritorum prero- 165 gatiua, vt dicitur j. q. vij. c. tali. † Et ad hoc facit, quia prorogatiua, quæ cõceditur alicui ratione virtutis, respicit publicum bonũ,[b] vt not. Bald. dicit in auct. habita, colum. iij. versic. tertio modo. C. ne filius pro patre. Vnde quod abb. hic dicit de vtilitate priuatæ personæ, intelliguntur quãdo fieret dispensatio simpliciter propter vtilitatem priuatam. secus si concurreret vtilitas publica, vt. s. di- 166 ctum est, quia dispẽsatio esset necessaria per. s. dicta. ¶ † Quarto, & vltimo abb. concludit post alios, quos refert, quòd per dispensationem factam simpliciter per episcopum, ille, cum quo dispensatum fuit, redditur habilis in acquisitis, & acquirendis ordinibus, & beneficijs, adeo quòd etiam ad episcopatum[c] pote- 167 rit promoueri. Et ad hoc facit, † quia habilitatus per dispensationem, perinde habetur. ac si esset habilis de iure cõmuni,[d] vt not. 168 Bald. per illum text. in l. liberos. C. de colla. † Nam omnis macula purgatur per dispensationem, & eradicatur, ac si nunquam fuisset l. Imperialis. §. si miles. vbi Barto. & Doct. C. de nup. facit text. 169 in l. quæris. ff. de nata. resti. & glo. ij. in cap. ferrum l. di. † Nec ob. quod dispensatio debeat stricte interpretari, cap. j. de fil. presby. in vj. quia illud verum est, quando agitur de extensione vltra proprietatem verborum, sed quatenus comprehenditur de vi sermonis, & secundum propriam verborum naturam, dispensatio late interpretatur.[e] ita Cald. not. dicit in materia dispensationis in consil. j. in princi. de consangui. & affi. Et idem est in alia materia 170 pœnali, & odiosa, † quia verba late interpretantur, quatenus natura verborum requirit, vt not. Ange. in l. fin. col ij. ver. item opponitur extra glo. ff. de const. princ. vbi inquit quòd tali casu non cadit aliqua interpretatio, quia vis verborum hoc importat. & ad hoc est tex. not. quem ibi ponderauit Are. in l. cum lege. ff. de test. & hoc idem abb. dicit in c. ex parte. el. iij. in ij. no. de decim. Et prędicta conclusio intelligitur quando fit dispensatio plena, & gene- 171 ralis. secus si limitata fuisset, † vt not. Anto. de But. hic. & idẽ post Inno. in cap. fin. circa fin. de transl. prel. Domi. in cap. j. §. j. col. pen. de filijs presby. in vj. ¶ Item quòd dictum est, illum, cum quo generaliter dispensatum fuit, posse promoueri in episcopum, hoc intelligitur, quando prius erat habilis, & per dispensationem restituitur in pristinum locum. vt. s. dictum est. secus si quis prius 172 semper inhabilis fuisset, † quia dispensatio facta cum eo simpliciter, non facit quòd in episcopum eligi possit, vt not. dicit Inn. in c. dilectus. de concess. preb. Et idem dicunt ibi Ant. de But. Card. 173 abb. & Imo. facit text. in c. innotuit. de elect. † Et quia res de facili reuertitur ad naturam suam. xxxv. dist. c. ab exordio. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ver. quòd in specie. ff. de pact. Et dum abb. alleg. 174 glo. l. dist. in c. fidelior. † quòd potius in prælatum eligendus sit ille. qui peccauit, & penituit, quam ille, qui nunquam peccauit. illa glo. simpliciter hoc non dicit, quia in fine in contrarium alleg. text. in c. nos consuetudinem. xij. dist. Sed est alia glo. quæ absolute hoc dicit in c. fin. aliàs est in §. fin. quæ incipit. nunc ergo quæritur, in glo. magna. circa fi. lxiij. dist. & hoc tenet abb. hic, & in ca. dudum. el. ij. in glo. in verbo electionis tẽpore. in fin. de elect. & Rom. in sing. dccxxiiij. quo ad casum. Vbi tamen refert Archi. in d. c. nos consuetudinem. qui tenet contrarium per illum text. & cum Archi. tenet Domi. in d. c. nos consuetudinem. & in d. c. fidelior l. dis. & pleriq; Mod.[f] hoc sequuntur. ¶ Sed tamẽ quod prius dictum est, magis placet in episcopo, & in alio prælato, qui haberet iurisdictionem, quo casu in magistratu non consideratur simpliciter integritas personæ. & ideo non credat episcopus sufficere sibi lectionem, & orationẽ. vt dicit tex. lxxxvj. di. c. fratrẽ nostrũ. 175 † Nam in episcopo plura alia requiruntur, & præcipuę misericordia, vt habetur in c. quòd episcopus. xxiij. dist. & facit text. in c. alligant. xxvj. q. vij. vbi dicitur quod melius est propter misericordiam quàm propter crudelitatem rationem reddere. Et in partes misericordie magis verisimiliter inclinabit iste, qui aliquando deliquit, vt dicit text. in cap. considerandum l. dis. ibi. vt ex sua infirmitate cognosceret, vbi loquitur de Petro. Et dicit quòd electus fuit ipse ante alios in pastorem, vt ex sua infirmitate cognosceret, quàm misericorditer alienas infirmitates toleraret. & ideo isto respectu iste reputatur magis idoneus. ¶ Non obstat tex. in d. c. nos cõsuetudinem. quia illud quod dicitur ibi speciale est in hæretico. vt est text. in c. j. prima quæst. vij. vbi tales etiam ordinari prohibentur. Et ex his ad laudem Dei expedita sit ista famosa Decretalis.

Summarium.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Fieri. Idem Deci. in rub. s. eo. tit. in ij. lect. colum. vj. in c. super e. col. ij. s. de offi. deleg.

b ¶ Ald. Bonum. Vide Dec. in simili. in c. cum adeo. s. de rescri. in gl.

c ¶ Hier. Gig. Episcopatum. Quod dispensatio cum aliquo generaliter facta trahatur etiam ad episcopum. vide per eundem Dec. in c. quia diligentia. in ij. colum. versi. non ob. text. s. de elect.

d ¶ Syl. Ald. Communi. Et qui dicatur restitutus, vide Dec. in cõsi. cxiiij. col. iij. in fi.

e ¶ Ald. Interpretatur. Idẽ Dec. in c. sedes. in iij. no. s. de rescri. in consi. cxxviij. col. fi.

f ¶ Mod. Scilicet Fely. hic. & in c. eam te, & ibi Fran. Ripa de rescrip. quamuis Deci. hic, & in c. constitutis. ij. in gl. sequatur.

SVMMARIVM.

1 *Feudi dominus habet iurisdictionem ordinariam, quæ sibi à lege conceditur.*
2 *Iurisdictio ordinaria dicitur etiam illa quæ datur à respectu certæ qualitatis causarum.*
3 *Iurisdictio competens de iure speciali non potest de loco ad locum prorogari. Nec de persona ad personam.nu.4.*
5 *Prorogatio iurisdictionis de persona ad personam est difficilior quàm de loco ad locum.*
6 *Prorogatio de loco ad locum potest fieri saltem de consensu partium. secus de persona ad personam.*
7 *Vasalli sine consensu proprij iudicis iurisdictionem prorogare non possunt, & num.30.31.*
8 *Delegare potest habens iurisdictionem ordinariam. Nisi habeat ordinarium in vna tantum causa sibi commissa, nu.9. vel nisi sit concessa à lege prætoria.nu.10.*
11 *Prælatus citra episcopum quando habeat iurisdictionem ordinariam respectu certarum personarum, & causarum priuatiuè ad episcopum.*
12 *Impetratio iudicis delegati in causa feudali non valet, nisi facta sit mentio quod causa est feudalis.*
13 *Citatus coram domino feudi in dubio comparere non tenetur. secus coram ordinario generali.*
14 *Priuilegiatus respectu certæ rei subiectus episcopo vniuersaliter non tenetur respectu illius coram episcopo respondere.*
15 *Exemptio limita in casu suo seruari debet.*
16 *Iurisdictio data vni inferiori, aliquo respectu intelligitur in quantū ille vellit exercere iurisdictionem. nam illo negligente ad ordinarium deuoluitur. Idem in iurisdictione præscripta.nu.17.*
18 *Negligentiæ probandæ modus.*
19 *Clerici comprehenduntur sub iurisdictione ordinaria tributa à lege respectu certæ causæ.*
20 *Ecclesia, & clerici ratione feudi domino laico subijciuntur.*
21 *Clericus in causa feudi coram domino laico conuenitur.*
22 *Episcopus habens feudum, vocatus, à rege, tenetur ad ipsum accedere.*
23 *Iura feudi approbata sunt ab ecclesia.*
24 *Iura ciuilia loquentia de contractibus habent locum in clericis.*
25 *Clericus negociator an debeat coram rectore illius artis qua negociatur comparere.*
25 *Auc.habita.C.ne fil.pro pat.an habeat locum in scholaribus clericis.*
27 *Iurisdictio quæ datur domino feudi, an sit data priuatiuè ad ordinarium.*
28 *Iurisdictio quæ aliquo casu speciali alicui tribuitur videtur concessa cumulatiuè.*
29 *Processus & sententia causæ feudi quæ coram domino tractari debet si tractetur coram ordinario an valeat.*
31 *Res de facili reuertitur ad naturam suam.*
32 *Vasalli feudi franchi an prorogent iurisdictionem sine consensu domino feudi.*
33 *Feudum licet sit franchum non tamen eximitur vasallus à iuramento fidelitatis.*
34 *Feudum franchum alienari potest domino irrequisito.*
35 *Feudi natura licet in aliquo alteretur in cæteris retinet naturam suam.*
36 *Iudicium agitatum per vasallos coram ordinario valet, si dominus sciat & patiatur.*
37 *Aliud est facere, aliud facienti consentire.*
38 *Tacens pro consentiente habetur, est leue præiudicium.*
39 *Scientia cum taciturnitate non sufficit ad prorogandam iurisdictionem.*
40 *Iudex potest exercere iurisdictionem in aliena diœcesi de consensu illius iudicis, & sufficit scientia, & taciturnitas pro consensu.*
41 *Scientia cum taciturnitate quando sufficit quo ad iurisdictionem.*
42 *Iudex ordinarius an cognoscat quando est quæstio inter dominum, & tertium qui dicit dominum obligatum ad infeudum. Et si est contentio inter vasallum & alium nu.43. Et inter vasallos, sed non de causa feudi.nu.44.*
44 *Feudi dominus habet iurisdictionem limitatam inter vasallos.*
46 *Iurisdictio concessa proposito alicuius artis, intelligitur in pertinentibus ad illam artem.*
47 *Iurisdictio data syndicis, intelligitur in pertinentibus ad officium eorum.*
48 *Iudex est dominus quando est quæstio inter vasallos de causa feudi.*
49 *Feudi dominus non est iudex quando fuit coactus inuestire illum quem prius recusauerat.*
50 *Iniustus in vno in cæteris præsumitur iniustus.*
51 *Pares curiæ recusari possunt si suspecti sint propter rationabilem causam.*
52 *Vasalli capitanei si inter se contendant Imperator cognoscit.*
53 *Pares curiæ quando sint iudices, & an omnes.nu.62.*
54 *Emphyteutæ si contendant de rebus eisdem concessis in emphyteusim, dominus eorum non cognoscit.*
55 *Argumentum de feudo ab emphyteusim non valet, in his quæ sunt contra ius.*
56 *Pares curiæ si non sint ad ordinarium recurratur.*
57 *Vacante procuratore fisci supplet præses qui est ordinarius.*
58 *Syndicus si desit potestas supplet.*
59 *Pares curiæ qui dicantur, & an vasalli minores.num.61.*
60 *Et pro id est.*
63 *Pares quomodo dicantur habere iurisdictionem.*
64 *Delegari an possit iurisdictio competens paribus curiæ.*
65 *Doctores collegij quibus ex forma statuti causa appellationis committitur poterunt vni, vel duobus committere, & quomodo.*
66 *Possessionis feudi causa si agatur, an ad dominum pertineat.*
67 *Causa dicitur feudalis etiam si agatur de possessione.*
68 *Causa simpliciter commissa, intelligitur commissa causa possessionis, & proprietatis.*
69 *Causa spiritualis dicitur etiam si de possessione agatur. secus si agatur ad aliquam pœnam ratione possessionis.nu.70.*
71 *Iurisdictio quæ tribuitur domino feudi extraordinaria est, & contra ius commune & strictè interpretanda.*
72 *Vidua quando dicatur miserabilis.*
73 *Miserabilis potest etiam esse regina inspecta eius qualitate.*
74 *Pauper dicitur etiam puella, cui non deficiunt necessaria ad victum, si nobilis sit ex quo secundum eius conditionem nubere non potest.*
75 *Vidua etiam non miserabilis est sub protectione ecclesiæ.*
76 *Vasallus non potest contra dominum intentare interdictum vnde vi. Nec agit furti contra dominum. nume.77. nisi agatur de vtilitate publica. nume.78.*
79 *Dispositio quæ generaliter loquitur, restringitur ratione publicæ vtilitatis.*
80 *Interdictum vnde vi personale est.*
81 *Iudex ordinarius cognoscit an sit iurisdictio. Etiam si opponatur de defectu iurisdictionis quæ prorogari non possit ibi.*
82 *Libellus in rei vendicatione trahitur etiam ad vtile dominium.*
83 *Libellus procedit si habeam directum dominium, & proponam vtilem actionem.*
84 *Proprietas an reperiatur nisi directa.*
85 *Libellus in dominio non verificatur in quasi dominio.*
86 *Proprietatis significatio magis stricta est quam dominium.*
87 *Proprietas simpliciter differt à dominio.*
88 *Proprietatis nomen directum est, & nunquam obliquatur.*
89 *Præscriptione acquiritur directum dominium quo ad effectum disponendi.*
90 *Præscriptione debiti licet non tollatur naturalis obligatio, omnis tamen effectus naturalis obligationis perimitur.*
91 *Feudi dominus quando cognoscat an sua sit iurisdictio.*
92 *Pares curiæ cognoscunt an sua sit iurisdictio, licet negetur feudalis.*
93 *Vasallos negans dominium feudi, ipso iure cadit à iure suo, si per dolum, aut latam culpam, aliàs secus.nu.95.*
94 *Eo ipso important priuationem ipso iure.*
96 *Clausula nego narrata prout narrantur, quid importet. Et quòd non trahitur ad id quod faceret ita respondentem incidere in pœnam.nume.97.*
98 *Appellatio in causa feudi ad quem fiat.nu.102.& nu.103.*
99 *Rex iudicans vt comes si appelletur, appellatur ad superiorem comitis.*
100 *Episcopalis dignitas non consideratur quando episcopus sedet vt canonicus.*
101 *Episcopus scholaris non præcedit rectorem.*
104 *Appellari debet ad ecclesiasticum, si feudum est ecclesiasticum, etiam quod pares curiæ sint laici.*
105 *Casus indecius in constitutionibus feudalibus decidendus est secundum ius commune.*
106 *Ius canonicum seruandum est in causa feudali, quando differentia est inter ius canonicum & ciuile. Præsertim ratione iuramenti. nu.107.*

CAeterum. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per abb. & alios hic. ¶ 1 † Nota primo quòd dominus feudi habet iurisdictionē ordinariam, quæ à lege sibi conceditur, facit glo. in cap. in singulis, de statu monachorum. vbi abb. 2 † Et hoc habetur quòd iurisdictio ordinaria etiā dicitur illa, quæ datur à lege respectu certe qualitatis causarum, immo, quod plus est, etiam si vna causa specialiter committatur à lege, iurisdictio ordinaria dicitur, gloss. in l.j. in verbo specialiter. C. ne lice. poten. quam allegat Paul. de Castr. in l. à iudice. C. de iudicijs. & hoc ponit Lappus allega. lxxxviij. commune Flotentiæ. vbi refert consilium collegij Perusini. ¶ Et ista conclusione Abb. refert quod potest prorogari. 3 † Sed in contrarium arguit Aretin. quia iurisdictio competens de iure speciali, non potest de loco ad locum prorogari secundum Hostien. in capitu. j. vbi Abb. ad finem ver. nota singulariter. de offi. lega. 4 † Idem ergo videtur de persona ad personam, quia facilius prorogatur de persona in personam, quàm de loco ad locum, vt colligitur in c. statutum. §. in nullo de rescrip. in vj. iuncta l. si quis ex consensu. C. de episc. and. ¶ 6 † Modern. hic dicunt, quòd prorogatio de persona ad personam est difficilior, quam de loco ad locum. † Hoc patet quia de loco ad locum fieri potest, saltem de consensu partium d. §. in nullo. Secus de persona in personam c.p. & g. de offi. delega. Sed potest replicari illud esse verum iurisdictione delegata, vt loquitur d.c.p. & g. Secus in ordinaria, quia ista secundum Aret. difficilius prorogantur de loco ad locum, quàm de persona ad personam, nam in prorogatione loci expressus consensus requiritur d. §. in nullo. & in prorogatione personarum etiam tacitus consensus sufficit, vt not. in l.j. ff. de iudicijs. Et quod dictum est de prorogatione, quæ potest fieri in causis feudalibus, vt abb.

7 vt abb. dicit, intelligitur, cum consensu proprij iudisis, † quia vasalli sine consensu proprij iudicis iurisdictionem prorogare non possunt, vt notat Bartol. in l. j. ff. de iudi. in l. j. §. & post operis. ff. 8 de oper. nou. nuntia. vbi Alexand. colum. fina. ¶ † Secundo ex ista conclusione. quòd iurisdictio ordinaria sit, infertur, quòd delegari possit, quia ille, cui iurisdictio ordinaria competit, videtur habere potestatem delegandi l. j. C. qui pro sua iurisdictione. Et ista conclusio bene procedit in eo, qui ordinarius sit ge- 9 neraliter, vel respectu certæ qualitatis causarum, vt hic. † Secus si ordinarius sit in vna causa tantum specialiter sibi commissa, quia talis delegare non potest, secundum gloss. in l. j. C. ne lice. poten. Paul. de Cast. in d. l. à iudice. ad fi. vbi refert ad statutum, quòd in causa prætor cognoscat. nam est ordinarius, quia ha- 10 bet à statuto, sed tamen non poterit delegare. ¶ † Secundo prædicta conclusio procedit in iurisdictione ordinaria data à Principe, vel à lege ciuili. secus si à lege prætoria, quia tunc delegari non potest secundum Bart. in l. ij. §. si intra dies. ff. de dam. infec. circa finem. Hoc dictum pro singulari reputatur per Roma. ibi, 11 & Imo. eadem l. §. duas. ¶ † Secundò nota, secundum Abba. casum, in quo prælatus circa episcopum habet iurisdictionem ordinariam respectu certarum personarum, & causarum priuatiue ad episcopum. Sed istud nota. Abb. non videtur verum simpliciter vt verba Abb. sonant de iurisdictione data prælato circa episcopum, vt infra videbimus. sed hoc est speciale in domino feu- 12 di. † Et notandum est quòd cum in causa feudali dominus sit iudex specialis, impetratio iudicis delegati non valet, nisi facta sit mentio quòd causa esset feudalis, ita Bald. dicit in c. cum ordinem. de rescrip. ¶ Est etiam notandum quòd licet talis iurisdictio ordinaria sit, habet tamen minus iuris, quàm iurisdictio, quæ 13 generaliter ordinaria sit, † quia citatus coram domino feudi in dubio comparere non tenetur, licet secus sit coram ordinario generali l. si quis ex aliena. ff. de iudi. & ita no. in domino feudi. gl. dicit in c. j. in verbo, ad dominum, de inuesti. in mari. fact. vbi Bal. sequitur dicens quòd hoc alibi non reperitur. Et hoc dictum allegat Aret. hic. & idem tenet And. Sic. hic ponderando istum text. in verbo, constat, vbi debet constare illos esse vasallos, ad hoc vt dominus feudi in eos iurisdictionem exercere possit & posteriores sequuntur. ¶ Sed tamen aduertendum est, quia dicta gl. in d. c. j. non probatur iure. Et in contrarium facit ratio quæ allegatur in d. l. si quis ex aliena. vbi ille qui sit ex aliena iurisdictione, tenetur comparere, ne videatur auctoritatem iudicis contemnere, & quia ipse iudex habet cognoscere an sua sit iurisdictio. Si ergo citatus tanquã vasallus, ab eo, qui se dominum asserit esse, & constat illum esse dominum respectu aliorum vasallorum, sicut in d. l. si quis ex aliena. constabat illum esse iudicem respectu aliorum, dicendum videtur, quòd comparere teneatur, ne dominum & sic iudicem, videatur contemnere, & quia ipse habebit cognoscere an sua sit iurisdictio, vt infra videbimus post abb. Et maxime hoc haberet locum, si agatur de modico præiudicio citati, vt in simili tradit abb. in cap. ij. colum. ij. de dila. Non ob. text hic in verbo, constat, quia istud verbum non refertur ad dominum feudi, sed text. hic loquitur ad hoc vt excludatur ordinarius, ne possit vasallus excommunicari. nam ordinarius habet fundatam intentionem, & ideo debet constare illos esse vasallos, vt eximantur à potestate ordinarij. Gloss. in d. c. j. saluari potest, quando ille, qui citauit asserens se dominum feudi, alios non haberet vasallos. ita quòd non constaret illum aliàs esse iudicem, & tali casu etiam generaliter non haberet locum text. in 14 d. l. si quis ex aliena. quia cessat ratio, quæ ibi allegatur. ¶ † Tertio noto vt abb. dicit, quòd subiectus episcopo vniuersaliter non tenetur respectu certe rei, in qua priuilegiatus sit, coram episcopo 15 respondere, vt hic. & in c. cum capella de priui. † Exemptio enim limitata in casu seruari debet, & in alijs tenetur coram ordinario respondere c. ex ore. de priuile. vbi abb. in ij. no. & in c. tuarum. colum. fin. de priuil. & in cap. fi. colum. viij. de for. compe. facit c. j. 16 de priuileg. in vj. ¶ † Quarto nota quòd iurisdictio data vni infe- a riori aliquo respectu intelligitur, inquantum ille velit [a] exercere iurisdictionem, & illo negligente, ad ordinarium iurisdictio de- 17 uoluitur, † Et idem in iurisdictione quæsita ex præscriptione cap. irrefragabili. §. excessus. de officio ordinarij, & per illum text. secundum abb. hic, suppletur vt ordinarius statuere possit terminum ad negligentiam conuincendam. & idem abb. in d. c. excessus. Solus Barba hic dicit quòd de illo tex. ad istum casum nô bene arguitur, quia ille tex. loquitur in iurisdictione quæsita præscriptione quæ odiosa est, & non debet extendi ad istam, quæ fauorabilis est. ¶ Sed responderi potest ꝙ immo etiam ista iurisdictio, quæ competit domino feudi etiam odiosa videtur, vt infra abb. dicit in gl. Præterea dato ꝙ esset fauorabilis, tamen suppleri debet in casu negligentiæ per ordinarium, vt est casus hic. Et isto respectu non agitur de extensione, quia de hoc immediate est tex. hic, cum negligentia debeat suppleri ad conuincendam negligentiam terminus statui potest, prout dicitur in d. §. excessus. nam isto casu & in alijs, vbi negligentiam suppleri debet, vt cap. 18 quanto. in fi. de officio ordinarij. † Et idem modus probandi negligentiam, siue materia fauorabilis sit, siue odiosa. & ideo terminus constitui potest, vt probatur in c. si capituli. de conces. præb. in vj. & cap. si tibi absenti. §. fi. de præben. in vj. & notat abb. in cap. quoniam. el ij. de offic. ord. ver. practica ergo prouidendi. 19 ¶ † Vltimo abb. inducit istum text. quòd quando per legem ciuilem iurisdictio attribuitur alicui respectu certæ causæ & qualitatis, ꝙ etiam clerici in quibus ista qualitas concurrit, comprehenduntur, vt hic patet in feudo, vbi iurisdictio data domino feudi, etiam locum habet contra vasallos clericos, vt abb. hic deducit. Et pro resolutione eorum, quę ipse dicit, videndũ est de duobus. Primo, an verum sit quòd dominus feudi laicus habeat iurisdictionem in vasallos clericos. Secundo, de illatione, quam abb. 20 hic facit. ¶ † Circa primum communis est opin. ꝙ ratione feudi ecclesia, & clerici, domino laico subijciantur, vt abb. hic pro constanti præsupponit. & Innoc. in c. verum. in prin. de for. compe. & 21 ibi abb. colum. iiij. dicit tamen speciale in causa feudi, † ꝙ clericus coram domino feudi laico, conueniri possit, alleg. cap. solite. de maiori. & obed. Idem tenet gl. xj. q. j. in summa. Bald. in l. fi. C. sine censu vel reali. & in c. j. col. ij. ver. extra quæro. de contro. feu. apud par. te. & in l. sed & si. §. si liberta. in fin. ff. de in ius voc. Iac. Aluaro. in capit. qui clericus. colum. fin. in titul. si de feu. controuersia. & in capit. j. §. statuimus. j. in primo not. de sta. contra libe. eccle. & in capit. j. colum. iij. in tit. apud quem, vel quos Alexand. consi. lxxix. circa primum. primo vol. facit capit. j. de cleri. qui inuesti. fecit. & in cap. j. de controuer. inter vasal. & episcopum. Solus Barb. hic, & in cap. verum. colum. iiij. de fo. compe. tenet cõtrarium, quia hoc non probatur in iuribus, quæ committere allegantur. Nam text. hic, vt patet, loquitur in domino feudi ecclesiastico, similiter in c. verum. de fo. compe. non apparet quòd præpositus de quo ibi in text. loquitur, esset clericus. & ibi Gos. tenet quòd esset secularis. Eodem modo in capit. ex transmissa. eod. tit. non dicitur quòd milites de quibus in text. loquitur essent clerici. Non ob. d. c. solite, quia licet Imperator sit. s. clericos, quatenus ab eo tenent imperialia in feudum, non tamen hoc intelligitur quantum ad iurisdictionem fori, quia iura præcise prohibent quòd laicus clericos iudicare possit c. qualiter. & c. clerici. infra eod. Similiter non ob. ca. Romana. §. debet. de appel. in vj. quem Mod. hic adducunt, quia loquitur in causa appellationis interposite ab ecclesiastico, & nõ principali causa, & ibi non specificatur de clerico, & est gl. que ibi 22 hoc dicit. ¶ † Similiter non ob. quòd episcopus habens feudum à rege, vocatus ab eo, tenetur ad ipsum accedere, vt not. in capit. parati. de appel. quia illud dicitur ad obediendum secundum iuramentum fidelitatis, & ad non litigandum. Et idem Barba. quædam alia adducit, quæ leuia sunt. Et ideo non est recedendum à communi opinione, quę efficaciter probatur ratione, quam abb. 23 hic adducit, † quia iura feudi approbata sunt ab ecclesia c. nouit. j. eod. Bald. hic, & Car. in iij. notabili hic, Bald. in prælu. feud. Petr. de Anchar. in consi. clxxiij. dominus Lazarus. Alexand. consi. x. viso 24 instrumẽto. colum. ij. lib. v. † Et facit, quia iura ciuilia, quæ loquuntur in contractibus habent locum in clericis, vt not. in capit. j. de ope. no. nun. Sed feudum est contractus c. de forma. xxij. q. v. abb. in cap. quæ in ecclesiarum. de constitu. Cum ergo iura feudorum specialiter dicant quòd dominus feudi habet iurisdictionem in vasallos, etiam de vasallis clericis hoc intelligi debet. ¶ De illatio- b ne, quam abb. facit. [b] breuiter conclude quòd non sit vera, quia hoc solum habet locum in causa feudi, in qua specialis ratio videtur, per ea quæ abb. j. dicit, & quia in causa feudi hoc videt̃ approbatũ per canones, vt supradictũ est. Secus ergo in alijs videt̃, quia lex ciuilis nõ habet potestatem in clericos c. ecclesia. de constitu- 25 tio. † Et quia sequeret̃ ꝙ clericus negociator in aliquo exercitio c deberet corã rectore illius artis [c] conueniri. iuxta l. fi. C. de iurisdi. omn. iudi. quod falsum est c. fi. de vit. & hone. cleri. Et ita Aret. hic. colum. ij. cuius rationes reassumunt Mod. in capit. ecclesia. de cõstitut. car. xj. ver. non omitto. ¶ Non ob. auc. habita. C. ne fil. pro patre.

ADDITIONES.

a ¶ Velit. Hinc est ꝙ subditi subalternorum non possunt declinare præsidem prouinciæ, nisi à suis dominis requirantur.

b ¶ [illegible]

c ¶ [illegible]

26 patre.† quia nõ habet locũ in scholaribus clericis ſm abb.in c.ſi diligenti.col.pe.de fo.cõpe.& illa eſt cõſtitutio Imperatoris, quæ
27 nõ põt ligare clericos, d.c.eccleſia.de conſtit.¶† Succeſſiue abb. cõcludit ꝙ iuriſdictio,quæ datur dño feudi, videt̃ data priuatiue ad ordinariũ, vt hic.& c.ex transmiſſa.j.tit.j.c.Imperialem.§.fi.de prohibita feu.alie.per Frideri.Et rationẽ adducit,quia dñs habet directũ dominiũ,& in cauſa propria videt̃ quodãmodo iudicare. Et adde ꝙ nõ agitur de ſuo intereſſe, ex quo vterq; eſt ſinus vaſallus.aliàs iſta ratio faceret in contrariũ, quia in cauſa propria quis iudicare non poteſt l.j.C.ne quis in cauſa ꝓpria. & abb.tradit in
28 conſi.lxxxiij.conditoris omniũ. col.vj.lib.j.¶† Et iſta cõcluſio ſpecialiter habet locũ in dño feudi aliàs regulariter, ſm abb.hic,iuriſdictio, quæ in aliquo ſpeciali caſu alicui tribuitur, cumulatiue [a] cõceſſa videtur [b] l.fi.C.de iuriſ.om.iud.Bar.ꝑ illũ tex.in l.j.C. de offic.præfect.vrb.bonus text.in c.pro hoc. de hære.in vj.& ibi Domi.& plura allegat Rom.cõſi.cccxcij.præſens cõſultatio cum cõcor.vt per Mod.in c.paſtoralis. de officio ordina.¶ Sed tñ prædictis iuribus reſponderi põt. nam d.l.ff.quam abb.allegat hic nihil dicit de ordinario.& d.l.j.de offic.præfecti vrbis,habet locum, quia ibi tex.vltra procedit ita diſponẽdo. aliàs ergo ſecus fuiſſet, vt no.reſpondet Ang.in l.cum prætor.in prin.ff.de iudi.& text.in c.per hoc,præallegato loquitur in caſu ſpeciali hæreſis.Et ideo in hoc vltra oẽs inſiſtit Barba.in c.ij.de offic.lega.& ibi videt̃ ponere regulam affirmatiuã, ꝙ in dubio [c] ordinaria iuriſdictio ademptà ſit. & hoc idẽ Pe.philip.de Cor.conſi.xxx.primus quidẽ.lib.ij.& etiã Alex.in l.teſtamenta.col.fi.C.de teſta.in l.Gallus.§.ille caſus. de lib.& poſth.& in l.Titie textores. col.ij.de leg.ij.Are.in l.quod in rerum.§.ſi quid poſt.de le.j.Bald.conſi.ccclxxxv.viſis omnibus. col.ij.vol.iiij.Pet.Phili.de cor.cõſi.xv.in præſenti.col.ij.vol.iij.& di-
29 xi cõſi.iij.Iſta adde ad dicta Mod.in d.c.paſtoralis.¶† Subſequenter abb.quęrit an ſi cauſa feudi, quæ coram dño tractari debet, coram ordinario agitatur, valeat proceſſus, & ſpẽ inde ſecuta. Et cõſiderando quatuor caſus, in primis tribus caſibus cõcludit ꝙ nõ. Et fundatur iſta cõcluſio per iſtũ tex.in verbo prohibemus. ergo actus in cõtrariũ non valet, quia cõtra prohibitionẽ legis fit
30 l.nõ dubiũ.C.de legi.& † quia vaſalli nõ poſſunt iuriſdictionem, quæ cõpetit dño feudi,contra eius voluntatẽ prorogare,ſm Bar. in l.j.ff.de iudi.& in l.j.§.& poſt operis.ff.de noui ope.nun.& ita ſimpliciter poſteriores omnes ſequuntur.¶Sed aduertendũ eſt, quia rationes prædictę non vident̃ efficaces.nam iſta prohibitio, quæ ponderat̃ hic,in verbo,prohibemus, nõ reſpicit proceſſum, vel ſententiã latam ab ordinario,ſed ſentẽtiã excõmunicationis, quo caſu tñ valet ſententia excõmunicationis lata cõtra prohibitionẽ,vt no.in c.ſacro.de ſent.excom.Similiter alia ratio,quæ allegatur,quia nõ põt prorogatio fieri ſine cõſenſu dñi, nõ videt̃ habere locũ in iſto caſu, qñ coram ordinario litigat̃, vt in ſimili de clerico no.abb.in cõſi.xxv.attingam.col.j.vol.j.ita limitãdo c.ſignificaſti.de for.cõpe.& in d.c.ſignificaſti.hoc idem abb.dicit col.iiij.
31 † quia res de facili reuertitur ad ſuã naturã l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.ver.quod in ſpecie.ff.de pac.& xxxv.diſt.c.ab exordio. In alio iudice nõ ordinario,prædicta bene ꝓcederet,quia ſm cõmunem opinionẽ nõ poſſunt vaſalli iuriſdictionẽ dñi feudi prorogare ſine conſenſu eius, ſm Alex.poſt alios quos refert in d.l.j.§.& poſt operis.col.fi.de no.ope.nun.abb.cõſi.lxxxiij.conditoris om-
32 nium.col.vj.vol.j.† Retenta in concluſione abb.limita non habere locũ in feudo franco, [d] ſm Bal.in l.j.col.ij.ver.& vnũ ſcias.C.ſi à nõ cõpe.iudi.¶ Are.hic cõtrariũ [e] tenet. quia licet natura feudi alterata ſit in aliquo,in alijs tñ remanet vt feudum c.j.de feu.non
33 hab.propriã naturã feu.† Et quia licet feudũ francũ ſit,tñ nõ eximitur vaſallus à iuramento fidelitatis. ſm Io.An.in rub.de ꝑſcri. in addi.Spe.Vnde cũ remaneat vaſallus,ſubeſt rõ,quæ eſt in alijs vaſallis, vt iuriſdictionẽ prorogari nõ poſſint.¶ Non tñ reſpõdet Aret.ad rationẽ Bal.in d.l.j.C.ſi à nõ cõpe.iu.quæ quidẽ efficax videtur dum inquit,ꝙ feudum francũ alienari põt dño irrequiſito.
34 † & Bald.idẽ notat in l.ſi plures.col.ij.C.de condi.inſer.& in auc. niſi rogati.col.pe.C.ad Trebellia.& ſtante hoc ꝙ alienari poſſit. ergo à fortiori videt̃ ꝙ dño irrequiſito etiã iuriſdictio eius poſſit prorogari. Et iſta opinio Bal.verior videtur, qñ eſt feudũ francũ, & liberũ,prout verba ſonant,quia alienari põt,alias ſecus.ſcilicet qñ aliquo reſpectu tm̃ eſſet francũ feudũ, prout Aret.diſtinguit no.cõſi.xiiij.viſo & diligenter. Alex.conſi.xxx.quia omne datum. col.fi.vol.j.& ſm iſtã diſtinctionẽ intelligit̃ quod no.Bal.in prelu. feu.col.pe.diuiſi.vij.Et ad ſupradicta facit, quia vt ſupra dictum
35 eſt,† licet natura feudi in aliquo alteret̃, in alijs tñ retinet naturã feudi, vt no.Bald.in l.j.in xvj.q.ff.de rerum diui.& in prælud.feu col.vij.ver.dixi ſexto.Cal.in conſi.xj.in tit.de feu.Rom.conſi.lxx. viſis.Pau.de Ca.in cõſi.clxij.circa id quod primo quæritur. Et idẽ no.Bal.tradit in c.j.col.fi.verſi.alia quęſtio formatur.de capita.qui
36 cur.vend.¶† In quarto caſu concluſio abb.eſt poſt And.de Iſernia contra d.Ant.ꝙ valet iudiciũ agitatũ per vaſallos coram ordinario dño ſciente,& patiente.Et fundatur iſta cõcluſio præcipue tribus rationibus,quibus tamẽ Are.conatur reſpondere.Prima eſt. quia ſm Inn.in c.ex parte decani. de reſcri.ſi patior aliquẽ agere nomine meo, videor mandare. [f] Are.reſpõdet ꝙ hoc modo videt̃ bonũ ſimile,quia qñ agitur nomine meo, actus facilius ratificari põt, vt not.in l.ſi pupilli.§.itẽ quærit̃.ff.de neg.ge.Et ſic maior videt̃ præſumptio,qñ patior aliũ agere nomine meo,q̃ ſi actus fiat nomine alterius. Sed replicari põt illud eſſe verũ. qñ tractatur ꝙ actus principaliter alicui aſcribatur. ſecus videt̃ in caſu ꝓpoſito, vbi ſolũ agitur ꝙ cõſenſus requiſitus remittat̃.nam talis cõſenſus facilius remitti debet, ex quo actus principaliter in perſonã alte-
37 rius fundat,vt.j.dicã, quia aliud eſt facere,† aliud eſt facienti conſentire l.aliud eſt vẽdere.ff.de re.iu.Et circa dictũ Inn.ĩ d.c.ex parte decani.late inſiſtit Alex.in l.ſæpe.car.xij.ff.de re iudi.¶ Secũdo abb.alleg.l.ſæpe. & c.quãuis. de re iudi.cum ſi.in quibus patet ꝙ ille qui patitur agere aliũ ſibi ꝑiudicat. Aret.reſpondet ꝙ illi ſunt caſus ſpeciales,qui nõ dñt trahi ad caſum noſtrum, & quia vaſalli non deducunt in iudicio ius dñi,ſed ſuũ.Ad hoc replicari põt ꝙ ſi taciturnitas operat̃ cõſenſum in actu magis præiudiciali, videlicet qñ quis à iure,quod ſibi principaliter cõpetebat,excludit̃, à fortiori in caſu iſto,vbi agitur de leuiori ꝑiudicio. videlicet vt cõſenſus remittat̃ in actu parui ꝑiudicij, & q̃a ẽt caſus ſpeciales ad alios ſimiles caſus extendunt̃, in quibus eadẽ ratio vel maior videt̃ c.cũ dilecta.de confir.vtil.¶ Tertio abb.mouetur, quia in iſto
38 caſu agitur de leui ꝑiudicio,† quia iudicare eſt onus.& vbi agitur de modico præiudicio, tacens pro conſentiente habetur l.quam Tuberonis.§.j.ff.de pecu.Bar.in l.quæ dotis. in ſi.ff.ſo.ma. Are.reſpõdet ꝙ nõ videt̃ tractari de modico ꝑiudicio, q̃a ſpernit̃ auctoritas dñi feudi, & videt̃ ei fieri quædam iniuria. ar.l.litigatores.ff. de arb.Sed replicari põt, ꝙ hoc haberet locũ, qñ corã dño feudi iudiciũ inchoatũ fuiſſet, prout loquit̃ d.l.litigatores. ſecus videt̃ in caſu iſto,vbi dñs aditus nõ fuit.¶ Quarto abb.adducit aliud ſimile,quia ex parte prorogantis iuriſdictionem tacitus conſenſus ſufficit,ſm Inn.in c.ad petitionem.de accu.not.in l.j.ff.de iudi.vbi Bar.in fi.ita ergo videt̃ in iudice. Ad hoc, licet Are.nihil dicat reſpõderi põt ꝙ illud verũ ſit,qñ tacit⁹ cõſenſus ex aliquo facto colligit̃, vt quia partes litigant corã iudice alieno.ſecus videt̃ in ſimplici ſcia,& taciturnitate, de qua agit̃. Sed replicari põt vt ſtatim dicã,reſpondendo ad argu.Are.qui cõtra opin.abb.duo adducit.
39 ¶† Primo, quia ad prorogandũ iuriſdictionẽ nõ ſufficit ſcientia cũ taciturnitate,ſm Inn.in c.præterea.de dila.Bal.per illũ tex.in l. ſi quis ex conſenſu.C.de epiſco.aud. Alex.in l.ij.ff.ſi quis in ius.ita ergo videt̃ in iudice. Sed reſpondet ꝙ aliud ſit in partibus prorogantibus iuriſdictionẽ, in quibus actus prorogationis principaliter fundatur.ſecus videt̃ in iudice. vbi ſolũ agitur de cõſenſu requiſito pro intereſſe eius, in quo videt̃ ꝙ ſufficit ſcientia cũ taci-
40 turnitate.† Et in ſimili videmus ꝙ iudex non poteſt exercere iuriſdictionẽ in aliena diœceſi de conſenſu illius iudicis.& tali caſu ſufficit ſciẽtia cũ taciturnitate, ſm Ant.Car.& Imo.in pe.col.in c. p.& g.de offi.deleg.cũ cõcor.vt per Alex.in l.fi.col.ij.ff.de iuriſdi. om.iud.¶ Secundo Are.alle.c.epiſcopũ.ix.q.ij.vbi epiſcopus nõ põt in aliena diœceſi aliquid facere ſine voluntate, & teſtimonio epiſcopi diœceſis.Nam ꝑ illa verba vr̃ ꝙ expreſſus ꝯſenſus requirat̃.ita ergo ſm eũ in caſu iſto videtur.Sed rñder. põt ꝙ illa verba intelligunt̃ ſine voluntate & teſtimonio,id eſt,ſine voluntate,de
41 qua apparet. Et ſatis apparet,† ſi probatur ſciẽtia cũ taciturnitate, prout Doc.cõiter tenẽt in terminis d.c.epiſcopũ. & in præall. c.p.& g.de offi.deleg.Et cõcludẽdo opi.abb.verior vr̃ quã tenet Bal.in c.j.col.ij.ver.qro an iuriſd.de inueſt.in mari.fac.& Bal.in c. Imperialẽ.§.fi.de prohi.feu.alie.per Frid.col.pe.ver.quid in dño ignorãte.Sequit̃ Maria.in c.ex transmiſſa. in v.q.prin.de fo.cõpe. Et in

ADDITIONES.

a ¶Cumulatiue. Vide Ang.& Pau.in l.teſtã omnia.C.de teſta.Sozi.in c.cum contingat,not.vltimo de for.compe.Fel.in c.paſtoralis.de offi.ordi.Iaſ.in l.quod in rerum.§.pe.l.Titie textores, de leg.j.Hippo.Marſi.in l.fi num.28 ff.de iuriſdi.om. iud.Are.in conſi.cij Philipp.Dec.in l.j.ff.de offi.eius cui manda.eſt iuriſdi.

b ¶Syl.Ald. Conceſſa videtur. De quo vide Dec.in c.prudentiam,in prin.col.iij.vbi addidi.quædam ſupra de offi.delega.

c ¶In dubio. Vide Ange.in l.pen.de cano.largit.cui.lib.x. Conſil. Phili.Deci.conſi.dcxliiij.Carol.Roin.conſi.vij.lib.iiij.Albert.Brun. conſi.xlvij. Sed quidquid dicant in dubio vera eſt prior regula Panor.

d ¶Syl.Ald. Franco. Vide plura per Dec.in c.in præſentia.col.xxxviij.in fi.de proba.

e ¶Contrarium. Et bene quidquid dicat Deci.poſt Bal.quia in dubio cenſentur tantum onera virilia, ſeu pecuniaria remiſſa, non autem ea.quæ ſunt obſequij. & honoris in quas iuriſdictio feudalis.

f ¶Mandare. Sed hæc regula non eſt vera. Alex.in l.ſepe.cum ſeq.de re iu.& conſi.lxxx.lib.iiij.

Et in simili voluit abb. in c. significasti. de for. compe. Et ista cōclusio probatur per ratione abb. quia agitur de modico præiudicio, quia iudicare est onus, quod de facili quis videt remittere, sm gl. in c. si cōtra vnū. de offi. deleg. in vj. & quia dñs, qui scit, & nō contradicit, videt negligens. ar. l. j. §. sciendū. & qđ ibi Bal. ff. de magi. conue. Alex. in l. properandū. in prin. C. de iudi. & quia causa ad ordinariū reuertitur, per ea, quę supra dixi. ¶ In gl. j. in fi. abb. post alios late insistit cōsiderādo plures casus.

42 † Primus, qñ est quęstio inter dñm, & tertium, qui forte dicit dñm esse obligatum sibi ad infeudandū, & tali casu ad ordinariū cognitio ptinet. & facit tex. quē Are. adducit in c. j. de contro. inter do. & episcopū. Et istā conclusionē probat Ol. cōsi. cclxxij. reuerende pater. in prin. & Alex. consi. lxxix. circa prin. col. ij. vol. j. Maria consi. xij. qm̄. col. viij. facit gl. in c. Imperialē. §. fi. de prohi. feu. alie. per Fri. ¶ Sed tñ ista conclusio videt dubitabilis in terminis, in quibus loquitur abb. in eo qui dicit dñm obligatū ad infeudandū. & sic agitur actione personali ad feudū. vnde videt ꝙ de ista actione personali idē iudicetur, ꝙ de causa feudali. & sic non ordinarius sed pares curie iudices videantur. Et ita Bal. dicit in c. j. §. si qua cōtrouersia. circa fi. de pac. Constan. Et facit, quia, vt vidimus. in c. quanto. s. e. de actio. perso. ad iuspa. idē iudicamus, quod de ipso iure patronatꝰ. Et in simili no. Bar. in l. Gallus. §. nunc videndū. ff. de li. & posth. Sed potest responderi ꝙ isto casu non sufficit ꝙ causa sit feudalis, sed requiritur etiā ꝙ ille sit vasallus, cū quo cōtenditur, d c. j. de contro. inter do. & epm. & in d. c. Imperialem. §. fi. Itē etiā dici pōt ꝙ hoc in isto casu nō procedat, quia ista iurisdictio quæ conceditur dño feudi, extraordinaria est, & restringi debet quia tendit in derogationē iurisdictionis ordinarie, iuxta gl. in cle. fi. de offic. ord. & q̄a fauorabile est ꝙ iurisdictio ad ordinariū reuertat iuxta gl. in c. statutū. in verbo, numerādū de pb. in vj. facit c. ab exordio. xxxv. dist.

43 ¶ Secundus casus est, † si sit contentio inter vasallū, & alium qui non sit vasallus, & similiter ad ordinariū recurritur, sm abb. hic post gl. & alios hic,

44 † iurisdictio limitata dño feudi, cōcedit inter vasallos d. c. Imperialē. §. fi. Et probatur ista cōclusio in c. j. de contro. inter do. & alium. Cum enim iura loquantur de contentione inter vasallos, ista qualitas psonarū, debet verificari, vt simili. no. Io. An. in c. j. de homi. in vj. & ibi Gemi. in ver. sacri. facit quod no. Bar. in l. diuus. ff. de test. mili. cum si. Et istā cōclusionē abb. etiā tradit cōsi. lxxxiij. conditoris omnium. col. pe. vol. j.

45 ¶ † Tertius casus est, si sit quęstio inter vasallos, nō de causa feudi, sed de alia extrinseca à feudo. & tunc ordinarius cognoscit, vt abb. cōcludit hoc. & facit dictū Bal. in c. j. col. j. ver. adde dictū Inn. de inuestit. in mari. fac. vbi inquit ꝙ quoties agitur alia via, q̄ ex lege feudorū. vel ad aliū effectū, q̄ simplicis feudi, ordinarius cognoscit. allegat Inno. hic. & hoc dictum facit pro tribus casibus supradictis, pro quibus etiā facit c. j. de cogni. feu. vbi ad ius cōmune recurrit in casibus, in quibus, iura feudorū non disponunt. Et ideo iura tribuunt iurisdictionē dño feudi inter vasallos, qñ est quęstio de feudo, & ita expresse dicit tex. in d. c. Imperialē. §. fi. bene sequit ꝙ si nō sit contentio de causa feudi inter vasallos, ꝙ dñs nō cognoscit, sed ad ordinariū recurrat. Nam etiā si simpliciter dño feudi inter vasallos iurisdictio cōcederet, & nō exprimeret de causa feudi. ita tñ etiā intelligeret, quia isto respectu ille dñs dicit, & illi vasalli appellantur, vt in simili in iurisdictione q̄ concedit præposito alicuius artis.

46 † Nam intelligit in causis ad artem illā pertinētibus,[a] sm Bal. in l. ita. §. ex hoc edicto. versi. secundo facit in argumentū, per illū tex. ff. nau. ca. stabula. & ibi etiā Bal. dicit ver.

47 † & per hunc tex. ꝙ iurisdictio data syndicis intelligit in pertinētibus ad effectū, pro quo syndici cōstituti sunt. & Bal. in l. obseruare. § proficisci. q. ij. ff. de offi. procon. & le. & l. ij. C. vbi de ratioci. cum cōcor. vt p Mod. in c. cum ordinē. de rescrip.

48 ¶ † Quartus casus est, ꝙ si sit quęstio inter vasallos de causa feudi, dñs cognoscit, vt hic. & c. ex transmissa. & c. verū. j. tit. j. cū si. Et ista cōclusio intelligitur, qñ sunt vasalli aliorū feudorū. secus [b] aūt est si nō haberent nisi illud feudū, de quo cōtendit, quia tūc ordinarius cognoscit, & nō dñs feudi, quia nō cōstat, eos vasallos, ex quo vterq; asserit vasallū, & alius negat. & ideo tali casu nō verificat ꝙ dñs inter vasallos cognosceret, merito requirit ꝙ sint vasalli aliorū feudorū. prout voluit gl. quæ cōmuniter approbat. & ita intelligit in d. c. Imperialē. §. fi. in ver. duos. in prin. secus aūt si ageret solū de feudo, de quo cōtenditur, in quo tñ constaret vtrunq; esse vasallū, & quia vterq; esset inuestitus, & cōtendit forte de finibus. nā tali casu etiā dñs haberet cognitionē, dato ꝙ isti nō sint vasalli aliorū feudorū, quia satis verificat ꝙ cōtentio sit inter vasallos, & isto casu pcedit ꝙ abb. hic dicit, qui vr̄ reprobare gl. pallegatā, sed defenditur, & declarat, vt dictū est.

49 ¶ † Secundo pdicta cōclusio limitatur nō habere locū, qñ dñs feudi coactus fuit inuestire illū, quē prius recusauit iniuste. nam tali casu dñs nō erit iudex,

50 † quia iniustus in vno, in alio præsumit iniustus. ita Bal. in c. j. ver. si qua cōtrouersia. in fi. de pac. Cōstan. allegat. c. j. de cōtrouer inter vas. & epm. ¶ Sed aduertendum est, quia ratio Bal. infert ꝙ recusari possit, nō aūt ꝙ ipso iure, & absolute nō sit iudex.

51 † Nam videmus idē in patribꝰ curie, qui pñt recusari, si suspecti sint. ppter rationabilē causam, sm Bal. in c. j. ver. dic ergo. in tit. an apud iudi. vel curiā qō feudi. Per hoc tamē non tollitur, quin sint iudices inter dñm & vasallū, vt. j. dicam. ¶ Præterea, licet dñs iniustus fuerit circa inuestiturā, vbi agebat de aliquo interesse, nō ita tñ videtur vt debeat suspectus, iudicari inter vasallos, vbi nō agit de interesse eius.

52 ¶ † Tertio limitat prędicta cōclusio, vt non habeat locū si esset qō inter vasallos, qui essent capitanei, quia inter tales ipse imperator cognoscit c. j. in tit. apud quē, vel quos controuer. feu. ter. deb. Sed, vt Bal. ibi in prin. declarat, ille tex. intelligitur de illis, qui dicebant se inuestitos ab Imperatore. & sit Imperator ibi tanquā dñs cognoscit, iō iste casus sm regulā procedere videt. aliàs limitationes prosequuntur Mod. hic.

53 ¶ † Quintus casus est, si sit qō inter dñm, & vasallum in cā feudi, recurrit ad patres curie d. c. imperialē. §. fi. ibi Bal. i prin. latius istā regulā tradit. Et ibi. ver. quid si dñs feudi. ēt cōcludit ꝙ si dñs feudi superiorē nō recognoscit, vt est Rex Francie, ꝙ tñ patres curie cognoscunt, idē tenet Iac. Alua. in c. j. col. iij. ver. itē dicēdū. in ti. apud quē, vel quos cōtentio esse debeat de feudo. ¶ Sed in ɔ̄riū facit, q̄a ex quo talis qui superiorē nō recognoscit iudicare pōt in cā ppria, sicut imperator pōt l. pximi. ff. de his, q̄ in testa. delē. no. in c. cū venissent. j. eo. cessare vr̄ rō, quare recurrat ad patres curie, nisi dicamus dictū Bald. pcedere de honestate, vt suspicio remoueat. ¶ Et pdicta cōclusio pcedit, nisi aliud sit de ɔsuetudine, vel p priuilegiū aliquod ordinatū, sm Bal. in d. §. fi. in princ. abb. p illū tex. in c. nouit. col. ij. ver. nota ꝙ p ɔ̄riā ɔsuetudinē. j. eo. facit c. cū cōtingat. de fo. cōp. ¶ Et quod. s. dictū est de causa feudi inter vasallos, nō pcedit inter libellarios, seu emphyteuticarios,

54 † q̄a si inter illos oriat cōtētio de rebus eis ɔcessis in emphyteusi, dñs eorū non cognoscit, sm Bal. in rub. s. eo. col. iij. ver. sed nunq. d. & ibi plures differentias ponit inter vasallū & emphyteuticariū. & de hoc quod dictū est no. Ro. cōs. ccxij. quo ad primū. in secūdo dubio. vbi videt idē tenere.

55 † Et facit, quia ista dispositio est ɔ̄ ius cōe, ex quo recedit ab ordinario iudice. Vnde nō valet argumentū de feudo ad emphyteusim. in his q̄ sunt ɔ̄ ius cōe sm Alex. in l. diuortio. §. si fundū. col. ij. ff. so. ma. & cōsi. cvj. viso themate. col. pe. vol. iiij. Et pdicta conclusio etiā limitat pluribus modis per Mod. hic. & de omnibus pdictis late insistit Imo. hic. & aliā distinctionē ponit Bald. in c. j. col. ij. de inuesti. in ma. fa. & aliter distinguit Ro. consi. ccxij. præallegato. in ij. dubio. late Maria. in c. ex transmissa. col. iij. iiij. & v. de fo. cōpe. Iac. Alua. in c. j. col. ij. & iij. apud quē, vel quos cōtentio esse debeat de feudo. Alex. consil. lxxix. s. allegato. vol. j. in consi. j. in princ. vol. v. Maria. consi. xij. s. allegato. abb. in d. consi. lxxxij. nouissime hanc materiā reassumit Iac. de S. Geor. in tracta. de feu. in verbo. & dicti vasalli. car. xxxix.

56 † Quid aūt si non sint patres curie? abb. cōcludit ꝙ ad ordinariū recurratur, sm gl. in d. c. Imperialem. §. præterea. Et hoc comprobat Aretin. hic per c. j. circa med. si de inuesti. feud. controuer. inter Doct. & vasall. & in cap. de controuer. feud. apud pariter. Et in simili allegat quod no. Bar. in l. vbi absunt. ff. de tut. & cu. da. ab his. Et in simili adde dictū Bar. in l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. x.

57 † vbi inquit vacante procuratore fisci pſes prouinciæ, qui est ordinarius in loco, supplet officiū eius, & in simili, si ciuitas nō habet syndicum, potestas ciuitatis supplet

58 † vices eius, sm Bart. in l. nulli. in princ. ff. quod cuiusq; vniuer. quod dictū pro no. allegat Ange. in §. præterea. car. ix. ver. ad vnū tamen aduertas. inst. de exceptio.

59 † Qui aūt dicant patres curie. abb. post Inn. & alios cōcludit ꝙ sunt alij vasalli eiusdē dñi, qui dicunt pares, q̄a paria debēt habere feuda. vt c. j. si de inuesti. inter do. & vasa. lis oriat. ibi pares eius, & qui ab eodē dño feudū teneāt. & istū tex. allegat d. Ant. hic. & prius allegat Bal. dicēs esse cōmēti tenendū in l. j. q. xxx ff. de rerū. diui. & illū allegat Ro. in consi. ccxij. quo ad primū. col. ij. Alex. cōsi. lxxix. circa primū. ¶ Est tamē aduertendū, quia in d. c. j. ponitur copula & inter pares curie, & eos, qui ab eodē dño feudū tenēt, q̄ copula arguit diuersitatē, vt no. in rub. ff. de iur. & fac. igno.

60 † Sed dici pōt, ꝙ ponatur, & pro id est, vt per gl. ij. in l. si in venditione. ff. de euic. & in c. cupientes. §. deniq;. de elec. in vj. facit quod no. per gl. in l. eos. ff. de cond. & demon. ¶ Item non videtur verum abb. simpliciter dicit ꝙ pares curie paria debent habere feuda. Nam in contrarium est ꝙ not. Bal. in

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Pertinentibus. Vide Bar. in l. fi. C. de iur. om. iu.

b ¶ Secus. Imo tunc maxime procedit sm consuetudinem feudorum. quæ tamen nō seruatur in regno Franciæ, vbi dominis feudorum nulla ob id iurisdictio competit. Cæterum de his vide plene per Fran. Cur. in trac. feu. in vij. & vlt. parte.

61 in rub.s.eo.col.pe.ver.quæro quidam sunt vasalli.† vbi inquit ꝙ pares curie intelliguntur alij vasalli etiam minores, quia pares sunt in qualitate.& licet minores sint,plus & minus non differunt spe cie l.fi.de fun.instr.& hoc modo dictum Inno.& abb.hic declara tur,vt intelligatur de paribus in qualitate feudorum,licet non in quãtitate.¶An autem omnes pares curie sint iudices.abb.hic cir
62 ca duas opiniones refert.† Prima est, ꝙ vnus, vel plures ex paribus à dño eligantur, totidē à vasallis & pro ista opin.est tex.in c.j. de controuer.feu.apud pares ter.& per illū tex.ita.tenet Are.hic. & Maria.in d.c.ex transmissa.col.iiij.ver.iiij.quæro. ¶Secũda opi. est,ꝙ omnes pares simul iudices sint, & ipsi quibusdam ex eis cõmittunt. Et istam videtur tenere abb.hic. Sed opiniones concor-
63 dari possunt, ſm Maria.in d.c.ex transmissa.† vt dicamus ꝙ pares habeant iurisdictionem per modum electionis partiū,& si partes concordari non possunt ipsi eligant. & quod dictum est de paribus,intelligitur de illis, quæ sunt in loco vbi res sita est, ſm Bald. per illum tex.in c.j.§.si qua.ver.& nota hic. de pa.cõstan.& in c.j.§. fi.de prohi.feu.ali.per Fri.col.ij.ver.quæro vtrum pares.& ibi dicit ꝙ si in loco non reperiuntur,vocari dicunt illi,qui sunt vicini.ar.l. diuus.ff.de tu.& cura.dat.ab his.& sequitur Aret hic.& Maria. in d.c.ex trãsmissa.col.iiij.q.v.vbi addit tex.in c.j.& ij.& vj.q.j.¶Et ex secunda opin.s.relata infertur ſm abb.ꝙ iurisdictio, quæ paribus
64 curie iure speciali conceditur,delegari tamen põt. Et facit,† quia iurisdictio ordinaria,quæ alicui ex priuegio tribuitur delegari po test,ſm d.Ant.per illum tex.in c.fi.in j.no.de off.ord.vbi.Bal.idem dicit circa fi.ver.ex prædictis, quod tame intelligitur vt dixi.in no. in d.c.fi.& ille tex.loquitur vt delegari possit vnicuiq;.Doc.tamen hic loquuntur de commissione, quæ debet fieri quibusdam ex
65 eis.† & ideo abb.infert ꝙ Doc.collegij quibus ex forma statuti causa appellationis cõmittitur,poterunt vni,vel duobus ex eis cõ mittere.& tali casu videtur ꝙ omnium aliorum consensus requiratꝰ, ſm Archid.in c.episcopus.xvj.q.vij.& abb.in c.quia ꝑ ꝑ.& c. scriptum.col.ij.de elec.De quo tamen dicendum est. vt dixi in c.
66 cum omnes.col.v.de const.¶† An autē si agatꝰ de q̃one possessionis rei feudalis inter vasallos, cognitio ad dñm feudi pertineat. abb.hic cõcludit ꝙ sic,cõtra gl.hic,quæ cõiter reprobatur,ſm Bal.
67 hic. & idē tenet Bal.in c.j.§.si qua.de pac.Constan.dicens † ꝙ licet agatur de possessione,causa tamē dicitꝰ feudalis. & Bal.in c.j.§.inter pares.in prin.ver.sed quæro. de lege Corra.& in l.iij.C.si à nõ cõpe.iu.in prin.ver.quæro quid si inter vasallos,vbi inquit ꝙ causa possessionis,& proprietatis pertinet ad naturam feudi.allegat c.j. de mili.vas.qui contu.est.& ista est cõis opi.ſm Are.hic.col.iij.pro qua facit,q̃a causa possessionis debet terminari vbi causa ꝓprieta
68 tis agitatꝰ c.j.de causa poss.& l.nulli.C.de iudicijs. ¶† Et q̃a si causa cõmittatꝰ simpl'r iudici delegato,causa possessionis, & ꝓprietatis cõmissa vꝛ in iurisdictione delegata d.c.j.de causa possessionis. A fortiori idē dicēdū est in ista iurisdictione, q̃ ordinaria est cum à lege cõmittatꝰ, vt notatꝰ in l.& quia.ff.de iuris.om.iud.& .s.dictū.
69 fuit.& facit gl.in c.fi.j.eo.quę dicit † ꝙ causa spiritualis dicitꝰ,si agatꝰ de possessione,sicut si agatur de proprietate rei spiritualis.& not. abb.in c.literas.col.ij.de iuramento calumnie. Ioan.And.in d.c.fi. vbi Barba.post alios late insistit. & facit l.cū hi in princ.ff.de trans. & quod ibi Pau.de Ca.& quod no.Bart.in l.solent.ff.de ali.& cib. leg.cum si.vt dixi in c.quanto.s.eo.Et cõclusio prędicta bene pro-
70 cedit qñ agitꝰ de possessione simpliciter.† secus si occasione possessionis extrinsecus agatur ad aliquam pœnã, quia tunc nõ esset causa feudalis.ideo coram ordinario agendum. vt Bal.concludit in d.l.iij.in prin.C.si à non compe.iu.& in d.c.j.§.inter pares de le ge Corra.& ita concludunt Are.& Mod.hic.¶Obstare tamē videtur quod diximus in c.j.s.eo.col.xx.in antiquis scriptis. vbi cõclusum fuit ꝙ pro interesse cõtractus,& ad pœnã,cõtra illū,qui non obseruauit ꝓmissa,agitꝰ corã illo iudice,qui habet iurisdictionē in contractu principali allegando Are.cõsi.lxxxiij.qm multa. ¶Sed respõderi potest,illud habere locum in interesse vel in pœna opposita in contractu,de quibus cogitatū fuit à partibus.secus est in isto casu,vbi agitur de pœna omnino extrinseca ab ipsa causa feu
71 dali,q̃ accidentaliter contingit,prout Doc.hic loquuntur.† Et facit quia ista iurisdictio q̃ tribuitur dño feudi,extraordinaria est,& ꝯ ius cõe.vñ stricte interpretari debet, qñ agitꝰ de cã feudi immediate,vt in simili in causa hæresis tradit Cal.cõsi.ij.imposuit inquisitor de hær.facit quod no.Ange.consi.xxxj.do.Philip.col.iij.Are. cõsi.clviij.in quæstione proposita.col.pe.& dixi.cõs.cxxvij.¶Et retenta conclusione supradicta non ob.c.ex parte. B.allegatum in gl.quia abb.rñdet ꝙ loquitꝰ in vidua spoliata, quæ dicit miserabi-
72 lis persona.& est sub protectione ecclesię.† Sed aduertendū,quia non est verum simpliciter quod abb.dicit de vidua ꝙ sit meserabilis persona,nam hoc verū est,qñ vidua est pauper.secus si sit di-
a ues,[a] ſm Spe.de inst.edi.§.nũc aliqua. ver.lxiij.Imo.post Car.in c. significantibus. col.fi.de of.dele.& cum text.ibi loquatur in regi-
73 na,non consonat ꝙ esset pauper.† Sed responderi potest ꝙ ētregina,inspecta qualitate eius,potest esse miserabilis ꝑsona.argu.l. sed si susceperit. cũ gl.ibi in verbo modica.ff.de iud.& facit quod no.Bald.in l.si quis ad declinandã. col.ij.ver.circa tertiū.C.de epi.
74 & cle.† vbi inquit ꝙ puella, cui non deficiunt necessaria ad victū, si nobilis sit,tamē pauper dicitur,ex quo ſm suam conditionem maritari nõ potest.& Bald.in l.paupertas.in princ.ff.de excusa.tu.
75 † Et dato ꝙ nõ esset miserabilis persona, tamē sufficit ꝙ sit vidua, quæ est sub protectione ecclesiæ, vt text.dicit in d.c.ex parte.B.& ibi abb.col.pe.hoc dicit in vidue diuite.& facit. ille tex.qui generaliter loquitur.¶Alia tamen rõne ꝓdicta solutio ad dictū c.ex parte.B.videtur dubitabilis, quia tex.ibi in decisione casus dicit ꝙ exceptiones,quæ opponuntur cõtra reginã, videntꝰ habere locũ potius in petitorio quã in possessorio. nã ista verba generalia de exceptionibus oppositis ꝯ reginã vñr solum respicere exceptionē, ꝙ causa esset feudalis, ad quam tantū illa verba referri possunt. argu.l.ij.ff.de li.& posth.& ita ibi probari vꝛ causa feudalis in possessorio non debeat corã dño feudi agitari.Sed rñderi põt ꝙ licet tex.videatur fundari,quia agebatꝰ possessorio, tñ intelligitꝰ in terminis,in quibus loquitur,videlicet in vidua spoliata,q̃ irrequisito dño feudi adire potuit ecclesiasticū, cuius interest viduas defendere,vt.s.expresse dicitꝰ.& sic ibi duobus cõcurrentibus,ille tex.videtꝰ procedere, quia erat vidua, & agebatur de possessorio.vñ in petitorio vidua nõ habuisset priuilegiū excludendi dñm feudi & facit,quia data negligentia in dño feudi, ibi ad ecclesiasticū recurritꝰ.ergo videtꝰ speciale in vidua, quia in alijs laicis data negligentia ad ecclesiasticum non recurritꝰ,ſm Inno.& abb.post alios in c.
76 significantibus. de off.dele.† Et dum abb.post Inno.dicit ꝙ vasallus non potest cõtra dñm intentare interdictum vnde vi,quia infamat. ideo nõ datꝰ cõtra patronum l.j.§.interdictum hoc.ff.de vi.
77 & vi arma.l.iij.in fi.ff.de obseq.† Et hac rõne non agit vasallus cõtra dñm actione furti,ſm Bal.in c.imperialem.§.fi.col.iij.ver.iudicatur tandē.de prohi.feu.alie.per. Frid.vbi allegat c.j.de mili.vas. qui contu.est.§.si vero.vbi vasallus cõtra dñm auditur salua reuerentia.& ibi gl.æquiparat vasallum liberto.facit gl.in l.j.cū patro-
78 nus.ff.de officio præfec.vrb.& in l.solo.C.de lib.cau.¶† Et prædicta conclusio limitatꝰ ſm Mod.hic,nisi agatur de vtilitate publica,
79 † vt probatur in simili in c.ex parte. de accusa.nam rõne vtilitatis publice dispositio q̃ generaliter loquitꝰ restringitur, ſm Ro.in l.si vero.§.de viro.ff.sol.mat.in x.fallentia. & facit l.minime.ff.de religio.¶Secundo,quod dictū est, habet locum vbi tractatꝰ de reuerentia quã libertus patrono,& vasallus dño exhibere tenetur,nõ ecõtra d.l.j.§.interdictum hoc.ff.de vi & vi arma. aliàs vero in his, in quibus dñs obligatur vasallo à pari procedunt vasallus, & dñs in c.j.in fin.de forma fidelita.¶Et dum abb.incidenter dicit ꝙ interdicta sunt in rem scripta,referendo hoc ad id quod.s.proxime dixit de interdicto,videtꝰ sentire ꝙ ēt interdictum,vnde vi,sit in rē
80 scriptū.† Sed hoc falsum est,q̃a immo ꝑsonale est simpl'r, vt ipse abb.j.dicit.& Bart.no.in l.j.ff.de Saluia.interdi.& ĩ l.j.ff.de interdi. vbi hoc tenet ꝑ tex.in l.cū à te.ff.de vi & vi ar.Ang.in l.si vi me.ff. de vi,& vi ar.& in d.l.j.§.pe.ff.de interdi.Inn.in cap.quia V.j.eo.ti. ¶Successiue q̃ritꝰ,si coram ordinario excipiatꝰ ꝙ causa sit feudalis.
81 † Primo abb.post Inn.concludit ꝙ ordinarius cognoscit an sua sit iurisdõ,ſm regu.l.si q̃s ex aliena.ff.de iud.Et ista cõclõ.ampliatꝰ dispositio d.l.vt habeat locũ ēt si oppo.de defectu iurisdõnis q̃ prorogari non possit,put est in ista iurisdõne,q̃ allegatꝰ cõpetere dño
82 feudi,q̃ nõ põt prorogari sine cõsensu dñi, vt.s.dictū est.¶† Secũdo abb.cõcludit ꝙ libellus in rei vendicatione etiã trahitꝰ ad vtile dñiū.& idē tenet Bar.in l.si mꝛ.§.eadē.col.fi.ver.q̃ro pono.ff.de excep.rei iu.facit quod no.Bar.in l.j.C.de vsuf.cū concor.& ꝑ Mod. hic,& Bar.in l.sed & si possessori.§.itē si iurauero.in fi.ff.de iureiu. cū ꝯcor.Alex.ibi,& Bar.in l.j.col.pen.ff.de ac.& obli.Ang.in l.ij.§. qui in perpetuum.ff.si age.vec.facit quod not. Bal.in c.pe.col.pe.
83 ver.ego tamē puto.de re iu.† vbi inquit econtra, ꝙ si habeo directū dñiū, & propono vtilē rei vendicationem, libellus procedit. Et ista cõclõ locū habet in dñio,ꝑut loquitꝰ.secus est in proprietate,quia si in libello dicat proprietatē ad se spectare,nõ verificatur libellus in vtili dñio, ſm Bal.l.ij.ff.de cõdi.instit.ver.q̃ro nunquid
84 hic si sit verū,quia nõ reperitur proprietas, nisi directa.† ſm cum allegat l.si tibi proprietas.ff.de vsuf.accr.Videtꝰ tñ ꝙ etiam isto casu libellus sustineat,quia imo reperitꝰ quasi proprietas, vt probatꝰ in c.fi.j.eod.& ꝑ gl.in l.ij.§.quædã.de interdi.& ita dicunt Moder. in d.§.item si iurauero. Sed responderi potest ꝙ licet reperiatur quasi

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Diues &. In cõtrariū tex.in c.ex parte.de for.compe.de quo vide And. Tiraq.in rep.l.si vnquã.C.de reuo.don.in gl.in verbo facultatem.nu.1.

quaſi proprietas, iſta quaſi proprietas nõ facit ꝙ verificet̃ ꝓprietas, de qua ſimpliciter in libello dicit̃, quia ẽt reperit̃ quaſi dñiũ, 85 † & tamen libellus, qui loquit̃ de dño, licet verificet̃ in vtili dño non verificatur in quaſi dño, ſm Bar. in d.l.ſi mater.§.eandẽ.& in d.l.j.de act.& ob.& in dictũ l.minor.§.j.in fi.de euic. Reperio tñ Alex. in l.ſi quis vi.§.differẽtia. col.fi.in princ.ff.de acqui.poſ. vbi dubitat de dicto Bal.in d.l.ij.de condi.inſti. quia ſm eum nõ videtur differentia inter proprietatẽ & dñium, quia ponuntur pro equipollentibus l.interdũ.ff.de ver.ſign.¶ Sed rñderi põt ꝙ immo differunt, 86 vt not.in l.ſi procu.§.j.ff.de acqui.rerũ do.† Nam ſignificatio proprietatis eſt magis ſtricta, ſm Bal.in c.j.ver.rei aũt.de inueſti.de re. alie.fac.plena proprietas bene æquipollet dño, ſm Bal.per illum tex.in l.fœminæ.§.illud etiam.C.de ſecun.nup.facit quod no.Bal. 87 in l.mater.C.ad Tertul.† Sed ꝓprietas ſimpliciter à dño differt, vt dictum eſt, & ideo dictũ Bal.in d.l.ij. videt̃ bene procedere. pro quo facit quod no.ipſe Bal.in l.cũ res. in fi.n C.de proba.dicens ꝙ 88 nomẽ, proprietas, eſt directũ, † & nunquã obliquatur. & Bal.in l. pe.col.pen.ver.& not.ꝙ nomine proprietatis.C.ſi a nõ com.iudi. 89 ¶† Tertio abb.concludit ꝙ per præſcriptionẽ etiã acquirit̃ dñiũ directũ, quantũ ad effectũ diſponendi. ſed nõ quæritur directum, prout eſt de iure naturali. Idem abb.in rub.de præſcrip.col.ij.& 90 adduco dictũ no.Bart.in l.fi.§.fi.ff.rẽ ra.ha.† vbi inquit ꝙ licet per præſcriptionẽ debiti non tollat̃ naturalis obligatio, omnis tamen effectus naturalis obligationis euacuatur & perimitur. & ideo cõcludit ꝙ naturalis obligatio quæ remanet, non impedit repetitionem ſoluti ab eo, qui præſcripſit.¶† Quarto abb.concludit poſt 91 Inno.ꝙ dñs feudi non cognoſcit de ſua iuriſdictione, qñ negat̃ ꝙ res ſit feudalis, vel ꝙ ipſe ſit dñs feudi, q̃a in effectu in cauſa propria iudicaret.[a] idẽ ſequitur Ang.in l.j.circa fi.ver.vlt.no.C.ſi a nõ compe.iudi.vbi allegat Inno.Idẽ tenet Bal.in c.imperialẽ.§.præterea. col.j.ver.quid ſi dñs. de prohi.feu.ali.per Frid.† Secus tamen 92 eſt in paribus curie, quia ipſi cognoſcunt an ſua ſit iuriſdictio, licet neget̃ ꝙ res ſit feudalis, ſm Bal.in d.§.præterea.col.ij.ver.pone 93 quidã, quia in ipſis agit̃ de nudo exercitio iuriſdõnis.¶† Quinto abb.poſt Inno.concludit ꝙ vaſallus negans dñium feudi, eo ipſo cadit a iure ſuo.[b] Et dum abb.dicit eo ipſo, ſentit ꝙ ipſo iure priua 94 tio ſequat̃, † quia illa verba, eo ipſo,[c] hoc important, ſm Card.per illum text.in cle.j.in no.v.de elec.ad idẽ text.in c.quã ſit. in princi. & cap.nullus. de electio.in vj.ſed in caſu iſto hoc non eſt verum, quia ſñia priuationis requiritur, vt probant iura quę abb.adducit, præſertim text.in c.j.§.ſi fuerit.de lege Corra.ibi, ab eo auferatur. Et cum prædicta concluſione concordat Bald.in l.ij.col.ij.ver.ſed nunquid dñs feudi.in fi.C.quõ, & qñ iu. Ange.in d.l.fi.C.ſi a non compe.iud.facit l.fi.ff.de rei vendi.abb.allegat hic, ibi tamen non priuatur dño, ſed poſſeſſione, quia mendacium ſolum dictũ fuit reſpectu poſſeſſionis. Et de intellectu illius l.tradunt Ang.Are.& Mod.in §.j.inſti.de actio.Bal.in conſi.cccccj.propter mendacium. vol.j.Ro.cõſi.lix.ad diſcutiendũ, in vltimo dubio. & conſi.lxx.viſis in iiij.dubio.Alex.conſi.xxxv.in cauſa & lite.vol.v.Barb.cõſ.lxxxij. 95 vol.iij.† Et prædicta concluſio limitatur, qñ quis negauit ſcienter per dolum, & latam culpam. aliàs ſecus c.j.§.vaſallus.ſi de feu.fue. ꝯtrouer.inter do.& agn.& ibi gl.& Bal.& gl.& Bart.in d.l.fi.de rei vend.col.fi.ver.quæro vtrum. Ange.in d.§.j.de actio.Alex.in con- 96 ſi.xxxv.ꝑallegato.¶† Secũdo limita, qñ quis ſpecialiter negat. ſecus ſi negatio facta ſit generaliter, negãdo narrata prout narrantur, ſm Bar.in l.ſi dubitetur.§.ita demum.ff.de fideiuſ.Mod.dicũt hic ꝙ illud dictum Bar.reprobatur, quia reſponſio facta ſimpliciter, ad omnia præcedentia refertur.§.præterea. inſti.de inuti.ſtip. & fuit iſta ratio quã Alex.adducit in l.ſed hoc ita.§.quid autem.ff. de re iud.vbi propter hoc dicit ꝙ opin.Bar.non eſt vera in puncto 97 iuris.† Sed reſponderi poteſt, ꝙ talis reſponſio non debet referri ad illud, per quod negans incideret in pœnam. arg.l.iij.§.ſi procurator.ff.quod quiſq; iu.& in l.ſi procurator.ff.de condi.indebi.facit quod not.Bar.in l.in teſtamento.ff.de condi.& demon.de pœna.quæ repetita non videtur, ſm Bald.in l cum pater.§.hæreditatem. de leg.ij.Bart.in l.codicillis.§.inſtituto.de leg.ij.cum concor. Et quia talis reſponſio non videtur facta ſimpliciter prout loquit̃ d.§.præterea.ſed limitata videt̃, dum negantur negata prout narrantur.& dictum Bar.ſequuntur Imo.& Pau.de Ca.in d.l.ſi dubitetur.& in d.l.ſed hoc ita, & ipſe Alex.idem ſequitur conſi.xxxvij. 98 viſo. col.v.vol.ij.alias limitationes ſequunt̃ Mod.hic.¶† Quid autem de appellatione in cauſa feudi? abb.concludit ꝙ a dño, & a paribus curie appelletur ad proximum ſuperiorem in cauſa feudi, & laicum, licet dominus a quo appellatur, ſit clericus, quia in hoc reputatur laicus, cum habeat feudum a laico, & idem abb.in 99 c.verum. col.iij.de for.compet.in c.ij.in fi.de deli.puero.† Et ideo ſi rex iudicat vt comes, ab eo appellatur ad ſuperiorem in comitatu, non attenta regia dignitate, ſecundum Bart.in l.ſi qñ.C.de appel.cum cõcor.Moder.hic, & in c.ſolite de maiori.& obe.& di xi in rub.de appel.Facit glo.in c.a collatione. in ver.prælatus. de 100 appel.in vj.† quæ dicit ꝙ dignitas epiſcopalis, non conſideratur, 101 quando epiſcopus ſedet vt canonicus, † & epiſcopus ſcholaris nõ præcedit rectorem in ſtudio, quia eſt ibi vt ſcholaris, ſm abb.in c. auditis. col.iij.de elec.facit glo.in cap.eccleſiaſtica. in verbo irritetur.xxix.diſtin.& quod per illam glo.tradit Rom.in ſingu.ccclxj. Tu habes Seius. Et ex iſta ratione infertur etiam idem eſſe ſi dñs feudi eccleſiaſticus iudicaret inter vaſallos clericos, ex quo iudicat ipſe de feudo ſeculari & qualitas clericatus non eſt neceſſaria ſm Maria.in c.ex tranſmiſſa, præallegato in vij.q.princi.& penul. 102 ¶† Secundo abb.concludit † ꝙ ſi non ſit alius proxime ſuperior, 103 appellabitur ad ordinarium loci eccleſiaſticum, vel ſecularẽ, ſm qualitatem dñi, facit dictum Inno.in ca.dilecta. de exceſ.prælato. & quod not.Barto.in l.j.§.ſi quis. ver.quæro in aliqua ciuitate. de 104 appel.abb.in rub.de appel.col.pen.cũ cõcor.vt ibi dixi.¶† Tertio abb.concludit, ꝙ ſi feudum eccleſiaſticum ſit, etiam ſi pares curie ſint laici, quòd debet appellari ad eccleſiaſticum. Sed contra iſtã concluſionem facit quod.ſ.proxime dictum eſt in præcedenti cõcluſione, ꝙ ſi dñs feudi ſit laicus, ad ordinarium laicum recurrat̃. ergo videt̃ ꝙ cum pares laici ſint, ad eorum ſuperiorem laicũ appelletur. nã licet feudum eccleſiaſticũ ſit, tamẽ ex quo de tali feudo agitur in cauſa principali coram paribus curie laicis, à fortiori in cauſa appellationis, quæ defertur ad ſuperiorem eius, qui iudicauit, appellandum erit ad ſecularem, & ideo dicendum eſt vt la 105 te tradit Maria.in d.c.ex trãſmiſſa.in vij.q.prin.& pen.¶† Poſtremo dum abb.hic dicit, ꝙ vbi caſus non reperitur deciſus in cõſtitutionibus feudalibus recurritur ad ius cõmune.[d] c.j.de cog.feu. 106 † Notandum eſt ꝙ ſi diſcordia ſit inter ius canonicum & ciuile, in tali cauſa feudali, debet ius canonicum ſeruari,[e*] ſecundũ Bald. in c.imperialem.§.fi.col.ij.ver.porro in feudis.præallegato dicens 107 † ꝙ rõne iuramenti in feudis ius canonicum ſeruari debet, ſi diſcrepat à iure ciuili.& Moder.hic in fi.& Alex.conſi.v.ſi vera ſunt, col.iij.vol.v.Sed tamen iſtud dictum non videtur verum ſimpliciter, ſed diſtinguitur vt proſequitur Maria.in d.c.ex tranſmiſſa.col. pen.in viij.q.principali. & de hoc aliter loquitur ipſe Bald.in l.liberti. colum.fin.C.de operis liber.& per iſta cum laude Dei ſit impoſitus finis huic decre.Die.xxiiij.Aprilis.M.dvij.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Iudicaret. Et generaliter quando iudex poſſit cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio, vide Deci.in c.ad audientiam. in fi.de appel.& ibi addidi.

b ¶Syl.Ald. Iure ſuo. Et ꝙ regulariter vaſallus priuetur per ſententiam, & maxime in cauſam inueſtiture non petite, vide Dec.in conſi.cxliiij.in iij.dub.

c ¶Hier.Gig. Eo ipſo. Quod iſtud verbũ denotet ipſo iure, vide Fel.in c.Rodulphus. col.xix.ver.eo ipſo, importat, ſupra de reſcri.

d ¶Gig. Ad ius cõmune. Adde Iaſ.in l.j.in xij.col.verſ.pro iſta etiam parte.C.de iur. emphy.& Bald.in l.ij.C.de ſuis & legi.& in l.cum oportet, circa fi.prin.C.de bon.quæ liber.vbi notãter dixit, ꝙ ad hoc, vt à iure cõmuni diſcedatur in cauſis feudorũ, requiritur ꝙ expreſſa ſit aliter deciſum in feudalibus conſtitutionibus, & ibidẽ dicit eſſe regulare, ꝙ in feudis ius cõmune ſeruetur, niſi ſit aliud expreſſe deciſum in feudis. Et notandũ eſt, ꝙ nõ ſufficit ꝙ aliquid ſit deciſum in feudis à contrario ſenſu, quia nihilominus eo caſu ius cõmune ſeruabitur, quia deciſum per argumentũ à cõtrario ſenſu, nõ dicitur expreſſum. ita ſingulariter voluit Iaſ. vbi ſupra etiã dicit, ꝙ ſi aliquis caſus feudalis, nõ reperitur deciſus in feudis, debet potius decidi per ſimile iuris cõis, q̃ feudorũ. Et in hac materia dicebã aliàs in d.l.ij.C.de iure emphy.ꝙ licet in cauſis feudorũ recurratur ad ius commune, quoties caſus expreſſe non decidit̃, per ius feudorũ d.c.j.de cog.feu.tñ ſi eueniat caſus indeciſus à iure feudorũ in quo tñ militet vna eademq; ratio, quæ militat in alio caſu deciſo per cõſtitutiones feudales, tũc iſte caſus nõ decidetur de iure cõi. quia dicitur caſus expreſſe deciſus de iure feudorũ l.illud.ff.ad leg.Aquil.l. milites agrũ.in prin.ff.de re mili.& l.his ſolis, ibi, tacite cautũ putamus.C.de reuoc.don.& not.Bar.in lect.Nico.de Neap.in l.Ceſar.in x.col.ff.de publican.

e ¶Hier.Gig. Seruari. Adde Fely.in c.eccleſia S.Mariæ in xvj.col.ver.ſexta declaratio eſt.ſ.de conſtitutio.

e* ¶Syl.Ald. Seruari indiſtincte tamen ꝙ recurratur ad Canones, dicit idem Deci.in d.c.eccleſia S.M.col.xiiij circa medium, ver.quartus caſus.

SVMMARIVM.

1. *Actio an ſit neceſſario exprimenda in libello de iure canoni.*
2. *Actionis vſus an ſit neceſſarius de iure canonico.*
3. *Pactum nudum iure canonum parit actionem.*
4. *Iudex ex officio ſupplet circa concluſionem libelli, & eius vitia, & qualitatem ipſius.num.5.*
6. *Libellus in quo petitur concubina lacerandus eſt.*
7. *Clauſula purè, & ſimpliciter, quid importet.*
8. *Incluſio vnius eſt alterius excluſio.*
9. *Clauſula purè & ſimpliciter, tollit pernicioſam ſubtilitatem non ordinem iudiciarium & de veritate.*
10. *Simpliciter, id eſt, ſine malitia.*
11. *Verba ꝙ parum operentur in reſcriptis non eſt inconueniens.*
12. *Clauſula ſola facti veritate inſpecta, tollit ordinem iudiciarium, & facit vt iudex pronunciare poſſit vt Deus, vel princeps.*
13. *Princeps non ſeruat ordinem iudiciarium.*

14 *Deus iudicat sola veritate inspecta non attenta iuris dispositione.*
15 *Clausula sola facti veritate inspecta an remittatur solennitas substantialis.*
16 *Iuramentum calumniæ in causis spiritualibus remittitur.*
17 *Clausula purè, & de plano tollit multa substantialia.*
18 *Clausula sola facti veritate inspecta, facit ꝙ reus possit condemnari, quamuis in petitione vna causa expressa fuerit, & alia probata sit.*
Et vigore eius iudex potest admittere probationes non ita concludentes. nume. 19.
20 *Clausula procedas non attenta iuris solennitate, facit vt solum attendatur ius diuinum, vel gentium.*
Et quòd testes infames recipi possint, & ibi de veritate num. 21.
Et an possit procedi die feriata. num. 22.
Citatio tamen requiritur. nume. 23.
24 *Statutum excludens exceptiones non excludit citationem.*
25 *Statutum ꝙ quis de facto puniri possit nulla iuris solennitate seruata, non excludit citationem.*
26 *Liberum arbitrium si datum sit potestati, an habeat potestatem circa ea quæ sunt iuris positiui.*
27 *Libera potestas procedendi in aliquo casu si concessa sit non intelligitur vt aliquid faciat contra ius.*
28 *Clausula liberam facultatem concedimus, intelligitur iuris ordine seruato.*
29 *Liberam potestatem eligendi habens non potest eligere indignum.*
30 *Liberum arbitrium in delictis non importat vt procedere possit fama & indicijs non præcedentibus.*
31 *Libera facultas concessa potestati, & sic iudici ordinario, operatur vt non teneatur seruare solennitatem iuris positiui. secus si concessa priuato. nume. 32.*
33 *Liberum arbitrium potestati concessum non facit vt tertio possit præiudicare.*
34 *Voluntati alicuius si res commissa sit non potest tertio præiudicare.*
35 *Voluntas in compromissis pro discretione accipitur.*
36 *Verba quæ sui natura important liberam voluntatem restringuntur, ne tertio fiat præiudicium.*
37 *Mercatores inter seruari debet æquitas.*
38 *Archiepiscopus contra æquitatem canonum causam committere non potest.*
39 *Statutum ꝙ ex pacto nudo non agatur de iure canonico, non valet.*
40 *Statutum episcopi quod poneret instantiam in causis, non valet.*
41 *Subtilitas & simplicitas quid & quando attendatur, remissiuè.*
42 *Causa & obligatio & actio differunt.*
43 *Actio habet duas causas, contractum & obligationem.*
44 *Actio ex obligatione nascitur.*
45 *Obligatio est mater actionis, sed personalis non realis. nume. 46. Item natiuæ non datiuæ. nume. 47.*
48 *Causa an exprimenda sit in libello.*
49 *Libellum sufficit præsumptiuè concludere.*
50 *Causa quæ in libello allegatur apta debet esse.*
51 *Libellus quando causa est inepta est nullus, etiam nullo opponente.*
52 *Causa apta dicitur si rationabilis sit, & concludens, si esset vera.*
53 *Libellus non exigit ꝙ qualitas causæ allegetur.*
54 *Causam non est opus allegare in possessorio.*
55 *Possessorio in iudicio si causa allegata sit, & non probata, non nocet.*
56 *Actio an exprimenda sit in libello.*
57 *Actio ponitur pro libello & scriptura quæ datur iudici.*
58 *Causa exprimenda est in libello si ita se habet consuetudo.*
59 *Libelli in formatione attenditur consuetudo.*
60 *Actionis nomen exprimendum est quando ex narratione facta plures actiones competerent ad eundem effectum.*
Nisi aliqua coniectura dignosceretur quæ intentata sit. num. 61.
62 *Actio specialis in dubio intentata videtur.*
Nisi sit pœnalis. num. 63.
64 *Libellus generalis sine causa valet, nisi opponatur.*
Dummodo comprehendatur quid actor velit. num. 65.
66 *Libellus generalis in criminalibus non tenet, etiam parte non opponente.*
Nec coram eo cui aliquo casu speciali iurisdictio competit. num. 67.
68 *Libellus generalis in summarijs procedit parte non opponente.*
69 *Reus non tenetur respondere nisi libellus declaretur.*
70 *Cautela est vt porrecto libello generali reus non petat declarari, licet dicat simpliciter libellum non procedere.*

DIlecti filii. ¶Summatur, & diuidit, vt per abb. hic. ¶ 1 † Primo no. fm Ant. de But. ꝙ actio non est necessario exprimenda in libello. Et ideo fm eũ de iure canonico vsus actionis nõ est necessarius. 2 † Sed abb. hic dicit hoc nõ esse verũ, quia nõ receditur à iure ciuili, nisi quatenus expressum reperitur, vt not. in c. j. de ope. no. nun. Et ꝙ etiã de iure canonico vsus actionis attendatur, videtur tex. in c. examinata. j. eo. in c. j. tit. j. & in c. cum ad sedem. de resti. spo. ¶Non obstat text. hic, quia nõ dicitur ꝙ agi possit non subsistente actione, sed ꝙ nomen actionis non exprimatur. Et hoc idẽ videtur de iure ciuili, vt abb. hic dicit, & idem abb. in c. examinata. in j. not. infra eod. & sequitur Aret. hic in iij. not. Imo vero, & Andr. Sicu. hic tenent opi. Anto. de But. per istum text. dum inquit, simpliciter, & pure factum ipsum, & rei veritatem fm formam canonum inquiratis. Ergo videtur ꝙ fm canones factum simpliciter attendatur, Et dum dicitur, fm canones, excludi videt̃ dispositio iuris ciuilis, arg. c. canone. de præsump. Et prima facie ista opi. videbatur suaderi posse, 3 † quia de iure canonico agitur ex pacto nudo, vt not. in ca. j. de pac. & quia text. hic prohibet. ne inquiratur cuiusmodi actio intentetur. loquit̃ enim de ipsa actione, & non de nomine actionis, vt abb. dicit. secus est de iure ciuili, quia attendit̃ actio, q̃ intentat̃ l. j. si men. fal. mo. dixe. Non obstant iura allega. per abb. quia ibi non erat iusta causa agendi, merito agens succubuit. Vel in dictis iuribus actio accipitur pro simplici petitione. Finaliter tamen opi. abb. magis placet ponderando text. hic, qui absolute non prohibet, ꝙ de qualitate actionis non inquiratur. Sed dicit ꝙ non ita subtiliter inquiri debet, & sic excludere videt̃, & remouere inquisitionem scrupulosam. ¶Non ob. text. hic dum dicit fm formam canonũ, quia per hoc nõ infertur ꝙ aliud sit de iure ciuili, nam cum causa esset ecclesiastica, merito conuenit̃ ꝙ fm formam canonum procedatur c. ne innitaris. de consti. Et quia text. hic nõ videt̃ circa hoc aliquid de nouo disponere, sed refert se ad dispositionem aliorũ canonum. ergo per istũ tex. nullo modo dici põt ꝙ vsus actionũ sublatus videatur. ¶ 4 † Secũdo not. fm abb. ibi, inquiratis, & inuestigare curetis, iudicẽ posse supplere, & ex officio procedere circa conclusionem libelli, & vitia eius. Et sic conclusiue inquirere põt de modo, & forma agendi, ne iudicium elusorium sit. ¶Sed tamẽ hoc not. non videt̃ hic probari simpliciter, prout abb. dicit, quia tex. dicit fm formã canonum, & quia in isto tex. hoc videt̃ fieri ex speciali cõmissione Papæ. 5 † In se tamen dictum verũ est, quia iudex ex officio debet perscrutari qualitatẽ libelli. 6 † Et si ineptus sit, reijci debet, vt est dictũ Inn. in c. j. de offi. vica. & ideo libellus, in quo petitur concubina, lacerandus est, vt no. Inn. in c. ex parte. de resti. spo. & facit glo. no. in l. qui cum maior. §. si patris. de bo. liber. cum si. vt tradunt Mod. hic. Ad idem est gl. & ibi Ang. in l. j. de offi. asses. cum si. vt tradunt Mod. ibi. & Alex. in l. iiij. §. hoc autem iudicium. col. vij. ff. de dam. infe. & And. Sicu. in c. j. in vij. no. de libel. obla. ¶Tertio no. quid importent ista verba, procedatur pure, & simpliciter. 7 † nam fm Anto. de Bu. excludunt processum rigorosum iuris ciuilis. do. abb. dicit ꝙ hoc not. non colligitur hic, quia nulla mentio fit iuris ciuilis. Ad hoc videbat̃ posse responderi, ꝙ immo hæc dispositio iuris ciuilis excludatur, ex quo tex. hic restringit se fm formã canonũ, 8 † quia vnius inclusio alterius exclusio est. xxv. dist. c. qualis. c. nonne. de presump. Replicari tamẽ põt vt. s. dictũ fuit. Alia tamẽ rõne. Are. dicit ꝙ dictum Anto. de But. non probat̃ hic, quia talia verba non ponunt̃ hic simpliciter, sed cũ adiuncto sibi, fm formam canonũ. & ideo inferri non põt ꝙ illa verba, pure, & simpliciter, de se hoc important. Vnde abb. hic dicebat, ꝙ hic bene colligi põt aliud no. videlicet 9 † ꝙ per illa verba tñ tollitur perniciosa subtilitas, non aũt tollitur ordo iudiciarius. & videt̃ sequi Are. & facit ꝙ no. abb. in c. filius. per istũ & illum tex. in iiij. no. j. de test. Sed aduertendum est, quia ẽt cõtra abb. facit illud quod dictũ est ꝯ Ant. de Bu. videlicet ꝙ tex. hic non loquat̃ simpliciter, fm formam canonũ, vnde sicut nõ infertur dictũ Ant. de Bu. ita nõ videt̃ inferri ꝙ abb. dicit. Et cõsiderando diligenter, in effectu nõ videtur differẽtia in eo, ꝙ Ant. de Bu. dicit, & illud, quod abb. dicit, quia Ant. de Bu. loquit̃ de rigoroso processu, & abb. de perniciosa vtilitate, quæ in effectu nõ discrepant. & fm abb. notandum est, ꝙ per illa verba, pure. & simpliciter, non tollit ordo iudiciarius. & dicit notandum esse pro cõmissionibus quę fiunt. 10 † & tali casu simpliciter exponitur sine malitia, vt per eum hic. & idem no. Bal. per illum text. in l. j. C. de edil. actio. in prin. & in c. super literis. col. iiij. de rescrip. & per gl. in cle. sæpe. in verbo, simpliciter. de ver. sign. & facit quod no. per glo. & Doc. in d. cle. sæpe. in verbo, figura. non volunt ꝙ illa verba, simpliciter, & de plano, non sufficiunt ad effectum, de quo ibi habetur. 11 † Et fm istam conclusionem abb. ista verba parum, vel nihil operantur quod tamen non est inconueniens in rescriptis, vt not. abb. tradit in cap. causam quę, circa fi. de rescrip. Et prædicta conclusio procedit in alia clausula, pure, 12 † & simpliciter. secus autem est, si dicatur sola facti veritate inspecta, quia tunc tollitur ordo iudiciarius, cum talis commissarius habeat iudicare sicut princeps, 13 vel Deus, † qui non seruat ordinem iudiciarium, vt not. Bald. dicit in c. primo. §. inuestitura. col. ij. de noua forma fidel. & in l. fin. 14 in prin. col. j. C. de iur. delibe. † vbi inquit quòd Deus iudicat sola veritate inspecta, non attenta dispositione iuris. & no. Ro. in consi. xx. visa puncto. circa fi. & in cõsi. cccccix. in casu proposite, circa fin. vbi allegat decisionem Ro. quæ est ij. in tit. de rescrip. in nouis. Et illam etiã ad hoc allegauit Ro. in l. filiusfa. §. fi. ff. de don. & hoc idẽ tenet Ant. de But. in c. ij. in princ. de iur. calũ. & sequit̃ Alex. in cõsi. vj. circa processum. col. j. lib. iij. & Are. in cõsi. lxxxiij. diligenter ponderatis his. col. iij. Et ad hoc adduco no. dictũ Bar. qui videtur hoc voluisse in l. Aemilius. ff. de minorib. circa fin. dum inquit ꝙ Imperator hoc facit veritate inspecta potius, q̃ rigorositate iuris ciuilis.

15 ris ciuilis. Are. tñ hic tenet † q etiā ex tali clausula nō sit remissa solennitas substantialis, quæ aliàs omissa vitiaret, quia satis est q ista clausula aliquid operetur, vñ debet restringi vt minus derogetur iuri cōi. ar. c. cū dilectus. de cōsue. Et quia ista clausula videt idem importare, quod clausula pcedens. Et facit tex. in d. c. ij. de iur. cal.
16 † vbi in causis spiritualibus, in qbus fm veritatē, & æquitatē procedit, iuramētū calūniæ vr remitti, quia nō est de substantialibus. Sed ad ista rñdetur q illa verba, sola facti veritate inspecta, clara sunt, & nō patiunt illā restrictionē, quā Are. dicit, quia in claris nō est opus cōiecturis l. cōtinuus. §. cū ita. de ver. obli. Et ista clausula est maioris efficacie, quā alia de qua. s. dictū est. vt Doc. dnt in locis. s. alle. ¶ Non ob. tex. in c. ij. de iur. cal. qa ibi nō sunt illa verba, q in ista clausula ponunt. Præterea verba ibi nō ponunt absolute, prout in casu nostro dicit. Sed ibi dr de æquitate canonū. ¶ Et ad hoc facit, qa sunt multa substantialia, q tollunt p clausulā illā, q
17 procedat pure, † & de plano &c. in cle. sæpe. de ver. sign. à fortiori hoc dicēdū est in ista clausula, vñ à cōclōne. s. dicta nō est receden
18 dū, qa cōis est, vt patet ex. s. dictis. ¶ † Et vlterius de tali clausula, sola veritate facti inspecta, duo notanda sunt. Primo, q tali casu reus cōdēnari pōt, quāuis in petitione vna causa expressa fuerit, & alia probata sit, vt no. voluit Ant. de Bu. in cōsi. viso puncto. quē refert, & sequit Alex. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. col. x. de
19 ver. ob. † Secūdo q iudex tali casu poterit admittere probationes
a licet non essent omnino cōcludentes,[a] vt no. Are. dicit in cōsi. prę allega. lxxxiiij. col. iij. vbi allegat quod no. Bal. in l. solam, in fi. C. de testi. ¶ Et pdicta omnia notanda sunt ad interpretationē statuti, quod est Senis vt procedatur in causis sola facti veritate inspecta.
20 ¶ † Successiue abb. querit quid si dictū sit procedas nō ob. solēni-
b tate iuris.[b] & cōcludit hic post Bart. in l. filiusfa. col. j. de don. & solennitas iuris ciuilis remota videt, & solū attendat ius diuinū, vel gentiū. & idē no. Bar. in l. j. de test. mil. & in l. milites. in fi. per illum tex. C. eo. ti. cū si. vt tradit ibi Alex. & Petr. de Anc. in c. fi. de hæret. in vj. Et ex prædicta cōclusione fm abb. plura inferuntur. primo q
21 † testes infames recipi possunt, qui à iure positiuo repellunt. arg. c. per tuas. el. j. de simo. & idem tenet Bart. in d. l. filiusfa. col. ij. Sed cōtrarium ibi dicit Io. de Imo. col. fi. quia hoc respicit defensionē, cum ius videatur quæsitum ne testes infames recipiant, & absurdum videt q per duos testes infames probaret delictū, & defensio, quæ est de iure naturali, & ex tali cōmissione non tollit, vt per gl. in d. cle. sæpe. in verbo, defensiones. ¶ Et ad hoc facit tex. in c. licet vniuersalis. & in c. seq. de testi. vbi etiam fm illam auctoritatē iuris naturalis, q in ore duorū, vel triū stet omne verbū, requirit
22 tamē q testes sint bone fame. † Secūdo infertur, q tali casu iudex poterit procedere in die feriata, etiam in honorem Dei. & idem Bar. in d. l. milites. cum si. vt per Alex. ibi. Sed cōtrarium dicunt Io. de Imo. & Ro. in d. l. filiusfa. per tex. in d. cle. sæpe. de ver. sig. & per aliàs rationes, quas refert, & sequitur Alex. in d. l. milites. dicens q ista opi. verior sit in puncto iuris. Sed distingui potest, cōsiderando verba cōmissionis, an loquant simpliciter vniuersaliter, & pręcise.
23 ¶ † Tertio infertur, q citatio requiratur, quia est de iure naturali. cle. past. de re iud. & idem Ange. dicit in d. l. milites. & Petr. de Anch. in d. c. fi. de hære. in vj. & Ro. in rub. de arb. q. xxvij. Et ad hoc
24 facit, quia si statutū dicat † q nulla exceptio opponi possit, nō in-
c telligitur excludere citationem,[c] vt no. Cal. in cons. viij. in fi. de re iu. cum si. vt tradūt Mod. in c. ex parte. el. ij. de offi. deleg. & no. tra-
25 dit Nellus in iij. parte primi tēporis. in q. iiij. † vbi concludit etiam habere locū, stante statuto q qs de facto puniri possit, nulla iuris
26 solēnitate seruata, nō tamē citatio excluditur. quod not. ¶ † Quid
d autem si datum sit liberum arbitrium[d] ptāti. abb. primo concludit quòd tali casu habeat potestatem circa ea, quæ sunt iuris posi-
e tiui.[e] Sed in contrariū facit quod ipse abb. tradit in c. j. in pe. no. de
27 offic. ord. vbi † per illum tex. dicit q si alicui cōcedatur libera ptās procedendi in aliquo casu, non intelligitur q aliquid faciat cōtra ius, & idem dicit Ant. de But. per illū tex. in c. irrefragabili. in prin. in v. no. de offi. or. & not. Bald. in c. j. circa fi. de allodijs. vbi inquit q verba, liberā facultatē cōcedimus, intelliguntur ordine iuris ser-
28 uato. † Vnde qui liberam habet potestatem eligendi, non potest
29 † indignum eligere, vt no. abb. in cap. cum olim. in vlt. no. de arbi.
30 † Et potestas qui habet arbitrium in delictis vt libere procedere possit, nō tamē pōt nisi fama præcedente, & indicijs, vt not. Bal. in d. c. j. de offi. ord. cū si. vt prosequit Alex. in consil. lxv. habita super contentis. lib. j. And. Sic. in consi. xlviij. lib. j. col. ix. ¶ Pro resolutione istorū habemus considerare tres casus. Primus est, quando ta-
31 lis cōmissio facta fuit potestati, † & sic iudici ordinario, prout abb. hic loquitur. Nam isto casu, vt verba aliquid operentur, videt ordinarius habere potestatē, vt nō teneatur obseruare solennitatē iuris positiui, vt abb. dicit post Bar. in locis. s. alleg. & idē Imo. post Ant. de Bu. in c. j. col. pe. de consti. & est gl. no. in cle. sæpe. in verbo,
32 defensiones, de verb. sign. ¶ † Secundus casus est in alio, qui esset priuatus, & nō haberet potestatem iudicandi, & tunc illa verba, q habeat liberum arbitriū, satis operant, quia tribuunt ptātē nō hñti. ideo tunc vltra ptātē datā reducunt ad intellectū iuris cōis. arg. l. si qñ. in prin. C. de inoff. test. & isto casu procedit quod notat abb. in d. c. j. de offi. ord. cum si. alle. in contrarium. ¶ † Tertius casus est in ptāte, qui licet habeat arbitriū in his q sunt iuris positiui, vt dictū est. Hoc tamē arbitriū non extendit in præiudiciū alterius, vt statim dicā in cōclusione sequēti. Et isto casu habet locū quod no. Bal. in d. c. j. de offi. ordi. vt non possit procedere nisi fama præ-
33 cedente, & indicijs. ¶ † Secundo abb. concludit q potestas, cui da-
f tum sit liberū arbitriū, nō tamē potest tertio præiudicare[f]. & idē not. Bald. in l. si quis maior. in princ. C. de transa. & in l. j. ff. de testa. mili. in l. dotalem. in fi. eo. tit. & in d. l. milites. in fi. Et tradit Ang. in
34 consi. cxxxix. visis omnibus. col. iij. † Et ista cōclusio etiā procedit.
35 si voluntati alicuius res cōmittat, vt abb. hic dicit, † & iō fm Bald. in c. Quintauallis. in fi. in cōpromissis voluntas pro discretione ac
36 cipitur. † Et ex his infertur, q verba quæ de sui natura important liberam voluntatem, restringuntur, ne tertio præiudicium infera
g tur,[g] vt no. Anto. de But. in c. j. colum. pen. de consti. & idem Lap. alleg. lxj. visis literis. col. ij. Et hoc videt procedere in eo, qui habet iudicare, prout abb. hic loquit. nā voluntas accipit pro discretione, & arbitrio boni viri, & sic de voluntate regulata intelligit, vt dictum est. Et de hoc est no. dictum Host. in c significauerunt. vbi Imo. sequitur, & no. ibi Are. col. vij. de testi. & idem Bal. in l. si cum ea. C. de dot. promis. cum si. vt tradit Are. in d. cap. significauerunt. aliàs vero de sui natura verba liberam importarent voluntatē l. cum quidam. de leg. ij. no. Bar. in l. si sic. de leg. j. & in trac. ad reprimen. in verbo videbitur. cum si. vt tradunt Mod. in cap. j. de consti. ¶ Circa intellectum Decretalis abb. dicit q duplex potest esse intellectus, sed dici potest, q vnus sit intellectus, qui duobus modis exemplificatur, vt per eum hic. ¶ Tertio modo exemplificari potest, vt not. Bald. in l. si pro ea. col. pen. ver. vnde faciat ad q. C. man.
37 † videlicet in mercatoribus, apud quos æqtas debet seruari. Et iō fm cū non ob. q actio directa intentata sit, licet vtilis cōpeteret. & ita in tex. hic dici pōt. Et fm abb. hic duo no. colligunt ex his, quæ
38 dicit in secūdo intellectu. † Primum est q archiepiscopus ɔ̄ æquitatē canonū causam ɔmittere nō pōt, & facit gl. no. in c. fi. de hęr. in vj. de quo Alex. in l. nemo potest. de leg. j. & late Mod. in c. j. s. de
39 rescri. † Secundum no. est q nō valet statutū archiepiscopi contra canones. vnde valeret statutum q de iu. cano. ex pacto nudo agi non possit, cōtra no. in c. j. de pac. facit quod no. abb. in c. pe. col. iij. ver. & per hoc infero. j. eo. vbi inquit non valere statutū epi quod
40 poneret instantiā in causis. cū si. † vt prosequunt Mod. in c. quod sup his. de maio. & obe. Sed tamē considerandum est q in pdictis duobus casibus videt valere statutū, qa nō est expresse determinatū cōtrariū de iure cano. Sed sunt opi. in cōtrariū, de quo in c. j. de pac. & in d. c. pe. j. eod. ergo videretur valere statutum, per ea q not. dicit Inn. in c. ex tuæ. col. vij. ver. j. est aduerte. de cle. nō resid. ¶ In glo. j. de subtilitate, & simplicitate Abb. hic bene distinguit.
41 † & etiam not. abb. in cap. ex studijs. in vlt. no. j. de præsum. Imo. in cle. sæpe. col. ij. de ver. sig. & Ro. in consi. cccc xc. in proposita cōsultatione. col. fi. & Pau. de Ca. in l. si quis hæredē. C. de insti. & substi. Ang. Are. in §. sed quia, insti. de fideicō. hære. & aliquid Alb. in l. illā. C. de colla.
42 ¶ † In glo. ij. abb. primo ponit drīam inter causam, oblōnē, & actionē. & no. p gl. in l. certi cōdi. in princi. in verbo, ex omni causa. ff. si cer. pe. & insti. de obli. in prin. in verbo, ius, & in l. & an eadem. §. actiones. in verbo, oblōnes. de excep. rei iud. Et di-
43 cit Bar. in l. j. in princ. de pac. quòd actio habet duas causas, vnam
h mediatam. s. cōtractum. † aliā immediatā. s. oblōnem. & qñ actio
44 ex oblōne oriatur,[h] not. Bart. in l. j. in iij. q. de actio. & obl. † & abb. hic dicit,

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Concludentes. Faciunt quæ ponit idem Dec. in consi. xj. col. fi. vbi dicit q admittantur probationes verisimiles.

b ¶Iuris. Adde q de natura huius clausulę ponit Fely. hic. in versi. quid si dicatur.

c ¶Syl. Ald. Citationem. Idem in c. ex parte. el. ij. in v. col. s. de offi. deleg.

d ¶Hier. Gig. Liberum arbitrium. Adde Ias. Instit. de actio. §. in bone fidei. in v. col. in prin. vbi late examinat quæ possit facere iudex. cui causa est cōmissa per verba importantia meram voluntatē. & liberum vel plenum arbitrium, vbi per duas columnas hunc articulū examinat. Quid aūt operetur clausula damus arbitriū q procedas fm æquitatē non attento iuris rigore. vide p eundē Ias. in d. §. in vj. col. in ver. quid aūt si alicui dat. Et quid operet cōmissio qñ dat arbitriū de iure, & de facto simul. vel q det arbitriū, vt iudicet iudex fm bonam fidē. & de multis alijs clausulis i cōmissionibus apponi solitis vide late p Ias. i. d. §. i bone fidei.

e ¶Positiui. Idem Alciat. in c. j. not. iij. s. de offic. ordinarij.

f ¶Syl. Ald. Præiudicare. Idem Dec. in c. si pro debilitate. in v. col. de offi. delega.

g ¶Syl. Ald. Inferatur Idem in c. super eo. in ij. not. de offi. dele. & omnino in c. directe. col. in ij. not de appella.

h ¶Syl. Ald. Oriatur. Ias. insti. de actio. in princi. col. iiij. in fi.

hic dicit, ꝙ oblō est mater actionis l.licet.§.ea oblō. de procur.
45 Hoc verū est in act.perso.† secus in reali, vt no.Bar.in d.l.j.col.iiij.
46 ver.quid in realibus.& no.in.§.j.instit.de act.¶† Itē illud verū est in actione natiua.secus est in datiua, vt dicit Pau.de Ca.in d.§.ea
47 oblō.† quia actiones datiue dantur à lege immediate, vt no.
48 Bar.in l.iurisgē.§.j.de pac.& in l.cū mota.C.de trāsa.¶† Secundo
a abb.prosequit an causa exprimenda sit in libello,[a] & cōcludit ꝙ in actione personali causa remota exprimi debet, & nō sufficit ꝙ causa proxima tm̄ exprimat. Sed in actione reali satis est causam proximā,& immediatā exprimere. Et idē abb.tradit in c.ij.col.v. ver.sed queritur. de li.obla.& gl.Bar.& Doc.idē tenēt in l.j.in pn̄.ff. de eden.Idē Inno.in c.cōquerente.circa fi.de off.or.Et rōnē diuersitatis inter actionē realē & ꝑsonalē abb.adducit,quia in actione personali,si causa proxima exprimat,videlicet,quia debitor obligatus sit,reus,q̄ cōuenit,nō reddit certus,q̄a multæ possunt esse causę oblōnis,& ideo opus est causam remotā exprimere.Secus est in actione reali in qua agit de dn̄io,quod tm̄ ex vna cā haberi pōt.Sed ista rō dubitabilis vr̄,quia licet dn̄iū tm̄ ex vna cā haberi possit, dubitari tn̄ pōt an sit talis causa q̄ inferat dn̄iū. Vnde aliā rōnē Cy.adducit.in l.edita.C.de eden.quā referūt, & sequuntur Pau.de Ca.& Alex.in l.j.in prin.ff.de eden.videlicet,q̄a dominiū quocūq; modo acquisitū sit,est vniforme. Nō sic in obligatione, q̄a alia est bone fidei,& alia stricti iuris.Sed ista ratio ēt nō multū satisfacit,q̄a non consonat ꝙ ab ista qualitate oblōnis,ꝙ sit bone fidei,vel stricti iuris,debeat pendere deliberatio rei,an velit cedere,vel cōtendere,vt dr̄ in l.j.in pn̄.ff.de eden.Et ideo aliter dicendum vr̄,ꝙ in actione perso.reus ex facto suo cōuenit,de quo ipse reus certus erit,si causa remota allegetur c.ab excōicato. de resc.& ideo bn̄ poterit deliberare. Sed in actione reali nō magis certus reddit reus ex cā remota,q̄ ex ꝓxima. ideo sufficit causam proximā allegare,& credit actori quo ad fundandū iudiciū, & postea de veritate in ꝓcessu apparebit. Et quod dictū est ī actione reali, habet locū qn̄ agitur rei vend.Secus si hypothecaria agat, vt no. Ang.in d.l.j.in prin.col.pen.& Inno.in c.cōquerente.Et in actio. perso.sufficit ꝙ cā remota,vt dictū est,exprimatur,& nō est opus
49 † ꝙ causa ꝓxima allegetur,quia sufficit ꝙ libellus p̄sumptiue cōcludat,vt abb.hic dicit,& idē no.Bar.in d.l.j.in prin.col.fi.ff.de eden. & in l.certū.§.j.vbi no.loquit de cōfes.& idē Bal.in l.edita.col.xiij. vers.sed hic querit.C.de eden.Alex.in cōsi.j.col.pe.lib.v.¶ Sed tn̄ in casu isto ēt dici pōt ꝙ cā proxima allegetur,quia dū actor allegat causam remotā,quia mutuauit, & cōcludit restitutionē sibi fieri, satis vr̄ dicere illū de p̄senti obligatū esse,vt in simili not.Bar.in l.
50 Aurelius.§.Sticho.de lib.leg.† Et causa q̄ allegat apta esse debet, aliàs nō valet, vt per gl.in d.l.j.in prin.vbi Bar.in ver.veniamus ad causam. de eden.Et idē gl.in l.ij.§.circa de excep.Domi.in verbo
51 causa.† & tali casu libellus est nullus,ēt parte nō opponēte vt no. Bar.in l.edita.C.de eden.cū si.vt tradit Alex.ibi col.iiij.& Mod.in
52 c.cū ordinē.de rescri.† Et cā apta intelligit,si rōnabilis sit,& concludens,si esset vera,vt no.Bal.in l.certi cōdi.col.pen.si cer.pet.& in libello sufficit ꝙ cā simpliciter allegetur.nō aūt qualitas causæ re
53 quirit, vt puta, si agatur ꝯ prælatū ex causa mutui,† satis est dicere,q̄a mutuauit, & nō est opus allegare ꝙ mutuū cōuersum fuerit in vtilitatē ecclesiæ,vt no.Bar.in d.l.j.in prin.cū si.vt p Alex.ibi col.pe.& idē abb.post Ant.de But.in c.fi.de lib.ob.& no.Mathesi. in xj.not.ꝙ in libello. & Pet.de Anc.in cōsi.ccxcv.ex p̄dictis.col.j.
54 & illud cōsi.est repetitū in cōsi.cccxviij.† Et p̄dicta locū habēt in petitorio,sed in possessorio non est opus causam allegare, vt no. abb.p gl.fi.ibi post Inno.Bal.& alios in c.querelā.de elec.& idem
55 Bal.in l.iolent.§.fi.in vlt.q.de offi.ꝓcon.† Imo,quod plus est,si causa allegata sit,& non probet,non nocet in possessorio,vt no.dicit Inno.in d.c.querelā. in fi.& sequit Ang.in d.l.j.in prin.col.ij.ff.de eden.vbi inq̄t ꝙ si ago cōtra te,q̄a me spoliasti possessione annui census mihi debiti,ex tali causa, nā licet cā nō probet,satis est ad victoriā ꝙ spoliatio probet, & dicit illo anno de facto se ita obtinuisse.Et idē Ang.tradit in l.fi.C.de anna.excep.col.j.ver.& prę-
56 mitte.¶ † Tertio abb.instat an actio sit exprimenda in libello. & post Ant.de But.in col.pe.hic cōcludit ꝙ nō,ſm opi.cōmunē tam Legistarum,q̄ Canonistarū. & idē gl.j.in fi.in c.quo iure. viij.dist. & in auc.de exhib.reis.in prin.in verbo, libellū.q̄ dicit ita seruari de cōsuetudine.& hoc idē dicūt Bar.& Ang.in d.l.j.in prin.col.fi. de eden.& idē tenet Bar.in l.cū mota.circa fi.C.de transa.abb.in c.tua. col.ij.de deci.Saly.in l.fi.in fi.C.de interdi.Cy.& Bal.& alij in d.l.edita. & tradit Specu.in tit.de act.& peti.in princi.circa fi. ¶Prædictę cōclusioni vident obstare plura iura,in quibus probari videtur ꝙ actio exprimat in l.oēs.§.fi.ibi, ꝓposita actione.C.de episc.& cle.& in l.aduersus.C.de exce.ibi, ꝓposita actione.& in l. fi.C.de iudicijs,cū simi.allegatis in gl.hic.Sed tn̄ his,& similib.re-
57 spondetur dupliciter. Primo † ꝙ actio ponat pro libello, & scriptura,quæ datur iudici,vt in auc.offeratur.C.de lit.contest.& per gl.& Bar.in d.l.edita. Secundo,quia iura nihil dicunt de nomine act.sed de actione. nā actio ipsa bene proponit absq; eo ꝙ nominetur,narrando factū,ex quo qualitas actionis colligitur,& sic re ipsa,& virtualiter exprimit, vt no.abb.hic, & Bar.& Doc.in d.l.j. in prin.ff.de eden.nam cum ex tali narratione aduersarius possit certificari,hoc sufficit,absq; eo ꝙ aliter nomen actionis ponatur.
58 arg.l.certū.ff.si cer.pet.¶† Et retenta cōi opinione,limitatur,nisi in loco esset cōsuetudo ꝙ nomen actionis exprimeretur,ſm Bal. in l.maioribus,circa fi.C.cōmu.vtriusq.iudi.vbi dicit ita esse in ciuitate Auinionensi.Et ad hoc facit,quia in formatione libelli cōsue
59 tudo inspicitur.† Et ideo dicit Ang.in l.j.de offi.asses.ꝙ libellꝰ formatus cōtra cōsuetudinē reijcitur ex officio iudicis, allegat gl.in l.de quibus.in verbo, inueterata.de leg.& idē Ang.in l.diuturna.
60 de leg.¶† Secundo p̄dicta cōclusio limitat non habere locū, qn̄ ex narratione facta plures actiones cōpeterēt ad eundē effectū, nā tunc exprimi debet nomen actionis,vt reus intelligat, q̄ actio intentata sit l.si dolo.in prin.& quod ibi Bart.de sol.& idē Bal.in l. Gallus.§.si eius. in ij.col.ver.itē est arg.de lib.& post.& in l.edita. col xj.versi.circa primū. & no.Ang.in d.l.j.in princ.col.fi.de eden. ¶Ista limitatio bene procedit, qn̄ nullo respectu colligit q̄ actio
61 intentata sit, † vt quia narratio æqualiter oībus actionibus cōueniat.secus qn̄ ex coniecturis apparet ꝙ vna potius q̄ alia intentata videat, nā si narratio facta ſm vnā actionē ī aliquo esset superflua, ſm aliā nō iudicatur ꝙ illa actio intentata sit,in qua nihil superfluū ī narratione reperit, vt dn̄t Ant.de Bu.& abb.hic col.pe.
62 † Similiter si vna actio ḡnalis sit,altera sp̄alis, nam in dubio sp̄alis intētata vr̄,vt notat Bar.in l.hoc legatū. de leg.iij.Bal.in l.j.in prin. circa fi.de eden.abb.post Anto.de Bu.hic cum si.vt per Alex.in l.
63 Gallus.§.si eius. col.ij.de lib.& post.† vbi tn̄ ipse limitat hoc, nisi sp̄alis sit pœnalis,q̄a ad remouendū pœnā,in dubio videt potius deducta ḡnalis.allegat Io.An.in addi.Spe.in tit.de obl.& sol.§.sequit. col.ij.& idem Alex.in l.cert. cōdi.in prin.ff.si cert.pet.vbi ad hoc ponderauit gl.Et ad hoc facit quod no.tradit Io.de Ana.in c. qualiter,& qn̄. el.ij.§.ad porrigendos. col.iij.de accu.vbi refert se in no.casu cōsuluisse Venetijs interpretādo ꝙ in dubio pœna ex-
64 cludatur. ¶ Vltimo dū abb.dicit ꝙ libellus generalis sine † causa
b valet,& tenet, si nō opponatur [b] l.fi.C.de anna.excep.vbi Bar.& idē no.Bar.in l.j.in prin.col.fi.de eden.hoc intelligit,dūmodo cō-
65 prehendatur quid actor velit, † vt no.Bar.in trac.ad reprimen.in verbo,figura.col.ij.Itē, & secūdo,hoc intelligit quātū ad hoc vt libellus admittat.sed postea vt ꝯdemnatio fieri possit, actor debet intentionē probare,vt abb.hic dicit,& no.Bar.in l.i.§.si qnis argētū.ff.deposi.& in l.si rē in fi.de rei ven.& in l.in actione.de fur.Bal.
66 in l.ij.col.j.C.de sen.quæ sine cer.quan.¶† Tertio p̄dicta cōclu-
c sio procedit in ciuilibus. secus est in criminalibus, [c] in quibus libellus ḡnalis nō procedit,ēt parte nō opponente,vt no.Bal.in l.j. col.xj.ver.iuxta hoc q̄ro.C.de cōfes.& idē Bal.in l.edita. col.ix.C. de eden.Alex.in consi.lxxij.inspecto. col.pe.lib.j.& idem Alex.in
67 consi.xxxij.in causa executionis.col.iiij.lib.iiij.¶† Quarto, & vltimo,p̄dicta cōclusio fallit coram illo, cui aliquo casu sp̄ali iurisdictio cōpetit,nam corā illo libellus generalis nō procedit,ēt parte nō opponente,vt no.tradit Ang.in cōsi.vj.dictū statutum. col.j.& refert, & sequitur Alexan.in d.consi.xxxij.¶Et in istis casibus, in quibus dictū est ꝙ libellus generalis nō procedit,ēt parte non op
68 ponente.hoc limitat nō habere locū in summarijs, † in quibus libellus procedit,si à parte nō opponat,ſm Bart.in d.verbo,sine figura, quem ita intelligit, & declarat Alex.in d.consil.xxxij.Licet aliter de hoc loquatur ipse Alex.in cōsi.clxxxvj.in hac causa. lib.ij.
69 ¶† Ex prædictis notandum est,quòd nisi libellus declaretur,reus non tenetur respondere,vt not.abb.in capit.ij.in pe.not.de libel.
70 obla.& idem Bal.in l.fin.col.iiij.in ij.oppo.C.de codi.† Et cautela est quòd reus non petat declarari, sed dicat simpliciter libellū non procedere,vt Spe.docet in titu.de libel.obla.§.fi.colum.pen. quem referunt, & sequuntur Paul.de Cast.& Alexand.in l.j.in princi.ff.de eden.& idem Pau.de Cast.in l.edita.col.ij.C.de eden.

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Libello. An & quando sit exprimenda causa in libello, adde quæ late scribunt Doctores in.§.omnium.Insti.de actio. vbi per Ias.in xxij.col.

b ¶Gig. Opponatur. Adde ꝙ ista exceptio libelli nō continentis specificam causam opponi nō potest,nisi ante litem cōtestatam,vt no.voluit Bal.in l.exceptionem. in iij.col.in ver.deinde dico.C.de prob.& qualiter debeat facere reus in opponenda ista exceptione contra libellum. vide not.per Spec.in tit.de libelli concept.in.§.fi.ver.sis cautus & Pau.de Cast.in l.edita,circa fi.C.de eden.& Ant.de But.in c.fi.extra de libel.oblatio.

* ¶Syl.Ald. Opponatur. Vide Dec.in c.consulit,el ij.col.iij.in prin.de app.

c ¶Hier.Gig. In criminalibus. Adde Ias.in.§.curare. Instit.de actio.in v.col.in ver. ad vnum tamen singulariter, & plura de isto articulo, vtrum libellus incertus & generalis procedat.vide per eundem ibidem.

SVMMARIVM.

1 Stare quid significet.
2 Excommunicatus non potest esse iudex, item nec iudicis officialis. & nu.3.
Nec arbiter. num. 4. secus arbitrator. nu.5.
Nec aduocatus. num. 6.
7 Aduocatus debet esse in iudicio.
Et dicitur persona egregia. num.8.
9 Excommunicatus dicitur turpis persona, nec dicitur vir bonus, aut honestus. num. 10.
An possit doctorari. num. 11.
Et an dicatur infamis, & quomodo. num. 12.
Nec potest esse testis. nume.13. quod intellige in iudicio. secus in contractibus. nu.14. etiam si dicat excommunicationem nullam. nu. 16.
15 Testis excommunicatus adhibitus in instrumento, si examinandus sit, absoluitur ad hunc effectum cum reincidentia.
17 Excommunicatio. nullam dicens in extraiudicialibus admittitur. secus in iudicio.
18 Excommunicatus an possit esse notarius causæ.
19 Notarius excommunicatus an officium suum exercere possit.
20 Excommunicatus non solum repellitur in iudicialibus, sed etiam in extraiudicialibus.
21 Actus extraiudicialis contra prohibitionem an sit nullus.
22 Intellec. c. licet, de sen. excom. lib. vj.
23 Excommunicatus testari potest.
24 Excommunicatio non debet prodesse.
25 Excommunicatus tenetur dicere officium.
26 Inducta in odium non debent cedere in fauorem.
27 Nobilis reputatur in onerosis priuatus nobilitate propter delictum.
28 Inducta in fauorem non debent retorqueri in odium. limita nisi in consequentiam. num. 29.
30 Excommunicatus celebrare non debet.
31 Pœnam quandoque & præmium ex eodem facto consequimur diuersis respectibus.
32 Excommunicatus agere non potest, licet conueniri possit. quod declara maiori excommunicatione. secus si minori. num.33.
34 Excommunicationis appellatione de maiori intelligitur.
35 Qualitas excommunicationis allegari, & probari debet.
36 Argumen. à contrario sensu non colligitur, contra alia iura.
37 Relatio non fit ad præcedentia, quando resultaret absurdum.
38 Excommunicatus conuentus an cogatur mittere procuratorem. Et an audiatur ipse prosequens appellationem ab iniusta excommunicatione, nisi prius absoluatur. num. 39.
40 Absolutio specialiter exigitur, quando quis impugnat excommunicationem.
41 Debet, importat necessitatem.
42 Procuratorem constituere non potest ille, cui imponitur necessitas agendi per se.
43 Oportet, importat necessitatem.
44 Procuratorem quis non cogitur constituere, nisi propter delictum.
45 Excommunicatus potest ipse per se agere, quando in loco non reperitur idoneus procurator.
46 Copia procuratorum præsumitur esse in loco insigni.
47 Excommunicatus conuentus procuratorem constituere potest absque periculo communionis, & si impediatur propter hoc, agere potest vt impedimentum remoueatur.
48 Excommunicatus non petit restitutionem.
Limita in restitutione vxoris, num. 49.
50 Restitutio vxoris fit officio iudicis in excommunicato.
51 Excommunicatus si venit vt reus principaliter ad se defendendum, & petat reuocari missionem factam contra eum propter contumaciam admittitur. secus si petat principaliter tenutam reuocari tanquam non legitimè factam.
52 Defendere se dicitur, qui petit tenutam reuocari.
53 Agens stimulatus dicitur sustinere partes defensoris.
54 Excommunicatus non potest reconuenire.
Sed excipere & appellare ibi.
55 Procuratorem qui potest constituere, non semper potest constitui.
56 Tutor excommunicatus an esse possit.
57 Excommunicatus eo casu quo potest esse in iudicio, potest etiam constituere procuratorem. Et executor num.59. Et filiusfamilias, num.60.
58 Procuratorem quilibet potest constituere, qui potest esse in iudicio.
61 Coniunctus licet agat, non tamen procuratorem constituit, lite tamen contestata potest. num.65.
62 Pater in causa matrimoniali tanquã cõiunctus pro filia procuratorẽ cõstituit.
63 Procurator non potest ante litem contestatam procuratorem constituere.
64 Tutor ante litem contestatam procuratorem non constituit.
66 Reuerentia quæ debetur patrono per libertum, locum habet etiam quòd libertus litigat per procuratorem.
67 Mandatum speciale an exigatur pro defensione excommunicati, & qualiter concipi debeat. num.69.
68 Mandatum ad recipiendum & confitendum quomodo intelligatur.
70 Mandatum speciale vbi requiritur, satis est cum clausula quòd possit quæ dominus potest.
71 Excommunicatus si cœpit agere nec fuerit repulsus, an ipse inuito reo possit desistere.
72 Iudex ex officio potest, & debet repellere excommunicatum agentem, reo inuito, num.73.
74 Excommunicatus an agere possit ex l. diffamari.
75 Actor reputatur debitor qui non lacessitus agit tanquàm diffamatus. ex l. diffamari.
76 Iudicium an valeat agente excommunicato si non opponatur.
77 Clausula, in suo robore duraturis, non tribuit nouum robur.
78 Clausula, suam obtineant firmitatem, quid importet.
79 Suspensus, & interdictus possunt agere. & eis communio non est interdicta.
80 Periurus an agere possit. num.81.
82 Excommunicatus repellitur à iudicio etiam contra excommunicatum maiori excommunicatione.
83 Pluralis in beneficijs pluralem non repellit.
84 Possidentis conditio melior est in pari causa.
85 Excommunicatus prohibetur communicare cum alio excommunicato.
86 Exceptio excommunicationis potest opponi à tertio cuius non interest.
87 Tertius de cuius interesse non agitur, admittitur in casibus, in quibus iudex ex officio supplere debet.
88 Excommunicatus repelli potest ab agendo, etiam ab eo qui iurauit exceptionem excommunicationis non opponere.
89 Iurans soluere creditori intra certum terminum, non tenetur soluere, si sit excommunicatus.
90 Vasallus non tenetur seruire domino, si est excommunicatus.

INtelleximus. ¶ Summat̃, & diuidit̃, vt p abb. hic. ¶ † In tex. ibi, stare,[a] hoc verbum alibi ponitur ad differentiam eius, qui sedet, in cap. j. de vi. & hone. cle. in c. quid est hoc l. dist. & in c. episcopus. xcv. dist. sed hic generaliter accipitur vt excommunicatus nullo modo iudicio stare possit. Ex quo infertur, s̃m abb. † Primo, ꝙ excommunicatus non potest esse iudex. & est tex. in c. ad probandum. de re iudi. not. in cap. sciscitatus. de rescrip. † Et sicut repellitur iudex ita etiam officiales eius repelluntur, vt Rom. tradit in singu. dcxxvj. est excommunicatus. vbi alleg. text. in cap. j. de offi. ord. in vj. Et idem est in arbitrio, † quia arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum l. j. de arbi. & ita concludit Ioann. An. in regula, dolo. de regu. iur. in vj. gloss. & Barto. in l. Pedius, in ver. ignominiosus. de arbi. Spec. in titu. de arbi. §. differt autem, colum. iij. ver. item secundum eum. abb. in capitu. veritatis. colum. xij. ver. nunc venio ad glo. de dolo & contu. & in capit. ad probandum. colum. j. de re iu. & in capit. Quintauallis. de iureiur. Domi. in c. decernimus. colum. penult. de sen. excom. in vj. & not. Innoc. in l. ex facto. §. si quis rogatus, el. ij. ff. ad Treb. vbi Barto. secus esse dicit in arbitratore. de quo late ibi Alexand. insistit. ¶ † Secundo Abb. infert quòd excommunicatus non possit esse aduocatus, † & probatur hoc in d. cap. decernimus. & facit text. in cap. excommunicatus. §. credentes. de hæreti. † Nam aduocatus debet esse in iudicio l. j. §. postulare. ff. de postu. vbi Barto. & per abb. in rub. de post. merito prohibetur, cum in iudicio stare non possit, vt hic. Et ad hoc etiam facit, quia aduocatus dicitur egregia persona, † vt not. Bart. in l. j. C. de aduo. diuer. iu. † Excommunicatus vero est turpis persona, secundum Bald. hic, colum. ij. ver. sed nunquid excommunicatus. † Et excommunicatus nõ dicitur vir bonus, nec honestus, ex quo ab ecclesia non toleratur, vt not. tradit Maria. in consi. xlv. visa appellatione. col. ij. vbi ad hoc allegat Ant. de Bu. in c. cũ dilectis, de purga. cano. † Et licet excõmunicatus aduocatus esse non possit. Doctor tamẽ fieri non prohibetur, vt cõcludit Car. in repe. c. perpendimus, in pe. col. in iiij. q. de senten. excõ. & sequit̃ Io. de Ana. in rub. de magi. col. ij. Sed tamen in hoc cõtrariũ tenent Bal. & Saly. in prima cõstitutione. C. ver. ideoq;. Et ad hoc facit. † quia excõmunicatus infamis dicitur, vt no. Bal. in c. j. col. iiij. per gl. ibi in tit. quo tẽpore miles. & probatur vj. q. j. in c. infames, quẽ text. ad hoc pro singulari allegauit Ro. in no. dclxxv. an excommunicatus. & infamis doctorari non potest. vt not. Bartol. in prima constitutione. colum. iiij. Sed tamen proprie loquendo, non videtur quòd excommunicatus infamis sit, vt not. Rom. concludit in singulari. dclxxxij. incip. in principio, vbi corrigit illud, quod dixit in alio singulari. supra alle. & allega. Innoc. in capit. testimonium, de test. & hoc idem tenet Bald. in l. quid ergo. §. pœna grauior. colum. fin. ver. vlt. quæro. & ideo verior videtur opin. quòd doctorari possit. Quamuis enim communio cum excommunicato prohibita sit, non tamen per hoc fit quominus actus validus remaneat vt. j. col. sequẽ. vers. & subijcit Abb. ¶ † Tertio infertur ꝙ excõmunicatus non possit esse testis, & de hoc est text. in c. decernimus, de sentẽtia excõicatio. in vj. & no. Spe. in tit. de test. §. j. in ver. item est excommunicatus, & hoc procedit in iudicio, prout loquitur text. in d. c. decernimus,

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Stare. Et de multiplici significatione verbi stare, vide Io. Cald. in repe. c. post cessionem, in j. col. j. de probat. & ibi Deci. in ij. not.

14 mus,& abb.hic.† Secus aũt est in instrõ, in quo extra iudiciũ põt
esse testis,vt no.Inn.in c.pia.in fi.de excep.in vj.& sequit̃ Anto.de
Bu.in c.ex literis. col.v.ad fi.de trãs.& idẽ Domi.post Io.An.in d.
c.decernimus. col.fi.in ver.sed est dubiũ. Car.in rep.c.perpendi-
mus, in xxxvij.q.ad fi.de sent.excom.& idẽ not.Bal.in l.j.col.vij.in
versi.itẽ põt.C.de hær.insti.vbi inquit ꝙ excõicati põt esse testes
in ꝯtibus,licet non in iudicijs. Et casu quo talis testis excõicatus
15 adhibitus in instrõ deberet deponere in iudicio,† absolui poterit
ad tps,ad istũ effectũ testificandi, & statim ꝙ dixit testimoniũ, ip-
so facto reincidit in excõicationẽ, vt not.Host.& abb.post alios in
c.veniens. el.ij.de test.cum si.vt dixi in casu notabili in consi.cxlvj.
16 ¶† Et quod dictũ est ꝙ excõicatus nõ potest esse testis in iudicio,
hoc ampliat̃ procedere,et si dicat excõicationẽ nullã, quia habet̃
tm̃ pro excõicato,vt not. Are.in c.veniens.el.ij. per illũ text.in viij.
not.de test.& Mod.sequunt̃. Are.tñ ibi vr̃ ponderare text.in ꝯriũ
17 in c.solet.in fi.de sen.excõ.in vj.dũ ibi dicit̃,ꝙ † ille,qui dicit excõ-
municationẽ nullã,in iudicio euitari debet tanquã actor.ergo vi-
det̃ ꝙ vt testis nõ repellat̃.Sed r̃nderi põt ꝙ dũ ibi loquit̃ de acto-
re,solũ intelligit̃ isto respectu,vt nõ excludat reũ excõicatum,qui
põt esse in iudicio,vt hic, & isto respectu arg.ibi a ꝯrio sensu colli-
git̃,nõ aũt respectu testiũ,quia qua rõne actor excõicatus repelli-
tur,ita etiã testis,ex quo gñaliter prohibet̃ stare in iudicio, vt hic.
Et ad hoc bene facit,quia in d.c.solet,in fi.dicit ꝙ ille qui dicit ex-
cõmunicationẽ nullã in extraiudicialibus admittitur. secus ergo
videt̃ in iudicio,q̃a generaliter prohibet̃, nisi sit reus vt dictũ est.
18 ¶† Quarto abb.infert idẽ esse in notario excõicato. Et hoc clarũ
est in notario causæ,quia in iudicio stare nõ põt,vt hic dicit̃, & ita
videt̃ loqui abb.hic.Idem tñ generaliter videt̃ esse in notario,qui
19 et extra iudiciũ,si excõicatus sit,nõ videt̃ † ꝙ officiũ eius exercere
possit,vt tenet gl.in d.c.decernimus. in gl.fi.& late Do.ibi, qui fi-
naliter tenet opi.gl.ibi,quã et sequit̃ idẽ Do.in c.nullus.iij.q.iiij.&
20 Card.in d.c.perpendimus, in xxxix.qõ.¶† Et subijcit abb.hic,† ꝙ
excõicatus nõ solũ repellit̃ in iudicialibus,vt hic, sed et in extraiu
dicialibus.Et facit tex.in c.licet,de sen.exc.in vj.vbi generaliter di
cit̃ excõicatũ repelli in iudicialibus,& extraiudicialibus, & a legi
timis actibus.& rõne et abb.hic adducit, q̃a omnis cõio prohibi-
ta est cũ excõicato.xj.q.iij.c.cũ excõicatio. ¶ Sed tñ ista rõ nõ facit
21 ꝙ actus extraiudicialis ꝯ prohibitionẽ sit nullus, † q̃a ex quo im-
ponit̃ poena excõicationis minoris participantibus cũ excõica-
to,actus remanet validus, vt no.Car.dicit in d.cap.perpendimus
22 q.xxxv.& idẽ abb.in c.si vere. de sen.excõ.† Nec ob.text.in d.c.li-
cet,dũ loquit̃ de actibus legitimis, q̃a intelligit̃ qñ rõne alicuius
officij competerent.Secus in his,q̃ excõicatus facit vt priuatus.&
ita illũ text.declarat Car.in d.c.perpendimus,in xxxviij.q.circa fi.
& iõ infert Car.in d.q.xxxv.ꝙ excõicatus põt ꝯhere, al.Inno.in c.
veritatis, de do.& contu.& text.in c.felicis. de pœnis in vj.& late
abb.idẽ tenet in d.c.veritatis.in iiij.car.& idẽ abb.in d.c.si vere.de
sen.excõ.cũ si.vt tradunt Mod.ibi.Et propter hoc et Car.cõcludit
23 in d.q.xxxviij.† ꝙ excõicatus testari possit.[a] & idẽ tenet Bart.in l.si
a quæramus.ff.de testa.cũ simi.vt tradit Are.ibi col.vj.& Mod.in c.
cũ voluntate. de sen.excom. Ange. Are.in §.fi.inst.quibus non est
24 permis.fa.testa.¶† Secundo principaliter not.ꝙ excõmunicatio,
quæ est facta in odium excõicati, nõ debet illi prodesse. facit glo.
pen.in c.pro illorũ. de ꝑben.quæ dicit ꝙ valent gesta per excõmu
b nicatũ in præiudiciũ[b] eius. Et iõ excõicatus tenet̃ dicere officiũ
25 † gl.fi.& no.in c.ꝑsbyterũ.xxviij.dist.& tenet Host.in sum.de cle-
ri.excom.mi.in §.j.col.j.& Car.in cle.j.in vij.oppo.de regu.Et pro
26 his est regula cõis,† ꝙ inducta in odiũ,nõ debent in fauorẽ retor-
queri l.relegatorũ.§.fi.de interdic.& relega.l.ij.§.nemo, vbi gl.in
verbo.exuitur.ff.de cap.dimi.in l.actione.§.itẽ qui societatẽ.ff.pro
27 socio. facit gl.in c.ij.in gl.pe.in fi.de confes.in vj.† Et ideo qñ quis
priuat̃ nobilitate ꝑp delictũ, reputatur tñ nobilis in onerosis, vt
no.Bar.in l.j.in fi.C.de infa.lib.x.cũ si.vt tradunt And.Sic.& Mod.
28 hic,& idem And.Sicu.in cõsi.xcj.lib.iij.† Et idem est ecõtra,[c] quia
c inducta in fauorem, non debent in odiũ retorqueri l.quod fauo-
re.C.de legi.cum si.vt late cõgerunt Mod.in c.cum dilectus. el.ij.
in ver.octaua cõclusio.de rescrip.& videbimus in c.causam,que.j.
eo.& dixi in cõsi.xij..in notabili casu.Et conclusio prædicta proce
29 dit considerando principaliter,† sed in cõsequentiam, & ratione
cõnexitatis inducta in odium cõmodum afferre possunt l.sed &
milites.§.qui.n.ignominiosa.ver.scribit autem Vlpianus.de excu.
tu.ibi,tutelis excusabunt̃.quia vrbem ingredi eis non licet. & in l.
30 decreto.de suspec.tu.† & patet in proposito in excõicato,qui ce-
lebrare non debet c.ij.de cle.excom.mi.Item prædicta conclusio
habet locum respectu eiusdem dispositionis.secus est respectu al
31 terius dispositionis, † quia ex eodem facto diuersis respectibus
d quandoq; quis pœnam patitur, & præmium meretur[d] l.j.de his,
quibus vt indi.& per gl.not.in c.dixit Sarra.in glo.fi.xxxij.q.iij.&
not.Bald.per illum text.in l.ij.§.deinde ex his legibus.de origi.iur.
32 ¶† Tertio no.regulã, quæ ponitur hic,videlicet ꝙ excõmunicatus
agere non põt,licet cõueniri possit. Et hoc intelligitur in excõmu
33 nicato maiori excõmunicatione.† secus est si excõicat⁹ sit minori,
quia agere nõ prohibetur.vt abb.hic dicit, & idem abb.in c.ã no-
bis.de excep.Et subijcit abb.hic,ꝙ appellatione excõicationis de
34 maiori intelligit̃,† vt est text.in c.pen.de sen.excõi.Sed aduerten-
dum est,quia hoc nõ habet locũ in isto casu,quia non sufficit exci
e pere simpliciter,& probare excõmunicationem,[e] sed qualitas ex
35 cõmunicationis allegari,† & probari debet ca.j.de excep.in vj.&
no.do.abb.in c.in præsentia.col.iiij.in pe.no.de prob.in fi.& idem
abb.in c.solicite. col.j.de resti.spol.& Dom.in c.j.de excep.in vj.in
gl.in verbo,speciem.& tradunt Mod.in d.c.pe.& in c.fi.de excep.
¶ In gl.j.ibi.§.credentes. Ille.§.prima facie videtur probare con-
trarium,quia loquitur qñ perseuerauit in excõmunicatione post
f annum.[f] † ergo ante annũ secus videtur. Sed respondetur ꝙ tale
36 arg.ã cõtrario sensu,non colligitur contra alia iura. iuxta gl.in c.j.
de æta.& quali.in vj.facit text.in l.conuenticula.C.de epis.& cle.
Vel secũdo dici potest ꝙ ibi consideratur ꝙ steterit in excõmuni-
catione per annum respectu pœnarum quæ grauiores ibi impo-
nuntur,videlicet quia infamis efficitur,& intestabilis,non autem
quo ad facultatem agendi,de qua inferius dicit in ver.nullus prę-
37 terea. Nam in tali ver.nõ habetur relatio ad præcedentia,† quia
absurdum & inconueniens resultaret,vt no.abb.per illum tex.in
c.ecclesia.l.ultimo. in vj.no.de elec.Et hoc videt̃ esse ibi de mente
literæ,quia primo ponuntur quædam pœnæ grauiores, quæ im-
ponuntur hæreticis excõmunicatis post annum,& tales pœnę lo
cũ habent vltra alias,quæ excõicatis simpliciter imponuntur, de
quibus dicit in ver.nullus præterea.¶ In ea.glo.ibi, præterea prin
cipalis persona,de hoc hodie est text.in cap.j.de iura.calum.in vj.
¶ In eadem gl.ibi,non credo illum compellendum. do.abb.post
38 alios sequitur glo.& contra Cald.concludit † ꝙ excõmunicatus,
qui conuenitur, non cogitur procuratorem constituere. Sed ta-
g men opi.Cal.verior[g] videtur pro qua arguit Are.col.fi.per tex.in
39 c.per tuas,de sen.excom.† vbi excõmunicatus nõ auditur in pro-
pria persona, prosequẽdo appellationẽ ab iniusta excõicatiõne,
nisi prius absoluatur. ergo multo minus non debet audiri in alia
40 causa,vbi se defendit,& excõicatio non impugnat̃.† Sed respon-
deri potest,ꝙ illa absolutio spãliter requiratur,qñ quis impugnat
excõicationẽ. Secus videtur in alia causa,vt abb.declarat in c.per
tuas.col.ij.in ver.sed cõtra hãc literam. & in c.fi.de excep.& ideo
pro opi.Gal.quã Imo.& Moder.sequuntur, melius facit iste text.
41 hic,dum dicit,debet,† quod importat necessitatem, vt per glo.in
cle.attendentes.in verbo,debeant.de sta.reg.& per Bar.in l.iij.C.
de pig.& quia cũ hic imponatur necessitas agendi per aliũ. ergo
42 nõ videtur † ꝙ ipse agere possit,sicut est contra, qñ alicui in pœnã
imponitur necessitas agendi per se, nõ põt procuratorẽ cõstitue-
re l.cum miles.vbi Bar.de alie.iu.mut.causa fac.quem text. Andr.
Sicu.hic adducit.Mod.r̃ndent, & dicunt ꝙ in casu d.l.cum miles,
nõ tollitur facultas cõstituendi procuratorem, sed solũ excludit
miles,vt ipse agere nõ possit virtute cessionis. Sed replicari põt ꝙ
immo sm̃ cõem intellectum Bar.& aliorũ ibi tollitur facultas cõ-
stituendi procuratorem.Et ad hoc illum tex.pro singulari allega-
43 uit Ro.in no.lxxxiij.no.casum mirabilem.† & facit tex.ibi, qui vti
tur verbo,oporteret,quod importat necessitatem, vt not.in l.j.in
prin.de iu.& iu.Et retenta opi.Cal.nõ obstant rationes abb.quia
non tollitur defensio, licet ipse comparere non possit, cum satis
defendatur per procuratorem l.fi.C.de procur.in c.cum olim.de
44 do.& contuma.† Non ob.ꝙ quis non cogatur procuratorem cõ
stituere d.c.quærelã, de procura.quia immo propter delictũ cõ-
pellitur l.Papinianus exuli.de mino.Non ob.ratio quam abb.ad-
ducit.de e.quia diuersitatẽ,ne pœna excõicationis inducat̃, quia
attenta hac ratione deberet posse agere excõicatus contra text.
45 hic.† Et hoc,quod dictũ est, sm̃ Cal.intelligitur qñ idoneus pro-
46 curator reperitur, † vt in simili not.Bart.in l.idem quæ.per illum
tex.ff.pro socio. & in loco insigni copia præsumit c.statutũ de re-
scrip.in vj.secus si idoneus nõ reperiatur,quia tũc excõicatus per-
sonaliter admitti debet. Et tali casu cõis opi.bene procedit, & in
ista conclusione in effectu resident omnes Moder.hic. Et ad hoc
etiam

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Possit.Plura addidi ad Bar.in d.l.si queramus. vbi vide.
b ¶Syl.Ald. Præiudicium.Imo tenetur facere quæ sunt in odium Deci.in c.cum inter col.ix.in prin.de excep.
c ¶Ald. Econtra. Vide Dec.in c.ij.in j.lectu.col.iiij.in prin.de constit.
d ¶Syl.Ald. Meretur. Idem in c.j.in j.lectu.col.xxj.eo.tit.
e ¶Ald. Excommunicationem.Adde Dec.in c.in pręsentia.col.ix.in prin.de prob.
f ¶Annum. Vide Dec.Tholo.ccclxvj.
g ¶[illegible]

etiam facit, quia tex. hic spāliter etiā loquit̃ de procuratore, vñ ab ista spāli declaratione iura, q̃ abb. adducit, q̃ loquuntur de defensione simpliciter, ꝑ istū tex. declarari debēt, qui magis spāliter loquit̃, ar. in regula, generi ꝑ spēm. de reg. iu. in vj. Et q̄a tolerat̃ reus excōicatus in iudicio ꝑꝑ necessitatē, vt cogat̃ soluere. Cum ergo hoc fieri possit mediāte procuratore, nō debet ipse ꝑsonalr̃ cōparere, ar. j. q. j. in c. quod pro necessitate. & est tex. hic, vt supradictū est.

47 ¶ Successiue ex his, q̃ abb. circa gl. dicit. Prima cōclo est, † ꝙ excōmunicatus cōuētus procuratorē cōstituere possit absq; periculo cōionis. Et si impediat̃ isto respectu, agere pōt vt impedimētū remoueat̃, vt dicit Vincē. hic, quē ēt sequit̃ Arch. iiij. q. j. ĩ summa. Et hoc idē no. Lap. alle. lv. quidā corā iudice, col. iij. ver. itē si excōmunicatus. & Do. in c. j. de rescrip. in vj. col. vj. vers. q̄ro an excōicatus.

48 ¶ † Secūdo abb. incidēter cōcludit ꝙ excōicatus nō pōt petere restitutionē,[a] vt per gl. in c. ex insinuatione, in verbo, canonicū, de procu. cū si. vt ꝑ eū hic. & late tradūt Mod. in c. dilectus. el. j. col. pe. de rescrip.

49 † Fallit in restitutione vxoris, vt ꝑ gl. in c. q̃m. in verbo, vxoris. xj. q. iij.

50 † Fit tñ ista restitutio officio iudicis, vt not. abb. post Ant. de But. in c. fi. de ordi. cog. & gl. expresse hoc dicit in d. c.

51 ¶ † Tertia cōclusio abb. est, ꝙ si excōicatus venit vt reus principaliter ad se defendēdū.[b] & petat reuocari missionē factā cōtra eū ꝑꝑ cōtumaciā, admittit̃. secus si petat principaliter tm̃ retractari, tanquā nō legitime factā, quia tunc actor videt̃, & ideo repellit̃. & idē abb. tradit in d. c ex insinuatione. in gl. in verbo, canonicū. de procu. Et fuit ista doctrina Bar. in l. de pupillo. §. fi. de ope. no. nun. circa quā late insistunt Mod. hic. Et in effectu difficultas videt̃ esse in primo casu, quō veniat tanquā reus, petendo reuocari tenutā. Nam s̃m Pau. de Ca. in d. l. de pupillo. §. qui remissionē, exemplificat̃ qñ data fuit tenuta ob contumaciā rei, & postea fit præceptū de sgombrando, id est, euacuando s̃m formā statuti Florentini. Si enim reus cōpareat, & ꝯdicat huic ꝑcepto, reus dicit̃, q̄a couenit̃ c. forus. §. reus, de verb. sign. & in ꝯñiam poterit ēt petere ꝙ tenuta reuocet̃. Et ad hoc bene facit text. in l. si pupillus. §. defendere.

52 de priuil. credit. † vbi qui petit tenutā reuocari, dicit̃ defendere.

53 Ad idē tex. in l. nō cogendū. §. si procuratori. de procur. † & ibi Ang. dicit ꝙ agēs stimulatus dicit̃ sustinere partes defensoris. ergo videt̃ hoc permissum excōicato c. cū inter. de exce. Sed rñderi pōt ꝙ hac rōne attēta, excōicat⁹ ēt principalr̃ deberet posse petere tenutā reuocari, q̄a vr̃ stimulat⁹, & tñ nō pōt, s̃m Bart. & Doct. & q̄a excōicatus nō pōt petere restitutionē vt. s. dictū est. ergo nō videt̃ ꝙ possit reuocationē tenute petere. Cōfirmat̃ hoc, q̄a cū semel tenuta data fuerit, citatio facta à principio habuit effectum suū, & ille ꝯ quē data fuit tenuta, nō vr̃ necessitat⁹, cū habeat annū ad illā reuocādā c. q̃m. §. in alijs. vt lit. nō cōtest. Nō tñ puto recedendū ab opi. Bart. videlicet. ꝙ excōicatus reuocationē tenute in ꝯñiam tenute petere possit. Et in ꝯñiam vr̃ petere, qñ excōicatus, ꝯ quē data fuit tenuta, iterū vlterius molestat̃, & defendendo se ab illo nouo grauamine poterit petere tenutā datam reuocari, q̄a hoc venit in ꝯñiam suę defensionis: q̄a rō, q̃ allegat̃ ad remouēdū nouū grauamē, ēt infert ꝙ tenuta reuocet̃. Et rōne cōnexitatis excōicatus hoc petere pōt. & hoc venit in ꝯñiam, q̄a hoc futurū grauamē remoueat̃. & ꝙ tenuta prius data reuocet̃, ab eodem fundamēto regulant̃, vt q̄a forte dicat̃ se impeditū iusto impedimēto, & cōtumacē nō fuisse. Et declarādo hoc mō, opi. Bar. vr̃ bñ procedere, quā Ang. Alex. & Mod. sequunt̃ in d. l. de pupillo. §. fi. Ant. de Bu. in c. cū inter. de excep. cū si. vt tradūt Mod. hic. & idem Ro. in cōs. ccxvij. res ista. & tradit Nell⁹ in tractatu bānito. in prima parte secūdi tp̄is q. lxiij. ¶ Et ad iura. s. alleg. q̃ ꝓbāt ꝙ ille, qui petit tenutā reuocari, dicat̃ se defendere, rñdet̃ ꝙ largo mō intelligunt̃, & nō hñt locū in excōicato, in quo defensio necessaria cōsiderat̃ c. cū inter de exc. Itē illa iura si bñ cōsiderent̃ ꝑsertim tex. in d. l. si pupillus. §. defendere. vñr loqui respectu cāæ principalis, ad cuius defensionē reus se offert, qñ petit tenutā reuocari, non aūt respectu tenute q̃ reuocari petit̃.

54 ¶ † In fi. gl. Glo. cōcludit ꝙ excōmunicat⁹ nō pōt actorē recōuenire, sed excipere, & appellare potest.[c] De recōuētione est tex. in c. cū inter. allegato in gl. quod declarat̃ vt ꝑ abb. ibi col. pe. De exceptione dicēdū est vt abb. tradit in c. ij. de excep. Et de appellōne habet̃ i c. significauerūt. de exce.

55 ¶ Successiue dū abb. opponit de c. post cessionē. de prob. notādū est ꝙ nō oīs qui ꝑcuratorē pōt cōstituere, † pōt ipse ꝑcurator cōstitui, & idē ecōtra, q̄a nō q̄libet, qui cōstitui pōt, aliū pōt cōstituere c. q̃ gñaliter. §. j. de ꝑcu. in vj. Et dū abb. rōne adducit, q̄a officiū ꝑcuratoris volūtariū est, sentit ꝙ secus esset in tutore, q̄a officiū ei⁹ est necessariū, de quo no. Bal. in d. c. cū inter. in fi. & in l. j. C. de

56 iur. & fac. ignor. † vbi tñ cōcludit idē esse in tutore, vt excōicatus tale officiū habere nō possit. Et quod abb. dicit circa intellectū d. c. post cessionē, ꝓcedit retēto cōi intellectu, de quo videndū est vt dixi in d. c. post cessionem. ¶ ~~Secūdo ex dicto Inno quod abb. hic~~

57 refert, notādū est, † ꝙ excōicatus eo casu quo pōt esse in iudicio, ēt pōt ꝑcuratorē cōstituere.[d] Quod ēt sequit̃ Car. in cōsi. xlvj. vr̃ ꝙ

58 Lucretia, in fi. & est rl̃a gñalis, † ꝙ eo casu, quo q̃s pōt esse in iudicio, ꝑcuratorē ēt pōt cōstituere, vt no. Inno. in c. edoceri, de rescri.

59 † Et de executore no. Bald. in l. id, quod pauperibus. C. de epis. &

60 cle. in vj. q. † Et de filiofa. no. Bal. per illū tex. in l. filiusfa. in prin. de ꝑcu. ad idē tex. in c. fi. in prin. vbi Do. de iu. i vj. & in c. ex parte, vbi Ant. de Bu. de resti. spol. & in l. seruū quoq;. in prin. de procu. quē allegauit Ro. in l. si ex legati cā. de ver. ob. & est gl. in cle. si religiosus, in verbo, cōstituere. de ꝑcur. & facit rl̃a, pōt q̃s, de re. iu. in vj.

61 Et ista cōclo ꝓcedit in eo, qui pōt agere noīe ꝓprio. † Secus si nomine alieno, ꝓut est ꝯiuncta ꝑsona, q̃ licet agere possit, nō tñ pōt ꝑcuratorē cōstituere. vt not. cōcludit Rot. in xxxiiij. decis. de ꝑcu. in antiquis. & Mod. simplr̃ sequunt̃ in c. cū I. & A. de re iud. Sed ꝯ

62 illā decisionē vr̃ tex. in c. accedēs. de ꝑcu. in fi. † vbi pr̄ in cā matrimoniali tanq̄ cōiunctus pro filia in cā mr̃imoniali, ꝑcuratorē cōstituit. Sed dici pōt ꝙ fit casus spālis in pr̄e pro filia in cā mr̃imoniali, ꝓut loquit̃, alˀs

63 nō vr̃ ꝙ cōiunctus possit. vt Rota dicit. Et cōfirmat̃, † q̄a procura-

64 tor qui habet mādatū nō pōt † añ li. cōtest. ꝑcuratorē ꝯstituere l.

65 ꝙ quis. C. de proc. & tutor similiter nō pōt l. neq;. C. eo. ti. † Sed li. ꝯte. bñ vr̃ ꝙ cōiunct⁹ possit a d similitudinē ꝑcuratoris. & ita tenet Spe. in ti. de ꝑcu. §. rōne cōstituētis. ver. q̄d si canonicus. & sequit̃ Ro. in cōs. ccxlj. spectabiles dñi. col. iij. Alex. in l. ꝙ q̃s. C. de proc. & ita decisio Rote declarat̃. ¶ Tertio abb. cōcludit ꝙ dispositio c. per tuas. ēt locū habet, qñ q̃s litigat ꝑ ꝑcuratorē, vt priusquā audiat̃ debeat absolutionē petere, ꝯ Ant. de Bu. hic, q̄a s̃m eū eadē rōne dicat̃ cōtemnere excōicationē. And. Sic. hic rñdet ꝙ isto casu non videt̃ cōtemnere, ex quo litigat ꝑ ꝑcuratorē. & sic noluit se ingerere cōioni hoīum ꝑꝑ reuerētiā excōicationis. Sed replicari pōt ꝙ cū iura velint ꝙ absolutio petatur, satis videt̃ cōtemnere, si hoc nō facit. nisi dicat̃ ꝙ iura nō loquunt̃, qñ litigat̃ per procuratorē. Mod. ēt hic arguunt ꝯ abb. quia si absolueret̃ excōicatus qñ procuratorē cōstituit ad se defendēdū, nihil operarent̃ iura, q̃ dicūt ꝙ excōicato dat̃ defensio. Sed facile rñdet̃ ꝙ nos loquimur solū in terminis c. per tuas. de sen. excō. vbi absolutio requirit̃, qñ excōmunicatio iniusta dicit̃. secus est in alijs casibus, in quibus absolutio nō est necessaria. & tūc hñt locū iura, quæ de defensione loquunt̃. Vnde finaliter mihi placet opi. abb. Primo per tex. quē ipse adducit in c. cū cōtingat. de off. dele. dū ibi dicit̃ ꝙ absolutio peti debet, quia in omnē euentū necessaria est; nā ratio ista ēt vr̃ militare, qñ litigat ꝑ ꝑcuratorē. ¶ Secūdo pro opi. abb. in simili bñ

66 facit tex. in l. honori. ff. de obse. † vbi reuerētia, q̃ debet̃ patrono ꝑ libertū, ēt locū habet, qñ libertus litigat ꝑ procuratorē. ergo pariter vr̃ ꝙ reuerētia, q̃ considerat̃ qñ excōicatus ipse agit, ne videat̃ cōtemnere excōicationē, ēt vr̃ procedere, qñ litigat per procuratorē. ¶ Tertio, & vltimo facit text. in c. mulieres. de sen. excō. in fi. vbi probat̃ ꝙ respectu excōicationis proprie, & vere facere dicit̃, qui ꝑ aliū facit. ergo vr̃ idē dicēdū respectu absolutionis, vt proprie dicat̃ agere, qui agit ꝑ procuratorē, & iō videt̃ ꝙ debeat abso

67 lutionē petere, sicut si ipse ageret. † An aūt in ꝑcuratore, qui cōparet pro defensione excōicati, requirat̃ spāle mandatū. abb. post alios cōcludit ꝙ nō, sed ꝙ sufficiat gñale mandatū ad agendū, & defendēdū. Et ita cōiter Doc. tenent. Et idē est, si datus esset simpliciter procurator. nā intelligit̃ datur ad agendū, & defendēdū, quia aliter nō esset procurator idoneus ad agendū, nisi ēt posset defendere l. seruū quoq;. §. ait ꝑtor. ff. de procu. & ita no. Bar. dicit in l. quod dr̄. §. fi. ff. de tut. ¶ Et vlterius cōsiderādū est in ista q̄one quia ēt si dicat̃ expresse ad agēdū, & defendendū, prout Doc. loquunt̃, videt̃ ꝙ nō sufficiat tale mandatū, vt excōicatū defendere possit, quia illa verba, ad defendendū, restringunt̃ quatenus necessaria est defensio in cōsequentiā agēdi, quia aliter, vt dictū est, ꝑcurator ad agēdū simpliciter nō esset idoneus. Et hoc in simili. no. Bar. in l. ij. §. creditū. si certū pet. de procuratore ad recipiēdū,

68 & cōfitendum. † Nam verbū illud, confitendum, restringitur ad confessionē de receptis. sed hoc in casu nostro nō videt̃ verificari posse, quia cū excōicatus agere nō possit, nec per se, nec ꝑ procuratorē, vt hic, illa defensio in consequentiā agendi nō pōt cōsiderari, & tale mandatū, quod intelligit̃ de defensione in consequentiā, vt dictū est, cum stricte debeant interpretari, vt no. Bart. in d. l. quod dicit̃, nō debet extendi ad defensionē, quæ principaliter cō

69 siderat̃ in excōmunicato. † Et ideo necessariū est, ꝙ in tali mandato dicatur,

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Restitutionem. Etiam si in actu extraiudiciali sit grauatus. Deci. in c. cum inter. col. vj. in fi. de exceptio.

b ¶ Ald. Defendendum. Idem Deci. in c. cum inter. col. vij. de arbi.

c ¶ Potest. Declara hoc vt per Deci. in c. cum inter. j. de excep. col. xj. in fi. ver. vnum.

d ¶ Syl. Ald. Constituere. Idem Dec. quãuis nō ita plenę. in c. edoceri. col. fi. de iudi.

to dicatur, ad agendum,& defendendũ principaliter, & in cõsequentiam,& tunc tale mandatũ sufficiens videtur, nisi ageretur de causa defensionis,quæ de sui natura speciale mandatũ postu-
70 laret.iuxta c.qui ad agendum,de procura.in vj.† Et casu,quo speciale mandatũ requiratur, satis videtur esse speciale per clausulã illã ꝙ possit omnia, quæ dñs potest,vt abb.hic cõcludit post alios, quos refert, & idem Bar.in l.si procurator.C.de proc.Bal.in l.j.circa fin.C.de bo.ma.& Do.in c.qui ad agendum.§.fi.de procu.in vj. & est text.quem Ange.ibi ponderauit ad hoc in §.ad hæc prohibemus.in fi.in auc.de colla.& not.Alex.in d.l.si procu.in princ.C. de procu.vbi comprobat dictum Archid.in d.c.j.de rescrip.in vj. quod abb.hic refert.& idem Sozi.sequitur in consi.xciiij.visis his,
71 col.fi.¶† Subsequenter quæritur, si excõmunicatus incipit agere,& non repellitur, si postea ipse desistere velit, an possit cõpelli ad prosequendũ . iuxta auc.qui semel.C.quomodo, & qñ iud. abb.concludit ꝙ sic,ꝙ compellatur ad instantiam rei.& fuit dictũ Inno.quod abb.refert in c.exceptione, de excep.& hoc sequunt Bald.& Ange.in l.nulla.ff.de legi.& idem Ioan.de Ana.in c.dura. col.iij.ver.quid aũt. de cri.fal.& ad hoc facit gl.quàm ibi no.Ant. de But.in c.significauit.de offi.ordi.dicens,ꝙ ille, qui necessitatur
72 agere dicit̃ reus.† Et ista conclusio procedit, nisi iudex ex officio ipsum excõicatũ repellat,quod facere potest, nõ obstante ꝙ reus cõtradicat,vt not.abb.cõcludit in d.c.exceptionem.in fi.Ista enim facultas iudici cõcedit̃ propter publicam vtilitatem d.c.exceptionem. in fi.& ideo nõ attendit̃ ꝙ reus cõtradicat, & idẽ tenet Do.
73 in c.j.§.fi.per illum text.de excep.in vj.vbi inquit † ꝙ iudex,etiam parte cõtradicente,& inuita,debet excõicatum repellere, per illum text.vbi iudici hoc præcipit, si tamẽ iudex excõicatũ non repellit,ad instantiã rei excõicatus cogit̃ prosequi litem, & valebit
74 processus,sicut valet qñ nõ opponit̃,vt.j.videbimus. ¶† Quid aute si excõicatus agere velit cõtra creditorẽ suum illum diffamantẽ.[a] abb.cõcludit ꝙ nõ possit, post Ant.de But.hic. & ista cõclusio
75 clara videt̃ de iure,† quia licet excõicatus debitor dicatur, tamẽ ex quo ipse nõ lacessitus ad iudicium prius prouocauit, actor reputatur,vt no.Bar.in simili per illũ tex.in l.libertus.de in ius vo.& ibi Pau.de Cast.in terminis hoc dicit. & facit text.in l.in tribus.de iudi.& quia ipse excõicatus nõ stimulat̃.ergo nõ agitur de defensione eius saltẽ necessaria, prout in excõicato requiritur c.cũ inter. de excep.Et per hoc respondetur ad ea, quæ dicit io.de Ana. qui tenet cõtrariũ in d.c.dura.col.ij.de cri.fal.Nam licet aliqualiter videat̃ stimulatus ab infamia, & sic agatur de defensione,talis defensio non est necessaria, prout cõsiderat̃ in excõmunicato.
76 ¶† Successiue quærit̃ an teneat iudicium si excõicato agenti nõ opponatur.abb.cõcludit ꝙ sic,& ita cõiter Doc.tenent per tex.in c.j.in §.si vero.de exce.in vj.ibi,his, quæ ꝓcesserunt, nihilominus in suo robore duraturis.Solus And.Sic.hic tenet cõtrariũ, dicens
77 † ꝙ illa verba, in suo robore,non trahunt nouum robur l.fin.vbi Ang.C.de temp.app.l.omnes.C.de ꝓscri.xxx.ann.Et ad hoc facit
78 text.in c.j.§.de pac.† ibi, suã obtineant firmitatẽ, prout illũ Sal.inducit in l.legẽ.C.de pac.in vij.q.Sed breuiter ad ista respondet̃,ꝙ in d.c.j.sunt alia verba ex quibus colligit̃ validitas processus. nã in d.ver.si vero dicit̃,actor in sequentibus excludatur. ergo videt̃ ꝙ præcedentia valeant, & in d.c.j.ver.sed si post rem, dicitur ꝙ si opponat̃ post rẽ iudicatã executio impedit̃.sed sñia, quæ ꝓcessit, nõ minus robur debitũ obtinebit.Ex quibus verbis manifeste patet ꝙ processus prius agitatus valet. & ita ẽt dicũt Mod.in c.exceptionẽ.j.de excep.Et post oppositã exceptionẽ processus non valet,quia ita expresse dicit̃ ibi, ꝙ actor in sequentibus excludatur. Aliàs vero prohibitio cõis nõ redderet actũ in ꝑriũ nullũ. vt not. Car.in c.perpendimus.in xxxv.q.de sen.exc.& abb.in c.si vere. de sen.excõ.Et vt supradictũ fuit,prædicta locũ habent in excõicato.
79 secus aũt est in † suspenso,vel interdicto, quia agere nõ prohibet̃ cũ sibi cõicatio prohibita nõ sit,vt ab.hic cõcludit. & idẽ abb.post Inno.in c.venerabilis. de sen.exc.Anto.de But.in c.ad apostolicę. de exce.& abb.ibi,qui hoc limitat,nisi vellet agere pro beneficio,
80 à quo esset suspensus. ¶† Quid autem in periuro, an ipse agere possit?[b] abb.concludit ꝙ sic, post Anto.de But.hic in fin.& idem Ant.de But.& abb.in iiij.not.in c.dilecti. de exce.cũ si.vt tradunt
81 Mod.ibi.† Et hoc intelligitur nisi agere velit in causa, in qua fuit periurus, quia nõ põt l.si quis maior.C.de transac.Et hoc pro singulari Ro.tradit in sing.cccxcj.Tu sai.in fi.& no. Alex.in cõsi.xvij. ponderatis.col.j.lib.iij.& idẽ Alexan.in cõsi.lxxvj.visis.col.iij.li.v. & ex supradictis absoluta sunt oĩa q per abb.tradunt. ¶ Vlterius aliqua notãda sunt,& primo ꝙ regula,quæ ponit̃ hic, vt excõmu-
82 nicatus repellat̃ à iudicio,ẽt habet locũ,† licet reus,qui conuenit̃, & ipse excõicatus sit maiori excõmunicatione,[c] vt Bal.hic cõcludit col.pe.ver.quæro quid si ambo.& idẽ tenet Bal.in l.si creditoribus.C.de cõmuni.ser.pig.da.ma.& idẽ Bar.in l.seruos. de accu. & est gl.quã doc.cõmuniter sequuntur in c.à nobis.de exce.quia generaliter iura dicunt ꝙ excõmunicatis defensio non negatur. Et ad tex.ibi,qui videt̃ sentire cõtrariũ,ſm gl.& Doct.subauditur dictio maxime. Sed ista cõclusio prima facie vr̃ dubitabilis, quia videt̃ cõtra manifestã rationẽ literę d.c.à nobis.Et magna est diuinatio ꝙ subdatur dictio,maxime. Non ob.ꝙ excõmunicato cõcedatur defensio,quia hoc nõ videt̃ habere locũ, si ipse reus pariter excõmunicatus sit,vt est tex.in d.c.à nobis. & facit tex.in c.cũ ecclesiasticę. de exce.vbi pluralis in beneficijs pluralem nõ repel-
83 lit,† & quod abb.ibi dicit.† Sed tñ à cõmuni opinione nõ est re-
84 cedendũ,quia in pari causa melior est cõditio possidentis,& rei l. si seruũ.§.sequitur.de ver.ob.l.apud Celsum.§.Marcellus.de exc. do.Vnde cũ vterq; excõmunicatus sit,causa rei fauorabilior vide-
85 tur.† Et quia ſm cõmunẽ opi.excõicatus prohibet̃ cõmunicare
d cũ alio excõicato.[d] vt abb.cõcludit.in c.nulli.de sen.exc.in c.illud. de cle.exc.mi.& in c.ex parte A.de test.Et gl.quę cõtrariũ dicit in c.de voto.xxvij.q.j.in verbo,Christianæ.cõiter reprobat̃ Non.ob. tex.in d.c.à nobis.quia responderi põt ꝙ ibi in text.allegat̃ ratio, quæ magis specialiter respiciebat casum ꝓpositum,ſm cõtingentiam facti,quia nõ erãt in pari gradu excõmunicationis.Sed dato ꝙ fuissent,hoc ibi nõ determinatur.idẽ tñ fuisset, per supradicta. Et pro ista cõclusione videt̃ tex.in c.dilecti.de exce.vbi ille,q literas impetrauit erat excõicatus, & agebat, oppositum fuit sibi de excõicatione.replicatur, illos opponentes exceptionẽ etiã excõmunicatos esse,dicit̃ ibi ꝙ talis replicatio nõ admittit̃, quia illi se
86 defendebãt.¶† Secundo notandũ est,ꝙ ista exceptio excõmunicationis opponi põt etiã à tertio,cuius non interest,qa agitur de interesse publico.ita Card.no.dicit in c.exceptionem. in vj.q.de exce.Et hoc ꝓ Mod.hic cõprobatur pluribus rationibus, & in c. nõnulli.§.j.col.fi.de res.Quibus addo text.no.in c.cum parati. de
78 app.Et ibi Imo.per illũ tex.cõcludit † ꝙ tertius,de cuius interesse nõ agitur,admittat̃ in casibus, in quibus iudex ex officio supple-
88 re debet. & de hoc dixi ibi.¶† Tertio, & vltimo no.ꝙ excõicatus repelli põt agẽdo,etiã ab eo, q iurauit exceptionẽ excõicationis non opponere,quia iuramentũ tanquã illicitũ non tenet, vt no. Do.post.Io.An.in c.j.i prin.circa fi.de exce.in vj.Et hoc, ſm Peru. ibi procedit in iudicio. secus si extra iudiciũ petatur ab excõmunicato debitum à debitore,qui promisit soluere intra certum terminum cũ iuramento,quia in termino soluere tenetur, non obstante excõicatione creditoris,vt tenet Inno.in c.veritatis,de dol.
e & cõtu.& hoc verũ est tenendo illã opi.Inno.[e] Sed cõtrariũ tenet
89 Bal.hic col.ij.ver.quæruntur. dicens † ꝙ si iuraui soluere creditori, intra certum terminum non teneor soluere creditori. si excõmunicatus sit,per tex.in c.j.§.j.in titu.hic finitur lex, deinde incip.
90 consti.regni.† vbi vasallus non tenetur seruire dño excõmunicato. & idẽ tenet gl.xv.q.vj.in c.nos sanctorum abb.in d.c.veritatis. & in c.inter alia.de sen.excõmuni.in fi.cũ si.vt tradunt Mod.ibi.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Diffamantem. Idem Deci.in c.cum inter.col.iiij.in fi.de excep.
b ¶Syl.Ald. Possit.Idem Deci.in c.dilecti.in iij.no.de exce.
c ¶Syl.Ald. Excommunicatione. Vide Deci.in c.ij.col.iij.de excep.in fi.
d ¶Syl.Ald. Excommunicato.Vide eundem in c.ij.in ij.not.de excep.
e ¶Innocen.Et hæc opinio Inno.verior est, quidquid dicat Dec.

SVMMARIVM.

1 *Dedignari,hoc verbum,aptatur etiam ad ea, quæ de necessitate fieri debent.*
2 *Leges non dedignantur sacros canones imitari.*
3 *Leges in foro seculari,canones in ecclesiastico seruandi sunt.*
4 *Pater tenetur filium spurium alere in terris ecclesiæ,& an in terris imperij.*
5 *Alimenta spurio relinqui possunt.*
6 *Alimenta à spurio an peti debeant coram iudice ecclesiastico.*
7 *Doctor antiquior est præferendus.*
8 *Antiquior in prælationibus intelligitur gradu non ætate.*
9 *Temporis prærogatiua potius est nobilitate & diuitijs.*
10 *Licentiatus prius debet præferri,licet posterior sit in doctoratu,num.11.*
12 *Doctor artium qui postea fit doctor medicinæ,præfertur ei, qui medio tempore vtrunque gradum assecutus est.*
13 *Meritum non tribuit dignitatem.*
14 *Licentiatus dicitur habere dignitatem secundum administrationem.*
15 *Dignitatẽ sine administratione obtinens,si postea administrationem consequatur,præfertur ei, qui medio tempore habuit dignitatem cũ administratione.*
16 *Principium attenditur, quando finis habet relationem & necessariam consequentiam ad principium.*
17 *Doctor restitutus ad collegium non recuperat priorem locum in præiudicium eorum qui medio tempore sunt doctorati.*
18 *Restitutio quæ de iure speciali impetratur,non est in consideratione.*
19 *Doctor qui habuit gradum à Papa vel Imperatore an præferatur priori in tempore & quid à comite palatino habente auctoritatem ab eo, nume.22. Intellige quando cum examine rigoroso, num.20.*
21 *Princeps supremus solo verbo creare potest doctorem.*

1 CLerici. ¶† In tex. ibi, non dedignanĩ. iſtud verbum etiam adaptatur ad illud, quod de neceſſitate fieri debet, vt patet in caſu, in quo loquitur Imperator originaliter in auct. vt cleri. ap. prop. epiſ. §. pen. & ad hoc facit text. in c. eã te. in fi. de reſcrip. ibi dedignari non debes, &c. 2 & in l. Papinianus. C. de ſen. ¶† Primo nota ꝙ leges nõ dedignãtur ſacros canones imitari. ad idem tex. in cap. j. de oper. no. nun. cum ſimi. allegatis in glo. & hoc intelligitur in materia pertinente ad eccleſiam. ſecus eſſet in materia indifferenti, quia leges in 3 foro ſeculari, † & canones in foro eccleſiaſtico, attendi debent, vt abb. hic concludit. & idem abb. in c. j. de oper. no. nunci. & eſt glo. ordinaria in regula, poſſeſſor. de reg. iu. in vj. & in c. ij. de arbi. in vj. & no. Bart. in l. priuilegia. C. de ſac. ſan. ec. Cal. in conſi. xviij. in tit. de conſti. Pau. de Caſt. in conſi. lxv. viſis & conſideratis. Do. in cap. licet mulieres. in pen. no. de iureiur. in vj. Alexan. in conſi. clxvj. viſo proceſſu. libr. ij. & Areti. in conſil. xlviij. reuocatur in dubium. & tradunt Mod. vbi aliqua ex prædictis adducunt, in cap. eccleſia S. Mariæ. in vj. car. ſ. de conſtitutio. & ibi inter alia ex hoc infe-4 runt, quòd in terris eccleſiæ, † vbi ſeruantur canones, pater debet filium ſpurium alere.[a] prout diſponitur in cap. cum haberet. de eo, qui duxit in matrimonium quàm pol. per adulte. Sed in terris Imperij debent leges ſeruari, quæ contrarium diſponunt. auct. ex complexu. C. de inceſt. nup. & ad hoc ſimpliciter allegant Imol.[b] in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. col. x. ff. ad Treb. & addatis quòd idem Alexan. ſequitur in l. j. in iij. car. ff. ſol. matr. vbi allegat Imo. ſimpliciter in loco præallegato. & reperio quòd idem tenet Imo. in l. Lucius. §. in teſtamento. circa fin. in verſi. aduerte tamẽ. de leg. j. ¶ Sed tamen in hoc breuiter communis opinio videtur in contrarium, & ita expreſſe abb. tenet in d. cap. cum haberet. dicens quòd illa æquitas etiam debet ſeruari in terris Imperij, & in foro ſeculari. & hoc idem abb. dicit in conſil. cxv. incip. punctus quæſtionis talis eſt. libr. ij. & in conſi. l. videtur primo. eo. libr. ij. & videtur tenere Are. in conſi. xlviij. reuocatur in dubium. & idem etiam voluit Ang. de Are. inſti. de iu. natu. in princ. ad fi. & in trac. de teſt. in verbo item reliquit filio ſpurio. in fin. & in §. legari. in fi. inſti. de leg. & idem Ange. Areti. in conſi. incip. quo ad primum. in ver. iij. aduertendum eſt, & Nico. de Vbaldis, idem ſequitur in tract. de ſucceſ. ab inteſt. in vij. car. ver. ſequitur quarta ſpecies fi-5 liorum. † Et hoc videtur ſentire Bart. in d. auc. ex complexu. dum 6 tenet quòd alimenta ſpurio relinqui poſſint. † Et debent peti talia alimenta coram eccleſiaſtico,[c] vt not. concludit Areti. in d. conſil. xlviij. licet alij contrarium conſuluerint, vt refert do. Ioan. Bap. de ſ. Seue. in l. frater à fratre. in xix. q. ff. de conditio. indebi. ¶ Secundo Abb. in ij. not. infert per text. ad præcedentia doctorum. Et quia de his quotidie dubitare contingit, inſiſtam, ſubordinando plura dicta doctorum, qui vario modo loquuntur, & 7 declarando aliter, quàm hactenus dictum ſit. ¶† Sit ergo regula, & concluſio, quòd antiquior doctor debet præferri, ſecundum glo. in l. cum quid. ff. ſi cert. pet. facit text. in l. j. ff. de albo ſcri. 8 & in l. j. C. de conſu. libr. xij. & in cap. ſtatuimus. lxj. diſt. † Et antiquior intelligitur non ætate, ſed gradu, & dignitate, vt dicit gl. not. in cap. fin. de conſue. in vj in ver. antiquiores. & Domi. ibi. & 9 facit tex. in c. ſtatuimus. de maio. & obe. ¶† Et iſta concluſio procedit, etiã ſi poſterior ſit ditior, vel nobilior, quia iſte qualitates nõ tollunt prærogatiuam temporis, vt not. voluit Innoc. in d. c. ſtatuimus. ſed conſideratur data paritate in tempore, vt not. Barto. in l. j. ff. de obſeq. & Bald. in l. nemini. C. de aduoca. diuer. iudi. in fin. 10 ¶† Secundo ampliatur iſta concluſio, vt habeat locum in eo, qui prius ad doctoratum licentiatus ſit, quia antiquior reputatur. 11 † Vnde qui primo licentiam habuit recipiendi, doctorato præponitur, licet ipſe poſteriori tempore doctor efficiatur, quia tempus licentiæ attenditur, vt no. decidit Ang. de Aret. in §. quædam. col. vj. inſti. de acti. vbi allegat tex. in d. l. j. C. de conſu. Sed ille tex. nõ multũ facit, quia ibi prius adeptus fuit dignitatem cõſulatus, vnde non mirum ſi præponitur, quia prius reperitur dignitatem habuiſſe. Sed in qõne iſta prius tantũ licentiam habuit doctorandi, & ex licentia ſimplici dignitas non tribuitur, & ideo tex. ille in d. l. j. melius facit ad ſimilẽ q. in qua aliàs conſului Piſis[d] in fauorẽ magiſtri Stephani Medio. cõtra magiſtrum Perleonem, videlicet 12 † ꝙ doctor artiũ, qui poſtea doctor medicine efficiĩ præferaĩ illi, qui medio tẽpore vtrunq; gradũ artiũ & medicine cõſequiĩ,[e] q̃a prius habuit dignitatẽ, put de cõſulatu dr̃ in d. l. j. Mod.[f] tamẽ hoc etiam in licentiato ſimpliciter ſequuntur opi. Ang. in d. §. quædã, quàm etiam nouiſſime approbant Mod. ſen.[g] in l. cum quid. ff. ſi cert. pet. duplici ratione. Prima eſt ponderando ratione allegatur in d. l. j. in fi. C. de conſu. dum ibi dicitur ꝙ ille præponiĩ, qui prius fuit

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Alere. Vide multa quæ addidi in c. eccleſia S. Mariæ. col. xiiij. ver. ij. caſu. ſ. de conſtit. vbi ipſe late tangit hanc quæſtionem. & vide quæ ſcripſi aliàs in cauſa domini Fabritij de Sora.

b ¶Imo. Idem Bal. in d. c. auc. ex complexu. Sed idem Bald. conſi. cclviij. lib. j. excipit caſum neceſſitatis. Phil. Deci. conſi. cccccclxxvj. tamen ſimpliciter excepta eſt ſententia Canonis. Alex. conſi. lxxiiij. lib. ij. cõſi. clviij. nu. 3. lib. vij. Io. Lup. in repe. c. per veſtras. de dona. inter vir. & vxo. Pau. conſi. v. lib. j. Ant. Corſe. in ſingu. ver. ſpurius. Guido Papæ conſi. cxv. Iaſ. conſi. xxvj. lib j.

c ¶[illegible].

d ¶Piſis. Iſtud idem conſilium citat Deci. in l. cum quid. nu. 7. in tit. ſi cer. pet. nec tamen inuenitur in impreſſis.

e ¶Hier. Gig. Conſequitur. Hoc idem dicit ipſe Deci. in l. cum quid. ff. ſi cer. pet. ſed fortaſſe iſta ſua opinio nõ eſt vſquequaq; tuta. quia cõmuniter Doctor. tam hic, q̃ in d. l cum quid. volunt ꝙ doctor habens duplicẽ gradum pręferatur habenti vnum gradum tantùm. & prærogatiuam temporis, rationẽ aſſignant, quia duo vincula magis ſtringunt q̃ vnum c. j. de treug. & pa. Si igitur ſtatim ꝙ quis eſt doctoratus. puta in vtroq; iure, acquirit ſibi ius præcedendi doctoratũ prius in vno gradu tantũ non video quare doctoratus in vno gradu prius ſi alterum gradum conſequatur, iſti habenti duos gradus medio tempore præferatur. cui iam ius prælationis acquiſitũ erat, & propterea deciſio Decij contra magiſtrum Perleonem videtur dubitabilis. Hæc dixerim ſalua reuerentia tanti viri, cui ob ſingularem doctrinam ſuam plurimum debeo.

f ¶Moder. Scilicet Fely. hic. & ſupra de maiori. & obedien. in rub.

g ¶Senen. Scilicet Barth. Sozi. qui idem latius probat in conſi. lxx. vtrum primo licentiatus. lib. iiij. per rationes cõcludentes, quãuis Alciat. in tract. de pręſump. reg. j. præſump. xlv. nu. 7. vbi cõtrariã opinionẽ Iaſ. in d. l. cum quid. ſequitur. dicat rationes. Soz. nõ multum ſtringentes, & male. & ſic opi. Ang. Areti. crebrior, & verior eſt. Confirmo, [illegible] Sed opi. Iaſ. & Alcia. pro qua facit Ro. cõſi. cccxxxiij. Iaſ. cõſ. cxcij. in fi. lib. ij. pcederet in eo, q licentiã redemiſſet ante ſcientiã & meritũ, vt plerunq; indocti p pecuniã promouentur.

fuit consul, quia prius meruit patritiatũ. Nam ista ratio videt̃ habere locũ in casu proposito, quia prius meruit doctoratũ, & per licentiã declarat̃.ergo ex tali licẽtia ꝑferri debet.Sed ratio ista euitari pôt,13 † quia meritum nõ tribuit dignitatẽ, vt cõcludit Card.in cle.ij.in ij.q.de magi.In casu vero d.l.j.meritum declaratur per dignitatẽ consulatus,vt ibi dicit̃. vnde præfert̃ virtute dignitatis, & nõ propter meritũ simpliciter.Præterea,illa verba, qui meruit patritiatũ,vt habet̃ in d.l.j.referuntur ad illũ,qui fuit prius patritius. vt ibi patet.vnde ille tex.nihil facit,quia in effectu illa verba intelliguntur pro illo,qui prius fuit patritius, & meritũ cõsideratur ibi simul cũ dignitate. Secũda ratio inducit̃, quia ſm Bal.in l.qui indignus.ff.de senato.14 † licentiatus dicit̃ habere dignitatem sine administratione,15 † & per doctoratum sola administratio acquiritur, vnde succedit ꝙ iste, qui prius habuit dignitatem sine administratione,si postea administrationem consequatur,præfertur illi, qui medio tẽpore habuit dignitatem cum administratione,vt est tex. in l.ij.C.vt dig.ord.ser.li.xij.Sed huic rõni etiã rñdet̃, negando illud quod Bal.dicit, quia nõ est verũ ꝙ per licentiã dignitas tribuatur,vt.s.dixi.nec Bald.videt̃ firmare hoc, sed ita dicit arguendo in qõne in qua postea cõtrarium tenet.¶ Pro dicto Ang.de Are.alia ratio induci pôt. Nam doctoratus qui post modũ sequit̃ licentiã, habet relationẽ ad licentiã.examẽ.n.videt̃ principiũ, per ea quæ hñr in l.magistros.C.de profes.& medi.lib.x.16 † Sed qñ finis habet relationẽ,& necessariam ꝓnam ad principiũ, principium attenditur l.iij.§.Scio.ff.de mino.vnde doctoratus, qui sequitur, virtualiter trahit̃ ad tẽpus licentiæ,& sic prius doctoratus videt̃, ad quod bñ facit quod no.Bal.in l.qui indignus. circa fi.ff.de sena.vbi pluribus rõnibus probat ꝙ licentiatus in vno loco, non pôt in alio loco doctoratũ accipere, ex quo dat̃ intelligi ꝙ doctoratus refertur ad licentiã ꝓcedentẽ.¶ Sed huic rationi etiã videt̃ posse responderi ꝙ ista translatio, vt videat̃ doctoratus tẽpore licentiæ, nõ attendit̃ in præiudiciũ tertij,qui interim medio tẽpore doctor efficitur, ex eo quod in simili tradit Bart.in l.ij.ff.de accu.17 † vbi inquit ꝙ doctor restitutus ad collegiũ, nõ recuperat priorẽ locum in præiudicium eorũ,qui medio tempore doctorati sunt.Et ita patet ex prædictis,ꝙ decisio Ang.in d.§.quædã.nõ videt̃ probari iure,& in cõtrariũ in terminis est decisio antiqui doctoris Simonis Brixiani Mediola.in proe.cle.quia,secundum eum,nõ cõsideratur principium,sed finis, & perfectio actus inspicit̃.arg.l.si quis à multis.ff. de noxa.¶ Postremo tamẽ quia dictũ Ang.approbatur per posteriores,& idẽ tenet Maria.in c.quanto.de mag.cogitabam ꝙ non obstantibus supradictis videt̃ bene probari in d.l.j.de consul.si bene,& recte cõsideret̃, quia ibi licet cõsul prius haberet dignitatẽ, tñ illa dignitas nõ erat in cõsideratione respectu dignitatis patritiatus alterius,sed prior cõsul ibi præponit̃ propter patritiatũ postea acquisitũ.& illa cõiunctio patritiatus posterioris cũ anteriori cõsulatu,facit illũ præferri,& ista ratio vtiq; videt̃ in casu isto procedere,quia licentia,quæ præcessit,cõiuncta cũ doctoratu postea secuto,debet operari ꝙ iste præferat̃. Et ad hoc etiã bene facit ratio quã.s.induxi,ꝙ doctoratus habet necessariã ꝓntiã, & relationem ad licentiã,quæ ꝓcessit. & ideo principiũ attenditur d.l.iij.§. Scio.ff.de mino.Et ista ratio procedit ſm regulas iuris cõis.Et per hoc nõ ob.dictũ Bar.quod.s.allegaui in cõtrariũ,in d.l.ij.de decu.18 † quia ibi Bar.loquit̃ in restitutione,quæ est cõtra ius cõe, & de iure spãli impetrat̃, quo casu nõ videt̃ esse in cõsideratione l.iiij.§.j. vbi Bar.ff.de fideicõ.lib.& no.Bar.in l.fi.col.ij.C.de sen.paſ.Vnde statim ꝙ quis fuit priuatus collegio, alijs ingredientibus fuit ius quæsitũ,quia restitutio non erat in consideratione. Secus in casu isto videt̃, quia habita licentia expectabat̃ doctoratus ſm ordinẽ iuris,& pñs status tendebat ad hoc, vnde interim nõ videt̃ esse alteri ius quæsitum.¶19 † Retenta cõclusione.s.firmata, ꝙ doctor antiquior præferat̃, limitat̃ primo, nisi doctor tempore posterior ab Imperatore vel summo pontifice gradum cõsequat̃,vt voluit Ro. in l.si vero.§.de viro.in.xlix.fal.ff.sol.ma.& sequitur Alex.in l.ij.§.si prius.ff.de vulg.& pu.arg.c.per tuas. de ma.& obe.& ibi abb.hoc dicit in militibus.& idẽ abb.in c.postulastis. col.ij.de cõces.ꝑben. & fuit dictũ Fran.Tigri.in l.ij.per illũ text.ff.de albo scri.quod refert,& sequit̃ And.Sic.in c.ꝙ clericis. col.pe.j.tit.j.& ad hoc bene facit gl.in l.restituende.in verbo,cõsecuti. & est gl.fi.illius l.de aduo.diu.iu.& in c.dñs noster.in verbo,elegit.xciij.di.& in c.j.de maio.& obe.& facit text.in c.si à sede, & in c.hi qui de præben.in vj. 20 Et hoc verũ intelligitur, qñ doctor creatus ab Imperatore,† vel summo pontifice,fuit factus cũ rigore examinis. secus si simplici verbo,puta esto doctor.quia talis nõ habet ꝓgatiuã vt alijs preferatur.ita no.And.Sicu.in proemio. cle.dicit in xiiij.col.per l.nemo.C.de aduo.diuer.iu.& idẽ voluit Maria.in c.qualiter. el.ij.i iij. not.de accu.& sequuntur Moder.in c.per tuas. & ista etiã reassumunt Mod.in l.ij.§.si prius.ff.de vul.& pu.¶ Sed aduertendũ est, quia hoc vltimũ dictũ potius ex quadã ęquitate videt̃ procedere, quã de rigore iuris, quia tota vis in ipsa dignitate cõsistit, quæ ab Imperatore,etiã sine examine tribuit̃,cũ ipse solo verbo doctorẽ creare possit, vt not.Ang.in l.j.C.de sen.paſ.21 † & q̃a talis ꝓgatiua dignitati[a] cõceditur,quo casu exercitiũ nõ cõsideratur,vt no. Domi.in proemio.vj.in fi.Bal.in l.qui sub prætextu.C.de sac.san. eccl.Bart.in l.maximarum. in fi.C.de excu.mu.lib.x.& late tradit Aret.hic.¶22 † Et quod dictũ est de doctorato ab Imperatore vel Papa,idẽ videt̃ in eo,qui doctoratus sit à comite Palatino,qui auctoritatẽ doctorandi aliquẽ spãliter ab Imperatore vel Papa habuisset.secus si generaliter auctoritas tribuat̃,nõ nominãdo personã.ar.text.in c.hi qui.de præben.in vj.ibi,auctoritate alterius sibi in hac parte specialiter concessa.& facit text.in c.si cui nulla.de præben.in vj.& c.se.& in c.is cui. de offi.dele.in vj.23 † Et ad hoc etiã facit,quia ille,qui simpliciter cõsequit̃ ꝑtãtem ab Imperatore,vel Papa,nõ videt̃ habere illã ꝓgatiuã, quæ in ipso Imperatore,vel Papa cõsiderat̃,vt no.Imo.vbi loquit̃ in materia dispensationis in c.dudũ.el.ij.col.fi.versi.itẽ si Papa mandat alicui. de ele.& idẽ Bal. in l.si testamentum.in prin.C.de testa.in ver.item potest.& in l.ij. col.vij.ver.itẽ no.ꝙ si Papa.C.de ser.cũ si.vt tradunt Mod.in c.postulasti.car.vij.ver.quartus casus, de rescrip.& idem Alex.in consi.xciiij.cõsideratis.col.pe.li.j.& in cõs.lx.visa legitimatione.col.vij. lib.ij.Et hoc intelligit̃,nisi nomina illorũ exprimant̃, cũ quibus facultas dispensandi cõcedit̃,vt no.Io.milis in repertorio.in ver.dispensatio. quẽ Mod.referunt in d.c.postulasti. Sed de hoc est dictum Spec.in tit.de dispen.§.videndum restat. car.iij.versi.quid si 24 Papa dat potestatẽ alicui.in fi.† Et idem esset,si auctoritas doctorandi tribuat̃ expresse cũ illa prærogatiua, quę esset in ipso Papa, vel Imperatore, vt in fin.no.Bald.in l.cum filius.ff.de testa.m lita. Alex.in cõsi.lxvij.inci.cõsideratis. col.vj.ver.corroborantur prędicta.lib.j.& Pau.de Ca.consi.cxxv.inci.super primo dubio. col.pe. cũ si.¶25 † Secũdo regula locum habet inter doctores eiusdẽ qualitatis,& professionis.secus si diuerse sint facultatis,[b] quia tũc quãdoque iunior antiquiori prępomit̃. Hoc patet in doctore theologie,qui alios doctores pręcedit,quia rõne subiecti dignior reputatur,vt abb.hic post Io.And.Car.& alios cõcludit.26 † Et hac rõne doctor canonũ ꝑfert̃ doctori iuris ciuilis,quia scientia iuris ciuilis respicit simpliciter bonũ cõe.27 † sed subiectũ iuris canonici dirigitur non solũ in bonũ cõe,sed ẽt in Deũ,vt abb.hic dicit, & est gl.not. in c.cũ cõtingat. in gl.ij.de iureiu.28 † Et ista rõne etiã doctor iuris ciuilis pręferendus est doctori artiũ,& medicinę,cuius subiectũ est homo egrotus, ſm abb.hic.Sed considerandũ est, ꝙ ista ratio videt̃ bene procedere in medicina, sed nõ in artibus,pręsertim in philosophia naturali, quę versat̃ in cognitione rerũ naturaliũ, & sic videt̃ habere dignius subiectũ,quã sciẽtia iuris ciuilis,quę moralem respicit philosophiam l.j.ff.de iusti.& iur.¶29 † Sed respõderi pôt ꝙ scientia iuris ciuilis dignior reputat̃,quia respicit bonum publicũ,& cõe,& ad iustitiã dirigit̃. insti.de iusti.& iu.in prin.& facit tex.in l.ij.§.post originẽ.vbi Bal.in fi.dicit ꝙ respu.nõ potest stare sine iurisperito.ff.de ori.iur.Quę quidem ratio cessat in philosophia.30 † Et quod dictum est,non videt̃ habere locum in medico Papæ,vel principis,qui maiorẽ dignitatem habere dicitur, vt no. Bart.in l.j.per illum text.C.de comi.archia.lib.xij.¶31 † Tertio regula fallit in doctore iuniore, qui plures haberet gradus. Exemplũ in doctore iuris vtriusq;, q̃a duo vincula magis ligant c.j.de treu. & pa.vt abb.hic concludit post alios.Car.tamẽ dicit hoc procedere cęteris paribus, & idem simpliciter dicit Io.de Ana.in rub.j.de magi.Ex quibus verbis prima facie inferendũ videtur, ꝙ doctor in vtroq; iure posterior tempore,non pręcedit doctoratum prius in altero tm̃ gradu, quia nõ sunt cętera paria, cũ iste habeat ꝓrogatiuã tẽporis,quod tñ nõ videt̃ verũ,quia,ſm hic, cõis opi.q̃ habet ꝙ doctor i vtroq; iure ꝑferat̃,nunq̃ fere haberet locũ, cũ semper in aliquo esset ꝓgatiua tẽporis,32 † quę ẽt in vna hora attenditur,vt per glo.in l.si ex pluribus.§.fi.ff.de sol.facit tex.in l.Titius.§. Lucius.ff.de lib.& post.Et intentio doctorum videtur hic esse, ꝙ doctor in vtroq; ꝓcedat etiã hñtem vnũ gradũ priorẽ in tẽpore. Et hoc rõne probatur, quia duplicatio gradus maiorẽ dignitatẽ inducit.33 † & vbi maior est dignitas, prioritas tẽporis nõ attendit̃, vt per gl.in c.placuit. in verbo Isidorus.xvj.dis.not.in c.statuimus. de ma.& ob. Vnde ista verba, cæteris paribus, nõ vñr intelligenda respectu

ADDITIONES.

a ¶Dignitati. Idem Hiero.Cgnol.in repe.l.si quis maior.num.169.C.de transactio, & male. Fely.autem hic pulchre respondet ꝙ prærogatiua non conceditur propter dignitatẽ,sed propter scientiã.vnde tales merito vocantur nõ doctores simpliciter,sed doctores bullati, qui nõ gaudent priuilegiis,nec legatis.Pau.in l.s in fi.C.vbi senat.vel clarissi.Clau.de Seysel.in l.Centurio.ff.de vulg.& pup.

b ¶Hier.Gig. Facultatis. Adde eundem Deci.in d.l.cum quid.ff.si cer.pet.in iiij.col. in ver.secundo,regula locum habet.

da resp ectu prærogatiuæ tẽporis, sed propter alias qualitates, de quibus inferius dicã. Et ita patet ꝙ ista secũda limitatio bene procedit, qñ doctor in vtroq; iure ꝓferaꝛ tm̃ hñti vnũ gradũ, etiã anteriorẽ tẽpore,
34 † Sic etiã Doctor canonũ & theologie simul simplici theologo præfertur, vt dicunt Host. & abb. post alios in c.j. de
35 cõsan. & affi. † Sic etiã comes & baro, comitẽ tm̃ præcedit, vt not.
36 Bald. in l. sed milites. ff. de excu. tu. † Et pari rõne Doctor & miles præcederet doctorẽ, vel militẽ tm̃, vt not. Ale. in l. Centurio. col. v. ver. adde tamẽ. ff. de vul. & pu.
37 † Et Doctor artiũ simul & medicine doctorẽ priorẽ tm̃ in artibus, vel medicina, deberet precedere & episcop⁹ doctor, episcopũ simpliciter priorẽ in tẽpore ꝓcedit, vt no. Do. in c. Isidorus. in fi. xvj. dis. ¶ Et ꝓdicta vera sunt, & de plano procedunt, qñ in vtroq; gradu etiã concurrit alter gradus, ad quẽ cõparatio fit, vt patet in casibus. s̃. dictis. secus videꝛ, si de gradu duplicato cõparatio fiat ad aliũ gradũ, quia potentior, & dignior sit vtroq; simplici, quia etiã tunc ille vnicus gradus præualeret. Gratia exempli, nõ videꝛ ꝙ Doctor in vtroq; iure theologo ꝓferaꝛ. nec videꝛ ꝙ Doctori canonũ præponaꝛ ille, qui in iu. ci. & artibus doctor esset, quia ille gradus solus potentior videꝛ. & nõ cõcurrit in gradu duplicato alterius. & ad hoc est deci. Ro. quę ita intelligiꝛ, & adaptaꝛ in cõs. cccxxxiij. quo ad primũ, quia, fm̃ eũ, q̃ nõ prosunt singula, nec multa simul collecta iuuant l. spadonẽ. §. qui iura. ff. de exc. tu. Ratio tñ ista, quã Ro. adducit restringiꝛ in casu suo, nõ aũt haberet locũ gñaliter, alirer sequereꝛ ꝙ Doctor in vtroq; iure nõ præcederet Doctorẽ canonum priorem, quia illa singula nõ prosunt, cuius cõtrariũ. s̃. dictũ est, & oẽs cõiter tenẽt.
38 ¶ † Quarto regula procedit in honoribus delatis. secus est in deferẽdis, q̃a tũc nõ antiquior, sed magis idoneus ꝓponendus est, vt ꝑ Bar. in l. ij. §. si prius. ff. de vul. & pu. abb. hic per tex. in l. honores. in prin. ff. de decu. ad idẽ text. in l. vnicuiq;. C. de proxi. sac. scr. lib. xij. ibi, nisi forte ab eo, qui tẽpore vinciꝛ, laborum cõparatione supereꝛ. facit tex. in §. ordinationem. in auc. de mon. & quod inferius dicã.
39 † Et est regula cõis ꝙ in promotione alicuius dignitatis nõ antiquior, sed magis idoneus eligaꝛ. viij. q. j. in c. sed ergo. no. in c. constitutis. vbi dixi de ap. & bene facit quod no. Hosti. quẽ abb. ibi & alij sequunꝛ in c. j. de cõsan. & affi. vbi inquit ꝙ in promotione episcopi Doctor canonũ ꝓponiꝛ theologo, qñ hoc magis expediret ꝓ ꝓ loci qualitatẽ.
40 ¶ † Quinto fallit in Doctore legẽte qui antiquiori ꝓponiꝛ, fm̃ And. de Baru. in d. l. j. C. de cõsu. li. xij. & idẽ Io. de Pla. in l. ij. C. vt dig. or. ser. quos refert, & sequitur Alex. in l. cũ quid. ff. si cer. pet. & in d. l. ij. §. si prius. ff. de vul. & idẽ tenet Are.
41 hic, per tex. in proe. ff. in princ. † Et maxime hoc haberet locũ, qñ per. xx. annos legisset, quia tũc dignitatẽ comitis assequiꝛ l. j. C. de profes. qui in vr. cõstan. do. co. mer. li. xij. & iste talis indistinctẽ ꝓfertur militibus, vt abb. cõcludit in c. quãto. de mag. & talis cũ sit comes legitimare potest, & creare notarios, vt not. Pau. de Ca. dicit
42 in prima cõsti. C. col. ij. & inter legentes, qui diutius legit, † & maiora stipendia habuit, ꝓferendus est, vt abb. hic dicit, & sequitur
43 Alex. in d. l. cũ quid. & in d. §. si prius. ¶ † Sexto limitatur non habere locum in Doctore iuniore, qui doctior [a] esset antiquiori, fm̃ gl. ꝑ illũ tex. in §. ordinationẽ. in auct. de mona. & Bar. ibi & Ang. sequuntur. & idẽ Sal. in l. prouidendũ. in princ. C. de post. Alex. in d. l. cũ quid. Sed aduertẽdũ est, quia tex. in d. §. ordinationẽ. loquitur in honoribus deferendis, & in noua promotione, in qua magis idoneus eligitur, non habita rõne antiquitatis, sed in honoribus iam delatis videꝛ ꝙ antiquior ꝓferaꝛ posteriori, licet Doctori, per. s̃. dicta. Si tñ iunior esset valde excellens, ꝓdicta limitatio verificari posset, vt etiã in honoribus delatis præferaꝛ, arg. tex. no. in l. sed & reprobari in §. amplius. versi. valde disciplinatos. ff. de exc.
44 tu. & ibi Bal. dicit † ꝙ propter scientiam alicuius multũ eminentem recedi potest à statuto. & per illũ text. not. Ro. in l. si vero. §. de viro. liij. fal. ff. sol. mat. & Alex. sequitur in d. l. cũ quid. & in d. §. si
45 prius. & Mod. in rub. de maio. & obe. col. iij. ¶ † In cõtrariũ tamẽ facit, q̃a Doctor mediocris, theologus, vel iuris canonici, præfertur etiã supremo Doctori iuris ciuilis, vt concludit And. Sic. hic,
46 col. iiij. arg. tex. no. & † quod ibi Bart. in l. j. C. de Ale. prima. libr. xj. vbi Bart. ait ꝙ mediocris ciuis, alicuius ciuitatis supreme, præponitur primario ciui, mediocris ciuitatis. Sed concludendum videtur, ꝙ maxima alicuius discipline excellentia præstat iustam causam dispẽsandi, vt à cõmuni regula, vel statuto recedatur, ar. c. de multa. in fi. de præben. & ita videꝛ loqui Bal. in d. l. sed & reprobari. dum inquit ꝙ à statuto recedi põt. Sed immediate non est recedendum à cõi regula, propter quãcũq; hominis qualitatem, vt no. Bald. ait per illũ tex. in c. j. in fi. vt lit. pen. & ita concludendum
47 videꝛ ꝙ ista limitatio non sit vera. ¶ † Septimo fallit in Doctore, qui esset inter cõsiliarios principis, quia reputaꝛ habere maiorem dignitatem, vt not. Ange. in l. j. ff. de testa. mili. ar. l. j. in fi. C. de cad. tol. facit text. not. in l. j. C. de præp. lab. lib. xij. ibi, quos nostri lateris comitatus illustrat. & per illum text. not. dicit Bald. in rubr. de
48 offi. procon. † ꝙ digniores sunt cardinales, qui resident in curia Romana apud Papam, quã extra curiam. ¶ Octauo regula. s̃. facta, quæ habet ꝙ Doctor antiquior præferaꝛ, vt patet ex. s̃. dictis, intelligitur cæteris paribus. aliàs secus, fm̃ supradicta in limitationibus. Sic etiam in Doctore in vtroq; iure, nam præponitur habenti vnum gradum cæteris paribus, vt hic dicit Card. & Ioan. de Ana. in rub. j. de magi. Et hoc potest exemplificari in qualitatibus supradictis. Vnde Doctor antiquior in iure non præcederet theologum posteriorem, vel doctoratũ à Papa, vel Imperatore. Et idẽ in Doctore in vtroq; iure, qui non præcederet prædictos, quia cætera non sunt paria. Et hoc intelligitur, & bene procedit in qualitatibus. supra dictis, quę ipsam dignitatem respiciunt, & dignitati augmentum cõferunt. secus est in alijs qualitatibus separatis ab ipsa dignitate, vt sunt diuitie, & nobilitas. Iste. n. non tollunt prærogatiuam temporis, vt not. in c. statuimus. de ma. & obe. Et sicut prærogatiua tẽporis non tolliꝛ, multominus prerogatiua vtriusq; gradus ab istis qualitatibus tolli non videtur. Data autem paritate in tempore, prædictæ qualitates debent considerari, vt no. Bar. in l. j. ff. de obse. & Bald. in l. nemini. in fi. C. de aduo. di. iu. ¶ Et omnia. s̃. dicta procedunt de iure, sed de consuetudine seruaꝛ ꝙ etiã Doctor in vno gradu prior in tẽpore præcedit doctorẽ in vtroq;
49 iure. & inter iuris Doctores, & medicos, etiam obseruaꝛ † ꝙ antiquior præferatur, nõ habita differẽtia facultatis. Et talis cõsuetudo debet obseruari, quia in istis prælationibus cõsuetudo attendiꝛ, vt per Bald. in l. obseruare. §. antequã. ff. de offi. procon. & in c.
50 cum olim. in prin. per illũ text. de consue. ¶ † Postremo notandũ est ꝙ prærogatiua, quæ cõceditur Doctoribus, fm̃ ea, quæ. s̃. dicta sunt, nõ cõpetit illis, qui à doctoribus corruptibus promoti fuissent, vt no. Archi. xxxvij. di. in c. de quibusdã. argu. text. in l. j. C. de athletis. lib. x. & sequitur abb. hic, dicens idẽ esse in illis, qui honoris gratia in facultate sibi incognita gradũ accipiunt. alleg. Pet. de Anch. in c. j. de parochijs. ¶ Sed istud vltimũ dictũ nõ videꝛ verũ, quia licet Doctor taliter promotus ignarus sit, habet tamẽ dignitatẽ. ergo prærogatiua quæ conceditꝛ rõne dignitatis, debet habere locum, vt not. Bart. in l. maximarum. in fi. C. de excu. mu. lib. x. & late probat Aret. hic. & not. Bal. in l. qui sub prætextu. C. de sac. san. eccle. & Do. in proe. vj. in fin. & dixi supra & in c. j. in fin. s̃. eod.
51 ¶ † An autem Doctor militem debeat præcedere, est q. quã late disputauit Signo. in cõs. xxiij. incip. est q. disputata per me. & ęqua diciꝛ distinctio, quàm tradit Alex. in l. Centurio. col. v. ff. de vul. & pu. videlicet ꝙ in actibus militaribus miles præferatur, & in actibus doctoreis doctor ꝓponẽdus sit, vt probatur in simili in l. j. C. de of. vic. In actibus vero promiscuis, & indifferentibus, cęteris paribus doctor præfertur. Vnde si sint doctor, & miles, ad latus prin
52 cipis, doctor præfertur, † vt no. Ang. in l. j. in princ. C. de testa. mili. Si principi nõ adhærent, doctor, si excellens sit, præfertur militi, vt Bal. concludit in proe. ff. veteris in fi. & ibi dicit ꝙ Bononienses faciunt egregios Doctores præcedere quoscunque milites. milites vero splendidi doctorellis præferuntur, vt Bald. dicit in loco præall. & sequiꝛ Alex. in d. l. Centurio. & Alua. in ca. j. col. xij. in tit. quis dicatur dux mar. & Ioan. de Ana. in c. quanto. de magi. & ibi
53 post abb. concludit † ꝙ doctor, qui diu legit, indistinctẽ præferaꝛ militibus. Et hic clarũ est, qñ legit per. xx. ann. quia dignitatẽ cõmitatus acquirit, vt. s̃. dictũ est. Idẽ tamẽ videtur, si minori tẽpore legisset, per ea quæ. s̃. dicta sunt de doctore legente, & sic in effectu data paritate militis, & doctoris, doctor præfertur quia magis est honorãdus, qui sua virtute [b] pollet, vt not. Bal. in proe. pal. ar. l.
54 si q. d in bello. & quod ibi Bar. ff. de capt. † Et quia magis diciꝛ nobilis, qui virtutę sua nobilitatẽ acquisiuit, quã ille, qui descendit ex nobili genere, quia ex genere non est quis nobilis, nisi præsumptione, arg. l. ꝙ si nolit. §. qui assidua. ff. de ed. edi. ita dicit Cyn. in l. prouidendũ. in princ. C. de post. & sequiꝛ Alu. in d. c. j. char. fi. quis
55 di. dux. & ex his declarata sunt oĩa q̃ abb. dicit in ij. no. ¶ † Tertio no. ꝙ valet ar. de lege ad consuetudinẽ negatiue, quia quod non põt fieri per legẽ, nõ põt fieri per cõsuetudinẽ. nã in cõsuetudine est tacitus cõsensus l. de quibus, in fi. ff. de legib. & in lege consen
56 sus expressus est, qui validior videꝛ, vt per abb. hic. ¶ Et quòd potentior sit consensus expressus, † quàm tacitus. [c] facit glo. not. in cle.

ADDITIONES.

a ¶Hier. Gig. Doctior. Adde hic ꝙ ad probandum istam maiorem doctrinã seu excellentiam quindecim testes requiruntur iuxta tex. in l. vnicuiq; de proxi. sacro. scrin. lib. xij. C. quem tex. ad hoc reputat singularem Rom. in l. si vero. §. de viro. in liiij. fall. ff. sol. matr. & vide Ias. in d. l. cum quid. ff. si cer. pet. in iij. col. in ver. intelligitur tamen sane. in prima lectura illius legis. vbi ad hoc adducit text. in l. sed & reprobari. §. valde disciplinatos. ff. de excu. tu.

b ¶Virtute. Adde And. Tiraquel. in tract. de nobilita. c. iiii.

c ¶Syl. Ald. Tacitus. Vide quæ addidi ad Fortu. hispa. in l. item quia. ff. de pac.

cle.sæpe.in verbo,partibus.de ver.sig.quã pro not.allegat Pau.de Cast.in l.si conuenerit.ff.de iurisd.omn.iudi.& ad hoc facit quod not.Hosti.in ca.nuper.de testi.& abb.ibi post alios, & est bo.text. in c.statutum.§.in nullo.ibi,expressus consensus. de rescrip.in vj. & in no.casu tradit Old.in cõsi.cxxx.omissa.col.ij.quem refer, & sequitur Nel.in ij.par.primi tẽporis.in ix.q.in trac.banni.¶Et ista cõclusio indistincte videtur vera,ꝙ fortior sit cõsensus expressus, q̃ tacitus,vbi cõsideratur consensus simpliciter, quia tacitus con sensus præsumptus videtur l.qui ad certum.ff.loca.& expressus verus videtur, quia constat de voluntate. secus vbi non agitur de 57 consensu simpliciter. sed adminiculũ iuris concurrit,† quia tunc tacitus cõsensus potentior quandoq; videtur, vt no.abb.in c.dile cti.in iij.no.de fo.compe.& patet in exclusione,quæ cursu tempo ris inducitur. vt no.Bald.in l.j.C.qui admi.in xxvij.oppo.& in l.j. in ij.no.C.de iur.& fac.ign.& facit tex.cum gl.in l.aduersus.C.de vsur.tali enim casu potentior vr̃ tacitus consensus, q̃ expressus, quia nõ agitur de cõsensu simpliciter,sed dispositio iuris ꝯcurrit, vel etiam qñ lex vlterius ꝓcedit. vt est in iuramento calum.c.j.de iur.calum.in vj.Et in casu nostro prædicta ratio Abb.bene procedit,quia in tollendo priuilegium clericorũ,sicut nõ valet statutũ, ita nec cõsuetudo laicorum,vt hic. quia cum potestas deficiat,nõ consideratur consensus tacitus, nec expressus.¶Et dum Abb. subijcit hic,valere cõsuetudinẽ cõtra ius, quia l.omnes populi.ff. de iust.& iur.hoc permittit,aduertendũ est,quia illa lex nõ habet locũ de iure canonico, quia ſm canones inferior nõ tollit legem superioris c.quod super his,de maio.& obe.no.Abb.in c.fi.de cõsue.col.iiij.vbi ponit ꝙ valet cõsuetudo inferiorũ cõtra canones, & nõ statutum.& ibi rationem diuersitatis ponit, de qua Mod.in d.c.quod sup his.Et ideo arg.quod hic colligitur,in casu suo procedit,nõ generaliter,quia quandoq; nõ valet statutum,& cõsue- 58 tudo sic.vt habetur in d.c.fi.de consue.¶† Vltimo no.ꝙ lex ciuilis,nec consuetudo facere potest,[a] ꝙ clericus pro crimine conue- 59 niatur coram seculari,& † idem in causa ciuili,vt Abb.hic dicit.fa 60 cit tex.in c.qualiter.j.eo.† adeo ꝙ nec testator in testamento con- 61 trariũ disponere potest, vt no Bal.in l.ij.C.vt in pos.le.† Nam hoc priuilegium fori est de iure diuino, secundũ gl.no.in c.si Impera tor.xcvj.di.no.Abb.in c.solite. de maio.& obe.in vj.not.ꝑ illũ tex. ¶Et propter hoc cõcludit Rota.in x.deci.in tit.de cõsue.in antiq. 62 non valere consuetudinem † Anglie,ꝙ Rex habeat iurisdictionẽ in clericos,& probatur per istum tex.hic. & cum sit de iure diuino,propter hoc concludit Car.in c.j.de ma.& obe.ꝙ à Papa tolli non possit,saltem generaliter.de quo ibi per Mod.& de his dictũ 63 fuit in c.decernimus.s.eod.¶† Et competit hoc priuilegium fori etiam clericis in minoribus, vt abb.hic dicit per c.cum non ab ho mine.j.eo.ad idem tex.in c.ij.de foro cõpe.& quod no.per gl.xvij. 64 q.iiij.in c.si quis suadente. in ver.clericum.† Nam clericus prime tonsure etiam gaudet immunitate ecclesiæ. gl.in c.fi.de tempo. ordin.in vj.Et de priuilegio fori not.Abb.in c.cum contingat. de ætat.& qualita.abb.in d.c.cum non ab homine. Et de statuto in compromisso no.Bal.in c.cum venissent.de eo,qui mitt.in posses. col.iiij.Et ex his expedita sit hæc Decretalis.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Potest. Idem ponit Deci.in c.ij.in xvij.col.s.eo.tit.

SUMMARIUM.

1 *Monachi appellantur quandoq; fratres.*
Fratres dicuntur omnes Christiani insimul, & quare.
2 *Christiani dicti sumus post concilium Antiochenum.*
Et quare potius à Christo,quàm à Iesu,num.3.
4 *Fraternitas dicuntur octo modis.*
5 *Legatum factum fratri abbatis, qui habebat in monasterio vnum tantum monachum,& in seculo fratrem carnalem,quomodo intelligitur.*
6 *Fratres dicuntur omnes monachi,& religiosi.*
7 *Fratrum app.non veniunt monachi in materia odiosa.*
8 *Monachorum appellatione an veniant fratres.*
9 *Monasteriorum appellatione non veniunt ecclesiæ seculares,nec clerici.*
10 *Canonici regulares veniunt sub iuribus loquentibus de monachis.*
11 *Iudex ex officio supplere potest, quando videt iudicium futurum elusorium.*
12 *Iudex potest compellere procuratorem ad ostendendum mandatum.*
13 *Executio fieri potest contra falsum procuratorem.*
14 *Conuentus sine prælato potest impetrare, licet non agere.*
15 *Impetrare an possit,qui non potest agere.*
16 *Impetratio rescripti per filiumfamiliam valet.*
Et est modici præiudicij.num.17.
18 *Processus factus cum excommunicato tenet.*
19 *Excommunicatus impetrare non potest,& quare.*
20 *Prælatus,& capitulum licet bona inter eos sint diuisa, non tamen expediunt ardua nisi simul.*
21 *Possessorium iudicium non reputatur arduum, num.23.*
22 *Causa parua dicitur etiam si contendatur de possessione magnæ rei.*
24 *Probatio per vnum testem,vel per famam sufficit, in possessorijs.*
25 *Possessio quandoq; trahit proprietatem.*
26 *Possessionis quæstio ingens dicitur.*
27 *Appellari potest etiam in causis minimis.*
28 *Probatio semiplena sufficit, quando nõ agitur de pleno præiudicio illius actus.*
29 *Monachus canonicus cathedralis ecclesiæ an possit esse delegatus.*
30 *Abbas non minus tenetur seruare regulam, quàm monachus.*
31 *Abbas est monachus.*
32 *Extensio in materia correctoria habet locum in æquiparatis.*
33 *Causa quæ nocet attenditur.*
34 *Prohibitiua regula præualet.*
35 *Argumentum in æquiparatis limitatè non valet de vno ad alium.*
36 *Commissio causæ facta minori.xx.annis vitiatur.*
37 *Dispensatio non purgat defectum naturalem.*
38 *Delegatus poterit esse maior.xx.annis si cum eo dispensatum est, vt dignitatem obtineat.*
39 *Episcopus qui etiam est abbas, quando facit actum, satis est, ꝙ faciat simpliciter,nec requiritur ꝙ dicat quo nomine faciat.*
40 *Sententia lata in fauorem ecclesiæ, vel capituli, licet consensus prælati non interuenerit, valet ad instar minoris.*
41 *Sententia ꝙ non valeat si lata sit sine consensu prælati, an sit inductum ad rigorem iuris conseruandum.*
42 *Auctoritas requisita in actu si deficiat valet si est fauorabilis.*
43 *Dispositio facta in minore, habet locum in similibus personis.*
44 *Capitulum quando agere possit sine prælato.*
45 *Priuilegiatus in specie respectu causæ de qua agitur, vtitur priuilegio contra alium priuilegiatum in genere.*
46 *Consensus quomodo distinguatur ab auctoritate.*

CAusam, quæ. ¶Summatur,& diuidit, vt ꝑ Abb.hic. ¶† Primo 1 no.ꝙ monachi hic fratres appellantur, & etiã omnes Christiani fratres dicunt, quia propter lauacrũ regenerationis omnes habent vnum patrem. 2 ideo fratres dicuntur.xj.q.iij.c.ad mensam.† Sed post concilium Anthiochenum dicti sunt Christiani.vt per glo.in c.sacrosancta.xxv.di.in verbo, Christianorum. & abb.hic tradit. & idem abb.in cap.j.de his, quæ fiunt à ma.par.cap.in ij.not.& in cap.causam,quæ.in prin.de ele.in c.gaudemus.de diuor.in princ. 3 † Et quare potius dñr Christiani à Christo, quàm Iesuati à Iesu. not.Archi.in d.cap.sacrosancta. in fin.& Do.ibi.xxij.di.Et notan- 4 dum est,† ꝙ fraternitas dicitur octo modis,vt tradit Ioann.An.in cap.Io.de Reg.Et ista conferunt ad quæstionem de legato facto 5 fratri abbatis,† qui habebat in monasterio vnum tantum monachum,& in seculo vnum fratrem carnalem.Nam de carnali legatum intelligitur, vt not.abb.post Bald.& Car.in c.licet.de of.leg. 6 † Et proprie loquendo omnes religiosi, & monachi fratres dñr. Secus est de communi vsu loquendi,quia tantum illi,qui sunt de ordine sancti Benedicti,dñr monachi. alij religiosi mendicantes, fratres dñr. Et in materia odiosa appellatione fratrum, non ve- 7 niunt monachi,† quia cõmunis vsus loquendi attenditur, vt not. in c.ex literis. de spon.facit text.in c.quãquã.ij.q.vij.& quod not. abb.in c.sane.in fi.de for.compe.cum si.vt late tradunt Mod.s.in 8 proe.Decre.† Econtra appellatione monachorum non veniunt 9 fratres, ſm † abb.hic.Similiter appellatione monasteriorum non veniunt ecclesiæ seculares,nec clerici, vt not.abb.in ca.j.col.iiij.in 10 vlt.no.de iur.ca.¶† Notandum est tamen ꝙ iura, quæ loquuntur de monachis, habent locum in canonicis regularibus cap.ij.vbi abb.de postu.idem abb.in cap.quòd Dei timorem.colum.j.de sta 11 tu mo.& not.Old.in consi.ccxxij.dicendum est. ¶† Secundo not. quòd iudex potest supplere ex officio, quando videt iudicium futurum elusorium, quia hoc respicit etiam vtilitatem publicam, vt sit litium finis c.finem litibus.de dolo, & contu.& facit glo.no. 12 in c.j.de elec.in vj.in verbo,absentia, quæ.in fi.dicit † ꝙ iudex potest compellere procuratorem ad ostendendum mandatum, ne laboret in vanum.& ita abb.hic.¶Primo, considerandum est, ꝙ hoc not.non videtur probari hic, quia hoc fieri videtur ex cõmissione summi pontificis,qui ita expresse committit iudici,ibi prouideas. Nisi dicamus ꝙ iudex isto casu virtute mandati tenetur. Aliàs vero esset in facultate iudicis,iuxta illud,quod dicit Pau.de Ca.in l.vbi pactum.C.de transac.dictum tamen abb.in se verum est.& hoc idem abb.tradit in c.ecclesia.el.j.in vlti.no.j.vt lit.pend. & in c.innotuit.in pe.no.de elec.& Ro.in cons.lxvij.viso themate. in fi.& facit quod dictum fuit in c.dilecti.supra eo.¶Secũdo quãtum ad gl.in d.c.j.de electio.in vj.illa reprobatur per Imo.in l.inter quos.§.alieno. col.fin.de damno infect.quia in casu dictæ glo. 13 iudicium non erit frustratorium,† cum executio fieri possit contra falsum procuratorem l.Plautius. de procur.& hoc finaliter tenẽt Mod.hic,saluantes dictam gl.in quibusdam casibus. & prius etiam ita concludit Alex.in l.licet.C.de procur.Sed tamen non videtur recedendum ab illa gl.quæ magis cõmuniter approbata videtur.

videtur. vt patet ex his, quæ Alex. refert in d.l.licet. & late tradit And.Sic.hic.& in c.cum M.in vj.char.de consti. Non ob.illa ratio, q iudicium non erit elusorium, ex quo procurator tenetur, quia omnino militat ratio, quæ in tex.hic allegatur, ne lis sopita valeat suscitari. Nam hoc modo non imponitur finis litibus, sed potius occasio litigandi præstatur. Præterea, non est omnino certum qn litigatur, q executio habeat effectum contra procuratorem, quia poterit habere iustã causam.vt nõ teneat, vt not.in d.l.Plautius.& quia forte nõ cõdemnabit procurator, sed dñs, fm no.in l.j.C.de sent.vnde quia iudiciũ poterit esse elusorium militare videt ratio

14 gl.in c.j.de elec.in vj.¶ † Tertio not. q impetratio fieri potest per solum conuentũ.licet conuentus solus agere nõ possit, vt abb.hic

15 deducit. Idẽ abb.in c.edoceri.in ij.q.de rescri.† Et sic ille, qui agere nõ potest, tamen impetrare, vt no.Io.An.in addi.ad Spe.in tit. de rescri.præsenta.§.ratione quoq; eius, contra quem.in fin.Imo. in c.edoceri.de rescri.col.vj.& tradit Rota in vj.deci.eo.ti.de iudi.

16 in nouis. vbi concludit † q valet impetratio rescripti facta per filiumfa.licet agere non possit.† Et quia talis impetratio est modici

17 præiudicij, vt no.Bal.in l.j.C.de diuer.rescri.ideo de facili permittitur l.vniuersis.vbi text.no.C.de prçci.Imp.offe. Sed tamen contra hoc arguunt Mod.hic, quia immo videt q ille, qui repellitur ab agendo, etiã repellitur ab impetrando, quia immo difficilius

18 videt impetrare, quàm agere. † Nã processus factus cũ excõicato tenet, vt no.in c.j.de excep.in vj.& dictum fuit.s.in c.intelleximus

19 & † tamen excõicatus impetrare non potest. & impetratio facta per eum non valet c.j.de rescri.in vj.Ergo difficilius videtur impetrare, quã agere. Mod.respondent q excõicato vtrunq; est prohibitum, & agere, & impetrare. & licet valeat iudicium, non est ex eo q permissum sit, sed fauore iudicij, ex quo pars non opposuit. Sed hoc non tollit argumentũ, quia cũ vtrunq; sit prohibitum, quare potius in excõicato valet iudicium quàm impetratio facta cõtra prohibitionem? Idem Mod.in c.edoceri. col.vj.de rescri.dicunt q fm subiectam materiã qñq; facilius est impetrare rescriptum, quã agere, qñq; difficilius est. Sed etiã hoc non tollit argumentũ, vnde dicendũ est q impetrare, & agere, sunt actus separati, & iõ vno prohibito, aliud prohibitũ non videt, ar.l.si vnus ex.§. ante omnia.ff.de pac. Et in excõicato licet prohibitus sit agere, & ẽt impetrare rescriptũ, tamẽ termini non sunt pares, quia respectu facultatis agendi prohibitio facta est simpliciter, quæ non impedit validitatem processus in cõtrariũ. Sed impetratio rescripti nõ est facta simpliciter, sed expresse dicit q ipso iure non valeat rescriptũ, nec processus in d.c.j.de rescrip.in vj.& sic in effectu facilius impetratur rescriptũ, nisi lex vlterius procedat aliter disponendo. ¶ Expeditis not.circa ea, quę Abb.dicit ad intellectum Decretalis, notandum est q licet bona sint diuisa inter prelatum,

20 † & capitulũ, tamẽ negocia grauia vnus sine altero expedire non põt.ita abb.post Imo.hic.& Lapus alleg.xlix.licet materia. col.fi. cum sim.vt tradunt Mod.hic. & idem Ange.in l.fi.ff.quod cuiusq; vniuer.Ro.in cõsi.ccclxix.col.v.ver.tertia ratio. Et do.abb.in c.edoceri. col.iij.de rescri.cum si.vt tradũt Mod.ibi, qui dicunt fm Do. ibi, hoc debere limitari, nisi materia quæ aliàs est ardua, deducat

21 per viã possessorij, † quia iudicium possessorium arduum non reputatur, vt no Ro.in j.decis.in tit.de offi.arch.in antiquiori. Et adde q de hoc est no.dictũ Bar.in l.admonendi.col.pe.de iureiur.in

22 ver.sed est aduertendũ, † vbi inquit q licet sit cõtentio de magna re, tamen si non contenditur de proprietate, sed de pos.sola cau-

23 sa parua dicitur. alle.l.j.C.si de momẽ.pos.fue.ap.† & hoc pro no. posuit Math.in ij.not.vbi inquit q in iudicijs possessorijs agi dici-

24 tur de leui præiudicio.† & ideo probatio per famam, vel per vnũ

a testem sufficit,[a] vt no.Bart.in l.j.C.quor.bon.& in l.ij.§.fi.C.vbi in

b rem ac.¶ Sed tamen aduertendum [b] est, quia ista conclusio dubitabilis videtur, quia contentio possessionis non videtur parui mo

25 menti quia qñq; possessio trahit proprietatem, † vt probatur in c. si a sede. de præb.in vj.vbi si non apparet cui prius facta sit collatio melior est conditio possidentis. Et quia magnum est commo

26 dum possessionis.† ideo propter hoc ingens est quæstio possessionis, vt dicit text.in §.retinende. insti.de interdi. Et facit quod no. Bart.in l.j.§.non autem.de bo.pos.secundum tab.& quod no.per glo xij.q.v.& in c.illud. cum si.vt tradit Andr.Sicu.in cap.j.car.pe. de probat.& Mod.in cap.ex literis. eod.titu.de proba.& reassumunt Mod.in l.j.ff.solu.matr. Non ob.text.in l.j.C.si de momen. pos.fue.app.quia quòd ibi non appelletur in causa possessorij nõ ẽt ex eo quòd agatur de modico præiudicio, vt not.Bald.in d.l.j.

27 in iij.oppos.† Et facit ad hoc, quia etiam in causis minimis appellari potest.C.de appellationibus.j.de appella.l.& in maiorib°.C.

28 de appel.¶ † Non ob. q semiplena probatio sufficiat, quia illud verum, est quando nõ agitur de pleno præiudicio illius actus, de quo agitur, aliàs secus, vt no.Bar.in l.iudicęs.C.de iudi.& ita aliàs mihi visum fuit. Et reperio nunc q hoc latius tradit Fran.de Cur.

29 in repe.l.admonendi. in car.xxix.de iureiur.¶ † Successiue abb. cõcludit q monachus canonicus ecclesiæ cathedralis potest esse delegatus Papæ, contra Archi.quem refert. Mouetur per tex.in c.statutũ, de rescri.in vj.vbi tex.loquitur de canonicis cathedralis ecclesiæ, vel habentibus dignitatẽ, sed in habentibus dignitatem declaratum est, q habet locum in religiosis, cle.& si principalis. de rescri. Ita ergo dicendũ est in canonicis, vt latius per eum hoc. ¶ Sed respondetur ex his, quæ Car.dicit in d.c.statutũ. q non est eadẽ ratio in monacho canonico cathedralis ecclesiæ, & in monacho habente dignitatẽ, quia monachus habens dignitatẽ ante c.statutum. poterat esse delegatus Papæ, vt per gl.in c.de præsentiũ.xvj.q.j. Sed monachus simplex nõ poterat esse delegatus.xvj. q.j.in c.monachi. el ij. Et hoc videtur etiam habere locum si esset canonicus, quia canonicatus, non est dignitas. Et ideo tex.in d.c. statutum. quatenus habet locum in monacho habente dignitatem.vt dicitur in d.cle.& si principalis. hoc procedit fm iura antiqua, & nihil innouatur. Sed si haberet locum in monacho canonico, iura antiqua corrigerentur, quod nõ est dicendũ, quia text. in d.c.statutũ. venit restringendo potestatẽ delegandi, ergo non debet contrariũ operari.l.legata inutiliter.ff.de leg.j. Et ideo Do. in d.c.statutũ.sequitur opi. Archi.& Cal.ibi, quia ex quo ius antiquum prohibebat istis religiosis causas cõmitti, cum debeãt esse remoti ac strepitu iudiciorũ c.j.de syndi.& per d.c.statutum. non sunt habilitati. ideo remanent adhuc sub prohibitione. Si volumus tenere opi.abb.replicari potest negando q ante c.statutum, monachus in dignitate constitutus posset esse delegatus. quod

30 Arc.probat hac rõne, † quia nõ minus abbas obligatur ad obseruandum regulã, quã monachus c.ea, quæ.§.j.cũ gl.c.cum ad monasterium.§.prior.de stat.mona.¶ Sed ratio, propter quã monachus prohibetur, de qua in d.c.de præsentium.xvj.q.j.etiã militat

31 in abbate, † quia abbas est monachus c.fin.de simo. Et fm hoc infert q in d.cle.& si principalis.dispensatio inducit in dignitate. ergo pariter in canonicatu idem dicendũ est, quia eadẽ ratio videt, cũ isti duo casus equiparati sint in d.c.statutũ.& sic ratio abb.videtur procedere.¶ Arc.tamẽ finaliter tenet ꝯ abb.quia fm eum nõ videt eadẽ ratio in monacho canonico, quæ est in monacho habente dignitatẽ, puta in abbate. quia abbas excellentior esse debet.xviij.q.ij.in c.abbatẽ d.c.cũ ad monasteriũ.§.prior.vñ nõ p̃sumit ita de facili q ipse retrahat à cõtemplatione sicut monachus. ¶ Sed rñderi põt q licet maior p̃sumptio sit prõ abbate, ita ẽt maior p̃sumptio videt pro monacho canonico cathedralis ecclesiæ, quã pro monacho simplici.& ita perfectio, q̃ in monacho canonico cõsideraẽ, nobis sufficit, ex quo quãtũ ad propositũ, isti duo casus æquiparati sunt in d.c.statutũ. ¶ And.Sic.hic etiam ipse tenet cõtra abb.& refert Ro.idẽ tenuisse in l.ij.col.viij.de ver.ob.& hoc idẽ Mod.hic sequunt pluribus rationibus. Primo, quia materia videt correctoria, in qua nõ debet extẽsio fieri. Et ita arguit Domi.

32 in d.c.statutum. in prin.† Sed respondetur q ex quo isti duo casus æquiparati sunt, locum habet extensio etiam in materia correctoria, vt per glo.in l.si quis seruo.C.de fur.in l.quod vero.ff.de legi. not.Bart.in l.ij.de leg.ij.in l.Marcellus. ad Trebell.¶ Secundo, ar-

33 guunt Mod.quia † attenditur causa, quæ nocet,[c] vt not.Bart.in l.

c cum vir.de vsucap.pro dona.& ideo qualitas monachi preponderare videtur.& fuit argumẽtũ And.Sic.hic. Et facit, quia † regula

34 prohibitiua præualet l.iij.§.libertati.vbi Bart.de suspec.tu. Sed respondetur, q attenta hac ratione etiam monachus, qui haberet dignitatem, non posset esse delegatus, attenta qualitate religionis. Vnde sicut est dispensatio in monacho existente in dignitate, ita videtur in canonico, per supradicta.¶ Tertio Mod.adducunt,

35 † quando duo æquiparantur in aliquo, & non in alijs, non valet argumentum de vno ad aliud.glo.in cap.constitutionem. in verbo, prorogamus.in fin.de regula.in vj. Sed respondetur quòd nõ fit extensio in alijs non æquiparatis. sed bene in casu æquiparationis, & ita videtur hic, quia fuit facta æquiparatio de habentibus dignitatem, & canonicis d.c.statutum. vnde quod in vno disponitur, habet locum in alio, vt supra dixi.¶ Vltimo Mod.alle-

36 gant gl.in c.statutũ, in verbo, canonicis.de rescri.in vj.† vbi si causa committatur minori viginti annis, vitiatur commissio, licet canonicus sit. ergo ita videtur in monacho canonico, quia inhabilis videtur rõne monachationis. Sed respondet, aliud esse in minori ætate,

ADDITIONES.

a ¶ Sufficit. Falsum est, vt hic sentit Deci.& firmius.j.de prob.c.cum causam l.ij.C.ad Carbo.consi.ccccclxiij.& Alex.consi.cxxxix.in fi.lib.vj.

b ¶ Syl.Ald. Aduertendum. Idem in c.edoceri.col.iij.de rescri.& vide in c.de appellationibus.in fi.j.de app.

c ¶ Nocet. Vide Dec.s.de constit.in c.nam concupiscentiam. in j.lect.& in l.si Rufinus.C.de testa.& Alex.in consi.c.lib.iij.

37 ri ætate, quia est defectus naturalis, qui † non purgatur per dispensationem, vt not. in l. fi. C. de testa. mili. Secus in monacho, quia qualitas purgatur. Et ad hoc bene facit glo. in d. c. statutum. in ver. dignitatem, quæ voluit quod si quis sit maior viginti annis, & sic potest esse iudex c. cum vigesimum. de offi. dele. in vj. & si sit minor. xxv. ann. quo casu non potest habere dignitatem c. cum in cunctis. §. 38 cum inferiora. de elec. † Nam si dispensatum sit cum maiore. xx. ann. vt dignitatem habeat, poterit esse delegatus. Et ita resoluuntur rationes, quæ contra abb. adducuntur. ¶ Et pro opin. abb. efficaciter facit text. in d. cle. & si principalis, inducendo hoc modo. nam tex. ibi loquitur de monacho habente dignitatem, qui delegatus esse potest, vt ibi dicitur. Nec ibi disponitur per nouam dispositionem, sed præsupponitur quod illud esset ante illam cle. vt colligitur in modo loquēdi ibi, & si principalis. & quia tex. ibi restringit dispositionē c. statutū. vt non habeat locū in officiali foraneo, vel in priore claustrali. Si ergo prius hoc erat, vt ibi pro constanti præsupponitur, nō erat alia rōne, nisi quia qualitas c. statutum. concurrebat. dum loquitur de habentibus dignitatem. ergo idem pariter dicendū videtur in qualitate canonicatus cathedralis ecclesiæ. Et omnia, quæ in cōtrariū allegari possunt, locū habent in monacho simplici, & nō in monacho, qui canonicus sit in ecclesia cathedrali. & sic in puncto iuris opi. abb. verior videtur. ¶ Subsequenter abb. opponit quod iste episcopus non potest dici abbas, & finaliter concludit quod sit loco abbatis, per ea, quæ ipse dicit. Et ista cōclusio vera est, qn̄ episcopus esset secularis, sed si esset regularis, & religiosus, nihil repugnat, quin abbas dicatur, & ita text. hic. ibi, abbatē se proponens. Allegata per abb. locū habent, qn̄ nō esset religiosus, & licet episcopus appelletur, non negatur quin abbas dici possit, ex quo in tali episcopo concurrunt ea, quæ in abbate requirunt. & per rōnes abb. ēt infertur, quod episcopus nō sit loco abbatis, ex quo episcopus vt episcopus omnia facere potest quę abbati incumbūt. vnde nō cadit vt dicatur esse loco abbatis. Placet tamē, vt dixi, quod dicatur episcopus, & abbas, ex quo in eo concurrunt, quæ in episcopo & abbate requiruntur, & ex quo vtraq; po 39 testas in eodē cōcurrit, poterit actum expedire simpliciter. † nec opus est quod dicat, hoc facio vt abbas, vel vt episcopus, vt not. abb. hic. & idē abb. latius tradit in c. causam, quæ. col. ij. de elec. in c. ne pro defectu. in vlt. no. eod. ti. & in c. significasti. in fi. de iure pa. An. de But. in c. cū in cunctis. car. vlt. ver. ad literæ intellectū. de elec. & 40 Imo. in c. cum venissent. in princi. col. iiij. de institut. ¶ † Postremo abb. concludit, quod valet sententia lara in fauorem ecclesiæ, vel capituli, licet consensus prælati non interuenerit ad similitudinē minoris, vt habetur in l. non eo minus. C. de procur. & idem tenet Imo. hic post Io. An. & alios hic, licet aliter dicat Ant. de But. hic. & idem quod abb. hic, tenet Imo. in l. quæsitū. in glo. j. ff. de re iud. & videtur sequi Alex. in d. l. quæsitum. in fi. ¶ And. Sic. tamen hic, 41 col. pe. sequitur opi. Ant. de But. † quod non valeat sententia cōtra ecclesiam sine consensu prælati, inductum est ad iuris rigorem conseruandum. ideo indistincte non valet, vt in simili no. Bart. in l. ea, quæ. C. quō, & qn̄ iu. ¶ Et quia dicit hic, quod cū auctoritate prælati ingrediant iudicium. ergo si actus fiat absq; auctoritate requisita, erit nullus l. cum ij. §. si prætor. ff. de transa. Sed ad ista responderi pōt quod non, ad rigorem iuris conseruandū, sed potius in fauorem ecclesiæ hoc introductū videtur, ad similitudinem minoris d. l. nō co minus, cui ecclesia æquiparatur c. j. de rest. min. Non ob. quod 42 dicitur de auctoritate requisita, † quia illud nō habet locū qn̄ auctoritas requisita sit in fauorē alicuius, quia tunc si actus fauorabilis sit, valet, licet auctoritas non interuenerit. inst. de auc. tuto. in prin. & in d. l. cum ij. §. eam transactionem. ff. de transac. Præterea hic non tractatur de auctoritate, sed potius de cōsensu, quia hoc negocium erat cōmune, vt colligitur hic, dum dicit quod episcopus litē sopitā poterit suscitare, sm̄ quod inferius abb. dicit. Aret. hic, col. iiij. cōcordando opi. distinguit quod si bona sint diuisa, tunc consensus p̄lati requisitus videt in fauorē ecclesiæ, & tunc idē sit in 43 ecclesijs, quod in minore, quia † dispositio facta in minore, locū habet in similibus p̄sonis, sm̄ glo. in l. neq;. C. de cur. fur. facit tex. 44 in l. neq;. §. j. de re. eo. † Si vero bona nō sint diuisa, sed cōia, tūc capitulū agere non potest sine prælato, quia causa cōis est. & isto casu procedat opi. Ant. de But. pro qua allegat gl. in c. monachi. xvij. q. j. Sed illa gl. potius videt probare cōtrariū. Et etiā ista distinctio nō satisfacit, quia pariter in secūdo membro, qn̄ bona sunt cōia, videtur militare fauor ecclesiæ, saltem respectu ecclesiæ, & capituli. & in effectu cōcludendū est quod text. in d. l. non eo minus habeat locū in ecclesia. Et ista est cōis opi. per. s̄. dicta. Non omitto tamen quod Bal. hic dicebat, quod tex. in d. l. non eo minus. procedit, qn̄ minor litigauit cū maiore, & idē esset in ecclesia, q litigaret cū alio non priuilegiato, secus sm̄ eum, in isto casu, vbi vnum monasterīū litigabat cum alio, quo casu priuilegiatus [illegible] priuilegio cōtra alium priuilegiatum, ar. l. sed & milites. in prin. de excu. tut. 45 ¶ † Sed tn̄ r̄nderi pōt, quod priuilegiatus in specie respectu causæ, de qua agit, vtit priuilegio contra aliū priuilegiatū in genere, id est, contra aliū, qui si in eodē esset casu, haberet idē priuilegiū,[a] vt not. Bart. in auc. quas actiones. C. de sac. san. eccle. not. abb. in cap. auditis. in pen. not. de rest. in integ. & in c. ad aures. de pręscri. & in c. in præsentia. de proba. cum si. vt dixi ibi, chart. vij. Et ita videtur in casu isto, quia conuentus, qui litigauit sine prælato, habet priuilegium, quo vti potest contra monasterium, cum quo litigauit, quia illud in ista lite nullum habet priuilegium. ¶ Vltimo notanda sunt verba abb. circa fi. dum distinguit, vtrū deficiat cōsensus, 46 vel auctoritas. † Nam in effectu vult quod cōsensus, qn̄ tractat de interesse eius, qui debet cōsentire, puta qn̄ negocium est cōmune, vt abb. dicit. Sed qn̄ quis debet consentire in re spectante ad aliū in qua ipse nullū ius habet, tunc talis consensus per modū auctoritatis requisitus videt. Et idē colligitur ex gl. in c. j. in verbo, tractatis. in fi. de reb. eccle. non alie. in vj. & no. Ant. de But. in c. cum cōsuetudinis, col. iij. ver. quandoque exigitur consensus à superiore. de consue. & abb. in disputatione sua, incip. Augerio. col. fi.

ADDITIO.

a ¶ Syl. Ald. Priuilegium. Vide omnino Io. Cro. de Monteferrato in rep. l. si constante, in prin. col. j. ff. sol. mat.

SVMMARIVM.

1 *Reges an dicantur seculares, & quod sint laici. num. 2.*
2 *Laicus in qualibet magna dignitate constitutus non potest clericos iudicare.*
4 *Dignitas nulla secularis æquiparatur sacerdotio.*
5 *Sacerdotes Dij appellantur.*
Et præferuntur militibus. num. 6.
Et dicuntur reges, nu. 7. quamuis eorum turba hodie sit contemptibilis ibi.
8 *Clerici etiam in minoribus gaudent beneficio fori.*
9 *Monachus delinquēs nō deponitur à monachatu, sed detruditur in monasteriū.*
10 *Legis principium quando est generale tota lex generaliter intelligitur.*
11 *Clericus nedum in sacris, sed in minoribus deponitur propter delictum.*
12 *Clericus in minoribus dicitur esse sine gradu.*
13 *Deponi quis potest pro furto, homicidio, & periurio.*
14 *Furtum reputatur graue delictum.*
Depositio non fit, nisi ex delicto graui.
15 *Furtum paruum dicitur leue delictum.*
16 *Periurus an ipso iure sit priuatus beneficijs, communis est quod non. num. 19.*
17 *Spolietur, intelligitur per sententiam.*
18 *Verba relata ad iudicem intelliguntur secundum qualitatem iudicis.*
20 *Petens debitorem cogi ad soluendum, intelligitur petere vt prius condemnetur, & postea cogatur.*
21 *Si constiterit, intelligitur adhibita causæ cognitione.*
22 *Depositus pro crimine inducente irregularitatem, non perdit ipso facto priuilegium fori.*
23 *Degradatio realis ipso facto tollit priuilegium fori.*
24 *Contemnere dicitur, qui sæpe monitus ab actu illicito desistere non vult.*
25 *Contemptus aggrauat peccatum.*
26 *Vbi maior est contemptus, maius dicitur peccatum.*
27 *Lex consilij propter contemptum, præcepti efficitur.*
28 *Gladio temporali vtendum non est, nisi in subsidium.*
29 *Episcopus an armatam possit habere familiam.*
30 *Vsus armorum clericis prohibetur.*
31 *Clericus an capi possit à laicis.*
32 *Si quis percuti impunè potest, à fortiori capi poterit.*
33 *Argumentum de maiori ad minus procedit in eadem specie.*
34 *An excusetur ab excommunicatione, qui bono zelo clericum capit.*
Quid si capiatur clericus vt obuietur delicto committendo. nu. 36.
Quid si in delicto commisso. 41.
35 *Qualibet causa etiam iniusta excusat à dolo.*
37 *In delicto committendo inquiri potest absque infamia.*
38 *In delicto committendo correctio fraterna est de præcepto.*
39 *Sacerdos potest reuelare delictum committendum, non commissum.*
40 *Familia potestatis capere potest clericum incedentem de nocte.*
42 *Laicus potest capere clericum delinquentem, vt illum ducat ad iudicem.*
Quid post delictum commissum. 43.
43 *Captura spectat ad illos ad quos correctio pertinet.*
44 *Nō licet capere clericū in adulterio deprehensum, nisi sit proximè cōiunctus.*
45 *Captura potest fieri à laicis de mandato prælati.*
46 *Excommunicationem non incurrit quis nisi sit in dolo.*
47 *Non sufficit ḡnalis licētia capiēdi clericos; nisi reperiant in flagranti crimine.*
Vel nisi agatur de priuato interesse. 48.
49 *Depræhensio etiam à paucis facta in actu delicti, delictum facit manifestum.*
50 *Adulterium an manifestum videatur, si in domo puellæ depræhenditur iuuenis. & quid si sit ille clericus. 51.*
52 *Ex sola locutione cum muliere oritur sinistra suspicio contra clericum.*
53 *Ratione coniunctionis remouetur sinistra suspicio.*
54 *Depræhensus in crimine dicitur ille, qui est de crimine conuictus.*
Limitatur nisi sit talis qua inducat notorium. 55.
56 *Si clericus depræhenditur à populo in ipso crimine, vel in actu propinquo, notorium dicitur delictum.*

57 *Laici*

57 *Laici contra clericum testificari non possunt, fallit in notorio delicto.*
58 *In notorio crimine recusatio non admittitur.*
59 *In facto proprio iudex cognoscit, quando delictum est notorium.*
60 *Anathema est solennis excommunicatio.*
61 *In quo anathema differat ab excommunicatione.*
62 *Anathema competit solum episcopis, & non inferioribus prælatis.*
63 *Incorrigibilis carcerari potest.*
64 *Censuræ ad ecclesiam pertinent, & non ad iudices seculares.*
65 *Pro grauiori pœna habetur ꝙ quis recludatur in carcere, q̃ in monasterio.*
66 *Ecclesia an habeat pœnam exilij.*
De pœna exilij, quod ab ecclesia imponitur. nu. 67.
68 *Facta reali degradatione, clericus statim efficitur de foro seculari.*
69 *Degradatio debet fieri præsente iudice seculari.*
70 *Actualis degradatio non est necessaria, si clericus incorrigibilis secundum formam, quæ hic ponitur comprimendus sit per secularem iudicem.*
71 *Licet clericus immisceat se enormitatibus, non tamen perdit priuilegium, si habitum retinet.*
72 *Super incorrigibilitate ad effectum de quo hic sententia declaratoria non requiritur. De veritate huius vide nu. 75.*
73 *In facto notorio declaratoria non requiritur.*
74 *Non sufficit quòd res allegetur notoria, sed cautela est vt declaretur factum esse notorium.*
76 *Quando factum non est notorium in pœnis incursis, sententia declaratoria est necessaria.*
77 *Si quis sit excommunicatus cum fauoribus, & adhærentibus, super hæc adhærentibus, & fautoribus declaratoria requiritur.*
78 *Quis dicatur incorrigibilis.*
79 *Talis pœnitentia imponi debet, ne quis verisimiliter breui moriatur. aliàs sequuta morte, prælatus irregularis erit num. 80.*

CVm non ab homine. In tex. ibi, regi, vel seculari personæ. videtur hic innui in illa alternatiua, ꝙ rex nõ dicitur secularis persona.† Et ad hoc facit, quia vngitur in brachio c. vnico. §. vnde in veteri. de sacra vnct. ¶† Sed tamen dicendum est, ꝙ reges sunt laici, vt not. abb. per illum text. in c. tua. de deci. & ideo alternatiua videtur posita hic inter genus, & speciem, iuxta no. in rubr. C. de serui. & aqua. ¶† Primo not. quòd laicis etiam in magna dignitate constitutis non licet clericos iudicare,† nam nulla dignitas secularis sacerdotio adequatur cap. duo sunt. xcvj. dis. † Sacerdotes enim Dij appellantur. in capit. sacerdotibus. xj. q. j. † & ideo sacerdotes præferuntur militibus. vt not. abb. in capit. Nicolao. in j. not. de app.† Et clerici reges dicunt̃ c. duo sunt. xij. q. j. de his not. abb. in cap. statuimus. in ij. not. & in cap. solite. in vj. not. de ma. & obe. hodie tamen turba clericorum, & præsbyterorum, illos contemnibiles facit, vt dicitur in cap. legimus. xcij. dist. ¶Secundo not. ibi.† quocunque ordine. quòd clerici etiam in minoribus gaudent priuilegio fori,[a] ad idem text. in cap. ij. j. de foro compet. de quo dictum fuit in cap. clerici. & in ca. decernimus. s̃. eod. Et verbum hoc, clericis, largo modo accipitur, vt comprehendat omnes ecclesiasticas personas, secundum Hostien. in c. cum contingat. de eta. & qualit. Dicit abb. hoc esse verum in se, sed intentio literæ hic non fuit, tales cõprehendere,[b] dum subijcit text. quòd deponendus est, nam talis depositio non cadit in habentibus ordinem. Sed dici potest quòd ordo largo modo accipiatur pro illa qualitate ecclesiastica. Hoc reprobat Areti.† quia si monachus delinquit, non est deponendus à monachatu, sed detruditur in monasterium c. fin. de regula. Et ideo ipse sequitur opin. abba. contra Hosti. ¶Sed pro defensione Hostien. considerandum est, quòd si tex. in princ. dum loquitur de clericis in quocunque ordine, intelligatur generaliter pro omnibus personis ecclesiasticis, prout dicit Hosti. & subiecta matetia suadet, & abb. ipse non negaret, nisi verba inferius obstarent, dispositio iudicatur generalis, inspecto principio. Vnde succedit quòd ex quo principium generale est, † quòd omnes personas ecclesiasticas complectitur, dispositio generalis non restringitur ex eo quòd postea inferius qualitas apponatur, quæ omnibus non competat,[c] vt est text. not. in l. regula. §. & licet, de iur. & facti igno. quem pro not. ad hoc allegat Imol. in l. si ita quis. §. ea lege. de verb. obli. ¶Tertio no.† quòd ratione delicti non solum deponitur clericus in sacris, sed etiam si in minoribus ordinibus constitutus sit, facit text. in ca. ij. de cler. excom. mini. & in c. si quis episcopus. xxvij. q. j. & in c. ij. de pœnis. in vj. & facit glo. not. xxxij. dist. in summa, quæ dicit quòd quilibet ordo sacer dicitur. Et hoc largo modo intelligitur, stricte vero clericus in minoribus dicitur † esse sine gradu c. clericus. el. ij. de vita, & hone. cle. & not. abb. in cap. j. in j. not. de cleri. coniug. ¶† Quarto not. quòd pro furto, homicidio, & periurio quis deponi potest, & sic furtum reputatur graue delictum,† quia depositio non fit nisi pro graui delicto.[d] cap. tuæ. de pœnis, & dictum fuit in cap. at si clerici. in princ. s̃. eo.† Et hoc nõ videtur procedere in furto paruo, quia tunc leue delictum reputatur, vt not. abb. in d. c. tuæ. j. de pen. Et pro periurio quis etiam priuari potest beneficijs, vt abb. dicit hic, per text. in cap. quærelam. j. de iureiur. & quod plus est, tenet Andr. Sicu.† hic, ꝙ periurus ipso iure priuatus sit beneficijs, per illum text. in d. c. quærelã. ibi, à præscripta ecclesia remouentes. nam ista verba respiciunt executionem facti. & ideo præsupponitur quòd ipso iure priuatio facta sit, vt not. Anto. de But. in c. fi. per illum text. de postul. & idem Andr. Sic. hoc dicit in cap. ij. de rescrip. ¶Sed cõmunis[e] opi. est in contrarium,† quia licet periurus priuari possit, non tamen ipso iure priuatus intelligitur, secundum Inno. in cap. inter dilectos, in princi. de fide instru. cum si. vt tradunt Mod. in d. cap. quętelam. & in d. c. ij. de rescrip. ¶Non ob. quod habetur in d. c. fin. de postu. quia non est semper verum, quia † licet dicatur ꝙ quis spolietur beneficio, intelligitur per sententiam cap. postulasti. de cle. excom. mini. ibi, sunt beneficijs ecclesiasticis spoliandi. Et tamen hoc intelligitur per sententiam. vt in cap. clerici. in eod. tit. cum si. vt tradũt Mod. in cap. ij. de rescript. ¶Et vlterius facit, quia in d. cap. quærelam. † illa verba remouentes, referuntur ad iudicem. ergo intelliguntur secundum qualitatem iudicis, & sic per sententiam, vt in simili dicunt Host. Imo. & Are. in cap. significauerunt. de testi.† Vnde videmus quòd si peto debitorem cogi ad soluendum, intelligitur tamen quòd prius condemnetur, vt no. Ant. in c. constitutus. per glo. sing. ibi, de relig. do. cum si. vt tradit Alexan. in rub. C. qui admit. Et hoc etiam cõprobatur, quia text. in d. cap. quærelam. † dicit si vobis constiterit, &c. nam ista verba intelliguntur adhibita causæ cognitione, vt not. in c. fin. de præsumpt. ¶Quinto not.† quòd depositus pro crimine inducente irregularitatem, prout est homicidium, non perdit ipso facto priuilegium fori, sed remanet sub iurisdictione ecclesiæ, vt hic, & in cap. dictum. lxxxj. di. secus est in degradatione reali, quæ ipso facto tollit priuilegium fori,† vt abb. hic dicit, per text. in capit. ij. de pe. in vj. Et eodem modo abb. distinguit in capit. non potest. de re iu. in capit. tuæ. in vlt. not. de pen. & in cap. nouimus. in ij. no. de verb. sign. & in cap. ad abolendam. col. pe. de hære. Et idem Albe. tradit in l. pe. colum. iij. ff. si ex noxa. causa agatur. ¶Sexto not. quòd † quis dicitur contemnere, quando monitus sæpe, non vult ab actu illicito desistere. & secundũ Car. post Steph. in cle. j. de sepul. in iij. no. contemnere est mandatum non curare. xj. q. iij. c. excellentissimus. Et contemptus aggrauat peccatum, † & vbi maior est contemptus, maius dicitur peccatum, vt per gl. in cap. homo Christianus. xl. di. † & ideo peccatum veniale ex contemptu, mortale efficitur, ſm glo. xxv. di. in §. nimis. in verbo, plus accepti.† Et lex consilij propter contemptum præcepti efficitur. gl. in c. quis autem. x. di. not. in c. nam concupiscentiam. de consti. facit quod not. Ioan. An. in ca. sacris. quod me. cau. & Bald. in l. nullus. C. de malefi. & mate. & quod voluit Host. in ca. clerici. de cle. excom. mi. & ad hoc conferunt quæ tradunt Mod. in c. ij. col. fi. de ma. & obe. ¶† Septimo not. ibi, cum ecclesia non habet. ſm Host. non esse vtendum gladio temporali, nisi in subsidium. facit text. in c. ij. in fi. de cle. excom. mi. cum si. vt abb. hic dicit, & idem Old. tradit in cons. lxxxix. episcopus inuocat. circa fi. vbi ad idem alleg. tex. in c. ij. de malefi. & idem Fed. in consi. cclj. in fi. Iac. de Cremo. & ibi plura iura ad hoc adducit, & not. hoc idem Bald. in l. ij. ad fi. per illum text. C. de his, qui latro. defe. Petr. de Anchar. in regula, ea, quæ. col. xlvij. ver. decimo quæro. de reg. iur. in vj. & Pau. de Ca. in consi. xxxix. aliàs. xlj. visis actis. colum. pe. Et hoc, quod dictum est, verum intelligitur, nisi agatur de defensione in propulsando iniuriam, quia tũc in primis quis vtitur gladio temporali tanquã magis opportuno, ad remouendum iniuriam, vt probatur in c. dilecto. in princ. de sen. excom. in vj. ¶† An autem episcopus habere possit familiam armatam? abb. dicit quòd nõ. & idem latius tenet in c. significasti. de offi. deleg.† quia vsus armorum clericis prohibetur c. clerici arma portantes. de vi. & ho. cle. & quia prouisum est quòd recurratur ad iudices seculares. xxiij. q. v. in ca. principes. Sed tamen in contrarium tenet Bald.[f] in l. nam salutem. §. fin. de off. præfe. vigi. & Andr. Sicu. hoc sequitur. quia cum episcopus sit iudex ordinarius, & possit exequi sententiam suam, sibi concessum videt̃ quod necessariũ est pro tali executione c. præterea. de offi. delega. & in l. ij. ff. de iurisd. om. iudi. Mod. hic dicunt, ꝙ talis

ADDITIONES.

a ¶Ald. Fori. Vide eundem Dec. s̃. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. nu. 21. s̃. de constit.
b ¶Comprehendere. Et ꝙ non comprehendantur, firmat hic Alciat. not. ij.
c ¶Syl. Ald. Competat. Idem in c. at si clerici. §. j. in xij. col. s̃. eo.
d ¶Syl. Ald. Delicto. Vide Dec. in d. c. significasti. col. iij.
e ¶Communis. Idem Alci. hic, num. 3.
f ¶[illegible]

ꝙ talis regula nõ habet locũ in prohibitis. Sed replicari põt, hoc
nõ esse prohibitũ in isto casu, sicut et ad defensionẽ, vsus armorũ
clericis nõ prohibet c.dilecto. de sen.excõ.in vj.& ꝑ hoc respon-
detur ad c.clerici. quia nõ vr̃ habere locũ in iudice ordinario, ad
quẽ pertinet executio.¶Non ob.ꝙ recurri possit ad iudicẽ secu-
larẽ, quia istud verũ est in subsidiũ, sed ꝑ hoc nõ impedit quomi-
nus ipse ordinarius ecclesiasticus familiam armatã habere possit
31 pro executione sententiæ.¶† Circa gl. primã, an cleric⁹ capi possit
à laicis abb.late insistit. Et primo notandũ est dictũ Ioã.An.quod
a abb.hic refert, ꝙ si quis percuti põt impune, à fortiori capi [a] pote
32 rit.† Pro quo abb.alleg.dictũ Bart.per illum text.in l.nec in ea.de
adul.& no.Petr.de Anch.in reg.ea, quæ.q.xx.de reg.iu.in vj.Ang.
in l.in suis.in prin.per illum text.de li.& posth.cum si.vt ibi tradit
Alex.& idẽ Alex.in cõsi.xxiiij.animaduersis his. col.fi.lib.ij.& in l.
33 transigere. col.pe.C.de transa.† Et tale argumentũ de maiori ad
minus procedit in eadẽ specie.secus in diuersis, vt no.Io.An.in re
gu.in pœnis.de reg.iur.in vj.& sequitur Aret.in l.ij.in fi.de leg.j.&
hoc idẽ tenet Dy.in regu.plus.de reg.iur.in vj.per l.solemus.§.la-
trunculator, de iudi.vbi latrunculator habet ptãtẽ circa vitã ho-
minis, & tñ in bonis nullã habet iurisdictionẽ. Sed tamẽ tale arg.
vr̃ generaliter procedere, vt colligit in d.l.in suis. de lib.& posth.
vbi arguit de ptãte vite ad ptãtẽ bonorũ, ibi, licet eos exhæreda-
re, quos occidere licebat.& facit tex.in l.ij.C.ne fideiuss.do.den.&
gl.in c.in literis, de resti.spol.in verbo, prædo.Non ob.text.in d.§.
latrunculator. quia ibi iurisdictio erat distincta, quia vni in causa
criminali, & alteri in causa ciuili cõpetebat.& facit quod not.Bal.
in reg.cui licet, de reg.iu.in vj.& Perusin⁹ ibi refert.Secũdo ex his,
34 quæ abb.dicit, considero tres casus, quos ipse inculcat.† Primus
est, an excuset ab excõicatione, qui bono zelo clericum capit, vt
b ducatur ad iudicem. & abb.concludit ꝙ sic.[b] & in hoc bene dicit,
35 quia in c.si quis suadente.xvij.q.iiij.consideratur dolus.† Et quæ-
libet causa, etiam iniusta, excusat à dolo l.igitur.de liber.cau.l.pla
gij.C.ad leg.Iul.de plag.& idem abb.tradit in c.vt famæ.col.ij.j.de
36 sen.exc.¶† Secundus casus est, qñ clericus capitur vt obuietur
c delicto cõmittendo.[c] Et isto casu etiam opi.abb.de plano proce-
dit. & idem abb.in c.iij.de sen.excom.& ad hoc facit gl.no.in c.ij.
37 de hær.quæ voluit, ꝙ † quilibet tenetur alium corrigere in delicto
cõmittendo. Et in delicto cõmittendo inquiri potest absq; infa-
38 mia, vt no.Inn.in c.j.de postu.præl.† Et in delicto cõmittendo cor
rectio fraterna est de præcepto, vt not.Archi.ij.q.j.in c.si peccaue-
39 rit. col.iij.† Et sacerdos reuelare põt delictũ cõmittendum, non
commissum, vt no.Inn.in c.omnis vtriusq; sexus. de pen.& remi.
vbi abb.col.fi.cum si.vt tradit And.Sicu.hic, & reassumunt Mod.
40 ¶† Et propter hoc abb.infert, ꝙ familia ptãtis capere põt cleri-
cũ incedentẽ de nocte.& idẽ abb.in c.vt famæ. col.ij.de sen.excõ.
Et fm̃ hoc ampliat quod dictũ est vt habeat locum non solũ qñ
d cõstat de delicto futuro, sed etiã [d] qñ præsumitur.¶ Tertius casus
41 est in delicto cõmisso.† Et in hoc difficultas cõsistit. abb.hic tenet
e ꝙ capi possit, si timor sit fuge.[e] & idẽ tenet Bar.in l.si quis in serui-
tute.ff.de fur.dicens ꝙ laicus põt capere clericum delinquentẽ,
42 † vt illum ducat ad iudicẽ.& idem Bal.in l.si qua per calumniã.C.
de epi.& cle.& in c.j.§.si quis vero.ver.sed quid si iste delinquens.
de pace.iur.fir.& Pet.de Ancha.in reg.ea, quæ.in ij.q.de reg.in vj.
& licet Doc.in locis præalleg.loquant̃ simpliciter, tñ eorũ dictũ
vr̃ procedere in casu fuge, prout abb.hic loquit̃. Domi.And.Sicu.
hic tenet ɔ̃ opi.abb.& cõcludit ꝙ clericus post delictũ cõmissum
43 capi ñ possit, † q̃a captura spectat ad illos, ad quos correctio per-
tinet c.vt famæ.§.fi.de sen.excõ.vni captura clericorũ laicis ꝑmit
tit̃ de mandato prælatorũ, ad quos correctio pertinet. Sed respõ-
deri põt ꝙ tex.ibi nõ loquit̃ qñ esset suspectus de fuga, prout abb.
hic dicit.¶ Secũdo allegat text.in c.j.de homi.in vj.vbi spãle est in
homicidio cõmisso per assassinametũ.ergo in ɔtrariũ erit ius cõe.
Sed rñdet̃, spãle esse, vt capiat̃ absolute, licet nõ sit fugitiuus. Vel
secũdo spãle est ibi vt capiatur, & occidat̃ iam diffidatus. Sed hic
capitur, vt ducatur ad iudicem. ¶ Aret.etiã hic tenet cõtra opin.
44 abb.per tex.in c.iij.§.fi.de sen.excom † vbi non licet capere cleri-
cum in adulterio deprehensum nisi sit proxime coniunctus. Sed
rñderi põt ꝙ ibi loquitur de captura vt verberetur, & percutiat̃.
sed hic, solum vt ducatur ad iudicem. Vel, & secũdo, ibi non erat
suspectus de fuga. Sed ad hoc replicat Are.ꝙ immo erat suspe-
ctus de fuga à cõiter accidentibus. Dici potest hoc esse verum re-
spectu domus, in qua reperitur, quia verisimiliter est ꝙ fugeret, si
posset, sed nõ quo ad territoriũ. ¶ Secũdo Are.alle.text.in c.vni-
uersitatis.de sen, excõ.vbi si clericus verberandus sit, hic laico cõ-
mitti nõ põt. si ergo nõ põt laicus verberare clericũ cũ mandato,
à fortiori videt̃ ꝙ nec capere possit sine mandato. Sed rñdet̃ ꝙ nõ
45 bene arguitur de verberibus ad capturã.† hoc patet, quia captu
ra põt fieri à laicis de mandato ꝓlati d.c.vt famæ.§.fi.& in c.si cle-
ricos: dẽ sen.excõ.in vj.licet verberari à laicis nõ possit. Et quia ꝙ
veberetur põt æque bene expediri per alios, qui nõ sunt laici, no
sic in captura. Et ideo videt̃ ꝙ instante periculo fuge capi possit, vt
ducat̃ ad iudicẽ, & ita euitari pñt rõnes, quę ɔ̃ opi.abb.inducunt̃.
Sed tñ finaliter cõcludẽdo in puncto iuris verior videretur opi.ɔ̃
abb.quia vt dicit Host.nõ probat̃ iure ꝙ clericus capi possit à lai-
cis, & cõtrariũ probat̃ in d.c.vt famæ.§.fi.¶ Nec ob.ꝙ nõ loquat̃
in casu fuge, quia fuga bene põt cõsiderari ꝑ ꝑ priuatũ interesse,
vt inferius dicam. sed quantũ ad publicũ interesse non probatur
iure ꝙ laicus clericum capere possit. Non obstant rationes abb.
46 † Et primo quod dicit̃ de excõicatione, quã quis nõ incurrit, nisi
fuerit in dolo.xvij.q.iiij.c.si quis suadente. facit tex.in c.cõtingit.de
sen.excõ.& in c.si clericos.eo.ti.in vj.quia rñdet ꝙ dato ꝙ excuset̃
ab excõicatione, nõ sequit̃ per hoc ꝙ licite clericus capi possit per
laicum.¶ Non ob.ꝙ lex permittat & canõ nõ cõtradicat, quia lex
nõ permittit, cum nõ loquatur de clericis. Et dato ꝙ permitteret,
canon prohibet, & vetat d.c.vt famæ.§.fi. Aliæ rõnes abb.respiciũt
delictum futurũ, & cõmittendum. secus in cõmisso, de quo in isto
casu agit̃.¶ Non ob.c.olim.de rest.spol.quia ibi non loquit̃ de lai
co, ibi, totũ factũ videt̃ à principali qui erat ecclesiasticus. & age-
batur ibi de interesse priuato.& ibi non agit̃ de captura personę.
vnde remotis rõnibus abb.verior opi.videt̃, ꝙ clericus deprehen-
sus in crimine, à laico capi nõ possit. Et hoc videt̃ tenere ipse abb.
in c.si vero. el.j.in vlt.not.de sen.exc. Et hoc intelligitur, nisi laicus
hoc faciat de cõmissione superioris d.c.vt famæ.§.fi.& nõ sufficit
47 licentia generalis † capiẽdi clericos, nisi reperiantur in flagranti
crimine, vt no.tradit Pet.de Anc.in reg.ea, quæ.in xx.q.in ver.vidi
dubitare.de reg.iur in vj.quem refert, & sequitur Aret.hic.col.iiij.
48 vel nisi agatur de priuato interesse, † prout est in creditore, qui ca
pere põt debitorẽ, etiam clericum fugientẽ, vt no.Inn.in d.c.si ve-
ro.Io.An.hic, Bal.Car.& abb.post alios.& idẽ abb.in d.c.vt famæ.
de sen.excõ.Bal.in c.dilectis. col.v.de app.Car.in cle.j.in fi.de off.
or.& Imo.in c.lator.col.ij.de pig.vbi dicit ꝙ cõmuniter hoc tenet̃.
¶ Circa deprehensionem clerici. abb.late insistit, & ex omnibus
49 dictis eius tres cõclusiones principaliter colliguntur. † Prima est,
ꝙ si deprehensio facta sit etiã à paucis in actu delicti, manifestum
dicit̃ delictũ, cũ probari possit. Et idẽ si in actu propinquo ad deli
ctum, vt solus cũ sola. secus si in actu nõ propinquo, fm̃ abb.hic.ɔ̃
50 Bar.in l.iij.de furt.vbi Bart.dicit ꝙ † adulteriũ manifestũ videt̃, qñ
iuuenis deprehẽdit̃ iñ domo puelle, quod nõ est verũ, vt abb.hic
dicit. Et idẽ abb.ɔ̃ Bar.tenet in c.tertio loco. de præsump.col.pe.
vbi inquit dictũ Bar.procedere, qñ quis reperit̃ in actu proximo
ad delictũ. Sed nõ sufficit ꝙ reperiat̃ in domo mulieris, q̃a ingre-
di potuit ipsa ignorante.& Idẽ Aret.in c.præterea. col.j.de test.&
51 sequit̃ And.Sic.hic, ꝑ text.in c.tertio loco.de p̃sum.† & dicit hoc
maxime habere locũ in clerico, ɔ̃ quẽ non ita de facili p̃sumit̃, vt
per gl.xj.q.iij.in c.absit. In hoc tñ deberet attendi qualitas mulie-
ris, & personæ, quæ deprehendit̃.& gl.in d.c.absit, non est vera ita
simpliciter, quia videt̃ contra tex.in c.clericus solus. & in c.omni-
52 bus.lxxxj.dist.† vbi ex sola locutione cũ muliere orit̃ sinistra suspi
cio cõtra clericũ. Et ideo hoc declarandũ est ex cõiecturis, & cir-
cunstantijs. vt no.abb.tradit in c.quanto.col.pe.de p̃sum. Et eodẽ
53 modo si quis esset coniunctus, † quia ratione coniunctionis re-
mouetur sinistra suspicio, vt no.in c.j.de cohabi.cle.& mulie.facit
tex.in l.si qui adulterij.C.de adul. Et hoc intelligit̃, nisi essent vio-
lente p̃sumptiones, vt in c.in literis.de p̃sum.¶ Secũda conclusio
abb.est, ꝙ si facta sit deprehensio, et à pluribus astantibus, non in
delicto, nec in actu propinquo, tũc solum infamia insurgit, & isto
casu procedit gl.in c.ex literarũ tuarũ.de eo qui dux.in matr.quã
pol.ꝑ adul.& isto casu intelligit̃ tex.hic, fm̃ abb.vbi duo req̃runt̃,
ꝙ sit deprehẽsus, & legitime cõuictus. Ad idẽ tex.cũ gl.in c.tuę.de
pe.¶ Sed aduertẽdũ est, q̃a tex.hic vr̃ loqui, qñ q̃s in ipso delicto
deprehẽdit̃, vt colligit̃ hic, vel in alio crimine fuerit deprehẽsus,
nã intelligere ꝑut abb.dicit, qñ deprehendit̃ post delictũ, & post
actũ propinquũ ad delictũ, diuinare est, & videt̃ ɔ̃ text. Vnde ad
declarationẽ notandũ est, ꝙ illa verba, deprehẽsus fuerit, ponunt̃
incidẽter, quia si quęratur à quo debeat puniri de crimine, prout
quęritur

ADDITIONES.

a ¶Capi. Idem Alci.hic.num.55.
b ¶Quod sic. Et bene, quidquid dicat Alci.hic, num.46.cum seq.
c ¶Committendo. Idem Alci.hic, num.58.& bene.
d ¶Sed etiam. Idem Alcia.hic.num.61.
e ¶Fuge. Idem Fely.hic, & Alcia.num.65.Stepha.Aufr.in repet.cle.j.de offi.or.Fran.
Rip.c.j.nu.88.s̃.eo.& est cõmunis, & vera. quidquid dicãt Aret.Barb.& Philip.
Deci.hic. Imo nedum in criminalibus, sed etiam in ciuilibus potest laicus credi
tor capere clericum fugientem ob debitum. Io.An.Io.de lign.Abb.Alcia.hic,
nu.72.facit ꝙ fugitiuus nõ potest opponere exceptionẽ incompetentie. Anch.
consi.xcij.Rom.consi.ccxlij.Alcia.hic nu.73.Alex.consi.ccv.in fi.lib.vj.

queritur hic, præsupponendū est, q̄ cōstet de crimine, & ideo bene dicit, q̄ sit deprehensus, & conuictus, ita q̄ appareat de crimine, quia hic prius necessariū est, vt pœna imponat. Et ideo quod in prin. simpliciter dr̄ de clericis, q̄ in criminibus deprehensi fuerunt, intelligit, & conuicti. 54 † Et ad hoc bene facit, quia deprehensus in crimine dicit ille, qui est de crimine conuictus,[a] vt no. Bar. per illū tex. in l. j. C. de peti. bo. subla. li. x. & probat hic in l. j. cū gl. in ver. deprehensus. C. vbi sena. vel cleris. & in l. ij. cū gl. C. de cust. re. & no. Ang. Ful. & Pau. de Ca. l. iij. C. de ser. fug. 55 † & hoc intelligitur, nisi deprehensio sit talis, quæ inducat notoriū, vt per gl. in c. si quis diaconus. l. dis. ¶ 56 † Tertia cōclusio abb. est, q̄ † si clericus deprehenditur à populo in ipso crimine, vel in actu propinquo, notoriū delictū dicit. & in hoc differunt laici à clericis, quantū ad faciendū deprehensionē, sm Ant. de But. & abb. hic. per tex. in c. cū dilectus. cir. fi. de pur. can. 57 † quia licet laici cōtra clericū testificari non possint c. de cætero. j. de test. fallit qn̄ delictū notorium est, vt abb. hic dicit. & in d. c. decætero. & in d. c. cū dilectus. Cum enim notoriū sit delictū, suspicio remouetur. 58 † Vnde in notorio crimine recusatio nō admittitur c. proposuit. de app. 59 † & propter hoc etiā in facto proprio iudex cognoscit, qn̄ delictum notorium est, vt no. Inno. in c. ex parte. el. j. de verb. sig. ¶ In gl. in verbo, excommunicari. Ex his, quæ abb. dicit conclusio est, q̄ 60 † anathema [b] est solennis excōmunicatio, & idem abb. in c. si quis præsbyterorū, in ij. no. de reb. eccle. nō alie. & est gl. in c. ad apostolicæ. in verbo, anathematis. de re iudi. in vj. no. Bal. in l. iij. C. si pen. ap. & in tit. de pace Constan. §. fi. col. fi. Et anathema, dicit suprema maledictio, vt abb. hic dicit. & idem abb. in rub. de sen. excō. 61 † Et anathema solum differt ab excōmunicatione maiori, in solennitate, & non in effectu, vt abb. hic dicit. & facit text. in c. debēt. xj. q. iij. & in c. certū est. xxiiij. q. iij. & hoc idem abb. dicit in c. cum ab ecclesiarū. col. j. de offi. or. 62 † Et tale anathema cōpetit solum episcopis, & non inferioribus prælatis. vt abb. hic dicit. & in d. c. cum ab ecclesiarum. & idem abb. in repe. c. si quis cōtra clericum. char. pe. de for. cōpe. & Do. in d. c. debent. xj. q. iij. Et iura, quæ videntur quādoq; facere differentiam, vt in c. pe. §. notandum. & in c. fin. i j q. iij. vbi dicitur, aliud est excōicatio, aliud est anathema. & xj. q. iij. i c. ad mensam. in ver. item illud. intelliguntur respectu formæ, & solēnitatis. Vel secūdo intelliguntur de minori excōmunicatione, quæ differt ab anathemate, sicut à maiori excōicatione, vt no. Do. in d. c. pe. §. notandum. iij. q. iiij. & hoc modo intellectus Gof. & Inn. hic, posset sustinere per text. hic, q̄ intelligatur de minori excōicatione. Et per hoc respondet ad tex. in c. pe. de sen. excō. vbi appellatione excōmunicationis, de maiori intelligitur. nam potest dici q̄ illud verū sit, qn̄ solū fit mētio de excōicatione. secus dicit de excōicatione, & anathemate, per ea, q̄ Do. dicit in d. §. notandū. ¶ Successiue extra glo. abb. in prima oppo. declarando istū tex, concludit, q̄ dum tex. dicit, q̄ ecclesia non habet vltra quid faciat, hoc non intelligit respectu pœnarum.[c] † sed quia de facto erat incorrigibilis. Nec 63 ob. q̄ incorrigibilis carcerari pōt c. vt famæ. in prin. de sen. excom. quia abb. dicit q̄ forte non poterat capi de facili, vel forte capturam illusit, quia aufugit, & rupit carceres, vnde ecclesia non vult vlterius habere talem curam, & ideo traditur curie seculari. & istā declarationem ad istū tex. in effectu tradit Petr. de Ancha. in reg. ea, quæ. in xix. q. in ver. iuxta hoc quæro. de re. iur. in vj. ¶ Sed aduertendū est, quia ista resolutio, quā posteriores sequuntur, vt patet, non caret diuinatione, q̄ tex. intelligatur, quando de facto nō poterat capi, & carcerari, & quia dato q̄ ita esset, poterat brachiū seculare impetrare, vt abbas arguit. Et dicere q̄ ecclesia non vult vlterius habere talem curam, diuinare est, & repugnant verba literæ, quę dicunt q̄ ecclesia non habet vltra quid faciat. & q̄ per secularem comprimendus sit. Ista enim verba videntur importare necessitatem, & non conueniunt, vt dicamus q̄ ecclesia noluit habere talem curam. Et ideo tex. aliter declarari potest, vt dicamus q̄ clericus depositus pro crimine debet pœnitentiam agere, quia depositio quæ fit pro graui crimine, non est terminus, & finis pœnæ, vt dicit Pe. de Anch. in loco. s. allega. Et si subterfugit pœnitentiam, puta perpetui carceris, debet excōmunicari tanquā incorrigibilis, vt hic, ibi, si depositus incorrigibilis fuerit, excōmunicari debet. Iste enim anteq̄ excōicetur, incorrigibilis dicitur, vt hic, & tali casu carcerari potuisset, vt dicit in d. c. vt famæ. de sen. excom. ¶ Et vlterius si excōicationē cōtempserit anathematizari debet, & demum illo perseuerante in contumacia, cum peruenerit in profundū malorū. quia nulla est spes correctionis, cū ecclesia nō habeat vltra quid faciat, hoc intelligo respectu censurarum,[d] de quibus. s. dixi. & ista verba prolata videntur respectu censurarum, quę. s. dicta sunt. 64 † Nā censure ad ecclesiā pertinent, & nō ad iudices seculares c. qūerenti. de verb. sig. & sic ecclesia nō habet quid faciat, vt ecclesia. Vnde his oībus successiue peractis, cōprimendus est per secularē, q̄a tali casu nulla penitus vr̄ esse spes correctionis. Non sic in c. vt famæ. quia ibi non fuit seruata ista forma. sed simpliciter clericus fuit cōdemnatus pro graui crimine, & quia nolebat pœnitere, recluditur in carceribus tanq̄ incorrigibilis simpliciter. erat tn̄ aliqua spes correctionis. & nō peruenerat in profundum malorū, vt hic dicit. ¶ 65 † Et notandū est ex illo text. in d. c. vt famę. q̄ pro grauiori pœna habet q̄ quis recludat in carcere, quā in monasterio. In quo abb. in c. tuę. de pœnis. col. ij. cōcludit, q̄ vbi pro delicto pœna mortis de iure ciuili imponit, tunc post depositionē recluditur in carcerē perpetuo. Si vero pœna circa mortē imponat detruditur in monasteriū. ¶ Sed ista doctrina non videtur vera, quia licet de iure ciuili pœna mortis imponatur, tamen detrusio fit in monasteriū, in c. clerici. de exces. præla. & in c. tuæ. de pœnis. & in c. qm̄, de simo. vt late Aret. hic tradit col. ix. & sm eum, cōcludendū videt, q̄ in monasterio q̄s recludatur ad agendum pœnitentiā, & si nō velit agere pœnitentiā, ponitur in perpetuis carceribus d. c. vt famæ, & in c. à nobis. de aposta. Sed tn̄ cōtra hoc facit tex. in c. nouimus. in fi. de ver. sig. vbi recludit in perpetuo carcere, ad agendū pœnitētiā. Et idē dicit in c. pe. de hære. Et ideo videt q̄ in carcere recludat pro maiori securitate, quando maior suspicio fuge insurgit, vt dicit in d. c. vt famæ. Et dum dicitur hic, q̄ ecclesia nō habet vltra quid faciat, hoc nō intelligitur respectu pœnarū, quia plures alię pœnę sunt, quę à iure cano. imponunt, vt tradūt abb. & Mod. hic. inter quas est pœna exilij,[e] c. j. in fi. de calum. vbi priuatus officio, & verberibus castigatus, in exilium deportatur. ¶ 66 † Sed Mod. hic dicunt q̄ ecclesia nō videt habere pœnā exilij,[e] quia talis pœna imponit à iudice seculari, c. ij. in fi. de cleri. excom. mini. ibi, regis iudicio ad requisitionē ecclesię exilio damnetur, & facit tex. hic, ibi, qn̄ ecclesia nō habet quid faciat, traditur curię seculari, vt in exiliū mittatur. ergo videtur q̄ ecclesia non haberet pœnam exilij. Et ita Mod. in d. c. j. de calum. Non ob. tex. in c. j. de calum. quia non loquitur proprie de exilio, sed largo modo, secundū ea, quæ tradit Archi. xlv. di. in c. cū beati. Et ista opi. cōprobari potest, quia si ecclesia potuisset pœnā exilij imponere, non peteret hoc à iudice seculari, ad quem recurritur in subsidium, vt dictum fuit in no. Sed tamen considerandū est, q̄ cum tex. in d. c. j. de calum. dicat simpliciter de exilio, nō subest ratio quare non intelligatur proprie de exilio, sicut hic. 67 † Et similiter de pœna exilij, q̄ ab ecclesia imponatur, habetur. lxiij. di. c. in synodo. cum si. vt tradunt gl. & Mod. in d. c. j. de calum. Ad idem text. ij. q. j. c. in primis. in princi. & in c. hi, qui. ij. q. iiij. & xvj. q. iiij. c. attendendū. ¶ Non ob. text. hic. & in d. c. ij. de cleri. excom. mini. quia ista iura loquuntur, qn̄ quis traditur curie seculari. quo casu ecclesia solet intercedere, ne moriat c. nouimus. de ver. sig. Et isto respectu ista iura de exilio loquunt, vt excludant mortem, q̄ non ipse ecclesiasticus potuisset pœnā exilij imponere. Et dū hic dicit q̄ ecclesia nō habet vlterius q̄d faciat, hoc non intelligit respectu pœnæ, sed quia erat de facto incorrigibilis, vt abb. dicit. Vel illud intelligitur

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Conuictus. Et an hoc sit semper verū, & qn̄ quis dicatur proprie deprehensus. vide Dec. in l. si fugitiui. in ij. no. C. de ser. fu. & vide Alex. in l. iij. §. Neratius, ff. de acq. pos. in cōsi. ccxvj. ponderatis. col. j. lib. vj. vide tn̄ Ang. in. §. reuerendissimis in auct. de sanct. epis. Alex. in consi. xxiiij. animaduersis his. col. ix. lib. ij.

b ¶ Anathema. Non est greca, sed hebrea vox, qua hebrei solent extremā detestationem significare, vt dicit Hiero. interpretans epistolā Pauli ad Gala. c. j. aliquin si à grecis deriuetur, pōt capi pro re idolis dedicata, vel tēplis appensa, sm Bude. in cōmē. Fit ergo anathema in eos, qui ex grauissimo aliquo delicto detestabiles sunt, & maledicti. de quibus nō est spes q̄ reducantur ad pœnitentiā, & sic merito infligitur tanquā quid extremum. Excōmunicatio vero in eum, de quo spes est q̄ pœniteat, & corrigatur c. j. de sen. excom. in vj. Et excōmunicatio simpliciter eijcit extra cōmunionem fidelium. sed anathema addit detestationem. Et ita debet intelligi c. fi. ij. q. iiij. secundum Alciat. hic. nume. 109. vide etiam And. Tiraquel. in tract. de retract. proxi. §. j. gl. ix. ad fi.

c ¶ Pœnarum. Imo etiā hoc respectu, ita q̄ si nō habet pœnā cōdecentē huic delicto, non debet expectare q̄ pœniteat. sed debet degradari, & tradi curie seculari, Panor. s. e. c. at si clerici. in prin. Idē tenet Anch. hic, & in c. ea, quę. q. ix. de re. iur. in vj. cōsi. clviij. Alc. hic no. vj. Et bene, quia istud cap. nō debet trahi ad excessus valde enormes, nec vltra enormitatem requiritur incorrigibilitas. Tamen Alci. hic, nu. 26. Ioan. de Ana. in c. qualiter. ij. §. ad corrigendos, & ibi Fely. reprobant regulam, quam tradit Anch. in d. consi. clviij. ex narratis. [struck out text]

d ¶ Censurarū. Alci. hic. not. dicit, q̄ istud nimis stringit hūc tex. qui supra dixit nedū in censuris. sed etiā de pœna depositionis. Vnde dicit q̄ omnis detrusio in carcerem vel monasteriū, & cætere pœne iuris canonici, quæ infliguntur clericis, nō imponuntur principaliter in vindictā, sed ad agendum pœnitentiā c. nouimus. infra de verb. sig. c. tuæ. de pœnis. Vnde cū seruata forma huius capituli sit præsumptio iuris q̄ nunq̄ pœnitebit, merito nō habet ecclesia quid vlterius faciat. Si vero nō seruetur forma huius capituli, licet de pręsenti credat incorrigibilis, tn̄ non tollitur spes q̄ in futurum corrigatur. ideo tunc nō cessant alia remedia ecclesię c. vt famæ. infra de sent. excō. & hic sensus est clarissimus sm Alcia. hic.

e ¶ Exilij. Idem Alcia. hic, nu. 110. & bene quidquid dicat Decius.

intelligitur respectu censurarũ, vt.s.dixi.Et ad tex.in d.c.ij.de cle. excõ.mi.aliter rñdet abb.ibi in vlt.no.¶ Subsequenter abb.secũdo opponit de c.nouimus,de ver.sign.& ex dictis eius tres cõclu.

68 colligunt.Prima est,† q facta reali degradatione clericus degradatus statim efficit̃ de foro seculari absq; aliqua incorrigibilitate c. nouimus.de ver.sig.& in c.ij.de pe.in vj.& in c.ad falsariorum, de cri.fal.ibi, degradati seculari potestati traduntur. & isto casu alia traditio non requiritur,quia facta degradatione,per consequentiam de foro seculari efficitur d.c.nouimus. & ita per illũ tex.concludit Are.hic,col.vj.ver.sed hoc querit̃, post Io An.& alios.& idẽ tenet Do.in d.c.ij.§.fi.col.fin.de pe.in vj.& sentit abb.in d.c.nouimus.in ij.not.Nec ob.q in d.c.ad falsariorũ. & in d.c.nouimus.in prin.dicitur q degradatus tradit̃ curie seculari,quia per degradationẽ tradit̃,& applicatur curie seculari in consequentiã,& sic intelligitur tradi curie seculari,vt dicitur in d.c.nouimus. Sed tamẽ aduertendũ est,quia illa verba, q degradatus in cõsequentiã efficiatur de foro seculari, referunt̃ s̃m vnã opi.quã simpliciter text.

69 ibi approbare nõ videtur. ¶† Sed addit q degradatio debet fieri
a præsente [a] iudice seculari, & q pronunciandũ est q recipiat eum in forũ suum. Vnde per ista verba videt̃ q degradatus statim non efficiat de foro seculari. Nisi dicamus q ista sit forma degradationis, & talia verba in ipsa degradatione pferunt̃. & ideo facta degradatione cum talibus verbis, intelligitur tradi curie seculari.

70 ¶† Secũda cõclu.est,q si clericus incorrigibilis sit,& comprimẽdus sit per iudicẽ secularẽ,s̃m formã, quæ hic ponit̃, actualis degradatio nõ est necessaria,per illũ tex.vbi simpliciter dicit̃ q comprimendus est per secularẽ. Et facit text.xxiij.q.v.c.de Liguribus, vbi text.intelligit̃ de incorrigibili.& ibi Papa arguit secularẽ, qui nõ cõpressit illos incorrigibiles delinquentes.ergo videt̃ q ipso iure secularis haberet ptãtẽ. & istis rõnibus ẽt videt̃ q isto casu alia traditio nõ requiritur,& no.abb.in c.ij.de cle.excom.mi.in vlt.no. Et prædicta cõclu.procedit,qñ est incorrigibilis,s̃m formam,quę hic habet̃. Secus si esset aliàs incorrigibilis simpliciter, q̃a nõ per

71 hoc perdit priuilegiũ, vt abb.hic ɔcludit ꝯ An.de Bu.† Et ad hoc facit,quia licet clericus immisceat se enormitatibus. nõ tñ perdit priuilegiũ, si retinet habitum, vt no.Ioan.An.& abb.post alios in c.perpendimus.de sent.excom.& facit text.hic, vbi incorrigibilis depositus excõicat̃,& in d.c.vt famæ,incarceratur.ergo videt̃ esse

72 sub iudice ecclesiastico.¶† Tertia cõclu.abb.est,q super incorrigibilitate ad effectũ, de quo tex.hic sñia declaratoria non requiri
b tur,[b] quia ex processu cõstat illum esse incorrigibilem, & in facto

73 notorio declaratoria nõ requirit̃,† vt per eum hic.& idem abb.in c.peruenit. el j.de app.& Do.in c.cũ s̃m.§.j.in ij.not.de hære.in vj. Et hoc bene procedit in isto casu, vbi cõstat ex processu factum

74 esse notoriũ.aliàs vero non sufficit,† q allegetur res notoria,quia multa dicuntur esse notoria,quæ non sunt c.consuluit.el.j.de ap-
c pel.& ideo cautela est, [c] vt declaretur factum esse notorium, vt abb.dicit in c.ad nostram. el.ij.de iureiur.& idem Car.in cle.pa-

75 storalis. in xvij.no.de re iud.† immo talis declaratio necessaria videtur, per ea, quæ tradunt Bal.& Sal.in l.ea quidem.C.de accus.

76 ita concludit Aret.in consi.clxv.sicut Ioan.dixit.col.vij.† Sed qñ factum non est notorium,in pœnis incursis ipso iure sententia declaratoria necessaria est c.cũ s̃m.de hære.in vj.l.eius,qui.vbi Bart. de iure fis.no.Io.An.& Do.in c.j.§.fi.in fi.de homi.in vj.Bal.in l.iubemus.§.sane.el.j C.de sac.san.ecc.cũ si.vt tradunt Mod.hic.& late in c.Rodulphus. de rescri.Et in no.casu tradit Ang.in cõsi.cc.in

77 ciuitate Lucana.vbi inquit,q † si quis excõicatus fuit cum fautoribus,vel adhærentibus,super hic,q sit de adhærentibus, vel fautoribus, declaratoria requiritur. Et de hoc est dictum Innoc.in c.in Lateranensi. vbi Imol.refert in ij.col.ver.vlt.tangit hic Inn.de pb. & in simili casu tradunt Bald.Saly.& Alex.col.fin.in l.si quis ma-

78 ior.C.de trans.¶† Vltimo quæritur, quis dicatur incorrigibilis. & abb.concludit q tribus modis.Primo, quando quis perseuerat in criminibus perpetratis,vt quia non vult rem furtiuam restituere, vel aliud furtum facit,vel alia similia, & etiam minora delicta cõmittit.Secũdo,si ter monitus non desistit c.contingit. el.ij.de sen. excõ.Tertio,qñ pœnitentiã sibi iniunctam non facit, & se occultat,vt probat̃ in c.vt famæ.de sen.excom.vbi incorrigibilis appellat̃ ille,quẽ non penitet,& se occultat.Quarto,etiã incorrigibilis dicit̃ ille,qui semel correctus verbis,se non emendat. ita Do.per illum tex.dicit in c.neminem.xlv.di.Et ita simpliciter posteriores
d sequunt̃.[d] ¶ Sed aduertendum est, quia ista vñr procedere,cõsiderando incorrigibilitatẽ largo modo.vt probatur hic,vbi incorrigibilis dic̃t ille, qui debet excõicari,ibi, si in corrigibilis fuerit, excõicari debet.& talis nõ videt̃ proprie incorrigibilis,quia videt̃ q corrigi possit, cum sñia excõicationis medicinalis sit c.j.de sen. exc.in vj.& idẽ videt̃ in casibus.s.dictis,qñ non sit desperatum de correctione.¶ Sed proprie loquendo,vt verba sonant,incorrigibilis dicit̃ ille,de quo nulla est spes q corrigatur,vt hic, in fi.dum dicit̃,cũ peruenerit in profundũ malorũ, traditur curie seculari, vel qñ aliter priuatur priuilegio clericali d.c.cõtingit.& iste appellatur penitus incorrigibilis, vt per gl.ij.in c.illud sane.xxiiij.q.iij. per illum tex.vbi dicit̃ q quibus prodesse nõ poterit correctio,nõ parcat abscissio.& in c.damnationis.ea.causa,& q.dicit̃ q incorri-

79 gibili,sñia damnationis relaxari non põt. ¶† Postremo notandũ est,q abb.dicit circa pœnitentiam, quæ taliter imponi debet, ne quis verisimiliter breui moriatur,vel quo ad qualitatem carceris,

80 vel quo ad vite necessaria. † aliàs secuta morte prælatus erit irre-
e gularis,[e] & no.hoc idem Bald.in l.de pecoribus.C.ad legẽ Aquil. cum si.vt tradunt Moder.hic.& c.qualiter.§.ad corrigendos.j.de accus.& idem Abb.in c.à nobis. de aposta.in cap.ad audientiam. de cri.fals.& in c.nouimus. de verbo.signifi.

ADDITIONES.

a ¶Præsente. Immo satis est & relinquit Alci.hic.nu.124.
b ¶Non requiritur.Et bene, Alcia.hic,nu.114.cum seq.licet Barbat.teneat requiri.
c ¶Syl.Ald. Cautela est. Idem Dec.in c.si quando. in ij.col.s. de offi.deleg.in c.consuluit.j.de appel.
d ¶Sequuntur. Adde Fely.hic, nu.14.q fugiens de carcere dicitur incorrigibilis.
e ¶Irregularis. Idem Alci.hic,in fi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum violenter,accipitur in actiua significatione.*
2 *Occupare in malam partem accipitur.*
3 *Quandoque etiam in bonam partem accipitur.*
4 *Verbum,occupare,ad immobilia adaptatur.*
5 *Instantia quandoque transit de vna persona in aliam,cũ alteratione qualitatis.*
6 *Verbum terminetur,respicit decisionem.*
7 *Sicut,hæc dictio non facit omnimodam similitudinem, & quomodo consideretur.ibidem.*
8 *Rescriptum non solum transit in personam non expressam in rescripto, sed etiam modus alteratur.*
9 *Si impetraui rescriptum ex causa mutui, & volo agere ex causa donationis, non possum.*
10 *Ecclesia dicitur clerici, cui collata fuit,licet non habeat dominium.*
11 *Genitiuus non semper importat dominium.*
12 *Sicut,omnimodam similitudinem facit.*
13 *Exemplum ab exemplari differt.*
14 *An sicut transit rescriptum in successorem vitiosum,ita transeat instantia.*
15 *Quid si successor causam habuisset à spoliatore.*
Quid autem in alio successore singulari.16.
17 *Plures casus in quibus instantia transit in alium remissiuẽ.*
18 *Pater hodie non occupat bona filij iure peculij.*
19 *An instantia contra patrem hodie transeat in solidum.*
Et quid ẽ contra in his quæ pertinent ad filium vt filium.num.20.
21 *Patre accipiente emphyteusim pro se,& filijs, instantia inchoata contra patrem transit in filium,licet non sit hæres.*
22 *Hæres vniuersalis censetur eadem persona cum defuncto.*
23 *Exequutio,quæ debet fieri contra hæredem non potest ex abrupto fieri.*
24 *Instrumentum licet exequi possit contra hæredem, sicut contra defunctum, oportet tamen hæredem prius citari,& liquidari quòd hæres sit.*
25 *Instantia inchoata nomine dignitatis transit in filium*
26 *Quando quis agit per procuratorem,tunc instantia transit in dominum.*
27 *Mortuo accusatore, vel illo desistente,si constat de crimine, iudex instantiam prosequi potest,& quare.*
28 *In casu pertinente ad vtilitatem publicam iudex supplet defectum accusantis.*
29 *Instantia inchoata,an transferatur in fiscum, & num.32.& seq.*
30 *Instantia non transit in fiscum etiam si sit hæres.*
31 *Instantia inchoata cum laico defuncto non transit in clericum successorem, & nume.36.*
33 *Fiscus est loco hæredis,*
34 *L.si constante.§.fi.quomodo intelligatur.*
35 *Fiscus quando hæres reperitur nõ cõsideratur,vt fiscus,sed vt hæres simpliciter.*
37 *Testator non potest disponere quòd clericus institutus ab ipso testatore laico coram seculari debeat conueniri.*
38 *Traductio facta à iudice seculari,non tollit clerico priuilegium fori.*

QVia V. ¶Summat̃,& diuidit̃ vt per abb.hic.
1 † In tex.ibi violenter. Hoc verbũ ca-
a pit̃ hic in actiua significatione.[a] Ad idẽ tex.in c.cũ pridẽ.in fin.de pac.in c.vt famæ de sen.exc.& in c. pñs.xx.q.iij.Et p hoc,s̃m And.Sic.hic,cõfundit̃ dictũ Bart.in l.ij.de duo.re.col.fi. vbi inqt q si testes deponũt q Titius cognouit Bertã violenter, nõ probant delictũ Titij,quia illud verbum, violenter,æquiuocum est,quia actiue,& passiue intelligi põt. nã hoc videt̃ ꝯ iura pallegata, vbi actiue hoc verbũ intelligit̃.¶ Sed tamen responderi põt dupliciter.Primo,q iura pallegata loquunt̃ in dispositione legis. Bar.vero loquitur in testibus.

ADDITIO.

a ¶Ald. Significatione. Vide Dec.in c.in præsentia. col.ix.de proba.& vide Hormã. detum, & Guli.ponta.in l.j.ff.de acquir.poss.dum agunt de lapillis.

teſtibus, quorũ dicta debent de neceſſitate cõcludere c.in pñtia. de prob.& abb.ibi,in iiij.col.hic bene declarat.& dixi.ſ.in c.intelligimus.in vlt.no.Secũdo,in iuribus ſ̃palle.erãt alia verba , ex quibus colligit̃,ꝙ in actiua ſignificatione,verbũ illud violenter,accipit̃,vt hic,ibi,violenter dicebat̃ occupaſſe . & in d.c.cũ pridẽ . ibi, violenter eiectos . Et dictũ Bar.Alex.ſequitur in l.j.in prin.de acq. poſ.in ij.col.Sed tñ illud dictũ Bart.alijs rõnibus reprobat̃ ꝑ Inn. & Arc.in l.ij.de duo.re.& ſaltẽ de cõi vſu loquendi nõ procedit,vt no.Mathe.in no.ciij.notã ꝙ ſi capitulum dicit.¶† In tex.ibi, occupaſſe.Hoc verbũ in malã partẽ accipit̃,[a] vt hic, & per gl.in c.generali.in verbo, occuparet , de ele.in vj.& in c.fi.de reſt.ſpol.in vj.in cle.j.de ſequeſt.poſ.& fruc.& no.Do.in c.in pñti.in prin.in vlt.no. de offi.or.in vj.† Quandoq; tñ etiã in bonã partẽ accipit̃ c.ſi duo. de procu.in vj.vbi glo.in ver.occupauit. hic tñ rõne adiuncti.& in d.c.fin.de reſt.ſpo.in vj.declaratur, ꝙ in malam partem accipitur. † Et hoc verbũ,occupare,hic ẽt adaptat̃ ad immobilia.& in l.domũ.C.de rei ven.ſed improprie,vt per gl.ibi.& eſt tex.in §.ſi ꝯtra. inſtit.de vi bo.rap.& no.ꝑ gl.in d.c.generali.de ele.in vj.& Domi. ibi.¶† Primo no.ſ̃m abb.ꝙ qñq; inſtantia tranſit de vna perſona in aliã cũ alteratione qualitatis,vt de filio , qui inſolidũ tenet̃, ad patrẽ,qui obligat̃ tñ de pecu.l.tam ex ꝯtibus . de iudi.Et ita hic videt̃ . q̃a cũ ſpoliatore agit̃ interdicto vnde vi.& cũ iſto ſucceſſore cõdictione c.ſæpe . de reſti.ſpo.Sed prima facie ꝯ iſtud dictum abb. videt̃ tex.hic,in fi.dũ dicit̃, ſic inter P.& præfatũ V.ſi viueret, termineť.† verbũ enim,termineť,reſpicit deciſionẽ, vt not.Bart. in l.generali.C.de decu.lib.x.in l.dicere . in princi.de arbi.ergo vr̃ ꝙ eodẽ modo,& ſine alteratione qualitatis cauſa debeat terminari.Sed rñderi põt,† ꝙ illud verbũ,ſicut, hic nõ facit omnimodã ſimilitudinẽ.ſed ſimilitudo cõſiderat̃ in genere quo ad facultatem cõueniendi,& nõ reſpectu effectus,prout qñq; reperit̃ , vt de iſta dictione,[b] ſicut,habet̃ per gl.in l.ſi cũ venderet.in gl.ſ.de pig.act. & in l.cuſtodiam . de peri.& com.rei ven.& de hoc inferius dicã. ¶† Secũdo no.ꝙ reſcriptũ nõ ſolũ tranſit in perſonã non expreſſam,in reſcripto.ſed ẽt modus alterat̃,vt dictũ eſt. Et hoc dictum abb.intelligit̃,qñ modus iſte põt aliquo modo includi ſub reſcripto prius impetrato.aliàs ſecus c.ſuper literis.de reſcri.& abb.ibi, col.ij.hoc declarat,dicẽs,ꝙ ſi impetraui reſcriptũ ex cauſa mutui, † & volo agere ex cauſa donationis,nõ poſſum,q̃a ſub primo reſcripto hoc nullo modo includi põt.Et ad hoc plura exempla ponit Bal.in l.præſcriptione.col.vij.C.ſi ꝯ ius vel vti.pub.& not.Pau. in cõſi.cccxj.ad cõfirmationẽ.& Cal.in cõſ.xj.in ti.de ſent.excom. vbi in fi.dicit c.ſuper literis,non habere locũ, vbi ſit diuerſitas rerũ,vel perſonarũ.Et ideo limitatio quã abb.ponit hic,nõ videtur adaptari hic,q̃a primũ reſcriptũ erat ꝯ ſpoliatorẽ . vnde nõ videt̃ habere locũ ꝯ aliã perſonã, vt Cal.dicit. Sed rñderi põt , hoc eſſe ſpãle ꝑꝑ vitiũ illius,qui occupauit rem ſpoliatã, q̃a reputatur ea dem perſona.& iſto reſpectu ſatis videt̃ includi ſub primo reſcripto.¶† Tertio no.ꝙ eccleſia dicit̃ clerici,cui collata fuit,licet non habeat dñium.[c] Ad idem in cap.propoſuit. de cleri.excom.mini. † Ex quo infert̃,ꝙ genitiuus non ſemper importat dñiũ, ſed qñq; quandã facultatẽ adminiſtrationis.[d] facit text.in l.lex Cornelia.§. domũ.de iniur.& quod habet̃ per gl.in c.pro illorũ . in ver.ſuarũ. de præb.cum ſi.vt tradunt Andr.Sic.& Mod.hic. & Alex.& Mod. in rub.de ope.no.nun.¶ Sed breuiter quantũ ad tex.hic, cũ ſi.cõſiderandũ eſt,ꝙ genitiuus importat dñiũ in caſibus, in quibus ca dit dñiũ.Sed qñ ſubiecta materia non patit̃, nõ poteſt importare dñiũ,prout eſt in beneficijs eccleſiaſticis,in quibus nõ habet̃,nec hæreditari põt dñiũ c.ij.de dona.importat tñ illud ius,quod hæreditari põt. facit tex.in l.qui vſufr.in fi.ff.ſi vſuſ.pet.& quod not.per gl.in l.ij.§.q̃dã.de interdi.& quod tradit Bal.in l.proprietatis.C.de proba.¶ In gl.j.in fi.ſecundus intellectus reprobat̃ per gl.& per Ant.de Bu.abb.& alios,quia eſſet de indubitabili. Nam clarũ eſt ꝙ iſte,qui ingreſſus eſt eccleſiã mortuo ſpoliatore, ex noua impetratione cõueniri poteſt,vt abb.& Doc.dicũt.Sed poſſet rñderi ꝙ multũ operet̃,tenendo,ꝙ iſte,interdicto vnde vi cõueniat̃ , prout illa dictio,ſicut,importare videtur,† quæ omnimodam ſimilitudinem [e] facit,[f] vt not.Ant.de Bu.in c.Piſanis. in x.no.de reſtit.ſpol. Et hoc videt̃ procedere duobus cõcurrentibus.Primo, ꝙ res erat vitioſa.Secũdo,quia ſcienter iſte ingreſſus fuit. Et pro iſto intellectu facit,quia in tex.dicit̃ ꝙ procedat̃ ſ̃m formã priorũ literarũ,& ſic ad inſtar,& ſimilitudinem priorũ literarũ.ergo videt̃,ꝙ virtute noue cõmiſſionis procedat̃ ad inſtar veteris,† quia exemplum ab exemplari differt l.in teſtamẽto.la.j.ff.de condi.& dem.facit tex. in l.quod Nerua.de po.¶ Arc.conat̃ rñdere, & dicit ꝙ proceſſus, qui debet fieri à iudicibus,erit exemplũ priorũ literarũ,quia forma mandati ſeruari debet̃ c.cũ dilecta.de reſcrip.Sed hoc nõ tollit arg.ꝙ immo vñr iudices procedere virtute noue cõmiſſionis, ex quo nõ dicit̃ ꝙ auctoritate priorũ.ſed ſ̃m formã priorũ procedat̃.Et ad hoc ẽt facit text.dũ dicit præcipimus,quod nouũ mandatũ importat.¶ Arc.etiã rñdet, ꝙ qñq; ſit ſecunda iuſſio.in auc de manda.prin.& hoc qñ dubitatur an prima debeat executioni mandari. Facit text.in c.ſi quãdo.ſ.de reſcri.& tunc videt̃ ꝙ nõ ſit nouũ mandatum,ſed eſt excitatio primæ cõmiſſionis, vt in ſimili no.in c.licet.de offi.or.Sed rñderi põt illud habere locũ , qñ conſtat ꝙ ſecũda iuſſio in eodẽ caſu loquit̃,ſicut prima.ſecus videt̃ in propoſito,vbi prima ꝯ ſpoliatorẽ emanauit.ſecũda ꝯ ſingularem ſucceſſorẽ. Primus tamẽ intellectus cõiter tenet̃ , ꝙ iſte cõueniat̃ virtute priorũ literarũ.pro quo facit,quia põt iſte conueniri, ſicut poterat primus,videlicet ille V.ſi viueret.ergo videt̃ cõueniri virtute priorũ literarũ,quia virtute noue cõmiſſionis,ille primus nõ poſſet conueniri.Et quidquid ſit,in effectu parum refert, quia ſiue dicamus ꝙ hoc ſit dictũ , per viam declarationis, & ſic virtute priorũ literarũ,ſiue per viã noue diſpoſitionis, q̃ inducat̃ per iſtũ tex.idẽ eſt effectus,quia hodie ita etiam obſeruandũ eſt, quia iſta Decretalis ius facit generale , cũ hic inſerta ſit . Non omitto tñ ꝙ alius fuit intellectus Car.qui reprobat̃ ꝑ abb.hic, quia ſucceſſor in eccleſia non dicit̃ eſſe vniuerſalis.& per c.cũ ſedẽ . de reſt.ſpol. vt per eum hic.Sed dictũ Car.defendi põt,nõ ea rõne, quia eccleſia ſit ſucceſſor vniuerſalis,ſed ꝑꝑ vitiũ . & hoc tenet gl.in terminis c.ſæpe.in c.cum ad ſedem.in ver.interdictum . de reſti.ſpol.& facit tex.hic,ſ̃m formã priorũ literarũ . vnde videt̃ ꝙ cõueniat̃ interdicto vnde vi,quia iſta erat forma priorũ literarum.& facit illa dictio,ſicut,vt.ſ.dictũ eſt.¶ Non ob.tex.in d.c.cũ ad ſedẽ,quia nihil ibi dicit̃ de ſucceſſore,& dato ꝙ loquat̃ in ſucceſſore, erat ſucceſſor legitimus,& nõ vitioſus,prout loquit̃ tex.hic. ¶ Retento tamẽ cõi intellectu,nõ ob.illa dictio,ſicut, quia vltra abb.rñderi poteſt,ꝙ iſta ſimilitudo videt̃ reſpicere reſcriptũ hoc modo, iſte põt cõueniri coram eiſdem iudicibus,ſicut ille V.ſi viueret, potuiſſet cõueniri.Et referendo ſimilitudinẽ ad reſcriptũ,quod ſolũ reſpicit facultatẽ cõueniendi,ex toto ſimilitudo procedit, quia vterq; coram eiſdem iudicibus pariter cõueniri põt . Et licet alio modo teneat̃ vnus,quã alter,hoc aliũde cauſat̃,& nõ ex reſcripto, quia reſcriptum reſpicit ſolum facultatẽ cõueniẽdi , in qua pares vñr. ¶† An aũt ſicut tranſit reſcriptũ in ſucceſſorẽ vitioſum , ita tranſeat inſtantia?cõcluſio eſt ꝙ nõ, ſ̃m Inn.† & hoc niſi ſucceſſor cau ſam habuiſſet à ſpoliatore,vt in c.ſæpe.de reſti.ſpol.Et ita Ant.de Bu.hic,col.viij.in fi.licet abb.[g] generaliter velit ꝙ ẽt in iſto caſu ſicut tranſit reſcriptũ,pariter & inſtantia transferatur . Sed Inn.loquitur vt dictũ eſt.dicit tñ abb.ꝙ hoc iure ſcripto nõ probat̃, licet ęq̃tas ſuadere videat̃.Sed Arc.hic tenet ꝯriũ ex eo,quod de actione reali dicit̃,ſ̃m Inn.quẽ abb.refert per l.ſi is, à quo.de rei vend. Sed rñderi põt hoc procedere de æquitate canonica , vt abb.dicit. & ad hoc facit, quia ſi reſcriptũ tranſit, pariter videt̃ tranſire inſtãtia in ſucceſſorẽ vitioſum . ¶† Quid aũt ſit in alio ſucceſſore ſingulari?no.Bar.in l.ſi eum,in fi.de fideiuſ.And.Sic.hic,col.xij.& Imo.in d.l.ſi eum,vbi aliter loquit̃,quam Bart.ibi dicat. Et plures caſus, in quibus inſtantia tranſit in alium proſequitur abb.hic. ¶† Primus eſt de filio in patrẽ l.tam ex ꝯtibus. de iud.& ille tex. eſt mirabilis,ſ̃m Pau.de Ca.in l.qui ꝯ.in fi.de fideiuſ.& dicit abb. hia,† ꝙ pater hodie non occupat bona filij iure peculij. iuxta l.ij. de caſtr.pec.ſed vt hæres, vt ꝑ gl.in auc.de hære.que abinte.§.j.in ver.ſi quis.Ex quo infert̃ ꝙ hodie inſtantia cõtra patrem tranſiret inſolidũ, † vt not.Alb.in d.l.tam ex contractibus.† Et ſimiliter eſt econtra,in his,quę pertinent ad filiũ vt filium,inſtantia tranſit de patre in filiũ l.ſi operarum . de ope.li.quàm pro ſingulari allegat Pa.in l.ſi eum , de fideiuſ.† Ex quo infert ibi , ꝙ ſi pater accepiſſet emphyteuſim pro ſe,& filijs, inſtantia inchoata ꝯ patrẽ tranſiret in filiũ,licet nõ eſſet hæres, quod dicit eſſe ſingulariter notandũ, ¶† Secũdus caſus eſt in hæredẽ vniuerſalẽ,quia cenſetur eadem perſona cũ defuncto,pro quo eſt text.in d.l.ſi eum.de fideiuſ.in l. ſeruus . de his, qui no.infa.& in l.ſi infra.C.de temp.reſti.in inte. Et circa hoc aduertẽdũ eſt,ꝙ proſecutio debet fieri ꝯ hæredẽ, & perſonã eius.aliàs nõ valeret,ſi cõtra defunctum ageret̃. ita Pau. de Ca.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Accipitur.Idem ponit Deci.in c.inter cæteras , in textualibus.ſ.de reſcri.

b ¶Ald. Dictione. Vide in ſe.co.circa med.

c ¶Gig. Dominium.Adde ꝙ terra alicuius etiam dicitur illa in qua quis adminiſtrationem habet,licet non ſit dominus,vt eſt tex.iuncta gl.in c.j.de poſtu.præla.& ibidem vide per eundem Deci.in vij.col.in ver.ſecundo gl.vbi remiſſiue ponit an & quando genitius importet dominium.

d ¶Ald. Adminiſtrationis . Et quando importet, & quando non, vide Deci.in c.ad hæc.nu.34.de poſtu.præla.

e ¶Hier.Gig. Similitudinem.Quòd dictio,ſicut,importet omnimodum ſimilitudinem,adde Sozi.in ſuo conſi.feudali,quod incipit, viſis inſtrumentis, & habetur impreſſum vna cum ſuis lectu.in ſi.ij.part.ff.veteris.

f ¶Syl.Ald. Facit. Vide.ſ.co.col.j.in no.& Ant.de But.in c.olim tibi.de verb.ſig.

g ¶Abb.Et bene,& practicetur.

de Ca.not.dicit in d.l.si cum,in versi.aduerte tn̄. vbi ad hoc alleg. tex.in l.de qua re.§.cū absentē.de iudi.& in l.penu.quæ sent.sine ap.rescin.†Et circa istū casum ēt notandū est,quòd executio,quę deberet fieri ꝯ hęredē,nō pōt ex abrupto fieri,sed dēt,prius citari & liquidari qđ hrs sit,vt no.voluit Inn.hic,quem referunt Anto.de Bu.& Car.hic,& no.Bar.in l.creditores.C.de pign.& idem Bal.in l.per diuersas.in x.q.C.mā. † vbi inquit ꝙ licet instrumētū exequi possit ꝯ hæredē,sicut ꝯ defunctū,oportet tn̄ hæredē priꝰ citari,& liquidari ꝙ hrs sit.[a] alle.Inn.hic.cum si.vt prosequuntur Arc.& Mod.hic.& idem Pau.de Ca.in l.postulante.cū concor.vt tradit ibi Alexan.col.pe.ad Trebel.& idem Alex.in l.à diuo Pio. §.in venditione.col.pe.de re iud.& idem Pa.de Ca.in cōs.ccxcvij. quod pceptū.& Ro.in cōs.cxlij.ꝙ cessionarius. ¶† Tertius casus est,quando instantia inchoata fuit noīe dignitatis. c.dilecti.de foro conpe.facit tex.in c.qm̄ abbas.de offi.dele.& in ca.si gratiose. de rescr.Et ita ꝯcludit abb.hic.& idem abb.post Inn.& alios in c. significauit.de rescrip.& Rom.in j.decisio.in tit.vt lit.pen.in antiquis.& Pau.de eleaza .in dispu.inci.est lata sentētia.quē Alex. refert in l.si cōstante.§.fi.ff.so.ma.¶†Quartus casus est,quando qs egit per procuratorem,q̃a tunc instantia transit in dnm̄.l.in cāæ de procu.Et quomodo trāsferat̄,no.per gloss.& Barto.in l.mutari de procu.facit quod no.Bar.in l.j.col.ij.C.de sent.& in l.furioso.in fi.de re iud.& in l.si procuratori pn̄tis.de ver.obl.& qđ not. abb.post Ant.de Bu.in c.ij.col.pe.de testibus. ¶†Quintus casus est,quando mortuo accusatore,vel illo desistente,constat de crimine per confessionem accusati,q̃a iudex instantiam prosequi-pōt,ne delictum impunitum sit,vt abb.hic dicit,per l. quãuis. la j.C.de adul.Et hoc idem no.Bar.per illū tex.in l.ij.C. de dila. lib. x.†vbi inquit quòd in cā pertinenti ad vtilitatē publicā, si accusator moriatur,vel absens sit,iudex supplet. & Bart.ibi etiā ad hoc allegat tex.quem Arc.hic adducit in l.pen.in princ.de publ.iudi. vbi Bar.& Imo.idē facit tex.in c.j.& ij.j.de colum.dete.& dictum Bart.quod s.allegaui in d.l.ij.C.de dela.pro find. Roma.refert in no.dlxj.instituens accusationem,vbi hoc limitat,& alia dicit, quę ad propositum conferunt.¶†Postremo abb.late insistit,an instātia inchoata transferatur in fiscum.Et ex dictis eius principaliter due conclusiones colliguntur.†Prima est,quòd in fiscum instantia non transeat, etiam si fiscus heres sit.†Secunda conclusio,qđ istantia inchoata cum laico defuncto nō transit in clericum successorem.† Circa primam conclusionem Docto.communiter tenent quòd instantia non transeat in fiscum,per text.in l.si constante.§.fin.ff.so.ma.sed in perscrutando rationem Docto. vario modo loquuntur,vt abb.hic refert. & latius Alexan.in d.l.si constante.§.fi.& breuiter in puncto iuris,probabilis vr̄ illa opi. quorundam antiquorum,ꝙ immo instantia inchoata,in fiscū trāsferatur, †q̃a fiscus est loco heredis.l.tutoris.C.ad l.Iul.de vi publi. l.nō intelligitur. §.si,cum ex cā de iur.fis.& no.Bar.in l.quoties.de noua.& in l.Marcellus.§.fi.cū si. vt tradit ibi Alex.ff.ad Trebelia. ¶Non ob.tex.in d.l.si.cōstante.§.fi.†q̃a dū ibi dicitur quod expirat iudiciū,intelli̇r quo ad mulierē,& non quo ad fiscum. & ita dicit Io.de ra.& Ray.de for.in d.l.si cōstante.§.vbi.Ro.hoc idē sequitur.& Cy.in l.j.in fi.C.si pē.app.mors interue.Est verū quòd Bar.in l.si eum.de fideiuſ.& Bal.& Imo.in d.l.si constante §.fi. reprobant istam opini.q̃a vr̄ ꝯ illum tex.qui generaliter, dicit qđ expirat iudicium.Et hoc Alex.cōprobat in d.§ fi.q̃a. in in primo casu ibi dicitur,ꝙ si dos ꝓ parte publicata sit,pro alia parte pt̄ ferri sn̄ia.Postea subiicit tex.quòd si tota.& sic aduersatiue loquitur iuxta no.in l.hoc amplius.§.de his.de dam.infe.Vt ergo bene aduersetur,dicendū est ꝯriū eius,ꝙ pallegati Doc.antiqui dn̄t.Sed certe fragiles vn̄r iste rationes. nā si non fuisset ille tex.in d.l.si cōstāte.§.fi.de plano oēs cōcessissent ꝙ instātia trāsiret in fiscū, q̃a transit in partē,& transit in hęredē,vt s.dictum est. Et iō cū text. in d.l.si cōstāte.gn̄alr̄ dicat ꝙ expirat iudiciū,cōsonat vt intelligatur solū in p̄iudiciū mulieris,ne à cōi regula recedat̄.Et istud colligitur ibi esse de mēte lr̄e,quę dicit,ꝙ si dos pro parte publicata sit,reliquę partis exactio mulieri cōpetit, & si post litē conte.dos pro parte publicata sit,ꝓ alia parte mulier sn̄iam obtinebit, ꝙ si tota dos publicata sit,expirabit iudiciū.Vn̄ patet ꝙ illa verba,expirabit iudiciū,referuntur ad mulierē,q̃a sicut in parte expirat iudicium,qn̄ dos pro parte publicata sit,ita si in totū publicatio facta sit.Et ita manifeste apparet ꝙ illa verba , expirabit iudiciū, respectu mulieris intelligunt̄,de qua tex.ibi loquit̄, & nō respū fisci.Et per hoc non obst̄,ꝙ Alex.dicit,ꝙ tex.in d.§.fi.loquitur aduersatiue in ver.quod si tota dos,q̃a illa aduersatiua bn̄ verificat̄ respectu mulieris,de qua loquit̄,q̃a si ꝓ parte dos publicata sit post litē cōte.remanet iudiciū ꝓ alia parte, ꝙ si tota dos publicata sit,ī totū expirabit iudicium, & quo ad fiscum illa aduersatiua nihil facit.Retēta tamen ꝯclone Abb.ꝙ instantia non transeat in fiscū.ampliatur hic s̄m Abb.ēt si fiscus hæres sit, quia text.in d.l. si cōstāte.§.fi.gn̄aliter. dicit ꝙ nō trāsit in fiscū , vn̄ gn̄aliter intelligit̄,siue fiscus heres sit,siue nō. Sed hoc nō vr̄ verū , quia qñ fiscus hæres reperit̄,nō cōsideratur vt fiscus, † sed vt hæres simplr̄. & tunc vtitur iure priuati.l.j.in prin.de iure fis.l.cū quidā.§ fiscus. de vsu.& in ꝑposito hoc tenēt Bal.Ang & Pau.de Ca.in d.§.fi.facit quod no.Bar.in l.iij.§.j.de sepul.vio.¶Nō ob.tex.in d.§.fi. quia loquit̄ in fisco,vnde intelligit̄ in fisco simpliciter , & nō vr̄ hr̄e locū in fisco hęrede.Hoc patet ibi,quia loquit̄ de publicatione bonorū,in qua fiscus simpliciter consideratur.¶†Circa secundā conclusionē, quæ habet ꝙ instantia inchoata cū defuncto nō transit in clericū successorē,est præsupponendum vnum,de quo nō dubitat̄,ꝙ si clericus laico succedit,debet corā suo iudice coueniri , vt Abb.hic dicit,& tenet gl.in c.clericū nullus.xj.q.j.Bart.in l.hæres absens.in prin.de iudi.& in not.casu tradit Rota in decisi.v. in tit.de fo.cōpe.in antiquis.cū si.vt per Mod.hic.& bene facit quod not.Old.in cōs.iiij.ꝙ laicus& quod no.Bar.in l.j.de pœnis.cū simi. vt tradit Alex.in l.cū quædā puella.in fi.de iurisom.iudi. †Et non potest testōr disponere,ꝙ clericus institutus ab ipso testatore laico,corā seculari debeat coueniri,vt no.Bal.in l.ij. C.vt in pos.leg. Et hoc præsuppositū ampliatur s̄m prædictā ꝯclonē, videlicet ꝙ etiā instātia inchoata cū defuncto laico, nō trāseat in clericū successorē,vt cōcludit Abb.hic post Anto.de But. Sed ꝯrium in hoc tenēt Ang.& Pau.de Cast.in d.l.hæres absens,de iudi.& idem vr̄ tenere Imol.in l.si eū.col.pen.in ver.& p̄dicta faciunt ad qō.de fideiuss.& And.Sicu.hic sequit̄ cōfirmando pluribus similibus , vt referunt Mod.hic.Et idē vr̄ tenere Areti.hic,col.pen. Nō tn̄ recedendū vr̄ ab opi.Anto.de But.& Abb.hic.quā tenet Imo. hic sibi ꝯrius.licet in d.l.si eum.nō videat̄ firmare se. Et idē tenēt Bald.& Saly.in l.j.in fi.C.si pœn.appel.mors interue.cū si. vt tradūt Moder.hic,qui hanc partem sequuntur. Et fatetur Aret.ꝙ ista opin. in practica præualet, pro qua bene facit. † quia præuentio iurisdictionis facta à iudice seculari, non facit ꝙ priuilegium fori clerico tollatur,vt in fortiori casu probat,& concludit Oldra. in cōs. iiij.supra allegato . & facit quod not.Roma.in decisio.v.allega.de foro competen.in antiquis .

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Hæres sit. Aliàs do.Horm. Detus consulebat contrarium, & male iudicio meo, vbi habes in consi. suo lv.

SVMMARIVM.

1 *Ambiguitas sermonis, amphibologia dicitur.*
2 *Causa intelligitur quomodocunque agatur.*
3 *Iuris promulgatio quandoque fit per verbum, volumus.*
4 *Inferior à summo pontifice,non potest de priuilegijs sedis apostolicæ iudicare.*
5 *Si de dispensationis sufficientia dubitetur, ad Romanum pōtificem recurritur.*
6 *Vbi agitur principaliter de intellectu priuilegij sedis apostolicæ, recurrendum est ad papam.*
7 *Eius est interpretari, cuius est condere.*
8 *Qui actum tollere non potest,non potest ea interpretatione interpretari , qua ad correctionem deuenitur.*
9 *Interpretatio quandoque pro correctione accipitur.*
10 *Statuta inualida confirmata à summo pontifice, quia ab aliis tolli non possunt ab eo inteopretari debent.*
11 *Quando rd papam recurritur , omnino interpretationi & declarationi eius. standum est.*
12 *Papa sępenumero gratias per eum concessas interpretatur : & præiudicat illis quibus erat ius quæsitum.*
Quando illud procedat.nu.13.et 14.
15 *In ista interpretatione papæ requiritur partis citatio .*
Nec in concessione priuilegij citatio partis est necessaria. 16.
17 *Si incidenter sit quæstio de priuilegio inter partes ad ipsarum præiudicium,inferior iudicare potest.*
18 *Inferiores iudices habent potestatem interpretandi iura in præiudiciū partiū .*
Hoc verum intelligitur,nisi verba essent clara . 19.
Et nisi esset arduum dubium,& inexplicabile. 20.
Et talis interpretatio tantum semel fieri potest.21.
Idem in variatione. 22.
Limita nisi destructio actus ad ipsum interpretantem spectaret. 23.
24 *Facultas interpretandi personæ cohæret .*
25 *Procurator non potest declarare libellū productū à dn̄o sine speciali mādato .*
26 *Successor in officio non potest interpretari statutū,vel sententiam p̄decessoris.*
27 *Interpretatio legis,vel statuti, necessaria est .*
28 *Statutum remouens interpretationem. de extrinseca intelligitur .*
Et tale statutum parum operatur.29.
30 *Papa potest esse iudex in causa propria .*
Nisi velit alteri causam delegare.33.
31 *Papa non cogitur stare iudicio alicuius .*
32 *Ideo nec concilium papam iudicare potest.*
34 *Humilitate nihil est in summo pontifice splendidius.*

CVm veniſſent. ¶Summaẽ, vt ꝑ Abb. ¶In tex. ibi, apoſtolicæ ſedis. hoc dupliciter intelligi põt. Primo, ꝙ denotet cãm efficientem, videlicet de priuilegijs conceſſis à ſede apoſtolica. Secũdo, de priuilegijs apoſtolicæ ſedis, hoc eſt, conceſſis ſedi apoſtolicæ à Deo. iuxta c. in nouo. xxj. diſt. † Et iſta ambiguitas ſermonis amphibologia dr̃, de qua per glo. in l. veteribus. ff. de pac. in l. in ambiguo. de reg. iur. & in l. fundum eius. de euictio. Hic tñ in primo ſenſu accipitur, vt glo. in fi. hoc concludit, & bene. quia in alio ſenſu res fuiſſet indubitabilis. ¶In text. ibi, ſuper. iſta dictio ponderatur per And. Sic. vt etiam ſi ſit dubium ſuper his, quæ reſpiciũt ſecuritatẽ priuilegiorũ apoſtolicæ ſedis, habeat locum iſte tex. ex eo quod no. Bal. in l. j. col. j. ver. item no. C. cõmu. de leg. per gl. ibi. (1)

(2) †Sed ad hoc melius facit tex. hic, dum loquitur de cauſa, quæ vertitur ſuper priuilegijs apoſtolicæ ſedis. nã cauſa intelligitur quocũq; modo agatur de talibus priuilegijs.[a] vt no. Barto. in l. ſolent. col. fi. de alim. & ciba. lega. no. in l. cum hi. in prin. vbi Pau. de Caſt. de tranſac. & dictum fuit in c. quanto. ſ. e. ¶†Not. primo, ſm Abb. hic, ꝙ iuris promulgatio quandoque fit per verbum, volumus. facit tex. in c. pręſenti. ibi. ibi, volumus computari. de pręben. in vj. & in c. fi. de verb. ſig. in vj. & gl. ibi, in verbo, reſpondere. & in cle. j. de offic. vica. & glo. ibi, in verbo, volumus. & not. Abb. per illum tex. in c. ex ratione. de appel. & in c. fi. qui filij ſint legi. & in c. cum te. colum. iij. de reg. iur. & in c. ſedes. colum. iiij. de reſcript. Et dicit Abb. quòd hoc maxime locum habet in principe, qui præſumitur velle quod iuris eſt. pro quo eſt tex. & ibi Bald. in l. ex facto. in prin. de vulg. & pup. & no. etiam Bal. in c. licet. de offi. ordi. & in c. j. col. ij. apud quos contro. inueſti. termi. (3) ¶†Secundo no. ꝙ inferior à ſummo pontifice nõ poteſt de priuilegijs apoſtolicæ ſedis iudicare, & beneficia principum ipſi principes interpretari ſolẽt, vt dicitur in l. ex facto. in principio. de vulg. (4) † Sc etiã ſi de diſpenſationis ſufficientia dubitatur, ad ſedem apoſtolicam recurritur. c. ordinarij. §. ſi vero. de off. ordi. in ſexto. Et vbi papa manum apponit, inferior in tali cauſa ſe intromittere non poteſt. cap. vt noſtrum. de app. cũ ſi. vt dixi ibi. (5) ¶Circa gl. Abb. primo refert, ꝙ gl. in fi. velit ꝙ text. hic intelligi poſſit de priuilegijs conceſſis à Deo apoſtolicæ ſedi. & in hoc non bene dicit, quia glo. expreſſe tenet ꝙ de illis non intelligiẽ, vt patet ibi, & nõ de illis priuilegijs, & bñ vt dixi in no. ¶Et dũ gl. loquiẽ de interpretatione priuilegij, Abb. late inſiſtit. & ex dictis eius duę ↄclõnes ꝑncipaſt colligunẽ. (6) †Prima eſt, quòd vbi agitur principaliter de intellectu priuilegij ſedis apoſtolicæ, recurrendum eſt ad papam.[b][*] & hoc intelligitur de intellectu & interpretatione cõcernente validitatẽ priuilegij vt no. Bal. in l. hi, qui. in princ. & Paul. de Caſt. ibi. in fi. C. de appell. (7) †Tali enim caſu eius eſt intepretari, cuius eſt cõdere. c. inter alia. de ſenten. excom. cũ ſi. alle. in gl. & in no. (8) †Et tali caſu qui actum tollere nõ põt, ẽt nõ põt interpretari ea interꝑtatione, per quã ad correctionẽ actus deuenitur, vt no. Old. in conſ. ccxxx. Vrbanꝰ ep̃s. circa fi. (9) ¶†N ĩ interpretatio qñq; pro correctione[c] accipitur l. j. vbi gl. in verbo, interpretationẽ. de ori. iur. & in l. j. §. qui opas, in verbo, interpretationẽ. ff. ad Tertul. vbi Bar. & idẽ gl. in cap. ſuper q̃ſtionum, in prin. de of. dele. (10) †Et hac rõne ſtatuta inualida cõfirmata à ſummo põtifice, qa ab inferioribus tolli nõ poſſunt, à ſummo pontifice interpretari debẽt, vt no. Bal. & Angel. in l. ex facto. de vul. & pu. declarando vt ꝓſequiẽ ibi Alex. col. ij. Et quãdo ad papam recurreẽ, (11) †vt dictũ eſt, declaratiõi, & interꝑtationi eius oĩno ſtandũ eſt, dato ꝙ hæc ſua intentio à principio non fuiſſet, vt no. Ang. dicit in conſ. cclxxiij. non eſt dubiũ. col. ij. facit text. in clemen. ij. de proba. Et hoc idẽ tradit Pau. de Caſtr. in l. hæredes palã. §. ſi quid poſt. co. ij. de teſt. (12) †vbi inquit quòd papa ſepenumero multas facit declarationes circa gratias factas per eum. & pręiudicat illis, quibus erat ius quęſitũ, per illum text. quaſi illud, qđ declaratur à principio dictũ fuiſſet, quo caſu non videẽ alteri eſſe ius quæſitũ. (13) †Et dicit hoc procedere in propria declaratione, quę conſiſtit circa aliquod verbũ dubium. Secus ſi non eſſet dubium quia tunc oritur noua diſpoſitio q̃ nõ tolleret ius alteri quæſitũ. Et ad hoc vltimum dictũ Pau. de Caſt. eſt no. deciſio Pet. de anch. in conſ. cccxcix. pręmitto. col. fi. & hoc idem tradit Pau. de Caſtr. in conſ. clvj. viſo. col. fi. & dixi in conſ. cxiiij. (14) †Et hoc videtur procedere in dubio, ſecus ſi conſtaret de volũtate papæ, quia vr̃ ꝙ etiã tertio præiudicare poſſit in beneficialibus, in quibus liberam hẽt poteſtatẽ, c. propoſuit. de conceſ. præben. in vj. cle. j. vt lit. pen. cum ſi. vt dictum fuit in c. j. de cõſti. (15) †Et in iſta interpretationem papæ non requiritur partis citatio, vt no. Ang. in l. ſi quis intentionem. col. fi. de iud. (16) †Et ad hoc facit, qa ẽt in ipſa conceſſione priuilegij citatio partis non eſt neceſſaria, vt no. Bal. in l. nam ita diuus. col. prima. de adop. & in l. fin. C. quibus res iudi. non no. in l. fin. C. de fruc. & lit. expẽ. abb. in conſ. lxxxiiij. videẽ primo. col. pe. li. j. & idẽ abb. in c. cũ olim. de re iud. cũ ſimil. vt tradunt Moder. ibi. & idem Alex. in cõſ. lxxxvj. viſis codicillis. col. ix. lib. ij. (17) ¶†Secunda concluſio principalis eſt, ꝙ ſi incidenter ſit quæſtio de priuilegio inter partes ad ipſarũ pręiudiciũ inferior iudicare põt. & idem no. Bal. in d. l. hi q. C. de app. Bene facit dictũ Inn. in cap. cum ſpeciali. col. ij. de app. (18) †vbi inquit quòd inferiores iudices habent poteſtatem interpretandi iura in præiudiciũ partium. & abb. hic ſequitur. & idem abb. in c. j. in j. no. de iur. cal. & ĩ c. capellanus. colum. j. de fer. (19) †Et hoc verum intellr̃, niſi verba eẽnt clara, quia tunc non poteſt iudex aliter interpretari, q̃ verba dicant,[d] vt no. Bar. in l. ab executore, in princ. colum. pe. C. de app. Bal. in l. ea, q̃. C. cõmi. vel epi. Are. in cõſ. lxj. poſt abſolutũ. & in l. v. §. ſtipulatio. de ver. ob. & idẽ Alex. in cõſ. ccxv. nec arguendi ſumus. in fi. li. ij. ¶ Similiter concluſio ꝑdicta ꝓcedit, niſi eſſet arduũ dubiũ, & inexplicabile, (20) †qa tunc ẽt eſſet recurrendũ ad principẽ, vt no. abbĩ d. c. j. ĩ primo no. de iura. cal. & idẽ in effectu abb. hic dicit. facit tex. in cap. intimaſti. de app. & in l. j. & ij. C. de rela. cũ ſi. vt dixi in cap. j. col. pen. de conſti. (21) †Et talis interpretatio tm̃ ſemel fieri põt, vt not. Bald. in l. ij. C. de ſentẽ. ex breu. reci. cum ſi. vt tradit Alexand. poſt gloſſ. ibi in l. quidquid aſtringende. de ver. obl. & idem Petr. de anchara. in c. in pręſentia. in repe. in ij. op. in ver. vnum no. de prob. (22) †Et idẽ eſt in variatione, quæ in aliquo caſu permittatur. nam ſemel tm̃ fieri põt,[e] vt no. Bal. in auc. habita. col. vij. verſi. iij. dubitaẽ. C. ne fil. pro pa. vbi allega. l. ſi quis iuſiurandum. C. de reb. cred. Et idem de emendatione libelli, vt no. Bal. in c. ij. de lib. obl. & idem in no. caſu in ſimili tradit Cal. in cõſ. xvj. an laicus. in tit. de iure patron. Et quod dictum eſt de interpretatione, limimitatur ſm Ange. in d. l. quidquid aſtringendæ. circa finem. in ver. vnum adde. (23) †vt non procedat quando deſtructio actus ad ipſum interpretantem ſpectaret, quia tunc millies interpretatio fieri poteſt. Exemplum eſt in teſtatore, cuius voluntas ambulatoria eſt. nam poterit interpretari quoties volet. Et idem in iudice in caſibus, in quibus interlocutoriam reuocare poteſt. Ex quo inferri videtur, quòd princeps poterit interpretari legem, quoties voluerit, ex quo illam pro arbitrio mutare, & corrigere poteſt. §. fina. inſtitu. de iure nat. (24) † Et etiam notandum eſt, quòd facultas interpretandi, perſonæ cohęret, & non tranſit ad hęredem. gl. not. in l. idem Pomponius ſcribit. §. fin. de rei vendic. in verbo, plures. & not. Innocen. in cap. fina. de ſucceſſ. ab inteſta. cum concordan. vt tradit Alexand. in l. inter ſtipulantem. §. j. de verborum obligatio. (25) †Vnde procurator non

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Priuilegijs. Secundum do. Bart. non habet locum ſi in plurali de cauſis loqueretur, de quo vide Dec. in l. pen. in glo. pen. ver. ex hac glo. C. de pactis. Iaſ. in l. ij. C. de edic. diui Adria. toll. in glo. pen. in fi.

b ¶~~Hic Gig. Ad Papam. Adde Cardin. conſi. lij. inci. In præmiſſo dubio in prin.~~

* ¶Syl. Ald. Et ꝙ non poſſit ab alio interpretari, etiam à legato de latere, ſiue priuilegium, ſiue gratia, ſiue reſcriptum ſit papæ, vide Dec. in c. ij. in j no. de offi. dele. & alibi in c. cum acceſſiſſent. in iij. col. de conſtit: dicit ꝙ à pari procedunt, poſſit condere, tollere, & interpretari.

c ¶Syl. Ald. Correctione. Adde Bald. in l. Gallus. §. quod ſi is. ff. de lib. & poſth.

d ¶Syl. Al. Dicant. Faciunt not. per Dec. in conſi x. viſo puncto. col. j. circa medio. Bald. in c. j. col. vj. de conſti. & vide quę addidi ad Bar. ibi.

e ¶Syl. Ald. Poteſt. Idem in c. quanto. col. iij. ſ. de iudi.

non potest declarare libellũ productum à dño sine mãdato speciali, nec ecõtra,[a] vt no. Ang. in l. si quis intentione. colũ. fi. ver. no. 26 bene hæc verbã. de iudi. † & successor in officio nõ põt interpretari statutũ, vel sententiam prædecessoris, vt not. Ang. in l. ex facto. in prin. de vul. Et đ his late scribit Alex. in d. l. inter stipulantẽ. §. j.

27 ¶ † Postremo notãdũ est, ꝙ interpretatio priuilegij, legis, vel statuti necessaria est, & quodã modo de iure naturali. & ideo à statuto tolli non põt, vt no. Bal. per illum text. in l. ij. §. his legibus. de ori. iur. 28 † Vnde statutum remouens interpretationẽ, de extrinseca interpretatione intelligitur, & nõ de intrinseca, vt not. Bal. in l. iij. circa fin. C. de lipræt. 29 Et † tale statutum, quod tollit[b] interpretationem, parum operatur,[c] vt no. Bar. in l. omnes populi. col. pe. in ver. vlti. quæritur. de iusti. & iur. Card. in consi. lxxij. in primo vẽ. col. vij. Aret. in cõs. cix. coegistis me. Alex. in cõs. l. visis. col. pe. lib. j. & in consi. lxxx. col. iiij. eo. lib. j. & d. Io. Bap. in repe. d. l. oẽs populi. in fin. car. successiue Abb. late prosequitur, an & quando quis in causa propria iudicare possit. Et cõsiderat principaliter duos casus. Primus est in summo pontifice, vel imperatore. Secundus in 30 inferioribus. In primo casu concludit † ꝙ papa possit esse iudex in causa propria, siue sit causa patrimonij, siue delicti, post gl. hic, 31 & idem gl. in c. si quis pecunia. lxxix. dist. quæ dicit † ꝙ non cogitur papa stare iudicio alicuius, per c. aliorum. ix. q. iij. ad idem tex. 32 in c. nemo. in c. facta. in c. cuncta. per mundũ. ix. q. iij. † Et ideo videtur ꝙ nec etiam concilium Papam[d] iudicare possit, vt arguit glo. per illum tex. in d. c. nemo. & no. Abb. in c. significasti. in prin. de elec. & facit tex. in c. cõcilia. §. hinc etiam. ver. Symachus papa. xvij. dist. & in c. nunc autem. xxj. dist. 33 ¶ † Prædicta conclusio limitatur, nisi papa velit alteri causam delegare, & hoc de honestate facere debet, vt Abb. hic dicit, & facit tex. in ij. q. vij. c. nos si incompetenter. in prin. & ita sępenumero multi pontifices fecerunt, vt eorum innocentiam expurgarent à criminibus, quibus infamati erant. Sic Damasus Romanus de adulterio infamatus se purgauit, vt habetur in d. c. nos si incompetenter. §. pe. Sic Xystus fecit, cum à quodam Basso iniuste persequeretur, vt dicitur. ij. q. v. in c. mandastis. Sic de Leone legitur, ea. causa & q. in c. auditũ est. Sic etiã Petrus apostolus, vt gratianus refert. ij. q. vij. in c. Pet. & Gre- 34 gorius ea. causa. & qõ. in c. si quis super. † Nam rectè isti, & bene fecerunt, vt ostenderent humilitatẽ, qua nihil est in summo pon- 35 tifice splendidius, vt dicit c. dist. in c. cõtra morẽ. † Et quia quãdo mala fama de pontifice, vel prælato in lucem prodierit, expedit ꝙ à suspicione criminũ liberet, ne infirmorum corda percutiant & ministerium vituperetur, vt legitur. ij. q. v. in c. si mala fama. & ad hoc plura alia iura, & rationes Ro. adducit in cõs. dxxij. beatis- 36 simus. † Et isto casu qñ papa cõsentit, appellari potest à papa ad concilium, vt Abb. cõcludit in dispu. inci. eps, & quidam rector. 37 in resolu. secundi dubij in prin. ¶ † Secũdo prædicta cõclusio fallit in crimine hæresis,[e] in quo papa non est iudex. sed ab alijs iudicari debet. c. si papa. xl. dist. est enim admodum perniciosum, si vera fides, quę in toto populo Christiano requiritur, in capite nõ 38 reperiatur, vt dicit. lxj. dis. in c. miramur. † Et ideo papa hereticus in eo ꝙ hæreticus, minor est quolibet Christiano, vt no. glo. dicit. 39 xxiiij. q. j. in c. Acatius, in verbo, in hæresim. † Et tali casu conciliũ erit iudex cõtra papã, vt not. Domi. post Arch. in c. in Dei fauorẽ 40 de hære. in vj. & Abb. in c. proposuit. de conces. præb. † Et in isto casu non congregatur concilium auctoritate papę,[f] vt no. Bald. 41 in c. olim. col. fi. in ver. in hac congregatione. de rescrip. † aliàs auctoritate papę cõciliũ congregari debet, in c. synodũ. & per torũ. 42 xvij. dist. ¶ † Tertio fallit in delicto scandaloso in quo papa esset incorrigibilis, quia accusari põt, vt glo. concludit in d. c. si papa. in verbo, à fide. & de illa glo. maximum fuit factum fundamentum in consilio Basiliensi cõtra Eugenium quartum. & illa gl. ab omnibus approbatur, vt no. Abb. in c. significasti. de elec. col. ij. & totus mundus illam sequitur, vt Abb. dicit in dispu. s. alleg. episcopus. in solu. ij. dubij. & illam late cõprobat Ro. in cons. dxxiij. quę- 43 stio discutienda. ¶ † Quarto fallit, quando duo ptendunt de papatu, quia ipsi non iudicãt. sed cõgregatur concilium, vt per glos. no. lxxviij. dist. in c. si duo. & not. Abb. in c. quia diligentia. de elec. Card. in cõsi. cl. quæsitum sępe fuit in j. dub. & in supradictis ca- 44 sibus concilium est. s. papam, † vt per Abb. in dispu. s. alle. & Ro. tradit in consi. dxxj. ¶ In secundo casu principali de inferioribus, ex dictis Abb. plures cõclusiones colliguntur. sed ordinãdo me- 45 lius, sicut supra in primo casu facta fuit regula affirmatiua. † ita hic in secundo casu regula negatiua firmari põt, quia inferior regulariter in causa propria iudicare nõ potest. l. j. C. ne quis in sua causa. cum si. vt Abb. hic adducit. ad idẽ tex. in l. qui iurisdictioni. de iuris. om. iud. & no. Old. in cõsi. vij. quędã maledicta mulier. Et hoc etiam procedit in domino feudi, qui i causa propria iudicare 46 non potest. † Sed ad pares curię recurritur. c. j. de cõtro. feu. apud par. ter. in prin. & in c. imperialem. §. fi. de prohi. feu. alie. per Frid. 47 Et etiam † in aduocato cõsilium est, vt in propria causa patrocinium alterius quærat, vt not. Alb. in l. j. i prin. C. ne quis in sua cã. 48 facit gl. in c. de occidendis. in verbo, pro se. xxiij. q. v. ¶ † Prædicta conclusio limitatur primo non procedere in facto notorio, quia tunc cessare vr̃ ratio suspicionis, cũ tali casu potius videatur executor, quàm iudex, vt Abb. hic dicit post Inno. in c. ex parte, de verb. sig. & Bar. in l. si quis. §. j. de pęnis. & idem tenent Bal. & Sal. in d. l. j. C. ne q. s. & facit quod Ro. no. i d. l. si vero. §. de viro. in xxx. fallen. ff. sol. mat. Et quod Alex. tradit in cõsi. cx. viso themate. col. fi. in fi. lib. iij. & hoc sanè intelligitur, quãdo pœna quę imponitur pro delicto notorio, certa sit. Secus si arbitrio iudicis imponatur quia tunc ratio supra allegata cessare videtur, vt Abb. hic cõcludit. & idem Abb. in c. proposuit. de appel. in c. dilectus. de pœnis in c. j. de maledi. & in c. olim. col. ij. de accu. Et idem in simili casu concludit Do. in c. j. col. fi. in prin. ver. super isto dubio. de offi. deleg. in vj. & in c. iudex. in fi. e. tit. & lib. & hoc dictum. Abb. de pœna arbitraria, videtur procedere in pœna temporali, in qua grauamen consideratur. secus est in foro pœnitentiali, in quo excessus grauaminis non attẽditur, vt no. Do. in c. plerią; col. ij. in vers. tu salua. de offi. ord. in vj. & Mod. hic sequuntur. ¶ Sed aduertendum est, quia Dom. ibi loquit̃, qñ aliqualiter excederet. quo casu modicus excessus non attenditur, arg. l. vnde si Nerue. ff. pro soc. Secus ergo videtur, si grauius esset excessus. quia videt̃ ꝙ recla- 49 mari possit, vt Do. sentit. Et ad hoc facit, † quia licet à correctio- 50 ne nõ appelletur. c. ad nostram de appel. † tñ ab excessu appellatur. c. irreprehensibilis. c. de priore. de appel. & dixi in c. proposuit, de appel. ¶ Secũdũ quod dictum est de iudice, ꝙ in facto ꝑ- 51 prio notorio iudicare possit, hoc intelligit̃ in ordinario. † Secus est in delegato, vt Abb. hic dicit. & idem Abb. in c. dilectus. de pę- 52 nis. ¶ Tertio limitatur in notorio facti permanentis. † secus esset in notorio facti transeuntis, in quo probationes requiruntur, in quibus iudex grauare potest, vt no. Abb. dicit in d. c. proposuit. in fin. & ita intelligit tex. ij. q. v. in c. quod suspecti. in fin. Et per hoc respondetur ad illud quod dicit. Andr. Sic. hic, qui cõtra cõmunẽ opi. alle. text. in d. c. ꝙ suspecti. Sed respõdet̃, vt dixi, sm Abb. in d. c. proposuit. Vel secundo dici põt, ꝙ ille tex. loquitur de manifesto crimine, vt ibi patet, & nõ đ notorio. de quo agitur hic. Ista. n. inter se differũt, manifestũ, & notoriũ, vt not. in c. vestra. de coha. 53 cle. & mulie. ¶ † Quarto, & vltimo limitat̃, vt no. Sal. in d. l. j. col. ij. 54 C. ne quis in sua causa. ¶ † Secundo regula superius firmata declarat̃ nõ habere locũ i causa ecclesię, in qua platus iudicare põt, sm gl. hic, & Abb. post alios. & idẽ tenet glo. ij. q. iij. c. si quis erga. in verbo, priuet. no. Host. in summa de sen. §. si quis debet. col. pe. Inn. in c. nostri. in prin. đ elec. Ang. in d. l. j. C. ne quis in sua causa. & Do. in c. j. col. fi. de pęnis. in vj. Old. in cõsi. vij. s. alleg. & ista limi- 55 tatio duobus modis restringitur. † Primo, vt non habeat locum in bonis, qui sunt de mensa prelati, quia tunc causa propria vr̃, vt Abb. hic post alios cõcludit. & idem Do. in d. c. j. col. fi. de pęnis. in 56 vj. † Et tali casu nec prælatus testificari põt, vt no. Inn. i c. insuper. de test. & in no. q. tradit alex. in cõsi. lxxix. circa primũ. lib. j. col. ij. 57 † vbi concludit, epm non posse iudicare in causa, quã habet cum hęrede vasalli. & ꝙ no. Cal. in consi. vj. in eo. tit. de iudi. & Bal. in c. 58 literas. col. j. de præsum. † vbi inquit ꝙ eps non iudicat, qñ tractatur de ꝑprio quæstu bonorũ. & ꝙ not. Balp. in c. j. in prin. an apud iud. vel curi. do. Secũdo restringit̃, ꝙ licet platus in causa ecclesię iudicare possit, recusari tñ põt, vt abb. hic cõcludit. de quo dicen- 59 dum est, vt dixi in c. postremo de app. ¶ † Vltimo abb. cõcludit, ꝙ si feratur sentẽtia in cã ꝑpria, ꝙ nõ valeat, ẽt si aduersarius velit, per d. l. j. cum rub. C. quis in sua cã. & Doc. simpliciter sequunt̃. & ad hoc facit, quia rub. loquitur negatiue. quo casu pceptũ inducitur, & renunciari non põt, vt no. in rub. C. ne fideius. do. den. & facit ꝙ no. Bar. in l. his. de transa. ¶ Sed tñ aduertẽdũ est, quia immo vr̃ valere sentẽtia in causa ꝑpria, si nõ opponat̃,[g] quia si litigat̃ corã alieno iudice, valet sñia, & iurisdõ tacite ꝓrogata vr̃. l. j. ff. đ iud. ergo idẽ à fortiori vr̃, si corã ꝑprio iudice litiget, vt hic, & à fortiori si aduersari⁹ expsse ꝯsentiret, q̃a i re sua vr̃ moderator, & arbi-

ADDITIONES.

a ¶ Econtra. Immo dominus omnino potest.
b ¶ Tolli. Vide Alex. in consi. l. nu. 11. & consi. lxxx. lib. j.
c ¶ Syl. Ald. Operatur. Vide omnino quæ add. ad Bar. in l. omnes populi.
d ¶ Papam. Vide Ioan. Gerso. in tract. de potesta. ecclesię.
e ¶ Hie. Gig. Hæresis. Quod papa in crimine hæresis iudicari possit ab alio. vide etiã per eundem Deci. in c. significasti in iij. colũ. in vers. vlterius tamen s. de electio.
f ¶ Syl. Ald. Papæ. Idem Deci. in c. significasti. nu. 25. de elect.
g ¶ Hie. Gig. Opponatur. An valeat sententia in causa propria, quãdo non fuit oppositum. vide etiam per eundem Deci. in cap. causam, quæ in secunda colum. in vers. non tamen omittendum supra de offi. & pote. iu. deleg.

& arbiter. l.in re mandata. C,manda. & quia prohibitio vr̃ facta pp honeſtatẽ.& probaṫ in d.l.j.ibi, iniquum admodum eſt. quo 60 caſu qñ fit prohibitio pp honeſtatẽ,†actus in ꝯrium tenet,vt dictũ fuit in c.ij.s̃.co.& ſic vr̃ ꝙ text.in d.l.j.intelligaṫ qñ à parte op-61 ponaṫ.aliàs ſecus.per s̃.dicta.Et ſubiicit Abb.ꝙ de re propria†nõ 62 põt cõpromiſſum fieri in arbitrũ. l.pen.de arbi.†ſed in arbitratorem ſic.& hoc latius Bald.tradit in c.j.§.inter partes. col.j.de lege Corradi. Sed conſiderandũ eſt, quia tex.in d.l.pe. ẽt vr̃ militare in arbitratore.vt ratio,quæ ibi allegaṫ oſtendit. facit tex. in l.ij.de ſtipu.ſeruo.& in c.fi.de inſti. Videṫ tñ ꝙ in arbitrũ,& arbitratorẽ cõpromitti poſsit, quia in re ſua quilibet eſt moderator, & arbiter.l.in re manda.C.manda. Nõ obſt.tex.in d.l.pen.quia intelligi põt,quando ſuperuenit ꝙ res propria efficiṫ, vt ſonãt illa verba, quæ ponunṫ ibi,de re ſua arbiter factus. & hoc modo de iudice loquitur tex.in d.l.Iulianus.de iudi. Sed ſi de nouo pars conſentire videretur,valeret compromiſſum, vt probatur in ſimili in l. nõ diſtinguemus.in §.ſacerdotio.de arbitris. Obſtare tñ videtur ratio tex. quia ſibi imperare non poteſt. Ideo à communi opin. non eſt recedendum.

SVMMARIVM.

1 *Rex Francorum illuſtris appellatur.*
Item excellentiſſimus.nume.2.
3 *Rex Franciæ eſt ſuper omnes reges.*
4 *Deus omnia ſcire dicitur.*
Et eſt ſecretorum cognitor,& iudex.5.
Et ſolus corda hominum nouit.6.
Et omnia nuda,& aperta ſunt oculis eius. 7.
Ideo ſolius Dei eſt futura præſcire.8.
9 *Dæmones vere futura neſciunt,niſi quibuſdam præſumptionib.et coniecturis.*
Propter hoc prohibitæ ſunt ſortes, & diuinationes.10.
Et iſta ratione etiam aſtrologia prohibetur.11.
12 *Papa proteſtatur ſe nolle iuriſdictionem temporalem Regis Francorum turbare.*
Alter tamen alterum iuuare tenetur.13.
14 *Infidelis denunciari poteſt,ſi contra legem naturæ,vel contra ſuã peccauerit.*
In tali caſu Papa ſemper habet iuriſdictionem.nu.15.
16 *Finis correctionis eſt ad animæ ſalutem.*
17 *Qualitas requiſita in lege,vel ſtatuto,debet verificari.*
Sufficit tamen ꝙ præſumptiuè probetur. 19.
Maxime vbi non tractatur de magno præiudicio.20.
18 *Forma in dubio videtur ſubſtantialis.*
Vbi tamen eſſet modici momenti omiſſa non uitiaret.nu.22.
21 *Ad hoc vt aliquis admittatur pro ſuo intereſſe, ſufficit productionem qualitercunque factam.*
23 *Excommunicatus habetur ſicut infidelis.eſt tamen differentia.*
24 *Licitum eſt comedere cum infidelibus.*
Intellige de paganis,non de iudæis.25.
Hodie vero etiam cum paganis comedere non licet.26.
Et ita abſtinendum eſt à communione paganorum,ſicut iudæorum.27.
28 *Saracini non poſſunt habere meſchiſta ſua.i.eccleſias inter Chriſtianos.*
Iudæi tamen non prohibentur eas habere.29.
30 *Ille qui ſuperiorem non recognoſcit,non poteſt coram Papa conueniri.*
31 *Deſcendens à deſcendentibus alicuius dicitur de genere eius deſcendiſſe.*
32 *Appellatione deſdendentium veniunt omnes in infinitum.*
33 *Deſcendentes ab aliquo dicuntur de genere eius.*
34 *Priuilegium generi,& poſteris alicuius conceſſum, non comprehendit natos ex fœminis.*
35 *Damnatus cum poſteris vſque in tertiam generationem, non includit natos ex fœminis.*
36 *Generatio ſolum conſideratur ex perſona viri agentis.*
37 *Nobilitas ex parte matris non conſideratur.*
Nec valeret conſuetudo,vel ſtatutum in contrarium. 38.
Et de veritate.nume.39.
40 *Priuilegium datum alicui,& eius deſcendentibus maſculis,& fœminis, non comprehendit fœminam nuptam.*
Quod an generaliter verum ſit. vide nu.41.
42 *In correctione peccati non habetur diſtinctio perſonarum.*
Fit tamen differentia in modo corrigendi,& in qualitate pœnæ.43.
44 *Iudex debet eſſe medius non declinans à dextris,neq; à ſiniſtris.*
45 *Plebei diuites æquiparantur nobilibus.*
46 *Pax eſt vinculum charitatis.*
47 *Papa cognoſcit de pace rupta,& ratione peccati ad obſeruandam pacem cogere poteſt.*
48 *Treuga poteſt pax appellari.*
49 *Treuga à pace diſtinguitur.*
50 *Pax quid ſit, & quid treuga.51.*
52 *Finito tempore treugæ ſine alia diffidentia bellum exerceri poteſt.*
53 *Eiſpoſitio de pace facta non habet locum in treuga.*
54 *Imperator an habeat imperium à ſummo Pontifice.*
55 *Omnis poteſtas dicitur eſſe à Deo mediate, vel immediate.*
56 *Vna determinatio reſpiciens duo determinabilia, æqualiter videtur determinare.*
57 *Imperatori credendum non eſt,dum loquitur in eius fauorem.*
58 *Imperator ſubijcitur epiſcopo reſpectu ſpiritualium.*
59 *Papa imperium transfert,& imperatorem deponit.*
60 *Imperator præſtat iuramentum fidelitatis Papæ.*
61 *Papæ in cauſa propria non eſt credendum.*
62 *Ciuitates recommendatæ quæ mittunt brauium, licet ſubſint in aliquibus, in alijs remanent liberæ.*
63 *Imperium ſi quis voluerit dicere eſſe à papa,reus eſt maieſtatis.*
64 *Superiorem non recognoſcens,ſi quis faciat,an ad papam recurratur.*
65 *Exempti ab imperatore an papæ ſubſint.*
66 *Appellari an poſſit ad papam à laico,qui ſuperiorem non recognoſcit.*
67 *Appellari non poteſt ad papam ab imperatore.*
68 *Superiorem non recognoſcentes an ſe habeant ad inſtar imperatoris.*
69 *Denunciari an poſſit qui obtinuit ſententiam,quæ ex negligentia partis tranſiuit in rem iudicatam,ratione iniquitatis ſententiæ, & peccati.*
70 *Sententiæ iniquitas ſi probetur partis confeſsione,denunciatio fit.*
71 *Sententia quæ tranſiuit in iudicatum,ſi à parte confiteatur, iniqua retractaṫ.*
72 *Sententiæ iniuſtitia ſi notoria ſit, poteſt fieri denunciatio.*
73 *Sententia non tranſit in rem iudicatam ſtante notoria iniuſtitia.*
74 *Exceptio rei iudicatæ habet locum in foro conſcientiæ.*
75 *Forus canonicus contentioſus differt à penitentiali.*
76 *Forus conſcientię admittit omnia permiſſa à iure canonico.*
77 *Rei iudicatæ leges, quæ loquuntur,fundantur in præſumptione.*
78 *Præſcripta bona fide retinentur, ſalua conſcientia etiam ſi mala fides ſuperueniat.*
79 *Sententia lata ex probationibus priuilegiatis, non tranſit in rem iudicatam.*
80 *Conſuetudo & priuilegium æquiparantur.*
81 *Conſuetudo immemorabilis temporis habet vim priuilegij.*
82 *Priuilegium quando potentius ſit conſuetudine.*
83 *Laicus poteſt ex priuilegio beneficia conferre.*
84 *Conſuetudo non poteſt inducere ꝙ laicus conferat beneficia.*
85 *Priuilegium facilius tollitur, quàm conſuetudo.*
86 *Priuilegium conceſſum non ſubdito poteſt reuocari.*
87 *Diſpenſari non poteſt in præiudicium non ſubditi.*
88 *Ius quæſitum non ſubdito tolli non poteſt etiam cum cauſa.*
89 *Priuilegium per quod iuriſdictio conceditur, poteſt reuocari.*
Et ſi læderet ex poſt facto alium enormiter præter intentionem dantis.nu.90.
Et ſi priuilegium generale ſit, & res ſit integra.nu.91.
92 *Statutum tempore electionis poteſtatis, an poſsit reuocari in eius præiudiciũ.*
93 *Priuilegium reuocatur ex cauſis, ex quibus reuocatur donatio perfecta.*
Niſi ſit conceſſum ax cauſa oneroſa.nu.94.
95 *Priuilegium ſi agitur de modico præiudicio,indiſtinctè poteſt reuocari.*
Et iam conceſſum ſubdito. nu.96.
97 *Eccleſia non tenetur recipere contra ſe ſtatutum in fauorem eccleſiæ.*
98 *Eccleſia quæ vult vti beneficio ſtatuti,debet vti cum onere ſuo.*
99 *Denunciatio iudicialis quando dicatur.*
100 *Actionis qualitas deprehenditur ex medio concludendi.*
101 *Concluſio attenditur,non narratio.*
102 *Ordo iuris non debet ſeruari in denunciatione euangelica,vel canonica.*
103 *Ordo iuris ſi in caſu non neceſſario inchoetur, an poſsit omitti.*
104 *Creditor adiens iudicem, ſi propria auctoritate poterat ſibi ſoluere, præiudicat ſibi.*
105 *Ordo iudiciarius non neceſſarius, ſi ex aliquo defectu vitiaretur, non debet quis ſuccumbere.*
106 *Crimino ſus repellitur in denunciatione euangelica,vel canonica. ſecus vbi agitur de priuato intereſſe.nu.107.*
108 *Creditor qui mutuauit filioſam.contra ſenatuſcon. an poſsit denunciare.*
109 *Denunciari poteſt filiusfam.ex mutuo facto ob neceſsitatem.*
110 *Forus animæ non attendit præſumptionem legis.*
111 *Pœna quæ imponitur creditori,habet locum in foro animæ.*
112 *Denunciatio euangelica vnde procedat.*
113 *Correctio in prælato an procedat à charitate,vel iuſtitia.*
114 *Denunciatio euangelica eſt omnibus de præcepto.*
Etiam ſi credamus denunciatum deteriorem fieri de veritate. nu.115.
116 *Perditio vnius non attenditur,vt in aliorum exemplum tranſeat.*
117 *Malum fieri non debet, etiam ſi bonum ſequatur.*
118 *Pœnitentia remittitur quando quis ſcandalizatus magis peccaret.*
119 *Prælatus an moneri & denunciari poſsit.*
120 *Papa eſt ſubditus legi Euangelicæ, & moneri poteſt per inferiorem vt ſe emendet,non tamen poteſt denunciari.*
121 *Verba legis vbi non poſſunt habere locum in toto,diſpoſitio habet locum in eo in quo verificari poſſunt.*
122 *Crimino ſus,& qui eſt in peccato,non admittitur ad denunciandum.*
123 *Sacerdotes non quales ſunt, ſed quid loquantur,attenditur.*
124 *Sacramenta eccleſiæ etiam à prauis ſacerdotibus accipiuntur.*
125 *Prædicator non qualis ſit attenditur, ſed quid prædicet.*
126 *Denunciatio euangelica an habeat locum in peccato occulto.*
127 *Notorium delictum non exigit monitionem.*
128 *Notorium non requirit formam iuris.*
129 *Denuncianti non eſt credendum in delicto occulto.*
130 *Honeſtæ perſonæ & graui denuncianti creditur, ſed an in præiudicium alterius. nume.131.*

Denunciatus

132 Denunciatus si nolit corrigi excommunicatur.
133 Denuntiationis Euangelicæ effectus.
134 Denuntiationis iudicialis publicæ materia, & priuatæ. nu. 135.
136 Libellus denuntiationis iudicialis quid continere debeat.
Et quid euangelicæ. nu. 137.
Nec sufficit præsumptiuè concludere. num 138.
139 Denuntians si intentionem suam probet legitimè, non obtinet, probata aliqua iusta causa ex parte denuntiati.
140 Probatio præsumptiua non attenditur, vbi ueritas inspicienda est.
141 Dicto alicuius non statur, etiam in dependentibus ab animo, quando habet præsumptionem contra se.
142 Creditur ei de cuius conscientia quæritur, & quando
Et an quando agitur de præiudicio tertij. num. 143.
144 Denuntiatio euangelica in quo differat à iudiciali.
145 Ordo iuris in denuntiatione euangelica requiritur.
146 Monitio extraiudicialis facta à creditore ex vrbanitate, operatur quod reus debeat condemnari in expensis, licet debitum confiteatur.
147 Reus comparens ī prima citatione. & debitū confitens, nō cōdmnaī ī expēsis
148 Monitum se negantī à creditori incumbit onus probandi.
149 Præsumptio transfert onus probandi ī aduersariū, et si probatio sit negatiua.

1 NOuit. ¶Famosa est ista decretalis, & summatur, & diuidit, vt ꝑ Abb. hic. ¶†In tex. ibi. illustris Regis Francorū. Eodē modo de Rege Francorum loquit text. in c. nouit, in supraſcriptione. §. de off. leg. Alibi simplr dr Ludouico Francorum Regi. in c. tuā. de ord. cog. Miratur[a] tamē And. Sic. ī d. c. nouit. ꝙ simpliciter illustris dicat Rex Francorū. & inuehit ꝯ multos paruos domicellos, vt vtar verbis eis, qui volūt illustrissimi appellari. Sed pōt rnderi ꝙ Rex Franciæ appellatur illustris à summo Pōtifice, qui est maior eo, nō sic esset dēm ab alijs inferioribus. argu. c. antiqua. de priuileg. & in cap. volentes. de off. 2 leg. †Et alibi tamē etiā à summo Pontifice appellatur excellen3 tissimus. xj. q. iij. c. excellētissimus†Et merito, q a est super omnes reges, vt Bal. dicit in c. j. §. fi. de proba. feu. alie. ꝑ Frid. ¶Primo no. b istum modum loquendi, nouit, qui nihil ignorat.[b] Ad idem text. in c. nouit de offi. dele. in c. nouit. de app. in c. j. ne sede vacā. cū si. 4 vt ibi in glo. †Et verba ista referuntur ad Deum, qui omnia scire 5 dicitur. c. fundamenta. §. proinde. de elec. in vj. †Et ipse est secreto6 rum cognitor, & iudex. xxxij. di. c. erubescant. in fi. † Et solus ip7 se corda hominum nouit. ij. q. v. consuluisti. †& omnia nuda, & apta sunt oculis eius. ij. q. j. c. Deus eps. ī prin. & ij. q. v. c. præsbyter. el j. & no. Ang. in consi. xcij. visis. col. v. & in consi. clx. pro decisione. col. fin. & in cōsi. ccxxxv. ex quo col. j. & in cōsi. cclxxj. primus punctus. col. ij. & in consi. cclxxiij. non est dubium. col. ij. facit gloss. in 8 l. ij. §. j de orig. iur. †Et ideo solius Dei est futura præscire. xxvj. q. v. 9 c. j. Sed alij etiam demones vere nesciūt, † nisi ex quibusdam præsumptionibus, & coniecturis, vt per glo. in cap. sciendum, xxvj. q. 10 iiij. †Et propter hoc, prohibite sunt sortes, & diuinationes futurorum. d. c. j. xxvj. q. v. & not. Old. in consil. ccx. regularis. in prin. Frid. in consi. cclxxxiiij. dñe reuerēde Ioan. de anan. in rub. de for11 tilegijs †Et ista ratione etiā astrologia[c] prohibetur, vt no. xxvj. q. ij. c §. his itaque. & ea. cā. q. iiij. in c. igitur. & late tradūt Io. And. d. Ant. Abb. & Io. de ana. in c. ij. de sortileg. & facit text. in l. item apud La12 beonem. §. si quis astrologus. de in iur. ¶†Secundo not. ꝙ Papa protestatur, nolle turbare iurisdictionē temporalem Regis Francorum. & idem est respectu imperatoris, quia distinctæ sunt potestates, & vnus de iurisdictione alterius se non intromittit. xcvj. di. c. cum ad verum. c. si imperator. & in cap. causam, quę. el. ij. qui fil. 13 sint legi. not. Bald. in l. j. in prin. col. ij. de consti. prin. †Alter tamen alterum iuuare tenetur, vt Abb. hic, dicit, allegando. Inn. in cap. licet ex suscepto infra tit. j. & idem Abb. in c. j. col. fi. de offi. ord. qđ dictum sane intellr, qñ quis à seipso facere non potest. nam tunc in subsidium ad alterū recurrit. c. ij. de cle. exc. mi. in fi. & no. Old. in cons. lxxxix. eps inuocat. circa fi. vbi alleg. c. ij. de maledi. & idē Bal. in l. ij. in fi. C. de his, qui latro. defe. Pet. de anch. in regula, ea, quæ. col. xlvij. versi. x. quæro. de reg. iur. in vj. Paul. de Cast. in cōsil. xxxix. visis actis. col. penul. & Ant. de But. post Host. in c. cum non ab homine. & ibi dictum fuit supra c. ¶Tertio not. formam procedendi in ista denuntiatione Euangelica, in qua plura requiruntur, vt Abb. hoc prosequitur, ex quibus duo inferuntur, in q bus instādum erit. Primo, ꝙ cum requiratur ꝙ fr tuus, id est, xpianus peccet in te, non potest infidelis denūtiari. Secūdo, ꝙ nisi probetur ꝙ forma denuntiationis seruata sit, non habebit locum denū14 tiatio. ¶†Circa primum Abb. tenet ꝙ ēt infidelis[d] denūtiari posd sit, si pecauerit ꝯ legem naturæ, vel ꝯ suam legē ī moralibus. †q a 15 in eos tali casu Papa habet iurisdictionem, vt no. Inno. in c. qđ super his. de voto. Mod. sequuntur allegando ea, q Io. And. dicit in d. c. qđ super his. col. iij. Sed ꝯ Abb. tenet And. Sic. per istum text. ibi, lucratus eris frēm tuū. Nā istud lucrum non cadit in infideli. & quia si denūtiatus nō velit corrigi, tūc hr tanq̄ ethnicus, & publicanus. Sed infidelis ēt ante denūtiationē talis vr. ergo ad infidelē verba nō adaptant, & ꝑ ꝯns nec dispositio l. hos accusare. §. oibus. de accu. c. indēnitatibus. §. pe. de ele. ī vj. Sed ad ista vr posse rnderi, ꝙ licet verba nō ꝯueniāt, tñ dispositio quatenus pōt verificari, vr hre locū in infideli. ad hoc bene facit gl. no. in clem. j. in 16 verbo, cēsura. de vsuris. ¶†Finaliter magis placet opi. ꝯ Abb. considerato fine correctionis, qui est ad salutē aīæ. & iste finis nullo modo in infidelibus considerari pōt, alio respectu bene pnt puniri, prout allegatur per Abb. & Mod. loquunt. ¶Quo ad secundū de forma facit tex. in c. j. in c. vt circa, de elec. in vj. in cle. cām. de ele. cum si. vt dicit Ant. de Bu. hic. Facit gl. in c. venerabilib. in fi. de sen. exc. in vj. & qđ no. Bar. ī l. nō solū. §. sed vt ꝓbari. de ope. no. cū si. vt tradūt And. Sic. & Mod. ħ. & fecit dictū Io. An. de qua17 litate requisita in statuto, vel lege, quæ debet verificari, †vt ipse dicit in c. j. per illum tex. de homi. in vj. & not. Bart. in l. j. §. j. ne q d in flu. pub. cū si. vt dixi ī c. in pñtia. in xij. no. de ꝓba. Et ad hoc facit, e quia forma in dubio videt substantialis,[e] †vt not. Bal. in l. cōpara18 tiones. in iij. opp. C. de fi. instr. Sufficit tñ ꝙ præsumptiue probet. 19 †Vnde si actus debitam formā hre reperit, habilitas personæ ꝓ20 sumit, vt no. Abb. in c. in pñtia. de prob. cū si. † vt dixi ibi in x. not. Et maxime hoc hret locū. vbi non tractat de magno præiudicio, puta, ꝙ quis audiat ꝓ suo interesse, quia tūc sufficit ꝙ actus ꝓbet 21 simpliciter, vt no. Inno. in c. veniens. el ij. de test. † vbi inquit, ꝙ ad hoc vt tertius admittat pro suo interesse, sufficit ꝓducere electionē qualitercunq; factam, nec requirit ꝙ ꝓbetur ꝙ legitima sit. Et hoc dictū pro no. sequuntur ibi Card. & Mod. in v. col. Similiter 22 †vbi forma requisita, esset modici momēti, omissa nō vitiaret l. j. §. fi. vbi Bar. de ven. inspi. declarando, vt dixi in c. de app. in tit. de 23 app. ¶†Quarto no. ꝙ excōicatus hr sicut infidelis. Est tñ dria. q a cū infideli loqui licet, nō cū excōicato, vt Abb. hic dicit, per text. 24 xj. q. iij. in c. ad mensam. Et plus probat ille tex. †ꝙ licitū sit comedere cū infidelibus. Et idem probatur in c. infideles. xxiij. q. iiij. Et 25 sm gl. ibi in d. c. infideles. †hoc verū est in paganis. secus est in iudæis, cum quibus non licet comedere. xxviij. q. j c. nullus. c. oēs. & ibi gl. quæ dicit ꝙ licitū est loqui cū iudæis, & non comedere, q a 26 maior cōuersatio est in cibo. Et hodie ēt cum paganis† non licet comedere, sm gl. in d. c. oēs, & in d. c. ad mensam. & in c. q̄ sit. de 27 iude. & idem tenet Spec. in tit. de iud. in fi. dicens†ꝙ hodie ita abstinēdum est à cōione paganorum, sicut iudæorū. & sequitur Io. de Ana. ī d. c. quam sit. Et ēt maior vr prohibitio cum sarracenis. 28 †quia ipsi nō possunt habere meschisita, id est ecclesias suas inter christianos in honorem Machometi. clem. j. de iudæis. & tñ iudæi 29 †nō prohibent hre suas synagogas. c. cōsuluit. de iudi. & facit tex. 30 in c. ita quorundam. de iudæis. ¶†Quinto no. ꝙ ille qui superiorē non recognoscit, non potest coram Papa conueniri. de quo vide31 bimus in glo. in verbo, iudicare. ¶†Sexto not. ꝙ descendens à descendentibus alicuius, dicitur de genere eius descendisse. ¶Et 32 ad hoc facit, †quia appellatione descendentium veniunt omnes in infinitum. §. j. in auc. de hære. ab intesta. veni. l. fi. C. de suis & legi. l. cognoscere. §. fi. de ver. sig. & no. Ia. de Bel. in auc. de resti. fidei in fi. Alex. consi. lvj. cōsideratis. col. j. lib. ij. & in consi. xxiij. consideratis. colum. j. lib. ij. & in consi. xviij. attentis. in fin. lib. v. cum simi. & quia secundum Hostien. Rex Franciæ de quo text. loquitur, erat de descendētibus Caroli, respectu matris. Colligitur ergo 33 †quòd descēdentes ab aliquo per lineam fœmininam dicuntur esse de gñe eius, vt no. Ant. de But. hic, in ver. non igitur in iiij. no. 34 ¶†Sed in ꝯrium facit tex. in l. j. in fi. de iure immu. vbi priuilegiū datum generi, & posteris alicuius, non comprehendit natos ex fœminis. ad idem text. in cap. vbicunque. in fin. de pœn. in vj. vbi 35 †damnatus cum posteris vsque in tertiam generationem, non includit natos ex fœminina, vt not. Bart. in l. quia tale. ff. solu. mat. 36 & late. And. Sicu. in consi. lvij. in ij. lib. Et ad hoc facit, †quia generatio solum consideratur ex persona viri agentis, vt per Frid. consil. cccj. magister. & Abb. refert in c. fraternitati. de eo qui cog. cōsan. vxo. suę. Nō tñ recedendum est ab eo, qđ supradictū est, sm Ant. de Bu. videlicet descēdētes, & ꝑ lineā fœmininā, dnr esse de genere

ADDITIONES.

a ~~¶Miratur. Nec innuenio quidam Papa Constantinum Cæsarē Imperatorē illustrissimum ... de maio. & obed. ... solito cuius Imperium ... huius Augusti ... obtinuit.~~

b ¶Syl. Ald. Ignorat. Idem Dec. in c. nouit. in j. not. de appel.

c ~~¶Astrologia. Scilicet diuinatrix, quā iudiciariam vocant, merito damnata.~~

d ¶Infidelis. Opinionem Abb. sequitur Alex. hic, qñ denūtiatio non fit ad nudam cessationē peccati, sed quando fit vt in consequentiam, & denuntians consequatur quod suum est.

e ¶Syl. Ald. Substantialis. Idem in consi. x. viso. col. j. circa med. in consi. xj. quoniā iudicautium. col. vj. & alibi sæpe.

a genere[a] illius, à quo originē ducūt. & ita ɔcludit Pau. de Ca. in l. j. C. de ɔdi. inser. col. j. & dicit se ꝓ ista pte ɔsuluisse. & ꝙ ē ipsa veritas. & sic ēt reperit ɔsuluisse idē Pau. de Ca. in ɔs. cccxiij. §. dictus dñs cōsultor. ī not. & idē Io. de Imo. in ɔs. lxij. post exhibitū ɔsiliū Maria. ɔs. xxv. d. Fran. col. j. & do. Pe. Philip. Cor. in ɔs. ccxxiij. ī hac cōsultatione. lib. iiij. vbi inducit tex. in c. j. de schisma. Nō ob. iura allegata in cōtrarium, q̄a tex. in d. l. j. de iur. immu. ꝓcedit spālr̄ in priuilegio immunitatis, qđ rempub. offendit, vt no. Pau. de Cast. in l. quia tale. ff. solu. ma. & idē Pau. de Ca. ad illum text. aliter respondet in d. l. j. C. de cond. inser. & ibi similiter dicit ꝙ tex. in d. c. vbicunque, habet locum in pœnis. & ista notāda sunt ad ea, quæ ponunt Bal. & Mod. in l. ij. C. de iure emphy. Et ad prædicta duo 37 notanda sunt. † Primum est ꝙ nobilitas ex parte matris non considerατur, vt no. Bal. in l. fi. C. de ser. fug. & Pe. de anch. in cōs. cccix. 38 visis diligēter in iuribus. † adeo ꝙ consuetudo, vel statutum in cōtrarium non valet, vt no. Bar. l. exemplo. per illū tex. C. de decur. lib. x. & Mod. hoc sequuntur. Sed hoc vltimum dictum videt̄ dubitabile, quia immo videtur valere statutum[b] in cōtrarium, quia 39 notabilitas ex toto induci potest per statutum, † vt no. Bar. in l. j. car. fi. ver. iij. ex prædictis. & in versi. iiij. infertur. C. de digni. lib. xij. & sequit̄ Pa. de Ca. in ɔs. cxxvj. dubitatur primo. in iiij. dubio. in nouis ergo à fortiori vr̄ ꝙ notabilitas ex parte matris à statuto fomentum recipere possit, vt attendatur. Nō obst. tex. in d. l. exemplo. q̄a vr̄ procedere in illo casu spāli, ī quo lex vltra procedit ita disponēdo, aliàs secus vr̄, q̄a istud est de iure positiuo, & statutū in ɔtrarium valet. l. oēs populi. de iust. & iur. §. fi. insti. de iur. natu.

40 ¶ † Secūdo notādū est, ꝙ priuilegium datum alicui & descēdentibus suis, masculis, & feminis, non habet locū in femina nupta, vt c no. Bar. in l. quoties. de priuile. scho. lib. x. Mod.[c] tñ h̄ tenet contrarium allegātes Maria. ita cōsuluisse in ɔs. incip. do. Ꝺ. Rouerella. ꝑ ea, quæ no. Bart. in l. fi. §. idē rescripserunt. in ver. vlterius quæro. ff. ad munici. vbi concludit ꝙ mulier nupta retinet omnia priuile- 41 gia, † & oēs prærogatiuas, ex quibus nō distrahitur à seruitio mariti. & ita no. Bal. in l. cum quædam. de iur. omaudi. Alex. in consi. xx. viso processu. ¦ col. fi. in fin. lib. ij. Et addatis ꝙ illud dictum Bar. in l. quoties. etiam reprobat Alex. in d. l. cum quædam. §. fi. de iur. om. iud. & Pe. Philip. de cor. in consi. cclxxij. in fin. circa qđ est pri- 42 mo videndum. in iiij. lib. ¶ † Septimo no. ꝙ in correctione pecca- 43 ti non h̄r distinctio personarum. † Fit tamen differentia in modo corrigendi, & in qualitate pęne, quia nobilibus minor pęna imponitur. xxiij. q. v. c. qui cōtra pacem. & ita Abb. hic. ad primum 44 dictum facit regula, in iudicijs. de reg. iur. in vj. debet† em̄ iudex esse medius, non deuenians à dextris, neque à sinistris, vt per gl. in l. vbi adhuc. C. de fal. Et ita rt̄a ꝓcedit respectu partiū secus est in testibus, vt per gl. in cle. j. in verbo, iuri, de testi. Itē regula habet locum in his, quæ sunt de iustitia. secus si sint de gratia, vt no. Bar. in l. j. in prin. de postulan. Et ista regula declaratur not. vt Abb. tradit in c. de multa. col. iij. de præben. Et subijcit Abb. ꝙ qualitate pęne debet esse differentia, quia aliter cum nobilibus agendum est. Et sic colligitur, ꝙ etiam vbi agitur de pęnitentia, nobilitas cō 45 sideratur. & idem Abb. dicit in c. j. ī vlt. not. de maledi. † Et isto respectu. plebei diuites equiparantur nobilibus, vt no. Bar. in l. capi- 46 tulum. §. serui. ff. de pen. ¶ † Octauo no. ꝙ pax est vinculum charitatis, & propter hoc ecclesia se intromittit, vt Abb. hic Nam ꝓ bono pacis receditur à regula iuris communis, c. ij. de despon. impub. cū si. vt per Ro. in l. fi vero. §. de viro. ī vj. fal. ff. sol. matri. & in consil. cccxxxij. quod ad primum. in vltimo dubio. & facit text. in c. nisi essent. de præben. in c. sicut. de elec. & in iij. quæstio. vj. in c. hæc quippe cum simil. vt late habetur in quodam tractatu de red gibus[d] q. xlj. ¶ † Nono not. ꝙ papa cognoscit de pace rupta. & ra- 47 tione peccati ad pacem obseruādam compellere potest, vt Abb. hic dicit. Et notandum est, ꝙ nō solum ratione peccati per viam denuntiationis papa inter laicos cognoscit de pace rupta, prout text. hic loquitur. sed etiā immediate per viam quærele papa cognoscere potest, vt no. Abb. per illū tex. in c. sicut. el. iij. in ij. no. de iureiur. Et non solum pacem ruptam papa conseruare potest, vt hic, sed etiam ad illam principaliter faciendā partes p̄t cogere, saltem in beneficialibus. c. cum inter R. vbi Abb. in primo not. de elect. Et etiam episcopus quandoque potest. c. placuit. xcvj. disti. 48 & de his late Mod. ī rub. de treuga. & pace. ¶ † Vltimo no. ꝙ treuga potest pax appellari, vt Abb. hic deducit. facit text. in c. illi qui. xxiiij. q. iij. & in c. j. de treuga. & pace. & in l. conuentionem. cum glos. fin. ff. de pac. Et hoc verum est largo modo, & quandoque secundum subiectam materiam, secus est proprie loquēdo. vt not. 49 Pau. de Cast. in d. l. conuentionum. † quia treuga à pace. distingui- 50 tur, vt colligitur in rub. de treuga. & pace. † Est enim pax perpe- 51 tua, quæ finem discordie imponit, † treuga vero est securitas data rebus & personis ad tempus, nondū finita discordia, vt per Goff. & Host. in summa de treuga & pace. in prin. & per glo. in c. significauit. de iudeis. & notat Calderi. in consi. xxxvij. mandauit testa- 52 tor. in titu. de testa. † Et finito tempore treuge, sine alia diffidatione bellum exerceri potest. vt no. Bal. in c. volentes. de offi. dele gati. in ver. & est arg. in l. si vnus. §. fi. cum reo. ff. de pac. & idē Bal. 53 in titu. de pace constan. in verbo, vasalli. in fin. † Et ideo dispositio facta de pace non habet locum in treuga. vt dicit Pau. de Ca. in d. l. conuētionem. Ang. in l. j. ff. de pac. facit tex. in c. significauit. de iudeis. & qđ no. Pet. de anch. consi. lxxxvij. præmissa facti seriȩ. Calde. in d. consi. xxxvij. & Bald. in d. verbo, vasalli. in prin. & Ro. in sing. ccxcvij. sicut non accedens. & de his not. And. Sicu. in c. j. 54 de ferijs. & Moder. ī d. c. significauit. ¶ † Glo. ij. antiquam quæstionem prosequitur, an Imperator habeat imperium à summo pontifice. Et primo habemus rationes glos. perscrutari. deinde, ea q̄ Abb. dicit. Nam primo glos. arguit ꝙ non, per istum text. cum si. quia vtraque potestas est à Deo, & ex vno, & eodē principio ꝓuenit, vt dicitur in auc. quomodo episcopos opor. ī prin. & ad idē tex. in l. ij. in prin. ibi, imperium qđ nobis à celesti maiestate traditum est. C. de veteri iure enucleando. Abb. respondet, ꝙ potestas imperatoris non est à Deo. immediate, sed à papa. Et ita ꝑdicta 55 iura intelligunt̄. † Et ad hoc facit, quia omnis ptās dr̄ esse à Deo mediate, vel immediate. xxiij. q. j. c. qđ culpatur. Et istam responsionem ēt tradit Alb. in l. bene à Zænone. col. ix. C. de quadri. præscrip. vbi exemplum ponit de peculio serui vicarij, qđ est à domino mediante ordinario seruo. & idem dicit Aug. de ancona. ī tracta. de potestate papæ. quem refert, & sequitur Archieps floren. in iij. parte summe tit. xxij. c. iij. §. vij. Sed ista responsio non satisfacit, quia cum vtraque potestas ab eodem proueniat prin. dictum est, intelligitur ꝙ vtraque pariter à Deo immediate procedat, q̄a 56 † vna determinatio respiciens duo determinabilia, ęqualiter vr̄ determinare. l. quis. C. de impu. & alijs sub. l. iam hoc iure. §. fin. ff. de vul. & pu. & bonus tex ī l. fi. vbi Bar. C. de sen. Et est difficile re- 57 spōdere ad illū tex. nisi dicamus † ꝙ nō sit credēdū imperatori, q̄ loquit̄ ibi in fauorē eius. vt Oldr. dicit consi. lxix consueuit dubitari. col. iij. aliter etiā respōdet And. Sic. hic car. viij. col. ij. Alb. ī l. j. col. v. C. de summa. Trinita. ¶ Secūdo gl. ɔcludit ꝓ alia parte, videlicet ꝙ immo imperiū ab ecclia procedat, cū papa maior sit imperatore, per iura quæ adducit. Sed rñderi pōt ꝙ maioritas papæ est respū spiritualiū & ita allegata in gl. loquunt̄ Et ꝓ hoc nō infert̄ ꝙ imperator papæ subijciatur in tēporalibus, q̄a est maiori- 58 tas diuerse speciei. † Et respectu spiritualium imperator etiā episcopo subijcitur. c. duo sunt. xcv. dist. & i c. omnes. de maio. & obe. immo. sacerdoti in c. oīs vtriusque sexus. de pe. & remis. ¶ Tertio gl. allegat. tex. in c. j. xxij. dist. vbi dr̄ ꝙ Deus. Petro iura terreni si- e mul & celestis imperij commisit.[e] Sed respōdetur, ꝙ intellr̄ respectu spiritualium, iuxta illud dictum. Quodcunque ligaueris super terrā, ligatū erit & in celis. xxiiij. qō. j. quodcunque. ¶ Quarto 59 pro opi. gl. sunt rōnes quæ colligūtur ex dictis Abb. videlicet, † q̄a papa imperium transfert, & imperatorem deponit, c. venerabilē 60 de elect. xv. qō. vj. c. alius. † Et quia papę imperator præstat iuramētum fidelitatis. lxiij. dist. c. tibi. dño. ¶ Sed ad ista respōderi potest dupliciter. Primo, ꝙ prædicta iura emanarunt à summo pontifi- 61 ce, cui in cā propria non videtur credēdum, † vt supradictum est de imperatore, vt per Old. in consi. lxix. §. allegato. Sed respondetur ꝙ licet papa habeat ptātē, non per hoc infertur ꝙ imperium à papa ꝓcedierit, ita ꝙ papæ subijciat̄, vt ī fi. si no. Bar. ī l. nō dubito 62 ff. de iu. fis. † De terris recōmēdatis, quæ mittunt brauium alicui principi, ꝙ per h̄ nō dn̄r subdite sed libe. q̄a subiectionē fcām in q̄busdā casib⁹, in alijs castrū remanet liberum, vt not. Bar. in cōs. lxix. commune Spoleti Et de brauio. no. Car. ī cle. ij. ver. sane. co. fi. de elec. & facit qđ no. Bar. in l. j. C. de exc. mu. lib. x. ¶ Vltimo ꝓ opinione gloss. instat late And. Sicu. hic, & præsertim allega. duo iura, videlicet tex. in proe. vj. ibi, totius ordinis præcipuū obtinere voluit magistratum. & in c. Constantinus. xcvj. di. ibi, imperio

Romane

ADDITIONES.

a Gñe. Idem appellatione ꝓlis. secus in substitutione facta illorum de domo & progenie. Philipp Corne. cons. lv. lib. j. cōsi. xxvj. consi. xlj. libr. iiij. Alex. cōs. ccxxiij. lib. vj. vel vbi apparet disponentem sensisse de his, per quos conseruatur dignitas generis, & domus. Lud. Gozadi. consi. xlv. & pulchre Steph. Bertran. consil. xv. ex themate. in vij. quæsito. lib. j.

b Statutum. Philip. Deci. l. fęmine, nu. 74. de reg. iur. Bon. de Curti. in trac. de nobilita. particu. iiij. nu. 28. Roch. Curti. in repe. c. fi. de consuet. And. Tiraq. tracta. de nobilita. c. xviij. nu. 23. cum seq.

c ¶ Mod. Scilicet Fely. hic arguendo, sed decisiue in c. super eo. ij. de testi. Alex cons. cxxv. nu. 10. lib. vij. And. Tiraq. de legi. connubia. gl. j. in fi.

d ¶ Regibus. Scilicet de excel. & potestate regia edito per Ant. Cors. in tomo tracta. vbi plus verborum, quàm rerum.

e ¶ Sel. Al. Commisit. Vide Hier. Cagno. in rub. proem. ff. col. x. nu. 56.

rio Romane ecclesiæ subiacenti. Sed responderi potest vt dictũ est, ꝙ non sit credendum papæ in causa propria, vel ꝙ illa iura in spiritualibus intelliguntur. Et secundum supradicta responderi pōt ad alia, quæ adduci pñt, & articulus est disputabilis. Sed facta reperitur constitutio Bonifacij octaui, vt Abb. hic refert, quæ habetur in extrauaganti. vnam sanctã. in ti. de maioritate & obe. quæ glossata reperitur per Ioan. Mo. ¶ Sed addatis ꝙ Ludouicus Imperator contrarium fecit constitutionem, declarando ꝙ qui- **63** cũque voluerit dicere imperium esse à †Papa, priuatus sit omnibus priuilegijs concessis ab Imperatore, & reus sit criminis lęsæ maiestatis, quam ad literã ponit Alb. in l. bene à Zenone. colũ. vij. C. de quadr. præscrip. & ibi late scribit de isto articulo. & idẽ Alb. in l. j. C. de sum. Tri. & per Gul. Ochã in tract. de potesta. summi pontificis. Et ista addenda sunt ad ea quæ allegãt Mod. hic. & in c. solite. col. fi. de maio. & obe. ¶ Et retenta opi. Abb. quæ communis est Canonistarum, vt Abb. dicit in cap. si duobus. de appella. videlicet ꝙ Papa habeat iurisdictionem, ẽt in temporalibus, saltem in habitu. Mod. hic inferunt, ꝙ respectu temporalium, Imperator sit maior summo Pontifice, quia maior dicitur illa iurisdictio, quæ est in exercitio, & in actu, q̃ illa, quę sit in habitu, & potentia. c. pastoralis. §. fi. de rescrip. Sed respõderi pōt, illud esse verũ qñ ille, qui in actu habet iurisdictionem, non recognoscit illũ, qui habet illã in habitu, prout loquitur tex. in d. c. pastoralis. Secus videtur in casu isto, in quo Imperator exercitium habuit ab ecclesia, & illam recognoscit. ¶ Est tñ notandum ꝙ dato, ꝙ ecclesia exercitium commiserit imperatori in temporalibus, hoc fecit ex necessitate, & non posset Papa huiusmodi commissionẽ reuocare, vnde in isto casu non habet locum regula. l. iudicium soluitur. ff. de iudi. vt no. Anto. de But. hic dicit in prin. ij. not. Et talis habitus iurisdictionis temporalis, qui in summo Pontifice consideratur, non facit ꝙ Papa dicatur superior Imperatore, ita ꝙ de Imperatore ad Papam appelletur, vt Car. hic dicit. in iiij. col. ver. præsupposito aũt. vbi allegat gl. in c. qm̃. x. dist. quæ dicit, ꝙ à sententia Imperatoris nõ pōt appellari ad Papam. de quo. j. videbimus. Et ad hoc facit, quia exercitium iurisdictionis temporalis videt̃ omnino ꝓhibitũ regulariter summo Pontifici, vt hic. & in c. cum ad verũ. xcvj. dist. cum si. Et ex his vr̃ quòd si cõuentus corã Papa dicat illum nõ habere iurisdictionẽ, bene dicat, quia dũ cõuenit̃ agit̃ de exercitio iurisdictionis quod Papa non habet, licet Mod. hic aliter dicãt allegãdo Ioã. Milis ĩ verbo Papa. col. iiij. ver. **64** Papa nõ solũ. ¶ †In gl. in verbo iudicare. Abb. primo concludit ꝙ ꝯ illũ, qui superiorẽ nõ recognoscit, ad Papam recurrat̃, quia nõ **65** debet quis esse acephalus. xciiij. dist. c. nulla. †Et ista rõne exẽpti ab Imperatore Papę subijciuntur. vt no. Card. in clem. pastoralis. ver. & illud. in ij. opp. de re iud. & idem Car. in cle. præsenti. in vij. q. de censi. cum si. vt tradũt Mod. hic. & de hoc est dictum Host. in **66** c. cum Io. de fide instr. †vbi voluit ꝙ à laico qui superiorẽ non recognoscit, appellari possit ad Papam, & sequit̃ Abb. ibi. col. iiij. & in c. exposita. col. j. de arbi. Sed tñ aduertendũ est, ꝙ prædicta con- **67** clusio nõ vr̃ vera regulariter, †q̃a ab Imperatore non appellatur ad Papam, vt per gl. x. dist. in c. qm̃. & no. Car. hic. Nec ob. ꝙ aliud sit in ipso Imperatore, & aliud sit in alijs, qui superiorem non re- **68** cognoscũt, vt dicũt Mod. hic. †q̃a nõ videt̃ verũ, cũ de illis idem, quod de Imperatore, iudicet̃, vt no. Bar. in l. j. C. ne quis in sua cã, & in l. j. §. de qua re. ff. de postu. in l. infamẽ. de pub. iud. in l. hostes. ff. de cap. cũ si. Et ideo ab istis omnibus absolute nõ appellatur, vt tradit Perusinus in rub. de appel. Et ꝓ ista cõclusione videtur tex. hic, vbi Papa protestatur ꝙ nõ velit turbare iurisdictionẽ Regis Frãcię. Nec ob. ꝙ loquat̃ in cã feudi, quæ de sui natura eximit̃ ab alijs ordinarijs, vt dicũt Mod. hic. quia tex. in princ. generaliter loquit̃ de iurisdictione Regis Francorũ. ergo gñaliter locũ habet ↄsiderato prin. l. regula. §. & licet. ff. de iur. & fac. ign. Præterea dato ꝙ loquat̃ in feudo, quantũ ad ꝓpositum, est eadem rõ in causa feudi, quæ in alijs, vt ꝑ defectũ superioris debeat recurri ad Papã. Et rõ spãlitatis, quæ allegatur in feudo, procedit qñ superior, & ꝓprius iudex reperit̃. secus vbi superior non reperitur, vt dixi. & ideo melius loquitur Abb. in no. vbi tenet ꝙ ille, qui superiorẽ nõ recognoscit, non possit conueniri coram Papa, per istum tex. Ad idem facit tex. in c. si duob. §. fi. de app. in c. cãm quę. el ij. qui fi. sint legi. Allegata in ꝯrium locũ habent in quibusdã casibus specialib. videlicet in causis arduis, vel vbi notoria esset iniustitia, vt **69** dixi post Abb. in d. c. si duob. vbi videndum est. ¶ †Secũdo principaliter Abb. instat an ille, qui obtinuit sententiã, q̃ ex negligentia partis in rem transiuit iudicatam, ratione iniquitatis sententię, & peccati, denũciari possit, non ob. exceptione rei iudi. Et cõcludit **70** considerando tres casus. †Primus est, qñ iniquitatis sentẽtiæ ꝓbatur per confessionem eius, qui obtinuit, & tali casu denũtiatio fie- **a** **71** ri pōt,[a] ex eo qđ no. Inno. in c. quia pleriq;. de immu. ecc. †vbi voluit, ꝙ si victor sñiam, q̃ trãsiuit in rẽ iud. ↄfitet̃ iniquã esse, illa retractari possit. & hoc ꝓ singulari dicto sequit̃ Ant. de Bu. in c. is, q̃ fidẽ. col. ij. de spõsa. Bal. ĩ auc. ad h̃. col. v. ver. itẽ dubitat̃. C. de vsur. cũ si. vt tradũt Mod. h̃. col. v. & latius in c. quał̃. el. j. de accus. car. v. ver. iij. fallit. & Alex. in l. nemo pōt. de le. j. col. x. Et aduertẽdũ est, quia stãte tali ↄfessione, nõ solũ ꝑ viã denuntiationis Euãgelicæ, sed ẽt in foro iudiciali poterit sñia retractari, vt no. Abb. in d. c. q̃a **72** pleriq;. col. ix. ver. tertia cõclusio. ¶ †Secũdus casus est, qñ aliter, **b** q̃ ꝑ ↄfessionẽ, iniustitia sñię eẽt notoria.[b] nã ẽt tũc denũciari pōt, vt Abb. hic concludit, quia tali casu sñia vr̃ nulla, & citra appellationẽ reuocari pōt, vt no. Inn. in c. fraternitatis. de frigi. & malefi. **73** & Abb. ibi. col. iij. Nã vbi notoria est iniustitia, †sentẽtia nõ transit in rẽ iudi. vt no. Ant. de But. in c. suã. in pe. no. de pœnis. facit tex. in c. inter cæteras. de re iudi. & in l. siue pars. vbi Ang. in prin. ff. de inoff. testa. cũ si. vt tradũt Mod. in d. c. inter cæteras. col. pen. Et in istis duobus casibus res sine ↄtrouersia ꝓcedit, q̃a directo, & iure ordinario sñia nõ hr̃et locũ. ¶ Sed difficultas est in tertio casu, in quo tñ Abb. idẽ tenet, & cõcludit ꝯ Bar. ꝙ si ꝓbari pōt, ẽt ꝑ indicia, q̃a victor peccat, & sic sñiam esse iniquã poterit tũ denũtiari. **c** Et opi. Bar. in d. tract. ad reprimẽ.[c] in verbo, denuntiationẽ. col. v. ver. quid de tuto exceptione rei iud. cõiter approbata vr̃. nã idẽ sequit̃ Bal. in auc. clericos. col. j. C. de epi. & cle. & in auct. ad hæc. col. pe. de vsu. cũ si. vt tradit And. Sic. hic. col. ix. vbi ꝓ ista ꝑte plura adducit. & adde ꝙ hoc idẽ ipse Abb. sequit̃ cõsi. lx. in cã, & qõne. lib. ij. & Alex. idẽ tenet post alios, quos ibi refert in cõsi. lxxxiij. interrogatus. lib. v. Et cõsiderãdo ea, q̃ magis stringũt, fundat̃ ista opinio, q̃a exceptio rei iudicate, ẽt de iure canonico approbata vr̃ c. cũ inter. de re iudi. c. fi. de excep. in vj. Mod. rñdẽt hoc nõ esse verũ, vbi agit̃ de peccato, ꝓut est tex. in d. c. fi. de excep. in vj. Sed replicari pōt illud hr̃e locũ, qñ vitiũ sñiæ nõ eẽt remissibile à partibus. secus vr̃ esse in casu isto, vbi pars nõ appellãdo potuit sibi **74** p̃iudicare c. quo ad cõsultationẽ. de re iud. ¶ †Secũdo facit, quia exceptio rei iudi. cũ sit approbata de iure canonico. vr̃ ẽt habere locũ in foro cõscientiæ, quia canones nõ permitterẽt cũ peccato **75** xxvij. q. j. c. de viduis. Mod. rñdent, hoc nõ esse verũ, † q̃a aliud est in foro canonico cõtẽtioso, & aliud in foro pñiali, vt not. Ant. de But. in c. inquisitionis. de sen. excõ. per illũ tex. Sed replicari pōt, illud ꝓcedere solũ in casibus, in quibus exp̃sse iura distinguũt forũ cõscientiæ ab alio, vt in d. c. inq̃sitioni. ĩ c. tua nos, f̃m cõem in- **76** tellectũ ĩ. de spõsa. & c. quicũq;. xvij. q. iiij. † Alias regulariter illud qđ est ꝑmissum de iure canonico, ẽt vr̃ hr̃e locũ ĩ foro cõsciẽtię, **77** vt no. Perus. in c. cõstitutus. de appel. & dictũ fuit ĩ c. j. de cõsti. †Et ideo ad p̃dicta rñderi pōt melius, ꝙ iura disponẽtia de re iudi. fundata sunt in p̃sumptione d. c. cũ inter. de re iudi. & nõ hñt locũ in foro conscientiæ, quæ nititur veritate, vt no. Inno. in d. c. quia plerique Abb. in c. is, qui fidem. de spon. cum si. vt dixi in c. j. de cõsti. **78** ¶ †Tertio facit, quia præscripta cum bona fide, possunt retineri salua conscientia, licet postmodũ mala fides superueniat, vt no. Innoc. in c. cura. de iure pa. & sequitur Bald. in auct. ad hæc. col. vj. ver. sed ponamus. C. de vsu. & in l. cum quis. colum. viij. C. de iu. & fac. igno. cum simi. vt tradunt Mod. in c. vigilanti. de pręscri. Ergo vr̃ ꝙ eodem modo retineri possint iudicata cũ bona cõsciẽtia, si bona fide victor obtinuit, & ita And. Sic. hic. Mod. conant̃ respondere, & minus bene, vt ipsi etiam perpendunt. & ideo dñt cogitãdum. Sed parum cogitando responderi pōt, ꝙ inter præscriptionẽ, & rem iudicatã, rõ diuersitatis manifesta vr̃, quia præscriptio est iustus modus acquirẽdi dñium l. j. ff. de vsuc. & iõ si fuerit pręscriptio legitime completa, bona cõsciẽtia q̃s retinere pōt quod præscriptum est, quia legitime acquisiuit, non sic in re iudicata, quæ de sui natura non est ordinata ad acquisitionem, sed ad iustitiam, quæ tribuit vnicuique quod suum est, & licet producatur exceptio rei iudicate, per quam in effectu quęri pōt dominiũ illud est ꝑ præsumptionem, quæ insurgit ꝙ ita verum sit, & non quòd de sui natura titulus sententiæ ordinatus sit ad acquisitionem. Et ad hoc facit, quia ille, qui pręscripsit, licet confiteat̃ rem esse alterius, non tñ cogitur illam restituere. secus in eo, qui obtinuit sentẽtiã, vt supradictum fuit. Et ita euacuatis rõnibus, quę principalr̃ pro opin. Bart. inducuntur, opinio Abb. ꝯria iustificari vr̃, quã Mod. late cõprobant, & sequunt̃, & in effectu arguũt, q̃a sicut qñ victor iniquitatem sñiæ cõfitetur, res iudicata retractat̃, vt s.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Potest. Vide Dec. qui bene ponit. in c. quoniam contra, colum. xvij de probatio.

b ¶Syl. Ald. Notoria. Vide Dec in c. quoniam contra. col. xix. de probat.

c ¶Syl. Al. Reprimen. Adde Abb. in consi. lx. in causa. lib. ij. Alex. in consi. lxxxiij. lib. v. in contrarium, vide Cur. Iun. in consi. ciiii. nu. 7. nisi constet de dolo opprimentis. Sozi. consi. xcv. col. fi. lib. iii.

vt s. dictum est in primo casu, ita videtur si alio modo de veritate in contrarium appareat. Sed respondetur q̃ iste modus arguendi non vr̃ bonus, q̃a multa conceduntur qñ aliquid ꝯstat per cōfessionē partis. & alie probationes non admittūtur, c. j. de cōfes. in vj. & cū Io. de fide instr. & dixi. j. in rub. de ꝓba. Et in terminis in q̃bus loquit̃ Inn. in d. c. q̃a plerique, vult esse spāle in cōfessione, & ꝯ rem iudicatā alie probōnes nō admittunt̃. Secūdo adducūt qđ Inn. per illū tex. in c. ij de purg. vulg. vbi recedit̃ à re iudicata ꝑꝑ veritatē apparentem in ꝯrium. Sed rñderi pōt q̃ ibi notorie cōstabat de veritate in cōtrarium, vñ locū habet qđ s. ī secūdo ca

79 su dictum fuit, & ibi non transiuit sñia in rem iudicatā, † q̃a lata fuit ex probationibus priuilegiatis, vt not. in c. ꝓposuisti. de ꝓba. & sic patet q̃ articulus esset disputabilis. Concludēdo tñ, tota vis cōsistit, an sufficiēter ꝓbari possit de peccato, vt hic dr̃, & si sufficiēter ꝓbari pōt, verior vr̃ opinio Abb. q̃a iura loquunt̃ de re iudica. vt ꝑ veritate habeant̃, cū fundata sint in p̄sumptione, nō habēt locū in foro cōscientiæ, in quo veritas simpl'r attēdit̃, vt s. dictū est. Et in terminis, in quibus Abb. loquit̃, nō vr̃ ꝓbari sufficiēter, qñ allegant̃ indicia q̃ victor peccet, & ipse dicit esse in bona cōsciētia, quia nisi indicia essent violēta, tali casu non videtur minus esse credendū victori, q̃ denuncianti, quia in foro animæ asserenti credit̃, vt no. in c. significasti. el ij. vbi glo. & Abb. in verbo, credendū. de homi. Hoc tñ nō est verū simpl'r in isto casu, in quo agitur de interesse denūciātis, vt no. in d. c. significasti. & iō iudex arbitrari debet an p̄sumptiones, & indicia efficacia sint, vt sufficiē-

80 ter dicatur constare de peccato, prout in tex. hic requiritur. ¶ † In
a gl. in verb. cōsuetudinem. gl. cōcludit quòd cōsuetudo[a] & priuile-
b giū æquiparentur,[b] per istū tex. hic. Ad idē text. in c. duo sunt, & ibi Abb. in iij. no. de offi. or. & no. Inn. in c. cū contingat, in fi. de fo. comp. & ibi Abb. in iij. col. ver. venio ad primū. cū si. vt tradūt Moder. in c. accedētes. de p̄scr. & in d. c. cū cōtingat. Sed tñ aduertēdum est q̃a ista cōclusio nō vr̃ absolute ꝓbari hic, q̃a solū tex. voluit limitare qđ hic dr̃ de feudo, vt nō habeat locū, qñ eēt cōsuetudo in ꝯrium, vel priuilegium. Nā vtraq; dispositio priuilegij, & ꝯsuetudinis est potēs ad derogandū iurisdictioni, quā habet dñs feudi de iure cōi. Et isto respectu æquiparatio bene ꝓcedit, sed ꝑ hoc absolute nō infert̃ q̃ vbi valeret priuilegiū, ibi ēt valeret con

81 suetudo, vel eꝯ. † Prædicta tñ ꝯclō saltē locū habet in cōsuetudine, q̃ tanto tp̃e obseruata sit, q̃ eius initij memoria nō sit in ꝯriū, quia illā habet vim priuilegij. c. super quibusdā. §. præterea. & gl. ibi in verbo, nō extat. de ver. sig. ad idē text. in l. hoc iure. §. ductus aque de aqua quot. & æsti. & no. Alexā. in consi. vj. viso themate.

82 col. j. lib. j. & cōs. seq. & in cōsi. v. si vera sunt, lib. v. cū si. † Et hoc intelligit̃ fm̃ Abb. hic, data capacitate personæ, aliàs secus, quia potē-

83 tius vr̃ priuilegiū, vt no. Io. An. in c. ij. de præbē. in vj. † vbi inquit q̃ licet laicus possit ex priuilegio beneficia conferre. lxiij. dist. cap.

84 Adrianus. † tñ prætextu alicuius consuetudinis, ad hoc habilitari nō pōt & idē Abb. sequitur in d. c. super quibusdam. in c. de hoc, col. fi. de simo. Et licet isto casu potētius sit priuilegium, q̃ cōsuetudo. tñ in casibus, in quibus cōsuetudo valet, potētior est cōsue-

85 tudo, q̃ priuilegiū, quia facilius tollit̃ priuilegiū, † q̃ cōsuetudo. vt no. Inno. in c. accedentibus. de priui. de quo dixi in c. cū accessissent. col. fi. de cōsti. Et ad hoc facit, quia consuetudo innitit̃ iuri cōi. l. de quibus. ff. de leg. Et fortius est ius cōe, q̃ priuilegiū. l. eius militis. §. militia missus. de testa. mil. Et ad hoc facit qđ not. Cal. in l. in vrbe. de sta. ho. vbi inquit q̃ quis ex forma statuti dicit̃ ꝓprie ciuis, licet non sic esset in ciue ex priuil. ¶ Gl. in verbo, quicunq;, dū loquit̃ de lege correcta qñ allegari possit, dicendū est, vt dictū fuit in c. j. de cōstitutio. ¶ Et circa istam gl. Abb. late prosequit̃ qñ priuilegiū datū alicui reuocari possit, & ex dictis eius principali-

86 ter duę ꝯclōnes colligunt̃. † Prima est, q̃ priuilegium concessum
c non subdito nō pōt reuocari.[c] * vt voluit Inno. hic. & sequit̃ Lap.
* in alleg. c. in q. proposita. colum. fin. Rom. in consi. cclij. pro decis. col. j. Abb. in consi. xlj. videndum est, col. fi. in prin. lib. j. cum simi. vt tradunt Mod. hic. & in c. j. col. ij. de proba. & vlterius idem Ro. sequitur in consi. ccclij. quærit̃ primo col. iiij. & Alexā. in consi. cj. lib. iiij. & in cōsi. vlti. eo. lib. colū. viij. & And. Sicu. in consi. ij. lib. iiij. & in alijs locis. j. allegandis. Et ratio istius conclusionis videtur, quia in non subditum, statutum non potest valere vt lex. c. ij. de consti. in vj. vnde tenet in effectu vt contractus, vt Cardi. dicit in consi. cxlvij. videtur prædictam. col. fi. & Mod. hic sequūtur. & idē tradit Ro. in consi. ccclij supra allegato. ¶ Sed tamen ratio prædicta non videt̃ vera, quia licet nō possit valere vt lex, non sequit̃ q̃ debeat valere vt contractus, nisi interueniant ea, quæ faciunt legem transire in cōtractum, & nihil repugnat quin valere possit simpliciter vt priuilegium, cum etiam non subdito priuilegiū concedi possit, vt patet in terminis. quibus loquit̃ Inno. hic. Et p̄-

78 dicta conclusio ampliatur, † q̃ sicut nō potest tolli statutū in præiudicium non subditi, cui ius quæsitum fuit ita pariter in præiudicium eius dispensari non potest, vt no. Do. in c. licet canō. in prin. col. pe. ver. an autem episcopus. de ele. in vj. & Mod. sequuntur. h̃. Et ista ęquiparatio, quæ fit de dispensatione ad reuocationē statuti, bene procedit vbi agitur de præiudicio tertij prout loquit̃ Do. in loco prǽalle. aliàs vero dispensatio facilius permittitur, q̃ reuocatio statuti. vt no. Inn. post Ant. de But. per glo. fi. ibi in cle.

88 ij. de rescrip. ¶ † Secundo ampliatur præmissā cōclusio, vt etiam cum causa ius quæsitum subdito tolli non possit. vt not. dicit Pau. de Cast. consi. cclxxxj. primum dubium. col. pe. q̃a h̃, fm̃ eum pēdet à iurisdictione, quæ in non subditum exerceri non pōt. cap. ij. de consti. in vj. & hoc idem dicit Imo. hic. ¶ Tertio ampliatur prædicta conclusio, q̃a licet loquatur in priuilegio, habet tamē locū in statuto, & in l. prout Inn. loquit̃, & Abb. post alios hic. Sed contra istā ampliationē facit, q̃a nō vr̃ ī lege vel statuto q̃ alicui possit dici esse ius quæsitum, cū illud reuocari possit, cum de sua natura statutū reuocabile sit. & fm̃ nām statuti ius quæsitum vr̃ & ita arguit Pau. de Cast. in l. priuilegia. C. de sacrosan. ecc. Sed respon

89 det̃ vt dixi in c. eccl. S. Mariæ car. fi. col. j. de ꝯstitu. ¶ † Supradicta ꝯclō limitat̃, nisi ꝑ priuilegiū ꝯcessa fuit iurisdō, q̃a tūc priuilegiū reuocari pōt, q̃a in concessione iurisdōnis excepta auctoritas superioris videtur, c. venientes. de iureiur. Bal. in l. qui prius. col. pe. ver. item in ꝯcessis. C. vñ lib. & tradūt Are. & Mod. h̃. Sed aduertēdū est. Primo, q̃ si ab ipso iperatore, vel papa, vel ab alio qui superiorē nō recognosceret, tale priuilegiū cōcederet̃, cessaret illa rō de auctoritate superioris. Scđo cōsiderādū est, q̃a illa auctoritas superioris, q̃ reseruata vr̃, facit q̃ ipse superior reuocare possit, & non ille, qui priuilegium dedit. Tertio, illa rō ēt posset habere locū in alio priuilegio, q̃a semper reseruata intelligitur auctoritas superioris l. fi. in prin. vbi Bart. ad munici. Ista tamen limitatio iustificari pōt, q̃a in exercitio iurisdōnis non agitur de commodo pecuniaria, & ideo facilius reuocatio permittitur. vt no. Doct. in cap. j. col. v. in prin. de consti. in vj. Et idem no. Doct. in cap. dudū.

90 col. fi. circa fi. de præb. in vj. ex. ¶ † Secūdo limitatur, nisi priuilegium ex post facto lederet enormiter alium, præter intentionē superioris concedentis. suggestum. de deci. & ita dicunt Aretin. & Mod. hic. Sed considerandum est, q̃a priuilegium ibi concessum fuit subdito, & gratis concessum fuit priuilegium, & non agitur ibi de reuocatione priuilegij. sed de modificatione, & interpretatione priuilegij papæ, quæ ad ipsum pertinet c. cū venissent. s. eo. & ita interpretat̃ ibi priuilegiū, quia tractatur de præiudicio tertij, cui nō vr̃ papa voluisse enormiter p̄iudicare. secus qñ ageret̃

91 solū de præiudicio cōcedētis, c. quia circa, de priuilegijs. ¶ † Tertio limitatur in priuilegio alicui specialiter cōcesso. secus si generaliter priuilegiū cōcedat̃, quia saltē re integra poterit reuocari, vt Abb. cōcludit hic. ita concordando dictum Bar. in l. omnes populi. col. vij. ver. & circa prædicta, de iusti. & iur. cum dicto Innoc. hic. ¶ Sed aduertendū est, quia ratio Bart. dum inquit, q̃ priuilegiū re integra reuocari pōt, q̃a vr̃ contractus innominatus. Nam ista ratio etiam militat, si specialiter alicui priuilegium concedatur. Et ex dicto Innoc. ita declarato, Abb. infert q̃ statutū, † quod

92 erat tp̃e electionis potestatis, non possit in præiudicium eius reuocari. & Ang. refert ita disputasse. sed Pe. de Anc. aliter loquitur in c. j. in char. mihi xxxiij. ver. huic mēbro congrue applicat̃ de cōsti. vbi dicit se dubitare de dicta decisione Ang. quia electio vr̃ secundum statuta, quæ erant tempore electionis in ista tacita cōditione, si statuta permāserint in eodem statu. ar. c. quemadmodū. de iureiu. Et hoc sequitur do. Ioan. Bap. de S. Seue. in repe. d. l. oēs populi. char. xxiiij. col. iiij. versi. in primis igitur quęro. Non obstat ratio Abb. dum inquit quòd potestas verisimiliter non acceptasset electionem, si credidisset statutū illud debere reuocari, quia responderi pōt q̃ potuit illud cogitare. cum statuta de sui natura

93 mutabilia sint. §. fin. insti. de iure natu. ¶ † Quarto fallit, nisi reuocatio fiat ex causa propter quā donatio perfecta reuocari possit, ita not. dicit Imo. in c. cum M. in ij. col. ver. aduertendum tamen, de consti. per ea quæ habentur in c. fi. de dona. Et in simili de priuilegio exemptionis no. Bal. in l. ij. in fi. C. de li. & eo. li. Et de legi-

94 tima no. Bald. in c. filij nati. in fi. si de feu. fue. contro. † Et hoc intelligitur in priuilegio cōcesso ex liberalitate. secus vr̃ in priuilegio qđ transit in cōtractū ex aliqua causa onerosa, vt in exemplo Abb.

ADDITIONES.

a ¶Consuetudo. Facit Fran. Balb. in trac. de præscr. q. vi.

b ¶Syl. Ald. Aequiparentur. Et quando priuilegium concurrat cum consuetudine vide Dec. in consi. ccxxi. col. pe. in respon. ad consi. Ias.

c ~~¶Syl. Ald. Reuocari. ...~~ [struck through, illegible]

* ¶S. Ald. Vide eundem Dec. in c. quæ in ecclesiarum, nu. 122. de consti.

Abb.hic,de illo,q̄ venit ad habitandum inuitatus à statuto. Nã tunc vr̄ de donatio ob cām,quæ reuocari non pōt, ēt ꝑ ingratitudinē.l.si pr̄.§.j.vbi gl.de donatio.no.ī l.Aquilius.ff.eo.ti. Et no. hoc Alex.in consi.ccxv.nec arguendi summus.col.ij.lib.iij.de quo

95 tū̄ videndum est qđ tradit Ro.in cōs.ccccl vij.an iudex. ¶†Quinto fallit, si agatur de modico præiudicio, q̄a tūc priuilegiū indistinctē reuocari pōt,vt Alex.concludit in cōsi.ccxv.præal. col.iiij.

96 ¶†Secūda cōclo principalis Abb.est, ꝙ priuilegiū cōcessum sub

a dito reuocari[a] pōt,[b] vt no.Inno.in c.in nr̄a.per illū text. de iniur.

b De cuius tū̄ intellectu videndū est ꝙ Abb.ibi dicit & And. Sicu. in c.cum M.in col.ix.de constit. Et pro ista conclusione facit glos. in regula,decet,de reg.iur.ī vj.& late ꝑsequit̄ Alex.ī d.cōs. ccxv.

97 cū alijs in j.cōclo allegatis.¶†Vltimo notādū est ex gl. ꝙ statutū in fauorē ecclīe,nō tenet̄ ecclesia ꝯ se reciperet,& sic ī ecclesia nō hēt locū tit.qđ quisque iur.facit gl.no.ī auc.quas actiōes,ī verbo, excludunt̄.& Bar.ibi col.iij.C.de sacrosf.ecc.& gl.fi.& ibi Abb.ī c. ij.de mutuis petitio.& no.Do.ꝑ illū tex ī c.j.ī pe.no.x.di.Est tū̄ no

98 tādū †ꝙ ecclesia,q̄ vult vti lege vel statuto laicorū ī fauorē suum, debet vti eo mō,quo lex,vel statutū loquit̄, & cū illo onere recipere tenet̄,vt no.Bal.ī l.omni nouatione.C.de sacrosf.eccl.in l. de quibus in ver.vj.quærit̄ de leg.& in l.j.in vl.q.C.de ꝯ.emp.ī l.contrarius.§.fi.de pac.& no.Abb.in ꝯs.vj.incip. casus super quo lib.j. ¶In gl.ī verbo,corrigere,vbi saltē indirectē. Hoc declarat̄ vt no. Bar.in trac.ad reprimēdū,in verbo,denūciationē,col.iij.Bald.in clericus.col.j.de epi.& cle.cū si.vt tradit Pet.de anch.ī regula,ea, q̄,in viij.q.de regu.iur.in vj.¶In gl.in verbo,de plano.Abb. cōcludit ꝙ isto casu denuntiatio fuerit iudicialis, q̄a Rex Angliæ fundat se super interesse ꝑprio.& no.Cal.in consi.v.in titu.de accu.

99 vbi,inquit, †ꝙ q̄n denuncians in cōclusione petitionis petit denūciatū compelli ad restituendū debitū suū,dr̄ iudicialis,q̄a agitur

100 ꝑ interesse priuato & tali casu verū est qđ Abb.dicit, †q̄a ex medio cōcludendi qualitas actionis demōstrat̄,vt no.Bart. in l. certi condictio,in prin.ff.si cer.pe.in l.si prius.in v.opp. secunde partis de ope.no.nun.facit tex.in l.nō debet,in fi.de dolo.& in c. litere,

101 vbi Ant.de Bu.de dila.†Et conclusio,& non narratio attendit̄. c.

102 ex parte B.vbi Abb.de foro compe.¶†Et subdit Inn.hic,ꝙ in denuntiatione Euangelica ordo iuris non debet seruari, si tamen seruaretur actus non vitiaretur.Et hoc dcm̄ pro no.sequitur Bal. in l.qđ fauore col.j.C.de leg.& idē Bald.in auc.offerat̄.col.j.ī fin. in ver.& adde dicit Inn.C.de lit.cōtest.& est tex.in cle.sæpe.in fin.

103 de verb.sig.cum si.vt tradunt Mod.hic.Et adde,†ꝙ si ordo iudiciarius inchoetur in casu, in quo non erat necessarius, nō vr̄ postea ꝙ omitti possit,ex eo,qđ no.Bal.in l.j.in prin.in ij.no.C.de excep.

104 rei iudi.†vbi inquit ꝙ si creditor pōt propria auctoritate accipere bona debitoris,si vadit ad iudicem,sibi ꝑiudicat,& idē Bald. in l. ij.col.vj.in x.q.C.de seruitu.& aqua.& idem Bald.ī l.edenda. col. fi.

105 ver.iij.quæro.C.loca.† Si tamē ordo iudiciarius inchoatus ex aliquo defectu vitiaret̄, nō deberet quis succōbere, ex quo nō erat necessarius,vt est tex.not.in c.bone.el.j.de elec.& Abb.in vlti no.

106 cū si.vt tradunt Moder.in c.cum ordinem.de rescriptis.† In gl.fi. cōclusio gl.procedit in denuntiatione Euangelica,vel canonica. ad idem gl.j.per illum text.in c.cum dilectus.de acc.& in c. personas.de testi.no.in c.cum in tua.de sponsa.vbi.Abb&. idem Abb. in c.cum in tua.qui ma.accu.pos.secus est in denuntiatione iudiciali,in qua criminosus non repellitur,vt Abb.hic concludit post

107 Bar.in trac.ad reprimendum in verbo,denuntiationem, †q̄a agitur de priuato interesse,quo casu criminosus non repellitur. vj. q.iij.c.omnibus.& c. item si quis,de restitu.spol. & quia qualitas criminis potest obijci ei,qui tractat de damno euitando.l. apud. Celsum.§.Marcellus.de do.exce. & de hoc etiam inferius dicam

108 ¶†Et ex conclusione gl. Abb.infert post Bart. in loco præallegato, ꝙ creditor qui mutauit filiofa. ꝯ prohibitionem senatuscon-sulti Macedoniani,nō possit denunciare,quia exceptio Macedoniani descendit ex delicto creditoris, & Doct. hic simpliciter sequūtur.Sed considerandum est,ꝙ ista rō bene procedit in denūtiatione Euangelica,prout gl.intelligit̄, secus vr̄ in tali denuntiatione creditoris,q̄ iudicialis,vr̄ eum agat̄ de proprio interesse, & in iudiciali,vt s̄. dictū est criminosus nō repellit.ergo talis creditor reppellēdus nō vr̄, nisi dicamus illud nō esse verū, bn̄ crimē tangit negociū de quo agit̄,ꝑut est in casu isto.ar.c.j.de excep. Et

109 ista cōclo †ꝙ filiusfa.nō possit denuntiari,limitat̄,nisi factū sit mu

c tuū ꝑ necessitatē,[c] q̄a tūc cā senatuscōsulti cessaret,vt no.Abb. tradit in c.plerīq;.in xiij.q.de īmu.eccl. & casū vr̄ ꝙ possit denūtia

110 ri,†q̄a cessat ꝑsumptio legis q̄ ī foro aīę nō attēdit̄. vt no. Inn. in d.c.q̄a plerīq;.cū si.vt dixi ī c.j.de ꝯstit.Et ex eo,ꝙ dictū est creditorē nō posse denūtiare filiumfa.infert̄ ꝙ pęna,q̄ imponit̄ creditori

111 hēat locū in foro aīæ.†Cuius ꝯriū dicit Bal.in l.si pęnę. de condi. inde.& est gl.in c.fraternitas.xij.q.ij.& no.Inno.in c. sicut dignū. de bo.Bal.in l.post decisionē.C.de fur.cū si.vt dixi. in c.j. de cōst. Et ex his,quę ibi dicta sunt,distinguēdum vr̄,an pęna iusta sit,vel iniusta, vt dixi ibi in vj.car.in ver.quinta cōclo.Extra gl.Abb.pro-

112 sequit̄ materiā denūtiationis,†Et primo loquit̄ de Euāgelica, & dicit ꝙ illa ꝑcedit ab actu charitatis, quatenus ordinat̄ ad peccatum tollendū. Sed dū tendit ad aliorū instructionē, procedit ab actu iustitiæ.& allegat Archi.q̄ h̄ latius tradit.ij.q.j.ī c.si peccauerit,vbi allegat c.præcipue.xj.q.iij.And.Sicu.hic tenet ꝙ talis denūtiatio principaliter proueniat ab actu charitatis,licet in cōsequentiam transeat in aliorū exēplū.& ad hoc tex.in c.præcipue, rn̄det

113 ꝙ loquitur in ꝑlato,& nō ī priuato. †Sed adde ꝙ ēt in prælato vr̄ correctio ꝑcedere à charitate.c.corripiantur.xxiiij.q.iij.ibi,corripiant̄ subditi à suis prælatis, correctionibus de charitate venientibus. Vnde concludi potest, ꝙ prima monitio priuata,sit ab actu charitatis,alia ab actu iustitiæ.¶Secūdo Abb ꝯcludit post Arch.

114 & Ant.de But.quos refert.†ꝙ indistinctē denūtiatio Euangelica, sit omnibus de præcepto.& ad hoc est tex.in c. cū ex iniuncto.§.

115 fi.de hære.ibi,qđ quilque tenet̄ efficere s̄m regulā Euāgelicā,†Et procedit ista ꝯclo,dato ꝙ quis credat denūtiatū deteriorē fieri,vt Abb.hic tenet ꝯ Archi. q̄a talis denuntiatio ēt fit vt ceteri metū

116 habeant.xlv.di.sed illud.†& q̄a perditio nō attendit̄, vt ī aliorum trāseat exēplū.xxiiij.q.iiij.c.ex in iusta.Arc.hic tenet ꝯrium,& sequit̄ opi.Archi. q̄a vbi deterioratio credit̄, omissio denuntiatiōis meritoria videtur,quia tali casu ōn habet effectum, charitas proximi.Non obstant iura quæ Abb.adducit quia licet velint ꝙ salus multorum præferatur vni, non tamen dicunt ꝙ vt multi saluantur,danda sit opera ꝙ vnus pareat spiritualiter.ita dicunt Arc. & Mod.hic.Et vlterius facit,quia ī d.c.ex iniusta. agitur ꝙ liberetur ille, qui iuste erat damnandus. Et sic liberatio in se est mala, &

117 mali exempli.Sed hic agitur, ne quis reddatur deterior, † & hoc est malum in se ꝙ quis efficiatur deterior,& non debet fieri, etiā si bonū sequatur.c.relegantes.xxiij.q.v.cum gl.& cum Arc.tran-

118 seunt Mod.†quia in simili penitentia remittitur, quando quis scādalizatus magis peccaret xxvj.q.vij.c.allegāt.facit tex.ī c.Deus q. de pœni.& remissio.& in c.clericos.de cohabita.cleric. & in l. ij. C.de indi.vidui.tollen.cum si.vt ꝑsequūtur Mod.hic Et istā opinionem ēt vr̄ sequi finaliter Abb.hic. qui dicit ꝙ illud qđ vr̄ in c. sed illud supra allegato,locum habet in prælato, prout tex. ibi loquitur,qui ex iustitia illud facit,non sic in priuato, qui ex charitate duntaxat moueri debet. Sed tamen supradictis non obstantibus,opinio Abb.videtur sustentabilis.q̄a regula gnāł̄r loquitur, vt habetur hic.& ij.q.j.in c.si peccauerit.in prin.ergo gnāliter loquitur,licet maior sit ratio in vno casu,q̄ in alio.l.j.§. & gnāliter. de leg.præd.l.j.§.qđ autem de aleato.¶Secundo,quia data est in forma tali denuntiatione Euangelica,& dicat̄ ecclesiæ, si non corrigatur, & hr̄ tanquam ethnicus, & publicanus,ergo non debet q̄s abstinere ex eo,ꝙ credat eum deteriorem fieri. Et per hoc tolluntur omnia, quæ in contrarium adducunt Arc. & Mod. quia cum hic sit data forma, satis est ostendere ꝙ quis processit s̄m regulā Euangelicam,vt h̄ dr̄. Vel cōcordādo opiniones distingui potest

d inter prelatum,& priuatum,prout in isto casu distinguit.S.Tho.[d] secunda secundę,q.xxxiij.refert, & sequitur supplementum Pisanelle in verbo correctio.el.j.& hoc vr̄ tenere Abb. finaliter hic

119 dum respondet ad c.sed illud.xlv.distinctio.¶†Tertio successiue Abb.concludit ꝙ ēt prælatus respectu charitatis, & cum modestia moneri,& denuntiari.& idem s̄m Abb.est in summo pontifice respectu secretę monitionis,licet superiori denūtiari n̄ possit, cū n̄ hēat su ꝑiorē.vt Abb.h̄ dicit.Et h̄ mō limitat̄ gl.ī c. si papa.xl.

120 dist.& Do.ibi in effectu idē tenet q̄a†papa ē subdit⁹ legi Euāgelicę,vn̄ pt̄ moueri ꝑ īferiorē,vt se emēdet d̄ peccato,l; n̄ possit denūtiari si n̄ velit se corrigere,& h̄ idē Abb.ī terminis tradit.ī c. ꝑposuit col.pe.ver.ex gl.de ꝯces.pb.Et ad ꝑdicta bn̄ facit tex.ī c.cū ex ī iūctō.§.fi.de hr̄d.& ij.q.iij. in c.qua ꝑp.¶Et ad id qđ dictū de sūmo pōtifice,facit ꝙ no.Ioā.an.ī c.sane.el.ij.de off.leg.& Abb.ibi circa fi. & idem Abb. in c.significasti.col.vij.versi.iiij.colligo de foro cōpe.Ant.de But.ī c.omnis vtriusq; sexus in j.q.de pęnit.& remissio

ADDITIONES.

a ¶Reuocari.Felyn.hic.

b ¶Hier.Gig. Potest.Adde Deci.in cap.quæ in ecclesiarum.colum.xij. ver.& qđ dictum est G.de consti.

c ¶Necessitatem Vel aliam iustam causam ex qua cessaret senatusconsultum,qđ aliàs seruandum est in foro conscietiæ.vt per Inno.& Io.And.in d.c.quia plerique & non est verum ꝙ aliàs fieri posset denuntiatio ab alio,q̄ a creditore, quidqd dicat Alciat.hoc nu.16.Nec etiam verum est qđ subdit Alciat.ꝙ filiusfami.compelli debeat erogare pauperibus,casu quo creditor,nec ad denuntiationem Euāgelicam admittatur.Aut.n.fors manet, vel vtiliter impensa est, & cessat senatuscōsultū,aut inutiliter amissa est,& nihil super est retinendū, restituendū, vel erogādū fallit in conscientia si filiusfami. creditorē illectauerit & deceperit.

d ¶Tho. Ang.Claua.in ver.denuntiatio.§.j.

121 missio. ¶Et ex prædictis infertur quòd† vbi verba legis non possunt ex toto verificari, saltem pro parte dispositio legis debet habere locum, quatenus verba verificãtur, vt patet ex eo, qđ dictũ est de summo põtifice, qui licet moneri possit vt desistat à peccato, non tamen denuntiari potest, & ad hoc est gl. no. in c. j. in verbo, primitias, de deci. & in no. casu Ro. tradit in cons. ccccxxxiiij.
122 in quo quæritur, & facit glos. in cle. j. de vsuris. ¶†Quarto Abb. cõcludit criminosus, & ille, qui est in peccato, non admittitur ad denuntiandum, & de hoc dictum fuit supra ĩ gl. Non omitto tamẽ ꝙ And. Sic. hic tenet cõtrarium pluribus rationibus, quibus Mo-
123 der. hic respondent. †Sed tamen pro ista opi. bene facit, quia non quales sint sacerdotes, sed quid de domino loquantur attẽdi debet, & quæcunque dixerint vobis, facite, & secundum opera illo-
124 rum nolite facere, vt dicitur in c. non quales. j. q. j. † Et sacramẽta
125 ecclesiæ etiam à malis sacerdotibus accipiuntur. c. fi. xv. q. vlt. †Et non qualis sit prædicator, sed quid prædicet inspicitur, vt inquit text. in c. fi. xix. dist. ergo videtur ꝙ licet quis criminosus sit, nõ tamen prohiberi videtur quominus actum istum charitatis exercere possit. Vnde concordari possunt opiniones, vt Abb. hic dicit, ꝙ talis non deberet admitti, si tamẽ de facto denuntiauit, hoc tolerat ecclesia. Vel melius dicendum videtur ꝙ iura superius allegata loquuntur quando quis illud facere debet ratione officij, vt in sacerdote administrante sacramenta, vel in prædicatore, vt dictum est, secus est in prælato, de quo agitur, qui ex sola charitate mouetur quæ non videtur haberet locum in tali criminoso, quia bono zælo non mouetur, vt supradictũ est. ¶Quinto successiue Abb. instat, an pro omnibus peccatis habeat locum denuntiatio.
126 & dum cõcludit, ꝙ in peccato omnino occulto, †licet forma denuntiationis non possit habere locum, tamen sciens denuntiare debet quantum in eo sit, quia sicut quis volentem se pręcipitare prohibere debet. xxiij. q. iij. c. ipsa pietas. ita debet obuiare peccato. & facit tex. in c. si sacerdos. de off. ordi. Sed aduertendũ est primo, quia talis sciẽtia de delicto occulto debet esse certa, ita ꝙ denuntiatus negare hoc denuntianti nõ possit, aliàs posset esse scãdalum, si denũtiatus negaret, & commoueretur. vt not. in d. cap. si sacerdos. Secundo non videtur verum, ꝙ quis delictum occul-
a tum, qđ probari [a] non potest, teneatur denuntiare, quia iure cautum non reperitur. Nam Euangelium loquitur de delicto, qđ ꝓbari potest. Et rationes Abb. non ob. nam tex. in d. c. ipsa pietas. loquitur in delicto futuro, & vbi agitur de damno irreparabili. h̃ vero agitur de delicto præterito quia dicitur, Si in te peccauerit. & tex. in d. c. si sacerdos. etiam non benefacit, quia loquitur in sacerdote, qui ratione officij illud facit, & ibi etiam dicitur. ꝙ nõ debet nominatim arguere, nisi delictum probari possit. Et subijcit Abb. hoc, ꝙ si nõ denuntiatus pro delicto omnino occulto, te nõ audierit, dicẽdum est prælato, vt pro eo oret, quia hoc nocere nõ potest. xxij. q. v. in c. hoc videtur. Sed ad hoc dicendum est vt per Abb. infra dum loquitur de effectu denuntiationis, vbi aliter lo-
127 quitur. ¶†Sexto quæritur secundum Abb. de forma denuntiationis. & in ista q. Abb. primo post Archi. hic concludit, ꝙ in delicto notorio monitio non requiratur. Cõtrarium tenet Aret. hic, quia ex tali monitione, etiam in delicto notorio potest sequi effectus denuntiationis, vt corrigatur, & quia resultaret inimicitia nõ præmissa monitione, & quia forma seruari debet vt l. magis puto. §. pen. de rebus eorum. & Moder. sequuntur allegando Bald. in l. j. de lib. & post. Sed ad ista videtur posse responderi per tex. in d. c. sed illud xlv. di. vbi dicitur ꝙ notorium delictum publice corrigi debet propter aliorum exemplum. & dicit ibi non esse curandũ
128 de inimicitia. Non ob. ꝙ dicitur de forma, †quia in notorio forma iuris non requiritur. cap. bone el. j. de post. præla. & ad hoc faciũt iura quæ Rom. tradit in l. si vero. §. de viro. in xxx. fallẽ. ff. solu. mat. Saluando tamen qđ Areti. dicit responderi potest ꝙ tex. in cap. sed illud, loquitur in prælato, qui illud facit ratione officij secus videtur in priuato, in quo opinio Aret. videtur procedere & saluari potest. Secundo Abb. concludit, ꝙ si sit peccatum, in quo sit præiudicium alterius, denuntiari potest absque monitione. & h̃ clarum videtur in terminis, in quibus Abb. loquitur, quia est delictum futurum, cui facilius obuiandum est. ¶Postremo ĩ ista denuntiatione Euangelica Abbas insistit circa effectum eius. Et primo concludit contra Anto. de But. quòd in delicto occulto non
129 sit credendum denuntianti, †quod notandum est, ad ea, quæ supra Abb. dixit in præcedenti. q. And. Sicu. tamẽ hic sequitur An-
130 to. de But. & concludit† quòd credatur denũtianti, si persona grauis sit, & honesta. ar. cap. ij. de ope. nou. nun. & quòd not. Host. in
131 cap. finem litibus. de do. & contu. †Sed responderi potest, hoc nõ habere locum in præiudicium alterius, vt est gloss. not. in cap. sicut nobis. in glos. fin. de sen. excom. vbi licet persona honesta sit,
132 nõ tamen creditur illi in præiudiciũ alterius. ¶†Secundo Abbas post Host. & Io. and. concludit, ꝙ si denuntiatus non velit corrigi debet excommunicari, & probatur secundum Abbas ĩ c. multi. ij. q. j. vbi peccato non euitatur nisi amoueatur ab ecclesia: & ꝗa propter contumaciam non debet quis euitari. vt not. in cap. j. supra eo. Cum ergo iste debeat euitari, quia habetur vt ethnicus, & publicanus. ergo sequitur secundum Abb. ꝙ prius debeat excommunicari, & ad hoc facit, quia dicitur hic ꝙ debet illũ coercere per districtionem ecclesiasticam. ergo videtur ꝙ debeat excommunicari. Sed aduertendum est, ꝙ licet habeatur tanquam ethnicus, & publicanus, si non corrigitur, per hoc tamen non infertur ꝙ debeat euitari, vt Abbas præsupponit, & ipse Abbas expresse hoc dicit in no. dum inquit ꝙ licet excommunicatus euitãdus sit non sic tamen in isto qui habetur pro ethnico, & publicano, & sic pro gentili, cum quibus communio non prohibetur, xj. q. iij. cap. ad mensam. Vlterius hoc idem probatur, quia text. dicit hic, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus. & sic verba referuntur spiritualiter ad illum, qui denũtiauit. Vnde ista verba nõ possunt importare excommunicationem, in qua excommunicatus euitatur ab omnibus, vt vidimus in c. intelleximus. supra. eo. Nõ obs. ꝙ debeat coerceri per censuram ecclesiasticam. quia secundum subiectam materiam hoc intelligitur, videlicet ꝙ habeatur tanquam ethnicus, & publicanus, vt supra dictum est. ¶Tertio Abb. tenet ꝙ quando denuntiatum non pœnitet, ꝙ priuatur beneficijs, si aliter pęnitere non potest. vt Io. and. hic dicit, & bene. Et idem secundum Abb. si non velit pœnitere, neç corrigi ꝗa habetur pro gentili, & publicano. Vnde debet priuari beneficijs, quia gentilis non potest habere beneficia ecclesiastica. viij. distinctio. in c. quo iure. Sed responderi potest ꝙ non dr̃ gentilis absolute, sed habeť ꝓ gentili reuocabiliter, sicut. si esset excommunicatus, qui tamen non priuatur beneficijs pro simplici excommunicatione. c. j. §. eod. Vnde si excommunicatus nõ priuatur, à for-
133 tiori nec iste, licet habeatur tanquam ethnicus, & publicanus. Et de effectu denuntiationis Euangelicæ, & de materia no. Sali. in l. ea quidem. col. iij. ver. ad declarationem. de accu. & habetur in supplemento Pisanellę in verbo correctio. el. ij. & per Archiepiscopum, Flo. in ij. par. sum. ix. cap. vj. & in summa Angel. in ver-
134 bo denuntiatio. ¶†Successiue Abb. tractat de denuntiatione iudiciali, quæ est duplex publica & priuata. de publica. no. ĩ l. diuus de cust. reo. vbi Bar. cum si. vt Abb. dicit & late Saly. in l. ea quidem. C. de accu. vbi ponit qõnes in ij. car. & reassumit Ang. Aret. in trac. de male. in ver. necnon ad denũtiationẽ. ¶Et Saly. in d. l. ea q. dẽ, in ix. q. & Ang. Are. in d. ver. necnon ad denuntiationem. col. iij. ver. qro an maleficia notoria. tenent contra Abb. hic ꝙ etiã delicta nõ notoria debeãt denũtiari, dummodo probari possint.
135 ¶†De priuata vero denuntiatione iudiciali. Abb. late insistit. Cõclusio eius est, ꝙ tñ reformari debet. vt dicamus ꝙ talis denuntiatio tm̃ habeat locũ ratione denegatę iustitiæ in quibusdam casibus. in quibus agitur de speciali interesse denuntiantis, & quãdo peccatũ purgari nõ põt ꝑ viã actionis, vel alterius remedij introducti à iure, aĩs si gñaliter admitteretur, iurisdictio iuris secularis euacuareť. & ita Abb. hic intelligit. & hoc tradit Bal. in auct. si clericus. in iij. no. de epi. & cle. & idem Bald. in auc. ad hoc, col. ij. ver. deinde generaliter quero. C. de vsu. & idem Pe. de anc. in regula, ea, quæ. in viij. q. de re iu. in vj. & Saly. in d. l. ea quidem, col. v. C. de
136 accu ¶†Secundo Abb. cõcludit hic post Inn. ꝙ in libello denuntiationis iudicialis petẽdũ, sit ꝙ denuntiatus cogatur ad pęnitentiam. Et s̃m Abb. ẽt agi põt, ꝙ cogatur ad restitutionem rei, vel ꝙ lęsus cõseruetur indẽnis. Sed hoc dicit ipse petiť in cõsequẽtiam ꝗa principaľr ẽt in ista denũtiatione iudiciali peti debet ꝙ cogať ad pniam. vt Abb. hic dicit, & bñ s̃m Are. hic. col. fi. ꝗ ad h̃ alleg. bonũ tex. in c. queãdmodũ. in fi. de iureiur. ¶Et s̃m h̃ vr̃ ꝙ eodẽ
137 modo concludatur in libello denuntiationis iudicialis, sicut in libello denuntiationis Euangelicæ. & hoc expresse videtur tenere Abbas in cap. super his. in j. notab. de accusa. vbi dicit quòd finis principalis tam in denuntiatione iudiciali, quàm Euãgelica, est vt quis cogať ad penitentiam. ¶Contrarium tamen supradictum fuit, s̃m Cal. in consi. v. de acc. ꝙ imo aliter in euangelica, & aliter in iudiciali concludendũ sit, ꝗa in iudiciali ꝯcludit ad restitutionem rei, vt ẽt Imo. hic dicit, & s. dictũ fuit. Vnde ad declarationem vt ista ꝯrietas tollatur, notandũ est, ꝙ in denuntiatiue tã iudiciali, quàm Euangelica, non agitur de pena delicti. Et isto respectu

ADDITIO.

a Probari. Idem Tho. Aquil. Quolib. j. art. xvj. quoli. iiij. arti. xij. & in iij. senten. disti. xix. Ioan. Gerson. parte. j. fol. 192. Bal. cõs. xxxiiij. lib. j. Alb. ij. statu. q. clxxv. Hipp. mar. sin. clxiij. Barba. inter consilia Alex. cons. lv. nu. 4. lib. iiij. Idem Ange. Clauasi. vers. denuntiatio, in fin. ver. familia. §. viij. summa. Syluc. ver. excommunicatio. q. viij. Alcia. l. iiij. §. Cato. nu. 25. de ver. obliga.

respectu, vt pęna delicti excludaṫ, vtroq; modo agitur ad pniam, & ita loquiṫ Abb. in d.c. super his. & hoc modo locū habeat. qđ doc. hic dicunt. Et hoc modo in vtraq; denuntiatione & iudiciali, & Euangelica agiṫ ad pniam, ad dr̄iam accusationis, vel inquisitionis. Sed cōsiderando denūtiationē iudicialē respectu euāgelicę, licet vtraq; tendat ad pœnitentiā, tñ in Euangelica agitur ad pęnitentiam simpl̄r, sed in iudiciali cōsideratur interesse denuntiationis, ad differentiā Euangelicæ denuntiationis, & ideo con-

138 cludiṫ ad restitutionē rei, vt supradictum fuit. ¶†Et notandū est ꝙ in libello denuntiationis non sufficit libellum præsumptiue cōcludere, quia in pęnitentialibus quærimus veritatem, & non præsumptionem. ita dicit Ant. de But. in c.ij. colū. vj. de libel. obla. vbi allegat. Inno. hic. Sed hoc dictum videtur esse verum in denuntiatione Euangelica, quando non agitur de priuato interesse denuntiantis, & quando esset credendum dicto denūtiantis. secus videtur esse in iudiciali, per ea quæ. j. dicā. ¶ Tertio Abb. late insi-

139 stit, † quo intentio denuntiantis cōtra denuntiantem probetur, & finaliter concludit, ꝙ licet denuntians intentionē probet per testes, vel alias legitime, nō obtinebit, si denūtiatus alleget aliquā iustam causam, quia ex ꝓbatione testiū nō inferṫ necessario pec-

140 catum, † quia potuerunt falsum dicere, & probationes præsumptiue in casu isto non sufficiunt, in quo veritas ipsa attenditur. & ita Abb. hoc dicit post Inn. Bar. & Ant. de Bu. quos refert contra Host. Mod. tñ hic pro opi. Host. allegant ꝙ non sit standum dicto

141 denuntiati, † ex quo probationes sunt cōtra eum, quia etiam in consistentibus in aio non staṫ dicto alicuius, vbi habet præsumptionē ꝯ se,[a] vt no. Innoc. in c.ij. de cōsti. Bar. in l. inter oēs. §. recte de fur. cum si. vt tradunt Mod. in c. significasti. el j. de homi. Alex. in l. j. §. per procuratorē. de acq. pos. Et ideo si denuntiās probet rem esse suā, nō vr̄ denūtiatus posse excusari, licet alleget aliquā iustam causam, & nō probet. Sed ad hoc videtur dupliciter posse responderi. Primo, ꝙ dictum Bart. in d. §. recte videtur habere locum in foro ciuili, vel canonico contentioso, prout Bart. ibi loquitur, & vbi non agitur de foro conscientię, vt hic, quia tunc cre

142 datur dicto eius, de cuius conscientia quæritur, † vt per gl. in cle. j. in verbo, commode. de pœnis. Secundo dictum Bart. in d. §. recte, non vr̄ habere locum, qn̄ ille, qui contra se haberet præsumptionē iuris allegaret aliquam probabilem, & verisimilem cām, vt no. Bar. ibi, & ita Doc. hic loquuntur. ¶ Vlterius tamen considerādum est, quia in ista denūtiatione iudiciali, in qua agitur de præiudicio denūtiantis, verior[b] vr̄ opi. Hostię. quia si probata sit intentio denūtiantis s̄m regulas iuris cōis, vr̄ ꝙ denuntiatus debeat condemnari, quia si talis probatio sufficit in foro cōtentioso. ergo & in pęnitentiali, & quia, vt Doct. dicunt hic, qn̄ notorie constat de peccato, non statur dicto denuntiati. Ista ratio pariter militat, qn̄ constat de peccato, legitimis probationibus. Non ob.

143 ꝙ credatur denuntianti in foro animę, † quia illud verum est vbi solum agitur de præiudicio eius. secus si tractetur de præiudicio tertij, vt Abb. declarat in c. significasti. in gloss. in verbo, credendum & text. ibi hoc probat, dū inquit ꝙ in cæteris credendum sit ipsi, qui non denuntiatur, vel accusatur ab aliquo, sed per se

144 ipsum consiliū aperit salutare. ¶ † Vltimo in ista iudiciali denuntiatione Abb. plures differentias ponit inter Euangelicam, & iudicialē. sed essentialis, & principalis dr̄ia videṫ, quia in Euangelica agitur ad correctionem peccati. In iudiciali vero nō solū agiṫ, vt pnia fiat, sed vt læsus conseruetur indemnis. ita Abb. hic dicit. Sed in hoc non videtur loqui sufficienter, quia etiam in Euangelica agitur de restitutione rei in consequentiam, si aliter pœnitere nō potest, & in iudiciali ēt restitutio rei in consequentiam venit. vt per Abb. hic dr̄ in libello denuntiationis. & probatur hic. Et ideo supplendum est, vt dicamus, ꝙ in iudiciali agitur semper de priuato interesse denuntiantis, sed in Euangelica contingenter illud venit, & in iudiciali, vbi agitur de priuato interesse, licet agatur ad pęnitentiam, & non ad pęnam delicti, tñ ille, qui denūtiat potius moueri vr̄ ex proprio interesse, q̃ vt denūtiatus corri-

145 gatur, arg. l. & magis, de sol. † Et in iudiciali ordo iuris requiritur, ꝑ illud verbum iuste. Ad quod bene facit quod no. Ang. per il-

146 lū tex. in auct. de hæ. & fal. in §. exhæredatis. ¶ † Postremo notandum est quod Abb. dicit de monitione extraiudiciali, quæ ex vrbanitate fit,[c] quia operatur ꝙ reus debeat condemnari in expensis, licet debitum confiteatur. & idem Abb. in c. ij. de accu. & hoc pro singulari Ro. tradit in sing. cccxcvj. alio sero. & idem An. in d.

147 l. debitores. C. de pigno. † alias vero reus qui comparet in prima citatione, & debitū cōfitetur, nō debet condemnari in expensis,[d] vt no. Bal. in auc. ꝯ qui propriam. in fi. C. de non nu. pe. & Ang. in

148 auc. qui semel. col. fin. C. quō, & quando iu. ¶ † Et notandum est, ꝙ neganti se monitum fuisse, onus probandi incumbit. vt not. Ro. dicit in sing. cccxcvij. quis debet probare. per tex. in l. in fideicōmissi. de vsur. ibi. nō facile est, vt mora non præcedente q̄s conueniatur. Sed de hoc dubitant Moder. hic, quia ista est negatiua quæ improbabilis videtur c. quoniam contra. de proba. Sed respondetur, ꝙ talis probatio negatiue non incūbit principaliter, sed in consequentiam venit, quia plerūque ita cōtingit, ꝙ debitor monitus sit, & interpellatus antequā in iudicio cōueniatur d. l. in fideicommissi. & à cōiter accidentibus arg. valet, vt ꝑ gl. in l.

149 neque natales. C. de proba. † Ex quo notādū est, ꝙ ille qui habet præsumptionem pro se, transfert onus probandi cōtrarium, dato ꝙ in contrarium negatiua debeat probari quod notandū est, & ex his expedita sit ista decretalis.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Contra se. Idem Dec. in c. ij. in j. lec. in fi. col. 3. de consti.

b ¶Verior. Et bene, in hac iudiciali, alias staretur dicto denuntiati dicentis se habere iustam causam. Alciat. hic, nu. 10.

c ¶Syl. Ald. Fit. Vide latius in c. quoniam contra col. x. in fi. cum seq. j. de proba.

d ¶Hier. Gig. Expensis. Adde Bald. in l. non ignorat. in ver. modo ego quæro. C. de fructi. & lit. expen. vbi voluit ꝙ si actor fecit expensas in habendo instrumentū à tabellione, ꝙ istas expensas non poterit recuperare à reo, qui extra iudicium non monitus statim in iudicio confessus est debitum. & hoc idem voluit Ang. in l. ij. C. de pignori. & voluit idem Ant. de Bu. in c. j. de libel. obla. j. & vide etiā per Salv. & Guli. de Cuneo in l. edita. C. de eden. per Io. Fab. & Ang. in §. sic itaque. insti. de actio.

SVMMARIVM.

1 *Principalis persona dicitur, quæ comparet nomine proprio.*
Etiam si accessoriè ueniat, si de eius interesse agitur. nu. 2.
Et dicitur illa de cuius interesse magis tractatur, nu. 3.
Et in contractibus dicitur ille, cui actio directa non competit nu. 4.
5 *Cessionarius respectu litis dicitur principalis.*
6 *Principales in aliquo facto qui dicatur.*
7 *Facti quæ sunt, debent à partibus, non ab aduocatis proponi.*
8 *Aduocato præcipit iudex ut stet remotus ne partem instruat.*
9 *Positionibus pars respondere debet, non aduocatus.*
10 *Litis contestatio an possit fieri per aduocatos præsentibus partibus.*
11 *Ignorantia iuris præsumitur in religiosis.*
12 *Aduocatus quæ dicit, censetur dicere pars si præsens sit.*
13 *Statuimus, est uerbum noui iuris promulgatorium.*
14 *Indiscreta persona clientis si sit supplet aduocatus.*
15 *Aduocatus non habet ius procedendi in causa sed tantum patrocinandi ideo nunquam fit dominus litis.*
16 *Indiscreta persona quæ dicatur.*
17 *Indiscretum mandatum quod.*
18 *Minor quanuis non habeat integram personam in iudicio, in extraiudicialibus habet, & testari potest.*
Et matrimonium contrahere, nu. 19.
20 *Procuratores nomine domini possunt factum proponere, & respondere.*
21 *Expressio facta propter maiorem frequentiam non uidetur dispositionem restringere.*
22 *Furiosus & prodigus æquiparantur.*
23 *Prodigus pupillo æquiparatur quo ad acquirendum.*
24 *Quod dicitur de muliere luxuriosa in fauorabilibus, generaliter locum habet etiam si nupta sit.*
Secus si agatur de odio nu. 25.
26 *Statutum quod permittit meretricem percuti, non habet locum in nupta.*
27 *Statutum ꝙ mulier luxuriosè uiuens ducatur ad locum publicum, locum non habet in nupta. Et uide de ueritate, nu. 28.*
29 *Adulterium cum meretrice non est punibile in eo, qui eam cognoscit.*
30 *Mulier propter adulterium perdit dotem. Item propter osculum luxuriosum, nume. 33.*
Perdit etiam bona parafernalia, nu. 31.
32 *In bonis parafernalibus maritus non habet administrationem uxore inuita.*
34 *Sicut uxor propter adulterium dotem perdit, ita & uidua.*
Quia si inhonestè uiuit perdit priuilegia mariti defuncti. nu. 35.
36 *Quod dicitur de muliere luxuriosa, locum non habet in uiro.*
37 *Luxuria quandoque accipitur pro prodigalitate.*
38 *Luxori bonis interdici potest, sicut & prodigo.*
39 *Qui tota die ludit malè utitur substantia sua, & probabiliter uergit ad inopiā.*
40 *Mutuatum in ludo repetitur.*

PAstoralis. ¶Summaṫ, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶†In tex. ibi, principa-

1 lis ꝑsonæ. Nam personæ principales dñr, quæ cōpareṫ nomine proprio, vt no. Bal. declarādo illum tex. in auct. principales. C. de iura. calum. † Et ille

2 de cuius interesse agitur, si proprio nomine compareat, licet accessorie veniat, dicitur persona principalis, prout est ille. qui adhæret appellationi alterius pro suo interesse. vt no. Bal. in auct. hodie. col. fin. versi. & no. ꝙ omnes. C. de appe. & dicit

3 And. Sic. hic † ꝙ proprie principalis dicitur ille, de cuius interesse magis tractatur. allegat l. principaliter, & Bal. ibi. C. de libe. ca usa cum simi. vt per eum hic. ¶Et adde quod nota. Bald. in ca p. quærelam. colum. iiij. versi. pone statuto cauetur. de electio. vbi inquit

4 inquit,† ꝙ in cōtractibus principalis dicitur ille, cui actio directa 5 competit.†Et ibi etiam dicit, quòd cessionarius respectu litis dr̄ 6 esse principalis.†Et qui dicantur principales in aliquo facto, not. Bal.in l.j.C.de ser.fug.col.iiij.ver.sed quæro. & quando aliquid di catur fieri principaliter,not.Bal.in §.quibus,col.fin. in j.const.C. Bart.in l.ambitiosa.in iiij.col.in iij.regula.ff.de decre.ab ord. faciē dis cum sim.vt tradit Alex.i l.si quis nec causam.ff.si cer.pe. ¶Pri 7 mo no.†ꝙ ea,quæ in facto cōsistunt,debent à partibus,& nō,ad-uocatos proponi.& istum text.allegat Bal.in l.ij.in prin.C. de iu-8 ramen.calum. dicens †ꝙ iudex debet precipere aduocato vt stet 9 remotus,ita ꝙ partem respondentem instruere non possit.†S ic etiam positionibus,debet pars respondere,& aduocatus , vt per 10 glos.in cap.j.de confessis in vj.Et ideo infert Abb.hic,†ꝙ litis contestatio,quæ debet fieri per interrogationem", & responsionem per aduocatos fieri non possit. Si tamen aduocatus proponeret præsente parte, & alter aduocatus respondere , præsente aduersario,,videretur facta litis contesta. secundum Abb.hic per, text. cum gl.in cap.cum causam.de appe.And.Sicu.in hoc vltimo dicto tenet contrarium,quia in litis, contestatione verba requirun tur.l.j.C.de litis contest.& ideo præsentia partis cum taciturnitate non sufficit,& quia tex.hic dicit,per seipsas,ergo videtur quòd aduocatus nullo modo possit.non ob.text.in d.cap.cum causam, quia intelligi potest secundum istum text. scilicet , quòd factum propositum fuerit à parte.Vel secundo ille text. loquitur in religiosis,qui erant in experti.& reputantur personæ indiscrete in iudicialibus.Mod.hic dicunt,ꝙ non bene respondetur ad cap.cum 11 causam.†quia licet in religiosis ignorantia iuris præsumatur,cap. quoniam.de simo.tamen possunt scire ea,quæ in facto consistūt, & hoc patet ibi,quia reuocauerunt errorem aduocati.ergo pariter videtur quòd potuissent factum proponere.Et pro opi. Abb. adducunt Mo.l.si procuratori præsentis.ff.de ver.obl.Et per hoc respondetur ad illud quod verba requiruntur,quia verū est. Sed hic verba sunt aduocati,& hoc sufficit,sicut in l.procuratori præsentis.& pro ista opinio. bene facit text. in l.j.C. de erro. aduoc. 12 †vbi quòd dicitur ab aduocato præsente parte,perinde habetur, ac si esset dictum ab ipsa parte.& Bal.ibi.& Pau. de Cast. hoc dicunt in litis contestatione.¶Sed tamen his non obstantibus,opinio Abb.verior.videtur in iure, considerata mente summi pontificis,qui de nouo hoc constituit,vt colligitur hic ex verbo , statui-13 mus,†quod est noui iuris promulgatorium,iuxta glo.in cap.vt litigantes,de officio ordina.in vj.in verbo,statuimus. & i.clemē.fi. de rescriptis.¶Et emanauit ista constitutio ad istum finem , ne aduocati auertent clientulos à propalanda veritate, vt supradictum est.¶Et ista ratio etiam militat parte præsente,& quia pars ipsa melius veritatem nouit in facto proprio cap.ab excommunicato.de rescriptis.¶Non obstant allegata in cōtrarium.& primo tex.in c.cum causam, quia ibi agitur de causa, quæ pertinebat ad collegium monachorum , quo casu talis causa agitatur per syndicum,vel procuratorem,& non habet locum tex. hic vt in glo.habetur.¶Secundo non obstat tex.in l.si procuratori præsentis,quia ibi loquitur in casu,in quo præsentia facit quòd actus præsenti adscribatur. Sed in casu nostro non est sic,quia text. hic præcise dicit,per seipsas. & ratio huius constitutionis non tollitur ex præsentia partis,vt dictum est. ¶Vltimo non ob. tex.in d. l.j.de erro.aduo.quia habet locum regulariter,& procedit in actibus qui per aduocatum explicari possūt. Secus in casu isto, vbi 14 specialiter hoc prohibetur.¶Secundo no. ꝙq̄n†persona est indiscreta aduocatus potest defectum eius supplere,vt notat Specu.in tit.de positio.§.iij. dicāmus.versi.quod si patronus, & Bald. refert.in l.ij.in princ.C.de iuramen.calum.Et notādum est, quòd 15 aduocatus non habet ius procedendi in causa,† sed tantum patrocinandi,& ideo nunquam ipse aduocatus efficitur dominus litis,vt no.Bald.in dicto c.cū causam.colum.j.quod notandum est pro intellectu literæ hic,quia aduocatus ipse non proponit. sed 16 supplet defectum instruendo personam indiscretam.† Tertio 17 not.quòd hic persona indiscreta appellatur, † alibi mandatum indiscretum dicitur in cap.solicitudinem.de appella. & intelligitur persona indiscreta ratione simplicitatis naturæ,vt Abb. dicit, & nō ex defectu ætatis.de qua loquitur tex. in c.omnis vtriusque sexus.de pœni.& remis.ibi,ad annos discretionis, & licet persona indiscreta non videatur habere personam integram in iudi-18 cio,ex quo indiget supplemento,vt hic.† in extraiudicialibus tamen videtur habere integram personam,vnde testari pōt. vt no. dicit Pau.de Ca.per illum tex.in l.si frater.C.qui testa. face. poss. & Io.Fab.& Angel.Are. in §.præterea.insti.quib. non est permis. 19 fac.testam. †& pariter poterit matrimonium contrahere, vt dixi in consi.cxij.in tex.In secūda colligit plures limitationes ad text. ¶In glos.ibi,ratione officij,Abb.post alios glos. sequitur, & con-

20 cludit† ꝙ iste text. non intelligatur includere procuratores, qui nomine domini possunt factum proponere,& respondere.& ita communiter Doc.tenet.Io.tamen.de Imol. contrarium dicit.q.a eadem ratio videtur esse in procuratore, qui non videtur habere notitiam de facto alieno,& quia text.præcise loquitur dum dicit, per seipsos,nam ista verba etiam procuratores excludūt.& And. Sicu.& Mod. sequuntur, qui dicunt expressionem factam fuisse de aduocato,propter maiorem frequētiam , vnde talis expressio 21 non videtur restringere dispositionem, †vt in simili no. per gloss. in cle.j.in verbo,præsidentes.de rescri. & in cap. diaconus. xxvij. distin.Sed tamen communis opi.verior videtur , quia ista est noua dispositio,quæ solum respicit aduocatum, cuius officium est, partes instruere,& tale officium hic remouetur, dum factum .proponitur,quia aduocati vtuntur cauillationibus, & subuertunt veritatem,& sic in eis ratio specialis videtur.¶Vnde tex.hic non videtur excludere officium procuratoris,quia ipse tanquam principalis comparet,& in procuratore non est ratio præalleg.quæ in aduocato cōsideratur.¶Non obstant illa,verba per seipsas, quia non ponuntur absolute,sed solum ad exclusionem aduocatorū de quibus loquitur,dum inquit non per aduocatos , intelliguntur,id est,per instructionem aduocatorum.¶Pro opi.tamē Imo. textus hic subtiliter induci potest,dum excipit , nisi personæ sint adeo indiscrete , quòd earum defectus per alios suppleatur. Nā illa verba generalia sunt , quæ posita in exceptione videntur firmare regulam,ꝙ personæ discrete non possunt per alios factum proponere.Si non per alios.ergo etiam nec per procuratores,& ita arguit And.Sicu.hic.¶Sed et ad hoc responderi potest ꝙ illa verba,per alios, debet restringi secundum supradicta, videlicet per aduocatos,quia ista verba quæ accessoriè ponuntur,non debent alterare principalē dispositionē.arg.cle.j.in fi.de præb. ¶In 22 ea.glo.ibi,furiosi & prodigi.Ista glo.est no.sm̄ And.Sic.hic,ꝙ†fu-a riosus,& prodigus æquiparantur.[a] Et sic,secundum eum est glo. pro dicto Bald.in l.j.C.de cura.furio.cum si. vt tradunt Mod.hic. Sed adde quod pro ista æquiparatione sunt iura expressa in l.furiosi.de reg.iu.vbi dicitur,ꝙ furiosi, & eius, cui bonis interdictum est,nulla voluntas est.& in l.is,cui bonis. in fin. de verbo. obligatio.& in l.Fulcinius.§.adeo.versi.plane.ff.ex quibus causis in pos. ea. Et ista conclusio procedit quo ad hoc, vt ipse prodigus non obligetur alijs,& conditionem suam non faciat deteriorē,prout 23 iura supra allegata loquuntur.¶†Sed quo ad sibi acquirendum videtur potius prodigus pupillo æquiparari , qui sibi acquirit.§. neque.insti.de aucto.tu. l. pupillus.ff.de acq.re.do.nam in eo,cui bonis interdictum est,solum consideratur , ne bona eius diminuere possit l.fi.§.si autem. de cura. furio.l.is, qui.§.fin.de tut. & cura.datis ab his.l.dabimus.in fin.de priuile.credit.& not.Alexā. in d.l.is,cui bonis.¶In fi.gl.ibi,& mulier luxuriosa. hoc qd̄ dici-24 tur de muliere luxuriosa,†locū habet generaliter, etiā si esse nupta,quia hoc respicit fauorem eius,vt habeat curatorem. Secus 25 si agatur de odio,†quia pœna,quæ imponitur meretrici, non habet locum in nupta,vt not.Ioan.and.in rub.de iniur.col.j.in ver. 26 interdum statuta permittunt. in addi. Specu.† vbi inquit, quòd statum,quod permittit meretricem percuti impune, non habet b locum in nupta,[b] per l.si vxor.§.j.de adult.vbi etiam in meretrice ponderatur matrimonium,vt accusari possit. Et ita dicit fuis-27 se iudicatum.¶Et ideo infert And.Sic. hic ad statutum, † ꝙ mulier luxoriose viuens ducatur ad locum publicum, nō habet locū in nupta propter reuerentiam matrimonij.Sic etiam dici potest,ꝙ licet mulier meretrix carcerari possit,vt no.Bald. in l. consentaneum.col.fi.C.quomodo,& q̄n iudex.no.in auct. sed nouo iure.C.de custo. reorum. hoc non vr̄ habere locum in nupta, vt 28 dicunt Mod.hic.¶†Sed tn̄ ista conclusio dubitabilis vr̄, quia ista mulier,quæ nupta est,plus delinquit,quia adulterium cōmittit. ergo plus deberet puniri.xxiiij.q.j.c.non afferamus. & quia non videtur habere aliquod priuilegium ex matrimonio, quod violauit,arg.c.quia frustra.de vsu.& quia reatus, omnem honorem excludit l.j.C.vbi sena.vel claris.¶Non obst.tex.in d.l. si vxor.§.j. quia tex.ibi loquitur vbi agitur de interesse mariti,tali casu considerat matrimonium, etiam in meretrice . Secus videtur vbi 29 solum tractatur de preiudicio mulieris.†Et ad hoc facit,quia adulterium cum tali meretrice non est punibile in eo, qui eam cognoscit, sed in ea sic, vt not. Angel.in l. quæ in adulterium. in l. si ea

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Aequiparantur. Quod furiosus & prodigus æquiparentur, vide per Paul.de Cast.in l.is cui bonis. in prin.ff.de verb.obli.& ibidem per Ias. in ij. col. versi.sexto not. vbi dicit æquiparationem procedere in obligando se alijs. secus autem in acquirendo.

b ¶Nupta. Facit Hippoly.de Marsi.in sing.cl.& in l.j.nu.8.ff.de sicar.

si ea.C.de adul.de quo tamen dicendum est,vt late tradit Ioã.de
30 Ana.in c.j.de adulte.¶†Et notandum est, quòd mulier propter adulterium perdit dotem.l.consensu.C.de repu.l.plerunque.de
31 donatio.inter virum, & vxorem.†& glos.ibi singulariter dicit,quod etiam perdit bona parafernalia, & illam pro singulari allegant
a Mod.hic. & Ro.in sing.cccxj.propter adulterium. Sed tamẽ [a] illa gl.non videtur vera, quia non probatur iure,vt dicunt ibi Anto. de But.Card.& Abb.nam in parafernalibus est alia ratio, quam
32 in dote, † quia in illis maritus nõ habet administrationem vxore inuita.l.hac lege.C.de pac.conuen.& facit tex.in l.si ego.§.dotis.& quod ibi glo.ff.de iur. dot. & ideo cum matera pœnalis sit, iura,quę loquuntur de dote,non debent extendi ad bona para-
33 fernalia.¶†Et adde quòd sicut propter adulterium mulier perdit dotem.ita propter osculum luxuriosum, vt vtar verbis Bald. qui singulariter ita dicit in c.tuę.de procur.Sed istud dictum non videtur verum,vt dixi supra in rub.eo.ti.in prin.in antiquioribus
34 scriptis,vbi videndum est.† Et quod dicitur de vxore. idem est in vidua, quę similiter perdit dotẽ, si adulterium cõmittat post mortem mariti,vt no.tradit Pau.de Cast.in cons.cxix.aliàs.cxxj.reuocatur in dubium.& idem Pau.de Cas.in l.sororem.C.de his,qui-
35 bus,vt indig.Alexã.tamen ibi tenet contrarium. † Sed pro dicto Pau.facit,quia vidua si inhoneste viuit, perdit priuilegia mariti defuncti,vt notat Ang.in l.cum quędam puella.in prin.in iij.not.de iur.com.iudi.cum si.vt tradunt Mod.hic.& in c.significãtibus.de offi.deleg.Sed pro Alex.facit text.in d.l.si vxor.§.j.de adul.vbi de muliere inhoneste viuente,aliter de vidua, & aliter durante ma-
36 trimonio disponitur. & ista opi.Alex. ęquior videtur.¶†Et quod dicitur de muliere luxuriosa, non habet locum in viro,vt Abb.hĩ concludit.in contrarium tamen videtur dictum Bal. in l.ea lege. circa fin.C.de cõdi.ob causam , vbi dum loquitur de his, quibus bonis interdici potest, exemplificat in dissipatore, luxurioso, & sic sentit quòd luxurioso curator dari potest. Mod. hic respõdẽt, quòd dictum Bal.intelligitur de luxurioso,id est prodigo, & dis-
37 sipatore,& non pro vitio carnis. † Et hoc facit, quia quandoque luxuria accipitur pro prodigalitate.l.ex damno.in princ.& ibi gl. ff.de dam.infe.& in l.j.§.fi.vbi gl.de edi.edic.¶Sed ista responsio prima facie videtur contra mẽtem Bal. qui facit mentionem expressam de dissipatore,& sic de prodigo, & luxurioso.ergo videtur loqui de luxurioso proprie,pro vitio carnis. Sicut etiam ita loquitur tex.in l.non debet.ff.de dolo.ibi,luxurioso, atq; prodigo. Nisi dicamus quod Bald.loquitur de prodigo generaliter , & de prodigo in specie,ratione luxurię, prout loquitur text.in l.si quis cum sciret.ff.pro empto.ibi,luxurioso,& protinus scorto daturo.
b Et sic concludendo,interdici potest mulieri luxoriosę [b] simpliciter.& viro luxurioso secundum quid, quãdo ratione luxurię dabat bona sua meretricibus.Et not.dictum Bal.in d.l.ea lege.dum
38 inquit † quòd etiam lusori interdici potest bonis, sicut prodigo.
39 Pro quo facit quod not.idem Bald. in auctẽ. † quod locum circa fin.C.de colla.vbi quando quis tota die ludit,secundũ eum,probatur quòd male vtitur substantia sua,& quòd vergit ad inopiã. Sed tamen dictum Bald. in d.l.ea lege. quod lusori interdici po-
c test bonis , tanquam prodigo, non videtur verum, [c] ex eo quod not.Ange.in l.si quis cum sciret,post Bar.ibi in si.vbi inquit quòd ille tex.dum loquitur de luxurioso,& protinus scorto daturo,nõ habet locũ in lusore, quia ipse non est omnino cõsumpturus. ex quo vincere potest, quia ludus pẽdet à fortuna.& idem not Bar. in l.fi.ff.quarum rerum actio non da. Et ad hoc facit, quia repe-
40 titur mutuatum in ludo , † vt not.Ioan.de Imol. & Abb.in cap. pen.de vit. & hone.cleri. Et idem Imol. in d.l.si quis cum scire.ff. pro empto.Sal.in auct.alearum vsus.C.de religio. & sump.fune. cum similibus.

ADDITIONES.

a ¶Sed tamen. Idem Philip.Deci.l.pe.nu.15.de iu.om.iud.Item Guiliel.Benedic.in repe.c.Raynutius. in ver.qui cum alia matrimonium cõtraxit. nu.202.de testa.
b ¶Luxuriosæ. Vide Purpur.in l.rogasti.§.si fugitiuus.nu.22.ff. si cert.per.
c ¶Verum. Immo verum est, si assiduus est, & de magnis summis nec mouentibus paret, verum est illud Maronis,Lusori cupido semper grauis exitus instat. Ergo curatore dato preueniendus exitus.

SUMMARIUM.

1 *Continuatio rubricæ.*
2 *Confessus si quis sit, nil aliud restat quàm vt pronuncietur.*
3 *Actor per iuramentum releuatur ab onere probandi.*
4 *Tituli generales specialibus præferendi sunt in tractatu materiarum.*
5 *Positiui iuris quæ sunt,resident in arbitrio conditoris.*
6 *Genus vnicum est, & sub se habet proprie suas species.*
7 *Probatio in genere an reperiatur.*
8 *Probatio qualiter diffiniatur.*
9 *Argumentis cognoscitur quod liquide probari nequit.*
10 *Definitionum verba propriè accipi debent.*
11 *Verba propriè accipi debent,nisi actus reddatur nullus.*
12 *Dispositio vt valeat, verba impropriantur.*
13 *Argumentum,omnem probationis speciem sępenumero complectitur.*
14 *Notorium non est species probationis,sed potius reuelatio.*
15 *Definitio non est necesse quod exprimat modum, per quem inesse producitur id quod definitur.*
16 *Definitio quandoq; fit considerando rem,prout est in fieri,et exprimendo modum,per quem inesse producitur.*
17 *Præsumptio dicitur probatio in casibus, in quibus præsumptiones plenæ probant secundum subiectam materiam.*
18 *Dictio,& verbum habens duplicem significatum etiam proprium, intelligitur in magis proprio.*
19 *Verba in potiori significatu intelliguntur.*
20 *Iudicium dicitur etiam ante litis contestationem.*
21 *Causa non definiri per effectum.*
Et differt à causato.nu.22.
23 *Effectus qui immediate sequitur, & conuertitur cum definito, potest poni in definitione.nume 24.*
25 *Probatio iudici fieri debet.*
26 *Confesio facta coram notario non præiudicat.*
27 *Confessio an sit propriè species probationis.*
Et quod releuet ab onere probandi.nu.28.
29 *Notorium releuat ab onere probandi,quia non debet probari.*
30 *Notorium vere non est probatio.*
Et quando dicitur plenissima probatio quo ad effectum.nu.31.
32 *Confessio habet effectum probationis.*
Et tendit ad faciliorem expeditionem.nu.33.
Et habet paratam executionem.nu.34.
35 *Argumentum à simili vt tollatur, non sufficit dare dissimilitudinem simpliciter,sed requiritur in eo de quo agitur.*
36 *Confessio plus releuat ab onere probandi,quàm iuramentum.*
37 *Conditionem implere aliud est,aliud quod releuemur ab implendo.*
38 *Actor qui habet præsumptionem iuris,releuatur à probandi onere.*
39 *Exceptio debet esse de regula.*
40 *Præsumptio iuris & de iure contrariam probationem non admittit, sed confessionem sic.nu.41.*
42 *Probatio de credulitate non admittitur.*
43 *Probatio per inspectionem nunquàm tollitur, etiam sublata probatione.*
44 *Confessio est probatio qualificata,& secundum quid.*
45 *Confessio plura spectalia habet,quę non habent aliæ probationes.*
46 *Probatio post conclusum in causa non admittitur. confessio sic.*
47 *Iudex ex officio multa potest quæ ad instantiam partis prohibentur.*
48 *Statutum prohibens ne quid fieri possit etiam per officium iudicis, intelligitur si intentetur à parte,non si à se ipso suppleat iudex.*
49 *Confiteri & conuincere sunt diuersa.*
50 *Conuincere probare est.*
51 *Confessio,probatio est,quæ fit sponte à volente.*
52 *Probatio est,quæ in inuitum deducitur.*
53 *Exempla non restringunt regulam.*
54 *Limitata causa limitatum parit effectum.*
55 *Confessio inducit notorium.*
56 *Notorium non exigit probationem, sed sufficit allegatio.*
57 *Notorium faciunt omnes probationes.*
58 *Iuramentum propriè non est probatio, quamuis illius vim habeat. vide contra. nume. 60.*
59 *Perinde, denotat improprietatem, & nume.102.num.109.Limita in his quæ sunt iuris.nume.161.*
61 *Videtur,hoc verbum in his quæ sunt iuris, importat veritatem.*
62 *Iuramentum & confessio non habetur pro similibus.*
63 *Confessio releuat à probando, non tamen infertur ex hoc, quòd non sit probatio.nume.64*
65 *Simile non est idem.*
66 *Confessus dicitur conuictus,& plus etiam.nu.67.*
68 *Conuincere quis dicitur, quando probationem contra inuitum facit.*
69 *Exceptio non ampliat regulam,& potius remanet inepta exceptio, quàm quod regula extendatur.nu.70.*
71 *Confessio largo modo est probatio.*
72 *Donatio conditionalis non est proprie donatio.*
73 *Alia, hæc dictio similitudinem denotat.*
74 *Positiones ad quid inuentæ sunt.*
75 *Articulos vsus inueuit propter celeriorem probationem.*
76 *Effectum semper iura censetur considerare.*
77 *Allegationes non sunt probationes.*
78 *Statutum loquens de probatione in materia odiosa, non habet locum in confessione. Limita,nu.90.92.94.97.98.& declara,nu.143.*
79 *Statutorum verba proprie intelliguntur.*
80 *Probatio si facienda sit per scripturam tantum, confessio tamen præiudicat.*
81 *Episcopatus sub simplici nomine dignitatis non continetur.*
Dignitatis appellatione simpliciter non venit episcopatus.
82 *Episcopatus est culmen dignitatis.*
Et magis consideratur,quàm cateræ.nu.83.

Homici-

84 Homicidij appellatione, non venit qualificatum homicidium, neque parricidium.
85 Probatio certissima dicitur per confessionem.
86 Verba accipiuntur in dubio simpliciter, non secundum quid.
87 Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio, non habet locum in parricidio
88 Statutum excludens probationem, est odiosum.
89 Commissio recipiendi testes & instrumenta, non extenditur ad confessionem.
91 Termino ad probandum elapso, præclusa est via non solum probandi, sed interrogandi. nec admittitur confessio à testibus probanda. nu. 92
93 Confessio probanda per testes, non admittitur elapso termino ad probandum.
95 Statutum debet interpretari ne superfluum sit, nisi quis indebitè damnum pateretur. nu. 96.
99 Solutum præscriptum & satisfactum de crimine pro eodem sunt.
100 Ordo iuris in notorijs non requiritur.
101 Confessus crimen non opponit exceptiones declinatorias, etiam reseruatas à statuto.
103 Magistratus nostri temporis habent limitatam iurisdictionem, prout à statutis tribuitur.
104 Exceptio defectus iurisdictionis obijci potest non obstante confessione.
105 Iuramentum an proprie probatio sit. & nu. 109. & regula est, quod non limita. nu. 123. & nu. 128. nu. 132.
106 Iuramento accusatoris non statur, qui vim illatam probare non potuit.
107 Actore non probante, reus absoluitur.
108 Actoris intentio non sufficit ꝙ probatur per iuramentum nu. 115
110 Alia denotat similitudinem, sed non semper nu. 111. 112. & 116.
113 Probatione exclusa, iuramentum non admittitur.
114 Fides, id est, probatio.
117 Quasi, aliquando ueritatem exprimit.
118 Statuta interpretantur secundum ius commune, dummodo aliquid operentur.
119 Interpretationem passiuam recipiunt statuta.
120 Probationis verbum intelligitur secundum subiectam materiam.
121 Statutum quòd credatur iuramento damnū passi, stante alio statuto de probatione damnorum datorum, habet hoc secundum locum in probatione, quæ fieret per iuramentum.
122 Statutum intelligitur secundum aliud statutum.
124 Probari non potest per iuramentum estimatio damni à mercatore, quando dans promisit mercatoribus depredatis soluere, quod probaretur.
125 Probatio ordinaria requiritur contra dominum, qui ex sua promissione conuenitur.
126 Iuramentum contra non delinquentem non est plena probatio.
Nec contra illum qui pro delinquente tenetur. 127.
129 Probatio vera non uerificatur in iuramento. Et probatio apertissima. nu. 130.
Et probatio legitima. nu. 131.
133 Probationis appellatione venit plena. Amplia, nu. 134. sed declara. nu. 139. Limita, nu. 135. & 140.
136 Probatio intelligitur secundum subiectam materiam.
137 Iudex qui dicit se habuisse plenam probationem, vel causæ cognitionem, intelligitur secundum qualitatem causæ.
138 Probatio in summarijs intelligitur semiplena.
141 Statutum admittens quoslibet ad accusandum, intelligitur etiam inhabiles.
142 Statutum puniens homicidium qualitercunque commissum, habet locum in non doloso.
144 Probationis appellatione venit ea, quæ fit testibus, & instrumentis.
145 Argumentum fit ex præsumptionib. & coniecturis, quod differat à probatione.
146 Probatio vera non dicitur, quæ fit præsumptionibus, & coniecturis.
147 Probatio plena differt ab ea, quæ fit solis argumentis.
148 Probans per indicia, & coniecturas, non consequitur premium statutum probanti, etiam si reus his indicijs tortus fateatur. declara. nu. 149.
150 Statutum exigens probationem instrumentalem, an verificetur in præsumptionibus iuris. declara. nu. 151. & seq. limita. 152. 163. 164. 165.
154 Conditio si probaueris te filium, qualiter implenda sit.
155 Conditio importat formam non leuem, & ideo formaliter implenda est.
156 Testator in dubio videtur habuisse respectum ad dispositionem iuris.
157 Conditio, quæ vere impleri non potest, sufficit implere modo quo potest.
158 Conditionem voluntariam satis est implere in effectu.
159 Pupillo vel furioso si dandum sit, sufficit dare tutori, vel curatori.
160 Præsumptionē habens pro se non dicitur probare, sed quòd ius probet pro eo.
161 Præsumptiones iuris sunt liquidissimæ probationes.
162 Filiationis præsumptiones debent probari à parte.
164 Pœna vt committatur, non sufficiunt coniecturæ.
166 Præsumptio vera probatio est, in materia in qua probationes præsumptiuè tantum fieri possunt, vt in filiatione, & adulterio. aliàs secus. nu. 167. & seq.
169 Probatio resultans ex diuersis speciebus probationum, an dicatur propria, vel præsumpta.
170 Probatio quæ fit à testibus rationem adducentibus, etiam si interrogati non sint, præponderat factæ à testibus rationem subticentibus in tribus. nu. 171. cum duobus sequentibus.
174 Testes duo plenè probant, etiam si rationem non adducant, si de ea non interrogatur.

Pro patria quondam Decius pugnauit vterque.
Nunc patriam Decius legibus instituit.

COMMENTARIA SVPER TOTO TITVLO De probationibus, famosissimi & acutissimi Iurisconsulti do. Philippi Decij, siue de Deo Mediolanensis. Et in primis, solennis repetitio Rub. c. j. edita per eum Pisis. Mcccclxxxiiij. anno ætatis suę. xxx. ad concurrentiam excellentissimi doctoris domini Felyni Sandei.

NOn fuisset propositi mei, Aliquid scribere, verùm suasionibus vestris adductus hanc prouinciam suscepi, vt etiam scribendo collegæ nostro occuramus, cū quo in literaria palestra viua voce congredimur. ¶ Primo, ne ab antiquorum institutis discedamus, hæc rubrica præcedētibus sic cōtinuatur. 1 † Superiori enim titulo dictum est de cōfes. quia si reus confitetur, actor ab onere probandi releuatur, vt de iuramento dicitur in l. eum qui. ff. de iureiuran. in prin. 2 † Nam in confessum nullæ sunt partes iudicis, nisi in pronunciando. l. perinde. §. notandum. ff. ad leg. Aquil. Verum quia sępenumero homines ad negandum procliuiores sunt, quo casu onus probandi actori incumbit. ideo tractatus de probationibus hic subijcitur. Et quia probationum plures sunt species. c. ad sedem. vbi glo. versicu. dicta testium. infra de restitu. spoli. In primis, de probationibus in genere præmittit. deinde ad species probationum distinctis titu. perdescendit. ¶ Ista continuatio licet ab omnibus nullo reluctante approbetur, 3 † dubitabilis tamen videtur, quia etiam mediante iuramento actor ab onere probandi releuetur. d. l. eum qui. Vnde attenta hac ratione, titulus de iureiurando præponi debuisset, qui tamē inferius longo interuallo collocatur. Ad hoc responderi potest, ꝙ in titu. de iureiuran. non solum tractatur de iuramento iudiciali, de quo lex loquitur in d. l. eum qui. sed etiā de alijs speciebus iuramenti. & præsertim de iuramento necessario, quod à iudice in defectum probationis defertur. c. fin. j. de iureiuran. Et isto respectu. j. ponitur de iureiuran. Et quāuis cōsiderata ratione. s. dicta, de iudiciali hic prius dicendum fuisset, ibi tamen reseruatum fuit, ne materia iuramenti diuideretur. vt in simili tradit Abb. post Io. and. in rub. j. de exce. in prin. ¶ Et quod dixi, ne materia iuramenti diuideretur, intellige de iuramento, quod probationem respicit, prout agitur hic. Et ita non obstat tit. de iuramento calumniæ, qui s̄. ponitur, quia respicit ordinem processus, & à prin. vel saltem ante probationes præstatur. c. j. de iura. cal. no. in l. ij. vbi Bar. C. de iur. cal. 4 ¶ † Retenta cōi continuatione not. est, ꝙ in tractatu alicuius materiæ à generali titulo inchoandum est. deinde speciales titu. subijci debent. Et istum ordinem seruauit Imperator in lib. C. & Iuriscō. in libris ff. orum in eo. titu. Ad hoc est glo. in rubr. ff. de testib. Et hoc bene probatur in l. j. in prin. ff. si certum peta. ibi. ideo rerum creditarum tit. pręmisit. not. Bal. in rubr. ff. si certum peta. in prin. vbi inquit, ꝙ ordo est, incipere à genere. facit glo. quę plura similia adducit in rub. j. de reg. iur. in vj. in prin. ibi, si quæratur etiam. Et in rub. ff. de serui. vrb. prædi. in rubr. ff. de testam. mil. in rub. ff. de bon. pos. in rub. ff. de verborum oblig. Et glo etiam, vbi Bal. & alij, in rub. C. qui admitti. cum similibus. Iste ordo quandoque tamen pręuenitur, quia præcedunt titu. speciales, & generalis titulus vltimo loco ponitur, vt patet in titu. de iurisdi. omnium iudi. cum titu. præcedentibus. facit tex. l. si seruus seruum. §. inquit lex. in fin. ff. ad legem aquil. ¶ Pro responsione vide glo. in rubr. infra de regu. iur. in sexto. in principio. & alia responsio colligitur ex glo. in rubri. C. communia de leg. Vel tertio placet, vt dicamus, ꝙ quomodocunque in dictis casibus legislator faciat, non videtur arguēdus. 5 † Hæc enim positiui iuris sunt, quæ in iuris cōditoris arbitrio resident, iuxta gl. in l. j. §. pueritiam. in ver. prætor ratus. ff. de postu. de qua bene scribit Ange. in l. iustitia est. ff. de iusti. & iur. facit gl. j. distin. c. ius generale. in fine. & hoc breuiter, quia in his nulla versatur vtilitas. ¶ Illud tamen non prætermittam, quod contra istam rubr. dum in numero plurali loquitur, facit. quia agitur hic 6 vt supra dictum est, de probatione in genere. † Genus vero proprie vnicum est, quod species sub se comprehendit, vt no. in l. ij. §. genera. ff. de acquirenda possessione. in l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. & tradit Barto. in l. j. col. iij. ff. de iurisdi. omnium iudi. & ideo debuisset hæc rubrica in numero singulari situari. Et ita per istam rationem And. Sicu. in rubri. C. qui admitti. columna xij. more suo solito graui supercilio arguit & reprehendit maximum pontificem hic, Iurisconsultum, & Imperatorem, in libris ff. orum, & C. cuius opinio prima facie ex eo comprobari potest, quod

quod tradunt gl. & Doc. instit. de actio. in prin. vbi diffinitio actionis in numero singulari traditur, quia in diffinitionibus consideratur genus, quod vnicum est, & rub. de actionibus in plurali numero habetur. vt plures actionum species designentur, de quibus nigrũ loquitur. Cum ergo hic, de genere agatur. vt s. debuisset rub. in numero singulari poni. ¶ Sed nullo modo credendũ est ꝙ Iurisconsultus, Imperator, & hic pontifex maximus, ita supine errauerint. Et ideo ad ar. quod And. Sicu. magnifacit, & ad supradicta responderi potest, declarando ꝙ agit hic de probatione in genere. hoc est, de his, quæ conueniunt generaliter omnibus spẽbus ꝓbationũ, & nõ ꝙ agat de probatione in gñe, prout genus cõsiderat ĩ abstracto, a qualibet spẽ ꝓbationis. Talis. n. ꝓbatio in gñe nõ reperit, vt j. dicã. De probatione ergo tractat hic in genere, id est, de his, q̃ cõueniũt, & gñaliter cõmunia sunt cuilibet speciei ꝓbationis. & sic potius hr̃ respectus ad species probationũ, quæ plures sunt, iõ bene ponit in plurali, ſm gl. præalle. inst. de actio. in rub. & ista declaratio applicari potest omnibus titulis in quibus generalis rub. ad titulos sequentes habetur, vt in ti. ff. de serui. cum sim. supra alleg. ¶ † Ad declarationem prædictorum quæritur, an ista probatio in genere reperiat. Bal. in rub. C. eo. in prin. primo arguit ꝙ non, postea ꝑriũ concludit, dicens ꝙ est reperire probationem in genere, quæ alicuius non sit speciei, vt est probatio mista, quæ fit ex vno teste, & iuramẽto in defectum probationis. Allegat ea, quæ habentur in l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cer. pe. & hoc sequitur Aret. hic ad fi. rubr. vbi inquit, ꝙ tali casu erit species probationis innominata. arg. l. si gratuita. in prin. cum gl. ff. de præscr. ver. & hoc, ſm eum, procedit, nisi talis probatio magis de vna specie, q̃ de alia participet, q̃a tũc inspicitur ꝙ principalius est. & ſm illã iudicatur l. j. §. si te rogauero. ff. de po. l. quærit. ff. de sta. ho. ¶ Vt s. dixi non vr̃ ꝙ probatio in gñe reperiatur. Et ideo Bald. in simili in ru. C. qui admit. col. iij. in j. q. concludit, ꝙ non detur bono. pos. in gñe, & in casu, in quo loquuntur Bald. & Are. potius dicitur probatio mista. Nõ enim est probatio in genere, quia genus bene potest cõsiderari, vt in diffinitionibus cõtingit, sed non reperitur. Talis ergo probatio mista secundum intentionem Bal. dicitur in genere, q̃a immediate continetur sub genere, & remanet in nomine simplici probationis, cum secundum aliquam speciem probationis non possit iudicari. Et etiam hoc dictum Bal. sic declaratum absque dubio nõ procedit. Videtur. n. ꝙ talis mista probatio non sit simpliciter sub genere, quia mistum aut alicui speciei attribuitur. vt in l. quæritur. ff. de sta. ho. Aut ex eo noua species constituitur, vt probatur in l. j. in prin. ff. de præto. stip. in l. iam hoc iure. ff. de vul. & pup. in prin. ibi, tertium genus. no. in l. ij. in prin. ff. de ver. ob. & ideo à tali specie poterit denominari. ¶ † Circa diffinitionem probationis multum laborant Abb. hic, & Are. Sed vt ex j. dicendis apparebit quælibet diffinitio hic ab antiquioribus tradita sustẽtabilis videtur. ¶ Prima diffinitio originaliter fuit gl. in ru. C. eod. qđ est rei dubie per argumenta ostensio. Hanc diffinitionem reprehendit Goff. quia non solũ per argumenta, sed etiam testibus. & instrumentis probatio fit. Dicitur. n. argumentum quasi argute inuentum. qđ ab instrumẽtis, & testibus longe differt. c. forus. §. argumentum. infra. de ver. sig. Et hoc est qđ dicit Bal. in rub. C. eo. col. j. ꝙ Canonistæ reprehendunt prædictam diffinitionem. q̃a arg. proprie est artistarum, † & in disputatione consistit. l. qui filium. §. fi. ff. ad Treb. & argumentis cognoscitur, qđ liquide probari non põt. l. non oẽs. §. à Barbaris. ff. de re mili. Et sic ꝓdicta diffinitio nõ vr̃ gñalis. Sed saluari põt, ſm Host. in summa eo. ti. in prin. circa fi. ibi, nec obstat. c. forus. vt argu. largo modo accipiatur pro qualibet specie probationis, vt probatur in l. ij. C. quo. app. non recip. ibi, alijs quoque argumentis. & in l. ij. §. eiusdem quoque, ver. quę argumenta. ff. de testi. quæ iura allegat hic Are. qui latius hoc declarat in prin. Addo tex. in c. inter quatuor. s. de cle. peregri. ibi, ꝑ idonea tibi constiterit argumenta. Nam clarum est ꝙ illud haberet locum etiam si testibus, vel instrumentis constaret. & ita arg. largo modo accipitur. Ad idem tex. in c. pro humani, ad fi. de homici. in sexto. ¶ Prædicta saluatio, quæ communis est, vt per domi. Abb. & alios hic, videtur habere difficultatem, † quia in diffinitionibus verba proprie accipiuntur, vt not. in l. prima ff. de testa. vbi diffinitio testamenti non competit codicillis. & tamen largo modo dicuntur testamenta, vt per glos. in l. ij. C. communia. de leg. not. insti. de te. in prin. Sed responderi potest ꝙ hoc verum sit in eo. qđ diffinit, vñ si testamentũ diffinit, ꝓprie testamẽtũ accipit, nõ sic videtur in alijs verbis, quæ incidenter in diffinitionibus proferuntur, quia verba impropriantur, vt deseruiant intentioni. c. intelligentia. de ver. sig. xxij. q. ij. c. is autem. c. cõstitutus. j. de religio. domi. ¶ † Et si dicatur regula generalis est, ꝙ verba proprie intelligantur. l. non aliter. de leg. iij. in c. in nostra, de iniur. dicẽdum est, † quòd hoc verum sit, nisi actus redderetur nullus, quia vt valeat dispositio, verba impropriantur,[a] d. cap. cõstitutus. vbi glo. in versi. rata. no. in cap. pro illorum. in princ. infra de præben. in l. si olei. vbi Bar. C. loca. cum vul. facit regula. l. quoties. ff. de reb. dub. i c. si sententia. §. fi. de sen. excom. in vj. Et ideo ĩ proposito conuenit quòd verbum argumenta, largo modo accipiatur, vt diffinitio saluetur. Et ad hoc specialiter bonus tex. insti. de actio. in prin. in ver. debetur. Nam in diffinitione actionis, etiã actio realis includitur, vt probatur ex distinctione, quam ibi facit Imperator in § j. & tamen verbum, debetur proprie actionibus realibus non congruit. Vnde largo modo, & improprie ibi accipitur. ¶ Nec obstat, si dicatur, ista interpretatio bene procedit in diffinitione imperatoris, cuius auctoritas irrefragabilis est, & necessaria. Non sic videtur in diffinitionibus glo. & Doct. quorum auctoritas potest declinari, & ĩ eis nulla subest necessitas, vt a proprietate verborum recedatur. Quia dico idem dicendum in diffinitione glo. quantum ad propositum. nam non meretur reprehendi, ex quo imitatur imperatorem, & summum pontificem, † qui sub hoc verbo, argumenta, omnem probationis speciem sępenumero complectuntur, in d. l. ij. C. quo. ap. in præalle. c. inter quatuor cum similibus. ¶ Contra tamen prædictam diffinitionẽ defensatam, vt supra facit tex. in d. cap. forus in §. causa, vbi videtur probari quòd nullo modo per argumentum fiat probatio, dum ibi alternatiue dicitur, causa aut arg. aut probatione constat. ergo non potest dici quòd probatio fiat per argumentum, quia ibi tanquàm omnino diuersa ponuntur. Hoc etiam confirmatur in d. cap. forus. §. causa. ver. probatio autem. dum primo tex. ibi dicit, quòd arg. per inuestigationem inuenit veritatem, & nunquàm fit testibus vel instrumentis, probatio autem testibus, & fide tabularũ constat. ergo videtur ibi in illa dictione, quæ aduersatur, quòd probatio non fiat per argu. Sed etiam ad ista responderi potest, quòd procedunt capiendo proprie & stricte argu. secus si largo modo accipiatur, vt supra dictum. est. ¶ Secundo contra supradictam diffinitionem arguit Bald. dupliciter in dicta rub. C. eo. tit. colum. ij. Primo, dum dicitur, rei dubię. Nam non videtur generalis diffinitio, quia etiam est probatio rei certę, vt patet in notorio. quod est species probationis certissime, vt per gl. in l. ciues. C. de appel. † Sed responderi potest quòd notorium non est species probationis, sed potius releuatio ab onere probandi. vt j. de confessione dicemus. Secundo, arguit Bald. in rubr. de probatione, quæ fit per aspectum rei. nam certe est, & non dicitur rei dubię. Sed Paul. de Cast. ibi respondet ꝙ ante, q̃ res videatur, dubium est, & sic diffinitio competit, & ita prima diffinitio absoluta sit. ¶ Secunda fuit diffinitio Goffr. qui dixit ꝙ probatio est rei dubię per testes, vel instrumenta, & plerunque indicia, & præsumptiones ostensio. Hanc impugnat Hosti. in loco supra alle. quia etiam alijs modis probatio fit, qui non continentur in diffinitione, & ita simpliciter post alios sequũtur Abb. & Mod. Sed potest dici quòd omnes alij modi, quibus probatio fieri potest, reducũtur ad illos, qui in diffinitione Goff. ponuntur. vel alij modi non probant, sed potius reuelant à probatione, vt in confessione, vel notorio dicitur. ¶ † Tertio, respondetur, & considerandum est, quòd in diffinitione non est opus exprimere modum, per quem inesse producitur illud, quod diffinitur, vt patet in diffinitione testamẽti in l. j. ff. de testa. vbi de modo testandi nihil dicitur, an in scriptis, vel nuncupatiue componatur, nec aliqua fit mentio de testibus, vel alijs solennitatibus, quibus ordinatur testamentum, sed sufficit essentiam, & quidditatem exprimere rei diffinite, vt in d. l. j. colligitur. facit text. in l. prima. in princ. ff. de tute. Ex quo infero, quòd ista est bona diffinitio, probatio est rei dubie ostensio. Nec opus est dicere per instrumenta, vel testes, quia hoc respicit modum probandi. Et ita diffinitio Goffre. non meretur reprehendi, quia posita quidditate rei diffinite, aliud non requiritur, vt dixi. ¶ † Fateor tamen quòd etiam quandoque in iure fit diffinitio, considerando rem prout est in fieri, & exprimendo modum, per quem res diffinita inesse producitur. l. libertas. §. seruitus. ff. de statu homi. l. v. §. stipulatio. ff. de verbo. obligatio. nam in iure satis esse videtur diffinitiones constare ex genere, & differentijs, quomodocunque illud fiat, ita quòd res diffinita ab alijs rebus discernatur, & sufficit

ADDITIO.

[a] ¶ Hier. Gig. Impropriantur. Adde ꝙ, ad hoc vt dispositio non reddatur nulla. licet verba constitutionis in totum verificari non possint, constitutio tamen locum habebit pro ea parte, pro qua verba verificantur, vt notanter dicit idẽ Deci. in c. nouit. colum. x. versic. ex prædictis infertur. supra de iudi. & facit, quia in contractibus verba quæ proprie accipi non possunt, accipiuntur improprie, ad saluandum intentionem contrahentis. vt probatur in l. si tibi. ff. si cer. pet. & ibi per Soxin. in ij. col. in ver. tertio nota.

sufficit q diffinitio conuertat cu diffinito, vt no. in l.j.ff.de dolo.& bonus tex.in l.mortis ca capitur.in prin.ff.de don.ca mor.& in l. Quintus,la ij.§.cui auru.ff.de aur.& arg.leg.¶Secundo, ɔ eande diffinitione Goffr.arguit Aret.hic, quia coprehendit et praesumptione.quae tn no est probatio, cu ab ea distinguat.c.forus.§.causa.de verb.sig.Et colligit in rub.ff.de pba.& praesump.vbi ponutur vt diuersa.& hoc latius prosequit hic Aret. † Sed breuiter dicendu est q praesumptio dr probatio in pluribus casibus, in quibus praesumptiones plene probant fm subiecta mam, in d. cap. laudabilem, iuncto c.j.de frigi.& malefi.& c.qm.§.fin aut. vbi gl. in ver.psumat.s.vt lit no cote.in l.j.§.debebit. in ver. vere filius. ff. de lib.agno.facit tex.in l.fi.ff.de prob. Et de talibus praesumptionibus loquitur Goffre.¶Tertio, diffinitio traditur per Hostien.q pbatio sit rei dubiae legitime facta declaratio. ɔ qua Abb arguit, quia et extra iudiciu res dubia ltime declaratur, & tn no est probatio.& ita diffinitio no procedit, quia non conuertitur cum diffinito. Aret.respondet quod res dubia proprie dicitur in iudicio non extra iudicium.alle.Bal.in l.fi.ad fi.C.qui ad liber. procla.no licet.Et de tali dubio proprie loquitur Hostie. & si dicatur, verba diffinitionis, vt supra dictum est, accipiutur largo modo, dicatur hoc esse veru, ad hoc vt diffinitio saluetur, non aut vt impugnetur, vt hic. Quod tn Aret.dicit extra iudiciu, proprie non esse dubium, sed in iudicio non vr sine dubio. Na Bald.no firmat hoc in d.l.fi.nec talis dria in iure videtur probari, nihil enim repugnat, quin etiam proprie extra iudicium dicatur dubiu, & res dubia. Facit titulus.ff.de reb.dub.tex.in l.j.§.si is qui naue. vers.in re igitur dubia.ff.de exercito.l.fin.§.fin aut nesciens.C.de furt. in l.qui mutuam.ff.manda.in l.si debitor.ff.de peti.here. xxviij.distin.in c. presbyteri.cum pluribus similibus, in quibus res dubia extra iudicium appellatur. ergo proprie, quia in dubio verba proprie intelliguntur.l.non aliter.ff.de leg.ij.Et ideo impugnatio do. Abb. bene videtur procedere contra Hostien. quia etiam extra iudicium res dubia declaratur, & legitime fieri dicitur. Nam quod fit extra iudicium permittente lege, legitime factu dicitur.l.Gracchus.C.de adulte.facit tex.in l.legitima.ff.de pactis.Vnde in praedicta diffinitione debuit ee verbum in iudicio, vt excludatur declaratio, quae in extraiudicialibus potest fieri.Et ad hoc tex.videtur insti.de actio.in princip.ibi, ius prosequendi in iudicio. & ista opi.Abb.contra diffinitionem Hostien.verior videtur.& isto medio etiam confundit diffinitio glos.de qua supra diximus. ¶Sed saluando Host. dici potest quod licet et proprie dicatur dubium in extraiudicialibus, magis tamen proprie in iudicio res dubia dicitur, quia reus i negatione magis persistit, & causa tunc discutitur.c.forus.§.j.de ver.sig.ibi, dum discutitur, iudicium est. Vnde tunc res dubia magis proprie appellatur.Et secudum istum modum magis proprium diffinitio Host.intelligitur. † quia licet vocabulum reperiatur habere duplicem significationem, et propriam, fm magis proprium sensum accipitur.tex.not.in c.Rodulphus.supra, de rescript.& per illum tex.Mathes.in nota.xciiij. hoc tradit.Et ita declarando sustineri potest quod dicit Areti. † Facit regula, communis, quod verba in potiori significatu intelligunt. l.j.§.qui in perpetuum.ff.si ager vectig.vel emphy.peta. Et hoc in simili saluando diffinitionem Iurisconsulti, Aret.voluit in l.j.ff.de test.vbi ita interpretatur verbum, iusta sententia.¶Quarto & vltimo, secundum Abb.hic diffinitur, quod probatio est rei dubiae per legitimos modos in iudicio facta declaratio. Contra ista diffinitionem insurgit Areti. quia conuenit etiam confessioni, quae proprie no est probatio. Et tali medio omnes diffinitiones argui possunt.Sed vt infra dicam, vera opin.est quod confessio proprie probatio sit. Vel dic q per confessionem non declaratur res dubia, licet stetur confessioni in praeiudicio confitentis. ¶Ite contra praedictam diffinitionem arguit Areti. quia proprie dicitur iudicium lite cotest.l.j.C.de iudi.cum glo.& tn quadoq; ante lit. cot. fiut probationes super exceptionibus dilatorijs, quae ante litem cotest.opponuntur, & sic no videtur bona diffinitio, quia no conuertitur cum diffinito. † Sed dicedum est q iudicium etiam ante litem contest.accipit.§.fi.insti.de pe.teme.liti.facit tex.in c.gratu. de offi.deleg.not.per glo.& Doc.in rub.C.de in ius voc.cum si.& hoc salte verum est, qn ante lit.conte. probationes admittuntur, prout Are.loquitur.nam tunc sicut dispensatur q ante lit. conte. probationes recipiuntur ɔ regula.j.vt lit.no cote.ita vr q fit iudicium. Vlterius, & postremo in ista materia ɔ hanc diffinitione alias dicebam, q facit, quia videtur ponere effectum probationis dum dr esse rei dubiae declaratio, non aut exprimere quidditate & essentiam ipsius probationis.Na probatio vr ca declarationis, & declaratio effectus probationis, ideo non vr bona diffinitio.Et hoc modo argui possunt diffinitiones supradictae, † quia causa no debet per effectum diffiniri, vt Bar.in simili tradit i l.j. in prin. de app.vbi hac ratione reprehendit diffinitionem Azo. in appellatione, qui dicebat q appellatio est prioris snie rescissio. Na dicit Bart. appellatio est ca rescissionis, & rescissio est effectus, q puenit ex appellatione, & sic ex appellatione rescissio sequitur.& ideo no videtur bona diffinitio, diffinire cam per effectum, † quia causa differt a causato; vt latius per Bart.in l.j.in prin.col.vij.C.de app.Sic ergo in proposito no videtur bona diffinitio, diffinire pbatione per effectu, qui ex ea sequit.Sed p rnsione cosiderandu est, q Bar.loquitur de effectu, q no statim ex appellatione sequit, sed cu interuallo, & medietate. io bene dicit, quia appellatio est et ante rescissione, quae post modum sequitur. Vnde no est bona diffinitio, quia no couenitur cum diffinito. & ita et argm .s.factu procedit.†Sed in proposito nos loquimur de eo effectu, qui immediate facta probatione sequitur.& in tali effectu bene cosistit, & demostratur essentia probationis. & iste effectus conuertitur cu diffinito, quia immediate data probatione declaratio rei dubiae sequitur, & in eodem instanti.Et talis effectus bene couenit diffinitioni, vt colligitur in alijs diffinitionibus.instit.de act.in prin.ibi, persequendi in iudicio, quod sibi debetur.& in l.iij.§.bonorum.ff.de bono.pos.ibi, ius retinendi patrimonij. & in l.j.ff.de testa. † In istis enim, & in similibus diffinitionibus etiam ponitur effectus rei diffinitae.sed est talis effectus, qui immediate sequitur & conuertitur cum diffinito. Nec enim est separatus a re diffinita, sed cum illa correlatione habet. ¶Ex quo infero q diffinitio Azo.in appellatione sustineri pot, dum inquit, q appellatio est rescissio primae sententiae. Nam bene dicit, si intelligatur de reuocabili, quae potius est suspensio, & statim appellatione interposita sequit, no aut intelligendo de rescissione irreuocabili, q cu interuallo postea ex sententia appellationis sequit, de qua Bart. loquitur, & ista videtur fuisse intentio Azo. & per ista defendunt diffinitiones, quae taduntur per Doc.hic.¶Nonullae et diffinitiones probationis habentur per Nico.de Mata.Bald.Sal.& alios in rub.C.eo.Floria.in rubr.ff.eo. aliam ponit Bald.in l.filium. in iiij. not.ver.item sio.ff.de his, qui sunt sui vel alien.iur.& alia ex dictis Bal.colligit in l.admonendi.col.iiij.in j.q.ff.de iureiur. & fm Pau. de Cast.in rub.C.eo.probabiliter dici potest, q probatio est fides quae fit iudici, de eo quod coram eo disceptatur. † Et bene dicitur, iudici.quia probatio iudici fieri debet.c.statutum. §.cum vero.de rescrip.in vj.& in c.in nostra.j.de testi.& in c.ex literis.Abb. in vij.not.j.eo.tex.in l.quinquaginta.in fi.ff.de proba.in l.idcirco. C. ex quib.cau.maio.l.doce ancillam.C.de rei vendica.l.ij. C.de codi.ob turp.cau.cum si.glo.in c.plerunque.in ver.iudicibus.ij.q. iij.can.si testes.§.item sepe.in c.solet.ver.iudicio.de sente.excom. in sexto.vbi Domi. † Et ideo confessio facta coram tabellione no praeiudicat, secundum glos.nota. in l.iubemus.in fine. C.de libe. cau. Debuit enim fieri iudici, per praedicta. & illa glos. approbatur communiter per Baldum, & alios in d.l.iubemus. facit glo.in l.hac consultissima.in ver.depositiones. C. de testamen. & quod no.Bal.in l.si pro ea.in ij.not.C.qui accu.¶†Expedita diffinitione notabilis quaestio occurrit, & post alios quaeritur, an confessio proprie sit species probationis. Et principalis opinio est negatiua, scilicet quod proprie cofessio non sit species probationis, vt expresse colligitur ex dictis Ioannis And.& domi. Abba. dum post alios concludit, quod titulus de confessis praecedit istum, quia cofessio non est species probationis, sed per eam quis ab onere pbandi releuatur, vt de iuramento dicitur in l.eum qui. ff.de iureiuran.in principio.& per textum in cap.primo. de confes. in sexto. Et idem dicunt Ant.de But.& Imol. & sequuntur Moder.hic. Et ista est communis opinio, quam apud antiquos tenent Iacobus de Are.& Cynus, in l.actor.C.de probationib.in tertia columna. Archid.sexta quaestio.vltima.in cap.fina.in principio.Compostel. & Ioannes And.in cap.bone.el primo. supra, de electio. vbi Antonius de But.hic sequitur in duodecima columna.versiculo, aduerte tamen. Et hoc idem dominus Antonius dicit in capitu.in praesentia.supra, de renuncia.in tertio nota.in capitu.si sacerdos. columna prima.supra, de offic.ordina.in capitu.licet causam. columna sexta.infra eo.Pet.de Ancha.in capitu.primo.de confes.in sexto.in principio.& in capitu.primo. ad finem. de iuramen.calum.Bald.in aucte.sed nouo iure.columna fina.in principio. C.si certum petatur.& in dicta.l.actor.columna prima. & in capitulo primo.§.vasallus.columna secunda. si de feu. fuerit controuersia inter dom.& agna.Lud.Ro.in d.l.admonedi.in vj.char.ff.de iureiuran.Pau.de Cast.in rubr.ff.de cofes.& in l.Publia.§.fi. ff.depos. Alexand.consi.xxxv.visa scriptura. col.j. lib.j. † Et ista communis opinio precipue fundatur ratione supradicta, quia confessio releuat ab onere probandi.ergo no est probatio, vt in simili de iuramento dicitur in d.l.eum qui.in prin.¶ Huic rationi nouissime respondet duobus modis formaliter communis perceptio, & celebra-

& celebratissimus iurisconsultus do. Bar. Sozi. in rubr. ff. de confess. Et primo, quia consequentia non valet, hoc releuat ab onere probandi. ergo non est probatio. 29 † Nam notorium releuat ab onere probandi, quia non debet probari, vt per glo. in cle. appellanti. de appel. in vers. iudicijs. tex. in c. tua nos. j. de choabi. cle. & mulie. no. Bar. per illum tex. in l. emptorem. in prin. ff. de actio. empt. & tamen notorium dicitur plenissima probatio, secundum Bald. in l. per hanc. col. j. C. de temp. app. 30 † Hæc prima responsio euitari potest, quia qua ratione dicimus, quod confessio non proprie probatio est, licet releuet ab onere probandi, idem dicam esse in notorio, quod vere non sit probatio. & hoc voluit Bal. in d. l. actor. col. j. vbi pari ratione loquitur de notorio, & de confessione. 31 † Et quod quis notorium secundum Bald. in d. l. per hanc, col. j. dicatur plenissima probatio, 32 intelligitur † quo ad effectum. Sic etiam confessio effectum habet probationis. l. cum te. la. ij. C. de transac. l. fin. C. de fideiuss. cum si. Et tamen dicimus confessionem non esse proprie probationem. ¶ Secundo respondet ipse quod non videtur bonum simile de iuramento decimo, prout loquitur. d. l. eum qui ad confessionem. quia confessio tendit ad probandum, in cle. sepe. in §. sed quia, de verb. sig. & tale iurum est ad decidendum. vnde ex diuersis non fit illatio l. Papinianus exuli. ff. de mino. 33 † Ista responsio etiam tolli potest, quia confessio tendit ad faciliorem expeditionem. ita dicit tex. in d. §. sed quia. Et sic 34 etiam iuramentum. † Et sicut iuramentum decidit, ita confessio, quæ paratam habet executionem. l. j. ff. de confess. Vnde eadem ratio 35 videtur in confessione, quæ iuramento. † Et vt argumentum à simili tollatur, non sufficit dare similitudinem simpliciter, sed requiritur dissimilitudo in eo, de quo agitur, [a] vt declarat do. Abb. in c. translato, de constitutio. in c. quemadmodum. de iureiuran. 36 † Et in proposito maior ratio videtur in confessione, in qua actor plus ab onere probandi releuatur, quàm in iuramento, quia si reus confitetur nihil penitus actor facit, sed in iuramento ipse iurat. ¶ Et certe non obstantibus prædictis, pro communi opi. vera videtur, & necessaria ista consequentia. Hoc releuat ab onere probandi. 37 † ergo non est probatio. Ista enim diuersa sunt quod quis probet, vel ab onere probandi releuetur, sicut aliud est quod conditio impleatur, & aliud est, quòd ab onere implendi quis releuetur l. iure ciuili. ff. de condi. & demon. l. j. §. item si qua. ff. quando dies leg. ce. l. quæ sub conditione. ff. de cõdi. insti. in prin. ¶ Vt ergo tollatur hoc fundamentum, vlterius considerandum est, & dico quod dupliciter argumentum solui potest. Primo, negando assumptum, quia nõ videtur absolute verum quod confessio & iuramentum releuatio sit ab onere probandi. nec tex. in d. l. eum qui, licet ita allegetur, hoc probat. dicit enim quod per iuramentum quis necessitate probandi exoneratur no. verbum, exoneratur, id est alleuiatur. & onus proban. minuitur. vnde nõ sequitur, onus proban. minuitur. ergo nõ est probatio. Erit enim probatio, sed non difficilis, sicut illa, quæ fit testibus, & sic confessio erit probatio facilis, vt j. dicam. Secundo etiam si concedatur quod per confessionem actor ab onere probandi releuetur, pôt responderi quod non valet cõsequentia. hoc releuat ab onere probandi. ergo non est probatio, non ratione supradicta, sed alia. Est. n. cõsiderandum illud, per quod probatio releuari dicitur, an probatio sit, vel in se probationem habeat, & tunc nõ valet consequentia, quia intelligitur hoc releuat ab onere probandi. s. de nouo, cum iam probatio facta sit. sicut si dicatur. Productio instrumenti ab onere probandi releuat, & tamen clarum est quod in instrumento probatio cõsistit. Et ita in confessione, quæ est species probationis vt j. dicam. 38 ¶ † Hoc etiam probatur. nam actor, qui habet præsumptionem pro se, ab onere probandi releuatur, quia onus probandi in aduersarium transfertur l. generaliter. §. si petitum. ff. de fideicom. li. præsumptio. ergo releuat ab onere probandi, & tamen presumptio probatio est l. licet imperator. ff. de leg. j. secundum quod j. declarabitur. ¶ Secundo pro cõi opi. adducitur tex. in d. c. j. de confess. in vj. vt per Abb. post alios hic. sed secundum Saly. in rub. C. eo. col. fi. ver. nec obstat ar. de d. c. j. nam retorquetur, quia si negatiua non potest probari nisi per confessionem, d. c. j. 39 ergo videtur quòd confessio probatio sit, † cum exceptio debeat esse de regula, vt per glo. & Dyn. j. in rub. de reg. iu. 40 in vj. Bart. in l. j. ff. de regu. iur. cum similibus. ¶ † Tertio mouetur Bald. in rub. C. eo. colum. iij. ibi, ego aliter probo, quia licet contra præsumptionem iuris, & de iure probatio non admittatur. c. is, qui fidem. j. de spo. no. per glo. fina. in l. si duo. ff. de acqui. hære. 41 confessio † tamen recipitur. glo. no. in §. illud. in auc. de æqua. dotis. & alia est in l. in contractibus. §. illo. in versicu. nullo modo. C. de non nume. pec. ergo videtur quòd confessio non sit probatio. 42 † Ad hoc etiã bene facit, quia probatio de credulitate nõ admittitur. gl. & Doc. in l. testium. C. de testi. & tamen confessio de credulitate recipitur, & ita præiudicat sicut de veritate. gl. no. in cap. ex literis de iureiur. in gl. in ver. veritate. ¶ Are. hic respõdet quod cõfessio maiorem dicitur habere certitudinem, quàm simplex probatio, & hac ratione sub prohibitione probationis non continetur, sicut etiam probatio, [b] † quæ oculata fide ex aspectu rei colligitur, pro- 43 hibita probatione non excluditur, vt per Azo. in sum. C. ad leg. Aquil. sequitur Bal. in l. contra negantem. in fi. C. ad l. Aquil. & in rub. C. eo. tit. col. iij. Confessio ergo sub generali prohibitione nõ comprehenditur, non ex eo quod non sit probatio, sed quia propter eius euidentiam non videtur eadem ratio prohibendi confessio- 44 nem, † quæ est in alijs, probationibus simplicibus. Est enim confessio, probatio qualificata, & secundum quid. verba vero prohibitionis intelliguntur simpliciter. l. hoc legatum. vbi Bar. ff. de lib. 45 iij. c. statutum. iuncto c. licet canon. de elec. in vj. † Et hac ratione in pluribus casibus conceditur in confessione illud, quod in alijs probationibus denegatur, d. c. j. de confess. in vj. & in c. cum Io. de fide instru. & quod no. Inn. in c. quia plerique. de immu. eccle. Et quod tradit Inno. in c. qualiter, & quãdo, el. ij. j. de accu. Bar. in l. si confe- 46 ssus. ff. de custo. reo. cum similibus. ¶ † Quarto etiam pro ista parte arguit Bal. in d. rub. quia postquam est conclusum in causa, nõ possunt probationes fieri, in c. cum dilectus. j. de fide instru. in c. auditis. s. de resti. in integ. & tamen confessio admittitur in c. cum Io. de fide instr. ergo confessio nõ videtur probatio. Aret. respõdet dupliciter, & bene Primo, quod speciale sit in confessione, ratione. s. allegata, declarando latius vt, s. proxime dixi. ¶ Secũdo, quod illa cõfessio fit ex offi. iud. qui. vbicũque subest equitas interrogare po- 47 test. l. vbicunque. ff. de interro. ac. & xxx. q. v. c. iudicantem † Nam multa ad instantiam partis prohibentur, quæ ex offic. [c] iudi. fieri possunt. Ad hoc facit quod no. Bal. in ampliore. C. de excep. in prin. in ij. col. vers. ex prædictis. Cuius dictum pro mirabili refert Ludo. Roma. in consi. ccccl xxix. incip. in eo, quod quæritur, ad fin. & quod voluit no. Spec. in tit. de instru. edi. §. fina. versi. quid si debitor. sequitur Imol. in cap. ij. j. eo. & Alexan. retulit pro singulari in aucten. iubemus. colum. iij. C. de iudi. facit tex. in l. plane. & quod 48 ibi Angel. ff. de peti. hæredi. cum similib. † Quæ intantum procedunt, quòd licet statuto prohibeatur, vt nihil opponi possit, vel fieri per modum actionis, vel officij iudicis, intelligitur statutũ de officio implorato à parte, non autem de officio iudicis à seipso supplentis. Sic voluit eleganter Lud. Roma. in cõsi. lij. incip. visis quæ egregie. in colum. ij. in versi. nec obst. Quod dictum accurate not. est, quia sæpe occurrit. ¶ Quinto pro ista parte videtur tex. quem Moder. hic adducunt in c. cum causa. de rapto. vbi confessio, & probatio ponuntur vt diuersa, ibi, vel probationibus viri, vel ex mulieris confessione. ergo datur intelligi quod confessio nõ sit probatio. Sed dic quòd tex. ibi non ponit vt diuersa simpliciter probationem & confessionem, sed dicit, vel probationibus viri, vel mulieris confessione. Vnde fateor, quòd confessio mulieris, non est probatio viri, non tamen sequitur quod non sit probatio absolute. Vel secundo dici potest quòd ponatur diuersitas inter genus & speciem, vt in simili habetur in rub. C. de serui. & aqua. Et in Euangelio legitur, discipulis, & Petro. & ita non infertur quòd confessio non sit probatio. ad hoc bonus tex. in l. quæ- 49 situm. §. pen. ff. de fun. instru. & instru. lega. ¶ † Sexto arguitur, conuincere, & confiteri, diuersa sunt. vt colligitur in cap. at si clerici. in princ. s. de iudi. ibi, conuicti, vel confessi fuerint cap. nos in 50 quenquã. ij. q. j. cap. de hoc. j. de simo. cum similibus. † Conuincere vero, probare est l. ij. C. quo. appel. vnde si conuincere, & confiteri diuersa sunt. ergo confessio non est probatio. Et ita Moder- 51 ni quidam argumentantur hic. ¶ † Sed duobus modis formaliter responderi potest. Primo, quòd diuersitas est in specie, in genere tamen conueniunt. nam confessio probatio est, quæ fit sponte a volente. conuincere vero etiam probare est, & 52 probatio est, quæ in inuitum deducitur. † vt probatur in dicto cap. nos in quemquam, ibi, conuictum, vel sponte confessum. Conueniunt ergo in genere, sed diuersitas est in specie, & arg. respectu speciei procedit, sicut si dicatur, conuictus testibus, vel instrumentis, tamen vtroque casu probatio est. Ad hoc tex. in dicta l. fina. C. quo. ap. ibi, argumentis conuictus, vel testibus superatus. hæc enim vt diuersa ponuntur, & sunt respectu speciei, in genere tamen conueniunt. Et ista est clara responsio ad argumenta. Secũdo dici potest quod diuersitas sit tanquam inter genus & speciem, vt s. dixi. Et quis proprie dicatur cõuictus, & de materia

ADDITIONES.

a H.Gig. Agitur. Quod argum. à simili corruat data dissimilitudine in eo de quo agitur, not. etiam post Abb. idem Deci. in c. translata. de consti. in j. lec. col. iij. in prin. & ibidem Fely. in v. col. in prin. in ver. nec sufficit.

b H.Gig. Probatio. Adde quod ratio istius dicti est, quia probationes possunt esse falsæ, & hic est quod ex probatione testium necessario peccatum non infertur, vt voluit Abb. quem refert Deci. ibidem in vlt. col. in ver. tertio. Abb. in c. nouit. s. de iud.

c ¶ Officio. Adde Ant. Corset. in sing. in ver. testis. Deci. j. eo. c. ti.

teria notat Fulg.consi.cxxiiij.in ij.dub.¶Septimo videt tex.cap. forus.§.causa.j.de ver.sig. quem ibi ad hoc ponderauit do. Abb. dum dicitur, probatio autem testibus, & fide tabularum cōstat nihil ibi de cōfessione dicitur. ergo videtur quòd nō sit probatio 53 †Sed dicatis ꝙ tex. loquit grā exēpli & exēpla rīam non restringunt.c.j.j.ne cle.vel mona.§.hactenus.insti.de gradi. Et hoc patet quia alijs modis probatione fiūt.nec.n.tex.in d.§. causa. intendit ponere diffinitionem probationis, sed differentiam constituere inter arg.& probationem.Quòd patet,dum primo dicit ꝙ argu. nunquam fit testibus,nec instrumentis. probatio autem testibus & fide tabularum constat.Satis est ergo colligere differētiam, ꝙ tex.ibi facit.& illatio quam d.Abb.facit, excedit mentem literę, 54 quę limimitate loquitur,†ideo nec debet extēdi,q̃a limitata causa,limitatum producit effectum.l.in agris.ff.de acqui.re.do.l. cancellauerat.ff.de his.quæ in testa.delen.¶Octauo nouissimi scribē 55 tes hic,rationem pro communi opi.adducunt.†nam cōfessio notorium facit.cap.fi.de cohabi. cler.& mul.sed vbi notoriū est, ꝓ- 56 batio non requiritur.†sola.n.allegatio sufficit,vt per glo. in clem. appellanti.de ap.no.in c.euidētia.de acc.& in c.porro.j.de diuor. ergo videtur ꝙ cōfessio non sit probatio,q̃a ex confessione fit notorium,& notorium probationem excludit.vt dictum est.Ista ra- 57 tio de facili tollitur,†q̃a sicut confessio facta in iudicio notorium facit,ita omnes aliæ probationes.c.cum ol.m.vbi tex.j.de ver.sig. not.in c.significauerunt.de testi. & tali casu notorium est species probationis.Idem dicam esse in cōfessione, & probatur ista ęquiparatio in c.cum olim.Et ad arg. dum dicitur notorium non debet probari, dico ꝙ verum est de nouo, & sic nouam probationē excludit.habet tamen in se probationem,per ea,quæ.s.dixi,aliàs haberemus dicere ꝙ examinatis testibus,& productis instr̄is, ex quibus notorium inducitur,d.c. cum olim.iste tamen non essent 58 probationes, q̃d absurdum est.¶†Nono prædicti nouissimi arguunt ex eo,ꝙ in simili habetur de iuramento.nam proprie iuramentum non est probatio,licet habeat vim probationis.l. sed & 59 si possessori.§.j.ff.de iureiur.ibi,perinde ac si probasset. †verbum enī perinde,denotat impropnetatē,vt probatur in l.j.ff. de recepta.& tamē iuramentum releuat ab onere probandi, sicut con- 60 fessio.ergo videtur ꝙ confessio proprie nō sit probatio. †Ad hoc respondetur dupliciter.Primò dico,ꝙ etiam iuramētum dici potest proprie species probationis,per ea,quæ.j. dicam.¶Ad text. in d.§.j.dum dicit,perinde,responderi potest. Primo ꝙ ibi cōparatio fit de iuramento ad aliàs species probationis hoc modo perinde ac si probasset,scilicet testibus,instr̄is,vel confessione, sicut alibi dicitur,ꝙ tantum valent testes,sicut instrumenta, l.in exercendis.C.de fide instr.sic.ergo ibi comparatio respectu specierū, quæ differunt inter se, in genere tamen conueniunt vt s. dixi in 61 vj.arg.†Secundo potest dici,ꝙ verbum,perinde,[a] exprimat verita a tem, quia hoc pendet à iure ꝙ instrumētum sit species probationis,& in his,quæ sunt iuris verbum,perinde videtur,& similia veritatem exprimūt,vt no.Bar.tradit i l.is qui pro empto. col.xxiiij. 62 ff.de vsucap.¶†Secundo ad arg. respondetur, ꝙ non est bonum simile de iuramento ad confessionem,q̃a pluribus medijs.j.probabitur ꝙ proprie confessio probatio sit.& ista diuersitas colligitur subtiliter in d.l.sed & si possessori.§.j.dum ibi dicitur, perinde haberi,ac si probatū esset.nam nullus negabit, quin sub illo verbo,probatum esset etiam cōfessio includatur,& ita ibi probatur, ꝙ iuramentum equiparatur probationibus, & sic etiam cōfessioni.Vnde si confessio erit probatio,iuramentum habebit vim confessionis, vel alterius probationis, & hoc inferius dicam de iuramento.¶Decimo pro ista cōi opi.vr̄ tex.in l.ij.ff.de interro.ac.vbi dr̄, ꝙ edictū de interrogatorijs actionibus, ideo prætor introduxit, q̃a difficile erat,ei qui hæredem bonorū,vel possessorū con- 63 uenit,probare illū hr̄dē esse, †& sic per īterrogationē secuta cōfessione probandi onus euitatur.Ergo vr̄ ꝙ cōfessio nō sit probatio,sed per eam onus probandi releuatur. Ad idem facit text. in l.inde Neratius,ad finem.ff.ad l.Aquil.vbi confessio,actori remittit,ne habeat necesse probare. Sed dic ꝙ verbum difficile positū in d.l.ij.tollit arg.Nam verum est ꝙ secuta cōfessione non erit difficile probare.& ita edictum prætoris tollit difficultatem probationis.Erit ergo probatio facilis ista,in qua actor non fatigatur.Si 64 facilis probatio.ergo probatio,& sic arg.retorquetur.†Sic etiam respondetur ad d.l.inde Neratius, quia mediante cōfessione tollitur necessitas,& difficultas probandi,quæ actori incumbit.non tamē per hoc absolute infertur ꝙ non sit probatio, ad hoc faciūt q̃ dixi.s.circa primum ar.¶Vltimo facit tex.i l.generaliter.C. de non nume.pec.dum inquit, non ei licentia sit causam probationis à stipulatore exigere, cum suis dictis acquiescere debeat. Si ergo actor acquiescit dictis rei.& nititur ex eius confessione, ipse nō probat. ergo videtur ꝙ confessio non sit probatio.Solutio Nō est ꝓbatio actoris,h̄ bn̄ ibi infertur. nō aūt absolute infert ꝙ non sit ꝓbatio,quātum ad fidem,q̃ fit iudici.& ita arg.tollit.Et ex omnibus s.dictis patet ꝙ nō stringunt hæc,q̃ ꝓ cōi opi.adducuntur. ¶Cōtraria opi. ꝙ imo ꝯfessio sit species ꝓbationis, reperit, quā præcipue firmauit,Saly.in rub.C.eo.col.fi.in ver.tu. dic. & idem manifeste sentit Bar.in l.si duo patroni.§.idē Iulianus. el.ij.ff. de iureiur.in ij.not.& in l.j.in vl.q.ff.de offi.cōsul.& in l.triticum. circa.fi.j.col.ff.de ver.obl.& hoc etiā vr̄ tenere gl.in l.j.C. de edend. in verbo,quemadmodum.& Alex.hic,vt.j.dicam. Et primo fundatur ista.opi.à simili de iuramento, quod releuat ab onere probandi, d.l.eū,qui .in prin. & tamen iuramentū probatio,est l.sed & si possessori.§.pe.ff.de iureiur. ergo ita dd̄m est de confessione ꝙ probatio sit.¶Areti. respondet negando ꝙ iuramentum proprie probatio sit.& in d.l.quam alle.Saly.est verbum,perinde,q̃d denotat improprietatem,vt not.in l.j.ff.de excep.& Ang.in l.sed si lege.§.proinde.ff.de peti.hære. Et sic improprie iuramentum, erit probatio.& sic de ꝯfessione dd̄m est.¶Cōfirmarur ista respōsio,quia in d.§.pe.iuramentum equiparatur probationi, ibi perinde ac si probatum sit. Ergo videtur ꝙ iuramētum nullo modo 65 probatio sit,†quia nullum simile est idem.l.q̃d Nerua.ff. deposi. ita de isto verbo,perinde arguit Bar.in l.quia à patre.ff.de confirma.tu.in j.not.¶†Secundo probatur. nam confessus conuictus 66 dicitur l.qui sententiam.C.de pœnis.Conuincere vero, probare est l.ij.C.quo ap.ergo confessio probatio est.Ita elicitur ex verbis 67 Saly.in d.rub.¶Areti.respondet†ꝙ plus est confessus, quam cōuictus,& ideo si plus est,vtique tanti est l.cum furti.ff.de in lit. iu. Quilibet ergo confessus est conuictus,non econtra. & ita tollit. ar.negando ꝙ idem sit. ¶Secundo responderi potest ꝙ etiā dato ꝙ pro eodem ponantur confessus,& conuictus,vel ꝙ idē sint. b verum est quo ad effectum probationis. [b] sed tamen inter se dif- 68 ferunt.quia cōfessio est probatio,quæ fit à volunte,†conuincere vero quis dicitur,quando probationem contra inuitum facit, in c.nos in quenquam.ij.q.j.ibi conuictum aut sponte confessus. & s.fuit declaratum in vj.ar.s.facto pro communi opi.vbi vidēdum est.¶Tertio considera quod tex.in d.l.qui sententiam, non dicit idem ad q̃d per Sal.all.deberet.n.coniungi verbum, conuictus, q̃d circa fi.l.ponitur,cum verbo confessione sua, & sic diceret cōfessione sua conuictus,vt intentio Sal.probetur. Sed h̄ nō potest fieri salua rōne recti sermonis,ꝑp dictionē,aut,q̃ his ponitur ibi, dū inquit ꝙ ꝯstare debet de crimine,aūt cōfessione sua,aut, &c. deinde sequit,ꝯuictus,q̃d verbum refert ad sc̄d̄m verbū, aut nō ad primum,in quo primo de cōfessione loquit,& hoc patet inspicienti illum tex.& h̄ mō ibi cōfessus.& cōuictus,ponūtur vt diuersa.¶Tertio ista ꝯclusio ꝯ̄ ꝯmunē opi.vr̄ efficaciter ꝓbari i cap.j. de cōfes.in vj.vbi à regula,q̃ ponit i prin. ꝙ negatiua nō possit ꝓbari,excipitur cōfessio.ergo vr̄ probatio, q̃a exceptio debet esse de regula vt s.dictum fuit,& ita colligit ex verbis Saly.i d.rub. & ista indicio approbat per Areti.hic.¶Sed tamen responderi potest,ꝙ iura,q̃ loquuntur in probatione,in pluribus casibus habēt locum in confessione propter eandem vel maiorem rationem,c. cum ad sedē.in ver.nos prioris.de resti.spol.l. cum te. la.ij. C. de transf.Vnde dum excipitur confessio in d.c.j.habere consideratio 69 æquiparationis solite, quæ non facit quòd idem sint.†Vel secundo dicatis ꝙ licet exceptio sit de regula,non tamen per exceptio- c nem ampliatur regula, [c] ad ea, quæ alias non facta exceptione, non fuissent comprehensa,vt notat Bart.in l.generali.§.vxori.per illum text.ff.de vsufru.lega.Abbas per illum text. in cap. in no- 70 stra.in ij.no.de sepul.†adeo quòd potius inepta exceptio iudicatur,quam quòd regula extendatur,vt in not. q.declarat Paul.de Castr.in l.in his,ff.de legibus.¶Quarto Aret.qui hanc sñiam veram esse attestatur,tex.adducit in l.j.in fi.ff.de interro.act. vbi cōfessiones probationes appellātur.Sed dici potest quòd largo modo,& considerato effectu,confessio probatio sit, vt dicit Pet. de Ancha.in d.cap.j.Et ita vnico verbo absoluunt Moderni hæc omnia,quæ pro ista parte inducuntur.& facit text.cum glosſ. in verbo,probationibus.in l.nō intelligitur.§.tacite.ff.de iure fis.¶Sed vlterius secundo specialiter respondetur,& dico ꝙ text.quē Alex. allegat in d.l.j.non dicit ꝙ confessione sint probationes.Inquit.n. ad ꝓbationes,q̃ litigatoribus incūbunt, sufficiunt ea,quæ ab aduersa parte expressa fuerūt,nō.n.appellat ꝯfessiones,ꝓbationes, sed

ADDITIONES.

a ¶H.Gig. Perinde. De ista dictione.vide ꝑ Bar.in l.q à pr̄e.ff.de.cōfir.tuto.& in l. sacrilegij.§.is autem.ff.ad leg.Iul pecula.vide etiam per eundem Bar. in extrauagan.ad reprimen.in ver.perinde.

b ¶H.Gig. Probationis.Adde ꝙ hinc est ꝙ sicut conuictus de crimine infamante efficitur infamis.ita etiam confessus,vt no.per Doct.in c.at si clerici,vbi per Doct.in j.col.ver.iij.allegat supra de iud.

c ¶Regula.Adde Deci.in l.j.nu.22.ff.de reg.iu.& ad Alex.conf.xxviij.nu.xj.lib.j.

sed vr̃ dicere ꝙ loco probationũ sint, & vr̃ potius ꝓbare ꝙ mediã tibus ꝯfessionibus quis releuet̃ ab onere ꝓbãdi. Et ad hoc illum tex. allegauit Bal. in auc. sed nouo iure. in fi. col. in prin. C. si cer. pe ta. & ita arg. Are. retorquet̃. & facit tex. i l. ij. eo. ti. vt s. dixi. ¶ Quin to vr̃ ꝓbari in l. fi. §. licẽtia. C. de iure delib. quam ẽt Are. inducit, vbi ſm eũ, inter spẽs ꝓbõnum ponit̃ ꝯfessio, q̃ debet ab hr̃de fieri, de rebus hr̃ditarijs. Sed dic ꝙ ibi nõ dr̃ aliquid de confessione. Inquit enim formaliter tex. q̃bus voluerit legitimis modis approbare. Vñ ista verba intelligo, instrumẽtis, vel testibus, & licet idẽ esset in ꝯfessione, hoc erit ꝑ extẽsionẽ à maioritate rõnis, vt s. dixi. vel de ꝓbõne largo mõ quo ad effectũ ꝓbationis, per s. dicta. ¶ Sexto Aret. alleg. tex. ad literã in cle. ꝯstitutionẽ. ad fi. de elect. 71 ibi ꝓbõnem † tñ factã super his per aduersarij cõfessionẽ. ergo cõfessio probatio est. Dicatis verũ esse largo mõ cõsiderato effectu vt s. dictum est. Vel scd̃o rñ. ꝙ ibi probatio appellat̃ cum illa qualitate, ꝑ ꝯfessionẽ, non ꝙ absolute ꝓbõ sit, sicut hõ mortuus non dr̃ hõ simpl'r, sed hõ mortuus. ad hoc bonus tex. in l. j. §. j. ff. de dona. 72 vbi donatio conditionaliter nõ dr̃ simpliciter donatio. † ibi, nõ ꝓprie donatio appellat̃, sed donatio sub cõditione est. ¶ Contra hãc rationem vr̃ facere tex. in d. cle. cõsti. ad fi. dum dicit, per aduersarij confessionẽ, vel alias legitime. vr̃ ergo cõfessio, ꝓbatio legitima, 73 † cum verbum, aliàs similitudinem importare videat̃, vt no. in c. sedes. de rescri. & ꝑ glo. in c. j. in ver. alios. de præben. in vj. & xxvj. dist. c. deinde. in gl. j. cum si. Sed dic ꝙ istud nõ est semper verum, vt no. in d. c. deinde. in gl. j. cum si. Sed dic ꝙ istud non est semper verũ, vt no. in d. c. deinde. vbi gl. & in l. ij. C. de ser. fug. Vel secundo argm̃ bene proderet in dictione,[a] alius, alia, aliud. secus in aduerbio, alias, prout loquitur d. cle. consti. Nam non videtur similitudinẽ denotare, vt ꝓbat̃ in l. si hominem. in §. datur. ff. depo sit. vbi glo. Immo videt̃ potius importare diuersitatem, quia in proposito exponitur, alias, id est, aliter, vel alio modo l. j. §. itẽ sciẽdum. ff. de aqua plu. arcen. l. non solum. §. Proculus. ff. de iniur. Et de natura huius dictionis no. plene Bar. in l. j. col. v. in ver. quæro quinto. ff. de cõdi. & demon. ¶ Septimo istã partẽ sequit̃ d. Barth. Sozi. in rub. ff. de cõfes. põderãdo tex. in ver. & quia positiones de verb. sig. dum ibi dr̃ ꝙ vsus positiones induxit ad faciliorẽ ꝓbatio nẽ ꝑ ꝑ cõfessionem partium. Si ergo mediatẽ ꝯfessione probatio facilior redditur. ergo cõfessio probatio est. ¶ Rñderi primo põt ꝙ hoc verum sit largo modo vt s. sæpius dixi. ¶ Secundo vlterius considerandũ est ꝙ in d. cle. sæpe. ver. & q̃a ponunt̃ duę clausulę. 74 † Primo enim dicit ꝙ ad faciliorem expeditionẽ positiones inuẽ 75 te sunt ꝑ ꝑ partium confessiones. † Postea dicit ꝙ vsus inuenit articulos ꝑ ꝑ clariorẽ probationẽ, vnde illud qđ ponderat̃ de faciliori probatione, vel clariori, nõ respicit confessionem, de qua in alia superiori clausula dr̃. Immo potius ibi contrarium vr̃ probari dum dr̃, ꝙ cõfessio respicit faciliorem expeditionem causæ, nõ ergo respicit probationẽ, de qua in clausula sequẽti habet̃. ergo vr̃ ꝙ confessio non sit probatio. ¶ Octauo induci põt tex. in l. Publia, in fi. ff. deposi. vbi cõfessio ꝓbatio appellat̃, ibi, sed probationẽ depositarũ rerũ impleri posse. Sed rñdetur ꝙ ille text. potius vr̃ probare ꝯrium, dum inquit, per cõfessionem impleri probationem posse. Quasi text. dicat ꝙ loco probationis sit. Non ergo est ꝓbatio absolute, sed ꝑ eũ ꝓbõ supplet̃. Põt ẽt rñderi alio modo vt statim j. dicam. ¶ Nono pro eadẽ opi. facit tex. in l. fi. de proba. in prin. vbi ꝯfessio, q̃ ex epistola trãsmissa colligit̃, ꝓbõ appellat̃. Cõfirmat̃ hoc, q̃a ibi sub eadẽ determinatione depositiones testiũ, & ꝯfessiones epistole tex. probationes appellauit. ergo proprie sicut illa, q̃ fit testibus, vt æqualis sequat̃ determinatio. arg. l. iã hoc iure. §. fi. ff. de vul. l. quis. C. de impu. cũ vulg. Sed, vt s. sępius dictũ est, ꝓcedit lex p̃dicta q̃tum ad effectũ ꝓbõnis, in quo confessio ẽt excedit ꝓbõnem simplicẽ. Et ista rñsio tollit oĩa, quę adduci pñt, q̃a vñr loqui semper respectu effectus. Instari tñ põt ꝯ 76 istã solutionẽ, † q̃a iura semper vñr cõsiderare effectũ, arg. l. ij. C. cõia de leg. Vnde si depositiones testiũ, vel instrorũ ꝓductiones, probationes dicantur, ẽt quo ad effectũ hoc intelligit̃. ¶ Vnde secundo dicatis ꝙ d. l. fi. nõ loquit̃ in ꝯfessione simplici, sed in epistola, q̃ vim obtinet instrumenti, vt expresse ibi dr̃. ¶ Et sic ẽt põt respondei ad l. publ. s. alleg. facit tex. i l. j. ff. de fid. instr. ¶ Postremo ꝑ ista ꝑte nouissime allego tex. q̃ ad literã hoc dicit, s. ꝯfessionem esse spẽm ꝓbõnis, in c. in nr̃a. s. de renũ. ibi, nõ ad vnã ꝓbõnis speciẽ applicet mẽtẽ, sed ex ꝯfessionibus, depositionibus, &c. ergo vr̃ in illa aduersatiua, sed ex cõfessionib', ꝙ cõfessio sit spẽs ꝓbationis. Dicatis vt s. ꝙ largo mõ de ꝓbõne loq̃, q̃tũ ad effectũ, de quo ibi, vt animus iudicis inducat̃. Probat̃ hoc, q̃a dicit tex. confessionibus, depositionibus, allegationib', & alijs, q̃ in eius pñtia 77 proponunt̃, † & tñ allegationes nõ sunt ꝓbões, nec alia plura, q̃ fiunt in p̃sentia iudicis. Patet ergo ꝙ de ꝓbõne largo mõ, & improprie loquit̃. ¶ Et sic ex p̃dictis oĩbus habetis discussum articulum plenius vltra oẽs, qui hactenus scripserunt, ex quibus dictis vtraque pars in disputationis congressu sustentabilis redditur. ¶ Prima tñ opi. cõis est, licet secunda verior de iure videat̃, ꝑ supradicta. Et q̃a diffinitio ꝓbõnis, qualiscunq; sit, cõfessioni videt̃ 78 cõpetere. ergo cõfessio, per s. dicta, ꝓbatio est. ¶ † Retenta tñ cõi opi. ꝙ ꝓprie cõfessio nõ sit probatio, Abb. hic infert ad statutum, quod in materia odiosa de probatione loquit̃, vt nõ habeat locũ 79 in cõfessione. & ita ẽt dicit Imo. hic, & Mod. sequunt̃, † q̃a in statu tis verba ꝓprie intelligantur.[b] l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. gest. l. j. §. hoc interdictũ. & qđ ibi Bar. ff. de fonte. & Bar. in terminis hoc 80 tradit in auct. † sed nouo iure. col. pe. C. si cer. pet. dicẽs ꝙ licet aliquid probari nõ possit, nisi ꝑ scripturã, si tñ quis cõfiteat̃, sibi p̃iudicat, q̃a cõfessio nõ est ꝓbatio, sed releuatio ab onere ꝓbandi l. j. in fi. ff. de interro. actio. & idẽ voluit Rom. ꝯ Ang. in l. admonẽdi. in char. antep. i ver. quo ad ſm. ff. de iureiu. quẽ Mod. hic referũt. Et istã opin. verissimã esse nouissime attestat̃ cõis præceptor do. Barth. Sozi. in ꝓcedenti rub. ff. de cõfes. vbi ipse cõsiderat duos casus, videlicet ꝙ aut statutũ admittit ꝓbõnem, & ex maioritate rationis habebit locũ in ꝯfessione. Aut statutũ ꝓhibet, & excludit ꝓbõnẽ, & nõ habebit locũ in cõfessione, vt ꝑ Abb. s. Et ꝓbat̃ vlterius, ſm eũ alia rõne. Nã ẽt si confessio vere esset ꝓbõ, haber tñ in se aliã qualitatẽ vltra ꝓbõnẽ simplicẽ rõne maioris certitudi 81 nis. iõ sub simplici ꝓhibitione ꝓbõnis nõ includit̃ cõfessio. † sicut sub noĩe simplici dignitatis nõ cõtinet̃ ep̃atus. c. inquisitiones, de 82 hære. in vj. & in c. q̃a periculosum. de sen. excõ. in vj. † Et tñ ep̃atus est dignitas ꝓprie, & quidẽ culmẽ dignitatis, in c. venerabilis. de 83 ꝓbẽ. no gl. in c. ij. in gl. ij. eo. tit. de p̃rẽb. in vj. † Sed iõ illud cõtingit, q̃a alia rõ haberi debet de tali excelsa dignitate q̃ de alia dignitate simplici, d. c. q̃ periculosum. & tex. no. i c. dilectus. j. de cõcess. 84 ꝓbẽ. † Sicut ẽt dicit ipse, parricidiũ est homicidiũ qualificatũ. ideo 85 nõ cõprehendit̃ appellatione homicidij. † Sic ergo in ꝓposito, si tollit̃ facultas ꝓbandi simpl'r, nõ vr̃ remota ꝓbõ certissima, quæ ꝑ cõfessionẽ habet̃. ¶ Confirmat̃ ista cõclusio proximioribus similibus in c. j. de cõfes. in vj. in c. cũ Ioãnes. j. de fid. instr. & qđ not. Inn. in c. q̃a pleriq;. de immu. eccl. & qđ s. dixi de p̃sũp. iuris, & 86 de iure. † Facit regula cõis, ꝙ verba accipiunt̃ in dubio simpl'r, & nõ ſm quid c. statutũ. iuncto c. licet canon. de ele in vj. l. hoc legatũ. de leg. iij. vbi Bar. & ad illud, qđ s. est dictũ de homicidio, est de cisio Ioan. de Ana. in cõsi. lxiij. incip. præsupposita comuni opin. 87 † vbi cõsuluit statutum pœnam imponens pecuniariã pro homicidio nõ habere locũ in parricidio.[c] Et merito Bal. reprehenditur qui voluit ꝯrũ in l. data. ad fi. ibi, & est argumentũ. C. de dona. Et ista cõclusio prædicta videtur bene ꝓcedere, ꝙ statutũ exclusiuũ probationis non habeat locũ in confessione. Et in effectu ista dicta non discrepant ab eo, qđ dñs Abb. hic dicit, dũ distinguit in 88 materia odiosa, vel fauorabili. † Nã statutum, quod excludit probationem, vr̃ odiosum. ideo nõ habet locũ in cõfessione. Facit ad prædicta quod no. voluit Do. ꝯ dños de Rota, quos refert in c. p̃sentium. §. testes. col. j. ver. q̃d si papa cõmittit. de testi. in vj. dicens 89 † ꝙ si committatur alicui vt testes, & instrumenta in aliqua causa 90 recipiat, nõ poterit confessiones partium recipere. ¶ † Et retenta prædicta conclusione, ꝙ licet probatio ꝓhibita sit, cõfessio tñ admittatur, pluribus modis vltra Doct. hic limitat̃. Primo vt procedat qñ quis sponte, & propria voluntate confitetur, inuitus verò nõ põt interrogari, vt rñdere cogatur, ita no. voluit Spec. in tit. de 91 dila. §. fin. in iiij. col. ver. item quid si est datus terminus. † vbi concludit ꝙ si elapsus sit terminus datus ad probãdũ, sicut termino elapso excludit̃ à facultate ꝓbandi, ita ẽt excludit̃ vt partẽ interrogare nõ possit, & sic ẽt ꝯfessio remouet̃.[d] & Bal. ibi in addi. hoc sequitur,

ADDITIONES.

a H. Gig. Dictio alius. De natura istius dictionis, vide late per Felyn. multas quotas adducentem. in d. c. sedes, col. vlt. ver. dictio alius supra de rescri.

b ¶ H. Gig. Intelligantur. Adde ꝙ hoc in tantũ est verũ, ꝙ siue statutũ sit odiosum, siue fauorabile, à proprietate verborum non receditur, vt per eundem Deci. in consi. xiij. in iiij. col. in prin. in ver. confirmatur hoc.

c ¶ H. Gig. Parricidio. Quod parricidium sit maius delictum, q̃ homicidium. adde eundem Dec. in consi. lxv. in j. col. & ꝙ statutũ loquens de homicidio, non comprehendat parricidiũ not. ẽt. Dec. in c. quę in ecclesiarum, in v. not. circa fin. s. de consti. vbi Doctores volũt, ꝙ stãte statuto ꝙ bannitus impune occidi possit, non tamen filius occidere poterit patrẽ bannitũ. & vide ẽt ibidẽ per Fely. in iij. col. in ver. secundus casus est. & vide And. Barb. iu d. l. data. in fin. C. de dona. in apostil. ad Bald.

d ¶ Remouetur. Falsum, & econtra l. vbicunque. de interro. actio. & expressius contra tex. c. cum Ioan. ver. cum iudex. de fi. instr. & ita obseruatur, ꝙ vsque ad sentẽtiam interrogari potest. & sentit Fel. hic. & idem Dec. qui postea mutauit opinio. in melius. s. de iudi. c. j. lect. ij. & hoc intellige super factis antiquis iam allegatis, non aut super nouis articulis, quia sicut noua facta non possunt allegari vt post conclusionem in causa. ita nec super nouis peti potest partem interrogari, vt post iuramentum. in d. c. cum Io. tradit Io. imo. insti. for. lib. j. cap. 38.

sequit, qui allegat tex. in l. in ꝯctibus. §. illo. C. de nõ nu. pec. & ita distinguit, & declarat Paul. de Cast. in rub. C. eo. ti. de prob. in fi. Aliter tñ vr̃ loqui idem Pau. in d. §. illo. Sed licet alijs verbis vtat, in effectu tñ in idẽ recidit. & idem tenet Ang. in l. sed & si restitua 92 tur. in §. j. ff. de iudi. ¶ †Secũdo declarat, vt habeat locũ, qñ cõfessio immediate ꝓbat, vt quia de cõfessione i actis ꝯstat. secus si cõ 93 fessio allegeť, quæ testibus debeat probari, †q.a talis ꝯfessio non admittitur, ad quã mediãte probatione peruenitur. vt no. tradit Pet. de Anch. in consi. xxxvj. incip. in q. prædicta arguit. circa fi. facit quod no. Bal. per illum tex. in l. j. C. in qui. cau. ser. pro pręc. lib. 94 acci. ¶ †Tertio limitari probabiliter põt, qñ statutũ tollit probationẽ in derogationẽ iuris cõis. secus vr̃ si loquat statutum in terminis iuris cõis, vt quia dicat ꝙ negatiua probari nõ possit, vel ꝙ probatio non admittatur contra præsumptionẽ iuris, & de iure, 95 †nam tali casu ẽt cõfessio[a] excludi vr̃, ex quo aliàs statutum nihil operareť. Et sic debet statutũ interpretari, ne superfluũ reddatur vt no Bar. in l. iiij. §. prætor ait. col. iij. versi. quæro quid si statuto. ff. de dam. infe. & idem Bar. in l. ij. in versi. quid si statuto. ff. de vsuc. Abb. in c. pastorali. in princi. j. de appel. cum cõcor. ¶ Nec dicatur ꝙ statutũ semper operať, quia nouũ adijcit vinculum[b] iuxta not. per Bart. in l. j. in princi. ad fi. ff. ad l. Fal. in l. iij. §. si rem. ff. de leg. iij. Abb. in c. cãm, quæ. de resc. & in rub. j. de reg. ad fi. cum si. quia respondetur vt per Mathæsi. in no. lxxx. inci. quod Bar. & Aret. not. 96 declarant in consi. ij. incip. in q. col. pe. ¶ †Quod tñ dixi de statuto verũ intelligit, nisi quis graue præiudiciũ pateret, quia potius tolerat ꝙ statutũ nihil opereť, q̃ ꝙ indebite damnũ patiatur l. fi. §. i 97 computatione. C. de iure delib. vbi gl. Bar. & late Mod. ¶ †Quarto nõ videť dicta cõclusio procedere, si statutũ probationẽ excludens, vtatur verbis pręgnãtibus, vt quia dicat ꝙ probatio nulla, qualiscunq; sit, admittat, nam etiam cõfessio excludi vr̃, per ea q. infra dicã. vbi qualiter hoc verũ sit, & quõ procedat, declarabit. 98 ¶ †Vltimo. s. dicta cõclusio declarať, vt habeat locũ qñ statutum ꝓbõnem reijcit simpliciter. secus si vlterius procedat inducendo præscriptionẽ, vt quia dicat post certũ tempus probari nõ possit, nec de debito vel delicto cognosci, q.a tali casu cõfessio ẽt excluditur, adeo ꝙ si post tale tẽpus quis cõfiteť debitũ, vel delictũ, ex tali cõfessione minime poterit cõdemnari, obstãte præscriptione statuti. ita no. voluit Bal. in l. genero. ff. de his, qui not. infa. in qui 99 busdam lecturis, †quia paria[c] sunt, pœnã soluisse, & satisfactum esse de crimine, vel præscriptũ esse cognitioni criminis l. sed & si vnius. §. prætor ait. ver. si ante. in fi. ff. de iniur. ¶ Est verũ ꝙ istud dictum Bal. reprehẽditur per Rom. in l. j. §. occisorum. ff. ad Sill. ex eo quod singulariter Bal. tradit in l. properandũ. in prin. ad fi. C. de iudi. dicens ꝙ licet perẽpta sit instãtia pręfixa à statuto, reus tñ ex eius cõfessione poterit cõdemnari, quia cõfessio notoriũ facit 100 c. Romana. §. finaũt. de appel. in vj. †Et in notorio ordo iuris non requiriť. alleg. Inn. in c. inquisitionem. de elec. & istam opi. sequiť Ang. are. in trac. male. in verbo inchoata. col. vij. in versi. vnum tñ 101 dicit. †Pro quo facit quod elegãter Bal. inquit in l. criminis. circa fi. in ver. sed pone ꝙ statutũ. C. qui accu. ꝙ ille, qui confitetur delictũ, nõ põt talem cõfessionẽ obijcere exceptiones declinatorias, etiã reseruatas à statuto. Sed tñ verior vr̃, & magis placet opin. Bal. in d. l. genero. quã approbat Aret. in c. cum P. in vj. col. in ver. & vide quod ponit do. ineus. j. de accu. quia licet per confessionẽ cõstet de crimine cõmisso, punitio eius tamẽ elisa est præscriptione tẽporis. l. j. §. accusationẽ. ff. ad Turp. & qđ ibi Bar. inducit etiã qđ no. Bar. ĩ l. Titia. col. ij. ff. de accus. ¶ Ad allegata. s. in ꝯriũ egregie rñdetur ꝙ Bal. in d. l. properandũ. in prin. loquitur in casu valde diuerso. s. quãdo instãtia perempta est, quo casu non perimiť tñ ius agendi, vel accusandi. Et ideo stãte crimine punibili reus ex confessione potest puniri, & sic omnia alleg. s. procedũt. secus 102 qñ cognitio criminis tollitur per præscriptionem, †quia extinctũ vr̃ delictũ, cũ à pari ꝓcedant præscriptum, & satisfactum esse d. l. sed & si vnius. §. si ante. s. alle. Ad idem tex. vbi Bar. ĩ l. si pupillus. in fi. ff. de admi. tut. & no. Bal. in l. tam mandatori. col. iiij. C. de nõ nume. pec. & sufficit, ꝙ ista similitudo ꝓcedat quo ad effectũ de quo agiť, licet aliqua differẽtia possit cõsiderari, vt no. declarat d. Abb. in c. trãslato. s. de cõsti. in c. queãdmodũ. s. de iureiur. Et prædictam opin. Bal. ẽt approbat d. Maria. Soz. in c. de his. col. xj. cap. qualiter, & quãdo. in xj. ar. qõ. lxvj. de accu. vbi attestať se ita cõsuluisse. Et hoc etiam videť expresse sentire do. Car. in cle. j. in x. q. de consan. & affi. Et cum alias casus Senis occurrisset vidi originaliter consilium do. Maria. & vltra omnia prædicta reperi decisionẽ Bal. qui in terminis formaliter sic concludit in c. fi. in vj. col. in ver. pone ꝙ maleficiũ. s. de offi. deleg. nã dicit ꝙ accusatio ꝑ ꝑscriptionem statuti abolita est, immo ipsum maleficiũ, vt verbis suis vtar. & ideo cõfessio nihil valet, ex quo ius agẽdi peremptũ est. alle. tex. in l. cõfessionibus. ff. de inter. ac. & ita meo patro. in o & alterius doctoris clarissimi obtẽtum fuit. Senis in cã m igni põ deris. Et prædicta ꝓculdubio ꝓcederẽt, qñ statutũ quod præscriptionẽ inducit, limitate loqueret, cõcedẽdo potestatẽ cognoscẽdi officialibus, vt statutum dicat ꝙ potestas cognoscere possit de delictis cõmissis tẽpore suo, & per annũ prius, de alijs vero criminibus ante annũ perpetratis nõ habeat potestatẽ, tali enim casu, si reus cõfiteať delictũ. de quo põt cognoscere, indubitatũ est ꝙ nõ poterit puniri, q.a ista nõ est exceptio præscriptionis, ꝑut di 103 cta. s. loquũtur. sed est exceptio deficiẽtis iurisdictionis, †q.a rectores terrarũ limitatã habet iurisdictionẽ, quatenus statuta eis tribuunt, vt no. Iac. Bu. in l. assiduis. C. qui pot. Io. and. in tub. de syndi. in addi. ad Spe. & Bal. in auct. cassa. col. j. C. de sa. san. ecc. ita no. declarat Nel. de. s. Gemi. in trac. banni. in ij. parte primi tempo 104 ris in iij. q. †Et prædicta exceptio iurisdictionis deficientis, clarũ est ꝙ non obstante confessione poterit opponi, vt expresse tenet Bald. in d. l. criminis. in fi. C. qui accu. & idem Bald. in l. magisterio. C. de iu. om. iud. Ang. in l. magistratibus. ff. de iur. om. iud. probatur in c. at si clerici. in prin. supra de iud. Et ideo in proposita. q. diligenter consideranda sunt verba statuti. vt discernatur vtrum competat reo exceptio pręscript. vel deficiẽtis iurisdictionis. Hęc tamen dicta longiorem examinationem postularent. Sed quia hĩ principaliter nõ est locus, quãtum ad propositum prædicta suffi 105 ciunt, & ex his absolutus sit articulus de cõfessione. ¶ †Nũc aliud dubiũ se offert, ꝙ à præsenti materia alienum nõ vr̃, s. an iurm ꝓprie probatio[d] sit. & breuiter vt ex. s. dictis colligit, vr̃ dr̃ m ꝙ nõ. Nã per iurm non dicitur q.s probare, sed potius à probõne releuatur, in l. eum, qui. in prin. ff. de iureiur. & probatur in l. sed & si possessori. §. j. ff. de iureiur. ibi, perinde ac si probatum esset. nam verbũ, perinde improprietatem arguit. vt no. in l. j. ff. de recepta. & s. dictũ fuit. ergo vr̃ ꝙ proprie nõ sit probõ. & hoc expresse voluit glo. in c. j. §. si quis. in ver. absoluenda. in tit. si de inuesti. inter dõ. & vas. lis oria. dicẽs ꝙ iuramẽtum est quasi ꝓbatio. Et hoc est communis opin. quam Bald. tenet in rub. C. eo. col. iiij. i prin. in l. actor. col. ij. eo. ti. in prin. & in c. j. §. sacramentum. de consue. recti feu. col. iiij. ibi, in ver. adde ꝙ iurm, & in c. j. §. cõuenticulas. de pace iura. fir. col. ij. ibi, sed ista probatio, & ita concludunt, & residet Mod. hic scriben. Et ista ẽt tradit Alex. in l. licet imperator ff. de lega. j. col. j. Vlterius idem Bald. dicit in c. j. §. vasallus. col. ij. vers. quærit hic Iac. ad fi. si de feu. fue. contro. inter dom. & agna. & in in l. j. col. ix. in xv. oppo. C. de sen. quæ pro eo, qđ interest, profe. & probatur ista concl'o. in l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. ibi, quasi pro 106 batum, & ibi no. Saly. Ro. & Mod. †Pro ista communi opin. facit tex. in l. si ante. C. vñ vi. vbi si accusator vim illatã probare nõ põt. nõ statur iuramento. ergo vr̃ ꝙ iuramẽtũ nõ sit probatio. Ad idẽ in c. j. §. si quis de manso. in fi. ibi, dum inquit, non oportebit eum inuestituram probare, sed iurare. in ti. si de inuesti. fuerit. contro. Ex illa. n. dictione, sed quæ aduersatur elicitur, ꝙ iurare non sit ꝓ 107 bare. Quod ẽt ratione manifesta suadetur, † q.a actore non probante reus absoluiť. c. inter dilectos. in fi. j. de fi. inst. cap. vnico. j. vt 108 eccl. benefi. ergo actore probãte debet reus condemnari, †& tamen non sufficit ꝙ intẽtio actoris ꝑ iuramentũ probetur. c. fi. s. ꝙ met. cã. ergo probatio nõ vr̃. Faciũt iura, q̃ dicũt ꝙ in defectũ probationis ad iuramentũ recurriť. c. fi. j. de iureiur. l. in bonę fidei. C. de reb. cre. ¶ Vltimo accedat tex. i c. forus. §. cã. vbi Abb. j. de ver. si. vbi dicit ꝙ probatio fit testibus, vel instrumẽtis. ergo vr̃ ꝙ iuramentũ non sit ꝓbatio. Et ita his rõnibus cõis opi. comprobatur ¶ In contrarium vero, s. ꝙ immo iurm ꝓbõ sit, est opi. Saly. in ru. C. eo. col. fin. i vers. tu. dic. dum ex hoc arguit ibi ad cõfessionem. & concludit ꝙ iuramẽtum sit species probationis, ꝑ tex. i d. l. sed 109 & si possessori. §. pe. ff. de iur. †Sed ille text. potius ꝯrium probat, dum vtitur dictione perinde, vt. s. dictũ fuit. & illũ tex. pro cõi opi. adducit gl. in d. c. j. §. si quis. in ver. absoluẽdus. ¶ Pro ista opi. Saly. Bart. bell. hic in additionibus suis alleg. tex. in l. fin. §. licentia. cl. ij. C. de iure delib. vbi probari hoc vr̃, dum inquit, ꝑ sacramen 110 tum illius, si alię ꝓbationes deficiũt. †Nã dictio, alię latitudinẽ denotat, vt not. in c. ij. s. de rescrip. in l. ij. C. de seruis fugi. ergo datur intelligi ꝙ iuramentum probatio sit. Addo plura iura, q.bus hoc mõ sit probat, tex. in c. ij. j. eo. ibi, cum alię legitime probõnes deessent no-

ADDITIONES.

a ¶Confessio. Falsum est. Alex. in l. à diuo Pio. §. si pignora. de re iu. Ias. in l. si prius ff. de no. oper. nun. Alex. in consi. xcj. nu. 9. lib. vj.

b ¶Syl. Ald. Vinculum. Vide omnino eundem Deci. in c. ecclesia S. Mariæ. de consti. col. vij. in prin.

c ¶Paria. Adde Fran. Balb. de præscri. in j. par. prin. q. vj.

d ¶Probatio sit. Adde quando probationis appellatione veniat iuramentũ, quæ late scribit d. Io. Bap. de Plotis in l. si quando. nu. 55. ver. not. tertio, & nu. 56. ver. & secundum. & nu. 57. ver. ist; tamẽ. nu. 58. ver. nota illud. & nu. 59. versi. notabis. C. vnde vi.

se noscantur. Et illum text. ibi ponderauit ad hoc Areti. in ij. not. Ad idem tex. in cap. mulieres. ibi, alias probationes non habenti infra de iureiur. & in l. fina. C. de fideicom. ibi, cuius religio approbata est, nullis alijs probationibus requisitis. & in l. si quis iusiurandum. C. de reb. cred. ibi, & cum desperauit aliam probationem, tunc ad religionem conuolare. & in l. tutor. in prin. ff. de iureiu. ibi, alijs probationibus deficientibus iusiurandum. ¶ 111 †Sed ad hoc, & similia iura potest responderi, quòd non semper talia verba similitudinem designant, vt not. in cap. sedes, de rescrip. & probatur in auct. vt defunctorum funera. in prin. coll. v. ibi, milites congregare, & seruos alios, non tñ milites serui sunt. Vbi gl. ibi dicit, & simile allegat, quod in euangelio habetur, Christus, & duo alij latrones. Idem glo. per illum tex. in auct. de defensori. ciuitatum. §. oportet. in ver. alia, facit gl. per illum tex. xxvj. dist. in c. 112 deinde. tex. in l. j. §. debitum. de consti. pec. ¶ †Secũdo respondetur quòd in casibus supradictis iuramentum admittitur in defectum aliarum probationũ, vnde tali casu dictio ista alius, non implicat similitudinem, quia expressa colligitur dissimilitudo, cum tale iuramentum in subsidium admittatur, ad hoc tex. in l. in causę, in princ. ff. de mino. iuncta. l. quod si minor. §. fin. eo. tit. & ita saluatur cõis opi. ab his, quæ in contrarium adducunt. ¶ Prædictã tñ opi. Saly. firmauit gl. per illum text. in c. statutum. §. cum vero. in verbo, proprio iuramento. de rescri. in vj. quæ expresse dicit q iuramentũ est legitima[a] probatio, & Do. ibi sequitur idem glo. dicit in l. in õtibus. §. illo. in ver. offerri. C. de non nu. pecu. & per illum tex. in §. illo. Bal. hoc voluit in auc. sed nouo iure. col. fin. versi. 113 sed nunquid. C. si cer. pet. †dicens q exclusa probatione, ẽt iurm non admittitur. & hoc idem tradit Ang. in l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. & fuit dictum Spec. in tit. de dilat. §. fi. in ver. item quid si datus est terminus. quod allegatũ fuit. s. & declarandum est, vt dixi in art. de confessione in j. limi. & sequitur illud ẽt Paul. de Ca. in l. fi. col. iij. ff. de fer. js. Et q iuramẽtum sit probatio, in not. q. Bal. tradit in l. id, quod pauperibus. col. iiij. in ver. xj. quæro. C. de epis. & cle. ¶ Et concludendo, vera vr, & mihi placet ista conclusio in casibus, in quibus iuramentum pro sufficienti probatione recipitur, vt in d. c. statutum. §. cũ vero. dum inquit fidem iudici faciat 114 saltem per proprium iuramentum. †Nam fidem exponitur, idest probationem. cle. constitutionem. §. insuper. de elec. & in clem. j. de proba in auct. de instr. can. & fide. in prin. ergo iurm est probatio. Idẽ probat in c. pastoralis. de excep. ibi, fidem faciat iuro. in c. nulli. j. de elec. in vj. in c. ex insinuatione. de pcur. in c. si vero. el ij. j. 115 de sen. excom. cum sim. †Secus vbi iurm nõ sufficit, prout est regulariter, quia actor non fundat ex iuramẽto intentionẽ. c. fi. qd met. cã. nã isto casu indubitatum est, q iuramẽtũ nõ sit probatio, nec in tali casu loquuntur Doc. quia sine aliquo dubio hoc pcedit. Sed qñ iuramentũ hr pro sufficienti probatione, tunc Doctores loquuntur, & dicũt q licet iuramentum vim habeat, & effectum probationis, nõ tamẽ proprie probatio sit, vt patet in d. l. eũ qui. in prin. ibi enim statur iuramento. l. non erit. §. dato. ff. de iureiu. & tamẽ Doc. dicunt q tale iuramentũ non est pbõ, sed releuatio ab onere probandi. & in tali casu, & similibus, in quibus iuramentum plenã facit fidem, pbabilis videtur pclo õ communẽ opi. q immo vera probatio sit, fm quod gl. dicit in d. §. cum vero. per illum tex. cum alijs. s. alleg. Et probat expresse in l. gñaliter. in prin. C. de reb. cred. vbi tex. iuramẽta probationes dicit. ibi, probationes autem rerum cadant. Et licet gl. ibi & Saly. not. illũ tex. q iuramentũ vim obtinet pbõnis. tñ tex. simpl'r loquit nominando probationes, & loquit qñ iuramentum pro sufficiẽti hr pba-116 tione. †ideo, vt dixi tale iuramentum est verã pbatio. Et faciunt iura, quæ vtuntur verbo, alijs, vt s. quod verbum implicat similitudinem in dubio, vt in casu nostro. Sed qñ constat de õrio, à verborũ proprietate recedit. Nec placet distinctio, quã Ro. posuit in d. l. non erit. § dato. dum inquit q iurm necessarium põt dici probatio. Secus in voluntario, vel iudiciali, quia eadẽ ratio non vr in iudiciali, vel voluntario, ex quo p sufficiẽti hr pbõne. Nõ quoq; satisfacit quod Alexã. dicit in d. §. dato. q largo modo iurm pbõ sit, quia aut loquimur in casibus, in quibus iuramentũ non habet vim probationis, & tali casu nullo modo pbatio dici põt, etiã large. Aut in casibus, in quibus iurm plenã facit fidem, & vera videt pbõ, nec aliquid repugnat, quominus proprie dicaẽ, per s. dicta. ¶ Non obstant allegata. s. in õrium. & primo tex. in d. §. eum qui. quæ responsio habetur in arg. precedenti de confessione in j. arg. ¶ Secũdo ad tex. in l. sed & si possessori. §. pen. s. respõsum fuit in 117 dubio de confessione in ix. ar. p. cõi opin. vbi vide. ¶ †Tertio non ob. tex. in l. non erit. §. dato, ibi, quasi pbatũ, quia verbum, quasi, veritatẽ exprimit, ibi, sicut sępenumero reperitur, in c. parochianus. vbi gl. & Abb. j. de deci. & in l. j. ff. de transa. in l. ij. ff. de inoffic. test. in l. nec vllã. §. j. ff. de pet. hære. Quarto non obst. tex. in l. si qñ. C. vnde vi. & in d. c. j. §. si quis, ibi, nõ pbare, sed iurare. quia ista iura loquuntur habito respectu ad regulã, quæ est q fiat pbõ testibus, vel instrumentis. c. forus. in §. cã. de verb. sig. & in dictis iuribus iuramentũ nõ hr pro sufficiẽti pbõne, ptout nos loquimur i cõclusione. s. firmata. Vel secundo rñdetur q cum ibi iura loquãtur de iuramento respectu pbationis. iuramentũ de quo ibi expresse dr, non continet sub gñe probationis, quia eximit à gñe. arg. l. doli clausula. ff. de verb. obl. & l. sanctio legũ. ff. de pœnis. p hoc tñ non tollit, quin aliàs iuramentũ pbatio sit. ¶ Quinto nõ obst. rõ. s. inducta, dum dr q actori non sufficit iuramentũ ad obtinendũ, quia fateor q absolute nõ est probatio, sed in casibus, in quibus iuramentum recipit pro sufficienti probatione, vt s. dixi. ¶ Vltimo non ob. q iuramẽtũ admittatur in defectu alterius pbationis, vt pbant plura iura. s. alle. q a licet admittat in subsidiũ, & sit in gradu probationis inferiori, est tñ pbatio, casu quo recipit, sic ẽt õfessio superat alias pbationes, & pbatio, quę fit p aspectũ rei, oĩbus alijs pbationibus pfert. vt s. diximus. nõ tñ per hoc tollit quin probatio illa, quæ fit testibus, vel instrumentis, quæ in gradu est inferiori, pbatio sit. ¶ Ad cap. forus. §. cã. s. fuit rñsum in art. de cõfessione in vij. arg. quia text. ibi loquitur exempli gratia. & exẽpla non restringunt. vt s. dixi. ¶ Ex his bene infert q appellatiõne pbationis veniat iuramentum in casibus, in quibus habetur iuramentũ p sufficienti probatione. Et hoc etiam in statutis 118 haberet locũ, † quia statuta fm ius cõe interpretantur, dummodo aliquid operentur. c. cũ dilectus. s. de consuetu. l. si qñ. in prin. C. de inoffi. test. l. fi. §. in computatione. C. de iure delibe. nam hec 119 vr interpretatio passiua, † quæ ẽt in statutis recipit l. j. §. lex Falcidia. ff. ad l. falci. & ita in statuto dicit Aret. in c. ij. per illum tex. j. eo. vbi ipse dicit tñ hoc in iuramento necessario. Idẽ tñ videtur ge-120 neraliter in quolibet iuramento approbato per supradicta. †Cõfirmat hoc, q a verbũ, pbatio, intelligit secundum subiectã[b] materiam, vt in no. q. Bal. tradit in l. peremptorias. col. fi. ver. & adde. C. sen. rescin. nõ pos. & Bar. eleganter in tract. ad reprimẽ. in ver. summariæ. colum. fi. de quo. j. dicetur. Vnde si materia, de qua agitur pro sufficienti probatione admittit iuramentum, appellatione probationis secundum subiectã materiam continetur iurm. 121 †Et ideo similiter si statutum velit q credatur iuramẽto damnũ passi, aliud statutũ q loqueret de pbatione damni dati, haberet 122 locũ in probatione damni, quæ fieret per iuramẽtum, † q a sicut interpretat statutũ secundũ ius cõe, vt s. dixi, ita intelligit secundũ dispositionẽ alterius statuti, vt tradit Pau. de Ca. in consi. cxxx. incipien. dubitatur primo. colum. v. & Pet. de Ancha. in consil. ccccxxiij. incip. viso puncto. col. fi. Et ex hac determinatione cõprobatur quod Bald. dicit in l. admonendi. col. pe. versi. quid autẽ si testator. ff. de iureiurã. quòd si testator mandat satisfieri omnibus probantibus se debere recipere, satis est probare per vnum testem cum iuramento delato à iudice, cum talis probatio à iure approbata sit d. l. admonendi. cum si. Et idem videtur Bald. tenere in l. id quod pauperibus. quæstio. xj. s. alleg. licet aliter Bald. dicere videatur in l. in bonæfidei. C. de reb. cre. de quo infra dicã. 123 ¶ †Prædicta conclusio vera est, & procedit in casibus, in quibus iuramentum pro sufficienti habetur probatione, vt supra sæpius dixi. secus si iuramentum sufficienter non probaret, quia tali casu clarum est, & indubitatum, vt supra dixi q iuramentũ nullo modo est probatio, & ita procedit no. decisio Bald. in cap. primo. §. conuenticulas. col. ij. versi. sed pone q dominus territorij de pa-124 ce iura. fir. cũ concludit † q si dominus territorij mercatoribus in suo territorio depredatis promisit soluere omnem quantitatẽ, quæ probabitur non sufficit probare æstimationem damni per 125 iuramentum. †nam cum agatur contra dominum, qui ex eius 126 promissione conuenitur, ordinaria probatio requiritur. † & contra ipsum, qui non deliquit iuramentum pro idonea probatione non habetur, licet secus esset contra ipsum delinquentem iuxta l. si quando. C. vnde vi. nam secundum communem opin. dispositio. l. si quando. C. vnde vi. & cap. fina. supra quod metus causa. procedit quando agitur immediate contra ipsum delin-127 quentem. † secus si contra tertium agatur, qui pro delinquentẽ teneretur, quia tunc non sufficit probatio damni per iuramentum. Bart. & alij communiter in dicta l. si quando. & idem Bart. tenet in l. j. ff. quando ex fac. tuto. in l. semper. §. fina. ff. quod vi, aut clam. in l. ne quid. col. penulti. ff. de incend. ruin. naufrag. Angel. in auctẽ. si quis in aliquo. C. de eden. Abb. in dicto cap. fina. in glo. prima post alios. quod metus causa. cum concordan.

¶ Secundo

ADDITIONES.

a ¶ Hier. Gig. Legitima. q iuramentum dicatur legitima probatio, vide etiam per eundem Dec. in consi. xviij. in j. col.

b ¶ Subiectam. Adde Hippoly. de Ma[r]s. in repeti. rub. C. de proba. fol. v. in paruis.

128 ¶ †Secundo limitatur,vt non habeat locum,quando aliqua probatio requiritur,nam tunc iurm non ſufficeret.ita probat in d.l. ſi qn̄,quē tex.ibi ad hoc pōderauit Sal.C. vñ vi. †Sic ēt loquit̄ diſpō de veris probationibus,nō intelligitur de iuro Bal. notat in l. eum,qui.in prin.circa fi.ff.de iureiur.ibi,ex hoc not . qđ licet ſtatutum. †Similiter vbi probationes apertiſſime exiguntur,non recipit̄ iurm.gl.in c.j.in verſi.apertiſſimis.vbi Archi.Io.an.& Doc.ſequuntur de exceptio.in vj.Idē glo. in l.magna in prin.ff. qđ met. cauſa.†Idem ſi de probatione legitima dicatur,q̃a non ſufficit iuramentum,glo.no.in l.cū de indebito.in ver.legitimis.ff. de probatio.Facit ad hoc gl.in c.at ſi clerici.in ver.probatione.s̃.de iudi. & quod vult.gl.in ver,plena.fides.in c.cupiētes.§.quod ſi per. xx. in ver.plenam fidem,de electio.in vj. Circa iſta dicta tñ vr̄ aliqua difficultas,& ideo qualiter procedant.j. declarabit̄ in concluſionibus,quas.j.ſubijciam. ¶ †Tertio ſi fit mētio probationis ꝑ modum conditionis,non venit iuramentum.Bal. in not.q.in l.bonæ fidei.colū.vj.verſic.expedita eſt etiam pars.C.de reb.cred. de cuius dicti veritate inferius dicetur.& no.hoc etiam Bar.in l.ait prætor.§.ſi iudex.in fi. de re iudi.ff.Bal.in c.quod ad conſultationem. col.iij,de re iudi.& idem Bal.in l.j.ſententia.hæc circa fi.ver.quæro de qua probatione.C.de ſenten. quæ ſine cer.quatita.Rom.in rub.de arbi.in vij.col.quod commune dictum an de iure procedat infra diſputabitur.Plures aliæ limitationes applicari poſſent, quas Ludo.Roma.& Moder. congerunt in l. admonendi. ff. de iureiuran.ſed longum eſſet,& à propoſito noſtro alienum videtur, ideo de iuramento hæc dicta ſufficiant. ¶ Supereſt vt aliqua ſubijciamus, quæ ad declarationem rubrice proprius accedunt, & poſitis duabus concluſionibus, aliȩ ſubijci poterunt, & congruentius applicari, prout infra opportunum videbitur. ¶ †Prima igitur concluſio ſit, quòd ſub nomine probationis plena ꝓbatio continetur. ita Bald.inquit in cap.j.in prin. in primis verbis in tit.ſi de inueſti.inter do.& vaſal.alleg.no.in l.Lucius.ff. de condi.& demon.& Bald.idem dicit in l.j. colum.fina.C.de aduo. diuer.iudi. per illum tex.& Ang.in l.prima. C. quorum bonorum. Bald.etiam in l.edem.C.loca.in tex.ibi,probauerit.Hoc idem tradit gloſſ. in clemen. conſtitutionem. in verbo, fides.vbi Imol.de elec.& Domi.in cap.j.§.qui vero. colum.j. de electio.in vj. dicens hoc not.eſſe pro ſtatutis. Et plena dicitur probatio,quam lex cēſet haberi pro veritate. Et plena dicitur, quia adiectione non indiget plenitudo. ita ad literam Bald. ſcribit in l. admonendi. colum.v.in j.quæſtio.ff.de iureiuran. ¶ †Iſta concluſio ampliatur, vt procedat, etiam ſi in ſtatuto,vel alia diſpoſitione diceretur,quòd qualiſcunque probatio ſufficiat, talia enim verba etiam de plena,& idonea probatione intelliguntur . Bart. not. hoc tradit in l. & ſi inſtrumenta.in ij.not.per glo.ibi.C.de fide inſtru. & iure haſte fiſc. lib.x. & idem Bald.in l.prima. C. de fide inſtru. colum. ij. verſi. per hoc determinatur quæſtio. vbi hoc ſequitur Saly. facit tex.cum glo.in l.fideiuſ.§.prætor ait, vbi glo.in verſic. qualiſcunque.& quod ibi Roman. & Moder. poſt Bald. ibi in verſi. ex hoc not.ff.qui ſatiſ.cogan.& text.in cap.j. in fin. de iureiuran. in vj.

135 ¶ †Nunc concluſio ſupra firmata limitatur,& declaratur, vt procedat, niſi talis materia ſit, in qua ſemiplene probationes ſufficiāt,†quia tunc ſecundum ſubiectam materiam verbum , probatio,interpretatur.ita Bald.not.dicit in l. peremptorias. col. fin. verſi.& adde.C.de ſen.reſcin.non poſ.alleg.not.in l.fi.C. de carbo.edic.Et idem eleganter Bar.tradit in tract. ad repri. in verſic. ſummarie.colum.fin.ver.ſed in cauſa ſummaria. † vbi plus dicit quòd quamuis iudex dicat ſe plenam probationem habuiſſe, & cauſæ cognitionem, intelligitur ſecundum qualitatem cauſæ. †Vnde in ſummarijs , de ſemiplena probatione interpretatur, arg.l.ſi vno.in prin.ff.loca.& in l.ſtipulatus.ff.de vſur. & idem dicit Bald.in l.ſi conſtante.in princ.in j.quæſtio.ad fi.ff. ſolu. mat.& hoc probatur in l.qui accuſare.cum glo.in verbo,probante.C.de eden.& bonus tex.in l.j.§.debebit.cum glo. in verbo, vere filius. C.de libe. agnoſcen. not.Imol. in l.Lucius. de condi. & demon. Abb.in cōſi.xij.inci.& ſi copioſior.circa fi.in ij.vol.facit no.dictum Bal.in l.filium.ff.de his,qui ſunt ſui vel alie.iur.col.j.in fi.de teſte, qui dicit.Scio pro certo ꝙ talis eſt filius Titij.Nam ſecundū ſubiectam materiam intelligitur eo modo,quo ī talibus certitudo haberi poteſt. & quod not. Bart. dicit in l.j.C.de pericu. nominato, lib.xj.cum ſimi.†Et ſecundum iſtam limitationem limitat̄ illud, quod ſupradictū fuit in ampliatione de ꝓbōne qualicūq;,quȩ tñ plena intelligit̄,vt ſupradixi. Nā hoc verum eſt, & ꝓcederet, niſi ſubiecta materia indicaret ꝙ verba generaliter pro qualicunque probatione,etiam illegitima acciperentur,per ſupra dicta . Et ꝓ iſta declaratione ſpecialiter allego tex.not.in c.ad noſtram. & ibi glo.in ver.quoquo modo.j.eo.facit text.in c.ſi.in prin.ibi , qualiſcunque enim ſacerdos.xvj.q.viij. ¶ †Secundo limitatur iſtud dictum de qualicunque probatione,vt habeat locum,dumodo ſtatutum,vel diſpoſitio aliquid operetur,ſecus ſi ſuperfluum [a] ſtatutum redderetur,quia tunc verbum illud qualiſcunque, generaliter accipitur.ita no.dicit Pau.de Caſt.in d.l.j. C.de fide inſtru. Ad hoc facit quod Bal.ſcribit in rub.qui accuſare.col.pen.verſ. quæro,ſi ſtatutum.†ꝙ ſi quilibet per ſtatutum admittitur ad accuſandum de publico crimine,etiam inhabiles admittuntur , vt ſtatutum aliquid operetur.Et in fin.qō.de verbo , hæredibus quibuſcunque,Bal.tradit , vt etiam legatarius includatur , vt verba aliquid operentur.in c.j.in prin.col.pe.vet.quid ſi conceſſum. in tit. de prohi.feu.alie.per Frid.Idem Bal.voluit in d.l.j.q. xxxiij. ff. de rerum diui.Similiter Saly.in l.ij.C.de noxa.†dicit,quòd ſi per ſtatutum homicidium punitur,qualitercunque cōmiſſum,ſit etiam in homicidio commiſſo abſque dolo, [b] locum habebit ſtatutum. Et in alia ſimili.quæſtio. idem tradit Angel. in l. quod ſi nolit. §.ſi quid ita.ff.de edil.edic.de verbo, quandocunque. & eſt gloſſ. no. in l. cum pena.ff.de arbi. & quod per illam in publica. q. dicunt Bald.& alij in l.ſi domus.§.de euictione.ff.de lega.j.facit gloſſ . in cle.j.de iudi.in ver.quibuſcunque,& tex.in cap.ſolite.circa fi.s̃.de maio. & obe. ¶ †Et per iſta infertur ꝙ non bene loquatur Bal . in d.l.fideiuſſor.§.prætor ait.in verſ.quod ait.in fi . dum inquit , ꝙ ſi velit ſtatutum,ꝙ contra magnatem qualiſcunque probatio ſufficiat intelligitur,de probatione legitima . nam hoc dictum nō videtur verum [c],quia nihil ſtatutum operaretur, cōtra ſupra dicta. Et hoc, niſi per ſtatutum graue præiudicium inferretur, q̃a potius toleratur vt ſtatutum nihil operetur, q̃ ꝙ damnum indebite quis patiatur,vt per glo.Bar.& Docto . in l.fi.§.in computatione. C.de iure deli . Et hoc modo reſtringi debet quæ ſuperius dicta ſunt.Et caſu quo probatio non legitima deberet admitti, non tamen putarem ꝙ quælibet probatio omnino à iure reprobata admitteretur generaliter, vt verba ſonant , ſed illa tantum deberet recipi,quæ parum à probatione idonea declinare , quia ſatis eſt ꝙ ſtatutum aliquid operetur,per ſupra dicta.Et per iſta declarantur quæ ſupra dixi in arti.de confeſ.in iij.& iiij.limitatione. ¶ †Secunda conclnſio,ꝙ appel.probationis de vera,& propria probatione intelligitur,quæ fit teſtibus,vel inſtrumentis.c.forus.§.cauſa.de verbo.ſig.& alterius patrocinio non indiget, vt Bal.inquit. in cap.j. in §.ſacramentum.col.j.verſic.non autem de conſu. recte.ſecus ſi fiat ex præſumptionibus,vel coniecturis,†quia hoc potius argumentum dicitur,quod à probatione diuerſum eſt.c.forus.§.argumentum, & colligitur ex rub.ff. de proba. & præſumptio.in illa copula,&,quæ cadit inter diuerſa,vt not. in rub.ff. de iur.& fac.igno.†Et ideo bene dicit Ro.in l.j.C.de teſta. mili.ꝙ nō dr̄ vera,nec propria probatio illa,quȩ fit præſumptionibus,& cōiecturis,per tex.in l.j.ff.ſi tab.teſta.nul. exta. † Et ideo differentia eſt inter probationem plenam,quæ fit teſtibus,& probationem, quæ fit ſolis argumentis,vt not.Domi.tradit in c.j.in ver.ſacri.colum.iij.in ver.not.bene quòd vbi ſtatutum.de homici.in vj. Facit not.dictum Bald.in l.j.C.de ſeruis,qui pro premio lib.ac.†vbi dicit quòd ſi pręmium defertur probanti, non conſequitur præmium quis probando per indicia,& præſumptiones, ex quibus rebus ad torturam poſitus, delictum confitetur.†Hæc vera ſunt, & procedunt in his præſumptionibus, quæ in iudicijs arbitrio reſident.ſecus ēſt in præſumptionibus approbatis à iure, quia tales veris probationibus,& legitimis æquipollent. Vnde dicimus quòd iuris præſumptiones liquidiſſime probationes ſunt l. licet Imperator.ff.de lega.j.in l.ſi quis locuples,in fin.ff.de manu. teſt. l.quidam teſtamento,in fi.ff.de vulga.& pu.l.dolum.C. de dolo. no.do. Abb.per illum tex.in cap.j.de cleri.non reſi.in ij. not. & in c.cum dilecti.in j.no.de dona.& in c.ſuper quȩſtionum. in princ. in ver,intentionis.s̃.de offi.deleg.& quod idem Abb. dicit per illum tex.in c.veniens.el ij.in ij.not.infra de ſponſa.facit tex.in cap. laudabilem.iuncto c.j.de frigi.& malefi.in c.ij. de renuntia. in vj. & eſt glo.ordina.in l.ſi tutor.C.de periculo tuto.not.Bart. in l. fina.ff.de publi.iudi.& Bald. in l.ciues.C. de appellatio. in princi. Anto.de Butr.in cap.veſtra.in viij.colum. in reſponſione.infra de cohabi. clerico. & mulie. vbi declarat hoc. & Floria. etiam tradit in l.patronum,ff. de probatio. & bonus text. in cap. non ſolum.de regula.in vj.& in cap.veniens ad finē infra de præsbyte.

non

Marginal numbers: left column 128–140 (129, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 140); right column 141–149.

ADDITIONES.

a ¶Superfluum. Iſtud dictum cum ſeq. falſum eſt, quia tolerabilius eſt ꝙ verba nil operentur,q̃ ꝙ abſurdum. Pet.de Anch.in c.j.de conſti.Fel.in tract. quando literæ apoſto.Iaſ.l.non dubium.nu.35.C.de legi.Philip.Deci.in l.ſenium.nu.25. C.de teſt.auc.ex teſtamento.C. de colla.Pet,Philip.Corne.conſi.cclxix.lib.j.

b ¶Hie.Gig. Dolo. Adde eodem Dec.in c.cognoſcentes,in j.lect.in v,col. in prin. & vide quæ ibi dixi in apoſt.ſupra de conſti.

c ¶Verum. Immo veriſſimum,per ea, quæ nuper dicta ſunt.

150 non bapti. †Et ideo hoc procedunt, etiam si statutum probationem instrumentalem requirit, tamen præsumptiones iuris sufficiunt.ita Bal.no.dicit.in l.j.col.vj. vers. quæro quid si statutum.C.
151 de fideicom.vbi alle.tex.in l.iij.C.de apo.pub. lib.x. †Et maxime istud dicendum est in præsumptionibus violentis, quæ etiam in criminalibus [a] sufficiunt.c.afferre.infra de præsumptio.l.si hi, qui adulterij.C.de adul.vbi Bal.ī l.fi.tex.ī c.j.circa finem de homicid. in vj.in c.de hoc infra de simo. & quod per illum tex. no. Abb. in c.accedens.de accu.glo.in c.insinuatum. de simoni.ī c. quoniam frequenter.§.finautem.in verbo,præsumatur supra vt lite nō cō-
152 testa.†Sic etiam maxime hoc dicendum est in casibus, in quibus vera probatio,& concludens haberi nō potest.Nam præsumptiue recipiūtur probationes, quę ex dispositione iuris pro veris ꝓbationibus habentur.l.filium.ff.de his, qui sunt sui vel alie.iuris. in c.per tuas infra eo.in c.literis. in c. tertio loco, de præsumptio. in l.consensu.C.de repud.cum simi. ¶Retenta prædicta conclusione, ꝙ præsumptiones à iure approbatæ recipiantur pro ido-
153 neis & legitimis probationibus, duobus modis limitat̄.† Primo, nisi per modum conditionis probatio nominetur, vt quia dicatur, si probaueris. Nam talis conditio veram & cōcludentem ꝓbationem requirit, & probatio præsumptiua nullo modo admittitur.ita nota. probatur in l. Lucius.ff.de condi.& demon. vbi illa cōditio, si probaueris te filium, impossibilis reputatur.quia de cōcludenti probatione intelligitur. Vnde ibi non sufficit probatio per coniecturas, de quibus in l. filium supra alleg. in d. cap. per tuas.& ita post Dy. tenet Bart.in d.l.Lucius.& idem videtur tenere Bart.in l.ait prætor.§.si iudex.in fin.ff.de re iudicata. Bald. in l. ex sentētia.circa fin.vers. quæro de qua probatione. C. de sentē. quæ sine cer.quanti.& in cap.quod ad cōsultationem. de re iud. col.iij.Ro.in rub.C.de arbi.col.vij.& in no.q. idem voluit Bald.in l.bonefidei. colum.vj. vers. expedita est secunda pars.C.de reb.
154 cred.† dicēs quòd si in rescripto dicitur, si tibi constiterit quòd Petrus sit de legitimo matrimonio, natus, prouideas sibi de præbenda.in isto casu quia probatio in conditione ponitur, nō defertur iuramentum in defectum probationis.quia secundum eum conditio, impleri debet non suppleri, vt no.in d.l.Lucius. & Saly. sequitur in col.penul.ver.quæro tertio.in d.l.in bonefidei & ita approbata Alexand.de Imo.in d.l.licet imperator.ff.de leg.j.vbi rationem adducit quia debent conditiones impleri in forma specifica.l.qui hæredi.in prin.l.Meuius.ff.de cond. & demon.alle.etiā dictum Bar.in l.j.C.de fi.instru.& iu.hastæ.fis. lib.x. vbi colligitur quòd ille, qui habet præsumptionem pro se, nō dicitur probare. Et ideo bene concluditur quòd conditio probationis non verificatur in præsumptionibus, vel coniecturis, sed vera probatio præcise requiritur.Facit q̄d Bald.not.scribit ī auct.matri.& auie. col. j.in fi.ibi, quidam tamen dn̄t C.quādo mulier.tutę.offi.fungi po-
155 test.†quòd vbi aliquid in conditione ponitur, pro forma datum videtur, ꝙ non videtur esse leuis solennitas, ideo oportet ꝙ formaliter impleatur, ar.l.prætor.in prin.ff.de coll.bo.¶Quāuis ista communis sit opi.contrarium tamē de iure verius videtur, quòd immo illa conditio, si probaueris te filium, intelligi debet de probatione, quæ fieri potest scilicet ex præsumptionibus, & coniecturis, iuxta ea, quæ dn̄r in d.l.filium. in d.c. per tuas infra eo. & in l. si vicinis scientibus.C.de nup. non de vera, & concludenti probatione, quia illa impossibilis [b] reputatur, & in dubio nunquam de casu impossibili dispositio itelligitur.c.à nobis.& ibi do. Abb. infra de sen.exc.no.Bald.in l.fin.in §.in computatione.in fi.C. de iure deli.vbi alle.Bar.in l.si quid sub conditione.ff.de condi. & in sti.in fin.& idem Bald.in c.ecclesia.S.Mariæ. col.iiij.in vers. tertia glo.supra de consti.Confirmatur hoc, quia in dubio non videtur quis restringere dispositione suam, eo casu, quo inutilis redderetur.l.iij.ff.de test.mili.Facit regula.l.quoties.ff.de reb. dub. & in l.
156 quoties.ff.de verb.ob.cum si.¶†Ad hoc bene facit, quia testator videtur in dubio habuisse respectū ad dispositionem iuris.l.Gallus.§.quidam rectè.ff.de lib.& posth.& no.Bald. in l. precibus.in pe.car.circa fi.ver.& procedo vlterius.C.de ipu. & alijs sub. alle. l.si duo.ff.de acq.hæ.& q̄d not. Bart. in l. vt iusiurandi.§. si liberi. ff.de op.lib.Bart.& alij in l.hæredes mei.§.cum ita.ff. ad Treb. cū concor. Cum ergo à iure dispositum sit vt probationes præsumptiuę sufficiant. de illis videtur testator intelligere.Et hoc specialiter colligitur, & probatur in pluribus iuribus, quæ loquūtur de probationibus, per modum conditionis, & probōnes præsumptiuę tamen sufficiunt.tex.in c.Michael.supra de fil.præsby.ibi, si tibi constiterit ipsum Martinum fuisse filium Ant.& gl.ibi declarat, & in c.tua.eo.tit.ibi, si constaret eos esse filios sacerdotum. & in c.laudabilē.j.de fri.& male.& ī l.j.vbi tex.C. quorū bonorū. ī l. j.C.de satis.ī l.si tutor. C.de peri.tu.Et tenēdo istā partē, q̄ verissimā esse existimo, nō obs.allegata.s.in ꝯriū.Et primo tex.in d.l.Lucius.super qua ꝓcipue fundat̄ cōis opi. q̄a ibi nō vitiat̄ istō ex eo ꝙ illa ꝯdō vere nō possit impleri. Nā talis impossibilitas nō ꝯsiderat̄, satis est enim ꝙ probatio fiat, put à iure disponit̄, per supradicta, sed ideo non valet institutio, quia erat institutus filius in potestate sub illa cōditione, quæ non est potestatiua cum pendeat talis conditio ex testibus, & alijs probationibus, & filiusfa. non potest sub conditione institui, nisi potestatiua sit.l. suus quoque. in prin.ff.de hære.insti.l.si pater.C.de insti.& substi.Cōfirmat̄ h̄, q̄a si de probatione vera intelligeret̄, ibi esset impossibilis conditio, quæ reijcitur, & nō vitiat testm̄.l.j.ff. de cōdi. insti.Ex quo ergo testamētū ibi nō valet, nō vr̄ cōis intellectus ꝓcedere.& licet tex.loquatur simpliciter de nato ex illa muliere, intelligitur tamen ꝙ illa esset vxor & sic esset filius in ptāte, vt in fi.legis colligit̄, dum dicit testm̄ vitiari, q̄a filius n̄ erat institutus sub ꝯdōne q̄ esset ī eius ptāte.Ista.n. rō ꝯuenit tm̄ filio in ptāte. ergo illa erat vxor. Vnde intelligit̄ vt s̄.dixi, & fuit intellectus Imo.ibi, cui verba legis bene cōueniūt, & istum ēt intellectum sentit Pau.de Ca.in summario. illius.l.¶ Nō ob.ꝙ ꝯdō dēat impleri ī forma specifica, vt s̄. q̄a formaliter dr̄ impleat, fm̄ ꝙ à iure disponitur, & de tali implemen-
157 to testator sensisse vr̄, ꝑ superius dicta.¶†Secundo dic ꝙ qn̄ vere ꝯdō impleri nō pt̄, sufficit ꝙ eo mō, quo pōt fieri impleat̄, d.l.Meuius.l.mulier.§.si quis hæreditariū seruū.ff.de ꝯdi.insti.vbi gl.plu-
158 ra iura adducit.¶†Tertio attentari potest, & dici, ꝙ immo satis sit ꝯdōne impleri in effectu, ēt si ꝯdō volūtaria sit. licet Bart. & omnes contradicant in l.Gallus.§.quid si tm̄.ff.de lib.& post.cum cō-
159 cor.†Moueor, quia video ꝙ si dādum sit pupillo, vel furioso, ꝯdō impletur dādo tutori, vel curatori.l.si fundus, vbi casus.ff.de condi.& demō.& in l.Stichū.§.vsumfru.ver.sicuti.ff.de sol. facit text. in l.mortuo.§.fi.ff.de testa.li.& in l.Iulianus ait.ff. de condi. & de. ¶Non ob.l.qui hæredi in prin.quam, totus mūdus allegat, quia dico ꝙ nō probat id ad q̄d allegat̄, sed potius in cōtrarium facit. Nam ibi ꝙ dādū est seruo, domino dari nō potest, quia ista in effectu differunt. Agitur.n.de interesse serui, ꝙ oīno ipsi det̄, nō domino, q̄a interim seruus effici posset liber.& sibi acquireret̄. Q̄d hoc consideretur, est bonus tex.in §.libertas quoque.in ver. itaq; de singu.reb.per fideic.reli.Et ꝙ ī casu legis, qui hæredi. hoc verū sit, deducitur, quia ibi dari potest, domino de cōsensu serui, vt ꝓbatur in ver.contra vbi si domino dandum est, seruo dari potest, domino consentiente, ergo ita econtra, si seruo dari debet, poterit domino dari de consensu serui. Ita dicit Paul. de Cast. ibi. pro quo adduco text.in l.Stichum.§.vsumfructum.in vers.cęterum.ff. de sol.ibi, qui seruo dare iussus, est, domino dando non aliter implere conditionem intelligendus est, quam si ex voluntate serui dederit. Si igitur in d.l.qui hæredi.potest domino dari seruo consentiente, istud est implere conditionem in effectu, ꝑ ęquipollēs nō formaliter, nec specifice, & tamē h̄ sufficit.d.ver. cęterum. ergo communis opi.vera nō vr̄. Et ex his multa concurrunt, q̄ tradit Bar.& alij in l.Gallus.§.q̄d si tm̄.ff.de lib.& posth. vbi alias legēdo latius dixi. nō īsisto h̄ vlterius, q̄a ab ista mā oīno alienum
160 vr̄. ¶†Vltimo non ob.ꝙ Bart.dicit in d.l.j.C.de fide instru. ꝙ non dicitur probare ille, qui habet præsumptionem pro se, quia verū
161 est, ꝙ ipse non dicitur probare, ius tamen pro eo probat. †Et hoc idem est ī effectu. quia iuris præsumptiones liquidissime sunt ꝓbationes.vt s̄.dixi, & ita intelligo Bar.in d.l.j.Ex talibus præsumptionibus à iure approbatis conditio impletur.¶ Vel secūdo aliter respōdet̄ ꝙ Bar.loquitur in præsumptionibus iuris, in quibus
162 factum partis non requiritur.†Secus in præsumptionibus filiationis, quę debēt ꝓbari à parte.iuxta l.filiū, & c.per tuas s̄. alle. Et ita contra communem opi. concludit̄ ꝙ probatio ꝑ modum conditionis, ēt ī pręsumptionibus à iure approbatis verificat̄. Si tn̄ q̄d approbatur communiter aliquo casu saluare volumus. dici probabiliter, & distingui potest, ꝙ aut sumus in casibus, quibus vere probationes, & concludentes haberi non possunt, vt in probando filiationem, vel adulterium, & in his sufficiūt probationes ꝓsumptiuę etiam si conditionaliter aliquid de probatione disponatur. Et ita procedunt quę contra communem opin.superius īducta sunt, & tali casu vera nō videtur communis opi. Si vero ꝓbationes, quæ necessario cōcludat, possunt fieri per testes, vel instrumenta, prout est regulariter.tūc verbum, probatio si per modum conditionis proferatur, in præsumptionibus iuris non verificatur, & hoc modo cōis opi. locū h̄re pōt. ¶Ex prædictis infert̄ quòd

ADDITIONES.

a ¶Criminalibus. Vide Dec.in c.tertio loco infra eo.

b ¶Impossibilis. Vide Fely.hoc Dec. infra eo.c.in pœnitentia.num.25.versic.nunc prædicta conclusio.consi.cclxxij.Bal.in consi.cccxxxvij.libr v.Ludo.de sard.in tracta.legitima. Alciat.de præsump.par.iij.nume.5.Andr.Tiraq.in tracta de retract.§.j.glo.xvj.nu.7.

quod in q. Bald. in d. l. bonefidei. C. de reb. credit. sufficit probare se filium, etiam ex præsumptionibus, s(ecundu)m q(uo)d d(icitu)r in c. per tuas. & in d. l. filium. & recte consideranti eius verba, ipse Bal. hoc sentire videtur. dum excludit iuramẽtum in defectum probationis, quia s(ecundu)m eum, conditio impleri debet, non suppleri. Reijcit ergo Bal. supplementum. Vnde si probatio fieret testibus, vel alijs præsumptionibus, quæ diceretur perfecta, s(ecundu)m subiectam materiam d. l. filium. cum si. illa deberet admitti. quæ non indiget alio supplemento, s(ecundu)m intentionem Bald. Q(uo)d e(tia)m Bal. de iuramento dicit, non v(idetu)r sine dubio p(ro)cedere, q(ui)a ex quo iur(e) s(ecundu)m in defectum probationis approbatur à iure, v(idetu)r probatio l(egi)tima, per ea, quæ supradixi de iur(amen)to. & istud v(idetu)r tenere Bal. i(n) l. id quod pauperibus. i(n) xj. q. C. de epis. & cle. & idem not. Bal. dicit in l. admonendi. col. pen. ver. q(uo)d autem si testator. ff. de iureiur. quod latius ibi approbat Ro. in responsione in xix. fallẽ. vbi etiam allegat. Bal. i(n) l. j. C. de sac. san. eccl.

163 ¶† Secundo prædicta cõclusio, quæ habet q(uod) præsumptiones iuris probationes sunt, declarat(ur), vt vera sit, & p(ro)cedat, quando simpliciter fit mentio p(ro)bationis. secus si p(ro)batio nominet(ur) cũ verbis aliquibus qualificatis, vel p(ro)gnantibus, quia tunc p(ræ)sumptiones iuris non sufficiunt. Bald. in l. eum, qui in prin. ff. de iureiur. vbi dicit q(uod) vera non est p(ro)batio, quæ fit, p(er) iuramentum, sed p(ræ)sumptiua. iõ si vere probationes non requirunt(ur), non recipit iur(amentu)m. [a] Sic de probationibus apertissimis tradunt Archi. Io. and. & Domi. i(n) c. j. vers. si quis. in glos. in ver. apertissimis. de excep. in vj. & glos. magna in l. fin. ff. quod met. cau. Idem in liquida probatione Saly. dicit in l. si quando. C. vnde vi per illum tex. cum glo. j. Sic etiam si probatio legitima requiratur, glo. in l. cum de indebito. in prin. in versi. legitimis. ff. de proba. cum alijs allegatis supra in arti. de iuramento. in ij. limitatione. Et idem, vt supra dicendum est, quando esse debent probationes indubitatæ. Bald. no. in l. fi. per illum text. in

164 fin. C. de secun. nup. in ver. item no. †Et ideo vbi aliqua pœna cõmittitur, non sufficiunt coniecturæ, quia liquida [b] probatio requiritur. Bald. no. i(n) l. vnica. in iij. oppo. ver. item quo ad cõmissionem. C. de his, quæ pœne no. per tex. i(n) l. in testamento. la. j. de cond. & demonst. Et per dictam. l. in testamento. idem Bal. dicit in c. j. col. fin. ver. porro. in prædictis. qua. do. feu. prop. priue. facit quod not. Bald. in l. cum proponas. cir. fin. C. de hære. insti. ¶Et supradicta etiam procedunt si probatio luce clarior requiratur. Bald. in fin. per illum text. in prin. C. si minor se maio. dicerit. Idem etiam in probatione perspicua. Bald. in l. in bonæfidei. col. pe. ver. secundo inspicitur. C. de reb. cre. Item in probationibus manifestis Bal. in l. j. in fin. per illum tex. C. de reuo. dona. in primo no. Et secũdum ista, plura declarantur, quæ similibus vtuntur verbis in diuersis materijs in l. fin. § illud. C. de tempo. app. ibi, euidentissimis probationibus. in cap. iij. de hære. in vj. ibi, legitime constiterit. & in c. peruenit. de fideiuss. & bonus text. in cap. consultationi. de spon.

165 & in l. sciant. cuncti. C. de proba. in d. l. cũ de indebito. §. fi. ¶†Sed circa prædicta, quæ magis communiter approbatur, insurgit dubitatio ex his, quæ supra dixi, q(uod) plena probatio dicitur secũdum subiectam materiam, præsertim allegando Bart. in tractatu. ad reprimen. in ver. summarie. Et euidentissime probationes dicũtur præsumptiones iuris. d. l. licet imperator. de le. j. Et legitima probatio est iuramentum secundum glo. in d. cap. statutum. §. cũ vero. de elec. in vj. & supra latius dixi ergo q(uod) verba superius dicta e(tia)m verificentur in probationibus præsumptiuis s(ecundu)m subiectã materiã. probatur in cap. non solum. de reg. iu. in vj. vbi clara probatio, & facta competentibus indicijs æquiparantur. vt in d. l. scit. C. de proba. ideo expressio verborum supradictorũ nihil videtur operari.

166 ¶Pro declaratione cõsiderari possunt, & distingui tres casus. †Primus est, quando talis est materia, in qua præsumptiue tãtum p(ro)bationes fieri possunt, vt in probando filiationem, vel adulteriũ, & in isto casu supradicta non procedunt, quia ex quo concludẽs probatio non potest habere præsumptiones, tales vere probationes dicuntur. Probatur ista conclusio in l. fin. ad fin. ff. de proba. ibi, veritati semper locum fore. Et sic veritas appellatur, quæ ex probatione præsumptiua filiationis elicitur. Ad idem text. in c. j. infra de frigi. & male. ibi, verum iudicium. q(uo)d tamen in probatione præsumptiua verificatur. cap. laudabilem. eo. tit. Et hoc idem probatur in l. j. §. debebit. ibi. vere filius. ff. de libe. agno. & in l. pe. ff. de his, qui sunt sui vel alien. iur. Et sicut iste vere dicuntur probationes, ita legitime, dilucide, indubitate, & similibus verbis supradictis nominari possunt, ex quo aliter, nisi præsumptiue probationes fieri non possunt. & hoc modo dictum Bald. de veris probationibus allegatum. s. in d. l. eum qui. i(n) prin. limitatur. Et adde Bald. in l. j. col. v. C. de fideicom. ver. item soluẽdo, vbi iuramentũ veram probationem esse dicit. cuius c(ontra)rium voluit in d. l. eum, qui. Sed p(ro) concordia distinguere possumus, vt s. diximus.

167 ¶†Secũdus casus est, q(ua)n(do) probationes concludentes p(oss)ũt fieri, & verba superius dicta vel si(mi)lia, p(ro)ferunt(ur) in aliqua disp(osi)one incidenter, non principaliter, vt q(ui)a statutũ dicat, q(uod) in c(aus)ã mutui p(ro)cedatur summarie, adhibitis t(ame)n p(ro)bationibus legitimis, & tali casu. s. dicta e(tia)m nõ v(idetu)r p(ro)cedere, q(ui)a illa verba, legitimis p(ro)b(ati)õnibus, intelliguntur s(ecundu)m ius cõe, & s(ecundu)m subiectam materiam. Ad hoc faciũt allega-

168 ta. s. in cõtrariũ, & ista sit secunda limitatio ad prædicta. ¶†Tertius est casus, si talia verba p(ro)ferant(ur) principaliter in aliqua dispositione, puta, si statutũ dicat q(uod) o(mne)s scholares aperta p(ro)bõ vel legitima requirat(ur), & tali casu nõ sufficerẽt p(ro)b(ati)õnes p(ræ)sumpti ue, vt aliquid statutũ operet(ur). Et h(oc) mõ supradicta b(e)n(e) p(ro)cedũt, & ita p(ro) tũc d(icta) m(en)s

169 videt(ur). ¶†Postremo duo no. sunt s(ecundu)m Are. Primo, q(uod) p(ro)batio, quæ ex diuersis spẽbus probationẽ resultat, & plena efficitur, nõ p(ro)pria probatio d(icitu)r, sed præsumpta. Bal. no. hoc dicit in c. j. §. cũ aũt. i(n) ver. extra e(tia)m quæro. de cõtrouer. inuesti. Q(uo)d dictũ simpl(icite)r sequũt(ur) hic Are. & Mod. Sed t(ame)n cõsiderandũ v(idetu)r, an p(ro)bationes imperfectæ, q(uæ) simul iungunt(ur), vere sint p(ro)bationes, vel fictæ, & s(ecundu)m illarum qualitatẽ resultãs p(ro)batio i(n)dicabit(ur) vt effectus causæ sue nãm sequatur. ar. l. fi. C. de natura. lib. j. q. j. in c. principatus, facit tex. in l. q. id, q(uo)d in prin. ff. de do. in l. si filius. C. ad Mace. Bñ verũ est q(uod) talis p(ro)bõ nõ d(icitu)r aliqua illarũ specierũ, ex q(ui)bus (con)ficit, vt. s. dixi, post rubricæ cõ-

170 tinuationẽ. ¶†Secũdo no. est q(uod) p(ro)pria, & vera sit p(ro)batio, illa, quæ fit testibus sup(er) facto simpliciter deponentibus, absque alia r(ati)õne magis vera tamen, & propria reputat(ur) illa probatio, in qua testes, licet nõ interrogati, rationem adducunt. Talis. n. probatio propõ

171 derat in tribus. †Primo, q(ui)a huiusmodi testes nõ reputant(ur) idonei ad reprobandũ instr(umentu)m, [c] quando absque reductione causæ depo-

172 nunt. †Secundo magis creditur testibus rationem assignantibus, & illi proferuntur, iuxta cap. in nostra. de testibus. ita Bald. no. tradit. in l. præsbyteri. in fin. ver. nunquid ergo. C. de epis. & cleric.

173 vbi ad hoc disputationem Iacobi Butriga. refert. †Tertio, q(ui)a vnus testis. qui absque ratione deponit, non facit probationem semiplenam, & in defectum probationis ei non defertur iuramentũ, ita Bald. singulariter dicit in capit. j. §. sacramentum. col. secunda versi. vnum icias, de consuetu. rec. feu. quod pro nota. Aretinus.

174 hic refert. ¶†Hoc tertium dictum, dubium [d] mihi videtur, quia duo testes plenam probationem faciunt, etiam si de causa nihil dicant, quando non interrogantur. glo. no. vbi Bart. & alij in l. solam. C. de test. gl. Inno. & omnes in c. cũ cã. j. & gl. iiij. q. iij. §. item solam. ergo vnus videtur semiplenam probationem facere. Ita arguit glo. in l. admonendi. vbi Bar. col. xj. ver. venio ad tertium. ff. de iureiur. cum concor. Bene facit q(uo)d voluit Vincen. quem sequitur Ant. de Bu. Imo. & Abb. in c. in nostra. j. tit. j. sicut plures testes præferũtur pluribus quo ad plenam probationem, ita vnus vni, quo ad semiplenam, & inferunt ad iuramentũ. Et accedat q(uo)d no. dicit Inn. in c. præterea. vbi Bal. col. fin. vers. quæro pone testis. j. ti. j. q(uod) etiam in causis capitalibus valet dictum testis sine redditione causæ, si de causa scientiæ non fuit interrogatus. quod not. Et ex his expedita sit hæc rubrica.

ADDITIONES.

a ¶Hie. Gig. Iuramentum. Adde q(uod) iuramentum non sufficit ad p(ro)bandum impedimentum appellantis ad hoc, vt secundus annus ei detur, quia tali casu p(ro)b(ati)õnes euidẽtissime requirun(tur). l. fi. §. illud. C. de tempori. appella. & vide per Deci. j. de appellatione. c. & ratione. in xj. col. in fi. in versi. quarto principaliter queritur & ibi in apostil. dixi.

b ¶Liquida. Vide Dec. in l. secundum. §. in penalibus. nu. 3. de reg. iuris. & in consil. ccxcij Alex. consi. xxxiij. libr. secundo.

c ¶Hie. Gig. Instrumentum. q(uod) testes qui rationem non adducunt. non sint idonei ad reprobationem instrumenti vide per eundem Dec. in c. si quando. col. fin. in ver. in glo. supra de rescrip. Et de testibus rationem adducentibus q(uod) præferatur testibus, qui rationes non adducunt. vide etiam per eundem Deci. in l. j. col. vj. ff. si cer. pet.

d ¶Dubium. Sed est verum & communiter comprobatum.

SVMMARIVM.

Obli-

21 Obligatio naturalis sola ne quis indebitè damnum patiatur ex pacto nudo esse ctum producit.
22 Officio iudicis succurritur ex æquitate, vbi actio non competit.
23 Obligatio ciuilis in seruo non datur odio ipsius.
24 Obligatio insurgens ex aditione quãuis à lege ciuili inducatur, habet tamen naturalem secum.
25 Princeps quando alteri succedit ꝙ obligetur ut priuatus speciale est.
Et potest conueniri ex sola naturali, nume. 26. quid si ex causa lucratiua. nume. 33.
Et obligatur ex contractibus, nume. 27. limita & declara. nume. 28. 30. & sequen.
29 Princeps faciens pacem cum inimicis non potest in præiudicium subditorum damna per eos passa remittere.
34 Lex generaliter loquens, generaliter intelligitur, etiam si maior sit ratio in vno casu, quàm in alio.
35 Pactum nudum in donatione obligat quemcunque.
36 Principis propria est liberalitas.
37 Principis obligatio an liget successorem & nume. 38.
39 Imperator an conueniri possit coram Papa.
40 Imperatore negligente iustitiam administrare, ad papam an recurratur.
41 Episcopus vbi non potest esse iudex, dat iudicem.
42 Iudicium est medium inter actorem & reum.
43 Medium pluribus modis accipitur. nu. 44. & seq.
46 Media via à iudice sequenda est in diuersitate opinionum.
47 Reus instrumenta actori edere non tenetur, neque rationes. nu. 52.
Limita, amplia, & declara, nu. 59. nu. 61. nu 61. nu. 63. 66. 71. 72. & 73.
Amplia nu. 74. 77. 80. 81. 82. & 88. el ij.
Limita nu. 90. nu. 110. nu. 125. 126. 128. & duobus seq.
Limita, nu. 136. 140. 143. & seq.
Limita nu. 146. item nu. 150.
Item nu. 154. item nu. 155.
Item nu. 161. item. nu. 165.
49 Actoris intentio fundatur per confessionem rei.
50 Positiones fiunt ad faciliorem probationem.
51 Instrumenta, & confessiones quid differant.
53 Negatiua oratio nihil noui inducit.
54 Inducta ad diminutionem non operantur augumentum.
55 Lex generaliter loquens generaliter intelligenda est, & una pars eius. per aliam declaratur, nu. 56.
57 Fiscus si petat gabellam ab aliquo peti poterit instrumentum exhiberi.
58 Emptor gabellæ à fisco an possit petere sibi instrumentum edi.
60 Causa criminalis dicitur, etiam si agatur de pœna pecuniaria fisco applicãda.
62 Fiscus contra priuatum non subditum non habet priuilegium.
64 Notarius potest à reo petere vt sibi det copiam instrumenti.
65 Notarius cogi potest ad agendum pro interesse actoris.
67 Argumentum de fisco ad ecclesiam ualet.
68 Ecclesiæ competunt omnia priuilegia fisci uel ciuitatis.
69 Ecclesia & ciuitas habent à lege parem fauorem.
70 Extensio fit in fauorabilibus à paritate rationis.
75 Dotis, & fisci causa à pari procedunt.
76 Alimentorum causa fauorabilis est.
78 Libertatis causa pia videtur, & an fauorabilior sit legitima filiorum, nume. 79.
80 Causa miserabilium personarum fauorabilis ac pia iudicatur.
83 Studij in causa non appellatur.
84 Studij, & dotis causa æquiparantur.
85 Doctoris instrumentum salarij habet præsumptionem pro se, nisi constet de prioritate temporis.
86 Faber expelli solet ne studium impediat.
87 Publica vtilitas ubicunque uersetur in ea fit lata interpretatio & extensio, etiam si materia aliàs odiosa sit.
88 Publicam vtilitatem quæ respicit, dicitur causa fauorabilis.
89 Causæ fauor præponderat fauori rei.
91 Iudæi peiores alijs infidelibus reputantur.
Nec debent esse melioris conditionis quàm Christiani, nu. 92.
Et veniunt in constitutionibus canonum quando materia conuenit etiam eis, nume. 93.
Et habent filios in potestate. nu. 94.
Et eis competit immunitas concessa à statuto. nu. 95.
Securitas data alicui cum duobus socijs, cõpetit etiam iudæis. nu. 96.
97 Excommunicatio directa & indirecta à pari procedunt.
98 Mediolanenses publici vsurarij.
99 Vsurarius an dicatur qui desijt fœnerari.
100 Vsurarius emẽdatus an cõprehendatur in cõstitutione loquente de vsurarijs.
Et an is emendatus cogatur edere libros, nu. 101.
102 Vsurarius edere non tenetur nisi quando agitur de usuris.
103 Nautæ, caupones, & stabularij, æquiparati quasi usurarijs an edere teneanť.
104 Vsura habet in se delictum.
105 Statutum loquens de usurarijs, an habeat locum in facientibus contractus prima facie licitos, quanuis uerè fiant in fraudem usurarum.
106 Editionis in materia proceditur, de similibus ad similia.
107 Extensio fit etiam in pœnalibus, & quando nu. 108.
Et fit in materia odiosa & pœnali quando agitur de peccato uitando. 109.
111 Mercatores nostri temporis an codices rationum suarum edere teneantur.
112 Dispositio in qualibet materia præsertim in contractibus regulatur à consuetudine.
113 Consuetudinem allegans debet eam probare.
114 Consuetudo contra ius commune est stricti iuris, & non extenditur.
115 Consuetudo magna est auctoritas.
116 Consuetudo scribentium facti est, & non facit ius.
117 Consuetudo priuata sæpe consideratur ad interpretandum uoluntatem.
118 Mercatorum opera sæpius est, in mercibus quàm in scribentibus rationes.
119 Mandare tacitè uidetur, qui simpliciter contrahit.
120 Mandatum tacitum expresso æquiparatur.
121 Edere rationes mercatores, & argentarij tantum tenentur.
122 Edere quis non tenetur, qui edendo detegeret turpitudinem suam.
123 Vsurarius ut edere cogatur debet primò constare ipsum usurarium.
124 Mercatores, & argentarij data consuetudine sunt similes.
125 Similitudo satis est quòd sit in eo de quo agitur.
126 Edere mercatores tenentur librum publicum non memoriale.
Et tenentur indistinctè edere licet eorum libris fides non adhibeatur plena. nume. 131.
132 Libris mercatorum de consuetudine fides adhibetur.
Et an statutum uel consuetudo ꝙ eis credatur valeat. nu. 133.
134 Statutum quòd credatur libris mercatorum, intelligitur in concernentibus mercaturam.
Et habet uim etiam si scriptura producatur extra territorium nu. 135.
137 Iudex ex causa potest reum cogere ut edat.
138 Editionem petendi iusta causa est à reo, si facultas probandi sine culpa perijt actori.
139 Veritas quando aliter haberi non potest, coguntur dicere testimonium, qui aliàs cogi non possunt, & admittuntur inhabiles. nu. 142.
145 Iudex ex officio mouetur ad priuatam utilitatem æquitate subsistente.
147 Compensationem opponens dicitur agere.
148 Actor dicitur qui petit aduersario dari terminum ad agendum.
149 Causa quæ nocet, & prohibet attenditur in casu mixto, in quo non potest fieri separatio.
151 Confirmatio & coadiuuatio facilius conceditur, quàm inesse productio.
152 Testes recipi possunt post publicationes etiam ad instantiam partis, ad probationem priorem confirmandam.
153 Debiti quantitas probato debito, & sit fundata intentione creditoris, probari postea poterit iuramento.
156 Testium nomina edi debent à producente, nisi sit timor subornationis. nu. 157.
158 Edi potest scriptura, instrumentum, priuilegium si in eo aliquo modo aduersarij intentio fundatur.
159 Prælatus agens pro ecclesia si negetur prælatus ante litem contestatam, debet docere de quasi possessione prælaturæ.
160 Instrumentum probat contra producentem etiam inuitum, & qui protestatus est producere in parte & partibus. & c.
162 Fauorabilis materia dicitur in qua agitur de fauore animæ.
163 Foro conscientiæ non attenditur rigor iuris ciuilis, sed ueritas ipsa considerať.
164 Sententia si in rem iudicatam transiuit, si tamen de ueritate aliter appareat debet reuocari.
166 Edere reo an teneatur actor.
167 Rationum appellatione ueniunt instrumenta largo modo non propriè. nu. 168.
Et se habent ad instrumenta ut genus ad speciem. nu. 170.
171 Contrarietatis tollendæ causa uerba impropriantur.
172 Implorare hoc uerbum, conuenit officio iudi.
173 Rationes publicæ omnibus eduntur.
174 Reo magis an actori iura faueant, & quomodo nu. 175. & nu. 178.
176 Iudex non debet pati illicitas extorsiones.
177 Æqualitas in iudicijs seruanda est.
179 Edere actori an teneatur reus ad fundandam suam replicationem. Limita, ut nu. 182. nu. 184. & 188. declara. nu. 190.
180 Replicatio est exceptio.
181 Petitionis verbum, verificatur in reo.
183 Edere reo actor non tenetur ad exceptionem dilatoriam fundandam.
185 Turpitudinem suam detegere quis non cogitur.
186 Positioni criminosæ non tenetur quis respondere.
Limita nu. 187.
189 Excipiens per compensationem dicitur agere.
191 Compensatio intrinseca dicitur illa, vt putà quando fructus compensatur in sortem.
Et hanc opponit excommunicatus, quanuis aliter non possit compensationem obijcere, nu. 192.
193 Reconuentio fundatur in æquitate.
194 Excommunicato reconuentio denegatur.
195 Exceptio præscriptionis odiosa est.
196 Editio an fiat in exceptione præscriptionis.
197 Exceptio præscriptionis non admittitur ubi proceditur de æquitate.
198 Præscriptio est contra naturalem æquitatem.
199 Actor ad instantiam rei cogitur exprimere tempus, ut reus sibi possit parare exceptionem præscriptionis.
200 Fauorabiles causæ sunt libertas, dos, & matrimonium.
201 Fauor causæ præponderat fauori rei.
202 Fauor rei qui consideratur in sententia, consideratur etiam in probationibus.
203 Notarius rogatus de instrumento ratione officij, illud edere tenetur.

Etiam

Etiam si esset nullum nu.204. Etiam in testamento nullo, nu.205.
Idem si fuit reuocatum. nu.206. Et ideo non debet lacerare testamentum reuocatum etiam ad instantiam testatoris, nu.207.
Et tenetur edere integre aliàs tenetur ad interesse. nu.208.
Intellige recepta competenti mercede, nu.209.
210 *Notarius debet habere mercedem duplicatam. s. de rogitu, & de extensione.*
211 *Notarius tenetur pauperi gratis instrumenta edere nu.213.*
212 *Aduocatus potest compelli pauperibus præstare patrocinium.*
214 *Paupertatis causa plura remittuntur, quorum exempla habes ibi.*
215 *Pauperibus relinquũt collecta imposita à principe ab officialibus exigẽtibus.*
216 *Decimæ non exiguntur à pauperibus.*
217 *Cautio quæ aliàs præstanda est, à pauperibus non exigitur.*
218 *Clausula, & quidam alij, non comprehendit pauperes, qui se defendere non possunt.*
219 *Periurio quis excusatur ob paupertatem.*
220 *Appellationem non prosequens propter paupertatem, à iure suo non excludiũ.*
221 *Fatalia non currunt non prosequenti appellationem propter paupertatem.*
222 *Notario & aduocato de publico debetur salarium pro pauperibus. 223.*
224 *Eleemosinam non cogitur quis inuitus facere, nisi in casu necessitatis.*
225 *Dominio rei suæ quando quis ex publica vtilitate priuatur, debet ei refundi precium.*
226 *Notarius edere cogitur dummodo petentis intersit, & rogatus fuerit ab eo qui editionem petit.*
Ideo instrumentum debiti edit creditori non debitori, nu.227. & liberationẽ edit debitori non creditori. nu.228. nisi prætenderent aliquod interesse, nume.229. Et non sufficit allegare, & probare interesse, nisi mandatum accesserit, nu.230.
231 *Notarius non tenetur edere instrumentum tertio, de cuius interesse agitur, quia ab eo non fuit rogatus.*
232 *Acta edi debent cuicunque cuius interest.*
233 *Edi debet ei qui possit instrumentum rescindere.*
234 *Filius exhæredatus qui ad querelam admittitur potest copiam testamenti à notario petere, licet ab eo non fuerit rogatus.*
235 *Notarius tenetur edere testamentum omnibus habentibus interesse, etiam si ab eis rogatus non sit.*
236 *Edere compellitur tertius ad cuius manus deuenit protocollum, etiam si rogatus non sit, & quomodo.*
237 *Edi mihi debet instrumentum confectum de aliqua re, quæ ad me principaliter pertinet, quamuis non factum à me.*
238 *Ratificari, an & quando possit facultas probandi.*
239 *Creditor cui bona debitoris obligata sunt, petere potest exhiberi sibi instrumenta, à notario, qui à debitore rogatus fuit, & idem in creditore misso in possessionem bonorum debitoris, nu.240.*
241 *Singularis successor mandantis petit sibi edi instrumenta à notario.*
242 *Notarius qui cogitur edere, non cogitur exhibere in publicam formam, sed tantum exhibere protocolum, quod reprehenditur ibi.*
243 *Notarius actorum omnibus quorum interest edere tenetur, etiam in criminalibus. nu.245.*
Etiam si ab eis notarius rogatus non fuerit. nu.248.
244 *Copia articulorum & positionum semper danda est aduersario.*
Et inquisitionis inquisito, cum copia articulorum super fama. nu.246.
Et indiciorum reo. nu.247.
249 *Liber collationum edi debet ab episcopo.*
250 *Edere debet cuilibet cuius interest, etiam contra se custos à publico deputatus ad custodiam instrumentorum.*
251 *Editio actorum peti potest in quacunque parte iudicij.*
252 *Copia interrogatoriorum testium non est danda.*
Nec allegationum iuris. nu.253.
254 *Editio debet fieri de mandato iudicis.*
255 *Copia non datur positionum dependentium à facto proprio.*
Positionibus facti proprij tenetur quis statim respondere.
Nisi sit probabilis causa ignorantiæ. nu.256.
257 *Editio an petatur actorum contra fiscum.*
258 *Terminus ad accipiendum copiam actorum non datur ei, qui fuit præsens, & negligens in accipiendo eam.*
259 *Copia indiciorum receptorum ante inquisitionem non datur.*
260 *Indicia recepta ante inquisitionem parti non præiudicant.*
261 *Notarius qui tenetur edere, potest tantum semel compelli.*
Nisi ex causa cum causæ cognitione. nu.262.
Et quando nullum potest esse periculum. nu.263.
264 *Acta indistinctè edi debent quoties petuntur.*
265 *Notarius rogatus de aliquo actu si nolit edere, immo se rogatum neget tenetur pœna falsi.*
Nisi esset notarius bonæ famæ nu.266. uel lapsum esset longum tempus. nume.267 & tractetur de damno. nu.268.
269 *Notarius qui interrogatus in senectute, de instrumento ab eo confecto in iuuentute, dixit cum iuramento illud instrumentum ab eo scriptum non fuisse, excusatur à pœna falsi.*
270 *Notarij potius error quàm dolus præsumitur. Id uerum in omittendo, secus in faciendo. nu.271. & 272.*
273 *Editio quomodo postuletur à tertio.*
Edere inuitus non cogitur tertius penes quem reperiuntur rationes & instrumenta, potest bene edere uolens, nu.274.
275 *Notarius edere põt instrumenta, si uult, in casibus, in quibus nõ compellitur.*
276 *Acta an edi debeant etiam à tertio.*
277 *Protocolum si sit apud tertium semper illud edere cogitur.*
278 *Edere tenetur depositarius & sequester apud quẽ protocolum reperitur.*
279 *Notarius quando perdidit protocolum potest agere contra possessorem instrumenti vt ipse edat, ut ipse alijs edere possit.*
280 *Edere tertius quando cogatur.*
281 *Intel. ad tex. in l. iij. interdum. ff. ad exhiben.*
282 *Editionem petendi ius personale est.*
283 *Edi instrumenta & rationes quo iure postulentur.*
284 *Officium iudicis de quo in titulo. ff. de eden. personale est.*
285 *Extraordinaria remedia simul concurrere possunt.*
286 *Edi an debeat totum instrumentum uel pars tantum. & nu.289.*
287 *Copia instrumenti si petatur danda est tantum pars quæ ad petentẽ spectat.*
288 *Legatario edenda est pars illa testamenti, in qua legatum continetur, uel alia per quam legatum declaratur. nu.291. & institutio. nu.292.*
290 *Sequentia declarant præcedentia & sæpe corrigunt.*
293 *Edendum si sit instrumentum iudici totum editur.*
294 *Statutum & leges in totum edendæ sunt.*
295 *Editio statutorum facienda est integraliter, etiam cum additione postea facta, nu.296. & 297.*
298 *Additio facta statuto excipit omnes qualitates prioris statuti, & de ea per omnia idem quod de statuto iudicatur.*
299 *Edi non debent statuta proprie ciuitatis, limitatur in reformationibus non bene cognitis. nu.300.*
301 *Statuti de essentia est ꝙ fit in uolumine aliorum.*
302 *Reformatio multum nota habetur ac si esset in uolumine statutorum.*
303 *Editio instrumentorum facienda est post litem contestatam.*
304 *Productio instrumenti ante litem contestatam, non facit ut super tali productione possit ferri sententia, nisi iterum producatur.*
305 *Editio instrumentorum non est de præparatorijs iudicij.*
306 *Editio facta ut quis possit deliberare, an cedat uel contendat, potest fieri ante litem contestatam.*
307 *Edi debet instrumentum enunciatum in libello, et idem si enuncietur aliud ad quod se referat. nu.308. nisi uerisimiliter sit penes reum. nu.310.*
309 *Iuramento actoris statur utrum instrumentum nominatum in libello de facili edi possit.*
311 *Sententiam non tenetur aduersario edere qui dicit eam nullam.*
312 *Dispositio quæ sequitur regulam fauorabilior est.*
313 *Actor quamuis in aliquibus casibus edere non teneatur reo, tamen tenetur in termino si uult obtinere, producere in uim probationis.*
314 *Instrumentum non probat, nisi in iudicio producatur.*
315 *Copia instrumenti producti dari debet aduersario cum termino ad opponendum, alias non dicitur facta fides.*
316 *Edendum non est instrumentum cuius tenor totus insertus est libello.*
317 *Editio in quo loco fieri debeat.*
318 *Notarius tenetur edere instrumentum in loco in quo confectum est.*
319 *Editionem petens si alibi instrumenta, vel rationes sunt, potest petere vt suis sumptibus & periculo adducantur, & quando.*
Et quid si offerat cautionem. nu.320.
321 *Actor si alleget scripturas quibus vult probare suam intentionem alibi esse, & petat mitti ad locum vbi sunt, propter timorem in transportando ad locum iudicij, an iudex mittere possit.*
Et quid si scripturæ sint penes reum. nu.322.
323 *Edere si recuset qui tenetur, practica est, ꝙ iudex pronunciet ꝙ si talis scriptura vnquam appareat ei nulla fides habeatur.*
324 *Iudex potest statuere terminum actori ad agendum, quo elapso non possit audiri.*
325 *Iudex potest suam iurisdictionem denegari actori, qui non exhibet instrumentum ad mandatum iudicis.*
326 *Contumaciæ pœnam non patitur, qui obedire non potest.*
327 *Contumacia non videtur iusta causa, vt quis suo iure priuetur.*
328 *Audientia si propter contumaciam denegetur, non in perpetuum denegatur, sed ad tempus.*
Et inter easdem personas. nu.329.

Ex epistolæ. ¶Diuiditur in duas partes. In prima petitio ponitur. In secunda ibi, ad hoc ipsius repulsio. Reus propria instrumenta actori edere non tenetur hoc dicit. ¶1 †Primo not. principem [a] obligari ex contractu facto etiam cum subdito. [b] Ita singulariter colligit dominus Abb. post Anto. de But. & Imol. hic. Et per istum text. idem not. Cyn. in l. digna vox. in versicu. vltimo scias. C. de legi. 2 † Et nedum princeps, sed etiam Deus ipse ex promissione obligaretur, vt Baldus inquit in l. prima. in princi. ff. de pac.

ADDITIONES.

a ¶Principem. Vide Barba. ad Alex. consi. fina. lib. iiij. nu. 18. cum seq. Deci. consi. cccccclxxx. & consi. 690. Alber. Brun. in consi. xij. & consi. cxvj. Alcia. in tracta. præsump. viij.

b ¶Syl. Ald. Subdito. Vide quæ ponit idem Deci. in c. j. in ij. lec. in iij. colum. circa med. de consti.

pac. vbi magistrũ sententiarũ refert ita dicẽtẽ. Et de principe, idẽ Bal. tradit in l. pe. C. de don. inter vir. in l. fi. ad fin. C. de transa. & 3 in c. j. in prin. ꝓ illũ tex. de natura feu. In ꝯ̃tibus. n. equalitas requiritur. & iõ princeps cõi iure vtif. vt Bal. dicit in l. ex imperfecto. ad 4 fi. C. de testa. †Nã q̃uis princeps lege positiua nõ obliget, à dictamine tñ rõnis non est solutus, quia animal rõnale, est, vt verbis. Bal. vtar. in l. si aquam. col. xj. ver. xviij. C. de serui. & aqua. Facit qđ no. Bal. in l. qui se patris. col. xj. ver. hoc scias. C. vnde li. Inn. Abb. & late Moder. in c. nouit. s. de iudi. & Andr. Sicu. in consil. j. libr. j. 5 ¶† Et hæc adeo locũ habent, ꝙ nec ẽt de plenitudine potestatis a põt princeps ꝯuenire,[a] ſm Pau. de Ca. in l. digna vox. prælle. & idem Bal. in c. j. §. ad hæc. col. v. ver. item no. ex gl. de pac. iur. firm. Et si aliter diceremus, nullus inueniret qui cõtrahere vellet cum principe, & sic hominum priuaret consortio. qđ esset valde graue. l. hi, qui. C. de apost. Et hanc rõnẽ Ro. adducit in consil. ccclij. inci. quæritur primo nunquid. circa fi. & prius hoc Bal. dixit in l. princeps. in fin. ff. de legi. Et ista ratio arguit ꝙ in fauorem principis hoc introductum sit. Sed tamen ob vtilitatem priuatorũ potius videtur principaliter constitutum, ne cum ipsorum iactura 6 decipiantur. †Et ideo omnes contractus, qui fiunt à principe. habent b naturam contractuum bonefidei,[b] vt inquit Bal. in c. j. §. si 7 quis vero. in prin. de pace Constan. in vsib. feudorum. ¶†Subijcit dominus Abbas, & Mod. hic sequuntur, ꝙ obligatio, qua princeps adstringitur, est duntaxat de iure naturali ciuiliter vero non 8 obligat, & ita tenent Anto. de But. Imo & communiter alij. † q̃a naturalis obligatio à principe tolli non põt. §. sed naturalia. insti. de iure naturali. per Imo. & alios in c. quæ in ecclesiarum. de con- 9 stitutio. Quasi velint principẽ iõ naturaliter obligari, q̃a † naturalis obligatio immutabilis sit, ciuiliter vero non teneri, q̃a tolli, & mutari potest ciuilis obligatio, vt in §. fi. institu. de iure natu. Ista tamen ratio non multũ satisfacit, q̃a licet princeps ciuilem obligationem tollere possit, non tamen constat ꝙ illam tollere volue 10 rit. †Nam in quolibet actu potentia requiritur, & voluntas. l. multum interest. C. si quis, alteri, vel sibi. c. q̃m abbas. s. de of. delega. 11 †Et in dubio videtur princeps vti iure communi. arg. l. in testamẽto. C. de testa. mili. facit tex. not. in c. proposuit. de concess. præben. in l. ex facto. ff. de vul. & pu. & est dictum no. Inno. in c. innotuit. de elec. ad fi. Ang. sequitur in l. bene à Zenone. col. j. C. de quadri. præsc. & quod tradit etiam Inno. ĩ c. dudum. j. de deci. Bal. in l. bonorum. in prin. C. qui admit. cum si. Et maxime hoc dicendum vi- 12 detur in contractibus, per supradicta. ¶†Præterea, licet naturalis obligatio tolli non possit, impediri tamen potest ne nascatur, l. si non sortem. in prin. ff. de condi. inde. vbi Bar. in l. cum lex. vbi Bar. 13 ff. de fideiusso. & ideo rationes istæ non vrgent. ¶†Secundo pro communi tamen opinione arguitur. ꝙ princeps nõ obligetur ciuiliter, quia ciuilis obligatio à lege inducitur. insti. de obli. ĩ prin. 14 ibi, secundum nostræ ciuitatis iura. †Sed princeps legibus solutus est in l. princeps. ff. de legi. in l. digna vox. C. de legi. ergo non 15 obligatur ciuiliter. ¶†Sed ad hoc responderi potest, ꝙ ab illa regula, quæ habet, principem non obligari legibus, casus noster excipitur, scilicet in legibus, quæ contractus respiciũt, quibus voluit princeps obligari, ex quo iura dicũt, principem teneri ex cõtractibus, hic, cum si. Nam tali casu videtur princeps voluisse legibus se subijcere. argu. l. receptum. ff. de iurisdom. iud. & in cap. 16 nos si incompetenter. ij. q. vij. in prin. ¶†Tertio, & postremo pro eadem parte arguunt Mode. hic, quia argumẽtum valet de lege, c vel statuto[c] ad contractum. glo. no. in l. non impossibile. glo. fi. circa. ff. de pac. gloss. fina. in l. domini prædiorum. C. de agri. & censi. lib. xj. & quod voluit gloss. in rub. C. de cu. lib. x. Sicut ergo princeps non obligatur legibus, ita non videtur ex pacto, vel contractu obligari. Sed respondetur ꝙ in isto casu est longe diuersa ratio in contractu à lege. Nam contractum facit princeps vt priuatus, vt cum omnibus facultas contrahendi sit communis, & ideo obligatur sicut alius quilibet priuatus, legem vero facit tanquam princeps, cui soli hoc competit. l. fi. C. de legi. & ideo non obligatur, quia se gerit pro principe, qui legibus solutus est. l. princeps. ff. de legi. Et istud est, qđ Bald. dicit in l. j. in prin. ff. de constit. prin. dum inquit ꝙ licet princeps non obligetur lege legis, ligatur lege conuentionis. & latius declarat Aret. hic. Et ita tollitur argu- 17 mentum de lege ad contractum † quia illud non procedit, vbi di- 18 uersa ratio habetur, vt not. in d. l. non impossibile. de pact. †Item argumentum, qđ solet fieri de lege ad contractum respicit potestatem, quia quod per legem non potest fieri nec per pactum poterit. Sed in quæstione nostra non potestas, sed voluntas principis consideratur. quæ est velle ex cõtractu obligari, licet legibus 19 solutus sit, per supradicta. ¶†Contra opi. communem, scilicet ꝙ d immo ciuiliter[d] princeps obligetur, expresse tenet Bal. in l. princeps. ff. de legi. q̃a in ꝯ̃tibus debet esse equalitas. Vñ sicut ꝯhens obligatur naturaliter & ciuiliter ipsi principi, ita princeps debet obligari, facit tex. in l. cum emptor. ff. de rescin. ven. ¶ Aret. huic rationi respondet, & Moder. sequuntur, ꝙ ħ tolleratur, in principe, vt contractus claudicet, sicut in pupillo. l. Iulianus. §. si à pupillo. ff. de act. empt. Et idem in ecclesia vt no. in cap. j. infra ne sedevacan. Hoc simile, quòd Are. includit, euitari potest, quia alia ratio videtur in pupillo, vel in ecclesia, quàm sit in principe. Nã contrahenti cum pupillo, vel ecclesia potest imputari ꝙ solennitatem requisitam in contractu non adhibuit, sed in principe hic non potest considerari, cum nullo modo ipse obligetur, & hoc j. ad aliud propositum considerat ipse Are. & ita fundamentum Bald. videtur bñ procedere. ¶Et ꝓdictã opi. Bal. ꝙ princeps obliget ciuiliter, sequit̃ Are. q̃ tñ vltra Bal. alijs rõnibus mouet, Et ꝓmo ꝓ tex. ĩ l. j. §. fi. cũ l. seq. de offi. ꝓcu. Cæsa. vbi adeũdo hæreditatẽ principes obligat̃, & talis obligatio ex quasi ꝯ̃tu tota dicit̃ de iure ciuili, vt ꝓ Bar. in l. ex ħ iure col. pen. ff. de iust. & iu. ergo obligari videt̃ ciuiliter. ¶ Secũdo allegat tex. in l. bñ à Zænone. C. de quadri. ꝓscri. vbi actio dat̃ ꝯ principẽ, ergo obligat̃ ciuiliter, quia nãlis sola actionẽ nõ ꝓducit. insti. de obli. in prin. & illũ tex. in d. l. bñ à Zænone. prius allegauit Bal. in ꝓemio feud. col. xij. in ver. expedita diffinitione. & ita simpl'r tenẽt, & trãseũt Mod. ħ. ¶ Sed tñ tenẽdo cõem opin. ꝓdictis oĩbus rñderi põt. Et prĩo ad fundamẽtũ Bal. dicatis ꝙ ĩ effectu nulla erit inequalitas, cũ sola nãlis obligatio in principe ꝓbabiliter dici põt ꝙ habeat effectũ, & actionẽ ꝓducat, ex quo ipse nõ põt alr̃ obligari. ita ñ vr̃ ħ ꝓbari, & ꝓ illũ tex. expresse ħ sentit Ant. de Bu. in c. q̃ in ecclesiarũ. col. pe. s. de 20 cõsti. †Ipse. n. remanet in terminis iurisgẽtiũ, vt Abb. dicit in d. c. q̃ in ecclesiarũ. col. pe. s. de ꝯstit. ver. nõ tñ facere põt, facit qđ no. 21 Bal. in l. rescripta. ad fi. C. de pci. imper. offeren. †Hoc ẽt suadetur, q̃a ne q̃s idebite damnũ patiat̃, nãlis sola ex pacto nudo effectũ producit, vt no. Bar. per illum tex. in l. eleganter. §. seruus pactionis. ff. de dolo. & idem dicit Angel. allegando illum text. in consi. 22 j. incipien. visis supradictis. in fi. col. ibi, nec mirũ. † Et ad hoc etiã facit, q̃a vbi actio non competit æquitate subsistente, officio iud. succurritur. l. plane. ff. de peti. hæred. facit text. in c. ad apostolicã. vbi Hosti. & alij infra. de simo. in l. j. §. cum patronus. ff. de offi. præfec. vrb. Et sic concludo ꝙ princeps ex naturali obligatione sola adstringatur cum aliter ipse non possit obligari, per istum tex. cũ si. Et sic dicatur, attenta hac ratione, ergo etiam seruus ex sola naturali poterit conueniri, cum etiam ipse ciuiliter obligari nõ pos- 23 sit. Respõdetur quòd alia ratio pactum reformat. †Nam in seruo obligatio ciuilis non datur odio ipsius, quia pro mortuo reputatur quo ad ea, quæ sunt iuris ciuilis. l. seruitutem. l. quod attinet. de reg. iur. In principe vero hoc cõtingit fauore eius, & in seruo nulla est inçqualitas, quia sicut ipse alijs ciuiliter non obligatur, ita nec alij sibi. Secus in principe, cui alij obligãtur, & sic rõ diuersitatis manifesta est. ¶Non obstant quæ Are. inducit. Et primo rõ, quam fortissimam ipse dicit, quæ fundatur in d. l. j. in fi. de offi. 24 procu. Cæsa. †Quia pro responsione considerandum est ꝙ obligatio, quæ ex aditione hæreditatis nascitur, licet à iure ciuili inducta sit, vt Are. dicit, cum illa tamen naturalis obligatio concurrit. alias sola ciuilis nõ esset potens ad agendum, vt no. insti. de obli. in prin. Hoc probat, & declarat Bart. in l. interdum. ff. de condic. indebi. in iij. col. Paul. de Cas. in l. ex hoc iure in repe. vlt. q. de iust. & iur. ff. Et hoc patet in stipulatione, quæ inuenta est à iure ciuili. §. de consti. insti. de ac. & tamen in ea requiritur naturalis obligatio, & facta sine consensu non valet. l. j. §. adeo. ff. de pac. Et idem in alijs cõtractibus, qui à iure ciuili tantum inducti sunt, de quibus per gloss. institu. de iure naturali §. ex hoc iure. in versicu. pœna. Princeps ergo, qui in tali casu obligatur ex sola naturali, quę sibi congruit videtur adstringi, quæ naturalis sola in principe ef- 25 fectũ ꝓducit, ex quo aliter nõ põt ipse obligari, vt s. dixi. ¶ †Secũdo potest responderi ꝙ speciale sit, quãdo princeps alteri succedit,

ADDITIONES.

a ¶H.G. Cõtrauenire. Adde eũdẽ Deci. in cõs. lxxviij. in iij. col. j. in vers. quarto ista conclusio. & adeo firmum est hoc, ꝙ princeps ex contractu ligetur, ꝙ licet aliàs in principe præsumatur causa licet ea non appareat, tamen si velit contrauenire contractui à se celebrato, causa non præsumitur, vt no. Abb. in c. quæ in ecclesiarum. s. de consti. & ibidem per Fel. in xxj. col. ver. limita secundo.

b ¶Bonefidei. Vide Bal. cons. xxiiij. lib. ij. Fran. Cur. senior consil. xlviij. Ant. Burgo. c. cum dilecti. de emp. & ven. Prepo. in c. j. de nat. feu. in vsi. feu. Sed idem in ciuitate, Alex. apud Bar. in l. Cæsar. de publica. Ias. in l. ciuitas. ff. si cer. pe.

c ¶Hier. Gig. Statuto. Qđ valeat argumentum de statuto ad pactum, vel contractũ. vide etiam Soz. in l. certi. condictio. §. quoniam. in ij. col. in prin. & per eundem in consi. clxv. inci. visis inuestituris. in ix. col. in ver. decimo. & vltimo.

d ¶Ciuiliter. Hæc vera, alioquin nullum esset cum eo ciuile commercium, nulla in eũ legis actio, nulla enim actione teneretur.

dit,quia tunc obligatur vt priuatus, & nō vtitur priuilegio, vt de fiſco dr̄ in l.fiſcus.in prin.ff.de iure fiſci.& in l.cū quidam.§.fiſcus. ff.de vſur.¶ Tertio cōſidera diligenter, quia iſta ratio quam Are. habet pro concludenti,nō vr̄ procedere,ēt ſm̄ intentionem eius præſupponendo ꝙ in actione ad eſſet ſola ciuilis obligatio. Nam nō ſequit̄, vbi eſt ſola ciuilis obligatio princeps obligatur ciuiliter. ergo etiam obligatur ciuiliter,quando ciuilis concurrit regulariter cum naturali,vt in contractu.Ratio aperta eſt,quia vbi reperitur naturalis obligatio,ſatis conſultum videt̄ eſſe cōtrahentibus cum principe,ex quo illa naturalis habet effectū,per ſupra dicta.Secus vbi tantum eſt ciuilis,quia niſi ciuiliter princeps obligaretur,creditores,& legatarij eſſent decepti, q̄a nullo iure princeps eſſet obligatus. Prima tñ̄ reſponſio magis placet. ſecunda, & tertia diſputatiue poteſt tolerari.¶ Ad tex.in d.l.bene à Zenone.quē poſtremo adducit Aret.dici poteſt, primo quòd in actione reali loquatur. ibi, actiones in rem, quæ nullā obligationem præſupponit.§.j.inſtitu.de actio.vnde ex hoc nō pōt inferri ꝙ ciuiliter obligetur. Vel ſecundo, dato quòd in actionibus ꝑſonalibus loqueretur,illud ideo videtur, quia ibi princeps in locū priuati ſuccedit.Nam nō prohibet ne actiones quæ ꝯ̄ priuatum cōpetunt ꝯ̄ illum intententur.ſed vult ꝙ ꝯ̄ ipſum principem retorqueant̄ ac dirigantur.Et ideo cū ſubintret ibi locū priuati, nō vtitur prærogatiua eius l.fiſcus.in prin.ff.de iu.fiſ. & ſupra dictū eſt. ¶ Tertio, vt ex s̄.dictis colligit̄,dici pōt ꝙ q̄uis loquatur de actionibus,ibi intelligitur ꝓ iure petendi,ꝓut erat ēt de iure gentium nō ꝙ formaliter actiones ſint, prout in priuatis conſideratur, vt obligationem ciuilem præſupponant,iuxta l.licet.§.ea obligatio. ff.de procu.nā ꝯ̄ principē hoc dici nō pōt,q̄a ſubiectū nō eſt habile,vt recipiat ciuilē obligationē,cū ipſe ſit ſolutus legibus,à q̄bus cauſat̄ ciuilis obligatio. 26 †Remanet ergo princeps in terminis iuriſgentium,& ex ſola naturali poteſt conueniri, per ea, quæ ſupradicta ſunt,& tradit do. Abb.in d.cap.quæ in eccleſiarum. colum.pen.Et ita ex prædictis patet ꝙ pro vtraque parte iſte articulus diſputabilis eſt. 27 ¶ †Retenta concluſione ꝙ princeps ex contractu efficaciter obligetur, limitatur in quibuſdam caſibus non procedere,quibus obligari princeps prohibetur, 28 †vt quia per contractum aliquem locum ſubijceret [a] inutilibus hominibus loci. nam hoc facere non poteſt.dictum eſt not.Hoſt. quem ibi Ioan. And.Anto.de But.& alij ſequuntur in c.dilecti.ſupra de maio.& obe.no.Bal.in c.j.§.ſi quis.in ver.adde dicit Hoſt.quo tempo.mil. & idem Bal.in cap.j.§.in generali.in verſi.quæro vtrum Rex Franciæ.ſi de feud.fue.contro inter dominum & agna.facit not.dictū Hoſtien.in cap.quanto.vbi Ant.de But.in ij.col.& alij infra de iureiur. 29 †dum inquit ꝙ princeps faciens pacem cum inimicis, non poteſt in præiudicium ſubditorum, qui paſſi ſunt damnum,aliquid remittere.& idem Bald.dicit in l.quicunque.colum. fin.C. de ſer.fugi.glo.& Do.in cap.auctoritate.§.fin.in gl.in verſic.propriam.de priuileg.in vj.cum ſimi. 30 ¶ †Similiter ſi contractus principis magnam diminutionem ſuæ iuriſdictionis contineret, non tenet etiam ſi adhibeatur iuramentum c.dilecto.& quod ibi Bal. infra de iureiur.& per illum text.in d.cap.dilecto. idem Bart. dicit in l.prohibere.§.plane.ff.quod vi,aut clam.Bald.in l.pen.C.de bonis,quæ libe.& in proœmio feudorum.colū.ix.verſi. expedita diffinitione. cum concor. 31 ¶ †Similiter ſi ante promotionem aliquid à principe, vel papa promittatur in præiudicium dignitatis,promiſſio non valet.ca.ſicut noſtis.j.de iureiur.vbi Abb. in iij. not.infert ad cardinales, qui aliqua promittunt ante creationem ſi eorum aliquem promoueri contingat. 32 †Sic etiam ſi contractus fieret ſuper regalibus,iuxta ea, quæ habentur in cap.j. quæ ſint rega.princeps non tenetur.Bald.not.hoc dicit in tit.de pace Conſtan.in verſi.amplius conſueuerunt. Et iſta ſunt breuiter quę extenſius Moder. hic tradunt. ¶ Sed conſiderandum eſt, quòd in iſtis, & ſimilibus caſibus, princeps ipſe videtur efficaciter obligari, vt ad intereſſe poſſit conueniri. 33 † Sed eius contractus ad præiudicium alterius non extēditur, vnde iſta diuerſa ſunt. ¶ Poſtremo, non omitto vnum quod Areti.hic dicit ad limitationem eorum, quæ ſuperius dicta ſunt. Nam ipſe concludit quòd obligatio naturalis in principe effectum non producat, ſi ex cauſa lucratiua prouenit. Et ita, ſecundum eum ſaluatur opin. Anto.de But. hic,qui dixit hanc obligationem principis inefficacem eſſe, & hoc ſenſit Cy.in d.l.digna vox.C. de legi. ¶ Certe hoc dictum, quod latius hic Aret.in ij.col.proſequitur, non videtur abſq; dubio procedere, 34 †quia tex.hic generaliter loquitur, ꝙ ex ꝯ̄ctu princeps obligetur,ergo generaliter debet intelligi,etiam ꝙ ī vno caſu maior rō, q̄ in alio videatur.tex.no.in l.j.§.quod autē.ff.de aleato. in l.in fraudē.in fi.ff.de teſta.mili.facit tex.in l.j.§. generaliter. ff.de leg.præſtan.xix.diſt.in c.ſi Romanorum. c.ſolite.de maio. & obe.& contrarium nō ꝓbat̄ iure, ergo erubeſcimus ſine lege lo-

35 qui.l.illā.C.de coll.§.cōſideremus.in auc.de trien. & ſemi. ¶ †Cōprobatur hoc duplic rōne.Prima, q̄a quilibet priuatus ex nudo pacto,& ſic naturali ſola obligatione obligatur in donatione.l. ſi quis argentum.C.de do.& ita facilius in tali contractu q̄s oblige- 36 tur,ergo à fortiori idē eſt in principe, cuius præcipuum eſt liberalitatem exercere.c.j.j.de do.l.ij.§.fi.ff.de.dona. ¶ Secūda rō, eſt q̄a obligatur princeps rōne conſenſus. Si ergo ex cauſa lucratiua cōſenſit debet adſtringi, cum vis tota ſit in conſenſu, & quantū ad conſenſum nulla rō diuerſitatis vr̄ poſſe aſſignari.ergo nec diuerſum ius debet conſtitui.l.illud.ff.ad leg. Aquil. à Titio.de ver.obl. c.tranſlato.de conſtitu. 37 ¶ †Secundo not. ꝙ obligatio principis ēt ligat ſucceſſorem [b] in dignitate,vt ꝑ dn̄m Abb.hic.& ideo Bald. hic infert,ꝙ pacta inita inter Imperatorem Federicum,& ciuitates Lombardiæ.debent per ſucceſſores in imperio obſeruari.idē Bald.in locis.s̄.alleg.præcipue in d.l.digna vox.not.Bar. in l.prohibere.§.plane.ff.qđ vi,aut clam.dum alleg.text. in abbate ſane. de re iudi.Oldr.in conſi.xciiij.incip.eleganter.ad fi.Facit qđ hr̄ in c.j.j.de ſōl. 38 †Et hoc intellige, quando ſub nomine dignitatis contractus fuit celebratus,vt dicit hoc do.Abb.per text.& quæ ibi habentur in c.quoniam abbas. ſupra de offi. deleg. vbi videndum eſt. ¶ Tertio not.& ſingulariter ſecundum do. Abb. imperatorē coram papa poſſe conueniri. 39 †Ex quo infertur ꝙ ipſe imperator quando eſt reus,in propria cauſa iudex eſſe non poſſit,& iura, q̄ dicūt imperatorem eſſe iudicem in cauſa propria.xxiiij.q.iij. Guiliſarius.tex.in l.proxime.ff.de his,quæ in teſta.delen.in l. & h̄ Tyberius.ff.de hær.inſti.procedunt,quando agit imperator, & ipſe eſt actor.ſecus ſi ſit reus,quia coram papa debet conueniri. vt h̄, ſecundum Abb.quidem dicit eſſe ī quolibet, qui ſuperiorem nō recognoſcit. ¶ Aret. hoc inſurgit contra iſtud dictum,& concludit Imperatorem,& alium,qui ſuperiorem non cognoſcit,etiam ſi reus ſit,non poſſe in facto proprio iudicare. Mouetur per text. cum gl.in l.ij.C.de quadri.præſcrip.vbi Imperator qui vt reus cō- 40 uenitur,dat iudicē,ergo videtur iudicare in cauſa propria. ¶ †Secundo,quia non recurritur ad papam,niſi quando Imperator eſt negligens in adminiſtrando iuſtitiam, vt tradunt Innocē. & alij in cap.licet ex ſuſcepto ſupra de for.compe. non ergo immediate papa adiri poteſt.Iſte rationes,cum quibus Mod.tranſeunt,nō vrgent.Et primo tex.in d.l.ij.non probat id,qđ Are.dicit.Sed dato ꝙ vtrum ſit ꝙ Imperator,contra quem agitur,det iudicem. vt 41 gl.dixit in d.l.ij.non valet cōſequentia. Poteſt dare iudicem, †ergo poteſt ipſe cognoſcere,& iudicare.Nam epiſcopus ī caſibus, in quibus non eſt iudex, dat iudicem, vt nota. dicit Hoſtien. in ſum.in titul.de ſen.§.quis debet ſententiam.verſicu. ſed nunquid poteſt epiſcopus.Quòd dictum pro valde not. Rom. refert in l. qui iuriſdictioni.ff.de iuriſ.om.iud.& vide gl.in cap.nouit in verſ. noſtram.de iud.& Abbas in cap.ſi quis contra clericum. de foro competen. ¶ Non ob.dictum Innocen.& aliorum in d.l. licet q̄a non loquuntur in cauſa ipſius principis,ſed in cauſis illorum, q̄ ſunt ſub principe, in quos habet ipſe iuriſdictionem, quæ ab eo non aufertur, niſi propter negligentiam. & ita videtur voluiſſe dom.Abbas hic,qui refert illud dictum Innocen.in d.cap.licet.& eo non obſtante ita dicit.& idem voluit Abb. in cap. nouit. col. vij.& in gloſ.in verſ.indicare ſupra de iudi. in cap. expoſita.j. ſupra de arbi.& in cap.cum veniſſent.ſupra de iudi. facit quod no. Abb.in cap.ſi neceſſe infra de don.inter virum.& Bald.in cap.imperialem.§.fin.col.j.de prohi.feu.alie.per Frideri. ¶ Pro opi. Are. tamen facit, quia ſi imperator eſt iudex in cauſa propria, quādo eſt actor,idem à fortiori dđm ſi ſit reus, quia fauorabiliores ſunt rei,q̄ actores.l.fauorabiliores.de re. iuri. Et ꝙ Papa nullo modo immediate contra non recognoſcētem ſuperiorem adiri poſſit probatur in c.nouit.ſupra de iudi. vbi papa proteſtatur quòd nō intendit iuriſdictionem regis turbare,niſi ratione peccati,quo caſu ipſe plenam habet poteſtatem,& tamen ibi vt reus rex conueniunt.Idem videtur probari in cap. per venerabilem. in verſicu. inſuper. infra qui filij ſint legiti. vbi tunc demum papa cognoſcit contra regem non recognoſcentem ſuperiorem. ſi eius iuriſdictionem rex ſe ſubijciat,& non aliter.Ergo datum intelligi ꝙ papa regulariter non ſit iudex contra nō recognoſcentem ſuperiorem, ſed ipſe ſit iudex in propria cauſa, vt expreſſe de feudo dicitur in d.cap.nouit.& tenet Bal.in l.ij.circa finem.C.de ſentē. quæ ſine certa quanti.vbi in ciuitate loquitur Angelus in l.prima C.ne quis in ſua cauſa.facit ꝙ notat Bart.in l.alius.§.beliſſime. ff. quod

ADDITIONES.

a ¶ Subijceret. Adde Martin.Lauden.de princ.§.lvj.Are.in l.ij.in fi.prin.ff.ſol.matrimonio.Pet.Philip.Cor.in conſi.cccxxj.lib.iiij.Fran.Ripà de reſcrip.reſpon. xxv. Philip.Deci.in conſi.dlxiiij. Alber.Brun.conſt.xij.Curt.Iun.in conſi. clxxiiij.

b ¶ Succeſſorem. Vide Alber. Bru.in conſi.j.

quod vi, aut clam. ¶ Non ob. tex. hic, quia respondet Aret. ꝙ hic aditus fuit iudex rōne peccati, iuxta c. nouit. s. de iudi. vel tanquā mediator. qđ suadeť, quia non fuit citatus Imperator vt iudex facit. ¶ Opin. tñ Abb. pōt saluari, vt locū hēat in arduis, ſm Are. hic. per gl. in c. grādi. de suppl. negli. præla. in vj. quæ voluit papā posse priuare principē, qui superiorē non recognoscit, & pbať in d. c. alius. xv. q. vj. in c. apostolicę. de re iudi. in vj. & hoc æquitas suadere vr̄, cū nō sit verisimile, quē iudicaturū ꝯ se, vbi agereť de statu, vel de maiori parte regni sui. Facit quod voluit glo. no. ij. q. vij. in c. cū pastoralis. & in c. irrefragabili. §. fi. in ver. delega. s. de offic. ord.

42 ¶ † Quarto, & vltimo no. ibi, medium, ſm Abb. post Io. an. & alios ꝙ iudicium appellatur medium,[a] est enim mediū inter actorē & reū. Ad idem tex. in l. nullus. C. de iud. 43 † Sed certe non videtur in tex. hoc pbari. Nec præcise enim hic iudicium medium appellatur, sed generaliter accipiť medium pro vsu quodam loquendi, dū aliquid coram pluribus pponiť, nō solū in iudicio, sed ēt extraiudiciū, vt in c. bene quidē. xcvj. dist. ibi, deferatur in medium. & in l. filiæ dotē. C. de coll. ibi, in mediū conferre. & in l. prætor. §. Iulianus. ff. de colla. bo. in c. j. de reb. eccl. non alie. in vj. Et de medio no. Do. in c. nō solū. de appel. in vj. per illum text. Et pluribus modis medium consideratur, vt no. Ioan. an. in c. præterea. el ij. & ibi Abb. de appel. 44 † Et medium secūdum quod capiť per Io. an. & alios hic. illud dr̄, quod inter duo extrema clauditur.[b] & hoc Abb. dicit per illum tex. in c. consuluit. in prin. in ij. no. de offi. dele. facit tex. in l. iij. §. filius inter medias. vbi Aret. ff. de lib. & posthu. & hoc etiam no. Bar. in tract. de insula. in verbo quod frequēter. 45 † Reperitur aliud medium per æque distātiam, id est, quod distat æqualiter ab extremis. §. cum aūt institu. quib. ex cau. manu. licet not. in l. antiqui. ff. si pars hær. pet. Et ita de medio Bal. distinguit in l. q. sella. §. fi. ad fi. ff. de serui. rust. præd. Et de medio aliter Bal. loquiť in l. j. in prin. ff. de orig. iur. dū inquit ꝙ medium occupat tertiam partem. finis aliam, & principium aliam. Et in statutis qđ dicatur esse medium in no. q. Bar. tradit in l. iiij. ff. de fur. Et quando attendať medium no. glo. in c. j. in ver. modū. s. de offi. custo. in l. solet. §. fi. ff. de offic. pcon. est materia brocardica vt Azo psequiť in suis brocardis. in j. char. 46 ¶ † Illud vtiliter not. ꝙ vbi rationes sunt hinc & inde, & doctorum auctoritates, adeo ꝙ cōis opi. facile discerni nō pōt, tūc pbabilis est sñia iudicis, qui mediā viam sequiť,[c] [*] & isto casu saluať opi. gl. in l. Nesennius. ff. de neg. gest. dū dixit talē rusticorum sententiā. Ita solenniter in cā magni ponderis consuluit Pet. de Anc. in consi. ccxj. incip. inter cōtraria, & varia cōsilia. & idem Bal. voluit per illum tex. in l. paterfa. §. fin. cum l. seq. ff. de hære. insti. Alex. de Imo. idem dicit per illum tex. in l. Titius. ff. ad Treb. in iij. no. Et ad idē bonus tex. in l. nō sine. C. de bo. quæ lib. in l. filio. ff. vt in pos. leg. in l. si fundū. §. fi. cum l. seq. quæ incipit, ita vt omnes. ff. man. vbi Saly. & dictam l. alleg. Bal. in l. j. col. vij. versi. vj. quero. C. si seruus extra. facit quod not. Bald. in l. cum proponas. colum. j. C. de rebus cred. & quod voluit Bartol. in l. fiduo. in princi. colum. fina. ff. vti possidetis. Vincen. Abb. & alij in c. licet causam. j. eo. cum si. Ex his hactenus expedita sint, quæ in ista decretali extrinsecus occurrunt. ¶ Nunc superest vt altiori indagine materiam editionis aggrediamur, quæ est propria dos huius capituli. Et inhærēdo vestigijs domini Abb. tota materia in iiij. prin. qōnes diuidiť. Prima erit de personis, an, & quando instrumenta, vel rationes edere compellantur, & in discursu huius q. etiam quibus edendum sit, apparebit. Secūda, quo iure editio fieri petatur. Tertia quæstio erit, quomodo editio debeat fieri. Quarta quando, quo tempore, & loco edendum sit. ¶ Circa primam quæst. prin. vt distincte procedamus, de quatuor dubitari contingit. Primo, an, & quando reus actori edere teneatur. Secundo econtra, an, & quando actor reo. Tertio, quid de notario. Quarto, qn̄ tertius edere cogi possit. 47 ¶ † Ad primum cōclusio fit, & regula, quæ per istū tex. colligiť, ꝙ reus instrā actori non cogiť edere. & ī hac ꝯclusione oēs Doc. cōcordāt. vt Bal. dicit. qui plura exēpla ponit in l. j. §. editiones. colū. iiij. versi. venio ad exempla. ff. de eden. 48 † Idem est in rōnibus. l. j. C. de eden. nam actor debet esse instructus. l. si qn̄. C. de dila. & pprias probationes à seipso adducere. l. nimis graue. C. de testi. c. j. de appe. in vj. c. fi. de dolo. & ꝯtu. 49 ¶ † Et si dicatur, reus tamen cogitur positionibus actoris respōdere, & si confiteatur intentio actoris fundatur. c. j. de cōfes. in vj. Vnde sicut teneť propriam vocem edere ad probandā intentionem actoris, ita videtur dcm̄ ꝙ instrumentum, licet proprium, exhibere teneať. ¶ Ad hoc respōdet Ant. de Bu. Abb. ħ & Mod. ꝙ respectu cōfessionis rei non potuit esse instructus actor, cū talis confessio non sit in eius potestate; secus est in instrumentis vel rationibus, qa in his à principio potuit se pparare. & istā rōnē dñīę originaliter tradūt Frā. Vercel. & Io. an. in d. c. j. de ꝯfes. in vj. vbi Domi. sequitur hoc in j. col. ¶ Sed q̄uis rō ista ab oībus approbetur, mihi tñ non satisfacit, qa licet actor non posset instrui ex ꝯfessione rei, potuit tñ se aliter præparare, vt alijs modis probaret id, super quo vult habere confessionem rei. nam rō prædicta bona esset, si positiones tm̄ admitterentur in his, quæ de sui nā aliter probari non possunt, nisi per confessionem, vt in negatiua 50 dr̄, d. c. j. de confes. in vj. ¶ † Sed cum generaliter in qualibet causa positiones fiant ad faciliorem probationem. vt dr̄ in cle. sepe. §. verum. in ver. sed qa positiones. de verb. signi. ratio supradicta non vr̄ procedere, cū agenti imputari possit, ꝙ aliam probationē 51 non parauerit equipollentem confessioni. † Vnde aliter respondendū est. & dico ꝙ ratio manifesta differētiæ est inter instrumēta, & confessionem, quem fit mediantibus positionibus. qa si ppria instrā cogereť edere, immediate pbaret ꝯtra, se & ex tali pductione præcise ipse cōuinceretur, cōtra l. nimis graue cum si. Non sic in confessione, qa ipse non cogitur confiteri positiones. & lice teneatur rn̄dere, poterit negare, & iō ex respōsione præcise non insurgit probatio, cum non cogatur confiteri, & si confitetur, imputatur sibi. Sic etiā instrumentis, si vellet, posset exhibere vt j. dicam. ¶ Non ob. si dicatur, ꝙ reus cogiť confiteri veritatem pp iuramentum calumniæ ab eo præstitum, qa hoc nō consideratur, vt patet instrumento, qđ reus habet apud se qđ tñ non tenetur edere ꝯ se pp iurm̄ calumniæ. ¶ Retenta ergo conclusione, quā cōmuniter oēs tenent, ꝙ reus nō teneatur edere actori instrumenta, vel rationes ad intentionem actoris probandam, limi 52 tatur pluribus, modis. ¶ † Primo, vt nō habeat locum in fisco agēte, cui ex speciali priuilegio reus propria instrumenta edere tenetur. l. nec q̄squā. ff. de eden. vbi Bart. & oēs hoc tenent, sequūtur hic Abb. & alij. Sed in illo tex. non videť ħ bñ pbari, quia loquitur negatiue, dum inquit ꝙ reus alia instrumēta nō cogiť edere, 53 q̄ q ad causam pertinet, ex qua se defendere pfessus est. † & oratio negatiua nihil noui inducit, vt Bald. declarat in l. ij. C. de conditio. inscr. ad fin. per l. ex facto. la j. ff. de hæred. instituen. & text. in l. Titia. §. fina. ff. de manu. testamen. Confirmatur hoc, quia videtur ibi potius Iurisconsultus velle minuere editionem, quæ à reo petitur, quàm illam ampliare, vt ex modo loquendi colligi- 54 tur, † ideo inducta ad diminutionem, non debent operari argumentum l. legata inutiliter. de leg. primo. & tex. ibi loquitur præsupponendo, vnde intelligitur in casibus, quibus aliàs edere cogitur, puta in instrumentis, quibus reus est vsurus. l. j. §. edenda. ff. de eden. & hoc tex. innuit ad fin. ibi, ex qua se defendere professus est. Quidquid sit, ista tamen conclusio probatur in l. ij. §. diuus. el j. de iure fisci in versi. item diui fratres. vbi dicitur quòd toties fisco edendum est, quoties de re nummaria agitur. Ista regula generalis est, nec aliquo modo restringi debet, sed generaliter etiam fisco agente intelligitur, vt edatur ad fundādam in- 55 tentionem. ¶ † Primo, quia iura quæ loquuntur generaliter, dicunt generaliter intelligi cap. solite. de maiori. & obe. l. j. §. generaliter. ff. de leg. præstan. cum vulga. ¶ Secundo, quia tex. hoc tantum dicit, vbi agiť de re pecuniaria, ergo loquitur fisco agente. nam in reo sibi indistincte ediť, vt j. dicam. ¶ Tertio, hoc suadeť, quia subijciť ibi ꝙ fisco nō sic ediť in causā capituli, & in tali cau- 56 sa fiscus est actor, siue accusator. † Ergo datur intelligi ꝙ regula præcedens loquatur fisco agente, quia vna pars per aliam declaratur l. qui filiabus. in prin. ff. de leg. j. l. verum. de peti. hære. & exceptio declarat regulam l. nā quod liquide. de penu. leg. ¶ Quarto, nam tex. expresse ibi differentiam facit inter causam capitalē, & pecuniariā. Sed talis distinctio tantum conuenit fisco agenti, in reo non procedit, cui semper editur pro defensione, vt s. dixi. ¶ Vltimo, quia tex. ibi intēdit specialiter aliquid in fisco disponere. ideo illa regula generaliter intelligitur, vt dixi, alias non esset differentia inter fiscum & priuatum. Et ita his rōnibos comprobatur hæc prima limitatio, quam simpliciter Doc. tradunt, vt fi- 57 sco teneatur reus edere ad fundandā intentionē eius. † Et p hoc Bal. infert in l. j. §. editiones. col. fina. ver. iuxta prædicta. ff. de eden. quòd si fiscus petit gabellam ab aliquo, poterit petere instrumētum

ADDITIONES.

[a] ¶ Syl. Ald. Medium. De hoc vide ēt Deci. in c. consuluit. in vi. not. de offi. deleg. & vide Deci. in c. præterea. col. pe. j̄. de app.

[b] ¶ H. Gig. Clauditur. Quod medium sit quod clauditur inter duo extrema, notat ēt idem Dec. in c. consuluit. col. v. in ver. sexto not. de offic. delegati.

[c] H. Gig. Sequitur. Adde Fely. in c. i. col. fi. in ver. secundo no. s. de consti. vbi late psequitur illum articulū, quando sit standum cōmuni opin. & ibi ponit Deci. in xi. & xii. colum.

[*] ¶ Syl. Ald. Vide Ferd. Loazes Hyspa. in addi. ad Lancel. Galigau. in rep. l. Centurio col. lxxvij. in addi. incip. istam partē. in fi ff. de vul. & pu. & vide Deci. cōsi. lxviii. col. iiii. in fi. Cuma. in consi. cxxiiii. in fi. & vide tex. in §. cum ex aliena. instit. de rer. diui. Sozi. consi. cl. col. antepen. Fely. in c. cum causa. col. ii. de testi. Dec. in c. licet causam. col. pe. j̄. eo. in c. i. col. fi. in i. lec. ver. iiii. conclusio de consti.

58 tum contractus sibi exhiberi, † Et idem dicit in emptoribus gabellarum,[a] quia in locum fisci succedũt. Quod vltimum nõ procedit sine dubio, quia hoc priuilegium fisco specialiter cõcessum non videtur in emptorem trãsire, vt voluit no. Dyn. in l. licitatio. §. Imperatores. ff. de publica. vbi Bar. ĩ xj. C. de nauicula. lib. lj. Sal. C. de vecti. & commis. l. vniuersi. Spec. & Io. and. in tit. de immu. eccle. circa fi. vbi Bal. in addi. sequitur Dyn. in §. Imperatores. nõ etiam glo. in cle. præsenti in ver. non negotiandi. de censi. Fed. in consi. cxj. incip. quæstio talis est, col. vj. ver. item quæritur an rustici. cum si. Et per istam ratiõe Alex. de Imo. reprobat hoc dictũ Bal. in l. nec quisquam. §. allega. & quidam Mod. sequũtur in trac. gabellarum. in vij. par. col. vj. in vers. ex præmissis. ¶ † Prędicta limitatio restringitur. Primo vt non habeat locum in causa criminali, in qua nullo modo reus, etiam fisco, edere cogitur. l. ij. §. diuus. el. j. vbi tex. secundum vnam lecturam Bar. ff. de iure fisci. & tenent

60 Abb. hoc Bar. & Doc. in l. ij. C. de eden. ¶ † Et causa criminalis dicit, ẽt si agaĩ de pęna pecuniaria fisco applicanda. glo. & Bart. in l. iij. §. j. ff. de sepul. viola. & ideo tali casu nõ teneret reus fisco edere. Ita sentiunt Doct. dum simpliciter loquuntur de causa criminali. & ita specialiter dicit, & declarat Alex. de Imo. ĩ consi. cxxxij. inci. visa facti narratio. col. fi. in j. lib. Pro ista conclusio. prima facie videt tex. in d. §. diuus. dum dicit φ fisco edit, qñ agit de iure dñij, vel simili causa nummeraria. Si ergo cã numeraria sit ex crie, nõ edit fisco, q̃a nõ est similis cãæ, in qua agitur de iure dñij, put ibi requirit. Sed tñ ista inductio, de facili euitari põt, q̃a illa verba, q̃ ponuntur in §. diuus. eo respectu. dũtaxat dicta sunt, vt cãæ capitales excludant, in quibus fisco non edit, vt apte colligitur ibi dũ dicit. non capitali cã agat, quasi velit dicere. tex ĩ cã pecuniaria fisco edit, nõ in cã capitali. Et sic illa verba, de iure dñij, vel de aliq̃ cã simili, recipiunt determinationem. & declarantur ex sequentibus. Et ꝯ dictũ Alex. facit tex. ĩ d. §. diuus. dum ibi excipit causas capitales, quibus fisco non editur. Datur ergo intelligi φ vbi agit de re pecuniaria, fisco edendum sit, ẽt si illa pecunia ex delicto fisco debeatur, q̃a sufficit φ nõ sit capitalis, pro alia igitur pęna pecuniaria debet fisco edi, vt ibi expresse probatur. Et ideo declarationi quam Alex. facit in d. consi. cxxij. §. alle. refragatur tex. in d. §. diuus. vt dixi. Et dum text. distinguit inter causam pecuniariam, & capitalem, nõ dicitur aliam rationem habuisse, nisi ꝑ maius præiudicium, qđ vetsatur in capitalibus. arg. l. seruorum. in fin. ff. de pœnis. Et licet Doc. simplr̃ dicant nõ esse fisco edẽdum in cã criminali intelligã prout loquit. §. diuus. s. in capitali. aliàs sequeretur q̃a in causa magna ciuili esset edendum fisco, puta, si ageretur de magna hæreditate. Et si agaĩ de pęna. x. solidorum, nõ ederetur, qđ vr̃ ꝯ intẽtionẽ Iurisconsul. in d. §. diuus. q. vr̃ cõsiderare præiudicium. præterea, ẽt iura qñ loquantur de criminali, cã intelligũt respectu pęnæ corporalis, & gñalr̃ cãm pecuniariam excludunt. auct. sed hodie. C. de epis. & cle. ibi, ĩ cã criminali, vel pecuniaria. & auct. sed nouo iure. C. de pęna iudi. q. male iudi. in l. j. §. hoc. autem. de calum. Et ita possumus intelligere dicta Doc. dũ loquuntur simpliciter de cã criminali, præsertim, q̃a allegant. d.

61 §. diuus. ¶ † Secundo restringitur, vt nõ hẽat locum. quando editio peteret ab alio fisco, q̃a fiscus ꝯ fiscũ nõ habet priuilegiũ. ar. l. sed & milites. in prin. ver. cõe æqualitas. n. honoris. ff. de excu. tu to. & ita singulr̃ probaĩ hic, sm Bal. & idẽ ĩ eccña. l. fi. C. de sac. san. ecc. Et rõ vr̃, q̃a priuilegiatus nõ vtiĩ priuilegio ꝯ priuilegiatum.[b] de quo in auc. quas actiones. C. de sac. san. ecc. in c. præsentiam. j. eo. Secunda ẽt rõ adducit põt, q̃a tale priuilegium vr̃ ꝯ subditos fisco competere, non ergo cõtra equales, q̃a par in parem nõ habet imperium. l. nã magistratus. ff. de arb. l. ille, à quo. §. tẽpestiuũ.

62 ff. ad Treb. † Ex qua rõne inferĩ φ ẽt ꝯ priuatum sibi non subditũ non haberet fiscus hoc priuilegiũ, facit qđ no. Nico. Mate. & Bal. in l. exẽplo. ꝑ illũ tex. in prin. C. de proba. & qđ tradit Inn. in cap.

63 quãto. §. de cõsue. & in c. inquisitionem. j. de sen. excõ. cũ si. ¶ † Tertio declaratur, vt ꝓcedat qñ copia ꝓbandi aliter haberi non potest. Secus si fiscus haberet facultatẽ ꝓbandi à iure ordinario, vt q̃a sit notarius, ad quem recurri possit, nã tuc vr̃ φ fiscus habeat priuilegiũ ꝯ reũ, vt priuilegiũ minus ledat ius cõe, q̃ fieri possit. ar. l. sane. de priuile. ita dicit dominus Abb. h̃. in iiij. col. ver. ego puto. Qđ not. est, q̃a h̃ accõmodari põt in oĩbus casibus, in q̃bus ꝯ regulã q̃s edere teneĩ, vt ĩ dote, libertate, & filibus, de q̃bus. j. Et ꝑ ista limitatione spãliter vr̃ text. in l. ij. §. diuus. el. j. ff. de iure fisci ibi, si verum aliter nõ inueniĩ. ¶ Sed in cõtrariũ facit, q̃a semper

64 fiscus diceret hẽre facultatẽ alr̃ probãdi. † Nã notarius agere põt ꝯ reum, q. habet instrm̃, vt sibi de copiã instri. ita no. Bar. in l. fina.

65 ver. quæro vtrum. ff. de tab. exhi. Bald. in l. fi. col. vj. C. de eden. † Et notarius cogi poterit ad agendum ꝓ interesse actoris, vt probaĩ in l. procurator. sm vnum intellectum. C. de eden. & in fili Io. an. in rub. de inst. edi. in prin. Et hoc dicit Are. hoc ad aliud ꝓpositũ in col. xiij. & sic priuilegium fisci elusoriũ redderetur, q̃a semper hoc modo aliter probari poterit. Sed tamen saluando dictum domini Abb. potest dici φ procedat, quãdo aliter ꝓbari de facili potest, vt ĩ exemplo eius, s. quãdo notarius sit, à quo immediate peti possit, secus si cum difficultate, vt in arg. Vel dic φ non videtur expeditum φ notarius possit cogi ad agendũ. q̃a tex. in d. l. procu

66 rator. vario modo intelligitur, de quo ibi vidẽdum est. ¶ † Ista prima limitatio nunc pluribus modis extenditur, & ampliatur. Primo, ad ecclesiam, quę fisco ęquiparaĩ. vt dicit d. Abb. colũ. iiij. post Bal. hic. per tex. in l. fi. C. de sacrof. ecc. ¶ Contra istam ęquiparationem facit qđ Alex. de Imo. scribit in l. si filio. §. si vir ĩ quinquẽnium. col. v. ver. adde φ istud dictũ. ff. so. ma. vbi inquit φ ęquiparatio. de qua in d. l. si loquitur in ciuitate, quæ ecclesiæ equiparaĩ, sed in fisco hoc non reperitur. Vnde videmus φ fiscus habet priuilegium hypothecæ. lib. ij. C. de priui. fisci. Et tamen in ecclesia hoc non est in iure cautũ, sm Bal. in rub. C. de priui. fisci. & in d. l. fi. de sac. san. ec. Ista opi. puta facie comprobari potest, & considero φ ĩ d. l. fi. videtur ciuitas ęquiparari ecclesię, ita φ priuilegia ecclesiæ ciuitati cõicent, non tamen eꝯ vr̃ dđm φ priuilegia ciuitatis, vel fisci, dato, φ loquantur de fisco, in ecclesiam transferantur ꝑ ea quæ hñr. in l. j. de leg. j. ꝑ Bar. in j. col. Confirmatur hoc, quia ęquiparatio, quæ fit in d. l. fi. habet locum in cæteris casibus ibi expressis, & ex terminos. d. l. si non arguitur de ecclesia ad ciuitatẽ. vt no. dicit, & declarat Mathesila. in trac. extensionis in primo mẽbro. dum loquitur de materia correctoria. & probatur sm gloss. & Bar. in auc. quas actiones. C. de sac. san. ecc. vbi dispositio illius. auc. quæ in ecclesia loquitur, non habet locum in ciuitate. Vnde in proposito concludendum vr̃ φ illud, qđ est in fisco dispositũ.

67 d. l. nec quisq̃. nullo modo ad ecclesiam trahendum sit. ¶ † Prædictis tenet non obstantibus, sequor communem opi. ꝑ d. l. fi. & ita sepenumero arguitur de fisco ad ecclesiam. glos. not. in l. vsusfructus. ff. de vsuf. gl. Bar. ĩ l. si vsusfruct⁹ munici. ff. de vsuf. leg. Et ĩ pulchra. q. cõsuluit Fran. de Albe. de aret. quẽ refert, & sequitur Ro. in auc. similiter col. ix. xiij. speciali. C. ad leg. Fal. concludens φ dispositio. l. j. C. de iure fisci. lib. x. etiam haberet locum in ecclesia. & qđ tradit Bar. in l. cognouimus. C. de manci. & colo. lib. xj. Ro. in l. si filio. §. si vir in quinquennium. ff. solu. mat. & in alia. q. not. Spe. in ti. de teste. §. postquam. in vers. sed quid si tot sunt. ibi dum dicit. idem pro fisco, pro ecclesia. & Bal. in l. fructus. ff. sol. mat. dũ

68 allegat. d. l. fin. de sac. san. eccle. cum alijs si. † Ex quibus probabiliter dici potest, φ omnia priuilegia generaliter, quæ fisco, vel ciuitati concessa respiciuntur, etiam ecclesiæ debeant competere. Et ideo in proposito bene concluditur, φ sicut fisco, ita ecclesiæ edi debeat, ad eius intentionem fundandam. Non obstant allegata in contrarium, & primo dum dicitur φ l. fin. non loquitur ĩ fisco, sed in ciuitate, quia immo etiam videtur habere locum in fisco. ita Bart. intelligit ĩ l. omnibus. ff. de diuer. & tempo. præscri. & verba d. l. hoc bene probant. Et primo dum ibi dicitur, nec non iuri ciuitatum. nã hoc verbum, iuri, ita videtur respicere fiscum, sicut ciuitatem, cum ĩ fisco agatur de iure ciuitatis, casu quo ciuitas habeat fiscum, iuxta no. per Bar. in rub. C. de iure fisci. Secũdo procmium legis, dum exorditur dicens. vt inter diuinum, legis publicunque ius, nam hæc verba generalia ita respiciunt fiscum, sicut ciuitatem, cum vtroque casu publica versatur vtilitas. Et principium generale constitutionis attendiĩ. l. regula. §. & licet. ff. de iu. & facit igno. Et ratio finalis ex proemio colligitur. l. fin. vbi Bart. ff. de hære. instit. l. j. in prin. vbi Bar. ff. ad Mace. ¶ Non ob. φ in d. l. fin. ciuitas ęquiparatur ecclesiæ, nõ econtra. vt supra quia immo æque principaliter ita in ciuitate, sicut in ecclesia disponitur, cum eodem verborum constructu ibi hoc dicatur, & ita pari fauore iura ecclesiam, & ciuitatem prosequuntur. Vnde in proposito priuilegium qđ fisco tribuitur. non debet ecclesiæ denegari. ¶ Non ob. qđ Mathe. dicit, q̃a illud potest procedere in materia corre-

69 ctoria, prout ipse loquiĩ. † Secus est in isto casu, vbi est mã fauorabilis, in qua fit extensio à paritate rationis. gl. & Bar. in l. illud. C. de sac. san. ecc. Bar. in l. si constante. in prin. ix. q. ff. solut. mat. cum sim. Et prædicta conclusio procedit nedum in ecclesia, sed etiam in alijs pijs locis, q̃a omnia priuilegia ecclesia etiã hospitalibus[c] competũt. l. omnia vbi Bart. C. de epis. & cleri. & Bald. in auctenhoc ius porrectum. col. ij. ver. ij. est vidẽdum. C. de sac. sanct. ecclesiis. do. Anto-

ADDITIONES.

a ¶ Emptoribus. Ita seruatur, nec est dubitãdum quis habeat actiones cessat à fisco.

b ¶ Hier. Gig. Priuilegiatum. Quod priuilegiatus non vtatur priuilegio suo contra priuilegiatum eodem priuilegio, vide etiam per Fely. in c. in præsentia. in xiij. col. in princi. vers. sed aduerte diligenter. infra hoc eo. tit.

c ¶ Syl. Al. Hospitalibus. Adde Dec. in c. ecclesia. S. Mariæ. col. iij. de const. Io. fran. balbu. in trac. de præscrip. col. totius tract. clv. in j. impressione.

do. Ant. in q́. xl. inci. nulla est dubitatio. Pau. de Ca. in q́. xvj. inci. dubitat. Abb. in c. nulli. circa. fi. j. de reb. eccle. nō alie. in c. j. §. de in 71 integ. resti. in c. relatū. el j. j. de testa. cū si. ¶ †Scđo p̄dicta limitatio in fisco ampliat, vt hēat locū in matrimonio. nā ille, q̄ stat ꝓ matrimonio, poterit à reo petere vt sibi edat ad intentionē fundandā. ita voluit no. Io. An. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. videndū. ver. ex p̄missis. Idem Io. An. hic. & sequit Ant. de Bu. Abb. & Moder. & simplr hoc tenet Bal. Iun. in trac. de dote. in ix. par. in xj. speciali. ¶ Mouet Io. an. in duplici rōne. Prima, q̄a in mr̄imonio multa specialia sunt, vt per gl. & Doc. in c. j. §. vt lit. nō ɔtesta. sed ista ratio nō multū facit, q̄a specialia nō debēt multiplicari. ¶ Scđa, q̄a si permutit in fisco, vt s. ergo idē fauore mr̄imonij, & ista rō me-72 lius consonat. †In qua tñ ɔsiderandū est q̄ istud est fauore mr̄imonij. ergo hoc tm̄ cōpetit illis, qui stant pro ipso mr̄imonio,[a] vt s. dixi. Non ergo impugnantibus matrimoniū debet editio fieri, q̄a inductū in fauorem retorqueret in odiū ɔ. l. qđ fauore. C. de legi. hoc voluit in simili Io. an. in c. series. j. de testi. cuius dictū pro singulari Abb. refert in c. iurauit. col. iij. in ver. & no. singlr hanc limi-73 tationē. j. eo. †Et hoc verū esse intelligo, nisi ille, q̄ insurgit ɔ mr̄imoniū allegaret aliqđ perpetuū impedimentū ad mr̄imonium dissoluendū, q̄a tūc agitur de fauore aīe, vt peccatū euitetur. nā tali casu ēt debebit editio fieri impugnātibus mr̄imoniū, cū nō sit minus fauorabile, matrimoniū ɔ legē Dei ɔtū dissoluere, q̄ alias legitime ɔtū cōseruare. Ita in simili dicit Cal. quē ibi sequutur Ant. de Bu. & Abb. in c. series. j. de testi. & Abb. in c. iurauit. in iij. col. j. eo. vbi videbimus. Et hoc mō ꝓcedit exēplū Io. And. in d. ver. ex praemissis. ibi, satis est magna cā. Abb. hic refert de eo, qui prouocat mulierē, cū qua ɔxit, ad diuortiū, allegādo prius illam cum alio contraxisse. nā edere mulier cogit sibi instr̄m primi matrimonij, vt isti dicūt. Nā hoc ideo est, q̄a licet ab isto mr̄imoniū ɔtum impugnetur. quia alle. impedimentū perpetuū, & agit de peccato euitando. & de fauore animę. vt s. dixi. ideo sibi edēdum 74 est. ¶ †Tertio extēditur ad cām dotis, vel alimentorū, in quibus ēt reus actori edere tenet ad intentionē eius fundandam, f̄m do. Ant. & Abb. hic. col. lij. & Ro. hoc sequit in l. ij. ff. sol. mat. in auc. similiter. in iiij. car. in v. speciali, in iudicijs. C. ad leg. Fal. Alex. in l. j. C. de eden. in iij. fal. Est verum q̄ Bal. vr̄ velle ɔrium in l. j. §. editiones. col. iiij. ff. de eden. ver. venio ad exēpla. vbi exemplū ponit in muliere, quae ab heredibus mariti dotē repetit, & f̄m regulā concludit q̄ cū ipsa agat nō poterit petere edi sibi instr̄m ab hr̄dibus, ad hoc, vt probare possit dotē datā. Et ita manifeste vult q̄ cā dotis in hoc sit priuilegiata. Et idē Sal. dicit in l. fi. col. ij. ver. & ex his patet. C. de eden. Aret. hic pro cōcordia distinguit, q̄ eo casu, quo pia sit cā dotis, vel alimentorū. vt q̄a pauperi relinquit, vera sit cōmunis opi. Si vero nō sit pia, tūc opi. Bal. & Saly. procedat. Sed tñ indistincte verior vr̄ cōis opin. Nā si restringat casu quo dos sit cā pia, tunc erit speciale rōne piae causę, per s. dicta, non rōne dotis. Quod vr̄ ɔ intentionē Doc. q̄a dotis cā fauorabilis vr̄ ꝑ se, per ea, quae hn̄r in l. j. ff. solu. mat. & in l. ij. ff. de iure do. bonus tex. in l. 75 hoc legatū. in fi. ff. de condi. & demon. no. in c. fi. de re iu. † Et à pari procedūt causa dotis, & fisci in l. ij. C. de priui. fis. & l. ij. C. de iure do. vbi Bal. in prin. plus voluit fauorabiliorē esse, scilicet dotis cām, q̄ fisci. de quo vide ꝑ Alex. in l. j. col. j. ff. sol. ma. Et ita ēt gene-76 raliter dicendū in alimētis, †quorum cā est admodū fauorabilis, vt no. in l. j. C. de fideicom. & Bar. plura ponit in l. solent. ff. de ali-77 men. & cib. lega. faciūt quae. j. dicam in viij. ampliatione. ¶ †Quarto, in causa libertatis tex. not. in l. sicut. C. de liber. causa vbi Bald. dicit q̄ licet quis nō cogatur originē petitionis aduersarij fundare ɔ se. l. fi. C. de eden. fallit hic fauore libertatis, per illum text. Et 78 quāuis posset cauillari, rō tñ vr̄ manifesta, †q̄a pia vr̄ cā libertatis vt no. Bart. in l. proxime. ff. de his, quae in test. delen. in l. si vnus. C. testa. & est tex. in l. j. circa fi. C. de cōi ser. ma. ibi, primus ad hāc rationē pietatis peruenit, no. Bal. in l. pe. C. de fideicom. lib. Et licet proprie, & stricte nō dicat pia cā, sufficit tñ q̄ fauorabilis sit. vt infra dicā. Constat aūt libertatē nullū fauorabilē esse l. lege Iulia. ff. 79 de manu. l. inter pares. ff. de re iudi. adeo †q̄ fauorabilior vr̄ causa libertatis, q̄ legitima filiorum, vt no. Pau. de Cast. in l. Papinia-80 nus. §. quarta aūt. per illum tex. ff. de inoffi testa. ¶ †Quinto probabiliter idem dici pōt in miserabilibus personis, quarum cā fauorabilis, ac pia iudicatur. vt Spe. tradit in ti. de instru. edi. §. nunc aliqua. col. xvj. ver. scias. Et quę dicant miserabiles personae,[b] Bar. no. in l. j. C. q̄n Imperator ioter pupi. & vide Innocē. & Abb. post alios in c. significātibus. s. de offi. deleg. & idē Abb. in c. super qui-81 busdā. de verb. sign. ¶ †Sexto à simili rōne inferri pōt idē esse in liberis, quia par ecclesiae est cā liberorū, vt dicit Bar. i l. tale pactū. §. fin. ff. de pact. Immo ēt plus liberis[c] fauetur, q̄ ecclesiae,[d] vt not. Bal. in l. iubemus. in prin. C. de testa. facit tex. in c. fi. xvij. q. iiij. vbi f̄m consilium Augustini nō debet ecclesia institui, & filius exhaeredari. no. gl. in l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cle. in versi. 82 simili modo. de cuius dicti intellectu late disputat† And. Sic. in repe. l. cum acutissimi. C. de fideius. ¶ Septimo hoc idem suadetur in cā studij, quae ēt multū fauorabilis reputatur. nā in ea versatur 83 publica vtili. §. fi. in proemio insti. †Et iō no. dicit Bal. j. C. si de mo. 84 pos. fuerit appellatum. quòd in causa studij non appellatur. † Et causa studij, & dotis aequiparatur, vt not. Bar. in l. j. ad fi. ff. sol. mat. 85 †vbi Bald. no. dicit q̄ q̄n non cōstat. de prioritate temporis, sicut pro instrumēto dotis praesumitur, ita pro instrumento salarij do-86 ctoris. †facit quod dici solet de fabro, qui expelli pōt, ne studium impediat, gl. & Bar. in d. l. j. Abb. in c. bonę. el j. de postu. prael. in c. 87 fi. §. de iud. cum sim. Et generaliter idem dicendū vr̄, †vbicunque publica versatur vtilitas, quia fauorabilis talis causa iudicat, quippe in ea fit extensio, & lata interpretatio, ēt si materia alias odiosa[e] sit l. ij. §. exercitum. vbi Bar. ff. de infami. l. quemadmodū. C. de agri. & censi. lib. xj. & Pau. de Cast. hoc prosequitur in consi. xxiij. incip. viso puncto. col. pe. dum allegat tex. in l. j. §. fi. C. de cad. tol-88 len. & concludit† quòd fauorabilis, ac pia cā sit, quae vtilitatem publicam respicit. Facit tex. in l. quis. §. vtrum. vbi Bart. ff. ad Sillan. & quod no. Gui. de Cu. Bal. & Alex. in l. filius. ff. si cer. pet. ¶ †Octauo, & vltimo attentari potest quòd idem sit dicendum in qualibet causa fauorabili. Moueor hac ratione, per quā omnia supradicta cōprobanf. Nam f̄m cōem opi. vt j. videbimus, fauore rei, q̄ actor edere cogitur ad exceptionē fundandā, quia fauorabilior causa rei, q̄ actoris iudicatur l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. lib. vj. 89 †Sed ego habeo q̄ si causa fauorabilis sit, praeualet fauor causę, & fauor rei pręponderat. vt est tex. in c. fi. j. de re iud. l. inter pares. ff. de re iudic. & tex. no. in l. lege Iulia. ff. de manumis. Vnde cū reo concedatur, vt actorem edere compellat, secundum communē opin. à fortiori hoc permitti debet in talibus causis fauorabilibus, d. cap. fin. Et licet ibi tantum loquatur de quatuor fauorabilibus causis, scilicet in matrimonio, dote, liberate. & testamento, generaliter tñ in qualibet causa fauorabili procedit, ibi. nisi in cā fauorabili, & quae ibi exprimuntur, gratia exempli dicta sunt. vt aperte ex modo loquendi colligitur ibi, puta in matrimonio &c. & exempla non restringūt regulam. c. j. j. ne cleri. vel mona. §. hactenus instit. de grad. & hoc no. Spe. in tit. de teste. §. post q̄. ver. sed quod, si tot sunt. & Doc. tradunt in d. c. fin. & ideo quae supradicta sunt, non solū per viam extensionis procedunt, arguendo in simili à fisco, vt cōiter Doc. dicūt, sed ēt in iure proprio vera sunt, quia 90 materiā fauorabiliorem continent. ¶ †Secundo principaliter fallit regula istius. c. in vsurario, qui actori edere tenetur ad intētionem eius fundandam. vt est casus in clem. j. §. caeterum. de vsu. Et circa istam limitationem ad intellectum d. cle. j. quaerit de tribus. Primo, an habeat locū in iudeo. Secundo, quid si desijt esse vsurarius. Tertio, quid in alijs personis similibus quodāmodo vsurarijs. Circa primam q. Bal. vr̄ tenere q̄ sic. in l. j. §. rationes. in fi. ff. de eden. dum exemplificat in iudaeo, dicens si famulus portauit pignus ad iudicum foeneratorem, & iudaeus postea negat pignus sibi datum, cogitur edere codices ad fundandam intentionem actoris. & hoc tenet glo. expresse in d. cle. j. in verbo, censura, quā ibi sequitur Paul. & Imol. ¶ In contrarium q̄ non habeat locum in iudaeo, probatur, quia in dicta clem. dicitur q̄ edere tenentur, & compelluntur censura ecclesiastica, quae est sententia interdicti suspensionis, vel excōicationis, in c. quaerenti. de verb. sig. & talis poena non conuenit iudaeo, quia nihil ad nos de his, quae foris sunt c. gaudemus. de diuor. ij. q. j. in c. multi. ¶ Secundo facit tex. in d. cle. j. §. fi. vbi vid. tur loqui de his, qui edere tenentur. & dicit q̄ si contendunt non esse peccatum exercere vsuras, debent puniri vt haeretici. Et glo. ibi in verbo, haereticum, expresse dicit illam constitutionem in iudaeis nō procedere, quia in illis propriae non cadit haeresis. & ista opi. videt pręualere, quia postrema iuxta glo. in l. filium. §. Sabinus. ff. ad Trebellia. ¶ Tertio, quia tex. in dicta clemen. j. §. caeterum. loquitur de vsurarijs, qui fęnus occulte exercent, vt aperte ibi dicit. ergo non habebit locum in iudaeis, q̄ hoc palā faciunt, & oībus se exhibent. Vnde cū verba ɔstonis nō conue-

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Matrimonio. Vide Dec. in c. directe. in vlt. not. de appel. vbi melius loquitur, quam hic.

b ¶Syl. Ald. Personae. Idem Dec. in c. sedes, in ij. col. in fiu. de rescri.

c ¶Liberis. Vide Pe. Phi. Cor. in consi. xxxj. j. vol. Ias. consi. cxlj. in iiij. volumi. Philip. Dec. in l. generaliter. C. de insti. & substi. & in consi. cccxcj.

d ¶Syl. Ald. Ecclesiae. Adde Pet. de Anc. in c. ij. de testa. Ro. in repe. auc. similiter. in xviij. fpāli. testamentorū. C. ad l. Fal. Deci. in l. fi. col. pe. versi. sexto infertur. C. de edeg. in l. licet. col. ij. C. de pac. Soz. in consi. xxiij. circa praedictā. col. vii. ver. xviij. Ias. in consi. cxxij. col. fi. lib. ij. And. Sic. in consi. lv. col. vij. & seq. lib. ij. in cōs. lxvj. col. vj. li. iij Cor. cōsi. 226. q̄q̄. col. fi. ver. ꝑterea. li. iiij. Capr. cōs. xix. pūctus. col. ij.

e ¶Ald. Odiosa. Vide eundē Dec. in c. quia in ecclesiarum. col. vj. de consti.

cõueniãt, vt ex p̃dictis patet, nõ debet habere locũ constitutio. c.
indemnitatibus. §. pen. de elect. in vj. l. iiij. §. toties, vbi Bar. ff. de dã.
infec. cũ si. Et prædictã opi. vr̃ tenere in terminis Floria. in l. fin. C.
de iudę. vbi inquit ꝙ ordinarij locorũ nihil possunt ꝯ iudęos re-
spectu pœnarũ, de quibus loquit̃ tex. in c. j. & in c. q̃ q̃. de vsur. in
vj. & in cle. j. de vsu. q̃a ille pęnę nõ conueniunt iudęis, nam nihil
ad nos &c. c. gaudemus. j. de diuor. & ex istis verbis Floria. colli-
git Alex. de Imo. ꝙ dispositio. c. quanquã non habeat locũ in iu-
a dęo. & ita aliàs consului. Senis in cons.[a] incip. super præmissa du-
bitatione. Pari ergo rõne infertur ad propositum, ꝙ cle. j. nõ ha-
beat locum in iudęo, ex quo simul allegata sunt per dñm Floria.
& de ista opi. Flo. meminit Io. de ana. in c. super his. col. j. de iude.
dicens illum apud Ferrariam, ita consuluisse. Sed tamen prædi-
ctis non obstantibus, teneo primam opi. glo. in d. cle. j. in vers. cen
sura. s. ꝙ idem sit in iudęis per tex. in d. cle. j. in vers. cęterum. qui
generaliter de fęneratoribus loquitur. ergo debet intelligi etiã
in iudeis vsuram exercentibus, cum & ipsi vsurarij sint. xix. distin.
in c. si Romanorum. l. j. §. & generaliter, de leg. præstan. nam vir-
tute sermonis gñalis oẽs includunt̃, ẽt ꝙ maior rõ in vno, quã in
alio videat̃. l. j. §. qđ autem. ff. de alea. l. in fraudem. in fi. ff. de testa.
91 mil. Et in casu nr̃o omnino eandẽ rõ in iudęo vr̃. ¶ † Confirmat̃
hoc. quia iudęi odio nobis sunt. c. cũ nimis. j. de iudę. liiij. dist. in c.
nulla. Magis enim odiosi sunt, & peiores alijs infidelibus reputã
92 tur. j. q. j. in c. nonne. ibi, peiores. ergo iudęi. † & glo. ibi declarat. er
go non debent eẽ melioris cõdictionis, q̃ Christiani sint, q̃ ede-
re coguntur. ita ẽt tenet Do. in d. c. j. col. fi. de vsur. in vj. circa fi. al-
legan. gl. in d. clem. in ver. censura, & sequitur Io. de ana. in d. c. su
93 per his, colum. j. † Nam quãdo materia potest iudęis conuenire in
b constitutione canonum, veniunt etiam iudęi.[b] cap. de terris. in-
fra de deci. in c. quãto ad fi. j. de vsu. ꝙ procedit nõ solum in odio-
sis, sed ẽt in fauorabilibus. facit gl. j. dist. in c. ius quiritum. quæ te-
94 net, ꝙ † iudęi filios hẽant in potestate[c] idẽ glo. xxvij. q. j. in c. iudęo
c rum & immunitas[d] concessa à statuto, ẽt iudęis cõpetit. ita notat
d dicit Bald. in l. spadonem. §. iam autem. ff. de excusa. tut. † Et priui
95 legium securitatis datum vni cum duobus socijs, ẽt de iudęis in-
96 telligitur secundum Ang. in l. j. ff. ad leg. Iul. maie. † & in l. vtimur.
ff. de sepul. vio. Et ideo ex omnibus p̃dictis in proposito conclu-
ditur, ꝙ cũ editio quæ mandatur fieri in d. cle. j. conueniat etiã iu
dęis, in illis ẽt locum habere intelligitur. ¶ Non obstant allegata
s̃. in ꝯrium. & primo ꝙ censura ecclesiastica non cadit in iudeis,
e q̃a per indirectũ[e] bene cõuenit, & cadit in eis, vt gl. dicit in vers.
97 cẽsura. s̃. alle. † Et à pari ꝓcedunt indirecta excõicatio, & directa.
c. quando. vbi text. not. j. de priuile. & text. in c. post miserabile. j.
de vsu. vbi ẽt iudęi ad restitutionẽ vsurarũ cõmpellunt̃. ¶ Nõ ob-
stat tex. in d. cle. vnica. §. fi. quia verũ est ꝙ pęna de qua loquit̃. §. fi.
non habet locũ in iudęis. vt tenet glo. ibi in ver. hæreticum. & be-
ne. quia nullo modo congruit iudęis. Secus est in editione libro-
rum, quæ mandatur fieri. vt in §. cęterum. quia illa ẽt iudęis con-
gruit, declarando vt s̃. & hoc modo cõcordatur glo. quæ in d. cle.
98 j. vñr. contradicere. ¶ † Non obstat ꝙ iudęi palã vsuras exercent.
quia etiam sunt Christiani, qui palam hoc faciunt, vt est Mediola
ni apud nos, & quocũque modo, sit sicut dicta clementi. j. locum
habet in Christianis. ita etiã dicendum est in iudęis. ¶ Non obstat
dictum Floria. q̃a nõ est verũ isto casu. per supradicta, vel cum ip
se alleget d. cle. j. ita simpliciter debet dictũ eius intelligi quo ad
§. fin. cuius pęna nõ cadit in iudęo, secus quo ad. §. ceterum per su
pradicta. ¶ Ad secũdũ videt̃ breuiter dicendum quo d. cle. j. ha-
f beat locum etiam in eo, qui desijt vsurarius[f] esse. hoc Bart. dicit p̃
illum tex. in l. prętor ait §. is etiã, per illum tex. ff. de eden. Idem.
Bar. per illum text. in l. quis sit fugitiuus. in prin. ff. de edili. edic. di
99 cens † ꝙ vsurarius tamẽ dicitur, licet desierit fenerari. Ad idem bo
nus tex. in l. palam. §. non solum. vbi Bar. ff. de rit. nup. & videtur.
ista cõis opi. q̃ Ang. sequitur ĩ l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. pig.
mod. vel hypo. sol. & in disputatione sua inci. Astensis miles. Ro.
in l. sequitur. §. item Labeo. ff. de vsucap. Bal. in l. improbum. in fi.
C. de infam. facit tex. in c. testimonium. in ij. responsio. in tit. j. secũ
dum Aretin. hic. ¶ Contrarium tamen tenet Bald. in rubr. C. de
usu. q. ij. dicens se ita consuluisse, quia per restitutionem vsurarũ
nomen vsurarii aboletur, allegat text. in c. cum tu. versi. donec in-
fra de vsu. & reperio ꝙ istam opi. Bald. sequitur Laurẽ. de Rodul.
in c. consuluit. in repeti. q. centesima. vers. est etiam quæstio inter
Doct. de vsu. allegat ẽt c. quãquã, de vsu. ĩ vj. in princ. Et h̃ ẽt ap ꝓ-
bat Roma. in cõs. ccccliij. incip. in casu ꝓposito. facit tex. in c. inter
solicitudines. §. penul. j. de purg. canoni. quẽ ꝓ ista parte Arc. ĩdu-
cit. ¶ Pro cõcordia Alex. de Imo. distinguit in l. j. C. de edend. &
& in d. l. p̃tor ait. §. is etiã, ꝙ ante restitutionẽ vsurarũ vera sit opin.
Bart. quę cõmunis est. post factã vero restitutionẽ decisio Bald.
procedat. & istã distinctionẽ prius originaliter tradit Ioã. de Ana
in c. q̃a in oĩbus. col. xxvj. j. de vsu. dicẽs verã esse opi. Bal. in casu,
quo loquit̃. s. post restõnẽ vsurarũ, sed ante restõnẽ, q̃n simplr̃ de-
sijt eẽ vsurarius, Bar. loquit̃. & ita, scđm eũ, nõ ꝯdicũt. & ista distin
ctio vr̃ ꝯ intẽtionẽ Bal. qui in d. rub. C. de vsur. reprobat Bar. & ei
directo ꝯdicit. ¶ Et tenẽdo cõem opi. ad tex. ĩ d. c. cũ tu. dicit Are.
ꝙ parũ facit, q̃a verũ est ꝙ relaxat̃ suspẽsio, vsurario restituẽte vsu
ras, nõ tñ p̃ hoc seq̃t̃ ꝙ ĩfamia purget̃, & mala suspicio. Postremo
Are. ipse aliter q̃ s̃. dictũ sit, distinguit ꝙ si nulla apparet suspicio ꝯ
emẽdatũ de crimine vsurarũ, tũc verũ sit qđ Bal. dicit. Sed q̃n ali
qua p̃sumptio insurgit ꝯ ipsum emẽdatũ, fraus p̃sumit̃, & tali ca-
100 su opinio Bar. & aliorũ ꝓcedat. ¶ † Vt distincte ꝓcedamus ĩ pro-
posita. q. ꝯsidero duos casus. Primus est, an ꝯstitutio, q̃ in vsurario
simplr̃ loquit̃, hẽat locũ ĩ vsurario emẽdato de crimine. & ista qõ
à ꝓposito nr̃o aliena est. De illa Bart. loquit̃ in d. l. quis sit fugiti-
uus, in prin. & in d. l. palã. Bal. in d. rub. C. de vsu. cũ alijs. s̃. alleg. Et
ꝓbabilis vr̃ illa distinctio, an vsure restitute fuerint, vel nõ. vt s̃. di-
101 xi. fm̃ Alex. & Io. de ana. ¶ † Secũdus casus est, an vsurarius q̃ de-
sijt vsurarius esse, teneat̃ libros edere, fm̃ qđ dr̃ in d. cle. j. de vsur.
& ista q. non decidit̃ ex s̃. dictis licet à doctoribus inculcet̃. ¶ Pro
decisione huius q̃õnis habemus ꝯsiderare verba, q̃ hñr in d. cle. j.
ex q̃b⁹ patet q̃ duo necessaria sunt, vt libros cogat̃ edere. Primo,
req̃rit̃ ꝙ vsurarius sit. Scđo, ꝙ ꝓ restõne vsurarũ cõueniat̃. vt colr̃
102 ibi, ad exhibẽdũ, cũ de vsuris ageret̃. † Nõ ergo vsurarius simplr̃
tenet̃ edere. sed tũc demũ cũ agit̃ de vsuris. Vñ si ꝯ vsurariũ agat̃
ex ꝯctu vẽditionis, vel ex alia cã, q̃ nõ respiciat vsuras. nõ cogitur
vsurarius. ita ibi voluit Pet. de Anch. & Card. in d. §. cæterũ. in j. q.
post Lap. Et hoc ẽt exp̃sse decidit Bal. in c. clerici. col. fin. ver. nun-
quid. j. de vita & hone. cle. dicẽs ꝙ si agat̃ ꝯ vsurariũ ad aliũ effe-
ctũ, q̃ ad restõnẽ vsurarũ, nõ tenet̃ edere. Ex quo. n. nõ concurrit
qualitas, q̃ in d. cle. requirit̃, nõ debet hẽre locũ dispositio, vt not.
Io. An. in c. j. de homi. in vj. in nouella. Bal. in l. si quis nõ dicã rape
re. col. iij. C. de epi. & cleri. & in l. hi, q̃ ad ciuilia. C. de ap. & Bal. in
l. j. §. ait prętor. ff. ne quid in flu. pub. cũ si. Et ideo in ꝓposito, q̃uis
retineret nomẽ vsurarij ille, q̃ desijt exercere vsuras, vt Bar. dicit
in locis. s̃. alle. hoc tñ nõ sufficit. vt libros cõpellat̃ edere, nisi agat̃
ꝓ restõne vsurarũ. Vnde si fuit facta restitutio vsurarũ, ꝓut Bal. lo
quit̃. verũ, vt non cogat̃ edere hac ratione, quia nõ agit̃ de vsuris,
ante restõnẽ vero si cõueniat̃ ꝓ vsuris ad editionẽ librorũ est scri
ptorũ t̃pe, quo erat vsurarius, edere tenet̃, d. l. prętor ait. in §. is ẽt.
vbi Bar. ff. de eden. Si vero conuenit̃ pro libris factis posteaq̃ de-
sijt esse vsurarius, non tenetur edere, duplici rõne, quia non agit̃
de vsuris, & q̃a nõ est vsurarius, nec ab aduersario cõscripti sunt.
103 & ita declarat̃ iste articulus quod no. ¶ † Circa tertiũ dubiũ con-
cludendũ est ꝙ d. cle. j. §. cæterum. licet in vsurarijs loquat̃, exten-
ditur tñ & locũ habet in alijs p̃sonis odiosis, similibus quodam-
modo vsurarijs. vt sunt publicani, nautę, caupones, stabularij. ita
no. voluit Bal. in l. dissolute. C. de condi. ex lege. dicens idem esse,
ꝙ ĩ vsurarijs, quia est eadem ratio. Et hoc sequitur Alex. de Imol.
& Mod. in d. l. j. C. de eden. facit text. in l. j. §. j. ff. nau. caupo. stabu.
in l. j. §. dixerit aliquis. in l. quante. ff. de publi. ¶ Sed tñ cõtrarium
voluit Rom. in d. l. quante. de quo Alexã. non meminit in d. l. j. C.
de eden. Mouetur Rom. quia dispositio d. clem. odiosa est, & pœ-
nalis. ergo non debet extendi. l. si vero. §. de viro. ff. solut. matri. &
in regula, odia. de regu. iur. in vj. Et istam opin. Rom. cõtra Bald.
vrgenti ratione videt̃ sequi Aret. hic. quia d. clem. loquit̃ quando
ꝯ vsurarium agitur de vsuris. Vnde si vsurarius pro alio dolo, vel
fraude conueniretur, non teneretur edere, vt not. ibi Pet. de
Anc. & supra dixi. ergo dicendum est quòd supradictæ personæ
non cogantur edere, quia cũ eis non agitur de vsuris. vt in d. cle. j.
requiritur,

ADDITIONES.

a ¶Senis in cons. Cuius principem habere inter consilia Sozi. cons. lxxij. lib. j. Sed in-
tegrum habere inter consilia Alex. cons. vj. lib. vj. Idem qđ Alex. tenet Soz. cõs.
lxx. lib. j. & ibi Io. Bapti. à S. Seueriuo in cons. seq. Frã. Aret. in cons. clvij. Sed in
hoc contrarium sentit Deci. hoc. & bene, & supra de coustitu. c. j. lectu. ij. nu. 8.
in quantum pœna. d. c. quanquam. potest congruere iudęis. valet quantum ad
nullitatem testamenri, qđ potest procedere, vbi iudęi subsunt temporali iuris-
dictioni Papæ.

b ¶Hier. Gig. Iudęi. Adde ꝙ verum est ꝙ iudęi ligantur & comprehenduntur in ca-
none quo ad pœnã corporalem, vel pecuniariam. secus quo ad censuras, vt per
Dec. in c. j. in j. lec. col. vij. s̃. de consti. vbi etiã ponit qua pœna puniatur iudęus
qui Christianam carnaliter cognoscit. & vide ibidem quæ in apostolis dixi.

c ¶Potestate. Vide Alex. in cons. lxxj. lib. ij. Phil. Fran. in rub. de testa. lib. vj. Sozin. in
cons. lxij. & fin. lib. j.

d ¶Immunitas. Vide Alex. in cons. lxxv. lib. v. in cõs. xcix. nu. 7. lib. vj. cons. xiij. num.
13. libr. vij. Sozi. cons. vj. lib. j. Cor. cons. cclx. lib. iij. Fran. Ripa. in l. si insulam. ff.
de verb. ob. Aymo crau. cons. lxxiij. nu. 26.

e ¶Indirectũ. Cõtrad. de summ. trac. ꝯcta. q. xxv. cõclusio. ij. Sozi. cxix. n. 14. 21. li. 4.

f ¶H. Gig. Vsurarius. Quod. clem. etiam locum habeat ĩ eo, qui desijt esse vsurarius
adde Ias. in l. j. in iij. col. in vers. quinto notabiliter extende. C. de edendo.

104 requiritur.¶†Confirmatur hic, quia in vsuris versatur delictum, ex quo vsuræ omnino prohibentur.c. quia in omnibus.de vsu.Sed in personis s.dictis nullum est delictum, cũ iure permittente eorum artem exerceant.ideo in talibus diuersa ratio vr.facit tex.in l.quis sit fugitiuus.§.apud Labeonẽ.& quod ibi Barto.ff.de edili.
105 edic.† vbi inquit ꝙ statutum in vsurario nõ habet locũ in eo, qui ꝯtum facit prima facie licitũ, licet in veritate sit in fraudẽ vsurarum, quãuis ergo publicani, naute, & similes, in eorum ꝯtibus fraudẽ sepenumero cõmittant, ex quo tamen vsuram patenter non exercent, ſm formam ꝯtus, nõ veniunt sub dispositione d.
106 cle.j.quæ de vsuris loquitur. & ita arguit Are.hic.¶†His non obstantibus, non puto discendendũ ab opi.Bal.quę approbatur cõmuniter, & sustentabilis vr. nam in ista materia editionis ꝓceditur de similibus ad similia.l. quædam.§.nũmularius.l. argẽtarius. §.j.ff.de eden.facit text.in l.si q.s ex argentarijs.§.j.vers.nã.& si plures.eo.tit. & in l.j.§.de rationibus.ff.de tute. & ra.distrahen. & satis similes vsurarijs sunt publicani, nautę, & alij s.dicti, de quibus lex multũ suspicatur. Et licet aliqua dissimilitudo inter eos cõsiderari possit, non refert.satis est enim, subesse similitudinẽ respectu præsumptionis fraudis, de qua agit, ex eo quod no.do.Abb. in c.translato.de consti.in c.quẽadmodũ.de iu.iur.¶Non obstãt allegata in ꝯriũ. & primo ꝙ in pœnalibus non fit extensio.vt Ro.
107 dicit quia ꝯrium † est verum, cũ ẽt in pœnalibus extensio fiat, gl. ordinaria in l.si quis id quod.ff.de iur.om.iudi.tex.in c.j.vbi Bald.
108 quæ fuit prima causa bene.ami.† Et maxime hoc ꝓcedit qñ agitur de peccato euitando.& de salute animæ, prout vr loqui text.
109 in d.cle.j. Nam tunc † extẽsio fit ẽt in mã odiosa, & pęnali, vt no. tradit Io.And. vbi Abb.multũ extollit in c.ex tenore.j. qui fil.sint leg.Abb.in c.quæsiuit.de diuor.Ant.de Bu.in c.ad eminẽtiam. ad fin.de sen.excom.Bar.in auc.sacramẽta pub. C. si aduersus vẽdi. col.pe.¶Nõ obst. quod dicit Are.s.ꝙ dicta clem. restringitur, qñ agitur de vsuris, quia verum est, & s.dixi.Sed dico ꝙ similitudo h̃ modo procedit.s. qñ agitur ꝯ publicanũ, vel nautam in pertinẽtibus ad eorum exercitium. nam facta ęquiparatione inter istos, & vsurarios, sicut vsurarius duntaxat tenetur edere, qñ ꝯ eũ agit de vsuris.ita ẽt isti edere tm̃ debẽt, qñ quæritur de aliqua extorsione, & fraude per ipsos cõmissa in eorum exercitio, de quo lex multum suspicat.& ita verisimile est Bal.intellexisse.¶Non obst. ꝙ cõditio istorũ nõ sit reprobata, quia editio fit propter fraudẽ, q̃ ꝓsumitur, & hæc sinistra, & mala suspicio militat ita in istis, sicut in vsurarijs, & hoc sufficit, vt arg.à simili procedat per supradicta. ¶Vltimo nõ ob.text.in §.apud Labeonẽ.quia licet isti nõ cõprehẽdant ex verbis.tñ mente d.cle.satis vnr cõprehendi, vel saltem
110 per extẽsionẽ. & ex similitudine rationis.¶†Tertio principaliter fallit rõne officij, vt in argentarijs, qui coguntur edere, ẽt si cũ illis cõtrouersia sit.l.argentarius. in prin.l.prætor.ait.in prin.ff.de edẽ. ¶Item in nummularijs qui argẽtarijs similes sunt, vt dr̃ in l.quę-
111 dam.§. nummularios.ff.de eden. & hoc clarum est.¶†Sed apud
a doc.magna dubitatio est, an hoc procedat in mercatoribus [a] nostri temporis, vt ad similitudinẽ argẽtariorũ, rationũ suarũ codi-
b ces exhibere teneantur. [b] & cõmunis vr opi. ꝙ sic quam originaliter tenuit Iac.But.in l.j.C.de eden.vbi Bar.Ang.& Sal.h̃ sequũtur.Idem ibi approbat Fran.de Alb.Floria.Alex.de Imo.& Mod. Idem Iac.But.& Bar.& in l.quædam.in prin.Iac.But.& Alb.in l.j. §.editiones.col.iij.ff.de eden.Ant.de Bu.Car. & Abb.hic.& Car. in cle.j.§.Cæterũ.in v.oppo. de vsur. vbi dicit ꝙ hoc dictum cõiter seruatur. & Bal.hoc idem sequitur in rubr.C.de consti.pecu.col. fi.Et ista est communis opin.vt h̃ dicit ẽt Aret. quæ potissime hac ratione fundat, quia in talibus mercatoribus, & artificibus consuetudo inoleuit, vt oĩa, quæ cũ eis aguntur, in eorum codicibus ipsi scribant. vnde ꝯhentes cũ eis tacite ipsis mandare vnr ꝙ scribant, prout ab eis fieri cõsuetũ est, arg.l. vel vniuersorũ.ff.de pig. act.& in l.Titianus.ff.quod cũ eo.Quæ tñ iura loquuntur in consuetudine mandantis, in casu nostro vero agitur de cõsuetudine eius, cui fit mandatũ, vel de generali cõsuetudine. Vnde pro ista cõmunis opi.melius facit tex.no.& ꝙ ibi Bal. ĩ l.fi.C.de fideiusso. quem adducit Aret.hic.& Alex.in l.j.C.de edendo. sed illũ prius allegauit Bal.in rub.C.de consti. pecu.col.pen. facit etiam tex.in l.si pignore.§. fin.ff.de pigno. actio.in l. quod si noluit.§.qui assidua.ff.de edil.edic.in l.iiij.ff. de spõs.in l. manumissio per lictores ff. de manu.vindict. Et ad hoc etiam dictũ Inn. in c.olim. de ver.
112 sig.vbi ĩquit † ꝙ ĩ cõtractibus, & ĩ qualibet mã dispositio regulat
c à cõsuetudine. [c] ꝙ dictũ refert.& sequit domi.Abb. ĩ c.certificari. de sepult.in prin.Ad h̃ ẽt quod no.Bar.ꝑ illũ tex.in l.j C.de iure fis. lib.x.do.Abb.ꝑ illũ tex.& ibi late Moder.in c.cũ ius. de cõsti. Bar.per illũ tex.ĩ l.si prius.§.recte placuit.ff.de aqua pluuia arcen. cũ si.¶ Ista ratio, que cõiter approbat non videt esse sufficiens.
113 †Primo, quia negari põt, ꝙ sit talis consuetudo.& allegãti talem consuetudinem incumbit onus probandi.l. præscriptione. cũ gl. C.si contra ius vel vtili.publ.no.Bart. in l.de quibus.ad fi.ff.de legi.& in l. oẽs populi.ad fi.ff.de iustitia & iure.¶Secundo, nã dato ꝙ sit aliqua consuetudo, illa inducta est in fauorem scribentiũ, qui ad eorum vtilitatem scribunt. vnde nõ debet in odium ipsorum retorqueri, vt ad fundandã intẽtionẽ aduersarij libros suos
114 edere compellãtur, arg.l.quod fauore.C. de legi.¶†Confirmatur, hic quia consuetudo contra ius cõmune, qualis ista esset, est stricti iuris.vnde extendi non debet, per ea, quæ Inno.tradit in c. dilecto.de offi.archi.& quod voluit glo.in regula, odia, de reg.iu. in vj.Bart.in l.j.§. si quis hoc interdicto.ff. de itine.actuque priua. cum similibus. & in proposito videtur casus dissimilis.nam si cõsuetudo introducta sit, vt mercatores pro eorum instructione rationes scribant, durum est, & rigorosum, vt trahatur ad alium casum, scilicet, vt exhiberi rationes debeant ad instructionem alterius in præiudicium scribentium. Et iura quæ pro communi opinione adducuntur, loquuntur in consuetudine generali, quę ge-
115 neraliter attenditur, † cum magna sit auctoritas consuetudinis.
116 †Nos vero loquimus de cõsuetudine scribentium, quæ est facti. & non facit ius, vt declarat Ant.de Bu.in ſ c.fi.in x.charta de con-
117 suetu.Are.consi.xj.inci.procedendum est col.pen. † Et licet talis priuata consuetudo sepenumero cõsideretur ad interpretandũ voluntatem, vt in l.si seruus plurĩũ.§.fi.ff.de leg.j.l.Mela.de alimẽ. & ciba.lega.l.cum alimenta.eo.tit.cum simi. nõ tamen ex tali cõsuetudine facti offenditur voluntas, prout esset in isto casu, quia mercatores scribentes voluerunt sibi ipsis consulere non alijs, in ipsorum præiudicium, arg.c. super hoc, de renun.l.cum de indebito.ff. de proba. Et actus scribendi nõ debet operari vltra intentionem.l.cum omnis.ff.si cer.pet.¶Nec ob.si dicatur ꝙ ex tali consuetudine scribendi, quæ facti esse dicitur, postea insurgit, & producitur consuetudo generalis, quæ facit ius, & notorium inducit, quia vt supra dixi, talis priuata cõsuetudo scribendi ad propriam vtilitatẽ, non debet producere contrarium effectum, vt in præiudicium eius, quis necessitatem, cum enim sit stricti iuris, extra casum suum nõ extenditur. Cum ergo nõ sit cõsuetudo, non potest argui tacitũ mandatum, & sic cessat fundamentũ communis opi.Et dato ꝙ mandatũ, etiã expressum, interuenisset, mercator, qui scribit non pro executione mandati, sed pro interesse, & vtilitate eius, videt scribere, arg.l.si cõmunes.ff.de neg.gest.quod no.Bar.in l.duo fratres.ff.de acqui. hæredi. & in l.Modestinus.de solu.in ij.princi.arti.& latissime deducit Aret.hic. Et licet ipse sequatur communem opi. remouendo hanc actionem, quia cum ista obligatio inducatur ex consuetudine, non attenditur intentio scribentis. sed vltra intentionem ex necessitate cõsuetudinis, qui astringitur. Dico ꝙ istud nõ est verum, quia nulla videtur cõsuetudo in isto casu vltra intentionem scribentis, per supra dicta. ¶Secũdo pro illa opi.cõmuni do.Io. Petrutius.in d.l.j.C.d eden-do.inducit tex.in l.pretor ait.in prin.ff.de eden.dum ibi dr̃, argẽtarij edere coguntur, quia cum singulorum rationis conficiant ęquum fuit id, quod mei causa confectum est, meum quodãmodo instrumentum mihi edi. Nam ista ratio vtrique militat in mercatoribus nostri temporis. ergo idem videt dicendũ, præsertim cum sit ratio scripta expresse in lege. Sed dupliciter responderi potest. Primo, ꝙ tex.in d.l.ꝑtor, nõ potuit rõne finalem.sed ponit in l.argẽtarius.§.j.ff.e.ti.vbi duę rõnes colligunt, q̃ nõ vnr hẽre locũ in mercatorib[9]. Secundo, q̃a verba d.l.ꝑtor.nõ ꝯueniunt mercatorib[9]. Nõ.n.ipsis rõnes scribũt aliorũ cã.sed ꝓ eorũ instructiõne. Nec mercatores rõne officij singulorũ rõnes ꝯscribunt. sed ꝓ eorum duntaxat vtilitate. Tertio ſm Are.hic, & Alex.in d.l.j.facit text.in d.l.argentarius. in princi. vbi duę rationes adducuntur in argentarijs, quia publicum est eorum officium, & quia in scribẽdo principalis eorum opera versatur. Vnde in mercatoribus sufficit alteram rationem procedere. §. affinitatis. institu. de nupt. ¶ Ad hoc

ADDITIONES.

a ¶Mercatoribus. Vide not.in consuet.Parisi.§.v.nume.20. & Felyn.hic.versi.fallit sexto.& Ias.in l.j. C.de eden.

b ¶Hiero.Gig. Teneantur. Adde Ias.in l.prima in iiij.colum.versic.tertium, & vltimum exemplum.C.de eden.

¶Adde quòd mercatores etiam nostri temporis tenentur conficere, & edere libros rationum, etiam ad fundandam intentionem actoris agentis contra eos, vel rei excipientis contra eos, aliqui potest contra eos in litem iurari, nec excusantur si dicerent se illos non fecisse, vel factos amisisse, & est communis opin.vt scribitur per Io.Bapt.de Plotis in l.si quando.nu.753.ver. quinquagesimoquarto amplia quòd etiam contra mercatores.C. vnde vi. Et si edunt libros laceratos, vel cassos.ita quòd legi non possunt, puta atramento maculatos, potest contra eos in litem iurari.ita idem Plot.in d.l.si quãdo.nu.653.ver.trigesimoquinto amplia. C.vnde vi.& ibidem.nu.656.& 657. limitat hoc vltimũ dictũ duobus modis.

c ¶Consuetudine. Adde Bal.in l.sed ea, de legi.l.si duo.de acqui.hære.Alex.in cõsi. xxxvij.nu.9.lib.ij.consi.viij.nu.iiij.lib.vj. & Matth. de Afflic.deci.Neap.ccxxvj.

¶Ad hoc etiam respondetur. Primo ꝙ text. ibi loquitur copulatiue. vnde requiritur concursus vtriusq; rationis.l.si hęredi.de cōdit.institu.in c.is quoque.& in c.plerisque.vbi glo.de elec.in vj.Et hac ratione atteñ, etiã prima ratio sola sufficeret, & sic quilibet habens officium publicum cōpelleretur edere, quod tñ non videtur ita expeditum. ¶†Secundo, quia ratio scribendi non videtur procedere in mercatore. nam opera eorum est in mercantijs principaliter, vt no.Bar.in l.semper.§.negotiatores.ff.de iure immuni.non in scribendo. ¶Quarto ista cōmunis opi.satis probari vr̃ in l.quędam.§.nũmularios.ff. de eden.vbi quod dictũ est in argentarijs, ad nũmularios extenditur ex sola ratione scripture.Ita videtur ergo in mercatoribus dicẽdum, quia verba Iurisconsulti, & ratio posita in d.§.nummularios. bene cōuenit mercatoribus. ¶Sed responderi ꝙ in mercatoribus nō sit ratio, quę in nũmularijs reperitur, non enim sunt similes. vide glo. in d.§.nũmularios. & quia opera mercatorum nō est principaliter in scribendo, vt s. dictum est. ¶Contrariam vero opi.plerique Doc.sequuntur Iac. de Bel.& Bal.in d.l.j.versi. sed iuxta hoc quaero. & in l.j.col.iij.ibi, caue tibi, de falsa causa.& idẽ Bal.in l.j.§.rationes.vers.extra quęro.ff.de eden.Ang.in l.argẽtarius.in prin.ff.de eden. Pet.de Anc. in cle.j.de vsu.& Io.de Imo.hic, concludentes, mercatores nō teneri ad exhibendũ eorum rationes. Mouentur praecipue. Primo, quia in argentarijs erat cōsuetudo vt ipsis rationes conscriberẽt, & tamen vt ipsi cogantur edere, mandatũ requiritur.l. si quis ex argentarijs.§.pertinere.ff. de eden. ergo datur intelligi ꝙ sola. cōsuetudo, quae in mercatoribus allegatur, non sufficit, nisi ẽt mandatum accedat. ¶Ad hoc respondet Alex.in l.j.col.ij.ꝙ §.pertinere, quatenus ibi mandatum exigitur, procedit in his, qui cum argentarijs non cōtraxerunt. Nam licet interesse praetendant, editionem petere non possunt, nisi ab eis mandatũ fuerit. Secus vero in ipsis cōtrahentibus, quia ratione consuetudinis tacite mandare vr̃, per ea, quae s. dicta sunt, & ideo in eis non requirit aliud mandatum. Ista responsio multum restringit text. in d.§.pertinere, immo videtur contra illum tex.qui videtur loqui etiam in ipsis cōtrahentibus, inducẽdo hoc modo. Nam in §.ex hoc edicto, regula ponitur, ꝙ ex illo edicto actio cōpetit ad id, ꝙ interest. & ista regula, clarum est, ꝙ habet locum in cōtrahentibus cũ argẽtarijs. ¶Deinde infertur ꝙ si interesse consideratur. ergo editio fit ei, ad quem pertinet. in vers. pertinere, declaratur, & interpretat̃ verbum pertinere. ergo intelligitur secundum.§.qui interpretat̃. §.j.in auc.de fili. ante do. instru.na. Et sic habebit locũ in ipsis cōtrahẽtibus, sicut in alijs. vt procedit in d.§.ex hoc edicto. ¶Vñ responderi formaliter pōt, quod §.pertinere. intelligatur generaliter. vt dixi. Et dum dr̃ ibi, ratione ad me pertinere, si tractaueris à me mandante. nam ista verba satis verificãtur in eo, † qui simpliciter cōtrahit, q̃ tacite mãdare vr̃, vt s. sic ergo me mãdãte, expresse vel tacite contrahendo. † nã tacitũ mandatũ expresso equiparat̃, in l.qui patitur.ff.manda. Inno.in cap. ex parte decani. de rescrip. ¶Ista responsio parũ differt à prima. & vr̃ dubia, quia si s. loquat̃ de cōtrahentibus, & tamen requiritur mandatũ datur intelligi ꝙ illud mandatũ, quod insurgit ratione, ꝯctus non sufficit. sed formaliter mandatũ debeat interuenire. ideo cogitãdum est. ¶Secundo pro ista parte arguitur, quia speciale est in vsurario, vt rationes suas edere teneat̃, vt in cle.j.§.caeterũ. de usu. ergo in ꝯriũ erit ius cōmune. ¶Do.Alex.in d.l.j.respondet dupliciter. Primo secundũ Car.in d.cle.j.§.cęterum.in v.oppo. ꝙ speciale sit in vsurario, qui secrete fęneratur. Nos vero loquimur in mercatoribus publicis. facit tex.in d.cle.j.ibi, occulte ineunt. Ista differentia, quę fit inter vsurarium publicũ, & occultũ nō vr̃ habere locum in d. cle.j.Cum enim ibi vsurarij cogant̃ edere, debet ꝓbari ista qualitas ꝙ vsurarij sint, iuxta no.per Io. Andr.in c.j.de homi.in vj.Bart. in l.diuus.ff.de testa.mil.Bal.in l.si qñ. C.vnde vi.cum si.& Car.in terminis hoc dicit in d.cle.j.§.cęterũ in j.q.Ro. hoc probat in cōsi. ccxxvj.inci. vltra pridie alle.col.j.in fi. Hoc probato nō erit differentia an sit publicus vel occultus, quia ibi loquitur text. quo ad restitutionem vsurarũ, vt dr̃ ibi, cũ de vsurarijs agit̃.& ista restitutio pariter ab vtroque debet̃. Praeterea qñ fit talis differentia, iura de manifesto expresse dicũt.c.q̃.q̃.de vsuris.in vj.& tex.ibi simpliciter dicit fœneratores. ergo simpliciter intelligitur. Nec ob. dum dicitur ibi occulte inneunt, quia loquitur quo ad probationẽ, & hoc ẽt potest in publicis vsurarijs cōtingere. Item clarum est ꝙ illa cle. habet locum in publico vsurario, dum generaliter loquitur ergo vider̃ speciale ĩ vtroq; vsurario, quia vna determinatio, &c. ¶Secundo respondet Alexã. esse speciali ibi, vt non solum librũ rationum. sed etiam omnem schedulam edere teneatur, vt sentit glo.ibi, ver. compellendi. in d.cle.j.§.cęterũ. vbi Cald.in v.opp. Idem Ange. in l.si quis.§.rationem.ff. de eden. † Sed argentarij, & mercatores duntaxat rationes cogũtur edere.l.praetor.in prin. iuncto.§.rationem.ibi.l.si quis ex argentarijs.ff.de eden. Ista solutio diuinat, quia in tex. nullum verbum de schedulis.& tex.ibi de rationibus simpliciter loquitur, ibi, suarum codices rationum.sicut loquitur iurisconsultus in d.l.prętor.& in d.§.rationem. Cum ergo eodem modo iura loquantur non possunt diuersimode intelligi absque diuinatione. Vnde plerique alij Moder. in dicta l.j. respondent speciale esse, vt vsurarij cogantur edere, ad detegẽdum eorum turpitudinẽ, † & fraudem, cũ alias licet edere quis cogat̃ nō teneat̃, casu quo eius turpitudo detegat̃.l.ij.§. diuus.el j.de iure fis.Bal.& alij in l.fin.C.de edendo. Ista responsio videtur dubia, quia editio tantum debet fieri, cum agitur de vsuris. dicta clemen.j. non ergo videtur esse in consideratione quòd detegatur turpitudo, quia tunc indistinctè tenerent̃ edere, etiam si non ageretur de vsuris, ex quo eadem ratio locũ haberet, vt detegeretur turpitudo. † Pręterea vt cogat̃ vsurarius edere, debet prius cōstare istum esse vsurarium. vt s. dixi. Non ergo fit editio, vt detegatur turpitudo, cũ sit prius detecta. sed fit ad hoc, vt super restitutione vsurarum conuincatur. Item considerandum est quòd ratio illa turpitudinis detegende non videtur esse in consideratione in isto casu, quia doctores, qui hoc dicunt, loquunt̃ in actore, qui licet teneatur reo edere ad probãdum exceptionem hoc non habet locum, si eius tupitudo detegatur, quia tunc equitas cessat. Sed ista interpretatio nō cadit in vsurario, ex quo lex specialiter de ipso loquitur, & figit pedes, disponendo quòd teneatur. ¶Tertio bene facit text. in l.argentarius. in princ. secundum Ang.ibi.ff. de edendo vbi argentarij tantum coguntur edere, nō alij similes. Nam mercatores non videntur argentarijs similes, vt per gloss.in l.quaedam.§.nummularios.ff. † de edendo. ergo videtur quòd non cogantur edere. Sed respondetur quòd data consuetudine dicuntur similes, vt no.Barto.in l.nuda.colum.fin. ff.de dona.& gloss.in §.argentariorum, in auct.de fideiussori. Ad hoc bene facit text.in dicta l.quaedam.§.nummularios. † Satis est enim quòd similitudo sit in eo, de quo agitur, vt per Abbas in capitu.translato supra de constitutionibus. ¶Quarto, quia ratio quae in argentarijs assignatur est, quia eorum officium est publicum, in dicta l.argentarius, in princip. quae ratio cessat in mercatoribus. ¶Sed dic secundum Are.hic. & Alexan.in dicta l.prima quòd due rationes ponuntur. in d.l.argentarius. in princ. Prima, quòd officium eorum est publicum. Secũda, quòd eorum opera est in scribendo. vnde sufficit quòd vna habeat locum, in §.affinitatis insti.de nup. Cōfirma per §.nummularios. in dicta l.quędam. vbi extensio fit ad nummularios qui non habent officium de publico ex ea ratione tantum, quia scribunt, quae militat in mercatoribus. vt supra dixi. Pro ista parte aliquibus medijs arguit, & respondet Are. vt hic per eum. ¶Ex quibus omnibus patet quòd articulus disputabilis est. ¶Retenta tamen cōmuni opi. à qua in practica nullo modo recedendum est, limitatur primo, secundum Abb.hic nō procedere in libris quos mercatores domi secrete [a] pro eorum instructione retinent. Nam tales edere non compelluntur, quia sunt propria eorum instrumenta secũdum Abb. ¶Sed Alexan.in d.l.j.colum.ij.reprehendit h̃ dictum. Nam nō videtur bona ratio, instrumenta propria sunt. ergo non tenentur edere. Patet in argentario, qui edere tenetur, & tamen instrumenta sunt propria eius.l.praetor. in prin. vbi glos.in versic. meum.ff.de edẽdo. Sed certe ista responsio debilis videtur, quia do.Abb. cōsiderat ꝙ in talibus libris secretis cessat cōsuetudo, & non habet locum mandatum. Cessante ergo cōsuetudine, ratio est bona, quia propria instrumenta quis non tenetur edere nisi mandatum accedat, quod non est talibus libris, & hoc idem notat Car.in d.cle.j.§. caeterum. in v.oppo.in fi. dum inquit † ꝙ mercatores non tenentur edere memoriale eorum. sed tantum librum, quem habent publice. Et in vsurario speciale est, vt omnẽ scripturam exhibere teneatur.& idem videtur tenere Bald.in l.j. §.rationes.ff. de edendo dum loquitur ibi de bastardello. ¶†Secundo fallit, qñ immediate cōtra mercatorẽ allegatur cōsuetudo scribendi, quia ex tali cōsuetudine nō probatur mandatũ. Secus si allegatur mandatũ, & ad probandũ illud inducat̃ cōsuetudo, sm̃ Pau.de Ca.qui ita cōmunem opi. intelligit in d.l.j.per no. in simili in l.si certis annis.C.de pact.& in l. cum ꝺ in rem verso. ff.de vsur. ¶†Tertio, qñ cōstaret nec mandatũ, ẽt tacitum interuenisse, à cessante ratione docto.; ita Bar.in d.l.quaedam in princ. ¶†Quarto, qñ petens editione non ꝑtendit interesse, vt j. dicam ꝺ notario, vbi melius cadit. ¶†Quinto fallit, quãdo libris mercatorum

ADDITIO.

[a] ¶Secrete. Hoc verum regulariter. sed vbi emersit suspicio fraudis, tunc iudex cōpelli etiam priuata, & secreta ab aduersario adferri, & edi, vt sępe visum fuit à iudicibus decerni, & obseruari.

torum, nõ adhiberetur fides. nam tunc ſm Aret. à mercatoribus editio nõ petitur, vt dr̃ in d. §. nũmularios. Dicit Sozi. in d. l. j. ad finem. ꝙ vr̃ iſta limitatio Are. ꝯ intentionẽ Doc. q̃ dicunt ꝙ in mercatoribus ſufficit illa rõ, quiá rationes cõficiunt. ergo aliud nõ requiritur, ſi illa rõ ſufficit, ſic non vr̃ neceſſariũ ꝙ libri plenã fidem faciant. ¶ Sed dic. ꝙ doc. dum conſiderant illã rõnem, excludunt tñ aliã rõnem. ſ. ꝙ non requirat̃ officiũ de publico nõ ꝙ libris nõ daretur fides. † Et tñ verũ ꝙ Bar. in d. l. quædã, in princ. vr̃ velle ꝙ indiſtincte [a] mercatores debeãt edere, licet eorũ libris nõ tribuat̃ plena fides. & h̃ tenet ipſe Are. in vij. col. h̃ idẽ firmauit Car. in d. cle. j. §. cæterũ. in v. oppo. & ſentit Ang. in cõſi. cclxxiij. inci. ex themate. col. iij. & in d. §. nũmularios. Et pro iſta cõcluſione facit, q̃a ratio, quæ eſt, vt mercatores cogantur edere. ſ. cõſuetudo, & tacitum mandatũ, militat, & ꝓcedit quãuis plene libris nõ credatur. ¶ Non ob. §. nũmularios. q̃a ſm Are. ſufficit prima rõ, quę ibi ponitur. ſ. rõnes ſcribunt. §. affinitatis inſti. de nup. Vel ibi dum dr̃ ꝙ ad libros nũmulariorũ recurrit̃, non dr̃ hoc pro rõne. ſed incidẽter. nec deciſio ſuper h̃ fundat̃. vt ſatis ibi patet. ¶ † Et not. ꝙ libris mercatorũ datur fides de cõſuetudine. [b] Fede. cõſi. cxix. inci. nulli dubiũ eſt, circa fi. & vide probatione huius cõſuetudinis Aret. in conſi. xliij. inci. in propoſita cõſultatione. Et ſtante tali conſuetudine, vel ſtatuto [c] incidenter tria vtiliter notanda ſunt. ¶ † Primo ꝙ indiſtincte talis cõſuetudo, vel ſtatutũ non valet, nõ diſtinguendo quantitatẽ, vel qualitatẽ mercatorũ, quia pſtaret occaſionem ad malum. Bal. no. in l. j. C. de cõfeſ. col. iij. in prin. ibi, ſi aũt cõſuetudo eſſet indiſcreta. & ſequitur hoc late do. Abb. in c. bone. el. ij. col. fi. de poſtula. pla. Alex. [d] in l. quædã. §. nummularios. de eden. ¶ † Secundo talis ꝯſuetudo, vel ſtatutũ intelligit̃, vel interpretat̃ in his, quæ reſpiciunt mercantiã, [e] nõ in alijs, q̃ mercatores extra mercãtias ſcribunt. ita no. voluit Io. And. in additio. Spe. de inſtr. edi. §. nunc videndũ. circa principiũ magne additionis, arg. l. iij. §. ex hoc edicto. ff. nau. caup. & ſm iſtã declaratiunẽ cõſuluit Ro. in cõſi. ccccciij. inci. pro diſcutiendã. col. ij. & in cõſi. ſeq. ccccv. inci. in puncto ꝓpoſito. col. ij. in prin. & Are. in d. cõſ. xliij. Ro. in l. admonendi. col. xvj. facit quod no. Bal. in l. fi. C. ad Maced. & in l. ij. colũ. ij. de cõſti. pec. cum ſi. ¶ † Tertio, ꝙ dicit Io. And. in d. additione, ꝙ dicta cõſuetudo habebit locũ, ẽt ſi producat̃ ſcriptura extra territorium. Satis eſt enim ꝙ fuerit facta in loco, vbi viget tale ſtatutum. [f] allegat. l. j. de emancipa. lib. c. cũ dilectus. de fid. inſtr. Et idẽ tenet Ant. de But. in c. ij. de fid. inſtru. colũ. j. & Bal. generaliter idẽ dicit in l. ſi nõ ſpeciali. per illum tex. C. de teſta. mili. & in l. exẽplo. C. de prob. & in rub. C. đ fid. inſtr. col. ij. facit ꝙ no. Bal. in l. ij. col. ij. C. de cõſti. pecu. ¶ † Quarto principaliter limitatur regula huius tex. non ꝓcedere, ſi iudex † ex officio velit reum cogere ad edẽdum. Nam ex cauſa põt, ſm do. de Rota in deciſ. ccxviij. inci. licet pars. in nouis. aliàs. ccxiij. & eſt v. in ti. e. de ꝓbatio. in nouis. & idẽ tenet Inn. hic, dummodo actor iuret ꝙ non animo calumniandi hoc à iudice petat, † & iuſta cauſa erit, ſi actori facultas probãdi abſq; culpa eius periſſet, vt no. Spe. de inſtr. edi. §. videndũ. verſi. ex præmiſſis. & ita tenent Ant. de Bu. Imo. & do. Benedictus Capra. hic. Alex. de Imol. in l. fi. C. de eden. Plus voluerunt Moderni quidam ſcribẽtes hic. ꝙ vbicunq; aliter probari veritas nõ poteſt, abſque alia cã iudex ex officio reum cogere poſſit. Ad hoc bene facit ꝙ voluit no. Hoſt. † & alij ſequuntur in c. j. j. de teſtib. cogen. ꝙ priuilegiati ne cogantur dicere teſtimoniũ, nõ gaudent priuilegio. q̃n aliter veritas nõ põt probari, ꝙ ẽt voluit Spec. de teſte. §. de teſtium cõpulſione. in prin. ſequitur Ant. de But. in c. cũ à nocol. fi. & in c. cum nuntius. col. fi. j. tit. j. Et hoc expreſſe tradit gloſ. xiiij. q. ij. c. fi. in verſi. occultorũ. & fuit iſta opi. aliquorum. & do. de Rota in loco. ſ. allegato. Sed ꝯrium indiſtincte tenet h̃ do. Abb. ꝙ iudex nullo modo officio etiam cauſa ſubſiſtente, reum cogere poſſit. Mouetur quibuſdam rationibus, de quibus h̃ per eum. & hoc ẽt ſequitur, & efficaciter probat Are. cũ quo ſimpliciter tranſeunt nouiſſimi ſcribentes. Et iſtam opi. ꝯ cõmunem ſequitur ẽt hic do. Mari. Sozi. motus ex aliquibus rõnibus adductis per Are. hic. & ante iſtos Mod. in iſta opi. fuit Bal. hic. ¶ Pro cõcordia plerique Mod. in l. j. C. de eden. diſtinguunt cõſiderando tres caſus. Primus eſt, q̃n facultas probandi actori deficit, & illam actor nũquam habuit, & iſto caſu nullo modo debet iudex reum grauare, quia agenti imputatur ꝙ ſibi non prouidit. l. qui accuſa. C. de eden. & ita procedit tex. in l. j. C. de queſtionibus. & alia quę Abb. & Aret. adducunt. ¶ Secundus caſus eſt, quando à principio q̃s habuit probationes, quæ temporis curſus perierunt, & tũc ſimiliter editio denegatur, cum culpa imputari poſſit ꝙ iura ſua neglexerit, & ſic procedit text. h̃. & ꝙ dicit dñs Abb. ¶ Eſt & tertius caſus, q̃n quis ſibi prouidit de aliqua ſpecie probationis, & illam ſine culpa amiſit, puta incendio, vel rapina, & tunc officium iudicis poterit implorare. vt reus compellatur edere, & hoc caſu loquuntur. Inno. Do. de Rota. & Ant. de But. Et ad hoc bonus text. in ratione decidendi in l. ſi quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. Iſta diſtinctio ęquitatẽ in ſe habere vr̃. ſed tñ non caret diuinatione, quatenus iura, & rationes, quæ adducuntur per Abb. & Aret. eo caſu reſtringuntur, quo actori poteſt culpa imputari. Præterea ꝯ diſtinctionẽ prædictam facit illud, quòd Abb. inter alia hic dicit ꝙ iudex ad vtilitatem priuatam ex officio nõ mouetur. Nam iſta rõ generaliter ꝓcedit, ſiue culpa imputari poſſit, ſiue nõ. Vlterius conſiderandum eſt. Nã ẽt ſi iudex ex officio ſupplere poſſet. h̃ verũ vr̃ in his, q̃ pars potuiſſet, ſi fuiſſet pręſens. ſed actor q̃n eſt pſens, editionem non poteſt petere. ergo nec pro eo iudex poterit. ¶ Concludendo, breuiter habemus conſiderare duos caſus, in quibus doc. cõmuniter ꝯueniunt. ¶ † Primus eſt q̃n pro actore allegatur dũtaxat ſtudiũ veritatis inueſtigande, & hęc ſola rõ nõ ſufficit vt reus actori edere teneat̃. ita Ant. de Bu. hic, & do. Abb. & omnes, Alex. in d. l. fi. Et in hoc male loquuntur Mod. qui ꝯdicunt. vt ſ. retuli. Nam diſpoſitio. c. j. & l. qui accuſare cum ſi. eluſoria redderetur. & licet veritas occultetur h̃ tollerat̃ iſto caſu, quia ita permittitur à iure. Non ob. ꝙ teſtibus denegatur priuilegium q̃n veritas aliter non põt probari, ſm dictum Hoſt. in d. c. j. de teſtib. cogen. † quia facilius priuilegium tollit̃, quam ius cõmune, de quo in caſu noſtro. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſt. mili. ¶ † Comprobat̃ h̃ ex eo quod tradunt Ant. Bu. & Imo. in c. iij. loco de prob. Vbi concludunt ꝙ tunc demum admittuntur inhabiles ad teſtimonium, q̃n ſunt talia. q̃ de ſui natura [g] non poſſunt ab alijs probari, vt adulterium à domeſticis. l. cõſenſu. C. de repu. actus collegij à collegiatis. c. veniens. el. ij. j. ti. j. Secus eſt in actib⁹, de quibus omnes alij notitiam habere poſſunt, quia tunc requiruntur teſtes idonei. & ſi non reperiuntur non tñ inhabiles recipiuntur, quanuis veritas aliter probari non poſſit. Et idem tradit Ant. de But. in conſi. xxiiij. inci. hæc quæſtio col. pe. & ideo in propoſito bene cõcluditur, ꝙ quanuis veritas aliter probari nõ poſſit, reus tñ edere non cogat̃. ¶ † Secundus caſus eſt, q̃n ex parte actoris allegatur iuſta cauſa. ſ. ꝙ abſque eius culpa perit facultas ꝓbandi, & ſumus in cauſis, in quibus exuberat officium iudicis, puta in ſpiritualibus, vel in cauſis abſentium, & iſto caſu ẽt aſque controuerſia procedit opinio Inn. & Do. de Rota. vt ex officio iudicis cogatur edere, vt fatetur de plano do. Abb. hic, & Alexã. in d. l. fin. † His duobus caſibus remotis maxima altercatio relinq̃tur in tertio caſu, q̃n non ſumus in cauſis, in quibus exuberat officium iudicis. & pro actore iuſta cauſa allegatur, quia perijt probatio abſq; culpa eius, & iſto tertio caſu vera vr̃, & placet opin. Rotę, & aliorum, quæ cõmunis eſt. Nã ex cauſa permiſſum eſt iudici recedere à regulis iuris, & legis tranſcendere, vt Inno. tradit. & omnes ſequuntur in c. j. ſ. de cõſtitutioni. ſequitur Bald. in l. C. de pręci. impera. offe. in ij. not. & in auc. ſed nouo iure. iij. no. C. de ſer. fug. cũ ſi. facit tex. in l. hominẽ. ff. mand. & in § mandatũ. inſti. manda. cum ſi. Et probatur in d. l. ſi quis ex argentarijs. §. fi. vbi argentario denegatur editio, quia debet ipſe ratione officij eſſe inſtructus, & tñ ex cauſa ſibi concedit̃. ¶ Non obſtant allegata per Abb. & Are. quia procedunt. q̃n aliqua culpa imputari põt, vt ſepeius dictũ eſt. ¶ Nec ob. ꝙ h̃ ſit diuinare, quia non eſt verũ, quia regula. l. qui accuſare. ponit̃ rõne culpe, ibi, ꝓbationes hẽre debent. &c. † Et oĩa argumenta, q̃ fiunt, ꝓcedunt ſm regulã, à qua recedit̃ ex cauſa, per ſ. dicta. ¶ Non obſtat ꝙ iudex nõ mouetur ex offi-

ADDITIONES.

a ¶ Indiſtincte. Hoc ſequitur Deci. hic, & bene, quidquid dicat Fely. hic, ver. limita ſecundo, & ſic hæc limitatio falſa eſt.

b ¶ Hie. Gig. Conſuetudine. Quod valeat conſuetudo vel ſtatututm ꝙ libris mercatorum detur plena fides, vide per Fely. in c. ij. in vij. col. in ver. fallit quinto, de fid. inſtru. & per Sozi. in conſi. lxxxvij. in fi. col. j. j. vol. & not. eſt ꝙ iſta concluſio non habet locum in libris mercatorũ infamium infamia publica. ita voluit Bal. in l. Caſſius. in vlti. col. ff. de ſenato. & aliàs dixit Bal. in c. fi. col. vlti. ſ. de confeſſ. ꝙ libri, & ſcripture mercatorum, qui de conſuetudine habent executionem paratam, ſi producantur coram conſulibus mercatorum, eandem executionẽ non habebunt coram præſide loci. Et de iſta conſuetudine ꝙ valeat, vide etiam per eundem. j. in c. ſicut. in vij. col. in ver. circa primum. & ver. & hoc in propoſito.

c ¶ Statuto. Quod valet Alex. ꝯſ. liij. li. j. vide Paul. cõſ. cccj. lib. j. Ro. in cõſ. cccxlvj.

d ¶ Alex. Cõſi. fi. nu. 7. li. vij. facit Alex. conſi. cxiij. nu. 6. lib. iiij. Deci. j. eo. c. ij. nu. 10.

e ¶ Hie. Gi. Mercantiam. Adde Fely. in cap. ij. in vij. colum. in verſi. fallit quinto. de fide inſtrumen.

f ¶ Hie. G. Statutum. Adde tu quòd contrariũ videtur expreſſe voluiſſe Bal. in c. fi. in vlti. col. in verſ. & ex hoc determinatur. ſ. de confeſſ. vbi dixit ꝙ inſtrumenta confeſſionata facta Peruſij, quæ vigore ſtatuti Peruſini habent executionem paratam, eandem executionem non habebunt Papie. vbi tale ſtatutum non viget. & plus voluit Bal. ibidem valet ꝙ ſcripturis mercatorum non detur parata executio, niſi quando cauſa agitur coram conſulibus mercatorum. ſecus ſi agatur coram poteſtate, vel alio iudice ordinario loci.

g ¶ Sui natura. Adde Steph. Aufre. in deciſio. Tholo. iiij. Alexan. conſi. lxiiij. nu. 15. conſi. cclviij. nu. 6. lib. v. Deci. in l. in actionibus. in fi. de in lit. iuran.

ex officio ad priuatam vtilitatē, quia immo ꝯrium est verius subsistente ęquitate, text. no. in l. plane. ff. de peti. her. no. Inn. & Abb. per illum tex. in c. ad nostram. el. ij. de iu. iur. Et ęquitas vr̃ subesse rōne causæ. vt dr̃ i d. l. si quis. §. fi. ¶ Nec ob. ꝙ si pars præsens fuisset, non potuisset editionē petere, quia potuisset implorare offi-146 cium iudicis, vt dr̃ in d. l. plane. ¶ † Quinto limitatur non habere locum in duplicibus iudicijs, in quibus quilibet tanquam actor tenetur edere reo. ita not. Bal. in l. instrumenta. col. fi. C. de fideic. & simpliciter sequitur Alex. in l. fi. C. de eden. ¶ Contra istam limitationē primo facit ꝙ Bal. voluit, qui in hoc vr̃ sibi contradicere, in l. fi. C. de eden. col. iiij. vbi inquit ꝙ reus ab actore editionem non petit ad probādū exceptionem, quæ nō cōtinet meram defensionem. sed impugnationē, vt in exceptione compēsationis, 147 † quia opponens cōpensationem dr̃ agere. l. amplins non peti. ff. rem ra. ha. Ergo attenta hac ratione vr̃ ꝙ in duplicibus iudicijs nō debeat quis, vti reus, editionem petere, quia non est vt reus simpliciter. nec meram defensionē ꝓsequitur, & ex parte huius rei longe maior impugnatio vr̃ quàm in exceptione cōpensationis. ¶ Pro responsione saluando Bal. dici pōt ꝙ h̄ procedit, in iudicijs duplicibus ratione correlationis, cū alter alteri adinuicem edere teneatur. ideo nō attēditur ꝙ ex parte rei aliqua impugnatio sequatur. secus vbi tantū ex vna parte editio conceditur, vt in reo simplici, cui ob meram defensionem permittitur, vt Bal. loquitur in d. l. fi. ¶ Secundo respondet ꝙ in duplicibus iudicijs editio postulatur, quia secūdum Bal. is, qui petit, vt reus iudicatur. & licet non sit reus simpliciter, tñ pro illa parte pro qua, vt reus consideratur, agitur de mera defensione, nec respectu illius partis aliqua impugnatio continetur. Et ita de plano. dictum Bald. procedit in d. l. instrumenta. Sed in exceptione cōpensationis agitur de impugnatione, quia qui compēsat, dr̃ agere amplius nō peti. ff. rem ra. ha. vt j. etiā videbimus. ¶ Secundo cōtra dictum Bal. in l. instrumenta, arguitur. nam in duplicibus iudicijs par est omnium causa, & is actor iudicatur qui prius ad iudicium prouocauit, vt dicit in l. in tribus. ff. de iudi. Ergo non vr̃ absolute ꝙ quis tanquā reus edi sibi petat, immo considerandum est quis prior ad iudiciū accessit. Bal. expresse hic sentit in d. l. instrumēta. & vnico verbo respondet, dicens quòd de rigore processus, hoc est, vt actor dicat, qui prius petit. Quasi velit Bal. dictum eius secundū ęquitatē ꝓcedere. Sed cōtra istam responsionē facit, quia nō solum cōtra rigorem. sed contra ęquitatem est, quòd reus edat actori ad intentionem fundandam. l. qui accusare. vbi text. C. de eden. Vnde si quis in duplici iudicio prius ad iudicium prouocauit. actor reputatur, in d. l. in tribus. ergo contra rigorē, & ęquitatem videtur ꝙ reus sibi edere compellatur. ¶ Ad hoc respondendo. & declarādo mentem Bal. breuiter dicendū est, ꝙ in veritate in duplici iudicio pro parte quilibet actor & reus dicit, quia pro parte petit. & pro parte cōuenitur, vt notatur in l. ij. C. qñ, & quibus quar. pars debetur. lib. x. Si ergo respectu aditionis, debet quis vel vt actor, vel vt reus, dūtaxat iudicari. cum sit mistus casus, iudicatur tamen, vt reus, vt edatur sibi secundum Bald. & hoc ex ęquitate. & benignitate, inspecto eo, ꝙ fauorabilius est. & in hoc versat̃ ęquitas, cū rei fauorabiliores sint. ¶ Non ob. ꝙ habetur in l. in tribus. de iudicijs, quia illud procedit ex quodam rigore iudiciorū, & ꝓcessus. Et videtur ista intentio Bal. Sed cōtra intentionem Bal. declaratam multū facit, quia sicut Iurisconsultus in hoc duplici iudicio, cum quæritur vtrū actor tantū, vel reus debeat estimari, interpretat̃ ꝙ ille sit actor, qui prius ad iudiciū prouocauit. alter vero prouocatus sit reus. Et ad hoc facit tex. in c. forus. §. in omni. de verb. sig. & in l. libertus à patrono. & ibi Bart. ff. de in ius vocā. Ita in proposito dicendū vr̃, ꝙ actor reputetur, qui primo in iudicio petit, & sic non poterit petere vt ab aduersario sibi edatur. Et sicut nō considerat Iurisconsultus illam benignam interpretationem, vt reus, quis in dubio iudicetur, prout videtur cogitare Bal. sic nō debet in hoc casu cōsiderari. Nam vis tota est in eo, qui inchoauit iudiciū, & ab isto actu quis nomen actoris sibi ven-148 dicat. d. l. in tribus. † adeo ꝙ etiā si quis petat aduersario dari terminum ad agendum, actor tamen dr̃, vt no. Bar. per illum tex. in d. l. libertum à patrono. ¶ Item sicut ex ęquitate reus quis iudicatur in duplici iudicio, vt Bal. dicit, & ideo vt reus sibi edi postulat, quare talis ęquitas, & benigna interpretatio nō fit ex parte eius, à quo editio petitur, vt ipse etiam videatur reus, & non cogatur edere. Nam attenta ratione Bald. absolute debet vterque, vt reus 149 iudicari, & sic nullus teneret̃ edere. ¶ † Præterea in isto casu misto, in quo quis simul est actor & reus, ex quo non potest fieri separatio respectu editionis, de qua agitur. sed præcise vt reus, vel actor debet iudicari, dico ꝙ actor debet reputari, & editio impediri, quia inspicitur causa quæ nocet, & prohibet. l. j. §. fi. ff. ad Sill. l. ij. §. si à pupillo, ff. pro empt. & no. Bart. in l. si vir. ad finem, ff. pro dona. & ita his rationibus hoc dictum non transit absque dubio. Magna est tamen auctoritas Bal. à qua durum esset in iudicando 150 recedere. ¶ † Sexto fallit, si actor à reo sibi edi postulat ad coadiuuandam intentionem iam fundatam. ita post alios concludit h̄ do. Abb. arg. l. qui concubinam. §. cum ita de leg. iij. Et ista est cōmunis opi. quam post antiquos approbant Bar. Bal. Ange. & alij. in l. j. §. editiones. ff. de edendo. Bar. & Bal. & omnes in d. l. fi. C. de edendo. Et per illum tex. à contrario sensu ibi originem petētis. facit tex. in l. prædijs. §. Titio. de lega. iij. in l. Titius. & in l. creditor. ff. de actio. empt. & ita omnes Moder. hic. & in d. l. fin. transeunt. 151 ¶ † Ex qua conclusione notandum est, ꝙ facilius aliquid conceditur ad coadiuuandū, & cōfirmandū intentionē semel fundatā, quàm si à prin. dispositio, & actus debeat fundari. Ad ꝙ bene facit tex. fin. in l. si donate. §. si sponsus. ff. de dona. inter vir. & vxo. & quod singulariter voluit Bal. per illum tex. in c. j. de fid. instr. dum 152 ibi de exēplo loquitur. ¶ † Secundo adduco dictū singulare Inn. in c. cū clamor. j. tit. j. vbi inquit ꝙ ad confirmandū priorē probationem, etiā facta publicatione de nouo, ad instantiam partis, testes recipi possunt, licet esset secus in prima, & in principali probatione, per ea, quæ habentur in d. c. cū clamor. vbi h̄ dictum pro no. sequentur Ant. & Abb. post Bal. idem Bald. in c. licet dilectus. de testi. & do. Abb. in c. cū in tua. & in c. fraternitatis. in c. ex teno-153 re. in c. series. eo. tit. cum si. ¶ † Tertio accedat ꝙ voluit mirabiliter Ray. de Forli. in l. j. ff. de in litem iurando. ꝙ si fuit probatū debitum ex causa mutui.[a] sed non quantitas, ex quo fundata est intentio creditoris in debito, poterit quantitas probari iuramento creditoris, quod dictū multū extollit Bartho. Veronensis in cautelis suis in cautela. ccx. aliquis mutuauit. Et idem comprobat ex his, quæ Bar. tradit in l. admonendi. col. xj. ver. quid si testes. de iu. iur. ¶ Quarto, & vltimo multa iura adduci possunt, quibus probatur ꝙ facilius confirmatur quod fuit validū, quàm ꝙ ab initio 154 fuit nullum. ¶ † Septimo fallit ad probandum replicationem. Ita videtur communis opi. pro qua faciunt quæ supra proxime dixi. Ista limitatio pendet ab illo articu. vtrum actor edere pro reo teneatur ad probandum exceptionem, quia replicatio videtur eiusdē naturæ, cuius exceptio est. Ideo reseruo in sequenti prin-155 cipali dubio., vbi melius conuenit. ¶ † Octauo limita non procedere, quando esset reus vsurus tali instrumento, quia tunc cogitur edere, vt est tex. in l. j. §. edenda. ff. de edendo. no. glo. per illū 156 tex. in c. contingit. de fid. instru. † & glos. in c. G. perpetuus. eo. tit. Et idem est dicēdum in testibus, quia volens eos producere eorum nomina edere tenetur ante productionem, si petatur Glos. magna[b] in fin. in l. j. §. editiones. ff. de eden. † Quod tamen dictū 157 est de testibus, verum intelligitur, nisi esset timor suborationis, vt no. voluit Guil. de Cu. in l. edita. C. de edē. Cuius dictum sequi-158 tur, & extollit Bal. in l. fi. col. vj. ver. etiā quæritur. C. de eden. † Pro ista limitatione facit ꝙ no. dixit Inn. hic, ꝙ si intentio alicuius fundatur in aliquo instrumēto, priuilegio, vel scriptura, aduersarius ante omnia petere potest vt edatur sibi talis scriptura, vt deliberare possit. Et hoc dictum sequuntur Anto. de But. Imol. Abb. & Mod. & tenent Do. de Ro. in decis. xxxiiij. inci. item si in libello. in nouis. est secunda in tit. de proba. in nouis. Bal. in l. fi. C. de pręci. impe. offer. & tradit Bar. & omnes in l. edita. C. de eden. Bart. in l. 159 postquam. §. si dies. ff. vt leg. not. caue. † Idem est respectu habilitationis personę, quia prælato agenti pro ecclesia objciatur ꝙ non sit prælatus, ante lit. contest. debet docere de quasi possessione prælaturę, vt dicit domi. Ant. hic. & Spec. hoc voluit in titu. de actore. colum. fin. versic. sed pone quidam. Abb. post alios in cap. nihil. de elec. Do. in c. Romana. §. fi. de app. in vj. Bald. in l. secunda 160 colum. xvij. de fer. & aqua. † Et procedit ista limitatio, etiam si ille, qui vtitur, vel vsurus est instrumēto, protestetur quòd tale instrumentum producat tantum in parte, & partibus, quia instrumentum probat contra producentem, etiam eo inuito. Gloss. in l. j. §. editiones. ff. de eden. Ita Bal. concludit in l. vnica. col. secunda C. vt quæ desunt. & in capitu. præsentium. colum. secunda de testib. Imo. in c. G. perpetuus. infra de fid. instru. vide tamen contra 161 Alex. in l. j. colum. iiij. C. vt quæ desunt aduo. ¶ † Nono fallit, secūdum Anto. de Butr. ratione peccati, de quo quis argueretur ex retentione instrumenti. Nam per denuntiationem Euangelicam

ADDITIONES.

a ¶ syl. Ald. Mutui, Adde Deci. in consi. dxxxvj. col. j. fol. iij. respondetur.

b ¶ Glo. magna. Sed glo. non dicit edendum, ante, quàm eos producat, nec esset verum, quia nemo tenetur testes suos aduersario prodere, nisi quando producuntur vt iurent, & adhuc, si litigamus contra fraudulentium, non sunt producendi, nisi vnus post alium examinatū, vt prout producuntur, statim iurent, & examinentur, ne aduesarius eos refrigerare possit, ante, quàm tamen publicentur, vel producantur depositiones, debent edi nomina, qualitatea. habitationes testium, vt reprobare liceat.

cam poterit ad edédum compelli, per ea, quæ habentur in c. nouit. de iudi. & sequitur Inn. Abb. & Moder. hic, & Roma. consilio 162 cccxcviij. vt clarior. † Nam cum agatur de salute animæ, videtur materia fauorabilis, vt not. Ioan. And. Abb. in cap. ex tenore, qui 163 filij sint legiti. † Et cum sit materia fauorabilis, debet fieri editio, vt supra dixi. Ad quod etiam facit, quia in foro conscientiæ non attenditur rigor iuris ciuilis. sed veritas ipso consideratur, vt not. 164 tradit Innocen. & omnes in c. quia plerique. de immu. eccle. † vbi volunt quòd licet sententia in rem iudicatam transierit. si tamen de veritate aliter appareat, debet retractari Bald. in auct. ad hæc. C. de vsu. colum. x. & Ant. de But. in c. is, qui fidem infra de spon. colum. iij. & idem Inno. in c. ij. de purga. vul. & quod not. do. Ant. in cap. ij. colum. pen. de elec. in cap. inquisitioni. de sen. excom. cũ 165 similib. ¶ † Decimo fallit, quando instrumentũ esset inutile apud reum, vt quia irritata sit sententia contra me prius lata, quę apud te nunc reperitur. Nam tali casu reus edere tenetur. c. accedens. el. j. in fin. vt lit. non contestat. l. dissolute. C. de condit. sine causa. ita Anto. de But. hic, plene tradit. Ioan. Andræ. in rubri. de instru. editio, in secunda, & tertia colum. & Alexã. sequitur in dicta l. fi. in xiiij. limitatione. ¶ Ista conclusio in se vera est, secundum quod dicitur in dicto cap. accedens. & in d. l. dissolute. sed non conuenit in ista materia, in qua editio petitur officio iudicis ad intétionem fundandam. sed in iuribus supra allegatis intentio agentis, & patientis editionem. iam fundatam est, quia non est debitor. & ideo petit instrumentum tanquam inutile apud reum, qui cõuenitur, & illud petitur iure actionis, non per titu. de eden. Aliàs limitatio. ponit domi. Alexand. in d. l. fin. quibus nihil addendum 166 occurrit. ¶ † Secundo quæritur ecõtra. an actor reo edere teneatur ad exceptionem eius fundandam? articulus disputabilis est. Nec pro alterutra parte aliquid adducitur, quod efficaciter vrgeat, magis tamen communis opin. est quòd reo edendum sit, vt concludit domi. Abb. hic post alios. & glos. Ioan. Cyn. Barto. Bal. Ange. Paul. de Cast. & Moder. in dicta l. fin. C. de eden. per illum textum intelligendo tex. in instrumentis, prout communiter intelligitur. & vltra alios Alex. inducit d. l. fin. sed in tali. l. non potest fundamentum fieri. quia vario modo interpretatur, vt not. Bart. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. Secundo, quia communis intellectus, super quo fundatur ista opi. videtur destruere illum textum 167 qui expresse in rationibus loquitur. † & licet largo modo rationes possit dici instrumenta, quia iudicem instruunt. l. j. ff. de fide instru. l. notionem. §. instrumentorum. de verb. signifi. proprie ta-168 men, † & in materia editionis instrumenta à rationib. distinguũ-169 tur. l. si quis ex argentatijs. §. rationes. ff. de eden. † Vnde appellatione rationis non venit instrumentum, quãuis appellatione in-170 strumẽti ratio largo modo † includi possit. Rationes enim ad instrumẽta se habent vt genus ad speciem, & appellatione speciei non venit genus. l. si quid earum. §. interemptum. ff. de leg. tertio. ¶ Confirmatur hoc, quia dicta l. fin. venit ad interpretationem. l. non est nouum. & l. instum. iuncta. l. qui accusare. eod. tit. quæ loquuntur in rationibus. ergo ita debet intelligi. l. fi. arg. text. in auc. de filijs ante do. instru. na. in princip. ¶ Comprobatur etiam hoc, quia in d. l. fin. soluitur quædam contrarietas, vt in princ. l. expresse colligitur. ¶ In instrumentis nulla reperitur contrarietas. sed bene reperitur in rationibus, & instrumentis, & in dicta l. nõ est nouum, & l. iustum. iuncta. l. qui accusare. Et absurdum videtur quòd text. in dicta l. non est nouum. & l. iustum, qui in rationibus loquitur, intelligeretur instrumentis, vt contrarietas inducere-171 tur in ipsis instrumentis. † Nam verba quandoque improprientur, vt tollatur, contrarietas, non autem vt inducatur. & ita in tali lege non bene probatur communis opin. ¶ Secundo allegatur text. in l. dissolute. C. de condi. sine causa. in l. qui talibus. ff. de furtis. quæ iura Bar. inducit in d. l. fin. pro casu, & decisione in hac. q. vbi debitor, qui soluit debitum, petere potest à creditore instrumentum debiti, quod est inefficas apud creditorẽ, & sic videtur quòd reus petat ab actore. ¶ Sed illis iuribus respondet Sal. in d. l. fin. quòd nihil faciunt, quia ibi editio non fit officio iudicis, per tit. de eden. sed iure actionis scilicet conditio. sine causa. & Bald. hic colum. vij. Item ibi intentio actoris erat fundata, quia iam ꝓbauerat solutionem. secus vbi defensio ex parte rei nondum ꝓbata est, vt in quæst. nostra agitur. ¶ Vlterius etiam respõderi potest ꝙ illa loquuntur in actore, nõ in reo. nec enim ibi debitor cõueniebatur, immo ipse debitor nolebat agere intentãdo actionem contra creditorem, vt sibi reddere instrumentum inefficax. vnde ipse debitor actor dicitur, qui prius ad iudicium prouocauit in cap. forus. §. actor. de verbo. signi. not. Bart. per illum text. in l. libertus. ff. de in ius voc. Et hoc ibi clarum est, quia debitum erat solutum. vnde nullo respectu potest dici quòd esset reus. Et in dictis iuribus ponitur vnus specialis casus, in quo reus edit actori ad fundandam intentionem, vt supra dixi in articulo præcedenti, & in x. limitatione. ¶ Tertio adducitur tex. in d. l. non est nouum. & in l. iustũ. C. de eden. vbi actor cogitur reo edere rationes suas. ergo idem dicẽdum in instrumentis, cum eadem ratio videatur. Respõderi potest quòd ista iura loquuntur in rationibus, quarum appellatione non veniunt instrumenta. l. si quis. §. rationem ff. de eden. nec dicunt extendi, quia sunt cõtra regulam. Nec eadem ratio videtur in instrumẽtis, cum alibi rationes habere possit, instrumenta non sic. ¶ Secundo respondetur ꝙ loquuntur in rationibus scriptis, reo mandante expresse, vel tacite, prout glos. intelligit in d. l. nõ est nouum. & tali casu esset idem in actore, vt à reo rationes edi sibi postularet, quando ipse mãdauit tacite vel expresse, vt no. in l. j. C. de eden. in l. argentarius. in princ. de edẽ. Nec ob. si text. dicat rationes suas, q̃a quo ad dominiũ eius sunt, sed ratione mandati sunt communes, & hac ratione eduntur. ¶ Tertio dici potest ꝙ l. non est nouum. loquatur ex officio iudicis, dum dicit nõ est nouum, & ibi, implorare rationem, quasi dicat, officio iudi. aliquando hoc conceditur. Et hoc idem in actore haberet locum, secundum ea, quæ diximus in articulo præcedẽ-172 ti, in iiij. fallen. prin. † Et hoc suadetur ex verbo implorare, quod 173 bene congruit officio iudicis. c. j. §. de offi. iud. ¶ † Et ad l. iustũ. aliter respondetur, ꝙ loquatur in rationibus publicis, quę omnibus 174 eduntur, vt in l. argentarius. in prin. ¶ † Quarto arguitur, quia in reo videtur alia ratio, quàm in actore, vt sibi edatur. quoniam iura magis fauent reo, quàm actori, regula, cum sint partium iura de re. iur. in vj. in l. fauorabiliores. de reg. iur. l. Arrianus. de act. & obli. & quia reus non potest esse instructus, sicut actor. l. si quãdo 175 C. de dila. ¶ † Sed respondetur breuiter ꝙ regula est in contrariũ scilicet quòd ęqualitas seruari debeat inter reum, & actorem, in l. fi. C. de fru. & li. exp. in regula non debet. Allegata in contrariũ procedunt in decisionibus causarum, vel in dilationibus. Sed in probationibus à pari procedunt actor, & reus, vt gl. no. concludit 176 in c. cum ad sedem. de resti. spo. ¶ † Quinto iudex non debet pati illicitas extortiones, in l. illicitas. ff. de offi. præs. l. plane. in fi. de pe. hære. facit text. in c. iudicantem. iij. q. v. ergo non debet pati quòd reus indebite exigatur. Sed dic quòd hac ratione attenta, et reus semper deberet edere actori, ne reus locupletetur cum iactura alterius, & ne veritas opprimatur, & tamen hoc falsum est. Et sic ex prædictis demonstratur ꝙ non stringunt, quę pro cõmuni opi. inducuntur. ¶ Contrariam partem scilicet contra communem opin. scilicet quòd actor reo minime edere teneatur, firmauit gl. in c. G. perpetuus. j. de fid. instru. Azo. Odof. Iac. But. Ray. & Sal. in d. l. fin. mouentur quibusdam rationibus, & medijs quibus sufficienter respondet Alex. in d. l. fi. vbi ipse sequitur communẽ opi. ¶ Et ex dictis eius ibi, & ex his, quæ supra dixi. vtraque opi. in disputationis cõgressu potest sustineri. Fit tamen difficultas pręcipua cõtra communem opi. ꝙ actor non teneatur reo edere, quia in iudicijs seruari debet ęqualitas in fin. C. de fr. & li. exp. regula, nõ licet. de re. iu. in vj. reg. nõ debet. ff. de reg. iur. Si ergo reus non 177 tenetur edere actori. ita nec econtra. ¶ † Doctores circa hoc labo rant. Abb. respondet primo negando ꝙ debeat esse ęqualitas, im-178 mo rei sunt fauorabiliores. l. fauorabiliores. de re. iu. † Sed ista responsio non valet, quia regula est in contrariũ, vt probatur in iuribus supradictis. Et circa allegata loquunt in decisionibus causarũ, vt in regula, cũ sunt partium iura. de regu. iur. in vj. sed in ꝓbationib. nõ magis actori, q̃ reo, nec econtra fauetur. glo. in c. cũ ad sedem. de resti. spo. ¶ Secundo Abb. dicit quòd magis reo fauetur, [a] quia ipse stimulatur, & ante potest venire instructus. Sed dic ꝙ istud verum est in dilationibus, vt in l. si quando. C. de dila. sed in probationibus à pari procedunt, vt. s. dixi. ¶ Tertio Abb. dicit ꝙ reo magis succurritur, quia actor plerunque habet apud se instrumenta. Sed istud verũ est in instrumentis, quæ respiciunt intentionẽ actoris. sed respectu exceptionis verisimile est, & plurimũ cõtingit ꝙ instrumẽta sunt apud reum. Vnde Alex. in d. l. fi. C. de eden. respõdet ꝙ regula est, vt in iuribus s. alleg. Fallit vbi ꝯ expressum reperitur. Ista solutio habet difficultatem, q̃a hoc nõ bene reperitur expressum. nam text. in d. l. fi. non bene probat, vt supra dixi. Aliàs dum legerem Senis in d. l. fi. C. de eden. aliã solutionẽ intellexi, quam pleriq; Mod. magni faciebant. s. vt dicamus ęqualitatem esse inter actorem, & reum, quia sicut editur reo ad probandam exceptionem. ita actori ad replicationem probandam, vt no. in d. l. fi. q̃a replicatio, exceptio est. l. ij. ff. de excep. Sed si diceremus, reum teneri ad edendum actori, vt principalis eius intentio probaretur, esse inequalitas, & in hoc esset melioris cõditionis actor, quàm reus, quia in reo principalis petitio non cadit. &

ADDITIO.

a Hie. Gi. Fauetur. Adde eũdẽ Deci. in l. fauorabiliores. ff. de re. iu. in ver. & medio cãr.

dit.& ita tollitur argu.¶Ista solutio verbalis mihi videtur,'& alijs omnibus deteriori, quia iura quæ ęquiparāt actorem reo, vident̄ parificare actorem in petitione, & reum in exceptione, quia isto respectu actor dicitur & reus.c.forus.§. actor. & §.reus. de verbo. signi.& isto respectu bene procedit ęquiparatio, quæ nō fit inter diuersa.l.quòd Nerua.ff.deposi.Nam si fieret ęquiparatio respectu replicationis, vt isti dicunt, non esset inter actorem, & reum, quia replicatio, exceptio est, d.l.ij.vnde actor respectu replicationis reputatur reus. Et sic in effectu non esset verum, quòd actor & reus ęqualiter se haberent. Quod ergo de actore dicitur, vt supra dixi, debet intelligi respectu intētionis principalis, à qua nomen accipit, vt dicatur actor. Facit q not.Bal.in fi.C.ad Macedo. de filio famil.mercatore.& quod no.Bal. per illum text.in l.& ita §.ex hoc edicto.ff.nau.cau.stabu.& idē Bal.in l.ij.col.ij.C.de'constit.pec.Bart.in simili in l.ne quid.ff. de incend.rui.naufra.cum si. Est ergo tenendum quod Alexā.dicit, tanquam minus periculosum. Vel nouissime dici potest, q iura non dicunt ęqualitatē esse inter actorem, & reum.sed tantū dicunt nō licere aliquid actori, quod reo denegetur. ita q actor nō sit melioris cōditionis, quàm reus.Sic.tex.in d.l.fi.C.de fru.& li.exp.& regulariter, non debet. loquuntur.Econtra tamē arg. nō procedit, quia reo permittitur, quod actori negatur, & est regula, fauorabiliores. de re.iu.Et regula cū sint partium iura.Et iste fauor etiā cōsideratur in proba-

179 tionibus.c.fin. de re iud.iunctā.l.lege Iulia.ff. de manumis.¶†Et ex rationibus.s̄.dictis ēt infertur, quid iuris in replicatione, vtrum ad probandū replicationem reus actori edere teneatur.& cōmunis opin.est q sic, quam oēs tenent, qui dixerunt in articulo p̄cedenti actorem teneri reo edere ad probandum exceptionem.

180 †Mouentur, quia replicatio, exceptio est.l.ij.ff.de excep.ergo dicta in exceptionibus, habebunt locū in replicatione. Sed respōsio ēt ex.s̄.dictis colligitur, tenendo aliā opi.quæ disputatiue, vt s̄. dixi sustineri potest.¶Secundo pro ista cōmuni opin.facit tex.in d.l.fi. à contrario sensu, ibi, dum dicitur originem petitionis non esse probandam ex instrumētis rei. ergo à contrario sensu replicatio poterit probari.Sed Iac.But.respōdet q arg. à cōtrario sensu sumitur respectu rōnum, hoc modo.Origo petitionis non debet ex instrumentis.sed ex rationibus fundari.Hac tamē responsione attenta illud verbū, originem nihil operaretur, quod tamē videtur positū cum ministerio, & ī legibus nihil superfluum esse debet.§.quibus.in j.cōsti.C.facit c.si papa.de priui.in vj.Nisi dicat̄ illud verbum, originem, positū fuisse ad significādū q tex.loquit̄

181 de actore.†Nam verbum, petitionis, etiā in reo satis verificat̄ arg. l.j.§.postulare.ff.de postu.Sed per illum verbum, originem, aperte declaratur q tex.in actore loquit̄. & ita respōsio p̄dicta saluat̄. ¶Tertio inducitur tex.in l.plures apochis.C.de fid.instr.vbi reus tenetur nouum instrumentū debiti conficere.ergo à foriori iam factum tenetur exhibere.Ad istum tex.Doct.respondēt q ibi cōstabat de iure creditoris, quia probauit debitū. ideo cogitur reus instrumentū conficere. Sed in quæstione nostra ex parte actoris non est probata intentio ipsius, respectu replicationis.¶Quarto & vltimo probatur ista conclusio in l.pe.§.fi.ff.ad l.Fal. Huic legi. Doc.antiqui respondent, q ibi edunt̄ instrumēta ab hærede tanquam corpora hereditaria, vt videat̄ an sit locus Falcidię, non aūt ibi fit editio offi.iud.fm ti.de eden. Sed Bar.in d.l.fi.reprobat istā rationem, quia tex.in d.l.pe.§.fi.generaliter loquitur.ita q etiam alia instrumēta omnia deberent edi. Nam pone q essent instrumenta creditorum hęreditatis, edenda sunt, propter generalitatem text.in fi.tamen non sunt corpora hæreditaria, vt etiam dicit & declarat Alex.in d.l.fi. Sustinendo rationē supradictam replicatio ita tolli potest, q illa generalitas intelligitur secundū formā petitionis, arg.l.j.§.si quis simpliciter.ff.de verb.obl.§.p̄terea.insti. de inuti.stipu.& sic respectu legis Falcidię, prout ibi quæritur, & natura tituli demonstrat, & sic edūtur ibi instrumenta, vt corpora hæreditaria, quæ cōsiderantur in contributione legis Falcidię. Vnde ex hoc non pōt inferri quòd aliàs si non ageretur de contributione Falci. reus tenetur edere creditori.¶Secundo respōderi potest q hæres in d.l.pe.§.fin.ideo edit, quia ipse erat vsurus, iuxta.l.fi.§.edenda.ff.de eden.Sed istam responsionem etiam reprobat Alex.in d.l.fi. quia hæres cogitur exhibere omnia instrumenta, & sic etiam illa, quæ continent augumentū hæreditatis, & istis nō erat vsurus, dum vult Falcidiā detrahere. sed illis duntaxat vtitur, quibus dicit hæreditatē exhaustam esse.Sed dici potest quòd ratione cuiusdam correlationis hęres vtatur omnibus instrumentis, quia edi debent omnia, dum allegat vires hæreditatis suppetere, fit enim contributio de debitis, & creditis, vt excutietur an sit locus Falcidię. Et ita ex his patet q nū vrgent, quæ pro cōmuni opi.adducuntur. ¶Contra communem opinionē, scilicet quòd reus non debeat actori edere ad probandum replicationem, omnes tenent, qui supra in articulo præcedenti dixerunt, actorem non teneri edere reo ad exceptionem probandā. Mouetur rationibus pluribus, quibus respondet'Alex. in d.l.fin. Non refero aliter, gratia breuitatis.Ex cuius dictis, & ex ijs, quæ supra dixi videtur etiam articulus iste disputabilis.¶Retenta tamen cōmuni opi. quòd actor reo ad exceptionem probandam, & reus actori ad replicationem probandam edere compellatur.

182 limitatur secundum Bal.in d.l.fi.C.de eden.†Primo in exceptione, quæ non excludit ęquitatem petitionis, id est, quæ non peri-

183 mit debitum, vt est exceptio excommunicationis, vel banni.†Et qua ratione infero idē esse in qualibet exceptione dilatoria, quia

184 non perimit debitum.¶†Secundo limitatur, vt non procedat in exceptione criminosa, secundum Bald.in d.l.fi.arg.l.ij.§.diuus.in

185 fi.ff.de iure fisci.& Alexā. ibi rationem adducit, quia non †debet cogi actor detegere turpitudinē suam, vt habetur in l.alias.ff.de

186 in.iur.Bene facit, †quia positioni criminosę non tenetur quis respondere, vt no.Bar.per illum tex.in l.transactione.C. de transactio.no.in c.dudum.el.ij de elect. de quo tamen latius per Bal.in l.Marcellus ff.de rerum amo.Si ergo nō potest interrogari, à fortiori non tenetur edere, per rationem Doc.Hoc nō procedit for-

187 te in criminibus exceptis, †quia sicut dispensatur in probatione.

188 ita in editione.facit text.in l.j.C. de q̄stionibus.¶†Tertio fallit in exceptione, quę non continet meram defensionem.sed habet in se impugnationem, vt in exceptione compēsationis, secundum

189 Bal.in d.l.fi.†quia excipiens per compensationem dicitur agere l.amplius.ff.rem ratam haberi. & hoc sequitur Fulg. & Alexā. in d.l.fi.Pe.de Anch.in d.cle.j.§.j.de vsuris. Et simpliciter ita sequū-

190 tur Mod.scribentes hic.†Hanc limitationem declarat.Io.Petrutius in d.l.fi.& procedit quando requiritur, vt exceptio compensationis opponatur. secus in casibus, vbi ipso iure sit compensatio, absque eo q obijciatur, vt no.in l.si cōstat.C.de compen. Vnde tali casu exceptio compensationis, non est impugnatio. sed defensio mediante impugnatione prius facta. Et ex ista rōne generaliter argui potest, q indistincte ista limitatio nō p̄cedit, quia compensatio semper fit à iure.l.verum.vbi Bart.ff.de compen.§. in bonę fidei.insti.de actio.vbi gloss.in verbo, ipso iure.& licet ab homine debeat opponi, vt not. in iurib' supradictis, quatenus ab homine opponitur, non videt̄ tūc habere impugnationem in se. sed dicitur defensio impugnationis iam facte à iure.¶Sed his nō obstantibus, vera videtur ista limitatio indistincte, quæ approbatur communiter.pro qua bene facit tex. in d.l.amplius. vbi ille'q compensat, dicitur petere, tex.enim loquitur generaliter. Et ista ratio procedit siue fiat ipso iure compensatio, siue non.cōsideratur enim effectus compēsationis, qui habet in se impugnationē. ¶Non ob.ratio allegata in cōtrarium, dum dicitur, q impugnatio non sit tunc, quando ab homine exceptio opponitur.sed aduerte, quia ista consideratio licet subtilis, nil facit ad propositum. agitur enim de editione quæ fit, & petitur ad finē probandi. vnde quo ad probationem de qua agitur, verum est dicere, q agitur de probanda exceptione, quę nō est defensio simpliciter.sed habet in se impugnationem, vt s̄.& late per Pau. de Cast.cons.lxiiij. incip.quod Nānes & Gorus.in j.par.cōsi. Vnde non debet editio fieri, quia nō reputatur ita fauorabilis ista, sicut alia, quæ meram habeat defensionem. Et sic respectu p̄bationis illa rō nihil facit, & tota est vis in p̄batione.l.duo sunt Titij de test.tut. Prædicta li-

191 mitatio vera est in cōpensatione †extrinseca. secus videtur in intrinseca, vt est illa, quæ fit cōputando fructus in sortem, iuxta c.j. de vsuris.l.ij.C.de pig.act.Ista vr̄ magis fauorabilis, quæ prouenit ex eodē fonte, & facto, & ex natura rei. Ad hoc q voluit Bal.

192 in c.cū inter.col.iij.vers.quæro nunquid de excep. dicens †talem compensationē excōmunicatum posse opponere. licet aliàs nō possit excipere de cōpensatione. Facit dictum Inn.in c.si vero de sen.excom.Abb.in d.c.cū inter.col.pe.ver.vnū not.Quarto limitari pōt, vt ex s̄.dictis satis colligitur, nō habere locū respectu re-

193 conuentionis, †quia licet reconuentio in ęquitate fundetur. iij. q.ix.c.cuius in agēdo, habet tamē in se impugnationē.ideo actor nō debet cogi edere, vt s̄.secundū Bal. Bene facit tex.in d.c.cum

194 inter.in fi.vbi excōmunicato recōuentio denegat̄, †& tamē defensio permittit̄, & quia recōuentio ęquiparatur cōpensationi, vt per Bal.in d.c.cum inter.& in l.cum Papinianus, & l.fi.C.de sen.

195 ¶†Quinto fallit in exceptione pręscriptionis, quia talis defensio odiosa est. ita Bald.not. quem aliàs viua voce docuit me Aretin. in l.instrumenta, in princ.ibi.secus forte.C.de fideiusso. Et ex ratione Bald.not.quia idem vult Bal. in qualibet exceptione odiosa, puta Macedoniani, & similibus. Et ad illud, quod dictum est de præscriptione, bene facit, quia secundum Bal.in d.l.instrumēta.colū.fi.consideratur ęquitas, non rigor, vt editio habeat locū.

196 †Et ideo bene consonat, editionem nō fieri in exceptione p̄scriptionis,

ptionis, quæ est ꝯ equitatē, vt notatur in l. nam hoc nā. ff. de cōdi. 197 indeb. Et ideo dixit no. Ang. in l. sequitur. §. viam. ff. de vsuca. † ꝙ vbi secundum equitatem procedit, exceptio præscriptionis non admittitur. Et idem Bal. tradit in l. j. C. de præscriptio. xxx. vel. xl. anno. ver. item si causa. & Floria. in l. generaliter in fi. ff. de noxali. probatur in §. habeat itaq; in auct. vt ecclesia Romana. colla. ij. Et ideo bene dicit Bal. in l. ancillę. C. de furtis. col. iij. ꝙ præscriptio est 198 ꝯ naturalem equitatem. † Et ista limitatio vera vr̄ in pręscriptione cum mala fide, per supradicta. Secus vr̄ in præscriptione, quæ cū bona fide processit, prout generaliter d̄ iure canonico. Nā actor poterit cogi ędere reo pro tali pręscriptione. Et ita procedit dictū Bal. ꝙ vr̄ contrarium in l. edita. in repetitio. Perusina. col. xiij. C. de eden. quod infert Alex. in l. j. in prin. col. pe. ff. de eden. vbi inquit 199 quòd † ēt in ciuilibus actor ad instantiam rei cogitur exprimere tēpus, vt reus possit parare sibi exceptionem præscriptionis. ar. l. nō est nouum. C. de eden. & sic manifeste sentit reum posse ędi-tionem petere ad fundandam exceptionē præscriptionis. Quod intelligo in præscriptione bona fide decursa. nam taliter præscri-bens est tutus in foro cōscientię. s̄m Inn. not. in c. cura, de iure pa-trona. Bal. sequit̄ in auc. ad hoc. C. de vsu. col. vj. ver. sed ponamus. Idem Bal. in l. cum quis. col. vij. ver. post hoc sciatis. C. de iur. & fa cti igno. & est gl. ad hoc. xiiij. q. vj. in c. si res. & xxxiiij. q. ij. c. si virgo. & in c. j. de concessione præbendę. no. Card. Abb. & alij. in c. vigi-lanti. de præscrip. Facit notabile dictum Bar. in trac. ad reprimēd. in ver. videbitur. ꝙ ēt s̄m equitatem habeat̄ ratio præscriptionis, ꝯ Ang. & Bal. in locis. s. allegatis. Sed reducuntur ista ad concor-diam, distinguendo inter præscriptionē bonę fidei, & male fidei. Lud. Ro. in rub. de arbitris. col. j. Et ista ēt concordia probabilis vr̄ in proposito. In effectu tn̄ præualebit ꝙ dictū est de præscriptio-ne bonę fidei, quia pręscriptio licet admittatur de iure ciuili cum mala fide tn̄ reprobatur de iure canonico, ꝙ attenditur rōne pec cati, vt notatur in regula. c. possessor. & in c. fi. de præscrip. & sic in 200 effectu reus poterit editionem petere. ꝙ no. ¶ † Sexto limita hoc non procedere ī causis fauorabilibus, vt in libertate, dote, & ma-trimonio, de quibus in c. fi. de re iu. quia fauor cāæ præponderat 201 fauori rei, vt d̄r in d. c. fi. † vbi licet ī dubio ferenda fit pro reo sen tentia, in causis prædictis fertur ꝯ reum, & talis fauor sicut in sen-202 tentia cōsideratur † sic in probationibus. l. lege Iulia. ff. de manu-mis. quem pro notabili alle. Bal. in d. l. cū magitratus in fi. C. quā-do prouo. non est necesse. & in ca. j. §. promptiores. hic finitur lex. & gl. hoc voluit in c. in nostra. j. de testi. dum allegat. c. fi. de re iud. a Vnde in talib⁹ causis cōclndo ꝙ reus non petat editionē [a] fieri, ꝙ nota, quia aliàs nō dictū. ¶ Tertio queritur quid de notario, & ista qō in duas diuiditur. Prima erit, quid in notario, qui rogatus fuit 203 de aliquo ꝯctu. Secūda quid, in notario actorum. ¶ † Ad primam quæstionem r̄ndetur breuiter ꝙ notarius rogatus de aliquo ꝯctu rōne officij instrumentū de tali ꝯctu edere tenetur. Glos. ordina-ria ad hoc quā Bar. & oēs sequūtur in l. argētarius. in prin. in ver. assimiles. ff. de eden. & idem tenet Spe. in tit. de instr. edi. §. viden-dum. ver. & no. in ij. col. Bar. in auc. de tabellio. in prin. circa fin. in ver. quæro an tabellio possit cogi. vbi allegat text. in §. illud. eo. tit. Bal. in l. fi. C. de eden. ibi, secūdo casu. Fed. de Senis in consi. cxiij. 204 incip. Titius cōstituit. ¶ † Et intantū ista cōclusio procedit, ꝙ licet actus de quo rogatus fuit notarius, sit nullus, ipse tn̄ tenetur ꝯfi-cere, & edere instrumentū. Ita no. late probat & cōcludit Ang. in 205 cōsi. cclxxiij. incip. † ex themate ex actis patentē. col. ij. & iij. vbi in-fert ꝙ notarius rogatus de testamēto corā duobus testibus, ede-re cogitur instr̄m testamenti, licet nullum fuerit, quia ad officiū notarij nō pertinet discutere de validitate actus. sed simpliciter tenetur instr̄m conficere. allegat notata in l. argentarius. in princ. 206 ff. de eden. † Similiter si actus valuit, & fuit reuocatus, cogit̄ tamē notarius edere tale instrumentū. Vnde no. dicunt Bar. & Bal. in l. 207 ij. §. si plura. ff. quemadmo. testa. aper. † ꝙ si notarius rogatus fuit de testamento solenniter, deinde testator reuocauit illud testa-mentum, cogitur tn̄ notarius testamentū reuocatum exhibere, b nec ad instantiā testatoris debet illud lacerare. [b] Ad prædicta vi-de quod not. Bal. in l. fi. col. vj. ver. extra quæritur. C. de edē. & Ro. 208 in sing. cclxxj. testator. ¶ † Et ista editio, q̄ fit à notario debet esse integra, & perfecta, adeo ꝙ si reperiat̄ aliquem habere defectū, pōt notarius ad interesse conueniri. l. fi. vbi Bart. & Bal. per illum tex. C. de magist. conue. notat Bar. in l. fi. col. j. in ver. quæro quid si ꝑ ꝑ id. ff. de tabulis exhibendis. Bal. in rub. C. de pena iudic. q̄ ma le iudicauit. in fi. Abb. in c. j. col. fi. de fide instr. Io. de Ana. in c. Mi-chael. col. fi. j. de vsuris. tex. & quod ibi Bar. in l. generali. C. de tab. 209 lib. x. Ro. in not. ccclviij. si sit aliquis. ¶ † Prędicta conclusio primo limitatur, vt procedat dummodo editionē petens notario mer-cedem soluat aliàs editio à notario pōt denegari. gl. not. in c. sta-tutum. in §. notariū. in vr. officium. de rescrip. in vj. & glo. idem di-cit in l. argentarius. in prin. in verbo, assimiles. de eden. quā Bart. ibi sequitur per tex. in l. fi. C. de prin. agen. in reb. no. Bald. in l. fin. col. vj. C. de eden. cum concor. vt per Alexā. in d. l. argentarius. in 210 fi. prin. Et debet notarius duplicatam habere mercedē. † Primo, q̄n rogatus est de ꝯctu. Secundo, pro extensione, dum redigit in-strumentū in formam publicā. Ita Bar. dicit in d. l. argentarius. ꝑ d. l. fi. circa med. de prin. agen. in rebus. vbi gl. & pro singulari hoc 211 dictum Ro. tradit in no. dlxxiij. an tabellioni. ¶ † Restringitur hæc prima limitatio, vt nō habeat locum in paupere, cui absq; aliqua mercede debet notarius instrumentū edere. glo. not. in l. tam de-mentis. de episc. & cle. quam simpliciter allegat Alex. in d. l. argē-tarius. in prin. in fi. pro qua facit ꝙ de aduocato Bal. dicit in l. si fu riosi. in vltimo not. C. de nup. Ant. de Bu. & Abb. in c. j. post Host. 212 de offi. iud. vbi volunt † ꝙ aduocatus compelli possit à iudice ad præstandum pauperibus patrocinium. & notat ēt Alber. in l. j. C. 213 de suffra. † Et vr̄ ꝙ iudex poterit notarium astringere ad edendū 214 gratis pauperibus. † nam propter paupertatē multa remittunt̄. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. præsi. ad hoc ꝙ no. gloss. & Bar. in l. omnes. 215 de anno. & tribu. lib. x. † Vbi collecta etiā à principe imposita ab officialibus exigentibus pauperibus remittitur. Io. & Ant. de Bu. in c. licet de censi, facit quod no. Ant. de But. & Do. Abb. in c. cum 216 homines. de deci. in ver. quæro de vtili qōne. † de decimis, q̄ non 217 exiguntur à pauperibus. † Nec cautio, quæ aliàs præstatur, à pau peribus exigitur, s̄m Ang. in l. non facile. ff. si cui plusquam ꝑ leg. Falcid. & quod no. But. in c. olim. el. ij. de restit. spol. & quod Bald. dicit in l. magis puto. §. in primis. ff. de rebus eorum. & quod dicit 218 Abb. in c. ea noscitur. de sen. excō. † Et qui propter paupertatē se defendere nō pn̄t, non includuntur in rescripto sub clausula, & nonnulli quidam alij, Bal. no. in c. sedes. de rescrip. in ij. colum. ver. sed nun-219 quid. † Et propter paupertatē quis excusatur à periurio. Bal. in c. 220 quærelam. de iureiuran. † Et qui propter paupertatem appella-tionem non prosequitur, à iure suo non excluditur, glo. in l. eos. C. de appella. Inno. in c. ex ratione. de appella. & Bal. in l. acceptā. col. pe. in xxxiij. q. C. de vsur. idem Bal. in l. j. §. si quis in iudicio. ad finem. in ver. vltimo quæro. ff. si quis cautio. vbi refert Gul. de Cu. qui euasit quendam pauperem à furcis, qui, cum appellasset, nō 221 erat propter paupertatē appōne ꝓsequutus. nam † fatalia [c] non c currunt non prosequenti appellationē propter paupertatē. Bal. in c. si qui testium. j. de testi. Doc. ī c. ex ratione. & plura priuilegia paupertatis Ro. tradit in l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. in xxv. fallē. 222 And. Sicu. & Mod. in c. significauimus de offic. deleg. ¶ † Videtur tamen in quæstione nostra, ꝙ notario de publico pro pauperib⁹ 223 debeatur salarium, † vt de aduocato [d] dicit Cy. in l. prouidendū. d C. de postu. & est gl. in l. j. §. ait prætor. ff. de postu. † Et hoc verum 224 videtur, quia non cogitur quis inuitus eleemosynam facere, nisi in casu extreme necessitatis. lxxxvj. distin. in c. pasce. not. Abb. in c. j. de emptione, & vendi. & idem Abb. in ca. causam. circa fin. de 225 elec. in c. si quis. de furtis. Et in simili bene facit, quia † vbi quis do minio proprie rei priuatur, ob vtilitatem publicam, pretium de publico refunditur. glo. not. in l. si locus. §. si. quemadmodum ser. amit. & in l. properandū. §. de illo. C. de iudi. & not. Archi. in c. ꝑ principalem. in prin. ix. quæstio. iij. & Bar. in l. fi. §. Titius. ff. de pig. act. Bal. in l. seruū vbi plura dicit per illum tex. C. pro qui. cau. ser-ui liber. accipi. ¶ Secūdo principaliter quod supra dictum est de notario,

ADDITIONES.

a ¶ Editionem. Contra agentem pro causa fauorabili. Sed istud falsum est, quia si cā fauorabilis, est intelligitur supposita veritate illius causæ, & sic probatio, & ve-ritatis potior est, fauorabilior, & nimis præposterum est argumentum Decij.

b ¶ Lacerare. Immo debet, tū quia tota eius substantia, & veritas à solo testante de-pendet, tū ꝙ eo viuo nullius interest, tum quia si ꝯhentes ante, quam diuertant, ꝯctum etiam aliàs cōclusum scriptum, & signatum pro infecto notarius nō so-lum potest: sed ad eorum petitionem tenetur lacerare, etiam stante statuto pœ-nali ꝙ notarij teneātur matrices scripturas cōficere, & seruare. ergo tenetur la-cerare instrumentū testamenti q̄ncunq; testator iusserit coram eisdem testib. si testes adhibiti sint. ne qua captio notarij impendeat, quia quādiu viuit testator testamentum est in fieri, sicut contractus nondum absolutus.

c ¶ Fatalia. Vide Bal. in consi. v. lib. j. in l. acceptam. C. de vsur. Panor. in c. ex tenore, de appellatio. Mathe. singu. vlti. Fran. Cre. singu. cxxj. quāuis contrarium teneat Bald. in l. fi. C. de condi. inser. Deci. autem limitat consi. cccccxxxvj. col. fi.

d ¶ Hier. Gig. Aduocato. Quod aduocatus teneatur gratis patrocinari pro paupe-ribus, immo ad hoc compelli possit per iudicem, vide per Abbatem in c. ex lite-ris. ver. sed quæro nunquid pro prædictis, de offi. iudi. & per Spe. in tit. de salari. §. fi. ver. ex præmissis, & est glo. in c. statutum. §. insuper. in ver. pauperes. in fi. de rescrip. lib. vj. hoc tamē intellige dummodo causa pauperis importet sibi extre-mam necessitatem, vt puta, quia periret fame. secus si de tanto periculo non agi tur, quia tunc gratis seruire non tenetur. ita dixit no. Fel. in d. c. ex literis. de offi. iudi. Adde ēt ꝙ medicus tenetur gratis visitare, & curare infirmum pauperē, vt est glo. not. lxxxiij. dist. in summa. Et si quis iurauerit, aliquid gratis non facere, intelligitur excepta causa paupertatis. ita notanter dixi Bald. in l. si ad excludē-dum. C. de reb. cred.

notario,qui edere cogitur, declaratur,& limitatur, vt habeat lo-
a cum duobus [a] conuertentibus.¶†Primo,quòd petentis intersit.
226 Secũdo, quòd notarius rogatus ab illo fuerit, qui editionem pe-
tit.Ita not.voluit gloss.in l.prætor in princ.ff. de eden.quam Bart.
Bald.& omnes alij sequuntur.& ita dicit Bald.vbi saluatur de cõ-
suetudine.Non ergo sufficit mandatum,nisi agatur de interesse.
227 †Et ideo instrumentum debiti edi non debet debitori.sed credi-
228 tori per tabellionem. vt Alber. dicit in dicta l. prætor.† Et econ-
tra instrumentum liberationis debitori edendum est, non credi-
229 tori,secundum Barto.& alios ibi.per glos.in l.prætor. † Idem no.
Bart.in l.instrumenta.in fi.C.de fideius.Quod verum est,nisi etiã
creditor prætenderet aliquod interesse, vt notat Barto.per illum
textum in l.plures apochis.C.de fid.instrum.vbi Bald.in secundo
not.dicit hoc esse menti tenendum . & sequitur Paul.de Castr.in
secunda colum.& not.Bald.per illum text.in l.penul.ff. de exhib.
230 †Similiter non sufficit allegare interesse, & probare,nisi etiã mã-
datum accesserit, vt dicit glo.in d.l.prætor.in versi.meum. & not.
Bar.in l.fin.ff.de tab.exhib.in versi.expeditis. Bald.in l.fin.colum.
231 pen.versi.extra quæritur.in prima quæstio.ad fin.C.de eden. † Et
b ideo non tenetur edere instrumentum tertio [b] de cuius interesse
agitur,cum ab eo rogatus non fuerit,vt Ang.concludit in l.quæ-
dam in princ.ff.pe eden.reprobando glo. quæ ibi contrarium vi-
detur sentire,& sequitur hoc Ful.ibi. & Alex.de Imol.Abb.Aret.
hic, & Moder.¶Ista conclusio quòd sit mandatum necessarium,
232 pluribus modis limitatur. † Primo in actis,quæ eduntur omnib9,
quorum interest,vt Barto. concludit in l.prima.§.ditiones.versic.
iuxta hoc quæro.ff. de eden. Et in hoc differunt ab instrumentis,
quæ tantum eduntur illis, à quibus notarius fuit rogatus.de quo
233 dicam infra de notario actorum vbi magis congruit. ¶†Secũdo
fallit vbicunque petens editionem potest instrumentum rescin-
dere,illud edi sibi debet,quia cũ sibi permissum sit vt illud possit
impugnare,etiam ei concessum videtur hoc antecedens,vt pete-
re possit tale instrumentum sibi exhiberi. Hanc regulam no.Bal.
234 tradit in l.fi.col.vj.ver.secundo quæritur.C.de eden.† Et ideo in-
fert,quòd filius exhæredatus,qui ad querelam admittitur,potest
copiam testamenti à notario petere,licet ab eo non fuerit roga-
tus.Et idem de filio exhæredato.Bal.dicit in l.si quis affirmauerit
per illum tex.in fi.ff.de dolo. Et alia exempla similia Bal.ponit in
d.l.fi. Et notabilis videtur ista conclusio Bal. cui etiam nullus cõ-
tradicit.Ratio tamen,qua Bal.mouetur,non videtur multum cõ-
cludens,quia non videtur necessatium antecedens hoc, ꝙ editio
petatur à notario, à quo alia peti non potuisset. Licet enim quis
admittatur ad impugnandum instrumentum , debet intelligi ꝙ
veniat à seipso instructus,vt in persona agentis requiritur,& hoc
modo minus derogatur iuri communi , ar.c.cum dilectus.de cõ-
suetu.l.si quandodo.C.de inoffi.testamen.Item si vera esset ratio
Bald. pariter in reo procederet , vt etiam ipse deberet edere vo-
lenti impugnare instrumentum . Quod tamen non videtur ve-
rum,quia contra regulam dictum Bald.saluari posset, quãdo es-
set tale quid.de quo copia aliunde haberei nõ potest, &c. Quod
tamen dictum est de filio exhæredato , verum videtur, quia agi-
tur de vltima voluntate, in qua editio fit omnibus quorum inte-
235 rest.vt statim infra dicam. ¶ † Tertio limitatur non procedere in
vltimis voluntatibus , in quibus editio à notario fieri debet om-
nibus prætendentibus interesse, etiam à quibus rogatus nõ fuit.
Hoc probari videtur in l.ij.vltimo responsio principij,cum glo.ff.
quemadmo.testa.aperian.Bene facit tex.in l.prima.in prin.ff.eo.
tit.& ita concludit Are.hic, allegando etiam quod supradictum
est de filio exhæredato,& sequuntur Mod.hic, per l.prima.§.hoc
interdictum.per totum.ff. de tabu.exhib. addo Bald. qui expres-
se hoc dicit in d.l.fi.colum.j.in fi.vers. & primo quæro.iuncto ver.
non obstant contraria in ij.colum.C.de eden. & idem manifeste
sentit Ang.in consi.clxiij.in princ.inci.super puncto præfecto,di-
cens quòd pinguius succurritur petentibus copiam testamẽto-
rum,vel eorum,quę ad causam testamenti pertinent,quam alio-
rum instrumẽtorum. Et ideo omnibus quorum interest exhibẽ-
tur.dicta.l.prima.ff.quemadmo. testa.aperian. & Barto.expresse
hoc dicit in l.fin.in j.oppo.ff.de tab.exhib. Et huius ratio est secũ-
dum Iac.But.quæ Albe. sequitur in l.præter.§.j.ver.vel dic.ff.edẽ.
quia mandatum testatorum representat mandatum omnium,q
sunt nominati in testamento.Et hoc idem in effectu Bald.dicit in
dicta.l.fin.colum.secunda ver.non obstant. dum inquit quòd te-
stamentum est commune omnibus in testamento comprehen-
sis,quorum interest,nec est vis vtrum præsentes fuerint tempore
236 testamenti , vel non, vt ibi per eum.¶ †Quarto quando notarius
rogatus non reperitur, nec hæres eius , à quo editio instrumenti
possit,& protocolum notarij ad tertium aliquo casu peruenisset.
nam tali casu ille tertius compellitur in subsidium off.iud.edere,
quanuis rogatus ipse non fuerit.ita no.dicit Bal.per illum text.in
l.quædam.§.nihil.in fi.ff.de eden.& ibi sequitur Paul.de Cast.qui
allegat dictum Innoc.hic, dum voluit ꝙ si reperiuntur protocola
notarij apud tertium,cogi possit ad edendum.Et hoc verum est,
secundum Pau.de Cast.in subsidium.prout dicitur in d.§.nhil.&
de hoc dicam infra proxime in art.đ tertio. vbi hoc melius cadit.
237 ¶†Quinto fallit,secundum Aret.hic,nisi instrumẽtum confectũ
sit de aliqua re,quæ ad me principaliter pertineat. nam tũc vide-
tur factum contemplatione mea, arg.eorum, quæ habentur in l.
si pupilli.§.sed si ego.ff.de ng.gest. ideo possum illud habere ratũ
perinde , ac si me mandante scriptum sit . Et ad hoc ponderauit
text.in dicta.l.prętor.§.primo ibi,ęquum fuit,quod mei causa cõ-
fectum est,mihi edi.Et hoc dicit glo.sentire.in d.l.quædã.in prin.
238 ff.de eden. † Ista enim probandi facultas ita potest ratificari,sicut
alius quilibet actus,vt Ioan.And. tradit in ti.de confess.§.nũc di-
cendum.vers.quid si confiteor.Bal.in l.prima.circa.fi.C.quãdo li-
ceat ab emptio.discedere vbi allegat Dyn. in consi.xv. inci.quidã
confessus fuit.& tradunt Ant.de Bu.& Abb. in c.si cautio.de fide
instr.dicunt Mod.hic,ꝙ Docto.in locis prælle.loquuntur,quan-
do fit actus nomine absentis,quia tunc bene potest ratificari.sed
in nostra quæstione actus fit simpliciter, nullo pro absente acce-
ptante.Et durum videtur quòd ratificari possit,quia contra regu
lam.l.certum.§.si quis absente.ff de confes.Hæc omnia fatetur đ
plano Are.quòd Ioan.And.& alij loquuntur,quãdo nomine ab-
sentis actus celebratur, & non negat regulam esse in contrarium
scilicet quòd absenti non quæritur ius ratificandi , nisi actus no-
mine suo conficiatur. sed dic quòd cum principaliter res ad ab-
sentem pertinent, eius cõtemplatione fieri videtur, & satis dici-
tur esse facta nomine suo per ea quæ habent in l. pupilli.§. sed si
ego.s̃.alleg. Et ad hoc allegat text. in d.l.prætor.§.j.in verbo, mei
causa.& sic rationes Modernorum non tangunt illud quod, dicit
Are.Sed tñ alia ratione,quod Are. dicit non vr̃ sine dubio proce
dere,quia iure non probatur. Text. enim in d.l.prætor.§.j.in quo
præcipue fundatur.Are.non probat quia intelligitur mãdato in-
terneniente.Hoc deducitur,quia in verbis, quæ ponderauit Are.
ibi , æquum est quod mei causa ponitur ratio dicti proxime prę-
cedentis, & dictum proxime præcedens mandato interueniente
te intelligitur dum ibi dicitur , ꝙ argentarij singulorum rationes
conficiunt.Certe hoc intelligi debet de mãdato eorũ,quorũ sint
rationes.l.si quis ex argẽtarijs.§.pertinere.ff.de eden.ergo ita de-
bet intelligi versic. ęquum, vt ratio secundum dictum procedat.
¶Non obs.ratio.s̃.alleg.quia licet re ipsa negocium ad me perti-
neat,per hoc tamen non videtur gestũ nomine meo, vt possit ra-
tificari,vt not.in d.l.si pupilli.§. sed si ege.s̃.allega.vbi videndum.
239 ¶†Sexto fallit nisi quis representaret personam illius, qui man-
dauit,vt not.Bar. in d.l.si quis.§.pertinere.ff.de eden. exemplum
ponit đ creditore,cui bona debitoris obligata sunt.nã petere po
test exhiberi sibi instrumenta à notario , qui à debitore rogatus
fuit.Et idem Ang.ibi dicit, & tradit etiam Bar. per illum text.in l.
240 fin.in ij.notab.ff.de bo.aucto.iud.possi. vbi inquit ꝙ † creditores.
missi in possessionem bonorum debitoris petũt eis exhiberi in-
strimenta debitoris à notario , qua representent debitorem, qui
mandauit, vt dicit Barto.in dicto §. pertinere. Et hoc idem Bald.
concludit.in l.instrumenta. in versicu.quæro ecce habes.C.de fi-
241 deius. † dicens quòd singularis successor eius, qui mandauit,pe-
tere potest sibi edi instrumẽta.& idem quod supra dixit Bartolus
per illum textum in l.Aristo. de iure delib. secundũ prædicta in-
telligitur quod no.Barto.in l.controuersia. ad fin.ff.de transa.vbi
allegat dictã l.fin.ff. de bon.aucto.iudi. possi. ¶ Vltimo limita, vt
de tertio dicetur infra . ¶Extra istos casus conclusio superius fa-
cta procedit.scilicet quòd notarius non teneatur edere , nisi iilis,
à quibus fuit rogatus.Et bene dico quòd non tenetur,quia inui-
tus non cogitur. Si tamẽ prætendenti simpliciter interesse nota-
rius sponte instrumentum exhiberet,non esset arguendus,nec,
vt vrbis Ang.vtar,peccaret in spiritum sanctum.& sic no.Ang.in-
quit in d.l.prætor.in prin.vbi Alex,sequitur,& rationem adducit,
quia liber protocoli est notarij.& in re sua &c.Ex qua ratione in-
fero,ꝙ omnibus indistincte talis editio poterit fieri, ẽt si non prę-
tendant interesse.& idẽ Abb.hic qui ita gl.intelligit in l.in fraudẽ
ff.neque.ff.de iure fisci. Et hoc no.est pro notarijs,qui solent esse
faciles in dando copiam instrumentorũ, vt mercedem capiant.
242 ¶†Vltimn no.est ꝙ in casibus, in quibus.s̃.dictum est, notarium
nõ teneri edere instrumẽta,verum est, vt non teneatur in forma
publica

ADDITIONES.

a ¶Duobus Scilicet ad hoc vt statim teneatur edere siue iudicis præcepto , & alioquin teneatur ad impensas,& interesse partis.

b ¶Tertio. Nisi parte vocata, & si impediat,causa à iudice cognita .

publica inſtrumentũ exhibere,per not.in d.l.prætor.ſed tñ tene-
tur ſimpliciter producere protocolũ iudici ad inſtãtiã cuiuſlibet
cuius intereſt.ita voluit ſingulariter Pau. de Caſt.in l.quædam.in
prin.ff.de eden.ſic ſaluando gl.ibi quæ per Ang.impugnatur.ſed
iſtam opi.Pau.reprobat Alex.ibi,merito,quia iura, quæ denegãt
editionem,parum ſeruirent nobis, & verbis impoſita eſſent, cõ-
tra ea, quæ habentur in l.ij.C. com. deleg.¶ Circa ſecundam qõ.
243 †de notario actorum cõcluſio eſt,ꝙ omnibus quorũ intereſt,ede
re tenetur.l.ij.C.de eden.vbi Bar. & omnes.Idem Bal.in præcipi-
mus.§.in his.C.de app.vbi inquit,ꝙ notarij debent dare partibus
copiam actorum,& ſi denegant,cogi poſſunt,vt Bart.inquit in d.
l.ij.in ij.col.in ij.lect.& ideo dicit Bal.in l.ij.col.ij.ver.deinde per il-
244 lum tex.C.vt lit.pend. † ꝙ articulorum , & poſitionũ copia ſem-
per fienda eſt aduerſario , quia ſunt de actis.¶ Iſta concluſio am-
245 pliatur dupliciter. † Primo,vt habeat locũ tam in criminalibus,q̃
in ciuilibus,per d.l.ij.quæ expreſſe ita dicit,ibi, acto publica,tam
246 criminalia,q̃ ciuilia. † Ex quo Bal.ibi infert ꝙ inquiſitionis copia
inquiſito debeat dari,cum copia articulorum ſuper fama,in cap.
247 qualiter,& quando el.ij.de accu.§. debet. † ſic ẽt indiciorũ copia
reo dari debet.vt no.Bar.in l.fi.in pe.q.ff.de qõ.Ang.in l.ſi vacan-
248 tia.col.xxviij.C.de bo.vac.lib.x.quod tñ limitatur vt j.dicã.¶ †Se-
cũdo,vt prædicta exhibitio actorũ fiat omnibus ſimpliciter quo-
rum intereſt,licet ab illis notarius rogatus non fuerit. ita Bar.no.
concludit in l.j.§.editiones. in ver.iuxta hic quæro.ff. de eden.vbi
Ang.& alij ſequuntur per d.l.ij.vbi Cy. & alij idem dicunt. Et iſta
eſt differentia inter acta,& inſtrumenta,quæ duntaxat mandan-
tibus eduntur,vt ſ̃.dixi. & in actis Bart.idem dicit in l.ij.§.diuus.in
ij.col.ff.de iure fiſ.Io.And.in addi.Spe.in rub. de inſtr.edi.iij.colũ.
Pet.de Anch.in cle.j.§.j.de vſur.Alex.in d.§.editiones.in ij.colũ.&
in d.l.ij.Et prædicta maxime procedunt in actis publicis , quæ ius
faciunt quo ad omnes,vt eſt ſententia excõmunicationis, vel bã-
ni.ita Bal.hic,col.vij.ar.l.licet in popularibus.ff.de procu.Et iſtud
exemplum de excommunicatione,ẽt ponit Bar. in d.l.j.§.editio-
nes.in d.l.ij.§.diuus. de iu.fiſ.& idem de actis publicis dicit Bar.in
l.in fraudem.§.neque inſtrumãta.ff.eo.tit.Ex quo hic infert Ant.
de But.ꝙ epiſcopus librum collationum edere tenetur,quia iure
249 †publico geruntur per epiſcopũ,& capl'm,iuxta no.in c.cum di-
lectis de conſue.& ita ſe atteſtatur conſuluiſſe. Sic ẽt dicit h̄ Imo.
250 ꝙ cuſtos deputatus de publico ad † cuſtodiã inſtrumentorũ ,cui-
libet,cuius intereſt,ẽt ꝯ ſeipſum edere debet allegat c.ad audien
tiam.de præſcri.& auc.ad hæc.C.de fide inſtru.& Bal.hic tradit in
251 rub.C.de fi.inſtr.col.iij.ver.iuxta hoc quęro.¶ †Tertia ẽt amplia-
tio addi poteſt, vt prædicta editio actorum peti poſſit in quacũq;
parte iudicij,etiam elapſo termino.gl.no.in c.j.in verſi.requiſitas.
circa fi.de ſen.excõ.in vj.& illam allegat,& ſequitur Alexã.in l.ij.
252 C.de eden.col.iiij.¶ †Nunc concluſio.ſ̃. facta pluribus modis li-
mitatur.Et primo in interrogatorijs teſtium,quorũ copia dari nõ
debet producenti teſtes, vt voluit gl.no.in c.ij.in ver.interrogato
ria.de teſti.in vj.Idem ſentit gl.ij.q.j.in c.in primis.in ver.præſentia
quam Bal.allegauit in l.data opera.col.xviij. qui accu. & eſt dictũ
Inno.in c.per tuas.de teſti.& idem dicit Spe.in ti.de teſti.in §.iam
de interrogatorijs.in prin.Alex.in d.l.ij.adde Ang. in l.non quid-
253 quid.ff.de iud.¶ †Secundo fallit in allegationibus iuris,[a] quę ad-
a uerſario dari non debent. [b] ita not.Ro.dicit in notabilibus ſuis in
b ſingularib.cclxij.incip.fuit interrogatus, vbi allegat illud dictum
Inno.in d.c.per tuas.& dicit Io.de Imo. interrogatum de hoc ob-
254 tinuiſſe.¶ †Tertio limitatur,dummõ fiat talis editio de mandato
iudici,ſecundum Bald.in dicta.l.ij. per illum text.in princ.allegat
Guil.de Cuneo,idem dixiſſe in l.ędita.C. de eden. & idem Guil.
& Albe.in l.prima.§.editiones.col.quinta,verſ.ſecunda eſt editio
ff.de edẽ.per l.in fraudem.§.quoties.ff.de iure fiſci.l.fin.ff. de offi.
255 aſſeſſor.¶ †Quarto fallit, in poſitionibus dependentibus à facto
proprio quorum copia non datur , cum ſtatim quis reſpondere
teneatur, & petens copiam non auditur, vt no.Bald.tradit in l.ij.
C.vt lit.penden.in ſecunda col.in vlti.not. & hoc ſequitur Alexã.
in d.l.ij.colum.ij.in princ. quod tamen non videtur procedere in
caſibus quibus etiam in facto proprio probabilis eſt ignorantia ,
256 †quia talibus poſitionibus debet dari terminus ad reſpondendũ
vt late Bar.concludit in l.ij.§.quod obſcrutari.col.quinta.C.de iu.
cal.ver.ſed pro cuius declaratione.Vnde ſi terminus datur ad re-
c ſpondendũ.ergo [c] debet copia exhiberi à ceſſante ratione Bald.
257 ¶ †Quinto,vbi editio actorũ contra fiſcum petitur.Nam à quoq̃
d aduerſus fiſcum [d] non eduntur, vt dicit tex.in l.in fraudem.§.ne-
que.ff.de iu.fiſ.& ibi glo.mag.circa fi.dum allegat.l.ij.C.de eden.
& ita Alex.in d.l.ij.col.ij. Videtur tñ admodũ durum ꝙ quis à no-
tario nõ poſſit petere editionem ſibi fieri ꝯ fiſcum, cũ ratione of-
ficij ipſe ad hoc teneatur,& difficilium eſſet aliter probare. ꝑ ea,
quæ habentur in c.quoniã ꝯ.j.co.Vnde prędicta concluſio poteſt
procedere in tertio, apud quem acta reperiuntur. & ſic loquitur
258 glo.in d.§.neq;.ſecus videtur in notario,per.ſ̃.dicta. ¶ †Sexto fal-
lit in eo,qui fuit præſens, & negligens tẽpore actorum in acipiẽ-
do copiam,quia poſtea non datur ſibi terminus ad accipiendum
copiam,in odium negligentię eius,vt Bar.& Ang.dicunt in d.l.ij.
per gl.j.ibi,& gl.ſimilis,vbi Ang.idem dicit in l.j.§.editiones.ff.de
eden.de quo dicendum eſt,vt per Ful.Pau.de Ca. & Alex.in d.ij.
¶ Septimo regula.ſ̃.dicta bene procedit ĩ notario. ſecus eſt in ter
tio,qui edere non tenetur,ſecundum quòd.j. in ſeq.arti.declara-
259 bitur.¶ †Octauo fallit, in iudicijs habitis ante inquiſitionem pro
informatione curię. Ange. in l.quæſtionis.ff.de quæſti.videtur de
260 mente Bar.in l.fi.ff.de qõ. † Et ratio videtur,quia parti nõ præiu-
dicant,niſi repetantur Bar.in d.l.fi.Ange.in d.l.ſi vacantia. Vnde
cum non interſit,non poteſt editio peti. Et ideo ſi intereſſe præ-
tendatur,vt quia teſtes dicantur variaſſe ab eo,quod depoſuerũt
pro ĩformatione curię. quo caſu fides eorum minuitur ex varie-
tate,iuxta no.in l.eos,de falſis.Videtur ꝙ tunc eſſet danda copia,
261 à ceſſante ratione, quod not. ¶ † Circa prædicta duo nota. ſunt.
Primum eſt, quòd notarius , qui edere tenetur , ſemel duntaxat
poteſt compelli. vlterius vero editio inſtrumenti peti non poteſt
vt no.Barto.& Bald.per illum text.in l.ſi quis ex argentarijs.§.fin.
ff.de eden.& vbi Albe.de Roſ.Paul.de Caſt.& moder.qui hoc ſe-
quuntur,& idem not.Bar.in l.fin.colum.vlti.verſi. quæro quando
notarius.ff.de tabul.exhiben.& in l.fin. per illum textum in verſ.
262 vlterius nota.ff. de bon. auct. iud.poſ.¶ †Iſta concluſio limitatur
tripliciter. Primo , niſi ex cauſa iterum inſtrumentum edi poſtu-
letur,quia cum cauſæ cognitione edendum erit , Barto. & alij.in
dicta.l.ſi quis.§.fin.per illum text.Et idem Barto.dicit in dicta.l.fi.
ff.de bo.auct.iu.poſ. vbi etiam allegat Specu. in tit. de inſtru.edi.
§.poſtquam ver.ſed nunquid,& verſi.vbi autem. & Bal.idem di-
cit in rub.C.de fide inſtru.colum.xiij.verſi.quæro ſi inſtrumentũ
publicum.& in l.diſſolute.C.de condi. ex lege. circa fin.in verſic.
263 extra quęritur.¶ †Secundo,quando in ſecunda editione nullum
periculum ſubeſſe poteſt,tunc enim edi ſimpliciter poteſt, vt q̃a
ſit inſtrumentum venditionis, emancipationis, vel vltimæ volũ-
tatis,talia etiam inſtrumenta per notariam dari poſſunt gemina
ta,& toties quoties petuntur.Concluſio ergo prædicta reſtringi-
tur,quando præiudicium imminere poteſt ex geminatione, pu-
ta in inſtrumento crediti,vt no. voluit Iac.But.in l.ſi quis.§.fi. quẽ
refert,& ſequitur Albe.de Roſ.ibi, in verſi. & facit iſte.§.ad.quæ-
ſtionem,& ad hoc etiam allegat Azo in ſum. de fide inſtru. verſi.
de amiſſione.& Spec.in d.§.poſtquam.quem ad hoc latius refert
Alex.in d.§.ſi quanuis nullam faciat mentionem de Albe.qui ſu
bijcit ibi hanc opi. de more iudiciorum ſeruare . Et idem videtur
velle Bal.in l.prima.§.editiones.col.fi.verſi.item quæro.ff.de edẽ.
264 ¶ †Tertio in actis,quæ indiſtincte eduntur , quoties petũtur, ſe-
cundum Ange.& Pau.de Caſt.in d.l.ſi quis.§.fi.in verſi. hæc vox.
allegant Imol.in c.quoniam contra.j.eo.& in d.l.ij.C. de edendo
dicit Alexã.ibi, ꝙ Imo.hoc non dicit in d.c.quoniã contra,nec ꝓ-
batur in dicta.l.ij.Videtur tamen dictum probabile, quia facilius
editio fit in inſtrumentis,vt ſupra dixi,& in actis non videtur eſſe
265 periculum,per ſupra dicta.¶ †Sciendum eſt, ꝙ notarius, qui ro-
gatus fuit de aliquo actu,ſi non velit edere, immo ſe rogatũ fuiſ-
ſe negat,pœna falſi tenetur.l.cum qui.vbi Bal.dicit in l.qui accu-
ſare.C.de eden . Quod dictum ſimpliciter limitatur ſecundũ Io.
And.in addi.Spec.in tit.de inſtru.edi.§.inſtrumentũ. in princ.niſi
266 eſſet notarius bonę famę,† & longum tempus interueniſſet,be-
ne facit,quia ex diuturnitate temporis,obliuio inducitur,gloſ.&
267 †Doct.in l.j.C.de ſer.fugi.no.Bar.in l.qui fundum.§.ſeruus.ff.pro
268 empt. † vbi dicit hoc procedere, ſi agitur de damno euitãdo.Se-
cus ſi de lucro acquirendo . Et ita eſt caſus noſter , vt pœna falſi
euitetur.Et ideo not.ad propoſitũ dicit Ange.in auct. de trien.&
269 ſemiſ.§.ſi aũt ꝑ illũ tex.†ꝙ excuſat̃ notarius à pœna falſi,q̃ inter-
rogatus ĩ ſenectute de inſtõ ab eo ꝯfecto ĩ iuuẽtute, dixit cũ iurõ
illud inſtr̃m ab eo ſcriptũ nõ fuiſſe.Nã falſum nõ cõmittit̃,niſi cũ
dolo.l.nec exemplũ.C.de fal.& quęlibet cauſa,etiam iniuſta,ex-
270 cuſat à dolo.l.igit̃.§.j.ff.de lib.cã.gl.in l.plagij.C.de plagia.† Et in
notario

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Iuris: Adde tamen quòd in hoc contrarium vuluit ſolennis doctor. d.Sal.in l.apud quem,in ij.col.C.de eden.in ver. vltra ſcribentes quæro vbi cõprobat opinionem ꝯriam , & pluribus rationibus reſpõdet ad allegata in ꝯriũ.

b ¶Debent. Adde Deci.in l.ij.C.de eden.& ab editione appellari põt,& poſt Card.& Fel.in d.c.per tuas.tradit Io.Imbertus Ruppell.vir doctiſſimus.inſti.de foren. li.j.cxl.Idẽ olim Io.Gu.q.x.loquẽs ẽt de ꝑductis.ſed tunc æquitas aliud ſuadet.

c ¶Ergo. Et bene Et ita practicatur.

d ¶Fiſcum. Niſi criminalia , vt contendunt aduocati fiſcales . ſed quidquid dicant. vera eſt opin.Deci.hic,vt omnium actorũ,etiam ciuilium ab omni publica perſona editio facienda ſit contra fiſcum,vt contra priuatum.

notario potius semper error præsumitur, quã dolus, vt not.Bar. in l.quoties.§.j.ff.de hæredi.insti.in tertio not.per illum tex.cuius dictum proprie procedit, quando aliquid omissum fuit ex obliuione, & sic deliquit non faciendo, vt in casu nostro, licet secus 271 esset in faciendo,† vt not.declarat Ang.de Aret.in consi.incipien. in casu prædicto videtur, quòd nullo modo dictus notarius. in 272 quinto colum. ¶ † Secundo limita, quando quis omnibus celaret instrumentum. secus si tantum petenti Bartol. in l.tertia.§. si quis dolo.versi.& posse.ff.de tab. & exhib.Bal.in l.fin.C.de eden. colum.fin.vers.octauo quæritur. Et ad prædicta vide etiam Bald. ibi.colum.fin.versi.sexto quæritur. Feder.consi.cxiij. incipien.Titius constituit. & Bald. in l.argentarius.§.fin.ff.de eden. Roma.in not.ccclxxvj. tabellio. ¶ Superest vltimus articulus primæ quæstionis principalis, videlicet quomodo editio à tertio postuletur, 273 †in quo cõclusio,& regula negatiua sit quòd tertius,apud quem reperiuntur rationes, vel instrumento, inuitus edere non cogitur, vt voluit gloss.In l.in fraudem.§.neque instrumenta.in versic. edi.ff.de iure fis.quam pro not.allegauit Ang.in l.prima.§.editiones.ff.de eden.& Abb.hic in quarta colum. vbi reprehendit Anto.de But.qui contrarium hic tenet, & male, per rationes, quas Abb.iuducit. & secundum istam conclusionem consuluit Alex. in consi.lviij.incipien.circa primum quæsitum, in secunda col.in primo lib.& idem Bald.voluit in d.l.fin. in quinta colum.versi.vltimo circa materiam.ad fi.distin.C.de eden.Facit quod supra dictum fuit de notario, qui tertio non tenetur edere, cũ ab eo non fuit rogatus. ergo idem in tertio dicendum est. ¶ Limitatur ista 274 conclusio pluribus modis. † Et primo,si tertius voluntarie exhibeat, quia potest, licet non cogatur.ita gloss.in d.§.neque instrumenta.vbi Barto. sequitur, & Abbas hic.& Alexan.in consi.lviij. 275 supra alle. † Et idem est in notario,qui edere potest,si velit in casibus,quibus non compellitur, vt no.Ange.& alexan.in l.prętor. in prin.ff.de eden.circa.fi.Et talis editio proueniens ex mera voluntate poterit fieri cuilibet,vt supra dixi in notario, ex quo sola voluntas habentis instrumenta, vel rationes contemplatur.

276 ¶†Secundo fallit in actis,quæ etiam à tertio edi petuntur,vt voluit glo.not.in l.ij.§.diuus.el.j.in verbo agatur.circa fin.ibi,sed quilibet alius etiam.& ibi Barto.& ange.hoc sequuntur.ff.de iure fis. alexan.in d.l.secunda in secunda colum.C. de eden.& in d.conf. lviij.supra alle.facit quod no. Bar.in d.l.j.§. editiones.in versi.iuxta hoc quæro.ff.de eden. de quo supra dixi de notario actorum, in prin.Et licet ista sit communis opin.non tamen videtur in tertio aliqua ratio diuersitatis,quæ vrgat inter acta,& alia instrumenta.

277 ¶†Tertio,si apud tertium reperitur originale esse siue protocolum notarij, tunc ipse edere cogitur. Regula ergo supradicta ꝓcedit, quando habet instrumentum sumptum ab ipso originali. secus quando ad eum peruenit originale. ita not.Bal. in l.fin.col. quinta versi.vltimo circa materiam.ad fin.C. de eden.alleg.text. in l.quædam.§.is autem in l.prætor.§. si quis seruus.ff.de eden. & idem not.Bald.in l.quidam.§.nihil.ff.de eden. dixi supra de notario contractus in quarta limita. facit quod Bartol. tradit in l. ter-278 tia.§.si tabulę.ff.de tab.exh.† vbi depositarius,& sequenter,apud quem protocola reperiuntur, edere tenetur,& tali casu etiã reus edit actori ad fundandam intentionem.Bald.in l.prima.§.editiones.colum.quarta.vers.fallit si reus.ff.de eden.Spec.de instrumẽ. edi.§.videndum.versi.ex præmissis.colum.septima. Are.hic,colũ. octaua ad fin.& subijcit Bald.in dicta l.fin.colum.quinta,versicu. 279 vnum tamen,allegando Iacobum Butriga.† quòd quando notarius perdidit protocolum,agere potest cõtra possessorem instrumenti,vt ipsi notario edat instrumentum cum die, & consule, vt alijs ipse notarius edere possit.l.si quis ex argentarijs.§.penult.de eden.Quod Bald.dicit menti tenendũ,quia contingit sępe quòd notarij perdunt protocola in ciuitatibus, à quibus expelluntur. ¶Ex quo dicto colligitur quarta limitatio,vt non habeat locum in notario, qui perdidisset originale, quia ad tertium poterit recusare qui instrumentum habet inde sumptum. dicta l.si quis ex argentarijs.§.prætor.vbi Paul.de Castr.per illum text.facit quod 280 Bald.in l.publicati in prin.C.de testamẽ.¶†Quinto fallit, quando tertius non vt edat simpliciter. sed pro interesse domini conuenitur. nam edere tenetur.l.tertia.§.interdum.ff.ad exhib.lege procurator.C.de eden.gloss.in l.dissolute.C.de condi.ex lege.Et ista nõ est editio.sed exhibitio, secundum Bald. in dicta l.fin.col. quinta dicto versicu.vltimo circa materiam.in principio,quia ipsum originale datur petitori, & non remanet apud illum, à quo petitur.alleg.dicta l.secunda.§.interdum. ad exhiben. & sic illo §. nõ loquitur in materia editionis.¶Sexto, regula procedit in tertio,cum quo non litigatur,nec cui mandatum fuit. secus si mandatum ei fuisset, licet non sit in iudicio, quia edere tenetur.l.argentarius. in prin.ff.de eden.ibi. an cum alio. Et sic argentarius, cui fuit mandatum, tenetur edere, licet lis cum alio sit. Sed tamen text. loquitur in argentario, qui ratione officij edere tenetur. Vnde in notario esset bonum simile. secus videtur in priuato. de quo textus non loquitur. Idem tamen in priuato dicendum est, ex quo sibi fuit mandatum. & tota vis in mandato videtur consistere.lege si quis.§.pertinere.ff. de edendo. In hoc tamen videtur differentia, quia in argentario,& notario, qui ratione officij debent edere, officio iudicis coguntur. sed in priuato, cum voluntarium sit mandatum, actione mandati conuenitur, quia cessat ratio, quæ in notario, & argentario allegatur ꝑ Bart. & Docto.in l.prima C.de eden. in l.quædam.in principio.ff.eod. titu.¶Septimo fallit in scriptura, quæ apud tertium reperitur,& scripta ab alio me mandãte fuisset, cum enim mandato meo facta sit, licet mandatum non afficiat tertium possessorem,ęquum tamen est vt mihi succurratur, propter mandatum meum.vnde tertius isto casu mihi edere tenetur text. not.in l.tertia.§.interdũ. ff.de exhiben. Et licet de mandato meo nihil in text. dicatur.tamen secundum gloss.ibi,in versicu. conscripserit. ita intelligitur, & videtur verisimile, vt secundum alia iura intelligatur.ita Aret. hic,colum.octaua. & istum intellectum approbat Alexã. in con-281 silio.lviij.supra allega. ¶ † Ad dictum.§.interdum, etiam alius est intellectus,secundum Aret.hic,colum.octaua circa fin.vt restringatur in possessore,qui non habuit causam ab eo, qui scripsit me mandante.alleg.Ioan.And.in addi.Specu. in titu.de instru.edi.in rubr.in secunda colum.ibi,si autem dominus non est.vbi Io. An. non dicit hoc.sed loquitur simpliciter, prout dicit text.in dicto.§. interdum domi.Bartho.Sozi.in dicta l.fin.C.de eden.videtur aliter referre Aret. scilicet per contrarium eius quod dictum est, vt §.interdum.procedat in eo tantum qui habuit causam ab eo,qui scripsit me mandante. Et vitio impressoris non facile colligitur intentio Aret. Quidquid tamen sit, istę restrictiones diuinant ad dictum.§.interdum,qui generaliter loquitur.ego debet indistincte intelligi.l.prima.§. & generaliter.ff. de lega.præstan. decimanona.dist.in capitu.si Romanorum. Hoc vlterius probatur.nam in dicto §.interdum,ponuntur duos casus. Primus, quando ille, qui agit contra possessorem est dominus, & tunc habet rei vendicationem, & actionem ad exhibendum. Secundus casus est, quando agens non est dominus. tunc pro interesse, quod prætendit, habet actionem in factum. Modo sic in primo casu, quãdo agit dominus, clarum est quòd possessor, qualitercũque possessionem habuerit, à domino conuenitur.§. primo.instit. de act. ergo in secundo casu idem dicendum est, quia Iurisconf. procedit retento eodem themate. Nam actio in factum in non domino surrogatur in locum rei vendi. in domino.& ideo eo casu debet actio in factum competere non domino. quo casu rei vendi. domino datur, quia surrogatum sapit naturam eius in cuius locum surrogatur.l.si eum.§. qui iniuriarum.ff. si quis caut.¶Alius etiam intellectus colligitur ad dictum.§. interdum. ex dictis Angel.in l.quædam.in princip.in l.prætor.§ primo.ff.de edẽ. & Are. hic refert colũ. octaua, vt regula supra posita loquatur in tertio, qui dominus est, & possessor. secus in eo qui simpliciter possidet dicto.§.interdum.¶Postremo,circa dictum.§.interdũ.non omitto quod Bald. voluit in dicto.§. interdum. dicens quòd in subsidium actio in factum competit ei, cuius interest, vt sibi edatur, quanuis aliquod eius mandatum nõ interuenerit. & hoc videtur probari in dicto interdum. vbi actio in factum datur, quæ subsidiaria est.l.quia actionum.ff.de pręscrip.verb.l.sancimus.vbi Bar. C.sac.sanct.eccles.¶Considerandum tamen est, quòd si hoc dictum Bald.intelligatur generaliter, prout ipse simpliciter loquit, regula supra dicta parum nobis seruiret. Vnde intelligitur Bald. quando apud tertium reperitur originale. Ita loquitur.§. interdum. qui in rationibus loquitur, quas seruus conscripsit, & postea ad tertium peruenerunt. Nam hoc casu editio petitur à tertio, sicut supradictum est de protocolo notarij, in quarto limita. Secus si non esset originale apud tertium.sed instrumentum trãsumptum, quia etiam in subsidium editio non peteretur ab ipso tertio,per regulam supra dictam.¶Vltimo limita regulam supra positam,nisi tertius qui possidet,teneretur agenti contra me edere ratione communionis instrumenti, que est inter eos. Nam sicut ego reus possum petere ab actore, vt mihi edat.ita immediate tertius iste, qui possidet, tenetur mihi edere,& ad mihi edẽdum cogi poterit, sicut per illum agentem contra me compellere potuissem.ita no.colligit Are.& do.Barth.Soz.in l.procurator secundum vnum intellectum glo.C.de eden.Periculosa videtur 282 hæc limitatio, quia ius petendi editionem personale est, vt dicit Bar.in l.Titius.ff.si quis prius.ff. de aqua plu.arcen.colum.pen.& quia non videtur mihi contra illum tertium immediate ius competere.sed deberem agere contra te vt tu ageres contra illũ, qui tibi

tibi ad edendum tenetur,iuxta l.si sic.ff. de leg.j.l. cum in plures. 283 §.in messem.ff.loc.¶ †Secundo principaliter quæritur, quo iure instrumenta,vel rationes edi postuletur.in quo recurtendum est ad ea,quæ Bart.tradit considerando plures casus in l.quædam in princ.ff.de eden.in l.j.C.eod.tit. cuius dicta reassumit,& sequitur do.Abb.hic. Sed quantum ad propositum prosequar dūtaxat illum casum,qui ad materiam ti.de eden.pertinet. Et in hoc communis conclusio est,ꝙ editio,quę per titulum de eden.petitur ab argētario,notario,& similibus, non iure actionis à principio.sed offi.iud.postuletur.ita probatur in l.j.C.de eden.Et si requisiti nō edant. tunc demum ad interesse actione in factum tenentur.l. si quis ex argentarijs.§.ex hoc edicto.ff.de eden.Ita firmauit gl.fi.in d.l.j.quam Bart.& doc. communiter sequuntur.Idem glo.in l.j.§. editiones.in glo.mag.ff.de eden.Et ista est communis opi.contra quam insurgit Alex.in d.l.j.col.fin. & dicit veriorem esse contrariam opi.quia immo iure actionis in factum argentarius, & similes edere coguntur.Mouetur per l.prætor in princ.ff.de eden.vbi verba prætoris ad partem referuntur. ergo non videtur offi.iudi. competere, quoniam illud locum habet, quādo ad iudicē verba diriguntur,iuxta gl.in l.si soror.C.de coll.no. Bar.in l.j.ff.de cond. ex leg. Secundo probatur, secundum eum in l.iij.§.interdum.ff. ad exhib.vbi si ab eo,qui nō sit dñs charte, pro eius interesse petātur rationes exhiberi,datur actio in factum.ergo ita videtur dicendū in proposito.& in ista opi.fuit ēt Ant.de But.hic Spe.in tit. de instru.edi.§.videndū col.fi.vers.idem in argentario.& gl.videtur hoc tenere in d.l.si quis ex argētarijs.§.ex h edicto. addo Fed. consi.cxiij.incip.Titius constituit. Vnde si actio in factum competit,dicit Alex. ergo non datur officium iudicis, quod est extraordinarium remedium,& ideo cessat existente ordinario.l.in cāe.ff. de mino.no.in l.in prouinciali.ff.de ope.no.nun.¶ Non obst.tex. in l.j.C.de edē.quia Alex.rñdet dupliciter. Primo quòd loquatur de offi.iudi.mercenario deseruiente actioni depositi intētate, nō de offi.iudi.nobili.de quo est quæstio Doctorum.Vel secundo dicit ipse,quòd ibi offi.iudi.consideratur quo ad causæ cognitionē, quam iudex adhibere debet,quando actor editionem petit,non quòd ius petendi editionē fundetur in offi.iud. immo iure actionis illud petitur,vt supra dictum est. Vel tertio potest dici ꝙ in d. l.fit editio per reum actori cōtra regulam ex causa. ideo tali casu speciali offi.iu.petitur.¶ Vtraque opi. disputando esset sustentabilis.Sed tamē pro nunc sequor cōmunem opi. non obstantibus supradictis.Pro qua videt text.in l.pen.§.fi.ibi,ad iud.offi.pertinere.ff.ad leg.Falc.facit text.in l.si quis ex argentarijs.§.prætor.ff.de eden.ibi,prętor ait,causa cognita edi iubebo.nam verba ad iudicem referuntur.ergo offi.iudi.videt competere,iuxta glo.in d.l.si soror.Et hoc modo idem probatur in l.quędam in prin.eo.tit.ibi, nec à prætore hoc edicto compelluntur,& inferius ibi,non cogitur à prætore per metum in factum actionis.Et ita argu.primum Alexand.contra eum retorquetur.Et dum dicitur metu actionis in factum compelluntur. ergo videtur quòd prius non competat actio in factum. sed officio iudi. & probatur etiam in l.secunda.C.eodem titu. Et licet text. loquatur in actione, idem tamen videtur in instrumentis, cum nulla ratio diuersitatis esse videatur & maior ratio videtur esse in actis, vt edātur iure actionis, ꝗa facilius eduntur,vt not.in d.l.ij.& s.dixi.vnde si acta non eduntur iure act.sed offi.iudi. idem cōcludendum est in instrumentis. Vltimo probatur in d.l.j.C.de eden.¶ Non ob.responsiones Alex. Nam primo de offi.mercenario videt cōtra text.in d.l.j.quod refert se ad iudicem.ergo vr̄ ꝙ sit in arbitrio iudicis, & sic de officio notabili loquitur,non de mercenario quòd famulatur actioni ꝓposite,iuxta no.in l.j.ff.de iurisd.om.iu.& vide Bart.in l.iubere col. fin.ff.de iurisd.om.iud.¶ Non ob.secunda responsio,quòd officiū iud.de quo in d.l.respiciat causæ cognitionem,quia hoc nō videt verum,immo respicit ipsam editionem,vt colligitur ibi,nā quod considerat. Nam officium iudi. refertur ad desiderium petentis. ergo respicit editionem,de qua ibi agitur. Confirmatur hoc,ꝗa causa est qua editione debet fieri, non committitur iudici.sed in iure debet esse expressa, vt not.in d.l.j. ergo offi.iudi.considerari non potest eo modo,quo Alex.dicit.Et istam opi. cōmunē etiam Barto.sequitur in duobus locis,qui non allegantur communiter in l.iiij.§.Cato in iij.oppo.de verb.ob.dum respondet ad text.in l. si quis ex argentarijs.§.j.Idem Bar.in l.si tertius.§.si quis prius.col. 284 pe.ff.de aqua plu. arcen. vbi inquit † ꝙ tale officium iudi. de quo in tit.de eden.personale est, vt vbi per eum.Car.in cle.j.§.cæterū. in iiij.q.de vsur.¶ Non ob.allegata in cōtrarium per Alex.Et primo dum dicit,ꝙ verba referuntur ad partem,per d.l.prætor.quia in hoc non potest fieri fundamentū, cum ēt verba dirigantur ad iudicem,per iura.s.alleg.Preterea.s.pluribus modis probatur,& clarum relinquitur,quòd officium iudicis detur.ergo non attenditur quòd verba ad partem dirigantur.quia illud argu.procedit in dubio, vt no.Sal.in d.l.j.ff.de condi.ex lege.Non obst.text.in §. interdum.quia ibi non loquitur de actione in factū ex tit.de edē. in quo mādatum requiritur, & agitur contra argentariū, vel notarium dominum scripture. Sed in §.interdum nō constat mandatum interuenisse,vt supra dixi, & agitur ibi contra illū, qui nō est dominus scripturę.vnde efficacius tenetur,vt supra dixi secūdum Ang.ad intellectum illius.§.¶ Non obst. vltimū quod Alex. dicit,si actio in factum datur, est ordinariū remedium. ergo cessat extraordinariū, quia negatur ꝙ actio detur, vt patet ex supra dictis.¶ Præterea, etiam si actio competeret, vt dicitur in d.§.interdum.argumentū non videt procedere,quia illa actio datur in subsidium. Et sic videtur remedium extraordinarium. vt non vi-285 detur excludere officium iudicis, † quia extraordinaria remedia bene simul concurrunt.l.si longius.ff. de iudi.iuncta.l.cū filiusfa. viaticum.ff.si cert.pet.& no.Bar.in d.l.in prouinciali.§.j.colū.pen. Adde tamen ꝙ pro opinione Alex.videtur tex. in d.l.quædam.in prin.dum ibi dicitur,ꝙ contra procuratorem actio,manda.competit,& non cogitur metu actionis in factum. ergo videtur quòd ad edendum detur actio in factum.¶ Nec obs.ꝙ videtur text. ibi loqui de illa actione in factum,quæ datur pro interesse,ad quod tenetur ille,qui non edit.l.si quis.§. ex hoc edicto.ff.de eden.quia immo tex.videt loq. de prima petitione editionis, vt patet in eo, quod ibi dicitur de procuratore, ꝯ quem agitur actione mādati, vt cogatur rationes edere,& nō metu actionis in factū,& sic videtur loqui tex.de prima petitione, qn̄ agitur ad edēdū, & non respectu interesse.¶ Et vltimo no.est,ꝙ disputatio.s.facta inutiliter non ꝓcedit,quia si iure actionis editio deberet fieri, ex interpellatione extraiudiciali constitueretur in mora,qui teneretur edere.secus si officio iud.l.cum postulassem.ff.de dam.infe. Et etiam propter modum formandi libellum, vt per Alex.in d.l.j.col.fi.C. de eden.Et ad prædicta vide Bal.hic qui distinguit inter offi.iud. quo petatur ab aduersario,& off.iud.quo editio à notario postulatur.in colū.xj vers.& no.ꝙ offi.iud.¶ Nunc.iij.q.princ. se offert, scilicet, quomodo editio fiat pro cuius declaratione de duobus quæritur. Primo,an in totum debeat instrumentum edi, vel dūtaxat sufficiat partem,de qua agitur exhibere. Secundo, vtrum 286 editio debeat fieri cum die, & cōsule.¶ †Circa primam quæstionē habemus tex. in materia editionis. in l.argentarius.§.edi.ff.de eden.vbi aperte dicit text. quòd illa pars tantum edi debet, quæ ad instructionem causæ pertinet,& idem dicit Bar.per illum tex. 287 vbi Bal.sequitur in l.fin.C.de pci. impē.offer. † ꝙ si copia instrumenti petatur,tantum illa pars, quæ ad eum spectat dari debet, non totum instrumentum.& idem Spe.tradit in tit.de instru.edi. 288 §.videndum. colum.vij. † Vnde legatario sufficit, quòd illa pars testamenti edatur,in qua legatum continetur, vt not.Barto.in l. ij.§.fin.quemad.testa.aperi. idem Bart. dicit in dicto.§.edi.Et hęc reperio quòd in pulchra quæst.consuluit Ange.in consi.cxiij.incipien.super facto prædicto arguo primo. Et idem dicunt Bar.& Ang.in l.fin.per illum tex.ff.de bo.auc.iud.poss. Ad idem text.in c.contingit.infra de fid.instru. in c.cum personæ. de priui.in vj.& 289 Bar.& alij in locis infra allegandis.¶ †Prædicta conclusio limitat̄ quando capitula sunt separata,& diuersam materiam contineāt. Secus si connexa sint capitula,vel de eadem materia loquantur, ita quod ad capitulum.de quo agitur,aliquid conferant.nam tūc instrumētum in talibus partibus debet exhiberi.l.in ciuile.ff.de legi.& Bal.ibi in prin.colligit per illū tex.quod totum instrumē-290 tum debeat legi, & etiam illud † quod continuatur cum ipso, quia sequentia declarant præcedentia, & sæpe etiam corrigunt. l.si tibi.ff.si cer.pet.Et ideo dicit Bar.in l.qui filiabus. in princ per 291 illum tex.ff. de leg.j. † quòd legatario non solum debet dari particula testamēti, in qua legatum continetur. sed etiam alia pars, per quam legatum posset declarari. & Albe.de Rosa.in d.l.argē-292 tarius.§.edi.inquit † quòd legatario omnia edenda sunt,quę ad legatum conferunt.vnde institutio legatario exhibenda est, quia ab illa pendet legatū,sm̄ Pau. de Cas.in d.l.fin.C.de præci.impe. off. Regula ergo supradicta procedit, quando sunt capitula separata,& sic doc.loquuntur, & domi.Abb.ita videtur intelligere in d.c.contingit. de fid. instru. ¶ Secunda conclusio supra dicta declaratur.vt procedat in editione,quæ fit peteti editionem, prout 293 videntur loqui iura s. allegata. † Secus est si instrumentum edat̄ iudici, quia totum instrumentum exhibetur iudici.l.j.§. pen.qui incipit, edere.ff.de edend.facit text. in d.l.in ciuile.ff. de legib.per quæ iura Barto.ita concludit in d.§.edi.& late idem voluit Barto. in rubr.ff.de ope.no.nunc.versic.iuxta hoc quæro,& tenet Anto. de But.hic, & in d.ca.contingit. Ista tamen limitatio non videtur bene probari in iuribus alleg.per Barto.in d.§.edi.nam text.in d. §.edere.vt ex precedētibus ibi colligitur,videt loqui de editione,

quæ

quæ fit parti, & tamē dicit quòd edi in totum debet. Vnde magis conuenit quòd ille tex. intelligatur secūdum primam limitationem, scilicet qn̄ est eadem materia, vel idem capitulum. Et verba correspondent, dum tex. dicit ibi, edere non videtur, qui stipulationem totam non edit. De vna stipulatione ergo videtur loqui, & de eodem capitulo. Sic etiam in d.l. in ciuile. diuinare est quòd restringatur in iudice. Et ratio illius .l. qua mouetur Bar. in d. rub. de ope. no. nun. ad dicēdum ꝙ iudici in totum sit edendum, quia vna pars sequens possit præcedētia corrigere. d.l. in ciuile. ita militat in parte sicut in iudice, per ea, quę supra dixi in prima declaratione. Et tex. in l.j. §. edenda. ff. de eden. videtur ęquiparare editionem, quæ fit parti, & illam quæ fit iudici. & ibi Bal. in princ. videtur hoc colligere. Opin. tamen Bar. videtur probari in c. cōtingit de fide instru. quem tex. Bar. adducit in d. rub. facit text. in c. cū personæ. de priuileg. in vj. Et talis editio, quæ fit iudici, est facultas quedam inspiciendi, quæ conceditur iudici, pro quo præsumitur capit. in præsentia supra de renun. vt ipse omnia videat, & parti tantum concedatur copia capituli. de quo agitur. Et ita ex dictis Barto. elicitur in dicta rubr. de ope. no. nun. & Bal. idem dicit in d. l. in ciuile. de legi. dum allegat dicto cap. contingit. vbi Abbas & not. Pau. de Ca. in d.l. fin. C. de præci. impe. off. Et hoc modo hæc secunda limitatio declarata bene procedit, quia ratio diuersitatis manifesta est, quia de parte lex suspicatur, si totum editur. d.c. contingit de iudice confidit.

294 ¶ † Tertio fallit conclusio supra posita in legibus, vel statutis, quæ in totum debent produci. ita Bar. in d.l. in ciuile. per illum tex. ff. de legi. Si ergo in instrumentis, vel rationibus aduersario editio fit pro parte. sed i lege, vel statuto fit in totum. Idem videtur velle Bar. in l. secunda ad fin. ibi nō idem dico. l. quemad. test. ape. & rationem Bart. adducit in d. rubr. quia statuta toti ciuitati communia sunt. ideo in totū producēda sunt, quasi, ūt puto, velit dicere Bar. in rationibus. & instrumentis, cōsideratur interesse petentis, & est suspicio. si in totum edantur, ideo editio limitatur. Iste rationes cessant in statutis. quia sunt publica, & omnibus communia sunt, & ita in effectu dicit, & sequitur Alex. in rub. præall. ¶ Hæc tertia limita. in qua differentia colligitur inter leges, vel statuta, & rationes, vel instrumēta, bene ꝓcedit, qn̄ editio fit parti, vt supra dixi. Secus si fieret iudici, q̄a tūc nulla est differentia inter statuta, & instrumenta, quia semper tūc editio in totum fieri debet. Ita Bart. in d. rub. loquitur dum concludit idem esse in instrumentis, & statutis. & idem Bal. & Ful. in d.l. in ciuile. Anto. de But. hic, & in d.c. contingit. Et ita ampliatur quod. s. dictū est in ij. limi. vt iudici in totum edatur tam in instru-

295 mētis, & rationibus, q̄ in legibus, vel statutis. ¶ † Et sic ex. s. dictis colligitur ꝙ statuta integraliter debeant edi. Et idem est, si aliqua

296 additio statuto facta fuisset, † quia cū statuto debet exhiberi, vt Bar. dicit in rub. præalle. per ea, quæ not. gl. in d.l. in ciuile. Ad hoc allego no. dictum Card. post Lap. in cle. statutū col. ij. in iij. oppo.

297 de elec. vbi singulariter dicit, † ꝙ additio facta alicui statuto recipit omnes qualitates prioris statuti, & ꝙ de tali additione per oīa

298 idem quod de statuto iudicatur. † Et licet statutū in totum edēdum sit, non tn̄ opus est edere volumen statutorum. Ita Barto. in rub. præall. in d. ver. in prin. & idem Bal. in d.l. in ciuile. ¶ Nō obst. si dicatur, ratio quare edatur, totum statutū, est, quia posset principium corrigi in fi. vt no. in ciuile. & s. dictum fuit, talis ratio etiā militat in toto libro. nam Bal. ibi respondet ꝙ nō præsumitur correctio. §. quibus. in j. consti. C. Ista ratio prima facie nō tollit argu. quia si non præsumit̄ correctio in libro statu. minus præsumi debet in eodem statuto, quia incontinenti maxime quis nō præsumitur se corrigere. l. nā ad ea. ff. de ꝯdi. & demōst. Nisi dicamus ꝙ in vno statuto in totū fit editio, nō ratione correctionis, quia non præsumitur. sed propter limitationē, & declarationem, q̄ sumitur ex sequentibus, per. s. dicta, & q̄a materia sub cōgruis titulis collocatur. vt not. in l.ij. ff. de sta. homi. in l. Imperatores. de in diē adadic. Vnde sufficit edere statutum, quod loquitur in materia, q̄a verisimiliter ibi loquitur statutū in materia, de qua agitur. iō nō requiritur ꝙ volumen totum producatur. ¶ Vltimo no. est, ꝙ omnia. s. dicta de productione statuti, procedunt in statuto alterius

299 ciuitatis, quod ex aliqua causa edendum sit. † In statuto vero ꝓprio ciuitatis editio nulla requirit̄, quia cū statutū sit positū pro rostris, vt Bal. tradit ī d.l. in ciuile. pōt videre quid vult. & idē Bar. tradit in l. omnes populi. ad fin. ff. de iust. & iur. Abb. hic in fi. cap.

300 idem Bal. in consi. ccviij. ad veritatem. lib. iij. † Et hoc verum, nisi esset aliqua reformatio non inclusa in libro statutorum, de qua probabilis videtur ignorantia, quia edenda erit. Barto. in d.l. omnes populi. in fi. & Abb. hic. facit quod no. Bar. & doc. in l. cum ꝓlatis. ff. de re iudi. Bal. in l. ij. quando prouoc. non est neces. cum si.

301 † Nam de essentia statuti videtur quòd situatum sit in volumine aliorum. Bal. in c. in causis. ver. quæro vtrū. j. de re iudi. probat Ro. in consi. dxij. incip. quo ad primum. in vlti. dub. Et hoc, quod vltimo loco dictum est de reformatione, limitādū videtur, nisi esset

302 reformatio † multum nota, de qua probabilis non esset ignorātia. nam tunc ratio Bar. cessat. & hoc in simili tradit d. Abb. in c.j. de re iud. reliqua per Bar. & Doc. in d. rub. de ope. no. nun. ¶ Circa secundum breuitatis gratia me refero ad Abb. hic, & ad ea, q̄ latius post alios Alexā. scribit in l.j. §. editiones. ff. de edē. ¶ Superest vltima quæst. princ. pro cuius declaratione de duobus quęritur. Primo, quando id est, quo tempore instrumenta, & rationes

303 edi debeāt. Secūdo, in quo loco editio fieri debeat. ¶ † Circa primum regula sit, & conclusio, ꝙ instrumenta tantū eduntur post litem contest. nec. n. prius produci possunt, sicut dicitur de testibꝰ qui ante litem contest. nō recipiuntur. c.j. & per totum. s. vt lit. nō contest. ergo idem erit dicendū in instrumentis. Ita arguit tex. in c. cum dilecta. de confir. vti. vel inuti. facit tex. in c. peruenit. de testib. cog. ita gl. ordinaria concludit in l.j. §. edenda. ff. de eden. & ibi Bal. qui ad hoc etiam allegat Spe. in tit. de instru. edi. §. nunc dica-

304 mus. † Et ideo si productio fiat ante lit. cōtest. ex tali editione nō potest ferri sententia, nisi iterum lite contest. instrumētum ꝓducatur, vt no. tradit Fed. de Sen. in cōsi. clx. inci. casus talis, dominus Minus. col. fi. ver. non ob. vbi inducit c. veniens. el. ij. de test. Et hoc sequitur Ant. de But. hic, col. pen. idem Anto. de But. in c. cum dilectus. ver. nos autem. colum. fin. s. de ordi. cog. & in c. cum venissent colū. iij. s. de resti. in integ. & idem quod supra tenet Math. in no. suis, in iiij. no. incip. no. ꝙ si actor. & secundum prædicta meri-

305 to dixit Fran. Tig. & Bal. in rub. C. de eden. † ꝙ editio instrumentorū nō est de ꝑparatorijs iudicij. In ꝓposito igit̄ editiones rationum, vel instrumentorū debent fieri post litem contestatā, quādo expedit, & opportunum videbit̄, ad fundandam intentionē, exceptionem, vel replicationē, vt declarat do. Abb. hic, & Bald. h̄ idem dicit in l. secunda. col. ij. C. vt lit. pend. ¶ Prædicta conclusio optime procedit in editione instrumenti, quæ fit ad effectum ꝓbationis. Secus si edi petatur instrumentum ad hunc finē, vt quis

306 deliberare possit. † Nam talis editio, quæ præparationem respicit à principio, debet fieri ante litē contest. ¶ Et ista limitatio exēplificari potest in tribus casibus, qui diuersimode considerantur per domi. Abbas sed aptius hac vnica conclusione clauduntur. ¶ Primus est in fisco, & similibus priuilegiatis, quibus editur à reo, ad eius intentionem fundandam. Nam à principio petere potest sibi edi instrumentum, cognoscat, an ex eo intentio eius possit fundari, vt domi. Abb. hic concludit. ¶ Secundus casus est, quādo instrumētū petitur ratione dominij. nam à principio potest peti, vt instrumentum exhibeatur, quia exhibitio est præparatio in rei vē. l. prima. C. ad exhiben. Et hoc idem domi. Abb. hic

307 dicit. ¶ † Tertius casus est, quem Inno. ponit. si quis agit, & in libello mentionem facit de aliquo instrumento, vt quia agens dicat reum sibi obligatum ex causa mutui ad x. ex tali instrumento. nam reus ante omnia à principio [a] petere potest vt tale instrumentum allegatum sibi edatur, ad hoc vt deliberare possit an cedere velit. an contendere. ita Inn. hic. & sequuntur hic, Hostiē. Ioan. And. Ant. de Bu. & omnes Specu. in tit. de instru. edi. §. nunc dicamus. colum. tertia, versi. quid si quis in libello. Domi. de Rot. in decis. xxxiij. inci. idem si in libello. in no. secundum ordinē nouissimum est secunda in tit. de prob. Bald. idem sequitur in l. prima. §. editiones. colum. iij. vers. venio ad secundum. ff. de eden. & in l. fi. C. de præci. impe. offer. & in l. qui stipendia. in fi. C. de ꝓcu.

308 Ang. in l.j. §. edere. ff. de eden. † Et si instrumētum. de quo fit mētio in libello, referat se ad aliud, etiam illud debet produci, ad ꝙ relatio habetur. ita no. dicit Bal. in l. in ciuile. circa fin. ver. item no. ff. de leg. Bald. hic, colum. viij. & ita ampliando dictum Inno. tradit Alexan. de Imo. in consi. iij. incip. in causa, & lite. colum. j. in ij. volu. Hæc vltima conclusio, quam Innoc. tradit, procedit quando ille, qui mentionem de instrumento facit in libello habet facultatem exhibendi tale instrumentū. nam in primis edere cogitur. Secus si non haberet illud in promptu, quia propter hoc non retardabitur iudicium. sed vlterius [b] erit procedendum. ita Innoc.

309 hic, qui † ēt subijcit ꝙ stabitur iuramēto eius, qui agitur. an instrumentū nominatū de facili exhiberi possit. Et idem Specu. dicit in d. §. nunc dicamus. ver. præalle. ibi, quod verum est, si illum habet in promptu. Et ita cōcluditur in decis. s. alle. inci. item si in libello. Sequitur hic Abb. & alij, & Bal. in l. qui stipēdia. in fin. C. de procu. & ita primo dictum Innocē. declaratur. ¶ Secundo restringi-

310 tur, nisi aduersarius, qui † conuenitur, verisimiliter instructus sit de con-

ADDITIONES.

a ¶ Principio. Guid. Papa decisio. Delph. cxvj. decisio. Tholosa. cccxv. & ibidem Aufre decis. consi. ccciij.

b ¶ Vlterius. Ang. in l. Aristo. in prin. de iur. delib. idem tenet post Inno.

de contentis in instrumento, vt quia apud eum esse præsumatur. nam tūc actor edere nō compellitur, quia cessat ratio Inn. do. de Rot. in decis. s. alle. in fi. Bar. in l. edita. C. de eden. car. fi. vbi exemplum ponit in legatario agente ꝯ hæredē. & alleg. tex. in l. ij. ff. de eden. vbi Bar. Bal. & doc. hoc dicunt per illum tex. & sequit Abb. post alios hic. Bal. in d. l. j. §. rationes. col. ij. ver. venio ad tertium. in prin. idem Bart. in l. si postquam. §. si dies. ff. vt leg. not. ca. Et infert 311 Cald. hic, prout Mod. referunt † ꝙ ille, qui petit sententiam ꝯ se latam declarari, & pronuntiari nullam, nō debet illam edere, q̄a apud aduersarium, qui obtinuit, esse præsumitur. Sic in debitore postulante vt instrumentum simulatum pronuntietur, & de his aliquid per Lap. alle. x. inci. disputat hic plura. in col. fi. in iiij. dub. Ista secunda limitatio bene procedit, nisi aduersarius, qui à seipso instructus esse præsumitur, allegaret, & probaret aliquo casu se instrumētū amisisse, quod erat penes eum. nam tunc sibi edēdum erit. arg. est optimū in l. si quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. facit quod s. dixi de notario, cui ex causa edendum est, & ꝙ s. dictum est de reo, qui actori ex causa quandoq; edere tenet. ¶ Cōfirmatur hoc ex eo, quod dictū est s. in prima declaratione, quòd actor, qui in promptu non habet instrumentū, non cogitur illud edere, licet de ipso in libello fecerit mentionē. nam si actori hoc conceditur ꝯ regulam, quę est vt teneatur edere instrumentū, de quo mentionem fecit, à fortiori debet hoc reo permitti, quia hoc in ipso reo est, ſm regulam, vt sibi ad deliberādum edatur instru- 312 mentum nominatū in libello. † Fauorabilior enim est illa dispositio, quę regulā sequitur. gl. no. in c. statutū. in ver. numerandū. de præb. in vj. facit tex. in l. ij. ff. de iniust. rup. irritoq; testa. & in v. dist. c. ab exordio. & tex. in l. eius militis. §. militia. missus. ff. de test. mil. Item in materia editionis magis reo, quàm actori fauetur, vt s. diximus. Vnde quod actori conceditur, reo nō debet denegari. regula, nō debet. de reg. iur. ¶ Secundo, prædicta limitatio, ꝙ actor non debeat edere, qui à seipso instructus est, habet locū, quando editio petitur à principio ad deliberandum, prout agitur hic. 313 † Sed si actor obtinere velit, postea in processu debet instrumentum realiter producere, vt intentio eius probetur. l. postquam. §. dies. vbi Bar. per illū tex. ff. vt leg. no. caue. & idem Bart. in d. l. edita. s. alleg. Abb. hic, Bald. in l. ij. de eden. vbi alle. tex. in d. §. si dies. 314 † & ratione adducit, quia instrumentum producatur in iudicio, non probat. l. quoties. §. fi. ff. de prob. Ad hoc est not. dictum Bar. 315 in trac. ad repri. in ver. de plano. col. j. in fi. † vbi inquit, ꝙ non sufficit verbis allegare instrumentū. Sed realis productio necessaria est, & copia debet dari aduersario cum termino ad opponendū, a aliter non dicitur sufficienter facta fides, secūdū Bar. [a] cuius verba multū extollit Ro. in ꝯsi. clvj. incip. honorande dñe. colū. j. & in consi. dxix. incip. in casu proposito. vbi tex. inducit in l. fi. C. de fid. instru. & facit quod Bal. no. in l. nullum. circa fi. C. de testib. in l. fi. C. qui admit. ¶ Tertio dictum Inn. hic limitatur, secundū Bart. in in l. edita. C. de eden. car. ij. vt non procedat, quando in libello fit 316 mentio de instrumento assertiue, † ita ꝙ explicite totus tenor instrumenti inseratur. tunc enim poterit deliberare absq; eo, ꝙ sibi aliter instrumentum edatur. Et idem Bar. dicit in l. postquam. §. si dies. s. alle. & sequitur hic Anto. de But. & Imol. facit tex. in c. ij. de dila. Et cum ista limitatione simpliciter transeunt Alexā. & Mod. in d. l. edita. Sed Are. hic, col. pe. hoc tenet ꝯ Bart. & indistincte sequitur dictum Inno. quia quocunque modo actor in libello facit mentionem de instrumento, videtur protestari se vsurum tali instrumento. ergo indistincte tenetur edere tale instrumentū. l. j. §. edenda. ff. de eden. Et ex isto capite dicit Aret. tenēdam esse opi. Inno. quæ etiam secundum eum, cōmunior videtur, & idem videtur tenere Pau. de Ca. in l. j. §. denda. ¶ Non puto recedendum ab opi. Bar. quæ cōmunis est, vt patet ex s. dictis. Et motus ipse videtur optima ratione, quia cum reddatur reus instructus ex narratione libelli, ratio Inno. cessat, cum sit certus reus, & deliberare possit, sicut s. dictum est in ij. limita. Intentio enim Barto. in d. l. edita, & in d. §. si dies, non fuit vim facere in hoc, an assertiue, vel limitatiue fiat mentio de instrumento. sed in hoc, an ex narratione reddatur instructus reus, vel certus. Sed quia verisimiliter ex narratione limitata remanet dubius reus, & certus, & clarus efficitur ex narratione plena, & explicita, q̄n totus tenor instrumēti inseritur. arg. l. j. in prin. ff. de eden. ideo Bar. isto respectu differētiam facit, an de instrumento actor assertiue, vel limitate loquat. Tota ergo vis est, an ex narratione actoris reus certus sit, vel nō. & tota distinctio Inn. hic, & Bar. in locis supra dictis in effectu ad hoc reducitur. Et ita de his duobus verbis Bald. concludit in d. l. edita. in recollectis. vt relatū est in aditione ad decisionem Rotę supra alleg. in fin. & sic dicit Bar. in d. §. si dies. in princ. vbi melius seipsum declarat. Et ideo Abb. hic bene dicit in pen. col. dum inquit quòd etiam si fiat mentio simpliciter de instrumento assertiue, vt Bart. dicit, erit tamen edendum tale instrumētum ante litem contestatam, si reus verisimiliter nō sit informatus. nec Bart. in hoc contradicit, immo idem vult declarando vt supra dixi.

¶ Non obst. quod Are. supra dicit per text. in d. l. j. §. edenda. quia ille text. procedit in editione, quæ fit ad probandum intentionē actoris, vel exceptionem rei. Secus quādo petitur edi ad deliberandum, prout hic agitur, tunc enim tantum consideraſ an reus sit certus, vt deliberare possit. Comprobatur hoc, quia attēta ratione Are. etiam esset edendum reo, qui esset à seipso instructus. In eo enim etiam procederet illa ratio, quòd actor qui facit mētionem de instrumento, sit illo vsurus. ergo edere tenetur. Cuius tamen contrarium omnes dicunt per l. ij. ff. de eden. & supra dictum est in ij. limita. Et quod supra dictum est in isto arti. de tēpore producendi instrumenta, procedit in tēpore quod à principio consideratur. Sed vsquequo productio instrumentorū fieri pos- 317 sit, nō cadit hic, hr̄ in c. dilectus. j. de fid. instr. ¶ † Vltimo videndū restat, ī quo loco editio debeat fieri. Et circa hoc breuiter respōdetur, secundū ꝙ dicit text. in l. prętor. §. fi. ff. de eden. ꝙ ibi debet 318 fieri editio ab argentario, vbi argentariam exercuit. † Et ideo dicit Bal. ibi, ꝙ instrumentum à notario edi debet, vbi est à principio confectum. facit bonus text. in l. j. & ij. C. vbi de ratio. Vnde si alibi iudicium agitetur, qui edere tenetur, non cogitur instrumenta, vel rationes alibi confectas ad locum iudicij traducere, vt dr̄ in d. §. fi. Quod verum intelligitur, nisi ille, qui editionem pe- 319 tit, velit † ꝙ sumptibus suis hoc transferatur. vt est tex. in præalle. §. fi. cum l. seq. & non solum suis sumptibus. sed etiam eius periculo hoc debet fieri, ſm Pau. de Ca. ibi, arg. l. quæritur. in princ. ff. cōmo. Isto tamen casu, q̄n immineret periculū, iudex debet mittere personas idoneas ad locum, quæ videāt originale, & de substantia, & effectu, faciant fidem iudicij, ſm Bar. in d. §. fi. per tex. in c. accepimus. de fi. instr. in l. iudices. vbi Pet. Cy. Bal. & Sal. exemplum ponunt in testamento, in quo de magno præiudicio agaſ. 320 C. de fid. instru. ¶ † Sed quid si petens editionem velit ꝙ omnino instrumēta, vel rationes portentur ad locum iudicij, suis expensis, & suo periculo, præstando cautionē idoneam, quia forte magis interest eius, ꝙ oculis res subijciatur, nec ita ex relatione forte consultum erit. an debeat audiri, vt reus ad hoc compellatur, vr̄ ꝙ non ex eo, quod s. dictum est, ſm Bar. quia debet mitti ad locū vel et̄ ſm Fulg. poterit iudici in loco committi. Nam licet vbi agitur de expensis, cogatur reus. d. §. fi. tñ vbi est periculum, nō vr̄ ꝙ ita reo consuli possit, sicut in expensis. ¶ Cōtrarium tñ aliàs cōsultum fuit Florentię per Doc. celebratissimos, qui in effectu cō- 321 siderabant duos casus. ¶ † Primus est, q̄n actor ad probādam intentionem suam, vel ad probandā exceptionem, allegat scripturas, quas ipsemet habet in alio loco. sed dicit periculū esse in delatione, ideo petit ꝙ mittatur ad illum locum, aduersarius vero instat simpliciter ꝙ coram iudice exhibeantur. Et isto casu potest iudex mittere ad instantiam actoris, quia in illis facit fundamentum. ita est tex. in d. l. iudices. vbi ita ponunt exemplū Pet. Cy. & alij, procedit, & loquitur text. in d. c. accepimus. & hic non est ca- 322 sus noster. ¶ † Secundus est, quando actor in casibus, quibus potest ad fundandam intetionem suam à reo, vel reus ab actore, ad probandam exceptionem petit instrumenta, vel rationes aduersarij, quas habet aduersarius alibi ī loco remoto, & isto casu si ab eo, qui petit, offeruntur expensę, aduersarius tenetur instrumēta transferre ad locum iudicij, vt est tex. in d. §. fi. Idem ergo quādo allegatur periculum, & petens subire periculum, videtur eadem ratio in periculo, & expensis. ergo idem ius. c. translato. de consti. l. illud. ad legem. Aquil. & ad hoc vr̄ text. in l. sed si hæreditas. §. j. ad exhiben. Et hoc sentit gl. in d. l. prætor. §. fi. dum allegat d. l. sed si hæreditas. quæ de periculo loquitur, & Pau. de Ca. dum inquit, ꝙ editionem petens auditur offerendo expensas, & quod suo periculo deferatur, arg. d. l. vnde quæritur. in prin. & Bal. in d. §. fina. in lectu. antiqua, dum loquitur de mercatore Florentino, qui negociatur Parisijs, & ibi libros habet nec videtur ita consultum ex relatione, sicut si libri coram exhibeantur, &c. Nec obst. dictum Bar. quia non loquitur in isto casu primo, & ita iudicatū fuit Florentiæ. ¶ Ista conclusio non videtur sine dubio. Primo enim considerandum est, quòd Bart. videtur contrarium velle, quidquid supra dictum sit. Nam loquitur ipse generaliter, dum quærit de periculo itineris, & verba sua debent referri ad casum. §. huius occasione quęrit. & §. loquitur, quando petuntur scripturę ab aduersario, vt supra dictum fuit. Sic ergo videtur loqui Bar. Et licet

ADDITIO.

a ¶ Secundum Barto. Alexan. in consi. lxiiij. libr. iij. Ias. in l. non solum. §. fina. ff. de oper. nou. nuncia. l. ait prætor. §. primo. de re iudi. Math. not. xl. Marsil. sing. clxx. Alexan. consi. xxxvij. nume. 5. lib. ij.

Et licet iura allegata per Barto. loquantur de ſcripturis petentis. Bar.videtur iſtos caſus ęquiparare, dũ allegat dicta iura.Et certe videtur eadem ratio, quia ſi conceditur mihi in proprijs ſcripturis, vt ad locum mittatur, eadem ratione debet concedi illi, qui conuenitur,qui videtur reus,cui magis fauetur. Nec videtur bona argumentatio, ſi hoc conceditur in expenſis.d.§.fi. ergo idem ſi allegetur periculum, quia vt ſupra dixi, in expenſis bene conſulitur ſoluendo pecunias, non ſic videtur conſultum in periculo, per aliquam cautionem.[a] & cum ille.§. contineat ius exorbitans,non debet extendi.Non obſt.quòd Pau.dicit,quia intelligo volente eo, qui habet ſcripturas, quia ſi inſtet periculum, nõ ſufficit prohibere expenſas.ſed etiã debet periculum ſubire,& hoc maiorẽ æquitatem habere videtur. ¶ 323 † Illud etiam ad omnia ſupra dicta notandum eſt,ꝙ ſi actor,vel reus edere recuſet, in caſibus ſupra dictis,quibus tenetur,practica eſt vt iudex pronunciet quòd ſi talis ſcriptura in futurum apparuerit,ei nulla fides adhibeatur pro illo qui noluit exhibere[b] ad præceptũ iudicis. ita tradit no.Inno.in c.G.perpetuus. de fid. inſtru.¶ Ad cuius dicti declarationem conſiderari poſſunt tres caſus. ¶ Primus eſt in eo,q negat aliquod eſſe inſtrumentũ, quod edi poſtulatur,prout formaliter loquitur Inn. in appellato, qui noluit ſententiam pro ſe latam in cauſa appellationis producere, negando talem ſententiam latam fuiſſe arg.l.non alienum.ff.de interro.act.& hoc dictũ Inno. approbatur communiter in d.c.G.perpetuus. vbi Bal.in fi. Ant.de But.Abb. & alij ſequuntur Lap.in alleg.x.incip. diſputat hæc plura,in fin.Ioan.And.in c.Romana.§.ſi non vbi Do.de app. in vj.Pet.de Anch.in c.j.col.vj.de app.in vj.& Ant. de But.hic col. iij.& Car.in cle.conſtitutionem.§.inſuper. in vij.qõ.de elec.& idẽ Bald.in d.l.non alienum.in l.noſtram.in fi.col.C.de teſta.in verſ. eſt etiam alius modus.l.hi, qui ad ciuilia.col.ij. quærit Inno.C.de appel.in l.fi.in fin.C.de eden. & de iſto dicto Innoc.not.loquitur idem Bald.in l.ſecunda colum.prima.C. vt lit.penden.¶ Secundus caſus eſt in eo, qui confitetur latam fuiſſe ſententiam, & cõfectum inſtrumentum. ſed dicit illam, vel illud apud ſe non habere,& hoc caſu etiam concluſio Inno.bene procedit.ita Barto. voluit in l.ſecunda.C.de eden.in ij.colum.vbi ex dicto Inno.pallegato ſic concludit.Et licet Inno.in primo caſu loquatur, vt Ful. & Pau.de Caſt. ibi dicunt deciſio tamen Inno. etiam in iſto ſecũdo caſu locum habet, ſecundum Alexã. ibi, per rationem,quam Bar.ibi adducit,† 324 quia ſicut iudex actori terminum ad agendum ſtatuere poteſt,vt eo elapſo non audiatur.l.Titia.ff.de accu.l.ſi ea. C.qui accu.l.ſi eo tempore.C.de remiſ.pign. eadem ratione poteſt audientiam ſuper aliquo inſtrumento denegare.Facit tex.cũ gloſ.in l.ſed & ſi per prætorem.§. ſed & ſi dum decreto.ff.ex qui. cau.maior. Et iſto ſecundo caſu videtur loqui Bald. in d.l.hi, qui ad ciuilia.dum ibi format queſtionem.& in dicta.l.fin.in fin.C.de eden.& in d.l.ſecunda.C. vt lit.pen. Facit quod not.Lap.tradit in alleg.lix.incip. prælatus eccleſiæ. † 325 vbi inquit, quòd ſi actor non exhibet inſtrumentum ad præceptum iudicis,poteſt iudex iuriſdictionem ſibi denegare, & reum licentiare. Prædicta tamen ratio Bart.quæ reſpicit contumaciam nolentis edere,nõ videtur in caſibus ſupra dictis bene accommodari, quia iſte allegat impotentiam,dum dicit non eſſe latam ſententiam,vel illam non habere apud ſe.nam vtroque caſu exhibere non poteſt, & ideo, cũ non poſſit, nihil ſibi imputatur. capitu.j.§.ſolet.de reſti.ſpo.in vj. 326 vbi glo.in ver.potuerit.no.in c.j.de do.& contu.eo.lib. † Et pœnã contumacię non patitur, qui obedire non poteſt.l. contumacia. §.pœnam.& §.fin.facit text.in l.ij.§. ſi quis in iud.ff.ſi quis cau. Vñ iſta ratio contumacię melius conuenit in tertio caſu,ſcilicet,quãdo habuit facultatem edendi, & noluit.de quo ſtatim dicam.Dictum tamen Innoc.in dictis duobus caſibus ſuaderi alia ratione poteſt, ſcilicet, propter mẽdacium, quod iſte dicit negando latã fuiſſe ſententiam, vel inſtrumẽtum apud ſe habere,ex tali enim mẽdacio bene conuenit,vt hõ modo puniatur, argu.l.de ętate.§.ſi eſſet.ff.de inter.act.in l.fi.ff.de rei ven.l.ſi dubitetur.§.ita demum. ff.de fideiuſ.no.Barto.& alij in l.etiam.§.licet.ff.ſol.mat.vbi Mod. ¶ Tertius,& vltimus eſt caſus in eo,qui cum haberet facultatem edendi, nec ipſe hoc negaret, edere noluit, & iſte dicitur contumax.Et ratio Bart. tali caſu bene procedit, & deciſio Inno.etiam habebit locum.ita dicit, & loquitur Bar.in l.ſi appellationem.C. de appel.ibi,ſi aduerſarius non vult exhibere. & idem Bart.dicit in l.prima.§.edenda.ff.de eden.& in d.l.ſecũda.C. de eden.dum ęquiparat,ſi dixerit ſe non haberet,vel noluerit exhibere. Et generaliter hoc voluit Pet.de Anch.in l.j.§.cæterum. ad fin.de vſur. quòd iſta pronuntiatio per iudicem poterit fieri in omnibus caſibus,in quibus quis edere tenetur, & ſic contumax.¶ Modo in prędictis aduertendum eſt.nam in primo caſu,quando negat latam ſententiam,prout formaliter loquitur Inno.concluſio ſupra facta bene procedit, quia iſte non videtur in aliquo grauatus cõſiderato eo,quod ipſe dicit. Si enim nulla lata fuit ſentẽtia, vt ipſe aſſerit,hæc declaratio quòd in futurum non faciat fidem,nihil ſibi p̃iudicabit,quia non entis nulle ſunt qualitates.l.ſi ſeruum.ff. de act.empt. Et iſta concluſio locum habet, niſi iſte, qui negauit eius negationem reuocaret prætextu alicuius probabilis erroris iuxta no.in cap.fin.ſupra de confeſſ.ita Innocẽ.in c.G.perpetuus. Card.in cle.conſtitutionem.§.ſuper ſupra alleg. facit text.in l.de ętate.§.ex cauſa.ff.de act.Abb.in d.cap.G.perpetuus.¶ In ſecundo caſu talis pronuntiatio iudicis rigoroſa videtur, quòd ille,qui dicit non habere inſtrumentum apud ſe,& forte non habet, hoc modo puniatur.Sed tamen dicendum eſt, quòd cum iſte teneatur edere,pręſumptio eſt,quòd apud eũ ſit inſtrumentũ.Vnde ſi dicit illud amiſiſſe,debuit hoc probare,& hoc probato,nõ haberet locum dictum Inno.Sed ſi hoc non probetur,præſumptio eſt contra eum,qui tenetur edere,& ratione mendacij,vt ſupra dixi punitur.Et ideo ſi iſte nõ eſſet in dolo,vel fraude,vt quia dicit latam fuiſſe ſentẽtiam.ſed non recordatur de tenore eius, & iurat non habere illum apud ſe,non deberet ei imponi perpetuum ſilentium,ſecundum Bal.in d.l.hi,qui.C. de appel. Hoc tamen dictum de iuramento,non ita ſimpliciter procedit, per ea,quæ no. Barto.& Doc.in l.ſi quis.§.pen.ff.de eden.¶ In tertio caſu,in quo contumacia conſideratur,dubium facit, † 327 quia contumacia non videtur iuſta cauſa, vt quis iure ſuo priuetur.gl.no.in l.j.§.hoc iudicium.in gl.magna.C. ſi quis ius dicen.non obtem.not.Bal.in l. & in multis circa fin.C.de appel.vbi allegat text.in auc.ei, qui.C. de bo.auc.iu.poſ.facit text.in l.properandum.§. ſin autem ex geſtis.C. de iudi. † 328 Et ideo audientia, quæ denegatur propter contumaciam non in perpetuum.ſed ad tempus,debet denegari.ita Bal.in d.§.hoc iudicium.in lect.antiqua declarat gloſ.in d.l.ſed & ſi per prætorem.§. ſed & ſi dum decreto ſupra allegata. Et idem Bal.not.in l.conſentaneũ.C.quomodo,& quando iud.col.v.verſ. item nõ.iiij.remedia. † 329 dicit,quòd audientia,quæ ratione contumacię alicui denegatur, inter eaſdem perſonas intelligitur, non contra[c] alias, contra quas contumacia non fuit commiſſa.Vnde in propoſito dictum Innoc.videtur reſtringendum, vt talis fides inſtrumenti, quæ annullatur propter contumaciam, non extinguatur in perpetuum. ſed ad tempus. Et hoc ſuadetur, quia etiã iſte contumax in exhibendo ſcripturam, ex alio capite punitur, quoniam aduerſario iuranti in litem ad intereſſe obligatur lege creditor.§.iuſſus.ff.de appellationibus. Et ſuper his cogitandum eſt, quia Docto. dictum Innocen. ſimpliciter admittunt. Et ita abſoluta ſit hæc prima Decretalis, in qua longior fui quam propoſuiſſem.

ADDITIONES.

a ¶ Cautionem. Niſi conſtaret quòd cautio non eſt minor,quàm ſit totum intereſſe.

b ¶ Hie.Gi. Exhibere. Adde Fel.in d.c.G.perpetuus. in j.col.in fin.verſ.extra gloſſ.

c ¶ Non contra. Cor.conſi.xlij.lib.ij.Alcia.de præſump.reg.iij.præſump.xxij.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo quòd qui plenè probauit teneatur etiam iuramentũ ſubire non valet.ſecus ſi non plenè, nume.16. Idem ſi aliam probationem nulla iuſta cauſa exiſtente exigeret.nu.35.*

2 *Calumniæ ſuſpicio per probationes purgari videtur.*

3 *Iuramentum calumniæ in quacunque parte iudicij præſtari poteſt.*

4 *Statutum quòd reus interpellatus ad ſubeũda tormenta,habeatur pro confeſſo, intelligitur. niſi conſtet de eius innocentia. & nu.5.*

6 *Exceptio innocentiæ nũquam à ſtatuto ſublata cenſetur etiam ſi ſit præciſum.*

7 *Statutum quòd nõ ſufficiat probatio per acta cauſæ,niſi fiat etiam fides per iuramentum non valet.*

8 *Acta non faciunt notorium niſi ſit concluſum in cauſa.*

9 *Intentio actoris quando dicatur fundata.*
Et an ex ſolis præſumptionibus. nu.10.
Et an ex communi regula. nu.11.

12 *Certa res dicitur pro eo, qui regulæ innititur.*

13 *Probatio plena quæ dicatur.*
Et non dicitur oriens ex præſumptione,vel regula communi.nu.14.

15 *Probare non dicitur, qui habet præſumptionem pro ſe.*

17 *Iuramenti iudicialis recuſandi cauſa eſt quando plenè probatum eſt.*

18 *Reus, ſi actor nihil probauit, iuramentum recuſare poteſt, & ibi de veritate diſputatur.*

19 *Iuramentum debet deferri cauſa cognita.*

20 *Argumentum de iuramento neceſſario ad iudiciale non vales.*

21 *Intell.ad l.fi.in ij.reſpon.C.de fideicom.*

22 *Intell.ad l.tutor.in prin.ff de iu.iur.*

23 *Iuramentum iudiciale deferri poteſt in initio litis.*

24 *Malitijs occurrendum eſt.*

25 *Intereſt reipu.ne facultas probandi anguſtetur.*

26 *Conſuetudo quòd vltra legitimam probationem aliquid vlterius requiratur valet ex cauſa.*

Malitia

SIcut. ¶Ista decretalis elegantem habet materiam, quam inferius diligentius quã scriptum sit explicabo. ¶Sũmatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶1 †Primo not. non valere consuetudinẽ, quòd actor, qui plene probauit intentionem suã, etiam cogat iuramentũ suscipere. Et notabilis est, & singu. decisio istius Decretalis, quæ licet in iuramento probatorio loquatur, tamen secundum Bal. hic col. ij. in versicu. item in isto c. extenditur ad iuramẽtum calumniç, quasi Bal. velit 2 † quòd illa suspicio calumniç, quæ considerari possit, ex legitimis probationibus purgetur. & ita Moder. hic sequuntur. ¶Sed tamen hęc non videtur procedere sine dubio, quia ratio, quç in tex. assignatur, respicit probationem, & non videtur habere locum in iuramento calumniç, quod alio respectu prçstatur. Nam licet intentio actoris probata sit, secundum regulas iuris communis, actor tamen calumniari potest. ideo tale iuramentũ superfluum nõ vr. 3 ¶†Comprobatur hoc, quia iuramentum calumniæ in qualibet parte litis præstari potest. cap. primo. de iur. cal. in vj. ergo etiam factis probationibus præstari potest. & præsettim stante consuetudine, quæ in isto casu reprobata nõ dicitur. Et ad hoc etiam facit, quia ista dispositio exorbitans videtur à regulis communibus quia regulariter valet consuetudo, licet sit contra ius commune, c. cum dilectus. de fid. instru. l. venditor. §. si constat. ff. com. prædi. & ideo ista Decretalis extra terminos porrigi nõ debet, vt in reg. quæ à iure communi. de reg. iur. in vj. 4 ¶†Secundo, Bal. in ij. colũ. in ver. ecce dicit statutum. infert ad statutum quòd si reus requisitus ad subeunda tormenta non comparuerit, pro confesso habeatur. nam intelligitur, nisi per prius de innocẽtia sua plene ꝓbauerit, per istum text. & Moder. simpliciter sequũtur. ¶Sed addatis quòd etiam remoto isto tex. hoc quòd Bald. dicit clarum de 5 iure videtur, quia † data probatione innocentiç, purgata sunt indicia, cum tale statutum, quòd qui nõ comparuerit, habeatur pro confesso, intelligatur, nisi de innocentia probetur, vt no. Bald. in l. ita demum. colum. fi. ver. quid ergo. C. de proc. & in l. error. circa fin. C. de iu. & fac. igno. Ang. & Pau. de Cast. in l. ij. per illum text. 6 C. qui test. fac. pos. cum si. † vt tradit ibi Alex. licet enim statutum a præcise loquatur, exceptio innocentiç nunquã tollitur, [a] * vt no- * tanter Bal. dicit in l. edita. in repe. Paduana. col. pe. C. de eden. & sequitur Io. de ana. in c. si aduersus. in fi. de hæreti. 7 ¶†Tertio, per istum text. infert Ro. in d. l. admonẽdi. col. fi. in ver. item an valeat consuetudo. ff. de iureiur. & dicit se cõsuluisse in ciuitate Vincẽtiæ, non valere statutum, quo cauetur quòd non sufficiat probatio, quæ fieret per acta causç, nisi etiam proprio iuramento faciat fidem ille, qui acta producit, quia tale iuramentum superfluum videtur cum acta faciant notorium. c. cum olim. de verb. signi. & 8 sic referunt, & sequuntur Moder. hic. ¶†Prædicta tamen ratio de notorio non videtur generalis, quia ante quàm sit conclusum in causa acta non faciunt notorium. Glo. no. in c. significauerunt. de test. cum simi. vt dixi in c. ex insinuatione. de app. & ideo dictum Ro. immediate probatur per istum tex. qui generaliter procedere videtur, quocunque modo actor intentionem suam plene ꝓbauerit, quia militat ratio, quæ in tex. allegatur, arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. in l. à Titio. de verbo. obl. & quod dicitur de testibus, & instrumentis, gratia exempli dictũ videtur, & exempla non restringunt regulam. c. j. ne cle. vel mona. & ideo idem esset, si per confessionem rei, vel alio modo legitimo, actor probaret quod petit. Vnde casu, quo per acta causæ intẽtio actoris probetur, iuxta no. in c. quoniam contra. j. eo. bene probatur hic, quod Ro. dicit. & licet tex. loquat in consuetudine, idem tamen esset in statuto, secundum

ADDITIONES.

a ¶Hie. Gig. Tollitur. Adde quòd licet quis non possit esse aduocatus pro heretico. nihilominus, si quis velit probare, quod obiecta alicui hæresim non sapiunt, & sic innocẽtiam probare talis admittitur. qui aliàs non admitteretur. vt est text. in c. si. aduersus. de hæret. ita voluit Old. in consi. ccxx.

* ¶Hie. Gig. Adde Hippo. Marsil. in singu. lix.

ſecundum Bar.& Doct.hic,& Ro.in loco.ſ.alleg.facit text.in l.de
9 quibus.in fi.ff.de legi.¶†Secundo no. quia actor dicitur fundare
intentionem ſuam,quando probat illud, quod intendit,vt Abb.
10 hic ſimpliciter dicit. † Et intētio etiam fundata dicitur ex ſola p̄-
ſumptione,quia qui habent pręſumptionē pro ſe, ab onere pro-
bandi releuatur, & in aduerſarium transfertur.l. generaliter.§.ſi
11 petitum.ff.de fideicom. liber. † Sic etiam qui habet regulam pro
ſe,dicitur habere fundatam intentionē, & aduerſarius onere ꝓ-
bandi grauatur,vt per glo.in rub.de reg.iur.in vj.circa fin.& ideo
12 res certa, † & non dubia pro eo dicitur, qui regule innititur, ſm
Bar.in l.quoties.ff.ſi quis cau.& idem Bar. in l.ij.§. ſi quis de in ius
voc.vbi allegat Inno.in c.præterea. de dila. quod dictum pro no.
reaſſumit.Mathe.in no.xix.no. ꝙ ſententia.& tradit Alexā.in l.ex
diuerſo.§.fi.col.iiij.ff.ſo.mat.& in conſi.lix.viſo col.ij.lib.iiij.¶Sed
tamen quantum ad tex.hic aduertendum eſt,quia non ſufficit ꝙ
intentio fundata ſit in præſumptione, vel cōmuni regula.ſed de-
bet fundari ex plena probatione,prout tex. loquitur de teſtibus,
13 vel inſtrumentis. quo caſu iuramentū nihil ſupplere poteſt, † cū
plena probatio ſit,quæ ſuppletione non indiget, vt Bal.dicit in l.
admonendi.col.v.in j.q.ff.de iureiu. facit text.in c.bene quidem.
14 in prin.xcvj.& in c.ſi omnia.vj.quæſt.j.† Sed quādo ex communi
regula,vel præſumptione intentio fundatur, illa probatio plena
a non dicitur. [a] ideo ſuppleri poteſt per iuramentum, & ceſſat ra-
tio,quę in tex.allegatur. Comprobatur hoc,quia tex.loquitur de
15 eo, qui probauit. † ſed ille qui habet præſumptionē pro ſe, non
16 dicitur probare,vt no.Bar.dicit in l.j.C.de fid.inſtr.lib.x. † Et ideo
ſi ad plenum intentio nō probetur valeret cōſuetudo, vt præſta-
retur iuramentum, vt not.in terminis tradit Do.in c.j. de iur.cal.
in vj.Et ad hoc facit tex.hic,dum dicit, tunc demū ad huiuſmodi
17 ſit ſuffragium recurrendum.¶ †Tertio not.vnam licitam cauſam
recuſandi iuramentum iudiciale, ſcilicet quando pars plene ꝓ-
18 bauit.† Et idem,ſecūdum Abb.hic, ſi actor nihil probauit,& iu-
ramentum reo deferatur.nam licet reus, illud recuſare poteſt,vt
no.in c.fi.j. de iureiu. quia ſicut actore probante reus debet con-
b demnari, ita pariter actore nō probāte debet reus abſolui. [b] d.c.
fin.& in l.qui accuſare.C.de eden.¶Sed tñ ratio iſta Abb.quam
adducit, & alij poſteriores ſequuntur, euitari poteſt, quia in reo
iſto caſu diuerſa ratio eſſe videt̄. Nam cum actor intētionē ſuam
probauerit,res manifeſta videt̄, p̄ſertim ſi eſſet cōcluſum in cau-
ſa.quo caſu probationes faciunt notorium.c. cū olim. de ver.ſig.
Et ex quo res manifeſta eſt,purgat̄ ſuſpicio,quæ inſurgit ex recu
ſatione iuramenti.Non ſic eſt in reo, quia ipſe nihil fecit,nec res
manifeſta reperitur. vnde maior eſt præſumptio contra eum re-
cuſantem iuramentum, & habet locum quod dicitur in l.mani-
feſte turpitudinis.ff.de iureiur.¶Iſtam tamen opi.Abb. hic tenet
Spec.in tit.de iura.dela.§.j. quem Abb. refert in c.fi.in prin.col.ij.
ver.circa prædicta quæritur.j.de iu.iur.vbi latius hoc idem ſequit̄
19 per tex.in l.bonę fidei.C.de reb.cre. † vbi cauſa cognita iuramē-
tum deferri debet. nō ergo ex ſimplici voluntate actoris deferē-
dum eſt.Secūdo probatur in d.c.fi.in ver.ſane.vbi iuramentū nō
defertur, quādo actor omnino deficit in probatione. Si ergo iu-
ramētum neceſſarium. de quo text.ibi loquitur actore nihil pro-
bante recuſari poteſt, à fortiori idē dicendum eſt,ſecundū Abb.
20 ibi,in iuramento iudiciali.¶Sed ad iſta iura ēt reſpondetur, † ꝙ
argumentū nō valet de iuramento neceſſario ad iudiciale, vt di-
cunt Pau.de Caſt.& Alex.in d.l.manifeſte, quia neceſſarium de-
fertur à iudice, & illud referri nō pōt, cum iudex ipſe nō habeat
iurare.vnde ceſſat ratio.l.manifeſte turpitudinis. quæ in relatio-
ne iuramenti fundari videtur.Et ad hoc facit, quia iuramentum
neceſſarium præſtatur in ſupplemētum.vnde debet eſſe proba-
tum aliqualiter.d.c.fi.ſecus videtur in iuramento iudiciali, quod
ſemper præſtari poteſt.d. l.manifeſte. ¶ Tertio pro iſta parte fa-
ciunt iura, quæ dicunt ꝙ actore nō probante reus abſoluitur, ēt
ſi nihil ipſe præſtiterit.d.c.fin.de iureiu.l.qui accuſare.C.de eden.
c.j.j.vt eccl.benefi. cū ſi. Iſta enim verba vniuerſalia ſunt. ergo vi-
dentur etiam excludere iuramentū.Sed poteſt reſponderi ꝙ iſta
iura habent reſpectum ad probationem,quæ debet fieri teſtibus
vel inſtrumentis, & nō ad iuramentum, quod ab aduerſario de-
fertur,quia recuſando illud,turpitudo arguit̄.d.l.manifeſte.cuius
diſpoſitio videtur magis ſpecialis.& ideo præualet, & iuribus al-
legatis in contrarium derogare videtur, vt in regula, generi per
ſpeciem,de reg.iur.in vj.Secundo reſpondetur ꝙ iura pręallega-
ta intelligi poſſunt eo caſu, quo reus ſuſcepit onus probandi. nā
licet non probet, & ſic nihil præſtiterit, per hoc tamen non con-
demnatur,quia ſatis eſt ꝙ actor non probauit. vt per glo.& Doc.
in l.circa.ff.de proba.¶Vltimo facit, quia iuramentum ex cauſa
recuſari poteſt.l.generaliter.C.de reb.cred.& iuſta cauſa videtur
quando actor nihil probauit. Sed reſponderi poteſt non probari
iure,ꝙ iſta ſit iuſta cauſa recuſandi iuramētū, vr̄ enim quod talis
cauſa debeat cōſiderari ex perſona rei, & qualitate cauſę, vt no-
tatur in d.l.manifeſte turpitudinis. & nō ex eo ꝙ actor nihil pro-
bauit,quia tunc militat ratio.d.l.manifeſte turpitudinis. & ſic re-
c moueri poſſunt rationes,quæ pro iſta parte inducunt̄. Vñ Are. [c]
hic tenet cōtra Abb. & concludit ꝙ reus cogatur ſuſcipere iura-
mentū,licet actor nihil probauerit, ſm quod dicit̄ in d.l.manife-
21 ſte turpitudinis.¶ †Primo mouet̄ per tex. in l.fi.in ij.reſponſo.C.
de fideicom.vbi reus,qui conuenit̄, cogit̄ iuramentum iudiciale
ſubire,quanuis actor nihil probet.¶Sed ad illum tex.dupliciter
reſponderi poteſt. Primo, ꝙ ibi ponatur caſus ſpecialis in vltima
voluntate,quando legatum,vel fideicommiſſum ponitur in fide
hæredis.& ita dicit Bar.in l.nemo poteſt.in colum.ij.ff.de leg.j.Et
Paul.de Ca.in d.l.fi.& ſimilis tex.habetur in §.fi.inſti.d̄ fideicom.
hęred.cum ergo ibi ſit ſpeciale, in cōtrarium videt̄ ius cōmune.l.
j.ff.ad muni. ¶Cōfirmatur hoc, quia Imperator ibi de nouo ſta-
tuit hoc,vlterius procedēdo. ergo datur intelligi,ꝙ aliàs reus nō
compellatur iuramentum ſuſcipere. Secundo reſpōdetur quòd
iuramentum.de quo ibi,nō poteſt referri,vt per glo.ibi,in verbo,
ſubire. ergo nō poteſt habere locum quod dicitur in d.l. manife-
ſte.Et hoc modo reſponderi poteſt etiam ad text.qui idem videt̄
ꝓbare in l.fi.§.licentia.C.de iur.deli.¶Secundo Are.adducit tex.
22 in l.tutor. in princip.ff. de iureiur. † vbi dicitur ꝙ iuramentum à
tutore defertur deficientibus alijs probationibus. ibi ergo ſi alię
probationes deficiebant,erat reus in caſu victorię, & tamen co-
gitur iurare.¶Sed reſpondet̄ primo ꝙ ibi eſt ſpeciale fauore pu-
pilli,ſicut ſ.dictum eſt in vltima voluntate. Vel ſecundo ille text.
intelligit̄ quando tutor à principio eligit iuramentū deferre.Se-
cus videt̄, qñ poſt cauſam diſcuſſam voluit iuramentū præſtare,
quia tunc nō pōt vt j.dicam. Vel tertio dici poteſt,ꝙ ille text.tan-
tum voluit ꝙ eo caſu,quo iuramentū defert̄ ꝑ tutorem,præiudi-
cat̄ pupillo,caſu quo iuret ille,cui defert̄.& ſic ꝙ tutor habet po-
teſtatem deferendi iuramentū,non aūt dicit ibi tex.ꝙ reus cogat̄
iurare.¶Tertio,& vltimo contra Abb.Are.inducit tex.in l.gene-
23 raliter.in prin.C. de reb.cre. † vbi dicitur, ꝙ iuramentū iudiciale
deferri pōt in initio litis. ergo videt̄ ꝙ actor poſſit iuramentū de-
ferre,licet nihil probauerit.& per illum tex. hoc idem tenet Alb.
de Roſ.in l.in bonę fidei.C.de reb.cred. Sed tamen poteſt reſpō-
deri,ꝙ ille tex.intelligit̄,quādo actor haberet aliquā præſumptio
nem pro ſe.aliàs ſecus videt̄,quia reus eſt in caſu victorię,ex quo
nihil probatū eſt.nec tali caſu dicit tex.ꝙ cogat̄ iurare. Vel ſecun-
do ille tex.procedit, quando a principio actor eligit iuramentū,
ſecundū quod.j.dicam.¶Quarto pro iſta parte ꝯ Abb. facit tex.
in l.cum de indebito.§.in omnibus.ff.de proba. vbi dicitur ꝙ ille,
cui onus probandi incumbit, aduerſario iuſiurandū deferre po-
teſt.Sed vt colligitur ex verbis Are.hic,ille tex.intelligit̄, quando
actor aliquid probauit.ita ꝙ omnino non defecit in probatione,
quod tamen nō caret diuinatione.Vnde poteſt reſponderi,ꝙ ibi
loquitur, quando à principio iuramētum eligitur. iſtam opinio-
nem contra Abb.hic tenet Pau.de Caſt.in l.admonendi.col.xij.
& in l.iuſiuran.§.ait prætor.ff.de iureiur.& Alex.poſt Pau.de Ca.
in d.l.manifeſte.per illum text. quia reus videtur eſſe in quadam
turpitudine,ex quo nō vult iurare, vel iuramentum deferre. Tñ
iſta ratio non vrget,quia ſi hoc generaliter attendatur,idem etiā
dicendum eſſet in actore,qui ſuam intentionē probauit,& tamē
iurare non cogitur, nec iuramētum deferre. adeo ꝙ nō valet cō-
ſuetudo vt ſ. ergo patet ꝙ illa ratio.l.manifeſte turpitudinis,ge-
neraliter non procedit.¶ Ex quibus omnibus.ſ. dictis patet,ꝙ ar
ticulus eſt diſputabilis. Pro concordia tamen cōcludi poteſt,ꝙ à
principio actor petere poſſit, vt ſibi vel reo iuramentum deferat̄
d.l.manifeſte.Licet enim iura dicant quòd actor debeat probare
iſta etiam videtur vna ſpecies probationis.Vel dicamus quòd il-
la ſecunda limitatur ſm quod dicitur in d.l. maſeſte.cuius diſpo-
ſitio præualet,cum videatur magis ſpecialis,iuxta no.per Bart.in
tractatu.ad reprimen.in verſ..non obſtantibus.¶Et pro iſta con-
cluſione facit tex.in l.Marcellus.§. primo.ff.rer.amot. ibi, ſi velit
magis iuramentum deferre,ſcilicet, quàm aliter probare. & tali
caſu habet locū opinio Aret.& Pau.de Caſt.& Alex.in d.l.mani-
feſte.& procedunt rationes,quæ pro illa parte inducunt̄ .Si vero
actor

ADDITIONES.

a ¶Syl:Al. Dicitur. Adde Deci.j.eo.tit in c.poſt.ceſſionem.in iij.not.
b ¶Abſolui. Idē Soz. in cōſi.lxxxiiij.lib.ij.Hippol.deMarſil. in ſing.ixxxiij. & male.
c ¶Aret. Hæc veritas per l.delata.& l.generaliter.C.de iureiu. Idem Iac.Rauen.Cy.
dicta l.generaliter.in ſecunda oppo.Albe.in l. in bonæ fidei.C.eod.Paul.Alexā.
Iaſ.Franc.Purpur.in dicta l.manifeſte.Pau.in l.in contractibus.§.illo.C.de non
nume.pecu.& in l.iuſiurandum, & ad pecunias.§.ait prætor.& in l.admonen-
di,& ibi Iaſ.in repeti.de iureiuran.Ioan.Petr. de Ferra. in for.iura quod præſta-
tur à par.parti,in verſ.dicit.

actor à principio noluit iuramentum deferre, sed onus probandi assumpsit, & non probauit, tunc reus [a] absolui debet, & iurare non cogitur, quia ex quo probare non potuit, non debet ad iuramentum redire. l. si quis iusiurandum. in prin. C. de reb. cred. ibi, absurdum est enim cum desperauit aliā probationē, ad religionē, conuolare. Et isto casu opinio Abb. hic saluatur. & de isto articulo plene scribit do. Io. Bab. de S. Seuc. in d. l. manifeste turpitudinis. & nouissime Bart. Soz. in consi. clxxxiiij. incip. difficilis, & dubius est. & istorum dicta pro maiori parte reassumunt Mod. in d. l. manifeste. ¶ Vltimo notandum est ſm Are. hic, ꝙ iuramentum legitima probatio esse dr̄, [b] de quo vltra omnes late dixi in rub. s. eo. tit. ¶ In gl. fi. rationes gl. ad istum tex. & alie, quas Doctores adducunt, & Mod. sequuntur, non videntur multum efficaces. Nam tale iuramentum superfluum esse non vr̄, cum malitijs hominum magis obuietur. ar. l. fi. C. de fideicommiss. & iō sine causa

24 non diceretur præstari, † q̄a malitijs occurrendum est. l. in fundo. ff. de rei ven. & in c. pastoralis. in prin. de offi. deleg. Nec ex eo ꝙ talis cōsuetudo sit cōtra ius commune, ideo debet probari, quia etiam plerunque à consuetudine iuri scripto derogatur. c. cum dilectus. c. fin. s. de consue. Vnde de ratione gl. & Docto. dicendū est vt. j. apparebit. ¶ Et ad tex. hic, mihi vr̄ ꝙ ratio specialis sit illa, quæ ex ipso tex. expresse colligitur, q̄a ad iuramentum in subsidium reccurritur. Vnde si valeret talis consuetudo, iuramentum nunquam in supplementum probationis posset præstari, ex quo super principaliter requireretur, & sic prouisio subsidiaria probationis facta à lege destrueretur. Quod absurdum reputatur hic à summo pontifice, q̄a facultas probandi respicit vtilitatem pu-

25 blicam, & ideo non videtur consuetudo rationabilis, † q̄a īterest Reipublice ne facultas probandi restringatur. l. quoniam in fin. C. de hære. l. generalitet. in prin. C. de reb. cred. facit glo. notat. in auc. vt sine prohi. matres. colla. vij. in §. j. in verbo, senatusconsulto. & q̄d no. Bar. in l. si quis pro eo. col. pen. ver. vij. ff. de fideiusso. ¶ Et ex ista ratione, quæ respicit solum iurm̄, infertur ꝙ iste text. non haberet locum in testibus. de quo dicam. ¶ Extra glos. Abb. mām huius decretalis tribus quæstionibus complectitur. Quarum prima est iuxta tex. an valeat consuetudo contra ius exigēs superfluam probationem. ¶ Secunda, quid econtra si per consuetudinem legitime probationi detrahatur. ¶ Tertia, quid si facultas probandi ad vnam speciem probationis à consuetudine reducatur. Circa primam quæstionem Abb. varias antiquorum opiniones refert. deinde, ꝯcludit, & ex ei⁹ dictis tres cōclusiones

26 eliciuntur. ¶ † Prima est, ꝙ subsistente ratione, vel causa valeat cōsuetudo ꝙ vltra probationem plenam, iuramētum, vel maior numerus testium requiratur. & ita tenet Ioan. and. in addi. ad Spec. in tit. de instru. editio. §. compendiose. vers. sed nunquid. in addi-

27 tione incip. dicit Io. in ver. sed econuerso casu. † Et ratio ista videtur, quando in loco essent mali homines, & deprauati, quia malitijs hominum est obuiandum, d. l. in fundo. & d. c. pastoralis. Et isto casu habet locum q̄d dicit Pau. de Cast. in l. admonendi. col. pen. ver. circa secundum. ff. de iureiu. q̄d ista cōsuetudo seruatur

28 Venetijs. ¶ † Similiter iuxta causa esse vr̄, quādo aliquid esset probandum contra illud, q̄d esset verisimile. quo casu efficacior probatio requirit̄. c. q̄a verisimile. vbi Anto. de Bu. j. de præsumptio. Nam in dictis casibus valeret consuetudo, quæ licet hic reprobetur, ex causa tñ de nouo superueniente induci pōt, vt per glo. in cle. statutum. de elec. & no. Abb. in c. cæterum. in gl. fi. de iura. calu. & videbimus j. in ij. q. princi. ¶ Et ſm istam conclusionem procedit, & iustificatur q̄d no. Old. in consi. cv. vr̄ dicendum. vbi pro-

29 bat, † & concludit valere consuetudinem, ꝙ per instrumentum

30 publicum legitimatio non probetur. † Similiter valet consuetudo, & statutum, ꝙ non valeat instrumentum, nisi rogati sint duo

31 notarij. vt no. Bal. in cons. ccccxij. Seia origine. in ij. dub. lib. iiij. † Et hoc idem est in statuto nostro Mediola. quo cauetur ꝙ in testamēto debent esse rogati tres notarij. nam valet, arg. l. fin. C. de fidei-

32 com. † Et in simili valet statutum, ꝙ testm̄ non valeat, nisi registretur, quia honestum est, vt fraudibus obuietur, vt no. Bar. in l. j. col. xij. ver. do. ēt alia exēpla. C. de sum. Tri. Et ꝙ valeat tale statutum, præsupponit Bal. in c. j. §. si quis per triginta. in pe. col. ver. idem dico. si de feu. contentio fuerit inter domi. & agna. Idem Bal. in auc. cassa. in j. q. C. de sac. san. ecc. Anto de Bu. in c. ecclesia. col. pen. de constitu. Pet. de Anch. in c. j. in car. xxj. de constitu. & Alex. in cōsi.

33 ccix. ponderatis his, in ij. col. lib. ij. ¶ † Sic etiam valet statutum, ꝙ instrumentum notarij non valeat, nisi matriculatus, sit, vt Ange. tradit in consi. cxciiij. visis processibus. col. j. & idem Fulgo. in cōs. clj. egregius miles. col. penul. In his enim omnibus, & similibus casibus, additur legitima probatio, & valet consuetudo, vel statutum subsistente iusta causa, vt dictum est. † Et ad hoc etiam facit,

24 q̄a licet confessio plenam faciat probationē, in c. ꝑ tuas. j. co. l. generaliter. C. de nō nume. pec. ex cā tñ à tali cōfessione recedit̄ in q̄busdā casibus, vt patet ī cōfessione mutui, vel dotis, vt hr̄. C. de

35 mutuis peti. & in ti. C. de dot. cau. non nume. ¶ † Secūda conclō Abb. est, ꝙ sine iusta ratione, vel cā, non valet statutum, vel ꝯsuetudo, quæ vltra plenam probationem aliud requirit, per istū tex. hic, q. ſm, eū ita intelligit̄. Et ista cōclusio clarissima vr̄, qñ ꝯstat iu-

36 stā cām nō subesse, † q̄a nō valet cōsuetudo, nisi rationabilis sit. c. fi. ex parte de cōsue. c. ad nostrā. j. eo. c. cæterū. de iur. calu. c. cōstitutus. de fideius. cum si. Ex quibus in not. quæstio. cōsuluit Cald. in consi. iiij. in tit. de consuet. & Domi. Abb. in cōsi. xxj. fuit à me quęsitū. lib. j. cū si. ¶ Sed difficultatem facit, q̄a in casu huius decretalis non apparet, rationē, vel iustā cām non subesse, nam in tali cōsuetudine, quāuis iuri cōi contradicat, imaginari potuisset, & præsumi, ꝙ ratio notabiliter introducta fuisset, vt malitijs hominum occurratur, prout volunt Doc. in casibus supradictis, in prima cōclusio. In illis enim casibus non magis apparet de ratione, vel cā quam in isto tex. Vnde ꝙ hic esset cōsuetudo sine ratione, prout Abb. & Doc. dn̄t, non videtur absque diuinatione procedere. Et ideo dici potest ꝙ ista consuetudo esset irrationabilis, considerando specialiter rationem, quæ in text. dicitur, quia tūc demum ad iuramentum recurritur, cum alie legitime probationes deficiūt. Si ergo iuramētum debet præstari in qualibet plena, & legitima probatione, probationes imperfecte nō possent integrari, & suppleri per iuramētum, & ita facultas probandi restringeretur contra. l. quoniam. C. de hære. & sic talis cōsuetudo irrationabilis esse dicitur, quia prouisio subsidiaria ꝓbationis ordinata à lege per iuramentum destruitur. Et istud præcipue in text. hic pōderatur.

37 ¶ † Tertia conclusio Abb. est, ꝙ cōsuetudo in dubio irrationabili esse præsumitur, contra Ant. de But. hic, & text. in c. iij. de eo, qui mit. in pos. vbi ēt Abb. in v. notabili, hoc idem dicit per illum tex. ibi, consuetudo quam allegat, laudabilem esse constiterit. ¶ Sed Aret. hic approbare videtur opi. [c] Ant. de But. duplici ratione. Prima est, quia hoc in simili est in lege quæ fit contra ius commune

38 † nam in dubio facta præsumitur ex iusta causa, & ratione, vt per Cyn. in l. fi. C. si cōtra ius. & per Inn. & Doct. in c. quæ in eccle. de constitu. Idem ergo videt̄ dicendum in consuetudine, quæ legi scripte ęquiparatur. l. de quibus. ff. de legi. ¶ Secunda, quia diuturnitate temporis præsumendum est ꝙ ex causa rationabili consuetudo inducta sit arg. text. in cap. peruenit de empt. & vendi. ¶ Et pro ista opinione reperio dictum Bal. in d. l. quibus. col. xiij. versi. sed an valeat consuetudo. ff. de legi. vbi inquit quòd in du-

39 bio præsumendum est † quòd cōsuetudo ex iusta. causa processerit. allegat q̄d habetur. xij. dist. cap. illa. & sequitur Alexand. in consi. cxxiij. circa primum. col. j. libr. v. & ad hoc videtur glos. in c. fin. in ver. irrationabilis. in prin. supra de consue. ¶ Et tenendo istam partem ad text. in d. cap. iij. q̄d Abb. inducit Aretin. respondet duobus modis. Primo quòd intelligitur de consuetudine cōtra ius naturale, vel gentium. Sed Doct. hic loquuntur de consuetudine contradicente iuri positiuo. Secundo, quòd ibi forte erat talis consuetudo, contra quam præsumēdum erat ex aliqua causa. Quæ responsiones non carent diuinatione. ¶ Vnde ad illum text. aliter, & melius posset responderi, quòd ibi erat facta commissio iudicibus delegatis vt procederent secūdum bonam terre consuetudinem, vt in princi. ibi videtur. & ideo specialiter ibi probari debet quòd talis erat consuetudo, & forma mandati obseruetur, arg. cum dilecta. de rescrip. Et sic de illo text. qui specialem videtur habere rationem, ad propositum nostrū nō bene īfertur. ¶ Sed secundo aliter etiā dici potest, ꝙ illa verba, si laudabilis esset, non inducūt conditionem, vel formam, ita quòd qualitas cōsuetudinis debeat ꝓbari, sed talis dicit̄ ꝓbari, q̄a à iure ita ꝓsumit̄ vt ī sīli ē bon⁹ tex. ī c. fi. j. de ꝓsum. & ī l. iij. §. muto. ff. d̄ tu. ¶ Prędictis tñ nō obstātib⁹ ī pūcto iuris opi. do. Abb. ꝓ qua facit. q̄a cū sit talis ꝯsuetudo ꝯ ius cōmune, intentio eius fundata vr̄, qui iuri communi innititur, arg. text. in c. j. de præscrip. in vj. & in c. fin. de restitu. spoli. eod. libr. ¶ Confirmatur hoc, quia lex est iusta, & rationabilis. iiij. di. cap. erit autem lex. Vnde consuetudo, per quam illi de

ADDITIONES.

a Tunc reus. Immo ęque habet locū d. l. manifeste. siue, ante, siue post probationes tentatas. immo non debet quis se cōmittere conscientiæ aduersarij, nisi postquā aliter probare non potuit. & sic non valet ratio, nec cōcordia Decij. & ita quòd vtrinque procedat d. l. siue ab initio, etiam si is, cui defertur velit recusare ex eo ꝙ vult procedere per testes, siue ex prius facto, postquam deferens defecit in probando o. iudicatum fuit in venerando senatu Burdegalensi, & bene, vt refert Nicol. Boeri. decisio. Burdegal. xcv.

b ¶ Hier. Gig. Dicitur. Adde Ias. in. §. quadrupli. in vj. col. insti. de actio. vbi etiam ponit an iuramentum sit saltem vera probatio. & vide per Are. hic in ij. no.

c ¶ Opi. Ant. Et bene, quidquid dicat Dec.

illi derogat̃,irrationabilis videtur ex quo eſt cõtra legem, quę iuſtam habet cauſam,niſi cã noua appareat,ex qua conſuetudo cõtraria iuſtificetur.iuxta illud qđ habet̃ in c.fi. de cõſangui. & affi. Et ad hoc bene facit tex.in c.fi.de conſuet. vbi dicitur ꝙ tunc demum per cõſuetudinem iuri ſcripto derogatur, ſi conſuetudo rationabilis ſit,Qui ergo allegat conſuetudinẽ,debet probare qua-
40 litatem conſuetudinis,†prout requiritur.argumen. eius qđ not. Io.and.in c.j.de homi.in vj.Bar.in l.j.§.j.per illũ tex.ff.ne quid ĩ flu. publ.Et q̃a tex.in d.c.fi.regulã facit negatiuã, ꝙ conſuetudo non derogat iuri ſcripto,& à regula excipitur,niſi rationabilis ſit, vnde qui fundatur in exceptione illam probare debet.l.in exceptio-
41 nibus.ff.de proba.†Et quãdo dicatur cõſuetudo rationabilis, certa doctrina dari nõ põt, ideo arbitrio iudicis committitur,vt no. Hoſt.in ſumma de conſuetu.in princ.col.j.ver.vtrum.cuius dictũ approbat Archi.& Io.and.in c j.de conſtitu.in vj. & ſequitur Fed. in conſi.xvij.quæſtio talis.col.iij.& Dom. Abb.in c.fi.col.iij.de cõſuetudine.Et plura in q̃bus reprobat̃ ꝯſuetudo. allegat Io. an. in rubrica.ſ.de ꝯſuetud.Hoſt.& Feder.in locis præallegatis. ¶ Non obſtãt rõnes Arc.& primo dũ dicit de lege,q̃ iuſta eſſe p̃ſumitur, q̃a illud hẽt locũ in his,q̃ ſunt iuris poſitiui, in quibus eſt ꝓ rõne volũtas.§.fi.inſti.de iur. natu. & ꝑ gl. & ibi Bar.in l. relegati.ff. de pœnis.ſecus vr̃ eſſe in ꝯſuetudine,q̃ ꝯ̃ ius nõ valet, niſi rõnabilis ſit,d.c.fi.¶ Nõ obſt.ſecũdo qđ dr̃ de diuturnitate t̃pis, q̃a in iſto caſu h̃ nõ cõſiderat̃,ex quo duo copulatiue requirunt̃, videlicet ꝙ ſit rõnabilis ꝯſuetudo,& p̃ſcripta,d.c.fi.in fi. Si ergo curſus tẽporis operaret̃ h̃ nõ requireret̃ ꝙ eſſet rõtionabilis.Illa ergo rõnabilis alio reſpectu debet ꝯſiderari,quã rõne dicti t̃pis.¶ Venio ad ſecundã q̃õnẽ principalẽ, videlicet q̃ñ ꝑ ꝯſuetudinẽ legitime ꝓbationi detrahat̃,ſiue deroget̃,in qua Abb.late inſiſtit.Et ꝓ reſolutione eorũ, quæ dicit,de tribus dubitat̃.Primo, an gñaliter valeat ꝯſuetudo,vel ſtatutũ per qđ legitime ꝓbationi detrahat̃, & probatio minus legitima approbet̃.Secũdo, an valeat ꝯſuetudo quãdo illi cõſuetudini per legẽ deroget̃. Tertio,an ꝯſuetudo, vel ſtatutum inducere poſſit, ꝙ valeat teſtamentum corã tribus, vel
42 quatuor teſtibus.¶ †Circa primum Abb.primo cõcludit poſt Io. an.in loco,quem ipſe refert, ex infra cauſa valere conſuetudinẽ, vel ſtatutũ,ꝙ ꝓbatio imperfecta de iure communi pro legitima,
a & plena habeatur,[a] per text. in c. cũ dilectus.j. de fide inſtru. vbi Abb.in vltimo no.Idẽ dicit,& tradit Oldr.in ꝯſ.cv.ſ.allegato.Bal. in rub.de fide inſtru.col. pen.ver.ſeptimũ, & vltimũ ſupplemẽtũ Cal.in cõſi.ij.de ꝯſuetudi.facit qđ no.Bal.in l.quoties.col.fi.C. de iudi.cũ ſimi.vt tradũt Moder.hic.Et idẽ Pet. de anch. in cõſi. xliij. primo de viribus.col.iiij.ver.ſecundo.quia Conſuetudo, Card.in cõſi.lxxij.ſingulatim.in fine tertij dubij.& conſi.ſeq.& ĩ ꝯſ. lxxiiij. duo ſunt circa finẽ.Bal.in l.cõparationes.col.iij.verſ.ego addo. C. de fide inſtrumen.& l.quædam.§.nũmularios. in prin.ff. de eden. & Raph. Cuma.in cõſi.vj.creditur. Alex. qui tamẽ iſta non adducit,in cõſi.cxxiiij.conſideratis his.lib.v.col.j. Sic etiam valet ſtatu-
43 tum, ꝙ in aliquo caſu ſola fama plenam faciat probationem. vt
44 no.Bal.in c.j.de appel.cum ſimi.vt dixi ibi.†Similiter valet cõſue-
b tudo ꝙ credatur libris mercatorum.[b] Federi.in cõſ.cxix. nulli dubium.circa fine Albe.poſt Odoffre. in l.ij.in fi.C. de conſti. pecu. & Raph.cuma.in conſ.cxxxvj.viſis inſtrumentis.in fine. Similiter
45 valet conſuetudo circa, ea quæ in inſtrumento requiruntur † vt per glo.in l.generali.vbi Bar.C.de tab.lib.x.& in auc. vt præpon. nomen.ipen. in princi.in verbo auctore.Et non ſolũ cõſuetudo,
46 †ſed etiã valet cõuentio,ꝙ credatur dicto damnum paſſi, vt not. Bar.poſt.Dy.in l.fi.ff.de præto.ſtipu.Io.and. in additione Specul. in tit de proba.§.videndum ver.quid ſi ibi dicitur.cum ſimi.vt tradit Alex.in cõſi.liij.circa id, de quo quæritur.col.j. lib.ij. & in cõſi. lxvij.viſo thæmate.col.iij.eo.lib.ij. & in conſi. cij. ſuper primum,
47 de quo quęritur, lib.ij.†Similiter valet conſuetudo ꝙ priuate ſcripture alicuius credatur,vt not.Bald.in l.de quibus.col.iij.in verſi. item per pactum.ff. de leg. & ſequitur Alexand. in l.j.§. fin.ff. de verb.obl.& maxime hoc haberet locũ, q̃ñ eſſet ſcriptura iam fa-
48 cta,vt notabiliter Ale.tradit in cõſi.cxiij.viſo.col.iij.lib.iiij. ¶ †Secũdo Abb.concludit non valere cõſuetudinem ſupradictã,quando nõ ſubeſt cauſa rationabils.c.fi.ſ.de conſuetu. Faciunt quæ ſupradicta ſunt in ſecũda cõcluſione prime quæſtionis.Et à fartiori iſta cõcluſio negatiua ꝓcedit,quãdo cõſuetudo,vel ſtatutũ pręſtaret occaſionem delinquendi,arg.l.conuenire.ff. de pact. dom. ¶ Et hoc in propoſito exemplificari poteſt pluribus modis. Pri-
49 mo,ex eo qđ in l.j.col.iiij,C.de confeſſ.dicens. †non valere ſtatu-
c tum ꝙ indiſtincte credatur libris[c] mercatoris,ſi nõ diſtinguit quã-
d titatẽ debiti, nec qualitatem mercatoris. [d] Et ſequitur Abb. in c, bone.el.ij.in fin.de poſtu.præla.Alex.in l.quædam.§. nummularios.ff.de eden.& idem Alex.in conſi.iij.in cauſa, & lite. col. pen.
50 lib.ij.†vbi ex hoc infert,nõ valere conuẽtionem factam cum hebreo per communitatẽ ꝙ libris eius ſimpliciter credatur. Et qđ ſupra in contrarium dictum fuit, ſaluari poteſt in ſcriptura iam facta,ſecundum Alex.in conſi.cxiij.lib.iiij.ſupra allegato. Vel qđ ſupradictum eſt,locum habet, quando agitur de certa perſona, cuius qualitas eſt nota,& ſic bone conditionis,& fame.Secus q̃ñ ſtatutum loquitur generaliter, vel etiam ſi loquatur ſpecialiter, & perſona ſuſpecta ſit,vt quia infamis ſit non haberet locum ſtatutum,vt no.Bald.in l.Caſſius. circa.fi. in verſ. vltimo quæritur.ff. de ſena.idem Bal.in l.j.in repet.col.iiij. ver. quintum exemplum. C.de ſum.Trin. & tali caſu videtur procedere qđ no.Alex.de he-
51 breo,in cõſi.iij.in ij.lib.p̃allegato. ¶ †Secũdo nõ valet cõſuetudo, ꝙ non ſit neceſſe,teſtes,qui in teſtamẽto adhibentur,eſſe in conſpectu teſtatoris, quia ex hoc dari poteſt occaſio fabricandi fal-
52 ſum,vt dicunt Ange.& Imo.in l.ij.ff.de teſti. ¶ †Tertio non valet
e ſtatutũ ꝙ credatur,teſtibus reddentibus malam rationem,[e] ſecũdum Bald.in l.ſi non ſpeciali.circa fin.C.de teſta.in verſi.& per h̃ dico.bene facit qđ not.idem Bald.in l.ſolam, circa fin.C.de teſti.
53 †vbi inquit quòd ratione arbitrij,quod haberet, nõ poteſt iudex
f credere teſtibus allegãtibus malam rationem. [f] ¶ †Quarto,non
54 valet conſuetudo, quòd indiſtincte credatur teſtibus deponentibus de credulitate, vt not. Ant.de But. poſt Hoſtien. in cap.j. de
55 appel.& ibi dixi.¶ †Quinto,concludunt domini de Rot. in deciſio.vj.in tit. de conſue. in antiquis. non valere conſuetudinem ꝙ in inſtrumento non ponatur dies,neque locus, quia aperitur via malitijs. de quo tamen dubitari poteſt ex his,quæ Alexand. ſcribit in l.de pupillo.§.qui nunciat.ff.de ope.no.nun.vbi ipſe repro-
56 bat illam deciſionem.¶ †Sexto, & vltimo non valeret ſtatutum. vel conſuetudo quia propter fugam reſultaret plena probatio delicti,ita quòd quis poſſit decapitari,vt dicũt quidam hic, quod
g Moder.[g] referunt,ſed reprobant hoc dictum,†quia ex cauſa con-
57 ſuetudo poteſt inducere pęnam mortis.l.ſaccularij.§.ſunt quidã. ff.de extraordi.crimi.Et per illum text.dicit Bal.in tit.de pace Cõ-
58 ſtan.†ꝙ conſuetudo habet poteſtatem in ſanguine hominis.& h̃ refert Io.de ana.in c.ſicut.in v.col.j.de iudę. & facit glo.no.in c.cũ
59 homo.xxiij.q.v.†quæ dicit ꝙ valet cõſuetudo ẽt vbi agit̃ de pęna
h mortis ꝙ fideiuſſor interuenire poſſit.[h] ¶ †Iſte rõnes Mod.nõ vr-
60 gent.nam tex.in d.l.ſaccularij.intelligit̃,q̃ñ qualitas facti conueniret ꝙ pęna mortis ĩponat̃,& ita loquit̃ tex.ĩ fi.dũ dicit ſolẽt grauiter puniri vſq; ad pęnã capitis,q̃a ẽt ipſa lex mortẽ cõminat̃. facit ꝙ no.Bal.ĩ c.j.§.iniuria.de pa.iur.firmã.& ĩ l.fi.ff. de re.diui. declarãdo gl.in §.ĩ ſumma inſti.de iniu.¶ Sed ꝓ fuga,de qua loquimur,nõ cõuenit ꝙ pęna mortis ĩponat̃.Non ob.glo.in d.c.cũ homo.q̃a illa conſuetudo ex conſenſu partis iuſtificat.Nec ob. ſi dicat̃ ꝙ cõſenſus ꝑtis nõ attendit̃,q̃a nõ eſt q̃s dñs mẽbrorum ſuorum.l.liber homo.ff.ad leg.Aquil. q̃a rñdet̃ ꝙ auctoritate cõſuetudinis,q̃ ꝯcurrit,hoc diſpẽſat̃,vt dixi in c.ij. de ꝯſti. Et ĩ terminis ꝙ nõ valeat ſtatutũ,vel ꝯſuetudo ꝙ fuga habeat̃ ꝓ plena ꝓbatione,quãtũ ad pęnã mortis tenet Ro.in l.lege Cornelia.ff. ad Silla. Ang.are.in tract.maleficiorũ.ĩ verbo,fama publica.col.vj. in ver. quærit Ludouicus.¶ Sed tñ qđ dicunt Moder.hic, alijs rõnibus
61 ſuaderi põt,†nã fuga[i] p̃ſumptionẽ facit,& indiciũ delicti ꝯ̃ fugiẽ-
i tem, vt per gl.in l.in bonefidei.C.de reb.credi. & in l. admonendi.ff.de iureiur.ergo videt̃ ꝙ talis probatio integrari poſſit aucto-
62 ritate ſtatuti,arg. d.c.cũ dilectus.de fide inſtru.†Et quia in criminalibus licet agat̃ de pęna mortis,tamẽ probatio ordinarie duo-
63 rum teſtium ſufficit, ẽt ꝯ̃ papã, vt per gl.ij.q.iiij.in c.p̃ſul.¶ †Item videmus ꝙ in aliquibus caſibus ſola fuga probationem plenam facit.l.conſiliarios.vbi Bart.C.de aſſeſ.& in l.pe. & ibi Bald.C.de cuſt.reo. ergo videtur ꝙ ſtatutum, vel conſuetudo in alijs caſi-
64 bus hoc inducere poſſit.†Et ad hoc facit, q̃a in ſimili valet ſtatutũ, licet rigoroſum ſit.ꝙ pro contumacia quis etiam ad mortem puniatur

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Habeatur.Idem Deci.late in c.j.col.iiij.infra de appe.

b ¶Hie.Gig. Mercatorum.Adde eundem ſ.in c.j.ſupra eo. tit. ver. & nota, ꝙ libris mercatorum.& ibi in apoſtillis dixi.

c ¶Libris,ſupra c.j.nu.30.

d Syl.Ald. Mercatoris.Idem Dec.in c.j.col.iij.ſupra alle.de app.proſequitur iterum omnia iſta dicta.

e ¶Hie.Gig.Rationem,ꝙ ſtatutum & conſuetudo ꝙ teſtibus malam rationem adducentibus credatur.non valeat Adde eundem Dec. in conſi. xxxvij. in ij. col. in j. vol.& in c.ſi quando.in fi.in ver.& notandum eſt ſupra de reſc.

f ¶Syl.Ald. Rationem. Adde Dec. qui latiſſime proſequitur in cap. ad noſtram in prin.j.eo,tit.

g ¶Mod. Scilicet Fely.hic ver.limita tertio.quem Deci.refellit.

h ¶Hiero.Gig. Poſſit.Adde eundem Deci.ſupra in c.cognoſcẽtes,in j.lect. in ij.col, ver.& licet non valeat,de conſtitutio.& in ij.lectura eiuſdem.c.in iij.col.in ver. tertio adde,& vtrobique in apoſtillis dixi.

i ¶Fuga. Hippoly.de Marſil.in ſingul.cxv.ccccxcvv.ij.in rub.C de proba. & in practi.crim,in ver.diligenter.nu.41.Aug,in tracta.maleficio.

puniatur, vt no Spec.in ti.de fideiuss.§.j.sed pone. Bald.refert, & sequitur in c.j.circa fi.ver.pone laicus.in titu.qui succe. teneatur. Et concludendo dici potest ꝙ valet statutū, qn̄ manifesta essent indicia contra fugiente͂, & qualitas delicti pœnam mortis postularet. aliàs secus. ¶ †In secundo dubio Abb.cōcludit ꝙ si per lege͂ consuetudini deroget, ēt futura[a] consuetudo reprobata videtur quia lex semper loquitur.l. Arriani.C.de hæreti. & sic semper vr̄ cōsuetudo reprobari, vt Abb.hic dicit. & hoc modo arguit. Cuma.in consi.xxxv.stante statuto.col.ij.& in consi.cxix. Ioan. instituit circa fi. Et fuit ista ratio Bar.in l.oēs populi.in v.q. princi.ff.de iusti.& iure.de qua Areti.dicit in c.fi.§.de consti. ꝙ semper dubitauit. Ipse tamen ibi respondet ꝙ licet semper lex loquat̄, ex eo ꝙ est in viridi obseruantia, donec tollatur, per hoc tamen nō semper dicit̄ noua lex, seu noua dispositio. Et istam responsionem ēt tradunt Mod. senen. in l.si mihi, & tibi.§.in legatis.ff. de leg.j. vbi Areti.minus fideliter referunt. Et adde Saly.in l.fi.in fin.C. si cerpet. †Et est simile in scriptura, quæ semper loquitur, vt no. Bar. in l.nuda.ff.de dona. Et tamen noua obligatio nō nascitur, vt dicūt Mod.in d.§.in legatis. Et de hoc est dictum Bal.in rub.C. de consti.pe.col.pen.vbi inquit ꝙ licet lex, vel scriptura semper loquatur, †non tamen semper consentit, quia consensus principio attribuitur. ¶ Prædicta tn̄ conclusio communiter approbatur, vt Alexā.concludit, qui alios refert in l.si non speciali.C. de testa.& in d.l.si mihi, & tibi.§.in legatis.& idem Alexā.in consi. cxcv. viso testamento.colum.ij.lib.ij. & declaratur, secundum Abb.hic, †vt non habeat locum, si ex noua causa prius non cogitata, cōsuetudo induceretur, vt Abb.hic dicit.& idem Abb.in c.fi.col. fin.§. de consuetudi.in c.cæterum.in fi.de iura.calum.& in c.in Lateranē si.in prin.de præben.facit tex.in l.maximum vitium.C.de lib. præ. & in l.fi.C.de testamen. Et circa hoc notabiliter, & latius loquit̄ Do.in c.j.col.fi.de cōsti.in vj.quem refert, & sequitur Ioā. de ana. in c.ij.j.ne præla.vices suas. Et aliam doctrinam notabile͂ de hoc tradit Saly.in l.dudum.C.de contrahen.emp. ¶ Venio ad tertiū dubium, in quo Doct. vario modo loquuntur. Nam primo Ioan. And.in loco allegato per domi. Abb. hic, †concludit non valere consuetudinem, vel statutum, quòd testamentum[b] cum tribus, vel quatuor testibus fieri possit.[c] Et idem firmauit Oldr. in consi. ccxlviij.præsupposita consuetudine.in ij.q. & hoc sequunt̄ Ant. de But. & Abb.& hic idem tenet Imol.in l.iij.ff. de testamen. Et præsertim fundatur ista opin.per tex.in l.fi.C. de testa. qui inducitur pluribus modis. ¶ Et primo, quia consuetudo ibi limitate approbatur in locis rusticorum, dūmodo ad minus adsint quinque testes.ergo cum minori numero non valeret, prout Abb.hic illum tex.inducit. Sed Bar.primo respondet in l.j.col.ix. in ver.iij. quæro.C.de sum.Trini.ꝙ ibi consuetudo præterita reprobatur, non autem futura. Ista responsio non valet, quia secundum communem opinione͂, qn̄ consuetudo reprobatur, nedum præterita sed etiā futura reprobata videtur, vt supradictum est. ¶ Vnde secundo ad illum tex.respondetur, ꝙ ibi erat consuetudo rusticorū, quæ non valet, cū ipsi non habeant iurisdictione͂, vt per Bar.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur. in j.q. & in l.j.ff. de dam. infe. & no.Bal.in d.l.fi. Et ideo ibi respectu aliorum, qui habent potestatem inducendi consuetudinem, non inducitur clausula derogatoria. Licet enim in talibus locis rusticorum approbetur consuetudo, quia ipsi non habebant auctoritatem, in alijs vero locis cōsuetudo non approbatur, hoc fateor, sed non sequit̄ ꝙ reprobet̄. Et sic tollitur argumentum quod haberet locum, quando cōsuetudo aliorum reprobaret̄, vt declarat Aret.hic.& in l.iij. colū.j. de testa. ¶ Secundo tex.in d.l.fi.efficaciter inducitur, secundū Imol. in d.l.iij.ff.de testa.ponderando illum tex.in ver.in dictis vero locis, qui aduersatiue loquitur ad præcedentia, & concedit ꝙ antiqua consuetudo rusticorum obseruet̄, dumtamen ad minus sint quinque testes. Vt ergo bene aduersetur præcedentibus, prout illa dictio, vero, indicat l.si vero.in prin.ff.qui satis.cog. necessariū videt̄ fateri ꝙ in alijs locis, de quibus prius tex. loquitur, illa consuetudo reprobetur. ¶ Aret. conatur ad hoc respondere, & primo videtur fateri ꝙ consuetudo ibi reprobetur. Sed dicit ꝙ illa est tacita reprobatio, quę à contrario sensu colligitur. quo casu talis tacita derogatio non videtur sufficiens, sicut expressa ad remouendum futuram dispositionem in contrarium, vt in simili est tex.no.in l.fi.in princ.& ibi Bar.de leg.ij. Ista responsio non videtur multum tuta, quia in vltima voluntate, prout tex. ibi loquitur, †dispositio expressa præcedens, per tacitam sequente͂ reprobat̄ l.iij.in fi.ff.de adimen.leg.no.in l.plane.in princ.de leg.j. ergo à fortiori vr̄ quòd futuræ dispositioni derogetur, quia facilius aliquid fieri impeditur, q̄ quod factum est tollatur.l. patre furioso. ff.de his, qui sunt sui, vel alie.iur. ¶ Non ob.tex.in d.l.fi. quia aliū habet intellectum vt tradit Bar.in l.si quis in princ. testamenti.de leg.iij. ¶ Secūdo Aret.dicit, ꝙ illa aduersatiua stat improprie, ne sequatur hoc exorbitās à iure cōi, quia tolleretur potestas populo statuendi contra l.omnes populi.ff.de iusti.& iure. Sed rn̄deri potest, ꝙ facultas statuendi non habet locū, qn̄ lex clausulam derogatoriam habere reperitur, quia tunc est ius cōe quod populus contrauenire non possit l.iij.§.diuus.ff.de sepul. vio.in auc.nauigia.C.d furtis. ¶ Tertio inducitur tex.in d.l.fi. dum inquit. Minus autem nullo modo concedimus.nā illa verba precisa sunt, adeo ꝙ contrarium dispensari nō potest, vt per glo. in cle.hi, qui. de æta.& quali.no.in l.fin.C.de testa.mili.ergo videtur ꝙ statutū, vel consuetudo in contrariū nō valeat.& ita arguit Alex. in d.l. si non speciali.C.de testa. And.Sic.hic. ¶ Mod.in l.j.C. de sum. Tri. respondent ꝙ argm̄ haberet locū, si tex.loqueret̄ prohibitiue, vt quia dixisset, nullo modo fieri pōt, vt in d.l.fi.de testam.mili. Sed tex.dicit, nullo modo cōcedimus.& sic non concedit, non tn̄ prohibet, vt in simili singulariter tradit Saly.in l.j.C.de sente͂. ex bre. recitan. ¶ Sed ista responsio non satisfacit. Primo, quia doctrina Saly.reprobatur, vt per Alexā. in l.j.ff.de lib.& posthu. Secundo. quia in d.c.fin.sunt talia verba, ex quibus illa lex satis prohibere contrarium videtur, dum inquit, modis omnibus adhiberi iubemus. Ista enim verba prohibitiua videntur, ex quo præcipiunt. Vnde ex his, saltem simul iunctis cum alijs verbis, nullo modo concedimus, negari non potest, quin prohibitiue loquatur.& sic illa lex fi.C.de test.mili.multum facere videtur prout illam Alex. inducit. ¶ Vlterius ēt, & quarto pro ista parte sic induci potest, quia in principio ibi dr̄, ꝙ in omnibus locis, vbi est copia peritorum, omnes solennitates requisitę in testamēto obseruari debēt. Nam certe hoc non erat opus disponere, quia satis cautum erat per alia iura, quæ illam solennitatem introducebant. Vt ergo illa dispositio aliquid operetur, & aliquid ex eo noui afferatur, vt innuit tex.ibi, sancimus.dicendum vr̄ ꝙ ibi præcipitur obseruari solennitas aliàs requisita in testamento eo respectu, & ad istum finem, ꝙ consuetudo in contrarium non valeat. ¶ Hoc comprobatur, quia in versi.in illis vero. conceditur ꝙ antiqua rusticorum consuetudo obseruetur.ergo datur intelligi ꝙ esset quęsitum de consuetudine, †quia responsio ſm petitionem intelligitur l.si defensor.§.qui interrogatus.ff.de interrog.act.l.j.C. de diuer. rescri. & vna pars per aliam declaratur.l.vtrum.ff.de peti.hære.ergo videtur quòd etiam principium legis, dum præcipit solennitates iuris obseruari, intelligatur respectu consuetudinis contrariæ, quæ non valeat, & ita ibi consuetudo reprobatur. ¶ Sed tamen aduertendum est, quia vt omnia superius dicta remoueantur circa intellectum dict.l. fin. diligenter considerandum est quòd tex.ibi vniuersaliter dicit, nullam ex præsenti lege innouatione͂ fieri in ciuitatibus, & castris, vbi copia peritorum haberetur. Si ergo verum esset quòd derogaretur consuetudini in cōtrarium. hoc innouaretur per illam legem, quòd contraria consuetudo non valeret, quod quidem non erat prius iure cautum. Et hoc esset contra illum text.ibi, nullam innouationem fieri. Est ergo dicendum, quòd ibi non fit vis in cōsuetudine, sed ex facti contingentia illud ibi dicitur, quia rustici etiam absque alia consuetudine poterunt testari cum quinque testibus, in locis, vbi copia testium non reperitur, per rationem tex.quia rustici non possunt tantam solennitatem adhibere. Ista ratio expresse pariter concludit, etiam absque aliqua consuetudine. ¶ Comprobatur hoc, ꝙ tex. ibi intendit solennitatem requisitam in testamentis ipsis rusticis relaxare, vt patet ex prin.ibi, semper rusticitati consultum est.& ibi, ad humanitatem respicientes, duximus eorū simplicitati subuenire.cum si.verbis, quæ ibi habentur.ex quibus ratio fi. legis arguitur.l.j.in princi. ff.ad Mace. vbi Bart.l.fina. ff. de hære. instituen. Ergo videtur relaxatio facta rusticis simpliciter, absq; aliqua consuetudine, quia si deberet attendi consuetudo, non esset relaxata solennitas, immo augeret̄, quia cum minori numero quinque testiū nō valeret consuetudo, & sic esset derogatum consuetudini, qđ prius non erat. ¶ Et hoc idem cōfirmatur, quia relaxatio ibi rusticis fit respectu obseruationis, q̄ simpl'r ab alijs debet obseruari.ergo simpliciter relaxatio facta intelligit̄ absque alia consideratione consuetudinis. ¶ Nec obst. ꝙ ibi approbata sit con-

ADDITIONES.

a ¶ Etiam futura. Adde Deci.in l.quicunque.in ij.lec.C.qui admitti. Alex.in consi. cxcvj.num.13.lib.ij.vide late do. And. Tiraquel.in præfac.tract. retract. nu.17. cum seq.

b ¶ Testamentum. Friuola disceptatio, cum forma sit iuris positiui.

c ¶ H.Gig. Possit. Adde tamen quod Bar.in l.j.in ver.tertio quæro.C.de sum. Trin. voluit ꝙ statutum seu consuetudo Venetorū.ꝙ testamentum factu m corā duobus vel tribus testibus valeat. Et vide per eundem Bar. in repeti. l. de quibus. in ver.item quæro quid in testamentis.ff.de legi.& Ias.in rub.ff.de ac qui.poss. ponit Doc.in c.cum esses.de testa.

sit cõsuetudo rusticorũ, q̃ nõ valeret, qa dato φ ita sit, nõ per hoc inducit clausula derogatoria in alijs, qui hñt ptãtem inducẽdi cõsuetudinẽ. ¶ Et retenta ista opinione, q̃ verissima vr̃, apparet φ in alijs reprobat cõsuetudo, & aduersatiua, quę multũ põderat, erit simpl'r respectu iuris cõis, quia rusticis solennitas iuris cõis remittitur, quæ ab alijs obseruari debet. Nã respectu cõsuetudinis tex. in d. ver. in illis. aduersari non põt, † qa ibi prius nihil dictũ fuit de cõsuetudine, & nã aduersatiue est, φ respiciat ea, quæ præcedũt, & dũtaxat respectu pcedẽtiũ cõsideret, vt Arc. dicit in d. l. iij. ff. de testa. Et per hoc ẽt r̃ndet ad illa verba nullo mõ, quia verũ est φ prohibitio est pcisa, attẽto iure cõi, qđ nõ relaxat. nisi rusticis, vt ibi hr̃. ¶ Nõ ob. φ in principio legis dictũ videt, solẽnitates iuris communis debere obseruari eo respectu, vt consuetudo cõtraria reprobet. aliàs illa verba nihil operarent, quia fateor φ non operantur, & ibi expresse dr̃, φ nullam vult innouationem facere. Sed verba illa dicuntur ad ostendendum φ nihil alterare velit, nisi in rusticis. ¶ Non ob. φ esset quæsitum de cõsuetudine, φ dato φ hoc verum sit, illud fuit ex contingentia facti, & in hoc non debet ius fieri, per supradicta. Et hoc mõ põt tolli fundamentum de d. l. fi. quæ pro ista parte principaliter allegatur. ¶ Vnde secunda principalis fuit φ valeat talis cõsuetudo, vel statutũ, quòd fieri possit testamentũ cum tribus testibus, quã tenet Cy. Bar. Bal. & Doc. in d. l. j. C. de sum. Tri. cũ cõcor. vt tradit Alex. in l. si non speciali. C. de testa. & idem Ang. tenet in consi. lxxxviij. præmitto pr. mo. & in cõsi. cxxvj. testamẽti factio. & idẽ Ang. in consi. ccxxxiij in cã prędicta. col. j. vbi inquit φ ita in scholis tenet, & practicatur in palatijs. Et ab ista cõi opinione recedendũ non est. licet articulus esset disputabilis. ¶ † Postremo superest tertia quæstio princi. in qua Abb. post Anto. de Bu. & alios concludit φ valet cõsuetudo, vel statutũ restringens facultatem probandi, puta φ aliquid probari non possit, nisi per instrumẽtũ, vel per scripturam. & ita voluit Spe. quem Abb. hic refert in ti. de proba. §. fin. versi. sed pone. & expresse idem tenet Angel. in auc. vt sine prohi. matres. col. vij. in fi. cum si. vt tradunt Mod. hic, & idem Alex. consi. xxxvj. viso processu. in princi. lib. v. vbi plures Doc. allegat, qui præsupponunt tale statutum valere. & idem Alexã. consi. l. in causa, & lite. col. j. eo. lib. & And. Sic. in consi. xix. in j. lib. † Et tale statutũ intelligitur nõ solum agendo, sed etiã excipiendo, vt Alex. deducit in d. consi. xxxvj. † Et in tali statuto arguitur à paritate, vel maioritate rationis.[a] Nam si statutum velit φ solutio debiti probari non possit testibus, non poterit etiam debitum testibus probari, † qa à pari debent regulari debitum, & solutio, vt not. concludit Pet. de anch. in consi. cccl j. in quæstione prædicta. & in alio casu tradit And. Sic. in consi. xix. præallega. Et hoc, quod dictũ est, vr̃ procedere ratione correlationis, vel vbi agitur de maioritate rationis, aliàs autem tale statutũ debet stricte interpretari, cum sit contra ius commune. ¶ † Et ideo si statutum loquitur de mãdato quod testibus probari non possit, non habebit locum in ratificatione, vt no. Bal. dicit l. obseruare. §. fi. in xj. q. ff. de offi. procon. & leg. & ita prædicta cõclusio primo declaratur, & ad hoc vide Io. de ana. consi. lxiiij. visa. ¶ † Secundo limitatur, vt Abb. hic dicit, non habere locũ, qñ quis vellet probare per quinque testes, quia tali casu non obstaret statutũ,[b] per tex. no. in l. testium. C. de testi. cum simi. vt dicunt Mod. hic. Et ad hoc facit, quia statutum debet interpretari secũdũ ius cõmune, arg. c. cum dilectus. s. de consue. Sicut ergo de iure communi loco scripturę, & instrumẽti, hñr quinque testes. d. l. testium. ita & in statuto dicendum videtur. ¶ † Tertio, si instrumentum quod extabat, perditum fuisset, probata amissione instrumẽti, põt probari per testes quod in eo continebat, fm̃ Abb. hic, per tex. in d. l. testium. facit quod not. Bar. in l. j. §. sufficit. in fi. ff. de secun. tab. & facit tex. in l. emancipatione. vbi Bal. C. de fi. instr. Et dicit Bar. in d. l. testium. tria probanda esse, actũ factum fuisse, & scripturam de eo factam, & casu perditã esse. Et in not. casu tradit Bar. in tract. de testi. colũ. ij. versi. dixit testis aliqua vera esse. † Et hoc ẽt procedit in testõ, in quo septem testes requiruntur, quia probato tenore testamenti, & casu amissionis per duos testes, probatũ erit testm̃, vt tenet Bal. in d. l. testium. in ver. vlt. no. cũ concor. vt Alex. scribit in l. ij. C. de secun. tab. ¶ † Et in prædictis casibus testes debent esse periti, vt sunt notarij, & aduocati, qui defectũ instrumentorũ cognoscunt, vt no. Bart. in auct. si quis in aliquo documẽto. col. ij. C. de eden. & in l. j. §. diuus. C. de iure fis. & not. Abb. in c. Albericus. de testi. colũ. ij. & ad hoc est bonus tex. in c. cũ olim. el j. de priui. & ibi Abb. post Ant. de Bu. ¶ Quarto, non obstante tali statuto pars procurare põt vt testes officio iudicis recipiant, † quia licet testes recipi nõ possint obstante statuto, tñ ex officio iudicis admittuntur, vt voluit Spe. eo. ti. §. videdũ restat, ver. sed quid si debitor. Et in dicto statuto hanc cautelã tradit Bar. Veron. in cautela * ccliiij. dubitari põt. Et in simili casu notabiliter instruit Bal. in l. ampliorẽ. in prin. circa fi. ver. ex prædictis inferas. C. de appel. & sequitur Rom. in consi. cccclxxix. in fi. Alex. in l. iiij. §. hoc aũt. iudiciũ. ff. de dam. infe. † Et qñ ẽt testes pro hiberentur recipi expresse offi. iud. intelligeret de offi. iud. implorato à parte, vt minus iuri cõi deroget, fm̃ Ro. in consi. xlij. visis. col. ij. ¶ † Quinto, statutũ intelligitur, nisi testes essent multũ legales, qa nõ obstante statuto admitterent, fm̃ Ant. de But. hic in fi. de quo dubitari põt, † quia pp legalitatem personæ, ẽt in pbationibus nõ recedit à reg. iuris cõis, vt no. Bal. in c. iurauit. col. iiij. ver. idẽ si esset aliquis. j. eo. & facit quod notat Bald. per illum tex. in c. j. in fi. s. vt lite penden. Sed dicendum[c] est φ ex qualitate testium iudex põt excitari, & moueri, vt ex eius officio recipiantur, ex eo quod s. proxime dictum fuit. Et sic ẽt videtur loqui Ant. de But. hic. & in c. cum Io. j. de fide instru. & idẽ Fulg. tradit in consi. cclxxx. proponitur in fi. ¶ † Sexto fallit, nisi cũ testibus ẽt scriptura produceretur, quia iste casus mistus à statuto non excluditur, vt no. voluit Bal. in l. certi condictio. §. quoniam. circa fin. versi. ij. quæro. ff. si cer. pet. † vbi concludit φ licet a statuto probatio testiũ prohibeatur, tamẽ recipitur probatio facta per priuatam scripturam, quæ testibus comprobetur. facit tex. in c. series. j. de testi. cũ simi. & Alex. tradit in d. §. quoniam. & idem Alex. in cõsi. lxxxviij. in præsenti cã. in fi. lib. iiij. & idem Bald. in consi. clxxvij. visa petitione. lib. iiij. & ad hoc est bonus tex. in auct. de instru. cau. & fi. in §. sed & si quis. quem alleg. Arc. in d. c. series. vbi circa hoc notabiliter loquitur. ¶ Et procedit ista cõclusio, qñ scriptura priuata aliqualem facit fidem, ita φ probatio sit mista, prout Bald. loquitur. secus si priuata scriptura nullam faceret probationem, quia tũc tota probatio testibus attribuit. aliàs de facili posset fraus fieri, quia ille, qui vellet pbare testibus, semper posset facere scripturam priuatam, & illam cum testibus simul producere. quod non est dicendum. Sic in terminis Alexã. scribit in consi. xxxvj. lib. v. s. allegato. ¶ † Septimo, statutum intelligitur respectu debiti, quod testibus probari non põt. quantitas vero debiti per testes probari poterit, vt no. dicit Bar. post Iac. Bu. in l. certi condi. §. quoniam. ff. si cer. pet. vbi concludit † quòd si promisisti mihi resarcire damnum in aliquo casu, & hoc per instrm̃ probetur, quãtitas damni testibus probari poterit. & sequitur Bal. in auct. sed nouo iure. colum. iiij. C. si cer. pe. cum concor. vt per Alex. in d. §. quoniam. Et fundat ista cõclusio, quia talis probatio mista vr̃ testib. cũ instrõ, quæ à statuto nõ excludit, vt s. dictum est, & quia debitum immediate probat per instrm̃, & sic statutũ immediate verificatur, & cã immediata est illa quæ attẽditur l. sociũ, † qui in eo. ff. p socio. & in simili in no. casu tradit Ang. in consi. xxxj. dñs Philip. col. iij. Arc. in cõsi. cxlviij. in pposita q. col. pe. Et in proposito bene facit qđ singulariter voluit Ray. de forli. in l. j. ff. de in lit. iuran. dicens † φ si fuit probatũ debitũ ex cã mutui, sed non quantitas, ex quo intentio creditoris est fundata in debito, põt quãtitas iuro debitoris probari. Quod dictũ multum extollit Barth. Veron. in cautela[d] sua ccx. aliquis mutuauit. vbi idem comprobat ex his, quæ no. Bar. in l. admonendi. col. xj. ff. de iureiu. faciunt quæ dixi in c. j. s. eo. col. xxiiij. in ver. vj. fallit. Et procedit ista conclusio, qñ statutũ simpliciter loquitur φ debitum testibus probari nõ possit. secus videtur si statutum dicat † φ cã mutui, vel debiti testibus probari non possit, quare tunc etiam quantitas nõ poterit testibus probari. ita dicit do. Ioã. Petru. in d. §. qm̃. ex eo, quod voluit not. Bar. in l. solent. ff. de ali. & ciba. lega. & licet Bart. ibi loquatur, qñ materia probationis ampliatur, hic vero restringitur. † hoc nõ refert, quia vtroque casu constat de mente statuti, quia causa debiti dicit, quocunque modo debitum tangatur, vt per Bar. in d. l. solent. & facit tex. in l. cum hi. in prin. vbi Pau. de Ca. ff. de proba. & no. Bal. in l. j. C. de rebus credi. & circa hoc videndum est φ tradit Aret. in d. c. series. de testibus. ¶ † Octauo, statutum procedit in principali dispositione. Secus videt ĩ aliqua qualitate accessoria, quæ testibus poterit probari, vt in simili voluit glo. no. in c. duobus. in verbo, appareat. de rescr. in vj. & in c. si à sede. in verbo appareat. de præbẽ. ĩ vj. Bñ facit qđ tex. no. ĩ c. auditis. & qđ ibi Abb. post Ant. de Bu. in prin. s. de resti. ĩ integ. Ad idem est bonus tex. in l. j.

ADDITIONES.

a ¶Rationis. Immo non licet extendere.

b ¶Statutum, Adde φ statutum volens debitũ probari non posse, vel φ testes non præbent nisi deponant de die, & loco loci, limitatur decem modis per Io. Bap. de Plotis in consi. ex. inci. Iesus. impresso in j. vol. consiliorum criminalium diuersorum Doctorum.

* ¶Cautela. Quæ est in libro meo, cautela cccxxj. quod pendet à iudicis prudentia l. illicitas. in prin. de offi. pręsi.

c ¶Dicendum. Et placet, saltem in supremis iudicibus, & post publicatas attestationes, si constet tales testes intra terminum probandi non potuisse haberi.

d ¶Cautela. Supra eo. c. j. in fi.

in l.j.§.si autem.& quod ibi Ang.ff.de hære.insti.vbi testm̃ in scri-
95 ptis dicitur,licet aliquid suppleatur absque scriptura. ¶ †Nono,
nõ obstãte tali statuto,per cõfessionẽ aduersarij probatio admit-
teretur,vt no.Bal.in auct.sed nouo iure.colũ.pe.C.si cer.pet.cũ si.
vt dixi in rub.s.eo.colum.xiij.Et ista conclusio de plano procedit
in confessione facta in iudicio,per ea,quæ ibi dicta sunt. Secus vi
detur,si talis confessio deberet probari testibus, quia huiusmodi
probatio obstante statuto non posset fieri,vt no. in terminis tra-
96 dit Pet.de Anch.in cõsi.ccclj. in qõne col.fi.†vbi concludit quòd
quando à statuto prohibetur debitum probari per testes, talis
confessio non poterit probari testibus,quia in effectu per indire
ctum debitum testibus probaretur, & sequuntur simpliciter Mo
der.hic.¶ Sed aduertendum est,quia prima facie decisio Pet. de
anch.dubitabilis videtur,quia statutum intelligitur ꝙ debitũ nõ
probetur testibus immediate per supradicta. vnde confessio li-
cet testibus probetur,ipsa tamẽ confessio est illa,quæ debitũ pro
bat immediate. Et ad hoc in simili facit quod no.Bal.per illũ tex.
97 in l.j.C.pro quibus cau.ser.pro præmi.libe.acci.† vbi inquit ꝙ nõ
dr̃ probare delictũ ille,qui probat indiciũ,per quod reus positus
ad torturã confitetur. Et ista interpretatio suadetur,vt minus iu-
ri cõmuni derogetur,arg.c.cũ dilectus.de consue. Et ad hoc etiã
bene facit quod in terminis statuti voluit Salyc. in l. sancimus.§.
98 fin.in fi.C.de dona.†dicens ꝙ non obstante tali statuto creditor
agere potest contra debitorem,vt conficiat sibi instrumentũ de-
biti,iuxta no.in l.plures.C.de fi.instru. & ad istum effectum debi
tũ testibus poterit probari. Et est notabilis cautela, quam tenet
Barth.Veronen.in cautela.cclv. statuta disponunt. Et ista erit li-
mitatio x.ad statutum.& ideo in preposito videtur quòd talis cõ-
fessio testibus probari possit.¶ Pro opinione tamen Pet.de anch.
quæ finaliter magis placet, facit quia statutum reijcit probatio-
nem testium,quia de testibus non confidit.Et ista ratio vtique vi-
detur procedere in probatione confessionis, quia licet confessio
ipsa immediate debitum probet, tamen fundamentum confes-
sionis est in testibus, & probatio testium directe respicit proba-
tionem debiti,quia probatio in effectu videtur facta testibus, vt
latius deducit Pet. de anch.in consi.præall. & comprobatur hoc
efficaci ratione,quia si reijcitur probatio testium, qui deponunt
de veritate,à fortiori reijci debent testes, qui de simplici confes-
sione attestantur.¶ Non ob.ꝙ cã immediata attendatur,vt supra
dicebatur,quia illud verum est,quando in illa vis probationis cõ
sistit.secus in casu isto videtur.¶ Non obst.dictum Bal.in d.l.j. q̃a
ex probationibus indiciorum non sequitur immediate cõfessio,
sed officio iudicis reus ad torturam ponitur. sed in casu isto sta-
tim probata confessione probatum esset debitum.¶ Non ob. di
ctum Saly.in d.l.sancimus.quia non videtur verum,nam hoc mo
do semper debitum posset probari testibus,& statutum eludere
tur.¶ Non obst.fundamentum Saly.ꝙ creditor potest petere vt
sibi per debitorem instrumentum conficiatur, quia illud verum
est inspecto iure cõi,sed stante tali statuto,illud procedere nõ vr̃.
99 ¶ †Vndecimo statutũ intelligitur,qñ pars opponit. secus vero si
non contradicit,& iudex probationem testium admittit,quia va
let probatio,vt no.Bald.concludit in d.§.quoniam.circa fin.versi.
sed ponamus.& sequitur post alios ibi Alexã.& Barth.Veronẽ.
a qui ad hoc plura similia adducit in cautela.[a] cclv.prę allegata.Sed
parte contradicente probatio non valet,vt Bal. concludit in d.§.
quoniam.& sufficit partem simpliciter cõtradicere, nec opus est
ꝙ opponatur,vt in simili no.Bar.in l.j.C.de rela.& Abb. in c.inti-
100 masti.de appel.†Et si prætextu talis ꝓbationis reprobate iudex
iudicaret,sententia esset nulla,vt dicit Aret.hic.allegat Bal.in l.li-
bertorum.C.de testi.Essent tamen inspicienda diligenter verba
101 statuti,quia si statutum dicat † quòd probatio testibus fieri non
b possit,[b] cum loquatur prohibitiue, non videtur quòd renuntia-
ri possit,vt per glo.& Bar.in l.j.ne fideius.do.den.& no. Bart. in l.
de his.ff.de trans.& in l.j.per illum tex. ff. de ferijs. nisi dicatur ꝙ
ista sit tacita renũtiatio, quæ excludi non videtur, vt in simili de
102 iur.calum.in l.ij.C.de iur.calum.& in c.j.eo.tit.in vj.¶ †Duodeci-
c mo fallit,si contra clericos,[c] etiam in foro seculari litigantes, sta-
tutum allegetur,quia in præiudicium eorum non valet, vt con-
cludit Cald.in disputa.incip.statuto ciuitatis.in fi. quem refert &
sequitur Pet.de Anch.in reg.ea,quæ.col.pe.de reg.iur.in vj.& in
c.j.char.xxvij.ver.pro confirmatione præcedentis decisionis.s̃.de
constitutio.Imol.in cap.cum contingat, char.xxxviij. de iureiur.
Pau.de Cast.in l.omnes populi.colum.fi. de iust.& iure. & in l.ij.
103 in prin.col.iij.de eo,quod certo loco. †Et ratio videtur manifesta
d quia probatio respicit decisionem [d] causæ, quia victoria pendet
ex probatione l.qui accusare.C.de eden.& ita tenet Bar. i.l. ictus
fustium in fi.ff.de his,qui not.infa. quem sing.alleg. Aret. in cap.
dilecti.colũ.pen.de iudi. merito ergo non ligatur clericus, etiam
104 in foro seculari,vt no.in c. quod clericis. de fo. compe. ¶ †Deci-
motertio,statutum intelligitur nisi agatur de iuramento, quod
in ꝯctu interuenisset,quia per testes probari poterit, quia ad pro
bandum iuramentum sufficit probatio iuris diuini, vt no. tradit
Imol.in c.cum contingat.in vj.mẽbro prin.in xl.char.quod dictũ
Mod.hic sing.no.¶ Sed considerandum est,quòd istud dictum vi
detur procedere s̃m regulam,quæ est,ꝙ statutum laicorũ, quod
loquitur simpliciter, non videt̃ habere locũ, qñ iuramentum in-
105 terponit̃, † quia iurm̃ confirmat contractum aliter prohibitum
de iur.ciui.c.cũ contingat.de iureiur.cap.mulieres.eo.ti.in vj.not.
Bar.in l.si quis pro eo.in ver.iij.dixi.ff.de fideius.Abb. in d. c.cum
contingat.col.iiij.Alex.in consi.xxix.præclare.lib.iij.Are.in consi.
106 xxij.diligenter.col.fi.cum si.¶ †Contra tamen istud dictũ Imo. fa
cit qđ no.Bar.in l.si quis pro eo.in septimo membro. vbi tenet ꝙ
quando actus reprobatur ex defectu solennitatis probatorie,iu-
ramẽto non confirmatur, quia probationes respiciunt pub. ius,
quod tolli nõ põt.l.ius pu.ff.de pa.¶ Sed pro dicto Io.de Imo. fa-
cit quod voluit Spec.in ti.de prob.§.fi.ver.sed q̃d si debitor. cũ si.
vt tradit Alex.in auc.iubemus.C.de iudi.vbi inquit ꝙ debitor, q̃
107 renũtiauit ꝓbõnib[9] cũ iuro,virtute iuri obligat̃. †Nõ ob. qđ Bar.
dicit in d.l.si q̃s ꝓ eo.de vtilitate publica,q̃a vr̃ vtilitas publica se-
cũdario,q̃ nõ ꝯsiderat̃ stãte iuro,d.c.cũ ꝯtingat. & ĩ terminis no.
108 Fulg.ĩ ꝯs.cxcviij.ꝓponit̃.in fi.¶ †Decimoquarto, statutũ intell̃r in
testibus examinãdis,q̃ nõ admittunt̃.secus in testib. iã examina-
tis ĩ aliquo casu ꝑmisso,quorũ dicta reducta sunt in scriptis,quia
cũ talibus testibus ꝓbõ fieri põt, q̃a hñt vim instr̃i publici, vt no.
Ang.dicit ĩ l.fi.col.iij.ĩ ver.& s̃m eũ.C.de edic.diui Adri.tol.đ quo
109 t̃n Alex.ibi.in xij.col.¶ †Decimoquinto fallit, qñ ꝓcedit̃ summa
rie,& de plano,qñ agit̃ ꝯ furẽ, quia tũc tale statutũ nõ attẽdit̃,vt
110 no.ꝯcludit Io.de ana.in ꝯsi.lv.q̃a dubia. ¶ †Decimosexto nõ ob.
tali statuto,creditor poterit ꝑ denũtiationẽ Euãgelicã compelli,
ꝓbãdo debitũ testib[9], ne lucret̃ cũ iactura alterius, vt tenet Ant.
de Bu.in c.cũ.Io.col.v.ver.ad primum. de fide instr.& sentit Ang.
111 in l.j.§.pueritiã.ff.de post.& sequunt̃ oẽs Mod h̃.¶ †Decimosepti
mo nõ ob.tali statuto ꝙ debitor,q̃ soluit,põt repetere pecuniam
solutam cõdictione sine cã, nec tali casu obstat statutũ,vt no. tra-
dit Alb.& post Vber.de bob.in l.in ꝯctibus.col.fin. C.de non nu.
pec.in l.si quis in ꝯscribẽdo.col.pe.ver.sed esto. & idẽ Alb. in tra.
statu.in prima parte q.xiij.¶ Decimooctauo,& vltimo, ꝓcl'o s̃.fir-
e mata bene ꝓcedit in statuto,prout loquitur.Secus est in pacto,[e]
112 quia conuentio, & pactum non valeret,†ꝙ ꝓbõ non possit fieri,
nisi per solũ instrm̃,vt voluit no.gl.in auc.vt sine prohi. mat.§.j.in
ver.senatuscon.quã sequit̃ Io.an.& Abb.post alios in c.diligenti.
col.iiij.s̃.de fo.cõpe.& Doc.in l.pactũ inter heredes.ff.de pac.Sed
tamen de veritate eius,& quando procedat, dicendum est, vt ꝑ
Mod.hic,& per Alex.qui alios plene refert in auct.iubemus.col.
ij.C.de iudi.& idem Alex.in consi.cij.viso processu. circa fi. lib. v.
& Fulg.etiam tradit in consi.ccviij.proponitur quidam. & ex his
expedita sit ista Decretalis.

ADDITIONES.

a ¶Cautela. Mihi cccxx.& in hoc vera.
b ¶Non possit. Ad hæc idem,qui intelligitur in parte volente vti vigore statuti. qđ non de facta,sed de facienda loquitur.
c ¶Hier.Gig. Clericos. An statutum ꝙ solutio debiti probetur solum per instrumẽtum vel scripturam,liget clericos.vide per Sozi.in consi.cclxxj.
d ¶Decisionem.Alex.in consi.xvj.nu.7.lib.v.consi.vlt.nu.5.eo.vol.
e ¶Pacto. Idem Pet.de Anch.in repe.c.j.de constitutio.Bal.in consi.xlv. lib. iij. cõsi. cccxvij.lib.iiij.Imo.consi. xxxvij.Hipp.in rub.de proba.Maria. Sozi. in c. si diligenter de foro comp.

SVMMARIVM.

1 *Controuersia dicitur etiam ante litem contestatam.*
2 *Concusse,id est,pacifice.*
3 *Præbenda in bonis temporalibus consistit si separata est.secus si sit coniuncta cum canonicatu,quia tunc dicitur ius spirituale.nu. 4.*
5 *Præbenda dicitur spiritualis.*
6 *Possideri dicitur præbenda.*
7 *Sua dicitur præbenda.*
8 *Possessio bonorum ecclesiæ est apud ecclesiam.*
9 *Canonicus saltem naturalem possessionem dicitur habere.*
10 *Libellus in quo canonicus diceret se possidere præbendam,uel præbendam esse suam,ualet.*
11 *Patronus laicus ecclesiam petere potest.*
12 *Iudicis in arbitrio est quæ probationes præualeant.*
13 *Probationes omnes sunt arbitrariæ iudici.*
14 *Probatum an plene dicatur. stat in arbitrio iudicis.*

15 *Iudicis in potestate est etiam finis iudicij.*
16 *Iudicis arbitrium regulandum est secundum leges.*
17 *Testes licet clare probent, potest tamen iudex, si ei uidetur non adhibere fidem, consilium tamen est ꝙ causa exprimatur.*
18 *Probationibus paribus existentibus. iudex potest adhærere quibus uult.*
19 *Fides iudici facienda est.*
20 *Possessionis magnum est commodum.*
21 *Possidentis conditio melior est.*
22 *Reus in dubio absoluendus est, etiam si fiat actus per accidens. num. 25. limita in libertate. nu. 26. & in foro animæ. nu. 30.*
23 *Testes duo laici præferuntur duobus clericis stantibus pro accusatore.*
24 *Testimonium quatuor clericorum ualet pro sex laicis.*
27 *Fauor causæ præponderat fauori rei.*
28 *Fisci causa fauorabilis est, & in dubio pro eo pronunciatur.*
29 *Intel. ad l. non puto. ff. de iure fisci.*
30 *Foro animæ tutior semper uia eligitur.*
31 *Videlicet, hæc dictio, ponitur declaratiue. & etiam restrictiuè. nu. 32.*
33 *Reus, si actor nihil probat, uel sumus in dubio, non solum debet absolui, sed si ipse probauit, debet pro eo ferri declaratoria.*
34 *Canonici ecclesiæ pro iuribus suarum præbendarum inuicem inter se agere possunt.*
Et etiam contra extraneum, quando præbendæ sunt annexæ canonicatibus. numero. 35.
36 *Canonicus non dicitur habere administrationem, nec successorem. nu. 37.*
38 *Canonicus contrahendo non obligat successorem.*
39 *Commissio facta canonico ad successorem non porrigitur.*
40 *Canonicus regularis non agit sine mandato, & sine licentia abbatis.*
41 *Canonicus omni casu debet formare agendo libellum nomine ecclesiæ, non simpliciter tantum, sed suæ præbendæ. nu. 42.*
43 *Canonicus si præbenda non sit perpetuò vnita cum canonicatu, sed prædiũ simpliciter concessum pro uictu canonici, nullam habet administrationem.*
44 *Prior manualis agere potest, licet ad nutum superioris remoueatur.*
45 *Finium in causa quilibet dicitur actor & reus.*
46 *Agere ille uidetur, qui primus ad iudicium prouocauit, & in iudicijs duplicibus. & uide nu. 49. ubi declaratur.*
47 *Petitio expressa unius partis in iudicijs duplicibus inducit petitionem tacitam alterius partis.*
48 *Finium regundorum iudicio, an agat qui non possidet.*
50 *Absolutio quæ debet fieri in dubio in fauorem rei intelligitur, & attenditur qui est debitor, non qui prius ad iudicium prouocauit.*
51 *L. in tribus. ff. de iud. in quibus casibus procedat.*
52 *Officio duplici fungi possumus si se compatiuntur, item & triplici, & vlterius, nu. 54.*
53 *Legitimandi potestatem habens, an filium proprium legitimet.*
55 *Incompatibilitas officiorum quomodo consideretur.*
56 *Antiani ciuitatis aliquod officium extra ciuitatem habere non possunt.*
57 *Officio duorum quis fungi non potest, vbi est taxatus certus numerus personarum.*
58 *Statuto si caueatur ꝙ in testamento requirantur quinque testes & uicedominus, non potest uicedominus interuenire etiam ut testis.*
59 *Doctor non potest exercere officium notarij.*
60 *Licentia non tribuit dignitatem.*
61 *Officio duplici quando quis fungi non potest, potest eligere quem uult.*
62 *Officia duo acceptãs habet tantum salarium primi, sed si statuto prohiberetur careret etiam primi salario, & ibi de ueritate. nu. 63.*
64 *Dispensari potest ut quis duplici officio fungatur.*
65 *Doctor legens ordinariam & extraordinariam, debet habere utrunque salarium.*
66 *Officia duo exercens licitè potest concedere licentiam armorum duobus, & quando.*
67 *Alimenta non multiplicantur, sed semel tantum debentur.*
68 *Onus sequitur commodum.*
69 *Officio duplici fungens, non debet facere actum nomine amborum, sed debet reiterare.*
70 *Officio uno durante, potest quis eligi ad aliud.*
71 *Habilitas in officijs sufficit tempore exercitij.*
72 *Durare prohibitus in officio, an possit eligi iterum.*
73 *Eligi quis non potest in locum alterius, nisi prius ille sit remotus.*
74 *Officia duo impetrare prohibitus sub pœna, in eam non incidit, si motu proprio princeps eligit.*
75 *Officialis appellatione uenit etiam coadiutor.*
76 *Coadiutoris officium expirat mortuo principali.*
77 *Fines turbantium pœna.*
78 *Pœnæ uariæ si statutæ reperiantur, in arbitrio iudicis est eligere quam uult.*
79 *Matrimonij fauore iudicandum est, nisi allegetur impedimentum iuris diuini, nam tunc in dubio iudicatur pro reo.*

1 EX literis. ¶Sumaĩ, & diuidiĩ, vt p Abb. ħ. ¶In tex. ibi. controuersiam agitari. †Contro-
2 uersia dr̃ etiam ante litem contestatã,[a] vt no. Ang. in §. omnem. in auct. de litig. colla. viij. quẽ simplr̃ allegat And. Sic. hic. Sed de hoc est dictũ Bar. in l. amplius non peti. col. ij. ff. rem ra. ha. vbi allegat tex. qui bene probat in l. diuus. ff. de pe-
ti. here. ibi, cõtrouersia erat antequam lis inchoaretur. ad idẽ tex. in l. sed si lege. §. si ante litem. eo. ti. Et non solum ille qui agit, sed ẽt ille, qui defendit se, controuersiã facere diciĩ, vt est glo. notabilis. & ibi Bal. & Ang. hoc dicunt in l. nõ solum. §. si status. ff. de procur. cum simi. vt Alex. tradit in l. si quis maior. col. ij. C. de transac.
2 ¶†In tex. ibi cõcusse. exponitur. id est pacifice, ſm Cald. hic. Facit tex. in c. cum venissent. s̃. de resti. in inte. & in c. illud. in fi. j. de præscri. & in l. nõ ideo. in fi. C. de lib. ca. & in l. quecunque in fin. C. de
3 bonis quæ libe. † Nota primo, ibi, confines habere præbẽdas, ꝙ præbenda in bonis tẽporalibus consistit, & ideo etiã laico conferri potest, vt per glo. in c. cum M. in verbo receperunt. s̃. de con-
b sti. Et hoc verũ est, quãdo præbenda separata[b] est, & per se consi-
4 deratur. secus si coniuncta sit cum canonicatu, † quia tũc dr̃ ius
c spirituale, & præbenda diciĩ spiritualis.[c] c. dilecto. †vbi Abb. in v.
5 not. de præbẽ. & no. Innoc. in c. maioribus. eo. ti. vbi etiam Abb. ita distinguit. & idem Abb. hic. & in d. c. cum M. & Card. in cle. x. q. xij. & Imo. ibi, ver. quæro. quotuplex. de præben. & idem Ro. in consi. cccxxviij. præsens consultatio. ¶Sed tamẽ considerandum est, ꝙ licet præbenda sit coniuncta cum canonicatu, non ꝑ hoc videtur ꝙ dicatur spiritualis, quia ipsa in bonis temporibus consistit, vt dictum est. ¶Non ob. tex. in d. c. dilecto. quia dum ibi ius spirituale appellatur præbenda connexa cũ canonicatu, illud dicitur respectu canonicatus, à quo fit denominatio, tanquã à principali, vt aliàs dixi in d. c. maioribus. & in c. cum M. in gl. in verbo,
6 canonicos. de constitu. ¶†Secũdo nota ibi, singuli singulas possidetis, ꝙ canonici, vel clerici dicuntur præbendam possidere, &
7 hoc largo modo, sicut etiam præbenda dicitur sua. cap. si tibi. †de
8 præben. in vj. proprie tamen nõ dicuntur possidere, † quia possessio bonorum ecclesiæ est apud ecclesiam, secundum Imol. & Mod. hic per tex. in c. fi. §. fi. xij. qõ. j. Sed tamen ille tex. videtur lo-
9 qui de dominio, prout est etiam tex. in c. ij. de dona. ¶†Respectu
d vero possessionis canonicus saltem[d] naturalem possessionem habere diciĩ, secũdum Inno. in c. in literis. de resti. spo. quem refert, & sequitur Bal. in l. ij. in iij. char. ver. itẽ quæriĩ. C. de serui. & aqua. & in auct. licentiam. col. pen. C. de epis. & cleri. & idem Abb. in c. cum super. col. pen. de cau. poss. & proprie. & in c. litere. col. ij. de
10 dilatio. & facit tex. hic. & in d. c. fi. §. fi. xij. q. j. ¶† Et ex his infero ꝙ valeret libellus, in quo canonici dicerent se præbẽdam possidere vel præbẽdam suam esse, vt no. Abb. per illum tex. in c. pro illorũ. in princ. de præbẽ. & in c. quia V. in iij. not. de iudi. declarando
11 hoc vt ibi dixi. †Sic etiam patronus laicus ecclesiam petere potest, quia ratione iuris patronatus illam petere intelligitur, vt tradit Inno. in c. cum venerabilis. in prin. de relig. domi. & in c. examinata. s̃. de iudi. & no. Bal. & Paul. de Ca. in l. monumenra. C. de
12 lega. ¶†Tertio not. ſm Abb. hic, ꝙ productis testibus ex vtraque
13 parte, in arbitrio iudicis est, quæ probationes præualeãt. †Et dicit But. hic in vj. no. ꝙ oẽs probationes sunt in arbitrio iudicis. & hoc idem ponit Pau. de Cast. in l. admonendi. col. pe. ff. de iureiur. di-
14 cens† ꝙ an aliquid plene probatum sit, ex mero iudicis arbitrio pẽdet, per tex. in l. iij. §. j. ff. de testi. ibi, magis scire potes. & idem
15 no. Bal. in l. fi. in princ. C. commi. vel episto. ¶†Sed cõsiderandum est ꝙ etiam finis iudicij est in potestate iudicis, vt dicit tex. in l. qui explicandi. C. de accus. Sed tamẽ talis potestas, & tale arbitrium
16 iudicis debet regulari secundum leges, †& ideo in dubio debet iudicare in fauorem rei, vt not. Bald. in d. l. fina. in fi. Vnde dicit
17 Bar. in l. Lucius. ff. de his, qui not. infa. in fi. †ꝙ licet testes clare probent, potest tamen iudex, si ei videbitur, illis non adhibere fidẽ. Consuluit tamen ꝙ causa exprimatur in actis, ne postea iudex molestetur in syndicatu. Et sequitur ibi Bal. & An. & idem not. Bald. in l. cum magistratus. in fin. C. quando prouoca. non est ne-
18 ces. † vbi dicit quòd existentibus paribus probationibus, iudex poterit quibus voluerit adhærere, dummodo causam in actis ponat. Et hoc quod dictum est de expressione causæ, verum intelligitur, quando contra reum iudicaret, quia tunc à communi regula receditur, quæ est quòd in dubio reus absoluatur, vt hic. secus videtur si pro reo iudicaret, quia tunc non est opus quòd causa exprimatur, vt notabiliter Areti. dicit in cap. cum tu. in fine in-
19 fra de testib. ¶†Quarto not. ibi, ad fidem sibi faciendam. quòd

fides

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Contestatam. Vide Matthęũ nerutũ Gemi. in c. j. in j. no. 7. de appel.
b ¶Ald. Separata. Adde Deci. in c. ij. col. xj. s̃. de iudi.
c ¶H. Gig. Spiritualis. Quando prębenda sit quid spirituale, vide per Car. in consi. cxxvj, in ij. col. in ver. secundo idem ostenditur. & in consi. cxliij. in ver. præterea non videtur, vbi dicit, ꝙ præbenda temporalis bene cadere potest in laicũ tanquàm in benemeritum. sed spiritualis no.
d ¶Saltem. Immo titulum suum duntaxat nomine suo quasi possidet, bona vero ecclesiæ nomine suo nullo modo. sed bene nomine ecclesiæ.

fides debet fieri induci. de quo dixi supra in rubr. eod. titu. in vlti. 20 diffe. ¶ †Quinto nota quòd magnum est commodum possessionis, quia actore non probante possessor absoluitur. §. commodũ. insti. de interdi. Et idem est ĩ similibus causis, in quibus res dubia 21 reperitur, †quia melior est conditio possidentis, vt per glos. xij. q. v. cap. nulli dubium. & in not. q. Bald. tradit in cap. capitulum. col. j. supra de rescrip. & not. Bart. in l. j. §. non autem. ff. de secun. tabu. & in l. si inter. ff. de rebus dubijs. cum simil. vt late tradit And. Sicul. in cap. j. carta penul. supra eodem. ¶ Et quantum ad text. hic, considerandum est, quòd non videtur immediate commodum possessionis, quòd reus absoluatur. Sed possessionis, quòd reus absoluatur. Sed possessio solum cõsiderari videtur eo respectu, quia possidentem reum constituit, vt probatur in d. §. commodũ. institu. de interdic. quia idem esset in reo, qui nõ possideret, per 22 regulam, quæ in tex. hic alleg. ¶ †Et ista conclusio, ꝙ reus in dubio absoluatur, ampliatur primo secundum Abb. hic, etiam, si ex a parte actoris aliquo respectu probationes excedunt, [a] per glos. 23 not. in cap. clerici. lxxxj. dist. †vbi duo laici, qui deponunt in fauorem rei, præferuntur duobus clericis, qui stabant pro accusatore. Et sic qualitas clericatus non tollit reo prærogatiuam absolutionis. & ita etiam declarat Abb. in c. ad nostram. infra. eo tit. in c. nostra infra de testi. & in c. cũ P. de accusa. ¶ Sed Are. hic dicit, quòd in d. c. clerici. qualitas clericatus in testibus accusatoris nõ attenditur, quia etiam reus accusatus ibi erat clericus, pro quo multum præsumitur, vt per glo. in cap. absit. xj. q. iij. & isto respectu probationes ibi ęquales vñr. & ita sequuntur Mod. hic. ¶ Pro defensione tamen Abb. hic considerãdum est, ꝙ gloss. in d. c. clerici, loquitur simpliciter, & non in clerico, prout Are. dicit. & gl. ibi rationẽ adducit, quia laici stabãt pro reo, cuius causa fauorabilior est. nã. ista ratio ita militat in reo laico, sicut ĩ clerico. Et gl. quam Are. adducit in d. c. absit. non est vera simpliciter, sed distinguitur, vt not. Abb. declarat in c. quanto. col. pe. infra de præsump. ¶ Quod tamen Are. dicit, cõfirmari potest, quia propter qualitatem producentis, testes reputãtur digniores, vt dicit Host. quem Abb. ibi refert. in cap. nostra. infra de testi. & cõtra gl. in d. cap. clerici. adduco 24 gl. in c. monachus. in verbo, quorum. lxxvij. dist. quæ dicit, †ꝙ testimonium quatuor clericorum valet pro sex laicis. & sic duo valẽt pro tribus. ergo debuissent testes accusatoris præferri in d. c. clerici. & facit tex. hic, vbi fauor rei attẽdit̃, quando testes sunt ęque idonei. Et ideo si in aliquo testes actoris excedat, probationes nõ vñr omnino pares. ideo reus condemnari debet, vt not. per gl. in d. c. in nostra. de testi. ¶ Vnde concludendo, dicendum videtur ꝙ in causa criminali sit vera gl. in d. c. clerici. prout etiam loquitur, quia tunc est præsumptio pro reo, ꝙ nõ deliquerit. arg. l. merito. ff. pro socio. in c. estote. de reg. iur. Et ita duo concurrunt, fauor rei, & præsumptio pro eo, quæ præpõderant qualitati clericorũ, vt ipse Abb. declarat ĩ cap. cum P. circa fi. de accusa. Et quia ĩ criminalibus clariores probationes requiruntur. l. fi. C. de proba. Se 25 cus videtur esse in cã ciuili, per supradicta. ¶ †Secundo quod dictum est reum absoluendum esse in dubio, ampliatur, vt hoc ꝓcedat, etiam si reus actor efficiatur per accidens, vt quia debitor prius compareat, & petat aduersario perpetuum silentium imponi. nam per hoc tamen actor non efficitur, sed retinet cõmodum regulę, quæ dicit ꝙ in dnbio reus absoluitur. ita not. Ant. de But. concludit in c. in præsentia. in vj. col. infra eodem. facit quòd voluit glos. not. in cap. ex insinuatione. in glos. iij. supra de procurato. & quod not. gloss. & Doct. in c. significauerunt. de exceptio. 26 & gloss. & Bar. in l. circa. in fin. ff. de probatio. ¶ †Prædicta conclusio, ꝙ in dubio reus absoluatur, fallit in causa libertatis, vt hic dici 27 tur. ad idem text. in lege Iulia. ff. de manumiss. †Fauor enim causę præponderat fauori rei, vt dixi in cap. xij. supra eod. & idem est in alijs causis fauorabilibus, vt per gloss. hic, not. in cap. fin. de re iu- 28 dica. †Et inter aliàs est in causa fisci, in cuius fauorem pronuntiatur in dubio, vt not. Specul. in titu. de teste. §. postquam. Ioan. an. & Anto. de But. in cap. in nostra. infra de testib. cum simili. vt tradit Alexand. in l. j. in prin. ff. solu. matrimo. ¶ Sed tamen contra hoc videtur text. in l. nõ puto. ff. de iur. fisc. vbi dicitur quod in du- b bijs quæstionibus, contra fiscum [b] respondendum est. & generaliter ille text. intelligitur quocũque modo dubium sit vt concludit Mathesi. in not. lxxj. nota. vnam regulam. ¶ Præterea valde durum est, quòd lex, quæ multum fauet fisco derogãdum ẽt iuri priuatorum, de quo constat à fortiori. ergo in dubio videtur 29 in fauorem fisci esse respondendum. †Vnde ad d. l. nõ puto. responderi potest quòd intelligitur in fisco agente ex delicto alicuius ad pęnam. vt voluit Cuman. in l. j. ff. solu. matrimo. nam tali casu cum fiscus prætendat causam lucratiuam, & agat ex causam odiosa, contra eum in dubio debet iudicari. quia ĩ effectu agitat, de pęna, in qua benignior interpretatio attendi solet. l. si præses ff. de pœnis ¶ Nõ ob. ꝙ iste intellectus videatur restringere text. & diuinare ad d. l. non puto, vt Alexã. dicit in d. l. j. ff. solu. matrimonio, quia Immo ħ satis cõsonat. quia ibi principaliter tractat̃ de bonis, quę propter delictum ad fiscum pertinent. vt colligitur in l. j. in princip. ff. de iure fis. & specialiter hoc idem dicit d. l. non puto. & vtraque lex ab eodem Iurisconsulto emanauit. ¶ Vel aliter cogitabam dici posse quòd d. l. non puto. eodem casu intelligatur quando agitur de aliquo priuilegio fisci contra priuatum. nam in dubio pronunciandum est contra fiscum, vt non sit priuilegiatus. arg. cap. sane infra de priui. Bene facit text. in l. in fraudẽ. ff. de testa. mili. §. fin. & qđ ibi Bald. Et ita sicut in dubio pronunciatur in fauorem rei contra actorem, vt hic. idem erit in fisco agẽtem in ratione priuilegij. quia in dubio iudicabitur non habere priuilegium. Sed si causa fisci esset fundata in iure communi, esset pronuntiandum in dubio contra reum fauore fisci, per supra 30 dicta. ¶ †Similiter qđ dictum est in dubio pronuntiandum esse in fauorem rei, limitatur hoc non procedere in foro animæ, quia tunc tutior via eligitur, vt per glo. in cap. j. de scrutinio. & not. in cap. iuuenis. de spons. & no. Abb. per illum tex. in cap. ij. de obser. ieiu. & in cap. fin. in ij. not. de his, qui fil. occid. & Car. in clem. j. q. xv. de sepult. & in nota. q. tradit Pet. de anch. consil. lxxix. prima facie. col. fin. Et hoc procedit in dubio. Sed quando cõstat de peccato, etiam superior in mitiorem partem inclinare debet, vt per 31 Abb. hic, dum allegat text. in c. allegant. xxvj. q. vij. cum si. ¶ †Sexto nota ibi, videlicet actoris & rei, secundũ Aret. ꝙ ista dictio, vi- c delicet, ponit̃ hic declaratiue. [c] Et ad hoc prima gl. in cle. causam. in verbo, videlicet. de elec. facit tex. institu. de Attil. tut. §. nos. aũt. d aliàs limitatiue [d] ponit̃, †& ꝓcedẽtia restringuntur. l. videlicet. ff. 32 de pac. l. si in venditione. ff. cõia prædi. & tex. ĩ c. nouimus. de vers. signi. & not. Bald. in l. cum mulier. ff. sol. ma. Bar. in l. quæsitum. §. si quis fundum. col. antepe. ff. de fund. instr. de eo, qui legauit supellectilia, videlicet lectum. &c. ¶ Vltimo iste text. ponderatur per Aret. dum dicit, ꝙ probationes rei præferuntur, nam isto casu vr̃ ꝙ reus absoluatur, non ex eo ꝙ actor non probauit, sed quia ipse 33 met reus melius probauit. ¶ †Ex quo inferri videtur, ꝙ nõ solum reus absolui debet, sed etiam pro reo debet ferri declaratoria, q̃ fertur in rei vẽdicatione, quando reus probat de domino suo. & hoc est magni effectus, per ea, quæ habentur in l. si à te. ff. de exceptio. rei. vendi. & not. in l. circa. ff. eo. titu. ¶ Similiter secundum Aret. infertur hic ꝙ possessio nihil operetur, quia text. simpliciter fundatur in fauorem rei, quia iura sunt promptiora ad absoluendum, nam ista ratio etiam haberet locum, si possessio esset apud actorem, vt quia actione confessio ageretur, de qua in §. æque institu. de actio. Sed tamen ista dicta non bene inferuntur, per istũ text. vt ipsemet Areti. se corrigendo declarat in c. in nostra. col. fi. de test. Et tex. hic dum dicit, testes rei debere preferri, intelligitur respectu absolutionis, prout ratio tex. quæ sequitur, demonstrat, ibi, quia promptiora sunt ad absoluendum. Et commodum possessionis consideratur hic simpliciter, quia facit possessorem reũ, vt in §. commodum. insti. de interdi. ¶ In gl. j. Abb. hic late insistit. sed vis tota eorum, quæ dicit, paucis conclusionibus colligitur. 34 †Prima est, quòd canonici ecclesiæ pro iuribus præbendarum suarum inuicem inter se agere possunt, quia non interest ecclesiæ ꝙ magis vnus canonicus, quàm alter possideat, vt dicit Ioan. and. & Doct. ibi, per istum text. & sequitur Lap. alleg. libr. dicebatur ĩ de fectu. col. ij. in fin. & Car. in consi. cxxxj. videndum est. col. j. Facilius ergo facultas agendi isto casu permittitur, quia res ab ecclesia non eximitur. Ad hoc facit in simili qđ voluit glo. & Anto. de But. ibi in c. ex insinuatione. de iure pat. & qđ not. in l. voluntas. C. de fideicom. Bar. in l. cum hi. §. si nulli. ff. de transa. & quod tradit Bald. in l. iubemus. la. ij. in prin. col. j. in fin. C. de sac. san. eccle. & qđ in simili casu Bald. dicit in l. dudum. circa fin. C. de contrahen. emp. Cal. in cõsi. x. in tit. de feu. Host. & alij in c. possessiones. 35 de reb. eccle. non alie. ¶ †Secunda conclusio Abb. est, quòd canonici agere possunt, etiam contra extraneum, pro iuribus præbendarum suarum, quãdo ꝓbende cõnexe sunt canonicatibus, nã tũc dñr hr̃e facultatẽ agẽdi, & defendẽdi, vt no. Inn. ħ, q̃a ĩ isto casu est eadẽ rõ ĩ canonico, q̃ est in alijs ꝓlatis. vt Abb. ħ cõcludit ꝑ istũ tex. q. tñ loquit̃ ſm primã ꝯclusionẽ. & ꝑ tex. xij. q. j. in c. fin. vbi

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Excedunt. Late Ias. in rub. ff. de iureiur. in v. limita.

b Contra fiscum. Adde Dec. in l. j. ambiguis. in prin. ff. de reg. iur. Fran. Purpu. in l. fi. nu. 125. C. de pac. & Alcia. pareg. lib. viij. c. vj.

c ¶ S. Ald. Declaratiua. In pulchro casu declarat Deci. in cons. xlvij. col. ij. in fi.

d ¶ Hier. Gig. Limitatiue. De ista dictione, videlicet, vide per Fran. Aret. in l. si fundum. ff. manda. & per Bart. in l. j. ff. ad legem Aquil. & per Geminia. in cap. statutum. el. ij. de hære. in vj.

vbi tamen tex. loquitur simpliciter de praelato. Et cum ista conclusione concordat Inn. in c. transmissam. post prin. de elec. Spe. in ti. de actore in vlt. car. in verbo, canonicus autem secularis. Ant. de But. in c. edoceri. col. iiij. de rescr. & Do. in c pnti. col. iiij. de offi. ord. in vj. Bene facit quod traditur in Rota de moniali, & canonico regulari in vj. decisi. in tit. 36 de iud. in nouis. ¶ † Praedicta conclusio primo declaratur habere locum quo ad facultatem agendi, sed in alijs talis canonicus non dicitur habere administrationem, vt declarat Abb. hic & idem Abb. in c. nouit genus. col. a iij. de deci. nam canonicus [a] non dicitur habere successorem, vt per gl. in c. 37 quod sicut. de elec. vbi Abb. & no. Bart. in l. bonorum. in fin. ff. rem. ra. 38 ha. Domi. in c. si duo. in princ. col. ij. de proc. in vj. † Et ideo non potest comprehendo successorem obligare. vt tradunt Inn. & Doc. in c. fi. ne prae- 39 la. vices suas. & idem Ang. in consi. cclxxv. quia omne bonum. col. x. † Et b ideo commissio facta canonico, ad successorem non porrigitur, [b] vt no. Bal. in l. si plures. col. pe. C. de com. inser. Anto. de But. in c. quoniam Abbas. col. pe. in fi. de offi. deleg. Pet. de anch. in regula, priuilegium. in fin. car. ver. sed iuxta praedicta quaero. de re. iu. in vj. Dom. in c. statutum in prin. col. iij. de rescr. in vj. Imo. in cle. si principalis. in iij. col. de resc. & in 40 dilecto. col. fi. de praeben. ¶ † Secundo conclusio praedicta bene procedit in canonico seculari. secus videtur in canonico regulari, quia agere non potest sine mandato, & sine Abba. licentia. ita dicunt Mod. hic, per ea, quae not. Do. post. Lap. in c. ad decimas. in gl. in verbo, canonici, de rest. spo. in vj. ¶ Sed considerandum est, quod in canonico regulari non potest considerari illa vnico praebende, de qua agitur in ista conclusione hic, quia isti canonici regulares monachis equiparantur, c. ex parte. de postulando. Et casu quo hoc esset etiam in canonico regulari, puta auctoritate summi pontificis, iuxta no. per Abb. in c. cum inter R. in iij. no. de ele. tunc idem esset dicendum in canonico regulari, quod dictum est in seculari, quia qualitas religionis, & regularis vite, non repugnat administrationis, vt patet in Abbate xviij. q. ij. in c. nullam. & in priore manuali habetur in cle. j. de rescr. ¶ Non ob. quod dicunt Lap. & Do. in d. c. ad decimas. quia in alio casu loquitur de quo dicam in seq. conclu. ad fi. ¶ Tertio praedicta conclusio intelligitur eo respectu quo canonicus in dicto casu agere potest absque mandato alterius, sed tamen debet formare libellum nomi- 41 ne ecclesiae, † vt dicunt Mod. hic, cum non sit regulare in quolibet praelato, quia nomine ecclesiae agere debet. c. olim. el. j. de rest. spo. c. querelam. de ele. & in c. licet. vbi Abb. late de dilatio. cum si. Et certe non clarum videtur, quia non debet isto casu canonicus maiorem habere auctoritatem, quam alius praelatus. 42 ¶ † Et no. est. quod tali casu canonicus agere debet nomine praebende sue. non c autem nomine ecclesie [c] simpliciter vt expresse. Inn. hic dicit, & idem Car. 43 in consi. cxxxj. §. alle. ¶ † Tertia, & vlt. conclusio est, quod si praebenda non sit perpetuo vnita cum canonicatu, sed pro diu concedatur simpliciter ad victum canonici, isto casu canonicus nullam videtur habere administrationem, & ideo agere non potest, secundum Abb. hic. Et sic modo saluatur quod dicit Io. an. hic. canonicos agere non posse contra extraneum sine mandato ecclesiae. ¶ Sed contra istam conclusionem arguitur, & tenet Are. hic, per tex. cum gl. in cle. j. de rescrip. vbi habetur quod prior manualis agere potest, quamuis tamen ad nutum superioris remo 44 uetur. c. cum ad monasterium. in §. de sta. mo. † ergo pariter quod iste canonicus agere possit. ¶ Ad istam rationem Are. respondet Mod. hic dupliciter. Primo, negando quia tex. in d. cle. j. hoc non dicit. sed tamen negari non potest, quia gl. ibi hoc tenet in verbo, licere, & illam per no. Doc. sequuntur. Et quod talis prior agere possit, no. per Abb. & Doc. in c. cum deputati. de iudi. ¶ Vel secundo, & melius respondetur quod dato quod agere possit prior manualis prout Are. dicit, non tamen bene infertur ad nostram quaestionem, quia prior talis, deputatur vt administret, licet remoueri possit. quia ergo habet administrationem, non mirum si agere potest. Non sic in quaestione de qua agitur, quia praebenda non datur in perpetuum beneficium. sed vt viuat, vel in eum administratio nulla transferri videtur. ergo non potest. ¶ Sed tamen pro opi. Are. facit, quia licet concedatur praebenda vt viuat, tamen pro interesse eius videtur quod agere possit. sicut vsufructuarius, qui agit etiam contra dominum pro suo interesse. l. Proculus. in §. fi. ff. de vsufru. & idem est in commodatario, vel depositario, qui agunt pro eorum interesse. §. furti autem. insti. de ob. quae ex de li. nasc. & in §. pe. insti. vbi bo. rap. Et ideo concludendo, dici potest, quod quatenus agitur de interesse suo, agere possit, quia isto respectu videtur habere potestatem. Et hoc in canonico seculari. secus videtur in regulari. & hoc modo opin. Are. saluari potest. Et maxime talis canonicus intelligitur habere potestatem agendi, data negligentia praelati, & capituli, quo casu indistincte fauore ecclesiae ad agendum admittatur, vt tradunt Inn. & Doct. in c. cum olim, de testi. & in c. dilectus. de ma. & obe. ¶ Et hoc vltimum dictum in canonico seculari procedit. secus est in canonico regulari, vt per Do. post Lap. in d. c. ad decimas. col. iiij. de re spol. in vj. hoc enim casu locum habet differentia inter canonicum secu- 45 larem & regularem. ¶ † In gl. ij. in principio. Abb. dicit quod vterque dicitur actor, & reus, quia quilibet agit, & conuenitur, vt termini antiqui, vel de nouo positi conseruentur. ¶ Sed ista ratio prima 46 facie non videtur vera quia vt gl. subijcit, † ille tamen agere videtur qui primus ad iudicium prouocauit, vt dicitur in l. in tribus. ff. de iudi. in l. ij. §. in tribus. ff. communi diui. facit text. in cap. forus. §. actor. infra de verbo. sign. Et ideo Paul. de Cast. in dicta l. in tribus, hoc aliter declarat, dicens quod vterque dicitur actor, & reus, ante prouocationem, & antequam iudicium inchoetur. quia vterque agere potest. & iudicium inchoare, sed facta prouocatione, ille tamen actor dicitur, qui primo prouocauit. Sed certe hoc videtur contra tex. hic, vbi dicitur quod testes hincinde produci possunt, quia vterque est actor, & reus. ergo etiam post inchoatam litem, quia testes referuntur post litem contestatam producuntur, vt. §. vt lite non contestata. per totum. facit text. in l. inter coheredes. §. qui familie. alleg. in gl. Et quia secundum Pau. de Ca. vterque esset actor aptitudine, & potentia. quod videtur contra iura, quae simpliciter loquuntur, & videntur in actu hoc considerare, d. l. in tribus, & d. l. ij. §. in tribus, & hic cum si. Vnde Bal. videtur hoc melius declarari in l. ij. ver. sed iuxta hoc quaero. C. commu. diui. vbi inquit, quod vterque dicitur actor, & reus, quia hincinde adiudicatio fit, & condemnatio. & ad hoc alle. Host. in c. ex conquestione. de resti. spo. & idem Bald. dicit in d. l. in tribus, & sequitur Floria. in l. iudicium communi diui. ff. fi. reg. & Albe. hoc idem dicit in l. in hac actione. § praeterea. ff. ad exhi. & in rub. ff. si cer. pet. ¶ Ista declaratio videtur de plano procedere in iudicio familie ercisc. & communi diui. in quo vterque possidet, & agit, quia res communis diuidatur. nam in re communi quilibet habet partem, etiam in minimo cespite terre. l. ij. C. quando, & quibus quar. pars. lib. x. Ideo facta diuisione pro illa parte, quae in totum vni assignatur, ille dicitur, actor, quia partem, que erat alterius, pro illa parte consequitur. pro altera parte, que erat sua, & alteri in totum conceditur, reus dicitur, quia priuatur iure, quod sibi prius competebat in illa parte. merito vterque dicitur actor, & reus. Sed in actione finitum regundorum non videtur hoc habere locum, quando intentatur ab eo, qui non possidet, quia tunc solus ille, qui possidere reperitur, reus videtur, & alter actor. §. commodum. insti. de interdic. Sed tamen dici potest quod etiam ille, qui possidet, respectu proprietatis actor dicitur, quia positis finibus pro parte domini, quae ipsi possessori adiudicatur, actor dicitur, etiam ipse idem reus dicitur respectu partis, quae aduersario assignatur a qua ipse excluditur. Et pari modo de parte aduersarij dicendum est. Et sic vterque actor, & reus videtur. quia in effectu vincit & condenatur, & hoc prouenit potius ex natura actionis, quam ex forma petitionis. Et considerato isto effectu saluari potest quod Abb. dicit, quia quilibet agit, & conuenitur ad effectum, de quo dictum, est. ¶ Non obstat tex. in tribus, quia inferius responsio apparebit. Et retenta tali declaratione, non videtur procedere distinctio quam Abb. hic facit, quia indistincte ex natura actionis vterque dicitur actor, & reus. Et ideo licet tantum ab vna parte petatur vt termini constituantur, tamen etiam ab altera parte ex natura actionis petitum intelligitur, quod non videtur opus esse quod ab altera parte hoc idem petatur, vt Abb. dicebat 47 hic. Et notat idem Bald. in l. ij. in prin. C. communi diuid. † vbi inquit quod petitio expressa vnius partis, inducit petitionem tacitam 48 alterius partis. ¶ † Et dum Abb. hic concludit per istum text. quod etiam ille, qui non possidet, agere possit iudicio finium regundorum. idem probatur in l. si irruptione. in princ. ff. fini. rugund. vbi Floria. & idem Floria. in l. j. ff. eo. tit. Bald. in hoc expresse tenet contrarium in l. iij. versi. & est ista lex. C. fini. regund. vbi concludit quod tale iudicium ab eo, qui non possidet, intentari non possit. allegat. l. j. ff. fami. ercifcun. & sentit gl. j. in d. l. si irruptione. in princ. Sed responderi potest quod text. in d. l. j. non habet locum in ista actione finium regundorum, quae latiorem habet naturam, vt etiam ab eo, qui non possidet. intentari possit, vt no. in l. j. C. fini. regund. & Floria. in l. j. ff. eod. titul. Vel secundo pro concordia dici potest quod possessio considerari potest dupliciter, quantum ad propositum. Primo, respectu totius fundi. vicini. & tali, casu, nisi quis habeat possessionem in fundo vicino, de cuius finibus queritur, actionem finium regundorum, mouere non potest, ar. l. fundi. ff. de exceptio. & isto respectu dictum Bal. bene procedit. Secundo possessio fundi vicini consideratur non respectu totius fundi, sed duntaxat respectu ipsorum finium, & tunc licet quis non habeat possessionem in finibus, de quibus contenditur, tamen possidet fundum, de cuius finibus agitur, a iudicio finium regundorum non repellitur. d. l. si irruptione, quam Bal. declarat in d. l. j. ff. famil. ercisc. & ita colligitur ex dictis Io.

ADDITIONES.

a ¶ Nam canonicus. Vide supra de consti. in c. cum omnes nu. 4. in addit.

b ¶ Hier. Gig. Porrigitur. Adde eundem Dec. qui late hanc quaestionem examinat. in c. quoniam Abbas. in vj. col. ver. secundo infertur. supra de offi. delega.

c ¶ Hiero. Gig. Ecclesiae. Dicas quod aut canonicus agit contra alium de eadem ecclesia in qua ipse est canonicus, & tunc agit nomine sue praebende, aut agit contra aliquem alterius ecclesiae, & tunc licet agat de rebus. praebende sue, tamen agit nomine ecclesiae, potius quam praebende. ita voluit Car. in d. consi. cxxxj. allegat Inno. in c. ex literis. de proba.

Io.Fab.qui præcipue inter alios istam materiam declarauit in §.
49 quædam insti.de actio.col.xij.¶†In ea.gl. ibi, qui primo ad iudicium prouocauit.alter ergo erit reus,& sic causa eius reputatur fauorabilior,secũdum regulam l.fauorabiliores.de reg. iur. & ita voluit glo.no.in d.l.in tribus.ff.de iudi.quam Odof.Bald. Ang. & Paul.de Cast.ibi,sequuntur,& idem videtur sequi Alexan. in d.l. duo iudices.ff.de re iudi. Sed Iac.de Ra.quem videtur sequi Alb. qui ipsum refert in d.l. in tribus. dicit illam l. procedere quo ad ordinem iudicij, non autem respectu condemnationis vel absolutionis.Et dicit Ang.in d.l.in tribus.quòd eo audiente hoc tenebat Bar.in l.duo iudices.vbi glo.hoc idem dicit.& no.Mathesi. in no.cviij.nota quòd in iudicijs. Et ista opinio verior videt̃.pro qua facit tex.hic, vbi etiam post inchoatum iudicium vterque, actor, & reus dicitur,respectu probationis. Et facit quod supradictum est, declarando quòd respectu effectus qui sequitur, vterq; dicitur actor,& reus. Et ad hoc etiam facit quod dixi in not. videli-
50 cet†quòd respectu absolutionis,quæ in dubio fieri debet in fauorem rei,attenditur ille q̃ est debitor, quia in veritate reus dicitur,& nõ inspicitur,qui prius ad iudicium prouocauit, secũdum Ant.de Bu.in c.in præsentia.j.eo.cum simi.s.allega. Et quia absurdum videtur ꝙ ille, qui præuenit, esset deterioris conditionis, q̃ aduersarius eius,qui negligens fuit, quia iura magis fauent vigilantibus.l.qui autem.§.sciendum.& in l.pupillus.ff.de his, quæ in fraudem cred.vnde tex.in d.l.in tribus,videtur procedere in his, quæ recipiunt ordinem processus. & in quibus necessarium est
51 quòd vnus actor,& alter reus iudicetur. † Sed respectu decisionis,vterque reus dicitur,& actor,ita ꝙ non magis vnus, quàm alter fauorabilis sit.& hoc verũ intelligitur,nisi alter tantũ possideret,quia tunc possidere reus vr̃, vt hic,vbi in dubio tanq̃ reus ab-
52 soluitur.¶†In ea.glo.in fi.conclusio fit secundũ Abb.hic,ꝙ regu-
a lariter quis duplici officio[a] fungi põt,qñ officia se inuicem compatiuntur.& no.Bar.post Guil. de Cu.in l.si consul.per illum tex. ff.de adop.vbi hoc patet in iurisdictione voluntaria . Et per hoc
53 Bal.ibi infert in iiij.q.†ꝙ habens potestatem legitimandi , potest filium proprium spurium legitimare. Sed tñ in hoc cõis opinio in ɔ̃rium vr̃,vt per glo.in cap.per venerabilem.in verbo, regi.qui fil.sint legit.& ita tenet Pe.de Anch.in consi.cccxxj. primum dubium.in iij.dub.& do.Ant.rosellus in tract.legitimationis,in cap. vbi tractatur materia legitimationis per rescriptum. in versi. sed hic dubitatur.& idem Ioã. de ana.in consi.xxix. visa imperiali. in iij.dubio.& do.Lud.de sardis in trac.legi.in iiij.parte principali in v.qõ.& Mod.in d.c.per venerabilẽ.in ver.videtur,col.vj.Et ad propositum principale, ꝙ quis possit fungi duplici officio etiam no. Bar.in l.comperimus.C.de proxi.sa.scri.lib.xij.& in l.j.C. de prin. agen.in re.lib.ij.& no.Abb.in c.j.in prin.de offi.lega.Bal.in j. consti.C.in §.ideoq;.& in l.Domitius.per illum tex.ff.de test.& tradit Rom.in cõsi.xxv.viso facto.facit tex.l.duorum.in prin.ff. de oper. liber.& quod not.Bar.in l.fi.ff.de colla.illici.Et eadem ratione q̃s
54 poterit habere tria,vel quatuor officia si non repugnant. secus si incompatibilia sint.vt Abb.hic post Ant.de Bu.concludit.& Bar. & alij in locis supra allega.Et ista incompatibilitas pluribus mo-
55 dis consideratur. ¶†Primo,ex impotentia facti,vt quia in vtroq; in diuersis locis eodem tempore residentia requiratur c. de multa.j.de preben.Abb.hic,& Bald.in d.§. ideoq;. Et facit tex. in l.li-
56 bertus.§.præscriptio.ver.eo tempore.ff.ad munici.†Et ideo antiani ciuitatis aliquod officium extra ciuitatem habere nõ possunt, vt no. Bar.per illum tex.in l.duumuirum.C.de decur.lib.x. ¶Secundo,ꝑ dispositionẽ iuris in quibusdam casibus,in quibus lex vltra procedit,prohibendo plura officia in eadem persona, vt patet ĩ officijs ecclesiasticis.lxxxix.dist.c.j.& in c.cũ singula. de preb. lib.vj.Et in officijs secularibus idem probatur in l. hac parte. vbi Bart.ibi, nullo modo secundo fungatur officio. C. de proxi.sac. scri.lib.xij.& per illum tex.Are.hic dicit,ꝙ in dubio nemo præsumitur idoneus duobus officijs. Sed cõsiderandum est ꝙ ille text. videtur habere specialem rationem, quia ibi taxatus erat certus
57 numerus personarum,& officiorũ.†vnde tunc vnus officio duorum fungi nõ potest,vt no.Bald.in l.Domitius.circa fi.ff.de testa.
58 & in no.casu tradit Pet.de anch.in cõsi.ccccxxiij.viso puncto.†vbi inquit ꝙ si ex forma statuti in testamẽto requirunt̃ quinq; testes & vicedominus,nõ põt vicedominus etiam vt testis interuenire. & sic tali casu duplici officio fungi non potest.¶Tertio,etiam iure quis prohibetur fungi duplici officio in iurisdictione contentiosa,vt Abb.hic sequitur,& facit tex. in l. ille a quo.§. tempestiuum.ff.ad Treb.Et quandoque etiam talis prohibitio fit propter
59 dignitatem,vnde nõ potest†doctor exercere officium notarij,vt no.Bar.per illum tex.in l.vniuersos.C.de decur.lib.x. vbi glo. arguit ɔ̃ Doctores nostros Mediolaneñ.& facit tex.in c.sicut.ne cle-
60 rici vel mona.Secus†tñ esset dicẽdũ in licẽtiato, q̃a licẽtia nõ tribuit dignitatem,vt no.Car.in clem.ij.in ij.q.de magist.& dixi in c. clerici. de iudi. Quod not.est pro dominis Vltramontanis.apud quos licentiati exercent quandoque officium notarij.¶Et ad supradicta not.est quod Bar.in l.is quidem. C.qui mili.non possunt lib.xij.per illum tex.dicit quòd datur regula generalis, quòd q̃s plura officia habere non possit. quod videtur contra regulam s. firmatam. Sed potest responderi ꝙ ille tex. specialiter loquit̃ de pluribus militijs,prout etiam dicit̃ ibi in rub.vt nemo duplici militia vtatur.sicut etiam in clericali militia dictum est d.c.j. lxxxix.
61 dist.¶†Et in casibus,quibus prohibetur quis habere duo officia, est in potestate sua eligere,& retinere quod velit,vt no.Bar. in d.
62 l.is quidem. in fi.per illum tex.qui mili. non possunt.lib. xij. † Et si contra prohibitionem duo acceptaret officia, primi duntaxat haberet salarium,secundum Bar.in l.j.C.de princ.agen.in rebus in prin.lib.xj. Et hoc procedit,quando de iure communi quis ꝓhibetur habere plura officia. secus si ex forma statuti particularis,quia tunc si aliud officium cõtra prohibitionem acceptaret,
63 †careret secundo officio,& etiam salario primi.l.fina. vbi Bar.C. de coar.& princi.lib.xij. quem tex. ita Are.declarat hic. Sed non consonat quòd potentior sit prohibitio statuti,quã iuris communis,arg.l.eius militis §.militia missus.ff.de testam.mili. & ideo ille tex.videtur habere locum in illo casu,quia ibi ita disponendo vlterius procedit.Et prædicta locum habent, nisi dispẽsetur cõtra prohibitionem iuris communis,vel statuti,vt duplici officio quis
64 fungatur.†nam ex cã hoc fieri potest in duobus officijs,& non in tribus,vt est tex.in l.fi.vbi Bar.de exe.& exactor.lib.xij. Sed tamẽ ille tex.videtur vlterius procedere & habere locum in vno casu particulari. Aliàs vero subsistente eadem causa, si qualitas officiorum non repugnaret,videretur quòd etiã tria officia quis suscipere posset per dispensationem ĩ officijs prohibitis, sicut posset in permissis.vt supradictum est, arg. eius quod habetur in c. ex ratione.de appel.& facit quod not.in c. de multa. de præben. Et qñ quis duplici fungitur officio, & debet salarium cõsequi ꝓ vtroque,secundũ Bal.in d.l.fi.ff.de adop.& probatur hoc in § illud.vbi Ang.per illũ tex.ĩ auct.vt iudi.sine quoquo suffra. & Bal. dicit per illum tex.in l.binos.C.de aduo.diuer.iudi. in fi. & in l. si ad scribatum.in versi.item no.C.de appel.Et ideo doctor, qui le-
b git lecturam ordinariam, & extraordinariam, vtrunq;[b] salariũ habere debet,secundũ Bald.per illum tex. in l. qui duobus.ff.de condi.& demon.Et pulchrã quæstionẽ tradit Lap. in alleg.xcix. commune Florentiæ. vbi concludit†quòd si existẽs in officio publico potest vni licentia armorum concedere,ille, qui est in duobus officijs, poterit duobus dare facultatem arma deferendi. & ad hoc plura iura inducit.& in simili casu consuluit Roma.consi. xxv. viso facto. facit quod dicunt Ioan.an.& Doc. in c.olim. de re iudi.¶Et hoc,quod dictum est,intelligitur quando salarium, vel emolumentum vtriusque officij in persona vnius reiterabile est.
65 Secus si non potest multiplicari,† vt est emolumentum alimentorum,quia tunc semel tantum deberetur.l.alimenta.§. basilicę. ff. de alimen.& ciba.lega.Facit tex.in c.fœlicis.in §. adijcentes.& de censi. lib.vj. vbi procuratori non duplicatur,quod videtur dari pro alimentis . Et sicut habet emolumentum vtriusque officij,ita etiam in vtroque officio onus subire tenetur, vt no.Angel.
66 in d.§.illud in fin. † Nam onus sequitur emolumentum l.j.§.pro secundo.vbi Bal.C.de cadu.tollen.l.Caio. & quod ibi Bart. ff. de alimen.& ciba.lega.l.ſm naturam.de regu.iur. Et ideo videtur ꝙ
67 ille,qui duplici†officio fungitur , non possit pro vtroque officio solum vnum actum facere.sed actus debet reiterari. de quo not. Bald.in l.j.§.vasalli.el j.in princi.de pace Constan.& Abb.per illum tex.in c.cum vniuersas.ĩ vlti.no.de elec. & quod idem Abb. tradit in cap.ne pro defectu.in vlti.not.eod.titu.de ele. & in cap. causam quæ.de iu.& in c.significasti. de iure patro. ¶Et ad prædicta in materia no.sunt aliqua.Primo, quòd prohibitio, quæ in pluribus officijs facta sit , intelligitur respectu exercitij. ita quòd eodem tempore in effectu quis duplici officio fungi non potest.
68 †Sed tamen eodem tempore quis potest habere vnum officiũ, & illo durante, eligi potest ad aliud , cuius administratio finito primo incohetur,vt not.dicit Ioan.de Pla.& Angel. Are. in §. furiosus.per illum tex.insti.qui da.tu.pos.facit glo.in clemen. vt hi,
69 qui. in verbo, constitutus. de æta.& quali.vbi Imo.colligit†quòd sufficit, si habilitas tempore exercitij reperitur. facit quod not. Abb.in cap.dilectus.el ij.de præben.cum similibus,vt dixi in cap.
70 possessionem infra eo.in vlt.no. ¶†Secundo not. quòd ꝓhibitus durare

ADDITIONES.

a ¶Officio. Alex. Dec.l.lecta.si cer.peta.vide Dec.consi.641.

b ¶Vtrunque.Rom. consi.xxv. Are.in l.plurium.de acquir.hære. Paris de puteo in syndicatu in paruis.

durare in officio poſt ſex mẽſes, nõ põt de nouo eligi ꝓ alijs ſex menſ.licet hoc nõ ſit ꝓprie durare,ſed nouũ dicaẽ offĩn. ita Ang. ſing.in l.adoptare.ĩ fi.ff.de adop.¶ Tertio no. eſt ꝙ aliquo tpe nõ põt quis eligi in locum alterius,niſi prius ille in cuius locum eligitur,remotus ſit.vt no.Bald.dicit in l.ſcire oportet.in §.cõſequẽs
73 in fi.de excuſ.tuto.†de quo And.Scribit in cõſ.liiij.lib.iiij.¶ Quar
74 to no.eſt ꝙ ꝓhibitus ſub pęna duo officia impetrare, †nõ cadit in pęnã,ſi motu ꝓprio principis ei cõferatur,vt no. dicit Io. de ana. in c.cũ ſit.de iude.de quo vide qđ no.Bar.in l.fi.ꝑ illũ tex.C.de cohor.& prin.lib.xij.& qđ hẽ in l.iij.in prin.ff.qđ quiſq; iur.¶ Quin-
75 to no.ꝙ ſub nomine officialis, ẽt coadiutor cõprehendiẽ, †vt no. Are.hic,in fi.q alleg. Bal.ĩ l.ex facto.per illũ tex.ff.de neg. geſt.de
76 quo dubitari põt, †qa officiũ coadiutoris expirat mortuo princi
a pali officiali,[a] vt no.Bar.in l.ſolet.in fi.ff.de tuto.cũ ſi.vt tradit An.
77 Sicu.in cõſ.liij.ſ. allegato. ¶ †Poſtremo * de pęna turbãtiũ fines, late Abb.hic inſiſtit.& no.Alber.qui late antiquos refert.& idem Saly.in l.j.C.de accuſ.ſic ħ.Et nõ placet cõis intellectus ad d.iij.ff. rerũ amo.ꝙ ille tex. reſtringaẽ,qñ qs amouit terminos nõ animo occupãdi,nec animo ſuſcitãdi lites,qa gñaĩr loquiẽ, qñ dolo malo illud factũ fuit.Sed bene vr̃ loqui ſpãĩr iuſto reſpectu,qñ pęna imponiẽ ꝓ quolibet lapide, vel termino. alia vero iura loquũtur de turbatione terminorũ ſimpĺr.Et breuiter dici põt,ꝙ qñ ĩ eodẽ
78 caſu†varie pęne ſint in arbitrio iudicis,erit imponere pęnã, quã voluerit,iuxta gl.xxj.q.ij.in ſum.& in c.fraternitatis. xxiiij. diſt. & no.Abb.poſt Hoſt.ĩ c.ij.circa fi.de cohibita.cler.& in c.ad apoſtoli
79 cam.in gl.j.de regula.cũ ſi. vt per Mod. in c.ij. de reſcriptis. ¶ †In gloſ.in ver.liberali.quod dicitur de matrimonio,limitari debet niſi impedimentum iuris diuini allegetur,quia tunc pro reo debet iudicari,vt no.Abb.tradit in c.licet ex quadam.col.ij.ver. ſed forma dubium infra de teſti.Et ex his expedita ſit de iſta decretalis.

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Officiali.Adde tamen ꝙ hoc fallit in coadiutore dato prælato cũ clauſula,ꝙ cedente vel decedente illo,cui datus eſt coadiutor , ſuccedat in adminiſtratione,ita notanter dixit d.Car.in conſ. lxx.illo enim caſu mortuo principali ſuccedit coadiutor.officialis etiam appellatione venit epiſcopus qui dicitur officialis.communis & aliàs dicitur rector.vt no.per Dec.in c.ſane. in vlt.col.ver. ad hæc. de offi.de lega.

* ¶Poſtremo. Adde ꝙ contra mouentes terminos iuratur in litem, & de materia termini amoniti vide late per d.Io.Bap.Plotum in l.ſi quando.nu.726. in ver. terminos.C.vnde vi.& Hier.de Monte.in trac.fin.regun.c.lxix.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonialis cauſa,etiam alijs quàm epiſcopis committitur non tamen hoc eſt conſuetum in curia Romana,nu.2.*
3 *Virginitatis probatio ſit per matronas.*
4 *Iuramento alicuius ſi ſtandum ſit ex forma ſtatuti,intelligitur, niſi contrariũ probetur.limita nu.8.9.12.13.& 15.*
5 *Probatio contraria non excluditur,licet de iure cõi plena probatio facta ſit.*
6 *Probatio fortior attenditur.*
7 *Statutum ꝙ ſtetur iuramento alicuius,eſt contra ius commune, & ſtrictè debet interpretari,nec extendi.*
9 *Plenaria probatio non admittit probationem contrariam.*
10 *Plena probatio non admittit probationem in contrarium.*
11 *Plenarium,& plenum an differant.*
12 *Omnino ſi credendum ſit,an admittatur probatio contraria.*
14 *Tacens in præiudicium ſuum non poteſt conſentire.*
16 *Statutum ꝙ teſtes in aliquo caſu comprobari non poſſint,ualet.*
17 *Periti uocãdi ſunt ubi res probari debet,de qua iudex nõ poſſit eſſe inſtructus.*
18 *Periti quot requirantur.*
19 *Peritus unus non ſufficit in re ardua,etiam ſi alij in loco non reperiantur.*
20 *Officialis proximus ſupplet defectum alterius officialis deficientis.*
21 *Conſilio alicuius ſi quid ſit expediendum, & abſit expectandus eſt.*
22 *Tutor petitur ex loco vicino,ſi in proprio non reperitur.*
23 *Teſtes duo ſufficiunt in criminalibus,ſicut in ciuilibus.*
24 *Iudæi vnius dicto interpretantis librum alterius an ſtandum ſit.*
25 *Interpretatio,& expoſitio litere,ubi facienda eſt,unus ſufficit.*
26 *Ignorans iura peritiores loci conſulere debet.*
27 *Expenſarum abſolutio ſequitur illum,qui habet conſilium excellentiſſimi alicuius doctoris.*
28 *Peritus unus de publico deputatus ſufficit,uel ſi cum dicto eius concurrit aliqua præſumptio,nu.29.*
30 *Peritorum relationem præcedere debet diligens inquiſitio iudicis.*
31 *Negatiuam ſi quis probare intendit,diligens examinatio fieri debet.*
32 *Medicis diſcordantibus,contra percuſſorem iudicandum eſt.*
33 *Peritorum dicto ſtatur ſine alia ratione.*
34 *Peritiores ſemper ſunt eligendi.*
35 *Culpa eſt in conſulente non conſulere peritiores.*
36 *Peritis diſcordantibus,ſtandum eſt peritioribus.*
37 *Doctorandus debet approbari à vij.doctoribus.*
38 *Promotores an dent vocem in approbatione doctoris.*
39 *Peritorum electio per quem fieri debeat.*
40 *Conſultor quomodo,& à quo eligatur.*
41 *Peritus unus de conſenſu partium eligi poteſt, quãdo duo requiruntur à iure.*
42 *Sententia lata de conſilio peritorum,an retractetur ex dicto peritorum.*
43 *Sententia lata de conſilio ſapientis,non tranſit in rem iudicatam.*
44 *Sententia lata ex probationibus priuilegiatis nunquam tranſit in iudicatum.*
45 *Publicatis atteſtationibus alij teſtes non admittuntur.*
46 *Sententia in cauſa matrimonij quanuis non tranſeat in rem iudicatam,non tamen quis admitti debet, ita ſimpliciter poſt tempus datum ad appellandũ, ſed cauſæ cognitio adhibenda eſt,an aliqua iuſta cauſa allegetur. ex qua ueriſimiliter ſententia iniqua uideatur.*
47 *Interpretatio quando neceſſariò ſequenda ſit.*
48 *Sententia lata uirtute antiquæ legis poſtea abrogatæ non retractatur.*
49 *Relatio peritorum ſi iniuſta ſit,ueriſimiliter datur reſtitutio.*
50 *Reſtitutio aduerſus relationem peritorum à principe petenda eſt.*
51 *Peritis an credatur ſine iuramento.*
52 *Iurare qualiter debeant periti quando aſſumuntur & referunt.*
53 *Periti non dicuntur propriè teſtes, & ideo in eis non cadit timor. ſubornationis.numc.54.*
55 *Periti in figura iudicij non producuntur, & die feriata examinantur.*
56 *Peritus unus poteſt ſe referre ad dictũ alterius, & dicto eius ſe ſubſcribere.*
57 *Periti compelli non poſſunt,ut teſtes.*
58 *Doctor quoties approbandus ſit. Et à quibus, & quomodo præſentandus nu.59.*
60 *Promotores an iurent.*
61 *Doctori quæ requirantur.& nu.62.*
63 *Doctoratus eſt dignitas.*
64 *Doctor dicitur nobilis.*

PRopoſuiſti. ¶ Sũmatur,& diuidiẽ, vt ꝑ Abb.ħ.¶ †Primo nota ſecũ
1 dũ Bal. ꝙ cã matrimonialis ẽt alijs , q̃ epiſcopis,[a]
a delegaẽ * vt patet hic ĩ ꝓpoſito ſancti Cataldi, cui
* decreta.iſta dirigitur. & idem probatur in c.ex literis.vbi Abb.in prin.poſt.Ant.de But.ſ. de ĩ iteg. reſti.ad idẽ tex.in c.literas.ſ.de reſti.ſpol. & in c.j.j. de conſangui. & affini.cum ſim.Hoc tamẽ de facili fieri debet,quia talis cognitio epiſcopalis eſt dignitatis,vt dicitur in acced ẽtibus , de exceſ-
2 ſi.præla.†Et curia Romana.reguliter alijs, q̃ epiſcopis committere non conſueuit,vt dicunt Io.and.Anto. de Bu. Abb.& alij in c.
3 ſi pro debilitate.ſ.de officio deleg.¶ †Secundo nota , ꝙ probatio
b virginitatis,debet fieri per matronas [b], quæ inſpiciendo mulierẽ hoc atteſtentur,vt hic.& in c.cauſam matrimonij.j.eo.in c.fraternitatis,in c.fi.de frigi.& malefi.¶ Et hoc introductum eſt propter honeſtatem, & qa in talibus mulieres videnẽ magis perite. Si tamen opus eſſet maiori peritia,q̃ in mulieribus reperiatur,etiam viri periti adhiberi poſſent,ar.c.ex literis.de frigi.& malefi . & ita
c in notabili caſu.[c] probat,& concludit Areti.in conſ.cxliij.ex facto
4 proponitur.in quarto dubio.¶ †Tertio no. ꝙ licet ſtãdum ſit iu-
d ramento alicuius,intelligitur,niſi ꝯrium probetur , [d] & idẽ Abb. in c.continebatur. in gl.ij. de deſponſa. impu. Et ad hoc eſt dictũ Ia.Bu.in l.j.C.de re iudi.quem Bal.ibi refert in verſi.quæro. cum Io.Bu.& idem Bal.ſequitur in l.j.verſi.quærit Ia.C.ſi aduer.lib.& in c.j.col.j. in verſi. & facit ſtatutũ in ti.ſi de inueſti. inter domi. & vaſallis oriaẽ.& no.Ang.in l.qui vas. ĩ prin.ff.de furtis & in l.q reſtituere.in ij.col.ff.de rei vendica.cum ſimi.vt late proſequiẽ Ale. in l.qui bona.§.qui damni.ff.de dam.infec.& idem Alex.in conſi. cxiiij.in cauſa,& lite.col.j.lib.iiij.& eſt gl. quã ibi põderauit Paul. de Caſt.& Alex.in l.ij.ſi abſens.in ver.iudicio.ff. ſi ex noxa. cauſa agatur,facit glo.in c.ſecundo in ver.affectata.de tempo.ord.in vj. vbi domi.poſt Ioan.and.ad idem eſt gl.in c.j. in verb.caput de frigi.& malefi.& in c.ꝙ autem.xxxij.q.ij.in ver.probare.& idem tenent Io.And.Domi.in c.ſtatutum.§.cum vero. col.ij. verſi. ſed an ꝯ iuramẽtũ.de reſcrip.in vj.¶ Et huius ꝯcluſionis ratio eſt, ſcđm Abb.ħ,qa iuramẽtũ vnius nõ facit integrã ꝓbationẽ.vñ ſi plena ꝓbario habeaẽ , ꝑualere debet. ¶ Et ſic attẽta iſta ratione Abb. ſentire videẽ.ꝙ ſi plena probatio eſſet,ꝙ nunc contrarium ꝓbari nõ poſſit, ꝙ tamen falſum eſt, quia licet etiam de iure communi plena

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Epiſcopis. Adde eundem Dec.ſ.in c.ſi pro debilitate. in iiij.col. verſi. ſecundo quod Abb.dixit.de offi.dele.vbi ẽt dixit, ꝙ cã matrimonialis de ſtylo curiæ alijs q̃ epiſcopis non delegatur.ſed remoto iſto ſtylo ſecus eſt, & ſi cauſa marrimonialis ſit epiſcopo delegata,poterit epiſcopus illam ſubdelegare alteri epiſcopo,vt ibidem per eundem.

* ¶Syl Ald. Vide Deci.in c.cauſam matrimonij.in prin.ſ.de offi.deleg.

b Hier.Gig. Matronas. Adde tamen ꝙ licet matrona aliqua eſſet perita.ſi tamen eſt indiſcreta & inhoneſta, non admitteretur ad probandam virginitatem. ita notanter dixit Bal.in c.cauſam.poſt Inno.ibi,quos refert, & ſequitur Felyn. ibi j. hoc eo.ti.aliàs virginitas probaẽ per ſigna,vt no.Fely.in d.c.cãm.in iiij.not.

c ¶Caſu. Videlicet an puella eſſet gibboſa.& conſuluit.Are. Sed iſtud parum placet do.And.Tiraquello in legi.connubia.l.iij.nu 18.

d ¶Syl.Al. Probetur. Idem Deci.in l.in actionibus.in iiij.not.ff.de in lit.iur.

5 plena probatio facta sit,†probatio tamen contraria non excludi-
6 tur.c.licet causam.de testi.c.Ioannes.de fide instrumēto. ¶†Vnde alia melior ratio assignari potest,quia probatio fortior præualet,& illa,quæ potentior est, attenditur.l. cum de indebito.ff. de probatio.Et satis est ꝙ iuramentum auctoritate statuti hoc operatur,vt pro plena probatione habeatur. qđ est contra ius commune.c.fi.quod met.cau.& presertim qñ tractatur de interesse iurātis.l.omnibus.C.de testi. Vnde tale statutum†cum sit contra ius
7 commune,stricte debet interpretari,& nō debet extēdi,vt videatur probationē in cōtrariū remouere,arg.c.cū dilectus.§.de consue.& in l.si quando.C.de inoff. testa. cum vulg. ¶Prædicta con-
8 clusio limitat in pluribus casibus nō precedere.† Et primo si ille ꝯ quem iurat,cōtumax fuit,fuit,vel in dolo. qa tūc iuramentum ꝓbari non pōt,secundū Io.de Imo.in l.qui bona.§.qui dāni.ff. de dam.infe.ar.l.si quando.C. vnde vj. ¶Sed ꝯrium verius videtur, vt Alex.concludit in d.§.qui damni.col.pe. & ita voluit Ang.in l. qui vas.in prin.ff.de furtis. Nam intentio statuti nō videtur fuisse alter cum falso iuramento lucretur.& in casu d.l. si quando. cum simi. probatio in contrarium admittitur. vt ipse Imol. tenet in c.fi.quod me.cau.& tradit Alex.in loco præallega.¶Are. tñ hic, pro dicto Io.de Imo.allega.tex.in l.pe.§.in eum.ff.ne quis eū. vbi ꝯ eximētem datur actio ad interesse.ſm estimationē ipsius actoris,& estimatio,vt ibi dr,ēt rōne calumnie impugnari nō potest, ergo datur intelligi ꝙ præcise attēdat iurm, & ꝯ illud probari nō possit. ¶Sed potest responderi ꝙ illud statutum fuit ī penam,ꝑꝑ tale delictum,qđ graue reputatur,& ibi constat de mente legis, quæ vltra procedit disponendo ꝙ præcise iuramētum attendat, q̃uis actor calumniatus sit. Secus in quæst.nr̄a, in qua statutum loquitur simpliciter,& vr̄ considerare interesse,& intētio eius nō vr̄ fuisse ꝙ alter cū falso iuramento lucretur, nisi aliter de mente
9 statuti appareret,vt j.dicam.¶†Secundo limitatur qđ statutū dicit ꝙ iuramentum pro plenaria probatione habeatur, tunc etiā contrarium non potest probari glo.no.in clem.j.in verbo, narremus.per illum tex. de proba.& ita voluit Ro.in l.si duo.ff. de acq. hæred.& idem Rom.in d.l.qui bona.§.qui damni.vbi etiam Alex. sequitur in iij.col. & idem Alex. in d. l.ij.§. si absens.ff.si ex noxa. cau.aga.vbi inquit hoc esse valde vtile pro priuilegijs.quæ solent
10 dari hebreis, ꝙ eorum libris fides plenaria habeatur. †Secus tamen esset si statutum diceret ꝙ iuramentum habeatur pro plena probatione,quia tūc contrarium probari poterit,vt no.voluit Alex.in consi.cxiiij.in causa,& lite col.iij.lib.iiij. ¶Sed aduerten-
11 dū est primo, quia ista differētia nō sapit: †qa verbum plenaria, nō videt plus iportare, q̃ verbū, plena qa promiscue iura vtunt istis vocabulis,vt colligitur in c.qm̄, vt ait.ī fi. ibi ptātem plenariā habeatis.de vi. & hone.cle in c. cum inter.de re iudi.in c.q̃q̃. de censi.in vj.in c.quia sępe.de electio.co.lib. ¶Secūdo vr̄ ꝙ etiā qñ statutum dicit de plenaria probatione, ꝙ in contrarium probari possit.Non ob.gl. in d.cle.j. qa mouet ꝑ illum text. qui loquit in summo pontifice,in quo speciale vr̄ ꝑꝑ excellētiā eius,ne de mēdatio arguat. Aliàs secus dicendum vr̄, qa licet ꝓbatio manifestissima sit,q̃ hr̄ per instrumento,c.licet cām.j.eo.tñ cōtrariū ꝓbari pt c.inter dilectos,& cū Io.de Fi.instru.facit tex. in l.si qñ.§.fi.ff. de officio ꝓconſ.vbi legato ꝓconsulis plenissima iurisdō ꝯcedit, & tamē ab eo appellari pt.& ita Are.cōcludit in d.l.si duo. Et ista
a opinio verior[a] de iure videtur,& cōprobari potest hac rōne,quia statutum vr̄ habere respectū ad fundādā intētionē accusatoris, & illa verba prolata videtur ad integrandam probationem, quæ fit per iuramētum, qđ de iure communi nō est legitima probatio.c.fi.qđ me.cau. Et in hoc satis operatur statutū ꝙ probō ꝑ iuramētum ęquippolleat ꝓbationi legitime quæ facta esset ꝑ duos testes. Vnde vlterius non est interpretandum statutū in derogatione iuris cōis, ꝙ videat excludere ꝓbationes in contrariū, arg.
12 cū dilectus.de ꝯsue.in l.fi.§.in ꝯputatione.C.de iur.delib.¶†Tertio fallit,si statutum dicit ꝙ iuro omnino credat, nā tunc ꝯ iurm probari non potest,ſm Roma.in d.l.si duo. vbi allegat Bal. in except.iur.cano.& glo.in cle.j.in verbo,omnimodam.de foro compe.& idem Rom.& Alex.dicunt in d.l.qui bona.§. qui damni. Et ista conclusio confirmari pōt ꝑ tex.in §.fi.insti.de tutel.in fin.ibi, omnimodo,id est,sine inquisitio.Idem ꝓbatur in l.antique.C.ad Velle.cum gl.ibi per illum tex. dum dicit, omnino esse.Et ideo, secūdum.gl.ibi cōtrariū probari non potest.facit tex.cum gl.in l. cum exceptione.§.sed & si quis.cum glo.ff.qđ.me.cau. & qđ no. Abb.per illum tex.ibi,oīno remoueatur,in c.quaſr.el.ij.col.vj. de accu.vbi per illum tex. dicit ꝙ in contrarium dispensari non pōt. & bene facit quod no.Archi.per illum tex. in c.ij.de pactis in vj. vbi inquit ꝙ cum tex.ibi dicat,iuramentum debere omnino seruari,non potest peti absolutio à iuramento. & sequitur Do. ibi in ij.col.post Inno,quem refert.& idem Rom.in consi.ccccxxxvij. in casu ꝓposito.circa fi.¶Sed tñ his non obstat.idē vr̄ dicēdū,qđ supra dictū est,qa licet statutū precise loqui videat,intelligit q̃ tñ ad integrandū ꝓbōnē iuramēti,& in hoc satis statutū operatur, sed per hoc nō videt excludi probatio in contrarium,arg. c.cum dilectus.de consue.Et ad hoc bene facit quod no.Bal.in l.fi. C.de contrahen.emp.vbi dicitur ꝙ cōtractus emptionis in arbitriū tertij conferri pōt,& quod ab illo dictum fuerit, omnino obseruet, & tamē si inique arbitratus fuerit,ab eo recedit.l. si libertus.ff.de ope.libe.& verbum,omnino,congruam recipit determinationē secundum Bal.in d.l.fi.¶Non ob.allegata in cōtrarium, quia nō loquuntur in materia probationis,& præsertim nō ob.quod dicitur in c.ij.de pac.quia non agitur ibi de probatione, sed de obseruatione ꝯctus,& quia in effectu parum ibi operaretur iuramentum,si absolutio posset peti. sed i casu nostro multū operatur statutum,quia iuramentum plenam probationem facit,vt dictū est. ¶Non obstat tex.in d.l.antique.quæ loquit in materia probationis,quia loquitur in iuramento, quod de se plene probat l. cum precibus.C.de ꝓbatio.& ideo dictio,omnino, ibi alias nihil operatur.secus est in iuramento,quod de se plenam non facit proba-
13 tionem,vt dictum est. ¶†Quarto limitat, nisi iuramentum præstaretur præsente,& tacente illo,contra quem iuratur, quia tunc contrarium probari non potest,vt no.voluit Cald.in c.statutum. §.cum vero,vbi Do.sequitur in iiij.col.de rescrip.in vj.& Mod.hic
14 sequūtur.¶†Sed etiam ista limitatio dubitabilis videtur,nam in contrarium est regula cōmunis,quia tacens non videt in præiudicium suum consentire.l.qui vas.§.vetare.ff.de fur. l. inuitus. de procu.& est dictum Inno.in c.in Genesi.de elec. & præsertim in casu isto,quia tacens non poterat iuramētum prohibere,ex quo statutum dicit debere stari iuramento. ¶Secundo, quia facultas probandi contra iuramentum, est separata ab ipso iuramento, licet ille tacens videatur consentire. hoc intelligitur respectu iuramenti secundum quod à statuto disponitur. Sed per hoc non infertur ꝙ tollatur facultas probandi contrarium,vt patet in statuto. Et licet dicat debere stari iuramento,tamen regulariter nō videtur tollere probationem contrariam.¶Et quod dicūt Bal.& Domi.in d.§.cum vero.non probatur iure, vel potest habere locum in casu dicti. §. cum vero, prout ipsi loquuntur, in quo non agitur de magno præiudicio & in illo casu de iure communi iuramentum solum sufficit. secus videtur in statuto quod stricte interpretatur, quia est contra ius commune,& in quo agatur de
15 maiori præiudicio. ¶†Vltimo fallit quando statutum expresse figit pedes prohibendo probationes in contrarium , quia tunc à statuto non receditur, vt Bald. dicit in cap.primo.colum.j. versic. & facit ad statutum.si de inuesti. inter do. & vasall. lis oria.& idē Bald.in l.prima.in princi.C. de reb. credi. Et non sufficit quod statutum simpliciter dicat debere stari iuramento officialis, vt not. Bald. in l. si tutor. in fin. C. de pericu. tuto. sed expresse debet apparere quòd statutum velit taliter stari iuramento, quòd ꝯriū ꝓbari nō possit.Et hoc mō intellr̄ qđ no. Bal. in c. nonnulli
16 col.vij.ver. extra quæro, de rescr. †Et ꝑ ista limitatione bñ facit, qa valet statutū qđ testes in aliquo casu cōprobari nō pñt, vt no. Bar. in cōsi. c.à domino.Cyn. in primo dubio, & sequitur Pet.de anch.in c.j. in xxj. char.versic. vlterius quæro, de constitutio. Facit quod no. Bar. in l. absentem, colum.pen.ff.de pen. & faciunt iura,in quibus aliquid disponitur,& probatio in cōtrarium prohibetur,vt in cap.is, qui fidem. despon. in l. si qui adulterij. C. de
17 adul.in l.j.in princi. C. de rei vxo. act. ¶†Vltimo nota quòd vbi debet res probari, in qua iudex non potest esse instructus, ad
b iudicium peritorum in arte illa recurritur,[b] vt Abb. hic deducit, & not. Bart. in proœmio ffor um. colum.iij. versicu. item nota hic,& in l.fin.in fin.ff.de fica.cum simi. vt tradit Alexand. in l.j. §.fi.ff.de verb.obli.& idem Alexan.in consi.xv. viso processu, colum.fi.lib.j.& in consi.cxlviij.excellentissime domine lib.ij.Rom. in consi.cclv.quo ad primum colum.fi.& idem Abb.in cōsil. xxj. in quæstione.lib ij.& Bar.Verō.in consi.xxviij.magister Iaco. in ij.dubio,& in consi.lxij.magnifice.¶Expeditis notabilibus circa
c materiam peritorum,[c] ap. quos ad sæpenumero in varijs casibus recurritur, primo per Abb. post alios hic quæritur, an vnus, vel plures adhiberi debeant, & requiri. Et breuiter communis opi.est,

ADDITIONES.

a ¶Verior. Et bene.

b ¶Syl.Aldo. Recurritur. Adde Dec.in consi.cxxxiiij.nu.7.lib.ii in consi.cxj. nu.4. consi.ccxliiij.nu.7.Pari.consi.lvj.nu.16.lib.ij.& exigitur peritia in illa re, Purpura.in l.j.nu.172.ff.si cer.pet.

c H.Gig. Peritorum. Adde vltra ad dicta hic per Deci.Cor.consi.cclxvj.inci. circa. in ij.vol.& in consi.xc.inci. viso.in ij.vol. & vide quæ late & eleganter in hac materia scribit vir magnæ scientiæ præceptor meus do. Vicentius Herculanus. de Perusio in l.j.§.eadem.in j.ij.iij.iiij.& v.col.ff.de ver.obl.

18 opi. est, † q si plures [a] periti in loco reperiunt, plures requiruntur.
a saltem duo, si vnus tm̄ reperit, vnus sufficit, vt probat in §. qd̄ aūt. in ver. neque ibi, aut et vnus, si vnum solum ciuitas habeat, ī auc. de non alienan. Et per illum tex. hoc tenet Bar. in l. j. in princ. de
19 ven. in spi. & in proe. ff. orum. in prin. vbi et Bald. in iij. col. ver. † sed an credat vni. & idē Bart. in l. fi. circa fi. ff. de sic. cum si. vt congerit Alex. in l. j. §. fi. de ver. ob. & idē Alex. in cons. cxlviij. in cā equi empti. col. pe. in ij. lib. & Roma. in ɔs. xx. viso pūcto col. ij. ¶ Quod
* autem dictum est, q vnus* sufficit qn̄ solus in loco reperitur, limitatur, secundū Abb. hic, nō ꝓcedere in re multum ardua, puta, si agatur de vita hominis, q a tunc debent vocari periti, qui sunt in loco vicino. Sicut in simili de alia prouincia conuocantur epi, vt habetur. lxv. dist. c. fi. Et idē in testibus, qui de loco ad locū trāsmittutur. l. si qn̄. C. de testi. c. constitutus. de fideiusso. & ī subsidiū vni nō creditur. Idem ergo vr̄ in testis peritis, præsertim, quia isti, non deponunt de veritate, sed de credulitate. ideo plures esse debent, vt not. in c. prærerea, de testi. Et istam opinionem sequitur
20 Are. hic, per tex. in l. j. & qd̄ ibi Bar. C. de cano. largi. lib. x. † vbi deficiente officiali in loco, officialis, qui in loco proximo reperitur, supplet alterius vices. Et ad idem alleg. tex. in c. j. in fi. ne sede vac.
21 in vj. † vbi ille, cuius consilio actus fieri debet, si est in loco vicino expectādus est. Et facit tex. in l. diuus. ff. de tuto. & cura. da. ab his.
22 † vbi tutor petitur ex loco vicino, si in proprio loco idoneus nō reperitur. & ita sequuntur Mod. hic. ¶ Non obst. tex. in d. §. qd̄ aūt. quia respondetur vt per Abb. hic. & licet Alex. in d. l. j. §. fi. dicat q Abb. non bene respondeat, tn̄ dici pōt, q ille tex. loquitur in casu, in quo non agitur de tanto præiudicio, sicut in quæst. proposita. Et ita opinio Abb. hic iustificatur. ¶ Sed tamen prædictis non obstantibus, non puto recedendum à communi opinione, quæ bene probatur in d. §. qd̄ autem, vbi etiam ag tur de graui præiudicio. Quod patet, quia tractatur de alienatione bonorum ecclesiæ, in qua magna solennitas requiritur, qd̄ non esse in re leui. & quamuis de maiori præiudicio agatur in casu, in quo Abb. loquitur, videlicet de vita hominis, tamen iura non diuersificāt proba-
23 tiones respectu numeri testium ratione maioris præiudicij. † q a duo testes ita sufficiunt in criminalibus, sicut in ciuilibus, vt not. in l. fi. C. de prob. & per glo. iiij. q. ij. in c. præsul. Et in terminis etiā vbi agitur de vita hominis, q non debeat mitti extra ciuitatē, quādo vnus solus reperitur, tenet Ang. in l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup. Facit qd̄ no. Ang. in l. fi. §. fi. per illum text. C. de ad mi. tuto. ¶ Non obstant allegata in contrarium. Et primo qd̄ dicitur in d. c. fi. lxv. dist. q a ad illu tex. respōdet Alex. in d. l. j. §. fi. q cū ibi requirantur duodecim episcopi, mens legislatoris fuit q episcopi vicini vocarentur, quia non est verisimile q tot episcopi essent in vna ciuitate. Ista ratio esset bona in ciuitate, prout Alex. loquitur. sed tex. ibi dicit in prouincia. Idē tn̄ dc̄m videt in prouincia, q habet solum. x. aut. xj. episcopos. vj. q. iij. c. scitote. ¶ Vel secūdo rn̄det q in d. c. fi. lxv. dist. cū si. erat facta determinatio personarum, quæ requirunt. Vnde cum essent necessarie secundum numerum taxatū, si non sunt in loco, vocantur ex vicinis locis, vt numerus impleatur. Non sic est in q. nostra, q a nō est ꝑcise taxatus numerus q duo necessarij sint. immo cōtrariū habet in d. §. qd̄ aut. Et h̄ mō et tollit quod dr̄ in d. l. j. C. de cano. lar. & qd̄ dr̄ in c. j. ne sede vac. & in d. l. diuus. nā in his oib⁹ sunt ꝑsonę certe, q requirebant, merito adhiberi debēt, vt dictū est. ¶ Non obst. qd̄ dr̄ de testibus, qui vocant à locis remotis, q a in testibus et est determinatū q duo oīno requirant, l. vbi numerus. ff. de testi. & vnus non sufficit. c. licet de testibus. Et h̄ idē in testibus esset in re non multū graui, in qua tn̄ duo testes essent necessarij. Vnde patet, q simile nō ꝓcedit. Secus est ī istis peritis, q eligunt à iudice. d. §. qd̄ aūt. Nō ob. q plures requirunt, q a de credulitate deponūt vt in c. ꝑterea. j. de test. q a illud ꝓcedit, qn̄ possunt deponere de veritate. secus in isto casu, in quo solū de peritia, & credulitate attestat. & q a isti periti eligunt a iudice. l. j. in prin. ff. de ven. inspi. quo casu maior fides adhiberi debet, q̄ si à parte ꝓducerent. vt no. Are. hic alle. l. lex. q tutores. C. de admi. tut. Et sic firmata remanet cōis opi. q si plures ī loco n̄ requirunt, satis est q vnus adhibeat. ¶ Ex q a cōi opinione Alex. infert in d. l. j. §. fi. nō esse stādū dicto vnius
24 hebrei, interpretātis librū eorū corā iudice, si † plures in loco reperiunt. Et ita dicit se cōsuluisse Mutine ɔ̄ Ang. q expresse contrarium tenet, in auc. vt ꝑpo. nomē. impera. §. illud & ita et tradit Alexand. in consi. xxx. visa scriptura. col. fi. lib. j. Sed tamē dictum Ang. saluari potest, quia in tali casu agitur de peritia, in qua vera notitia haberi pōt. vn̄ vnus sufficit, vt dr̄ de agrimēsore, de quo in singulari numero iura loquuntur; c. q a iudicante. de præscript. l. nu. C. fini. reg. Et q a hoc non est testificari, sed exponere literam,
25 ideo vnus sufficit, † vt in terminis Bal. dicit in l. directas. C. de manumis. testa. vbi inquit hoc et habere locum in testamēto, ī quo septem testes requirunt, q a ab vno Grẹco, vł Hebreo poterit exponi, & declarari, dummodo talis persona honesta sit. Et cōmunis opinio procedit qn̄ agit de peritia, in qua vera notitia nō hr̄. Et secūdū opinionem communem intelligit qd̄ no. Bar. in l. iuris
26 ignorantia. in ij. q. C. qui admit. † vbi inquit q ille, qui ignorat iura, debet consuluere plures peritiones. nā h̄ intelłr, qn̄ sint plures in loco. & ita dicunt ibi Ro. & Mod. Si tn̄ esset vnus valde peritus, & maxime auctoritatis, sola ipsius auctoritas esset sufficiens, ar. l. septimo. ff. de sta. ho. ibi, propter auctoritatē doctissimi viri Hypo
27 cratis. Et ad hoc facit, q a excusatur ab expensis, † qui habuit consilium vnius excellentissimi Doctoris. vt no. Io. and. in c. j. de consti. in vj. sequitur Abb. in c. calumniam. in fi. de pe. & facit text. ille notabilis in l. sed & reprobari. in §. amplius. in ver. valde enim di-
28 sciplinatos. ff. de excu. tut. & qd̄ ibi Bal. † Similiter si esset vnus tantum de publico deputatus, ille solus sufficeret. vt no. Bar. in l. j. C.
29 de ponderi. & aur. illa lib. x. † Et quando aliqua præsumptio concurreret cum dicto vnius periti, etiam vnus solus esset sufficiens
30 fm Bald. in cōsi. cccij. proponitur, circa fin. lib. ij. C. † Et tali relatione, peritorum, quam faciunt vnus, vel plures diligens inquisitio iudicis præcedere debet, & cautela est q in actis hoc inserat, [b] vt
b no. Bart. in l. semel. C. de re mili. lib. x. & refert Aret. hic, & in ɔs. cxliij. in iiij. dubio supra alleg. & Ioan. de ana. ī d. c. significasti. col.
31 vj. de ho. † Et præsertim quando quis voluerit probare negatiuā, diligenter examinari debet, videlicet q nō sit mortuus ex illo vulnere, ex quo mors sequi solet, vt no. Bal. in c. j. in prin. col. iiij. quib.
32 mo. feu. amit. † Et dicit notabiliter Bald. ibi, q in tali casu, si sunt in
c diuersis opinionibus, cōtra percussorem iudicādum est, [c] ex quo mors ex tali vulnere communiter sequi solet. qd̄ notandùm est ad ea, quæ dicta sunt in c. ex literis supra eo. facit text. in c. quia ve-
33 risimile. † & qd̄ ibi Ant. de Bu. de præsum. Et licet periti debeant diligēter interrogari, tn̄ eorū simplici dicto statur absque alia ratione, vt tradit Aret. post Anto. de Bu. & alios in c. cum causam. el.
34 vj. ver. sed relinquitur in h̄ pulchra dubitatio. j. de testi. ¶ † Et quā-
d do periti eligūtur, electio debet fieri de peritioribus, [d] Abb. hoc dicit, & not Ange. in l. qui luminibus. in prin. ff. de ser. vrba. prędio. vbi instruit assessores q eligant peritiores quorum fama clarior sit. Et idem de doctoribus dicendum est, vt per glos. notabilē in c. cum beatissimis. xxiiij. q. j. Et idem in proposito nostro notat Ange. in l. hac edictali. ver. his illud. C. de secun. nup. Bald. per illū
35 text. in l. septimo. ff. de sta. ho. Vnde in culpa esse dicitur, † qui peritiores non consuluit licet à dolo excusetur, vt no. Ang. in l. plagij
36 C. ad leg. Iul. de plag. † Et quando periti discordant, standum est peritioribus, vt per Bal. in proe. ff. orum. in pri. col. ij. ver. quid si discordāt. cum si. vt Alex. prosequitur in d. l. j. §. fi. col. pen. de verb. obli. ¶ Et ex his quæ dicta sunt de peritis, Abb. infert ad doctorā-
37 dum, qui debet approbari a vij. doctoribus † cōcludit q si nō sunt sex in loco, vocari dn̄t vicini. & ista conclusio de plano procedit, quia numerus est determinatus, & ideo præcise requiritur. secus videtur esse in peritis, vt supradictum est, & talis examinatio non requiritur, quando quis esset notorie peritus, vt no. Abb. dicit in c. constitutus. de appel. De quo dicendum est, vt dixi ibi, & tali casu ex quo examen non requiritur, à fortiori poterit cum minori
38 numero examinari. ¶ † Et subijcit Abb. hic finaliter, q doctores promouentes, etiam possunt dare vocem in approbatione doctoris. Dicit tn̄ q in practica nō seruatur, & et vr̄ q ita sit de iure, quia cum debeat præsentari, & à septē doctorib⁹ approbari, non videtur quòd vnus in tali casu duplici officio fungi possit, vt in simili not. Bald. in l. Domitius in fin. de testa. & Pet. de anch. in cōs. ccccxxiiij. viso puncto. & dixi supra in c. ex literis. & facit tex. & q ibi gl. in c. per nostras de iur. patr. in c. fin. de insti. cum si. Et in proposito specialiter facit tex. in d. l. nemini. qui licet loquatur ī alio casu prout Abb. dicit, eadē tamē ratio videtur. ¶ † Secūdo principaliter querit, per quem electio peritorum fieri debeat. Abb. hic post Io. an. in titu. de homi. §. j. ver. sed pone, ɔcludit q eligat de cōsensu partiū, & partibus discordātibus iudex ipse deputabit, vt latius per eum hic, & idem Bart. in l. j. §. ex h̄ rescripto. ff. de vent. inspi.

ADDITIONES.

a ¶ Plures. Alex. consi. xxxv. nu 8. lib. j. consi. clxxx. nu. 2. lib. vij.

* ¶ Vnus. Adde quod lex vel statutum q credatur dicto vnius tātum, non videtur valere cum sit contra ius diuinum, quo cauetur quod in ore duorum vel trium stet omne verbum. ergo non vnius. & ideo non valet lex nec statutum si fieret q credatur regi aut duci aliquem esse sibi rebellem, vt probato. d. Io. Ba. de Plotis Nouariensis comes in l. si quando. nu. 762. ver. & qd̄ plus est dico. q omnis lex C. vnde vi.

b ¶ S. Ald. Inseratur. Et qualiter debeat deponere, & interrogari Dec. ī cōs. lxxxij. col. ij. Purpura. in l. j. nu. 182. ff. si cer. pet. & an dicens aliquem mortuum ex apoplexia possit interrogari qd sit apoplexia vide Purp. in d. l. j. nu. 82.

c Syl. Ald. Iudicandum est. Vide Deci. in cons. ccccxv. nu. 3. & seq.

d ¶ Syl. Ald. Peritioribus. Vide Dec. in c. causam matrimonij, in ij. nota. hoc eo. tit.

inspi. Alb. in j. ꝯstitutione codi. in iiij. codi. in iiij. Ioã. de ana. in d. c.
40 significasti. in ij. char. ver. circa prin. de homi.† Et idem est in consultore eligendo, & in similibus quæstionibus, vt no. Bart. in l. in venditione. §. fi. ff. de bonis auto. iudi. pos. cum si. vt tradit Alexã. in l. de die in prin. ff. qui satis. cog. & in l. iusiurãdum. ad pecunias. §. q. iusiurãdum. in versi. de equalitate. de iureiur. Et ista ꝯcłõ limitat secũdũ Abb. hic, non habere locũ in mã, q̃ nõ depẽdeat à potestate partiũ, in qua iudex ipse immediate habebit ptãtem, & cõsensus partiũ nõ attẽdit. Pro quo addo qđ no. Ang. in auc. de non
41 aliená. in ij. no. vbi inquit, ꝙ licet †vbi duo periti requirunt de consensu partiũ, fieri possit ꝙ vnus solus sufficiat. facit tex. in l. j. §. fi. ff. de verb. obl. tñ ſm eũ hoc fieri nõ põt i casu dicti. §. quod autem, q̃a agitur de præiudicio ecclesiæ, cui partes præiudicare nõ pñt.
42 Tertio principaliter quæritur, †an sentẽtia lata de consilio peritorum post tps datũ ad appellandum retractari possit, si peritiores producantur, qui cõtrarium dicant. Et Doct. communiter tenẽt ꝙ sic, Io. and. in tit. de homi. §. j. ver. sed pone. quem Abb. hic refert & Bald. in l. ab hostibus. §. si vir. ff. so. ma. cum si. vt tradit Alexand. ibi in iiij. col. & idem Bal. in l. si quis testib. in fi. C. de testi. Ange. in l. qđ si nolit. §. ꝙ si mancipium. ff. de edil. edic. Et quo ẽt singulariter infert Anto. de Bu. hic, col. j. ꝙ omnis sententia lata cum atte-
43 statione de credulitate, &†ꝙ sententia lata secũdum cõsiliũ sapiẽtis, nõ transeat in rem iudicatam, sed semper retractari poterit licet appellatum nõ fuerit. & sequit Roma. in l. cum quidam. §. qđ dicitur. ff. de acq. hære. & in cõsi. ccxxviij. pro plena discussione, ad finẽ. Are. in consi. cx. clarissime. col. fi. Peru. in c. intimasti. in fin. de appel. & hoc dictum Alexan. extollit in d. l. si ab hostibus. §. si vir. Prædicta conclusio comprobatur ex decisione generali, quæ ha-
44 bet †ꝙ sententia lata ex probationibus priuilegiatis, nunquã trãsit in rem iudicatam, sed semper veritas potest perscrutari vt notabiliter dicit Inn. in c. tua nos, vers. sed qđ est mirabile, de cohabi. cleri. & mulie. Quod dictum pro no. refert & sequit Ang. in l. sub speciæ. C. de re iudi. in l. j. C. senten. rescin. non pos. & in l. diuus. ff. de test. mil. no. Abb. in c. ex tuarũ. circa fi. de purg. can. in c. significantibus. de purg. vulg. facit tex. in l. admonẽdi. vbi Bar. Ro.
a & Mod. ff. de iureiur. ¶ Dominus tñ Abb. ñ tenet ꝯª cõmunem
45 opi. & cõcludit ꝙ talis sñia retractari non possit. †Primo, q̃a publicatis attestationibus propter timorem subornationis, alij testes nõ admittũtur cle. ij. de testi. no. in c. fraternitatis. j. tit. j. Et talis regula, cum generalis sit. etiam videtur habere locum in isto casu Ale. in d. l. si ab hostibus. ad hoc respõdet, ꝙ cõis opi. intelligit qñ iudex ꝑ inquisitionem ꝓcedit. quo casu in iudice non est timor subornationis, vt no. in c. cũ clamor. j. de testi. Sed hoc modo nimis restringitur cõis opi. vnde Io. de ana. in d. c. significasti. ix. col. magis generaliter respondet, dicẽs ꝙ timor subornationis ĩ istis
b testibus non cõsideratur[b] quia potius sunt iudices, quàm testes. l. certi iuris, C. de iudi. & istud tenet expresse Bald. hic in fine. Et potest hoc cõfirmari, quia auctoritate iudicis inducuntur, merito timor subornationis cessare videtur. d. c. cum clamor. Et quia, cũ deponãt de peritia ipsorum, nõ videtur ꝙ à parte subornari possint. Et ista ratio, quæ ꝑ Alex. in causa inquisitionis assignatur, generaliter hoc modo extendi, & ampliari potest. ¶ Secũdo Abb. rationem adducit, quæ efficax videtur, quia iura, in quibus communis opinio fundatur, locum habent, quando falsitas manifeste probatur, ita ꝙ veritas liquide apparet, vt in c. ij. de purga. vulga. & in d. l. admonendi cũ si. Sed in casu ꝓposito periti q. nũc de nouo inducunt, nõ magis veritatẽ aperiũt, q̃a etiã ipsi de credulitate deponũt, & pt esse ꝙ primi melius deposuerũt, arg. l. j. §. sed neque. C. de ve. iur. enu. ¶ Sed ad hoc respõdet ꝙ verisimile est, ꝙ q. posteriori loco inducunt, melius sentit, licet ꝯtrariũ ꝯtingere possit. Et istud quod est verisimile, nobis sufficit. Ita dicit Ioan. de ana. in d. cap. significasti. per tex. in l. j. in prin. ff. de appe. vbi appellatio permittitur. quia plerunque appellationis iudex, iniquitatem, vel imperitiam primi iudicantis corrigit, licet quandoque
c in peius reformet, vt ibi dicitur. & sic qđ verisimile est, & nõ qđ possibile sit, attenditur.[c] vt in simili q. Bald. dicit in l. scripturæ. C. de fide. instru. ¶ Ista tamen responsio dubitabilis videtur, quia text. in d. l. j. de appellatio. licet habeat talem præsumptionem, non tamen ex tali præsumptione impeditur transitus in rem iudicatam. Ista enim maior peritia ĩ remedio ordinario appellationis ibi attenditur. sed sententia, quæ ĩ rem transit iudicatã. scđm regulam, videlicet quando appellatum non fuit prætextu maioris peritię præsumptæ, prout in casu nostro agitur, non debet retractari. vnde melius responderi potest, vt statim dicam. ¶ Tertio Abb. mouetur, quia esset processus in infinitum, si sententia posset retractari, & infinitas euitari debet c. ij. de rescrip. in vj. l. j. C. de sentẽ. quæ pro eo, quod interest. Ioan. de ana. in loco præallegato respondet quòd talis infinitas à iudice poterit moderari, & ad hoc adducit notabile dictũ Inno. in c. tenor. j. de sen. & re iudi.
46 vbi inquit †ꝙ licet in causa matrimoniali sentẽtia non transeat in rem iudicatam, non tamẽ quis admitti debet ita simpliciter post tempus datũ ad appellandũ, sed causæ cognitio adhibẽda est, an
d aliqua iusta causa allegetur,[d] ex qua verisimiliter sentẽtia iniqua videat. Et sequit Abb. in c. iurauit. j. eo. d. c. lator. col. fi. & in c. fraternitatis. col. pe. de frigi. & malefi. & Pau. de Cast. in consi. clxxiiij. videt dicendum. col. ij. Et per hoc respõdet ad illud, qđ. s. proxime dicebatur, ꝙ periti, qui vltimo loco producuntur, nõ habẽt maiorem notitiã veritatis, q̃ primi habuissent. nã in hoc erit cognitio iudicis, vt non admittantur, nisi cum magna causæ cognitione. & ita rationes Abb. euitari possunt. ¶ Are. ñ sequit opinionẽ Abb. pro qua adducit. tex. in l. comparationes. C. de fi. instr. ibi, de eo, quod fuit iudicatum respectu peritię comparationis factæ, nõ reuocat propter meliorẽ comparationẽ, quæ ab illa lege inducit. Sed põt respõderi ꝙ illud fit ꝑꝑ naturam legis, quæ est futura tñ respicere, c. ij. c. fi. de consti. vñ illa comparatio, quæ legitime facta fuit ante illam legem, nõ debet rescindi. ¶ Secundo inducit tex. in l. si duobus. §. idem Pomponius scribit. ff. si mẽs. fal. mo. dix. vbi cõtra agrimensorem electũ in iudicio datur regressus, si parti dãnum intulit. Ex quo datur intelligi, ſm eũ, ꝙ sentẽtia lata ad falsam relationem agrimensoris, non retractat, quia tũc si posset retractari ꝯ partem ipsam, & nõ ꝯ agrimensorem ageret d. l. si duobus. in §. j. ¶ Sed respõderi põt aliter cõcordando illa iura, vt per gl. in d. §. idẽ Põponius. in verbo, adhibitus. ¶ Vel secundo aliter respõdet, ꝙ in agrimensore, prout loquit ille tex. agit de peritia, in qua vera notitia habet, & de veritate deponit. sed Doct. hic loqui vident de peritia, in qua vera notitia haberi non potest. ¶ Et ex prædictis etiam respondet ad tex. in l. fi. C. de fide instru. in fi. quem Are. etiam allegat hic, quia loquitur in dispositione legis, prout dictum fuit ad d. l. comparationes. Allegat etiam tex. in l. ij. §. postea. de orig. iur. Sed loquit ille tex. in eo, qui erat deputatus
47 de publico ad interpretandum.† & in illa interpretatio erat necessaria, quam partes sequi tenẽtur, nisi appelletur, vt Abb. declarat in c. j in fi. ea. col. de postu. prælato. & ita rationes Are. euitari possunt. ¶ And. Sic. hic communem opinionem sequit, pro qua allegat tex. in l. diui fratres. ff. de iure patr. vbi patet ꝙ illud quod prius statutum erat. propter maiorem peritiam retractatur. & ad idem Mod. hic allegant tex. in c. capellanus. de fer. ¶ Sed respondetur ꝙ in d. l. diui fratres. in effectu agit de reuocatione legis, q̃ reuocari potest ad nutum superioris. c. non debet. j. de consang.
48 & affi. §. fina. insti. de iur. natu. †Sententiæ tamen, quæ prius latæ fuissent virtute antique legis, non debent reuocari. per ea. quæ habẽtur in c. fi. de consti. Et tex. in d. c. capellanus. nihil facit. quia ibi nihil dicit de retractatione. sed in decisione legis firmatur illa opi. quæ subtiliori fundata est ratione. Et ex omnibus prædictis patet ꝙ articulus esset disputabilis. ¶ Sed postremo pro opinione Abb. videtur tex. in d. l. j. in prin. ff. de appel. quem Ioã. de ana. contra Abb. inducit. nam ibi agitur de peritia, quia iudex appellationis, vt ibi dicitur, corrigit imperitiam iudicantis, & tamen nisi appelletur, sententia transit in rem iudicatam. aliàs esset dicendum quòd quælibet sententia posset retractari, ex quo semper de peritia agitur. ¶ Sed ad hoc etiam responderi põt ꝙ in d. l. j. tractatur de peritia, quæ in ipso iudicante immediate consideratur. & illa non impedit rem iudicatam. Sed doct. hic loquuntur de imperitia alterius, qua mediante iudex iudicauit. ¶ Sed inefficax ratio diuersitatis reddi nõ potest. Vnde cõcludo ꝙ in puncto iuris verior sit opi. Abb. quam etiam sequitur Alex. in consi. cxlviij.
49 in causa equi empti. col. fi. lib. ij. †Si tamen iusta causa allegetur, ex qua verisimiliter iniustitia arguatur in relatione peritorũ, poterit peti restitutio in integrum. Et idem Abb. concludit. in c. ij. de purga. vulg. & ita ẽt Alber. tenet in proœ. digestorum in princ. colum. pen. & in prima consti. C. col. iiij. Et idem esset in qualibet alia

ADDITIONES.

a ¶Cõtra. Hãc sequit Deci. hic & bene. Idẽ Marius Salomo. §. respõsa prudentũ. Instit. de iure natu. gen. & ciui. Io. Corneus in cõsi. cij. ita Alex. consi. cxlviij. nu. 7. lib. ij. vide Ant. de Bu. cõsi. xxviij. Gemi. cõsi. lxiij. Ias. cõsi. xxj. lib. j. q̃uis idẽ Deci. cõsi. 277. in fin. dicat non obstãtibus his quæ hoc. c. scribit B. nõ esse recedẽdum à communi ꝙ non transeat.

b H. Gig. Cõsiderat. Adde d. Fely. in c. cãm. in iij. no. hoc eo. ti. vbi voluit. ꝙ qñ cã decidit iudicio istorũ peritorũ, pñt peritiores admitti, etiã publicatis attestationibus. & hoc dicit ꝓcedere, siue iudicis officio, siue ad instantiã parti admittantur.

c ¶Syl. Al. Attẽditur. Adde Hier. Cag. in rep. l. fin. col. antepe. in v. lim. C. de pac. & qđ mirabile videri põt. voluit Sozi. in cõsi. xxviij. visis. col. pe. versi. ꝑterea apparet. lib. iij. ꝙ ad ꝓbandã falsitatẽ instri nõ requirit ꝓbatio per ipossibile, sed sufficit ꝑ nõ verisimile, & in testibus alibi cõsuluit Sozi. ꝙ si primũ dictũ testis est verisimilius illud attẽdit q̃uis scđm cõfirmatũ fuerit ĩ tortura, vt voluit Sozi. ĩ cõsi. ccliij. ĩ cã. col. ij. li. ij. seq. Dec. ĩ cõsi. 175. in cã falsitatis. col. pe. ver. mideri põt.

d ¶S. Ald. Allegetur. Adde Dec. in c. ex literis, col. vj. de rescrip. in prin.

alia cū, quādo appareret, & manifeste constaret de iniquitate, & o iniustitia. † Sed talis restitutio à principe peti debet, cui in tali casu ptās reseruata vr, vt no. Abb. in d.c.ij. de purga. vulga. & ad hoc est bonus tex. in l. diui fratres. ff. de pen. ad idem tex. in l.j. §. fin. &
51 qđ ibi Bart. ff. de qō. & facit tex. in l. diuus, la. ij. ff. de fal. ¶ † Quarto quæritur, an peritis credatˀ absq; iuro, & cōis opi. est, ꝙ iurare de-
a beant, saltē de credulitate [a], vt Abb. hic cōcludit. & in c. fraternitatis. de frigi. & male. Bar. in proe. fforū. in prin. & idē Ang. in l. comparationes. in iiij. no. C. de fide instru. & in l. iurisiurādi. in ver. vltimo quæro. C. de testi. Albe. in j. consti. C. col. iiij. vers. sed nunquid medico. Et hoc intelligiť, qn̄ certa notitia haberi nō pōt. secus si deponatur de eo, in quo vera notitia haberi possit, q̄a tunc iura-
52 re† debent præcise de veritate, fm̄ Bal. in proe. fforum. versi. sed dubitatur. & idem Bald. in hac edictali. §. his illud. C. de secun. nu. & in l. ij. in repeti. col. xxiiij. ff. de iureiu. cum si. vt tradit Ioan. and. in d.c. significasˀ. col. vj. ver. circa secūdum. & latius prosequūtur
53 Mod. in c. quia iudicante. de rescrip. ¶ † Vltimo de istis peritis notandum est, ꝙ tales, qui attestantur de peritia, non sunt proprie
b testes, sed potius iudices dicuntur [b], vt not. Bar in tracta. testium. col. v. ver. dicit aliqua. & idem dicit Ioan. de ana. in d.c. significasti. col. xj. allegat. tex. in d.c. quia iudicante. de præscrip. & ideo iura, quæ loquuntur de testibus, non videntur habere locum ī istis pe-
54 ritis. † Vnde timor subornationis, qui consideratur in testibus. c. fraternitatis. de testi. & attesta. in talibus peritis non attenditur, vt Bald. expresse hic dicit, in fin. Ioan. de ana. in d.c. significasti. & supradictum fuit. Et ad idem facit, quia licet in testibus ad minus duo requirantur. l. vbi numerus. ff. de testi. vnus tn̄ sufficit quan-
55 do plures periti non reperiuntur, vt supra dictum est. † Et isti periti in figura iudicij non producuntur. ideo etiam die feriata examinari possint, vt not. Ange. dicit in l. ij. in prin. ff. de ferijs. qđ dictum Roman. ibi multum extollit, & sequitur Aret. in l. j. §. fin. de
56 verb. obl. † Et licet in testibus non possit vnus ad dictum alterius se referre, tamen secus est in istis peritis, quia vnus simpliciter ad iudicium alterius se subscribere & referre potest, vt Ang. concludit. in l. si quis. §. j. ff. de eden. & quanuis alij testes inuiti cogantur
57 vt in tit. j. de testib. cogen. tamen isti, † qui de peritia deponunt, cō-
c pelli [c] inuiti non possunt vt singulariter Abbas scribit in cap. cum dilectus de purgatio. cano. Ex quibus omnibus cōprobatur qđ dictum est. quòd statutum, vel iura, quæ loquuntur de testibus,
58 non habent locum in istis peritis. ¶ † Postremo dom. Abbas. licet impertinenter, infert ad doctores qui debent promoueri. Et primo dum dicit quòd ter approbari debent, hoc videtur intelligēdum stante consuetudine, prout loquitur Barto. quem Abbas re-
59 fert in l. j. C. de athle. lib. x. ¶ † Secundo Abbas hic dicit, quòd debet præsentari à docto. suis affirmantibus de peritia cum iuramēto, per l. nemini. C. de aduoca. diuerso. iudi. vbi Bald. dicit quòd iuramento, & assertioni doctoris statur de peritia discipuli. & idē Ange. ibi, in versi. secundo allegatur. & not. per gl. xij. q. j. in cap. j.
60 † Et promotoribus præsentibus quòd iur. Are. debeant, not. Bar. in proe. fforum in prin. & ad fi. & obseruatur hic Papiæ, sed non Paduæ, nec Pisis, nec Senis. nec Florentiæ in quibus locis ego le-
61 gi. ¶ † Tertio, qđ Abbas dicit de corruptis doctoribus, dicendum est vt dixi in cap. clerici. de iudi. ¶ Quarto Abbas dicit quòd ī doctore sex requiruntur, per l. primam. C. de profes. Sed tamen ille text. loquitur in legente, & non in doctore simplici, licet quilibet
62 doctor vidatur habere potestatem legendi, & interpretandi. † Et quæ in doctore requirantur, tradit Ioan. and. in rub. de magi. in fin. & Cardin. in clem. ij. de magi. in ij. q. vbi decem ponit requi-
63 sita. & idem Imo. ibi col. ij. ¶ † Vltimo Abbas dicit ꝙ doctoratus est dignitas, post Bart. in l. fi. C. de iudæ. & idem Abbas per illum text. in c. quanto. de magi. & in c. j. in c. cum sit. de iudæ. & idē Bar. in j. consti. C. col. iiij. cum si. vt tradunt Moder. in d. cap. quanto. in prin. & idem Alex. in consi. xciiij. consideratis his. colum. ij. libr. j.
64 & in consi. xxvij. in causa & lite. in fine. libr. ij. † Et doctor dicitur nobilis, vt not. Cyn. per illum text. in l. prouidendum. C. de postula. Alexand. in consi. xciiij. libr. j. & de hoc late And. Sicu. scribit in consi. lvij. col. viij. libr. ij.

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Credulitate. Et ideo quando testes deponunt de peritia artis per verbum credo, vel iudicio suo, bene probant. Ias. in rub. ff. de iureiur. col. iij. ver. primo, quando testes, vt est in medicis, & in obstetricibus. allegat gl. in l. j. in princ. vbi Bar. ff. de vent. inspi. Bart. in l. proe. fforum in prin. col. fi. & seq. Paris. in cōs. lvj. agitur in præsenti. ea de hæreditate. col. iiij. ver. non tollitur obiectio. nu. 16. lib. ij. & quomodo iurare debēt isti periti, declarat, Steph. Bertrādus multos quos allegat in cons. clxv. perscrutato casu. lib. j. per tot. Et ꝙ periti deponant de sciētia intellectus, non sensus, vide Purp. in l. admonendi. nu. 17. ff. de iureiu.

b ¶S. Ald. Dicuntur. Vide Purpura. in l. j. nu. 72. ff. si cer. pet.

c ¶Compelli. Immo possunt.

SVMMARIVM.

1 Sigillato instrumento in dubio creditur contra sigillantem.
2 Sigillans videtur consentire. Etiam si subscriptione, nu. 3.
4 Sigillum an sit apponendum scripturæ.
5 Sigillum sine scriptura probat voluntatem eius cuius est.
6 Nuncio venienti cum sigillo solo creditur.
7 Scripturæ creditur propter sigillum.
8 Sigillum appositum censetur de voluntate eius, cuius est.
9 Scriptum in libro mercatoris, censetur scriptum de eius voluntate.
10 Testamentum cācellatum quod est apud testatorem, cēsetur cancellatū ab eo.
11 Cancellatum instrumentum si reperiatur penes creditorem, eius volūtate cācellatum præsumitur.
12 Alienatio rei ecclesiæ etiā immobilis probatur priuata scriptura cum sigillo.
13 Instrumenti appellatione venit priuata scriptura cum sigillo.
14 Dilatio ad producendum instrumentum, priuatam scripturam includit.
15 Statutum ꝙ de instrumento saluatur gabella, comprehendit apodissam & priuatum chirographum.
16 Statutum loquens de instrumento publico non habet locum in scriptura.
17 Clerici ecclesiæ an possint testificari pro ecclesia.
18 Fratres prædicatores an possint esse testes in testamento in quo ecclesia eorum relinquitur, & nu. 47.
19 Testes inhabiles admittuntur quando ex natura facti alij verisimiliter adesse non possunt.
20 Sigillum appositum in fraudem non nocet.
21 Sigillum fraudans tenetur pœna falsi.
22 Doctor qui non est, & se pro doctore gerit, tenetur pœna falsi.
23 Aromatarij falsantes ceram & medicinas quomodo teneantur.
24 Signo, insignijs & armis alterius, quando quis vti possit.
25 Exceptio alternatiua procedit quando concludit in vtroque capite.
26 Libellus alternatiuus quando admittatur.
27 Probatio alternatiua concludens in vtroque capite admittitur.
28 Falsitas instrumenti confecti nomine collegij quomodo concludeter probatur.
29 Contradictione alicuius probata, probatur quòd non consensit etiā interuallo.
30 Testes etiam religiosi iurare debent. etiam episcopi. nu. 31.
32 Testes omni exceptione maiores requiruntur ad reprobandum instrumētum.
33 Defensio contra personas testium auferri non debet.
34 Indefinita puta canonici, intelligi potest in duobus.
35 Indefinita prolata à lege non æquipollet vniuersali, secus ab homine.
36 Præsentia non præsumitur. Nisi sit verisimilis, nu. 37.
38 Absentia non præsumitur à loco in quo residet.
39 Solennitas extrinseca non præsumitur etiam si solita sit interuenire.
40 Testium dicta benignè interpretari debent.
Et eorum dicta iuuanda sunt non cauillanda. nu. 41.
Et eorum ratio aptanda est ad id quod dicunt se scire, & non est cauillanda, numero 42.
43 Testes deponentes super negatiua, ratione etiam non interrogari adducere debent.
44 Negatiua vt probetur per testes quæ ratio concludens dicatur.
45 Testes an admittantur illi de collegio vel vniuersitate pro eis.
Quod in religiosi, nu. 46. Et an absolutè vel in subsidium nu. 48. & an sit omni exceptione maiores, nu. 50.
49 Dispositio magis specialis & negatiua præualet.
51 Testes vniuersitatis an admittantur ad instrumentum publicum. & probandum, & quando nu. 52.
Et si plures sint, quàm duo probatio sit integra, numero 53. & quid si duo numero. 54.
55 Testibus partibus, testes contra vniuersitatem pro qua testes vniuersitatis deponunt, præualent.
56 Indicia indubitata quæ dicantur.
57 Indicijs indubitatis quis damnatur ad mortem.
58 Præsumptio iuris est potens ad imponendam ordinariam pœnam delicti.
59 Adulterium non probatur ex eo, ꝙ quis deprehenditur in domo pulchræ mulieris.
60 Præsumptio violenta & indubitata quæ potens sit ad imponendam ordinariam pœnam delicti.
61 Indicia dubitata varijs nominibus appellantur.
62 Indicium dubitatum quod dicatur, & quid sit, & nu. 63.
64 Indicium minus est quàm semiplena probatio.
65 Indicium minus est quàm præsumptio.
66 Indiciorum effectus.
67 Indicium vnum sufficit.
68 Testis vnicus deponens de veritate delicti, facit indicium ad torturam modo sit omni exceptione maior. nu. 69.
Iudex habens arbitrium in delictis, potest procedere ad torturam ex dicto vnius testis ad veritatē delicti, etiam si non sit omni exceptione maior.
70 Testes vnus quando dicatur minus, quàm semiplena probatio.
71 Confessio rei torti indicijs legitimis non præcedentibus, non præiudicat, nisi tortus sit ex causa in qua erant legitima indicia, quia pro alijs sine indicijs torquetur. nu. 73.
74 Exculpatio eius qui dicebatur offensus, in testamento, purgat indicia.
75 Dictum offensi an faciat iudicium contra delinquentem.

Tertio

Ertio loco. ¶ Sũmat̃,& diuiditur, vt per Abb.hic.¶ In tex.ibi,in sigil-
1 lo capituli.dicũt Moder.hic post Ant.de Bu.† ꝙ in
2 dubio credit̃ instr̃o sigillato ad præiudiciũ sigillã-
tis,per istũ tex.cũ si.† & ad hoc facit,q̃a ille,qui si-
gillat vr̃ cõsentire,vt not.Bar. in l.q̃ dotis.in fin.ff.
3 sol.ma.per l.ij.C.de reb.alie.non alie.vbi Bald.in fi.† dicit hoc etiã
procedere,qñ sigillũ est absq; subscriptione.& ita Alex. conclu-
4 dit post alios,quos ibi refert in d.l.quæ dotis.col.fi.¶ † Requiritur
tñ ꝙ sigillũ apponat̃ scripturę.aliàs esset testis mutus,& incertus
vt dicũt Mod.hic,s̃m Bald.in ti.de pace Constan.in verbo, sigillo
cõi.col.j.¶ Sed aduertẽdũ est,ꝙ in hoc ꝯriũ expresse tenet Ang.
in l.cõsentaneũ.col.pe.in gl.in verbo,cõmonefacto.C.qũo,& qñ
5 iud.† vbi inquit ꝙ ẽt ex solo sigillo absq; aliqua scriptura arguit̃,
& probat̃ volũtas eius,cuius est sigillũ.alleg.Inno.in c. qm̃ ꝯ.j.eo.
6 & ibi in d.l.consentaneũ.Ang.singulariter dicit† ꝙ credit̃ nuntio
7 venienti cũ sigillo solo, † & ad hoc facit, q̃a scripturę credit̃ pro-
pter sigillũ.c.post cessionem j.eo.ergo videt̃ ꝙ ẽt immediate sigil
lo credatur.¶ Verius tñ videt̃, & magis placet dictũ Bald. quod
Mod.referunt hic,& sequuntur in d.tit. de pace Constan. q̃a iu-
ra,quæ loquunt̃ de sigillo,semper de sigillo cũ scriptura loquunt̃
vt hic.& c.ij.de fid.instr.& in c.ij.de solu.ergo sigillũ solũ nõ suffi-
cit.& ita late ꝓbat,& ꝯcludit Dom.post Arch.& Io.an. in c. q̃uis.
col.iij.de procu.in vj.Et ad hoc facit,q̃a sigillũ est destinatũ vt scri
pturę imprimat̃.ergo sine scriptura nõ vr̃ probare,arg.c.significa
uit.de appel.Dictũ Ang.quod ẽt fuit Gof. vt Domi. refert in d.c.
q̃uis.potest saluari s̃m Domi.ibi,de cõsue.quę ita esset in aliquo
casu.& dixi in c.post cessionẽ.j.eo.Vel posset habere locũ in leui-
bus,per ea,quæ Abb.scribit in d.c.significauit.de appel.cum si.vt
8 dixi ibi.¶ † Et subijcit Ant.de Bu.in prin.hic,† ꝙ sigillũ appositum
instr̃o vr̃ appositum de voluntate eius,cuius est sigillũ.Ad quod
9 facit quod no.Bal.in rub.C.de fid.instr.col.ix. ver. † sed hoc quæ-
ro.vbi inquit ꝙ quidquid reperitur scriptum in libro mercatoris
existente apud eũ, scriptum ꝓsumit̃ de voluntate eius, & tradit
10 Alex.in consi.cxlviij.ponderatis his.col.iij.lib.ij.† Et in simili,testm̃
qđ apud testatorẽ cancellatum reperit̃,ab eo cancellatũ præsu-
mit̃,vt no.Bal.post Pet.in l.si vnus.versi.quęrit hic Pet.C. de testa.
11 Ex quo notabiliter infert Paul.de Cast.in l.Labeo.ff. de pac.† ꝙ si
apud creditorem instrumentum cancellatum reperitur, eius vo
a luntate cancellatum[a] ꝓsumit̃.¶ † Primo no.ꝙ alienatio rei eccle-
12 siæ,etiam immobilis,ꝓbat̃ per priuatam scripturam cum sigillo,
vt Abb.hic deducit.Ex quo infertur ꝙ appellatione instrumenti,
de quo tex.hic loquitur,priuata scriptura cum sigillo comprehẽ-
13 ditur. † Et de proprietate vocabuli sub nomine instrumenti, etiã
priuata scriptura absque sigillo continetur,vt no. Abb.in rub. de
14 fide instru circa fi.† Vnde dilatio data ad producendũ instr̃m,pri
uatam scripturam includit,s̃m Spec.in tit. de dila.§. nunc dicen-
15 dũ.ver.item noto.† Sic etiam statuto dictante ꝙ de instrumento
soluatur gabella,ẽt de apodissa,siue de priuato chirographo sol-
uenda erit,vt Bar.dicit in l.j.C.de iura.calum. & hoc s̃m proprie-
tatem verborum,licet aliud sit de cõi vsu loquẽdi, quo probato,
non haberet locu statutum,vt Bar.ibi concludit,& sequit̃ Bald.
Sal.& Doc.& idem Ro.tradit in consi.xxiij.nescio quid dubitatio
nis.Et s̃m prædicta intelligitur quod no.Imo.in cle.j.in princ. de
proc. Aliter tñ And.Sic.scribit in rub.de fide instr.colum.xiiij.j.de
16 quo ibi videbimus.† Si tñ statutũ loqueret̃ de instr̃o publico ab-
solutẽ,non haberet locum in scriptura,vt no.Ro. in consi. lxxvij.
17 pr̃ reuerende.in fin.¶ † Secundo not. ꝙ clerici ecclesiæ testificari
possunt in fauorem ecclesiæ,s̃m Abb.hic,& idem Bal. in j. col. in
18 fi.qui dicit† ꝙ fratres prædicatores possunt esse testes in testamẽ-
to,in quo eorũ ecclesię relinquitur.¶ Sed aduertendum est,quia
istud verũ est in se,vt probat̃ in c. insuper.j. de testi. sed per istum
tex.hic.hoc nõ vr̃ ĝnaliter probari,quia tex.hic loquit̃ in actu fa-
cto in capitulo,quo casu admittunt̃ illi de capitulo,quia alij veri-
similiter adesse non possunt,vt hic,& in c.veniens.el ij.in fin.j. de
19 testib.& in c.& si Christus.circa fi.de iureiur. † Nam qñ ex natu-
ra facti alij testes verisimiliter adesse non possunt,vt hic,& in d.c.
veniens.& in l.consensu.C.de rep.testes aliàs inhabiles admittũ
b tur,vt no.dicunt Ant.de Bu.hic in gl.ij.& Imo.Secus,[b] s̃m eos vr̃,
si sit talis actus,in quo ex cõi vsu alij testes haberi possunt, licet à
c casu nõ habeant,quia tũc testes minus idonei admitti nõ debẽt.[c]
& ita ẽt declarat Ant.de Bu.in cõsi.xxiiij.q.hæc dubia vulgaria ha
bet col.pe.idem Abb.in c.fi.in ij.no.de test.cogẽ. & sequit̃ Alex.
in cõsi.lxiij.viso themate.col.pen.in j.lib. & in consi.clxxv.in ij.lib.
vbi est idem consi.repetitũ.& idẽ Alex.in cõsi.clij. viso processu.
20 col.v.lib.v.& de hoc dicendũ est,vt videbimus in glo.ij.¶ † Tertio
no.ꝙ sigillum appositum in fraudem non nocet.ad idem tex. in
21 l.ij.C.de reb.alien.non alienan.† Et iste qui in fraudem apposuit
sigillũ capituli,pęnã falsi tenetur,vt per glo.fi. in c. tam literis.de
test.& in c.quanto.in gl.fi.j.de his,quæ fi.à præla.cum si. vt tradũt
22 Mod.hic. † qui dicunt idem esse in eo, qui gerit se pro doctore,
cũ non sit,quia pœna falsi tenetur,vt no. Pet.de anch.in c.vt apo-
stolicę.in iiij.no.de priui.in vj.Bar.in l.eos.§.fin.ff. de fal.Et hoc in-
telligit̃, qñ in aliquo actu gerit se pro doctore. secus si tm̃ verbo
se allegaret doctorẽ,vt in simili de clerico not.Bal. distinguit in l.
qui sub prætextu.in fi.C.de sac.san.eccl.¶ Et ad prædicta adde di
23 ctũ Ang.de aromatarijs† falsificantibus ceram,& medicinas in l.
24 ex facto.§.fi.ff.de neg.gest.† Et quando quis signo, vel armis alte
rius vti possit,no.Bal.in l.ij.C.quæ res ven.non pos. cum si. vt per
Mod.hic,& prius Alex.in apostillis in d.l.eos.§.fi.& Io.de ana. in
c.accedens.col.fi.de cri.fal.& adde Ant.de But.qui notabiliter lo
quitur in c.dilecta.col.fi.de exces.prælato.¶ Quarto no.ibi,adul-
25 terinum,vel furtiuum,† ꝙ exceptio alternatiua procedit,quando
in vtraque parte alternatiuę intentio excipientis concluditur,vt
hic.& idem probatur in c.ex parte.S.ibi,dolo,vel negligentia.de
rescri.& ibi Ant.de But.col.j.in fi.in ver.tu vero no.in c. relatum,
26 de testa.& in c.ex parte B.vbi Abb.in ij.col.de fo.compe. † Sic ẽt
est in libello alternatiuo,vt ĩno.q.tradit Cy.in l. Gallus.§. si eius.
vbi Alex.ff.de lib.& posth.& idem Alexã.in l. vbi aũt.§.qui illud.
27 de ver.obli.† Et idem in tali casu est in probatione alternatiuę, vt
no. Ant.de Bu.in c.plerunque.in fi.de rescri. Domi.in c.j.col.fi.de
28 pac.in vj.& Alex.in cõsi.clij.viso processu.colũ.j.lib.v.¶ † Quinto
d no.s̃m Abb.hic, modũ exquisitũ ꝓbandi falsitatem instrumẽti[d]
cõfecti nomine collegij,qñ illi de collegio, vel capitulum depo-
nunt,ꝙ capitulum nunq̃ voluit in tali actu cõsentire, & hoc mo-
do negatiua probatur.vt Abb.hic dicit,& ita ẽt istum text. alleg.
Bar.in l.si librarius.in fi.ff.de reg.iu. ¶ Sed tñ cõsiderandum est ꝙ
isti fratres de capitulo nõ deponebãt simpl'r negatiuã,sed potius
affirmatiuã,ꝓbando ꝯdictionẽ capituli,quia ꝓbata ꝯdictione ali
29 cuius in aliquo actu probatũ vr̃ ꝙ ille nõ cõsensit,† quia in eadem
voluntate durare præsumit̃ c. maiores.de bapti.& ita per istum
tex.voluit gl.no.xx.q.iij.in verbo,nunq̃.in c.pñs.quã pro fin. not.
in l.in illa.in fi.ff.de ver.ob.& sentit Abb.hic,in ij.no. dum loquit̃
de facto affirmatiuo.Et de hoc inferius videbimus. ¶ Sexto not.
30 ibi,iurati.† ꝙ ẽt religiosi debent iurare,qñ in testes producuntur.
31 & probat̃ in c.nuper.c.tuis.j.de testi. † Et idẽ in epo, vt est text. in
c.fi.de iura.cal.& idem Car.vt per gl.in c.cũ olim.in ver.fratrum.
de priui.quã Abb.ibi,ad hoc põderauit.¶ Vltimo no.s̃m Are. h̃,
e ꝙ per testes,qui non sunt omni excep.maio.instr̃m reprobat̃.[e] &
hoc vr̃,s̃m eũ,ea rõne,q̃a instr̃m hic nõ erat publicum,licet esset
32 auctẽticũ.Secus si pub.instr̃m fuisset,† q̃a tũc ad reprobãdũ istu
mentũ pub.testes omni exce.maio.req̃runt̃ l.optimã.C.de ꝯhẽ.
stipu.& tenẽt Doc.cõiter.in c.cũ Io.de fid.instr.& ita dicit se con-
suluisse.¶ Sed certe ista esset magna restrictio ad tex.h̃ si nõ hr̃et
locũ in instr̃o publico,& eẽt valde ꝓiudiciale capl'o, si falsitas in-
strumẽti publici nõ posset reprobari ꝑ illos de capitulo, vt h̃ dr̃.
Et iõ ꝯcludendũ vr̃,ꝙ licet loquat̃ tex.in instr̃o auctẽtico cũ sigil-
lo,idẽ tñ esset in instr̃o publico,quia eadẽ rõ vr̃. Et quia ista duo
æquiparant̃.c.ij.de fid.instr.c.ij.de solu.Et isti testes ꝯ instr̃m ĩ isto
casu admittunt̃,q̃a alr̃ factũ collegij nõ posset ꝓbari.ex quo am-
pliat qđ dr̃ in d.c.veniens.de testib.vt illi de collegio admittant̃,
ẽt in casibus,in quibus testes omni exceptione maiores requirũ
tur.quod notandũ est.¶ In gl.j,Abb.declarãdo intellectũ gl.con
cludit,ꝙ tex.intelligat̃ qñ oẽs de capl'o hoc deponebant,vel saltẽ
maior pars eorũ,sine quibus capitulũ talẽ alienationẽ facere nõ
potuisset.Si aũt duo, vel tres,vel minor pars capituli tm̃ hoc de-
posuisset,probatio ꝯcludẽs nõ fuisset,cũ sine illis capitulũ ꝯgre-
gari,& illud expediri potuisset.Et qđ Abb.dicit de maiori parte,
idem esset si aliq̃ vltra et partẽ testificati essent,saltẽ duo, q̃a tũc
constat ꝙ saltẽ duo de illis oĩno semper interuenerũt, ex quo in
actibus collegij duę partes ex tribus requiruntur l.nonnulli.ff.qđ
cuiusque vniuer.& ita est cõis opi.vt Abb.dicit in c. cum omnes.
de cõsti.

ADDITIONES.

a ¶ Cancellatum. Pet.de Ferrarijs in libello in actione hypothecaria.ver. exceptio-
nem solutionis.Alex.in consi.xiiij.nu.13.lib.vj.Stephan. Bertran. consi. clxiij.
cum originalis.lib.ij.

b ¶ Secus. Dec.j.eo.c.j.nu.31.

c ¶ S.Ald. Debent. Adde Dec.in l.in actionibus.in fi.verbis.ff.de in litẽ iur.Marsi.in
sing.lxxiij.plures.Dec.in consi.cxxxij.col.iiii.in fi.& semper ꝙ aliàs inhabiles
admitti debent,quia aliter veritas haberi non potest,debet prius cõstare ꝙ ali-
ter veritas haberi non põt.Alex.in cõsi.lxiii.viso themate.col.fi.lib.i.Hip.Marsi.
in consi.xxxj.nu.33.in consi.xli.nu 6.in consi. lxxx.nu 62. Thom.Gramma.in
cau.crim.consi.xlv.in causa Santilli.col.ij.nu.10.vbi ponit aliquas alias nota-
biles declarationes in hac materia.

d ¶ Syl.Ald. Instrumẽti. Vide pro declaratione eundem Dec.j.eo c.in glo. j.

e ¶ S.Reprobatur. Vide j.in glo.fi.col.pen.

de cõsti.cũ si.vt dixi ibi.¶Sed ɔ̃ istũ intellm̃ ita declaratũ arguit Arc.hic,q̃a nõ ɔ̃stabat ꝙ essent illi,q̃ sem per interfuissent, & sic illi testes,in q̃bus vis ꝓbationis ɔ̃sistit, poterũt reprobari.†Quod incõueniẽs admodũ vr̃,q̃a defensio ɔ̃ ꝑsonas testiũ auferri non debet c.pñtium.j.de testi.& in e.pñtiũ.de testa.in vj.¶Ad hoc vr̃ dupl̃r posse rñderi.Et primo,ꝙ licet nõ ɔ̃stet spãliter de illis, qui interuenerũt,tñ satis est,si aduersarius q̃ stat ꝓ instr̃o reprobaret duos gñaliter,quos velit,q̃a tũc ꝓbõ negatiue ex remanẽtib⁹ nõ erit necessaria,& licet illi duo reprobati,videãtur esse in numero illarũ duarũ partiũ,& ɔ̃xerint,tñ ẽt illis ɔ̃dicentibus, actus valet, quia ex duabus partibus præsentibus maior pars attenditur, vt no.in l.nulli.& in d.c.cũ oẽs.de ɔ̃sti.¶Scd̃o dici põt ꝙ hoc oppositũ nõ fuit ꝑ aduersariũ,& ideo ꝓbõ valuit.auc.si dicaẽ.C.de testi.Et ad hoc facit tex.hic ĩ fi. ibi, sed qm̃ ɔ̃ hoc nihil pars aduersa ꝓbauit.¶Sed vlterius ɔ̃ itellm̃ Abb.facit,q̃a cũ simpl̃r tex. dicat, fratres,nõ caret diuinatione ꝙ ista indefinita intelligaẽ vl̃r de oĩbus fratribus,vel de maiori ꝑte,vt Abb.hic dicit,quia in ꝓbationibus indefinita nõ ęquipollet vl̃i.[a] nã si dicaẽ in instr̃o,canonici[b] hoc fecerũt,nõ ꝓbaẽ ꝙ oẽs,vel maior pars canonicorũ hoc fecerit,†q̃a illa indefinita canonici,intelligi põt de duobus.vt Old.tradit in consi.c.in executione.Pe.de Anc.& Imo.in c.quãto.de his, q̃ fiũt à pla.cũ si.vt Alex.scribit in l.rescriptũ.ff. de pac.¶Sed tñ ad hoc rñderi põt,ꝙ in isto casu satis colligiẽ ꝙ illa verba,cunque fratres,ꝓ oĩbus fratribus,vel ꝓ maiori parte fratrũ intelligantur, ꝓut Abb.dicit. Et hoc patet in alia parte huius decre. dum dr̃, ꝙ quoties de hoc inter fratres. Nã ista verba inter fratres. pro toto collegio accipiunẽ,vt demonstraẽ ex verbis seq.dũ dr̃, ɔ̃silium totius ɔ̃uentus,& vox fuit vnanimis.Ergo patet ꝙ illa verba, inter fratres,pro toto collegio accipiunẽ.Ergo pariter dicendũ videẽ ꝙ illa verba,cũ fratres,prius posita,pro toto collegio intelliganẽ, quia vna pars per aliã declaratur,arg.l.vt rũ.ff.de peti.hære.& in l. qui filiabus.de leg.j.¶Vel scd̃o rñdeẽ,†ꝙ in ɔ̃riũ allegata hñt locũ,qñ verba sunt prolata ab hoĩe.secus qñ ꝓferunẽ à legislatore q̃a tũc indefinita æquipollet vniuersali,[c] vt hic, vbi papa loquiẽ. Ad idẽ tex.in c.cũ oẽs.in c.accessissent.in c.cũ M.de consti.& no. Do.in c.si canonici.in prin.per illũ tex.de offi.ordi.in vj.& in c.ad decimas.in prin.de resti.spo.eo.lib.vj.& istam dñam Bar.tradit in l.si pluribus.ĩ ver.tertio ɔ̃mitto.de leg.ij.¶Scd̃o principaliter ad intellm̃ tex.Aret.hic aliter dicebat,ꝙ licet duo,vel tres ex fratribus capituli tm̃ deposuissent, tñ instr̃m reprobaẽ, attẽto modo, quo isti deponebãt,dũ vl̃iter dicunt, ꝙ quoties de hoc erat habitus sermo in capitulo,ɔ̃dictum fuit.Nã sub ista forma asserere videnẽ,ꝙ ipsi in omnibus capitulis interuenerũt.& ideo ipsis ignorantibus,capitulũ hoc facere non potuisset. Et hoc vr̃ importare illa dictio,quoties.& facit text.in l.j.§. hæc aũt.ibi, toties quoties. ff.si fa.fur.fe.dicaẽ,& in §.in primis.insti.de eo,cui lib.ca.bo.addi. ¶Vel tertio vltra Abb.& Are.dici põt,ꝙ hic agebaẽ de alienatione bonorũ immobiliũ ecclesiæ,in qua nõ sufficit cõsensus maioris partis,sed ẽt vno,vel duobus cõtradicẽtibus impediẽ.vt no.in c.j.de his,q̃ fiunt à ma.parte capitu.& in c.Nicena.xxj. dist. Inno. in humilis.de maio.& obedien.cum si.¶Sed retẽto quocũq; intellectu ex ꝓdictis,difficultas insurgit,q̃a ꝓbõ istorũ fratrũ nõ vr̃ ɔ̃cludẽs,ex eo ꝙ de pñtia ipsorum non attestanẽ.nam potuerunt hoc dixisse ex relatu aliorũ,cũ nõ dicãt fuisse ꝑsentes, † & pñtia nõ præsumiẽ.l.ij.C.de sta.& ima.¶Aret.ad hoc respõdet ꝙ ĩ actibus capituli,& vniuersitatis,qui fiunt certo loco, & tp̃e, & dato signo.vt no.Bar.in l.ij.C.de decurio.lib.x. verisimiliter†pñtia ꝑsumitur illorũ,qui sunt de capitulo,ꝑsertim ĩ religiosis, quia cõiter ita accedere solet.Nã ex eo ꝙ plerunque fieri cõsueuit, pñtia arguitur,& præsumitur.allegat Ioan.An.in ti.de emp.& ven. circa me.†Et quia absentia nõ præsumiẽ in loco, vbi quis residet, nisi probeẽ,vt per Bar.in l.is potest. de acqui. hære. ¶Ista rñsio Aret. dubia vr̃,†quia pñtia est solẽnitas extrinseca,q̃ non præsumiẽ, licet cõiter solita sit interuenire,vt patet in l.quecunque. in fin. de publi.vbi in ɔ̃ctu pupilli auctoritas tutoris nõ præsumiẽ interuenisse,& tñ à cõiter acciden. adhiberi solet, & ita ɔ̃ Areti. hic arguunt Mod.in c.sicut. col.pe.de re iudi. ¶Sed põt rñderi, ꝙ illa auctoritas tutoris oĩno videẽ solennitas extrinseca,& cõiter in cõtractibus non adhibetur,nisi in cõtractibus pupillorũ. sed pñtia ipsius partis,de qua agitur,cõiter interuenire solet saltẽ in istis q̃ sunt de collegio,prout Aret.loquitur. & ideo præsumitur vt tradunt Bar.& Imo.in l. Titia.§.fi.de verb.oblig.¶Secũdo, ad illud, quod dictum est de præsentia,rñderi põt,sm̃ Bal.hic,col.iij. ꝙ in isto casu testes videntur deposuisse de præsentia eorum,dum dicunt ꝙ totus conuentus contradixit, & vox vnanimis fuit.nã ex quo ẽt ipsi erant de cõuentu,de necessitate sm̃ Bal.includunt, se præsentes fuisse.Et hoc in effectu concordari vr̃ cũ eo, qđ supra proxime dictum est,sm̃ Aret.ponderando text. in illa dictione, quoties.¶Tertio etiam respondetur,vt idem Bald.no.hoc dicit, ꝙ testis qui assertiue loquitur, præsumitur, ꝙ præsens fuerit, ex quo infert ꝙ testes examinati super homologatione laudi,si deponunt ꝙ partes dixerunt,ꝙ erant contente,bene probãt,quia arguitur hoc ꝙ erant præsentes.& hoc ex benigna interpretatione.¶†Ex quo notandum est,sm̃ Bald.ꝙ dicta testiũ benigne interpretari debent.[d] & idem Bald.in l.de quibus.col.fi.ff. de legi. †dicit ꝙ dicta testium iuuanda sunt,& non cauillanda. † Et ratio testis adaptanda est ad id,quod dicit se scire,& non debet cauillari,[e] vt not.idem Bal.in.l.ij.in v.no.in fi.C.de tem.app.& tradit Ang.in l.ex militari.ĩ fi.ff.de testa.mil. ¶Postremo ex alio capite videtur,ꝙ probatio istorum fratrum non esset concludens.quia attestantur negatiuam,ꝙ nolebãt alienationẽ rerum immobiliũ facere.& in tali negatiua nullam rõnem adducunt.ideo probare non videntur. quia † in negatiua testes ẽt nõ interrogati rationẽ reddere debent,[f]vt no.Bal.in l. cũ hi.ff.de trãsa.& in l.solam.in fi. C.de testi.Bar. in consi.cij.clarissime domine.† Et rõ congrua in probãdo negatiuam, illa esse dicit,quod actus fieri nõ potuisset quin ipse testis vidisset. vt no.Bart in l.j.§.hoc interdicto.el j. ver. vlterius quæro.ff.de itin.actuq; pri. Ang.in §.hinc nobis. in auc. de hære.& Fal.Bal.in d.§.nihil.& in l.j.in fi.C.de secun.tab.¶Sed Are.ad hoc rñdet,& dicit ꝙ prædicta non habent locũ, qñ illud, super quo testis deponit,verisimiliter esset sibi cognitum, q̃a tũc nõ est opus,ꝙ dicat illud fieri non potuisse,quin ipse vidisset, sed sufficit ꝙ dicat se fuisse præsentem, & non vidisse illud fieri. alle. tex.in §.hinc nobis,in auct.de hær.& Fal.ibi,adfuisse his,quæ gesta sunt,& vidisse quę tunc agebantur , & in nullo conscios esse malignitatis hæredis.¶Sed tñ ille tex.non vr̃ probare hoc,q̃a ibi agitur de expurgando innocentiam hæredis, qui etiam attestaẽ, cũ iur̃o de eius fidelitate in confectione inuẽtarij, & iur̃m illud, qđ præstatur à testibus,est iuramentũ purgationis, vt per gl. fin. quæ alleg.illum tex.in l.actor.C.de proba.¶Vnde secũdo põt respõderi ꝙ hic nõ deponitur super negatiua, sed de cõtradictione capituli,vt dictũ fuit in notabilibus. ¶Vel tertiò , quod dictũ est de negatiua,nõ vr̃ procedere in testibus rogatis,qui ad actum debent esse requisiti, prout sunt testes de capitulo, in quibus sola præsentia sufficit,vt hic,& ita limitatur quod dictum est de negatiua.¶Vltimo ad omnia superius dicta ɔ̃siderãdũ est ꝙ hic principaliter dubitatũ fuit,an isti testes de capitulo deberent præferri instr̃o,quia deponebãt in fauorem ecclesiæ. Vnde præsupponẽdũ est ꝙ omni alio respectu isti testes bñ probarẽt,arg.l. qui in testamẽto.in prin.ff.de testa.& in c.cũ nũcius.de testi.ibi, nisi alia rõ impediat.& hoc modo tollunẽ omnes difficultates,de quibus supradictũ est.¶In gl.ij.ĩ fi.cõclusio sit,†ꝙ illi de collegio,vel vniuersitate admittunẽ in testes pro ipsa vniuersitate,vel collegio.[g][*] c.insuper c.cum nũcius.vbi Ioan.an.& Doc.j.de testi.glo.in §.cogitandum.in verbo testes.in auc.de mona.& glo.& Bar.in l.in tãtum.§.vniuersitatis.ff. de rerum diui. glo. & Bald. in l. si municipes.ff.quod cuiusque vniuer.& Ang. in l. sed si hac.§. qui manumittitur. ff. de in ius voc. & hoc præsertim in religiosis, † vt dicit Card. in consi.cij.super dubijs. in fin. † Et ideo infert. Bald. hic, in ij. colum.quòd fratres prædicatores possunt esse testes in testamento, in quo eccle.eorum relinquitur. & secundum hãc cõclusionẽ Alex.cõsuluit in cõsi.lxviij.viso, & discuso.colũ. vij.in vij. limi.& in consi.cxxxvj.in causa.col.v.eo.lib.ij.† Et nõ solũ in subsidiũ tales testes,sed absolute admittunẽ,sm̃ Abb.hic, per c. insuper & c.cum nuncius.j.de testib.quæ iura generaliter loquuntur. & idem latius Abb.tradit.in c.insuper.in iij.colũ. vbi dicit ꝙ Hostien.Doc.communiter hoc tenent in c.& si Christus. de iureiur. & ibi ẽt Abb.in vlt.not.& sequitur Alex.in d.consi. lxviij. col. vij. ver.nec ob.¶Spe.tñ,quẽ Abb.hic refert,in ti.de testi.§.j.versi.sed nunquid,vr̃ velle ꝙ tantum in subsidium[h] recipiuntur, & sentit glo.

ADDITIONES.

a ¶S.Al. Vniuersali. Vide Dec.in consi.lxj.& pro tenui.col.ij.ver. vlt.non ob.

b ¶Canonici. Alex in consi.vij. nu.2.li.j.& in consi.ccx.nu.2.lib.vij.& Felyn. in c. auditis.de rescrip.

c Ald. Vniuersali. Adde Dec.in l.in actionibus.in gl.j.ff.de in lit.iuran.

d ¶S.Ald. Debent.Vide Dec.j.eo.ti.in c.in præsentia. in xj.colũ. limita tamen nisi sint suspecta,Deci.in consi.cccclxviij.col.iiij.in fi.

e ¶S.Ald. Cauillari. Vide Deci.ad hoc in consi.cix.col.ij.circa me.

f ¶Ald. Debent.Adde Dec.in consi.cccccxxxiij.col.iiij.

g ¶S.Ald. Collegio. Vide quæ habes in tuo consi.lxij.lib.xiij.& in consi.liiij. eo. lib. vbi sunt positi plures casus ĩ q̃bus testes de vniuersitate sunt boni.& admittunẽ.

* ¶Adde tu ꝙ testes de vniuersitate nõ probant ẽt in causis onerum, maxime vbi interuenissent in mandato aut in syndicatu ad litigandum facto.vel oẽs agerent, vel se defenderent Io.Bap de Plotis in l.si quãdo.nu.142. ver. hinc.infertur.C. vnde vi.vbi tamen hoc limitat,vt per eum ibidem.

h ¶Subsidium. Pet.Gerar.in sing.xxiiij. sed non est verum, nisi in collegio parno. Panor.Fely.x.insuper. de testib.

glo.hic, & probat efficaciter in d.c.& si Christus.ibi, deficientibus
alijs testibus.Et ista opinio de iure verior vr̄, quia negari non pōt
quin suspecti sint, cū agatur de eorū interesse l.oībus.C.de testi.
& ꝓpter hoc nō dnr integri testes, vt.j dicā.merito solū habilitati
vident̄ in defectū aliorū, & in casu necessitatis,ar.text.in l.ij.in.§.
diuus.ff.de iure fisci.Et iura quę simpliciter dnt,ꝙ clerici, vel reli-
giosi admittuntur d.c.insuper.& d.c.cū nuncius.debēt declarari,
49 fm quod dr̄ in d.c.& si Christus.†Et ad hoc facit,q̄a illa dispo sit o
vr̄ magis specialis, & negatiua. ergo præualet l.iij.§.suspecti. vbi
Bar.ff.de suspe.tut.l.si Rufinus.C.de test.mil.¶Non ob.respōsio
quę datur ad d.c.& si Christus.dū ibi subaudit̄ maxime, fm Host.
& Doc.in d.c.insuꝑ, quia destruit illū tex.vt de se patet.¶Nec ēt
alia respōsio abb.in d.c.insuper.satisfacit, dū dicit ꝙ habebāt con
scientiā iurādi.merito Papa indulget ꝙ tm̄ in subsidiū testes sint,
quia Papa potuisset relaxare iuramentū.posset tn̄ distingui inter
clericos seculares, & religiosos, vt in clericis secularibus vera sit
cōis opi.secus videt̄ in religiosis, de q̄bus loquitur tex.in d.c.& si
Christ⁹. & ad hoc bene facit tex.in c.vnico.s̄.de synd.& xvj.qō.vij.
in c.monachi.¶Retenta tn̄ cōi opi.ꝙ isti de collegio, vel vniuersi-
50 tate absolute admittantur,† nō tn̄ sunt testes omni exceptione
a maiores,[a] vt dicit Arch.xiiij.q.ij.in c.de prudentia. Ant.de But.in
c.cum nuncius de testib.& Alex.in consi.xliiij.visis,& ponderatis.
51 col.vij.lib.iiij.† vbi ex hoc infert, ꝙ nō admittunt̄ ad instrumentū
pub.reprobandū ꝙ forte nō haberet locū in actibus,qui de facili
b ꝓbari nō pn̄t, nisi per illos de capitulo,[b] vt hic.& ī c.veniēs.el.ij.j.
52 de testi.† quia ipsi melius scire pn̄t, & præsumuntur.xiiij.q.ij.c.de
prudentia.& ideo in talibus casibus alijs p̄feruntur c.quoties.vbi
abb.de testi.l.quoties.vbi Bar.C.de naufra.lib.xj.& de hoc dixi in
53 no.cōtra Aret.¶† Itē ꝙ nō sint integri testes quo ad hoc intelligi-
tur,vt duo nō sufficiāt pro plena ꝓbatione, sed si plures ꝓduce-
rentur, numerus suppleret defectū, & ꝓbatio integra redderet̄,
vt no.Imo.in d.c.cū nuncius.Alex.in consi.xcix.visis processibus.
54 col.v.lib.v.¶† Abb.tn̄ in d.c.insuper voluit ꝙ duo testes vniuersi-
tatis faciant plenā probationē, si qn̄ testes essent pares cōtra vni-
uersitatē pręualerent, & ita intelligit Aret.in d.c.de prudentia.&
55 vr̄ sequi Alex.in d.cōsi.lxviij.col.ij.lib.ij.de quo videbimus in d.c.
c insuper.de testi.¶† In gl.fi.cōis opi.est cōtra gl.ꝙ etia per duos te-
stes[c] instrumentū reprobet̄, quia vera ꝓbatio est illa, q̄ fit testib.
ideo p̄ualet instrumēto, in quo solū auctoritas tabellionis repe-
ritur.& ita Innoc.Cald.Ant.de But.& abb.post alios cōcludūt in
c.cū Io.de fide instru.& vr̄ velle Bar.in l.hęredes palam.in prin.ff.
de test.Pet.de Anc.in consi.lxxvj.visa limitata cōmissione. & late
Imo.in l.j.§.si quis neget.ff.quēad.test.ape.cū si.vt tradūt Mod.in
d.c.cū Io.¶Sed ꝯ istā cōmunē opi.facit, q̄a res dubia vr̄, ex quo
instrumentū habet vim duorū testium,& ꝯ instrumentū tm̄ duo
testes inducunt̄, ideo in dubio in fauorē rei iudicandū est c.ex li-
teris.s̄.co.& ita dicebat Gof.quem abb.hic refert.Est verū ꝙ abb.
hic reprobat dictū Gof.q̄a fm eū, probatio testiū,quæ naturalis
est,debet p̄ferri instr̄o,vt ipse hic dicit, & Mod.sequunt̄ in d.c.cū
Io.Sed tn̄ verius vr̄ quod Goff.dicit,q̄a licet ꝓbatio testiū sit ma-
gis naturalis,tn̄ est facta ęq̄paratio de testibus & instr̄o d.c.cū Io.
& in d.l.in exercēdis.C.de fid.instr.Et fm istā ęq̄parationē res du
bia vr̄.ergo in fauorē rei iudi.est vt Gof.dicit,& q̄a ēt modicus ex
cessus nō tollit reo p̄rogatiuā, quominus in dubio absoluat̄,vt di-
ctū fuit in c.ex literis.s̄.co.& q̄a tex.in d.c.cū Ioā.loquit̄ de tribus
testibus,vel plurib⁹.iō duo testes nō dnr instr̄o p̄ferri. Et ꝙ in isto
casu tanq̄ dubio absoluat̄ reus,tenet Pe.de Anc.in d.cōs.lxxvj.vi-
sis.col.fi.¶Cōis opi.pōt saluari qn̄ essent duo testes necessarij de-
scripti in ipso instr̄o,vt ꝑ Bart.in d.l.j.§.si quis neget.ff.quēad.test.
ape.de quo dicēdū est vt videbimus in d.c.cū Io.ad quod abb.se
56 remittit.¶† Vltimo do.abb.impertinenter plura dicit de indicijs.
& primo de indicijs indubitatis,q̄ dnr in tribus casibus, quos ip-
se refert. Et talia exempla tradit Gandi.in tract.malefi.in rub.de
p̄sump.& ī di.in vij.in viij.& ix.exēplo. & idē Gui.de Suza.ī tract.
de tormē.in vlt.car.Bal.in l.neq; natales.C.de ꝓba.col.j.& in l.fi.
57 col.j.eo.ti.& aliq̄d tradit Alex.in cōs.xiiij.li.iij.¶† Et pro talib⁹ in-
dicijs indubitatis ēt ad mortē q̄s punit̄, vt voluit Tho.de pipera-
ta in loco quē abb.hic refert,& hoc expresse tenet abb.in c.affer-
d te.de p̄sum.col.iij.¶Sed in ꝯriū cōcludit Gan.[d] in loco præalleg.
vbi inquit, ꝙ oēs Doc.Bono.dixerunt ꝯ Tho.de Piperata, cōclu-
dentes ꝙ ꝑ ꝑ ista indicia non sit reus puniendus pœna corporali,
sed tm̄ pecuniaria.Et fm istā cōclusio.cōsuluit Pau.de Ca.in con-
si.cxcv.visa inquisitione.col.v.& sequit̄ Bar.Vero.in cōsi.vj.col.iiij.
veritas primi dubij.& consi.xxxij.quidā rustici. col.pe.& idē Bal.
in l.milites.C.de quæstio.Imo.in l.fi.ff.de hære.insti.¶Et ista con-
clusio bene procedit in præsumptione hominis, prout dicta iura
58 loquuntur.secus esset in præsumptione iuris,† quia tunc ordina-
ria pœna delicti imponitur,vt not.Bald.in l.fi.C.eo.ti.facit text.in
l.j.C.de sica.& ita not.abb.distinguit in c.accedens. col.ij.de acc.
59 ¶† Et quod abb.hic dicit contra Bart.in l.iij.ff.de fur.ꝙ non pro-
batur adulteriū ex eo ꝙ quis deprehendit̄ in domo pulchre mu-
lieris,quia potuit intrare illa ignorāte. & idē abb.tradit in c.tertio
loco. col.iij.de præsump.& sequit̄ Are.in c.p̄terea.j.de testi.Et in-
dubitanter opi.abb.procederet, si probaret̄ ꝙ ipsa ignorante do-
mū intrasset.alias inspecta qualitate iuuenis, & mulieris hoc es-
set iudicandum,arg.eorum, quæ habent̄ in c.literis.de præsump.
60 ¶† Similiter in p̄sumptionib⁹ indubitatis dicēdū videt̄,ꝙ si adeo
sunt violēte,ꝙ aliter iudex credere nō possit,ꝙ tūc pœna ordina-
ria imponat̄.secus si nō essent oīno indubitate.& quod totū arbi-
trio iudicis remittit̄, arg.l.de minore.§.tormēta.ff.de qō.& in l.iij.
61 §.j.ff.de test.¶† Secūdo abb.īsistit circa indicia dubitata, q̄ varijs
e noībus appellant̄,[e] vt abb.refert,& distincte prosequit̄ Bal.in l.ea
62 quidē. col.ij.C.de accus.† Et indiciū dubitatū est cōiectura quędā
ex probabilibus cōiecturis,& non necessarijs, vt not.Bal.in l.non
63 hoc.C.vn̄ legi.† Et indicia sunt cōiecture, quas rustici Papienses
cōiecturas vocāt,q̄a cōiungunt̄ origini suæ,& sunt quasi cōnexu-
re, vt Bal.dicit in l.j.col.iij.ver.vn̄ q̄rit̄.C.de priui.do.Et indicium
64 minus est, q̄ † semiplena probatio,vt ꝑ glo.in l.cū probatio.ff.de
probat.& no.Cyn.in l.si quis. in fi.C.ad leg.Iulia.maiest.& Bal.in
d.l.nō hoc. circa fi.& in l.fi.in fi.C.eo.ti.Ang.in l.fi.in prin.ff.quod
65 met.cau.& in §.si vero vsufructus. in fi.in auc.de nup.† Et minus
est indicium,q̄ præsumptio, vt no.Bald.in l.ij.in prin.ff.de excus.
66 tut.† Et in talibus indicijs effectus est, quòd quis potest torqueri,
67 vt per gloss.in l.iij.C.ad leg.Iul.maie.† Et vnum etiam indicium
sufficit,secundum Ioan.And.in tit.de præsump.§.spēs. in ver.vio-
lenta.& no.Bar.in l.fi.ff.de quæstio. Ang.in l.fi.colum.pe.ver.vj.C.
de quæstio.Alex.in consi.lxxvij.in causa inquisitionis.in fin.libr.j.
68 ¶† Et ad hoc facit,quia vnus qui deponit de veritate delicti, indi
cium facit ad torturā, vt no.Bart.in d.l.fi.in fi.ff.de quæstio.Debet
69 tn̄ esse omni except.† maior,secundū Bart.in d.l.fi.& in l.j.§.item
Cornelio.ff.de questio.Bald.in l.milites.C.de quæstio.& Ang.in l.
70 fi.C.de quæstio.† Et hoc verū est, nisi iudex haberet arbitrium in
delictis, vt no.Alex.tradit in consi.xlj habita super his.col.fi.lib.ij.
vbi ad hoc allegat Gand.in d.tract.de malefi.& ver.item quæro
71 nunquid potestas.† Et quando vnus testis,qui deponit de verita-
te,indicium tali casu nō est minus,q̄ semiplena probatio.Et ideo
declaratur gl in d.l.cum probatio.ff.de proba.cum si.s̄.alle.vt pro
cedat in indicijs remotis. Secus est in proximis, fm ea quæ no.
72 Bar.in d.l.fi.col.fi.ff.de quæstio.¶† Et si procedatur nō præceden
tibus indicijs legitimis ad torturā, etiā si reus confiteatur delictū,
sibi non præiudicat,vt est tex.no.in l.pe.fm vnū intellectū, vt per
gl.ibi & Bart.ff.de qō.cum si.vt late dixi in c.at si clerici, in princi.
73 col.iij.s̄.de iudi.¶† Et ibi dictis adde ꝙ hoc limitat̄, nisi positus sit
in tortura pro vno crimine,præcedentibus indicijs, quia pro alio
crimine absq; alijs indicijs poterit interrogari,vt tradat Gandi.in
d.tracta.de malefi.in tit.de qō.& tormen.ver.sed q̄d de q̄onibus,
& Barth.Vero.in cōsi.xl.Titius ciuis.col.x.Card.in cons.xlv.vide-
tur etiā. circa fi.¶Postremo ad prædicta notandū est dictum Bal.
quod Aret.hic refert in l.j.col.fin.ver.item si testator.C.cōmunia
74 de lega.† vbi inquit,ꝙ si testator dixit Titium contra quem erant
indicia ad torturam sibi iniuriā non intulisse, insurgit p̄sumptio
75 innocentie,adeo ꝙ torqueri non poterit,† Et econtra, si testator
aliquem inculpauit,insurgit indicium ad torturam, fm Ang.in l.
si quis in graui.in §.si quis moriēs.ff.ad Silla.Sed cōtra ista duo di-
f cta late consuluit Alex.[f] in consi.xiiij.ponderatis narratis. libr.iij.
Et hæc breuiter sufficiant, quia materia impertinenter hic ponit̄.

ADDITIONES.

a ¶Maiores.Alex.cōsi.lxviij.lib.ij.Alex.consi.lxiij.nu.23.lib.iiij.Tho.Gram.cōsi.xxij.
b ¶Ald. Capitulo.Adde Ias.in l.sed si hac.§.patronum.in iiij.limita.ff.de in ius voc.
c ¶Testes. Panor.& Fely.in d.c.cum Ioā.Alex.consi.xciij.lib.v.Io.de Ana.cōsi.xcvij.
Corn.consi.ccxvj.in fi.lib.iiij.Stephan.Bertran.consi.239.cum de reseruatione.
lib.iij.Caro.Ruyn.in cons.xxxv.cum duobus sequentibus lib.iiij.vide Nic.Boer.
deci.Burdegal.cxvj.in fi.& decisio.cxviij.
d ¶Gand. Adde Alex.in consi.cxxxviij.num.5.lib.vj.
e ¶Syl.Ald. Appellantur. Vide ad hæc late Hip.in l.j.in prin.ff.de questio.
f ¶Alexan Vide Hippol.Mars.in practi.§.diligenter. nume.200.& Alexan.de Imo.
consi.xxx.num.13.lib.vij.

SVMMARIVM.

1 *Clausula (vt asseritur) facit vt quis non censeat approbare illud quod refertur.*
2 *Referens simpliciter dicta aduersarij, non videtur fateri.*
3 *Traducere, de significatione huius verbi.*
4 *Sponsalia transeunt in matrimonium, si contractis sponsalibus de futuro, mulier traducatur ad domum.*
5 *Sponsalia contrahuntur per verba de futuro, & quando.*
6 *Verba futuri temporis etiam quandoque inferunt sponsalia de præsenti.*
7 *Verba futuri temporis & præsentis simul quæ sponsalia inferant.*
8 *Sponsalia in dubio de futuro præsumuntur.*

9 *Testis esse potest in causa matrimonij, etiam allegans impedimentum.*
10 *Syndicus villæ qui tenetur denuntiare potest esse testis.*
11 *Consuetudo attenditur in causa matrimoniali.*
12 *Priuilegiū cōcessum mrimonio, an trahat ad spōsalia de futuro declara.nu.15.*
13 *Prohibitio facta in matrimonio non habet locum in sponsalibus.*
14 *L.oratio.ff.de sponsa.quomodo procedat.*
16 *Intellect.ad l.oratio.ff.de sponsa.*
17 *Exceptio facta in vno casu ad alium casum ex identitate rationis. extenditur.*
18 *Testes non obstante publicatione produci possunt, quando vitium in causa matrimonij non est remissibile consensu partium.*
19 *Sententia in causa capitali transit in iudicatum ita q de innocentia probari non potest, nisi à principe impetretur.*
20 *Defensionibus suis vt morti subijciatur. quis renuntiare non potest.*
21 *Confessioni delicti simpliciter non est standum.*
22 *Sentētiā iniquā obtinēs peccat retinēdo rem, etiā si aduersarius nō appellauit.*
23 *Sententiæ consentire non videtur, qui non appellauit.*
24 *Tacita renuntiatio quæ inducitur ex dispositione legis fortior est expressa.*
25 *Iuramentum calumniæ tacitè remittitur, non tamen expresse.*
26 *Membrorum suorum licet quis non sit dominus, est tamen respublica.*
27 *Præscribens auctoritate canonum, tutus est in foro conscientiæ.*

FVrauit. ¶ Summaṫ, & diuidiṫ, vt per abb. hic. ¶ In text. ibi, vt asseris. ex isto modo loquēdi cautele sunt, † pōt enim quis si nō velit approbare dicta aduersarij q̄ refert, vt dicat, prout asserit.[a] ad idē est tex. in c. ad hæc. ibi, vt asserūt. de rescr. vbi Ant. de But. in j. no. hoc dicit. Facit tex. in c. iij. de eo, q̄ mittitur in pos. & in c. p. & g. de offic. dele. in c. sicut ex literis. de spon. & no. Cal. in cōsi. lxxx. ī tit. de rescr. & Car. in cōsi. lxxix. quo ad primū. circa fi. & Rota in decis. lx. in tit. de rescrip. in antiquis, cū si. vt tradūt And. Sic. & Mod. hic. Et adde Pet. de Anch. in cōsi. cxxxvij. de natura. col. ij. ¶ Sed tñ aduertendum est, † quia ista cautela vtilis vr̄, non tñ necessaria est, q̄a ille, q̄ simpliciter dicta aduersarij refert, non vr̄ fateri illa, q̄ refert, vt voluit gl. sing. in l. Gallus. §. idē credēdū. in ver. pro nepos. in fi. quā Ang. Imo. & Alex. ibi notant, & sequunṫ. ff. de lib. & post. ¶ † Secundo noto ibi, quā cū vellet traducere, ſm abb. ista verba pñt dupliciter intelligi. Primo de iure, & designaṫ matrimoniū de p̄senti. secundo de facto, id est, pro actuali traductione ad domū. Sed cōsiderandū est q verbū, ducere, vel traducere, prolatū simpl̄r respectu mulieris, intelligiṫ pro ipso ɔ̄ctu matrimonij.[b] & ita accipitur hoc & in c. j. j. de spon. in c. debitū. de biga. & in c. j. j. q. v. & in. §. ergo non oēs. & in. § fratris. insti. de nup. & facit rub. j. de eo, q̄ duxit in matri. Secus si dicaṫ de ductione ad domū l. mulierē. ff. de ritu nup. & in l. pe. ff. de do. inter vi. & vxo. & de hoc tradit Sozi. in cōsi. ccxxiij. circa p̄sentē cōsultationē. ¶ † Et notādū est q si p̄cedentib⁹ spōsalibus de futuro, mulier ducaṫ ad domū mariti, ipso facto sponsalia transeūt in matrimoniū, vt no. Bal. in l. cū inter. in prin. C. de do. ante nup. † Tertio nota ibi, accepturū. nam per ista verba futuri tēporis, qñ quis p̄mittit se accepturū talē in vxorē, spōsalia de futuro cōtrahunṫ c. pe. c. de illis. de spōsa. † Quādoq; tñ etiā per verba futuri tēporis sponsalia de p̄senti cōtrahunṫ, videlicet qñ respiciūt executionē matrimonij, puta si dicaṫ, promitto q tenebo[c] te pro vxore legitima. text. est not. in c. ex parte. de sponsa. & not. abb. hic. ¶ † Quid aūt si ista simul cōcurrūt, vt quia dicaṫ promitto q te accipiā ī vxorē, & de cętero ita te tenebo. nā ex verbis primis arguitur q sponsalia sint de futuro, sed p̄ verba sequētia designaṫ matrimoniū de p̄senti. Ista quęstio fuit Romæ, & cōclusum fuit q attēto initio sponsalia essent de futuro. ita concludit Roma. in singu. suo. cccxxxviij. tu scis. vbi ad hoc. alle. Arch. in c. si. xxvij. q. vlt. & idē tenēt Host. & abb. post alios in d. c. ex parte. de spōsa. q̄a verba posita in prin. denotāt sponsalia de futuro. vnde illa verba, & de cętero ita te tenebo, intelligunṫ casu quo te accipiā, aliàs verba posita in prin. superflua fuissent. Et ad hoc ēt facit, † q̄a in dubio spōsalia p̄sumunṫ esse de futuro, gl. & Bal. in l. cū inter. C. de do. ante nup. ¶ † Quarto nota q allegās impedimētū in cā matrimoniali pōt esse testis, & sic idē erit denuntiator, & testis, & hoc locū habet in oī casu, vbi agiṫ de pacto, vt abb. hic dicit & Mod. sequunṫ. ¶ Sed istud notabile nō vr̄ cōcludēter p̄bari hic, q̄a illa verba p̄bare velit, intelligi pñt per alios. & eo mō intelligi pñt illa verba, legitime p̄bauerūt. Pręterea nō vr̄ verum q hic agaṫ de peccato, prout abb. sentire vr̄, q̄a agebaṫ de matrimonio cōtrahendo, in quo licet p̄hibeaṫ, nō est peccatū, vt gl. & Doc. hic dñt. Quod tñ abb. dicit, ēt Bal. tenet in c. in omni. col. pe. j. de testi. † vbi inq̄t q syndicus ville, q̄ habet denuntiare maleficia, ēt poterit testificari. Sed hoc intelligiṫ, qñ iudex postea p̄cedit p̄ inquisitionē. Sec⁹ si ipse, q̄ denūtiauit, instaret, & p̄sequereṫ iudiciū, q̄a tūc nō esset idone⁹ testis, vt no. Bar. in l. diuus. ī fi. ff. de cust. reo. & Sal. ī l. ea q̄dā. in mā denūtiationis. ī pen. col. in xiij. q. C. de accu. & tradit Ang. de Are. ī trac. de malefi. in verbo, necnō ad denūtian. col. v. ver q̄ro an iudex. & ad hoc etiā vide abb. in rub. j. qui matri. accus. pos. in fine. ¶ † Quinto nota ſm abb. hic, ibi, ſm morē, q ēt in cā mr̄imoniali cōsuetudo attēdiṫ, & dicit abb. q ista cōsuetudo hodie reducta est ad ius cōe c. fi. de clande. despon. Sed aduertendum est, quia tex. nō videṫ hic loqui de illa consuetudine, quæ habeṫ in d. c. fi. sed potius de cōsuetudine iusiurandi, vt colligitur ibi iuramētis ſm morē exhibitis. de qua habeṫ in c. quoties. de testi. & tale iuramētū est potius de iure, q̄ de cōsuetudi. ex quo ius scriptū ita disponit. Sed ſm morē diciṫ, q̄a lex nō habet auctoritatē, nisi moribus recipiaṫ, vt p̄ glo. in c. j. de treu. & pace. & facit tex. in l. ij. C. de proba. ibi, more iudiciorū. Et quod abb. dicit de consuetudine in causa matrimoniali, limitaṫ non habere locū in casu c. series. j. de testi. vbi cōsuetudo in cōtrariū reprobaṫ. ¶ † Sexto & vltimo no. ſm abb. & Aret. hic, iuncta gl. q̄ differētiā facit inter matrimoniū ɔ̄ctū, & cōtrahēdū, q priuilegiū cōcessum matrimonio nō trahitur ad sponsalia de futuro. ¶ Sed tñ hoc notabile nō videtur probari hic, q̄a dictū gl. simpl̄r nō teneṫ, q̄a vt abb. post alios declarat, nō est dr̄ia inter matrimoniū, & sponsalia, sed cōsideraṫ an vitiū sit remissibile, vel nō, de cōsensu partiū. In se bene verum est, quod Aret. dicit, † q prohibitio facta in matrimonio, nō habet locū in sponsalibus l. solet, in. §. fi. ff. de his, qui no. infa. l. si quis officiū. ff. de ritu nup. facit gl. no. in cle. j. de cōsan. & affi. in verbo, cōtrahere, quæ dicit cōstitutionē illam imponentem pœnā contrahenti matrimoniū, nō habere locū in sponsalibus.[d] & idē in not. q̄ tradit Bal. in l. pe. §. docere. in fi. ff. ne quis eum. & in l. j. col. fin. in ver. & per hoc determinatur. C. si rector prouin. & tradit Alex. in cōsi. cxciij. cōsideratis verbis. col. pe. & fi. lib. ij. ¶ Et ſm hoc declaraṫ regula q̄ poniṫ in l. oratio. ff. de sponsa. † vbi si matrimonium prohibeṫ, ēt sponsalia prohibita intelligunṫ. nā ista æquiparatio procedit, & intelligiṫ, qñ eadē esset rō in sponsalibus, q̄ in matrimonio, secus si diuersa ratio sit, vt Alex. concludit in d. cōsi. cxciij. ¶ † Et hoc modo etiā intelligitur quod Are. hic dicit de priuilegio concesso matrimonio, vt non habeat locum in sponsalibus, in quibus diuersa ratio reperiṫ. & quod not. abb. in cōsi. lxv. casus quidam. in iiij. dubio, lib. ij. ¶ † Et ad tex. in d. l. oratio. ff. de sponsa. aduertendū est, quia nō vr̄ probare illud, ad quod allegari solet, quia ibi potius videṫ probari ɔtrariū, videlicet q prohibitio facta in matrimonio nō habeat locū in sponsalibus, cum per viā extensionis ibi inducaṫ, dum tex. dicit suppleaṫ quod orationi deest. si enim suppletur, ergo datur intelligi quod prius non erat.[e] ita illā legē videtur ponderare Bal. in d. l. j. C. si rec. prouin. col. fi. & idem Alex. in cōsi. cxciij. s̄. allega. ¶ Sed pōt responderi q supplementū ibi cōsideraṫ respectu verborū, quod patet dū ibi dr̄, q oīno non erat locuta de sponsalibus, & sic suppleṫ respectu verborū, & literę, quæ legi pōt, iuxta l. j. ff. de his, q̄ in testa. delen. Nō aūt suppleṫ quo ad mentē, & dispositionē legis, q̄a vtiq; idē erat dispositum in spōsalibus, quod in matrimonio. facit tex. in l. tutor. la. ij. de spō. in l. si vxor. in. § diuus. ff. de adul. ¶ † In gl. j. abb. late insistit. & p̄mo dū incidēter cōcludit q exceptio facta à regula ī vno casu, ad aliū casum ex identitate rōnis extendiṫ, alleg. tex. in c. cū dilecta. de cōfirma. vti. vel inuti. quē tex. abb. ad hoc allegare ɔsueuit, & ad idē facit tex. in l. si tñ. §. in edilitijs. ff. de edi. edic. & ī l. his solis. C. de reuoc. do. & q̄d ibi Bal. & no. p̄ gl. in l. j. in verbo, iudicat. C. de cōdi. inde. & ī c. fi. in verbo, electione. de elec. in vj. in c. j. in verbo, Italie. de tēp. or. in vj. cū si. vt p̄sequiṫ And. Sicu. hic, Cuma. Pe. & tradūt Mod. in c. quoniam frequenter. in princi. colum. iij. vt lit. non contesta. ¶ Sed addatis Alexan. in l. si constante. in princ. col. vj. ver. itē inquantum. ff. solu. mat. vbi primo dicit q text. in d. c. cum dilecta. quem abb. hic adducit, nihil facit, vt per eum ibi. Et etiam concludit quòd cōclusio abb. hic procedat in fauorabilibus. aliàs secus.

In quo

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Asseritur. Vide eundem deci. de hoc in c. ad hæc. in prin. de rescri. & in c. ad hæc, el. iiij. de appel.

b ¶Ald. Matrimonij. Faciunt hæc ad statutū nostrū Florentinū qualiter succedatur in dote vxoris præmortue ibi traducte ad domū, tollitur enim illa difficultas an statutum illud haberet locum in sponsa, de qua in l. nō fine, vbi Cor. C. de bon. quæ lib. & quid importet q mulier ducatur in domū viri. vide per eundē Dec. in cōs. ccccclxxvij. col. ij. & vide eundē Dec. in p̄posito ī cōsi. lxvij. col. ij circa med.

c ¶Tenebo. Idem Ioan. And. Pan. in d. c. ex parte. Alex in consi. cliij. nu. 3. lib. v. Fely. in c. Rodulphus. de scrip. Sed falsum, quia vt sit matrimoniū de præsenti, dicunt verba clare, necessario, serio cōcludere. Sed hæc verba nihil inferunt fieri de præsenti, sed subest venditio de casu quo in futurū velim vxorē ducere. Non ob. d. c. ex parte, quia ibi aliud propter verba, ab eo tempore, quæ verba sunt de præsenti, & adhuc dico necessarium constari verba esse serio & animo maturæ prolata, non per lasciuiam, vel ex abrupto, & sentit etiam hoc Alciat. in l. actione. C. de transact. & Paradoxo. lib. v. c. iiij. in fi Cepol. consi. j. Alex. consi. clij. num. 3. consi. cliij. nu. 7. & 10. lib. v. & Corn. in consi. xcj. lib. iij.

d ¶Ald. Spōsalibus. Adde Dec. ī l. si fugitiui. ī gl. j. ver. j. est q si statutū. C. de ser. fug.

e ¶Ald. Non erat. Hoc eodem modo arguit. Dec. in l. generaliter. §. cum autem. in fi. not. C. de instit. & subst.

In quo vlterius nō insisto, quia materia altiorē postularet indaginē, & à proposito modo aliena est. ¶ Secūda cōclusio principalis abb. est, q̃ † qñ vitiū nō est remissibile cōsensu partiū in matrimonio, & in sponsalibus, nō obstante publicatione testiū, testes produci possunt, & sñia nō transit in rem iudicatam, quia agit̃ de periculo animæ. Et ideo generaliter infert, sm̃ eum, q̃ vbicunq; peccatū imminet, nō manifesta veritate, semper de tali veritate probari pōt, vt latius per eū hic, & idē tradit Host. & abb. post alios in c. lator. de re iudi. & Ant. de But. & Imo. in rub. j. de re iudi. cum si. ¶ Sed cōtra istā cōem resolutionē facit, quia licet vitiū sñiæ nō sit remissibile de cōsensu partis, nō tamē impedit quo minus sententia in rem iudicatam transire possit. † Hoc patet in causa capitali, vbi sñia transit in rem iudicatam, adeo q̃ de innocentia probari non pōt, nisi à principe impetretur l. j. §. fi. vbi Bar. ff. de quæstio. & in l. diui fratres. vbi Bar. ff. de pen. Et tamē vitium sñiæ in tali pœna corporali remissibile non videt̃, quia nō est quis dn̄s mēbrorū suorum l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. c. contingit. de sent. excom. † Vnde nō pōt quis renuntiare defensionibus suis, vt morti subijciat̃, vt no. But. in l. custodias. in fi. ff. de pub. iud. facit tex. in l. nō tamē. ff. de appel. ¶ Dn̄s abb. mouet istam difficultatem in c. de his. col. j. de accu. & ibi rn̄det, q̃ imo in criminalibus quis sibi præiudicare pōt, vt patet in vera cōfessione qua mediante quis cōdemnari pōt l. qui sñiam. C. de pen. ita ēt videt̃ in tacita cōfessione, quę inducit̃ nō appellādo, arg. l. furti. ff. de his, qui not. infam. Quando vero quis vult exponere corpus suum iniustę morti, vel mutilationi membri, nō potest, & sic allegata iā cōtrarium procedunt. ¶ Sed ista rn̄sio nō satisfacit, quia nō videt̃ verū q̃ simpl'r stet̃ confessioni in criminalibus, ex quo renuntiatio præiudicare sibi non pōt. ideo cōfessio nō attendit̃, vt no. per gl. & Doc. in l. si donatione. C. de colla. & no. Bart. p illū tex. in l. si forte. ff. de castren. pecu. sed solū statur cōfessioni, qñ apparet de veritate [a] confessionis d. l. qui sñiam. C. de pe. † licet enim quis sponte cōfiteatur delictū, nō tñ simpliciter fides adhibenda est l. j. §. si quis vltro. ff. de quęstio. sed requirit̃ q̃ confessio sit verisimilis, & iustificet̃, vt no. Bal. in l. si quis in hoc genus. C. de epi. & cle. & ad hoc facit tex. in l. cōfessionis. ff. de interro. actio. vnde ad arg. quod stare videtur rn̄dē. est vt inferius dicā. ¶ Secūdo ꝯ resolutionē cōem Doctorū arguit̃. nā si periculū animæ, & peccatū est causa, q̃ publicatio testiū non obstaret, q̃ sñia non transiret in rem iudicatā, vt Doc. dicūt, † idē esset pariter dicendū in qualibet sñia iniqua, q̃ nunquā transiret in rem iudicatam, quia obtinens sñiam iniustam, peccat detinendo scienter rem euictam per sñiam iniquā, nec peccatū eius tollitur ex eo q̃ aduersarius nō appellauit, vt not. tradit Inno. in c. plerisq;. de immu. ecclesiæ, & ita etiam arguit abb. in c. cōsanguinei. col. ij. in versi. sed dices tu. de re iudi. Et ibi conatur respondere, & dicit q̃ in causis priuatis sentētia est iniusta cōtra ius litigatoris, & transit in rem iudicatam, vt sit litium finis c. q̃ ad consultationē, de re iud. sed in causa matrimoniali sñia videt̃ nedū contra ius litigatoris, sed ēt cōtra bonū publicū, ne matrimoniū legitime cōtractū separetur. ¶ Sed ista ratio nō tollit arg. quia licet in priuatis causis sñia iniusta sit cōtra ius litigatoris, remanet tñ peccatū, sm̃ Inno. in d. c. plerisq;. & propter peccatū attenta rōne Doc. hic, non deberet transire in rem iudicatā, vnde declarandū videt̃ vt statim inferius dicā. ¶ Tertio cōtra rationē cōem adducit̃, nam dato q̃ vitiū esset remissibile de consensu partium, non tamen videtur verum q̃ ex taciturnitate partis non appellantis transitus in rem iudicatam causetur, vt abb. hic dicit, † quia ille, qui nō appellauit à sñia, nō videt̃ per hoc consentire sententiæ, vt not. Bar. in l. ab eodem. circa fi. C. quo, & qñ iu. abb. in d. c. quod ad cōsultationem. col. ij. & ideo ille, qui non appellat, agere pōt cōtra iudicem in syndicatu, vt tradunt Inn. & Doc. in c. sæpe. de appel. Bar. in l. j. in princi. ff. de appella. & in l. item si res. per illū text. ff. de alie. iud. mutan. causa. cum si. vt dixi in d. c. sępe. ¶ Pręterea attenta tali ratione, qñ appellari non potest, iuxta l. j. ff. à quib. appella. non licet. non deberet transire in rem iudicatam, cum in talibus casibus acquiescentia partis non possit considerari, vt in simili Barto. dicit in l. Iul. verum debitorem. colum. vij. ver. sed dubitatur. ff. de condi. indebit. ¶ Vnde vt ista omnia resoluantur, considero rationē per quam omnia supradicta declarari videntur, nam quāuis vitium non sit remissibile simpliciter de consensu partium, prout Doct. dicunt esse in matrimonio. & in alijs casibus supradictis, tamen ex tacito consensu ipsius partis concurrente iuris dispositione vitium remitti, & purgari potest, † quia tacita renuntiatio, quæ ex dispositione legis inducitur potentior est, q̃ expressa l. j. vbi not. C. qui admit. facit tex. in c. quanto. in c. veniēs. de præscri. iuncto c. ij. de dona. † Et quod dicitur de iura. calum. q̃ tacite remittit̃, licet expresse remitti non possit l. ij. C. de iura. calum. c. j. eod. titu. in vj. Et ista rōne, sentētia in causa criminali transit in rem iudicatam, quia licet quis renuntiare nō possit in præiudicium eius vite, potest tñ excludi, qñ non appellauit intra tempus statutum à lege, quia auctoritas, & adminiculum iuris cōcurrit in tali exclusione, & quāuis quis nō sit dn̄s † membrorū suorum, ipsa tñ respu. habet potestatē, & dominiū membrorū suorum, vt not. Bar. dicit in l. Titio centum. §. Titio centum. el. ij. in ver. iij. ratio est. ff. de condi. & demon. & ideo ipsa bene potuit disponere q̃ sententia transiret in rem iudic. Et secundū istam rationē etiam declaratur illud, quod dictū est de peccato, quia licet sentētia iniqua sit, & ille qui obtinuit, videatur esse in peccato, tñ ex quo succumbens nō appellauit, sentētia transiuit in rem iudicatā, & auctoritate canonis videtur tutus, etiā in foro cōscientiæ, ille qui obtinuit, [b] quia qui peccat auctoritate iuris nō peccat. xxiij. q. iiij. in c. qui peccat. † Et hac ratione ille, qui præscribit, etiā in foro cōscientiæ tutus videt̃, qñ præscribit auctoritate canonum, vt Inno. tradit in c. cura. in fi. de iure pa. & not. abb. in c. vigilanti. circa fi. de præscrip. cum si. ¶ Et prædicta ratio etiā militaret in matrimonio, quia licet vitiū, & impedimentū, quod in matrimonio cōsideratur, consensu partium remitti nō possit, tñ posset remitti, & purgari mediante auctoritate canonū, si canones hoc disponerent, vt patet ex. s. dictis. Sed in matrimonio dici pōt q̃ speciale sit q̃ sententia non transit in rem iudicatā, quia canones ita specialiter disponunt, & hoc videtur sentire text. in c. lator. de re iudi. ibi, nolentes igitur matrimonia &c. nam propter sacramentū permitti non debet, vt matrimonium in casu illicito contrahatur, vel q̃ contractum est legitime, separetur, c. licet ex quadam. in fi. de testi. Sicut & alia plura specialia sunt in matrimonio, vt no. in c. quoniam frequenter. in prin. vt lit. non contest. Sed extra causam matrimonij in alia materia licet vitiū remitti nō possit de partium consensu, tamen nō impeditur quo minus sentētia in rem iudicatam transferatur, & ita dicendum videtur. Reliqua per Docto. hic, & in d. c. lator.

ADDITIONES.

a ¶ Veritate l. j. §. item illud, ad Syllan. Pet. de Anch. in c. felicis. de pœnis in vj. Alex. consi. xix. nu. 1. lib. vij Thom. Gramma. in consi. lx.

b ¶ Obtinuit. Scilicet bona fide, & adhuc dummodo nō superueniat mala fides ante tempus ad legitimam temporis præscriptionem necessariam. Nec est simile de sententia momentanea, & de præscriptione successiua.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarij iudicis appellatione, non solum intelligendum est de episcopo, & maiori ordinario, sed & quolibet inferiori, & nu. 3. nu. 6.*
2 *Iurisdictio ordinaria ad sui essentiam non requirit territorium.*
4 *Plus, & minus non differunt specie.*
5 *Species omnes sub genere includuntur.*
7 *Ordinarius iudex dicitur secundum subiectam materiam.*
8 *Stare, id est fidem adhibere.*
9 *Stare alicui rei, id est acquiescere.*
Et dicitur stare ad differentiam sedentis. nu. 10.
11 *Præsumptio non est probatio.*
12 *Probare non dicitur qui habet præsumptionem pro se.*
13 *Excommunicatus repellitur ab officio procurationis.*
14 *Fine prohibito, prohibita sunt media.*
15 *Procurator dicitur habere officium.*
16 *Gabella soluenda de lucro officij an intelligatur etiam procurationis.*
17 *Habilitas requiritur tempore quo officium assumitur.*
18 *Bannitus qui non potest esse de prioribus, si tempore imbussulationis sit bannitus, tempore extractionis rebannitus an sufficiat.*
19 *Idoneus satis est q̃ quis sit quando officium personæ applicatur. nu. 21.*
20 *Habilitas personæ consideratur tempore collationis beneficij.*
22 *Literis cum sigillo vt fides habeatur, debet esse auctenticum.*
23 *Qualitas legis probanda est.*
24 *Testes si requirantur optimæ opinionis, ista qualitas probari debet.*
25 *Literæ vt probent vltra sigillum, an exigant subscriptionē testium, & nu. 26. & 28. sed contra nu. 29.*
27 *Episcopo non creditur in præiudicium alterius.*
28 *Scripturæ principis q̃ credatur speciale est.*
29 *Literis testium cum inscriptione tantum & sigillo, an credatur.*
30 *Literæ cum auctentico sigillo & subscriptione testium generaliter in quibuscunq; negocijs probant, quia æquiparantur publico instrumento.*
31 *Literis cum auctentico sigillo signatis creditur sine testibus in pertinentibus ad officium sigillantis.*
32 *Literis cum sigillo, in quibus iurisdictio demandatur, creditur.*
33 *Iudici non creditur in præiudicium alterius, limita nu. 34.*
35 *Literis etiam cum sigillo non creditur, quando contra scribentem est præsumptio fraudis.*
36 *Literis cum sigillo auctentico non creditur sine testibus, in his quæ sunt aliena ab officio sigillantis.*
37 *Sigilli auctoritas restringitur ad causam & officium, ad quod sigillum deputatum est.*
38 *Statutum q̃ filiusfamilias non obligetur, nisi sit mercator, intelligitur dummodo contrahat in causa mercantiæ.*

Post cessionem ¶Si per literas ordinarij probat q semel quis excõicatus fuerit, nisi post modũ absolutus ostendat, tanq̃ excõicatus à ꝓcuratione iudiciali repellit̃. h. d. ſm nouũ intellectũ, qui verior videt̃, & de plano procedit, vt ex. j. dicendis apparebit.

1 ¶† Primo nota ibi, iudicis ordinarij, nã dũ simpliciter loquit̃ de ordinario, nõ solũ intelligit̃ de epo, qui gñalis est, & maior ordinarius c. j. de offi. ordi. c. eps, eo. ti. in vj. sed ẽt de quolibet inferiori ordinario, vt est tex. cũ gl. in c. ordinarij. in ver. locorũ. de offi. iudi. in vj. Quod abb. dicit no. esse ꝑ statutis. ad idẽ est glo. in c. quãquã. in verbo, loci ordinario. de vsur. in vj. in clemen. j. in verbo, loci ordinariũ. de sequestra. pos. & fructuũ. 2 † Et ratio clara videt̃ ſm Are. hic, q̃a ad essentiã ordinarie iurisdictionis nõ requirit̃ territoriũ, vt no. in c. cum cõtingat. ꝫ. de for. cõpe. & declarat Bal. in l. j. §. cum vrbẽ. ff. de officio præfe. vrb. ¶Ista tñ rõ bene arguit, q ẽt inferior ab epo dicat̃ ordinarius, sed ꝑ hoc nõ infert 3 † q absolute sub nomine ordinarij, talis inferior cõprehendat̃. Et iõ suppleri põt, vt dicamus q cũ iste inferior ordinarius sit, q̃s ergo eps maior ordinarius dicat̃, tñ plus, & minus, 4 † spẽ non differunt l. fi. ff. de fun. instr. & quod ꝑ illũ tex. no. Bar. in l. Imperiũ. ĩ v. gradu meri Imperij. ff. de iurisd. om. iudi. & Bal. in l. si quis ex consensu. col. iiij. C. de episc. aud. Vnde bñ consonat q sub gñali noĩe ordinarij talis inferior cõtineat̃, 5 † quia species oẽs sub genere includunt̃ l. si q̃d earũ. §. inter emptũ. ff. de lega. iij. facit tex. ĩ c. solite. ꝫ. de maio. & obe. 6 & in l. j. §. gñaliter. ff. de lega. ꝑstan. † Et ꝑdicta cõclusio procedit, qñ materia de qua agit̃ ẽt his inferioribus accõmodat̃, vt Domi. 7 dicit in d. c. ordinarij. per gl. ibi. ¶† Et ita ordinarius accipitur ſm subiectã materiã. Hinc est q si respectu collationis facta sit mẽtio de ordinario, ẽt de eo intelligit̃, qui tñ habet ꝑtãtẽ conferendi, licet nõ habeat iurisdictionẽ. gl. in cle. j. in ver. ordinariũ. vt lite pen. vbi Imo. & idẽ Card. ibi in xiiij. qõ. post antiquos, quos ipse refert. facit tex. in c. si soli ordinario. de cõces. ꝑben. in vj. Et ad ista conferunt, q̃ Feder. tradit in cõsi. ccxcj. dñe mi, vellẽ declarari. & quod no. dicit Pau. de Ca. in cõs. cccxij. incip. qm̃. in tertio dubio in prin. vbi ꝑdicta videt̃ limitare, vt sub noĩe ordinariorũ, tm̃ veniãt ordinarij cõstituti à iure, nõ alij, qui ex aliquo accidẽti cõstituunt̃ à capitulo, vel à Papa. Ex quo infert ad not. q. facit text. in l. si aliquẽ. §. 8 fi. cũ l. sequenti. & seq. in prin. ff. de offi. procon. & leg. ¶† Secũdo nota ibi, standũ, q verbũ, stare, ibi ponit̃ pro fide adhibenda,[a] ſm 9 abb. hic, nõ tñ videt̃ spãliter in tex. hoc probari, † sed infert̃ ex natura verbi, q̃ gñalis est, nã stare alicui rei, idẽ est, quod acquiescere, & nõ ꝯuenire l. diẽ proferre. §. stari. ff. de arbi. facit text. in c. j. de fo. cõpe. in vj. ibi, iuri stare, & in c. fi. j. de ma. cõtrac. ꝯ interd. eccle. 10 ibi, iuri stare. & in l. sancim⁹. C. de testa. † proprie vero stare, accipit ad dñam eius, qui sedet c. j. j. de vi. & ho. cle. xcv. dist. in c. eps l. dist. in c. quid est hoc. & ꝑ gl. in l. si quis. §. fi. C. de post. ¶† Tertio nota ẽt ſm abb. hic, q probatio plena ẽt põt reprobari.[b] Sed hoc nõ videt̃ cõcludenter probari hic, quia licet standũ sit literis, donec cõtrariũ probet̃, vt in tex. dicit̃, nõ ꝑ hoc sequit̃ q esset plena probatio. Hoc patet, quia idẽ esset in ꝑsumptione. Nam ꝑsumptioni stat̃, donec ꝯriũ ꝓbet̃ l. generaliter. §. si petitũ. ff. de fideicõ. liber. 11 † & tñ cõstat, ꝑsumptionẽ nõ esse plenã probationẽ, immo proprie nõ est ꝓbatio,[c] vt no. in rub. ff. de proba. & ꝑsum. in c. forus. § arg. j. de verb. sig. Et iõ dicit Bar. in l. j. ꝑ illũ text. C. de fi. instr. lib. x. 12 † q nõ dicit̃ probare ille, qui habet ꝑsumptionẽ pro se. Quod tñ abb. dicit, in se verũ est, ꝑ alia iura, quę ipse adducit, & ẽt per istũ tex. iuncto tex. in c. j. de exce. in vj. vbi excõicatus actor nõ repellitur, nisi excõicatio apertissimis documẽtis probet̃. Cum ergo iste ꝓcurator repellat̃ in his literis, excõicatio videt̃ apertissime probari, & hoc mõ saluat̃ dñs abb. hic. 13 ¶† Quarto no. q excõicatus, ẽt ab officio vili procurationis repellitur. Et hoc inductũ fuit duplici rõne, ſm abb. & Aret. hic. Prima, ꝑ ꝑ periculũ cõionis aliorũ, vt dicit̃ in c. pia. de excep. in vj. Secũda, q̃a tale officiũ ẽt posset esse sibi vtile, iõ nõ fuit cõcedendũ, vt facilius resipiscat, sicut ẽt his rõnibus repellit̃ à testificando, & iudicando in c. decernimus. de sen. excõ. in vj. ¶Sed iste rões, cũ q̃bus transeũt posteriores scribentes hic, nõ applaudunt, q̃a his attentis, non deberet excõicatus posse ꝯctus celebrare, cũ in ꝯctibus agi posset de vtilitate ipsius, & adsit periculũ cõionis, & tñ excõicatus ꝯhere nõ prohibetur, ſm Innoc. & Doc. cõiter in c. veritatis. ꝫ. de dolo & cõtu. Card. late in repe. c. perpendimus. in xxxv. q. j. de sent. excõ. tex. in c. felicis. de pe. in vj. Et ideo ad text. hęc rõ melior videt̃, quia erat procurator cõstitutus ad iudicia, à quibus excõicatus repellit̃ c. intelleximus. ꝫ. de iudi. Nam sicut excõicatus in iudicio stare non potest, sic etiam constitutio procuratoris ad iudicia vitiatur, vt hic, 14 † quia prohibito fine, prohibita sunt media, quibus ad finẽ peruenitur l. oratio. ff. de sponsa. l. j. & quod ibi Bal. C. quę res expor. nõ debeãt. ¶Et ex ista rõne primo infertur, q procurator excõicatus ipso iure nõ repellitur. ¶Secũdo infertur, q ꝓcurator excõmunitus ad negocia constitui possit, de quibus inferius videbimus.

15 ¶† Quinto nota q procurator dicit̃ habere officiũ, ad idem tex. in. §. fi. instit. manda. in c. j. in prin. in c. is, qui in fi. de procu. in vj. & in c. si quem. in prin. eo. tit. lib. vj. ¶Ex quo Domi. ibi ad statutum 16 infert, † q si de lucro officij gabellã quis soluere teneatur, ẽt procurator tenet̃ soluere de lucro[d] suo. Esset tñ in hoc diligenter inuestigãda ratio statuti, q nõ cõsonat q statutũ de priuatis officijs intelligat̃. Et de similibus quęstionibus late Doct. tradunt in rub. ꝫ. de offic. deleg. & in rub. ff. de offi. eius, cui manda. est iuris.

17 ¶† Sexto, & vltimo no. ibi, officiũ assumpsit, ſm cõmunẽ intellectum, q habilitas ꝑcipue requiritur tẽpore, quo officiũ assumit̃, & nõ tm̃ sufficit habilitas tẽpore acquisitionis officij, sed ẽt debet esse à principio.[e] c. si eo tempore. de rescri. in vj. Ex quo Bald. no. infert in rub. C. de cõdi. ob tur. cau. circa fi. post Iac. de Are. quẽ ipse refert, 18 q † si bannitus non põt esse de prioribus, & à principio tempore imbursulationis quis bannitus sit, quãuis postea rebannitus fuerit, & liberatus, & tẽpore, quo extrahit̃, reperiatur, habilis, nõ sufficit d. c. si eo tẽpore. ad idẽ Bald. alleg. tex. in l. fratres. ff. de pen. & hoc idẽ Bar. dicit in l. vsusfructus. in fi. ff. de stipu. ser. cũ 19 si. vt in gl. fi. latius dicã. ¶† In cõtrariũ tñ videtur q sufficiat, si idoneus q̃s reperiatur tẽpore, quo officiũ ꝑsonæ applicatur, vt pro- 20 batur in c. ei, cui. de præb. in vj. vbi Do. in iij. no. ꝑ illũ tex. dicit † q habilitas persone cõsideratur tẽpore collationis benefi. & ad hoc est gl. no. in cle. vt hi, qui. in verbo, cõstitutis. de æta. & quali. vbi ꝑ illam gl. post Ant. de Bu. dicit Imo. q quãdo habilitas personæ ad 21 certum actum requiritur, sufficit † q adsit tẽpore, quo exercitiũ actus ad personam applicatur d. c. ei, cui. ad idem bonus tex. in. §. furiosus.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Adhibenda. Vide Ioan. Cald. hic. & Deci. in c. intelleximus. in prin. ꝫ. de iudicijs.

b ¶Syl. Ald. Reprobari. Vide Ioan. Cald. hic. in iij. col.

c ¶Syl. Ald. Probatio. Adde Deci. in c. ij. in ij. col ꝫ. eo. tit.

d ¶Ald. De lucro. Ex hoc infertur ad statutum Florentinũ de cessantibus ibi, priuati omnibus, & singulis officijs vtrum intelligatur ab officio procuratoris. nam genitor meus lib. viij. suorum cõsiliorũ. fol. 273. consuluit q nõ possit esse procurator. & adde Bal. in l. sed & milites. §. sed & ignominia. ff. de excu. tut. iuncto stat. prædicto in ij. pe. hic in contrariũ facit Bal. Ang. & Imo. post Dy. in l. si quis solidum. ff. de hær. insti. quia cum ab officio procurationis lucrũ proueniat, nõ dicitur onerosum, & vide Fely. hic col. j. vers. in tex, ibi, officiũ procurationis, & ego aliàs dicebam super illo statuto q excludebat ab officio aduocationis, per doct. Ant. de But. in c. ij. de postu. refert, & sequitur. Fran. Pauinus in trac. de offi. & potestate cap. sede vacã. in ij. præludio col. j. in fi. idẽ dicebã nõ posse esse legatũ aut oratorẽ. ꝑ doctr. Alb. in iiij. par. statu. qõ. lxxxvj. & seq. Fran. de Paui. vbi. ꝫ. col. ij.

e ¶Syl. Ald. A principio. Vide omnino eundem Dec. ꝫ. eo. col. ix.

furiosus.insti.qui da.tu.pos.per quem dicit ibi Io.de Pla.& Ange. Are.sequitur, ꝙ in iudicando habilitatem personę, inspicitur tempus, quo actus consummatur. Ex quo infert, ꝙ si statutum dicat. Quicunq; fuerit in tali officio, intra tres annos officiū habere nō possit, si ante finē triū annorū eligat̄ q̄s ad officiū, quod debet inchoari post dictos tres annos finitos, iste reputatur idoneus in tali officio, quia satis est ꝙ habilitas cōcurrat tēpore, quo debet exerceri officiū. facit quod no.Old.tradit in cōsi.lviij.inci.quidā impetrauit, & in cōsi.lxviij.incip.ad primā q̄onem.in ij.q.Cuius dicta tacito auctore reassumit Io.An.in additio.Spe.in rub.de cōcef.pbē. in ix.col.¶ Non obstant allegata.s.in cōtrariū, quia procedūt q̄n prohibitio respicit principium actus, vel correlationem habet ad principium. vt latius.j.in gl.fi.videbimus.¶ In gl.j.in fi.vt materia huius gl.& decretalis breuiter absoluat̄, omissis antiquorū varijs opi.quas late do.abb.hic discurrit, insistā immediate circa cōclusionem, quā postremo abb.hic facit cū pluribus requisitis. Primo, discutiendo Doc.rōnes. Secūdo, cōcludendo quid tenendum sit.

22 ¶ † Prima ergo ad hoc vt literis cum sigillo adhibeatur fides, ſm abb.debet esse sigillum auctenticum, quia de sigillo auctentico loquit̄ text.in c.ij.de fide instru.& in c.si canonici. in princ.de offi.

23 ord.lib.vj.† Nam quum iura cū ista qualitate loquunt̄, debet ista qualitas probari, iuxta dictum Ioā.An.in c.j.per illū tex.de homi. in vj.sequitur Bal.in l.si quis non dicam rapere.C.de epis.& cleri. in l.hi, qui ad ciuilia.C.de appel.& not.Bart.per illum tex.in l.j.ff. ne quid in flu.pub.cum sim.& ideo bonum esset ꝙ qualitas ista, ꝙ

a auctenticū esset sigillum, articuletur, & probetur,[a] vt in simili de qualitate testium no.dixit Ang.in l.ij.§.diem autem. col.ij.ver.no-

24 tandum est diligenter.ff.quemadmo.test.ape.† ꝙ vbi requiruntur testes optime opinionis, illa qualitas debet articulari, & probari, & idem in simili q.tradit Pet.de Anch.in cōsi.ccliiij.incip.in q̄one præsbyteri.& ita etiā in simili cōsuluit.Io.de Ana.in c.significasti.

25 in vj.col.de homicid.† Secūdo abb.requirit ꝙ literæ sigillatę subscriptę sint manu propria ipsorū testiū.& ſm eum, inscriptio sola testiū non sufficeret.& his cōcurrentibus, videlicet ꝙ literæ habeant auctenticū sigillū & subscriptionē testium.abb.in tertio re quisito cōcludit ꝙ huiusmodi literæ generaliter probent, tam in spectantibus ad officium iudicis sigillantis, q̄ in negocijs alienis. ¶ Et q̄m in his pondus pcipue consistit, rōnes Doct.discutiemus, & vt distincte procedamus, tria sunt de quibus dubitatur. Primo, an literæ iudicis ordinarij cum sigillo auctentico omnino absq; testibus probent. Secundo, dato ꝙ auctenticum sigillum solum non faciat fidem, an inscriptio testium sola sufficiat, vel ipsorū testium subscriptio necessaria sit. Tertio, vtrum literæ, cum quibus subscriptio testium cum auctentico sigillo concurrit, generaliter

26 etiam in negocijs alienis, faciant fidem. ¶ † Circa primum abb.

b hic, in secūdo requisito, concludit ꝙ vltra sigillum testium[b] subscriptio omnino necessaria sit. ¶ Primo per text.in c.j.§.de procu. vbi in constitutione procuratoris Papa mandat ꝙ subscriptiones testium adhibeantur. ¶ Secūdo, quia in priuata scriptura subscriptio requiritur, vt auctentica sit in l.scripturas.C.qui potiores. ergo idem in istis, quæ videntur habere naturam priuatę scripturę, potius q̄ publicę, cum iudex non sit persona publica in scribendo. ¶ Tertio per text.in c.q̄m contra.j.eo.vbi in defectum notarij requiritur subscriptio duorum virorum.ergo eadem ratione idē dicendum est in extraiudicialibus, vt non credatur literis ordinarij in præiudicium alterius, nisi adsit subscriptio adminus duorū.

27 ¶ † Quarto rationem adducit, quia viuę voci episcopi non creditur in præiudicium alterius.vj.q.ij.in c.placuit. & in c.q̄m.j.eo.ergo nec literis suis credendum videtur, cum eadē ratio sit, ex quo in facultate eius esset scribere, & sigillū suum apponere. Nec ob. huic ratio, ꝙ notario aliquid dicenti non creditur, & tamen statur scripturę eius, quia abb.respondet ꝙ notarius ad hoc officium est deputatus, & approbatus. non sic in iudice cuius officium est in iudicando, vt per eum hic. ¶ Vltimo ad hoc videtur text.in c.ij.j. de fide instr.vbi cum auctentico sigillo inscriptio, vel subscriptio

28 testium concurrit, † Et istam opi.ꝙ subscriptio testium vltra sigillum requiratur, tenuit prius Cal.hic: sequunt̄ d.Ant.Cal.& Imo. & idē voluit Arch.in d.c.placuit. & in c.vt circa.§.j.de elect.in vj. vbi. in ij.col.Domi.dicit ꝙ ista videtur esse finalis cōclusio Docto. hic.& ad hoc etiā conferunt quæ in sequen.q.videbimus. ¶ In cōtrarium vero alia opi.principaliter reperitur, ꝙ dumtaxat auctenticum sigillum faciat literis ordinarij fidem † adhiberi absque te-

29 stium subscriptione, quām inter antiquos tenent Vgo.& Host.vt colligitur in prima opin.relata per abb.hic.& idem voluit Nic.de Mata.quem refert Io.An.in addi.Spec.in tit.de instru.edi.§.nunc dicendum.in addi.magna in ver.secundum supplementū.& Bal. sequitur in rub.C.de fi.instr.in ver.ſm supplementum. & in l.si procuratorem.in versi.tertio quæritur.ff.de procu.vbi in fin.dicit ꝙ statur literis episcopi cum sigillo, quia auctenticum est, allegat text.hic. & pro ista parte Aret.hic adducit text.in c.inter dilectos. ver.sed etiam ipsum Henrici priuilegium.j.de fi.instru.ibi, nec sigillum habebat auctenticum.& sic simpliciter ponderatur qualitas sigilli. ¶ Secūdo ad idem alleg.tex.in c.quod super his.in prin. infra de fi.instru.vbi non faciunt fidem sigilla cardinalium, quia ignota erant.secus ergo videtur, si nota fuissent. ¶ Tertio tex.in c. cum à nobis. infra de testib.vbi non cauillando literam, videtur probari, quòd scripturę iudicis credatur. ¶ Quarto, faciunt iura, in quibus simpliciter fit mentio de auctentico sigillo c.si canonici.in princi.de offi.ord.in vj.in cap.primo de sen.excommu.in vj. in c.ij.infra de sol.cum simi. ¶ Et tenendo istam opi.ad alleg.s.in contrarium respon.potest. Et primo non ob.text.in d.c.j.de procu.quia ille text.loquitur in casu speciali, in quo maior solennitas requiritur, propter suspicionē, quæ ibi erat, vt latius Aret.hic deducit. & idem ipse abb.in d.cap.j.in vlt.not.& Hostien.quem circa fi.ibi abb.refert. ¶ Secundo non obst.quòd tales literæ videantur habere naturā priuatę scripturę.quia negatur hoc, nam propter auctoritatem sigilli videntur potius æquiparari instrumento publico c.ij.de fid.instr.& d.c.inter dilectos. eod.titu.in d.c.j.de sent.excom.in vj.cum simi. ¶ Tertio non ob.c.quoniam contra. infra eod.quia Aret.respondet quòd loquitur in iudicialibus, in quibus agi videtur de maiori præiudicio, vt plerunque contingit, non sic in alijs, in quibus in figura iudicij non proceditur. Et quia in talibus specialiter prouisum fuit d.c.quoniam contra.datur intelligi quòd in alijs regula sit in contrarium. Et fuit ista responsio glo.circa fi.hic, dum distinguit inter iudicialia, & extraiudicialia. ¶ Sed ista differentia reprobatur hic per do.abb.in tertia opin. quàm refert, vbi præcipue rationē adducit. quia si in iudicialibus non creditur vt Doc.dicunt. ergo videtur quòd in quasi contractibus non credatur iudici, cum in iudiciū quasi contrahatur l.iij.§. idem scribit.ff.de pecu. Ergo idem videtur dicendum in contractibus, vel alijs extraiudicialibus. Et talem rationem pro noua, & vrgenti inducit sed parum valet. Et in isto modo arguēdi abb.sepenumero deceptus fuit. Nam licet in iudicio dicatur quasi contrahi aliquo respectu d.l.iij.& in l.j.§.fi.ff.de præto.sti.non tamen absolute de iudicio iudicatur, sicut simpliciter de quasi contractu. Hoc patet, quia iudicium redditur in inuitum l.inter stipulantem.§.j.ff.de verb.ob.& in quasi contractu consideratur partiū cōsensus, saltē præsumptus.vt habetur insti.de obli.quæ ex quasi cōtractu.per totū. & aliàs latius dixi in c.qua fronte. de app.& ēt.j. videbimus. ¶ Secūdo principaliter ad text.in c.q̄m.r̄nderi pōt, ꝙ ēt in iudicialibus stetur literis iudicis ordinarij cū sigillo auctentico. Probatur hoc in d.c.q̄m. in fi.vbi dicitur ꝙ acta iudicij probari p̄nt, non solū ſm formā, quæ ibi tradit̄, sed ēt alijs legitimis documentis. Certe ista verba satis verificari possunt in literis cum sigillo auctentico, quia instrumēto publico æquiparant̄ d.c.ij.de fide instr.& in d.c.inter dilectos. cū si.s.alle. Et dum dicit̄ in d.c.q̄m.ꝙ nō credit̄ iudici, loquitur text.q̄n iudex viua voce aliquid dicit. & ita r̄ndet Host.& abb.refert in prima opinione hic.& ista r̄nsio iustificatur rōne supradicta. facit tex.in d.c.cum à nobis.vbi talis differētia videt̄ bn̄ probari. ¶ Quarto nō ob.rō, p quam abb.mouetur, dū æquiparat, ꝙ sicut viuę voci nō credit̄ pp suspicionē, pariter non videt̄ credendū literis cū sigillo, quia eadē est suspicio, cū ista sint in potestate eius. quæ responsio colligitur ex supradictis. ¶ Ex q̄bus patet ꝙ īmo differētia sit inter ea, quæ iudex viua voce attestat̄, & ea, quæ in literis scribit cū auctentico sigillo, vt probat̄ in d.c.à nobis, & hoc idem in simili est in notario, vt.s.dictum est. ¶ Non obst.ratio diuersitatis, quam abb.post alios adducit, quòd offi.iud.est in iudicando, & tabellionis in scribēdo, quia ratio ista cæteris paribus procederet, considerata simpliciter scriptura iudicis, & notarij. sed ita in literis iudicis est auctenticum sigillum, quod inuentum fuit ad faciendum fidem. & hoc videtur æquiualere instrumento publico d.c.ij.de fid.instru.cum si.s.alle. ¶ Non ob.ꝙ sit in facultate iudicis scribere literas cum sigillo, & sic videtur eadem ratio, quæ est, q̄n viua voce deponit. quia immo diuersa ratio videtur, ex quo iura differentiam faciunt.nam memoria hominum labilis est, vt no.in c.vnico. in prin.j.vt eccle.beneficia. Et sic potest forte non recordari, & facilius fuit errare illum, qui viua

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Probetur. Et ideo inserebam aliàs. in statuto nostro Florentino de cessantibus, sub rub.iij.ibi, per quatuor testes bonę conditionis, & famæ, ꝙ debebant de hac qualitate fieri articuli per dicta hic per Dec.& per Vero.in cōsi.lvij. Franciscus, col.iij.ver.& per hoc & alia multa.

b ¶Testium. Idem Fely.hic glo.pragma de subla.cle.literis.ver.quibuscunq;.& ver. testes, Bal.in l.pacta nouissima.in fi.C.de pact.Ias.in rep.l.admonendi.de iureiu. quod est verum quādo ageretur de præiudicio alterius. Matthe.Pacus tracta.de manda.apost.in prin.vel quando prælatus est suspectus.

viua voce deponit. Item verisimiliter magis abstinebit à falsitate, ne auctoritas sigilli violetur. & profecto si testiũ subscriptio requireretur, auctoritas sigilli parum operaretur, & iura nõ tm̃ ponderarent qualitatẽ sigilli. ¶ Vltimo non ob. tex. in d. c. ij. de fide instr. quia Are. respõdet ꝙ intentio summi pontificis ibi, non fuit decidere ꝙ vltra sigillũ auctenticum requiratur inscriptio testiũ, sed tm̃ differẽtiã ponit inter priuatã scripturã, in qua testes inscripti sunt, qui decesserunt, quo casu non probat: & scripturã auctenticam propter sigillũ, vel manũ publicã, quæ fidẽ facit, licet testes in ea descripti mortui sint. Et sic ille text. loquitur, casu quo vltra sigillum erant etiam testes. sed per hoc non infertur ꝙ essent necessarij, & ita ex prædictis patet ꝙ non vrgent iura, nec rõnes quæ pro ista parte adducuntur. ¶ Si tamẽ volumus sequi opinionem abb. quæ ẽt cõis aliorũ videt, vt patet ex. s. allegatis. Ad iura, quæ in contrariũ Are. adducit respõderi põt. Et primo non ob. text. c. inter dilectos. quia loquitur in priuilegio principis, vt ibi patet.

28 † & in principe spãle est, ꝙ eius scripturę credatur, vt not. Bal. in l. exemplo. circa fin. C. de prob. de quo. j. videbimus. ¶ Secundo respondetur, quòd quatenus probari videtur ibi, ꝙ auctenticum sigillum probet, intelligitur interueniente subscriptione testium. Probatur hoc ex eo quod simpliciter dicitur ibi de instrumento manu pub. confecto, quod quidem, vt ibi habetur, faceret fidem, & tamen hoc debet suppleri, & intelligitur dũmodo testes à notario inscribantur, quia aliter instrumentum publicum non probaret. §. sed & si instrumenta. in auct. de instru. cau. & fi. Ita ergo pariter dicamus de auctentico sigillo, quòd probet concurrente subscriptione testiũ, ex quo isti duo casus ibi parificantur. & ista responsio etiam accõmodari potest ad tex. in d. c. si canonici. & in d. c. j. de senten. excom. in vj. cum si. ¶ Secundo non ob. tex. in d. c. quòd super his, quia in absolutione voti, prout ibi loquitur, non agitur tunc de præiudicio alterius, vnde facilius sicut Cal. hic & Doct. dicunt, in leuibus creditur simpliciter literis cum sigillo, prout. j. dicam. Item in d. c. quòd super his, erant plura sigilla, quibus facilius adhibetur fides, vt Doc. ibi tradunt, & not. in cap. j. s. de cle. peregri. ¶ Tertio non ob. tex. in d. c. cum à nobis, quia ibi non datur regula quòd literæ probent, sed dicitur ꝙ scriptura iudicis non est tante auctoritatis, quin contrarium probari possit. & intentio tex. ibi non fuit ampliare auctoritatem scripture iudicis, sed potius illam restringere. & ideo quatenus præsupponitur ibi quòd scripture iudicum probent, hoc intelligitur ſm ꝙ alia iura disponunt, puta in leuibus. Et ita abb. hic respõdet simpliciter, quòd ille text. in leuibus debet intelligi. Sed eius responsio ex supradictis iustificatur Et ad illum text. etiam alie responsiones colliguntur ex his, quæ tradunt ibi per Inno. Host. & alios. ¶ Vltimo non ob. tex. in d. c. si canonici. de offic. ordi. in vj. & in c. j. de senten. excom. in vj. cum si. quia dum loquitur simpliciter de auctentico sigillo, suppleri debet vt. s. dictum est ad c. inter dilectos. scilicet, vt illa iura intelligantur interueniente adminiculo testium, per. s. dicta. Et hoc suadetur, quia non debet esse maioris fidei sigillum auctenticum, quàm sit auctoritas tabellionis. Vnde cum instrumentum publicum non probet absque [a] adminiculo testiũ d. §. sed & si instrumenta. ergo idem videtur dicendum in auctentico sigillo. Et sic ex his tolluntur rationes, quæ pro ista parte inducuntur, &, vt patet, articulus esset disputabilis. quid tamen tenendũ sit inferius dicam.

29 ¶ † Sed prius quæritur de secundo dubio supra formato, videlicet an sola inscriptio testium sufficiat. In quo d. abb. concludit ꝙ non, immo ꝙ testium subscriptio necessaria sit, aliàs si sola inscriptio sufficeret, de facili posset fraus fieri in scribendo testes nunc forte mortuos, & tempore date literarum viventes. & ita expresse dicit Io. An. hic in fi. & sentit Cald. hic. Are. & Domi. in d. c. vt circa. §. j. & alij in locis. s. alleg. dum loquuntur de testiũ subscriptione. ¶ Aliter tamen dicunt Ant. de Bu. Cardi. & Imo. hic, ꝙ sola [b] inscriptio sufficiat, per text. in c. ij. j. de fi. instru. vbi de inscriptione dicitur. Sed ad illum text. abb. hic respondet quòd inscriptio ibi ponatur pro subscriptione, quia subscriptio, dicitur inscriptio largo modo. ¶ Ista responsio impugnatur per Are. hic, quia verbũ, inscriptio, ibi, simul refertur ad instrumentũ publicum, & ad scripturam cũ auctentico sigillo. vnde respectu publici instrumenti constat, ꝙ verbum, inscriptio, proprie accipiatur. quia in instrumento publico subscriptio testium est necessaria. ergo idem videtur dicendũ in auctentico sigillo, quia vna determinatio respiciens plura determinabilia, debet æqualiter determinare l. iam hoc iure. §. fin. ff. de vulg. & pup. bonus text. in l. fi. C. de senten. Ad hoc respõderi potest, prout etiã Are. perpendit, ꝙ non conuenit ꝙ etiam vnum & idem verbũ diuersis respectibus proprie & improprie intelligatur, iuxta glo. per illum tex. in l. ij. ff. de offic. procon. & leg. & sic rñsio abb. defenditur. ¶ Et vlterius etiam tali ratione comprobari potest. nã regula ibi ponitur in d. c. ij. ꝙ scriptura auctentica, in qua inscripti sunt testes, qui decesserunt, non probat, nisi in duobus casibus, quando est publicum instrumentum, vel habet auctenticum sigillũ. Regula ergo; quæ ponit ibi, de priuata scriptura, intelligit. quæ cũ testium adminiculo auctentica redditur, vt per gl. & Doct. ibi, & in tali scriptura subscriptio testium requiritur l. scripturas. C. qui pot. ergo necessarium est fateri ꝙ inscriptio capiatur ibi pro subscriptione, quæ in tali scriptura exigitur. Et dum postea excipitur scriptura, quæ sigillum habet auctenticũ, consonat ꝙ essent ibi testes subscripti, vt ſm regulam exceptio intelligatur l. fi. §. cui dulcia. ff. de vi. triti. oleoq; leg. no. in rub. de reg. iur. in vj. ¶ Si quispiam tamen opinionem Anto. de But. & Car. & Imo. tenere velit, hac ratione comprobari & suaderi potest, quia si præcise subscriptio testium requireretur, parum aut nihil auctoritas sigilli operaret, quia etiã absq; sigillo scriptura priuata cum subscriptione testium faceret fidem d. c. ij. de fid. instru. ¶ Ad hoc ergo vt per auctenticum sigillum scripture, aliquid plus fidei tribuatur, dicendũ videtur, ꝙ vbi in priuata scriptura subscriptio testium necessaria est, si in tali scriptura apponatur auctenticũ sigillũ, inscriptio sola testiũ sufficiat. ¶ Comprobat hoc. quia in pub. instrumẽto sufficiat testes inscribere, vt no. in c. j. j. de fi. instr. ergo idẽ vbi sigillũ auctenticum reperitur, quia ista parificantur d. c. ij. de fi. instru. cum si. ¶ Non ob. ratio quæ. s. in contrariũ alleg. per Io. An. & abb. hic, ꝙ esset suspicio fraudis, cũ inscriptio de facili fieri possit, quia rñderi potest, ꝙ ista subscriptio ex testium inscriptorum attestationibus poterit purgari, & si testes inscripti mortui sunt, tñ credit propter auctoritatẽ sigilli d. c. ij. nã in pub. instrumẽto illa rõ Io. An. nõ attendit, cũ ibi sola inscriptio sufficiat. Ergo idẽ dicendũ est in scriptura habente auctenticũ sigillũ, quæ in hoc instrumẽto publico æquiparat d. c. ij. & in d. c. inter dilectos. cum si. Et ita ex supradictis etiam ad disputationem huius secũdi dubij via aperitur. ¶ Venio nunc ad tertium dubium propositum. s. in quo breuiter abb. concludit

30 ꝙ † literæ cum auctentico sigillo, & subscriptione testiũ, generaliter in quibuscunq; negotijs probent, quia instrumento publico æquiparant d. c. ij. de fide instru. facit tex. in c. cum à nobis. in ver. nec scriptũ. j. de testi. Sed Are. hic cõtrariũ tenet, & cõcludit ꝙ tales literæ dumtaxat faciunt fidẽ in pertinentibus ad officiũ sigillantis, & auctoritas sigilli ad vsum, ad quẽ fuit designatũ sigillũ, restringitur, vt est text. in c. significauit. de appel. & alia iura quædam inducit, de quibus inferius dicã. ¶ Non obstat text. in d. c. ij. quia loquit in sigillo auctentico. sed qñ adhibet sigillũ ad vsum nõ deputatũ, tunc nõ videt sigillũ auctenticũ, vt patet. in d. c. significauit. ¶ Ad c. cũ à nobis, ex. s. dictis rñsio colligitur. & ista dicta Are. cõtra abb. sequunt alij posteriores scribentes hic. Mihi tamẽ satisfacit opinio abb. in terminis, in quibus ipse loquit. videlicet qñ vltra sigillũ auctenticũ ẽt subscriptio testiũ ocurrit. Rationes, & iura, quæ Are. inducit, bene procederẽt in sigillo solo auctentico absq; testibus, prout loquit text. in d. c significauit, sed qñ etiã adsunt testes, qui se subscripserunt, probatio generaliter in omnibus haberi videt, vt latius. j. dicã. ¶ His studio inuestigande veritatis sic discussis, colligendo dicta Doct. quæ veriora esse existimo, firmabo tres conclusiones, in quibus totam materiam cõplectar, & quid tenendum sit, liquido apparebit.

31 ¶ † Prima conclusio sit, ꝙ literis cum auctentico sigillo sigillatis credatur, absq; adminiculo testium, in pertinentibus ad officiũ sigillantis. Inno. in c. j. in fi. j. de fi. instr. quem abb. hic refert in vij. opin. & idem Io. An. in ti. de instru. edi. §. nunc dicendũ restat. in vij. col. ver. ſm supplementum. vbi expresse inquit credi talibus literis, etiam sine testibus, dummodo fiat scriptura de eo, quod spectat ad officium sigillantis. & Bald. hoc idem tradit in rub. C. de fi. instru. in pe. col. ver. ſm supplementum. Ad hoc est decisio Rote, quæ incip. item fuit dubitatum. Illam abb. hic refert, & ſm ordinem nouissimum prima reperitur in eo. ti. de proba. in nouis. vbi deciditur ꝙ literis episcopi suo sigillo sigillatis, sine notarij, & testiũ subscriptione credat in his, q̃ ad suũ spectant officiũ, puta super resignatione facta ex causa permutationis, de qua ibi agebat. & idẽ habet in vij. deci. inci. nõ creditur. eo. ti. in antiquis. & idẽ in simili tradit in vij. deci. incip. vtrũ credat. in ti. de offi. deleg. in antiquis, vbi creditur executori scribenti cum sigillo, ꝙ aliquis certũ beneficiũ acceptauit. ¶ Et ad istã cõclu. cõsonãt plura iura, q̃ in materia allegant. xviij. q. j. c. si episcopus. lxxv. dist. in c. nõ debet. in c. cũ inter. s. de elec. &

32 hic, & in c. j. s. de treu. & pace. cũ si. s. alle. hinc est † ꝙ creditur literis cum sigillo, in quibus iurisdictio demandatur. Arch. & Domi. in c.

ADDITIONES.

a ¶ Absq;. Scilicet in his, quæ sunt leuis præiudicij, & cessante suspicione. Car. e Albericus. de testi. vide Bertac. tract. de episco. par. j. lib. iij.

b ¶ Sola. In hanc inclinat Deci. & obseruatur.

in c.si à subdelegato.in prin.de offi.deleg.in vj.Inno in c.qm̃ contra.j.eo.Car.in cle.j.in prin.de procur.Et ſm istam conclusionem saluatur,& procedit opin.eorum,quos.s.retulimus, qui absolute dixerũt, credi literis ordinarij cũ auctentico sigillo.vt tenet Vgo. & Hosti.hic.Bald.in l.si procuratorem.ver.tertio quæritur. in fi.ff. de procu.Et hoc etiam videtur habere locum in delegatis iudicibus, vt per abb.hic. immo etiam videtur habere locũ in arbitris, quia eadem ratio est in pertinentibus ad eorum officium.¶ Non ob.text.l.ne in arbitris.C.de arbi.per quem abb.& Doc.contrarium dicunt,quia loquitur in verbo,arbitri,& in his,quæ viua vo-

33 ce deponit,non in scriptura,prout in casu agitur.¶† Prędicta cõclusio primo fallit in iudicialibus, in quibus indistincte non creditur iudici in præiudicium alterius c.quoniam contra.j.eod.vbi videbimus glo.hic.& Rota in loco.s.alleg.vbi inquit non credi li-

34 teris episcopi,quando procedit vt iudex. & hoc † videtur procedere in his,quæ non pendent ab arbitrio iudicis.secus in his,quæ iure officij pro arbitrio eius, iudex disponere potest.ita not.Bald. dicit in l.si qua per calumniam. col.fi.ver.querit hic Gul.C.de epi.

35 & cle.¶† Secundo fallit, quando contra iudicem scribentem esset prę sumptio fraudis,quia tunc non creditur,exemplum est secundum decisionem dñorum de Rota allegatam.s.quæ est prima eod.tit.in nouis.in ordinario iudice,qui scribit contra apostolicum impetrantem,& dicit se primum cõtulisse beneficium quã Papa.vel executor eius,quia sibi non creditur propter fraudis suspicionem, vt latius hic do.abb.refert. & idem habetur in x.deci. incip.item voluerunt.eod.tit.in nouis.Facit text.in c.j.s.de procu. vbi maior cautela,& solẽnitas adhibetur in probatione, propter

36 fraudis suspicionem.¶† Secunda conclusio est,ꝙ literis cum sigillo auctentico non creditur absq; testibus, in his, quæ aliena sunt ab officio sigillantis.Io. An.post Ni.de Matarellis, quem refert in tit.de instru.edi.in §.nunc dicendum restat. versi.s.alle.& idem Bal.concludit in d.rub.C.de fi.instru.in d.ver.secundum supplementum, vbi ex hoc notabiliter infert, ꝙ si priores Perusij sigillant scripturam,in qua contractus alicuius priuati continetur,talis scriptura non probaret contractum.Auctoritas enim sigilli re-

37 stringit † ad causam,& officiũ, ad quod sigillũ deputatũ fuit c.significauit.j.de appel.quę ad hoc Bal.in prin.hic adducit.& idẽ dicit Aret.hic,ꝑ tex.in d.c.significauit.& in simili alle.quod no.Bar. in l.fin.C.ad Maced.& in l.iij.§.& ex hoc edicto.ff.nau.cau.sta.vbi inquit ꝙ si velit statutũ,filiũfamilias nõ obligari ex contractu, nisi

38 † sit mercator,statutũ intelligit,dũmodo cõtrahat in causam mer

a cantiæ, [a] Inducit etiã text.in l.si quis ex argentarijs.§.rationẽ.ff.de

39 eden.† Sic etiam dicimus ꝙ si ex forma statuti libris mercatorum debeat fides adhiberi, hoc intelligit in pertinentibus ad mercantiã,nõ aũt in alijs,quę nõ respiciunt causam mercantiæ.ita Roma. in cõsi.ccv.in puncto proposito. & in cõsi.præcedenti.cciiij.pro discutienda. col.ij.& idẽ Rom.in l.admonẽdi. col.xxvj.ff.de iureiur. Are.idẽ tradit in cõsi.xxxiij.cõsultatio pręmissa.per illud dictũ Io.

40 An.in d.§.nunc dicendũ restat. † Sic etiã in nuncio dicitur, ꝙ sibi dumtaxat credat in spectantibus ad officium eius, vt cõcludit Io. An.in ti.de citation.§.j.in prin.quę refert, & sequit abb.in c.cũ pa rati. in iiij.col.de app.Et ideo in proposito, quatenus iura volunt ꝙ sigillo,& literis officialis credatur,hoc intelligitur, qñ officium eius exequitur.vt.s.dictum est in præcedenti cõclusio.secus in ne gocijs alienis ab officio suo,per prædicta. Et ſm istam conclusionem verificatur,& procedit opi.eorum, quos retulimus.s.qui te-

41 nent ꝙ literæ cũ sigillo nõ probent absq; testibus.¶† Prædicta cõclusio limitat primo,nisi cõsuetudo esset in cõtrariũ.quia tunc indistincte ꝑstaret fides literis,ſm quod cõsuetudo disponit. ita Io. An.post Nic.de Mat.quę ibi refert in ti.de instr.edi.§.nunc dicendum restat.ver.ſm supplementũ. in fi.Idẽ Inno.in d.c.j.de fi.instr. Cal.& Doc.hic,arg.c.cũ dilectus.j.de fin.instr.Bald.in d.rub.C.de fi.instr.col.pe.ver.septimũ supplementũ. vbi loquit de ista cõsuetudine circa sigillũ,& dicit ꝙ propter consuetudinem in quolibet foro adhibet fides. & hoc idem Do.tradit.post Io.An.in c.secula-

42 res. ver.quæro pone.de foro comp.in vj.† & talis consuetudo etiã operatur vt soli sigillo credat absq; scriptura. ita Do.in c.quãuis. col.iij.de procu.in vj.vbi inquit ꝙ Senis veniũt homines castrorũ, & ostendunt sigillũ cõitatis eorũ, nam propter cõsuetudinẽ cre-

43 dit eis ꝙ procuratores sint. ¶† Secũdo limitat non procedere in leuibus,in quibus indistincte creditur, ſm Bal.& oẽs hic. Inno.in

44 d.c.j.de fi.instr.quem abb.in vij.op.refert.† expresse dicit, ꝙ in leuibus etiam credit extra officium,per ea, quæ hñr in c.j.s.de cle. pere.& idem Cy.& Bal.in l.pacta nouissima. col.fi.C.de pac.abb. in c.cum in ecclesia.col.fin.s.de maio.& obe.facit tex.in l.diuus.§. cũ autem.vbi Bar.ff.de offi.præ.& quod no.Bar.in auc.nisi breuiores.in fi.C.de sen.ex breui.reci.vbi dixit ꝙ in his leuioribus credi-

45 tur † verbo simplici iudicis, & in his,quæ sunt modici præiudicij,

46 † semiplena probatio sufficit.Bart.in l.j.col.fi.C.quorum bono.& in l.ij.§.fi.C.vbi in rem actio.cũ simi.¶ Tertio fallit quo ad semi-

47 plenã probationẽ, † quia generaliter ex talibus literis semiplena probatio habet,ſm Inno.in c.in præsentia. de renun.vbi Card.& Imo.sequunt. & idẽ abb.in d.c.cum in ecclesijs. col.fi.de maio.& obed.Ex quo infert ꝙ vbi semiplene probationes sufficerent, tales literæ plenã facerent fidẽ,puta in antiquis, vel in probatione

48 finiũ.¶† Quarto fallit in scriptura principis,cui creditur, quia cũ possit in causa propria iudicare, et fides scripture suæ præstat, vt Bal.no.post Pe.cõcludit in l.exemplo.col.fi.ver.quæritur hic.C.de proba.De quo tñ dubitari põt ex eo, quod dicit in c.cũ dilectus. de fi.instr.vbi instrumẽto priuato regis credit propter cõsuetudinẽ.ergo absq; cõsuetudine auctoritas principis nõ sufficit. Nisi dicamus ꝙ ille tex.loquat in rege,qui superiorẽ recognoscit,in quo ratio Bal.cessat,quia in propria causa iudicare non põt.Vel aliter responderi põt,per ea,quæ diximus circa illũ tex.in c.ij.s.eo. Aliæ limitationes applicari possent,discurrendo materiã probationũ,

49 sed gratia breuitatis vlterius nõ insisto.¶† Tertia, & vltima conclusio sit ꝙ literę episcopi cũ auctentico sigillo signate cũ testium subscriptione,plenã faciunt fidem in quibuscunq; negocijs.abb. hic in tertio requisito cõclusionis suæ.quia hmõi literæ instrumẽto publico æquiparantur,in c.ij.de fide instrumẽto.& licet Are.& posteriores scribentes hic contrariũ dicant per rõnes, quas.s.in ij. cõclusio.retulimus,verior tñ videt opinio abb.in terminis,in quibus ipse loquit,scilicet qñ vltra sigillũ auctenticũ et testiũ subscriptio adhibet,vt.s.etiã dixi.Ad quod facit, quia et acta iudicij probari possunt cum talibus literis, quæ habent sigillum, & subscriptionẽ testium, vt abb.hic in septimo requisito deducit,per text. in c.qm̃. in fi.infra eo.Et ex his breuiter absoluta sit prima materia huius decre.¶ In gl.fi.circa materiam huius gl.præcipua diffi-

50 cultas est, in qua laborant Docto.hic.† An constitutio procuratoris excõmunicati ipso iure à principio nulla sit,ita ꝙ nõ sit opus ꝙ procurator excõmunicatus repellatur exceptione. Inno.hic sentit ꝙ valeat mero iure. Sed contrarium communiter Doc.tenent. Spe.in tit.de procu.in prin.Cal.Io.An.Ant.de But.& alij quos sequitur abb.hic per istum text.vbi est casus,ſm eum, dum ponderatur tempus assumptionis officij.nam ex hoc datur intelligi ꝙ ipso iure à principio mandatum fuit nullum . ideo talis procurator repellitur, dato quòd absolutus reperiatur tempore quo agere velit, vt abb.hic deducit.¶ Are.primo arguit pro opinio. Inno.

51 ꝙ procurator excõmunicatus ipso iure non sit inhabilis,† quia ille,qui procurator esse non potest,si tamen constituatur,agere po terit,nisi repellat, vt no.Bart.in l.filiumfamilias.§.veterani, in fi.ff. de procu.in l.Pomponius.§.rati.ff.eo.ti.in l.licet.colum.pen.C.de

52 procur.¶† Secundo adducit glo.not.in l.exigendi. in ver.non iuste.C.de procu.vbi Bar.qui voluit ꝙ licet minor non habeat legitimam personam,tamen si procurator pro alio constituatur, constitutio valet,& iudicium procedit, nisi opponatur.ergo idem videtur dicendum in excõmunicato. ¶ Ad tex.hic vbi ſm abb.videtur casus pro cõi opin.Aret.conatur respondere, & dicit ꝙ tempus assumptionis officij,nõ ponderatur propter tempus quod sequitur,quasi velit ꝙ si illo tẽpore erat excõmunicatus, nõ admittat nunc,licet absolutus sit,vt abb.dicit,sed ponderatur,ſm eum, tẽpus assumptionis propter tẽpus præcedens,quasi dicat,ꝙ procurator excõmunicatus tẽpore acceptationis officij, non potest agere opposita exceptione,licet à principio tẽpore cõstitutionis, non esset excõmunicatus.¶ Sed ista respõsio, vt fatetur etiam ipse Are.non valet, quia si hoc esset, summus pontifex non magis ponderasset tempus assumptionis post constitutionẽ procuratoris,q̃ aliud tempus,cum omne tempus esset æquale, & vniformę post constitutionem,quia quocunq; tempore excõmunicatio superueniret,excõmunicatus ope exceptionis repellebat,ex quo à principio valuit cõstitutio procuratoris,cũ nõ esset tunc procurator excõicatus. Et ideo ſm Aret.melior est intellectus abb.ꝙ hic ponderet tẽpus assumptionis ad ostendendum . & ꝙ licet postea absolutio sequat,procurator tñ agere nõ possit propter inhabilitatẽ præcedentẽ.& sic mero iure repellit.Comprobat hoc,quia si per viã exceptionis hic procurator repelleret,deberet ponderari tẽpus, quo procurator ageret,& sic tps,quo ꝑꝑ exceptionẽ esset repellendus. vt in c.pia. de excep.in vj.cũ ergo tẽpus acceptationis ponderet, necessario vr̃ dicẽdũ ꝙ illud factũ sit ad ostendendũ ꝙ cõstitutio procuratoris fuerit nulla, & ꝙ ipso iure procurator excõmunicatus repellat,vt abb.dicit.¶ Et ſm Are.hic, est hoc spãle in odium excõmunicati,vt ipso iure nõ admittat. In alijs vero ille,qui prohibetur esse procurator,admittat ipso iure,& valet processus,

ADDITIO.

a ¶Mercantiæ. Adde Alex.in consi.ccviij.nu.11.lib.ij.& consi.cxiij.lib.vij.

processus, qui cum illo agitatur, nisi repellatur per viam exceptionis, vt in casibus in contrarium. s. alleg. & ita transeunt omnes alij posteriores hic. ¶ Mihi tamen placet opi. Inno. scilicet ꝙ dumtaxat ope. exceptionis procurator excõmunicatus repellatur. & istã veriorem dicit esse Are. nisi obstaret tex. hic, cui visum fuit nõ bene posse responderi. sed ex his, quæ. j. dicã responsio clara apparebit. ¶ Primo igitur non cõsonat ꝙ speciale sit in odium excõmunicati, quia istud odiũ non attendit in ipso excõmunicato principali agente pro se, cum tñ ope exceptionis repellatur c. j. de excep. in vj. Nam magis odiosus reputatur excõmunicatus, dũ agit proprio nomine, quia agit de suo interesse, & de sua tñ vtilitate tractatur, & tamen ipso iure nõ repellitur. ergo minus debet repelli, qñ vti procurator agit, quia tractatur potius de vtilitate, vel interesse constituentis, q̃ ipsius. ¶ Confirmatur hoc, quia minor prohibitio videtur, qñ quis agit nomine alieno, q̃ si agat proprio nomine, ar. l. furti. §. qui alieno. ff. de infa. Vnde magis videt prohibitus excommunicatus esse in iudicio pro se, q̃ nomine alterius, & tamẽ nomine proprio excõmunicatus, ipso iure nõ repellitur, vt dictũ est. ergo multo minus debet repelli, qñ agit vt procurator. ¶ Tertio hoc probat rõne manifesta. Nam remoto isto textu, cui respondebo inferius, excõmunicatus nullibi specialiter prohibetur esse procurator. Primo enim non prohibetur rõne contractus, quia ſm opinionem cõmunem, excõmunicatus cõtrahere nõ prohibetur, vt no. in c. veritatis. s. de dolo & cõtu. Sed etiam nõ videt prohiberi ex eo ꝙ officiũ procuratoris publicũ sit, saltẽ auctoritate, vt abb. hic dicit, quia non est verũ, cum omni respectu tale officiũ sit priuatum. Nam à priuato cõceditur tale officiũ, 53 † & à priuato exequitur. Et ꝙ sit auctoritate & vtilitate priuatum, tenet Bart. in l. j. §. si plures. col. ij. ff. de exer. & ipse abb. idem dicit in c. prudentiam. in prin. col. iij. in ver. secundo membro principali. s. de offic. delegati. Excõmunicatus ergo tñ videtur prohiberi esse procurator ad iudicia, ex regula generali, quia excõmunicatus in iudicio stare non potest c. intelleximus. s. de iud. sed per talem regulam ope exceptionis dumtaxat prohibetur d. c. j. de excep. in vj. ergo talis procurator tñ ope exceptionis debet repelli. Et ita in his rõnibus iustificatur opinio Inno. ꝙ procurator excõmunicatus ipso iure admittatur. ¶ Et certe si non fuisset text. hic Doc. tenuissent opinionem Inno. vnde vis tota cõsistit in respondendo ad istum text. In quo aduertendum est, & dico quòd alius nouus intellectus accõmodari põt, ſm quem de plano procedit, & ad propositam qõnem nihil facit. nam in text. isto ponderatur tempus assumptionis, quia illo tempore apparuit illum fuisse excõmunicatũ per literas ordinarij, postea dũ vellet agere tanquã procurator, oppositum fuit ꝙ esset excõmunicatus, & ꝙ nõ deberet admitti. & deciditur ꝙ ad probandũ excõmunicationem de præsenti, sufficit probare ꝙ esset excõmunicatus tempore assumptionis, quia adhuc præsumit excõmunicatus, nisi de absolutione probet. & ita ponderat tẽpus absolutionis respectu probationis excõmunicationis, 54 † quia semel excõicatus semper excõicatus præsumit, nisi probet absolutus c. sicut nobis. vbi abb. in primo no. j. de sen. excõ. in c. proposuit. vbi glo. & abb. j. de cleri. excõmi. Et ideo cõcludunt Domini de Rota eo. ti. in antiquis in xj. de-55 cisione inci. no. gl. † ꝙ sufficit probare quẽ fuisse excõmunicatum ante electionem, licet nõ probet præcise de tempore electionis, quia præsumit, vt per Inno. in d. c. proposuit. & Cy. in l. siue possidetis. C. eo. ti. Ergo ita hic sufficit probare istum excõmunicatum fuisse antequã cõpareat in iudicio, & ad istũ intellectũ bene seruiunt verba tex. dum dicit de literis ordinarij, quibus standũ est, donec cõtrariũ probetur. Et sic videt tex. vt dixi cõsiderare probationẽ excõmunicationis. Suadet etiam hoc ex natura tituli. Hoc enim modo tex. bene correspõdet ad materiã tituli de probationibus, iuxta l. Imperatores. ff. de in diem addic. & ſm intellectum abb. nihil faceret ad titulum. Et cõtra intellectũ abb. etiam facit, quia attenta rõne eius tex. se retulisset ad tempus constitutionis, ita ꝙ à principio nulla fuisset constitutio procuratoris excõmunicati, & tunc ratio abb. bene procederet. Sed in tex. ponderat tempus acceptationis. quo casu, dato ꝙ illo tẽpore esset excõicatus, non tñ potuisset repelli, nisi ope exceptionis, ex quo à principio nõ erat excõicatus. & si tẽpore exercitij absolutus esset, nõ repelleretur. & sic intentio abb. ibi nullo modo probat. Et contra abb. vrgent rationes, vt. s. induxi. Ad text. hic plana responsio colligitur, vt dictum fuit. Et ex omnibus supradictis infertur ꝙ procurator excõmunicatus ad instar principalis excõmunicati, ope exceptionis tñ repellatur. Et ex ista conclusione plura inferuntur cõtra ea, quæ abb. & Doc. communiter dicunt. ¶ Successiue circa istam glo. abb. considerat quatuor casus. Instabo in duabus conclusionibus, quæ ex dictis eius præcipue colliguntur. ¶ Prima conclusio est, quòd si procurator excommunicatus sit à principio tempore constitutionis, licet posteà absolutus sit, non tamen habilitatur, vt agere possit, quia attenditur inhabilitas, quæ à principio reperitur, vt per glo. hic. Ad idem bene facit quod voluit glo. 56 not. in c. dilectus. el. ij. de præben. dicens † quòd non valet impetratio facta de iudice excõmunicato, quãuis tempore receptionis literarum absolutus sit, & sequitur Spe. de iudice deleg. §. j. in princ. & in simili glo. not. in cap. statutum. in ver. canonicis, de re-57 scrip. in vj. dicit quòd † qualitas canonicatus, vel dignitatis, quę in delegato summi pontificis per illum text. requiritur, debet esse à principio tempore commissionis, & non sufficit ꝙ adsit tempore præsentationis literarum. & idem Bald. tradit. in l. præcipimus. §. fin. C. de app. Car. & Imo. in cle. fi. col. pe. de rescri. & in not. q. tradit Pau. de Cast. in consil. cccxxv. ad primum. col. iiij. Cum enim à 58 principio procurator † reperiatur excõmunicatus, prohibet mandatum suscipere. Vnde pariter dñs ex quadam correlatione illũ constituere prohibetur, vt in no. q. concludit Ioan. Andr. in addi. Spe. in ti. de accu. in iij. parte. in §. sequitur. in iiij. car. in magna additione in ver. bona. Et partim simile est, quod refert Aret. hic. & in c. omnipotens. j. de accu. & in l. existimo. ff. de verbo. obli. Nam 59 ſm eum, † si bannitus prohibetur acceptare officium, videt etiã prohibitus ne eligatur, per tex. in cap. cum in cunctis. §. inferiora, iuncto. §. fi. de elec. Et ideo, si tempore, quo imbursatur, vel eligit, bannitus sit, nõ valet electio, licet postea tempore acceptationis officij liberatus sit. quod etiã tenet Bal. in rub. C. de condi. ob tur. cau. vt dictũ fuit in notabilibus. Et sic in proposita quæstione ista conclusio bene procedit quòd ex quo à principio cõstitutio procuratoris excommunicati fuit nulla, non tamen agere potest, si postmodum absoluatur, cum à principio actus fuerit nullus propter prohibitionem statuti, quæ respicit principium. Sed quando à principio actus nõ annullatur, habent locum quædam, quæ in contrarium adduci possunt, de quibus dictum fuit in notabilibus. ¶ Et prædicta conclusio procedit secundum opi. cõmunem, quæ habet ꝙ constitutio procuratoris excõmunicati sit ipso iure nulla. Sed tenendo opin. Inno. ꝙ valeat, quod verius est, per supradicta, cessaret fundamentum conclusionis, quia actus à principio non esset nullus, & esset dicendum, ꝙ si procurator absolutionem consequatur, debeat admitti, ex quo actus valuit à principio, per ea. quæ. j. dicam. ¶ Secunda conclusio est, quòd non sufficit tempore constitutionis procuratorem non esse excõmunicatum, sed hæc etiam habilitas requiritur tempore acceptationis officij. Vnde procurator, qui fuit excommunicatus tempore, quo officium suscepit, non admittitur ad agendum, quãuis absolutus sit tempore exercitij, dato ꝙ à principio tempore cõstitutionis nõ esset excõmunicatus. Pro ista conclusione facit tex. hic, ſm cõem intellectũ, prout abb. illũ inducit, ponderãdo tẽpus assumptionis. ¶ Secundo facit text. in §. in extraneis. insti. de hæ. qua. & diffe. vbi considerat habilitas tpe acceptationis, & sic vtroq; tpe. ¶ Tertiò, quia validitas cõstitutionis causatur ex cõsensu vtriusq;, constituentis, scilicet & acceptantis, & ideo requiritur concursus voluntatis vtriusq;, vt abb. dicit, & sequunt posteriores hic. ¶ Sed tamen rationes istę euitari pñt. Primo enim tex. hic nihil facit, secundum intellectum quem supra dixi. Non obstat text. in d. §. in extraneis, quia loquitur respectu acquisitionis, quæ debet fieri hæredi. Sed in casu isto consideratur constitutio procurationis, vt in se valeat à principio. Et quo ad hoc satis est, ꝙ non sit excommunicatus à principio, nec aliter consideratur voluntas procuratoris acceptantis, vt probatur in capit. licet, de procurato. in vj. Et Docto. hoc volunt hic, dum respondent ad illum text. quòd ibi valuit actus à principio, & tamen procurator ibi recusauit suscipere mandatum. Et per hoc etiam respondetur ad rationem, quæ vltimo allegatur, ꝙ debet esse concursus voluntatis vtriusq;. nam hoc verum est quo ad hoc, vt mandatum habeat effectum, vt procurator agere possit, sed nõ requiritur hic, vt actus constitutionis valeat. Præterea etiam voluntas vtriusque concurrit, nam voluntas cõstituentis habetur à principio, dum procuratorem constituit, & in tali voluntate durare præsumitur c. maiores. de baptis. & postea tempore exercitij, si procurator absolutus agit, videtur in consequentiam acceptare, argu. l. ij. ff. de iurisd. om. iu. & virtute huius tacite acceptationis ex vtraque parte voluntas concurrit, quamuis acceptatio facta expresse prius 60 non valuerit. In alijs abb. bene dicit. ¶ † An autem gesta per procuratorem excõmunicatum à principio tempore constitutionis valeant? Doc. cõmuniter tenent hic, ꝙ non. Ita Ant. de But. hic, & abb. concludunt post antiquos. Et conclusio ista de plano procedit, tenendo cõem opi. ꝙ ipso iure non valeat constitutio procuratoris excommunicati. Sed ſm aliam opin. Inno. quam. s. tenui, ista conclusio nõ haberet locum, quia omnia acta valerent ante, q̃ procurator repelleretur. Et ex his, quæ Cal. Ant. de Bu. & abb. hic

hic dicunt, quæ colligunt limitationes ad illud, quod dicitur in l. Barbarius.[a] ff. de offi. præt. Et in c. ad probandum. j. de re iud. vbi agitata per iudicē occulte excōmunicatū, vel aliàs inhabilem, valent, qn̄ cōmuni opi. habilis reputatur. Nam primo hoc procedit in gestis ratione publici[b] officij, prout iura prædicta loquuntur. Secus est in his, quæ aguntur ratione priuati officij, quia indistincte illa[c] non valent, propter inhabilitatem, etiam occultam, quæ postmodū probatur per Inno. in c. cum dilectus. s. de cōsue. Do. post Io. An. in c. j. de rescri. in vj. sequitur Ang. in d. l. Barbarius. de offi. præt. abb. hic. & in c. si vere. in fi. de sent. excom. in c. consulti. col. fi. de proc. in c. veritatis. in fi. de dol. & cōtu. in c. intelleximus. col. fi. de iud. in c. cōsultationibus. de iu. pa. Et ideo bene dicit Ant. de But. hic, q in procuratore excōmunicato, quia priuatū est officium eius, nō distinguitur an manifestus, vel occultus sit excommunicatus, sed indistincte sunt nulla, quæ p eum aguntur. Et idē in procuratore, tutore, & similibus dicit Bal. in l. nō omnis. §. si pupillus. ff. si cer. pet. quia ista sunt priuata officia, in quibus non habet locū quod dicitur in d. l. Barbarius. ¶ Secundo limitatur fm Cal. hic, non habere locū in fauorem eius, qui sciret iudicē[d] esse excōmunicatū, vel aliàs inhabilē, 61 † quia cōmunis error illi scienti nō prodest.[e] & idem Cal. in d. c. ad probandū, quē oēs ibi sequuntur, & late Cal. in disputa. inci. excōmunicatus, sequitur abb. post Ant. de But. in c. sciscitatus. de rescri. & idē abb. in c. si duobus. de ap. in c. dilectus. el ij. de præb. col. ij. & Ro. in sing. suo. cccxiiij. inci. lex Barbarius. ¶ 62 † Vltimo quæritur, an pcurator excōmunicatus cū potestate substituendi substituere possit, & ita substitutio per eum facta, valeat. In quo cōis cōclusio est, q eo casu, quo ipso iure valeat cōstitutio pcuratoris, ab eo substitutio poterit fieri. Si vero ipso iure inhabilis sit, substitutio nō valet, fm gl. in cle. si religiosus. de procu. & Io. An. & alios hic. Bar. in l. j. §. item acquirimus. in fi. ff. de acq. pos. cum cōcor. vt Alex. ibi tradit. Ant. de But. hic indistincte tenet q procurator excōmunicatus substituere possit, q̄a hoc per viā contractus expeditur, & in cōtractibus excōmunicatus inhabilis non reputatur, vt not. in c. veritatis. de dol. & contu. ¶ Dn̄s abb. conatur respondere. & dicit q in iudicio quasi cōtrahitur l. iij. §. itē scribit. ff. de pecu. & tn̄ non valet iudiciū cum procuratore excōmunicato, Quasi abb. velit q si esset habilis in contractu, prout Ant. de Bu. dicit pariter, & in quasi ɔtractu esset idoneus, & sic etiā in iudicio. quod falsum est. ergo rō non vr̄ bona. ¶ Propterea attenta rōne Bu. excōmunicatus posset procurator ad negocia cōstitui. quod falsum videt̄, fm abb. quia cū tale officiū saltē auctoritate publicū sit, ad illud excōicat⁹ incapax videt̄. ¶ Iste rationes abb. fragiles vident̄, & ex his non eneruatur quod Ant. de But. dicit. Nam quod abb. inquit de quasi cōtractu, qui in iudicio interuenit, procederet, si in illo cōtractu, ad quem abb. arguit, esset iudiciū, prout est in quasi cōtractu, quia in iudicialibus maior est prohibitio. in c. solet. de sen. excō. in vj. ¶ Et ideo æquiparat o, quā abb. facit, nō videt̄ procedere, fm Are. hic. Sed aliter, & formalius respondet̄. & dico q licet in iudicio aliquo respectu sit quasi cōtractus, non tamen de iudicio iudicatur simpliciter vt de quasi cōtractu, vt dixi. s. in gl. j. tollendo aliam rationem similē, quàm abb. facit. ¶ Nec ob. q excōmunicatus prohibet̄ esse procurator, quia officium auctoritate publicum est, & ratio ista militat tam in cōtractibus, q̄ in iudicio, quia hoc nō est verū, cum tale officium priuatum sit, vt. s. dictum fuit & ideo in cōtractibus excōmunicatus pōt esse procurator. & ista ratio Ant. de Bu. stare videt̄ in ista qōne cōtra cōem opi. dū arguit procuratorē omnino inhabilem ad iudicia posse alium substituere, quia substitutio per viā cōtractus expeditur, & in cōtractibus habilis iudicatur. ¶ Et ideo saluando cōem opin. prædictæ rationi aliter respondet̄. Et dico q attenta hac ratione esset dicendū, q semper ipso iure valeret constitutio procuratoris excōicati, quia illa cōstitutio expedit̄ per viā cōtractus, & tn̄ Ant. de Bu. & alij cōiter volunt q non valeat, licet aliter dixerim. s. Ad rōnē respondet̄ formaliter q talis substitutio licet expediatur per viam contractus, tamē iste cōtractus ordinatur ad iudicia. Vnde sicut excōmunicatus ipso iure nō potest procurator esse ad iudicia, per istum tex. fm cōmunē intellectum, ita non potest substitutionem facere, per quàm ad iudicia deuenit, quia prohibito fine, omnia media ad finem prohiberi v dentur l. oratio. de sponsa. & dixi in notabilibus. & ita saluat cōmunis opi. ¶ Secūdo, quod dictum est, procuratorem ipso iure inhabilem, non posse substituere, verum est fm Cal. hic, qn̄ 63 † generaliter habuit potestatem substituendi. secus si fuit specialiter nominata persona, quæ debet substitui, quia talis nominatio indistincte poterit fieri, cum sit nudus minister. & sequitur Bar. in d. §. itē acquirimus. cum concor. quasi secundū abb. tali casu non fit constitutus à procuratore excommunicato, sed potius ab ipso principali domino. Facit text. in l. cum pater. §. hæreditatem. ff. de legat. ij. ¶ Et ex ista ratione arguunt Aret. & Mod. hic, q etiam quādo fuit generaliter tantū, data potestas substituendi, procurator tamen inhabilis substituere possit, † quia etiam substitutus ab eo, qui habuit potestatē generaliter substituendi, dicitur ab ipso principali substitutus, vt est gloss. in cap. j. de procur. in vj. versi. substituendi. Allegat bonum text. in l. item eorum. §. si decuriones. ff. quod cuiusque vniuer. & probatur in d. c. j. de procurat. in vj. & tenet Bart. in l. j. circa med. ff. de procur. & videtur hoc probari in d. l. cum pater. §. hæreditatem. vbi generaliter data erat potestas eligendi. Facit text. & quod ibi Bar. in l. vnum ex familia. §. si de Falcidia. ff. de lega. ij. ergo indistincte videtur ex ista ratione, quod procurator omnino inhabilis substituere possit, quia nō ab eo, sed a principali videtur substitutus. Et ista ratione opinio Ant. de But. suaderi potest. Sed tamen aduertendum est, quia quamuis substitutus a procuratore inhabili indistincte dicatur substitutus a principali, qui potestatem dedit substituendi, hoc videtur verū quātum ad iuris interpretationem. Sic etiam generaliter factum a curatore, videtur factum a domino, quia qui per alium facit, per seipsum facere videtur l. j. §. deiecisse. ff. de vi, & vi arma. cum vulgaribus. Vere tamen factum fundatur in persona procuratoris, & cum reperiatur ipso iure inhabilis, actus substituendi in eo nō videtur posse fundari. secus est, quando est nominata[f] persona, quæ debet substitui, quia videtur iam facta substitutio, & sola nominatio tunc fit a procuratore, qui tūc 64 † dicit̄ nudus minister, & nuncius, in cuius persona actus non fundatur l. qui autē. §. fi. cū l. seq. ff. de consti. pec. & quod ibi Bar. & quod no. Bal. per illum tex. in rub. C. de exercito. in iij. col. Alex. in l. q q. s. C. de procu. & hoc colligitur ex dictis Bart. in d. §. item acquirimus. ¶ Non ob. text. in d. l. cum pater. §. hæreditatem, quia ibi à principio actus tenuit. secus in casu nostro, in quo à principio procurator erat inhabilis ipso iure, vt in qōne præsupponitur. ¶ Pro opi. tamen Ant. de But. alia via attentari potest, quia licet procurator sit inhabilis, vt ipse esse non possit, 65 † non tamē incapax videtur vt in alium tale officium transferre non possit. Probatur in simili. Ille, qui hæreditatem capere non potest per se, potest tamen illam recipere, vt alij 66 restituat l. cogi. §. hi, qui solidum. ff. ad Trebel. † quod ibi Angel. Talis enim momentanea acquisitio non consideratur, arg. l. qui 67 sic. ff. de sol. Vnde videmus, † quòd licet fratres mendicantes sint incapaces bonorum immobilium. cle. exiui. de verb. signi. capere tamen possunt vt vendant, vt per glo. in cap. j. in ver. domum. de relig. domi. in vj. & tradit Bal. in l. conquestio. in fin. C. de legat. cum si. vt per Alexan. in l. apud Iulianum. §. constat. ff. de leg. j. Sed pro responsione vide quæ Alexan. scribit in d. §. hi, qui solidum. Reliqua per Doc. in d. §. item acquirimus, & per alios hic.

ADDITIONES.

a ¶ Hier. Gig. Barbarius. Adde Fely. in c. Rodulphus. col. antep. ver. & gusta vnum supra de rescri.

b ¶ Publici. Ang. in dispu. incip. duo inuicem. Steph. aufre. in dec. Thol. cxliij.

c ¶ Illa. Quæ tamen specialiter inueniuntur bis prohiberi, & annulari.

d ¶ Iudicem. Idem Ant. Corse. sing. in ver. error cōmunis. Sed hoc hodie correctum est à tempore Concilij Cōstantiensis, vbi statutū est, neminē teneri vitare excōmunicatū, nisi publicæ, & nominatim denuntiatum, & notorium, vt habetur in pragma. de excōmunic. nō vitā. Vnde male cōsuluit Steph. Bertrā. cōsi. lxxiiij. si dn̄s. li. j. extendens ad vicariū epi, vel prælati conferentē beneficiū scientē collatorē esse excōmunicatū, & male, quia quantuis siue ordinarius, siue vicarius, siue vterq; sit excommunicatus, nō vt supra publicatus. valent collationes, & oēs actus etiā ad cōmodū scientiū. Plus dico quidquid summa Ang. ver. excōmunicatio. iij. §. ij. q valent excōmunicationes, aliàs rite, & iuste ab eisdē late, vt etiā tenent Pan. & Fel. in d. c. ad probandum. quia hoc à potestate iurisdictionis, vel ministerij pendet, quam habet is, qui præest, & toleratur. Henr. bohic. Fel. in c. si vero. de sent. excommuni.

e ¶ Prodest. Adde q contrarium tenuit Fel. in c. Rodulphus. in pe. col. in prin. vbi voluit expresse q etiam quo ad scientem gesta per occulte excommunicatum valent. & eius opinio fundatur in quadam constitutione facta in cōcilio Basiliensi in xx. sessione. cuius tenorem refert ibidem Fely. col. xxvj. versi. sed re vera.

f ¶ Nominata. Imo idem. quod valet, etiam si non sit nominata.

SVMMARIVM.

1 *Deuoluatur, est verbum commune.*
2 *Molestatio intelligitur de facto, non de iure.*
3 *Vsusfructuarius cui proprietarius promisit eum non molestare, potest cogi ad cauendum.*
4 *Molestare si quis aliquē prohibeatur, intelligitur tam de facto, quàm de iure.*
5 *Consortes litis in eodem libello reum possunt conuenire.*
Et possunt compelli simul agere. nu. 6.
7 *Creditores plures possunt simul agere contra vnum debitorem.*
8 *Libellus iste procedit, peto omnia quæ tibi obuenerunt ex hæreditate talis.*
9 *Grauatus fideicōmisso, si pendente lite alienauit, censetur iure facta restitutio.*
10 *Debitor potest petere vt creditori silentium imponatur, si timet molestari in actione personali, & idem in reali.*
11 *Libellus in quo quis petit non inquietari, valet.*
Idem in possessione, nu. 12. quādo scilicet possidens ius prætendit in re possessa, aliter secus. num. 13.

14 *Debitor*

14 *Debitor si petat silentium imponi creditori, & creditor cõpareat, & reconueniendo petat illam rem super qua petebatur silentium imponi, prima petitio resoluitur, & super secunda proceditur.*
15 *Executio quando impediatur per nullitatem intentatam principaliter, vel per viam exceptionis.*
16 *Libellus rei directè contrarius libello actoris admittitur.*
Et non admittitur quando virtute primæ petitionis actoris decidi potest deductum in libello rei, nu. 17. aliter secus nume. 19.
18 *Libelli contrarij respectu diuersarum rerum admittuntur.*
Et ꝙ simpliciter admittantur. num. 20.
21 *Donare quis potest se, & sua omnia monasterio per modum conuersionis.*
22 *Oblati perpetuo, & conuersi qui dicantur. nu. 23.*
24 *Oblati hospitali in quo gradu sint.*
25 *Oblatio eorum, qui erant in matrimonio, cuius sit effectus.*
26 *Testandi facultate potest quis se priuare in vita per oblationem.*
27 *Donatio omnium bonorum facta ecclesiæ an valeat.*
28 *Ecclesiasticis in personis actus turpis magis est detestandus.*
29 *Mores boni de iure canonico aliter censentur à bonis moribus de iure ciuili.*
30 *Monasterium licitè potest oblationem personæ, & bonorum recipere, nec propterea oritur sinistra suspicio hoc factum esse ob bona temporalia.*
31 *Ingressus si fuerit circumuentus à monasterio omnia restituantur.*
Et hoc quando totum monasterium, vel maior pars fuit in culpa, num. 32.
33 *Prælatus in quærendis potest ecclesiæ præiudicare.*
34 *Ingressus si quis fuerit per dolum monasterij non resoluitur ingressus, aut professio.*
35 *Dolus aduersarij in spiritualibus non vitiat contractum, nisi esset dolus qui caderet in constantem virum, num. 37.*
36 *Restitutio in integrum non petitur in spiritualibus.*
38 *Mulier, quæ metu parentum ingressa est monasterium potest recedere.*
39 *Pluralitas actuum non præsumitur. Nec in actionibus nominum, vel personis. num. 40.*
41 *Testamentum vnum præsumitur.*
42 *Peculium vnum præsumitur.*
43 *Pluralitas rerum præsumitur.*
44 *Actus si habet debitam formam personæ habilitas præsumitur.*
45 *Producens testamentum factum à minore. xxv. ann. non tenetur probare ꝙ esset maior. xiiij. ann.*
46 *Contrahens omnis præsumitur legitimæ ætatis.*
47 *Habilitas personæ præsumitur, vbi actus habet debitam formam.*
48 *Actor, qui intentionẽ suam fundauit, obtinet, nisi ex probatione rei clarè eius intentio confundatur, nec sufficit ꝙ per rei probationem reddatur dubia.*
49 *Actoris intentio plenè probata non eliditur ex contraria probatione rei imperfecta.*
50 *Exceptio ex parte rei debet concludenter probari.*
51 *Tempus debet deduci & probari, si in eo intentio actoris, vel rei fundetur.*
Nisi sit præsumptio pro reo, num. 52.
53 *Delictum in his, quæ sunt de genere prohibitorum præsumitur, & quomodo.*
54 *Præsumitur pro habente regulam pro se.*
55 *Regula facit, ꝙ res dicatur certa pro eo, qui in illa nititur.*
56 *Delictum præsumitur in foro conscientiæ.*
57 *L. meritò. ff. pro soc. non habet locum vbi agitur de salute animarum.*
58 *Probatio non concludens non valet.*
Nec dicitur probatio, num. 54. Et facit rem dubiam ibi. num. 59.
60 *Probatio non concludit per possibile, sed per necesse.*
61 *Probatio clara vbi requiritur non sufficit probare aliquas verisimilitudines.*
62 *Familiaris vt repellatur à testimonio debet probari familiaris tempore depositionis.*
63 *Absolutio ab excommunicatione petitur etiam ad cautelam.*
64 *Rapina non probatur, si testes dicant vidisse rem de manibus auferri.*
65 *Violenter intelligitur actiuè, & passiuè.*
66 *Iudæus non repellitur stante statuto ꝙ repellatur non fidelis Romanæ ecclesiæ.*
67 *Testes deponentes de consanguinitate non probant, quia ea pluribus modis dicitur.*
68 *Vsurarius non dicitur, qui confitetur se teneri ad restitutionem vsurarum à multis extortarum, quia potest teneri ex causa hæreditaria.*
69 *Vsuras extorsisse confitens, non debet subaudiri publicè.*
70 *Confessio in fauorem rei interpretatur.*
71 *Villa, quæ tenetur ex homicidio in ea commisso, non tenetur si ibi reperiatur aliquis occisus, quia alibi occidi potuit.*
72 *Fama non probatur à testibus dicentibus audiuisse à maiori parte populi.*
73 *Periurus non probatur probata promissione cum iuramento infra mensem, & ꝙ mensis sit elapsus, nisi probetur non solutio.*
74 *Excommunicatus non probatur quis, ex eo ꝙ in aliena parochia celebrauit, nisi probetur id fecisse sine licentia.*
75 *Matrimonium non probatur probata copula, & sponsalibus simpliciter.*
76 *Probatio si non est concludens, fit interpretatio contra probantem.*
77 *Filiationis probatio admittitur quamuis non sit concludens.*
Et ea concludenter probari non potest, num. 78.
79 *Probatio dubia, & non concludens, quæ adiuuatur præsumptione iuris probat.*
80 *Probatio rei non concludens valet, quando iuris præsumptione iuuatur.*
81 *Testis ratio quia est vicinus vel coniunctus, valet.*
82 *Incertitudo suppletur per interpretationem iuris.*
83 *Testes deponentes plures fuisse institutos, sed non recordari de partibus, institutio æquis portionibus facta intelligitur.*
84 *Electum fuisse excommunicatum ante electionem probare sufficit, quia etiam nunc præsumitur.*
85 *Probatio à communibus accidentibus valet.*
86 *Probatio dubia, quæ tamen sit conclusiua in quolibet intellectu secundum intentionem probantis admittitur.*
87 *Exceptio dubia, & incerta quando in vtraq; parte concludit, admittitur.*
88 *Probatio dubia quæ certificatur ex communi vsu loquendi, valet.*
89 *Probationes, & testium dicta intelliguntur secundum cõmunẽ vsum loquendi.*
90 *Communis vsus loquendi probari debet tempore quo testes deposuerunt.*
91 *Testium dicta debent in mitiorem partem, & benigniorem interpretari in fauorem producentis.*
92 *Testis dictum trahitur ad dictum alterius, etiam ad probationem eliciendam.*
Probatio etiam non concludens admitti debet per iudicem qui tenetur omnes probationes admittere.
93 *Iudex tenetur admittere omnes probationes siue faciant plenam siue semiplenam probationem, siue indicium, siue adminiculum.*
94 *Probatio quælibet pertinens admittenda est etiam non vrgens.*
95 *Pertinentia dicuntur etiam modicum ad causam conferentia.*
96 *Minor. xxv. ann. potest ingredi monasterium, & omnia eius bona acquiruntur absq; curatore, & decreto monasterio.*
97 *Tutoris auctoritas in testamento non requiritur.*
98 *Statuto quòd mulier non possit se obligare sine propinquis, potest mulier se offerre ecclesiæ.*
99 *Donatio omnium bonorum facta à minore cum iuramento, an retractetur.*
100 *Filia quæ renuntiauit patri, vel fratribus cum iuramento, an contraueniat si sit enormiter læsa.*
101 *Filij naturales an excludant substitutum, & nu. 107.*
102 *Conditio expressa quibus casibus differat à tacita.*
103 *Substitutio pupillaris tacita, quæ in expressa vulgari continetur, non tantum operatur, quantum expressa, & ideo non excludit matrem.*
104 *Filius natus in seruitute an differat si natus sit in figura matrimonij, vel non.*
105 *Spurius dicitur natus in seruitute sine figura matrimonij.*
106 *Ancillam concubinam quis habere potest.*
108 *Conditio (si sine filijs) in sacerdote vel clerico in sacris, non intelligitur de naturalibus, sed de ecclesia, & an de adoptiuis, nu. 110.*
109 *Clericus in sacris retrocedere à sacerdotio non potest.*
111 *Conditio (si sine filijs) in constituto in dignitate, nõ intelligitur de naturalibus.*
Nisi in testamento facta sit mentio de naturalibus, num. 112.
113 *Spurij nunquam excludunt substitutum.*
Nec eis debentur alimenta, num. 114.
115 *Alimenta debentur spurio de æquitate canonica, quæ præualet etiam in terris Imperij.*
116 *Filij adoptiui non excludunt substitutum.*
117 *Adoptiui non veniunt appellatione filiorum in dispositione hominis.*
118 *Statutum præferens masculos fœmininis, non habet locum in adoptiuis.*
119 *Donatio per superuenientiam adoptiuorum non reuocatur.*
120 *Conditio (si sine filijs) in filia testatoris non intelligitur de naturalibus.*
121 *Honestas maior requiritur in fœminis, quàm in masculis.*
122 *Filij naturales an excludant ecclesiam substitutam.*
123 *Filij naturales, vel spurij, excludunt substitutum, stante statuto ꝙ succedant vt legitimi.*
124 *Statutum ꝙ naturales vel spurij succedant vt legitimi, an valeat.*
125 *Filij naturales indistinctè excludunt substitutum, quando testator ipse naturalis fuisset.*
126 *Donatio regni facta à matre filio, & posteris, etiam fœminas includit.*
127 *Filiorum appellatione quando veniant naturales.*
128 *Voluntas fatis colligitur ex ratione.*
129 *Extensio fieri potest in materia stricta, ex exorbitanti de stricta ad latam.*
130 *Naturales comprehenduntur filiorum appellatione, quando de commodo eorum agitur ex quadam benignitate.*
131 *Immunitas concessa doctoribus & filijs, non comprehendit naturales.*
132 *Naturales non veniunt in priuilegijs, & rescriptis filiorum appellatione.*
133 *Statutum ꝙ filij, & nepotes non soluant gabellam de relictis, comprehendit etiam naturales.*
134 *Naturales filiorum appellatione non veniunt, vbi agitur de odio, præsertim in statuto.*
Nec quando pœna imponatur. num. 135.
136 *Emphyteusis concessa à priuato, an comprehendat naturales.*
137 *Filiorum appell. an veniant filiæ in emphyteusi.*
138 *Interpretatio fit contra fundantem se in verbis.*
139 *Liberorum appellatione veniunt fœminæ.*
140 *Emphyteusis ecclesiæ pro se & filijs, non comprehendit naturales.*
Etiam si sint legitimati. nu. 141. Nisi naturali ab initio esset concessa. nu. 143.
142 *Filiorum appel. non veniunt naturales in quacunque dispositione ecclesiæ.*
144 *Hæredum appel. veniunt etiã extranei. Etiam si dictũ sit hæredes sui. nu. 146.*
Nisi res sui natura non transiret ad extraneos vt feudum. num. 147.
145 *Hæres dicitur, id est, dominus.*
148 *Hæredum quocunque appel. an veniant extranei vbi aliter non venirent.*
Et quid si dicatur pro omnibus hæredibus. nu. 149.
150 *Quibuscunque, hæc dictio, restringitur, & intelligitur de habilibus.*
151 *Hæredum masculorum appel. non veniunt extranei.*
152 *Statutum ꝙ fœmina non succedat stante hærede masculo, nõ intelligitur de extraneo, immo nec de agnato, licet tantum de filijs masculis hæredibus.*
153 *Emphyteusis concessa ab ecclesia alicui, & hæredibus suis, ad extraneos non porrigitur.*

porrigitur.

154 Emphyteusis ecclesiæ non transit ad extraneos, etiam ad aliam ecclesiam.

155 Emphyteusis cõcessa in secundam, & tertiam generationẽ, dicitur ad tempus.

156 Perpetuò, hoc verbum, vario modo intelligitur, secundũ subiectam materiam.

157 Perpetua an dicatur concessio facta in tertiam generationem.

158 Accessorio probato, videtur probatum principale.

159 Principis maior potestas est, quàm alterius inferioris.

160 Leges, quæ sunt in titulo. C. de sac. san. eccl. de epis. & cle. de epi. aud. non habent locum de iure canonico.

161 Alienandi quando iusta causa subest in ecclesia, si alienet, etiam extranei hæredes includuntur.

162 Emphyteusis quando conceditur, præstatur notabilis quantitas ab initio.

163 Conditio (si sine liberis) etiam in nepote ex filia verificatur.
Nisi sit adiectum liberis masculis. num. 164.

165 L. cum auus. ff. de cond. & de. habet locum instituto filio, secus extraneo.

166 Aetas debet probari per fundantem se in ea, siue ea maior sit, siue minor.

167 Aetas idonea præsumitur, quando ætas accessoriè requiritur.

168 Præsumi non solet ex præterito in præsenti in his, quæ tempore mutari solent.

169 Minor quamuis quis probetur ꝙ fuerit, non per hoc probatur ꝙ hodie sit.

170 Allegans pupillum decessisse in pupillari, non grauatur onere probandi hoc, nisi probaretur per aduersarium maior ætas.

171 Priuilegiatus ob aliquam qualitatem, non vtitur priuilegio contra alium eiusdem qualitatis.

172 Fisci priuilegium ꝙ ei edatur, non habet locum contra alium fiscum.

173 Priuilegia concessa scholaribus non competunt quando scholaris agit contra alium scholarem.

174 L. nõn eo minus. C. de procu. non procedit quando minor litigat contra alium minorem.

175 Priuilegiati duo ab eorum creditoribus ne conueniantur ab eorum creditoribus, non erit locus priuilegio inter eos.

176 Priuilegiatus in specie respectu causæ de qua agitur vtitur contra alium, qui si in eodem casu esset haberet idem priuilegium.

177 Indefinita non æquipollet vniuersali vbi est diuersa ratio.

178 Priuilegium potentius est eius, qui tractat de damno. nu. 180.

179 Priuilegia diuersæ speciei si concurrunt, attenditur potentius.

181 Priuilegium potentius dicitur, quando causa concessionis est fauorabilior.
Et quando maior ratio est in vno, nu. 182.
Et in quo maior est vtilitas, vel maior ratio specialitatis. nu. 183.
Et illud per quod minus derogatur iuri communi, nu. 184.
Et quod respicit personas, nu. 185.
Et quod prohibitiuum est, nu. 186.

187 Priuilegijs paribus existentibus vincit reus.

188 Falcidia an detrahatur per ecclesiam de relicto alteri ecclesiæ, num. 189.

190 Monasterium an loco filij habeatur quo ad exclusionem substituti.

191 Monasterium habetur loco filij tantum in casibus à iure expressis.

192 Fideicommis. non euanescit per ingressum monasterij, quando restitutio debet fieri loco pio, vel religioso.

193 Electio de idoneo facta non retractatur, quamuis alius magis idoneus eligi potuisset.

194 Legatum in dubio loco pauperiori debetur.

195 Monasterium monialium magis pius locus dicitur, quàm monachorum.

196 Conditio si non ingrediatur monasterium, non valet, nisi restringatur ad certum, quia valet. num. 198.

197 Statutum quòd ingrediens monasterium non succedat, non valet.

199 Conditio (si intrabit monasterium) an reijciatur.

200 Dispositio. §. sed & hoc præsenti. in auc. de alie. & emphy. an habeat locum in clerico seculari.

201 Conditio expressa, si ingrediatur monasterium, non impletur, nisi pars restet in monasterio.

202 Ingressus propriè quis non dicitur ante professionem.

203 Votum de ingrediendo religionem an impleatur, si quis ingrediatur, & exeat.

204 Monasterium an excludat substitutum, si quis non bono zelo sit ingressus, sed animo damnificandi substitutum.

205 Substitutus non excluditur à filijs naturalibus legitimatis per subsequens matrimonium in articulo mortis contractum in fraudem substituti.

206 Matrimonium potest contrahi in articulo mortis, vt filij nati ex concubina legitimentur.

207 Minæ de damnificando aliquem probant fraudem.

208 Ingressus monasterium in articulo mortis, censetur in fraudem.

209 Habitum religionis in articulo mortis suscipiens, non dicitur profiteri, nec bona transferuntur.

210 Tex. in d. §. sed si præsenti, non extenditur extra casus, in quibus loquitur, & non habet locum quando quis apponit conditionem in persona sua. nu. 211.

212 Donatio omnium bonorum si sine liberis decessero, si ingrediar monasterium donatio non euanescit.

213 Conditio si sine liberis decesserit, apposita in sententia, non verificatur in monasterio.

214 Dispositio quæ fauet religioni, debet extendi ex identitate.

215 Bona offendentis professum qui habet filium in seculo, cui applicentur, stante statuto ꝙ bona offendentis applicentur hæredibus occisi.

216 Pacem facere potest filius de morte patris, etiam si ab hæreditate abstinuit.

217 Iniuriæ persecutio non competit iure hæreditario.

218 Pœna si mitigatur propter pacem hæredum occisi, ea haberi debet à filio non à monasterio.

219 Vindictæ ius non competit fœminis.

220 Pacem sufficit habere à masculo, si duo sunt hæredes masculus, & fœmina.

221 Ius vindicandi, de iure communi competit etiam fœminis.

222 Monacho occiso, monasterium agit pro iniuria.

223 Monachus iniuriam passus illam non remittit.

224 Monachus pro mortuo habetur.
Et transit in potestatem abbatis. nu. 225.

226 Pœna quæ imponitur interficienti præsbyterum, acquiritur eius ecclesiæ.

227 Monasterium an excludat substitutum, si hæc sit adiecta conditio, si decesserit sine liberis veris, & naturalibus ab eo procreatis. & nu. 228.

229 Testator potest derogare dispositioni c. in præsentia. de proba. vt monasterium non excludat substitutum.

230 Testatoris voluntas si constet, tacita vulgaris contenta in expressa pupillari non supplet dispositionem testatoris.

231 Extensio fauore animæ fit ad alium casum.

232 Substitutio pupillaris tacita an admittatur cõtra matrem causa pia substituta.

233 Legatum mille filiæ si nubat, & centum si monasteriũ ingrediatur, an valeat.

234 Legatum filiæ centum si nubat, ducentum si non nubat, quamuis nubat consequitur. cc.

235 Ingrediens religionem an testetur non seruata solennitate iuris communis.

236 Clerici seculares an testentur non seruata solennitate iuris communis.

237 Militibus relaxatur solennitas testamentorum propter imperitiam.

238 Ignorantia iuris in personis ecclesiasticis non præsumitur.

239 Legitima filiorum ingredientis religionem reseruatur.

240 Ecclesiæ an filijs magis faueatur?

241 Monasterium tenetur alere filios ingresi.

242 Testamentum prius factum, an reuocetur per ingressum.

243 Voluntati expresse non derogatur per tacitam.

244 Ademptio hæreditatis tacita non præsumitur, si alia potest sumi coniectura.

245 Dispositio testatoris expressa non tollitur per tacitam, & præsumptam.

246 Filiusfa. ingrediens monasterium, an bona eius aduentitia, in quibus pater habet vsumfructum, monasterio quærantur.

247 Clerici habẽt priuilegium in aduentitijs, vt plenam habeant administrationẽ.

248 Minor, & prodigus nõ habilitatur ad disponendũ si velit ingredi religionem.

249 Clericus seculari testari non potest de aduentitijs quæsitis ante clericatum in præiudicium patris.

250 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.

251 Priuilegium in dubio concessum, intelligitur sine præiudicio tertij.

252 Vsusfructus quæsitus patri ob patriam potestatem non amittitur, etiam si patria potestas extinguatur sine culpa patris.

253 Filijfa. clerici habent priuilegium vt patri non quæratur vsusfr. bonorum eorum aduentitiorum. etiam si in minoribus sint. nu. 255.

254 Cautela vt patri non quæratur vsusfructus aduentitiorum.

256 Vsusfructus patris in bonis aduentitijs filij, an quæratur monasterio, si pater ingrediatur, & fiat monachus.

257 Vsusfructus ingredientis monasterium ei quæritur.

258 Vsusfructus semel quæsitus non extinguitur extincta patria potestate.

259 Legata, & disposita in testamento ingresi, an statim exequantur.

260 Grauatus de restituendo post mortem eius si ingrediatur monasterium, non debetur fideicommissum.

261 Testamentum ingresi religionem minorum statim habet effectum.

262 Legitima debetur filijs ingresi statim post ingressum, & ibi de veritate.

263 Filius ingrediens monasterium viuente patre, non potest legitimam consequi.

264 Testamentum prius factum an post ingressum reuocari possit.

265 Ingressus post ingressum non testatur.

266 Ingredienti religionem incapacem bonorum quis succedat ab intesta.

267 Fratres minores incapaces sunt tituli, & emolumenti.
Et ideo non excludunt substitutum. nu. 268.
Nec possunt capere bona vt vendant. nu. 269.

270 Fratres prædicatores, & alij mendicantes exceptis minoribus, etiam immobilia capere possunt, non vt retineant, sed vt vendant.

271 Alienatio quæ fit à fratribus mendicantibus, qui bona immobilia non possunt retinere, non exigit solennitates bonorum ecclesiæ.

272 Annui redditus fratribus minoribus acquiri non possunt, nec mendicantibus. nu. 273. Etiam si sint modicæ quantitatis ibi.

274 Legatum annuum pro studio fratris minoris valet.

275 Fratres mendicantes quomodocunq; bona possidentes, tenentur ad charitatiuum subsidium.
Et qui dicantur mendicantes. nu. 276.

277 Fratres ordinis Seruorum an dicantur mendicantes.
Et an fratres Carmelitani. nu. 278.
Et an fratres Prædicatores. nu. 279.

280 Monachus factus prior manualis reuocabilis ad nutum superioris an quærat prioratui, vel monasterio, si bona sunt diuersa.

281 Monachus cui monasterio quærat hæreditatem, si in vno erat tempore delationis, in alio tempore aditionis.

282 Hæreditas cui quæratur, si tempore delationis quis erat monachus, vel frater minor, tempore aditionis erat capax.

283 Ingressus si infra annum probationis moriatur, an bona eius monasterio quærantur.

284 Monasterium an admittatur ad bona defuncti intra annum probationis.

285 Dedicatio bonorum, & personæ ingresi videatur pura à principio, resoluenda in euentum quòd non placuerunt ingressus.

286 Ingressus non dicitur quis ante professionem.

287 Ingressus

287 Ingreſſus in quibuſdam habetur pro religioſo, & eſt de foro eccleſiæ.
288 Nouitius infra annum probationis an debeat iudicari perſona eccleſiaſtica.
289 Bona feudalia ingreſſi non quæruntur monaſterio.
Niſi eſſet ſeruitium quod à monaſterio poſſet præſtari.num.290.
Vel niſi de feudo fuiſſet fœmina inueſtita.num.291.
Vel niſi eſſet feudum francum.num.292.
293 Feudum francum quod dicatur.
294 Emphyteuſis an tranſeat in monaſterium.
295 Ingreſſi bona quæruntur monaſterio etiam quo ad poſſeſſionem.
296 Poſſeſſio quam vna ciuitas habet in ſuis caſtris, tranſit ipſo iure in ciuitatem, cui ſubijcitur.
297 Poſſeſſio in donatione non transfertur ſine apprehenſione.
298 Prouiſio hominis an tollat prouiſionem legis, quando circa idem concurrit cum prouiſione legis.
299 Remedium extraordinarium quando ceſſet.
300 Bona quæſita poſt ingreſſum, cui quærantur remiſſiuè.

IN præſentia. ¶Summatur, & diuiditur, vt per abb.& alios hic.¶ In tex.ibi deuolueretur.hoc eſt verbum [a] cõmune, vt Barto.concludit † in l.ij.in fi.ff.de ali.& cib.leg.& in l.Centurio. col.fi.ver.ſeptimo dubitatur.ff.de vulg.& pup.Idem Do.in capit.ſi pater.in princ.in glo.in ver.filiæ. de teſta.in vj.vbi alle.tex.in l.Lucius.ff.de vul.& pu.& ibi hoc dicunt Ange.& Imo.& ſequitur Alexan.cum alijs concordantibus,vt ibi, per eum. & generaliter de ſimilibus verbis Bald.tradit in l.fin.C.de ſac.ſan.eccl.Bart.in d.l.Centurio. cum concor.vt per Alexan.ibi in fi.¶ † In tex.ibi,à ſua moleſtatione,ſcilicet,facti,non iuris, vt Mod.hic dicunt ex eo quod not.Bal. in l.j.colum.fin.ver.ſed pone.C.de vſufru.† de vſufructuario, qui promiſit non inferre moleſtiam proprietario, nam poteſt tamen cautionem petere, quæ de iure ab vſufructuario præſtatur. facit quod not.Bald.in l.j.colum.vj.verſi.item quæro ſi teſtator.C.de his, quæ pen.& quod tradit Imol.in l.pater familias teſtamento.ff.de hæred.inſti.& hoc in ſimili quæſtione voluit Raph.Cu.in conſil.lj.incipi.quòd Lippus Ambroſius. ad quod bene facit glo. in capit.pro illorum. in ver.contradictores.infra de præb.& text. in capit.audita. vbi abb.in pen.no.de reſti.ſpolia.vbi, ſi omnia in irritum reuocari debent ex mandato ſuperioris, de recte geſtis non intelligitur.† Et hoc ſatis poteſt procedere hic in iudice, coram quo petitur, qui ſecundum iura habet procedere, & decidere. aliàs vero ſi quis alium ſub pœna moleſtare prohibetur, intelligitur non ſolum de facto,ſed etiam de iure, vt late Alexan. conſuluit conſi.lij.[b] viſo teſtamento. lib.ij.vbi reprobat Paul.de Caſt.qui videtur aliter voluiſſe in conſi.cxcj.ante quàm veniam. colum.j.in fi.idem Alexan.conſi.xj.circa princi.lib.j.colum.ij.de quo late Mod.in cap.cauſam,quę.in vlt.car.de reſcrip.¶ † Primo not.quòd conſortes litis in eodem libello reum poſſunt conuenire. ita abb.hic. Et intantum hoc procedit,† quòd etiam compelli poſſunt ſimul agere, ne pro eadem re in diuerſis inſtantijs reus fatigetur,vt not.Innoc.dicit in cap.cum M.ſupra de conſtit. Et idem ſi non ſunt conſortes,† tamen plures creditores agere ſimul contra vnum debitorem poſſunt in eodem libello, quando actiones differunt numero, & non ſpecie, vt Roma diſputat pro noua quęſtio. & ita tenet in conſi.ccxl.incip.viſo themate.

¶† Secundo not.quòd procedit iſte libellus. Peto omnia, quæ tibi obuenerunt de hæreditate talis. Et hoc de plano procedit, intelligendo quòd ageretur petitione hæreditatis, quia in tali actione vniuerſali non eſt opus aliquid exprimere, nec à principio, nec in progreſſu iudicij, ſed tantum tempore executionis l.iiij.ff. de peti.hæred.vt not.in cap.ij. ſupra de libel.obla. & iſtum intellectum ponit Innocen.hic. & ſequitur Imo.& Aret.

¶† Nec ob.quòd iſtis fideicommiſſarijs agentibus non eſſet facta reſtitutio,quia ex quo grauatus pendente lite alienauit, cenſetur ipſo iure facta reſtitutio l.fi.§.ſin autem. vbi gloſ.& Doc.C. com.deleg.ita dicit Aret.hic, vel ſecundum Bald.in xij.colum. in princi.hic, de æquitate canonica agi poteſt non facta reſtitutione, vt circuitus euitetur, per iſtum text.ſicut & quandoq; de iure ciuili permittitur l.penult.C.ad Trebel.Vel tertio reſponderi poteſt, quòd iſti veniebant ab inteſtato, cum eſſent proximiores.vnde in eis alia reſtitutio non videtur neceſſaria, vt concludit Petr.de Anchar.hic. Si vero text.intelligatur quòd rei vendicatione agatur, & ratione dominij illa bona peterent reſtitui, eſſet text.not.ſecundum abb.pro dicto Innocen.in capit. certificari. de ſepul.Sed illud dictum non videtur communiter approbari,[c] quia bona debent ſpecificari, vt not.Bartol. in l.Titia. la.j.§.Lucius. in fin.de leg.ij.vbi allega.Innocen.qui hoc idem voluit in capit.cum ad ſedem. de reſt.ſpol.abb.ſequitur in d.capit.ij.de lib.obla.in vj.colum.& not.Barto.& Ang.per illum text.in l.Marcellus.§.armenta.ff.de rei vendi.¶ † Tertio no. ibi, à ſua moleſtatione. quòd non ſolum in actione perſonali debitor, qui timet moleſtari, poteſt petere vt creditori perpetuum ſilentium imponatur.[d] vt not.in l.ſi finita.§.eleganter.ff. de dam.infe.& in l.Aurelius.§.in centum.ff.de lib.lega.ſed etiam in actione reali, vt hic. Et formam libelli ponit Bald.in l.ij.per illum text.in fin.C.ne filius pro patre. vbi inquit libellum procedere, ſi negatiue formetur hoc modo. Peto me † non inquietari. quod,ſecundum eum,Canoniſte vocant ſilentium imponi, & ideo qui timet moleſtari in ſua poſſeſſione, officium iudicis implorare poteſt, ne ſibi moleſtia inferatur, ſecundum Imol. poſt Innocen.hic. Et hoc idem de † poſſeſſione not.Bald.in l.ſi ſuper poſſeſſione.C.de tranſac.Et hoc procedit, † quando ipſe poſſeſſor ius habere prætendit in re, quam poſſidet. ſecus vero vbi ius nullum haberet, quia tunc non poſſet agere,vt not.voluit Innocen.in capit.abbate ſane. colum.iij.de verbo.ſignific.refert, & ſequitur Paul.de Caſt.in l.ſi contendat.ff.de fideiuſ.Alexand. in d.§.eleganter. in col.antepen.vbi late de prædictis. & Roma. in conſil.ccccxiiij.pro habenda ſubſtantia veritatis, cum ſim.in quibus non inſiſto, quia hic non eſt locus. ¶ † Quarto not.ſingulariter ſecundum Areti.hic probari, quòd ſi ille, cui petitur ſilentium imponi, comparet, & per viam reconuentionis principaliter petit illud, ſuper quo petebatur ſilentium imponi, prima petitio in vim ſimplicis petitionis reſoluitur. & tantum ſuper ſecunda proceditur. Hoc patet hic, in principio, iuncto fine, vbi iudex ſolum fratres teſtatoris condemnauit ad reſtituendum res monaſterio ſecundum formam ſecundæ petitionis. ergo videtur quòd prima petitio extincta fuerit. nam ſi duraſſet, vtique ſuper illa pronunciatum fuiſſet l.de qua re.ff. de iudi.& hoc pro re noua, & ſingulari Aret.tradit. Moder.dicunt, quòd etiam videtur hic pronunciatum ſuper prima petitione in conſequentiam, quia ſi dicitur hoc tuum eſſe. ergo ſequitur quòd non eſt meum, vt not.in l.nam poſtea.§.fin.cum l. ſequen.ff.de iureiuran.ita non videtur probari dictum Areti.hic. Sed dicas, quamuis hoc verum ſit, tamen negari non poteſt quin forma ſententiæ ad ſecundam petitionem referatur, non ad primam. Et dum dicitur ſi pronuntiatur tuum eſſe.ergo non eſt meum, verum eſt, & hoc ſequitur, etiam abſque petitione prima. Vnde per hoc non infertur quòd ſuper prima pronunciatum fuerit. & ita bene procedit quod Aretin.dicit. Et ratio videtur, quia iſte, cui petebatur ſilentium imponi, erat creditor. & ſic erat actor naturalis, & originarius. ideo virtus primæ petitionis euaneſcit, & ad vim defenſionis reducitur, vt ipſe Areti.declarat in ſexto notabil.Sed tamen ratio iſta in terminis huius decretalis non videtur procedere, quia hic vtraque pars poſſidebat partem bonorum defuncti, vt in princi.hic colligitur, & ideo de vtraque pars fungebatur vice rei, quatenus poſſidebat, & vice actoris pro rebus,quas non poſſidebat.Vnde hic libellus datus pro parte monaſterij, non videtur magis ordinarius, nec magis naturalis, quàm primus. Dictum ergo Areti.ſecundum rationem eius non probatur hic, in ſe tamen poteſt eſſe verum, & ſecundum rationem eius reſtringitur, quando à debitore petitur ſilentium imponi illi, qui creditor ſimpliciter dicebatur. nam tunc petitio reſoluitur in vim exceptionis. Ex quo colligitur notabilis cautela ad illud, quod eleganter tradit Paul.de Caſt.in auct.quæ ſupplicatio.C.de præci. imper.offer.dum differentiam facit, † quòd ſi de nullitate ſententiæ agatur per viam principalis petitionis, interim executio ſemper impeditur. Sed quando per viam exceptionis agitur de nullitate ſententiæ, diſtinguitur, vt not.in l.iij.§.condemnatum.ff.de re iudic.Et ideo dicit quòd Florentiæ practicatur, ꝙ ante, quàm executio petatur, feſtinanter datur libellus nullitatis, & petitur ſententia nulla declarari. nam hoc videtur euitari poſſe,attento dicto Aret.hic,quia ſi ille, contra quem petitur ſententia nulla declarari, cõpareat, & principaliter petat executionem ſententiæ,prima petitio nullitatis in vim exceptionis ſimplicis reducitur,& ſic per viam exceptionis de nullitate tractabitur, ſecundum dictum Aretini:quòd ita ad practicam accommodari vtiliter poteſt. Et ex eo etiam inferri poteſt quòd inſtantia iudicij ab illa ſecũda petitione naturali inchoetur, ex quo prima petitio

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Verbum. De hoc verbo deuoluatur, vide Gui.Papæ conſi.cciij.verſi.venio ad primum.lib.ij.

b ¶Conſi.lij.Adde Alex.in conſi.cxcv.nu.8.lib.vj.

c ¶Syl.Ald. Approbari. Idem Dec.in c.cum venerabilis.in ij.not.de exceptio.

d ¶Syl.Ald. Imponatur. Adde Dec.in c.ſolicitudinem.in ij.no.de appell.& adde ꝙ quando reus ſuper exceptione ſua mouet iudicium, debet moueri coram iudice ſuo non actoris. vide Dec.in c.dilectis.col.ij.in v.not.de appella.

16 titio euanescit. quod no. ¶ † Quinto not. hic text. in quo reus admittit, dando libellũ directe cõtrariũ libello actoris. quod videt̃ cõtra Inn. in c. cũ contingat. de off. dele. s̃m Ant. de Bu. hic. nã vbicunq; virtute primæ petitionis, & † instantiæ inchoate per actorẽ decidi põt illud quod reus in nouo libello ꝯ agente deducit, libellus rei non admittit̃.[a] Ang. in l. cũ ambo. ꝑ illũ tex. ff. de iud. idem Inn. in d. c. cũ cõtingat. circa med. & refert Ant. de Bu. ibi, in v. col. ver. iij. ob. & in c. ab excõicato. col. v. de rescr. idẽ Ant. in c. causam. el. ij. col. iij. ver. ad secundũ. qui fi. sint legi. sequit̃ Pau. de Ca. in l. in tribus. ff. de iud. cuius tñ ꝯriũ videt̃ probari hic. † Sed Imo. hic respõdet ꝗ libelli ꝯrij hic admittunt̃ respectu diuersarũ rerum, quo casu permittit̃, vt probat̃ in l. si inter me, & te. ff. de excep. rei iud. facit tex. in c. fi. de succ. ab inte. quia tũc vtraq; petitio est æqualis virtutis, & vna nõ dicit̃ maior altera, vt declarat Bar. in l. fundum. col. pe. de excep. Ista rñsio videt̃ dubia, quia in tex. hic et respectu eorundẽ bonorũ, vident̃ dati libelli ꝯrij, dũ fratres testatoris petierunt bona, q̃ monasteriũ possidebat, & eꝯ syndicus pro parte monasterij sup illis petijt silẽtiũ imponi. Ad hoc rñdet̃ ꝗ qñ pro parte eius, qui cõuenit̃, petit̃ ꝗ silentiũ actori imponat̃, ista nõ dicit̃ petitio, sed defensio, vt dicunt Ant. de But. & Are. hic. & sic nõ sunt duo libelli ꝯrij. ¶ Sed iterũ instat̃, & ex alio capite videt̃ ꝗ in eisdẽ bonis libelli essent ꝯrij, qa fratres testatoris agentes in libello petierũt vt sup rebus, quas ipsi possidebant, monasterio perpetuũ silentiũ imponeret̃, eꝯ vero syndicus res illas petijt in reconuentione. ergo libelli ꝯrij sunt. Sed rñdet Are. ꝗ prima petitio tollit̃ de medio, & tm̃ secũda attendit̃, qa illa secũda petitio facta pro parte monasterij originalis est & naturalis, vt. s. ẽt dictũ fuit. Istud, quod Aret. dicit, bene procederet attento illo capite tñ, in quo fratres petierunt monasterio imponi silentiũ, sed nõ satisfacit in alia principali parte petitionis, in qua petunt̃ bona possessa à monasterio. In talibus enim bonis, q̃ monasteriũ possidebat, monasterium dicit̃ reus vere, & originaliter. vñ absolute secũda petitio monasterij nõ dicit̃ magis naturalis, q̃ prima, vt. s. dixi. Sed tñ dici põt ꝗ in bonis petitis, q̃ monasteriũ possidebat, alia rñsio. s. dicta procedit. Vel ad dctũ Inn. tutior est rñsio, q̃ colligit̃ ex notabili doctrina, quam Bal. tradit in l. edita. col. xx. ver. xj. q̃rit̃. C. de eden.

19 † vbi cõcludit ꝗ si reus ꝑ ꝯriã petitionẽ aliq̃d cõsequi intendit, ꝗ sub defensione simplici nõ potuisset cõprehendi, ꝯria petitio admittit̃, & dictũ Inno. non procedit. & ita hic fuit. & d. l. si inter me. quàm sic ibi declarat Bart. & ibi sentit Ange. in d. l. cũ ambo. & ad prædicta vide abb. per illũ text. in c. cum ecclesia. de causa pos. &

20 propri. in notabilib. † vbi probat̃ ꝗ libelli etiã cõtrarij admittunt̃, vt not. Bal. in l. cum Papin. col. ij. C. de sent. Ant. de But. in c. abbate. in prin. de ver. si. in iiij. no. & quod tradit Lap. in alleg. iij. inci. di-

21 sceptat. ¶ † Sexto, no. s̃m abb. hic. ꝗ quis põt se, & sua omnia bona donare monasterio per modũ cõuersionis, licet nõ efficiat̃ monachus, & erit iste cõuersus monasterij, immo seruus s̃m gl. xxvij. q. j. c. vt lex continentie. & per abb. hic. & hæc eadem abb. dicit in c. fin. in j. not. j. de suc. ab inte. Et ista procedunt, qñ in pleniori forma, & irreuocabiliter, aliqui se obtulerunt. aliàs secus, vt abb. distinguit in c. vt priuilegia. in j. not. j. de priui. Ita etiã Cal. distinguit in consti. vi. inci. quidã offerunt. in ti. de reg. & tales dñr perpetuo

22 oblati, s̃m Do. † post Io. An. in c. per exemptionẽ. in ij. col. de priuj.

23 in vj. † Possunt etiã dici cõuersi, vt per abb. hic. Sed tamẽ proprie oblati à cõuersis distinguuntur, quia oblatus dicit̃, qui dedicat se, & sua monasterio, habitu non mutato. conuersi sunt, qui mutato habitu se, & sua obtulerunt, vt tradit abb. in c. non est. in ij. not. de reg. & in c. tuis. in j. not. de testib. & idem Car. in cle. j. in xxxv. q. de deci. Hoc tamẽ variat̃ s̃m diuersos mores religionum, vt Do. dicit

24 in d. c. per axemptionem. † Et de istis oblatis monasterio in no. q. consuluit do. Car. in consi. xxj. in themate præmisso. Et de oblatis hospitali in pulchra q̃one late consuluit abb. in cõsi. cij. circa per-

25 sonarũ. in ij. li. † Et de oblatione illorũ, qui erant in matrimonio, cuius effectus sit. Bal. in consi. ccclxvj. qa dicta oblatio. in ij. li. & de

26 his Are. tradit in l. cũ heredes. §. fin. ff. de acq. pos. ¶ † Septimo no. hic probari ꝗ in vita põt quis se priuare facultate testandi, offerẽdo se cũ omnibus bonis monasterio. facit text. in auc. ingressi. C. de sac. san. exc. Ex quo Bar. infert[b] in l. fin. in vlt. colum. C. de pact. ꝗ valeat dona. omnium bonorum præsentium, & futurorum facta ecclesiæ. nam cum quis possit seipsum cum bonis dedicare ecclesiæ, vt hic, ita poterit bona separatim absq; persona. Sed ista consequentia nõ valet, vt abb. hic dicit. & idem prius tradit Ang. in consi. clxxix. visi prædictis instrumentis. col. x. ¶ Opi tamẽ Bart. cõis videt̃,[c] vt patet ex his, q̃ Alex. dicit in l. stipulatio hoc modo cõcepta. col. iiij. ver. q̃ro vtrũ. ff. de ver. ob. vltra dicta per eum. Idẽ sequit̃ abb. in c. fi. in j. not. de suc. ab inte. in c. ij. de concel. præb. in c. vt priuilegia. de priui. & in cons. cij. circa personarũ. do. Maria. in trac. oblatio. in x. libel. in j. q. Et pro ista cõi opi. videt̃ tex. in l. iubemus nulli. §. j. C. de sac. san. ecc. quem ad hoc allegat Bal. in auc. si qua mulier. col. fi. versi. vj. no. C. de sac. san. eccl. Sed Alex. rñdet in d. l. stipulatio hoc modo cõcepta. ꝗ loquit̃ in donatione omnium bonorum facta simpliciter: quo casu veniunt tm̃ præsentia, & nõ futura, per l. si ita. ff. de aur. & ar. leg. not. in l. fin. C. q̃ res pig. Mod. dñt ꝗ imo tex. in d. l. iubem⁹. intelligit̃ ẽt de futuris bonis. aliàs. n. nihil ibi spãlitatis esset in ecclesia. ¶ Sed ista replicatio tolli põt, qa quãtũ ad talẽ donationẽ factã ecclesiæ, nihil spãliter ibi in ecclesia cõstituit̃, vt. j. dicam. Ex alio tñ capite videt̃ ille text. ẽt loqui de bonis futuris, qa loquit̃ de patrimonio. & idẽ est patrimoniũ quod hæreditas l. nã quod. §. fi. ff. ad Treb. ergo etiã futura includi vñr. ¶ Sed tñ cõsiderandũ est, ꝗ ille text. ad istã q̃onẽ parũ, vel nihil facit. Non enim ibi quærit̃, nec dubitat̃ de donatione facta ecclesiæ, sed principaliter ibi videt̃ ꝗ bona ecclesiarũ nullo modo pñt alienari, quia vult ibi Imperator ꝗ acquisitio facta de patrimonio toto, vel pro parte ecclesiæ per vlt. volũ. vel per donationẽ inter viuos, vel alio quocũq; titulo, inconcussa sit, & sine vlla mutatione cõseruet̃. Ista verba, inconcussa sit, & cõseruet̃, respiciunt resolutionẽ ꝯtus, & p̃supponunt donationẽ validã præcessisse, & alienatio prohibet̃ ibi, ad hoc, vt cõseruet̃ s̃m voluntatẽ illorũ, qui donauerunt ecclesiæ. Non ergo per illũ text. dici põt ꝗ in ecclesia valeat donatio eo casu, quo non valeret in priuato, quia ibi de hoc nihil agit̃, sed præsupponitur ꝗ esset facta donatio valida. Et hoc est intelligẽdũ s̃m ꝗ alia iura disponũt. ¶ Non obst. quod dicit̃ de patrimonio, quia sub noĩe patrimonij nõ veniũt omnia. nã actiones nõ includunt̃ l. cũ pupillus. ff. rẽ pupil. sal. fore. ibi, nõ solũ, q̃ habet in patrimonio, sed ẽt in nominibus, nisi in vlt. voluntate, prout loquit̃ tex. in d. l. nã quod. ¶ Secũdo, & melius rñdet̃ ꝗ ibi nõ loquit̃ de patrimonio simpl̃r, ita ꝗ pro iure vniuersali capiatur, sed dicit de patrimonio, quod est in bonis, ibi, partẽ vt certã patrimonij in fundis, prædijs, siue domibus, &c. & sic ibi ponit̃ patrimonium simpl̃r pro bonis extantibus. Et ita videt̃ bona rñsio Alex. ꝗ illa dispositio ad futura nõ extendat̃. ¶ Vel tertio dico ꝗ dũ loquit̃ de patrimonio, hoc refert̃ ad id, quod. s. dixit de vltima volũtate. Et dũ loquit̃ de parte patrimonij in certis rebus, prout dicit, refert̃ ad titulũ donationis. & ista videt̃ plena declaratio ad illũ tex. q̃ ẽt confirmat̃, quia si patrimoniũ ponat̃ pro hæreditate, ad donationẽ referri nõ põt, quia in ꝯtu hæreditas nõ dat̃ l. hæreditas. C. de pac. cõuen. ¶ † Pleriq; tñ ẽt in ecclesia tenuerũt ꝗ non

27 valeat donatio omnium bonorũ p̃sentiũ, & futurorũ. Ang. in d. consi. clxxix. col. viij. & in disputa. inci. in refulgenti. col. vj. Petr. de Anc. in cons. ccxxxij. de primo dubio. Rom. in auc. similiter. in secundo spãli in ꝯtibus. C. ad leg. Fal. & in d. l. stipulatio hoc modo cõcepta. vbi hoc ẽt dicit̃ sequi Alex. Et rõ istorũ præcipua est, qa si nõ valet donatio, quia turpis sit, & cõtra bonos mores reputet̃, idẽ ergo videt̃ dicẽdũ i ecclesia, q̃ cultrix iustitie est c. j. §. j. de alie. feu. & actus turpis in ecclesiasticis magis detestat̃. §. cogitandũ. in

28 auct. de monachis. ¶ † Sed rñderi ad hoc põt, ꝗ licet inspecto iure ciuili dicat̃ esse ꝯ bonos mores, nõ sic tñ attento iure canonico

29 dicendũ est, † quia aliter iudicant̃ boni mores de iure canonico, q̃ de iure ciuili. ita no. Bald. in l. pactũ quod dotali. quæstio. xix. de collatio. & Ioan. de Imo. in c. cum contingat. de iureiu. facit tex. in c. ij. de pac. in vj. & in c. licet. de iureiu. eo. li. ¶ Ex q̃bus patet quod illud, quod de iure ciuili reprobat̃, tanq̃ sit ꝯtra bonns mores, tñ de iure canonico admittit̃. Et in ista quęstione voluntaria paupertas propter Deum, etiam statu seculari non mutato, non est à iure præsertim canonico reprobata, vt abb. prosequit̃ in d. consi. cij. Agitur enim de salute animę, in qua videt̃ de maiori bono tractari, quàm in illa facultate testandi, quę iure ciuili consideratur, arg. l. sancimus. C. de sac. san. eccl. ¶ Et ex prędictis articulus redditur disputabilis, non tamẽ in practica recedendũ esset à cõi opi. pręcipue cũ agatur de fauore ecclesię, cui in dubio deferendũ est l. sunt personę. ff. de relig. ¶ † Octauo nota, ꝗ monasterium licite

30 potest oblationẽ personę, & bonorum, etiam firmatam iuramento recipere: nec propter hoc orit̃ sinistra suspicio, ꝗ hoc factũ fuerit propter bona tẽporalia, iuxta tex. illũ no. xx. q. iij. in c. cõstituit. In isto tamẽ tex. subesse videt̃ ratio particularis. quia aliàs iste ingressus fuit, & eum penituit. vnde videt̃ iuramentũ pręstari, vt cõstantior in proposito reddatur. Idem tamen videt̃, etiam si in primo in-

ADDITIONES.

a ¶Non admittitur. Hæc est ratio, quia in praxi non admittitur querimonia super querimoniam, nec pignoratio supra pignorationem, quia prima sufficit, ideo sequentes in oppositionem conuerti debent, & vno certo tramite iudicium procedat confusione remota.

b ¶Bar. infert. Et sequitur Ias. in d. l. fi. & Deci. hic licet dubitet. sed verior est opi contra Bar. & etiam ꝗ non valeat hæc donatio. tenet Fran. Purpura. in repetit. d. l. fi. nu. 241. cum sequen. C. de pact.

c ¶Syl. Ald. Videtur. Adde ꝗ ita consuluit Deci. in consi. ccccclxxxviij. col. ij.

mo ingreſſu iuramentum præſtet̃,quia per hoc non dicit̃ decipi,
exhortari nãq; ad hoc põt.xix.q.iij.in c.perlectum.vbi gl.& tex.in
d.c.conſtituit.loquit̃ in eo,qui fuit circumuentus. Et valde nota-
31 bilis † eſt deciſio illius text.ꝙ bona reſtituant̃ hæredibus ingreſſi,
qñ cõuentus,& monaſteriũ ſepulchri, circumueniendo aliquem
induxit ad ingrediendũ monaſteriũ. & ita per illũ tex.dicit Spec.
in ti.de ſtatu mo.§.fi.ver.lxiiij.Bal.refert in auc.ſi qua mulier.in fi.
col.ver.vlt.quæro.C.de ſac.ſan.eccle.gl.fi.& abb.in c.cũ dilectus.
quod me.cau.idẽ abb.in c.præterea. el.j.de offi.dele.& in c.in no-
ſtra.de ſepul.in gl.in ver.niſi dolo.Et circa hoc notabilem qõnem
32 proſequit̃ Lap.alleg.xlvij.factũ tale eſt.quidã iuuenis.¶† Et præ-
dicta cõcluſio procedit,qñ totũ monaſterium fuiſſet in culpa,vel
maior pars, iuxta gl.in rub C.quæ ſit lon.cõſue.ſecus ſi aliqui reli
gioſi hoc feciſſent,quia factũ illorũ nõ ꝑiudicaret monaſterio, vt
in regu.delictũ.de reg.iu.in vj.in c.cũ venerabilis. de exce.ita not.
abb.in c.dudum. de cõuer.cõiug.ſuper gl.in ver.aliqñ.De quo di-
cto dubitari põt, quia hic nõ videt̃ agi de præiudicio eccleſiæ,ex
quo monaſterio non ſunt bona licite acquiſita, vt habet̃ in ſimili
de ſeruo in l.quod ſeruus.ff.de ac.poſ.tex.in d.c.conſtituit. ſimpli
citer loquit̃ in abbate,& in iſto caſu ſi aliquod præiudicium eccle
ſiæ cõſideret̃,non videt̃ illud eſſe in iure quæſito eccleſiæ, ſed po-
33 tius in quærendo. † quo caſu in quærẽdis bene põt eccleſiæ præ-
iudicari,vt ꝑ gl.xvj.in c.ſi epiſcopũ,no.in c.j.de depoſi.tradit abb.
in c.j.de dolo, & cõtu.in iij.col.facit tex.in l.fi.de admi.tu.Et ſic cõ
cluſio.ſ.facta videt̃ indiſtincte procedere.¶ Secũdo, ꝑdicta cõclu
ſio bene procedit reſpectu bonorũ. ſecus eſt quãtũ ad perſonam
34 ingreſſi,† quia nõ obſtante tali fraude valet ingreſſus, & profeſ-
ſio.nec põt retractari,vt ꝓbat̃ in d.c.cõſtituit. & declarat do.abb.
in d.c.cũ dilectus.col.fin.& idẽ abb.ſequit̃ in c.cũ dilecti. col.ij.de
emp.& vend.& in d.c.dudũ.in loco.ſ.allegato poſt Inn.quem re-
35 fert.† Nam dolus aduerſarij in ſpiritualibus nõ vitiat contractũ,
vt per gl.in c.ex perpetua,in ver.cauſa,& in d.c.dudũ. in ver.ſpes.
36 de cõuer.cõiug.† Et iõ reſtitutio in integrũ peti non põt rõne cir-
cumuentionis,quæ ceſſat in ſpiritualibus,ſm gl.xxj.q.j.in c.illud.
in glo.j.circa fi.& in c.ſicut.xxvij.q.j.Spec.in tit.de in integ.reſti.§.
qualiter. ver.ſed nunquid.abb.poſt Io.An.& alios in c.cũ virũ. de
37 reg.¶† Et hoc vltimũ ſane intelligit̃,niſi talis dolus ſit, qui etiam
quemlibet prudentem deciperet,quia tunc profeſſio vitiatur. ita
voluit Inn.in d.c.cũ dilectus.& abb.ibi, in fi.col.ſ.quod me.cau.
Facit tex.in c.j.ſ.quod met.cauſ.vbi profeſſio facta per metũ non
tenet. & glo.not.in d.c.cum virum. per quàm ibi abb.not.voluit
38 † ꝙ mulier, quæ imperio parentum coacta fuit intrare monaſte-
riũ,poſſit recedere. immo timor,& ſola patris reuerentia,impe-
dit ingreſſum monaſterij.gl.no.in c.pręſens.in ver.patre.xix.q.iij.
quàm allegat Imo.pro ſingulari in l.ſi cũ dotẽ.§.eo aũt tẽpore.ff.
39 ſol.mat.¶† Nono no.ibi,cum conſtet,ſm Ant.de But.& abb.hic,
a ꝙ pluralitas [a] actuum non præſumitur.& ratio eſt, quia facta non
præſumuntur c.cum in iure. de off.dele. Ad idem text.in ca.cum
Ioan.de fid.inſtr.& not.Bal.in l.neq; natales. col.ij.C.eo.dicens ꝙ
in actionibus hominũ, vel in perſonis pluralitas non præſumit̃.
40 † & idẽ Bal.in l.cõuenticulam. in col.iiij.ver.item arguitur à præ-
41 ſumptione.C.de epiſ.& cle.† & ideo teſtamentum vnum præſu-
mitur,glo.not.in l.omnium. in ver.comprobantur.C.de teſta.vbi
Alex.& no.Bald.per illum text.in l.fi.in fi.& Sal.ibi,in princ.C.de
42 reb.credi.† & vnum præſumitur eſſe peculium, ſm gl.in l.qui iu-
raſſe.§.ſi pater. in fi.vbi Alex.ff.de iureiu.facit quod not.Bart.in l.
ſi in rem. per illum tex.ff.de rei ven.& in l.ſi quis ſeruum.§.ſi inter
43 duos. in fi.ff.de lega.ij.¶† Et iſta concluſio procedit in pluralita-
tę actuum.ſecus videtur in pluralitate rerum, quę bene præſumi
b tur,[b] ſecundum Alex.in conſi.cxix.viſo proceſſu. col.pe.li.j.& ita
ſecundum eum procedit quod tradit Ioan.Andr.& Doc.cõiter
ſequuntur in c.auditis. de præſcri.dum cõcludit illum, qui æquũ
conduxit,non releuari,ſi probet æquum mortuum in itinere, ni-
ſi probet,& ſpãliter deducat,ꝙ equus mortuus,ſit ille idem, quẽ
conduxit.Non ergo fundat̃ intentio eo ꝙ vnus præſumat̃ æquus.
Vnde illud locũ habet in rebus.ſecus in perſonis, vel actibus ho-
minum, per.ſ.dicta. Sed tamen iſta differentia non videtur iure
probari,& ratio allegata.ſ.vt non præſumatur pluralitas,quia fa-
cta non præſumuntur,ita pariter militat in rebus, ſicut in perſo-
nis, vel actibus. vnde potius videtur ꝙ debeat conſiderari quali-
tas rerum,perſonarũ.vel actuum, an tales ſint,quæ ſoleant multi
plicari,& tũc potius præſumit̃ pluralitas,vt in exemplo de ęquo.
Si vero multiplicari non ſolent,à communiter accidentibus non
præſumitur pluralitas, & fundata eſt eius intentio, qui ex vnico
actu nititur,vt hic in ingreſſu monaſterij,in teſtamento, in pecu-
lio. In iſtis non præſumitur pluralitas, quia reiterari non ſolent.
44 ¶† Decimo no.ꝙ quando actus habet debitam formam, habili-
c tas perſonæ præſumitur.[c] Hic enim ſyndicus pro parte monaſte-
rij probauit illum ſe,& ſua obtuliſſe. & ex hoc ſimpliciter funda-
ta fuit intẽtio monaſterij,nec opus fuit probare ꝙ ætate eſſet ido-
neus,nam hoc præſumitur, vt do.abb.hic deducit. & idem abb.
tradit per illum tex.in c.cum virum. in iiij.not.j.de reg.qui ex hoc
45 † infert, quòd producẽs teſtamentum factum à minore.xxv.an-
nis,non tenetur probare ꝙ eſſet maior.xiiij.annis. Ad teſtandum
enim quilibet habilis præſumitur, vt dicit Bald.per illum text.in
auc.omnes peregrini.col.fi.C.communia.de ſucceſ.in l.nulli. co-
46 lum.iij.C.de epi.& cle.Et omnis contrahens,† ætatis legitime eſ-
ſę præſumitur,ſm Bald.in l.j.C.ſi minor ſe maior. dixe.& pro his
videtur text.in l.ab ea parte.ff.de prob.quem ad hoc alleg.Bald.
47 in l.cum † te.col.j.in fi.C.eo.dicẽs quòd habilitas in perſona pre-
ſumitur, vbi actus cum debita forma factus reperitur. & idẽ Bal.
per illum text.in l.j.circa fin.C.de præci.impe.off.& in l.ſi poſt di-
48 uiſionẽ. col.j.C.de iur.& fac.ignoran.¶† Vndecimo not.ꝙ actor,
qui ſemel intentionem ſuam fundauit,obtinere debet, niſi inten
tio eius fundata clare, & concludenter ex probatione rei cõfun-
datur. nec ſufficit ꝙ ex probatione facta per reum dubia reddat̃,
vt declaratur per abb.hic.& idem abb.in c.dudum. el.ij.col.fin.ſ.
de elec.& in c.per tuas.de condi.appo.& idem Do.poſt Io.An.in
c.ſi tibi abſenti.col.v.ver.no.bene.de præben.in vj.Sed tamen hic
dici poteſt quòd probatio actoris nullo modo offuſcatur, ſtante
pręſumptione iuris,quòd profeſſio,quæ facta reperit̃,ab eo facta
49 præſumatur, qui erat legitime ętatis, vt.ſ.dictum fuit.† Vnde qñ
intentio actoris plene probata eſt, non eliditur in aliquo ex con-
traria rei probatione imperfecta,vt not.Bart.tradit in l.admonen
di. in vlt.char.in prin.in ver.quęro quid ſi actor.ff.de iureiu.Anto.
de But.in cap.vt noſtrum. in ij.not.per illum text.ſupra de offi.
arch.Bart.in l.j.in prin.ver.vlterius.ff.de vent.inſpi.cum ſi,& tradit
50 Alex.in conſi.cxxxiiij.in cauſa,& lite. col.j.in ij.libr.¶† Duodeci-
mo not.quòd exceptio ex parte rei concludenter debet probari.
Nam cũ eſſet fundata in certo tempore, videlicet quòd iſte erat
51 minor tempore ingreſſus, debuit pro illo tempore limitato mi-
d nor ętas,probari, vt eſt communis doctrina,† ꝙ vbi intentio acto
ris,& rei fundatur in aliquo tempore,debet illud tempus [d] dedu
ci,& probari.gl.allegatur in cle.fi.in ver.priuatum. de reſcri.& in
c.venerabilis. in gl.pe.de ſen.excom.in vj.no.Bart.in l.non ſolũ.§.
ſed & vt probari.ff.de operis no.nun.Bald.per illum tex.in l.fi.C.
an ſer.ex facto. cum cõcor.& proſequitur Alex.in l.non ſolum.§.
ſed & vt probari.ff.de oper.no.nunt.quem legit ſub.§.ſciendum.
& vlterius idem Ang.dicit in l.eum,qui.§.qui publiciana. per illũ
tex.in prin.ff.de publicia.in l.in ſubſtitutione. in prin.ff.de vulg.&
pupil.ſubſti.no.in l.eum actum,vbi etiam Ang.in glo.fi.ff.de neg.
geſt.abb.in d.c.per tuas.& in d.cap.dudum. in fin.col.& ita arguit
Ang.in conſi.ccxcvj.viſis actis. col.j.& in conſi.cccviij.factum tale
eſt. col.ij.& in conſi.cxciiij.cum ſi.& ad tex.hic faciunt ſpecialiter,
52 quæ.j.dicam.¶† Pręd icta cõcluſio limitatur non procedere,quã-
do eſſet pręſumptio pro reo,qui ſe fundaret in tẽpore, quia tunc
obtinet reus,vt in exemplo,quod abb.hic ponit de nobili,qui nõ
poterat palatium intrare, niſi tempore concilij generalis, nam ſi
accuſatur, & probetur ꝙ de menſe Maij ingreſſus fuerit palatiũ,
& pro parte nobilis probetur ꝙ de illo menſe Maij ſit factum cõ-
cilium generale,patet quòd probatio accuſatoris non concludit,
quia licite potuit intrare in illo menſe, & cum res dubia reddat̃,
in dubio delictum non præſumitur l.merito.ff.pro ſocio. & alia
exempla tradit Barto.in d.§.ſed & vt probari. cuius opinio totus
mundus ſequitur, vt Alexan.concludit in d.§.ſciendum. abb.in
locis.ſupra allegatis. & idem abb.in c.conſtitutus. col.j.de reſcri.
Bal.in l.j.in ij.col.verſ.circa ordinẽ.ff.ſolu.matr.& in l.pręcibus.C.
de impub.in v.col.Saly.in l.matrem.in fin.C.eo.Ex quibus infer-
tur ad notabilem quęſtionem Alexan.in conſi.l.viſo themate il-
53 luſtriſſimi. colum.ij.libr.iij.¶† Sed contra iſtam limitationem in-
ter alia pręcipue adducitur, quia in dubio pręſumitur delictum
in his,quę ſunt de genere prohibitorum, vt not.in c.j.de preſum.
& in l.j.C.de ſica.vbi ſi homicidium committitur, pręſumitur in
dubio ꝙ doloſe committatur. & tamen licet potuiſſet cõmitti ad
defenſionem l.vt vim.ff.de iuſt,& iur.in c.iij.de ſent.excom.vel po
tuiſſet cõmitti ex culpa abſq; dolo, quo caſu mitius deberet pu-
niri l.in lege Cornelia.ff.de ſic.tamẽ in dubio interpretatio fit cõ-
tra reum, vt grauior pœna imponatur. Ita ergo pariter videtur
in pro-

ADDITIONES,

a ¶Pluralitas. Adde Deci.in l.hac conſultiſſima. nume.18.C.qui teſta.fa.poſ.Alex.
conſi.lxxxviij.nu.27.lib.v.& conſi.cxxv.nu.7.lib.vij.

b ¶Syl.Ald. Præſumitur. Vide Felv.in c.cum Io.de fi.inſtr.vbi oſtendit communem
opi.eſſe in contrarium. & deciſionem Alex.reprobat Iaſ.in l.eum, qui.§.in po-
pularibus.in fi.de iureiu.vide etiam Dec.in conſi.cxlvj.in iij.dub.in prin.

c ¶Syl.Ald. Præſumitur. Adde Deci.in c.nouit.in iij.not.ſ.de iud.

d ¶Tempus. Adde Alex.conſi c.n.u.2.lib.j.

in proposito dicendum in quæstione abb. ꝙ cū nobilis prohibeť à statuto ingredi palatiū, nisi qñ generale cōciliū cōgregaretur, si probeť ꝙ de mense Maij intrauerit, intētio accusatoris fundata videť, ex quo erat hoc prohibitū à statuto. Ad hoc, quod efficaciter videť obstare Alex. in d. §. sciendū. in fi. col. rñdet ꝙ in nostra quæstione probata fuit causa ex parte rei, q̄ poterat facere actū esse licitū. nā probatū fuit ꝙ de mense Maij cōuocatū fuit cōciliū generale, & tali die licitus erat ingressus, sed qñ causa, q̄ poterat actū iustificare, nullo mō fuit probata, tunc procedit arg. de d. l. j. C. de sica. cū si. Ex quo not. infert, ꝙ si ꝓbať ꝑ accusatorē ꝙ Titius Seiū occiderit, & Titius accusatus ex aduerso probat ꝙ Seius cōtra eū insultū cū armis fecerit, p̄sumiť, & satis ꝓbatū diciť, ꝙ Titius incontinenti occiderit dictū Seium ad defensionē,[a] quia pro parte rei fuit probata causa, scilicet, insultus, ꝑ quē licitū potuit esse homicidiū. ¶ Sed ista rñsio q̄ secuti sunt alij posteriores in varijs locis nō eneruat difficultatē. Primo tñ fateor ꝙ dictū eius de insultu probato, pōt procedere q̄a illa causa insultus est multū proxima, vt homicidium factū videať pro defensione. Sed referendo quod Alex. dicit ad qōnē abb. hic, & ad exēpla, q̄ tradit Bar. in d. §. sed & vt probari. rñsio sua nō satisfacit, q̄a licet pro parte rei, & in terminis ar. nō sit ꝓbata causa, q̄ pōt facere homicidiū permissum, sufficit ꝙ illa nota sit in iure, & ex illa appareat ꝙ probatio facta ꝯtra reū necessario nō cōcludit. Vnde si bñ perscruteť rō, q̄ cōsiderať, qñ reus causam probauit, ꝑ quā probatio ꝯ eū facta nō cōcludit, vtiq; militat, & pariter procedit, ēt qñ est nota causa in iure, absq; probatione rei, ex quo patet, & pariter demonstrať ꝙ ꝓbatio delicti facta ꝯ eū nō sit cōcludēs, & in hoc tm̄ vř vis ꝯsistere. ¶ Secūdo aliter ad arg. s̄. factū rñdet Are. hic, ꝙ qñ q̄s facit illud, quod est de genere prohibitorū omni tp̄e, & dubitať an fecerit, dolose, in dubio p̄sumiť factū fuisse cū dolo, & interpretatio fit in deteriorē partē. & hoc casu locū habet quod in ꝯriū allegať d. l. j. cū si. C. de sic. Sed in q. nostra agiť de eo, quod non est omni tp̄e ꝓhibitū, & dubitať, an videať factū tp̄e ꝓhibito, vel permisso, & in dubio iudicať de tp̄e cōcesso,[b] vt delictū excludať.[c] Et cū ista solutione cōsonat quod no. ad propositū voluit Pe. de Anc. in c. cū dilecti. ꝑ illū tex. quē refert ibi Io. de Ana. in ij. col. j. de accu. vbi dñt, ꝙ decisio Bar. in d. l. nō solū. §. sed & vt probari. procedit in materia indifferēti, qñ factū pariter, & indifferēter se habere pōt. secus si factū de sui natura malū sit, q̄uis excusari aliquo casu possit, q̄a tūc interpretatio fit in deteriorē partē c. j. de p̄sum. & in d. c. cū dilecti. Sed tñ nec ex istis difficultas euacuari videť, q̄a in terminis propositę qōnis, ēt ingressus palatij videť de genere prohibitorū ex forma statuti, & sic nō sumus in materia indifferēti, prout dñt Pe. de Anc. & Io. de Ana. & licet ingressus nō prohibeať omni tp̄e, sicut homicidiū, vt Are. dicit, in hoc nō videť vis, q̄a sufficit ꝙ homicidiū nō sit prohibitū omni casu. Vnde qua rōne in ista qō. interpretatio fit, ꝙ licito tp̄e fuerit ingressus, vt delictū nō p̄sumať, & pœna euiteť, eadē rōne deberet interpretari ꝙ homicidiū esset cōmissum in casu nō prohibito, ex quo omni casu non prohibetur. Cōprobať hoc, q̄a sicut regulariter homicidiū prohibeť, ita proposita q. dū à statuto prohibeť nobilis intrare palatiū, nisi tēpore cōcilij gñalis, regulariter ingressus palatij videť prohiberi à statuto. Vnde statim ꝙ homicidiū cōmittiť, vel ꝓbať ingressus palatij, fundata vř intentio ꝯ illū, qui homicidiū cōmisit, & ꝯ illū, qui palatiū intrauit,

54 † cū ꝓ eo p̄sumať, qui ex regula nitiť, iuxta gl. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. & in rub. de regu. iur. in vj. circa fin.

55 † Nā res certa dř pro eo, qui in regula[d] fundatur, vt dicit Bar. in l. quoties. ff. si quis cau. & idē Bart. in l. ij. col. j. ff. si quis in ius voc. dū alleg. Inn. in c. p̄terea. de dila. Quod dictū pro notabili reassumit Mathe. in no. xix inci. no. ꝙ sñia. Nisi ergo probeť ex parte accusati, ꝙ in casu licito homicidiū perpetratū sit, vel ꝙ tp̄e permisso palatiū intrauerit, vř cōdemnatus. Difficile videť rñdere, sed tñ dici pōt, ꝙ in his, q̄ de sui natura mala sunt, & naturali iure prohibentur,[e] prout est homicidiū, quod omni iure prohibitū est, vt inquit Ang. in cōsi. ccxvij. in cā accusationis. col. vij. c. nō est. §. his itaq; vj. di. & gñaliter in illo p̄cepto. Alterū nō lędere. §. iuris p̄cepta, inst. de iure nat. in l. iustitia est. §. j. ff. de iusti. & iur. & iuxta illud præceptum. Quod tibi nō vis fieri, alij nō feceris. vt in c. j. prima di. in his malus animus[f] p̄sumiť d. l. j. C. de sic. & d. c. j. de p̄sum. Nā in talibus, q̄ de sui natura mala sunt, & tendūt euidēter in p̄iudiciū tertij, recediť ab illa generali, & cōi regula, q̄ habet, ꝙ in dubio q̄s p̄sumať bonus,[g] iuxta l. merito. ff. pro soc. Præsumptio. n. q̄ ex qualitate rei insurgit, vř potentior, & iō attendiť c. literas. j. de præsum. Secus vř in his, q̄ à statuto ex aliquo accidēti prohibenť, & in quibus nō capiť in dubio sinistra suspicio, sed p̄ualet regula, ꝙ in dubio delictū nō p̄sumať. ¶ Nō ob. quod. s̄. dicebať, in nostra qōne fundatā esse intentionē accusantis ꝯ nobilē, qui palatiū intrauit, ex quo regulariter ingredi ꝓhibeť, q̄a hoc nō vř in isto casu procedere, in quo alia regula concurrit pro reo, videlicet, ꝙ in dubio nō p̄sumiť delictū, & ita difficultas ista resoluiť, nā in primo casu intētio accusantis est fundata in p̄sumptione iuris, q̄ attendiť, nisi ꝯriū probeť l. j. C. de sica. s̄. alleg. Sed in secūdo casu nō habeť iuris p̄sumptio, vñ attēdiť regula, ꝙ delictū non p̄sumať. Et hoc mō ēt rñdeť ad tex. in l. j. §. j. & quod ibi Bar. ff. de alea. q̄a ille tex. in ef-

56 fectu cōcordat cū d. l. j. C. de sica. ¶ † Postremo notandū est, ꝙ p̄dictū Bar. in d. l. nō solū. §. sed & vt probari, nō videť p̄cedere in foro cōscientię, q̄a tali casu delictū in dubio p̄sumiť, vt tutior via eligať pro salute animæ,[h] iuxta glo. in c. iuuenis. j. de spon. & in c. j. in ver. æstimare. s̄. de scrutin. abb. in c. ij. per illū tex. de obser. ieiunio. in c. fi. in ij. no. de his, q̄ filios occi. facit gl. fi. in c. cōsulti. de regul. & in c. cōstitutus. de relig. dom. & quod in pulchra q. tradit Pe. de Anc. in cōsi. lxxix. circa fi. & expresse ibi hoc dicit, ꝙ regula l. meri-

57 to. ff. pro soc. nō habet locū vbi agitur de salute animarū. † In quo tñ cōsiderandū est, ꝙ q̄uis extrinsecus videať interpretatio fieri in grauiorē partē, tñ ex quo salubrior est talis interpretatio pro

58 salute animæ, satis vř procedere regula d. l. merito. ¶ † Tertiodecimo no. ꝙ probatio, q̄ nō concludit, nō valet. Ad idē tex. in l. non hoc. C. vnde legit. in l. multis. vbi Bal. C. de lib. cau. in l. matrem. C. eo. vbi Bal. in prin. dicit ꝙ probatio nō cōcludēs nō est probatio,

59 † adeo ꝙ probatio, quæ non concludit, rem dubiā facit, s̄m Bald. in l. ij. ad fi. C. de secun. tabu. Et probatio nunq̄ cōcludit per pos-

60 sibile, † sed debet concludere per necesse, vt verbis Bald. vtar. in l. ad probationē. l. ij. C. eo. Et non sufficit probare quasdam verisi-

61 militudines, † vbi clara probatio requiriť, vt inquit Bal. in l. interpositas. in vlt. not. C. de transa. ¶ Et in tex. isto probatio non concludit, duplici respectu. Primo, rōne limitati tēporis, quia dato ꝙ probeť minor, nō sequitur ꝙ esset minor tēpore ingressus, prout agebať hic. Et per istū text. not. Oldr. dicit in consi. cclxxxvj. in electionis negotio, ꝙ si quis contra electum capitulauit, ꝙ est, & fuit

62 publicus fornicator, nō obtinet, † quia ex hoc non sequitur ꝙ fuit tēpore electionis, licet fuerit post. Similiter ad hoc, vt quis repellať à testimonio tanq̄ familiaris, non[i] sufficit ꝙ dicatur, & probeť illū esse familiarē, sed debet deduci, & probari, ꝙ erat familiaris tēpore depositionis, quia pōt esse nunc, quod tunc nōn esset, vt Ang. tradit in consi. j. & idem in simili q. dicit in cōsi. ccclviij. s̄. alle. inci. factum est tale. Facit quod. s̄. generaliter dictū fuit, ꝙ intētio eius, qui fundať in certo tēpore, debet specifice probari. ¶ Secūdo hæc probatio concludens non fuit, propter variam, & æquiuocam vocabuli significationē, quia minor dupliciter intelligi pōt, vt hic in verbo, præterea. Nam debuit probari de tali minori ætate, quæ ingressum[k] monasterij impediret. iuxta text. in c. j. de reg. iur. in vj. Ad quod primo facit quod abb. hic dicit de excōicatione quæ si simpliciter opponať, vt probeť, non releuat, cūm duobus modis excōicatio dicať, vt habeť in c. pia. de excep. in vj. no. Inno.

63 in c. cęterū. s̄. de iud. quē abb. hic refert. ¶ † Secūdo idem dicimus de absolutione excōicationis, quæ petitur dupliciter. Primo, qñ quis vere excōicatus est. Secundo quandoq; etiam ad cautelam, & ideo nō probatur, quē fuisse excōicatū ex eo, ꝙ absolutus fuerit, quia potuit absolui ad cautelā vt no. tradit do. Card. in repe. c.

64 perpendimus. in fi. col. circa fi. de sen. excom. ¶ † Tertio in simili accedat quod Ang. elegāter scribit in l. postquā. circa fi. de pe. hæ. dicens ꝙ testes, qui deponunt se vidisse rem de manibus accusantis auferri, non probant rapinam, quia verbum, auferri, ēt absq; rapina intelligi potest, per illum tex. vnde talis probatio non concludit, allegat tex. hic, & maxime in criminalibus, iuxta l. fi. C. eo.

65 ti. ¶ † Quarto idem in simili Bar. voluit de verbo, violenter, quod duobus modis intelligi pōt actiue, scilicet, & passiue. Vnde licet testes deponant ꝙ Titius cognouit Bertā violenter,[l] non per hoc probatur quòd Titius vim intulerit,[m] s̄m Barto. in l. ij. §. fin. circa fi. ff. de duo. reis. & in l. si vxor. §. pe. ff. de adul. De quo tamē dubitari

ADDITIONES.

a ¶ Defensionem. Adde Deci in l. vt vim. nu. 10. ff. de iusti. & iur. in consi. ccccccLxxvj. & consi. ccccccLxxviij. Alex. in consi. lxxvj. lib. j.

b ¶ Tempore concesso. Adde Alci. de præsum. reg. iij. præsum. j. Alex. consi. lij. lib. iij.

c ¶ Syl. Ald. Excludatur. Idem Dec. in c. ij. in. j. not. de exceptio.

d ¶ Regula. Vide Dec. in l. certum. in prin. ff. si cer. pet. l. j num. 8. ff. de reg. iu. s̄. eo. c. ij. Ias. in l. ij. si quis in ius vo. non ier. And. Tiraq. trac. retra. §. j. glo. ix. nu. 209.

e ¶ Ald. Prohibentur. Vide Deci. in consi. lxv. col. ij. omnino.

f ¶ Animus. Adde Dec. in c. super literis. col. vj. de rescript.

g ¶ Bonus. Vide Deci. s̄. de offi. deleg. c. prudentiam.

h ¶ Ald. Animæ. Idem Deci. in d. c. super literis. col. v.

i ¶ Syl. Ald. Non. Et ꝙ non faciat indicium. Vide Deci. in consi. cxxxiij. col. ij. & quæ familiaritas testem repellat, vide quæ habes lib. xiij. consiliorum. in consi. lij.

k ¶ Ald. Ingressum. Adde Dec. in c. intelleximus. in iij. col. de iud.

l ¶ Violenter. Sed puniretur inquisitor testium, & ad interesse teneretur. si tam ambigua dicta testium conscriberet.

m ¶ Syl. Ald. Intulerit. Vide Deci. in c. quia V. in prin. de iud.

tari pōt, vt post Ang.prosequit̄ Are.in d.l.ij.§.fi.ff.de duobus reis.
66 ¶† Quinto adduci potest quod scribit Pe.de Anch.in cōs.cclxxij. de titulis criminū. vbi si ab officio publico repellitur non fidelis Romanæ ecclesiæ, ex talibus verbis nō infertur ꝙ iudeus repella-
67 tur.¶† Sexto, & vltimo facit quod Ale.tradit in cōs.lxxxij.in causa vertente.lib.j.de testibus simpliciter deponentibus super consanguinitate, qui nō probant, quia pluribus modis in iure consanguinitas accipit̄. Et idem de verbo, scio. Bal.in c.fi.in fi.col.circa fi. de iur.calum.dicens ꝙ est æquiuocū,& ideo testis, qui dicit se scire ꝙ Titius Seium occidit, nō probat, q̄a quis dicit̄ multis modis scire.¶ Tertio vltra text.hic idē generaliter dicēdū est in quolibet facto, ex quo probatio nō esset cōcludens. vnde Bal.hic in iij.col.
68 ver.pone quidam. no.infert,† ꝙ si quis cōfitet̄ se teneri ad restitutionē vsurarū à multis extortarū, intelligi pōt ex causa hæreditaria.iō ꝑ hoc nō sequit̄ ꝙ vsurarius sit. De quo tñ dubitari pōt, quia actus in dubio vr̄ fieri noīe ꝓprio potius, q̄ alieno l.& magis.ff.de solu.nisi dicamus hoc nō procedere in ꝓbatione q̄ necessario de-
69 bet cōcludere, vt hic.¶† Ex quo etiā Bal.infert, ꝙ si quis vsuras extorsisse cōfitet̄,& non dicit publice, hoc nō debet subaudiri, quia ex tali cōfessione necessariò nō infert̄,& testamētū vitiaret̄, iuxta c.quāquā.de vsu.in vj. Et pro his facit, quia in dubio cōfessio rei in
a fauorē [a] eius interpretatur, [b] vt not.dicit Ant.de Bu.in c.ex litteris.
b el.j.in fi.de spon.facit † quod no.Bart.in l.inter stipulantē.§.j.ff.de
70 verb.obl. Et ex ꝑdictis cōprobat̄ quod voluit Mar.silima.quem re
71 fert,& sequit̄ Pau.de Ca.in l.pe.§.docere.ff.ne quis eū.† ꝙ villa, q̄ ex forma statuti tenet̄ pro homicidio ꝯmisso in territorio suo, nō obligat̄, nec pōt cōdemnari, licet aliquis ibi occisus reperiat̄, quia potuit alibi occidi,& illud postmodū trāsferri, & ita probatio nō cōcludit, vt hic. Et per istū tex.ēt iustificat̄ quod no.Bal.in l.de minore.§.tormenta.ff.de quæstio.in v.col.ver.quid si testis dicit, ibi,
72 nō † probat̄ fama in loco, qñ dicit testis simpliciter audiuisse à maiori parte populi, quia nō concludit, nisi addat ꝙ audiuit à maiori parte illius ciuitatis.alle.Bal.tex.hic, & in d.l.non hic.C.vnde legi. Sic ēt verificat̄ quod tradunt Inn.& Doc.in c.sup his.de accu.vbi
73 dñt † ꝙ si electo periuriū opponat̄, nō sufficit probare ꝙ promisit cū iuro soluere infra mensem,& ꝙ mensis elapsus sit, nisi præcise
74 probet̄ ꝙ nō soluerit.† Et similiter dicit Lap.alleg.cxxvj.quidam carceratus, ꝙ si quis accusauit religiosum, & illū excōicatū dixit, ex eo ꝙ in aliena parochia celebrauit, iuxta cle.j.de priuil.nō probat̄ hoc, quia potuit celebrare cū licentia.d.cle.j.& sequit̄ Ant.de But.& Io.de Ana.ī d.c.sup his. Similiter dicit abb.in c.veniēs.el.ij.
75 in ..no.de spon.† ꝙ ille, qui probat sponsalia,& copulā simpl'r, nō probat matrimoniū, q̄a copula forte secuta nō fuit, prout requiritur.in d.c.veniens. Et.s.dicta ēt locū habēt in materia fauorabi-
76 li,† q̄a nisi probatio sit cōcludēs, in dubio interpretatio fit ꝯ probantē, licet agat̄ de re fauorabili, vt Alex.tradit in cōs.lij.viso processu.col.j.li.v.& ibi reprobat Bald.qui in hoc aliter videt̄ voluisse in eo.tit.de pac.Constan.in ver.die Lune.¶ Nunc ꝑdicta cōclusio limitat̄ cū oibus.s.dictis in q̄busdā casibus nō procedere. Primo,
77 vbi cōcludēs probatio fieri nō pōt,† puta in probatione filiationis, q̄ admittit̄, q̄uis necessario nō ꝯcludat, vt in l.filiū diffinimus.ff. de his, qui sunt sui, vel alie.iuris. in l.si vicinis sciētibus.C.de nup. ꝑ gl.in c.Michael.de fil.psby.nā vere, & cōcludenter probari nō
78 pōt l.Lucius.ff.de cōd.& demon.† ꝑ quē tex.ita Bal.dicit in d.l.nō hoc.in fi.col.faciūt, q̄ late dixi in rub.s.eo.tit.in car.fi.& quod sta-
79 tim dicā.¶† Secūdo, qñ probatio dubia, & nō cōcludēs ex iuris ꝑsumptione adiuuat̄, tali casu ḡnaliter recipit̄ probatio, q̄ nō cō-
c cludit, [c] q̄a sufficit probare terminos, ex q̄bus lex ꝑsumit, vt Bal. inquit in d.l.nō hic.in fi.col. Ad hoc primo videt̄ text.hic, vbi probato ingressu, fuit fundata intentio monasterij, q̄a ingressus ætatis legitime ꝑsumit̄, vt.s.dictū fuit.¶ Secūdo facit quod no.Bar.in d.l.nō solum.§.sed & vt probari.ff.de op.no.nun.cum alijs.s.alle.
80 † vbi probatio rei nō cōcludit, valet tñ, quia ex ꝑsumptione iuris adiuuatur, quæ est, ꝙ in dubio nō ꝑsumitur. vt.s.late dictum fuit. ¶ Tertio hoc expresse dñt Bal.Sal.Pau.de Ca.& Alex.in d.l.non
81 hic.dū ibi cōcludūt bñ procedere rōnē testis,† q̄ fundat̄ ex eo, q̄a sit vicinus, vel cōiunctus, iuxta ea, q̄ tradit Bar.in l.j.col.iiij.ff.si cer.
82 pet.cū cōcord.¶† Quarto facit quod magistraliter Bal.dicit in l.si quis ita scripserit hæredē.ff.de hær.insti.ꝙ qñ incertitudo supplet̄ ꝑ interpretationē iuris, actus non vitiat̄. Ex quo infert ibi ad finē,
83 † ꝙ si testes deponūt, plures institutos fuisse,& de partibus nō recordant̄, institutio æquis portionibus facta intelligitur,& ita supplentur dicta testiū, s̄m interpretationē iuris. quod sequunt̄ Ang.
84 ibi,& Imo.¶† Quinto,& vltimo, accedat quod tradūt Domi.de Rot.in xj.decis.eo.ti.in antiq.volentes ꝙ sufficit probare electum excōicatū fuisse ante electionē, quia ēt præsumit ꝙ esset excōica-
d tus t̄pe electionis [d] ex regula iuris, quæ habet ꝙ semel excōicatus semper excōicatus esse ꝑsumitur, nisi absolutio probet̄. Inn.in c.

proposuit.de cler.excō.mi.vbi abb.& in c.sicut nobis. per illū tex.
85 de sent.excō.cū si.vt dixi.s.c.proxi.¶† Tertio, nisi à cōtter accidentibus probatio ꝯcludat, q̄a hoc sufficit, s̄m gl.no.vt Bal.& alij, in l. neq; natales.C.eo.idē gl.& Bal.in l.cū dotē.C.de iure do.cum si. vt Alex.tradit in d.l.nō hoc, in ij.col.& idem Bal.in c.fi.in ver.vlti. no.s.de caus.pos.& propri.vbi ita limitat tex.hic,& hoc est multū vtile in materia probationū, s̄m Bal.in c.j.§.vasallus.in princ.si de feu.fue.cōtro.inter do.& vasal.facit text.in l.nam ad ea.ff.de legi. & per gl.in c.literas.de despon.impube.& quod no.Bald.per illū
86 tex.in l.cum in te.in ij.no.C.de dona.ante nupt.¶† Quarto limi-
e tatur, nisi probatio dubia conclusiua sit in quolibet [e] intellectu, s̄m intentionem probantis. Ita declarando istum tex.Domi.concludit in c.j col.fi.versi.no.bene istud dictum.de pac.in vj.& idem voluit Ant.de Bu.limitando tex.hic,& in c.plerunq;.in fi.s.de rescri.& ratio tunc manifesta est, quia probatio tunc est cōcludens, & cessat ratio, de qua hic. facit text.in l.quod si dubium.ff.de acq.
87 hære.& quod no.Ant.de Bu.in c.tertio loco. in fi.s.eo.† Et in simili dicimus exceptionem dubiam,& incertā admitti, qñ in vtraq; parte concluditur intentio excipientis c.ex parte. S.vbi Anto.de But.& alij.s.de rescri.c.ex parte. vbi abb.de for.compe.cum si.vt
88 dixi.s.in c.tertio loco.¶† Quinto fallit, qñ probatio, quæ esset dubia s̄m dispositionem iuris cōmunis, ex cōmuni vsu loquendi certa redderet̄. ita not.voluit Mat.in c.nota ꝙ si Titius.vbi inquit dictum Bart.in l.ij.§.fi.de duo.reis.de verbo, violenter, quod.s.relatum fuit, non habere locum, qñ acciperetur in actiua significatione, s̄m cōem vsum loquendi. Nam ratio,& dictum eius gene-
89 raliter applicari potest in qualibet probatione dubia, quia † etiā probationes, & dicta testiū intelligunt̄ s̄m cōem vsum loquendi. gl.Bar.& Doc.in l.stipulatio ista.§.hæc quoq;.ff.de verb.obl.Spe. in tit.de teste.§.nunc tractandum. in vlt.car.in ver.hoc quoq; notandum.Inn.& Doc.in c.cum causam. vbi abb.in iij.col.& in c.cū
90 clamor. de testi.† Et in tali cōmuni vsu loquendi aduertendū est, quia probari debet ꝙ esset tēpore, quo testes deposuerunt,& nō sufficit probare ꝙ nunc sit talis loquendi vsus, quia qñ aliqua dispositio interpretatur s̄m cōmunē vsum loquēdi, de illo cōmuni vsu intel igitur, qui erat tēpore depositionis vt probat eleganter, & concludit Fulg.in cōs.clxv.in q.proposita.col.pe.per ea, q̄ not.
91 Bar.in l.Labeo.ff.de su.leg.¶† Sexto notandum est ꝙ licet probatio dubia non releuet, dicta tñ testiū debent in mitiorem,& beni
f gniorem partem interpretari in fauorem producentis, [f] vt no.dicit Inn.in c.cū clamor. de testi.sequitur Bal.in l.Lucius.ff.de insti. Ang.in l.ex militari, in prin.ff.de test.mili.& in l.in ambigua.ff.de
92 legi.vbi ēt inquit, ꝙ † dictū vnius testis trahitur ad dictū alterius, ēt quo ad ꝓbationē eliciendā. Spe.allegat in ti.de teste.§.de interrogatorijs.ver.quid si vnus. Alex.in l.diuortio. in prin.in vij.col.ff.
93 sol.mat.¶† Postremo notandū est, ꝙ q̄uis probatio nō sit cōcludens, debet tñ admitti per iudicē, quia probationes oēs iudex tenetur admittere, siue faciāt plenā, siue semiplenā probationē, siue iudiciū, siue adminiculum, vt no.dicit Iac.Bu.in l.incerti.C.de interd.refert,& sequitur Bal.in l.ordinarij. col.v.C.de rei vend.&
94 hoc, quod Bal.dicit in l.cū virum. in j.no.C.de fideic.ꝙ † quælibet
g probatio pertinens admittitur, licet [g] nō sit vrgens. Et pertinens dicitur, quæ aliquod adminiculū facit, vt idē Bart declarat in l.ad
95 probationē.la.j.ver.tertio not.C.eo.† Et modicum cōferentia ad causam, dicuntur pertinentia, vt inquit Bal.in c.q̄m. per illū tex.j.
96 ti.j.¶† Quartodecimo no.ꝙ minor.xxv.an potest intrare monasterium, & omnia bona eius acquiruntur monasterio absq; curatore,& decreto, tex.hic s̄m Inn.Io.An.& abb.post alios. idem tenet Spe.in ti.de stat.mona.§.j.ver.vlt.& Albe.post antiquos, quos ipse refert in auc.ingressi. col.vj.ver.quid si minor.C.de sacrosan. eccles.& tradit Lap.alleg.xxvj.disputat primo.& abb.in versic. sed nunquid extra glo. Et ratio videtur, secundum abb.hic, quia talis acquisitio monasterio fit per viam vltime voluntatis, cum ingressus pro mortuo habeatur, & minor in vltima voluntate integram

ADDITIONES.

a ¶In fauorem. Vide Dec.in consi.clxxxix.nu.13.

b ¶Ald. Interpretatur. Adde ꝙ hoc nō solum habet locū in reo sed in quolibet, vt per Deci.in c.cum venerabilis. in xv.col.de excep.in consi.cxviij.col.fi.in consi.cclvij.col.pen.in cōsi.clxxxix.in vj.col.vers.omnino.in consi.cclxxviij.col.pe. Vide tamen quia confessio, quæ sonat in delictum, & non delictū interpretatur in deteriorem partem. Hipp.marsil.in fin.ccxviij.regulam. Et ꝙ interpretetur in fauorem rei, vide Dec.in consi.ccccxxxij.col.j.in fi.in consi.ccccxciij.col.iij.in fi.& in fauorem confitentis. Deci.in consi.cccccxxxix.col.j.

c ¶Ald. Concludit. Idem dicit Deci.in l.j.in gl.in vers.varios gl.successiue.ff.si cer. pet.in addi.nouis.

d ¶Hier Gig. Electionis. Adde eundē Deci.in c.post cessionem.in ix.col.s.hoc titu.

e ¶Quolibet. Alex.in consi.clxxxvj.nu.3.lib.vij.

f ¶Ald. Producentis. Vide q̄ ponit idē Dec.in c.tertio loco.in v.col.in prin.de ꝓba.

g ¶Ald. Licet. Late Dec.in c.dilecti.in iiij.no.de exce.

tegrā habeat ꝑsonā.l.qua ętate.ff.de testa. Ad hoc facit, † quia in testō auctoritas tutoris nō requiritī l. Aurelio. §. Caius.ff. de libe. lega.& iō minor pōt pro executione vltimę volūtatis in testamēto permittere alienationē bonorū immobiliū, ſm Bald.in l.illud. in fi.C.qñ decre.opus non eſt.& idē Bal.in l.j.in ij.no.ff.de re. eorū.Sed tñ prædicta ratio Abb.nō ſatisfacit.Primo nō eſt abſonū, ꝙ talis acquiſitio dicatur fieri ex vltima volūtate, vt proſequitur Alb.in d.auct.ingreſſi.in ij.col.glo.in auct.de monachis.§. vt quoque.Nā potius ex ꝯtū h̄ vr̄ acquiri monaſterio, attēta forma ꝓfeſſionis,ar.l.verba ꝯxerūt.ff.de verb.ſig.Secūdo,q̄a licet habeatr̄ pro mortuo poſt ingreſſum,vt Abb. dicit,ex hoc tñ nō iudicatur qualitas diſpōnis ꝑcedētis.illa.n.diſpoſitio iā ꝑceſſit,& ſm qualitatē eius iudicatr̄. Tertio,q̄a minor habilis reputatr̄ in vltima volūtate,ex eo ꝙ non lædit̄,cū reuocare teſtm̄ poſſit,vt no.in l.j.§. cui quæſitū.ff.ad Treb.Sed iſta rō ceſſat in caſu noſtro.Vñ melior ratio vr̄,quā Bal.hic adducit,q̄a iſta dr̄ alienatio iuris,in qua minor ætas nō attendit̄.facit tex.inſtii.de acqui.per arro. in prin.& quæ dixi s̄.in vij.no.Et iſta cōcluſio,ſm Abb.hic,ꝓcedit, qñ quis ſe, & ſua dedicauit,q̄a veniūt in ꝯñtiam perſonæ d.auc.ingreſſi. Secus Abb.dicit,ſi minor nō daret ꝑſonā, ſed tm̄ bona, quia ēt ad pias cās nō valeret alienatio immobiliū facta ꝑ minorē. Sed ad h̄ facit qđ no.Bal.in l.gn̄ali.circa fi.C. de ſacroſan.eccl. †vbi inquit,di 98 ctante ſtatuto ꝙ mulier nō poſſit obligari ſine cōſenſu ꝓpinquorū,poterit tñ mulier bona ſua offerre eccleſiæ,non obſtāte ſtatuto,quod[a] ſequit̄ Pe. de anch.in c.j.de conſti.Abb. in c. relatū, el j. de teſta.Io.de ana.in cōſi.lvij.cū ſi.¶Pro defenſione Abb.dici pōt ꝙ dictū Bal.ꝓcedit in ſtatuto ꝯ ius cōe,prout loquit̄,in quo eccleſia lęderet̄,q̄a aufert ſibi,qđ à iure cōi cōcedit̄,nō ſic ī q. Abb.cū illud à iure cōi inductū ſit,& canones nō ꝯdicūt,iuxta no. ī c.j. de ope.no.nunc.facit quod Doc.tradunt in c.eccleſia S. Mariæ. s̄. de 99 conſti.¶Vltimo ſm Aret.hic vr̄ ſingulariter probari †ꝙ valet donatio omniū bonorū facta à minore cū iuramēto,vt nō poſſit retractari,quaſi videat̄ ex hoc circūuentus prætextu enormis læſionis,iuxta no.ꝑ Bar.in l.ſi.ff.de præto.ſtip. Nec dicat̄ ꝙ loquat̄ tex. in caſu ſpeciali,qñ quis ſeipſum dedicauit eccleſię cū bonis, quia Are.reſpon.ꝙ tex.hic non vtitur rōne ſpecialitatis,ſed in iure cōi fundat̄,vt colligit̄ in ver.præterea.dum inquit,cum intra xxv.annos teneat donatio iuramēto firmata.Et ſic vr̄ idē ēt dicendū in alijs caſibus,cū hoc pro rōne,& regula gn̄ali hic ponat̄.Quod di 100 cit Are.notandū eſſe ad illā q̄onem,†an filia,quæ renūtiauit pr̄i, vel fratribus cū iuramēto,ꝯuenire poſſit,qñ enormiter fuit læſa, q̄a pro centū,q̄ habuit in dotē,renūtiauerit hæreditati opulētiſſime.de quo ſe remittit ad no.per Innoc.in c.cū contingat. in xx. char.de iu.iur.& Do.in c.quāuis.de pac.ī vj. In hoc breuiter cōis opi.eſt,ꝙ nō obſt.renūtiatione,& iuro, mulier, tanq̄ circūuenta audiat̄.[b] ita Senis cōſuluit Pe.de anc.vt ipſe refert in cōſi. xxxvij. ꝑ clariori in cōſi.lxxxij.viſis.col.fi.in cōſi.cccxlj.pro maiori. & idē Pet.de anc.in regula,acceſſorium.in iij.char.verſi.ꝑ declaratione prædictorū.& in c.j.de ꝯſti.in xj.prin.q.Idē ēt voluit Cal. in conſi. viij.duæ puellæ,de iureiur. Anto.de But.in conſi. xlv. dña Paula. Pau.de Caſt.in conſi.clxxv.ꝯ ſuperius conſulta. d. Abb. in conſi. cxv.Lucretię.idem in ij.vol.conſi.viij.cōſi.xij.& cōſi.cvj.Cuma. in cōſi.xviij.vr̄ prima facie.Aret.in conſi.xciiij.viſo legato. Alex.in l. ſtipulatio hoc mō cōcepta.in iij.fallētia.ff.de ver. ob. &aliquid in cōſi.lxxxviij.viſo puncto.col.fi.And.Sic.in conſi.& quidā.col.v. in j.lib.& in ꝯſi.liiij.ꝑclare ſcripſit.col.iij.& ſm iſtā cōcluſionē ſuperioribus diebus ꝯſultū fuit.Facit no.dictū Bal.in rub.C.de rerum permu.ver.itē quare donatio.& quod idē Bal.no.dicit in c.j.§.itē ſacramētū.de pac.iur.fir.& in donatione,prout tex. hic loquitur, ꝙ non valeat,probat,& conſuluit Pau.de Ca.in conſi.c.nō eſt dubium.Ad illud quod Aret.dicit,rñdetur ꝙ rō, quæ allegatur hic, in §.præterea.intelligit̄ procedere in terminis,in quibus hic allegatur.ſ.qñ ſe,& ſua eccleſiæ donauit.Vel ſecundo, in ver. præterea.allegatio partis fuit vſque ad ver.dilectus filius.vt j.in glo.fin. Ad aliud propoſitum Abb.nihil dicit,& iſta ſufficiant in textua- 101 libus.¶In gl.j.ibi,etiā ſi naturales habeat†filios, euaneſcit ſubſtitutio.Contra iſtā ꝯclōnem gl.videtur tex.in l.generaliter.§. cum aūt.C.de inſti.& ſubſti.ibi,niſi ipſi liberi ſine iuſta ſobole deceſſerint.Ex diſtinctione Bar.ī d.l.ex facto.§.ſi quis rogatus, quā Abb. hic refert.Solutio colligitur,ꝙ illa verba,ſine iuſta ſobole.intelliguntur ſm diſtinctionem d.§.ſi quis rogatus,& ſm Ang. & Imo. ibi ita cōiter tenetur.Dicit tamen Alex.ibi in ix.col.ꝙ iſta ſolutio Bar.magnā ſapit diuinationem. ſed iuſtificari poteſt conſiderando intentionē dicti.§.cū aūt.vbi diſpoſitio iuris antiqui ampliat̄, vt quod dr̄ in l.cum auus.de filijs legitimis naturalibus grauatis, habeat ēt locū in naturalibus tm̄.ergo bene cōſonat ꝙ diſpoſitio iuris antiqui,quæ locū habet ēt in naturalibus,ſm diſtinctionem d. §.ſi quis rogatus,nō reſtringitur per dictū §.cū autē.quia inducta ad augmētū,nō debet operari diminutionē.l.inutiliter.ff. de leg.j.Confirmat̄ hoc,q̄a tex.in d.§.cū aūt, in eodē cōſtructu verborū,in quo ſubſtitutum excludit,ampliando ius antiquum, in fauorē filiorum,incidēter inſerit illa verba,ſine iuſta ſobole. Vñ nullo modo cōſonat ꝙ magis admittat̄ ſubſtitutus ex talibus verbis, q̄ ſm iura antiqua debuiſſet admitti.vnde talia verba diſtingui debent ſm antiqua iura,vt Bar.dicit.Facit tex.in l. nō eſt nouum.ff.de legibus.¶Alia tñ fuit ſolutio gl.in d.§. ſi quis rogatus. 102 in qua magis cōmuniter Doc.maxime Moderni cōcurrūt,†videlicet vt differētia ſit inter conditionē,quæ exprimitur à teſtatore, qñ expreſſe dicit,ſi ſine liberis deceſſerit,& tunc per filios naturales excludat̄ ſubſtitutus in d.§.ſi quis rogatus.[c] qui ita loquit̄,& ꝑ conditionē,quæ tacite intelligit̄ à lege, vt in caſu d.l. cum auus. tunc non excludit̄ ſubſtitutus,niſi ſint legitimi,vt in d.§.cum aūt. vbi Bald.Ang.Saly.& Pau.de Caſt.hoc ſequuntur. idem Bald.& Paul.de Caſt.in l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.Imol. & Alexā. in d.§.ſi quis rogatus. Aret.hic.& Mod.[d] in d.l.cum auus.Et ratio diuerſitatis manifeſta videtur,ſecundum Doc.in locis ſupra alle. quia ꝙ tacite conditio intelligat̄,eſt cōtra ius cōe.xxxii. q.ſi. in c.j. Vnde minus potēs vr̄,cū ſit ius ſpeciale, arg.l.eius militis.§.militia miſſus.ff.de teſtamē.mili.& talis conditio magis reſtringenda eſt,ar.l.vxori.& quod ibi Bar.ff.de leg.iij.& quia lex facilius tollit, vel reſtringit prouiſionem ſuam,vt not.in l.aſſiduis.C.qui pot. in pig.habe.in §.fuerat.inſti.de actio.¶Præterea, lex non ita afficitur filijs naturalibus,ſicut legitimis l.fina.& auct. ibi poſita.C. de nat.lib.quia non ſunt vere filij, ſm l.filium.ff. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. Et pro iſta concluſione inducitur text.in d.§. cum autem.vbi naturalis tantum fuit inſtitutus,& ſic maior ratio ibi eſſe videbatur, ꝙ naturales filij excluderent ſubſtitutum, propter ſimilem qualitatem inſtituti.quia ſicut teſtator dilexit talem ſobolem ex perſona eius, ita pariter de perſona filij cogitaſſe videtur,& tamen in d.§.cum autem.non veniunt naturales.Quod alia ratione nō vr̄, niſi quia illa erat conditio tacita proueniēs ex diſpoſitione legis.Et ad hoc poſtremū cōis ꝑceptor do.Bar.[e] Soz. in d.l.cū auus.rationem adducit,qua tacita conditio in l.cū auus. conſideratur à lege ad iſtum finē vt liberi admittantur,& in hoc coniectura pietatis verſatur,vt in d.l.cū auus.in fi. & expreſſe probatur in d.l.cum acutiſſimi.circa fin. ibi,ne videatur teſtator alienas ſucceſſiones proprijs anteponere. Iſta ergo tacita conditio debet intelligi in filijs legitimis,qui ſuccedunt.ſed in conditione expreſſa à teſtatore nō requiritur ꝙ liberi ſuccedant,vt eſt tex.in l.filiuſfa.§.cum quis.ff.de leg.j.& hoc tradit Ioan.de ana. in conſi. xxij.ideo non mirum ſi naturalis excludat ſubſtitutum,quia ſola exiſtentia conditionis attenditur.Sed quando conditio ex coniectura pietatis ſubintelligitur à lege, debēt filij ſuccedere, & non habet locū quod dicit̄ in d.§.cum quis.prout etiam voluit ibi Cuman.[f] Vnde ſi non ſunt hæredes,non excludunt ſubſtitutum.d. §.cum autem.Patet in ſimili ſtatuto,ꝙ ſtantibus maſculis,filię fœmine excludantur,intelligitur,ſi maſculi ſuccedant, vt per Bar. in l.j.§.pen.ff.de bo.poſſ.ꝯtab.Et tenendo hanc ſolutionem,non obſtāt quę s̄.dixi pro opi.Bar.quia vnico verbo tolli poſſunt, negando ꝙ ante illum.§.cum aūt, naturales excluderēt ſubſtitutū, quia tex.in §.ſi quis rogatus. in expreſſa conditione loquitur, in tacita vero,prout loquitur.§. cum autem.prius non erat declaratum.Et ſic ex prædictis patet differētia eſſe inter tacitam cōditionē,& expreſſam. Non ob. qđ cōtra iſtam diſtinctionem adducit Bar.in d.§.ſi quis rogatus.dicens, ꝙ conditio liberorū à lege ſub intelligitur

ADDITIONES.

a ¶Quod. Inferebam aliàs ad ſtatutum noſtrum Florentinū de mundualdis, ꝙ mulier contrahens matrimonium non indigeret ſolēnitate mundualdi,per tex. in l.in copulandis,vbi Bal.C.de nup.Iaſ.in l.ſi vnus.verſi. pactus ne peteret.in xj. col.ff.de pac.ver.iiij.dictum ſtatutum. Et aliàs ēt differebā inſt.quib.mo.ius pa. po.ſol in princi. in ij.not. poſt Ioan.de Plat.ibi an in arrogatione talis ſolennitas exigeretur.

b ¶Audiatur. Hoc eſt indubitatum reſpectu ſucceſſionis iam acquiſite tempore renuntiationis. Secus in quærenda,ſi renuntiatio fiat viuis,& conſentientibus,& perſeuerantibus his,de quorum ſucceſſione agitur,quia non cenſetur eſſe læſio, nec datur reſtitutio.Cæp.cau.ciuili.conſi.xvij.

c ¶§.ſi quis rogatus. Adhuc ſub diſtinctione d.§.ſed apud Gallos nullo modo ſeruatur,quia etiam naturales habentur pro ſpurijs.& ſic apud illos, ſiue in contractu,ſiue in teſtamento condito,ſi ſine liberis, intelligitur de naturalibus, & legitimis ſimul,qui ſoli faciunt deficere conditionem. aliàs potius ſuccederet filius,quàm purus naturalis.

d ¶Moder. Scilicet Barth.Sozin.

e ¶D. Barth. Scilicet Sozi.conſi.xxxij.cum ſeq.

f ¶Cuma.& bene. Vnde exhęredatus non fecit locum d.l.cum auus.vt vult ibi Dec. col.xxxij & xxxiij.Itē generaliter dicimus quatenus filius non ſuccedit, vel nō capit.& reprobatur opi.Bar.quem Dec.hic.& Gul.& Benedi.in repe.c. Raynutius.ver.ſi abſque liberis.nu.20.in ix.limita.de teſta.male ſequuntur.

intelligitur, tanq̃ sit dicta à testatore, d.l. cum auus. ergo vr̃ idẽ dicendũ, sicut qñ exprimit̃ à testatore. Quia ad hoc respõdet Alex. in d.§. si quis, ꝙ nõ sequit̃. Lex subintelligit ꝯditionẽ ex præsumpta volũtate testatoris. ergo idẽ debet iudicari, sicut de illa, quæ

103 exprimitur à testatore. † Hoc patet in tacita pupillari, quæ in expressa vulgari cõtinet̃. Nã à lege subintelligit̃ ex præsumpta mẽte testatoris. l. iam hoc iure. in prin. vbi Bar. ff. de vulg. & tñ nõ tm̃ operat̃, sicut expressa. nã non excludit matrem, sicut expressa. fa cit l. fi. C. de insti. no. in l. precibus. C. de impu. & ita alij oẽs posteriores sequuntur. ¶ Mihi tñ, nõ obstantibus prædictis, opi. Bar. videt̃ sustentabilis, & differẽtia, quã gl. & Doc. faciunt inter conditionẽ tacitam & expressam,[a] in proposita q. nõ vr̃ de iure procedere. Considero enim ꝙ sicut lex ipsa conditionem expressam à testatore interpretat̃ ẽt de naturalibus, de quibus nõ constat de mẽte testatoris, & lex ipsa per eius interpretationẽ intelligit de naturalibus d.§. si quis rogatus. ergo tali interpretatione debet vti lex in conditione liberorum, quæ ab ipsa lege subintelligat̃, arg. in c. pe. de elec. in vj. ¶ Secũdo hoc cõprobat̃ ex ratione Bar. qui à lege conditio liberorum subintelligitur tacite, tanq̃ dicta sit à testatore, licet nõ scripta. vt probat̃ in d.l. cũ auus. in fi. ibi, ꝙ minus scriptũ, quàm dictũ fuerat, inueniretur. Sicut ergo qñ exprimit̃ à testatore de naturalibus intelligitur. ita dicendum est in ista conditione, quæ dicta a testatore præsumit̃, quia tm̃ operatur præsumptio, & fictio in casu ficto, quantũ veritas in casu vero l. j. §. lex Falc. ff. ad leg. Fal. l. qui ad certũ. ff. locati. Non obst. quod dr̃ de pupillari tacita, quia illa nõ præsumit̃ dicta à testatore, prout in d.l. cũ auus. & licet videat̃ secũdum volũtatem testatoris, si de tali casu cogitasset, talis voluntas magis venit à remotis, quã in isto casu. Præterea, ẽt sunt qui tenẽt ꝙ ẽt tacita pupillaris ꝯ matrẽ admittat̃, vt Ful. voluit in d.l. fi. C. de insti. & Mod. tradunt in d.l. precibus. ¶ Tertio facit tex. in d.l. gñaliter. §. cũ aũt. vbi tex. tacitã conditionem, de qua in l. cum auus. interpretat̃, & extendit̃ ad filium tantum naturalem institutum. Et sic patet ꝙ tacita conditio ampliat̃, & nõ restringit̃. ergo pariter dicendum est ꝙ habeat locũ in filijs naturalibus tantum nascituris. ¶ Quarto hoc suadet̃, quia tex. in d.l. cum auus. in coniectura pietatis fundatur. & ista pietas in naturalibus filijs tantũ considerat̃. tex. in auctẽ. licet. C. de na. lib. ¶ Nõ obst. allegata in ꝯrium. Et primo ꝙ ista conditio tacita magis stricte debeat interpretari, quia hoc posset habere locum quo ad aliquem alium effectum. sed quantum ad propositum eadem ratio videt̃ in ista tacita conditione, quæ in expressa, cum habeat̃ pro dicta vt s. dixi. Non ob. ꝙ lex facilius tollit priuilegium eius, & ꝙ ipsa lex non tantũ afficitur naturalibus filijs, quia rationes istę ꝓcederent in his, quæ à lege simpliciter ex prouisione sua inducuntur. Secus in quæstione nostra, in qua prouisio legis regulat̃ secundũ intentionem testatoris, vt patet ex supradictis. ¶ Non obstat ꝙ in §. cum autem. naturales deberẽt facilius excludere substitutum, ex quo filius, ẽt naturalis, erat institutus, & grauatus. q2 dico ꝙ admittit̃ ibi naturalis, cum text. ille intelligat̃, fm̃ ꝙ distinguit̃ in d.§. si quis rogatus. Præterea rõ istorũ nõ vr̃ ꝯcludẽs, dũ arguit̃ ex ꝓpria persona, ad ꝓsonã filij, & de nãli instituto ad filios eius naturales, vt j. dicã in articulo de emphyteusi concessa filijs. Non ob. vltima ratio quã do. Bar. adducit in d.l. cũ auus. q2 in prima, attenta illa rõne in casu §. si quis rogatus, ẽt filij spurij excluderẽt substitutum, ex quo ibi, vt ipse dicit, simpliciter cõsiderat̃ ꝙ cõditio impleat̃. Nã circũspecta facultate succedẽdi. ita in spurijs, sicut in naturalibus conditio liberorũ verificat̃, arg. l. Meuius. ff. de ꝯdi. & demon. in l. mulier. §. j. ff. de cõdi. insti. & tñ omnes ꝯrium fatentur, & tenent in d.§. si quis rogatus. vnde sicut in tacita cõditione considerat̃ ꝙ fideicõmissum apud liberos remaneat, & ꝙ liberi excludẽtes fideicommissarium ipsi succedãt, istud idẽ in ꝯdõne expressa ꝯsiderari vr̃. Ad quid enim dicit testator. Si decesserit sine lib. nisi vt liberi habeant bona, quę ad fideicõmissariũ peruenissent. Et q̃uis nõ requiratur ꝙ heredes sint d.l. filiusfa. §. cum quis. de leg. j. habilitas tamen requiritur ꝙ esse possint ex testamento, vel ab intestato, secundum glo. in d.§. cum quis. & naturales, non extantibus legitimis, succedere possunt ex testõ, & ab intestato, secundũ qđ dr̃ in auc. licet. C. de na tu. lib. & in §. cõsideremus in auc. de triente & semisse. Et hoc etiã ꝓcedit de iure canonico, fm̃ magis cõem opi. vt tradunt gl. Host. Ant. de Bu. & alij. in c. lator. j. qui fil. sint legi. & no. Abb. in c. tanta. eo. tit. cũ simi. Ex quibus omnibus infertur non esse drĩam inter conditionẽ tacitam, & expressam, & ideo ad ꝯrium formatũ ꝯ gl. hic de d.§. cum aũt. respõsio Bart. vr̃ bene procedere, declarando vt s. dixi. ¶ His prius discussis, Abb. instat circa dictũ glo. an filij nãles excludant substitutum.[b] Et primo dum ipse concludit, nõ esse differentiã, qñ filius in seruitute nascitur, an concipiatur in

104 figura mr̃imonij, † vel non. ꝯ Bart. in d.§. si quis rogatus, in hoc re-

105 prehenditur, † quia quando sine figura matrimonij in seruitute quis nascit̃, spurius dicitur. l. ex libera. C. de suis & legi. & gl. per illum tex. inst. de ser. cogna. §. j. ideo talis nunquã excluderet substitutũ. Alex. dicit in d.l. si quis rogatus. & Mod. hic sequunt̃. Sed pro defensione Abb. aduertendum est, nam primo tex. in d.l. ex libera. nihil facit, quia loquitur in nato ex libera. ergo non nascitur in seruitute. l. partum. C. de rei ven. & sic in terminis q̃onis ille tex. non sequit̃. Præterea, non dr̃ ibi ꝙ spurius sit, sed ꝙ hr̃ velut spurius, & nullum simile est idem. l. qđ Nerua. ff. de deposi. & ideo tex. ibi vr̃ loqui illo particulari respectu, vt filius decurionis non reputet̃, nõ aũt absolute dr̃ ꝙ spurius sit. Et casu, quo hoc diceretur, deberet intelligi quando ancilla non esset concubina, & tali casu idem esset in libera muliere. Sed si ancilla concubina sit, nihil obstat quin filij. nãles sint. nam ancillam concubinam ẽt

106 quis habere potest, † vt est casus in l. fi. C. cõia de manu. & tales filij erũt naturales, vt est gl. ĩ l. fi. ff. de iur. deli. in prin. & in auc. incestus. C. de incest. nup. Alij vero filij, qui in figura matrimonij nascuntur, in seruitute habent plus iuris, quàm naturales simpliciter nati in libertate, quia veniunt ad successionem sicut legitimi, & simul cum legitimis. §. j. insti. de serui. cogna. cuius rationem ponit Mathęsi. in trac. successionis ab intestato. in v. colum. Et sic ex istis rationibus verior vr̃ opi. Abb. vt non sit differentia quantum ad quæstionem nostram, an filij nati in figura matrimonij, vel nõ quia sufficit quòd naturales sint nati ex concubina, licet ancilla. ¶ Quãtum vero ad quæstionẽ principalẽ, an substitutus excluda

107 tur per filios naturales, cõclo sit fm̃ gl. hic, † ꝙ sic per tex. in d.l. ex facto. §. si quis rogatus. & idem gl. in ver. legitimę, in c. Raynaldus j. de testa. & Io. an. in addi. Spec. in ti. de succes. ab intest. §. j. versi. quid si duobus. Bar. & Ange. & alij ĩ d.§. si quis rogatus. ¶ Sed tamẽ ista cõmunis cõclusio dubitantẽ me reddit, q2 ꝙ substitutus à naturalibus liberis excludatur, absolute nõ vr̃ ꝓbari. nã text. q̃ principalr̃ ad hoc allegat̃ in d.l. ex facto. §. si quis rogatus, loquit̃ in filio nãli concepto in seruitute ibi, in libertino eodem colliberto hoc scribit. non ergo generalr̃ de naturalibus loquitur Papin. quem ibi Iurisconsultus refert. & ita etiam interpretatio, quam Vlpia. ibi facit, de talibus naturalibus liberis in seruitute conceptis debet intelligi, ar. tex. in §. fi. in auc. de filijs ante dota. inst. natis & ad hoc cõsonat. q2 oĩa alia iura. q̃ in materia allegant̃. sic ẽt de talibus naturalibus loquunt̃ in l. fi. ff. de iure deli. & ĩl. Lucius §. fi. de leg. ij. vbi tex. dicit naturales liberos in seruitute susceptos appellatione filiorum contineri. Et sic sentit tex. secus esse ĩ alijs nãlibus, qui liberi nascuntur, & idẽ sentit tex. in d.l. fi. Nã in nãlibus, qui in seruitute in figura matrimonij suscipiunt̃, maior ratio subest, vt ipsi debẽt excludere substitutũ, q2 lõge plus iuris habẽt, q̃ alij naturales, q̃ ex cõcubina liberi nascunt̃. nã ipsi vocantur ad successionẽ in totum ab intestato, & simul cũ alijs filijs naturalibus, & legitimis, vt est tex. insti. de cog. seru. ĩ §. j. cuius rationẽ Mathęsi. ponit in trac. de succes. ab intesta. col. v. Nõ ergo mirum, si ab eis excludatur substitutus. Non sic vr̃ in alijs naturalibus, in libertate natis ex concubina, quia ipsi non dñr proprie filij, iuxta l. filium diffinimus ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. & illa conditio, si decesserit sine liberis, proprie debet intelligi. arg. l. Meuius. & l. qui hæredi. in princ. ff. de condi. & demon. Et de istis non reperit̃ iure cautũ, ꝙ excludant substitutũ. immo ꝯrium videtur probari in d.l. generaliter. §. cũ autẽ. C. de insti. & substi. & si hoc dicamus, multa corruunt, quæ traduntur per Doc. hic. & in d.§. si quis rogatus. ¶ Inhærendo tñ vestigijs maiorum, & retenta communi[c] opi. à qua durũ esset recedere, prædicta conclusio limitatur.[d] ¶ † Primo non procedere in sacerdote, vel clerico exi-

108 stente in sacris, instituto, & grauato, si decederet sine liberis, quia tunc illa conditio non intellr̃ de naturalibus, sed de ecclesia, fm̃ Abb. hic, post Bar. in l. hæredibus. §. j. ff. ad Trebel. Ista tñ interpretatio de ecclesia, non vr̃ secundum intentionem testatoris, qui cogitauit ꝙ conditio posset deficere, & impleri prout est natura conditionis, vt not. in l. j. in princ. ff. de cond. & demon. & in l. ex facto. §. fi. ad Trebel. Sed intelligendo conditionem liberorũ pro ecclesia, non vr̃ ꝙ illa conditio verificari possit, q2 necessariũ

109 est † ꝙ moriatur cũ ecclesia, ex quo est in sacris, & retrocedere nõ p̃t. c. ex eo. de electio. ĩ vj. Nisi dicamus ꝙ Bar. ĩtelligat de ecclesia pro

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Al. Expressam. Idem repetit Deci. in l. generaliter. §. cũ aũt. in glo. in ver. iusta. vel. ij. post glo. C. de insti. & substi.

b Syl. Ald. Substitutum. Adde ad hæc omnia Dec. in d. l. generaliter. §. cum autẽ, in d. glo. in ver. iusta sobole in prin.

c ¶ Communi. Quæ non habet locum in regno Franciæ, vbi habentur pro spurijs.

d ¶ Limitatur. Limita omnes istas limitationes vt in seq. col. in prin. videlicet stante statuto de quo ibi, & nisi testator esset etiam ipse naturalis.

ꝑ bñficio, à quo pōt remoueri. & illa ecclesia, in qua tēpore mor 110 tis reperitur, substitutū excludit. Vel pōt dicī ꝙ in tali ꝑsona illa cōdō intelľr de liberis adoptiuis, vt ī simili dñt Bal. Ang. & Imo. & alij. in l. si q̃s posthumos. ff. de libe. & posth. de eo, qui est in sacris, & postmodū sibi hæredē instituit. nam de adoptiuo intelľr. Et ista prima limitatio haberet locū in filijs naturalibus, & legitimis, qui in isto non possunt considerari, & sic spāliter nō respicit 111 conclusionē s. factā. ¶ †Secundo limitatur non habere locū ī homine existente in dignitate, q̃ nō vř de nālibus cogitare, vt Abb. hic dicit post Bar. in d. §. si quis rogatus. & Ange. ibi expresse per illum tex. de quo late Alex. in ij. & iij. col. & idem Alex. in ɔſ. xciiij. 112 cōsideratis his. col. ij. lib. j. †Et hoc verū intelligiť, nisi in aliqua parte testamenti testator fecerit mētionem de naturalibus tm̃, quia tunc, non obstan. dignitate eius, veniunt nāles, arg. l. qui filiabus. in prin. de leg. j. Abb. hic, & Bar. & alij in d. l. si quis rogatus Alex. in d. consi. xciiij. & istud verum est, quādo facit mentionē de filijs nālibus institutis, qui haberent excludere substitutum. Secus vero si fuerit facta mētio de filio naturali instituto, quia per hoc nō videtur testator sentire de filijs naturalibus instituti, vt est text. in d. l. gñaľr. §. cū autem. C. de insti. & substi. & declarat Alex. in d. §. si quis rogatus. in ij. fal. post Imo. quē ibi refert. ¶ †Tertio cōcľo su-113 pradicta bene procedit in naturalibus. †secus in spurijs, qui substitutum nunquam excludunt. Abb. hic, Bart. & omnes in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. nam nō sunt filij. xxxv. q. vij. cap. vnico. & in auc. licet. C. de natu. lib. vbi omni prorsus beneficio excluduntur adeo, ꝙ nec talibus debenť alimenta, nec ex complexu. C. de in-114 ce. nup. In hoc †tamen de æquitate cano. est secus, quia illis alimēta debentur, c. cum haberet. de eo, qui dux. in mat. Et ista æquitas 115 canonica etiam præualet, †de iure ciui. attenditur, vt no. Abb. voluit in d. c. cum haberet, in vlt. no. & sentit Bart. in d. auc. ex complexu. & idem tenet Ang. de are. insti. de iure natu. in fin. princ. & Nic. de Vbal. in trac. suc. ab inte. in v. car. vbi loquitur de spurijs. Et hoc idem sequitur in quolibet spurio, & nato ex quocunque cohitu reprobato. Et ista videť communis opi. ſm quam aliàs cō sultum fuit Senis per d. Mari. soz. & d. Tho. dotiū, quamuis aliter 116 dicat Are. in consi. lxviij. inci. reuocatur. ¶ †Quarto non habet locum in adoptiuis, secundum Abb. hic, post Bar. & alios in d. §. si qui rogatus. per tex. in l. si ita quis. §. is cui, de leg. ij. facit tex. in l. si deicom. de condi. & demon. idem tenet. Cy. & Albe. in d. gñaľr. §. cum autem. & sequitur Alexā. simpliciter. in d. §. si quis. col. viij. Pro quo rationem adduco, quia esset in potestatem hæredis instituti, & grauati, excludere substitutum adoptando sibi filios, & 117 de facili fraus posset adhiberi, †ideo in dispositione hominis filiorum non veniunt adoptiui, vt in no. q. tradit Io. an. in addi. Spe. in tit. de suc. ab intest. col. j. ver. nec obstat ꝙ videtur de adoptiuis, bonus tex. in l. fin. §. ex bonis. ff. de bo. dam. Ad prædicta etiam con-118 fert, †quòd statutum præferens masculos fœminis, non habet locum in adoptiuis. vt tradit Io. de ana. in consi. xxxvij. incip. viso ca-119 su. †Et donatio, quæ reuocatur propter superuenientiam liberorum, iuxta. l. si vnquam. C. de reuo, dona. nō habet locum in ado-120 ptiuis. Alex. in consi. xj super primo col. fi. lib. iiij. ¶ †Quinto fallit in femina, filia testatoris instituta, quia conditio liberorum non intelligitur de naturalibus. ſm opi. magis comunem. Abb. finaliter hoc, post Bar. in d. l. hæredibus. §. j. Ang & Imo. in præall. §. si quis rogatus. q̃a magna ignominia esset testatoris, ꝙ ex filia sua 121 naturales tm̃ nascerentur, †maior em̃ honestas requiritur in fēminis, quàm in masculis. l. palam. §. quæ in adulterio. vbi gl. ff. de ritu. nup. Vnde non videtur ista fuisse intentio testatoris, qui præsumitur voluisse habere rōnē honoris sui arg. l. iste quidem. ff. q̃d met. 122 cau. & late prosequitur Alex. in d. §. si quis rogatus. i iij. fal. ¶ †Sexto ſm Bal. hic, col. xij. versi. vnum addo. limitatur non procedere, q̃n ecclesia esset substituta, quia ipsa non debet excludi à naturalibus propter dignitatē ecclesiæ. Alex. contrarium tenet in d. §. si quis rogatus. ī vj. fal. q̃a cōdō testatoris inspicitur, & qualitas substituti nō attendiť, vt in d. §. si q. s. in fi. Sed rñderi pōt ꝙ non solum ꝑcise ɔsiderať qualitas testatoris, sed ēt hř respect⁹ ad qualitatē instituti, ſm gl. in d. §. si quis. quā sequunť ibi Ang. & Imo. & ipse Alex. & idē gl. Saly. in d. gñaliter. §. cū autē. Ergo pari ratione idē dici pōt de qualitate substituti, & in ecclesia substituta agitur de salute animę testatoris, & cū anima omnibus rebus pręponi debeat. l. sancimus. C. de sac. san. eccl. consonat ꝙ mens, & intentio testatoris fuerit, ꝑut Bal. dicit, & cū res dubia videať, ī fauorē ec-123 clesię ꝓnūciandum est. l. sunt personę. ff. de relig. ¶ †Prędictę limitationes procedunt, nisi statutū disponeret ꝙ naturales, vel spurij succedant vt legitimi, quia tunc indistinctē tales excluderent 124 substitutum. Bart. in d. l. hæredibus. §. j. & idem Abb. hic. de quo Imo. & Alex. in d. §. si quis. in vij. fal. †Est tn̄ dubiū de validitate talis statuti. Et ꝙ non valeat[a] tenet[b] Fed. in consi. cclxxv. causis talis est, statuto. Bar. in l. iij. ff. de test. vbi Bald. Ang. & alij sequuntur & idē late disputat & cōcludit Bal. in l. j. car. iij. ver. circa statuta permissiua. C. de sum. Tri. & idē Bald. in l. j. C. de iur. aure. anu. col. ij. vbi inquit ꝙ ista est cōis opi. ꝙ non valet, & idem Bal. in l. fin. C. de natu. lib. & in l. j. C. de his, quæ pene no. & sequitur Pet. de anc. in c. j. in xj. principa. q̃one. de consti. & in regula, possessor. de reg. iu. in vj. Contrarium tamen late consuluit Cal. in consi. iiij. tit. de cōsti. quē refert, & rationibus suis respōdet Bald. in d. l. j. C. de sum. Tri. & opi. Cal. saluari potest in casu, in quo Bal. limitat cōem opi. in d. l. j. C. de iure aureo. anu. quem sequitur Nic. de Vbal. in trac. suc. ab intest. & ita breuiter, & conclusiue, q̃a Doct. hic non tradunt. ¶ Vltimo ēt alius casus probabiliter cōsiderari pōt, in quo 125 gñaliter naturales filij excluderent substitutū. †videlicet q̃n testator ipse fuisset[c] naturalis. nā tunc ēt de sibi similibus cogitasse vř, ex eo q̃d no. dicit Pet. de anch. in ɔsi. cccxlj. pro maiori intelligen-126 tia. col. x. vbi īterpretatur donationē regni factā à matre filio, † & posteris, ēt fœminas descēdētes includere, ꝑ ꝑ qualitatē donationis, quia ipsa erat fœmina. Ita ergo in simili casu nostro dici pōt. Facit tex. in d. l. ex facto. §. si quis rogatus, in fin. ibi, ex conditione eius, qui fideicōmisit. Reliqua per Doc. hic. & in d. §. si quis rogatus. ¶ Successiue Abb. generaliter prosequitur, an appellatione filiorum veniant naturales, & ex dictis eius tres cōclusiones col-127 liguntur. †Prima est, ꝙ vbi de volūtate ēt tacita disponētis, q̃ colligitur ex eo ꝙ eadē ratio sit in naturalibus, & in statutis, & in qualibet dispositione, sub nomine filiorum veniunt ēt naturales. Sed ista prima conclusio reprobatur per Alex. in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. in xxxiiij. col. ver. & per prædicta patet non bene esse loquutum Abb. quia dicit ipse, in statutis verba proprie accipiuntur, vt declarat Bar. in l. j. in fi. in l. Labeo. §. contractum. ff. de ver. sig. maxime in statuto contra ius commune. Naturalis vero proprie nō dicitur filius. l. filium. ff. de his, qui sunt sui. & in exorbitantibus nō fit extensio l. si vero. ff. sol. ma. not. in auct. quas actiones. C. de sac. san. eccl. nā ēt Abb. fateť ꝙ statuta proprie intelligenda sunt, & ꝙ naturalis proprie non dicatur filius, vt inferius dicit. Sed tn̄ in primis ipse vult ꝙ tacita voluntas disponentis in hoc 128 attendatur. facit tex. in l. in conuentionibus. ff. de ver. sig. †Et volūtas satis colligiť ex rōne l. cū mulier. ff. solu. mat. & in l. scire oportet. §. oportet. ff. de excu. tut. & præsertim si ratio expressa sit, quia tunc nō agiť de extēsione, sed lex ipsa loqui dř l. his solis. C. de re-129 uo. don. facit gl. in cle. j. in versi. eligatur. de electio. †Præterea ēt in isto casu extensio fieri pōt in materia stricta & exorbitanti, q̃a largo mō naturalis dř filius, & de stricta ad latā significationē vocabuli, extēsio fieri solet l. filium habeo. ff. ad Mace. l. libertum. §. j. ff. de ritu nup. Cy. in l. j. C. quæ sit lon. cōsue. & ita sæpenumero arguit ipse Alex. & hoc modo hæc prima conclusio Abb. iustificať. 130 ¶ †Secundo Abb. concludit, ꝙ vbi agitur de commodo filiorū, ex quadā benignitate naturales comprehenduntur,[d] ar. l. gñaliter. §. cū autem. C. de insti. & substi. Sed Alex. in d. §. si quis, in loco. s̃. alle. ēt hoc impugnare conať, & in contrarium adducit glo. in cle. j. de baptismo. & in l. liberos. ff. de sena. vbi de fauore, & cōmodo filiorum tractatur, & tn̄ non veniūt naturales. Pro defensione Abb. dici potest, ꝙ ea, quæ Alex. adducit, locū habent in aliquo casu particulari, puta vbi agitur de dignitate, vel pręeminen-131 tia, tunc non venit naturalis, vt Bal. dicit in d. l. filium. in prin. †vbi alleg. glo. in d. l. liberos. Et ideo si concedatur immunitas doctoribus, & eorum filijs, non veniunt naturales, quia qualitas doctoratus naturalibus nihil confert, ſm Bal. in l. parentes. col. fi. versi. sed pone. ff. de in ius voc. Fulg. in consi. clij. supposito statuto. col. 132 fina. †Et in rescriptis, & priuilegijs non veniunt naturales, vt inquit Angel. in §. cum autem. in fine. & idem Angel. in consi. xxx. super primo. ¶ Conclusio vero, quam Abb. hic facit, regulariter procedit, q̃n eadem ratio verisimiliter, etiam in naturali concurrit. & istam conclusionem etiam Ang. facit in d. consi. xxx. & Fulgo. in pręalleg. consi. clii. facit tex. in l. ex facto. §. si quis rogatus. & 133 quod no. Bal. in l. parentes. circa fi. versi. item facit ad aliā. q. †vbi inquit

ADDITIONES.

a ¶Valeat. Adde Bal. in consi. ccccIvij. lib. v. Ro. consi. cii. Alex. consi. cxxix. nu. 15. lib. vi. consi. cclxxi. nu. 12. Caro. Ruy. consi. clxxix. ad fi. lib. i.

b ¶S. Ald. Tenet. Saly. in ciuitate Perusiii consuluit ꝙ statutum non valeret, habes d. consi. lib. ii. consi. i. in ii. dub. contrarium vide consultū per collegium Bon̄. in d. lib. fol. vii. & de hac q. vide Io. Bap. de S. Seue. in repe. l. oēs populi. col. xli. ver. vii. quærit. ff. de iu. & iure. vbi multa alleg. & dicit cōem esse ꝙ non valeat, & ꝙ non valeat, vide Dec. in c. ii. in ii. lec. in ii. col. de consti. & vide Ang. de Aret. in trac. de testa. col. xl. circa med.

c ¶Fuisset. Et male, nec est simile quod citat Pet. de Ancha. quod in libro meo est consi. cccxxxix. adde Dec. j̄. eo. nu. 143.

d ¶Ald. Comprehenduntur. Dicit tamen Dec. in d. §. cum autem. ꝙ iste tex. male allegatur per Abb. hic.

inquit, stante statu. q filij, & nepotes non debeant gabellam soluere de eorũ relictis, ẽt in naturalibus habebit locũ, cũ p aliã rõnẽ statutũ habere locũ nõ possit, q̃ per fauorem quendã, qui etiã nãlibus debeť. alleg. l. j. C. de impo. lucra. descri. lib. xj. & sequitur hoc Pet. de anc. in c. j. de cõsti. in ver. vltra prædicta quæro, si statuto. vbi refert d. Merlinum ita ɔsuluisse. & idẽ tenet Ang. in d. cõsi. xxx. Fulg. in præalle. cõsi. clij. Domi. in c. statutũ. el ij. de hære. in vj. Et hoc verũ intelligo, qñ statutũ generaliter loquiť de filijs & nepotibus. tam respectu lineę paternæ, quã maternę, quia tũc videť fauorẽ de cõiunctis tm̃ considerare, vt Bal. dicit. Secus vř si statutũ loquatur de filijs, & nepotibus ex latere pr̃is, quia tũc alia rõ in talibus vř, quæ non haberet locum in naturalibus. & hoc casu procedit quod dicũt Imo. & Alex. in d. §. si quis rogatus. col. xxvj.

134 ¶ † Tertia cõclusio Abb. est, q vbi tractatur de odio, & maxime in pœnalibus, & in statuto, non veniunt naturales tantum appellatione filiorum. & hoc idẽ voluit Bar. in l. quia semper. ff. de in ius voc. per l. iij. C. de adul. & Bal. in l. filium. in prin. ff. de his, qui sunt

135 sui, vbi dicit, † q naturalis nõ cõprehendiť, qñ pœna imponitur. Ful. in d. cõsi. clij. & hoc qñ odiũ nõ est rõnabile, aliàs secus, vt tradunt Bal. & Ang. post antiquos in l. libertinã. C. de interdi. ma. & Bal. idẽ cõcludit in l. ius ciui. col. fi. ver. & illa faciunt ad qõnem. ff. de iusti. & iu. & idem Bal. in l. quod vero. circa fi. ff. de legi. & fm̃ h̃ procedit qđ no. glo. in c. statutũ. in ver. volumus. de hær. in vj. vt latius declarat, & prosequitur Alex. in d. §. si quis rogatus. colũ. xxj. ¶ Vltimo fm̃ Abb. quęritur quid in emphyteusi data alicui, & filijs eius, an in tali concessione naturales filij includantur. Ex his,

136 quæ Abb. hic, duo ɔclones principaliter hñr. ¶ † Prima est, q in emphyteusi concessa à priuato, naturales cõprehenduntur, nisi cõditio cõcedentis aliud suaderet, prout in vlt. volũtate dř in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. ita Abb. h̃ post Spec. & Bar. in locis per eũ allega. Et ista est cõis opi. & post multa Alex. cõcludit in d. §. si q. s. col. xiiij. ver. sit ergo cõclusio. pro qua ipse adducit, q a ar. valet de vltimis volun. ad ɔctus. l. quæ de legato. ff. de le. j. Vñ sicut ĩ vltima volũt. includunť nãles, d. §. si quis rogatus. ita pariter dicendũ est ĩ emphyteusi, & ĩ ɔctibus. Sed tamẽ ɔrium sub dubio forte voluit Angel. in d. l. gñaliter. §. cũ aũt. quia in ɔctibus verba dubia interpretanda sunt ɔ illum, qui stipulatur. l. veteribus. ff. de pac. & verba in dubio proprie accipiuntur l. j. §. is nauẽ. ver. in re igitur dubia. ff de exercito. Filius vero naturalis, vt s. dictũ est, nõ est proprie filius. & ista opi. videtur mihi verior de iure, pro qua assumo fundamentum ex vna singulari decis. quæ in ista materia cõmu-

137 niter approbať. † Nã si concedatur emphyteusis tibi, & filijs tuis,

a appellatione filiorũ isto casu nõ veniunt fœminę.[a] ita not. voluit

138 Arch. in c. si quis suadente diabolo. xvij. q. iiij. † quia interpretatio

b verborũ fit ɔ illum, in cuius fauorem verba proferuntur.[b] d. l. veteribus. ff. de pact. vbi hoc originaliter dixit Gui. de Suza. & sequitur Imo. in c. potuit. col. fi. j. de loca. dicens se consuluisse. & idẽ late probat, & sequitur Alex. in cõsi. lxj. super eo, de quo quæritur. lib. j. Idẽ Alex. in consi. cciij. cõsideratis verbis. col. iij. in ij. lib. & in l. sed si hac. in §. liberos. ff. de in ius voc. Rom. in consi. xxxv. visa facti serie. Sicut ergo in emphyteusi verba stricte accipiunť, & interpretatio fit ɔ illum, qui stipulať, adeo q sub nomine filiorũ nõ veniunt fœminę. ita pariter in casu nr̃o dicendũ est, q appellatione filiorũ nõ veniũt naturales, quia nõ sunt proprie filij, & interpretatio debet fieri ɔ illũ, qui ex verbis fundať, vt dictũ est. Non ob. quod Alex. dicit, arguẽdo de vltima voluntate ad ɔctus, quia isto casu argm̃ nõ valet. Hoc patet, q a in vltima voluntate masculinũ cõcipit fœmininum l. qui duos. de leg. ij. & sub nomine filiorũ veniũt fœmine l. si ita quis. in prin. ff. de testa. tut. Secus tñ est in ɔctibus, vt s. dictũ est. In ɔctibus. n. alia rõ vř, p p regulam d. l. veteribus. & in l. Labeo scribit. ff. de contrahen. emp. ad quod bene facit, quia licet in vlt. volun. appellatione filiorum sępenumero veniant nepotes, tñ in ɔctibus hoc non procedit, per d. l. veteribus. ita no. Bar. dicit in l. liberorũ col. v. ff. de verb. sig. ¶ Si tñ volumus saluare opi. cõem. distingui pbabiliter põt. Quod aut quis recipit emphyteusim p se, & liberis suis, & tũc veniũt ẽt nãles. & ita de liberis loquiť text. in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. & tali casu cõis opi. bñ pcedit. Aut q s recipit pro se, & filijs suis, & tunc vera sit opinio Ang. per s. dicta. Et pro ista distinctione facit, q a licet ĩ ista mã apploe filiorũ nõ veniãt fœminę, vt s. dictũ fuit. Secus tñ est

139 apploe liberorũ, † vt voluit Bal. in d. l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. & Alex. ibi, qui ita distinguit. & idẽ Alex. in cõsi. lxxx. viso, & opportune. lib. j. & talis distinctio ẽt ad qõnẽ nr̃am accõmoda-

140 ri põt. ¶ † Scđa ɔclo est, q in emphyteusi cõcessa ab ecclesia pro se, & filijs, nõ veniãt nãles, q a ecclesia de talibus cogitare nõ vř. Abb. hic post Bar. in §. si quis rogatus. quẽ Ang. Imo. & alij ibi sequuntur. idẽ Bal. in d. l. gñaliter. §. cũ aũt. & auc. si quas ruinas. col. ij. de sac. san. ec. cũ cõcor. vt psequiť Alex. in d. §. si q s rogatus.

141 col. xij. ¶ † Et ista ɔclo ampliať dupľr. Primo, vt habeat locũ, etiã

c si nãlis esset legitimatus,[c] fm̃ Bal. in d. §. cũ aũt. & idẽ Bal. in c. quę in ecclesiarũ. col. antepe. s. de cõsti. & late tradit Alex. in cõs. xciiii. cõsideratis his. col. iij. lib. j. & in cõsi. cxxviii. cõsideratis verbis instrumẽti. col. ix. eo. lib. & in consi. lx. ius à legitimatione. colũ. ij. in

142 ij. lib. ¶ † Scđo nedũ in emphyteusi, sed in qualibet alia dispositione ecclesię, appellatione filiorũ nõ veniunt nãles. Ang. in cõsi. iij. super primo. & Domi. i c. si statutũ. el ij. in fi. principij. de hereti.

d in vj. ¶ Prædicta cõclo limitať,[d] fm̃ Bal. singľr in d. c. q in ecclesia-

143 rũ. col. pe. ver. reuertor nunc. vt nõ hẽat locũ, † qñ ecclesia a principio alicui nãli tm̃ emphyteusim cõcessisset, q a tũc ẽt filij eius naturales admitterent, qm̃ tali casu vř ecclesia cogitare de nãlibus inspecto initio. allegat text. in c. j. §. ex eadẽ lege, de lege Corradi. & in l. id qđ. in prin. ff. de don. & q a ĩ habẽtibus symbolũ facilior

e est trãsitus. Sed huic dicto multum obstare[e] vř tex. in l. generaliter. §. cũ aũt. vbi à principio filius naturalis fuit institutus, & tñ filij naturales eius nõ excludunt substitutũ, & sic ibi non attendiť principium, & conditio aliorũ descendentiũ ex qualitate primi non considerať. Nec obstat, si dicať q in d. §. cũ aũt. agatur de præiudicio tertij, videlicet fideicõmissarij. vnde magis stricte procedi tur, q̃ in nr̃a qõne, in qua tm̃ agitur de præiudicio concedentis, quia dico q fideicõmissario nullũ ius vř quæsitũ. nam ius suũ pendet ex voluntate testatoris, quæ in primis attenditur l. in cõditionibus primũ locũ. ff. de cõdi. & demõ. l. cum virum. C. de fideicõmis. & ideo si in §. cũ autẽ. sensit testator, & cogitauit de naturalibus, contra voluntatem testatoris præiudicium fideicommissarij considerabile non videtur. Et contra Bald. ratio etiam adduci potest, quia quando à principio ecclesia naturali concedit, verisimiliter notitiam habet de qualitate ipsius naturalis, qui forte erat probus, & vitę commendabilis. quo casu ab ecclesia recipitur, c. j. c. nunquã. c. pen. lvj. dist. Et in isto naturali, cui à principio ab ecclesia conceditur, erat delictum patris consummatum. non sic est in filijs naturalibus nasci turis, quia de illis notitia haberi non potest, & contra eos est sinistra suspicio. lvj. dist. in c. si gens Anglorum, & in talibus agitur de futuro delicto, quia recipiens induceretur ad tales filios procreandos, quòd non videtur fuisse de intentione ecclesiæ concedentis. Et breuiter hæc sufficiant pro discussione eorum, quæ Abb. dicit circa istam primam partem glo. reliqua per Alexan. qui late insistit in d. §. si quis rogatus. ¶ In ea. glos. ibi, nomine hæredis soli filij intelliguntur do: Abb. circa hoc duas quæstiones prosequitur. Prima est, appellatione hæredum, quales veniant hæredes. Secunda, an emphyteusis ecclesiæ ad extraneos hæredes transferatur. Circa primam subordinando ea, quæ Abb. dicit post Bart. & alios in l.

144 Gallus. §. etiam. ff. de liber. & posthu. † conclusio sit quòd sub nomine hæredum, etiam extranei includuntur. l. sciendum. l. hæredis appellatio. ff. de verbo. significa. l. in annalibus. C. de lega. Ista tamen iura, quæ ad hoc per Doct. allegantur, de numero hæredum videntur loqui, vt omnes veniant in infinitum. Non autem de qualitate, prout loquimur hic. Vnde conclusio ista probatur ex eo, quòd nomen hæredis generale est, & in plures species distinguitur. vt institu. de hæred. quali. & differen. in princi.

145 † Nam hæres dicitur, id est, dominus, & in l. item Mela. §. legis. ff. ad leg. Aquil. §. fi. insti. de hære. quali. & diffe. facit tit. de hære. insti. ff. & C. & tex. in l. si pactum. ff. de proba. Et secundum istã con

146 clusionem arguit Angel. in consi. cccl. charissime frater. † Et procedit hoc, etiam si dicatur pro hæredibus suis l. stipulatio ista. §. si quis

ADDITIONES.

a ¶ Fœmine. Immo veniũt quidquid dicat & cumulet And. Tiraq. in tract. retract. §. j. glo. ix. nu. 18 1. & de legib. cõnubia. l. iiij. nu. 23. vbi filias admittit. si concessio fieret a fœmina. Sed Dec. prouectior factus nobiscũ sentit. in l. ij. de reg. iu.

b ¶ S. Ald. Proferuntur. A dde Ias. in l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius vo. Corn. con si. lxxxiiij. de duobus. col. fi. ver appellatione aũt filiorũ. lib. j. in consi. clxvi. quatuor. in vii. col. lib. xi. And. Sic. in consi. xv. col. pen. ver. & si quispiam. lib. i. in cõ sil. lvi. col. pe. ver. & circa hoc. lib. ii. Soz. in consi. xlii. subtiliter. col. fi. lib. iiii. Ias. in l. ii. col. lxviii. ver. vltra. Salv. & scrib. & col. lxxi. ver. xxi. quæro. C. de iure emphyteu. in l. i. in iii. col. ver. iiij. facit. ff. si quis in ius voc. non ier. in l. marius. colum. ii. ver. considerabam. C. de procu. in l. quæ delegato. col. ii. ff. de leg. i. Fely. in c. qm̃. col. ii. de simo. Marsi. sing. cxci. sæpius iam dixi. Ias. in l. vt libe. colũ. iii. ver. hic ẽt dixit. C, de collatio. Bertran. in consi xl vi. viso casu in fin. lib. i. Ias. in consi. xxxix. not. dubitatio. col. i. lib. i. in consi. cxv. in qõ. pen. col. ver. non obstat vnum. eo. lib. vbi not. limitatur nisi essemus in fauorabilibus. Dec. in consi. clxxi. in causa. col. pe. in consi. cci. in causa Azo. in consi. xx. prima facie. in prin. Corn. consi. cclxxi. de hac. col. iiii. lib. iiii. Ripa in l. ex facto. §. si rogatus. col. xiiii. nu. 59. ad Treb. Dec. in consi. dlxvii. in casu. circa med.

c ¶ Legitimatus. Quia non potuit legitimari. etiam ad hoc specialiter sine consensu domini, cui ius reuersionis competit.

d ¶ Syl, Ald. Limitatur, Vide eundem Deci. in l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & substi. in vlt. not.

e ¶ Obstare & bene. vt tetigi supra nu. 43.

si quis ita.ff.de ver.obl.not.Spec.in titu.de locato.§. nunc aliqua. ver.cxiij.Bar.& Doct.in l.Gallus.§.ēt.ff.de lib.& posth. cū simi. vt
147 tradunt Alex.in consi.ix.visis,in ij.col.in ij.lib.¶†Prædicta cõclusio limitatur non procedere,quando res de qua agitur,ad extraneos hæredes non transiret,puta in feudo,quia tunc non veniūt extranei.Abb.hic post Bar.& alios in d.l.Gallus.§.etiā. & ad hoc est gl.in l.ēt.ff.sol.matr.vbi Bal.in fin.dicit istam esse cõem opi. & idē Bal.in l.j.q.xlviij.ff.de rerum diui.cum concor.vt per Alex. in d.l.ēt.col.fi.ff.solu.mat.& in d.l.Gallus.§.ēt.in ij.col.Et vlterius idē dicit Bal.hic,col.viij.ver.circa primā partem.Ang.in d.consi. eccl. & in consi.cx.sanctissima.Cal.in consi.xv.in tit.de verb.signi.Car. in consi.lxiij.ꝙ domina Nera.col.fin.Fulg.in consi.ccxviij.Petrus quondam Abb.in consi.iij.nitar.in iij.dub.in ij.li. Bar. per illū tex. in l.pro hærede.§.si quid tñ.ff.de acq.hære.Et hoc procedit,qñ fit mētio de hæredibus simpliciter.Secus vero si dicatur in quibuscunque[a] hæredibus,†quia tunc extranei includuntur, licet mate
148 ria sui natura ad extraneos hæredes nō transferatur.ita not. Bal. dicit in d.l.j.q.xxxiij.ff.de rer.diui.& idem Bal.in c.imperialē.col. pe.de prohi.feu.alie.quod latius prosequitur Alex.in locis præalle.& idem tenet do.Abb.in consi.iij.s. alleg. in iij. dubio facit tex. not.in l.j.§.permittitur.ff. de aqua quoti.& esti. ibi, qualēcunque
149 successorem.†& in cle.j.de iudi.Et idem si dicatur pro omnibus hæredibus,quia est dictio vniuersalis.Bal.no.hic in vij. col. ¶ Sed tñ in contrarium vr̄ decisio Bal.in c.j.†.donare.versi. sed dubitari
150 pōt.in fi.qualiter olim feudum alienari poterat.†vbi expresse dicit ꝙ illud verbum,quibuscunque hæredibus, restringitur, & intelligitur de habilibus,secūdum subiectam materiā. Et istā opin. sequuntur Aret.& Mod. & in d.l.Gallus.§.ēt.quia illa verba vniuersalia satis pñt operari respectu hæredis instituti iure particulari respectu bonorū possessoris,& fideicōmissarij. ergo restringi debent,vt non veniant inhabiles,fm̄ materiam de qua agitur l. ij.§.ꝙ ait pretor.& quod ibi gl.Bar.& Doc.ff.qui satis.cog.& latius per Areti.& posteriores in d.§.etiam.Et ista opinio verior de iure videt̄.pro qua ēt allego Bal.qui expresse hoc idem dicit in l.cū virum circa fi.C.de fideicō.vbi inquit ꝙ illa adiectio,quibuscūq;, refert̄ ad habiles,nō ad extraneos.Facit quod no.Bar.in l.& si instrumenta,per illum tex.ibi,quibuscunque probationibus.C.de fid.instr.& iure haste fis.lib.x.& idē Bal.in l.j. per illum text.C. de fi.instr.cum simi.vt dixi in rub.s.eo.xix.col. Et ista cõclusio maxime vr̄ pcedere in ɔ̄ctibus,in quibus verba dubia interpretantur ɔ̄ illum,qui in eis fundatur l.veteribus.ff.de pac.Constat aūt ꝙ talia verba dubia sint,quia pluribus modis possunt intelligi vt s.dictum fuit,& etiā quia intelligi possunt vniuersaliter respectu tēporis,vt veniant hæredes in infinitum,& sic quo ad numerū hæredū debent intelligi, ne alteretur natura materiæ de qua agit̄. Et secundū hoc ista prima limitatio ampliatur, ꝙ etiam in materia transitoria ad hæredes appellatione hæredū non veniant extranei,etiam si dictum sit de quibuscunque hæredibus.¶Secundo,conclusio supradicta non habet locum, quando aliqua coniectura esset in contrarium,vt verba de extraneis hæredibus nō intelligerentur,vt est tex.in l.ex facto §.fi.alle.in glo.hic.Ibi enim conditio,si sine hærede decesserit,intelligitur tantum de liberis, quia illa conditio,etiā si intelligeretur de extraneo hærede,quodammodo impossibilis redderetur,vt declarat Abb. hic in prin. gl.& Doc.in d.§.fina.Ang.in d.consi.cccv.& idem Ang. in consi. cclxv.dictum legatum charissime frater Raph. Cuman. in consi.ccxv.proponatur.Alexand.consi.cv.prospecti. lib.primo. & in
151 consil.xvij. ponderatis. libr.v. ¶†Tertio fallit, quando dicitur de hæredibus masculis,quia tūc non veniunt extranei, sed tantum descendētes.ita voluit Ray.de Forli.in disputa.incip.quidam habebat duos filios.quē Bal.sequitur in l.Caius.col.pe. ff.solu. ma. & idem Bal.in d.l.Gallus.§.ēt.in fi.dist.Bar. quem ibi refert, cum concordantibus,vt tradit ibi Alex.in iij.col.& idem Alex.in l. qđ dr̄.in vj.char.ver.adde circa hoc.ff.de verb.ob.& in consi.cv. perspectis.lib.j.Facit quod no.decidit Pau.de Ca.consi.xcv.inci. pro
152 ponatur in castro.†vbi inquit,si à statuto filia fœmina excludat̄, extante hærede masculo,tali casu nedum non veniunt extranei hæredes,sed nec etiam alij agnati,vel cognati, sed tantum statutum intelligitur de filijs masculis hæredibus. quod notādum est, vide tamen Bar.in l.vt iurisiurandi.§.si liberi.col.j.ff.de ope. liber. vbi vr̄ sentire contrarium.¶Ex supradictis infertur ad secūdam quæstionem,in qua Abb.insistit,videlicet an emphyteusis ecclesiæ ad extraneos hæredes porrigatur.Et in hoc varie sunt Doct. opi.vt late Alex.refert in l,etiam.ff.solu.matri. Ego breuiter, alijs prætermissis,firmabo opi.quę vr̄ communis,remouendo ea,quę in contrarium allegantur.¶Sit ergo cõclusio ꝙ emphyteusis cō-
153 cessa ab ecclesia alicui,†& hæredibus suis,ad extraneos hæredes non extendatur, vt est tex.in §. emphyteusim.in auct. de nō alie. col.ij.& per illum tex.hoc tenet gl.& Bart. in d.l.etiā.cū pluribus concordantibus signatis ibi per Alex.in prin.gl.in j.opi.quam refert ad vltra allegata per eum.Idem in effectu sequitur Io. an. in addi.Spe.in ti.de emphy.§.nunc aliqua.ver.cxiij.Ant. de Bu. hic. quos Abb.refert.idem videtur tenere Imo.hic,qui dicit non esse tutum recedere ab opi.Io.an.& hoc idem sequitur Cal. in consi. vj.an si facta est locatio.in fi.in tit.de locato.& Pet.de anc. in cōsi. cxxxiij.plene,& subtiliter.Saly.in l.ij.C.de iur.emphy.& Do.x.q. ij.in c.perpetua.quos refert And.Sic.qui fm̄ istam partem late cōsuluit in consi.pe.lib.j.Et istam esse communē opi.dicit Imo.in l. ex facto.§.fi.ff.ad Treb.& istam magis esse communem opi. Alexan.dicit in consi.xxiij.opportune consideratis,colū.ij.lib.j.& in consi.ix.visis.col.iiij.lib.j.& in consi.xxxviij.consideratis.colū.fin. eo.lib.ij.idem Alex.in consi.lxix.vtrum emphyteusis.lib.iiij. & in consi.cxxix.perspectis.lib.v.Et fm̄ istam opi.cōsuluit Bal. in cōsi.
154 cxcvij.reuerende pater.circa fi.lib.j. vbi inquit hoc certum esse†ꝙ emphyteusis ecclesiæ non transit ad extraneos,nec etiā ad aliam ecclesiam.alleg.Inno.hic.& idem Bal.in consi. incip. multa possent dici,& tradi de statu.Ant.de Bu. idem sequitur in cōsi. xxiij. in facto fratrū.& Fran.de Rāpo.in consi.incip. in themate proposito.& in alio consi.an emphyteusis ecclesię.Fulg.in cōsi.ix. Abb. & Raph.Cuman. in consi.xj.emphyteuta.circa.fin. Ex quibus liquido constat hanc esse cōem opi.quæ in cōsulendo, & iudicando præualeret.¶Prædictæ cõclusioni primo,& principaliter obijcitur tex.in §.licentiam.in auc.de alie.& emphy.col.ix.vbi ex noua constitutione datur licentia vt emphyteusis ab ecclesia ppetuo ɔcedat̄.ergo vr̄ ꝙ in ppetuū ad quoscunque hæredes trāsferat̄.Quidā rn̄dent ꝙ illud verbū,ppetuo, intelligit̄, id est, vsq; in tertiā gñationē,fm̄ qđ dr̄ in d.§.emphyteusim.Ista rn̄sio p Alex. reprobatur in d.l.ēt.quia in §.alienationis. qui parū antecedit illū.§.emphyteusim.in auc.de nō alie.perpetua cõcessio prohibet̄. Vnde si data in tertiā gñationē, put pmittit̄ in §. emphyteusim, diceret̄ data ppetuo,vt isti dñt.§.alienationis.incontinenti vide-
155 ret̄ corrigi.†qđ nō est dicendū.arg.l.nā ad ea,in prin.ff. de condi. & demon.Et ad hoc facit,q̄a cõcessio facta in secundā, vel tertiā generationē,ad tēpus dr̄,& non perpetua,fm̄ Bar.ī auc. quibuscunque.circa fi.C. de sac. san. eccle. ¶Sed ab ista impugnatione prædicta solutio defendi pōt,q̄a cū agat̄ de corrigēdo.§. emphyteusim.per §.licētiam,in dubio debet interpretatio fieri, vt, quāum pōt correctio euitetur,arg.eorū,quæ hñr in auc.quas actiones.C.de sac.sanc.eccle.facit tex.in l.præcipimus.C. de appella.ī
156 in l.sancimus.C.de testa.in c.cū expediat.de ele.in vj.†Et cū verbū,perpetuo,vario modo intelligat̄,fm̄ subiectā māṁ,[b] nā qñq; pro vita hominis l.j.ff.pro soc.Alibi,perpetuo, exponit̄, idest, generaliter.l.edicta.vbi gl.C.de eden.glo.in c.vt circa. de elec. in vj. Alibi pro xxx.an.vt hr̄ insti.de ppetuis & tēpo.act.in prin. Et in
157 proposito,vt correctio tollat̄,cōsonat†ꝙ ppetua dicat̄ concessio facta in tertiā gñationē.Et ita expresse tenet Cal. in consi. vlt. de ver.sig.¶ Nō ob.qđ Alex.dicit de correctione.§.alienationis. vbi phibet̄ emphyteusis in perpetuū cōcedi,q̄a,perpetuo,ibi intelligitur in infinitum,donec pensio soluatur,vt in d.§.adeo. insti. locati.Et hoc mō nulla resultat correctio.Ex alia tñ rõne rn̄sio prædicta vr̄ esse dubitabilis,q̄a si §.licentiā,restringat̄ ad terminos d. §.emphyteusim,nihil noui afferet,quod vr̄ ɔ̄ intentionē d.§. dum inquit.Licentiā damus &c.Vnde scđo alia rn̄sio tutior vr̄,q̄ colľr ex dictis Io.an.quem Abb.hic refert,ꝙ verbū,perpetuo, in præalle.§.licentiā,intelligatur in infinitū,quantū ad numerū hæredū, sed respectu qualitatis hæredū,ibi nihil innouetur. sed attendat̄ qđ dr̄ in d.§.emphyteusim.Et sic concedi pōt filijs,nepotibus, & omnibus descendētibus in infinitum,nō tñ exneis hæredib⁹ Et talis distinctio cõiter approbat̄ p Doc.in pluribus locis s. alle. Et ad hoc bene facit tex. in d.§.lnīam. dū inquit nō solū ad tps, sed ppetuo.& ita patet ꝙ verbū ppetuo ponit̄ ibi respū tpis, quo ad numerū hr̄dū,de qualitate vero hr̄dū nihil ibi dr̄,iō.§.emphyteusis.incorrectus remanet respū qualitatis hr̄dū,vt dicit Io.an.& bene per s.dicta.¶Scđo cõclōni.s.factę obstare vr̄ rō quā Abb. hic īducit,q̄a tex.ī d.§.emphyteusim.& in §.lnīam.nō debēt admitti, fm̄ canones,per text.in c.ecclesia S.Marię.s.de ɔsti. vbi statutum Basilij

ADDITIONES.

a ¶HGig. Quibuscunque. Quod quando dictum est in cõcessione emphyteusis cõcedimus,tibi & hæredibus tuis quibuscunque,tunc etiam extranei veniant. vide etiam per Sozi.in consi.cxv.in ij.col.circa fi.in j.vol.

¶Vide Dec.in consi.ccviij.consi.ccxciij.& consi.dxcix.Alex.cōsi.ccxxviij. lib. vj. And.Tiraquel.in trac.retract.§.j.gl. vij.nu.21.nuper inueni ꝙ Card. Ruy.consi. xxxix.nu.9.lib.j.tenet ꝙ à feudo,non obstante verbo quibuscunque, excludun tur masculi descendentes ex fœminis,& male.

b ¶Syl.Ald. Materiam. Adde Dec.in c.at si clerici.in §. de adulte.col.iiij. de iudi.

Baſilij editũ in fauorẽ eccleſię reprobatũ fuit, propter defectũ po teſtatis, cũ principes ſeculares non habeãt ptãtẽ in eccleſiaſticis. xcvj. diſt. in c. bene quidẽ. & in c. nouit. ſ. de iudi. vt latius per Abb. hic. & ſequit̃ Alex. in d. l. ẽt. ff. ſol. ma. in fi. articuli. ergo in vanũ laborauerunt Doc. circa intellectũ d. emphyteuſim. & §. licentiam. ¶ Ad hoc dupliciter põt reſpõderi. Primo, ſm Aret. h̃. ꝙ diſpõ iuris ciuilis approbata vr̃ de iure canonico, vt probat̃ in c. nulli. de reb. eccle. non alie. in fi. vbi alienatio prohibet̃ in bonis eccleſiæ ſub pœna, quã Leonina ꝯſtõ cõminatur. & ſic approbatur cõſtitutio de qua in l. iubemus. la ij. C. de ſac. ſan. eccle. Ad cuius legis interpretationem emanauit qđ dicit in d. §. emphyteuſim. & in d. §. licentiam. Et ſic iſta oĩa approbata vñr, quia quidquid dr̃ de diſpoſitione interpretata, intellr̃ dictũ de interpretante. §. fi. in auc. de filijs ante dot. inſt. natis. Iſta rñſio nõ vr̃ procedere ſine dubio, quia in d. c. nulli. approbatio limitata vr̃, reſpectu pœnę, & cũ pœna acceſſoria ſit, nõ cõuenit ꝙ de acceſſorio ad principale inferatur, ar. l. qđ per manus. ff. de iu. co. Sed tñ dici põt ꝙ in pal. c. nulli. nõ approbat̃ ꝯſtõ Leonina immediate per illũ tex. cũ ibi hoc nõ cõſtituat̃. ſed bene ꝓbat̃, vt collr̃ ibi, ꝙ talis cõſtõ eẽt prius approbata. Et ſic cũ agat̃ ibi de ꝓbõne ex acceſſorio, bñ infert̃ ad prin-
158 cipale, † qa ꝓbato acceſſorio, ꝓbatũ vr̃ eſſe principale. tex. not. ĩ l. ij. vbi Bal. C. de dot. promiſ. ¶ Scđo rñdet̃, ꝙ illud, qđ Abb. dicit ꝑ c. eccleſia. de ꝯſti. locũ hẽt in ſtatuto inferioris à principe, ꝓut erat cõſtitutio illa Baſilij. Secus in ſtatuto principis, quia approbatũ vr̃ à canonibus, ſi in fauorẽ eccleſiæ ordinatur, vt no. Hoſt. tradit
159 in c. fi. j. de ſol. Maior † enim eſt poteſtas principis q̃ inferioris ſecularis, vt in ſimili qõne no. Bal. in l. placet. ibi. tu dic. C. de ſac. ſan. eccl. & idem Bart. in l. ſi diuina domus. C. de exac. tribu. li. x. Et ita And. Sic. rñdet in ꝯſ. pe. ſ. alleg. Sed iſta rñſio periculoſa vr̃, qa ẽt lex Imperatoris, qñ ſpãlr̃ loquit̃ de clericis, vel de bonis eccleſię,
160 nõ valet ex defectu ptãtis, & ideo leges, quæ † ſunt in titu. de ſac. ſan. eccl. & de epiſ. & cle. nõ hñt locũ de iure canonico, vt late do. Abb. tradit in d. c. eccle. S. Mariæ. ſ. de cõſt. & in c. inter alia. de immu. eccl. Vñ hoc pendet ab his, q̃ hñr in præalleg. c. eccleſia. & ſic tutior vr̃ ſolutio Are. declarando, vt ſ. dictũ eſt. Rẽtẽta igit̃ ꝯclõne cõi ſuperius firmata, limitat̃, & declaratur procedere, qñ emphyteuſis ab eccleſia conceditur ex conſuetudine. ita ꝙ res conſueta ſit dari in emphyteuſim. & iſto reſpectu concedatur abſq; alia
161 iuſta cã alienationis bonorũ eccleſiæ. Secus vero † vbi ſubeſſet iuſta cauſa alienãdi, ſcilicet cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis eccleſię, iuxta gl. xij. q. ij. in ſumma. quia tunc etiam in extraneos[a] hæredes trãsfert̃, ſm Ant. de Bu. h̃, qa cũ in totũ res alienari poſſit, à fortiori dari põt in emphyteuſim, & ſequunt̃ Imo. & Abb. h̃. Alex. ĩ cõſi. clxxxviij. viſo, & mature diſcuſſo. lib. ij. in pe. col. & hoc mõ verificat̃, & ꝓcedit opi. eorũ, q tenẽt emphyteuſim ecclię trãſire ẽt ĩ hr̃des, quos Alex. refert ĩ d. l. ẽt. in ij. prin. opi. Et tali caſu, qñ iuſta alienationis cã ꝯcurrit, emphyteuſis ecclĩæ, q̃ ꝯcedit̃ alicui, & hæredibus eius, ẽt de exñeis intellr̃. vt Abb. hic, qa nã verborũ illos includit. & nõ obeſt cã ꝙ verba reſtringant̃. In hoc tñ Abb. reprehendit̃ ꝑ And. Sic. ĩ ꝯſi. pe. ſ. alleg. col. xij. qa verba ſm nãm ꝯ̃ctus intelligunt̃ l. ſi vno, in prin. ff. loca. l. ſi ſtipulatus. ff. de vſu. & natura emphyteuſis eccleſiæ eſt, ſm cõem opi. vt non veniant extranei. ergo illa verba nõ intelligunt̃ de extraneis. Sed rõ iſta de facili tollit̃. nã in caſu, in quo Abb. loquit̃. ſ. qñ ſubeſt iuſta cã alienãdi, etiã in emphyteuſi eccleſiæ, hæredes extranei cõprehendunt̃, qa cũ in totũ in quẽlibet exñeũ alienatio fieri poſſit. ergo ẽt extraneis hæredibus emphyteuſis poterit cõcedi, prout arguit Ant. de Bu. & ſequunt̃ alij in locis ſ. alle. & iſto caſu nulla eſt rõ, vt à proprietate verborũ recedat̃, ꝓut Abb dicit. ¶ Non omitto tñ qđ Rom. in d. l. etiam. non admittit cõſequentiam, quam facit Ant. de But. hic, dum inquit. ſi res eccleſiæ in totũ põt alienari ex cauſa, à fortiori poterit concedi in emphyteuſim, quia dicit ipſe, qñ in totũ ex cã alienatio fit. nulla rõ eſt, qa in exñeos hæredes nõ trãsferat̃ ſed qñ eccleſia retinet directũ dñium cõcedẽdo rem in emphyteuſim, ratio ſuadet ꝙ ad extraneos hæredes nõ transferatur, ne illud directũ dominium qđ remanet apud eccleſiã, reddat̃ pene inutile, ſicut dr̃ de vſufructu. l. iij. §. ne tñ. ff. de vſuf. & in l. cũ antiquitas. C. de vſufr. & ita ſimplr̃ Are. h̃ refert. & iſtã rõnẽ prius tradidit Pe. de anc. in cõſi. cxxxiij. plene, & ſubtiliter in j. col. Sed tñ rñderi põt ꝙ ꝑ hoc nõ remanet dñium inutile apud eccleſiã, cũ alijs modis emphyteuſis extingui poſſit, & reuerti ad eccleſiã, vt in c. potuit. j. de locato. & h̃ patet in emphyteuſi ꝯceſſa priuato, q̃ porrigit̃ ad extraneos, & tñ ẽt in priuato illa ratio deberet cõſiderari ꝙ dominiũ remaneat inutile, vt patet ex eo qđ Ro. dicit de vſufr. ¶ Præterea, ſi iuſta cã eſt potẽs vt alienatio in totũ ſequatur, & in totũ ecclĩa priuet̃. ergo illa cã pariter debet operari, vt nõ debeat ꝯſiderari ꝙ inutile remanet dñium, qa ꝑ aliquid plus ecclĩa retinet alia rõne, q̃ dicat Ro. nõ vr̃ tñ ꝓcedere agm̃ de alienatione libera ad emphytheuſim, qa in totali alienatione ecclĩa cõſequit̃ præciũ, qđ equiualet rei. & neceſſitati, vel vtilitati eccleſiæ cõ ſuluit̃, nõ ſic in emphyteuſi q̃ datur ſub modica penſione ad meliorãdũ, vt per Bar. in l. j. C. de iure emphyteu. Vnde iuſta cã, q̃ ꝯſiderat̃ ĩ libera alienatione, nõ vr̃ ad emphyteuſim adapta
162 ri. ita And. Sic. dicit in d. cõſ. pe. in vij. colum. † Sed ad hoc ẽt reſpõdet̃, ꝙ ĩmo in cõceſſione emphyteuſis à principio præſtat̃ notabilis q̃titas pro primo ingreſſu, vt Bar. in d. l. j. in prin. C. de iure emphy. vbi Albe. poſt antiquos dicit iſtam eſſe communem opi. Et hoc clarum eſt in conceſſione emphyteuſis ex cã oneroſa, vt no. Bar. in l. ſi mihi. & Titio. ff. de ver. ob. & tali oneroſo titulo intelligitur alienatio & emphyteuſis bonorũ eccleſiæ, & ideo quãtitas, quæ a principio numerat̃ cũ tenui pẽſione, quæ ſucceſſiue ſoluitur, ęquiualet prętio, qđ datur ꝓ libera alienatione. & ita cõ
163 munis opinio defenditur. ¶ † In ea. gl. ibi. l. j. C. de libe. prę. ibi, loquitur in nepote ex filia, & ſic ampliatur dictum gl. ꝙ conditio illa, ſi deceſſerit ſine liberis, ẽt in nepote ex filia verificatur, vt not. Ange. in l. ex facto. §. fi. ad Treb. qđ verũ eſſe intellr̃, niſi dicatur,
164 liberis maſculis, † qa tunc non veniret nepos ex filia,[b] vt Spe. no. tradit tit. de emphy. §. nunc aliqua. ver. cxlvj. & Bal. ibi in addi. & idem Bal. in auc. ſi quas ruinas. circa fi. C. de ſac. ſan. ecc. cũ concor. vt per Alexand. in d. l. ex facto. §. fin. & idem Alexan. in l. ſed ſi
165 hac. §. liberos. ff. de in ius voc. ¶ † In ea. gl. in fi. dicunt Io. an. & Do. hic, ꝙ diſpoſitio d. l. cũ auus. cum ſi. alleg. in gl. locũ habet in filio inſtituto, prout loquitur. ſecus eſſet in extraneo inſtituto. Et ratio eſt ſm Abb. quia in extraneo ceſſat ratio, quę allegatur in l. cum accutiſſimi. C. de fideicom. & hoc idem prius voluit glo. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. & in alijs locis, vt proſequitur Alex. ibi. col.
166 vij. ¶ † In glo. in ver. ſecundę. in fi. reprobatur cõmuniter, & cõcluſio cõmunis eſt ꝙ probatio incumbit fundanti ſe in ętate minori vel maiori[c], ſm glo. in c. prębiter. lxxviij. di. & ita Abb. hic concludit poſt Doc. in locis per eum allegatis. Idẽ Abb. in c. j. in fi. de re. & Bal. per illum tex. in l. ſi minore, vbi latius inſiſtit. Saly. C. de in integ. reſti. & Bar. hoc idem dicit in l. j. circa fi. vt ego dico. ff. de excep. Doc. in d. c. ſi eo tempore. in ij. col. de reſcri. in vj. Et ſm iſtam concluſionem conſuluit Cal. in conſi. v. eo. tit. quis habeat probare. Bar. in conſ. cclxiiij. factũ tale eſt. circa fi. lib. j. & in conſ. cxxxiij. in caſu propoſito. circa fi. in iij. lib. Alex. in conſi. cxlix. viſo proceſſu. col. pe. lib. v. & aliquid Pau. de Ca. in conſi. cxxxix. viſis & idẽ Imo. in conſi. xxiij. in caſu pręmiſſo. Et prędicta cõcluſio vera, eſt & procedit, qñ quis fundatur in ętate, ita ꝙ ętas principalr̃ allegatur. Secus vero, qñ actus allegatur, qui ad ſui validitatẽ acceſſo
167 rie ętatem includit, † qa ętas idonea pręſumit̃, vt ꝑ iſtũ tex. Abb. hic dicit, Idem Abb. in d. c. cum virum. de reg. cũ cõcor. ſ. alleg. in notabilibus. & no. ẽt Bal. in d. conſi. cclxiiij. col. fi. Et adeo iſta pręſumptio ꝓcedit, ꝙ nõ tollitur. niſi per aduerſariũ ꝯ̃riũ cõcludẽter ꝓbet̃, vt ꝓbat̃ hic. ex quo Abb. dicit multũ limitari dictũ Inn. in c. innotuit. de eo qui fur. or. ſuſcep. dũ ibi inquit, ꝙ vbi ſolennitas ĩ aliquo actu ꝑ̃ſumit̃, illa pręſumptio de facili tollitur per ꝯ̃riã pręſumptionem. arg. c. qa veriſimile, de pręſum. Hoc eñ Abb. dicit non habere locũ in iſto caſu, in quo ex parte aduerſarij concludẽs probatio requirit̃, ad tollẽdũ illã ꝑ̃ſumptionẽ ętatis legitimę. Sed tamen dici poteſt, ꝙ dictum Inno. generaliter procedat. qa vt dictũ eſt, præſumitur ꝙ in actu profeſſionis iſte eſſet maior, & in ętate idonea, & in contrarium non fuit facta probatio concludẽs de minori ętate, nec etiam aliqua pręſumptio habetur ꝙ eſſet minor tempore profeſſionis, quia, vt ipſemet Abb. hic dicit,
168 † in his, quę curſu temporis mutant̃, ex pręterito nõ ꝑ̃ſumit̃ in ꝑ̃-
169 ſenti. l. Spadonẽ. §. q abſolutus. ff. de excuſa. tut. † Et iõ licet ꝓbet̃, ꝙ quis eſſet minor. non præſumitur minor, vt declarat Bal. in l. iij. col. fin. in prin. verſ. ſequit̃ enim. C. eo. Pet. de anch. in regula ſemel mal⁹ col. pẽ. ver. ſequit̃. de reg. iur. ĩ vj. Saly. ĩ d. l. ſi minorẽ. cũ ſimil. Si ergo h̃ pręſumptio nõ inſurgit, nõ ſumus in terminis, in quibus

ADDITIONES.

a ¶ Extraneos. Adde Ang. Aret. in. §. adeo. nu. 4. Inſti. de loca. Alexan. conſi. clxxxix. lib. ij. Dec. conſi. clxxj. Matth. de Afflict. deci. Neap.

b ¶ Ex filia. Et bene, niſi conceſſio incepiſſet à fœmina. per do. Pet. de Ancha. conſi. cccxxxix. pro maiori intelligentia. quem ſequitur Fran. Are. Sozi. in l. Gallus. §. nunc de lege Velleia. de lib. & poſth. Raph. Fulg. conſi. lxxxvj. ex facto. Iaſo. in l. ſed ſi hac. §. liberos. ff. de in ius vo. & conſi. xxxix. col. iij. lib. iij. conſi. cxvij. li. iiij. Iac. de Belui. Alua. c. j. de benefi. fœmi. in vſi. feu. Fran. Cur. Iun. trac. feudo. par. iij. nu. 3. Fran. Ripa reſponſo j lib. j. de legi. nu. 74. Alc. lib. j. de verb. ſig.

c ¶ S. Ald. Maiori. Vide quę habes in conſi. liii. lib. ix. tuorũ conſiliorũ in ii. dubio. Bal. in conſi. lxvi. lib. iii. & ꝙ ætas maior, vel minor debeat probari per allegantem, vide Cor in conſi. xcviii. litera. a. lib. i. Alexan. in conſi. cxlvii. nu. 9. lib. vii. niſi eſſet datus tutor, vel curator. Rot. deci. ccliiii. in anti. Alexan. in conſi. lxxxv. col. iii. lib. ii. Bar. in conſi. xcii. col. i. Aret. in conſi. lxxxii. colum. pen. Calcan. in conſi. lxxix. nu. 12.

quibus loquit Inno. in c. innotuit. ¶ Prædictis ēt adde vnū casum 170 in quo nō grauat onere ꝓbādi ætatē, q. in illa fundat, † in substitu to pupillariter. Nā qui allegat pupillū decessisse in pupillari æta te, ipse nō tenet hoc ꝓbare. sed intētio eius fundata vr̄ & debet admitti, nisi ꝑ aduersarium de maiori ætate[a] ꝓbet ſm Bal. not. in cōsi. inci. ex parte ɔtingēte. ꝑ no. in l. ex facto. §. pe. ff. ad Treb. vbi substitutus Titio decedēti sine liberis, mortuo Titio fundata est intētio substituti, nisi ꝓbet ꝙ Titius hr̄et liberos. & hoc in fauore substituti introductū fuit. de quo Bar. & Ang. ibi, & tradit Alexā. in cōsi. xxix. viso themate. lib. j. Et ad supradicta cōferūt quæ Bal. dicit in cōsi. ccxciiij. factū tale est. lib. iiij. ¶ In gl. fi. ibi, nō euanescit substitutio. Primo aduertēdū est, q. a tex. in d. §. sed & hoc p̄senti. in auct. de sanctis. epis. nō loquitur simpl'r de loco religioso, vel de ecclesia substituta, ꝓut gl. hic dicit. sed solū de redēptione captiuorū, & de alimētis. Vn̄ si nō debet extēdi ex terminos eius, vt in fi. gl. hic dr̄. hoc dictū glo. h̄ nō esset verū, & maxime, q. a in dictis duobus casibus posset esse aliqua rō specialitatis, arg. l. si q̄s ꝓ redēptione, iūcta l. illud. C. de sac. san. ec. Nisi dicat ꝙ in ista ꝑte res ɔformat cū iure cōi. iō lata debet fieri interpretatio. Secus in pri 171 ma parte, q̄ est exorbitās à iure cōi. † & isto casu loquit gl. in fi. h̄. Et retēta cōi ɔclōne, ex ea colli'r ꝙ priuilegiatus[b] ꝑ ꝓ aliquā qualitatē, nō vtit priuilegio ɔ̄ aliū eiusdē qualitatis, ꝑ tex. in d. §. sed & hoc p̄nti, vt Abb. h̄ deducit. Facit tex. in c. cū cām. vbi Abb. j. de p̄ben. & in l. sed & milites. vbi Bar. in prin. ff. de excu. tu. ibi, coequa 172 litas. n. honoris &c. Per quē tex. dicit Bal. in c. j. col. ij. s̄. eo. † ꝙ priuilegiū fisci vt ab aduersario sibi edatur, iuxta l. ne quisquā, de edēdo. nō habet locū cōtra aliū fiscum. De quo dixi in d. c. j. in ix. col. 173 † Et iō priuilegia, q̄ scholaribus tribuunt, vt hr̄ in auctē. habita. C. ne filius ꝓ p̄re. nō cōpetunt q̄n agit scholaris ɔ̄ aliū scholarem, vt inquit Bal. ꝑ illū tex. in l. ij. C. de priuileg. fisci. Quod verū est, nisi respectu fori, vt idē Bal. tradit ī auct. habita. col. xj. C. ne fil. ꝓ p̄re. 174 † Similiter dicit Bald. in c. cām. el ij. col. j. s̄. de iudi. ꝙ dispō. l. nō eo minus. C. de procu. nō procedit, q̄n minor litigat ɔ̄ aliū minorē.[c] allegat tex. in d. l. sed & milites. facit tex. in l. verū. §. pe. ver. itē q̄ritur. ff. de mino. & in l. assiduis. C. q. potio. in pig. & qđ Old. scribit in ɔ̄si. cxix. Titius ɔdidit testm̄, in fi. vbi allegat tex. in d. §. sed & h̄ p̄nti. & in simili post longā disputationē notabilē q̄onem decidit 175 Io. an. in r̄ła in iudicijs. de reg. iur. in vj. † Ex quibus infert, ꝙ si duo habēt priuilegiū immunitatis ab eorū creditoribus, vt ꝓ aliqđ tēpus nō possint ɔueniri inter eos, nō erit locus priuilegio, vt no. cō 176 suluit Pet. de anch. in cōsi. xxxvj. ɔ̄ Ioan. in ij. col. ¶ † Prædicta ɔclō ꝓcedit q̄n vterq; est priuilegiatus ī specie respectu causę, de qua agit, & sic priuilegia vtriusq; in exercitio ɔcurrūt.[d] Secus q̄n alter tm̄ priuilegiatus sit in casu, de quo q̄rit. q. a tūc vtit priuilegio ɔ̄ aliū, qui in eodē eēt casu, idē haberet priuilegiū, vt patet l. fi. ff. ex q. cau. maio. vbi Bar. Abb. hic post Bart. in auct. quas actiones. C. de sac. san. ec. Et ad idem tex. in c. auditis. s̄. de in integ. resti. vbi Abb. in pe. no. & in c. ad aures. vbi Abb. ꝑ illū tex. de p̄scr. & idem Abb. in c. super spoliatione. in j. no. s̄. de ordi. cog. Nā talis, q. in cā priuilegiatus reperit, nō tā potior, q̄ solus inuenitur. vt alibi dicit tex. in l. ij. in fi. ff. q. potior. in pig. habeā. ex quo alter in cā, de qua agit, nō hēt priuilegiū. Sed tn̄ diligēter ɔsiderandū est, q. a ista declaratio quā oēs sequūtur, vr̄ ɔ̄ tex. in d. §. sed hoc p̄nti. & ɔ̄ oīa superius dicta, in quibus si recte attēdat, patet ꝙ priuilegiatus spāliter in aliqua cā, non vtit priuilegio ɔ̄ aliū priuilegiatū in gn̄e, ꝑ ꝓ similē ei⁹ qualitatē. Monasteriū. n. priuilegiū hēt, vt excludat substitutū vocatū a testatore, & tn̄ nō vtit priuilegio, ɔ̄ aliud[e] monasteriū substitutū in illo casu nullū hēt priuilegiū. Et eodē mō pariter induci p̄nt oīa iura, q̄ superius dicta sunt. Et rō manifesta vr̄, q. a cū priuilegiū ɔcedat simpl'r, nō debet trahi vt hēat locū cōtra 177 alios pariter priuilegiatos, q. a non est eadē rō, † & indefinita non æquipollet vuiuersali, vbi rō diuersa hr̄, vt ꝑ Dy. in rub. de re. iur. in vj. & no. Bar. in l. si pluribus. ff. de leg. ij. Nō ob. iura, q̄ per Bar. & alios inducunt, videlicet tex. in d. l. fi. ff. ex q. cau. ma. & in d. c. audi 178 tis. cū si. † q. a in illis casibus ille, q. priuilegio vtit ɔ̄ aliū priuilegiatū, laborat in damno euitādo, alter nō priuilegiatus certat de lucro. iō priuilegiū eius nō attēdit, vt declarat Bald. in auc. ꝑpetua. C. de sac. san. ec. & Pet. de anc. in d. cōsi. xxxvj. Pau. de Ca. in cōsi. ccxiij. vt bene attingat. circa fi. Ang. Aret. insti. de actio. §. rursus. 179 facit qđ j. dicā. ¶ † Scđo, cōclusio supradicta locū habet, q̄n sunt priuilegiati in eadem specie priuilegij. vt colli'r in casibus supradictis. Secus vero q̄n priuilegia diuerse speciei cōcurrunt,[f] q. a tunc potētius priuilegiū attendit[g] l. verū. §. fi. vbi Bal. ff. de mino. Abb. 180 hic post Bar. in d. auc. quas actiones. † Et potētius iudicat priuilegiū eius, q. tractat de damno euitādo, q̄ alterius, qui certat lucrū ɔsequat ſm Bar. in d. auc. quas actiones. Abb. hic. & tex in d. l. ve 181 rū. § pe. vbi Bar. ex quo ɔprobat qđ s̄. dixi. † Similiter potētius dr̄ priuilegiū, q̄n cā ɔcedēdi priuilegiū fauorabilior[h] est d. l. verū. §. fi. facit tex. ī l. si hoīem. §. quoties. ff. depo si. & in l. interdū. ff. q. pot. 182 in pig. habe. in l. si vetri. §. in bonis. ff. de priui. credi. cum si. † Nā q̄n maior est rō in vno priuilegiato, ille p̄ualet, vt Bal. inquit in auct. habita. col. xj. ver. mō istē materiā. C. ne filius ꝓ p̄re. Ex quo infert 183 ad no. qō. Sil'r potētius vr̄ † illud priuilegiū, in quo maior est vtilitas, vel in quo est maior rō spālitatis,[i] vt de statuto Bar.[k] no. tradit in trac. ad reprimē. in ver. nō obstātibus. col. ij. Pe. de anch. in c. j. ī 184 x. car. de cōsti. Bal. in l. hac ɔsultissima. col. j. C. qui test. fa. poss. † Similiter attendit, & potētius vr̄ esse priuilegiū, per qđ minus iuri cōi derogat, vt in statuto in pulchra q. Bal. dicit in ɔ̄si. inci. statuto Astensi. & idē Bal. in l. si q̄s in graui. §. fi. aliàs in l. seq. quę incipit, q. posthumos. ff. ad Silla. quē Are. refert ī cōsi. lxxxiij. q. a multa. col. 185 iij. † Sil'r potētius vr̄ priuilegiū, qđ respicit p̄sonas, q̄ priuilegium qđ de causis loquit,[l] vt in no. q. decidit Bal. in l. j. ver. tertio. quæritur. ff. de offi. cōsul. in l. executorē. col. vj. ver. pone duo sunt statuta. C. de execu. rei iud. & in l. j. §. vbi aūt. col. iij. ver. illud scias. C. de 186 cad. tol. in l. Gallus. §. ille casus. col. pe. ff. de li. & posth. † Sil'r præualet priuilegiū, vel statutū, qđ ꝓhibitiuū est, & negatiue ꝓcedit[m] l. si Rufinus. vbi Bal. C. de testa. mili. l. iij. §. liberti. vbi Bart. ff. de suspec. tut. Et paribus existētibus priuilegijs vincit reus,[n] † vt inquit 187 Bal. ꝑ illum tex. in l. iubemus. in prin. C. ad Treb. ¶ † Ex supradi 188 ctis infertur ad quæstionem, vtrum ecclesia hæres instituta falcidiam detrahere possit delegato facto alteri ecclesiæ, vel alicui pio loco. Et Abb. concludit hic quòd sic, post Franc. de Albergo de Aretio, quem ita consuluisse refert. & idem Abb. dicit per illum text. in cap. cum causam. infra de præben. & hoc prius sub dubio forte, etiam voluit Ang. in dicto §. sed & hoc præsenti. circa fin. Salyc. in aucten. qui rem. C. de sac. san. eccle. & Raph. Cuman. & Imol. in l. j. §. ad municipium. ff. ad leg. Falc. Contrarium tamen voluit Roman. in aucten. similiter. in xl. speciali. in vltima voluntate. versi. aduerte tamen. C. ad leg. Fal. quia ecclesia 189 instituta non habet priuilegium in tali legato, † sed priuilegium duntaxat competit ecclesiæ, cui legatū relinquitur, & priuilegiatus in specie vtitur priuilegio contra priuilegiatum in genere. l. fin. ff. ex quib. cau. maio. & per Bar. in dicta auctē. quas actiones. & hoc idem Roman. tradit in l. Marcellus. vbi sequitur Alexan. in iiij. col. ff. ad Trebel. & idem Alexan. in l. j. §. ad municipium. ff. ad leg. Falc. Sed tamen ratio prædicta tollitur ex his, quæ supra dixi, quia immo priuilegiatus in specie, non vtitur priuilegio contra alium priuilegiatum in genere, & non est recedendum à cōmuni opinione. Pro qua facit, quia quòd falcidia detrahi nō possit delegato, pro fauore ecclesiæ, vel propter salutem animæ testatoris introductum est. Sed rationes iste cessant, quando etiā ecclesia hæres instituta reperitur, quia vna pietas contra pietatem sibi similem priuilegio non vtitur, vt Angel. dicit in d. §. sed & hoc præsenti. in fin. faciunt dicta supra in prin. glo. ¶ Secundo circa istam glo. Abb. prosequitur quæstionem an monasterium, 190 quod excludit substitutum sit loco filij, vel hæredis. † In quo paucis concludi potest, quòd quantum ad exclusionem substituti monasterium loco filiorum habeatur. Patet hic, vbi pariter deficit fideicommissum, si grauatus ingreditur monasterium, sicut si filios suscepisset.[o] & isto respectu glos. & Doc. bene dicunt quòd monasterium est loco filij, vt per glo. in aucten. si qua mulier. in ver. liberos, vbi Bald. C. de sac. san. eccle. in d. aucten. nisi rogati

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Aetate. Adde ꝙ eum Dec. hic tenet Rober. maranta. in repe. l. is potest. nu. cxcix. ff. de acquir. hære. contrarium tamen voluit Bal. in cōsi. xix. lib. v. Bar. in consi. inci. B. fecit testamentum. in fi.

b ¶Priuilegiatus. Adde Hip. de Marsi. in sing. xcix. Deci. in auct. qui rem. nu. 21. C. de sacrosan. eccl. & l. libellorū iuris. Ant. Corse. ī repe. ver. falcidia. Alex. in cōsi. lv. nu. 18. lib. v. Deci. in consi. iij. consi. cxiij. consi. cxlvij. cōsi. ccxxij. & cōsi. cxlvj.

c ¶Minorem. Et male, quia aut vterque caruit tutore, vel curatore, & non sumus in terminis dictę l. quæ præsupponit iudicium solenne ab altera parte, aut alter tantum caruit tutore, eius aspecto potest locus esse d. l. non eo minus.

d ¶Concurrunt. Et bene, vt tantum sentit Dec. hic.

e ¶Contra aliud. Ego dico hoc esse, quia in eo lex excipit specialiter. aliàs secus eēt.

f ¶S. Ald. Concurrunt. De ista prælatione priuilegiorū vide Dec. in consi. iij. col. j. in fi. in consi. cxiij. in consi. cxlvij. col. fi. & in not. casu in consi. ccxxvij. col. ij. latissime in l. in toto iure. ff. de re. iur. & in no. casu Rom. in consi. clxvi. col. fin. de ecclesia restituenda contra ecclesiam. cuius bona erant præscripta.

g ¶Syl. Ald. Attenditur. Idem in consi. cxlvi. col. fi.

h S. Ald. Fauorabilior. Idem Deci. in d. consi. cxlvii. col. fi.

i ¶Ald. Specialitatis. Adde Deci. in d. consi. cxlvii. col. fi.

k ¶Bar. Idem Deci. s̄. de rescri. c. j. Alex. consi. lxv. nu. 7. lib. viii.

l ¶S. Ald. Loquitur. Idem Deci. vbi. s̄. col. fi.

m ¶Ald. Procedit. Adde Deci. vbi supra.

n ¶S. Ald. Reus. Idem Deci. vbi supra.

o ¶S. Ald. Suscepisset. Quid si monasterium est incapax, & quid si ex priuilegio habet vt possit vendere bona. vide quæ habes in consi. lxx. lib. xiii. tuorum consiliorum.

rogati.vbi Bal.C.ad Treb.& in §.sed & hꝰ præsenti. alleg. in gl.hic
Spec.in tit.de emphyteusi.§.nunc aliqua.ver.cliij. Bar.in l. hære-
ditib⁹.§.j.ff.ad Treb.Bal.ĩ c.j.de mili.vasal.qui ar.bel. depo. ĩ prin.
Ange.in consi.lxxx.quæstio subtilis est.in ij.col. vbi inquit, ꝙ cõi-
ter omnes dicunt,ꝙ monasterium loco filij habetur.& idem Ful.
consi. liij. qm̃ superius allegatum est.cum si. quæ,vt dixi,dũtaxat
procedunt quo ad istum effectum , vt excludatur substitutus. ita
Bal.concludit in l.filium.col.j.in ver. item no. monasterium.ff.de
his,qui sunt sui vel alie.iur. Et ideo dicit Bal. in d.auc. si qua mu-
191 lier.in iij.no.†ꝙ monasterium loco filij habetur tm̃ in casibus iu-
re expressis.ad qđ facit,qđ j.dicã.in fi.gl.Absolute ergo monaste
rium non dr̃ esse loco filij,[a] vt Abb.hꝰ cõcludit post Bar.in locis ꝑ
eum allegatis,quia nullibi hoc probatur. nã in d.§. sed & hꝰ pñti.
nõ dr̃,ꝙ sit loco filii,vel hæredis.sed ꝯrium potius ibi ꝓbatur , dũ
inquit, ꝙ conditio liberorum habetur pro non scripta.Si.n. esset
monasterium loco liberorum,cõditio haberet̃ ꝓ impleta. ¶Præ
terea,si monasterium haberet̃ loco filij,ꝑ d.§.sed & hoc pñti.ea
rõne,de qua ibi,eẽt dđm ꝙ haberet̃ pro vxore, prout ẽt Bart. ibi
dicit.¶Sic etiam tex.hic non ꝓbat,ꝙ habeat̃ loco hæredis, vel fi-
lij,quia sunt,verba partis,quæ per Papã referunt̃,vt ꝑ Abb.hic &
ita istũ tex.ẽt prius declarauit Ang. in d. cõsi.lxxx. col.iij.Et licet
tex.iste induci possit ꝙ monasterium loco filij habeat̃ , vt ꝑ And.
Sic.in l. cũ acutissimi.in x.car.col.j.ver.mihi vr̃. & idẽ And. Sicul.
in consi.xiij.& in cõsi.xx. in prin.lib.j. tñ hoc intelligitur quãtum
ad exclusionẽ substituti,& tm̃ in casibus à iure expressis, vt dictũ
est.Et ƒm s̃.dicta intelligit̃ gl.in l.si ita quis.§.ea.lege in verbo, in-
terest.ff.de ver. obl. quæ dicit ꝙ ecclesia quodã modo est de suis ,
192 & no.Ange.in consi.cxxxiij.super primo puncto.col.j. ¶† Tertio
ex gl.ƒm colligit̃ ꝙ fideicõmissum nõ euanescit, qñ restitutio de
bet fieri loco pio,vel religioso.d.§.sed & hꝰ pñti. Et istud amplia-
tur,vt ẽt habeat locum, quãuis locus pius substitutus , non esset
ęqualiter pius,sicut monasterium ĩ quo institutus intrauit.ita di-
193 cit Ant. de Bu.hic quẽ Abb. sequit̃.† Et in simili ad hoc bene fa-
cit,quia electio facta de idoneo,nõ retractat̃ ex eo,ꝙ alius magis
idoneus[b] eligi potuisset, vt voluit gl.quã Abb. & alij sequunt̃ in c.
qm̃ in ꝗbusdã.in ver.ꝗ maioribus. vbi Abb.j. de iure pat.& not.
194 Bar.in l.cũ quidam.ff.de le.ij.†Et ƒm hꝰ declarat̃ qđ solet dici, lega
tum in dubio deberi loco pauperiori,vt in §.si quis autem.in au-
ctẽ.dę ecclesia.ti.Ideo potius monasterio monialium deberetur,
195 †ꝗa est locus magis pius,q̃ sit monasteriũ monachorũ,ƒm Bald.
in l.in multis.circa.fi.ff.de sta.ho.post Cyn.in l.cũ multe. vlt. q.C.
de do.añ.nup.Nã ista,& similia locũ hñt, qñ electio debet fieri,
vel distributio.Secus est qñ fcã reperit̃,ꝗa nõ debet retractari,ꝑ
supradicta. Et circa tex.in d.§. sed & hoc pñti. subijcit Abb. post
Io.an. & alios hic.ꝙ cũ loquat̃ in eo,ꝗ ingredit̃ monasteriũ , non
hẽret locũ,si grauatus no intraret monasteriũ,sed duntaxat illud
hr̃dẽ institueret.rõnibus,de quibus ꝑ eũ,hic.& gl.idẽ tenet , quã
cõiter Doc.sequunt̃ in d.auc.nisi rogati. Arc.xj.q.iij.ĩ c. si qua mu
lier.Bal.hic col.v.ver.sed nũquid ꝗa hꝰ iure non cauet̃, & de facili
euerteret̃ fideicõ.cũ facilius ꝗs institueret, vel ędificaret monaste
rium,q̃ illud intraret,ꝗa mutatio status sine magna aĩmi ꝯcussio
ne cõ contingit.ĩ auc.de monac.in prin. & ƒm istã ꝗstõnẽ ꝯsuluit
Bar.ꝓut eũ refert Pet.de anch.in v. car.hꝰ. ¶Secũdo ex d.§. sed &
hꝰ pñti.infert̃ ad qõnẽ ꝑ do.Abb.hic,ꝙ si quis institutus,vel substi
tutus sit sub ꝯditione,si nõ ingrediat̃ monasteriũ.talis ꝯdõ habet̃
ꝓ nõ[c] adiecta,& pure vr̃ facta institutio,vt per eũ hic.¶Prĩa facie
p̃dictę decisioni obstare vr̃,qđ no.Bar.ĩ l.fi.C.de pac.col.iij.vbi in-
quit ꝙ tex.in d.§.sed & hoc pñti.in iure q̃sito loquit̃,qđ ita de fa-
cili nõ tollit̃.Secus in iure q̃rẽdo,ƒm eũ. Vñ infert̃, valere statutũ
ꝙ ingrediẽs monasteriũ non succedat , quia agit̃ de iure q̃rẽdo ,
nã attẽta tali rõne,vr̃ ꝙ valeat institutio,si nõ ingrediat̃ monaste-
riũ,ꝗa ius quærẽdũ ex institutiõe aufert̃.¶Sed breuiter dđm est
ꝙ illa opi.Bar.cõiter reprobatur[d] per Math.in no. cxliij.no. mira-
bile.Ang.in d.l.fin.C. de pact. cum pluribus concordantibus , vt
Alexand.tradit in l.stipulatio hoc modo concepta.in xviij. col.ff.
ver.ob.& idem Alexã.in cons.cxxxix.viso themate.col fi.in ij.lib.
& do.Abb.in repe..ecclesia San.Mariæ.col.xx.de consti. Nic. de
Vbal.in trac.successio.ab inte.c.clerico.col.x. Facit qđ no.Pet. de
anch.in consi.cclxxiiij.pro & contra.cũ si.vt aliàs scripsi in d.l. fin.
C.de pac.Nec est verum ꝙ in d.§.sed & hoc pñti. agat̃ de iure q̃si
to,prout Bar.dicit,quia quantum ad substitutum non vr̃ ius quæ-
situm hæredi,cui per aditionem nõ fuit simpliciter hæreditas ac-
196 quisita.sed cum onere fideicommissi. †Et sic ex p̃dictis conclusio
habet̃ ꝙ non valet illa cõditio apposita instituto , si nõ ingrediat̃
197 monasteriũ. †Silr̃ non valet statutũ ꝙ ingrediens monasteriũ suc
cedat,ꝗa vtroq; casu retrahitur ab ingressu monasterij,ꝯ text. in
d.§.præallegato.¶Qđ tñ singulariter limitat̃ procedere , qñ ab-
solute,& generaliter ꝓhibet̃,ne monasteriũ,vel religionẽ ingre-
198 diat̃. †Secus vero si in specie dicat̃, ꝙ non ingrediatur monaste-
rium prædicatorum,quia talis conditio non reijcitur , cum mul-
ta sint alia monasteria,quæ potest ingredi. ita Bal.not. voluit in l.
cum ita legatum. per illum tex.ff.de condi. & demon. ¶Et quo-
niam superius dicta loquuntur, quando conditio negatiue appo
nitur,si non ingrediatur monasterium,probabiliter dubitari po-
199 test.Quid econtra si facta fuerit institutio† sub cõditione affirma
tiua,si intrauit monasterium,an ista conditio silr̃ reijciatur. Bart.
eleganter consuluit ꝙ sic in consi. clxxxiiij. dña Nuta Pauli. Sed
contrarium tenet Pau.de Ca.in auc.cui relictũ.in fi.C.de ind. vid.
tol.post Bal. quem ipse refert in fi.& idem voluit Bal. in l.j.ĩ prin.
C.de inst.& subst.Paul.de Cast.in d. aucten. nisi rogati. in fin. Et
ista opi.contra Bar.verior videtur, quia licet ex tali conditione re
trahatur a matrimonio carnali,inuitatur , ad matrimonium spi-
rituale,qđ fauorabilius est. Ad hoc bene facit qđ not. dixit Bart.
per illum tex.in l.Titio vsufructus.§.fin.ff.de condi. & demonste.
200 ¶†In ea.glo.ibi exiguntur duo.Conclusio ƒm glo.est,ꝙ disposi-
tio d.§.sed & hoc præsenti.etiam habeat locum in clerico secula-
ri.[e] Et quidquid Abb.hic dicat,ista opinio verior vr̃, ꝗ text.in d.§.
sed & hoc p̃senti,disiunctiue loquitur,& dicit,Monasteriũ ingre-
diantur,auc.clerici fiant.ergo alterũ sufficit.l.vbi autẽ.§. qui illud
ff.de ver.obl.& no.in c.vt quis duas. de elec.in vj. Vita.n. clerica-
lis,quæ habitura est personam,& bona in perpetuum, prout gl.
hic loquitur,non minori fauere digna vr̃,q̃ vita monachalis.& vi
detur ista opinio magis communis.quam sequuntur Ant.de Bu.
Pet.de anch.Imo.hic,& Mod.Iac.de Bel.& Ang.in d.§.sed & hoc
præsenti.& no.Bald.C.ad Trebe. in auc.nisi. colla.ij. versi. item si
quis.¶In ea.glo.ibi,ita teneat monachatus.Sic ergo , secundum
glos.si monachatus non tenuit substitutio non euanescit.Et hoc
dupliciter intelligi potest. Primo quãdo ingressus monasterij nõ
valuit à principio, vt quia fuisset minor. xiiij. annis vt dicitur hic.
Ad qđ facit,quia dispositio , quæ loquitur de ingressu monaste-
rij,de valido ingressu intelligitur.l.iiij.§.condemnandum.ff.de re
iudi.l.ij.& qđ ibi Bald.C. de enuc. cum vulga. Secundo intelligi
potest,ꝙ monachatus non tenuit ex parte post, quia non habuit
effectum,vt quia exiuit de monasterio ante professionem, iuxta.
c.statuimus.j.regula,prout dicunt Vincen.Abb.& Doc. hic.& ta
li casu etiam non extinguitur fideicom. quia ingressus monaste-
rij,de quo tex.hic loquitur,& ĩ d.§.sed & hoc pñti. intelligit̃ cum
effectu,scilicet de eo , qui ingressus perseuerauerit. Ad qđ facit,
201 †ꝗa etiam expressa conditio apposita in aliqua dispositione,si in-
grediatur monasterium,non impletur , nisi pars persistat in mo-
nasterio , vt tradunt Bald. Saly. & Mod.[f] in l. si quis hæredem.C.
de insti.& substi.Ange.in consi.cliij.ex hoc igitur.col.iij. Imo. in l.
202 in substitutione.vbi Alexand.col.pen.ff.de vul.& pu.† nam ante
professionem non dicitur quis proprie ingressus, vt no.Bar.in d.
aucten.si qua mulier.col. fin. allegat text. in d. aucten. sed neque
curialem.C.de epis.& cle. sed melior est text.in cap. religioso. de
senten.excom.in vj.Et ista procedunt in specta mente disponen-
tis, qui cogitare videtur de ingressu monasterij cum effectu.s. cũ
professione.aliàs autẽ ingressus monasterij, & professio vt diuer-
203 sa distinguuntur.c.pen.de reg.in vj.†vbi Doct. Vnde solet dubita
ri an ille,qui votum facit de ingrediendo religionem , satisfaciat
voto,si ingrediatur,licet postea exeat.de quo Doct.in d.cap.pen.
204 Arc. xij.q.ij.in c.cũ sumus. & san.Tho. in ij.ij.q.clxxxix. ¶ †Quid
autem si quis nõ bonorum zelo, sed in fraudem ingrediatur mo
nasterium, ad hoc vt excludatur substitutus[g]. Abb. cõcludit ꝙ fi-
deicommissum non euanescit, quia fraus alicui prodesse non de
bet,vt per eũ. Et ita tenet gl. & cõiter Doc.sequunt̃ in d. auc.nisi
205 rogati.†Ad qđ in simili facit, ꝗa licet ĩ articulo mortis ꝯhi matri-
monium possit, vt filij nati ex cõcubina legitiment̃, vt per Cyn.
in l.nuper.C.de naturali.liberis.Io.an.in regula,sine culpa. de re.
iur.in vj.cum concor.vt ꝑ Alex.in l.si quis posthumos.ff.de lib.&
206 posth.†si tñ hoc mr̃imoniũ fiat in fraudẽ[h] substituti, nõ valet ƒm
Ang.no.in l.sed & quęsitũ.ff.de lib.& post.ĩ l.nuper.C. de na.lib.
facit qđ no.Cy.in l.emptorẽ.C.loc.quẽ refert,& sequit̃ Alex.in l.
si filiofamilias.§.si vir.in ꝗnqueniũ.col.iij.ff.so.matr. & ista de pla
no

ADDITIONES.

a ¶Filii. Fel.ͥ hoc Tiraquel.ĩ repe.l.si vnquã ver.suscipit liberos.n.41.C.de reuo.do.
b ¶Eligi. Sed ꝙ patet eligens.Io.Gerson.in regu.mora.Clauasi.in ver.electio.§.xxi.
c ¶Non. Falsum est,& contrariũ quotidie practicatur ĩ patria iuris scripti,& vbiq;.
d ¶Reprobatur. Sed præpostere,quia in vtroque membro valet statutum.
e ¶Seculari. Vide Pet.Cy.& Saly.in d.auc.nisi rogati.Carol.Rui.in cons.cliii.lib.iii.
f ¶Mod. Non intelligit Ias.quem tamen ibi vide nu.12.
g ¶Substitutus Idem de clerico facto in fraudem , & de matrimonio.Deci. in consi. cxxx.col.ii.in prin.
h ¶Fraudem. Anto. Rosel.de legitima.lib.i.cum quo transit Ang.Aret.insti.de nu. §.fi.vide Dec.in consi.cccxcix.in fi.

no procedunt, qñ constat de fraude. ¶Sed difficultas est in pro-
207 posita quæstione, quomodo fraus deprehendatur. Abb. † ĥ post antiquos dicit fraudem probari, quando grauatus onere fideicō missi cōminatus fuit substituto. arg. c. ij. de renū. in vj. & sequitur Ale. i d. l. si quis posthumos. in iij. col. Et dicit Bal. hic in ix. col. ver.
208 quid si quis ingreditur. † q̃ si institutus ingrediaẽ monasteriū ĩ articulo mortis, hoc vr̃ factū in fraudẽ substituti, & ideo ex tali ingressu nō excluditur substitutus, ar. l. filię. meæ. ff. sol. mat. & idem Bald. tradit in d. auc. nisi rogati. col. fin. versi. quid si rogatus. Facit qđ no. Bald. in auc. si qua mulier. col. pen. ver. vij. quæro. C. de sac.
209 san. ec. † vbi inquit q̃ suscipiens in morte habitū religionis, nō dr̃ profiteri, nec bona eius transferuntur. al. Spe. qui hoc dicit in tit. de sta. mo. §. j. circa fi. Sed tamen ista non vr̃ sine dubio ꝓcedere, q̃a si ingressus fecerit professionem, prout ista q̃one præsupponitur, aliàs etiam bene fraude fideicōmissum deberetur, profecto facta professione nulla ratione suadetur, q̃ in fraudem substituti videaẽ ingressus, quia rationi non consonat, q̃ quis velit in vita eius priuari, & spoliari omnibus bonis, & maximis oneribus religionis subijci, ex eo q̃ post mortem eius excludatur fideicō missarius. Vnde in casibus supradictis fortior [a] præsumptio videtur q̃ motus fuerit bono zelo, & habito tali proposito ꝯminatus fuit substituto de exclusione, q̃ in ꝑñtiam sequebatur, non q̃ ꝑp illam ad hoc principaliter induceret. Similiter in eo, qui in articulo mortis ingreditur religionem, ex hoc fraus non arguitur. sed potius in illo t͡pe vr̃ habere rationem salutis suę, & ideo super tali probatione fraudis diligenter cogitandum est. ¶In fi. gl. notan
210 dum est q̃ dispositio d. §. sed & hoc præsenti. † procedit limitate, prout loquitur, & extra terminos eius ad alium casum non extẽditur. Idem gl. & Bald. in d. auc. nisi rogati. col. ij. Saly. in d. auc. si
211 qua mulier. † Ex quo infertur, s̃m post Io. an. & alios hic, q̃ cū tex. in §. præallegato loquatur, quando vnus ꝯdōnẽ liberorum apponit in personā alterius, non haberet locū, si ad propriam personam disponentis ꝯdō liberorū referaẽ, vt q̃a vnus donando, vel legando dicat. Si decessero sine liberis. talis enim ꝯdō intelligiẽ de veris, & naturalibus liberis, vt latius per eum hic. & idẽ Bar. sequiẽ in d. §. sed & hoc p̃nti. Bal. & Pau. de Cast. & alij. in d. auc. nisi
212 rogati. Ex quo Bal. ibi in vlti. col. ver. denuo pone. infert, † q̃ si donaui tibi omnia bona, si sine liberis decessero, q̃uis ego igrediar monasterium, donatio non euanescit. Facit qđ no. Ang. in consi.
213 ccxxv. ex quo dictus Albertus. † vbi inquit, q̃ si in s̃nia apponatur conditio, si sine liberis decesserit, non habet locum qđ dr̃ in d. §. sed & hoc præsenti. In prædictis tñ aduertendum est, q̃a cū text. in d. §. sed & hoc p̃nti. videatur fundari fauore religionis & ne q̃s
214 à vita cōtemplatiua retrahaẽ, † dispositio fauorabilis, & fauore religionis debet extendi ex identitate rōnis. iuxta gl. in l. illud. C. de sac. san. eccle. & in auc. sacramenta puberum. C. aduer. vendi. no. per Ioan. an. in c. ex tenore. j. qui fi. sint legi. ita arguunt Moder. ĥ. Et istam rationem adducit And. Sic. in l. cum accutissimi. in ix. ca. ver. adde q̃ Ange. male loquitur. C. de fideicōmissis. vbi propter hoc reprobat Ang. in consi. præalle. Et concludit q̃ etiam in sententia habebit locum tex. in d. §. sed & præsenti. Ex quo infert q̃ proxime loquitur. Saly. in d. auctẽ. qua mulier. dum dicit, q̃ ille. §. non debet in ꝯñtiam trahi, sed in suis terminis restringitur. & quod in casu. d. §. sed & hoc præsenti. ratione supradicta fiat extẽsio, tenet Alex. in consi. cxxj. in fi. in iij. lib. & consi. xxxv. in fi. lib. ij. Abb. ista impugnatione gl. & hoc qđ Doc. communiter dicūt, defendi pōt considerando q̃ text. in d. §. allegato loquiẽ in duobus casibus. s. qñ aliquid disponitur per viam vltime volūtatis, vel donationis. Primo casu respectu vltime volūtatis agn̄. s. factū de facili tollitẽ, q̃a in testatore, q̃ cōditionẽ liberorū in persona ipsius apponit legādo, decedat sine liberis, cessat ratio d. §. sed & ĥ præsenti. q̃a ipse non retrahiẽ ab ingressu monasterij ꝓpter tale legatum, cum possit testamentum reuocare. vnde cessante tali ratione, non est tractandum de extensione, q̃ nō fit, nisi eadem ratio cōcurrat. In secūdo casu, qñ per viam donationis vr̃ difficultas, q̃a illa nō pōt reuocari, & sic rō prædicta cessat. Sed tñ etiam dici potest q̃ non sit eadem ratio in grauato, ꝓut ille. §. loquitur, & in eo, qui principaliter disponit, quia grauatus vr̃ inuitus facere restitutionem, ex quo necessitatur, absque volūtate eius tale onus sibi iungaẽ. Vnde si intrādo monasterium nō excluderet substitutū, retraheretẽ ab ipso ingressu religionis, q̃a p̃sumiẽ inuitus p̃stare fideicōmissū, vt dixi. Secus ĩ ipso principali, q̃ donauit, si decederet sine liberis. nā cū talis donatio facta sit ab eo, in eadẽ volūtate durare præsumiẽ c. maiores. de baptis. Vnde per ingressum monasterij nō tolliẽ donatio, q̃a verba, & volūtas donātis de naturalib⁹ liberis intelliguntẽ. Nec ꝑp hoc iste vr̃ retrahi ab ingressu religionis, ex quo de voluntate eius donatio ꝓcedit. Vñ tota vis cōsistit in perscrutādo diligẽter, an sit eadẽ rō, vel nō, in q̃one ad quā extendiẽ dispō d. §. & si nō sit eadẽ rō, restringitẽ ille tex. q̃a vr̃ multū exorbitās, cū offendat volūtas disponẽtis, q̃ de veris nāli-
215 bus liberis cogitauit. ¶ † Iuxta p̃dicta inferẽ ad notabilẽ q̃onẽ. Si ex forma statuti, bona offendẽtis applicanẽ hæredibus occisi, & ꝓfessus in monasterio occisus sit, cū filiū haberet ĩ seculo, an monasterio, vel ipsi filio naturali bona debeanẽ. Abb. hic cōcludit q̃ applicabunẽ illi, qui erit hæres. post Fed. in cōsi. xxxv. quidā monachus. Cōtrariū tenet Are. hic, sequutus aliā opinionẽ, q̃ hr̃ inter cōsilia Fede. in consi. clxxiiij. ego putarem. & cōcludit q̃ filio [b] bona acquiranẽ, quia illa applicatio bonorū vr̃ fieri in retributionẽ illatę iniurię, q̃ tum ad ius vindictæ, qđ respicit filiū, & est quid
216 separatū ab ipsa h̃rditate. † Vnde filius, q̃ ab hæreditate p̃ris abstinuit, pōt facere pacẽ de morte p̃ris, vt tradunt Bar. Bal. & Imo. in l. filius, qui patri. ff. de vul. & pu. facit quod no. Bar. in l. quæsitū. ff.
217 de sepul. vio. & in l. ꝓ hærede. §. fi. ff. de acq. hær. † Et ꝓsecutio iniurię nō ꝯpetit iure hæreditario, s̃m Bart. in l. damni. §. Sabini. col. ij. ff. de dam. infec. Et per istā rōnẽ prius hoc voluit Pet. de anc. in c. j. in xliij. char. ver. procedit vlterius. de ꝯsti. vbi inquit q̃ ista bona cōceduntẽ hæredibus pro aliqua recōpẽsatione iniurię illatę propter mortẽ defuncti. Et hoc magis vr̃ cōcernere filios, q̃ hæredes extraneos d. l. quæsitū. & d. l. pro hærede. §. fi. & q̃a hoc est preciū sanguinis, & vindictę, qđ nō vr̃ esse honestū monasterio, ar. glo.
218 xij. q. ij. in c. fraternitatis. † Ex quo ẽt Pet. de anc. ibi inferẽ, q̃ si homicidę pœna mitigaẽ ꝑp pacẽ habitā ad hęredibus occisi, debet ista pax haberi à filio, nō à monasterio. In primis attẽta rōne, qua isti mouentẽ, ista ꝯclō hr̃et locū in filio masculo tm̃, & nō in femi-
219 na, quæ in seculo esset, † quia ius vindicādiẽ in fœmina nō cōsiderat, [c] [d] s̃m Ang. in l. pro hærede. §. fi. ff. de acq. hære. vbi all. gl. not. in c. j. §. hoc aūt notandū. qui feu. da. pos. & idem Ang. dicit in l. iiij. §. Cato. ff. de ver. ob. in consi. lxvij. ex themate prædicto. col. j. vbi ꝑ
220 hoc infert ad notabilẽ. q. † Et iō si duo sint hæredes, vnus masculus, alter fœmina, sufficit hr̃e pacẽ à masculo, s̃m Bal. in l. cū inter veteres. C. de fidei. li. & idẽ Ang. in l. filius, q̃ patri. col. fi. ff. de vul. & pu. & Bal. in l. Titia. §. Lucius. el ij. in fi. de le. ij. Ro. tñ & Alex. in
221 d. l. pro hærede. §. fi. vñr gl. præallegatā reprobare, & dicūt q̃ etiā ius vindicādi de iure cōi cōpetit fœminis l. sororẽ. C. de his, quib. vt indig. l. si fęmina. C. ad Turp. & idẽ tenet Ro. in d. l. iiij. §. Cato. & in l. j. §. potuisse. ff. ad Silla. Alex. in d. l. filius, q̃ patri. col. pe. Sed tñ dici pōt q̃ in q̃one, in qua Doc. loquunẽ, pax, & remissio iniurię cōsideraẽ ꝑ vindicta extraiudiciali, prout loquunẽ iura. s̃. allegata. no. distinguit, & declarat ipse Ang. con si. cclxxxviij. viso facto. col. j. in fin. ¶ Scd̃o in q̃one principali ꝓbabilis vr̃ opin. Abb. q̃ monasterio bona acquiranẽ, prout late probat Fed. in d. consi. xxxv. Et istā partẽ sequiẽ Ro. in no. cccxlvij. inci. statutū vrbis veteris. vbi dicit se ita cōsuluisse. Et hoc in terminis ꝓposite q̃onis ꝓbat efficaci ratione, qui colligitur ex dictis Fede. in d. consi. xxxv.
222 col. pe. † Nam cū monachus occisus sit, vr̃ facta monasterio iniu-
223 ria, & monasteriū agere pōt pro iniuria, † adeo q̃ nec monachus, qui passus est iniuriā, illā remittere pōt, vt tradiẽ ꝑ glo. in c. parochianos. de sen. excom. Vnde monasterio vindicta competit iure proprio, nō respectu h̃rditatis. Ratio, quā Are. in ꝯ̃rium adducit, haberet locū, si esset q̃o inter filiū, & extraneos hæredes, qui dūtaxat in iure hæreditario se fundarent. sed in monasterio alia ra-
224 tio cōcurrit, q̃a iniuria illi facta vr̃, vt dixi. Confirmaẽ hoc, † quia quo ad mundū monachus pro mortuo hr̃ l. Deo nobis. C. de epi.
225 & cle. & trāsit in p̃tatem abbatis, † vt no. Bar. in l. patre furioso. ff. de his, q̃ sunt sui. ergo vr̃ q̃ debeat iudicari tanq̃ monachus occisus, & non vt p̃r eius, qui remansit in seculo. Et pro ista cōclusio-
226 ne vr̃ casus in c. ij. j. de pœnis. † vbi pœna, q̃ imponiẽ interficienti p̃sbyterū, iuxta tex. in c. subdiaconum. xvij. q. iiij. acquiriẽ ecclesiæ eius, q̃a nullus ꝓximior hr̃s eius vr̃, q̃ ecclesia. à fortiori hoc idẽ dicendū est in monasterio, cui magis monachus subijcitẽ, q̃ p̃sbyter ecclesiæ seculari. Nec ob. q̃ Abb. in d. c. ij. in fi. videaẽ intelligere illum tex. q̃ nō sunt agnati. proximiores, quia verba tex. repugnant,

ADDITIONES.

[a] ¶Fortior. Immo quia sunt multi, in quibus fortior est. & prædominatur effectus odij, & vindictę.

[b] ¶Filio. Et dicentibus liberis monasterio. Idem Fel. hic, & bene, fallit in loco, in quo per aliud statutum vel consuetudinem ingrediens non dederit. sed reliquit alios hæredes per ingressum. vt per obitum ipso iure mancipatos. vt in regno Franciæ, quia tunc statutum illud intelligitur de huiusmodi hæredibus, etiam collateralibus.

[c] ¶Vindicandi. Ang. Aret. in tract. malefi. Flor. in l. per fundum. ad fi. de serui. rusti. præd. Dec. l. ij. nu. 62. de reg. iur. consi. dxxxj. nume. 6. Nico. Boer. decisio. Burde. cxxj. And. Tiraquel. de legi. connubia. l. i. nu. 58.

[d] ¶S. Ald. Consideratur. Vide quæ circa hanc conclusionem tradit late idem Dec. in consi. 801. accurate & diligenter absoluta fuit col. ij. ver. & ex his cōprobaẽ.

gnant, dũ comparationẽ facit, & dicit ꝙ nullus hæres proximior videtur. Ergo vt cõueniat cõparatio, ꝙ extarent alij agnati, & sanguine coniuncti, qui licet in alijs bonis admittanṫ, tñ in tali lucro ecclesia præponitur. qđ nõ vr̃ alia rõne, nisi quia iniuria facta fuit ecclesiæ, sicut dixi s̃. de monacho. Et per illum tex. in d. c. ij. tolliṫ qđ dicit Pet. de anch. in præalleg. c. j. de consti. ꝙ nõ videaṫ istud lucrum esse honestum ecclesiæ, quia in contrarium ibi est casus.

227 ¶ †Postremo circa istam glos. Abbas quærit de notabili quæstione, si conditio liberorum apponatur hoc modo, si hæres institutus decesserit sine liberis veris, & naturalibus ab eo procreatis. an tunc per ingressum monasterij excludatur substitutus. Abb. post Bart. & antiquos, quos ipse refert, ꝯcludit quòd sic, [a] ex pluribus rationibus, quas Barto. tradit in consi. j. Parmensis quidam. & sequitur Aret. hic, ponderando text. in d. §. sed & hoc præsenti. dum dicit conditiones inualidas esse, & haberi pro non scriptis. Ex quibus verbis impotentia testatoris arguitur, & quòd cõditiones tanquam turpes reijciantur, vt in l. conditiones. ff. de condi. insti. Ex quo sequitur, ꝙ voluntas disponentis nõ attendaṫ. & idẽ late voluit Ang. in consil. lxxx. hæc qõ subtilis. & in sua disputatione, nobilis, quidam gñe sequuntur Lap. alle. cxxix. factum super quo. in x. col. Imo. in l. fideicommissum. ff. de cõdi. & demõ. & nouissime cõsulendo plene probat Alex. in consi. cxxj. viso themate. lib. ij. & in consi. xxv. super cõtentis in dicto themate. in iij. libr. 228 ibi istam esse cõem opi. attestatur. ¶ †Contrarium [b] tñ tenuerũt plures antiqui, quos Abb. hic refert, concludentes ꝙ in tali casu per ingressum monasterij non excluditur substitutus. Et hoc sequitur Bal. in l. Deo nobis. col. j. C. de epis. & cle. & in auc. nisi rogati. col. ij. versi. & per hoc soluiṫ qõ. C. ad Trebe. vbi dicit, ꝙ ista opi. est multum ęqua. & idẽ Bal. in peculio. in verb. substõ. dicẽs ꝙ in vsu ita seruatur. & in l. si ita quis. §. is, cui. ff. de le. ij. in fin. Facit 229 qđ not. Bart. hic circa fin. †vbi vr̃ tenere ꝙ testator derogare possit dispositioni huius capituli, vt monasteriũ non excludat substitutum. Et istã partẽ tenet Fulg. in consi. liij. qm̃ superius allegatũ. Imo. hic & in l. Lucius Titius, qui fratrẽ. ff. de hære. insti. & idem Saly. & Flo. in d. auc. nisi rogati. quos refert And. Sicu. qui ſm istã partẽ consuluit in consi. xiij. clementissime Dei patris. lib. j. ¶ Pro resolutione huius qõnis primo cõsiderandum est, ꝙ rõ illa, quæ pro maximo fundamento allegatur, ad exclusionẽ substituti, ne grauatus retrahatur ab ingressu religionis, in isto casu nõ vr̃ vera. primo, quia vt dicit Ant. de But. hic, non est verisimile ꝙ ille, q̃ zelo Dei ad religionem ꝯcitaṫ, retrahaṫ ex eo ꝙ fideicõmissum in substitutum transferatur, vt ẽt no. Imo. in d. l. Lucius. la. ij. ĩ col. an tepe. & hoc idem prius voluit Bald. in consi. incip. inter scholã. S. Mariæ. vbi inquit, ꝙ leuis rõ vr̃ reijciendi dictam conditionem, ne à vita contemplatiua remoueaṫ, quia cum intrans religionẽ renuntiet seculo, & bonis, & perpetuam voueat paupertatẽ. cũ ad monasterium. de sta. mo. non est verisimile ꝙ retrahaṫ à ꝓposito religionis ꝓꝑ onus fideicõmissi. cũ paupertatẽ ꝓfiteaṫ, arg. l. ꝓfessio. C. de mune. patrimo. lib. x. Cõfirmaṫ hoc, q̃a si talis conditio tanq̃ turpis reijcereṫ, ne vita ꝯtemplatiua impedireṫ. ista. rõ eẽ hr̃et locum, qñ alia pia cã esset substituta, & sic ẽt tali casu deberet extingui fideicommissum cuius ꝯ̃riũ dicit tex. in d. §. sed & hoc pñti. ergo datur intelligi ꝙ non sit illa rõ. Et certe hoc suadetur, q̃a iste, qui religionẽ ingrediṫ, nihil plus vel minus habiturus est, siue locus sit fideicõmisso, siue non. Vnde ex hoc nõ vr̃ retrahi ab ingressu religionis, vt s̃. dictum est. & maxime hoc haberet locum, qñ esset iunctum fideicõmissum in re parua, ꝓꝑ quam verisimiliter, quis nõ deberet retrahi à ꝓposito eius, vt Are. h̃ dicit Remota igiṫ hac rõne, melior rõ illa vr̃, q̃ ex dictis Ant. de But. h̃ eliciṫ, ꝙ illud statutũ sit in fauorẽ monasterij, vel religionis, & iste fauor ẽt ꝯ̃ volũtatem testatoris attenditur. Qđ ex eo demõstraṫ, quia cõdemnationes reijciuntur. ergo datur intelligi ꝙ voluntas defuncti non attenditur, sed tm̃ fauor pię causæ. Et ad hoc secundũ Are. facit ille tex. dum reijcit cõdõnes tãquã inualidas, & vult illas haberi pro non scriptis, vt s̃. dictum est, sequunṫ alij posteriores hic. Sed mihi nullo modo cõsonat ꝙ talis prærogatiua cõcedatur monasterio, vel religioni, ꝯ̃ voluntatẽ testatoris, q̃a in ꝯditionalibꝰ primo volũtas testatoris inspiciṫ. l. in cõditionibus primũ locũ. in prin. ff. de cõdi. & demõ. facit tex. in l. cũ qõ. in fin. C. de lega. in l. cũ virũ. C. de fideicõ. Et volũtas defuncti totũ facit, vt dicit tex. in l. ex facto. la grande. ff. de hære. insti. Et priuilegiũ ꝙ ꝯceditur monasterio ĩ d. §. intelligiṫ, dũmodo [c] volũtas testatoris nõ repugnet, quia sic fauorabilibus personis debitores sumus, vt alijs iniustitia non fiat. c. ex tenore. s̃. de foro compe. c. & si necesse. de do. inter vir. & vxo. Esset enim valde durum, ꝙ bona disponentis contra voluntatem eius monasterio acquirerentur. Vnde si constat de voluntate testatoris ꝙ noluerit monasterium excludere fideicõmissarium, dispositio eius seruari debet, q̃a q̃libet in re sua moderator est, & arbiter l. in re mandata. C. mãda. l. sed & si lege. §. cõsuluit. ff. de pet. hære. & rebus suis legẽ imponere potuit in c. verũ. de condi. app. l. quoties. C. de do. quæ sub modo. Si ergo voluit substitutũ admitti non obstãte ingressu monasterij, nihil repugnat, quin admittaṫ. Et ad hoc videtur tex. in d. l. Deo nobis. ver. hoc ẽt. C. de epis. & cle. vbi pr̃ tm̃ teneṫ filio ingresso religionem, legitimam relinquere, vltra non cogiṫ. Si ergo plus reliquerit, poterit ei substituere in eo, quod vltra reliquit, prout ẽt dñt ibi Bal. & Pau. de Ca. Ergo pari rõne fideicommissum iniũctũ debet habere locum. Huic tamen fundamẽto respondebat Are. hic, ꝙ procedit in eo, qui iam erat ingressus monasterium, in quo cessante ratione retrahatur à religione. Sed in quæstione, de qua agitur, non erat ingressus. ideo ratio illa videṫ militare, ne à vita contemplatiua retrahatur. Sed respõsio ista tolliṫ ex supradictis, quia in casu d. §. sed & hęc præsenti. & in qõne nostra non est bona ratio illa, ꝙ fideicõmissum extinguatur, ne grauatus à religione remoueatur, vt s̃. late probatum fuit. Ergo rõ prędicta, quę fundatur in d. l. Deo nobis. remanet cõcludẽs in casu nr̃o, in quo cõstat testatorẽ voluisse substitutũ monasterio proferri. Non ob. ꝙ conditiones reijciuntur tanq̃ inualide, & ꝙ habeantur pro nõ scriptis, ꝙ nõ pñt dici turpes, & inualide ex eo ꝙ grauatus retrahatur à religione, vt s̃. dictum est, sed reijciuntur simpliciter propter fauorem religionis. Sed iste fauor non intantum attẽdi debet, ꝙ voluntas testatoris offendatur, per supradicta. Nam quãdo testator conditionẽ apposuit, etiam de liberis veris, & naturalibus, fauore religionis nõ præsumitur cogitasse de exclusione monasterij, & ideo si sequatur casus, quo grauatus monasterium ingrediaṫ, conditiones reijciuntur, & habẽtur pro nõ scriptis, quia non dicũt vlterius impleri, quia lex supplet, & præsumit, ꝙ si testator cogitasset de ingressu monasterij, idem voluisset de monasterio quod de liberis, vt declarat Pau. de Ca. & recte in d. auct. ni 230 si rogati. col. ij. vbi in simili quod dicitur de tacita vulgari, †quę cõtinetur in expressa pupillari, ex dispositione legis, quæ supplet dispositionem testatoris ex præsumpta voluntate eius. Sed quãdo constat de voluntate testatoris, ista interpretatio non admittitur, vt latius ibi per eum. Et istam declarationem sequitur Alexan. in consi. cxxj. præalle. col. v. in d. consi. xxxv. col. iiij. & cum his cõcordat Bal. hic. in iiij. col. quem Alex. refert in consilijs præallegatis.

231 †Et facit, quia fauore animæ fit extẽsio ad alium casum, vt no. in 232 c. ex tenore. qui fil. sint legi. †Et quia tacita pupillaris est ꝯ̃ matrẽ, si causa pia [d] substituta sit. Alex. in consi. xxxvij. viso themate. lib. j. & consi. xcj. super eo. lib. iij. Non obstant iura, in quibus conditio reijciṫ, ẽt ꝯ̃ voluntatem testatoris, quando mulier retrahaṫ à matrimonio, in l. quoties. & in l. Titiæ si nupserit. ff. de condi. & demon. cum si. allegatis per Abb. hic, quia in casu nostro non retrahaṫ grauatus verisimiliter ab ingressu religionis, ex eo ꝙ fideicõmissum præsteṫ, vt s̃. dictum fuit. Præterea in iuribus præallegatis remoueṫ à matrimonio, & inuitaṫ ad viduitatem. quod reprobatum est. Sed in ista qõne inuitatur ad matrimonium carnale, quod ẽt fauorabile est l. hoc modo. ff. de condi. & demon. Et ita ex omnibus supradictis in terminis propositæ qõnis conclusio est, ꝙ per ingressum monasterij excludatur substitutus, quia licet testator loquaṫ de naturalibus liberis, non tñ cõstat, [e] nec necessario infertur ꝙ cogitauerit de exclusione monasterij. Et hoc modo bene procedere opinio Bar. & aliorũ, qui hanc partẽ sequuntur. Sed qñ apparet ꝙ testator cogitauerit de monasterio, & voluit oĩno substitutũ admitti, ꝑualet volũtas testatoris. Et tali casu saluaṫ, & hẽt locũ opinio Bal. & aliorum, quos s̃. retulimus. Et sic 233 ꝯ̃rie opiniones federe distinctionis cõcordari pñt. ¶ † Ex ꝑdictis inferṫ ad no. q. de qua quotidie dubitari ꝯtingit. Si pater filię nubenti legauit mille, & si ingrediaṫ monasterium, reliquit ducenta, ipsa intrauit monasterium, an debeat habere mille. [f] Are. hic col. xx. post Ant. de Bu. hic, concludit ꝙ sic. & hoc tenet Ioã. an. in addi. Spe. ĩ ti. đ sta. mo. ĩ rub. col. iiij. ver. disputata fuit hæc qõ. post antiquos quos ipse refert. & idẽ Bar. ĩ l. ij. ff. de his, quæ pœnæ nomine. Albe. in Deo nobis. col. ij. ver. sed quæro aliam pulchrã qõnem. C. de epis. & cle. & in suo tract. statu. in ij. par. qõ. ciiij. incip. adhuc ex eo themate quęro. Mathæsi. in notab. lij. Roman. in l.

stipulatio

ADDITIONES.

a ¶Sic. Ita tenuit, & fortius consuluit Alex. in consi. cxxj. lib. ij. & pessime.

b ¶Contrarium. Et bene, & ita tenet Pe. Philip. Corn. in d. auct. nisi rogati, & consi. xviij. circa hanc literam R. consi. ccliij. ardua. lib. iiij.

c ¶Dummodo. Idem Dec. in consi. cclix. & consi. cccccxxvj. Ias. consi. ccxij. & Franc. Rip in l. ex facto. §. si quis rogatus. nu. 38. cum seq.

d ¶Causa pia. Hoc falsum est.

e ¶Constat. Immo satis constat.

f ¶Mille. Idem Sozi. in l. ij. de his, quæ pe. no. Ias. in auc. si qua mulier. C. de sac. san. eccle. Dec. in consi. 674. & male.

ſtipulatio ĥ mō cōcepta.col.vij.ff.de ver.ob.Alex. in d.ɔſ.xxxv. in iij.lib.& in d.ɔſ.cxxj.in ij.lib.Et pcipue fundat̃ iſta opinio p text.ĩ 234 l.Titiæ ſi nupſerit.ff.q̃ cōd.& demō.†vbi ſi filiæ teſtator legauit cētū,ſi nubit,ducēta ſi nō nubit, quãuis nubat, cōſequit̃ pinguius legatū, ne mulier retrahat̃ à matrimonio carnali. ergo idē in iſta qōne retrahat̃ à matrimonio ſpūali. ¶Cōtrariū tñ in dicta quæſtione voluit Bal.[a] ĩ d.l. Deo nobis.col.j. vbi inquit q̃ ita ſeruat̃ de cōſuetudine.Idē Bal.in d.auc.niſi rogati.col.ij.ver.pone, teſtator dicēs q̃ cōis obſeruãtia,& æquitas naturalis ita ſe habet. & ſequitur Pau.de Caſt.ibi, q̃ refert Bononien. ita cōſuluiſſe & idē Pau. de Caſt.in d.l.Deo nobis.& in l.Titio centū.§.Titio.ff.de cond.& demonſt.Et iſta opinio æquior vr̃,ſm Imo.in l.Lucius.la.ij. col.ſi. ff.de hær.inſti.& etiam verior videt̃ de iure p ea,quæ.ſ.dixi.Nam iſto caſu teſtator cogitauit de ingreſſu,& prouiſionem fecit.ergo voluntas eius attenditur, per ſupradicta. Et idem tenet Pet. de anch.in regula,nemo poteſt.de re.iur.in vj.q.Bal.in conſi.lxxij. in quæſtione lib.v.Ful.in l. Deo nobis.præalle. & in cōſi.liij.qm̃ ſuperius.Non obſ.tex.in l.Titiæ.quia poteſt dici q̃ hic, ſi bono zelo ingrediatur, cū habeat competentem dotem pro ingreſſu monaſterij, non retraheretur à tali propoſito religionis, quia dum ingreditur,profitetur paupertatem,vt ſ.dictum fuit. Præterea in d. l.Titiæ.retrahitur à matrimonio carnali, & inuitatur ad viduitatem.quod quidē reprobatur à iure. Sed in iſta quæſtione inuitatur ad matrimonium, quod etiam eſt fauorabile, d.l. hoc modo. ff.de condi.& demon.Et ad hoc bene facit tex. & q̃d ibi Bar. in l. Titio.vſufr.§.ſi.ff.de cond.& demon.Item in d.l.Titiæ ibi vr̃ teſtator voluiſſe impedire matrimonium dum dicit,ſi non nubit.Sed in iſta quæſtione non eſt ſic, quia non videtur principaliter teſtator voluiſſe impedire religionem,ſed voluit prouidere alijs in ſeculo remanentibus,caſu quo illa ingrediatur, & ſic termini non ſunt pares.Poſtremo ſecundum aliam literam tex.in d.l.Titię.nihil facit, dum ibi maior quantitas relinquitur caſu quo nubat. & 235 ita litera communiter ſe habet. ¶†Extra gloſ. primo Abb. quærit,an ingrediens religionem teſtamentum facere poſſit, nō ſeruata ſolennitate iuris communis.& concludit q̃ ſic, poſt Bart. in auc.ſi qua mulier.iiij.C.de ſacr.ſan.eccle.& idem Bar.in l.j. in iiij. car.vertic.ſecundo quæro.in fin.C.de ſac.ſan.ec.& per tex.in §.illud.el.ij. in auc. de mona. vbi tex. permittit ingredientem teſtari quomodo voluit.ergo abſque ſollennitate requiſita à iure communi.l.j.ff.de teſta.mili. & quia hoc conceditur militibus armatæ militiæ, nō debet negari iſtis militantibus in Chriſto.idem tenet Ant.de But.hic & ſequunt̃ Pau.q̃ Ca.& alij ĩ d.auc.ſi qua mulier. 236 †Et ĥ ēt extēdit̃ ad clericos ſeculares,ſm Abb.no.p illū tex.ibi,libere diſponere valeāt.ĩ c.q̃a nos.in iij.no.j.de teſta. Saly.[b] tñ ĩ d. auc.ſi qua mulier.ĩ ix.col. & Ro.in ɔſi.ccxxxvij.oppoſitionē hanc tenēt ɔ̃ Bar.q̃a fundamētū eius,q̃d facit,cōparando milites celeſtis,& armatæ militiæ, haberet locum ingreſſo religionē, q̃a tūc eſſet miles. ſecus videtur in iſto. qui ingreſſurus eſt. Quidam tñ in d.auc.ſi qua mulier.ad hoc rñdēt, q̃ ille, qui vult ingredi monaſterium,hr̃ pro ingreſſo,& ſic miles reputatur, prout ſolet dici in milite armatæ militiæ,qui de proximo cingēdus, habetur pro cincto.l.pen.vbi tex.ff. de teſta. mil.facit q̃d no. Ange. in l.ex. co. ff.de teſta.mili.& d.Abb.per illum tex.in c.eccleſia.in no.iij.de immu.ecc. cum ſi. iſta reſponſio q̃tum ad propoſitam quæſtionem vr̃ cōtra tex.in §.illud.ſ. allegato.vbi ante ingreſſum permittitur vt quis teſtari poſſit,poſt ingreſſum vero prohibetur.Ergo nō valet argumētum,q̃ ingreſſus de proximo, pro ingreſſo habeatur, quia tex. ibi quantum ad facultatem teſtandi expreſſe dr̃iam facit.Et ideo magis placet opin.Saly.quæ verior,vr̃,nã attenta ęquiparatione,quam Bart. dicit de milite armatæ militiæ ad militem, celeſtis militiæ,ſequeretur q̃ ingreſſus monaſterium poſſet teſtari,contra text.in d.l.illud.& in auc.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccl. Vnde manifeſte patet, q̃ fundamentum Barto. nullo modo proce-237 dit.† Comprobatur hoc, quia militibus relaxatur ſolēnitas iuris in teſtamentis pp̃ eorum imperitiam.l.ij.ff. de teſt. mili.l. q̃.q̃.C. eo.tit. quia ipſi potius arma. q̃ leges ſcire præſumuntur.l. fin. in prin.C.de iure deli.Sed ratio iſta in perſonis eccleſiaſticis ceſſat, 238 in q̃bus iuris†ignorãtia nō pſumit̃,vt p gl.in l.repetita.C.de epi. & cle.& q̃d Doc.tradūt d.c.q̃.q̃. facit tex. in c. inter monaſteriū.j. de re iu.& ad ĥ bo.tex.in l.gnali.C.de ſac.ſan.eccl.& in auc. pſbyteros.ibi,ſm leges.C.de epi.& cle.Nō obſt. text. in §.illud.in quo Bart.fundamētū facit,dum ibi dr̃,q̃ vri pōt bonis ſuis qūo voluerit ante,q̃ ingrediat̃.nã iſta verba intelligunt̃, dūmō diſponat ſm ordinem iuris,ar.l.ſi quãdo.C.de inoff.teſt.Hoc patet, q̃a illa verba proferuntur ad oſtendēdū q̃ poſt ingreſſum non habebit poteſtatem diſponēdi. quaſi imperator dicat diſponat qūo velit prius,q̃ ingrediat̃,poſtea nō pōt. Et ita ibi reſtringitur facultas teſtãdi. Et ideo non eſt dr̃m q̃ ſolennitas requiſita à iure relaxet̃, q̃a inducta ad diminutionē nō dñt operari augmentū.l. legata inutiliter.ff.de le.j.Et ad iſtum intellectum faciunt quæ inferius dicã. Non ob.text.in d.cap.quia nos.ibi,libere diſponere valeant,quia etiam illa verba intelligi debent, ſeruata iuris ſolennitate, quia illud ibi dicitur ad demonſtrandū,quòd talia bona fuerūt acquiſita eccleſiæ, prout ibi ſubijcitur. Et ſic intentio ſummi pontificis nullo modo fuit relaxare ſollennitatem iuris communis. Et iſta reſponſio videtur magis ex mente literæ,q̃ illud q̃d And. Sicu.dicit in d.cap. quia nos. qui conatur oſtendere q̃d verbum, diſpo-239 nat,intelligatur de actu inter viuos. ¶†Et circa iſtam primã quæſtionem,ſm Abb.hic,notandum eſt,q̃ q̃n filios habet ille,qui religionē ingreditur,legitima filijs omnino reſeruat̃,vt dr̃ in d.au. ſi qua mulier.Ex quo declaratur,q̃d hr̃ xvij.q.ix.in c.ſi. vbi Auguſtinus ɔſuluit, q̃ non debeat q̃s eccleſiam inſtituere, & filios exheredare,vt per gl.ĩ l. ſi quis ad declinãdã.C.de epiſ.& cle. in l.Papinianus.ff.de inoffi.teſ.nã hoc intelligitur, q̃n in totū filij eſſent priuati, & ſic reſpectu legitimę.Vltra legitimã vero magis fauet̃ eccleſię, q̃ filijs[c] †vt patet in d.auctē. ſi qua mulier. & ita videtur 240 velle Bar.in l.j.car.vj.ver.circa prędicta primo q̃ro.C.de ſac.ſanc. ecc.Anto.de But.conſi.xxv.ad primum.col.j. Pet. de anch. conſi. xliij.prima facie.& Are.conſi.xij. in cã Nicolai. Et ideo monaſte-241 rium tenet̃ alere filios ingreſſi,†vt no.Bar. per illum tex. in l. ſi quis à liberis.in §.item reſcriptū.de lib.agno.in Spe.de ſta. mo.§. j.ver.quid intret.& idem Bar.in trac.alimento.col.j. Nam non licet patri habenti filios inopes ingredi religionē omnino præter miſſa cura filiorum.ſanctus Tho.ij.ij.q.lxxxvj.arti.iij.circa me.vbi idem dicit in filio habente patrem inopem,ad q̃d tex.xxx. di.c.j. 242 ¶† Scd̃o iuxta ordinē Abb. q̃rit̃, an teſtm̃ prius factū p ingreſſum monaſterij reuocet̃.Quantū ad caſum de quo dubitat̃,Bar.ĩ d.auc.ſi qua mulier.tãdē ɔcludit.Primo q̃ q̃n teſtõr t̃pe quo fecit teſtm̃,nō cogitauit q̃ ingreſſu monaſterij,tūc teſtm̃ reuocat̃. Sed Ant.de But.& Abb. hic ɔ̃ariū dñt, q̃a ex quo aſr expreſſe nō diſponit teſt reuocare vr̃[d].& volūtas mutari non pſumit̃,in c.maio-243 res.q̃ baptiſ. Hoc idē ſequit̃,& pbat Are.ĩ l.j.col.x.ff.de teſta.†q̃a voluntati expreſſe, quę in teſtō hr̃, non vr̃ derogari ex tacita voluntate quę ex ipſo ingreſſu elicitur,ar.l.ſi.in prin.& q̃ ibi Barto. 244 ff.de lega.ij.†Secundo, quia non pręſumitur tacita ademptio hęreditatis,ſi alia coniectura haberi poteſt.l.ſi.ff.de his,quę in teſta. delen.Tertio rationem adducit,quia ex ſola voluntate, etiam expreſſe, tm̃ non reuocat̃, niſi aliud teſtamentum ſequat̃.§. ex eo autem.inſti.quib.mo.teſta.infir.Quarto allegat text. in d.§. illud. & in d.auctēn.nunc autem.C.de ſac.ſan.eccl. & xix.q.vl.c. q̃a ingredientibus,quę iura indiſtincte loquuntur.ergo generaliter debēt intelligi.l.j.§.& generaliter.ff.de leg.pręſtan.xix.in c.ſi Romanorū.¶His tñ non obſtantibus opi.Bar.defendi poteſt.quam ſequuntur Bald.& Pau.de Caſt.in d.auc.ſi qua mulier. Et illam veriorem dicit eſſe Imo.in d.l.j.col.vij.de teſta.& Pau.de Caſt.idem tenet in d.auc.nunc autem. Nam ſicut facta eſt mutatio voluntatis quo ad ſtatum perſonę,ita vr̃ reſpectu bonorum, vt probatur in auc.ingreſſi.C. de.ſac.ſan.ecc.vbi ex dedicatione pſone,infertur ad declarationem perſonę & bonorum.Cōfirmatur hoc, q̃a tex.in d.auc.ingreſſu.dicit q̃ ſe,& ſua in ipſo ingreſſu dedicat.ergo vr̃ ille, qui ingreditur,bona alienare, & in eccleſiam transferre.Ad idem tex.in auc.nunc autem.C.de epi.& cle.ergo p talem alienationē voluntariã vltima volūtas reuocatur.l.fideicōmiſſa.§. rē.ff.de le.j.ij.Non ob.allegata in cōtrariū, & primo q̃ nō pſumit̃ volūtas mutari, q̃a hic de mutatione ſatis conſtat ex ipſo ingreſſu,vt dictum fuit.Non obſ. q̃ expreſſe diſpō teſtatoris non tollat̃ 245 p tacitã voluntatem,& pſumptã, †q̃a cōtrarium verū eſt, q̃n aliquo facto volūtas declarat̃,vt in iſto caſu ɔtingit, vt patet in l.noſtrã.C.de teſt.in l.cãcellauerat.& ĩ l.ſi.ff.de his,q̃ ĩ teſt. delē.Secus in volūtate,q̃ tacite ex verbis colligit̃,vt ĩ d.l.ſi. in prin. Non obſt. tex.

ADDITIONES.

a ¶Bal. Idem Io.de Monteferra.in repeti.l. nemo poteſt de leg.j. Dec.cōſi. ccccxix. Iaſ.conſi.xliij.lib.iij.& bene.

b [struck through]

c ¶S.Ald. Filiis.Et q̃ vltra legitimam magis faueatur eccleſiæ,q̃ filijs, vti de Dec. in conſi.ccccxxvj.in duob.dubijs.col.ii.ver.venio ad ſm.Iaſ.in l. tale pactum.§.ſina.col.iii.verſ.non ob.auctoritas.ff.de pac.Alex.in l.pactum q̃d d tali.col.ii.& ibi Soz.Anto.de Ale.& alii.C.e.ti. Iaſ in l.licet.col.j.C.e.ti. Are. in conſi.xii. in cauſa.Iaſ.in l.hac conſultiſſima.ſi quis Ant. col.ii.in iii.ti.C. de teſt. Alexan. in conſi.xxxviii.viſo.col.iii.ver.ad confirmationem.lib.i. in conſi. lxvi. viſo in iii. col.lib.ii.Soz.in conſi.cl.col.pe.lib.i.vide tamen Dec. ſibi ɔ̃rium in l.licet. in ii. col.in iii.not.C. de pac.in l.generaliter col.iii.ver.retenta tamen.C. de inſtu.& ſubſti.in conſi.ccccxci.in fi.& q̃ indiſtincte fauorabilior ſit cauſa liberorum,quã eccleſiæ vide latiſſime Andr.Tiraquellum.in repe.l.ſi vnq̃.in verbo, liberis, nu. 74.ver.ſed & q̃d ſimpliciter.C.de reuo.dona.vbi infinita propemodum ſuo more ad hoc allegat.

d ¶Non videtur.Et bene.

tex.in d.l.fi.de his, quæ in teſt.delen. quia in iſto caſu non poteſt
capi alia coniectura, niſi quòd mutata fuerit voluntas. Non ob.
ratio quòd ſola voluntate non reuocatur teſtamentum, quia hic
factum interuenit, propter qđ bene reuocatur teſtamentum. d.
l.noſtram.vel dici poteſt ꝙ tacita voluntas,quæ ex ingreſſu colli-
gitur, habeatur pro teſtamento fauore pię cauſæ. Vltimo nõ ob.
quòd iura ſupra allegata generaliter loquuntur, quia intelligun
tur, & ita etiam videntur loqui, quando teſtator nõ cogitauit de
ingreſſu,vt Bar.dicit Sed bene pro opi.Abb.facit,quia ex quo ha
buit facultatem mutandi teſtamentum,& non mutauit,videtur
velle ꝙ habeat locum,arg.text.not.in l.iij.C.de inof.teſt.ibi, mu-
tare teſtamentum potuiſſet, & hoc facere neglexiſſet, quia ſi de
nouo poteſt facere teſtamentum, à fortiori qđ factum eſt debet
conſeruari,ar.l.patre furioſo.ff.de his, qui ſunt ſui.Et ratione ſu-
pradictę non videntur concludere, quando teſtamentum proce
dit. Nam ingreſſus monaſterij habet tacitam bonorũ acquiſitio-
nem,quãdo aľr nõ eſt diſpoſitũ de bonis.ſecus vr̃, qñ factũ eſt te
ſtamentum,qa voluntas nõ vr̃ mutata,vt Abb.hic dicit.¶Secun
do principaliter Bar. cõcludit, ꝙ qñ teſtator cogitauit de ingreſ-
ſu,teſtm̃ prius factum non reuocatur, per tex. in d §. illud. & ſe-
quitur Anto.de But.& Abb.hic.Sed in hoc cõtrariũ tenet Sal. in
auc.ſi qua mulier.col.ix.dicens, ꝙ etiam ſi cogitatũ habuit ad in-
greſſum, tñ teſtm̃ illud habebit effectũ, qa eſt capite diminutus
per talem dedicationẽ.ergo rumpitur teſtamentum.§. alio quo-
que,inſti.qui.mo.teſt. infir. & quia bona omnia transferuntur in
monaſteriũ ex collatione, in termino d.§. illud. Et ex hoc tali fa-
cto vr̃ venire ꝯ teſtm̃ prius factũ,qđ ſufficit.l.noſtrã.C.de teſt.Nã
factũ ſequens præualet voluntati contrariæ præcedenti.l.cum in
plures.§. locator horrei.ff. loca. Vltimo facit ꝙ res deuenit ad eũ
caſum,in quo incipere non poteſt.ergo vitiatur.l.pluribus.§. & ſi
placeat.ff.de verb.ob.Non ob.tex.in d.§.illud,quia de teſtamen-
to nihil dicit, ſed intelligitur in actibus inter viuos prout etiã glo.
ibi videtur ſentire,& verba ſonant,dum dr̃ licẽtiã habere,ſuis vti
quo voluerit modo.l.vti frui.ff.ſi vſufr.pe.l.j.§.pe.ff.de vſufr.ac.Et
ad hoc facit, quia in ſequenti verſi. ſi vero. loquitur qñ de bonis
ſuis diſpoſuit inter viuos. ergo ita debet intelligi.§. illud. quia ſe-
quentia præcedentia declarant.l.ſi ſeruus pluriũ.§.fin.ff. de lega.
j.Comprobatur hoc ex rõne,quæ ponitur in d.§.illud.ver. ingre-
dientem nãque.vbi tex.admonet ingredientem ꝙ niſi vtatur bo-
nis ſuis taliter, ꝙ dominiũ à ſe ſubdicauerit, ad monaſteriũ trãſ-
feruntur. ergo debet intelligi in actu inter viuos, quia ex vltima
voluntate non abdicatur dominium, ex quo reuocari põt. l.iij.§.
fin.ff.de adi.leg.Vltimo,quia tex.dicit,vti ſuis bonis, vel ſubſtan-
tia.ergo non intelligitur per vltimã voluntatem,quia dum teſta-
tur,non vtitur ſubſtantia, cum diſpoſitio eius poſt mortem con-
feratur.l.j.ff.de teſta.& vltimis volun.verba non cõueniunt.l.ver-
ba geſſerunt.ff.de verb.ſig.Iſta ſunt,quæ tradunt Sal.fulg. & Mo
der.in d.auc.ſi qua mulier. Ex quibus concludunt veriorem eſſe
opi.contra Bar.¶Sed tamen prædictis remotis, vt infra appare-
bit, etiam opi. Bar. in iſto primo caſu ſaluari poteſt, & quia tota
vis conſiſtit. in hoc,an iura permittant facultatem teſtandi volen
tibus ingredi religionem,prout Bar.dicit.Dico, ꝙ dictum Barto.
probatur.Primo in d.§.illud in generalitate ſui, quia etiam vtitur
ſuis bonis ille,qui teſtatur.nam patet, ꝙ illa verba non accipiun-
tur pro vſu ſimplici,ſed pro facultate diſponẽdi,prout etiam Sa-
ly.& omnes dicunt in actibus inter viuos. ergo in generaliter, ita
intelligi poſſunt in vltima voluntate, ſicut in actibus inter viuos.
Comprobatur hoc ex ratione,quam tex.facit,dum inquit, quòd
ante ingreſſum vti poteſt ſuis bonis, poſtea non poterit, quia nõ
erit.dominus Anto.ergo poteſt,quia dominus, vnde poterit vti
tanquam dominus, & ſic omni reſpectu quo domini vtũtur di-
ſponendo.ergo etiam per viam teſtamenti,iuxta.l.j.ff.de teſta. Et
ad hoc facit tex.in d.aucten.ingreſſi vbi non teſtantur ingreſſi,qa
non ſunt domini rerũ. ergo ante ingreſſum poſſunt teſtari, quia
domini reperiuntur. Ad idem text.in cap. quia ingredientibus.
xix.q.vlti.ibi,vlterius nulla ſit teſtandi licentia,ergo prius poteſt.
& tex.in d,auc.nunc autem.ibi,ſi teſtati non ſint.cum.ergo iſta iu
ra permittant ingredientem poſſe ante ingreſſum teſtari,ne talis
præmiſſio fruſtratoria reddatur, non debet teſtamẽti ex ingreſ-
ſu irritari,vt Barto.dicit.Nec obſt.ſi ſubtiliter dicatur quòd in iu-
ribus prædictis non cõceditur hoc principaliter, quòd ingrediẽs
poſſit teſtari, ſed tantum prohibetur vt poſt ingreſſum non poſ-
ſit, & ante ingreſſum facultas teſtandi remanet ex regula cõmu-
ni.& ſic videtur quòd ratio Barto.tollatur,quia reſpõdetur quòd
ex quo iura volũt ꝙ poſt ingreſſum nõ poſſit, ſatis vr̃ approbare
teſtm̃ prius factũ.& h̃ debet intelligi cũ effectu,ita ꝙ nõ retracte-
tur ex ingreſſu.aliàs in effectu nõ eſſet differẽtia, an poſt ingreſ-
ſum,vel prius factũ eſſet teſtm̃. ꝙ eſt ꝯ illa iura.¶Nõ ob.s̃, allega-
ta ĩ cõtrariũ. & prĩo ꝙ capite diminutus ſit, quia h̃ nõ attẽdit, ex
quo iura permittunt iſtum ingreſſum teſtari, & hoc cum effectu
debet intelligi.vt dictum eſt.Præterea iſta capitis diminutio,quæ
fit in melius,non operatur iſtum effectum,vt Bar.tradit in d.auc.
ſi qua mulier. col.iij. Non ob. ꝙ transferuntur bona in monaſte-
rium,quia illud procedit,qñ prius non fecit teſtamentum,prout
ſibi conceditur. Non ob. ꝙ res deuenit ad eum caſum à quo in-
choari non poteſt, quia hoc non attenditur, cum iſto caſu per-
mittatur vt teſtari poſſit.Præterea quando abſque culpa, & vitio
eius,qui fecit teſtamentum,reddit̃,inteſtabilis, teſtm̃ prius factũ
non rumpitur.§.furioſi &.§.ſed & ſi qs. inſti.qui. nõ eſt ꝑmiſſum
facere teſt.Non ob.ꝙ tex.in d.§.illud.loquit̃ ĩ actibus inter viuos,
dum dicit vti,quia tex.non intelligitur de ſimplici vſu, ſed de vſu
qualificato reſpectu diſpoſitionis, quia loquitur de vſu rõne do-
minij,vt s̃.dictum fuit. Nã vſus pro dñio quandoque accipitur.l.
donationes.§.ſpecies.ff. de do.cum ſi.ibi in gl.allegatis.Et ad hoc
eſt tex.in auc.de reſti.col. viij.vbi Ang.dicit,ꝙ ille qui permittit ali
cui vti re ſua ſicut dñs,vr̃ in illum dñium transferre.Non ob.ꝙ in
ſequentibus tamen in diſpõne inter viuos videat̃ loqui,qa ꝓ hoc
non reſtringitur diſpõ præcedens de d.§ illud. quæ gñalis eſt, vt
dictum fuit.Ad hoc bo.tex. in l.regula.§. pe.ff. de iur.& fac.igno.
Non ob.ratio, quæ ponderatur, quia nihil facit.nam diſponen-
do in vltima voluntate,ita vtitur bonis, ſicut diſponendo inter vi
uos.Vltimo non ob. dum teſtatur nõ vtatur bonis, ex quo diſpõ
poſt mortẽ cõferatur,qa, vt dixi ibi non cõſiderat̃ vſus ꝓ cõmo-
ditate,quæ percipitur, ſed ꝓ facultate diſponendi. & iſto reſpe-
ctu verba iſta verificãtur in teſtamẽto, ſicut in actibus inter viuos

246 ¶†Tertio dubitatur,ſi filiusfa.ingrediatur monaſterium, an bo-
na eius aduentitia, in quibus habet pater vſumf. monaſterio ac-
quirantur.Communiter Docto.concludunt ꝙ ſic, reſeruato pa-
tri vſufr. vt Abb. hic refert. & no.Spe.de ſta.mo.§.j.ver.quæritur.
247 †Et iſta concluſio limitatur ſm̃ Abb.hic,niſi iſte qui ingredit̃ ex-
preſſe diſponat de talibus bonis,quia clerici, & eccleſiaſticæ per
ſonę habent priuilegium in aduentijs,vt plenam habeant admi-
niſtrationem,& in iſtis reputantur bona quaſi caſtrenſia, quæ in
ſecularibus aduentitia,dñr,vt latius per eum hic. ¶Sed ĩ hoc nõ
vr̃ bene dicere, qa nullo mõ cõſonat, ꝙ talis diſpoſitio valeat in
patris præiudicium,cui ius eſt quæſitum ĩ vſuf.qđ ſine facto eius
ab eo auferri non debet, iuxta l.id qđ noſtrũ.ff. de re.iur. Et pri-
mo hoc clarum videtur in iſto,qui velit intrare monaſterium,qa
non habet priuilegium in teſtando, propter regulas iuris com-
248 munis,vt dictũ fuit.s̃.in j.q. poſt glo. ¶†Ex quo infert̃, ꝙ minor,
ꝓdigus,vel aliàs inhabilis, ex eo ꝙ velit intrare in religionẽ, non
habilitat̃ ad diſponẽdũ in caſu, ĩ quo aľs ꝓhibet̃,niſi ad illud qđ
in ꝓñtiam venit ex ipſo ingreſſu,vt dictũ fuit in notabilibus, vel
a niſi cõferatur diſpõ in piam [a] cauſam. & ita vr̃ ꝓcedere qđ Abb.
hic poſt alios dicit in ver.ſed nunquid minor.& qđ no. Lap.alleg.
249 xxvj.diſputat primo. ¶†Similiter in clerico ſeculari dđm eſt, vt
teſtari nõ poſſit de bonis aduentitijs quæſitis ante clericatũ ĩ ꝑiu
b dicium patris,[b] cui quæſitus fuit vſufr.Nam conſidero quòd tex.
in auc.præsbyteros,in quo Abb.fundamẽtum facit,intelligitur,
& loquitur de acquiſitis poſt clericatum,quia dicit, de bonis ac-
250 quiſitis, & aduenientibus præsbyteris, & clericis.† nam qualitas
adiuncta verbo ſm̃ tempus verbi intelligitur.l.ſi Titius. & qđ ibi
Bart.ff.de teſt.mili.ĩ l.dilectis.§.ſi extraneus.ff.de noxa.l. ex facto.
§.fin.ff. ad Trebe.late Barto. in l. ex facto.ff.de vulg. & ad hoc eſt
251 text.in l.ſacroſancte.C. de epiſ.& cle.† Confirmatur iſta cõcluſio
quia in dubio priuilegium conceſſum colligitur ſine præiudicio
tertij.l.ij.§.merito.& §.ſi qd à principe.ff. ne quid ĩ loco pub. Vn-
de concludo ꝙ vſuf.acquiſitus parti in bonis aduentitijs,non ſibi
auferatur ex diſpoſitione facta à filio exiſtente in clericatu, qui
252 poſt acquiſitionem vſuf.ſuperuenit.† Ad quod etiam facit, qa ta
lis vſufru.acquiſitus patri virtute patriæ ptãtis nõ ꝑmittit̃, quãuis
poſtmodũ patria ptãs abſque facto patris extinguatur, vt no.gl.
& Bart.per illũ tex.in l.ij.C. de bo.mater. & idem Bald. in l. qđ ſi
253 qs.in fi.C.de bo.quæ lib. cũ ſi.¶†Et s̃. dictis notandum eſt priui-
legiũ,qđ habent clerici filijfa.ꝙ in bonis eorũ aduẽtitijs vſufr. pa
tri non quærit̃,d.auc.præsbyteros. Hoc tenet Azo in ſumma.C.
de bo.q̃ lib.& eſt tex.ĩ l.ſac.ſan.ecc.C.de epi.& cle. vbi Bar.& Pa.
de Caſt.& tradunt Ant.de Bu.Abb.& Imo.ĩ c.qa nos.de teſt. Ex
254 quo no.cautela colligit̃, † vt ĩ bonis aduẽticijs patri nõ q̃rat̃ vſu-
255 fru.† qñ filius.efficit̃ clericus.& hoc ꝓcedit ĩ quolibet clerico,etiã
exiſtenti

ADDITIONES.

a ¶Piam. Ad huc idem.

b Patris. Imo nullo modo.quia non habet priuilegium peculij.quaſi caſtrenſis, ni-
ſi in quęſitis occaſione & ratione clericatus l.ſacroſancte. & ibi Bar.C.de epiſ.
& clericis.

a existenti in minoribus.[a] ꝑut dñt Imo. & Abb. in d.c. q̃a nos per 256 illum tex.& facit tex.in d.c.p̄sbyteros.¶†Quarto quæritur, ſi pater qui habet vſumfr. ĩ bonis aduẽticijs filij, efficiatur monachus an vſufr.acquiratur monaſterio. Abb. cõcludit ꝑ parte tm̃ dimidia debeat̃ monaſterio, q̃a ex facto ipſius patris patria poteſtas extinguitur, prout Bar.tradit in auc. idẽ eſt.C.de bo. quæ lib. per tex.in l.cũ oportet.§.cũ aũt.C.de bo.q̃ lib.& idẽ ſequit̃ Abb. in c. cũ ſimus.de regul.¶Mar.ſylimani in d.auc.idẽ eſt quem Alb. ibi b refert tenet ꝙ in totũ extinguatur[b] vſufru. q̃a tollit̃ patria poteſtas.& ita ſequit̃ Sal.in auc.ingreſſi.col.fi.in viij.q. in fin.C. de ſac. ſan.ecc.Gl.vero.in d.auc.idẽ eſt. voluit ꝙ in totũ vſufructus acquiratur monaſterio.& hoc ſequuntur Bal.ibi,& Pau.de Caſt.& iſta 257 opi. verior vr̃,† q̃a in alio vſuf. quæſito aliũde oẽs cõiter tenẽt, ꝙ monaſterio totũ acquirat̃.gl.Bar.& Doc.in d.auc.idẽ eſt. & tenet Spec.in ti.de ſta.mo.§.j.q.xlvij.Imo.in l.cũ filio.de le.j.ergo idem vr̃ in tali vſufr.quẽ habet pater in bonis aduenticijs, quia nulla rõ diuerſitatis ꝓbabilis ſubeſſe vr̃.Non ob.qđ dicit Bar.de emãcipatione, per l.cum oportet.§.cũ autem.quia in iſto caſu nõ emancipatur filius, & licet filius à patria poteſtate liberet̃, ingreſſus monaſterij ad hoc principaliter nõ ordinatur, ſicut in facto emancipationis cõtingit.Et iſte actus eſt meritorius, ex quo pater præiu 258 dicium pati non debet.¶†Nec ob. ꝙ ſit ſublata patria ptãs, quia per hoc non extinguitur vſusfructus, qui ſemel acquiſitus fuit, vt no.Bal.in l.ꝙ ſcitis.C.de bo.quæ lib. in fi. & in l.ij. poſt gl. ꝑ illum 259 tex.C.de bo.mater.cũ ſi.¶†Quinto quæritur, an legata, & alia, q̃ c in teſtamento[c] continent̃, ſtatim poſt ingreſſum monaſterij, d debeãt exequi.[d] Et breuiter rñdet̃ ꝙ nõ. ſed mors naturalis ingreſſi debet expectari, vt Abb. hic cõcludit poſt Bar.in auc.ſi qua mulier.col.j.C.de ſac.ſan.ec.& idẽ Bar.in l.j.ff. đ teſt. arg.l.Statius flo 260 rus.in §.Cornelio Felici.ff.de iure fiſci.†vbi etiam Bart. inquit, ꝙ ſi grauatus de reſtituendo poſt mortem eius ingrediatur monaſteriũ, non debetur fideicomiſſum.& idem Bar.per illũ text.in l. cũ pater.§.hæreditatẽ.ff.de leg.ij.Pet.de anch.cõſi.ccccxlij. in his dubijs.quinto dubio Saly.in l.j.col.iij.C.de hære. inſti. cũ concor. vt Alexan.tradit in conſi.xiij.circa primũ dubiũ.in ij.col. lib.iij. & in ſimili idem conſuluit Pet.de anch.in conſi.cclxxiiij.pro & contra rõnes.& in conſi.ccccxxix.ego autẽ. Alex.in conſi.cxxxix.viſo 261 themate.lib.ij.¶†Prædicta cõcluſio limitatur, vt nõ habeat locũ, e qñ q̃s intraret religionẽ minorũ,[e] q̃a cũ omnino incapaces ſint, ſtatim debet teſtamẽtũ habere effectũ, ſicut ꝑ mortẽ naturalem Abb.hic poſt Bar.in d.auc.ſi qua mulier & in locis.ſ. alleg. & idẽ Bar.in tracta.minoricarũ.in iiij.parte.ĩ ver. iſti ẽt hæredes. & poſt Ang.tradit Alex.in l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Treb. & latius idem ꝯſulendo reaſſumit in conſi.xiij.ſ.alleg. vbi reſpondent ad vnam rõnẽ, quã Imo.in cõtrariũ adducit ĩ d.l.cũ pater.§. hæreditatẽ. de 262 leg.ij.¶† Secũdo fallit in legitima,[f] q̃ ſtatim poſt ingreſſum mo- f naſterij filijs debet̃, licet monaſteriũ capax ſit bonorũ, ſm̃ Abba. h̃, ꝑ tex.in c.cũ ſimus.de reg.& illũ tex.ẽt Abb.adducit in c.Raynuti.in fi.de teſta.& idẽ Abb.ad hoc põderauit gl.in c.ex trãſmiſſe.q̃ fi.ſint legi.Et iſtã opi.de æquitate canonica ſequit̃ Bald. in d. auc.ſi qua mulier.in fi.col.ver.v.noto. Pet.de anc. & Car. ĩ d.c.cũ ſimus.Ro.in l.ſi cũ dotẽ.ĩ prin.ff.ſo. ma. ¶Cõtrariũ tñ voluit Bar. in d.auc.ſi qua mulier, quẽ Abb.hic refert, & ſequit̃ ibi Saly. in fi. col.ver.quero vndecimo.dicens ꝙ Doc.communiter ſequunt̃. & iſtam veritatẽ eſſe dicit Bald. in repe.c.ſi pr̃. col. pe.de teſta.in vj. quem, refert, & ſequitur Alex.in d.l.ſi cum dotem. in prin. col.x. idem tenet Are.ĩ l.j.col.antepe.ff.de teſt. & late tradit Io. de ana. in c.ij.col.pen.& fi.de delic.puerorum. Et pro iſta communi opi. eſt tex.in d.auc.ſi qua mulier.quem Abb.in d.c. cum ſimus. ad h̃ inducit.Non ob.tex.in d.c.cum ſimus.in quo vis tota ꝯſiſtit, quia rñdetur ꝙ pater ibi erat mortuus. Abb. tamen hic dicit, ꝙ text. ibi contrarium innuit.& puto ꝙ voluit dicere, prout ipſe Abbas declarat in d.c.cum ſimus.ꝙ ibi, in prin.pater nominatur ſimpl̃r, ergo vr̃, ꝙ pater viueret, quia non dicit̃ pater quondã, prout ſolet dici de patre mortuo, vt in c.cum cõtra, de pig.Sed reſpõderi poteſt ꝙ illud procedit in princ.tex.quo caſu clarũ, eſt ꝙ pater viuebat, quia intrauit monaſterium ſimul cũ filio.ſed ille text.ad quæſtionem noſtrã allegat̃ in fin. vbi nihil de patre dicitur. & ex illo tex.ſatis colligit̃ ꝙ pater eſſet mortuus, dũ inquit, ꝙ filius poteſt poſtulare bona, quę ſibi ex ſucceſſione obueniũt. Nam ſucceſſio proprie cõuenit defuncto.l.hæreditas.de verb. ſig. & ita illũ text. põderauit Saly.in d.auc.ſi qua mulier. & d.c. cum ſimus.Secũdo ad illũ tex.rñderi poteſt, ꝙ text. ibi dum dicit, ꝙ tunc de præſenti bona paterna poſtulari poſſint, vnde põt intelligi tunc demum patre mortuo.Saudetur hoc, quia tex.ibi tantum voluit oſtendere ꝙ habeatur pro puro laico ille, qui ex uit religionem, quã intrauit ante annos diſcretionis.Prima tan en reſpõ planior eſt. Et ſicut viuente patre in monaſterio, filius, qui remanſit in ſeculo, non poteſt legitimam petere, vt dictũ eſt.ita econtra filius, qui in 263 greditur monaſterium, †eo viuente, ſ.patre, non poterit legitimã conſequi vt tradunt Pet.de anch.& Io.de ana.in d.c.ij.de delictis 264 puero.facit text.in c.j.xviij.q.j.cum glo.¶†Sexto quæritur, an teſtamentum prius factũ poſt ingreſſum monaſterij reuocari poſſit.Abb.hic contra Bar.quem refert concludit ꝙ non, vt per eum hic.& iſtam opi.tenuit Ang.in l.j.ff.de teſta.ibi, tu dic, cum teſtari 265 non poſſit poſt ingreſſum.† auc.ingreſſi.C. de ſac.ſan. ec. pariter g non poterit[g] teſtamentum reuocare.l.ſi vt proponis.C.de nupt. & idem ſequitur Imo.in d.l.j. quia teſtamẽtũ ex ſola volũtate reuocari nõ poteſt, ſed debet aliud teſtamẽtũ fieri.§.ex eo autem. inſti.qui.mo.teſt.infir.Are. in d.l.j.col.xij. conatur ſubſtinere opi. Bar.quam hic, ſequitur Ant. de But. in cõſi. lxxix.condidit teſtm̃. & dicit, ꝙ immo.ingreſſus monaſterium facta profeſſione poterit teſtari.Hoc ſm̃ eum probat̃, ꝙ ingreſſus teſtari prohibetur ex eo ꝙ non habet bona, vt dr̃ in d.auc.ingreſſi. ſed iſte habet bona ſaltem.in art.mortis, quia ipſo iure mortuo ingreſſo bona ꝑ aditionem acquirunt̃ hæredibus, & ſic ex ꝑſona defuncti in monaſterio, transferuntur in hæredes.ergo vr̃ ꝙ eſſent apud illum profeſſum, q̃ morit̃ in monaſterio. Vñ ſi dñs eſt, poterit teſtari. ergo & teſtm̃ reuocare.Facit qđ no.Io.an.in c.nõ poteſt.de preb.in vj. h Sed tñ rñderi põt primo ꝙ nullo mõ vr̃ dñium eſſe apud[h] monachum, quia hoc repugnat religioni, in c.cum ad monaſterium de ſta. mo. ſed dñium erit apud monaſterium ad qđ oĩa in ipſo ingreſſu transferunt̃, in d.auct. ingreſſi. & illud dñium remanet apud monaſteriũ, donec ingreſſus viuit, ſicut in vſufructu contingit, vt declarat Bar.ĩ d.auc. ĩgreſſi.col.fi. & ſic de moneſterio trãſfert̃ poſtmodũ in hr̃des mortuo ingreſſo. Vel ſecundo dato ꝙ pro illo inſtãti dñium eſſet apud monachũ, illud tollerat̃ ad h̃, vt teſtm̃ effectũ ſortiat̃.vñ h̃ extẽdi vltra neceſſitatẽ nõ debet.Et ꝑꝑ hoc nõ eſt dicẽdũ ꝙ teſtari poſſit de nouo. Nã qñ aliquid tolerat̃ ꝯ regulas iuris ꝑꝑ aliquã neceſſitatẽ, intell̃r quatenus imminet neceſſitas, vt no.Bar.in l.j.§.nũciatio.col.iiij.ff.de oper. no.nũ. vbi alle.tex. in l.j.ff.de ferijs. in l.ſenatũ.ff.de of. p̄ſi. & iõ verior vr̃ opi.ꝯ Bar.¶Diſtingui tñ põt ꝙ aut vult reuocare teſtm̃, ĩ quo eſſent prius inſtituti extranei inſtituẽdo filios & eccl̃iam, ſm̃ formã auc.ſi qua mulier.& põt.ſed ĩſtituẽdo aliũ extraneũ, nõ poſſit, vt Pau.de Caſt.concludit in d.auc.ſi qua mulier. col.pe. & idẽ 266 voluit in effectu Bal.ibi.col.v.¶†Septimo iuxta ordinẽ Abb.q̃rit̃ de ſucceſſione ab inteſtato eius, q̃ ingredit̃ religionẽ incapacẽ bonorũ. Et primo in eo, q̃ ingredit̃ religionẽ fratrũ minorum. ꝯcl̃o eſt ꝙ acquirunt̃ veniẽtibus ab inteſtato Abb. hic poſt Fed.ĩ ꝯſ.xxvj.caſus talis eſt.& idẽ tenet Bar.in tra.minorica.in vlt.lib.in princ.& col.pe.ver.ſed ad quos ꝑtinebunt bona.& Bal.idem ſequit̃ poſt Iac.But.in auc.ingreſſi. col.ij.ver. extra gl. quærit̃.C. de ſac.ſan.ec.vbi inquit ꝙ illis bona debent̃ ad quos ꝑueniręt, ſi ingreſſus monaſteriũ mortuus fuiſſet, & ſm̃ iſtã ꝯcl̃onẽ ĩ fauorẽ veniẽtiũ ab inteſt.ꝯſuluit Ro.ĩ ꝯſ.cclxviij.ĩ caſu ꝓpoſito br̃, & ĩ cõſi. ccxcvj.circa declarationem. vbi dicit iſtã eſſe cõem.opi. & idẽ d. 267 Abb.ĩ ꝯſi.xxvij.dubiũ ſuꝑ quo. col.ij.lib.j.¶†Nã fratres minores ĩcapaces ſunt, tituli, & emolumẽti, vt Bal.dicit ĩ l.eã, q̃ col.v. ver. ſecũdo q̃rit gl.C.de fideicõ.& tales habent̃ ꝑ mortuis, & oĩno ex 268 tinctis.† Vñ in terminis huius deci. nõ excludũt fideicõmiſſum, vt Bal.ſcribit in l.cũ acutiſſimi.col.fi.ver.itẽ nũquid frater minor. 269 C.de fideicõ.& iõ iſti incapaces ſunt æſtimationis,† & nõ pñt bona capere vt vẽdãt.Abb.h̃ ꝑ tex.ĩ cle.exiui.§.cupiẽtes. de ver. ſig. Car.ĩ d.cle.exiui.§.ꝓinde. ĩ fi.& idẽ Car. ĩ ꝯſ.cij.ſuꝑ dubijs p̄miſ- 270 ſis, in ij.dub.& Bal.& alij in locis.ſ.allegãdis.¶†Secũda ꝯcl̃o, frai tres p̄dicatores,[i] & alij mẽdicãtes, exceptis fratribꝰ minoribus, ẽt bona ĩmobilia capere pñt, non vt retineãt, ſed vt vendãt, & p̃tiũ in eorum neceſſitatibus cõuertat̃.glo. no.in c. vnico. de re.do. in vj.Spe.in tit.de ſta.mo.§.j.ver.iij.q̃rit̃.& ſequit̃ Bal.in l.cũ qõ.C.de leg.cum cõcor. vt Alex.tradi in l.apud Iulia.§.cõſtat.col.iij.de le.j. & illam pro ſingulari allegauit Ro. in ſing. cclxxxix.inci. ꝓhibet̃ forenſi.Et ſm̃ iſtam cõcluſionẽ cõſuluit Bald. in conſi.lxxx.ſuper

infra-

ADDITIONES.

a ¶Minoribus. [illegible]

b ¶Extinguatur. Hæc veritas.

c ¶Teſtamento. Hi valde errant.

d ¶Exequi. Ang.in tract.de.teſta.col.j.circa med. Soz. in l. Gallus. & qđ ſi tantum. in ij.not.ff.de lib.& poſthu.

e ¶[illegible]

f Legitima. Idem late Ant.Corſ.ſing.in ver.legitima.Philipp.Fran.in rubr.de teſt. lib.vj.Pyrrhus.in ij.diſpu.& eſt melior.& æquior.quidquid dicat Deci.hic.

g ¶Poterit. Facit c.ij.j̃.de teſta.Idem hoc. Clauſula in ver. religioſus.§.lx.& bene.

h ¶Apnd. Gemi.conſi.lxxx.

i ¶Prædicatores. Phil.Franc.in rub.de teſt.lib.vj.Alex.conſi. lxxxviij.lib. ij.Lance-

l o.Deci.in l.Titiæ teſtatores.in prin.de le.j.An. Tiraq.trac.retrac.§.j. Gl.vj.n.5.

infrascriptis.lib.j.vbi inquit ita cōiter seruari in fratribus mendicantibus, præterquā in minoribus. Idem Bal.in consi.lxx.sciendū est lib.ij.& in cōsi.cxx.punctus.circa fi.eo.lib.iij.Card.in cōsi.lxvj. in dubio pmisso.circa.fin. ¶Ista tñ ɔclō vr̃ potius ex ɔsuetudine pcedere, q̃ de iure, vt tradit Bal.in auc.si qua mulier.col.iiij.C.de sac.san.eccl.Pe.de anc.in cōsi.lv.inci.Io.an.in cle.dudū. Cuma. in cōsi.clij.& Io.in cōsi.clix.viso.Et ꝙ mendicantes de iure ēt preciū rerum accipere possunt, arguit Arch.xxvij.q.j.in c.de viduis.quia preciū succedit loco rei. Sed Bal.rñdet in c.cum cā. in ver. quæro nunquid. de re iudi. ꝙ dominium momentaneū regulā non infringit, ar.l.fi.C.de bo.quæ lib.plus attentauit Cald. in consi.xlvj. an bona ingressi.in tit.de testa.ꝙ alij mēdicantes præter minores pñt bona retinere, finaliter tñ residet in ɔclōne supradicta, ꝙ accipere pñt vt vendant.& illud consiliū refert, & sequit̃ Domi.in c.j.§.cōfirmatos.col.pe.de reli.domi.in vj.& ita ex supradictis, pa[illegible] cōem opi.esse sm gl.præalle.c.j.de reli.do.in vj.& ita Alex.cōconsil. lxxxviij. eximie dñe. colum.ij.lib.ij. †Et in tali alienatione

271 nō requirit̃ solennitas requisita in alienatione bonorū ecclesiæ, q a fit ista alienatio ex necessitate status eorū.ita no.Bald.in dicta auc.si qua mulier.colū.v.ver.sed ponamus.arg.l.ij.ff.de re. eorū. Idem Bal.tradit in consi.prædicto.lxx.sciendum est.& idem in simili voluit Lap.alle.xxvj.disponit primo.circa fin.[f] Facit quod no. Lau.de Rodulphis ī repe.c.sine exceptione.xij.q.ij.in xix.& xx.q.

272 ¶†Tertia cōclusio. Annui redditus fratribus minoribus acquiri nō pñt, d.cle.cxiui.§.annui redditus.de verb.sig. Et procedit ēt in

273 alijs mēdicātibus. †Et similiter hoc locū habet, licet annui redditus sint modice quātitatis. Ita not.probat,& post longā disputationē eleganter cōcludit Fulg.in cons.cciij.Titius condidit testm̃. Et hoc verū [illegible], qñ pro victu, & alimentis relinquuntur. secus si

274 pro aliqua necessitate. †Vnde valet legatum pro studio alicuius fratris minoris, vt no.tradit Abb.in consi.lxiij.quædam dña. B.in

275 col.in ij.lib. †Et eo casu, quo isti mendicātes ex cōsuetudine, priuilegio, vel ēt facto, bona aliqua possideant, pro illis ad charitatiuum subsidium obligantur. Pet. de anc.in consi. lxxx. ꝯ fratres. & illi cōsi.se subscripsit Ant.de Bu.in consi.xxxiiij. vt s̃. solēniter.

276 & idē voluit Bal. in consi.ccij.fratres.lib.ij. ¶†Ad prædicta qui di

277 cantur mēdicantes, no.d.c.j.de reli.do.in vj. †Et dubitatur de fratribus ordinis seruorū. Cald. in consi.xvij.an seruorum, in tit.de reg.concludit ꝙ non.& idem Do.post Io.an.in d.c.j.§. confirmatos.col.j.& Bened.Capra in consi.xxiiij. punctus fuit, quidam. in

278 iiij.col. ¶†Quid aūt de fratribus Carmelitanis? Fulg.in consi.ciiij. s̃.allegato tenet ꝙ sint mendicantes. Idē Ang.in consi.xcj.sancta Carmelitarū religio.not.Lap.alleg.xv.an fratres de Carmelis,&

279 de prædicatoribus Alex. in d.consi.lxxx.col.iij. ¶†Octauo quærit̃ de monacho, qui in aliqua ecclesia cōstituit̃ prior reuocabilis

280 ad nutū superioris, †an per talē monachum priorem, acquiratur prioratui, si bona prioratus sint diuersa à monasterio? Abb.hic, ꝙ sic, post Fed.in consi.v,quidā monachus. & idē vr̃ velle Ang. in §. interdicimus.ver.vltimo no.in auc.de eccle.ti. Aliter tñ vr̃ loqui Bar.in l.si seruus cōis ita.col.fi.ff.de stip.ser.no. Pet.de anch. in c.j.

281 de priui.in vj. ¶†Cui aūt monasterio acquiratur hæreditas p monachum, qui in vno monasterio reperit̃ tēpore aditionis, cum in alio esset tpe, quo hæreditas fuit delata. tradit Fed.in consi. xxvj. casus talis est, quidam. Bart.in l.ij.§.fi.ff.de bono.pos. sm tab. Bal. Ang.& alij in l.si quis mihi bona. C. de acqui.hære.cum concor.

282 vt per Alex.in l.nō dubium.C.de iure delib. ¶†Alia similis dubitatio est. Si quis tpe, quo hæreditas defertur, frater minor sit, vel monachus,& postmodū tpe aditionis bonorum capax reperiatur, cui hæreditas acquiratur. Fede.prosequitur in consi.xxvj.prę allegato, quem refert,& sequitur Bal.in l.si alienum.§. extraneis. ver.secundo facit.ff.de hære.insti.& idem Bal.in l. inter antiquā. C.de vsufr.facit quod no.Lap.alleg.lxvij.quidam Fran.colū.fina. Bal.& Ang.in l.ex facto.§.Iulianus Longius.ff.de vulg.Imo.in l.in substitutione.col.fi.eo.tit.Roma.in l.seruus eius.de acqui.hæred.

283 ¶†Nono quærit̃, si ingressus monasteriū intra annum probationis moriatur, an bona eius monasterio acquirantur?[a] Abb.cōcludit ꝙ sic, qñ expresse bona dedicata sunt monasterio. secus si nulla facta mentione bonorū, ingrediatur monasteriū simpliciter, quia tunc non monasterio, sed venientibus ab intestato applicari debent, cum nulla ratio subesse videatur ꝙ monasterio acquirantur, quia intra annum probationis non dicitur religiosus c. religioso.de sen.excō.in vj. Et hoc est in clerico seculari, cui succedunt venientes ab intesta. Ergo videtur idem in isto decedente infra annū probationis, vt latius per Abb. In cuius dictis primo aduertēdū est, quia q̃tū ad ppositū, nō vr̃ ꝙ debeat vis fieri, vtrū tacite, vel expresse bona monasterio collata sint, nā qñ expresse ab ingrediente bona monasterio dedicata sunt, tacita conditio intelligit̃, si in monasterio perseuerabit. vnde eo redeunte ad seculum, bona recuperabit, vt Abb.ipse cōcludit in c.quod à te.colum.iij.de cle.coniug.vt not.in c. constituimus.de reg. vbi bonus tex. Secundo nō vr̃ bona æquiparatio, quam Abb. facit de clerico seculari, quia per clericatū non acquirunt̃ bona ecclesiæ, sicut cōtingit in eo, qui monasteriū ingreditur.auct. ingressi.C.de sac san.eccl.& hoc dicit And.Sic.in c.ij.j.de testa. Sed responderi potest, ꝙ Abb.comparationem facit de isto existenti intra annū probationis, qui nō dr̃ monachus, nec religiosus,& pōt retrocedere. & de clerico ad istum, qui non est religiosus, arg.videtur bene pcedere.

284 ¶†Tertio circa quæstionē Abb. principalem magis cōis opi.contra Abb.esse vr̃, ꝙ monasterium admittatur ad bona defuncti,[b] Cyn.& plerique alij hoc tenent in d.auct.ingressi. & idē vult Bar.in d.auc.si qua mulier.circa fi.do.Ant.hic.& Pet.de anc. in c.ij.de testi. in c.cum causam.de elect. Et ad hoc plura adducit Pe.de anch.in dispu.inci.episcopus, idēque patronus. quē And. Sic.refert in d.c.ij.de testa. Et præcipue fundatur ista opi.quia ingressus in eadem voluntate videtur persistere, arg.c. maiores. de

285 baptis. †& quia dedicatio persone & bonorum facta monasterio, mediante ingressu, vr̃ pura à principio, sed postmodum resoluit̃ per euentum conditionis, si infra annum non placuerit,[c] vt tradit Pe.de anc.in consi.lxviij.cōtra donationem.col.fi. ponderando plura iura in ti.de reg.quæ resolutionem sonāt in c. super eo, ibi, recedere voluerint.& in c.significatum.ibi, à religione recesserit. Si ergo actus resoluitur, interim pure vr̃ acquisitio facta monasterio,& fundata vr̃ intentio monasterij, nisi de pœnitentia,&

286 de resolutione probetur, vt no.in l.ij.ff. de ī diē addi. ¶†Opinionem tñ Abb.hic tenet Imo.in d.c.ij.quia ex quo testamētum nō fecit, videtur voluisse venientes ab intestato succedere l.conficiūtur.ff.de iure codi.& idem Abb.hic dicit. Sed ad hoc rñdetur ꝙ ratio ista cessat in isto, qui religionem intrauit, quia tunc alia maior vr̃ esse præsumptio pro religione, & illa præualet. arg.c. literas. de præsumptio. Immo cōstare vr̃ ꝙ noluit bona acquiri venientibus ab intestato, ex quo contulit monasterio, per supradicta. Istā etiam opinionem Abb.[d] sequitur d.Benedic.Capra in cōsi. cxlv. punctus, quidam iuuenis Pandulphus.& And.Sic. in d.c.fi. quia ante factam professionem non dicit̃ ingressus vere, vt Bart. dicit in d.c.fi.quia ante factam professionem non dicitur ingressus vere, vt Bar.dicit in d.auct.si qua mulier.in l.nulli. per illum text. C. de sanc.bap.reiteretur. Monasterio autem bona non acquiruntur, nisi post ingressum, d.auct.si qua mulier.vbi tex. ergo si ante annum probationis moriat̃,& ante professionem,& sic ante ingressum bona monasterio non acquiruntur.& ad hoc facit, quia ante professionē nō dr̃ religiosus c.religioso.de sen.excō.in vj.& in d.c.beneficiū.de reg.iu.in vj.& no.Bald.in consi.ccxxiij.in ij.li. Sed istis,& similibus responderi pōt, ꝙ licet ante professionē nō dicat̃ pprie ingressus, nec vere religiosus, tñ in quibusdā hr̃ p re

287 ligioso,& talis est de foro ecclesiæ. Ang.in l.j.ff.de pe. †vbi allegat bo.tex.in l.statulibe.ff.de qōni.& idem dicit Pe.de anc.in d.consi. lxviij. Et ita in pposito dici pōt, ꝙ habetur pro religioso, quantū ad ista acquisitionē bonorum, cum per ingressum pure bona acquirant̃ monasterio, nisi postea acquisitio resoluat̃, vt s̃.dixi.& in dubio pro religione iudicandum est l.sunt personæ.ff.de religio.

288 ¶†In alijs vero extra qōnē, an nouitius intra annū pbationis p persona ecclesiastica debeat iudicari.in not.q. tradit Pet. de anc. in consi.lxviij.s̃.alle.Imo.in l.si seruus.la pe.ff.de stip.ser.& Do. in c.cū quis, ver.q d de illo.de sepul.in vj. Fede.in cōsi.xxxij. qō talis est.col.pe.ver.subsequēter queritur.& Mar.Sozi.in cōsi.inci. quāuis plurimorū.

289 ¶†Decimo quærit̃, quid de bonis feudalibus ingredientis. In his cōclusio sit, ꝙ regulariter monasterio nō acquirunt̃.q a beneficiū ad eū nō pertinet, qui officiū gerere nō debet c.j.de vas.mili.qui ar.belli.depo.& in c.qui clericus.si de feu.fuer. contro.inter do.& vasal.facit text. in c.j.§.j.de alie.feu.& in c.j.de fe.femi.in c.j.an mutus.not.Bar. in l.si finita.§. si de vectigalibus. iij.col.ff.de dam.infec.cum si.vt Alex.congerit in consi.x. viso instrumēto.col.j.lib.v.Idem est in Regno.Baronia.vel Ducatu, quia ista non transeunt in monasteriū.Bal.in l.Deo nobis col. v. versi.

290 iiij.not.C.de epis.& cle. ¶†Prædicta conclusio fallit, quando est tale seruitiū quod à monasterio præstari potest, puta si annua pēsio præstetur. Et idē in seruitio personali, quod honeste pstari ab ingrediente

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Acquirantur. Adde eundem Dec.in auct.in gessi.C.de sac.san.eccle.

c ¶S.Ald. Defuncti. Vide de hac q.Phil.Fran.in disputatio.petitorii.q.iii.in prin.& Bar.in ij.lec.in auctē.ingressi.vbi late refert plures opin.

c ¶Syl.Ald. Placuerit. Sequi.idem Dec.in l.si quis hæredem, in ver.extra gl.quærit Bar.C.de insti.& substi.pro his ponderationibus est glo.in l.ii.de in diem addic.

d ¶S.Ald. Abb. Vide Signo.in d.auct.ingressi,& ibi Dec.in prin.& Bal.col.iiii.ver. breuiter ista pars videtur æquior.

ingrediente possit per se, vel per alium. Cyn. in auct. ingressi. C. de sac. san. eccle. & Inno. Ioan. an. & Abb. post alios hic Spec. de statu monachorum. §. j. versi. xlv. glos. in c. j. §. ex hoc, de feu. femi. & ita communiter tenetur secundum Salyc. in d. auctē. ingressi. versi. quæro octauo. extra glo. Alexā. in d. consi. x. col. iiij. & idem Cal. in consi. ij. an clericus. de feudis. Bald. in l. si quis. in princi. C. de epis. & cle. & in auc. nisi. col. pe. C. ad Treb. & in c. quæ in eccle siarū. de consti. in v. col. versi. ex prædictis apparet. Et idem ibi, in iiij. col. vbi subijcit, ꝙ tandiu durabit apud monasterium, quādiu feudatarius viuit vita naturali. & idem Bal. dicit in d. auct. col. pe.

291 ¶ †Secundo fallit in feudo, de quo fœmina esset inuestita, quia eoipso quòd fœmina habilitata reperit, seruire potest per substitutum. Spec. in tit. de feu. §. quoniam. versi. xxj. & ibi Ioan. an. cum ergo per substitutum præstari seruitium possit, sequitur quòd ta le feudum in monasterium transferatur, per supra dicta. & ita la-

292 tius Alexan. deducit in consi. x. præalleg. colū. iij. ¶ †Tertio fallit, quando esset feudum francum, quia transit in monasterium. vt Bald. no. dicit in l. si plures. col. ij. C. de condi. inser. alleg. tex. in c. inter dilectos. de fide instru. & ibi etiam Bal. in iiij. col. & idē Bal.

293 in d. auc. nisi rogati. colum. pen. ver. cæterum. † Et dicit francum, id est liberum,[a] quia concessum sine fidelitate, & vbi ēt concessa est proprietas, vt Bal. in d. l. si plures de quo Old. in cōsi. ccxxiiij. factum tale est, quidam miles. Alex. in cōsi. iij. quia omne datum

294 lib. j. Bald. & alij in proœ. feudorum. ¶ †Quid autem in emphyteusi, an transeat in monasterium, tex. est in §. j. in auc. de alien. & emphy. col. ix. vbi in effectu probari videt ꝙ nō. quia pōt reuocari, vt ibi dicit. Et ita concludit Abb. hic, post Bar. & Spec. in locis per eum alleg. Tex. tamen qui allegatur in d. §. j. loquitur in emphyteusi ecclesiæ, & in alienatione expressa, vt declarat ibi Bald. & idem Bald. in d. auct. ingressi. colum. vj. versi. quid in emphyteusi. vbi inquit, quòd in d. §. j. in effectu non transit ex quo reuocari potest. Et hoc in emphyteusi ecclesiæ, prout loquitur, q. a illa nō transit nisi ad filios. Sed si emphyteusis à priuato conceditur, q. a transit in monasterium, sicut vsusfru. secundum eum. & hoc tenet Pet. de Anch. in consi. cccxj. quidam fer. Ant. in primo dubio. & idem Bald. in aucten. nisi rogati. col. iij. versi. quæro nunquid in contractu emphyteutico, vbi allegat Innocen. hic, & dicit quòd durabit pro vita ingredientis. illo mortuo non remanebit apud monasterium. Nam licet quis receperit pro se, & filijs, nō transit in monasterium, quia non est verus filius, vt dicit Ant. de Bu. hic. & Bald. in d. auct. nisi rogati. in ver. præalle. faciunt quæ superius

295 dicta sunt. ¶ †Postremo quæritur, quo iure bona monasterio acquiruntur. Et primo quo ad bona, quæ tempore ingressus proueniunt, non solum dominium, sed ēt possessio in illis monasterio acquiritur, vt Abb. hic concludit post Inno. & alios. Idem voluit glo. in c. si qua. xix. q. vlt. Spe. de sta. mona. §. j. ver. vj. Cy. Bar. & Bal. & alij sequuntur in d. auctē. ingressi. Bar. in l. si adoptauero. ff. de cario. & Abb. in consi. liij. succincte & conclusiue. lib. j. facit quod no. Bar. in l. cum hæredes. in prin. ff. de acqui. poss. & ratio est, quia

296 bona accessorie personam sequūtur, vt in d. l. si adoptauero. † Et ideo si vna ciuitas alteri subijciatur, ꝙ possessio, quā illa ciuitas habet in suis castris, ipso iure transit in ciuitatem, cui subijcitur. Pe. in l. seruitutes. ff. de ser. Ant. de Bu. in c. fi. in iij. char. de causa poss. & proprie. facit quod not. Bal. in l. si pater. ff. de adop. Et prædicta conclusio bene procedit, quādo bona ex ipso ingressu tacite ac-

297 quiruntur. secus si expresse bona monasterio dedicata sint, † q. a tunc resultat expressa donatio, in qua ipso iure absque apprehēsione possessio non transfertur, vt no. in d. l. cum hæredes. ita notabiliter sub dubio forte Are. hic dicit limitari d. l. si adoptauero. de præcario, quia expressa prouisio hominis tollit prouisionem legis, quæ aliquo iure speciali inducitur. l. fi. C. de pac. conuen. & per Dyn. & Bar. in l. j. †. vnde quæritur. ff. de publi. ¶ Confirmatur hoc. quia quando quis expresse dedicauit se, & sua, bona veniūt æque principaliter, vt tradunt Bar. & Doc. post glo. in d. auct. ingressi, & tunc acquisitio bonorum non pendet ab ingressu. & sic cessat ratio, quæ ponderatur in d. l. si adoptauero. & ita sequuti sunt scribentes & alij posteriores. ¶ Mihi tamen aliter dicendum videtur, quia nullo modo consonat quòd minoris virtutis sit expressa dedicatio bonorum facta monasterio ab eo, qui etiā cum persona ingreditur, quàm illa tacita acquisitio, quæ ex ipso ingressu in consequentiam sequitur, arg. l. cum qu d. ff. si cer. pet. nam illa expressio bonorum videtur fieri, vt acquisitio bonorum efficatior reddatur, arg. l. ea tamen adiectio. ff. de leg. iij. ideo inducta ad augumentum non debent operari diminutionem l. legata inutiliter. ff. de leg. j. Non ob. quod in contrarium allegatur de prouisione hominis, quæ tollit prouisionem legis, de iure speciali. Quia primo responderi potest, quòd in isto casu prouisio legis sit de iure communi, vt ipso iure possessio bonorum acquiratur, quando accessorie venit ad personam, dicta l. si adoptauero. Sed tamen quia instari potest ꝙ ex iure speciali illud introductum sit contra regulam l. cum hæredes. in prin. ff. de acqui. pos. ideo secundo, & melius, respondetur, quòd illud locum habet,

298 †quando prouisio hominis circa idem concurrit cum prouisione legis. secus si circa diuersa, vt not. Bart. in l. si cum dotem. in princ. ff. solu. ma. Et ita videtur in proposito, quia prouisio hominis respicit principaliter ipsam dedicationem bonorum, dū expresse bona conferuntur. sed prouisio legis respicit modum acquirendi, vt ipso iure etiam possessio bonorum monasterio acquiratur. Tertio dici potest quòd cum prouisio legis plenior sit in isto casu, ab illa recedi non videtur per prouisionem homi-

299 nis, †vt in simili de extraordinario remedio Bar. dicit in l. in prouinciali. §. j. ff. de oper. no. nun. ¶ Non obst. quòd acquisitio bonorum accessoria non sit, sed æque principaliter consideretur, quia dato quòd hoc verum sit, non debet minus operari, q̄ tacita acquisitio, vt supra dixi. & talis expressa dedicatio ad maiorem effectum consideratur, vt per Bar. in d. auc. ingressi. ¶ Vltimo nō ob. ꝙ in donatione vniuersali expresse ipso iure possessio non acquiratur, quia illud procedit, quādo fuit facta simpliciter. sed in isto casu etiam concurrit translatio personæ, quæ operatur acquisitionem bonorum ipso iure d. l. si adoptauero. Et sic iste effectus ex tacita producitur, idem in expressa dicēdum videtur per s. dicta.

300 ¶ †Secundo de alijs bonis quæ veniunt post ingressum, dicatis vt per Abb. & alios hic, & late tradunt Bar. Alex. & Moder. in l. j. de vulga. & pupilla. substi.

ADDITIO.

a ¶Syl. Ald. Liberum. Vide Deci. in c. cęterum. col. iiij. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Licet, stat implicatiuè, & pro quanuis.*
2 *Porro, exponitur pro certè.*
3 *Locus temporalis iurisdictionis ecclesiæ quæ contineat.*
4 *Iurisdictio largo modo accipitur, & tunc merum imperium comprehendit.*
5 *Iurisdictio plenissima merum imperium includit.*
6 *Infeudatus de castro cum iurisdictione non potest statuta condere.*
7 *Episcopus si concedat omnem iurisdictionem, non uidetur merum imperium concessisse.*
8 *Omne non intelligitur de pluribus differentibus specie.*
9 *Iurisdictio non in genere omnes species iurisdictionis includit.*
10 *Iurisdictionis concessio fauorabilis est, & ideo ampliari debet, & generaliter intelligi.*
11 *Iudicium possessoriorum competit pro honore.*
Honoris ea ratio habetur, ut pro eo detur interdictum possessoriorum. nu. 11.
12 *Honorificentia quid sit.*
13 *Dignitas maior arguitur ex maiore honore, qui exhibetur in sedendo alicui.*
14 *Honores uendens, quid in ea uenditione includatur.*
15 *Districtus idem est quod territorium.*
16 *Territorium dicitur etiam in mari, & eius appellatione uenit mare, nu. 17.*
18 *Districtus dicitur ex eo ꝙ quis distringitur, & arcetur.*
19 *Districtus qui propriè dicatur.*
20 *Spectare alicui de iure dicitur etiam id quod aliquo iure speciali competit.*
21 *Potestas iudicandi de iure si concessa sit, de iure speciali secundum statutum loci intelligitur.*
Et maximè si sumus inter personas eiusdem loci, num. 22.
23 *Iuris nomen in dubio pro communi Rom. intelligitur.*
24 *Compromissum factum de iure tantum, de iure communi intelligitur.*
25 *Iuris nomen quando in conuentionem deducitur de iure communi intelligitur.*
26 *Intell. ad tex. in §. sed quoties. insti. de iure nat. gen. & ciui.*
27 *Clausula, petens condemnari secundum formam iuris & statutorum, quomodo intelligitur.*
28 *Iuris communis appellatione uenit etiam statutum.*
29 *Consuetudo dicitur ius commune.*
30 *Accusatus quòd extraxerit frumentum contra ius commune, uerificatur in statuto.*
31 *Statutum ꝙ in defectum statutorum recurratur ad ius commune, intelligitur de iure ciuitatis dominantis.*
32 *Statutum in loco non dicitur ius commune, licet ius commune excludat.*
33 *Terminus idem potest assignari ad plures actus, qui simul expediri possunt, aliter secus.*
34 *Dilatio data ad probandum omnis peremptoria est, nu. 35.*
Et in summarijs, nu. 36.
37 *Probatio facta post terminum non ualet, nec facit indicium.*
38 *Testis examinatus contra iuris ordinem non facit indicium.*
39 *Terminus probatorius licet peremptorius sit, non tamen excludit exceptionem falsitatis.*
40 *Carcerati relaxandi certo casu uel tempore ex forma statuti, non relaxantur si detineantur ex causa falsitatis.*
41 *Falsitatis crimen detestabilius est homicidio.*

excipiens

42 *Excipiens non repellitur, licet contra eum sit quædam præsumptio malitiæ. Nisi esset magna, nu. 43.*

44 *Consilium sapientis ex forma statuti non conceditur, quando malitiosè petitur, causa differendi litem.*

45 *Compromissum faciendum ex forma statuti, fieri non debet si calumniosè petatur.*

46 *Malitiæ præsumptio non facit quem repelli, quando agitur de præiudicio irreparabili.*

47 *Officium iudicis indistinctè denegari potest.*

48 *Testium examinatio, & receptio differunt.*

49 *Commissio recipiẽdi testes in causa principali facit, vt non possint recipi testes super reprobatione testium alterius partis.*

50 *Testes recipiendi potestatem habens, non videtur habere potestatem examinandi.*

51 *Examinatio testium si cui committatur, censetur quoque commissa receptio.*

52 *Testes subtiliter interrogandi sunt.*

53 *Testes suspecti debent ad vnguem examinari, & inuolui si potest, & suo interrogandi de circunstantijs, n. 54. In quibus substantia negocij non consistit ibi, & hoc ex officio. nu. 55.*

56 *Testes examinati sine interrogatorijs non sunt nulli, sed possunt repeti.*

57 *Testis non interrogatus non facit semiplenam, & ideo non defertur iuramentum.*

58 *Testes sibi inuicem contradicentes, non probant quando est contrarietas in facto principali, nu. 59. & non est modica, nu. 60.*

60 *Testibus singularibus fides non habetur, & minus probant mille quàm vnus, nu. 62. & vnius dictum alterius debilitat, nu. 63.*

Et ideo non defertur iuramentum in supplementum, nu. 64.

64 *Iuramentum non defertur in supplementum, stante singularitate testium.*

65 *Singularitas in testibus quæ non noceat.*

66 *Testes quorum vnus deponit de confessione, alter de vera numeratione probant.*

67 *Singularitas, quæ non est in dicto principali, non nocet.*

68 *Testes singulares in eorum rationibus probant.*

69 *Singularitas quando agitur de probando aliquid in genere non obstat.*

70 *Indicium non probatur per unum testem.*

71 *Testes malæ famæ non bene probant.*

72 *Infamia facti non repellit testem ex toto, sed facit vt ei minus credatur, limita in criminalibus, in quibus repellitur, nu. 73. 76. & vbi testes integræ opinionis requiruntur, nu. 77.*

74 *Meretrix in causa criminali nõ admittitur in testem. Idẽ in ciuili ardua, nu. 75.*

78 *Infamis de facto dictum integratur per dictum alterius valde integri.*

79 *Testes plures omnes infames de facto an probent, & an numerus suppleat.*

80 *Numerus supplet defectum in testibus.*

81 *Probare quis tenetur illud ad quod se astringit.*

72 *Testes plures paucioribus preferuntur, nisi pauciores essent valde honesti. numero 83.*

84 *Testes nobiles pauciores pluribus rusticis præferuntur.*

85 *Cardinalibus duobus plus creditur, quàm pluribus clericis.*

86 *Testibus paucioribus omni exceptione maioribus, magis creditur quam multis suspectis.*

87 *Testium dicta verisimiliter præferuntur.*

88 *Verisimile in testibus consideratur.*

89 *Verisimilitudo maior minorem vincit.*

90 *Testes verisimiliora deponentes, cæteris paribus præferuntur.*

91 *Verisimiliora dicta in testibus dicuntur quæ cum iure communi concordant.*

92 *Verisimilitudo an numerus magis præualeat in testibus.*

93 *Probatio verisimilior maiori numero testium præualet.*

94 *Testium minori numero creditur, quando dictum eorum consonat rationi.*

95 *Interdicto vti possidetis uincit probans de antiquiori possessione. Etiam si habens posteriorem habeat titulum, nu. 96. Nisi habens priorem sciuisset & tolerasset, nu. 98.*

97 *Titulus non patrocinatur quando possessio alterius est antiquior in interdicto vti possidetis.*

99 *Titulum habens vincit in interdicto vti possidetis cæteris paribus.*

100 *Possessio antiquior præsumitur ex titulo.*

101 *Domini probatio adminiculatur possessioni. & possessionem iustificat.*

102 *Clausula (à. xl. ann. & citra) denotat actum continuum virtute copulæ.*

103 *Probatio euidentissima dicitur, quæ fit mediãtibus priuilegijs, & instrumẽtis.*

104 *Manifestè constare dicitur id de quo constat publico instrumento.*

105 *Probatio probata dicitur illa, quę fit per instrumentum, quando in contrarium nihil opponitur, nu. 106.*

107 *Instrumenta faciunt notorium.*

108 *Libellus in interdicto vti possidetis, quæ continere debeat.*

109 *Dominus agere potest pro hominibus suis, etiam liberis.*

Et pro iniuria, vel furto illato subdito, nu. 110. præsertim si eius respectu illata fit, nu. 111.

Actori per sententiam perpetuum silentium imponitur.

112 *Sententia qua actori perpetuum silentium imponit, diffinitiua est.*

113 *Iudex ex officio potest præfigere terminum parti ad producendum testes, causa tamen subsistente. nu. 114.*

115 *Iudex ex causa omnem terminum iuris abreuiare potest.*

116 *Dilatio non datur nisi petenti, aliquando tamen datur ex causa nu. 119.*

118 *Iudex licet terminum assignare possit, non tenetur nisi ex causa, nu. 119.*

120 *Statutum imponens pœnam iudici causam infra certum tempus non terminanti, non incidit in pœnam, si non fuit requisitus.*

121 *Iudex quamuis aliquid facere teneatur ad priuatam vtilitatem sub pœna, intelligitur si requiratur.*

122 *Priores si tenentur causam committere sub pœna, intelligitur si requirantur.*

123 *Statutum ꝙ potestas compellat agnatos ad compromittendum, intelligitur si petatur.*

124 *Statutum quòd iudex ferat sententiam de consilio sapientis, intelligitur si petatur.*

125 *Probatio facta non data dilatione à iudice valet. nu. 127.*

126 *Terminus non est substantia probationis.*

128 *Defensio facta sine termino valet.*

129 *Probationes non sunt de substantia iudicij.*

130 *Terminus datus ad producendos testes si sit, sufficit illos infra terminum produxisse, & fecisse illos iurare.*

Et quid si datus sit ad producendum & examinandum, nu. 131.

Quid si simpliciter ad probandum, nu. 132.

133 *Protestatio necessaria est vt constet de solicitudine partis.*

134 *Dicta testium obscura post terminum declarari possunt.*

135 *Dictum testis trahitur ad iuramentum.*

136 *Citari debet pars tempore iuramenti, & receptionis testium.*

137 *Testium personis quando opponendum sit.*

138 *Testium iuramenti dies & locus inspicitur.*

139 *Termino dato ad probandum, & probatum habendum, ante termino debet fieri examinatio.*

Et idem si dicatur ad ostendendum de iure suo, nu. 140.

Non excluditur tamen probatio per instrumentum, nu. 141.

142 *Probatio per instrumenta facilior est,*

143 *Termino dato ad probandum, & probatum habendum, per omne genus probationis, omnes probationes post terminum excluduntur.*

144 *Iuramentum in supplementum probationis an deferatur post terminum ad probatum habendum, per omne genus probationis.*

Et non defertur post conclusum in causa nu. 145.

146 *Publicatio probationum fieri potest post lapsum quemcunque terminum qualitercunque datum.*

147 *Declaratio articuli vel probationis facta in termino, fieri potest post terminum.*

148 *Probationes si post terminum admitterentur à iudice, parte præsente & contradicente valerent.*

149 *Allegationes iuris post terminum non excluduntur.*

150 *Renuntiatio probationibus facta. intelligitur de his, quæ in facto consistunt. secus si in iure.*

151 *Falsitatis quæstio indistinctè post sententiam proponi potest.*

152 *Sententia retractatur propter falsitatem per restitutionem in integrum.*

153 *Subornationis timor cessat in casibus in quibus restitutio conceditur,*

154 *Falsitas probari potest directè publicatis attestationibus, si pars instrui non potuit.*

155 *Sententia vt retractetur lata prætextu falsorum testium, an sufficiat probare falsitatem, dummodo iudex illam fuerit secutus.*

Et an sufficiat probare solam corruptionem, nu. 156.

157 *Falsi crimen exigit probationes concludentes per necesse.*

158 *Testes conspiratores & inimici magis repelluntur.*

159 *Sententia lata per falsos testes, vel per falsa instrumenta an valeat mero iure.*

160 *Retractari, hoc verbum denotat validitatem.*

161 *Retractatur aliquando aliquid quatenus de facto processit.*

162 *Restitutio in integrum quando sit necessaria aduersus sententiam latam ex falsis probationibus.*

163 *Sententia lata contra absentem ex falsis allegationibus est nulla. Item & contra minorem, nu. 165.*

164 *Querela respicit aliquando rescissionem actus.*

166 *Decretum ex falsa interpositum nullum est.*

167 *Succumbens prætextu falsorum testium agere potest tam contra falsos testes, quàm contra producentem.*

168 *Falsitate potest agi contra testem falsum actione in factum.*

169 *Actio in factum ciuiliter oritur etiam ex iudicijs publicis.*

170 *Delicto ex quolibet oritur actio ciuilis rei persecutoria.*

171 *Testes contra falsos agi non potest ciuiliter, nisi appareat de interesse agentis.*

172 *Testes contra falsos agere potest qui succubuit per eos etiam criminaliter.*

173 *Testis vti puniri de falso possit requiritur ꝙ falsum dixerit in eo in quo substantiam negocij consistit. secus si in accessorijs, quia tunc non ponitur lege Corne. sed arbitrio iudicis.*

174 *Testem contra falsum si procedatur inquisitionem, extraordinaria pœna puniendus est.*

175 *Inquisitionis in iudicio pęna mitigatur.*

176 *Delicta tempore non tolluntur secundum canones.*

177 *Præscriptio non habet locum in matrimonio, & alijs specialibus, in quibus animæ periculum vertitur.*

Idem in pœnis spiritualibus, nume. 178. & generaliter in foro pœnitentiali, nume. 170.

180 *Qualitas deducta in libello nisi probetur, absolutio sequi debet, etiam si agatur de interesse publico, nu. 182. & in causa beneficiali, nu 183.*

181 *Qualitas requisita in qualibet dispositione probanda est.*

Cau-

184 *Causa beneficialis magis officium iudicis exuberat.*
185 *Confessio simplex delicti intentati cum certa qualitate, an & quando praeiudicet, nu. 186.*
187 *Qualitas quae non est substantialis licet non probetur, non impedit q probans simpliciter factum non obtineat, nu. 188.*
189 *Qualitas substantialis si non probetur, reus diffinitiue absoluitur.*
190 *Adstringere se non videtur quis probationi negatiuae.*
191 *Negatiua probari debet si est fundamentum intentionis.*
192 *Reus etiam si non probauit ea, ad quae se adstrinxit omnino actore non probante absoluitur.*
193 *Clausula super quibus omnibus & singulis petit reum condemnari, disiunctiua est, & sufficit alterum probari.*
194 *Clausula, peto condemnari secundum formam iuris, & statutorum, facit vt non probata qualitate, pro delicto simplici poterit condemnari.*
195 *Clausula soluo iure addendi, & minuendi, idem operatur.*
196 *Actor lite contestata adeo adstrictus est, vt qualitas diuidi non possit.*
197 *Clausula, non se adstringens ad probandum non necessaria, an faciat vt probatio qualitatis sit necessaria.*
198 *Protestatio non sufficit, vbi subest necessitas probandi.*
199 *Clausula omnes exceptiones mihi competentes oppono, facit vt non censeatur quis se adstrinxisse ad deductas.*
200 *Interdictum vti possidetis, datur possidenti contra molestantem, qui non possidet.*
201 *Turbatio verbalis non sufficit vt agatur interdicto vti possidetis. n. 204.*
202 *Possessione de aliqua si duo contendant, & vterque praetendit se possidere, potest iudex sequestrare possessionem, ne partes veniat ad arma.*
203 *Sequestratio possessionis quando per iudicem fieri debeat, duobus de possessione contendentibus.*
205 *Dubium si sit quis possideat inter duos, an sorte dirimatur.*
206 *Sorte nunquam res dirimitur vbi est quaestio facti.*
207 *Sors non est aliquid mali.*
208 *Sortis iudicium reprobatur certis casibus. ergo regulariter permittitur, vbi res est admodum dubia.*
209 *Sorte nunquam res dirimitur, quando agitur de praeiudicio tertij.*
210 *Appellari non potest à iudicio sortis, quia grauamen infertur à fortuna, quae superiorem non habet, nisi sit magnus excessus. nu. 211.*
212 *Iudex duobus contendentibus de possessione, nisi constet quis possideat, an pronunciet vtrunque pro indiuiso possidere.*
213 *Dubium maximum si sit, potest iudex, vel arbiter rem diuidere.*
214 *Sententia licet non conformis libello tolleratur aliquãdo propter difficultatẽ.*
215 *Interdictum vti possidetis an detur pro rebus incorporalibus.*
216 *Ecclesia non curat de subtilitatibus.*
217 *Clausula sine strepitu, & figura iudicij, facit q dominus condemnari potest, licet procurator solus.*
218 *Tutor, & syndicus, & oeconomus debent verba contractus in propria persona concipere.*

Licet causam. ¶Summatur, & diuiditur vt per Abb. hic. ¶ In text. 1 †ibi. licet secundum Car. hic, implicatiue ponitur pro, quanuis, vt per gl. in l. non dubium. in verbo, ob. id circa fin. C. de legibus. facit tex. in cap. licet Heli. de simo. in c. licet. de iureiur. in vj. vbi Arch. in l. licet. C. de pac. cum si. vt tradit And. Sic. hic. & Abb. in dictio- 2 nario suo, in verbo, licet. ¶†In tex. ibi, porro, exponitur pro certe, vt no. Bald. declarando illum tex. in l. Gallus. §. ille casus. in ver. porro. de libe. & posth. facit tex. in l. j. §. j. ff. si quis à paren. sue. ma- 3 nu. in c. quoniam frequenter. in §. porro. vt lit. cõte. cum si. ¶†Primo nota tria, quae possunt competere in loco temporalis iurisdi- 4 ctionis ecclesiae, iurisdictio, honor, & districtus.† Nam primo iurisdictio largo modo accipitur, secundum Abb. hic. adeo q merũ imperium includit, vt per gl. in clem. j. in verbo, omnimoda de foro compe. quam Abb. hic adducit. Sed tamen aduertendum est, quia ibi non videtur hoc bene probari, quia gl. in cle. j. vim facit in tex. qui dicit omnimodam iurisdictionem. Et sic videtur senti- a re aliud [a] esse de iurisdictione simpliciter dicat, vt hic. Et idẽ in simili no. Bald. per illum tex. in l. si in aliquam §. complenissimam. 5 iurisdictio merum imperium includit. †secus ergo videtur in iurisdictione simplici. Et hoc expresse videt voluisse Ang. in l. impe- 6 rium. col. ij. ver. praedictis. ff. de iurisdi. om. iudi. dicens† q infeudatus de castro cum iurisdi. non poterit statuta concedere, quia illud est meri imperij. Immo qđ plus est, notabiliter dicit Bald. in quanto. col. pen. ver. pone eps. de iudi. q si eps alicui omnem iu- 7 dictionem concedit,† non videtur merum imperium concecississe, quia verbum, omnem, non intelligitur, de pluribus differen- 8 tibus specie.† & istud tenet And. Sic. hoc, qui tamen praedicta nõ adducit. ¶Sed his nõ obstantibus verius videtur q largo modo 9 iurisdictio hic capiatur, vt Abb. dicit & late Bal. hoc declarat.† Et iurisdictio in genere omnes species iurisdictionis complectitur, ideo etiam imperium includit, per glo. & Doc. in l. imperium. ff. de iurisdi. om. iud. & idem glo. in l. j. in verbo, iurisdictionem, ff. de offi. eius Et not. Bald. per illum tex. in c. j. in prin. col. v. in versi. in iurisdictione, de pac. Constan. & idem Bald. in l. fi. col. ij. in verbo. item nota q si princeps. ff. de cõsti. prin. cum si. vt tradit Alex. 10 in consi. xxxv. viso processu. in iiij. lib. †Et ad hoc etiam bene facit quia concessio iurisdictionis fauorabilis est, & ideo amplari debet, & gñalr intelligi, vt no. Bal. per illum tex. in l. iij. in fi. ff. de offi. psi. Nõ ob. qđ dr̃ de verbo, oĩmoda. & de illo verbo, plenissimam q̃a verba illa ad maiorẽ declarationem exprimuntur. Non ob. dictum Ang. in d. l. imperium, quia loquit̃ q̃n cõstabat q tm̃ iurisdictio in specie concessa fuisset, vt ex verbis eius patet. Et eodem modo loquit̃ Bald. in l. q̃to. vt rõ sua ostẽdit. aliàs dictum eius nõ esset verum, vt per gl. in d. cle. j. de for. compe. ¶ Notãdum tñ est, q licet iurisdictio capiat̃ hic in gñe, ab h̃ genere, & honor & districtus excipiuntur, de quibus specialiter hic, dr̃, ar. l. doli clausu- 11 la, de ver. ob. & in l. sanctio legum. ff. de pen. ¶†Secũdo dr̃, de honore, & h̃, & fm̃ Bal. hic in iiij. col. alibi non reperit̃ q iudiciũ possessorium cõpetebat ꝓ honore, & fm̃ eum, non intellr̃ de honore qui virtuti exhiberi solet, sed de honore, qui in signũ subiectionis pstat̃, gratia exẽpli, q clerici vadant obuiã plato honorifice cũ palmis oliuarũ. Allego tex. in l. honori. ff. de obse. & in l. ciuita- tibus. in prin. de leg. j. Et h̃ idẽ no. Bal. in l. liberti. col. ij. C. de ope. 12 lib. vbi inquit q†honorificentia est quidã cultus, quo inferior superiorẽ honorat. puta si canonici vadũt obuiã ẽpo processionalr̃ in felici eius ingressu. Vnde maior dignitas arguit̃ ex maiori ho- 13 nore, †q. exhibet̃ alicui in sedẽdo, vt in pulchra. q. Bal. tradit in cõsil. cccxxxv. Arch. col. ij. in iij. lib. & ibi ponit diffinitionẽ honoris, 14 & de honore plura dicit. †Et de eo, qui vẽdit honores, q.d in tali verbo includat̃, no. Bal. in ꝯ. incip. praesupposito q vnus mihi vẽdidit honores. Et inter alia ibi cõcludit, q non venit iuspatronatus, & h̃ cõsiliũ impressum nõ reperit̃. Et hoc ẽt Bald. dicit in cõs. xxxij. quidam nobilis. in iij. lib. in consi. cclxxxv. quaedã mulier. in eo. ij. lib. Et in tex. hic, honor respicit exercitiũ iurisdictionis, fm̃ Pet. hic. Et ad hoc facit tex. insti. de iure natu. §. praetorũ quoq; edicta. vbi magistratus honores gerũt. cũ si. vt dixi in c. vt debitus. in 15 prin. de appel. ¶†Tertio dr̃ hic, de districtu. nam fm̃ Abb. post Io. b an. & alios, districtus[b] idẽ est, q territoriũ. cle. ne Romani. §. sane. ibi, districtu, siue territorio. & Car. ibi. in v. q. in fi. de elec. & idem habetur in c. vbi periculũ. §. porro. vbi Do. de elec. in vj. Et ita etiã tenet Ang. in l. fi. col. ij. ff. de iurisd. om. iud. & Abb. in cõsi. xx. videtur primo, in prin. lib. j. Sed contrarium sentit Bald. hic, qui dicit q territorium dr̃ solum ĩ terra. prout verba sonant. sed districtus etiam in mari intelligitur. & sic verbum, districtus, generalius vi- 16 detur. †Magis tamẽ placet, qđ supradictum est, quia in mari[c] di- c citur esse territorium. & idem Bald. dicit in cap. accedens. circa fi. supra vt lit. non contest. vbi expresse dicit q districtus idem est, 17 qđ territorium, qđ etiã in aquis se extendit. &†appellatione territorij, venit mare, vt no. Do. in c. vbi periculum. §. porro. per gl. ibi 18 elec. in vj. †Et districtus, secundum Bald. hic. col. ij. dicitur ex eo q quis distinguitur, & arcetur. Et ideo dicit Bar. in l. j. §. cum vrbem in prin. ff. de offi. praefe. vrb. quòd quasi totus mundus erat districtu vrbis Romae, quia quasi totum mundũ ciuitas Romae distringebat. & not. Ang. in d. l. fin. vbi exemplum ponit in ciuitate Pistorieñ. & Aret. in consi. lxxvij. & ratio scribendi, quae dicuntur de districtu ciuitatis Florentiae. & idem Abb. in consi. xx. supra alleg. 19 ¶†Et proprie districtus, dicitur territorium accedens ciuitati in subiectionem, vltra fines simul cum ciuitate statutos, secũdum Aretin. qui ita describit in d. consi. lxxvij. & ratio scribendi. col. ij. vbi alleg. Cy. & Bald. in d. l. etiam. C. de iur. do. & dicit quòd nunquam vidit hoc bene declararum. Hic tamen districtus, alio modo accipitur, prout distinguitur à iurisdictione in eodem loco, & h̃ significat executionẽ pęnarũ, & actualẽ coërtionẽ, vt h̃ dicit Io. an. & sequit̃ Are. in consi. praealle. Istam tñ declarationẽ Aret. h̃ conat̃ reprobare, q̃a si iurisdictio capiat̃ in gñe, cõprehẽdit merũ imperium, & actualem executionem, vt no. in l. imperium. ff. de iuris. om. iud. Si vero iurisdictio capiatur in specie, non comprehenditur cognitio causarum criminalium, quia illa cognitio est meri imperij, vt hr̃ in l. j. ff. de offic. eius. Et ideo ipse concludit q sub iurisdictione hic, cognitio causarum ciuilium, sub districtu merũ, & mixtũ imperiũ ꝯprehẽdant̃. Sed aduertẽdũ est, q̃a si iurisdõ capiat̃ ĩ gñe, put accipit̃ h̃, nõ solũ cognitio cãꝝ ciuiliũ, sed ẽt criminaliũ ꝯprehẽdit̃, vt s. dictũ est ĩ prin. Et sic expositio, & de-

ADDITIONES.

a ¶Aliud. Vide Alcia. c. qđ sedem, nu. 41. de offi. ordi. qui sequitur Dec. hic.
b ¶Syl. Ald. Districtus. Et quid sit districtus, & territorium, vide eundem Deci, in consi. dxxxiiij. col. iij.
c ¶Mari. Vide Fely. in c. Rodulphus. de resc. Ant. Corse. in singu. ver. iurisdictio. Pet. Girar. singul. xv. Hippo. de Marsil. in l. fi. ff. de iurisdict. om. iudi.

& declaratio quã Arc.facit ĩpugnari vr̃ ea rõne, qua ipſe ꝯ cõem opi.mouet̃.Vñ à cõi opi.nõ eſt recedendũ.& ad argũ Arc.rñde tur,ꝙ licet iuriſdictio in gñe capiat̃, non ꝯprehẽdit diſtrictũ, niſi de eo ſpãlis mẽtio facta reperiat̃.ar.l.doli clauſula.ff.de verb.ob. & in l.ſanctio legũ.ff.de pœn.Scd̃o not.ibi,de iure ſpectare.[a] iun cto eo,qđ inferius dr̃ de priuilegijs eccľie,†ꝙ illud dr̃ de iure ſpe ctare alicui,qđ ẽt aliquo iure ſpãli cõpetit, vt per Abb. poſt alios ħ.& idẽ Abb.in c.j.in iiij.no.ſ.vt lit.pẽ.in c.iij.in iij.no.ſ.de eo,qui mit.in poſ.& ĩ rub.de cõſue.& in c.Cumana.col. antepe. de elec.

21 †Vñ ſi data ſit poteſtas alicui iudicãdi de iure ſpãli,ſm ſtatutũ loci intelligit̃,vt Bal.ꝯcludit in l.illa inſtitutio.circa fi.ver. ſed pone. ff.de hære.inſti.Abb.ħ,& in locis.ſ.alle.& idẽ Pau.de Ca. in l. ius pluribus.ff.de iuſti.& iur.& in l.pſcriptione.p gl.ibi.C.ſi ꝯ ius vel vtil.pub.cũ ſi.vt tradũt Mod.ibi.

22 †Et hoc præſertim pcedit, qñ talia verba proferunt̃ inter eos,qui ſunt eiuſdẽ loci,vt not.Bald.in conſi.cccx.in volũtate.in tertio lib.& idẽ ꝯrium hr̃ in cõſi. cccxvj. lib.iiij.Sed in cõtrarium tñ facit tex. in §.ſed quoties.inſti. de iure

23 natu.†vbi nomẽ iuris in dubio pro iure cõi Romanorum intelligitur,& per illũ tex.Guido de ſuzaria, quẽ refert Io.an. & ſequit̃

24 in addi.Spe.in ti.de arb.§.excipit̃,col.ij.ꝯcludit,†ꝙ cõpromiſſum factũ de iure,tm̃ de iure cõi intelligitur.& idẽ tradit Alb.in j.parte ſtatutorũ q.cxxxiiij.ſi compromiſſum factum eſt.Ang.in diſputatio.duo adinuicem litigan.col.vj.hic etiam ſubiungit cum ſi. vt tradit Rom.in rub.de arbi.col.vj.Et dicit Bald.in conſi.xxxiiij. in-

25 ter illuſtrem.lib.j.†ꝙ qñ nomen iuris,in conuẽtionem deducitur, de iure cõi intelligitur.& idem Bal.in conſi.cvj. verba paſtorum. col.ij.lib.j.& in ſimili idem Bal.concludit in l. quicunq;. col.fi. C. de ſer.fugi.in ver.ſed pone ſtatuto.& in l.ſed & ſi quis.§. quæſitũ.

26 circa fi.ff.ſi quis cautio.Et tenendo†quod prius dictum eſt, difficultas eſt in reſpõdendo ad tex.in d.§.ſed quoties.in quo tota vis conſiſtit. & ſecundum Abb.in d.rub.de conſue. reſpõderi põt,ꝙ intelligat̃,qñ nomen iuris in vna tm̃ ſpecie debet verificari,quia tũc in potiore ſignificatu de iure cõi Romanorum intelligit̃. Se-

b cus[b] qñ ſimpliciter & abſolute de iure dicatur, quia indefinita æquipollet vniuerſali,& oẽs iuris ſpecies comprehendũtur. Iſta reſponſio nouiſſime impugnatur per Card.Alex.in c. ius gñale. in j.diſt.vbi inquit ꝙ ẽt in compromiſſo qñ datur poteſtas iudican.de iure,de vna ſpecie iuris intelligit̃, quia ſi de iure generaliter intelligeret̃,& ſic ius cõe, & ius ſpeciale cõprehẽderentur, poſſent ſequi diuerſę ſententiæ, contrariæ, ex quo ſtatutum aliter diſponit,q̃ ius cõe Et ita in compromiſſo illud verbũ, de iure,ſm eũ ad ius cõe tm̃ reſtringit̃.¶ Sed pro defenſione Abb. cõſiderandũ eſt ꝙ omnes ſpecies iuris comprehendunt̃ in cõpromiſſo,vt ſ.dictum eſt,nõ copulatiue,ita ꝙ debeat iudicari ſecundũ ius cõe,& ſtatutũ,ſed alternatiue, & ſucceſſiue ħ mõ, ſm ius cõe,ſi à ſtatuto illi nõ derogetur,& ſm ſtatutũ, ſi illud preualeat iuri cõi,& ſm priuile.ſi illud apparebit.Illa.n.verba,de iure,ad iura partiũ quocũq; mõ partibus ius cõpetat,referunt̃,ſiue de iure cõi,ſiue de iure ſpãli,vt ſ.dictum eſt. Facit qđ no.Bart.in l.rerum amotarũ.in fi.ff.rer.amo.de eo,qui petit reũ cõdemnari ſm for-

27 mã iuris & ſtatutorũ,cũ ſi.†vt Ro.tradit in rub.de arbi. col.vj. Secũdo Abb.in d.rub.de conſue.in fi.aliter rñdet,ꝙ ſtatutũ in loco ſatis dr̃ ius cõe,ex quo ius cõe mandat ſtatutũ obſeruari l.oẽs populi.ff.de iuſti.& iur.Iſta reſpõſio nõ ſatisfacit, q̃a text.in d.§. ſed quoties.vult ꝙ de iure cõi Romanorũ immediate intelligat̃, ſed ius ſtatutorũ ciuitatis eſt propriũ ius illius ciuitatis, & diſtinguit̃ à iure cõi Romanorũ,vt in d.§.dr̃.ergo ius ſtatuti nõ põt dici ius cõe,licet à iure cõi approbet̃,quia illa approbatio nõ facit vt immediate dicat̃ ius cõe Romanorũ, cũ ibi à proprio iure alterius ciuitatis diſtinguat̃.& ad hoc facit quod j. dicam. ¶ Tertio Card. Alex.in d.c.ius generale.dicebat ꝙ in d.§. ſed quoties ſolũ hr̃, ꝙ qñ fit mentio iuris ciuilis,nõ ſolũ venit ius ſcriptũ, ſed ẽt ꝯſuetudo loci particularis,& ſic ius ſpeciale.Sed certe tex.ibi ſolũ vr̃ loqui de iure ſcripto,dũ loquit̃ de iure Athenienſiũ, quia tm̃ habebant ius ſcriptum.§.conſtat.inſti.de iure na.Et quia dicit tex. conſtituit.ergo vr̃ loqui de iure ſcripto.Et q̃a in d.§.cõſtat. loquit̃ de iure nõ ſcripto, aduerſatiue dicit,cõſtat aũt,& ſic vt bñ aduerſet̃, patet ꝙ ſuperius tm̃ de iure ſcripto loquat̃.Vñ quarto & vltimo cogitabã poſſe rñderi ꝙ tex.ĩ d.§.ſ3 quoties.pcedit qñ ius Romanorũ eſt ĩ viridi obſeruãtia. ſecus vr̃ qñ iuri cõi derogatũ reperit̃ ĩ loco,q̃a ſtatutũ qđ viget vr̃,ẽẽ in potiori ſignificatu,ex quo illud pualet,& ius cõe in loco nõ vr̃ eſſe in cõſideratione.Et q̃a tex. in d.§.ſed quoties, loquit̃ qñ verba proferuntur à legiſlatore, quo caſu verba intelligunt̃ ſm qualitatẽ pferentis, vt in pposito not. Bal.in c.cũ veniſſent.in ij.col.de eo qui mit.in poſ.ꝙ qñ verbum, ius,pfertur à Rege Anglię. de iure regio Anglicano intelligitur. Et facit tex.in d.§.ſed quoties.dũ inquit, ꝙ in duobus ius noſtrũ ſignificamus,Et ponit exẽplum de poeta, qui apud nos de Vergilio intellr̃. Vnde ad propoſitum, compromiſſum factum de iure, eo modo intelligitur, de iure qđ inter partes ipſas debet obſeruari,& ſic de iure cõi,vel ſtatutorũ, ſm ꝙ in loco obſeruat̃. Et ita cõpromiſſo verior vr̃ opi.Abb.& aliorũ, quos ſ.retulimus. Et hoc qñ vtraque pars ſtatuto ſubijcitur,p ſupradicta.Secus ſi altera pars tm̃,q̃a tũc verbũ,de iure,ĩtelligeret̃ de iure cõi.§. ſed quoties.q̃ vr̃ procedere in mã indifferenti, & ita opi. cõcordari pñt, & ſentit Bald.in ꝯſi.cccxc.lib.iij.ſ. alleg. & oĩa pdicta pcedũt, qñ ſimplr̃,de iure dr̃. ¶ Quid aũt ſi dicat de iure cõi? Idẽ vr̃, vt ẽt de

28 ſtatuto intelligat̃,†q̃a in loco vbi viget,dr̃ ius cõmune,ſm Abb.ĩ

29 d.rub.de cõſue.†Nã ẽt cõſuetudo dr̃ ius cõe in loco, vt Bal. dicit in tit.de pac.Cõſtã.col.vij.in verbo,nos Romanorũ, ver.porro.ẽt

30 & idem Bal.in l.cõſtõnes,in fi.C.de bo. q̃ lib.† Et iõ ſi accuſat̃ q̃s ꝙ extraxerit frumentum ꝯ formã iuris communis,hoc ẽt in ſtatuto verificatur,vt not.Bald.tradit in l.j.col.xij. verſ. quinto dico.C. de confeſ.Bene facit qđ in no.q.voluit Ro.in conſi.ccxviij.in ci.pſes caſus.circa fi. vbi cõcludit ꝙ dictante ſtatuto ꝙ in caſibus non

31 deciſis per ſtatuta loci,recurrat̃ ad ius cõe,†non intellr̃ de iure cõmuni Romanorum, ſed de iure ciuitatis ſuperioris, q̃a illud dr̃ ius commune.in tali loco ſubiecto.Sed tñ prædictis non obſtantibus ꝯrium de iure dicendum eſt,q̃a illa verba, ius commune,

c proprie in ſtatuto non vñr verificari,[c] q̃a illud verbum,cõe, nihil

32 operaret̃,& ita Alex.dicit l.poſt dotẽ.col. antepe.ff. ſol. mat.† Et proprie ſtatutũ in loco no dr̃ ius cõe,licet excludat diſpõnẽ iuris cõmunis,q̃a cõe dr̃ reſpectu iuris ſpãlis.Et bñ facit tex.ĩ d.§.quoties,inducẽdo vt ſ.dictũ eſt.Et allegata ſ.in ꝯrium vident̃ hr̃e rõnẽ particularẽ,& præſertim dictũ Bal.in l.j.C.de confeſ. non poterat intelligi,niſi de ſtatuto,q̃a illud nõ erat phibitũ de iure cõ-

33 muni.¶ †Tertio not.ſm Abb.poſt alios hic. ꝙ idẽ terminus, aſſignari põt ad plures actus q̃ eo tẽpore pñt expediri. aliàs ſec⁹, vt p gl.in cle.ſæpę ĩ verbo,poſt donationẽ.de ver.ſig.& no. Bar. in l. ij.in fi.ff.de re iu.cũ ꝯcor.vt ibi tradit Alex.ad fi.& idẽ Abb.ĩ c. cũ

34 cãm.ĩ ij.no.j.de teſt.†Quarto no.ꝙ dilatio data ad pbãdũ,perem

35 ptoria dr̃.Reſr̃ eñ oĩs†dilatio pbatoria perẽptoria eſt,vt no.Bar. ĩ l.j.in j.no. C.de dila.& in l.fi.ff. de fer. cum concor. vt tradunt ibi

36 Alex.& Mod.in c.paſtoralis.in prin.de excep.†Et hoc ẽt habet locum in ſummarijs,vt no.Bar.in trac.ad repri. in ver. in termino,

37 & circa hoc plura tradunt Mod.in locis ſ.alleg.† Et iõ ſi probõ facta ſit poſt terminũ,non valet,adeo ꝙ nõ facit indicium, ſm Bal. in l.ij.in ver.xiij.quæro.C. de epiſco.aud. Contrarium tñ expreſſe tenet Bar.in l.ij.col.fi.in verſi.tertio quæro.ff.de app. reci. Sed dictum Bal.verius videt̃,per tex.hic in verbo,nullatenus,ar. gl.in auc.ſi qua mulier.C.ad velle.Et facit qđ no.Bar.ĩ l. maritus.ff. de

38 quæſt.vbi concludit,†ꝙ teſtis examinatus ꝯ ordinẽ iuris, non facit indicium.Et hoc ſane intellr̃ qñ pars ꝯdicit. aliàs vero examinatus poſt terminũ parte pſente,nec ꝯdicẽte,bñ pbaret, vt not. Bal.dicit in l.perẽptorias,col.j.ver.q̃ro ſi iudex.C.ſen. reſcin. non

39 poſſe.¶ †Quinto no. ꝙ licet terminus pbatorius perẽptorius ſit, non tamen excludit exceptionem falſitatis. & hoc in odiũ ipſius falſitatis,vt Abb.hic dicit. Et ad hoc bene facit quod not. Bar. in

40 l.Lucius.in fi.ff.ad Turp. vbi inquit†ꝙ ſtatutũ, ꝙ cauetur,ꝙ in aliquo caſu carcerati relaxent̃ ob aliquã letitiã, carcerati ex cã fal-

d ſitatis relaxari nõ debent,[d] de cuius tamen dicti veritate Alex.[e]

e ſcribit ĩ l. de pupillo.§.ſi plurib⁹.ff.de ope. no.nũ. Et facit qđ no. Ang.p illũ tex.ĩ §.mitiores.ĩ auc.đ nup.†ꝙ falſitas vr̃ crimẽ deteſtabili⁹ homicidio.¶ †Sexto no.ꝙ licet ꝯ excipiẽtẽ ſit q̃dã pſumptio

41 ĩ malitiæ,nõ tñ debet[f] repelli. vt ħ. & iſte text. ad ħ eſt notabiliſſi-

f m⁹,vt Bal.dicit ĩ l.nõ eplis.col.ij.C.e.ti. †Sec⁹ ſi magna[g] eẽt pſum

42 ptio malitiæ q̃a eẽt repellẽdus,ſm Inn.in c.poſt electionẽ. ĩ fi. de

43 ꝯceſ.pben.quẽ Abb.hic ſequit̃.& idẽ Abb.in c.ꝯſtitutus. col. fin.

g de fideiuſ.& Pe.de anc.in conſi. clvij.ex narratis in facto.col.ante pe,cũ ſi.vt tradũt Mod.& ħ.& idẽ Bal.in l.pemptorias. col. pe.C. ſen.reſcin.non poſ.Anto.de Bu,in c. ſuper hoc.col.vj. de renunc.

Alex.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Spectare. Vide de hoc articulo Fede.Loazes.inſti.de iuſti. & iur. in prin. col.xv.& idem Deci. in c.ex parte.v.de reſcr.& Ludo. Comeſ. inſti. de actio.in princ.colum.xviij.

b ¶Secus. Idem Pan.c.i. vt lite pen.Soz.conſi.lxxxi.lib.i.in conſi.clvii.lib.ii.Iaſ. in l. omnes populi.ff.de iuſti.& in conſi.cxlix.lib.ii. Cur.Seni. conſi.xlv, Ludo, Gozad.in conſi.xc.

c ¶Syl.Ald. Verificari. Vide quæ habes in tuis conſi. xlvii. lib. x. in conſil. lxxii. in ij.dub.lib.vj.

d ¶S.Ald. Non debent. Vide Hippol.in l.j.§.ſi ſeruus.col.iii.ff. de q̃õ. & aliquid per Deci.in c.at ſi clerici,in prin.col.xxi.ſupra de iudi.

e ¶Alex. Idem in l.talis ſcriptura.in fi.ff.de leg.j.Lancelo.Dec.in l.tranſigere.C. de tranſa.Sic delictis in offic.tenet Paris de Puteo in ſyndica.

f ¶Syl. Ald. Debet.Hæc eadẽ ponit Dec.in c.ſuper eo.el j.in fin.de appel.

g ¶Magna. Iaſ.conſi.xliiij.lib.iij.Alc.c.j.nu.98.de offi.ordi.

Alex.in conſi.lxv.ſuper cõtentis.col.iiij.lib.j.Sic etiam in ſimili, ſi
44 ſtatutũ requirit ↄſiliũ ſapiẽtis,nõ†habet locũ,qñ malitioſe pete
retur cã differẽdi litẽ,vt not. Ang.in cõſi.cxxxvj. in qõne vertẽte.
45 col.iiij.cũ ſi.vt tradit Io.de Ana.in c.ſu p eo.col.ij.de cri.fal.†Simi
liter in ſtatuto,qđ præcipit cõpromiſſum debere fieri.nã ſi calũ-
nioſe illud petat̃,nõ debet admitti,vt no.Bal.in l. cũ quædã puel
la.§.quoties.ff.de iuriſ.om.iu.& Ang.in l.ampliorẽ.§.fi.C. de ap.
Pau.de Ca.in conſi.lxv.viſis,& conſideratis.in fi.& in conſi.lxiij.
in cã appel.vbi all.tex.& qđ ibi Bart. in l.ſatis aperte.C. de fal. Et
qđ ꝑ illũ tex.tradunt Pet.de anc.& Io.de ana.in d.c.ſuper eo. de
cri.fal.Et iſta locũ habẽt,qñ vehemẽter de malitia præſumit̃. ſe-
cus ſi leuis p̃ſumptio ſit,vt Abb.hic ꝑ iſtũ tex. dicit. Vel ſecundo
tex.hic intelligit̃ in reo,ſm̃ Bal.in d.l.nõ epiſtolis. col.ij. qđ tñ nõ
vr̃ ꝓbari hic,ex quo vtraq; pars poſſidebãt, & de poſſeſſione ec-
cleſię melius ꝓbat̃.Vel tertio hic nõ dr̃ ꝙ eſſet p̃ſumptio malitię,
licet nõnulli hoc dicerẽt.& ita And.Sic.declarãdo iſtũ tex.ſcribit
in c.ex parte.el ij.de offi.dele.Vel quarto dici poteſt eſſe ſpeciale
in exceptione falſitatis,per ea,quæ ſupra in proxi.no. dicta ſunt.
46 †Præterea dictũ Inno.& ſuperius allegata ꝓcedũt in p̃iudicio re
parabili.Secus ſi eẽt p̃iudiciũ inreparabile, q̃a tũc q̃s nõ repellit̃
ex quacũq; p̃ſumptione malitiæ.ita Bal.no.dicit in l.j.col.pen.C.
de accu.& ꝓſequit̃ Are.ħ in vij.no.& idẽ Alex.in cõſi.xvij.requiſi-
tus in cã.col.ij.lib.j.vbi plura alia adducit.¶Vltimo qđ hic dr̃,lo-
cũ habet in exceptione,quæ parti cõpeteret.ſecus ſi offi.iudi. de-
47 beat implorari,†q̃a illud ꝑ iudicẽ indiſtincte denegari põt,vt no.
Bal.ↄcludit in l.in ↄ̃ctibus.in prin.C.de nõ nu.pe.¶Septimo no.
ibi,recipere,& examinari,ꝙ diuerſa ſunt receptio,& examinatio
48 teſtiũ.†vñ ↄmiſſa receptione,examinatio teſtiũ cõmitti nõ vr̃, vt
arguit Are.hic,ꝑ iſtũ tex.Ad idẽ facit tex.& qđ ibi Do.in prin. in
c.ij.§.ſi vero.de teſti.lib.vj.vbi dr̃ia fit inter ꝓductionẽ teſtiũ,rece
ptionẽ,& examinationẽ.facit qđ no.Inn.ħ,ꝙ licet ↄmittat̃ rece-
49 ptio teſtiũ†ſuper cã principali,nõ poterit talis recipere teſtes ſu-
per reprobatione teſtiũ alterius partis.ſequitur Bald.hic. & Ang.
in l.ij.in prin.ff.de iuriſ.om.iu.Nam in examinatione teſtium ma
50 ior induſtria requiritur, q̃ ĩ receptione.† & ideo qui recipit pote
ſtatem recipiendi teſtes, non videtur habere poteſtatem exami-
51 nãdi.†Econtra vero videret̃,ꝙ ſi examinatio teſtiũ alicui cõmitta
tur,ẽt receptio cõmiſſa intelligit̃,q̃a vr̃ neceſſariũ antecedẽs, ar.
52 c.præterea.de offi.deleg.& in l.ij.ff.de iuriſ.om.iu.†¶Octauo no.
* ꝙ teſtes* ſubtiliter in ſubſtantijs debent interrogari. ad idẽ text.
in c.cũ cãm.de teſti.& pręſertim hoc debuit fieri ħ,q̃a erat p̃ſum
53 ptio malitiæ,†vt Are.dicit.nã qñ teſtes ſuſpecti ſunt, iudex debet
a illos ad vnguẽ examinare,& eos inuoluere,[a] ſi põt,†vt no.Bal.in
54 l.j.§.editiones.in ij.no.ff.de eden.Et qñ teſtis ſuſpectus eſt, inter-
rogãdus eſt ẽt de circũſtantijs,in quibus ſubſtãtia rei nõ ↄſiſtit, vt
verũ diſcernat̃,Spe.in ti.de teſte.§.iam de interrogatorijs. ver. &
no.Azo in ſumma de teſti.in pe.col.Alex.in cõſi.cliij. viſis narra-
tis.col.v.lib.v.& cõſi.ſeq.col.ij.& idẽ Alexa. in ↄſi.xcj.circa primũ
col.pe.& fi.lib.iiij.His.n.circunſtãtijs ad veritatẽ peruenitur.xxiij.
55 q.viij.in c.occidit.Et iſte interrogationes fieri† debẽt à iudice ex
officio eius,ẽt ſi à parte non dent̃,vt Abb.ħ dicit. & idẽ Do. in c.
56 ij.in §.teſtes.col.ij.de teſt.in vj.†Si tñ p̃termiſſis interrogatorijs te
ſtes examinati ſunt,pp hoc dicta eorũ nõ ſunt nulla,ſed poterũt
teſtes repeti,vt no.in c.ꝑ tuas,de teſti.Spe.in ti.de teſte.§. iã de ĩ-
terrogatorijs.ver.itẽ caute. Alexan.in ↄſi.clxxj.viſis.col.iij.lib.ij.&
idẽ ↄ̃ſi.hr̃ in iiij.lib.in ↄſi.xlj.Et hoc vr̃ verius, licet Abb. aliter ve-
57 lit in c.cum cãm.col.iiij.in ver.alio modo limitat.j.de teſti.†Et no
tandũ eſt ꝙ teſtis,qui nõ fuit interrogatus, nõ facit ſemiplenã ꝓ-
bationẽ. & iõ ad dictũ eius iuramentũ nõ debet deferri, ſm̃ Bal.
in c.j.§.ſacramentũ.in ij.col.ver.vnũ ſcias.in ti.de cõſue. recti feu.
& facit qđ no.Bal.in l.p̃sbyteri. circa fi.C.de epiſ.& cle. ¶Nono
58 no.multa,quæ fidei teſtium detrahunt.†Primo,ſi ſibijpſis cõtra-
dicunt,& idẽ ſi plures pluribus ab eadẽ parte productis, vt pro-
bant hic,ibi,ſibi inuicẽ ↄ̃dicunt.licet Abb.aliter velit,& nõ bene,
ſm̃ Are.hic.Nam ↄ̃rietas generaliter in teſtibus reprobat̃ l. eos.
ff.de fal.Hoſt.in ſum.de teſti.in §.quæ diuerſitas,in ver. in ↄ̃rieta-
59 tibus.†Et hoc verũ eſt,qñ eſt contrarietas in facto principali. ſe-
b cus ſi ſit in quibuſdam acceſſorijs,[b] vt not. Bar. in d.l.eos.colũ.ij.
Spec.in tit.de teſte.§.j.ver.item qđ de ſuo. Ang.in conſi.cclxxiiij.
ex themate.col.vij.& tradit Alex.in conſi.l.in cauſa inquiſitionis.
60 lib.j.& ibi etiã dicit,†ꝙ modica ↄ̃rietas in facto principali non vi-
61 tiat dicta teſtium,allegat Ant.de But.in c.ij. de regulari. ¶†Scđo
ſingularitas teſtiũ facit,ꝙ teſtibus fides nõ adhibet̃,vt hic,& in c.
bonæ.& in c.dilect.de elec.cũ ſi.Et ratio vr̃,quia cũ ſint ſingula-
res,de diuerſis actibus deponunt,& eodẽ actu non ſunt conte-
c ſtes,[c] nec ibi eſt numerus.& ideo tantum probat vnus,quantum
mille,vt Bal.dicit in l.vt iuriſiur.col.iij.ver.deinde no. rationẽ.C.
de teſti.vbi allegat Spec.in ti.de inquiſi.§.vbi videndũ.verſi. item
62 no.Immo quod plus eſt,dicit Bal.ibi,†ꝙ plures teſtes ſingulares
minus ꝓbant,q̃ vnus ſolus.& idẽ Bal.in l.de quibus.col.antepe.
63 ver.ſed nũquid teſtis.ff.de legi.ↄcludit,ꝙ in teſtibus ſingularibus
64 vnus debilitat dictũ alterius,&†ideo nõ defertur iur̃m in ſupple
65 mentũ ꝓbõnis.¶†Et hoc primo verũ intelligit̃,qñ ſingularitas[d]
d eſt ſeparata.Secus eſſet in ſingularitate in qua dictũ vnius, alte-
66 rius dictũ adiuuaret,†vt q̃a vnus deponit de cõfeſſione, alter de
vera numeratione.nã tali caſu vnus alteri adminiculat̃,ſm̃ Bal.ħ
in vj.col.& iõ tunc iur̃m deferri põt,vt idẽ Bal.tradit in rub. de cõ
trouerſia inueſti.col.j.& idẽ Bal. in auc.rogati, circa fin.C. de te
67 Pau.de Ca.in cõſi.ccc.iudex eſt.in fi. ¶†Scđo qđ dictũ eſt de te-
ſtibus ſingularibus ꝙ non ꝓbant,ꝓcedit qñ ſingulares ſunt in di
cto principali.in alijs vero nõ nocet ſingularitas.vt Bal. dicit in d.
l.de quibus,in pen.col.ver.dictũ eſt.& ideo dicit Ful. in cõſi.clxj.
68 in cã Iac.col.pe.†ꝙ teſtes ſingulares in rõnibus eorũ ꝓbant, quia
ſufficit ꝙ in dicto principali ſint ↄteſtes,& no.Bar.in l.ij.§.quis ne
get,col.ij.ff.quẽadmo.teſt.aper.Cor.in cõſi.xxxiiij. circa principa
le.lib.ij.Facit qđ ſ.dictũ eſt de ↄ̃rietate teſtiũ, q̃ duntaxat in dicto
69 principali attendit̃.¶†Tertio ſingularitas teſtiũ nõ reprobat̃,qñ
e agit̃ de ꝓbã do actũ in gñe,[e] puta in ꝓbãdo iuriſdictionẽ, in ꝓbã
do aliquẽ vſurariũ eſſe,vel hæreticũ,nã iſta ẽt teſtibus ſingulari-
bus ꝓbant̃,vt Spec.tenet in ti.de inquiſitione.§.j. ver. qđ ſi vnus.
& Bal.in l.actor.col.iij.ver.quæro quare negatiua.C.de ꝓba.& in
l.j.C.qui numero tut.cũ ſi.vt tradit Alexã.in conſi.lxxij. inſpecto
diligẽter.col.ij.lib.j.in cõſi.xcij.viſo.col.v.lib.v.& idem Ang. in cõ
ſil.ccxxxiij.quædã dña.col.iij.Saly.in l.quicunq;.C.de hęr. Io. de
ana.in c.j.in fi.de hære.Et in no.caſu tradunt Ang.& Imo.in l. ex
facto.§.itẽ quæro,quos Alex.ibi refert.ff.de vul.& pu. & Paul.de
Ca.in d.cõſi.ccc.Sed ↄ̃ hoc tñ vr̃ text.hic vbi agebat̃ de probãda
iuriſdictione in genere, & tñ teſtes ſingulares repelluntur. & in
hoc iſte tex.ſingularis eſt,ſm̃ Bal.hic. Are. conatur rñdere, & di-
cit ꝙ iſti deponebãt de diuerſa ſpecie iuriſdictionis. iõ nõ ꝓbant.
qđ nõ caret diuinatione.Vñ verius vr̃ ꝙ ẽt actus in gñe nõ ꝓbet̃
ꝑ teſtes ſingulares,q̃a militat eadẽ rõ.ſ.alleg.cũ verũ ſit dicere ꝙ
in eo actu teſtes nõ ↄcordẽt,& mediãtibus teſtibus ſingularibus
nõ vñr ꝓbari actus particulares,ex q̃bus inferat̃ ad actũ, de quo
quærit̃,vt late ꝓbat,& cõcludit Alex.in ↄſi.lxxxij.ſ.alleg.col.iij.&
iiij.in j.lib.& in ↄſi.c.ſuper primo.col.pe.eo.lib.j. & in ↄſi. clxxiiij.
inſpecto diligẽter.lib.ij.Et ꝓ iſta ↄclõne bñ facit qđ no.gl.Bar. &
70 Doct.in l.fi.C.fami.erc.vbi volũt,†ꝙ vnus teſtis ad ꝓbandũ indi-
ciũ nõ ſufficit,ſed plures requirunt̃,& tñ plura indicia eiuſdem
delicti vñr eundẽ finẽ reſpicere.bñ vr̃ ꝙ in ꝓbando actũ in gñe,
vnus teſtis alteri adminiculet̃,ſm̃ qđ ſ.viſum eſt. ſed nõ ↄiungũ-
71 tur,vt plena probatio habeat̃.¶†Tertio fidei teſtiũ detrahitur, ſi
ſint male famę.Et intelligẽdo de infamia facti, ſm̃ vnũ intellm̃,
72 colligit̃,vt Abb.hic dicit,†ꝙ infamia facti ex toto non repellit te
ſtem à teſtificando.ſed ei minus credit̃.& ad hoc dicit Bald. hic,
col.vij.iſtũ tex.eſſe meliorem de iure.Et de hoc eſt gl.in l.iij.duę.
in verbo eandem.ff.de Carbo.edic.quã Bar.ibi ſequitur. & idem
73 Bar.in l.j.col.v.C.de ſum.Trini.Et†ideo criminalibus. in quibus
probationes clariores requiruntur, infamis infamia facti, ex to-
to repellitur,ſm̃ Bar.in d.l.j.& idem Bal. in c. ad noſtram. col.j.j.
74 eo.Ex quo infert Alex.in conſi.xj.circa prin.in prin.lib.j. † ꝙ me-
75 retrix in cauſa criminali non admittitur.†Et idem in cauſa ciuili
ardua dicendum eſt,quæ in hoc cauſæ criminali æquiparatur,vt
76 dicit Bald.in d.c.ad noſtram.†Ex quo infert Alex.in conſi.clij. vi-
ſo proceſſu.col.iiij.lib.v.ꝙ in cauſa criminali, quæ ardua dicitur,
77 infamis de facto non admittitur.†Et eodem modo non admit-
titur in caſibus,in quibus teſtes integre opinionis, requirunt̃,vt
not.

ADDITIONES.

* ¶Teſtes. Adde ꝙ in poſſeſſorio ſummario ſufficit probare poſſeſſionem per ſemi-
plenam probationẽ,puta per vnicũ teſtẽ,vel per famam publicã,niſi eſſent alia
indicia in contrarium,& eſt cõis opinio.vt per Io. Bap. Plotum in l. ſi quando.
nu.113.ver.ſed ſufficit.C.vnde vi.Sed in iudicio plenarij poſſeſſorij, plene re-
quiruntur probationes.nec ſufficit probare poſſeſſionem per vnicũ teſtẽ,maxi-
me vbi actor inteutaſſet remediũ c.reintegranda.iij.q.j.vt per eundẽ Plotum in
d.l.ſi qñ.nu.115.ver.in iſto aũt iudicio poſſeſſorii plenarii.C.vnde vi.& quid ſit
poſſeſſorium plenarium & quid ſummarium, vide per eundẽ Plot. ibi.nu.106.
ver.duplex.& nu.107.ver.poſſeſſorium.cũ ſeq.& nu.114.ver aliud.& nu.115.
verſi. in iſto.

a ¶Inuoluere. Deci.in l.ea eſt natura.ff.de reg.iur.Fran.Purp.l.j.nu.57.ff. ſi cer.pe.

b ¶Acceſſorijs. Adde Alex.in couſi.xlvii.nu.5.lib.ii.in conſi.xvii. lib.v. Aym.cõſi.
lxxviii.ad finem.

c ¶Syl.Ald. Conteſtes. Adde Dec.in conſi.cxxxiii.col.iij.

d ¶Singularitas. Adde Alex.in conſi.xviii.lib.iii.late.Cęp.cauſarum ciui.conſi. iij.
nu.9.Iaſ.in repe.l.admonendi.ff.de iureiur.

e ¶Genere.vide Bal.in conſi.clxi.lib.iii.& in conſi. cccccxiiii. lib.v. Corn. in conſi.
clxxxv.& conſi.cclxxxvi.lib.iii.Aymo conſi. xxxvii. nu.32. conſi. lxxviii. nu.6.
deciſi. Tholo.cccx.

not.Bal.in c.j.in prin.ver.vlt.no.in titu.qui testes sint necessarij ad
78 proban.ingrati. refert & sequit̃ Io.de Ana.in c.j.de accu.¶†Notandũ tñ est ꝙ licet infamatus de facto testis integer nõ dicat̃, ex qualitate alterius, qui esset valde fide dignus integrat̃, vt not. voluit Bal.in l.si quis ex argentarijs §.j.ff.de eden.cũ concor. vt ibi per Alex.& idẽ Ro.in consi.ccxc in casu ꝓposito.circa fi. & in ꝯs. ccccclxxxvj.in casu ꝓposito. Alexã. in consi.lvj.viso processu.circa
79 fi.lib.j.& in simili tradit Ang.in consi.j.¶†Quid aũt si essent plu-
a res testes, oẽs infames de facto, an numerus[a] suppleret defectũ?
80 Bal.tenet ꝙ non in d.c.ad nostram.†In ꝯrium facit, q̃a numerus supplet defectũ, gl.in l.iij.§.j.in verbo, numerus.ff.de testi. & not. Imo.in l.qui testamento.in prin.ff.de testa.Potest dici, ꝙ in causis criminalibus, vel ciuilibus arduis, prout loquit̃.Bal.in d.c. ad nostram.dictum eius procedit.Facit tex.in c.in literis.in fi.j.de testa. vbi tres testes domestici nõ ꝓbãt, q̃a cã ardua est.ĩ alijs vero causis ciuilibus, hẽt locũ gl.in d.l.iij.de test.In his tñ omnino certa regula dari nõ põt. sed arbitrio iudicis remittit̃, iuxta l.iiij. §.j.ff. de
81 testi.¶†Decimo, not. ꝙ quis probare tenet̃ illud, ad quod se adstringit.ad idem tex.in l.qui habebat.ff.de insti. De quo dicendũ est, vt videbimus late in gl.¶ Vndecimo no.in versi. ex præmissis. plura, quæ præponderant ad obtinendum in interdicto, vti pos-
82 sidetis.†Primo pluralitas testium, nam plures paucioribus præferuntur, in c.in nostra.j.de test.l.iij.§.j.ff.de testi.Et hoc verũ vr̃, qñ sunt eiusdẽ qualitatis, & æstimationis.aliàs secus vr̃, q̃a nõ solum numerus, sed qualitas testiũ attendit̃, vt dr̃ in iuribus præalleg.& in l.ob carmẽ.in §.fi.& in l.iij in prin.ibi, in primis ꝯditio.ff.de te-
83 sti.& iõ pauciores possent esse tante honestatis, † ꝙ præferentur multitudini, ſm Host.in d.c.in nr̃a, quẽ Abb ibi sequit̃.Facit glo. no.in c.monachus.in ver.quorũ.lxxvij.dist.& dicit Bal.in l.testiũ.
84 col.x.ver.secũdo dico.C.de testi.†ꝙ pauci nobiles pluribus rusti-
85 cis præferuntur, &†ꝙ potius credit̃ duobus cardinalibus, †q̃ plu
86 ribus clericis, & paucis omni exceptione maioribus, quã multis
b suspectis. Ista[b] tñ vñr ẽt arbitraria, q̃a ẽt numerus quandoq; supplet defectũ qualitatis. vt s̃. dictũ fuit, ſm gl.in d.l.iij.§.j.in ver. nu-
87 merus.ff.de testi.¶†Scd̃o, qualitas dictorũ attenditur, q̃a dicta, q̃
c verisimiliora sunt, præferunt̃,[c] vt hic.& in c.ꝓterea.j.de testi.in d. l.iij.§.j.ibi, verisimilia respõderũt, & in l.ob carmẽ.§.fin.ff. de testi. Et hoc no.declarat Bal.in d.l.testiũ.col.x.versi. quarto dixi.C. de
88 testi.†In testibus enim qđ verisimile est consideratur, vt no.Abb.
89 in c.quia verisimile, per illum tex.j.de præsump.†Et maior verisimilitudo minorem vincit, vt no.Bal.in l.siue possidetis, circa fi.C. de proba. Et in proposito Abb. hic adducit notabile dictũ Inno.
90 in c.auditis.de præscr.vbi inquit†ꝙ cæteris partibus præferuntur
91 testes, qui verisimiliora deponunt.†Et eorum dicta verisimiliora dñr, quæ cum iure communi concordant. & sequuntur Abb. & alij in d.c.auditis.Idem Abb.in c.cum oporteat.col.fi.de accu. Bald.in d.l.ob carmen.§.fi.in fi.ff.de testi.Pet.de Ancha.in consi. ccliiij.in q.præsbyteri.circa fin.& in ꝯsi.clxxxix. tribus de causis.
92 col.fi.¶†Et notandum est dictum Inno.& Doc.in d.c.auditis.dũ dicunt, cæteris paribus, quia videntur velle ꝙ verisimilitudo at-
d tendatur data paritate,[d] & sic numerus præponderare videtur, vt potius credatur maiori numero testium, quàm verisimiliori dicto paucorum.Et facit tex.hic in ordine libere, & sentit Bart. in l.de minore.§.tormenta.col.antepen.ff.de quæstio. quẽ Abb. refert in c.cum oporteat, de accu.Sed Abb. ibi cõtrarium tenet, ꝙ immo probatio verisimilior maiori numero testium præfera-
e tur.[e] † allegat l.iij.§.j.& l.ob carmen.§.fin.ff.de testib. & idẽ Alex.
93 tradit in consi.xxvij.in causa, & lite.in fi.in ij.lib.† vbi inquit ꝙ mi-
94 nori numero testiũ creditur, qñ dictum eorũ consonat rationi. allegat Bal.in l.qui accu.circa fi.C.de edẽ.& facit quod no. Alex. in consi.lxxxvj. visis.in fin.lib.ij.& ista opin.verior videtur, quãdo verisimilitudo proxima est, & immediate respicit rem, de qua agitur, per ea, quæ in simili no.Pau.de Ca.in l.si seruus plurium. §.fin. de leg.j. Sed qñ verisimilitudo non esset ita proxima, alia opin.posset procedere, & hoc totum arbitrio iudicis relictum vr̃.
95 ¶†Tertio in interdicto* vti possidetis, vincit cæteris paribus ille,
* qui probat de antiquiori pos.[f] vt probatur hic. Et per istum text.
f no.Bar.in l.si duo.in prin.col.ij.ff. vti posside. Bald. in l.ordinarij. col.iiij.ver.sed iuxta prædicta quæro.C.de rei vend.& in l.arboribus.in §.nam & si agrum.ff.de vsufr. & in l. siue aũt.§. si duobus. ff.de publi.& Pet.de Anc.in consil. cclxxv. ad declarationem. Et in isto interdicto, vti possidetis, hoc ẽt tradit Bart.in l.j.colũ. pen. post Cy.C.vti posside, & in consi.cxij.quidam accusatus. Bald.in c.si diligenti.col.pe.de præscri.& in consi.ccclxxvj. visis duobus.
96 bus.in fi.lib.ij.¶†Et ista cõclusio etiam procedit, si habens posteriorem possessionem haberet titulum acquisitum post antiquiorem possessionem alterius, vt no.voluit Bal.in disputatione, accusatus de vi turbatiua, quem refert, & sequitur Alexan. in consi.
97 lxxxviij.quoniã omne datum.col.iij.lib.v.† Nihil enim titulus pa
g trocinat̃, qñ possessio alterius antiquior est,[g] vt idem Bal. dicit in l.data opera.in fin.C.qui accu. Et supradicta maxime habent locum, qñ habens antiquior.poss.arti.fecisset, ꝙ aduersarius clam possideret respectu eius antiquioris possessionis, vt Bar.docet in l.si de eo.in § fin.ff.de acqui.pos.vbi Imo.Pau.de Ca.& post alios Alex.& idem Alex.in consi.lxxxviij.lib.v.s̃.allega. & in consi. cx.
98 visis col.iij.lib.j.& ibi de materia. ¶†Et prædicta conclusio limitatur, nisi ille, qui priorem habuit pos. sciuerit alium possidere post eum, & tolerasset, quia tũc sua possessio dr̃ interrupta, arg.l. clam possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acqui.pos.ita no.Cald.in l.non ignorat in ver.si autem media posses. C. ad exhi. Mod. hic.
99 & prius Alex.in l.si duo.ff.vti pos.in apost.¶†Quarto, cæteris pa
h ribus vincit, qui habet titulum,[h] vt hic, & no.Bald.in l.si duo.col. pe.ff.vti pos.& in l.j.C.eo.ti.Bal.in l.qui accusare. C. de eden. cir-
100 ca fi.Nam ex titulo, possessio antiquior præsumitur, †vt not.Bal. in l.post sententiam.col.ij.C.de sen.& hic. & in l. data opera. cir-
101 ca fi.C.q̃ accu.†sic ẽt ꝓbatio dñij adminiculat̃ possessioni, & pos. iustificat, vt not.Bar.in l.si de eo.in §.fi.ff.de acqui.pos.Bal. in l.ordinarij.C.de rei vẽ.& in l.momentaneę.circa fi.C.de his, qui leg. ꝓso.Et de his ẽt Fulg.tradit in consi.cxciiij.proponitur. & Raph. Cu.in cõsi.clviij.col.fin.visis.& in consi.xlix.domina Anto. in fin. And.Sicu.in consi.vj.in fin.lib.ij.& in consi.xij.in col.xiiij.eo.lib.ij.
102 ¶Duodecimo no.ibi, à lx. annis, & citra.† ꝙ ista verba denotant actũ cõtinuũ, virtute copulę, quæ ponit̃ inter principium, & finẽ & medium includit.ita tex.no.hic, ſm Bal. col.viij.post Hostiẽ.& Io.an.quos Bart.sequitur in l.Celsus.colũ.fin.ff.de vsuca. secus si absque copula, &, dicatur simpliciter à lx.annis citra, quia tũc cõtinuatio possessionis non probatur, quia ẽt per vnũ diem posset verificari, vt no.Bar.per illũ text.in l.j.§.quod aũt.ff. de aqua quo. & esti.& istã ẽt differentiã ponit Bal.in l.indicia.in fi.C.de rei vẽ. Ant.de Bu.in c.j.col.ij.de resti.spo.cum si. vt tradunt Mod. hic.& Alex.in consi.cx.visis.col.iiij.lib.j.& in consi cviij.in causa & lite.
103 col.iiij.lib.ij.& in consi.cxvij.in causa.colum.pe.eo.lib.ij. ¶†Tertiodecimo no.ꝙ ꝓbatio euidentissima dr̃, quæ fit mediãtibus priuilegijs, & instr̃is.Et idẽ ꝓbat̃ in c.auditis.s̃.de ĩ inte.rest.vbi Ant. de Bu.in ij.no.in c.cũ cõtingat.& idẽ Ant.de But.in iij.not. de rescri.& in c.cũ dilecti.de dona.cum si.vt tradunt Mod.hic, facit qđ no.Bart.in l.creditores.circa fi.C.de pigno. Paul.de Cast.in con-
i sil.ccccxxj.in causa quæ vertitur.col.ij.cum si.vt dixi in c.ex insinua
k tione. de app.†Sic etiã manifeste[i] constare dr̃ illud, de quo pu-
104 blicum est instr̃m,[k] vt no.Bar.in l.j.in princ.colũ.ij.versi. venio ad quæstionem

ADDITIONES.

a ¶Numerus. Franc.Cur.in tract.de testi.conclusio.j.& in consi. lxxv.nu.5. Alexan. consi.v.nu.7.lib.j.& consi.cxlix.nu.6.lib.v.

b ¶S.Ald. Ista. Et cæteris paribus magis creditur clericis, q̃ laicis, Deci. in cõsi.cix. col.pe.in fi.in consi.ccccxlviij.col. v.in fi.quod ego iudicando nunq̃ admisi, sed conditionem vtrorũq; inspexi, ac vite honestatem.

c ¶Ald, Præferuntur. Vide Deci.in consi.dxxxiiij.col.iiij.est tex. de hoc in l.iij.§.j. ff.de testi.Cor.consi.cclxj.de duobus.col.iii lib.iii.Areti.consi.xliiii. in fi.infinita propemodum, ad hoc adducit Tiraquellus in repet.l.si vnquam. C. de reuo. dona.in prin.nu.42.

¶Adde verisimile adeo semper attenditur, ꝙ siue lex, siue statutum velit credi iuramento alicuius, puta damnum passi, vel creditoris, aut iuramento in litem præstando per alium, ꝙ tunc eidem non creditur, vbi iurat non verisimilia, cum etiam testibus deponentibus non verisimilia non credatur.ita Io.Bap.Plotus in l.si quando.nu.807.ver.Nono principaliter limita. C.vnde vi.

d ¶S.Ald. Paritate.Et tante vis est verisimilitudo, ꝙ voléti iurare nõ verisimile, non creditur, & nõ defertur iur̃m, Dec.in c. quæstioni.col.ij.in fi.de appella.

e ¶Testiũ præferatur.Vide Alex.in consi.xxvj.lib.ij.& Corn.consi.cxxiii.lib.iiij.

* ¶Interdicto. Adde ꝙ in interdicto vti possidetis vincit cæteris paribus ille, qui probat de antiquiori possessione, vt per Dec.hic.Io.Bap.Plot.late in l.si qñ.nu.100. ver.vbi vero pares.C.vnde vi.& hoc intellige vbi partes probant æqualiter oẽs se possidere de pñti. quia in iudicio retinende possessionis, præfertur primo ille, qui probauit possessionem suã antiquioré ẽt sine titulo. cũ possessione de pñti, illi qui probant possessioné suã iunioré ẽt cũ titulo.vt probat idẽ Plotus in d.l. si qñ.n.c.ver.vbi vero partes.Sed vbi partes cõtendentes de possessione in iudicio vti possidetis, non probant ęqualiter de possessione de pñti, sed vnus probat de possessione de præsenti, alter probat de possessione de pręsenti, etiam sine titulo, & præfertur habenti possessioné antiquiorem etiam cum titulo. vt constituatur reus.& in ipsa possessione defendatur, saluo iure alteri parti in agendo super possessorio antiquiori, siue plenario. vt probat notabiliter ipse Plotus in d.l.si quando.nu.99.ver.& vbi partes contendentes.

f ¶S.Ald. Possessione. Nisi probaretur q̃ ille qui habet antiquiorem cecidisset facto suo, Deci.in consi.lvj.col.fi.circa med.

g ¶Antiquior est. Vide Alexan. consil.cx.lib.j. consi.ciij.lib.vij. Caro,Ruyn. consi. xlix. lib.j.

h ¶Titulum. Vide Alexand.in consi.lxxvi.lib.ii.consi.lxxxi. nume.12. lib.iii. Curt. senio.consi.lxxvi.

i ¶Manifeste. Vide Deci.in consi.dclxxxii.Alexan. in consi.xxxvii.nu.16.lib.ij. late And. Tiraquellus.tracta.retract.§.ii.glo.ii.nu.20.

k ¶S.Ald. Instrumentum. Adde Dec.in consi.dxxxvi.col.ij.in prin.

105 qonem.ff.de ope.no.nũ.†Et probatio probata dicitur illa, quę fit ꝑ instrũm,vt no.Bal.in l.interest.in vlt.no.C.de solu. & i l. quoties.
106 in fi.C.de iudi.†Et oĩa superius dicta ꝓcedũt, qñ cõtra instrumẽta,vel priuilegia nihil opponitur.Secus si opponatur, vt Ant. de Bu.hic dicit col.xxij.ver.& no.& idem Ant.de Bu.in d.c.cũ cõtin. de rescri.& in præalle.c.cũ dilecti.de dona.Et hoc sentit Abb.hic,
107 dum loquitur de instrumẽtis indubitatis,†sic et dicit quod faciũt notoriũ.c.cũ olim.de ver.sig.qñ nihil obijcitur, & aliàs secus, vt tradunt Host.Io.an.& Abb.post alios in c.cũ speciali.§.porro.de
108 appel.vbi etiam dictum fuit.¶†Quartodecimo no.secũdũ Abb. hic,ꝙ in libello in interdicto vti possidetis, tria deducuntur. Primo,vt quis non molestet de præsenti.Secundo, vt desistat in futurum a molestatione.Tertio,ꝙ cõdemnet ad interesse pro molestatione prȩterita.Et idem tradit Bar.in l.j.§. interdictum. versi. vlt.quæro.ff.vti pos.& in l.j.col.pe.C.eo.ti.vti possi de.Alex.in cõsi. lxxxviij.qm.in v.lib.& idem Alex.in consi.cxxxvj.in cã,& lite. co-
109 lũ.iij.lib.ij.¶†Quintodecimo no.ꝙ pro hominibus suis, etiã liberis dñs agere põt,ſm Io.an.& Doc.hic & no.Bar.i l.j.in princ.col. ij.ff.vti possi.per istum tex.Et hoc intelligitur,vt Abb.hic dicit,qñ molestia illata subditis cõcernit iurisdictionẽ dñi,& ita agitur de interesse ipsius superioris.secus vero si tãtum tractetur de interesse subditorũ,†quia pro furto,vel iniuria illata subdito,dñs agere nõ põt.vt per gl.fi.in c.auctoritate.de priui.in vj.& not.Host.Ioã.
110 an.& Doc.i c.dilectis,vbi dixi de app.†Et idem tradit Rota in xij. dec.itẽ ꝙ præpositus.de re iud.in nouis Abb.hic, Do. post Arch. & Ioan.and.in c.ad apostolicę.in prin.in vlt.oppo.de re iudi.in vj. Car.in cle.j.in prin.in ij.q.de reli.& vene.san.& Bald. in c.j.§.iniuria,col.j.ver.quæro si iniuria.de pa.iura.fir.Et hoc,quod dictũ est, dñm agere non posse pro iniuria illata subditis,verum intelligit,
111 nisi respectu dñi†iniuria inferatur,quia tũc actio dño acquiritur, vt no.Bar.in l j.§.fi.ff.de iniur.facit tex.in cap.sciant.de elect.in vj. ¶Vltimo.no.ꝙ per sententiam actori perpetuum silẽtium impo-
112 nitur,& talis† sententia diffinitiua est,vt dicit Bald.in l. præses.in fi.C.de sen.& in l.fi.C.vt lit.pen.& hoc verũ vr̃ in causa proprietatis.sed in iudicio possessorio,prout agebatur hic, esset considerãdum an sententia super possessorio sit diffinitiua,vel interlocutoria.de quo in c.fi.s̃.de iudi.¶In glo.j.primo per Abb. post alios
113 colligitur†ꝙ iudex ex officio ad producẽdum testes, terminũ parti præfigere põt.& idem allegando istam glo.Abb.dicit in c. finẽ litibus.in j.not.de dolo & contu.Et ita etiam Bart.concludit in l. j.in ij.no.C.de dila.cum simi.vt tradit Alexan.in l.iiij.§. hoc autẽ iudicium.in iij.col.ff.de dam.infec.vbi allegat gl.hic,& dicit quòd ista est communis opi.& quæ sane intelligitur, & procedit causa subsistente,videlicet partis negligentia,prout loquitur Bar. in d.
114 l.j.& Abb.hic.†Et est regula communis ꝙ iudex ex causa omnẽ terminum iuris abbreuiare potest,vt no.Bar.in l.ij.ff.de re iud. cũ
115 simi.†vt late dixi in c.cum sit Romana.de appel.& in nostra quæstio.hoc tenet Pau.de Ca.in l.j.§.ait prætor.in princi.ff.de iur.deli.
116 vbi inquit,†ꝙ licet dilatio non detur nisi petenti,ſm Bald. in d.§. ait prætor.in prin.& in l.fi.col.iiij.ver.iuxta prædicta quæro.el j.ff.
117 de ferijs†tñ,secũdum eum,etiam quandoq; ex causa non petenti dilatio nõ conceditur,vt per Bar. in d.l.j.C. de dila. & ita etiam Ang.tradit in l.ij.col.j.C.de tem.appel.& dicit Bal.in l.ij.in princ. C.vt infra certum tempus ꝙ dilatio, quæ datur ministerio iudicis,peti debet.secus est in illa,quæ datur à lege. Et finaliter considerandum estꝙ dilatio nõ datur in fauorem alicuius,nisi petẽti,d.l.j.ff.de dila.Sed in odium suũ sic,vt hic.& ita Bald.distinguit
118 in c.præterea.col.iij.ver.an dilatio.s̃.de dila. †Secunda conclusio Abb.est,ꝙ licet iudex terminum assignare possit, non tamen tenetur. facit tex.in l.non quidquid.ff.de iud.Et est dictum Spec.in titu.de offi.iudi.§.impedit.versi.quid si iudex.cum simi. vt dixi in
119 cap.ad hæc. el iij. de appella. † Et ista secunda conclusio limitatur,nisi sit causa in qua ex offic.iudex supplere teneatur,vt Abb.
120 hic dicit.†Ex quo infertur,ꝙ si statutum imponit pœnam iudici non terminanti causam intra certum tempus,ꝙ iudex non incidit in pœnam,si non fuit requisitus.[a] Sed aduertendum est,quia ista illatio non bene inferri videtur ex præmissis, quia in casu statuti iudex tenetur,si requisitus sit.sed hic non tenetur iudex assignare terminum,si non velit,licet requisitus sit,vt Abb.hic dicit. Et in causa in qua ex officio iudicis supplere tenet, etiam nõ requisitus,hoc facere debet.Vnde ex ꝑdictis nõ bene inferẽ ad qõ-
121 nem statuti.†Dictum tñ in se verum est,& notabile,ꝙ licet iudex aliquid facere teneat sub pęna ad priuatã vtilitatem, semper intelligitur,dũmodo inquisitus fuerit, vt Abb. hic dicit.& idem Abb. post Ant.de But.concludit in cap.col.pe.in versi.& not.vnum.de iudi.& idem tradit Calde. in consi. vlti. in titu.de pęnis. Anto. de But.& Imol in cap.fi.in glos.de rescrip. Alexand. in l. properan-
122 dum in princ.col.ij.C.de iudi.† Et ideo si priores tenentur sub pę na causam appellationis committere, intelligitur, si à parte hoc petatur,vt in not.casu Ange. scribit in consi.cxl. statutum prædictum disponens.& sequitur Alexand.in l. de pupillo §.si quis ipsi prætori.de oper.no.nun.& in consi.xix.viso processu causæ.lib.
123 j.& in cõsi.clxiij.viso processu causæ.col.pe.lib.ij.† Et in simili i statuto quòd potestas compellere debeat agnatos ad compromissum,intelligitur,si petitum fuerit,vt not. Anto.de But.in cap.pe. de iudi quem refert,& sequitur Alexand. in cõsi. lxxxij. in causa
124 vertẽte.col.pe.libr.j.†Sic etiam de statuto,quòd iudex debet seruare sentẽtiam secundũ cõsilium sapiẽtis, intelligitur si petitum fuerit,vt dicit idem Anto.de But. in d.cap. pe. & sequitur Alexã. in cõsi.cxxij.viso processu. col.fi.libr.ij.& facit quod not.Paul. de Cast.per glo.ibi,in l. vniuersa.C. de præci. impe.offe. & Alexã.in cõsi.xcvj.visis narratis.libr. iiij. cum si. vt late congerunt Moder. in cap.si autem. de rescrip. & reassumunt Moder. in l. vniuersa.
125 C.de preci.impera.offe.¶† Quid autem si quis probauit non data dilatione à iudice.Abb.hoc post Bar. i l. in crimine.ff.de adul. concludit quòd probatio valet.[b] quia terminus iuris attenditur. Et idem Bart. tenet cum si.vt ibi Alexã.prosequitur in l. fi. col. fi. in princ.ff.de fer. Nam terminus non est de substantia probatio-
126 nis,† quia terminus nõ assignatur ad validitatẽ actus, sed ad hoc terminus præfigitur, vt post terminũ actus fieri nõ possit. vt Bal. cõcludit in d.l.fi.col.iiij.versi.iuxta prædicta quæro.ff.de fer. Et ꝙ
127 †valeat probatio absque termino,not.Bald.in l.si quãdo.in ij.no. C.de dila.& in l.cum nobis.in iij.no. eo.tit. Sic etiã defensio facta
128 sine termino,valet,†vt not.Bar.i l.vnius.§.cogiturum.ff. de quęst. Pau.de Cast.in l.oratione.ff.de fer.col.ij. vbi dicit hoc procedere, quãdo factę sunt probationes absque termino., quia valẽt.Secus dicit,si nullę factę sunt probationes,quia tũc nõ valet processus, nec potest ferri diffinitiua, quia nõ potest nõ esse probatum, ex quo nihil agitatum fuit.Vñ.ſm eũ,nõ valeret sñia, tãquã data sine causæ cognitione.l. ꝓlatã.C. de sen. Sed in hoc nõ vr̃ ꝙ rectè dicat Pau.de Cast. q̃a licet nõ sit data dilatio ad probandum, tñ propter hoc nõ dicit lata sñia sine cãæ cognitione, quia ꝓbatio-
129 nes nõ sunt de substãtia iudicij,†vt in terminis declarat Bart.in l. prolatam.in fi.C.de sen.& no.Bald.in l.ij.col.ij.C.de eden.cum si. vt Alexãd.tradit in consi.cv.ponderatis. col.libr.v. & dictum fuit in cap.ecclesia Sanctȩ Mariæ de constit.¶ Vlterius hic successiue quæritur.an in isto termino.qui præfigitur ad testes probatorios satis sit testes infra terminum iurm præstitisse,licet post terminũ examinentur. In quo Abb. cõcludit cõsiderando qñque casus.
130 ¶†Primus est, ꝙ si fuit datus terminus ad producẽdum testes & tali casu cõcludit. ꝙ sufficit.[c] illos infra terminum produxisse, & fecisse illos iurare, quia hoc modo satis verificatur illud verbum ad producendum,vt tenet Specu.in titu.de testa.§.qualiter.versi. his quoque.& do.Signo.in consi.xix.in assumptione.col.fi.i versi. primo casu.facit tex.in l.produci.ff.de test.& in l. qui testõ.§. mulier.ff.de test.ibi, in testẽ produci, vel dicere testimonium & i c. ij.§.si vero, & ibi Do. de testi.in vj. Ex quibus patet ꝙ ista diuersa sunt producere testes,vel examinare. Ad idem facit tex.in cap.j. §.si quis de exce.in vj.vbi.Doct.hoc idem tenet col.j.ver. an sufficiat.Et vlterius cõsiderandum est ꝙ illud verbum, ad producendum,et vr̃ verificari sine iuro,quia deferre iuramẽtum,iudici incumbit,& ideo satis vr̃ ꝙ testes producanẽ,absq; eo,ꝙ iuramen-
131 tum illis deferaẽ.¶†Secũdus casus est,qñ,dr̃ ad ꝓducẽdũ, & examinãdũ.In quo Abb.concludit ꝙ sufficit,si tali tpe producanẽ,ꝙ j.terminũ examinari possint, & ꝙ pars instãtiã fecerit apud iudicẽ pro examinatione,per rões,quas Abb.hic inducit, post Rotã,qui ita concludit in iij.deci.in tit.de testi. in nouis.& idem habetur in j.decisio.eod.titu.de testib.in antiquis. Et hoc idem tra-
132 dit d.Signo.in d.consi.xix.in fin.in vlt. casu.¶† Tertius est casus, qñ daẽ terminus simpliciter ad ꝓbã.in quo cõsiderãdũ est,ꝙ aut pars testes produxit tali tpe, ꝙ j.terminũ examinari potuissent, & de hoc iudicẽ requisiuit,& dr̃ satisfecisse termino,vt s̃. i proxi. casu dictũ fuit,q̃a examinatio ad iudicẽ ꝑtinet.ita Bal.ↄcludit in in l.dãni.§.Sabini col.fi.ff.de dã.infec.Abb.h̃,& idẽ Abb.in cons. ij.ↄsiliũ.in fi.lib.j.Do.in c.j.si quis.col.j.de exce.in vj.& Alex.in ↄs.
133 xlij.i cã.col.fi.lib.iij.† Et tali casu pars dẽt ꝓtestari, q̃a ñ ꝑsumiẽ ꝙ per iudicem steterit vt Bar.dicit i d.§.Sabini tex.in d.l.si qñ circa fi.ibi,

ADDITIONES.

a ¶Requisitus. Ant.Cors.sing.ver.iudex.j.vide Hippo.de Marsi.l.quæstionis. nu.65 & l.vnius.§.cogniturum.ff.de quæstio.

b ¶Valet. Intellige si pars vocata comparuit. secus si non est vocata. vel comparere voluit eo casu,quo non tenetur comparere sine termino. vnde in praxi non contingit valere probationem factam sine termino.

c ¶Sufficit. Alber.in rub.de dilatio.& in iiij.par.statu. q.lxxj. Cald. consi.j. de testi. Lap.alleg.lxxxii.Hipp.Marsi.in sing.cxiii.

fi.ibi,ſi per eũ ſteterit.C.de teſti. Nã vt apparet,ſolicitudo partis,
proteſtatio neceſſaria eſt,vt no.Bal.in l.ꝓperandũ. in §. ſi autem
vtraq;.C.de iudi.glo.& Doct. in c.cupiẽtes.§. qđ ſi per viginti,in
verbo propoſita, de elec.in vj.Et iſto caſu idem eſſet, ſi teſtes nõ
iuraſſent,ex quo ſtetit per iudicem.Et iſta cõcluſio vr̃ habere lo-
cũ,ẽt quibuſcũq; alijs verbis terminus aſſignetur, ex quo nõ ſtat
per eum.Si vero pars teſtes produxit ĩ fine termini, ita quòd in-
tra terminum examinari non poſſint, vel pars non fecit diligen-
tiã circa eorũ examinationẽ,tunc maior dubitatio vr̃. Nã Bar.in
d.§.Sabini.tenet ꝙ poſt terminum examinatio fieri non poſſit,
quia,ſecũdum eũ,nõ eſt verũ ꝙ dictum trahatur ad iuramẽtum,
nec verũ eſt,ꝙ qui iurat, vr̃ deponere,vt inquit Bal.in c.j.in princ.
col.j.in ver.no.iſta duo.ſi de inueſti.inter do.& vaſ.lis oria.Diuer
ſa enim ſunt,receptio,& examinatio,vt hic.& in c.ij. §. ſi vero. de
teſti.in vj.& quia poſt terminũ extrema nõ ſunt habilia, vt dictũ
trahatur ad tẽpus iuramẽti,arg.l.bonorum.ff.rem ratam habe.&
134 †quia qñ diſpoſitio eſt omnino obſcura, poſt terminũ declarari
non poteſt,vt per Bald.in l.edita.C.de edẽ.Bald.& Are.in l.Titiæ
textores,de leg.j.Vnde cum ex ſolo iuramẽto nihil ex dicto præ-
cipi poſſit,videtur ꝙ poſt terminum depoſitio fieri non poſſit. Et
ita cõcludunt Are.& Moder.hic.& idem Are.in l. Antiſtius.ff. de
acqui.hær.Et ſic in effectu tenẽt opi.Bart.quã Abb. hic ſequitur,
& Bald.in l.obſeruari.in §.fi.in fi.ff.de offi.procon. & leg. Pet. de
anch.in clem.j.in ij.col.de offi.deleg.Lanfran.in repe.c. quoniam
contra,in verbo, teſtium depoſitiones.& idem tenet Signo.in d.
cõſi.xix.circa fi.& ibi idẽ dicit,ſi dicatur ad deponẽdũ vel teſtifi-
candum.¶Plerique tamen contrarium tenẽt, ꝙ immo poſt ter-
135 minum teſtes examinari poſſint, †quia dictum trahitur ad iura-
136 mẽtum,vt no.Bal.in l.ij.C.de ſacroſan.eccl.† quia tẽpore iuramẽ
137 ti,& receptionis,pars citari debet c.ij.de teſti.†& illo tempore cõ
tra perſonas teſtium opponitur,c.ex parte.c præſentium,de teſt.
ergo vr̃ ꝙ dicta teſtium ad tẽpus iuramẽti referãtur, & ita in ter-
minis cõcludit Cald.in cõſi.j.in tit.de teſti.& idem Bald.in l.ſi qñ.
in vj.q.poſt Dy.& Nic.de Mata.quos refert.C.de teſti.vbi ad hoc
ſex rõnes adducit.& idem plene probat, & tenet Rom. in conſi.
ccccxliij.quo ad primum. in ij.dubio.in d.l.damni.§.Sabini.ff. de
dam.infec.¶Non obſtant allegata in cõtrarium, quia licet dictũ
teſtis nõ dicaĩ habere neceſſariã cõſequentiã ad iuramẽtum,ha-
bet tñ cõnexitatem,& correlationẽ. quia depoſitio eſt implemẽ
138 tum iuramẽti,in quo promiſit dicere veritatẽ.†ideo dies,& locus
iuramẽti inſpicitur,vt ꝑ gl.in clem.j.de offi.dele.& not.Bar.in d.
l.ij.C.de ſac.ſan.ecc.Et hoc bene probat Cal.in d.conſi.j. de teſti.
& facit quod ſingulariter Bald.dicit in c.j.j.de fide inſtr.de inſtru-
mẽto originali producto poſt terminum, ex quo confirmaĩ pro
ductio exempli facta in termino.¶Nõ obſtat ꝙ extrema ſint ha-
bilia poſt terminũ, quia hic non agitur de fictione trãſlatiua, ſed
de perficiendo actum inchoatum,& actus principio attribuitur,
vt Cal.& Ro.dñt in locis ſupra alleg.ſicut in declaratione cõtin-
git,in qua extrema habilia nõ requitũtur,vt no. Bald. per illum
tex.in l.ſed, & ſi quid ergo. aliàs eſt lex,quid ergo. in princi.ff. de
vſufr.Et ex his iuſtificatur iſta opi.quæ maiorem videtur habere
æquitatem,& communis practica hic ſequitur,vt habet practica
Pap.in forma opponẽdi cõtra teſtes poſt publicationẽ.ĩ ver. ſunt
139 quoq; col.pe.in verſi.quid autem dices.¶†Quartus caſus eſt, qñ
a dicitur ad probandũ,& probatum habendum, [a] & tũc ante ter-
minum examinatio requiritur,vt Abb.hic cõcludit. & idem Bal.
in l.ij.col.ij.ver.itẽ facit.C.vt lit.pen.& Do.in c.j.§.ſi quis de exce-
ptio.in vj.Imo.in d.cle.j.col.iij.de offi.deleg.Bald.in d.l.ſi qñ.in vj.
q.C.de teſt.& in l.Antiſtitus.in princi.ff.de acq.hære. vbi inquit ꝙ
ita practicatur.& Ang.ibi ſequitur,dicens quòd iuramẽtũ nõ cõ-
tinet explicitam probationem,prout verba illa præteriti tẽporis
deſignant,& hoc conſonãt,vt verba illa, probatum habendum,
aliquid operẽtur,arg.c.ſi papa.de priui.in vj.in l.ſi qñ. in prin. de
140 leg.j.†Et idem eſt,ſi dicaĩ,ad oſtẽdẽdum de iure ſuo,ſ͛m Rom.in
d.l.damni.§.Sabini.ff.de dam.infec.per l.proprietatis.C.de prob.
141 †Dicit tamẽ Abb.hic,ꝙ iſta verba,ad probandum, & probatum
habẽdum,nõ excludũt probationem,quæ fieret per inſtrumẽtũ
quia illa proprium habet terminum c.cũ dilectus. de fide inſtru.
vt latius per eum hic.¶Sed iſtud dictum dubitabile videtur, q̃a
terminus peremptorius ſtatutus fuit generaliter ad probãdum,
& probatum habẽdum. quo caſu hr̃ pro cõcluſione in cã,vt not.
Inno.in c.ſuper eo.el ij.de appel.Bal.in c.paſtoralis.colũ.ij.ver. &
no.de cauſa poſ.& proprie.ergo etiam inſtrumẽta produci non
poſſunt,d.c.cum dilectus. Et quia ſi mediãte tali termino proba
tio teſtium excluditur,à fortiori probatio,quę fit per inſtrumẽta
142 excludi videĩ, †quia talis ꝓbatio inſtrumentorum facilior eſt,
vt no.in c.cupiẽtes.§.ſi vero,vbi Do.in fi.de elec.in vj. & per Ro.
in vj.deci.de proba.in nouis. cum ſimi,vt dixi in c.j.in fi.de appel.

Non obſtat ratio Abb. dum dicit ꝙ probatio,quæ fit per inſtru-
mẽta,habet proprium terminum.quia etiam probatio teſtiũ ha
bet terminum proprium de iure communi. ſed à termino iuris
receditur per terminum,qui præfigitur à iudice generaliter ad
probãdum.ergo generaliter intelligitur per teſtes,vel inſtrumẽ-
ta.xx.diſt.c.ſi Romanorum l.j. §. & generaliter. de leg. præſtan.
143 ¶†Quintus,& vltimus caſus eſt,qñ fuit datus terminus ad pro-
batum habẽdum per omne genus probationis.nam tũc talis ter
minus omnes probationes excludit, ſecundum Abb. hic poſt
144 Ant.de Bu.adeo,†ꝙ iuramentum in defectum probationis poſt
b talem terminum præſtari nõ poteſt, [b] vt dicit Do. in c.j.§. ſi quis,
de exce.in vj.& idem ſpecialiter de iſto termino Bal. dicit in c. fi.
col.ix.ver.ſed quid ſi fuit ſtatutus terminus.de iureiur.& idem in
terminis Ang.tradit in l.admonendi.colum.ij.ff.de iureiur. Facit
quod no.Spec.in titu.de dilationib.in §.fi.quem refert, & ſequi-
tur Paul.de Caſt.in l.fi.ff.de teſti.Et hoc comprobatur, quia ter-
145 minus habet vim concluſionis in cauſa, vt Doct. hic dicunt.† er-
go tale iuramentum deferri non poteſt,quia poſt concluſionem
in cauſa iuramẽtum nõ defertur, vt no. Bart. in l.admonẽdi. cir-
ca fi.de iureiur.Bald.in l.in bonæfidei.col.fin. in l. generaliter. in
v.not.C.de re.cred.& in c.j.§. item ſi vaſallus,colum. fin. de con-
trouer.inueſti.vbi ad hoc all.Inno.in d.c.paſtoralis.& idem Rom
in conſi.cclv.quo ad primum.in fi.cum ſimi.Are. tamẽ hic tenet
contrarium,ꝙ per talem terminum, iuramẽtum nõ excluditur.
& in effectu mouetur, quia iſte terminus eſſet ad duos actus aſſi-
gnatus,videlicet ad probandum,& deferẽdum iuramẽtũ, quod
eſſe nõ debet,vt per gl.in clem.ſæpe.in verbo, poſt dationem.de
ver.ſig.Et quia ſi eſſet probatũ,ſuperfluum eſſet iuramẽtũ. ergo
nõ valet c.ij.ſ.eo.Et iſta nõ vr̃ fuiſſe intẽtio iudicis, pro quo præ-
ſumitur c.in noſtra.de procu.Iſtę tamẽ rationes euitari poſſunt,
intelligendo ꝙ terminus ad iurandum ſucceſſiue aſſignatus eſ-
ſet in defectum probationis ſecũdũ ordinem iuris l. ſi duo. ff. de
acqui.hę.& quod no.in l.Gallus.§.quidã recte.ff.de libe.& poſth.
¶Opinionẽ tñ Are.prius tenuit Rom.in l.admonendi.in xxxviij.
col.in ver.quo ad ſecũdum.ff.de iureiur. q̃a terminus datus fuit
ad probandum.ſed iuramentum proprie nõ eſt probatio.l. non
erit.§.dato.ff. de iureiur. ergo poſt talem terminum. iuramẽtum
excludi non vr̃. Et iſta opinio de iure verior videtur, quia termi-
nus,qui præfigitur à iudice,reſtringit facultatem probandi, quæ
de iure communi cõpetit.quód quidẽ odioſum dr̃,arg.l.quoniã.
C.de hęre.& ideo conſonat,vt terminus intelligaĩ de probatione
propria,vt Rom.dicit,& de illa probatione, quæ ſimpl'r parti in-
cumbit,& nõ de iuramẽto,quod deferĩ à iudice.Et quia ſicut cõ
feſſio excluditur,quia nõ eſt probatio,vt Abb.hic poſt alios dicit
idem videĩ in iuramẽto.Et iſtam æquiparationẽ facit Bal. in rub.
146 C.de prob.& dixi in rub.ſ.eo.ti.¶†Vltimo notãdũ eſt, ꝙ in caſi-
bus ſupradictis,in quibus probatio poſt terminum nõ admitti-
tur,publicatio tamẽ probationum fieri poteſt,vt no.Bald.in l.ad
teſtium.§.cõditionem.col.fi.ff.de teſti. Do. in c.j.§.ſi quis.col.j.de
147 excep.in vj.†Similiter poſt terminum declaratio articuli,vel pro
bationis factę in termino fieri põt, quia qui declarat, nihil nouit
facit,vt no.Io. an.in tit.de teſte.§.nunc videndum.col.pe.ver. hoc
ẽt noto.& ſequitur Ant.de Bu.hic.colũ.iij.verſi.ex his decidiĩ.&
no.Domi.in proę.ſexti.in prin.ad fi.cum ſimi.vt tradunt Mod. h̃.
& in c.paſtoralis.in iij.char.in verſi. declarari poteſt, de excep. &
idem Rom.in cõſi.xlv.ſuper eo.Fulg.in cõſi.cxlvij. viſa. in fi. cum
ſimi.vt dixi in c.paſtoralis.§.verum.in iij.not.de appel. hoc tamẽ
dictum limitatur,vt no. tradit Io. de ana. in conſi. lxxxiiij.viden-
dum eſt. colũ.ij. facit quod ſupradictum eſt in tertio caſu de de-
148 claratione obſcura.¶†Similiter ſi iudex poſt terminum admitte
c ret,probationes parte præſente, [c] & contradicente,probationes
valerent, vt not.Bald. dicit in l.peremptorias.colum.j.verſi. quæ-
ro ſi iudex.C.ſen. reſcin. non poſ.& per Moder.hic. Et adde no-
tabile dictum Bal.in l.certi condictio.§.quoniam.circa fi.ver. ſed
ponamus.ff.ſi cer.pet.cum ſimi. vt tradit Bart.Veroñ. in cautela.
ccliij.& capitulo,ſtatura qñque diſponunt.verſi.ſtante ſtatuto de
149 quo dixi in c.ij.ſ.eod.¶†Similiter poſt terminum excludũtur ꝓ-
bationes,q̃ in facto ꝯſiſtunt,ſed nõ excluduntur allegationes iu-
ris.vt no.Ant.de Bu.h̃,col.iij.Bene facit quod not.Bal.in c. paſto-
150 ralis.col.ij.ver.& no.de cauſa poſ.& ꝓprie.†vbi inquit ꝙ qñ eſt re
nuntiatũ probationibus,intelligitur de ꝓbationibus , quę in fa-
cto

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Habendum.Vide de hoc quarto caſu quæ ego late ſcripſi ſuper ſtatuto noſtro Florentino ſub rub.j.de modo procurandi in ciuilibus.lib.ij.

b ¶Non poteſt. Facit Ro.cõſi.cclv.ſed nõ placet,& ſtatim aliud ſentit Dec. & bene.

c ¶Præſente. Niſi appellaret cap. ex parte M. infra de appella. ſecus illa abſente. & non vocata.

facto ꝯsistunt, & ideo probationes iuris nõ excluduntur. de quo
151 dicẽdũ est vt tradũt Mod.ĩn c.cũ dilectus.de fid.instr.¶†Glo.ĩ ver
bo post sententiam.prosequitur quatuor quæstiones. Prima est,
an quæstio falsitatis indistincte post sentẽtiam proponi possit. Et
conclusio est, secundum Abb. ꝙ si quæstio nunquàm mota fuit,
potest moueri, etiam citra appellationem, dummodo falsitas in-
directe probetur, quia si directo probaretur, esset producere te-
stes super capitulis directo contrarijs: qđ non licet publicatis at-
testationibus, etiam in causa appellationis.cle.ij.de testi.vbi glos.
in verbo, directo.& idem tenet Bar.in auc.qui semel.in pe.col.C.
de proba.Bal.in l.si quis testibus.col.ij.ver. secũdo ponitur.C .de
testi.Pau.de Cast.in l.diuus.ff. de re iudi. cum si. vt tradunt Mod.
hic. Et secundum istam declarationem non videtur esse aliquid
speciale in quæstione falsitatis.& ideo dicit An.de But.hic in glo.
in verbo, adstrinxerint.ꝙ iura, quæ permittunt vt quæstio falsita-
tis opponi possit post sententiam, loquuntur in instrumentis, in
quibus non est timor subornationis, per l.j. & per totum.C. si ex
fal.instru. & in c. cum venerabilis.de exceptio. Sed ista restricto,
secundum Are. non videtur vera.quia idem videtur in testibus,
qđ in instrumentis, per l.falsam.cum glo. & in rub. C. si ex fal.in
stru.vel testi. & text. hic, qui loquitur in intestibus.& idem tenet
gl.in d.l.diuus.de re iudi.Benedi.de Plumbi. in l. qui agnitis. col.
v.in vj.oppo.in repe.ff.de excep. Aret. vero conatur ostendere ꝙ
iura tantum loquantur, quando agitur de falso criminaliter, se-
cus si ciuiliter.sed ista differentia etiam periculosa vr̃, q̃a contra
l.j.cum glo.C.si ex fal.instru.Et facit text.in l.pen. & fi.C.si ex fal.
& regula, quæ hr̃ in l.omnem.ff.de iudi. Vnde vt iste difficultates
euitentur, vr̃ potius dicendum esse speciale in quæstione falsita-
tis, vt timor subornationis non attendatur, & sic super capitulis
directo contrarijs, testes recipiãtur publicatis attestationibus qñ
agitur de quæstione falsitatis testium, vel instrumentum & istam
opinionem sentit glo.hic, dum simpliciter loquitur. & h̃ expres-
se tenet Spe.in tit.de teste.in §.satis vtiliter. col.iij. versi.decimus
tertius casus vbi allegat istum tex. hic. & idem tenet Arch. iiij. q.
iiij. si quis testibus.circa fi. quia si post sententiam de falso oppo-
ni potest non obstante exceptione rei iudi.d.l.j.C.si ex fal. instr.à
fortiori post publicationẽ testiũ de tali falsitate poterit cognos-
152 ci.†Et ad hoc facit, quia secundum communem opi.propter falsi
tatem retractatur sententia per restitutionem in integ. vt est tex.
153 in d.l.diuus.ergo non attenditur timor subornationis,† q̃a in casi
bus, in quibus restitutio in integrũ conceditur, timor suborna-
tionis non timetur, vt est no. dictum Inn. qđ Bald. ibi refert in c.
vltra tetiam infra de test.& ista opi.Legistarũ quã Abb. hic repro
re videtur potest iustificari.Et ad hoc etiam facit, quia iura specia
liter in cã falsitatis loquuntur, & ideo alijs magis generalibus, de
rogatum vr̃, vt in regula generi per speciẽ de reg. iur.in vj.¶Præ-
terea retenta differentia, quam Abb.hic facit, & Doc. in locis su-
pra alleg. vtrum directe, vel indirecte falsitas probetur, aduerten
dum est, quia re vera non videtur esse vis in hoc, an directe vel in-
directe falsitas probetur, sed potius consideratur, an pars quę ve
lit falsitatẽ probare, potuerit esse instructa, vel nõ.Si enim instru-
cta esse potuit, falsitas etiam indirecte probari non potest, & tũc
non habet locum tex.in c.ex tenore.de testi. vbi Abb. post Inno.
& alios in iiij. lect. ita concludit.Si vero pars instrui non potuit,
154 etiam directe falsitas †probari potest, publicatis attestationibus,
vt voluit no.Io.and.in tit.de teste.§. sæpe.in j. additione vbi cõclu
dit ꝙ si contra instrumentum dixi de falsitate simpliciter, & po-
stea probaui notarium mortuum tempore instrumenti, certe pu
blicatis attestationibus aduersarius poterit probare ꝙ notarius
tunc viuebat.Sequitur Abb.post Ant.de But.in d.cap. ex tenore
& referunt Mod.hic.Non ob.tex.in d.cle.ij. de testi. vbi expresse
probari videtur talis differentia, an directe, vel indirecte falsitas
probetur, quia illud dictum videtur, habito respectu ad illud, qđ
plerunque contingit, ꝙ in capitulo directe contrario, quis instru-
ctus videtur.non sic communiter contingit in capitulo indirecte
contrario.Et hoc in simili tradit Bar.in l.qđ Nerua. col. pe. in xij.
q.ff.depo. declarando differentiam, quam communiter faciunt
iura inter contractum commodati, & depositi, vt in l. contra-
ctus.ff.de regu.iur.nam talis differentia, secundum eum, proce-
155 dit per communem contingentiam.¶† In secunda q. quam glo.
mouet in versi.& nota secundum quosdam.glos. videtur tenere
ꝙ sufficiat probare solam falsitatem, dummodo iudex illam fue-
rit secutus.& probatur in l.falsam.C.si ex fal.instru.vbi glo. idem
a tenet in testibus,[a] prout loquimur hic.Idem glos. in l.j.C. sen. re-
scin.nõ pos.& Abb.hic post alios sequitur.& idem Bal.in l.falsam.
in prin.& l.si quis testibus. col.ij.C.de testi.¶ alia, q̃ Abb. dicit in
156 ista ij. q.reseruo in vltima quæstione, vbi melius cadunt.¶†In ter
tia parte gl.ibi sed nũquid gl. ꝓsequit̃ tertiã quõnẽ, & ꝯcludit ꝙ
ꝓbare solã corruptionẽ sufficit, dũmodo iudex illã secutus fue-
rit.per.c.cum Io.& and. per iudi. Et istam cluclusionem finaliter
indistincte sequitur Abb.hic ꝑ tex.in c.sicut.de testi.Nã licet Do.
hic dicant esse speciale ibi causa matrimonij, tamen Abb.ipse di
cit illum tex. generaliter procedere per rationem generalem, q̃
ibi in fi.ponitur, dum dicitur ꝙ primi testes nullatenus admitten
di sunt.vt per c.Io.an.de re iu.¶Sed contrarium tenet Io.and. &
& Doc.communiter, ꝙ immo non sufficiat probare solam corru
ptionem ad istum effectum, vt sententia lata retractetur, quia nõ
sequitur, corruptus fuit testis, ergo falsum deposuit. Sed proba-
157 tio debet concludere, maxime in criminalibus,†& specialiter in
crimine falsi probatio debet esse concludens de necessitate glos.
& Bald.in l.iurisgentium.§.qđ fere.ff.de pac. Non ob. c. sicut qđ
Abb.in contrarium adducit, quia loquitur in causa matrimonia-
li, in qua speciale est. & ad hoc facit tex.in fi. ibi in hoc casu. Nec
ob. ꝙ ibi ratio generalis ponatur circa fin. quia secundum Aret.
aduertendum est, quia ibi ponit nouum dictum separatũ à præ-
cedente. nam prius dixit ꝙ si corruptio probetur per testes ido-
neos ꝙ sententia debet retractari. Deinde in fi.dicitur ꝙ si illi te-
stes, qui primo deposuerunt, velint dicere se esse corruptos, non
sunt audiendi, quia periuri sunt.& sic illa ratio generalis quæ per
dominum Abb. ponderatur, ad primum dictum non refertur.
Replicari tamẽ potest ꝙ dictum Abb.probari videtur ibi, q̃a tex.
videtur probare ꝙ sic corruptio probata sit per testes idoneos.ꝙ
sententia tractetur.Et ideo ad illum text. clarius responderi põt
ꝙ tex. ibi loquitur de corruptione simul cum falsitate, vt colligit̃
ibi.se corruptos dicunt perhibuisse testimonium falsitati. & secũ
dum hoc, ille tex.nihil facit.Et dum inferius dicitur de probatio-
ne corruptionis, intelligitur secundum præcedentia. Nõ ob.sex.
158 in c.cum Io.& an.†quia ibi erant testes conspiratores, & inimici,
qui magis repelluntur, c.per tuas.el.j.de simo.Præterea.in d.c.cũ
I.& A.vltra cõspirationem alia concurrebãt, ex quibus reuocata
159 fuit sententia.¶†In fi.glo.concludit ꝙ valet sententia lata per fal-
b sos testes vel per falsa instrumenta,[b] vt probatur in l.diuus.in fin.
ibi, in integ.rest.ff.de re iu.in l.pen.C.si ex fal.instru.& in cap.cum
160 venerabilis.ibi, retractari de exceptio.† Nam ista verba arguunt
validitatem actus.l. nam & si sub conditione.§. post defectum.ff.
iniusto rupto.Non ob.tex.in l.qui agnitis.ff.de exce.vbi dicitur ꝙ
ex tali senteutia non obstabit exceptio rei iudicate, qui intelli-
gitur quantum ad effectum impetrata restitutione in integrum.
Negari tamen non potest qđ verba d.l.qui aguitis. videantur ob
stare, dum ibi dicitur ꝙ exceptio opponi potest. Ista verba deno-
tant ꝙ ipso iure non valeat sententia. Et tenendo hoc, prout vo-
luit gl.in d.c. cum venerabilis ad iura s̃. allegata in cõtrarium re-
161 spõderi potest ꝙ sentẽtia retractatur †licet sit nulla quatenus de
facto processit.c.accedens el.j.vbi gl.vt lit.non contesta.l.j. vbi gl.
ff.de ferijs.Nam magis cõuenit ꝙ verba ista ita intelligãtur, q̃ ecõ
tra, ꝙ verba, q̃ significant actum ipso iure nullũ, ope. exceptionis
intelligantur, vt in conflictu quarundam legũ Are. tradit in l.j.ff.
de testa.¶Retenta tñ opinione cõmuni, ꝑ qua facit, q̃a si nõ re-
tractet̃ intra xx.annos postea retractari non põt, d.c.cũ venerabi
lis, & sic videt̃ ꝙ valeat à princ.prout arguit gl.in d.c cũ venerabi
lis. Et ampliatur ista conclusio, ẽt si de falsitate tractetur per viã
162 replicationis.†Nam restitutio etiam erit necessaria, licet secus sit
si per viam exceptionis de falsitate opponat̃, vt Abb. hic conclu-
dit.Et fuit ista opi.Io.and.in d.cap.cum venerabilis. in gl. pe. col.
fi.qui in effectu differẽtiam facit vtrum reus per falsos testes, vel
instrumenta absolutus, vel condemnatus sit.Primo casu, quãdo
absolutus fuit, non poterit vti replicatione cõtra sententiam ab-
solutoriam, nisi prius restitutione in integ.impetrata. Secũdo ca
su, qñ fuit reus condẽnatus, poterit reus se tueri immediate per
viam exceptionis.Sed contra istam distinctionem videtur tex.cũ
gl.in d.l.diuus.vbi tex.loquitur in reo condemnato, & tamen re-
stitutio in integrũ ibi necessaria est & per illum tex.Imo, ibi repro
c bat opi. Io. and. Et ideo vtroque[c] casu, siue agatur per viã exce-
ptionis, necessaria est in integ.restitutio.& hoc voluit glos.pen.in
d.l.qui agnitis.& idem tenet Bal.in l.quærela.C.de fal.Pa. de Ca.
in d.l.diuus.cum concor.vt ibi tradit Alex.Et probat̃ ĩ l.nam po-
stea, §.si minor.ff.de iureiu.in l. exceptiones quæ. in fi.ff. de exce.
& ita etiam concludit Alexan.in d.l.nam postea.§.si minor.in gl.
j.in fi.& Pau.de Ca, & Alex.in l.si ex falsis.C.de transa.Nam cum
lata sit sentẽtia, quæ valet, non videtur ꝙ exceptio opponi possit
immediate

ADDITIONES.

a ¶Testibus. Qđ nõ puto verũ post didicita testificata. q̃dquid nuper dixerit Dec
b ¶Syl.Al. Instrumenta. Vide eundem Deci. in c.cũ venerabilis.col.xvij.j̃.de exce
& vide Zasiũ Intellect.fin.c.xxv. vbi tenet ꝙ nulla impetrata restõne retractet̃.
c ¶Vtroque Et bene.

immediate,nisi remoto prius impedimēto. Et sic eadē ratio vr ī exceptione,quæ est in replicatione. Ad iura canonica,q̄ vr̄ probare ꝯrium,vt h̄,in d.c.cū venerabilis.r̄ndetur ꝙ intelligunt, impetrata restitutione in integrū.prout glo.intelligit tex. in d.l. qui agnitis.& idē gl.in d.l.exceptiones.cū si.vt per Alex.ī d.§. minor. Vel dici pōt ꝙ ista iura procedunt de iure canonico,in quo subtilitates iuris ciuil.nō attendunt,arg.c.dilecti.de iudi.Vel iura prēallegata locum habent in ecclesia,prout loquunt. quo casu speciale est,ꝙ sententia sit nulla, sicut de minore dr̄,fm Abb. hic.& ita dicunt Mod.in d.l. qui agnitis.Sed iste respōsiones nō placēt, quia iura canonica in regula cōis iuris ciuilis fundari videt d.c.cū venerabilis,ibi,cū falsorū instrumentorum prætextu lata sententia vsque ad xx.annorum spatium valeat retractari,prout hr̄ in l. querela.C.de fal. & hic,ibi, q̄a nolumus à iuris tramite declina-

163 re.& iō tenenda est prima respōsio supradicta.¶†Prædicta cōclusio limitat non habere locū in sentētia lata ꝯ absentem per falsas allegationes,quia nulla est.l. si prætor.§. Marcel. ff.de iudi. & ita Abb.h̄.& Alexan.post Bar.& alios in d.l.diuus.Sed tñ tex. in d.§. Marcellus.nō vr̄ vti verbis denotantibus nullitatē, dum inquit,

164 debere admitti querelā.†Nā querela ēt respicit rescissionē actus l.vt liberis.C.de colla.ibi,vel inofficiosa querela mota.Et quia ibi in d.§.Marcellus.ponit exceptio à regula,quæ loquitur de iniqtate snīæ,& præsupponit validitatē.l.j.in princ.ff.de app.ergo ita exceptio intellr̄,vt ꝯueniat regulæ.iuxta no.in rub.de reg. iur. in vj.Mod.in d.l.qui agnitis.pro cōi opi. dupliciter inducunt tex. in d.§.Marcellus.Primo,quia si valeret snīa, minor ibi nō cognosceret de iustitia superioris,vt per Inno.in cap.de cætero.de re.iudi. Sed pōt dici,ꝙ dictum Inn.nō habeat locū, q̄n agitur de falsitate.arg.c.super eo.de crimi.fal.& no.in d.c.decetero.¶Scd̄o, quia ponderatur in d.§.Marcel. ꝙ sciens vsus fuerit falsis allegationibus.nā ēt si ignoranter vsus fuisset deberet retractari.vt ergo sciētia aliquid operet,dicendum est ꝙ sententia sit nulla.Et fuit ista ratio Io.de Imo.in l.qui Romæ.§.duo fratres.quem Alex. ibi refert.ff. de ver.obl.Sed pōt r̄nderi ꝙ sciētia ponderatur, quia aliàs iudex inferior non posset cognoscere de iustitia superioris, nisi ageretur de falsitate sciēter cōmissa.& de intellectu d. §. Marcellus.recurrendū est ad ea,quæ late Alex.scribit post Ang.& Imol.

165 in d.§.duo fratres.in x.char. ¶†Secūdo limitatur, nisi sententia lata sit ꝯ minorē,quia nō valet,per tex.in l.j.C.si ex fal.alle.tutor. excō.fuerit.vt no.Abb.hic Bar.& Doc.in d.l.diuus. Sed aduertēdū est quia ille tex.parū facit,quia loquit in decreto, vt patet ibi, si iniustū decretum eos extorsisse apparuerit. Et in decreto hoc

166 omnes tenēt†ꝙ nullū sit, ēt contra maiorem, si ex falsa cā sit interpositū,vt no.Bar.in d.l.diuus.in prin.per l.cū vero.§. subuctū. ff.de fideicō.lib.Ang.in l.cū fideicōmissum.in fi.ff. de confes. Bal. in l.fi.C.si ex fal.instru.cū si.vt tradunt Mod.hic,qui ita dicūt.Sed ista fuit ponderatio Io.de Imo.in l.si is,ad quē.col.fi.ver.itē adde. ff.de acqui.hære.Et p̄ p̄ hoc Are.ibi in v.col.tenet ꝙ etiā cōtra mi

167 norē valeat snīa lata prætextu falsorū testiū. ¶†Successiue Abb. cōcludit ꝙ ille,qui succubuit prætextu falsorū testium,agere potest ꝯ testes falsum,& ꝯ ipsos ꝓducentem,nō solum ciuiliter,sed etiam criminaliter. In quo aduertendū est, nam primo dū Abb. æquiparat ipsum ꝓducentē,& testes qui falsum deposuerūt,ista æquiparatio ex toto non procedit,ꝑ ea,quæ no.Bar.in l. si falsos. C. de testi.in l.si aduersarius.C.de fide instru. & l.diuus.la ij.ff.de fal.& tradit Gandi.in tract.dē malefi. in rub. de falsarijs.colū.j.& Ang.Aret.in trac.malefi.in ver.falsario.col.vj.versi.quæro vsq; ad

168 quantum.& Pet.de Anc.in cōsi.clxxij. circa primum. ¶†Secūdo dum dicit ꝙ de falsitate agi pōt ciuiliter ad interesse contra testē falsum, & agitur actione in factum, & ita intelligitur glos. hic. & hoc probatur in l.in nomine.ff.de fal. vbi Bar.dicit per illum tex.

169 †ꝙ ex iudicijs publicis etiam oritur actio in factum ciuiliter. facit tex.in l.pe.& fin.C.de fal.& de testibus ꝓbat in c.j.j.de cri. fal. vbi Abb.in prin.& no.Gand.in loco prealle.& est regula commu

170 nis†ꝙ ex omni delicto oritur actio ciuilis rei persecutoria, vt no. Bal.in l.qui sub prætextu.la j.col.fi.C.de trāsa.facit tex.in l.fi.ff.de fur.& in l.fin.ff.de priua.deli. Et ista conclusio procedit, quando

171 apparet de interesse agentis, † aliàs contra testes falsos ciuiliter agi non potest,vt tradit Pet.de anch.in consi.xxiij.visa inquisitio-

172 ne,in secundo dubio.¶†Tertio dicitur in prædicta conclusione, quòd etiam pro falsitate contra testes agit criminaliter, vt Abb. dicit hic, & probatur in dicta l.pen. in fin. C.de fal. & habetur in

173 locis supra alleg. Et circa hoc duo notanda sunt.¶†Primum est, quòd ad hoc vt testis criminaliter possit puniri, requiritur quòd falsum dixerit,in eo,in quo substantia negocij consistit.secus si in accessorijs, quia tunc non punitur pœna legis Corneliæ, sed arbitrio iudicis. vt no.voluit Iac.Bu.in l.Lucius.ff.de his, qui no. infa.& Angel.ibi.in ver.nihil proponitur.in ij.colum.versi. attende tamē illud dictū refert & extollit.& idem Alb.ibi,colum.ij.& idē Ang.in cōsi.cxciiij.visis processibus.colum.ij. facit quod not. Pet

174 de anch.in d.consi.xxiij.in fi.¶†Secūdum est, quòd ista cōclusio ꝓcedit,q̄n accusatur à parte,prout Abb.loquitur hic.Secus si ꝓcedatur per inquisitionem, quia tunc extraordinaria pœna erit puniendus,vt no.Ang.dicit in §.& licet.col.fi. in auct. de testi. Et

175 istud dictum de iure cano. de plano procedit, † quia mitigatur pœna in iudicio inquisitionis.c. inquisitionis. de accus. Nō sic de iure ciuili,vt dictum fuit in rub.s̄.de iudi.Et vltra Abb. hic, etiam de falsitate agitur alijs modis,vt per gl.in l.querela. C. de fal. in l. ex falsis.C.de transa.Are.in dicto verbo,falsario.col.vj.Abb.in d. c.j.de crimi.fal.& practica Papiensis in forma iuramenti testium,

176 in verbo falsitate.¶†Postremo notandum est, ꝙ secundum canones crimina tempore non tolluntur,[a] vt per glo.in cap.admonere.xxxiij.quæst.ij.in verbo,pœnitentia.& no.Spec.in tit.de sen

177 tentia.§.quoniam. col.iiij.ver.& not. fm cano. †vbi declarat hoc procedere in matrimonio, & alijs spiritualibus, in quibus periculum animę vertit,in quibus præscriptio locū habere non pōt. Et hoc dictum pro singulari ponit Rom.ī sing.clxxxij. tu scis. vbi hoc simpliciter sequit.& idem no.Bal.in l.j.in xvij.col. ver. no.tñ.

178 C.qui accu.dicens†quòd in pœnis spiritualibus nulla cadit præ-

179 scriptio.& idē Ang.in d.l.diuus.de re iud. †¶Et secundum Abb. hic post Ant.de Bu.hoc generaliter procedit in foro pœnitentiali.Et idem Abb.dicit in c.cum haberet.col.j.de eo,qui du.in ma. quā pol. per adul.Idem tamē Abb.aliter distinguit in c.fi.in prin. j.de purga. cano.¶In glo. in verbo, astrinxit. ex distinctione quā

180 finaliter Abb.hic ponit.†Prima,& principalis conclusio est, ꝙ, si aliquid deductum sit in libello cum certa qualitate, puta ꝙ quis percusserit Titium cum effusione sanguinis,vel cū armis, si qualitas deducta no.probetur,absolutio[b] sequi debet, [c] prout voluit Cyn.in l.ij.C.de proba.in ver.ex hoc arguit Iac.de Are.quia istud factum sine qualitate nō est illud, quod in libello deductum est l.denuntiasse.§.quid tamen.& ibi Bar.per illum tex.ff.de adul. & idem Bar.in l.diuus.col.j.ff.de re iudi.in l.quid ergo.§. pœna grauior.colū.pe.ff.de his, qui not.infa.cum si.vt tradunt Mod. hic. & prius Alex.in d.l.diuus.& hoc idem cōcludit Io.asi.in addi. Spec. in rub.de accusa.col.j.Bar.in consi.cvij. accusatio fuit instituta. & Abb.in consi.lxxviij.viso toto processu,colū.ij.lib.j.& idem Ro.in consi.cx.qō consultationis.in consi.clij.præsens accusatio. & consil.clxvij.accusatus Ant.colum. fi. do.Signo.in consil.cx.in quæst. vertente,in iiij.dub.vbi dicit hoc procedere in ciuilibus & criminalibus.& idem Barth.Veron.in consi.lxiij.æsto.col. fin. & And.

181 Sic.in consi.xlij.viso.lib.ij.†Et est regula generalis, quòd vbi aliqua qualitas in dispositione requiritur,illa probari debet vt no. Ioan.an.in c.j.de homi.in vj.quem Bald.refert in l. si quis non dicam rapere.col.iij.de epis.& cle.& in l.hi, qui ad ciuilia.C. de appel.& not. Bart.in l.j.§.j.ff.ne quid in flu.publi.cum simi. vt tradit Alexā. in consi.vlti.viso processu.in ij.lib.& in consi.j. colum. viij. lib.iij.& in consi.xlj.visis colū.ij.lib.iiij.& in consi.iij.col.eo.lib.iiij.

182 ¶†Prædicta conclusio ampliatur secundum Abb. hic, vt procedat ēt si agatur de interesse publico, quia militat ratio superius dicta,ꝙ nō est ꝓbatū illud factū,quod in libello deductum fuit. Et hoc ꝓbat ex dicto Cy.in d.l.ij.C.de proba.cū si.supra alleg.ibi enim agit de interesse publico,vt delicta puniantur c.vt famę. de

183 sen.excom.tñ absoluitur reus.¶†Secūdo pari rōne idem vr̄ sentire Abb.hic in causa beneficiali.Facit text.in c. ab eo. de elect.in

184 vj.†Sed tñ hoc forte nō vr̄ verum, quia in tali cā magis exuberat officiū iudicis.c.cū nobis.& qđ ibi gl.in verbo,ex officio. de elec. & gl.hic in fi.facit tex.in c.olim ex literis.de rescri. in fi. Non ob. tex.in d.cap.ab eo.quia loquitur quo ad pœnam opponentis crimina ꝯ electum.Tertio pari rōne,quia factum variatur. Abb. infert ꝙ nec in alio iudicio ex talibus ꝓbationibus poterit puniri.

185 ¶†Quarto etiā ampliari pōt ꝙ licet reus cōfiteat delictū simpliciter, non tñ poterit puniri,si cum qualitate propositum fuit. ita videt velle Io.an.in d.rub.de accu.& idem Roma.in d.consi.clxvij. col. fi.& Sign.in cōsi.x.s̄.alle.col.fi.Sed in hoc ꝯrium dicit Bald.in l.& si seuerior.col.fi.C.ex qui.cau.infa.irro.& in l.quid ergo.§. pœna grauior.in rep.col.iiij.ver.iuxta hoc quæro.ff.de his,qui not. infa. & idē expresse tenet Angel.in l.denunciasse.§.q̄d tñ.ff.de adult.

Concordando

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Tolluntur, Vide late Io.Fran.Balb.in tract. de præscr. colū. totius tract. cxij. in princ.

b ¶Absolutio. Idē Hippoly.Marsi.in rub.C.de proba.& sing.clxxxvij.sed falsum est, & contrarium mox sentit Dec.hic,& supra de rescri.c.ij.

c ¶Syl.Ald. Sequi debet. Vide Dec.qui ponit hæc omnia in c.ij.col.v.cum duobus seq.de rescri.vbi Fely.col.x.ver.fallit.iij.And.Sic.consi.xlij.col.ij. lib.ij. Alexā. consi.lxxij.col.iij.lib.j.Dec.in c.nouit.in iij.not.de iudi.

Concordando dici potest ꝙ iudex confitente simpliciter delictũ punire potest, si velit. Sed ꝙ non teneatur, nunc conclusio prædi-
186 cta limitatur. †Primo vt non habeat locum, quando constaret de eodem facto vt quia nõ esset reiterabile, puta de homicidio, not. Ang. in d. l. denunciasse. §. quid tamen. in ver. sed adde. Benefacit qđ not. Imo. in l. is, reus. in pe. car. in fin. in ver. extra glos. ff. de pr. iud. & Bal. in l. j. col. xviij. ver. super septimo. C. qui accu. ¶ Secundo principaliter limitatur prædicta conclusio, quando qualitas
187 est de substantia actionis proposite. †Secus si non sit qualitas substantialis, quia deficiens in probatione talis qualitatis, obtinet in facto principali simpliciter probato, vt no. Bald. in l. Titia in prin. ff. sol. ma. per l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. & idem Bald. in l. j. in prin. col. pen. versi. extra quæritur. ff. de eden. cũ si vt tradũt Mod. in c. ij. de rescri. & idem Sign. in consi. cxlj. procurator domini Nicolai. vbi concludit, ꝙ quando qualitas adiecta crimini alte
188 rat crimen & pœnam, †si non probetur, reus absoluitur. secus si non alterat delictum, & pœnam, quia tunc defectus probationis illius qualitatis nihil nocet. allegat d. §. si detracta. nam ibi qualitas scientiæ non facit maiorem condemnationem, quia siue sciẽte, siue ignorante domino datum si damnum, eodem modo cõdemnatur dñs ad æstimationem damni, vt declarat, & concludit Alex. post alios quos refert in l. edita. col. iij. C. de eden. & idẽ Flo. in d. l. in dilectis. §. si detracta. ff. de noxa. Sed tamen hoc non videtur procedere sine dubio, quia negari non potest quin considerato effectu executionis augeatur condemnatio, quia data scientia domini, tollitur facultas damni seruũ pro noxa. l. miles. §. decẽ. ff. de re iudi. Vnde in d. §. si detracta, non variatur factum sicut in d. §. quid tamen. l. denunciasse. ff. de adul. Præterea tex. in d. §. si detracta. quantum ad propositum videtur procedere secundum regulam. supra firmatam, quia si qualitas scientiæ non probeř, ab-
189 soluiť reus diffinitiue, †adeo ꝙ vlterius nullo pacto molestari potest. & ideo non videtur probari ibi illud qđ Bald. dicit in d. l. Titia. ff. so. mat. Et de intellectu d. §. si detracta. dicendum est, vt not. Bar. in d. §. quid tamen. & Ioan. de Imo. in l. j §. j. in pen. col. in ver. aduerte diligenter. ff. de pub. cum si. vt tradit Alex. in d. l. edita. C. de eden. ¶ Retenta tamẽ ista limitatione, propter hoc infert Bar. in l. j. in ver. vj. quæritur. C. de condi. inde. & in l. fi. col. ij. ver. modo ego quæro. C. si ex fal. inst. ad propositum huius decretalis, ꝙ si dico ꝙ testes corrupti falsum dixerunt. & sic corruptio per modũ qualitatis allegatur, non videor me adstringere, ad probã. vtrunque. sed sufficit probare falsitatem. qđ est cõtra Bar. in l. diuus. & Abb. hic. Et hoc de iure verius videtur, per rationes quas Abb. inducit, quando plura copulata proponuntur. nam pariter militãt, si per modũ qualitatis aliquid proponatur. Et dictũ Bar. nõ probatur in d. l. diuus. vt declarat Imo. ibi in ij. col. ver. sed iuxta prædicta quæro. ¶ Similiter non probatur hic, quia probauit solam corruptionem hic, quæ sola non erat sufficiens. secus si falsitatẽ probasset, vt dicit Pau. de Cast. in d. l. diuus. Nec etiam corruptio plene probata fuit, vt in text. hic colligitur. Vel hic vtrunque erat necesse probare, quia pro altero admissus non fuisset. ideo non sufficit qđ alterum probetur, vt Abb. declarat hic Vel intelligiť quando expresse se astringit, & nõ eo mõ quo Bar. dicit. Tertio,
190 cõclo fallit, qñ negatiue aliqua proponunť, †q̃a tunc nunq̃ videtur quis se adstringere, vt no. Bal. in l. cum te. in fin. C. de prob. & sequũtur simpľr Alex. in d. l. diuus. & Mod. hic, & in d. c. ij. de resc. Sed considerandum est ꝙ si illa, quæ negatiue proponuntur, nõ debent probari, prout est verum gñaliter. l. actor. C. de prob. tũc clarum est ꝙ proponens non vř se astringere ad qualitatem, nec
191 ad factum principale. †Si vero probari debent, vt quia in his fundamentum intentionis consistit, iuxta no. per Inno. in cap. super his. de accu. & per Bar. in l. hoc iure. ff. de verb. obl. in l. pe. §. docere. ff. ne quis eũ, cũ si. & tali casu tunc idem videtur dicendum in
192 negatiue propositis, quia ea ratio. videtur. ¶ †Quarto, fallit ĩ reo, qui non probando ea, ad quæ se adstrinxit, si tamen non præiudicat, quo minus absoluatur, actore non probante. vt no. Abb. in d. c. ij. de rescri. & tenet Flor. in l. circa. ad fi. ff. de proba. quem allegant Moder. & simpliciter sequuntur in d. c. ij. de rescrip. Adde ꝙ Bart. expresse hoc tenet in d. l. diuus de re iudi. & idem Bal. tradit in l. j. col. xix. ver. & cum quæritur. C. qui accus. non poss. Et iõ in terminis huius decreta. si reus allegaret falsitatem, cum corruptione, sufficeret probare solam falsitatem. Nõ ob. tex. iste, quia cum ageret interdicto vti possidetis vterque dicitur actor & reus l. si duo. §. hoc interdictum. ff. vti possidetis. Et istud qđ dictum est de reo, declarať, vt per Flor. in d. l. circa. ad fi. & pro declaratione
193 eius facit qđ supra proxime dictum est. ¶ †Quinto, limitatur non procedere, qũ in accusatione reperiť clausula, super quibus omnibus, & singulis petitur reus condemnari, quia talis clausula disiunctiua est, & separat superius dicta. vnde sufficit ꝙ alterum ꝓbetur, vt not. Bal. concludit in l. ij. col. ij. post do. Sabinum, quem refert. C. de proba. & idem Bald. in l. j. col. xix. ver. super hoc septimo puncto. C. qui accu. cũ si. vt Mod. tradunt in d. c. ij. de rescrip. & idem Bald. in l. & si seuerior. col. fin. C. ex qui cau. infa. irro. Flo. in l. in delictis. §. si detracta. in fin. ff. de noxa. Ang. are. & Moder. in tra. malefi. in verbo, super quibus omnibus, & singulis. in versi. iiij. est vtilis. & idem Alex. sequitur in cõs. cxx. super eo. in pe. col. lib. v. Sed tamen contra Bal. in terminis tenet Ro. in consi. cx. qõ consultationis. Et idem probat subtiliter, & concludit Pe. Phi. de
194 Cor. Perusinus in ꝯsi. cxcvij. visa denũtiatione. in ij. lib. ¶ † Sexto idem dicẽdum est, si apponatur clausula, per quam petatur reus condemnari secundum formam iuris, & statutorum, quia tunc non probata qualitate, pro delicto simplici poterit condemnari, secundum Bar. in d. l. ij. col. ij. C. de proba. De qua clausula not. Bal. in l. rerum. ff. de re amo. cum concor. vt per Alexan. in l. Gallus. in §. si eius. ff. de lib. & posth. Ang. are. & Moder. in §. j. insti. de actio. Sed Are. hic tenet contrarium, quia delictum non fuit deductum sine qualitate, & clausula illa restringi debet ad finẽ specificatum in libello, quia qualitas opposita in principali dispositione, in clausulis accessorijs repetita videtur, vt per Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. de ver. ob. Mod. tamen in d. c. ij. de rescrip. sequuntur dictum Bald. quia accusans, qui petit reum condemnari omni iure eum puniente, cogitare videtur etiam de ipso delicto simplici, ex quo etiam delictum simplex à iure punitur. Sed ista ratio parum valet, quia tollitur per rõnẽ Aret. q̃ efficax vř q̃a cũ delictũ qualificatum fuerit sine qualitate apposita, aliud factũ vř, vt s. dictũ fuit. cľa accessoria intelligiť, f̃m qualitatẽ delicti propositi, & per talẽ clausulam nullo modo videť cogitatũ de illo delicto simplici, & licet petat reum omni iure condemnari, videlicet f̃m formã iuris & statutorũ, hoc bene verificať ĩ delicto cõdemnato qualificato, qđ puniri põt f̃m formam iuris & statutorum, & nõ inferť per hoc ꝯ superius dicta, ꝙ delictum sine qualitate cõsidereť, q̃a a præcedẽtibus recessum nõ vř, maxime
195 incontinenti, nisi appareat. ar. l. nam ad ea. ff. de ꝯdi. & de. ¶ †Septimo idem esset in clausula illa, saluo iure addendi, & minuendi.[a] f̃m Bar. in l. Nesennius. post Host. quem ibi refert in fi. col. in ver. & per hoc dicit. ff. neg. gesť. & Mod. sequuntur in d. c. ij. de resc. ꝓpter illud verbum. minuendi. & in l. edita col. fi. C. de eden. Sed cõsiderandũ est primo si verbũ illud, minuẽdi, operať ñ, vt Mod. dñt, debere expectari ꝙ qualitas detrahať, & minuať. & sic cľa de se imediate ñ nõ opať. Et sic talis qualitas detrahi põt, & si detrahať, tũc bñ inferať ad q̃nẽ nostrã, q̃a tali casu ñ debet ꝓbari, cũ detracta sit. Et Doc. in ꝓposito loquunť, qñ qualitas debet ꝓbari, & nõ ꝓbeť. ¶ Præterea, secũdo, dictũ Bal. absolute nõ vř verũ, q̃a illa qualitas põt detrahi, q̃a tũc nõ esset idẽ delictũ, vt s. dictũ est. ergo clausula prædicta nõ operať, nec operari põt diminutionẽ qualitatis, & ñ vř velle ipse Bal. in c. inter delictos. col. iij. versi.
196 vbi saluo iure. j. de fid. inst. †vbi inquit ꝙ lite contesta. actor. adstrictus est, vt qualitas diuidi non possit, & intelligitur, qñ qualitas respicit præiudicium rei conuenti. secus si talis qualitas detrahatur in fauorem rei, vt no. Imo. distinguit & Doc. sequiť in c. ab eo. de
197 elec. in vj. ¶ †Octauo idẽ vř in cľa illa, nõ tñ se adstringẽs probandum nõ necessaria,[b] vt no. Bar. in d. l. diuus. Anto. de But. in cap. exhibita. col. pen. de iudi. Sed in effectu nec ista clausula, remouere videtur qualitatem expressam, quia probatio qualitatis necessaria est, vt s. dictum fuit, & clausula ꝓut verba sonant remouere vř probationem non necessariam. Et facit qđ no. Bal. in l. non iõ.
198 in fin. C. de lib. causa. †vbi inquit ꝙ protestatio non iuuat, vbi sub est necessitas probandi. Et ad hoc facit, q̃a non vř se incontinẽti corrigere. vt supra dixi arg. l. nã ad ea. ff. de cond. & demon. Allegata in contrarium videtur habere locum, qñ plura ponũtur copulatiue. secus qñ vnũ factũ qualificatũ ꝓponitur. Vel distingui põt ꝙ aut talis clausula poniť in fine libelli, & habẽt locũ ea, q̃ dixi. Vel talis clausula poniť incontinenti narrato facto cũ qualita-
199 te, & cõis opi. procedit. ¶ †Vltimo Mod. hic idem dicunt esse in illa clausula, & oẽs exceptiones mihi competens oppono, q̃a tũc nõ vř se adstrinxisse solum ad deductas, secundum Bal. in l. Titię textores. de leg. j. & idem Bal. in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tut. Sed aduertẽdũ est, q̃a licet ista clausula opereť, vt q̃s nõ videat se restringere, quo minus alias etiã exceptiones opponere possit, non tñ vř operari vt nõ teneať qualitatẽ propositã ꝓbare Ista. n. diuersa sunt, & ex diuersis non inferť. l. Papinianus exuli. ff.
200 de mino. ¶ †In gl. in verbo, possidetis. in primo secundum Abb. ex gl. colligit, ꝙ interdicto, vti possidetis, datur possidenti contra molestan-

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Minuendi. Idem Dec. in c. ij. col. fi. de resc. nu. 72.

b ¶ Syl. Ald. Necessaria. Idem Dec. in c. ij. col. pe. in v. li. de rescri.

molestantem, qui nō possidet. & dicit Abb. ꝙ Doct. cōiter tenet. & idem Abb. in c. cū dilectus. in prin. de cā pos. & propriē & idē cōcludit Bar. in l. j. §. huius aūt interdicti. ff. vti pos. & in l. j. C. eo. ti. & sequit Ang. Are. in §. quadrupli. col. antep. versi. itē dixi. insti. de act. & hr̄ in practica Papien. in libello turbatę possessionis. in verbo præsentialiter, & tradit Alex. in consi. cxxxvj. in cā, & lite. col. ij. lib. ij. Et tñ inter istos casus est notabilis drīa, quia ꝯ illū, qui asserit se possidere, dato ꝙ non possideat, ex ista verbali turbatione sibi interdictū cōpetit, quia ita asserendo vr̄ possidentē turbare, ex quo non possunt duo insolidum possidere. secus est in eo, qui 201 non dicit possidere, † quia pro verbali turbatione, nō pōt cōueniri isto interdicto, vt no. tradit Imo. in l. si prius col. pe. ver. adde dictū Bar. de op. no. nun. & ibi Alex. col. vij. Alia est ēt differētia inter 202 istos casus, † quia si duo cōtendunt de possessione, & vterq; prætendit se possidere, pōt iudex sequestrare possessionē, ne partes veniāt ad arma,[a] vt not. Bart. in l. æquissimū, per illū tex. de vsufr. Bal. in l. nullus. de sum. Tri. & in l. fi. C. de or. cogn. cū si. vt tradunt Mod. in c. in psentia. col. fi. de pba. & Io. de Imol. in consi. lxxxvij. 203 in casu pmisso. † Tñ si alter possidet, & alter nō, talis sequestratio fieri nō debet, sed possessor debet tueri in possessione, & alter, q. nō possidet phiberi debet à turbatione, vt no. Inno. in c. in psentia. col. j. de pbatio. refert, & sequitur Bald. in c. clerici. el j. col. ij. de vi. & ho. cle. & in c. j col. iij. ver. itē noto hic de seque. pos. & fruc. & 204 in l. ordinarij. colū. iiij. versi. sed hic quæro. C. de rei ven. † Et in isto interdicto, vti possidetis, an turbatio verbalis sufficiat. no. Cyn. in l. j. q. iij. C. vti possi. Bar. in d. l. si prius. in v. oppo. Alexā. in consi. liiij. viso processu. in fi. lib. v. & in consi. clxxvij. viso testamēto. eo. lib. & 205 in cōsi. lxxiij. aliās. lxxj. videt. lib. iij. ¶ † Secūda cōclusio principalis gl. est, ꝙ in casu isto re existēte omnino dubia, sorte dirimatur. Sed Doc. cōiter tenēt contrarium, & concludunt ꝙ vbi est qō fa- 206 cti, † prout in casu isto agitur, res nunꝗ sorte dirimitur, prout est glo. no. in l. j. C. vti posside. in verbo. prohibebit, quā pro singulari allegat Imo. in l. huiusmodi. de le. j. cū si. vt tradit ibi Alex. & ita tenet But. in d. l. si duo. in prin. col. fi. ff. vti. pos. per l. duo sunt Titij. ff. 207 de test. tute. & Mod. hic sequuntur post Abb. & alios. ¶ † Sed tñ in ꝯrium[b] facit, quia sors nō est aliquid mali, vt dr̄ in c. sors. xxvj. q. ij. & legitur de Matthia, qui sorte electus fuit c. clericos. xxj. dist. 208 in princ. & in c. nō statim. xxvj. q. ij. † Et iudicium sortis nō reprobatur in aliquibus casibus in c. fi. de sorti. ergo regulariter pmissum videt, saltem ex cā, vbi res admodum dubia reperitur, arg. l. cum pretor. ff. de iudi. & xxv. dist. c. qualis. Et certe differētia, quā faciunt Doc. inter qōnē facti & iuris nō probatur iure, arg. l. illa. C. de colla. Et qua rōne in dubio iuris, ad sortes recurritur, ita pariter in dubio facti dicēdum videtur. Non ob. tex. in d. l. duo sunt 209 Titij, quia ibi de præiudicio tertij. s. pupilli agebatur. † quo casu nunquā res sorte dirimitur, vbi tractatur de præiudicio tertij absentis, vt est glo. notab. in §. sinautem. in verbo, partes suas. instit. 210 de satis. tut. & not. Bald. in l. si duas. de excus. tut. ¶ † Et si forte notandū est, ꝙ qñ aliquid per sortes dirimitur, appellari nō pōt, qa grauamē infert à fortuna, quæ superiorem[c] nō habet, vt no. Bal. 211 in l. fi. in prin. C. commu. de lega. † Hoc tñ intelligit, nisi esset magnus excessus,[d] vt no. idem Bal. in l. maioribus. C. commu. vtriusiud. & tradit Perusi. in rub. j. de appel. ¶ Extra gl. alia practica est, fm Abb. hic post Vincen. hic, & Bal. in l. si duo. ff. vti pos. videlicet 212 † ꝙ iudex pronunciet vtrunque medietatē pro indiuiso possidere. & hoc sequitur Bal. in c. in nostra. col. fi. ver. ista gl. de testi. Sal. in l. j. C. vti possi. col. xvj. sed nunc reuertor. & Ang. Are. in §. quadrupli. in pen. col. insti. de action. & practica Papien. in libello turbate possessionis. in verbo, quare eum prædictis. col. ij. Are. hic, q. ad hoc inducit tex. à contrario sensu. in l. quæsitum. §. si quis. in fi. ff. de fid. instr. & in l. si fundus in §. si duo pariter. ff. de pig. Ad idē allego bonū tex. in l. si paterfamilias. in fi. ff. de hær. insti. vbi in ca- 213 su dubio res æqualiter diuiditur. & Bald. ibi dicit. † quòd iudex, vel arbiter propter conflictum rationum, quæ sunt hincinde, potest rem diuidere[e] inter ipsas partes. Ad idem est text. in l. Titius. ff. ad Treb. vbi Alex. hoc idē dicit per illum tex. & in no. casu hoc tradit Pet. de anch. in consi. ccxj. inter ꝯria, & varia. & dixi in c. j. s. eo. in vlt. no. & facit quod no. Angel. in l. qui iure familiaritatis. ff. de acq. pos. ¶ Prædicte conclusioni obstare videtur, quia hoc petitum fuit, & snīa debet conformari libello. c. licet Heli. de simo. Abb. respondet ꝙ satis petere dr̄ alter, qui petit se ab altero non molestari. Sed ista rō nō valet, q. a petit se nō inquietari in tota re, quā asserit se possidere. & fi Abb. ipse dicit, dū inquit, iudicē diuidere nō posse, q. a petitū nō fuit. nā ista nō vr̄ militare, qñ vult p indiuiso vnicuiq; partē assignaret. Et sic drīa quā Abb. facit ī diuisione facta diuisim, vel p indiuiso, nō vr̄ pcedere q. tū ad h. Are. vero ad rñdet, & dicit ꝙ ex quo pars totū petit, vtiq; vr̄ ēt partē petere, vt in §. si minus. instit. de acti. & in l. si quis cum totū. ff. de excep. rei. iudi. Sed rñsio ēt nō satisfacit, q. a in toto pars ꝯtinetur eo casu, quo q̄s totū cōsequit. Sed fi nō verificat in sola parte, q. a nō sequit ꝙ ille, q. petit totū, videat partem petere, casu quo nō possit totū cōsequi, q. a remanet in cōione de qua non cogitauit 214 arg. l. si quis. aliās quis aliā. ff. sol. mat. † Vñ tertio rñderi potest, ꝙ ī isto casu p.p. difficultatē tolerat sententia, licet libello nō conformetur. sicut quando fit condemnatio in æstimatione, quia res petita pstari non potest, vt no. Bart. in l. vnum. ff. si cer. p et. Bald. in l. fi. C. de fideicom. liber. facit qd̄ no. Bal. in l. & si seuerior. col. iiij. ex quib. cau. infra. irrog. Vt tñ ista difficultas tollat, bonū est petere à principio quòd saltem pro parte possessio assignetur, casu quo pares essent probationes. & ista instruit practica Papi. in li- 215 bello turbate possionis. col. viiij. ¶ † In fin. dum glos. concludit interdictum, vti possidetis, dari pro rebus in corporalibus. Abb. cōcludit quòd in tali casu vtile interdictum competit, quia mens concurrit, licet verba non verificentur. Sed de hoc melius dicendum est,[f] vt no. in l. curatores. C. de neg. ge. vbi Bar. & communiter Doc. dñt, ꝙ est si mens ꝯcurrat, q̄uis verba cessent. remedium tñ dr̄ directū inspecta sola mente. ¶ Postremo Abb. refert Spec. de peti. & pos. §. j. in vlt. cal. in ver. not. tamen diligēter. vbi dat cōsilium in apprehendenda possessione, priuando aduersarium, qñ videt probationes esse æquales. Sed Are. reprobat hoc quia possessio ꝯsiderat tpe litis ꝯtestate, & q. a in casu isto ab aduersario vi possidet, vt latius p eū hic. Quibus tñ rōnibus rñderi pōt ex dictis Spe. in loco præal. quia ex quo probauit de possessione, intrauit possessionē suā & aduersarium non spoliauit, & talē possionē ēt habebat tpe litis contestate, put probauit. ¶ Et de mā huius interdicti no. Ang. aret. in §. quadrupli. in vlt. car. instit. de actio. & in practica Papien. in libello turbate pos. Bar. in ꝯ. cx. ij. quidā accusatus. Bal. in cons. cccxxxj. casus, super quo. lib. j. Alex. in ꝯs. cxxxvj. col. iij. lib. ij. supra alleg. & And. Sic. in consxxv. lib. iiij. & locis. s. al- 216 legatis. ¶ † In gl. fi. ibi, ecclesia nō multū curat de hac subtilitate. Et hoc[g] idem tenet in gl. in c. suscitata. in glo. j. de in inte. resti. † Et 217 idem est, qñ pceditur sine strepitu & figura iudicij, q. a dñs cōdēnari potest, licet procurator solus fuerit in lite, vt no. Bar. in trac. ad reprimen. in ver. figura. col. fi. Sed Abb. hic contrarium tenet, & cōtra gl. concludit, q. a secundū eum idem esset de iure ciuili, in æconomo, & in tutore, q. gnālē habēt administrationem. In talibus enim non habet locum tex. in l. j. C. de sent. qui loquitur in procuratore simplici, qui contrahendo cōcipit verba in psonam eius. s. œconomus, tutor, & similes, q. generalē habēt administrationem, cōcipiunt verba in personam domini. Et qd̄ dr̄ in ꝯctu, idē vr̄ in snīa, q. a in iudicio quasi ꝯhitur. l. iij. & idē scribit, ff. de peculio. Et ista fuit ro Bar. in l. j. C. sen. ī l. stipulatio ista. in §. si stipuler. de verb. ob. & idem Abb. in cap. suscitata. & cap. querelam. de elect. Non tamen vr̄ recedendum ab opi. glo. hic. per iura allegata ī gl. fi. loquuntur in procuratore, & tñ ibi dr̄ ꝙ contra dominum prin- 218 cipalem lata fuit sententia, † & q. a secundum veriorem opi. & tutor, syndicus, vel economus debent verba ꝯctus in propria psona concipere,[h] vt concludunt Ang. Ro. Alex. & Mod. in d. l. stipulatio. §. si stipuler. per tex. in l. quoties. ff. de admi. tuto. ibi, si pupillus absens sit, oportet tutorem suo nomine stipulari. & facit regula. l. quicunque. ff. de actio. & obliga. Præterea ratio. Bar. haberet locum in verbis tutoris, vel syndici. sed in casu isto sunt verba iudicis, quæ ad processum coram eo agitatū debent referri. ¶ Nec obst. quòd in iudicio quasi contrahitur, quia non tamen bene arguitur de contractu ad iudicia, quia contractus pēdet à voluntate partium, & iudicium redditur in inuitum. l. inter stipulantem, §. j. de verbo obli. & declaraui in c. qua fronte. de appel. Et ex his expedita sit hæc decretalis.

ADDITIONES.

[a] ¶ Syl. Ald. Ad arma. Vide Sozi. in l. quidam æstimauerunt. in v. no. ff. si cer. pe.

[b] ¶ Contrarium. Et vere.

[c] ¶ Saly. Ald. Superiorem. Declarat vt optime Mattheus Neretius Gemini. in repet. rub. de appe. infra col. xiij. in princ. & ibi aliquid per Deci. col. viij. in prin.

[d] ¶ Excessus. Vt quia portiones erant multum in æquales.

[e] ¶ Diuidere. Idem Dec. in l. præcibus. in titu. C. de impub. & ali. substit. adde Nico. Boer. decisio. Burdega. xlij. Alci. c. j. nu. o9. de off. ordina. Zasi. in l. ij. §. ex his. nu 12. de verbo. obliga.

[f] Syl. Ald. Est. Vide Sozi. in l. testamento. la. ij. in verbis. ff. de condi. & dem. Deci. in l. ij. in vlti. versi. C. de insti. & substitu. vbi videndum Iaso. insti. de actio. §. j. col ...

[g] ¶ Syl. Ald. Et hoc. Vide Pau. de Cast. in consi. cx. in nou. Ias. in l. stipul. ista. §. si stipuler. col. v. ff. de verb. ob. vbi omnino vide.

[h] ¶ Concipere. Sed non est necesse.

SVMMARIVM.

Filius mariti præsumitur natus ex vxore in domo, etiam si per alium fuerit cognita, nu. 6.

Idem si ex concubina, nu. 3. & ex qualibet muliere retenta in domo licet in concubina, nu. 3. si fuit carnaliter cognita, nu. 4.

Famula

5 *Famula si prægnans in domo sit, non per hoc dominus debet condemnari.*
7 *Filiationis quasi possessio, de qua in l. si vicinis. C. de nup. non consideratur in spurijs.*
8 *Intell. l. miles. §. defuncto. ff. de adulte.*
9 *Consanguinitas contrahitur etiam ex coitu damnato.*
10 *Affinitas per illicitum coitum contrahitur.*
11 *Cognatio spiritualis ad illegitimos extenditur.*
12 *Filiatio præsumptiuè probatur, quia verè non potest probari, nu. 13. in patre secus in matre, nu. 14. quia quo ad eam potest etiam fieri instrumentum, numero 15.*
16 *Filius censetur natus in domo, nec ei nocet assertio patris vel matris.*
17 *Præsumptio insurgens ex natiuitate in domo, potentior, est, quàm nominatio & tractatus.*
18 *Filiatio magis probatur per tractatum, quàm nominationem.*
19 *Nepos an dicatur filius fratris, & quando, id est, de communi vsu loquendi. nu. 20. quia propriè venit filius filij. nu. 21.*
22 *Statutũ quòd frater & nepos excludant fœminas, intelligitur etiam de nepote ex fratre.*
23 *Nepos ex fratre venit in dispositione, quando disponens non habeat nepotes ex filijs.*
24 *Nepotis appellatione nunquam venit pronepos ex fratre.*
25 *Inuestitura accepta pro se, fratre, & suis filijs, & nepotibus, an intelligatur de filijs & nepotibus fratris.*
26 *Verba dubia inuestituræ strictè interpretantur.*
27 *Verba inuestituræ in dubio referuntur ad principalem qui stipulatur.*
28 *Filius non censetur ex sola nominatione, nisi fuerit in actu magis conuenienti filio, quàm alteri, nu. 29.*
29 *Filiationem quando simplex nominatio probet, nu. 32.*
30 *Verba enunciatiua in odiosis nunquam disponunt.*
31 *Filiationis quasi possessio quæritur ex tractatu.*
33 *Scriptura patris ꝙ eius filius tali die natus est, probat.*
34 *Nominatio filij præsentis incidenter an probet filium.*
35 *Verba enuntiatiua inter præsentes in contractibus, inducunt præsumptionem nec contrarium probetur.*
36 *Epistola subit vices partis præsentis.*
37 *Filiatio an probetur ex tacita confessione resultante ex contumacia mariti qui non misit custodes.*
38 *Verba enuntiatiua propter præsentiam partis probant inter ipsa partes, solum ad effectum vt valeat ille actus.*
39 *Fama publica sine adminiculis non probat filiationem.*
40 *Filiatio vt probetur duo articuli fieri solent, & qui.*
41 *Testis qui vnum dicit in iudicio, qui aliud extra iudicium primò dixerat, an & quando probet, & quod nam dictum attendatur.*
Quid si in primo dicto iuramentum interuenit, nu. 42. quid si scritura, nu. 43. quid si præsentia partis, nu. 44.
Quid quando aliqua præsumptio est pro primo dicto. nu. 45.

1 PEr tuas. ¶†Primo not. secundum Abb. hic ꝙ sicut natus ex vxore in domo, filius mariti præsumitur. l. filium. ff. de his, qui sunt sui vel ali. iur. l. si vicinis scientibus. C. de nup. ita natus in domo ex concubina, filius concubinarij præsumitur. Sed istud notabile non videtur probari hic, quia non ponderatur sola natiuitas in domo, sed plura alia concurrunt in probatione filiationis. videlicet quia ipsum re
2 cognouit in filium, & ita communiter reputatur. † Dictum tamẽ Abb. in se verum est, & ita in cõcubina tenet gl. in cap. Michael. de fil. præsby. quam Abb. hic post Bald. & alios adducit. & idem Abb. in cap. transmisse. qui fil. sint leg. in c. intelleximus. de adul.
3 col. pe. & in cap. officij. ij. col. infra de pen. & remis.† qđ Abb. dicit de concubina. idem esset in qualibet muliere retẽta in domo, licet nõ esset concubina, vt tradit Pet. de anc. in ꝯsi. ccxxvj. videtur prima facie. col. pen. & Benedi. Capra. in consi. ij. cum viso in secundo dubio. Et hoc intelligitur quando fuit cognita carnaliter
4 ab eo, qui illam in domo retinebat. aliàs secus, † quia licet pedissequa in domo prægnas efficiatur, non per hoc debet dominus
5 condemnari, vt not. Bald. in d. l. filium. col. fin. versi. sed pone.† In muliere vero extra domum, ad quam quis haberet consuetudinem, si probetur ꝙ etiam alij eam cognouerint, non præsumitur filius eius, vt cogatur illum tanquàm filium suscipere. ita Alb. cõcludit in d. l. filium. col. fin. in ver. item vidi sepe dubitari. Sed non probetur ꝙ ab alijs cognita fuerit. Alb. tamen idem videtur tenere ꝙ non præsumatur filius illius, qui mulierem extra domũ tenebat, & ita dicit se obtinuisse. Sed durum hoc, & rigorosum videtur, quia ex quo iste cum ista muliere assidue conuersabatur, & nõ probatur ꝙ alius eam cognouerit, immo etiam dato quòd alius eam cognouisset, videtur filius illius, qui ad libitum suum
6 mulierem tenebat, per ea quæ infra dicam.† Et subijcit Abb. hic, ꝙ adeo natus in domo, præsumitur filius mariti, vel concubinarij, vt à tali præsumptione non recedatur, licet mulier quandoq; ꝑ aliũ cognita fuerit. alle. tex. no. in l. miles. §. defuncto. ff. de adul. vbi natus in domo, filius mariti præsumitur, q̃uis mulier adulte-

a rium commiserit. [a]& illum tex. pro singulari prius allegauit Bal. col. j. & idem Bald. in d. l. filium. col. fi. ver. item no. & in rub. C. eo. tit. col. fi. in d. l. si vicinis scientibus. & Ang. in l. septimo mense. ff. de sta. ho. cũ si. vt ꝓsequit̃ Alex. in consi. clxvij. primũ. ĩ secũdo dubio. lib. v. & idẽ Do. Abb. in d. c. intelleximus. & ĩ alijs locis. s. alle.
b ¶Et ꝑ h̃ nõ vr̃ ꝙ vera sit decisio Alb. ĩ d. l. filiũ. [b]vt. s. dixi. Sed salua ri pt, ĩ muliere quã q̃s nũq; cognouisset, quã tñ ꝑ arbitrio suo nõ haberet, vt in casu, ĩ quo ꝯsuluit Alex. ĩ d. ꝯs. clvij. Et tali casu ẽt vr̃
7 ꝓcedere qđ no. Ang. in cõs. cxcj. super pũcto. col. ij.† vbi inquit ꝙ illa possessio filiationis, de qua ĩ d. l. si vicinis sciẽtibus. C. de nup. nõ cõsiderat̃ in filijs spurijs, sed tm̃ ĩ legitimis, vel naturalibus ex concubina. Vel secundo illud dictũ Ang. procedere vr̃ in specto iure ciuili. quo iure tales filij nihil penitus habere debent. secus vr̃ de æquitate canonica, quæ illis tribuit alimenta. c. cũ hr̃et. de eo, qui du. in matri. quã pol. ꝑ adu. & isto respectu vr̃ etiã in filijs
8 spurijs quasi pos. filiationis debeat considerari.† Et vlterius circa tex. in d. l. miles, §. defuncto. aduertendum est, q̃a non vr̃ præcise
c ibi ꝓbari [c] illud, ad qđ communiter allegat̃, videlicet ꝙ præsumatur filius mariti, non obstante adulterio vxoris, q̃a solum ibi dr̃ ꝙ accusatio adulterij facia ꝯ mulierẽ nõ debet differri ꝑpter filium impuberẽ, q̃a licet mulier esset dãnata de adulterio, ꝑpter h̃ filio impuberi ꝑiudiciũ nõ infert̃. Et rõ illa gñalis vr̃ esse, q̃a res iter alios acta alteri nõ nocet, c. q̃uis. de re iud. & in ti. C. res inter al. ac. ꝑ totum. Et q̃a text. in d. §. defuncto. videt̃ loqui respectu edicti Carboniani. quo casu filio impuberi bonorũ pos. Carboniana solũ denegat̃, qñ euidenter constaret illum non esse filiũ defuncti. iij. §. cãæ cognitio. C. ad Carbonia. & ista euidẽtia nõ hr̃ h̃ ex eo, ꝙ mulier dãnata sit de adulte. & iõ snĩa lata ꝯ mulierẽ filio impuberi nõ nocet, quo minus Carbonianã pos. accipere possit. sed per hoc necessario nõ infert̃, ꝙ cõmisso adulterio filius mariti potius, q̃ adulteri præsumat̃. sed solũ tex. ibi voluit ostẽdere ꝙ allegatio facta ꝑ ꝑte mulieris ñ erat ꝯcludẽs. & qđ Abb. dicit tex. superius dicta ẽt ꝓcedere in muliere, q̃ aliqñ recessit. h̃ nõ vr̃ verũ, q̃a tali casu cohabitatio, q̃ ꝓcessit, & natiuitas ĩ domo nõ sufficiũt, vt ꝓbat̃ h̃, vbi põderat̃ tractatus, & noĩatio ex quo dat̃ ĩtelligi, ꝙ sola natiuitas in domo nõ erat sufficiẽs cũ habitatione ꝓcedenti. & ita dicũt Are. Andr. Sic. & Mod. hoc. & ipse Abb. hoc idẽ dicit. j. in iij. no. Sed tñ ꝑ defensione primi dicti Abb. ꝑ concordia considerari possunt quatuor casus. Primus est, quãdo mulier modico tẽpore abs̃s fuit, ita ꝙ certũ sit, ꝙ illo tp̃e filius natus cõcipi nõ potuit, vt quia ꝑ. xv. vel mensem abs̃s fuisset, & post reditum eius intra vnum mensem, vel duos peperisset. tali casu habitatio ꝓcedẽs facit ꝙ filius eius videat̃. & hoc mõ põt intelligi tex. hic, dũ dicit, ñ post multũ tp̃s redijsset. & tali casu, Abb. hic ĩ prin. non bene dicit. Et nominatio, & tractatus ex facti cõtingentia allegat̃, vel ad maiorẽ exaggeratiõnẽ ꝯ matrẽ negatẽm. ¶ Secũdus casus est, quando tanto tempore absens fuisset, vt ex viro, cum quo prius habitabat, cõcipere non potuit. vt quia per annũ abs̃s fuerit, & reuersa statim peperit. & isto casu ẽt res clara est, ꝙ cohabitatio præcedens nihil operatur, vt est tex. in d. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & no. Abb. in c. intelleximus. col. pen. de adul. ¶ Tertius est casus, quãdo filius natus concipi potuisset ex priori habitatione, & etiam eo tp̃e, quo absens fuisset, & tunc si considerata priori cohabitatione nascatur filius in nono mense, attẽto tp̃e absentiæ nasceret̃ in septimo mense, præsumẽdũ erit pro habitatione præcedẽte, considerato eo qđ cõiter contingit. vt no. Bald. in l. septimo men. ff. de statu homi. ¶ Quartus, & vltimus casus, est quãdo vtroq; respectu in nouo mẽse nasci potuisset, tunc noĩatio, & tractatus debet ponderari, & recurrẽdũ esset ad ea, q̃ Bar. & Doc. dicunt in l. Gallus. in prin. ff. de lib. & posth. & in dubio deberet eligi, & iudicari quòd esset partui fauorabilius.
9 ¶†Secundo not. ꝙ etiam ex coitu damnato, & reprobato cõsanguinitas cõtrahitur ad probationem matrimonij. ad idẽ tex. in l. nihil interest. ff. de ritu. nup. & habet̃. xxxv. q. ij. in pluribus capitu
10 lis.† Sic ẽt affinitas per illicitum coitum contrahit̃, c. discretione. vbi glos. verbo, affinitas. de eo, qui cog. consan. vxo. Ad idem est text. vbi Bald. in l. liberi. C. de nup. & per glos. in l. non facile. affines. ff. de gradi. not. Abb. in cap. præterea. el. ij. in ij. not. de spõ. & in c. literas. in ij. no. de despon. ĩpub. & in cap. de illo, de eo, qui co
11 gno. consang. vxo. sue.† Sic etiam in cognitione spirituali, quæ ad illegitimos extenditur. cap. fi. vbi Abb. de cog. spi. & idem Abb. in c.

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Commiserit. Adde Hippol. in l. j. §. j. col. fi. ff. de quæstio.
b ¶Filium. In ij. membro ibi. sed si non probetur.
c ¶Probari. Rectè ait Deci. ꝙ in d. §. defuncto. non probatur necessario, sed nunquã esset finis, nisi communis opi. staret regula. vt Alex. consi. lxxxviij. nu. 8. lib. vij. Ias. in consi. cxxv. lib. iiij. Alciat. de præsump. reg. iij. præsumptio. xxxvij.

12 in c. Martinus. eo. ti. ¶ † Tertio not. ꝙ filiatio præsumptiue probatur, vt hic. & l. filiū. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. in l. quia sem-
13 per. ff. de in ius voc. in l. vicinis scientibus. C. de nup. † Vere autē probari non potest. l. Lucius. ff. de condi. & demon. vbi Bar. cum simi. vt tradit Alexan. in l. licet Imperator. de leg. j. Sed tamen ad l. Lucius. verior est intellectus, quem posuit ibi Imol. de quo late dixi. in rub. supra eo. col. xxj. Et licet in patre concludens proba-
14 tio haberi non possit. † secus est in matre, quia certa est l. quia sem per. ff. de in ius voc. no. per glo. in l. j. ff. de prob. & ideo quo ad ip-
15 sam matrem † filiatio vere probari pōt, & instrumentū confici de natiuitate, vt probat Bal. in l. neque natales. C. eo. ti. & hoc practi catum fuit in natiuitate cuiusdam Imperatoris, vt Fulg. refert. in
16 d. l. j. & in l. etiam. ff. eo. titu. ¶ † Quarto ex dictis Abb. in iiij. not. cō clusio sit, quòd natus in domo ex vxore, filius mariti præsumitur. adeo quòd assertio patris, vel matris in contrarium non nocet, vt per Abb. hic, & ad idem text. in l. j. §. si quis. vbi Bart. ff. de Carbo. edic. & est glo. not. in l. si posthumus. in §. fi. in verbo, probetur. ff. de libe. & posthu. cum simi. vt tradit ibi Alexan. & idem
17 Alexan. in l. neque professio. C. de testa. † Et illa præsumptio, quæ insurgit ex natiuitate in domo, potentior est, q̄ nominatio vel tractatus, vt Abb. sentit. & in no. q. Ful. tradit post Ia. Bu. quem refert in l. j. ff. de proba. quia in natiuitate agitur de proprietate filiationis, in nominatione, & tractatu agitur de quasi possessione, & ꝓ-
18 prietas præualet, cap. cum dilectus. de causa pos. & propric. † Sic etiam ad probandum filiationem potentior est tractatus, quàm nominatio, vt no. Bald in l. non ignorat. col. j. C. qui accu. nō pos. facit quod not. Ant. de Bu. in c. transmisse. colum. iij. in ver. quan-
19 doque concurrit solus tractatus. infra qui fil. sint legi. ¶ † Quinto, & vltimo nota quòd appellatione nepotis filia fratris comprehenditur. Ad idem facit text. in cap. accedens. de accusa. in cap. ij. de arbitris. in cap. tua nos. in cap. quod super his. de consangui. & affi. in cap. j. in princi. de schismа. in vj. in cap. fœlicis. §. cæterum.
20 de pœ. in vj. & in c. j. in §. similiter. quib. mod. feu. amit. † Et procedunt ista iura sm communem vsum loquendi, vt Abb. hic dicit. & in d. c. ij. de arbi. & in d. cap. tua nos. post Ioan. an. in c. fundamē ta. de elec. in vj. & Do. ibi sequitur in versi. proinde. & idem Bald. in l. si auie. in vlti. no. C. de succes. edi. in l. vxor. circa fin. C. qui ac-
21 cu. & hoc prosequitur, & latius declarat Aret. hic. † Sed proprie
a loquendo appellatione nepotis, [a] de filio filij, vel filiæ intelligitur, vt Abb. hic concludit per tex. in l. Iuriscon. §. secundo gradu, in fi. ff. de gradi. & idem Abb. consi. lxxix. illud de iure. lib. j. Et hoc idem tenet Fede. qui plura iura inducit in consi. xxxix. viso puncto. vbi statutum, quod loquitur de nepote, ita interpretatur. & idem Dyn. in consi. xvj. diligenter considera. circa fi. vbi stipulationem hoc modo interpretatur. & sequitur Angel. in d. l. si auiæ. Imol. in d. cap. ij. col. fi. de arbi. & Ang. Are. in §. quarto gradu. insti. de gradib. & no. etiam Bald. in l. si dotali. ff. solu. matri. vbi tamē dicit quòd ab ista propria interpretatione receditur ex coniectura ta mente disponentis. Et hoc exemplificari potest in casu notabili, quem idem Bald. ponit in d. l. auiæ. colum. j. ver. quid ergo
22 si statutū. † vbi inquit ꝙ si ex forma statuti fratres, & nepotes excludunt fœminas, statutum intelligitur de nepotibus ex fratribus, de quibus supra proxime copulatiue dictum est. & hoc sequuntur Saly. Pau. de Cast. & Alexan. in d. l. auiæ. & idem Alexā. in consi. xxxvij. colū. iij. consideratis his. lib. iij. Et hoc idem voluit Ant. de Bu. in repertorio suo, quem refert, & sequitur Pet. Philip. de Corneo in consi. cxxxix. placet. & consi. sequenti, in ij. lib. Et ista conclusio videtur mihi probari in pluribus iuribus. s. alle. videlicet. in d. c. tua nos. ibi, ab auunculo, & nepote, videlicet fratris filio. & in c. quod super his. ibi, auunculus, & nepos. & in d. c. fœlicis. §. cæterum. & in d. c. j. §. similiter. In istis enim iuribus cū prius dicatur de auunculo, vel fratre, apparet ꝙ de nepote ex fra-
23 tre intelligitur. † Secundo exemplificatur quod Bald. dicit in d. l. si dotali. in eo, qui solū haberet nepotes ex fratribus, de quibus verisimiliter intelligere vr, vt not. idem Bald. concludit in d. c. j. §. similiter. in fi. qui. mo. feu. amit. & sequitur Aret. hic Sal. & Ro. in d. l. si auiæ. Imol. in d. c. ij. in iiij. not. de arbi. Benefacit text. & quod
24 ibi. Bar. & Doc. in l. hæredibus. §. fin. ff. ad Trebel. † Vltimo notandum est, ꝙ licet quandoque appellatione nepotis improprie veniat filius fratris, vt supradictum est, nunquam tamen videtur ꝙ appellatione nepotis pronepos ex fratre comprehendatur, quia essent plures improprietates ꝯ no. in l. j. C. de dot. promis. Ita inquit Pe. Philip. de Cor. i cōsi. xlvij. in presenti cōsultatione. lib. iij.
25 † Ex supradictis Moder. hic inferunt ad quæstionem de inuestitura in qua dicebatur. Titius accepit pro se, & nomine fratris sui, & pro suis filijs & nepotibus, vtrum in tali casu etiam filij, & ne-
b potes fratris vocati sint. & Mod. [b] cōcludunt ꝙ nō, q̄a talia verba dubia sunt, & in fauorem ecclesiæ debēt interpretari, vt citius ad ecclesiam reuertatur. Et ista ratio vr̄ solum habere locū in cōcessione facta ab ecclesia. Idem tñ dicendum est in concessione fa-
26 cta à priuato, ꝑ aliā rōnem, quā Mod. adducunt, † q̄a verba dubia interpretari debent stricte in tali concessione, vt not. Bart. in l. li-
27 berorum. de ver. sig. † Et vlterius ista conclusio confirmatur, quia verba, pro suis filijs, & nepotibus, in dubio referri debent ad ipsum principalem, qui stipulatur, vt in no. Bar. in l. cum testamento. ff. de auro. & arg. lega. & in l. ex facto. in prin. per glos. ibi, ff. ad Treb. & sequitur Alex. in consi. xxiij. consideratis. col. j. lib. iij. Are. consi. clvj. diligenter. col. iiij. Et specialiter in proppsito huius quæstionis bene facit qđ no. Bal. in l. cum vir. ff. de condi. & demon. & do. Bartho. sozi. ibi in proposito latius distinguit, & cōsiderat plu-
28 res casus. ¶ † In gl. j. notandum est ꝙ sola nominatio facit vt quis filius esse dicat̄. gl. tñ in c. Michael. in fi. de fil. præsby. dicit ꝙ stat̄ nominationi, donec ꝯriū ꝓbet̄. & idē Bal. in l. non epistolis. per illum. tex. in ij. no. C. e. ti. & in l. neque professio C. de testa. & in c. tuam. col. pe. de ordi. cog. Sed gl. in d. c. Michael. allegat istū text. & ideo illud dictum glo. intelligitur secundū istū tex. q̄n alia concurrunt. Et ista est cōis opi. ꝙ sola, & simplex nominatio nō sufficit, vt no. Bar. in l. j. §. idem per ꝯrium. ff. de lib. agno. Anto. de But. in d. c. Michael. in fi. Pau. de Cast. post Ang. in d. l. non epistolis. & idem Bald. in l. non nudis. C. eo. dum allegat Inn. in c. trasmisse.
29 qui. fi. sint legi. Et retenta ista conclusione sm glo. li † limitat̄ primo. nisi nominatio facta sit in actu, qui magis filio, q̄ extraneo cōueniret, vt no. Bar. in d. l. j. §. idem per contrarium. quem Abb. hic refert, & sequitur Anto. de But. in d. c. Michael. & in d. c. trāsmisse & Pet. de anc. in cle. si summus pontifex. de sen. exc. Pau. de Cast. in d. l. non nudis. Abb. solus hic cōtrarium tenet per tex. in d. cle. si summus pontifex Are. respondet ꝙ ibi non habet̄ pro prælato, quia agitur de præiudicio tertij. Sed replicari potest idem esse in casu nostro, vbi tractatur de præiudicio venientium ab intestato. Vnde aliter respondetur, qđ ille tex. loquitur in materia odio-
30 sa, vt Cardi. ibi declarat in secūda oppo. † Et in odiosis verba enūciatiua nunquam disponunt, vt no. Bald. in l. ij in fin. C. de neces. ser. hær. insti. & in d. clem. hoc patet, quia etiam in tali prælatura, vel dignitate, de qua ibi loquitur, non videtur approbatus, licet tractetur vt prælatus, vt colligitur ibi, seu quouis alio modo tractetur. & tamen secundum omnes in casu nostro, ex solo tractatu quis in quasi possessione filiationis constituitur, vt statim dicā. & ideo patet qđ de illo tex. ad casum nostrū non bene infert. Et ꝑ cōi opi. bñ facit, q̄a q̄n facta est noīatio ī actu filio cōpetēti, no-
31 minatus in effectu vr̄ tractari vt filius, † vt late Are. hī deducit. Clarū est aūt ꝙ ex solo tractatu in quasi pos. filiationis q̄s esse dr̄, vt no. Bar. in d. l. j. §. idē per cōtrariū. in fi. & in l. j. §. ad qōnē. in fi. ff. de quæsti. & in d. l. nō nudis. ī fi. Ant. de Bu. in d. c. trāsmisse. col. iij. cū si vt Alex. tradit in consi. lj. viso. lib. j. & Ang. in consi. lxxxvij. pro decisione. in fin. Fulg. in consi. cxxviij. visis. Et licet Doc. loqui videant̄ in tracta. q. cām habeat successiuā, idē tñ vr̄ in tracta. alicuius actus particularis, saltem cōcurrēte nominatione, ꝑut ī casu
32 isto Doc. loquunt̄. ¶ † Secundo limitat̄ vt Abb. hī dicit nisi noīatio facta sit directe in iudicio, vel extra iudicium præsente parte, vt ꝑ eū hic. Et no. Bar. in d. l. j. §. idē ꝑ contrariū. & idē Bald. tradit in
33 cōsi. clxxxij. pater apud acta. in ij. lib. † Et ideo scribit, ꝙ tali die est natus sibi talis filius, illa confessio probat, vt not. Bald. in l. neque tales. col. j. C. eo. tit. cum si. vt tradit n Ad. Sicu. in consi. xxvij. lib. j.
34 ¶ Tertio limitatur secundum Aret. hic, & Mod. sequūtur † quando nominatio fuit facta incidenter filio nominato præsente, q̄a tunc filiatio probatur. in l. quidam. in fin ff. eo. tit. & licet glo. in d. l. nō epistolis. dicat illum procedere ex eo, qđ filius ibi erat ī quasi possessione filiationis. Aret. hic dicit hoc non esse verum, quia ibi quæritur de nominatione. & ita illum text. intelligit Bart. in l.
35 ex hac scriptura. in vlti. q. ff. de donatio. dum concludit † ꝙ verba enuntiatiua prolata in contractibus inter præsentes inducūt saltem præsumptionem, donec cōtrarium ꝓbet̄. Allegat. l. optimā. C. de cōtrahen. stipula. & d. l. quidā. Sed tñ replicari potest quòd immo consonat illud, qđ dicit glos. in d. l. non epistolis. & in d. l. quidam. in glos. fina. videlicet ꝙ ibi esset in quasi possessione filiationis, quia existentibus fratribus defuncti tanquam filius occupauit hæreditatem. qđ quidem verisimiliter nō fecisset, nisi fuisset ī quasi possessione, q̄a fratres defuncti passi nō fuisset. ar. l. cū de idebito. ff. de ꝓba. & in c. super hoc. de renūtia. Et q̄a dubitat̄ in d. l. quidā an per nominationē factā ī cautione, de qua ibi statu-

ADDITIONES.

a ¶ Nepotis. Vide Alex. in consi. xlviii. nu. 8. lib. j.

b ¶ Moder. Scilicet Fely. hic ver. limita quarto. Sed Deci. Anto. M. D. iij. Valent. [illegible] gens melius mutauit sententiam tenens de filiis ex nepotibus vtriusque [illegible] gi in l. fi. ad fi. C. de succes. edic. & benc. Idem Sozi. in d. l. cū vis. ad fi.

tus illius confirmetur. Illa enim confirmatio arguit quòd ipse esset in quasi possessione filiationis, & per nominationem eius status nō adeo confirmatur, quin contrarium probari possit. Et eodem modo respondetur ad text. in d. l. non epistolis. quem secūdo Are. hic adducit. Nam sm gl. ibi & Doc. intelligit quando erat in quasi pos. filiationis, & hoc consonat, quia aliàs non petijsset diuisionem hæreditatis tanquam soror, prout ibi dicit. Tertio Are. allegat text. in l. fin. cum glo. ff. eod. tit. vbi filiatio semiplene probatur p verba enunciatiua, quæ erant in epistola. vt ergo præsentia aliquid operetur, dicendum videtur sm eum, quòd plene probetur.

36 † Sed dici potest, quòd præsentia nihil operari videt, quia factum cum epistola videtur factum cum parte præsente, vt not. Bart. in l. cæterum. §. si quis absente. ff. de confes. vel respondetur vt statim dicam.

37 † Quarto arguit Are. quia tacita confessio, quę resultat ex contumacia mariti, qui non misit custodes, probat plene filiationem l. j. in fi. ff. de lib. agnos. ergo à fortiori expressa confessio probare videtur. Sed respondetur illud esse in pœnam contumaciæ, & contumacia habetur pro confessione principaliter facta. Sed hic agit de confessione facta incidenter per verba enunciatiua, quæ non probant. Præterea loquitur ille text. quando super hoc fuit lata sententia, quæ facit ius, ex quo oppositum non fuit. secus est in proposito, vbi simpliciter sunt verba enunciatiua, quę de sui natura nō probant.

38 † Et vlterius ad omnia superius dicta responderi potest, quòd verba enunciatiua propter præsentiam partis probēt inter ipsas partes, solum quantum ad effectū vt valeat ille actus, in quo verba enunciatiua prolata sunt l. optimam. C. de contrahen. stipul. quę ita intelligitur. aliàs secus, vt no. tradit Anto. de But. in cap. illud. de præsump. Bald. in l. ad probationem. in fi. C. loc. & no. Mathe. in no. lxxix. sequitur Alexan.[a] in consi. cxxxvj. viso libello. colum. pen. lib. j. & in consi. ccj. super causa. colum. ij. li. ij.

39 ¶† Et ad superius dicta not. est, quòd sicut nominatio sola non probat filiationem, ita etiam fama publica non probat filiationem, nisi alijs adminiculis adiuuetur,[b] vt not. Saly. in l. j. colum. iij. ff. de testi. & sequitur Alexand. in consi. xxv. in causa verten. inter Antonium colum. pen. libr. iiij. & hoc idem abb. tenet in cap. transmissæ. circa finem. qui filij sint legiti. & ideo ibi reprehendit Ant. de But. qui videtur tenere contrarium, & contra Ant. de But. etiam tenet Aret. hic colum. viij. ver. sed quæritur. per text. in cap. præterea. de testib. ¶ Reperio tamē quòd idem Alex. sequitur opin. Ant. de But. in consi. lj. viso. lib. j. colum. ij. & de hoc not. etiam Fulgo. in consi. cxxxviij. visis. colum. ij.

40 ¶† Et generaliter in probando filiationem solent fieri duo articuli. Primus de proprietate filiationis, videlicet quòd talis est filius talis, natus in domo ex vxore eius, vicinis scientibus. Secundus, quòd habitus fuit, & tractatus, & reputatus[c] pro filio, vt not. Barto. instruit in l. non nudis. C. de proba. in l. j. C. quorum bon. cum si. vt late tradit Alexan. in consi. lj. viso, & discusso. li. j. And. Sic. in consi. xxvij. lib. j. & in consi. xiiij. colum. pen. libr. iij. & Benedi. capra in consi. ij. cum viso. in j. dub. & plura dixi in consi. liiij. Et de probatione filiationis etiam tradit Alexand. in d. consi. xxv. in iiij. lib. s. alleg. colum. pen. & consi. xxxvij. in causa mota. colum. iiij. lib. j. & in consi. xc. in causa & lite. in secundo dubio. libr. ij. & Bald. in consil. xv. in quæstione. libr. ij. & in consil. lix. verba. do. Cyn. libr. iij. Et tales probationes valent, quando pater eius, qui dicitur filius, erat habilis ad generandum. aliàs secus, vt in not. quæst. tradit Fulgo. in consi. ccxij. quædam mulier. ¶ Postremo dum gloss. sentit quòd secundum dictum attendatur, si cum primo non concurrit nominatio, & communis reputatio, infertur ad quæstionem de teste,

41 qui vnum † dicit extra iudicium, & postea aliud in iudicio, vt secundum dictum attendatur, in qua quæstione Barto. in terminis in l. cos. per illum tex. in secundo responso. tenet quòd immo primum dictum attendatur, adeo quòd pro secundo dicto pœna falsi puniatur. & idem Barto. in consil. lxxxvj. non creditur. Sed abb. hic late contra[d] Barto. concludit. & contra Barto. videtur text. in cap. j. §. j. quem Bald. ibi notabit ad hoc, in titu. quid sit inuesti. & idem tenet Bald. in cap. j. §. quod autem in fin. de contro. inuesti. & in l. nullum. colum. j. C. de testi. & ita allegat Areti. hic, & idem Ange. sequitur in l. solam, secundum vnam lect. C. de testi. Ro. in l. ij. §. creditum. ff. si cer. peta. cu sim. vt tradit Tindarus in tracta. de test. varian. in ij. libr. cap. ij. & alia etiam ad hoc allegant Moder. in cap. cum in tua. in col. fi. de testib. Articulus esset disputabilis, vt patet ex his, quæ Tindarus scribit in dicto tractatu. in ij. lib. præsertim in c. ex vbi respondet ad omnia, quæ cōtra Bar. adducuntur. Nobis sufficit opin. communem esse contra Bart. vt patet in locis præalleg. Et vlterius contra Barto. tenet etiam Bald. in consi. ccccl xv. punctus, quæritur. libr. ij. vbi dicit φ veritas est contra Bar. & idem Ang. in consi. ccxxxiiij. in causa p̄dicta. col. iij. vbi inquit quòd dictum Bar. nunquam sibi placuit, cuit neque placet. & idem Roma. sequitur in co nsi. ccccv. cum testis. & idem Abb. in cap. literas. col. ij. de præsum p. & in c. cum in tua. de testi. circa fi. & Floria. in l. qui falso. ff. de te sti. & Ange. are in trac. malefi. in verbo, falsario. col. iij. ver. an. te stis qui dicit, vb vbi inquit quod communiter hoc tenetur. Et istam magis communem opi. dicit Alexan. in consi. lxxiiij. viso testamento. col. iiij. lib. j. & in consi. ccxxj. visa facit narratione. col. v. lib. ij. & idem sequitur Barto. Veronen. in consi. lxj. super primo dubio. col. fin. & & Lau. calcaneus in consi. cix. quia. causa col. fin. Et idem habetur in practica Papien. in forma opponendi contra testes. in verbo, ac etiam varij. Opinionem tamen Bar. sequitur Petr. de anch. in clem. ij. in fin. de testi. cum vt tradunt Moder. in c. cum in tua. col. fina. ver. quarta cōclusio. infra de testi. & Petr. Philip. de cor. in cōs. cvij. licet in hac consultatione. col. pen. lib. iij. vbi refert Pet. de perusio ita consuluisse in consi. incip. testis extra iudicium, & quod idem consuluerunt do. Honofri. de Bartholinis. & do. Marchus Angeli. & de hoc etiam tradit idem Pet. Philip. de Corneo. in ɔs. lviij. post redditum consilium lib. j. ¶ Concludendo non videtur recedendum à communi opi. quæ est contra Bart. Sed opi. Bart. saluatur in quatuor casibus.[e] ¶

42 † Primus, quando in primo dicto etiam iuramentum interuenisset, secundum Abb. hic, & sequitur Alexand. in consi. cliiij. viso themate. col. pen. lib. v. de quo tñ videndum est quod scribit Tindarus in ij. lib. palleg. c. iij.

43 ¶† Secūdus casus, vt dicit Aret. hic, est quando testis extra iudicium asseruit illud in scriptura, per d. l. cos. in secundo responso. vt latius per eum hic, & idem And. Sicu. hic in fin. qui ad hoc inducit glo. in l. rura. C. de om. agro deser. lib. xj.

44 ¶† Tertius casus est, quando primum dictum extra iudicium in præsentia partis dictū fuisset, vt late deducit Tindarus in dicto lib. ij. in pluribus capi.

45 ¶† Quartus, & vltimus casus est, quando esset aliqua præsumptio pro primo dicto, vt not. Rom. in præalleg. consi. ccccv. per istum text. & in c. literas. j. de præsump. not. And. Sicu. in consi. xxix. col. x. lib. j. & Abb. in consi. lij. videtur. lib. j. & facit quod not. Abb. in cap. inquisitionis. in ver. iij. in vlt. no. infra de accu. Et hæc cōclusiue sufficiant in ista decretali.

ADDITIONES.

a ¶Alexan. Consi. xxj. lib. j. Lancelo. Dec. in auct. si quis in aliquo. in fin. C. de eden. Franc. Purpura. in l. ij. §. creditum nu. 12. cum seq. ff. si cer. pet.

b ¶Syl. Al. Adiuuetur. Adde Dec. in consi. liiij. col. j.

c ¶Syl. Ald. Reputatus. Adde Dec. in d. consi. liiij. per totum & vide Hipp. Marsi. in l. j. §. j. col. vj. ff. de quæst.

d ¶Contra. Et bene, Alex consi. ccxxii. nu. 13. lib. ij. Nic. Boer. decisio. Burdeg. cviij.

e ¶[illegible]

SVMMARIVM.

1 *Iniquus iudex quis dicatur.*
2 *Negatiuarum alia simplex est, & indeterminata, alia coarctata.*
3 *Negatiua uera probari non potest.*
4 *Testis simpliciter deponens super negatiua, est suspectus de falso.*
5 *Negatiua coarctata loco & tempore probari potest.*
6 *Quandoque, hæc dictio qualiter accipiatur.*
7 *Innocenti succurrendum est.*
8 *Executio non fit etiam si post confessionem, & sententiam liquet de innocētia.*
9 *Exceptio innocentiæ non tollitur per statutum tollens omnes exceptiones.*
10 *Innocentiam probant testes etiam inhabiles.*
11 *Veritas ne opprimatur, iudex maxime curare debet.*
Et potius quodlibet scandalum est tolerandum, nu. 12.
13 *Veritas iustitiæ differt ab alijs.*
Asserens aliquid in ueritate, obligatur etiam absenti. nu. 14.
15 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non habet locum in eo, qui confitetur in ueritate ex causa mutui habuisse.*
16 *Clausula, sola ueritate inspecta, plus operatur, quàm summariè de plano.*
Et potest iudex iudicare ut Deus, nu. 17.
18 *Aequitas pro iustitia accipitur.*
19 *Aequitas ponitur ad differentiam rigoris aliquando.*
20 *Aequitas debet esse informata à lege ut iudex illam sequi debeat.*
21 *Aequitas & naturalis iustitia sunt idem.*
22 *Rigor in lege posteriori derogat æquitati præcedenti.*
23 *Rigor in specie scriptus præfertur æquitati scriptæ in genere.*
Nisi scripta sit per modum regulæ. nu. 24.
25 *Lex continens pœnam, dicitur etiam æqua.*
26 *Acta omnia iudicij debent scribi, nisi in causis paruis. nu. 27.*
28 *Minimum attenditur, ubi agitur de iure communi, & iustitia.*
29 *Qualitas iuncta uerbo intelligitur secundum tempus uerbi.*
Clausula φ procedatur sine scriptis, habet uim ut uideatur standum simplici informationi, & relationi iudicis.
30 *Causa parua dicitur arbitrio iudicis.*
31 *Notarius dicitur persona publica.*
32 *Acta dicuntur publica.*

Instrumenta

33 Instrumenta confecta à tabellionibus dicuntur publica.
34 Scriptura vnus quantumuis idonei non creditur.etiam ad pias causa.
35 Notario an æquivaleant duo viri idonei.
36 Mulieres non sunt idoneæ in defectum notarij.
37 Notarijs deficientibus possunt duo uiri eligi,& compelli ad scribendum.
38 Doctor cogitur inuitus ad consulendum.
39 Notarius cogitur inuitus accipere instrumenta.
40 Nisi multitudo agendorum illum excuset.
41 Notarij actuarij electio spectat ad iudicem.debet tamen eligi partibus non suspectus .nu.42.& valet electio reseruato iure recusandi,nu.43.
44 Notarij actuarij officium in quibus versetur.
45 Actorum nomine continetur quidquid coram iudice factum est.
46 Acta propriè dicuntur post lit em contestatam.
47 Acta scribi debent de mandato iudicis,& an sufficiat generalis commissio , numero.48.
49 Notario non creditur de commissione scribendi acta data sibi à iudice.
50 Acta scribi debent per notarium deputatum,non per alium.
Etiam de consensu partium,nu.51.
Nisi actuarius esset impeditus,nu.52.
53 Notarius actorum debet partibus dare copiam.
Et seruare originalia penes se,nu.54.
55 Originali statur,quando exemplum ab eo discordat.
56 Sententia an sit de actis.communis opinio quòd sic,nu.57.
58 Sententia ex actis iustificatur.
59 Præparatoria inferunt ad principale.
60 Processus appellatione an & quando veniat sententia.
61 Interrogans non videtur fateri.
62 Interrogans differt à ponente,& in quo.
63 Lex præcipiens aliquid sub pœna non propter se,sed ad alium sint alicuius mali vitandi,non habet locum,nisi illis finis lædatur.
64 Ieiunij transgressio quando inducat peccatum mortale.
65 Peccare non intelligitur, qui non seruat solennitatem, nisi lædatur finis ob quem est inducta.
66 Negatiua directè probari non potest, etiam si verbis affirmatiuis proponatur,nu.67.nisi sit coniuncta sensui testis,nu.69.vel sit coarctata, nu.70. ita vt in sensum testis,cadat,nu.71.
68 Affirmatiua,& negatiua quæ propriè dicatur.
72 Negatiua probatur per discussionem,& relationem nuncij.
73 Negatiua restricta ad certam scripturam dicitur coarctata.
74 Negatiua quòd quis non sit matriculatus,quòd non soluit collectas, quòd non sit de collegio,quomodo probetur.
75 Notarium an satis sit testes inscribere.
76 Acta an requiratur test es,quòd non.licet extraiudicialia sic intellige propriè acta non extrinseca.nu.77.
78 Mandatum apud acta confectum non probatur per scripturam notarij sine testibus.
79 Citatio est fundamentum iudicij.
80 Citatione non facta,nulla sunt omnia in præiudicium absentium.
81 Sententia lata in fauorem absentis non citati,non valet in ciuili. secus in criminalibus.nu.82.
83 Nuntio creditur magis,quàm parti, quando, in his tamen quæ explicitè refert,nu.74.
85 Nuntio referenti simpliciter citasse ad domum, nisi dicat, in subsidium non creditur,si hoc expressum fuit in commissione.nu.86.
87 Citationis commissio,& relatio in actis debet scribi.
88 Citationis tres partes.
89 Relatio nuntij non potest fieri die feriata.
90 Missio in possessionem non potest fieri nisi præcedente citatione.
91 Contumax in prima citatione punitur in expensis.
92 Reus in prima citatione comparens & confitens debitum, debet euitare expensas, nisi fuerit extraiudicialiter interpellatus, nu. 93. vel nisi obligatio esset in diem,nu.95.
94 Interpellatio extraiudicialis debitoris facta præsumitur.
96 Expensæ debitæ propter interpellationem extraiudicialem comprehendunt etiam factas in præparatorijs iudiciorum conducendi aduocatos, & habendis instrumentis à notorio confectis.
97 Contumax condemnari non debet,nisi constet de contumacia.
98 Processus contra contumacem non ualet si iudex ignoret etiam quòd vere sit contumax.
99 Commissio de citando non requiritur ꝙ sit facta à iudice sedente pro tribunali.
100 Processus agitatus post recusationem iudicis valet, nisi appelletur.
101 Exceptiones an sint dandæ in scriptis.
102 Recusatio an sit exceptio.
103 Recusatio in materia odiosa an appellatione excep.veniat.
104 Statutum generaliter loquens includit omnes species.
105 Species propriè continetur sub genere.
106 Termino dato ad opponendum omnes exceptiones dilatorias, an eo elapso recusatio opponi possit.
107 Suspectum habere iudicem nimis graue est.
108 Indefinita non æquipollet vniuersali,quando non est eadem ratio.
109 Princeps facultatem recusandi tollere non potest.
110 Libellus,et. de processu.si datur parti.
111 Positiones,& interrogationes qualiter differant.
112 Statutum ꝙ non respondens positionibus habeatur pro confesso, non habet locum in interrogationibus.
113 Tacens fatetur positiones non interrogationes.
117 Interrogans quandoque confitetur.
115 Instrumentorum productio admissa post conclusum in causa ex causa à iudice facta, valet.
116 Productio instrumentorum an coram notario fieri possit.
117 Notarius non potest recipere aliquam productionem nisi iudex sit præsens.
118 Conclusione in causa facta, præclusa est via nedum probationibus in facto sed in iure.
119 Conclusum in causa,& sententiatum parificantur.
120 Conclusione facta,iudex potest supplere.
121 Allegationes iuris an admittantur post conclusionem.
122 Damnum quod quis infert ex dolo,& culpa,tenetur etiam in foro conscientiæ resarcire.
123 Lex ciuilis & canonica in foro conscientiæ debet seruari.
124 Emendatio damni an sit pœna ex parte soluentis.
125 Foro conscientiæ non attenditur præsumptio.
126 Voluntas in foro conscientiæ consideratur.
127 Forus conscientiæ, & fori non purificantur, nec de vno ad ali um valet argumentum.
128 Pœna non debetur in foro conscientiæ.
129 Fur tenetur tantum in foro conscientiæ ad restitutionem rei, non ad pœnam.
130 Pœna debet commensurari delicto.
131 Captus iustè peccat si aufugit.
132 Obligatio ex delicto respectu pœnæ,etiam est de iure naturali.
133 Appellatione pendente non præsumitur pro processu,vel sententia, vt pendente tempore ad appellandũ præsumitur pro sententia,non pro processu.n.136.
134 Probare qui tenebatur in causa principali, debet probare in causa appellationis.
135 Sententia,si in actis de citationes non constat,non præsumitur pro ea.
137 Sententia quæ transiuit in iudicatum habet præsumptionem pro ipsa respectu iustitiæ,& processus,maximè si est antiqua.nu.139
138 Sententia insurgens ex re iudicata non admittit probationem in contrarium.
141 Sententia continens iuris scripti errorem, non habet præsumptionem pro se, sed est nulla.
142 Sententia lata cõtra similem,vel eandem rationem legis, non est nulla,& habet pro se præsumptionem,nu.143.
144 Argumentum à simili non habet locum si statutum dicat quòd verba intelligantur ad literam.
145 Sententia lata contra rationem legis,non est nulla, nisi sit expressa integrè, nume.146.
147 Extensio non debet fieri quando ratio est expressa in lege.
148 Sententia lata contra errorem,qui intellectualiter intelligitur, non est nulla.
149 Sententia condemnans hæredes ex causa hæreditaria insolidum, non dicitur habere expressum iuris errorem.
150 Sententia excommunicationis quando sit nulla propter errrorem expressum.
151 Sententia nulla est ob notoriam iniustitiam,non ob manifestam,nu.153.
152 Sententia continens apertam iniquitatem non transit in iudicatum.
154 Notoria iniustitia quæ dicatur.
155 Iniustitia notoria ex actis colligitur, in quibus iudicium fundatur , numero 156.
157 Probationes non sunt de substantia iudicij.
158 Sententia qua iudex asserit probatum per .a. &.b se referendo expressè ad acta,si constet de errore nulla est,maximè si in specie ad locum actorum,nu. 160.tamen idem est si generaliter.nu.161.
159 Relatio videtur facta cum omnibus eius qualitatibus.
Et si relatio facta sit per modum causæ non enuntiatiuæ, nu.163.
164 Sententia quæ in rem iudicatam transiuit, si de facto quis fuit admissus ad probandum de eius iniquitate,non attenditur.
165 Sententia quę in rem iudicatam transiuit,partes contrauenire non possunt.
166 Sententiæ,& rei iudicatæ partes renunciare possunt.
167 Processus contra rem iudicatam contradicente parte non ual et.
168 Cautela est ꝙ semper qui sententiam pro se reportauit,contradicat.
169 Iudex qui admmittitur probationes contra rẽ iudicatam, illam reuocare pot.
170 Iudex qui admisit articulos impertinentes etiam post factas probationes super eis potest illos reijcere.
171 Sententia quæ transiuit in iudicatum retractatur, si aduersarius eius iniquitatem fatetur.
172 Sententia quæ transiuit in iudicatum,non habet presumptionem pro se si lata fuit contra absentem fictum contumacem , qui statim quòd sciuit, querelauit.
173 Sententia lata in contumaciam illi præiudicat non alteri.
174 Præsumptio quæ est pro sententia & re iudi. admmittit contrariam probationem.
175 Præsumptio quæ insurgit ratione antiquitatis, ꝙ solennitas requisita interuenerit,est talis vt ab eadem recedatur, si ex originali appareat talem solennitatem adhibitam non fuisse.
176 Solennitas iudicij,quæ respicit causæ cognitionem,præsumitur interuenisse,licet in actis non appareat.
177 Sententia etiam censuræ habet præsumptionem pro se, nisi sit appellatum.
178 Monitio an præsumatur interuenisse.
179 Clausula visis libello, citatione, litis contestatione, &c. an probet ea interuenisse.

QVoniam Contra. ¶Famosa est ista decretalis. vt per Abb. ĥ exordit. Et summat, & diuidit, vt ꝑ eum. ¶1 †Primo no. ibi, iniqui iudicis. ſm Abb. ꝙ iudex iniquus appellatur, quādo male se habet ī officio ei⁹, & ꝓprie iniquitas dr̄ esse in iudice, & falsitas ī teste, ſm Io. an. ĥ qa iudices æquitate, & iustitia, & testes veritate vti debēt, vt dr̄. iiij. q. iiij. c. Quod Abb. dicit notādū esse ad practicā opponēdi ꝯ iudicē, vel testes. Sed aduertēdū est, qa in ꝯriū vr̄ tex. hic, ꝯ falsam assertionē iniqui iudicis. Et sic respectu falsitatis iniquitas iudicis ꝯsiderat. Et iudex hic nō male hēbat in officio suo, put Abb. dicit, qa nō iudicabat, sed asserebat, & testificabat, & sic isto casu potius officio testis fungebat. Et iō ꝯcludēdū est, ꝙ largo mō iniquitas ēt dicat respectu falsitatis, qa in quolibet delicto est iniquitas, vt dicit tex. in c. ille rex. de peni. dist. iij. circa fi. Sed ꝓprie loquēdo ꝓcedit ꝙ dictū est, qa ī teste quo ad officiū eius principalr̄ ꝯsiderat, sed ī iudice iniquitas dr̄. d. c. iiij. q. iiij. Et iō iudices iurāt seruare æquitatē. in auten. iusiurādū qđ ꝓstatur ab his. in prin. Nam ille tex. intelligitur de æquitate pro iustitia, prout etiam loquitur tex. hic. aliter tamen illum tex. Imol. declarauit in c. fi. in iij. col. de transac. ¶2 †Secundo no. ibi, verā negatiuā ꝙ alia est vera, q̄ indeterminata est, & dr̄ simplex negatiua, alia est determinata, quæ certo loco & tempore restringitur, vt per Abb. post alios hic, & no. Bal. in l. actor. colum. C. de proba. glo. & Flor. in l. ij. ff. de prob. & Bald. in pec. suo in verbo, negatiua. gl. & Doc. in cap. fi. vj. q. vlt. & per gl. in c. bone. el. j. de elec. 3 † Et vera negatiua probari non potest, vt hic dicitur, quia secundum Ant. de But. non habet quid palpabile, qđ cedat sensui. & ad idē in l. actor. C. eo. ti. & in d. c. bonę. & in c. super hoc, de renuntiatiua. 4 †Et ideo testis, qui super negatiua simplici deponit, est suspectus de falsitate. vnde caueat testis tanq̄ ab igne, vt meram negatiuam non attestetur,[a] vt no. Ang. in l. pe. §. docere. ff. ne quis eū, vbi allegat Inno. in c. cum ecclesia, de cā poss. & proprie. & idem no. Bald. in d. l. actor. col. ij. in l. de die. §. pe. ff. qui satis. cogan. cum si. vt Alex. tradit in consi. lxj. habita super contentis. col. iij. lib. ij. & in consi. cxxxvj. col. fin. lib. ij. in causa, & lite. de hoc videbimus in gl. Et iste ſm Io. an. & Doct. 5 † cōiter intelligitur de negatiua coarctata loco, & tempore, quæ regulariter probari potest. c. ex tenore. de testi. optimam. C. de contrahen. stip. Et ideo in tali negatiua bene verificatur text. qui dicit ꝙ quandoque probari non potest. quasi dicat, licet regulariter probabilis sit, quandoque tamē non potest probari. & ita alij posteriores omnes sequuntur. Sed iste intellectus expresse videtur contra istum text. hic, qui dicit, quandoque nō potest veram negationem probare. Loquitur ergo tex. de vera negatiua, & simplici. Et hoc idem comprobari potest per rationem, quæ in tex. assignatur, dum dicit, cum negantis factum per rerum naturam nulla sit directa probatio. Ista. n. ratio manifeste arguit, & demonstrat ꝙ loquatur de vera negatiua, & simplici, quæ probari nullo modo potest. Sed tunc stat difficultas, si tex. intelligat de vera negatiua & simplici. multū obstare vr̄ tex. qui dicit ꝙ quandoque probari non pōt. nā ex isto mō loquēdi vr̄ ꝙ regulariter probari possit, & hoc falsum est in negatiua simplici. Vnde cogitabam posse rn̄deri, & dico ꝙ illa dictio, quādoq; nō ponit ꝓ aliquo casu, ita ꝙ regula in ꝯriū designetur, qa tūc hoc nō posset verificari in negatiua simplici. cū illa improbabilis sit. vt hoc & in c. bonę. §. de ele. cū si. sed ponit dictio, quādoq;, hic ꝓ aliquādo, id, est, ꝓ aliquo tp̄e, sicut si dicat, homines qn̄q; moriunt, id est, aliquo tēpore moriunt, & in isto tex. sensus est Innocēs litigator qn̄q; nō potest, id est, aliquo tp̄e vel aliquādo. & sic nunq̄ pt verā negatiuā probare. Et hoc mō omnia verba correspondēt, & de plano ꝓcedūt. & ad hoc in siīi est bo. text. in §. j. qui. mo. re cōtra. obli. vbi dictio, qn̄q;, & ꝓ aliquo tp̄e ponitur, & nō facit regulā in ꝯrium. Dr̄ em̄ ibi, ꝙ in mutuo qn̄q; non eędē res, sed alię reddunt, nā ibi verbū, qn̄q;, nō facit regulā ī cōtrarium, qa nā mutui repugnat. & ideo ponitur ꝓ aliqn̄, vt illud qđ dat ꝓ mortuo, aliquo tp̄e reddat. alias eēt donatio, si nūquā redderet. Et ꝓ ista declaratione ad illū tex. qui cōiter nō intelligitur bn̄ facit tex. in l. j. §. j. ff. de act. & oblo. ibi, postea al's recepturi eiusdē gn̄is & qualitatis. 6 †Et de ista dictione, qn̄q;, pro isto intellectu, etiā adduco tex. nota in l. res date in dotē. ff. de iure do. ibi, & qn̄q; soluto matrimonio eiusdē gn̄is, & qualitatis al's restituat & facit tex. in l. tutor. in prin. ff. de iureiu. & l. mancipiorū. in prin. ff. de optio leg. & dixi in l. ij. §. j. ff. si cer. pe. Ad idem tex. in l. ij. §. cæterū cū gl. ff. so. ma. & in l. si cum vno. in prin. ff. de re mil. ¶7 † Tertio no. ibi, innocens litigator, ſm Card. ꝙ innocenti succurrit.[b] facit tex. ī l. absentem. ff. de pen. & xxvj. q. vij. in c. alligant. & j. q. iij. in c. quis locus. & iij. q. ix. in c. dignū. 8 † Et ideo ēt si post confessionem, & sn̄iam, liquet de innocentia, non debet executio fieri, vt no. Bal. in l. j. col. fi. C. de confes. vbi allegat Inno. per illum text. in c. ij. de purg. vulg. & no. Bart. in l. j. §. si quis vltro. in ver. itē no. ff. de quæstio. & idē Bal. in ad dictos. circa fin. C. de epis. aud. & bn̄ facit qđ no. Bal. in l. edita. col. pen. ver. ex tribus aūt. C. de eden. 9 †vbi inquit ꝙ per statutum omnis exce. tolli. pōt, ꝑter excep. innocentiæ,[c] quæ est de iure natu. & sequitur Io. de ana. ī c. si aduersarius. 10 in fi. de hære. & in cōsi. lx. visa inquisitione, & ibi dicit ꝙ † in ꝓbādo innocētiā etiam testes inhabiles admittuntur. alleg. Specu. in titu. de inquisi. §. j. versi. sed nūquid, vbi hoc tenet, & sequit Alex. in consi. xxiiij. animaduersis. in pen. col. lib. ij. ¶11 † Quarto not. ibi, ne fal-

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Attestetur. Adde Dec. in consi. dxxxiiij. col. fin. vbi plura in hac materia allegat ad hoc.

b ¶Syl. Ald. Sucurritur Adde Dec. in c. ex parte, el ij. in vj. col. in xiij. limita. supra de offic. de lega.

c ¶Innocentiæ. Vide Alexan. in consi. cxiij. nu. 8. lib. v. Hippo. de Marsi. singu. lix. Ang. Senior. consi. clxxvij. non tamen verum est, admitti testes inhabiles.

ne falſitas veritati pręiudicet, ꝙ laborãdũ eſt ꝑ iudices, ne veritas
a opprimat̃,[a] & p̃cipue ad offm̃ ipſius iudicis ꝑtinet l.ij. C. de edẽ.
& xxx.q.v.in c.iudicantẽ.facit tex.in l. rẽ nõ nouã. in princi.C. de
iud.in l.j.C.de dediti.liber.tol.& ĩ l.ſi eũ.ĩ prin.ff.ſi quis cau. cũ ſi.
12 †Nã potius quodlibet ſcandalũ tolerari debet, q̃. ꝙ veritas relin-
quat̃.c.qui ſcandalizauerit.j.de reg.iur.qui tex. proprie intelligit̃
in iudice, vel in teſte, vt no.declarat Abb.poſt Inno. & alios in c.
13 ex officij.j.de pœn.& remiſ.†Et p̃dicta locũ habẽt in veritate iuſti
tię. Aliæ ſunt ẽt ſpẽs veritatis, vt ꝑ gl.in d.c. qui ſcãdalizauerit. in
14 verbo, veritas, & per gl.pe.in c.ſane.de tẽp.ordi.¶†Et de veritate
tria notabilia ſunt. Primo ꝙ ille, qui in veritate aliquid ita eſſe at-
b teſtatur, nõ põt ꝯdicere in tm̃ ꝙ ẽt abſenti[b] obligat̃, licet aliàs ab-
ſenti illud ius nõ quęrat̃.ita Bal.ſingulariter dicit in rub.C.res in-
15 ter alios acta.circa fi.ver. ſed q.d ſi vſus eſt hoc ſermone.¶†Scd̃o,
ꝙ ille, q. ꝯfitet̃ ex cã mutui certã quantitatẽ pecuniæ in veritate
habuiſſe, ꝑ ꝑ illud verbũ, in veritate, nõ habet excep. nõ nu. pec.
vt ſing.Bal.tradit in c.ex inſinuatione.col.fi.ver.ſi cõfiteor.de pro
cu.Quod tñ dictũ nõ ꝓcedit ſine dubio, ꝑ ea, quæ hñr in l. ſi ex
16 cautione.C.de nõ nu.pec.& in l.ij.§.j.ff.ſi cer.pet. ¶†Tertio, ꝙ ſi
cauſa debet cognoſci, ſola veritate inſpecta, hęc cl̃a plus operat̃,
c q̃ ſi dicat̃ ſummarie, & de plano[c] &c.vt no.Ro.in ꝯſi.xx.viſo pun
cto, & ĩ l.filiusfa.§.j.ff.de dona.vbi allegat deciſionẽ Rotæ.q.xxiij.
17 de reſcri.& idẽ no. Ant.de Bu.in c.ij.in no.de iura.calum. †Nã p̃-
dicta cl̃a importat ꝙ debeat cõmiſſarius iudicare vt Deus, videli-
cet inſpecto iure gentiũ, nõ attẽto ordine, nec ſolẽnitate iuris ci-
uilis.ita Bal.no.dicit in c.j.§.fin.de noua for.fide.& idẽ Bald.in l.ſi
inutiliter.in ij.not.C.de fideicõ.Et hoc idẽ colligit̃ ex verbis Bar.
in l.Aemilius.circa fi.ff.de min.& ita practicatur Senis, vbi hic ſta
18 tutũ viget.¶†Quinto no.ꝙ æquitas debet præferri iniquitati. Et
ita hic æquitas pro iuſtitia accipit̃, ad d̃riam iniquitatis. Facit tex.
in l.j.§.j.ff.de iuſti.& iu.& no.Bal.in c.j.§.ad hæc.col.viij. de pa. iu-
19 ra.fir.& Ant.de Bu.in c.fi.de tranſa.aliàs†ęquitas d̃r ad d̃riam ri-
goris, cui ẽt æquitas p̃ualere debet. De quo dicẽdũ eſt.vt no. Bar.
in l.j.C.de legi. Alexã.& Mod.in l.placuit.C.de iud.Quorũ dictis
primo adde qđ no.Abb.ĩ c.ex parte.el ij.in iij.no.de offi.dele. vbi
per illũ tex.inquit ꝙ iudex ꝓcedere debet ſ̃m æquitatẽ informa-
d tã à iure,[d]†q.a iudex nõ debet eſſet clemẽtior lege. §. oportet. in
20 auct.de iud.Scd̃o, qđ no.Bal.in c.paſtoralis.circa.fi.per illum tex.
21 de cã poſ.& proprie, †vbi dicit ꝙ qñ ius ſcriptũ deficit, ad æquita-
22 tẽ recurrit̃, & ꝙ æquitas, & nãlis iuſtitia idem ſunt.† Tertio ꝙ qñ
rigor eſt poſitus in lege poſteriori, attendit̃ rigor, quia derogat
ęquitati præcedẽti, ſ̃m glo.no.in c.extirpande.de præben. quam
Alex.& Mod.ſequunt̃.in d.l.placuit. Sed vide Domi.qui ꝯ̃riũ te-
net in c.diſciplina.col.ij.xlv.diſt.& ibi cõcludit, ꝙ immo æquitas
ẽt præferat̃ rigori poſteriori, quia rigor & æquitas nõ ſunt omni-
23 no ꝯ̃ria, & Mod.hoc ſequũtur in c.ij.de re iudi.¶†Quarto ꝙ licet
rigor in ſpecie ſcriptus p̃ferat̃ æquitati ſcriptę in gñe, vt no. Bar.
24 in d.l.j.de legi.†hoc limitat̃, niſi æquitas ſcripta in gñe, ſit ſcripta
ꝑ modũ regulæ, q.a tũc p̃fert̃ ẽt rigori ſcripto in ſpecie, vt no. vo-
luit Imo.in l.inſulam.col.xij.ver. tu adde.de verb.ob. & ſequitur
Alexan.in l.& ſi poſt tres.in glo.in verbo, deterius.ff. ſi quis cau.
25 ¶†Vltimo no.ꝙ licet lex contineat pœnã, ęqua tñ d̃r. vt eſt tex.
no.in l.ita vulneratus.ff.ad leg. Aquil.& per illũ tex.no.Bal. in l.ſi
26 quis ſeruo.col.ij.C.de fur.¶†Sexto no.ꝙ vniuerſa acta iudicij cõ-
ſcribi dñt.Et hoc verũ intelligit̃, niſi cã parua ſit, ſ̃m Abb.hic, q.a
27 tunc nulla requirit̃ ſcriptura, †ſed ſtat̃ ſimplici informationi iudi
cis, vt tenet Bar.per illũ tex.in auct.niſi breuiores, ibi, ſine ſcriptis
in cauſis breuioribus iudex cognoſcat.C.de ſen.ex breui.reci. &
in corpore, vnde ſumit̃ in auct.de manda.princ.§.ſi tibi.ibi, ex nõ
ſcripto decidere, & iudicare. Ad idem eſt tex. in §. neceſſitatem.
col.vj.in auctentico vt iudi.ſine quoquo ſuffra.ibi, ex non ſcripto
examinante.Et facit tex.in c.ſi q.s tñ clerico.xj.q.j cũ gl.ibi, nã cũ
in iſtis modicis credat̃ nũtio, vt no.in c.cũ parati.de app.& in l.ea
quidẽ.C.de accuſa.à fortiori erit credẽdũ iudici.ita Abb.h̃, & po
ſteriores ſequuntur.Sed tñ in cõtrarium facit tex.hic, vbi ſcriptu
ra iſta requirit̃ ꝓ iuſtitia, ne falſitas veritati præiudicet, & in his,
28 in quibus agit̃ de iuſtitia & iure cõi, ẽt†quod minimũ eſt attẽdit̃
l.ſi ꝓprietarius, & ibi Bar.in prin.ff.de dam.infec.facit tex. in l. &
in maioribus.C.de app.& in c.de appellationibus.j.de app. cũ ſi.
vt dixi.ibi.Scd̃o, q.a tex.hic mãdat oĩa acta ſcribi, ibi vniuerſa er-
go, ẽt minima, q.a q. omne dicit, nihil excludit l.Iulianus. de leg.
iij.xiiij.diſt.c.ſi Romanorũ.Vñ qua rõne ẽt minima acta ſcribit di
cũt, pari rõne ꝯſonat ꝙ ẽt in minimis cauſis ſcriptura adhibeat̃,
& q.a ſi ꝯcedit̃ ꝙ ꝓ re parua agi poſſit, & appellari, pariter vr̃ ꝙ in
tali cauſa acta ſcribi debeãt.Non ob.allegata in ꝯ̃riũ, quia pro re
ſponſione cõſiderãdũ eſt ꝙ ſcriptura, de qua hic, nõ requirit̃ pro
forma, ſed ꝓ faciliori ꝓbõne, vt ex tex.hic colł̃r.Facit tex. in l. cõ-
trahit̃.ff.de pig.Et hic acta, poſteaq̃. abſoluta ſunt à iudice, vel à
partibus, in ſcriptis rediguntur. Allegata vero in ꝯ̃riũ vñr loqui
de ſcriptura ſubſtãtiali, quæ in ipſo actu ꝓ forma requirit̃. Et re-
ſpõdẽdo ſpãliter, nõ ob.tex.in d.auc.niſi, q.a ſcriptura ibi intelligi
tur ꝓ libello, vt colł̃r ibi, ſine ſcriptis iudex cognoſcat. ergo loq̃t
29 de ſcriptura, q̃ erat t.ꝑe, quo iudex cognoſcit† q.a qualitas adiun
cta verbo, ſ̃m tp̃s verbi intelligit̃ l.ſi Titius.ff.de teſta.mil.l. in deli
ctis.§.ſi extraneus.ff.de nox.Non ob.tex.in d.§.ſi tibi, q.a verba il-
la decidere, & iudicare, reſpiciunt ſñĩam, in qua deciſio conſiſtit.
& ſic patet ꝙ iura p̃dicta nõ loquunt̃ de ſcriptura, q̃ ſequit̃ cogni
tionẽ iudicis.de qua agit̃ h̃, & illa iura ſatis operant̃ reſpectu ſcri
pturæ, quæ in libello, & in ſñĩa requirit̃, ad caſum noſtrũ extendi
nõ dñt, in quo diuerſa rõ vr̃. q.a hic ꝯſiderat̃, ne præiudiciũ fiat ve
ritati, & hoc ẽt vr̃ habere locũ in minimis, per ſupradicta. Sed in
iuribus alleg.in ꝯ̃rium, ſcriptura illa pro forma requirit̃, & licet
relaxet̃ in aliquo caſu, nõ tñ iuſtitiæ opponit̃. Nõ ob. alia iura, q.a
nõ loquunt̃ in terminis quæſtionis, videlicet in minoribus cauſis
ſed locũ habent generaliter in quibuſdã caſibus ſpãlibus, vt ex
eis patet. Vltimo nõ ob.ꝙ credatur nũtio, q.a credit̃ in pertinenti
bus ad officium eius, vt no.in c.cũ parati.de appel. Sed iudici nõ
credit̃.c.cũ à nobis.j.de teſtib.Et quia nũcio gñaliter credit̃ in ꝑ-
tinẽtibus ad officium eius.ergo idẽ eſſet dicendũ gñaliter in iu-
dice. quod falſum eſt, & ſic patet qđ ſimile nõ procedit, de quo j.
30 videbimus.Et ſubijcit Abb.h̃ poſt Bar.in d.auc.niſi, in fi.ꝙ†vbi da
ta eſt poteſtas arbitro, vel iudici, vt ꝓcedat ſine ſcriptis, actũ vide
c tur ꝙ ſimplici informationi, & relationi iudicis[e] credatur. Quod
Abb.dicit eſſe bene notandũ. & idem Abb. ſequi in c.j. col. pen.
de libel.obl.cum ſi.vt tradunt Mod.hic.& Alexã. in l. ſciendum.
col.vj.de ver.ob.Sed ꝯ̃ Bar.tenet Ang.in d.auc.niſi breuiores, di-
cens ꝙ opi.Bar.nunq̃. ſibi placuit, quia aperiret̃ via malitijs, ſi eſ-
ſet ſtandũ dicto arbitratoris, q. atteſtaret̃ corã eo fuiſſe probatũ.
Et idẽ late tenet Ant.de Bu.in conſi.xxiiij.q.hæc dubia vulga.ha-
bet.col.pe.& in c.Quintauallis.colũ.xx.in verſi.de actis.j.de iu.iu.
Mouet̃, q.a illa verba, ꝙ procedat̃ ſine actis, neceſſario nõ inferũt
quòd ſtandum ſit ſimplici verbo arbitratoris, quia partes potue-
runt conſentire quòd probatio deberet fieri per teſtes. Et hoc
ſequitur Alexan.in dicta l.ſciendum. Et propter hoc dicunt Mo-
der. hic.quòd dictum Bar. cõmuniter nõ tenet̃. ſaluari tñ põt in
actis ordinarijs, in quibus non agitur de tanto præiudicio, vt ſen
tit Ant.de But.in d.cap.Quintauallis, & ſequitur Abb.hic.Sed di-
f cunt Mod.[f] hoc eſſe ꝯ̃ iſtum tex.vbi acta ordinatoria debent ſcri
bi, ſicut probatoria. ergo non videntur eſſe modici præiudicij.
Iſte tex.parum facit, quia hic mandatur quòd omnia acta ſcribã-
tur. ſed in terminis q̃onis propoſitę dictum fuit, vt ſine ſcriptis
procedatur.Et concludendo opin.Bart.videtur ſuſtentabilis per
iſtum tex.qui pariter loquitur de actis ordinatorijs, & probato-
rijs, & præſupponitur ꝙ ante iſtam conſtitutionem crederetur
iudici in præiudicium partis, & quia hoc videbatur iniquũ, ema
nauit iſta cõſtitutio, ꝙ omnia acta redigantur in ſcriptis. Si ergo
remoueat̃, hic videtur, quia dictum ſit, ꝙ ſine ſcriptis procedatur,
res remanet in iure antiquo, & ſic credendũ erit iudici, vel arbi-
tro.Et hoc idẽ comprobat̃ rõne.quia partes, quæ conueniunt ꝙ
ꝓcedat̃ ſine ſcriptis, videntur cogitare de faciliori expeditione.
ergo vident̃ ſentire ꝙ ſtet̃ dictis iudicis, vel arbitri.quia ſi opus eſ-
ſet ꝓbare teſtibus cã difficilius expediret̃. ¶ Nõ obſt. allegata in
contrarium.Et primo, ꝙ via aperiretur malitijs, quia non eſt ma-
le præſumendum de iudice, vel arbitro.c.in præſentia.de renun.
c.niſi eſſent, de præben.facit text. in c.j.de ſeru.in l.merito.ff. pro
ſoc.& imputandum videtur partibus, quæ talem poteſtatem vi-
dentur arbitro dediſſe. Et ꝙ hoc non conſideretur, hic patet, vbi
ante iſtam conſtitutionem credebatur iudicibus, & quia eius di-
ctum precise non attenditur, cum pars contrarium ꝓbare poſſit.
Secũdo non obſt.ꝙ ex illis verbis, vt procedatur ſine ſcriptis, hoc
preciſe non inferatur, ꝙ credat̃ iudici, vel arbitro, quia immo re-
mota ſcriptura, hoc inferri vr̃, vt colligit̃; hic ante iſtã conſtitutio
nem, & dato ꝙ non inferatur neceſſario ex vi verborũ, ſaltem ex
mente

ADDITIONES.

a ¶Opprimatur. Hæc omnia repetit idem Deci.in l.ij.col.iij.C.de eden.& vide aliqua circa intellectum d.c.qui ſcandalizauerit. in c.j.in ij.lect.col.v.ſ̃.de cõſti.

b ¶[illegible]

c Syl.Ald. De plano, Vide Deci.in c.dilecti.in iii.not.de iudi.

d ¶A iure. Supra ad Dec.c.ne innitaris.lect.j.in prin.de conſti.

e ¶Syl.Al. Iudicis. Adde Curt.Sen.in repe.l.admonen.col.cxxj. ver, ſextus caſus. vbi late.ff.de iureiu.& ibi Iaſ.col.lxxx.ver.& habentis vnũ caſum.& vide Alex. in l.ſciendum.col.vj.ff.de ver.obl.Sozi.in reg.v.in not.in ij.limit.& ꝙ ſtetur tali caſu dicto iudicantis, vide Sozi.conſi.xxvj.ij.lib.j.

f ¶Moderni. Scilicet Fely.hic.& bene.quidquid dicat Dec.quia nec in ordinarijs creditur niſi tanquam teſti vni, vel ad interpretationem.ſed bene creditur de commiſſione, vel mandato quod fecit ſeruienti, vel parti.

mente partium hoc deprehenditur, quia voluerũt causam celerius expediri, per supradicta. Et dum Abb. concludit ꝙ qñ causa parua dicatur, † arbitrio iudicis relinquitur, [a] vt per gl. in d. auc. nisi. & in c. fi. de re iud. in vj. facit tex. in l. j. vbi Bald. in fi. ff. de iure delib. cum si. vt dixi in c. sedes. in glo. iij. §. de rescrip. ¶ † Septimo not. ꝙ notarius dicitur persona publica. l. orphanotrophos. C. de epis. & cle. † Sic etiam acta dicũtur publica. l. ij. de eden. † Et alia instrumenta, quæ cõficiuntur à tabellionibus etiã publica dicũtur. c. illud. de præsumptio. l. cõparationes. C. de fid. instru. Et hoc videt̃ ratione, quia à persona publica conficiuntur. Sed tñ ꝯ hoc facit iste tex. vbi ẽt acta, quę dicunt̃ esse publica, vt dictum est, tñ scribunt̃ qñq; à psonis priuatis, vt dr̃ hic, đ duobus viris idoneis. Ad hoc respõderi põt, ꝙ isti duo viri deputant̃ de publico, & sic nõ sunt priuati, quia auctoritatẽ habẽt de publico. Vel acta generaliter possunt dici publica, quia fiunt coram iudice, qui publica persona est. Ad hoc text. not. cum gl. in l. ij. in verbo publico. ff. ad exhiben. facit tex. in l. in publicum. ff. de ser. fug. & dixi in l. ij. C. đ eden. ¶ † Octauo no. ꝙ vnus quantũcunq; idoneus sit, non ęquiparatur notario, qui officiũ scribendi habet de publico. C. ad audientiã. j. de præscrip. Et intantũ hoc procedit, ꝙ ẽt in fauorẽ pię causæ non credit̃ scripturę alicuius, licet idonei, nisi notarius [b] sit, vt singulariter Bal. dicit per illum tex. in l. in fraudem. §. quis. ff. de test. mili. & tradit Bene. Capra in cõsi. lxxvij. cũ viso. & dixi in cõs. cxx. † Immo duo viri idonei nõ ęquiualent vni notario, vt hic patet, quia admittunt̃ in subsidium, vt Are. hic dicit. Et iste tex. non est alibi, sm̃ Bal. hic col. iiij. Sed tñ similis reperitur in c. vt officiũ. §. j. ver. verũ. de hære. in vj. Et ratio videt̃, quia in notario officium scribendi iure ordinario sibi de publico cõpetit. d. c. ad audientiã. facit text. in l. argentarius in prin. ff. de edẽ. merito ad eũ prius recurritur. ¶ † Et cum duo viri requirant̃ in defectũ notarij, infert̃ ꝙ mulieres nõ essent idoneę, ex eo quod not. per illum text. in l. i. ff. legi. & Bal. per illum text. in l. scripturas. C. qui pot. in pig. hab. & facit tex. in l. fœminę. ff. de eden. † Et notandum est, ꝙ isti duo viri inuiti cõpelli possunt ad officiũ tale suscipien. vt Bal. ꝯcludit post Nic. de Mata. in rub. C. de fid. instr. in ij. col. ver. sed dubitatur. Facit quod no. Bal. per gl. ibi in l. filiusfa. §. inuitur. ff. de proc. & quod no. Cy. in l. inuitus. C. de procu. Pet. de Anch. in c. licet. in fi. de ꝓcu. in vj. cum si. vt tradũt Mod. in rubr. j. de testi. † Et quod de Doctore no. Bart. qui inuitus cogitur ad cõsulẽdũ in l. in sacris. la. j. C. de proxi. sacro scrinio. lib. xij. & in l. proxime. ff. đ his, quæ in testa. delen. † In notario clarum est ꝙ inuitus cogitur, [c] vt Bal. hic dicit, & in rub. C. de fid. instru. col. ij. & not. Abb. in c. sicut. in fin. j. ne cler. vel mona. Host. in sum. de fid. instru. in §. quibus instrumẽtis. ver. sed hic. Car. in cle. j. §. dudum. in xiij. no. de iu. iur. & idem Bal. in l. prouidendum. C. de postu. in l. quædã. in prin. ff. de eden. Bar. in l. generali. in fi. C. de tab. lib. x. † & hoc verum est, nisi multitudo agendorũ excusaret notarium, vt in fi. no. Bar. l. j. §. j. ff. na. cau. stab. ¶ † Nono nota ibi, iudex adhibeat. ꝙ electio notarij actorum ad iudicem pertinet. & idem est in iudice delegato. c. statutum. §. notarium, & ibi Do. in ij. not. de rescip. in vj. † Et debet eligi talis qui nõ sit partibus suspectus. vt per gl. in §. illud. ver. & quod sępe. in verbo artificis. de trien. & semis. quã pro singulari allegat Bal. hic in vj. col. Plus voluit Bal. in l. j. in prin. C. de rela. ꝙ debeat notarius eligi de consensu partium. Sed illud intelligit̃ de cõsilio, vt recusatio remoueatur. & ita ẽt videt̃ loqui Bal. vnde valeret electio facta à iudice, saluo iure recusandi à partibus per tex. hic. ¶ † Et notarius semel electus, sine causa mutari nõ debet, vt not. Bal. in l. ij. col. fi. ver. sed nunquid. C. quomodo, & qñ iudex. idem Bal. in l. j. C. de sport. Aliter tñ dicit Ang. in l. cum sententiam. C. de senten. Sed distingui põt, ꝙ aut res est integra, & poterit mutari pro libitũ voluntatis. Aut inchoatum fuit negocium, & tunc sine causa mutari non potest. ¶ † Decimo not. ꝙ officium notarij scribentis acta, pfertim in tribus versatur. Primo, vt vniuersa iudicij acta cõscribat. Et per istum text. dicit Bal. hic in v. col. ꝙ nihil omittere debet. Et acta proprie dicunt̃ scripturę, quæ fiunt corã iudice, gl. & ibi. Bal. in l. illud, in verbo actorum. C. de sac. san. ecc. † Et nomine actorum continetur quidquid factum est in præsentia iudicis, etiã nõ in figura iudicij, vt Bal. inquit in l. interrogatã. C. de libe. cau. Et hic generaliter acta accipiunt̃ etiã pro his, quæ fiunt ante lit. contest. proprie, † tamen acta dicunt̃ post lit. cõtest. ante vero sunt præparatoria iudicij, secundũ Bal. in auc. clericus col. ij. C. de epis. & cle. Hoc tamẽ dictũ Bal. videt̃ procedere respectu iudicij, ꝙ proprie non dr̃ ante litem cõtestatã, vt dictum est. s. in rub. de iudi. secus vr̃ esse in actis per istũ text. hic. † Et ista acta scribi dicunt de mandato iudicis, vt Abb. dicit hic per istum text. Et idem no. Bal. in auc. quę supplicatio. col. j. ver. & licet. C. de pœ. imp. offe. vbi allegat istum tex. † Et vr̃ ꝙ sufficiat generalis cõmissio ꝙ acta scribat prout loquitur tex. hic ibi, iudex semper adhibeat persona publicam, & no. Bal. hic, col. v. dicens ꝙ eo ipso ꝙ generaliter est à iudice deputatus, vr̃ ab eo rogatus, & à partibus rogari nõ debet, debent tñ scribi ad instantiam partis, vt not. Ange. in cõsi. cclxvj. multorũ actorum prolixitas. in ij. col. facit. ꝙ no. in l. ꝑperandum. §. si quidem. C. de iud. † Et notario nõ credit̃ de commissione sibi facta à iudice, vt acta scriberet, vt tradit Io. de Ana. in cõsi. xlix. dubium. de quo quæritur, vbi allegat Bal. in l. si cõsul. ff. de adop. de quo. j. videbimus. † Et ista acta debent scribi ꝑ notarium deputatum. vt Bal. dicit in l. præcipimus. §. in his aũt. C. de appel. per tex. in l. in fraudem. §. quoties. ff. de iu. fis. & idem Bald. in l. j. cir. fi. C. de sportu. vbi inquit ꝙ si alius scribit non faciunt fidem, allegat. d. §. quoties, & idem Bal. in auc. sed iudex. C. de epis. & cle. † Et intantum hoc procedit, ꝙ etiã de cõsensu partiũ alius notarius scribere nõ põt, secũdũ Bal. post Cy. ibi in l. repetita. C. de epi. & cle. & idẽ Bal. in l. testamenta. colũ. j. C. de testa. † Et hoc intelligit̃, nisi notarius actorũ esset impeditus, vt no. Bald. in d. l. j. C. de spor. per l. j. ff. de offi. consul. Et idem si absens sit, vt no. Bal. in l. fi. col. ij. ver. quæro si notarius. C. de re iud. Et hoc si diu absuturus sit. vt no. Bald. in l. si Longius. in prin. ff. de iud. ¶ † Secundo, officium scribentis acta est, vt copiam tradat partibus, vt hic dr̃. de quo late dixi in c. j. s. eo. col. xxv. ¶ † Tertio officium eius est, vt originalia seruentur apud eum. ad quem recurri possit, qñ difficultas aliqua occurrit. † Nam qñ exẽplũ ab originali discordat, statur originali. [d] glo. no. in §. j. in verbo, protocollum, vbi Ang. in auc. de tabel. no. Bar. in l. Sempronius Proculo. de leg. ij. in l. si q̃s ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. Bald. in l. ea quæ. C. cõmi. vel. episto. in l. nostram. col. iiij. C. de testamẽ. & in l. publicari. in viij. q. C. de testa. Abb. per illum tex. in c. cum ex literis. in pe. no. de restitu. in integ. facit gl. in c. vt veterũ. ix. dist. & in c. ieiunium. el ij. lxxvj. dist. ¶ † Vndecimo no. plura, quę sunt de actis. Sed dubitatur de sententia, Abb. concludit ꝙ sic, post Io. And. & Cal. in locis per eum alle. hic. Et mouetur primo ꝑ istum tex. dũ dicit cõclusiones &c. Nam post conclusionem in causa aliud non sequitur, nisi sententia. c. cum dilectus. de fid. instr. ergo sub illa dictione, & cętera, videt̃ ꝙ sententia includat̃: & hoc modo expressum vr̃ hic, ꝙ sententia sit de actis. Abb. conatur respondere, & dicit ꝙ consequentia, quam Abb. facit, nõ est necessaria, quia postquam est conclusum in causa sequitur citatio ad audiendũ sententiam, & postmodũ appellatio, quæ interponitur à sententia diffinitiua. Vnde in istis satis potest dici ꝙ dictio, & cętera, verificetur. Sed ad ista replicari potest, quòd de citatione, & de appellatione erat dictũ. s. specialiter. Vnde de his sub clausula generali nõ intelligitur. arg. l. sanctio legum. ff. de pœnis. & in l. doli clausula. de verb. ob. Præterea dato ꝙ essent alia, in quib9 dictio, & cętera posset verificari, nihil repugnat, quin inter alia ẽt sententia includatur. Vnde aliter potest responderi, ꝙ illa clausula generalis, & cętera intelligitur de similibus expressis, & non vr̃ sententiam includere argu. c. sedes & quod ibi no. s. de rescri. & in c. qui ad agendum. de procu. in vj. Et subijcit Are. hic, ꝙ illa clausula, & cętera. respicit nõ solum sequentia. sed etiam præcedentia. aliàs nõ perfecte acta iudicij expressa fuissent, cum nihil dicatur expresse de iuramento calũnię & testium. ideo ista similia cõprehendi vident̃ sub illo verbo, &c. Et hoc idem voluit prius Imo. hic, & Moder. sequuntur. Mihi tñ multum consonat ꝙ clausula illa, & cętera, tantum ad sequentia referatur, prout ex tex. colligitur. Non obst. ꝙ summus Pontifex defecisset, quia non est verum, cum tex. in prin. dicat vniuersa iudicij acta cõscribat. ergo omnia includuntur. l. ꝓcuratore. C. mãdati. l. Iulianus. de leg. iij. Et dum postea quædam acta enumerãtur, illud dictum fuit gratia exempli, & exempla non restringunt regulam. §. hactenus. insti. de gradi. & principium generale attenditur. l. regula. §. & licet. ff. de iur. & fac. igno. Secundo quòd sententia sit de actis, arguit Abb. per istum tex. vbi interlocutoria est de actis, vt patet ibi interlocutiones. ergo à fortiori idẽ dicendũ est in diffinitiua, vbi agitur de maiori præiudicio. Sed responderi potest quòd in diffinitiua alia ratio videtur, quia ipsa in scriptis proferri debet. cap. fin. de re iudica. in vj. vnde in ea satis erat prouisum, & quia acta ordinãtur ad sententiã diffinitiuam, † & sententia

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Aldo. Relinquitur. Adde Deci. in c sedes. col. ij. ĵ. de rescrip.
b ¶ Syl. Al. Notarius. Amplia etiam si sit clericus, quia scrip. præsbyteri non adhibetur fides, etiam fauore piæ causæ, vide late Deci. in consi. cxx. per totum.
c ¶ Syl. Ald. Cogitur. Vide Deci. in l. inuitus nemo. ff. de reg. iur.
d ¶ Syl. Aldo. Originali. Vide Sozi. in consi. cclxxvij. viso vers. iij. necessario. in fin. vbi sing. declarat. Felyn. hic, colum. quinta in capitu. cum P. de fid. instru. Ias. in. instit. de act. in rubri. nume. 16. Deci. in capitu. cum venerabilis. in xj. not. infra de excep. Cor. in consi. xxviij. lib. j.
¶ Adde. Cepo. causarum ciuili consi. xxiij. Lanfran. de Oriani in repe. huius capit. ver. instrumen. productiones. nu. 28.

tentia ex actis iustificatur.c.cum ad sedem.de resti. spol.cap.præsentata.ꝺ testi.Ergo sentẽtia diffinitiua separata videtur ab actis, arg.c.fi.de insti.& in l.ij.de stip.seruo.Et ita tollitur argumentum, quia alia ratio videtur in diffinitiua, quæ non est in interlocutoria.Tertio Abb.adducit tex. in c.cum ęterni. de re iud.in vj.ibi,in omnibus,quæ in causis agenda sunt,præsertim in sententia,& in c.cum inter.de re iud. ibi, veritate gestorum sermonibus præualente.Sed respondetur ꝙ ista iura nihil dicunt de actis.sed solum probatur ꝙ sententia est de gestis,vel de agendis in causis,& hoc modo ẽt sententia pōt dici esse de actis largo modo, vt est de gestis.Et ad hoc tex. in c.inter dilectos.§.porro.de fi.instr. Sed hĩ loquimur capiẽdo acta proprie pro his, quæ fiunt coram iudice ad finem sententiæ.Quarto pro ista parte videt̃ text.in l.actorum.ff. de re iud.per quem text.d.Lanfran.Brix. hic in repe.dicit per illũ tex.& ista est veritas,quia ibi loquitur de sententia,attenta natura tituli in quo illa lex reperitur.Et dicit ꝙ actorum verba mutari possunt retento tenore sentẽtię. ergo sentẽtia videt̃ esse de actis, & illum tex.pōderauit Bar.in d.l.actorũ.ſm vnum intellectũ.Sed respondet̃ ꝙ cum vario modo text.intelligatur,nō pōt in eo fundamentum fieri,iuxta no.in l.in ambiguo.de reb.dub. Præterea, & secũdo tex.ibi nō loquit̃ de sententia. sed de actis,ibi,actorum verba.Non ob.natura tituli de re iud.quia ẽt cōueniat actis,quibus mediantibus deuenitur ad sententiam,& rem iudicatam.facit tex.in l.acta.eo.tit.de re iud.Et dum dicitur,retẽto tenore sententię,intelligit̃ de sententia pro mente,quasi dicat retento eodẽ sensu, & eadem mente, nō curatur de verbis. & ita ibi nō accipit̃ sententia pro re iudicata.¶Quinto facit tex. in l.ij.C.de edendo. vbi secundum vnum intellectum acta debent edi iudici appellationis, & sententia pariter edenda est iudici appellationis.l.pręcipimus.C.de appella. ergo sententia videt̃ de actis. Sed respōdetur ꝙ tex.in d.l.ij.habet plures lecturas.Præterea tex.in l. præcipimus.cum si.C.ꝺ appel. specialiter dicit ꝙ iudici appellationis debent acta edi,& sententia,& sic sub nomine actorum, de quibus loquitur d.l.ij.non includitur sententia. sed de sententia specialiter dicitur.l.præcipimus.& in l.à proconsulibus.eo.tit.de app.Ex quo datur intelligi ꝙ appellatione actorum sentẽtia nō cōtinet̃.

58 ¶†Et istam opi.quam tenet Abb.ꝙ sententia sit de actis communiter approbat Bar.in l.in fraudẽ.§.neq; instrumenta.ff. de iu.fisc.in l.ij.in fi.C.de eden. Cy.Bal.& Paul.de Ca.in l.ij.C.vbi lit.pe.cũ si. vt tradit Alex. in l.actorum.ff.de re iu.Bald.in consi.cccxxxviij.ad officium.lib.j.& probatur hic efficaciter in illa dictione,& cętera, vt supra dictum est. ¶Nec obst. quòd illa clausula generalis non referatur ad maiora expressis,vt supra dicebã, quia respondetur hoc non habere locum in isto casu,quia acta, de quibus supradictum est, præparatoria sunt ad sententiã. & ideo illa clausula generalis congruenter etiam ad sentẽtiam † refertur, cũ præmissis

59 pręparatorijs ad principalem dispositionem infert̃.l.fi.vbi Bar.C. de codicil.cũ si.vt dixi in rub.§. de iud. Non omitto tñ quod Ant. de But.in c.ab excommunicato.col.iiij.de rescrip. dicebat ꝙ sententia est quid separatum ab actis, & ꝙ aliud sit sententia, aliud acta.facit c.cũ ad sedem.in ver.nos prioris.de resti.spoglia.vbi dicitur.Prioris iudicijs acta recensentes. & ibi sententia non includitur.Sed responderi potest ꝙ ex mente summi pontificis ibi colligitur,ꝙ ibi tantũ loquebatur de actis præcedentibus sententiã, quia ibi disputat̃ de iustitia sententię, quæ ex actis præcedentibꝰ demonstratur.Sed pro ista parte secundo videt̃ melior tex.in l.ij. C.vt lit.pen.ibi,nisi actorum,vel pronuntiationis editio denegetur.nam alternatiua ponitur inter diuersa.ergo vr̃ ꝙ sententia sit quid diuersum ab actis. Bal. ibi respōdet ꝙ diuersitas ponitur inter acta,quæ sunt præambula,& sententiã,quæ est vltimus actus & Ful.ibi dicit ꝙ prius ponitur genus, deinde species ad maiorẽ expressionẽ vt sępenumero fit.Et do.Lanfran.hic respōdet ꝙ ponitur diuersitas inter genus , & speciẽ, quæ in effectu non arguit diuersitatẽ.vt in rub.C.de serui.& aqua. & ita ẽt dicit Pau.de Ca. in d.l.ij.Vel vltimo ille text.intelligitur de pronũtiatione interlocutoria,vt est glo.ibi.& sic non erat lata diffinitiua, quia lis pẽdebat.non ergo mirum si non venit sententia,quæ non erat lata.Et his modis etiã responderi pōt ad tex. qui eo modo loquitur in l.a proconsulibus.C.de app.Tertio facit tex.in c.præsentia. de testi. vbi dr̃,omnibus actis redactis in scriptis.& sic loquitur de omnibus actis, & tñ non includit̃ sententia, quæ ibi non erat lata.Sed respondetur ꝙ ex quo nondum erat lata sententia , non poterat dici ꝙ esset de actis,& sic ibi apparet de mente literę,ꝙ solum loquitur de actis præcedentibus sententiam . & idem colligitur in c.cum ad sedem.ver.nos prioris.de resti.spo.& in l.iij.C.de sentẽ. quę sine cer.quanti.profe.& in l.acta.ff.de re iud.Et quod dicitur de actis.idem vr̃ dicendũ de processu,vt colligitur hic in ver.nec pro ipsius præsumat̃ processu. nã de actis intelligitur, vt ex præcedẽtibus patet.Et sic vr̃ ꝙ processus & acta idem sint.sed appellatione processus venit sententia, vt no.Bal.per illũ text.in c.cum I.& A.de re iud.ibi, vitiato processu,irritatur sententia.ergo vr̃ ꝙ appellatione actorum,ẽt sententia cōprehendat̃, & sic cõmunis opi.cõfirmat̃.Sed respondetur non esse verũ ꝙ sub nomine processus sententia cōprehendat̃ , vt probat̃ in c.prudẽtiam.in prin. & ibi Ant.de But.de offi.deleg.Facit text.in cle.j.circa fi.de so.cōpeten.ibi,sententias, & processus.in c.ne aliqui.in fin.de priuile. in vj.& in c.docet.in vers.ordinarij locorũ. de immu.eccle.lib.vj. Non ob.tex.in d.c.cum I.& A.quia ibi licet irritato processu irritetur sentẽtia, nō per hoc sequitur ꝙ appellatione processus cōprehendat̃ sententia, quia irritato processu tollitur fundamentũ sentẽtiæ.ideo vitiat̃. Circa hoc tñ notabiliter Domi. distinguit in

60 c.vt super.col.iij.ver.no. incidẽter. de app.in vj. † vbi inquit ꝙ aut est talis materia,quæ adaptatur etiam sententiæ,& appellatione processus, sententia continetur. Aut subiecta materia non cōuenit sententiæ,& tunc non continet̃. Et talis concordia cõmodari pōt etiã in actis, & hoc pacto opi.cōcordari possunt.¶Duodecimo no.ibi interrogationes,& confessiones. ꝙ ista duo ponuntur vt diuersa,vt colligit̃ ex copula, & q̃ intelligit̃ iuxta not.in rub.ff.

61 de iur.& fac.igno.¶†Ex quo infertur secundũ Are.post Anto.de But.& Imo.hic,ꝙ interrogans non videtur fateri. & Mod.sequũtur.Et aduertendum est, quia hoc necessario non vr̃ probari hic, quia tex.intelligi pōt, & ita ẽt vr̃ loqui de cõfessione , quæ sequit̃ interrogationẽ, videlicet qñ interrogatio fuit facta ab vno,& cõfessio ab altero . quo casu stant simul ꝙ interrogans videatur fateri,& tñ confessio requirat̃ ex parte interrogati, quia illa est alia cõfessio, q̃ nō hr̃ ex sola interrogatione.Ponderatio,quam faciũt Doc.hic, haberet locũ si ista verba ad eandem personam referã-

62 tur. † Dictum tamen in se verum est, quia secundũ veram opin. ille qui interrogat,nō videt̃ fateri,& in hoc differt [a] ab eo,qui ponit, [b] vt no.Bar.in l.ij.§.ꝙ obseruari.col.iiij. ver. iuxta prædicta, q̃ro.C.de iure calũ.in l.j.ad fi.ff.de interro.actio.& late tradit Abb.

63 in c.fi.col.vj.ver. sexto requiritur.§.de confes.¶†Vltimo no.ꝙ cōstitutio, quæ præcipit aliquid sub pœna fieri non propter se. sed ad finem alicuius mali euitandi,nō habet locum, nisi ledatur finis,propter quem facta fuit constitutio,vt probatur hic in fi.& latius declarat Abb. hic qui adducit no.dictũ Arch.in c.vtinã.lxxvj.

64 distin. vbi voluit † ꝙ transgressio ieiunij [c] non inducat peccatum mortale,quando nō leditur effectus,propter quem ieiunium institutum fuit.Et idem sequitur Cardi.in cle.ad nostram.in vers.ij. in fin.de hære.Domi.in cap.generali.col.pen.de elec.in vj.cum si. vt tradunt Moder. hic. Et prædicta conclusio procedit , quando cōstitutio loquitur per verba cõmunia,puta,statuimus, vel ordinamus.Et ita loquitur, & procedit tex.hic.Secus si verba sunt p̃ceptiua,quia tunc indistinctè pręcepto superioris parendum est. Et ita ipse do.Abb.li nitando istũ tex.concludit in rub.j.de obser. ieiu.cir.fin.Sed est aduertendum, quia licet tex.hic vtatur verbo, statuimus,tamen ex quo pœna inferius imponitur iudici nō seruanti hanc constitutionem,ista cõstitutio satis,videtur præcipere propter pœnam quæ imponit̃.Et ideo quod Abb.dicit hic ꝑ istũ tex.non vr̃ verũ,quia si constitutio ꝑcipit simpliciter aliquid fieri sub pęna absolute,vr̃ ꝙ contrauenieñs incidat in pœnam, quia p̃cepto superioris parendũ est.c.ij. de maio. & obe.xiiij.q.j.c.quod præcipit.& postea q̃ ita cõstitutum est , nō de ipsa lege. sed secũdum ipsam legẽ iudicandũ est,vt dr̃.iiij.distiu.c.in illis,facit ꝙ no. Do.per gl.ibi in c.quorundã.ver.circa.in gl.in verbo,qualibet.de electio.in vj..¶Nō ob.tex.hic, quia respōderi pōt, ꝙ ideo ex simplici cõtrauentione pœna nō committitur, quia cõstitutio ita vlterius procedit disponendo.arg.l.j.§.biduum.C. qñ app. sit & not. Bar.in l.prætor ait.in prin.ff.de ope.no.nun. Saluari tñ pōt dictũ

65 Abb. in foro conscientię, † quia quando quis non seruat solẽnitatem requisitam,si tamẽ nō ꝯuenit fini ꝑ ꝗ̃ inducta solẽnitas fuit,nō peccat,vt no.Inn.in c.quia propter.de elec.Abb.in c.j. circa fi.de in integ.rest.Domi.in c.j.de sponsa.cum simi.& isto casu loquitur Archi. in d.c.vtinam. Vel secundo dictũ Abb. saluari potest,qñ facta fuisset prohibitio cum ratione finali expressa,q̃a tunc cessante ratione cessare dispositio.c.cum cessante.de appel. l.adigere.§.quãuis.ꝺ iure patro.Et ex his expedita sint notabilia.

66 ¶†In gloss.j.in fin.conclusio est, secundum gl.quòd negatiua directe probari nō potest, vt hic, & in c.bone. el j. supra de elect.in c.super

ADDITIONES.

a ¶Differt. Vide Pau.in l.iudices.C.de iudi.Philip.Franc..iiij. de confess.in vj.Alex. in consi.clxxij.lib.vj. Deci.j.eo.nu.111.

b ¶Syl.Al. Ponit. Vide.j.hoc eo.c.col.xiij.

c [illegible]

c.super hoc de rerũ. Et hoc ꝓcedit, ẽt si negatiua verbis affirmatiuis proponatur.† Consideratur.n.effectus.[a] Et illa ratio versi.negatiua est, quæ priuationem significat, illa vero affirmatiua, quæ positionẽ† cõtinet, vt no.Bar.in l.de ętate.i iij.q.prin.ff. de mino. & in l. nec codicillos.C. de codici.& in l.inter stipulantem.i prin. de verb.oblig.cum si.vt tradit Alex.ibi, & Mod.hic, & idem not. Bar.in l.pater Seuerinam in §.socrus. in fi.ff. de condi. & demon. facit tex.in c.super hoc,de renun.& qđ no.Abb.hic, in notabilibus.¶ Et prædicta conclusio limitatur,nisi negatiua sit sensui, cõiuncta,adeo† ꝙ cadat in sensum testis,puta, si dicat Titius nõ habet oculos,non habet biretũ in capite,vt not. Inno.in c.cũ ecclesia,de causa pos.& proprie.& Io.and.& Abb.post alios ĩ c. bone. in gl.in verbo, præter numerũ.s. de elec. Nec tñ isto casu ꝓbatur negatiua directo,q̃a qđ nõ est,non cadit in sensum testis.Sed indirecte probat̃, q̃a ex quo non representatur aliquid visui, iudico ꝙ nihil sit in loco; vt declarat Abb.in d.cap.bone post Ioan.de Lign.& Anto.de But.quos ibi refert,& idem Ang. tradit in l.j. ff. de his,qui sunt sui vel alien.iur.Et ħ verius vr̃.licet Bal. in l.actor. col.ij.C.de ꝓba.probare conetur ꝙ etiã directo probet̃. ¶ Secũdo prædicta conclusio nõ habet locum in negatiua† coarctata loco,& tẽpore, quæ probari potest,per indirectum tamen,vt gl.hic dicit,per c.ex tenore.de testi.& in l.optimam.C.de ꝯhen.& com. stip.vt no.Bar.in l.Pantonius in §.rei perduellionis.ff.de acqui.hęre.cum si.vt tradit Alex.in consi.xlij.visis.col.ij.lib.iiij.Et hoc verũ intelligitur, qñ tali mõ coarctata sit vt cadat in sensum testis, † vt declarat Bald.in d.l.actor. col.iij. cum si. vt dixi in c. tertio loco.s. eo.Et restrictio negatiua ẽt aliter considerari potest,videlicet qñ facta fuit discussio, & relatio per nuncium de commissione iudicis.† vt per gl.in auc.de exhi.re.in §.si vero nõ administrat.in vers. examinet,& no.Bald.in l.eum,qui.§.filius.ff.de acqui. hæred. cũ si.vt tradunt ibi Alexand.& Moder.hic.& no.Bar. in l.is potest.in pen.col.de acqui.hær. ¶† Similiter vr̃ coarctata negatiua, quæ restringitur ad certam scripturam, vt hic,& no.Bar.in l.fi.C.de reb. cred.& in l.Titiæ textores.in ij. not.de leg.j.vbi ex inspectione testamenti probatur non esse legatum. †Et hoc modo probatur ꝙ quis non sit matriculatus, & ꝙ non soluit collectas, vel ꝙ non sit de collegio.vt etiam no.Bar.in l.matriculam.C.de age.in reb.lib. xij.& in d.l.fi.C.de reb.credit.in l.ij.in fi.de erro.aduo.& in l. hi,q̃ ad ciuilia.C.de appella.Bald.Ang.& Imol.in si fine.C.de iniusto. rupto.testa.¶ In gl.ij.de iudicio inquisitionis,de quo gl. hic loquitur,an ordinarium vel extraordinarium dicatur.late dixi. in rub. s.de iudi. ¶ In gl.iij.in verbo,viros,ibi, non creditur, nisi habeat testium subscriptionem. dum loquitur de subscriptione, sentit ꝙ testes in contractibus debeant se subscribere,& idem gl.in l.generali.de tabul.lib.x.in l.iurisgen.§.quod fere.ff.de pac.Sed tamẽ communiter,tenetur, ꝙ satis sit, notariũ testes inscribere. † vt ꝑ glo.in §.si vero absunt.in auc.de hære.& falc.in ver.quantum, & glo.per illum tex.in §.sed & si instrumenta. in auc. de instru. cau. fi.Bald.in l.in donationibus.C.de dona. cum simi. vt tradit Alex. in d.§.quod fere.¶ †In fi.gl.cõcludit,ꝙ in actis testes non sunt necessarij,licet in extraiudicialibus debeant adhiberi.& idem gl. in l.fi.C.de re iudi.& in d.l.in donationibus.C.de dona.vbi Bal. dicit ꝙ illa lex adhoc allegatur.Et sequitur Saly.ibi,dicens ꝙ ita cõmuniter seruatur.Et idem tenet, & pluribus rationibus probat Bal.in rub.C.de fide instru.col.ij.versi.sed dubitatur. Spec.in tit. de instru.edi.§.restat.versi.sed cum literis episcoporum.in ix.col. & idem sentit Ang.in l.post mortem.ff. de adopt. & ita concludit Abb.post Ioan.an.hic per d.l.in donationibus. & quia creditur scripturæ notarij in examinatione testium, vt latius per eum hic.Et ad hoc bene facit tex.in l. sancimus.C.de testa. dum tex. ibi alternatiue loquitur,& dicit,per testes,vel inter acta. ergo videtur ꝙ in actis testes non requirantur.Sed licet ista sit communis opi.non tamen efficaciter probatur iure,quia tex.in d.l.in donationibus,qui principaliter allegatur de insinuatione dõnationis, & prius ibi præsupponit̃ ꝙ fuisset factũ instrumẽtum donationis solenniter.vt Bal.ibi in fi.dicit.Item potest dici ꝙ loquitur de testibus se subscribentibus. secus vr̃ in inscriptione testium, quæ debet fieri per notariũ in instro,ſm regulam, quæ in hoc limitata non reperit̃.nam fides actorum in notario residet, & ipse non vr̃ hr̃e maiorem auctoritatem quantum ad fidẽ faciendã,q̃ alius notarius,qui de instro rogatus sit.Vnde commissio sibi facta vt acta scribat,intelligit̃ ſm qualitatẽ notarij,& ꝙ testes inserantur.Et ad hoc facit,quia ista regula negatiua est,ꝙ non valeat scriptura notarij sine insertione testiũ.ideo præualere debet l.iij. §.liberti.vbi Bar.ff.de suspec.tu.Non obst. ꝙ credatur notario in examinatione testium,quia attẽta hac rõne esset dicendũ ꝙ semper credat̃ notario sine testib° qđ falsum est.Nõ ob.tex.ĩ d.l.sancimus,quia dũ ibi dr̃,per testes,vel inter acta,nõ per hoc excludit̃ inscriptio testiũ.secus si dicatur per testes, vel instrumenta. quo casu intelligeret̃ ꝙ inscriptio testium esset facta in instrumentis, prout requiritur.¶ Retenta tñ cõi opi.prædicta cõclusio limitat̃ vt ꝓcedat in his,quæ ꝓprie sunt de actis,† & ꝑtinẽt ad expeditionẽ iudicij.secus est in alijs,quæ in actis extrinsecus inserunt̃, q̃a nõ probant̃,nisi testes adhibeãtur,& inscribãtur,vt ꝯcludit Abb. hic post Ant.de But.& tradit Lap. in alleg.lxxxj. nõ valuit actus, col.j.† vbi inquit ꝙ si constituat̃ procurator apud acta,nõ ꝓbatur mãdatum per solam scripturã notarij,nisi testes scripti fuerũt, & idem voluit Bal.in rub.C.de fide instru.col.ij.in præalleg.ver.sed dubitat̃.& idem Bald.in l.sancimus.in ver.itẽ no.C.de testa. & sequitur Alex.in l.oĩum.C.de testa.& faciũt quæ dixi in c. post cessionem.s.eo.ꝙ literę solũ probant in pertinẽ.ad officium scribentis.Et ita dicendũ videt̃ in proposito,ꝙ prærogatiua, quæ in actis cõsideratur,duntaxat habeat locũ in his,quę sunt de actis.Et hoc ẽt cõfirmatur,quia acta recipiunt auctoritatem ex commissione iudicis,vt probat̃ hic.Iudex aũt nõ vr̃ cõmittere nisi ea,quæ pertinent ad acta,quæ necessaria sunt, vt ad sententiam deueniatur. ¶ Contrarium tñ tenet solus Aret.hic, ꝙ immo ẽt actus alienus ab actis,si inter acta inseratur,recipit fomentũ,& robur,vt absq; alijs testibus ꝓbet̃,[b] ꝑ tex.in l.sancimus.C.de test. vbi ad probãdum volũtatem reuocatoriã testamẽti perficiãtur, ꝙ testator declarauerit voluntatem eius coram tribus testibus, vel apud acta. Sed respõdetur secũdum Bal.ibi,& Alex.in vlt.no.ꝙ ille tex.intelligit̃ quod immo testes inscribant̃.¶ Secundo ad idem alleg.tex. in l.oĩum.C.de testa.vbi valet testamẽtum factum apud acta, sicut qñ fit in cõspectu principis.Sed rñdetur ꝙ Bart. ibi intelligit duobus testibus interuenientibus.Tertio facit tex.in l.j.C. de satisda.vbi procurator apud acta cõstituit̃.Sed intelligitur vt dictũ est,cũ inscriptione testiũ.Quarto ad hoc Mod. inducunt tex. in d.l.in donationibus,vbi tex.loquitur in donatione, quæ nõ dicit̃ esse de actis,& tñ ꝓbat̃,quia facta est in actis.Sed rñderi põt ꝙ talis donatio satis vr̃ esse de actis ex quo debet ĩsinuari l. sancimus. & l.pen.C.de do.¶ Concludẽdo tñ ꝓ resolutione cõsidero duos casus. Vnus est,qñ notarius actorũ rogatus fuit à partibus simpliciter,& tũc vr̃ rogatus notarius simpl'r,& cõis opi.de plano ꝓcedit,vt tali casu testes requirantur.¶ Secundus casus est,qñ notarius scribit de cõmissione iudicis expressa,vel tacita.& tali casu videtur rogatus vt notarius actorũ ꝑ ꝑ auctoritatẽ iudicis, & tũc vera sit opi.Are.per iura quæ ipse adducit,quæ indistincte loquũtur.& facit tex.in l.pacta nouissima.C.de pact.& quod ibi Bal. cũ si.vt Alex.ibi prosequitur.¶† In gl.in ver.citationes.Abb. dicit ꝙ citatio est fundamentũ iudicij.Et ad hoc est dictum Spec.in titu. de citatione.in prin.& citatio est de substantia iudicij, vt no. Bar. in l.prolatam.C.de sen.& ideo dicit Abb.hic,† ꝙ omnia quæ fiũt in præiudicium absentium,sine citatione non valent c. omnia.c. caueãt.ix.qõ.iij.facit tex.in l.j.§.item cũ ex edicto.ff. quæ sen. sine ap.rescin.l.de vnoquoque.in prin.ff.de re iud.& in cle.pastoralis. de re iud.¶† Et intãtũ hoc procedit, ꝙ ẽt sentẽtia lata in fauorẽ[c] absentis nõ citati nõ valet,vt per glo.in l.ea quæ.C.qũo, & qñ iu. Et ad idẽ est glo.in l.furioso.ff.de re iu.quam Doc.cõiter sequuntur,vt Alex.ibi dicit.¶† Hoc tñ limitat̃ nõ ꝓcedere in causa criminali,ſm Bal.in d.l.ea,quæ.col.fi.ver.quæro nũquid in cã capitali, & hoc pro singulari refert Rom.in singu.cxciij.iudex non potest. ¶† Secũdo Abb.cõcludit ꝙ nũcio[d] credat̃ ẽt ad hoc vt ex eius relatione pars cõuincat̃.[e] Idem tñ Abb.in c.cũ parati. de app. dicit hoc esse in arbitrio iud.vtrũ magis credat̃ nũcio,q̃ parti. & idem Bal.hic,col.xiiij.Saly.in l.absentẽ.in vj.q.C.de accu.& in l.tres denũtiationes.ver.sed an credat̃ nũcio.C.qũo.& qñ iud. & istã esse cõem opi.Marianus dicit in rub.de dila.arti.xvj. Sed tñ ꝙ præcise nuncio credat̃,vt dictũ est, tenet gl. in d.c.cũ parati. Spec.in ti. de citatione.§ sequitur.in ver.hoc aũt.Bar.in trac. ad repri. ver. ꝑ nunciũ.& in l.j.§.fi.circa fi.ff.de offi. præfec.vrb.& in l.diuus.la ij. de cust.reo.Bald. in l. magis puto.§.illud.ff.de reb.eo. & in l.j.§. si quis.in fin.ff.quemadmodum testa.ape. Rom.in consi.ccccxcvij. diligenter perscrutatis.colum.ij. Aret.in §. quadrupli. colum. v. insti.

ADDITIONES.

a ¶Effectus. Adde Bar.in l.non codicillum.C.de codicil.Bald.Pau.l.cum te.c.j. de proba.Ias.in l.si prius de oper.no. nuncia.Vldari. Zasi.l.ij.§.item si in facto. nu. 17.ff.de verb.oblig.

b ¶Probetur. Et bene,sed non valet,nisi vt contractus.l.ij.C. de communia vtriusque iudicij.

c ¶Fauorem. Vldari.Zasi.d.l.furioso.Ias.l.nec quicquam.§. vbi decretum. de offic. ꝓcõsul.& lega.l.eius.§.fi.in prin.fi cer.peta.Soz.in tract.de citatio. art.cxxj n. 1.

d Nuncio. Vide Maria.Sozin.tract.de tacita.arti.xvj.Alex.consi.75.nu.18.lib.v.late And.Tiraq.tract.retractat.§.viij.gl.ix.nu.16.cum seq.

e ¶Syi.Ald. Conuincatur.Hęc omnia repetit.idem Deci.in c.cum parati.col.iiij.& seq.supra de appel.

in sti. de actio. & ita vr̃ ista magis cōis opi. ¶ Pro cōcordia tñ distin gui pōt ꝙ in dubio nūcio credaẽ, dū refert se citasse, nisi qualitas psonę aliud suaderet, & qñ qualitas personę videaẽ hoc suadere, arbitrio iudicis relinquitur. ¶ †Et prædicta conclusio ꝙ nūcio cre daẽ, procedit in his, quæ explicite refert, sed nō præsumiẽ ꝓ his, quæ ipse nō dicit. Vnde cū deberet citatio ad domū fieri †in subsi dium, qñ personaliter non reperitur, si nūcius dicat se citasse ad domū, non intelligitur in subsidiū q̃a pro nūcio nō præsumitur, sicut pro iudice, vt no. Bar. in l. iiij. §. prætor ait. in ver. sed qđ debet nūcius. ff. de dam. infec. & sequiẽ Ant. de But. in c. causam. col. pe. de do. & contu. & late Alexand.[a] in consi. ij. consideratis his. libr. iij. Abb. in consi. lxxxiiij. arbitror. in ij. lib. & Ro. in consi. ccccliiij. in re præsenti. col. ij. Et verum est, nisi dicat nuncius se citasse ad domum, prout habuit in mandatis, vt no. Bal. in l. properandum. in §. si quidem. col. iij. C. de iudi. Car. in cle. j. de do. & contu. Alexan. in d. §. prætor. ait. vbi Bar. hoc sentit, & tenet Ro. in consi. s. alleg. †Et hoc sane intelligiẽ, qñ expressum fuit in mādato ꝙ citaret ꝑ sonaliter, & in subsidium ad domū. secus si nō exprimatur, quia licet ita itelligatur, ſm intellectū iuris relatio nuncij nō refert ad illud, qđ intelligitur, nisi exprimatur, vt Alex. dicit in consi. ij. s. al legato. & ſm Abb. in d. consi. lxxxiiij. non sufficit ꝙ dicat nūcius oīa se fecisse, ad quæ tenebaẽ de iure, & ſm formā statutorū, sed relatio debet fieri ad id, qđ fuit cōmissum. ¶ †Tertio Abb. cōclu dit ꝙ in actis, cōmissio citationis, & relatio nuncij scribi debent. In quo notandum est† ꝙ citatio habet tres partes, commissionē iudicis de citando, executionem nuncij, & relationē citationis fa ctę, vt per Io. and. in c. Romana. §. ꝯhentes. de fo. cōpe. in vj. Abb. refert in c. fin. in fin. de offi. deleg. & not. Bald. in l. nā ita diuus. col. fin. ff. de adop. ¶ †Et notandum est ꝙ relatio nuncij nō potest fie ri die feriata,[b] vt no. Bal. in cap. fi. s. de fer. & in l. in minorum. C. in quib. cau. resti. in integ. non est necessa. ¶ †In gl. in ver. dilationes. Primo ſm Abb. colligiẽ ꝙ missio in pos. non potest fieri nisi præ cedente citatione peremptoria. ad idem est gl. in l. si finita. §. Iu lianus. ff. de dam. infec. cū si. vt tradit ibi Alex. in ij. col. vbi late in sistit, & finaliter concludit istam esse communem opi. per text. in l. præsenti. §. cum autem. C. de his, qui ad eccl. confu. dum ibi di finctiue loquiẽ ꝙ requiraẽ citatio peremptoria, siue traditio præ diorum, siue venditio celebretur, loquitur ibi gñaliter. ergo gñaliter intelligiẽ, siue agaẽ actione reali, siue ꝑsonali. Et per hoc di cit ꝙ nō restringiẽ ille tex. in secūdo decreto, vt q̃dā dicebāt & so lū Alex. fundamētū facit ĩ d. l. ꝑsenti. §. cū aūt. C. de his, q ad eccle. ꝯfu. Sed tamen aduertēdū est, q̃a verius vr̃ ꝙ ille tex. in secundo decreto loquaẽ, q̃a tex. ibi dicit ꝙ pro mensura debiti traditio ꝑ diorū, vel vēditio fiat. ergo de secūdo decreto intelligiẽ, q̃a de iu re codicis in primo decreto fiebat missio in totū, vt no. ĩ auc. ei q. vbi Bald. C. de bo. auc. iud. poss. Secūdo facit, q̃a ibi traditio ꝑdio rū, & vēditio ęquiparanẽ. ergo ꝯsonat ꝙ illa traditio accipiaẽ pro secūdo decreto, qđ habet maiorē cōformitatē cū vēditione, quā primū decretū. Et q̃a vna pars alternatiue ſm aliā colligiẽ, vt no. Bar. per illū tex. in l. j. ff. de reb. dub. Tertio facit, q̃a illa traditio ꝑ diorū intelligiẽ ꝓ traditione possessionis, vt no. in l. traditionibus. C. de pactis. ergo de secundo decreto loquitur, quia in primo de creto possessio non transfertur. l. iij. §. fin. vbi Bar. ff. de acquir. pos sess. ¶ Non tamen recedēdum est à communi opinio. quam etiā Paul. de Cast. sequitur in consi. l. super primo. col. j. Pro quo facit, quia pro prima citatione contumax punitur in expensis. l. sanci mus. C. de iudicijs. sed nullibi reperitur quòd missio fieri possit ante citationem peremptoriam, nam sicut expressum fuit, de ex pensis, in quibus agitur de minori præiudicio, ita pariter dictum fuisset de missione in poss. magis. præiudicialis. Et subijcit Abbas hic in isto primo not. ex glo. quòd post peremptorium in ipso actu missionis alia citatio non requiritur.[c] allegando Bart. qui ħ tenet in d. l. si finita. §. Iulianus. col. vj. vers. quæro vtrum. ff. de dā. infec. Sed in contrariū facit text. in l. & post edictum. in verbo, de bet. ff. de iudi. vbi videtur casus quòd post peremptorium alia ci tatio requiratur. quicquid gl. ibi dicat, quæ exponi debet, id est, potest. Et ad hoc ēt facit text. in l. iij. §. si ad diem. ff. de re milit. ĩ rō ne, q ibi ponit, q̃a potuit esse impeditus. Nā ista ratio pariter mi litat in isto casu, q̃a licet perēptorie citatus fuerit, potuit tñ esse impeditus. Nec ob. si dicaẽ ꝙ ēt ista ratio militaret in expensis. q̃a expense veniūt accessorie ad cām. Sed primum decretum prin cipaliter interponitur officio nobili iudicis. ideo citatio requiriẽ, vt no. in c. fi. de offi. iudi. & vide qđ dixi in c. j. in fi. de iud. ¶ Secun do ex gl. habet, vt Abb. ꝙ in prima citatione contumax punitur in expensis. †Quod etiam tenet Bar. in l. sancimus. C. de iudic. in aucten. qui semel. C. quō, & quando iu. in l. contumacia. ff. de re. iud. cū concor. vt tradit ibi Alex. in fin. †Si vero reus cōparuerit in prima citatione, & cōfiteaẽ debitū, nō debet ĩ expēsis ꝯdēnari, vt no. Bal. in auc. contra qui propriam. col. fi. in fi. C. de non nu. pe cu. Angel. in auc. qui semel. C. quō, & qñ iudi. †Et hoc sane intel ligiẽ, nisi prius[d] esset facta interpellatio extraiudicialis, quia tūc debet in expensis cōdemnari, non obstante cōfessione. Dictum fuit not. Gui. de Cu. in l. omnes. C. de epis. & cle. quē Abb. refert, & sequiẽ in c. nouit. in fin. de iud. Ant. de But. in c. j. col. xiij. de li bel. obl. Ang. in l. debitores. C. de pig. Abb. & Mod. ĩ c. iij. de accu. & Io. de ana. ĩ c. licet Heli. de simo. Et hoc pro singulari tradit Ro. in sing. cccxcvj. alio sero. ¶ †Et circa hoc notandū est, ꝙ ꝑsumiẽ[e] ꝙ interpellatio extraiud. facta sit à cōiter accidentibus, iuxta gl. l. neque natales. C. de proba. & neganti se monitum fuisse, onus ꝓbandi incūbit. vt no. Ro. dicit in sing. cccxcvij. quis debet ꝓbare. per tex. in l. infideicōmissi. ff. de vsu. ibi, nō facile est vt mora non præcedente, q̃s ꝯueniaẽ. Ex quo pōt inferri. ꝙ ille teneaẽ in expē sis, cū talis negatiua. s. ꝙ monitus nō fuerit, improbabilis videaẽ, cū nō sit coarctata loco & tp̃e, vt hic, cū si. & vide qđ dixi[f] in c. no uit. in fi. de iudi. ¶ †Et qđ dr̃ de monitione extraiudiciali, idē es set de obligatione ad diē, quia dies interpellat pro homine. c. po tuit. de locat. ita Abb. dicit in d. c. nouit. in fi. de iud. & in d. c. licet Heli. de simo. col. iij. & no. Bal. in l. non ignorat. C. de fruc. & lit. ex pen. †Et casu quo possunt peti expense propter interpellationē, debentur etiam expense facte in præparatorijs. s. in conducendo aduocatos, & in recolligendo instrumenta à notario, vt no. Ang. dicit in l. si reus paratus. ff. de procu. ¶ †Tertio secūdū Abb. colli giẽ ꝙ iudex non debet condemnare ꝯtumacē, nisi constet de cō tumacia. Ex quo infert ad dictum no. Bar. in l. multum interest. ff. de condi. & demon. †vbi inquit, ꝙ ēt data ꝯtumacia in veritate, si iudex ignoret, non valet processus ꝯ̃ contumacem. & hoc idē tenet Calde. in consi. vlti. in tit. de dila. Cardi. post Pet. de anch. in cle. ij. in fi. vt lit. pend. & idem Abb. sequitur in c. fin. col. vij. de foro compe. in c. ad nostrā. el. iij. col. iiij. de iureiu. cū si. vt tradūt Mod. hic & Alexan. in l. sed si de sua. ff. de acqui. hære. & idē Alex. post Bar. in l. si finita. §. Iulianus. col. xvj. ver. item inquātū Bar. ff. de dā. infe. & late idē tradit Perusi. ĩ c. cū parati. ĩ vlt. car. de appel. Mod. in d. l. multum interest. & And. Sicul. in consil. xlviij. col. xxj. libr. j. ¶ †Et ista conclusio limitatur dupl'r ſm Mod. Primo vt per Bal. hic, in vj. col. Secūdo vt etiam per Bald. in l. falsus. col. vij. ver. item dubitatur. C. de fur. & vlterius alias limitationes prosequitur Pe rusi. in d. c. cum parati. & reassumunt Mod. in d. l. multū interest. ff. de ꝯdi. & demō. ¶ †Et notādū est qđ hic dicit Abb. referendo Bar. ꝙ non est opus vt cōmissiones de citando, fiant iudice seden te pro tribunali.[g] ad qđ dictum adde Bar. in consi. clxiiij. proces sus, & sententia Paul. de Cast. in consi. xl. pro pleniori examine col. penulti. ¶ †In glo. in ver. recusationes. in fin. not. ſm Abb. gl. hic ꝙ nisi appelletur, processus agitatus post recusationē iudicis, valet. De quo Abb. se remittit ad c. cum spāli. de appel. & hoc la te discutit Alex. in l. quia poterat. ff. ad Treb. & idem Alex. in cōs. lxxxix. diligenter consideratis. libr. j. & Rom. in consi. ccxx. circa primum. in ij. dub. & Perusi. in d. c. cum speciali vbi post eum di ctum. fuit. ¶ †In glo. in verbo, exceptiones, ibi, danda est in scri ptis,[h] Abb. post Host. concludit ꝙ non sit necessariū ꝙ in scriptis detẽ, & sequiẽ Bar. in l. j. col. ij. in j. q. ff. de excep. vbi alleg. tex. in l. scr re oportet. §. oportet. el. ij. ff. de exc. tut. & idem tenet Cyn. & Bal. in auc. hāc aūt quærelā. C. de nō nu. pec. & Bald. in l. nec cās. C. de app. post alios in c. prudētiā. in §. sexta. s. de offi. deleg. col. ij. Do mi. in c. appellatio. in fi. de appel. in vj. ¶ Et ita se habet cōis opi. ꝯ̃ quam insurgit Lanfra. Brix. hic, qui in iij. col. contrarium tenet, ꝙ imo scriptura requiraẽ, q̃a hoc est in actore, qui in scriptis debet libellum producere. c. j. de libel. obla. & per glo. in auc. offeratur. C. de lit. contest. Ergo idem in reo dđm vr̃, q̃a à pari procedunt, actor. & reus. l. fin. C. de fruc. & lit. expen. & in regula, non debet de regu. iur. in vj. Secundo mouetur, q̃a reus in excep. actor dici tur. l. in exceptionibus. ff. de proba. Et ideo sicut in actore libellus debet esse clarus, vt reus deliberare possit, ita ēt ĩ exceptionib⁹. l. j. §. Labeo. ff. de flumini. Et etiā in principio magis fauendū est actori, q̃ reo, vt no. in l. de die. ff. qui satis. cogā. Vnde si actor, cum magis

ADDITIONES.

a ¶Alex. Fallit in modicis. Vide etiam aliter Rom. consi. cccxcvij. Alex. in consil. ccxix. lib. vj.
b [illegible]
c ¶Syl. Aldo. Requiritur. Idem Dec. in c. consuluit. in vj. col. supra de offi. delega.
d ¶Prius. Vide Philip. Deci. in l. qui in alterius. nu. 8. ff. de reg. iur.
e Præsumitur. Idem Feli. hic. & s. de iudi. c. nouit. in fi. vbi etiam Deci. in fi. Hip. de Marsil. in rub. C. de proba. & in l. pater. nu. 43. ff. de quæstioni. Sed non placet.
f ¶Syl. Ald. Dixi. Col. fi. l. fi. vbi vide quia latius & fusius loquiẽ circa hoc argumētū.
g ¶Syl. Al. Tribunali. Idem in c. j. in ij. lec. col. x. de iudi.
h ¶Syl. Aldo. In scriptis. Dec. in prudentiam. §. sexta. col. iij. supra de offi. dele. remit tit se ad dicta hic per eum.

magis fauetur,cogitur dare in scriptis petitionem,idem vr̃ in reo respectu excep. Non ob.tex.in d.§.oportet,quia loquitur de iure antiquo. quo attento ẽt libellus actoris non erat dandus in scriptis.sed hoc statutum fuit in actore per auc.offeratur.Ergo idem dicendũ est in reo,quia ex quo actor, & reus equiparantur,vt dictum est, statutũ in vno habet locum ĩ alio.l.si quis seruo persuaserit.C. de fur. Sed ad ista breuiter rñdetur ꝙ non valet argñ de actore ad reum,qñ est diuersa ratio,prout in casu isto vr̃,q̃a causa rei fauorabilior est l.fauorabiliores.ff.de re.iur.l.Arrianus.ff.de act.& obli.Et in proposito facit tex. in l.nemo.ff.de except.in regula,pluribus de reg.iu. in vj.vbi diuersitas & contrarietas in reo toleratur,dum exceptiones opponit.Secus est in actore,qui omnino repellitur.l.j.C.de fur.Vel secundo dici põt, ꝙ iura nõ equiparãt actorem,& reum.sed dicunt ꝙ nõ licet actori, quod reo nõ permittitur.ita ꝙ actor nõ debet esse melioris cõditionis q̃ reus. Econtra vero multa concedũtur reo, quæ actori denegantur. Et per hoc ẽt respondetur ad illud, quod dr̃ ꝙ reus in except. actor reputaẽ,quia illud verũ est aliquo respectu,nõ aũt absolute.Non ob.ꝙ actori in prin.magis fauet,quia de hoc dicendũ est,vt no.in d.l.de die.ff.qui satis.cog.Et retẽta cõmuni ↄclõne,limitaẽ nõ habere locũ in casu in quo loquitur auct.hanc aũt q̃relam.C.de nõ nu.pe.vbi Bal.hoc dicit,& Bar.in l.j.ff.de excep.& Ange.in l.j.in j.
102 col.in prin.ff.de eden.¶†Secũdo ex gl.colligiẽ s̃m Abb.h̃, ꝙ pro-
103 prie recusatio nõ est excep. † Ex quo infertur ꝙ in materia odiosa appellatio.excep.recusatio nõ contineaẽ.ꝙ notãdũ est propter statuta, quæ imponunt pœnã ↄ excipientẽ.¶Sed aduertendum est ꝙ tex.hic,prout inducitur per gl. & Abb.non vr̃ probare hoc, quia primo nominatur recusatio deinde except.vnde post recusationẽ generaliter de excep.dr̃, vt alie spẽs exceptionũ includerentur. Sed argũ bene procederet,si prius de exceptione in genere mentio facta fuisset, & postea de recusatione. Et ↄ Abb.hic
a tenent Moder.[a] in l.ij.ff. de excep. videlicet ꝙ in statuto quod lo-
104 quitur de exceptione, includatur recusatio, † quia statutũ loquiẽ generaliter.ergo includitur quælibet species exceptionis,vt not. Bal.in l.de quib⁹.circa.fi.ff.de legi.ergo recusatio includit vr̃, quæ exceptio dr̃.l.fi.C.de excep.l.præscriptione.C. si ↄ ius vel vti.pub.
105 Et ad hoc ẽt allego Bal.qui isto modo arguendi vtitur,& dicit † ꝙ species proprie continetur sub genere in l.ij.C.de iure aur.annu. alleg.l.semper.ff.de reg.iur. Et pro ista opi.Mod. bene facit dictũ
106 Spe.in tit.de dila.§.nunc videamus,col.fi.vers.sed nunquid, † vbi dicit ꝙ si datus fuit terminus ad proponendũ oẽs except. dilatorias,post terminũ recusatio opponi nõ potest.Ex quo daẽ intelligi ꝙ sub nomine excep. contineatur recusatio.¶His tñ nõ obstã-
b tibus opi.Abb.[b] sustentabilis vr̃ in terminis,in quibus ipse loquiẽ quia statutũ,ꝙ imponit pœnã opponen.excep.non vr̃ intelligere
107 de recusatione, † quia admodũ graue est coram suspecto iudice litigare.l.apertissimi.C.de iud.c.ij.requiris. de app. Vnde sub ista generalitate recusatio includi non vr̃,arg.l.obligatione generali.
108 ff.de pig.& quia † indefinita nõ ẽquipollet vniuersali, qñ eadem ratio subesse nõ vr̃,vt per Dy.in rub.de reg.iu.in vj.& not.Bart.in l.si pluribus.de lega ij.Immo (quod plus est) non vr̃ ꝙ statutũ illã
109 tollere possit, † quia princeps ipse facultatẽ recusandi tollere nõ põt,vt dicit glo.in c.ad hæc,de rescript. ergo de illa statutũ nõ intelligitur,arg.in c.à nobis.de sen.excõ.¶Nõ obs.ꝙ de proprietate sermonis in generalitate statuti recusatio tanquam species cõprehendatur,quia dici põt ꝙ licet species proprie sub genere cõprehendatur, negari põt ꝙ proprie loq̃edo recusatio dicaẽ species exceptionis,vt Abb.dicit per gl.hic.Preterea,& secundo,dato ꝙ istud esset verũ de vi verborũ & ꝓprietate sermonis: sec⁹ tñ videtur,inspecta mẽte statuti,per supradicta. Non ob.dictũ Spe. quia in terminis,in quibus loquitur,non tollitur recusatio.sed ꝑfigitur terminus omnibus dilatorijs, quod fieri põt. c. pastoralis. de excep.& per glo.hic.Et qui si omnibus excep. terminus imponitur.ergo ẽt recusationi, quia recusatio ante alias opponitur. Et sic in effectu cõsiderandũ est,an eadẽ ratio sit in recusatione,quẽ
110 in alijs exceptionibus videaẽ.¶†In glo.in ver.petitiones, petitio enim fit,quia aliter reus nõ teneẽ respondere,vt not.Bal.post gl. in l.ij.in fi.C.de hær.vel actio.ven.Et per istum tex.vr̃ ꝙ petitio,siue libellus sit de processu.ꝙ verũ est,qñ datur parti. secus si iudici,vt per Bar.in rub.C.de in ius voc.& no. Bal.in l.j.ff.de ĩ ius voc.
111 facit tex.in l.libertus.la.ij.eo.tit.¶†In glo.in ver.interrogationes. ex gl.secundũ Abb.duo colliguntur.Primo,ꝙ proprie loquendo differentia est inter positiones,& interrogationes, q̃a interrogãs non videtur fateri.secus est in eo,qui positiones facit. Quod notandum est pro statutis.Et idẽ Bar.tradit in l.ij.§.quod obseruari. C.de iur.calũ.in in l.j.ff.de interr.act.& not.Pau.de Cast.in consi. ccxcvj. Ad primum quæsitum dicendum est in ij.dubio,vbi nota-
112 biliter dicit † ꝙ statutum,quo cauetur,ꝙ nõ respondens positionibus habeatur pro confesso, non habet locũ in interrogationi-
113 bus.Bene facit quod no.Bal.in l.sicut. in fi.C. de hær. † vbi inquit ꝙ tacens vr̃ confiteri positiones,quia cõtinet cõfessionẽ. secus est in interrogatione, q̃a tacens ad interrogationẽ sibi factã, non vr̃
114 cõfiteri,quia interrogans ipse nõ cõfitetur. † Qñq; tñ ẽt interrogans ↄfiteri vr̃,gl.per illũ tex.in c.fi.xxxj.q.j.facit tex.xxxij.q.vij.ic. q.d in oĩbus.¶Secundo Abb. dicit notãdũ esse, ꝙ rñsio quẽ fit ad libellũ non est proprie cõfessio,quia ponunẽ vt diuersa rñsiones, & cõfessiones.Sed aduertendũ est q̃a uerbum ᶜrñsiones ᶜrespicit verbũ,petitiones, quod immediate precedit, &.dictio illa,cõfessiones, respicit interrogationes, de quibus immediate lo quitur Dictũ tñ Abb.in se verũ est,quia differũt rñsio, quẽ fit libello, & confessio.Clarũ hoc videtur, quia rñsio ẽt se habet ad negationẽ c.j.de lit.conte. sed quando quis rñdendo libello confiteretur,ẽt
115 illa esset proprie confessio.¶†In glo.in verbo, productiones, cõclusio s̃m Abb.est,ꝙ subsistẽte causa,si iudex post conclusionem in causa productionem instrumentorum admittit, probatio valet,quia conclusionem prius factam reuocare videtur.& ita concludit Rota in j.decisi.in tit.de testi.in antiquis.& tenent Anto.de Bu.& Imo.in c.auditis.de ꝑscu.Car.in cle.ij.in ij.col.de testi.& idẽ Abb.in c.cum dilectus. de fi.instr.cum si.vt tradit Alex. in l.quod iussit col.pe.ff.de re.iud.& in cõs.lxx.vr̃.col.ij.lib.iij Et quod Abb. hic dicit de causa, declarandum est vt dictum in c.cum cessante.
116 de appel. ¶†Et quia tractatur hic de productione instrumento-
c rum, opportune quæritur an coram notario productio[c] instrumenti fieri possit Abb.s.in glo.in vers.dilationes circa fin.tenet ꝙ sic,per tex.in l.eos.§.super his.C.de appel.vbi Bar.per illum text. ibi,ad scrinia,quorum interest transmittant. & idem Barto.in l. precipumus.§.in his aũt per illum text.C.de appel.cum si.vt tradunt Mod.hic,in j.qõ.extra gl.& prius Alexã.in l.si finita.§.Iulianus.in xx.col.ff.de dam.infec.¶Contrariũ tñ tenẽt Host. Ant.de But.Imo.& Moder.hic.Primo, quia officiũ notarij est scribere,& non instrumenta recipere. & no.Bald.in l.ij.in princ.C.de eden.
117 † vbi inquit ꝙ notarius non põt recipere aliquam productionẽ, nisi iudex sit præsens.alle.tex.in l.adoptio.C.de adop.& idem late concludit Ange.in d.§.Iulianus.col.ij.quia sicut receptio testiũ debet fieri parte præsente,ita ẽt vr̃ in productione instrumentorum.Et ad hoc ẽt alle.l. properandũ.§. fin aũt reus. ibi, in medio ꝓponantur scripturẽ.C.de iudi.Et quia in tali productione causæ cognitio requiriẽ.l.iudices. C.de fid.instru.ergo præsentia partis,& iudicis requiritur.& in effectu resident Mod.hic. & Alex.in d.§.Iulianus.Non ob.iura quibus Bart.mouetur, quia ibi in §.super his.solum dr̃ ꝙ debẽt instrumenta dimitti apud notariũ,non autem probatur ibi ꝙ debeant coram notario produci. ita dicũt Ang.& Doc. in d.§.Iulianus. & Mod.hic. Sed replicari põt quòd immo tex.vr̃ loqui de ipsa productione, vt colligitur ĩ verbo illo, transmittant.& probaẽ in auc.quæ supplicatio.C.de præci.impe. offe.¶Secundo respondent Ro.& Alex.in d.§.Iulianus.& Mod. hic ꝙ Iura alle.per Bart.loquuntur in actis tendentibus ad introducendum causam appellationis,& non in actis probatorijs,quẽ dicunt fieri corã iudice,quia probationes fiunt iudici.l.quinquaginta.in fi.ff.de prob.Sed ista responsio ẽt non satisfacit, quia nõ videtur ratio diuersitatis inter acta tendentia ad introducẽdum appellationem, & acta probatoria,& potius esset dicẽdũ ꝙ acta, quæ tendunt ad introducendum appellationem,deberent produci coram ipso iudice appellationis, & tamen sufficit ꝙ producantur coram notario.ergo idem est in actis probatorijs. Nõ ob. ꝙ probatio fiat iudici,quia fateor,& verum est, ꝙ instrumentum productum debet exhiberi iudici ad faciendum fidem.sed tamẽ illa prima productio coram notario fieri põt.Tertio Doct.respõdent ꝙ in iuribus prẽallegatis erat notarius specialiter deputatus ad recipiendũ scripturas.Sed hoc non procedit sine diuinatione & ideo opin.Bart.defendi põt. quam etiam reperio ꝙ ipse Ange. sequitur in consi.ccxlix.primo videndũ est col.fi. & vr̃ probari in iuribus alle.per Bar.Non ob.alleg.in ↄrium.& primo ꝙ officium notarij sit scribere, quia verum est principaliter: põt tñ stipulari, vt habetur in c.quãquam.de vsu.in vj.Et sic ẽt dici põt ꝙ possit recipere

ADDITIONES.

a ¶~~Moder. Scilicet ...~~

b ¶Abb. Et bene Vnde ẽt si permittatur iudici vltra procedere non obstante exceptione,& appellatione,tanquam à iudice incompetenti,vt in conseruatore nũdinarum Lugdunẽsium, per edictum latum mense Februarij.1535.publicatum in senatu, in principio Augusti.1535.tamen nõ est ei permissum procedere, nõ obstante, appellatione, tanquam à iudice recusato, & suspecto. Quod limitatur, nisi recusatio sit notorie friuola.

c ¶Productio. Omnis productio fit in manus notarij actoris, quem graffarium vocant, & sic eo ipso corpore fieri debet penes iudicem. & ita vbique obseruatur.

cipere inſtrumentũ, vt probatur in iuribus præalle.& poſtmodũ productionẽ redigere in actis. Non ob.text.in l.adoptio, quia ibi text. loquiṫ de inſtrumẽto principaliter facto de ipſa adoptione, quæ debet fieri in præſentia iudicis. ſecus vṙ in propoſito in productione ſimplici inſtrumẽti prius facti. Nõ obſ.quod dṙ de teſti. quia aliud vṙ in inſtrumẽto, in quo nõ eſt timor ſubornationis, & in tali ꝓductione inſtrumeti nõ agiṫ de præiudicio partis aduerſe. Et per hoc reſpõdetur ad illud, quod vltimo loco dṙ de cognitione cauſæ, quia illa requiritur vbi tractatur principaliter de p̃iudicio partis aduerſe, & in productione inſtrumenti non vṙ tractari de præiudicio aduerſe partis. ſed ſolũ agiṫ, ne pars quę producit inſtrumentũ nõ incurrat aliquod detrimentũ. Et in effectu allegata oĩa in ɔ̃riũ habẽt locũ quo ad effectũ probationis, & iſte effectus nõ hṙ ex ſimplici ꝓductione inſtrumẽti. ¶ In gl. ĩ ver. re-

118 nunciationes, notandũ eſt, ꝙ nõ ſolũ ꝓbationibus, † vt in glo. dṙ ſed oĩbus allegationibus, tam in facto, q̃ in iure, via præcluditur, facta ɔclõne in cauſa, vt Abb. hic dicit poſt Inn. in c.paſtoralis. de cauſa poſ.& proprie. & ſequitur Bal. in l.nec cauſas. in prin. C. de

119 appel. Vnde ſtatim ꝙ † eſt cõcluſum in cauſa, hṙ perinde, ac ſi lata eſſet ſententia, vt Bar. no. dicit in l.ſi mater. §. eandem. in fi. ff. de

120 excep. rei iud. adeo † ꝙ iudex ipſe ẽt ſupplere [a] nõ põt, poſtquam eſt cõcluſum in cauſa, vt no. Bal. qui Spec. refert in l.per hanc. col. ij. in prin. C. de tempo. app. & plura alia ſimilia ad hoc cogerunt

121 Mod. in c.cũ dilectus. in prin. de fi. inſtr. † Et de allegationibus iuris, poſtq̃ eſt cõcluſum in cauſa, an admittantur, tradit Bal. in c.fi. j. eo. & in d.c.paſtoralis. cũ ſi. vt proſequuntur Mod. in d.c.cũ dile-

122 ctus. col. vj. ¶ † In gl. in verſ. negligentiam, notandũ eſt, ſm Abb. ꝙ ẽt in foro conſcientię, quis teneṫ reſarcire damnum quod alicui infert ex dolo, vel culpa [b] eius facit gl. in c.j. de confeſ. in vj. & hoc intelligiṫ, qñ ex dolo, vel culpa lata contingit. ſecus ſi ex leui, vel leuiſſima, vt eſt not. dictum Inn. in c.ſicut dignũ. de homi. ꝙ Abb. hic refert, & ſequiṫ, & idẽ Abb. in c.j. col. pe. đ ɔſti. in c.dilecti. col. iij. de arbi. in c.j. de cuſto. Euch. in c.p̃sbyterũ. đ homi. & hoc pro dicto ſingulari Ro. tradit in ſing. cv. pridie fui interrogatus. ¶ Sed aduertendũ eſt, ꝙ de illo dicto Inn. Abb. dubitaui in c.ſi egreſſus per illum tex. j. de iniur. & in c.fi. in prin. eo. tit. Quia ex quo etiam iura canonica obligant in foro cõtentioſo, dantes damnũ etiam ex culpa leui, vel leuiſſima. d.c.ſi egreſſus. & d.c.fin. hoc etiã videtur habere locum in foro cõſcientię, quia non ſolũ lex canonica.

123 ſed etiam lex ciuilis, † & ſtatuta in foro coſcientię debẽt ſeruari, vt per glo. in c.quæ in eccleſiarum. in gl. j. de cõſti. not. Bald. in c.in omni. col. j. de teſti. Pet. de Anc. in conſi. xxiiij. videretur prima facie. col. ij. vbi allegat Fede. in diſputatione quæ eſt in cõſi. eius. xxj. nunquid hæres, & not. Abb. in ꝓœmio rex pacificus. colũ. ij. s̃. eo. Ad hoc conatur Abb. reſpõdere in d.c.ſi egreſſus, & dicit ꝙ emẽ-

124 datio damni eſt pœna ex parte ſoluentis, † & pœna in foro conſcientiæ non debetur, ſm gl. in c.fraternitas. xij. qõ. ij. in verbo, in augmento. Et hoc modo ſaluatur dictũ Inn. Sed iſta reſponſio nõ ſatisfacit duplici ratione. Prima eſt, quia iſta ratio pariter habere locũ in lata culpa, quia etiam qñ ſoluitur damnũ illatum ex lata culpa ex parte ſoluentis pœna vṙ, & tñ in foro cõſcientię illa peti põt, ſm Inn. ¶ Secundo ratio, quia glo. in d.c.fraternitas. intelligiṫ de pœna ꝓprie ex parte vtriuſq;, vt eſt pœna dupli, vel quadrupli, quæ pro furto imponiṫ, & non habet locũ in pœna ſolum ex parte ſoluentis, vt not. tradit Domi. in c.cõmiſſa. §. fi. de elect. in vj. ¶ Et de veritate dicte gl. ſtatim dicam. Vnde Moder. in c.ſicut dignum. de homi. aliter reſpondent, & dicunt ꝙ illa iura, quæ obligant dantẽ damnum ex culpa leui, vel leuiſſima, fundata ſunt in

125 præſumptione, quæ in foro cõſcientię non attendiṫ, † vt no. Inn. in c.plerique. de immu. eccle. Io. An. & Abb. poſt alios in c.is, qui fidem. de ſpon. Bal. in l.cum quis. col. viij. C. de iu. & facti igno. cũ ſimi. Et ſi dicaṫ ꝙ iſta ratio militaret ẽt in lata culpa, dicunt Mod. in d.c.ſicut dignum, ꝙ in lata culpa, illa præſumptio eſt adeo potens, & indubitata, ꝙ veritati ęquipollet. Et ita ſingulariter limitãdum eſt, quod dictũ eſt de iuribus fundãtibus ſe in præſumptione. Sed iſta dicta ẽt non placent, quia iura, quæ obligant pro culpa leui, vel leuiſſima, non videntur in præſumptione fundari. ſed potius in ipſa veritate, quia loquunṫ de damno dato. l.j. & ij. C. ad l. Aquil. & ff. per totũ. & ſic præſupponitur ꝙ in veritate ſit datum damnum ab illo, qui conuenitur. Præterea, ſi eſſent fundata in p̃ſumptione, non haberent locum in foro cõſcientię, & qñ veritas eſſet in ɔ̃rium, quia forus conſcientię veritatẽ ſequitur, vt Doct. dicunt in locis p̃al. ſed hic non apparet de tali veritate in contrarium. Et ſi veritas in ɔ̃rium apparet, idem dicendum eſſet in lata culpa, ꝙ in foro cõſcientię non teneret, ex quo veritas eſſet in cõtrariũ. Et ſic iſta dicta Mod. ſi recte ɔſiderentur, in nihilum reſol-

126 uuntur. Et ideo † poſtremo dici põt quòd in foro animæ illa iura nõ attenduñt, quia deficit voluntas, q̃ in foro cõſcientiæ cõſiderātur, vt habeṫ. xv. q. j. in c.j. in prin. & per totum. Et talis voluntas in lata culpa eſſe vṙ, cũ ſit dolus p̃ſumptus. l. ꝙ Nerua. ff. depoſi.

127 Non ob. ꝙ ſicut † in foro canonico quis obligaṫ ad emendationẽ damni illati ex culpa leui, vel leuiſſima, d.c.ſi egreſſus. de iniur. ita in foro cõſcientię debet obligari, quia iſta cõſequentia non valet, vt no. Ant. de Bu. per illũ tex. in c.inquiſitioni. in vj. not. de ſen. excõmu. Abb. in c.cũ cãm. col. iiij. đ teſti. facit tex. xvij. q. iiij. in c.quicunque. vbi dṙ aliud iure poli, aliud iure fori. & not. in c. tua nos. de ſpõſa. Bene verũ eſt ꝙ puniri debet pro modo culpe, vt Abb. hic poſt Inn. dicit, & ita intelligiṫ gl. ij. q. v. in c.conſuluiſti. in prin. & de iſto dicto Inn. late ſcribit And. Sic. in c.Raynal. col. cxiiij. de teſta. & hṙ etiã in ſumma Angelica in verbo, in fi. ¶ Et quod. s̃. dictum eſt de foro cõſcientiæ, limitatur ſm Abb. hic nõ habere lo-

128 cum, qñ agitur ad pœnam, † quia illa nõ debeṫ in foro coſcientię ſm gl. illã notabilẽ in c.fraternitas. xij. q. ij. & per illa gl. dicit Bal. in

129 l.poſt deciſionem. C. de fur. † ꝙ fur tantũ tenetur in foro conſciẽtiæ ad reſtitutionem rei, & non ad pœnam. & idem Blad. in l.iubemus. §. ſana. in verſi. ſed nunquid in foro conſcientiæ. C. de ſac. ſanct. eccle. & idem Bald. in l.quibus diebus. §. dominus. in fin. ff. de condi. & demoſt. cum ſimi. vt tradunt Mod. in cap. j. de conſti.

130 † Sed, vt dixi ibi, cõſiderandum eſt quòd ſi pœna commenſurata ſit delicto, prout fieri debet, xxiiij. q. j. c.non afferamus ſtateras. & in c.quæſiuit, de his, quæ fiunt a maio. par. cap. in felicis. §. illud. de penis in vj. & tali caſu videtur, vt delicta puniantur. c.vt famę. de ſenten. excom. ergo etiam in foro cõſcientiæ obligat. vt ſupra

131 dictum eſt. † Facit in c.ius gentium. j. diſt. in verbo ſeruitutes. quę dicit quòd iuſte captus peccat [c] ſi aufugit, & idem gloſ. in cle. pa-

132 ſtoralis. in verbo per violentiam. de re iud. † Et obligatio ex delicto reſpectu pœnę, ẽt eſt de iure naturali, ſm Bar. in l.ex hoc iure. ff. de iuſti. & iu. col. fi. Bonus text. in l.eius qui. ff. de iure fiſ. cum ſi.

133 vt dixi in c.j. de conſti. ¶ † In gl. fi. prima concluſio Abb. eſt, quòd appellatione pendente, non proſumatur pro ſentẽtia, [d] nec pro proceſſu, vt hic, & in c.inter. in fin. à ɔ̃rio ſenſu. j. de re iudi. & q̃a virtus ſententiæ extinguitur, vel ſuſpenditur per appellationem

134 l.j. in fi. ad Turpil. in c.veniẽtes. de iureiur. † & ideo qui habet ꝓbare in cauſa principali, ẽt in cauſa appell. ꝓbare tenetur. vt Abb. hic concludit, & idem Spe. in tit. de ſenten. §. quid autem. colũ. vj. ver. & no. ſecundum quoſdam. Ant. de But. in c.in præſentia. col. ver. ſi quæritur, de renun. vbi rationes adducit, quas Abb. hic ponit. & idem Anto. de But. in cap. cum ad ſedem. circa fi. de re ſpo. cum ſimilib. vt tradunt Moder. hic, & idem Imol. in c.bone. el j. col. pen. de elec. & eſt gloſſ. in c.dilectis. de appella. quam not. ibi Peruſ. circa fin. & idem tenet Abb. in rub. de appel. Et licet ſit iſta communis opin. contrarium [e] tamen voluit Imol. in c.in præſentia. per illum text. de renuntia. vbi dicitur ꝙ ſemper debet p̃ſumi pro iudice, & tamen ſecundum gl. ibi loquitur appellatione pẽdente. Ad idem, & ſecundo Imo. ibi alle. text. in l.ij. C. de offi. ciui. iu. ibi. quod non arbitramur. Vlterius & tertio, hoc idem probaṫ in c.in noſtra. de procu. vbi pendente appellatione præſumitur pro iudicibus, niſi per ipſum appellãtem probetur contrarium. Quarto facit tex. nõ. in l.ſi inſtituta. §. de inofficioſo. ff. de inoffi. teſta. vbi ſi pupillus in cauſa inoffi. teſtamen. obtineat ſententiam contra hæredem, qui ab ea appellauit, pẽdente appellatione alimenta dantur pupillo, & tamen iſte fauor non attẽditur in cauſa principali. l.qui de inofficioſo. ff. eo. tit. Ex quo datur intelligi ꝙ lata ſententia etiam pendente appell. pro ſententia prę̃ſumatur, & ita per illum tex. dicũt ibi Bal. & Paul. de Caſt. Quinto hoc tenet Bal. per illum tex. in cap. cum ſuper. colũ. j. in text. ibi nihil rationabile. de re iudi. Sexto idem Abb. hoc dicit in capitulo cauſam. quæ per illum tex. de re iudi. in ſecundo not. Septimo videtur tex. in cap. bone. el j. de elec. vbi dicitur, quòd pro iudice præſumitur, & tamen ibi pendebat appellatio. Octauo, & vltimo ff ratione comprobatur, quia pro iudice præſumitur, propter eius qualitatem, quia communiter literati ſunt, vel ſaltem prouidi, & honeſti. c.in noſtra. de procu. c.niſi eſſent. de præben. & in l.j. ff. de offi. præfec. præto. Si ergo ex qualitate perſonę talis præſumptio cauſatur, non debet tolli ex appellatione interpoſita ſimpliciter.

Et ad

ADDITIONES.

a ¶ Supplere falſum. Nec etiam vnquã poteſt præcludi. ab allegationibus iuris Bal. in l.iubemus. C. de iudi. l.vnica. C. de his quæ pe. no.

b ¶ Syl. Ald. Culpa. Hanc omnem materiam tractat Iaſ. inſti. de act. §. ſed iſte. colũ. xvj. vbi vide quæ ego late addidi.

c ¶ Peccat. Vide Deci. s̃. de conſti. c.j. lectu. j. & l.quod à quo q̃. nu. 4. ff. de reg. iur.

d ¶ Syl. Al. Sententia. Vide Deci. qui plura ex his repetit in rub. de appell. colũ. v. in prin. de quo ego addidi ad l.Herenius. in gl. ff. de euic.

e ¶ Contrarium. Idem not. Deci. ſequitur hic. & in rubr. infra de appel. Fely. hic. Alciat. de præſumpt. reg. iij. præſump. ix.

Et ad hoc etiam facit text.in c.sicut de re iudi. vbi propter auctoritatem iudiciariam pro sententia præsumitur, quòd omnia legitime processerint,& Bal.ibi colū.ij.dicit hoc procedere etiā si iudex esset vir pessimus, vel vnus rubaldus,vt verbis eius vtar,quia text.fundatur in auctoritate iudiciaria. Et idē dicēdū est respectu processus,quia militat ratio.s̄.alle. & de processu loquitur in d.c. bone.in d.c.in nostra. & in d.c.sicut.¶Non obs.allegat in ꝯrium. Et primo tex.hic, dum dicit, nec pro ipsius processu p̄sumit̄, nisi quatenus, &c.quia ista verba referuntur ad istam constitutionē, & est sensus nisi quatenus in actis scriptū reperitur,nō præsumitur pro processu, quia per inspectionem actorum negatiua probatur,& propter probationē ꝯriam excluditur præsumptio quæ erat pro processu & ita text. hic intelligitur. Et ad hoc bene facit tex.in c.j.de lit.contest.vbi Ant. de But.in v.no.per illum tex.hoc

135 dicit. † Et ideo si apparet in actis ꝙ citatio non interuenit, nō p̄sumitur pro sentētia,vt no.Abb. in c.cum inter R.col.iij.de elect. vbi alleg.Bal.in l.fin.C.de leg.Sed quando acta non exhibentur, & sentetia lata apparet simpliciter,præsumendū est pro ꝓcessu, per ea,quæ s̄.picta sunt.Non ob.tex.in d.c.cum inter.quia ibi argumentū à contrario sensu non bene sumitur respectu rei iudicate,quia ibi dicta separata sunt,& in fine simpliciter dicit̄ ꝙ sententia præsumitur rite per omnia celebrata, & ideo generaliter intelligitur. Et licet s̄. loquatur de sententia quæ transiuit in rem iudicatam,non per hoc restringitur illud dictū quod inferius ponitur,per ea,quæ superius dicta sunt.Nō obs.ꝙ appellatio suspēdit,vel extinguit sententiā, quia illud verum est respectu executionis, quia appellatione pēdente nihil innouandum est.sed per hoc non tollitur præsumptio,quæ insurgit pro sententia, & ꝓ iudice,per s̄.dicta. Vltimo nō obs.ꝙ in causa appellationis idē probare debet,qui in causa principali tenebatur,q̄a ꝑ hoc non tollitur,quin præsumatur pro sentētia,licet onus probandi in aduersarium non transferatur, vt no.Bal.dicit in d.c.bonę col.ij.in tex. ibi,præsumitur.de elect. vbi inquit ꝙ illa præsumptio de qua ibi, non releuat ab onere probandi. Vel secundo illud intelligitur, quando non fuit probatum in causa principali. nam illa pręsumptio sola non habet fundare intētionem actoris. sed si facte sunt probationes, acta in dubio debent interpretari pro sententia, vt no.Bald.in c.causam quæ de re iudi.alleg.cap.in præsentia.de re-

136 nuntiatio.¶†Secundo Abb.concludit quòd pendente tempore ad appellandum præsumitur pro sententia, sed non pro processu. Sed retenta prima conclusione supra firmata contra Abba. quòd etiam pendente appellatione præsumatur pro sententia, & processu, à fortiori idem dicendum est pendēte tempore appellandi.Non obstāt rationes Abb.quia ad tex.hic,& in d.c.cum inter respōsum fuit. Non ob.rō quam Abb.hic adducit, dum inquit,ꝙ cū in ꝓcessu requirat̄ scriptura, vt probat̄ hic,nisi scriptura producat̄,non præsumitur,quia vbi scriptura requirit̄, nō pręsumitur ꝙ interuenerit,vt per Inn.ī c.innotuit.de eo qui fur.ordi. rece.vt latius per eum hic, & posteriores sequuntur. nam respōderi pōt ꝙ in illis casibus, in quibus loquitur Inno. non erat alia præsumptio,quę suppleret defectū scripture.sed hic apparet sententia,pro qua præsumitur, & illa præsumptio sententiæ facit,vt præsumatur ꝙ ēt scriptura requisita interuenerit.Et istud confirmat̄,quia attenta ratione Abb.idem esset dicendum,qn̄ sententia transiuisset in rem iudicatam. quo casu tn̄ Abb.inferius, & ēt Doc. cōmuniter tenent ꝙ tunc p̄sumatur pro sentētia, & ꝓ processu.Vel ēt dici pōt ꝙ ratio Abb.vr̄ habere locū ī scriptura, quæ in ipso actu pro substantia requiritur. secus si ad faciliorē probationem iuxta.l.ꝯhitur.ff.de pig. & ita in casu isto vr̄, quia scriptura,de qua hic,requiritur post actum,ad faciliorem probationem.

137 ¶†Tertia cōclusio Abb. ꝙ qn̄ sententia trāsit in rem iudicatam pro sententia pręsumitur respectu iustitię,& processus.Et in rem

138 indi.transire dicit̄, † qn̄ non fuit appellatū,& lapsum est tempus appellandi,[a] vt per gl.in c.non solum.innouata.de appella.in vj. no.Abb.in rub.de re iudi.Bar.in rub.C.eo.tit.de re iudi.Signo.in cōsi.xxvj.in q.& Rom.in consi.cccxxxiiij. circa primum.colū.ij.Et istam cōclusionem ꝙ absolute præsumat̄ pro sententia, quæ trāsiuit in rem iudicatā, Inn.tradit in c.bone.de elect. & idem Abb. in d.c.sicut.col.j.in fi.per illum tex.de re iudi. & no.Bald.in l.rem non nouam.C.de iud.cum si.vt tradit Alex.in cons.xxij.viso processu.in ij.lib. & idem Abb. in consi.lxxiij.videt̄ primo.col.ij.lib.j. Ro.in d.cōs.cccxxxiiij. circa primum.Sign.in cons.lxxxvij.factum sic proponitur.circa fi.Cuma.in cōsi.vij. visis in fi.Fede.in cōsi.lix.

139 credo.in fi.& And.Sicu.in cōsi.xviij.col.vj.lib.j. † Et hoc maxime haberet locū in sententia antiqua, vt Alexan.scribit in consi.xxx. lib.v.quod declaratur,vt per And.Sic.in consi.xlvj.cart.pen.lib.j. Et in ista conclusione aduertēdum est,quòd ista pręsumptio quę

140 ex re iudi.insurgit,excedit terminos simplicis p̄sumptionis, † q̄a adeo confirmat sententiam, ꝙ contrarium probari non potest.c. cum inter de re iudi.c.cum dilecti.in fi.de elec. & not.Ful.in cōsi. clxvj.in q.quæ in vertitur,ad fin.& Ro.in cōsi.cccxxxiiij.s̄.alleg.Et hoc,quod dictum est de re iudi.sane intelligitur,quando sentētia valet.secus si sententia esset nulla, quia non transit in rem iud.vt in pluribus casibus impertinenter Abb.hic prosequitur. qui hoc

141 modo adaptari possunt.¶†Primus est, qn̄ error contra ius scriptum expressus est in sentētia, quia tunc Abb. dicit ꝙ pro sentētia nō p̄sumitur, īmo ꝯstat ꝙ sit nulla. c.j.de re iu.l.ij.C.qn̄ prouo. nō est neces.cum si.Et iste primus casus intelligit̄,qn̄ sententia est

142 lata ꝯ casum legis. † vnde licet esset simile, & eadē ratio videret̄, nō esset casus legis,vt inquit Cy. in l.j.in pen.q.C.de legi.& sic vr̄

143 ꝙ sentētia lata ꝯ legem non loquentē in terminis † sed in simili, nō sit nulla.& ita no. Bal.in l.ij.col.ij.vers.adde ꝙ licet.C.qn̄ ꝓuo. nō est neces.Abb.in c.j.col.iiij.de re.iud.& vt tradunt Mod.ibi,& Alex.in l.qui Romę.§.duo fratres.col.xxxviij.de ver.ob.Et ad hoc facit,quia nullum simile est idem,in l.quod Nerua.ff.deposi.& ꝙ not.Bal.in l.ij.col.pe.ff.de pat. qui fil.distra. vbi inquit ꝙ argumē-

144 tum a simili nō † habet locū, si statutum dicat ꝙ verba intelligā-

145 tur ad literā.de quo dixi in c.translato. de cōsti. † Similiter ex dicto Cy.inferri videt̄, ꝙ sentētia lata ꝯ rationē legis nō sit nulla, ꝙ videt̄ habere locū, vbi a paritate rationis ꝓcedit̄ per viā extēsionis,prout loquit̄ in ar.à simili. & no. Abb.in c.cū speciali.in prin.

146 col.ij.in ver.& no.bene hoc dictum.j.de appel. † Secus si esset ratio expressa in lege, quia tunc sententia esset nulla,[b] vt Abb.cōcludit post Ant.de But.in d.c.j.col.iiij. cum si.vt tradunt Mod. ibi

147 in prin.ad quod facit, † quia vbi ratio est expressa in lege nō dicitur fieri extensio,vt per gl.in c.j.de tēpo.ordi.in vj.in c.si postquā. in verbo,mente.de elec.in vj.& in cle.j.de elec.& no.Bal.in l.si q̄s seruo.col.ij.C.de fur.& pulchre.declarat Paul.[c] de Cast.in consi. cccxxxiij. præsens casus.col.ij. Vnde sicut statutū disponit in his, in quibus expresse loquit̄.ita ratio statuti pariter dispositionē inducit,vt no.Bal.in c.dilectus.colū.j.de rescri.cum si.vt dixi in c.ij. requiris.de appel.& no.ēt Bal.in auc.quas actiones.C. de sa.san. eccle.per l.his solis.C.de reuo.dona. Et poni pōt exemplū, quia sicut nulla est sententia,in qua dicit̄,pupillū potuisse testari.d.l.ij. C.qn̄ prouo.eodē modo vr̄ ꝙ esset nullaa, si dicatur pupillū habere iudiciū,& intellectum,ꝯ rationem,q̄ expresse ponitur in §. præterea.insti.qui non est permis.fac.testa.Et secundū s̄.dicta re-

148 quirit̄ ꝙ sententia sit lata ꝯ legē,vel rationē legis expressam. † ita ꝙ error verbis expressis appareat.secus vr̄ si oculo mentis[d] colligatur intellectualiter,quia propter hoc non esset sententia nulla, vt dicunt Mod.[e] in d.c.de re iud.allegādo Inn.in c.P.& G.de offi. dele.quem sequitur Do.in c.solet.in prin.in iij.no.de sen.excom. in vj.& Bal.in c.quod translationē.col.fi.de offi.leg. ¶Ex quo dicunt Moder.in d.c.j.quod Alexā. infert in consi.lxxix.perspectis. lib.ij.ad fin. quòd sententia condemnās hæredes ex causa hære-

149 ditaria insolidum,† non dicitur habere errorem expressum.Et si Alexā.loqueretur prout Moder.referunt in d.c.j.male dicere,q̄a esset error expressus contra.l.primā.C. de hære.act.sed aliter ipse loquitur,videlicet quando in sententia non sunt nominati hęredes,& bene dicit. Sic etiam ad dictum Innoc.in d.cap.P.&.G. aduertendum est, quia loquitur in sententia excommunicatio-

150 nis,in qua præcise, † & specialiter statutū est,quòd sit nulla tunc demum, quando habet errorem petenter expressum, vt est casus in cap.per tuas.de senten.excommu. & tali casu Innoc.bene dicit. sed propter hoc ad casum nostrum non bene infertur ꝓut inferunt Mod.in d.c.j.quia in casu nostro nō sunt illa verba ita p̄cisa,de errore patēter expresso. sed simpliciter dicit̄ ꝙ sit ꝯ cano-

151 nes in d.c.j.de re iu.¶†Secūdus casus est,fm Abb.hic, qn̄ iniustitia sententię notoria sit,quia tunc ēt sentētia nulla est, & in rē nō transit iudicatā.[f] c.inter cęteras.de re iu.fm vnum intellectam.& not.Inno.in c.fraternitatis.de frigi. & malefi. per illum text. & in c.ij.de purga.vul.vbi Abb.in fin.in vers.quintus, & vltimus intellectus.& not.Bal.in l.j.in fi.C.sen.rescin.non poss.vbi alleg.l.confessionibus.ff.de inter actio. facit textus in l. si pars. vbi Angel.in princi.ff.de.inoffi.testa.& in l.si quis adulterij. vbi Bal.C. de adul. & bonus text.in l.inde Neratius.§.fina. ff. ad leg. Aquili. Et ideo talis sententia, quæ aperte continet iniquitatem, non transit in rem iudi. vt not.Anto. de Butr. in capitulo suam.in penul.notab. de pe.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Aldo. Appellandi. Limita vt per eundem Deci.infra eo.c.colum.xx.vbi declarat pluribus modis.

b ¶Syl.Aldo. Nulla. Vide Deci.in c.at si clerici.§.de adulte.col.vij.s̄.de iud.

c ¶Paul. Quod est consi.lxxxij.lib.ii.in nouis.

d ¶Mentis. Deci.s̄.de consti.c.translato.lectu.j.nu.4.

e [illegible]y.

f ¶Indicatam. Adde Deci.in c.nouit.col.vj.de iudi.

de pe. Et prædicta conclusio bene procedit, vbi iniustitia notoria 153 est, prout Doct. loquuntur in locis supra alleg. † secus si manife- 154 sta sit. ita Ang. distinguit in l. ciues. in prin. C. de appel. † Sed difficultas est quãdo iniustia dicatur notoria. In quo late insistit Perusi. in c. dilecto in lv. qõ. versi. secundo aduerte. de appell. & inter 155 alios casus notoria iniustitia est illa, quæ ex actis colligitur, † secundum Ang. in d. l. si pars. quia acta faciunt notorium, vt not. in 156 c. ex insinuatione. de appell. † & hoc intelligitur in actis, in quibus iudicium fundatur, videlicet in actione in libello, in litis cõtesta. Secus est in actis probatorijs, quibus non visis, non tamen sententia redditur nulla, vt no. Bal. in l. ij. col. ij. ver. item dic. C. de 157 eden. † quia secundũ eum, probationes non sunt de substantia a iudicij, [a] & no. Bar. in l. probatam. C. de sen. cum si. vt Alex. prosequitur in consi. cv. ponderatis col. ij. lib. v. Et istã cõclusionem late probat Peru. in d. c. dilecto. in d. q. lv. circa finẽ licet eius rationib[9] Mod. conentur respondere in d. c. inter cæteras. & non bene, per 158 ea, quæ dixi in c. ecclesia. S. Mariæ de cõsti. ¶ † Tertius casus, quãdo iudex asseruit esse probatum per A. & B. referendo se expresse ad acta, tunc enim apparet de errore iudicis, vt Abb. hic concludit. & idem prius Ant. de But. in c. cum Bertold. col. vj. ver. v. casus est in fi. de re iu. & in c. ab excommunicato. col. iiij. vers. quandoque fertur sententia. de rescr. & Imo. in l. si is, ad quem. in pen. col. ff. de acquir. hær. cũ si. vt tradit Alex. in l. ex diuerso. §. fi. ff. solu. mat. & in cõsi. cxxiij. discussis. col. v. lib. j. vbi attestatur ꝙ ista est ve- 159 ra, & magis cõmunis opi. † Et ad hoc facit, quia relatio [b] videtur b facta cũ omnibus qualitatibus suis, vt not. Bar. in l. j. §. fi. circa fi. ff. si fa. fur. fe. dica. & in l. j. ff. de receptato. in l. si quis seruum. §. fi. ver. 160 sed quero testator. de leg. ij. & maxime hoc haberet locũ, † quando fuisset facta relatio in specie, designando locũ actorum, argu. eius quod singulariter voluit Bal. in l. minoribus. col. j. C. ꝺ his, q. vt indig. & sequitur Peru. in c. cõsuluit. el. ij. de appel. vbi tamẽ aliter dixi. Et in casu nostro idem tamen esset in relatione facta ge- 161 neraliter † ad acta, vt no. Bar. in l. j. C. de erro. cal. quem refert, & 162 sequitur Are. in d. l. si is, ad quem. ff. de acq. here. † Et hoc sane intelligitur, dummodo relatio facta sit per modum causæ, & non ꝑ verba enunciatiua, vt notabiliter Are. dicit ħ. & in d. l. si is, ad quẽ 163 allegando Bal. in l. ij. in prin. C. de re iud. † Et hoc idem expresse dicit Ant. de But. in consi. xxvij. visis. col. j. dum inquit, nõ putarẽ 164 sufficere, si dicatur visis actis &c. ¶ † Quartus casus, in quo non attenditur sententia, quæ in rem iudicatam transiuit, est secundũ Abb. hic, qñ de facto quis admissus fuit ad probãdum de iniquitate sẽtẽtiæ. & ita ꝓbatum fuit parte nõ opponẽte, tũc. n. iudex debet primã sententiã reuocare alle. Inn. in c. cũ dilecta. de rescr. in c. cũ Bertol. de re iudi. & idem Ant. de Bu. hic in fi. col. & in cõs. xxvij. visis col. iij. Ro. in cõsi. clxxiiij. amplissime Doctor in fi. Aret. in cõsi. lxxiij. diligenter col. ij. Abb. in cõsi. lxxxix. in qõ. col. iij. lib. j. Alex. in cõsi. lxxvij. in causa, & lite, col. fi. lib. ij. & in cõsi. ccxij. viso. in prin. eo. lib. ij. & idẽ Alex. in l. iudex postquam. ver. vj. fallit. ff. de 165 re iudi. † Nõ ob. ꝙ partes nõ possunt venire ꝯ sententiam, q̃ trãsiuit in rem iudicatam, vt no. in cle. si appellationẽ. de appell. & ꝑ glo. in l. si diuersa. C. de transac. quia dicunt Mod. illud verum es- 166 se per viam trãsactionis, q̃ debet fieri de re dubia. † Sed aliàs bene possunt partes renuntiare sententiæ, & rei iudi. l. iuris gentiũ. §. si paciscar. el. j. vbi Bal. ff. ꝺ pac. no. in l. post rem. ff. de re iudi. Sed ista responsio nõ satisfacit, quia pet viã pacti res iudicata tolli põt quatenus concernit fauorem partis, non tamen cõsensus partiũ operaẽ ꝙ alia sententia ꝓferaẽ à iudice ꝯ rem iudi. prout loquitur glo. in d. l. si diuersa. quã no. Bal. ibi ad ampliationẽ. l. j. C. qñ ꝓuo. nõ est neces. Vnde si expresse partes hoc facere nõ possunt, à fortiori videẽ ꝙ nec tacite possint. Vnde aliter responderi põt ꝙ glo. in l. si diuersa. intelligitur. & procedit, quando partes immediate vellent ꝙ iudex absq; instantia, & sine libello, & litis cõtest. iudicaret ꝯ sententiam, quæ in rem transiuit iudicatam. Secus si consentirent seruato ordine iuris, videlicet agitato nouo processu, prout agitur in isto casu. & ita Alex. declarat in d. l. si diuersa. & ħ idẽ voluit Ant. de But. in d. c. cum dilecta. col. iiij. de rescrip. & hoc intelligitur ex dictis Bar. in d. l. j. col. j. C. quãdo prouo. non est neces. & nõ. etiam Alex. in l. acta. ff. de re. iud. ¶ Et prædicta conclusio, quæ in isto quarto casu habetur, procedit, vt supradictum est 167 parte nõ opponente. Secus igitur, si pars ꝯdiceret, † quia tunc si iudex probationes admitteret, processus non valeret. vt Are. hic, cõcludit in xxj. col. ver. sed aduerte. & allegat Bal. qui in simili ca- 168 su hoc dicit in l. certi cõdicto. §. quoniã. in fi. ff. si cer. pet. † Et ideo cautus sit aduersarius ꝙ contradicat, vt Alexã. instruit in d. l. certi cõdictio. §. quoniã. nam in iudicio, pars, quæ est præsens, & tacet, sibi preiudicat, vt no. Bar. in l. j. C. de rela. & tex. est in c. ij. de appel. in vj. Ideo cautela est ꝙ semper cõtradicat, vt tradit Bar. Veronẽ. in cautela lxxxvij. est dubium. & ad hoc facit quod dictum fuit in

cap. ij. supra eo. ¶ Similiter cõclusio supra facta locũ habet quãdo probatio admissa fuit, & facta coram iudice competenti. aliàs secus, vt Abb. hic dicit. & no. Bal. in l. & post edictum. de iudi §. fi. 169 in fi. ¶ † Postremo in isto quarto casu considerandum est, quia iudex, qui admittit probationes contra rem iudi. videtur quòd talem admissionem reuocare possit, cum talis admissio sentẽtia interlocutoria sit. Ita singulariter voluit in fi. casu Cardi. in cle. sæpe. 170 §. quia. in vij. no. de ver. sig. dicens † quòd iudex, qui admisit articulos impertinentes, ẽt post factas probationes super eis, põt illos reijcere nõ obstante, quòd prius admiserit, quia sententia interlocuteria fuit, quæ reuocari potest. de quo dicẽdum est, vt habetur in cap. cum cessante de appel. & in l. quod iussit. ff. de re iu. 171 ¶ † Quintus, & vltimus casus est, quando pars, quæ obtinuit sententiam iniquam, quæ transiuit in rem iudi. confitetur illam esse c iniustam, quia debet retractari, [c] vt no. Inno. in c. quia pleriq;. de immu. eccle. & sequitur Bal. in auct. ad hæc col. pe. ver. item dubitatur. C. de vsufr. & in l. si quis instituatur. & ibi Imo. in fi. ff. de hæ. insti. cum si. vt per Mod. hic. & in c. inter monasterium. de re iudi. Alex. in l. iudex postquam. col. iij. ff. de re iud. & Alex. in l. si seruus plurium. §. j. de leg. j. ¶ Prædicta conclusio quę habet quòd præsumatur pro sententia, & processu, quando transiuit in rem iud. li- 172 mitatur secundum Abb. hic, nisi † sit lata contra absentem fictũ contumacem, qui statim quòd sciuit sententiam contra eum latam, quærelauit. l. ab eo. cum glo. C. quomodo, & quando iudex. ¶ Sed aduertendũ est, quia si appellauit. ergo non sumus in casu in quo Abb. hic loquitur, videlicet in re iud. Preterea, si nõ appellauit, quando sciuit sententiam ꝯ se latam. ergo videẽ acquiescere. d. l. ab eo. C. quomodo, & quando iud. vnde sibi imputatur. Illam tñ opi. ꝙ non presumatur pro sententia lata in absentem, sequitur Ant. de But. in cõsi. xxiiij. qõ ħ. col. vij. & Pau. de Ca. in cõsi. iij. in facto isto. col. ij. Et ista opi. indubitãter videtur procedere qñ non apparet de contumacia partis, quia sententia esset nulla, vt ipse Abb. declarat in c. tenor. col. pe. de re iu. secus qñ fuit contu- 173 max vt dictum est, † & hoc intelligitur in pręiudiciũ ipsius cõtumacis, nõ in præiudicium alterius, vt no. Pau. de Ca. in ꝯs. ccxxvj. si dicta sententia. circa fin. ¶ Successiue Abb. hic incidenter dicit, ꝙ ab illa ꝑsumptione, quę habetur pro sententia, vel re iudicata, 174 † receditur, si ꝯrium probetur per c. in nostra. de procura. Et hoc per inspectionẽ actorũ fieri põt, vt not. Bart. in l. hi, qui ad ciuilia. C. de eppel. facit tex. in c. j. de lit. cõtest. & ibi Anto. de Bu. in prin. vt tradunt Are. & Mod. hic. & idem Ant. de Bu. in c. cum ad sedẽ col. vj. ver. no. limitationem. de resti. spol. & Fede. de Se. in ꝯs. cxlij. dño Io. Imo. in consi. cx. in causa quæ vertitur, in prin. & in l. iiij. §. condemnatum. col. fi. ff. de re iu. bene facit quod no. Pau. de Cast. in consi. xlvij. in causa quæ vertitur. colũ. v. vbi concludit ꝙ à præ- 175 sumptione, quæ insurgit ratione antiquitatis, † ꝙ solennitas requisita interuenerit, receditur, si ex originali instrumento appareat talem solennitatẽ adhibitam nõ fuisse. De quo tamen dicẽdum est, vt per Mod. in c. sicut. in fi. car. de re. iud. Et in proposito 176 nostro ista conclusio intelligitur, † & bene procedit in solẽnitatibus substantialibus, quæ non respiciunt iustitiam causæ, sed formam processus, vt est citatio, libellus, & lit. contest. secus est quãtum ad causæ cognitionem, quia præsumiẽ ꝙ illa interuenit, licet in actis nõ appareat, vt no. Bar. in l. prolatam. in fi. C. de sen. & ita intelligit, & declarat Ant. de Bu. in d. c. cũ ad sedẽ. in fi. C. de resti. spo. & sequitur Are. hic ad fi. & idem Ant. de But. in c. in præsentia. col. iiij. vers. an autẽ. de renun. Et ratio manifesta videtur, quia hoc respicit ius partis. quo casu sententia trãsit in rem iudi. & imputatur parti, quæ non appellauit. c. cũ inter de re iudi. ¶ Postremo Abb. in isto articulo concludit post gl. hic, ꝙ in sententijs censure non præsumatur pro iustitia, nec pro ordine. c. sacro. de sent. excom. quia licet apppellatio nõ suspẽdat, tollit tñ præsumptionem sententiæ, vt per eum, hic, quia vr̃ loqui interposita appella- 177 tione. secus ergo, si appellatũ nõ sit, † quia tunc præsumitur pro iustitia, & solẽnitate, ẽt in sententijs censure, vt no. Ant. de But. in c. in præsentia. col. pe. vers. ad secundũ. de renun. cum si. vt tradũt Mod. in c. consanguinei. col. j. de re iud. Pro monitione vero non presumitur ꝙ interuenerit, fm̃ Ant. de Bu. ħ in car. vlt. col. j. & se- 178 quitur Abb. in c. tenor. de re iu. & Mod. in d. c. cõsanguinei. † Sed aduertendũ est, ꝙ sententia censure regulariter fertur pro cõtumacia, & dato ꝙ appellatũ sit tñ præsumitur vt s. dixi. Et si appellatum nõ fuit, est tamen præsumendum, & pro sententia, & pro processu,

ADDITIONES.

a ¶S. Al. Iudicij. Vide Deci. & q̃ ego ibi addidi. s. de cõsti. i c. ecclesię. S. Marię. nu. 72.
b ¶Relatio. Vide Deci. consi. xlvij. consi. ccxcij. consi. ccccvij. l. vnica. de erro. calcu. Carol. Ruy. consi. clxv. nu. 3. lib. iij.
c ¶Syl. Ald. Retractari. Vide eundem. s. de iudi. in c. nouit. vj. in prin.

processu.vt no. Ant.de Bu.in d.c.in præsentia.Et hoc vr̃ à fortiori habere locũ in talib.sentẽtijs,q̃ fortius ligãt, quia nõ suspendunt per appellationẽ.c.pastoralis.de app.& valẽt, licet ordo iuris nõ seruet.vt no.in c.sacros.de sen.excõ. Nõ ob.q̃ illud c.in ɔ̃riũ allegẽt per gl.& Doc.hic,quia licet monitio necessaria sit in sñia excõicationis,nõ tñ sequit q̃ nõ p̃sumat.vt patet ẽt in litis contesta. q̃ necessaria est.& tñ p̃sumit q̃ interuenerit p̃p sñiam, p̃ qua p̃sumitur,s̃m quod s̃.dictũ est.Vel secũdo,dũ in d.c.sacro.dr̃ q̃ debet p̃ferri sen.excõ.cõpetẽti admonitione p̃missa,& p̃sonis p̃sentib. idoneis,p̃ quas.si necesse fuerit,possit probari monitio.intelligit ille tex.qñ de tali monitione nõ apparet in actis. nã tũc est p̃sumptio q̃ nõ interuenerit,p̃ istũ tex.hic.poterit tñ p̃bari ɔ̃riũ,videlicet testibus,corã quibus lata fuit sñia. & istud voluit dicere tex. ibi,si necesse fuerit.sed p̃ hoc nõ tollit, quin aĩs absolute p̃sumat

179 p̃ sen.excõ.sicut in alia sñia dictũ est.¶†Subsequenter q̃rit,an p̃ illa verba,q̃ solẽt poni in sentẽtijs,visis libello,citatione,litis contesta.&c.p̃bent hmõi solẽnitates interuenisse.[a] & Inn. hic, col.ij. cõcludit q̃ nõ,si nõ sunt facta eodẽ die, & loco, quo instr̃m sñiæ cõfectũ fuit.& post alios Abb.hic sequit.& idẽ Card.in cõs.lxxij. sigillatim.col.fi.& in consi.xxxj.cũ inter religiosos.col.j.cũ si.vt tradũt Mod.hic.& idẽ tenet Bar.in l.j.de fi.inst.lib.x.in l.sciendũ.col. ij.de verb.obl.in auc.si quis in aliquo documẽto. C.de edẽ. Ang. in l.Imperatores.ff.de priui.cred.Ant.de But.in c.j.circa fi.de fid. instr.& in c.post cessionẽ.col.vij.ver.sextus casus.s̃.eo. Bal.in l.fin. circa fi.de re iud.& in l.non idcirco.C.de iur.& fac.igno. Alex.in consi.xxxviij.consideratis verbis.in prin.lib.iij.& in consi.xvij.viso instr̃o.col.ij.e.li.iij.& Abb.in cõs.xcij.ɔ̃ sñiam latã.col.ij.lib.j.Are.

180 cõs.lxvj.Excellẽs dñe.col.ij.¶†Prędicta ɔcl̃o p̃cedit,qñ verba instrumẽti sunt enũciatiua,& simpl̃r recitatoria.secus est,s̃m Host. hic,quẽ Abb.post alios sequit,si notarius distincte dicat,qñ,& corã quibus,& q̃ in p̃ntia sua acta oĩa facta fuerũt,& singulis interfuisse subscribat, quia tũc p̃bant interuenisse. Et sequitur Bal.in l.iurisiurãdi.col.j.C.de testi.& sentit Lap.alle.lxxvij.tabellio.col.j. & Card.in cõs.lxxij.s̃.alle. col.pen. Et ad hoc bñ facit dictũ Spec. in tit.de inst.edi.§.restat.ver.q̃d si in aliquo.Sed in ista limitatione aduertendũ est,quia nõ vr̃ p̃cedere sine dubio.Nã aut iste notarius,qui hoc mõ deponit,attestat de facto p̃prio, q̃ ipse rogatus de singulis fuerit, & sine dubio assertio sua facit fidẽ, cũ ipse habeat auctoritatẽ.arg.c.ad audientiã.de p̃scrip. Aut talis notarius attestat de facto alterius.& non vr̃ ei credẽdũ,quibuscũq; verbis vtat,p̃ ea q̃ hñr in auc.si quis in aliquo docu. C.de edẽ. & quod ibi Bar. & iõ Alb.Pau.de Cast.& Alex.ibi reprehẽdũt dictũ Spe. in d.§.restat.in tit.de instru.edi.& idẽ tradit Alex. in cõs.xvj. pon-

181 deratis his.lib.iij. ¶†Secũdo,p̃dicta ɔcl̃o limitat, nisi sñia in qua dicta verba recitatoria cõtinent, esset lata præsentibus partibus. quia tunc probat,talia acta præcessisse.[b] vt no.Bar.per illũ tex.in l.j.C.de rela.& in l.acta.ff.de re iud.& in l.fi.ff.quãdo app.sit. Ant. de But.in cõs.xxxij.in quæsito prædicto. col.ij. vbi dicit istam esse cõem doctri.& idẽ Cardi.in cõs.lxxij.sigillatim. col.fi. cũ si. vt per Moder.hic.& idẽ Bal.in consi.cx.citatio.col.j.lib.iij. & do.Abb.in cõs.lx.In causa,& quæstione.col.pen.lib.ij. & Barth.Vero.in cõsi. xxj.Ego Bartho.col.vij.Et ideo per laudum latum parte presente probatur cõpromissum,de quo in laudo mẽtio facta fuit. vt not. cõcludit Corn.Peru.in cõs.ccxlv.Videtur.lib.ij. Dicunt tñ Mod. hic, q̃ ista limitatio in effectu nihil importare videtur, quia dato q̃ pars præsens tacuerit, sciebat se posse appellare intra decem dies.vnde poterit appellare non obstante taciturnitate.argu.l.sicut.§.no videt.ff.quib.mod.pig.vel hypoth.sol.& si postmodũ nõ appellabit,sñia trãsit in rẽ iudi.ex eo q̃ nõ appellauit, & taciturnitas p̃cedens non videtur sibi præiudicare. & ista fuit opi.Cum. in l.fi.ff.qñ app.sit.& Ro.in l.sciendũ.de ver.obl.quos Moder.hic sequuntur.& idem tenet Perus.in c.intimasti.colum.v.ver. tu aduerte.vbi inquit q̃ tacens in iudicio, tunc demum vr̃ cõsentire,si nõ appellet intra decẽ dies,p̃ut põt.Et s̃m istã opin.limitatio prędicta elusoria redderetur. q̃d nõ est dicendũ. Et iõ cõsiderãdum est,q̃ qñ iudex protulit sñiam diffinitiuam, vel interlo. nõ obstãte taciturnitate pars habet facultatem appellandi.& ita ipse Bar. dicit in d.l.j.C.de rela.Si vero iudex nullam protulit sententiam, sed simpliciter aliquid factũ sit præsente parte,& nõ cõtradicẽte. tũc statim vr̃ inferri prẽiudicium,quia in iudicio tacens p̃ cõsentiente hr̃,vt s̃.dictũ est. & tali casu vlterius nõ vr̃ habere facultatẽ appellandi,quia in iudicio tacẽs hr̃ pro cõsentiente. Vel secũdo põt hoc esse vtile,qñ ille q̃ fuit præsens,nõ appellauit,& postmodũ diceret sñiam nullam ex defectu citationis,vel litis cõ te. quia hoc modo probari poterit ista interuenisse. & quia verba enũciatiua inter easdem partes probant.l.optimã.C. de ɔ̃hen.& cõmit. stip. Vlterius tñ ɔ̃ istam limi.facit,quia non vr̃ q̃ pręsentia,& taciturnitas partis operetur, vt alia probent interuenisse, quia libellus,litis contest.& similia consensu partiũ remitti non possunt.vt no.in auc.offeratur.C.de lit.contes.& in c.de causis.de offi.deleg. & talia verba enunciatiua non probant illa, quibus partes renũ-

182 tiare non possunt, † vt not.Bar.in auc.si quis in aliquo documen. circa fi.C.de eden.& in l.sciendum.col.ij.de verb.obl.Facit quod no.Bar.in l.si forte.ff.de ca.pec. & gl. & Doc. in l.si donatione.C. de colla.Sed responderi põt q̃ in isto casu,qñ notarius attestatur de sententia lata, & per verba narratiua dicit, viso libello, &c.ex tali instrumento probat sententia,de qua instrumentũ loquitur. Vnde succedit,q̃ pro sententia p̃sumit.& ideo præsumitur q̃ oĩa requisita interuenerint.ita Ant. de But.dicit ĩ c.j.circa fi.de fid.in-

183 stru.vbi inquit q̃ † solẽnitas p̃sumitur ex sententia, & non ex instrumẽto. & idẽ dicit Ang.in l.Imperatores. in fi.ff.de priui.cred. & ad hoc allego bonũ tex. in c.fi.j.eo. vbi statur assertioni partis, q̃ solẽnitates iudicij interuenerint. de quo ibi videbimus.& hoc idem cõfirmat, quia licet nõ stetur cõfessioni, qñ partes renũtiare nõ possunt,vt s̃.dictũ est.tñ hoc fallit, qñ pro illa cõfessione essent cõiecture,ex quibus illa cõfessio videret iustificari,vt no.tradit Sal.in l.si mater.C.de ɔ̃hen.empt.Alex. in cõsi.xviij.cõsideratis his.lib.iij.& idẽ Bal.in l.iubemus.la.ij.in fi.prin.C. de sac.sanc. eccle.Postremo in casibus,in quibus.s̃.dictum est,q̃ verba illa recitatoria p̃bent,h̃ intelligit,qñ specialiter specificata sunt,prout ẽt Doc.loquũtur. secus si in genere dictũ sit q̃ oẽs solẽnitates requisite interuenerunt, vt no.voluit Abb.in l.sciendum.col.iiij.de ver.ob.Io.Fab.insti.de fideiuss.§.fi.Contrariũ dr̃ velle Pau.de Ca. in l.cũ hi.§.si prætor.ff.de trans.vbi inquit,satis esse,si dicatur,causa cognita illud factum fuisse, licet particulariter requisita nõ exprimant. Sed distingui põt, q̃ aut instrumẽtũ nomine iudicis cõcipitur,& satis est q̃ generaliter dicat.secus est,si nomine notarij,

184 vt colligitur ex decis.Io.Fab.in d.§.fi.¶†An aũt sicut pro sententia præsumit.ita ẽt pro laudo p̃sumendũ[c] sit Abb. post Dy.& Io. And.quos refert,cõcludit q̃ sic.& idẽ Ant. de But.in cõsi.xxxij.in p̃dicto quæsito.Cald.in consi.v.in tit. de arbi.Bal.in l.si de meis.§. recipisset.ver.itam.quæro.ff. de arbi.Card.in cõsi.ccxl.respondemus ad p̃missa in ij.dub.cũ si.vt tradũt Mod.hic. & Alex.in l.sciẽdum.ver.itẽ fallit in laudo.de verb.ob.Abb. in cõsi.lxiiij.venio ad primũ.col.ij.lib.j.Bal.in consi.ccliij.ad euidentiam.col.j.ver.tertio casu.lib.j.& Pau.de Ca.in consi.lxxj.visis.col.viij. in iij.dub.Raph. Cu.in cõsi.l.stante statuto.circa fi.Alex.in consi.cxix.titulus q̃onis col.v.& fi.lib.ij.& Io.de ana.in consi.l.in qõ.col.pe.in iij.dub.Non ob.huic cõclusioni, q̃ ratio allegata in c.in præsentia de renun.in iudice propter auctoritatem iudiciariã, videat cessare in arbitro, prout Abb.post alios hic dicit,quia procedit similis ratio, vt pro-

185 batur in c.nisi essent.j.de prebẽ.¶†Prędicta cõclusio limitar non habere locũ in arbitratore, quia pro laudo eius nõ præsumit, vt cõcludit Ant.de But.in cõsi.xxiiij.q.hæc col.ix.ver.quinimo.attẽtari posset,& sequi.Alex.in d.cõsi.cxix.lib.ij.in fi. Sed tamẽ ɔ̃ hoc vr̃ cõmunis opi.per tex.in c.nisi essent de p̃bẽ.& ad hoc Mod.h̃ allegant Sal.in l.si societatẽ.§.arbitrorũ.in xij.q.ff.pro soc.& Ang. in cõs.cxcvij.pro decisione.Et vlterius in arbitratore loquit Abb. in d.consi.lxiiij.Pau.de Ca.in d.cõs.lxxj.Cũ in palle.l.fi.ff.qñ app.

186 ¶†Secundo limitatur non habere locũ pendente reductione ad arbitrium boni viri,vt cõcludit Abb.hic post Ant.de But.& idem Ant.de But.in c.in p̃sentia.col.pe.ver.hæc omnia p̃cedunt de renun.& in d.consi.xxiiij.cũ si.vt tradũt Mod.hic. Alexã. qui idẽ sequitur.in d.cõsi.cxix.col.fi. & idẽ Alexã.in consi.cxxv.in causa,& lite col.v.lib.iij.Sed tñ in hoc ẽt magis cõis opi.vr̃, q̃ in dubio pro laudo præsumat,ẽt pendẽte reductione,& ita loquit Dy.in cõsi. xix.s̃.alleg.inci.Ptolomeus.& Cal.in d.cõs.v.in tit.de arbi. & Car. in præalle.consi.cxl.& Mod.hic sequunt. Et ista opi.de plano.p̃cedit,tenendo q̃ idẽ sit in iudice,pro quo vt s̃.dictũ est,præsumit ẽt pendente appellatione.quia reductio est quædam species ap-

187 pallationis.l.non distinguemus.§.cum quidam.ff.de arb.¶†Vltimo notandum est,q̃ ẽt pro decreto[d] præsumitur, q̃ interponit, in actu volũtarie iurisdictionis,vt no. Ant.de But.hic,col.antepe. in verbo,& procedit ẽt per text.in l.ab ea parte.ff. de proba.& est dictum Spe.in tit.de empt.& ven.§.nunc.dicendũ.el.j.ver.breuiter,& sequitur Bal.in l.cum hi.§.si prætor.el.j.ff.de trãsa.in l.quocunque.§.fi.ff.de publ.cum si.vt tradunt Moder.hic. & prius late Alex.in d.l.sciẽdum.de verb.ob.& idem Alex. in consi.lxxx.visis. col.ij.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Interuenisse. Vide Deci.in consi.cccclxxxiij.col.ij.in fi.

b Syl.Ald. Præcessisse. Idem Dec.in consi.xlij.lib.iiij.& in auc.si quis in aliquo.col. vj.de edendo.

c Syl.Ald. Præsumendum. Vide quæ habes lib.tuorum consi.x.consi.xxiij. Adde Ias.in consi.xij.& consi.lxxxviij.iu fi.lib.j.& Fel.hic.

d ¶Pro decreto.vide Corn.consi.lxxj.consi.cix.Imol.consi.cxcviij.cum sequen. Alex. in consi.cxxv.nume.5 lib.j.

col.ij.lib.v.& in cõs.xcij. Viso.col.ij.& in cõs.l. Ponderatis. in prin. eo.lib.v.Fede.in ↄs.ccxlix.do.Michael. circa fi. Bal. in cõs.ccxvij. Proponit.col.ij.lib.j.& in cõs.cliij.Casus.& in ↄs.xlvij. ad euidentiã.eo.lib.j.Pau.de Cast.in ↄs.lxxxix.super eo de quo quæritur.&

188 Pet.de ancha.in ↄs.cclxxx. q̃d proponit. & iõ † q̃n decretũ superis interuenit, p̃sumit ꝙ actus vtiliter factus sit.vt no.Bal.i l.sicut. circa fi.ver.item q̃ro.de re iud.& in c.j.col.ij.ver.q̃rit Iacobus.qui

189 feu.da.pos.Alex.in cons.lxxix.circa primũ.col.vj.lib.j. †Et vbi decretũ iudicis reperitur,ois p̃sumptio fraudis remouet.vt no.Bar. in l.frater a fratre.i fi.car.vers.tertio q̃ro quid de ↄ̃ctu emptionis. ff.de cõdi.inde.no.Ang.in cõs.cxlij.super primo,in fi. Imol. in l.j. §.fuit quæsitũ.col.ij.ff.ad tre.cũ si.quę no.sunt. & ꝑ hoc cõsuluit Bal.in l.iubemus.in prin.col.j.C.ad treb.ꝙ semper in actu decre-

190 tum adhibeat.†Et istud quod dictũ est de decreto,limitat dũmõ

a solẽnitates requisitę enunciatæ [a] fuerint in decreto.[b] vt no.Bal.in

b l.ex his.col.ij.ver.item opponitur.C.de testamẽ.milit. vbi inquit,

191 † ꝙ verbis enunciatiuis instrĩ creditur,ẽt de actu p̃terito, decreto interueniente.& idem Bal.in l.j.ff.de reb.eor. vbi allegat gl.in l.j. C.de fid.instr.per quã ibi dicit ꝙ si in instrõ, in quo interpositum fuit decretũ,facta sit mentio solẽnitatũ, oĩa p̃sumunt solenniter acta.& idem Bal.in c.j.§.si instrm.ver.q̃ro igit.de no.feu. Ang in l. Imperatores.ff.de priui.cred.& idẽ Pau.de Ca.in d.l.cũ hi.§.prętor.ff.de trãsac.& Pet.de anch.in cõs.cclxxx.s.alleg. Nõ ob. ꝙ nõ credat instrõ in his,q̃ tẽpore instrĩ interuenire nõ potuerũt, vt s. dictũ fuit.quia hoc operat decretũ iudicis,ꝑ pro quo p̃sumitur, vt Ang.dicit in d.l.Imperatores.in fin.& s.dictũ est in sñia,ꝑ qua p̃sumit.& iõ verba enũciatiua ꝓbãt,ẽt ea,quæ sunt de præterito.

192 †Nõ ob. ꝙ nõ vr̃ credẽdũ iudici asserendo causæ cognitionẽ interuenisse,per ea quę notant in l.si forte.ff.de cast.pecu.in l.si donatione.C.de coll.& tradit Pau.de Ca.in d.cõs.lxxxix.quia rñdet Alex.in d.l.sciendũ.col.vij.ꝙ hoc nõ ꝓcedit in iudice,ꝑ quo præsumit.& hoc idẽ latius ꝓbat Alex.in cõs.xxiij. ↄsultus ais.circa fi. lib.iiij.& idẽ no.Bal.in rub.de off.dele.col.fi.& dixi in c.cũ sit Ro-

193 mana.in prin.de app.¶†Extra gl.Inn.quę Abb.refert,cõcludit ꝙ vni iudici nõ credat,vt hic.pluribus aũt iudicibus credendũ erit. c.cũ dilecti.de accu.c.inter dilectos.§.p̃terea.de exces.pla.cum si. Abb.hic tenet ↄ̃riũ, videlicet ꝙ ẽt iste text. habeat locum in pluribus iudicibus, quia loquitur in plurali, ibi, discretis iudicibus. Sed ista ratio posset euitari intelligendo in pluribus iudicibus, nõ in eodẽ tribunali,sed in diuersis locis existentib. & hoc cõsonat,quia in prin.in nume.singulari loquit,& princi. cõstitutionis attẽdit.l.regula.§.& licet.ff.de iur.& fac.ign.Secũdo Abb.arguit, quia esset absurdũ ꝙ ista cõstõ nõ h̃ret locũ in pluribus iudicib. & ista rõ placet,& cõfirmatur per rõnẽ, quæ allegat in prin. quæ militat ẽt in pluribus iudicib. & iõ nõ vr̃ drĩa inter vnũ iudicem, vel plures,nisi isto respectu. q̃a vnus est singularis,& plenã nõ facit ꝓbationẽ. Ad ↄ̃ria Abb.aliter rñdet, ꝙ habet locũ q̃n iudices testificant in alio iudicio,& nõ corã eis. hic vero text. intelligitur q̃n corã eis in cã,in qua sunt iudices, testificari volunt, quia non possunt.vt h̃r iiij.q.iiij.c.j.Sed ista rñsio nõ satisfacit, quia eẽt hoc de indubitabili,& multũ restringeret tex. qui loquit simpliciter. Et rõ,quæ allegatur in prin.cõstõnis,pariter h̃et locũ, q̃n iudices in alio iudicio,& corã alio tribunali testificari velint.iõ aliter tex. declarari põt.Nã nõ dr̃ hic,ꝙ nõ credat vni iudici, vel pluribus. immo p̃supponit ꝙ ante istã cõstitutionẽ crederet iudici. sed ne ↄtingeret ꝙ falsa assertio noceret parti,fuit facta ista cõstõ,in qua nõ disponit absolute ꝙ nõ credat iudici,ꝑut Doc. dicũt.sed solũ disponit ꝙ in tãtũ nõ credat iudici,in p̃iudiciũ partis,quo minus ↄ̃rium probari possit per inspectionẽ actorũ,f̃m formã huius cõ-

194 stitutionis.¶†Successiue Abb.ex dictis Inno.& Hostiẽ.tria colligit notabilia,Et primo ꝙ notarius deputari põt ad receptionem testiũ,& fungi duplici officio.& hoc no.Bal.in l.hac cõsultissima. §.si quis aũt.C.de testa.& in l.iudices.C.de fi.instr.cum si. vt late Alex.ꝑsequit in d.§.si quis aũt.& Mod.in c.cũ cãm.col.fi.de testi.

195 ¶†Et ista cõclusio limitatur,f̃m Abb.hic.vt ꝓcedat q̃n nuda exe

196 cutio cõmittit,iuxta gl.i cle.j.de of.dele.†secus si in tali examina-

c tione iudex efficeret.[c] quia officia essent incõpatibilia. vt per eũ hic.& ad hoc bene facit ꝙ no.Bar.in l.iubemus.la ij.§.sane.in ver. venio ad tertiã.C.de sac.san.eccle.cũ si.vt tradunt Mod.hic, in fi. col.in viij.q.idem Bal.in l.si cõsul.col.fi.q.vij.de adopt.Io.de Ana. in cõs.xciij.viso processũ.col.ij. Alexã.in cõs.clvj. viso instrõ. lib.ij.

197 ¶†Secundo Abb.dicit notabiliter, ꝙ receptio testiũ põt vbique fieri absque præsentia iudicis,& hoc f̃m eũ,ẽt de nuda receptione intelligitur.Sed aduertendũ est,quia s.vt ipse Abb.refert,hoc intelligit,dũmodo fiat de mãdato iudicis,& stante tali mandato

198 nõ cadit limitatio Abb.hic.¶†Tertio per Abb. colligit post Hostien.hic,ꝙ nõ põt notarius esse rogatus de cõmissione [d] sibi fa-

d e cta,quia esset testis in facto proprio.[e] & ita tenet Io.and. in regu. cũ quid.de reg.iur.in vj.Bal.in l.iurisiurandi.col.fi.C.de testi. in l. iudices.col.fi.C.de fi.inst.cũ si.vt tradunt Moder.hic, in ij.q.extra glo.& adde Io.de ana.in cõs.xlix.dubium,de quo quærit.in fi. vbi dicit ꝙ omnes docto.cõiter ita tenet.& idem Bal.in l.si cõsul. col. ij.ver.& prædicta faciunt ad q̃nes.ff.de adop.& in l.ad egregias. in fi.ff.de iureiur.Alex.in cons.cxij.viso.col.iij.lib.ij.vbi dicit istam esse magis cõmunẽ opi.& idẽ Alex.in cons.ciiij. circa primũ. col. fi.lib.v.vbi inquit ꝙ ita se habet magis cõmunis opi. Contra Bar. in l.ex sñia.ff.de test.tut. Et de hoc videndũ est,ꝙ dixi in cons.xlij.

199 ¶†Subsequenter circa personas istorũ duorum virorũ Abb. cõcludit ꝙ debent iurare,quia sunt quasi testes. & idem Bal.hic tenet,quia sunt loco tabellionis.& Mod.sequuntur. & istud vr̃ bonum ad cautelam. Si tñ non præstatur iuramentũ, non per hoc acta minus probant,quia sufficit ꝙ de publico deputati sunt. & tex.hic,loquitur simpliciter,& numerus supplet. quia duo sunt

200 vnius notarij.¶†An aũt ambo debeant scribere? Abb. cõcludit post antiquos,ꝙ sufficit,si vnus scribat,& alter subscribat. Et idẽ est in pluribus notarijs deputatis ad vnum actum ex forma statuti,vt Abb.hic post Inno.concludit.& ad hoc allego Bal. in l.iu-

201 risiurandi.col.fi.vers.quæro vni testi. C. de testi. † vbi inquit ꝙ q̃n notarius est assumptus cum alio collega, satis est ꝙ vnus scribat, & alter subscribat.allegat Host.& Io.and.hic. & idem Bal. in l.si quis ex argentarijs.§.j.in v.nota.ff.de eden. & hoc q̃n sunt rogati simul.secus si insolidũ,quia tunc vnus sufficeret,ex quo possunt rogari plures insolidum.vt no.Bal.in l.fi.§.colligitur.co.vj.ver.sed nunquid potest.C.de iur.delib.vbi alle.glo.not. §.si vero absunt.

202 in auc.de hære.& fal.¶†Secundo ex dicto Inn.per abba.hic,col-

f ligitur,ꝙ idẽ operatur subscriptio [f] alicuius, quod operatur scriptura eius manu in totum facta.& idem not. Bart.in l.emptor.§. Lucius.ff.de pac.cum si.vt tradunt Moder.hic, in q.extra gl.¶Et circa hoc instandum est in duobus.Primo, an requiratur subscriptio specialis.Secundo,an ista conclusio habeat locum in mate-

203 ria stricta.¶†Circa primum Bart.in l.diuus.§.idem senatus. ff.de fal.tenet ꝙ subscriptio specialis necessaria sit. & videt sequi Pau. de Cast.in cons.cccl.de casu præsenti.circa fi. Sed in contrarium

g est cõmunis opinio,ꝙ immo sufficiat generalis subscriptio,[g] quę ad s.scripta referatur.& ita tenet Bal.in auc. si quis in aliquo documento.col.ij.vers.vlterius ponamus.C.de eden.quia illa verba generalia habent relationem ad certum,quod in scriptura principali continetur.& idem sequitur Pet.de anchar. in cons.ccxlij. prius de viribus probationis,cum simil. vt per Mod.hic. & prius Alex.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de verbor.oblig. & idẽ late tradit Alexand.in consi.cxlvj.ponderatis his. colum.ij. lib.ij.

204 † Et ad hoc facit,quia relatio quę in subscriptione h̃r,videtur facta cum omnibus qualitatibus eius.vt no.Bar. in l.j.ff. si fa.fur.fe. dica.& in l.si quis seruum.§.fi.de leg.ij.Dictum Bart.posset saluari in casibus,in quib. aliquid deberet nominatim fieri, quod per relationem expediri non potest,prout habetur in clem.appellã-

205 ti.de appell.† vbi causa grauaminis nominatim debet exprimi,& non sufficit ꝙ per relationem ad acta exprimatur. vt no.ang.in l. vbi autem non apparet.§.illud ff.de ver.oblig.cum simi.vt alexã. ibi tradit in l.j.colum.fi.de lib.& posthu.& in l.prætor.in prin. de ope.noui nunc.¶Circa secundum videtur dicendum, ꝙ prædicta conclusio etiam procedat in materia stricta. vt no.Bal.in auc. contra qui propri m.col.ij.versicu.item quæro. C.de non nume.

206 pecu.vbi †concludit quod ille tex.qui loquitur in materia pęnali in scriptura propria,etiam habeat locum in subscribente. Et ad

h hoc etiam bene facit,quia statutum,quo Florentiæ [h] cauetur † ꝙ

207 scriptura facta manu propria debitoris mandetur executioni ad voluntatem creditoris,etiam h bebit locum statutum in debitore subscribente.vt notabiliter ang.dicit in l.si ita stipulatus.§. Chryso-

ADDITIONES.

a ¶Enunciatæ. Decius hic,sub nomina Modernorum, refert, & sequitur Carolus Cui.cons.lxiij. Videtur prima.nu.17.lib.j.

b ¶Syl.Al. Decreto. De his vide quæ ponit latius hic Fely.

c ¶Syl.Al. Efficeretur. Idem Deci.in cons.xlij.in ij.dubio. in prin.

d ¶Commissione. Vide Dec.in l.ij..nu.5.C.de eden.Alexan.cons.cxxiij.nu.6.lib.ij. Caro.Rui.consi,xv.nume.8.lib.ij.

e ¶Syl.Al. Proprio. Idem in d.cons.xlij.in ij.dubi. vbi limitatur in executione cõmissionis,& alijs pluribus modis, quos videas ibi.

f [illegible]

g [illegible]

h ¶Syl.Ald. Florentiæ. Vide Deci.in cons.cxv.col.iij.ad fin.& vide quæ ego scripsi super dicto statuto Flor.nunc, super illis verbis, debitor, & scriptura priuata, vbi declaraui & limitaui pluribus modis.

Chrysogonus, de verb. obli. cum si. vt tradit ibi Alexan. colum. j. & ij. & in consi. cxlviij. ponderatis his. colum. ij. lib. ij. In cõtrarium 208 facit, † quia proprie loquendo aliud est scribere, & aliud subscribere, vt colligitur in l. cum antiquitas. §. ij. C. de testa. Vnde in statuto, quod proprie intelligitur. l. iij. §. hæc verba. vbi Bart. de neg. 209 gest. & in materia odiosa quæ stricte intelligitur. † vt in reg. odia. de regul. iur. in vj. si dispositio loquitur de scribente, non videtur habere locum in subscribente. Et ita ipse idem Ang. concludit in l. cum antiquitas. in lectura Floren. C. de testamen. prout Moder. ibi referunt, & sequuntur per text. in l. si ego. §. dotis. ff. de iur. dot. vbi quando maritus subscribit libellum, velut chirographum 210 eius reputatur. & sic non proprie dr eius chirographum, † quia illa dictio, velut, denotat fictionem. l. si tutor. vbi Bal. C. de inter. mat. Sed pro resolutione considerandum est quòd quantum ad scripturam, quæ in facto consistit, aliud est scribere, & aliud est subscribere, vt dictum est. & ideo qui subscribit, nõ proprie dicitur scribere. & isto respectu statutum quod loquitur de scribẽte manu propria, non videtur habere locum in subscribente, ex quo diuersa sunt. sed si consideretur scriptura pro consensu, qui ex ipsa scriptura habetur, ad istum effectum consensus, idem videtur in subscribente. quia ex ipsa subscriptione consensus pariter, sicut ex ipsa scriptura principali elicitur. & ista cõsideratione bene dicunt Bald. & Ange. in locis supra allegatis. Et ad textum in d. l. si ego, secundum prædicta respõdetur, quòd respectu scripturæ loquitur. Vel etiam dici potest, quòd illa dictio, veluti, exprimat veritatem secundum subiectam materiam, vt probatur in c. si proponente. de rescript. ibi, veluti fraudulenter obtentum. Et retenta ista opinione, ꝙ statutum quod loquitur ratione consensus de scribente, habeat locum in subscribente, limitatur nisi esset materia, in qua consensus nominatim, & expresse requiratur. quia ex tali subscriptione non habetur, per ea quæ dicta sunt 211 de speciali subscriptione. ¶ † Successiue Abb. de vacillatione testium plura dicit. Et primo post Innoc. & alios concludit quòd vacilatio & trepidatio debet scribi in actis. & hoc sequitur Bart. in l. ij. in prin. ff. de testib. Bald. in l. præsbyteri. la j. C. de episcop. & cleri. cum similib. vt tradunt Moder. hic. & adde notabile dictum 212 Bal. in l. Lucius. ff. de his qui not. infam. vbi inquit, † quòd posito ꝙ testes clare probent secundum verba, potest tamen iudex non 213 adhibere fidem, quia forte vacillabant. † Et talis causa debet inseri in actis, ne postea teneatur iudex in syndicatu. & not. Bald. in l. cum magistratus. in fine. C. quando prouoc. non est necesse. Alexan. in consi. xx. In causa appellationis. colum. v. lib. iiij. & Bal. idem sequitur in l. j. §. si curatores. in fi. ff. de magist. conuen. And. Sicu. in consi. xxxiij. lib. j. in ij. colum. & in consi. vij. colum. vj. lib. ij. 214 & in consi. xlvij. in prin. eo. lib. ij. ¶ † Et quando testes dicantur vacillare, vel variare, not. Io. and. in c. præterea. & ibi Anto. de But. colum. fi. versic. sed dubium est. de test. cog. & Io. and. in procem. decret. in §. sane. super verb. vacillabant. Bald. in l. nullum. in prin. C. de testib. Innocen. in d. cap. præterea. ad quem Abb. se remittit in cap. super his. de poe. & Floria. in l. ij. ff. de testib. & tradit Tyn-215 darus in trac. suo de testi. variantibus. in iij. parte. c. vij. ¶ † Secũdo Abb. concludit quòd vacillatio debet scribi præsente ipso teste, ne contradicere possit, quia ex tali vacillatione puniri potest. & sequitur Bal. in l. nullum. in prin. C. de testib. ¶ Et ea ratione tertio Abb. post Hostien. hic dicit, quòd debet scribi vacillatio, quãdo testis deponit. Et quòd testis puniatur propter vacillationẽ, 216 † saltem pœna extraordinaria, not. per glo. in d. l. nullum. in l. qui falso. per illum textum. ff. de testib. & per glos. iiij. q. iij. capi. si testes. §. in testibus. in verbo, vacillant. Archid. iiij. q. iij. c. si testes. §. qui falsa. & Specu. in tit. de teste. §. nunc tractandum. col. iij. facit 217 text. in cap. super his. de poenis. ¶ † Quarto, Abb. concludit ꝙ notarius debet vacillationem scribere ad mandatum iudicis, dato 218 quòd ipse non videat, & debet scribere quòd iudex ita dicit, † nõ quòd ita sit, not. Bald. in d. l. nullum. colum. j. & adde Ange. in §. & hoc super. colum. v. in ver. eo modo, in auc. vt sponsa largi. col. 219 ix. † vbi inquit, quòd notarius non potest vacillationem scribere, nisi de consensu iudicis. aliàs nõ probaret, quia officium eius est in scribendo. & de his etiam notat Specu. in dicto titu. de testibus. §. nunc tractandum. col. iij. ¶ Expeditis his, quæ dicta sunt de vacillatione testium. Abb. duas quæstiones prosequitur. Prima est, an instrumẽtum productum & registratum in actis, probet absque eo quòd originale producatur. Secũda, an post litẽ contestatam teneatur iudex docere de iurisdictione, vel procu-220 rator de mandato. ¶ † Circa primam Abb. post Innocentium, & alios concludit quòd sic, dummodo instrumentum sit registratum de mandato iudicis, & parte præsente. Et idem tenet Bart. in l. chirographis. in prin. ff. de admi. tut. & in l. fin. per illum text. C. de fid. instr. cum si. vt tradunt Mod. hic, in vj. q. extra gl. & prius Alex. in auc. si quis in aliquo. C. de edẽ. col. iij. in vers. septimo fal-221 lit. & in consi. vj. ponderatis his, lib. iij. † Et adde quòd ampliatur ista conclusio, vt etiam procedat in priuata scriptura registrata in actis. vt not. Bald. in l. ne in arbitris. in iij. not. C. de arbitr. & idẽ Bal. in auc. offeratur. col. pen. vers. venio ad verbum. de lit. contest. Anto. de But. in c. ij colum. iij. versic. octauus casus. j. de fid. instru. 222 † Et pro ista conclusione facit, quia etiam exemplum instrumẽti collectum prædicto modo, videlicet auctoritate iudi. & ex parte probat, absque eo ꝙ originale producatur, vt est tex. in c. fina. de fide instru. & per glos. & Docto. in auc. si quis in aliquo documẽ. C. de edendo. Et ad hoc etiam bene facit, quia exemplo sumpto auctoritate papæ creditur, vt not. Hostien. in c. peruenit. de fide-223 iul. vbi Anto. de But. colum. j. & Imo. fi. sequuntur. ¶ † Et prædicta conclusio procedit, quando totus tenor instrumenti registratus fuit. aliàs secus. vt Abb. hic concludit post Inno. in c. cum in iure. de offi. deleg. & not. Barto. in d. l. chirographis. in prin. Alex. in d. 224 auc. si quis. & in consi. vj. præall. ¶ † Secundo limitatur, quia licet probet, non tamen habet vim instrumenti confecti manu propria notarij rogati. vt not. voluit Bar. in l. probatorias. in fin. C. de diuer. offi. lib. xij. & sequitur Alex. in d. auc. si quis. colum. ij. C. de edẽ. & facit tex. in l. iubemus. & quod ibi no. Bart. C. de erog. mil. anno. lib. xij. in l. j. §. ne autem. C. de cadu. tol. & in c. periculose. de poeni. dist. j. & in cle. j. cum glo. ibi, in ver. personaliter. de vit. & ho. cleri. cum si. Et hoc procedit in materia præiudiciali. aliàs secus. vt no. Car. dicit in cle. j. ver. nos itaque. col. iij. in xxj. not. per illum tex. ibi, per nostras manus. de iureiur. & de his habetur in c. fi. de off. delega. ¶ † Tertio prædicta conclusio non haberet locum, nisi 225 actus esset celebratus in scriptis. † quia tunc non sufficeret ista probatio exempli, nisi originale esset perditum. Ita nota. voluit Bal. in rubr. C. de fi. instr. col. vj. vers. secundo quæro. de quo dicto dubitauit Alex. in d. auc. si quis. col. j. C. de eden. Sed Ro. illud se-226 quitur in consi. clxxiij. amplissime doctor. col. iij. ¶ † Quarto exẽplum exempli etiam sumpti auctoritate iudicis non probaret. vt est tex. in l. sancimus. fin vnum intellectum, quem ponunt ibi Ricar. Malumb. & Cy. quos Bal. ibi refert, & sequitur. C. de diuer. rescript. & not. Corn. Perus. in consi. xxiiij. incip. licet in themate. col. v. in prin. lib. iiij. in alijs dicendum est, vt aliàs dixi in d. auc. si 227 quis in aliquo documento. ¶ † In secũda qõne quantum ad propositum Abb. concludit hic in fin. ꝙ exceptio falsi procuratoris semper opponi potest. vt in l. licet. C. de procura. & in c. in nostra. eo. tit. Et pari ratione mandatum semper produci potest, vt Ro. 228 concludit in consi. clxx. sciebam. † Et ista conclusio primo limitatur, nisi esset conclusum in causa, quia tunc etiam exceptio falsi procuratoris non potest opponi ad impediendum sententiam, vt voluit not. Bal. in l. quamuis. per illum tex. secũdum vnam lec. a C. de adul. in fi. & hoc sequit Alex. in d. l. licet. in iij. not. Mod.[a] ibi in prin. hoc reprobant, quia talis exceptio opponi potest post lit. contesta. ꝙ litis contest. redditur nulla, secundum glo. in d. l. licet. 229 ergo pariter videt ꝙ conclusio in causa sit nulla. † Secundo, quia à pari procedunt ꝙ sit cõclusum in causa, vel ꝙ sententia lata sit. vt per Bar. in l. si mater. §. eandem. in fi. ff. de except. rei iudica. sed post sententiam ista exceptio opponi potest. d. c. in nostra. ergo et postea q̃ est conclusum in causa. Sed tamen dictum Bal. defendi potest. quia postea q̃ est cõclusum in causa, nihil probari potest. 230 c. cum dilectus. de fid. instr. & ideo † licet exceptio excõicationis in qualibet parte litis opponi possit. c. pen. de excep. cle. j. eo. tit. non tñ potest opponi post q̃ fit conclusum in causa. vt not. tenet Card. in cle. j. ver. sexto quæro. de excep. Nõ ob. ꝙ litis cõtestatio redditur nulla. & ideo pariter conclusio in causa, quia illud verũ est, probata falsitate. prout text. dicit in d. c. in nostra. Sed talis ꝓbatio debet fieri cõgruo tẽpore, quia post cõclusionem in causa nõ admittit. d. c. cũ dilectus. Nõ ob. ꝙ põt opponi post sententiã, quia nõ sequitur. ergo post cõclusionẽ in cã, quia lata sñia noua 231 fit instantia. Vnde † licet exceptio falsitatis opponi possit post sñiam. c. licet cãm. de prob. nõ tñ põt opponi post q̃ fit cõclusum vt not. concludit Card. in d. c. licet cãm. in ver. post hæc. in vj. q. & 232 tradunt Mod. in c. cum dilectus. col. ij. de fid. instr. ¶ † Secundo limitat prædicta cõclusio, qñ nunq̃ fuit oppositum. secus si oppositũ fuit, & ꝓnunciatũ fuerit procuratorem, vel mandatũ legitimum esse, quia tunc vlterius opponi non põt, vt Abb. concludit hic, post Inno. & no. Bar. in d. l. licet. col. pen. & in l. Pomponius. §. rati. col. ij. ff. de ꝓcur. & sequit Alex. in consi. lix. viso ꝓcessu. col. ij. in ver. secũdo video. lib. ij. & in cõs. cij. viso processu. col. j. lib. v. & 233 in cõ. lxj. col. j. viso. eo. lib. v. † Et ista limitatio ꝓcedit, nisi opponens vellet

ADDITIO.

a ¶ Mod. Scilicet Ias. & bene, nec simile quod adducit Doct. de excommunicatione quæ non reddit iudicium nullum.

vellet probare negatiuam, vt Abb. hic post Innocen. dicit. & not. Ange. post glo. ibi, in l. Pomponius. §. rati. colum. fin. in prin. ff. de procurato. cum similib. vt tradit Alex. in d. l. licet. colum. j. in fi. & ad hoc Abb. hic allegat glo. in clemen. sepe. in verb. partibus. de verbo. signifi. vbi tacitus consensus qui præiudicauit in actis preteritis iudicij, non videtur preiudicare in futuris actis. Sed illa gl. non bene allegatur, quia illa attenta, iste qui opponit, non debet grauari onere probandi de futuro processu. cuius contrariũ omnes doctores hic dicunt. Vnde illa glo. videtur procedere in actis separatis. secus videtur in persona iudicis vel procuratoris, quæ semel tacite approbata fuit. In alijs vero quæ tãguntur per Abb. 234 hic, dicendum est, vt habetur in d. l. licet. C. de procurato. ¶ † Postremo in ista decretali Abb. post Innocen. & alios, concludit ꝙ acta etiam testibus probari possunt. facit text. in l. quoniam. cum glo. in verbo, testimonia iudicialia. C. de hæreti. in cap. Albericus. de testib. cum similibus. vt tradunt Moder. hic, colum. fin. ad idẽ est text. in cap. in nostra. §. nos vero. s. de procur. & glo. in l. si pretor. §. Marcellus. in ver. approbatum. de iudi. & tradit Paulus de Cast. in consi. ij. pro euidentia. Et ratio manifesta videtur, quia scriptura illa actorum requiritur ad faciliorem probationem, vt colligitur hic. Facit text. in l. contrahitur. ff. de pigno. Et ideo ista 235 acta etiam probari possunt testibus. † quia regulariter actus ita probari potest testibus, sicut per scripturam. l. pactum quod bona fide. C. de pactis. secus ergo videtur in actis, quę de sui natura pro validitate scripturam requirunt, vt est libellus, & sententia. 236 † quia talia acta testibus probari non possunt. vt not. Bald. in l. fin. colum. ij. versic. quæro nunquid acta. C. de rebus cred. & in l. litigatoribus. in fine. C. de appella. & in l. emancipationem. in princ. C. de fid. instrumen. in l. ne in arbitris. C. de arbit. colum. ij. versic. sed contra hoc oppono. Et hoc vltimum dictum verum est, nisi talis scriptura quæ erat necessaria, facta fuisset, & postmodum 237 perdita. † quia probato casu tenor scripturæ poterit testibus probari. vt not. Barto. qui ita intelligit in d. l. ne in arbitris. vbi Bald. dictum Barto. ita declarat. & d. l. emancipationem. cum similib. supra allega. & idem Ange. in l. si prætor. §. Marcellus. circa fin. ff. 238 de iudi. Albe. in d. l. fin. C. de re iudic. † Et tali casu quando testes deponunt de tenore scripturæ perditæ, debent esse periti, vt not. Bart. in auc. si quis. col. ij. C. de eden. vbi inquit, ꝙ ad hoc vt testes qui deponunt se vidisse instrumẽtum, probent, requiritur amissio originalis instrumẽti, & ꝙ illi testes sint valde periti, putà notarij, vel aduocati, qui defectum instrumenti cognoscant. allegat bon. text. in cap. cum olim de priuileg. Vbi Anto. de But. in prin. & Abb. in glo. fin. & not. etiam Barto. in l. ij. §. diuus. colum. ij. de iur. fisc. Abb. in cap. Albericus. colum. ij. de testib. cum similibus. vt dixi. in consi. lxxxij. limitando ibi, & declarando dictum Barto. in trac. de teste. colum. ij. versic. testis dicit aliqua vera esse. ¶ Et ad supra dicta notandum est, ꝙ Alexan. scribit in cõsi. lxxiiij. viso te- 239 stamento. colum. iiij. lib. j. vbi inquit † ꝙ quando sumus in loco insigni, vbi potest haberi copia notariorum, tunc acta non possunt probari testibus. quod dictum non procedit sine dubio, quia videtur contra istum tex. & ea quæ s. dicta sunt. Et hæc breuiter satis sint in alto pelago huius Decretalis, Ad laudem omnipotentis Dei.

SVMMARIVM.

1 *Reus potest probare negatiuam non obstante legitima probatione contra eum.*
2 *Probatio negatiua non admittitur si constat de crimine per testes legitimos.*
3 *Consuetudo ꝙ testis non teneatur causam sui dicti allegare, non valet.*
4 *Statutum ꝙ credatur testibus malam rationem allegantibus, non valet.*
5 *Iudex amplum arbitrium habens non potest credere testibus malam rationem allegantibus. secus si nulla allegetur. nu. 6*
7 *Iudex nullam causam in sententia tenetur exprimere. at si ineptam exprimat vitiatur.*
8 *Statutum laicorum si aliàs iustum est, etiam inter clericos locum habet.*
9 *Ius ciuile loquens de contractibus, habet locum in clericis, & quare.*
10 *Statutum de probationibus respicit decisoria.*
11 *Statutum respiciens decisoria non habet locum in clericis litigantibus in foro seculari.*
12 *Lex contra bonos mores dicitur pestis.*
13 *Consuetudo quæ præstat occasionem delinquendi, dicitur alios inficere.*
14 *Statutum ꝙ pœna futuri delicti remittatur, non valet.*
15 *Statutum pœnam remittens non habet locum in casibus futuris.*
16 *Purgatio per iuramentum subsidiaria est.*
17 *Purgatio non admittitur per viles & criminosos.*
18 *Obligatio ad antidora non est potens ad compensationem debiti.*
Nec impedit repetitionem soluti. nu. 19
Nec per eam dicitur quis locupletior. nu. 20.
Nec facit valere stipulationem. nu. 21.
22 *Simonia an committatur si obligatus ad antidora beneficium conferat.*
23 *Renunciatio licita est etiam ab ecclesia.*
24 *Obligationis ad antidora effectus remissiue.*
25 *Donator quamuis de euictione non teneatur, non tamen potest pro donatario in rebus donatis testificari.*

AD nostram. ¶ Decretalis ista summatur s̃m Abba. hoc modo. Si probari potest reum deliquisse, eius probatio ꝙ non deliquerit, non est admittenda. 1 † Sed istud summarium est nimis generale, quia reus potest probare negatiuam, non obstante legitima probatione ꝯ eum facta. c. ex tenore. de testib. & per glos. in cap. clerici. lxxxj. dist. Vnde melius summari sic potest. Si legitime probari potest reum deliquisse, non valet consuetudo ꝙ ad liberandum 2 eum aliqualis purgatio admittatur. ¶ † Primo, per illum textum hic, dicit Bal. in l. fi. col. fi. C. de proba. ꝙ si constat de crimine per testes legitimos, negatiua probatio non admittitur. Et istud dictum est verũ in terminis in quibus loquitur ista decretalis, quã Bal. adducit. Sed absolute dictum Bal. non est verum, prout verba sonant, quia reus reprobare potest negationem, non obstãte legitima probatione contra eum facta. vt not. in c. ex tenore. j. de 3 testib. & per glo. in d. c. clerici. lxxxj. distin. ¶ † Secundo per istum text. infert. Pet. de Peru. hic, & referunt Mod. non valere consuetudinem ꝙ testis non teneatur causam dicti sui reddere. pro quo Moder. allegant dictum Bal. in l. si non speciali. circa finem. C. de testa. vbi inquit non valere statutum ꝙ credatur testibus malam 4 rationem allegantibus. † Sed aduertendum est, quia aliud est ꝙ non credatur, quando mala ratio allegatur, prout Bald. loquitur. aliud est qñ nulla ratio reddatur, prout loquitur Pe. de Peru. Nã primo casu valde absurdum videtur, ꝙ credatur testi malam rationem reddenti. ideo non valet statutum, vt Bald. dicit, & bene in d. l. si non speciali. & idem Bald. in l. solam. in fi. C. de testib. vbi 5 dicit, † ꝙ licet iudex plenum habeat arbitrium, non potest credere testi alleganti malam. & no. Alex. in cõs. iij. col. iiij. lib. ij. & di- 6 xi in c. j. de appell. † Secus videtur in secundo casu, qñ nulla ratio allegatur, prout loquitur Pet. de Peru. quia dictum testis non ita inficitur. & ideo videtur valere statutum contra Petrũ de Peru. & Mod. hic. Et ad hoc facit, quia valet dictum testis, licet nulla ratio allegetur, vt per glo. & Bar. in l. solam. C. de testib. Innoc. & doct. in c. cum causam. j. de testi. & tñ si mala ratio allegetur, eius 7 dictum destruitur. † Idem est in iudice, qui nullam rationem tenetur exprimere in sententia. c. sicut. de re iud. & tñ si exprimat, & inepta sententia sit, vitiatur. vt not. Innoc. in c. in præsentia. de renunc. Et ratio manifesta vr̃, quia qñ nulla rõ exprimitur, p̃sumptio est pro ipsis testibus, ꝙ iusta causa, & ratione moueãtur. sed qñ mala causa exprimitur, illa præsumptio tollitur, quia in claris non est opus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. obli. Et ita in simili casu ais consului interpretando statutum Floren. vt habetur in consi. xxxvij. Dictum tamen Pet. de Peru. saluari põt in casibus, in quibus testes etiam non interrogati rationem tenentur adducere. de quibus habetur in d. c. cum causam. ¶ Not. 8 primo ibi, legi regni innitentes. † ꝙ statutum laicorũ, si aliàs iustũ fuisset, etiam inter clericos locũ habuisset. Et ita à contrario sensu vr̃ probari, s̃m Ant. de But. Quod vt Abb. hic dicit, est ꝯ tex. in c. ecclesia S. Mariæ. de consti. & bene. quia non solum iusta cã. sed etiam potestas statuendi requiritur, vt ibi dictum fuit. Et iõ s̃m Innoc. hic, tex. intelligi potest, ꝙ esset statutum cõe, vel cõis consuetudo clericorum, & laicorũ, vt in simili hr̃ in c. iij. de eo q. mit. in pos. in c. cum te. de re iudi. cum si. Et hoc satis consonat, quia solum hic dubitatur de irrationabilitate. ergo vr̃ præsupponendum ꝙ respectu potestatis valeret statutum, quia qñ de vno defectu quæritur, præsupponitur ꝙ alio respectu habilitas cõcurrat. l. qui testamentis. C. de testi. c. j. de æta. & qualit. Ipse vero d. Abb. aliter intelligebat tex. hic, videlicet ꝙ ideo clerici statuto vterent, quia statutum erat fauorabile. quo casu etiam clerici vtuntur fauorabilibus statutis laicorum. vt not. in c. ꝙ clericis. de for. comp. Sed hoc rebrobat Are. dicens ꝙ ratio Abb. procederet, si solum clericus ipse contra laicos tali statuto vel cõsuetudine vti posset, sed cum etiam haberet locũ in clerico accusante, tunc esset in præiudicium eius. & ita absolute non videtur verum ꝙ talis consuetudo esset fauorabilis. Saluãdo tamen quod Abb. dicit, respõderi potest ꝙ ratio principalis statuti vel consuetudinis fuit fauorabilis, vt reus liberetur. & ab ista ratione principali talis dispositio simpliciter fauorabilis iudicatur. arg. l. si quis nec causam. ff. si certum peta. sicut in proposito doctores tradunt in d. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de constitu. vbi Abb. post alios dicit quòd iura ciuilia, quæ loquuntur de contractibus, habent locum in cleri-

cis

9 cis,†quia reputãtur fauorabilia ab intentione principali.non obstante ꝙ quãdoq; ẽt ipsis clericis videantur præiudiciũ inferre.Et idem Pet.de Anch.in c.j.in iiij.car.ver. circa tamẽ illã doctrinam. de consti.Præterea, licet clerici tali statuto vterentur in fauorem ipsorum, non tñ videtur ꝙ in alio casu tale statutũ deberet cõtra eos seruari,per ea,quæ dicta sunt in c.ecclesia.S.Mariæ de consti. Postremo Aret.dicebat quòd ideo hoc statutum etiam habebat locum inter clericos, quia respiciebat facultatem probandi.quo casu ligantur clerici litigantes in foro seculari. Quasi velit quòd tale statutum respiciat ordinem procedendi.& Mod.hic sequũtur. Sed non videtur verum, quia in hoc tale statutum quod respiciebat liberationẽ, videtur decisoria [a] respicere. † & quia sta-

10 tutum in quo agitur de probatione faciẽda,respicit decisoria,q̃a actore nõ probante,reus absoluitur.l.qui accusare.C. de eden.&

11 no.Bar.in l.ictus fustium.ff.de his, qui not.infa. † Et ideo tale statutum non haberet locum in clericis litigantibus in foro seculari,vt ipse Are.tradit in d.c.clericis.& dixi in d.c.ecclesia.S.Mariæ. de consti. Et etiam hic causa videtur ꝙ agitaretur in foro ecclesia stico, quia clerici erant rei.c. cum sit generale.j.de for.compet.& no.Abb.hic in primo no.Vnde quantum ad tex.hic finaliter placet quod dicit Io.de Imo.comprobãdo,vt s.dixi, & dictum Abb.

12 saluari põt, vt dictum fuit.¶†Secundo not. ꝙ licet contra bonos mores pestis appellatur, vt Abb.hic dicit,& cõsiderãdũ est,quòd

13 cõsuetudo ista, pestis dicitur, † quia sicut per contagionẽ pestis alios inficit,sic talis cõsuetudo,quę pręstat occasionẽ delinquẽdi, alios vr̃ inficere,quia facilitas venię incentiuũ tribuit delinquẽdi c.est iniusta.xxiij.q.iiij.in fi.& xxxv.q.ix. in c.loci.in c.vt clericorũ. in prin.de vi.& ho.cle.in l.j.in prin.ff.nau.ca.sta.in l.conuenire.ff.

14 de pac. † Et ideo non valet statutum, per quod pœna futuri delicti remittatur,vt no.Sal.post Marsi.in l.castitatis.col.j.C.de adul.

15 †Et propter hoc statutum,quod pœnã remittit, nõ habet locum in casibus futuris, vt not.Bar.in l.cum lex.ff.de legi.cum si.vt dixi

16 in c.ij.de consti.¶†Tertio no. ꝙ purgatio per iuramẽtũ subsidiaria est, & existentibus probationibus legitimis non admittitur.c. accedens.de accu.cum si.vt Abb.hic tradit, & ad idem est text.in c.nos inter.ibi,accusatore,& testibus deficientibus.& ibi Abb.de purg.cano. & in c.ij.vbi Abb.in c.moniales. & in c.cum dilectus. in fi.c.ex tuarum.eo.tit.& quod ibi Abb.& no.Hostiẽ.in summa, de purg.cano.in §.quando.& de modo procedendi no.Abb.in c. inter solicitudines.in glo.j.de purg.cano.& quod dicitur in dictis iuribus ampliatur hic,adeo ꝙ statutum,vel consuetudo in cõtrarium non valet.Et in hoc iste tex.est not.& sing.¶In gl.ij.in fi.ibi, bonę famę.sentit gl.ꝙ si purgatores fuissent bonę famę,ista cõsuetudo valuisset.Sed Abb. post alios hic, dicit hoc non esse verum, quia est contra tex.hic in verbo, mandamus vbi, secundũ eũ,generaliter dicitur, quòd quandiu probari potest affirmatiua, non debet quis admitti ad probandũ negatiuam.s. per modum purgationis. nam ista ratio militat,dato ꝙ purgatores essent bonę famę.Et facit, quia talis purgatio solum in subsidium admittitur.c. nos inter.d' purg.cano.cum si.allegat.s.in vlt.no.Ergo dato quòd purgatore.sint bone famę, non debent admitti, si affirmatiua legitime probari potest.Et ita opin.Abb.confirmari videtur,quam Doc.posteriores sequuntur.Sed tamen considerandum vlterius dictum gl.defendi potest referendo dictũ eius ad consuetudinẽ, de qua tex.hic loquitur, quia tex. hic dum reprobat consuetudinem localẽ,loquitur duobus concurrentibus, videlicet, qñ affir-

17 matiua legitime probari poterat, †& quando purgatio quoquo modo admittebaт̃ sic per viles, & criminosos, vt glo.dicit per illa verba prægnantia,quoquomodo. Facit text.in c.si perfodiens.de homi.ibi,quoquo modo.& in c.si canonici. i prin.de offi.or.in vj. in c.vt inquisitionis.§.prohibemus.de hære.in vj.& in cle.cum ex eo.de sen.excom.& in l.j.ff.de testa.mili.& in l.j.ff.de pac.dot.& in l.his solis.& ibi gl.in ver.quoquo modo.ff.de condi.inde.Si ergo purgatores essent bonę famę tex.iste nõ loquitur,quia tali casu non erat consuetudo, & isto respectu gl.bene dicit. Nec obst. tex.hic,in ver.mandamus, quem Abb.cõtra gl.inducit, quia aduertendum est ad text.qui non loquitur simpliciter,vt Abb.dicit sed refert se ad præcedentia,vt colligitur ibi,si in huiusmodi probatione negatiuę.& sic loquitur de probatione negatiua.s.dicta, quæ fieri poterat quoquo modo.Et ita fundamẽtũ Abb. tollitur. Non ob.iura,quæ volunt ꝙ purgatio non admittatur,si delictum legitime probari potest, quia hoc est verum de iure cõmuni. sed non negant illa iura,quin valeat statutum in contrarium. Et in h̃ etiam nõ recte loquitur Abb.dum dicit ꝙ illud verbum,quoquo modo ponitur ad maiorem detestationem, quia immo ponitur cum ministerio,quia ita se habebat cõsuetudo,ꝙ posset fieri purgatio,etiam legitime,quando delictum probari potest,quia pręstaretur occasio delinquẽdi, per ea,quæ dicta sunt supra.in ij.no. sed non probatur dictum Abb.per istum tex.hic per supra dicta. ¶In gl.ij.ratio,quæ in fi.assignatur,non procedit, quia illa attenta,nũquam purgatio canonica haberet locum. Et circa istam gl. Abb. primo dicit ꝙ solum videtur probare ꝙ talis cõsuetudo est contraria iuri positiuo, & non omni iuri, pro⁻t tex.dicit.ideo,secundũ eum melius declarat̃.Primo ꝙ esset contraria iuri diuino, quo cauetur ꝙ in ore duorũ,vel trium.c.in omni de test.Sed posset responderi, ꝙ illa auctoritas iuri diuini videtur habere locum quando fuit facta probatio. sed in casu nostro agitur ꝙ purgatio ante factam probationem admittatur.quo casu facilius impeditur fieri probatio,quàm si facta sit,tollatur.arg.l.parte furio.ff.de his,qui sunt sui,vel alie.iur.Præterea in pluribus casibus derogatur iuri diuino, in tali casu. vnde propter hoc non bene infertur quòd non valeret consuetudo.Secundo Abb.dicit hic quòd erat contraria iuri naturali,quia iste, qui se purgabat, erat testis in facto proprio. Sed nec ista ratio satisfacit, quia illa attenta, purgatio nunquam haberet locum,quia semper purgans se videtur in proprio facto testificari. Et ideo breuiter tex. declarari potest,dicendo quòd ista consuetudo erat omni iuri contraria, quia præstabat occasionem delinquendi, quod videtur omni iure prohibitum,per ea,quæ dixi in ij.no. Vel hoc dictum fuit ad maiorem exaggerationem.¶Extra glo.vltimo notandum est,ꝙ isti clerici, & præsbyteri purgabant se adinuicem, vt sentit gloss.j. hic. vnde vnus purgatus,naturali obligatione ad antidora tenebatur reddere vices purgatoribus suis,vt dicit Vincen.hic,quem refert Io. and.Ant.de But.Cardi.Imo. & Moder. & Do.post Arch.i..q.v.in c.Mennam. Et ad hoc bene facit, quia isti purgatores voluntarij sunt,& inuiti non compelluntur,vt no.Abb.in cap.cum dilectus.

18 & in c.inter de purg.can. † Dictum tamen Doct. in locis prȧlle. quòd ista naturalis obligatio, ad antidora, non est potens ad cõpensationem debiti, sicut est illa naturalis, quæ ex pacto oritur.l. etiam.ff.de compensa.& not.Ange.in auctẽ. de non eligendo in

19 princ. † Sic etiam talis obligatio ad antidora, non impedit repetitionem soluti, vt per glo.in l.ex hoc iure. in gloss.pen.ff.de iusti. & iur.De quo tamen dicendum est,vt per Bar.ibi,in vlt.car.& in l.si non sortem.§.libertis.colum.iij.ff.d' condi.inde.& in l.si testa-

20 mento.§.j.ff.de fideius.† Sic etiam ista obligatio ad antidora,non est in consideratione, vt quis propter illam dicatur esse locupletior.l.sed & si lege.§.consuluit. de pe.he.Similiter interesse huius

21 obligationis ad antidora,non facit quòd † stipulatio facta valeat.

22 vt not.Ange.per illum text. in l.quod dictum.ff. de pact. † Operatur tamen ista obligatio ad antidora, notabilem effectum, q̃a conferens beneficium illi, cui erat obligatus ad antidora, vt ab illa obligatione liberetur,simoniam committit, vt not.Inno.in c. tuam,de ęta.& qual.quia secundum eum, paria sunt, remittere, vel dare.viij.q.iij.c.talia.c.veniẽs.de testi.l.quin etiam.ff.de calũ. l.si quis obligatione.ff.de reg.iur.& hoc sequitur Anto.de But.in d.c.tuam.col.ij. & Mod. & idem Ang. in l.sed & si lege.§.cõsuluit ff.de pen. hær. vbi inquit, ꝙ in tali simonia communiter inuoluti sunt Card.in contrarium tamen videtur glos. in c.cum essent.de simo.& Io.de ana.ibi,in fin.hoc videtur tenere. Et pro concordia distingui potest, quòd aut hic exprimitur quòd talis collatio facta sit ex causa remunerationis, vt tollatur illa obligatio ad antidora,& simonia committur.& tali casu dictum Innocẽ.procedit aut collatio facta fuit simpliciter.& tunc quia talis obligatio non habet necessitatem, & in illa non verificatur diffinitio obligationis,vt no.Bal.in d.l.sed & si lege.§.consuluit. isto casu non vide-

23 tur † quòd simonia committatur, cum licita sit remuneratio etiã ab ecclesia,vt per gloss.in d.cap.cum essent. & in cap.ecclesiasticis.xij.q.ij.facit tex. in cap.cum in officijs. de testa. Et quia sufficit quòd hoc non deducatur in pactum, vt per gloss.in cap. vnico.in gloss.pen.in fin.de cle.non resid.in vj.& in c.ex parte.el.j.de offic. deleg.Non obst.ratio Inno. quia locum habet, quando remittitur illud ad quod tenebatur quis efficaciter, vt patet in iuribus.s. alleg. secus videtur in isto casu, in quo obligatio ista ad antidora

24 non astringit,vt dictum est.†Alios etiam complures effectus ista obligatio ad antidora producit, vt no.ange.in d.§.consuluit.and. Sicu.in dicto capitu. cum in officijs. & late congerunt Moder.in in dicta l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iur.& in l.si non sortem.§.libertus.ff.de condi.indebi. quibus omnibus adde quod not. ange.&

25 Salyc.in l.& si ad te.C.de fal. † vbi post Petr. & Cyn.concludunt quòd donator dato quòd de euictione non teneatur,tamen non potest in rebus donatis pro donatario testificari. [b] quia videtur habere obligationem ad antidora, qua donatarius sibi obligatur.

ADDITIONES.

a ¶Decisoria. Supra eod.cap.ij.

b ¶Testificari. Pan.l.si sub vna.§.j.de ver.ob.Austre.trac.de repro.testi.ver.donato.

SVMMARIVM.

1 *Libris antiquis creditur in probandis finibus diœceſis.*
2 *Verba enunciatiua probant fines, intelligitur antiquos.nu.6.& 9.*
3 *Fines probantur per ſemiplenam probationem.*
4 *Iudex non debet applicare animum ad vnam ſpeciem probationis*
5 *Finium cauſa, an & quando dicatur modici præiudicij.*
7 *Fines probantur teſtibus.*
8 *Antiqua per teſtes de auditu probantur.*
10 *Antiqua breuiores probationes exigunt.*
11 *Fines antiqui breuiores probationes exigunt.*
12 *Libri, & ſcripturæ antiquæ non probant in præiudicium tertij, niſi agatur de leui præiudicio.nume.15.*
13 *Liber æſtimi non probat damnum.*
14 *Liber gabellæ non probat contractum.*
16 *Fines non probantur per inſtrumenta priuatorum.*
17 *Poſſeſſorij cauſa ſemiplena probatione contenta eſt.*
18 *Libri antiqui faciunt præſumptionem.*
19 *Scripturæ antiquæ faciunt ſemiplenam.*
20 *Libris quibus ab antiquo fides præſtita eſt, probant.*
21 *Libri authorum antiquorum an poſſint pro lege allegari.*
22 *Libri reſeruati in loco in quo ſcripturæ tm̃ auctenticæ reponuntur, fidẽ faciũt.*
23 *Liber cenſualis probat.*
24 *Scripturæ officialium de publico deputatorũ fidem faciũt inter eos, inter quos facta eſt ſcriptura.nume.25.*
26 *L.optimam.C.de contrab.& commi.ſtipu.qualiter intelligatur.*
27 *Verba inſtrumenti nuntiatiuè, & narratiuè facientes mentiones de finibus ꝓbat inter eoſdem quo ad actum qui geritur.*
28 *Libris de conſuetudine fides adhiberi poteſt.*
29 *Probationes plures imperfectæ diuerſæ ſpeciei tendentes ad vnum finem coniunguntur, & plene probant.limita in criminalibus.nu.32.*
30 *Probationes imperfectæ probant in his, quæ de facili probari poſſunt niſi etiã eſſent inperfectæ in ſua ſpecie.nu.31.*
33 *Probationes inperfectæ tendentes ad diuerſa, non coniunguntur.*
34 *Teſtis vnus de veritate mutui, alter de confeſſione, non probant.*
35 *Confeſſio præter quàm in cauſa mutui, probat veram numerationem.*
36 *Poſſeſſor tueri debet in ſua poſſeſſione.*

CVm cauſam. ¶ † Primo, not. ꝙ libris[a] antiquis creditur in probandis finibus diœceſis, vel parochię, & ita Abb. hic primo dicit.& ratio eſt, ſecundũ eum, q̃a agitur de modico præiudicio. Hinc eſt, ꝙ ẽt † probãtur ꝑ verba enuntiatiua, vt eſt glo.in c.cũ olim.in ver.inſtrumẽtis.& ibi Abb.de cenſi. Ad idẽ gl.in c.ſi papa.in verſ. probata.de priuile.in vj. † Et ideo in probandis finibus, ſemiplena probatio ſufficit, vt no. Cald.dicit in cle.j.in iij.oppo.de proba. Sed tñ aduertendũ eſt, quia hoc notabile Abb.hic nõ vr̃ bene ꝓbari hic, per tex. qui copulatiue loquitur, ibi, nec non & teſtes, & famam, &c.vñ vr̃ velle ꝙ ex his omnibus iudex habeat motũ animi ſui informare.& non præciſe dr̃ ꝙ per libros antiquos hoc ꝓbetur, & hoc ipſe Abb.ſentit in vlti.no. dum inquit, ꝙ hic plures diuerſe ſpecies probationes coniunguntur. Ergo datur intelligi ꝙ per libros antiquos ſimpliciter hoc non probet̃. † Et ꝙ hic dr̃, procedit in qualibet cauſa, quia iudex nõ ad vnam ſpẽm probationis animũ applicare debet.c. in præſen. de renun.l.iij.§.j.ff.de teſti. † Et nõ vr̃ verum ſimpliciter, ꝙ in finibus agatur đ leui prę-iudicio, q̃a agitur de dominio.l.iij.C.fi.reg.l.arbor.in prin.ff.com. diui.facit ꝙ no.Bar.in l.damni infe.quidã.§.cũ parietẽ.ff. de dam. infe.de quo inferius videbimus. † Similiter non eſt verũ, ꝙ fines diœceſis probent̃ per verba enuntiatiua.nam hoc ſolũ habet locum in finibus antiquis. prout gl.in d.c.cũ olim.intelligit, vt not. Pet.de Anch.in cle.j.de prob.quẽ refert, & ſequitur Are.in conſ. xlij. viſo cõſi.aliàs eſt ſecus, vt per gl.in l.prædijs.§.Titio.de leg.iij. & ibi Bar.& in l.cum aliquis.C.de iu.delib.cũ ſi.vt tradit ibi Alex. & de hoc inferius dicam.¶ †Secundo no. ꝙ fines probantur teſtibus, & ſm̃ Abb.intelligitur de teſtibus deponentibus de auditu, vt patet per illa verba, per libros antiquos, & famam. † Et quia ea, quæ ſunt de antiquo, quorum memoria non habet̃ in ꝯrium, probant̃ per teſtes de auditu, vt per Inno. & Doc.in c.veniens.de verb.ſig.cum ſi.vt latius Abb. hic deducit. Sed conſiderandũ eſt, ꝙ illud, quod Abb.dicit, bene procederet, ſi tex.hic de finibus antiquis loqueretur, ꝑut Abb.præſupponit. Sed cũ ſimpliciter tex. loquatur de finibus, prout loquitur, ſimpliciter intelligit̃, & non eſt dicẽdum ꝙ per teſtes de auditu probent̃, vel per ſolam famã. Et quia tex.hic, vt ſ̃.dixi, copulatiue loquitur, per famã, & teſtes, ergo nõ videt̃ loqui de finibus antiquis, in quibus ſola fama ſufficeret, & licet tex.dicat đ libris antiquis, illud eſt propter maiorem fidem, quæ libris antiquis tribuit̃. ſed de teſtibus loquit̃ ſimpliciter, & ideo intelligi debet de teſtibus, de veritate, q̃ ſoli ſufficerent. Sed ſi itegri nõ eſſent, ſuppleri põt per famã. Et iſto modo tex.intelligit̃. Et ſimili modo loquendi vtit̃ tex. in c.j.de appel. in c.in noſtra.de renun. Dictum tñ Abb. in iſto.ij.no.in ſe verũ eſt in finibus antiquis, prout ipſe loquit̃, quia probatio finium antiquorum † fit ẽt per verba enunciatiua inſtrumentorũ, vt no. Bal. in l.cũ aliquis.C.de iu.delib.col.j.col.j.ver. item ꝙ dicit gl.cum ſi. vt tradit ibi Alex.& idem Alex. in cõſi.xij.viſo proceſſu.col.fi.lib. iiij.& Are.in cõſ.xlij.ſ̃.alle. & Cor.Peru. ĩ cõſi.clxxj.vr̃ lib.j.& dixi in cõſi.xlij.& Et nõ mirum, † quia in antiquis leuiores ꝓbationes admittunt̃, vt ꝑ Inn.in d.c.veniens de ver.ſi.cũ ſi. vt dixi in c.j.de appel.col.iiij.ver. ſeptimus caſus. † Et de finibus antiquis no.Bal. in l.conuenticu.colũ.pe.vt ex his infero.C.de epiſ.& cle.& tradit Sozi.in cõſi.clxvj.in cauſa cõmunitatis.col.j.& in cõſi.cxciiij.ſubtiliter.col.fi.& in cõſi.cclxvj.in cauſa, quæ vertitur.col.v.& in cõſ. lxxxix. ĩ cauſa agitata.col.ij.¶ †In gl.j.Abb.late inſiſtit, & ex dictis eius ꝯclo principalis eſt de libris antiquis, & ſcripturis, ꝙ non ꝓbent in præiudiciũ tertij, vbi agit̃ de graui præiudicio. Et ad hoc facit, ſm̃ Are. quia ẽt inſtrumẽto publico nõ credit̃ in præiudiciũ alterius, niſi ille cõſentiat.l.cenſualis.C.de do. & per glo. in auct. de tabel.§.non autẽ.in ver.iniungat̃. & no.Spe.in tit.de inſtr.edi. §.poſtquam.ver.ſed nunquid.Bal.in rub.C. de fi.inſtr.col.iij.verſ. ſed nunquid. † Et ideo liber eſtimi nõ probat dñium, vt no.Bald. in l.quidam in ſuo.in fi.de cõdi.inſti.in l.ſolẽnibus.C.de rei vend. in l.ſi pater.C.de act.empt. † Et liber gabellæ, in quo apparet de ſolutione gabellę, non ꝓbat ꝯ̃ctum, vt tradit Alex.in cõſi.xxxvj. viſo proceſſu.lib.v. ¶ Et prædicta concluſio limitatur primo, † vt vera ſit, niſi agat̃ de leui præiudicio, quia tunc libri antiqui probant. Et ita erat hic in iſta quæſtione finiũ, quia habebat iſte epiſcopatus, vel ille, vr̃ eſſe parui p̃iudicij, arg.c.cũ apoſtolica.de his, qui fi.à præl. Et ita Abb.hic poſt alios dicit, & ſequunt̃ Mod.confirmando ex eo ꝙ in ſimili no.Hoſt.in c.poſſeſſiones.de reb.eccl. non ali. & Abb. ibi infert de epiſcopo qui põt rem ſuę menſe in capitulum[b] abſq; ſolẽnitate, quia in effectu nõ exit de dominio eccleſiæ, & in ſimili hr̃ in l.voluntas.C.de fideic.& ꝙ ibi Bal.cũ ſi. Sed aduertendũ eſt, quia primo vr̃ probari hic, ꝙ libri antiqui ꝓbent, vt dixi.ſ̃.in j.no. Secundo, illa ratio, ꝙ agatur de modico p̃iudicio, quia parum refert, habeat iſta eccleſia, vel alia, nõ ſatisfacit, quia hac ratione attenta nedũ in q.finiũ. de qua agit̃ ſed ẽt in alienatione bonorũ eccleſiæ in aliam eccleſiam res eſſet modici præiudicij, ex quo parũ refert, habeat iſta eccleſia, vel illa. Et hoc vr̃ eſſe ꝯ̃ tex.in c.j.j̃.de re eccle.nõ alie. & in c.j.eo.ti.in vj.& in c.ij. de dona. Nõ ob.ꝙ not.in d.c.poſſeſſiones.quia Doc.ibi loquunt̃, qñ fit tranſitus de epiſcopo in capitulũ.quo caſu reputatur eadẽ eccleſia, vt ibi habet̃. Facit text.in c.nouit.j̃. de his, quæ fi.à præla. ſine conſen.c. Secus vr̃ qñ fieret tranſitus in aliã eccleſiã, ꝑut in caſu noſtro, & in iuribus.ſ̃. alle. Tertio nõ vr̃ verum in ſe ſimpliciter, ꝙ quæſtio finiũ dicat̃ eſſe modici præiudicij, quia annexam habet cauſam proprietatis.l.iij.C.fi.regun.cum ſi. vt dixi in nota. †Et ideo videmus ꝙ per inſtrumenta facta inter priuatos, non ꝓbantur confines. vt per gl.in l.prædijs.§.Titio.& ibi Bar. de leg.iij. & in l.cum aliquis.in verbo, nullo.C.đ iur.delib.vbi Bar. & Doc. Spe.in tit.de emphy.§.nunc aliqua.ver.lvij.Inn.in c.cum iure.circa fi.de offi.dele.Bal.in l.optimam.poſt gl.ibi, in ver.ſeruus.C.de cõtrah.& cõmit.ſtip.Bal. in cõſi.cliij.thema proponitur.lib.j.Are. in d.conſi.lij.cum ſi.ſupra alleg. Saluari tñ põt cõmunis opi.ꝙ q̃ſtio finium tunc demum modici ſit præiudicij, qñ eſt contẽtio de ſola iuriſdictione, vel inter prælatos, qui ſolã habent adminiſtrationem, & non dominium.c.ij. de dona. vel quando agitur de finibus antiquis, vt ſupra dictum eſt. Et ĩ iſtis caſibus etiam ſaluari poteſt dictum Car.in d.cle.j.de proba.ꝙ in finibus probandis ſemiplena probatio ſufficit. Et ſupra dicta limitatio ĩ ſe vera eſt generaliter, quia vbi tractatur de modico præiudicio, leuiores probationes admittuntur, ex eo, ꝙ no.Inn.in rub. de conſecra.eccle. vel alta.quem Abb. hic refert cum ſi.vt dixi in conſi.cxxxv.. Facit quod ſupra dictũ eſt poſt Cal. in c. poſt ceſſionem. de prob.de literis ordinarij, quæ indiſtincte probant in leuibus, † & tali caſu ſola fama probat, vt dixi in c.j. de app. Et ideo in caſu poſſeſſorij, quia reputatur modici præiudicij, ſemiplene[c] probationes ſufficiunt, vt not.Barto.in l.j.col.ij.C.quo bo.in l.ij.§.fi.in prin.C.vbi in rem actio.& no.Matheſ.in notab.iij.& dixi in conſ.lvj.¶ †Secũdo limitatur cõncluſio ſuperius firmata nõ habere locum reſpectu præſum-

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Libris. Et quæ probationes requirantur in finibus, vide Deci.in conſi. xlij.in v.per totum in conſi.cix.col.ij.in prin.in conſi.cxlvj.col.v.in fin.

b ¶In capitulum. Vide Fel.hic in prin.Old.q.clxxij.quævio.clxxxij, Phil.Fran.in c.j. de reb.eccl.non alie.in vj.Panor.in c.poſſeſſiones. in prin.j̃.de reb.eccle.nõ alie. Iaſ.in l.iij.C.de iur.emphy.Deci.in conſi.ij. ſed melius ſentit hic Fabi.de Monte S.Sabi.in tract.de empt.& vend.Iaſ.in c.j.de feudis.

c ¶Semiplene. Idem Deci.in conſi.cclij.in conſi.dclxiij. Et male, niſi in Carbonia. Deci.in l.ij.nu.2.C.ad Carboniana.

præsumptionis, quia libri antiqui faltē faciūt præsumptionē, fm Abb.hic.& idē Abb.in conf.lxiiij.duo.in j.dubio.in fi.lib.j. vbi dicit libros antiquos ecclesiæ, licet nō sint auctentici, tñ facere fidē nō modicā. 19 † & scriptura pp antiquitatē, semiplenam facit probationē.vt no.Spec.in tit.de instr.edi.§.nūc dicēdū. ver.regulariter.in prin.Ant.de But.in c.ij.col.iiij.vers.tertius casus.de fi.instru.

20 ¶†Tertio fallit, qñ ab antiquo talibus libris data fuit fides, vt in libris legū, medicorū, & poetarū.vt no.Abb.hic, post Bar.in l.j.ff. si cer.pet.& idē Spec.de instr.edi.§.nunc dicendū. ver.sextū supplementū.Bal.in l.exēplo.C.eo.titu.in ver.tertius casus.Anto.de But.in d.c.ij.vers.decimus casus.Sed aduertēdū est, quia hoc dupliciter intelligi potest. Primo q credatur q sint libri illius auctoris.& hoc clarū vr. 21 Secūdo, q in tantū credaī † q tales libri auctorum pro lege allegari possint, prout voluit Bar.in d.ff. si cert.pet. & Abb.sentit hic, dū allegat l.septimo mense.ff.de stat.ho.& l. si pater.de solu.Sed hoc nō vr verū, nisi quatenus de illa auctoritate lex facta sit, vt declarat Pau.de Cast.Iac.But.in d.l.j.ff.si certum 22 pet.& Abb.in c.j.de præsumpt. ¶†Quarto fallit, quando libri & scripturæ reseruatæ sunt in loco, vbi solū auctenticæ scripturę reponuntur.c.ad audientiam.de prescri.& not.in glo.hic, de archiuo publico.per tex.in auc.ad hæc.C.de fid.instr.& tradit Ant.de But.in d.c.ij.de fid.instr.col.iij.vers.nonus casus.Et hoc intelligit, qñ custos ibi de publico sit deputatus, & qñ solū scripturæ auctēticæ ibi reseruantur, prout Docto.loquunt.& Io.And. in titu. de instr.edi.§.nunc videndū.ver.quartū supplemētū. Et late insistit Aret.hic.& idē not.Bal.in rubr.C.de fi.instr.in pen.col.pen. vers. quintum supplementū.& in l.exēplo.col.j. C.eo.tit. & Floria. in l.census.ff.eo.ti.Et ad hoc bene facit quod tradit Ro.de libro re- 23 gistri, in conf.clxv.incip.liber registri. † Et de libro censuali [a] not. Pet.de Ancha.in conf.xliij.primo de iuribus, quem sequiī Io.de Ana.in conf.lxxxiiij.videndū est.col.ij.& Ro.in cōsi.cxxvij.posito q dominium.& do.Abb.in cōf.lxvij. in causa, quæ vertitur. col.ij. lib.ij.Et q dictum est de scripturis repertis in archiuo publico, declaratur vt scribit Corne.Peru.consi.cxlij.videtur.col.iij. lib.iij.

24 Et ista limitatio ampliatur, † vt ēt habeat locum in scripturis factis ab officialibus de publico deputatis, quia faciunt fidem . vt not.Saly.in d.l.exemplo.in prin.Et ad hoc est dictū not.Bart.in l. quædā.§.nummularios.in fin.ff.de eden.vbi inquit, q creditur libris eorū, qui auctoritate publica præponuntur ad recipiēdum gabellas. [b] Et dicit Ang.ibi, q ita cōiter obseruaī, licet tales scripturæ nō sint auctenticę, vt Ang.ibi dicit, & sequitur Pau.de Ca. in d.auc.ad hæc.Facit quod not.Signo.in conf.xxij.in q.vertente. col.vj.in iiij.dub.vr tñ potius de consuetudine, q̃ de iure . vt not. 25 Sal.in d.l.exemplo.¶†Quinto fallit inter filios, inter quos facta fuit scriptura, fm Bar.Bal.& Doc. in d.l.cū aliquis.C.de iur.delib. per l.optimā. C.de contrah.& com.stipu. Sed aduertendum est, 26 quia tex.in d.l.optimam.sane intelligitur quantum ad illum, de quo agitur inter partes, aliàs secus. vt dicit not. Ant.de But. in c. illud.de præsump.in iij.notMathe.in no.lxxx.no q quotiescūq;. Bal.in l.ad probationem.C.loca. versic.quæro quid si instrumentum.& sequitur Alexan.in conf.cxxxvj.viso.col.penul. lib.j.& in 27 conf.ccj.super causa & lite.col.ij.lib.ij. †Et ideo si in instrumento exprimantur confinia, vel q locus sit de tali diœcesi, statur verbis instrumenti inter ipsas partes, solum ad illū effectum q ille contractus habeat locum. Vnde si dicatur in instrumēto, q Titius de Papia promisit Seio decem, poterit dictus Titius Papię pro tali obligatione cōueniri, quia probatur illum esse Papiensem, quātum ad illam promissionem.vt in terminis Bal.dicit in l.fin.circa fin.vers.pone in instrumento.C.si a non compe.iud.Non tamen absolute quo ad alia probaretur q esset Papiēsis. Et in proposito ad aliū effectū non probarent confinia, vt Docto. dicunt in locis 28 prælleg.¶†Sexto fallit in ratione consuetudinis, vt probatur in c.cum dilectus.de fi.instr.cum si.vt dixi in c.j.in princ.q.supra eo.

29 ¶†In gl.fi.ex his, quæ Abb.dicit, duæ conclusiones colliguntur. Prima est, q qñ plures probationes imperfectæ, etiam diuersæ speciei, tendunt ad vnum, plene probant, quia coniunguī, vt patet in duobus testibus, referendo se ad vnū actū, & in vno teste cum fama.vt per Abb.hic.Facit text.hic, & in l. Arriani. C.de hęre.in l.qui sententiam.C.de pęn.cum si.vt tradunt Moder.hic. Et vlterius ad hoc est glo.in l.ij.in prin.in verb.legitimis.de excu. tut.& not.Bal.in l.spadonem.§.qui iura multa.ff.de excu.tut. vbi rationem adducit, quia est fauor publicus, ne facultas probandi restringatur.& idem tradit Pau.de Cast.in consi.lxxxiij.q præfata sententia.circa fin.in conf.ccc.iudex.Ro.in consi.vij.visis necessarijs.Imol.in cōf.xcij.visis.& in conf.cxxxviij.in quæstione. Alex. in consi.liij.in causa vertente.col.ij.lib.j.And.Sicu.in consi.vj.col. j.in consi.xxix.in prin.& xxx.in prin.& xliiij.col.ij.in j.lib.& idem And.Sic.in consi.ij.col.antepen..in consi.vj. in prin. & xxv.col.ij. 30 in ij.lib.& Sozi.in consi.cxxxvij.in controuersia. colū.vj. † Et ista conclusio maxime procedit in his, quæ de facili probari nō possunt, quia tunc imperfectæ probationes facilius coniunguñt, vt no.distinguit Anto.de But.in c.veniens.el j.de testi. quē refert, & 31 sequitur Alex.in consi.xciij.animaduersis.col.fi.lib.ij. ¶†Prædicta tñ conclusio limitatur procedere, nisi probationes imperfectæ non essent etiam perfectæ in sua specie, vt quia esset vnus testis de veritate, & alter solus de fama.quo casu fama nō est plene pbata. vnde tali casu imperfectæ probationes nō coniunguñt. vt not.voluit Bal.in l.si quis ex argentarijs.§.j.in iiij.not.ff.de edē. Mod.hic sequuntur.& idē Alex.in consi.xiij.ex his.col.fi. lib.j. & 32 in conf.xj.sentio in dubium reuocari.lib.iiij.¶†Secundo limitaī nō habere locum in cā criminali, vt idē Bal.no.dicit in d.l.si quis. §.j.& sequiī Alex.in conf.cxiij.quoniā abunde.col.ij.lib.ij. vbi ex hoc infert idem esse in causa matrimoniali. & idē tenet Bar.Veronen.in consi.xxxij. quidam rustici.col.ix. Et hoc tñ, quod dictū est de cā criminali, limitatur & declaratur, vt Alex.tradit in conf. 33 xxviij.animaduersis.col.pen.lib.ij.s.allega. ¶†Secunda cōclusio Abba.est, q imperfectæ probationes, quæ tendunt ad diuersa, non coniunguñt.Et idē Abb.scribit in conf.xv.ad claram. in.fin. lib.j.& not.Bal.in l.spadonem.§.qui iura multa.in ver.tu dic.ff.de excu.tuto. quē refert & sequitur Pet.de Ancha.in consi.cclxxvij. visa diligenter narratione.cum si.vt tradit Alexan.in cōsi.cxxviij. ponderatis.lib.ij.& in conf.xxj.in causa medici.lib.iiij. & idē Ale. in conf.clxxix.in causa Anglorum.col.iij.lib.ij.& bene facit q no. in l.cum antiquitas.colum.j.versicu.secundo quæro . C. de testa. & in l.obseruare.colum. fina.versicu.sed pone, dicit statutum.C. quorum appel.cum si.vt tradit Ro.in consi.xcj.visis. colum.fi. & Alex.in consi.clxxvj.viso themate.col.iij.lib.ij. ¶ Ex ista conclusio- 34 ne infertur † secundū Abb.hic, q vnus testis de veritate mutui, & alter de confessione, non probant. idem tamen Abb.contrarium [c] tenet in c.fi.col.j. de succ. ab intesta. Sed dictum Abb.hic videtur in confessione mutui, prout loquitur. Secus esset in alio contractu, puta in confessione depositi, prout areti. concludit colum.fin.hic.& Bal.hoc modo distinguit in consi.clxxxviij.præsupposito statuto.in fin.lib.iij. Et quod tenet Abb.hic in confessione mutui.idem Bal.dicit in l.si ex cautione.in xij. q. C.de non nume.pecu.in l.ij.§.ij.versic.quid autem.ff.si certum peta.& in c. fi.col.iij.versic.hoc modo dicamus.de consue.Sal.in l.testiū. in fi. C.de testi.Alex.in conf.cxliij.lib.ij.s.alleg.in prin.Corn.Perusi.in consi.lviij.in hac consultatione.col.pen. lib.iij. & Barth.Veronē. in consi.xxxij.s.alle.col.ix.Facit q not.Bar.in l.ij.colum.fi.ff.si cer. 35 pet. † Nō sic in alio contractu, vt dictū est, quia in alio contractu confessio veram probat numerationem, vt not.Bal.in l.si nō sortem.§.indebitum.ff.de condi.indeb.Pau.de Ca.in consi.cccxciiij. 36 quæritur.Alexand.in consi.xxv.viso instrumento. lib.ij. ¶ †Extra glo.opponitur, fm Abb.post alios, q possessor debet in sua possessione tueri.l.cogi.C.de pet.hære.& ij.q.v.in prin. Abb.post Innoc.dicit hoc nō habere locū in spiritualibus, quia posidēs beneficia potest per superiorem molestari, vt per glo.in reg.beneficium.in glo.fi.de reg.iur.in vj. & quia beneficia non possunt haberi sine canonica instit.c.j.de reg.iur.in vj. & latius per eum hic, & posteriores sequuntur. Sed aduertendum est, quia ista respōsio nō est gñalis, quia nō haberet locū in eo, q diu fuisset in possessione beneficij pro quo psumiī. vt no.Bal. in l. sine posidetis. col.ij. C.de prob.Host. Anto.de but.& abb.in c.illud. de psump. Doc.in d.c.ordinarij.§.j.col.fi.cū si.vt dixi in cōf.cxviij. viso instrō. Præterea ēt in possessione antiqua possessor tueri debet, qñ non est specialis psumptio ꝯ eum, vt ipse do.abb. tradit in c.in literis. col.vj.de resti.spol.& ibi respondet ad d.c.j.de reg.iur. in vj.vt nō procedat respectu possessionis, sed respectu institutionis, de qua loquitur.Secundo respondet ponderando verbum, licite, positū in d.c.j.vt latius ipse prosequitur in d.c.in literis.Vnde ad contrarium formatum per Abba.hic, aliter & melius rñderi potest, q licet possessor tuendus sit in sua possessione, non tñ excluditur, quin alius probare posit de defectu proprietatis possessoris.Et ita videtur hic. quia probationes, de quibus hic, requiruntur respectu proprietatis. Et ad hoc facit quod no.Abb.in c.contingit. de dol.& cōtu.col.ij.ver.ex dicto gl.& in c.dilecto.col.vj.de preb. cum similib.vt tradunt Moder.in c.sicut.de re iudi.in xix.colum.

Notan-

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Censuali. Vide Deci.in conf.cxlvj.col.vj.vbi dicit q non solum probat rem emphyteuticam, sed etiam probat rem esse ecclesiæ.

b ¶Gabellas. Vide Sozi.in consi.ccviij.lib.ij.& Bertachi. de gabellis.

c ¶Contrarium. Vide Deci.s.eo.c.licet nu.7. Cępol.causarum ciui.consi.iij.nu.10. Ias.in lectu.l.admonendi.de iureiur.Alex.in consi.lxxvj.nu.4.lib.vj. Decis.Nea. xij.vide Fely.in c.fi. cautio.de fid.instr.nec est aliud in mutuo post biennium.

Notandum tamen eſt ex concluſione Abb. differentiam eſſe inter ſpiritualia, & temporalia. Facit tex. in cap. inter corporalia. de transla. epiſco. vbi alia differentia ponitur. & aliam Abb. ponit in c. fi. in fi. j. de ſpōſ. duo. Et ſpiritualia digniora ſunt temporalibus. c. illud. c. ſolite. de maio. & obed.

SVMMARIVM.

1 *Libellus quando agitur contra monachum, vel monacham, quorum ingreſſus reuocatur, in dubium dirigendus eſt contra eorum perſonas.*
2 *Teſtes deponentes de peritia artis, an debeant eſſe honeſti.*
3 *Doctoratu quis priuatur ob malos mores.*
4 *Virginitas probatur per ſigna.*
5 *Habitus perſonæ qualitatem indicat, & exempla.*
6 *Signum mercatoris facit cognoſci merces*
7 *Virginitatis priuilegia.*
Et replet paradiſum, nuptiæ verò mundum. nu. 8.
Et virginitas filiorum prodeſt parentibus ad ſalutem. nu. 9.
10 *Virgines alijs mulieribus præferuntur in teſtimonio, menſa, & itinere.*
11 *Filios habens præfertur non habenti, & qualiter intelligitur.*
12 *Mulier deſponſata debet viro reſtitui, licet non fuerit ab eo cognita.*
13 *Maritus petens reſtitui ad oſcula non auditur.*
14 *Caſtitas dicitur etiam in matrimonio.*
15 *Virtus vna ſine ceteris haberi non poteſt.*
16 *Mulier corrupta etiam inuita non conſecratur.*
17 *Virgo ſola poteſt eligi in abbatiſſam.*
18 *Papa ſolus diſpenſat quòd corrupta poſſet eligi in abbatiſſam.*
19 *Virgines ſolæ habent laureolam.*
20 *Ingreſſus monaſterium ſi expreſſe contulit bona monaſterio, & credebat ingreſſū tenere, vitiato īgreſſu recuperat bona. ſecus ſi ſciebat nō ualere. n. 23*
21 *Eleemoſinam animus dantis attenditur.*
Et iudicanda eſt in iudicio cordis. nu. 22.

C Auſam matrimonii. ¶ Primo not. ibi, & C. puellam. † q̄ qñ agitur contra monachos, vel monacham, & reuocatur in dubium de ingreſſu eius, libellus in eorū perſonam dirigitur. ita Abb. hic dicit. & idem Abb. in c. venientes. in glo. pen. de conuer. cōiug. & hoc limitatur procedere, qñ agitur reſpectu perſonæ. ſecus ſi ratione bonorū, vt Abb. ibi proſequitur. & not. Bal. in auc. cauſa, quæ fit cū monacho. C. de epiſco. & cler. ¶ † Secundo no. ibi, honeſtas matronas. q̄ teſtes, qui debent deponere de peritia artis, requirit̄ q̄ honeſti ſint, & ſic ſola peritia non ſufficit, ſm̄ Abb. hic, per iſtū tex. & per tex. in l. magiſtros. C. de profeſſo. & medi. lib. x. Sed aduertendum eſt, quia iſte tex. vr̄ habere ſpecialē rationē. quia non cōuenit q̄ mulier, quæ aſſerit ſe virginem, inſpiciatur per matronas inhoneſtas. Sed in alijs teſtibus, q̄ deponunt de peritia, iſta qualitas honeſtatis non vr̄ neceſſaria, dūmodo non ſint naturaliter criminoſi, q̄ repellantur. quia ſicut medicina ſpiritualis à quocūq; ſumitur. c. fin. & c. veſtra. xv. q. vlti. ita videtur de peritia, vt à quocūq; haberi poſſit. Et ad hoc videt̄ tex. in c. vt commiſſi. de hære. in vj. ibi, quoſlibet peritos. † Nō ob. q̄ habetur in l. magiſtros. quia ibi tractat̄ de dignitate doctoratus, à qua etiam propter malos mores quis repellitur. arg. l. ij. C. de dignit. lib. xij. ¶ † Tertio not. ibi, ſigna virginitatis. q̄ virginitas probat̄ per ſigna, & ex ſignis qualitas perſonę arguitur. nā ſtigmata militem, habitus clericum, ſtola ſacerdotem, & cucula monachum oſtendit. vt Bal. hic dicit. & idem Bald. in l. directis. C. de teſta. manu. in l. binos. in iij. not. C. de aduo. diuer. iud. Sal. in rubr. C. de manu. vind. & tradit And. Sic. in conſi. xxxiiij. lib. iiij. vbi loquitur de inſignijs magiſtratus, & doctoris. & facit quod no. Bal. in auc. dos data. C. de do. ante nupt. de ſigno mercatoris, † propter quod merces eius indicatur. ¶ Quarto not. ibi, † virginitatis priuilegio. q̄ virginitas dicit habere priuilegiū, & prærogatiuā, quam pauci habent. l. diſtin. c. quia in tua. cum ſi. vt proſequitur Abb. hic. † Et virginitas replet paradiſum, & nuptiæ mundum, vt dicitur in c. nuptiæ. xxxij. q. j. † Et virginitas filiorum etiā prodeſt parentibus ad ſalutem. xxxiij. q. v. c. tunc ſaluabitur. † Et per iſtum text. arguit Bal. q̄ virgines præferuntur alijs mulieribus in teſtimonio, in mēſa, & in itinere.[a] Quod notādum eſt, quia alibi † dicit Bar. in l. in albo, per illum tex. C. de decu. li. x. q̄ ille qui habet filios, præfertur non habenti. ¶ Sed poteſt reſponderi q̄ ilud dictum Bart. non intelligitur reſpectu virginum, de quibus Bal. hic loquitur. ſed intelligitur reſpectu aliorum, vel aliarum mulierum, quæ matrimonium contraxerunt, & non habent filios, quia habentes filios illis præferuntur. argu. l. j. ff. ſol. mat. & quod not. per glo. xxxij. q. iiij. in c. recurrat. in ver. maledicta. ¶ † In glo. j. not. glo. ſecundum Abba. quæ ſentit, q̄ mulier deſponſata debet reſtitui viro, licet ab eo cognita nō fuerit. & hoc tenet Abb. hic. Contrarium dicunt Io. And. & Anto. de But. hic, quia ſolum per copulam maritus videtur habere poſſeſſionem vxoris. † Et idem Bal. ſequitur hic, qui dicit, q̄ maritus nō debet audiri, ſi petat ſe reſtitui ad oſcula. & ita tranſeunt Moder. hic. & idem tenet Pau. de Caſt. in cōſ. cclxxij. quia perprimum. in ij. dub. in prin. Sed dictum gl. & opi. Abbatis hic verior videtur, quam late tenent idē Abb. & Ant. de But. in c. ex parte. col. pen. per illum tex. de reſtit. ſpol. vbi reſtitutio denegatur, quia ſponſalia non præceſſerunt. ſecus ergo vr̄ præcedentibus ſponſalibus. & per text. in c. literas. eo. tit. vbi fit reſtitutio marito in ceteris, præter copulā. ergo dat̄ intelligi, q̄ poſſeſſio vxoris quam habet maritus, etiam alio reſpectu conſideretur, q̄ ratione copulæ. & hoc quando ſunt ſpōſalia de præſenti. ſecus ſi eſſent de futuro, prout Abb. concludit in d. c. ex parte. poſt Io. de Lig. & hoc modo opi. concordari pn̄t. ¶ In gl. fi. ibi, quæ ſola poteſt eſt, &c. non tn̄ excluduntur coniugati, quin etiam ſaluantur, vt Abb. hic dicit per text. in c. firmiter. §. fi. de ſum. trin. Sed aduertendum eſt, quia text. alegatus in glo. in §. ſancimus. in auc. de lenoni. non loquit̄ de virgine, ſed de caſtitate, † quo caſu ēt cōiugati cōprehēduntur, quia caſtitas etiā dicitur in matrimo. xxxj. diſt. in c. Nicena. & in l. mulier. §. cū proponeretur. ff. ad treb. & quod ibi Bar. cum ſimi. & Alex. ibi proſequitur. & gl. hic. melius Abb. declarauit in proœ. rex pacificus. in glo. in verbo, pudicus. Et q̄ Abb. dicit hic, † q̄ vna virtus haberi non poteſt ſine alijs, vt per gl. in c. niſi pridem. in ver. flore. de renuncia. declaratur. & per Abb. hic. & in d. proę. rex pacificus. in ver. pudicus. & idem tradit Domi. in c. diſciplina. xlv. diſt. Iſta tamen declaratio Abb. non plene ſatisfacit, quia conſonat q̄ vnus non poſſit habere virtutem caſtitatis, & tamen non habebit virtutem liberalitatis. Vnde dicendū eſt, vt per S. Thom. prima ij. q. lxv. articu. j. & Archiepm Florent. in iiij. par. ſummæ. titu. j. cap. v. In ea. gl. ibi, † virgo ſola, quæ ad legem promotionis reputatur notandum eſt q̄ corrupta etiam inuita non conſecratur. d. c. de. pudicitia. alleg. in glo. in ver. finite. Ad idem tex. xxxij. q. v. in c. ille autem. & xv. q. j. in c. fi. vbi dicitur. Si in perſecutione virgo fuerit oppreſſa, repellitur lege, quia opus inſpicit & non voluntatem. vt not. per glo. xxxij. q. v. in ſumma. facit text. in c. Acatius. & in c. fin. xxvj. diſtin. Et adde q̄ † virgo ſola eligi poteſt in abbatiſſam.[b] xx. q. j. c. iuuenculas. vbi Archi. & per glo. in clem. attendentes. §. ſtatuimus. de ſta. mona. in ver. rationabilis. † & ſolus papa diſpēſare poteſt q̄ corrupta eligatur in abbatiſſam. vt Card. concludit in d. §. ſtatuimus. de ſtat. mona. in xj. q. & Calde. in conſ. iij. in fi. de offic. vica. ¶ In ea glo. ibi, † ſolæ virgines habeāt laureolam. Abb. poſt Hoſti. & alios dicit, q̄ etiam martyres, & prędicatores habēt laureolam, vt per eum hic. Sed intentio glo. fuit excludere virginem corruptam, etiam per vim. quia coronari non poteſt. vt dicitur in c. ſi Paulus. xxxij. q. v. & hoc verum intelligatur reſpectu promotionis, quia conſecrari nō poteſt, vt ſupra dictum eſt, quia eccleſiæ militanti non conſtat, an ipſa quæ violata fuit, conſenſerit, vel non. ſecus eſt quo ad Deum, quia pro virgine coronabitur. xxxij. q. v. §. j. vbi dicitur. Si me inuitam feceris violari, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam. & in d. c. de pudicitia. ver. finge. ea. cauſa, & q. ibi, dum inquit apud euangelium, quia voluntate nō peccauit, virgo ſuſcipitur. ¶ Extra gloſ. dum Abb. proſequitur impertinenter dicta Bar. in auc. ingreſſi. C. de ſac. ſan. ecc. & primo concludit † q̄ ſi ingreſſus monaſterium expreſſe cōtulit bona monaſterio, & credebat ingreſſum tenere. iſto caſu, vitiato ingreſſu, recuperabit bona ex defectu cauſæ finalis. arg. l. ſi pater. & l. nec apud. C. de hære. inſti. cum ſi. And. Sicu. hic dicit q̄ illa iura non bene allegantur in propoſito, quia ſi bona remanēt monaſterio, hoc ſaltem proderit animæ ipſius ingreſſi. xiij. q. ij. in c. pro obeuntibus. Sed iſta ratio parum valet, quia ſi eſt defectus in cauſa fi. non debent bona remanere apud monaſteriū ꝯ voluntatem ingreſſi. † quia in eleemoſina animus dantis attenditur. xlij. diſt. c. quieſcamus. in fin. & ij. q. vij. c. in grauibus. & in iudicio cordis cōſideranda eſt eleemoſina, † vt dicitur de pœni. diſtin. v. in §. colēdū eſt. col. fi. Limitat̄ tn̄ iſta ꝯclo, vt ꝑ Abb. hic. & no. Bal. in l. j. C. de inge. & manu. ¶ † Secundo Abb. concludit, q̄ ſi ingreſſus monaſteriū, ſciebat ingreſſum nō tenere, & bona expreſſe monaſterio dedicauit, vitiato ingreſſu, nō poterit bona repetere, q̄ adonaſſe vr̄. arg. l. Campanus. ff. de ope. lib. & in l. cuius ꝑ errorē. ff. de re. iu. Bal. tn̄ in auc. ingreſſi. in v. q. tenet ꝯriū. q̄ imo ēt in iſto caſu hēat locū repetitio, ex quo cā fi. falſa reperit̄. l. j. §. ſi parendi. ff. de condi. ob cau. l. auunculo. ff. de condi. ſine cau. Areti. hic reſpondet iuribus præalle. q̄ ibi cā erat de futuro. Secus vr̄ in cā de præſenti,

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Itinere. Vide Deci. in l. reprehendenda. in j. not. C. de inſti.
b ¶ Syl. Al. Abbatiſſam. Adde Deci. in c. at ſi clerici. §. de adulte. col. vj. ſ. de iudi.

præsenti, prout agitur in casu nostro, quia tunc videtur magis habere animum disponendi. & ideo, sm eum, si oblatio facta fuisset ex causa de futuro, puta pro alimentis, haberet locum repetitio. alle. Ant. de But. in c. in præsentia. s. eod. tit. Ipse tamen Are. tenet contra Bar. ꝙ non inducatur absolute donatio. quia, sm eum cōcurrerent duo spālia. primum est ꝙ dñium acquireretur sine traditione. secundū ꝙ traditio ex falsa causa donationem induceret contra l. j. cū ibi no. C. de do. promis. & in si. not. Bart. in l. si rem. ff. de acqui. pos. & istā opi. sequunt Mod.[a] in d. auc. ingressi. vbi etiā cōtra Bar. allegant tex. in c. si quis incognitus. xvij. q. ij. cū gl. vbi ille, qui ingreditur sine licētia, vxoris recuperat bona. Sed ille tex. parum facit, quia agitur ibi de præiudicio vxoris, & quia ibi non constat ꝙ sciret ingressum nō tenere, prout Bar. loquitur. Et ratio Are. ēt euitari pōt, quia nō videt verū ꝙ sint duo spālia, quia Bart. loquit interueniente traditione, vt colligitur ex l. cuius per errorē, quam allegat ibi, cuius per errorē dati repetitio est, &c. & quia nō est cōtra ius, ꝙ transferat dñium absq; traditione, qñ persona transit l. si adoptauero. ff. de præca. de quo dictum fuit in c. in presentia. s. eo. Itē nō videt verū ꝙ traditio in isto casu facta sit ex falsa causa, quia ex quo sciebat ingressum nō tenere, nō videt facta traditio respū ingressus, sed absolute, q. a donare voluit. Et sic in isto casu, nedū nō cōcurrunt duo spālia, immo nullū spāle vr. Vltimo cōtra Bar. ꝙ non inducatur donatio, induci potest tex. in l. non solum. ff. de act. & obli. vbi ille, qui scit actum esse impossibilem, nō videtur habere animum disponendi. Sed responderi potest esse speciale in fauorem religionis, sicut est in vlti. voluntate, vbi impossibilitas vitiatur, & non vitiat l. j. ff. de condi. insti.

ADDITIO.

a ¶Mod. Scilicet Ias. Idem tenet ibi Deci. num. 24. & bene.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta non perdunt auctoritatem licet reperiantur apud alium, quàm apud eum, penes quem esse deberent.*
2 *Scripturæ quæ auctoritatē recipiūt à loco, si inueniantur extra locū, nō probāt.*
3 *Partes quamuis non remittant substantialia iudicij, tamen statur confessioni ipsarum.*
4 *Consequenti probato, probatur antecedens.*
5 *Confessio inter suspectos qui possunt disponere, valet cōcurrētibus coniecturis.*
6 *Remissio tacita aliquando admittitur, vbi expressa non admitteretur.*
7 *Tractatus pro colloquio absq; conclusione.*
8 *Tractatum non sufficit probare sine conclusione alicuius contractus.*
9 *Conclusio totam vim cuiusq; rei habet.*

Vm bonæ. ¶In tex. ibi, apud priores iudices. Hoc fuit ex facti cōtingentia, quia deberēt esse apud notarium, sm Io. An. in c. qm contra. s. eod. & sequitur abb. hic, qui ex hoc infert † ꝙ instrumenta non perdunt auctoritatem, licet reperiantur apud alium, penes quē esse nō debent. pro quo Art. allegat text. in l. quædam. §. his aūt. ff. de eden. Facit text. in l. qui tabulas. ff. de fur. Et hoc sane intelligit in scriptura cōfecta à psona publica, videlicet ab argentario, vel notario, quia semel scriptura habuit auctoritatē ex persona scribentis. † Secus videt in scripturis, quæ auctoritatem recipiunt à loco, quia si sint extra locū, nō probant, vt habet in c. ad audientiam. de præscri. & in auc. ad hæc. C. de fide instru. ¶ † Item nota istum tex. qui ad hoc sm Io. An. & Doc. reputatur singularis, ꝙ licet partes non possint eorum consensu remittere ea, quæ sunt de substantia iudicij, vt not. in c. j. de lit. conte. in auc. offeratur. C. de lit. contest. tamen statur confessioni ipsarum. Quod profecto mirum videtur, quia super his, quæ non sunt in potestate partium, non statur eorum confessioni c. super eo. de eo, qui cogno. cōsan. vxo. abb. respondet, & dicit hoc non procedere in isto casu, quia agitur de modico præiudicio, quia de facili potuissent partes omnia acta iudicij repetere secundum cautelam, quam ponit Barto. in l. mutari. ff. de procu. & ita posteriores sequerentur. Sed aduertendum est, quia illa ratio, ꝙ stetur confessioni partium, ex eo ꝙ agatur de modico præiudicio, non satisfacit, quia attenta tali ratione, deberent partes posse renuntiare. cuius tamen cōtrarium omnes communiter dicunt. Ideo videtur stare argumentū, quia si renuntiare non possunt. ergo non est standum eorum confessioni. l. si forte. & quod ibi Bar. ff. de castren. pecu. & per gl. & Doc. in l. si donatione. C. de collatio. Vnde ad hoc, in quo consistit difficultas huius decret. cogitabam posse responderi tribus modis. Primo, quòd hoc procedat propter auctoritatem summi pontificis, qui ita scribit, & committit. Secundo dico ꝙ ista confessio attenditur, quia iustificatur ex perditione actorum de qua hic dicuntur. Vnde constabat quòd acta facta fuissent. quo casu probata amissione leuiores probationes sufficiunt l. testium. in fi. C. de testi. & quod ibi Bald. & Doc. Confirmatur hoc, quia hic patet quòd coram primis iudicibus testes examinati fuissent, vt colligitur ibi, recipiatis partium probationes. de nouo ergo præsupponendum est quòd lis esset contestata, quia lite non contesta. non possunt testes examinari. in tit. supra vt lit. nō contest. Et hoc sentit Bald. hic. Ad quod facit, † quia probato consequenti, probatur antecedens l. ij. vbi Bald. C. de dot. promis. & quod notat Bald. in l. j. in v. opposi. C. de fideicom. Et sic patet ex prædictis quòd confessio partium attenditur, quia ex probabilibus coniecturis iustificatur. † Nam confessio etiam inter suspectos, qui non possunt disponere, valet concurrentibus coniecturis,[a] vt no. Saly. dicit in l. si mater. C. de contrahen. emp. & tradit Alexand. in consi. xviij. consideratis. libr. iij. Tertio responderi potest, & aduertendum est, quia hic non dicitur confessioni partium stetur, quia de confessione nullum verbum in text. ponitur, sed solum dicitur quòd de lit. contest. non reuocabatur in dubium. Vnde videtur ista tacita quædam remissio, quæ admittitur, licet expressa fieri non possit, † vt est casus singularis hic. Et hoc in simi. dicitur de iura. calum. l. ij. §. sed quia. C. de iura. calum. & in cap. j. de iura. calum. in vj. & facit in simili text. in l. filiusfamil. §. veterani. & quod ibi not. ff. de procura. Non obst. dictum Barto. in d. l. mutari. quia ibi constabat quòd acta in veritate facta fuissent, vnde facilius ad aliam instantiam vel personam porriguntur. Præterea illud dictum Barto. reprobatur per Anto. de But. & abb. in cap. pe. de iudi. ¶ † Vltimo ex isto tex. notandum est quod tractatus, hic accipitur pro colloquio absque conclusione. Ita videtur probari hic ex quo de conclusione nihil dicit. † Nam multa tractantur, quæ non fiunt. Vnde non sufficit probare tractatum alicuius contractus, absque conclusione,[b] vt not. Bald. in l. multum interest. in ij. colum. C. si quis alteri, vel simi. & idem Bal. in l. cum allegas. colum. ij. C. de vsu. & in cap. fina. de iura. calum. & no. Alexand. qui plura iura adducit in consi. xxxj. visis. colum. ij. libr. ij. & in consi. xix. in his. colum. pen. libr. iiij. & in consi. lxxxvj. in causa domine Bart. colum. iij. eo. lib. iiij. † Nam tota vis in conclusione consistit l. si voluntatem. vbi Bald. C. de rescinden. vendi. ¶ Et ex his expedita sit ista decre. & per consequens iste titulus in quo quantum laborauerim, facile poterit iudicari ab his, qui scripta aliorum antiquorum & modernorum perscrutantur.

ADDITIONES.

a ¶Coniecturis. Et ꝙ confessio inter personas suspectas, vt inter patrem & filium, inter virum & vxorem, inter clericum & concubinam, non probat, nisi constet vide Dec. in consi. cxxxij. per totum.

b ¶Syl. Ald. Conclusione. Adde Dec. in consi. cxxxiiij. col. iij. in vlt. verbis.

De testibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Probatio per testes dignior alijs est, & validior per instrumenta. num. 3.*
Et est naturalis, per instrumenta contra naturam. num. 2.
Et per scripturam seuerior. num. 4.
5 *Attestatio dicitur dictum testis.*

Xpedito titu. de probationibus, sequitur rub. de testibus in qua abb. post alios primo concludit quòd ideo titulus iste preponitur, quia efficacior est, & dignior illa probatio, quæ fit per † testes, quàm si facta sit per instrumenta. Et ad hoc Bald. allegat text. hic in §. si vero aliquid. ibi, nos quidem existimauimus ea, quę viua voce dicuntur, digniora fide, quàm scriptura, in auc. de instru. fid. & cau. colla. vj. & quasdam alias rationes Bald. hic adducit, quæ leues sunt, & non fundantur in iure. Et istam conclu. Moder. sequuntur in rubr. infra de fi. instru. † quia probatio testium naturalis est. probatio vero instrumenti contra naturam, quòd credatur carte animalis mortui, vt not. Inno. in cap. cum P. de fi. instr. & quia certior quis efficitur voce, quam literis. xxxv. q. viij. c. de gradibus. ibi, ore ad os loquamur. Sed tamen aduertendum est, quia licet Doc. communiter dicant, hoc efficaciter non probatur iure. Et in primis ego video quòd contrarium seruauit Iurisconsul. qui magistraliter procedere solet, & tamen permittit tit. de fide instr. † Et glo. in rub. ff. de fide instr. dicit quòd probatio, quæ fit per instrumenta, validior[a] est. Et ad hoc facit, quia in pluribus casibus scriptura requirit, & testes non sufficiunt, vt per gl. in c. j. de cens. lib. vj. versi. in scriptis. & gl. ibi in fi. dicit quòd facilius † & securius fit probatio per scripturam,

ADDITIO.

a ¶Validior. Probatio quæ fit per instrumentum validior est vt per Dec. hic. sed adde ꝙ probatio quæ fit per rei euidentiam, & loci inspectionem, dicitur probatio superlatiua, quæ nunquā censetur esse exclusa, etiam postquā dicta sunt testificata. Et præsertim quibuscunq; probationibus testium, & instrumētorū. Comes Ioan. Bap. Plotus. in l. si quando. nu. 777. ver. probatur. C. vnde vi.

ram. Facit text. in l. contrahitur. ff. de pig. Facit text. in l. testium. C. de testi. ibi, quinque testes requiruntur ad supplendam scripturam. Et ex his datur intelligi quòd probatio, quæ fit per instrumentum, maioris auctoritatis sit. Non obstant allegata in contrarium. & primo tex. in d. §. si vero. quia ille text. loquitur in scriptura priuata, vt gl. ibi dicit. Secus videtur in instrumento publico, quod æquiparatur testibus l. in exercendis. C. de fi. instr. & etiã probatio instrumenti preualere videtur, per supradicta. Non ob. quòd probatio instrumenti non sit naturalis, quia satis est ꝙ à iure approbata sit, & quia cum illa charta concurrit auctoritas notarij approbati de publico c. ad audientiam. de rescrip. Non ob. quòd certior sit propria vox, quàm scriptura, quia verũ est quòd maior certitudo habetur ex voce propria, & præsentia alicuius, quàm ex scriptura eius eo absente, quia talis scriptura priuata est, & potuit falsificari. Sed hoc habet locum, quando quis de seipso loquitur, & in priuata scriptura. secus videtur in publica scriptura, & in testibus, qui de facto alieno attestantur, prout in proposito agitur. Et ideo cõcludendum videtur ꝙ iste tex. hic ex arbitrio summi pontificis præmittatur. ¶ Expedita continuatione sm abb. quæritur de duobus. Primo, quare in plurali dicit, de testibus. Et breuiter saluando opin. Ioan. An. quam abb. impugnare videt, cõcludatis hoc factum fuisse duplici ratione. Prima, quia plures testes requiruntur c. veniens. el. j. c. vniuersis. j. eo. l. vbi numerus. ff. de testibus. Secunda, quia sunt plures species testiũ. Et ista secũda rõne, dicitur de fi. instr. & de procuratoribus iu plurali numero, quia sunt, plures species instrumentorum, & procuratorum, vt colligitur in cap. j. & ij. j. de fid. instru. & l. j. ff. eod. titu. ¶ Secũdo quærit quare dicit, de testibus, & attestationibus. abb. post Ioan. And. respondet quòd hoc factum fuit ex eo quòd in pluribus capitulis tractatur de attestationibus. vt patet in nigro. Sed ista ratio non videtur necessaria, quia etiam si dictum fuisset de testibus simpliciter, rub. tamen fuisset communis ad dicta testium, & ad personas, vt patet in rub. ff. & C. eod. ti. Vnde dicendum est, hoc factum ex arbitrio summi pontificis, quia ad hoc moueri potuit, ex eo quod dicitur in §. sed quia, insti. qui. mo. testa. infirmen. ¶ † Vltimo not. sm abb. quòd dictum testis appellatur attestatio. facit text. in l. solam. C. de testi. in capit. attestationes. de despon. impub. in l. instrumenta. cum glo. C. de proba. & in l. cum antea. in ver. attestatur. C. de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Testes non debent induci pretio ad testificandum, etiam ad verum, nume. 2.*
3 *Testis corruptus pretio vt verum dicat, an teneatur de falso.*
4 *Testis pecuniam accipiens ne testificetur, an teneatur de falso.*
5 *Testes & iudices officium suum gratis facere debent.*
6 *Testes debent iurare dicere testimonium absq; commodo.*
7 *Alternatiuæ vna pars aliam declarat.*
8 *Testis pecuniam recipiens, in dubio præsumitur dixisse falsum.*
9 *Testis pecuniam recipiens ne dicat testimonium, an teneatur de falso.*
10 *Testis qui corruptus pecunia testimonium non dixit, punitur sed non de falso.*
11 *Testis qui pecuniam accipit ne dicat testimonium, probat contra corrumpentem, & admittitur contra eum, & num. 12.*
12 *Testimonij natura est, vt verum dicatur pro vtraq; parte.*
13 *Corrumpens testes non per hoc perdit causam.*
14 *Iudex potest se fundare in probationibus quas pars impugnat.*
15 *Testis precibus rogari potest, nec per hoc dicitur se ingerere.*
16 *Testem instruere, vt per verba congrua dicat veritatem, non est peccatum.*
17 *Testis non est suspectus, licet oblatus & rogatus sit à parte.*
18 *Testis se ingerens, suspectus est, & repellitur.*
19 *Testis quilibet esse potest, qui non prohibetur.*
20 *Testis debet examinari ieiunus.*
21 *Iuramentum etiam à teste debet recipi à ieiuno de honestate.*
22 *Ebrij testimonium non valet. nec testamentum. num. 23. nec contractus. nu. 24. ꝙ verum est in eo, qui ex toto est ebrius. nu. 25.*
26 *Matrimonium contractum per inuitatum ad cenam non irritatur.*
27 *Testamentum hominis hebetis ingenij valet.*
28 *Ebrius an excusetur à delicto.*

1 Placuit. No. primo † quòd pretio testes induci non debent ad testificandũ, 2 concordantia iura sunt in glo. † Et hoc procedit, etiam si testis verum dicat. xiiij. quæst. v. c. non sa3 ne. † Adeo quòd licet verum dicat, tamen pœna falsi punitur, vt not. Barto. in l. j. in princ. ff. de fal. 4 † Et eadem pœna tenetur, si testis pecuniam accepit vt non testificetur, vt idem Bart. dicit in d. l. j. & Moder. hic simpliciter sequuntur. Et vtrunq; dictum probari videt in d. l. j. §. j. ibi, ob dicendum testimonium, vel non dicendum, pecuniam acceperit, pœna legis Corneliæ afficitur. ¶ Circa primum dictum, qñ ob dicendum testimonium Bart. in d. l. j. in princ. adducit simile de iudice, qui venalem fert sentẽtiã, licet veram l. ij. ff. de condi. ob tur 5 causam l. venales. C. qñ prouo. † & quia testes, & iudices grati hoc facere debent d. c. non sane. ideo turpiter accipiunt. Et dictũ Bart. sequitur Pau. de Cast. in d. l. ij. ver. sed & si dedi. in ver. est arg. 6 iste. §. Et ad hoc etiã facit, † quia iurant testes dicere testimonium absq; cõmodo c. quoties. & c. licet ex quadam. j. eod. tit. per gl. in c. fraternitatis. in gl. fi. eod. tit. ¶ Sed tamen his non obstantibus, dictum Bart. nõ videtur verum, quòd testis tunc demum pœna falsi teneatur, quando in dicto suo mendacium dixerit, vel occultat veritatem c. j. de cri. fal. si ergo verum dicat, non videtur puniendus pœna falsi. ¶ Non obst. allegata in contrarium, & primo tex. in d. l. j. §. j. ff. de fal. quia text. ibi non aperit quando verum dicit. simpliciter enim loquitur, quando precium accepit ob dicendũ testimonium. vnde intelligitur ob dicendum testimonium, scilicet falsum, quia verisimiliter pro vero testimonio non fuisset corruptus. Confirmatur hoc, quia tex. ibi alternatiue loquitur, ob dicendum testimonium, vel non dicendum Nam quando ob non dicẽdũ pecuniam recipit, occultat veritatem, & falsum cõmittit, dicto c. j. de cri. fal. ergo etiam in altera parte alternatiue, quando 7 ob dicendum testimonium, intelligitur quòd falsum dicat, † quia vna pars alternatiue secundum aliam intelligitur l. j. vbi Bar. ff. de reb. dub. ¶ Non ob. ꝙ turpiter facit, & quod dicitur de sententia veniali, per hoc non sequitur ꝙ teneatur pœna falsi, quia illa solũ habet locũ, quãdo falsum cõmittitur d. c. j. de cri. fal. l. eum qui. C. de fal. aliter tamẽ poterit puniri, sed non pœna falsi, de qua quæritur. Vltimo non ob. quòd iurauit non testificari pretio, quia intelligit testificari falsum, vt in alio proposito dicit Ioã. de Imo. in l. diuus. de re iudi. quem refert, & sequitur Ioan. de Ana. in ca. ij. de 8 cri. fal. colum. j. Et dictum fuit in cap. licet causam. s. tit. pro. † Et ista conclusio videtur vera, quando apparet, & constat quòd verum dicit. In dubio autem dictũ Bar. videtur habere locum, qñ præsumitur ꝙ falsum dixerit, quia vt dixi, verisimiliter non fuisset corruptus pro veritate dicenda. & ad hoc videndum est quod scribit Alb. meleta in tract. de testi. in cap. quando testes repelluntur ra9 tione criminis. colum. pen. ¶ † Circa secundum dictum, quando testis recipit pecuniam, vt non dicat testimonium, etiam isto casu pœna falsi tenetur, vt probatur in d. l. j. Et hoc intelligitur, quando testificatus fuit, & veritatem tacuit d. cap. j. de cri. fal. Secus si 10 non dixerit testimonium, † quia tali casu licet puniri possit, non tamen pœna falsi tenetur, vt no. Bal. in l. j. §. bene. col. pe. ver. quid in eo. C. de epis. & cler. Flori. in l. j. ff. de testib. Idem Bald. in c. peruenit. el. j. de test. cog. licet Bart. aliter dicat in d. l. j. §. j. ff. de fal. quẽ Doc. reprobant in locis præalle. & hoc etiam tradit Ioan. de Ana. 11 colum. iiij. in d. cap. j. de cri. fal. ¶ † Et in isto secundo casu notandum est quòd iste, qui accepit pecuniam vt non dicat testimoniũ tamen si producatur ab eo, in cuius præiudicium corruptus fuit & testificetur, bene probat.[a] Ita notabiliter Bald. dicit in cap. j. in princi. colum. j. in fin. ver. not. mirabile verbum. in titu. si de inuesti. inter do. & vasal. lis or. quem simpliciter allegant Areti. & Mod. Et hoc dictũ pro singulari Roma. refert in sing. suo. cccxxx. incip. tu scis text. in l. iij. Idem sequitur Ioan. de Ana. in cap. j. colum. iij. de cri. fal. & ad hoc est text. not. in cap. fin. infra de testi. cogen. vbi Bald. per illum text. dixit quòd testes corrupti pecu12 nia, † possunt produci contra corrumpentem, & probant. quia tali casu, testis examinatus etiam probat in fauorem eius, qui corrumpit. quia natura testimonij est, vt testis verum dicat pro vtraque parte, vt per glo. fin. in cap. fraternitatis. infra eod. titu. & latius hoc dicunt Areti. & Moder. Et ad hoc videtur text. in d. cap. fin. de test. cogen. vbi hoc non pręcise dicitur quòd debeant deponere contra corrumpentem, sed pro veritate ibi testimo13 nium perhibeant veritati. † Et ad hoc etiam facit, quia ille, qui testes corrumpit, non per hoc perdit causam, vt not. Barto. in l. in fraudem. §. quoties. ff. de iu. fi. l. penult. in fin. C. si ex fal. instru. 14 quia probatio fit iudici l. quinquaginta. C. de probatio. † Vnde iudex etiam potest se fundare in probationibus, quas pars impugnat, vt not. Inno. in cap. cum olim. vbi abb. post alios, de cens. 15 † Et licet pretio testis induci non possit, præcibus tamen rogari potest, nec per hoc dicitur se ingerere, vt abb. hic dicit, & per Rot. in pen. decis. eod. titu. in not. & dicit Bald. in l. fin. C. si 16 ex fal. instrumen. quòd † instruere testem, qui interfuit, vt veritatem dicat per verba congrua, non est peccatum. & idem Bald. in c. licet. colum. xij. alias. viij. in versi. not. tamen supra titulo 17 proximo. & no. abb. in c. cum in tua. in princ. de spon. † vbi inquit, testem

ADDITIO.

a ¶ Probat. Bald. in c. 5 de testibus cog. Hipp. Marsi. sing. cxij. & l. iiij. de sicar. & consi. lxj. num. 32. Tho. Gram. in consil. j. in fin. & consi. iij. vide Iaso. in l. j. num. 21. de ferijs. in l. prima. de condi. ob cau.

testem non esse suspectum, licet rogatus sit, & obligatus à par-
18 te. † Secus tamen esset, quando testis seipsum ingereret, quia tunc tanquã suspectus est repellendus. vide per abb.in d.c.cum in tua. & idem Bart.dicit in l.post legatum.§.his vero.ff.de his, qui vt indi.cum si.& Alex.tradit in consi.lviij.& viso. col.antepe.
19 ver.non ob.lib.ij.¶ † Secundo nota quòd edictum de testibus prohibitorium est personarũ, vt Abb.dicit,& idem in gl.in l.quoniam.C.de hære.& sic regula videtur in contrarium, argu.l.cum prætor.ff.de iud.xv.dist.c.qualis. & ideo absolute edictum de testibus permissorium videtur, inspecta regula, & prohibitorium videtur secundum quid, videlicet certarum personarum. & ita debet declarari illud, quod dicitur in glo.hic simpliciter, quòd edictum de testibus prohibitorium est.& idem glo.in cap.fi.vers. in testem.eod.tit.in vj.& not.abb.in c.cum apud. in prin.de spon.
20 ¶ † Tertio nota, quòd actus testificandi explicari debet à ieiuno. & idem dicitur in cap.placuit.iiij.q.iij.& hoc de honestate ratio-
21 ne iuramenti, † quod præstatur à testibus, quod quidem iuramentum debet suscipi de honestate à ieiunis.xxij.quæst.v.in cap. honestum etiam videtur. & per glo.de consecra.dist.j.cap.sacramenta. Bene verum est quòd si testis esset ebrius, non valeret
22 eius testimonium, † & simpliciter testamentum eius non vale-
23 ret, vt Bald.hic dicit, in fi.Et de testamento, † idem Bald.tradit in
24 cap.à crapula, infra de vita. & hone.cle.in prin.† Sic etiam contractus ebrij non valet, vt per glo.in cap.vnusquisq;.xxij.q.iiij.in vers.quòd ebrius. & not.Bald.in l.dolum.C.de dolo. in fi.& facit text.in cap.sane.xv.quæst.j. vbi dicit quòd ebrij nesciunt quid lo-
25 quantur, quia & ignorantes dicuntur. † & prædicta locum habent, quando quis ex toto esset ebrius.aliàs secus, vt sentit Bald. hic, dum dicit considerandam esse qualitatem ebrietatis. Et de
26 his dixi in consi.cxij.vbi consului † Paduæ quòd matrimonium contractum per eum, qui fuerat inuitatus ad cenam, non poterat dissolui. Et facit quod dicitur de eo, qui sit ebetis ingenij,
27 † qui licet non habeat integrum intellectum, potest tamen testari, vt no.Pau.de Cast.in l.si frater.C.qui test.fa.po.& no.Ang. Aret.post Ioan.Fab.in.§. præterea. instit.qui.non est per.fa.te.&
28 habetur in consilio præalle.¶ † Et an ebrius excusetur à delicto. adde abb.in c.sicut.j.eo.in pe.col.circa fi.no.Bald.in l.despiciendum.§.delinquunt.ff.de pe.ver.sed quęro. Bald.in l.data opera. col.iiij.C.qui accusa.non pos.& idem Bald.in l.j.in repe.col.pe.C. vnde vi.Saly.in l.j.C.de sic.& de ebrio blasphemante no.abb.in c.statuimus.vers.sed quęro.de maledi.

SVMMARIVM.

1 *Nomen Domini in actionibus nostris inuocandum est.*
2 *Verba enuntiatiua legislatoris non disponunt.*
3 *Inuocatio nominis Domini est leuis solennitas, quæ omissa non vitiat.*
4 *Crucis signum an sit leuis solennitas.*
5 *Causæ decidendæ sunt secundum leges vbi canones non contradicunt.*
6 *Verba statutorum in materia canonum interpretantur secundum eos.*
7 *Auc.incestas.C.de ince.nup.intelligitur de incestu secundum canones.*
8 *Citare potest iudex per se, & eius citatio vim habet peremptorij, constituit reum in vera contumacia, adeo q non potest appellare.*
9 *Impeditus non excusatur si potest remouere impedimentum, nec dicitur impeditus.nume.10.*
11 *Actus gestus contra legem, an & quando valeat.*
12 *Prohibitio legis simplex vel cum annullatione, an differant.*
13 *Renuntiare partes non possunt legi, quæ vltra prohibitionem annullat.*
14 *Forma data videtur, vbi lex procedit annullando.*
15 *Renuntiari non potest legi simpliciter prohibenti.*
16 *Formæ renuntiari potest, quando respicit fauorem priuatum.*
17 *Actus factus contra prohibitionem temporalem valet.*
18 *Lex non permittens, non reddit actum in contrarium factum nullum.*
19 *Prohibitio iuris prætorij non reddit actum nullum.*
Nec vbi est adiecta prohibitioni pœna.nu.20.sed contra, num.21.
22 *Lex si mandat obseruari solennitatem post actum, an inducat actus nullitatem ipso iure, vel annullandi.*
23 *Lex disponens super contractu iam facto, non annullat ipso iure, sed per sententiam, nisi expresse dicatur.*
24 *Seruus non potest esse testis, nisi in subsidium nu.27.*
Potest scribere testamentum.num.25.
Interrogari potest in facto proprio, & ei creditur.num.26.
28 *Citari an debeat pars ad videndum iurare testes.*
29 *Citatio ad videndum iurare testes debet esse peremptoria.*
30 *Victoria causarum stat in probationibus.*
31 *Examinatio facta parte non citata, non facit indicium.*
32 *Informatio potest sumi à teste, etiam non citato.*
33 *Testium dicta contra vnum, faciunt præsumptionem contra alium.*
34 *Clausula, nullius momenti, intelligitur de paruo momento aliquando.*
35 *Clausula, iuris solennitate omissa, non tollit quin debeat pars citari in examinatione testium.*
36 *Examinationi testium pars non debet interesse.*
37 *Iuramentum testium est solennitas iuris ciuilis.*
38 *Citatio de se non dicitur defensio, nisi agatur de causæ cognitione.*
39 *Citari debet pars ad receptionem testium, etiam si procedatur ex officio.*
40 *Exceptiones quæ possunt opponi in iudicio ordinario, opponi etiam possunt quando iudex ex officio procedit.*
41 *Delegatus cui commissa est testium examinatio, potest & debet citare partem.*
42 *Commissa examinatione testium, videtur data potestas super dependentibus.*
43 *Citatio requiritur in publicatione testium.*
44 *Citatio non requiritur quando agitur de informatione notarij.*
45 *Examinatio personæ an sit inhabilis ad dignitatem, non exigit citationem.*
46 *Collatio beneficij facta alicui, parte non citata, valet.*
47 *Examinatio extraiudicialis non requirit partis citationem.*
48 *Citatio non est necessaria, si Papa mandat examinari, an aliquis sit dignus, quia sufficit examinationem concludere examinanti.*
49 *Citatio an exigatur in examinatione testium in causa inquisitionis.*
Quid in causa hæresis.num.50.
Quid si timetur de potentia aduersarij.num.51.
52 *Casus qui occurrit in loco valde remoto, potest probari per testes receptos parte non citata.*
Declara si fiat ne quis indebitè damnum patiatur num.53.
54 *Testes recipi possunt parte non citata, quando lex contenta est argumentis & probationibus, & quando ita se habet stylus.num.57.*
55 *Repetitio testium ad declarandum dictum eorum, an fiat non citata parte.*
56 *Crimen læsæ maiestatis admittit testium receptionem sine citatione.*
58 *Testium receptio sine partis citatione, quando sit nulla vel annullanda.*
59 *Iudicis scientia de impedimento legitimo, an & quando vitiet sententiam etiam interlocutoriam.*
60 *Decretum primum interponitur contra absentem causa reipublicæ.*
Et contra pupillum num.61.
62 *Testium examinatio quando valeat parte non citata.*
63 *Testis cuius dicto testator stari iussit, potest deponere absque eo quòd pars citetur.*
64 *Testis an debeat citari ad hoc vt eius dictum valeat.*
Casus in quo testis debet citari, num.65.
66 *Testis sponte se offerens est suspectus, & quando dicatur se ingerere, & an purgetur per iuramentum, & quando num.67.*
68 *Iuramentum delatum testi quomodo probetur.*
69 *Citari an debeat pars in admissione articulorum, limita num.71.*
70 *Citatio requiritur in interlocutoria præiudiciali.*
71 *Processus ad vlteriora non exigit citationem, sed potest appellari.*
72 *Articuli impertinentes non debent admitti.*
73 *Articuli pertinentes qui dicantur.*
74 *Articuli secundum practicam solent admitti saluo iure impertinentium.*
75 *Iudex quamuis admittere possit articulos saluo iure impertinentium, melius tamen facit si de eis discutit.*
76 *Iudex licet articulos tanquam pertinentes admisisset, omnino, posset postea reijcere.*
77 *Processus an valeat si citatus fuit dominus, & non procurator, qui litem fuerat contestatus.limita, nu.79.81.82.*
Et idem si alius procurator non dominus litis.num.78.
80 *Dominus comparendo non potest procuratorem inuitum reuocare.*
82 *Causa si summaria sit, potest dominus citari, etiam procuratore effecto domino litis.*
83 *Clausula mandati q duorum procuratorum non sit melior conditio præoccupantis, non operatur generaliter vt verba sonant, & qualiter intelligatur.*

1 IN nomine domini. Nota primo q † in actionibus nostris nomen Domini inuocandum est. Ad idem tex.in xxiij.dist.cap.in nomine Domini. cum sim.vt per abb.hic. & per gloss.in proemio insti.in rub.& in auc.de hære.& falci.in princi.facit text.in auc.de armis in princi.in l.ij.in princi.C.de offi.præ. Aphri.& abb.in cap.veritatis. in colum.ij.de do.& contu.cum si. vt tradunt Mod.in rub.de ope.not.nun.Sed vide Andr.Sicu.cauillantem ista iura in rubr.de fide instru.in repe.colum.xij.vbi inquit quòd in d.cap.in nomine Domini.xxiij.distinctio.sunt verba scriptoris, secundum gloss.ibi. dicit etiam quòd alia iura præallegata hoc non probant, non tamen aperit aliter, quia non
2 probent.Sed forte dici potest quòd sunt verba enuntiatiua, † quę etiam prolata à legislatore dispositionem non inducunt, vt not. per glo.& Doc.in l.j.C.quando non pe.par.Ista tamen responsio non facit ad text.quem allegat abb.hic, in cap.nõ liceat.xxvj.q.v. vbi dispositioe dicitur, omnia, quecunque facitis, in nomine Dñi nostri Iesu Christi facite. Sed posset responderi quòd illud sit de cõsilio, prout in Euangelio dicit, vade, & vende omnia, q̃ habes, & da pauperibus.Et quidquid sit, tamen est leuis solennitas, quę
3 omissa non vitiabit, † vt per Barto.& Docto.in rubr.de ope.not.
4 † Et de signo crucis not.Barto.& Docto.in l.fin.C.de iur.delibe.

5 ¶† Secundo not. q causæ decidendæ sunt secundũ leges, ex quo canones non contradicunt. secus si cõtradicerent, distinguendo vt per gl. in regula, possessor, de reg. iur. in vj. nota. Bar. in l. priuilegia, C. de sacr. san. eccle. cum si. vt dixi in cap. clerici. de iu.† Et ibi 6 dictis addatis singulariter quòd verba statuti laicorum in materia spectante ad canones, intelliguntur secundum canones, si statutum imponit pœnam contrahentibus in quarto gradu, intelligitur de quarto gradu secundum canones, quia agitur de matrimonij materia spectante ad canones, vt notabiliter concludit Ioann. And. in addi. ad Spec. in titu. de succes. ab intesta. §. primo. col. iiij. ver. & quia de gradibus. quem refert, & sequitur Alexan. 7 in l. si auie. in fin. C. de succes. edi.† Et per hoc inferebam [a] superioribus diebus per text. in auten. in cestas. C. de ince. nup. dum text. ibi imponit pœnam contrahentibus incestas nuptias, intelligitur de incestis secundum canones. Confirmando opin. abb. qui in terminis hoc tenet in capit. & si necesse, circa fin. infra de donat. inter vir. & vxo. post Car. quem ibi refert. & idem voluit Signo. in consi. xxv. factum sic proponitur. Aliter tamen in hoc tenet Petr. de Anchar. in consi. ccclxxx. videtur prima facie. & Cal. 8 in consi. vlti. in tit. de consangui. & affini. ¶† Tertio nota quòd iudex potest per se citare, & citatio iudicis habet vim peremptorij, & citatum constituit in vera contumacia, adeo quòd appellare non potest, vt not. Angel. ibi per gloss. in l. ij. C. quomodo, & quando iud. de quo dixi in cap. persona. circa fin. de appella. ¶Quarto nota ibi, ineuitabili necessitate, quòd non quælibet 9 necessitas excusat, † nam impeditus non excusatur, si potest remouere impedimentum cap. fin. vbi text. supra de elec. l. quibus diebus. vbi Bald. ff. de condi. demon. & not. Bald. in l. ait prætor. 10 §. j. ff. ex quib. cau. maio.† vbi dicit quòd non dicitur impeditus, qui potest de facili remouere impedimentum, de quo in c. cum 11 sit Romana. de appell. adde text. in cap. fin. de electio. ¶† Vltimo not. quòd actus gestus contra l. non valet. Ad idem est tex. in regula, quæ contra. de regu. iur. in vj. l. non dubium. C. de legi. cum simi. vt per glo. & Mod. hic. & per Alexand. in l. prætor. in prin. ff. 12 de nou. oper. nunciatio.† Et ex isto notabili infertur, quòd non sit differentia an lex prohibeat simpliciter, vel vltra prohibitionem procedat annullando. quia vtroque casu actus est nullus, vt not. Bald. in d. l. non dubium. in iiij. not. Alexand. in l. j. colum. ij. ff. de lib. & posth. & per gloss. in clemen. j. in ver. inhibentes, de iure patro. Moder. tamen in d. l. non dubium. dicunt differentiam esse, quia quando lex simpliciter prohibet, consensus partium aliquid 13 operatur. † Sed quando lex expresse procedit vltra annullando actum in contrarium, partes renuntiare non possunt, vt per glo. in capit. statutum. in versi. committatur. de rescrip. in vj. & est tex. 14 not. in cap. dilecto. de præben.† Et dicunt ratione comprobari, quia quando lex vltra procedit annullando, videtur data forma, vt not. Bald. in d. l. j. & formæ non potest renuntiari, vt not. Bart. 15 in l. de his. ff. de transactio.† Sed ista differentia non videtur vera, quia etiam quando lex simpliciter prohibet, non potest renuntiari, vt not. per glo. in l. j. C. ne fideius. vel man. dot. & ibi Bart. & idem Barto. in d. l. de his. Et casu quo posset renuntiari, quia vt ageretur simpliciter de fauore partium, ita posset renunciari, dato quòd clausula annullatiua apponatur, vt probatur institu. de exhere. libe. in princi. vbi requiritur quòd filius instituatur, vel exhæredetur. & si hoc non fiat, annullatur testamentum. & sic 16 pro forma requiritur. † & tamen renuntiari potest l. filio præterito. & ibi Barto. ff. de iniust. rup. & irrit. testa. vbi inquit quòd formæ renuntiari potest, quando respicit fauorem priuatum. & hoc idem not. abb. per illum text. in cap. fin. §. his autem. de offi. dele. in ij. not. Non ob. text. d. cap. dilecti. de præben. quia respondetur declarando vt dixi in cap. cum accessissent. colum. iij. de constitutio. ¶Et prædicta conclusio limitatur, quando prohibitio legis 17 habet causam perpetuam.† Secus si temporalis sit, quia actus factus contra prohibitionem temporalem, valet, vt not. per glo. in cap. tua nos. de spons. duo. in glo. fin. & in cap. vides. x. distinc. & in cap. secundo per illum text. vbi est fundamentum huius limitationis, de matri. contrahen. contra inter. eccles. & per gloss. in clemen. j. in versi. inhibentes. de iu. patro. abb. hic, & Alexand. in l. j. de libe. & posthu. Sed considerandum est, & dici potest esse speciale in matrimonio, prout videtur sentire text. in d. cap. ij. in quo fundamentum consistit ibi, dum inquit, licet enim contra interdictum ecclesiæ ad secunda vota transire non debuerit, non tamen est conueniens, vt ob id solum sacramentum coniugij dissoluatur. Et ad hoc facit, quia sunt plura alia specialia in matrimonio, vt tradunt Mod. in cap. j. in ij. col. vt lit. non cõtest. Aliàs certe videtur eadem ratio q actus non valeat contra legem prohibentem, licet temporalis sit, quia verum est quòd sit factum 18 contra legem. ¶† Secundo limitatur, quando lex prohibet. Secus ergo est, quando lex non permittit, vt notabiliter dicit Saly. in l. fi. in j. nota. per illum text. iuncta l. præced. C. de sen. ex breui. reci. & hoc sequitur Alexand. in consi. xxiiij. inspecto processu. libr. iij. Sed vide eundẽ Alexan. qui hoc reprobat in d. l. j. de lib. & posth. 19 ¶† Tertio limitatur in prohibitione iuris ciuilis. secus est in prohibitione iuris prætorij, quia eius prohibitio non reddit actum nullum. Ita dicit Pau. de Ca. in d. l. non dubium. col. pen. per glo. in l. iij. §. sed vtrum. ff. de minori. in verbo, non puto, in fin. per ea, quæ notat Bart. in l. Iulianus verum. col. xv. ff. de condi. inde. Sed tamen aduertendum est, quia prætor, & quilibet alius, qui habet potestatem prohibendi actum, prohibendo simpliciter, videtur quòd actus sit nullus, quia ratio regulæ militat, quia est factus contra regulam. Secus vero si prætor vellet tollere actum validũ de iure ciuili, quia tunc nõ potest, nisi per resti. in integ. prout loquitur gl. in d. §. sed vtrum, & Bart. in d. l. Iulianus. ¶Et supradicta habent locum, qñ prohibitio est facta simpliciter à lege absque 20 pœna.† Secus si facta sit cũ pœna, quia illa pœna specialis attenditur, & tollit generalem pœnam, quæ consistit in nullitate actus, arg. l. sanctio legum. ff. de pe. dixi in c. in causis. in vj. col. in fi. de offic. delega. not. Bal. post Io. de Ra. in d. l. non dubium. colum. pen. Sed secundum abb. hic, faciunt iura, quæ vltra penam dicunt de nullitate actus, & idem tenet Car. in clemen. j. in iij. opposi. de rescri. cum similibus, vt per Mod. hic. Sed aduertendum est quia Barto. in d. l. prætor. ff. de nou. oper. nuncia. quem etiam abb. hic 21 refert, tenet contrarium, dum inquit, † quòd ex quo annullatio actus tendit in præiudicium eius, cui pœna imponitur, actus etiã est nullus. Allegat l. j. ff. de his, quæ pe. not. & doctrina Bar. approbatur communiter, vt dicunt Alexand. & Pau. de Ca. in d. l. prætor. Adde Iac. in l. transigere. in v. col. ver. contra communem. C. de transa. ¶Pro solutione cõsidero [b] duos casus. Primus est, quãdo lex, vel statutum immediate prohibendo imponit pœnam, puta si quis prohibeatur cõtrahære in aliquo casu sub tali pœna, nam tunc nõ videtur facta prohibitio simpliciter, sed secundum quid. videlicet respectu pœnæ. Et hoc modo procedit quod not. Bald. in d. l. non dubium. & abb. hic, quia prohibitio satis operatur ratione pœnæ. Vnde non debet extendi, vt etiam actus, qui de sui natura aliàs erat validus, annulletur, argumento l. si præses. ff. de pecul. ¶Secundus casus est, quando primo fuit facta prohibitio simpliciter, deinde pœna statuitur. isto casu vera videtur, & procedit opinio Bart. Exemplum statuto, vel lege caueatur quòd quis non faciat talem actum, & si aliquis contrafaceret, soluat centum, quia cum primo fuit prohibitio simpliciter, actus in contrarium est nullus. in d. l. non dubium. & pœna specialis, quæ postea imponitur, videtur augere prohibitionem in præiudicium eius, qui prohibetur. Vnde inducta in odium non debent retorqueri in fauorem, argu. l. quod fauore. C. de legi. & in l. legata inuiliter. de leg. j. Et hoc probatur in l. iubemus. C. de sac. san. eccle. pro quo adde notabilem doctrinam Bart. in l. vniuersa. C. de præci. impera. offeren. Nec videtur verum quòd in hoc ita sit, quia lex vltima procedit, vt abb. hic dicebat, quia tex. fundatur in ista ratione, quia ea, quæ contra leges fiunt, habentur pro infectis, & quia isto casu ex quo sæparatim facta fuit prohibitio, & pœna imponitur, videtur constare de mente legis. quo casu actus remanet nullus, vt not. Barto. in d. l. prætor. & sufficit etiam hoc constare ex coniecturis, vt not. Alexand. tra-22 dit in consil. lxxxvij. causa mota col. j. libr. iij. ¶† Successiue abb. dicit, esse notandum, quòd si lex post actum mandat solennitatem adhiberi, tunc actus est nullus ipso iure, illa solennitate non interueniente, sed debet annullari. Gratia exempli, si statutum dicat quòd de contractu facto gabella soluatur. aliàs contractus non valeat. Nam licet gabella soluta non fuerit, valet tamen cõtractus, sed annullari potest. Ita Barto. [c] post gloss. ibi concludit in d. l. vniuersa. C. de præci. impera. offeren. ¶Et hoc etiam procedit, vt dixi, si statutum dicat, non valeat, quia intelligitur cum effectu d. l. vniuersa. nisi expresse diceret, ipso iure, vel ipso facto. iuxta glo. in regula, in pœnis. in vj. Et istam doctrinã quam abb. hic ponit, primus ad literam Bald. tradit in l. ita quis. §. ea 23 lege. ver. quæro vtrum. ff. de verbo. obliga. dicens † quòd quando lex disponit super contractu iam facto, tunc ipso iure non annullatur, sed per sententiam iudicis annullari debet, nisi expresse dicatur

ADDITIONES.

a ¶Inferebam. Consi. clviij. & in l. j. C. de secun. nup. & in l. fi. nume. 7. C. vnde legit. & malc.

b ¶Considero. Idem in effectu Deci. supra de constitu. in c. nam concupiscentiam. lectu. ij. de constitutio.

c ¶Ita Bart. Idem Panor. in c. quoniam frequenter. & ibi Fely. vt lite non contest. Ro. in consi. cciij. Bertachi. in trac. gabella. & And. Tiraquel. in l. si vnquam. versi. reuertatur. num. 198. Ant. Corset. in sing. in versi. valeat.

dicatur quòd actus sit nullus ipso iure. Idem Bar. in l. is cõsequenter. §. primo. ff. fami. ercifcun. cũ similibus, vt tradunt Moder. hic, & Ange. in consi. xxxvj. pro decisione quæsitorum. in princi. Petr. de Anchar. in consi. xxj. ex narratis. in fin. Rom. in consil. cciij. quo ad primum. in secundo dubio cum si. vt congerunt Moder. in d. l. vniuersa. in cap. cum dilecto. de rescrip. Quorum omnium dictis adde Roma. in consi. ccxxxvj. vt præmissa consultatio. colum. fi. & Imo. in consi. xliiij. in casu præmisso. colum j. Aret. in consi. lxxvij. & ratio scribendi. colum. fi. Alex. in consi. cxxv. omissis superfluis. colum. fin. libr. j. & in consi. liij. visis. colum. fin. libr. iij. Sed omissis allegationibus pro intelligentia est aduertendũ diligenter, quia verum est quòd quando solennitas requiritur post actum, actus à principio valet, quia non impeditur à solennitate requisita post actum, & hoc clarum est d. l. vniuersa. Sed quando illud, quod post actum requiritur, non sequitur, videtur quòd actus factus, qui erat validus, resoluatur, & an nulletur. & sic in effectu differentia videtur, quia quando aliquid à principio requiritur, si illud non interueniat, actus à principio est nullus. Sed quando ex post facto requiritur, & illud postmodum non fiat, actus resoluitur, vt in si. habetur in l. secunda. ff. de in diem addictio. Et ista resolutio videtur quòd fiat ipso iure, maxime quando dicitur non valeat, prout loquitur text. in d. l. vniuersa. quia satis constat de mente legis, quia ista verba de sui natura important nullitatem actus ipso iure cap. quia propter. de electio. in cle. j. de rescri. Vnde licet pro præterito tempore actus fuerit validus, quia illa solennitas post actum requirebatur, tamen quando postea apparet quòd non fuit obseruatum illud, quod post actum requirebatur, est eadem ratio quòd actus non valeat, quia est contra legem. Et si dicatur quòd actus à principio impeditur fieri, quod facilius est, arg. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. dico, quòd in lege est eadem potentia in vtroque casu, & de voluntate constat. ergo actus est nullus. Et ratio Doct. in d. l. vniuersa. videtur respicere validitatem præteritam antequam constet non fuisse seruatum quod requirebatur, sed quando apparet non fuisse obseruatum quod requirebatur post actum, actus statim debet annullari, quia tunc verum est dicere quòd sit cõtra legem prohibentem, & maxime quãdo verba indicant nullitatem actus, prout loquitur text. in d. l. vniuersa. nec tali casu differentia videtur an dicatur simpliciter, non valeat, vel exprimatur ipso iure, quia aut consideramus validitatem actus à principio, & vtroque casu actus validus erat, ex quo post actum solennitas requirebatur. aut consideramus validitatem actus, quando ipsa solennitas non fuit adhibita, quæ post actum requirebatur, & vtroque casu actus videtur nullus, quia est contra legem, & maxime quando dicitur quòd non valeat, prout loquitur tex. in d. l. vniuersa. ¶ 24 † In gl. secũda ibi, conditio, id est, an sint serui, vel liberi, quia seruus non potest esse testis. iiij. q. iij. §. liberi in cap. forus. §. testes. de verb. sig. vbi text. rationem adducit. & ad idem tex. in l. qm liberi. in auc. si testis productus dicatur. C. de testi. in l. qui testamento. §. seruo. ff. de testamẽ. facit tex. iij. q. v. c. null⁹. in l. qui abstinet. ff. de reb. du. in l. seruus. C. de iud. & not. Spec. in tit. de teste. §. j. in iiij. car. ver. item quod est seruus. Hostien. in summa eod. tit. in princ. 25 vbi citat ista carmina quæ allegantur in glo. ¶ † Et notandum est quod licet seruus non possit esse testis, poterit tamen scribere testamentum l. seruus ff. de testa. de quo miratur ibi Ioan. de Imol. Et quod dictum est de seruo, intelligitur quando debet testificari in facto alieno, prout faciunt testes. Secus est in facto proprio, 26 † quia interrogari potest, & sibi creditur l. quæro. in fin. ff. de edil. edi. iiij. q. iij. §. item serui. in l. quibuscunque. & in gl. pen. C. de ser. 27 fu. & no. Spec. in loco præallegato. ¶ † Secundo, quod dictum est de seruis, limitatur non habere locum in subsidium, quia serui in defectum aliorum admittuntur. iiij. q. iij. §. serui responso. & in l. serui. ff. eod. tit. & not. Spec. in loco præallegato. & sequitur Albmaleta in tract. de testi. in cap. de personis. quæ repelluntur ratione personæ. in princ. Sed considerandum est. quòd istud videtur a intelligendum in actibus, qui de sui natura [a] non cadunt verisimiliter in notitiam aliorum, vt in l. consensu. C. de repu. aliàs secus, vt dixi in c. tertio loco. s. tit. j. Non obst. text. in d. c. serui. quia videtur loqui quando seruus interrogatur de facto proprio, vt supra dictum est, non quãdo seruus testificatur de facto alterius. Et de alijs cognitionibus, de quibus gl. hic loquitur, nõ insisto hic, quia inferius occurrent dicere in proprijs locis. ¶ Primus intellectus in glo. audire, communiter approbatur, vt not. per gloss. in l. current. ff. eod. tit. & in l. si quando. C. eo. ti. cum simi. vt tradunt Mod. hic. & idem glo. in cap. constitutus. in verb. satisfactori. infra de 28 fideius. not. Bald. in auc. hodie. in princi. C. de iura calum. † Abb. successiue quærit an sit verum indistincte quòd pars debeat citari ad videndum iurare testes. Et exequendo materiam pluralem huius decretalis, regula sit quòd citatio sit necessaria, per istum tex. & in l. si quando. C. de testi. & secundum istam regulam consuluit Imol. in consi. cxxxvij. nisi. Rom. in consil. cxcij. sicuti. in fin. 29 Alexand. in consi. xxv. in causa. in fin. iiij. libr. † Et talis citatio, quæ requiritur, debet esse peremptoria, secundum Bal. in d. l. si quan-30 do. in ij. col. vers. venio ad materiam, quia † victoria causæ stat in probationibus. Sed contrarium tenet abb. hic, in iiij. not. idẽ Ant. de But. post Aegidium & Ioã. And. in c. consuluit. col ij. de offic. deleg. in cap. pastoralis. col. iiij. de excep. & not. Bart. in l. si finita. §. Iulianus. col. iiij. de dam. infec. Alexand. ibi in xj. colum. ver. item in quantum. Et ista videtur communis opi. quam in effectu Mod. sequuntur hic, in prima quæstione extra gloss. Sed tamen pro opin. Bald. mihi videtur text. in d. cap. consuluit. in princ. de offic. deleg. dum ibi dicit peremptorie partes fuisse citatas, referendo se ad principium, quod loquitur de citatione ad recipiendum te-31 stes. vide quæ ibi dixi. vbi plene examinaui. ¶ † Prædicta conclusio ampliatur primo, vt talis examinatio facta parte non citata nõ faciat indicium, vt not. Bart. in l. maritus. colum. j. in fi. ff. de questi. & abb. hic inferius sequitur. & hoc etiam tenet Aret. in princ. hic per istum text. ibi, nullius momenti. & Mod. sequuntur reiecta opin. Barto. & ibi glo. in l. res hæreditarias. ff. de cri. expil. hære. & idem sequitur Alexand. in consi. clxxix. colum. iij. in causa. libr. ij. In contrarium tamen quòd ista examinatio facta parte non citata, faciat indicium, adduco glo. [b] notabilem in capit. cum olim. j. 32 in versi. fratrum, de priuileg. † Et ad hoc facit, quia informatio potest sumi à teste etiam non iurato. glo. not. quam ibi not. Bal. in cap. j. §. si duo. de pa. tenen. colum. j. Alexand. in l. milites. ff. de test. mili. ergo pariter à teste non citata parte, quia ista duo æquiparantur, vt not. Bald. in auc. hodie. in princi. C. de iura. calum. Et ad hoc etiam bene facit quod no. Bar. in l. admonendi. colum. 33 antepen. ver. quid si dicta testiũ. ff. de iureiuran. † vbi tenet quòd dicta testium contra vnum, contra alium faciunt præsumptionem, si tamen citatus non fuit. Non ob. text. hic, ibi, nullius momenti, quia hoc intelligitur quo ad probationem, ita vt possit propter hoc condemnari, non autem ista verba excludunt præsumptionem, per supradicta. & de hoc vide infra in vij. fallen. 34 † Et quia quandoque ista verba, nullius momenti, accipiuntur pro paruo momento, vt in cap. pastoralis. in princ. supra de offi. delega. & quia ista sunt verba partis, quæ papa hic refert. & not. 35 in l. si quando. C. eod. ti. ¶ † Secundo ampliatur prædicta conclusio, vt procedat, etiam si causa sit expedienda iuris solennitate omissa, quia hoc esset per defensionem, quę per illa verba non excluditur, vt no. Bart. in l. filiofami. ff. de dona. colum. j. & Mod. hic simpliciter sequuntur. Are. in consi. lxij. ex facto. Sed aduertendũ 36 est, quia isto casu citatio sit solum respectu iuramenti, † quia pars non debet interesse examinationi testium, vt not. Bald. in d. auc. 37 hodie. in princ. C. de iura calu. † & tali casu iuramentum testium tollitur, quia est solennitas iuris ciuilis, vt ipse Bart. dicit in d. l. filiofami. cum sim. vt Alexand. scribit in d. l. milites. C. de testa. mili. 38 † Et citatio de se non dicitur defensio, nisi agatur de causę cognitione, ita quòd citatio sit ordinata ad defensionem, vt not. Bald. in l. executorem, in antepen. colum. C. de execu. rei iud. Roma. in rub. de arbi. colum. v. Cum ergo citatio respiciat iuramentum testium, non videtur tractare de defensione. & sic videtur cessare ratio Bart. in d. l. filiofa. nisi dicamus quòd agatur etiam de defensione, quia tunc opponitur in personas testium. Sed replicari potest quòd tali casu, quando pars non fuit præsens, etiam publicatis attestationibus opponere potest contra personas testium, vt not. Bald. & Saly. in l. si quis testibus. C. eod. tit. Moder. in cap. præsentium. colum. ij. ver. vj. fallit. infra eod. Et secundum hoc saluari potest quod not. Bart. in l. ij. de naufra. C. lib. xj. quem 39 Moderni hoc reprobant. ¶ † Tertio ampliatur, etiam si iudex ex officio procedat, vt not. Ioan. And. in eod. tit. §. nunc tractandum. 40 in princi. in addi. ad Specu. † Et ad hoc facit, quia exceptiones quæ opponi possunt in iudicio ordinario, etiam opponi possunt, quando iudex ex officio procedit, vt not. Barto. in l. ij. §. publici. ver. quæritur in iiij. colum. ff. de adult. Alexand. in consil. & viso. col. ij. lib. ij. & in proposito no. Bald. in c. cum inter. de consue. 41 ¶ † Quarto ampliatur etiam in delegato, cui simpliciter commissa sit examinatio testium, quia poterit, & debet citare partem aduersam, vt no. Ant. de But. in c. constitutus. in quarto no. de ap-42 pel. Et ad hoc facit, † quia ille, cui cõmittitur examinatio testium. videtur

ADDITIONES.

a ¶Sui natura, Vide Dec. s. de prob. c. j. nu. 31. cap. tertio loco. nu. 4.

b ¶Glo. Sed est bonus text. in l. quero. §. fi. ff. de edilict. edic. & ibi Ang. Alex. in consi. xxiiij. nu. 40. li. ij. Adde Alex. in cõsi. cxlvij. li. vj. cõsi. ccxcj. lib. ij. Are. cõsi. clxiiij. Curt. iun. cõs. cvj. Dec. cõs. liiij. Aymo. cõsi. cxcviij. i fi. Affl. decis. Neapoli. xl. n. 10.

videtur habere potestatem super dependentibus,& connexis,vt not.Angel.in l.ij.in princi.ff.de iurisd.omn.iudi.¶† Quinto ista regula habet locum in publicatione testium, in qua citatio partis requiritur,vt not.Barto.in auc.qui semel. colum.v.versi.quid si publicatio.C.de probat.& not.Bald.in auc.si quis in aliquo. colum.iij.ver.secundo dixi.C.de eden.in l.publicati. in princi.C.de testa.¶† Limitatur prædicta conclusio, vt non habeat locum, quando agitur de informatione nototij, quia citatio non requiritur, vt dicit Anto.de Bur.hic, colum.fin.ver.inquantum.Allegat Inn.in c.bone. de elec.& idem Bal.in l.qui testamento.§.per contrarium.ff.de test.cum si.vt per Mod.hic, qui concludunt dependere ex alio dubio, videlicet quando in notorio valeat processus parte non citata. Sed considerandum est, quia hoc modo ista limitatio nihil importaret, quia si citatio erit necessaria,pars citanda erit,secundum regulam. si non erit citatio necessaria,non erit specialitas in isto casu, nec sumus in terminis regulæ, quæ loquitur casu, quo ordo iuris requiratur, & ideo videtur dicendum hoc dictum habere locum, si aliàs in notorio citatio requiratur, quia talis probatio non videtur reo præiudicare, vt in simili not. Bart.in l.fi.ff.de quæstio.¶† Secundo fallit in examinatione personæ, an sit habilis ad dignitatem, vt abb.hic concludit post Anr. de But.& Inno.quos refert. Are.videtur tenere contrarium,quia si agitur de præiudicio electi, videtur quòd citari debeat, vt not. in cap.super his. de accusa.in cap.j.de elec.in vj.facit text.in cap. licet episcopus. de præbend.in vj.Sed breuiter ex mente abb.distinguendum est, aut actus expeditur in iudicio contradictorio, & citatio requiritur. aut extra iudicium, & citatio non est necessaria.Ita etiam distinguit Domi.in cap.si forte. in fin.de elec.in vj. Et ideo collatio beneficij alicui facta, parte non citata, valet,† vt not.Car.in consil.cxxxij.primum an valeat, in secundo dubio in prin.† Et quia in examinatione extraiudiciali quis citari non debet, vt not.Bald.in l.neque natales. in fin.C.de proba.cum si.vt Alexand.tradit in l.de vno quoque. in princi.ff.de re iudi.& idem not.Bald.in l.fin.colum.ij.ver.& idem est, quando Papa.C.vnde legi.† vbi inquit quòd si Papa mandat aliquem examinari, si est dignus, non est aliquis citandus, quia sufficit probationem concludere soli examinanti, & sequitur Alexand.in consil.ccxvij.visis verbis. libr.ij.declarando tamen vt ibi per eum.colum.j.& no. per glo.in clemen.j.de offi.deleg.& per Bald.in cap.cum inter.de consuetu.¶† Tertio fallit in causa inquisitionis, secundum Ant. de But.hic, colum.fin.per capit.qualiter.§.debet. de accusa.Sed abb.hic tenet contrarium post Barto.in l.fin.in fi.ff.de quæstio.& idem Bald.in l.iubemus. colum.ij.C.de proba.& idem Roma.sequitur in singu.ccclxix.fuit vnus ex vobis. & hoc de inquisitione consuluit Imol.in consi.cxxxvij.supra allegato. ¶† Quarto,fallit in causa hæresis cap.fina.§.j.de hæret.in vj.abb.hic. & Roma.in d. singu.in vj.fallentia. Sed tamen aduertendum est, quia text.in d. capit.fina.non videtur hoc simpliciter probare in causa hæresis, prout doctores dicunt. Sed hoc ideo limitate conceditur quòd inquisitores hoc facere possunt, quando vident testibus graue periculum imminere, propter potentiam aduersarij. ergo non videtur speciale in causa hæresis, sed generaliter videtur habere locum, quando imminet periculum testibus propter aduersarij potentiam, vt statim dicam in sequenti casu. ¶† Quinto fallit, secundum abb.post Hostien.in cap.quoniam. in princi.vt lite contesta.vbicunque subesset timor de potentia aduersarij. & idem Rom.in singu.alleg.& Domi.post Hostien.in cap.j.§.fin.colum.pen.de homi.in vj.& in similibus idem tradit abb.in cap.accepimus.colum.ij.de fid.instru.cum sim.vt tradunt Moder.in d.c. quoniam. in vj.q.Dicunt tamen Moder.post Areti.quòd sola potentia aduersarij non operatur hoc, nisi etiam concurreret timor mortis, vel absentiæ diuturne, quia est speciale in crimine hæresis quòd potentia aduersarij consideretur d.§.fin.ergo in contrarium est ius commune, vt not.abb.post Anto.de But.in cap.preterea. lo ij.de spon.& ideo concludunt Mod.in d.cap.quoniam. quod dictum Hostien.de iure non procedit. Sed tamen saluari potest, vt habeat locum generaliter, quando esset timor de potentia aduersarij, per supra allega.Et quia, vt dixi supra, non videtur speciale in casu hæresis, quia text.ibi hoc solum concedit, quando imminet periculum. ergo idem videtur in alijs casibus, vbi de periculo agitur. ¶† Sexto fallit, quando debet probari casus, qui occurrit in loco valde remoto, quia possunt in tali loco probationes fieri parte non citata, vt not.Barto.per illum text.in l.ij.in ver.not.mirabilem practicam.C.de naufra.l.b.xj.& ad hoc faciunt multa specialia propter necessitatem, quæ Ro.connectit in l.si vero.§.de viro,ff.solut.matri.in liij.fallen.Et alia plura de necessitate tradunt Mod.in cap.cum quidam. in fin.de iureiu.in ca cum accessissent. car.v.de consti.Sed quantum ad dictum Barto. in d.l.ij.considerandum est quòd procedit duobus concurrentibus, primo dummodo tales probationes exhibentur intra annum, prout loquitur ille text.& not.Bart.ibi.† Secundo,quando agitur de probando casum ad effectum, ne quis indebite, & sine culpa eius damnum patiatur, quia tunc probationes leuiores etiam ex coniecturis admittuntur, vt no.Bart.in l.quod præsens.C.de murile.lib.xj.& in l.si q.s ex argentarijs.§.pe.ff.de eden. cum si.vt tradit ibi Alex.& idem Alex.in cons.xlviij.quoniam per excellentissimum.colum.ij.lib.iiij.& cons.xxiiij.animaduersis.colum.iij.libr.ij.& in consi.lxix.viso.in prin.eod.libr.Et hoc facit pro mercatoribus habentibus societatem cum alijs, quia dum aliqui sunt in itinere, vel in alio loco, & à prædonibus spoliantur, possunt facere testes recipi super spoliatione, vt fidem faciant socijs. Ratio est, de qua. s. ne quis indebite, & sine eius culpa &c. Et hoc socijs non citatis potest facere,dum tamen talis casus eueniret in loco valde remoto, nam tali casu lex dispensat quòd testes recipiantur parte non citata, quia hoc videtur minus malũ, hoc est, minus præiudiciale,quàm quòd alter non possit probare casum, sine sua culpa damnum pateretur, & ideo debuit fieri hoc quod partibus minus nocet l.j.ff.si quis cau.& colligit Pau. de Ca.Secus autem videtur, si non tractatur de damno euitando, quia illud dictum non haberet locum,etiam si esset casus,in quo possit culpa parti imputari, per ea, quæ not.Barto.in d.l.si quis.§.pen.ff.de eden.¶† Tertio fallit, quando lex non requirit solennem probationem, sed contentatur argumentis, & præsumptionibus, quia tunc testes recipi possunt parte non citata, vt not.Dom.post Hostien.in c.j.§.fin.col.pen.ver.not.j.de ho.in vj. Contrarium dicunt Areti.& Mod.quia secundum communem opin.testes examinati parte non citata etiam non faciunt indicium. Sed tenendo[a] quod supra dixi, quòd immo faciunt indicium rationibus. supra allegatis, hoc dictum videtur verum, & bene procedit, & facit quod supra. proxime dictum est in præcedenti limitatione.¶† Octauo fallit in declaratione testium,videlicet quando reperitur testis ad declarandum dictum suum,quæ potest fieri absque partis citatione, vt not.Bald.in auc.hodie. in princ.C.de iura.calum.& Mod.simpliciter sequuntur.Adde Pau. de Ca.in consi.lj.quia.exceptiones.Petr.de Ancha.in consi.cxxvj. ad dubia.col.iiij.cum si.vt dixi in c.pastoralis.§.verum.in princ.de appell.Et adde q̃ hoc dictũ limitatur, vt not.tradit Ioan.de Ana. in cõsi.lxxxiiij.videndũ est.col.ij.¶† Aliàs limitationes p̃sequuntur Mod.hic,quibus addatis q̃ regula supra dicta non habet locũ in crimine læse maiestatis, [b] sicut nõ habet locũ in crimine hæresis,vt tradit Pet.de Anc.in cõsi.lxxviij.in ij.dubio.incipien.ex prædictis.¶† Item postremo nõ habet locũ, vbi stylus,[c] & consuetudo esset in cõtrariũ q̃ testes reciperentur parte nõ citata.ita Alex. concludit in cõsi.lxv.habita super contentis. col.fi.lib.ij.¶† In gl. ineuitabili. abb.finaliter concludit q̃ si iudex scit impedimentũ partis, receptio testium facta parte absente nõ valet.Si vero ignoret, debet receptio retractari, constito de impedimento, vt per eum hic, & idem tradit Barto.in l.ij.§.fin.colum.ij.ver.circa hoc quæro.ff.de custo.reo.& in l.quæsitum. in princ.ff.de re iudi.cum simi.vt tradit ibi Alexand.† Et secundum istam distinctionem primo infertur quòd scientia iudicis de impedimento legitimo vitiat etiam sententiam interlocutoriam, prout est receptio testiũ. Facit tex.in c.quærelam. de procu.& in cap.si duobus. de appel. & sentit Bald.in cap.j.colum.ix.versi.pone aliquis.de mili.vas.qui contu.est. Et propter hoc Mod.reprehendunt Bart.qui aliter dicebat in sententia interlocutoria. in l.fin.colum.ij.ver.item prædicta vera.ff.de in integ.rest.Sed tamen opin.Barto.defendi potest in interlocutoria modici p̃iudicij prout ipse loquit̃, videlicet in primo decreto, in quo rõ manifestissima videt̃, quia ad primũ decretũ deuenit̃ absq; ɔtumacia, † vñ ɔtra absentẽ causa Reipu. interponitur l.ignorare.C.de resti.mi.† & etiam contra pupillũ l. in possessionẽ.§.j.ff.ex qui.cau.in pos.ea.Secus autẽ in alia interlocutoria p̃iudiciali, prout Bar.ipse distinguit in d.l.fi.¶Secundo ex prædicta distinctione abb.infertur q̃ iudice ignorante impedimentum, examinatio valet, sed potest retractari, contra Ioan. An.cuius opi saluari potest in ficto contumaci. videlicet in citato ad domum, vt concludunt Are.abb.& Mod.hic. Sed aduertendum est,quia rationes,quæ per abb.contra Ioã.An.adducunt̃, & militant contra fictũ contumacem,quia probato impedimento, apparet

ADDITIONES.

a ¶Sed tenendo. Immo licet faciant indicium, tamen intelligitur, nisi citatio partis studiose omissa sit, cum posset citari, & adhuc prout iudex omnibus inspectis arbitrabitur, & sic non infertur.

b ¶Maiestatis.Immo in vtroq; crimine requiritur, vt in cæteris, & ita practicatur.

c ¶Stylus. Imo ille stylus est abusiuus.

apparet illum nõ fuisse cõtumacem, & illa facta cõtumacia resol- 62 uit. ¶In gl. pe. cõclusio gl. est, † ꝙ nõ valet examinatio testiũ facta, parte nõ citata. Fallit in casibus .s. dictis. Alium casum abb. addit, quẽ ponit Bar. in l. Theopompus. in ij. col. ver. quæro. ff. de do. ple. 63 † vbi inquit ꝙ qñ testator in testõ disposuit stari [a] dicto alicuius, põt ille deponere absq; eo, ꝙ pars citeť, quia persona illa approbata est. abb. ipse tenet contrariũ, ꝙ ẽt tali casu citatio requiratur, quia debet iurare, vt no. in d. l. Theopompus. ergo videť ꝙ pars citari debeat, sicut in testibus, in quibus fit citatio ad videndũ iurare testes, & quia pars põt illũ electũ per indirectũ reprobare, dicendo ꝙ non sit ille, de quo testator sensit, ar. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tu. & quia nõ debet stari dicto notarij, vel iudicis, qui nõ iurauerit. Sed tñ nõ videť recedendũ ab opi. Bar. q̃ cõiter approbanť. nam illã sequiť Ant. de Bu. in c. veniens. el. j. col. j. j. eo. vbi inquit ꝙ iste tex. procedit in teste, cuius persona non est approbata. Secus est in casu in quo loquiť Bart. in d. l. Theopompus. & idẽ sequitur Ro. in cõsi. lxj. licet multi. Alex. in cõsi. liiij. circa id, de quo quæriť. col. ij. lib. ij. & And. Sic. in cõsi. xviij. col. x. libr. ij. Non obstant rõnes abb. & primo quod diciť de iuramẽto testiũ, quia citatio in iuramento testium requiritur, quia opponi potest contra personas testiũ. Secus est in isto casu, in quo persona est approbata. Non ob. ꝙ opponi possit, quia non sit ille, de quo testator sensit, quia hoc semper poterit allegari. Nõ ob. ꝙ nõ debet stari dicto notarij, qui nõ iurauerit, quia ꝯtrariũ videť verũ. ꝙ immo credať notario asse- 64 renti de iuramẽto, vt not. in c. tuis. j. eo. ¶† Extra gl. abb. quærit an testes citari debeant ad hoc, vt eorum dicta valeant. & breuiter concludit ꝙ non, quia sufficit ꝙ à parte producti sint absq; alia citatione. & idem tenet Bart. in l. post legatũ. §. is vero. ff. de his, qui. vt indi. Bal. in auc. sed nouo iure, in ij. no. C. si cert. pet. & in c. tertio loco. col. fin. s. tit. proximo. cum si. vt tradunt Mod. hic, & Alex. in consi. lxviij. & viso. col. iij. lib. ij. & Alberi. in l. nec honor. C. de epis. b & cleri. & idem Albe. mal. [b] in trac. de testibus. in cap. de solenni- 65 tate, quæ requiritur in testibus producendis col. iij. † Et adde vnũ casum in quo testes debent citari, in l. si qñ. vbi Bald. C. eod. titu. Adde d. Hippo. de Marsi. in sing. cxl. inci. testis. Adde Riminal. in 66 rub. C. de in ius vocan. in vlt. col. vers. successiue quæritur. † Et licet regulariter in testibus non requiratur citatio, debet tamen testis produci à parte, vt dictũ est. alias si sponte se offerat ad dicendũ testimonium non citatus à iudice, neq; à parte productus, suspectus esset, & testimonium eius non valeret, vt not. Bart. in §. is vero. & in l. vxori. §. j. ff. de fal. cum si. vt per Mod. hic, & per Alexand. 67 in consi. lxviij. s. alleg. ¶† Hoc tamen limitatur primo, nisi iudex deferat iuramentũ, quia tũc monitus videť, & dictum eius valet, vt no. Bal. in c. j. §. porro. pen. col. ver. in eadem gl. ibi, non coactis. in tit. quæ fuit prima causa bene. amit. Idem Bald. in l. præsbyteri. la. j. col. ij. ver. secundum aliam expositionem. C. de epis. & cler. & 68 Flo. in l. lege Iulia. ff. eod. ¶† Sed dubitatur, qño debet probari iuramentum. dic vt per Bal. in d. l. præsbyteri. ꝙ statur assertioni notarij. Sed tunc insurgit difficultas, quia ſm hoc, nunquam repelletur testis ex eo ꝙ dicatur se ingerere, quia semper testibus iuramentum defertur l. iurisiurandi. C. eo. est text. in c. nuper. & in ca. tuis. j. eo. Areti. in cap. j. s. eo. & Mod. hic dicunt ꝙ ex quo pars erat præsens tempore iuramenti, & nihil opposuit, videtur personam testis approbare, vt no. in l. si quis testibus. C. eo. & ista ratione habilitata videtur. Sed in ista resolutione aduertendum est, quia attenta tali ratione iuramentum nihil operaretur, contra intentionem Bal. qui vim facit in ipsa delatione iuramẽti, & ratio Moder. & Are. procederet etiam absq; iuramento, quia pars tali iuramẽto renuntiare potest c. tuis. j. eo. Vnde pro resolutione clariori cõsidero tres casus. Primus casus est, quãdo pars fuit præsens, & cõtradixerit, & tali casu repellitur testis, qui se ingerebat, vt. s. dictũ est. Secundus casus est, qñ pars præsens tacuit, & tunc habilitatur testis, qui se ingerebat. Et hoc etiam haberet locum, dato ꝙ iuramentum testibus delatum non fuisset, quia videtur remissum à parte, quæ potest d. c. tuis. Tertius casus est, qñ pars non fuit præsens. quo casu absens nunquã videť testis personam approbare, vt no. Bal. in d. l. si quis testibus. col. fi. & isto casu videtur procedere dictum Bal. ꝙ si apparet iuramentum fuisse delatum à iudice, satis probatur ꝙ testis non se ingerebat, quia ita præsumitur ex delatione iuramenti. Secus vero si prius apparuit, testẽ se ingerere, quia illa suspicio, de qua cõstat, non purgatur iuramẽto quod defertur à iudice ex necessitate, ar. eius quod not. Bal. in auc. offerať. in ij. no. C. de lit. contest. & in l. j. in iij. no. C. de bo. auct. iu. pos. 69 ¶† Successiue abb. quærit an in admissione articulorum pars debeat citari, & ipse finaliter concludit, ꝙ sic in ipsa productione articulorum, non aũt in admissionẽ. Sed tñ ꝙ ẽt in admissione pars citanda sit, tenet Ant. de But. hic. Imo. Are. & Mod. sequunť, quia talis admissio est sententia interlocutoria, in qua citatio requiriť, vt no. Bar. in l. si opus. ff. de nou. ope. nun. & in l. nec quicquã. §. vbi 70 decretum, in prin. ff. de offic. procon. ¶† Et ꝙ in sententia interlocutoria in præiudiciali requiratur citatio, est communis opi. vt Alex. dicit in l. recusare. in prin. ff. ad Treb. & vltra ea, quæ dicunt Alex. & Mod. in d. l. si opus. adde Ro. in consi. lxxij. circa primum. Car. in cõsi. lxxij. in prin. videť. in fi. abb. in consi. xxxiij. super quæstionis materia. col. iiij. lib. ij. & ad idem abb. in consi. lxviij. incip. quãquã. lib. ij. col. fi. Et in terminis de admissione articulorũ hoc ẽt tradit Are. consi. lxxv. diligenter & mature. col. v. ¶Et ista conclusio de admissione articulorũ procedit, qñ iudex pronunciat, 71 † Secus videť si simpliciter procedit ad vlteriora, quia tunc nõ cadit citatio, sed bene appellari põt, vt abb. hic concludit per c. ex 72 parte. el. ij. de app. vt dixi ibi, cum simili. † Et ad declarationẽ notandum est ꝙ articuli impertinentes admitti non debent, vt not. abb. hic dicit, vt not. Bart. in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iniur. Bal. in l. ad probationẽ. la. j. per illũ tex. in ij. not. C. de proba. 73 & in l. qui defensor. §. qui interrogatus. ff. de inter. act. † Et articuli c pertinentes [c] dicuntur, si faciunt quoquo modo ad causam, directe, vel indirecte, vt not. Bal. in d. l. si duo. §. Iulianus. in fi. & in c. licet causam. col. pe. de ꝓba. vbi alle. Iac. But. in l. incerti. C. de inter. & idẽ Bald. in l. ordinari. col. iiij. in medio. C. de rei ven. Et modicũ ẽt ad conferentiam pertinere dñr, vt not. Bald. per illum tex. in c. qm̃. j. eo. & in l. ad probationem. la. j. in iij. not. ad fi. C. de proba. & in dubio capitula dñt admitti, quia hoc videtur minus præiudiciale partibus, per text. in l. j. ff. si quis cau. & quod ibi Pau. de Ca. 74 ¶† Et in dubio etiam practicať ꝙ admittantur saluo iure impertinentiũ, ne processus retardetur, vt no. Host. Io. An. abb. & Bald. post gl. pe. in c. cum contingat. de offic. deleg. vbi Ant. de Bu. in ij. col. dicens ꝙ multoties ita practicauit. & dixi in l. in spãli. ff. de rei ven. ꝙ generalis practica ita inoleuit, & no. etiam Sal. in l. fi. C. qui 75 leg. perso. & tradit Alex. in d. §. Iulianus. col. pen. † Et licet iudex tali casu cautela vti possit, melius tñ videť hoc à principio discutere, ne partes vexentur superfluis litibus & expensis. & talis cautela Romæ non seruatur, vt no. Car. in d. c. cum cõtingat & ibi And. 76 Sic. in gl. pe. † Illud ẽt notandũ est, ꝙ si iudex admisisset articulos tanq̃ pertinentes, ẽt factis probationibus, reijcere possit, quia talis admissio fuit sñia interlocutoria, quæ reuocari põt, vt no. dicit Car. in cle. sæpe. §. & quia. in vj. no. de verb. sig. de hoc vide quæ di- 77 xi in c. qm̃ cõtra. in gl. fi. in iij. conclusione. s. tit. proxi. ¶† Penultimo ſm abb. quæritur, si citatus fuit dñs, & non procurator, qui lid tem fuerat cõtestatus, an valeat processus, & cõcludit ꝙ nõ. [d] Idẽ tenet Bar. in l. procuratoribus. C. de procu. in l. furioso. de re iu. & no. Bal. in l. si qñ. in vij. q. C. eo. cum si. vt tradunt Mod. hic, & Alex. in d. l. furioso. & l. procuratoribus. Et adde ꝙ idem esset, si fuisset 78 citatus alius † procurator, qui non esset dñs litis, vt no. Alexan. in consi. cxxiij. viso processu. col. ij. libr. ij. Et ista conclusio limitatur, primo, nisi dñs citatus comparuerit, quia ipse vtiliter est dñs in- 79 stantiæ, † & tali iure vtili vti posset sine cessione l. in causæ. §. fin. ff. de procu. abb. hic, & Bar. in locis præalle. Sed contra istã rõnẽ ar- 80 guit Imo. in d. l. furioso. in fi. quia † dñs cõparendo nõ põt procuratorẽ inuitũ reuocare l. post litem. ff. de procu. & dicit Are. hic ꝙ ius vtile instantię nõ videť trãsire sine cessione, quia si trãsiret, dñs illo vti posset, procuratore inuito, & iõ ius vtile dño quæritur hic demum, finito mandato. Ita intelligiť text. in d. l. in causæ. §. fi. Ista tamen limitatio Bart. saluatur alia rõne, quam abb. adducit. s. qñ dñs cõparuit ꝓcuratore pñte, & nõ ꝯdicẽte c. si quẽ. cũ gl. de pro- 81 cu. in vj. & ita ẽt Bar. loquiť in d. l. procuratoribus. ¶† Secũdo limitatur, nisi procurator qui fuit lit. cõtestatus esset impeditus, quia tunc dñs citari potest, vt not. Do. in d. cap. seq. ver. secus. in vj. not. 82 ¶† Tertio ista cõclusio videť posse limitari, vt non habeat locum in causis summarijs, ex eo, quod no. Bar. isi tracta. ad reprimen. in ver. figura, circa fi. vbi tenet l. j. C. de fen. non habere locum in sententijs. & hoc dictum pro sin. posuit Ro. in not. suo. xx. incip. ꝙ res prima. ¶Vltimo ad declarationẽ vltimæ quæstionis, quam abb. 83 ponit, pręmittendũ est, † ꝙ si dati sunt duo procuratores insolidũ in causa, cum clausula ꝙ non sit melior conditio occupantis, talis clausula

ADDITIONES.

a ¶Stari. Vide Alex. in consi. liiij. lib. ij. consi. lxxj. nu. 7. lib. iij. Maria. Sozi. in tracta. de cita. arti. vij. nu. 41. Ias. in consi. cxlvij. lib. ij.

b ¶Alberic. Male. Scilicet Alberi. Maleta. non ille Rosates. Pergomensis. sed recentior consiliarius Francisci Ducis Mediola. quem citat Fely. in c. accedens. j. vt lit. non contest. & Curt. senior. consi. lxxij. num. 3.

c ¶Pertinentes. Vide Deci. in l. j. nu. 13. & 50. ff. si cer. pet. & in consi. clxij. per totum.

d ¶Quod non. In contrarium est praxis, ꝙ in perducendis testibus citandus est dominus, & non procurator. quia etiam omnia litis acta, non in procuratorem, sed in dominum concipiuntur. & vetus formula iuris scripti exoleuit. Guido Papæ. decis. Delphyna. ccccxxxj. Aegi. Bellame. c. quærelam. nu. 8. de elc. damnat subtilitatem d. l. j. vt noxiam & inutilem.

clausula non operatur generaliter prout verba sonant, quia si vnus sit litem contestatus, & non sit impeditus, & velit litem prosequi, alter non poterit se intromittere, & talis clausula isto casu nihil operatur. Sed quando ille, qui præoccupat, fuit litē cōtestatus, & non pōt, vel non velit litem præsequi, alter admittitur virtute illius clausule, vt est casus in c. si duo. §. cæterum, & ibi Pet. de Anc. in vj. Nam sine illa clausula, qñ sunt duo dati procuratores insolidū, & vnus præoccupauit, alter se intromittere nullo modo pōt, dato ꝙ ille, qui præoccupauit, sit impeditus, seu nollet litē prosequi, quia per præoccupationē alterius ipse desinit esse procurator. l. pluribus. ff. de procu. ibi, vt posterior non sit in eo, ꝙ prior petijt procuratorem. Sed per illam clausulam remanet procurator in habitu, & ille habitus deducitur ad exercitiū, altero, qui occupauit, impedito, vel nolente prosequi, ipse tūc admittitur, vt declarat Pau. de Ca. in d. l. pluribus. Et ideo ad quæstionem vltimā, quam abb. hic sequitur, bene infertur, ꝙ licet vnus præoccupauerit, alter tamen pōt prosequi, quia reperitur procurator, & ideo valet iudicium, nisi opponatur per illum, qui prius occupauit. Et ex his expedita sit ista decretalis, in qua dicta sunt plura notabilia.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non admittitur in testem contra clericum, quando agitur criminaliter, secus si ciuiliter de crimine.*

2 *Aliquid, hæc dictio, verificatur in minimo. Nisi aliud subiecta materia suadeat, nume. 3.*

4 *Minimi curam quandoq; prætor habet.*

5 *Iudex ad simplicē denuntiationē criminis, an possit procedere ex inquisitione.*

6 *Testes auocari possunt de alia prouincia.*

7 *Remissoria ad partes, an sit concedenda pro testibus.*

8 *Mulier de iure ciuili, an possit testificari in causa ciuili vel criminali, de iure canonico non potest, si criminaliter agatur de crimine, num. 9. & 10. secus si ciuiliter, num. 10.*

Et quid in subsidium, num. 11.

12 *Testes omni exceptione maiores requiruntur in criminalibus.*

13 *Mulier non est idonea testis in testamentis, quid in testamentis ad pias causas, num. 14. quid inter liberos, nu. 15. quid in codicillis, nu. 16.*

17 *Prohibitio facta in testamento videtur habere locum etiam in codicillis.*

18 *Mulier non potest esse testis in scriptura priuata.*

Nec in causa feudali, num. 19.

19 *Mulieri etiam in omnibus casibus in quibus admittitur, minus quàm masculis credendum est.*

22 *Socij criminis admittuntur ad præsumptionem faciendam, quæ tamen non facit indicium ad torturam, nu. 23.*

24 *Socius criminis quibus casibus possit interrogari.*

1 QVoniam. ¶ Primo not. † ꝙ licet laicus nō admittatur cōtra clericū qñ agitur criminaliter. secus tamē est si agatur ciuiliter de crimine, vt hic. & gl. ita et videtur intelligere tex. hic. & idē Fed. in cōs. xxiij. tertius electus. col. j. cū si. vt tradūt Mod. hic in prin. Sed aduertendū est, quia hic nō dicitur ꝙ reciperentur in testes, ita ꝙ absolute probarent delictū, sed pro instructione ad perscrutandū veritatē s̄m formā cōmissionis, in qua præcise erat scriptū, ꝙ deberent transmitti omnes, qui aliquid scirent, † quo casu verbū, aliquid, verificatur in minimo, vt no. Bal. hic. & ad hoc est no. dictū Bart. in l. si seruū. §. prætor air. ff. de acqui. hære. facit gl. no. in cle. j. de foro cōpe. in ver. parte. Et ideo illi tm̄, qui facerent iudiciū, ēt erant adducendi. Et ista rōne etiā socij criminis, & laici cōtra clericū, etiā si agatur criminaliter, debuissent transmitti, quia faciunt indiciū, vt no. in c. de cætero. j. eod. Et ad illud quod dictū est de dictione, aliquid, quæ verificatur in minimo, hoc limitari pōt, nisi subiecta materia aliter suaderet, † nam minoribus. xxv. an. succurritur, qñ aliquid damni passi sunt l. minoribus. xxv. ann. ff. de mi. & tamen pro minimo damno non datur restitutio l. Seio. ff. de in int. rest. ex text. iuncta gl. in ver. summā, & in cle. j. de in int. rest. † Et ꝙ pro minimo prætor videtur etiā curā habere, vide Pepū in auc. ꝓterea. C. vñ vir, & vx. in ver. in cōtrariū tamē faciunt. ¶ † Secūdo not. iudicē ad simplicē denuntiationē criminis, posse ex inquisitione ꝓcedere, sed Ant. de But. hic. Sed abb. dicit hic dictū nō esse verū, quia tex. hic debet intelligi s̄m alia iura. & sic seruata forma c. qualiter, & qñ. de accu. & ad hoc facit, quia in tex. simpliciter videtur, aliqua fuisse denuntiata. vñ intelligi pōt ꝑ famā. Dictū tamē Ant. de But. saluari pōt, s̄m Are. in denuntiatore publico, ad cuius dictū formatur inquisitio, in c. præterea. de testi. cog. Vel tex. iste videtur procedere in summo pontifice, prout loquitur, quod no. est. ¶ † Tertio not. ꝙ testes auocari possunt etiā de alia prouincia. Ad idem facit tex. in l. iij. §. fi. ff. eo. licet tamē abb. hic dicat ꝙ Papa hoc facere non cōsueuit, vt not. in c. cū causam. j. eod. Et ideo solet dari remissoria ad partes, † Et s̄m Io. An. in c. præsentiū. in gl. j. eo. ti. in vj. est in arbitrio iudicis an remissoria cōcedatur. Sed tamē cōmuniter Doc. tenent. ꝙ primo iudex teneatur remissoriā cōcedere, vt no. Spe. in tit. de iur. cal. in ver. q̄d ergo. Lap. in alle. xlvj. an in causa matrimonij. Car. in cle. j. in vj. q. de offi. dele. cū si. vt dixi in c. j. in fi. de app. ¶ † In gl. j. ex his, quæ abb. dicit post gl. tres conclusiones colliguntur. Prima est, ꝙ mulier [a] de iure ciuili regulariter potest testificari in causa ciuili, vel criminali. † Secūda, ꝙ de iure canonico [b] nō potest, si agatur criminaliter de crimine. † Tertia, ꝙ si causa sit ciuilis, vel agatur de crimine ciuiliter, etiā de iure canonico admittatur. ¶ Circa primā ista cōclusio cōiter tenetur, vt hic dicit. & no. Spe. §. j. eo. tit. car. pe. ver. itē ꝙ est mulier. Imo. in l. qui testamento. §. mulier. in fi. ff. de testa. & tenet gl. in §. testes. in ver. mulier. insti. de testa. & in c. mulierē. xxxiij. q. v. in c. ex eo. xv. q. iij. Et pro ista cōmuni opi. Are. hic. & in d. l. qui testamēto. §. mulier. all. tex. in l. iij. §. lege Iulia. ff. de testa. vbi in accusatione legis Iulie de vi publica repellitur mulier, quæ corporis sui quæstū fecit. ergo videtur ꝙ alie mulieres admittantur. Sed rñderi potest ꝙ argumētū ibi à cōtrario sensu sumi non potest, quia ibi etiā dicitur ꝙ in illo casu impuberes repelluntur, & tamē nō sequitur ꝙ in alijs casibus admittantur. Vnde cōmunis opinio efficaciter probatur in l. ex eo. ff. eo. vbi illa ratio spālitatis, per quam Iuriscōs. ibi refert, ꝙ regulariter non sit mulier producta, pariter infert ꝙ non sit prohibita, etiā in criminalibus. & ibi Floria per illum text. sequitur cōmunē opi. & ista cōmunis opi. habet æquitatē, qñ veritas per masculos haberi nō potest, vt dicit Io. An. in addi. ad Spec. eo. ti. §. j. ver. itē ꝙ est mulier. quem abb. hīc refert, & sequi videtur. & idē Imo. in d. l. qui testamēto. §. mulier. Alex. in cōsi. xxiiij. animaduersis. col. iiij. lib. ij. Quasi doctores velint ꝙ de rigore iuris procedat opinio Iac. de Are. in d. § mulier. qui dicebat contra cōmunē opinionem, ꝙ si mulier in testamento repellitur, à fortiori debet repelli in criminalibus, quādo agitur de vita hominis. Sed aduertendum est primo ad istam rationem Iaco. de Are. quam abb. hic refert, & ad eam Doct. non respondent. Potest responderi, quòd de casu speciali in testamento, non bene arguitur ad causam criminalem, respectu testium de quibus agitur, quia sequeretur ꝙ in criminalibus requirerentur septem testes, sicut in testamento, & tamen in criminalibus ordinaria probatio sufficit duorum testium, sicut in ciuilibus, vt per gl. ij. q. v. præsul. † Ergo concludendum, quòd mulier admittatur, cum regulariter nō sit prohibita. Et dato ꝙ mulier prohiberetur testificari in criminalibus, non tamen deberet admitti in subsidium, [c] per ea, quæ late Alex. scribit in consi. lxiij. viso themate. libr. j. vbi concludit pluribus rationibus, quòd minor. xxv. annorum, qui repellitur in criminalibus, non tamen debet admitti in subsidium. Pro opin. tamen Iac. de Are. facit, quia fœminæ non dicuntur omni exceptione maiores, per rationem text. in cap. forus. §. fi. de verb. signi. & ideo non debent admitti in criminalibus, vt tradit Bartho. vero. in consi. xxxij. quidam rustici. in j. dubio, † quia in criminalibus requiruntur testes omni exceptione maiores, vbi ipse dixit, & tradit Alexand. in consi. xj. circa primum. in princ. libr. j. Sed tamen communis opi. videtur esse in cōtrarium in muliere, vt. s̄. dictum est. ¶ † Retenta cōmuni conclusione, limitatur primo non habere locum in testamentis l. qui testamēto. §. mulier. ff. de testa. in §. testes. insti. de testa. Et ista limitatio restringitur tribus modis. † Primo, vt non procedat in testamento ad pias causas, in quo mulier testificari potest, vt no. Bart. in l. j. in fi. C. de sac. san. eccle. cum si. vt tradunt Moder. hic, & Alex. in consi. cv. viso. col. vj. lib. iiij. & Corn. peru. in cōs. cxv. videtur, col. ij. libr. ij. Est verum quòd Rom. tenet contra in auc. similiter. in xvj. speciali, in vltima voluntate. C. ad leg. Falc. in cap. relatum. el. j. de testa. vbi testamentum ad pias causas, debet probari duobus vel tribus legitimis testibus. ergo videtur quòd mulier non admittatur, quia mulier non videtur legitimus testis in testamento. Sed respondetur quòd non requiritur ꝙ sint legitimi s̄m leges, sed secundum canones, vt expresse dicitur in d. c. relatum. Et ratio, quæ ibi allegatur, hoc ostendit, dum dicitur quòd in ore duorum vel trium, &c. nam ista ratio declarat ꝙ testes debeant esse legitimi, secundum regulam communem. & ad hoc bene facit text. in l. Lucius. ff. de testamento militari. vbi similiter legitimis probationibus debet probari, & tamen probatio ordinaria sufficit. vt ibi not. & in l. j. ff. eod. tit. ¶ † Secundo restringitur in testamēto inter liberos, vt no. voluit gl. in auc. quod fine. C. de testa. & Bal. ibi rationem adducit quia ꝙ masculi requirantur, statutum fuit

ADDITIONES.

a ¶ Mulier. Adde Alex. in consi. xj. nu. 5. lib. j. Deci. in l. ij. nu. 34. ff. de reg. iur.

b ¶ Canonico. Non seruatur Alex. in consi. xxiiij. num. 11. lib. ij. his adde Alciat. de præsumpt. regu. j. præsumpti. xlvij.

c ¶ Subsidium. Nisi natura actus talis sit, vt alij testes haberi nequeant, vt tradit Alex. d. consi. clxx. lib. ii. quod habetur lib. j. consi. lxiiii.

fuit de ſubtilitate iuris ciuilis.q̃ non attendit inter liberos.Et pari rõne idẽ eſſet dicendũ in teſtamento militis. & hoc videt̃ ſentire gl.in d.auc.quod ſine.quæ all.tex.in l.Lucius. de teſt.mil.Et eadẽ rõne idem videtur dicendũ, ſi ſtatutũ dicat valere teſtamentum cum duobus vel tribus teſtibus, quia tali caſu ſtatutum videtur conſiderare ordinariam probationẽ, vt no.per Moder.Peru.[a] in (a) d.auc.quod ſine.¶† Tertio reſtringitur nõ habere locũ in concilijs,in quibus mulier prohibita non reperit̃,vt voluit gl.no.quam Doct.ibi cõmuniter ſequunt̃ in l.fi.in gl.pen.in fi.C.de codicillis. (16)

(17) Sed tamen in contrariũ facit,† quia prohibitio facta in teſtamento,etiã videtur habere locum in codicillis l.ij.ff.de leg.j.l.ſi quis in graui.ver.ſi quis codicillos.ff.ad Sil.l.verius.§.qui codicillos l.iure conficiuntur.§.codicilli.ff.de codicil.l.diſcretis.C.qui teſtamen.facere poſ.& ſpecialiter facit l.hac conſultiſſima.verſi.quæ in eundem modũ.eo.tit.qui teſta.face.poſ.vbi ſolennitas requiſita in teſtamento,etiã habet locũ in codicillis.& hoc in cõtrariũ expreſſe (18) reperitur in d.l.fi.C.de codicil.¶† Secunda cõcluſio.ſ.facta fallit in ſcriptura priuata in caſu l.ſcripturas.C.qui po.in pig.hab.vbi requiritur ſubſcriptio trium virorum,& ſubſcriptio mulierũ non ſufficeret,vt Bal.ibi dicit per illum text.ibi,trium, vel amplius virorum. Facit tex.in l.j.ff.de legi.& quod ibi Bar.per illum text.in ver.virorũ. Dicunt tamen Moder.ꝙ de iſta fallentia dubitari poteſt,quia non habet in ſe rationẽ ſpecialitatis.& in d.l.ſcripturas. videtur fieri expreſſio de viris, ratione maioris frequentie, vt in ſimili habetur in l.j.& ibi gl.C.de rap.virg.& in cle.j.ver.reſidentes. de reſcri.Non ob.tex.in d.l.j.ff.de leg.quia ibi agitur de conſtitutione legis,quæ in iuriſditione conſiſtat, quæ nõ cadit in fœminas. Et pro iſta cõcluſione Moder.videtur text.& Bal.ibi no.in c.licet vniuerſis.j.eo.ibi,nunquã duorũ,vel trium teſtium virorũ. nam illa verba nõ concludunt mulieres,vt no.Bal.ibi, & Moder. ſequuntur, dicentes ꝙ deſtruitur dictum Bald.in d.l.ſcripturas. Sed pro defenſione Bal.conſiderandũ eſt ꝙ in d.c.licet vniuerſis. illud verbum,virorum,non ponitur cum miniſterio, quia illa regula generalis erat communis ita fœminis ſicut maſculis. Secus videtur in d.l.ſcripturas.in qua ponitur caſus ſpecialis, in quo priuata ſcriptura æquiparatur inſtrumento publico,& tres teſtes ad minus requiruntur.Vnde iſta, quæ in illo caſu ſpeciali requiruntur,ſuadent ꝙ etiam illud verbum,virorum,ponatur ibi cum mi- (19) niſterio.¶†.Tertio limitatur concluſio.ſ.facta, vt non habeat locum in cauſa feudali, in qua fœminæ teſtificari non poſſunt, ſm vſum noſtrum Mediolanen.vt dicitur. in c.j.in fine. quot teſt.ſint (20) neceſ.& Bal.ibi no.illum text.ad fi.¶† Secunda concluſio fuit,ꝙ de iure cano.in cauſa criminali mulier non admittatur. Gl.hic,& in c.forus,per illũ tex.de ver.ſi.& in c.mulierem,p illũ text.xxxiij. q.v.& ita cõmuniter Doc.tenent in locis.ſ.all.Sed diligenter aduertendũ eſt,ꝙ iſta concluſio efficaciter non probatur iure.Nam primo tex.in d.§.teſtes.Inſtit.de teſta.ſimpliciter dicit, ꝙ teſtimonium mulieris non eſt tante auctoritatis ſicut maſculi, quia varium,& mutabile ſemper fœmina. Nam iſta ratio ſatis generalis eſt,& nõ magis in cauſa criminali, quàm in cauſa ciuili loquitur.

(21) † Et generaliter in omnibus caſibus, in quibus fœmina admittitur,vt teſtificari poſſit,illi minus creditur,quàm maſculo, vt not. abb.in d.c.forus.& tradit Bald.in conſi.cxxj.quis melius. li.ij.facit tex.in l.fi.ff.de fi.inſtr.& quod no.Bal.per illũ text.in l.j.ff.de ſena. & Sal.in l.vxor. in ij.col.C.qui accu.Non ob.tex.in d.c.mulierem quia tex.abſolute dicit,ꝙ mulier teſtis eſſe non põt,& ſic non loquit̃ magis in cauſa criminali,q̃ ciuili.Sed ille tex.videt̃ prohibere vt nõ poſſit ſine conſenſu viri. vnde accedente cõſenſu viri, ita videt̃ ꝙ poſſit in criminali, ſicut in ciuili, quia cũ de iure ciuili admittat̃ in criminalibus, per l.ex eo.ff.eo.hoc etiam debet ſeruari de iure canonico,ex quo ꝯriũ expreſſum nõ inuenitur, vt not.in c.j.de noui oper.nun.Et ſtante iſta concluſione cõtra cõmunem opi.tertia cõcluſio ſuperius facta de plano procedit, ꝙ ſi agat̃ ci- (22) uiliter de crimine,mulier teſtificari poſſit,vt hic, cũ ſi.¶† In gl.fi. notandũ eſt, ꝙ ſocij criminis admittunt̃ ad pſumptionẽ faciẽdã. & ita tex.hic intelligitur. Ex hoc confirmat̃ quod dixi in textualibus in j.not & abb.idem ſequitur in c.j.col.ij. de confeſſ.vbi all. (23) gl.iſtam.Dicit tamen Sal.in l.fi.col.fi.C.de accu.† ꝙ talis præſumptio non facit indicium ad torturam. & idem Imo.in c.j.de cõfeſ. & Alex.ſequitur in conſi.cxxviij.qm̃ abunde. col.fin.in fi.li.iiij.& hoc eſt quod voluit abb.hic dum intelligit gl.quando agitur ciuiliter.Secus ſi criminaliter,& in caſibus,in quibus quis interrogari poſſit de ſocijs, in illis caſibus etiam poteſt teſtificari, vt Alex. (24) cõcludit in cõſi.lxix.viſo.col.iij.lib.iij.† Et in quibus caſibus interrogari poſſit,notabilem doctrinam ponit Bart.in l.repeti.§.j.ff.de quæſt.quam abb.ſequitur in cap.j.colum.ij.de confeſ.Saly.in d.l. fi.Rom.in conſi.liiij.indicium. Alexand.in conſi.lxix.& cxxviij.ſ. allegatis.Ex his habetis expeditam hanc decretalem.

ADDITIO.

a ¶Moder.Peru.Scilicet Pet.Philipp.Corn.quod tamen non eſt expeditum.

SVMMARIVM.

1 *Licere plus eſt, quàm quod impunè fieri poſſit.*
Licere reſpicit rigorem iuris & ab honeſto diſtinguitur.
2 *Clerici fratres,& prælatus teſtificantur in cauſa eccleſiæ.nu.3.*
4 *Prælatus quamuis poſſit eſſe iudex in cauſa eccleſiæ,poteſt tamen recuſari.*
5 *Religioſi conſtitui poſſunt procuratores pro eccleſia.*
Et pro amico monaſterij de licentia ſuperioris,nu.6.
Debent tamen de honeſtate abſtinere,nu.7.
8 *Prohibitio facta ratione honeſtatis non impedit validitatem actus.*
9 *Procuratores plures in eadem cauſa conſtitui poſſunt.*
Niſi cauſa cœpta fuiſſet cum vno,nu.10.
11 *Procurator idoneus dicitur, quando eſt conſtitutus ad agendum, & defendendum.*
12 *Procurator conſtitutus ad agendum tantum,poteſt repelli.*
Intellige in procuratore actoris,nu.13.
14 *Teſtes an poſſint teſtificari de his quæ geruntur in capitulo,ſi ſint de capitulo. limita,nu.15.& 17.*
16 *Teſtis in cauſa propria nullus eſſe poteſt.*
18 *Teſtes vniuerſitatis an admittantur in cauſa vniuerſitatis, ſi de eorum particulari commodo agatur,quid ſi probandi ſint actus collegij, nu.25.*
Quid ſi ſimpliciter ageretur de intereſſe vniuerſitatis,nu.19.
Quid in religioſis,nu.20.Quid ſi vniuerſitas eſt magna,nu.30.
21 *Fratres prædicatores, Fratres S.Auguſtini,& Fratres Minores, poſſunt eſſe teſtes in teſtamento,in quo eis relinquitur, non tamen ſunt integri,nu.22.23. 24.& 26.eſt tamen in arbitrio iudicis quæ fides adhibeatur.nu.27.*
28 *Teſtes de vniuerſitate,vel de collegio admittuntur principaliter,non in defectum aliorum.& nu.29.*
Et inter illos de vniuerſitate ſunt idonei, quia par affectio tollit ſuſpicionem,num.31.
32 *Prælatus eccleſiæ qui ſolus ſit, an poſſit eſſe teſtis in cauſa eccleſiæ.*
Quid de prælato eccleſiæ collegiatæ, ſi agatur de bonis menſalibus, nu.33.
Quid ſi conſtituit procuratorem,nu.34.
35 *Bona quando dicantur de menſa.*
36 *Adminiſtrator qui fuit,an poſſit eſſe teſtis. Quid in criminalibus,nu.37.*
38 *Proxeneta an poſſit eſſe teſtis.*
39 *Procurator, ſi ſolicitator, & aduocatus, an poſſint eſſe teſtes, & de ſolicitatore,num.47.*
40 *Teſtis qui iurauit in articulo poſſeſſorij,non poteſt examinari, nec interrogari ſuper proprietate.*
41 *Legatarius an poſſit eſſe teſtis in teſtamento, & quare.*
42 *Venditor an teſtificari poſſit pro emptore.*
43 *Donator pro donatario an teſtificetur.*
44 *Donatio remuneratoria facit donantem teneri de euictione.*
45 *Obligationis ad antidora effectus.*
46 *Socius an repellatur vt teſtis in cauſa conſocij.*
48 *Vaſallus an poſſit eſſe teſtis in cauſa domini.*

(1) INſuper. ¶† In tex.ibi, liceat.plus eſt ꝙ aliquid liceat, quàm quòd impune fieri poſſit,vt in no.q.tradit Bal.in l.decuriones.in fin.C.quib.ex ca.infa.irro.& (2) † alibi illud, quod licet,reſpicit rigorem iuris, & ab honeſto diſtinguitur l.ſemper.ff.de ritu nup.l.ſemper. & l.non omne.ff.de reg.iur.ſed vbi non habetur illa diſtinctio,illud quod ſimpliciter licet, videtur omni reſpectu permiſſum, vt hic cum ſi. Et hoc conceditur à ſummo pontifice, quod liceat fratribus dicere teſtimonium, quia videbantur prohibiti tanquam in cauſa propria, ar.l.omnibus.C.eod.& in l.nullus.ff.eod.aliàs non fuiſſet opus concedere quod liceret eis,ſcilicet dicere teſtimonium, ſed ſatis erat quòd non prohiberentur, cum edictum de teſtibus (3) permiſſorium ſit abſolute, vt dictum fuit ſupra in ca.j.¶† Primo not.ibi, liceat vobis, iuncta ſubſcriptione. quòd non ſolum clerici, vel fratres eccleſiæ poſſunt in cauſa eccleſiæ teſtificari, ſed etiam prælatus. Et non mirum, ſecundum abb.quia etiam po- (4) teſt prælatus in cauſa eccleſię iudicare.ij.q.vij.c.ſi quis erga.† Sed in iſta ratione abb.aduertendum eſt, quia licet prælatus poſſit eſſe iudex in cauſa eccleſiæ, recuſari tamen poteſt, vt not.in cap.cum veniſſent, de iudi.Et ſic ſecundum rationem abb.eſt dicendum, quòd prælatus poſſit recuſari, & certe in prælato magis ſuſpicio videtur, cum ipſe habeat adminiſtrationem, & dicat̃ eſſe procurator eccleſiæ c.ij.de donat.& videbimus.j.de hoc. (5) ¶† Secundo not.ꝙ religioſi poſſunt procuratores conſtituti pro eccleſia.& idem probatur in c.cum deputati. de iudi.& in cle.reli- (6) gioſus. de procu.xvj.q.j.in c.monachi. el.ij.& † etiam pro amico monaſterij religioſus de licentia ſuperioris poteſt conſtitui procurator, vt nota. dixit Innocen.in capit.cum I.& A.de re iudic. Anto.de But.& Imo.in cap.j.de ſyndi.& hoc pro ſingulari ponit Roma.

7 Roma.in ſin.cclxxiiij.monachus,& dixi in c.ij.de iudi.† De hone-
ſtate tamen ſecundum abb.hic,debent abſtinere,per tex.in c.j.in
8 fi.de ſyndi.& talis honeſtas videtur pro conſilio, quia † prohibi-
tionem non inducit. ideo actus in contrarium valet, quando ali-
quid prohibetur rōne honeſtatis, vt no.abb.poſt Anto.de But in
c.ij.col.ij.de iudi.cum ſi.vt dixi ibi col.x.Hoc tamē nō videt̄ habe-
re locum in cauſa matrimonij, in qua non ſolum quod licet, ſed
quod eſt honeſtum inſpicitur,per iura ſupra allega.Et illud hone
ſtum,videtur continere prçceptum,ita ꝙ actus in contrarium nō
9 valet c.iuuenis. de ſponſa.¶† Tertio not.ꝙ in eadē cauſa poſſunt
conſtitui plures procuratores.in c.ſi duo.de procu.in vj.in l.pluri-
10 bus.ff.de proc.† Et hoc limitat̄,niſi cauſa inchoata fuiſſet, & origi
nem habuiſſet cū vno l.iam tamē plures.ff.de iudi.ſol.& not.Bar.
11 in l.ſi quis cum procura.§.nullus.ff.de procur.¶† Quarto,& vlti.
no.ꝙ procurator idoneus dicitur, quando cōſtitutus eſt ad agen-
dum,& defendendū. Et hoc nō procedit,ſtante ꝙ litera loquitur
copulatiue,prout habent libri antiqui.ſi vero loquatur alternati-
ue,prout libri impreſſi ſe habent,hoc nō probaretur hic.Et litera
alternatiua facit quod dicitur ibi,actores,vel reſpōſales. Dictum
tamen notabile in ſe verum eſt,ꝙ debet habere procurator pote
12 ſtatem reſpondendi.† & ideo ſi conſtituitur procurator tantū ad
agendū,poſſet repelli, vt no.Bar.in l.ſeruum quoq;.§.ait prætor.
13 & in l.mutus.§.pœna.ff.de procura.† Et hoc bene ꝑcedit in pro-
curatore actoris. Secus eſt in procuratore rei, vt Rom.tradit in
ſin.cxv.alias.xvij.incip.ſecundo procurator conſtitutus.alleg.tex.
in c.conſtitus.de procurato.& ibi etiam abb.in iij.col.verſi.ſecun
da ſolu.¶Expeditis no.abb.late reaſſumit materiam,an & quan
do eccleſiaſticæ perſonæ poſſint teſtificari pro eccleſia. Et conſi-
14 derat principaliter duos caſus. primus eſt in cauſa ciuili.† ſecun-
dus in cauſa criminali. Circa primum ipſe primo concludit ꝙ in
his,quæ in capitulo aguntur, illi de capitulo poſſunt teſtificari,vt
no.Ioan.And.in c.cum nuncius.j.eo.& de hoc ſunt iura clara in
c.veniens. el.ij.circa fi.infra eod.in l.conſenſu.C.de repu.in c.fi.j.
de teſti.cog.in c.& ſi Chriſtus. de iureiuran.in fi.& iſta concluſio,
ſecundum abb.limitatur, niſi agatur de commodo ipſorum de
15 capitulo,† quia tunc non videtur ꝙ teſtificari poſſint, per regulā,
16 quæ habetur in l.omnibus.C.eo.& v.q.iij.in c.omnibus. † Et ad
hoc facit,quia illa eſt regula negatiua, ꝙ in cauſa propria nullus
ſit teſtis, d.l.omnibus. & l.nullus.eo.tit.ergo talis regula videtur
præualere iuribus.ſ.alleg.in quibus regula affirmatiua ponitur
l.iij.§.liberti.& quod ibi Bar.ff.de ſuſ.tu.l.ſi Ruffinus.vbi Bal.C.de
teſta.mili. Sed in contrarium facit text.in c.veniens, in ratione,
dum dicitur ibi,ꝙ ea,quæ in capi.geruntur,non poſſunt per alios
probari. ideo diſpenſatur ꝙ alias inhabiles admittantur.ergo vi-
detur ꝙ recipiantur,dato ꝙ de cōmodo ipſorum agatur, & quod
videtur commodum, in conſequentiam non attenditur, vt hic.
17 † & hoc in terminis videtur tenere Bar.in l.in tantum.§.vniuerſi-
tatis.ff.de re.diui.& idem Bald.in c.cum acceſſiſſent. col.vj.ver.di
ſtingue. de conſtit.Non ob.ꝙ regula negatiua appellatur, quia
illud verum eſt,ſi ſit magis ſpecialis, aliàs ſecus videtur, prout in
propoſito modo hic,quia diſpoſitio c.veniens. cum ſimi.eſt ma-
gis ſpecialis,ideo præualere debet,vt regula,generi per ſpeciē.ff.
de re.iu.vide quæ ſcripſi in c.ſignificaſti.cum ſi.ſ.de offi.iud.dele.
18 ¶† Secundo abb.concludit ꝙ in cauſa vniuerſitatis teſtes de vni-
a uerſitate [a] admittantur, licet de ipſorum vtilitate etiam particu-
lari tractetur,contra Ioan.An.in d.c.cum nuncius.& iſtam cōclu-
ſionem abb.videtur tenere Bald.in d.c.cum acceſſiſſent. in loco
præalleg.& de iſta materia vide notabiliter d.Pet.de Girardo in
ſing.ſuo.xxiiij incip.vtrū ciuis. Sed in hoc breuiter cōmunis opi.
eſt in cōtrariū, nam ita tenet Bar.in d.l.in tantum.§.vniuerſitatis.
vbi exemplū ponit. Si vnuſquiq; fratrum ſit habiturus cappam.
& idem Bald.in l.parentes. in fi.C.eo.vbi exemplum ponit in pa
ſcuis,& nemoribus. cum ſi.vt tradunt Mod.hic. & idem Alex.in
conſi.lxviij.& viſo.col.v.lib.ij.& in conſi.cxxxvj.in cauſa col.v.eo.
lib.ij.& idem Fulgo.in conſi.xiiij.ſuper eo.col.ij.Rom.in conſi.vij.
viſis.colum.ij. And.Sicu.in conſi.lj.lib.ij.abb.ipſe ſequitur Doc.&
Ioan.And.in d.c.cum nuncius. quem impugnat in conſi.xv.ad
claram. colum.iij.lib.j.& ad rationes abb.reſpondent Mod.hic.
19 ¶† Tertia concluſio abb.eſt, ꝙ vbi agitur ſimpliciter de intereſſe
vniuerſitatis, illi de vniuerſitate teſtificari poſſunt. & ita tenet
Ioan.And.in d.c.cum nuncius. no.per glo.in c.nondum. in auc.
de mona.in ver.teſtes.cum ſi.vt tradunt Moder.hic. & idem glo.
& Bart.in d.l.in tantum.§.vniuerſitatis. glo.& Bald.in l.ſi munici-
pes.ff.quod cuiuſq; vniuer.Ang.in l.ſed & ſi.§.qui manumittit̄.ff.
de in ius voc.cum ſi.vt tradunt Mod.ibi. & Alex.in conſi.lxviij.&
20 in conſi.cxxxvj.ſ.allt̄.& Cuma.in conſi.lxix.in dubium vtitur,† Et
hoc præſertim locū habet in religioſis,vt no.Car.in cōſi.cij.ſuper
21 dubijs.in fi.† Et ideo Bal.hic, in ij.col.infert ꝙ fratres Prædicato-
res poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, in quo eccleſiæ corū relin-
quitur. Et idem in fratribus S.Auguſtini tradit Fulg.in conſi.cv.
22 quædam dña Lucia.col.ij.† Secus tamen eſſet in fratribus Mino
23 ribus,† qui nō habent teſtamenti factionē actiuā, nec paſſiuam,
ergo teſtes eſſe nō poſſunt.§.teſtes, inſtit.de teſta.& ita dicit Cor.
Peru.in conſi.clxxvj.in hac conſultatione. in fi.lib.iiij.Aduerte ad
illud.ſ.dictum de fratribus Minoribus, Bald.in l.j.C.de ſac.ſan.
eccl.in j.no.melius vide per Ang.in ij.§.in fi.de hęr.quæ ab inteſt.
defer.inſti.& per Bar.in l.is poteſt. in ij.col.in ver.fallit in his.ff.de
24 acqui.hære.† Prædicta concluſio limitatur ſecundum Arch.in c.
ſuper prudentia.xiiij.q.ij.vt non ſint integri teſtes, licet admittan
tur.Et ſequitur Ant.de But.in d.c.cum nuncius.Alex.in cōſi.xliij.
viſis col.vij.lib.iiij.ver.ex hoc infert, ꝙ non ſint idonei ad repro-
25 bandum inſtrumentum.† Et hoc, quod Alex.dicit nō videtur ha
bere locū in actibus collegij, qui per alios probari non poſſunt,
vt dixi in c.tertio loco per illum tex.ſ.tit.proxi.abb.hic concludit
ꝙ duo teſtes vniuerſitatis bene probant, niſi eſſent alij teſtes in
contrariū, & ſequitur Alexan.in præalle.conſi.lxviij.Imo.vero in
d.c.cum nuncius.videt̄ velle ꝙ duo non ſufficiant, ſed maior nu-
merus requiritur. & ſequit̄ Alex.in conſi.xcix.viſis proceſſibus.
col.v.lib.v.Pro opini.abb.facit,quia iura ſimpliciter admittunt te
teſtes vniuerſitatis,vt hic, cū ſi.ergo hoc intelligitur ſ̄m naturam
26 teſtiū vt duo ſufficiant l.vbi numerus.ff.de teſtibus.† Immo quod
plus eſt, teſtes vniuerſitatis videntur eſſe integri, vt tenet Io.An.
in addi.Spe.§.j.eo.ti.in ver.item ꝙ cauſa vniuerſitatis. & Alex.ſe-
quit̄ in præall.conſi.xcix.Albe.male in trac.de teſt.in cap.qñ te-
ſtes repellunt̄ rōne affectionis. col.fi.vbi concludit tutius eſſe te-
nere opi.cōtra Arch.Sed tamē pro Arch.facit, quia in criminali-
bus repelluntur d.ca.ſuper prudentiam. ergo non videntur eſſe
integri teſtes ſicut abb.j.dicit de conſanguineis.Concludendo di
27 cendū eſt,† ꝙ in arbitrio iudicis eſt,quāta fides adhibeatur, atten
ta qualitate perſonæ,ar.l.iij.§.j.ff.eod.& quod not.Pau.de Ca.in l.
admonendi.col.pe.ff.de iureiu.vbi inquit, ꝙ probationes omnes
reſident in arbitrio iudicis.Facit quod not.Barto.in l.Lucius.ff.ex
28 quib.cau.infa.¶† Quarta concluſio abb.eſt, ꝙ teſtes de vniuerſi-
tate vel collegio admittuntur principaliter,& non ſolum in defe
ctum aliorum,reprobata opi.Spe.qui dicebat ſolum illos deberi
in ſubſidium admitti. Sed tamē opi.Spe.ſaluari poteſt in religio-
ſis, prout loquitur tex.in c.& ſi Chriſtus.§.fi.de iureiu.ad quē tex.
Doc.non bene reſpondent vt dixi in c.tertio loco.ſ.ti.proxi.& fa-
cit tex.in c.j.de ſyndi.Concluſio abb.hic procedit in clericis ſecu
29 laribus.¶† In ſecundo membro principali, videlicet in cauſa cri-
minali,concluſio abb.eſt ꝙ clerici, & illi de vniuerſitate non pñt
30 teſtificari in fauorem eccleſiæ, vel vniuerſitis,† & hoc ſane intelli-
gitur, qñ parua eſt vniuerſitas, quia tunc omnes domeſtici ſunt,
vt no.abb.hic dicit poſt Io.And.in d.c.cum nuncius.& Moder.ſe-
quuntur.Sed aduertendū eſt, quia ſi iſti in parua vniuerſitate re-
pelluntur, quia domeſtici, videt̄ tali rōne attenta, ꝙ etiā in ciuili
deberēt repelli, quia generaliter domeſtici repelluntur l.ij.C.eo.
Præterea ſ̄m iſtam reſolutionem eſſet dicendum ꝙ illi, qui ſunt
de magna vniuerſitate admitterentur in criminalibus. Quod nō
b videt̄ verū,quia ſunt integri [b] teſtes.Et ideo tex.in d.c.prudentia.
intelligit̄ de domeſticis largo modo, qui multum conuerſantur
31 adinuicē, ꝑut clerici,& canonici faciūt eiuſdē eccleſiæ. ¶.† Secū-
do abb.concludit, ꝙ inter eos de vniuerſitate teſtificari pñt alij,
qui ſunt eiuſdē vniuerſitatis, quia par affectio tollit ſuſpicionē l.
non ſolum, vbi Bar.ff.de rit.nup.facit text.in l.ſed & milites.§.j.ff.
de excu.tu.& quod no.Bal.in c.j.de proba.& tradit Alex.in con-
ſi.clvj.viſo proceſſu. col.iij.lib.ij.abb.in c.poſtremo. cum ſi.vt dixi
32 de appel.& And.Sic.in conſi.ij.col.xiiij.lib.ij.¶† Succeſſiue quęri
tur ſ̄m abb.quid in prælato eccleſiæ, qui ſolus ſit?Ioan.An.quem
abb.refert, tenet ꝙ non admittatur, quia agitur de eius intereſ-
ſe, cum ipſe ſolus habeat omnem adminiſtratinnem c.relatum.
el.ij.de teſt.abb.dicit ꝙ iſta ratio ſola non ſufficit, quia poteſt eſſe
alius prælatus iudex in cauſa eccleſiæ c.cum perſonæ, de priui.
in vj.& quia bona ex toto non cedunt menſe prælati, ſed vſui
pauperum.xvj.q.j.c.fi.& Mod.ſequuntur Sed tamen opin.Ioan.
And.verior videtur. Pro quo facit glo.not.in cap.potuit. in verſi.
expelli. de loca.& quia prælatus dicitur procurator c.ij.de dona.
ergo

ADDITIONES.

a ¶Vniuerſitate. Adde ꝙ teſtes vniuerſitatis etiam in cauſis onerum nō probant, ma-
xime vbi interueniſſent in ſyndicatu ad litigandum, quia tunc tales teſtes non
probant etiam in caſibus ſpecialibus, in quibus teſtes vniuerſitatis pro ea admit
tuntur.Io.Bap.Plot.in l.ſi quando. nu.142. ver.hinc infertur.C.vnde vi.& vide
Dec.ſ.de prob.in c.tertio loco.& quando alij teſtes non accipiuntur, nec repe-
riuntur an probant.Plot.in d.ver.hinc infertur.

b ¶Integri. Vide Alex.in conſi.xliij.nu.23.in iiij.vol.Pet.Phili.Corne.in conſi.cclxj.
lib.j.conſi.ccxvij.lib.iiij.Tho.Gramma.conſi.xxij.& Pet.Gerar.in ſin.xxiiij.

ergo non potest testificari c.fi.eod.tit.de testi.in vj.Non obstat, q prælatus iudicare potest in causa ecclesiæ, quia potest tamē recusari, vt no.in c.cū venissent. de iudi.Item pōt iudicare in causa ecclesiæ, qn ipse est solus, prout loquuntur Doc.in d.c.cū venissent. Non ob.q ex toto non sint bona de mensa, cum cedant in vsus pauperū, quia idē est de bonis, quæ sunt de mensa, quæ vltra necessitatē debent dari pauperibus, vel cōuerti in vtilitatē ecclesiæ. in c.de his. de eccle.edifi.¶† Quid aūt in prælato ecclesiæ collegiate? Abb.primo concludit q non sit testis idoneus, si agatur de bonis mensæ suæ.& ad hoc facit.quia tali casu etiā iudicare nō potest, vt no.abb.post Ant.de Bu.in d.c.cum venissent.in v.col.Do. in c.j.col.fi.de pe.lib.vj.cum si.vt tradit Alex.in consi.lxxix.circa principiū.col.ij.lib.j.Et facit, quod supra dictū est de hominibus vniuersitatis, qui non testificantur, quando singulariter cōmodū consequuntur.† Et quando bona dicantur esse de mensa prælati. not.per gl.in ver.de mensa.in cle.vnica de exces.præla.& Doc.in c.vt super.de reb.eccle.non alie.¶† Secundo abb.concludit q si agatur de bonis ecclesiæ, & prælatus cum cap.procuratorē constituit, testificari potest, vt probatur hic, quia tunc prælatus videtur interuenire tanquā pars ad reintegrandum capitulū c.nouit. de his, quæ fiunt à præla.Secus videtur, quando solus prælatus procuratorē cōstituit, quia habere videtur affectionē ad causam, vt no.Inno.in c.præsentium. de testi.in vj.& sequitur Bar.in l.qui testamēto, in prin.ff.de testa.abb.hic, & Domi.in c.iudex.col.j.de offi.iudi.deleg.in vj.& hoc vltimū dictum secundū Arc.hic procedit in prælato seculari. Secus est in prælato regulari, qui nō videtur habere vsumfructū, sicut secularis, & Mod.sequuntur.Sed tamen cōclusio abb.indistincte magis placet, quia in causa cōmuni cum capitulo prout Doct.hic loquuntur, nō cōsideratur interesse prælati, vt hic patet.Sed solum consideratur affectio, quā videtur habere prælatus, qui solus procuratorē constituit. Et ista ratio ita militat in prælato regulari, sicut seculari. Et quia iura in ista materia nō faciunt differentiā inter prælatū secularē, & regularem, quia vterq; in effectu habet plenā administrationē, & vterq; etiā solum percipit vitam necessariā.Et istam conclusionem sequitur Roma.in consi.ccccxx.incipi.quęstio preposita.in fi.¶† Quid autem in eo, qui fuit administrator? conclusio est secundū Ioā.An. quem abb.refert, q repellatur à testificando, si de suo interesse agatur. aliàs secus.¶ Et dictū Ioan.An.sequitur Ant.de But.in c. cum à nobis. col.v.j.eo.& in cōsi.xxiiij.hæc quęstio.col.pe.cum si. vt Alex.scribit in consi.lxxxvj.visis limitationibus.col.ij.† Et maxime quod dictum est habere locum in causa criminali.no Fulg.in consi.clxxiiij.super eo.col.j.Facit dictū Bar.quem abb.hic refert, in l.deferre.§.decreuerūt.ff.de iure fis.quod etiā sequitur Cuma. in consi.lxviij.in præsenti quæstione, & Alexand.in consi.cxiij.ex his. col.penult.libr.j.& ibi etiam habetur de proxeneta, de quo abb.hic incidēter loquitur.† Et de proxeneta tradit Imol.in consi.cccciiij.in causa præmissa. libr ij.And.Sicu.in consi.lv.colum.v. libr.j.& idem Alex in consi.cxxviij.ponderatis.libr.ij.& ad ea, quę hic abb.dicit, conferunt quæ not.Imol.in consi.lvij.in casu præmisso. & consi.cl.in causa quæ vertitur. colum.penult.Roma.in consi.ccccxx.in proposita quæstione.Alexand.in cōsi.cxix.in his. col.ij.libr.iiij.Albe.mal.in tra.de test.in iiij.parte primæ partis in princ.¶† Et notandum est q procurator, solicitator, vel aduocatus in causa possessionis, potest esse testis in causa proprietatis, vt dicit Anto.de But.in c.à nobis.col.pen.j.eo.vbi loquitur in aduocato. & sequitur Imo.ibi & Alb.mal.in d.suo trac.loco prælle.& ratio illa videtur, q causa proprietatis sæparata est à possessione l. naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq.pos.† Et ad hoc bene facit, quia testis, qui iurauit in articulo possessorij, nō potest examinari, nec interrogari sup proprietate, quia esset nō iuratus, vt dixi in c.j.in glo.j.de confir.vti.vel inuti.& not.dixit Bald.in l.fi.circa fin.C.qui leg.perso.¶† Quid autem in legatario? si iura clara sunt, q testis esse possit in testamento l.qui testamento. in prin.ff. de test.§.legatarijs. institu.de testa. Sed difficultas est in ratione abb.qui concludit, q ista iura habent locum in testamento in scriptis.secus esse videtur in testamento nuncupatiuo.Mod.sequuntur, allegantes plura loca, in quibus de isto articulo tractatur, & prius allegant Alex.in l.dictantibus.C.de testa.vbi Alex.dicit q communis est opi.q legatarius indistincte pro hærede in testem admittatur.& sic etiam in testamento nuncupatiuo credendum videtur legatario.& probatur hoc in d.§.legatarijs.per rationem, quæ ibi allegatur, quia non sunt iuris successores. Nam ista ratio abb.expressa, pariter militat in testamento nuncupatiuo, & licet testamentum nuncupatiuum possit fieri simpliciter septem testibus adhibitis.§.fi.instit.de testa.tamen debent esse legitimi testes, per supra dicta, q a prohibitio, & permissio facta in testibus, videtur cōmunis, tam in testamento nuncupatiuo, quam in scriptis. Mod.in d.l.dictantibus, admirantur, q Doc.ita transeunt, quia procurator & aduocatus repelluntur l.fi.ff.eo.c.fi.eo.ti.in vj. & in istis agitur de cōmodo in consequentiā, ita ergo videtur in legatario. Sed si legissent abb.hic, non fuisset mirandum, quia istam rationem contra legatarium omnes adducunt.Sed respondetur q aduocatus, & procurator repelluntur propter affectionem causæ. quæ ratio affectionis non est in legatario, q in legatario solum agitur de commodo in consequentiam, propter q omnino debet repelli, vt hic, cum simi.Et vlterius in legatario aliam rationem alle.Bal.in l.si municipes.ff.quod cuiusq; vni.videlicet, quod admittatur legatarius ex eo q rogatus fuit à testatore. & hoc sequitur Arc.in d.l.qui testamento. in princ.Sed contra hoc facit text.in.§.sed neque hæres.insti.de testa.vbi hæres, & pleriq; alij repelluntur, vt testificari non possint, & tamē etiam ipsi sunt rogati à testatore, nisi dicamus quòd in hærede agitur de causa sua principaliter, non sic in legatarijs, de quorum interesse agitur in consequentiam. Videtur etiam quòd dici possit, q legatarius approbatus sit ex speciali concessione Imperatoris, vt colligitur in fin.d.§.legatarijs. ibi, & hoc eis specialiter concessimus. Et ista solutio posset procedere, si talis constitutio fuisset facta ante legem Iurisconsul.quæ habetur in l.qui testamento.ff.de testa.in princ.Sed si posteriori tempore facta fuisset, prout videtur verisimile, talis responsio non procederet, quia hoc etiam erat ante talem constitutionem, vt probatur in d. l. qui testamento. Finaliter concludendum est, quòd in legatarijs specialiter concedatur hoc, propter maiorem numerum testium, & quia rogati sunt á testatore, & quia tractatur de ipsorum cōmodo in consequentiam, his tribus concurrentibus, iustificatur quod dicunt iura de legatarijs.¶† Quid autem in venditore, an pro emptore testificari possit, gl.in l.nullus.ff.eo.tenet q non, & hoc qn venditor de euictione tenetur.aliàs secus. & ita tenet Spe.co.ti.§.j.vers.tamen quid de venditore. Arc.iiij.q.ij.cau.si testes. ver.nullus idoneus.Bald.in l.omnibus.in princ.C.eo.ti.& sequitur Alb.male.in suo tra.in quarta parte primę partis principalis. Idem Bal.in consi.cccxxxix.apparet.libr.iij.Ro.in consi.ccclxxxij.quo ad primum, in princ.Alex.in consi.ccxix.viso. col.ij.lib.ij.Anto.de But.tamen prout hic abb.refert, absolute tenet q venditor repellatur,[a] quis de euictione non teneatur propter affectionē, quam videt habere ad causam, sicut in proxeneta abb.dicit hic. quod simile nō videt bonū, quia cōmuniter proxeneta est vilis persona, non sic in venditore. Sed replicari potest de aduocato, quia etiam repellit propter affectionem l.fina.ff.eo.& tamen non potest dici, q sit vilis persona. Vnde aliter respōderi potest ad simile de proxeneta, & aduocato, quia in talibus tractatur de interesse suo & honoris, & vtilitatis, quòd res optatū finem cōsequatur.non sic est in venditore, de cuius interesse non agitur, quia non est obligatus de euictione. Barto.tamen videtur tenere quòd indistincte repellatur, in d.l.omnibus. in ver.nullus. quem Floria. sequitur. Sed concordando opin.dicamus, vt dicit Anton.de But.hic penul. colum.quòd integrum non sit eius testimonium, sed quanta fides adhiberi debet, statur arbitrio iudicis, considerata qualitate personæ, vt abb.hic concludit.¶† Quid aūt in donatore[b]. Abb. dicit esse arbitrarium, quantum credatur. Saly.tamen in l.si ad te.C.de fal.refert, quòd Doct.communiter tenent quòd repellatur, quia donatarius remanet obligatus ad antidora, & isto respectu agitur de interesse donantis.Idē tenet Ang.in d.l.omnibus. Alber.in loco pallegato versi.vltra pdicta.† Et maxime ista conclusio haberet locū in donatione remuneratoria, in qua donans de euictione obligat, vt no.Bar.in l.Iulianus.§.qui fundū.ff. de verb.obl.cū simi.vt Alex.tradit in cūsi.xlvij.visis instrumētis. col.iij.lib.iij.† Et de ista obligatione ad antidora, vide quæ dixi in c.ad nostrā. in iij.col. ver.extra gl.s.de proba.& p Philipp.ibidē. ¶† Quid aut em in socio? cōclusio est, quòd si agatur de interesse eius, repellatur. aliàs secus. & ita effectu Ioan.And.concludit hic.Bald.& Saly.quoniam liberi.C.eo.Ange.in l.si duo.in prin.ff. si quis cau.in ver.ex prædictis.Flor.in l.nullus. in fin.ff.eod.idem Innocen.in cap.quoniam.supra eod.& hoc idem tradit Angel.in consi.cclvj.visis attestationibus.col.j.Are.in consil xiij.viso.col.x. ¶† Quid autem in solicitatore,[c] abb.se remittit. Addatis Alex. qui alios plures refert in consi.cliij.viso. colum.j.libr.vj.& Rolate in consi.ccccxx.in proposita quæstio.¶† Postremo quæritur quid

ADDITIONES.

a ¶Repellatur. Vide Alex.in consi.cxix.nu.25.lib.vj.Et placet.licet Aufrer.in tract. de reprob.testi.in vers.venditor.sequatur distinctionem Panor.hic.

b ¶Donatore. Quod repellatur, tenet Pau.in l.si sub vna.§.j.ff.de verbo.obli.decis. Tholosa.xciiij.Dec.s.de prob.c.ad nostram in fi.

c ¶Solicitatore. Rota decisio.cxlix.in nouis. Alexan.consi.cliij.nume.5.lib.v.co-u si.cclij.lib.vj.

quid in vaſallo. abb.& Ioan.And.concludit eſſe in arbitrio iudicis, inſpecta qualitate Domini, & vaſalli. Albe.male. in d.ſuo trac.in ij.quęſt.primæ quęſtionis principalis in ver.vlterius exhibendum, finaliter tenet, quòd vaſallus abſolute repellatur. Mouetur, quia maior eſt obligatio vaſalli erga dominum, quàm erga patrem c.domino guerram.in fi.in tit.hic finitur lex deinde incipiunt conſuetudines regni.in vſi.feu.ibi, dum dicitur contra omnes debet vaſallus dominum adiuuare, & contra fratrem, filium, & patrem. Et ſi vaſallus teſtificatur contra dominum, feudo priuatur, glo.no.in cap.j.in.§. item ſi delator.in ver.perdet. in tit.quæ ſit prima cau.beneficij amit.Sed quòd immo vaſallus poſſit, tenet Iaco.Aluaro.per illum text.in cap.j.§. teſtis. ſi inter domi.& vaſal.lis oria, & in cap.j.§.j.in fi.in tit.quid ſit inueſti. Et hoc idem voluit gloſſ.in cap.de forma.xxij.quęſt.v.Spe. in eod.tit.ver.ſed nunquid vaſall.& ſequitur Bald.in cap.ego N. col.fi.de iureiuran.Et tenendo iſtam opi.non obſtat ratio, quam Alberi.male.adducit in loco præallegato de iuramento vaſalli, quod aſtringit vaſallum, etiam contra patrem, quia illud locum habet in reſpicientibus cauſam feudi. Sed Doc.hic loquuntur extra cauſam feudi. & breuiter ſecundum abb.opin.concordari poſſunt, quòd hoc totum ſit in arbitrio iudicis, inſpecta qualitate domini, & vaſalli. & ex his expedita ſit iſta Decretalis in qua multa notabilia dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Parochiani admittuntur ad teſtificandum contra rectorem quando agitur de crimine ciuiliter.*
2 *Simonia committitur etiam in iure patronatus.*
3 *Epiſcopus ſolet parochianis gratificari.*
4 *Simonia committitur non ſolum in dando, ſed in remittendo.*
5 *Parochiani poſſunt cogi ſoluere illud quod conſuetum eſt.*
6 *Parochiani licitè dant aliquid pro adminiſtratione ſacramentorum, ſi eccleſia non habet dotem, & an non ſoluentibus poſſint ſubtrahi ſacramenta.*
7 *Oblationes cedunt parrocchiæ, & eius rectori, non ei, qui accidentaliter celebrauit.*
8 *Simonia etiam ſi ciuiliter agatur, plenam & ordinariam probationem requirit, nec defertur iuramentum in ſupplementum.*
9 *Iuramentum non defertur in ſupplementum in cauſis beneficialibus.*
10 *Simonia in ingreſſu mulieris quomodo cognoſcatur.*
11 *Remittere eſt dare. limita in debito pœnali, nume.15.& in datione ob cauſam, nume.16.*
12 *Remiſſo debiti eſt donatio, intellige in debito liquido, num.14.*
13 *Inſinuatio requiritur in remiſſionibus.*
17 *Remiſſio facilius fit quàm datio.*
18 *Fama probat in his, quæ ſunt leuis præiudicij.*
19 *Fama debet trahere originem ex probabilibus coniecturis.*
20 *Fama etiam in antiquis non probat.*
21 *Teſtimonium de auditu valet, in excedentibus memoriam hominum.*
22 *Dominium de præſenti non poteſt per ſolam famam probari.*
23 *Fama non facit gradum probationis.*
24 *Fama facit ſemiplenam in ciuilibus non in criminalibus, nu.25. etiam ſi agatur de crimine ciuiliter, num.28.*
26 *Præſumptiones quæ in ciuilibus admittuntur, in criminalibus non habent locum.*
27 *Teſti abſq; ratione, dato ꝙ non ſit interrogatus, non creditur in criminalibus, licet ſecus ſit in ciuilibus.*
29 *Fama non probat in cauſa ciuili ſamoſa & ardua.*
30 *Cauſa grauis dicitur in qua agitur de diſſoluendo matrimonio.*
31 *Fama cum vno teſte non probat in cauſis, in quibus iuramentum non defertur.*
32 *Fama ſupplet, quando eſt pluſquam ſemiplenè probatum. Et quando ita eſt à ſtatuto diſpoſitum, num.33.*
34 *Fama plenè debet probari duobus teſtibus, & vnus non faceret ſemiplenam.*
35 *Teſtes de fama etiam non interrogati, debent rationem reddere, quando ex forma ſtatuti probant.*
36 *Teſtis deponentis de fama ratio ꝙ publicè audiuit, non valet. Nec ſufficit ꝙ imperſonaliter loquatur, num.37.*
38 *Teſtis qui interrogatus de fama dicit ſe neſcire à quibus audiuit, non probat.*
39 *Fama debet habere originem à fidedignis, & ex probabilibus coniecturis.*
40 *Fama probat vbi agitur de modico præiudicio.*
41 *Nobilitas & virtus probatur per famam.*
42 *Conferendi ius ad aliquem pertinere, probatur per famam.*
43 *Fama probat in c.reintegranda.*
44 *Teſti vnico quando credatur.*
45 *Papa non poteſt facere vt ſtetur dicto vnius.*
46 *Dicto vnius ſtatur de damnis & intereſſe, ſi ita conuentum ſit.*
47 *Scripturæ priuatæ ꝙ ſtetur, valet conuentio, maximè iam factæ, nu.48.*
49 *Teſtis vnius dicto ſtatur, ſi deponit de facto proprio.*

VEniens.i. ¶ Decretalis iſta ſummatur, & diuiditur, vt per Abb.hic. 1 ¶ † Primo not.ſecundum abb.quòd parochiani admittuntur ad teſtificandum contra rectorem, quando agitur de crimine ciuiliter, & poſteriores ſequuntur. Sed prima facie ad iſtum text.videtur reſponderi poſſe, quòd loquitur in caſu ſpeciali ſimonie, vt patet in litera, quo crimine ſpecialiter crimino ſi, & inhabiles admittuntur cap.tanta. de ſimo.& per glo.in cap.cum P.de accuſ.& ij.queſt.vij.in ſum.Replicari tamen poteſt quòd ſpecialitas, quæ in crimine ſimonie conſideratur, procedit, quando agitur criminaliter. Secus ſi agitur ciuiliter de tali crimine, vt probatur hic, vbi ordinaria probatio requiritur. Et quidquid ſit, dictum abb.eſt verum in ſe, quia parochiani, licet laici ſint, poſſunt petere quòd malus rector remoueatur, quia agitur de ipſorum intereſſe, vt no.Goſ.& abb.hic refert in cap.quòd Dei timorem.in iij.no.de ſtatu reg.& abb.tradit.in c.ex parte Ade.ſ.eo. 2 ¶ † Secundo not.quòd ſimonia committitur, etiam in iure patronatus. Ad idem text.in cap.præterea. de tranſ.& abb.hic inducit iſtum text.& concludit, quòd parochiani hic haberent ius patronatus, quia cum eſſent laici, aliud ius habere non poſſunt. Sed tamen reſponderi poteſt, quòd hoc non apparet quòd eſſent patroni. vnde quod hic dicitur, fieri potuit, vt ſuperior induceretur ad gratificandum parochianis, 3 † quia ſolet epiſcopus parochianis gratificari, licet non ſint patroni, vt not.Archi.lxxj. diſtin.c.hortamur. & not.abb.in d.c.quòd Dei timorem. de ſta. regu.in iij.not.& in cap.venerabilis. in fi.car.de exce.Quod autem abb.dicit, quòd etiam in iure patronatus ſimonia committitur.tenet glo.j.quæſt.j.in ſumma.& tradit Roma.in conſ.cccxvij. circa propoſitum. & in conſi.ccclxxviij.præſens conſultatio. & dixi in conſ l cxvij. 4 ¶ † Tertio nota, quòd ſimonia committitur non ſolum in dando, ſed etiam in remittendo. Ex quo abb.infert, quòd remittere ſit dare. Sed iſta illatio neceſſario non infertur, quia ſimonia non ſolum committitur in dando, ſed in quocunque munere, vt habetur in cap.nonnulli.j.quęſt.j.illatio, quam abb.facit, haberet locum, ſi iura dicerent ſimpliciter ſimoniam committi in dando. De hoc tamen an remittere, ſit dare, videbimus in gloſſ. 5 ¶ † Quarto nota ſecundum abb.hic, quòd parochiani poſſunt cogi ad ſoluendum illud, quod ſunt conſueti ſoluere parochiano. Sed iſtud not.non videtur probari hic, quia iſti erant patroni ſecundum abba.& ſoluebant pro beneficio, & non ratione conſuetudinis, vt etiam Areti.hic dicit. Dictum tamen abb.videtur verum per text.in dicto cap.ad apoſtolicam de ſimo.& not.abb.in cap.penultimo. de ſepultu. Petrus de Ancha.in conſilio.xlvij.quia talia aſſerunt. Anto.de But.in conſilio penul.viſo. & facit quod not.Barto.in l.priuilegia.C.de ſacroſanctæ eccleſiæ cum ſimil.Et idem econtra de candelis ſolitis dari per præsbyterum parochianis, vt not.Fed.in conſilio clv.quæſtio, quam laicus. 6 † Et ſubijcit Abb.per iſtum text.quòd vbi eccleſia non habet dotem, parochiani licite dant aliqua pro adminiſtratione ſacramentorum, adeo quòd poſſunt compelli, ſubtrahendo eorum adminiſtrationem, vt per gloſſ. in capit.omnis Chriſtianus. de conſue.diſt.j.Sed hoc vltimum dictum non eſt verum, quod ipſe ſacerdos immediate denegare poſſet. ſed habet recurrere ad ſuperiorem, vt not.abb.poſt alios in rub.de parochia.facit quod not.Lap.alleg.lvij.quoddam monaſterium. colum.penult.cum ſimi.vt tradunt Moder.hic. Et adde quòd tali caſu oblationes ſunt de præcepto, vt not. abb.in cap.cum cauſam. de verbo.ſignificatione. & in d.rubr.de par. 7 ¶ † Et notandum eſt, quòd oblationes cedunt ipſi eccleſiæ parochiali, & ipſi rectori parochie populi, & non illi, qui accidentaliter celebrauit, vt not.abb.in cap.paſtoralis. de his, quæ fi. à præla.& not.Moder.in cap.dilectus. de offi.or.Et quod dictum eſt de oblationibus limitatur ſecundum abb.hic, niſi clericus aliter poſſet honeſte victum quærere, argu.capitu.clericus victum.xcj.diſtin.& in cap.j.de cel.miſſ.& ita Moder.ſequuntur. Sed aduertendum eſt, quòd illa iura loquuntur de exercitio, quod licite poteſt facere clericus, vel præsbyter, poſtea quàm ſatisfecit officio, quod ſibi imcumbit. ſed non dicunt quòd teneatur, & ideo indiſtincte videt̄ quòd præsbyter poſſit habere oblationes, vel temporalia à parochianis, non obſtante, quòd victum cum artificio alio quærere poſſet, quia qui altari ſeruit &c.c.cum ſecundum. de præben.facit quod not.abb.in cap.epiſcopus. de 8 præben.in c.poſtulaſti. de reſcrip.& ibi dixi in fi. ¶ † Quinto not. quòd vbi de crimine ſimonie agitur ciuiliter, plena, & ordinaria probatio requiritur, & tali caſu non defertur iuramentum in defectum plene probationis, quia cauſa non eſt leuis, vt abb.hic cōcludit.Et ad hoc bene facit dictum Bal.in l.in bone fidei. col.j.C.

de reb,

9 de reb.creditis.† vbi inquit, ꝙ in causis beneficialibus non defertur iuramentum in defectum probationis, vt notat Domini.in c. fi.de eo, qui mit.in poss.lib.vj.& hoc intelligitur in ipsa causa principali beneficiali. secus est in aliquo incidenti, vt probatur in c. ex insinuatione. de procu.¶Vltimo abb.hic post Ioan.An.concludit, ꝙ si iste presbyter fecisset promissionem post præsentationem de eo factam à parochianis, non fuisset simonia, nisi conuentio præcessisset, per tex.in c.Artaldus.viij.quest.iij.ibi, nullam

10 ante conuentionem, vt eligeret, feci &c.† Et hoc idem in simili abb.tradit in ingressu monasterij monialis, quia consideratur an præcedat taxatio, vt no.abb.in c.dilectus.lib.ij.de simo.facit quod no.idem abb.in cap.Mattheus.de simo.in fi.quod tradit Ioan.de Ana.in cap.audiuimus.in fi.de collu.deteg.& dixi in consi.cxviij.

11 ¶† In glo.j.colligitur ꝙ remittere, sit dare, vt in iuribus in ea allegatis. Ad idem text.in l.si fundum.§.Titio.de lega.j.cum si.vt per Mod.hic.Ad idem text.in l.peculio.la.j.& ibi Bar.ff.de decu.Facit text.in l.iij.§.stipulanti.ff.de do.inter vir.& vxor.l.in promitten-

12 do.§.j.& l.licet.in prin.ff.de iur.do.Et † ideo remissio debiti, donatio est, vt no.gl.in l.si inter.in ver.donationem.& ibi Bald.C.

13 de sol.† Vnde in tali remissione necessaria videtur insinuatio, secundum gl.in l.si quis in obligatione.ff.de reg.iur.vt no.Bal.in l. Modestinus. in princi.ff.de dona.cum si.vt late tradit Alex.in l.si mulier.ff.de condi.ob.cau.Adde Ang.in l.pacta, quæ contra.C. de pac.vbi inquit, ꝙ ita vidit iudicare Perusij. vt no.Bald.in consi.ccj.præsupposito.lib.iiij.& in alio consi.ccxxxj.primo quæritur. eo.lib.iij.& ista est cõmunis opin.vt Alex.dicit in l.si creditori.C. de pact.Et conclusio glo.superius confirmate sane intelligitur, quando ex tali remissione aliquid acquiritur, cui talis remissio

14 fit.aliàs secus, vt abb.hic concludit.¶Secundo limitatur,† quando remissio est facta de debito liquido.Secus si liquidum non sit, vt etiam abb.hic dicit, cum si.& Alex.tradit in d.l.si mulier.adde Ang.de cla.in summa ĩ ver.simonia.iij.§.xl.allegat.l.siue apud.C.

15 de transac.¶Tertio fallit,† & limitatur dicta conclusio, si sit facta remissio de debito pœnali ex delicto, vt no.Bart.in d.l.si mulier.

16 in fi.¶† Quarto limitatur.procedere, quando remissio facta fuit ex mera liberalitate. Secus si ob aliam causam, vt no.Pau.de Ca. in l.contra iuris.§.j.ff.de pac.¶Quinta conclusio gl.habet locum largo modo, sed proprie loquendo remittere non est dare, vt dicunt Mod.hic, per l.Iulianus.ff.de condi.& demon.vbi conditio pro impleta habetur. ergo proprie impleta non est. Pro quo facit, quia aliud est dare, aliud remittere.dare enim, est accipien-

17 tis facere.§.sic itaq;. instit.de actio.† Et facilius fit remissio quàm datio, vt no.Bart.in l.si duo.ff.de verb.oblig.Et ideo quandoq; licet donare, & non licet remittere, vt per gl.in c.statutum.in ver. remissione. de rescri.lib.vj.Et ista quinta limitatio procedit, nisi pecunia esset parata solutioni, quia tunc ille, qui remittit, dare videtur, cum illa pecunia fingatur data, & illi reddita.l.singularia.ff.si cert.pet.Secus videtur, si pecunia non sit parata solutioni, vt no.concludit Pau.de Ca.in d.l.Iulianus. per text.qui videtur probare istam distinctionem in l.si sponsalibus.§.j.ff.de iure dotium Mod.in d.l.Iulianus. dicunt ꝙ ille text.loquitur in specie debita:nos vero loquimur in quantitate pecunie, quæ licet esset parata solutioni, non erat tamen debita, ex quo debitum erat in genere. Sed tamen ita dicendum videtur in quantitate, quia licet illa quantitas non esset debita, tamen ex quo erat parata solutioni, videtur producere eundẽ effectum, quia si soluta fuisset, liberatus esset debitor. Aliter tamen videtur concludendum, vt dicamus quantum ad factum ꝙ remittere non sit dare, & isto respectu loquuntur iura, quæ dicunt, ꝙ conditio dandi, ex remissione habetur pro impleta. sed quo ad effectum iuris, ex quo nullus potest considerari inter remissionem, & donationem, seu solutionem debiti liquidi, isto respectu remittere, videtur dare, Et ex conclusione supra firmata per istum text.quòd remissio, & datio æquiparantur, quia tamen text.hic de promissione loquitur, vt patet ibi, promisisset remittere, infertur contra Ioan.And. in c.j.eod.tit.in vj.vbi voluit ꝙ licet proxeneta repellatur à testimonio in crimine simonie, quando salarium recipit. secus est, quãdo sumus in promissione salarij, secundum eum. & ita istum text.allegat Do.in prædicto c.j.contra Ioan.And.colum.j.Sed in effectu respondetur prout dicunt Domi.& Mod.hic, ꝙ licet in text.dicatur, promisisset remittere.text.tamen intelligitur hic, ꝙ cum effectu fuit promissio, & hoc videtur probari, dum text. inquit, testem illum, cui facta fuit promissio, esse socium muneris.ergo presupponitur quòd fuit facta remissio, quia ex sola promissione, quis non diceretur socius muneris. & ita Mod.hic. ex quo inferri videtur, ꝙ iste text.hic, non procederet, si promissio simpliciter facta fuisset. Quod tamen non videtur verum, quia etiam sola promissio inducit simoniam, vt probatur in c.sunt nonnulli.j.q.j.quia ex quo ex promissione facta, parochiani moti fuissent ad prosentandum istum præsbyterum. ergo simonia cõmittitur, d.c.sunt nonnulli, & facit regula, quæ dicit, ꝙ paria sunt promittere, vel soluere l.fi.C.ad leg.Falci.& idem tenet in d.c.j. eo.tit.in vj.& dicit ita fuisse determinatum Florentiæ, & sequitur Peru.ibi.Dictum tamen Ioan.And.videtur verum in terminis, in quibus loquitur, videlicet quantum ad hoc vt proxeneta non repellatur à testimonio, quia tex.ibi loquitur præcise, quando non fuit emolumentum consecutus, & hoc in sola promissione non verificatur.¶In gl.ij.abb.sequitur materiam fame, & primo dum refert Anto.de But.ex dictis eius duæ conclusiones colliguntur.

18 † Prima est, ꝙ fama [a] probat in his, quæ sunt leuis præiudicij, & hoc quando originẽ habuit ex probabilibus coniecturis.& idem tenet Bart.in l.de minore.§.tormenta.col.fi.ibi, si vero fama probata esset.ff.de questi.& in l.si constante.iij.q.ff.solu.matr.& dixi in c.j.de appel. Idem tradit Alex.in consi.ccvij.viso summario.

19 col.fi.lib.ij.& requiritur vt dictum est, † ꝙ traxerit originem ex probabilibus coniecturis, vt no.Bart.in d.§.tormenta. in iij.q.& in l.miles.§.mulier. per illum text.ff.de adul.Bald.in l.proprietatis.C.de proba.Alex.in consi.xc.in casu.col.iiij.lib.ij.& cõsi.xciiij.

20 alias xiiij.in causa, & lite.colum.fi.eo.lib.ij.¶† Secunda conclusio abb.est, quòd fama, etiam in antiquis, non probat, contra Anto. de But.quia parti imputandum est, quæ non procurauit habere probationes.& idem abb.tenet in cap dilectus. colum.v.versi.oppono.de fide instru.Sed tamen opin.Anto.de But.communiter approbatur, vt patet ex his, quæ dixi in cap.j.de appell.Et istam

21 opin.communiter sequuntur Aret.& Mod.hic, † quia si in excedentibus memoriam hominum valet testimonium de auditu, c.licet ex quadam.j.eod.à fortiori videtur ꝙ fama sit sufficiens, quia militat ratio d.c.licet.propter excessum temporis. Non ob. quod dicitur, ꝙ debet imputari parti, quæ non procurauit probationes, vt abb.dicit, quia ista ratio nõ est generalis, vt Areti.dicit. Quid enim si de recenti quis à possessione cecidisset, vide latius per eum, qui dicit ꝙ iste sunt phantasiæ abb.In puncto tamen iuris ista op.abb.videtur verior, ꝙ fama in antiquis solum probet

22 in casibus expressis in iure, † & ꝙ dominium de præsenti non potest per solam famam antiquã probari, quia concurrerent duo specialia. Primum est, quòd fama faceret probationem plenam. Secundum, ꝙ dominium semel acquisitum, & probatum, præsumeretur continuatum toto tempore, vt late, & nouissime tradit Pet.Philip.de corneo in cõsi.xxiiij.licet in themate.lib.iiij.& idem in consi.ccciiij.rem arduam. col.v.lib.iij.Non ob.text.in d.c.licet causam, quia loquitur in casu in quo factum de sui natura erat improbabile per testimonium de visu, vt no.abb.ibi in iij.no.in fi.declarat.non sic est in dominio, quod de presenti petitur, quod de sui natura probari potest. Secundo potest respõderi ꝙ in illo casu hic specialiter statutum fuit. vt colligitur ibi in princi.ergo ius commune in contrarium videtur. ¶Successiue abb.refert doctrinam Bart.& finaliter ponit eius opin.ex qua eliciam con-

23 clusiones plures, in quibus instandum erit.† Prima ergo erit cõclusio, quòd vbi agitur de contractu, vel de rei vendicatione, & sic in ciuilibus, fama non facit gradum probationis, & ita non videtur facere semiplenam probationem, quia simpliciter iura dicunt, quòd fama coadiuuat alias probationes l.iij.§.eiusdem quoque.ff.eod.tit.Et facit text.in c.tam literis.j.eo.vbi fama cum testibus singularibus non probat contra electum. Et idem abb. in c.ij.de clande.dispõ.cum si.vt tradunt Mode.hic. Et secundum hoc non esset vera gloss.hæc, quæ dicit, quòd in ciuilibus sufficit fama cum vno teste. Are.sequitur gl.& communem opin.ꝙ fama faciat semiplenam probationem. & inducit text.in cap.super eo.de consang.& affi.vbi fama sola dissoluit sponsalia iurata c.præterea.el.ij.de sponsa.ex quo datur intelligi, quòd plus probat fama, quàm vnus testis. Sed respondetur quòd argumentum bene procederet, si ille testis, de quo loquitur text.in cap. præterea, esset integer testis. sed ibi quodammodo iure speciali recipitur, quia non audebat hoc testificari publice. Secundo arguit Aret.quia sponsalia dissoluuntur propter præsumptionẽ non modicam cap.super eod.ij.infra eod.& propter famam dissoluuntur d.cap.præterea . ergo videtur quòd fama faciat præsumptionem non modicam.Sed ista consequentia nõ valet, quia sponsalia dissoluuntur propter famam, dato quòd fama non faceret presumptionem non modicam, quia fama est d.c.super eo. arg.Aret.haberet locum, si tex.in d.c.super eo.negatiue loqueretur, & diceret quòd sponsalia non dissoluuntur, nisi propter non modicam

ADDITIO.

a ¶Fama.Vide decisio.Tholos.ccclxxx.Alex.in consi.xvj.num.11.lib.v.& consi.viij. nume.4.lib.vij.

modicam præſumptionem, ſed text.affirmatiue loquitur. ideo
non infertur quod Are.dicit.& Mod.hic concludunt eſſe in arbi-
24 trio iudicis attenta qualitate famæ, & negocijs. ¶† Mihi placet
communis opin.quòd faciat ſemiplenam probationem, vt tenet
glo.in l.iij.§.eiuſdem. in ver confirmat.ff.eod.in cap.j.in ver.fama
de app.& iiij q.iij.can.ſi teſtes.§.item ſæpe.in ver.famam.& ita cõ-
muniter ſeruamus in practica, vt dicit Sal.in l.ea quidem in fi.C.
de accu.& tenet Ful.in cõſ.cxlv.qm̃ plurime. & Alex.in cõſ.xviij.
viſo proceſſu. li.j.in ij col.& idem Alexan.in conſi.cxliij.colum.ij.
libr.ij.incip.qm̃ abunde. Andr.Sicu.in conſi.viij.col.ij.libr.j.Non
obſt.tex.in d.cap.tam literis,quia ibi fama non concurrebat cum
dicto teſtis,ſed erant acta diuerſa,vt colligitur in principio.ibi de
auditu tm̃,& fama,cũ ſuper,alijs teſtes erant ſingulares. Secũdo
reſpondet̃, ꝙ ex quo ibi erant teſtes ſingulares, minus probant,
quàm vnus,vt no.Bald.in l.vt iuriſiurandi.col.iij.eod.tit.& in l.de
quibus. col.pen.ff.de leg.Tertio ibi agebatur de crimine ciuiliter
& cauſa erat magni ponderis.quo caſu requiruntur probationes
clariores.ſicut in criminalibus, vt.j.ſtatim dicam in ſequenti con-
25 cluſione.¶† Secunda concluſio eſt, ꝙ in criminalibus fama non
faciat ſemiplenam probationem,& ideo cum vno teſte plene nõ
probat,vt per gl.hic, quam ſequuntur Bal.Ant.de But.& Doc.cũ
ſi.vt tradunt Mod.hic in iiij.col.iij.concluſionis. & idem Bal.in c.j.
de appel.in l.ij.in princ.ff.de excuſa.tuto.in l.ſi quis.§.j.ff.de eden.
Alexand.in conſi.cxiij.qm̃ abunde.colum.ij.libr.ij.Barth.Vero.in
26 conſi.xxxxiiij.circa principium. colum.ij.† Et videmus quòd pre-
ſumptiones, quæ admittuntur in ciuilibus, in criminalibus non
ſufficiunt,vt not.Old.in conſi.cxcij.viſo diligenter.Bald.in l.fi.col.
fin.C.de proba.Ant.de But.in cap.quanto. de præſum.abb.in c.
27 afferte.de præſum.Similiter videmus,† ꝙ non creditur teſti abſq;
ratione,dato ꝙ non ſit interrogatus,licet ſecus ſit in ciuilibus, vt
not.Saly.in l.fi.C.de proba.Alexand.in conſil.xv.viſo proceſſu
28 col.vj.li.j.¶† Et prædicta concluſio ampliatur, etiam ſi agatur de
crimine ciuiliter,quia idem erit,quod in criminalibus ſm̃ Ant.de
But.hic.in fi.col.& idem abb.in fi.per c.tam literis.j.eo.vbi dicitur
probari ꝙ fama cum vno teſte non probat, vt not.Bal.ibi in ij.no.
& ſequitur Io.de Ana.in cõſi.lix.col.iiij.inci.inquiſitione. ¶ Iſta ta
men ampliatio dubitabilis videtur, quia qñ agitur ciuiliter de cri
mine,idem iudicat̃,quod de ciuili cauſa ſimpliciter c.tuæ de pro-
cur.in c.per tuas. de ſimo.Vnde videmus in ſimili quòd laici, qui
in cauſa criminali repelluntur contra clericos c.de cætero.j.eo.ta
men ſi agatur de crimine ciuiliter,admittuntur, capi.tam literis.j.
eo.c.iij.s̃.eod.vbi dictum fuit. & ita tenet Hoſti.& abba.poſt alios
in d.c.de cætero.Non ob.tex.in d.c.tam literis.quem abb.allegat,
29 quia.s̃.reſponſum fuit.¶ Secũdo ampliat̃ dicta concluſio,vt † etiã
habeat locũ in cauſa ciuili famoſa,& ardua,quia ęquiparat̃ crimi
nali,vt no. Bal.hic, arg.l.propter litẽ.ff.de excuſ.tuto.Et iõ in ma-
a trimonio [a] diſſoluendo, † quia grauis cauſa reputatur, nõ ſufficit
30 cũ vno teſte,vt Alex.concludit in d.cõſi.cxliij.Et ſecundũ iſtã am-
pliationem etiã poteſt reſponderi ad text.in d.c.tam literis, quia
31 ibi agebatur de cauſa graui,& famoſa.¶† Tertio ampliat̃, vt etiã
non habeat locũ in omnibus cauſis,in quibus non defertur iura-
mentum in defectum probationis. nam talibus caſibus fama cũ
vno teſte non probaret iſtam æquiparationem. Facit quod not.
Bal.in c.j.de appell.¶ Supra facta concluſio limitatur nõ habere
32 locũ,quando eſſet facta pluſquã ſemiplena probatio,† quia tunc
etiam in criminalibus fama ſuppleret,vt not.Bal.in l.ſi quis.§.j.ff.
de eden.Aret.hic per tex.in c.pręterea.j.eo.& idem Dom.in c.j §.
& quia.in glo.in ver.manifeſtos. de vſu.in vj.Glo.tamen relata ad
text.videtur velle contrarium, quia in text.erat pluſquam ſemi-
plena probatio, vt declarat abb.in vltimo not.Vnde concluden-
dum eſt, hoc totum eſſe in arbitrio iudicis, attenta qualitate fa-
mæ, & præſumptione, quæ eſſet vltra ſemiplenã probationem.
33 ¶† Tertia concluſio,quòd fama probaret,quando ita eſſet diſpo
ſitum per ſtatutum, vt not.Barto.in l.de minore.§.plurimum.ff.
de quæſtio.& abb.hic refert, & tale ſtatutum cum ſit contra ius
commune, debet ſtricte interpretari, vt not.Petr.de Anchar.in
conſ.cxxxix.prius de cauſa. colum.iiij.Et tali caſu fama debet ple
34 ne probari duobus teſtibus, † & vnus nõ faceret ſemiplenã pro-
bationem, vt not.Barto.in l.admonendi. colum.vij.ff.de iureiur.
35 Bald.in l.bone fidei.C.de reb.credit.¶† Et tali caſu teſtes, etiam
non interrogati,debent rationem reddere, vt not.Innoc.in cap.
cum oporteat. de accuſa.quem abb.hic refert, & Ange.ſequitur
in l.ſolam.C.de teſti.& l.quid ergo.§.ſi tantum.ff.de his,qui not.
infa.cum ſimi.vt Alexand.tradit in conſi.lxxij.inſpecto.colum.vj.
36 libr.j.& conſil.xxv.in cauſa, & lite. colum.ij.libr.iiij.Et † non ſuf-
b ficit [b] in ratione, ſi dicat quòd publice audiuit dici, quia ab vno
publice audire potuiſſet, ſed debet dicere,quòd à communi,vel
maiori parte dici audiuit, vt not.Bart.in d.§.plurimum.colum.v.
Ange.in l.ij.ff.ad ſenatuſconſ.Macedon.Alexand.in conſil.xx.in
37 cauſa. appella.libr.iiij.† Et debet de ſe atteſtari teſtis, qui depo-
nit de fama, & non ſufficit, quòd imperſonaliter loquatur, vt
not.Barto.in d.§.plurimum. colum.v.& l.Labeo. colum.iij.ff.de
38 ſupe.leg.† Et ſi interrogatus à quibus dici audiuit, dicat ſe non re
cordari, non probat, licet dixerit prius à maiori parte. Alexand.
39 in conſil.iij.ſuper proceſſu. colum.v.li.iiij.¶† Vltimo debet pro-
bare, quòd fama habuerit originem à perſonis fide dignis ex
probabilibus coniecturis, vt not.abb.hic. & ſupra dictum fuit,&
not.idem Ange.in l.ſolam.C.eod.Petr.de Anchar.in conſi.ccliiij.
in quæſtione præsbyteri. Alexand.in conſi.lxviij.in cauſa verten-
te. libr.iij.& in conſi.xxv.in cauſa. libr.iiij.& de his dixi in cap.j.
40 de appella.& late in conſ.xxxvij.† Et dum ſupradictum eſt,quòd
fama probat, vbi agitur de modico præiudicio. hoc idem tenet
abb.per illum text.in cap.ſuper eo.infra de conſangui.& affinita.
41 in iij.notab.† Et ideo vbi quæritur de notabilitate,vel virtute ho-
minis,illa probatur per famam, vt not.Bal.in l.prouidendum.C.
42 de poſtu.† Et quòd collatio beneficij ad talem pertineat, ſuffi-
cit probare per famam, ſecundum Rotam. in iij.deciſi.de pro-
43 bat.in nouis. † Et quando agitur remedio cap.reintegranda.iij.
quæſt.j.ſufficit probatio per famam, vt not.Petr.de Anch.in con-
ſi.xlj.circa recuperandam. ¶ In glo.penul.abb.ſe remittit ad cap.
primum. de confeſ.& aliquid dictum fuit in cap.iij.ſupra eod.
44 in gloſſ.fin.† Plures caſus, in quibus creditur vni, proſequitur
Anto.But.hic, & not.Specu.eod.titu.in §.reſtat. & vltra ea, quæ
45 dicunt Moderu.hic, adde quòd † Papa non poteſt facere, quòd
c ſtetur dicto vnius. [c] Ita Roma.in ſing.ccl.domum huius ciuitatis,
allegat tex.viij.quæſt.iij.cap.talia. Sed ille tex.videtur potius pro-
bare contrarium, quia ibi Papa adhibet fidem Leoni prætori. &
ideo forte voluit allegare tex.iij.quæſt.ix.cap.indicas. vbi vni par-
ti proculdubio credere non poſſumus, ſed ille tex.etiam parum
facit, quia loquitur de parte. & non de teſte. Et in contrarium
facit, quia immo videtur valere priuilegium, quòd credatur di-
cto vnius in aliquo caſu, argu.cap.dilectus. de fide inſtrumen.
vbi valet conſuetudo quòd credatur ſcripture priuate alicuius.
& pari ratione idem eſſet in priuilegio, vt not.Alexand.in con-
ſi.liiij.ſed in cauſa vertente. colum.j.Idẽ ergo videtur in viua vo-
ce vnius, quia viua vox non minus probare videtur, quàm pri-
46 uata ſcriptura, per ea, quæ dicta ſunt in rub.ſupra eod.† Sic etiã
ex conuentione fieri poteſt, quòd credat̃ dicto alicuius de dam-
nis & intereſſe, vt not.Barto.poſt Dyn.in l.fina.ff.de præto.ſtipu.
Ioan.Andr.in titu.de proba.§.videndum. ver.quid ſi ibi dicitur,
cum ſim.vt Alexand.in conſil.liiij.circa idem, de quo quæritur.
colum.j.libr.ij.vbi dicit, quòd iſta eſt magis communis op.& idẽ
Alexand.in conſi.lxvij.viſo themate. colum.iij.libr.ij. & in con-
47 ſi.xlvij.circa primum. eod.libr.ij.¶† Similiter valet [d] conuentio,
d quòd ſtetur priuate ſcripture alicuius,vt not.Bald.in l.de quibus.
in iij.colum.ver.item per pactum.ff.de legi. hanc opin.approbat
48 Alexand.in l.j.§.fi.de verbo.obliga.† Et maxime hoc haberet lo-
cum in ſcriptura iam facta, vt notabiliter Alexand.tradit in con-
49 ſi.cxiij.viſo diligenter. libr.iiij.† Poſtremo adde etiam alium ca-
ſum,in quo ſtatur dicto vnius, videlicet quando quis deponit de
facto proprio ad vtilitatem alterius, vt notabiliter dicit Paul.de
Caſt.in l.quicunque. in fin.C.de ſeruis fugit.per illum text.quia
ſi creditur vni ſeruo, vt ibi, à fortiori credendum eſt vni libero.
& idem Pau.in conſil.ccclxx.viſis actis. in fin.vbi reſpondet ad l.
vbi numerus.ff.eod.quòd loquitur de teſtibus qui deponunt de
facto alterius. & idem voluit Salyce.in l.ſi quis decurio.in iiij.op-
poſito.C.de fal.vide tamen Alexand.& Mod.etiam ibi,qui repro-
e bant [e] iſtud dictum Pau.de Ca.in l.ij.§.ſi abſens.ff.ſi ex noxa.cau-
ſa aga.& hæc ſufficiat in iſta Decretali.

ADDITIONES.

a ¶Matrimonio. Adde deciſ.Tholoſ.clxxij.

b ¶Sufficit. Vide Alex.in conſi.clix.ad fi.lib.v.Tho.Gramma.voto.xxxiiij.

c ¶Vnius. Vide Ludo.Rom.in ſingul.ccccccvij.an Papa.Idem Ioã.de Monteſerra.in repet.l.nemo poteſt.ff.de lega.j.Hippo.marſi.conſi.xxxiij.num.15.& bene quidquid dicat Deci.hic, vide ſi vacat Alex.in conſi.clxxxviij.nume.3.lib.vij.Fely.in c.conſtitutus.de reſcrip.

d ¶Valet. Falſum. Ang.in l.pactum inter hæredem in fi.de pact.Rom in conſi.cciiij. Imo.Sozi.in l.j.§.fi.ff.de verbo.oblig.Alex.conſi.cxiij.num.6.lib.iiij.Nico.Boer. deciſio.Burdega.ccxcv.num.18.

e ¶Reprobant. Vide Alex.in conſi.cxcij.num.43.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Diſcretio importat arbitrium boni viri.*
2 *Verba directa ad iudicem ſemper important arbitrium boni viri.*
3 *Terminari non dicitur cauſa per abſolutionem ab obſeruatione iudicij.*
4 *Acta probatoria faciunt fidem coram alio iudice.*
5 *Acta omnia durante iudicio facta coram vno, faciunt fidem coram eius ſubrogato.*

Officium

6 *Officium idem videtur, licet mutetur persona iudicis.*
7 *Stipulatio facta coram vno iudice, ad alium iudicem non porrigitur.*
8 *Acta facta coram vno, faciunt fidem coram alio iudice, si sint approbata à Papa.*
9 *Testium dicta coram vno, faciunt fidem coram alio iudice, maxime subrogato.*
10 *Probationes non sunt de substantia iudicij.*
11 *Acta an faciant fidem contra hæredes, & an contra singulares successores, nume.12.*
13 *Sententia lata per contumaciam non habet locum in casibus, in quibus acta contra vnum, alijs nocent.*

1 Causam quæ.i. ¶† In tex.ibi, discretioni vestre. verbum istud importat arbitrium boni viri, vt not.Bald.in l.fin. circa finem.C.de iur.do.impe.Anto.de But.in c.j. in fin.de consti.cum simi.vt tradit Alexan.in consi.xxxiij.viso themate. libr.j.hic tamen in isto text. parum refert, an verba importent arbitrium boni viri, an liberam voluntatem,† quia verba referuntur ad iudices,quibus causa committitur, quo casu quando referuntur ad iudicem, semper important arbitrium boni viri, dato quòd aliàs de sui natura verba importarent liberam voluntatem.Idem not.Host.& ibi Imo.in fin.in cap.significauerunt.infra eod.Bene facit quod not. Bald.in cap.Quintaualllis. in fin.de iureiur.vbi inquit ꝙ in compromissis voluntas pro arbitrio boni viri accipitur.¶† In text.ibi, fine debito terminetis. ista verba intelliguntur per sententiam diffinitiuam,quia si reus absoluatur ab obseruatione iudicij,non dicitur causa terminari, vt not.Barto.in l.generali.C.de decurio. libr.x.& in l.dicere. in princi.ff.de arb.& tradit Alexand.in consi.l.visis actis. colum.ij.libr.ij.¶† Nota ex ista decretali,quòd acta quæ respiciunt merita causæ, videlicet probationes, quòd factæ coram vno iudice faciunt fidem coram alio, vt not.abb.hic. & istud dictum verum est in se, per iura alia, vt.infra videbimus. Sed quantum ad text.hic potest dici hoc esse ex commissione Papæ, ibi dum inquit,mandamus quatenus &c.¶† Circa materiam istius decretalis abb.late insistit, & primo concludit, quòd durante instantia, acta omnia facta coram vno iudice, valent coram alio subrogato cap.fin.de proba.etiam in l. proponebatur.ff.de iudi.& Mod.sequuntur per text.in l.verum.§.ex facto.ff. de minori. vbi ad consultationem vnius successori rescribitur. † Et ad hoc bene facit, quia licet persona iudicis mutetur, videtur tamen esse idem officium l.meminisse.& ibi Bart.ff.de offic. procon.& legati. facit quod not.per glo.xxxij.quæst.iiij.cap.recurrat.in versi.societate. & quod voluit in l.si vsusfructus ciuitati. in glo.j.ff.quibus modis vsusfruct.amit.Hoc tamen non videtur habere locum simpliciter in citatione, vt per Abb.in cap.licet in beato, in fi.de accu.no.in l.edictum.ff.de iudi. Secus est in alio iudice, qui non sit loco primi subrogatus, quia acta ordinatoria ad eum non porriguntur, vt Abb.hic concludit per text. in l.ij.in princi.ff.iudi.sol.& Mod.simpliciter sequuntur. Sed aduertendum est, quia ille text.loquitur in stipulatione, quæ est stricti iuris, quæ etiam non haberet locum in iudice appellationis, quia si facta fuit talis stipulatio in causa principali, non habet locum in causa appellationis,vt est text.in l.cum apud.ff.iudi. sol.cuius contrarium sentit Abb.hic, dum supra loquitur de iudice appellationis,& ideo circa stipulationem. Ad idem est text. not.in l.non à iudice.§.j.ff. de iudi.vbi text.rationem adducit, † quia stipulatio facta coram vno iudice, ad alium iudicem non porrigitur.& illum text.no.Rom.in consi.cx.circa primum. & in consi.cccclxviij.in casu proposito, & hoc late declarat Bart.in l. cum lite.ij.colum.& fi.ff.iudi.sol.& ratio Iurisconsulti in d.l.non à iudice, ampliari potest ad propositum, quia libellus,litis contestatio, & alia acta ordinaria non debent extendi ad alium iudicem.† Et ista conclusio procedit, nisi acta facta coram vno iudice approbata sint à summo pontifice,coram alio iudice c.præsentata. vbi Anto.de But.& Abb.ibi colum.pen.ver.venio ad secundum infra eod.Alexan.in l.ij.colum.iij.versi.iiij.conclusio.C. de eden.¶† Secundo Abb.concludit,quòd dicta testium, etiam non publicata, faciunt fidem coram alio iudice, maxime surrogato. Et ad text.in cap.cum causam.respondent quòd ibi acta erant nulla ex alio defectu, quàm publicationis. Sed conclusio Abb.videtur esse magis communis opinio.& ita tenet Bart.post Iac.de Are.in l.gesta.C.de re iudic.in l.solam.C.de testa.& Bald. in l.ti.C.eod.in princi.vt in l.ij.colum.iij.C.de eden.cum simi.vt tradunt Aret.& Moder.hic.Alexan.in d.l.ij.in vj.conclusione. & probatur pluraliter ista opin.in d.cap.cum causam. vbi dicta testium videntur nulla propter defectum publicationis. tamen aperte ratificari possunt, non obstante responsione Abb.quòd ibi attestationes essent nulle ex alio defectu, quàm publicationis, quia dicunt Aret. & Mod. hic. ꝙ si hoc esset verum, indistincte testes possent examinari, & non esset opus ponderare quòd clause fuissent attestationes. Opinio Abb. saluari potest coram successore, vt not. Barto. in l.prolatam.C. de sentent.circa fin.cum similib.vt tradunt Moder.hic.& Alexan.in dicta.l.tertia. in septima conclusione in penulti. col. Et ista est solutio Modern. in qua primo aduertendum est, quòd si dicta testium non probarent absque publicatione, quia publicatio auctoritatem tribuit, vt not. Barto. in dicta.l. gesta. & Paulus de Castro in dicta.l.tertia in fin. Ista ratio etiam militaret coram successore, & non coram alio iudice non surrogato. Et tenendo communem opinionem, quòd testes non probent, si non sit facta publicatio. Non obstat vna ratio, quam Abbas allegat in contrarium, dum dicit, quòd valet sententia absque publicatione processus, vt not.Bartolus in d.l.prolatam.C.de sentent. & gloss. in capitu. fin.in versicu.iudicijs.de hæret.in sexto.not.in cap.cum I.& A. de re iudica.quia respondetur, verum est, quòd publicatio non vitiat sententiam. nam etiam valeret sententia sine testibus. † & probationibus, quia probationes non sunt de substantia iudicij .vt notat Bartolus in dicta l.prolatam in fine. Bal. in l.secunda. columna finali. C.de edendo. Alexander in consilio centesimo. quinto. ponderatis.colum. secunda.libro sexto. Sed propter hoc non sequitur, quòd probationes debeant valere absque publicatione,quia ista sunt diuersa. Licet enim valeat sententia probationibus, tñ casu quo probationes debent considerari, intelligit ꝙ sint valide,& habeant auctoritatem. Finaliter tñ opin.abb. verior videtur ꝑ rationem principalem, quā ipse adducit, quia publicatio non tribuit auctoritatem,sed solum dat facultatem partibus opponendi.Non obst.tex.in d.cap. cum causam in quo est totum fundamentum alterius partis, quia responsio Abba. videtur bene procedere, quia ibi attestationes habent alium defectum,quàm publicationes.quia ibi publicatio solum ponderatur ad ostendendum quòd noua exceptio testium non impediebatur propter publicationem.& quòd alio respectu fuissent nulle,vt not.per glos.fin.& Abb.in d.capitu.cum causam. ¶† Tertio Abb. concludit quòd acta faciunt fidem, etiam contra hæredes, & quod in hoc sententia, & alia acta æquiparentur, vt no. Innocen. hic, & probatur in capitu. cum inter dilectos. in versiculo.nec attestationes. de fide instrumen. not. Bartolus in l.si superatus. in fine. ff. de pigno. cum similib. vt tradunt Moder. hic, & post Alexand. in l.ij. in secunda conclusione.C.de edē. & in l. sæpe.ff. de re iudi.& in cons. sexagesimoprimo.viso processu.colum.quarta lib.secundo. & in consi. cxxxv. ponderatis. in fin. & in consi. cvij. viso summario. in fin. col. eo.lib.secundo. Roma.in consi. cxj. in casu & quæstione. Et quod dictum est de hærede, idem est in singulari successore, vt Abb.hic dicit,& probatur in d.l.si superatus.vbi Bar.facit tex.in l. secunda.§. solent.ff. de hæred.vel actio.vend.not.Innocentius in capitu.quamuis. de re iudica.cum similibus.vt Alexand.tradit in dicta l.sæpe.columna trigesimaquinta. ¶ † Quarta conclusio, Abba. est, quòd in casibus in quibus acta contra vnum alijs nocent, non habet locū sententia lata propter contumaciam.[a] Et ad hoc est dictum Bar. in l.eius, qui delatorem. ff. de iure fisca. cum similibus. vt tradit Alexan.in dicta.l.ij.in vj.conclusione. Et plura quærunt Moder. in cap.cum Barthol.duscolum.ix.de re iudic.& not.Abb.in consi. xlv.videtur primo.lib.ij.

ADDITIO.

a ¶Contumaciam. Vide Alexan.in consi.lxxxiiij.lib.iij.Mathe.no.xxv.Hipp.Marsil. not.iiij.Deci.in consi.ccccxlv.& supra de constitu.c.ex literis. nu.13.& Alciat. de præsumpt.regu.iij.præsump.xxij.

SVMMARIVM.

1 *Probatio per testes est dignior probatione instrumentorum.*
2 *Certior quis efficitur voce quàm literis.*
3 *Probatio per instrumentum est fortior testibus.*
4 *Instrumentum publicum æquiparatur testibus.*
5 *Instrumenti appellatione quid veniat.*
6 *Instrumenta fundi quæ dicantur.*
7 *Boues aratorij sunt instrumenta fundi.*
8 *Instrumenta domus, Pictoris, Piscatoris, nu.9. Medici, nu.10. Musices, nu.11.*
12 *Instrumenti appellatione non veniunt testes de communi vsu loquendi. An de proprietate, nume.13.*
14 *Statutum imponens pœnam producenti falsa instrumenta, an habeat locum in producente falsos testes.*
15 *Instrumenti appellatione, an veniat scriptura priuata de communi vsu loquendi. Quid de proprietate, num.16.*
17 *Instrumenti appellatione an veniat priuilegium.*

De fide

De fide inſtrumentorum. Rub.

HAec rubrica ſecundum Abbatē continuatur, quia ſupra dictum eſt de vna ſpecie probationis, quæ fit teſtibus. nunc de illa quæ
1 fit inſtrumentis. † Et præmiſit de teſtibus, quia illa eſt dignior, vt per Bald. in rubrica ſupra de teſti. & eſt contra naturam, quòd credatur carte animalis mor-
2 tui, vt notat Innocen. in cap. cum P. infra eod. † & quòd certior quis efficitur voce, quàm literis. xxxv. queſt. viij. c. de gradibus. ibi, ore ad eos loquamur. Et latius proſequuntur Mod. hic, & de hoc eſt text. in. §. ſi vero tale quid. in auc̃ten. de inſtrumen. cau. & fide. colla. vi. ibi, nos quidem exiſtimamus ea, quæ viua voce dicuntur, digniora fide quàm ſcripturam ipſorum. Sed tamen gloſ. in rubr. ff. eodem tit. de fide inſtrumen. dicit, ꝙ fortior eſt proba-
3 tio, quæ fit per inſtrumentum. † & ideo ibi præponitur tit. de fide inſtrumen. & de hoc dixi in rubrica ſupra de teſtibus. Et tenendo iſtam opinio. ad alleg. in contrarium reſpondetur, quòd habent locum reſpectu priuate ſcripturæ, & in priuata ſcriptura
4 loquitur text. in d. §. ſi vero tale quid. † Secus videtur in inſtrumento publico, quod æquiparatur teſtibus l. in exercendis. C. de fide inſtrumen. cap. cum Ioannes. infra eod. & propter auctoritatem tabellionis cap. ad audientiam. de præſcrip. Non obſtat ꝙ probatio inſtrumenti non ſit naturalis, quia ſatis eſt quòd ſit approbata à iure, & maioris auctoritatis videtur propter fidem tabellionis, d. c. ad audientiam. & ideo in pluribus caſibus requiritur probatio per inſtrumentum, & ſcripturam, in quibus teſtes non ſufficiunt, vt per gloſ. in cap. j. de cenſ. in vj. Non obſtat quòd certior quis efficitur voce, quàm literis, quia illud verum in ſcriptura priuata. Secus videtur in publica, vt dictum eſt. Vel ſecundo, illud eſt verum, quando de ſeipſo quis loquitur. ſed nos loquimur in teſtibus, qui de facto alieno deponunt, quo caſu maior videtur fides inſtrumenti, propter auctoritatem tabellionis. Et quantum ad continuationem non eſt vis, quia quocunq; modo Papa feciſſet, non eſſet arguendus, quia hoc videtur de arbitrarijs, & quia ſi dignitas deberet conſiderari, prius de iureiuran. fuiſſet dicendum, licet dicamus. quòd per iuramentum in ſubſidium deuenitur. ideo poſt alias ſpecies pro-
5 bationum reſeruatur. ¶ † Quid autem contineatur appellatione inſtrumenti. ex dictis abb. & Moder. tres concluſiones colliguntur. Prima eſt, quòd largiſſime inſtrumentum dicitur ſecundum ſubiectam materiam ratione adiuncti, vnde dicimus
6 inſtrumenta fundi ea, quæ fructus quærendi, † & conſeruandi
7 gratia parata ſunt. ff. de fundo inſtruc. † & iõ boues aratorij ſunt inſtrumenta fundi, vt not. Bald. in l. ij. ff. de verbo. ſigni. & tradit Areti. in conſi. clx. longa eſt. colum. xiij. in vij. dubio. Et de inſtrumento domus habetur in l. quæſitum. §. ſi domus. de fun. inſtru.
8 † Et de inſtrumento pictoris & piſcatoris, in l. pictori. in princ.
9 & §. j. eod. titu. † Et de inſtrumento medici, in l. cum de lanio-
10 nis. §. in inſtrumento medici. eod. titu. † Adde de inſtrumento
11 muſices, de quo in pſal. † Laudate dominũ in ſanctis eius. Secunda concluſio eſt, quòd proprie appellatione inſtrumenti non
12 veniant teſtes. † & iſta concluſio de plano procedit attento communi vſu loquendi, vt dicit Imol. hic. allegans Barto. in l. notionem. §. inſtrumentorum. de verborum ſignificatione. facit dictum Car. de caligis, in clem. ij. de vit. & hone. cle. in v. quæſt. limitando text. in l. veſtis. §. j. de aur. & arg. leg. & quod not. abb. in
13 cap. ſane. in fin. de foro compe. cum ſim. † Sed remoto vſu communi an de proprietate ſermonis teſtes comprehendantur, abb. hic concludit quòd non. & idem abb. in d. cap. peruenit. & facit text. in l. j. in fin. eod. titu. vbi dicitur quòd loco inſtrumentorum habentur. cum ſim. vt tradunt Mod. hic. & ad hoc eſt gloſſ. in d. §. inſtrumentorum, in ver. reparare. & in l. j. C. de dila. & facit text. ibi inſtrumentorum, vel perſonarum gratia. & hoc tenet Alber. in prima parte ſtatu. in pe. q. incien. vidi etiã
14 dubitari, † vbi infert ad ſtatutum imponens pœnam producenti falſa inſtrumenta, vt non habeat locum in producente falſos teſtes, & ita iudicatum fuit. vt not. Flo. in l. j. ff. eod. titu. Tex. tamen in d. cap. peruenit. videtur probare contrarium, dum inquit, ibi, teſtes continentur iuncto dicto Barto. in l. cui eorum. §. j. ff. de poſtu. vbi inquit, quòd verbum, contineri, denotat proprietatem. Sed reſpondetur quòd illud dictum non eſt verum, & Bart. ipſe contrarium tenet in l. liberorum. colum. vj. de verborũ ſignificatione & probatur hoc in d. l. j. de fide inſtru. ibi, inſtrumentorum loco habentur. ergo non proprie. & ad hoc text. in l. ſi qua. §. j. de ritu nup. iuncta. l. in legibus. ff. de teſti. & not. Andr. Sicu. per illum text. in cap. nulli. de reb. eccl. non
15 alie. ¶ † Tertia concluſio, quòd appellatione inſtrumenti non venit priuata ſcriptura attento communi vſu loquendi, vt not. Barto Bald. & Doct. in l. j. C. de iura. calum. ſecus dicunt eſſe de proprietate vocabuli. † & idem Roma. in conſi. xxiij. neſcio, in ſecundo dubio. cum ſimi. vt tradunt Moder. hic. & idem not. abb. conſi. lxiiij. venio ad primum. colum. fin. & Aret. in conſi. l. videtur. in contrarium tamen facit text. in clem. j. de procu. & Imol. ibi in primo not. dicit quòd appellatione inſtrumenti priuata ſcriptura non continetur. Placet concluſio abb. hic, vt dicamus quòd appellatione inſtrumenti comprehendatur priuata ſcriptura, ſi facit fidem. aliàs ſecus. & hoc ſequitur Barto.
16 Soz. in conſil. lxij. in præſenti. colum. fin. ¶ † Vltimo aduertendum eſt, dum abb. hic dicit, quòd appellatione inſtrumenti continetur priuilegium. nam contrarium tenet Paul. in conſi. xcvij. inſerto inter conſilia Cuma. incipiente. ſtante ſtatuto. Sed poteſt dici illud eſſe verum de communi vſu loquendi. ſecus eſt de proprietate verbi, prout abb. loquitur hic.

SVMMARIVM.

1 *Exempla non auctentica non probant.*
2 *Exemplum dictorum teſtium non auctenticatum non facit vt quis dicatur didiciſſe teſtificata.*
3 *Exemplum exempli non probat vnquam.*
4 *Exempli non ſolennis productio operatur ꝙ ſi poſt terminum producatur originale dicatur probatio facta.*
5 *Princeps non poteſt dare fidem ſcripturæ non auctenticæ in præiudicium alterius.*
6 *Conſuetudo & ſtatutum tribuens auctoritatem priuatæ ſcripturæ valet.*
7 *Princeps facere non poteſt ꝙ teſtibus omni exceptione maioribus fides non tribuatur.*
8 *Exemplo ſumpto mandato Papæ creditur.*
9 *Impoſſibile reputatur quod fieri non poteſt ſine diſpenſatione.*
10 *Scriptura publica dicitur confecta per tabellionem. alia verò faciens fidem dicitur auctentica.*
11 *Scriptura officialis in pertinentibus ad eius officium dicitur auctentica non publica.*
12 *Scriptura repoſita in archiuo dicitur auctentica non publica.*
13 *Argumentum de perſona ad locum valet.*
14 *Inſtrumentum publicum quando dicatur.*
15 *Inſtramento publico quæ ſunt neceſſaria.*
16 *Inuocatio Domini an ſit neceſſaria in inſtrumento.*
Et quid ſtante conſuetudine ibi.
17 *Statutum quod per ſe non valet, corroboratur à conſuetudine interpretatiua.*
18 *Anni Domini an ſint neceſſarij in inſtrumento.*
19 *Error in annis Domini, an vitiet inſtrumentum.*
20 *Florentini incipiunt annum ab incarnatione, anno tamen compeleto.*
21 *Annorum Domini computatio quomodo fiat.*
22 *Nomen imperatoris Papæ, vel regis an ſit neceſſarium in inſtrumento.*
23 *Locus contractus requiritur in inſtrumento, & an locus loci, num. 24.*
Et an contraria conſuetudo valeat. num. 25.
26 *Dies & menſis exprimitur in inſtrumento de ſubſtantia, & intelligitur de die rogitus. nu. 27. & concluſionis, non tractatus, num. 28.*
29 *Contractus non dicitur perfectus ſi actum eſt vt redigatur in ſcriptis, niſi ſcriptura conficiatur.*
30 *Indictio eſt neceſſaria in inſtrumento. Quid ſi in ea ſit erratum, vel relictum ſpatium, num. 31.*
Et qualiter computetur, num. 32.
33 *Inſtrumentum requirit ſeriem facti. Et teſtes nume. 34. non tamen rogatos, numero. 35.*
36 *Teſtes in cauſa matrimonij an debeant eſſe rogati.*
37 *Signum notarij requiritur, & abſque eo non valet inſtrumentum, ſaltem de conſuetudine.*
Et an requiratur in imbreuiatura, num. 38.
39 *Imbreuiatura ſine ſigno notarij an iudicis auctoritate poſſit publicari.*
40 *Inſtrumentum an legendum ſit coram teſtibus.*
41 *Contractus quando actum videatur ꝙ fiat in ſcriptis.*
42 *Teſtamentum inter liberos, vel ad piam cauſam, licet lectum non ſit, an dicatur perfectum.*
43 *Teſtamentum ad pias cauſas, an valeat etiam ſi imperfectum ſit ratione voluntatis.*
44 *Notarius eſſe debet vt valeat inſtrumentum.*
45 *Quaſi poſſeſſio notariatus, an probet quem notarium.*
46 *Diuturnitas temporis non facit præſumi titulum vbi agitur de graui præiudicio.*
47 *Clericus in dubio quis non præſumitur.*
Quid ſi longo tempore ita fuit reputatus, num. 48.
49 *Notarius præſumitur ſtante tempore immemorabili.*
50 *Matricula an probet quem notarium, vel faciat præſumptionem. num. 51.*

52 *Instrumentum de longinquo si producatur, an illi standum sit, si nemo contradicat. & de notariatu non constet.*
53 *Literæ testimoniales an faciant fidem.*
54 *Notarius debet esse rogatus vt instrumentum valeat. quod in dubio non præsumitur, num. 55. Si tamen notarius hoc asserat ei creditur. num. 56. & à quibus debeat esse rogatus. num. 57.*
58 *Notarius an rogari possit de actu non dependente ab homine, puta de natiuitate, vel morte alicuius.*
59 *Delictum an possit probari per instrumentum.*
60 *Instrumentum publicum an & quando fidem faciat in præiudicium tertij. Et quid in dote, num. 61.*
62 *Secretum quid dicatur.*
63 *Clam fieri dicitur quando non venit in notitiam eius cuius interest. Et quando de nocte, num. 64.*
65 *Notarij debent cauere ne instrumenta de nocte conficiant.*
66 *Notarius debet esse peritus non illiteratus. num. 69.*
67 *Imperitia notarij si pars lædatur, tenetur.*
68 *Iudex potest esse illiteratus.*
71 *Notarius esse non potest notoriè excommunicatus. Qu d de infame, num. 72.*

1 SI scripturam. ¶† Primo nota. q̃ exempla non auctentica non probant. Ad idem text. in l. ij. ff. de fi. instru. no. in auc. si quis in aliquo documento. C. de eden. in l. si quæ. ff. fa. erc. & xxv. q. ij. can. dicenti. §. sancimus. 2 Vnde exemplũ dictorum testium,† quia nõ probat, nõ facit vt quis dicatur didicisse [a] testificata, vt no. Bal. & Imo. in l. si. ff. quemad. test. aper. Ang. in l. si duobus. ff. eo. tit. Et hoc pro 3 singulari tradit Ro. sing. suo. xxxiij. visis exemplis.† Et hoc maxime haberet locum in exemplo exempli, quod nunquã probat, vt no. Ricar. malũ. similiter Albe & Bal. in l. sancimus. C. de diuer. 4 rescriptis.† Operatur tamen productio exempli non solennis, q̃ si post terminum producatur originale, dicitur probatio facta, vt no. Bald. [b] hic dicit, argu. l. si donatẽ. §. si sponsus. ff. de dona. inter vi. & vxo. Et ad hoc videtur tex. in auc. si q̃s in aliquo. C. de eden. vbi si producatur exemplũ, dicitur ibi, nulla ex hac memoria fit exactio, nisi aliud documentum, aut originale proferatur. ergo à contrario sensu, si instrumentum originale preterea producatur, exactio fieri potest virtute exempli prius producti, vt dixi latius ibi. Adde Hippoly. de Marsil. in singulari suo. cxiij. incip. dictum 5 testis. ¶† Secundo not. q̃ princeps [c] non potest dare fidem scripturæ non auctenticę in præiudicium alterius. Et dicit abb. hoc esse verum ex postfacto, sed tamen idem esset à principio, quia non potest alteri præiudicare. Et sic ratio, quæ ex postfacto allegatur, etiã militat ante factum. Et hoc intelligitur, nisi princeps hoc à principio faceret per viam legis. Et hoc modo declarat, & saluari 6 potest quod abb. dicit,† quia valet cõsuetudo, vel statutũ, quod priuate scripture auctoritatẽ tribueret c. cum dilectus. j. eo. & no. Bal. in l. de quibus. col. iij. ver. item per pactũ. ff. de legi. & sequuntur Alex. in l. j. §. si. ff. de ver. obli. cum si. vt dixi in c. ij. col. vj. de proba. Et ad text. hic, dum dicitur, non possumus, facit text. in c. indicas. iij. q. ix. vbi dicit. Nos vni parti ad discrimen alterius credere 7 proculdubio nõ possumus.† Et idem ecõtra non potest princeps facere q̃ testi omni exceptione maiori non tribuatur fides, vt est text. viij. q. iij. in ca. talia. ibi, de memorati viri testimonio omnino dubitare non possumus, vt not. Rom. illum text. in sing. dccl. dñi huius ciuitatis. Et hoc, quod dictum est, procedit in his, in quibus princeps nõ habet potestatem. aliàs secus, vt per abb. hic, & Imo. Quod plus est, concludunt Moder. hic, quòd de potestate absoluta Papa posset statuere, quòd exemplo credatur, quia hoc videtur de iure positiuo quòd exemplo non credatur. ergo tolli potest. Et ad hoc bene facit not. dictum Host. in cap. peruenit. de fi- 8 deiusso.† vbi per illum text. voluit, q̃ exemplo sumpto de mandato Papæ credatur. & sequitur Ant. de But. ibi colum. j. & Imo. 9 colum. fin.† Ex prædictis colligitur, quòd illa verba, non possumus, referuntur ad ordinariam potestatem. quia illud, quod non potest fieri absque dispensatione, reputatur esse impossibile. glo. in c. gratia. in ver. non potest. de rescrip. in vj. & est dictum Innoc. in cap. pastoralis. de causa pos. & prop. facit text. in l. apud Iulianũ. §. fin. de leg. j. & not. Bal. in l. j. in vj. q. C. de insti. & substitu. & in pulchra quęstione. no. abb. post alios in c. super eo. de condi. appo. & hoc tamen declarat, vt Bal. distinguit in d. l. j. in vj. q. & tradunt Alex. Anto. & Areti. in d. l. apud Iulianũ. §. fin. per illum tex. à contrario sensu. & in l. qui cum natu maior. in prin. de bonis li- 10 berto. & in l. j. §. permittitur. de aqua quoti. & esti. ¶ † In glo. j. conclusio est, si cundũ abb. quòd scriptura publica dicitur. quę confecta sit per tabellionẽ. alia vero scriptura, q̃ facit fidem, auctentica 11 dicitur, & nõ publica.† Ex quo infertur q̃ scriptura facta per officiale, licet faciat fidẽ in pertinentibus ad officiũ eius, aucten. dicit 12 nõ publica.† Et eodem modo scriptura, quæ in archiuo publico reponitur, auctentica dicitur, & non publica. & ad hoc præcipuè inducit text. in auc. ad hñ. C. de fi. instru. vt latius per eum hic. sed aduertendum est, quia tex. in d. aucten. ad hoc aperte probat contrarium dum ibi expresse dicitur, quòd carta, quæ profertur ex archiuo publico, publicum habet testimonium. ergo videtur scriptura publica. & hoc tenet Ang. in §. si quis igitur. colum. ij. in auc. de instru. cau. & fid. vbi inquit, quòd publica scriptura dicitur ratione loci. Et hoc confirmatur, quia si publica scriptura dicitur illa, quæ conficitur à persona publica, idem videt̃ de illa, quæ in lo 13 co publico reperitur, quia valet arg. de persona ad locum,† vt no. in l. vinum. ff. si cert. pet. Bar. in l. qui plures. de vulg. & pup. in prin. Non obstat ratio abb. dum inquit, quòd si d. auct. ad hæc. intelligatur in scriptura publica, nihil adderet ad. l. comparationes. C. de fi. instr. quæ loquebatur de publica scriptura. & fuit ratio glo. in d. auc. ad hæc. quia respondetur, & aduertendum est, quòd text. in d. l. comparationes. loquitur de instrumentis publicis. & auct. ad hoc. addit idem esse in scriptura publica, licet nõ esset instrumẽtum pub. Vnde melior resolutio videt̃, vt dicamus quòd sit instru- 14 mentũ publicum solum,† quãdo fuit scriptum á tabellione cum solennitatibus requisitis, vt no. Bar. in l. si quis. §. si inuitum col. iiij. in j. q. ff. de eden. vbi inquit q̃ instrumentũ publicum est illud, cui soli creditur, sine alio adminiculo, siue de iure, siue de consuetudine. & idem Bart. in l. j. in ij. not. C. de apo. publi. libr. x. Spec. in titu. de instru. edi. §. nunc dicendum. in princ. Alie vero scripture, quæ auctentice sunt auctoritate publica, etiam publicę dicuntur d. auc. ad hęc. sed non dicuntur instrumenta publica. Et prædictis non ob. text. in c. seq. j. eod. quia ibi non fit differentia absolute inter scripturam publicam, & auctenticam, sed solum fit differentia inter scripturã auctenticã, & scripturã factã per manũ publicam, quæ scriptura facta per manũ publicã in effectu publicũ in- 15 strumentũ est. scriptura vero auctentica põt esse, licet instrumẽtũ nõ sit publicum, erit tamẽ scriptura publica. ¶† Successiue abb. prosequitur, quæ sint necessaria in instrumento publi. & primo cõcludit per tex. in c. non licet. xxvj. q. v. iuncta consuetudine, quæ 16 hodie viget, † quòd requiratur inuocatio domini, & quòd aliter non valeat instrumentum. Et cum ista cõclusione in effectu transeunt Moder. hic, quia licet talis inuocatio de iure non sit necessaria, vt not. Barto. in l. si quis ex argentarijs. §. si initium colum. iij. ff. de eden. Bal. Paul. de Cast. & Alexand. in l. iurisgentium. §. quod si te. ff. de pact. Imol. & late Alexand. in rubr. ff. de no. oper. nuncia. tamen ratione consuetudinis, videtur quòd ista sit substantialis solennitas, prout glo. dicit de annis Domini in auc. vt prępo natur not. impe. §. j. in ver. auctore. Sed aduertendum est primo, quia abb. hic sentit, quòd sola consuetudo hoc non operet. In cõtrariũ videt̃ gl. in d. auc. vt ppo. nom. impe. in ver. auctore. q̃ facit vim in sola cõsuetudine. & ita cõtra abb. pungit And. Sic. in repe. huius rub. car. v. col. iij. Sed responderi potest quòd ex quo iura videntur hoc requirere d. c. non liceat. xxvj. q. v. poterat dubitari an hoc esset de consilio, vel præcepto, & consuetudo interpretatur quòd hoc de necessitate requiratur, & non est nouum, q̃ vtrunq; simul plus operetur, & de pacto, & statuto simul not. Bal. dicit in 17 c. venientes. col. pen. ver. sed nunquid. de iureiur.† Et statutum q̃ per se non valet, a consuetudine interpretatiua corroboratur, vt singulariter voluit Anto. de But. in c. cum dilectus, col. v. in ver. ex quo infertur. de consuetudine. Andre. Sicul. tamen hic concludit q̃ etiam de iure requiratur inuocatio Domini per text. in d. c. in nomine dñi. xxiij. dist. Nec ob. q̃ illa sunt verba notarij, vt glo. ibi dicit, quia vt patet ibi, approbata sunt per Papam, secundo per tex. in auc. vt ppo natur nomen Imperato. ibi, mox auctore Deo, & glo. ibi dicit, in nomine Domini. tertio per d. c. non liceat. xxvj. q. v. ibi, omnia facite, &c. & quædã alia leuia adducit. & idẽ tenet Ang. Are. in proemio insti. in prin. Sed contrariũ videtur verius, vt late tradit Alex. in d. rub. de oper. no. nuncia. quia in effectu ista est leuis solennitas, quæ non vitiat, vt habetur in l. §. fina. ff. de vent. inspicien. vbi Bar. & cõiter Doc. hoc tenent Non obst. tex. in d. c. in nomine Dñi. q̃a Papa ibi nõ confirmauit, & dato q̃ approbasset, esset cõfirmatio facta simpliciter, q̃ nõ tribuit ius, vt dictũ fuit in c. j. de confir. vti. vel inuti. Non obst. text. in d. auc. vt præponatur nomen. ibi, mox Deo autore. quia sunt verba narratiua, quæ

ADDITIONES.

a ¶Didicisse. Idem Deci. in auc. si quis in aliquo documento. nu. 7. C. de eden. Sed nõ est verum, si leges sciuerit verum esse exemplum.

b ¶Bal. Idẽ Fel. in c. licet causam. §. de pba. Alcia. i auc. si qs i aliquo. gl. ij. C. de eden.

c ¶Princeps. Adde q̃ lex vel statutum q̃ credatur principi aliquem esse sibi rebellem non valet. Ioan. Bap. Plotum in l. si quando. nu. 761. ver. & quod plus est. C. vnde vi. vbi etiam inquit q̃ non valet lex nec statutũ q̃ credatur vni testi tantũ. ex quo esset cõtra ius diuinũ q̃ in ore duorũ vel triũ, & nõ vnius stet omne verbũ.

quæ diſpoſitionē nō inducūt c.ſi Papa. de priui.in vj.Non ob.tex.
in d.c.nō liceat.dū dicit̄,omnia facite,quia illud videt̄ cōſilij. ſicut
qñ dr̄,vade,& vende oīa,& da pauperibus. & hoc patet q̄a text.
dicit oīa.alias ſequeret̄ ꝙ nō valeret mutuū,nec alius ꝯctus abſq;
tali inuocatione,quod nō eſt dicēdū.¶Secūdo in inſtrō requirit̄,
18 † ꝙ annus Dñi apponat̄, & hoc ſaltē de cōſuetudine approbata,
vt abb.hic cōcludit, & eſt glo.in auc.vt præponat̄ nomē Impera-
toris in verbo auctore,facit glo.in c.inter dilectos. in verbo,indi-
19 ctionis.j.eo.† Et tali caſu an error habeat vitiare inſtrumentum,
not.Dyn.in conſi.xiij.q.talis eſt. Bart.in l.ſi librarius.ff.de reg.iur.
Et adde ꝙ annus inceptus in inſtrumento,intelligit̄ de anno cur-
renti nondum cōpleto.& ideo bonū eſt illud exprimere, & dicat̄
anno tali currenti.ſi tñ nō exprimat̄,rōne cōſuetudinis ſaluat̄ in-
20 ſtrumentū.Et † ideo melius faciunt Florentini, qui incipiunt an-
no incarnationis cōpleto,vt no.Card.poſt Gaſparem, quē ibi re-
21 fert,in c.iuuenis.col.fi.ver.iiij.quæro. de ſponſalibus.† Et talis cō-
putatio fit ab incarnatione, vel à natiuitate ſm cōſuetudinē loci,
vt no.Bar.in l.ſi quis.§.ſi initiū. col.iiij.ff.de eden.cum ſi.vt tradunt
Moder.hic.& adde gl.in cle.j.in ver.ex tēpore. de ſum.Tri.& not.
Imo.in conſi.viij.in caſu præmiſſo. in princi.Et ante natiuitatem
Dñi cōputabant Romani annos ab indictione. Hebrei à diluuio.
Greci à ludo Herculeo, vt no.per gl.in rub.C.de indi.libr.x.Item
no.eſt,quod dicit̄ de anno,intelligit̄ qñ exprimit̄ à natiuitate, vel
ab incarnatione, prout Doct.hic loquunt̄. Si vero ſimpliciter di-
cat̄,actum fuiſſe hoc anno,intelligit̄ pro anno integro, qui conſi-
ſtit.ccclxv.diebus præteritis,vt no.Bart.in l.j.§.actū.ff.de iti.actuq;
pri.in l.liberorū.in prin.col.fi.ff.de accu.& not.Bal.& Imo.in l.di-
22 uortio.in princ.ff.ſol.matri.¶† Tertio requiritur nomē Imperato
ris,vel Papę,vel regis,ſm qualitatem loci,vt abb.hic dicit per tex.
in auc.vt præpo.no.imp.in princi.& licet ille tex.loquat̄ in Impe-
ratore,idem tamen eſt in ſummo pontifice,vt latius tradit abb. n
proemio Gregoriano.col.iij.ver.ſed quæro.Et ſm iſtam cōcluſio-
nem nouiſſime conſuluit Bart.Sozi.conſi.lxxx.in cauſa cōmuni-
tatis.col.ij.in ver.quarta cōcluſio.Et hoc,quod dictum eſt, proce-
dit,niſi aliter ſit de conſuetudine,quæ in loco attenditur, vt abb.
dicit in dicto proemio.& no.Bar.in l.ſi quis.§.ſi initjum, col.iiij.ff
de eden.& idem Ang.in conſi.ccxx.ad hoc vt ſcriptura. & in alio.
conſi.ccxcj.viſis omnibus.in j.dubio.Et reperio ꝙ idem conſuluit
abb.in cōſi.liij.in prędicta cauſa.in primo dubio,libr.ij.& ibi ſubti
liter diſputat, qñ talis cōſuetudo probata dicat̄, ꝙ in inſtrumēto
nō requirat̄ nomē Imperatoris.Et ad hoc,quod dictum eſt, facit,
quia generaliter in cōfectione inſtrumēti cōſuetudo loci attēdit̄,
23 vt not.Dy.in cōſi.xxxj.in queſtio.¶† Quarto requirit̄ locus [a] con-
a tractus c.abbate ſane.cū gl.in ver.cenſet̄.de reg.iur.in vj.& ad idē
tex.in c.qm̄ cōtra.in ver.loca.& glo.ibi de proba.no.Ang.in l.op
timā.circa fi.C.de cōtrahen.& com.ſtipu.cū ſi.vt tradunt Moder.
hic. & idem Ange.in auc.vt præpona.no.impe.in princ.abb.in c.
cum dilectus.col.fi.j.eo.& Pau.de Ca.in conſi.ccccxvij.viſo.in no
mis. & Corn.Peru.in conſi.lx.in hac conſultatione. colum.ij.& in
24 conſil.ccxvj.licet in iiij.libr.¶† An autem locus loci [b] exprimi de-
b beat, not.Barto.in l.de pupillo.§.qui nunciat.ff.de oper.no.nunc.
Bal.in l.contractus,col.iij.verſ.modo quæritur.C.eod.cum ſimi.vt
tradit Alexand.in d.§.qui nunciat.Et in tantū locus in inſtrumen
25 to requiritur,† ꝙ conſuetudo in cōtrarium non valet,[c] vt conclu-
c dit Rota.in vj.deci.de conſue.in antiquis, quia talis conſuetudo
videt̄ cōtra ſubſtantiā actus.ideo non valet,vt per glo.in c.nō pu-
tamus. de conſuet.lib.vj.Sed Mod.hic dicunt non eſſe verum, ꝙ
ſit contra ſubſtantiam actus, ſed potius dicit̄ contra ſolennitatē.
& iſta inter ſe differunt,vt not.Innoc.in c.ꝙ ſicut.de electio.Dictā
deciſionem latius reprobat And.Sic.in rub.hic in ix.car.& Alex.
in d.§.qui nunciat. vbi tollit aliam rationem, in qua deciſio Rote
fundatur, quia talis conſuetudo præſtaret occaſionē delinquen-
di,& fabricandi falſum.Sed Alex.ibi reſpondet hoc non eſſe ve-
rum,quia in priuata ſcriptura non requiritur,vt no.Bart.in l.cum
tabernam.§.idem quæſiuit.ff.de pigno.cum ſimi.& ſic non atten
ditur in priuata ſcriptura quod præſtet̄ occaſio delinquendi. Sed
poteſt replicari ad hoc,ꝙ etiā in priuata ſcriptura requiritur dies,
& locus, quando agitur de præiudicio alterius, vt not.do.abb.in
c.ſequenti colum.mihi quarta.Præterea ſcriptura priuata non fa-
cit fidem,ſi non ſit approbata à lege,non ſic videtur in inſtrumē-
to publico,quod probat,& iō debet apponi locus,& dies, prout
diſponitur à iure, quia per expreſſionem loci,& diei, falſitas de-
prehendi poterit. & ideo conſuetudo in contrarium non valet,
quia præſtat occaſionem delinquendi, & tollit reo defenſionem,
vt notabiliter concludit in loco præalleg.cuius opinio ſuſtentabi
26 lis videtur, vt dictum eſt.¶† Quinto, dies,[d] & menſis,requiritur
d gloſſ.in d.l.generali.C.de tabu.libr.x.& in l.j.§.editiones. in ver.
27 die.ff.de edendo, † & intelligitur de die, quo fuit rogatus nota-
rius, non de die, quo inſtrumentum conficitur, vt not.Bart.in l.
28 ſi quis.§.initium. colum.vj.ver.quæro dixi.ff.de eden.† Et intelli-
gitur de die concluſionis, & non de die tractatus, vt not.Bald.
in l.contractus. colum.iij.ver.quæro quid de die.C.de fide inſtru.
cum ſimi.vt glo.Moder.hic, & idem Bald.in l.ſi quis eum.§.j.ff.
de vulg.& pup.Et facit quod not.Paul.de Caſt.in l.cum res. co-
29 lum.j.C.de proba.† vbi inquit, quòd ſi actū ſit inter partes quòd
fiat contractus in ſcriptis, tunc non dicitur perfectus contractus,
niſi ſcriptura conficiatur,& tunc dies ſcripture apponitur. & idē
dicit Pau.de Caſt.in d.l.contractus. & in l.qui bis idem. de verb.
obliga. Fulg.in conſil.cc.in quæſt.quæ vertitur. in fin.& dixi in
conſi.xj.colum.ij.& licet dies exprimi debeat,hora tamen non re
quiritur, vt not.Ioā.An.in addi.ad Spec.§.j.ver.poſt indictionem.
Si tamen exprimatur, prodeſt ad poſteritatem,vt per glo.in cap.
ſi à ſede. in ver.appareat. de præbend.in vj.cum ſimi.vt tradunt
Moder.hic. Ad idem glo.in l.ſi ex pluribus.§.fin.ff.de ſol.Bal.in l.
Imperator.la.j.colum.v.ff.de ſta.homi.cum ſimi.& Andr.Sic.ſcri-
bit in cap.conſuluit.colum.xiij.de offi.deleg.Moder.in c.paſtora-
30 lis. colum.iiij.& dixi ibi de reſcrip.¶† Sexto, indictio neceſſaria
eſt in inſtrumento,& illa omiſſa vitiat inſtrumentum,vt no.Bart.
in l.ſi librarius. colum.j.ff.de regu.iur.Facit text.in auc.vt præpo.
not.impe.in princi.& in l.j.§.fin.C.de iuſti.Codi.confir.vbi late
Albe.& in cap.inter dilectos. infra eod.& glo.ibi in ver.inditio-
nis,& no.Bart.in l.ſi nominatim.ff.de condi.& demon.cum ſimi.
vt tradit Alexand.in conſil.lxvj.viſo, colum.ij.& in conſil.cxxiij.
diſcuſſis.colum.iij.lib.j.& Petrus Phylip.de Corneo in conſi.xciij.
quia cauſa. & in conſil.cxviij.placet mihi. libr.iiij.Et no.eſt quòd
non ſufficit, ſi dicatur,in dictione &c.ſed debet explicite.vt Bald
concludit in cap.cum in iure. in colum.pen.ver.vtrum, ſupra de.
offic.delega.Sed contra hoc facit, quod not.idem Bald.in cap.
31 inter dilectos. colum.pen.infra eod.† vbi inquit quòd ſi notarius.
dicat, indictione tali, & quia non erat memor de numero indi-
ctionis ſpatium dimiſit,ſecundum eum, non vitiatur inſtrumen-
tum. Et ad hoc facit, quia licet indictio omiſſa vitiet inſtrumen-
tum, error tamen indictionis non vitiat, vt not.Dyn.in con-
ſi.xiij.quæſtio talis eſt. Barto.in d.l.ſi librarius. & in d.l.ſi nomi-
natim. cum ſimi.vt tradunt Moder.ibi, Alberi.in d.l.j.C.de Iuſti.
Co.confirman.colum.iij.verſi.circa hanc materiam, & Ange.in
32 aucten.vt præponatur nomen Imperatoris. in princ.col.j.† Et de
indictione qualiter computetur, not.per glo.in d.cap.cum in-
ter dilectos. in verſi.indictiones, & in prima conſti.C.in ver.
ſeptime indictionis. & in aucten.vt præpo.not.impe.in princi.
33 in verſi.indictionis. ¶† Septimo, ſeries facti requiritur. Glo.
in d.l.generali. & Angel.in aucten.vt præpo.not.impe.in princ.
colum.j.Et iſta ſeries facti debet eſſe, per ea, quæ not.Barto.
in l.is, qui.ff.de teſta.de eo, qui vendidit fundum pro certo
pretio, his pactis, & condictionibus, quòd vlterius nihil repe-
tet. & idem Barto.in l.admonendi. colum.vij.alias.ix.in ver.po-
ne quod in lib.ff.de iureiuran.Bald.in l.contractus. colum.iij.ver.
quæro de ſecunda perfectione.C.eod.& Ant.de But.in conſi.xj.
34 aduertendum eſt. in princi.¶† Octauo teſtes requiruntur. glo.
in d.l.generali. cum ſimi.vt tradit Alexand.in conſi.xcvj.ex his.
colum.v.libr.j.& ſatis eſt quòd per notarium ſcribantur, vt abb.
hic,concludit,per glo.in §.ſed & ſi inſtrumenta, in ver.adijcian-
tur. in aucten.de inſtrumen.cau.& fide. & idem glo.in §.ſi vero
abſunt. in ver.quantum. de hære.& Falci.& not.Bald.in l.j.col.fi.
ver.ſed hic quæro.C.ad Velleia.cum ſimi.vt tradit Alexand.in l.
35 iuriſgentium.§.quod fere.ff.de pac.& non requiritur † ꝙ teſtes ro
gati fuerint, vt abb.hic dicit poſt glo.iij.q.ix.in can.teſtes.§.de his,
& in auc.rogati.C.de teſti.not.Bald.in rubr.C.eod.colum.v.ver.
quæro igitur, cum ſi.vt per Mod.Et per iſtam regulam infertur,
36 † ꝙ in cauſa matrimonij non requiritur ꝙ teſtes rogati ſint,vt not.
dicit Anto.de Bu.in c.ex parte. in fin.de ſpon.Adde late per Arc.
in conſi.xiij.viſo. col.v.An.Sic.hoc idē ſequitur in conſi.xl.libr.iij.
Cōtrariū tenet Rom.in ſing.dccvij.ad ſolennitatē.& Andr.Sic.ſi-
bi cōtrarius in cōſi.xlv.col.iij.& in conſ.liiij.col.iij.Aliter pro nunc
non decido, quia caſus pendet in cauſa magni ponderis Man-
tuæ.

ADDITIONES.

a ¶Locus, Vide deciſio. Tholoſa.ccccxcj.Bald.conſi.ccxxj.conſi.lv.lib.ij. Paul.conſi.ccccxx.lib.ij.Pet.Philip.Corn.conſi.ccxvj.lib.iiij.Glo.pragma.de ſubla.cle.literis.ver.eccleſia.

b ¶Loci.Vide diſtinctionem Boniſa.de Vitalin.in proem.cle.

c ¶Non valet. Vide Rom.in l.in illa.ff.de verb.oblig.l.de pupillo.§.qui nuntiat.ff.de oper.no.nuntia.Rot.deciſ.ccccxl.in antiquis. Boniſa.de Vitalin.in proem.cle. Steph.Bertran.conſi ccxxx. quędam aſſerta.lib.ij.

d ¶Dies.Adde,dies requiritur in libro publico & priuato rationūm in omnibus negotijs, & rationibus ſcriptis alioquin non probat pro ſcribente, etiam in caſibus in quibus aliàs probaret pro ſcribente. Ioan.Bap.Plotus. in l.ſi quando. num.243.ver.liber rationum in ſi.C.vnde vi.

tuę. Adde hunc articulũ per Propositum in d.c.ex parte.el.j.in ij.

37 col.¶†No.signũ notarij requirit,& absque signo nõ valet instrumẽtum,saltẽ ex cõsuetudine,vt Abb.hic cõcludit,& no.Bar.in l.j.§.si initium,col.pe.ver.restat de nouo.in repeti.ff.de edẽ. vbi inquit q oẽs Doc.nullo excepto,ↄcordãt q signũ sit de substãtia. allegata.l.fi.C.de assesso.& idem Spe.co.tit.§. instrumentũ. ver.itẽ qđ nõ est signatum.cũ simi.vt per Mod.hic.idẽ Bar.in l.ad testiũ. §.si quis.de testa.Bald.in c.significauit.in ver.itẽ no.argu.de appella.& idem Bald.in l.fideicommissa.ff.de leg.iij. cum simi. vt tradit Corn.Perusi.in consi.lxx.duo veniunt.colum.j.& in consi. cxviij.

38 placet.lib.iiij.& in consi.ccxxvij.licet.lib.iij.†& tale signum etiam in imbreuiatura notarij requirit.aliter non facit fidẽ, vt no.Bald. in l.Lucius.ff.de testa.mili.cum simi.vt tradũt Mod. hic. Quibus adde Pet.de Anch.in cõsi.ccccxxxij.præmissa Ang. in consi. ccxx. ad hoc vt scriptura.& hoc idem tradit Alexã.in cõsi.clij. vr prima

39 consideratione.lib.ij.†vbi dicit,q imbreuiatura, quæ non habet signum,modo perfecta sit respectu dispositionis,auctoritate iudicis potest publicari,vt no.Bald.in l.fidecommissa.§.j. de leg.iij. & idem Bald.in l.contractus.col.iij.C.eo.ti.& qđ dictum est de signo, habet locum de consuetudine, sed de iure esset leuis solẽnitas,vt per Ioan.And.in loco alleg.per Abb.hic,& not.Card.hic

40 in consi.cxxxiij.an singula.¶†Decimo requirit,q scriptura legatur coram testibus, aliter nõ valeret instrumẽtum. Et hoc in contractibus,qui fiũt in scriptis .secus est in alijs, vt Abb.hic concludit. & no.Bald.& Bar.in l.fideicõmissa.§.j. de le.iij. vbi dicũt q nõ

41 credit imbreuiature notarij,nisi appareat,† q fuit lecta corã partibus,& testibus.& idẽ Bal.in auc.quod sine.C.de testa.& idẽ Ange.in cõsi.lxxiiij.dicta quæstione.in prin.& in cõsi.cclxxiiij. ex themate.col.ij.And.Sic.in cõsi.xxxij.col.ix.ĩ j.lib.Sed circa limitationem Abb. aduertẽdum est dum inquit prædictam cõclusionem procedere in cõtractibus,qui fiũt in scriptis. secus est in alijs, nã qñ cõtractus celebratur in scriptis,hoc clarũ videt.§.in his.instit. de emp.& vend.in l.cõtractus.C.de fide instru.Et quãdo actũ videatur inter partes,q cõtractus fiat in scriptis, notabiliter tradit Areti.in cõsi.clx.lõga est.in ij.dubio.Sed tñ etiam dato q scriptura nõ requiratur pro substãtia cõtractus,sed ad faciliorem probationem,vt quia simpliciter rogatus sit notarius, prout communiter fit. idem dicẽdum videtur,quia intẽtio cõtrahentium suspensa videtur, donec legatur scriptura, vt appareat q cõfecta fuerit secundum intentiones partium, & prout actum fuit inter par-

42 tes.& ita videtur de mẽte Doctorũ in locis supra allegatis.¶† Et prædicta cõclusio limitatur non habere locum in testamento inter liberos,vel ad piam causam,quia valet testamẽtum,licet scriptura lecta non fuerit, quia testamẽtum perfectum dicitur, ratione voluntatis sed non ratione solẽnitatis,& defectus solẽnitatis nõ vitiat tale testamẽtum, vt no.in d.l. fideicommissa.§.j.& in l.si is,qui.versi.quæro quid si testator. vbi Imol. Aret. sequuntur. ff.de testa.cum simi.vt tradit Alexã.& idem tenet in l.hac ↄsultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.& fuit dictum Dyn. in l. Lucius, per illum tex.ff.de testa.mili.quem refert,& sequitur Ro.in repe. auct.similiter.in xiij.speciali in vltima volunta.C. ad leg. Falci. &

43 †qđ plus est,etiam valet testamẽtum ad pias causas,licet imperfectum sit rõne volũtatis,vt no.Bar.in.l.in testamẽto.ff.de fideicõ. liber.& idem tenet Abb.in c.j.in tertio nota.in fi.de succes.ab intesta.& sequitur Ang.Are.in §.ex co.in fi.insti.quib.mo.testa.infir.Alexã.in d.§.ex imperfecto.& in l. si certis annis.C.de pact. & in consi.cv.viso.col.iij.lib.iiij. Sed tamen his non obstantibus con

a tra ipsum consului isto anno in ciuitate Laude.[a] quia tali casu vr defectus voluntatis, ideo ẽt nõ valet ad pias causas, vt in terminis voluit Old.in cõsi.cxix.Titius condidit testamẽtum. & Io.An. idem sequitur in ti.de instru.editio.§.compendiose,carta pe.versi.sed fuit qđ de facto.Pau.de Cast.in consi.ccclxv.visa. & in consil.clxxxix.in causa,quæ vertitur.circa fi.&Ioã.And.in ↄsi.lvij.visis.Nõ obstant allegata in contrarium,quia haberet locum, si testamẽtum esset imperfectum ratione solẽnitatis, sed tali casu est imperfectum ratione voluntatis, vt Doct. dicunt in locis præalleg.Non ob.etiam quòd ad pias causas valet testamẽtum imperfectum ratione volũtatis, vt supra dictum fuit, quia illud verum est.si est,imperfectio voluntatis respectu totius testamenti.Secus si est voluntas imperfecta respectu dispositionis, de qua agitur, prout in casu nostro vr, & notabiliter declarat do.Abb. in d.c.j.

44 de success.ab intesta.Pau.de Ca.ĩ cõsi.ccclxij. super eo. ¶† Vndecimo requiritur,q fuerit notarius ille,q rogatus fuit de instrumẽto,& in hoc sufficit q longo tempore fuerit in quasi possessione officij,vt Abb.hic finaliter cõcludit post Inn.quẽ refert.& idẽ tenet Bar.in l.Barbarius.in lectura.ff.de offi.præto.Bald.in c.proximo col.j.j.eo.cum simi.vt tradũt Moder.hic,& præsertim allegatur Car.in consi.lxxiiij.do.Abb.circa fi.vbi rationem adducit,q a consuetudo,& cõmunis opinio pot tribuere auctoritatem scripturæ.cap.cum dilectus.j.eodem.Et quia vt dicunt Moder. diu-

b turnitas[b] temporis facit præsumi pro creatione.& not. in cap. illud.de præsump.& fuit ratio Abb. hic,& per istam rationem idẽ tenet And.Sicu.post longam recitationem antiquorũ in repeti. rubricæ huius tituli in char.xiiij.& xv. Alexan.tñ in l.j.C.de testa. col.fin.in hoc articulo plures tradit remissiones, & finaliter resi-

c det in opinione negatiua,[c] secũdum opi.Spec.& Ioã. And. quos hic Abb.refert,& dicit illam magis communem per l.Herenius. ff.de decurioni.& dictũ Alex.late reassumunt Moder.in l.Barbarius.in x.col.ff.de offi.præto.Idem Alex.in consi.lxxx.examinato processu.col.ij.lib.ij.Et secundũ istam opinio.tempore meo Pisis consuluit Aret.in consi.incip.in præmissa cõsultatione. quod nõ est impressum, quia illud postea edidit. & ideo breuiter refero fundamentũ eius,nam reprobando Abb. hic dicit, quòd quis non nascitur notarius,sed creatur à principe. ideo quasi posses-

45 sio notariatus non probat illum notarium, † sicut ex quasi possessione seruitutis realis non præsumitur seruitus, quia prædia à sui natura,& origine libera sunt,vt no.Bart.in l.si prius. in iiij. oppositio.tertiæ partis,de ope.no.nun.ff.& Bal.in l.indicia.C.de rei ven.in versi.tertio principaliter quæritur.& no.in l.sicut.§.quæritur.ff.si serui.vendice.& ita istam rationem in ista quæstione inducit Io.de Imo.in l.ad testium.col.fina.in ver. extra glo.ff.de testa. vbi inquit q illa quasi possessio non videtur releuare notarium ab onere probandi,cum sit contra naturale statutum,quia quis non nascitur notarius. Et ad hoc facit, quia quasi possessio iuris, quod non potest haberi nisi à superiore,eius priuilegio, nunquã releuat ab onere probandi,vt no.Bald.& Saly.in l. si solennibus. C.de fide instru.Bal.& Imol.in l.Titia.ff.solu.matri.per c.ad decimam.de restit.spoliato.lib.vj.Et ita videtur in notario qui à supe-

46 riore constitui debet.†Non obstat ratio Abb.de diuturnitate tẽporis,quia vbi agitur de graui præiudicio, ex diuturnitate temporis,titulus non præsumitur.Ita dicit Areti.in præallegato consil.allegat.l.nullo.C.de rei vendi.& Bar.in l.cum de in rem verso. ff.de vsur.& in disputatione incip.habens amplum patrimoniũ. Non obst.ratio Card.allegata supra de c. cum dilectus. infra eo. quia non habet locum isto casu,vbi dicitur esse error reputando illum notarium,qui non est.sed in cap.cum dilectus.quod ibi dicitur, habet locum quando scienter inducta fuit consuetudo. Finaliter tamen mihi placet opin.Innocen. quem sequitur Angel.in auctẽ.de tabellio.in versi.an sufficiat, & Bal.in consi.clix. quia plenissime,lib.primo.& Fulg.in consi.clj. egregius miles, &

47 ad hoc facit, quia videmus, † quòd quis clericus non præsumitur in dubio,quia ista qualitas non est à natura, vt not. Innocen. in cap.super his.in fin.de accu.Abb.in cap.bonæ.el j. de electio. in cap.j.de litis contestatio. Cardina. in repe. cap. perpendimus. in iij.char.de senten.excom.vbi allegat cap.cum adeo.de rescrip.

48 cum simi.vt dixi in consi.cxv.colum.pen.†& tamen si quis fuerit longo tempore reputatus clericus, & in quasi possessione beneficij,etiam curati,habet fundatam suam intentionem,vt no. Hostien.Ant.de But.& Abb.post alios in c.illud.de præsum.Bald.in l.siue possidetis.in iiij.opposi.C.de proba.cum simi. vt dixi in cõsil.cxviij. Ad hoc tamen videtur posse responderi,quòd in tali casu ratio specialis concurrit,quia iudices ecclesiastici solent de canonica institutione inquirere, & superiores visitantes præsumũtur vidisse titulum.c.ordinati.de offi.ordi.in sexto. Quidquid tamen sit opin.Innocen.æquior videtur, quæ maxime procede-

49 ret,quando res esset adeo antiqua. † quòd excederet omnium memoriam.tunc enim non est opus probare illum fuisse notarium,nec fuisse in quasi possessione officij, vt tenet Innocen. in cap.veniens.C.de verbo.significa.& sequitur Bald. in auctẽn. quas actiones.C.de sacrosan.eccle. circa finem, & tali casu etiam sola fama sufficit,vt dicit Anto.de But.hic, & tradit Aretin. in con-

50 sil. xxxvij. sequendo ordinem. colum.ij. ¶† An autem per matriculam probetur notarius. Ioan. And.in loco allegato,& Abb. hic,tenent quòd non. quia matricula non attestatur illum factũ esse tunc notarium,sed de præterito factum præsupponit.vnde non

ADDITIONES.

a ¶Laude. Scilicet consi.clix.vbi tamen ex specie casus ibi narrat. male consuluit. Adde eundem Deci.in consi.ccclxxxviij.

b ¶Diuturnitas. Cum quasi possessione,ita q publice fides adhibeatur,& hæc practicatur,& est veritas,vt etiam attestatur Albe.d l.Barbarius.Bald.consi.cccix. lib.j.Alexan.consi.clxxxiiij.consi.cxcviij.nu.4.lib.vij.Fulg.consi.clj. egregius. Ang.in auc.de tabellio.Bon.de Cur.tract.nobilita.part.iij.nu.163.Ioã.Igneus. l.iij.§.si quis tabulas.nu.70.ad Sylla.Nic.Boer.decis.Burdega.xxxv.

c ¶Negatiua. Anch.consi.ccxiij.Alex.consi.cxxxviii.lib.j.Steph.Bertran.consi.lxxj. ex tenore.lib.iij.Steph.Aufre.in addi.q.Tholo.cccxxxj.& alii quos omitto. Sed prior sententia verior.in quam inclinat etiam Deci.hic, & bene.

non probat, vt per Inno. in cap. quoniam contra, de proba. & pro ista opinione facit tex. in l. Hærennius. ff. de curio. vbi sola perceptio salarij non facit decurionem. & istam opinionem Alexand. conatur defendere in l. scriniarijs. C. de testamen. mili. Sed breuiter contra ipsum dicendum videtur, † quia matricula taliter præsumptionem inducit, vt fundatam habeat intentionem ille, qui in matricula descriptus reperitur, vt no. Bal. in l. ij. col. ij. C. de sen ten. & idem Saly. & Roma. in d. l. scriniarijs. C de testa. mili. idem Bar. per illum tex. in l. petitione. C. de aduoca. diuer. iudic. & in l. matriculam. C. de agen. in reb. lib. xij. cum simi. vt tradit Alexan. in d. l. scriniarijs. & Moder. hic quibus addatis Ang. in cõsi. cxl. statutum prædictũ. & And. Sic. in rub. huius tituli col. pe. ad hoc alia iura inducit. Et ista ꝯclusio procedit, vt dictum est, in dubio. Secus quando constaret de contrario, & tũc allegata in contrariũ, haberent locum. nam quando apparet de contrario, recedimus à præsumptione matriculæ, quia in claris non est opus. coniecturis. l. continuus. § cum ita. ff. de verb. oblig. & tali casu matricula non nocet. quia apparet de errore, & corrigi debet, vt no. Bal. & Imo. in l. quoties. §. sed si cum. ff. de hæred. insti. & in not. consi. tradit Dyn. in consi. xxvij. quæ. ¶† Vnum tamen dicit Abb. not. esse quòd instrumentum producatur de longinquo, & nullus cõtradicit, illi standum est. Allegat Io. and. in eo. titul. §. restat versi. sed quid si producatur, vbi tamen aliter distinguit. Et dictũ Abb. hic, videtur procedere in leuibus. Secus si agatur de graui præiudicio, quia non creditur vt not. Anto. de But. hic, col. ij. Card. ĩ cle. j. in iij. q. de procura. cum simi. & tradunt Moder. hic, & idẽ Bald. post. Cy. in l. comparationes. col. pen. versi. sed hic dubitatur. C. eo. & Saly. ibi col. penul. dicit quòd communis est opin. quòd nõ detur. & not. Lanfran. de Brixia in cap. quoniam contra in versic. instrumentorum productiones. col. ij. de proba. & late Paul de Cast. in consi. cciiij. videndum est. & Corn. Perusi. in consi. cxlij. videtur. lib. iij. Et ideo cautela est, & ita practicatur, quòd fiant litere testimoniales per officialem regentem ciuitatem, vel locum de publico, & hoc modo creditur, vt not. Bald. & Saly. in d. l. comparationes. Card. in clem. j. de procura. Imol. hic, & Ange. in auc. de tabellio. in versicu. & sis cautus. † Et licet ita obseruetur in practica, tamen in puncto iuris talis litera testimonialis non facit fidem, vt probat efficaciter Paul. de Cast. in consi. præalle. in secundo dubio, in versi. sed nunc est videndum. Et de istis literis testimonialibus vide qđ no. Anto. de But. in cap. in præsentia. in v. no. de renuntiatio. ¶† Duodecimo requiritur quòd notarius rogatus sit. §. nos autem & glos. ibi in verbo, iniungatur. in auc. de tabellio. & ibi Bar. & Angel. ad idem glos. in clem. j. in versi. requisitis. de hære. aliàs est de iureiurando. & not. Spec. eo. tit. §. j. qui incipit, & breuiter. versi. & not. in ij. car. & Bart. in auct. en. si quis in aliquo. colum. pen. C. de eden. Et in dubio notarius nõ præsumitur rogatus, † vt Abb. hic post Inno. concludit, quia ista est solennitas extrinseca, quæ non præsumitur. l. quæcunque. §. fi. ff. de publica. Et ita tenet Bar. in l. sciendum. ff. de verb. obliga. & in l. si quis. §. initium, in vlt. char. ff. de eden. cum simi. vt per Mod. hic, & prius Alexand. in d. l. sciendum. col. pen. Et ita communiter tenetur, vt Alexand. inquit in consi. clij. videtur. col. iij. lib. ij. idem Alexand. in consi. xlviij. in causa, & lite. lib. v. Ange. in consi. lxxiij. dicta quæstione. Corn. Perusi. in consi. lxx. duo sunt. lib. iiij. † Si tamen notarius asserit se rogatum fuisse, ei creditur, vt Abb. hic cõcludit post alios, quos refert. & Bar. in d. l. sciendum. cum si. cx. eximiæ Doctor. lib. ij. & in d. consi. clij. eod. lib. & in d. consi. xlviij. lib. v. Et hoc verum est quãdo notarius dicit se rogatum, vel publicauit instrumẽtum. Secus si simpliciter dicat. Ego notarius subscripsi. vt no. Bar. in d. l. sciendum. Sed Aret. & Mod. ibi contrarium [a] tenent, quia si notarius subscripsit se, videtur se subscripsisse ratione officij, vt notarius. ergo rogatus videtur, quia non potest instrumentum conficere. & hoc etiam Alex. tradit in d. consi. xlviij. Sed tũc stat difficultas, quia communis opi. quòd rogatus notarius non præsumitur, vt supradictum est non posset verificari, quia si non scriberet vt notarius, esset absque dubio quòd rogatus non præsumitur. ideo communis opinio intelligenda videtur quando dicitur. ergo talis notarius subscripsi. ¶† Circa prædicta quæritur, à quibus notarius debeat, esse rogatus. Abb. post Io. and. quẽ refert, concludit quòd debeat esse rogatus ab eo, vel ab illis, à quibus actus dependet. & idem glo. in §. nos autem. in auct. de tabellio. in versi. iniungatur. Bal. in rub. C. eo. col. ij. versi. sed dubitatur cum si. vt per Mod. hic & latius tradit Alexan. in cõsi. cx. circa dubitationem. lib. ij. Et idem est in testibus, in casibus, in quibus debent esse rogati, quia debent rogari ab illo, qui actum facit, nec sufficeret, quòd ipse notarius rogaret, vt no. Ang. in §. & licet. col. j. in fin. per illum text. in auc. de testi. † Sed dubitatio est, quod in actu qui nõ pendet ab homine, sed à casu vel natura, puta. in natura. puta in natiuitate, vel morte alicuius. & Io. And. quem Abb. refert, & sequit̃, cõcludit ꝙ tali casu notarius nõ debet [b] cõficere instrumentum ad instãtiam priuati, quia nõ faceret fidem, sed auctoritas iudicis requiritur. Et idẽ dicit Bal. post. Nico. de Matarel. in rub. eadem, col. ij. Pau. de Cast. in l. prætor ait. in prin. circa. fin. ff. de eden. vbi inquit quòd quidam forensis cum habuisset filiũ Florentiæ, voluit quòd de hoc conficeretur instrumentum ad ħ, vt gauderet beneficio ciuitatis, consuluit ꝙ hoc fieret, cũ auctoritate iudicis, aliter non valeret. Et no. Bar. in auc. si quis in aliquo documento. col. pe. C. de eden. Dicit tamen Bal. in d. rub. hoc esse verum quo ad plenam probationem, sed absque auctoritate iudicis faceret tñ iudicium. adeo ꝙ posset deferri iur̃m, vt contingit in stipendiarijs, vel ambasiatoribus, qui faciunt fieri instrumẽtum de morte equorum. Et hoc aduertendum est, quia tali casu nedum indicium. sed plenam fidem videtur facere instr̃m, quia ex morte effectus iuris illi acquiritur. ideo probare videtur secũdum distinctionem. Io. and. in primo membro. quem Abb. refert Et ita esset dicendum tenendo talem distinctionem, quam Doctores communiter sequuntur. Sed cõtra illam efficaciter facit ꝙ no. Bar. in l. senatus. in prin. ff. ad Turp. † vbi cõcludit. ꝙ si cõmittatur delictum cõtra me, illud delictum per instrumentũ ꝓbari nõ potest. & idem not. Bar. in auct. si quis in aliquo documento. col. pen. C. de eden. & idem Bal. sequitur in l. fi. col. ij. ver. restat quærere. C. de proba. & tamen ex tali delicto nihil, vel alteri quæritur. ¶ Et dum Abb. dicit ꝙ ĩ actu, qui fit gratia vnius, sufficit quòd ab eo notarius rogatus sit. quia cuius præiudicio agitur, verisimiliter non mandaret. & fuit hoc dictum glo. in §. nos autem. in ver. iniungatur. in auct. de tabellio. Sed certe hoc non vr̃ verum generaliter. Gratia exempli. in donatione, quæ fit gratia donatarij, & tamen donans, de cuius præiudicio agitur, etiam ipse verisimiliter rogauit notarium, quia sicut sponte donauit, ita verisimiliter rogauit notarium. & ideo dictum d. Abb. hic intelligitur in actu pendente à voluntate vnius puta, si fiat protestatio, vel intimatio alicui nam ille, in cuius præiudicium fit talis actus, non consentiret, & ita declarat Alexand. in consi. præalleg. lib. ij. Et dum dicit ꝙ notarius contra seipsum conficit instrumentum ad ea, quæ dicunt Mod. hic adde Bald. in consi. xliij. quædam scriptura libr. iij. ¶† Successiue Abb. post Inno. concludit ꝙ instr̃m publicũ facit fidem in fauorem vel præiudicium tertij. facit text. in l. desyderium, & quod ibi Bal. C. depositi cum simi. vt per Mod. hic & late tradit Paul. de Cast. in consi. lxxxiij. ꝙ præfata sententia. Sed aduertendum est, quia ista conclusio bene procedit in terminis, in quibus loquitur Abb. hic, videlicet respectu tituli, quia aliter titulus nunꝙ posset probari, vt not. Bal. in l. ij. col. iiij. C. de eden. & idem Bal. in rub. C. eo col. ij. versi. sequitur vide re. vbi inquit ꝙ nulla scriptura extra iudiciũ facta probat, nisi inter illos, qui mãdauerunt fieri, quia tabellio debet esset rogatus. §. nos autẽ ĩ auc. de tabellio. debet esse rogatus. §. nos aũt ĩ c. aut de tabellio. ideo quo ad tertiũ, qui non rogauit, non est instr̃m, & ita, quo ad probandum obligationem. sed quo ad factum simpliciter sine effectu iuris, bene probat contra quemcunque. & idem not. Bart. in Bart. in l. ij. col. pe. C. de eden. Et ad hoc facit rõ Abb. ħ dũ allegat c. ij. de testi. & ħ idẽ ꝯfirmat̃, qa spãle est in dote, ꝙ instr̃m faciat fidẽ in fauorẽ tertij, † vt notat Bar. in ꝯs. cxxiij. Titius & Seius, ĩ primo dubio, & sequit̃ Alex. in l. admonẽdi. col. xiiij. de iureiur. & in ꝯs. iiij. videt̃, col. vij. lib. ij. Vñ si spãle est ĩ dote. ergo ꝯriũ est ius cõmune. l. j. ff. ad munici. ¶ Et subijcit Abb. post Innocen. hic. ꝙ notarius debet rogari publice, & non secreto. per hoc tamen instrumentum non vitiatur, si secrete rogatus fuerit. † & secretum dicitur quod probari non potest, vt no. Card. in clem. j. §. notarij de hæreti. & ita Moder. hic residẽt. & secreto no. Bart. Verõ. ĩ ꝯs. lix. Pa. Faber. col. viij. Sed melius facit qñ nõ publice, sed clã fieri dicat̃. † videlicet qñ fit taliter, ꝙ nõ venit ĩ notitiã eius, cuius interest. vt no. Bar. in l. ij. C. de his, q. ex pub. ratio. lib. x. & in l. j. C. de præd. curia eodem libr. x. † Et quod fit de nocte, dicitur clam fieri, vt notat Bald. in l. cum fratrem. in princ. C. de his quibus vt indig. † Et ideo caueant tabelliones instrumenta de nocte conficere, vt no. Bald. hic Est enim mala suspicio contra illum, qui clam facit actũ quando in aperto fieri potest. not. in l. j. in glo. C. de inter. mat. in cap. consuluit. in versi. lucem de offic. delega. ¶† An autem requiratur quòd notarius petitus sit, Abbas. hic post Bartol. & alios

ADDITIONES.

a Contrarium Scilicet ꝙ præsumitur rogatus. decisio. Tholosa. clxxxij. vide Nicol. Boeri. decisio. Burdegal. ccccv.

b ¶ Non debet. Idem Deci. in auc. si quis in aliquo. C. de eden. Arc. in c. series. contra Fel. ibi. supra de testi. Alex. in l. prætor ait in prin. de eden. con. cxcviij. lib. vi.

alios, quos refert concludit φ sic in pertinentibus ad eius artem, non autem requiritur φ habeat peritiam Doctoris. & idem abb. 67 in c.sicut. in fi.ne clerici vel monachi.† Et ideo ibi & hic concludit, φ si propter imperitiam notarij pars lesa fuerit, φ ipse tenetur ad interesse. & idem not.Bald.in l.fi.circa fi.C.de magi.conuen. Bar.in l.fi.col.fi.ff.de tabu.exhiben.& tali casu non excusatur notarius ratione minoris ætatis, vt no.Bal.in i.j.col.j.C.qui,& aduer. 68 quos.¶† Et ex prędictis inferri potest φ licet illiteratus possit esse iudex, vt per gl.in l.certi.C.de iudi.nota. in c.sciscitates.de rescri. 69 † non tamen videtur φ possit esse notarius,† vt de aduocato not. 70 abb.in rub.supra de postula.glo.& Bal.in l.ij.C.de postula.Secus tamen si imperitus sit. nam ista inter se differunt, vt no.Bart.in auten.sed nouo iure.C.si cert.peta.& dixi in d.c.sciscitatus de 71 rescrip.¶† Postremo requiritur φ notarius sit habilis, quia notoriæ excommunicatus non potest esse notarius, nec instrumenta conficere, vt per gl.in c.decernimus. de sen.excom.in vj.vt tradit Card.in repe.in c.perpendimus. de sen.excom.lib.vj.in xxxix.q. 72 cum si.vt dixi in c.intelleximus. de iudi.¶† Quid autē de infami. abb.se remittit ad not.per Bart in l.eadem.ff.ad leg.Iul.repet.& no.Calde.in consi.ij.in tit.de fide instr. Alex.in consi.lxxx.examinato processu.col.j.lib.ij.& ex his expedita sit ista Decretalis.

SVMMARIVM.

1. *Scriptura omnis publica, est auctentica.*
2. *Instrumentum publicum facit fidem etiam si decesserint testes inscripti.*
3. *Instrumentum testamenti probat testamentum.*
4. *Sigillum auctenticum probat contenta in scriptura cui est appositum, licet testes inscripti decesserint.*
5. *Scriptura priuata non habet robur.*
6. *Aliquod verificatur in minimo.*
7. *Apochæ vis.*
8. *Chirographum dicitur prima scriptura.*
9. *Scriptura priuata facit fidem contra scribentem si illam fateatur.*
   Et recognita non facit fidem in præiudicium tertij, nisi tribus testibus subscripta fuerit, num.10.
11. *Testes in scriptura priuata, an debeant esse masculi.*
12. *Vir propriè pro masculo accipitur.*
13. *Scriptura priuata si negetur probatur per testes ex comparatione literarum.*
   Et sine aliquo adminiculo non facit solennem probationem num.14.
15. *Præsumptio.l.merito.ff.pro socio non attenditur in præiudicium rei.*
16. *Scriptura priuata non probat in fauorem scribentis.*
17. *Conuentio quod standum sit scripturæ priuatæ, valet maximè de causa confecta, nume.18.*
   Et φ credatur dicto alicuius de damnis & interesse, num.19.
20. *Scriptura priuata à partibus tantum subscripta, quam fidem faciat.*
21. *Comparatio sola literarum quando non sufficiat.*
22. *Scriptura priuata retenta in archiuio publico probat.*
23. *Scriptura quælibet fidem faciens dicitur publica.*
24. *Scriptura priuata non requirit diem, neq; annum, quid si agatur de alterius præiudicio, quàm scribentis.num.25.*
26. *Hora adscripta facit instrumentum præferri.*
27. *Testamentum patris inter filios exigit diem.*
28. *Auc.quod sine.C.de testa.non habet locum in pia causa.*
29. *Scriptura priuata facta ad probationem matrimonij exigit diem.*
30. *Epistola probat contra scribentem.*
31. *Sigillans videtur consentire, num.64.*
32. *Literas recipiens & tacens obligatur.*
33. *Epistola si negetur, an probetur per solam comparationem.*
34. *Liber rationum pro scribente viuente facit aliquam præsumptionem secundum qualitatem scribentis.*
   In dependentibus ab animo facit plenam.num.35.
   Si expensa sit verisimilis idem, num.36.
   Si sit modica, num.37.
   Et an exigat iuramentum vltra scripturam, num.38.
   Si plura capitula verificata sint.num.39.
   Stante statuto vel consuetu.probat plenè, num.40.si tamen sit discreta & distinguantur quantitates, num.41.
   Et restringeretur in pertinentibus ad artem, num.42.
43. *Liber rationum probat contra scribentem.*
44. *Specialia duo procedunt quando vnum venit in consequentiam alterius.*
45. *Liber rationum quando probat, intelligitur in principali non in memoriali, & veritate.*
46. *Librum rationum potest quis approbare pro se, nec cogitur stare contra se.*
47. *Capitulum quando dicatur vnum vel plura.*
48. *Liber rationum, an faciat fidem contra tertium, quòd sic, si auctoritate officij conficiatur.*
49. *Liber gabellæ non probat contractum in præiudicium tertij.*
50. *Liber æstimi non probat dominum.*
51. *Liber mercatoris si sit bonæ famæ, semiplenè probat.*
52. *Scriptura duorum mercatorum, an faciat plenam fidem.*
53. *Mercator scribere potest etiam per alium.*
54. *Scriptum in libro præsumitur scriptum de voluntate domini libri.*
55. *Cancellatum testamentum vel instrumentum alicuius, si est apud eum, præsumitur de eius voluntate cancellatum.*
56. *Comparatio vt fieri possit, iudex potest cogere quem scribere.*
57. *Comparatio alteri committi non potest.*
58. *Comparatione vt quid iudicetur, debet esse similitudo per omnia.*
   Nec habet locum nisi in subsidium, num.59.
60. *Sigillum debet habere caracteres, vt cognosci possit.*
61. *Sigillum auctenticum dicitur cuiuslibet ordinarij.*
62. *Sigilli appositio, an satis sit absque eo, φ dicatur φ contrahens apposuit.*
63. *Sigilli appositio denotat conclusionem contractus.*
65. *Sigilli appositio sine subscriptione non sufficit in testamento.*

1 SCripta. ¶† Primo nota φ omnis scriptura publica, est auctentica, vt probatur hic in ver.nisi per manum publicam. vbi ponitur exceptio à regula. vnde vt talis exceptio cōgrua sit, dicendum est φ talis scriptura auctentica sit, sed non econtra. non enim omnis scriptura auctentica publica dicitur, vt dictum fuit in c.j.§.eodem. Ex quo infertur φ scriptura priuata, quæ sigillum habet auctenticum, nō dicitur publica, sed auctentica sit, contra Anto.de But.in summario hic, & in secundo notab.& mouetur abb.hic, per istum text. vbi ponuntur ista tanquā diuersa. & idem Bald.dicit post Inno. in ij.colum.hic, in versi.quęrit Innocen.& pari ratione scriptura, quæ ex archiuo publico profertur, testimonium quidem habet publicum.ergo publica videtur, & eodem modo, quæ habet sigillum auctenticum iudicis, auctentica dicitur, propter auctoritatem iudicis quam habet de publico, argumē.l.in publicum.ff. de ser.fugiti.& in l.ij.ff.ad exhibe.Non obstat text.hic in quo fundamentum abb.consistit, quia non ponit vt diuersa, scripta publica, & auctentica, sed loquitur de scriptura facta per manum publicam, & sic per manum notarij, nam illa bene distinguitur ab auctentica, vt hic dicitur, & etiam distingui potest à publica, quæ sit facta auctoritate iudicis, per supradicta. Non obstat text. hic, dum dicitur, ita quod appareat publica. quia hoc dictum fuit eo respectu, quod scriptura facta per manum publicam, posset esse non auctentica, nec publica, quando notarius non scribit vt notarius, sed vt persona priuata, vt notatur in l.scripturas.C.qui 2 potio.in pigno.ha.¶† Secundo not.φ instrumentum publicum facit fidem, licet testes inscripti decesserint. nam instrumentum habet vim duorum testium, quando in eo actu, de quo loquitur instrumentum, duo testes sufficiunt.sed si plures requirantur, habet vim plurium, vt not.Bald.in l.in exercendis.col.j.in fi.C.eod. 3 tit.† & ideo per instrumentum testamenti, probatur testamentum, in quo septem testes requiruntur, vt not.per glo.in l.j.& ibi Bald.in ix.quæst.C.de testamen.glo.Bart.& Docto.in l.hæredes palam.in prin.ff.de testa.idem Bar.in l.ij.in prin.ff.quemad.testa. 4 aper.& no.in l.fi.C.de fideicom.¶† Tertio no.φ sigillum auctenticum probat contenta in scriptura, cui appositum est, licet testes inscripti decesserint. Et ista conclusio de plano procedit in his, quæ pertinent ad officium sigillantis, quia tunc talis scriptura probat absque alia subscriptione testium. Secus est in alijs, quæ non spectant ad officium sigillantis, vt late declaraui in cap. 5 post cessionem.de prob.¶† Quarto nota, quòd scriptura priuata non habet robur firmitatis, & videtur probare text.hic quòd 6 non faciat etiam præsumptionem, quia verbum illud, alicuius firmitatis, etiam in minimo verificatur, † vt per glo.in clem.j.in verbo, earum parte. de foro competen.facit quod not.Bart.in l. si seruum.§.prætor ait.ff.de acquir.hæredi.vbi inquit quòd verbum, alicuius, verificatur in minimo.¶Ex prædictis notabilibus dum in text.dicitur, scripta auctentica nullius esse firmitatis, secundum Hostien.& Doc.intelligitur tex.quod allegabatur quòd essent auctentica, sed non erant. Vel melius dici potest, quòd essent auctentica.ex eo quòd testes inscripti erant. sed quia mortui sunt, nullius sunt firmitatis.¶Abb.late prosequitur materiam priuatæ scripturæ. & primo de apocha, de qua habetur in 7 l.fi.§.Titius.ff.de cōd.in deb.† & ibi gl.& in l.plures apochis.C.de fid.instru.& hoc generaliter accipitur pro priuata scriptura, quæ 8 appellatur etiam † chirographum l.seruum filij.§.eum qui.ff. de leg.j.Alijs etiam nominibus appellatur. vt tradit Saly.in auten. 9 si quis vult.C.qui potiores.¶Et prima conclusio abb.est,† quòd priuata scriptura probat.& fidem facit contra scribentem, si illam confitetur l.Publia.§.fin.ff.depo.l.cum de indebito.§.fi.ff. de probatio.facit text.in c.per tuas. de proba.in l.generaliter.C. de non nume.pecu.& not.Bart.in auct.& si contractus.C.de fide instru.in l.admonendi. colum.viij.ff.de iureiur.Et secundū istam conclusionē, quæ clara est, consuluit Alex.in cōsi.lxxxij.in causa, & lite.& in cōsi.xcj.circa primū.lib.iiij.& in cōs.xlij.in causa.lib.iij.

 ¶† Secundo

10 ¶† Secundo abb. concludit q; talis scriptura recognita non facit fidem in præiudicium tertij, nisi tribus testibus subscripta fuerit l. scripturas. C. qui potio. in pigno. habe. quia esset in potestate debitoris præiudicare tertio, vt abb. hic dicit. & not. Barto. in d. l. scripturas. in fin. Et hoc not. tradit Petr. de Ancha. in consi. xxvij. rationes inducte. Pau. de Ca. in consi. cccxcj. in causa ser Ludouici, Ioan. de Ana. in consi. xl. in quæstione. † Et notan. est, quòd in casu d. l. scripturas. requiritur subscriptio trium testium masculorum, quia text. ibi dicit, trium, vel amplius virorum. & Bald. ibi not. illum, colum. ij. & facit text. & quod ibi Barto. in l. j. ff. de legi. ibi, virorum. Sed contrarium tenent Moder. hic, colum. j. & latius in cap. quoniam. de testi. per tex. in cap. licet vniuersis. de testib. ibi dum dicitur, non minus, quàm duorum, vel trium virorum. & tamen ille text. habet locum in mulieribus. & Bald. ipse ibi ad hoc notauit illum text. & Moder. etiam ibi sequuntur, dicentes quòd per istum text. distinguitur dictum Bald. in l. scripturas. & quod ibi fuit facta expressio virorum ratione maioris frequentiæ, & ideo idem esset in mulieribus, vt in simili habetur per gl. in l. j. C. de rap. virg. & in cle. j. in versi. residentes. de rescrip. Non obst. l. j. de legi. quia ibi agitur de condendo legem, quæ in iurisdictione consistit. & talis iurisdictio non competit fœminis l. fœminæ. ff. de reg. iur. Sed tamen opinio Bal. in d. l. scripturas. quæ communiter approbatur, defendi potest, & verior videtur, quia 11

12 proprie vir pro masculo accipitur, † vt not. in l. seruis legatis. de leg. iij. & quod ibi Barto. & notatur in l. j. ff. de sena. tamen secundum subiectam materiam accipitur improprie, & ita procedat text. in d. cap. Sed vbi propter subiectam materiam, quæ etiam competit fœminis, illa verba, duorum, vel trium virorum, non excludunt mulieres. Secus videtur in casu d. l. scripturas. vbi ponitur casus specialis, in quo requirantur testes optime opinionis. Ideo consonat quòd etiam cum ministerio loquatur tex. ibi, dum requirit testimonium trium virorum, vt intelligatur de masculis, secundum proprietatem verborum, in speciali, in quo

13 Imperator recedit à regula iuris communis. ¶† Tertia conclusio abb. quòd si priuata scriptura negetur, probatur per testes, & comparationem literarum simul, & soli testes non sufficiunt, non deponunt de contentis in scriptura. & ita tenet Barto. in auc. & si contractus. colum. ij. ver. opponitur. C. de fide instru. & in d. l. scripturas. Bald. in auc. sed nouo iure. colum. penul. C. si cert. petat. Sed contrarium tenet Imol. hic, colum. ij. ver. sed aduerte. qui dicit quòd soli testes sufficiunt. & idem Imo. in l. nuda. colum. fin. ver. item adde. ff. de dona. quia deponunt se præsentes fuisse, & vidisse illam scribi ab illo, & sic deponunt per sensum appropriatum. ideo bene probant, vt not. in cap. cum causam. de testib. Nam ratio Barto. secundum eum haberet locum, quando testes redderent rationem simpliciter, quia cognoscunt illam literam, & illam notam habent, & probatur hoc secundum Imol. in §. si vero tale quid. in auctën. de instru. cau. & fi. iuncto principio. vbi etiam deponentibus testibus contra comparationem creditur, à fortiori credendum erit non existente comparatione in contrarium. Et opinio Doctorum saluari potest, quando quis incipit à comparatione, quia tunc illa sola non sufficit. Secus videtur in testibus, vt dictum est, & hoc Moder. sequuntur hic colum. v. ver. septimo limita. & latius per Alexan. in d. l. admonendi. col. xj. & Moder. ibi car. decimasexta. & idem tradit Alexand. in consi. cxviij. viso processu. colum. ij. libr. iiij. & in consil. clxxx. in causa. & lite. colum. ij. libr. ij. & Are. in consi. lxiiij. diligenter, & mature. colum. ij. ¶Et tenendo istam opinionem, non obst. si dicatur quòd attenta ratione Imole, duo testes probarent, & tamen tres requiruntur d. §. sed & si quis. ibi, non minus trium, quia ad hoc respondet Alexan. in d. consi. clxxx. quòd illud habet locum, quando cõtractus excederet libram auri. alias secus, vt notatur in auctën. & si contractus. C. de fide instrumen. sed tamen pro defensione Bart. & abb. vide Corne. in consil. lviij. in hac consultatione. libr. iij. vbi concludit opin. Imol. & aliorum Mod. quando testes deponerent se vidisse scribi illam scripturam in qua continetur illud, quod dicit in scriptura de qua agitur, ita q; deponant de contentis in scriptura. secus quando simpliciter dicunt se vidisse scribi illam scripturam. quia licet attestentur de visu, potuerunt tamen decipi, quia alius potuit literas contrafacere. & istam opinionem finaliter sequitur Aret. in d. consil. lxiiij. & late illam defendit Bartho. Sozi. in consi. cclxxxiiij. in causa domine Helise. col. viij. Et opinio Imol. videtur contra text. in d. §. sed & si quis. ibi dum dicit, fidem causa ex vtroq; percipiat. ergo non habet fides ex solis testibus, sed etiam ex cõparatione, de qua text.

14 loquitur ibi. ¶† Quarto abb. concludit q; priuata scriptura facta sine aliquo adminiculo, non facit solennem probationem, per istum text. & quia esset in potestate alicuius facere vnam scripturam, & dicere illam esse factam manu aduersarij, & Mod. hic sequunt, & Alex. post Bar. & alios, quos ibi refert, in d. l. admonendi. col. xij. de iureiuran. Et vlterius considerandum est q; immo talis scriptura non videtur facere aliquã præsumptionem contra Bar. in d. l. admonẽdi. & abb. hic. Primo per istum text. ibi, alicuius firmitatis, quia ista verba verificantur in minimo, vt dixi in text. Secundo probatur hoc ratione efficaci, quia nulla est coniectura vel præsumptio, q; illa scriptura sit scripta manu aduersarij, sed hoc solum allegatur à parte, quæ illam scripturam producit, cui nullo modo credendum est in præiudicium aduersarij: nec etiam aliqua præsumptio insurgit ex dicto actoris contra reum, quia actor probare debet quod dicit l. actor. C. de proba. l. ei, qui. ff. eo. tit. Non obst. ratio Doctorum, dum dicitur, q; verisimiliter quis nõ faceret falsam scripturam metu pœnæ, quia talis præsumptio bene posset allegari ad euitandum pœnam, quia delictum non

15 præsumitur l. merito. ff. pro soc. † Sed ista præsumptio non attenditur in fauorem actoris in præiudicium rei, vt no. voluit gl. & ibi

16 Bar. declarat in l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiu. † Et eodem modo priuata scriptura non probat in fauorem scribentis, vt tenet glo. hic, & Bart. in d. l. admonendi. col. j. ff. de iureiu. vbi allegat. vij.

17 exempla alleg. in gl. † Notandum tamen est, q; valeret conuentio q; esset standum priuate scripture, vt not. Bald. in l. de quibus. ver. item per pactum. ff. de legi. & sequitur Alex. in l. j. §. si ff. de verbo.

18 ob. † Et hoc maxime,[a] quando agitur de scriptura iam facta, quia tunc non potest dici q; detur occasio delinquendi, vt not. declarat Alexand. in consi. cxiij. viso, & diligenter considerato. libr. iiij.

19 ¶† Sic etiam valet conuentio q; credatur dictio alicuius de damnis, & interesse, vt not. Bart. post Dy. in l. fi. de præto. stip. cum sim. vt tradit Alexan. in consi. liiij. circa id quod quæritur, colum. j. lib. ij. vbi dicit istam esse communem opi. q; etiam hoc in contractibus inter viuos fieri possit. & idem Alexand. in consi. lxvij. viso themate. col. iij. & in consi. cij. super primum. cod. libr. ij. Et ista addenda sunt ad ea, quæ dicunt Moder. & ex prædictis remanet expeditus

20 primus casus, qui consideratur per dominum abb. hic. ¶† Secundus casus est, quando scriptura est subscripta tantummodo à partibus, & tunc abb. dicit quòd fere idem est, & ideo fere, dicit, quia putat quòd faciat maiorem præsumptionem, quàm in primo casu. Sed contra hoc facit quod ipse abb. dicit in iiij. casu infra eod. ¶In tertio casu nihil addendum est, quia superius dictum fuit.

21 ¶† In quarto casu abb. concludit q; quando priuata scriptura habet subscriptionem partium, & testium, tunc licet ex testibus solis plena probatio habeatur, tamen sola comparatio[b] non sufficit contra Bar. & Ant. de But. hic, quia ex quo sola comparatio sine testibus non sufficit. ergo idem videtur data subscriptione partium, quia sicut quis potuit contrafacere scripturam aduersarij, ita potuit addere subscriptionem, vt latius per eum hic. & ita tenet Imo. hic in v. col. in ver. sed aduerte. cum si. vt tradit Alexand. qui idem sequitur in d. l. admonendi. colum. xij. in ver. item adde.

22 ¶† Quintus casus, sm abb. est in scriptura, quæ est in archiuo publico, quę ratione loci facit fidem auc. ad hęc. C. de fi. instr. de quo videndum est quod dixi in c. cum causam, colum. iii. ver. iiij. fallit. de proba. & talis scriptura publica dicitur d. auctentica, ad hæc.

23 ¶† Et generaliter quælibet scriptura, quæ fidem facit, publica dicitur, vt not. Specu. in eod. tit. §. nunc dicendum, colum. ij. ver. & generaliter, & sequitur Barth. Sozin. in consi. lxij. in præsenti consultatione. col. fina. Et hoc notandum est, ad confirmationem eius, quod dixi in notabilibus. ¶Et subijcit abb. hic, quòd dicta supra de scriptura, intelligi debent, quando scriptura habet in se causam sufficientem, vt habetur in cap. si cautio. infra ec. vbi abb. post alios in princi. facit text. in l. cum de indebito. §. fin. ff. de proba. & not. Bart. in l. ij. circa. ff. de excep. do. cum si. vt tradunt Mod. in d. capit. si cautio. vbi videndum est, quia materia est aliena à proposito. & dictis Moder. in d. cap. si cautio. adde Alexand. in consil. iiij. circa primum. colum. j. libr. j. & in consi. lxxxiij. inip. in causæ, & lite, colum. fin. eod. lib. j. & in consi. clxxxj. lectis, & ponderatis. colum. pe. libr. ii. & in consi. ix. ponderatis. colum. pe. lib. v.

24 & Andr. Sic. in consi. xxv. lib. i. ¶† Successiue abb. concludit quòd in priuata scriptura non requiritur dies, neque annus l. cum tabernam. §. idem quæsiuit. vbi Bart. ff. de pig. & not. Bald. in l. constì. C. in §. quibus. colum. iii. in versi. in priuatis vero scripturis, vbi dicit quòd ita communiter tenetur. & Ioã. Fab. in §. item verborum, colum. j. ver. item præfinisse. instit. de inuti. stipu. cum simi. vt tradit

ADDITIONES.

a ¶Maxime. Pro tantum, aliàs falsum esset, vt supra. de testi. cap. veniens. j. in fi. apud Decium.

b ¶Comparatio. Alex. in consi. lxxvj. [illegible] lib. iij. Afflict. decisio. Neap. cj. Caro. Ruin. consi. lxix. cum seq. lib. iij.

vt tradit Alex.in l.de pupillo.§.q̄ nūtiat.ff.de no.oper.nun.Et istā magis cōem opi.dicit esse Alex.in consi.lxx.viso processu.col.iiij. lib.j.& in consi.xlij.in causa,& lite.circa fin.lib.iij. ¶ †Et prædicta 25 cōclusio procedit qn̄ solū tractatur de præiudicio ipsius scribentis,q̄a ipse recognoscit scripturam. ideo aliud nō requiritur. Secus tn̄ vr̄ qn̄ tractatur de præiudicio alterius,vt Abb.hic concludit,& declarat Pau.de Ca.post Bal.in j.consti.C.col.fi. & idē sentit Bar.in d.§.idem quæsijt.cum si.vt Alex. scribit in consi. cxxxij. in causa,col.ij.lib.iiij.Est tamē aduertendum circa prædicta quæ cōiter approbantur,quia secundū prædicta nō vr̄ differentia inter priuatam scripturā, & instrumētum publicum, quia priuatę scripturę statur,licet nō habeat diē,propter recognitionē scribētis,vt Abb. hic dicit.Certe hac ratione attenta, idem videt̄ dicēdū in instrumēto publico.quod licet de se nō videat̄ habere auctoritatē sine die,si pars tn̄ illud cōfitetur,vr̄ sibi præiudicare,rōne cōfessionis.Item dum Abb.dicit de præiudicio hypothecę, ꝙ præferatur ille, qui reperitur habere diem, secūdum hoc erit in potestate debitoris præferre creditorem quē voluerit, faciendo priuatam scripturam cū die anteriori,quod tn̄ reputatur absurdum ,vt no.Bar.in l scripturas.C.qui po.in pig. hab. cum simi. de quibus dictum est s̄.Et dum Abb.cōcludit quòd præfert̄ ille, qui habet diem,quasi probatio alterius incerta esset. vr̄ per istam rationem,ꝙ licet vterq; haberet diem, tamen ille, qui haberet horam, esset† præponendus. de quo videndū est in c. pastoralis. de 26 rescrip.& quod ibi dixi.¶ Vltimo notandū est ꝙ in duobus casibus etiam in priuata scriptura,dies requiritur in† testamento patris 27 inter liberos,s̄m quod dr̄ in aucten.quod sine.C.de testa. vbi Bal.Ang.& Doct.hoc dicūt per illum text. & idem tradit Alexā. in consi.cxxiij.discussis.lib.j.& in consi. lxxvj. ponderatis his. col. iiij.lib.iij.& Abb.in consi.xcviij.in quæstione.lib.ij. Limitatur tamen dicta auct.quod sine.† non habere locum ad piam causam, 28 vt nouissime consuluit Corn.Perusi.in consi.cccxcvij.videtur prima facie.col.pen.lib.iij.quam tamen limitationē nō approbo,q̄a regulariter nō minor fauor præstat̄ ecclesiæ,quàm filijs.¶ † Alius 29 casus est in scriptura facta ad ꝓbationē matrimonij.§. illud quoque.vbi Ang.in aucten.qui.mo.na.effi.legi.de quo Alex.in d.l.de pupillo.§.qui nuntiat,ff.de oper.no.nun.¶ † Secunda species pri- 30 uatæ scripturæ est epistola,in qua Abb. concludit ꝙ probat contra scribentē l.Publia.§.fi.ff.deposi.† Et cōtra illū qui sigillauit. nā 31 cum apponat sigillum,approbare vr̄,& cōsentire l.tribunus.§.fi. l.in fraudem.§.licet.vbi Bal.ff.de test.mil.l.ij.vbi Bal.C.de re.alie. non alie.& no.Bar.in l.quæ dotis.col.fi.ff.sol.matri. cū concordā. adductis ibi per Alexan.col.fin.† Similiter qui recepit [a] literas, & 32 tacet,videt̄ consentire,& obligare se.l.si filiusfa.absente.vbi Bar. ff.ad Mace.& not.Bar.in l.quo.n.ff.rem ra.habe. cum simi. vt tradunt Mod.hic,& idem Alexan.in consi.lxxviij.in cā,& lite vertēte.col.j.lib.j.& hoc pro notabili tradit Matth.in not. xxij. in versi. no.mirabilem modū,& Bart. Vero. in caute.xj.pone ꝙ filius. vbi hoc limitat.Aliter,& secūdo,limitat Roma. in l.nuda ratio. colū. pe.ff.de dona.& referūt Moder.in l.admonēdi.de iureiur.Addatis.Pau.de Ca.qui tenet contra Bar.& Doct. in l.quoties. quā legit simul cum l.interdum.ff.rem ratam habe.¶ † Secūdo Abb.cō- 33 cludit ꝙ epistola si negetur,nō potest probari per solam comparationem.In hoc communior opinio est in contrariū, quia licet hoc sit in apocha. secus tamen est in epistola,& in libro rationū. & ita Anto.de But.& Imol.hic tenent cum Bart. in l. nuda.ff. de dona.l. si ita scripsero.& ibi Imol.ff. de condi.& demon. & Mod. hic sequuntur opinio.communem, quia non videtur eadem ratio,quia apocha fit præsenti,& parti imputatur, quæ non fecit illam fieri solenniter. Et est ratio communis Doct. quam etiā sequitur Alexan.in d.l. admonendi. Sed Moderni ibi repetentes, hic Papiæ legentes approbant opin. Abb. per rationem Abb. hic,quia ratio ibi est expressa in lege, quia probatio, quæ fit per comparationem,periculosa est.& talis ratio militat generaliter. Sed tenendo opinionem communem, respondetur quòd text. ibi in §.si quis igitur.dat cōsilium,& illud consilium solum potest habere locum in apocha . vnde consonat ꝙ illa ratio malitiæ restringatur in casu,in quo consilium posset habere locum.& ideo cum illud consilium non possit habere locum in epistola, nec in libro rationum,ratio doctorum militare videtur. ¶ † Tertia species 34 priuatæ scripturæ est in libro rationum, in quo Abb. primo concludit ꝙ pro scribente,etiam viuente, faciat aliqualem præsumptionē,secundum qualitatem scribentis,& causæ. & hoc tradit nouissime Barth.Sozin.in consi.clxj.pro decisione. colum.ij. † Et hoc primo verum est in dependentibus ab animo, in qui- 35 bus plenam facit probationem l.Nesennius. vbi Bart.ff. de neg. gest.& idem Bart.in l.si patrono.de neg.gest.& facit qud no.Bar. in l.si patronus.C.com.vtr.iud.† Similiter si expensa sit verisimi- 36 lis,liber rationum facit fidem, vt notat Bald.in l. prima colum.fi. C.de eden.cum simi.vt dicunt Moder.hic.& Alexand.in dicta l.j. colum.fi.& idem Alexan.in cōsi.liiij. circa id.lib.ij.colum.pen. & in consi.clxxxv. visis.in princ.eo.lib.idem Areti. in consi.clx. longa est.colum.iij.& Corn.Perusi.in consi.lxxxj. quāquam, colum. pen.lib.iiij.Barth.Sozin. in consi.ccxl.circa præsentem.† Eodem 37 modo si impensa modica sit, talis liber facit fidem, vt not. Bald. in l.j.colum.iiij.C.de confes.& idem Abb. in cap. bonæ, el ij. colum.fina.de postu.prælato.& not.Bald. in l.id quod pauperibus, circa finem.C.de epis.& cler.Paul.de Cast.in consi.cxxxviij.alias. cxl. ad habendum.colum.,ij. & ibi dixit duo not. Primum est, ꝙ licet in libro rationum requiratur† iuramentum scribentis vltra 38 scripturam, hoc fallit quando est mortuus, quia tunc statur soli scripturæ,cum iuramentum præstari non possit.† Secundum 39 est, quòd aliqua capitula contenta sunt in libro rationum , & verificata sunt per instrumenta publica, vel aliter, tunc etiam in alijs erit standum capitulis.& hoc etiam tenet Angel.Areti. institu. de actio.§. actionum. in xxviij.colum. in materia tutelarum, quæstio.xiij.vbi refert quòd ita consuluit Paul. de Ca. Et iste erit quartus casus, in quo liber rationum probaret. Et ista conclusio de plano procederet, quando alia capitula essent connexa, ex eo,quod notat Bart. in l.quædam.§.nummularios.ff.de eden. cum simi.vt infra videbimus. Sed quando capitula essent separata, hoc non videtur procedere sine dubio. non enim ex eo quod aliquod capitulum parui ponderis verificatum sit,bene infertur ad alia capirula separata, in quibus agatur de maiori prę- 40 iudicio,per ea, quæ inferius videbimus. ¶ † Vltimo liber rationum plene probaret, stante statuto , vel consuetudine , secundum Imol. hic, per cap. cum dilectus infra eo. & not.Bald. in l. j.C.de summa Trinitate & fide catho.cum simi. vt tradunt Mo- 41 der. hic. † Et hoc intelligitur, dummodo consuetudo sit discre- b ta,[b] distinguendo quantitatem,& qualitatem personæ, vt notat Bald.in l.j.C.de confes.quem refert, & sequitur Abb.in cap.bone.el secundo de postula. præla. & tradunt Moder. hic, & Alexand. in l. quædam. §. nummularios. ff. de eden. & in consi. iij. 42 colum.iiij.lib.ij.† Item talis consuetudo , vel statutum restringetur in pertinentibus ad artem, de qua loquitur statutum,vt not. Roman. in l.admonendi. ff. de iureiur.& in consi. cciiij. pro discutienda.& consi.sequen.ccv. in puncto.& tradit Aretin.in consil.xliiij. in proposita consulta. facit quod not. Bald. in l. fina. C. ad Macedo.& in l.& ita.§. hoc edicto. per illum text.ff. nau. cau. stab. cum simi. vt congerunt Moder. in cap. cum ordinem. de 43 rescrip. ¶ † Secundo Abb. concludit quod liber rationum pro- c bat[c] contra scribentem, per clemen . primam de vsu. in §. cæterum. Et licet Bald. in rubri.de constitu.pecu. dicat illud ęsse speciale in vsurario , propter eius delictum. Abb. hoc dicit non esse verum, quia bene illud est speciale, quòd vsurarius cogatur edere contra se, sed non videtur speciale, quòd liber probet contra scribentem , quia tunc duo specialia concurrerent. 44 † Sed potest replicari quòd hoc toleratur,quando vnum speciale venit in consequentiam alterius,vt not.per Bar.in l.si quis pro emptore.colum.pen.ff.de vsucapio.per l.primam.ff.de cap. & in §.si ab hostibus,institu.quib.mod.ius pa.potesta.sol. Et pro conclusione supra facta bene facit text. in l.fina. C. arbitrium tute. Sed responderi potest, esse speciale ibi in fauorem pupilli, & quia ipse conficit librum ratione officij. vnde pro conclusione est ratio Bart. in dicta l.nuda.ff. de dona. quia scriptura semper loquitur. Sed Bald.reprobat istam rationem in rub.C.de consti. pecu.colum.pen.vbi inquit quòd tex.in l.Arriani. vbi est fundamentum Bart.vt Abb.hic refert,habet locum in dispositione legis prout loquitur. Secus videtur in dispositione hominis, quia consensus à principio attribuitur,vt ibi per eum. & contra Bart. tenent Bald.& Angel.prout Abb.hic refert,& idem tenet Imol. in cap.si cau.colum.v.ver.item aduerte inquantum.infra eod. & idem Imol.& Roma.in d.l.nuda.& Moder. hic, qui restringunt conclusionem in libro mercatoris publici.Secus est in libro priuatę personæ,quia tunc reputatur confessio nuda facta absente parte,prout no.Imol.in locis prællleg.Sed tamen ratio Bart.defendi potest,quia scriptura propria, quam quis confitetur, probat consensum,& in tali consensu videtur quis perseuerare, nisi mutatio

ADDITIONES.

a ¶Recepit. Deci.s̄.de consti.c.cum M.Ferrariensis.Ant.in repeti.rub.§.morte.l. nō solum.nu.327.de oper.no.nuncia.

b ¶Discreta. Adde Alexand.in consi.liii.lib. i.Pau.in consi.ccci.lib.i. & Roman. in consi.cccxlvi.

c ¶Probat. Adde quomodo liber rationum esse debeat,alioqui inretur in litem.Io. Bap.Plotum in l.si quando.nu.243.ver.liber rationum. C. vnde vi.

mutatio probetur. c. maiores. de baptis. & talis scriptura habet tractum successiuum. ideo quando producit, et videt cõfiteri. & facit tex. in d. l. Lucius. §. tutelæ. de administra. tuto. vbi tutor cõuenit per librũ rationũ. & hoc ẽt bene probatur in d. cle. j. quia licet illa cle. videatur respicere ꝓbationem, vt colligit ibi, vix cõuinci pñt, tñ habuit pro cõstãti ꝙ eo ipso, ꝙ vsurarius cogit edere librũ rationũ, ꝙ ex eo cõuincat, s'm regulã iuris cõis. Et ideo prouisio, de qua ibi, solũ facta fuit respectu editionis. Et tenẽdo istam opi. nõ ob. regula quæ hr̃ in l. certũ. §. si q̃s absente. ff. de confes. quia vr̃ ꝓcedere in cõfessione facta viua voce, q̃ nõ habet tractũ successiuũ sine scriptura. Et s'm istam cõclusionẽ infert ꝙ nõnulle limitationes, q̃ tradunt per Mod. hic, non sunt vere. Nam prima cõclusio, quæ se habet ꝙ liber rationũ probat, limitat habere locũ in ipso libro principali. †secus est in memoriali,[a] vt not. Bal. in rub. C. de cõsti. pecu. col. pe. ver. modo sequit hic videre. Et Mod. simpliciter sequũtur hic, & idem no. Bal. in rub. C. de fi. instr. col. xvj. ver. itẽ dubitat. Rom. in d. l. nuda. col. ij. sed ista limitatio nõ vr̃ vera, quia si confitet ꝙ illud memoriale sit scriptum manu sua, cõuincit, & nõ vr̃ ꝙ negare possit l. gñaliter. C. de nõ nu. pecu. & c. per tuas. §. de ꝓba. Et ex ista rõne ẽt infert ꝙ alia limitatio, quã ponit Bal. in d. rub. de fide instr. quã Mod. sequũtur hic, in iij. limitatione, & idẽ Bal. in l. rõnes. de probatio. C. infert, ꝙ nõ sit vera, dicit enim Bal. ꝙ si liber cõtineret vnũ actũ, & nõ esset scriptura facta in modũ rationis, non probaret ꝯ scribentem. Nam in ꝯriũ facit quod s. dictum est, quia ex quo cõfitet illam esse manu sua scriptã, qualiscũq; scriptura sit, ꝯ eũ facit fidem, ꝑ ꝑ cõfessionem. & ideo talis scriptura ꝯ illũ, qui scripsit, non requirit diem neque annũ, vt inferius Abb. dicit. ¶ Infert ẽt ꝙ. ij. limi. quã ponũt Mod. hic, secundum opi. Imo. in d. l. nuda. col. j. & d. c. si cautio. j. eo. non sit vera per ea, quæ superius dicta sunt. ¶ †Successiue Abb. concludit ꝙ quis potest probare librum rationum pro se, & non cogit stare ꝯ se, & hoc, qñ capitula sunt separata, alias secus, vt no. Bar. in l. quædam. §. nummularios. ff. de eden. Bal. in l. j. col. fin. C. de eden. Abb. in c. bonæ. el ij. de postu. præla. cum simi. vt per Moder. hic. & idem Abb. in consi. xxvj. circa prin. colũ. fin. lib. ij. Anto. de But. in consi. lxvj. primo aspectu. Alex. in consi. ij. ex narratis. in fi. lib. iiij. ¶ †Sed difficultas est, quando dicatur vnum capitulum, vel plura connexa. Abb. ponit exemplum. Titius deposuit centum apud Caium, & restituit quinquaginta, ista enim sunt diuersa capitula, & potest vnum acceptari sine altero, & idem no. Bart. in l. Aurelius. §. idem quæsijt. ff. de liber. leg. vbi inquit ꝙ diuersa capitula dicũtur, qñ sunt facta diuersis tẽporibus. prout in exemplo prædicto vr̃, & Mod. hic sequuntur Lud. Rom. in consi. cccxlvj. in hac causa. colũ. j. Sed tñ vide Mathesi. in not. lxxix. not. mirabilẽ doctrinã. vbi in lib. rationũ tenet ꝯ Abb. hic. & in libro rõnum idem tenet Saly. in l. j. col. fi. C. de eden. vbi inquit ꝙ ille, qui fundauit intentionẽ ex lib. rationũ ꝯ aliquem, ẽt debet cõtra se stare[b] illi lib. Et hoc totũ vr̃ esse i arbitrio iudicis, inspecta qualitate causæ, & personæ. & ita cõcludẽdum videt. ¶ †In tertio casu principali, an liber rõnum faciat fidem ꝯ tertium. Prima conclusio Abb. est, ꝙ liber rationũ probat, si cõficiat auctoritate officij, vt no. Bar. in d. l. quædam. §. nummularios. ff. de eden. cum si. vt tradit ibi Alex. & Mod. hic, & dicit Ang. in d. §. nummularios. quòd cõiter ita seruatur. & ita tenet Paul. de Cast. in auc. ad hæc. C. de fi. instr. Signo. in consi. xxij. in quæstione vertẽte. col. vj. Imo. in consi. xxxvij. visis. in secundo dubio. Abb. in consi. xxxiij. super lib. ij. Pe. de Anc. in consi. xliij. primo de viribus. col. iij. †Notandũ tñ est ꝙ liber gabelle non probat contractũ in præiudiciũ tertij. Alex. in consi. xxxiij. viso processu. lib. vj. Barth. Sozi. in cõsi. ccviij. visis. col. iij. †Et liber ẽstimi non probat dominum, vt not. Bald. in l. quidam in suo. in fin. de condi. institu. & in l. si pater. C. de actio. empti. & in l. si solennibus. C. de rei vendica. ¶ †Secundo Abb. concludit in isto tertio membro, ꝙ liber mercatoris, si sit bonæ famæ, semiplene[c] probat, prout tenet Bart. in l. quædam. §. nummularios. ff. de eden. cum simi. vt tradit Alexand. ibi. Moder. hic contrarium tenẽt. Io. de Imo. hic, quia talis scriptura priuata est. ideo nõ facit semiplenam probationem. l. instrumenta. C. de proba. Et quia si viue voci nõ credit sine iuramẽto speciali in illa cã, de qua agit, c. tuis. de testi. multominus credendũ est scripturẽ. §. si vero tale aliquid. in auct. de instr. cau. & fi. idem Rom. in l. nuda. in ij. col. vbi inquit non sufficere generale iuramentũ, quod præstat ab ipso mercatore de exercendo officiũ legaliter, sed requitit in specie, prout in teste. Sed tamen Paul. de Cast. in d. l. admonendi. col. fi. conatur respondere, & dicit ꝙ mercator scribit tanquã publicus mercator, ad cuius libri fidem publice recurritur. vñ ratione publice vtilitatis inductũ est ꝙ liber corũ semiplenã faciat probationem. Secus qñ in testem adducit, quia tanq̃ priuatus deponit. Vel secundo, dicit Pau. de Cast. in d. l. quædam. §. nũmularios. facilius falsitas in dicto viue vocis cõmittitur, q̃ ĩ scriptura. Vel tertio ꝓpter iurm̃, qđ pr̃stat à principio, vt Alex. dicit in d. l. admonẽdi. Et ista opi. est cõis, q̃ defendit vt dictũ est ꝑ Pau. de Cast. Alex. & Mod. i d. l. admonendi. Sed tñ in puncto iuris verior vr̃ opi. Imo. quia scriptura mercatoris priuata est, & ipse scripsit ad instructionem suam, vt late dixi in d. c. j. de proba. Et per hoc tollitur ratio Pau. de Cast. dum dicit ꝙ scribit tanq̃ Publicus mercator ad cuius libri fidem publice recurritur. nã hoc potest hr̃e locum de consuetudi. vt no. Bal. in c. fi. de confes. & in l. j. col. fi. C. de eden. sed de iure, scriptura mercatoris est priuata simpliciter. Nõ obst. ꝙ facilius falsitas committitur in dicto viue vocis, vt dicit Paul. de Ca. in d. §. nummularios. quia hoc nõ vr̃ verũ, q̃a in dicto testis, q̃ deponit, habet respectũ ad iudicẽ, à quo põt puniri, si falsum dicat. l. nullum. C. de testi. quæ rõ cessat in scriptura quam quis suo arbitrio facit domi. Retenta tñ cõi opi. ꝙ scriptura vnius mercatoris faciat semiplenam ꝓbõnem, infert† ꝙ scriptura duorũ mercatorũ faciat plenã. Ita no. Bal. dicit in c. q̃m ꝯ. ĩ viij. col. ver. sed eccle. s. de ꝓba. ¶ †Et dũ successiue Abb. dicit ꝙ mercator scribere potest ẽt per alium, idẽ Ant. de But. hic facit quòd dicit Bald. in rub. C. eo. col. xxv. ver. sed hic quæro. vbi inquit ꝙ in dubio quidquid reperit scriptum in tali libro, scriptũ præsumitur †de volũtate, cuius est liber. Facit qđ no. Bald. post petrum in l. si vnus. C. de testa. † vbi dicit ꝙ si testamentum reperitur cancellatum apud testatorem, ab eo cancellatum præsumitur. Et sic si apud creditorem instrumentum debiti cãcellatum reperitur, vt no. Pau. de Ca. in l. Labeo. ff. de pac. †circa cõparationẽ literarum Abb. post Car. ꝯ Bar. concludit ꝙ iudex potest compellere partẽ ad scribendum, vt comparatio fieri possit. & ita tenet Ang. per illum tex. in §. si quis igitur. in aucten. de instru. cau. & fi. in prin. Pa. de Cast. in l. comparationes. in fi. post Bald. ibi, col. iij. ver. iuxta h̃ quæro. vbi Bal. miratur quòd Bar. ita errauerit. Sed dicit ipse ꝙ illud accidit in discursu lectionum, & contra Bal. adijcit, ꝙ cum talis scriptura fiat ad requisitionẽ iudicis, videtur facta apud acta, & ideo scriptura forensis dr̃, de qua loquitur tex. in d. l. comparationes. Et eodem modo potest iudex compellere partem ad respondendum, an scriptura sit eius manu scripta, vt no. idem Bal. in auc. si quis. col. iiij. C. qui pot. & Roman. in consi. ccclxxiij. in casu proposito, in princ. Sed tamen aduertendum est, quia licet q̃s cogi possit ad scribendum tamen ex illa scriptura videtur quòd possit fieri certa cõparatio, quia variatur litera propter ætatẽ, vt dicitur in auc. de instru. cau. in prin. & no. Bal. in d. aucten. si quis, cogitur scribere, vt conuincatur per comparationem, poterit literã cõtrafacere verisimiliter. Quæ ratio cessat in scriptura prius facta coram iudice, de qua loquitur tex. in d. l. comparationes, & hoc modo tollitur ratio Bald. & ideo totum hoc arbitrio iudicis relinquitur. † Et no. est quòd talis cõparatio alteri committi non potest, vt no. Bald. in auc. sed nouo iure. col. pen. ver. sed dubitat tñ. C. si cer. pe. † Et quando iudex ex comparatione iudicare debet per omnia[d] requiritur qđ similitudo sit, vt no. Ang. in d. §. si q̃s igit, in prin. in auc. de instru. cau. & fi. Et ibi ẽt dicit Ange. in ij. col. ver. ex quo no. † ꝙ talis comparatio non habet locum, nisi in subsidiũ, id est, qñ alie ꝓba. hẽri nõ pñt. ¶ †Postremo Abb. ꝓseq̃tur aliquas q̃ones in mã sigilli, & in prima q̃one ꝯcludit ꝙ sigillũ debet hr̃e characteres, vt cognosci possit, & ad hoc est gl. in c. cũ inter dilectos, in ver. dimidia. j. eo. & de caracteribus sigilli declarat Ioan. Fab. in §. possunt. insti. qui test. fac. pos. & ibi Porcius latius. Et tale sigillũ debet esse auctenticũ. †Et auctenticũ dr̃ sigillũ cuilibet ordinarij, vt no. Io. Fab. i d. §. pñt. col. pe. Et sigiliũ ꝓ annulo accipit, & cõ vt Abb. hic dicit. Spec. de ꝓba. ver. & not. Io. Fab. in d. §. pñ. in prin. Imo. & Aret. in l. testiũ. §. signũ. ff. de testa. ¶ †In ij. q. Abb. concludit ꝙ satis est ꝙ apponatur proprium sigillũ ꝯhẽtiũ, absque eo ꝙ contrahentes dicãt, se apposuisse. & ista cõclusio vera est, data conditione sigilli, prout præsupponendum est, † appositio eñ sigilli denotat conclusionem cõtractus, vt not. Bald. in l. cõtractus. col. iij. C. eo. titu. Et qui opponit sigillũ, consentire vr̃, vt no. Bald. in l. in fraudem. §. sicut. ff. de testa. mili. Bart. in l. quę dotis. col. fi. ff. sol. mat. cum si. vt tradit ibi Alex. Et conclusio prædicta limitatur non habere locum in testamento, † in quo sola appositio sigilli sine subscriptione non sufficit l. ad testium. §. si quis ex testibus. ff. de testa. in iij. q.

ADDITIONES.

a ¶Memoriali. Hæc limitatio vera est, quidquid dicat Deci. quia scriptura temere facta nullius pensi est, nisi constet serio factam esse, & consequenter sequens limitatio Bal. vera est, & practicatur, quidquid dicat Deci.

b Stare. Adde Deci. in l. i. C. de eden.

c ¶Semiplene. Idem in libro campsoris Rapha. Cuma. in consi. vi. creditur.

d ¶Per omnia. Deci. supra de constitutio. c. translato. lect. i. nu. 8.

Famosissimi

FAMOSISSIMI, VTR. IVR. DOCT. & interpretis acutissimi domini Philippi Decij, siue Decio Mediolanensis commentaria amplissima super titulum, de Exceptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Reus exceptionem suam probare tenetur.*
2 *Imperator quare aliter ponit hanc rubricam in Codice. Copula, & ostendit diuersitatem inter copulata.*
3 *Exceptio, & præscriptio an sint diuersa.*
4 *Exceptio quid sit.*
5 *Negatiua mera non dicitur propriè exceptio.*
6 *Negatio probari non debet.*
7 *Exceptio intentionis, & facti, an sit propriè exceptio.*
8 *Exceptio intentionis, & facti dicitur illa, quæ opponitur contra eum, qui agit de facto non de iure.*
9 *Exceptio an dicatur defensio.*
10 *Defensio est terminus generalis.*
11 *Exceptio an sit de iure naturali uel ciuili.*
12 *Papa non tollit ea, quæ sunt de iure naturali.*
13 *Papa potest tollere exceptiones etiam rationabiles.*
14 *Innocentiæ exceptio à statuto tolli non potest.*
15 *Statutum quòd non liceat alicui se defendere, non valet,*
16 *Statutum quòd occidens ad sui defensionem occidatur non ualet.*
17 *Exceptionibus sublatis non tollitur defensio.*
18 *Defensio naturalis ex causa tolli potest.*

De exceptionibus. Rub.

SVper tit. de except. procedã breuiter, & solito more nõ replicando dicta aliorum, in quibus addẽdum nihil, vel detrahendũ erit. Et primo rub. secundum Abb. post alios continuatur, quia supra dictum est de iure actorum. ideo competenti ordine de iure reorum subijcitur, qđ in except. consistit. l. non exceptionibus. C. eo. ti. & ita posteriores sequuntur. Sed hæc continuatio prima facie dubitabilis videtur, quia supra in tract. de prob. qui procedit, non videtur minus tractari de iure reorum, 1 quàm actorum, cum etiam † reus ipse except. suam probare teneatur. l. j. ff. eo. tit. in l. exceptio. ff. de prob. Et si non videtur verum simpliciter quòd supra de iure actorum, & non reorum agatur. Ad hoc tamen breuiter responderi potest, quòd probationes principaliter actorem respiciunt, qui debet intẽtionẽ suam probare, aliàs reus absoluitur. l. qui accusare. C. de eden. capitu. vt eccle. benc. Ideo quando probatio reo incumbit, reus fungitur partibus actoris. Ita text. expressius in d. l. except. facit text. in d. l. j. ff. eod. titul. Ex quo datur intelligi quòd probationes nõ reo sed actori attribuuntur. Vnde bene verificatur quòd etiam in ti. de probationibus, de iure ipsorum actorum principaliter agatur. ¶ Alia tamen fuit continuatio Goff. in sum. hic, quam Anto. Butr. & Card. hic sequuntur. Nam supra proxime dictum fuit de proba. & quia qui excipit, probare tenet, l. j. ff. eo. tit. ideo de excep. subijcitur. Sed ista continuatio non satisfacit, quia attenta tali ratione debuisset Papa post tit. de proba. tractare de iure actoris, q. probare tenetur qđ asseuerat l. actor. C. de prob. ideo ordo fuisset prius tractare de excep. quæ prius proponuntur, & postea ꝓbantur, sicut supra factum fuit in iure actorum. ¶ Expedita continuatione dum Abb. opponit contra ordinem rub. & dicit fuisse de arbitrarijs ponere hic tit. de exceptio. generaliter, qui etiam supra ante ti. de litis contẽ. collocari potuisset. Ad hoc bene facit tex. in c. quoniam contra supra de proba. vbi ante litem contest. exceptiones generaliter ponuntur. ¶ Secundo principaliter circa rubricam, 2 † in qua simpliciter dicitur de excep. dubitari potest cur aliter Imperator dicat, C. eo. tit. vbi dicitur de exce. seu præscri. & aliter Iurisconsultus. ff. eo. dum inquit, de excep. & præscriptio. Illa enim copula diuersitatem arguit, iuxta nota. in rub. de iur. & fac. ign. & per glo. in cap. quærelam. de simo. & ita arguunt Io. fab. & Ang. are. insti. eo. in rub. Et istam opin nouissime sequitur Bar. sozi. in rub. ff. e. per tex. in l. præscriptione. C. e. ti. vbi dicitur ꝙ præscri. peremptoria quãdoque opponi potest ante sententiam Ex quo inferri videtur quòd licet regulariter ante sententiam ꝑscriptio non opponatur, secus est in exceptione peremptoria, q̃ regulariter ante sententiam opponi debet. l. peremptorias. C. de sen. rescin. non posse, & hoc modo secundum eum, manifesta di- 3 uersitas inter exceptionem, & pr̨scriptionem colligit. ¶ † Sed tamẽ verius videtur, quòd exceptio, & præscriptio synonima[a] sint, & idem significent,[b] vt concludit Io. Fab. in rub. inst. eo. in fi. & latius ibi Ang. are. sequitur per rub. C. in qua de excep. seu præscri. sicut cum dicitur Alexander. siue Paris. l. ad protegẽdum. vbi gl. C. de in litem dando tuto. cum si. vt tradit Bart. in l. si is, qui ducẽta. §. vtrum. in vj. oppo. ff. de reb. dub. & hoc consonat. quia Imperator ipse instituit, & simpliciter de excep. dicit, licet in C. dicat vt supra relatum fuit. vnde videtur pro eodem habuisse. Et quòd ꝓ eodem ponantur exceptio, & præscriptio in compluribus pluribus colligitur. in l. pe. ff. e. iuncta l. statuas. ff. de acq. re. do. vbi idẽ in vtraque lege ponitur, & in vna lege exceptio, in altera præscriptio appellatur. Ad idem tex. in l. qui agnitis. cum glos. in versicu. præscriptione. ff. eod. & in l. præscriptione. cum glo. l. fin. C. eo. tit. & probatur in l. peremptorias. in prin. iuncto fi. C. sen. rescin. nõ pos. & facit tex. in l. præscription e. vbi gl. C. si contra ius. in l. pen. C. de pac. in l. quoties. C. de præci. Impe. offe. in l. pe. C. de epis. & clemen. in l. si maritus. §. præscriptionis. ff. de adul. Non ob. quòd propter copulam diuersitas arguatur, quia in verbis est diuersitas, sed in sensu idem copulatur, vt supra dictum est. Non obs. tex. in d. l. præscriptione. quia nihil facit. nam dum text. ibi dicit, quandoque, debet dicere, quãdocũque, & ita glo. ibi exponit, & Doc. communiter sequuntur. & videtur necessaria talis expositio, quia nullibi in iure reperitur, quòd præscriptio regulariter ante sententiam opponi non possit. Et cum in pluribus legibus vt supra dictũ est, habeat ꝙ pro eodem ponatur exceptio, & præscriptio, consonat dum tex. ibi dicit præscriptionem, ꝙ intelligatur pro exceptione, prout glo. ibi dicit, & bene Et hoc modo ille tex. in contrarium retorquetur, & probat qđ idem sunt, prout ẽt supra allegatur. ¶ Et ista conclusio vera est, secundum Cyn. & Sal. in rub. C. eo. ꝙ largo modo exce. dicantur pr̨scriptiones, per illam rubricam, dum dicit seu. sed tamẽ illa disiunctiua, quæ verba solum, & non sensum distinguit, vt supra dictum est, vr̃ importare proprietatem, ex quo absolute ꝓ eodem ponunt̃. Bene verũ est, ꝙ qñ pro eodem ponunt̃ exceptio, & præscriptio, & præscriptio tũc est exceptio, vt dicit Sal. sed præscriptio ipsa large accipitur, quia proprie in specie præscriptio dicitur illa exceptio, q̃ ex cursu temporis, producitur, vt j. in ti. de præscri. & ita dicit Paul. de Ca. in rub. ff. eo. & bene. Vel dici potest ꝙ pr̨scriptio primo capiatur vt genus, & tunc idem sit ꝙ exceptio. Secundo in specie accipitur pro illa exceptione, quæ ex cursu temporis oriatur, vt in simili habetur de adoptione in l. ij. ff. de adopti. ¶ † Tertio quæ- 4 ritur quid sit exceptio. Et ſm Abb. diffinitur, ꝙ est actionis, vel intẽtionis exclusio. Et dicit Abb. ꝙ alternatiue loquitur, quia quandoque actionẽ, & quãdoque intẽtionẽ tãtum excludit, vt ipse latius hic Et eius dicta ponit Goffr. in sum. in prin. eo. tit. Et pro vera resolutione videndum est de duobus. Primo, an negatio, quã simpliciter facit reus, dicatur exceptio. Secundo, an exceptio intentionis, & facti, sit proprie exceptio. ¶ Circa primum Bal. 5 hic in rub. dicit † ꝙ negatiua mera ꝑprie nõ dr̃ exceptio. & idẽ i l. j. col. xvj. ver. restat. C. q. ac. dicit ꝙ ꝑprie negare nõ est excipere. & i l. perẽptorias. col. v. ver. q ro, dicit statutũ. C. sen rescin. nõ pos. & Ang. inst. eo i rubr. col. v. Et ꝓ hac opi. Bar. rõne adducit i rub. 6 ff. eo. q a negatio ꝓbari nõ põt. l. actor. C. de ꝓba. † Et exceptio ꝓbãda est. l. exceptione. ff. de ꝓba. Ergo vr̃ ꝙ negatio nõ sit excep. & hac rõne vtit̃ Bald. in d. l. peremptorias. & ita cõiter oẽs Doct. tenent. In ꝑriũ ꝙ negatio exce. dicat̃, argui põt, q a excep. dicit̃ ex eo quòd excludat intentionem agentis. d. l. ij. Et ex sola negatione actor magis excludi videtur ex eo, quòd illa probatio nõ requirit̃. in alijs vero exceptionibus intentio agentis non excludit̃ nisi tunc demum facta ꝓbatione. Nõ obs. ratio, quæ in ꝑriũ allegatur, q a non conuenit, cum sint alique excep. in quibus reus onere probandi non grauatur, vt patet in excep. nõ nu. pe. l. si ex cautione. C. de nõ nu. pec. §. idem iuris. isti. eo. ti. Et ẽt qñ est ꝑsumptio ꝓ reo, quo casũ onus ꝓbandi in aduersarium transfertur. l. §. generaliter. §. si petitum. ff. de fideic. lib. Et q a ꝓbatio exce separata vr̃ ab ipsa exceptio. vnde de vno ad aliud nõ bene infertur, vt in simili not. Bald. per illum tex. in l. j. §. interdum. ff. ad legi. tu. Et quia etiã qñq; negatiua ꝓbari debet, vt qñ est fundamẽtũ intentionis, iuxta no. in l. in illa. de ver. ob. vnde tunc saltem negatio esset exceptio, attenta rõne prædicta. Sed tñ non est recedendum à cõi opi. pro qua ratio vr̃, vt dictũ est exceptio est exclusio actionis. d. l. ij. Et talis exclusio vr̃ priuatio, q̃ præsupponit habitũ. l. manumissiones. ff. de iust. & iur. & c. ad dissoluendum. de spon. impub. Sed qñ reus negat qđ petitur, nõ põt dici ꝙ actor excludat, ex quo adhuc intẽtionẽ suam nõ fundauit, sed potius vr̃ non admitti.

ADDITIONES.

a ¶ Synonyma. Vt eleganter differit Hier. Grosolot. in trac. de vsucapio.
b ¶ Syl. Ald. Significent. Damnat. Alci. lib. iiij. dispunc. c. xxij in fi.

admitti.Et per hoc tollit̃ ratio s̃.alle. in c̃rium, quia per negationem nõ videt̃ excludi,sed nõ admitti.Et facit,quia actio, & exceptio sunt correlatiuę opposita.& vbi nõ dat̃ actio, non dat̃ exceptio,vt Bal.in l.in rebus.in fi.C.de iur.dot.Et ita comprobat̃ communis opi.pro qua etiam facit tex.in l.si quidem.C. eo. vbi dicit̃, anteq̃ actor probauerit intentionẽ, nulla defensione opus est, sed probata intẽtione actoris,opus est exceptione.ergo vr̃ q̃ negatio,quæ fit per reũ à principio ante fundatam intentionẽ actoris,nõ dicat̃ excep.Immo videt̃ probare ille tex.q̃ illa negatio nõ sit defensio.& ita Bal.ibi in vlt.no.illũ tex.intelligit inferendo ad statutũ,sed tñ ille tex.negare nõ videtur, quin negatio dicat̃ defensio.sed dicit q̃ nõ est necessaria.Et eodẽ modo respõderi põt ad inductionem factam de illo tex.quia licet dicat̃ nõ esse opus exceptione, nisi probata intentione actoris, per hoc sequitur q̃ non sit exceptio illa negatio,q̃ fit ante fundatam actoris intẽtionem,sed nõ est necessaria,vt ibi dicit̃.& ideo dicendũ est, vt s̃. Et prædicta cõclusio proprie loquendo vera est, sed largo modo ẽt negatio exceptio dici põt,vt j.videbimus. ¶†Venio ad secundũ, an exceptio intentionis,& facti proprie sit exceptio. nam illa dicit̃ exceptio intẽtionis, & facti, quæ opponitur contra eum, qui agit de facto,nõ de iure,vt no.Bald.in l.nec intentio.C. de trãsa. facit glos.in l.qui se debere.ff.de cõdi.ob.cau. Et s̃m Abb. hic videtur q̃ proprie dicatur exceptio,dum inquit alternatiuę, actionis,vel intentionis exclusio.per tex.in d.l.ij.de exce.ibi, ad excludẽdũ id,quod intẽtionem,&c.Sed in cõtrariũ est cõmunis opin. videlicet,q̃ ista opinio intẽtionis,& facti nõ proprie exceptio dicatur,vt Azo in sum.C.eo.in prin.Bald.in l. peremptorias. col.v. ver.quæro nunquid.C.sen.rescin.Ideo,s̃m eum,nõ comprehẽditur in statuto de excep.Et idem Bald.dicit in l. sancimus, colũ.ij. de dona.Alexand. in l.qui se debere.col.iij.ff.de condi.ob cau.Facit glo.no.in c.j.in ver.defensionis.de li.contest.in vj.quæ dicit nõ esse proprie exceptionem,quãdo actio nõ excluditur.& not.Bal. in l.in rebus. in fi.C.de iure do.Vnde cũ talis exceptio opponatur agenti de facto,exceptio proprie nõ dicitur.& facit quod supradictum est de negatione.Saluari tñ potest dictum Abb.in exceptione solutionis,prout ipse loquit̃,quia tali casu intẽtio actoris probata est,nisi solutio probetur,& probata solutione, intentio excludit̃.Et de intentione loquitur tex.in d.l.ij.s̃m Abb. hic. Sed quãdo actio nunq̃ competijt,& reus negat, tũc proprie nõ dicit̃ exceptio,per supradicta.Et ita cõcludit Barth.Sozi.in d. rubri.ff.eo.per ea, quæ Raph.Cu.tradit in d.l.ij.& Ang. insti. in rub. eo.ti. col.vj.Sed aduertẽdum est primo,quia ista resolutio Mod. pro defensione Abb.non videtur secũdum mẽtem Abb.qui generaliter loquitur in diffinitione de exceptione intẽtionis. Et licet ponat exemplum in exceptione solutionis, exempla nõ restringunt regulã.c.j.ne cle.vel mona.§.hactenus.insti. de gradib. Præterea in exceptione solutionis, licet proprie exceptio dicat̃, quia nisi solutio probetur,reus succumbit,tñ tali casu,ẽt actio vr̃ competere secũdum narrata. & probata solutione intẽtio cum actione includi videtur,& ideo diffinitio Abb.nõ videt̃ bona,dũ alternatiuę dicit q̃ est actionis,vel intẽtionis exclusio,quia exclusio solius intẽtionis,non est proprie exce.vt supradictum fuit. Et exemplum de exceptione solutionis nõ conuenit, quia ibi, non sola intẽtio,sed etiam actio includi videt̃,& quia reus in tali exceptione solutionis grauatur onere probãdi, quod nõ est in exceptione intẽtionis,& facti.Non ob.tex.in d.l.ij. quem Abb. adducit,quia non est verum q̃ tex.ibi de sola intentione loquatur, quia ibi dicitur,q̃ exceptio actionis cuiusque rei opponi solet ad excludendum id,quod in intẽtione deductum est. Vnde ibi primo præsupponitur q̃ exceptio opponatur actioni, deinde text. exprimit finem ad quẽ exceptio ordinat̃, & sic ibi exceptio excludit vtrunque,actionẽ,& intentionẽ.¶Et vlterius contra diffinitionem Abb.etiam facit,quia dum alternatiuę loquitur, videt̃ velle,q̃ exceptio excludat solam actionem.Et confirmatur hoc, quia in altera parte alternatiuę loquitur de sola intentione.ergo vr̃ q̃ in altera parte etiam intelligatur de sola actione, quia vna pars alternatiuę s̃m aliam intelligitur,vt no.Bar.per illum tex.in l.j.ff.de reb.dub. Hoc aũt q̃ actio sola excludatur, non videt̃ verum,quia etiam in exẽplis,in quibus Abb.loquitur in exceptione doli,vel metus,vr̃ q̃ cum actione etiam intentio excludatur. Ideo diffinitio Abb.alternatiuę posita nõ videt̃ bene procedere, sed potius copulatiuę concipi debuisset,quòd proprie exceptio est actionis,& intentionis exclusio. sed largo modo,etiam exclusio solius intẽtionis,exceptio dici potest, vt not.per Azo. in sum. C.eo.titu.in princi.& Hostiẽ.eo.tit.in sum.in prin.Et ista planior resolutio videtur. ¶Postremo Abb. quærit de orgine exceptionis.Et pro resolu.eorum, quæ dicit, de duobus quęritur. Primo an exceptio dicatur defensio. Secundo, vtrum exceptio dicatur esse de iure naturali.¶† Circa primum Abb. videtur velle quòd sic,dum inquit,quòd exceptio est quædam defensio.[a] In contrarium videtur glos.not.in cap.j.de litis contest.in vj.versic.defensionis, quæ dicit quòd proprie exceptio non dicitur. nam defensio ipso iure tollit actionem. exceptio autem nõ ipso iure corrupta, sed ope exceptionis.Ideo Doc.ibi,col.iij. versic. noto ex ista glos. infert q̃ appellatione excep.non venit defensio,nec econtra,per illum tex.vbi exceptio, & defensio tanquam diuersa ponuntur, & ita Mod.[b] hic sequuntur.Et ad dictum Abb.hic responderi potest,quòd largo modo intelligitur,prout etiam eius verba sonãt, dum inquit quòd est quædam defensio, & sic largo modo, non proprie. Et differentiam, quam facit glos.in d. cap.j. etiam ponit Spec.eo.titu.in prin. versic.defensiones autem.& refert, & sequitur Ang.are.inst.eo.titul. in rub.col.iij.Sed tamen aduertendum est,quia immo videtur quòd exceptio,defensio dicatur, cum iura excc.dicant defensionem , vt colligitur in cap. significauerunt infra.eod.in l.si quidem.in l.si quis.C.eo.tit.in l.j.C.de iur. & fac. igno.Et concludendo breuiter videtur dicendum† quòd defensio sit terminus generalis,quia verbũ,defendere, est verbum latum,vt Do.per gl.viij.dist.cap.quo iure.Facit tex.l. defensionis facultas.C.de iure fis.lib.x.in l.sed & hæ.§.defendere.ff.de procu.in l.non prohibetur.& q̃d ibi Bald.C.qui accu.& exceptio à defensione distinguitur, tanquàm species à genere. Vnde si statutum tollit exceptionem,de propria exceptione intelligitur,& non vr̃ tollere defensionem,vt Domi.dicit in d.cap.j.& bene. quia remota vna specie, nõ remouetur genus.Econtra vero, si statutum tollit defensionem,etiam videtur tollere exceptionem. quia à quo remouetur genus,quælibet species remoueri videtur. Et ita iterminis Bar.in l.j.§.& parui.ff.vi,aut clam.& in hoc ideo bene loquitur Do.qui contrarium dicit in d.cap.j.& ideo glos.in d. cap.j. dũ inquit quòd excep.proprie.dicũtur, quæ ipso iure actionem tollunt.Isto respectu bene dicitur,quia tali casu nõ sunt proprie exceptiones, quæ tollunt exceptionem. Sed illa non videtur proprie rescriptio defensionis,quæ, vt supra dixi, generalis videtur. & non debet solum restringi, quando in ipso iure tantum actio tollatur, quia defensio est generalis.Ideo, qui non potest defendere,non potest causas absentiæ allegare,vt no.Bal.in l.seruum. §.publice.col.antepe.versic.iij. oppo.ff. de procu.Et cui defensio denegatur,& actio denegari videtur,vt no.Bal.in l. nec intentio. C. de transac. & illa breuis resolutio sit in primo dubio.¶†In secundo dubio Abb.concludit q̃ exceptio sit de iure naturali causata. sed quo ad formam de iure positiuo.[c] & idem in effectu dicit Ang.aret.instit.eo.tit.col.v.ver.veniamus ad secũdum.Sed obstare videtur,q̃a exceptio excludit actionẽ d.l.ij. de exce.& actio est de iure communi secundum cõmunem opi.vt no.in l. ex hoc iure.ff.de iust.pariter videtur quòd exceptio sit de iure ciui. absolute,& ita arguit,& tenet Bar.in d.l.ex hoc iure.versic. sed quæro †Hoc idem confirmatur,quia Papa non tollit ea,quæ sunt de iure naturali,vt no.in cap.quæ in ecclesiarum. de consti.xxv. q.ij.c. sunt quidam.†& tamen tollit excep.etiam rationabiles.c.ex parte.ij. de offi.deleg.Mod.hic respondent allegando Bald. in d.l.ex h̃ iure.& dicũt q̃ ita dicẽdũ est de exceptione,sicut de actione,q̃ si habet materiã prçexistentem à iure naturali,dicitur de iure naturali,aliàs secus.Et ideo concludunt quòd exceptio prçscriptionis,& rei iudicatę,sunt de iure ciuili, qui habent materiam præexistentem de iure ciuili,& idem Ang.arc. instit.de eo. col. vij.in rub. Sed aduertendum est, quia ex tali resolutione non tolluntur rationes allegatę in contrarium. Nam prima ratio, quæ fuit Bar. in d.l. ex hoc iure.videtur militare generaliter,& infert q̃ exceptiones sunt de iure ciuili. Similiter tex.in d.c.ex parte, generaliter loquit̃,q̃ Papa exceptiones,etiã rõnabiles, tollere potest. Ideo magis placet opi.Abb.q̃ exceptio sit essentialiter de iure naturali, sed quo ad formam de iure ciuili. Et eodem modo Abb. appellatione dicit in rub.de ap.vbi dixi. Et latius declarando dico q̃ exceptio considerari potest dupliciter.Primo, quantum ad istum effectum,ne quis indebite,& innocenter cõdemnetur, & hoc respectu est de iure naturali, q̃a hoc absolute respicit defensionem,quæ naturalis est,d.clc. pastoralis. ideo† exceptio innocẽtiæ,à statuto tolli nõ potest,vt no.Bald.in ædita. col.pen.ver.ex tribus autem.C.de eden.& sequitur Io.de ana. in c.si aduersus.i fi.de hær.& c̃s.liiij,visa inquisitione.& dixi i c.ex parte.ij.i xiij. falsi.len.de offi.delega.† Sic ẽt nõ valet statutum,q̃ non liceat alicui se defendere.

ADDITIONES.

a ¶Defensio. Io. Coras. Miscella.lib.ij.cap.xvi.

b ¶Mod. Scilicet Fely.& generaliter per Moder.in iure canonico vbi Fely. scripsit, Deci.Fely.intelligit.

c ¶S.Ald. Positiuo. Vide Deci.in c.ex parte.el ii.in ij.col.de offi.dele.

defendere,[a] vt Bal.in l.defensionis facultas.C.de iu.fis.lib.x.Et nõ valet statutum,ꝙ non audiatur bannitus se defendendo,vt Bar. no.in l.cum mulier.ff.solu.mat.† Et non valet statutum, ꝙ occidens ad sui defensionem,occidatur, vt Alb.in l.vt vim.col.j.ff.de iusti.& iur.Secundo considerari potest respectu formæ,& isto respectu est de iure ciuili, quia ius ciuile indistincte non admittit omnes except.nec omni tempore, sed certo modo, & ordine. Et isto casu clarum est quòd est de iure ciui.vt abb.dicit,& bene. Et ex ista declaratione respondetur ad allegata in contrarium. Nam ad primum, dum dicebatur excep.esse de iure ciuili, quia excludunt actiones, quæ sunt de iure ciui.dico,ꝙ excep.excludit actionem, & intentionem d.l.ij.de excep.Respectu actionis hoc respicit formam,& est de iure ciuili. sed respectu intentionis est de iure naturali, quia exclusio intentionis erat ante ius ciuile, sicut petitio erat etiam ante actiones.quæ petitio manu regia expediebatur l.ij.in prin.ff.de ori.iu.¶ Secundo non ob.ꝙ exceptiones tolli queant à summo Pontifice d.c.ex parte.ij.quia respondetur dupliciter.† Primo,quia licet excep.tollantur, non tamen tollitur defensio, vt no.Bal.in l.j.§ & parui.ff.quod vi,aut clam.& in l.plane. per illum tex.de pet.hære. Videtur enim tolli modus, vel species defensionis,& non defensio absolute,vt in fi.no.Ang. in l.si sic.ff.de leg.j.† Secundo respondetur, ꝙ etiã defensio naturalis ex causa tolli potest. Ang.in d.l.si sic.& Alex.in d.l.cum mulier.sol.mat.& Nellus in ij.q.secundi temporis,in tractatu bannitorum, & de his latius dixi in rub.de appel.vbi videndum est.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Defendere. Vide quæ addidi.in d.c.ex parte. col.vj.& intellige nisi ex causa,vt per eundem Deci.in rub.ĵ.de appel.col.vj.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Testis quantumcunq; toleratus repelli potest,si tunc inhabilitas probetur.*
2 *Tolerantia superioris non supplet inhabilitatem testium.*
3 *Patientia multa tolerantur, quæ si in iudicium deducta sint iustitia exigente, tolerari non debent.*
4 *Toleramus,hoc verbum, inducit dispensationem.*
5 *Banniti qui tolerantur permanere in ciuitate, nõ possunt impunè offendi,licet de banno non sint cancellati.*
6 *Tolerantia arguit scientiam.*
7 *Infamia si sit occulta,valet testimonium.*
8 *Probatio exceptionis oppositæ contra testes debet fieri ante sententiam.*
9 *Conclusio in causa,& sententia parificantur quo ad probationes.*
10 *Conclusio fit parti, non iudici.*
11 *Exceptio contra testes debet opponi ante aperturam testium.*
Et specialiter.num.12.
13 *Testis pro manifesta macula repellitur.*
14 *Sentẽtia corporis afflictiua facit fidem in alio iudicio, & inter alias personas.*
15 *Testis de crimine conuictus potest puniri pœna extraordinaria.declara,nu.17.*
16 *Confessio incidenter facta non nocet.*
18 *Testis qui accepit pecuniam vt dicat testimonium,repellitur,si de hoc iudicatus vel conuictus fuerit.*
19 *Criminosi indistinctè à testimonio repelluntur.*
20 *Appellatio rescindit sententiam,& causam reducit perinde ac si lis fuisset contestata in causa principali.*
21 *Restitutio in integrum reponit omnia in pristinum statum.*
22 *Exceptio peremptoria omissa in causa principali ex malitia,non potest opponi in causa appellationis.*
23 *Innocens an quis dici possit post pœnitentiam.*
Et dicitur propriè qui non deliquit.nu.24.
25 *Intell.c.j.ij.q.xj.*
26 *Sacerdos an reuelet confessionem de consensu confitentis.*
27 *Reuelasse confessionem præsumitur sacerdos de voluntate confitentis.*
28 *Assertioni præsbyteri qui confessionem reuelauerit de voluntate, & consensu confitentis,an standum sit.*
29 *Papa cogere non potest sacerdotem reuelare confessionem.*
30 *Confessionem suam reuelare non potest confitens concedere.*
31 *Absolutio in foro pœnitentiali non liberat in contentioso.*
32 *Præsertim,id est,tantum,& pro maxime, num.33.*

DEnique. ¶Summatur,& diuiditur, vt per abb.hic.¶† Not.primo,secundũ abb.testem quantũcunq; toleratũ, repelli posse, si tamen inhabilitas probetur. Ad idem text.in c.super eo.j.vbi abb.de testi.& sic inhabilitas † testium ex tolerantia superioris nõ purgatur. Facit tex.in c.cum iam dudum. in fi.de præb.† vbi dicitur ꝙ multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium deducta sint, iustitia exigente tolerari non debent. Et hoc intelligit̃,quando superior tolerat de facto non resistendo,& tacendo.† Secus si dicat,rescribendo, toleramus, quia tunc dispensatio inducitur c.quia circa. de consan.& affi.& ita no.abb,distinguit in c.nisi essent.col.pe.de præb.Et per hoc dubitabile videtur dictum Sal.in l.nullum.ff.de iudi.vbi per illum text.arguit † ꝙ banniti,qui tolerantur, permanere in ciuitate,non possunt impune offendi,licet de banno non sint cancellati. quia talis tolerantia [a] illis securitatẽ præbet. quod videtur contra prædicta. Dictum tamen Syl.sequitur Io.de Ana. in c.sicut.in fi.de iude.& Alex.consi.cvij.pro inuestigatione præmissorum. col.fi.lib.ij.Et de ista tolerantia videndum est, quod Bar.bellen.scripsit in d.c.quia circa.in addi.& Mod.in d.c.sunt.& in c.j.de treug.¶ Et subijcit abb.ꝙ si testis inhabilis sit toleratus tempore testimonij, valet eius testimonium l.j.C.de testi.Ille tamen text.loquitur quando inhabilitas erat occulta, & communi opi.reputabatur habilis. quo casu toleratur,† quia tolerantia arguit scientiam, d.c.cum iam dudum. de præben.in fi.In se bene verum est quod abb.dicit.& facit tex.in l.Barbarius.de offi.prẹto. Ideo valet testimonium, † quando infamia est occulta.gl.no.in l.cum lege.ff.de testa.quam Bald.singularem dicit in l.ij.col.j.C.de sen.in l.j.colum.iij.C.de secun.nupt.& intelligitur infamia iuris. Secus est infamia facti,quæ occulta esse nequit,vt Bald.dicit in c.testimonium.de testi.Item quod dictum est,procedit in testimonio extraiudiciali.secus in iudiciali, & quando iudex haberet notitiam de infamia,vt no.Imo.in d.l.cum lege. & Alex.consi.xxiiij. animaduersis his. colum.xiij.in fi.lib.ij.¶† Not.ij.ibi,antequã, ꝙ probatio except.opposite contra testes debet fieri ante sententiam. Et ratio videtur, quia talis excep.reputatur peremptoria, vt videbimus in gl.Et quod dicitur de sententia, idem est ante,q̃ in causa conclusum sit, vt abb.hic dicit, per c.cum dilectus.de fi. instru.cum si.Et ad hoc est no.dictum Bar.in l.si mater.§.eandem. in fi.ff.de excep.rei iud.vbi † inquit ꝙ id, quod fit post conclu.in causa, perinde est, ac si fieret post sententiam. Et hoc verum est ad partis instantiam. secus est ex offi.iud.quia etiam post conclu. in causa probationes ex offi.iudi.recipiuntur, vt not.abb.in d.c.cum dilectus.per c.pastoralis. in fi.de cau.pos.† quia conclusio fit parti,& non iudici,no.Bal.in l.si accusatori. col.fi.de accu.cum si. vt Alex.in c.j.in iiij.no.de iudi.& in c.j.col.vij.de proba.† Et subijcit abb.ꝙ excep.contra testes opponi debet ante aperturam testium,† vt no.in c.præsentium.de testi, & in tali excep.quæ testib. opponitur,notandum est ꝙ opponi debet specialiter,[b] vt Bart.in l.j.in fi.C.de testib.& Bald.ibi in ij q.& Docto.cõmuniter sequuntur.Facit tex.in c.pręsentium §.testes,ibi,sigillatim.de testib.in vj. & not.Rom.consi.ccxc.in casu propositæ.¶ No.iij.ibi, manifesta macula, † ꝙ testis pro manifesta macula à testimonio repellitur. & text.communiter intelligitur de macula corporali, vt eo casu, quo vitiatus corpore ab ordinibus repellitur,tali casu etiã in causa criminali contra clericum repellatur. Et ita abb.post Io.An.& alios dicit per tex.in c.ipsi apostoli.ij.q.vij.ibi,nec in eos testificentur,qui sui ordinis non sunt,nec esse pñt.Et ad idem text.in c.sequenti,quod incipit,testes.in prin.vbi testes tales requirunt̃,quales ad sacerdotium eligi diuina iubet auctoritas. Mod.hic dicũt, ꝙ ista æquiparatio,quam Doc.faciunt, nõ videt̃ bene procedere, quia ille,qui non bibit vinũ,promoueri non põt,s̃m gl.in d.c.ipsi apostoli.& tñ cũ nõ sit prohibitus, videt̃ ꝙ testificari possit. Et q̃a in testibus virtus animi cõsiderat̃, quæ nõ cessat propter corporis deformitatem,in ordinatione vero decorum cõsiderat̃. Ideo,s̃m eos,illud, quod dicit̃ in d.c.illi,qui.vj.q.j.forte intelligitur,qñ quis in pœnã mutilatus fuit.Sed aduertẽdũ est primo illud, quod vltimo loco dictũ est ꝯ gl.in d.c.ipsi apostoli. q̃ expresse loquit̃ ĩ eo, qui à casu mutilatus fuit,& nõ in pœnã.vt Mod.dicunt. Non ob. quod dicit̃ de eo,qui nõ bibit vinũ,q̃a æquiparatio fieri videt̃ de illis,q̃ prohibent̃ ordinari propter decorũ, vt sunt mutilati quocunq; mõ.quod nõ est in eo,qui vinũ non bibit.Vel etiã nõ videt̃ absurdum dicere ꝙ ille,qui non põt ordinari, quia vinũ nõ bibit, non possit testificari in causa criminali cõtra clericũ,per iura.s̃.allega.quæ generaliter loquunt̃.Non ob.ꝙ in testibus animus cõsideret̃,quia etiã qualitas testiũ debet considerari. Nam laici repelluntur in tali casu c.de cætero. de testib.Et in corpore vitiatis non deficit vigor animi, tamen repelluntur vt dictũ est. Et ita dicendum videt̃,tenendo cõmunẽ intellectũ,ꝙ tex.intelligat̃ de macula corporali. sed iste intellectus videt̃ nimis restringere hunc tex. videlicet,ꝙ in causa criminali loquat̃,& cõtra clericũ, & quia tex. videt̃ ponere regulã generalẽ, vñ melior videt̃ alius intellectus, de quo abb.primo facit mentionẽ, ꝙ macula hic accipiat̃ pro crimine manifesto.quia cum.s̃.dicat de suspicione, postea de macula manifesta,cõsonat ꝙ loquat̃ de crimine manifesto respectu suspicionis.Et hoc ratione efficaci confirmatur. quia supra in dicto principali loquit̃ de crimine ibi, si crimina testibus obijciuntur,

postea

ADDITIONES.

a ¶Tolerantia. Idem Hypp.de Marsil.in sing.lxxvij.&.cccxxx.in repe.l.fi.ff.de iuris om.iudi.in l.j.in prin.nu.13.ff.ad legem Corn.de sic.& in sua practica.§.aggredior.nu.28.cum seq.intellige palam.ita vt resultet tacita quędam approbatio.

b ¶Specialiter.Ias.in l.j.C.de testa.l.Titie textores.de legat.j.

postea per modũ rationis, ibi, cum sicut, dicit quòd testes debent esse sine infamia, sine suspicione, sine manifesta macula. Vnde vt ratio dicto principali conueniat, & correspondeat, illa verba, de macula, intelligi debent pro crimine, nõ pro vitio corporali, quia ratio non bene conueniret. ¶ 14 † Not. quarto, ꝙ sententia corporis afflictiua facit fidem in alio iudicio, & inter alias personas, vt abb. hic dicit, & est speciale, vt no. Fed. consi. xxiij. Titius electus. circa fi. gl. in l. ex ea. ff. de postu. cum si. vt tradit Alex. in l. sępe. col. xvij. ff. de re iud. ¶ 15 † No. vlti. ſm abb. ꝙ testis de crimine conuictus puniri potest pœna extraordinaria. vt à contrario sensu probatur ibi, pœna ordinaria multari non debent. In contrarium tamen facit text. ibi, sufficit, vt per glo. in c. statutum. in prin. in ver. sufficit. de rescri. in vj. Ad idem tex. in c. ij. de ordi. cogni. ibi, dumtaxat, & ibi abb. ita tenet. col. xij. Nec ob. quod hic dicit̃ de pœna ordinaria, quia respondet̃ Mod. in v. conclu. hic, ꝙ argu. à contrario non debet fieri contra alia iura, Sed replicari potest ꝙ alia iura hoc non dicunt expresse, sed solum videnť hoc probare à contrario sensu, ideo per alium contrarium sensum illis derogari videtur. argu. l. fi. in prin. & quod ibi Bar. de lega. ij. Vnde responderi potest ꝙ argumen. à contrario sensu hic, capitur respectu eius, quod subijcitur, quia repellitur à testimonio. Nam ista videtur pœna extraordinaria l. mores. §. sunt autem. ff. de pe. l. testamento centurio. in ... de manu. testa. & pro ista conclusione facit ratio, quam Ange. adducit in l. Lucius. ff. de his, qui no. infa. vbi inquit, ꝙ testis nõ punitur, quia excep. parti, non testi opponitur. Alle. Inn. in c. verum. in fi. de fo. compe. & Spe. in tit. de teste. §. j. ver. sed pone ꝙ repello. col. xiij. facit tex. in d. l. Lucius. Et ratio, quæ allegatur hic, cum accusatio in ipsos, ſm iuris ordinem non procedat. Nam ratio ista militat etiam in pœna extraordi. Et sic stat conclusio quòd testis, qui repellitur, respectu criminis, non punitur pœna ordinaria, nec extraordinaria. Et ista conclusio procedit nedum in teste, prout loquitur text. hic, sed etiam in parte, cui crimen obijcitur, vt repellatur ab accusatione c. super his. de accu. Simpliciter text. hic locum habet, quando testis propria confessione conuincitur, 16 vt colligit̃ ibi, conuicti fuerint, siue confessi. † Et ad hoc facit, quia confessio incidenter facta non nocet, vt no. Bar. in l. si confessus. ff. de custo. reo. abb. in c. fi. de rest. spo. quod declaratur vt late dixi in 17 cap. at si clerici. in prin. de iud. † Similiter text. hic ampliatur procedere, etiam si testis, cui crimen obijcitur, defensionem suscęperit, vt not. abb. in d. cap. ij. de or. cog. colum. iiij. Roma. in l. cum mulier. ff. sol. mat. Sed contrarium voluit Archi. ij. q. j. c. in primis. cum si. vt Mod. tradunt hic. in iiij. conclu. qui tamẽ sequuntur primum dictum, quia sñia debet libello conformari c. licet Heli. de simo. & fuit ratio abb. in d. c. ij. Sed responderi potest, ꝙ qñ quis suscipit defensionem, condemnari potest in eo quod petitum non fuit, vt no. Inn. in c. peruenit. de fideiuſ. Et ad hoc facit, quia de cõsensu partium põt fieri sñia, licet non sit conformis libello, vt not. Bar. in l. j. col. ij. ff. de act. empt. Alex. in l. vinum. ff. si cer. peta. Vnde concordando opi. distingui potest, quòd aut testis suscipit defensionem tanquã testis, & nõ repelletur, & nõ debet puniri: aut absolute suscipit defensionem, quia fuit cõtentus ꝙ de crimine absolute cõtra eum cognoscatur, & tunc procedit opi. Archi. vt puniri queat. Et cõclusio supradicta limitat̃ nunc dupliciter. Primo, qñ crimen non tangit causam, de qua agitur. Secus si sit connexum, quia tunc ordinaria pœna poterit puniri. Et ita Doc. cõmuniter tenent per istum tex. de quo videbimus in gl. Secundo limitatur, nisi ille, contra quem incidenter constat de crimine, saltem generaliter, includatur, quia in eadem instantia potest puniri per c. per inquisitionem. de elect. Et per illum tex. hoc dicit Spe. in tit. de teste. §. iam de interrogatorijs. in fi. vbi inquit, ꝙ si inquisitio formata sit in capite, & in membris, cõfitens etiã vt testis, puniri potest. Et ita resident Mod. in prima conclusione hic. Sed aduertendum est, quia tex. in d. c. per inquisitionẽ. nõ dicit ꝙ ille Mascaron confessus fuerit tanquã testis, sed intelligitur ꝙ interrogatus fuit super inquisitione generaliter formata. vt abb. ibi dicit in quinto, & vltimo intellectu. Et hoc consonat, quia non videtur quòd potuisset puniri ex illa confessione facta vt testis, quia fuisset pars, & testis, contra c. j. iiij. q. iiij. & quia illa commissio de capite, & membris, intelligitur vt procedere posset cõtra caput, & membra, ſm iuris ordinem, & non bene infertur, ꝙ possit immediate puniri, si confiteatur vt testis. Præterea tex. ille loquit̃ in papa, in quo habet locũ quod dicit̃ in c. eccle. xxiiij. q. iij. ꝙ crimina vndecunq; clarauerint puniri possunt. Et papa ipse punire põt, licet actum nõ fuerit, vt no. Imo. post Ant. de But. in c. cum olim. de rer. permuta. abb. in c. tam literis. colum. ij. de testi. cum si. vt tradunt Mod. hic. colum. fin. Vel loquitur ille text. in delicto simonię, & in beneficiatis, in quibus papa liberã habet potestatẽ c. ij. de præben. in vj. cle. j. vt lite pend. vnde ad materiam de qua agitur, non bene infertur. & vide quod no. abb. in c. ij. de confessis. ¶ In gl. ij. ibi, ſm leges. ita tenet gl. in c. super eo. de testi. & ibi abb. post alios sequit̃. 18 Sed tamen hæc differentia non videtur vera, † quia idem videtur de iure ciuili, vt probatur in l. iij. §. pen. de testi. vbi ille, qui accipit pecuniam vt dicat testimonium, repellitur, si de hoc iudicatus, vel conuictus fuerit. Et hoc tenet gloſſ. & Barto. in l. qui in iudi. de accusa. & Bart. ibi dicit, quòd suppleri debet in iuribus, quæ dicũt de condemnato, vt idem sit in conuicto. & ita concludit Ioan. de Ana. in c. j. ne accu. Concordando tamen opiniones, vera resolu- 19 tio videtur, vt dicamus primo, quòd de iure † canonico indistincte criminosi repelluntur, vt no. in cap. testimonium. de testi. facit tex. in c. quærendum. ij. q. vij. & iij. q. vij. c. qui sine peccato. & vj. q. j. c. qui crimen. De iure ciuili, idem est in crimine quod tangit causam, de qua agitur, quia sufficit ꝙ cõuictus sit d. l. iij. §. pen. In alijs vero criminibus considerandum est, ꝙ testes propter infamiam repelluntur l. ij. ff. de senato l. iij. in princ. ff. de testi. & infamia irrogatur quandoq; ipso iure, quandoque per sententiam, vt per gl. in l. ictus fustium. ff. de his, qui no. infa. In casibus, in quibus testis efficitur infamis ante sententiam, vt quia lex notat ipsum factum, vt dicitur in l. palam. §. quæ in adulterio. ff. de ritu. nup. sufficit quòd sit conuictus. Sed vbi condemnatio requiritur, non sufficit, quòd conuictus sit. Et ita colligitur ex his, quæ dicunt Io. in d. c. super eo. j. de testi. & Are. in d. c. j. de accu. ¶ In glo. exhibenda, ibi, statim, immo videtur vsque ad sententiam, vt hic dicitur, nisi terminus constitutus sit. ¶ In glo. per sententiam. in princi. dum restringit text. in exceptionibus, quæ contra personas testium opponuntur, videtur contra tex. in princi. ibi, deniq; quòd in dicta & personas. sed illud in antiqua. hic vero cõsiderat̃ quod dicitur in ver. si crimina testibus obijciantur, vbi videtur loqui cõtra personas testium. Vel hic loquitur quantum ad hoc vt testes repellantur. sed quantũ ad hoc vt de falso agatur, loquuntur iura allegata in glo. ibi, in causa matrimoniali in infinitum. Et hoc verum est, quando opponitur contra dicta inferendo falsitatem. sed per exceptiones, & probationes contra personas non infertur falsitas, vt abb. dicit hic. Finaliter tamen concludit idem esse in exceptionibus contra personas oppositis, quia cum solus transitus excludit dictas exceptiones, talis exclusio non potest habere locum in matrimonio, in quo sententia non transit in rem iudicatam. Sed potest dici ꝙ immo transit in matrimonio,[a] quãdo non arguitur falsitas, quia vitium videtur remissibile de partium consensu, vt dixi in cap. iurauit. de proba. ibi, peremptoria. Ad idem glo. in cap. j. de testi. in glo. fin. in cap. ex parte. A. in ver. non fuit. de testi. notat abb. in c. cum I. & A. col. iiij. de re iud. cum simi. vt tradunt Mod. Et ad hoc facit, quia probatio respicit decisionem causæ, quia victoria pendet ex probabitionibus l. qui accusare. C. de eden. not. Barto. in l. ictus fustium. ff. de his, qui not. infa. Aret. in cap. dilecti. de iudi. colum. pen. ergo videtur peremptoria. videtur tamẽ peremptoria aptitudine, vt de lege Aquilia 20 dicitur in §. ex maleficijs. instit. de actio. ¶ † In fine gloſſ. notabilis est conclusio abb. circa hanc gloſſam, quòd appellatio rescindit sententiam, & causam reducit perinde, ac si lis fuisset contestata in causa principali,[b] & sic solum in causa appellationis possunt fieri illa, quæ possunt fieri in causa principali post litem contestatam l. ita demum. C. de procu. & not. Bald. in l. per hanc. colum. v. C. de temp. appel. Paul. de Cast. in consil. lxxiij. quòd in causa appellationis. Ex quo infertur ad notabilem quæstionem, quam ponit Barto. in l. i. in princi. in pe. q. ff. de act. emp. Alexand. in consi. lxxxij. inci. in causa vertente. colum. fin. li. j. cum si. vt dixi in rub. de appel. Et conclusio abb. bene procedit in causa appel- 21 lationis, prout inquit. secus est in restitutione in integruin, † quæ absolute omnia reponit in pristinum statum, vt not. glo. & Bar. 22 in l. fin. C. si aduer. rem iudi. ¶ † Vltimo not. dictum, quod abb. hic refert, quòd exceptio peremptoria omissa in causa principali ex malitia, non potest opponi in causa appellationis, de quo late Mod. in c. ad audientiam. ij. de rescri. & And. Sic. in cõsi. xxxv. in minimis. libr. iii. Et de iure verior[c] videtur opi. Imol. qui tenet contrarium in d. c. ad audientiam. & in ca. inter monasterium. de re iud. Non ob. text. in c. exceptionem. j. eod. quem abb. hic adducit, quia loquitur in dilatoria, quæ debet opponi ante lit. contest. & nõ agit̃ de tanto præiudicio, sicut in peremptoria, maxime qñ esset prędiciũ irreparabile, & per ea, ꝗ dixi in c. licet causam, de proba. in vj. no. vbi videndum est. ¶ In gl. sicut, ibi, supple. cum gl. transeunt

ADDITIONES.

a ¶ Matrimonio. Et verius est, licet Panormi. hic sequatur Fely. in c. lator, in fin. j. de re iudi.

b ¶ Syl. Ald. Principali. Vide Dec. in rub. j. de appella. col. iiij.

c ¶ Verior. Et bene.

transeunt Doc. sed tale supplementum non videtur necessarium, quia tex. intelligi potest simpliciter prout loquitur, vt testes, quibus crimina obijciuntur, interim non recipiantur, nec expectetur quòd probatio facta sit de criminibus, quia propter suspicionem repelluntur, vt hic dicitur. ergo etiam ante factam probationem. nam facta probatione res esset manifesta. ¶ In glo. innocentes, ibi, nisi probauerint se emendatos. Abb. & Doct. communiter glo. sequuntur. Ex quo colligitur quòd post 23 pœnitentiam quis innocens dici potest. † & facit tex. l. dist. c. ferrum. & glo. not. in cap. fidelior. ead. distin. de qua videndum est quod dixi in cap. at si clerici. §. de adulterijs. in fin. de iudi. Sed ta 24 men hic intellectus ad text. non satisfacit. † Primo, quia innocens dicitur, qui non deliquit. xxij. quæstio. iiij. innocens. Secundo, quia in illa auctoritate Stephani, quæ hic allegatur, innocens accipitur pro eo, qui non deliquit, vt patet in cap. j. iij. quæ 25 stio. xj. vbi † Stephanus papa dicit quòd accusatis non conceditur vt alios accusare possint, nisi prius se probauerint innocentes. & sic in tali auctoritate Stephani, quæ hic allegatur, manifeste patet quòd innocentes dicuntur illi, qui non delinquerũt, & hoc glo. Abb. & Doct. non negarent, sed ita dixerunt. quia eis visum fuit aliter non posse responderi ad arg. quod erat fortissimum hoc modo. quia dicitur quòd testes alio tempore conuicti, vel confessi de criminibus repelluntur, & hoc limitatur, nisi probent se innocentes. Certe talis probatio innocentię in hoc iudicio non potest nunc fieri, ex quo alio tempore conuicti, vel confessi fuerunt, & illo tempore non contradixerunt, & propter hoc vt tollatur arg. quod visum fuit insolubile, dixerunt quòd innocentes accipiuntur pro emendatis. Quod certe non est verum, per supradicta, ideo ad argu. aliter respondetur. Et dico diligenter aduertendum esse. nam primo dum dicitur quòd testes, qui aliàs conuicti vel confessi sunt de criminibus, repelluntur. verum est, vt hic expresse dicitur. Et dũ postea dicitur quòd hoc limitatur, nisi probauerint se innocentes, hoc non est verũ, quia primum dictum generaliter procedit, prout loquitur, quòd testes aliàs conuicti, vel confessi de criminibus, repelluntur. Et huius dicti simpliciter præcedentis, ratio assignatur per auctoritatem Stephani ibi, quia sicut Stephanus papa, & alij ponti. Roman. attestantur non est credendum contra alios eorum cõfessioni, nisi prius se probauerint innocentes. Vnde illa verba, nisi prius se probauerint innocentes, quæ ponuntur in ratione dicti præcedentis, nullo modo debent coniungi cum dicto præcedenti, quod erat iam absolutum, & illa verba referuntur prout originaliter habentur in dicta auctoritate Stephani. iij. quæst. xj. cap. j. Et intentio papæ hic, fuit simpliciter dicere quòd criminosi repelluntur à testificãdo, sicut repelluntur ab accusando, put habetur in illa auctoritate Stephani, quæ allegatur, & ita videtur iste planus intellectus. ¶ In fin. glos. not. ibi, per sacerdotem. idem glo. fina. in cap. nuper de testi. ij. quæstio. vij. in cap. ipsi apostoli. Spec. in titu. de teste. §. restat. versic. clx. Calde. consi. ij. de te 26 sti. cum simi. vt tradunt Moder. hic. † & intelligitur quòd sacerdos hoc dicat de consensu illius, qui confitetur, vt not. Abb. in cap. 27 Mattheus. de simo. † & in dubio præsumitur quòd cum licentia peccatoris reuelatum sit, vt not. Lap. alleg. xciiij. mulier in con 28 fessione, aliàs quidam presbyter. & ibi vult † quòd stetur assertioni dicti presbyteri, etiam ad commodum eius, ad euitandam pœnam, cap. omnis vtriusque. de pœni. Quod not. est, vt latius per Moder. hic. Sed aduertendum est, quia videtur quòd sacerdos nullo modo debeat reuelare quod intellexerit in sacramen 29 to cõfessionis, † quia ipse est tanquàm Deus in illo actu. Et etiam per papam cogi non potest, vt not. Abb. in cap. dilectus. de ex 30 cess. præla. Et etiam consensu confitentis nõ videtur † quòd possit, quia ipse, qui confitetur, non potest dispensare in lege diuina, & in essentia sacramenti, vt tenet Summa Angelica, in versi. confessio. §. v. Sed responderi potest quòd hoc totum videtur statutum in fauorem confitentis. ideo ipse potest remittere, vt probatur in iuramento, cap. ij. de spon. ¶ Secundo quantum ad glo. non videtur quòd credatur sacerdoti, vt testis per illam pœni 31 tentiam habilitetur, in præiudicium alterius, † quia absolutio facta in foro pœnitentiali non liberat in foro contentioso. glos. & Doct. communiter in cap. de his. de accu. & quia vni non creditur in præiudi. alterius, vt per glo. in cap. sicut nobis. de sentẽ. excom. Ideo dubia redditur decisio Cald. in dicto consi. ij. de testi. Similiter quod not. Lap. alleg. xciiij. supra alleg. non videtur procedere sine dubio, quia non creditur testi, vbi tractatur de se exonerando, vt not. Bart. in l. deferre. §. primo. ff. de iu. fis. ¶ In glos. fin. Doc. communiter sequuntur glo. & conclusio est, quòd tex. iste non habeat locum in delicto, quod tangit causam, de qua agitur, quia tunc testis conuictus puniri potest. & ita per istum text. no. Bald. in l. ij. §. si publico. ij. per illum text. ff. de adult. cum simi. vt per Moder. in x. conclu. hic, & late Aret. insti. de exce. in princ. in vj. char. Et secundum istam conclusionem dictio, præ 32 sertim, exponitur, pro tantum. † Et non videatur ista expositio extranea, quia reperio illam fieri in alijs pluribus locis. cap. illud. xij. dist. vbi glo. alia iura adducit. Et ad idem text. cum glo. in cap. Petrus. de homici. in cap. inter alia. de senten. excom. in cap. discretionem. de eo, qui cogno. consangui. vxor. suę. Et licet non sit recedendum à communi opinione, tamen illa non videtur efficaciter probari. Nam in contrarium videtur text. hic in 33 telligendo, præsertim, id est, maxime, † secundum propriam eius materiam. cap. ex literis. de homi. cap. continebatur. & ibi glo. de despon. impub. in cap. cum contumacia. de hære. in vj. Et quia ratio allegata in text. videtur militare, quia non fuit secundum iuris ordinem facta accusatio, quia res inter alios acta. &c. d. l. Lucius. Non obst. text. in dicta l. ij. §. si publico, quia loquitur in accusante, qui voluntarie ad accusandum procedit. Non sic videtur in teste, cuius officium est necessarium, arg. l. tutorem. ff. de his, quibus vt indign. Item, & secundo, text. in dicto. §. si publico. loquitur in lenocinio, quod fuit causa potissima adulterij. & ideo videtur ille text. habere rationem specialem, quæ in alijs casibus non procedit. Non obst. alia iura allegata in gloss. quia responderi potest, vt supradictum fuit ad cap. per inquisitionem. de electio. Nec obst. quòd sententia contra vnum lata alteri præiudicet ratione connexitatis, vt not. in l. sæpe. de re iudi. quia tale præiudicium causatur ex sententia lata contra alium, secundum ordinem iuris, & in consequentiam ratione connexitatis alteri præiudicat cap. ordinatos. lix. distinctio. cum simi. vt per glos. in cap. ad petitionem. in versi. in consequentia. de accus. & in cap. quãuis. de re iudi. Sed in casu nostro nulla est lata sententia, & non reperitur iure cautum, ꝙ testis conuictus de crimine, tanquam testis debeat condemnari. Et in contrarium est regula generalis, cum ratione generali, quæ etiam in connexis videtur procedere, vt s. dictum est. Et ex his expedita sit prima hęc Decretalis, quia aduersa corporis valetudo non patitur vt solito more singula perscrutari queam.

SVMMARIVM.

1. *Communicans, uel participans cum excommunicato ignoranter, nullam excommunicationem incurrit.*
2. *Ignorantia excusat delictum.*
3. *Ignorantiam multa excusant.*
4. *Accusatio delicti in quo quis per ignorantiam posset excusari, requirit quòd in ea exprimatur quod scienter factum sit.*
   Et idem in accusatione facti negatiui, nu. 5.
6. *Suspicio sinistra capitur in his, quæ sui natura sonant in vitium, quamuis aliquo casu possit excusari.*
7. *Qualitas requisita à lege, uel statuto, debet allegari, & probari.*
8. *Libellus satis est ꝙ præsumptiuè concludat.*
9. *Scientia præsumitur in his, quæ sunt de genere malorum.*
   Et in his, quæ communiter sunt nota. nu. 10.
11. *Excommunicato non est excommunicandum in locutione, uel oratione, nu. 12. & qualiter dicamur simul orare. nu. 15.*
13. *Excommunicato dicimur communicare etiam per nuncium, & literas.*
14. *Fine prohibito, sunt prohibita media.*
16. *Excommunicato orante per se in ecclesia, alij cessare debent.*
17. *Communicatio cum excommunicato pluribus modis dicitur.*
   Et prohibetur etiam post mortem. nu. 18.
   Et cum alio excommunicato. nu. 20.
19. *Cadauer banniti non potest deferri in ciuitatem.*
21. *Excommunicatus hodie qualiter euitari debeat ex constitutione Martini.*
22. *Exceptio firmat regulam in alijs.*
23. *Dictum doctoris intelligitur secundum iura allegata per eum.*
24. *Excommunicatus si quis sit cum fautoribus, nemo ut fautor est euitandus, nisi denuntietur à iudice.*
25. *Approbatio quando pendet à uoluntate approbantis præiudicat.*
26. *Ordinans aliquem, non potest aliquid ordinato opponere.*
   Nisi ex causa superuenienti, nu. 27.
28. *Approbatus semel potest reprobari.*
29. *Reprobatus ex causa potest approbari.*
30. *Approbatus non dicitur assumptus in subsidium in aliquo actu.*
31. *Accusare non potest existens in peccato mortali quando in eo perseuerat.*
32. *Blasphemator frequens non accusat.*
33. *Replicatio datur excommunicato sicut exceptio.*
34. *Replicatio est exceptionis exclusio.*
   Et competit actori, nume. 35. post oppositam tamen exceptionẽ à reo, nu. 36.
   Et sortitur naturam exceptionis nisi ratione temporis. nu. 37.
   Et admittuntur replicationes contrariæ sicut exceptiones. nu. 38.
39. *Replicatio impertinens non admittitur.*

A nobis

1 Nobis. ¶Sũmatur,& diuiditur, vt per Ab. hic. ¶†No. primo ibi, sciēter, quòd excommunicans cum excommunicato nullam excommunicationem incurrit. Ita contrario sensu probatur hic, & eodem modo in c. nuper. de sen. excom. & ij. q. iij. c. qui vero & generaliter di-
2 cit Bald. hic, ꝗ ignorantia excusat delictum †. Allegat no. ĩ l. j. ff. de receptat. vbi glo. j. in fi. & Bart. ibi pro gl. alle. tex. in l. ij. §. sed etenim. ff. de incendio. in l. Matrodorum. ff. de pœni. facit text. in l. fi.
3 ff. de cre. ab ord. faci. c. ij. de consti. in vj. †Et ad excusationem ignorantiæ multa congerit Ro. in l. si vero. §. de viro. in lj. fallen. ff. solu. mat. & dixi in cap. ij. in glo. fin. in j. conclu. de constit. & cons. lxiiij.
4 col. iiij. & in tali casu, †quando quis per ignorantiã excusatur, in accusatione debet exprimi, quòd scienter illud factum sit, vt Bar. no. in l. omnes. circa fi. C. de agr. & censi. lib. xj. & idem Ang. ĩ auc. de eccle. tit. §. pe. in fi. & in l. j. col. ij. C. de Nili aggerib. non rumpen. dicens quendam liberatum fuisse, quia articulatum fuisset, neque deductum quòd opem bannito dedisset. Et secundũ hãc conclusionem late consuluit And. Sic. consi. lj. lib. iij. in prin. & ↄs. v. in princ. lib iiij. Circa hoc tamen loquitur Bald. in l. j. car. iiij. ver.
5 super secundo puncto. C. qui accu. nõ pos. †vbi inquit, quòd quãdo quis accusatur pro facto negatiuo, puta, quia non denuntiauit maleficium, debet fieri mentio scientiæ. sed quando accusatur quòd aliquid fecerit, accusatio procedit, licet de scientia nihil dicatur. Allegat gl. no. in l. ex maleficijs. §. longe minus. ff. de act. & obli. & Bald. sequitur. Io. de ana. in ru. de accu. circa fi. Ro. consi. cv. viso themate. Ant. Are. in trac. malefi. in ver. necnon ad querelam. col. fi. ver. aduertas tamen. Sed prædicta distinctio Bal. reprobatur per Ang. de aremi. in addi. illius trac. Ange. de malefi. per ea, quæ supradicta sunt. quia Bar. in l. omnes. & Ang. in locis præ alle. loquuntur in delicto, qđ in faciendo consistit. videlicet, in receptante bannitum, & tamen volunt quòd scientia debeat allegari & probari. Mod. hic pro defensione Bald. dicunt quòd dictũ intelligitur in his, quæ de sui natura mala sunt, & prohibita de iure communi, vt occidere, vel iniuriam inferre. in quibus nõ requiritur quòd dicatur scienter, quia ex natura rei intelligitur. Secus est in his, quæ prohibita sunt per accidens, & non de sui natura, prout est præstare auxilium bannito, vel alloqui excommunicatum, quia tunc opus est ꝗ dicatur, scienter illud factum fuisse. Et pro hac distinctione Mod. bene facit qđ no. Pet. de anc. in cap. cũ dilecti per illũ tex. & sequitur ibi Io. de ana. col. ij. de accu. vbi
6 notabiliter dicit, †ꝗ in his quæ sonãt in vitium, de sui natura sunt mala licet aliquo casu possint excusari, capitur sinistra suspicio. l. si non conuicij. C. de iniur. l. j. C. de sica. Secus in his, quæ possunt se habere ad bonum, & malum indifferenter, quia tunc in meliorem partem interpretatio fieri debet. l. merito. ff. pro soc. & not. Bart. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. cum si. & dixi in cap. præsentia. de probatio. ¶Vlterius tamen pro vera resolutione aduertendum est, quia dictũ Bar. in d. l. omnes. & Ang. in locis. ꝑalle. procedit. quando in dispositione, in qua pęna imponitur, exprimitur ꝗ illud scienter factum sit. & ita etiam Bart. lo-
7 quitur. quo casu illa qualitas requisita in lege, vel statu. † debet allegari, & probari, vt Bart. in l. j. ff. ne q̃d in flu. pu. Et hoc videtur etiam procedere in his, quæ sui natura mala sunt, quia tũc illa requisita à lege, vel statu. debet allegari, & probari, vt not. Io. an. per illum tex. in c. j. de homi. in vj. Et per hoc non videtur verum, qđ dicunt Mod. ꝗ dictum Bar. in d. l. procedat solum in his, quæ de sui natura nõ sunt prohibita, quia immo generaliter habet locũ quando in dispositione hoc exprimiť, prout loquitur ille text. in d. l. omnes. & in text. nostro hic, cum simi. Sed q̃n in statuto, vel lege non exprimitur de scientia, tunc considerandum est, ꝗ aut sumus in casibus, in q̃bus scientia præsumiť, & nõ videtur opus, ꝗ
8 †scientia aliter exprimatur, quia satis est, ꝗ libellus præsumptiue concludat. l. omnes. §. Lucius. ff. de his, quæ in frau. cre. not. ꝑ Bar. & Doct. in l. cum quis. ff. si cer. pe. ideo in his, quæ sunt de genere
9 malorum, †quia scientia præsumitur. l. j. C. de sica. l. si non cõuitij. C. de iniur. non requiritur ꝗ exprimatur. Aut sumus in his casibus in quibus scientia non præsumitur, sed ignorantia, prout est regulariter. l. verius. ff. de prob. & tali casu scientia allegari debet. Et ita loquitur Ang. in d. §. pe. in auc. de eccle. ti. Vnde in his, quæ sunt de genere permissorum, scientia allegari debet, quia ignorãtia præsumitur. Si tamen esset tale quid, qđ communiter esset
10 notum, †quia tunc scientia præsumiť. c. fi. j. qui matr. accu. pos. nõ esset opus ꝗ scientia allegareť, vt no. Bart. in d. l. omnes. & ita con-
11 cludendũ videtur. ¶†No. secundo, ꝗ excõicato non est cõicandũ
a in oratione, vel locutione.[a] primo, qđ de locutione dicitur, idem
12 esset in eo, †qui mitteret nuncium, vel literas. gl. in c. constitutio-
13 nē. de sen. excom. in vj. †nam scriptura loquiť, vt dicit tex. l. c. epistola inter claras. C. de sum. Tri. & facit, tex. lxxxj. dist. in cap. clericus nullus. & in cap. vbi periculum. §. nulli. de elect. in vj. Si tamē quis dicat excommunicato, volo te alloqui, non incidit in excommunicationem etiam minorem, vt not. Do. per illum tex. in cap. quid est hoc. l. dist. Sed tamen ille tex. videtur potius probare contrarium, dum ibi dicitur, qui enim iacenti loquebatur, cur statim promitiit se loquuturũ. ergo per illam interrogationem tex. dicit quòd loquebatur. Et facit, quia negari non potest, quin per illam interrogationem habeatur, communio, quæ prohibita est cũ ex-
14 communicato, & quia ꝓhibitio fine, †vñr prohibita media ad finē. l. oratio. ff. de spon. facit qđ no. Bald. in l. j. per illum tex. C. quæ res expor. non pos. ¶Secundo qđ dicitur de oratione, idem haběr. in cap. nuper. de sen. excõ. & xj. q. iij. c. cum excommnnicato.
15 †Et hoc intelligitur, quando quis simul oraret cum excommunicato. d. cap. nuper, ibi, secum orando, siue in ecclesia. iuxta not. ꝑ gl. in cle. j. de reliq. & ven. san. in ver. orationes. siue extra ecclesiã, c. qui vero. xj. q. iij. ibi, in domo simul orauerit, & simul. orare eum excommunicato, dicitur non solum quando quis simul caneret
16 in ecclesia, vel illi adinuicem responderet, sed etiam † si excõicatus à se ipso oraret in ecclesia, q̃a alij in dicta ecclesia orare nõ debent, vt no. Inn. Host. Pet. de Peru. & Ant. de Bu. in cap. nuper de sen. excom. Alijs etiã pluribus modis cõmunicatio fieri dicitur.
17 vt late prosequitur †Archiepis. Flor. in suo tra. de cēs. in c. lxxxiij.
18 † & talis excommunicatio etiã prohibetur post mortem, vt no. voluit gl. & ibi Abb. post Io. an. in c. ad hæc. de priuil. & facit text.
19 & qđ ibi Bar. in l. ij. ff. de cadaue. pu. †vbi ille, qui non potest in vita morari in ciuitate, etiam post mortem ad eam deferri non po-
20 test.† Et prædicta excommunicatio etiam cum alio exocmmuni
b cato prohibetur,[b] vt no. Abb. post Ant. d'eBu. in c. ex parte A. de testi. in gl. j. & Abb. in c. illud. de cle. excom. mi. Et ita cõmuniter tenetur, vt dicit Abb. in c. nulli. de sent. excom. licet gl. aliter dicat xxvij. q. j. in cap. deuotam. Et supradicta procedunt de iure com-
21 muni. †hodie vero in quadam extrauag. Martini quinti, quę incipit, insuper ad euitanda. statutum fuit ꝗ nullus excõicatus prætextu sententiæ excommunicationis generaliter promulgate debeat euitari, nisi denuntiatus fuerit. Excipitur excommunicatus pro violenta manum iniectione in clericum, quando factum est notorium, vt hř in d. extrauag. inci. super quam refert, & ad literam ponit Archi. Flo. in trac. de cens. in c. lxxxiij. & Mod. in c. Rodulphus. car. pe. de rescri. & idem reperitur in summa Ang. ĩ ver. excõmunicatio. viij. Et licet Mod. in d. c. Rodulphus. concludant illam extraua. non habere locum generaliter in excõicato notorio, inferendo hoc ex verbis Abb. in cle. ij. de sen. excõ. & ex supplemento Pisanellę. in ver. clericus. in fi. Et q̃a in notorio excõicato denuntiatio nõ requiritur, vt no. Abbb. in c. peruenit. j. de app. cũ si. vt ibi tradit Peru. tñ hoc non vř verum stantibus verbis dictæ nouelle constitutionis, prout referũt in locis s̃. alle. q̃a solũ excipiť vnus casus notorius, videlicet de notoria manuũ iniectione in clericũ. ergo ĩ alijs notorijs casibus reg. videtur generaliter ha-
22 bere locum, †q̃a exceptio facta in vno casu, vř confirmare reg. in alijs, c. ij. de coniugio. lepro. c. dñs. xxij. q vij. & no. Bar. in l. quæsitũ §. denique. ff. de fun. instru. & in l. in his. ff. de legi. Et quanuis Abb. videatur hoc generaliter dicere in facto notorio in d. cle. ij. tamen eius dictum restringitur in casu, in quo prædicta constitutio lo-
23 quiť, †q̃a dictũ Doctoris, ſm ius, qđ allegat, intelligiť, vt Bart. in l. non solũ. §. si liberationis. de lib. leg. Nõ ob. ꝗ in facto notorio nõ requiratur denũtiatio. quia illud potest esse verum de iure communi. Secus est attēta dicta cõstitutione, q̃ vř ēt in facto notorio denũtiationē requirere. ex quo tñ excipit vnũ casum notoriũ, vt dictũ est. Et vlterius cõsiderãdũ est, q̃a in excõicatione ꝓlata gñaliter, ꝓut loquiť illa cõstitutio Martini. h̃ ēt vř ꝓcedere de iure cõi
24 † Si enim q̃s excõicatus sit cũ fautoribus & adherẽtibus suis, nõ debet euitari aliquis tanq̃ excõicatus eo ꝑtextu ꝗ sit de fautoribus, vel adherẽtibus, nisi ꝑ iudicē h̃ spãliter denuntieť, & declareť, vt no. Inn. in c. in Lateranẽsi. vbi Imo. hic refert, & sequiť. col. ij. ver. vlti. tangit hic Innocen. de præb. & idem Ange. in consi. cc. in ciuitate Lucana, col. pe. & idem tenent Anto. de But. Cart. & Abb. in d. cap. Lateranensi. Et hoc secũdum Inn. & Doc. ibi limitať, nisi esset notorium ꝗ esset de fautoribus, vel adherẽtibns. & h̃ vř procedere de iure cõi ante illã cõstitutionē Martini. sed illa ēt vř ꝓcedere ĩ facto notorio, vt s̃. dixi, q̃a tñ excipit vnũ casum notoriũ, & in tali casu, q̃a multa dicunť notoria q̃ nõ sunt, vt dř ĩ c. ↄsuluit. el. j. de ap. prius ꝓnũciari debet illũ casum notoriũ esse.

In

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Locutione. Idem Dec. in c. præterea. col. pen. in fi. de app.
b ¶Syl. Ald. Prohibetur. Vide Deci. in c. intelleximus. col. fi. de iud.

¶In glo.j.ibi, quos inuite toleramus. Ista prima sol.reprobatur per abb.hic, qui concludit ꝙ quando approbatio pendet à voluntate approbantis, sibi preiudicat.aliàs secus.† Et pro ista doct. facit quod no.Bald.in l.si qui testibus. colum.pen.C.de testi.vbi distinguit vtrum sit inhabilitas fauore partis, vel odio personæ, cum si.vt dicunt Moder.hic.& adde text.in c.accepimus. cum gl. 26 de ætate & qualitate vbi ille,† qui aliquem ordinauit, non potest postea aliquid ordinato opponere.& est dictum Innoc.in c.cum 27 venerabilis.de excep.vbi abb.post alios.& ibi dixi.† Limitatur tamen, nisi ex causa superuenienti reprobetur, vt ibi abb.post Inno. 28 dicit. & text.in l.vt gradatim.§.reprobari. de mu.& ho.† vbi medicus semel à republica approbatus potest reprobari. ad idem text.in l.reprobari. in princi.ff.de excu.tut.Et quod ibi Bald.de collateralibus. Et idem abb.dicit de doctore, qui apparet non idoneus, in c.j.in fi.de magist.& ad hoc est no.dictum Bart.in l. 29 cum quid.ff.si cert pet.† Sic & econtra reprobatus ex causa potest approbari, vt no.Bald.de reprobato in collegio, in cap.post 30 translationem. de renun.Et not.ꝙ † assumptus in subsidium in aliquo actu, non dicitur approbatus, vt no.Ang.in l.j.C.qui, & aduer.quos. Et quantum ad propositum hic, esset dicendum, ꝙ approbatio tacita, quæ insurgit ex communicatione, non præiudicat.quia habilitare excommunicatum, non dependet à potestate priuati. Sed hoc non procedit absq; dubio, quia ad præiudicium partis excõmunicatus potest habilitari c.j.eod.tit.in vj.vbi valet processus parte non opponente, & hoc respectu partis, licet iudex ex officio possit repellere, c.exceptionem.j.eod.Vnde sol.gl.potest defendi, ꝙ tacita approbatio, quæ insurgit ex communicatione, nocet volenti accusare, sed nõ excipienti. Non ob. ꝙ abb.dicit de adulterio, quia ibi fuit approbatio expressa, quæ magis nocet.¶In ea.gl.ibi, quod non est verũ, gl.concludit istum text.etiam procedere in excõmunicato maiori excõmunicatione,[a] per illam rationem, quia defensio etiam excõmunicatis conceditur.& ita Doc.sequuntur. Sed certe hoc videtur contra manifestam intentionem literæ, & magna videtur diuinatio ꝙ subaudiatur, maxime.& ideo prima facie consonat, vt dicamus ꝙ licet regulariter excõmunicatus possit se defendere, fallit quãdo allegat agentem excõmunicatum. quia ista species defensionis sibi denegatur, cum sit in eodem casu, & pariter excõmunicatus.tex. hic.& facit text.in c.proxi.j.eo.vbi pluralis in beneficijs pluralem nõ repellit. Non ob.ꝙ excõmunicatus potest se defendere, quia illud est verum, nisi opponat alteri quod ipse habet, & vt abb.in c.proximo.¶ Vlterius tamen cogitanti non est recedendũ à communi opinione.quia in pari causa melior est conditio possidentis, & rei.l.si seruum.§.sequitur. de verb.obli.l.apud Celsum.§.Marcellus.de do.exce.Vnde cum vterq; sit excõmunicatus, causa rei videtur fauorabilior, vt actor repellatur.Non ob.text.hic, quia responderi potest, ꝙ in text.hic allegatur ratio, quæ respiciebat magis specialiter casum propositum, quia non erant in pari gradu, sed dato ꝙ fuissent, hoc non determinatur hic. Idẽ tamen fuisset per rationem gl.hic. Et pro ista conclusione videtur text.in c.dilecti.j.eo.vbi ille, qui literas impetrauit, & agebat, erat excõmunicatus, opponitur sibi de excõmunicatione, replicatur pariter contra ipsos opponentes excõmunicatos. Et dicitur ibi ꝙ talis replicatio nõ admittitur, quia illi se defendebant.Et cõmunem opi. tenet Bar.in l.seruos ff.de accu.Bal.in l.si creditoribus.C.de com 31 muni.ser.pig.da.ma.cum si.vt Mod.hic tradunt.¶† Et no.ex supra dictis ꝙ existens in peccato mortali non accusat.& hoc quando quis in eo perseuerat.Abb.in c.testimonium.in col.iij.de testi. 32 argu.xxv.di.c.fi.abb.in c.j.de accu.† Et ideo frequens blasphemator non accusat. Petr.de Ancha.in consi.cccxvij.plura ex prædictis, & de his Aret.in d.c.testimonium. colum.iij.& Moder.hic. 33 ¶† Replicatio datur excõmunicato, sicut exceptio.Sed contra facit, quia replicatio tendit ad impugnandum. ergo non videtur excõmunicato competere c.cum inter.in fi.j.eo.Sed pro cõmuni facit, quia actor excõmunicatus appellationem prosequitur, vt in c.significauerunt.j.eo.de quo ibi.quia secundũ Host.loquitur 34 in reo.† Abb.materiam replicationis prosequitur.Et primo concludit ꝙ replicatio est exceptionis conclusio, & semper obijcitur vt exceptionem oppugnet.l.ij.§.replicatur.ff.eod.tit.abb.post Io. An.& Ant.de But.hic.Ang.Are.insti.de repli.in prin.colum.v.& not.ꝙ replicatio se habet respectu exceptionis, sicut exceptio re- 35 spectu actionis. quod no.ad id, quod infra dicam.¶† Secundo conclude ꝙ replicatio cõpetit actori.exceptiones enim reis competunt.actores vero replicationibus iuuantur l.non exceptionibus.C.eo.& in l.ij.§.j.ibi, aperte actores veniunt.ff.eo.Non ob.ꝙ reo excipiente, contra testes rei actor replicet, quia in eo quod reus reprobat, actor dicitur l.j.ff.eo.Vel melius in eo, quod reus probat, fungitur vice actoris l.in exceptionibus. de prob.merito 36 etiam in replicatione fungitur vice actoris.¶† Tertio cõpetit replicatio, quando reus exceptionẽ proposuit, & nõ prius, quia nõ potest excludi exceptio, nisi sit proposita, ar.c.ad dissoluendum. de despon.impu.Ex quo infertur ꝙ erit perpetua, nisi esset imputandum actori ꝙ eam non opposuit. quia qua ratione tollitur actio, tollitur replicatio l.quæsitum.§.fi.ff.de pecul.Et dic ꝙ repli- 37 catio † sortitur naturã exceptionis, nisi ratione temporis, vt per Alex.in l.fi.C.de eden.vbi alleg.Bart.in l.nemo.ff.de excep.circa fi.vbi vult ꝙ sicut exceptiones contrariæ admittuntur, ita replica 38 tiones.† Et adde ꝙ in exceptione, quæ competeret habenti actionem, idem esset ꝙ in replicatione l.Papinianus.§.filius.de inoffi. testa.& ibi Pau.de Ca.alle.Innocen.in c.cum dilectus. de or.cog. El non ob.l.pure.§.fi.quia procedit in his, quæ tantũ excipiendo possunt in iudicium deduci, & nõ agendo. & idem Sal.post alios in l.licet.in fi.C.eo.tit.¶Quartus effectus replicationis est, quia perimit exceptionem, & debet esse talis, qui vitiet exceptionem, 39 † ideo si sit impertinens, non admittitur c.dilecti.j.eo.Et fortior videtur exceptio, q̃ replicatio. quia excep.pluribus modis defendit reum, vel in re petita, vel respectu actionis, vel iudicis. Replicatio vero semper exceptionẽ afficit.Sed dic ꝙ immo idem videtur in replicatione, quod in exceptione. quia si exceptio excludit actionẽ pluribus modis. ita & replicatio poterit excludere exceptionem pluribus modis. quia sicut se habet exceptio respectu actionis, ita replicatio respectu exceptionis.Sed bene verum est quod si vno modo excipiatur, licet pluribus modis excipi potuisset, illum tantummodo replicatio debet respicere.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Excommunicatione.Idem dicit in d.c.intelleximus.col.fi.de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Plurali numero an vtamur alloquendo vnum.*
2 *Possessionem pacificam quis dicatur habere.*
3 *Inuestitura beneficij facta in absentia an tribuat possessionem.*
4 *Pluralis quis esse potest in beneficijs in diuersis ecclesijs.*
5 *Reprehendere quis non potest in persona alterius vitium in quo ipse est.*
6 *Mater meretrix non potest filiam meretricem exhæredare.*
7 *Possumus quandoq; per alium, quod per nos non possumus.*
8 *Plurales proprio nomine se opponentes admittuntur.*
9 *Certa res dicitur pro eo qui habet regulam pro se.*
10 *Plurales nomine ecclesiæ admitti debent, quia agitur de vtilitate ecclesiæ.*
11 *Collatio beneficij etiam testibus probari potest.*
12 *Rescriptum consideratur secundum intentionem concedentis.*

CVm ecclesiasticæ. ¶Summatur, & diuiditur, vt per abb.hic.¶† In text.ibi, faciatis.in plurali numero 1 loquitur, & tamen ad vnum Decretalis ista dirigitur, quod videtur cõtra tex.in c.q̃ graui.de crì.fal. Sed potest responderi, ꝙ hoc procedit secundum iura antiqua, vt per gl.in d.c.q̃ graui. Vel respondetur vt no.abb. in c.nihil. in vlt.no.j.de præscri.¶In tex.ibi, pacifica possessione. 2 † Quando quis dicatur possessionem habere pacificam, dictum fuit in c.j.de confir.vtil.in ij.no.¶No.primo, secundum abb.hic, 3 † ꝙ per inuestituram factam in absentia, beneficij possessio non acquiritur.Sed hoc no.videtur probari hic, quia nõ mandatur ꝙ possessio tradatur, sed in pacifica possessione conseruetur. Vnde potius tex.videtur probare cõtrariũ, ꝙ inuestitus haberet possessionem, & ita istum tex.no.Ant.de Bu.& Imo.hic.Saluari tamen potest notabile.Abb.intelligendo, ꝙ non haberet possessionem, & mandatum sit ꝙ possessio pacifica in eum transferatur, prout etiã habet in c.constitutus. de ap.Et quod abb.dicit, in se verum est, ꝙ per inuestituram factam in absentia, benefi.possessio non acquiritur, vt no.per gl.in c.auctoritatẽ.de insti.in c.ex ore.in ver. mandatũ. de his, quæ fi.à ma.par.cap.& not.per Dy.in reg.j.in vj. Bald.in rubr.C.de contrah.emp.in viij.quæst.cum si.vt late tradit Alexan.in l.iij.in princi.col.v.de acqui.pos.abb.in c.ij.de consue. 4 ¶† Secundo no.quem posse pluralem esse in beneficijs in diuersis ecclesijs, vt abb.hic. Sed etiam istud notabile non bene colligitur hic, quia hic præsupponitur ꝙ exceptio pluralitatis admitteretur, si ipsi opponentes plurales nõ fuissent. Et ad hoc facit, quia pluralitas beneficiorum reprobatur c.quia intantum c.cum iam dudum. de præben.& hoc maxime haberet locum in eadem ecclesia, vt per gl.in cle.fi.de præb.& no.in c.literas.de cõcess.præbẽ. Ideo in dispensatione obtinenda, ista qualitas deberet exprimi, ex quo Papa non ita de facili cõcederet, iuxta c.postulasti.de rescri.Et hoc intelligitur, qñ ipse idem in eadẽ ecclesia esset beneficiatus.Secus in patre eius, vt no. tradit Cald.in con.j.in ij.dub.de fil.præsby.& consi.x.de rescrip.¶† Tertio no.quem non posse in persona alterius reprehendere illud vitiũ, quod in eo reperitur.

Idem

Idem habetur.xxxij.q.vj.c.nihil iniquius. cum si.vt per abb.hic. Facit text.in cap.pro illorum.de præb.in cap.vna.xxvj.dist.c.cum omnes. de consti.& in l.in arenam.C.de inoff.testa.† vbi Barto.& Doct.per illum text.dicunt quòd mater meretrix non potest filiam meretricem exhæredare.Et facit quod not.Bald.in l.improbum. in prin.C.ex quib.cau.infa.irro.Facit glo.in l.si duo.ff.de dolo.cum si.Et per istum text.limi.doctrina Bar.in l.viro, atque vxore.ff.solu.matr.vt not.Imo.ibi.colum.fin.¶In glo.ibi,scienter cõtulerat.Ista lect.hic,per abb.reprehenditur,& vlterius facit, quia illa attenta, etiam non plurales admitterentur. cuius contrariũ videtur probari à contrario sensu hic. ¶In ea gloss.ibi, missus in possess.Ista etiam reprobatur, quia diuinat, & quia text.ex alia ratione fundatur, vt abb.hic. Sed tamen iste intellectus suaderi potest, quia papa mandauit quòd iste Iacobus inuestitus mitteretur in pos.pacificam, vt in text.expresse dicitur. Et in hoc nulla diuinatio videtur, & talis missio in pos.non impeditur per excep pluralitatis opposite ab illis, qui etiam ipsi plurales sunt, vt hic dicitur. Et hoc videtur procedere in isto casu, quòd in tali possessione videtur tractari de modico præiudicio, quia post acquisitionem pos.agi potest contra eum, vt in simili est text.in cap.constitutis. in fin.de app.& in cap.accedens. de accu.& tunc inquirendum erit de qualitate pluralitatis, an sit in casu licito de iure communi, vel per viam dispensationis. Sed ne inuestitus impediatur consequi pos.sufficit quòd se opponentes plurales sint, vt est text.not.hic. & ita duobus concurrentibus videtur text.hic procedere, vbi tractatur de acquisitione pos.illi, qui erat inuestitus, & quando opponentes sunt in eodem crimine. Et hoc modo videtur text.generaliter procedere, prout loquitur, etiam si nomine ecclesiæ agatur, per.s.dicta.¶† In ea glo.ibi cap.tuæ.Dic quòd quandoque conceditur quòd quis per alium consequitur, quod à seipso habere non potest l.Aristo.in fin.ff.quæ res.pign.cum si.alle.ibi in glo.¶In ea.glo.ibi, aut elegerunt alios, vel electi sunt ab illis. Sed dic quòd ar.hoc non valet, quia forte à papa promoti fuerunt,vt etiam Inn.hic dicit. ¶In fi. glo.residet glo.in opi.Vincen.ex qua duæ conclusiones colliguntur.† Prima,quòd plurales proprio nomine se opponẽtes admittuntur.Et ita text.hic intelligitur.Et facit, quia cum text.simpliciter loquatur de pluribus se opponentibus, videtur quòd in dubio intelligatur nomine proprio l.& magis.ff.de sol.Nec ob.si dicatur,ex quo illicitum erat habere plura beneficia,licet plurales non deberent admitti, iudex tamen ex officio debuisset istum repellere,iuxta not.per Inn.in cap j.de offi.vica.cum si.prout arguit abb.hic,quia ipse respondet ꝙ non cõstabat quòd pluralitas esset illicita. quia in pluribus casibus permittitur habere plura beneficia, vt no.in cap.dudum.ij.de ele.Sed ista reponsio non satisfacit, quia ex quo regulariter pluralitas reprobatur,ista regula attenditur.Et res certa dicitur pro regula, licet in aliquibus casibus non habeat locum,vt not.Inno.in c.præterea. de dilat.Barto.in l.quoties.ff.si quis cau.cum si.vt dixi in c.consuluit. infra de app.Vnde aliter responderi potest, † quòd hic non constabat iudici de pluralitate, licet oppositum fuisset. Vel secundo licet iudex possit, non tamen necessitatur.l.non quidquid.ff.de iu.& not.Specu.in tit.de offi.iu.§.competit. cum sim.vt dixi in cap.ad hæc.ij.de app. ¶Secunda conclusio est,quòd plurales † nomine ecclesiæ admitti debẽt, quia tractatur de vtilitate ecclesiæ propter residentiam. Et ista conclusio comprobatur ex pluribus rationibus,quas reassumunt Mod.hic.Est tamẽ aduertendum in vltima ratione,dum dicunt ꝙ malus zelus,qui consideratur in pluralibus se opponentibus,videtur esse respectu probationis, ne isti habeant coinquinare probationes.quæ quidem ratio cessat in exceptione pluralitatis beneficiorum,quæ consistit in iure. Sed considerandum est, ꝙ attenta tali ratione, esset dicendum, ꝙ etiam plurales nomine proprio admitterentur. cuius contrarium gl.& Doc.cõmuniter tenent. Prçterea licet pluralitas beneficiorum à iure reprobetur, & talis reprobatio pendeat à iure, tamẽ illa pluralitas debet probari, & qñq; testibus, † quia collatio beneficij etiam testibus probari põt,vt no.per illum text.Bal.in c.ij.de resti.spol.Vnde inhærendum est talibus rationibus. Nec ob.prædictæ conclusioni, quod abb.dicit in iiij.lect.hic ꝙ criminosus non potest ecclesiam defendere,qñ est in simili crimine,quia hoc non est verũ, vt probatur in c.dilecti j.eod.vbi excommunicati comparentes pro ecclesia opponunt electo excommunicationem, & admittunt pro defensione ecclesiæ.Non ob.alia ratio Abba.ꝙ plurales repelluntur,quia fecerunt contra legem,quæ damnat pluralitatem. ideo non debent gaudere beneficio legis cap.quia frustra.de vsu.quia illa regula non attenditur, vbi agitur de interesse ecclesiæ d.c.dilecti.Præterea, illa regula intelligitur circa idem. Secus est in diuersis casibus,prout agitur hic,vt not.per gl.in l.si duo.ff.de dolo. & tradit Alexand.in l.cum proponas.C.de pact.& per Domi.in cap.iij.de iureiurand.¶Vltimo notandum est dictum Innoc.hic, quod allegatur, † quòd rescriptum consideratur secundum intentionem concedentis. [a] Et hoc dictum Innoc.refert, & sequitur Bald.in l.rescripta. colum.penul.C.de precibus Imper.offer. cum sim.vt tradunt Moder.hic. Et idem Andr.Sicu.consil.xiij. colum.ix.libr.ij.& consil.cxxiij.scripsit Ecclesiastes. car.vlti. inter consilia Alexand.libr.iiij.Et idem not.Bald.per illum text.in l.ex facto. in iij.not.ff.de vulg.& pupil.Et ad hoc sunt plura iura, quæ idem dicunt in cap.ex multiplici. de decimis. in cap.dilecto. de verbo.significa.in cap.cum in illis. in princi.de præbend.in vj.in cap.secundo requiris. de appellat.facit text.xxij.quæst.v.cap.humane aures.in princip.& in c.intelligentia. de verbo.signific.

ADDITIO.

a ¶Concedentis. Vide Deci.in consi.cxxxiij.col.iij.in consi.cccxxvij.col.pe.in fi.in consi.ccccix.col.fi.in l.non omnis.nu.4.ff.si certum pet.

SVMMARIVM.

1 *Ius nouum quandoq; ad consultationem alterius statuitur, regulariter non, numero.5.*
2 *Decernimus, est noui iuris promulgatiuum, accipitur tamen secundum subiectam materiam, num.3.*
4 *Iudex potest abbreuiare omnem terminum iuris. num.5.& num.6.ex causa in peremptorijs, num.14.*
7 *Papa sine causa potest omnem terminum abbreuiare.*
8 *Tunc, denotat extremitatem temporis.*
9 *Terminus statutus ad aliquid faciendum, an dicatur peremptorius.*
10 *Terminus ad allegandum non est peremptorius.*
11 *Termino peremptorio elapso, facta non valent. intellige parte contradicente. nume.12.*
13 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
15 *Dilatio qualibet data à iudice ex causa abbreuiari potest.*
16 *Iuramentum ꝙ notitia superuenerit post terminum, an habeat locum in peremptorijs, limita nu.18.& 19.*
17 *Dispositio fauorabilis est, quæ reducitur ad terminos iuris communis.*
20 *Iuramento quando standum est, intelligitur nisi qualitas, & conditio personæ aliud suaderet.*
21 *Terminus statutus à iudice in exceptionibus dilatorijs peremptorias non excludit.*
22 *Terminus statutus ab homine subrogatur in locum termini iuris.*
23 *Exceptio orta post terminum opponi potest.*
24 *Recusatio suspecti iudicis admittitur, licet orta sit post conclusum in causa.*
25 *Notoria res dicitur post conclusionem in causa.*
26 *Notorium dicitur quod ex actis colligitur, limita in materia stricta.nu.27.*
28 *Iudex recusatus an possit terminum præfigere.*
29 *Iudex à quo, cuius iurisdictio suspensa est in causa principali, retinet iurisdictionem vt causa facilius expediatur.*
30 *Acceptans terminum ad opponendas dilatorias, videtur tacitè consentire.*
31 *Prorogationi iurisdictionis sufficit tacitus consensus.*
32 *Iurisdictio prorogatur per actum qui fit citra litis contestationem.*
33 *Procurator omittendo potest domino præiudicare.*
34 *Exceptio incompetentiæ opponi potest etiam post sententiam, quando iurisdictio iudicis prorogari non poterat.*
35 *Prælatus qui non potest ecclesiæ præiudicare, potest tacendo in præscriptione.*
36 *Reus qui non potest renuntiare defensionibus suis, potest sibi præiudicare non appellando.*
37 *Ordo scripturæ non attenditur in propositione exceptionum dilatoriarum, & declinatoriæ, si declinatoria fuit postposita.*
38 *Expositio generalis non prodest, sed debet specificari. Hoc si à parte sit oppositum.num.39.*
40 *Libellus generalis quamuis procedat parte non opponente, intelligitur dummodo ex eo colligatur quid actor velit.*
41 *Producens generaliter omnia iura quæ habet in sacculo, an admittatur.*
42 *Clausula generalis in qua generaliter omnes exceptiones competentes opponuntur, operatur vt excipiens non videatur se adstringere ad probandum.*
43 *Exceptio contraria potest opponi post terminum.*
44 *Contraria duo si in iudicio sint deducta, dum vnum ventilatur, non currit tempus in alio.*
45 *Terminus idem non est statuendus ad plures actus, qui eodem tempore expediri nequeunt.*
46 *Contraria à reo conditionaliter opponi possunt.*
47 *Libellus iste procedit. dico sententiam hanc esse nullam, & si qua est appello.*
48 *Reus quando possit vti contrarijs exceptionibus.*
49 *Reus repellitur si in eadem exceptione contrarietas sit.*
50 *Exceptiones plures contrariæ, & in facto incompatibiles an procedant.*
51 *Nullitate sublata, non tollitur nullitas propter contrarietatem.*
52 *Testium reprobatione prohibita, non intelliguntur prohibita ratione contrarietatis.*
53 *Contrarietas non excusatur in testibus etiam rusticis.*
54 *Contrarietas annulat quandocunq; actum.*
55 *Reus volens proponere exceptiones ex quibus diuersis tamen contrarietas resultat, si onus probandi spectat ad reum, in vtraq; admittitur.*

Exceptiones.

56 *Exceptiones contrarias proponens videtur disiunctiuè proponere.*
57 *Reus conuentus potest opponere q̄ soluit, & quòd sit liberatus in testamēto.*
58 *Item negat pecuniam numeratam & dicit soluisse, nu.58.*
59 *Inquisitus de homicidio, licet prius homicidium negauerit, postea tamen conuictus, non prohibetur allegare quòd ad eius defensionem fecit.*
60 *Exclusus quòd post terminum non excipiat, potest agere.*
61 *Agendi & excipiendi iura sunt diuersa.*
62 *Succumbens excipiendo auditur agendo.*
63 *Exceptio dilatoria orta post terminum admittitur.*
64 *Exceptio orta post litem cōtestatam potest opponi, dummodo post ortum eius non sit processum ad aliquem actum circa merita.*
65 *Dilatoriam exceptionē dicens nouiter ad eius notitiam peruenisse auditur.*
66 *Restitutio in integrum etiam ecclesiæ non datur aduersus omissas exceptiones dilatorias.*
67 *Exceptio iuris nouiter cogniti post terminum opponi non potest.*
68 *Ignorantia iuris an possit post terminum allegari à rustico, uel muliere.*
69 *Mulieribus & rusticis non succurritur, nisi in casibus à iure expressis, nu.70.*
71 *Reo si datus sit terminus ad deliberandum.xx.dierum iuxta authen. offeratur, an si in termino compareat, possit petere alium terminum ad proponendum dilatorias.*
72 *Terminus ad proponendum dilatorias, an possit præfigi.*
73 *Termini assignatio ad proponendum dilatorias, an fiat cum causæ cognitione.*
74 *Exceptio dilatoria, an opponi possit in causa appellationis.*
75 *Promissio simpliciter facta in causa principali, non porrigitur ad causam appellationis.*
76 *Iuramentum calumniæ in causa principali, non porrigitur ad causam appellationis.*
77 *Iudex in casibus in quibus supplere potest, an possit post terminum opponere exceptiones dilatorias.*
78 *Statuto si præfixus sit terminus ad accusandum, ab eo uidetur etiam exclusus iudex ne inquirat.*
79 *Declarari potest exceptio post terminum.*
80 *Quando declarato est uerisimilis & consona, nu.80.*
81 *Declaratio an & quando fieri possit in circunstantijs uel substantialibus.*
82 *Declarationes quæ fiunt sæpe à papa, non ualent in præiudicium tertij.*

1 PAstoralis. ¶Summatur, & diuiditur, vt p Abb.hic, ¶†No.primo, ibi, inquisitioni.& ibi, decernimus.s̃m Abb.hic, q̄ quādoq; papa ad consultationem alicuius constituit ius nouum.& videtur Abb.moueri,†quia ver. de- 2 cernimus, importat noui iuris promulgationē, vt per glo.in cle.per literas.in ver.decernimus.de præben.in c.fi.de æta.& qualita.in cle.ij.de app.in cle.ij.de reb.eccle.non alie. Sed 3 tñ istud fundamentū nō vr̃ tutum,†quia ēt quandoq; ver.decernimus, non importat ius nouū, sed s̃m subiectā materiam accipitur, c.decernimus.de iudi.vbi Abb.& dixi ad finem.& ita tex.hic intelligi pōt, q.a h̃ ius nouū non vr̃, cū iudex habeat potestatē generaliter abbreuiandi terminū iuris, vt no.in l.ij.ff.de re iu.in c.cū 4 sit†Romana.de app.præsertim in dilatorijs, in quibus agitur de modico præiu.ar.l.quoties.C.de preci.impe.off.facit dictū Inno. in c.coram.de arb.quod Bal.refert, & sequitur ī l.scio. ff. de in integ.resti.nisi dicamus ius esse nouum, quia ita in specie non erat prius determinatum. ¶Et retenta conclusione Abb.dicit ipse q̄ tale ius nouum non venit in præiudicium causæ pendentis. Sed hoc absurdum vr̃, quia ille, qui cōsuluit in casu pēdēti, voluit hr̃e responsum pape, quid iuris esset in illo casu, & hoc modo nō esset illi satisfactum. Similiter dicit Abb.q̄ ex isto no. limitatur glo. 5 in c.consultationi.de tempo.ordi.in c.ex tua.de filijs presby.†Nā a ibi hr̃ q̄ quando Papa respondet ad consultationem,[a] non inducitur ius de nouo.& no.Abb.in c.j.col.ij.de dolo & contu.in c. cū simus.in fi.de regula.cū si.vt tradunt Mod.h̃.Sed Abb.nō declarat qūo ista limitatio procedere queat, quia vr̃ manifesta ꝯrietas. Ideo ad declarationem prædictorum considerandum est q̄ consultatio potest fieri dupliciter. Primo in aliquo casu pendenti specialiter, & tūc rñsio facta à summo ponti. in tali casu particulari ius nouum non inducit, vt per glo.in d.c.consultationi. cum sim. quia natura noui iuris est q̄ tantum ad futuros casus referatur, c.fi.de consti.Secūdo qñq; fit consultatio nō de casu pendēti, sed ad prouisionem pro futuris casibus, & tunc nouū ius constituit. & ita vr̃ loqui tex.h̃, & tali casu non fit præiudicium causæ pēdē- 6 ti, prout Abb.h̃.& hoc modo bene loquitur. ¶†Secundo no. iu- b dicem posse abbreuiare terminū à iure statutum.[b] Et ita istū tex. alleg.Bar.in l.ij.ff.de re iud.Sed s̃m Abb.vr̃ probare ꝯrium, quia iudex hic vr̃ facere ex noua cōcessione. Ad hoc rñderi pōt, vt dixi, q̄ noua sit cōcessio in isto casu speciali, in quo loquit̃. Sed tñ ēt remoto isto tex.idem dicendū fuisset, s̃m reg.quæ hr̃. in d.l.ij. de regu.iur.Et istā reg.ipse Abb.tradit ꝯsi.xl.venio ad primū.lib.j.Et eidem Romā.consi.ccccxcvij.diligenter.colum.j. Et hoc maxime 7 dicendum est in sum.pont.qui†etiam sine causa omnem terminum abbreuiare potest, vt not.Pet. de anch. & sequitur Imol. p illum tex.in cap.ex ore.de his, quæ fi.à ma.par.ca.de quo tamen 8 dicendum est vt late dixi in d. cap. cum sit Romana. ¶†Tertio not.ibi, tunc, quòd ista dictio, tunc, denotat extremitatem temporis, vt Abb.hic, & tex.in l.iij.§.fin.ff.de condi.& demon. in l. in substitutione.in fi.ff.de vul.& pup.in l.huiusmodi.de ver.obli. & in no.casu Pet.de anch.consi.ccclvij.ex serie testamenti.colū.iij. Rom.consi.cxxxj.prima dubitatio.& consi.cxxxviij. noua super- 9 uenit.& dixi consi.lxiij. Et ex hoc Abb.hic infert q̄†vbi terminus statuitur ad aliquid faciendum, terminus sit peremptorius. Sed ista illatio, quam Abb.facit, nō videtur inferri generaliter, prout ipse loquitur, licet haberet locū qñ dictio, tunc, apponitur secundum formam verborum, quæ hic apponitur. Quod tamē Abb. dicit de termino ad aliquid faciendum. verificari pōt in termino dato ad probandū, qui peremptorius est, vt not.Bar.in l.j.C. de dil. cum si.vt tradunt Mod. h̃. Secus si detur terminus ad allegādū, 10 †quia non est peremptorius, vt not.Bar.in l.ij.C.qūo, & qñ iu.& c in d.l.j.C.de dil.Et de his late Alexan.& Mod.[c] in l.fi.ff.de ferijs. 11 †Et notandum est, q̄ illud, quod fit post terminum peremptoriū non valet vt de probatione not.Bald.in l.ij.ver.xiij. quæro.C. de episc.au.Contra tñ tenet Bar.in l.ij.col.fin.versi.iij.quæro.ff.de ap. reci.Sed distingui pōt q̄ aut pars ꝯdicit, & dictum Bal. videt̃ procedere, aut pars tacet, & valet probatio facta post terminū parte 12 non contradicente,†vt not.Bal.in l.peremptorias.col.j.versi.quæro, si iudex.C.sententiam resci.facit quod no.Bal.in l.certi conditio.§.quoniā.in fi.ff.si cer. pe.cum si.vt dixi in c.ij.col.pe. de prob. 13 ¶†Vlti.no.reg.q̄ in exceptionibus, de quibus.j.videbimus, colligit̃ illud vulgatum, q̄ ea, quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio l.de ætate.§.ex causa.ff.de inter.actio.facit tex.in cap.insinuante.de offi.deleg.in c.cęterum.de iura.calum.& gl.ibi, & qd̃ no.Bal. post Cyn.quem ibi refert consuluisse in l.inuitus. colum. fina. C.de procura.cum simi.vt late Roman.in l. si vero.§. de viro.ff.solu.matrimo.Et in text.hic aduertendum est, quia de iuramento solum dicitur, in probando notitiam superuenisse. ideo in probando exceptionem dilatoriam ortam fuisse post terminum, non sufficeret iuramentum.vt Imol. hic dicit post Paul. in clemen. constitutionem. de elect. Et rationem Imol. adducit, quia quòd notitia superuenerit in animo consistit:& illud, quod dependet ab animo, probatur per iuramentum, vt per glos. in §. aliæ. institu. de actio.& in cap.significasti. infra de homi. Sed tamen videtur quòd etiam probari possit per iuramentum ortam fuisse exce.dilatoriam post terminū, quia agitur de modico præiudicio.quo casu admittitur probatio per iuramentum, vt not. Bar.in l.si quis à liberis.§.si quis ex his.ff.de lib.agno. Abb.in cap. quosdam.de præsump. Et quia hoc videtur fauorabile, quia res ad terminos iuris communis reducitur, iuxta glo.no. in cap. sta- 14 tutum.in versi.numerandum.de præben. in vj. ¶†In glo.j. Abb. late insistit, denique concludit quòd etiam ex causa hic tex. habeat locum in peremptorijs. & idem tenet Bart. in l.ij. colum.ij. ff.de re iudi. Angel. in l. peremptorias.C.sen.rescin.cum simi.vt tradunt Moder.hic. Et causa ideo requiritur, quia beneficium iuris non est alicui sine causa auferendum, vt in regu. indultum. in vj. & hac ratione dicunt Imol. & Moder. hic, quòd etiam in dilatorijs, causa requiritur. Sed aduertendum est, quia si text. iste nouam continet dispositionem, vt Abb. dicit, non videtur quòd hoc statutum in dilatorijs habeat locum in peremptorijs, quia verba non conueniunt, & quia cum text. loquatur præcise de dilatorijs, videtur secus esse in peremptorijs, quia vnius inclusio, alterius exclusio videtur, cap.nonne.de præsum.l. cum prætor.ff. de iudi. Et quia in dilatorijs agitur de minori præiudicio, ideo non videtur dicendum quòd iste text. extendatur ad peremptorias, in quibus de maiori præiudicio tractatur. Conclusio Abb. & Doct. verificari potest per alia iura, quia, vt Bart. 15 conclu.in dicta l.ij. de re iudi.† quælibet dilatio data à iure, ex causa abbreuiari potest, & not. Abb. in cap.cum sit Romana. de appel.cum simi. vt ibi late dixi colum.iiij. Et cum causa requiratur, consilium est, q̄ exprimatur, vt no.Innoc.in c. ad petitionem. de accus.cum simi.vt tradit Alex.in d.l.ij.col.ix.& no.Abb.in c.j. de dila. Et quod dicunt Imol.& Moder. hic, quòd etiam in dilatorijs causa requiratur, pro dicto eorum facit tex.hic, qui videtur fundari in causa, & ratione.ibi.qm̄ malitiose nonnunq̄ &c. Sed tamen

ADDITIONES.

a ¶Ad consultationem.s̃.de constitu.in c.j.lec.j.
b ¶Syl.Ald. Statutum. Adde Dec.in c.licet causam.col.viij.s̃. de prob.
c ¶Moder. Scilicet Ias.quia per Mod.in iure ciuili Dec. intelligit Iasonem. vbi Ias. scripsit, aliās Sozi.vbi Sozinus, & non Ias.scripsit.

tamen considerandum est quòd ista ratio, quæ in tex. allegatur, respicit summum pontificem, qui hoc statuit dando arbitriũ & potestatem iudici. In ipso vero iudice non dicitur quòd causa re requiratur, nam cum pro iudice præsumatur, c. in præsentia de renun.& tex.hic simpliciter loquatur, & agatur de leui præiudicio, & quia semper causa subesse videtur vt lites abbreuientur, non videtur ꝙ alia causa extrinsecus requiratur. Et hoc aperte videtur sentire Abb.hic, dum inquit, ꝙ in peremptorijs cã requiri-

16 tur, quia de maiori præiudicio retractatur.¶†An aũt qđ dr de iuramento, quo mediãte ꝓbat ꝙ notitia superuenerit post terminum, habeat locum in peremptorijs? Compost.in cap.ꝙ sicut. de cle.tenet ꝙ non, quia ista constitutio in hoc vr exorbitans, & non debet extendi. Contrarium tenet Abb.hic, quia ex quo text. habet locum in peremptorijs, quo ad reg. etiam videtur habere locum in exceptionibus, seu limitationibus regulæ, in quibus ęquitas versatur. Et certe ista ratio ęqua videtur, quia si dicimus ꝙ iste tex. specialiter prout loquitur, habeat locum in peremptorijs respectu regulæ, idem necessario dicẽdum est in excep. quę ad reg. referuntur, & ab ipsa regula separari non possunt. Sed tenendo ꝙ ista constitutio specialis non habeat locum in peremptorijs vt supra dixi, arg. retorquetur, vt pariter nõ habeat locum in excep. seu limi. ipsius constitutionis. Et contra Compost. etiam tenent Imo.& Mod.hic, & idem Imo.in c.cum M.col.vj.de de consti. qa in dilatorijs post terminum videtur parti ius quæsitum, & contrario non obstante, statur iuramento ꝙ superuenit notitia. ergo videtur in perempto. Sed hic modus arguendi non placet, quia licet tollatur ius quæsitum in dilatorijs, non ita videtur dicendum in peremptorijs, ĩ quibus agitur de maiori præiudicio, arg.l.quoties.C.de præci. impe. offe. Nam hoc in effectu esset arguere de minori ad maius, qđ affirmatiue non valet vt not. in cap. cum in cunctis.de ele. Reformari tamen argu. potest, vt dicamus quòd post terminum in dilatorijs nõ sit parti ius quæsitum contra reũ, qui ignorauit, quia terminus qui præfigitur à iudice ad proponẽdum dilatorias, restringitur vt nõ habeat locum contra ignorantem. argu.cap.fi.a.j.qui mat. accu. pos. Et ista ratio quòd non sit ius quæsitum contra reum, qui ignorauit, ita militat in peremptorijs, sicut in dilatorijs. Et pro hac opin. contra Compost. facit tex.in d.cap.fin.qui mat.acc.pos.& in cap.vt circa de.elec.in vj.circa.fin.& in cap.nulli.eo.titul.& libr. Non obst. quòd ista constitutio sit exorbitans, dum loquitur de iuramento, vt Compost. dicit, quia respondet Imo.hic, hoc non esse verum, quia secundũ reg.procedit, quæ est, quòd in dependentibus ab animo statur iuramento, vt per gloss.in cap.significasti infra de homi. Vel magis specialiter responderi potest, quia tex.iste exorbitans videt in dicto principali, quia est contra regul. quæ permittit opponere dilatorias exceptiones vsque ad litis cõtest. in cap. inter.de re iudi.

17 †Non sic videtur in excep. quæ causam reducunt ad terminos iuris communis. quo casu dispositio fauorabilis videtur, vt per glo.

18 in cap.statutum.ver.numerandum. de præben.in vj.† Et qđ dicit hic, stari iuramento in probando notitiam superuenisse, limitat fm Abb.hic post Pau.in d.cle.constitutionem.de cle.non hře lo-

19 cum,†quando esset præsumptio scientiæ, vt quia erat publice notum in loco, vel de facto proprio agebatur, quia tunc nõ esset stãdum iuramento. Et idem tradit Car.in d.cle.cõstitutionem.§.ceterum.in vij.q. Et ad hoc etiam Mod.alleg.Old. consi.iij. & ita resident. Adde Domi.in c.eos, qui.col.j. in fin. de temp.or. in vj. Et ad hoc est glo.in cap.proposuisti.in ver.non probatur.lxxxij.di.& in d.cap.nulli.de elec.in vj.in versi. verisimile, & not. Rom. consi. cccclxxxj.præsentis.col.fin. & est dictum Bar. in l. inter omnes.§. recte.ff.de fur.& sequitur Alex.consi.lxxj.videretur. col.j. lib.j. Et

20 facit qđ no.Bald.in l.j.C.de collu.de teg.†vbi inquit, ꝙ in casibus, in quibus statur iuramento, intelligitur nisi conditio, & qualitas personæ, aliud suaderet.& sequitur And.Sicul.in consi. xxvj.col. fin.libr.ij. Vlterius tamen in casu isto aduertendum est, quia cum in isto casu in exceptionibus dilatorijs, agatur de leui præiudicio vr standum iuramento, etiam. dato ꝙ cõ iurantem esset præsumptio, ex eo qđ not.dicit Abb. in cap. quosdam. de præsum.in fin. immo quod plus est, videtur generaliter dicendũ ꝙ standum sit iuramento, non obst.præsumptione scientię, quæ sit in contrarium, qa si non sit præsumptio scientię, ignorantia ꝑsumit.l. verius.de proba. & in regu. ꝑsumit.in vj.& tali casu iurm parũ operaret. Iõ Abb.in c.fi.in gl.pe.j.q. mat. accu.pos.ↄcludit ꝙ si magna sit ꝑsumptio sciẽtiæ, ꝙ iurm tũc nõ admittit, & ita vr ꝓcedere cõclusio Doct.hic. Secus si præsumptio leuis sit, qa tunc purgatur per iuramẽtum Et in effectu hoc totũ vr eẽ in arbitrio iudicis, vt

21 Abb.hic dicit.& in c.ij.de consti.¶†Quid autẽ de exceptionibus mistis, idest, de peremptorijs, quæ vim dilatorie opponuntur. Conclusio est, secundum Abb.quòd terminus statutus à iudice exceptio.dilatorijs, tales perempto.non excludat, & Moder. sequuntur allegando Bald.in l.ab executione.colum.fi.ver.sed dubitatur.C.quo.app.& quia sub casibus simplicibus casus mistus non comprehendatur, vt not. in l.ij. in princi. de verbo.obli.facit text. in l.hoc legatum.& quod ibi Bart. de leg.iij. Opinio tamen aliorum, quos Abb.hic refert, & dicit habere æquitatẽ, mihi magis placet, quia cum proponantur in vim dilatorię, regulari debent secundum naturam dilatorię, quia surrogatum assumit naturam eius &c.l.si eum.§.qui iniuriam.ff.si quis cau.cap.ecclesia.j. §.vt lit.pen.& quia non conuenit quòd plus iuris habeant dilatorie accidentales, quàm naturales. Et hoc comprobatur, quia tales perempto.post litem contestatam non possunt opponi tanquam dilatorie, vt Doc.hic dicunt, sed solum tãquam peremptorie simpliciter admittuntur. Vnde illud, quod dicitur de litis contesta. idem dicendum est de termino præfixo à iudice, quia in

22 effectu surrogatur in locum litis contest.,† quia terminus ab homine statutus surrogatur in locum termini iuris, vt not. Innocen.in cap.ex ratione.de appella. Non obst.quòd licet opponantur in vim dilatorie, peremptorie tamen sunt, quia verum est, & isto respectu poterunt post litem contest.opponi, & ita non tolluntur. Sed quatenus opponuntur in vim dilatorie ante lit. contest.non debent habere plus iuris, q̃. aliæ quæ proprie, & naturaliter sunt dilatoriæ. Non obst.quòd sub simplicibus non venit casus mistus, quia verum est, quando non est eadem ratio. Secus est, subsistente eadem ratione, vt not.Paul.de Cast.in l.serui electione.§.j.de leg.j. dum allegat l. si quis seruos suos. de leg. iij.

23 ¶†Successiue quod hic dicitur de exceptione orta post terminum, quæ opponi potest. hic concludit non habere locum, si superuenit postquam in causa conclusum sit, per text. in cap. cum dilectus.de fi.instru.& in cap.auditis.de procu.& ad hoc Moder. allegant.c.auditis.de restitu.in integ.ibi iure speciali. ergo secus videtur de iure communi.& idem Rom.in l.si vero.§.de viro.in j. fallen.ff.solu.ma.allegando plura similia, vltra ea, quæ dicũt Moder.in d.cap.cum dilectus.& in cap.insinuante. in v. fallen. ff. de

24 offic.deleg.¶†Limitatur tamen ista conclusio vt non procedat in recusatione suspecti iudicis, quia admittitur, licet orta sit post conclu. in causa, vt voluit Imol. in cap. iudex. de offic. deleg. in vj.vt refert ibi Domi.circa fin.per tex.in cap. insinuante. de offic. deleg.& Moder.hic sequuntur, & dicunt non obstare vnam rationem quam Roman. in contrarium adducit in l. cum mulier.

25 colum.iij.ff.solu.matri.dum inquit†quòd post conclusio. in causa res notoria dicitur, quia acta faciunt notorium, vt per glo. in cap. significauerunt.de testi. & in notorio recusatio cessat, cap. proposuit.de appel. quia Moder.respondent ꝙ tex.in d.cap.proposuit.procedit in causa criminali prout loquitur, sed in ciuili causa non sequitur quòd cessat recusatio. Sed ista respõsio Mod. non videtur tollere arg. quia quòd acta faciunt notorium, hoc

26 etiam habet locum in causa ciuili,†quia notorium absolute dicitur id, quod ex actis colligitur, vt est dictum Inno.in c. ex insinuatione.de appel.cum si.vt late dixi ibi, & text. in d.c.proposuit, dũ reijcit recusationem in facto notorio, vr generaliter habere locũ per rationem, quæ generalis est, sicut etiam in notorijs appellatio tollitur.c.consuluit.j.c.cum speciali.§. porro. de appel. Et sic idem vr quantũ ad hoc in causa ciuili, quod in causa criminali. facit tex.in l.omnem.ff.de iudi. Aliter tamen ad ar.Ro. responderi

27 potest ꝙ proprie acta non faciunt notorium.†ideo in materia strĩ-
a cta appellatione notorij, de actis non intelligit,[a] vt no.dicit Abb. in c.dudum.j.col.ij.de elec.in casu isto stricta videtur materia, dũ tollitur recusatio, quæ de iure naturali vr c. secundo requiris. de appel. Et retenta ista cõclu.ꝙ exceptio recusationis orta post cõclusionem in causa, opponi possit. idem probabiliter dicendum videt generaliter in terminis huius decretalis. nec contrariũ vr bene probari in locis supra alleg. Nam tex.hic. & in d.c. insinuãte.& similia iura, quæ admittunt post terminum excep. ortas de nouo, videntur magis specialia. ideo debent alijs regulis generalibus derogare, quia generi per speciem derogatur.reg.gñi, in vj. Et ideo nõ videt obstare tex.in d.c.cum dilectus.de fi. instr. dum ibi regulariter dr ꝙ nõ recipiunt ꝓbões post conclu. in cã, quia intelligit de illis, in quibus parti imputari põt, si nõ probauit. Secus vr qñ post terminũ superuenit, vt hic, cum si.qa tũc parti imputari nõ potest. Nõ ob.tex.in d.c.auditis.de ꝓcu.quia reuocatio mãdati, q̃ ibi superuenit postq̃ erat cõclusum in cã, nõ attẽdit, qa ꝓcurator ibi erat iã iunctus officio suo. Non ob.tex.in d. c. auditis.de resti.in integ.quia ibi iure speciali ↄcedit restitutio, nõ iure communi,

ADDITIO.

a ¶Syl·Ald. Intelligitur, Vide Dec.in c.si quando.in ij.colum.de offic. deleg. vbi dicit idem.

cōmuni q̃a ꝑpter negligētiā omisse fuerunt ꝓbōnes,vt expresse ibi dr̄,& tali casu succurrit̄ ecclesiæ,& minoribus,nō maioribus. Secus in casu nostro vr̄,q̄n exceptio orta est de nouo, q̃a excusari vr̄, iō admittit̄ nō obstāte termino,vt h̄ dr̄. ergo pariter dēt admitti nō obstāte ꝯclu.ī cā,& q̃a si succurrit̄ minorib⁹, q̄n culpa pt imputari, vt nō obstet ꝯclusio in cā, pariter succurrēdū vr̄ maioribus,quibus nihil imputari pōt,saltē per rōnem in integ.ex gn̄ali clausula,si qua mihi iusta cā videbit̄,vt ī l.j.& per totū.ff. ex q.b. cau.maio.

28 ¶†In gl.f̄m Abb.querit an iudex,qui recusat̄,possit talem terminum præfigere.Et ipse contra cōem ꝯclu.ꝙ nō,quia nō potest in causa principali procedere prius,q̄ discutiat̄ de ipsa recusatione.c.cum spāli.in prin.de appel.& in c.suspicionis. de offi. delega.vt latius per eum hic.Mod.h̄ cōmunē opi.sequunt̄ q̃a stāte dubio an sit iudex, nō dr̄ suspēsa iurisdō. c. super literis. de rescri.Et q̃a si esset suspensa eius iurisdō,nō assignaret terminū arbitris,vt dr̄ in c.legitima.de appe.in vj.Sed opin. Abb.de iure verior videt̄,q̃a vt ipse dicit,in cā principali est suspensa iurisdō.Nō ob.tex.in c.super literis.& in d.c.legitima,q̃a nō loquit̄ in cā principali,sed respectu exceptionis incidenter opposite, quę nō tangit cām principalē.Nā in tali exceptione retinet iurisdictionē, vt

29 illa facilius expediatur.† Sic ēt est in iudice,à quo appellat̄,cuius iurisdō suspensa est in causa principali, & tamen retinet iurisdōnē vt cā appellationis facilius expediat̄.c. cū teneamur de appel. c.ij.de mat. contra. ꝯ interdictū eccle. ¶ An aūt post terminum, de quo text. hic loquitur, opponi possit de incompetētia iudicis Abb.late insistit.Et ex eius dictis duę conclusiones principal̄r col

30 liguntur.¶†Prima ꝙ si talis sit iudex, cuius iurisdō ꝓrogari possit, post terminum incompetentia allegari nō potest, per rōnes quas Abb.inducit.Et vlterius comprobat̄ ista cōclō,q̃a acceptando terminū reus ad proponendum exceptiones dilatorias, vr̄ tacite consentire,c.quod ad consultationem.de re iud.l.absolutionem.C.de re iu. Et in prorogatione iurisdictionis,etiā tacitus cō

31 sensus sufficit,†vt no.Inn.in c.cum venissent.de rest.in integ.Bar.

32 in l.j.in fin.ff.de iudi.Ang.in consi.clxij.sententia lata.† Et ad hoc etiam facit quia per actum,qui fit circa litis contest.iurisdō prorogatur.l.sed & si susceperit.in prin.ff.de iud.vbi Ang. & no.Bar. in l.quidā ꝯsulebāt.ff.de re iudi.cum si.vt tradit ibi Alex.& dixi.in c. j.de iud.car.xj.in j.lec.Et ista ꝯclō ampliat̄,vt habeat locū,ēt ī termino statuto omnibus dilatorijs,prout tex.hic loquit̄ q̃a declinatorie includunt̄,q̃a dilatorie sunt.c. inter monasteriū de re iu. & ita Abb.ꝯcludit h̄ ꝯ Ant.de But. & Mod.sequunt̄. Sed adde ꝙ in ꝯrium vr̄ id,qđ ipse Abb.tradit in c.q̄m ꝯ in glo.in ver. exceptiones.de proba. vbi per illum tex. dicit ꝙ recusatio proprie non dicitur exceptio,quia ibi tanq̄ diuersa ponuntur. Pro responsione videndum est qđ ibi dixi, & gratia breuitatis non transcribo. Et pro op.Abb.hic,facit quia iudex, qui præfigit terminum in dilatorijs,vtitur iurisdictione in causa principali,vt supra dictum est, ergo vr̄ cogitare ꝙ prius declinatorie opponatur.quæ ꝑmitti debent,vt in gl.seq.habetur.& pars,quæ terminum acceptauit,vt.s. dixi,videtur in iudicem consentire. Et ista rō militat etiam in declinatorijs.Et ita etiam tenet Spec.in tit.de dilatio.§.nunc videamus.ver.sed nūquid. Et ad tex.in cle.j.eo.tit. Abb.respōdet. Vel aliter responderi potest,ꝙ id,qđ ibi dr̄ de declinatorijs,potest dici etiam de dilato.declarando vt dixi in d.c. q̄m contra.de proba. ¶ Secundo prædicta conclusio ampliatur, vt habeat locum ēr in domino,qui patiatur procuratorem eius talem terminum acceptare,ex eo qđ no.in c.j.& antepe.ver.item adde,de iudi.vbi contra Ant.de But.tenet ꝙ si dominus patiatur eius procuratorē coram incompetenti litigare, videtur iurisdictionem prorogare. & sequitur Alex.in d.l.quidā cōsulebāt.Et reperio ꝙ Abb.idem tradit consi.lxj.in cā,& quæstione,col.iij.lib.j. Ipse aūt ꝓcurator immediate non pōt hoc facere, quia speciale [a] mandatū requiritur in prorogatione iurisdōnis,vt no.Inn.in c.de causis.de offi.deleg. Ro.in consi.xlviij.inspectis.Nisi dicamus illud esse verū in ꝓrogatione expressa. secus videt̄ in tacita,[b]†q̃a ꝓcurator ommittēdo, dn̄o ꝑiudicare pōt.vt no.Bal.ī c.cū olim.circa fi.ver. vnū scias. de

33 offi. deleg.¶† Secunda cōclusio Abb.est ꝙ si talis sit iudex,cuius

34 iurisdō prorogari non potest,nō obstāte lapsu termini,& ēt post sniam,de tali incompetētia opponi potest, q̃a taciturnitas mera nihil nocet,vt Abb.hic dicit,per glo.in cle.j.de sequest.pos.& fru. & no.Bal.ī l.si q̃s filio.§. qđ q̃s.ff. de iniu. rup.& in l. exceptionē. circa fin.ver.sed pone.C.eo.tit.cum si. vt tradūt Mod.hic qui late insistūt.& in rub.s.de for.ꝯpe.& prius Alex.in l.de pupillo.§. qui opus.ff.de ope.no.nun.Peru.in c.dilecta.in lij.q.ver.vj.limita. de appel.Sed quātū ad propositū aduertēdū est,quia illa ratio, quā Abb.adducit,ꝙ taciturnitas partis in tali casu non nocet, non vr̄ bene adaptari,q̃a hic non agit̄ de taciturnitate partis simpl̄r, sed cū taciturnitate ēt d spositio iuris cōcurrit,q̃a iura dn̄t ꝙ declinatoria post litē ꝯtest. opponi nō pōt c.inter monasteriū.de re iud. l.fi.de exce.Vnde licet iurisdictio à parte ꝓrogari nō possit, tn̄ iu

35 ris auctoritate hoc fieri potest,†sicut videmus ꝙ ꝑlatus nō potest ecclesię ꝑiudicare, q̃a nō est dn̄s sed ꝓcurator bonorū ecclesiæ. c.ij.de dona.& tn̄ ꝑiudicat in ꝑscriptione tacēdo.c.veniēs.de pręscri.q̃a cū taciturnitate prælati adminiculū iuris cōcurrit. Et idē

36 †patet in snia in causa criminali, quæ trāsit in rē iudi. si quis non appellauit intra x.dies l.diui fratres.vbi Bar.ff.de pen.l.j.§.fi.ff.de qō.& tn̄ nō pōt quis renūtiare defensionibus suis, q̃a nō est dn̄s mēbrorū suorū l.liber homo.ff.ad leg. Aquil.c.ꝯtingit.de sen.excō.facit qđ no.in l.j.C.qui admitti.cū si.vt ibi dixi. Vnde in ꝓposito vr̄,ꝙ licet pars iurisdictionē prorogare nō possit,si tn̄ auctoritate iuris excludentis declinatoriā,prorogatio fieri pōt, deberet habere locū ꝓrogatio,ꝓut esset in litis contest. qui est terminus iuris exclusiuus exce.declinato.& idē in termino. de quo agitur hic,quia iuris auctoritate hic à iudice ꝑfigit̄. Sed q̄n ēt dispositio legis nō posset habilitare iudicē incompetentē, vt in lit. contest. facit ꝯ clericū coram seculari,cōclusio Abb. hic procederet. ¶In gl.iij.ibi,illam primo debet proponere.Et hoc no.Bar.in l. nō vr̄. la ij.ff.de iud.in l.quidā consulebant.col.pe.ff.de re iudi. Adde tn̄

37 †ꝙ si quis simul ꝓponat exceptiones dilatorias,& vltimo loco ponat̄ exceptio declinatoria,quæ in primis ꝓponi debuit,nō attendit̄ ordo scripturæ,sed f̄m ordinē intellectus declinatoria ꝯ iudicē prius ꝓposita intelligit̄,vt Bart.in d.l.quidā.consulebāt. col.fi. ver.sed q̃d si simul.& idē no.Bal.in l.exceptionē.col.ij.C.de ꝓba. cū si.vt tradit Alex.in d.l.quidā ꝯsulebāt.col.pen.& Are.in c.j.de accu.facit tex.in l.nec enim ff.de sol.¶In ea.gl. ibi sufficit dicere

38 in genere.†Not.gl.f̄m Imol.& Mod.hic, ꝙ generalis exceptio nō prodest,sed specificari debet.& Bar.in l.j.in ij.q.ff.de exce. Bal.in l.scire oportet.§.sufficit.ff.de excu.tu.cū si.vt ꝑ Mod.hic. & prius Alex.in l.Titiæ textores de leg.j.Sed tn̄ aduertendū est, quia gl. hic nō vr̄ absolute dicere hoc,q̃a mouet̄ vna ratione particulari, quæ respicit specialiter istū tex.dū inquit glo ꝙ delusoria videret̄ dispositio huius decre.si reus gn̄aliter posset opponere exceptiones.In se bene verū est,ꝙ nō sufficit opponere exceptionē gene-

39 raliter,vt dictū est,†& hoc intell̄r,q̄n à parte opponit̄,aliàs secus vt no.Ang.in d.l.j.ff.de exce.cū si.vt Alex.scribit in d.l. Titiæ textores.Dicunt tamen Moder.hic,ꝙ etiam post terminum opponi poterit de inefficacia talis clausulę generalis,arg.l.sicut.§.non videtur.quib.mod.pig.vel hypo.sol.Sed hoc non videtur verū, q̃a si generalis exceptio,parte non opponente, admittitur, vt Doc. dicūt in locis.s.alle.post terminū nō vr̄ ꝙ opponi possit de inefficacia clausulę generalis,vt excipiēs repellatur, quia hoc ante litis ꝯtest.vel ante terminū elapsum opponi debet,vt no. Bal. in l. exceptionē.col.iij.ver.deinde dico.C.de proba.Alex.in princi.ff.

40 de edendo.Bene verum est ꝙ post terminum opponi potest,†vt illa generalitas declaretur,quia licet generalis libellus admittat̄ parte non opponēte,hoc intelligitur dummodo colligatur quid actor velit,vt no.Bar.in trac.ad reprimēdum.in ver. figura. col.ij. & facit quod no.Bar.in l.j.§.si q̃s argētum.ff.depo.cū si.vt Alexā. ibi in addi.Et qđ dictū est de exceptione generali, intelligendū vr̄,quādo generaliter quis opponeret exceptiones sibi nō cōpetētes.Secus vr̄,si facta fuerit relatio ad aliquam scripturam,quia tūc vr̄ ꝓcedere prout dicit̄ de illo,qui producit generaliter om-

41 nia iura,quæ habet in sacculo,†vt no.Bar.in l.accipiētis.ff.de auctori.tuto.Rom.in sing.cccx.hæsitatum fuit,cum simi.vt tradunt

42 Mod.in c.imputari.in fi.de fide instrumen.†Vltimo dicunt Moder.in hac glo.hic,ꝙ clausula generalis,in qua generaliter exceptiones competentes opponuntur,operatur vt excipiens nō videatur adstringere se ad probādum,vt no.Bald.in d.l.scire oportet.§.sufficit.& in d.l.Titiæ textores.vbi Alex. de leg.j. quod dn̄t Mod.notādum esse ad notata in c.licet causam. de proba. vt ille qui allegat falsitatem cum qualitate corruptionis, non astringat̄ ad pro-

ADDITIONES.

a ¶Speciale. Bal.consi.clxvij.lib.iij.& Guido Papæ consi.clxxiiij.

b ¶Tacita. Quod verum puto,si procurator habet generale mandatum ad omnes iudices,vt fieri solet. Secus si mandatum est limitatum ad iudices competentes, quia tunc licet possit omittere declinatorium mere,& renuntiare priuilegio fori,non tamen prorogare pōt iurisdictionem prorsus incompetentis.nisi in mandato sit clausula prorogandi.quam sat ponit est in genere.

c ¶Contestatā. Sed illa iura præsupponunt tali declinatorie enūtiari posse per litigantem,nec probant ꝙ procurator possit prorogare iurisdictionem prius incompetentis,ēt cōtestando,si non habent mandatum,nisi coram competenti. Et sic quidquid dicat Dec.vera est opi.Panor.& cōis.in tantū ꝙ licet dominus, qui litigauit coram prorsus incōpetēti,cuius iurisdictionem prorogare nequit, (vt laicus coram ecclesiastico in materia profana)condemnatur in expensis ꝓcessus voluntarij.tamen hoc casu non dn̄s,sed solus procurator,qui carebat mādato,nomine proprio condemnabitur in expensis.

ad probandum illã qualitatem corruptionis, si talis clausula generalis apposita sit, quia ęquipollet clausulæ, nõ tamen se astringens, & vt dicunt Mod. hic. Sed aduertendum est, quia Bald. in locis præall. loquitur, quando quis apposuit aliquas exceptiones particulares, addita generali clausula. nam per illam generalem clausulam non videtur se adstringere ad specificatas. Sed per hᷓ inferri non videtur ꝙ qualitas exceptionis propositæ probari nõ
43 debeat, vt etiam dixi in cap. licet causam col. xj. de ꝓba. ¶ † In glo. audiantur. ibi, sed in contrarijs secus. not. glo. ꝙ exceptio contra
44 ria opponi potest post terminum. cum si. vt Abb. hic dicit. † nam dum vnum contrarium ventilatur, non currit tempus in alio, vt Bald. in l. j. char. fi. C. qui accu. cum si. vt tradunt Mod. hic. Sed gl. ista reprehenditur per Ant. de Bu. hoc & Car. Imo. Abb. & Mod. sequuntur, quia licet contrariæ sint exceptiones, potuit reus conditionaliter vnam post alteram opponere. Et hoc modo erit facta propositio in termino, prout hic requiritur. Sed tamen gl. saluari potest, quia cum exceptiones contrariæ sint, & vna post aliã
45 probari debeat, in eodem termino comprehẽdi nequeũt, † quia idem terminus statui non debet ad plures actus, qui eodem tempore expediri nequeũt, vt no. per glo. in cap. sæpe. in ver. post dationem de verb. sig. not. Bar. in l. ij. in fin. ff. de re iud. cum si. vt tradit ibi Alexan. In se bene verum est quòd contraria reo conditio
46 naliter opponi possunt, † vt no. per gl. in l. siquidem, vbi Bal. Ang. & Saly. C. de excep. Dy. post glo. in reg. nullus de reg. iu. ĩ vj. Bald. in l. j. C. de fur. Ant. de But. & Imo. in cap. imputari. de fid. instr. & in hoc Dec. omnes conueniunt. Vnde procedit libellus, dico sen
47 tentiam nullam, † & si qua est, appello, no. per glo. vbi Bar. & Do. in l. j. C. quando prouo. nõ est necesse. & idem Bar. in l. si expressim. in iij. q. C. de app. cum si. vt dixi. in cap. dilecto. col. fin. de app.
48 ¶ † Quando autem reus vti possit cõtrarijs excep. distinctio Bart. quam Abb. hic refert, communiter approbatur, ex cuius dictis
49 tres conclusiones colliguntur. † Prima est, ꝙ quando in eadẽ exceptione resultat contrarietas, reus repellitur. l. ij. ver. sed si alius
50 ff. quando appel. sit. † Et idem esset in pluribus exce. quæ essent cõtrariæ, & in facto imcompatibiles, vt quia opponit reus de pacto de non petendo facto certa die in hac ciuitate Papiæ, & de so
a lutione facta eodem die Romæ, vt no. Raph. cu. & Mod.[a] sequuntur in l. nemo. in fin. ff. de excep. ar. l. scripturæ. C. de fid. instru. & facit quod not. Ange. in l. tale pactum. §. qui procurauit. in repe. col. xv. vers. vlterius iuxta prædicta quæro. ff. de pac. vbi inquit, ꝙ remota nullitate, non videtur tolli nullitas quæ habet in se cõtra
51 rietatem. † Allegat. l. vbi repugnantia, de reg. iu. Et prohibita repro
52 batione testium non excluditur reprobatio, † quæ insurgit ex cõ
b trarietate ipsorum testium,[b] vt not. Doct. in cap. ij. §. fin. col. fin. de test. in vj. Et hoc etiam habet locum in rustico, qui ab ipsa contra
53 rietate non excusatur, † vt no. Bal. in l. scripturæ. col. fin. C. de fid. in
54 stru. † Et quilibet actus est nullus, vbi cõtrarietas reperitur, vt no.
55 Are. consi. xij. procedendum est. ¶ † Secunda conclusio est, ꝙ si cõ trarietas resultat ex diuersis exceptionibus, & ipsi excipiẽti, onus probandi vtranque incumbit, volens simul vtranque proponere
56 admittitur. cap. auditis. cap. cum olim. de præscri. † Et huius conclusionis ratio videtur, quia reus qui plures contrarias exceptiones proponit, videtur illas ĩ dubio disiunctiue opponere, vt not. Inn. in cap. auditis. de præscr. & ibi Abb. col. viij. ver. opponiť tertio. quo casu vt supra dictum est à reo contraria conditionaliter opponi possunt. Et pro ista conclusione facit qđ no. Bar. in l. j. in ij. oppo. C. fal. cau. adie. leg. vbi inquit ꝙ reus, qui conuenitur, op
57 ponere potest † ꝙ soluit, & ꝙ sit liberatus in testamento. Facit ꝙ no. Abb. in cap. cum olim. ij. de priuile. cum si. vt tra. Mod. in cap. in nostra. col. iiij. de rescri. & dixi in cap. bone. de appel. ¶ Tertia conclusio est, quòd onus probandi primam exceptionem actori
58 incumbit, & successiue aliã contrariam reo, † vt quia negat reus pecuniam numeratam, & etiam dicit se soluisse, tunc simul proponi nequeunt, secundum Bar. in d. l. nemo vbi alleg. text. in d. l. cum de indebito. & Mod. hic simpliciter sequuntur. & Peru. in reg. nullus. in vj. Sed aduertendum est, quia in ista conclu. Bar. alleg. tex. in d. l. cum de indebito, qui videtur probare contrarium, prout Bart. ipse illum tex. inducit contra Dy. in d. l. nemo. ff. de ex cep. Sed responderi potest quòd Bart. in hac. iij. q. loquitur de ꝓpositione, dum inquit quòd simul proponi non possunt. Nõ aũt negat quin successiue proponi, & probari possint. Vlterius tamẽ instari potest, quia sicut successiue opponi, & probari possunt, ita videtur quòd simul proponi possint, quia vt supra dictum est, cõtrarie exce. quę præponuntur, in dubio disiunctiue proposite videntur, secũdum Inn. in d. auctẽ. cap. auditis. Præterea, differẽtia quã facit Bar. an reus vtranq; exceptionẽ ꝓbare teneať, vel vna, nõ vř hře rõnem diuersitatis, q̃a si reus opponit exceptionẽ priuilegij, & præscri. vt in d. c. auditis. ipse reus probat vtranq; , quia

actor habet fundatam intentionem de iure communi, d. cap. auditis. & ita hoc procedit secundum reg. iur. communis. Et eodẽ modo, quãdo reus negat quod petitur, & etiam dicit se soluisse, reus secundum reg. iur. non tenetur probare negatiuam. l. actor C. de proba. Ideo actori incumbit onus probãdi, secũdũ reg. iur. & ꝑ ꝯ hᷓ nõ debet magis repelli in isto casus reus, q̃ in alio, q̃a ne gãs regulariter non puniť, nisi in q̃busdã casibus expressis sp̃alr in iure auc. q. ꝯ ꝓpriam. de nõ nu pec. l. fi. ff. de rei. ven. cum si. Iõ qđ fit lege permittente, pœnam non meretur. l. Gracchus. C. de adul. Vnde sicut in casu præcedenti contraria proponi possunt, ita videtur in isto casu, quia vtroque casu videtur eadem cõtrarie-
59 tas, quæ excipiendo admittitur. † Et ex his infertur, ꝙ inquisitus de homici. licet negauerit, postea tamen conuictus non prohibetur allegare ꝙ ad eius defensionem fecit, vt no. Bal. in l. cũ de indebito. ff. de proba. & in auc. contra q. propriã. C. de nõ nu. pecu. cum si. vt tradunt Mod. hic. & idem Bal. in l. iubemus. C. de appe. & in d. reg. nullus. in vj. Abb. in c. fi. per illum tex. de solu. Ange. in l. siquidem. ver. quid. ergo dicẽs. C. de exce. no. Pet. de Peru. in c. fi. de cog. spi. Et ista videtur communis opi. vt dicunt Mod. in d. l. nemo. in fi. & facit qđ no. Bar. in d. l. j. C. de fal. cau. Imo. in l. Titiæ si
60 nupserit. ff. de condi. & de. ¶ † In ea gl. ibi, sed actio non perditur. nota ꝙ exclusus vt post terminum statutum exceptionem opponere non possit, nõ videtur exclusus quominus agere possit. Ita Abb. hic declarat. Et ad hoc facit, quia terminus hic statuitur limitate ad excipiendum. ideo limitate intelligitur, vt excludatur solum iure excipiendi, non autem à iure agendi, quia limitata cã
61 limitatum effectum producit. l. in agris. ff. de acquir. rerũ do. † Et quia sunt diuersa iura agendi, & excipiendi, vt not. in cap. ij. de ordi. cog. ideo exclusus ab vno iure, non videtur excludi ab alio. & no. Bar. in l. si dominus, per illum tex. ff. de seruit. vrbano. prædio. Facit tex. in l. miles. §. sexaginta. in fin. ff. de adul. & no. Bal. in l. sed & si quis. §. quæsitum. in fin. si quis cau. Ant. de But. in cap. j. in se
62 cundo supra de transla. † Et ad hoc specialiter facit, quia ille, qui succũbit excipiendo, principaliter agere non prohibetur, vt no.
63 Bar. ĩ l. qui Romæ. §. duo fratres. ĩ v. opi. de verb. obl. ¶ † Gl. in ver. de nouo concludit ꝙ sicut exceptio dilatoria orta post terminũ admittitur, ita etiam si post lit. conte. oriatur. & idem tenet glo. ꝑ illum tex. in cap. insinuante. vbi Abb. de offic. dele. & no. Bal. post glos. per illum tex. in l. ij. C. de consor. eius. lib. cum si. vt late tradit Rom. in l. si vero. §. de viro. in lib. fal. sol. ma. Et ista conclusio sane intelligitur, & procedit dummodo talis exceptio orta post lit. cõ-
64 test. opponatur ante quàm vlterius in causa procedatur. † Secus si aliquis actus circa merita causæ agitatus sit cum parte aduersa, quia tunc talis exceptio vlterius opponi nõ potest, vt no. Abb. per illum text. in d. cap. insinuante. circa fin. Bart. in l. pomponius. §. rati. ff. de procu. & est dictum Ioan. and. in cap. cum M. de consti. cum si. vt late per Moder. ibi. char. ij. ¶ Ibi glos. fin. ibi, legitima brobatio. an, & quando iuramentum legitima probatio dicatur
65 late dixi in rubr. supra de proba. ¶ † In ea. glos. ibi, non esset litiũ finis. Abb. post glos. concludit quòd etiam post litem contest. auditur, dicens dilatoriam exceptionem de nouo ad eius notitiam peruenisse. & Abb. sequitur post alios, quos ipse refert. & idem Bart. in l. error. col. fin. versi. secundo modo potest intelligi. C. de iu. & fac. igno. cum si. vt tradit Alexan. in l. ita demum. in quarta fall. C. pe procu. & Mod. hic. Ex quibus patet, istam esse communem opinionem, contra quam Aret. tenet. in cap. j. col. ij. de accu. potissime per tex. in l. filius familias. §. veterani. ff. de procu. ibi, ni si hoc tempore litis contestate quocunque casu prætermissum est. nam ex illis verbis vniuersalibus, quocunque casu, inferri videtur quòd reus excludatur, etiam si ignoranter prętermissum sit. Moder. hic respondent quòd sicut limitatur ille. §. non habere locum in exceptione orta de nouo, ita etiam quando notitia superuenit, quia ista duo equiparantur, vt probatur hic. & in c. vt circa. ad fi. de elec. in vj. Sed replicari potest ꝙ ille tex. in illa vniuersali, quocunque casu, etiam vř excludere illam exceptionem dilatoriam, quę postea orta sit. Et ad hoc facit, quia in tali exceptione
66 dilatoria arguitur de modico prẽiudicio. † ideo pro tali dilatoria omissa, non dať restitutio in integrũ ẽt ecclesię, vt no. Inn. Host. & Imo. in c. corã de resti. in integ. Do. consi. lviij. quidã vsurarius. facit text. in l. scio. ff. de resti. in integ. & istam opi. etiã tenet Pau. de Cast. in d. l. ita demũ. in fin. & ibi respõdet ad istũ tex. ꝙ loquiť in termino dato ab homine. secus ĩ dato à lege. Ad hᷓ rñdet Alex. ĩ d. l. ita demũ. & referũt Mod. hic, ꝙ talis dr̃ia nõ videtur vera, q̃a mitti si

ADDITIONES.

a ¶ Moderni. scilicet Sozinus. & bene.

b ¶ Syl. Ald. Testiũ. Vide eundem Deci. in c. super literis. col. iiij. de rescri. & c. sollicitudinem in viij. not. infra de appellatione.

mitius agitur cum lege, quàm cũ homine.l.Celsus.ff.de arbi.Sed replicari potest, ꝙ in isto casu ratio specialis vr̃, vt post terminum facilius admittat̃, q̃a res ad ius cõmune reducitur, ex quo adhuc nõ est lis contest.secus vr̃ post lit.contest.¶ Finaliter tñ placet cõmunis opi.per istum tex.vbi est casus, & textus vr̃ fundari in probabili ignorantia, q̃ ẽt militat post lit.cõtest. Facit tex.in l.si ignorans.ff.loc.l.mater decedẽs.ff. de inof.testa. in l.fi.in fi.ff.de leg.ij. cum si.vt Albe.tradit in d.l.ita demũ.Et hoc idem cõfirmatur, q̃a post lit.cõtest.clarum est ꝙ exceptio dilatoria, quæ oritur de nouo, opponi potest, d.c.insinuante.de offi.deleg cum si.ergo idem videt̃, qñ post litẽ contest.notitia superuenit, quia ista duo equiparantur, vt probatur hic. & in d.c.vt circa in fi.Non ob.tex.in d. §.veterani, quia respondetur, vt dicũt Mod. hic. ꝙ sicut per illum tex.non excluditur exceptio, quæ de nouo oritur.ita pariter non excluditur illa cuius notitia superuenit, quia ista equiparãtur, vt dictum est. Vel secundo aliter ad illum text.responderi põt, quia loqui videt̃ in eo, qui scieter omisit talem exceptionẽ opponere. Hoc patet, quia dr̃ ibi ꝙ miles nõ potest esse procurator, ẽt si aduersarius erit, & sic loquitur in eo, qui sciebat exceptionẽ sibi cõpetere.Excipitur ab illo dicto, nisi hoc tẽpore lit.contest.quocũque casu prætermissum est. Nam illa exceptio, quæ colligitur in illa dictione, nisi, intelligi debet ꝙ scienter prætermissum sit, quia regula ibi posita ita loquit̃, & exceptio s̃m reg.intelligitur, vt no. in rub.de reg.iu.in vj. Non ob.ꝙ agat̃ de modico præiudicio, q̃a hoc in isto casu non attenditur, vt est tex.hic. Idem ergo post litẽ

67 contest., vt s̃. dictum est.¶†In fi.gl.secũda conclusio habet̃ quòd post terminum opponi non põt exceptio iuris nouiter cogniti.Et ratio videtur, quia ignorantia iuris non est probabilis. vt Abb.h̃ dicit.c.ignorantia.de iudi.in vj.Si ergo esset iuris ignorantia pro-

68 babilis, vt in muliere, vel rustico. videtur † ꝙ post terminum talis ignorantia allegari possit.& ita Pau.de Ca.concludit in d.l.ita demum.Sed aduertẽdum est, quia cum error iuris probabilis sit in omnibus personis, qñ tractatur de damno euitando, vt dicitur in l.iuris ignorantia.ij.& in l.error facti.ff. de iur. & fac.igno.videtur ꝙ semper allegari possit, quia videtur tractari de damno vitando. Nisi dicamus ꝙ in tali exceptione dilatoria, non tractatur de dãno vitando, quia non respicit merita causæ. & dicitur de apicibus

69 iuris, vt no.per glo. in l.fideiussor.§.quædam.ff.man. † Et ad illud quod dictum est de rustico, & muliere, non videt̃ procedere sine dubio, quia mulieribus non succurrit̃ magis, quàm maribus, nisi

a in casibus à iure expressis. [a] l.fi.C.de iu.& fac.igno. & idem in rusticis, vt per glo.j.q.iij.in c.fi.in prin.& not.Anto. de But.in c.ij.de

70 consti.Alex. in l.si quis id, quod.ff.de iu.om.iudi. † Et quod dicit̃ de rusticis, limitatur pluribus modis, vt Alex.prosequitur in d.l.si

71 quis id, quod.¶†Extra glo.Abb.quærit, si reo datus sit terminus. xx.dierum ad deliberandum, iuxta auc.offeratur.C.de lit.cõtest. an reus comparens in termino petere possit alium terminum ad proponẽdum dilatorias.Et Host.Imo.Abb.antiquis, & Doct.cõmuniter, vt Abb. hic refert, tenent ꝙ non, quia in dicto termino ad deliberandum debuit dilatorias proponere. & sequitur Ant. de But.hic col.ij.ver.quæro secundo. & concludit ꝙ reo à principio comparenti non debet dari terminus ad proponẽdũ dilatorias, qui excedat terminum.d.auc.offeratur.breuior aũt dari põt. Abb.hic dicit ꝙ hęc dicta sibi non placent, q̃a s̃m eum, si reus petit à principio terminum ad proponẽdum dilatorias, non debet sibi dari, quia põt malignari, cũ forte nullã habeat exceptionem dilatoriam.Nõ ob.auc.offeratur, quia loquitur in termino ad respondendum libello, non ad dilatorias proponendas, & si intra terminum simpliciter datum ad deliberãdum vnam dilatoriam reus proposuit, debet dari terminus ad proponendum alias, q̃a auc.offeratur. non dicit ꝙ debeat omnes exceptiones dilatorias proponere.Et sic in effectu Abb. vult ꝙ in termino ad deliberãdum dato.de quo loquitur d.auc.offeratur.non includatur quòd reus teneatur oẽs dilatorias proponere.Contrariũ communiter Doc.tenẽt, vt s.dixi, & ista cõmunis opi. verior vr̃, quia ille terminus datur ad deliberandũ, vt dr̃ in d.auc.offerat̃, & talis deliberatio fit post datum libellũ in quo petitio principalis cõtinet̃. ergo illa deliberatio vr̃ esse circa petitionẽ principalem, de qua tex.ibi loquitur.& sic videt̃ respicere lit.contest.quę fit per responsionẽ. c.j.§.de lit.contest.& hoc expresse dr̃ in d.auc.offeratur.in fi.dum inquit ꝙ aliter facta litis cõtestatio nõ valet. cũ ergo post illũ terminum lis debeat cõtestari. ergo vr̃ includi ꝙ dilatorię proponãtur, quę prius proponi debent, quia qui vult consequens, velle vr̃ omne necessarium antecedens.l.ij.ff.de iu.om.iud.c.præterea.de offi.deleg.Et ad hoc facit, quod ibi de recusatione dr̃ in d.auc.offeratur. quæ in illo termino proponi debet, & illa dilatoria est.c. inter monasterium. de re iud.& talis terminus ad proponẽdã dilatoriã ẽt à principio statui põt, quia in hoc malitia cõsiderari nõ potest, si nõ excedat terminum.d.auc.offeratur.& no.Spe.in tit. de dila.§.nũc videamus.vers.sed nunquid.licet Abb.inferius cõtradicat persistendo in opi.sua hic. Et ꝙ à principio terminus iste statui possit, tenet ipse Abb.inferius, vbi cõcludit, ꝙ iudex à seipso hoc facere põt. ergo ẽt videt̃ ꝙ possit à principio pro petente.

72 ¶†An aũt terminus iste de iure ciuili pręfigi possit.Abb.concludit ꝙ non, quia est statutus terminus vsq; ad lit.contest.sed de iure canonico põt ẽt à principio, per istum tex.in ver. non nunquã id est, interdũ, & sic vr̃ ꝙ etiã qñ nõ suspicatur de malitia, assignari tamen possit, & ita Abb.sequuntur opi. Guid. de Suza.quã hic refert. Mod. hic concludunt ꝙ ẽt de iure canonico terminus iste

73 à prin.assignari nõ possit, ꝯ Abb. † quia debet talis assignatio fieri cum causæ cognitione, vt per Dy.in regula, indultum.de regu. iur.in vj.Et ista causę cognitio à principio non potest adhiberi, cũ aliqua coniectura malitię requiratur.Non ob.tex.hic in ver.nonnunquam, quia Mod.dicunt ꝙ ratio malitię est finalis, per quam in effectu dispositio restringitur. Concludendo breuiter, primo mihi placet illa opi.ꝙ iste tex. habeat locum de iure ciuili, ex quo non reperitur ꝙ specialiter in hoc aliud sit statutum ab ipso iure ciuili, per ea, quę habentur in c.j.de operis no.nun.Non ob.ratio allegata in contrarium, ꝙ sit terminus statutus de iure ciuili ꝑ lit. contest.quia hoc idem de iure canonico vr̃.c. inter monasterium. de re iudi.& tamen iste terminus restringi põt à iudice.vt hic dr̃. ergo pariter idem dicendũ vr̃ de iure ciuili, vt terminus lit.cõtest. restringi possit.¶ Secundo concludendum videtur secundũ opi. Abb.reiectis rationibus Mod. ꝙ terminus iste præfigi põt à principio, vt sit litium finis, nec alia causæ cognitio requirit̃, quia agitur de modico præiudicio, & simpliciter ita disponitur hic. Non ob.quod dicit̃ de malitia, quia respõdetur dupliciter. Primo put. Abb.dicit.ꝙ illa dictio, nonnũquam, exponitur, id est interdum, & sic dispositio generalis videt̃, & habet locum, licet malitia non arguatur.Secundo ꝙ ratio malitiæ, quæ allegatur in text.respicit summum pontificem, qui edidit hanc constitutionem. non autẽ refertur ad iudicem, qui habet præfigere terminum, quia ipsi iudici datur potestas simpliciter, vt talem terminem pręfigere pos-

74 sit, vt etiam dixi in gl.s.e.¶†Successiue s̃m Abb.quæritur an post terminum etiam excludatur reus in causa appellationis, vt dilatoriam exceptionem opponere nõ possit.Abb.hic ꝯ Ant.de But. concludit ꝙ opponi non possit, quia appellatio reducit causam in statu, in quo erat causa pricipalis lit.contest.vt no.Bart.per illũ tex.in l.ita demum.C. de procu. Vnde sicut lit.cõtest.excluderet dilatoriam in causa appellationis, ita videtur dicendũ de isto termino, qui in locum lit.contest.surrogatur, & quia in causa appellationis eadem ratio videtur, vt Abb.hic dicit, & Mod.sequuntur & Alex.in d.l.ita demum.Et ista conclusio verissima videtur, si in causa principali lis fuisset contestata. sed lis contestata non fuit, prout Doc.hic loquuntur. Verior mihi videtur opi.Ant. de But. quia illa præfixio termini, quæ tollit reo beneficium lit.contestatis operatur in causa principali, & nõ debet trahi ad causam appellationis vt minus recedatur à iure communi, arg.l. si quando in prin.C.de inoffi.test.non ob.quod Abb.dicit de surrogatione, quia illud procedit respectu causæ principalis, de qua iudex cogitauit.Non ob.ꝙ eadem sit ratio in causa appellationis, quia nõ est verum, quia in causa appellationis nõ probatum probabo.l. per hanc.C.de tempo.appel.c.cum Ioan.de fid.instr.& licet talis regula limitetur non habere locum in his, quæ debent fieri ante litis contest. ista limitatio ꝯ regulam nõ debet extendi ad terminum præfixum ante lit.contest.ex eo, ꝙ s̃.dixi. Præterea eadẽ ratio esset in causa appellationis, quando terminus esset statutus in causa appellationis, prout loquitur text.in clementi.ij. de testib.quem Abb.adducit.Sed non videtur ꝙ terminus pręfixus in

75 causa principali, trahat̃ ad causam appellationis. † Et ad hoc facit, quia promissio facta simpliciter in causa principali, non por-

76 rigitur ad causam appellationis.l.cum apud.ff.iudi.sol. † Et iuramentum calumnię præstitum in causa principali, non porrigitur ad causam appellationis.c.ij. de iure calum.in vj. & in prin.& facit gl.in l.qui proprio.§.item quæritur, in vers.quæratur.in fi.ff.de

77 procu.cũ si.vt tradit Alex.consi.xcvj. viso processu.lib.ij.¶†Vltimo quæritur an iudex post terminum opponere possit dilatorias in casibus, in quibus ex officio supplere potest.Abb. post Ant.de But.concludit ꝙ sic, vt in simili habetur per gl.ij.q.j.c.in primis.in ver.quærendum.Ad idem facit glo.ij.q.vij.c.alieni.in ver.nõ possumus, quam allegant Mod.hic. & ita residet.Sed contra istã cõclusionem

ADDITIO.

a ¶Expressis. Deci.in l.secunda.nume.93.ff.de regu.iur.l. iuris ignorantia.num.11. C.qui admitti.Alexan.consi.lxxv.nume.10.lib. quinto Andr.Tiraquel.in tract. retrac.conuentio.§.iiij.glo.vij.nu.12.

78 clusionem facit ꝙ no. Bar. in l. q̃relam. in fi. C. de fal. † vbi inquit ꝙ si à statuto præfigitur terminus accusatori ad accusandũ, ab illo termino ẽt excludiť iudex, vt inquirere nõ possit.[a] & idẽ no. Bar. in l. non solũ. §. quanquã. ff. de iniur. in l. j. §. ꝙ aũt. ff. de aleato. cũ si. Sed responderi põt ꝙ ꝯclo Doc. hic vř bene procedere in terminis, in quibus loquuntur videlicet qñ terminus præfigiť ab ipso iudice, quia vř quædã sentẽtia interlocutoria, q̃ licet, transiuerit in rem iudicatã quo ad partẽ, tñ ab iudice reuocari põt, vt no. per gl. fi. in c. q̃relam. de procu. in c. cũ cessante. de app. in c. venerabilibus. §. secus. de sen. excõ. in vj. & in c. ij. de app. eo. lib. vj. Sed Bar. in locis. s̃. alleg. in ꝯ̃rium loquiť in termino à lege profixo. Præterea, & secundo respondeť, ꝙ ꝯ̃ Bar. vř cõmunis opi. vt Alex. cõclu. qui alios refert in l. j. §. sublata. ff. ad Treb. & tradunt Mod. in c. di-

79 lecti. col. iiij. j. eo. & dixi in c. constitutus. in prin. de appell. ¶ † Postremo Abb. dicit notandum esse ꝙ licet post terminũ pars excipere nequeat, tñ exceptionẽ propositã poterit declarare, vt not. Arch. xiij. q. ij. in sum. & in simili no. Spec. in tit. de teste. §. nunc videndum. col. pe. ver. hoc ẽt noto. Domi. in ꝓœ. vj. in prin. circa fin. ver. & no. optimum. text. cũ si. vt tradunt Mod. hic, & idem ẽt Bal. in l. j. §. huius studij. col. j. versi. & est arg. de iusti. & iur. cũ si. vt Are. scribit in l. hæredes palam. §. si quid post. ff. de testa. & idẽ Ro. cõs. xlv. super eo. in princ. & in con. lxv. viso themate. col. ij. Ful. consi.

80 cxlvij. visa. in fi. And. Sicu. xviij. col. ix. lib. j. † Et ista conclusio intelligitur, qñ declaratio est verisimilis, & consona, nõ faciens de nihilo aliquid, vt dicunt Mod. hic. allegantes Oldr. consi. clxvij. ante

81 omnia. † Et ad h̃ adde Io. de Ana. cõsi. lxxxiiij. videndũ. col. ij. vbi distinguit an declaratio facta sit in circunstantijs, vel in substãtialibus. & no. Paul. de Cast. in d. l. hæredes palam. §. si quis post. col.

82 ij. ff. de testa. † vbi loquiť notabiliter de declarationibus, quę sępę fiunt à summo pontifice, ꝙ non valent in præiudicium tertij.[b] & idem Pau. de Cast. cons. clvj. viso, & examinato. col. fi. & idem tradit Pet. de Anch. consi. cccxcix. præmitto. col. fin.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Non possit. Illã tamen opin. Bar. sequitur Ang. ibi & Sal. Ang. de Are. & Augu. de Arimi. in tract. malefi. in glo. hæc est quædam inquisitio. col. xij. Io. Fran. Balbus. in trac. pręscrip. col. cxj. in fin.

b ¶ Syl. Al. Tertij. Vide pro declaratione Deci. in consi. cxiiij. col. pe. ¶ Adde Deci. supra de consti. c. fin.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus cõueniri potest, sed debet respondere per procuratorẽ. nu. 3.*
Et tenetur dicere officium. nu. 2.
4 *Recusari potest iudicium plurium delegatorium, si vnus est suspectus.*
5 *Excommunicato legitima defensio reseruatur.*
6 *Suspecto sub iudice litigare periculosum est.*
7 *Exceptio fundatur in æquitate.*
8 *Defensio naturalis est.*
9 *Iudicium claudicare non debet.*
10 *Claudicare non debet iudicium, nec compromissum. nec contractus. nu. 11.*
Fallit in pupillo, ecclesia, & principe. nu. 12.
13 *Argumentum ab absurdo valet.*
14 *Lex generaliter loquens restringitur ne absurdum sequatur.*
15 *Absurdum vt tollať statutũ ꝙ stricte debet intelligi, largissimè interpretatur.*
16 *Absurdum toleratur aliquando vt absurdius euitetur.*
17 *Clausula, ex certa scientia, non præsumitur papa vti.*
18 *Confirmatio papæ potius refertur ad actum validum, quàm ad inualidum.*
19 *Certa sententia papæ quando dicatur constare.*
20 *Motu proprio fieri dicitur, quando exprimitur.*
21 *Concesso vno, videntur concessa omnia similia.*
22 *Reconuentio ei prohibita est, cui prohibetur conuentio.*
23 *Commissio ex certa scientia facta iudici suspecto an valeat.*
24 *Recusatio tolli potest in causa pendente à libera potestate committentis. Sicut in non pendentibus. nu. 25.*
26 *Recusatio an tolli possit, & an sit de iure naturali.*
27 *Recusatione remota causa suspectis committi potest, dummodo non sint suspecti ad inimicitiam. nu. 28.*
29 *Testes inhabiles admittuntur in simonia, & læsa maiestate, non tñ inimici.*
30 *Assertioni eius qui actum fecit non statur, qñ sine causa facere non posset.*
31 *Excommunicatus qui est in iudicio vt reus, an petere possit quòd sentẽtia absolutoria pro eo feratur.*
32 *Excommunicatus non potest intentare remedium. l. diffamari. C. de ingen.*
33 *Reus licet petat silentium imponi super petitis, actor tamen non dicitur.*
34 *Actor quis sit, an reus inspicitur principium causæ.*
35 *Reus necessarius quis dicatur.*
36 *Citatus si sua putauerit interesse, an dicatur reus necessarius.*
37 *Dispositio pura, & conditionalis purificata conditione parificantur.*
38 *Citatio conditionalis potest fieri de clerico per iudicem secularem.*
39 *Tertius excommunicatus pro suo interesse non admittitur.*
40 *Excommunicatus si grauatus sit in actu extraiudiciali non auditur, etiam si petat restitutionem.*
Et an agere possit contra debitorem fugitiuum. nu. 41.
42 *Præscriptio non interrumpitur per excommunicatum de facto admissum.*
43 *Excommunicatus an petere possit restitui sibi tenutã datam propter eius cõtumaciam aduersario.*
Et an appellare possit etiam si actor originarius esset, vide quòd sic. nu. 44.
45 *Excommunicatus ad appellationem merè extraiudicialem non admittitur.*
46 *Appellans extraiudicialiter superueniente excõicatione indistinctè repellitur.*
47 *Excommunicato etiam iuste non currit tempus ex quo agere non potest.*
48 *Præscriptio non currit omnino agere non valenti, quòd si agere possit sed cum difficultate currit, tamen datur restitutio.*
49 *Excommunicatus in odium ipsius agere cogitur.*
Gesta per excommunicatum valent in eius præiudicium. nu. 50.
Et an prohibeatur suscipere sacramentum. nu. 51.
Et iniustè excommunicato imprimis communio restitui debet. nu. 52.
53 *Parochiani si ab eorum parocho decimæ petantur, possunt opponere quòd sit priuatus exhibitione sacramentorum.*
54 *Præsbyter parochianus potest sacramenta denegare si ei denegentur decimæ & oblationes.*
Sed quid si suis manibus sibi victum quærere possit. nu. 55.
56 *Oblatio sunt de præcepto.*
57 *Excommunicatus conuentus an possit obijcere compensationem.*
58 *Soluere, & compensare sunt paria.*
59 *Lenocinium mariti ipsum onerat non mulierem excusat.*
60 *Exceptio compensantionis dicitur reconuentio.*
Nec opponitur coram arbitro. nu. 61
62 *Compensatione non veniunt quæ per exceptionem perimi possunt.*
63 *Frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora.*
64 *Agens contra excommunicatum, tenetur ei omnia dare, ad quæ obligatur ex illo actu pro quo agit.*
65 *Fideiussor excommunicati potest opponere exceptionẽ compensationis, quãdo ipse non posset.*
66 *Excommunicatus non potest implorare officium iudicis.*
Et an intentare possit remedium. l. diffamari. C. de ingen. nu. 67.

CVm inter. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶ † No. primo ex-

1 communicatum posse conueniri. Idem text. in c. si vere. de sentẽ. excom. & in cap. excommunicamus. §. credentes. de hęr. aliàs ex tali excommunicatione commodum reportaret, quod esse nõ

2 debet. cap. intelleximus. de iud. † ideo excommunicatus tenetur dicere officium, vt not. per glo. fin. xxviij. dist. in cap. præsbyterũ.

3 cum simi. vt dixi in d. cap. intelleximus. in ij. not. † Et tali casu debet excommunicatus, qui conuenitur, respondere per procuratorem. de quo videndum est quod dixi in d. c. intelleximus. ad ꝙ

4 Abb. se refert. ¶ † Not. ij. vt Abb. hic dicit, quẽ posse recusare iudicium omnium iudicium, quando habet aliquem suspectum, & rationem Abb. adducit, quia sicut per mortem vnius delegatorum iurisdictio aliorum cessat. cap. vno. de offi. deleg. ita etiam propter suspicionem vnius, quia exercitium iurisdictionis omnibus delegatis simul competit, vt latius Abb. hic. Sed aduertendũ est, quia ratio, quã Abb. adducit, bene infert, quòd si vnus ex pluribus delegatis suspectus sit, alij nequeunt procedere. Sed nõ bene infertur ad recusationem omniũ, vt Abb. dicit nec etiam hoc videtur verum in se, quia licet vnus supectus sit, nõ videtur quòd alij queant recusari, nisi ille suspectus esset caput aliorum, vt no. Bald. in l. j. C. si rector prouin. cum simi. vt dixi in c. j. de iudi. Et ad tex. hic responderi potest, quòd causa esset commissa tribus iudicibus, & sic maior pars eorum erat suspecta. ideo iudicium omnium recusari potest, quando maior suspecta sit, quia illa maior pars totum facit. l. duo ex tribus. ff. de iu. Vel secundo dictũ Abb. hic non intelligitur de recusatione ratione suspicionis. sed largo modo, prout est recusare, vel declinare, vel non velle coram tali iudice litigare, arg. l. recusari. ff. de acqui. hę. l. recusare. ff. ad Treb.

5 & in cap. pen. de fo. compe. ¶ † Not. iij. quòd excommunicato legitima defensio reseruatur. & idem dicitur in c. significauerunt. j. eo. & sic non tantum defensio naturalis. sed ẽt ciuilis videť excõmunicato competere, cũ alia sit ciuilis defensio, & alia naturalis, vt no. Abb. in c. dilecti. j. eo. cum si. vt dixi in rub. de appel. Et legitima pro ciuili accipitur. l. legitima vbi glos. fin. ff. de pac. Ideo infertur hic ad recusationẽ. ex quo inferri videtur ꝙ recusatio iudicis dicatur defensio, seu exceptio legitima. de quo videndũ est ꝙ dixi in c. quoniam contra in vers. exceptiones. in fin. de probatio.

6 ¶ † No. iiij. ꝙ periculosum est coram suspecto iudice litigare, & de iure naturali est, quòd quis nõ debeat coram suspecto iudice litigare, vt no. Do. per illum tex. in c. quòd suspecti. iij. q. v. facit tex. in c. secundo requiris. de appel. Et de hoc videbimus in j. q. quam

7 Abb. hic prosequitur, expeditis notabili. † Not. v. quòd exceptio fundatur in ęquitate. nam exceptio defensio est, vt dictum fuit in

8 rub. supra eo. † Et defensio naturalis est, vt Abb. h̃ dicit ꝑ cle. pastoralis.

ſtoralis.de re iudi.ſed ille tex.loquiť in citatione,de cuius intelle
ctu dicitur in rub.de appell.Et non videtur verum ſimpliciter ꝙ
exceptio ſit d eféſio naturalis,ſed diſtinguiť. q͂a alia ciuilis,& alia
9 naturalis eſt.vt no.Abb.in c.dilecti.j.eod. vbi videbimus.¶†No.
vj.ꝙ iudiciũ claudicare non debet.In iudicij.n.ęqualitas ſeruari
10 debet.c.nouit.de iud.cum ſi.vt dixi ibi in vij. no. †Et idē eſt in cō-
promiſſo,qđ claudicare nō debet,vt no.Spec.in tit. de arbi.§.ex-
cipiť.in prin.ver.itē qđ claudicat.& eſt tex.in l. ſi cũ dies.§. pen.ff.
de arbi.cũ ſimil.in gl.allegatis.Et Bal. ibi dicit ꝙ pręceptũ iudicis
11 claudicare nō debet.facit tex.in l.fi.C.de fructi.& lit.expē.† Sic ēt
ꝯctus claudicare nō debet.Fallit ī pupillo.l.Iulianus.§.ſi q͂s à pu-
12 pillo.ff.de act.emp.†Et idē in eccleſia,& principe,vt no.Are.ī c.j.
de proba.& ibi dixi in primo no.Et idē eſt rōne doli,vt no.Ange.
in l.iuriſgētiũ.§.prætor.ff.de pac.¶ No. vij. valere arg.ab abſurdo
a vitādo.[a]†& h̄ mō arguit tex.in l.ſiue hæreditaria.ff.de neg.ge. in l.
13 nā abſurdũ.ff.de bonis liber.in l.fi.ff.de manumiſſ.vin.in l.ſi q͂s ex
argētarijs.§.prohibet.ff.de eden.in c.clericos.de offi.vica.ī c. iniu-
14 ſtu.de rerũ permu.in c.cũ ſit.de iudæis.cũ ſi.†Ideo lex, q̄ gn̄aliter
loquiť,reſtringiť,ne abſurdũ ſequať,vt no.Bar.in l.furti.§.pactus.
ff.de his,q̄ no.inf.a. Et à proprietate verborũ recediť, vt abſurdũ
remoueať,vt no.Bar.in l.omnes populi.in vj.principali.q.ver. iux
ta prædicta quæro de iuſt.& iu. Alex.in ꝯſ.cxxv.attētis.verbis.ī fi.
15 †Et abſurdũ tollať,ſtatutũ qđ ſtricte debet intelligi,largiſſime in-
b terpretať,[b] vt no.Abb.in c.cũ dilectus.de cōſue.col.ij.ver. & ex h̄
tex.noto vnũ & idē tradit Alex.in cōſi. cxvj. nec arguēdi ſumus ,
16 col.xj.lib.ij.Adde tamē ꝙ quādoque aliquid abſurdũ tolerať , †vt
qđ abſurdius eſt euiteť.l.ita vulneratus.§.pen.ff.ad leg.Aquil. ſic
diciť de duobus malis,qđ minus eligēdũ ſit.c.duo mala.xiij.diſt.
c.priuilegia.in fi.iij.diſt.xxij.q.iiij.c.iurauit Dauid.ī c. præterea. de
ſpon.& in l.ſi procurator rei.ī fi.ff.de exceptio.doli. cum ſi. ibi al-
legatis in glo.¶ No.viij.ibi,non committat,id eſt,nō præſumatur
committere,vt no.Car. hic poſt Hoſti. ex quo colligitur ꝙ Papa ī
dubio non videtur cām committere ſuſpectis ex certa ſciētia. Et
ratio videtur,quia hoc eſſe præiudiciale tertio,cui Papa non præ
ſumitur velle præiudicare,c.ſuper eo.de offi. deleg.cum ſimi. vt
dixi ibi , & ſic non præſumitur ꝙ velit vti clauſula ex certa ſciētia
17 †ſicut etiam non præſumitur ꝙ velit vti plenitudine [c] poteſtatis.[d]
c vt no.Inn.in c.innotuit.de elec.Bal.in l.ſi teſtm̄. ī prin.C. de teſta.
d cum ſimi.vt tradit Alex.in l.q͂.q͂.in prin.C.de teſta.mili.†ideo cō-
18 firmatio Papæ,quæ poteſt referri ad actum validum & inualidũ,
e referri ī dubio debet ad validũ,[e] vt no.Ant.de Bu. poſt Inn. & Io.
an.in c.dudũ.de deci.Bal.in l.bonorũ.C.q. admit.Alex.in d.l.q͂.q͂.
& in l.more.col.iij.de iuriſ.om.iu.conſi.lx. viſa legitimatione.col.
antepe.lib.ij.& idem Alex.conſi.ccxv. nec arguendi. col.iij. in vij.
19 arg.eo.lib.ij.¶†De certa autem ſcientia [f] Papæ conſtare dr̄, quā-
f do exprimitur [g].vel etiā ſi ex narratis colligiť,vt Abb.hic dicit.Pri
g mo qn̄ exprimiť,hoc clarum eſt,vt no.per gl.fi.in cle. & ſi princi-
palis.de reſcr.& idem no.Abb.in c.examinata.in fi.,de confir. vti.
vel.inuti. Alexan.conſi.xxxix.lib.iiij.facit tex. ī c. ſi motu proprio.
20 de præben.in vj.†vbi motu proprio fieri dr̄ , qn̄ exprimiť. & dixi
in c.j.de confir.vti.Secundo qđ Abb.dicit idem eſſe, ſi certa ſcien
tia ex narratis compræhendatur. & idē Abb. in c.ad hæc. circa fi.
de reſcri.nonnulli.in prin.col.ij.eo.tit.de reſcri.facit gl.in c.paſto-
ralis.§.præterea.in ver.ex certa ſcientia.de off.dele. & in cle.j. de
iud.in eodem verbo cum ſi.vt late tradunt Mod.hic. & idē Imol.
in l.quidam conſulebant.col.iiij.ver.item aduerte.ff.de re iudi. in
cle.ij.in fin.de reſcri.cum ſi.vt ſcribit Fran.de Curte.conſi.lxv.ſu-
per præmiſſa.& idem Aret.in l.poteſt quis.col.iij.de vul.& pu.Et
iſta ꝯclo cōprobatur.Primo, q͂a qn̄ inferť tenor rei cōfirmande ,
dr̄ ꝯfirmatio fieri ex certa ſcientia,vt eſt tex.in c.pen.de ꝯfir.vtili.
vbi dictum fuit.Ergo patet ꝙ præciſe non requiritur ꝙ exprimať
de certa ſcientia. ideo ſufficit ꝙ ex narratis colligatur,ſicut ex te-
nore rei confirmande colligiť. Secũdo hoc idē ratione confirma
tur,quia in hoc ſolum voluntas,& intentio Papæ reſcribentis at
tenditur,vt no.Inn.in c.cum eccleſiaſtice.ſ.eo.cũ ſi. vt dixi ibi. Et
in tali volũtate declarāda nō eſt data forma. ergo ſufficit quocun
que mō colligať.l.certũ.ff.ſi cer.pe. & videmus in teſtatore,cuius
volũtas ēt ex cōiecturis attendiť.l.licet imperator. vbi Bar. de le.
j.l.cũ auus.ff.de cōdi.& demon. Nec prædicte cōcluſioni videťur
obſtare plura,quæ ī cōtrariũ Mod.adducũt hic, videlicet qđ no.
Bal.in c.j.col.ij.verſi. accidit de facto ꝑ quos fiat inueſtitura. Old.
cōſ.cccxxv.thæma q̄onis.Cal.ꝯſi.viij.de reſcri.& cōſ.xxij. de regu
la.q͂a in dictis ſimilibus locis nō negať quinetiā ex narratis , cer-
ta [illegible]
q͂d expreſſum,nec ēt narratũ,ſed q͂rebať ſolum an certa ſcientia
probari poſſit teſtibus. & ita Bal. loquiť in d.c.j.Vel agitur ibi de
diſpenſatione, quæ in illis caſibus ex certa ſcientia ſimpl'r non in
ducitur,ſed clauſula,nō obſtante , vel cauſæ cognitio ēt requiriť.

Et ſubijcit Abb.h̄ ꝙ clauſula,ex certa ſciā,ęquipollet clauſule de
plenitudine poteſtatis, ꝑ gl.in c.ad hæc.de reſcr.vbi ēt Abb.cũ ſi.
21 vt ibi dixi.¶†No.nono ꝙ vno cōceſſo,videnť oīa ſimilia ꝯceſſa.Fa
cit tex.in c.cũ dilecta.de cōfir.vti.cũ ſimi. vt ibi dixi. & in c. trāſla-
22 to.de cōſti.¶†Vltimo not.ꝙ recōuētio eſt impugnatio,nō defen-
ſio,& cui prohibeť cōuētio,ēt recōuētio ꝓhibita vr̄,q͂a recōuen-
tio eſt ſecũda cōuētio,vt Abb.hic.Sed h̄ dictũ nō vr̄ verũ,q͂a recō
uētio admittiť in pluribus caſibus,in q͂bus ꝯuētio ꝓhibeť,vt no.
in c.j.& ij.de mu.peti.& in c. at ſi clerici. in prin. de iudi. Hic vero
in excōicato non ſolũ cōuētio ꝓhibeť,ſed gn̄al'r excōicatus pro-
hibeť ſtare in iudicio,niſi vt reus neceſſarius.c.intelleximus.de iu
di.iō recōuētio ꝓhibeť,q͂a habet in ſe impugnationē,& ex illa tā
23 q̄ reus ſimpl'r nō iudicať. ¶†Expeditis notabilibus Abb. quærit,
ſi Papa ex certa ſciētia cām ꝯmittat ſuſpectis iudicibus,an valeat
cōmiſſio,ita ꝙ iudices recuſari nō poſſint.Et ex his, quæ Abb.di-
24 cit.tres ꝯcluſiones colliguuť.†Prima eſt,ꝙ recuſatio tolli pōt ī cā,
h quæ ab eius libera pēdeat poteſtate [h].& idē Abb. dicit in cap. ad
hæc.de reſcr.in c.ex trāſmiſſa.de ſo.cōpe.& ī ſimili no. Abb. in c.
inter quatuor.in tertio no.de maio. & obe.cũ ſi. vt dicũt Mod. h̄.
Et h̄ pōt explicari in beneficialibus, in quibus Papa liberā habet
poteſtatē.c.ij.de præben.in vj.in fi.cle.j.vt lite pen.& in c. propo-
ſuit.de ꝯceſ.præben.vel in excep.præſcri.vel rei iudi.in q͂bus ha-
bet plenā ptātē,quia ſunt à iure poſitiuo introducte,vt no. Abb.
in c.dilecti.j.eo.col.pen.cũ ſi.vt tradũt Mod.in c.q̄ in eccleſiarum
in char.viij.in quinta declaratione,vt dixi ibi.col.xv.verſi.quintus
25 caſus eſt.¶†Secunda cōcluſio Abb. eſt, ꝙ Papa nō pōt tollere re
cuſationē in his,in q͂bus plenā nō habet ptātem. & hoc ſine cau
ſa intelligiť,quia recuſatio eſt de iure naturali.iij.q.v.c.ꝙ ſuſpecti.
& in c.ſecũdo requiris. de appe. quod quidem tolli nō pōt.§. ſed
naturalia.inſti. de iur. na. & ſic in effectu ſecũda cōcluſio à prima
diſtinguiť,q͂a prima procedit ēt ſine cá: ſecunda intelligiť cũ cau
26 ſa.Et ꝙ recuſatio tolli n̄ poſſit,q͂a ſit de iure natura.†ēt tenet Do.
in c.iudex col.pe.ver.quæro q͂d ſi eſt datus iudex.in fi. de off. de-
le.in vj.cum ſi.vt tradunt Mod.hic.& idem late concludit An.Sic.
in tract.de præſtantia Card.in iiij.q. ſecundæ partis. Mod. hic co-
nantur tollere fundamentum Abb. & conclu. ꝙ recuſatio nō di-
cať eſſe de iure nāli. q͂a illud dr̄ de iure nāli, qđ cōpetit brutis.j.
diſ.c.ius naturale.& inſti.de iure na.ī pri.Nō ob.tex.ī d.c.ꝙ ſuſpe-
cti. q͂a dr̄ ibi quodāmodo naturale. & ſic ꝓprie nō vr̄ de iure na.
ꝙ dictio,quodāmodo,eſt nota īproprietatis.l.ī ſuis.ff.de li.& poſt.
Nō ob.qđ dr̄ in c.ſecũdo requiris.in fi. vbi dr̄ ꝙ rō dicat ꝙ inimi-
ci nō debeāt eſſe iudices.Nā licet de rōne naturali tex.intelliga-
tur.nō tamen ſequiť ꝙ ſit de iure naturali,vt not.Bart. in l. ſi quis
à liberis.§.parens.ff. de libe.agn.vbi Bart. dicit ꝙ educatio paren
tum non eſt de iure naturali, licet ratione naturali inducta ſit. &
idem no.Bar.in l.omnes populi.per illum tex.col.j.ff.de iuſt.& iu
re.¶ Tenendo opin.Abb.vr̄ ad hæc poſſe reſponderi ꝙ in iſta ma
teria ius naturale non ita ſtricte accipiť , prout ꝯpetit ēt brutis. h̄
patet ī cle.paſtoralis.ī ver.cęterũ.đ re iu.vbi illa defenſio q̄ ꝯpete
bat,n̄ erat īmediate de iure nāli,ſed de iure poſitiuo,& brutis nō
ꝯpetebat.ſed q͂a tēdit ad defenſionē,ne īnocēs ꝯdēneť,dr̄ đ iure
nāli, & ꝑ īperatorē tolli n̄ p̄t. Et h̄ idē verificať in recuſatione q̄
reſpicit đfenſionē legitimā,vt h̄ dr̄.vr̄ g̊ de iure nat.d.cle.paſtora
lis. Nec ob.ꝙ ille tex.loquať vbi agiť đ ſuſpicione mortis , q̄ irre
parabilis ē,vt dn̄t Mo.h̄.q͂a rō defenſionis,q̄ ibi ꝯſiderať , genera
lis eſt,& q͂a tex.in d.ver. cæterũ. dicit illud hr̄e locũ præſertim in
illo

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald Vitādo. Et debent verba impropriari ne ſequatur abſurditas Ale.in cōſ. cxxv.in fi.lib.v.& vide Bal.in conſi.clxiij.in prin. lib.j.& ꝙ interpretandis legibus,ſtatutis reſcriptis & alijs ſit euitanda, vide Bald.in conſi.lxxxvj.in fin.lib.j.

b ¶Syl Al. Interpretatur.Et ꝙ fiat extenſio ratione abſurdi euitandi vide. Ioā. Chr. in l.ſi is qui pro emptore.nu.83.ff.de vſucap.

c Plenitudine. Dec.ſupra de offi.dele.in c.quoniam Abbas.

d ¶Syl.Ald. Poteſtatis Adde Gemi.in conſi.xxxvj.col.fi.Cal.in conſi.viij.in titu. de reſcri.Cur.ſen.in conſ.xx.col.ij.verſi.ſed ad hoc reſpondeo.vbi not.am pliat. & vide Are in conſi.clxv.in x.col.ver.circa.ij.dubium.Et ꝙ non præſuma tur,vide And.Sic.in conſ.xiij.col.viij.lib.iij.& hoc præſertim ſi actus poteſt ſub ſtineri de iure communi,vide Lancel.Galigau.in repe.l.Cēturio.col.24.in prin.ff.de vul. & pu.præſumitur tamen,vti quando aliàs actus valere non poſſet , vt per Lācel. Galig.ibi nu.120.Fel.in c.j.col.viij.ſ.de conſti.Dec.in conſi.cclxxxix. n ume. 4. Pau.de Caſt.in conſi.ccccciiij.lib.j.

e ¶Syl.Ald. Validum.Adde Deci.ſ.in rub.de confir.vti.vel inuti.col. in fin.

f ¶Syl.Ald. Scientia.Bal.per quos fiat inueſtitu.in fin.in vſi. feud.Hipp. Mar ſi. in ru. de prob.Iaſ.in l.iuſtitia.de iuſti.& iu.Alex.conſi.xi.nu.2.lib.vij.

g Syl.Ald. Exprimitur. Vide Deci.in c.ad hæc.col.iij.de.reſcrip.

h ¶Syl.Ald. Poteſtate. Vide hæc omnia poſita per eundem in c. ad hæc. col. fin. de reſc.in dubio tamen non videtur remota etiam ſtante clauſula ex certa ſcie ntia, vel motu proprio , vel in legato de latere Deci. in cap. propoſuit col.i.ini. not. de appella.

illo crimine ita graui. ergo genneraliter videtur habere locum etiam in alijs, quia dicit præſertim, includit, ſicut dictio, maxime. c.ex literis. vbi glo. de homi. ¶ 27 † Finaliter tamen opinio verior videtur ꝯ Abb. ꝙ recuſatione remota cauſa committi poteſt ſuſpectis, vt tenet gl. in l. apertiſſimi. in verſ. recuſata. C. de iudi. Spe. in titu. de recu. §. j. ver. quid ſi ſit. facit gl. no. ī l. eos. in prin. & ibi Bal. C. de appell. cum ſi. vt tradit Peru. in c. poſtremo. col. iij. de appel. & Mod. hic. Et iſta eſt communis opi. & Abb. fatetur in c. ad hæc. Et hoc ratione manifeſta comprobatur, quia licet tollatur recuſatio, nō tamen defenſio abſolute tolli videtur, quia ſupereſt remedium appellationis ab iniqua ſententia iudicis, qui non potuit recuſare, vt eſt tex. q. conſiderat iſtā rationē in l. j. in fi. ff. apud eum, à quo appelletur. 28 † Opi. Abb. ſaluari poteſt in iudice ſuſpecto propter inimicitiam manifeſtam, vt And. Sicu. concoludit in c. ex tranſmiſſa. de fo. cōpe. Et hoc probari videtur in d. cle. paſtoralis. ver. notorium quoque. vbi citatus coram inimico comparere nō tenetur. Nec talem defectum Imperator tollere poteſt, vt ibi dicitur. 29 † Et ad hoc ēt facit, quia videmus ꝙ licet in crimine, & læſæ maieſtatis, teſtes, & accuſatores inhabiles, & ſuſpecti admittanť, excludunť tamē inimici. c. licet Heli. & c. per tuas. de ſimo. & quia committere cauſam inimico ī effectu eſt cōmittere ꝙ faciat iniuſtitiam. quo caſu nō valet ſtatutū, vt not. Bar. in trac. q. ſint rebelles. in ver. mille librarum. Hoc. n. contineret peccatum, vt ꝑ Inn. in c. quia plerique. de immu. eccle. cui peccato ēt papa ſubijcitur. & no. Hoſt. Ant. de Bu. & Doc. in magna. de voto. Et alleg. ſ. in ꝯrium procedunt quando iudex eſſet ſuſpectus abſque inimicitia manifeſta, prout loquitur tex. in d. l. j. in fi. ff. apud eum, à quo appel. ¶ Tertia concluſio Abb. eſt ꝙ in recuſatione, quæ ex cauſa remoueri poteſt, in dubio cauſa præſumitur. In quo aduertendū eſt, quia iſta concluſio de plano procedit tenendo cōmunē opin. ꝙ recuſatio abſolute tolli poſſit. Sed attenta opi. Abb. ꝙ nō poſſit tolli ſine cauſa, iſta concluſio nō videtur vera, quia, ex quo nō po- 30 teſt ſine cauſa, † vt Abb. dicit de tali, cauſa conſtari debet, adeo ꝙ non ſtatur aſſertioni eius, qui actum facit, qn̄ ſine cauſa illud a fieri non poteſt, [a] vt no. per gl. in l. ſi donatione. C. de colla. & no. per illum tex. in l. ſi forte. ff. de ca. pecu. cū ſi. vt dixi in c. quæ in ec- 31 cleſiarum. de conſti. ¶ † Secundo Abb. quærit an excōmunicatus, qui eſt in iudicio vt reus, petere poſſit vt pro eo ſententia abſolutoria feratur. Et Abb. in effectu ꝯ Anto. de But. concludit ꝙ non, quia in iudicio nihil petere poteſt. c. intelleximus. de iudi. Et pari ratione excōmunicatus nō pōt inſtare ꝯ actorem, vt cauſa expediatur, iuxta auc. qui ſemel. C. quomodo, & qn̄ iud. quia ſolū ſtare pōt ī iudicio, quatenus ab actore ſtimulatur, nec ex malitia reportaret cōmodum. quæ ratio ceſſat in iſto caſu. Mod. hic ſequūtur opi. Abb. per text. in c. ſolet. de ſen. excom. in vj. dum ibi dicit. in ceteris, quæ vt actor in iudicijs attentauerit, interim euiteť. Et quibus verbis videtur ꝙ excommunicatus repellatur non ſolum ſi ſit actor verus, ſed etiam ſi ſit ſimilitudinarius. Et iſte ſaltem videtur ſimilis actori in eo, ꝙ petit pro ſe ferri ſententiā. Et fuit iſta inductio Are. in c. intelleximus. de iud. Et ad hoc ēt adducunt dictum Pau. de Ca. in l. libertus. j. ff. de in ius voc. vbi tenet excōmub nicatū intētare nō poſſe [b] remediū. l. diffamari. C. de inge. manu. 32 † Et dicunt ꝙ in iſto caſu conſideratur defenſio neceſſaria, prout in cle. j. ď homi. & ꝙ ita fuit pronunciatū in Rota de cōſenſu omnium. Mihi tamen verior videtur opi. Ant. de Bu. quia in iſto caſu duo concurrunt. Ex quibus tolluntur omnia allegata in ꝯrium. Primo, quia iſte fuit ſpecialiter citatus. & ita videtur reus neceſſarius vt no. Inn. ħ, & j. videbimus. Secundo, quia petit ſe abſolui, & nihil petit ſibi adiudicari. Vnde ī hoc reus videtur, & nullo reſpectu actor dici pōt. Et per hoc non ob. quod Abb. dicit, ꝙ excōmunicatus nihil petere pōt, quia verū eſt, ſi petat vt actor ſibi aliquid dari, vel fieri. ſed hic petit ſolum ſe abſolui, & in tal. abſolutoria tractatur de defenſione, quæ excōmunicato permittitur. & de hoc videtur tex. hic in ver. porro. Et non videtur vera reſpōſio Abb. ꝙ intelligatur ď abſolutione ab excōmunicatione, quia in tali abſolutione etiā vt actor excōmunicatus admittiť. c. j. de reſc. in vj. Et tex. hic loquitur de abſolutione ī qua excōmunicatus tm̄ vt reus auditur. Ideo vř loqui de abſolutione eius, quod ab eo ꝑ actorem petebať. Et hoc patet, quia tex. cōſiderat duos caſus cōtrarios. Primus eſt, qn̄ abſolui debet, & poteſt īſtare ꝙ abſoluať, vt tex. d. cit. Secundus, qn̄ condēnatur excōmunicatus, & diciť ꝙ appellare pōt. Vt ergo ſecūdus caſus cōdēnationis ꝯrius ſit abſolutioni, de qua in primo caſu loquitur, intelligi debet de abſolutione à petitione. Non ob. ꝙ excommunicatus inſtare non pōt ꝙ cauſa expediatur. ſm auc. q. ſemel. quia ꝯrium tenet Aret. pluribus rationibus in d. c. intelleximus. Sed dato ꝙ verior eſſet opin. Abb. prout etiam tenet in d. c. intelleximus. reſponderi pōt ꝙ ibi non cōſtabat de meritis cauſæ. ideo excōmunicatus non pōt inſtare niſi moleſtetur. Hic vero de meritis cauſæ conſtat, & tm̄ ſupereſt ꝙ ſentētia feratur, & iudex illam ferre tenetur. l. de qua re. ff. ď iud. Et nihil ob. quin ipſe petere poſſit, vt pro eo abſolutoria feratur. Non ob. ꝙ nō ſit ſtimulatus, quia immo ſtimulatus videť, ex quo à prin. citatus fuit, & cōparuit tanquā reus, & nunc etiam vt reus cōparet, quia ſolū petit abſolui, & hoc nullū habet ſimilitudinē cū actore. & ideo non ob. tex. in d. c. ſolet. Præterea text. ibi vř loqui in actore vero, & illa verba, vt actor, exprimunt veritatē, & referunť ad regulā cōmunē, q̄ habetur ī d. c. intelleximus quia tex. ibi circa hoc nihil voluit innouare. Non ob. ꝙ dicit Pau. ď Caſt. q. a in l. diffamari. actor vř, quia prius ipſe venit ad iudiciū. non ſic in iſta. q. in qua fuit primo citatus, & reus dř neceſſarius, ſm mām̄, de qua agitur hic. Et per hoc non ob. ſimile de cle. j. de homi. q. in caſu noſtro, defenſio neceſſaria eſt, propter citationē prius factā, & pręciſe non requiritur illa defenſio neceſſaria, quę in facto conſiſtit. de qua loquitur tex. in d. cle. j. ¶ In gl. j ibi, ignoſcendū eſt illi, qui prouocatus voluit ſe vlciſci. iſta ratio in propoſito adaptari non poteſt quia ſm hoc excōicatus poſſet actorē reconuenire. cuius ꝯrium hic in fi. dř. ¶ In ea. ibi, quidquid facit, ad ſui defenſionē facit. Abb. hic declarat ꝙ reus in probando exceptionē actor efficitur, quia illam probare teneť. l. in exceptionibus. ff. de proba. Non tamen proprie actor dř, quia nihil petiť ſibi dari, vel adiudicari. text. in d. l. in exceptionibus. non dicit ꝙ reus actor efficiatur, vt Abb. inquit. ſed dicit ꝙ fungitur vice actoris, quia grauatur onere probandi. ꝙ regulater actori incumbit, 33 vt dictum fuit. ſ. in rub. † Et ad hoc ēt facit, quia licet reus conuētus petat ſuper petitis perpetuum imponi ſilentium, nō tn̄ actor efficitur, nec propter hoc onera probādi grauatur, vt not. Ant. de 34 But. in c. in præſentia. ver. verum. in ſecūdo no. de proba. † Et q. a ad iudicandū reum, vel actorē, principiū cauſæ inſpicitur, vt not. per gl. in c. ex inſinuatione. de procu. per glo. iij. facit text. cum gl. in c. ſignificauerunt. j. eo. Et quo confirmatur quod dictum eſt in quæſtione præcedenti, ꝙ licet reus petat ſe abſolui, non tn̄ debet actor iudicari. ¶ Succeſſiue ad declarationē materiæ Abb. duas q. proſequitur. Prima, qn̄ excommunicatus vt reus poſſit eſſe in cauſa principali. Secūda, quid ī cauſa appellationis. ¶ Circa primam. q. late inſiſtit, & ex dictis eius plures cōcluſiones colliguntť. 35 † Prima ꝙ excōmunicatus poteſt eſſe in iudicio, ſi ſit reius neceſſarius. Dicitur autē neceſſarius ille, qui ſpecialiter vocatur ad iudicium, vel ille, ꝯ quem actio expreſſe dirigitur. Et ad hoc eſt dictum Inno. hic, quod cōmuniter allegatur. & Bar. ſequitur in l. cū mulier. col. ij. ff. ſol. mat. in l. de pupillo. §. ſeruo. ff. de ope. no. nun. cum concor. vt tradit ibi Alex. & idem Bal. in l. j. §. Offilius. col. pe. ff. ne quis eum. Do. in c. vt circa. §. j. col. iiij. de elec. in vj. Ro. conſi. ccxij. res iſta. cum ſi. vt proſequuntur Moder. hic. & iſta concluſio procedit in citatione nominatim facta, prout loquitur Inno. hic, & Bal. in l. ij. circa. fi. C. de pact. in l. fi. col. iij. ver differunt tn̄. C. de edicto di. Adr. tollen. Secus ſi facta ſit citatio generaliter, vt dicit Inn. hic. & no. Pau. de Ca. in l. libertus. j. ff. de in ius voc. facit text. in c. exhibita. ſ. de iudi. & idem ſequitur Inn. in c. dilecti. j. eo. circa fin. & Mod. hic. Sed tn̄ Bal. & Imo. hic, talem differentiam nō admittunt. Pro cōcordia diſtingui poteſt ꝙ aut ſunt plures generaliter citati, qui tamen certi ſunt, puta omnes legatarij, de quibus cōſtat in teſtimonio. Et perinde vř, ac ſi eſſent nominatim citati, quia tantum operatur genus, ſicut ſpecies. l. ſi duo. ff. de admi. tu. ex quo in hoc non eſt data forma. Aut citatio fuit facta generaliter per edictū de quocūque, qui ꝯdicere velit, & tunc nō dř reus neceſſarius ille, qui comparet virtute talis citationis, quia intentio actoris incerta eſt, & ad certas perſonas non dirigitur. Secundo prædicta concluſio procedit, qn̄ quis nominatim citatus fuit 36 ſimpliciter. † ſecus dicatur, ſi ſua putauerit intereſſe, [c] quia tunc c vř reus voluntarius, & nō cogitur cōparare, ſi nō velit. & no. Pau. de Cau. in d. l. libertus. in fi. & Ro. in l. de pupillo. §. ſi ſeruo. in fi. de ope. no. nun. cum ſi. vt dicunt Mod. hic. Sed Alex. in d. §. ſeruo. vř tenere ꝯriū, dum inquit ꝙ ſi citatus probet de ſuo intereſſe, erit 37 conditio purificata, & ſic pure reputabitur citatus. † Et hoc facit quia paria ſunt ꝙ diſpoſitio ſit pura, vel conditionalis conditione purificata. l. fi. §. j. vbi Ange. de vul. & pup. Mod. tamen hic tenent primam opi. pro qua adducit quod no. Bal. in l. teſtamenta. col. fi. 38 C. de teſtamen. † vbi inquit, ꝙ talis citatio ꝯditionalis poteſt fieri de clerico per iudicem ſecularem. & idem Ang. in l. j. §. hęc ſtipulatio.

ADDITIONES.

a ¶ [illegible]

b ¶ Syl. Aldo. Non poſſe. Vide eundem in cap. intelleximus. col. vj. de iudi. & omnino. j. eo. c. in fi. vbi latius quàm alibi.

c ¶ Syl. Ald. Intereſſe. Soz. in tract. de citatio. arti. xx. nu. 22. Hippol. Marſil. in ſin. ccxliij. Matthe. Afflic. decii. Neapoli. ij. deciſio. xxiiij.

latio.col.viij.ff. si cui plusquam per leg.Fal. Nam si probato interesse esset reus necessarius,talis citatio facta de clerico,non valeret.Per hoc tamē Mod.nō respondent ad argu. Alex.ꝙ parificata cōditione citatio remanet pura. Ideo aliter dicendū est,& dico ꝙ licet citatus probet de interesse,non tñ dicit̄ reus necessarius,q.a non fuit citatus sub conditione, si eius intersit. sed si sua putauerit interesse, & sic conditio ad voluntatē citati reducitur, & sic in effectu citatus videt̄, si voluerit. & ideo dato ꝙ probet de interesse,tamen voluntarius dicitur, quia conditio non refertur ad veritatem interesse.sed ad voluntatē citati,& ad aliud,quod putauerit citatus,& videt̄ quædam requisitio, quæ fieri pōt, ēt in casu in quo citatio fieri non queat,vt no.tra.Ant.de Butr. & Abb.ibi,col. fin.post Inn.in c.cū nobis de elec.¶Secūdo Abb. cōcludit in ver. tene ergo. ēt reus necessarius dicatur, qñ in iudicio cōparet pro suo interesse,quod ex actu iudiciali ibi infertur, vt patet in appellatione,in qua nō vexatur excōmunicatus per iudicē. sed admittitur pro solo preiudicio sententiæ. Et ista cōclusio Abb. dupliciter pōt intelligi.Primo in appellatione, qñ fuit lata sentētia ↄ ipsum excōmunicatum,& tunc clarum est, ꝙ appellare pōt, & appellationē prosequi.j.eod. Et isto casu vr̄ loqui Abb.dum eius dictum refert ad.s̄.dicta per Inn.qui loquitur,qñ fuit nominatus ille,de cuius præiudicio agitur.Secūdo intelligi pōt de appellatione interposita à tertio excōmunicato pro suo interesse, prout loquitur Ant.de But.hic.col.ij.ver.ex his deciditur.quā Abb.hic refert. & tali casu nō vr̄ verum ꝙ excōmunicatus, vt tertius venire possit ad causam pro suo interesse, quia voluntarie venit, & licet agatur de præiudicio eius,non est curandū, sicut non curatur,qñ excōmunicatus spoliatus sit, qui restitutionē tñ petere pōt. & ita dicit Inn.in c.fi.j.eo.& Mod.hic sequunt̄. Hoc simile de excōmunicato spoliato,nō vr̄ bene procedere, quia in casu isto agitur de remouendo præiudiciū futurum, quod facilius fieri pōt. in restitutione agitur de remouendo præiudicium illatum. argu.l.patre furioso.de his,qui sunt sui vel alie.iur.& in restitutione quam excōmunicatus petit,vt actor vr̄ illā petere,ex quo petit sibi aliquid fieri.Sed in casu nostro vr̄ cōparere vt reus, ne præiudiciū sibi inferatur. Item excōmunicatus spoliatus poterit restitutionem petere post absolutionē.Non sic in tertio excōmunicato, cui sentētia præiudicaret,& p̄iudiciū esset irreparabile. quia transiret sententia in rem iudi. vt Abb. ipse inferius ad aliud propositū dicit.

39 †Placet tamen opin.Imo. ꝙ tertius excōmunicatus pro suo interesse non admittat̄,quia ex quo nō est reus, non potest stare in iudicio.c.intelleximus.de iudi.Et dum Imo. & Mod.dicunt nō esse curandum de præiudi.considerandū est,quia aut sententia lata ↄ alium præiudicat ratione aliqualis præsumptionis, prout est regulariter,& nō vr̄ ꝙ excōmunicatus propter hoc admittatur,ↄ regu.d.c.intelleximus.ar.l.scio.ff.de in integ.rest. aut talis sententia præiudicaret in totum, prout est in aliquibus casibus, vt not.in l. sępe.de re iu.in c.pe.de re iud. & non vr̄ ꝙ excōmunicato præiudicet, quia tēpus appellādi nō curit, ex quo ipse agere nō potest licet eius culpa hoc cōtingat.c. quia diuersitatem . de concef.pb. & j.videbimus.

40 ¶†Tertia conclusio Abb.est, quod in actu extraiudiciali,si excōmunicatus grauatus sit,nō auditur, ēt si petat restitutionē.Et ratio s̄m Abb.videt̄,quia in actu extraiudiciali præiudicium quod infertur, reparabile est, quia habita absolutione agere poterit.Non sic in iudicio,quia si nō audiret̄, sententia trāsiret in rem iud.Sed ista ratio diuersitatis non satisfacit, quia etiā in iudicio,si non admitteretur,sententia non trāsiret in rem iudi. quia nō valenti agere tēpus nō currit.l.j. in fi.C.d̄ anna.excep.& c.quia diuersitatē.de concef. præben. & habita absolutione posset agere,sicut in actore excōmunicato contingit. Ideo ratio plenior vr̄, quia in reo sententia in eum lata transit in rem iudi.si nō appellet,quia appellare potest extraiudiciū vero excommunicatus grauatus non audit̄,quia tantum, vt reus excōmunicatus admittitur.d.c.intelleximus. ergo petendo restitutionē non debet audiri,quia venit vt actor,ex quo ad iudiciū primo ipse prouocauit.

41 ¶†Ex ista tertia conclusione Abb.infertur, ꝙ excōmunicatus agere possit ↄ debitorē fugitiuum.licet secus sit s̄m Abb. si res sit tēpore peritura, quia excommunicatus non admittitur, vt finaliter Abb.conclu. Sed ista differentia nō videt̄ habere rationem diuersitatis.Ideo cōsiderandū est, quia vr̄ ꝙ neutro casu excommunicatus admittatur,ↄ reg.d.c.intelleximus. de iudi. vbi excōmunicatus agere non pōt, & in istis casibus adeūdo iudicē,actor videt̄.& præiudiciū solum cōsiderat̄, qñ excōmunicatus est reus necessarius.Quod tñ dictum est de fugitiuo, saluari pōt in captura extraiudiciali,quia extraiudicialia non sunt prohibita excommunicatis,vt no.in c.veritatis. de do. & contu.

42 ¶†Et subjecit etiā Abb.hic,ꝙ si excōmunicatus de facto admittat̄, præscriptio non interrumpitur,[a] s̄m Host.in c.significauerunt.j.eo.Abb.ipse dicit quòd si coram ordinario verificari non pōt, quia valet iudicium. c.j.de except. Sed ad hoc respondetur ꝙ Host.loquitur qñ excōmunicatus d̄ facto admissus fuit,prout ēt Abb.refert.ideo intelligitur, qñ oppositum fuit ↄ excōmunicatū. & non obstante exceptione,de facto insistit.Et nō ob.tex.in c.j.eo.tit. in vj.quia loquitur qñ oppositū nō fuit.

43 ¶†Vltimo in ista prima quæstione principali Abb.quærit an excommunicatus petere possit restitui sibi tenutam datam propter eius cōtumaciā aduersario. In quo Bar. distinguit, vt Abb.refert. sed ipse indistincte concludit ꝙ restitutionem tenute petere possit, quia est stimulatus ex facto iudicis, & sic vr̄ reus necessarius, & sicut qñ reus grauatus in iudicio appellat,vt defendat se aduersus sententiā.c.fi.j.eo. Sed istud simile non videt̄ bene procedere, quia sententia à qua appellatur,non habuit executionē. & grauatus stimulat̄ ab illis.x.diebus qui dātur ad appellandum, & ipse appellans est reus. Sed in tenuta nō est sic,quia iam habuit effectum.& iste effectus solum petitur reuocari.ideo vt actor vr̄ hoc petere.Vnde verior est opin. Bar.declarando latius,vt dixi in c.intelleximus col.iiij.de iud.

44 ¶†Venio ad secūdā q.principalē.quid in causa appellationis, in qua Abb. primò concludit ꝙ excōmunicatus appellare pōt, ēt si actor originarius sit.quia ad actum appellationis stimulatus venit ex sententia.c.significauerunt.s̄.eo.Sed ista conclusio.dubitabilis videt̄ ꝙ si reus cōdemnatus sit, appellare pōt,quia est reus à principio & q.a nihil petit sibi dari,vel fieri,sed solū ꝙ absoluat̄. Ita ergo eṽ videt̄ ꝙ si actor succumbit,non vr̄ ꝙ possit appellare,quia illa appellatio tendit ad hoc vt cōsequat̄ quod petit, & sic effectu actor videtur.Non ob.ꝙ sit stimulatus propter sentētiam, quia illa sententia nō facit illum reum,ex quo ipse omnia fecit ad istum effectum vt consequat̄ quod petit.Non ob.text.in c.significauerunt. quia intelligitur in reo s̄m Hostiē.de quo videbimus ibi.Et dum Abb.equiparationē facit,dicens ꝙ semper excommunicatus pōt appellare eo casu, quo non excōmunicatus pōt. ista equiparatio nō vr̄ vera,quia tertius,de cuius interesse agitur,appellare potest & hoc tamen nō permittitur excōmunicato, quia non vr̄ stimulatus.vt s̄.dictū fuit. Et ad hoc ēt facit quod Abb. hic dicit de appellato excōmunicato, qui nō pōt prosequi appellationē appellante negligente, & tñ appellatus nō excommunicatus potest.c. oblate de appella.

45 ¶†Secunda cōclusio est.ꝙ excōmunicatus ad appellationem mere extraiudicialem non admittatur, quia illa habet vim conuentionis.c.cum sit.de appel.Secus est in appellatione mista, puta in eo, qui appellat ab executore volente alicui prouidere d̄ beneficio. Talis enim appellatio mista dicitur,quia interponitur ab executore, qui vice iudicis cōfert,cū habeat iurisdictionē.& ideo participat de iudiciali,vt no.Doc.in c.j.§.j.ver. no.vnum incidenter.eo.tit.in vj.& ibi in ij.col. in ver.quid de appellatione extraiudiciali, sequitur prædictā distinctionem.& idē Peru.in c.bonę.in xj.q.de appel. Non ob.ꝙ in appellatione,ꝙ ab executore interponitur,non vr̄ appellans stimulatus.ideo excōmunicatus nō deberet admitti, quia satis est stimulatus ex facto executoris,à quo grauatur intuitu iurisdictionis. Ita dicit Perusi. in d.c.bone.& Abb.in c.dilecti.i fi.de maio.& obe.Sed certe grauamen illatum extraiudicium nō facit reum necessarium, vt patet in spoliato, qui agere nō potest, & quia ēt excōmunicatus nō appellat,licet grauatus sit iudicialiter,vt tertius pro suo interesse non admittitur, vt s̄.dictum fuit. Ideo concludendum videtur ꝙ cōmunis opi.intelligatur, qñ excōmunicatus citatus fuit ab executore pro suo interesse,quia tunc reus necessarius vr̄.Non obs. si dicatur,ꝙ tali casu appellatio esset iudicialis, vt no. Inn.in c.ad dissoluendum.de despon.impu.Do.in d.c.j.§.j.versi.noto vnum. Peru. in d.c.bone.Car.in d.c.dilecti.vbi Abb. in fi.refert.& Mod. hic.quia respōdetur,ꝙ immo talis appellatio dicit̄ mista, quia ab actu extraiudiciali interponitur, videlicet à collatione.c. consultationi.de appe.in vj.& facit tex.in c.j.de appel. & quod ibi Abb. & Docto.dicunt per illum tex.

46 ¶†Tertio Abb.cōcludit ↄ Inno.s̄ ꝙ ille,qui extraiudicialiter appellauit superueniente excommunicatione,postmodum indistincte repellitur, quia appellans tali casu videtur tenere locum actoris,qui non admittitur, si excommunicatus sit.in c.intelleximus,de iudi.& quia iudicium,licet inchoatum sit, tamen impeditur ab excommunicatione superuenienti.c.exceptionē.j.e.Et ad hoc facit, quia res deuenit ad eum casum, à quo incipere non possit, iuxta text. qui habet̄ in l.si sub vna.§.j.in l.pluribus.§.& si placeat.de ver.ob.& maxime p̄p vitiū personę.l.si in metallū.ff.de his,q̄ pro nō scri.Sed tñ non vr̄ recedendu ab opi.Inn.quæ cōmuniter approbat̄. Pro qua facit,quia ex quo

ADDITIO.

a ¶Syl.Aldo. Interrumpitur. Adde Ioan.Fran. Balbum in tract. de præscrip.colsi. totius tract.ccxij.in fin.

ex quo iste iam est in iudicio, & propter grauamen illatum causa delata est ad superiorẽ, videt̃ tractari de defensione, ne repellatur appellatione inchoata, quã prosequit̃ vt reus, ex quo nihil petit sibi adiudicari, sed solũ ꝙ grauamen remoueatur. Et per hoc nõ ob. tex. in c. exceptione. j. eo. quia loquit̃ in actore, qui aliquid cõsequi intendit. quo casu est actor naturalis, & verus. Non sic vr̃ in casu nostro, quia solũ intendit grauamen remouere. Non ob. ꝙ à prin. voluntarius venit, quia à prin. non erat excõmunicatus, & excõmunicatio superueniẽs non debet repellere illum, qui in veritate sit reus nãlis, qui omnia facit ad defensionẽ, vt s. dictum fuit in prin. gl. Et quia tẽpore superuenientis excõmunicationis vr̃ reus necessarius cũ teneat̃ prosequi iudiciũ inchoatũ. auc. qui semel. C. quõ, & q̃n iu. Et ad hoc facit text. s̃m commũẽ intellectũ in c. significauerunt. j. eo. vbi actor appellare põt, licet excõmunicatus sit, ↄsiderato statu cãæ, in quo reperit̃ tẽpore appellationis interposite, nõ attẽto prin. Ergo ita vr̃ in proposito, ꝙ inspiciatur status causę, in quo reperitur tẽpore excõmunicationis superueniẽtis, & quia vr̃ iste casus mistus. nam vere, & nãliter iste dr̃ reus, quia nihil petit quod sibi acquirat̃, sed solum vult grauamen à se remoueri. actor vero accidentaliter vr̃, quia prius ad iudiciũ prouocauit. Vnde in tali casu misto præualet causa naturalis. l. iij. §. & habet. ff. de tutel. Et ista ratio saltem videt̃ ꝓcedere post inchoatũ iudiciũ, prout agitur in quæstione nostra h̃. ¶ Successiue Abb. prosequit̃ an eo casu, quo excõmunicatus appellare nequit, post absolutionẽ admittat̃.[a] & eadẽ qõ formari põt in facultate agendi in causa principali. Et breuiter conclu. est † ꝙ excõmunicato, ẽt iuste, non currit tẽpus, ex quo agere non põt, vt Abb. hic dicit post Ant. de But. & idẽ Abb. in c. j. in vers. sed ego formo quæstionem. col. iij. de prescr. per tex. in c. quia diuersitatẽ. de cõcess. præb. Et adde Host. in sum. de præscri. in §. quæ res. circa fi. ver. patet ex prædictis. vbi inquit ꝙ q̃n quis nullo modo agere põt, pręscriptio ei non currit. † sed si agere potest cum difficultate, currit præscriptio, sed datur restitutio. & sequitur Do. consi. cxlij. pro intellectu & facit tex. in l. j. in fi. C. de anna. excep. & in simili casu not. Abb. consi. cj. in q. quæ vertitur. col. v. lib. j. & in cõsi. xxij. quidam Io. lib. ij. Are. cons. cj. in causa Georgij. & sicut non valenti agere nõ currit præscriptio, ita nec illi, qui agere potest. sed scit repelli posse ꝑ exceptionẽ cõpensationis,[b] vt no. scribit Pet. de Anch. cons. v. pro parte notabilis. colũ. pen. ¶ Prædicta conclu. limi. nisi excõmunicatus negligens fuisset in petenda absolutione, quia tunc currit tempus, & non restituitur, vt Abb. hic concludit post Ant. de Bu. & idem Bal. in c. j. in fi. de pręscri. & est glo. in c. quia diuersitatem in ver. suspensionis. in fi. de conces. pręben. quia non excusat̃ tanquam impeditus ille qui potest impedimentũ remouere.[c] & no. facit. c. fi. de elec. l. sed si per prætorẽ. §. j. vbi Bald. ff. ex quibus cau. maio. & in l. quibus diebus. in prin. vbi Bal. ff. de condi. & demõ. cum si. vt tra. Moder. in c. j. & in c. ex transmissa. de præben. & dixi in c. ex ratione. in vlti. chara. & in c. cum sit Romana. in prin. de appella. & idem Bal. in c. ne pro defectu. col. ij. de elect. & bene facit quod in simili casu no. Ro. cons. ix. ꝙ pars condemnata. in prin. Et per ista videt̃ ꝙ non recte loquatur Alex. ↄsi. lviij. viso. col. fi. lib. v. vbi voluit ꝙ ↄ tertium possessorẽ non currat præscriptio,[d] quia creditor agere non potest, non facta excussione, auc. hoc si debitor. C. de pig. Nam cum ipse creditor possit remouere hoc impedimentum excussionis agendo contra principalem creditorem, videt̃ ꝙ currat præscriptio per supradicta. ¶ † In ea. gl. ibi, positus ad damnum. & ad hoc facit, q̃a licet excommunicatus agere nõ possit, si tñ hoc tenderet in odium eius, excommunicatus agere cogeretur, vt no. Inn. in c. exceptionem. j. eo. Bal. in l. nulla. circa fi. ff. de ll. Imo. in c. significauerunt. j. eod. & Ioã. de Ana. in c. dura. de crimine falsi. † Et gesta per excõmunicatum valent in præiudicium eius,[e] vt no. per gl. pe. in c. pro illorũ. de præben. ideo excõmunicatus tenetur dicere officium, vt per glo. in c. præsbyterum xxviij. dist. & gl. ij. & in c. illud in vers. officia. de cleri. excom. mi. cũ simi. vt dixi in c. intelleximus. in ij. no. de iudi. Et ad rationem glo. aduertendum est, dum inquit ꝙ non licet excommunicato tangere sacra. nam ista ratio etiam videtur habere locum in excommunicato minori excõmunicatione, quia etiã repellitur à sacramentis. c. fi. de cle. excõi. mi. & tamen ipse iurare non potest, cum restificari possit, vt no. in c. decernimus. de sen. excom. in vj. Mod. & respondent ꝙ iuramentũ nõ est de sacramentis, de quibus habetur per gl. in fi. veniens. de transa. Et hoc confirmatur, quia excõmunicatus minori excõmunicatione, licet excludatur à perceptione sacramentorũ, nõ tamẽ excludit̃ à participatione diuinorum. ideo potest missam audire, osculum pacis recipere, & in ecclesia officiare, vt cõclu. Arch. Flo. in sum. in trac. de censuris. in c. lxiiij. vbi loquit̃ de effectu excõ. minoris. ¶ † Secũdo dicunt Mod. quod excommunicatus non prohibetur ingredi sacra. vt per gl. fin. j. qõ. j. c. cui studet. sed videatis Abb. qui tenet contrarium in c. responso. de sen. excom. Et quantum ad propositum nostrum de iuramento, cõmuniter omnes tenent ꝙ excommunicatus nõ possit iurare in fauorem suum. sed in odium bene teneatur iuramẽtum suscipere. & idem Abb. tra. in c. quod in dubijs. de sen. excõ. Et ex hoc inferri vr̃ ꝙ in casu c. pastoralis. s. eo. non esset standum iuramento excõmunicati in probando exceptionẽ dilatoriam in fauorem eius. Mod. tamen hic contrariũ dicũt, quia tale iuramẽtum accessorie venit ad defensionẽ, quæ excõmunicato permittitur. Et ad hoc bene facit dictum Inn. in c. si vere. circa fi. de sent. excom. quod Abb. refert. hic col. fi. Sed tamen cõsiderandum est ꝙ hoc vr̃ verum, quia venit in cõsequentiam necessariam, quę in casu nostro non videt̃, quia licet excõmunicato defensio permittatur, per rationẽ, quæ in tex. hic allegatur, talis defensio ꝑmissa videt̃ cum probatione ordinaria, quæ in exceptionibus requirit̃. l. in exceptionibus. ff. de proba. Non autem videt̃ permissa cum illa prærogatiua vt possit probari cum iuramento, ex quo iuramentum fauorabile excommunicato denegatur, vt per glo. hic. ¶ † In fi. gl. conclu. est ꝙ excõmunicato iniuste in primis cõmunio restitui debet. & idem tenet gl. in c. nullus. ij. q. ij. Spe. in ti. de pos. & peti. § fi. ver. xxj. & Rota. in deci. xiiij. de sen. excõ. in antiquis. cũ simi. vt tradunt Mod. hic. Ex quo Abb. infert ꝙ quis petere potest restitutionẽ iuriũ, quæ possideri non possunt, nec quasi possideri. sed quodãmodo concernunt statum personæ. & idem Abb. in c. querelam. in fi. de elec. & dixi in consi. cxxxvj. in causa reuerendi. ¶ † Secundo Abb. infert ꝙ parochianus excipere potest, si ab eo decimæ petantur, ꝙ priuatus sit exhibitione sacramentorum, vt Lapus alle. lxvij. quoddam monasterium. Do. in c. si. col. fi. de resti. spo. in vj. cum si. vt per Noder. hic. Et aduertendum est, quia dum allegatur gl. in c. omnis Christianus. de cõse. dist. j. quę dicit, ꝙ parochianus presbyter potest diuina officia, † & sacramenta denegare, nisi dent̃ ei oblationes. † limitatur, nisi presbiter parochialis possit quærere sibi victum manibus ex honesto exercitio, per tex. in c. clericus victum. lxxxj. dist. & ita Abb. dicit in c. veniens. j. col. j. in iiij. notab. de testi. & Mod. hic sequuntur. Sed ista limi. nõ videt̃ vera, quia licet clericus ex honesto exercitio victũ sibi quærere possit. d. c. clericus. & not. in c. j. de cle. mis. non tamen dicunt illa iura ꝙ ad hoc teneatur. ideo videtur ꝙ à parochianis possit indistinctè oblationes petere, quia qui altari seruit, de altari viuere debet. c. cum s̃m apostolũ, de præbendis. & facit ꝙ not. Abb. in c. episcopus. de pręb. & in c. postulasti. de elec. cum si. vt dixi ibi in fin. † Et tali casu oblationes sunt de præcepto, vt no. Abb. in c. causa. de ver. sig. & in rub. j. de parochia. ¶ † In gl. fi. conclu. est s̃m gl. ꝙ excommunicatus conuentus non possit debitum cõpensare.[f] Et in hac. qõ. Doct. vario modo loquuntur, & articulus esset disputabilis. Nam pro opi. negatiua quam tenet glo. quæ est cõmunis, vt Abb. hic, videt̃ text. in l. amplius. in fin. ff. rem ratam ha. vbi prohibitus petere, compensare non potest. ergo videt̃ ꝙ compensando dicatur petere, & talis petitio excõmunicato prohibet̃ c. intelleximus. de iudi. ergo ẽt cõpẽsatio prohibita videt̃. Et ita arguit Gos. h̃ Ant. de But.[g] col. fi. h̃ respondet ꝙ ibi cõsiderat̃ effectus, quia ille cui facta fuit promissio de non petendo, damnificatur ex tali cõpensatione, contra intẽtionem partium. Voluit dicere ꝙ partes in tali pacto cogitauerunt de effectu liberationis à debito, & talis effectus nõ h̃r facta cõpensatione, quia compensatio habet effectum solutionis. sed per hoc nõ dr̃ agere vere. nec petere ille, qui cõpensat. Et ad hoc facit tex. ibi, petijsse cũ videri, verbum. n. videri, est nota i proprietatis, vt no. in l. nemo. vbi Bar. ff. de in integ. rest. in l. si duo. de acq. hæ. cũ si. Sed ista solutio, q̃ cõmuniter tenet̃ dubitabilis vr̃, quia nõ vr̃ verũ ꝙ in d. l. amplius. solũ cõsideret̃ effectus solutionis, q̃a tex. ibi expresse dicit, ꝙ cõmittat̃ stipulatio, si lis cõtestata fuerit, quia post litẽ cõtesta. dr̃ ꝓprie petere, & sic cõmittit̃ stipulatio absq; effectu solu. Et dũ postea tex. infert ad cõpẽsatiõnẽ ꝙ fieri nõ possit, quia cõpensans vr̃ petere, & hoc proprie intelligendum vr̃, vt illatio facta de cõpensatione cõueniat dicto pręcedenti, à quo infertur. Sed tamẽ defendendo cõem sol. cõsiderandũ est ꝙ illa stipulatio cõmittit̃ primo facta litis cõte. in iudicio, vt ibi in prin. dr̃. Secundo ẽt cõmittit̃ ex solutione recepta extra iudiciũ, vt ibi ẽt expresse dr̃, declarãdo, vt per

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Admittatur. Vide Deci. in c. j. in ij. lect. in v. col. in prin. de iudi.
b ¶ Syl. Aldo. Compensationis. Vide Ioan. Fran. Balbum in tract. de præscript. col. totius tract. ccxl. in ij ampliа. vbi plura alleg.
c ¶ [illegible] mouere. Adde Deci. in c. j. in ij. lect. in v. col. in prin. de iudi.
d ¶ [illegible]
e Syl. Ald. Eius. Idem in c. intelleximus. col. ij. ad fin. supra de iudi.
f ¶ Compensare. Henr. Bohic. decis. Tholosa. j. Guido Papæ consi. cviij.
g ¶ Syl. Ald. De But. Vide Deci. in l. fin. col. ij. in fin. C. de eden.

per Paul.de Cast.ibi,quia per solutionem cõtra factum videtur intẽtioni partium,quæ cogitauerũt de liberatione debiti, postea dr̃ de compẽsatione,quæ ẽt fieri nequit. & talis compensatio nõ impedit ex eo quòd dicat̃ proprie petere,qui cõpensat,vt s̃. dicebatur,sed quia reputatur soluere. Vnde sicut ibi solutio extraiudicialis nõ põt fieri.ita nec cõpensatio,†quia soluere, & cõpensare,parificantur.l.si debitor.in fi.ff.qui poti.in pig.l. si peculium.§.j.ff.de statu lib.& no.Pau.de Ca.in cõsi.cccxxviij.ꝙ Nanes & Gorus.lib.j. Et hoc modo patet ꝙ illud, qđ ibi dr̃ de cõpensatione, nullo mõ refert̃ ad prin.legis.ideo nõ bene allegat̃ illa lex, ꝙ qui nõ põt petere,nõ põt cõpensare.sed bene ꝓbatur ibi, ꝙ si solutio ꝓhibet̃,ẽt compensatio prohibita intelligit̃.Secũdo pro ista parte negatiua facit tex.in l.qm̃ Alexandrũ.C.de adul.vbi seruus, q̃ põt defendere se ꝯ dñm,nõ põt vti excep.lenocinij,quasi compẽsatiua ꝯ accusatorem.Sed r̃ndet̃ ꝙ ille,qui opponit lenociniũ,nõ ꝓpea excusatur.lenocinium.n.mariti ipsum onerat, non mulierem†excusat,vt dicitur in l.ij.§.si publico.ff.de adul.& in d.l. qm̃, & illa exceptio habet vim noue accusationis,vt no.Bar.in l. libertus la j.& Alex.ibi.ff.de in ius vo.& tradit Tynd.in tract. de compensa.char.viij.col.ij.†Tertio, quia excep.compensationis videtur reconuentio,vt not. in l.neque. C.de compen. vbi compens. dr̃ mutua petio, quæ est reconuentio.c.j. & c.ij. de mut. pe. quæ quidem recõuentio excommunicato prohibetur,vt hic.† Et hac ratione dicit Bal.in l.cum Papinianus.C.de sent.in fi. ꝙ exceptio compens.nõ potest opponi coram arbitro.& idem Bal.in d.l.neque.in fi.cum si.vt tradunt Mod.hic,& Alex.cõsi.cxviij.tit. cõnis. col.ij.lib.ij.& cõsi.lxxxvj.super prædictis.lib.v. Sed responderi potest ꝙ cõpẽsatio nõ dr̃ reconuentio,saltẽ proprie,vt no.Bal. in d.l.cũ Papinianus.Nam qui compensat,dicit se nõ teneri, & nihil petit.sed qui proponit recõuentionẽ,dr̃ petere d.l.cum Papinianus.Quarto arguit̃,q̃a ille cõpensatiõnẽ opponit, qui agere potest.sed excõicatus agere nõ põt. ergo vr̃ ꝙ cõpensare nõ possit. Sed dic nõ esse verũ,quia ẽt ille,qui nõ põt agere,compensare tñ põt l.ẽt.ff.de compensa.¶ †Quinto,quia nõ veniunt in compensationẽ,quæ per excep.perimi possunt l.quęcunq;.ff. de compẽ. sed excõicatus agere nõ põt,quia exceptione repellitur c.j. eo.ti. in vj.ergo vr̃,ꝙ cõpensare nõ possit.Sed r̃ndetur,s̃m Ant.de But. h̃ ꝙ tex.in d.l.quæcũque.loquit̃ in excep.peremptoria non dila.Ista r̃nsio vr̃ ꝯ tex.in l.ꝙ in diem.ff.de cõpensa.vbi patet ꝙ ẽt ꝑ excep. dilato. compensatio impeditur. Vnde respõderi põt ꝙ tex.in d.l. quæcunq;. loquit̃ in exceptione quæ respicit debitum. ista vero respicit̃ personam.Et iste sunt rõnes q̃ cõiter inducuntur. ¶Sexto,vlterius pro ista cõi opi.induco tex.in l.iij.ff.de compensa.dum ibi dr̃,ꝙ fuit necessaria cõpensatio,quia interest nostra potius nõ soluere,q̃ solutũ † repetere,& quia frustra fit per plura,quod fieri põt pauciora,vt no.Bald.in l.fina.col.ij.in ij.qõ.C.de compensa. vbi ponit rationem compẽsationis quæ inducitur à lege.Sed ista ratio cessat in excõmunicato qui nõ potest petere. ergo videtur ꝙ compensare non possit. Et hoc confirmatur, quia in compensatione lex fingit solutum ab vtraque parte gratia breuioris manus,arg.l.singularia.ff.si cert.pet.sed fictio non potest habere locum,vbi veritas cadere non potest l.qui ad certum.ff. loca. Cum ergo excommunicatus petere non possit,non potest videri ꝙ sibi solutum fuerit,& quia compensatio fit,vbi non cadit interesse. Sed in isto casu agitur de interesse,quia ille,qui agit ꝯ excommunicatum,non potest ab excommunicato conueniri. ergo nõ vr̃ habere locum cõpensatio.sed ad ista etiam r̃nderi põt ꝙ procedunt habito respectu ad debitum ipsum,ꝙ peti possit.ita loquitur tex.in d.l.iij.facit tex.in d.l.ꝙ in diem.ff.de compen. & sic illa iura vr̃ procedere data habilitate personæ.Secus videtur in casu isto,vbi persona inhabilis reperitur. Secundo responderi potest ꝙ ratio d.l.iij.non videtur finalis, quod patet, quia debitum naturale compensari potest d.l.ẽt,de compensa.& tñ non potest peti,& sic cessant rationes omnes quæ.s̃.inducũtur pro parte negatiua,quã tenet Bar.in l.amplius.cum si.vt tradunt.Mod.hic,& Alexan.in l.Libertus.la.j.ff.de in ius voc.& consi.xij. viso themate.col.pen.lib.ij. & Nellus in tract. banni.in prima parte secundi temporis.in quæst.lxvj. ¶Contrarium,videlicet quòd immo excommunicatus opponere compensationem possit, tenent plerique,quos Abb.hic refert,& ipse de æquitate istam opin. sequitur,quam etiam tenet Bart.Brix.in q.cxix.quæritur vtrum excommunicatus.Anto.de Bu.hic,cum simi.vt tradit Moder.& Alex.in d.l.libertus.j.ff.de in ius voc.& Tynd.in tract.de cõpens.char. viij. versi.nunc videamus. Et pro ista opin.adducitur primo. quia cũ exceptio compensationis deducatur per viam exceptionis ad istum effectum, vt actor repellatur, hoc excõmunicato permissum videtur,vt hic. & licet excommunicatus consequatur debitum,& sic impugnare videtur, hoc venit in consequentiam, & non attenditur l.j.§.j.de auto.tuto.Sed respõderi põt,ꝙ excommunicato solũ defensio necessaria cõceditur,vt dicit̃ hic, & opponens cõpensationẽ non dicitur defendere, q̃a nõ negat neque impugnat debitũ petitum, sed ex eo, ꝙ sibi debet̃ ex alio capite vult æquiparari actori.iõ impugnare vr̃ & talis ĩpugnatio nõ venit in ꝯsequẽtiã defensionis,q̃a ex alio capite insurgit,sicut est in reconuẽtione, q̃ ꝓhibet̃ excommunicato, quia habet impugnationem, & non admittitur illa ratio, quòd veniat in consequentiam,vt not.in cap.j.& ij.de mutu.peti.& per hoc tollitur ẽt ratio Abb.dum inquit quòd opponens compensationem,facto aduersarij impeditur soluere. quia attenta tali ratione deberet excommunicatus posse reconuenire actorem. cuius contrariũ hic dicitur. Et pro ista parte etiam allegatur, quia iste casus compensationis mistus videtur. ideo in tali casu misto deberet admitti, arg.c.sacris.de sepul. Sed respondetur,quòd cum excommunicatus non possit esse in iudicio, nisi vt reus necessarius,casus mistus remanet sub regula cap.intelleximus.de iudi. & quia causa prohibitiua præualere videtur l.iij.§.liberti.ff. de suspe.tut. Et causa,quæ nocet,inspicitur l. quòd si vir.ff.pro soluto. & quia tex.in dicto cap.sacris infundatur,ne inferatur præiudicium alteri,qui non est in culpa.quæ ratio cessat in ipso excommunicato. Vltimo pro ista opin.Tynd.in loco supra alleg. rationem adducit. quam dicit inconuincibilem,quia compensatio fit ipso iure à lege l.verum.l.si ambo.l.post ea quam.ff.de compens.l. fina. eod.tit.Si ergo cõpensatio facta sit à iure, videtur in effectu sublatum debitum,& excommunicatus videtur quòd possit allegare compensationem factam à iure, per quam debitum extinguitur,sicut si allegaret præscriptionem,vel aliam defensionem,quę sibi à iure competeret. Et ista non videtur noua ratio, sed eam ponit Alber.in iiij. parte statu. quæstio.xcij. vbi inquit quòd excommunicatus compensando nihil petit, sed defensione facta à lege vtitur,ex quo ipso iure compẽsatio fit.alleg. dicta l.posteaq̃. & in §.bonæfidei.insti.de actio.& hoc etiam refert Nellus in tracta.banni.in j.parte secundi temporis in quæstio.lxvij.Sed etiam huic rationi videtur responderi,quòd verum est quòd ipso iure facta sit compensatio in casibus, in quibus compensatio admittitur.sed in excommunicato non videtur quòd compensatio habeat locum,ex quo ipse petere non potest,arg.d.l.iij. de compẽsa.Replicari tamen potest ꝙ compensatio respicit debitum,& respectu debiti facta videtur compensatio ipso iure, & quia etiam compensatio admittitur,licet debitum peti non possit l.etiam.ff. de compen. Secundo respondetur quòd non videtur verum, ꝙ ipso iure fiat compensatio, nisi ab homine talis exceptio opponatur l.ij.ibi,si paratus est compensare.ff.de compens. Bart. in l.j. ff.eo.& in l.quod dicitur.in fin.ff.de impensis.& not.per glo. in l. rei iud.§.j.ff.solu.mat.Et opponendo in effectu videtur agere qđ excõicato nõ licet. Sed replicari potest ꝙ opponendo non videt̃ agere,sed declarare ꝙ velit vti exceptione sibi competenti de cõpensatione ipso iure facta à lege,sicut in alia excep. quæ nõ prodest,nisi opponatur. Et sic ista opin. non solum de æquitate, sed ẽt de iure verior vr̃,quia qui compensat,retinet l.in restitutione. C.de pet.hære.& retentio,defensio est viij.dist.c.quo iure. Et hac ratione videtur ꝙ naturale debitum compensetur d.l.ẽt de cõpẽ. ¶†Vnum dicit Abb.notandum esse,videlicet dictũ Inno. in c. si vere.de sen.exc.cir.fi.vbi inquit ꝙ ille, qui agit ꝯ excõicatum, tenet excõicato omnia dare, ad quæ obligat̃ ex illo actu, pro quo agit, per istũ tex.hic.Ex quo infertur secundum Abb.post Io. an. & alios ꝙ excõmunicatus nõ tenetur tradere rem venditam, nisi preciũ sibi soluat̃. Et per hoc limitat̃ quod dr̃ h̃ de cõuẽtione,vt nõ hẽat locũ,qñ recõuentio insurgit ex eadẽ mã.Et ita Are.dicit in c.at si clerici.in prin.col.fi.de iud.Sed tñ considerandũ est,quia nõ vr̃ ꝙ excõicatus ẽt in eodẽ ꝯtu possit reconuenire actorem, quia militaret rõ tex.hic.sed excõicatus per viã defensionis cõsequit̃ id,ad qđ actor erat sibi obligatus.nã actor qui petit sibi tradi rem venditam,tenet̃ offerre precium l.Iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.Et hanc excep.per viam defensionis excommunicatus opponere potest.Et pro dicto Inno.in d.c.si vere.facit text.in l. si duo patroni.§.si q̃s iurauerit.ff. de iureiurã. ¶†Successiue Abb. conclu.post Ant.de Bu.& Ioan.an. ꝙ fideiussor poterit obijcere exceptionẽ cõpẽsationis, dato ꝙ excõicatus principal.s illã obijcere non possit. Et conclu. Abb.cõiter Doct. tenent vt late Alb. tradit in iiij.parte statu.in quæstio.xcij.vbi post Iac.de Are. quem ibi refert,ita finaliter concludit. & idem sequitur Nellus in trac. banni.in j.parte secundi temporis.q.lxvij.Sed tamen considerandum est ꝙ rationes quas Abb.inducit,euitari pñt.Nam non ob. prima ratio, dum dicit, ꝙ ius permittit fideiussori satisfacere de bonis debitoris.l. si procuratorem.§. si ignorantes. ff. man. ergo pariter videtur quòd compensare possit, quia respõdetur quòd arg.

arg. de solutione, procedit, q̃a ipse reus principalis habet potestatẽ soluẽdi. nõ sic vr̃ in hoc casu, in quo reus principalis nõ habet ptãtem compensandi. Præterea, non valet in isto casu æquiparatio de solutione ad cõpẽsatione, q̃a principalis põt soluere, & tñ nõ põt ꝯpẽsare vt præsupponit. Et rõ manifesta vr̃, q̃a in solutione excõicatus grauat, sed in recõpẽsatione releuat. Scd̃o nõ ob. ꝙ fideiussor vr̃ habere cãm onerosam, q̃a hoc nõ vr̃ verũ, ex quo repetit à principali illud, qđ soluit. Tertio nõ ob. ꝙ exceptio ꝑsonalis nõ debet nocere fideiussori, q̃a in effectu non nocet, q̃a ipse habet regressum ꝯ reũ principalẽ, si soluerit nõ opposita exceptione cõpensationis, qua reus vti nõ potuit. l. ideq; §. gñaliter. ff. man. Quarto non ob. ꝙ excõicatus ꝓhibet̃ ꝑ periculũ excõicationis. Et ista rõ cessat in fideiussore, quia hoc verum est, cõsiderata persona fideiussoris. sed respectu principalis, ex quo ipse excõmunicatus prohibet̃ vt rubore suffusus inducat̃ ad correctionẽ. Ista rõ ẽt procedit, si fideiussor ꝓhibeat̃ ꝯpẽsare, q̃a facilius induceт̃ ad correctionẽ. ex quo vr̃ ꝙ ꝑ directũ, & ꝑ indirectũ non põt ꝯpẽsationẽ obijcere. ¶ Quinto nõ ob. ꝙ fideiussor põt oẽs exceptiones reo cõpetẽtes obijcere, ẽt reo inuito l. oẽs exceptiones. ff. de exc. q̃a lʒ verũ est, qñ reus ipse opponere põt tales exceptiones. Secus vr̃ in casu isto ĩ quo principalis ꝓhibet̃ ipsam exceptionẽ ꝯpẽsationis obijcere. Vltimo nõ ob. ꝙ innocẽs ꝑ nocẽtẽ puniri nõ debet ar. c. sacris. de sepul. q̃a rñdet̃, vt dictũ est, ꝙ fideiussor nõ punit̃ in tali casu, ex quo hoc totũ redũdat ĩ ꝑiudiciũ principalis. Ideo ꝓbabilis vr̃ in ista. q. distinctio quorũdã, quos refert Ant. de Bu. hic. Albe. & Nellus. in locis s. allega. qđ aut reus principalis est soluẽdo. & fideiussor nõ possit talẽ exceptionẽ opponere, q̃a hoc resultaret in fauorẽ rei. Aut reus principalis nõ est soluẽdo, & tũc fideiussor cõpẽsationẽ obijcere possit, q̃a tũc hoc

66 esset in præiudiciũ fideiussoris. ¶ † Vltimo Abb. cõcludit ꝯ Anto. de But. ꝙ excommunicatus non potest implorare officium iudicis, vt declaret exceptionem sibi competere actore non agente. Et idem in simili conclu. Anto. de Bu. in c. intelleximus. colũ. fin.

67 ver. nunquid autem. & idem Abb. ibi, col. pen. de iudi. † ꝙ excommunicatus non potest intentare conditionem [a] l. diffamari. C. de ingenuis. & idem Pau. de Cast. in l. libertus. j. ff. de in ius voc. quia tali casu reus voluntarius vr̃ ex quo nõ est stimulatus. Et ad hoc facit, quia actor dicitur ille, qui prius ad iudicium prouocauit. c. forus. §. actor. de verb. sign. Et in proposito no. Bar. in l. Libertus. j. ff. de in ius vo. Et quia excommunicatus solum potest esse in iudicio, quando conuenitur, ne habeat reportare commodum ex malitia. d. c. intelleximus. Reperio tñ ꝙ Ioan. de Ana. in cap. dura. col. iij. de cri. fal. vr̃ tenere ꝯrium in casu d. l. diffamari. & ẽt in terminis. q. de qua Abb. hic loquit̃. Mouet̃, quia excõmunicatus nõ prohibetur agere ad finẽ defensionis, quia appellare potest c. si. j. eo. & potest excipere, & tamẽ in exceptione actor reputatur l. ij. ff. de excep. Ita ergo videtur in casibus prædictis, quia intentio principalis est ad defensionem, & ab eo nihil petitur, quod sibi acquiratur, sed solum quod liberetur. Sed rñdetur ꝙ talis defensio in isto casu non est necessaria, ex quo de præsenti non stimulatur, & solum permissa est defensio excommunicato, quando conuenitur, vt hic in text. nostro, & quando ipse appellationem interponit, vel exceptionem opponit, quam probare tenetur, hoc totum facit tanquam reus necessarius, quia à principio conuentus fuit, & requisitus.

ADDITIO.

a ¶ Syl. Ald. Conditionem. Vide supra eo. cap. nu. 32.

SVMMARIVM.

1 *Causa delegari potest etiam ordinario.*
2 *Respondere quandoque ponitur pro litigare, quãdoq; pro soluere.*
3 *Dieta debet computari à fine diœcesis.*
4 *Vltra verificatur in minimo.*
5 *L. ij. C. de rescin ven. habet locum si in minimo excedat dimidiam*
6 *Dieta est iter vnius diei, alibi pro loco domus, nu. 7.*
Et terminatur. xx. miliaribus pro die, nu. 8. in terrestri. scilicet. itinere, in maritimo quinquaginta. nu. 9.
10 *Miliare constat ex mille passibus.*
11 *Passus constat ex quinque pedibus.*
12 *Pes constat ex quindecim digitis.*
13 *Leucæ quot faciant dietam.*
14 *Citatus hodie vltra vnam dietam, an & quando comparere teneatur.*
15 *Notoria multa dicuntur quæ non sint.*
16 *Notorium esse debet iudici constare.*
17 *Processus an sit nullus citatus vltra vnam dietam non comparet vide late Quid si pars consentiret trahi an processus valeat. nu. 18.*
19 *Consensus partis non operatur vbi lex vlterius procedit annullando.*
20 *Forma dari videtur quando lex procedit annullando.*
21 *Renuntiare non potest vbi quid inducitur pro forma.*
Et quando apponitur clausula decreti, etiam in merum fauorem partium, nu. 22. contrarium vide nu 25
23 *Actus qui in fauorem alicuius annulletur illo volente valet.*
24 *Formæ respicienti vtilitatem priuatam renuntiari potest.*
26 *Via terrestris non maritima attendenda est, & quando.*
27 *Nauigari quo tempore prohibitum sit.*
28 *Via terrestris securior reputatur maritima non periculosa.*
29 *Via quæ plerunque vsitatur inspicitur si agitur de distantia.*
30 *Citatus si quis sit vltra duas dietas si nolit comparere, & iudex velit venire ad locum qui non distet per dictas duas dietas, an possit declinare iudiciũ intellige si non exeat diœcesim, nu. 31.*
32 *Impetratio hodie facta, vltra vnam dietam non abbreuiabilem per appropinquationem delegati stantis in diœcesi, & quando sit nulla.*

Lim. ¶ Summat̃, & diuidit̃, vt per Abbas hic.

1 ¶ † Not. primo ibi, Treueren. achiepõ, causa etiam ordinario delegari potest. de quo in c. licet. & in c. graue. de offi. ordi.

2 ¶ † No. secũdo ꝙ ver. rñdere ponit̃ ꝓ litigare. Qñq; tñ ponit̃ pro soluere, de quo dixi in c. j. in xij. fallẽ. de iud. ĩ prioribus scriptis.

3 ¶ † No. tertio ibi, extra suam diecesim. ꝙ à fine diecesis debent dietæ cõputari, & non à loco habitationis eius, qui conuenitur. Idem probatur in c. nonnulli. in prin. vbi Abb. in vlt. no. de rescrip. Et à quo loco dieta debeat computari, no. Abb. in ex parte B. de cõp. & in c. dilectus filius. ij. de rescri. eum si. vt tra. Mod. ibi. Hodie vero quis nõ debet trahi vltra vnam dietã, c. statutum. §. cum vero. de rescrip. in vj. † Et hec procedit etiam si esset locus parum remotus vltra vnam dietam, ſm gl. in d. §. cum vero.

4 in ver. remotus. vbi Do. † Nam illa dictio, vltra, verificatur in mi-

5 nimo. vt no. per gl. in c. cum causa. de emptione. † quæ dicit illum text. dum loquitur de venditione vltra dimidiam iusti prætij, ha-

a bere locum etiam immodico excessu. [a] & hoc not. Bal. in l. ij. col. viij. ver. sed nunquid. C. de rescin. ven. cum si. vt Alex. scribit cõsi.

6 cix. viso colũ. pen. lib. iij. Et dieta hoc, de qua tex. loquitur, accipitur pro itinere vnius diei, & in d. c. nonnulli. in prin. de rescri. in d. statutum. §. cum vero. † & in c. ex parte B. de for. compe. Alibi dieta

7 accipitur pro loco domus, vbi quis moratur causa retractionis. l. equissimum. §. sed si edium. ff. de vsu f. lib. j. §. eodem autem te

8 cto. ff. ad Sil. & i l. ligni appella. §. lignis. de le. iij. † Et q̃tũ ad casum

b nr̃um hic dieta de iure terminatur. pro. xx. miliaribus [b] pro die. l. j. ff. si quis cau. in l. iij. ff. de versi. sig. & per glos. in l. si cui. §. tandiu. in ver. præstitit. ff. ex quibus. cau. ma. Et hoc procedat, nisi aliter se haberet communis vsus loquendi in loco, vt no per gl. in d. c. non nulli. in ver. duas dietas. ibi per glo. in c. cupientes. in ver. commode. de elec. in vj. & in c. statutum. §. cum autem. in versi. dietam. de rescri. in vj. Secundo quod dictum est de xx. miliaribus in die, ha

9 bet locum in via terrestri. † secus est in maritima, in qua in dicta pro quinquaginta miliaribus terminatur, vt no. Bart. tract. de in-

10 sula. col. iij. Paul. de Ca. in l. insule. ff. de iudi. † Et i istis miliaribus, quæ in dieta computantur, mille passus faciunt miliare. l. mille

11 passus. ff. de ver. sig. vbi glo. & glo. in l. j. ff. si quis cau. † Et quinque pedes faciunt vnum passum, vt no. per gl. & ibi Bart. in l. iij. ff. de versi. sig. & idem Bar. & Ange. in d. l. j. ff. si quis cau. vbi etiam Ang.

12 dicit ꝙ quindecim digiti faciunt vnum pedem. † Et ad hoc est gl. not. in c. sicut antiquitus. xvij. q. iiij. de his no. Floria. in l. vie. ff. de

13 serui. rusti. prædio. † Quot autem leucæ faciant dietam not. Abb. post Hostien. in cap. ex parte B. col. penulti. de foro competen.

14 ¶ In textualibus Abbas ponit in tres quæstiones. † In prima concludit ꝙ citatus hodie vltra vnam dietam non tenetur compa-

c rere, quando constat, & notoriũ est, ꝙ locus dietam excedat. [c] Dicit tamen ꝙ Doct. communiter contrarium dicũt in cap. nonnulli. in prin. de rescript. Sed breuiter possumus cõsiderate duos casus. Primus est, quando ex tenore citationis colligitur ꝙ citatus sit vltra dietam, vt quia hic Papiæ conueniatur clericus Bononiẽsis. Et in isto casu conclu. Abbas bene procedit. Et in simili casu. not. Barto. in l. non videtur. j. ff. de iudi. facit gl. in c. conuenio. xxiij. q. viij. cum si. vt dixi in cap. si duobus. col. ij. de appella. Secundus casus est, quando ex tenore citationis hoc non apparet, & tunc

15 debet comparere, cum de notorio dubitari possit. † quia multa dicuntur notoria, quę non sunt. cap. consuluit. de appel. & iudi-

16 ci constare debet illud esse notorium, † vt not. Car. in cle. quia cõtingit.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Excessu. Vide Ias. in auth. qui rem. col. vj. & vij. C. de sacrosc. eccl. Ias. in l. j. ff. si quis cau.
b ¶ Syl. Aldo. Miliaribus, Vide omnino Dec. in c. cum sit Romana. in v. notab.
c ¶ Syl. Ald. Excedat. Et ꝙ in omni casu vbi notorium est ꝙ quis non teneat̃ comparere citatus potest non comparere, & quando teneatur saltem proponere Deci. in c. si duobus. col. iij. de appel.

tingit.in iij.oppo.in fi.de relig.domi.& Pau.de Ca.in cõsi. xxxix. alias.xlj.visis actis.col.pe.& dixi in d.c.si duob. & aliquid dictum fuit in c.cum ordinem.de rescri.¶†In secunda q.Abb.conclu.ꝙ hodie si citatus vltra vnam dietam nõ compareret, processus esset nullus,per c.statutum.de rescri.in vj.in fi.†Et adeo hoc procedit ꝙ licet citatus etiam expresse consentiret trahi vltra vnã dietam,non tamen valeret processus,vt no.voluit Card.consi. lxxj. seriatim.in primo dubio.per tex.in d.c.statutũ.in fin.vbi apponit clausula decreti,& dr̃ quidquid ꝯ præmissa,vel eorũ aliquod cõtigerit attẽtari,sit ipso iure irritũ,& inane.Cũ ergo vlterius procedat annullãdo consensus partis nihil operat̃,[a] †vt no. ꝑ gl. in d.c. statutũ.in ver.cõmittatur.& in c.dispendia in ver.processus.eo.ti. de rescri.in vj.& q.a cõsensus expresse solũ operat̃ in casu d.c.statutum.§.in nullo.Ergo secus vr̃ in alijs casibus,arg.l. cũ prætor.ff. de iudi.in c.nonne. de præsum.& quia dispõ d.c.statutũ.vr̃ fundata in cõi vtilitate,vt dr̃ in principio.ibi, pro cõi vtilitate. ergo partes renũtiare non possunt l.iurisgentium.§.si paciscar.ff. de pac. no.in c.si diligenti.de fo.comp.& ita conclu.Mod.hic.Et hoc cõfirmatur,quia tex.in d.c.statutum.†in fi.vlterius procedit annullando.quo casu vr̃ dare formã in illo actu,vt est doctrina Bal.quę approbat̃ cõiter in l.j.ff.de lib.& posthu. Et qñ aliquid pro forma requirit̃,renũtiari nõ põt.†vt no.Bar.in l.de his.ff.de transl.in l.iubemus.C.de iudi. Et in tantũ hoc procedit ꝙ licet dispositio respiciat merum fauorem partium, † tamen quando apponitur clausula decreti,renuntiatio fieri non potest, vt est casus not. in cap.dilecto. versi. nisi forte. & ibi Abb. colum.iiij.de præbendis. Sed durum admodum videtur quòd reus,si velit & expresse cõsentiat quòd vltra vnam dietam trahatur extra propriam diœcesim,quòd non valeat processus,[b] quia in fauorem rei hoc statutum fuit.Si ergo reus expresse consentiat,videtur quòd fauori[c] suo renuntiare potest,arg.c.ad apostolicam de regu.l. pen.C. de pac.†Et actus,qui in fauorem alicuius annullatur,illo volente validat̃,vt per glo.quæ communiter approbatur in l.eleganter. in princ.ff.de dolo.& probatur in l. Iulianus.§.si quis colludente.ff. de act.emp.Et specialiter in proposito facit tex. in cap. nonnulli. in prin de rescri.vbi quis non potest trahi vltra duas dietas per literas apostolicas,nisi de partium consensu impetratæ fuerint.ergo videtur quòd consensus partium in hoc principaliter attendatur.Et ad hoc videtur text.in d.cap.statutum.§. in nullo. de rescrip.in vj.vbi de consensu partium potest iudex exire diœcesim, in qua deputatus fuit,& procedere ibi,& valebit processus.ergo pariter videtur dicendum quòd valeat processus, quando reus consentit quòd vltra vnam dietam trahatur. In vtroque enim casu solus fauor partium considerari videtur, cui partes, vt dixi, renuntiare possunt. Non ob.allegata in contrarium.Primo text. in d.c. statutum,in fi.quia quantum ad casum nostrum procedit quando partes non consentiunt,& tunc in fauorem partis processus annullatur.ideo si pars velit,processus conualidatur, vt supra dixi per gl.in d.l.& eleganter.in princi.Et hoc confirmatur, quia in d.cap.statutum.§.cum autem. dicitur quòd non debet reus trahi vltra vnam dietam Nam hoc intelligitur quando inuitus trahitur,vt denotat illud verbum,traxerit,[d] quod ponitur in d.§. cũ autem.& ita de isto verbo not.Bart.in l.j.C.de agri.lib.xj. cum si. vt dicam in cap.dilecti.j.eo.Non ob.ꝙ consensus partium solum attenditur in casu,in quo loquitur.§.in nullo, quia idem videtur in casu nostro,qui similis videtur. Et exceptio facta in vno casu, etiam in alio simili habet locum, cap. cum dilecti. de confirma. vtili.cum simi.vt dixi ibi.Non ob.quod no.per glo.in d.cap.statutum. in versic.committatur.quia in terminis, in quibus loquitur glo.ibi cum si.non agitur simpliciter de fauore partis, prout Domi.ibi post Imol.decla.& dixi in cap.cum accessissent.de constit. Non obst.tex.in d.cap. statutum.qui fundatur in vtilitate publica,quia illud habet locum quantum ad principium capituli. sed non in omnibus casibus ipsius. vt patet in d.§. in nullo. vbi partes renuntiare possunt,ita pariter in casu nostro videtur. vt s.dictũ est.Nõ ob.ꝙ sit data forma,cui renũtiari nõ põt,†quia immo qñ forma respicit vtilitatem priuatam, potest renuntiari, vt est tex.in c.fi.§.his autem.vbi Abb.in ij.no.de offi.deleg.facit tex. in l.filio præterito,& quod not.Bart.ff.de iniusto rup. & ita videtur in casu isto per supradicta. Non obst. quòd vbi clausula decreti apponitur,renuntiari non possit, licet agatur de fauore partium †quia hoc non est verum.nam in d.c. dilecto non agitur simpliciter de fauore partis,vt tradit Abb. post Inno.in glo.in ver.hinc primum.Agebatur enim ibi de fauore ecclesiæ. ideo voluit ipse apponendo clausulam decreti, obuiare facilitati canonicorum in vtilitatem ecclesiæ,vt etiam dixi in c.cum accessissent. de constitu.¶†In iij.q.Abb.concludit quòd in mensura dietę via terrestris,& non maritima attendatur,prout et̃ prius hic dicit Io.and. post Goffr.& idem Ant.de Bu.in d.c.nonnulli.in prin.in gl. duas dietas.& Io.de Imo.in l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.ob.col.fin. ver.quid autem.†Et ista conclusio de plano procedit tempore, quo nauigari prohibetur, videlicet à Calendis Octobris vsque ad Calen.Aprilis l.iij.C.de naufra.lib.xj.& per gl.in l. qui petitorio.§.fi.ff.de rei ven.Similiter quando in mari esset tempestas. d. l.qui petitorio.§.fi.vbi Ang.alias vero non magis terrestris via, q̃ maritima attenditur,sed illa,quæ magis frequentatur, prout dicunt antiqui,quos Abb.in prin.hic refert.Et ad hoc facit tex. in l. ij.§.fin.ibi,si tempestas in mari fuerit,terra autem iste venire potuit ff.si quis cau.Cessante ergo tempestate, non minus videtur in consideratione via maritima,q̃ terrestris, & illa attenderetur, si esset magis frequẽtata,vt patet in ciuitate Pisarum versus Genuam,†& si vtraque vsitata sit, securior videtur terrestris,quia in mari periculum imminet,vt no.Bald.in l.ij.C.de nautico fœnore. Et ita ex prædictis patet,cum quæritur de distantia alicuius loci,quòd†inspicitur via,quæ plerunque vsitatur, vt per Bart. in l.j. ver.sed quæro.ff.si quis cautio.in l.continuus.§. cum ita. de verb. obli.cum simi.vt tradũt Mod.hic, Alex.in d.l.j.in fi. ff. si quis cau. & idem Alex.consi.xxij.consideratis verbis.col.ij.lib.iiij.¶†In gl. j.ibi.& ita non faciunt contra concilium.idem latius voluit gloss. in d.c.nõnulli.in ver.duas dietas.& Doc.omnes ibi. & hic sequũtur.Sed ista cõmunis cõclu.non videt̃ procedere sine dubio, q.a statim ꝙ reus,qui cõuenitur,excipit, ꝙ inspecto tenore rescripti vltra duas dietas trahatur,secũdum ista tempora fundatam videtur habere intentionem,vt non teneatur respondere,d.c.nõnulli.in prin,Nec attenditur consideratio glo.quia ad iudicandũ iustitiam vel iniustitiam citationis, consideratur illud quod est regulariter.vt est doctrina.Inno.in c.ij.de dila.quã Doct. sequũtur, & no.Bar.in l.ij.col.ij.ff.si quis in ius vocatus non ierit.Nõ ob. iste tex.hic,in quo gl.hic,& in d.c.nonnulli fundamentum facit, q.a, vt hic patet,ista fuit allegatio partis replicantis contra exceptionem propositã,vt colligitur ibi,procurator partis aduersę respõdit,merito non potest in talibus verbis fundamentũ fieri,& tex. hic potius vr̃ probare cõtrarium, ex quo non ob. tali replicatione facta per procuratorem,papa hoc simpliciter mandat ꝙ ille, qui appellauit,debeat probare veritatem exceptionis propositę videlicet ꝙ traheretur vltra duas dietas.nam cum ex tali probatione appellatio iustificetur,replicatio reiecta videtur à sum.põti.& hoc modo tex.videtur probare ꝯrium. Retenta tamen conclusione glo. quæ communiter tenetur,bene procederet ſm ista iura, sed hodie limitatur non habere locum, quando iudex † se appropinquando exiret diœcesim,quã exire hodie prohibetur, cap.statutum.§.in nullo.de rescri.in vj.sed stando in diœcesi se appropinquare potest, ita ꝙ reus non trahitur vltra vnam dietã ab eius diœcesi,vt Abb. hic concludit,& in d.cap. nonnulli.in gl. in ver.duas dietas.& Mod.hic,& ibi sequuntur.Sed aduertendũ est,quia sicut iudex non potest exire diœcesim, in qua datus sit. ita non potest exire ciuitatem,in qua deputatus sit.nam ista duo æquiparantur,d.cap.statutum. §.in nullo.ibi,extra ciuitatem, vel diœcesim,in quibus fuerit deputatus. ideo videtur quòd iudex se appropinquare non possit exeundo locum sibi deputatum, licet non exiret diœcesim. Vnde quod Doc.dicunt de appropinquatione,intelligitur recedendo à loco eius solitę residentię vel habitationis,quando diœcesis simpliciter fuit pro loco deputata,non autem ꝙ possit exire locum sibi specialiter deputatum, vt est tex.in d.§.in nullo.Vel aliter declaratur ille tex.in d.§.in nullo.vt Do.post Ioã.and.ibi dicit in prima oppo. ¶†Et ex prædictis inferunt Mod.hic,ꝙ hodie impetratio facta vltra vnam dietam non abbreuiabilem per appropinquationem delegati stantis in diœcesi,est nulla.adeo ꝙ nec etiam de partium consensu cõfirmet̃,si velit exire diœcesim,ex quo à principio fuit nulla, d.c.statutum.in fi.& no.Car.cõsi.lxxj.supra alleg. & latius idem tradũt Moder.in d.c.nonnulli.in prin.col.iij.Et si dicatur, sicut potest se appropinquare stando in diœcesi,& rescriptum non erit nullũ, vt supradictum est.ita videtur quòd possit exire diœcesim de partium consensu,d.c.statutum.§.in nullo. Mod. respondent in d.c. nonnulli.ꝙ quando põt se appropinquare stando in diœcesi, rescriptũ nõ videtur nullũ,quia ista facultas data iudici inest tẽpore collatę iurisdictionis absq; ꝑtiũ ꝯsensu.ideo rescriptum valet. sed partiũ cõsensus,q̃ requirit̃ in exitu diœcesis d.§.in nullo. non

ine rat

ADDITIONES.

[a] ¶S.Ald. Operatur. Adde Fely.in c.cum accessissent.col.xiiij.de app.

[b] ¶.Syl.Al. Processus. Vide Deci.in l.pen.ver.ij.conclusio.C.de pac.vbi ponit multa in proposito in c.cum concessissent.col.iiij.cir.me.de constitu.

[c] ¶Fauori.Et bene.

[d] S.Ald. Traxerit.Vide Deci.in c.at si clerici.col.xij.in prin.de iudi.

inerat tēpore impetrationis. vnde statim impetratio fuit nulla. Sed ista differentia nō videt̄ vera, quia sicut valet à prin. rescriptū excedēs dietam, ꝑ facultatem quam habet iudex in appropinquando se infra diœcesim, vt Doc. dñt, ita videtur valere, quādo iudex velit exire diœcesim de partium consensu. quia in vtroq; casu non consideratur forma rescripti, sed attendit̄ an iudex velit à se ipso appropinquare, vel exire diœcesim de partium consensu. quia quod operatur facultas iudicis sola non exeūdo diœcesim, idem vr̄ operari accedente partiū consensu in exitu diœcesis, quia in vtroque casu nō cōsideratur forma rescripti, sed attēdit̄, an iudex velit à seipso appropinquare intra diœcesim, vel exire diœcesim de partium consensu. Talis enim facultas extrinsecus venit ꝯ formam rescripti. Vnde concludendum videtur ꝙ in vtroque casu valeat rescriptum, vel vtroque casu valeat. & ꝙ valeat videtur tex. in d. c. statutum. §. in nullo.

SVMMARIVM.

Crimina

CVm venerabilis. Sũmať, & diuidiť. vt per Abb. ¶ †Not. j. ꝙ
1 ep̃s à summo põtifice frater appellať, [a] & ita nĩari
a debet, c. q̃ graui. de crimi. falsi. †Cardinales vero fi-
2 lij vocantur, vt hic, ẽt colligiť, & ĩ c. si q̃s episcopus
lxxix. di. in c. dilecto. in prin. de p̃ben. in c. licet dile-
3 ctus. de testibus. † Qñ tñ simul de cardinalibus & ep̃is Papa lo-
quitur, omnes fratres nominantur, c. j. vbi glo. in ver. fratribus. de
renun. in vj. & in c. fundamenta. §. decet. de ele. in vj. vbi gl. in ver.
fratres suos, & in c. j. vbi gl. in ver. fratribus. de off. leg. in vj. Et no.
Domi. in c. in nomine domini. in x. not. xxiij. di. Et hoc est verum,
nisi episcopus esset in studio, & à summo. pon. scribatur vniuer-
4 sis scholaribus, † quia tunc omnes filij dicuntur, vt colligitur su-
pra in proc. Decretalium, & in proe. sexti. & cle. Nam verisimili-
ter non præsumitur ꝙ sint episcopi, cum debeant habere litera-
rum peritiam, c. cum in cunctis. de ele. sed dato ꝙ ibi reperiãtur,
dũ vniuersis scholaribus scribit, illos tanq̃ discipulos alloquiť. vñ
dignitas ep̃alis nõ attẽdiť, arg. tex. no. in c. à collatione. de appel.
5 in vj. †Ideo episcopus in studio rectorem nõ præcedit, vt no. Abb.
in c. auditis. col. iij. de elec. & de his And. Sic. scribit, & alios ibi re-
fert in trac. Cardi. in char. v. col. vlti. & tradunt Mod. in proe. decre
6 ta. col. j. †Et cum episcopus maiori titulo, quã Card. decoreť, [b] vř
b ꝙ maior sit, quam cardinalis. Et hoc expresse voluit glos. fin. ij. q.
vij. c. quanquam. dicens quòd quilibet episcopus est maiori præ
sbytero cardinali, & idem tenet Bald. per illum text. in c. bonę. j.
col. j. de postu. præla. Et hoc verum est respũ ordinis. Non enim
videť, ꝙ ea, q̃ sunt ordinis ep̃alis, vt in c. aqua. de consecra. ecc. &
in c. legimus. xciij. distin. possunt per cardin. præsbyterum exer-
7 ceri. †Ideo dicit Bald. in d. c. bone. ꝙ cardi. nõ põt consecrare epis-
8 copos, sicut facit archiepiscopus. †q̃a ſm eum, cardinalatus non
est ordo, sed officium. prout dicit etiam Cald. consi. j. col. ij. ver. p̃-
terea. de trãsla. præla. Et ex ista ratione inferť ꝙ ẽt p̃sbyter in or-
9 dine sit maior diacono cardinali. Quantum vero ad officium, &
administratione cardinalis dicitur maior episcopo, vt Abb. con-
clu. in ecclesia. ij. col. fin. de elec. & in c. ꝙ super his. in fin. de fide
instru. Rom. consi. vlti. vos estis. col. v. & idem videť velle. Do. in c.
j. col. ij. de offi. lega. in vj. Bar. in l. j. §. si quis in appel. Et post multa
tandem ita respondet And. Sicu. in tracta. cardi. in char. vij. Et cũ
his concordare videntur August. de anchona in tra. de potestate
eccle. & archiepiscopus florẽ. qui illum refert in tertia parte sum
me, titu. xxi. cap. ij. in princ, vbi tamen rationem adducunt, quæ
non satisfacit, dum arguunt à qualitate loci, & dicunt ꝙ sicut ec-
clesia Romana maior est omnibus alijs, xxij. disti. de Constanti-
nop. ita congruum est, vt ecclesia, & eius ministri alijs in honore
præferantur. Nam ista ratio bene procedit, data paritate gradus,
vt q̃a Papa p̃ferať alijs ep̃is, & si clerici Romanæ ecľiæ alijs p̃ferã
tur. Sed nõ bñ inferť ꝙ cardinalis sit maior, & p̃ferať ep̃o, qui est
primus in ecclesia sua. Et maioritas ista, quæ erat ĩ cardinalibus,
cõsideratur rõne administrationis, & præponderat, vt absolute
quis maior dicatur, & p̃feratur. ideo cardinalis præcedit ep̃m, vt
10 not. Abb. in præalle. cap. ecclesia. & Do. in d. c. j. col. ij. † Post Papa
eñ nulla maior dignitas reperitur, vt Car. dicit in cle. ne Roma-
ni. §. porro. de ele. & no. Host. & Io. an. in c. dilectus. de præben. &
& Roma. qui illos refert in d. consi. vlt. col. iiij. Et ad prædicta facit
glo. no. in cap. pe. in ver. electionis. circa fin. de offi. lega. in vj. in c.
in nouo. in ver. pari. xxj. dist. & glos. fin. in cap. statuimus. de maio.
& obe. & facit tex. & qđ ibi glo. in cap. j. de offi. archipræsby. & qđ
no. per Gof. & Host. ĩ summa de offi. archi. Nec prædictis ob. tex.
nř hic. vbi absolute pro maiori hř ep̃s dũ maiori titulo honorať.
& ita hic maioritas respectu administrationis nõ vř proferri, q̃a
rñderi põt ꝙ summus põ. ipse dum scribit, habet p̱ maiori ep̃m,
qui sibi æqualis est in ordine. xxj. dist. c. in nouo. ideo se appellat
coep̃m, cle. j. de pen. epľa, inter claras. C. de summa. Trin. & fi. ca-
tho. & Et ista rõne ep̃i fratres vocanť, quia fraternitas æqualita-
tem dicit. l. verum. in prin. ff. pro soc. Cardinales vero nõ ep̃i, nul-
lo respectu Papæ adequanť, q̃a tota est apud papam. iij. q. ix. cun-
11 cta per modum. ideo, Cardinales filij appellantur. ¶ †No. secun-
do vt Abb, hic dicit per tex. ibi, cũ suis posse. & ꝑtinẽtijs, ꝙ ĩ acce-
12 ssorijs libellus gñalis ꝓcedit. † Sed iudicio meo ħ nõ bñ ꝓbať ħ,
q̃a sunt verba narratiua summi põtificis ex q̃bus nõ arguiť, vt p̱
gl. in c. ij. in ver. non teneris. de do. & contu. lib. vj. & in l. j. C. qñ nõ
petẽ. par. cũ si. vñ tex. ĩtelligitur cũ possessionibus suis debite spe-
cificatis, quia de qualitate libelli nulla erat dubitatio ħ. Et ad hoc
bñ facit tex. in l. is à quo fundus. ff. de rei ven. vbi dř simpľr fun-
dus petebať, non tñ inferendũ est ꝙ libellus ꝓcedat in quo di-
cereť peto fundũ ꝓut Abb. hic. Siľr ĩduci põt tex. in l. is à quo ser-
uus. in l. hominẽ. ff. eo. ti. vbi narrať simpľr ꝙ seruus, vel hõ peteba
tur. nã istis, & siĩbus suppleri debet, & intelligi, ꝙ petereť, q̃a in-
cidẽter ħ dř ad finem alterius dubitationis, de qua q̃riť. Et cõtra
dictũ Abb. est tex. in l. Marcellus. §. armamẽ ta. ff. de rei vẽ. & Bar.
ibi expresse dicit nõ ꝓcedere libellũ in quo dicať. Peto domũ cũ
13 massaritijs, †quia debent specificari vt de armamentis nauis [c] ibi
c dicitur. Et illum tex. contra Inn. quem Abb. hic refert alleg. Ang.
in l. si in rem. in fin. ff. de rei. ven. & fateť ibi, nescire responsum. Et
de illo tex. etiam ad dictum Inno. oppo. Pau. de Ca. & nõ soluit, in
l. de pupillo. §. qui nunciat. in fin. ff. de ope. no. nun. Sed idem Pa.
rñdet, & distinguit in l. in summa. ff. de re iud. vbi videndũ est, q̃a
Abb. ħ se remittit, & no. Bar. in l. j. in prin. ff. de eden. cũ si. vt Alex.
tradit in d. l. in summa. & in l. si filius. j. col. fi. de ver. ob. & in l. si ma
rito. §. fi. ff. sol. ma. & idem Alex. consi. xc. in causa. & lite, col. pen.
14 lib. ij. †Et de pertinentijs, de quibus Abb. se remittit ad cap. cum
ad sedem. de res. spo. vbi Abb. late insistit. & Alex. in cons. xlij. de
celerrima. lib. j. & Soz. in consi. xlvij. lib. j. ¶ No. ibi, possessionibus,
15 †ꝙ possessio accipitur hic pro ipso prædio & proprietate proba-
tur ĩ c. ad nostrã. j. vbi Abb. s̃. de iureiu. in c. qm̃ frequẽter. §. ꝙ si fu-
per rebus. vt lite nõ ꝯte. in l. possessionis. vbi gl. C. de proba. & est
tex. q̃ expresse ħ dicit in l. interdũ. de ver. si. no. Bar. in l. j. in prin. ff.
16 de acq. pos. ¶ †No. iiij. ibi, notãdũ ep̃i intẽtione fundata, ꝙ re⁹ nõ
debet excep. opponere, nisi prius intentio actoris fundata, sit &
glo. hic in versi. confessus. in fin. & ita est etiam ex parte actoris.
Nam probata prius exceptione, replicatio proponitur, vt videbi
mus post Io. an. in c. ij. s̃. eo. si tñ iste ordo non seruetur, per ħ reus
17 non repellitur, vt est text. not. ſm Bald. in prin. hic. ¶ †Not. quin-
to ibi, ep̃s vendicare, ꝙ licet directa rei vendicatio dño deť. l. in rẽ,
in prin. ff. de rei. ven. vtilis tamen non dať ep̃o ꝓ iuribus suis, licet
nõ sit dñs, vt Abb. in ij. no. hoc dicit, & idẽ Abb. in c. cũ verabilis ĩ
prin. post Inno. ibi de religio. do. & ĩ c. examinata. in vj. no. p̱ illũ
tex. s̃. de iud. & facit qđ Abb. tradit in c. ꝓ illorũ. in prin. de p̃ben.
vbi inquit libellũ ꝓcedere, ĩ quo p̃ronus ecclesiã tanq̃ suã petit,
18 †quia intelligiť rõne iuris p̃ronatus, [d] & idẽ Pau. de Ca. post. Bal.
d scri. in l. monumenta. C. de leg. Quantum tñ ad tex. hic aduerten
19 dum est, q̃a licet ep̃s nõ sit dñs, †sed ꝓcurator ecclesię, c. ij. de do.
na. potuit tñ, & vř in dubio agere noĩe ecclie, c. olim. j. vbi Abb. s̃.
de rest. spo. & in c. literę, vbi idem Abb. late hoc ꝓsequiť. s̃. de dila.
ecclesia aũt ipsa habet dñium in bonis tꝑalibus. xij. q. j. in c. vidẽ-
tes, & isto respectu ẽt directa rei vẽdicatio potuit ħ in intẽtari p̱
bonis

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Appellatur. Adde idem esse de archipiscopis Deci. in c. cum Romana. in j. nota, de appel.
b ¶Syl. Ald. Decoretur. vide Deci. in c. ad præsentiam. in fi. infra de appel.
c ¶Syl Al. Nauis. Idem in c. pœnitentia, in ij. no. de proba.
d Syl. Ald. Iuris patronatus. Amplia, & declara vt per eundem. in cap. bonæ. in prin. infra de appella.

bonis temporalibus, ꝑ quibus ēt hic agebat̄. Vel secūdo hic non dr̄ de rei vēdi. prout Abb. dicit, sed ꝙ ad se ꝑtinebat ecclesia, vt patet in prin. h̄. qd̄ quidē verbū gn̄ale est l. verbū ꝑtinere. de ver. sig. & no. in c. inter dilectos. de fi. instr. Nō ob. dū dr̄, ꝙ ep̄s nō poterat illā vēdicare, q̄a hoc verbū intelligit̄ largo mō, q̄a refert̄ ad petitionē. †nā qn̄q; ēt vendicare accipit̄ pro actione personali. l. ꝑ diuersas. C. mand. gl. ibi in ver. sua. & eo. mō intelł̄r verbū, vēdicabat, qd̄ inferius ponit̄. ¶No. sexto ibi, pro quibusdā ecclesijs. ꝙ vna ecclesia pōt cū pluribus permutari. †Permutatio. n. de iure cōi permissa est, cle. j. in prin. de rerū permu. Vnde sicut cū vna re. ita cū pluribus pōt permutatio fieri, †q̄a lr̄ę ad permutandū nō dn̄r odiose, sed potius fauorabiles, vt probat Cald. consi. j. de re. permu. †Et ista rōne ꝙ permutatio cōcedat̄ de iure cōi, licet pluries facta sit, per hoc fraus nō arguit̄, vt Old. tradidit consi. cciij. factum tale est. & qn̄ vnū beneficium cum duobus permutatur, vt hic, vno euicto †permutatio retractatur, vt hr̄ in x. decisione Rotę, in ti. de re. permu. in antiquis, & in tertia eo. ti. in nouis. Et ista ↄclo †ꝙ permutatio possit fieri de vno beneficio cū pluribus, intelligit̄ qn̄ quis plura bn̄ficia iure cōi obtinebat. Si aūt per dispēsationē habuisset, cū essent incōpatibilia, hoc fieri nō pōt, q̄a priuilegiū dispensationis ad alios nō extēdit̄,[a] vt Abb. hic post Fed. quē refert in tract. de permu. beneficiorū. in q. xij. Et facit qd̄ not. Abb. de expectantibus pluribus in c. cū olim. colū. j. de re. permu. Sed tn̄ aduertendū est, quia sicut dispensatio non extenditur de vna persona ad aliā, idē est in collatione beneficij, quia si facta sit vni, nō porrigit̄ ad aliū, & tn̄ ex cā permutationis propter auctoritatē superioris in alium trāsfertur. Ita pariter dici pōt in beneficijs incompatibilibus, si superior, cuius auctoritate fit permutatio, super illis dispensare potest. Et hoc non vr̄ negare Fed. in loco præalleg. Similiter d. Ant. de Bu. hic cōsuluisse, ꝙ si dispensatū sit cū aliquo, vt ꝑmutare possit, intelligit̄ cū vno nō cū pluribus, arg. c. nō pōt. de præben. in vj. & Mod. sequuntur per reg. l. boues. §. hic sermone. de verb. sig. Sed aduertendum est, quia aut fuit dictum ꝙ possit permutare cū beneficio, prout loquit̄ Anto. de Bu. & vr̄ res clara, quia dispēsatio fuit limitata, arg. l. in agris. de acq. re. do. aut simpliciter dictū fuit, ꝙ possit permutare, prout Mod. referunt. & vr̄ ꝙ possit ēt vnū beneficiū, cū pluribus permutare, per istū tex. q̄a ista vr̄ interpretatio passiua, quæ ēt in materia stricta admittit̄, vt no. in l. j. §. lex Falci. ff. ad leg. Fal. Et quia ista vr̄ tn̄ vna permutatio. ideo non ob. iura allegata in ↄ̄rium. ¶No. septimo ibi. cōfiteri se credere. ꝙ cōfessio de credulitate præiudicaret nisi aliud obstaret. †Nam tantum nocet confessio de credulitate sicut de veritate, glo. fin. quam Abb. hic dicit singularem in c. ex literis. s̄. de iureiur. pro qua videt̄ tex. hic, †cōfessio tamen de credulitate non dr̄ propria cōfessio, vt no. Bal. in l. ij. §. quod obseruari. col. iij. C. de iura. calū. & in l. de tutela. colū. ij. C. de in inte. resti. ¶†No. octauo ꝙ ep̄s est loco dn̄i. †Et idem in quolibet alio prælato, quantum ad administrationē. c. & tꝑis qualitas. xvj. q. j. & in c. relatio. xxj. q. j. cum simi. non tamen absolute est loco dn̄i, respectu bonorum, de quibus libere non disponit c. ij. infra de dona. †Nam clericis, & prælatis de bonis ecclesiæ viuere permittitur, non luxuriari, vt xliiij. dist. c. j. Facit no. dictum Archi. de summo pont. xij. q. j. in cap. non liceat papæ. Similiter respectu clericorū nō dicitur absolute episcopus esse loco domini, quia scriptū est. Non vt dominātes in clero c. j. in fi. x. q. iij. & text. no. xcv. dist. in c. esto subiectus. vbi dr̄. Sciant episcopi se esse sacerdotes, nō dn̄os, & ꝙ dn̄t clericos vt clericos honorare. Et recitat̄ ibi illud dictum Domitij oratoris. Cur ego te habeā in principē, si tu non habeas me in senatorē. & in c. ep̄s. eadē dist. xcv. dr̄ ꝙ ep̄s sedens non patiatur præsbyterum stare. & no. Abb. in c. j. de excessi. prælato. & in cap. ad nostram. in ij. no. de appellationibus. ¶†Not. nono ibi, pro suæ voluntatis arbitrio. ꝙ ista verba important hic arbitrium boni viri, & voluntatem regulatam,[b] quia non potest episcopus vti bonis ecclesiæ ſm liberam eius voluntatem. c. ij. de dona. & s̄. dixi. Sed in ↄ̄riū est tex. quē ibi pōderauit ad hoc Io. de Imol. in l. j. ff. de solu. vbi p̄dicta verba simul iūcta, designāt voluntatē simplicē. Et hoc vr̄ verius inspecta ꝓprietate verborū. Non obst. tex. hic, q̄a procedit ꝑ ꝑ qualitatē ꝑsonæ, ad quā verba referunt̄. facit tex. in l. plenū. §. ęquitij. ff. de vsu & habita. ¶†No. x. ꝙ ep̄s in subiectione ecclesiarum fundatā habet intētionē[c] in tota sua diœcesi. Idem probat̄ in c. oēs basilicæ. xvj. q. vij. facit tex. in c. cū ex iniuncto. in fin. s̄. de hæret. in c. cum ep̄s. de offi. or. in vj. & in c. ad decimas. de rest. spo. in vj. & no. Ant. de Bu. in c. fin. col. j. de causa poss. & proprie. & Card. qui alia iura adducit, consi. cxviij. duo vidēda sunt in fi. Et adeo tale ius radicatur in ep̄o, ꝙ ēt ex dispōne testatoris alterari nō pōt,[d] vt Bar. tradit in l. quoties. §. fi. ff. de admi. tu. †vbi inquit ꝙ testator, q̄ edificauit capellā, nō pōt illā eximere de ꝑtāte ep̄i. Et de hoc allegatur dictum Inn. in c. in Lateranēsi. circa. ff. de præben. & no. Abb. in c. requisisti. col. pe. de test. & in c. nobis, in vj. no. de iure patro. cum simi. Et prædicta vera sunt in spūalibus. secus est in tꝑalibus, vt tex. hic distinguit, no. Card. cōsi. p̄alleg. & idē Abb. in c. cum venerabilis in prin. de relig. do. Itē, & secūdo prædicta locū hn̄t in iure proprietatis. Secus est quo ad possessionē, quā ep̄s habere nō p̄sumit̄, licet eccł̄ia sit ī eius diœcesi. c. olim. iij. de resti. spol. vbi Abb. in secūdo no. ita dicit singulr̄ probari. idem & Abb. in c. cum venerabilis. in ij. not. de relig. do. ¶†No. xj. ꝙ si transumptum discordat ab originali, stat̄ originali.[e] no. Bar. in l. si quis. §. prætor. ait. ver. & ex hoc sequit̄. ff. de eden. & in l. Sempronius Proculo. ff. de le. ij. cū si. vt tradit Alex. in d. §. p̄tor. ait. & cōsi. cx. reuerende. dn̄t. lib. ij. & est tex. in §. illud, in auc. de tabellio. & ibi Ang. & no. Io. de ana. in cons. xxxiij. circa primū in prin. & Pet. Philip. de Cor. cons. xxviij. ał̄s super hoc. lib. j. ¶Vltimo Abb. hic prosequitur naturam verbi, concedo, & breuiter ꝓbabilis vr̄ conclusio, in qua residet, ꝙ †in dubio ex tali verbum dominium transferatur, nisi aliud ex coniecturis colligatur. allegat Bar. in l. vxori. †. si per illum tex. de leg. iij. & hoc sequitur Alexan. qui alia iura adducit in l. à Titio. col. fin. de ver. obl. & in l. si donatione. char. pe. C. de coll. †Et ad hoc facit, quia verbum, cōcedo, gn̄ale est, & accipitur ſm naturā actus, cui adijciur. gl. no. per illū tex. in c. j. in ver. tit. de vsuris. in vj. & Bal. in l. iō ambigit̄. in fi. ff. de legi. ergo in dubio intelligit̄ ꝙ dn̄ium transferatur, si non sit alia cōiectura concessionis particularis. Ad hoc induco duo iura, tex. no. in l. si ita distrahitur. ff. de contrahen. emp. in fi. vbi stipulatio in dubio continet ꝙ dominium transferatur. Et tex. in l. j. §. pen. ff. pro dote. vbi etiam dicitur ꝙ in dubio agi videtur ꝙ in rebus traditis dominium transferatur. & de isto verbo, concesso, vltra ea, quæ dicunt Mod. etiam tradit Alex. ī l. si quis ante. in fi. ff. de acq. poss. & in l. sed si me putem. §. j. de cond. inde. Ang. in l. nō solum. ff. de pec. & in l. si mihi. in prin. ff. de serui. rust. prædio. Alex. consi. clx. longa. est col. x. ¶†In gl. j. ibi, similem casum. similis est quo ad narrationem facti, sed dissimilis in decisione, ex quo Abb. arguit pro testibus concordandis. qui dixerunt rem aliquam similem. vt omnimoda similitudo non exigatur. †Nam arg. à simili procedit, licet in oībus nō sit siłitudo. Sufficit[f] enim esse similitudinem in casu de quo agit̄, vt idē Abb. declarat in c. translato. de consti. quēadmodū. s̄. de iu. iur. Immo qd̄ plus est, si sit ēt aliqua dissimilitudo eo respectu, de quo †q̄rit̄ nō tollit̄ arg. à simili vt colligit̄ ī d. c. ↄstitutus. ex dictis Io. an. ibi, quē Abb. refert. Siłr quod Abb. hoc dicit de testibus concordandis, putarem illud ēt hr̄ę locum, si sit dissimilitudo in materia dę qua agit̄, q̄a dato ꝙ arg. à siłi de iure nō ꝓcederet, tamen vt testes reducantur ad concordiam, sufficit ꝙ aliqua similitudo reperiat̄, arg. eorū q̄ hn̄tur in c. cū tu. de testi. ſm hoc, ampliat̄ dictū Abb. & reddit̄ no. Et ſm p̄dicta declaratur & distinguitur gl. in non potest, in ver. curam animarum. de p̄bē. in vj. dum inquit ꝙ non potest dici simile vbi aliqua dissimilitudo sit. ¶†In gl. ij. in prin. no. ſm Abb. hic ꝙ responsio repentina, & indeliberate facta non præiudicat, per iura allegata in gl. in quibus detestatur ille, qui ex abrupto. & inconsiderate loquitur. Ad hoc idem tex. in c. inter hæc circū. de pen. distin. iiij. vbi dicitur. Virtus enim lenta est, & omnium percunctatrix, iniquitas omnia †præcipitat. & in cap. sciendum. xxix. dist. dicitur ꝙ in erroris labyrinthū incidit, qui iudicat priusq̄ intelligat. †Et ibi Do. ad propositū dicit ꝙ cōfessio ex abrupto facta in iudicio. potest etiā ex interuallo reuocari, non aliter probato errore. Quod no. est ad ea, q̄ hn̄t in c. fi. s̄. de confessis, & ibi etiam Domi. infert ↄ̄ iudicē, cui in mane †processus mittit̄, & in sero iudicat.[g] de quo est dictū Bart. ī l. prolatam, circa fi. C. de sen. †Et idē de cōsilio p̄cipitato dicit Ant. de Bu. in c. si ꝓ debilitate. col. pe. de offi. delegati. ꝙ non sit sequēdū quādo interrogatus doctor statim consiliū reddit. † Velox. n. consilium penitētia sequitur, vt not. Abb. in c. ad apostolicam. in ij. no. de reg. †Et idē de laudo lato ex abrupto, ꝙ nō valeat, tenet Bal. in c. j. circa fi. de inuestitura in mari. fac. Et idem Bal. in l. prolatam. col. fi. vbi inquit †ꝙ licet factum sit compromissum cū plenaria ꝑtāte, nō tamen immediate post cōpromissum poterit ꝓnuntiare. †Et idem de decreto iudicis interposito, ꝙ sit nullum, tradit Pet. de ancha. in consil. lxxxij. visis diligenter. Et quod idem

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Extenditur. Vide Dec. in c. at si clerici. §. de adul. col. vj. de iud.

b ¶Regulatam. & bene. quidquid dicat Dec.

c ¶Ald. Intentionem. Vide Deci. in consi. cxxj. in prin.

d ¶S. Ald. Non potest. Adde Dec. in c. cum M. in vij. col. ver. iij. conclusio Abb. s̄. de consti. in consi. cxxi. col. i. & seq.

e ¶Ald. Originali. Vide Deci. & quæ ibi addidi in c. quoniam contra. supra de proba. in x. no. in fin.

f ¶Sufficit. Dec. s̄. de consti. c. translato, lec. j. & in rub. de prob.

g ¶Syl. Ald. Iudicat. Vide Dec. s̄. ste consti. in eccl. s. Mariæ. col. xj.

idē Pet.de anc.dicit cōsi.clxxxviij. visis cōsilijs famosissimorū, & cōsi.cclvj.in cā & qōne.Facit tex.in c.cū ex literis.vbi Ant. de Bu. in vij.no.Abb.in viij.no.s̄.de in integ.rest.Sed q̄tū ad cōclusio.gl. Abb.dicit ꝙ nō ꝓbat̄ in isto tex.vt p eū hic, & nedū nō ꝓbat̄, sed ꝯriū ꝓbat̄ hic, qa ista cōfessio incōsulte facta præiudicasset, nisi aliud obstaret.Similiter iura allegata in glo, nō ꝓbāt intētionem eius,sed potius volūt ꝙ rn̄sio indeliberata noceat,& præiudicet. Cōsiderādū tn̄ est,qa ex gl.nō bn̄ collr̄ qđ Abb.dicit h̄.Nā de cōfessione,verbū nullū,sed vim facit ꝙ litis cōtestatio nō esset legitima.Et ex glo.alia solutio collr̄,dū inferius dicit ꝙ ꝓcurator sub cōdōne & excipiēdo rn̄dit.vnde ex gl.nō debet elici qđ nō dicit,

49 vt postea reprobet̄.¶ †In gl.in verbo,bonęfidei. ibi, pignoratitia tā directa,quā ꝯria.vt Abb.hic dicit.& ꝯria nō dat̄ creditori,sciēter recipiēti rē alienā.l.tutor.§.ꝯriā.ff.de pignora.actio.quē Abb.

50 allegat hic.†Hoc facit ad qōnē ꝙ licet iudex hēat priuilegiū,vt rē alienā sibi pignoratā retinere queat,vt tale priuilegiū nō hēat locū,qn̄ rē alienā sciēter recipit.Et ita ī terminis ꝯsuluit Io. de ana. ꝯsi.lxx.visis,& pōderatis.vbi inducit tex.in l.seruus cuiusdā.ff. de

51 cōdi.in de.†quā Bal.ibi dicit esse notabilē ꝯ iudęos ꝓ famulis scholariū pignorātibus libros dn̄orū.& de hoc ēt Bal.tractat ī ꝯs.xcij. tria sunt lib.iiij.s̄m primā impressionē.facit ēt tex.& qđ ibi Bal.in l.eos.C.de fur.¶ In ea.gl.ibi,p̄scriptis verbis,& q̄ de ęstimato ꝓponit̄,illa copula,&,esse nō debet,qa actio p̄scriptis verbis abso

52 lutę nō est bonęfidei,†sed tm̄ in duobus casibus,videlicet quādo agit̄ de ęstimato,& in ꝑmutatione,vt probat̄ in d.§.actionū.& in alijs casibus est stricti iuris,vt no.p gl.in ver.ex ꝑmutatione. in d. §.actionū.vbi vidēdū est.¶ In ea.gl.ibi,alię vero dicūtur actiones

53 stricti iuris.†Adde tn̄ ꝙ sunt quædā actiones stricti iuris, q̄ habēt similitudinē cū actione bonæfidei ꝓut est actio ex testō, vt no. in l.in minorū.C.in quibus cau.in integrū restitutio nō est ne.& idē Bald.in l.si mihi.§.si seruos.de leg.j.in l.cōtinuus.§.illud.colū.j.de ver.ob.Et hoc notabiliter declarat Bart. in l.si hæres. de eo quod cer.lo.& vide Are.qui ēt hoc aliter declarat in l.ij.§.Cato.col.xiij.

54 in fi.de verb.obl.Et qđ dr̄ de actione ex testamēto.†idem est de actione competente pro donatione cau.mor.vt est glo. not. in l.

55 Seia.§.j.in ver.cōstituto.ff.de dona.causa mortis. ¶ †in ea.glo.ibi. §.in bonæfidei. Hic prima differentia colligitur inter ꝯctus bonæfidei,& stricti iuris.& pro glo.etiam Abb.allegat tex.in l.curabit.C.de actio.emp.Sed illa lex prima facie non facit ad dictum glo.quæ loquitur,qn̄ veniunt vsure ex mora.Text.in d.l.curabit. locū habet,qn̄ vsurę debent̄,etiā sine mora,vt ibi patet, licet nul

56 la mora intercessit,†nisi dicat̄ ꝙ ēt ibi sit mora,saltē irregularis,q̄ re ipsa cōtrahit̄,vt ibi no.Bar.facit gl.in l.euictis.§.fi.ff.de vsur.no.

57 per gl.& Doc.in l.de diuisione.ff.solu.ma. †Et quantū* ad vsuras Abb.h̄ cōcludit,ꝙ ēt de iure canonico vsure debent̄ rōne interesse,& quatenus interest,vt tenet gl.in d.l.curabit. in versi. ratio, quā Doc.sequunt̄.Et idem gl.in c.cōquestus. de vsu. in c. peruenit.in ver.indemnem.de fideius.in l.ij.C.de vsu.& facit qđ no. gl.

58 in l.cū allegas.vbi Bal.col.pe.C.de vsur.†& istud interesse consideraт̄ nō solū ratione damni emergētis,sed ēt respectu lucri cessantis,vt Inn.voluit in c.sacro.de sen.excō.qđ Abb. hic dicit esse notabile.& idem Abb.sequitur in c.P.& G.in primo not.de offi. de leg.in c.dilecti.in j.not.de foro compe. & in d. cap. cōquestus. circa fi.& cōsi.lxiiij.venio ad primum.col.vj.lib.j. Et idem Pet. de anc.consi.cxlix.in qōne quæ vertitur.col.ij.vbi alleg.Cy. in auctē. ad hæc.C.de vsur.vbi ēt Baly.& cum istis cōcordat Cuma. consi. cxxxix.P.laicus.col.fi.Are.cōsi.ix.elegāter,& vere.circa fi.Et hoc verum intellr̄ in homine solito negotiari,vt Bar.dicit per illū tex. in l.iij.§.fi.ff.de eo qđ cer.lo.& in l.j.C.de senten. quæ ꝓ eo quod interest.char.vlt.Et sic loquunt̄,& intelligunt̄ Doct.in locis supra alleg.& idē Alex.tractat cōsi.cxc.visa scriptura priuata.in fi.lib.ij.

59 †Ideo ex parte agētis debet hoc articulari & probari ꝙ esset solitus negotiari.aliàs nō obtineret interesse lucri cessantis, vt Alex. cōcludit consi.cxlj.viso themate.in princ.lib.v.Et licet ista sit cōis opi.ꝙ interesse lucri cessantis possit peti p s̄.dicta tn̄ de iure non

60 bene ꝓbat̄,†qa tale interesse dr̄ extra rē,de quo nulla rō hr̄,ēt si cōsistat in damno,vt est tex.in l.si sterilis.§. cū p venditorē. ff. de act.emp.Nec ob.ꝙ Bart.in locis s̄.alleg.dicat illum §. ꝓcedere in non solito negotiari,quia hoc nō solū diuinat, sed vr̄ contra rōnem illius tex.dū inquit,non venire interesse ratione damni vel lucri cessantis,quia extra rem sit. Ista ratio vtique militat in solito negotiari,quia hoc videtur interesse extra rem, secundum ꝙ Bart.declarat in d.l.j.C.de sen. Propterea text.in d.§. cum per venditorem.etiam videtur loqui in solito negotiari. dum dicit. Neque enim si potuit ex vino negotiari,& lucrum facere. Talia enim verba non conueniunt nisi solito negotiari. Et ꝙ nō habeatur ratio lucri,ēt in solito negotiari,videtur casus in l.fi.ff.de periculo,& commo.rei ven. ibi, veluti si negotiatus fuerit &c. Non ob.tex.in l.iij.§.fin.ff. de eo qđ certo loco.in quo fundat̄ cōis opinio.qa rn̄deri pōt ꝙ loquit̄ in arbitrarijs actionibus,vt.ex nā tituli collr̄,& ēt ex verbis literę, dū inquit, in hāc actionē arbitrariā. in qbus actionibus arbitrarijs, est & spāle p p eorū latiorē nām.

61 Verū qa mā h̄ nō cadit nō insisto. † Sed retēta cōi opi. ꝙ in solito negotiari interesse ēt lucri cessantis ꝯsideret̄.vera intellr̄,& ꝓcedit in prīo lucro qđ immediate ex mora ꝯsiderari pōt respū eius qđ mediate debebat̄, nō aūt attēdi debet ꝙ si rē debitā habuisset, illā vendere potuisset, & rursus ex illis pecunijs lucrari. Talis em̄ discursus nō debet fieri circa interesse,qa res ꝓcederet ī infinitū,ꝯ.l.j.C.de sen.q̄ ꝓ eo qđ inter. Et facit ad h̄ tex.ī l.Neratius. §.si seruo.ff.de ser.corrup.Et qa tale interesse venit à remotis, & oīno vr̄ extra rē.vn̄ nō debet̄.d.l.si sterilis.§. cū per vēditorē.ff. de actio.empt.¶ Et q̄tū ad ꝯclōnē principalr̄.s̄.factā,ꝙ interesse peti possit,bn̄ ꝓcedit,qn̄ ille à quo petit̄ interesse,fuit in mora regulari,vel saltē irregulari,vt gl.loquit̄ h̄.secus si nō sit in mora, qa sine mora vsurę nō debent̄.l.lecta.vbi Bart.ff.si cer.pet. Vn̄ si datus

62 sit terminus ad soluēdū,durāte†termino nō dr̄ esse in mora, d.l. lecta.§.sed cū fortis.& ꝓ gl.ī l.si cū exceptione.§. quatenus.in verbo,tripli.ff.qđ me. cā.Ergo ante terminū nō poterit peti interesse.Et hoc expresse tenet Ant.de Bu.in c. salubriter.col.ij.de vsur.

63 vbi ꝯcludit† ꝙ qn̄ actū fuit à principio ꝙ dos saluat̄ ī certo termino,interim durāte termino nil pōt maritus cōsequi, ex quo non est ī mora p p datā dilationē,qđ tn̄ iterū intelligit̄, nisi actū esset inter partes ꝙ ꝓ interesse,qđ patit̄ ille,q dilationē dedit,interim aliquid soluat̄,vt no.Paul.de Cast. in l. Iulianus.§. ex vēdito.ff. de act.emp.& Alex.tractat in consi.ccxx.super titulo.col.pe.lib.ij.Facit qđ idem Alex.scribit in consi.cxxj.visis,& ponderatis. lib.v. & Abb.consi.lxvj.ad claram decisionē.lib.j. Tali em̄ casu nō fuit data dilatio simpl̄r,sed secundū q d . iō ꝯuentio debet obseruari.l.j. §.si ꝯuenerit.ff. depo.l.ꝯctus.ff. de reg. iur. Et hoc æquitatem habet,ne ille,q habuit dilationē, lucret̄ cū iactura eius, q illā ꝯcessit.Et hoc intellr̄ verū,vt ꝓcedat qn̄ ꝯstat, & ꝓbat̄ de vero īteresse.

64 †Taxatio vero,& ꝯuētio facta de certa quātitate ꝓ īteresse,nō

a valet,[a] vt no.dicit Io.an.ī d.c.salubriter.ī prin.† vbi inquit ꝙ si ma-

65 rit9,cui facta fuit ꝓmissio dotis sub certo termino,ꝯuenit vt inte-

b rim recipiat certos denarios ꝓ libra,talis ꝯuētio illicita est.[b] Et sequunt̄ ibi Ant.de Bu.Car.& Doc.& Lau.de rodulphis,in repe.c. ꝯsuluit.in d.l.iij.circa fi.de vsu.& s̄m istā deci.ꝯsuluit Pet.de anch. ꝯs.cxlix.in qōne q̄ vtit̄.Alex.in d.ꝯs.ccxx.sup ti.qōnis.col.iij.lib.ij. Et ad h̄ ēt est notabilis decisio.Bal.in l.rogasti.§.si tibi.ver.quid ergo si mutuo tibi.ff.si cer.pe.quem refert Io.de ana.in c. fi. car.pe. de vsu.& sequit̄ Alex.ꝯs.xxvij.col.fi.lib.iiij.& h̄ idē elegāter tradit Alb.de ros.ī l.j.col.pe.C.de sum.Tri.& facit qđ voluit Pau.de Ca. in l.insulā.§.vsuras.ff.so.ma.quē refert,& sequitur Alex.in d. cōs. ccxx.in fi.lib.ij.& facit qđ no.Bal.in l.fin.§.præterea.col. iij.C. de iu.do.quē Alex.sequit̄ in d.l.insulā.§.vsuras.in fi.ff.solu.ma.Et s̄m

c p̄dicta aliàs ꝯsului in cā magni pōderis, vt patet ꝯs.cix.[c] vbi vidēdū est. Putarē tn̄ ꝙ ēt certa q̄titas licite ꝓmitti possit habito respectu ad interesse verisimile.Grā exēpli, in vēditore q p̄diū vēdidit cū termino ad soluendū.Ex quo em̄ īterim lucrat̄ fructus, tenetur ad vsuras p̄tij,in recōpēsationē fructuū.l. curabit.C. de ac. emp.nā cū de vero interesse appareat, qa s̄m cōem cōtingentiā ex fundo vēdito tot ꝑcipiunt̄ fructus q valēt decē,plus tn̄ & minus s̄m varietatem tp̄is, certe illa ꝓmissio facta à princ. iuxta illa decē parū plus vel minus.nō vr̄ illicita,qa ad fructus,& interesse cōmēsurat̄,& vr̄ facta q̄dā trāsactio inspecto futuro euētu,vt tollat̄ difficultas probationis,vt est bo. tex.in l.fi.ff. de prætor. stipu. bn̄ facit tex.ī c.nauigāti.de vsur.vbi qn̄ verisilr̄ dubitat̄, nō debet ꝯctus vsurarius reputari.Et in tali casu cessant rōnes q̄ in decisio-

66 nibus s̄.allegat.adducunt̄.¶ †In ea.gl.ibi.secus si rem tradi. Nota drīam inter oblōnē, rē dari, & rē tradit. & rōnē diuersitatis Abb. hoc

ADDITIONES.

* ¶Et quantum. Vide Io.Bap.Plot.in l.si quādo.nu.468.ver.sed an mulier,vel alius creditor, & nu.569.ver.scias tamen.C.vnde vi.vbi ponit requisita ad hoc vt interesse peti possit.tam in foro fori,q̄ in foro poli. & quando maritus, vel venditor, vel vxor vidua aut alius creditor possit petere interesse lucri cessantis, aut damni emergentis,& pro reo in litem iurare,vide eundem Plotum in d.l.si quādo.latissime.nu.450.ver.maritus.vsque ad nu.474.versi.hypothecaria actio. & ꝙ conuentio seu taxatio interesse, siue par à partibus, siue à statuto. ꝙ non valeat, & sit communis opin.docet. idem Plotus ibi nu.452.in ver. vbi vero maritus.& nu.453.ver.& ipsa conuentio.nu.454. ver. si ante. & nu.470.versi. nec adiuuaretur.

a ¶Syl.Ald. Non valet. Idem ponit Dec.in consi.cxvj.col.ij.in fi.

b ¶ habeat locum quando maritus esset solitus negotiari.

c ¶Consi.cix. Sic habēt omnes libri, sed error est, & legi debet consi. cxix.

hoc adducit, q̃a si p̃cise cogeret̃ ad factũ, & ad rẽ tradẽdũ, esset q̃dã spẽs seruitutis, vt p eũ hic. Sed dic hr̃ ꝙ Bar. quẽ Abb. allegat hic in l. stipulationes nõ diuidunt̃, de ver. ob. col. ix. in ix. oppo. reprobat istã rõne, q̃a hr̃et locũ in facto hñte cãm successiuã. secus est in traditione rei, q̃ breui tp̃e expedit̃, sicut datio, vt p Bart. i d. l. stipl̃ones nõ diuidunt̃, quẽ, dum Abb. hæc scripsit, nõ debuit p̃fectè legisse. ¶ In ea. gl. ibi, sed ista oĩa necessaria veniũt in bonęfidei iudicijs. In hoc gl. p Abb. reprehẽdit, q̃a ſm eũ, sequeret̃ ꝙ in ꝯctibus bonefidei dãdo q̃s interesse liberaret̃, qđ falsum est, re apparẽte q̃ debet̃. l. si is q. ff. cõmo. l. ex empto. in prin. ff. de ac. emp. Sed aduertendũ est, q̃a ista rõ Abb. nõ loquit̃ in oblõne dãdi, prout dictũ gl. intelligitur, & tex. in l. si is qui. ff. cõmo. loquit̃ i obligatione rem restitui, quæ est alterius stature, vt Bar. tradit in d. l. stipulationes non diuiduntur. Ideo contra gl. ratio generalis videtur, quia sequeretur ꝙ in ꝯctibus bonæfidei, in quibus quis ad dandum obligat̃, succederet obligatio ad interesse, qđ quidẽ

67 iure cautum nõ reperit̃. Nã iura gñalr̃ loquunt̃, † ꝙ qui ad dandũ tenetur, præcise ad dãdũ debet conueniri, nec succedit oblõ ad interesse. l. si seruum. §. fi. de ver. ob. & no. Bar. in d. l. stipl̃ones non diuiduntur. in x. oppo. & illud ex nã obligationis dãdi, q̃ vniformis vr̃ tam in contractibus bonęfidei, q̃ stricti iuris. Et ita notabiliter in proposito Ang. dicit in l. fi. ff. si q̃s in ius vo. nõ. ie. Saluando tñ gl. dici põt ꝙ reg. p̃dicta limitet̃ nõ hr̃e locũ in ꝯctibus bonęfi. vt glo. hoc dicit. & ita ẽt tenet gl. in §. actionũ. in ver. bonęfidei, inst. de actio. Et gl. ibi, & hoc, allegat. tex. in l. j. ff. de acti. empt. q̃ loquit̃ in obligatione rẽ tradi, & nõ in oblõne dãdi. iõ parũ fa

68 cit. Sed dcm̃ gl. saluari põt p rõnẽ, q̃ in fi. gl. ponit̃, † q̃a in actionibus bonefidei. magis exuberat offi. iud. & gl. in d. §. actionũ. sequitur Bal. in c. j. col. iij. de cõtrouer. inuesti. vbi dicit illã nõ esse alibi, sed nõ meminit de ista ħ. Et ĩdẽ Bal. tenet in l. j. col. vij. ver. ij. opponit̃. C. de sen. p eo qđ interest, & Arc. sequit̃ in l. si seruũ. §. effectus. in prin. de ver. ob. Et ista cõclo maxime haberet locũ in ꝯctu permutationis, de quo tex. ħ loquit̃, in quo licet agat̃ de oblõne dãdi. succedit tñ oblõ ad interesse. l. naturalis. §. j. ff. de p̃scri. verb. Et no. Bal. in d. l. stipl̃ones nõ diui. in xj. oppo. Abb. tñ ħ, q̃ reprehẽdit gl. conat̃ illã saluare ponẽdo subtiliter, ſm eũ, aliũ intellectũ, & dicit ꝙ in actionibus stricti iuris si rẽ tradi, vel aliud factum est in obligatione, post morã venit interesse, & peti põt, vt p glo. & Bart. in d. l. stipl̃ones. sed in bonęfi. iudicijs interesse non est in obligatione, vt peti possit, sed res ipsa petẽda est, & interesse solum offi. iudi. in executione, p tex. in l. ex empto. i prin. ff. de actio. emp. dum ibi dicitur ꝙ bonęfi. conuenit præstari, qđ inter contrahentes actum est. Sed aduertendum est, quia istud qđ Abb. dicit, primo non videtur aliquo modo ex intentione gl. quia Abb. loquitur tantum in obligatione factorum, in qua glo. differentia non facit inter contractus bonęfi. & stricti iuris, sed in omnibus fatet̃ ꝙ venit interesse. sed dñia ſm gl. consistit in obligatione dandi, de qua Abb. non loquitur. Secundo dictum Abb. omnino est ꝯ gl. quæ vult ꝙ facilius venit interesse in contractibus bonęfi. q̃ stricti iuris. cuius totum ꝯrium Abb. dicit. Et cõtra Abb. facit, q̃a magis conuenit ꝙ in contractibus bonęfi. succedat oblõ ad interesse p̃pter morã, q̃ in ꝯctibus stricti iuris, in quibus magis stricte p̃cedit̃. l. quidquid. de ver. ob. Nõ ob. tex. in l. ex empto. quẽ Abb. adducit, q̃a nõ loquit̃ in oblõne dandi. Præterea dum ibi dr̃, ꝙ bonęfi. cõuenit hoc p̃stari, qđ inter ꝯhẽtes actũ est, hoc ẽt habet locũ in cõtractibus stricti iuris, q̃a semper in stipl̃onibus, & in cęteris ꝯctibus sequimur id, qđ actũ est. l. semper in stipl̃onibus. ff. de reg. iur. Tertio considerandum est, q̃a nõ vr̃ vera dñia in se quã Abb. facit, q̃a nã oblõnis facti, est vniformis tã in ꝯctibus bonęfi. q̃ stricti iuris, vt oblõ succedat ad interesse, & debet̃ interesse alternatiue, vel factum, ſm electionẽ actoris, vt late Bar. cõcludit in d. l. stipulationes nõ diui. in vij. q. Ex quibus patet Abb. ħ posuisse falcem in messem alienam, licet ipse dicat vltra alios ista de-

69 clarasse in fauorẽ Canonistarum. ¶ † In gl. in verbo, loco dñi. colligitur ꝙ tradendo rem alienam non fit permutatio. & vera est ista cõclusio, ſm Abb. post Bar. in l. j. ff. de rerũ p̃mu. q̃n ꝯhentes vtũtur verbis denotantibus translationem dominij, puta, dabis, dabo, vt per eum ħ. Sed tunc considerandum est ꝙ traslatio dominij veniret accidentaliter ex vi, & proprietate verborum, quibus vtuntur cõtrahentes, nõ ex nã cõtractus permutationis, de quo

70 quærit̃. ¶ † Secundo Abb. concludit post Bar. in d. l. j. ꝙ si cõtrahẽtes p̃mutationẽ, vtũtur verbis significantibus puri facti execu. tionẽ, puta, trades, tradã, tunc ẽt cum non dño permutatio fieri

a potest[a] quia ex simplici traditione satisfactum erit verbis contrahentium. Sed in hoc dubitationem facit, quia cum de natura cõtractus permutationis sit ꝙ dominium transferatur. l. j. in prin. ff. de rerum permu. l. cum precibus. C. eo. ti. illa verba, trades, tradã, licet de se nõ importent trãslationẽ dominij, tñ intelligi debent ſm nãm contractus permutationis, de quo agitur. l. si ita stipulatus. ff. de vsur. l. si vno. i prin. ff. loc. Vnde dictum Abb. intelligi debet, q̃n omnino constaret de mente partium ꝙ dominium transferre noluissent. Sed tunc insurgit alia dubitatio, quia si non debet transferri. ergo non erit permutatio, & tale pactum in cõtra-

71 ctu permutata, valere non videtur, † sicut in contractu venditionis non valet pactum ꝙ dominium non transferatur. l. cum manu. sata. ff. de contrahen. emp. in §. fi. facit tex. in l. vbi ita donatur. ff. de do. cã mor. & in l. cum præcar. ff. de præcario. cum si. nam talis ꝯctus, in quo simpliciter res adinuicem traduntur, vr̃ potius cõtractus innominatus, facio, vt facias. de quo in l. naturalis. §. sed si facio. ff. de p̃scri. ver. facit tex. in l. si rem. §. si cum vnum. ff. de præscri. ver. Proprie vero non potest dici permutatio, sed largo modo quo casu etiam, venditio, & locatio largo modo permutatio dicitur, vt not. in rub. C. de rer. permu. Et in isto secundo dicto Abb. non cadit qđ Abb. dicit de euictione, ex quo non esset vera permutatio, quia euictio considerari debet, quando permutatio vere agitur a contrahentibus, prout loquitur tex. in l. j. §. vnde. de rerum. permuta. ¶ Tertio Abb. hic omittit vnum membrum distinctionis Bar. in d. l. j. ff. de rerum permu. scilicet quando vnus promisit dare, alter, non, puta, dabo tibi decretum, vt decretales accipiam, tunc tradendo simpliciter ex illa parte, a qua dari debuit, non impleretur. contractus, ex alia sic, per s. dicta. Et in isto casu etiam aduertendum est, quia Bart. intelligi debet, quando certũ esset ꝙ de mente partiũ constaret, ꝙ ex parte esset dãdũ, & ex altera tradendum simplr̃. Si vero simplr̃ dicat̃, p̃ut Bart. dicit dabo tibi, & accipiam, illud verbũ, accipiã. intelligeret̃ cum effectu, scilicet vt mihi detur, & dñium in me transferatur, vt sequat̃ æqualitas in contractibus. l. Iulianus. §. si a pupillo. ff. de act. emph. & pro hoc vr̃ tex. in l. nãlis. §. j. ver. si aũt. ibi si aũt do rẽ accipiã. & dicitur ibi ꝙ est contractus, do vt des. & sic ex vtraque parte domi-

72 nium transferatur. ¶ † Ex supradictis Abb. infert ad permutationem beneficiorum, ꝙ si duo permutant eorum beneficia, & alter non habet ius, ꝙ nulla permutatio contrahatur. Et ita tenet. Fede in trac. de permu. benefi. car. ij. ver. x. quæritur. vbi alleg. tex. hic. & idem no. Domi. post Io. an. in c. j. col. ij. ver. quid si vnus de

73 rer. permu. in vj. ¶ Sed dubium est, an ex quo non tenuit † permutatio, possit ille qui habebat ius in beneficio, propria auctoritate ad eius beneficium redire. Abb. hic dicit ꝙ non. & ita tenet Rota in prima & tertia decisio. in nouis. Do. in d. c. j. col. vj. ver. sed circa præmissa. & idem concludit Pet. de Peru. in trac. de permu. benefi. in vj. q. princi. ver. quæritur igitur. vbi primo refert Io. an. in c. j. de rerum permu. vbi voluit ꝙ quis redire possit de æquitate ad priora beneficia, arg. c. si beneficia. de præben. in vj. ¶ Sed ipse tenet contrarium, quia ex quo semel iste renuntiauit, nõ potest de nouo obtinere benefi. nisi iste de nouo instituatur. ¶ Non ob. c. si beneficia quia loquitur in casu sp̃ali, & ad alios casus nõ extenditur. Et ita etiam resident Moder. hic. Et secundum istam opi. nouissime consuluit Bartho. Sozi.

b [b] cõs. clxvj. in primis. vbi late alios refert. & conclu. istam opi. esse magis communem. Et ad text. in d. c. benefi. rñdet p̃ut Do. dicit in d. c. j. de rer. permu. Sed tñ opi.

c Io. de an.[c] fundata in æquitate sustentabilis vr̃, quam Fed. sequit̃. in d. trac. de permu. benefi in viij. q. & idem vr̃ finalr̃ tenere Rota in vlti. decisio. in ti. de re permu. in antiquis. & Lellus de hugudio quem Fed. refert consi. clvj. Petrus, licet ip̃e Fede. ibi in prin. priorem opi. sequat̃. & istã opi. Io. an. etiam tenet car. & Imo. in c. pe. col. fi. de rer. permu. & idem Inn. in c. fi. car. fi. vers. sed iuxta p̃dicta eo. tit. de re. permu. Et p ista opi. bene facit tex. in d. c. si beneficia. q̃ fundatur in rõne probabilis ignorantiæ, ibi, ne talis ignorantia cũ sit sine culpa, præiudicialis existat. Nam ratio ista etiam videtur militare in casu nostro, & q̃a ille text. etiam videtur loqui in eo, qui renuntiauit, vt colligitur ibi dũ loquitur de eo, qui bñficia dimisit, & glo. ibi in verbo, dimissa. Et ex his ponderationi-

74 bus tolluntur respõsiones quæ dãtur ad illum tex. ¶ † Nõ ob. qđ dicitur de renuntiatione, quę p̃mutationẽ p̃cedere debet, vt no. Abb. in c. inter cætera. in prin. de p̃bẽ. & Rota in septima dec. de rerũ p̃mu. in antiquis & gl. in c. si p. p. in verbo, vacabũt, de rescri. in vj. & not. Car. cõsi. lxij. sigillatim col. ij. ver. ad tertiũ, q̃a rñdet ꝙ talis renuntiatio nõ videtur libera, sed limitato casu quo p̃mutatio ha-

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Fieri potest. Vide Fortu. hyspa. in l. iurisgen. in prin. col. xxiij. ff. de pac.

b ¶ Io. Selua. Sozi. consi. clxviij. lib. ij. Stepha. Aufre. in addi. ad quæst Tholosa. cclxj.

c ¶ Opi. Ioan. An. Idem Imo. c. quæsitum. de rer. permu. Gemi. consi. xlv. in fi. & vide tur ter. in c. cum pridem, iuncta gl. vlt. in tertia lect. supra de pac. qđ etiam velle videtur But. & Panor. & quamuis Panor. ibi non firmet. tamen in c. cum inter R. de electio. hoc expresse firmat. Faciunt iura allegata per gl. in d. c. cum inter R. in ver. consensus, & firmat Alex. de Antilla in repe. c. j. de rerum permu. in vj. Stepha. Bertran. in consi. cxxxiij. viso processu. nu. 24. lib. ij. & est veritas.

tio habeat locũ. ideo superior, cuius manibus fuerit facta renuntiatio, ex cã permutationis, alteri tale bñficium cõferre nequit, cle.j.de rerũ permu. facit tex, in c.j. de rerum permu. in vj. Et sic iste redire potest ad priora benefi. quibus in effectu non renuntiauit, quia talis renuntiatio conditionalis [a] fuit, casu quo permutatio haberet effectum. ¶ 75 † In gl. in verbo, confessis. in fi. cõclo sit, & reg. q̃ per istũ tex. colligitur, ꝙ excipiens nõ vr̃ intẽtionẽ agentis confiteri. ad idem tex. in reg. exceptionẽ. in vj. & in l. non vtiq; ff. eo. gl. hic, & latius in d. reg. exceptionem. vbi plures rõnes adducit, & sequũtur Ant. de Bu. & Abb. post antiquos, quos in prima opi. hoc refert. Nam intentio agẽtis est, vt reus cõdẽnet, & excipiens tendit ad excludẽdã intentionẽ actoris. l. ij. ff. eo. Non ergo dicendum est, ꝙ excipiens videat fateri intentionẽ aduersarij. quia actus agẽtis vltra intentionẽ nõ operat. l. nõ oẽs. in prin. ff. si cer. pe. l. oblationũ substãtia. §. j. ff. de act. & obl. & inducta ad vnũ finẽ non debent ↄ̃rium operari. l. legata inutiliter. de le. j. l. qđ fauore. C. de leg. j. 76 † Et si non valet expressum, nõ valet tacitũ. l. iij. §. qui habet. in fi. ff. de serui. rust. prædio. l. si sponsus. §. si maritus. ff. de dona. inter vi. & vxo. Nam quando reus excipit, cogitat ꝙ exceptio sua habeat effectum, & ꝙ actor includat, & tali casu præsupponit debitum præcessisse. Vnde si exceptio proposita nõ habeat locum, vt quia non sit vera, vel non probet, non remanet tacita confessio, debiti, quia ista non fuit intẽtio excipiẽtis, q̃ limitata fuit eo casu dũtaxat, quo exceptio proposita locũ habuisset. vñ sublata exceptione, q̃ expresse ꝓposita fuit, tollit ẽt illa tacita cõfessio qa vt dixi, si nõ operat expressum &c. Et qa limitata causa limitatũ ꝓducit effectũ. l. in agris. de acq. re. do. Et h̃ mõ declarari põt p̃dicta cõclusio, q̃ maxime ꝓcedit, qñ actor exceptionẽ ꝓpositã nõ admittit, qa tũc actor nõ põt se fundare ex eo, qđ impugnauit. in c. ex eo. de reg. iur. in vj. vt no. Bar. in d. l. nõ vtiq;. 77 † Et qa exceptio opposita in vno capitulo ꝯtinet qđ ꝓ parte acceptari nõ potest, vt tradit Bar. in l. Aurelius. §. idem quæsijt. ff. de libe. leg. facit text. in l. etiam. ff. de mino. Et prædictã cõclusionẽ ponit Bal. in l. age. in ij. not. ꝑ illũ text. C. de transac. & gl. fi. in c. j. de test. in vj. & in l. Iulianus. in gl. mag. ff. de condi. inde. 78 † Et p̃dicta conclusio limitatur, procedere, quando actor non negaret absolute exceptionẽ oppositam, sed diceret illam minus legitimã fuisse, quia tunc intentio actoris ex ea fundatur. Bart. conclu. in d. l. non vtique, per tex. l. quoniam. ff. de his, qui no. infa. & idem Bart. in l. decem. de ver. obli. sequitur Pa. de Ca. in l. j. C. de proba. & in d. l. nõ vtiq;. Sed in hoc cõis opi. est ↄ̃ Bar. quæ pluribus rõnibus fundat quibus tamen Mod. in d. l. nõ vtiq;. conant r̃ndere, & non bene, vt. j. apparebit. ¶ Primo ↄ̃ Bar. faciunt iura q̃ gñaliter dicunt, ꝙ excipiẽs nõ vr̃ fateri intẽtionẽ agẽtis. [b] & in d. l. non vtiq;. & in d. reg. excep. ergo gñaliter intelligi dñt. l. j. §. gñaliter. ff. de leg. p̃stan. xix. dist. c. si Romanorũ. Ad hoc Mod. in d. l. non vtique. subtiliter respondent, ꝙ iura speciale. loquuntur de intentione, qua re excipiendo non fatetur. Debitum tamen ipsum videtur fateri, qui opponit exceptionem solutionis, vel pacti de non petendo. Ista. eñi diuersa sunt, & stãt simul, ꝙ debitũ reus fateat, & intẽtionem neget. Sed replicari ad h̃ põt, ꝙ licet diuersa sint debitũ, vel intentionẽ fateri, tñ adeo ista inter se cõnexa sunt, q reus ista excipiẽdo dicat debitũ fateri vtiq; ẽt intẽtionẽ videat cõfiteri qa ex debito qđ ꝓbat præcessisse, intẽtio actoris fundat, cũ adhuc debitũ esse p̃sumatur, nisi liberatio ꝓbetur. l. j. C. de ꝓba. facit tex. in l. cõsilio. §. fi. ff. de curatore furio. Et hoc manifeste est fm intẽtionem Bar. qui arguit, actoris intentionem probari ex debito, qđ probatur præcessisse virtute exceptionis opposite, & sic ex debito ad intẽtionẽ actoris infert. Ideo fm intẽtionẽ Bar. ista separari nõ pñt. & Bart. in effectu præsupponit ꝙ absolute reus excipiẽdo videat fateri intentionem actoris, quia solum actor repellit eo casu quo exceptionẽ impugnauit. Et illud qđ præsupponit Bart. est ↄ̃ iura præalle. Secundo contra Bar. hoc Abb. istũ tex. inducit, vbi actor exceptionem permutationis opposite non impugnauit, & tamẽ in ea se fundare nõ potuit Moder. in d. l. non vtiq; r̃ndẽt, ꝙ h̃ fuit exceptio opposita cõdõnaliter, vt ꝑ gl. j. h̃, quo casu oẽs de plano fatentur ꝙ confessio non inducit, & ita r̃ndebat prius Abb. hic. Nec obst. ꝙ tex. in decisione simpl̃r in ipsa exce. fundet, vt Abb. hoc dicit, quia replicant Mod. [c] in d. l. nõ vtiq;. ꝙ rõ debet intelligi qñ exceptio cõditionaliter fuit ꝓposita. Sed r̃nderi ad h̃ potest, ꝙ nunc non esset vis in exceptione, sed in ipsa ꝯdõne, & in tex. videtur ponderare exceptionẽ simpl̃r, prout Abb. dicit, & prout ẽt loquit tex. in d. l. nõ vtiq;. cũ si. Tertio ↄ̃ Bar. allegat, qa exceptio ꝓponebat ad excludendum actorem. l. ij. ff. eo. ergo nõ debet augumentum intẽtionis actoris, arg. l. legata inutiliter. de adimen. leg. Mod. in d. l. non vtique. respondẽt ꝙ tacita cõfessio debiti venit 79 in ꝯ̃ñtiam exce. proposite, † & iudicata ad vnum finem, virtute ꝯ̃ñtię necessarię, ↄ̃rium operantur. l. cũ ex orõne. ff. de exc. tu. q̃ ita declarat Bal. in l. qđ fauore in vij. oppo. C. de legi. Et ad h̃ melius facti tex. & qđ ibi Bar. in d. l. denique. §. interdum. de pec. leg. Sed replicari potest ꝙ stante exce. proposita, vera, & probata, cõfessio tacita debiti resultaret in consciẽtiam, & hr̃e locum illud qđ in ↄ̃rium allegat. sed si exceptio pacti, vel solutionis opposite non habuit effectum, illa tacita confessio cessat. qa si nõ valet expressum, non valet tacitũ, vt. s̃. dixi. Præterea, si ex confessione rei excipiẽtis, fundata esset intẽtio actoris, principaliter inductũ ad vnũ finẽ operaret ↄ̃rium, & non in ꝯ̃ñtiam, ideo prædicta r̃nsio nõ valet. Quarto ↄ̃ Bar. arguit, nam ꝑ confessionẽ, litis contesta-80 tio † inducit, vt declarat Bar. in l. j. C. de litis cõte. col. fi. Si ergo excipiens videret confiteri, induceret litis contestatio. sed ꝯ̃ñs est falsum, quia per exceptionẽ propositã non fit lit. contest. c. ij. de lit. conte. in vj. ergo & antecedens. Et fuit rõ Bal. in l. exceptionẽ. col. pe. C. de proba. & sequitur Are. in d. l. decẽ. de verb. obl. Mod. in d. l. non vtique. respondent ꝙ ille qui exceptionem peremptoriam opponit, nõ vr̃ velle litẽ ordinare, & cõtestari, sed potius dirimere, vt ꝑ gl. in c. ij. de lit. conte. in vj. ideo principalis eius intentio attẽdit, arg. l. si quis nec cãm. ff. si cer. pe. & actus agentis vltra intentionẽ non operat. l. omnis. ff. si cer. pe. Sed replicari potest, ꝙ ista rõ non tollit arg. quia si non inducit litis cõtest. ergo nec confessio, prout in arg. dr̃. Nam qua rõne non fit litis contesta. qa excipiens non vr̃ velle litigare, ita pariter nõ vr̃ in præiudicium suũ velle confiteri, per rõnes, quæ supra pro regula inducunt, & vtroque casu vltra intentionẽ actus non debet operari. Quinto Cuma. in d. l. non vtique. ↄ̃ Bar. adducit, quia exceptio solutionis, vel facti intelligi potest, & debet, ꝙ opposita sit. casu quo de debito constaret. & ita fm intentionem rei exceptio interpretari debet, vt no. in l. si quis intentione. ff. de iudi. & fuit opi. Nic. de Mata. quã Bal. refert in d. l. exceptionẽ. col. pe. vbi inquit ꝙ reus excipiendo simpl̃r, intelligit cõdõnaliter, si assertio actoris prius probata fuerit. Sed Mod. in d. l. non vtique. r̃ndent ꝙ si hoc voluit reus, debuit cõdõnaliter excipere. vt no. in d. l. si quidẽ. C. eo. Aliàs si exceptio simpl̃r opponat, nulla cõdõ intelligit, ꝯsiderata ꝓprietate verborum, quæ in dubio attendit. l. nõ aliter. in prin. de leg. iij. facit text. in l. j. §. si quis simpl̃r. ff. de ver. ob. Ad hoc ẽt potest replicari, ꝙ cũ iura expresse dicant intentionem actoris nõ fundari ꝑ exceptionẽ rei, vt hoc verificet, consonat vt dicamus excep. oppositã conditionaliter, casu quo de debito cõstaret, & talis ꝯdõ tacita intelligit ex natura exceptionis, q̃ opponi debet post fundatã intẽtionẽ actoris, vt probat h̃, & qa in dubio verba intelligunt in fauorẽ rei, vt no. Bar. in l. inter stipulantẽ. §. j. de ver. obl. Ant. de But. in c. ex lr̃is, primo in fi. j. de spon. Vltimo ꝓ opi. Bar. Mod. in d. l. nõ vtique. inducunt d. l. qñ. hoc modo, nam sicut reus excipiendo videtur velle actorẽ repellere, ita transigendo quis vr̃ velle litem curtare. l. j. ff. de transact. & qua rõne in transactione quæ fit partibus volentibus, probõ delicti præsumptiue colligit, d. l. quoniã. pari rõne si reus solõnem opponit, quam etiam actor fatet, ex tali exceptione solõnis tacita cõfessio delicti haberi debet. Et hoc confirmari potest, quia transactio fieri potuit ex eo ꝙ lites sit execratus, vt dicit in l. litẽ si res. §. fi. ff. de aliena. iudi. mut. cã fac. & tñ inducit tacita cõfessio, à fortiori idem vr̃ in excipiente. Ad hęc ẽt responderi potest ꝙ tex. in d. l. quoniam. procedit stante transactione, prout loquitur, & ita esset etiam in excipiente, si exceptio hr̃et locum, & ita procedunt allegata in ↄ̃rium. Sed qñ excep. non habet effectum, prout in casu isto loquimur, excipiens non vr̃ fateri, qa si non valet expressum, nõ valet tacitũ, & qa iura absolute dicũt, ꝙ excipiens non vr̃ fateri, vt h̃ cũ si. Et ad d. l. qñ ẽt aliter r̃ndet Bal. in l. furti. §. pactus. ff. de his, q no. infa. & ita ex omnibus. s̃. dictis patet ꝙ verior sit opinio cõis ↄ̃ Bart. & ista est cõis opi. & vera, vt Bal. dicit in d. l. exceptionẽ. & in l. Polla. col. ij. C. de his, qui. vt indi. cum si. vt tradunt Alex. & Are. in d. l. decẽ. Et reten-81 ta hac cõi opi. † ꝙ excipiens nõ dicat fateri intẽtionẽ agentis, limi-82 non procedere, qñ ↄ̃ excipientẽ præsumptio iuris insurgit, vt † qa inquisitus de homicidio excipiendo dicat se fecisse homic. ad sui defensionẽ. nam nisi de ipsa defensione probet, erit fundata intẽtio ↄ̃ eum, vt de homici. puniat, qa ↄ̃ eum est præsumptio, vt not. Bar. in l. Aurelius. §. idem quæsijt. ff. de lib. leg. & Alex. simpliciter hoc

ADDITIONES.

a ¶ Conditionalis. Idem per eandem prius tenuit Bonif. de Vitalin. in cle. vnica. ver. ex illis infertur, de rer. permu. & ita obseruatur, vt ait, & probat Nicolaus Boer. decis. Burdega. xcvij.

b ¶ S. Ald. Agentis. Adde Dec. in c. j. in x. not. de postul. præla.

c ¶ Mod. Scilicet. Sozin. nu. 1. & per totum. ↄ̃ quem Dec. hic tenetur opinio. Bart. & communem, quæ etiam verior est, & tenetur in iudicijs, & praxi, nisi ꝙ ex tali exceptione oritur adminiculum ad confirmandam & iuuandam probationem actoris, vt iudex arbitratur, sed actore aliter non probante, simpliciter vera est communis opin.

hoc se quitur in d.l.decem.in iiij.limi.& Abb.idem tenet in c. bone.ij.in fi.dep ostu.præa.& in cap.cum venissent. in viij. not. per illum tex.infra de institu.& Bald.not. in l.j. col.xiiij.C. de confes. Sed ista limi.aduertendum est,quia confessio homici.in isto casu expressa videtur, & non venit consecutiue inclusa ad exceptionem propositam, & tali casu quando expressa cõfessio habetur, semper fundatur intentio contra excipientem, vt omnes fatentur hic,per tex. in c.præterea.ij.de transa. vt videbimus in gl. hic. Vnde respectu regulæ,de qua agitur hic,ista limi.conuenire non videtur nisi dicamus ꝙ tex.in d.c.præterea,habeat locum, quando confessio fuit facta in capi͞o separato ab ipsa exceptione. sed Doc.in locis pall.loquunť qñ in eodẽ capi͞o q.s cõfiteť.¶Et retẽta ista limi. ꝙ non probata defensione inquisitus debeat puniri, notãdum est singl̃r, ꝙ nõ debet[a] ꝑ tali cõfessione ordinaria pena mortis puniri,†vt voluit Abb.in c.auditis.col. pe. ver. puro tñ. de præscri.quia in criminalibus clariores ꝓbões requirunť, qđ nõ est hic,quia non fuit simplex confessio, sed qualificata. nec ex vehementi præsumptione quis debet tam grauiter condemnari. c.literas.§.de præsump.† Et quia quando iudex super delicto ꝓcederet ex præsumptionibus,debet pęnam tẽperare,vt not.Inn. in cap.quia verisimile de præsump. Et in simili casu tradit Alexã. in l.j.ff.si cer.pe.in iiij.car.ver. ad vnum. Cõtra istud dictum Abb. insurgunt Mod. in d.l. non vtiq;. & dñt ꝙ vt ꝯ mentẽ Bart. in d.§. idem quæsijt.& Bal.in d.l.j. C.de confessis. dum allegant.l.j.C.de sic.† vbi sufficit talis præsumptio ad imponendum pęnam legis. Corneliæ de sicarijs.Nec absolute est verum ꝙ ex probatione ꝓsumpta non imponatur grauis pęna corporalis, per ea, quæ ponit Io.an.in addi.Spe.in tit.de proba.§.xiij.vt no.Bal. in l. fin.ff. de hær. insti. cum si.† Nam ex præsumptione approbata expresse à lege,ordinaria pęna delicti imponiť,vt no.Bal.post Nic.de Mata. in l.fi.C.de proba.& talis est præsumptio de qua agitur in d.l.j.C. de sicarijs.facit qđ no.Bar.in d.l.j.§.idem Cornelio.ff.de quæstionibus.Postremo contra Abb. Mod. adducunt in d.l. non vtique. doctrinam Bar.in l.eum qui.ff.de iureiu.& contra Abb.etiam arguunt nouissimi in d.cap.auditis.quia si ex præsumptione deberet pęna mitigari,nunquam haberet locum pęna ordinaria,quia semper constat de homi.solum ex præsump.d.l.j.C.de sica.Et q.a in isto casu videtur constare de homi.ex propria confessione, nõ per pręsump. vt Abb.dicit Et contra dictum Abb. sentit Bald. in cap.dudum.ij. in fin. supra de elec. Et hoc respondetur ad rationem Abb.quæ locum habet, quando tantum ex præsumptione constat de maleficio,sed hic constat per confessionem.Vel secũdo respondetur ꝙ ratio Abb.procedit in præsumptione qua residet in arbitrio iudicis, à lege approbata non reperitur,prout loquitur Inn.in d. cap. quia verisimile. secus si præsumptio approbata sit à lege,prout in casu d.l.j.C.de sic. & hoc modo ipse Abb. distinguit in c.accedẽs de accu.¶Sed tñ ꝓ defensione Abb.cõsiderãdũ est ꝙ ista ꝯfessio de qua agiť, nõ est simplex ꝯfessio homi. sed qualificata.adeo ꝙ †plerq; tenẽt ꝙ virtuał̃r,& in effectu dicatur negare homi.q. hoc mõ ꝯfiteť.Cy. in l.j.in xiij. q.C. de ꝯfessis. & in l.exceptionem.C.de proba.Bal.in l.j.C.de edil.act.cum si.vt tradit Are.in l.j.in prin.ff.de vulg.& pupil.vbi efficaciter hoc probat.quia qui dicit fecisse ad sui defensionem, effectualiter negat accusationem,siue inquisitionẽ, & vř respõsio negatiua q.buscũque verbis cõcipiatur gl. in l.fi.§.fi. in fin.ff. de doli exce.& tradit Bar.in l.inter stipulantem.in prin.de ver.obl.facit regu.ħ, q.a excipiens nõ vř fateri intentionẽ aduersarij. ergo nõ vř ꝯfiteri delictũ,& q.a ħ dicit in vno & eodem capitulo, qđ regulariter diuidi nequit,nec debet pro parte acceptari,vt per Bar.in d.l.Aurelius. §.idem quæsijt.Si ergo prædictis non obstantibus Bar.& Doc.volunt ꝙ non probata defensione, inquisitus cõdemnetur propter iuris præsumptionem,videť condemnari ex sola præsumptione, non ex confessione. ideo consonat ꝙ pęna debeat mitigari. quia hic non sunt probationes claræ, prout in criminalibus requiruntur.Et facit illud dictũ Inno.ĩ d c.quia verisimile.vbi Bal.pro not. illud refert,& probatur in illo tex.quem Abb.hic,col.iij.inducit. & sequitur Oldr.consi.cxcix.viso diligenter.Pet.de anc.in reg. semel malus.in v.q.circa fi. Et sic fm prædi.non vř constare de maleficio ex confessione,sed tantum ex præsumptione.nec videtur ista præsũptio approbata à iure,prout in casu.l.j.C.de sica.quia in iure de hoc nihil cautum reperitur. Et absurdum vř ꝙ ex tali confessione qualificata deberet puniri, sicut ex confessione simplici.Ex quibus tolluntur omnia allegata in contrarium. Nõ ob. qđ Bart.dicit in d.l.eum, qui. quia licet dicat ꝙ iste non incidit in pęnam statuti, ex quo aduersarius onere probandi non grauať ꝙ tamen in isto casu pęna non minuatur,in ista q.Bart.ibi hoc nõ dicit.Non ob. ꝙ si ex pręsumptione pęna deberet mitigari,nunquàm haberet locum pęna ordinaria,vt dicunt Mod. in cap. auditis.quia hoc non est verum, nam haberet locum pęna ordinaria in pręsumptione iuris,prout loquitur tex.in d.l.j.C.de sica.& Abb.distinguit in d.cap.accedens.de accu.Non obst.dictum Bal. in cap.dudum. de elec. quia simpliciter dicit istum sic confitentẽ debere puniri, nõ tamen negat quin pęna debeat mitigari, prout Abb.dicit. cuius dictum in maxima æquitate fundatur. Et ista opi.Abb.potest habere locum, quãdo inquisitus explicite prius non confitetur. sed vnico verbo dicit se fecisse homicidiũ ad eius defensionem,in eodem constructu verborum.Alia opinio videť procedere quando prius explicite fatetur homi. deinde[b] addit se fecisse illud ad eius defensionem,arg.cap.præterea.ij.de transac.declarando vt dictum fuit in gl.j.Et opi.Abb. maxime procederet,quando inquisitus negatiue diceret se non commisisse homicidium,nisi ad defensionem sui. vnde cautela esset ꝙ ita respõderet.¶†In gl.versi.per vitium.in fin.communis opi.est ꝙ glos. ꝙ ꝓpter falsitatem, quæ in testibus, vel instrumentis committitur cã nõ ꝑdať,per tex.in l.diuus.ff.de re iu.& no.Bart. in l.fraudẽ.§. quotiẽs.ff.de iure fisci.Abb.hic,& alij ĩ locis.j. allegãdis. & in hoc cõmuniter Doc.cõueniunt.Nõ ob.tex.in c.olim.allegato in glos. q.a Abb. rñdet ꝙ ibi fuit priuatus beneficio ꝓpoter delictum falsitatis,pro quo etiam clericus deponi potest.l.dist.cap.si eps.Sed ista solutio non satisfacit,quia ibi non agebatur criminaliter, ꝓut loquitur tex.in d.c.si eps,& quia ibi nõ dř priueť beneficio,sed ꝙ imponiť perpetuum silentium super ecclesia, de qua agebať. Et ista verba vñr respicere priuationem causæ.Vnde aliter rñderi potest ꝙ ibi loquitur in corrumpẽte literas iudicis, & sic ĩ actis quo casu communiter Doc.tenẽt ꝙ in actis quis perdat causam, si falsitatem commiserit.Et fm hoc ꝯclusio†prędicta limitatur,vt non habeat locum in actis,vt no.Bar.per illum tex.in d.l. in fraudem.§.quoties.Abb.hic contrarium tenet, & gñaliter concludit ꝙ sicut in testibus,vel instrumentis, ita ẽt in actis propter falsitatem quis non perdit causam,quia iure cautum no reperitur. nã tex.in d.§.quoties. in causa fisci specialiter loquitur. vt etiam voluit gl.in l.j.C. de formulis. ergo in contrarium videť esse ius cõmune,vt latius Abb.prosequitur hic.Opi. tamẽ Bar. in d.§. quoties.communiter tenetur,& idem Bar.dicit in l.j.§.pe.in fin.ff. de calumnia.Bal.in l.fi.col.j. ver. vltimo quæro. C. de pęna iudi. qui male.iu. Ang.in l.j.ff.de his,quæ in testõ delen.cum si.vt Alexan. tradit in d.l.diuus.col. ij.ver.item noto.Pet.de anch.hoc idem sequitur in ꝯs.ccclxxxix.in casu premisso.col.ix.ver.præterea.& Io. de ana.consi.xij.primo ad intellectum.& idẽ Imo.ꝯs.cxix. ad primum.ver.ad fm.Nõ ob.ratio Abb.ꝙ tex.in d.§.quoties.loquatur specialiter in causa fisci,q.a immo etiam in alijs priuatorum causis vř procedere. Nam dum dř quod apud fiscum cã agebatur, intelligiť fm gl.ibi apud procuratorem fisci,qui etiam inter duos priuatos cõsentientes cognoscit. l. cum vẽdente.C. vbi causæ fiscali,& sic tex.vř gñaliter procedere. & ita dñt Mod.hic, & prius hoc idem Alex.dixit in d.l.diuus. Sed ista responsio nõ satisfacit, quia per eã nõ tollitur quin speciale sit in causa fisci, prout Abb. dicit,& natura tituli hoc suadet de iure fi.arg.l.imperatores.ff.de in diem addic.Et verba literæ satis indicant, dum limitate tex.loquitur,& dicit,quoties apud fiscum causa agitur.Et ita ẽt Bald.ħ col.pen.intelligit illum.§.quoties.in causa fiscali.Nec ob. ꝙ iurisdictio procuratoris fisci prorogari possit ad priuatos litigantes, quia hoc non facit ꝙ dispositio illius.§.generalis sit, nã tm seruabiť in ipsis prorogantib', q.a vř facta ꝓrogatio fm qualitatẽ iudicis.cuius iurisdõ ꝓrogať.tex.no.ĩ l. epale.vbi Bar.C.de epis. aud. Præterea tex.in d.§.quoties.nihil.dicit de falsitate actorum, licet ita allegeť, nam ibi simpl̃r dř ꝙ qñ quis vtitur actis agitatis apud fiscum, talia acta manu commentariensis annotanda sunt, & si ał̃r ꝓducanť,a cã cadat,q. exhibuit. licet eñ nõ seruet qđ ibi dř, vt q.a acta nõ sint scripta manu commentariensis, nõ tñ sequiť ꝙ acta falsificata,sint,nec ꝙ in eis falsum cõmittať, nec vř ꝙ ille ꝑꝑ hoc pęna falsi puniať.sed tm cadit,à cã, q.a illa forma nõ seruať, sicut ẽt in §.ꝓcedẽti.eodẽ mõ cadit,à cã,q. vtiť actis ꝯ fiscũ. à quo illa accepit.Et per illũ tex.in d.§.quoties.dicit Guil.de Cu.in l.j.§. editiones.& Alb. ibi, colum.iij. sequitur.ff. de edẽ. ꝙ editio actorũ debet fieri auctori.iudicis.ał̃r eis fides nõ adhibeť.Iõ opi.Abb. verior de iure,vř q.a nõ vř rõ diuersitatis ĩ isto casu inter, acta, & instrumẽta.¶†Successiue Abb.post Inno.late prosequitur an producens instrumentum falsum,vel minus solenne,teneatur stare tali

ADDITIONES.

a ¶Non debet.Idem And.Iser.de pace tenen.& eius violatori. in visibus. seu Felyn. hoc.Deci.in l.j. nume. 16.ff.si certum.petatur.Alci.ff. de verborum obligatione l.j.§.si quis simpliciter.nume.78.

b ¶Deinde. Adde ex notab.li interuallo,& postquam simpliciter.libere fassus est homicidium, & adhuc inspecta qualitate personæ,& alijs circunstantijs.

tali instrumẽto. In quo calcando eius vestigia prima cõclu. gñalis sit, ꝙ producens instrm̃ vr̃ fateri omnia, quæ et ꝯ se in instr̃o continẽtur. Inn. hic, & Abb. post Bar. in l. post legatũ. ff. de his quib. vt indig. & Bal. sequit̃ in l. scripturę. in prin. C. de fi de instru. in l. cum precũ. ver. extra quæro. C. de lib. cã. & Bald. in l. alia. in prin. C. de his, quib. vt indi. Car. consi. lvj. in lucidatione. col. fi. vbi alleg. bonũ tex. in l. si filius. §. fi. ff. de interrog. act. Bal. cõsi. clxxxj. omnis assessor. lib. ij. fm̃ primã impressionẽ. Abb. cõsi. xxxviij. in qõne. col. j. lib. ij. & Bal. in c. in præsentiũ. col. j. ver. quid de illo. s. de testi. vbi alleg. gl. quã dicit singula rẽ in l. j. §. editiones. in gl. fi. ff. de eden. & Lap. in alleg. cxix. quæro pone. col. j. Pet. de Anch. consi. xxiij. subtiliter, & ad plenum. in prin. Ro. cõsi. cccxxix. præsens cõsultatio. circa fi. & consi. ccccl. in casu propositę. col. pe. Alex. cõsi. clxij. viso processũ. col. ij. lib. ij. And. Sic. cõsi. viij. in iiij. char. lib. ij. & consi. 91 lix. col. pe. eo. lib. ij. †Et quod dictũ est de instrumẽto, idẽ est in eo, a qui libellũ producit iudici, quia oĩa vr̃ fateri, quæ in libello[a] ꝯtinẽ b tur.[b] l. cũ præcũ. vbi Bal. C. de lib. cau. †Et idem in libello in quo 92 principi supplicat l. ij vbi Alex. post alios. C. de instit. & substi. Et hoc procedit, et si rescriptum impetratum surreptitiũ sit, fm̃ Io. An. in c. cũ impositionibus. de iureiur. in vj. Abb. tñ sequit̃ hic, & 93 in c. examinata. in iiij. no. de iud. & cõsi. xxviij. lib. ij. s. alle. † Et idẽ est in reo, qui exceptionẽ opponit, vt no. Bar. in l. j. per illum tex. in fi. C. de his qui potentiorũ no. Idem Bart. in l. certum. §. si quis absente. in fi. ff. de cõfessis. Ro. cõsi. lix. ad discutiendũ. col. fi. & cõsil. ccxxxv. quo ad primũ. in pe. dub. Et hæc locũ habent, etiam si c parte absente[c] producant̃, vt declarat Bar. in d. §. si quis absente, 94 idẽ Bar. in l. ij. §. fi. i fi. ff. de iure fisci. ¶†Prędicta ꝯclusio procedit 95 in verbis dispositiuis instrumẽti. †secus est in verbis enũciatiuis, fm̃ Bal. hic, col. pe. alleg. l. Aurelius. §. fina. ff. de lib. leg. & sequitur 96 Alex. consi. xvj. in causa, & lite. col. v. lib. v. †Et idem in verbis enũtiatiuis libelli, vt Bal. in l. ꝓdia. C. de prædi. mi. Ant. de Bu. c. j. col. fi. 97 s. de confes. cum si. Alex. tradit in l. edita. in princi. C. de eden. †Et idem in verbis enuntiatiuis excipientis, vt not. Bal. in l. his. col. ij. ver. extra scias. C. de testa. mili. Sed ꝯ istam limi. vr̃ tex. ĩ l. optimã. C. de ꝯhen. & cõmit. stipu. vbi verba enuntiatiua probant inter ꝑsonas inter quas proferuntur. ergo verba enũtiatiua instrumẽti vñr facere fidẽ pro parte, ꝯ quã instrumentum producitur. Et 98 idẽ probari videtur in c. cũ olim. in fi. de censi. Mod. † hic rñdent ꝙ tex. in d. l. optimã. habet locũ in contrahente, qui scripturã facit, & aliquid enuntiatiue affirmat. puta promittendo alicui vt hæredi. nã probat̃, illum esse hæredem, vt Alex. tradit consi. xvij. ponderatis his. in prin. lib. iij. per d. l. optimam. & pro dicto Alex. est tex. de quo ipse nõ meminit in l. si vt proponis. §. si hæreditatẽ. vbi Bal. & Ang. ff. de inoffi. test. Secus dicunt Mod. esse in ꝓducente scripturã ꝓ supradicta. Ista differentia nõ sapit, quia producendo scripturã illam approbat, vt per Inn. hic. Nam sicut in eo, qui scribit, vel ꝯriũ facit, statur verbis enũtiatiuis ꝑ ꝑ cõsensum, talis consensus vtiq; colligitur ex productione instr̃i. Et hoc videtur velle Bar. in auc. si quis in aliquo. C. de eden. dum limitando ibi illum tex. alle. d. l. optimam. Vnde aliter rñdetur ad ꝯrium. s. formatum, & dico ꝙ tex. in d. l. optimã, procedit, qñ illud, qđ per verba enuntiatiua profert̃, erat necessarium in illo actu. de quo d agebat̃,[d] prout exemplũ ibi colligitur. secus qñ illud necessario nõ requireret̃, quia tunc verba enuntiatiua nõ probant, et inter partes contrahentes, vt nõ. decla. Ant. de Bu. in cap. illud. de præsum. & sequitur Matth. in no. suo lxxix. no. ꝙ quoties. idem Bald. in l. ad probatio. col. fi. C. loca. Alex. consi. cxxxvj. viso libello. col. pe. lib. j. & consi. ccj. super causa, & lite, col. ij. lib. ij. & hoc mõ declaratur quod supradictum est de verbis enũciatiuis, ꝙ nõ probant, nisi necessaria sint in tali actu, prout loquitur d. l. optimam. quia respectu illius actus duntaxat faciũt fidem. ¶†Secũdo s. dicta cõclusio limitatur nõ procedere qñ producẽs instrumentũ prote- 99 statur ꝙ tm̃ producit in partibus pro se facientibus, vt no. Spec. in tit. de instru. edi. §. videndum. versi. quid si produco. quem refert Pau. de Ca. in l. j. §. editiones. ff. de eden. & Alb. de Ros. ibi, col. pe. ver. ex præmissis. hoc idem tenet, dicẽs ꝙ in iudicijs inualuit talis cautela. & Bal. in l. j. col. iiij. C. de cõfessis, vbi loquitur in libro rationum, & dicit ꝙ caute litigantes protestantur, & dñt, produco talẽ librũ rationum inquantum facit pro me, & non aliter. Facit quod no. Bal. in c. cum dilectus, col. fi. ver. oportet ergo. s. de consue. & ibi Bal. dicit per gl. ibi, in l. si quidẽ. C. eo. & in c. j. §. deniq;. circa fi. quæ fuit prima causa benefi. amit. & tradit Alexan. consi. cxxxvj. in causa, & lit. lib. ij. in fi. & cõsi. clxxxv. visis col. iij. eo. lib. ij. Sed tñ ꝙ talis protestatio nõ iuuet, tenet Bal. in c. pñtium. col. ij. ver. sed quid si producens. de testi. quia cũ semel instrm̃ exhibitũ fuerit, nõ curamus de verbis protestantis. & idem Bald. in l. j. 100 col. ij. versi. ex hoc pone. C. vt quæ desunt. † vbi inquit ꝙ licet vna pars dicat, ꝓduco acta inquantũ faciũt ꝓ me. iudex tñ põt adhibere fidẽ, et quatenus faciant ꝯ producentẽ, quia ei cõstat vt iud. ci. Idem Bal. in l. si aduersarius. ver. ego dico. C. de fi. instru. vbi cõcludit, ꝙ quantũ ad effectũ tollende probationis, protestatio nihil operatur. Et sequitur Ro. consi. ccccxxxiij. quo ad primũ. circa fi Pau. de Ca. consi. lxxix. in causa Syluestri. col. ij. ver. nec prodest illa protestatio. Et hoc idem volunt Domini de Rota in iij. decis. de fi. instr. in nouis. Facit quod no. Arc. in l. decem. col. fin. ver. ij. 101 cautela, de ver. ob. & quod no. Inn. in c. cum olim. de censi. † ꝙ iudex potest adhibere fidem instrumẽto in fauorẽ partis, quæ illud impugnauit. cum si. vt tradunt Mod. in c. capitulum. de rescri. Dicatis breuiter ꝙ prima opi. procedit qñ aduersarius nõ ꝯdicit ꝓtestationi, sed aduersario ꝯdicẽte, protestatio nõ iuuaret. & hoc casu habet locũ secunda opi. & ista concordia colligitur ex his, quæ Fulg. tradit cõsi. clxxvij. publicato processu. Facit quod Alb. dicit in d. l. j. §. editiones. ff. de eden. dum inquit ꝙ cautela ꝓtestationis tollitur, quando aduersarius, ꝯ quẽ instrm̃ cũ protestatione producitur, dicat se velle vti dictis instrumentis, non obstante protestatione. & idem voluit Anto. de But. in c. cum olim. j. de 102 censi. col. fi. ver. no. ꝙ ex hoc sumitur. ¶†Secunda conclusio. si instrumentum productum falsum esse detegatur, producẽti ignoranter, non præiudicat tacita confessio, quæ ad instrm̃ referatur. Abb. in primo, & secundo casu hic post Inno. hic. & Bart. in d. l. post legatum. col. ij & no. Pau. de Ca. in consi. cccvj. aliàs. cviij. aduertendum. col. iiij. cum si. vt tradunt Mod. hic. & Alex. cõsi. cviij. viso processũ. col. iij. lib. v. Sed in ista conclu. considerandũ est, ꝙ de plano procedit quãtũ ad tacitam cõfessionem, quæ ex productione instrumẽti elicitur, arg. eius, quod dr̃ ꝙ vitiato expresso, et tacitũ vitiatur. l. iij. §. qui habet. in fin. ff. de seruit. rusti. prædio. Sed qñ expresse quis confitetur id, quod continetur in instru. qđ producit, videtur dicendũ ꝙ illa confessio præiudicet, sicut præiudicaret nulla facta relatione ad instrumentũ, vt. in iij. casu Abb. hic dicit, quia de tenore instrumẽti producti apparet, & relatio, quæ hr̃ ad instrumentum, potest dupliciter intelligi. Primo ꝙ referatur ad instrumentum limitate quatenus probat, prout Doct. intelligunt in locis prealle. Secundo intelligi potest ꝙ referatur ad tenorem instrumenti assertiue, vt appareat illud, quod confitetur, & melius consonat ꝙ isto secundo modo intelligatur, quia tunc non cogitabat de falsitate instrumenti, ex quo ignorabat falsum esse instrumentum, & quia verba dubia contra proferentem interpretari debent l. veteribus. ff. de pac. l. Labeo scribit. ff. de ꝯhen. emp. Scđo ꝯ istã ꝯclu. facit, quia Abb. ĥ in scđo casu, & Doc. loquunt̃, qñ ꝓducẽs instrm̃ ꝯfitet̃ oĩa q̃ i eo cõtinẽtur. Licet ergo appareat falsum instrm̃, nõ tñ debet ꝯfessio vitiari, q̃ fuit facta de ꝯtẽtis in instr̃o, cũ aliud instrm̃ sit, & aliud sit qđ in instr̃o ꝯtinet̃, no. Bal. in l. Labeo. §. i. ver. qđ si q. s. ff. de pac. sicut aliud est statutũ, aliud ꝙ in statu. ꝯtinet̃, vt Bal. tradit in prælu. feu. in v. col. ver. itẽ nos dicimus. & est dictũ Inno. in c. dilecto. de ꝑbẽ. cum si. Tertio ꝯ istã ꝯclu. arguit̃, q. a iste, q. cõfitet̃, referẽdo se. ad instrm̃, 103 potuit simplici ꝯfessione sibi p̃iudicare. sed qñ relatio fit ab eo, qui põt principaliter actũ de nouo facere, sufficit cõstare de mẽ- e te eius,[e] & relatio nõ attenditur, vt no. Bal. per illum tex. in l. si donatio. in fi. C. de don. facit qđ no. gl. in c. si ad Romanorũ. xix. dist. & gl. j. & quod ibi Bar. & Doc. in l. admonendi. ff. de iureiu. ¶Prædictis tñ nõ ob. sequor cõem opi. quia qñ quis ignorabat falsitatẽ instr̃i, prout cõclusio. s. facta, & Doc. loquunt̃, credebat vera quæ continebant̃ in instr̃o, ductus auctoritate instr̃i. vñ satis vr̃ error ꝓbari, ex quo apparet falsum instrm̃, arg. l. si post diuisionẽ. C. de iur. & fac. igno. facit tex. in l. in testo. la j. ff. de cõdi. & demõ. & qđ no. Bal. in l. ij. col. j. C. de errore aduo. & late Ro. consi. ccxciiij. hæc 104 cõfessio. †Nã ꝓducẽs instrm̃ nõ vr̃ adeo cõfiteri ea, qua cõtinẽnt̃ in instr̃o, quin possit errorẽ suũ corrigere, vt not. Bal. in l. cũ præ- 105 cũ. ver. extra qro. C. de liber. cã. †Nõ ob. alle. s. in ꝯrium, quia pro rñsione cõsiderandũ est, ꝙ cõfessio in dubio semper in fauorem f cõfitẽtis[f] interpretat̃, vt no. dicit Ant. de Bu. in c. ex lr̃is. j. in fin. de sponsali. facit quod not. Bar. in l. inter stipulantẽ. §. j. de ver. oblig. Vnde ad primũ rñdet̃ ꝙ licet relatio facta ad instrm̃ duplr̃ possit intelligi, vt s. dicebat̃, debet in fauore rei interpretari. Non obst. tex. ĩ d. l. veterib⁹. ff. de pac. cũ si. q. a illud, qđ ibi dr̃, in ꝯtib⁹ ꝓcedit,

ADDITIONES.

a ¶In libello. Alex. consi. xcij. nu. 1. lib. v. consi. lxxviij. nu 1. lib. vij.

b ¶Syl. Ald. Continentur. Ad hæc omnia vide eum. Deci. qui ista repetit in l. ij. C. de insti. & sub. & adde ꝙ idem est in positionibus. Deci. in consi. lvij. col. ii. in fi.

c ¶Absente. Idem Dec. l. cum te ad fi. C. de transa. l. ij. nu. 8. C. de insti. & subst. Bellame. decis. dcxcj. fall. n. iij. Caro, Ruy. consi. xli. in fi. lib. iii. Nec reuocari potest. Guido Papæ c. denique. nu. 2. s. eo.

d ¶Syl. Ald. Agebatur. Idem in c. per tuas. col. v. de proba.

e ¶Syl. Ald. Eius. Idem Dec. in consi. lxiij. col. iij.

f ¶Confitentis. Deci. supra de proba. c. in præsentia. nu. 44.

106 dic.† secus est in iudicijs, vt per Bar. in d. l. inter stipulātē. §. j. & no. in l. si q̄s intētione. ff. de iudicijs. Secūdo nō ob. q̄ aliud sit instrm, & aliud qđ ptinet in instro. quia ista cōsideratio in isto casu nō cadit, ex quo falsum appareret instrm in his, quæ non in eo continētur. Nō ob. q̄ iste cōfitendo potuit sibi præiudicare, quia illud verū est, qn̄ cōstaret absolute de voluntate eius. sed in dubio nō vr̄ hoc voluisse, ar. c. super hoc. de renūtia. & cōfessio sua suspendit,

107 quatenus valeat instrm per supradicta. ¶ † Tertia cōclusio Abb. est, si cōfessio fuit facta simpliciter, nulla habita mentione instrumēti præiudicat cōfitenti, licet instrumentū reprobetur, vt Abb. in iij. casu hic dicit, post Inno. & Bar. in d. l. post legatū. & ad hoc Mod. simile adducūt de eo, quod voluit Inn. in c. dilecto. de preb. & quod no. Bal. in prælu. feu. col. v. cum si. Sed ista cōclusio clara

108 reddit, & verificat ex cōi regula, quæ habet † q̄ cōfessio probat ꝯ cōfitentē. c. cū ad sedē. §. nos prioris. de resti. spol. l. cum te. C. de trāsactio. l. j. ff. de cōfes. cum si. Prædicta tn̄ ꝯclo limitatur, nisi iste, qui fuit confessus, vellet reuocare cōfessionē prætextu erroris, allegādo q̄ instrm reprobatū fuit cā illius confessionis, vt Abb. hic dicit post Bar. in d. l. post lega. Facit quod no. Bal. in d. l. cū precū. ver. extra quæro. C. de lib. cā. vbi inquit q̄ producens instrm licet videat cōfiteri, pōt tn̄ errorem corrigere. Allegat. l. si aduersarius. C. de fi. instru. & dicit Bal. in rub. C. de const. pe. col. ij. ver. deinde venio. q̄ cōtractus inualidus non cōfirmat p cōfessionē erroneā.

109 Allegat l. si. de cōsti. pec. † Et ista limitatio pcedit fm cōem regu-

110 lam, quæ habet † q̄ confessio erronea reuocari pōt, c. fi. §. de cōfes. l. de ætate. §. ex cā. ff. de interroga. ac. l. nō fatetur. ff. de confes. ēt si

111 cōfessio erronea pluries repetita sit, † vt no. Bal. in l. per illum tex. in j. no. C. de errore. cal. ēt si confessio esset iurata, tn̄ prætextu er-

112 roris reuocari pōt, qa periurus nō dr̄, qui iurat falsum, qđ credit verū. xxij. q. ij. c. oīs. & in c. quāto. de iureiu. & no. Ant. de But. in c. fi. col. xij. de cōfes. Bal. in l. de tutela. col. ij. C. de in inte. resti. Rom. in l. si vero. §. de viro. in xxxj. fall. ff. sol. ma. & cons. cccxcj. vt proposita consultatio. Similiter licet confessio deliberate fuisset facta,

113 † tn̄ reuocatur, vt no. Bal. in l. error. col. fi. in princ. C. de iur. & fac. igno. & in l. iusiurādū, & ad pecu. in prin. ff. de iureiu. Ro. in d. ꝯs.

114 cccxcj. & in d. §. de viro. † Quarta conclusio, si instrm reprobatur, non quia falsum, sed vt minus solēne, producenti ignorāter piudicat tacita confessio, quæ ex eius pductione colligit. Abb. in iiij. casu post Inno. & alios hic. & facit tex. in auct. ex cā. C. de lib. pte, fm Ant. de Bu. Car. & Mod. hic, vbi licet testm̄ non sit solenne, tn̄ debentur legata q̄ in eo continentur. Et istā ꝯclonē sequit, & pbat Ro. consi. ccxciiij. hæc cōfessio, quia fm eū, licet ꝯctus tollatur pp defectū solēnitatis nihilominus instrm, qđ est in seipso validū, manet in suo robore. & ad hoc allegat qđ no. Bart. in l. si quis ita. de ver. obl. Bal. in l. si absentis. C. si cer. pe. & idem Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de ver. obl. vbi concludunt, instrm de se validū cōtinēs ꝯctum nullū, probare tn̄ cōfessionē, & ea, quæ in dicto instro continent. Sed tn̄ ista ꝯclo non vr̄ procedere sine dubio, quia nō pbat iure. Nā illa cōfessio, q̄ respectu instrumenti facta fuit de actu, q in ipso instro cōtinet debet interpretari, & limitari q̄ facta sit eo casu, quo ille actus esset validus de iure, & haberet effectū fm intentionē producētis, p ea, quæ superius dicta sunt de excipiēte, q̄ si non valet expressum, nō valet tacitū l. iij. §.

115 q. habet. de ser. rust. pdio. † Volūtas. n. q̄ ex facto colhr, stricte iterpretat, & nō extēdit plus, q̄ ex ipso facto inferat. l. fi. C. ne vxor p marito. no. Bar. in l. j. §. si q̄s hoc interdicto. in fi. ff. de iti. actuq; priua. & l. Titiū. §. altero. ff. de admi. tu. Et ille actus pductionis non infert q̄ pducēs debeat stare tacite cōfessioni eius, ex quo instrumentū nō valet fm intētionē producētis. Nā ēt ꝯfessio expresse relata ad instrm, erronea esse vr̄, ex quo actus q̄ ptinet in instro, est nullus. & instrm ignoranter productū fuit. vnde ꝯctus inuali-

116 dus per cōfessionē erroneā, † nō ꝯfirmat, vt Bal. inquit in rub. C. de consti. pec. col. ij. ver. deind e venio. Facit quod not. Bald. in l. si absentis. col. fi. C. si cer. pe. dum allegat l. fi. ff. de consti. pec. & idē Bal. in l. ēt. col. j. C. de execu. rei iudi. Et in terminis huius conclu-

117 sionis dicit Bal. in l. alia. col. ij. C. de his, quib. vt indig. † q̄ si confiteor testm̄ verū esse, quod non est solenne, talis confessio nō piudicat, quia non sufficit veritas sine solennitate. Et ibi ad dictū Inno. r̄ndet q̄ intelligit, qn̄ solēnitas respicit ipsum instrm, nō negotiū principale, & de hoc inferius dicam in sequēti ꝯclone. Nō ob. tex. in auc. ex cā, quæ ex noua dispōne legis ibi illud introducitur, & lex vlterius procedit ita disponendo. alias autem secus esset l. si nemo. ff. de testa. tutela. l. eam quā. C. de fideicom. Non ob. dictum Bar. in d. l. j. §. si quis ita. cum si. §. alle. quia Bar. & Doc. in locis præalleg. loquuntur in alijs terminis, quādo. s. confessio facta in nostro non pendebat ex inutili ꝯctu stipulationis, sed habebat aliud fundamentum, & ibi non agit de aliquo errore, nec ille, q ꝯfitetur, ibi remanet deceptus, prout esset in casu nr̄o hic.

118 Et p hoc ēt aliter r̄ndetur ad tex. in d. aue. ex cā. ¶ † Quinta cōclusio, si instrumētū reprobat, nō quia falsum sit vel minus solenne, qđ in eo cōtinet, sed ex eo q̄ nō est aucténticū, nec habet debitā solennitatem, quæ in ipso instro requirit, cōfessio tacita q̄ ex pductione instri colligit, vel expressa, q ad instrm referat, nō piudicat. Inn. hic prout Abb. declarat hic, in secūda cōcordia. in iiij. casu. & hoc sequitur in d. consi. ccxciiij vbi rationem adducit, qa pars ꝯfitet prout cōtinet in instro, intelligit de instrumēto effectuali. sed in effectu in instrumēto nihil cōtinet, ex quo pter defectū solennitatis non probat. Ista rō Romani bene facit ꝯ cōclusionem præcedentem, & pro his, quæ ibi dixi. Sed ꝯ istā q̄ntam ꝯclusionem tenet Bald. in d. l. alia. col. ij. C. de his, q. b. vt indig. cō-

119 cludit † q̄ si confiteor verū esse instrumentū, qđ caret die & consule, mihi piudicio [a] & ex vi confessionis adiuncta scriptura. Et hoc magis placet, quia confessio purgat defectū instrumēti ad effectū probationis, sed nō defectū solēnitatis actus cōtenti in instru-

120 mento, per supradicta. quia † aliud est instrumentū, aliud qđ in instrumento cōtinet, [b] vt declarat Bar. in l. si quis legatū. col. fi. ff. de

121 falsis. ¶ † Sexta, & vltima conclusio est, q̄ qui falsum instrumentū scienter pducit, tenet stare tali instro in oībus, q̄ faciunt ꝯ ipsum pducentē, vt Abb. hic in v. casu post Inno. quē refert. Sed ꝯ istam conclusionē facit, qa ex quo aduersarius impugnauit instrm rōne falsitatis, vr̄ q̄ ex eo aduersarius ꝯ pducentē se fundare non possit. reg. ex eo. de re. iu. in vj. Ideo dicit Bald. in l. si quis testibus. col. j. ver. sed nūnquid. C. de testi. q̄ licet producēs instrm videat

122 cōfiteri contenta in instro, tn̄ talis pductio nō nocet, si p aduersariū impugnet. Mod. hic laborant ib isto ar. & in effectu r̄ndent p aduersarius vr̄ impugnare instrm, & nō cōfes. q̄ colligit ex tacita voluntate pducētis. Sed ista ista r̄sio nō satisfacit, qa si impugnat principalr instrm, ēt tacita ꝯfessio, q̄ isurgit ex pductione instri, impugnari vr̄. Et istadiuidi posse nō vr̄, p s. dicta. & ita Bal. sentit in d. l. si q̄s testibus. Vn̄ dicēdū est q̄ hoc tolerat in odiū pducētis sciēter falsum instrm, sicut ēt iudex officio suo pōt se fundare in instro in fauorem eius, q̄ illud impugnauit, [c] vt no. Inn. in

123 c. cū olim. de cēsi. cū si. vt p Mod. in c. capitulū. de rescri. ¶ † Prædicta cōclo limitat duplr. Primo, qn̄ tm̄ agit de præiudicio ipsius pducētis. secus vero si tractat de piudicio alterius, vt dr̄ in eccl'ia hic. Facit text. in l. j. §. si procurator. ff. si quis ius di. non ob. & tra-

124 dit Io. de ana. consi. xij. primo ad intellm. in vij. dub. ¶ † Secūdo limitatur nō pcedere, qn̄ esset vnū caplm indiuiduū, qa tūc si aduersarius vtit, etiam proderit producenti, vt per Abb. hic. & in d. c. cū olim. de cēsi. col. ij. Sed aduertendū est, quia licet vnicum sit capl, vr̄ tn̄ q̄ quatenus respicit cōmodū pducētis, non probet in odiū pducētis falsum instrm, sicut diuidit vnum capitulū pp psumptionē iuris, vt no. Bal. in l. Aurelius. §. idē q̄suit. ff. de lib. leg. Saluari tn̄ pōt qđ Abb. dicit, qn̄ capitulū esset vnicū, & hr̄et connexitatē ex eodē ꝯctu, puta, si in instro dicat pducētem, vendidisse fundū p centū & conueniat ad traditionē fundi, vr̄ q̄ ēt ipse ptiū petere, queat, put in si. in excōicato voluit Inn. in si. vere. de sen. excō. Abb. post Io. an. i c. cū inter. col. fi. s. e. & ibi dictū fuit & qđ no. Abb. in d. c. cū olim. col. ij. & facit text. in l. si duo proni.

125 §. si quis iurauerit. ff. de iureiu. ¶ † In gl. in ver. cōperta. in fin. circa istā gl. Abb. primo concludit q̄ si lata sit sententia ꝯ pn̄tem, mero [d] iure valet sententia. l. diuus. ff. de re iud. ibi, in integrum restituas. & in l. pe. C. si ex falsis instru. & tex. hic, ibi, retractari. nā ista verba arguunt validitatem actus. l. nam & si sub conditione. §. & post defectū. ff. de iniusto. rup. Non ob. tex. in l. qui agnitis, quem gl. in ꝯriū adducit, qa intelligit quantum ad effectum, videlicet, q̄ exceptio rei iudicate in effectu nō obstabit, impetrata scilicet restōne in integ. Et ita eē r̄ndent Doc. in d. l. qui agnitis. Sed ꝯ istā r̄sionē facit tex. in d. l. qui agnitis. ibi, dū inquit q̄ exceptio opponi nō pōt. Ista. n. verba denotāt q̄ ipso iure snīa nō valeat. Et tenēdo hoc, put vr̄ tenere gl. hic, ad iura. s. alle. poterit r̄nderi q̄ snīa retractatur, licet nulla sit, quatenus de facto processit. c. accedens. j. vbi gl. s. vt lite non contest. l. j. vbi gl. ff. de ferijs. no. in cum Bertoldus. de re iu. Nam magis conuenit q̄ verba ista ita intelligantur, q̄ ecōtra, q̄ verba q̄ significāt actū ipso iure nullū, intelligant ope. exceptionis, vt in conflictu quarundā legū Are. dicit in l. j. col. vj. ff. de

ADDITIONES.

a ¶ Præiudico. Verum est si aduersarius concedat. secus si neget. Et in effectu breuis resolutio est, q̄ productio instrumenti, sicut & confessio, non nocent, quatenus per aduersarium reprobantur.

b ¶ Syl. Ald. Continetur. Idem Dec. supra hoc c. col. xv. circa med.

c ¶ Impugnauit. Sed tunc impugnauit. Sed tunc impugnatio non expugnat. sed expugnatur, & caret effectu. & Deci. merito reprobat opin. Panor. hic in dicto quinto casu.

d ¶ Sy. Ald. Mero. Late. s. de proba. in c. licet causam. col. xiij. cum seq.

126 ff. de testa. ¶ † Secundo Abb. concludit q̃ talis sententia sit nulla, quando lata fuit contra absentem, per tex. in l. prætor. §. Marcellus. ff. de iudi. Sed tamen tex. ibi vr̃ vti verbis significantibus validitatem actus, dũ dicit debere admitti quærelam. l. vt liberis. C. de colla. in prin. ibi, rescisso querela mota. Et pro hoc facit, quia in d. §. Marcellus. ponitur exceptio ad reg. quæ hr̃ in princ. legis, vt Alb. ibi declarat. & reg. ibi loquitur de iniquitate sententiæ, vr per gl. ibi in versi. cognoscere. ergo ita pariter exceptio intellr̃ vt conueniat regulæ, iuxta no. per Dy. in rub. de reg. iur. in vj. Mod. tñ in d. l. qui agnitis. de exce. pro communi opi. inducunt duplr̃ tex. in d. §. Marcellus. Primo sic, quia si vbi valeret sententia, minor non cognosceret de iniustitia superioris, vt no. Inn. in c. decetero. de re iu. Sed responderi potest, illud dictum Inn. non procedere, quando agitur de falsitate, ar. eorum, quæ no. in c. super eo. de cri. falsi. Facit eñ qđ no. per Bar. in l. Lucius. ff. ad Turpil. Multa eñ specialia sunt in crimine falsi, vt tradit Do. in c. memoriã. xix. dist. Secundo põderat, q̃a in d. §. Marcellus. dr̃ q̃ sciẽs vsus fuerit falsis ꝓbõnibus. ergo vr̃ q̃ sñia fuerit nulla. Nam etiam si ignoranter vsus fuisset, deberet retractari, vt per gl. ibi. Et fuit ista originaliter ratio Io. de Imo. in l. qui Romæ. §. duo fratres. vbi Alex. refert char. x. ff. de ver. ob. Sed respõderi potest q̃ scientia ibi ponderetur simul cum falsitate. quia aliàs iudex inferior non potest

127 cognoscere de iniustitia superioris, vt habet̃ in d. l. si prætor. † Sed quando quis falsitatem scienter commisit, tunc inferior cognoscit, prout ibi text. dicit. & de his etiam dictũ fuit in c. licet. de pro

128 ba. ¶ † Intra quantum tp̃s aũt sñia prætextu falsitatis lata debeat retractari, ꝓsequit̃ Abb. hic & latius Io. de ana. & c. super. eo. de cri. fal. col. pe. & fi. Vnũ tñ notandũ est, q̃ fm̃ canones de isto criẽ falsi semper cognosci põt, q̃a cr̃ia nõ tollunt̃ tp̃e, vt no. ꝑ gl. in c. admonere. xxxiij. q. iij. in vers. pẽnitentia. de quo dicendum est vt dixi in d. c. licet proba. col. xviij. & no. Io. de ana. in d. cap. super eo.

129 ¶ † Extra gl. in j. oppo. ex dictis Inn. ꝑ Abb. quatuor notabilia colligũtur. Primo, q̃ ep̃s petit rationem administrationis ecclesiarũ nisi sit clericus patronus, cap. in Lateranẽsi. de præb. & in c. cum & plantare. §. in ecclesijs. de priuil. & in hoc. ergo melioris cõdõnis est patronus clericus, q̃ laicus, qui non exigit talem rationẽ, vt no. Abb. in d. c. in Lateranensi. in iij. no. & in c. ex literis. de iu.

130 pa. & in c. cum ad sedem. col. v. de resti. spo. † Sic ẽt in custodia ecclesiæ vacantis, quæ ꝯceditur patrono clerico, & non laico, c. cũ

131 vos de offi. ordi. notatur in c. bonæ de appel. † vbi dixi, & talis clericus patronus rõne exigit temporalium priuatiue ad episcopũ, quia in hoc ep̃o præfertur, vt in d. c. in Lateranensi. dum loquit̃ aduersatiue ad ius episcopi, & dicit, ipsis vero rationem reddent. Et eodẽ mõ loquit̃ tex. in d. c. cũ & plãtare. §. in ecclesijs. Et hoc videt̃ ꝓcedere in his, q̃ cõpellũt rõne iuris patronatus. aliàs vero si inferior habet iurisdictionẽ in parte diecesis, cũ eo episcopus cõcurrit, & est locus ꝑuentioni, vt no. in c. pastoralis. in gl. j. vbi Abb. de offi. ordi. in c. si. de capel. mona. vbi Abb. in j. no. Et in simili agẽdo ꝓ iuribus ecclesiæ sibi subiectæ episcopus cõcurrit cũ rectore ecclesiæ, vt no. Inn. i c. olim. cãm. de resti. spolia. & refert, & sequi-

132 tur Abb. in c. cũ deputati. de iudi. ¶ † Not. secũdo ꝑ Abb. hic, ex dictis Inn. q̃ vbi ecclesia est collegiata, electio pertinet ad collegium, nõ ad ep̃m. Et idẽ Abb. in c. significauerũt. in ij. no. j. eo. vbi inquit q̃ ep̃s nõ habet intentionẽ fundatam in eccl̃ia collegiata. Et idem. Do. in c. in appellationis. in prin. in iiij. not. in vj. de iura.

133 calũ. Fede cõs. xxxiiij. quæritur ad quẽ. † Similiter patronus non eligit in ecclesia collegiata. c. nobis. de iure patr. Abb. in c. de hoc

134 col. fin. de simo. & in c. in prin. de conces. præben. † vnde ecclesia non potest effici collegiata. Adde Abb. in c. nobis. in fi. de iure patro. nisi de consensu patroni. vt no. Abb. post Host. in suggestũ. de iure pat. habet tamẽ ep̃s cõfirmationem in ecclesia collegiata; vt Abb. hic dicit, ꝑ illũ tex. cũ gl. in c. j. xviij. q. j. Nã cõfirmatio ꝓprie in electione requirit̃, vt no. Abb. in c. auctoritate. de insti. facit tex. in c. fi. de ele. in vj. Et not. Car. in cle. quia ꝯtigit. §. vt aũt. in iiij. not.

135 de reli. do. † Fallit in summo põtifi. in cuius electione cõfirmatio non requiritur.[a] c. licet de vitãda. vbi gl. fi. & Abb. in v. no. de elec. Et de effectu confirmationis no. Abb. in c. j. de confir. vtili cum simil. vt dixi ibi in gl. ij. † Et quãdo dicat̃ ecclesia collegiata, Abb.

136 tradit in c. nobis. de iure pat. & in c. dilecta. de excel. præla. Old. consi. cxlvj. factũ tale est. Car. in cle. q̃a cõtingit. §. vt aũt. in iiij. no. de relig. do. & in cle. j. §. ad hæc. in iiij. q. de præben. And. Sic. cõsi.

137 xvij. lib. j. ¶ † Tertio colligitur, fm̃ Abb. q̃ si ecclesia construatur ĩ parochia alterius ecclesiæ, rector illius parochialis ecclesię habet præsentare, & ep̃s nõ habet fundatã intẽtionem in tali ecclesia. Et idem Host. hic ꝑ c. ad audientiam. j. de eccle. edi. Sed secundũ Abb.[b] hoc nõ est verũ, & bene, q̃a tex. in d. c. ad audientiã. loquit̃ qñ ecclesia ędificauit, vel dotauit ecc̃iam. ideo illi ius patro. acq̃rit̃, iuxta no. in c. pię. xvj. q. vij. Et istã rõne hoc idẽ esset in alio, etiã laico, qui edificaret ecclesiam. & idem Abb. latius in d. c. ad audientiã. post Ant. de Bu. & ita etiam illũ tex. declarat Fede. cõsi. ccxxxiij. super primo pũcto. in fi. & hoc refert, & approbat Car. cõsi. lxv. pro discussione puncti. col. j. & Car. in cle. j. in princ. colũ.

138 xiiij. ver. solutio pro declaratione q̃onis. de sup. neg. pla. † ¶ Quarto, & vlt. collr̃, q̃ vbi ecclesia nõ hẽt patronũ, nec ẽt populus. hoc ꝑntationẽ[c] & ita in dubio ecclesia libera[d] p̃sumit̃, nõ ius p̃rona-

139 tus. Inn. hic in fi. & dicit Arch. in c. decernimus. xvj. q. vij. † q̃ cũ ius pat. in ecclesia odiosum sit, ꝓ eo nõ præsumit̃, nisi quatenus probetur. Debet tñ conari ep̃s vt populo gratificet̃. Abb. hic, & not. Arch. in c. hortamur. lxxj. dist. Abb. ꝑ illũ tex. in c. qđ Dei timorẽ.

140 infra de sta. mona. † An aũt populo ex p̃scriptione ius patr. acquirat.[e] Abb. hic se remittit, & cõis opi. est q̃ sic, quã tenet Io. And. in c. quærelã. & ibi Ant. de Bu. col. v. s. de ele. Fed. cõsi. ccxxiij. super primo pũcto. col. ij. Car. cle. ij. in v. q. de iure pat. & consi. lxix. quo ad primũ in ij. dub. Et istã cõem opi. fatet̃ Abb. in d. c. querelã. vbi dicit q̃ seruaret in practica, licet ipse in pũcto iuris ꝯriũ dicat esse verius. & ita latius Abb. tradit in dispu. inci. Augerio. in j. dub. col. vj. & fm̃ prædictã cõem opi. ipse Abb. ꝯsuluit in consi. lxxvj. plura sunt examinãda. in j. dub. lib. ij. & de hoc dixi in cõsi. cxvij. col. iij.

141 & cõsi. cxxxiiij. col. ij. & iij. ¶ † Extra gl. in ij. oppo. quã Abb. facit, finaliter dr̃ in hoc residere, q̃ nõ valeat sñia, q̃ est certificãda ꝑ scripturã[f] nõ ꝑductã in actis, fm̃ Io. An. in addi. Spe. §. qualr̃. versi. q̃d si iudex. Innoc. in c. ij. de libel. obla. quos Abb. hic refert. Sed ꝯriũ voluit Inn. hic, prout Abb. ponderauit. Et hoc tenet Bald. in l. iij. col. ij. ver. quid si iudex. C. de sen. quæ sine cer. quã. & idem videt̃ velle Bal. in l. j. in fi. C. de sen. ex breuicu. reci. Et istã opi. firmauit Alex. post alios, quos ibi refert in l. ait ꝑtor. §. si iudex. ff. de re iud. per tex. hic. & in d. §. si iudex vbi relatio fit ad testamẽtũ, quod tñ nõ apparet fuisse productũ in actis. Et illum tex. etiam ad hoc põderauit Bal. in d. l. iiij. Et ad quædam, quæ faciũt pro cõtraria opi. rñdet Alex. in d. §. si iudex. q̃ omnia transferunt̃ per Mod. hic. Et istã ẽt opi. vr̃ tenere Raph. Cu. consi. vij. visis cõpromisso. col. ij. dũ alleg. d. l. ait ꝑtor. §. si iudex. Sed prima opi. magis placet, quã sequitur in c. illa. in fi. de accu. & sentit Bar. in d. l. ait prætor. §. si iudex. Idem tenet Ant. de But. in cap. cum venerabilis. j. de reli. do. Imol. in l. si conuenerit. de re iud. & Aret. dicit istã cõem esse opi. in l. j. §. si quis ita. col. ij. de verb. oblig. quã ẽt sequitur, & subtiliter probat Ang. in §. curare. col. iij. ver. quærit Bal. insti. de actio. & secundum istam opi. Alex. sibi ꝯrius consuluit consi. cix. viso processu. col. ij. lib. v. & idem Alex. consi. xxxvij. viso. col. vij. in fi. lib. ij. & consi. clxxxiiij. viso. col. fi. eo. lib. ij. Non ob. text. hic, quia rñdet̃ vt per Ant. de But. quem Abb. hic refert. Non ob. tex. in d. §. si iudex, quia intelligitur quod esset testm̃ productum in actis. Nam præsupponitur q̃ vigore dicti testamẽti peteretur. ergo vr̃ quòd esset productum, cum actor in eo fundaret intẽtionem suã. Vel distingui[g] põt q̃ aut iudex refert se pro simplici declaratione, & talis declaratio ẽt haberi potest ex eo quod productum nõ fuit, aut sententia fundatur in tali relatione, & non valet, quia nõ potest iudex fundare se super eo, quod non est productum in actis, quia illud non constat sibi vt iudici, vt latius declarat Ang. in d. §. curare. instit. de act. ¶ Et s. dictis infertur ad q. de consultore, qui in consi. retulit eum esse condemnandum, & redato in actis cõsi.

142 iudex † simpliciter pronunciauit prout in cõsi. an valeat talis sentẽtia Abb. hic concludit q̃ sic, post Pe. Cy. & Bal. in l. j. C. si aduer. lib. Et ista est cõis opi. quã ẽt tenet Bald. in l. cum iudex. C. de sen. & in l. testamento. ff. de hære. instit. & idẽ Ang. in l. qui se dicit. ff. de iudi. cum concor. & Alex. tradit in l. j. §. si quis ita. ff. de ver. obl. & Mod. hic. ¶ Sed ꝯ istam cõem opi. arguit Aret. in d. §. si quis ita. quia secundũ istum modum pronũciãdi in sententia debet suppleri verbũ, condemno, quia nec in sentẽtia nec in cõsilio repe-

143 ritur, † & cũ sentẽtia sit stricti iuris, non vr̃ q̃ talis suppletio admittat̃, per ea, quæ not. Bar. in l. Iulianus verum debitorem. in j. lect. ff. de cõdi. inde. & idem Bar. in l. si expressim. ff. de app. dum alleg. l. diui fratres. circa med. ff. de libe. cau. Facit ẽt text. in l. j. & quod ibi Bar. C. si plures vna senten. vbi nõ suppletur sñia ex tacita cõfessione, quę hr̃ ad libellum. Ad hoc tñ põt responderi quod virtualiter in consi. continet̃ q̃ iudex debeat condemnari. Et licet consultor

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Requiritur. Adde Deci. in c. postquam. in j. no. de ele.
b ¶ Abb. Vide Rochum Curti tract. de iure patro. ver. ecclesiam fundauit.
c ¶ Syl Ald. Presentationem. Adde Deci. in consi. cxvij. col. j.
d ¶ Libera, Roch. Curt. tracta. de iure pat. ver. construxit. q. xx.
e ¶ Syl. Ald. Acquiratur. Idem Deci. in d. consi. cxvij. col. ij. & seq. vbi idem dicit & disputat.
f ¶ Scripturam. Fely. hic nu. 41.
g ¶ Vel distingui. Et bene.

consultor vtatur verbis futuri temporis, dum dicit, reum condēnandū, verba referuntur ad iudicē, qui habet pronūciare de præsenti, vt per Bald. in l. j. C. si aduer. li. quem Abb. hic refert. Vnde si iudex pronunciauit, prout in consilio dicitur, vr in effectu condemnare de præsenti, arg. d. c. in his. de verb. sign. Præterea dato ꝙ verbum, condemno, deberet suppleri, non per hoc minus diceretur sententia lata in scriptis, ex quo necessario tale verbum intelligitur, propter alia verba, quæ expressa reperiuntur, vt in simili est tex. no. in l. j. §. qui neque. ff. de hæredi. insti. Et ita in dubio dicendū videtur, vt actus valeat, per ea, quæ Abb. dicit, facit gl. in l. puto. ff. fami. erci. Sed in casibus allegatis per Aret. in contrariū snīa omnino remanet valida, licet stricte interpretetur. Prædicta conclusio bene procedit, qn̄ simpliciter iudex, pronunciat vt in consi. prout Abb. loquitur, & supradictum est. † secus si formaliter dicat pronūcio absolutionem, vt in cōsilio. nam tali casu cum vtatur iudex expresse verbis futuri temporis, communis videtur

145 opin. ꝙ sentētia nō valeat, vt per Bart. in d. l. j. C. si aduer. lib. † quia aliud est condemnare, aliud quē cōdemnandū pronūciare. glo. pe. in c. frater. xvj. q. j. & in c. super eo. de offi. dele. & Io. An. quem Abb. hic refert, idem tenet cū cōcor. vt Alexā. tradit in d. §. si quis

146 ita. Are. tamē ibi dicit ꝙ immo valet talis sentētia, † quia nō videt inconueniēs ꝙ verba futuri temporis ponatur pro præsenti, sicut econtra verba præsentis temporis pro futuro. Nā si iudex dicat. Mitto te in possessionē talis pdij, & illud nō sit præsens, intelligit te mittendū, vt no. Bal. in l. ne quicquā. §. vbi decretum. col. fi. de offi. procō. & leg. Sed potest dici ꝙ illo casu talis expositio necessaria est, quia iudex solo verbo non mittit in possessionem, vt dicit Bal. in loco præalle. & illa verba respiciunt executionē. vt j. dicam. Sed in qōne nostra nō subest illa necessitas, vt oīno à ꝓprietate verborū recedatur. Secūdo Are. alleg. text. in l. si accusatoribus. C. de accu. vbi verba futuri tēporis designāt actū de præsenti, ibi, liberādum existimaui. sed respōdetur ꝙ illa sunt verba Imperatoris referētis factū iudicis, ipse tñ iudex de præsenti liberauit. Tertio alle. tex. in l. post legatum. §. an libertas. ff. de his, quib. vt indi. ibi, diuus Pius iudicauit libertate esse priuādum. Sed ille tex. vt patet, loquitur in snīa principis, in quo speciale est, vt in l. Aemilius. ff. de mino. vt tradit Ro. & Alex. in d. §. si quis ita. Quarto adducit tex. in l. testamēto. ff. de hære. insti. ibi, libertatem mereri decreuit. Sed dic ꝙ ibi ex illis verbis nō cōsequit̄ libertatem, sed à lege, quæ in illo casu in præmiū libertatē seruo cōcedit, statim facta declaratione ꝙ libertatem meruerit. Facit in simili tex. no. in l. j. in prin. ff. ad Turpil. Quinto alleg. tex. in l. si miles Titio. ff. de testa. mil. ibi liberādū fore dico. sed illa verba iurisconsulti vñr directa ad iudicem. & sic non sunt verba iudicis. Postremo adducit tex. in c. cum Bertoldus. de re iudi. vbi dr̄ processum esse irritandū. & tñ intelligitur ꝙ de præsenti irritetur. Sed pōt respōderi ꝙ ibi sunt alia verba, quæ actū denotant de præsenti. ibi, duximus irritandā. & talia verba respiciūt executionem, quatenus sententia de facto processit, & quia talis executio est de futuro, merito cōueniunt verba futuri temporis, vt in c. ecclesia S. Mariæ. in fi. ibi, possessiones restituendas sententialiter diffinimus. s. de cōsti. ¶ Et retēta prima conclone, limitat̄ qn̄ illa verba, pronūcio prout in consilio, sunt scripta. aliàs nō valet sentētia, quia nō esset lata in scriptis, prout requirit̄. ita Ang. consi. cccxlix. primo vidē-

147 dū. col. iiij. † Similiter iudex, cui præsentatur consilium, debet illud aperire, & legere, aliàs snīa non valeret, vt no. Bal. in l. j. in gl.

148 ij. C. de sen. ex breui. recitan. Pro quo facit, † quia si nō sit iustum consilium, nō debet illud sequi, sm̄ Bar. in l. j. §. si plures. in iij. q. ff. de exercitoria Bar. & Doc. in l. si conuenerit. ff. de re iudi. Abb. in c. si pro debilitate circa fin. de offic. delega. Ideo bene consonat

149 quòd consilium aperiatur, & legatur per iudicem. † Et hoc verū intelligitur, nisi iudex adstringeretur propter instantiam, quæ perimitur, quia tunc iudicare poterit, referendo se ad consilium futurum, vt no. Bal. in l. cum iudex. col. j. versi. quęro quid si iudex.

150 C. de senten. ¶ † In tertia oppo. Abb. post Innocen. concludit ꝙ semel approbatus in vno officio, non potest in eodem, vel in simili reprobari,[a] vt latius per eum hic. & est bonus text. cum glo. in cap. accepimus. supra de æta. & qualita. Et cum doctrina Innoc. hic transit Pet. de Anc. in clem j. col. vj. in ij. oppo. de conces. pb. Idem Abb. in cap. scriptum. in fin. supra de ele. Anto. de Bu. in c. præsentium. col. iij. de testi. Ioā. de ana. in c. nulli. in princ. de accu. Facit quod no. Bal. in l. ij. §. quod obseruari. col. iij. de iura. calum.

151 † vbi inquit ꝙ quis debet esse cautus, ne litiget cum curatore alicuius tanq̄ minoris, quia vr̄ reputare illum minorem. Et qđ not. Bal. in l. si duo. ff. de acqui. hær. cum si. vt Alex. tradit consi. ciij. visis scriptis. col. iiij. lib. ij. & Mod. in c. cum inter. s. eo. tit. col. iij. & dixi in cōsi. lxxxvj. col. vj. Et adde bonū tex. in l. si proponas. §. si hæ-

152 reditatem. ff. de inoffi. testa. † vbi ille qui contrahit cū aliquo tanq̄ hærede, videtur approbare illum esse hæredem, vt contrauenire testō nō possit. ¶ Prædicta cōclusio fallit. primo ex causa superuenieti, quia approbatus poterit reprobari. Abb. post Inn. hic, ar. in c. insinuāte. de offi. deleg. bonus tex. in l. vt gradatim. §. reproba-

153 ri. ff. de mu. & hono. & in l. sed & reprobari. † in prin. de excu. tut. vbi Bal. in prin. arguit ꝙ collateralis potestatis, qui imperitus reperit, reprobari possit. Et idē dicit Abb. de doctore, qui apparet non idoneus in c. j. in fi. de magistris. & in c. de his. de cōdi. appo.

154 & quod not. Bar. in l. cum quid. ff. si cert. petā. ¶ † Secūdo fallit in superiore, qui potest approbatū in eodē vel simili officio reprobare, secūdum Abb. hic, qui allegat ad hoc tex. in c. in causis. in c. scriptū. s. de ele. Sed certe data paritate terminorū, idem vr̄ in superiore, qđ in priuato, & iura, quæ Abb. adducit, loquunt̄ in diuerso, & maiori officio. quo casu idē esset in priuato. Et ratio, ꝙ cōsideratur per Abb. quia potuit effici indignus, et in priuato habere locū, q a vt s. dixi, approbatus ex cā superuenienti poterit reprobari, sic et & econtra reprobatus in vno officio in eodem vel simili officio nō admittit̄, vt not. Bart. in l. Cassius. in fi. de senato. Bal. in c. j. §. si duo. in fi. de pace tene. nisi ex cā superuenienti, vt no. Bal. in c. post translationē. de renun. col. fi. ver. vlt. not. vbi inquit

155 per illum tex. † ꝙ reprobatus in examine, si postea bene studuit, potest approbari. Etiā qn̄ quod semel reprobatū est, approbari possit. no. Bar. in l. Pompo. colum. viij. versi. sed quæro quid econ-

156 uerso. ff. de nego. gest. † Et ad supradicta notandum est ꝙ non dicitur approbatus in aliquo actu, qui in subsidium admittitur, vt no. Ang. in l. j. in versi. item not. ex hac l. post Bart. ibi. C. qui, & aduersus quos.

ADDITIO.

a ¶ Syl. Ald. Reprobari. Vide supra hoc eo. tit. c. ij. col. iij. vbi hæc eadem quamuis breuius ponit.

SVMMARIVM.

1 *Trahere, hoc uerbum, dirigitur in inuitum.*
2 *Excommunicati, & periuri possunt se opponere contra electum, & illi obijcere crimina, quibus ipse tenetur.*
3 *Verba generali: cōprehendunt etiā inhabiles, vbi agitur de interesse publico.*
4 *Excōmunicatus, & periurus non est priuatus ipso iure titulo sui beneficij.*
5 *Collatio & electio de excommunicato non ualet.*
6 *Excommunicatus, periurus, & criminosus à dignitate seculari repelluntur, & à collatione, & electione, nu. 6.*
7 *Electo petenti confirmationem obstat exceptio periurij, & excōicationis.*
8 *Periurus non solum priuatur beneficio in quo fuit periurus, sed etiam ad futura inhabilitatur.*
9 *Periurus, an & quando repellatur ab agendo.*
10 *Replicatio vbi exceptionem elidit, probatio eius admitti debet.*
11 *Iudex non debet articulos impertinentes admittere.*
12 *Pertinens dicitur aliquid quoquo modo faciat ad causam. Et quæ aliquod adminiculum conferunt, nume. 13. etiam modicum conferentia, nu. 14.*
15 *Pertinens an quid sit ad causam cum dubitatur, iudex debet admittere cū protestatione. tamen melius est discutere antea, nu. 16.*
17 *Cautela admittendi saluo iure impertinentium, non seruatur Romæ.*
18 *Iudex si admisit articulos tanquam pertinentes, etiam factis probationibus, potest illos reijcere.*
19 *Canonicus excommunicatus etiam non requisitus, opponere potest se contra electum confirmationem petentem.*
20 *Replicatio doli uel criminis admittitur, ne excipiens cum damno actoris lucretur.*
21 *Replicatio doli uel criminis rei reijcitur ne actor in præiudicium rei lucretur, nu. 25. vbi latè.*
22 *Replicatio reijcitur quando in ea continetur illud idem quod dictum fuit in petitione.*
23 *Replicatio indistinctè non admittitur, quando replicatio agentis de damno euitando refertur ad personam.*
24 *Exceptio non perimitur dato quòd persona rei esset criminosa.*
26 *Priuilegiatus ille præfertur, qui tractat de damno euitando, & cæteris paribus reus.*
27 *Stante statuto ꝙ contractus non soluta gabella sit nullus, si neuter ex contrahentibus soluit, qui repellatur.*
28 *Audientia omnis incipit ab actore.*
29 *Gabella si soluta non sit, imputatur actori qui illam soluere tenetur.*
30 *Statuto ꝙ bannitus possit offendi, si quis accusatur ꝙ aliquem percussit, potest excipere ꝙ erat bannitus, & an admittatur replicatio ꝙ percutiens erat etiam bannitus.*
31 *Statutum quod bannitus possit impunè offendi, respicit publicam utilitatem, & est latè interpretandum.*
32 *Statuto publico stante quòd bannitus nec agendo nec excipiendo audiatur, si actori opponatur quòd sit bannitus, & reo idem opponatur, an uterque repellatur.*

Iudex

1 DIlecti. ¶†In tex. ibi, traxisse ĩ causam, natura huius verbi vr̃ suadere q isti essent rei necessarij, q̃a hoc verbũ dirigit̃ in inuitum, l. j. cũ gl. in ver. trahat. C. de agr. & cen. lib. xj. & ibi Bart. in fi. facit tex. in c. ij. de rescr. in vj. in c. Romana. §. ɔtrahẽtes. de foro cõpe. eo. lib. ibi, trahere iuitos. cũ si. q tradit Alb. in ver. trahatur. in suo dictionario. & no. Bal. in l. nõ est nouũ. in prin. ff. de legi. Ro. in ɔs. cxcvij. Fraciscus idẽ Bal. in l. si quẽ. col. j. C. de testi. & vide qđ no. Arc. in c. nulli. ad fin. de 2 accu. ¶†No. primo q ẽt excõicati, & ꝑiuri pñt se opponere ɔ electũ, & illi obijcere crimina, quibus ipsi tenent̃, vt no. ꝑ gl. in c. cũ ecclię. §. eo. Facit gl. in c. vt circa in prin. in ver. aliqui, de ele. in vj. ẽt ad h̃ facit, q̃a vbi agit̃ de interesse publico. verba gñalia intelli a gunt̃, ita q ẽt inhabiles admittant̃,[a] no. ꝑ Bar. & Bal. ꝑ illũ text. in l. si in graui. §. vtrũ. ff. ad Sille. cũ si. vt tradit Alex. in l. filiusfa. C. si cer. pe. & est bo. tex. & ibi Bal. in l. si lõgius. §. j. ff. de iudi. & ita vide 3 tur in isto casu, q̃a †vbi agit̃ de interesse eccl̃iæ, de publico intesse tractat̃. l. j. §. huius studij. ff. de iusti. & iur. & ꝑ gl. xxiij. q. iiij. in c. ipsa. in §. quid ergo. Et q̃a isti cõparuerũt tanq̃ canonici, ꝑ interesse 4 eccl̃iæ, Abb. infert q †excõicatus, & ꝑiurus ipso iure nõ est priuatus t. sui bñficij. Et nõ mirũ, q̃a irregularis, rõne homicidij, ipso iure nõ priuat̃ bñficijs. c. clericis. vt no. Abb. in primo not. ne cle. vel mo. vbi ẽt alle. tex. in c. ex lr̃is. de excess. pla. & no. Inno. in c. cũ lr̃is. de cõcess. præb. cũ si. vt tradit Mod. in c. inquisitionis. col. j. de 5 accu. Et h̃ ꝓcedit in bñficijs q̃rẽdis, †q̃a nõ valet collatio, vel electio facta de excõicato. c. postulastis. vbi Abb. ĩ prin. de cle. excõ. b mi. ẽt si sit minori[b] excõicatione notatus. c. si. eo. ti. imo ẽt à dignitate seculari repellit̃. c. venerabilis. vbi Abb. col. iiij. de elec. & no. 6 Car. c. ꝓpẽdimus. in xl. op. de sen. excõ. †Et de ꝑiuro no. Abb. ĩ c. q̃relã. de iure iu. & ĩ c. ex parte. j. de rescri. Fed. ɔs. l. q̃rit̃. & gñał̃r de c criminosis[c] no. Abb. in c. cũ nr̃is. col. fi. ¶†No. secũdo q electo pe 7 tẽti ɔfirmationẽ obstat exceptio ꝑiurij, vel excõicationis. Nam si tpe electionis erat excõicatus, ẽt minori, electio nõ valet. c. fin. de 8 cle. excõ. mi. † Et ꝑiurus nõ solũ priuat̃ bñficio. ĩ quo fuit ꝑiurus, sed ẽt ad futura inhabilitat̃. c. tuas nos. j. in ij. no. de iureiu. cũ. si vt dixi in c. ij. col. j. de rescri. Si vero superuenerũt, opponi pñt ad effectum vt electio casset̃. c. super his de accu. & est mirabile q per viã exceptionis dẽat priuari bñficio, & istud ex rõne ɔnexitatis, iõ priuat̃ alijs bñficijs, vt dicitur in d. c. super his. vbi Abb. in j. nor. 9 ¶†Tertio, not. à speciali, q ꝑiuriũ repellat ab agendo. Cõis est cõ d clusio q ꝑiurus nõ repellat̃ ab agẽdo, nisi ĩ cã in qua ꝑiurus[d] reperit̃, vt Abb. h̃ dicit. & Anto. de Bu. post gl. & tradit Ro. in sing. cccclxcj. tu sai. cũ si. vt tradũt Mod. hic. & idẽ Anto. de Bu. ĩ c. intelleximus in fi. de iud. Alex. ĩ d. l. si quis maior. col. fi. & idem Alex. 10 consi. xvij. ponderatis his. col. ij. lib. iij. ¶† Not. quarto quòd vbi replicatio exceptionem elidit, ꝓbatio eius admitti debet. Secus si nihil releuaret, q̃a tũc non deberet talis replicatio admitti nec probari, vt hic dr̃. Et ad hoc facit, quia iudex non debet articulos 11 impertinẽtes admittere, †vt no. Bar. per illum tex. in l. si duo prõni. §. idẽ Iulianus. ff. de iureiu. & no. Bal. in l. ad probationẽ. j. in secũdo no. C. de ꝓba. & in l. si defensor. §. qui irrogat. ver. summatim. ff. de interro. actio. Et ꝓdicta ɔclusio ꝓcedit, qñ oĩno imperti-e nẽtia sunt capitula. Si vero aliquid ɔferũt, admitti[e] debet, † q̃a 12 q̃libet positio, q faciat ad cãm quoquo mõ, siue directe, siue indif recte, pertinẽs[f] dr̃, vt no. tradit Bal. ĩ d. l. idẽ Iulia. in fi. ver. vlti. not. 13 †& positiones, q̃ aliqđ adminiculum ɔferũt, dñr ꝑtinẽtes, vt no. 14 Bal. in l. ad ꝓbõnẽ. j. in iij. no. in fi. C. de prob. †Et modicũ ɔferẽtia ad cãm, dñr pertinẽtia, vt not. Bald. in c. q̃m. de testi. ꝑ illũ text. in ver. aliquid. & idẽ Bal. in l. cũ virũ. in j. no. C. de fideic. in c. licet. causam, col. pe. ver. ex ꝓdictis apparet. de prob. vbi alle. Iac. de Bu. in l. incerti. C. de inter. Cuius dictũ ẽt sequit̃ Bal. in l. ordinario. col. 15 v. C. de rei ven. †Et qñ dubitat̃, põt iudex admittere cũ ꝓtestatione, vt no. Host. Io. an. Ant. de Bu. & Abb. in c. cũ cõtingat. de offic. dele. Bar. & Bald. in d. §. idẽ Iulianus. Ang. in l. in speciali. ff. de rei vẽ. Bal. in l. fi. in fi. C. qui legi. perso. hẽant stã. in iudi. cũ sim. vt Ale 16 xan. tradit in d. §. idẽ Iulianus. col. pe. †Et licet tali cautela vti posg sit, melius est tñ prius discutere,[g] ne partes vexent̃ litibus, & ex-17 pensis. †ideo talis cautela nõ seruatur Romæ, vt dicit Car. in d. c. 18 cũ cõtingat. & And. Sic. ibi in glo. pen. ad fi. Et not. † q si iudex admisit articulos tanq̃ pertinẽtes, ẽt factis probationibus posset illos reijcere, q̃a talis admissio põt reuocari, q̃a fuit sñia interlocutoria. Ita Card. in cle. sæpe. §. & q̃a in vij. not. de verb. sig. ¶In glo. prima Abb. extra glo s. oppo. & finaliter concludit secũdũ opin. 19 Hostien. ɔ Innocen. †q canonicus excõicatus, ẽt non requisitus, opponere põt se contra electum cõfirmationẽ petentẽ. Et idem no. Abb. in c. exhibita. de iudicijs. col. iiij. quia cũ agatur de suo interesse, vt bonũ habeat prælatũ. viij. q. j. c. audacter. ad fi. nõ videt̃ reus voluntarius. & idẽ tenet Domi. in c. vt ecclesia. §. j. col. iiij. de elec. in vj. & Ang. aret. insti. de exceptio. in prin. col. xix. ver. cæterũ aduertas. cũ si. vt tradunt Moder. hic. qui tñ sequũtur Inno. & dicunt illã veriorẽ, cõcludẽtes q nullo casu admittatur excõicatus ad opponẽdũ ɔ electum, nisi specialiter vocatus fuerit, per istum tex. hic, in ver. illo traxisset, q de inuito intelligitur. l. j. C. de agri. & censi. lib. xj. cũ si. vt dixi in notabilibus. Et ad hoc facit text. hic, dũ loquit̃ per verba præsentis t̃pis, & dicit, se opponũt, vt dicunt Moder. hic. Ex quo datur intelligi, q ante quam traherentur, se prius non opposuerunt. Et pro ista opi. etiam Moder. rõnem adducũt. q̃a excõicatus virtute edicti gñalis nũ dr̃ vocatus. ideo nõ audiat̃, s̃m Inn. & Doct. in c. cũ inter. s̃. de excep. & tñ excõicatus prætẽdere põt tm̃ interesse in materia edicti generalis, quãtũ canonicus in cõfirmatione electi. Sed tñ cõis opin. defendi põt per tex. hic. vbi generaliter dr̃ q non sunt à defensione ecclesię repellendi. Et ad hoc facit, q̃a tex. vr̃ ponere specialitatẽ pro interesse ecclesiæ. Nã si citati fuissent, non ob. excommunicatione potuissent esse in iudicio in qualibet causa, quia essent rei necessarij, vt dictum fuit in c. cũ inter. s̃. eo. & tex. hic non faceret vim in defensione ecclesiæ. Ideo necessarium est fateri q specialiter admittantur pro defensione ecclesiæ prout tex. dicit. Non ob. q hic trahãtur coram iudice, quia ista vocatio ostendit q prius se opposuissent ante impetrationẽ rescripti. aliàs vocati non fuissent. Prius enim opposuerũt se corã ordinario, & nunc trahunt̃ corã iudice delegato, corã quo licet trahãtur inuiti, tñ sufficit q prius se sponte opposuissent coram alio iudice. Et per hoc ẽt rñdet̃ ad illud, qđ dr̃ de verbo pñtis t̃pis, se ostendunt, quia nõ per hoc excluditur, quã ẽt prius ante ĩpetrationẽ se opposuissent, prout arguũt ex eo q citati fuerunt pro tali oppositione corã iudice specialiter delegato. Nõ ob. q excõicatus põt ꝓtẽdere interesse in edicto gñali, & tñ nõ admittit̃, ita nõ debet admitti ꝑ interesse in cõfirmatione electionis. q̃a rñderi pñt q licet nõ admittat̃ ꝑ suo interesse simpl̃r, ꝓut loquunt̃ Doc. in d. c. cũ inter. admittit̃ tũ pro suo interesse, & eccl̃ię vt est casus h̃. ¶In gl. fi. ibi ne alter de dolo suo cõmodũ hẽat. hic. In isto dicto gl. reprehendit̃, q̃tũ ad tex. h̃. quia si actor hic admissus fuisset non obstante excõicatione, nõ lucraret̃ ex sua excõicatione, sed ex ipsa electione, in qua se fundabat. & ita Ang. dicit instit. de exceptio. in prin. colum. xvij. ver. sed & doctrina. & Moder. hic sequuntur. Sed tamen glo. defendi potest,

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Admittantur. Vide quæ addidi ad l. quemadmodũ. C. de agr. & censi. lib. xj. & pro declaratione vide omnino Alex. in l. ab hostibus. ff. solu. ma. in l. si filius. ff. si cer. pet. vbi Deci. in iij. no. & pleno Ias. col. iij. & in l. non solum. §. morte. col. iiij. ff. de ope. no. nun.

b ¶Minori. Scilicet quantum ad electionem tantum.

c ¶Syl. Ald. Criminosis. Idem in c. cum non ab homine. col. h̃. de iudi.

d ¶Ald. Periurus. Idem in c. intelleximus. col. fi. in prin.

e ¶Admitti. Deci. in cap. in præsentia. nu 34. de proba. Guido Papæ decisio. Delphi. ccclvij. Alex. in consi. clxvij. nu. 7. lib. vlt.

f ¶Syl. Ald. Pertinens. Vide aliquid per Dec. in c. in præsentia. col. xj. de proba.

g ¶Discutere. Fran. purpura. l. j. nume. 60. ff. si cert. pet. Sed hoc raro fieri expedit, & rarius fit.

potest quia seipsam declarat in verbis sequentibus, dum inquit quòd in præsenti casu non datur replicatio actori excommunicato, quia sic admitteretur ad agendum, & in hoc haberet commodum, quia excommunicatus agere non potest. cap. intelleximus de iud. ¶ In ea. gl. ibi, hic admittitur replicatio mulieris. In hoc etiam glo. reprobatur per Ang. in loco præalleg. quia vxor replicans ex sua malitia lucratur. quia non obstante eius adulterio, cōsequitur commoditatem matrimonij. quia cogitur maritus illam affectione maritali tractare. Et idem dicunt Mod. hic. Sed responderi potest, quòd in tali casu non agitur de lucro mulieris, sed potius de damno eius euitando tractatur, quia petit in effectu vt in pristinum statum restituatur. ¶ † In fine glos. ex glo. & doctor. Bar. quam Abb. hic refert, duæ conclusiones colliguntur. Prima, quòd replicatio doli, [a] vel criminis admittitur ne excipiens cum damno actoris lucretur. † Secunda conclusio est. Replicatio doli, vel criminis rei reijcitur, ne actor in preiudicium rei lucretur. ¶ Circa primam conclusionem, quæ fundatur in l. cum mulier. ff. solu. mat. aduertendum est, quia dicit Io. de ana. in cap. intelleximus. col. vj. sed contra doctrinam. de adul. quòd ille tex. in contrarium adduci potest, quia mulier quæ ibi replicando de adulterio mariti admittitur, videtur lucrari, vt cōsequatur impunitatem adulterij, quo ad dotem. Sed respondetur vt supra dixi, quòd ille qui non patitur pęnam, non dicitur per hoc lucrari, vt etiam ipse Io. de ana. ibi fatetur. & facit tex. in l. iij. ff. de dam. infec. Ideo prædicta conclusio bene probatur in d. l. cum mulier. & in d. cap. intelleximus. de adulte. † Et prædicta cōclusio limitatur non procedere quando in replicatione illud idem dicitur, quod in prima petitione cōtinetur, quia tunc replicatio reijcitur, vt no. Bar. in d. l. cum mulier. in prin. in ij. oppo. per l. ij. & l. mercalem. C. de cōdi. vt ob. tur. cau. & hoc sequuntur Alex. in d. l. cum mulier. & Moder. hic Sed certe fundamentum conclu. est, quia replicans tractat de dāno euitando. Nam ista ratio videtur etiam procedere. licet in replicatione deductum sit quòd in prima petitione dicebatur. Talis enim differentia videtur verbalis potius quàm realis, contra l. ij. C. communia de leg. ideo magis placet respōsio Bald. in d. l. cū mulier. in v. oppo. vbi inquit, quòd iniuribus præalleg. licet tractetur de damno euitando, replicatio tamen nō admittitur, quia erat facta executio facti, & solutio erat secuta rei turpiter promisse. Et ratio videtur secundum Salyc. ibi, quia ista est compensatio delictorum, & compensatio nō habet locum facta traditione, & executione. Alex. tū in d. l. cum mulier. reprehendit istam rationem, quia licet compensatio fieri non possit secuta solutione, repeti tamen potest quod solutum fuit. l. si ambo. §. si quis igitur. ff. de cōpensa. l. quod dicitur. §. pe. ff. de impensis. Ergo secundum eum, deberet habere locum repetitio in casu d. l. ij. & l. mercalem. cum simi. Sed respōderi potest quòd non habet locum repetitio propter delictum. d. l. ij. & d. l. mercalem. & in l. si ob turpē. ff. de condi. ob tur. cām nam per ista iura limitatur quod dicitur de repet. in d. l. si ambo. §. si quis igitur & in d. l. quod dicitur. §. pe. & prædictam solutionem Bar. sequitur Ro. in d. l. cum mulier. & Ang. are. insti. de exceptio. in prin. col. xix. vbi etiam illam comprobat. ¶ Secundo prædicta cōclusio limitatur procedere, quando replicatio agentis de damno euitando respiceret merita causæ. † Secus si ad personam referatur, quia tunc replicatio indistincte non admittitur, vt Abb. hic dicit, post Bart. & probatur per illum tex. qui ita proprie loquitur, vt dicunt Mod. hic. Et huius limitationis ratio duplex assignatur. quia ex quo actor vocauit reum, videtur reus habilitatus. ideo per replicationem excommunicationis non repellitur, vt Abb. hic decla. Et quia replicatio debet directe tollere exceptionē, quod nō esset hic. † quia dato quòd persona rei esset criminosa, eius exceptio nō permittitur, vt Bal. in c. j. de statutis contra libe. eccl. Et ita resident Mod. hic. Et adde Bar. qui idē in terminis dicit in l. seruos. de accu. per illū tex. & Bal. in l. si creditoribus. circa fi. ver. præterea licet. C. de communi seruo. pig. dato manu. & in c. intelleximus. col. fi. ver. quæro si ambo. de iu. Et rationibus s. alleg. aduertendum est. Nam prima ratio, dū dicitur quòd reus vocatus ad iudiciū habilitatur, nō videtur bona, quia non videtur quòd approbatio partis possit habilitare excōicatū, saltē quominus a iudice possit repelli, vt in c. exceptionem. j. eo. ar. l. quos prohibet. ff. de postulando. Et talis ratio etiam cessaret, si excommunicato superuenisse, ar. c. insinuante de offi. dele. Alia etiā ratio de replicatione non videtur procedere sine dubio, per ea, quæ dicta sunt in c. a nobis. s. eo. Ideo ratio melior videtur illa, quæ in text. dicitur, quia omnis legitima defensio excommunicato reseruatur, siue sit realis, siue personalis contra partem, vel iudicem, vt hic. & in c. significauerunt. j. eo. Et quòd s. dictum est, replicationem actoris nō admitti contra personam excipientis, limitatur non habere locū in epo, cōtra quē agit eius familiaris, vt est tex. in c. nulli episcoporum. de accusa. & ita Abb. hic, & idem gl. & Doc. communiter tenent. in d. c. nulli. Sed Are. ibi in fi. videtur reprobare istum intellectum, quia secundum eum, duo specialia concurrerent circa idem. videlicet quòd criminosus, & familiaris admittatur ad accusandum, contra not. in l. j. C. de dotis. promis. Sed respōderi potest quòd tamen sit vnum speciale, & criminosus admittatur propter familiaritatem. quia alius criminosus non familiaris repelletur. Et cautela est, secundum Marian. in d. c. nulli. quòd episcopus opponat de sola familiaritate contra accusantem, & repelletur. l. iniquum. & l. si quis ex familiaribus. C. qui accusare. Mod. hic dicunt quòd talis cautela non videtur sustentabilis, quia est contra generalitatem tex. in d. cap. nulli. & contra reg. cum quid. de regu. iu. in vj. Sed ad ista responderi potest quòd tex. in d. c. nulli. non videtur obstare, quia in eius generalitate nō dicitur quòd familiaris epi admittatur, sed quòd criminosus admittitur si sit familiaris. Et per hoc etiā respondetur ad reg. cū quid. quia hic nō conceditur quòd alia via prohibetur, nā hic disponit quòd episcopus possit accusari à criminoso familiari. & sic in d. c. nulli. non reperitur familiaris simpliciter, sed criminosus familiaris. ideo limitatio Maria. videtur procedere. ¶ † Secunda conclusio fuit, quòd replicatio, doli, vel criminis reijciatur, ne actor in præiudicium rei lucretur, d. l. apud. Celsum. §. Marcellus. de doli. exce. vbi etiam Ang. prout refert Io. de ana. in d. cap. intelleximus. col. xiiij. ver. adde etiam Ang. concludit quòd in tali causa præfertur reus. sed vbi vnus tractat de lucro, alter de damno, præfertur qui certat de damno euitando. Et facit tex. in l. si seruum. §. sequitur. de ver. ob. in l. cū par. in prin. de regiur. & in l. si per emptorem. in prin. de actio. emp. & plura pro ista conclusione alle. Bal. in l. acceptan. in xxij. q. C. de vsur. Et ad hoc facit, quod dicitur de pluribus priuilegiatis, † quia præfertur ille, qui tractat de damno euitando, & cæteris partibus. l. verum. §. fin. vbi Bar. ff. de minori. & no. Bal. in auc. perpetua. in fin. C. de sacrosan. eccl. Pet. de anc. consi. xxxvj. contra Io. col. j. Pau. de Ca. consi. xxxvj. vt bene attingatur. in fin. ¶ † Ex prædicta cōclusione infertur per Abb. hic ad quæstionem post Bar. in l. cum mulier. ff. solu. mat. de statuto, quo cauetur quòd contractus ipso iure sit nullus. gabella non soluta, si neuter ex contrahentibus soluit gabellam, agēs ex tali contractu repellitur exceptione gabellæ non solutæ, & replicatio non admittitur, vt Abb. hic cōcludit. ¶ Et quia de ista. q. obscure, & vario modo Doc. loquuntur, ad clariorem intelligentiā habemus considerare tres casus. Primus quando contractus de venditionis fuit ex toto perfectus, ita quòd venditor precium, & emptor rem sit consecutus. & isto casu si venditor repetat rem venditam ab emptore possidente, ex eo quòd non fuerit soluta gabella, repellitur, quia in tali casu venditor tractat de lucro, & emptor de damno. Et ita loquitur Bart. in d. l. cum mulier. Abb. hoc Ang. are. qui dicit istam esse veritatem, insti. de exce. in princ. col. xxv. ver. quo ad tertiam. q. ¶ Secundus casus est. quando non fuit res tradita, nec precium solutum, sed simplici consensu venditio facta fuit, & tunc similiter agens ad rem, vel precium repellitur exceptione non solutę gabellæ, & datur agenti replicatio, quia in pari causa melior est conditio rei, pro supradicta. & isto casu etiā procedit quod dicit Bar. in d. l. cum mulier. & Abb. hic. ¶ Tertius casus est, in quo agens impleuisset contractum ex parte sua, vt quia emptor soluto precio agit ad traditionem rei, vel venditor facta traditione prætium petit, & in hoc casu agenti non obstat exceptio gabellę non solutę, quia datur replicatio actori, qui tractat de damno euitando & isto casu loquitur Bar. in l. si. §. pe. ff. de eo, per quem factum est. ¶ Modo in prædictis casibus ita distinctis aduertendum est. nam in primo casu, dum dicitur, quòd si venditor repetit rem venditam ab emptore, repellitur, quia tractat de lucro, & emptor conuentus de damno. Istud esset verum, si vellet recuperare rem vēditā precio nō restituto. sed ex quo allegat nullitatē cōtractus, intelligi debet quòd velit preciū restituere, arg. l. cū venditor. in prin. ff. de rescin. vēd. l. quod si minor. §. restō. ff. de mino. & rē vēditā repetit tanquā datā ex cā nulla, vt l. fi. ff. de cōdi. sine cā ideo videtur quòd deberet obtinere, quando contractus omnino per statutū annullatur. Et eo modo in iij. casu dicendum est, quia emptor soluto precio agit ad traditionem rei, vel venditor facta traditione preciū petit, dictum est s. quòd debet obtinere, quia tractat de damno euitādo. Nam hoc esset verum, si conuentus vellet retinere rem, & preciū vt si allegaret nullitatē contractus, offerendo illud, quod habuit. Nec ob. si dicatur quòd dato quòd agēs offerat precium, non tamen debet audiri, quia in tali casu potior est cā rei. Et ita subtiliter vnus vestrū dicebat. quia respondetur hoc non habere locū, quando contractus fuit nullus, vt est text. i l. fi. ff. de cōd. sine cā. In secūdo casu conclusio. s. facta videtur bene procedere, † quia. vt dixi, in pari cā melior est condō rei. Nam omnis audientia incipit ab actore, quia ipse primo loco debet se fundare i iudicio.

ADDITIO.

[a] ¶ Doli. Habere. Bohic. hic.

cio, vt no. Bal. in l. si creditoribus, versi. ex hoc arguit. C. de seruo pig. da manu. † Et ad prædicta no. est, q̄a si gabella soluta nō fuit, imputandum vr̄ actori, qui illam soluere tenet. l. debet. in fi. ff. de edil. edic. & no. Bal. i l. si prædium. col. ij. post Cy. ibi. C. de edil. act. Ro. in sing. dlxxxij. incip. per Italiam. & hr̄ in trac. gabellarū. i vij. parte. in princ. & late scribit Barth. Soz. ɔsi. ccxlvij. circa. primum.

29

30 ¶ † Et supradictis ēt Abb. infert q̄ stante statuto, q̄ bannitus possit impune offendi, Titius accusatus q̄ Sempronium percussit, excipere potest q̄ Sempronius erat bannitus, & non admittit replicatio,[a] qđ etiam ipse Titius esset bānitus, quia Titius est reus, qui potest omnem exceptionem proponere ad repellendum accusatorem, per istum tex. hic, & ita Bart. conclu. post Iac. de aret. in d. l. cum mulier. cum si. vt tradit Alex. ibi col. iij. & Mod. hic Sed in ista. q. aduertendum, quia dato q̄ replicatio ɔ̄ Titium accusatum admitteretur, q̄ etiam ipse esset bannitus, hoc nihil releuaret in isto casu, q̄a licet Titius ipse esset bānitus, licet potuit Sempronium offendere, quia dictante statuto q̄ bānitus impune offendi potest, etiam per alium bānitum offendi potest, quia ta-

31 le statutum respicit vtilitatē publicā, iō late interpretat̄, vt Bald. in l. libertas. circa fi. ff. de sta. ho. in l. j. C. de pci. impe. offe. facit tex. i l. si q̄s in graui. §. vtrū. & qđ ibi Bar. ff. ad Silla. & qđ no. Gu. de Cu. in l. filiusfa. ff. si cer. pe. cū si. ut Ale. ibi, & i l. cū mulier. col. iij. ff. sol.

32 ma. ¶ † Successiue f̄m Abb. iferē q̄ si statuto cauet̄ q̄ bannitus nō audiatur agendo, nec excipiēdo, si actori opponat̄ q̄ bānitus sit, & reo etiam replicetur de banno. vterque repellit̄ ꝓpter statutū, & licet reus non possit actore repellere, iudex tū ex eius officio agentem repellere potest, vt Abb. hic concludit post Bart. in d. l. cū mulier. cum si. vt tradunt Mod. hic. Sed aduertēdum est, q̄ īmo vr̄ q̄ reus possit in hoc casu agente repellere, q̄a in pari cā reus fauorabilior est, vt s. dictum fuit Non ob. statutū prohibens bannitū excipere, q̄a debet intelligi q̄n cōueniret ab alio, q̄ à bannito, aliàs melioris cōdōnis esset actor, q̄ reus si nō posset repelli. Nisi dicamus q̄ in tali, q. potius fauendum sit actori, q̄ reo, q̄a tractat de dāno euitando, vt consequatur qđ sibi debetur. Et pro actore concludit Nellus in tract. bannitorum in ij. q. secundi temporis

33 post Bald. quem ibi refert in d. l. cū mulier. † Sed dato quòd reus non posset excipere, iudex tamen ex officio agentem repellere potest, vt Abb. hic dicit. Idē Abb. in c. nulli. de accu. Bal. in l. quos prohibet. per illum tex. ff. de postu. cum si. vt tradunt Mod. hic. & in d. c. nulli. Alex. in d. l. cum mulier. col. vj. facit. in l. filiusfa. §. vete

34 ranide procu. ¶ † Sed huic conclu. ob. vr̄ dictū Bar. in l. nō solū. §. quanq̄. ff. de iniu. vbi inquit q̄ si ex forma statuti nō audit̄ ille, qui non soluit collectas. si illi iniuria inferat̄, iudex ēt inquirere non potest,[b] quia ex quo ipse nō audit̄, ita nec res publica cōqueri potest. Mod. hic r̄ndēt q̄ cōis opi. est ɔ̄. Bar. vt Alex. concludit in l. j. §. sublata. col. pe. ff. ad treb. Alex. tamē aliter r̄ndet in d. l. cū mulier. dicit. n. q̄ in casu, in quo loquitur Bar. in d. §. quāq̄. delictū reddit̄ impunitū, merito at inquisitio prohibet̄. Sed in casu isto reus nō pōt actorē vel accusatorē inhabilē repellere, q̄a ēt ipse inhabilitatur, à statuto, sed hoc nō excludit iudex, quin inhabilē repellere possit, ar. d. l. quos prohibet. & ita dictū Bar. ēt intelligit Ang. in d. l. nō solū. §. quāq̄. & idē Bal. in l. j. col. iij. ver. solet tū dubitari. C. si à non cōpe. iudi. cū si. vt tradit Are. in d. c. nulli. Sed tamen aduertendum est, quia Bar. in d. §. quanq̄. vr̄ loqui quādo persona inhabilitat̄, dum dicit q̄ non audiat̄, qui non soluit collectas. Aret. respondet in d. c. nulli. q̄ ista verba intelligunt̄ taliter q̄ delictū impunitū sit. & ad hoc inducit tex. in l. j. §. itē notandum. in fin. ff. de aleato. Sed dato q̄ hoc esset verum, idem esset dicendum in terminis nostre. q. quia eo. modo dicitur q̄ non audiat̄, vñ ista verba nō debēt aliter intelligi. q̄ in casu, in quo loquit̄ Bart. in d. §. quāq̄ ex quo sunt eadē verba q̄ diuersimode intelligi nō iō debēt distinctio prædicta est vera in se, sed adaptat̄ ad verba, q̄bus vtunt̄

35 Doc. in locis palle. ¶ † Et supradictū est de statuto, q̄ bānitus non audiat̄ excipiendo, dubitari pōt, an valeat statutū, qđ tollit defensionē. Et notabilis est distinctio, Abb. hic, q̄ defensio nālis tolli nō pōt, vt in l. vt vim. ff. de iuſ. & iu. & in cle. pastoralis. de re iud. Sed ciuilis tolli pōt in exceptio ꝓscriptionis, vel rei iu. & idē Abb. dicit de applone. Et sic Abb. manifeste vult q̄ appellatio dicat̄ defensio ciuilis. Qđ cōfirmari pōt ex his, q̄ dixi in rub. de appel. vbi multa dicta sunt, q̄ ad ꝓpositum cōferūt, sed gratia breuitatis nō repeto. Et vltra ea, quæ dn̄t Mod. limitat̄ qđ dictū est de iure na-

36 turali, vt non habeat locū ex cā, † q̄a ius naturale ex cā tolli pōt. Ita in proposito Alex. dicit in d. l. cū mulier. col. v. ver. & ꝓ confirmatione & idē qđ Alex. Ang. dicit i l. si sit. de lega. j. vbi allegat. l. seruus. C. de his, qui ad ec. cōfu. & hoc idē tradit Gabriel. de Orsellettis in trac. de fāma circa fi. quem refert, & sequitur Albe. in l. omnes qui. col. j. C. de epi. & cle. & idem Nellus in trac. bānitorū

37 in ij. q. secundi t̄pis. ¶ † Ex ꝓdictis Abb. infert f̄m Bart. in omnes populi. ff. de iusti. & iu. valere statutū,[c] q̄ bannitus possit impune offendi. Idem Bald. in l. Gracchus. C. de adulte. cū si. vt per Mod. in c. quæ in ecclesiarum, de consti. & ibi dixi col. vj. Et occidenti talem bannitum præmium constitui potest, vt not. Alex. q. alios

38 refert in l. si plagij, in prin. de ver. obl. † Et tale statutum conferēs ꝓmiū occidenti bannitū, late debet interpretari, vt dixi in no. ca-

39 su cōsi. xv. † Et cum permittatur q̄ offendi possit, etiam occidi poterit, vt no. Bar. consi. clxxxviij. statuto castri plebis. cū si. vt Alexā. tradit in l. in suis. ff. de lib. & posthu. & late Alb. in iiij. parte statu. q. xviij. Nellus in ij. parte secundi temporis. q. vij. Pau. de Cast. in

40 consi. xxxiij. super primo quæsito. in fi. † Corneus cōsi. lvij. placet. lib. j. Et tale statutū ēt hr̄et locū in eo, q̄ fecisset pacē, & ꝓmisisset nō offendere sub pęna,[d] vt no. Bar. in l. qui seruum. ff. de verb.

41 obl. cū si. vt ita tradūt Alex. & Corn. consi. ciiij. licet. lib. j. Et si ꝓdicta cōclo nō habet locū de iure canonico, vt no. Bald. in l. j. col. ij. ver. & per prædicta. C. si à nō compe. iud. vbi ad h̄ alleg. Host. in c.

42 fi. de consue. † qđ tale dictū nō procedit, sine dubio, q̄a statutum fundatū ex iusta cā, etiā seruari debet in foro cōsciētiæ, vt ꝓ gl. in c. quæ in ecclesiarū. de consti. cum si. vt dictum fuit in c. j. de consti. Idem statutū tale non habet locū in eo, qui procurasset aliquē

43 banniri, † vt no. Abb. in c. postulastis. col. ij. ver. sic ēt vr̄ dicendum de conces. præben. Et hoc idem in terminis in no. casu. tradit Pe. de anch. consi. dcccix. probata tāti viri seuitia. † Itē statutū nō ha-

44 bet locū in muliere, vt no. Ang. consi. lxvij. ex themate. in prin. Et hæc addenda sunt ad ea, quæ dixi in c. quæ in ecclesiarū. de cōsti. col. vj. & col. vij. ¶ † Penultimo Abb. cōcludit q̄ testi cui opponit̄

45 crimen cum infamia, non dat̄ replicatio ɔ̄ opponētē, ꝓut ēt concludit Bar. in d. l. cum mulier. ff. sol. ma. in fi. & idē gl. in c. testimonium. in gl. fi. de testi. cum si. vt per Mod. h̄ & in d. c. testimonium. & prius Alex. in d. l. cum mulier. col. pe. & adde Alb. Maletā, qui late hoc tradit in tract. de testi. in iij. parte. j. partis principalis vbi tractat quando testes repelluntur ratione criminis, vel infamiæ

46 † Finaliter Abb. ponit distinctio. ex qua res conclu. colligunt̄. Prima, q̄ vbi agitur criminaliter, exceptio alterius criminis non admittitur. l. neganda. C. qui accu. cum si. & idē Abb. concludit post In. & alios in c. intelleximus. de adul. vbi ēt Io. de ana. col. ix. & latius h̄ idem Bald. tradit in d. l. cum mulier. col. iiij. in xij. oppo. quē Ange. are. refert insti. de exce. in prin. col. xx. ver. quarto fuit ī hac materia. & idem Pau. de Cast. in l. viro. col. j. ver. ij. ob. ff. sol. ma. Et

47 hoc est qđ dicit Bal. in l. fi. in v. oppo. C. de compen. † q̄ in pęnis delictorum non fit compensatio. & idem Bald. in peculio eius ī ver. compensatio. vbi alle. Inno. in c. sicut. in vlt. q. de iureiu. Et ad hoc

48 facit, † q̄a pęna respectu fisci remitti nequit, vt no. Bart. in l. j. §. si. ea, de vētre. in poss. mit. & ꝓ gl. & Doc. i l. ij. ff. ad Silla. sicut eɔ̄ etiā pęna, quæ p̄ti debet̄, remitti nō pōt ꝓ fiscū, vt no. ꝓ gl. in l. ij. C. de

49 in ius voc. † Et hoc idem comprobatur, † q̄a compensatio est so-

50 lutio. l. si debitor. ff. qui potio. l. amplius. ff. rē ratā ha. Et solutio

51 non potest fieri nisi creditori. l. hoc iure. ff. sol. † & creditor in veritate est fiscus, vt in proposito tradit Tindarus in trac. de cōpens.

52 col. x. dum loquitur quando compensatio fiat in delictis. ¶ † Secūda ɔclo, si ciuiliter de diuersis tribus h̄ntibus diuersum effectum agat̄, nō fit ɔpēsatio. l. queādmodū. §. si nauis. in fi. ff. ad. leg. Aquil. ꝓ quē ita dixit Inn. in c. intelleximus, de adul. quem Ioan. de ana.

53 † refert ibi. col. x. ideo pro furto, vel iniuria lata admuicem, non fit compēsatio, sed vterque agit, vt no. Spec. quem Abb. hoc refert, & sequit̄ Ang. in l. vt vim. col. ij. ver. extra q̄ritur. ff. de iust. & iu. & Abb. in c. i prin. de iniu. Io. de ana. in c. significasti. col. fi. de homi. Et dū Abb. reprobat opi. illorū, quos refert Spec. & cōcludit q̄ licet q̄s sit ꝓuocatus, nō excusat̄ à delicto. & Mod. late ꝓ sequunt̄, r̄ndētes q̄ tex. in l. j. §. cū arietes. ff. si quadr. pau. fe. di. loquit̄ i aīali irrationali, cuius iram ratio cōpescere nō pōt ad limites moderate defensionis. Sed ɔsiderādū est q̄ illorū opi. s. vr̄ vera, q̄n q̄s sit ꝓuocatus taliter, q̄ dicat̄ se defendere, q̄a tūc nō punit̄. Et ita loquit̄ tex. i d. l. j. §. cū arietes. ibi aggress' esset. Et tali casu ēt ille tex. vr̄ h̄re locū in hominibus, q̄a licite pōt quis se defendere, ēt aliū offendendo. l. vt vim. ff. de iust. & iu. l. sciētia. §. q̄ cū aliter. ff. ad leg.

54 Aquil. ¶ † Et prædicta secūda ɔclo limitat̄ nō h̄re locū, quando nō apparet q̄s primo cęperit iniuriari, q̄a tunc neuter tenet̄, f̄m Ro. in

ADDITIONES.

a ¶ Replicatio. Idem Hipp. Marsil. in sua prac. §. aggredior. nu. lij.

b ¶ Syl. Ald. Non potest Vide Dec. in c. pastoralis. col. fi. hoc eo. ti. in c. constitutus. el. ij. in j. no. de app.

c ¶ Statutum. Deci. late. s. de constitu. c. quę in ecclesiarum. nu. 14. Ias. in l. omnes populi. nu. 47. de iust. & iu. l. si plagij. de ver. obl. Alex. conf. cxiij. nu. 1. lib. 1. An. Rube. in repet. §. morte. in l. non solum. nu. 640. de ope. no. nuncia.

d ¶ Syl. Ald. Locum. Declara sing. vltra omnes alios per Fortu Hyspa. in l. conuentionum. col. iiij. ff. de pa.

Ro.in d.l.cum mulier.ff. solu.ma. per l. scientiam.§. cum stramēta.ff.ad leg. Aquil.& Mod. hic sequuntur. Sed aduertēdum est ꝙ stante conclusionē ꝙ vterque teneatur, quando adinuicem delinquūt. vt supra dictum est,videtur ꝙ si constet de delictis, puta de furto inuicem facto ꝙ vterque teneatur. licet ignoretur quis prius inceperit. Sed quando tenetur tm̄ ille, qui primo incepisset,hoc dictum esset verum prout loquitur tex. in d.§. cum stra-

55 mēta.†Et de rūpētibus pacē no.Bar.in l.cū pater.§.libertus,de le.

56 ij.cū si.vt Alex.in l.ſsemel mora. in fi.ff. solut.mat. ¶† Tertia ꝯclo est, ꝗ cōmittēs ꝯ legē nō priuetur beneficio aliarū legū vł eiusdē in diuersis casibus,vt Abb.hic concludit post Inn. in d.c.intellexi

57 mus.Ad qd̄ bn̄ facit qd̄ tra.Pe.Cy.Sal.Ful.†& Alex.in l.cum proponas.C.de pac. vbi cōcludūt ꝙ nō seruāti fidē debet tn̄ fides ser

a uari ī diuersis casibus.qn̄ oblōnes nō sunt correspectiue.[a] & not. Ant.de Bu.& Abb.in c.iij.de iureiu.facit gl. in l. si duo.ff. de dolo.

58 & tex.xxxiij.q.v.c.ꝙ Deo pari.Et quibus aliàs ꝯsultū fuit,†ꝙ licet ille,qui sumit à repu.securitatē ꝓ delictis ꝑteritis, si cōmittat nouū delictum, propter quod respub.offenditur, non tamen propter illud securitas prius data rumpitur,q̄a ista sunt circa diuersa.& ita consuluit Anto. Rosellus in consi.incipien.duo dubia ex hoc facta.Reliqua per Abb.& Mod.hic.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Correspectiue. Vide late,Deci.in c.constitutus el.j.in ij.no.j. de appel

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ad cautelam pro interesse ecclesiæ vacantis conceditur.*
2 *Vacare quando dicatur ecclsia.*
3 *Vacationis nomine,quilibet modus vacandi intelligitur.*
4 *Iudex ex officio supplere potest,quoties agitur de interesse ecclesiæ.*
5 *Absolutio ad tempus fieri potest de consuetudine Rom.curiæ ex causa concernente priuatum interesse.*
Et conceditur in fauorem alterius non excommunicati.nu.6.
Et in effectu dicitur suspensio,quia illo actu expedito reincidit in excommunicationem,nu.7.
8 *Suspensio facta ad tempus cessat eo finito.*
9 *Absoluens cum reincidentia,elapso tempore remanet excommunicatus.*
10 *Interdictum fieri potest sub certo modo.*
11 *Absolutio non conceditur nisi petenti.*
12 *Venia non datur nisi correcto.Hoc limitatur in Papa.nu.14.*
13 *Culpa tolli non potest nisi excommunicatus emendetur,secus in pœna.*
15 *Absolutio conceditur non solum in sententia excommunicationis,sed suspensionis, & speciali interdicto,nu.16.*
17 *Suspensio, excommunicatio,& interdictum,in his tribus consistit censura ecclesiæ,& procedunt à pari & in quibus differant.*
18 *Cautio quæ requiritur in absolutione ad cautelam, requiratur in suspensione.*
19 *Suspensio operatur ad limites suspensionis.*
20 *Suspensus in una ecclesia,non uidetur suspensus in alia.*
21 *Suspensus ab officio & beneficio, agere non potest proprio nomine pro iuribus beneficij.*
22 *Argumentum de toto ad partem non semper ualet.*
23 *Suspensio perpetua æquiparatur depositioni.*
Et non sic nisi pro graui crimine,nu.24.
25 *Suspensus à beneficio tantum non uidetur habere administrationem.*
26 *Suspensus à beneficio eligere potest,ab officio uero non,nu.28.*
27 *Suspensio facta in principali,uidetur facta in accessorio.*
29 *Suspensus ab officio quæ possit facere.*
30 *Priuatus officio uidetur priuatus beneficio.*
31 *Suspensus ab officio tenetur priuatim dicere officium diuinum.*

1 Postolicę. ¶Summatur,& diuidit̄, vt per Abb.hic.¶† Not.primo ꝙ absolutio ad cautelam pro interesse ecclesiæ vacantis hic conceditur. Nam non est parui momenti interesse vacantis ecclesiæ cap.ne pro defectu. de

2 elec.& in c.postquam.l.distin.† Et quando ecclesia vacare dicitur,no.per gl.in cle.j.vt lit. penden. in verbo,collatio.Host.in summa, ne sede vac.§.quot modis. cum si.vt tradunt. Mod. in c.j.de præscr. & late Franci. Paui.in trac.ne sede vacante

3 car.ix.ver.vltimo præmitto.†Et sub verbo,vacationis,quilibet modus vacādi intelligit̄,ēt in mā odiosa,vt no. Do.per gl.ibi in c.si ꝑpter.in ver.vacabunt.de rescri.in vj.Ad idem in c.cupiētes, ī verbo,vacantibus.de ele.in vj.cum si. vt tradunt Mod. in c. in nostra. in xxxvij.correlatio de rescriptis.† Et qd̄ hic dicitur de interesse

4 ecclesiæ vacantis, idem esset si de alio interesse ecclesiæ agatur, quia iudex tali casu ex officio supplere potest, vt Abb. hic dicit, & est glos.in cap.constitutus.in versic.exceptionem,de appe. vbi Anto.de Bu.& in c.cū nobis.in ver.ex officio.de elec & i c.cū nobis.in ver.ex officio.de elec.& in c.prius q̄.l.distin.Et etiam de cō-

5 suetudine Romanę curiæ absolutio † potest fieri ad tempus ex causa concernēte priuatum interesse,quia qn̄q; quis absoluitur, vt testificari possit,vt no. Host.in c.veniēs.ij.de testi.vbi Abb. col. fi.post Anto.de Bu.& alios,& not.Old.consi.cclxxviij.licet. in iij.

6 dubio.†Et in prædictis casibus absolutio cōceditur in fauorē alterius,& nō excōicati.Sed tn̄ ēt Romæ practicat̄ ꝙ talis absolutio concedat̄ ad tps in fauorē excōicati,ad hoc vt impetratio sor

a tiat̄ effectum[a] in fauorem eius.Et talis absolutio in effectu vr̄ su

7 spensio,†q̄a illo actu expedito,statim ipso iure reincidit in excōi

8 cationem,vt no.Host.& Doct.in d.c.veniens.†Et idem in suspensione facta ad tps,quæ finito tp̄e cessat,vt no.in d.cle.j.in ver. donec.de deci.Inn.in c.bonæ.& Ant.de But.ibi col.ij.de ęta.& quali.Abb.post alios in c.fi.de matr.contract.cōtra interdic. ecclesię.

9 †ideo absolutus cum reincidentia intra x.dies,elapsis illis x. diebus remanet excōicatus, vt dixi late consi. cxlv. quæritur in effe-

10 ctu.†Sic ēt interdictū fieri pōt sub certo modo. videlicet aliquo morante in ciuitate,& illo recedente interdictum cessat c. dile-

11 ctus.de appel.& dixi ibi in vj.no.† Et secundum supradicta limi. reg.quæ dicit ꝙ absolutio nō cōceditur nisi peteti.c.significasti.in

12 fi.de eo,qui duxit in mat.Et nusquā sub sole auditum est,†ꝙ detur venia,nisi correcto,vt habet̄ in c.legebatur.xxiij.q.ij.facit tex. in reg.peccati venia.de reg.iur.in vj. Nam secūdum Abb. nō habet locum in hoc casu, qn iudex ex officio hoc facit ꝓ interesse ecclesiæ.Vel secūdo, vt s. declaraui, generaliter dici pōt ꝙ dicta reg.non habeat locum quādo absolutio fit propter interesse al-

13 terius,q̄ excōicati.Tertio Mod.hic respondet, ꝙ regu. †intelligitur respectu culpę,quæ tolli non pōt, nisi excōicatus corrigatur. secus est quo ad pœnam, quæ tolli potest, licet excommunicatus non emendetur.Et no.Abb.post alios in c. ab excommunicato,de rescrip.col.fi.cum simi.vt tradunt Mod.hic. Et ad hoc est glo.in c.denique.iij.dist. in verbo,cōsuetudine.& Pet.de anch.in regu.peccati.in ij.oppo.de regu.iur.in vj.Quarto responderi potest,vt s.dixi,ꝙ regu.procedat in vera absolutione.sed in casibus

14 supradictis videtur potius suspensio,q̄ absolutio. † Vltimo prædicta re.non procedit in papa,vt not.tradit Alb.in l. à præceden-

15 te.C.de dila.¶†No.secūdo ꝙ absolutio ad cautelam conceditur non solum in sententia excōicationis.c.veniens.ij.de testi.cum si.

b allegatis in gl.sed etiam in sententia suspensionis,[b]quia secundū Abb.est eadem ratio.Secus tn̄ est in interdicto generali.c.pręsen

16 ti de sen.excom.in vj. †Sed i speciali interdicto idem est, ꝙ in excōmunicatione,vel suspensione, vt not.per glos.in c.præsenti.in ver.generaliter.& Do.ibi col.j.Cal.in trac. de ecclesiastico interdict.char.iij.ver.sed quæro.cum si.per Mod.hic, nam in his tribus consistit censura ecclesiæ.c.quærenti.de ver. sig. ideo regulariter

17 à pari procedunt. † Differunt tn̄ in pluribus, vt late prosequitur Io. de ana.in rub.de cler.excōicato,minist.Et ex prædicta æquipa

18 ratione suspensionis,& excōicationis, Abb. infert†ꝙ cautio, quæ requiritur in absolutione excōicationis ad cautelā.c.solet.de sen ten.excō.in vj.ēt requiratur in suspensione,& est tex.c.venerabili.de sen.exc.Et hoc intelli̇r qn̄ ipse excōicatus hoc petat.vt Abb. hic dicit.& ita loquit̄ tex.in d.c.solet.secus videt̄ qn̄ absolutio ad cautelam cōcedit̄ nō petenti,vt q̄a absoluit̄,vt dicat testimoniū, & illo actū expedito, reincidit in excōicationem, & talis absolutio potius suspēsio videt̄,vt Doct.dicunt in d.c.veniens.ij.de testi. & tali casu nō videtur necessaria cautio, nec ēt in casu huius decretalis,vbi absolutio conceditur non petenti ex officio iudicis,

19 licet aliter Abb. hic dicat. ¶†Circa materiā suspensionis, quam Abb.hic post alios prosequitur,prima eius conclusio est, ꝙ suspē

c sio[c] operatur ad limites suspensionis.Et est regula cōis ꝙ limitata cā limitatum effectum producit l.in agris.ff.de acquirē. re. do.

20 eum si.vt late Mod.trac.in c.cum ordinem.de rescrip.†Et ad hoc specialiter facit,quia suspensus in vna ecclesia, non vr̄ suspensus in alia glo.no.per illum tex.in c.cupientes.§.cæterum.in versi. in ipsa ecclesia.de elec.in vj.& in c.si compromissarius.In gl.fi.eo.ti. & lib.& no.Imo.post glo.in cap.pastoralis.§.verū col. pe. de app.

21 ¶†Secundo Abb.concludit ꝙ suspensus ab officio, & beneficio agere non pōt proprio nomine pro iuribus beneficij, prout voluit gl.hic.Et Abb.hoc comprobat,quia pro tēpore suspensionis tantum operari debet,sicut perpetua,arg.l.quæ tota.ff. de rei vē.

22 †Sed ista rō euitari pōt,quia non semper valet.arg.de toto ad partem l. si quis aliam. ff. de solu.l.tutor vrgentibus. ff. de mino. Et ad hoc plures instantias ponunt Moder.in cap.fina. de maio. &

23 obed. Et specialiter in proposito facit,†quia suspensio perpetua æquiparatur

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Effectum. Vide ad hoc Parisi.in consi.xxviii.nu.45 lib.iiij.
b ¶Suspensionis. Adde Parisi.in consi.xxix.nu.24.lib.iiij.
c ¶Suspensio. Deci.in l.certi.iuris,C.de testa.mili. decisio.Thol.cccxcviii.

æquiparatur dispositioni, vt no. in c. si quis. vbi Domi. lxxxiij. dist. 24 ideo suspensio perpetua nō debet fieri, †nisi pro graui crimine, sicut depositio. c. tuæ. de pœnis. Et suspensio temporalis fit pro leui crimine, vt no. Abb. in d. c. tuæ. de pœnis. & dixi in c. at si clerici. in prin. col. xxxij. de iudi. Vnde pro conclusione Abb. melior ratio adduci potest, quia facultas agendi videtur competere habenti administrationem, vt no. Abb. post alios in c. edoceri. de rescri. dum allegat l. fi. ff. q̄ cuiusque vni. Sed iste suspensus ab officio 25 & beneficio nō habet administrationem, †quia suspēsus etiā à beneficio tm̄, nō videtur habere administrationem. cap. j. §. qui vero. de ele. in vj. & in c. cupientes. §. cæterum. eo. ti. & lib. & facit quod not. Abb. in d. c. pastoralis. §. verum. col. iij. de appel. vbi vidē dum est quod dixi ibi. ¶ 26 †Tertia conclusio Abb. est q̄ suspensus à beneficio eligere potest. Ita in c. cupientes. §. cæterum. in versi. à beneficijs. de elec. in vj. vbi ad hoc inducit tex. in c. cum in cūctis. §. pen. de elec. q̄ vbi quis suspenditur à beneficijs, etiam priuatur potestate eligēdi. ergo videtur q̄ suspensus nō esset priuatus potestate eligendi, nisi hoc exprimatur, & idem gl. in cap. cum Vintoniensis. in ver. amiserunt. de elec. & Abb. ibi. in versi. noto singulariter. sequitur glo. per illum tex. vbi quis admittitur ad eligēdum durante suspensione. Et ita Doc. hic omnes sequuntur. Sed tamen aduertendum est, quia si ius eligēdi competeret ratione beneficij, videtur q̄ suspensus à beneficio non haberet potestatē eligēdi. Gratia exempli, in canonico si suspenditur à canonicatu quia ius dandi vocem competit ratione canonis, vt glo. in c. cum M. in ver. receperunt. de cōsti. nō videt̄ q̄ canonicus eligere pos- 27 sit, †quia suspensio facta in principali, videtur facta in accessorio, vt per gl. & Abb. in c. latores, de cleric. excom. mi. Facit quod no. Abb. hic de negocijs pertinētibus ad beneficium. Si vero ius eligendi separatum sit à beneficio, & competeret ratione officij, cōclusio Abb. & Doct. bene procederet, quia suspensio fuit limitata respectu beneficij, per supradicta in prima conclusione. Et ista tertia cōclusio non bene probatur in iuribus, quæ Abb. adducit. Nam primo text. in d. cap. cum in cūctis. parum facit, quia ibi fuit facta expressio, quia erat priuatus tantum pro vna vice, vt habetur in dicto cap. cum Vintoniēsis. ideo fuit necessaria expressio, quia aliàs videretur q̄ fuisset priuatus potestate eligendi pro toto tempore suspensionis. Et eodem modo respondetur ad d. cap. cum Vintoniensis, quia ibi priuatio erat limitata p̄ vna vice, & suspensio facta fuerat per triennium. Secus videtur si absolute debuisset priuari potestate eligendi durante suspensione, quia tunc expressio non fuisset necessaria. Et ita ad dicta iura respondere potest. ideo conclusio prædicta firmata solum remanet 28 in ratione supra allegata. ¶ †Quarta conclusio est quòd suspensus ab officio non possit eligere, vt hic, & in cap. cum dilectus. de 29 consue. cum simi. nec alia exercere potest, †quæ ordinem respiciunt. spectantia vero ad officium exercere potest. xxviij. distin. c. præsbyterū. & l. dist. c. studeat. Sed aduertēdum est, quia tex. in d. c. præsbyterum. videtur probare contrarium, dum ibi priuatus officio retinet beneficium per dispensationem. ergo videtur quòd de iure etiam fuisset priuatus beneficio. & ita Domi. ibi inducit illum text. in ij. not. Et eodem modo induci potest text. in dicto cap. studeat. Sed tamen responderi potest quod in dictis iuribus propter delictum æque principaliter ille erat suspensus ab officio, & beneficio simul, sed in beneficio dispensatur, quia facilius in beneficio dispensari potest, vt not. Innocen. in cap. ij. de cleri. non ordi. minist. Abb. in cap. at si clerici. §. de adulte. cum similibus, vt ibi dixi. de iudic. Sed in casu nostro Docto. loquuntur, quando suspensio fuit limitata ab officio, quæ non trahitur ad beneficium. Secundo contra istam conclusionem facit, quia si sit suspensus ab officio, in consequentiam videtur suspensus a beneficio, quia propter officium datur beneficium 30 cap. fina. de rescriptis. in vj. † Vnde priuatus officio, & beneficio priuatus intelligitur. cap. eos. lxxxj. dist. cum similibus. vt tradit gloss. in d. cap. fina. in verbo datur, & ita arguit gloss. in clemen. cupientes. de pœnis. & Abb. in cap. vestra. colum. iiij. de vita & honesta. cleric. 31 †Sed potest responderi quòd non sit suspensus ab officio, quominus teneatur dicere officium diuinum priuatim, vt per gloss. in cap. præsbyterum. xxviij. distin. in glo. fina. & per glo. ij. in cap. ij. & in cap. illud. in verbo, officia. de cler. excommu. mini. Et in hoc distingui potest, vt Cardina. tradit dicta clemen. cupientes, versi. quòd si. in iij. quæst. de pœnis. Reliqua per Abb. & Modernio. hic.

CLARISS. VIRI DOCTORISQVE Subtilissimi Domini Philippi Decij, siue de Decio Mediolanensis.

SVBTILILISSIMA ET VTILISSIMA commentaria in solennem titulum de appellationibus, facile incipiunt.

¶ Difficile est his temporibus vt scribendo quis laudem assequatur. Nam si ea quæ maiores nostri varijs in locis tradiderunt, in vnum colligere quis velit, hoc olim quidem laboriosum fuit. Impresentiarum vero admodum facile est, adeo quòd nulla penitus commendatione dignum videatur. Si quis vero ingenij subtilitate ac proprijs inuentionibus famam sibi vendicare contendit, difficillimum est post tot antiquorum exquisita ingenia, aliquid noui promere, quod laudem mereatur, ac illud nō omnibus contingit, sed paucis, quos ęquus amauit Iupiter, à quibus me longo interuallo alienum esse plane intelligo. Accedit q̄ assiduus lectionum cursus non patitur eam diligentiam in singulis adhiberi, quæ in scribendo requireretur. His rationibus ab hoc scribendi munere libenti animo me continuissem. Sed tamen vt vobis aliqua ex parte satisfaciam, quibus ex merito nihil quod meę qualiscunque facultatis sit, denegare possum. Pauca quædam sub breui compendio reponam ad interpretationē duntaxat eorum quæ do. Abb. hic scribit. Non q̄ velim verbosos commentarios facere, sed paucis quandoque additis in his pręcipue insistam, in quibus dubitari contingit.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata dicitur quando appellari non potest.*
2 *Consuetudine induci non potest id, per quod substantia appellationis immutetur.*
3 *Substantialia. quæ dicantur.*
4 *Substantia pluribus modis distinguitur.*
Et distinguitur à solennitate, nu. 5.
6 *Consuetudo ut ad minorem iudicem appelletur, an, & quando ualet uel quòd minor habeat iurisdictionem in maiorem. nu. 7.*
Nisi consuetudo minorem iudicem faceret maiorem, nu. 8.
9 *Papa licet non possit dispensare cum monacho super castitate, potest tamen facere de monacho non monachum.*
10 *Iudex potest esse uno respectu maior, alio minor.*
11 *Consuetudo de appellando ad parem quando ualeat.*
12 *Par in parem non habet imperium.*
13 *Consuetudo iurisdictionem tribuit.*
14 *Mulier quæ de iure iudicare non potest, habilitatur à consuetudine.*
15 *Qui uult consequens &c. non habet locū quando quis maior iudex efficeretur.*
Nec ueniunt ea, quæ maioris sunt iurisdictionis, quàm illud principaliter demandatur. nu. 16.
17 *Appellationis definitio.*
18 *Statutum loquens de appellatione non habet locum in appellatione extraiudiciali.*
19 *Appellatio operatur effectum suspensiuum & deuolutiuum.*
Et quo ad præsentem statum extinguit sententiam nu. 20.
Non tamen litis contestationem. nu. 21.
22 *Exceptiones dilatoriæ quæ prohibentur opponi post litem contestatam, non possunt opponi in causa appellationis.*
23 *Restitutio in integrum omnia reponit in pristinum.*
24 *Appellatio, an tollat præsumptionem sententiæ.*
25 *Iudice pro eo præsumitur.*
26 *Appellatio quo iure inuenta sit.*
Et est defensio de iure positiuo, nu. 27.
28 *Defensio licet tolli non possit, modus defensionis potest uariari.*
29 *Princeps appellationem tollere potest.*
30 *Defensio ciuilis & naturalis, an differant.*
31 *Defensio naturalis tollitur ex causa.*
32 *Statutum præcisè tollens defensionem, & faciens quem immediate condemnari, ualet.*
33 *Iudex appellationis qualiter iudicare debeat.*
Et potest sententiam reformare, nu. 34. Et si per uiam nullitatis ad superiorē sit recursum. nu. 35. Nisi processus esset ineptus, nu. 36.
37 *Iudex reductionis potest laudum reformare.*
38 *Appellari non potest à non recognoscente superiorem.*
39 *Appellari non potest à sententia fortunæ.*
40 *Appellari potest ad papam deficiente superiore, quando iniustitia esset nota. nume. 41.*
42 *Appellari ad quem debeat, si in loco non sit deputatus iudex appellationis specialis.*

Magistra-

43 *Magistratus nostri temporis nullam habent iurisdictionem nisi quatenus per statuta conceditur.*
44 *Appellatio est mixti imperij.*
45 *Officiale deficiente in aliquo municipio, iurisdictio deuoluitur ad proximum superiorem.*
46 *Appellari ad quem debeat à rectore collegij, uel uniuersitatis.*
47 *Appellatur à sententia episcopi in causa feudi ad superiorem feudi,*
Et ab episcopo delegato ad delegantem laicum, nu. 48,

De appellationibus. Rub.

Acturus. Itaque principium in hoc celebri tit. de appellationibus, pro solito more hæc rub. secūdum Ioā. And. & Doct. præcedentes sic cōtinuatur. Nam supradictū fuit de sententia, & re iudica. Et quia si à sentētia non appelletur, in rem transit iudicatam. appellatio vero impedit effectum rei iudicatę. ideo de illa videndum est. & sic transeunt Abb. & Mod. ¶ Ista continuatio prima facie videt̄ dubitabilis, quia si appellatio impedit ne sentētia trāseat in rem iudicatā. ergo vr̄ ꝙ prius in ordine titu. de appellationibus poni debuisset, & postea de re iud. †Quia res iudicata dr̄ proprie qn̄ appellari nō pōt, vt per glo. in c. nō solum. in verbo, innouata. eo. ti. in vj. Facit tex. in c. cū dilecti. in fi. s̄. de elec, & in c. cū inter. s̄. de re iudi. & in l. post rem. ff. de re iudi, & in no. qōne Rom. tradit in consi. cccxxiiij. circa primum.[a] colum. ij. Et hoc præsertim in proposito dicendum est, vbi prius fit mētio de sentētia. & postea de re iudi. Et hoc fatentur Doct. hic dum dicūt ꝙ appellatio impedit, ne sentētia trāseat in rem iudicatam. Vnde donec agitur de appellatione, non vr̄ tractandum esse de re iud. Et sic ordo titulorum præposteratus vr̄, attenta ratione doctorū. Sed tn̄ saluari potest prædicta continuatio,[b] supplēdo hoc modo. In isto enim titulo agitur nō solum de appellationibus, quæ admittuntur, sed etiam de appellationibus, quæ in quibusdam casibus prohibentur, vt in c. ad nostram. & in c. consuluit. j. eo. Vnde cum supradictum sit de sententia, à qua regulariter appellari potest, & de re iudicata, quæ appellationem excludit, merito nunc ponitur iste titulus de appellationibus recipiendis, vel nō admittendis.[c] Dominus Abb. hic, cuius vestigia sequar, per introductionem materiæ septem formauit quæstiones. Et in prima insistit circa diffinitionem appellationis, in qua primo incidenter dicit notandū esse glo. in c. ij. de consue. in vj. in ver. officiali. †dum voluit, ꝙ consuetudine induci non possit id, propter quod appellationis substantia immutetur. †Ad cuius confirmationem facit, quia substātialia proprie illa dicuntur, sine quibus actus consistere non potest, vt est precium in contractu venditionis l. pacta conuenta. ff. de contrahen. emp. not. Bart. in l. prolatam. in fin. C. de senten. & idem Bart. in l. si quis. §. si initium. colū. ix. ff. de eden. Bald. in l. in ementis. col. pe. C. de contrahen. emp. Angel. in consi. lxxxvij. pro decisione. colum. j. Abb. in cap. fin. in vlt. not. infra de condi. appo. & in consi. lxxij. circa primum. lib. j. Alibi† tamen substantia pluribus modis distinguitur, vt prosequitur Bal. in l. si ex precio. in fin. & Saly. ibi. vltimo not. Bald. C. si cert. peta. † Et substantia[d] à solēnitate distinguitur. vt no. Bal. in l. etiam. colū. j. C. de exe. rei iudi. cum simi. vt tradit Alex. in l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de ope. no. nun. Et ideo in proposito ista cōclusio bene iustificatur, ꝙ non valeat consuetudo cōtra substantiam appellationis, quia si substantia remouetur, actus cōsistere non potest. Facit tex. in l. cum precario. ff. de preca. & in l. ij. de vsufr. ea. re. quæ vsu cōsu. Et ex ista conclusione alia cōclusio infert̄, s̄m gl. in loco præalle. †videlicet ꝙ nō valet cōsuetudo, vt ad minorē iudicem appelletur. †nā nō valet consuetudo,[e] vt minor habeat iurisdictionē in maiorem, vt tradit Arch. xxj. dist. in c. inferior. no. in c. irrefragabili. in prin. s̄. de offi. ordi. Appellatio enim imperitiam, vel iniquitatem corrigit iudicantis l. j. in prin. ff. eo. Et absurdum videtur ꝙ pr̄ à filio, magister à discipulo, & generaliter superior ab inferiore corrigatur, c. cū inferior. s̄. de maio. & obe. xcvj. dist. in c. quis dubitet. & in §. si vero. in auct. de nup. in iij. char. Merito ergo Nathan propheta regem redarguebat, cū esset ipso rege superior, vt dicitur ij. q. vij. c. nos si incompetenter. in ij. col. Hoc enim repugnare videtur ratione naturali, quæ auctoritate legis, vel consuetudinis immutari non potest, vt dicit tex. in d. l. ij. ff. de vsufr. ea. re. & quod ibi Bal. Vel saltem negari non potest, quin talis esset cōsuetudo irrationabilis. ideo non valet c. fi. de consue. viij. dist. in c. mala. & in c. veritate. & in l. ij. C. quæ sit lon. cōsue. †Limitatur tamen conclusio gl. præallegate, nisi consuetudo minorem iudicem faceret maiorem[f] in isto articulo appellationis, quia tunc bene valeret consuetudo, secundum Ioā. de Lign. in d. c. ij. vbi Dom. sequitur in j. col, & ad hoc alleg. etiam Io. And. in c. Romana. eo. titu. in vj. & Peru. & alij posteriores hic sequuntur. †Et in simili ad hoc facit, quia licet papa non possit dispensare cum monacho super castitate, cap. cum ad monasterium. in fi. de sta. mona. potest tamē facere de monacho non monachum. vt per Inno. in cap. fin. in fi. supra de sacra. non reiteran. Ioan. An. in regula, semel Deo. de reg. iur. in vj. in mercu. Et ideo in proposito licet non valeat consuetudo, vt ad minorem iudicem appelletur, potest tamen facere cōsuetudo, ꝙ iudex, q̄ erat minor, maior efficiatur illo articulo ap-

ADDITIONES.

a ¶Fran. Parona. Circa primū. Vbi dicit quid si rescriptū mādat vt aliquis cogatur parere iudicato. non pōt cogi si est appellatū. quia parere iudicato requirit trāsitum in rem iudicatam per l. prima. C. de executio. rei iudic. & quia appellatio suspendit iudicatum l. j. ff. ad Turpil Et idem quòd iudicatum proprie dicatur post transitum in rem iudicatam tenet Gemi. notans ad statuta, in cap. non solum. in fin. prin. per Glo. ibi hoc alleg. & hoc alleg. & hoc aliàs allegabam in quæstio. de facto, ad illud quod dicitur, quòd in compromisso facto in arbitratorem, non veniunt, nec venire possunt liquida, quæ transiuerunt in rem iudicatam, iuxta ea, quæ habentur in l. & post rem. in princi. ff. de transac. & in l. j. eo. ti. & in l. eleganter. §. primo. ff. de condi. indebi. & per Fulg. & Moder. in l. si diuersa. C. de transact. cum concor. de quibus per Moder. ibi. & in locis multis. Est verum quando tempore compromissi de ipso transitu in rem iudicatam liquido, & clare constat, ita quòd refricari non potest in dubium, & sententia posset mitti executioni sine alia discussione. Sed quando liquido non constaret de transitu in rem iudica. immo potest probabiliter dubitari, dicebam ꝙ tunc decisa per sententiam veniunt seu venire possunt in compromisso. Istud probatur iudicio meo in dicta l. eleganter. §. primo. ibi indubitata sententia. & ibi dum dicit ꝙ potest transigi post sententiam, si incertum sit. an post transitū in rem iudicatam, secundum Ludo. Roman. & alia hic allega. per excellent. do. Philip. Deci.

b ¶Syl. Ald. Continuatio. Hanc saluationem reprehendit hic. Neruti. Geminia. colum. j.

c ¶Admittendis. Ista responsio Decij mihi non satisfacit salua reuerentia tanti viri, cui ob singularem doctrinam plurimum debeo. & est ratio. quia in tit. isto principaliter tractatur de appellationibus quæ admittuntur, quę sententiam suspendunt. nam rub. fit habito respectu ad ea, quæ principaliter in tit. tractantur, vti constat in l. si constante. ff. solu. ma. coniuncta eiusdem tit. rub. & patet etiam in rub. de vulg. & pup. quæ licet sit concepta taliter, tamen in illo titu. tractatur de compendiosa, breuiloqua, & exemplari. l. ex facto l. Lucius. l. Centurio. eod. tit. de quibus in illa rub. nulla fit mentio. quia de eis tractatur incidenter. Nec est inconueniens quòd reperiatur in aliquo titu. lex quæ non loquatur de materia tit. vt inquit Angel. in l. vim facit de vi & vi ar. vbi ille tex. loquitur de vi turbatiua. & tamen totus ille tit. loquitur de vi expulsiua. facit glo. quæ ad hoc est notabilis in l. fin. in fin. prin. in versi. posse repe. de condi. inde. ff. Et propterea hanc difficultatem alio modo soluendam arbitror, dicendo, valet, quòd res iudicata dicitur etiam sentētia appellabilis, vt est bona glo. in l. j. in j. glo. ff. de re iud. & no. per Abb. in rub. s̄. tit. proxi. & probatur per tex. in l. eleganter. §. si post. ff. de condi. inde. vbi dicit text. quòd transactio quę fit post rem iudicatam, non valet, sicuti cauetur rescripto Antonini Imper. postmodum subdit tex. quærendo quid si à sententia appellatū sit, an rescriptum habebit locum, & dicit transactionem valere, ita interpretando illud rescriptum, dicas igitur quòd si diceretur res iudicata solum sententia à qua non posset appellari, facta fuisset dubitatio Iurisconsulti, Hæc dixerim salua, vt pręmissi, reuerentia eminentissima huius viri, qui vere huius nostræ scientiæ hac tempestate lucidissimum sol dici, & haberi meretur. Hierony. Gigas. inter V. I. D. minimus.

d ¶Hier. Gig. Et substantia. Adde quòd forma & substantia differunt, nam si substantia remoueatur, actus in nullo consistere potest, nec ex eo aliquid prouenieт, hoc duobus exemplis declaro. consensus est de substantia stipulationis. l. obligationum substantia. ff. de actioni. & obliga. & si detur defectus consensus, stipulatio non valet etiam vt pactum nudum. l. an inutilis, in princi. ff. de accept. verum si deficit in forma, & adsit consensus. valet vt pactum nudum. not. in l. prima. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. Aliud exemplum de forma testamenti est numerus septem testium, text. est in l. si vnus. C. de testa. Sed deficiente ista forma, nihilominus valet inter liberos testamentum l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. Item hæres tenebitur saltem obligatione naturali, adimplere voluntatem defuncti. l. in testamento. ff. de fideicom. libertati. Et tali etiam testamento declaratur testatoris voluntas. l. fina. ff. de reb. eorum. Sed si testamentum peccat in substantia, hoc est in voluntate testatoris, ex tali testamento nil peruenit. nec valet etiam inter liberos. l. si is qui testamentum. ff. de testa. & not. Bart. in l. prima. de condi. indebi. Comprobantur etiam ista, quia si quis fecerit testamentum non seruata solennitate requisita à iure, & postea efficiatur miles, testamentum valebit, quia aderat substantia. hoc est voluntas testatoris. tex. est in §. pen. institu. de mili. testamen. sed si furiosus, vel infans testamentum fecerit, quia isto casu deficit substantia, hoc est consensus, nā isti non habent velle, neque nolle. l. qui seruum suum, de acquir. hæredi. Propterea etiam quòd furiosus efficiatur sane mentis, & infans efficiatur maior, testamentum nil valet tex. est in §. preterea. instit. quibus non est permiss. face. testa. Et hanc declarationem volui hic subnectere, quæ fortasse non erit legentibus damnosa.

e Hier. Gig. Consuetudo. Consuetudo non valet, vt de maiori appelletur ad minorem, quia est contra substantiam appellationis, nisi consuetudo faceret illū minorem maiorem, quo ad illum articulum appellationis, addo vltra hic perfecte allegata do. And. Sicu. pulchre in solenni repeti. rub. extra de fide instru. col. xxxiiij. ad fin.

f ¶Faceret maiorem. Vide And. Sicu. s̄. de fid instru. in rub.

lo appellationis.& ita sufficit ꝙ appellatio deferatur ad maiorẽ
iudicem secundum quid, videlicet respectu appellationis, licet
aliàs minor sit. Nam vnus iudex vno respectu potest esse maior.
10 & alio respectu minor,†vt per Bart.in l.j.§.si quis.ff.eod. Alibi tñ
dñs Abb.videtur hoc restringere,& limitare in c.fi.in ij not.de di
11 la.†vbi inquit valere cõsuetudinem de appellando ad parẽ, repu
tãdo eum maiorem. Sed nõ de appellãdo ad minorem, quia es-
set cõsuetudo irrationabilis, ꝙ minor haberet corrigere factum
superioris.c.cum inferior.de maio.& obe.Fel.hic olim honoran-
dus collega meus Pisis. dicit, ꝙ eadem irrationabilitas vr̃ esse in
12 pari per c.innotuit.s̃.de elect.†vbi dr̃ ꝙ par in parẽ nõ habet im-
perium. Ad idem tex.in l.nã & magistratus.ff.de arbi.l.ille,à quo.
§.tempestiuum.ff.ad Tre.ideo in er ista, secũdum eũ nõ videtur
differentia.Sed tñ ad hoc responderi potest, ꝙ in minori est ma-
ior disparitas ad maiorem, q̃ de pari ad parem. vnde facilius to-
leratur, ꝙ appellari possit virtute cõsuetudinis ad parem, q̃ ad mi
a norẽ,vt Abb.dicit.Pro quo facit tex.in l.j.§.si quis ergo.[a] ff.eo.vbi
b si per errorẽ ad maiorem[b] iudicem, vel parem appelletur, error
non nocet. secus si ad minorẽ. Ex quo datur intelligi, ꝙ naturæ
appellationis magis repugnat ꝙ ad minorem appelletur, q̃ ad
parem. Differẽtia tñ quã Abb.facit inter parem & minorem iu-
dicem, ex alio capite nõ videtur mihi procedere in terminis in
quibus ipse loquitur,quia s̃m Abb.valet consuetudo ꝙ appella-
tur ad parem,quãdo maior in articulo appellationis reputatur.
Certe attenta hac rõne.idem videtur in minori,si maior repute-
tur,ex quo enim maior reputatur, appellatio bene procedit, &
nulla videtur irrationabilitas tam in minori, q̃ in pari,per supra-
dicta. ¶ Vlterius etiam aduertendum est, dum omnes commu-
niter concludunt valere consuetudinem, vt ad minorem appel-
letur,quando consuetudo illum facit maiorem respectu appel-
lationis,certe secũdum istam cõclusionem inferri vr̃ ꝙ glos.in d.
cap.ij.versificari non possit,quia eo ipso ꝙ cõsuetudo defert cau-
sam appellationis ad minorem iudicem,dicitur illo respectu ma
iorem illum facere ex natura appellationis, quia qui vult conse-
quens,videtur velle omne necessarium antecedens ad illud cap.
præterea supra de offic.deleg.l.ij.ff.de iurisd. om. iud. Et in con-
suetudine ita arguit,& probatur Rom. in consi. ccxliij. ad prædi-
13 ctorum.Confirmatur hoc,†quia consuetudo iurisdictionem tri-
buit.ix.q.iij.in cap.conquestus.& in c.cum contingat.s̃. de fo. cõ-
14 pe.†adeo ꝙ mulier,cui munus iudicandi interdicitur l.ij.ff. de re-
gu.iur.tamen à consuetudine habilitatur cap.dilecti.s̃.de arb.er-
go à fortiori iudex licet minor sit, poterit in causa appellationis
habilitari, quia iurisdictionem habere reperitur, & in habenti-
bus symbolum facilior est transitus.l.an inutilis.§.acceptolatum.
c de accepti.l.si vnus.§.j.de pac.Sed tamẽ saluando[c] gloss. & illud,
quod Doct.communiter dicunt, respõderi potest negãdo ꝙ nõ
sit verum, ꝙ iudex minor efficiatur maior ex eo duntaxat ꝙ ad il-
15 lum appellatio deferatur,†quia illa regula,qui vult ↄsequẽs, &c.
nõ videtur habere locum quãdo quis maior iudex efficeretur,vt
Bart.in simili dicit in d.l.ij.de iuris.om.iudi. in ij.col. ꝙ sub illa re-
d gula non veniunt ea, quæ[d] † maioris sunt iurisdictionis, quam
16 illud,quod principaliter demandatur. Facit tex. in l. fi. C.de ne-
ces.ser. hære. instit. & quod not. per illum text.dicit domi. Abb.
in cap.prudentiam.in §.sexta.supra de offic. delega. dum inquit
quòd sub illa regula non veniunt reseruata principi, quanuis
commissio aliter effectum habere non possit. Et ideo licet appel
latio deferatur ad minorem iudicem, non per hoc efficitur ma-
ior, licet aliter de causa appellationis cognoscere non possit,
quia non apparet quòd ista sit intentio consuetudinis. Vnde po-
tius quodam errore ad talem iudicem appellatio delata videtur
reputando illum maiorem,cum esset minor. quo casu consue-
tudo non valet, si errore inducta sit l. quod non ratione. ff. de le-
gi.& isto casu glo.in dicto cap.ij. intelligitur. Secus ergo videtur
si probetur quòd hoc factum sit ex certa scientia, quia tunc va-
17 leret consuetudo per supradicta.¶ †Circa diffinitionem appel-
lationis Abb.refert diffinitionem Bart. & dicit, quòd non bene
euacuat naturam appellationis. Et illam etiam impugnãt Ang.
& Imol. in rub. ff. eo. quorum tamen rationibus respondet ibi
Angel.de are.& Præposi. noster Mediolanensis hic,& viua voce
retulimus. Sed transcribẽdo non insisto, quia superuacuum es-
set. Aliam diffinitionem Abb.hic tradit,quam dominus Præpo-
si. reprehendit,quia Abb.præsupponit quòd appellatio suspen-
dat sententiam. Nam immo,secundum eum illam extinguit. l.j.
in fi.ff.ad Turpil.no.in c.pastoralis.§.præterea supra de offic. de-
leg.Sed in hoc nõ est vis,quia licet extinguat, hoc verum est,con
siderato præsenti statu,vt infra videbimus. Sed propter futurum
euẽtum in effectu sentẽtia suspenditur. Et isto respectu Abb.lo-
e quitur. Alia tñ ratione diffinitio[e] Abb.videtur mihi dubitabilis,
quia in appellatione legitima restringitur, & tamen idem vidᵉt
in qualibet appellatione,quæ suspendit, & causam deuoluit ad
f superiorem,dummodo non sit manifeste friuola,[f] vt not.in cap.
pastoralis.j.eod.& ij.qõ. vj.in c.ad Romanam. & præsertim si iu-
dex à quo, detulit appellationi, quia tunc ab eo tota iurisdictio
adiudicatur,dato ꝙ appellatio friuola sit c. cũ appellationibus. eo.
t.t.in vj.ergo nõ requirit̃ p̃cise, ꝙ applõ legitima sit,prout Abb.di
cit. Vnde diffinitio Bar.magis satisfacit Abb.ẽt donit diffinitionẽ
extraiudicialis appellationis,& sic colligitur, ꝙ duplex sit appel-
latio,iudicialis,& extraiudicialis. Extraiudicialis tñ nõ dr̃ appel-
latio,sed prouocatio ad cãm.c.cum sit Romana.j.eo.vbi Ant. de
g But. & Abb.inferunt ad statutum,[g] ꝙ loquitur in appellatione,
18 †ꝙ nõ habeat locũ in appellatione extraiudiciali in materia odio
sa.Et idem Lap.in alleg.xxix. an valeat appellatio.col.j.ponit for
mã prouocationis ad causam,& dicit quòd proprie non dicitur
appellatio.Et ideo Abb.in c.fi.in j.no.s̃.de seques.pos.& fruc. di-
cit ꝙ omnis appellatio est prouocatio ad cãm. Sed non econtra.
nã omnis prouocatio ad cãm,appellatio est, de quo videbimus
in d.c.cum sit Romana.j.eo. Et hæc quo ad primam quæstionem
19 do. Abb.¶ †Secũdo principaliter quæritur de effectu appellatio
nis.Et breuiter Abb.concludit ꝙ operatur duos effectus, suspẽ-
h siuũ & deuolutiuum,[h] vt per eum hic. Et ex hoc idem Abb. in-
fert in c.ad reprimẽdam.s̃.de offi.ordi. ꝙ vbi appellatio prohibe-
tur,quo ad vtrunq; effectum prohibita intelligitur.Et ꝙ dicit̃ hic
sñiam suspẽdi per appellationem,procedit inspecto futuro euẽ-
20 tu.†Sed quo ad p̃sentem statum sñia extinguit̃,[i] prout Abb. hic
i distinguit.Et hoc mõ cõtrariæ opiniones ad cõcordiam reducun
k tur.Et fuit hæc distin.Bal.in rub.C.eo.[k] quã Peru.& Mod. hic se-
quũtur.& idẽ Ant.de Bu.Imol.& Abb.in fi.in c.veniẽtes.s̃.de iu-
reiu.& Bal.in l.tale pactũ.§.qui prouocauit.col.iij.versi. ego dico.
ff.de pac.vbi in simili allegãt bonum tex. ĩ l. sed & si quis.§.inter-
dũ.ff.de vsufr.& Imo.in l.j.ff.de re iud.cũ cõcor.vt tradit ibi Alex.
21 & idẽ Alex. in l.si causa cognita.C. de transact. † Et prædicta di-
stinctio procedit respectu sentẽtiæ.sed quantum ad litis contest.
illa indistincte non extinguitur, nec suspenditur appellatio. ita
Bar.no.per illũ tex.dicit in l.ita demum.col.fi.ver. deinde cõclu-
de.C.de procu.& Abb. post Ant.de But.in c.exceptionem.col.v.
ver.item scias.s̃.de exceptio.Bal.in l.per hãc.in l.per hãc.in v. col.
C.de tẽpo.appel.& tradit Paul.de Cast.in consi.lxxiij. q̃ in causa
22 appellationis.†Vnde exceptiones dilatoriæ quæ prohibẽtur op-
poni post litis cõtesta. non p̃nt opponi in cã appellationis d.l.ita
l demũ.C.de p̱cu.[l] Ex quo infert̃ ad no.qõnẽ p̱ Bar. in l.j. in prin.
in pen.qõne.ff de act.emp.& aliã qõnem tradit Pau. de Ca. in d.
consi.lxxiij.quẽ sequit̃ Alex.ĩ l.si cã cognita.circa fi.C. de trãsa. &
in ↄs.lxxxij.in cã vertẽte inter Petrũ.col.fi. lib.j. Et aliã qõnẽ p̱se-
quitur

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Quis ergo. Quod tex.in d.§.si quis ergo, non loquatur in his termi-
nis vide Nerutium Gemi.hic col.iiij.circa med.

b ¶Hier.Gigas. Secus si ad maiorem. Opinio Fely. mihi probabilis videtur, scili-
cet quòd consuetudo valeat etiam si facit inferiorem superiorem in articulo
appellationis,quia in illo actu est superior. licet in alijs actibus sit inferior,nam
hoc sufficit,vt no.per glo.nisi episcopus.xviij.distin.vbi episcopus ratione feu-
di quod habet à rege,est inferior,& citatus ratione feudi tenetur comparere, &
nihilominus dignitas episcopalis alio respectu est maior dignitate regia.c. duo
sunt.xvj dist. & facit ad hoc quod not. Abb.in c.postulasti.de conces.præben.in
iij.col.vbi dixit, ꝙ rector studij præcedit episcopum studentem.

c ¶Syl.Ald. Saluando. Nerutius Geminia.hic damnat hæc omnia dicta Decij. col.
iij. & sequen.

d ¶Hier.Gig. Veniunt ea, quæ. Quando antecedens est maius consequenti, tunc
posito consequenti, non censetur positum antecedens. ita limitatur regula ꝙ
concesso consequenti dicitur concessum antecedens. & eandem limitationem
sequitur & commendat illustris Doct.Ias.May.in l.fi.in iij.col.C. de hære. insti.
& alibi sæpe Doct.

e ¶Syl.Ald. Diffinitio. Huic rationi respondet Nerutius Gemi.hic.col.v.in fi.

f ¶Hier.Gig. Friuola. Dicas ꝙ ista ratio per quam Deci. impugnat diffinitionem
Abb.est ratio parum subsistens,eo quia omnis appellatio, quæ friuola manife-
ste non sit,legitima dicitur,tex.est in c.dilectis filijs.& ibi not.glo.in ver. legiti-
me.infra hoc tit.& dicit Abb.in d.c.in fin.verbis.

g ¶S.Ald. Ad statutum. Distingue in hoc vt hic per Neru. Gemi.col.vj. & Deci. in
c.cum sit.in iij.not.j̃.eo.

h ¶S.Ald. Deuolutiuum. Et ꝙ etiam inspecto præsenti statu non extinguitur, vide
hic Neru.Gemi.col.vij.in fi.Et amplia ẽt si appellatio non sit legitima,dummo
do non sit manifeste friuola. vt dicit idem Dec.s̃. in præced.col.& circa hos ef-
fectus vide Neru.Geminia.hic.col.vij.qui declarat suspensionem versari circa
tria.& vide hęc omnia dicta Deci.per eundem.s̃.de excep.in c.j.col.iiij.

i ¶H.Gig. Extinguit̃. Vide no. p̱ Alex.in cõsi.xxxvij.col.ij.inci.viso themate & per
Sozi. in consi.lxxvj.incip.& visa facti contingentia.in ij.col. & vide etiã Franc.
de Aret.in l.si causa cognita.C.de transact.

k ¶H.Gig. Eod. Adde Old.in consi.dxxxix.incip.episcopus dicit.

l ¶H.Gig. De procura. Vide Ias.in d.l.ita demum.vbi ponit multos casus. in qui-
bus post litem contestatam opponi possunt dilatorię.

quitur idē Alex.in ꝯs. xxxiiij. cōsultus alias in cā principali, in iiij. lib. Et ista cū simi. bñ ꝓcedūt in cā appellationis. ꝓut loquit̄ text. in d.l.ita demū. Secus esset ī restitutione in inte. impetrata ꝯ sententiam,† quia tūc oīa [a] reponunt̄ in præstinū statutū. gl. not. vbi Bar. in l.fi.C.si aduer.rē iudi. Itē s. dicta locū hēt retēto cōi intellectū. ad d.l. ita demū. videlicet ꝙ ibi nō eēt lis cōtestata in cā applonis. Sed alius fuit intellectus Fulg.ibi, ꝙ immo in cā applonis lis cōtestata fuisset. vñ merito exceptiones dilatoriæ excludunt̄, sicut esset in cā principali. Et istū intellectū tenet Ro. in l. si insulā. col.vij.ff.de verb.ob.& sequit̄ Anto.de alex.in d.l.ita demū. & verior vr̄ in puncto iuris. Et sic erit dicēdū [b] ꝙ ēt litis cōtestatio suspendatur in causa appellationis, & exceptiones dilatoriæ opposite in causa principali, poterunt opponi in causa appellationis, dummodo in ipsa appellatione lis non sit contestata.[c] *Et ita nō derogatur in aliquo regulis iuris cōmunis, quia regula quæ ponit̄ in l.ꝑ hāc.C.de tēpo.appel.& in c.cū Io.de fi.inst.gñaliter habebit locum. Et ad hoc facit, quia regulariter cā appellationis naturam causæ principalis sequitur.l.j.in fin. vbi Ange.& Doc.ff.an causæ ap.& in auc.vt cū de app.cog.in prin. ¶ Et dū Abb. hic subijcit ꝙ inter alios effectus [d] suspensionis est, q̄a† appellatio tollit præsumptionē snīæ, vt dictū est. Inn. in c.bone. de elec. ꝓbat̄ ī c.cū ad sedē.de resti.spo.vt latius ꝑ eū, h̄ quē alij posteriores oēs sequunt̄. Sed h̄ tñ nō procedit sine dubio, q̄a tex.in c.in pñtia. de renuntia. loquitur pēdēte appellatione, fm gl.ibi, & ꝓbat̄ hoc ex rōne quæ ibi ponit̄, dū dr̄ ꝙ tāta est iudicialis auctoritas, vt semper pro ipso iudice p̄sumi debeat, donec ꝯ eum legitime ꝓbet̄. Et iō tex.infert esse standū snīæ, nisi aduersarius ostēdat illā esse irritandam. ergo vr̄ ꝙ sola interpositio appellationis non tollat talem præsumptionem, sed probatio expectetur.† Confirmatur hoc, nam ꝓ iudice præsumit̄, ꝓpter qualitatem eius, q̄a sunt literati cōiter, vel saltē prouidi & honesti, vt dr̄ in c.in nr̄a. de pro. bonus tex.in c.nisi essent.j.de præben.no.in c. sciscitatus. de resc. Et ex quo maior est iudex, magis ꝓ eo præsumit̄.l.j.ff. de offi. præfe. p̄to. Si ergo ex qualitate ꝑsonæ talis p̄sumptio causat̄, nō debet tolli ex appellatione simpliciter interposita. Et ad hoc videt̄ tex. in c.bone.el.j.de ele.vbi dicitur ꝙ pro iudice præsumitur. & text. tñ loquit̄ de appellatione pendēte. facit tex.in c.fi. vbi Abb. post Ioā.an.de sequest.poss.& fruc. Et istam opin. [e] attentauit Imol. in d.c.in præsentia.de renūti.in v.col.vbi etiā allegat tex. in l.j.C. de offi. ciui.iudi.ibi, qd̄ arbitramur.& reperio ꝙ Bal.expresse hoc tenet in c.cum super.de re iudic.per illū tex. Nō obstat tex.[f] in c.cū ad sedem. quia ibi constabat de contrario. ideo à tali p̄sumptione recedit̄. Sic.in c.in nostra.de ꝓcur. illa p̄sumptio non attenditur. quia contrarium probatum fuit. ¶ †Tertia principalis est quęstio, quo iure appellatio inuenta sit Abb. cōcludit ꝙ substātia appellationis sit de iure naturali, licet formalitas [g] à iure ciuili introducta sit, vt latius per eū hic. quē posteriores sequuntur. Et codē modo de excep. Abb. distinguit in rub. supra de exce.in ij. quæst. Absolute tamē appellatio defensio ciuilis dicit̄, sed Pet. de Anc. in l.j.in prin. quem refert Ang. Are.ibi, in vltimo no.ff.eo. Et hoc idem volunt Do.in c.nō solum.in ij.no.eo.tit.in vj.dicēs† ꝙ appellatio est defensio de iure positiuo. Et idem Abb.in c. dilecti.col. iiij.de exce.vbi inquit ꝙ est quædam defensio ciuilis, vt est excep. præscriptionis, vel rei iudicate. Et similiter dicit esse in appellatione. Et ꝙ appellatio sit defensio [h] ciuilis, & non naturalis, probatur duplici ratione. Prima est, quia [i] appellatio tollitur per pactum l.fin.in fin.C.de tempo.appel. Defensio autem naturalis ꝑ pactum tolli non potest, vt per glo.& Doct.in l.pactum. ff. de pactis. Facit tex.in clem.pastoralis. de re iud. Secunda est, nam annullatio introducta est ad retractandum sententiam.l.j.in princi. ff.eod.sententia est de iu. ciui.vt not.in l.Iulianus.ff. de condi. inde.l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iure. ergo appellatio videtur esse de iure ciuili. Probatur ista consequentia in l. manumissiones. ff. de iust. & iur. Et isto modo arguendi vtitur Bart.in d.l. ex hoc iure, circa fin. dum probat exceptionem esse de iure ciuili, quia excludit actionem, quæ introducta est a iure ciuili. Tex.tamē in cle. pastoralis. arg.præstat, & probare videtur, quòd appellatio absolute dicatur de iure naturali. nam ibi dicitur quòd citatio est de iure naturali, & hoc non videtur alia ratione, nisi quia ordinatur ad futuram defensionem. de se enim citatio non continet defensionem. ergo videtur idem in appellatione, quæ directo respicit defensionem, dum ab illato grauamine reclamatur. Sed potest ad hoc responderi, ꝙ remota citatione prout loquitur tex. in d.cle.pastoralis. magis præcise tollitur defensio, quia ille non auditur. merito citatio dicitur esse de iure naturali.d. cle. pastoralis. & declarat Bar.in tract.ad reprimē.in ver.sine figura. Sed in appellatione nō est sic, quia licet tollatur appellatio, saltem in causa principali defensio fieri potest. vnde quāuis appellatio prohibeatur, defensio non tollitur, sed modus defensionis limitatur, & restringit̄ ad cām appellationis. Et ideo Do.in d.c.non solum. dicit ꝙ appellatio est forma defensionis, & licet defensio tolli nō possit,[k] †modus tñ defensionis potest variari, vt dicit Ang. in l. si sic.de leg.j.& ad hoc facit ꝙ statim inferius dicam. ¶ †Ex prædictis infertur ꝙ princeps appellationē tollere [l] possit, vt Abb. hic concludit, & probatur in l.j.§.interdum.ff.à qui.app. nō licet. debet tñ princeps hoc exprimere. alias nunq̄ vr̄ tollerē appellationē, nisi nominatim dicat, vt no.Bal.in l.ij.versi.sed pone.C.eo. Nō ob. ꝙ princeps nō possit tollere defensionē, cū sit de iure naturali, vt in d.cle.pastoralis. quia fm Abb.hic, nō tollit defensionē,[m] q̄a nō vr̄ cōpetere, cū præsumatur ꝓ principe, quia causa cognita processit. Hāc rñsionē pungit Fely.hic, quia attēta illa rōne generali, quòd præsumatur pro principe, dicendum esset ꝙ omnis actus principis contra ius naturale valeret. quod absurdum videtur. ¶ Sed aduertendum est, quia Abb. cum ministerio loquitur, videlicet quando princeps causa cognita procedit, prout habetur in d.l.fi.de leg.per Bald. quem ipse adducit. & adhibita causæ cognitione valeret actus principis contra ius naturale, & in hoc dictum Abb. videtur.no. Vnde ex dictis Abb. absolute nō infertur quòd Felyn.dicit. Præterea & secundo respondetur ꝙ licet tollat̄ appellatio, non fit ꝯ ius naturale, cū appellatio dicatur defensio ciuilis, †vt s.dictum fuit. Et istam differētiam inter naturalē defensionē, & ciuilē, tradit Bal.in l.cum mulier.ff.solu. matr. Abb.in d.c.dilecti. Doct.in d.c.non solum. Pet. de ancha. & Ang. Aret.in d.l.j.in prin.ff.eo.facit quod not.Bal.in c.à nobis.in fin.ff. de excep. Tertio, ad regu.de naturali defensione [n] aliter respondet Ang.aret.in l.j.§.interdum.ff.à qui. ap. non licet.vbi inquit ꝙ si remouetur appellatio per rescriptum principis, defensio non tollitur, nec appellatio, quæ nō est in rerū natura, sed potius impeditur

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gigas. Omnia. Vide domi. Io. Mariā Riminal.in l.si causa cognita. C. de transactionibus.

b ¶Dicendum. Sed falsum est.

c ¶Hier.Gig. Non sit contestata. Adde ꝙ dictum intellectū Fulgo.tenuit etiā Ias.in d.l.ita demum.tñ cōis opi.de qua s.tenenda est, videlicet ꝙ exceptiones dilatoriæ, quę nō possunt opponi post litem contestatā in causa principali, nō possunt opponi in cā appellationis indistincte, quā duabus rōnibus adiuuo. & primo, quia in casu in quo extinguitur litis cōtesta. nō pereunt effectus ab ea causati. ergo nec iste effectus perimitur, ꝙ dilatoria opponi non possit. qui quidem effectus causatur à litis contestatione facta in causa principali, & hoc probatur per gl. not.cōiter approbatā in l.properandum.§.j.in ver.iudicij.C.de iudi. Secundo, quia qui dilatorias non opposuit infra tempus, hoc est in litis conte. illis renuntiasse præsumitur. tex.est in l.Titia.ff.de accusa.cū ergo sit peremptum istud in ius medio tacite renuntiationis reuiuiscere amplius non poterit.l. qui res. §. am.ff.de solutioni.

d ¶ Syl.Al. Effectus. Vide Deci.in c.quoniam ꝯ.col.xvj.s.de proba.vbi latius prosequitur ista dicta.& aliter distinguit hic Geminia.col.viij.

e ¶Al. Ald. Et istā opi. Adde ꝙ opinio. Abb.quæ communis est, sequuntur d.Alex. in l.sciēdum.col.v.ff. de verbo.oblig.quam quidem opinio.comprobo per tex. expressum in §.illud quoque.in auct.de his qui ingre. ad appellan.dum dicit victores potiantur sententijs, si eas recte habere monstrauerint. si enim pro sententia præsumeretur, illa probatio non foret necessaria, iuxta.l.siue possidetis.C.de probatio. Comprobatur etiam ista communis opi. ratione ista. nam appellatio fuit inuenta vt iniquitas iudicis corrigatur.l.j.ff. de appella.& in dubio appellatio præsumitur iusta, & ei nisi euidenter iniusta appareat, deferendum est gloss. in l.j.ff.nil.noua.appella.pen. Paul. de Cast.in consi.xxix.si igitur appellatio per quā sententia corrigitur, p̄sumitur ista. ergo sententia p̄sumitur iniusta, & sic p̄sumptio insurgens ex appellatione infringit præsumptionem, quæ est pro iudice, vel pro sententia.l. diuus.de in integrū restitutio.& ex his puto opinio. Abb. quæ communis est, esse de iure veriorem. salua tamen reuerentia huius excellentissimi viri contrarium sentientis.

f Syl.Ald. Non obst. tex. Hanc responsionem reprobat. Matthe.Neru. Gemini.hic. colum.viij.

g Hier. Gig. Formalitas. Quę dicatur formalitas appellationis. vide in l.j.§.fi. ff.de appel.& in l.appellatore.§.forma ij.q.v.

h ¶Defensio. Vide Sozi.in consi.clv.inci.circa primum.ij. col.in ver. confirmatur.& ibi refert vnum not.dictum.Io.de Imo.Fran.Parona.

i ¶Hier.Gig. Prima est, quia. Hæc ratio prima Decij salua eius reuerentia mihi minus concludere videtur. quia esto ꝙ appellatio possit per pactum remitti, nō sequitur propter ea ꝙ sit iuris positiui. hoc probatur. nam iuramentū potest à parte remitti testibus. iuxta tex.in c.tuis.s.de test.& tñ iuramētū est de iure diuino. & per cōsequens naturali. habetur Genesis.xxxj.c.vbi Iacob exegit iurm à teste. Et hinc est ꝙ August.de Anch.in tract.suo de potesta.eccle. dixit ꝙ per Imperatorem stati non posset ꝙ testibus sine iuramento non crederetur. cuius dictum extollit Fel.in c.cōstitutus.ver.limita quadrupliciter. de rescrip.

k ¶Tolli non possit. Confirmo ex eo ꝙ notabiliter tradit d.Alex.in consi.cv.ver. primo probat, per id quod no.Bar.in v.vol.

l ¶Tollere. Vide hic per Fel.in c.quæ in ecclesiarum.in xix.col. in ver. sed ad hoc declaro duobus mod.de consti.

m ¶Syl.Ald. Defensionem. De hoc vide etiam per eundem Dec.s. in c.j.in ij.not. colū.iij. de resctip.Gemi.hic col.x.in prin.

n ¶Syl.Ald. Defensione. Hoc arg.vtūtur Sozi.& alij.in l.pacta quæ ꝯ.C.de pac. vbi volunt ꝙ licet obligatio naturalis in esse deducta, tolli nō possit, tamē impediri posset à principio per legem resistentem, licet Deci.ibi velit contrarium.

a peditur, ne nascatur,[a] quod est facilius argu. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. Sed ista solutio, quæ videtur subtilis, non satisfacit, quia non tollit difficultatem, cum vtroque modo siue tollatur appellatio, siue impediatur, videtur sublata defensio & licet tempore rescripti appellatio non sit in rerum natura, tamen remotio appellationis confertur in tempus habile, quando erit lata sententia, & tunc remota videtur appellatio, quæ competeret, argu. l. quod sponsæ. C. de dona. ante nup. cum si. Quarto circa hoc alia responsio colligitur per Albe. in l. vt vim, in j. col. ff. de iusti. & iur. & in l. omnes, qui. colum. j. C. de epis. & cleri. dum dicit quòd defensio iudicialis tolli possit. licet secus sit in extraiudiciali. Sed hoc videtur contra tex. in d. clem. pastoralis. quæ loquitur in defensione iudiciali, & tamen ibidem dicitur quòd tolli non potest quia est de iure natu. Quinto secundum Bart. in l. defensionis facultas. C. de iure fisci. lib. x. defensio iuris non potest tolli, dicta clem. pastoralis. sed defensio facti bene tollitur. Ista differentia quam Bar. facit, reprobatur per Nellum in ij. q. secundi temporis in trac. banitorum. & merito quia eadem ratio videtur in vtraque defensione. & etiam defensio facti videtur esse magis nãlis. de qua loquitur tex. in d. l. vt vim. & in l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad leg. Aqui. in c. ij. de sen. excom. in cle. j. de homicidio cum si. Sexto dicebat Bal. in l. iij. §. si. is, pro quo. ff. quod quisque iu. quòd in causa criminali defensio tolli non potest. secus in causa ciuili.

31 †Postremo respondetur quòd etiam naturalis defensio tolli potest ex causa.[b] ita Ang. expresse dicit in l. si sic. ff. de leg. j. vbi allegat text. in l. seruus. C. de his, qui ad ecclesi. confug. & ita etiam respondet

32 † Nellus in loco supra allegato. Et ideo valeat statutum, quod præcise tollit defensionem, & facit quem immediate posset condemnari. ita tenet Gabri. de Osoletis in tractat. de fama. in fine. Cardi. & sequitur Albe. in d. l. omnes, qui. colum. j. quia iura in pluribus casibus concedunt quem posse puniri, nulla data defensione. l. fin. de sica. in l. adulteriis. C. de adulter. & in l. sancimus. C. de fideiusso. & idem dicit Alexand. in l. cum mulier. ff. solut. matri. vbi tamen de prædictis nihil dicit.

33 ¶ †Quarto abb. quærit quod sit officium iudicis. Et primo concludit quòd sufficit iudicem ad quem, simpliciter pronunciare bene vel male appellatum.[c] Et adeo generaliter hoc procedit, quòd licet sententia absolutoria procedat, tamen satis erit pronunciare iuste fuisse appellatum, vt intelligatur iniuste condemnatus, vt est gloss. per illum text. in l. eas. in princip. in versi. iniustam. C. eod. vbi Barto. & alij sequuntur. Et ista est comminis opinio, vt patet ex concord. adductis per Alexan. in l. in summa. colum. fin. ff. de re iudic. Et hoc latissime disputat Angel. aretin. in l. si expressim. in ix. col. ii. cod. & ibi finaliter concludit non esse recedendum à prædicta communi opinione pro qua ipse adducit, quia in appellatione incorporatus esse videtur libellus productus in causa principali, vt not. Barto. in l. prima. C. de erro. calc. Et ideo si actor petijt eum in certa quantitate condemnari, & sit lata absolutoria, licet simpliciter dicatur bene appellatum, hoc sufficit, quia resultat condemnatio habita relatione ad ipsum libellum. Et ideo reprehendit gl. in l. Offidius. ff. de legat. iij. quæ tenet quòd si absolutaria sit sententia, non sufficit simpliciter in causa appellationis pronuntiare bene appellatum. sed iudex debet reum condemnare. & idem videtur voluisse Bar. in l. cum apud. ff. iud. sol. & sequitur Perusin. hic colum. vij. nam hoc non videtur necessarium, ratione supra dicta, quam ad maiorem declarationem fieri possit. sic etiam not. declarat & concludit abb. in cap. cum causa. col. iij. supra de re iudi. Vbi tamen in versi. do tamen vnam limitionem, limitat hoc non procedere, quando parti non esset satisfactum, vt puta si actor petijt rem sibi adiudicari, & reus contradicebat, & petijt se dominium declarari, & dominium probauit. Si enim iudex actori rem adiudicauit, cum deberet pro reo pronuntiare, tali casu non sufficit iudicem appellationis pronuntiare bene appellatum, & sententiam reuocare, quia per hoc reus dominus non declaratur, prout petiit se declarari, & de dominio probauit. Quod notandum est.

34 ¶ †Secundo abb. hic concludit, iudicem appellationis, si opus fuerit, posse sententiam reformare.[d] * pro quo est text. not. vbi Bartol. & Bal. idem dicunt per illum tex. in l. Titianus. ff. quod cum eo. & illum text. et ad hoc alleg. Barto. in l. si expressim. col. fi. ff. eod. & idem abb. per illum tex. in c. Raynutius. in not. ver. cum aut. j. de testa. Ange. in l. cos. in prin. C. eo. vbi alle. dictum c. Raynutius, & idem dicit Ro. in consi. cclxxxj. in re præsenti. col. ij.

35 †Et idem si per viam nullitatis causa ad superiorem deferatur.[e] vt not. Barto. in l. si vt proponis. la j. C. quo, & quando iudex. cum concordan. vt prosequitur Alex. in cõs. lxxix. perspectis verbis. libr. ij.

36 † Et prædicta conclusio procedit, nisi processus ineptus fuisset,[f] quia tunc non habet locum tex. in d. l. Titianus. vt dicit Bal. in l. ij. questione. xiiij. C. de rescinden. vendi. & idem abb. in c. dilecti per illum tex. in vlt. notab. infra de empt. & vendi. de quo et tradit Bal. in l. j. in vlti. opp. C. de cond. inde. cum sim. vt tradit Alex. in d. cõs. lxxix. in ij. lib.

37 †Et quod dictum est de iudice adpellationis, habet etiam locum in iudice ad quem recurritur. vt laudum latum ipse reformare possit, secundum abb. hic. quia petitio reductionis est quædam species appellationis.[g] l. non distinguemus. §. cum quidam. in fin. ff. de arbritris. Et ad hoc facit, quia talis iudex etiam de nullitate laudi cognoscit. Bal. in c. dilecto. in fi. j. eo. vbi Ant. de But. col. pen. & abb. col. ij. idem dicunt. Ro. tamen, quam abb. hic adducit æquiparando reductionem appellationi, non videtur vera,[h] quia talis equipa ratio non videtur procedere, quia in pluribus differunt, vt probat, & tradit Lafr. Brix. in suo trac. de arbi. in vlt. parte. xxij. q. facit tex. in c. de appel. j. eo. iuncta. l. vnica si Nerue. ff. pro soc. Considerandum tamen est quod ad hoc vt tollatur argumentum a simili, non sufficit dare similitudinem simpliciter, sed requiritur dissimilitudo eo respectu, de quo agitur, vt declarat abb. in c. traslato. de costitu. & in c. quemadmodum. de iureiur.

38 ¶ †Quinto quæritur, si deficit iudex appellationis, ad quem appellandum sit. Et breuiter

ADDITIONES.

a ¶ Hyero. Gigas. Nascatur. Adde quòd ista responsio Areti. comprobari potest ex hoc. nam facilius tollitur ius acquirendum quàm ius acquisitum l. qui autem. in prin. ff. de his, quæ in frau. credi. & l. si sponsus. §. si maritus. ff. de dona. inter vir. & vxo. Verum vltra responsiones Doctorum huic difficultati sic responderi posset, quòd princeps committendo causam appellatione remota, defensionem admittere non propterea dicitur, nec lædere litigantes. & est ratio, quia remotio appellationis tam actori, quàm reo vtilis esse pot, cum possibile sit quod tam pro vno quam altero feratur sententia: & licet victus amittat beneficium appellandi, hoc detrimentum non est in consideratione. arg l. de fideicommisso. C. de transa. & simili responsione vtitur Bald. in quest. simili, in proe. C. in ver. super hoc quæro priores. quasi prope fin illius quæstionis.

b ¶ Syl. Ald. Ex causa. Respondit hic Gemi. col. x. in fi.

c ¶ Appellatum. Vide quòd ex hac clausula dicatur sententia diffinitiua Neruti. Gemi. hic col. xij. & li. consi. xj. consi. xiij. & consi. xiij. lib. x. & clausula male appellatum confirmat primam sententiam, Saly. in l. eos. C. de appella.

d ¶ Reformare. Inuenio quòd d. Fely. in c. cum Ioannes Eremita. in vj. col. post Panor. in c. Raynutius. de testa. extra de fid. instru. dicit quòd iudex appellationis potest reformare sententiam etiam si non fuit allegatum per partem. aliàs fuit dubitatum in facto, an coram secundo iudice appellationis possit peti ista reformatio, & allegando, dicebam quòd nunquàm memini me inuenisse aliquem librum qui dicat quòd si iudex primus appellationis & nullitatis declarauit sententiam aliàs latam pro me nullam, & ego ab isto primo iudice appellationis & nullitatis appellaui, quin coram secundo iudice appellationis & nullitatis possem petere reformari. seu melius confirmari, & quod possim probare, nam regula est, quòd in causa appellationis non deductum deducam. l. per hanc. C. de temp. appel. Ista regula procedit non solum in prima causa appellationis, sed etiam in secunda causa appellationis. vt vult formaliter Bal. in d. l. per hanc. in iij. vel iiij. col. ver. item dubitatur vtrum debitor, &c. Item adducebam d. Fely. in d. c. cum Ioannes eremita. in princ. vij col. in vers. amplia primo. vbi dicit quòd si is contra quem lata est sententia, appellauit, & is qui habuit pro se, non appellauit, quòd tamen iste qui non appellauit, potest in causa appellationis nõ deductum deducere, & instare vt reformetur sententia dato quòd non appellauerit, & sic specifice decidit quęstionem.

* ¶ Reformare. Etiam pro appellato. l. ampliorem. C. eo. quæ non seruatur in regno Franciæ, vbi non redditur ius læso per sententiam, nisi se subijciat periculo mulctę. quod est iniustum.

e ¶ Syl. Ald. Deferatur. Non solum si coram diuerso iudice. sed si coram eodem Deci. in c. in literis. col. fi. de offi. deleg.

f ¶ Syl. Ald. Ineptus fuisset. Vide Gemi. hic col. xj. vbi distinguit de certis nullitatibus, & quòd iudex appellationis quando sententia est nulla non refert, vide Deci. in consil. cccclxxxiij. col. ij.

g ¶ Hyer. Gigas. Appellationis. Adde quòd ex hoc plura inferuntur. Et primo quòd sicut pacto renuntiari potest appellationi. l. fi. §. vlt. C. de tempor. appelatio. sic etiam huic reductioni pacto renuntiari poterit. ita voluit Dyn. in consi. xix. incip. Ptolomeus. & Alexan. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. oblig. Infertur & secundo, quòd sicut procurator non potest renuntiare appellationi, nisi ad hoc habeat speciale mandatum Ang. in l. bonorum. ff. rem rat. habe. & Bald. in dicta. l. finali. §. vltimo. C. de tempo. appella. sic etiam non poterit renuntiare huic reductioni. Infertur & tertio quòd sicut appellatione pendente impeditur executio sententiæ, sic etiam impediatur excutio laudi pendente reductione, not. Abb. in c. Quintauallis, versi. sed hic annecto dubium, de iureiur. & ponit Alexand. in consil. cxix. libr. ij. incip. titulus quæstionis. Quarto infertur quòd sicut a sententia appellandum est infra decem dies, sic etiam intra dictum tempus peti debet reductio ad arbitrium boni viri. ita fuit opi. Specul. quam tamen non tenent Doctor. vt per Bar. in l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. Quinto infertur quòd transactio fieri poterit pendente ista reductione, sicut fit pendente appellatione l. eleganter. §. si post. ff. de condi. indebi.

h ¶ Hyer. Gig. Non videtur vera. Adde quòd opi. istam valet quod reductio ad arbitrium boni viri non sit appellationis species. tenuit Pet. de Anch. in consil. v. quod ponitur inter consilia Io. Cald. in rubr. de arbit. verum quia tenendo hanc opin. oportet respondere ad text. in d. l. non distinguemus. §. cum quidam. de arbit. aliàs dum essem in studio Bononiæ. contrafrendo cum excellentissimo præceptore meo d. Ant. Burgos Hispano viro vere huius nostræ scientiæ decus, & lumen. pro responsione illius §. dicebam, quod ille text. nullo pacto potest loqui. nec loquitur de reductione ad arbitrium boni viri, quia ibi factum fuit compromissum in arbitrum, cuius laudum non subiacet reductioni. l. diem proferre. §. stari. ff. de arbit. sed ille text. loquitur de exceptione doli. & ideo illam appellat septem appellationis, quia sicuti appellatio dicitur defensio. tex. est in c. cum speciali. §. porro. j. hoc eo. tit. nostro. sic etiam exceptio dicitur defensio. l. si quidem. C. de excep. de veritate huius nostri intellectus ad illum text. cogitandum relinquo alijs. nam me iudicio excellentissimorum virorum submitto.

niter fm abb.prima conclusio est.ꝙ si desit iudex applonis ꝑpter
qualitatẽ primi iudicantis,qui superiorẽ nõ habet,vt in principe,
tunc appellari nõ põt.l.j.in prin.ff.à quibus appel.nõ licet.Et hac
39 rõne dicit Bal.in l.fi.in princ. C.cõia de le.†ꝙ à sñia sortis nõ ap-
a pellatur:q̃a superiorẽ nõ hẽt.[a] Qđ ẽ no.ad q̃ones, q̃ dirimitꝰ sorte.[b]
b Sed in ꝯriũ vr̃ dictũ Hostien.in c.cum Ioan.de fide instrumẽ. qđ
40 ibi refert & sequitur abb.in glo.iij. †vbi inquit ꝙ deficiente supe-
riore,ad papã poterit appellari.& idem abb.sequitur in c.si duo
bus.in §.denique.in v.no.j.eo.& in c.j.col.j.s.de prob.cum cõcor.
vt ibi dixi.col.v.Opinio tñ abb.in appellatione,prout loquitꝰ, hic
verior videtur,quam tenet glo.in c.quoniam.x.di.& Car.in c.no-
uit.in iiij.col.s.de iudi.vbi expresse dicit. de Imperatore nõ posse
appellari ad Papam. Et hoc facit text.in d.c.nouit.vbi papa pro-
testatur ꝙ nõ velit perturbare iurisdictionẽ Regis Franciȩ,sed tã
tum rõne peccati se intromittit.Et ad idẽ tex. in c.per venerabilẽ
q̃ filij sint leg.& xcvj.dist.in c.cum ad verum, in c.si duobus.in §.
41 denique.j.c.¶ †Dictum Host. saluari põt quãdo iustitia esset no-
c toria,[c] ꝑut ẽt abb.hic fatetꝰ.& tradit Are.ĩ c.j.col.iiij.de ꝑba.vel cã
esset ardua,& dubia:arg.c.per venerabilẽ.j. qui filij sint legitimi.
¶Secũdo in hac quinta q̃one abb.concludit ꝙ si superior reperi
42 tur,†sed in loco nõ sit deputatus specialis[d] iudex appellationis,
d vt contingit,qñ ciuitas eligit sibi potestatem,& nõ ꝓuidet de iu-
dice appellationis. tunc appellabitur ad ipsum superiorem,q̃
ptãtẽ eligit.allegat Bar. in quibusdã locis,vt per eum hic. & idẽ
Bar.in l.ij.ff.ad muni.vbi infert in ver.& per hoc dixi.ꝙ à potesta-
te appellari põt ad priores ciuitatis:arg.l.vbi absunt.ff.de tuto.&
cura.vbi recurritur ad decurionẽ ciuitatis deficiente ordinario
magistratu. & hoc idẽ sequitꝰ Bal.in auc.habita.col.xvj.ver.sed du
bitatꝰ.C.ne fil.pro patre.& in l.ij.col.iiij.ver.sed nunquid.C.quan
do fis.vel priua.Sed prædictã illationẽ reprobat Ro.in ꝯs. ccccj.
vt declarationem.circa fi.vbi inquit ꝙ dictum Barto.de prioribus
nr̃i tpis nõ ꝓbatur iure.nã tex.in d.l.vbi absunt , q̃ principaliter
allegatur,loquitur in decurionibus,qui habent ptãtem sicut to-
tũ consilium: vt per gloss.in l.nulli.ff.quod cuiusque vniuersi no.
Facit tex.in l.pupillus.ĩ §.decuriones.ff.de ver.sig.sed priores nr̃i
tpis hñt limitatã ptãtem,quam egredi nõ licet.vnde similitudo
43 non vr̃ bona.†Cõfirmatꝰ hoc.nã maginstratus nr̃i tpis nullã hñt
iurisdictionẽ nisi quatenus ꝑ statuta eis cõceditur,vt dicit Iacob.
Butr.& Bald.sequitꝰ in auc.cassa.col.j.C.de sacrosan.eccl.Sed tñ
ꝑ defensione Bar. ꝯsiderandũ est ꝙ dictũ suũ intelligitur de vni-
uersitate habẽte iurisdictionẽ. aliàs secus,q̃a si vniuersitas nõ ha
beret iurisdictionẽ,multominus illa cõpeteret prioribus.ita not.
declarat Bal.in l.j.in xix.q.ff.de offi.cõsu.& nõ sufficit hr̃e simpl'r
iurisd.imo requiritꝰ merũ & mistũ imperiũ,vt Rom.tradit in rub.
de arbi.col.xv.Facit ad hoc quod not.Bar.in l.j.§.solent.ff.qñ ap.
44 sit. †vbi ꝓbat,applonẽ esse misti imperij,& iõ nõ põt interponi
apud defensorẽ ciuitatis fm eũ.sequitꝰ Bal.in l.eos.in princ.col.j.
C.eo.tit.& Ang.Are.in rub.ff.eo.ti.in fi.Sic ergo dictũ Bart.intel-
ligi debet de prioribus,q̃ ipsum elegerunt.prout ipse loquitur ĩ
l.j.§.si quis.ver.q̃ro tñ.ff.eo.dũ dicit ꝙ deficientẽ iudice applonis
ipse populus,vel ordo,q̃ ipsum officialẽ fecit,habebit cognosce-
re.Vel intelligitur dictũ Bar.de prioribus aliàs habẽtibus iurisdi-
tionẽ vniuersalẽ,ꝑut Bal.ẽt expresse dicit ĩ c.j.ver.ad hæc.col.iiij.
versi.pone,capitanens de pa.iura.firmã.Et si nõ eẽnt pores tales
appellandũ eẽt ad ꝯcilium generale. Et breuiter ꝯclusio est, qđ
ad proximũ superiorẽ recurratur.c. si is cui.de offi. dele. in vj. &
prosequitꝰ Rom.in consi.præallegato.in fi.vbi allegat regulã quã
45 ponit Inno.in c.licet ex suscepto.de foro compe.† ꝙ deficiẽte re
ctore in aliquo municipio. ad ꝓximũ superiorẽ iurisdictio deuol
uitur. Facit quod no.Bar.in l.si vacãtia.C.de bo.vacã.li.x.¶† Sex
46 to q̃ritur, fm abb.hic.ad quẽ sit appellãdũ à rectore alicuius col-
legij,vel vniuersitatis.Et conclusio est,ꝙ ad rectorẽ ordinariũ ci-
uitatis appellatur, cui collegia subijciũtur,vt no.Bar.in l.j.§.si q̃s.
ver.quȩro an in aliqua ciuitate.ff.eo.Facit dictũ Inno.in c.dilecta.
j.de exces.præla.& latius prosequitꝰ abb.hic. Et dum infert ad re-
ctorẽ scholariũ,& vltimo concludit,ꝙ in vniuersitate,in qua pro
maiori parte sunt laici,si rector clericus iudicet ꝯ laicũ, appellã-
dum sit ad superiorem laicum,q̃a qualitas clericatus,quæ in re-
ctore reperitur,isto casu nõ ẽ necessaria,q̃a iudicat,vt laicus,me-
47 rito ad superiorẽ laicũ recurritur.Sicut †epõ iudicante in causa
feudi,ad superiorẽ feudi appellatur.c.Romana.§.debet.cum gl.
eo.ti.ĩ vj.vbi Dom.in fi.& in not.Bar.in d.l.j.§.si quis.in fi.& in l. si
quando.C.eo. titu. Facit quod not.Bal.in auc.si quis litigantiũ.in
48 vlti.not.C.de epis.aud. † vbi inquit,ꝙ ab epõ delegato iudicis se-
cularis ad delegãtẽ laicũ appellatur.& non ad superiorem episco
pi. pro quo est glo. xciij. q.viij.in c.sepe.in versi.supplicijs.Et hoc
idem,quod dictum est de rectore, latius tradit do. abb.ĩ disputa.
quȩ incipit. Gandulphus clericus.in ij. dubio col.iiij. versi. iiij. &

e vltimo.& sequũtur Mod.oẽs hic.Ista cõclusio dubitabilis[e] vr̃,q̃a in
appellatione cõqueritꝰ de sñia, & de ipso iudicante. l.j.in prin.ff. e.
tit.& ideo appellãdũ ẽ ad superiorẽ eius.qui iudicauit. c.Romana.
§.debet.eo. tit.in vj. Et cũ rector sit clericus, ad ecclesiasticũ supe-
riorẽ eius appellãdũ erit, & qualitas litigãtiũ nõ attẽditur. ad hoc
bene facit quod no. Bar.ĩ l.ij.C.vbi & apud quẽ. vbi in fine cõclu-
dit ꝙ in recursu,qui petitꝰ aduersus sñiam,cõqueror de ipsa sentẽ-
tia,quæ me ledit.& iõ ad supeiorẽ eius, q̃ iudicauit, recurrendũ
est,& qualitas partiũ nõ cõsideratꝰ.Et hoc dictũ cõiter tenetꝰ. Bald.
ibi sequitur abb.in ca.cum dilectus.de arbi. Roma.in consil.xxv.
in casu proposito.Non ob.quod no.in d.§.debet.in d.c.Romana.
q̃a loq̃tur in causa feudi,in qua clericus etiam laicũ superiorẽ re-
cognoscit.c.ex transmissa.de fo.compe. c.solite.de maiori.& obe.
Et dñs feudi iurisdictione sua fraudari nõ debet. & hoc tolerãt in
fauorẽ ecclesiȩ. Quia si ecclesiasticas laicum non recognosceret
in superiorẽ feudũ ecclesiasticis.Et aliã rõnẽ specialitatis abb.ad-
ducit in c.verũ. col.iij.de fo.compe.Sic ẽt in clerico delegato à iu-
dice seculari ẽ rõ specialis,q̃a fungitꝰ vice delegãtis. Et iura dicũt
ꝙ ad delegãtẽ appellatꝰ.l.ꝓcipimus C.eo.l.j.ff.q̃s,& à quo.Nõ tñ
sic ẽ ĩ ordinario . q̃a nõ appellatꝰ ad superiorẽ,q̃ illũ ꝯstituit,vt tra
dũt Rap.Cu.& Ang.are.ĩ l.j.ff.q̃s,& à quo. Et h̃ patet in principe
q̃ ordinarios magistratus facit.l.j.ff.ad leg.Iul.de ambi.Et tñ ad ꝓ
ximũ superiorẽ iudicãtis,nõ ad principẽ,omisso medio,appellatꝰ
l.Imperatores.ff.e.Et ideo licet rector habeat iuridictionẽ ab vni
uersitate,nõ ꝑ h̃ vr̃ ad ipsã vniuersitatẽ appellãdũ. Et hoc fatetꝰ
ipse abb.qñ rector iudicaret ꝯ scolarẽ clericũ.ergo idẽ qñ ꝯ laicũ,
q̃a vt supradictũ ẽ,qualitas iudicãtiũ,& nõ partiũ attẽditꝰ. Nõ ob.
ꝙ qualitas clericatus nõ sit necessaria, q̃a hoc nõ attẽditꝰ,sed ꝯdi-
tio ipsius iudicãtis,vt dixi, consideratur. Et quod ad superiorem
clerici iudicicantis appelletur, licet qualitas clericatus non esse
necessaria, sensit expresse Bar.ĩ l.j.§.si quis.ver.pone,ex causa .ff.e
eod.vbi inquit quòd quando simul iudicant clericus & laicus, ad
superiorem clerici appellandum sit. Et idem Bar.in l.pręcipimus
§.j.eod.tit.cum simili.Pręsupponit ergo Bart.pro constanti,quòd
appellatur ad superiorem clerici etiam iud icantis inter laicos.Et
sic qualitas clericatus non erat necessaria. ergo vera non videtur
f doctrina abb.per supra dicta.[f] Circa septimã & vltimam quæstio
nem domini abb. hic non insisto, sed me remitto ad ea, quæ
scripsi in cap.sæpe in fra.eod.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Non habet. Vide Dec.in c.licet cãm. col. pen. de proba. & quæ ibi addidi.

b ¶Hier.Gigas. Dirimitur sorte. Adde quòd etiam minor non restituitur aduersus iudicium sortis,quia fuit de facto læsus, & non propter aliquam imbecilitatem ætatis suæ.ideo cessat talis restitutio.tex.est in l. verum.§. item non restituit.& §. si locupleti. ff.de mino.& ita notanter Bal.decidit in l.ait prætor.§.plane si prius ff.de minori. & Philip.Franc.hic comprobans hoc.per tex. in l.de fideicommisso.C.de transact.

c ¶Syl.Ald. Notoria. Seq.Gemi.hic.col.xij.& vide Dec..in c. si duobus in v. no.j. eod.vbi late de hoc.

d ¶S.Ald. Specialis.In hac q.latius vagatur Gemi. hic co.xiij. & duabus seq.

e ¶Dubitabilis. Has omnes responsiones reprobat multum late Neru. Gemi. hic col..xvj.& seq.

f ¶Hye.Gigas.Per supradicta.Add equòd opinionem Abb.sentit.Bald.in d §. si quis col.vlt.& illam opi Abb.arbitror esse veram quàm tali ratione comprobo,vbi in aliqua dispositi one adest qualitas quæ necessaria non est.illa non est in consideratione,& dispositio habet effectum ac si alia non adesset probatio per l.j & ibi Bald. ponit in c.j.de gradib.successio.in vsi.feud.

SVMMARIVM.

1 *Clerici agere possunt pro iniuria illata priori suo.*
2 *Monachus agit pro abbate carcerato,& quando est periculum in mora,& abbas esset absens nu.4.*
3 *Monachus regulariter in iudicio esse non potest.*
5 *Filiusfa.qui in iudicio esse non potest,quærimoniam proponit.*
6 *Quærimonia dicitur fieri ante litem contestatam.*
7 *Quæstio ad quærelam extraiudicialem refertur.*
8 *Quærela est verbum generale.*
9 *Legatus qui non est de latere,beneficia non confert.*
10 *Legatis maius qui.*
11 *Legatus de latere solus cardinalis.*
12 *Excommunicatio probatur per denuntiationem.*
13 *Accessorio probato,probatur principale.*
14 *Obedientia prælato subtrahi non debet.*
15 *Veritas dicitur quæ ex testibus,fama,vel præsumptionibus colligitur.*
16 *Satutum de veris probationibus qualiter intelligitur.*
17 *Clericorum appellatione veniunt canonici.*
18 *Negligens in suo officio puniri debet.quod verum est in iudice.nu.19.intelligitur data notabili non leui negligentia nu.20.*
21 *Salarium officiali tollitur,vel minuitur,secundum qualitatem negligentiæ.*
22 *Negligentia proprie absque dolo intelligitur.*
23 *Reuocatio arguit vtilitatem, sit tamen aliquando quatenus aliquid de facto processit.nu.24.*

Attentata

1 Dilecti. ¶Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶†Primo no. secũdum Bald. quòd clerici agere possunt pro iniuria illata priori suo. Et dominus Præpo. hic dicit, hoc procedere, siue sit 2 prior regularis: †quia monachus agit pro abbate carcerato, vt voluit Rot. in decisio. cccxxxij. item quòd est monachus. & est xj. in titulo de iudicijs. in nouis. siue sit prior secularis: quia actio ecclesiæ quæritur. cap. parochianos. vbi glo. de senten. excommunica. quilibet pro ecclesia agere potest. l. si quis in hoc genus. C. de episcopis & clericis. non ergo mirum si clerici etiam agere possunt. ¶Sed ista equiparatio, quę 3 fit de clerico ad monachum, non videt̃ pcedere: † q̃a monachus regulariter in iudicio esse non põt. c. vnico. s. de syndi. xvj. q. j. in c. monachi not. glo. in c. non dicatis. xij. q. j. & tradunt But. & Abb. & alij ĩ c. cũ dilecta. s. de ref. loã. An. & Do. in c. decimas. ĩ gl. i ver. canonici. de resti. spo. ĩ vj. vbi cõcludũt, monachũ agere nõ posse ꝑ iuribus ecclesiæ, ꝑ c. ex parte. de cõse. presb. Secus dicũt ĩ clerico 4 seculari, vt no. in c. cũ olim. de testi. †Non ob. decisio Rote, quæ allegatur, quia ĩ casu speciali loquitur. s. ꝑ abbate carcerato, sicut etiam quãdo esset periculum in mora, & abbas absens reperitur: vt no. Abb. in d. c. cum dilecta. in fi. col. vbi alleg. Specu. in titu. de actore. colum. penul. Regula vero in contrariũ est, ꝙ monachus agere nõ possit, ꝑ supradicta. Nõ ob. tex. h̃, q̃a loquit̃ in clericis secularib⁹, nõ aũt ĩ religiosis. Vel secũdo hic, agebat ipse prior, non aũt clerici ꝑ priore, vt patet ibi, prior & clerici. Et clerici agebãt simul cũ priore, ꝑpter eorũ ĩtraesse. Vel tertio, nõ dr̃ ꝙ agerẽt clerici, sed quærimoniã transmiserũt. Vnde Bal. cũ mysterio dicit ꝙ posũt cõqueri de iniuria illata priori, & cõmissionẽ ĩpetrare. Ad ꝙ bene facit quod voluit Rota de filiosa. q. nõ potest esse in iudi-5 cio, & tñ quærimoniã ꝓponit, † vt hr̃ in vj. decisio. itẽ ꝙ valeat cõ-6 missio. ĩ ti. de iudi. ĩ nouis. ¶†Secũdo. not. ꝙ quærimonia dr̃ fieri ẽt ante litẽ cõtestatã: vt per Abb. h̃. & idẽ Abb. tradit ĩ c. q̃a indicãte. 7 ver. vj. quæro. s. de rescrip. Sic ẽt verbũ, † quæstio, ad quærelã extra iudiciũ refert. Bal. ĩ c. audita. ꝑ illũ tex. s. de resti. spo. & verbo, quærimonia, ꝑut hic. facit tex. ĩ c. fi. de his, quæ fiũt a præla. sine cõsen. capi. & xj. q. iij. in c. si q̃s presbyter. & ĩ l. vt ꝑfect ius. C. de anna. excep. & ĩ l. iij. C. finiũ regũ. & de quærela, ꝙ ẽt est verbum generale: 8 † vt no. Bar. & Ang. in l. quærela[a]. C. de fal. Are. consi. lxxv. col. viij. a ¶ †Tertio nota legatũ, q̃ nõ est de latere, nõ posse beneficia cõfer-9 re,[b*] & est tex. ĩ c. j. de offi. lega. ĩ vj. Iste enim erat legatus natus, de b* q̃bus ꝑ gl. ĩ c. j de offi. leg. †. vbi Abb. dicit ꝙ ille dr̃ legatus natus, q̃ 10 eo ipso ꝙ creat̃ archiepiscopus. legatus est†. Legatus vero de late-11 re solus est cardinalis, s̃m Bal. h̃. & idem Abb. dicit in d. c. j. ĩ fi. de offi. leg. vbi reprobat gl. ibi, q̃ aliud velle vr̃: & sequit̃ ibi. And. sic. l3 12 ipse aliter loquatur ĩ trac. de ꝑstan. Card. ĩ ij. car. in ꝑn. ¶† Quarto no. ibi, excõicatos denũtietis. ꝙ vr̃ h̃ ꝓbari, ꝙ per denũtiationẽ ꝓbat̃ excõicatio. & idẽ hoc modo colligit̃ ĩ c. ꝓuenit. el j. j. eo. Facit 13 ꝙ Bal. no. dicit ꝑ illũ tex. ĩ l. ij. C. de do. promis. † vbi ĩquit ꝙ probato accessorio, probat̃ ꝑncipale. In denũtiatione tñ excõicationis 14 aliter Abb. dicit ꝑ illũ tex. ĩ c. pastor. §. j. j. eo. & ibi videmus ¶Quĩto not. ꝙ obediẽtia a prælato subtrahi nõ debet Quod adeo procedit, vt etiã si contra ꝑlatũ agatur de ꝓuatione, lite pẽdente obedientia nõ tollitur: vt ꝑ glo. viij. q. iiij. ĩ summa. gl. & Doct. ĩ c. cũ nõ liceat. de ꝑscrip. no. Abb. ĩ c. ex parte. de accusa. Bene facit gl. in c. sæpe. ĩ ver. manet. ĩfra eo. quæ dicit valere sentẽtiã prælati suspẽsi, 14 si appellatio pendet. ¶ Sexto not. ꝙ veritas illa dicitur, quæ habet̃ 15 ex instructione testiũ, † & famæ. Immo etiã veritas reputat̃ illud, ꝙ c ex ꝑsumptionibus[c] colligit̃ l. fi. ff. de ꝓbatio. ibi, veritati locũ fore, & in c. j. de fri. & male. ibi, verum iudiciũ. & ĩ l. j. §. debebit. ibi, vere 16 filius. ff. de lib. agnos. † Et ista cõferunt ad statutum, ꝙ loquitur de veris probationibus, de quo dixi in rub. s. de ꝓbatio. col. penult. 17 ¶ †Septimo videtur ꝓbari hic, ꝙ appellatione clericorũ veniunt d canonici:[d] quia primo appellauit clericos, postea canonicos, de quo Abb. tradit in rub. j. de vita & hone. cle. & ĩ c. bone. el. j. de postula. pla. & in c. cũ tibi. ĩfra de ver. signifi. cũ simi. vt dixi ĩ c. ij. de ꝑ-18 bẽn. ¶ †Octauo not. ꝙ negligẽs ĩ suo officio puniri debet, adeo ꝙ ꝑdit officiũ, secũdũ Bal. h̃. ĩ fi. & idẽ Ant. de Bu. ĩ c. j. ꝑ illũ tex. s. de 19 offi. custo. †Et de iudice not. Bal. ĩ l. j. § q̃s es. ĩ fi. de offic. ꝑfec. vrb. Et 20 de vasallo. Calde. tradit ĩ cõsi. vj. an ex ĩcuria. ĩ tit. de feu. †Et hoc ĩtelligit̃, d̃ta magna, & notabili negligentia. secus si parua sit, vt 21 Abb. distinguit. ĩ c. ea, quæ. colũ. j. de statu monacho. †Et ideo secũdũ qualitatem negligentie tollitur, vel minuit̃ salarium officiali. l. iudices. vbi Bar. C. de bo. vaca. li. x. Facit quod no. Bal. ĩ l. mãcipia. C. de ser. fugi. Quãtũ tñ ad tex. h̃ nõ vr̃ loq̃ ĩ negligẽtia, sed potius in eo

ADDITIONES.

a ¶Hyer. Gigas. Quærela. vide omnino Corset. in sing. in litera quærela, la ij. & de quærela, vide Barbat. in cons xliiij. in iij. volu. vbi etiam consulunt an statutum tollens appellationem quærelas & similia, tollat reuersum ad superiorem.

b Hye. Gig. Conferre. Adde quòd non solum legatus de latere, verum etiam gubernator alicuius prouincie seu ciuitatis, cui concessa est auctoritas legati de latere, poterit beneficia conferre, & omnia facere, quæ ipse legatus posset, & ita consuluit idem Deci. in consi. suo clxix. in fi. d consilij.

* Syl. Ald. Conferre. Intellige de his quæ pertinent ad alterius collationem. vt per Neru. Gemi. hic. in ij. no.

c ¶Hye. Gig. Præsumptionibus. Adde glo. Bald. & Moder. in l. si quis extraneus. §. sciẽdum. ff. de acq. her. in qua gl. vide pulchre per Ias. in. l. certum. in ij. col. fi. circa fi. cũ seq. ff. si cer. pet. Adde quòd si statutũ faceret mentionem de euidenti probatione, compræhenderet probationẽ præsumptã. Nam etiam euidens dici potest, quòd apparet ex coniecturis tex. est notab. in l. Imperator. ff. de lega. j. quem ad hoc alleg. Abb. in c. licet causam. in v. col. in prin. de proba. & vide Deci. in c. cum sit Rom. j. eo. titu. nostro. in iij. no. in fi. Limita id quod dicitur hic, quòd probatio præsumptiua sit vera, non procedat vbi probatio per modum conditionis exigeretur, vt quia dictũ sit sic. si probaueris. nam isto casu non sufficeret probtio præsumptiua. l. Lucius, & ibi Bar. post Dyn. ff. de conditio. & demon. Et est opin. communis per illum tex. Facit ad hoc, quia conditio impleri, non suppleri debet. ita dixit Bald. in l. in bone fidei. C. de reb. credi. Adde quòd ex ꝑsumptione iuris ĩducitur liquidissima probatio. pro quo vide plura quæ adducit Felyn. in c. cum ordinem. in viij. col. de rescrip.

d Syl. Aldo. Canonici. Faciunt q̃ ponit Deci. in c. cũ nõ ab homine. in ij. not. de iudi. & an veniant episcopi vel alij in dignitate positi, vide Neru. Gemi. hic in iiij. not.

in eo qui fuit in dolo, ibi, maliciose distulerint. Ex isto enim vers.
maliciose, dolus arguitur. c.j.§.contrahentes.de for. compet. in vj.
c.ij.vt lit.penden.eo.lib. Facit tex.in c.fi.s̃.de sup.neg. præl.ibi, ob
22 negligentiam vel malitiam. † Negligentia vero proprie absque
dolo intelligitur.l.j.§.quoque.ff.de actio. & obligatio. ¶ Vlti. no.
23 ibi, reuocetis. † Nam ista reuocatio arguit quòd collatio facta vale
ret.l.nam & si sub conditione.§.post defectum.ff.de iniust.rup. Et
hoc videtur contra summarium Abb. & Docto.hic. Ad idem tex.
in c.consideramus. s̃.de electio. Sed pōt responderi, vt dicit La-
pus in j.alleg. incipi.in hac allegatione. in fi. quòd reuocatio fit,
quatenus de facto processit, vt per glos.in cap. accedens. vt lite
non contesta. & in l.j.ff.de fer. de quo videbimus in c.consuluit.el
ij.infra e. ¶ Expeditis notabilibus no. est quòd Abb. post Host.di
24 cit quòd in applone extraiudiciali † non reuocãtur attentata sim
a pliciter post applonem,[a] nisi ẽt sint ꝯ applonem: vt est tex.not.in
c.cum nobis.s̃.de elect. & ibi Abb. & idem abb.in c. cum I. & A.
col.v.de re iudi. & sequuntur ibi Peru. & Mod. Sed tamen con-
25 siderandum est, qua idem vr̃ esse in appellatione ex̃iudiciali: † vt
attentata post appel.nō debeãt reuocari, nisi sint cōtra ipsam ap-
pellationem. Nã articulus appellationis separatus videtur à cau-
sa principali, quando attentata non sunt ꝯ per appellationem,
& causa principalis non suspenditur, quando articulus appella-
tionis ab illa separatus est, vt est tex.in c.super eo.j.eo. Et ideo si
appellatur quòd non recipiatur Titius in testem, qua criminosus
sit, videtur quòd alij testes, nō obstante appellatione, recipi pos-
sint. Et quòd idem sit in appellatione iudiciali, sentit Ant. de But.
in d.c.cum nobis.in ij.no.s̃.de elec.de quo videbmus in c.bone.j.
eo. ¶ Circa intellectum decretalis. in quo laborant abb. & Doc.
breuiter conclusio est, quòd collatio hic attẽtata post appellatio-
nem reuocatur: quia appellatio interposita fuit eo prætextu, ꝙ
iste archiepiscopus Eboracensis non haberet potestatem confe-
rendi, nec iure proprio, nec ex iure ad eum deuoluto. Secus esset
si de potestate collatoris in dubium non reuocetur, sed solũ op-
ponatur de inhabilitate eius, cui collatio fieri debet. Et isto re-
spectu appelletur: quia talis appellatio non impedit, quo minus
collator iure suo vtatur: vt tradit Inno.in locis allegatis per abb.
hic. & præsertim in c.ad dissoluendum. de despon.impube. ¶ In
glo.in verbo, per idoneos. dum text.loquitur copulatiue de testi
bus, & fama, non intelligitur de testibus deponentibus de veri-
tate rei: quia soli testes sufficerent. Sed text.habuit respectum ad
consuetudinem Angliæ, secundum quam creditur duode-
cim iuratis asserentibus se ita credere, vt dicunt Host. & abb.post
alios hic. Et stante tali consuetudine in loco iudicij, bene conue-
26 nit † vt ista verba intelligantur secundum consuetudinem loci,
arg.l.quod si nolit.§.qui assidua.ff.de edil. edic.l.fi. & ꝙ ibi Bart.
C.de fideiu. & est dictum Inno.in c.olim.infra de verb.sign.quod
abb.sequitur in c.certificari.de sepul.cũ si. Ex tali tamẽ cōsuetudi
27 ne plena probatio nō habetur, secundum Host.hic. † Ex quo col-
ligitur per Ant.de Bu.quòd non valet ꝯsuetudo vt stetur proba-
tioni non plene. Quod abb. dicit esse ꝯ text.in c.cum dilectus.de
b fi.inst. Sed aduertendum[b] est, quòd in terminis, in quibus loqui-
tur Host. dictum Ant.de But.bene procedit, videlicet vt non va-
28 leat cōsuetudo, † quòd credatur simpliciter testib. de credulita-
te, in his, in quibus vera probatio de iure communi requiritur
quia talis consuetudo videtur irrationabilis, vt sentit Ant.de Bu.
dum se remittit ad Fede.in consil.xvij.quæstio talis. vbi loquit̃ de
29 consuetudine irrationabili, quæ non valet. † Sic etiam non va-
let consuetudo, quòd non sit necesse testes esse in conspectu te-
30 stōris, vt dicunt Ang. & Imol.in l.iij.ff.de testa. † Sic etiam non va-
let consuetudo, quòd in instrumento non ponatur dies, nec
consul, vt tradit Rota in vj.diecis.in tit.de consuet.in antiquis. Sic
31 etiam valet consuetudo, † quòd indistincte credatur libris mer-
catorum, non distinguendo quantitatem debiti, nec qualitatem
mercatoris, secundum Bal.in l.j.col.iiij.C.de confes.sequitur abb.
in c.bone.el.ij.col.ij.de post.præl. Alex. in l. quædam.§. nũmula-
32 rios.ff.de eden. † Sic etiam non valet consuetudo quòd credatur
testibus, qui malam rationem adducunt, vt no. voluit Bal.in l.si
non speciali.circa fi.C.de testa. Facit quod no. Bal.in l.solam.cir-
33 ca fi.C de testi. † vbi inquit quòd iudex ratione arbitrij sibi cōcessi
non potest credere testi, qui malam rationem adducit. Nam in
supradictis casibus præsumptio fraudis, & occasio delinquendi
præstaret, merito consuetudo non valet.l.cōuenit.ff.de pac. dot.
34 Facit tex.in c.fi.s̃.de consu. & viij.dist.in c.mala. † Aliàs vero re-
gulariter procedit quod abb.dicit, valere consuetudinem quòd
probatio imperfecta pro plena, & legitima habeatur.d.c.cum di
lectus. & tradit Ioan.An.in titu. de instrumẽ.edi. §.comprendio-
se.ver.sed nunquid.Old.in consi.cv.Cal.in consi.ij.in ti.de consue.
Bal.in rub.C.de fi.instr.col.pe.cum si.vt dixi in c.ij.s. de probatio.

Et redeũdo ad text.hic, non multum consonat quòd text. intel-
ligitur secundum localem consuetudinem: quia hoc absque di-
uinatione non procedit. Vnde aliter, secuudum Imol.dicendum
35 videtur, quia copula, &, hic ponatur pro, vel. † Et sic sola fama
erit sufficiens ad reuocandum attentata, in quibus semiplena
ꝓbatio sufficit, vt ꝑ Rotã in decis.ccxxxv.itẽ si rector. Verũ qa in
dubio a ꝓprietate verborũ nō ẽ recedẽdũ.l.nō aliter.ff.de leg.iij.
mihi placet, vt dicamus ꝙ ista verba, q̃ ponũtur copulatiue ꝑ ido
neas ꝑsonas & famã loci, ĩtellgãtur ſm ius cōe, scilicet successiue
eo casu.quo testes nō ꝓbarẽt, suppleat̃ ꝑ famã, arg.c. cũ dilectus.
de ꝯsue. Et ad h̃ facit tex.ĩ c.ĩ pñtia.s̃.de renũ.vbi tex.vr̃ loq copu-
latiue d̃ cōfessionibus, & d̃ positionib.testiũ, & tñ illa nō sũt p̃cise
36 copulatiue necessaria. & ĩ c.cũ cã, s̃.d̃ ꝓba. ¶ † In gl.ĩ ver. fama Pri
c ma ꝯclo gl.est, ꝙ sola fama[c] nō sufficit ad ꝓbãdũ.de se.n. semiple-
d* nã[d*] facit ꝓbationẽ, ſm gl.ĩ l.iij.§.eiusdẽ.ff.de test.vbi Bal.sequitur.
& idẽ tenet Cyn.ĩ l.ꝓprietatis.C.de ꝓba. Et ista cōis opi.q̃ seruat̃
in practica, ſm Saly.ĩ l.ea q dẽ.C.de accu. in fi.col. & sequit̃ Ful.in
cōsi. clv. quoniã plurima. Reperiuntur tñ nonnulli casus, in qui-
37 bus sola fama plene probat. ¶ † Primus est in causis breuio-
e ribus[e] & modici preiudicicij, vt Bar.concludit in l.de minore.§.si
plurimum.colum.fi.ff.de quæstio. & in l. si constante.in princ. in
iij.q.ff.sol.matri.glos. & Doc.in l.vbi apud.C. de iure do. Anto.de
38 But.in c.veniens.el j.colum.fina. de testib. cum simi. ¶ † Secũdus
casus est in nobilitate, & virtute hominis, quæ per solam famam
probatur, vt no.Bal.ꝑ illum tex.in l.prouidendum.C.de postu.Fa
cit ꝙ no.Bar.in l.de pupillo.§. si quis ipsi prætori.ff.de no.op.nũc.
39 ¶ † Tertius cesus est in collatione beneficij. nã ꝙ ad talẽ prælatũ
pertineat sufficit probare ꝑ famã, ſm Rot.ĩ iij. decisione.de pro-
40 batio.ĩ nouis. ¶ † Quartus casus est ĩ impedimẽto matrimonij, ꝙ
ꝑ solã famam probatur.c.super eo.de consa. & affi.quem tex.ad
41 hoc pro singulari allegauit Rom.in ver.matrimonium. ¶ † Quin-
tus, quando agitur de re difficili ad probandum. ita videtur velle
Anto.de But.in c.trãsmisse.col.iij. ver.quandoque adest.j.qui filij
42 sint leg. & d.c.veniens.co.fi. ¶ † Sextus casus, quando agitur reme
f dio.cap.re integra.[f] iij.quæst.prima. secundum Pet.[g] de Anchara.
g in consili.xlj. circa recuperandam. Et confirmari potest, quia
causa videtur esse leuis præiudicij, cum agatur de sola possessio-
ne, vt nota.in l.j.C.si de momem. posses. & videbimus in capit.
de apellationib.j.eod. & ideo sola fama sufficit, vt supradictũ est
43 in primo casu. ¶ † Septimus casus est in antiquis,[h] in quibus sola
h fama sufficit, quando in contrarium memoria non existit.[i] vt est
i vulgatum dictum Inno.in c.veniens.de ver. sig. sequit̃ Bal.in auc.
quas

ADDITIONES.

a ¶ Appellationem. Differentia inter appellationem iudicialem & extraiudicialem, quo ad reuocandum attentata post appellationem vide eleganter per Soc.in ꝯs. xlv.inci.visa appellatione.ij.co.fi.cum seq.

b ¶ Syl.Ald. Aduertendum. Vide hæc omnia.infra.c.ij.eod.tit. col.vij.

c ¶ Fama. Adde decisi.Tholosa.ccclxxx. Alex.in cōsi.vj.nu.22.li.v. consi.ci.n. 17.li.vij. Cor.cōs.clxiiij.li.ij.gl.prag.tit.de cōcubin.versi.diffamatos. Barba.cōs.xvij.li.iij.

d ¶ Hyero.Gigas. Semiplenam. Adde quòd isto casu fama probari debet per duos tedes.glo.in l.iij.§.eiusdem.ff.de testi.prout in simili debet glo.loquens de iudicio in l.fi.C.familie ercifcun.

* ¶ S.Al. Semiplenã. Et vbi agitur de contratractu.vi.Deci.in c.venit, nu.12. de testi.

e ¶ Gig. Breuioribus. Adde Mathe.in suis not.not.j.vbi allegat fere allegata hic per Deci.ĩmo dicit plus, ualet ꝙ in cãis breuioribus si iudex sit notarius, poterit acta cãæ scribere, & eius dictis plena fides est abhibenda. allegat ad hoc Bar.in l.iubemus.§.sancimus.C.de sacrosan.eccle.

* ¶ Syl.Ald. Breuioribus. Adde Deci.in c.veniens. el j.nu.10. de testi.

f ¶ Syl.Ald. Reintegranda. Adde Dec.in c.ad hæc.n.27.de postu.præla.

g ¶ Hierony.Gigas. Secũdo Pet. Adde quod ista opin.cōprobari potest, quia fama in causa ciuili vim vnius testis habet.glo.est not.in c.veniens.el j.de testib. Verum possessio per vnum testẽ tantum probatur. vt sentit Bar.in l.j.ff.quo.bono.ergo per famam possessio probari poterit. ita tenuit d.Matth.Mathesil.in suis not.notab.ij. Hanc cōclusionẽ dum Perusij studebã conferendo scholastico more cum excellẽtissimo preceptore meo viro quidẽ tũ potificij tũ Cesarei iuris celeberrimo.ac inter iuniores nostri tẽporis Doctores primario d.Guliel.Pontano. Peru. impugnare solitus sum his rationibus.quia leuis præiudicij non est priuare possessione.§.commodum. Inst.de interdict. Accedat doctrina Bar.in l.j.§.nō aũt. ff.de bono.possessio.secundum tab. & in l.si inter.ff.de reb.dub.vbi duos notabiles effectus ponit.quos possessio causat. Vlterius quod quãdo tractatur de possessione, non tractetur de modico preiudicio, sic ostẽdebã, nam si quis agat remedio recuperande, & probẽt antiquiorem possessionẽ per vnum testem, vel famam, secundum opinionem predictam obtinebit, & ille possessione priuabitur ex quo licet ei sit reseruatum ius in petitorio, fit sibi magnum damnum. quia dominij probatio difficilis est.l.cum res C.de proba. & ẽt diuersis sumptibus vexabitur in lite, quod est magni præiudicij.l.minoribus.ff.de minori. Probatur etiã hæc opi.nostra. per glo.approbatam. in l.vna.C.si de mo.posse.fue.app. ex qua habetur quod minor potest restitui in integrum aduersus sententiam latam cōtra se in causa possessorij. ratio est, quia tractatur de magno eius preiudicio. In cōtrariũ tamẽ est opi.cōis, verũ ista mihi magis placet, vt aliàs dicebam.

h ¶ Hiero Gigas. Antiquis. Vide Barba.late in consi.xvij.inci.à Ioue. in iij.volu. & ibi plene quid operetur fama. & an in antiquis plenam probationem inducat.

i ¶ Syl.Ald. Existit. Vide eũdẽ Dec.ĩ cōs.xlij.ĩ v.dub. & ĩ c. veniẽs.el j.num.11.de testi.

quas actiones. C. de sac. san. eccl. in l. in bonę fidei. col. fi. C. de rebus credi. in l. cū super. C. de rei vend. vbi infert ad ꝓbōnē antiquissimi iuris patronatus.† & adeo hoc ꝓcedit, ꝙ ēt dominiū de antiquo ex sola fama ꝓbeť, vt tradit Ang. in l. at qui natura §. cū me absente. ff. de nego. gest. vbi inquit ꝙ si volo ꝓbare ꝙ ista domus fuerit Dātis poetę, vel alterius mortui iam cētū ānis, sufficit ꝙ de fama probetur. Et ita dicit se ī ardua qōne hic Paduæ obtinuisse. & idē Ang. in l. Titius. ff. q. mo. pi. vel hyp. sol. & in l. q. dā in suo. ff. de cōdi. insti. no. Bal. in l. ꝓprietatis. in fi. C. de ꝓba. & in l. cōuēticula. col. pe. C. de epis. & cle. vbi inquit ꝙ hoc modo ecclesia ꝓbat dominiū in suis ciuitatibus. Hoc mō ꝓbať ꝙ Cesar fuerit Imperator.

[44] [45] †Sic ēt in ꝓbādo aliquid de antiquo notoriū fuisse, sola fama sufficit. Ant. de Bu. in c. j. de fi. instr. refert, & sequitur Are. in ɔs. xxxvij. sequēdo ordinē. colū. ij. Sic ēt ad ꝓbādū aliquid de longinquo, sola fama sufficit, vt ꝑ gl. Cy. Bar. & alios ī l. si q. dē. C. sol. mat. Et in prædictis verificatur ꝙ Bal. dicit in ɔsi. lxxiij. dñs

[46] †Thomas. lib. iij. ꝙ fama antiqua notoriū facit. Et fm p̄dicta ɔsuluit And. sicu. in ɔs. vj. sapienter scribiť. & in ɔsil. xvij. p̄clare scriptū est. lib. ij. Roma. in cōsi. ccccxxiiij. circa ꝓpositū thema. in fi. Alex. in consi. iiij. videretur inspectis. col. ix. lib. ij. & in cōsi. primo. pōderatis his. colum. fina. & in consilio xxiiij. visis & ponderatis. lib. iiij. idem Alexan. in consil. xiiij. visis. & in consi. sequen. in v. lib. Et licet ista sit cōis opi. aliter tñ tenet Abb. in c. veniens. el j. de testi. vbi etiā Inno. & idem Abb. in c. licet ex quadā. de testi. Et fm istā opi. ɔ̄ cōmunem cōsuluit Pe. Philip. de corneo. in cōsi. ccciiij. rem arduā. col. v. lib. iij. & in consi. cxxx. eleganter. lib. iiij.

[47] †. Et tali casu res antiqua diciť, si excedit tp̄s xl. anno. fm vnam opi. quā Inno. refert in d. c. veniēs. de ver. si. Et hoc tenet Ant. de But. ī c. veniēs. el j. s̄. de testi. & vr̄ seq. Alex. ī ɔs. iiij. inspectis his. col. ix. li. ij. & ī ɔs. lxx. in cā vertēte. li. iij. Sed in ɔ̄riū est cōis opi. ꝓ ī mo tp̄s cētū annorum requiratur. [a] Imo. in d. c. veniens. in fi. cū concor. vt tradit Alex. in l. cū aliquis. de iu. deli. vbi dicit ꝙ ita cōiter teneť. & idē dicit Alex. in cōsi. ccvij. viso summario. col. pe. lib. ij. Et de cētū annis loquiť Alex. in ɔsi. xij. viso ꝓcessu. in fi. li. iiij. & in cōsi. lxxiiij. visis. col. ij. eo. lib. iiij. [b] Et ista ɔclusio vera est respectu plenę ꝓbationis, ꝓut Doct. loquunť. Sed ꝙ dcm̄ est de xl. annis, saluari pōt q̄tū ad hoc, vt tali casu fama plusq̄ semiplenā faciat ꝓbationē, & facilius ꝓbatio plena habeať, vt not. Ful. velle vr̄ in consi. cliiij. qm̄ plurima. s̄. alle.

[48] ¶† Vltimo fama sola ꝓbat, qñ à statuto hoc disponiť, [c] vt quia dicat statutū ꝙ delictū sola fama ꝓbeť. Nam valet tale statutū. arg c. cum dilectus. de fi. instr. & colligiť ex dictis Bar. in l. de mino. §. si plurimū. circa fi. ff. de qō. in l. admonēdi. col. vij. ff. de iuriciu. Ang. in l. ij. §. diē aūt. circa fi. ff. quēad. test. aper.

[49] ¶ † Et tale statutum, cū sit cōtra ius cōe debet stricte intelligi. ita in tali statuto arguit Pet. de Anc. in cons. cxxxix. prius de cā. col. iiij. ideo pluribus modis restringēdum videtur.

[50] † Nā primo intelligitur, dūmodo fama ꝓbetur saltē duobus testibus.

[51] † Et stante tali statuto, vnus semiplenā probationem nō facit, secundum Bar. in d. l. admonendi. co. vij. ver. venio ad tertium. & idem Bal. in l. in bonę fidei. co. iiij. ver. & ideo si per formam statuti. C. de reb. cre.

[52] ¶ † Secundo in probādo famam præsertim isto casu debent testes, etiā non interrogati, rationem adducere. vt est dictū Innoc. in c. cum oporteat. quem Ioan. An. Angel. Anto. de but. & alij ibi sequuntur. j. de accusa. idem tenet Angel. in l. quid ergo. §. quātum. ff. de his, qui no. infa. & in l. ea quidē. col. iij. C. de accu. in l. solam. C. de testi. Abb. in d. c. veniēs. el j. col. fi. s̄. de testi. & in c. consuluit. el. j. j. eo idē Abb. in c. cum causam. col. iij. de testi. Alex. cons. lxxij. inspecto. col. vj. li. j & in cons. xxv. lib. iiij.

[53] † Et nō sufficit testē de fama publica deponētem dicere quòd publice audiuit, [d] quia ab vno potuit publice audiuisse, & ideo debet dicere quòd à maiori parte audiuit. vt Bart. no. docet in d. l. de minore. in §. si plurimum, col. v. ver. sed quid si dixi. & in l. iij. §. eius quoque. in fi. ff. de testi. Ang. in l. iij. ff. ad Mace. & ita cōmuniter teneť, vt dicit Imol. in l. hæredes palam. in prin. ff. de testa. & sequiť Alex. in cons. xx. in cā appellationis. col. vj. lib. iiij.

[54] † Et testis, qui super fama deponit, attestari debet de seipso. & non sufficit quòd impersonaliter loquatur, & dicat quòd publice dicitur. vt no. Bar. in d. §. si plurimum. col. v. ver. sed quid si testis dicit. & idem Bart. in l. Labeo. col. iij. versi. & ideo si testis. ff. de sup. leg.

[55] † Et si interrogatus testis à quibus audiuit, dicat se non recordari, non probat, licet prius dixerit se à maiori parte audiuisse. Bart. in d §. si plurimum. col. v. ver. quæro si testis interrogetur. Alexand. sequitur in consilio. iij. super processu. col. v. lib. iiij.

[56] † Tertio, vt statutum habeat locum, probari debet, quòd talis fama originem habuerit à personis fide dignis, & ex causis probabilibus, quæ populum ad sic credendum inducunt. Ita in tali statuto Bart. dicit in d. §. si plurimum. circa finem. quem refert & sequitur Bal. in l. proprietatis. C. de probat o. Abb. in d. c. veniens. Ang. in d. l. ea quidem. col. iij. Petr. de ancha. in consilio ccliiij. in q. presbyteri. Angel. in d. l. solam. Alex in consilio lxviij. in causa vertente. libr. iij. & in consil. lxxxiij. viso themate. eod. lib. & in consil. xxv. in causa. lib. iiij. & in consi. cxvij. viso processu. col. iij. eo. lib. iiij.

[57] ¶ † Quarto requiritur quòd testes qui tali casu inducuntur ad probādum famam, sint optimę opinionis, quia talis probatio irregularis est. vt not. Ang. tradit in l. ij. §. diem. ff. quemadmo. testa. aper. Et hoc infert Anto. de alc. in l. qui accusare. C. de eden. ꝙ si statutum vellet quòd stetur iuramento damnum passi,

[58] † quia talis probatio est ɔ̄ regulas iuris cōmunis, requiriť ꝙ ille, qui iurat, sit omni exceptione maior. Facit quod no. Bal. in d. l. quia accusare. C. de eden. Cy. in l. in bonę fidei. in vij. q. C. de reb. cre. Bar. in l. admonendi co. penul. ff. de iureiu. Et his casibus quando testes bonę opinionis, & omni exceptione

[59] † maiores requiruntur, illa qualitas articulari debet, & probari, [e] vt no. Bar. in l. j. §. si quis neget. col. fi. ff. quemad. testa. aper. dicens ꝙ cautus debet esse aduocatus, vt faciat probationē de fidelitate testiū. Et in terminis nostrę questionis, quādo fama plenā probationē facit. hoc expresse Ang. dicit ī d. l. ij. §. diē aūt. & Pe. de anc. in d. cōsi. ccliiij.

[60] ¶ † Quinto statutū declaratur dū dicit ꝙ fama plene ꝓbat. nā intelligiť, nisi de ɔ̄ria fama in ɔ̄riū ꝓbeť. Ita in statuto Florētino decidit Bal. in l. diuus. ver. quarto, est arg. ff. de test. mili. & in l. q. accusa. ver. vltimo no. C. de edē. in l. si tutor petitus. in fin. C. de pericu. tut. & ī l. fi. col. v. ver. & ex hoc decidiť qō. ff. de fer.

[61] † & ī l. sacrosante. ī fi. C. de epi. & cle. Fama n. elidit famā. qñ ē posterior, & si eodē tp̄e ɔcurrūt, illa potior ē, q̄ hēt originē à melioribus īdicijs. vt idē Bal. scribit ī l. si mr̄. in p̄n. C. ne de sta. defun. & idē Bal. ī l. fi. co. fi. ver. q̄ro q. d de fam. ī ti. q. feu. da. pos. & no. Bar. ī l. is, q. col. j. ver. sed q̄ro. ff. de acqui. her.

[62] ¶ † Sexto, & vltimo statutū ꝓcedit, qñ ꝑ famā immediate delictū ꝓbať. Secus est ī alijs adminiculis, q. a talia debēt legitime ꝓbari, [f] vt ī simili no. Bar. ī l. in qōnibus. ff. ad leg. Iul. maiest. ꝑ tex. ī c. ꝑ tuas. de simo. & sequiť Bal. ī auc. si dicať. ī fi. C. de test. Io. d. ana. ī d. c. ꝑ tuas. ī vltimo. Nā cū statutū si ɔ̄ ius cōe, satis est ꝙ aliq. d opereť. Et iō ītelligiť, vt dixi, qñ īmediate delictū ꝓbať. arg. l. sociū q. ī eo. ff. ꝓ soc. Et ī simili no. Bar. in l. certi ɔdictio. §. qm̄. ff. si cer. pe. & ī simili casu no. Ang. tradit in ɔsi. xxxj. dñs Philip. col. iij. Are. in ɔs. cxlviij. in q. proposita. col. pe. Facit ꝙ no. Bal. ꝑ illū tex. in l. j. C. q. ex cau. ser. ꝓ præ. lib. acci.

[63] † ꝙ nō diciť ꝓbare delictū ille, q. indiciū p̄stat, ex quo reus positus ad torturā cōfiteť, quia ipse immediate delictum nō ꝓbat. Et p̄dicta omnia notanda sunt ad īterpretationē statuti Florētini, ī quo superioribus annis Florētiæ sępius ɔsului.

[64] ¶ † Secūda ɔclusio ex gl. ī d. ver. fama, colligiť ꝙ fama cū vno teste sufficiēter ꝓbat. & idē gl. iiij. q. iij. ī §. sæpe. in ver. fama.

[65] † Et ista ɔclō ꝓcedit ī ciuilibus. Secus est ī criminalibus, vt voluit gl. no. in c. veniēs. [g] el. j. de testi. Bal. hic. & in l. ij. §. j. ff. de execu. tu. & ī l. si q. s ex argētarijs. §. j. ff. de edē. Cy. in l. fi. C. de q̄stio.

[66] † Et hoc locum habet etiā si de crimine ciuiliter agať, fm Ant. de Bu. in d. c. venien. & Abb. ibi in fi. & sequiť Io. de ana. ī cons. lxx. col. iij. visa inquisitione. Bene facit ꝙ Bal. ꝑ illū tex. dicit in c. tā literis. in ij. no. s̄. de testi. dicens hoc ꝓcedere etiam, si agať de crimine excipiendo.

[67] ¶ † Secunda conclusio gl. hic fallit in cā ciuili, quę eēt magni ponderis, [h] q. a criminali ęquiparať. ita dicit Bald. in d. c. veniens. arg. l. ꝑ ꝑ litem. ff. de excu. tuto.

[68] † Et ideo vbi agiť de matrimonio dissoluendo, q. a causa grauis est, & non defertur iuramētū in defectū probationis, nō sufficit fama cū vno teste, vt not. Alexā. concludit in con. cxliiij. quoniam abeundæ. libr. ij.

[69] ¶ † Ex quo inferri videtur

ADDITIONES.

a ¶ Requiratur. Et ita etiam attestatur Ias. May. in d. l. cū aliquis. C. de iu. delib. circa fi. vbi etiam refert se ita consuluisse.

b ¶ Gig. Lib. iiij. Et de ista materia vide etiam per eundem Do. Ppilip. Deci. in cōsi. xiij. inci. diligenter consideratis. in ij. & v. co. ad fi. cum sequē. & vide etiam per Sozin. in consilio lxxxix. col. ij.

c ¶ Syl. Ald. Disponitur. Dec. ponit. in d. c. veniens. nu. 16. de testi.

d ¶ Syl. Ald. Audiuit. Idem Deci. in c. quia nos in iij. no. j̄. eod.

e ¶ Gigas. Probari. Adde quod idem tenet d. Alex. in consili. lxxxij. in j. volu. ij. col. & d. Andre. sic. in consil. xxxij. j. volumi. & consi. xlv. q. v. & vide eundem Barba. in consilio vj. in vj. col. iiij. volumi. in contrarium tamen refert d. Fed. in c. cum Io. col. xvij. in principio. de fi. instr. tenere do. Franc. de Rampo. & idem consuluit Bald. sibi contrarius in consili. xxix. in j. volu. ante fi. sed vide omnino d. Francis. de Curti. in consi. lv. incip. super processu inquisitionis. in iiij. col. & in terminis eius, quod etiam Deci. hic dicit. vide latius & eleganter per eundem do. Philip. Dec. in consil. xxxvij. incip. in causa rigorosæ accusationis. in iiij. col.

f ¶ Hier. Gigas. Probari. Adde quòd primo dicendum videtur totum contrariū, per not. per Bart. in l. solent. col. vlt. ff. de alimen. & ciba. lega. vbi voluit ꝙ stante statuto, ꝙ in causis damnorū datorū stetur iuramento damnū passi, quidquid illam causam tangit per iuramentum, poterit probari. & hoc etiam voluit Bal. in l. si quando. C. de testa. & in l. j. C. de reb. credit.

g ¶ Sy. Ald. Veniēs. Adde Deci. in d. c. veniens. nu. 13.

h ¶ Syl. Ald. Ponderis. Idē in consi. cxxxiij. col. iiij. circa med. in d. c. veniēs, nu. 15.

videtur quòd omnibus casibus, in quibus non deuenitur ad iuramentum in defectum probationis, in illis casibus etiam fama cũ vno teste non faciat probationẽ. Et istã equiparationẽ expresse facit Bal.hic. ¶ 70 † Et prædicta locũ habẽt etiã in criminalibus, & causis arduis si, aliæ cõiecturę ꝯcurrerẽt cũ vno teste & fama, [a] vt no.tradit Domi.ĩ c.j.§.& quia.in gl.ĩ verbo, manifestos. de vsur.in vj.& idẽ Bal.in l.si quis.§.j.ff.de eden.Are.in c.veniens.de testi.colum.vij. ¶ 71 † Vltimo fallit in probãdo excõica.secũdũ Ant.de Bu.in.d.c.veniẽs.col.fi.vbi.alle.Spe.in ti.de noto.cri.in §.fama. Facit tex.in c.j.de excep.in vj. [b] vbi excõicatio apertissimis documẽtis probanda est. Et pari ratione idẽ esset dicendum in alijs particularibus casibus.in quibus probationes requirẽtur qualificate, vt in l.fi.C.de secun.nup.in l.fi.C.de reuo.do.cum si.vt dixi in rub.s.de proba.col.pe. Et ideo in causa criminali nõ haberet locũ ista tutũ, nisi expresse constaret, per ea, quæ habẽtur in l.fin.C.de ꝓba. ¶ 72 † Postremo in ista decretali dñ Host.Abb.& Doc.concludunt, appellãti cõcedẽdã esse remissioriam, vt de applone interposita in partibus fidẽ facere possit. Io.An.in.c.pręsentium.in gl.j.de testi.in ij.generaliter cõcludit ꝙ in arbitrio iudicis est, an remissoria concedatˉ. Contrarium tamẽ cõiter Doct.tenẽt ꝙ immo iudex illã ex causa cõcedere teneatˉ. Et ita tenet Lapus alleg.xlvj. an in causa matrimonij.allegat.Spec.in tit.de iura.ca.in §.restat. ver.q.d ergo.& dicit ꝙ stylus, & cõsuetudo Romanæ curię ita se habet.& sequitˉ dñs Car.in cle.j.col.iiij.in vi.q.de offi.deleg.dicẽs veriorẽ esse opinionẽ ꝯ Io.And.& idem Ant.de Bu.in c.licet causam.col.ij.q.vj.de ꝓba.Arch.ij.q.vj.in c.testes.in prin.& ꝓbatur in l.iij.§.fi.ff.de testi. ¶ Prædicta ꝯclusio limitatˉ primo, vt procedat, qñ opponitˉ, nõ fuisse appellatũ per viã exceptionis perẽptoriæ. Secus si ante litẽ cõtestatã obijciatˉ per modũ exceptionis dilatoriæ, quia remissoria nõ cõceditˉ, 73 † vt oẽs hic dicũt.& tradit Ro.in vj.decisione.itẽ licet pro instrumẽtis.in si.in titu.de proba.in nouis. Peru.tñ.hic dicit in appellatione, prout agitur hic, nõ procedere talẽ differentiã, quia à principio cõstare debet de applone, aliter nõ põt iudex appellationis in causa ꝓcedere.c.Romana.§.si vero.vbi gl.eo.ti.in vj. Si ergo ante litẽ cõtestatã de appellatione constabit, postea vero non erit dubitandũ. Sed ad hoc põt respondeři, ꝙ Doctores loquunt de appellatione in vim exceptionis peremptoriæ post litem contestatam, eo casu, quo non fuisset oppositum ante litem cõtestatam. Vel forte ꝓbatio facta super exceptione dilatoria, nõ erit sufficiẽs in exceptione pæræptoria, in qua de maiori præiudicio agitˉ, per ea, quæ hñr in c.veniẽs.el.ij.de testi.& ꝙ no.Fede.in cõsi.clx.col.fi. ¶ 74 † Secũdo ꝙ dictũ est de remissoria, locũ hẽt, qñ ꝓbatio debet fieri testibus.secus si per instrumẽta, vel scripturas, quia pro illis indistincte nõ datur remissoria, cũ facile transmitti possint vt no.in c.j.eo ti.in vj.& in c.cupiẽntes.de ele.in vj.Rot.in decisio.vj.præallegata.in princ.in tit.de proba.in nouis.& in tit.de testi.in xvij.decis.itẽ qñ.in nouis.& idem Rot.decis.pe.in ti.de testi.in antiquis. Do.in d.c.cupientes.§.si vero.infi. 75 † Et ideo cum appellatio ab interlocutoria debeat fieri in scriptis.c.j.eo.ti.in vj.videtur quòd pro tali appellatione remissoria non concedatur.

ADDITIONES.

a ¶ Fama. Et quòd in criminalibus non faciat etiam semiplenam Deci.in c.veniẽs num.13.de testi. Al.

b ¶ Hyer.Gigas. In vj. Adde quòd Domi.in d.c.j.§.ij.col.vlt. voluit quòd tunc excommunicatio per famam probatur, quando opponitur in vim exceptionis dilatoriæ.& Idem tenuit Roma.in cõs.cccxlix.quod inci.dubium de quo queritur.

SVMMARIVM.

1 *Appellans temerè, an aliqua pœna puniatur, vel in expensis tantum, numer. secundo. & 3.*
4 *Iudex à quo temerè appellatur, iniuriatur, & quando agere possit iniuriarum.*
5 *Contraueniens canonibus mortaliter peccat, & deponendus est. sed vnica contrauentio non sufficit. nu. 7.*
6 *Præceptum ad vtilitatem eius, cui præcipitur, resoluitur in vim consilij.*
8 *Episcopus habet fundatam intentionem in tota diœcesi.*
Monachi etiam episcopo subijciuntur. 9.
Tamen magis abbati, quàm episcopo obedire tenentur, nu. 10.
11 *Appellatio generalis non valet.*
12 *Appellatio est magis fauorabilis, quàm causa principalis.*
13 *Appellatio an valeat, si generaliter ad competentem iudi. appelletur.*
Quid de iure canonico. nu. 15.
14 *Argumentum de causis ad personas valet.*
16 *Generalitate ordo iuris intelligitur.*
17 *Actus in dubio debet interprætari vt valeat, & multas illationes ibi.*
18 *Priuilegio quis vti videtur, si actus de iure communi non valet.*
19 *Ius competens de iure speciali non videtur esse in consideratione.*
20 *Iudex in dubio datus censetur non inquisitor.*
21 *Verba in dubio intelliguntur de iure ordinario, non de extraordinario.*
22 *Princeps in dubio non videtur vti plenitudine potestatis.*
23 *Appellatio in dubio admitti debet.*
24 *Appellatio alternatiua dummodo declaretur valet, & declaratio debet fieri infra. x. dies. nu. 25.*

INter cætera. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Abb.hˉ. ¶ 1 † primo no.quòd temere appellãs simplr hˉ arguitur, & sic secũdũ, Abb.quẽ alij sequũtˉ, vrˉ inferti ꝙ alia pæna extrinseca nõ puniatˉ, ex quo solũ hˉ arguit. Sed tñ hoc ex isto tex.ñ bẽ infertˉ, q̃a pari rõne dicẽdũ eẽt quòd temere appellans non deberet condẽnari in expẽsis, ex quo dũtaxat hic arguitˉ: & tamẽ hoc falsũ est.c.reprehẽsibilis.j.e.& Abb. ipse hoc fatetur. ¶ Dictum tamẽ in se comuniter approbatur ꝙ temere appellãs de iure canonico alia extrinseca pæna nõ puniatur, quia iure cautum nõ reperitur. secus ẽ de iure ciuilli. Et ita tenet gl.fi.in l.j.§.interdũ.ff.à q.appel.non licet.Spe.eo.tit.§.nũc dicamus.Bal.& Ang.post Cy.in l.eos.§.ne temerˉ.C.eo.in prin.& idẽ Ang.in l.ab executore.C.quo.appel. 2 † vbi infert ꝙ in terris, q̃ sunt de tpali iurisdictione ecclĩæ, temere appellãs tm̃ in expẽsis venit ꝯdẽnandus, vt no.Abb.hic, & in c.vt debitus.j.eo. ¶ Alibi tñ gl.in c.ad Romanã.el j.ij.q.vj.sentit idẽ esse vtroque iure.& Io.an.ĩ d.c.vt debitus.Alb.in d.l.eos.§.ne temere. ¶ Et ista opin. hac rõne suaderi p̃t, 3 † nã regula est, de iure ciuili, ꝙ ille, q̃ temere appellauit, & succubuit, arbitrio iudicis puniatˉ.d.l.eos.§.nec temerˉ.eo.ti & ſm glo.j.Cy.& Bal.ita ille tex.ĩtelligitˉ, & hoc idẽ est de iurˉ canonico, bonus tex.ĩ c.frequẽs.de resti.spo.in vj.& ꝑ illũ tex.Abb.hic expresse dicit ꝙ succũbens, ẽt de iure canonico, extraordinaria pæna puniri poterit. Et sic vrˉ ꝙ vtroq; iure regulariter temere appellãs nõ solũ ĩ expẽsis, sed ẽt extraordinaria pæna puniatˉ. Nõ obst.ꝙ drˉ in quibusdã legibus.s.allegatis, q̃a loquũtur in quibusdã casibus particularibus, q̃a à regula cõi declinãt, ẽt attẽto iure ciuili, d.l.eos.§.nec temere. Et de iure canonico ẽt haberet locũ, ex quo ꝯrium expresse nõ reperitˉ, iuxta not.in c.j.de no.ope.nũc. Et hoc insimili casu ipse Abb.tradit in c.intimasti.in gl.j.j.eo. Et ad supradicta notãdũ est, ꝙ ex temeraria, & superuacua applone iniuria iudici infertur. 4 † adeo ꝙ actione iniuriarũ tenetˉ.secundum gl.fi.in fi.in l.fi.C.quando ꝓuo.& l.dis.in c.si quis p̃postera.in gl.ij.& hoc vrˉ tenere Arch.Io.an.& Domici.in c.cũ applonibus friuolis.eo.ti.in vj. Et hoc vrˉ ꝓcedere ĩ appellatione, q̃ sit manifeste frustratoria, in qua vrˉ appellãs habere animũ iniurandi, ex quo sibi talis applo nõ ꝓdest.arg.l.si q̃s libertate.& l.pe.ff.de iniu. Facit tex.in l.j.§.deniq;.ff.de aqua plu.ar. Secus si non sit euidẽter friuola, q̃a tunc non videtˉ appellãs habuisse aĩum iniuriãdi, & ideo non drˉ iniuria fieri l.& in maioribus.C.eo.& actione iniuriarũ isto casu appellãs non tenetˉ. Et mõ ꝓcedere vrˉ quod no.Albe.ĩ d.l.& in maioribus.vbi alle.Gof.& Host.& cõcludit ꝙ licet iniuria inferatur iudici appellãdo, nõ tamen iudex actione iniuriarũ agere põt. 5 † Secũdo no. ꝙ licet ille q̃ canonibus ꝯuenit, mortaliter peccet.c.ij.de maio.& obe.xiiij.q.j.in c.q̃s quis adeo ꝙ deponẽdus sit.vt ꝑ gl.ĩ c.generali.de elec.in vj.hoc tamẽ gñaliter nõ habet locũ ĩ qualibet ꝯuentione canonis, secũdũ Abb.ꝑ istũ tex.hic. Sed primo rñderi potest ꝙ ñ erat præceptũ, qñ papa fecit istã decretalẽ. Vel secũdo, ẽt dato ꝙ fuisset in p̃cepto, hoc respiciebat vtilitatem appellãtis, vt applo haberet effectũ.quo casu p̃ceptũ nõ obligat, q̃a in vim ꝯsilij resoluitˉ.l.cũ pater.§.mã.de le.ij. 6 † vbi gl.no.Ant.de Bu.in c.nam ꝯcupiscẽtiã.s.de cõsti. Facit tex.in c.dilectissimis.vbi glo.fin.xij.q.j.& xxxj.q.j.in c.hac rõne.vbi gl.fi.& tex.in c.magna.ver.vouete.iuncto.c.j.de vo. 7 † Tertio respõdetˉ, ꝙ vnica ꝯuẽtio nõ sufficit, sed plures requiruntur. vt Do.trãdit in d.c.generali col.pe. Paul.in cle.j.quẽ refert Imol.de eta.& quali.per c.honoratus.lxxiiij.dist. ¶ Tertio no.quòd abbas corã ordinario cõuenitur, vt per Abb.hˉ. adeo quòd ex iuxta causa deponi põt ab epõ.c.abbatibus.c.si quis abbas.xiiij.q.ij. Nam omnes, qui sunt de diecesi, epõ subijciuntur.xciij.dis.in c.nulla.quod ibi gl. 8 † Et epũs habet fundatã intẽtionẽ in tota diecesi, vt ẽ dcm̃ Inn.ĩ c.cũ venerabilis.de excep. 9 † vbi dixi. Et ꝙ dcm̃ est de abbate, idẽ ẽ ĩ monachis, q̃ ẽt ipsi epõ subiciũtˉ.xviij.q.ij.ĩ c.ꝑuenit.& ĩ c.q̃ vere.magis tñ abbati, q̃ epõ tenetˉ obedire, 10 † ſm gl.no xj.q.iij.in c.q̃ resistit.de quo Abb.ĩ.c.cũ ab eccesiarũ.ĩ c.q̃to.post Inn.dˉ offi.ord.& no.Car.ĩ cle.ne ĩ agro.§.q̃a verbo.q.viij.de sta.mona. ¶ 11 † Vltimo no.quod drˉ ĩ summario, vc; ꝙ applo gñalis nõ valet. Nã secũdũ Bal.hic, sicut libellus & sñia debet eẽ certa, ita appellatio, q̃ illi ꝯria est.& iõ vrˉ ꝙ sicut ĩ cã principali, petitio gñalis procedit, nisi opponatˉ.l.fi.C.de anna.exce.sic & in appellatione generali, dicẽdũ sit ꝙ valet nisi opponatur. 12 † Et ad hoc facit, quia appellatio est magis fauorabilis.

q̃ sñ

q̄ sit sñia principalis,vt no.Ang.Are.i.l.j.i prin.ff.ap.re.Circa tex. hic abb.q̄rit de duab. q̄ōnibus †Prima est,an ꝓcedat appellatio. si ad ꝯpetētē iudicē simpl'r appellet.[a] Bar.ꝯcludit ꝙ sic.l.j.§.si q̄s. ff.e.ver.q̄ro q̄d si aliq̄s.& i l.q̄. Romę.§.Seia.ff.de ver.ob.ibi victus apud ꝯpetētē iudi. ꝓuocauit. Et idē tenet gl.fi.i l.cū ꝓponas.ꝑ illū tex.ibi ꝯpetēte iudice.C.de auc.iud.pos.& sequūtur ibi Ang.& Bal.& Sal. idē Bal.i d.l.a ꝓtissimi.col.j.i fi.C.de iud.ver.itē neci ap pellatione,q̄a s̄m cū appellari vr̄ ad ꝓximū superiorē,eū in gn̄alitate verborū ordo iuris itelligat̄. l.Gall⁹.§.q̄dā recte.ff.de libe. & post.cū ibi no. Et idē voluit Spe.eo.ti.§.nūc tractemus.ver.q̄ro q̄d si q̄d.Arc.ij.q.vj.i c.anriore.& Bar.Brixiēsis.in q.cxxxvij.Esto ꝙ aliq̄s. & ista est cōis[b] opi.q̄ s̄m abb.hic đ plano ꝓcedit de i ure ci. nā cū illo iure omisso medio ad superiorē appellari nō possit.l.Imperatores.ff.e.appl'o gn̄alis restringit̄ ad illū iudicē, i quo locū habere pōt.Secus vr̄ eē de iure cano.q̄a talis appl'o oīno incerta vr̄, ex quo omisso medio ad papā, & alios appellari pōt vt ꝑ eū h̄.& idē abb.in c.vt debitus.in fi.j.eo.& h̄ ēt tradit Pa.de Ca.i d.l.q̄ Romę.§.Seia.i prin.Sed tn̄ Io.de Imol.in d.l.j.§.si quis.ff.eo. finaliter tenet talē appl'onē, ēt đ iure can.ꝓcedeř,q̄a licet ex ꝑuilegio ad papā,& ad legatū appellari possit omisso medio.rl'r tn̄ ēt đ iu.ca. ad ꝓximū superiorē appellādū est.c.dilecti.j.eo.Et i dubio nō vr̄ q̄s velle vti ꝑuilgio.l.q̄.q̄.& l.i testō.C.de test.mili.iō ēt de iure cano . s̄m regulā vr̄ ad ꝓximū superiorē interposita appl'o.Et ꝑ istā rōnē idē sequūt̄ Alc.& Arc.i d.l.q̄ Romę.§.seia. & Ang.are.in d.l. j.§.si q̄s. i fi.ff.eo.Opi.abb.prima facie vr̄ verior,q̄a negari nō pōt, q̄n applo incerta sit, q̄n simpl'r ad iudicē ꝯpetētē iterponit̄,& ꝑ sertī respectu sūmi pōtificis,q̄ absolute ꝯpetēs iudex aplonis vr̄, cū gn̄alis sit ordinarius oīum.& ad illū de qualibet mūdi ꝑte appellari possit.ij.q.ix.c.cūcta ꝑ mūdū,& q̄a verba i potiori significatu itelligūtur.l.j.§.q̄ i ꝑpetuū.ff.si ager vect.vl' emp.c.pe.j.de sē. excō.Vnde ꝯsonat ꝙ illa verba. Ad cōpetētē iudicē, de sūmo pōtifice,itelligant̄ & de maiori tribunali.ar.l.ꝯ pupillū.§.is q̄ ad maius.ff.de re iud.Et q̄a applo interposita ad summū pōtificē ꝑualet apploni factæ ad ordinariū.c.si duobus.i prin.j.e.facit tex.i c.hi q̄. de pb.i vj.q̄ vr̄ ꝙ applo i dubio sumū pōtificē deferat, vl' saltē his rebus negari n̄ pōt, q̄n icertitudo causet̄.Ergo rō Abb.vr̄ ꝓcedere.Et ad h̄ bn̄ facit tex.hic, vbi nō valet gn̄alis applo respectu cāæ.ergo idē vr̄ respectu ꝑsonę iudicis †Valet.n.argm̄ de causis, seu rebus,ad ꝑsonas,vt no.in l.si plures.in prin. s̄.de vugl. & pu. Et tenēdo istā opi.nō obst.iura,q̄ s̄.ꝑ cōi opi.adducūt̄,q̄a ꝓcedūt de iu.ci. ꝓut loquūt̄. secus ē đ iu.ca.ꝓut Abb.distiguit. Vl' scd'o pt rn̄deri,ꝙ dum simpl'r in dictis iuribus dr̄ de ꝯpetēti iudice,n̄ sūt verba partis sed legislatoris breuiter casū referētis, vt aperte ibi colligit̄.& iō quatenus appellatio iterposita fuit ibi a parte ad cōpetentē iudicē,intelligitur quòd persona iudicis certificata fuit. Non ob.ratio quā Io.de Imo.hic adducit,& alij sequūtur , quod in dubio nō vr̄ q̄s vti priuilegio,q̄a pōt rn̄deri,ꝙ illud ꝓcedit in actu testandi,q̄ pēdet a volūtate testatoris.Et ita loquit̄ tex.in d. l.q̄.q̄.Secus est i iudicijs,quæ reddūtur in inuitū. l.inter stipulātē. §.sacrā.ff.de ver.ob.in quibus nō debet eē icertitudo in ꝓiudiciū partis. & ita rn̄det[c] Peru.q̄ istā partē seq̄tur in d.c.dilecti.j.eo.xvj. q.Secundo responderi pōt,ꝙ nō ex priuilegio,sed ex cōis iuris regula appellatio ad summū pontificem immediate interponitur per iura.s̄.alle. Tertio dici potest ꝙ ꝯ regulam , in qua fundamentum Imo.cōsistit,est alia regula,& sunt rōnes in ꝯriū q̄ ꝑponderant,vel saltem ex q̄bus incertitudo causat̄.Et ideo fundamentū Abb.locū habet.¶ †Sed tn̄ his nō obst. nō est a cōi opi.recedēdū. Et sic ꝯcludo ēt đ iure canonico appellationē valere ꝑ rōnē Im. q̄ efficax vr̄. Nā cū appellatio simpl'r interposita sit ad ꝯpetētē iudicē,illa gn̄alitas intelligit̄ de ꝯpetēti, attēto iure cōi,& ordinario & n̄ cōsiderat̄ ꝙ sit ex ꝑuilegio ꝯpetēs.arg.d.l.q̄.q̄. C.de test. mili. †Et q̄a i gn̄alitate ordo iuris itelligit̄, vt Bal.dicit i d.l.a ꝓtissimi.C. de iudi. †Et q̄a actus i dubio iterpretari debet vt valeat.l.quoties. de re.dub.†Et h̄ in tm̄ ꝓcedit, ꝙ i dubio q̄s vr̄ vti ꝑuilegio si actus de iure cōi nō valeret, vt no.tradit Pau.de Cast.in l.ex imperfecto. C.de testa.in consi.cclxxx.in facto pn̄ti.col.iij. facit text.in l.miles qui destinauerat.ff.de.mili.test. à fortiori ergo hoc est dicendum in casu nr̄o, ꝙ videat̄ vti iure cōi,quia attento priuilegio appellatio redderet̄ nulla, & incerta . ¶ Nō ob.rn̄siones datę ad tollēdū h̄ fundamētū, & primo ꝙ r̄ła legis, quā q̄, nō hēat locū i iudicijs. s̄m Peru.in d.c.dilecti, q̄a h̄ nō vr̄ verū, cū illa r̄ła videat̄ gn̄aliter ꝓcedere,ꝙ i dubio q̄s nō vr̄ vti priuilegio vt in iuribus.s̄.alle. †Et q̄a in dubio ius ꝯpetēs ex iure speciali nō vr̄ esse in consideratione.[d] l.iij.§.j. vbi Bar.de fideicom.liber.l.j.in fi.ff.de bo.pol.contra tab.†& iō in dubio præsumit datus iudex.nō inquisitor.Spe.in ti. de inquisi.§.j.ver.sed nūquid inquisitores.Abb.i c.examinata. de iudi.†Et q̄a verba in dubio intelligūtur de iure ordinario , nō de extraordinario.l.Scio.§.medico.vbi Bart.ff.de annu.le.† Et idem dicimus in principe, qui n̄ vr̄ in dubio vti plenitudine potestatis sed iure cōi vt est dictū Inno.in c.innotuit.de ele. Ang.sequitur i l.bene a Zenone.C.de quadri.prescri.Bal.& Paul.de Cast. in l.si testamentū.C.de testa.Abb.in c.ad hoc.de ꝑscr.cū si.Et vtrumq; ēt n̄ vr̄ h̄re locū in iudicijs,q̄a ꝯriū iure non cauet̄,& præsertim in ista q̄ōne vbi agit de fauore actoris vel appellātis,vt sua appellatio locū habeat,nā verba in fauorē actoris interpretari dn̄t.l.si q̄s intētione ambigua.ff.de iudi.& i princi.iudicij actori magis q̄ reo fauet. l.de die.in prin.ff.q̄ satis.cog.Et in dubio ēt fieri †debet interpretatio,vt appellatio admittatur.Glo.& Docto.i c.vt debitus.in ver.& rationabili causa. infra.eod. Innocen.in cap.dilectus el secundo de rescri.Ange in l.quoniam iudices.C.eod.Bald.in l.properandum.§.sin autem:C.de iudi.& Card.in cle.prima .in secun quæst.de dol.& ꝯtu.Nō ob.alia rn̄sio,dū dr̄ ꝙ iure cōi,& n̄ ex ꝑuilegio,applo ad papam deferatur. quia immo illud vr̄ esse de priuilegio,vt expresse dicit tex.in c.& ideo.el.j.in princ.ij.q.vj. vbi dr̄. Ideo huic sedi ꝑfata priuilegia concessa sunt.& tn̄ ibi dr̄,& s̄. proxime dictū fuit de applone, quæ ad Papā immediate interponitur.Ad idē tex.in c.arguta.& in alio c.ideo eadē c.j.ij.q.vj.Nō ob.tertia.rn̄sio, ꝙ saltē appellatio reddat̄ dubia, & incerta ex rōnib⁹.s̄.all.in ꝯriū,q̄a cū talis appellatio fundet̄ in regula, q̄ ponit in c.dilecti.j.eo.vr̄ certa q̄a res certa dicit̄, ꝑ eo,qui habet regulā ꝑ se.l.quoties.vbi Bar.ff.si quis cau.Et ēt rōnibus in ꝯriū allegatis statim.rn̄detur. Nō ob.successiue tex.hic, q̄a loquit̄ i appellatione interposita vlter,vt patet in omni cā.Sed in q̄ōne,đ qua agitur applo iterponit̄ in diffinitiue ad iudicē ꝯpetētē. Si enim diceretur,ad oēm iudicem compctētē,termini essent pares.Vel secūdo i appellatione gn̄ali respectu causarū nō superest ratio, ꝙ de vna cā magis, q̄ de alia intelligatur. Sed in iudice competēti maior certitudo habet̄ per supradicta.¶Non ob.alia iura,& primo, ꝙ Papa absolute videtur cōpetēs i causa appellationis,q̄a imo illud ex priuilegio videtur, vt supradictum est. Nō obst. ꝙ verba debent accipi in potiori significatu, quia proximus superior videtur competens in potiori significatu, cum in regula , & iure communi fundetur, argu. l.eius militis. §. militia missus . ff. de testa.mil.& facit text.in cap.si duobus.in princi.infra eod.vbi dicitur quòd alter ad Papam,& alter ad sui iudicis audiētiā appellauit, ergo Papa non uidetur esse suus iudex, nisi ex priuilegio . ut supra dixit.Confirmatur hoc quia non videtur quòd papa dicatur esse simpliciter competens appellantis , ex quo etiam est aliorum omnium.ergo illa verba debent intelligi de competenti ipsius appellantis simpliciter.& non s̄m quid.l.hoc legatū . vbi Bar.de leg.iij.c.statutū.de elec.i vj.Vltimo nō obstat ꝙ appellatio ad Papā preualet,q̄a illud verū q̄n ꝯstat,ꝙ ad summū pōtificē interposita sit.d.c.si.duob⁹.infra eo.sed hic n̄ ꝯstat,& in dubio secūdum regulam intelligitur,vt dictum est. Et prędicta haberēt locū quando actus remaneret validus, sed hic nullus redderet̄ ꝙ.non est dicendum per supradicta. ¶ †Secundo Abb. querit an valeat appellatio alternatiua .[e] Ioannes Andre. late disputauit quæstionem in regula , in alternatiuis . de regul.iuris in sexto. in mercuria . & finaliter in vlti. colum. ibi mihi videtur, concludit talem appellationem non valere de iure canonico , nisi per appellantem declaretur coram quo velit appellationē prosequi.Et idem Ioan.An.in c.si is,cui.in glo.pe.de offi.deleg.in vj. & sequitur abb.hic. In contrarium vero allegatur decisio Rotæ, quæ est.xxxiij.item quòd appellatio alternatiua . eod.tit.in nouis. vbi reprobatur op.Io.An.& Rota tenet valere appellationem alternatiuam,

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Appelletur. Quid si appelletur ad papam,vel episcopum,vel quemcunque alium iudicem conpetētē, vide Bal.in consi.ccxj.& in consi.seq.li.iiij.

b ¶Hie.Gig.Cōis.Ista cōis opi.cōprobari pt ēt sic. De iure ciuili gradatim appellat̄.l. Imperator . §.j.ff.de appella.igit̄ vnus tm̄ isto casu erit iudex appellationis. & iō istius sermo gn̄alis, appello ad iudicē cōpetētē, operat̄ ac si nomē iudicis expressū eēt, arg.l.ij.ff.de lib.& post.facit.tex i.l pediculis.§.itē cū q̄reret̄.ff.de auc.& arg.le.& tex. i l.fundus, q̄locatus.ff.de fun.instr. ꝓbat̄ ista cōis opi.alia rōne. nā cū de iure ciuili appellari nō possit,nisi ad immediatū superiorē, penes quē cēset̄ appellatio interposita, volūtas.n.disponentis interpretari debet, vt videat̄ voluisse, ꝙ pōt.& nō aliud.l.Lucius.§.pe.ff ad municipa.facit c. a nobis, & ibi Ab. de sentē.excōica.Bar.in l.sub cōditione, de cōdi.institu.Possent plura alia addu ci pro cōprobatione istius communis opinionis, quæ omitto breuitatis causa .

c ¶Hie.Gig. Respondet. Adde ꝙ ista responsio Perusi.non vr̄ bona q̄a licet arguere ex vltimis volūtatibus ad iudicia, & ecōuerso, vt facit Bar.in l.centesimis.§.fi.de ver.ob.& d.las.rub.C. de iudi .& probatur in l.nōest mirum.ff.de pign.actio.

d ¶Syl.Ald.Consideratione.Et si fit facta mentio iuris intelligitur de iure communi non speciali in literis papæ vel aliorum.Deci.in consi.cxxvij.col.j.& col.ij.

e ¶Hie.Gigas.Alternatiua.Appellatio alternatiua an valeat, vide Bal.in consi.ccccx. inci.consi.d.Simonis.in iiij.vol.& vide hic plene per Fely. in ista quæstione.

¶Adde ꝙ idē quod Io.And.tenet Philip.Franc.in d.c. in alternatiuis. Imo. in l.j.§. si quis.quando appel.sit.& Alex.de Imo. in consi.clxiij.li.ij.& in consi.xij.lib.vj.

ternatiuam, dūmodo appellans coram vno appellationē prosequat̄, & hoc modo aduersarius certificatur. & idem voluit Spec. eo.ti.§.nunc tractemus.ver.sed pone aliquis, Bal.in l.appellatione. in gl.ij.C.eo.& Ange.in l.cum proponas.C.de bo.au.iud.pos. cum si.vt tradit Peru.in c.dilecti.j.eod.in xix.q.Sed certe opinio istorum in effectu recidit in idem, quod dicit Io.An.dum inquit, non valere appellationem, nisi declaretur, & isti dicunt valere appellationem, dummodo declaret̄, ex quo.n.etiā s̄m Io.An.expectatur declaratio, dat̄ intelligi ꝙ à principio appellatio procedit.

25 ¶† Sed difficultas est, an talis declaratio fieri possit, etiam post.x. dies, qui dantur ad appellandum. Et in hoc Doct.dissentiunt.nā Ioan.An.in locis præal.præcise vult, ꝙ appellatus alternatiue intra.x.dies debeat eligere, & declarare coram quo velit appellationem prosequi. Contrarium expresse tenet Ang.in d.l.cū proponas. quia est quædam declaratio, quæ ēt post terminū fieri pōt l. hæredes palā.§.sed si notā.ff.de testa.Et idē Rota.in deci.predicta circa fin.vbi inquit ꝙ non est necesse ꝙ fiat ista declaratio intra.x. dies.sed sufficit ꝙ appellans etiā postea prosequat̄.Sed tamen verior videt̄ opi.Io.An.quia ista non est declaratio, sed electio, per quam vnum ex alternatiuis resoluitur, & aliud remanet in dispositione l.si quis stipulatus sit Stichum. in princ.ff.de verbo.obli.& perinde habetur, ac si de nouo appellaret, ideo non potest fieri post terminum quia extrema non sunt habilia l.bonorum.ff.rem ratam hab.ita Areti.in d.l.qui Romæ.§.Seia.& prius Bal.hic per d.l.bonorum, & per text.in l.nam cum vterque.ff.de stipu.seruo. Et quia elapsis.x.diebus tempora nō suffragantur, vt dicitur in l. accusaturus.ff.de adul.& hoc idem sequitur Alex.in cōsi.clxiiij.viso processu causarum.in ij.li.& in consi.clxxxiij.viso processu causæ vertentis inter And.eo.li.ij.Et pro ista opinione adduco bonū text.in l.j.ff.de appel.re.in princ.vbi appellatio interposita nomine alterius debet ratificari intra tempus datum ad appellandū. Talis enim electio, siue declaratio iudicis nō debet trahi ad tempus appellationis interposite in præiudicium aduersarij, cui ius quæsitum videtur, vt not.in d.l.bonorū.ff.rem ratam habe.Et ex prædictis duabus questionibus etiā late scribit Ang.cōs.cccxxxvj, ista quæstio.prout in nouissima impressione reperitur.

SVMMARIVM.

1. *Appellari non potest à correctione, nisi modus excedatur.*
2. *Monacho licet fugere de monasterio, Abbate nimis seuiente.*
3. *Correctio debet esse moderata, aliter recurri potest ad superiorem.*
4. *Monachus arma sumere potest ad defensionem, si Abbas odio illum prosequeretur, & grauaret.*
5. *Castigatio moderata permissa est, aliter corrigens tenetur.*
6. *Corrigendi modum excedens tenetur tantum de excessu.*
7. *Monachi dicuntur subditi Abbati.*
8. *Clerici prælatis subditi dicuntur.*
9. *Subditus propriè quis dicatur.*
   Et an qui sortitur forum ratione contractus, vel delicti.nume.10.
11. *Prælatus erga subditos non debet se habere vt dominus, sed vt pater, num.12.*
13. *Correctio monachorum ad Abbatem pertinet.*
14. *Abbas quo ad monachos ordinariam habet potestatem.*
15. *Correctio per Abbatem, vel prælatum fieri, etiam potest cum verberibus.*
16. *Abbati correctio monachorum incumbit absque capitulo, & cum eo episcopus non concurrit.*
17. *Monachi possunt cōpelli ad obseruationē religionis, & cōstitutionum ordinis.*
18. *Religiosis post professionē an strictior vita posit indici limita, nu.20.21.et.22.*
19. *Papa an statuere posit ꝙ monachus recludatur.*
23. *Clericorum secularium an & quando status alterari posit, & num.24.*
   Et an si maior pars alterationi consentiat.num.25.
26. *Religio quæ dicatur strictior ad hoc vt de vna ad aliam transitus fieri posit.*
27. *Fratres mendicantes qui dicantur.*
28. *Literæ impetratæ in causa appellationis à correctione non valent, nisi causa exprimatur.*
29. *Iudex à quo non tenetur deferre appellationi quando appellatio prohibetur, nisi iusta causa appellandi exprimatur.*
30. *Appellatio à diffinitiua quamuis causam non requirat, tamen si appellatio prohibetur causa exprimi debet.*
31. *Tertius appellās pro suo interesse tenetur causam exprimere in appellatione.*
32. *Appellans ab executore tenetur causam exprimere.*
33. *Certa res dicitur pro eo qui habet regulam pro se.*
34. *Causa exprimenda in appellatione debet esse iusta non friuola.*
35. *Iudex si causam ineptam exprimat in sententia, facit vt ea vitietur quamuis non teneretur exprimere.*
36. *Locutio mala plus nocet quàm taciturnitas.*

AD nostram. ¶† Primo no.ꝙ à correctione non appellat̄.Et hoc intellige, nisi modus excedat̄ in corrigēdo, vt à cōtrario sensu probat̄ hic. Nā appellatio ꝓhibet̄ qn̄ abbas corrigit s̄m regulā, & constōnes ordinis, vt in fi.hic dr̄.ergo si excedat modū in corrigēdo, appellatio nō prohibet̄,[a] q̄a remanet sub regula permissiua appellationis.Et idē gl.quæ hic plura iura adducit. & not.Cal.in consi.iij. eod.tit.Pet.de Anchar.in consi.ccccxj.ponderata diligenter.in ij. dub.† Et ideo dicit Bal.hic, ꝙ abbate nimis seuiēte in monachos, licitū est monachis fugere de monasterio, nec ꝑ hoc dn̄r apostate.allegat in arg.bonū tex.in l.ij.§.dn̄orū.ff.de his, qui sunt sui vel alie.iu.vbi etiā Bald.dicit † ꝙ correctio debet esse moderata.aliàs ad superiorem recurri potest per viam querele.Et quando abbas in corrigendo est nimis seuerus capitulum cum eo adhiberi debet, vt abb.tradit post Host.& Ioan.An.in cap.Ioannes. de regu. † Et quando abbas haberet odio monachum, & illum grauaret, monachus arma assumere potest ad defensionem, vt no.Car.dicit in cle.j.§.præfate. de sta.mona.† Et generaliter quibus aliorū castigatio permissa est, moderate intelligitur, & si modus excedatur, corrigēs tenetur l.sed & quæcūq;.§.si magister.ff.ad l.Aquil.l. item quæritur.§.item Iulia.ff.loca.no.in l.j.C.de emenda.propin. in c.præsbyterum.de homi.Non tamen qui in corrigendo modū excedit, tenetur pro delicto,† sed tantum de excessu, vt no.Bald. in d.§.si magister.& in not.q.tradit Alex.in consi.lxxiij.viso themate. in iij.li.& de his etiam scribit Io.de Ana.in c.j.de cleric.percul.

¶† Secundo not.ibi, subditorum tuorum, quòd monachi dicuntur subditi abbati, immo vt serui subijciuntur.liiij.dist.in cap.multos.[b] † Similiter clerici respectu prælatorum subditi dicuntur ca. irrefragabili, in princi.de offi.ordi.cum si.vt prosequitur abb.hic. † Quis autem dicatur proprie subditus,[c] habetur ꝑ gl.in cle.j.§. eisdem.de fo.compe.quæ dicit, quòd ratione domicilij [d] quis dicitur subditus.† Qui autem sortitur forum ratione contractus, vel delicti, proprie non dr̄ esse subditus, secūdū gl.ibi.quam Doc. cōiter sequunt̄.Idem gl.v.& ibi abb.in c.nuper. de sen.excō.abb. in c.pe.in j.no.de fo.compe.in c.j.in fi.eo.ti.Domi.in c.Romana.§. porro. in fi.de sen.excom.in vj.Prælati † tamen erga subditos nō debent gerere se vt dominos, quia scriptum est, neq; vt dominantes in clero.x.q.iij.in c.j.in fin.cum si.vt abb.hic adducit. & idem abb.in c.j.in princ.de excel.præla.in c.cum venerabilis. in v.not. vbi dixi.s̄.de exce.& gl.in c.cū beatus. in ver.subtrahant.xlv.dist. in proposito dicit, ꝙ si prælati non seruant reuerentiam subditis, nec ipsi seruare debent prælatis.Et ibi Arc.etiam dicit,† ꝙ prælati debent præsidere subditis, sicut patres filijs, alleg.text.in §.eos autem. in auc.vt iudi.sine quoquo suf.colum.iij.Bene facit tex.in ca.quorundam.lxxiiij.dist.vbi dicitur ꝙ tales debent esse prælati erga subditos, quales ipsi vellent esse prælatos, si essent subditi.

¶† Tertio no.ꝙ correctio monachorum ad abbatem pertinet.facit text.in c.nullam.xiiij.q.ij.† abbas.n.quo ad monachos ordinariam habet ptātem.Inno.in c.vt famæ.de sen.excō.Cal in cōsi.xx. in ti.de regula.† Et ista correctio ēt fieri pōt cum verberibus,[e] s̄m qualitatem excessus.xlv.dist.cum beatus. & ibi in §.Salomon.dicitur quòd de S.Benedicto legitur quendam monachum percutiendo virga sanasse, quem creba admonitione curare non poterat.Et tali casu correctio debet fieri per ipsum abbatem, & alteri committi non potest,[f] nisi ex necessitate c.vniuersitati.§.de sen. excom.

ADDITIONES.

a ¶Ald. Prohibetur.Vide eundem Deci.in c.de priore.col.j.j̄.eo.

b ¶Hier.Gig. Multos. Adde ꝙ dum tex.dicit in d.c.multos, ꝙ monachus strictiorē seruitutem patitur q̄ seruus, de ratione huius dicti diu quæsiui, quia immo contrarium videbat dicendū, quia seruus à dn̄o vendi potest.Item serui vita & mors in manu dn̄i est l.serui.in prin.ff.de furt.dum inquit text.neq; enim ꝙ potest in furem statuere, & tamen hoc non est in monacho, cogitaui ꝙ ratio illius dicti sit, ꝙ religiosus strictiorem q̄ seruus pati seruitutē dicatur, quia ab illa non potest aliquo modo liber fieri. quod tamen secus est in seruo, quia manumissione dn̄i libertatem cōsequitur, & etiā quandoq; ab illa lege liber fit. ꝙ manumissione dn̄i libertatem accipiant serui, probatur.liiij.dist.per tot.&.C.de ser.reipu. manu.l.j.& ibi Gl.l.Barbarius.ff.de offi.prætor.& in multis alijs locis vulgari. ꝙ aūt qn̄q; dispōne legis tex.est in l.j.&.ij.C.in quib.cau.ser.pro præm.lib.accipi.

c ¶Hier.Gig. Subditus. Et alias allegando dicebam, ꝙ vtilitas est circa multa, intellige quomodo dicatur quis subditus, quia si non efficitur subditus, non potest cōmittere crimen læsæ maiestatis, vt habetur in cle.pastoralis.de re iudi.Item videmus ꝙ subditus tenetur adiuuare dominū suum l.vtrum.ff.ad leg.Iul.de par. si autem non sit subditus, ipse tenetur adiuuare.de iure ciuili.Glo.no.in l.culpa caret.ff.de reg.iu.Item similiter videmus ꝙ subditus tenetur propalare ea, quæ sunt in damnum reipublicę suæ.vel domini sui.l.quisquis.C.ad leg.Iul.maiesta. similiter videmus si statutum prohiberet, alienationem in non subditum, vel aliter facere intendens de subdito.& sic habentur plures effectus. & alibi sæpe.

d ¶Domicilij. Vide Deci.in consi.ccclij.Anch.consi.ccccxxxvij.Ant.But.consi xxj. in fi.Maria. Sozin.c.j.de fo.compe.Barth.Sozin.consi.lxxix.nu.15.lib.iiij.vide tamen Rom.consi.xxxix.in fi.Aret.consi.lxxvij.

e ¶Gig. Cum verberibus. An autem possit per Abbatem vel Priorem alij, etiā monacho committi ꝙ verberetur, & an Abbas vel Prior isto casu committendo sit ipso iure excommunicatus. vide eleganter & late per d.Fran.de Curt.in consi.lxxix inci.super articulo, an Abbas, vel Prior.

f ¶Non potest. Vide Fran.Curt.Seni.consi.lxxix.

excom.Et in corrigendo debet superior seueritatem disciplinę cum misericordia temperare.xlv.di.cap.disciplina.cum plus erga corrigendos agat beneuolētia, q̄ seueritas c.licet nōnunquā.xlv. dis.16 † Et ipsi abbati soli correctio monachorum incumbit absque capitulo,& cum eo episcopus non concurrit,vt abb.hic prosequitur, & idem latius tradit in cap. cum contingat. in iij.char.de for. compe.Inno.& Doc.in cap.quanto. de off.or.glo.in cap.hoc tantum.xviij.q.ij.Cal.in d.ver.xx.abb.in cap.ea,quæ.de sta.mo.& in c. Io.de Reg.& in cap.monachi.in princi.de sen.excom.& in cap.ad audientiam.in princ.de ca.mo. 17 ¶† Quarto not.ꝙ monachi compelli possunt ad obseruationem religionis, & constitutionum ordinis.idem abb.in cap.relatum, per illum text.j.ne cle.vel mona. & in cap.cum dilectus. in glo.j.in fi.s̄.quod me. causa. 18 † Et prædicta inducuntur ad quæstionē, an religiosis post factam professionem strictior vita indici possit, in qua prima conclusio abb.est, ꝙ religiosis hoc fieri possit,ſm gl.quæ hic tenet in cap.ꝙ omnes,circa fin.de reg.iu.in vj.Et fundatur ista conclusio,ſm eum hic, quia religiosi proprie eorum voluntati renuntiauerunt.xij.q.j.c. non dicatis cap.si religiosus. de ele.in vj. Et ideo sustinere debent iugum,licet intolerabile videatur.xix.di.c.in memoriam.& videtur text.in c.j.de sta.mo.in vj. vbi monialibus perpetua clausura indicitur, & quia religiosi constitutiones ordinis obseruare tenentur, vt hic,& in c.irreprehensibilis.j.eod.Et ista opi.cōmuniter approbatur,vt dicunt abb.& Mod.hic. & præsertim videtur habere locum in summo ponti.prout tradit Imo.post Gul.in cle.fi.circa fi. de sta.mo.quia solennitas voti ex sola cōstitutione ecclesiæ inuenta est c.j.de vo.in vj.vnde pōt à summo pontifice mutari,arg.c.fin. de consan.& affini.¶ Sed tamē ista cōclusio non videt̄ procedere sine dubio, quia cōtrarium tenet gl.per illū tex.in c.gesta.lxiij.di. in gl.& idem gl.per illum text.in c.integritas.xxxij.q.j.in ver.vlti. Et contra gl.in d.c.ꝙ omnes. de re.iu.in vj.tenet Old.consil.xcvj. nunquid monachum . vbi concludit ꝙ Papa statuere non possit, 19 † ꝙ monachus recludatur. Et ibi ad hoc rationem efficacē inducit, quia ab initio datur annus probationis ingresso, vt asperitas ordinis experiatur c.ad apostolicam . de regu.vnde nō videtur ꝙ contra eius voluntatē ad duriorem vita adstringi possit. nisi alius annus sibi cōcedatur.Fel.hic conat̄ respondere, & dicit ꝙ nō dat̄ annus principaliter vt mores illius religionis solum in specie experiat̄, sed vt propriam suijpsius aptitudinē ad. religionē tentet, vnde statim ꝙ vnam religionem professus fuit,subiecit se omni alienationi,& dispositioni superioris.Sed considerandū est,ꝙ ista ratio haberet locū, si alteratio durioris vitę facta fuisset in aliquo accidenti, vel in simili casu ad consuetam vitam religionis ex parte,de quo verisimiliter ingressus cogitare potuisset. Sed si aliquo ponderoso respectu asperior vita constituat̄, prout Doc.loquuntur, non videtur ꝙ ingressus adstringatur ad illam, quia limitata fuit voluntas eius ad qualitatem religionis. & ita ratio Old.irrefragabilis videtur.Et tenendo istam opi.quæ de iure verior, videtur,non obst.rationes,quibus abb.mouetur.Et primo,ꝙ religiosi non habent voluntatem, quia hoc verum est in his,quæ sunt ſm regulam,& constitutiones ordinis. Secus si modus excedatur,vt dictum fuit in notabilibus,vt not.hic in glo.& in c.de priore.j.eo. Et ita in casu isto videtur.Non ob.tex.in d.c.in memoriā,quia loquitur ille tex.in clericis,& prælatis secularibus, quibus tamē ſm omnes strictior vita indici nō potest.Vnde ille tex.nō intelligit̄ respectu durioris vitę,ad quam propria voluntate quis astringi debet d.c.integritas.xxxij.q.j.cum si.Non ob.specialiter tex.in c.vnico . de sta.mona.in vj.vbi monialibus perpetua clausura indicit̄. & dicunt Mod.hic, ꝙ ibi est casus contra Old.qui de clausura loquitur in consi.præalleg.Et licet gl.in d.c.vnico. in ver.præsentes. dicat ꝙ clausura non facit vitam strictiorem . tamē hoc non videt̄ verum simpliciter.Et ideo glo.ibi finaliter concludit per illū tex. ꝙ religiosis austerior vita indici potest, ſm conclu.abb.hic. Nam pro responsione considerandum est, ꝙ in d.c.vnico, strictior vita non indicitur,quàm conditio personarum, & qualitas religionis postularet.loquitur enim ille tex.in monialibus,quę impudenter contra verecundiā sexus extra sua monasteria vagabantur.Vnde ibi non videntur grauatę vltra naturam religionis, sed potius ad pristinum bonum modum viuendi reducuntur.Et in illo casu verum videtur ꝙ clausura non facit vitam strictiorem,prout glo.ibi dicebat.Old.vero in consi.s̄.alleg.loquitur in monacho,& dicit ꝙ papa illum contra suam voluntatem includere non potest. nam intelligitur de inclusione stricta præter naturam religionis. puta ꝙ moretur in cella,& ꝙ non exeat, vt ratio sua ostendit. hoc fieri enim non potest,ſm eum,contra Ioan.An.& alios in locis. supra alle. Vltimo, non ob.ꝙ cōstitutionibus ordinis religiosi subijciuntur,vt hic,quia verum est in his,in quibus superiores habent potestatē,ſm naturam religionis,sed nō quantū ad hoc vt durior,& asperior vita indicat̄, per.s̄.dicta. Et eodē modo respondet̄ ad illud,quod dictum est de summo pontifice. Nam licet supremam videat̄ habere potestatem.non tamē videt̄ ꝙ in præiudicium durioris vitę aliquid disponere possit, ad quam propria voluntate quis adstringi debet,vt.s̄.dictum est.Et ista cōclusio procedat, qn̄ durior vita de nouo inducit̄. Secus vero esset, qn̄ talis austeritas alias fuit in regula,quia,ſm statutum antiquum,regula poterit reformari,& de hoc ingressu satis cogitare potuit,ſm naturam religionis.ita Host.in sum.de vo.in §.vtrum.ver.quid si scholaris.Spe. in ti.de sta.mo.§.j.ver.lxij.& Inn.qui ita loquitur in cap.super eo. de reg.But.in cap.causam, quæ.colum.j.s̄.de elec.Do.post Arch. in cap.j.§.qui vero.ver.quid si monachus. de reg.in vj.nam res de facili ad naturam suā reuertitur.xxxv.dis.c.ab exordio. vbi Doc. hoc idem dicit in clericis secularibus, de quibus.j.¶ Ab ista vltima cōclusione excipiunt tres casus.Primus est, quando 20 † ingressus propter debilitatem corporis nouam reformationem tolerare non potest,ſm Inn.in d.c.super eod.vbi abb.sequitur. & Do.in d.c.j.§.qui vero . de regu.in vj.Et hoc generaliter locum habet in omnibus professis,qui propter debilitatem ad latiorem regulam transire possunt,vt per Inn.in c.fi.de renun.abb.in c.non est. & in c.significatum.de reg.& tradit Do.post antiquos in c.cum singula.de præb.in vj.in §.prohibemus. circa fin. 21 † Secundus casus est, quādo professio limitata fuisset ſm regulam, quæ tēpore ingressus obseruatur.ita Host.in sum.de vo.in d.§ vtrum.abb.in d.c.super eod.Nam limitata causa limitatum effectum producit l.in agris.ff.de ac.re.do. 22 † Tertius casus est, qn̄ tanto tempore regula relaxata fuisset, ꝙ initij memoria non esset in cōtrariū, quia tunc non tenetur ingressus nouam reformationem obseruare, quia propter diuturnitatem tēporis reputatur noua austeritas,de qua ingressus verisimiliter non cogitauit,vt colligitur ex dictis abb.in d.c.super eo.de regu.vbi inquit, ꝙ in foro conscientiæ non tenet̄ ingressus obseruare illa asperiora statuta regulæ, quæ obseruata non fuerunt tanto tēpore,ꝙ in contrarium memoria non existit. Ex quo etiam tanto tēpore regula obseruata non fuit satis potuit ingrediens cogitare,ꝙ ex aliqua causa iusta illud factum sit.refert Car.in c.cum ad monasterium de sta.mo.qui ibi dicit se ita consuluisse.& idem abb.tradit in c.Deus,qui.in ver.& ex ratione.j.de vi.& hon.cle.& in d.c.cum ad monasterium. col.pe.Et licet Car, & abb.in locis præalleg.videantur loqui ante quam regula reformetur per superiorem. Idem tamen videtur secuta postea reformatione, quia limitata videtur voluntas ad illud, quod tempore ingressus obseruabat̄. & quod prius tanto tempore obseruatum fuit,quia consuetudo tanti tēporis præsumptionem alicuius tituli inducit c.j.de præscri.in vj.Secus ergo, si minori tempore illud obseruatum fuisset,quia etiam absq; alia reformatione superueniente non esset tutus quo ad Deum, vt abb.manifeste sentit in locis.s̄.alle.Et hoc expresse tenet But.in d.c.causam, quæ.col.j.s̄. de elec.dicens ꝙ non excusantur intrantes regulā collapsam,nisi illam obseruent ad vnguem,licet tēpore, quo profitentur, nō sit in obseruantia.& ideo,ſm eum hodie cōplures monachi vadunt ad domum diaboli. Et ita dicta doctorum qui vario modo in hoc loquuntur,adaptari possunt.¶ Secunda conclusio abb.est, quòd 23 in clericis † secularibus eorum status alterari non potest, ſm glo. in d.c.ꝙ omnes. quæ dicit, statui non posse ꝙ acolythi matrimonium cōtrahere non possint.Et idem gl.in cap.multorum. in ver. prohibitum.xxvij.q.ij.bonus text.in cap.ante triennium.xxxj.di. cum glo.ibi,in ver.durum.Ad idem glo.in ver.in poste.in cle.ij.de æta.& qualit.& no.Inn.in c.cum omnes. col.j.de consti.& intellitur ista conclusio,ꝙ non valeret talis constitutio,vel saltem deberet reuocari, prout dicitur in d.c.ante triennium . vbi constitutio pedagij tanquam dura,& iniqua reuocatur. Et hoc procedit, qn̄ agitur de mutatione substantiali.secus esset in accidentali,in qua non ageretur de graui præiudicio,ſm abb.hic, ar.c.qm̄.j.de vi.& ho.cle.vbi abb.etiam no.illum tex.Videtur tamē loqui ille tex.in 24 summo pōtifice,qui ita disponit,vt patet ibi,statuimus.¶† Secūdo fallit,nisi reducerentur ad duriorē vitam, quæ antiquitus obseruata fuisset,ſm Domi.in c.ab exordio.xxxv.dist.Et ita à forti 25 ori procedunt in religiosis,per.s̄.dicta.¶† Tertio limitatur,nisi omnes consentirent.nec in isto casu maior pars sufficeret,vt abb.hic dicit,quia considerantur vt singuli, & actus voluntarius est .quo casu maior pars non sufficit.iuxta gl.& Doc.in c.cum omnes. de consti.Et ratio ista videtur habere locum in religiosis, in quibus tamen abb.hic,& in d.c.super eo.aliter dicit.Et licet glo.in d.cap. quod omnes.& Doc.videantur differentiam facere inter religiosos,& clericos seculares,talis differentia isto respectu videtur habere locū, quia asperitas durioris vitę aliter debet iudicari in clericis secularibus, & aliter in religiosis, quia isti superioribus suis magis subijciunt̄.vt Doc.dicunt.Facit tex.in c.qualiter,& qn̄.el.ij. in fi.j.

in fi.j.de acc.in c.per tuas.in fi.j.de fimo.Sed data paritate terminorũ, vtq; q monachus ita eẽt grauatus, inspecta qualitate eius, sicut clericus attẽta clericorũ qualitate,à pari vñr pcedere,p ea, quæ s.dixi.¶Secũdo ex s.dictis infert,ſm Abb.hic,† ad iudicãdũ q religio strictior dicat, ad hoc vt de vna ad aliã trãsitus fieri possit,iuxta c.licet,de reg. & ↄcludit q nõ ↄsideraẽ qũo viuẽdũ sit,at tẽta regula, sed inspicitur vita, q de præsenti seruat.ᵃ Idẽ Abb.in d.c.licet.in ix.no.& in c.sane.in fi.eo.ti.per illũ tex.ibi maioris religionis existit.Et hoc idẽ Car.tradit in cons.xix.p elucidatione. vbi alle.ad hoc Inn.in d.c.sane.& tex.in d.c.licet.ibi, vitã duceret arctiorem. Et idẽ Lapus alle. lxij.quidã Franciscus.in pe.col.ver. ad fin.& in all.cxxxv.p dubij propositi.in prin.¶† Et dum Abb. infert ad fratres prædicatores, qui propter eorũ ↄstones mẽdicãtesᵇ dñr,dicit Bal.hic,q perinde est, ac si essent mẽdicãtes ex regula. Et sic habet q nõ solũ ex regula,sed ẽt ex cõstõnibus frates medicãtes iudicãtur.& ħ tradit Cal.in cons.xvij.in ti.de regula. Fede.in ↄs.xij.fratres prædicatores.& vr̃ ista cõis opi.licet aſr velit Pet.de anc.in ↄs.cccxxiij.præmittẽda sunt quedã.& idẽ Pe.de anc.in cle,j.in j.no.de reg.de quo no.in c.in psentia.de pba.vt dixi in pen.char.¶Vltimo notãdũ est dictũ Innoc.hic,† q si quis appellat in cã correctionis, ẽt post sniam,nõ valent literæ impetratæ in cã appellationis, nisi faciãt mentionẽ de cã cõdẽnationis p c. dilectus filius.abb.s.de resc.& in c.super eo.j.de coha.cle. Abb.dicit q ista iura ħ non probãt,qa nõ loquunt in cã appłonis, & alij sequuntur. Sed mihi videt, quòd illa iura bene hoc probẽt. quia sicut ibi literæ sunt surreptitiæ,si non fuit facta mẽtio de causa cõdemnationis, & priuationis, quia illa intellecta forte literas papa nõ concessisset,vt in iuribus pdictis expresse pbat.Ita in pposito in ista cã appłonis videt q cã correctionis debeat exprimi pptcr quã fuit ↄdẽnatus, quia illa cognita forte cãm appłonis nõ cõmisisset, cũ regulariter à correctione nõ appelletur. Alia tñ rõne Abb.dicit q dictum Inn.probari põt,quia cum à correctione non appellet,nisi certo casu, scilicet quando modus excedit, oportet vt ille casus exprimatur, ad ħ vt appareat appłonẽ esse in casu ↄcesso,vt latius p eũ ħ,quẽ oẽs posteriores sequunt. Sed iudicio meo aduertẽdũ est, quia ista ratio Abb.nõ tendit ad mẽtem Inn.quia cogitat Inno.q cã ↄdẽnationis exprimat, qua expssa nõ ita de facili lr̃as ↄcessisset, vt in d.c.dilectus filius abbas. & illa cã tacita facilius lr̃e ĩpetrant. ideo dñr lr̃e surreptitiæ.Sed ĩ rõne quã Abb.adducit,totũ est eõ, qa illa expressio faciliorẽ red deret impetrationẽ literarũ.Et iõ quãtũ ad dictũ Inn.nullo modo ↄuenit, qđ Abb.dicit.In se tñ ratio Abb.vera est,& notabilis, q vbi appellatio phibetur, nisi certo casu,debet ille casus exprimi,vt appło iustificetur†Et ideo iudex, a quo appellatur,nõ tenetur deferre appłoni, quando appellatio prohibet, nisi iusta causaᶜ appellãdi exprimat,vt Abb.tradit in c.ↄsuluit.el j.j.eo. † Et in appelatione à diffinitiua, licet causa non requiratur.l.Scio.ff.eo. tamen quando appellatio prohibetur,causa debet exprimi,secũdum gl.no.in c.Romano.§.si autẽ.in ver.mandetur.eo.tit.in vj.& est dictum Inn.in c.pastoralis.§.præterea.de offi.deleg.refert, & sequitur Abb.in d.c.cõsuluit.& Ro.in ↄs.cccxxxij.in pposita,in fi. & tradit Cyn.in consi.lx.viso compromisso .cum pluribus similibus.vt dicam in d.c.consuluit† Sic etiam in tertio appellante p suo interesse,in appłone causam exprimere tenet,vt no.Bar.in l. à snia.in prin.ff.e.& est gl.in l.ij.in ver.iudicio.ff.de ap.nõ reci.not. Bald. in auc.hodie.C.e.Abb.in c.cũ sup.de re iudi. † Sic ẽt quãdo ab executore appellat, quia appellatio phibet,nisi modus excedatur, in tali appłone requirit q cã exprimat, vt not.Bart.in l.ab executore.ĩ prin.in ij.opp.ff.e. Bal.no.in l.ab executione.col.j.C. quorũ app.Ab.ĩ c.q ad cõsultationẽ.de re iud. Ro.ĩ ↄs.xlj.in psẽti.Pau.đ ca.ĩ ↄs.cccxxv.ad primũ rñdet.ĩ prin. Io.đ ana.ĩ ↄs.xxvj.ĩ cã nobiliũ.ĩ prin.& ista est cõis opi.licet aſr dicat Ro.ĩ l.v.ff.de ver. ob.& ibi Are.ĩ v.co.Et p his bñ facit, qa fundata est intẽtio ↄ appellãtẽ,ex quo hẽt rĩã ↄ se, vt p gl.ĩ rub.đ reg.iu.ĩ vj.ĩ l.oĩs diffinitio.ff.de reg.iur. Et †res certa dicit pro eo, q habet regulã p se,vt no.Bar.in l.quoties.ff.si quis cau.licet aliqui casus in ↄriũ sint. Et idem no.Bar.in d.l.ij.§.si quis in iudicio.ff.si quis in ius vo. Et hoc pro no.tradit Math.in not.xix.no.q sententia.& videbimus etiã in d.c.consuluit.j.eo.¶Et causa,ᵈ quæ exprimitur, debet esse iusta,& non friuola.adeo q etiam si non esset opus exprimere causam, put regulariter est in diffinitiua.†si tamen friuola exprimatur,appellatio vitiatur,ᵉ* secundum Io.an.ĩ c.cordi.col.fi.eo.ti.in vi.Ro.in singul.dcclxxv.inci. ĩ appelatione ab interlocutoria.† Sic etiam in simili est sententia, in qua iudex causam exprimere nõ tenet.c.sicut.de re iud.Et tñ si causa inepta exprimat,snia vitiat, vt tradit Inn.in c.in psentia.de renun.& in simili ẽt est dictũ Inn. in c.fi.vbi Abb.col.iij.de procurat.Facit q not.Bar.in l.edita. col. iij.C.de edẽ.& in l.j.in prin.ff.eo.ti.de edẽ.cũ si,de cã inepta, q in libello ponitur. † Nam in his plus nocet mala locutio, quàm taciturnitas,vt glos.dicit in cle.constitutionem.in ver.ix.de elect.

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Seruatur. Ista conclusio , quæ habet quòd attendi debet viuendi modus qui de præsenti seruatur, non antiqua regula, quæ quidem communis est mihi aliàs displicuit, & nunc dubia videtur,nam non debemus inspicere id qđ fit, sed quod fieri debet. l.sed licet.ff.de off.præsi.Præterea attendenda est prima institõ regulæ, argumen l.si filius.C.ad Macedo.& l.tutor.in principio.ff.de fideiusso. Nec religiosi excusantur eo,quia regula sit collapsa,si eam non seruant.vti fuit originaliter instituta.ita voluit d.Ant in c.causa.de ele. & ibi dic quòd propter inobseruantiam regulæ multi monachi vadunt ad inferos.

b ¶Mẽdicantes.Addo bene facere.nam prædicatores ex regula non sunt mendicantes.sed ex constitutionibus suis a sede Apostolicha confirmatis.ita Fed. in consilio ix.incipi.frates prædicatores. quem refert, & sequitur alia allegando Alexan.de Imola consi.suo lxxxviij.redemptoris nostri.Eximie d.vicarie.in ij.volu. & vide etiam Rapha. cu.consi.clxix.& Bal.consi.suo lxxx.in j.par. Et vide etiam quid faciat mentionem de istis. Cardi.Flo.consi.cij. super fcõ testamenti.añ fin.

c ¶Iusta causa . Pro hoc vide omnino.alleg.plene per d.Fed.in c.quod ad consultationem.in xj.col.in ver.nihilominus. de re iudi.

d ¶Et causa.Sed aduerte ad ista, nunquid sufficiat expressio causæ per relationem ad acta, vide d. Alex.in l.j.circa fi.ff.de li.& post.& ibi Mod.& ibi do.Alex.tenet q non.& d.Philip.de Perusi.in c. vt debitus.in vij.col.j.eo.titu. vbi limitat.& vide Bald.in consi.xliiij.in iij.lib.in nouis.

e ¶Hierony.Gigas.Appellatio vitiatur.Adde quod contra hoc facit,nam si iudex interuenit minus solemniter in actu , in quo non erat necesse eum interuenire, actus ille non vitiatur.gl.est singu. in §.serui.in ver.transitu. Institu.de liberti. quam glo.exclamat Bald. in l. consentaneum.C.quomodo, & quando iud.vt refert d.Iason.in l.ij.ff.de iur.om.iud. Præterea in contrarium est regula l.j.in principio.C.de rei vxo.act.per quem tex.voluit Bart.in l falsa demonstratio, in principio.j.col.& in l.nominatim.ff.de cond.& de quod inepta expressio minus nocet, quam omissio.sed ab istis obiectionibus defendendo quod hic dicitur.dicere possumus,quod ideo tam sententia,quàm appellatio redduntur nullæ,ex falsa causa in eis expressa:quia lex præsumit quòd iudex iusta causa motus pronunciauerit, & sic quòd quis iuste appellet. l. Herennius.§.Caia.ff.de euictio.c.in præsentia.de renunc.verum quando est expressa in sententia, vel appellatione falsa causa, talis præsumptio cessat, quia in incertis,non certis locus est coniecturis.l.continuus.§.cum quis.ff.de verbo.obliga.

* ¶Vitiatur. Sed falsum puto, nisi per modum limitationis exprimatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellanti quamuis de iure detur annus,potest tamen appellans terminum sibi restringere,nu.2.*
3 *Tacita renunciatio quæ ex dispositione iuris insurgit cum qua partis negligentia concurrit,fortior est,quàm expressa.*
4 *Appellans si sibi terminum non præfixit,potest illi competentem statuere.*
5 *Moderatio quæ conceditur vt fieri possit per iudicem,intelligitur de congrua.*
6 *Appellatio remota videtur,si remota sit contradictio.*
Item si querela.nu.7.
8 *Terminus duplex statui potest appellanti ad præsentandum,scilicet, & prosequendum.*
9 *Appellatio deserta intelligitur per lapsum termini iuris.*
10 *Terminus iuris ab homine restringi potest.*
11 *Appellans si causam non prosequatur,cadit ab ea, etiam si secundò appellasset.*
12 *Appellatio secunda an fieri possit,& an si delatum sit primæ à iudice.13.*
14 *Appellatio quando per lapsum termini hominis non deseratur.*
15 *Appellatio in beneficialibus etiam per lapsum termini iuris non deseritur.*
16 *Appellatio quando videatur deserta per lapsum termini præfixi à iudice aliter,quàm de iure communi constitutum sit.& nu.17.*
18 *Terminus iudicis recipit intellectum a iure communi.*
19 *Appellatus terminum appellanti præfigere non potest.*
20 *Terminus constitutus ad iter arripiendum,quid importet, & quando tali termino sit satisfactum.*
21 *Terminus ad se præsentandum qualis.*
22 *Termino ad prosequendum quando videatur satisfactum.*
Et quod non sufficiat iter arripere,nu.23.
24 *Prosequutus causam non dicitur qui solum venit ad iudicem.*
25 *Statutum quòd appellans infra xx.dies prosequatur, qualiter intelligitur*
26 *Termino statuto ad se præsentandum iudici, qualiter satisfiat.*
Et an sufficiat se præsentare coram auditore contradictarum.nu.27.
Et an sufficiat comparere per procuratorem.nu 28.
Et si velit personaliter præsentare,causa est exprimenda.nu.29.
30 *Termino ad se præsentandum,& faciendum fidem iudici à quo de præsentatione,qualiter satisfiat.*
31 *Appellatio deserta non est, si appellans verè se præsentauit, quamuis iudici à quo de præsentatione fidem non fecerit.*
32 *Cautela est quòd quãdo iudex facit aliquid quod displicet parte præsente quod contradicatur.*
33 *Terminus ad finiendam appellationem quid importet,& an prefigi possit.*
34 *Terminus ad petendum apostolos, an eo elapsò deseratur appellatio.*
35 *Infra terminum,& in termino differunt maximè.*
36 *Cautela ad faciendum deferi appellationem.*
Alia cautela ad excludendum à facultate appellandi.nu.37.
38 *Monitio iudicis constituit in vera contumacia.*
39 *Contumax verus non appellat.*
40 *Contumacia quæ committitur in non comparendo,quando sententia profertur appellationem non tollit,vide nu.41.*

Iudex

42 *Iudex sicut potest appellanti terminum constituere, ita poterit præfixum prorogare, dummodo primus terminus lapsus non sit. nu. 43.*
44 *Dilatio noua licet dari non possit, potest tamen data prorogari.*
45 *Appel. desertā per lapsum termini hominis potest allegans prosequi, quando appellatus instaret confirmari sententiam vigore literarum à se impetrarū.*
46 *Rescriptum est commune vtrique parti.*
47 *Rescripto vti quis quando dicatur, an per præsentationem, vel citationem.*
48 *Impetratio rescripti non facit vt quis cogatur eo vti.*
49 *Ex tunc, verba hæc denotant extremitatem temporis.*
50 *Iudex à quo, procedere non potest, nisi expectato fine termini præfixi, etiam quòd essemus certi quod in residuo termini appellatio expediri non possit.*

1 PErsonas. ¶ †Primo no. φ iure appellāti ḋ iure deť annus ad ꝓsequendū applo-
2 ne: vt in c. pxi. j. e. in cle. sicut. e. tit. † pōt tñ appellās terminū sibi restrīger: vt ħ. & ī c. oblate. j. e. cū si. & ħ modo pars se per indirectū ab appellatione excludere pōt. Et cū applo defēsio sit. c. suggestū. j. e. inferť, ſm Bal. ħ, φ poterit qs sibi terminū pfigere ad faciēdū defensiones, ita φ post terminū à defensione excludať. & Mod. hic sequūtur. Sed aduertēdū est, q̄a in applone, ꝑut tex. loquiť. ħ, ħ ñ est mirū: q̄a ēt immediate qs pōt applon i renuntiare. l. fi. in fi. C. de temp. app. q̄a applo est defensio ciuilis: vt dictū fuit s. in rub. ī aliis vero defensionibus, q̄bus qs renuntiare nō pōt, ex illo tex. nō bñ inferť φ Bal. dicit. dictū tñ eius vř no. & verū ꝑ ꝑ aliā rōnē, quā ipse adducit: q̄a ista nō est nuda renūtiatio, sed vestita ꝑ negligētiā eius, q̄ se nō defendit. & tacita est renūtiatio, q̄ ex disposi
3 tione iuris insurgit, cū qua negligētia partis ꝯcurrit: †vñ magis no
a cet, & ꝑiudicať. q̄ expressa, [a] glo. Bar. & Doc. in l. j. ꝑ illū tex. C. qui admi. & no. Bal. in l. ij. in no. C. de iur. & fa. igno. cū si. vt dixi in d. l. j. facit tex. in l. aduersus. C. de vsuc. iūcta l. pſes. C. de trāsa. & in c.
4 de quarta. & in c. veniens. de ꝑscrip. iuncto c. ij. de dona. ¶ † Scđo no. φ si appellās nō pfixit sibi terminū, pōt iudex cōpetētē illi ꝯsti
b ture: & sic vř, [b] φ talis ptās tribuať iudici in subsidiū, & parti ꝑus cōpetat. Facit tex. ī d. c. oblate. vbi dř φ nō solū parti, sed ēt iudici hoc ꝯcediť. ¶ Et ſm Abb. hic, istud est ī facultate iudicis, & iudex ad hoc nō necessitať, ꝑ tex. in c. ad hæc. el ij. j. eo. ibi, fas tibi sit, loquitur tamen ille textus non de præfixione termini, sed respectu applonis simplr: vt patet ibi applonē interpositam prosequātur. Abb. dicit, melius ꝓbatur ī d. c. oblate, vbi dicitur φ terminus restringi pōt à iudice: ergo iudex nō teneť. l. non q̄ d q̄ d. ff. de iudi. ¶
5 †Tertio no. φ ptās data parti, vř iudici, vt possint restrīgere, & moderari tp̄s statutū à iure ad ꝓsequēdū applonē, intelligiť de moderatione ꝯgrua, & cōpetēti, ſm locorū distātiā, & personarū, & negocij qualitatē, vt diciť ī c. pxi. j. e. & in c. j. §. post ħ. eo. ti. in vj. fa
6 cit tex. ī l. si cui. ff. de ser. ti. gnali. ¶ †Quarto no. ibi, sine ꝯdictione
c φ remota ꝯdictione, [c] videť applo remota. ita ꝓbať ħ, iūcto fi. ſm But. & Imo. Et ħ licet verū sit ī se absolute, tñ nō inferť ꝑ istū tex. q̄ pcise loquiť, dū dicit. sine ꝯdōne aliqua, verificať ī qualibet mi-
7 nimo ꝯdictione, iuxta gl. in cl. j. de fo. cōpet. †Et φ dictū est de ꝯdictione, idē est si querela remota sit, vt tollať appellatio, secundū Bal. in l. j. §. j. versic. sed an remota. ff. de offi. prefec. preto. Secus tñ
8 ē, vt no. abb. in c. querelā. in glo. j. §. de procu. ¶ †Quinto no. ſm abb. hic, duplicē terminū, qui appellāti cōstitui pōt. nam quādoque statuitur ad prosequendū, quandoque ad pſentandū, vt per eum hic. De termino tñ ad prosequendū, necessario hic non colligiť, q̄a primo simplr dicit de termino pfixo applon i, & vř φ eēt terminus pfixus ad se pſentandū, & tc̄ iudex pōt, vt ipse terminum restringat. & φ assignet ꝯuenientē terminnm ad se ꝑsentandum. Cōsonat enim φ ita ēt fuisset statutū ab ipso appellāte, cū in eodem casu videať loqui de iudice. Nec obſt. tex. in fi. dū dicit, nec ad diem applonis fuerit prosequutus, q̄a ēt non pſentādo se, dř prosequi, c. cum causa s. ti. proxi. & de his in glo. videbi-
9 bimus. ¶ †Sexto, & vlti. no. φ sicut deserta appellatio intelligiť ꝑ lapsū termini iuris. vt in c. px. j. e. in cle. si applonē. e. ti. ita ēt ꝑ lap
d sum termini hois, [d] q̄a ſm abb. terminus hois succedit locū termini iuris, vt no. in c. ex rōe. j. e. Sed ista rō prima facie nō vř bene ꝓcedere, q̄a terminus iuris ad prosequendū, & diffiniendum applonē, ꝯstituiť, cle. sicut. e. ti. Terminus vero ab hoie ad diffiniēdū applonē, ꝯstitui nō pōt. c. ex īsinuationē. j. eo. Et si ab hoie pfigať terminus ad iter arripiēdū, vel ad se præsentādū, per lapsum huius termini, nō videreť deserta appellatio, q̄a in ħ terminus iuris non reperiť, cui terminus hois adequeť. Et ideo non vř quòd rōne surrogationis desertio applonis inducatur. Sed tñ dñderi pōt φ licet terminus iuris statuať ad prosequendum, & finiendū applonē, d. cle. sicut. respū tñ appellātis sola ꝓsecutio ꝯsiderať, cū ñ sit in ptāte partis cām applonis finire, & respū appellātis negligētia ꝯsiderať ī terio iuris, q̄ negligētia ꝯsiderari pt. Et isto respū surrogatio scā ītelligiť, vt ꝑ lapsū termini hois applo deserta videať. Et ħ melius, tñ ꝓbať ꝑ istū tex. ħ, ibi, ex tūc snię tuę. &c. & tenet ħ Inn. & abb. inferius post alios ħ. & idē Fed. cons. xxviij. pūctus q̄onis. vbi alle. istū tex. & tex. ī c. licet. de sen. exc. in vj. quē ēt abb. adducit, vbi in ħ terminus hominis, & terminus iuris, equiparātur
10 †Et ꝑ ista ꝯclusione facit, q̄a terminus iuris restringi pōt ab hoie vt hic. & in c. oblate. j. eo. ergo debet restringi cū illa qualitate, & virtute, quā haberet terminus iuris nō restrictus, quo elapso, deserta applo intelligiť. Et hoc idē probať in l. pſes. vbi Bal. post Pe. hic declarat. C. eo. Et hoc procedit nō solū in appellatione à diffinitiua, sed ēt ab interlocutoria, vt ꝓbať hic, & in c. sæpe. j. e. Et idē est in applone extraiudiciali, vt no. in cle. sicut. e. ti. & videbimus
11 ī c. bone. j. e. ¶ †Silr ampliať ista ꝯclo, ēt si secūda applo interposita fuisset. nam non prosequēdo primam cadit à causa, vt hic. & in c. cū sit. j. eo. & sic eo ipso fuit ius quesitū appellato, φ ꝑ secūdā ab eo auferri pōt. c. ab eo. de elec. ī vj. ita Rot. ꝯcludit ī decis. xxiij. appellatū est antiq̄oribus. Sed tñ ꝯsiderādū est, q̄a nō vř ius quęsitū appellato. ex quo scđa applo īterposita fuit anteq̄ prima applo deserta eēt, ꝑ ea, quæ j. dicā de ꝓrogatione termini præfixa à
12 iudice. Dictū tamē Rote verum in se videť, tenēdo† quòd scđa appellatio fieri non possit, vt Bar. concludit in l. cum procurator. §. si dñs, de ope. no. nun. cum cōcord. vt Ale. ibi ꝓsequitur. & tenet Car. in cle. ij. ver. verum. in fi. eo. tit. & late tradit Roma. in ꝯsil. xij.
13 ī præsenti ꝯsultatione. †quod maxime procedit, si primę appellationi delatum sit à iudice, ante, q̄ secunda interponať, vt no. Bal. in l. eos. §. apostolos. ver. quero nūquid. C. eo. cuius dictum ꝓ no. refert. & sequiť Ang. aret. in l. j. §. libelli. in fi. ff. eo. & Bar. Vero cautela. cxciiij. vbi qs pōt. Et de hoc videbimus in c. dilecto. j. e. Et retenta dicta ꝯclusione, φ per lapsum termini hominis deserta sit
14 applo, †hoc primo limitatur, nisi aliud colligatur ex modo, & forma termini præfixi, puta si dicatur, quòd post terminum appellatus proseq̄ applonē possit nō obſtā. negligētia appellātis, vt tradit Do. per illū tex. in c. j. §. j. de elec. in vj. Et ad hoc facit quod no. Bal. in l. ij. in prin. in ij. no. per illum tex. C. de tēp. app. de quo dicā in c. ex rōne. j. e. ¶ Secūdo fallit, vt ꝑ Bal. in l. pſes. ver. pone iudex C. eo. cuius dictum pro singulari tradit Ro. in not. clxv. hoc nesciūt Legistę. de quo latius statim videbimus in quatto casu, q̄ cō
15 siderať per abb. ħ. ¶ †Tertio, cōclo ꝑdicta nō habet locum in beneficialibus, in quibus nec etiā per lapsū termini iuris deserta est appellatio, cū alia pena imponať. c. j. §. j. & quod ibi Do. de elec. ī vj. per illum tex. ħ voluit Lap. & seq. Imo. in cle. j. circa fin. eod. tit. Sed aduertendum est, q̄a idem esset in termino hominis, & in termino iuris, in qualibet alia mā non beneficiali, quando terminus sub illa forma ꝯstitueret, per ea, quæ s. in prima limitatione dicta sunt. vnde data paritate terminorum nulla videtur spālitas in beneficialibus. ¶ Et dato quòd etiā in beneficialibus terminus constitutus à lege per iudicē alterari possit, de quo videbimus in c. proxi. jeo. not. Lap. Pe. de anch. Car. & Imol. in cle. j. in
16 fi. eo. tit. hēmus ꝯsiderare duos casus. Primus est, †q̄n à iudice terminus pfigiť atr, q̄ de iure cōi constitutū sit, & vř deserta applo, per illū tex. cū si. & hoc tenent Lap. & Imo. in d. cle. j. eo. titu. qui
17 isto casu bene loquuntur. †Secundus casus est, quando iudex cōstitueret terminum secundum dispositionem iuris, putā terminum mensis ad iter arripiendum, prout dř in d. c. j. de elec. in vj. & tali casu nō vř deserta applo, vt tenet Pet. de anc. in d. cle. j. cir-
18 ca fi. †q̄a terminus iudicis recipit intellm à iure cōi. l. miles. §. decē. ff. de re iud. & sic vř terminus pfixus, ſm qđ dř in d. c. j. de elec. Aliter tñ dicit Car. in d. cle. j. in fi. φ quāuis idē terminus assigneť à iudce, applo deserta videtur, q̄a mitius agitur cum lege, quàm cum homine. l. Celsus. ff. de arbitr. & sequitur Perusi. in cap. proximo. infra. eo. circa fi. Sed in isto casu verior videtur opin. Pet. de ancha. quia cum iudex terminum iuris imitetur, pręfixio termini facta

ADDITIONES.

a ¶ Hier. Gigas. Quàm expressa. Adde quòd duæ rationes assignantur, quare tacita renuntiatio magis præiudicet, quàm expressa, quarum vnam ponit Io. an. in rub. de prescri. in addi. Spe. vbi inquit quòd sicut pactum perficitur consensu momētaneo, ita renuntiatio expræssa. Sed tacita renuntiatio quę ex lapsu temporis procedit, habet consensum successiuum, qui quidem est potentior. probatur in l. si mulier. la ij. C. ad Velle. Alteram rationem ponit Bal. in l. j. in ij. oppo. C. qui admit. vbi dixit rationem differentiæ inter expressam, & tacitam renuntiationem esse, quia tempus habet exclusionem legalem. cuius virtus potentior est, quàm virtus hominis. vide multa quæ in hoc posuit Fely. in c. cum ordinem. de rescri.

b ¶ Syl. Al. Videtur. Hoc verum quando admisit appellationem, aliter secus, vt per Deci. in c. seq. in iiij. no.

c ¶ Contradictione. Adde quòd quando diceretur simpliciter sine contradictione appellatio non esset exclusa, per not. per gl. in c. pro illorum, de preb. quia intelligitur de contradictione facti non iuris. vt in d. gl. & appellatio est de iure permissa. c. de appellationibus. j. c. Sed hic ideo videtur exclusa appellatio. quia dicitur sine aliqua contradictione. &c. facit quod no. Fel. in c. causam, quæ. de resc rip. ver. similiter dicit Oldradus.

d ¶ Al. Hominis. Et an per lapsum termini dati ad prosequendum appellationem censeatur deserta appellatio, vide Dec. in c. directe. in j. no. de app.

facta intelligitur, ſecundum diſpoſitionem iuris, arg. c. cum dilectus. de conſue. & ſuppletur ꝙ deeſt, ſecūdū ꝙ dicitur in d. cle. j. de ele. arg. l. iiij. §. ſi qs cōdemnatus. ff. de re iud. Et qa termin⁹ iuris reputatur, ſicut de ſtatuto hr̄ per glo. in cap. j. de conſt. in vj. Et qa exprimit̄ ꝙ tacite ineſt. quo caſu expreſſio nihil operat̄. l. iij. de leg. j. Et videt̄ iudex potius admouere, quàm de ſe aliquid ſtatuere. l. muto. §. ſub ꝯditione. ff. de tute. Non obſ. tex. in d. l. Celſus. qa loquitur in arbitro. Secus eſt in iudice, in quo terminus legalis eē reputatur, vt no. Bar. in l. ſi arrogator. ī fi. ff. de adop. & in d. l. iij. de leg. j. cum concor. vt in ſimili q. ꝓſequitur ibi Ale. preterea in d. l. Celſus, tempus legale nō exprimitur, prout fit in noſtra. q. Et ita ad illum tex. reſpondet Cy. in d. l. arrogator. Ang. in l. ſi inſulā. de verb. ſig. Et ī ſimili queſtione tradunt Bal. & alij, quos refert, & ſequit̄ Ale. in d. l. iij. de leg. j. Expeditis no. opponitur de ſuꝑfluitate qa tex. in ſecundo dicto videt̄ repetere, ꝙ fuit dictum in primo. abb. reſpondet ꝙ in tribus differt primū dictum à ſecūdo. In primo enim loquitur de termino ad ſe preſentandū. In ſecundo de termino ad proſequendū. Sed iſta differētia tollitur ex his quæ dixi s. in v. not. Secundo differt̄, qa primo de termino incompetēti loquitur ꝑ iudicem reſtricto, ſecundo de termino competēti. Et iſta bene procedit. Incidēter tamē hoc colligitur, qa intentio decretalis principaliter nō tēdit ad hoc. Tertio differt, qa in primo loquit̄ de appellatione ante ſentētiam, in ſecundo poſt ſentētiā. Et iſta videtur principalis differentia, quæ hic conſiderat̄. Sed tñ etiā dici pōt, ꝙ vtroq; caſu loquitur poſt ſentētiā, qa illa verba, iudicio tuo, ſepe ꝓ ſentētia ponūtur, l. eꝑale, & auc. ſi qs. C. de epiſ. au. in c. cauſis. de re iudic. Et hoc conſonat, qa ex quo diuerſificat caſum reſpectu termini competentis, & incompetētis. In aliis videtur procedere retento eodem themate. Non tamē recedēdū eſt à prædicta differentia ꝓ qua facit, qa in iſta materia quādo loquit̄ tex. ante ſentētiā, iſto modo loquēdi vtitur, videlicet, iudicio

19 &c. vt ꝓbat̄ in c. cū ſit. ver. ſin aūt añ ſñiam. j. e. ¶ †In glo. j. abb. concludit ꝙ appellatus terminū appellanti ꝑfigere non poſſit, ꝙ voluit Spe. e. ti. §. qualiter. ver. ħ autem Oldra. conſi. lx. eſt tempus. & Rot. xxx. deci. appellatus. in nouis. & ſequit̄ Imo. in c. oblate. j. eo. Do. in c. j. §. poſt. e. ti. ī. vj. ¶ In gl. ij. abb. ꝓſequitur mãm decretalis, & in effectu conſiderat quinq; caſus, quibus varijs modis à iudi

20 ce præfigitur. †Primus eſt in termino conſtituto ad iter arripiendum. quo caſu ſatisfactum termino vr̄, ſi appellans intra terminum iter arripuit, vt abb. hic concludit, per text. in. c. j. in princi. de ele. in vj. & Do. ibi hoc tenet in verſi. ſed ſi pars. in princi. per illum text. dicens quòd terminus datus ad iter arripiendum, non arctat ad ſe præſentandum, per illum tex. ibi, datur alia dilatio ad ſe præſentandum. & ſequitur Imo. in c. ex inſinuatione. col. iij. j. e. Peruſi. & Moder. hic. Sed tamen ille text. non multū facit. immo potius contrarium ꝓbare videtur. dum ꝑſupponit ꝑtes debere ſe ꝑſentare intra terminum datum ad iter arripiēdum, & illa ꝑs quæ non venit, expectat̄ ꝑ xx. dies. ergo datur intelligi ꝙ termin⁹ datus ad iter arripiēdum, intelligat̄ ēt ad ſe ꝑſentādū. vel ſaltem illud clarum eſt, quòd ille terminus xx. dierū nō dat̄ ad ſe præſentandum, prout Doc. dicunt, ſed ad aliū effectum vt puniatur contumacia, & poſtea ꝓcedatur ꝯ abſentem. Et in hoc non bene pōderatur per Doc. hic. Concluſio tamen vera vr̄, attēta forma verborū, & probat̄ in c. c. cupientes. in ꝓn. de elec. in vj. vbi poſt ter-

21 minum †datū ad iter arripiēdum, datur alius terminus ad ſe præſentandum, niſi reſpondeatur vt ſ. dixi ad tex. in d. c. j. de ele. in vj.

22 nam prædicta iura eodem modo loquūtur. ¶ † Secūdus caſus in termino præfixo ad ꝓſequēdum appellationē, in quo abb. concludit quòd ſufficit iter arripere. vel aliquo alio modo ꝓſequi. c. cum cauſa. ſ. ti. proximo. & ita ſe habet cōis opi. quā Spe. tenet. e. tit. §. nūc breuiter. ver. itē quid ſi ꝑs. & ſequit̄ Rot. e. ti. in dec. xiij. item ſi iudex. in nouis. & idem Rot. in antiq. eod. titu. in deciſ. xt. no. ſi iudex. in ꝑtibus. & xlviij. no. ſi certus terminus. & in deciſ. l. nunqd intra terminum. in antiquiorib. & idē reperit̄ in xvi. deciſ. & xxx. in antiquiorib. quas Ber. de biſig. colligit. In quib⁹ omnib⁹ ꝑcipue adducit̄ tex. in d. c. cum cauſa. de re iud. vbi ēt abb. ſequit̄ & But. in c. ex inſinuatione. j. eo. Io. an. tñ in addi. Spe. in d. §. nunc breuiter. tenet quòd termino conſtituto ad proſequendū appel-

23 lationem, non ſufficiat iter aripere, †qa prilus importat, ideo reqrit̄ ꝙ vlterius aliquid faciat. videlicet ſe ꝑſentet, & libellū ꝓducat. Et iſtam opinionē veriorē dicit Imo. in d. c. ex inſinuatione. licet prima cōmunis ſit, & ī pratica ꝑualet. Peru. tñ dicit hic, quòd etiam verior eſt communis opinio. ꝑ text. in d. c. cum cauſa. Sed poteſt reſponderi, vt Oldr. dicit in d. conſ. lx. ſupra allega. in ij. col. quod in d. c. cum cauſa: non dicitur ꝙ ſufficiat iter arripere, licet enim arripiendo iter, proſequi dicatur, non tamen in ſola arreptione itineris proſequutio applōnis verificatur. Et vlterius conſiderandum eſt, ꝙ text. in d. c. cum cauſa loquitur negatiue, dum inquit, quoniam intra terminum ad eam proſequendum, præfixum iter nō arripueras. Vnde fateor ꝙ ille, q nō arripit iter, nō dicitur proſequi, prout tex. ibi dicit. Et iſta negatiua vera eſt. Sed ꝑ hoc nō ſequitur, ꝙ iter arripiendo dicat̄ proſequi. nā proſecutio videtur habere cauſam ſucceſſiuā, & plures actus reſpicere. c. ex inſinuatione. j. eo. Vnde licet ille, qui arripit iter, dicatur proſeq, non ſufficit vnum actū proſecutionis facere, ſed ſucceſſiue requiritur ꝙ non deſiſtat. nam ſtatim ꝙ deſiſtit, dicitur non proſequi. l. eos. §. j. C. eo. c. ſi duo. de procu. in vj. & eſt tex. in §. omnē. verb. ſed

24 vero præpoſitis. in auc. de litig. col. viij. †Et Ang. ibi expreſſe dicit ꝙ non dicitur proſecutus cauſam, qui ſolum venit ad iudicem.

25 †Vnde infert, & dicit notādū eſſe ꝓ qōne ſtatuti dicētis ꝙ appellās intra xx. dies cām appellationis ꝓſequi teneatur. Nā nō dicit̄ proſequi ſolū veniēdo ad iudiciū, ſed opus eſt ꝙ faciat citationē & ad vlteriora procedat, & probatur ī d. §. omnem. ver. ſi vero. ibi dicitur, niſi fuerit cām proſecutus intra annū, iudex eo abſente poterit in cauſa procedere. in ver. ſi vero intra. poſtmodū dicitur ꝙ non ſufficit ꝙ veniat ad iudiciū, & deſiſtat. Et ſic non dicitur ꝓſequi, quādo quis cōparet, & ad vlteriora non procedit. Et no. ēt Ang. in auc. de iudi. §. audiēt. colla. v. Ergo in propoſito, ſi arripuit iter, & deſiſtat, non videtur proſecutus appellationem. Et hoc ēt expreſſe probat̄ in cle. ſicut. eo. ti. vbi datur annus de iure ad proſequēdū apppellationem. Et clarū eſt ꝙ ſufficeret iter arripere intra illū terminum. ergo idem videtur in termino hominis qui ī locum termini iuris ſubrogatur, vt ſupra dictū eſt. Ex quibus om-

a nibus verior videtur opi.[a] Ioan. anto. in puncto iuris. Communis opi. poſſet procedere, qñ appellans intra terminum faceret plures actus proſecutionis, & nō deſiſteret. ſecus ſi poſtea deſiſtit, per ſupra dicta. & hoc colligi videtur in xvj. cauſa, in dubiis Rotę, ī dubio. xxxvij. Vel communis opi. haberet locum quādo ex modo, & qualitate termini prefixi colligeret̄, ꝙ terminus ꝓſequendi veriſimiliter ſolam arreptionem itineris reſpiceret, puta ſi eſſet terminus adeo breuis quòd propter loci diſtātiam nō poſſet qs ſe præſentare. Ad hoc facit quod Doc. hic cōiter eꝯ dicunt ꝙ ſi in curia Romana ſit terminus prefixus ad proſequēdū, nō ſufficit tunc iter arripere, qa veriſimile eſt quod iudex non cogitauerit de ſola arreptione itineris, ex quo iudex appllatiōis in loco repꝑtur, vt tradit abb. hic. But. & Imo. in d. c. ex inſinuatione. Rota de-

26 ciſ. xxv. in nou. & xxxviij. in anti. ¶ † Tertius caſus eſt, quando terminus ſtatuitur ad ſe preſentandum iudici appellationis, & tunc non ſufficit iter arripere, ſed debet ſe preſentare, & corporaliter exhibere, iuxta gloſ. in cle. dudum. in ver. preſentandi. de ſepult. de quo videbimus in c. cū parati. infra. eod. Et ſi nō poteſt, proteſtetur in valuis palatij, vt per abb. hic & idem Rom. deciſ. xlviij. in antiquis. & xx in antiquioribus, & tradit Imo. in d. c. ex inſinuatio

27 ne. col. ij. †Et ſufficit preſentare ſe coram auditore contradictarum, vt tenet Fede. in conſil. cviij. punctus queſtionis, habet enim ordinariam iuriſdictionem, vt per gl. in cle. auditor. de reſcri. not. Specu. & Hoſti. in tit. de offi. ord. in princ. Et hoc intelligitur in his in quibus talis auditor cognoſcit ſine ſpeciali commiſſione, de quibus per Rotā in deciſ. xij. itē ſi a iudice. in nouis. Secus eſt in caſibus, in quibus ſine ſpeciali commiſſione cognoſcere non poteſt, qa tunc nō ſufficit comparere corā dicto auditore, vt Rom. tradit deciſ. xvij. nunqd aūt. in antiquiorib. & in xx. deci. ſi certus in fi. in eiſdem antiquioribus. & l. deciſ. nunqd. in antiquis. & no. Ant. de bu. & Imo. in d. c. ex inſinuatione. j. eo. Peru. & Moder. hic.

28 † Et in tali termino ad ſe preſentādum ſufficit etiam comparere per procuratorem, iuxta regulā, quę ponitur in l. fi. C de procur. vt probatur in c. pe. de iur. calu. in c. quāuis. §. ſi autem. de offi. or. in vj. & in c. j. in princ. de elec. in vj. ꝙ declaratur per gl. ibi, in ver.

29 per ſe. quæ alleg. tex. in c. cupientes. § j. eo. tit. & li. †Et caſu quo iudex velit, & dicat expreſſe appellantem debere perſonaliter cōparere, requiritur ꝙ cauſa exprimatur, vt Bal. no. dicit in l. j. §. vſus. ff. de ꝓcu. ¶ Et dū in iſto quarto caſu abb. ſubiicit, ꝙ ſi appellatus inſtaret

ADDITIO.

a ¶ Hye. Gig. Verior videtur opinio. Adde quòd adducta per Dec. hic non videntur ſtringere contra communem opin. nā ex quo appellās proſequitur poſtea alios appellationis actus, ex hoc deprehenditur quòd iter arripuit animo proſequendi appellationem. ar. text. in l. ſcilicet Iulianus. §. proinde. ff. ad Mace. Item ex dictis Deci. hic, ſequeretur quòd ſi infra terminum appellans impetraſſet reſcriptū, vel aliquid aliud feciſſet circa appellationē, vtputa libellum produxiſſet, & poſtea nil aliud feciſſet, quòd iſto caſu non eſſet ſatisfactum termino. cuius contrarium tenent hic omnes. Preterea non ob. tex. in cle. ſicut. de app. quem Deci. adducit pro ſe, quia terminus de quo in illo tex. erat datus inſimul ad proſequendum, & finiendū appellationem. & ideo ſola arreptio itineris non ſufficeret. ī. illum terminum. Comprobari poteſt etiam communis opi. ratione iſta, valet nā qui iter arripit, ad proſequendum appellationem ſe preparat, ergo illam proſequi dicitur. quia facere dicitur, qui ſe ad aliquid faciendū preparat. l. j. §. cepiſſe. ff. de polli. facit ēt qui accingendus de proximo, hr̄ ꝓaccincto. l. pe. ff. de inili. teſt.

instaret pro confirmatione sẽtẽtie, tunc ꝑ indirectũ appellans prosequi cõpellit, secũdũ dictũ Spe. in d. §. nũc breuiter. hoc reprobat, Peru. hic in ver. sed q̃ritur, quia libelli contrarij nõ admittũtur. s. eo. vt ꝑ Inn. in c. cum cõtingat. de offi. deleg. no. Ang. in l. in tribus. ff. de iud. & ideo nõ videt ꝙ appellatus admittat̃ ꝓducendo libellũ cõtrariũ libello appellãtis. Sed respõderi põt, ꝙ rõ ista haberet locũ, si appellans causam prosequeret̃, prout loquit̃ Inn. in d. c. cũ cõtingat. sed eo negligẽte, in odiũ eius cõtrarius libellus admittit̃, vt patet in c. oblatę, & in c. sæpe. j. eo. Et h̃. saltẽ videtur procedere, si appellatus vellet sententiã reformari. Nã quãdo reus aliquid cõsequi intẽdit, ꝙ sub simplici defensione nõ potuisset, petitio cõtraria admittit̃. & non procedit dictũ Inn. & no. Bal. tradit in l. edita col. xx. C. de eden. ver. vndecimo querit̃. & in c. ꝑsentia. in v. no. s. de pro ba. ¶ † Quartus casus est, quãdo terminus fuit cõstituitus ad se presentãdũ iudici appellationis, & ad faciẽdũ fidẽ iudici à quo de præsentatione. † Nam si in veritate appellãs se præsentauit, licet de ꝑsentatione fides facta nõ fuerit iudici à quo, nõ ꝑ hoc deserta dicit̃ appellatio. Feder. in ꝗ̃s xxviij. punctus q̃stionis. & Rota in decis. xiij. in nouis. & xl. in antiquis. Bal. in l. ꝑſes. C. eo. & Ro. in singulari. cxlv. hoc nesciunt Legistę. But. & Imo. in dicto c. ex insinuatione. Pet. de anch. in cle. j. in ij. col. & Car. ibi. q. xxiij. eo. ti. abb. & Mod. hic. operat̃ tamẽ dicta ꝑfixio termini, vt iudex à quo, cui fides facta nõ fuit, ad executionẽ ꝓcedere possit secũdũ Doc. in locis omnibus s. alleg. Quod videt̃ intelligẽdũ interueniẽte citatione, ex eo ꝙ no. Bar. in l. i. ff. nil inno. debet app. pen. per l. si contra maiorẽ. C. eo. ti. & tradit abb. in c. ex ratione. in vlt. q. cũ cõcor. vt ibi dicã. j. eo. Itẽ h̃ intelligit̃, q̃n pars huic termino sic ꝑfixo nõ cõtradixit, vt abb. hic dicit post Fede. in ꝗ̃s. s. alle. Facit ꝙ no. Bar. in l. j. C. de rela. cũ si. vt dixi in c. q̃n ꝯtra. s. de proba. & ꝙ no. Bal. in l. certi cõdictio. §. quoniã. ff. si cer. pet. cũ cõcor. vt ibi ꝑ Alex. & Mod. & dixi in c. ij. s. de ꝓba. & ꝙ no. Inn. in c. in causis. de testi. gl. in cle. ij. de testi. in ver. ꝓducere. cũ si. vt ꝓsequũt̃ Mod. ĩ c. pastoralis. circa fi. de exce. & ꝙ no. Bar. in l. post mortẽ. §. fi. ff. de ado. in fi. & in l. filiusfa. §. veterani. ff. de ꝓcur. Ex q̃bus patet, ꝙ multa valẽt parte nõ cõtradicẽte, quæ alias nõ valerẽt. † Et iõ cautela est, ꝙ q̃n iudex aliquid facit parte ꝑsente, ꝙ pars, cui displicet semper cõtradicat, vt no. instruit Bar. in d. l. j. C. de rela. ver. vlt. no. & ꝓsequit̃ Bar. Vero. in cautela lxxxvij. est dubiũ. ¶ † Quinto, & vlti. f̃m abb. h̃. terminus cõstituit̃ ad finiendum appellationem, de quo videbimus in c. ex. insinuatione. j. eo. ad ꝙ. abb. h̃ se remittit. Et cõmuniter tenet̃ ꝙ tali modo terminus præfigi non possit, quia esset imponere legem superiori, vt dicitur in d. c. ex insenuatione. Finis enim appellationis cõsistit in sententia, quę est in potestate iudicis appellationis, vt Rot. tradit in deci. xxv. not. quòd vbi aliquis. e. ti. in antiquis. & in j. deci. post quàm fuit conclusum in causa, in antiquioribus. e. tit. Videtur tamen ꝙ etiam talis terminus ad finiendum, per iudicem à quo, præfigi possit, vt intelligatur ad finendum, quantũ in parte sit, vt petat fieri sententiam, & vt diligentia vtatur. nam ita est in termino iuris, qui datur ad prosequendum, & finiendũ. cle. sicut eo. ti. Intelligit̃ enim ad finiẽdum, id est, ad faciendũ quãtum est in appellante, vt instet, & procuret causam finiri, & si ꝑ partem non sterit, non erit deserta appellatio, vt videbimus in c. ex ratione. j. eo. Et hoc modo intelligendo superior arctari non videtur. Istam difficultatem mouet, & pro insolubili relinquit Fely. olim honorandus collega meus in c. proximo col. ij. Sed põt responderi, declarando ꝙ proprie terminus ad finiendum respicit sententiam, quæ liti finem imponit. l. j. ff. de re iud. & tradit Rota in locis. s. alleg. Et quo ad istum effectum, & sub ista cõsideratione loquuntur Doc. de termino ad finiendum, & dicunt ꝙ ꝑ iudicem à quo præfigi non potest, & bene. quia h̃ esset imponere legẽ superiori, vt dicitur in d. c. ex insinuatione. Sed licet non valeat pręfixio talis termini respectu finis, vt verba sonant, valet tamen eo modo quo potest, & interpretatio fit vt videatur constitutus terminus ad applõne ꝓsequẽdã. ita est tex. in d. c. ex ĩsinuatione. vbi Inno. & Docto. communiter hoc dicunt. Vnde isto respectu idẽ videtur esse in termino hominis, quod in termino iuris. & Doc. hoc non negant, vt intelligatur ad finiendum, quatenus est in parte. Et hoc modo difficultas tollitur, & conclusio Docto. bene procedit ¶ † Sextus casus vltra Abb. considerat̃ in termino, qui præfigitur à iudice ad petendum apostolos, prout habet̃ in c. ab eo eo. ti. in vj. Nam si in termino appellans non õparuit, applõ deserta ĩtelligit̃, adeo ꝙ õriũ ꝓbari nõ põt, nisi appellãs impeditus fuisset. vt declarat Car. in cle. ij. e. ti. in ver. in vl. q. Est tamẽ differentia [a] in modo constituendi terminum. † quia aut dicit iudex ꝙ compareat infra terminũ, & sufficit appellãti in quacunque parte termini comparere. Aut dicitur ꝙ in tali termino compareat, & tunc debet in fine termini comparere, & si non compareret, licet prius venisset, desserta esset appellatio gl. not. in d. cle. ij. in ver. interdictũ. quã sequũtur ibi Pet. de anc. Car. & Imol. † Et ex hoc cautela sumitur in pernitiem appellantis, ꝙ iudex dicat, in vltima die termini tali hora [b] cõpareas. Nã si ante, vel postea compareret, & non in hora termini, deserta appellatio intelligitur, vt instruit Mathe. in not. xxj. not. praticã. in prin. Quod bene ꝓcedit in terminis, in quibus loquitur gl. in d. cle. ij. videlicet ꝙ nõ erat dies termini apposita simpliciter ĩ fauorẽ illius, q. debuit cõparere. Secus si in eius fauorẽ dies apponat̃, q. a tũc licet ꝑcise dicat̃, ꝙ cõpareat ĩ tali die, vel termino, tamẽ etiã prius cõparere põt, q. a ꝙ certa die ꝓmissũ fuit, statim solui põt. l. stipulatio ista. §. iter certã. ff. de verb. obli. vbi ita declarat Alex. in l. q. ante Cale. col. fi. eo. tit. de verb. obli. † reperit̃ ẽt alia cautella, ꝑ quã iudex põt excludere illũ ꝯ quem lata est sñia, à facultate appellãdi. videlicet ꝙ iudex ipse moneat partẽ ad audiẽdũ sẽtentiã. Nam talis monitio, sine iussus iudicis, habet vim peremptorij, † & monitũ in vera cõtumaria constituit, ita ꝙ nõ poterit appellare, nisi comparuerit. ita not. gl. dicit in l. ij. f̃m vnam lecturam. C. quomodo, & quan. iud. ꝙ Ang. dicit ibi esse menti tenẽdũ. Et ꝑꝑ hoc admonent illũ, qui credit habere cõtra se sñiam, vt sit cautus. q. a si nõ comparet, nõ poterit appellare, † q. a verus contumax nõ appellat. l. ex consensu. §. fi. ff. eo. l. & post edictum. §. sciendũ & ꝙ ibi no. Bal. & Pau. de ca. ff. de iudi. Dictũ tamen Angel. in d. l. ij. per. glos. ibi, non videtur sine dubio procedere in terminis, prout ipse loquitur, videlicet quando fuit quis citatus ad audiendum setentiam. † Nam illa contumacia quæ committitur in non comparendo, quando sententia profertur, appellationem non tollit, vt voluit Cuma. in dicta. l. ex consensu. §. fi. eo. ti. & idem Fulgo. tenet. in l. properandum. §. & si quidem C. de iudi. & Alexan. illum refert in d. l. properandũ. §. sin autem reus ei. in viij. conclus. dicit tamen se contrarium tenuisse in l. sępe. ff. de re. iudica. † & ita tenet ibi in x. char. immo contumacia, quæ committitur, quando sententia diffinitiua pronunciatur, est illa, quæ impedit appellationem, secundum Bald. in l. si ideo, in reportatis antiquis. ff. de euic. & idem Bal. in l. eos §. in princip. C. eo. tit. cum similib. vt prosequitur ibi Alexan. ex cuius dictis dictum Angel. in d. l. ij. saluari potest. ¶ Vlterius in terminis supradictis, qui vario modo per iudicem præfigi possunt, notandum est, † quòd sicut iudex potest appellanti terminum cõstituere, ita poterit terminum ab eo præfixum prorogare. [c] Hoc videtur velle gloss. in cle. ij. in ver. videtur eo. titu. vbi loquitur in termino assignato ad petendum apostolos. & ꝑ illã glos. idẽ dicit Do. in dilatione data ad ꝓsequẽdũ appell. in c. cũ appellationibus, in fi. eo. titu. in vj. & ibi refert ita determinatũ fuisse in Rota. & sic reperitur in decisione xxxv. no. vtrum in antiquis, & in xiiij. decisi. vtrũ iudex, in antiquioribus. eo. ti. facit ꝙ no. Car. in cle. j. q. ix. de vit. & hone. cleri. Et ista cõclusio ꝓcedit, q̃n prorogatio fit añ finẽ termini, ꝑut natura ꝓrogationis requirit. l. sed si manẽte. ff. đ pręcar. † sed elapso termino nõ posset iudex hoc facere in pręiudicium appellati, cui esset ius quæsitũ, vt est glo. not. in c. sæpe. in ver. peremptorij. quã ibi Abb. ponderauit ad hoc. j. eo. Sed durãte primo termino nõ põt dici e sse ius q̃sitũ vt ẽt tenet Peru. hic Ad ꝙ bñ facit ꝙ no. Ange. ĩ l. fi. col. pen. ff. de fer. vbi ĩquit, † ꝙ licet noua dilatio dari nõ possit, tñ dilatio data põt ꝓrogari. & seq̃t̃ Pau. de cast. ibi, alegãdo Spe. idẽ voluisse ĩ ti. de dila. §. nũc videamus. ver. & sunt hęc in ar. & idẽ Pau. de cast. in l. j. C. de dila.

Margin numbers: 30, 31, 32, 33, 34, 35 (left column); 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 (right column).

ADDITIONES.

a ¶Hiero. Gigas. Differẽtia. Adde tamen quòd non videtur quòd sit aliqua differentia fienda inter casum, & casum videlicet si dicatur, cõpareas infra terminũ vel in tali termino. cum vtroque casu infra terminũ cõparere possit. & libellos petere, nam qui comparet ante tempus, dicitur mandatũ tum adimplere in ampliori forma. & per consequens mandatũ formaliter adimpletum dicit l. si quis mihi bona. §. sed si mandauit. ff. de acqui. here. l. cum in testõ. ff. de verbo. signi. & ita est in conditione, quæ licet in forma specifica adimpleri debeat, si pleniori modo adimpleatur, vere adimpleta dicitur. tex. est in l. iij. ff. de sta. libe. comprobatur & ista opi. arg. l. stipulatio ista. §. inter certam. ff. de ver. obli. vbi debitor ad certam diem ante tempus soluere potest.

b ¶Hier. Gig. Tali hora. Et istam cautelam tradunt etiam Raph. & Areti. in l. j. §. diem ff. quando app. sit & probatur in cle. quamuis rigor. de appella. Et vide Gui. pape. decisio. Dcl. xxv.

c ¶Hier. Gigas. Prorogare. Adde quòd ista communis opi. non videtur vera de iure nam cum iudex terminum statuit appellanti ad prosequendum appellationem statim acquiritur ius appellato saltẽ spe. quòd elapso illo termino sñia per se firma maneat, si appellans appellationẽm nõ fuerit prosecutus hoc. probatur arg. tex. in cap. quãuis de rescrip. in vj. & uide Bal. in l. si constante. C. de donati. ante nup. & Areti. multa adducentem in consi. vij. vlt. col. Bar. tamen in l. cum stipulatus sim, in vlt. col. ff. de verbo. obli. tenet quòd arbiter si dedit terminum parti ad aliquid faciendum, quo elapso non faciens incideret in aliquam penam iuris tunc arbiter potest dictum terminum prorogare. Cogita super istis.

de dila.vbi rationẽ diuerſitatis adducit, quia finita dilatione eſt quæſitũ ius alteri parti.ſed in ꝓrogatione, quæ fit durãte prima dilatione, nõ dicit̃ eſſe ius quæſitũ.¶ † Vlti.abb.circa iſtã gl.cõcludit ꝙ licet ꝑ lapſum termini hoĩs deſerta ſit appellatio, poteſt tamẽ ille qui appellauit, appłonem ꝓſequi eo caſu, quo appellatus inſtaret pro cõfirmatione ſentẽtie vigore literarũ quas ipſe impetrauit.& ita tenet Rota in deci.xlv.ſi appellatus.eo.tit. in antiquis.quia reſcriptũ cõmune [a] eſt vtrique parti, † vt no.Inn. in c.ex conqueſtione.de reſti.ſpol.Et iſta cõcluſio procedit, quãdo ipſe appellatus vtit̃ reſcripto. & in hoc ſatis erit ꝙ reſcriptum præſentetur, ſecũdũ Butr.in c.ex parte decani.de reſ.in vj.col.j. ver.itẽ no.ſecũdum hunc intellectũ.Abb.tamen in d.c.ex cõqueſtione.col.v.videtur velle † ꝙ ſola præſentatio reſcripti nõ ſufficiat, ſed citatio [b] partis requiratur, & idẽ tenet & ꝓbat Ro.in ꝯſ. ccclij.ex themate.col.pe.& Are.cõſ.xxxiij.conſultatio præmiſſa. co.ij.Sicut ergo ex impetratione ſola vti q̃s nõ cogit̃.† vt no.Domi.in c.hi, q̃ in vj.no.de immun.eccle.in vj.idẽ no.ex pręſentatione reſcripti, ꝑ ſupradicta.¶ In gl.fin.circa ea, quæ abb.poſt alios hic ſcribit, notandũ eſt, ꝙ dum tex.præciſe loquitur, † & dicit, ex tũc, iſta verba denotãt extremitatẽ tẽporis, ꝑ glo.[c] ĩ cle.j.in ver.ex tunc.de iure pat.& in cle.j.ver.ex nũc.de cõceſ.preb.& eſt tex.in l.iiij.§.fi.ff.de ꝯdi. & demõ. cũ concor.vt tradũt ibi Mod.¶ † Ex quo [d] infert̃ ſecũdũ abb.poſt Ioã.And.& alios hic, ꝙ finis termini præfixi ad proſequendum appłonem, expectari debet ante, q̃ iudex à quo ꝓcedere poſſit.& nõ ſufficit certũ eſſe ꝙ in termino, q̃ ſupereſt, appło expediri nõ poſſit. Et idẽ Car.tenet ĩ cle.ſicut. in iij.q.eo.tit.facit tex.in c.commiſſa.& ibi Domi.in prin.de elec. in vj. Et per hoc limitat̃ doctrina Bar.in l.cũ ſtipulatus ſim.ff.de ver.obl.vbi cõcludit ꝙ quãdo pęna oppoſita eſt ab homine, ſi infra certũ tẽpus aliquid factũ nõ fuerit. ſtatim ꝙ cõſtat illud fieri non poſſe in tempore, ꝙ ſuper eſt, pęna committit̃, nõ expectato fine temporis.Nam iſta cõcluſio nõ habet locũ, quãdo iſta verba in contractu apponũtur, & dicatur ꝙ tunc pœna committat̃, q̃a tunc tali caſu finis termini præciſe attẽditur.Et ad hoc eſt bonus tex.in l.vxori vſumfructum ville.ff.de vſufruc.leg. & ibi Bar. & facit tex.in d.l.iiij.§.fi.ff.de condi.& demon. Vel ſecundo dictum Barto.non procedit, quando terminus hominis in locum termini iuris ſurrogatur, [e] vt hic, quia ſurrogatum aſſumit naturã eius, in cuius locum ſurrogatur, l.ſi eum.§.qui iniuriarũ.ff.ſi quis cau. cum ſimili.¶ Poſtremo per iſtum tex.in ver.extunc.infertur, & videtur probari, ꝙ elapſo termino ſtatim ſit deſerta appellatio, & quòd iudex à quo immediate poſſit procedere abſque eo ꝙ feratur ſententia ſuper deſertione appellationis. Et ita videtur text. hic pro dicto Angel. in l.ſi contra.C.eod. Vbi voluit quòd deſerta appellatione iudex à quo ſtatim ſententiam exequi poſſit, nec opus eſt quòd iudex ad quem pronunciet appellationẽ deſertam, de quo late ſcribit Peruſi.in cap.ex ratione.colum.antepenult.infra eod.

ADDITIONES.

a ¶Hyer. Gig. Cõmmune. Vide omnino do. Alex. circa hoc.in conſ.xxxiiij. inci. viſo themate ſupraſcripto.in ij.col.in j.vol.

b ¶Hiero. Gigas.Citatio. Vide Phili.de peru.in c.vt debitus.in xv.col.in glo.in ver. aſſignante.infra.eod.

c ¶Syl.Ald. Per glo. Seq.idẽ Dec.in l.iij.in fin.C.de inſti.& ſubſt.in c.paſtoralis. in iij.not.de excep.

d ¶Hyer.Gig. Ex quo.Adde ꝙ in caſu noſtro, non eſt expectandus finis termini propter dictionẽ extunc.nam idem eſt ſi illa dictio non eſt appoſita.nam quoties ꝑ lapſum termini incurritur pena iuris, ſemper finis expectatur.ita Bar.in d.l.cum ſtipulatus ſim. vlti.co.ff. de ver.ob.

e ¶Hyer.Gig. Surrogatur. Adde quod iſta limitatio licet Deci.non dicat fuit Andr. Barba.vt eſt videre in eius apoſtil.ad Bar. in d.l.cum ſtipulatus ſim.de verb. obl.in vltimis verbis vltime appoſtille.

SVMMARIVM

1 *Archiepiſcopus appellatur frat er à papa.*
2 *Appellari poteſt etiam ante ſententiam de iure canonico.*
3 *Appellanti vt concedatur biennium, requiritur cauſa neceſſaria, & euidens.*
5 *Volens dicitur pati qui impedimentum poteſt remouere.*
4 *Impeditus non dicitur, qui poteſt impedimentum remouere.*
6 *Iudici aſſerenti de ſuo impedimento an ſit ſtandum.*
7 *Aſſertioni alicuius non ſtatur, quando aliquid fieri non poteſt niſi ex cauſa, ſed de veritate cauſæ probandum eſt nu.8.*
9 *Euidens probatio dicitur præſumptio iuris.*
10 *Iudex poteſt terminum à iure cõſtitutũ reſtringere, ampliare non põt.nu.11.*
12 *Niſi, eius natura eſt excipere.*
13 *Exceptio facta intelligitur in terminis in quibus regula loquitur.*
14 *Terminus à iudice conſtitutus ſubrogatur in locum termini iuris.*
15 *Iudex à quo intelligitur habere poteſtatem moderandi terminum iuris, quãdo appellationem recipit ſaltem tacite non procedendo ad vlteriora ſecus q̃n appellationem non admittit, quia tunc terminum præfigere nõ poteſt.*
16 *Iudex appellanti ex interuallo, etiam poſt terminum præfigere.*
Quid ſi non detulit appellationi ſed illam reiecit verbo, vel facto .nu.17.
18 *Negans appellationem aduerſarij ex ea ſe fundare non poteſt.*
19 *Appellatio habetur pro non facta quo ad iudicem, qui illam reiecit.*
20 *Dilatio cum datur debet attendi vicinitas loci, vel diſtantia, & alia de quibus paulò poſt.*
21 *Terminus maior datur quando via eſt tereſtris, quàm quando maritima.*
22 *Dieta maritima, & terreſtris quanta ſit.*
23 *Terminus quando conſtituitur, attenditur qualitas perſonarum, et negocij.*
24 *Qualitas negocij attenditur in dilatione concedenda.*
25 *Appellationis appellatione an ueniat extraiudicialis in odioſis.*
26 *Statutum de appellatione an comprehendat extraiudicialem.*
27 *Appellatio extra iudicium de iure canonico admittitur.*
28 *Appellatio in cauſa criminali admittitur.*
Et generaliter in quacunq; cauſa, nu.29.libertatis, nu.30.cauſæ piæ, nu.31 læſæ maieſtatis.nu. 32.
33 *Appellatio prohibetur in notorijs.*
34 *Notorium ſi ſit delictum iudex ſtatim data dilatione poteſt ad executionem procedere.*
35 *Iudex ex cauſa poteſt omnem terminum iuris abbreuiare, niſi ſit partius quęſitum.num 48.*
Ex magna cauſa poteſt recedere à iuris diſpoſitione, nu.36.
37 *Princeps ſine cauſa omnem dilationem alterare poteſt.*
38 *Papa in beneficialibus habet ampliorem poteſtatem.*
39 *Dilatio poteſt abbreuiari ex cauſa, etiam ſi lex dicat debere dari x.dierum et non minus, et in criminalibus, nu.40. et in extraiudicialibus.nu.41.*
42 *Tempus duorum menſium quod datur vxori volenti ingredi monaſterium, arbitrio iudicis limitari poteſt.*
43 *Terminum inſtantiæ præfixum iudex alterare non poteſt.*
44 *Iudex non poteſt vigore cuiuſcunque generalis arbitrij prorogare inſtantiã quando terminus inſtantiæ præfixus eſt.*
45 *Prorogatio termini fieri non poteſt, quando eſt expreſsè prohibita.*
46 *Tempus datum ad appellandum prorogari non poteſt, ſed ex cauſa poteſt reſtringi, nu.47.*
49 *Tempus ſeptennij cum quo diſpenſatum fuit, non poteſt alterari*
50 *Prorogatio per iudicem fieri non poteſt in actu parui præiudicij.*
Nec quando alterando terminum iuris tangeret præiudicium ſuperioris, nume.51.
52 *Iudex terminum datum à lege non poteſt in totum tollere.*
53 *Dilatio data ad aliquid faciẽdum, et ſi noua fiat pęna imponatur debet formaliter ſeruari*
54 *Statutum quod ſi bannitus non comparuerit infra octo dies habeatur pro confeſſo, illud tempus abbreuiari non poteſt.*
55 *Tempus non ſeruans dicitur non ſeruare formam, & quando, declara.nu.56.*
57 *Terminus aliter datus à iudice, q̃ dictet ſtatutum ſuppletur à ſtatuto.*
58 *Iudex qui vult terminum iuris moderari, debet cauſam exprimere.*
59 *Appellationem deſerens tam iudicialem, quàm extraiudicialem, an audiatur vlterius per viam querelæ.nu.62.*
60 *Appellatio extraiudicialis ita remanet deſerta per lapſum iuris, vel hominis, ſicut appellatio iudicialis.*
61 *Appellationi renuncians videtur renunciare nullitat*
63 *Appellatio extraiudicialis an cauſam exigat.*
64 *Appellatio extraiudicialis quæ à parte interponit̃, nõ habet vim citationis.*
65 *Creditor licet debitorem fugientem capere poſſit, non tamen eũ poterit vocare, vt præueniatur iuriſdictio. & ibi de veritate.*
66 *Notorium factum an exigat cauſæ cognitionem.*
67 *Sententia excõmunicationis an ſemper citationem deſideret.*
68 *Excõmunicari quis nõ poteſt etiam in facto notorio, nõ pręcedente monitione.*
69 *Qualitas adiecta verbo regulatur ſecundum tempus verbi.*
70 *Notoria an exigant citationem, quando conſtat abſenti defenſionem non competere.*
71 *Beneficium conferri poteſt poſſeſſore non citato, quando conſtat ei ius non competere.*
72 *Notoria exigunt citationem quãdo dubiũ eſt an abſens habeat defenſionẽ.*
73 *Defenſionem competere alicui poſſe in dubio præſumimus.*
74 *Notorium eſſe ſufficit, vt effectus notorij ſequatur, & aduerſarius onere probandi grauetur.*
75 *Citatio indiſtinctè requiritur in ſententia excõmunicationis, quia non fertur contra aliquem, etiam pro facto notorio abſque monitione.*
76 *Citatio non eſt neceſſaria in declaratoria excõmunicationis à iure incurſæ.*

1 CVm ſit Romana ¶ † Primo nota ibi, fraternitati tue, quòd archiepiſcopus frater appellat̃, & iſta eſt conſuetudo Romanæ curię, vt dicitur in c. q̃ graui.j. de fal. de quo dixi in c.cum venerabilis. de excep.¶ Secundo not. ibi, ante ſententiam, vel poſt, † ꝙ appellari poteſt, non ſolum poſt, ſed etiã ante ſententiam, [a] & hoc de iure canonico, ſecus eſt de iure ciuili, cap.ſuper eod.el ij. j.e.Et ex h̃ ratio colligitur quare de iure canonico inſtantia triẽnio non permitit̃, de quo videbimus in d. c.ſuper eo. ¶ † Tertio no.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Sententiam. Vide in d.c. ſuper eo.el.ij.in ij.col.in fi.infra eo.

no. quòd ad hoc vt concedatur biennium, duo requiruntur. Primo, q causa fuerit necessaria. Secundo, quòd sit euidens. Et in effectu probari debet, q per ipsum appellantem non steterit: vt dr̃ in l. fi. §. illud. C. de tẽp. ap. & in . §. j. in auct. de his. qui ingre. ad ap. facit tex. in l. diui fratres. ff. de lib. cauſ. Cauſa enim debet eſſe neceſſaria, ita q euitari non poſſit, d. §. j. de his, qui ingredi. ad ap. facit tex. in l. ſi fideiuſ. §. ſi neceſſaria. ff. qui ſatiſ. cog. & q ibi glo. & in l. ij. §. ſi quis in iudicio. ff. ſi quis cau. Si enim impedimẽtũ poteſt remoueri, appellans non excuſatur, [a] quia cauſa nõ eſt neceſſaria, vt eſt tex. no. in c. fi. s̃. de elec. & in l. quibus diebus. in prin. ff. de cõd. & dem. Et ibi Bal. dicit, q † qñ impeditus nõ facit q impedimẽtũ remoueat, cum poſſit, volens dicit illud pati. Et infert ad pſecutionẽ appellationis, de qua h̃ no. etiã Bal. per illũ tex. in l. ſed ſi p ptorẽ. §. j. ff. ex qui. cau. ma. † q nõ dicit impeditus ille, qui põt remouere impedimẽtũ, & nõ facit. Et cũ requirat q cauſa ſit euidens, vt hic. & in d. l. fi. §. illud infert, ſm abb. hic, q nõ ſtatur aſſertioni appellãtis, ſed cauſa debet probari. † Secus tamẽ videtur in iudice, cuius aſſertioni ſtandum eſt, ſi de impedimẽto atteſtat, [b] vt no. tenet d. Signo. de homo. in cõſ. ccliiij. in quæſtione vertẽte. col. fi. ¶ Sed tamẽ etiã in iudice videtur pcedere q abb. hic dicit, vt in iſto caſu aſſertioni eius non ſit ſtandũ. [c] Ad q bene facit, quia † qñ nõ poteſt aliq̃d fieri, niſi ex aliqua cauſa aſſertioni nõ ſtat, quia de facili poſſet fraus fieri, ſed debet de veritate cauſæ pbari l. ſi forte. vbi Bar. ff. de caſt. pec. Facit. tex. in l. qui teſtm̃. ff. de proba. & p gl. & Doct. in l. ſi donatione. C. de col. & ĩ no. quæſtione tradit Io. an. in addi. Spe. ĩ rub. de do. iter vi. & vxo. ¶ Nec ob. ſi dicat, q rõ pdicta videt nõ habere locum in iudice, [d] ex eo q not. dicunt Gul. de cu. Alb. & Ale. in l. j. in prin. ff. de off. eius. vbi tenent, † q credat preſidi aſſerẽti ſe eſſe impeditũ. & p p hoc cauſam meri imperij potuiſſe delegare. Et ad hoc facit gl. in c. paſtoralis. in ver. exonerare. de offi. dele. Quia hoc dictũ nõ videt verũ, cũ rõ pallegata ẽt in iudice videat procedere, q a ex quo ẽt ipſe nõ põt ſine cã. ergo talis cauſa debet pbari. Et licet alias p iudice pſumat. c. in preſentia. de renun. hoc nõ videt hẽre locũ in tali caſu, in quo nõ hẽt ptãtem, niſi cã pbet. ¶ Et videt hoc velle [e] Bal. quãdo cã ſit neceſſaria. aliàs ſecus, q a ſt. idũ eſſet aſſertioni. vt ipſe tradit ĩ rub. s̃. de off. dele. col. fi. ver. ſed ego ſtatim quæro. Debet ergo talis cã pbari, & euidẽter, vt hic dicitur. & in d. l. fi. §. illud. † Et euidẽs pbatio dr̃ ẽt pſumptio iuris, vt p gl. in l. licet Imperator. ff. de leg. j. de quo dixi in rub. s̃. de pb. Et qũo pbetur tale impedimẽtũ, dicã in c. ex ratione. j. eo. ¶ Quarto no. q † iudex poteſt terminũ a iure ↄſtitutũ reſtringere, vt ſonat verbũ, moderatus. c fi. vbi tex. j. de ver. ſig. c. ſtatutũ. vbi gl. de pben. in vj. Sic etiã verbũ, reſciſſum, vt pbat h̃. & in l. ij. ff. de ter. mo. † Ampliare vero terminũ nõ poteſt, vt eſt tex. in c. oblate. j. eo. Et talis ptãs moderãdi terminũ iuris ↄcedit iudicio, nõ ſolũ reſpectu pmi, ſed ẽt reſpectu ſcd̃i anni, vt vr̃ pbari hic in ver. niſi quia omnia s̃. dicta vr̃ reſpicere. Et ſubiicit abb. hic, q terminus, q pfigit ã iudice, reſpicit pſecutionẽ, & nõ finẽ appłonis. In quo aduertẽdum eſt, q a ſi conſideramus finem pprie p expeditione cauſæ, clarum eſt, q iſto reſpectu iudex à quo non poteſt præfigere terminũ ad finiendũ, c. ex inſinuatione. j. eo. & dictũ fuit. s̃. cap. pxime pced. & tali caſu abb. verũ dicit. Si vero cõſideramus finẽ, put in parte conſiderari põt, videlicet, vt inſtet p executione cauſę, & nõ deſiſtat, put in termino iuris cõſiderat in cle. ſicut. eo. ti. hic. idẽ videt dicẽdũ in termino hominis, per tex. hic, vbi regula ponit q à iure datur annus ad pſequendũ, & finiendũ appellationem. vt in cle. ſicut. e. ti. A biſta regula excipitur caſus, qñ iudex tp̃s moderatur, vt hic. in ver. niſi. † Nam de natura dictionis. niſi, eſt excipere, vt no. in regula, peccatum. de reg. iur. in vj. & in l. actione. C. de tranſa. † Et exceptio facta intelligitur ĩ terminis, in quibus regula loquitur, vt no. per Dy. in rub. de reg. iur. in vj. per Bar. in l. j. ff. eo. tit. † Confirmatur h̃: quia terminus, qui à iudice conſtituitur, ſurrogatur in locum termini iuris: vt hic. & tradunt Inn. & Doc. in c. ex ratione. j. eo. ergo videtur terminus præfigi à iudice, etiam reſpectu finis: quia ſurrogatum aſſumit naturam eius in cuius locũ ſurrogat, l. ſi eũ. §. qui in iuriarũ. ff. ſi quis cau. ¶ † Subiicit etiam Abb. quòd iudex à quo intelligitur habere poteſtatem moderandi terminum iuris. quando appellationem recipit, ſaltem tacite, non procedendo ad vlteriora. Secus tamen eſt, quando appellationem non admittit, quia tunc terminum pręfigere nõ poteſt, vt voluit ſingulariter Inn. in c. ſi. j. de accu. In quo, pro declaratione breuiter tres caſus cõſiderari poſſunt. Primus eſt, qñ iudex detulit appellationi. & iſto caſu licet ſint varię opiniones tñ cõmuniter tenet. † q iudex appellanti, etiã ex interuallo niſi terminũ pfigere põt. Ita poſt longã diſputationẽ tenet Io. an. quem ibi poſt alios Do. ſequit in c. cũ appellationibus. §. j. ver. ſed quæro. eo. tit. in vj. Et hoc approbant Do. de Rota. in deci. xl. Item ſi appellat. eo. tit. in nouis, & pbatur in c. j. §. poſt h̃. e. ti. in vj. ¶ † Secũdus caſus eſt, quando iudex non detulit appłoni. ſed illam reiecit verbo, vel facto pcedendo ad vlteriora. Et abb. hic cõcludit, q terminũ pfigere nõ poſſit, prout voluit Imo. in d. c. fi. de acc. Idẽ Ro. in xvj. deciſione, in antiquis. Spec. in tit. de remiſ. §. nunc videndũ. ver. verum & Ro. ſequitur in ſingu. clxviij. iudex à quo, vbi inquit, q illud dictum Inn. Romæ in conſiſtorio papæ ſicut euangelium tenetur. Et p h̃ dicto rationẽ abb. h̃. aducit. q a ex quo iudex appellationem reiicit, q tunc habet pro facta, arg. c. eum qui. de do. & cont. in vj. Et p dicto Inn. abb. põderauit tex. in c. peruenit. el j. j. eo. vbi quãdo papa mandat appellationẽ recipiendam, etiam committit terminũ pfigi. Sed quando in fine dicit appellationẽ nõ recipiendã, de termino nihil loquit. Sed cõtrariũ, vc3 contra Inn. tenet Io. an. in d. c. cum appłonibus. & ſequitur Do. poſt alios ibi, n ver. ſed quid e conuerſo. vbi allegat ẽt Spe. hoc tenere. e. tit. in §. ſequit. Et ad hoc facit tex. ĩ c. j. ĩ prin. & §. j. e. tit. in vj. vbi tex. loquitur, quãdo appellatio nõ fuit admiſſa p iudicem, & tamen ſubiicit de aſſignatione termini: & quia appellatio poteſt eſſe iuſta, licet ei per iudicẽ non deferatur. vnde non deferre, appłonem legitimã nõ tollit ¶ Et per iſtam rationẽ veriorẽ [f] eſſe iſtam partẽ dicit Do. in d. c. cum appellationibus. & idẽ tenet Imo. & Io. de ana. in d. c. fi. & Car. in cle. j. xxviij. eo. tit. & ſequuntur Peru. & Mod. in c. pximo. s̃. eo. p iſtũ tex. cũ ſimil. vbi generaliter, indiſtincte poteſtas iſta dat iudici à quo. ergo generaliter intelligitur. l. j. §. generaliter. ff. de leg. præſtan. Non obſt. c. peruenit. quia non negatur quin iudex potuiſſet terminum aſſignare. ſed ibi conſideratur q appellans fruſtratorie, cuius appellationi nõ defertur, termino indigere nõ videtur. Præterea tex. ibi non loquitur de termino præfixo. ſed ſimpliciter dicit quod cogat appłonẽ pſequi. Non tamen finaliter puto recedẽdũ eſſe ab opinione Inn. quæ videtur communis. & defendi poteſt, q a nõ videtur q iudex vti poſſit auctoritate ſua in appłone, quam impugnauit, rña, ex eo. de reg. iur. in vj. † Et ideo, qui negat appellationẽ aduerſarij, ex illa ſe fundare nõ poteſt. Spe. dicit eo. ti. § nũc breuiter ver. ſed pone appellatus. & ſequunt Car. & Imol. in c. ex parte. S. s̃. de teſti. vbi cautelã tradunt q petens attentata poſt appellationẽ reuocari, fateat appellatioẽ, quatenus p ſe co facit. & no. Car. in cle. ſicut eo. tit. Vnde quantũ ad iudicẽ à quo, q. appellationem reiecit, appellatio habetur pro non facta, † vt abb. hic dicit, arg. c. eum qui. de do. & contu. & no. p gl. in c. iij. vbi abb. de eo. qui mit. in poſ. Non ob. tex. in d. c. j. eo. tit. in vj. quia dũ ſubiicit de aſſignatione termini, intelligitur eo caſu, quo appellatio fuit admiſſa. de quo s̃. pxime immediate dixi. Non obſt. q appellatio iuſta eẽ poſſit, quãuis illi nõ ſit delatũ, q a fateor hoc. Sed per hoc non infertur quòd iudex à quo, in illa ſe intromittere poſſit, pręfigendo terminum, quia reiiciendo illam, omnem poteſtatẽ à ſe abdicauit per. s̃. dicta. Et erat hoc ĩ poteſtate eius, quia non cogitur terminũ pfigere, licet poſſit, c. oblate. j. eod. & dictum eſt in c. pſonas. s̃. eo. tit. Non obſt. tex. hic, cũ ſimi. q generaliter loquitur, quia intelligi debent, quando non impugnauit appellationem, per. s̃. dicta. Vel locum habent prout loquunt. s̃. in tertio caſu, quando iudex ſimpliciter pfigit terminum non admittendo appellationẽ, nec reiiciendo: & in tali tertio caſu contraria opinio procedere poteſt. Nec dicatur quòd præfigẽdo terminum ſimpliciter, videatur appellationem admittere. Et ſic ſimus in primo caſu, quia ex moderatione termini, quam iudex facit, non infertur q appellationem videatur admittere, glo. not. in c. cũ appłonibus. in ver. remittenda, quam ſequitur ibi Archidia. & Domi. eo. tit. in v. not. in c. oblate. infra eo. vbi videbimus. ¶ † Quinto not. ibi locorũ diſtantiã. q in præfixione termini, diſtantia loci cõſiderat. Nã interdũ aliquorũ locorũ vicinatas minus exigit, [g] aliquorũ diſtãtia plixius tẽpus expoſcit, vt dicit in c. cupientes. in princ. de elect. in vj. bonus text. in l. ſi cui. §. tandiu. ff. ex quibus

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Excuſatur. Idem in c. & ratione. co. xiiij. j. e o. in c. in nomine. de teſt. nu. 5

b ¶Syl. Ald. Atteſtatur. Idem in c. ſi pro debilitate. col. v. de off. deleg.

c ¶H. Gig. Non ſit ſtandum. Adde quòd dicitur dicendum contrarium. quia ſi iudex poteſt aliquid facere ſtante impedimento. ſi illud faciat, præſumitur impedimentum ſubeſſe. gl. eſt no. in c. paſtoralis. in ver. exonerare, s̃. de offi. dele. Preterea pro iudice præſumendum eſt ſemper l. j. C. off. ci. iud. Nec ob. tex. in l. ſi forte. ff. de caſt. pec. quia non habet locum in iudice.

d ¶Syl. Ald. Iudice. Vide Goza. in conſi. ij. nu. 10.

e ¶H. G. Velle. Vide egregie per Iaſ. May. in l. j. in ve. no. ff. de off. eius cui man. eſt iu.

f ¶Hier. Gig. Veriorem. Adde quòd iſta pars vltimo loco adducta per Doc. comprobari poteſt iſta ratione, videlicet, ſi licitum eſt iudici qui detulit appellationi, & ſic cauſam à ſe abdicauit talem terminum aſſignare, vt per Docto. multo fortius hic potererit iudex qui appellationem non admiſit, quia in cau ſa adhuc procedere poteſt. text. eſt in c. cum qui. de dol. & contratu. li. vj.

g ¶Syl. Ald. Exigit. c. olim. in. iij. not. de excep.

22 quibus cau.ma.† Et maior terminus in via terrestri, qu àm in maritima requiritur, quia quinquaginta miliaria per mare sunt minus vna dieta, vt not. Barto. in trac.de insula.in versi.nullus. in princi.per terram autem singulis xx.miliaribus, datur vnus dies quietis,[a] vt per glos.in d.c.cupientes.§.j.ver. commodo.de elect.in vj.& in c.quanuis.in versi.continuatis.de offi.ordin.in vj. de quo tamen aliter tenet Aret.in l.continuus.§. cum ita.ff.de verbo.obliga. Nam his consideratis iudex habebit terminum, præfigere. sed post terminum, vel tempus determinatum à iudice vlterius nihil querēdum est, nisi quòd in termino compareat. 23 ita declarat Imo.in d.§.cum ita.col.iiji.de ver.obl. ¶ † Sexto not. ibi, personarum & c.quòd in termino constituendo appellanti qualitas personarum, & negocij inspicitur. Nam temporis, ætatis, sexus, & valitudinis ratio habenda est, d.l.continuus.§.cum ita. Facit l.plenum.§.æquitij.ff.de vsu.& habit. Negocij qualitas 24 attenditur, vt † quia causa sit minima, vel quæ celerita tem desiderat, vt declarat Barto.in l.ij.col.penul.ff.de re iud.in auct.qui semel.C.quomo.& quan.iud.Bu.in c.præterea.de dila.& Abb. in c.j.eo.tit.& quod no.Barto.in trac.ad reprimen.in ver.sine stre 25 pitu. ¶ † Septimo not.quod appellatio extraiudicialis proprie appellatio[b] non dicitur. Quod notandum est ad statuta.[c] Nam in odiosis sub nomine appellationis extraiudicialis appľatio nō continetur. Secus in fauorabilibus, vt Abb.hic dicit. & in c.bonæ.j.eo.& idem Lapus allega.xxxix.an valet.col.j. Et quod no. Abb. in c.fi.in j.no.de sequest.pos. & fruc. Putarem tamen quod si statutū loqueretur in casu, in quo de iure facti reperitur æquiparatio appellationis iudicialis, & extraiudicialis, quod etiam statutum haberet locum in extraiudiciali. Gratia exempli, qđ debeat appellatio interponi intra tres dies, vel quòd intra quatuor menses expediatur. Nam cum tempus appellandi, & prosequendi appellationem, sit pariter statutum, c.concertationi.eo. 26 tit.in vj.& cle.sicut.eo.tit.† consonat quòd statutum etiam intelligatur de appellatione extraiudiciali, vt in simili est glo.& Doc. in l.si quis seruo.C.de fur. & quòd not.Barto.in l.j.§.lex Falcidia. 27 ff.ad legem Falcidiam. ¶ † Octauo no. quòd de iure canonico appellatio extra iudicium permittitur, & ita videtur sentire tex.hic.secus esset de iure ciuili. Sed hoc non videtur verum, quia etiam secundum iura ciuilia appellatio extraiudicialis permissa est.l.j.§.si quis tutor ī.fi.ff.quando ap.sit.l.i.ff.si tu.vel cura.l.nominationes.C.eo.& tradit Barto.in l.fi.ff.de ap.reci. Non obst.tex. hic, quia argumen.à contrario sensu non colligitur contra alia arg.l.conuenticula.C.de episco.& cle.not.in l.ij.C.de condi.inser. Et nō valet consequentia. Hoc permittitur de iure canonico, ergo non valet de iure ciuili, vt patet in pluribus, quæ vtroque iure permittuntur. Vel dici potest quòd arguatur hic ex regula generali, quia canones passim appellare permittūt extra iudicium, & ante sententiam, non si leges, quia ita passim appellare 28 non permittunt, vt videbimus in c.bonæ.j.eo. ¶ † Nono nota in ver.præterea.quòd etiam in causa criminali apppellatio per-29 mittitur.† Nam in qualibet causa regulariter appellatio[d] cōceditur, glo.no.in l.qui restituere.ff.de rei vend.vbi Angel. & illam 30 Bald.sequitur in l.j.C.si de momen.pos.fue.app.†. Et ideo in cau 31 sa libertis appellatur.l.illud.ff.eo.† Et in causis pijs,[e] vt per gloss. in cap.tuas nobis.decis.† Et in causa læse maiestatis, gloss.not.in 32 l.Panthonius.§.rei perduellesionis.in versi. suspensa.ff.de acquiren.hered.vbi Aret.in.illam defendit ab his, quæ in contrarium Roma.adducit.de qua etiam scribunt Ang.aretin.et Modern.in 33 trac.maleficorum.in versi.præsente Caio.& appellante.¶ † Vltimo not.quòd in notorijs appellatio prohibetur. Sic etiam in notorijs reus potest defensionibus suis renuntiare, etiam in causa criminali. Et isto casu est bona practica, qua assessores vtuntur, qui faciunt reum renuntiare. ita Angel.dicit in l.pactum inter heredem. col.penul.ff.de pact. Abb in cap.ij.de re iudic. 34 † Nam quoniam delictum notorium est, iudex non statim data dilatione potest ad executionem procedere, vt Bald.dicit in dit. l.à procedente.in vltim.not.C.de dilat. & idem Bald. in cap.significante.col.ij.infra eo.& in l.accusatoribus. in ij.col.versi. & per hoc patet.C.de accusationibus.in l.fin.ff.de ferijs. in rubric. supra. de pact.col.penul.& in cap.quoniam contra.col.ij.de probati. ¶ Gloss.in ver.tempus. profundam quæstionem aggreditur, in qua studendo breuiati, quantum materia patitur, ex his, quæ per Abb.referuntur, conclusio sit, & regula secundum 35 opinionem Barto.in dic.l.ij.ff.de re iudica.quòd † iudex ex causa omnem terminum iuris alterare possit[f] vt colligitur ex pluribus iuribus, quæ Barto.inducit.& sequuntur Antoni.de But.& Abba.hic, per istum text.cum similib.idem But.in cap.ij.de dilatio. Et istam regulam facit gloss.hic, & in auct.de exhib. reis.in §.sancimus.in versi.xx.col.v. Et sentit gloss.in regula, indultum.prout Abb.hic illam inducit.de regu.iur.in vj. & ad idem facit gloss.in §.omnē, in ver.cautione.in fin.in auc. de liti.colla.viij.facit tex. in c.si tibi absenti.deprehen.in vj.in l.si is, à quo fundus.vbi glo. & Ang.ff.de dam.infec.in c.cum venissent.de eo, qui mit.in possess.quē tex.pro singulari Ro.adducit in no.cccvj.ille contra quē. Et istam regulam facit Abb.inferēdo, ad not.quæst.in cōs.xl.venio ad primum col.pen.lib.j.& Ro.in cons.ccccxcvij. diligēter perscrutatis.col.j.vbi inquit, quòd ista conclusio maxime procedit in terminis suis in dilatione data cum ministerio iudicis iux-36 ta glo.in d.regula, indultū.de reg.iur.in vj. ¶ † Secūdo maxime locum habet.quando magna causa subesset, quia iudex ex magna causa à dispositione iuris communis[g] recedere potest.vt est dictum Inn.approbatum communiter in c.j.de cōsti.in vlt.glo. facit tex.in l.si hominē.ff.man.in l.diui fratres.§.j.ibi, nisi magna causa sit.ff.de lib.causa.in l.iiij.§.ait prætor.in fin.ff.de re iudi.cū 37 si.vt tradunt Mod.in d.c.j.de cōsti. ¶ † Tertio maxime locū habet in principe, qui etiam sine causa omnem dilationē alterare potest, secundū Pe.de anc.in c.ex ore.& sequitur Imo.ibi, in vj. col.ver.no.secundum Pe.j.de his, quæ fi.à ma.par.cap.per illum tex.vbi papa mandat ꝙ præpositura quæ vacabat īfra mēsē cōferatur, & sic restringitur tps sex mensium, ꝙ de iure cōi conceditur, c.ij.de concel.præb en. Sed responderi potest ꝙ ratio specialis ibi manifesta videť, quia papa habeat potestatem conferēdi, quia cōcurrit cum quolibet ordinario. & omnes collatores ꝑ 38 uenire pōt, vt tradit Fede.intra.de permu. benefici.in iiij.q.† Et quia, in bæneficialibus ampliorē habet potestatem.c.ij.de præb. in vj.cle.j.infi.vt lit.pend. Dictum tamem verum videtur, ꝑꝑ supremam eius potestatem. & quia nō seruato iuris ordine ꝓce-39 dit, vt not.in c.in causis.s.de re iudic. ¶ † Prædicta cōclusio ampliatur tribus modis. Primo, etiam si lex dicat dilationē debere dari a iudice xx.dierū, & non minus.non poterit tamen ex cā illa dilātio moderari, vt probatur in l.ad peremptorium.cū l.seq. in ver.nō minus.iuncta l.nōnunq.ff.de iud.gl.in.§.omnē.in auc. de litig.Cy.in l.j.C.de dila.Bar.in auc.qui semel.C.qūo, & quādo iud.ver.quæro an iste dilatatur.col.pe. Alexan.in d.l.ij.col.xi. & Pau.de.cast.in l.ad peremptorium.col.iij. Sed tamen in contrariū facit, quia si lex de certo tempore loquatur, & dicat non minus tempus dari debere, quòd iudex illud moderari nō possit,[h] per ea, quæ j.dicam in ij. & vj.limitatio. Et quia illa verba non minus, debent ali quid operari argu.l.si quando.ff.de leg.j.in c. si papa.

ADDITIONES.

a ¶ Quietis. Adde Ang.are. in §. his itaque. ver. nota. tamen. & tene menti. Instit. de iust.& iur. Ias.in l.j.§.si quis cau. Nico. boer. in repe.l. consentaneum.C. quomodo, & quando iud.

b ¶ Appellatio. Vide Deci. supra.in rub.in iiij.col.& quæ ibi addidi. Al.

c ¶ Hie.Gig. Ad statuta. Idem de appellatione ab arbitris.l.non distinguemus.§.qui dam.de ar bitr. Vnde licet præfecti libellorum supplicū palatij alicuius domini nequeant cognoscere de aliqua causa, vel articulo appellationis, etiam a suis, subdelegatis interiecte, tamen teneo quod possunt cognoscere de causa appellationis interiecte a sententia arbitri in causa integra, hoc est, quæ non fuit cōram iudice ordinario mota, & con testa.

d ¶ Appellatio Regula appellationis admittende est permissiua.&vbi non reperitur casus expresse exceptuatus, censenda est semper omnis causa cuiuscunque conditionis sit appellabilis.doctrina est gl.in l.qui restituere.hic allega, & eam commendat etiam d.Philip.Deci.in rub. supra eo.& ibidem Fely. in fin.& Perusi. ibi latius in iiij.col.vbi multa alia adducit. Facit tex. vulgatus in l.& in maioribus. C.de appella.& inoleuit illud vulgatum, quod iudex in dubio potius debet inclinare in opinionem, quàm appellatio sit admittenda. quia per hoc non tollitur ius alterius partis. secundum quod declarant Pau. de ca. Alex.& Mod.in l.j. ff.si quis cau.& vide eleganter per d.Bartho.sozi.in cons.cxlv.col.ij.& vide eundem d.Philip.Deci.in consi.xxiiij.col.ij.

e ¶ Pijs. Adde quod si in causa dotis feratur sententia in fauorem mulieris, appellari non potest quo ad impediendum executionem sententiæ illius, & hoc fauore dotis. ista decisio fuit d.Bal.nouelli in tracta.suo de dote. in ix.par.in vij. priuilegio. quæ tamen decisio dubia videtur, propter regulam de qua hic, ex qua habetur quod in omni casu appellatio est permissa, nisi expresse in aliquo casu prohibeatur. d.glo.in l.qui restituere.ff.de rei vendica.

f ¶ Syl.Aldob. Possit. Vide contrarium per Ias.in d.l.ij.ff. de re iudi. col.j.vbi dicit quod communis opinio est in contrarium.

g ¶ Hyero.Gigas. Iuris communis. Tu vide And.sic. in solenni repe.rub.C.qui admit.in viij.& ix. char. vbi accumulat ad istud dictum xl.dicta longe plenius. quàm Fel.& Mod.in c.j.de constitu.& alibi sepæ.

h ¶ Hyero.Gigas. Non possit. Ista opinio.vltra ea, quæ adducunt Doct.& Deci.hic. comprobari potest hac ratione, quàm aliàs adducebam post lectionem conferendo cum Excellentissimo præceptore meo d. Ant. Burgos Hispano. in studio Bonon.nam lex.dicendo dandam esse dilationem tanti temporis, & non minorem.præcise loqui videtur.verum quando lex præcise loquitur, tunc dicitur habere clausulam derogatoriam.Ita dixit Iac.de arena.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur.quem refert Abb.in c.ij.de rescri.in j.col.ver.vbi lex clausulam derogatoriam habet, eo casu censetur inferioribus adempta facultas contrarium faciendi.glo.est in cle. vt hi qui.in ver.nullo modo.de eta.& qual.probatur etiam hoc in l.fi. C. de mili.testa.additis dictis Ang. & Imo. in l.si quæramus.ff. de testa. vbi dicunt statuto caueri non posse.vt pupillus possit testari.

si papa de priui.in vj. Nõ ob.tex. i d.l.ad peremptoriũ.cum l.seq. ibi,non minus,quia illa verba nõ referũtur ad iudicẽ. sed ad partem,quæ debet petere ſm editũ per interuallũ nõ minus.x.dierum,quia agit̃ de p̃iudicio aduersarij absentis.Nõ ergo mirum,si talis dilatio à iudice ex causa moderari põt. Secus vr̃ qñ talia verba ad iudicem diriguntur,per ea,q̃ inferius dicã.Vel secũdo dici põt ꝙ illud si ex eo,ꝙ lex vlterius ꝓcedat, prout Bal. distinguit in auc.offeratur.col.pe.ver.ego dico.C. de lit.cõtest. Dictũ doctorũ saluari põt,qñ esset magna cã,iuxta no.per Inn.in d.c.j.de consti.

40 ¶†Secundo ampliat̃,vt ẽt habeat locũ in criminalib. vt est dictũ Inno.in c.ad petitionẽ,de accu.& tenet Bald. in l.ij.per illum tex. versi.an in criminali.C.vt intra certũ tẽpus, cũ cõcor.vt prosequitur Alex.in d.l.ij.col.vij.vbi ꝯcludit istã opi.veriorẽ, licet aliter dicat Cy.in l.j.C.de requiren.reis.quia in criminalib.procedit̃,sicut in ciuilib.l. absentem.ff. de pe. Et ista ꝯc̃lo bene procedit in dilatione ad cõparendum,prout loquit̃ Inn.in d.c.ad petitionẽ,quia tunc eadem est ratio,sicut in ciuilibus. Secus vr̃ in dilatione, qui respicere defensionẽ,quia non vr̃ ꝙ illa alterari possit, vel saltem maior causa requirit̃, cũ agatur de maiori p̃iudicio. arg.l.fi.C.de proba.& ꝙ no.glo. & Doc.in l.pactum inter hæredem.ff.de pact.

41 ¶†Tertio ampliatur, vt procedat in extraiudicialib. in quib.etiã index vr̃ habere potestatẽ ex causa mutãdi terminũ datũ à lege ad aliquid faciẽdũ. ita sentit Bar.in d.l.ij. dum loquit̃ de termino dato hæredi ad adeundũ.alleg.l.si quis instituat̃. ff. de hære.insti. facit tex.in l.j.ff.de iure delib.bonus tex.in l.si curatoris.in fi.C.de iur.delib.ibi, si tẽpus ad deliberãdũ petierit moderatum statuet. & in l.si seruus.vbi Ang.ff.de bo.auc.iud.pos.quòd declarat̃,vt ꝓsequitur Alex.in rub.C.de succes.edic.& in cõs.iiij.videret inspectis.col.v.lib.ij. †

42 Sic ẽt tẽpus duorũ mensium, ꝙ dat̃ vxori volẽti introire monasteriũ,iuxta c.ex publico.de conuer.coniuga.arbitrio iudicis limitari põt,ſm gl.ibi.in ver.duorũ.quã Doc.sequunt̃ & quod voluit Io.And.in c.cũ olim.de maio.& obe. & quod tradit Arch.x.q.ij.in c.hoc ius porrectũ,& quod not.Arc.& Io.And. in c.cũ ex eo.de ele.in vj.gl.in ver. septenniũ.cũ si.& late ꝓsequit̃ Ro.in d.l.j.ff.de re iudi. [a] & quod no.Abb.in cõs.xl.s.alle.de tẽpore dato ad implendũ volũtatẽ defuncti,ꝙ ab epo põt prorogari.

43 ¶Nũc ꝯc̃lo prædicta plurib. modis limitatur. † Nam primo fallit,qñ terminus præfigit̃ instantię, vt illũ excedere nõ possit.l.ꝓperandũ.in prin.C.de indi. vbi dr̃ non esse iudici cõcedẽdũ vlterius lites, q̃ triennij spacio excedere. †

44 Et adeo hoc procedit, ꝙ nec vigore alicuius generalis arbitri iudex põt instãtiam ꝓrogare, [b] vt no.dicit Bar. in l.si in l.per illũ tex.ff.loc. sequitur Bal.in l.j. §.j.ff.de iu.deli. in l.obseruare.§.proficisci.in xi.q.ff.de offi.procõ. & leg.cum si.vt tradit Alex.in l.milites.C.de testa.mil.in fi.col.& idem Alex.in cõsi.l.visis actis.col.iij.lib.j. & in l. qui Romæ.§.Calimachus.col.fi.de verb.ob.& idẽ tenet Pet. de Anch.in cle.j.in ij. not.de restit. in integ. Roma. consi.cccxxij.in casu proposite.

45 ¶†Secũdo fallit in termino cõstituto eo respectu, vt ꝓrogari nõ possit,quia prorogatio fieri nõ põt, vt est casus in c.oblate.j.e.vbi ex causa conceditur vt terminus prosequẽdi appellationem datus à iure restringi possit, vt hic, & absolute prohibet̃ prorogari, vt ibi dr̃. ergo vr̃ ꝙ etiã ex causa ꝓrogari non possit, quidquid gl. ibi dicat.¶Et ad hoc facit, quia in tẽpore dato ad prosequendũ appellationẽ,prout loquit̃ text.in d.c.oblate.est facta ꝓuisio à lege,si appellans esset impeditus,vt hic.& in c.ex ratione.j.eo.ergo vr̃, ꝙ iudex nullo modo ex se habeat se auctoritatẽ prorogandi. Nam cum tale tp̃s in odiũ negligentis ad eius exclusionẽ constitutum sit,non põt prorogari,vt cõcludit Pau.de Cast. in l.ij.de re iudi.& hoc intelligit̃,nisi cessaret negligentia,quia tunc tanquã à cessãte rõne dispositio iuris nõ haberet locũ.Et hoc mõ tollitur quod ꝯ Pau.de Ca.Alex.dicit in d.l.ij.de re iud.per l.inter vtile.ff. de mino.& l.petẽte.C.de tem.in integ.resti.Et ibi,illa prorogatio non fit à iudice sed à lege. †

46 Et ex prædictis infert̃ ꝙ tẽpus.x.dierum datum ad appellandũ,prorogari nõ possit, quod tenet Bal. ẽt accedẽte partiũ cõsensu,in auc.ei, qui.ver.quæro nunquid tẽpus.C.de temp.appel.& idẽ Bal.in auc.hodie.vers.quæro quid si est appellatũ.C.eo.tit.Secus tñ si auctoritate statuti,vel cõsuetudinis facta sit prorogatio.glo.not.in l.p̃scriptione.in ver.iuris. vbi Bal.col.vij.ver.ex prædictis apparet.C. si ꝯ ius,vel vti.pub. Et hoc intelligitur,dũmodo non agatur de præiudicio superioris,vt declarat Bal.in l.pe.in fi.C.cõmina.vel episto.¶†

47 Poterit tñ tale tp̃s ad appellandum ex causa restringi, [c] vt Abb.hic dicit cõtra gl.hic, quę procedit,qñ fieret sine causa.Nam ex causa iusta iudex executionẽ præuenire põt.l. si quis filio.§.hi aũt.ff. de iniust.rup.test. Et quia eadem ratio vr̃,sicut in tẽpore ad prosequendum, vt per Abb.hic,& idem tenet Bar.& Ro.sequitur in d.l.ij.ff.de re iu.Sic ẽt instantia in causa principali poterit moderari,quia cessat ratio quæ in d.l.properandum. in prin.cõsiderat̃. Et quia instantia appellationis restringi põt, vt hic, in qua de maiori præiudicio tractat̃,quia ius partis perimit̃, a fortiori idẽ in cã principali dicẽdũ est,in qua ius saltẽ remanet in cã appl̃onis. Et ita cõcludit Ro.in d.l.ij.cũ ꝯcor.vt tradit Alex.in l.ꝓperãdũ.in prin.col.pe.C.de iu.

48 ¶†Tertio fallit,qñ parti esset ius q̃sitũ, vt per gl.in c.sępæ.in ver. perẽptoriũ.j.eo.vbi Abb.de quo dixi.s. in c.proximo ad fi.& not. Bal.hoc in auc.ei qui.C.de temp.appel.ver. q̃ro nunquid partes. facit ꝙ no.Do.xxviij.dist.in c. de his. †

49 Et ideo tẽpus septennij cũ quo dispensatũ fuit, prout dr̃ in c.cũ ex eo.de elect.in vj. non põt alterari,vt per gl.ibi in ver.septennium.& Old.tradit in cõsi.cciij. factũ tale est.in iij.q.& sequit̃ Pe. de Anc.in d.c.cũ ex eo.Ro.in d. l.ij.ff.de re iud.¶†

50 Quarto fallit in actu parui p̃iudicij, quia ꝓrogatio per iudicem fieri nõ põt,vt voluit Doc. in c.j.post gl.in vers. octo dierum.de excep.in vj. dicens ꝙ vbi ius statuit certam dilationẽ in actu parui præiudicij, nõ põt iudex, ẽt ex causa, illã ampliare.Arch.tñ.ij.q.vj.c.testes.col.ij.tenet ꝯ gl.in d.c.j.allegat Inn. & gl.Bar.in c.solet.§.j.de sen.excom̃.in vj.& idẽ tenet Ro.in d.l.ij. per tex.in d.c.j.in fi.vbi si propter iustũ impedimentum exceptio probata nõ fuit in termino.viij.dierum, iterum opponi potest,& noua dilatio ꝯcedit̃. ergo à fortiori vr̃ ꝙ prima dilatio ex cã ꝓrogari possit.Nõ ob.ꝙ agat̃ de paruo p̃iudicio, quia ista rõ vr̃ facere in ꝯ̃riũ.Nã cũ agat̃ de leui p̃iudicio, facili⁹ debet posse terminus alterari.auc.nisi breuiores.C. de sen.ex breui.reci. & not.in c.j.de dilatia.¶Sed tñ ꝓ defensione gl.considerã dũ est, ꝙ iusta cã vr̃,vt tp̃s minuat̃,qñ d̃ modico p̃iudicio tractat̃, ꝓut hr̃ i d.auc.nisi breuiores,cum si.non aũt iusta causa videt̃, vt tẽpus prorogari possit,prout loquitur gl.in d.c.j.quia tẽpus statuitur eo respectu, ne prorogetur,per ea,quę supradicta sunt.Non ob.argumentũ Ro. quia qñ iterum exceptio excõicationis proponit̃,& noua dilatio cõceditur,illud tñ respicit processum futurũ, & processus prius agitatur nõ annullatur,prout distinguit̃ in d.c.j. Secus esset in ꝓrogatione, quia in totũ vitiaretur processus. Vnde ꝓp diuersitatem rationis,quæ ibi colligitur,noua dilatio cõceditur, & prorogatio termini prohibet̃. Et quia ibi subsistẽte causa, & impedimento,facta est prouisio per legẽ,vt noua dilatio cõcedatur,merito non videtur ꝙ prima dilatio per iudicem progari possit.

51 ¶†Quinto fallit,qñ alterando terminũ iuris tangeret p̃iudiciũ superioris, vt quia vellet arctare tẽpus ad finiendũ appellationẽ, prout Abb.hic dicit,ꝓ c.ex insinuatione.j eo. vbi videbimus not. Bar.Ang.& late Alex.in d.l.ij.col.ij.ff.de re iud. & idem Alex.tradit in l. Titia.col.iiij.ver.iiij.fallit.ff.sol.mat & in l.de dic.§.tutor.ff. qui satis.cog.facit quod no.Abb.post Cardi. in c.ij.circa fi.de eo, qui mit.in pos.¶†

52 Sexto fallit,qñ vellet in totũ tollere tẽpus datũ à lege,quia nõ potest,gl.no.in l.quod iussit, in fi.glo.mag.ff.de re iud.Spe.in tit.de citatio.§.nunc de tẽporũ.ver.fi. facit quod Abb. hic dicit, ꝙ licet appellatio non possit tolli in p̃iudiciũ superioris.c.venientes,de iureiur.põt tñ moderari tempus prosequendi appellationem.Quod pro not.Alex.refert in d.l.ij.col.viij.Et patet hoc in alia materia,ꝙ licet aliquid tolli non possit.limitari ta-

53 men põt,vt no.in c.quę in ecclesiarũ,de cõsti.¶†Septimo [d] fallit, quãdo dat̃ dilatio ad aliquid faciendũ,& casu quo illud non fiat,

54 pœna imponit̃,quia tunc dilatio formaliter seruari debet. † Vnde si statutũ dicat ꝙ si bannitus non cõparuerit intra viij.dies, habeatur pro cõfesso,illud tẽpus abbreuiari nõ potest,ſm Bal.in l.j. circa fi.ver.vnde si statutũ.C. de requiren.reis. sequit̃ Io.de Ana. in c.ad petitionẽ.in fi.de accu. & idẽ Bal.in l.iubemus, circa fi.C. de iudi.cũ concor.vt per Alex.in d.l.ij.col.vij.ff.de re iudi.& idem no.Bal.in l.fi.§.& hoc quidẽ.C.de iu.delib.Ro.in cõs.lxxvj.in causa nobilis viri.in fi. †

55 Nam non obseruando tẽpus datum à statuto,non dr̃ formam [e] seruare,ſm Bal.in auc.quæ supplicatio.circa fin.C.

ADDITIONES.

[a] ¶Hie. Gig. De re iudi. Adde videndum dominum meum post alios do. Vincen. Perus.in d.l.ij.vbi hanc materiam totam copiosę refert.

[b] ¶Hie.Gig. Prorogare. Adde quòd hoc cõprobatur ista ratione. videlicet terminus est pfixus instantię fauore publicę vtilitatis, ad hoc vt lites non sint immortales,vt dicitur in l.properandum.in prin.C.de iu.ergo iudici non videtur data potestas in præiudicium publicę vtilitatis prorogare hũc terminnm.l iubemus nullam.vbi Bald. C.de sac.sanct.eccle.

[c] ¶Hie.Gig. Restringi. Tu vide oĩno circa ista do. Georg. Natam in repe. cle.sępæ. col.xxxj.ver.quinto quæro vbi late de hoc. de verb.obli.

[d] ¶Hie.Gig Septimo. Adde ꝙ ista fallentia est sane intelligenda in termino iuris. secus tamen esset in termino hominis.nam si arbiter statuat terminum parti ad aliquid faciendum,quo elapso pœna committatur. tunc si sumus in pœna cõuenitionali,arbiter terminũ prorogare poterit. secus erit, si sumus in pœna legis. quia tunc prorogatio facta per arbitrum bene suffragatur. ita voluit Bart. in l.cum stipulatus sim.in vltima col.in priori.ff.de verb. obl.

[e] ¶Formam. Adde Ias.in l.non erit.§. sed neque de iu. iurã.l.j.§.editiones de eden. consi.clxvj.consi.cxcj.lib.ij.l.qui Romæ.§.j.de verbo.obli.And.Tiraquel.tract. retract.proximi.§.iij.glo.iiij.nume.3.

fin.C.de præci.imp.offe. & in l.omnes populi.col.fi.verſ.item ex forma ſtatuti.ff.de iuſti.& iur.& not.Pau.de Ca.in l.qui Romæ.§. Callimachus.in fi.ff.de verb.obli.† 56 Et hoc intelligendū vr̃ in caſu ſupradicto,qñ ſtatutū procedit,dādo ordinē, & modū procedēdi.aliàs non vr̃ verū ſimpliciter, [a] ꝙ non obſeruando tēpus ſtatutum à lege,dicatur quis formam nō obſeruare,vt patet in d.l.ij.ff. de re iu.& in l.iiij.§.ſi quis cōdemnatus.eo.tit.de re iudi. † 57 Et notandum eſt, ꝙ ſi in caſu ṗdicto per errorem iudex aſſignaret minorem terminū,ſuppletur ſm formam ſtatuti, vt not.Bal.dicit in l.ſi ea.circa fi.verſ.pone ſtatuto cauetur.C.qui acc.¶† 58 Vltimo cōcluſio ſupradicta declaratur , dūmodo iudex exprimat cām moderationis,prout Inn.conſuluit in d.c.ad petitionē, de accu.cum concor. vt per Alexan.in d.l.ij.col.ix. & declarat do.Abb.in cap.j. ſupra de dila.Facit quod dictum eſt in cap.ad noſtram ſupra eo. Si tñ cauſa nō exprimatur , nō per hoc alteratio termini iuris alteratur.ſed poſſit appellari,quia ēt in his,quę ſimpliciter arbitrio iudicis cōmittuntur,appellari pōt, ſi male arbitratur, vt Abb.hic ꝯcludit,iuxta gl.in c.ſuper his.de accu. Secus tñ eſſet,ſi libero arbitrio,vel voluntati iudicis aliquid cōmittatur , quia tunc appellari non pōt,vt eſt dictū Inn.ꝙ ita intelligitur.in c.fi.s̃.de fer. Et ſic declarat,& cōcludit Alex.poſt alios, quos ipſe refert in l.j.col.pe. ff.de leg.ij.& idem Abb.in cle.ſœpę. in ver.valeat.de verb.ſing.Et hæc ſatis ſint,quia principaliter materia hic nō cadit.¶Gl.in ver. ante litis.intelligit ꝙ text.hic,in verſ.ſi vero,de appellatione iudiciali loquitur,& hoc cōmuniter approbat̃.do.Abb. tñ hic ꝯ̃rium dicit,ꝙ immo ver.ſi vero.de appellatione extraiudiciali intelligit̃ & cōcludit ꝙ licet in appellatione iudiciali , deſerta appellatione ille,qui appellauit, nullo modo vlterius audiat̃, † 59 vt in ver.proxime pręcedenti dr̃,tñ in appellatione extraiudiciali, q̃uis deſerta fuerit appellatio,auditur appellans,vt dr̃ in ver.ſi vero.ibi.huiuſmodi audiet̃ appellans.Et audit̃ per viam q̃rele,vt in c.concertationi.eo.ti.in vj.ſed Peru.hoc dictū Abb. conatur impugnare per regulam,quę ponitur ħ,in c.ṗcedenti. ꝙ per leſum termini iuris, vel hominis, deſerta ſit appellatio,& ſentētia firma remanet. Et hoc idem eſt in appellatione extraiudiciali.cle.ſicut.eo.titu.Non obſt.tex.in c.cōcertationi. in quo fundamentū Abb.cōſiſtit, quia reſpōdet̃ dupliciter.Primo, ſm eum,intelligitur, & procedit,qñ à principio quis nō appellauit . Nā elapſo tēpore dato ad appellandū,poterit proſequi per viam q̃rele. Secus vr̃ , qñ à principio appellauit, & appellationē deſeruit , nam poſtea nō auditur per viam q̃rele, quia via, quā elegit ſibi pateat.l.ſi cū exceptione.§.fi. ff.quod met.cau.Secūdo,quia deferendo appellationē, tacite vr̃ cōſentire,arg.l.ab eo.C.qūo,& qñ iudex.Sed dato cōſenſu,ēt tacito,grauatus nō audit̃ ēt per viam q̃rele,vt dr̃ in d.c.ꝯcertationi. & ibi gl.pe.do.Prępo.hic opi.Abb.ſequit̃ , & dicit ꝙ impugnatio Peruſini eſt ꝯ̃ tex.hic, vbi tex.ſolū excludit iſtū per viam appellationis, ibi, nō audiet̃, appellans.ergo per viam q̃rele admitti debet ſm eum,quia vnius incluſio,alterius eſt excluſio.& ꝯ̃ arg.l.cū ṗtor.ff.de iud.in c.nōne. de præſump.¶Iſta pōderatio facile euitari pōt,intelligēdo hoc modo,nō audiet̃ appellans,id eſt,perſona q̃ appellat. Cōprobat̃ hoc , quia talia verba negatiua ponunt̃ ī appellatione iudiciali poſt ſniam,vt patet ī text.ibi,nec amplius ſuper eo negotio audiet̃ appellans.Quo caſu ēt à q̃rela excludit̃ ille,qui appellationē iudicialē deſeruit, ſm Abb.hic.Ergo nō eſt dicendū, attenta opi.Abb.ꝙ illa verba limitata excludant remedium apellationis.ſed pro perſona appellantis accipiunt̃,cui deſerta appellatione,audiētia denegat̃. Præterea q̃tum ad iſtū tex. hic,nullo modo probat̃ ꝙ Abb.dicit,quia dum tex.in ver.ſi vero. inquit ꝙ audit̃ appellans,nō pōt intelligi per viam q̃rele,vt Abb. dicit.ſed neceſſario intelligit̃ per viam appellationis , vt demonſtrat̃ ex rōne, q̄ ſtatim ſubijcit̃,ibi, qm̄ ſacri canones &c. Nam rō iſta manifeſte arguit ꝙ appellando audiat̃.Similiter ex ṗdicta ratione patet ꝙ tex.in d.ver.ſi vero,dum dicit,audit̃ appellans,non loquit̃ de illo,qui appellationē interpoſitam deſeruit , vt iterum audiatur.ſed de prima appellatione , q̄ gñaliter per canones admittitur,vt tex.dicit.Et ita ſi recte tex.cōſideret̃, intellectus Abb. nō procedit.An aūt remoto iſto tex.in ſe verū ſit ꝙ ille,qui appel. extraiudicialē deſeruit,admittat̃ ꝑ viam q̃rele,Peruſ.ꝯ̃ Abb.vt s̃. retuli tenet ꝙ nō.Cuius opi.prima facie ſuaderi pōt,quia differētia quàm in iſto caſu Abb.facit īter appellationē iudicialē, & extraiudicialē , nō probat̃ iure. † 60 Et regulariter appellatio extraiudicialis,ita remanet deſerta ꝑ lapſum termini iuris, vel hominis, ſicut appellatio iudicialis,vt eſt caſus ī cle.ſicut eo.tit.Vñ quēadmodum in appellatione iudiciali deſerens applonē omnino excludit̃ ēt ī q̃rela,vt Abb.fatetur, vt vr̃ probari hoc.ibi. à cauſa ſua cecidiſſe vr̃. & ibi, nec amplius ſuper eodē negotio audiet̃. ergo ita erit dicēdū in appellatione extraiudiciali. Iſte.n. effectus cauſatur ab ipſa deſertione appellationis,quę vniformiter hr̃ tam in extraiudiciali, quàm in iudiciali.d.cle.ſicut. Et ad hoc bene facit quod voluit Card.in cle.quāuis.ver.verū,in fi.eo.tit.dicens ꝙ ille, qui appellationē primā deſeruit, nō pōt proſequi ſecūdā appellationē, quàm ēt in tēpore dato ad appellādū interpoſuiſſet, q̃a in prima vr̃ omne ius ſuum deduxiſſe, & ideo illa deſerta extinguitur,& ēt dicit ſe tenuiſſe in c.ſignificauerunt,de teſt.& ad hoc eſt dictñ Inn.in c.in ſolicitudicē.j.eo.quod refert,& ſequit̃ Do.in d.c.cōcertationi.eo.tit. in vj.col.pe.ver. ſed pone ꝙ appellationi. in fi.& idem tenet Ro.xxiij.deciſ.appellatū eſt.eo.tit.in antiquioribus.Et ideo ī propoſito vr̃ ꝙ deſerta appellatione , nullo modo per viam q̃rele audiatur, quia omne ius ſuum in prima appellatione deduxiſſe vr̃. † 61 Et qui renuntiat appellationi,vr̃ ēt renūtiare nullitati, ſm Bal.in l.j.C.de ſen.pręſe.præto. in quibuſdam lecturis.quem refert,& ſequitur Peru.in c.interpoſita.§.fi.verſi.iiij. quæritur.j.eo.facit,quod no.Bal.in l.j.col.iij.verſi. ex hoc noto.C. qñ prouo.nō eſt neceſ. † 62 Sed tñ his nō obſtantibus,ꝯ̃rium vr̃ verius,videlicet, quia non obſtante deſertione appellationis ꝑ viā q̃relę,& nullitatis, [b] audiatur, q̃ appellationē deſeruit.& hoc nō ſolū in extraiudiciali appellatione , prout Abb.hic dicit,ſed ēt in iudiciali. [c] Nam de hoc eſt text. in c.licet de ſen.excō.in vj.vbi expreſſe dr̃ ꝙ ille,qui appellauit , & appellationē interpoſitam deſeruit,non prohibetur proſequi viā nullitatis,& q̃relę.Et licet ille text.loquatur in ſententia excōmunicationis.idē eſt ī qualibet ſententia,quæ nulla ſit, vt gl.ibi cōcludit in verſ.excōmunicationis,& Do.ibi ſequitur,& idem tenet Ang.in conſi.clxvij.in facto propoſito,& probat̃ hoc in l.expreſſim,in fi.ff.eo.tit.& ibi Bar.in pen.col.ver.quæro qñ iſta duo.& idem Bal.in l.j.col.iij.ver.quęro. C.qñ prouo. & in l.tale pactū.§.qui prouocauit, in viij.col.q.xiij. ff.de pac.vbi arguit ꝙ ſicut deſerens appellationē interponendā nō excluditur,quominus dicat de nullitate, vt eſt tex.in d.c.concertatione.idem dicendum eſt in appellatione interpoſita. & de his videbimus in c.dilecto.j.eo.Non ob.allegata in ꝯ̃rium,q̃a fateor nō eſſe differentiam inter appellationē iudicialē,& extraiudicialē.Sed dico ꝙ in vtraq; appellatione, licet deſerta ſit, remanet q̃rela nullitatis,per ſupradicta.Non ob.tex.hic,vbi vr̃ probari ꝙ totaliter excludat̃, qui appellationē iudicialē deſeruit. dū dr̃ ꝙ à cauſa cecidiſſe vr̃,q̃a intelligit̃ à cauſa appellationis. Simpliciter dum dr̃ ꝙ ſuper eodē negotio nō audit̃ appellans, intelligitur ſuper eodē negotio appellationis. de quo agebat̃ . Et ad hoc facit illud verbū,eodem,quod relationē facit, & in negotio appellationis verificatur. Vel intelligitur tex.iſte , & ꝓcedit qñ ſentētia duntaxat erat iniqua,& dūtaxat cōpetebat remediū appellandi iuxta.l.j.in prin.ff.eo.tit.Secus aūt qñ ſentētia erat nulla.q̃a deſerta appellatione non excluditur q̃rela nullitatis, ſunt.n.ꝯ̃ria remedia applonis,& nullitatis,& differūt eſſentialiter,& in effectu,vt Ang.dicit in cōſi.clxxvij.s̃.alle. vnde de vno ad aliud nō infertur.l.Papinianus.ff.de mino.Et deſertio appellationis plus nō debet operari,q̃ ſi à principio appellatū nō fuiſſet, ꝓut dicit Bal. in d.§.qui prouocauit.Et per hoc tollitur prima rñſio Peru. dum dicit tex.in c.cōcertationi.procedere, qñ à principio nō appellauit.Nam pari rōne locū habet, qñ appellauit à principio , & poſtea applonē deſeruit,per ſupradicta.¶Non obſt.ſecūda rñſio ꝙ deſerendo applonē,vr̃ tacite conſentire, quia q̃tum ad appellationē hoc bene ꝓcedit,vt appellatio tollatur de meo.ſed ꝑ ꝓ hoc nō hr̃ conſenſus abſolute.ita ꝙ ēt à q̃rela nullitatis excludat̃. Patet hoc in d.c.concertationi.vbi qui non appellauit,admittitur ad remedium nullitatis,& tñ nō appellando, ita vr̃ tacite cōſentire, ſicut deſerendo.l.ab eo.C.qūo, & qñ iu. Sed limitatus vr̃ cōſenſus reſpectu appellationis,& nullitas nō excludit̃.Non ob.quod dicit Card.in d.cle.q̃uis,& alij in locis.s̃.alle.quia loquuntur q̃tū ad remediū applonis.Sed ꝑ hoc nō infert̃ ad nullitatē, q̄ diuerſa eſt,& ꝯ̃rie qualitatis,& naturę.Vltimo nō ob.ꝙ renunciās appellationi vrdeat̃ ēt nullitati renuntiare , quia Bal.in l.j.hoc nō dicit, & dato quòd non vellet, habet locum quando etiam fuit cognitum de nullitate,vel quando nullitas venit acceſſorie,vt declarat Bald.in d.l.j.C.quando prouo. Secus ſi principaliter, per ſupradicta.Et quia deſerendo appellationem, non videtur renuntiare nullitati , ex quo diuerſa remedia ſunt, vt dictum eſt. Ex quibus patet quòd Peru.non bene dicit,& Abb.etiam in aliquibus merito reprobatur.¶Quantū vero ad intellectū tex.hic,in ver.ſi vero,verior videtur cōis intellectus gl.& Doc.hic,ꝙ loquitur de appellatione

ADDITIONES.

a ¶Hie.Gig. Simpliciter. Confirmo ex no. ꝑ Panor.in cōſ.xciiij.inci.ſtatuto ciuitatis.& vide copioſe per Fel. in c.cum dilecto.in ix.col.ver.viij.ſignum de reſcrip.

b Hiero.Gig. Nullitatis. Vide Raph.Cuma.in conſi.xliiij.& tradit not.Alexand.in conſi.lix.in iij.col.in fin. in iiij.vol.

c ¶Iudiciali. Et bene,quidquid dicat Alex.ab Exea.in c.cum omnes.de conſtitutio. nu.92.vbi falſo citat Deci.hic in ꝯ̃riū,oſtendens ſeſe ſ peri,& ꝑ ſaltū legiſſe.

pellatione iudiciali.vt ſonant illa verba, ante litis ingreſſum. Et
in dubio à proprietate verborũ non eſt recedendũ.l. nõ aliter.in
prin.ff.de leg.ij.Et probat̃ hoc in ratione,quę aſſignatur,dum di-
cit.quoniã ſacri canones &c.Iſta.n.ratio demonſtrat,ꝙ verſ.ſi ve-
ro.loquit̃ dũtaxat de appellatione iudiciali, ex quo per viam ra-
tionis tex.de ap.iudi.loquit̃, & colligit̃ ẽt in illa implicatiua,etiã.
Nec rñſio Abb.ſatisfacit,quia literam deſtruit,& tex.iſte in verſ.
ſi vero,hoc modo adaptat̃, quia tex.in prin.cõſiderat duos caſus.
primo,qñ appellat̃ poſt ſententiã.ſecundo, qñ ante ſententiam.
Primo caſu,qñ poſt ſententiã appellatũ fuit, dicit text. ꝙ deſerta
appellatione,prima ſentẽtia remanet firma.Secũdo caſu,qñ ap-
pellatũ fuit ante ſentẽtiã prius q̃ papa rñdeat ad quæſitũ de ap-
pellatione deſerta,remouet tacitã obiectionẽ ibi huiuſmodi &c.
q̃ formari potuiſſet,ꝙ ante lit.ↄteſt.nõ appellat.quia nõ vr̃ adhuc
incohatũ eſſe iudiciũ.l.j.C.de iudi.Et ad hoc rñſpondet̃ ꝙ immo
appellari põt de iure cano. quia canones paſſim appellare ꝑmit-
tunt.& ſic ante litis ingreſſum,& ẽt extra iudiciũ. Poſtea in ver.ſi
aũt à ſententia,ad principale quęſitum rñdet̃,ꝙ deſerta appella-
tione ante ſentẽtiã,& ſic ſiue ante,ſiue poſt lit.ↄteſt.cogit̃ qui ap-
a pellationẽ deſeruit,illius ſtare iudicio, à quo appellauit.[a] ¶In gl.
in verbo,paſſim.Primo aduertendũ eſt ꝙ declaratio gloſ.reſpicit
modũ,& formã proponendi appellationẽ,q̃ hodie aliter,q̃ olim
proponi debet.Sed text.hic vr̃ cõſiderare facultatẽ appellandi, q̃
generaliter per canones cõcedit̃ in iudicio,vel extra iudiciũ,ante
63 & poſt lit.cõteſ.& hoc hodie ſicut olim procedere vr̃. ¶†Secũdo
tractat Abb. poſt alios hic.an in appel.extraiudiciali cã requirat̃,
& dum cõcludit ꝙ ad validitatẽ appellationis extraiudicialis,quę
à parte interponit̃,ꝙ cauſa nõ exigit̃.ſed quo ad effectũ,vt atten-
tata poſſint reuocari,cauſa neceſſaria ſit. In hoc dubitationẽ facit
quia ſi appellatio extraiudicialis valida ſit, & legitima. ergo vr̃ ꝙ
attentata poſſint reuocari,quia iſte vr̃ effectus,qui mediate ſeq̃t̃,
ẽt ex appel.extraiudiciali.c. cũ à nobis.de elec.c.bonę.j.eo. Vnde
ſi appellatio valet ſine cã.ergo ſine alia cã attentata poſt, & ↄ ap-
pellationẽ poterũt reuocari,quia appellatio ſola ſufficit.Ideo in-
diſtincte verior cõcluſio vr̃,ꝙ in appellatione,ẽt extraiudiciali cã
b requiratur.[b] Et ita ipſe Abb.cõcludit in c.cõſuluit.el.ij.j.eo. & ꝓ-
bat̃ in d.c.j.in prin.& ibi Do.in v.col.per illũ tex.& idẽ voluit glo.
in c.cõſideramus.s̃.de elec.in c.j.in glo.j.de poſtu.præla.in c.vt de-
bitus,in verbo,ex rõnabili.j.eo.in c.cãm.in glo.fi.j.eo.tit.Inn.in c.
ad aures.de temp.ord.Nec ob.ꝙ tex.in d.c.j.eo.tit.in vj.loquatur
de apoſtolis,quia illud refertur ad iudicialẽ appellationẽ, de qua
ẽt tex.in prin.loquit̃. ſed per hoc nõ tollitur quin text.in prin.ge-
neraliter procedat,ẽt in extraiudiciali appellatione.Et ad hoc be
ne facit tex.no.in l.regula.§.& licet.ff.de iur.& fac.igno.quẽ in ſi-
mili caſu allegauit Imo.in l.ſi ita quis.§.ea lege.ff.de verb.ob.facit
tex.in c.indẽnitatib.§.pe.de elec. in vj. Et maxime hoc in iſto ca-
ſu procedit,quia tex.in d.c.j.in prin.de appel.extraiudiciali exꝑſ-
ſe loquit̃.Et cũ generaliter dicat de appel.extraiudiciali intelligi-
c tur ẽt de illa,q̃ à parte interponit̃,q̃a generalis diſpoſitio[c] omnes
d caſus includit,ẽt ꝙ in vno caſu maior[d] ratio quàm in alio videat̃.
64 l.j.§.ꝙ aũt.ff.de aliato.l.in fraudẽ, in fi.ff.de mili.teſt.¶†Gl.in ver.
ſolent,pręcipue allegat̃ ꝙ appellatio extraiudicialis,q̃ à parte in-
terponitur,non habet vim citationis.ideo appellatus venire non
65 tenetur.† Et in tantũ iſta cõcluſio procedit, ꝙ licet creditor pro-
pria auctoritate debitorẽ fugientẽ capere poſſit, iuxta.l.ait p̃tor.
§.ſi debitorem.ff.de his, quæ in frau.cre. tñ verbis nõ poterit de-
bitorem fugiẽtẽ citare,vt præueniat̃ iuriſdictio, quia talis citatio
eſt iuris nõ facti.ita nota dicit But.& Abb. ſequitur in c.j.col.xvij.
ſupra.de iud.ver.an aũt, alleg.gl.hic, & idem Abb.dicit in c.pro-
poſuiſti.in iij.no.de foro cõpe. & ſentit ẽt Abb.hic. Sed ↄ hoc fa-
cit,quia ſi permittitur realis captura in caſu fuge, à fortiori vr̃ eſ-
ſe permiſſa verbalis.Non obſ.gl.hic, quia nõ loquit̃ in caſu fuge,
niſi ſaluando dicat̃ ꝙ realis permiſſa ſit, quia hoc modo conſuli-
tur indẽnitati creditoris.Non ſic vr̃ in verbali, quia illo fugiente
parum operatur. Tñ quãtũ ad effectũ, quem põt operari verba-
lis.idem eſſet in verbali,quod in reali in caſu fuge,rõne prędicta.
Non ob.ꝙ realis ſit facti, & iſta verbalis iuris, quia vtraque vr̃ fa-
cti, ex quo factũ in vtraq; requiritur. Sed in caſu fuge ordo iuris
relaxatur,& ita relaxatio iſta vr̃ habere locũ in citatione verbali,
ſicut in reali.quo ad effectũ,qui cõſiderari põt,vt dixi.¶In glo.in
ver.cogitur,ibi,debet cõpelli alternatiue.gl.bene dicit pendente
appellatione,prout loquuntur iura, quæ allegat. ſed in iſto caſu,
cum ſit deſerta appellatio,præciſe cogitur ille qui appellauit,ſta-
66 re iudicio illius, à quo appellauit.¶†In gl.fi.ibi, quia crimen no-
e torium erat,non vocauit[e] eum.iſta ſolutio approbatur per Abb.
hic,quia ex quo factũ erat notorium, requirebatur cauſæ cogni-
tio.c.quoniã de fid.preſby.vt latius per eum hic,quem poſterio-
67 res ſequũtur.† Sed in ↄ̃rium facit illud, quod ipſe idem Abb.cõ-
cludit circa fi.hic,dicens ꝙ in ſentẽtia excõmunicationis ſemper
68 citatio neceſſaria eſt, licet de facto notorio agat̃. † Et ad hoc di-
ctum Inn.in c.ſacro.in gl.ij.de ſen.excõ.vbi expreſſe dicit ꝙ ẽt in
facto notorio non præcedente monitione quis excõmunicari nõ
põt,idem Hoſt.& But.hic,& Abb. in cõſi.xxxiij.vr̃ primo,col.fin.
lib.j.Vnde dictũ gl.& quod Abb.dicit hic,intelligit̃,& ſaluari põt
qñ ipſa cõtumacia, pro qua fertur excõmunicatio, notoria eſſet,
tunc.n.alia monitio nõ requirit̃, vt Abb.dicit per illum tex.in c.j.
de iudi.& in c.fi.in iij.col.de iura.cal.& no.Lap.alle.lxxiij.pręlatus
regularis.col.j.cũ ſi.vt dixi in d.c.j.in gl.fi.¶In ea.gl.ibi, irrequiſi-
tum illa vice. & ſic nõ fuit requiſitus tẽpore late excõmunicatio-
69 nis,& probat̃ ibi, dũ tex.dicit ꝙ irrequiſitũ excõicauit. † Nã qua-
litas adiecta verbo,regulat̃ ſ̃m tẽpus verbi.l.in delictis.§.ſi extra-
neus.ff.de noxa.in l.ſi Titius, vbi Bar.ff.de teſta.mili.prius intelli-
gitur ꝙ fuerit contumax ex prioribus citationibus, ſ̃m mentem
gloſ.h̃.quod non caret diuinatione. Et hoc ẽt attento idem eſſet
dicendũ in nõ notorijs.Cuius ↄ̃rium vr̃ velle text.h̃, deſignando
ſpecialitatem in notorijs.¶In fi.gl.hæc vltima ſolutio ẽt diuinat,
70 & videt̃ ↄ̃ tex.h̃,qui dicit irrequiſitum excõmunicauit. † Poſtre-
f mo an in notorijs[f] citatio requiratur, ex his, quæ Abb. h̃ ſcribit,
tres eliciuntur cõcluſiones. Prima eſt,ꝙ in notorijs citatio nõ re-
quirat̃,qñ cõſtat abſenti defenſionẽ nõ cõpetere, & ita intelligit̃
tex.hic,& in c.bone.el.j.s̃.de elec.vbi Abb.in c.cũ olim.s̃.de re iu.
& ibi Abb.in pe.col.& idẽ Abb.in c.ex inſinuatione, circa fi.j.eo.
in c.cãm,quæ.de reſcri.cũ ſi.Et ratio huius cõcluſionis manifeſta
vr̃,quia nõ fit citatio, niſi ad iſtũ finem, vt citatus poſſit ſe defen-
dere.Si ergo nulla defenſio cõpetit,citatio nõ requirit̃, & ita iſtã
ↄclõnem ſequitur,& declarat Bal. in l.ea quæ.col.ix.ver.iij.quęri-
tur in prin.C.de accu. Et pro iſta cõcluſione facit quod no.Ro.in
71 conſi.cccclxxxiij.dubitatur primo, in fi. † vbi concludit ꝙ qñ cõ-
ſtat poſſeſſori ius nõ cõpetere, eo non citato, beneficium cõferri
põt,& poſſeſſio in alium transfert̃.Idem Ro. in cõſi.ccccxix.in ꝑ-
miſſa col. ij.& no.Lap.in alle.cxxvij. Anaſtaſius canonicus col.fi.
72 ¶†Secunda cõcluſio eſt, ꝙ ẽt in notorijs citatio neceſſaria eſt, qñ
dubitatur,an abſens habeat defenſionẽ,Abb.hic, & ĩ locis.s̃.alle.
Et probatur in c.fi.iuncto.c.j.de off.deleg.in vj.& hoc idem Abb.
dicit per illum tex.cũ gl.in c.ſœpę.in ij.col.j.eo.facit tex.in l.iij.§.ſi
à die.& quod ibi Bart.ff.de re mili. & late probat hoc Are.in cõſi.
73 clxv.ſicut Io.dicit.col.xj. † Et circa hoc notandum eſt, ꝙ in dubio
præſumendũ vr̃,ꝙ aliqua defenſio cõpetere poſſit, vt no.Abb.in
c.veſtra,col.fi.de coha.cle.& mu.vbi inquit ꝙ regulariter in noto
rio vr̃ defenſio cõpetere, & per conſequens in dubio erit citatio
g neceſſaria.[g] Et idem vr̃ ſentire Abb.hic. Sed ↄ̃riũ expreſſe tenet
Ant.de But.in c.quanto. ver.circa hanc partẽ.s̃. de tranſla.ꝑla.di-
74 cens ꝙ ſufficit notoriũ eſſe, † vt effectus notorij ſequatur, & ad-
uerſarius

ADDITIONES.

a ¶Hie.Gig. Appellauit. Adde quòd retento iſto communi intellectu,ex eo inferri poteſt. quòd appellatio quæ à iudice interponitur ante litem conteſtatã appellatio proprie non dicitur.ſed potius dicetur quædam prouocatio,& hæc illatio probatur,quia iudicium proprie dicitur ante litem conteſtatam, vt not.doct.in rub.ff.de in ius voc.& eſt gl.in l.fi.§.illud.C. de temporibus appella. & in l.iudicium ſoluitur.ff.de iudi.

b ¶Hier.Gig. Cauſa requiratur. Adde quòd iſta communis concluſio, quæ habet, quòd in appellatione extraiudiciali quę à parte interponitur, cauſa exprimi debeat,iure eſt dubia, his rationibus. quia cauſa exprimẽda eſt in appellatione,vt iudex videre poſsit, an iuſte appelletur.ad hoc, vt appellationem admittat, vel repellat,glo.eſt in c.j.in verſ.appellationis. de appel. in vj.verum hęc ratio non ſubeſt in aduerſario à quo fuit interpoſita appellatio. nam ad eum non pertinet appellationem admittere,vel excludere.facit etiam ad hoc, quia nũciatio noui operis,quæ vim habet appellationis extraiudicialis,vt dicunt Bar.& Doc.in l.in prouinciali.§.j.ff.de ope.noui.nun.cauſa non requirit, niſi quando à parte petitum fuerit.ita Bar.& Doc.in l.j.ff.de ope.no.nun. Reliquum eſt reſpondere ad text.in d.c.j.& dico ꝙ ille tex.nõ ob.nam loquitur tantummodo de appellatione extraiudiciali.quę à iudice interponitur.quod patet dum dicit,apoſtolos petat in quibus appellationis cauſam exprimat. quę quidem verba non cõueniũt appellationi quæ à parte interponitur. ergo tali appellationi non conuenit diſpoſitio illius text.quia cui non conueniunt verba conſtitutionis, ipſa conſtitutio non conuenit.l.quod conſtitutum.ff.de mili.teſta.Nec ob.quòd ille tex.generaliter loquatur, vt inquit Deci.j̃. quia reſpõdetur quòd generaliter reſtringitur ad terminos habiles.l. vt gradatim, d̃ mune.& hono.ff.ſed appellatio extraiudicialis, quæ à parte interponitur, non eſt habilis comprehendi ex verbis illius text.vt dixi. ergo &c.

c ¶Hiero.Gig. Generalis diſpoſitio omnes caſus includit,etiam ꝙ in vno caſu maior ratio quàm in alio videtur. vide, an per hanc doctrinam ſuam inferat ſignáter idem Deci.in no.q.in conſi.v.incip. in cauſa dominæ Mariæ.ij.col.

d ¶Maior. Deci.in rub.lec.j.ſi cer.pet. & ad Alex.cõſi.lxviij.nu.6.lib.v.Deci.cõſi.v.nu.2.And.Tiraquel.tract.retrac.proxi.§.j.glo.xiiij.nu.101.

e ¶Syl.Ald. Non vocauit. Et quando in notorijs citatio requiratur, vide Deci.in c.ſecundo.nu.22.de teſtib.

f ¶Hie.Gig. Notorijs. Vide do.Fran.de Cur.in cõſi.xx.col.iij.& iiij.& cõſ.xxj.co.ij.

g ¶Neceſſaria. Et bene vt iudicialiter procedatur Gemi.conſi.liij.Curt.Seni.cõſi.xx.Iaſ.conſi.lxxxvj.lib.viij.

uersarius onere probãdi grauetur, ꝙ aliqua defensio competat, quia illud est ex accidenti, per illum text.& idem videtur tenere Io.And.in d.c.vestra.col.pen.dum concludit quòd quando factũ est adeo notorium, quòd celari non potest, ordo iudiciarius non requiritur, nec etiam requiritur quòd excusari nõ possit. alias vix posset dici delictũ esse notorium. Et breuiter concordando.opi. dicendum est, quòd respectu citationis illa semper in dubio erit necessaria, licet factum notorium sit, nisi ↄstet, nullam defensionem competere. sed quo ad alium ordinem iuris, vt non debeat obseruari, sufficit quòd appareat aliquid notoriũ esse. & ita not. Bald. distinguit in d.l.ea quæ. versi.iij.quæritur, post principium, 75 ¶†Tertia conclusio Abb.est, ꝙ in sententia excommunicationis citatio indistincte requiratur, quia non fertur ↄ aliquem, etiã pro facto notorio absq; monitione, vt Abb.not.hic ↄcludit, & sequũtur posteriores hic. Sed prima facie hoc videtur ↄ istum text. vbi ex delicto notorio, in quo appellatio non admittitur, nec citatio requirit̃, infertur ad excõmunicationẽ, vt colligitur ibi, sicut ille, quem &c. Ergo isti casus videtur parificari, ꝙ sicut in notorijs citatio non requiritur. ita nec in excõmunicatiõe, prout in apostolo casus occurrit. Potest responderi ꝙ ille non fuit excommunicatus per apostolum absq; citatione ex eo immediate, ꝙ delictũ esset notorium, quia notorietas delicti non excludit citationem in sententia excõmunicationis, vt dictum est in prin.glo.& Abb. hic dicit. sed intelligitur ꝙ notoria erat contumacia illius. quem apostolus excommunicauit. Et hoc modo æquiparatio adaptat̃, quia pro contumacia notoria, absq; alia citatione, quis excõmunicari potest, vt no.in c.j.per illum tex.vbi Abb.s.de iudi.cum si.s. alle.& sic habetur limitatio ad istam cõclusionẽ, quam simpliciter Abb.tradit hic. 76 ¶†Secundo etiam limitatur ista conclusio, vt procedat in sententia excommunicationis. Secus vero est facto notorio, si feratur declaratoria excommunicationis à iure incursæ, quia non erit citatio necessaria, vt declarat Abb.in c.peruenit. el.j.j.eo.no. in c.reprehensibilis.j.eo.tit.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio suspendit iurisdictionem iudicis tantum, in illa causa in qua interponitur. secus in alia, & quomodo. nu.2.& an in delegato. nu.9.*
3 *Iudex qui excommunicauit reum, quia noluit libello respondere, si ab eo prætextu excommunicationis appelletur, non potest in causa principali procedere secundum Rot.& ibi de veritate.*
4 *Appellatur si ab vno articulo causæ iurisdictio in tota causa suspenditur.*
5 *Appellatione interposita ab expensis propter contumaciam, non prohibetur iudex in causa principali procedere.*
6 *Recusandi iudicem iusta causa est, quando pẽdet appellatio interposita ab eodem iudice in alia causa.*
Nisi appellatio sit friuola. nu.7
8 *Recusatio frustratoria per iudicem admitti non debet.*
10 *Delegatus à principe post recusationem, non potest causam alteri delegare.*
11 *Iurisdictio ordinarij firmior est quàm delegati.*
12 *Iudex licet suspectus sit, & recusari possit, tñ iure iurisdictio non impeditur.*
13 *Iudici à quo, causa desertionis delegari potest.*
14 *Recusatio nõ tollitur etiam si causa à summo pontifice committatur suspecto.*
15 *Iudex ordinarius de iure ciuili recusari non potest.*
16 *Appellando offenditur iudex.*
17 *Iudex à quo appellat̃, nõ dẽt sibi ad iniuriã reuocare appellatiõnẽ interpositã.*
18 *Inimicitia in iudicando non attenditur. sed malus animus.*
19 *Iudex administrando iustitiam odium incurrit.*
20 *Iudex quando ab eo appellatur, commouetur.*
21 *Omnino, significat idem quòd ipso iure.*
22 *Bonus licet quilibet præsumat̃, hoc locum non haberet in præiudicium tertij.*
23 *Appellatio admissa non præsumitur friuola.*
24 *Experiri, id est agere.*
25 *Recusari an possit suspectus iudex à quo appellatum, si appellatio est deserta.*
26 *Iudex, qui in vna causa grauauit præsumitur suspectus in omnibus.*
27 *Recusari potest qui fuit aduersarius meus etiam finita illa causa.*
28 *Inimicitia causata à lite præterita durare præsumitur.*
29 *Recusatio vt procedat, an satis sit probare grauamen re ipsa, vel etiam quòd ex malo animo iudicis processerit, & nu.30.*
31 *Dolus arguitur ex enormi læsione.*
32 *Tex.in c.j.de ꝓsumptio.habet locum in his, quæ sunt de genere prohibitorum.*

1 AD hæc. ¶†Primo not.ꝙ appellatio suspendit iurisdictionem iudicis tantum in illa causa, in qua interponit̃. secus est ĩ alia causa, in qua iudex, à quo fuit appellatũ, ꝓcedere põt, vt hic, & in c.proposuit.j. & in c.Romana.§.cũ vero, vbi gl.in ver.aliqua.eo.tit.in vj. Et vera ratio secundum Abb.vr̃ quia grauamen est causa appellationis, & illud respectu aliarum causarum non contingit. Vnde non habet iurisdictio. in alijs causis suspendere. Sed ex ista ratione, quę in grauamine illato consideratur, non bene infertur, saltem immediate ad suspensionẽ iurisdictionis, quæ nõ à grauamine, sed ab appellatione immediate causat̃. Et ideo ratio ista melius adaptari potest, vt dicamus quòd cum appellatio limitata fuerit respectu grauaminis illati in vna causa, nõ producit effectum suspensionis in alia causa, quia ex diuersis nõ fit illatio. l.Papinianus exuli. ff.de mil. Et quia limitata causa limitatum effectum producit. l. in agris. l.ff.de acqui.rer.do. 2 † Et istud, quod dicitur hic, procedit in causa separata, in qua iurisdictio iudicis à quo, non suspendit̃. secus si causa non sit separata. Ex quo infertur s̃m Rot.deci.xxxj. 3 Item si ab excõicatione.eo.tit.in nouis. † ꝙ iudex, qui excõicauit reum, quia noluit libello r̃ndere si ab eo, prætextu excõicationis appelletur, nõ poterit in causa principali procedere, quia articulus excõicationis non est separatus à causa principali, ex quo occasione rei principalis fcã fuit excõmunicatio. Et sequunt̃ Peru. & alij hic. 4 Sed aduertendũ est. † quia non vr̃ hoc sine dubio procedere. Nã si appelletur ab vno articulo causæ, iurisdictio in tota causa suspenditur. c.super eo.el.j.j.eo.c.si à iudice.eod.tit.in vj. Et hoc intelligitur, q̃n causa principalis habet cõnexitatẽ cum articulo appellationis. secus si causa separata sit. d.l.super eo. s̃m intellectum But. qui cõmuniter approbat̃. 5 † Vnde si appellatur ab expensis, in quibus quis fuit cõdemnatus propter contumaciam, non prohibet̃ iudex in causa principali procedere, vt Doc. omnes dicunt in d.ca.super eo. Et ideo dubitabilis videt̃ decisio Rotę, quia excommunicatio, quæ fuit facta propter contumaciã nullam vr̃ habere connexitatẽ cum causa principali. licet.n.occasione rei principalis sit excõicatus, hoc venit accidẽtaliter ex cõtumacia emergenti. Et hoc nihil vr̃ impedire processum in causa principali. vt dictũ est de expensis. Decisio tñ Rotę prout loquit̃, saluari põt, q̃n iudici à quo, inhibitio facta fuit, quia tunc indistincte iurisdictio suspenditur. c. non solum eo.tit.in vj. 6 † Secũdo not.ꝙ iusta causa recusandi iudicem est, q̃n pẽdet appellatio interposita ab eodem iudice in alia causa. Ad idem tex.in c.proposuit.j. 7 Et hoc vr̃ procedere, nisi appellatio esset friuola, † quia tũc recusatio non haberet locum. [a] arg.c.cum appellationi.eod.titu. lib.vj.& quod ibi no.glos.in vers.recusari. 8 † Nam tunc vr̃ recusatio frustatoria, quæ per iudicem admitti non debet. vt tradit Inn. in c.cum speciali. vbi Abb.post alios sequitur in fi.eo. Ang.in l.qa poterat.ff.ad Treb.cum concor. vt prosequitur Perus.in d.c.cum speciali.in versi. tertio quæritur. 9 ¶ † Tertio not.ꝙ iste text.etiam habet locũ in iudice delegato, vt colligitur in fin.hic in vers.maxime. ꝙ casum magis dubitabilem includit, vt per Abb. & alios hic. & ita tenet Domi.per istum tex.in c.Romana.§.cum vero eo. tit.in vj. vbi reprobat Rotam decis.cxvij. quæ aliter dicebat in delegato. Est tñ differentia inter iudicem delegatum, & ordinariũ. 10 † quia delegatus à principe post recusationẽ non põt alteri causam delegare. c.iudex.in fi.de offi.deleg.in vj. Secus est in ordinario. c.si quis contra clericum. de fo.compe. 11 † Nam iurisdictio ordinarij firmior [b] est q̃ delegati, vt not.Arch.ij.qõ.vj.c.si episcopus. Bal.sequitur in l.si vt proponis.col.ij.C.quomodo, & q̃n iud.& late tradit Alex.in rub.ff.de offi.eius. 12 ¶†Vltimo no.ꝙ licet iudex suspectus sit, & recusari possit, tamẽ ipso iure iurisdictio non impeditur. 13 † Et sic dicendum videtur ꝙ licet iudici à quo, causa deserte appellationis committi possit, & delegari. ita Rot.decisio.xxix. item auditor.eo.tit. in nouis. poterit tamen recusari, [c] quãuis iurisdictionẽ mero iure consequatur. 14 † Nam etiam si causa à summo pontifice cõmittatur suspecto, recusatio non tollitur, vt p gl. 15 in c.ad hæc.de rescrip. ¶†In gl.in ver.suspectum, ibi, s̃m leges. Ista solutio s̃m doc. bene procedit intelligendo ꝙ ꝑrium loquatur in ordinario, [d] quia ordinarius de iure ciuili recusari non potest, vt no.in l.apertissimi.C.de iud.& declarat Abb.hic. Et s̃m hoc ratio illius legis videtur ꝙ recusatio non habet locum ibi, quia ordinarius non potuit recusari. Secus tamen tex. in alia ratione ibi fundatur, dum inquit cum possit appellari. Nam ratio ista militat, ẽt dato ꝙ recusari possit. Et ratio ista procedit tam in delegato, q̃ in ordinario. Nisi dicamus ꝙ illa ratio immediate non respicit decisionem illius legis. Sed hoc modo adaptatur, de iure ciuili recusatio de ordinario fieri nõ potest, vt ibi dicitur, per hoc tamẽ quis oppressus nõ remanebit, quia appellare potest. & sic tacite obiectioni respõdetur. Ista interpretatio suadetur, quia si illa ratio generaliter attendatur, iudex nunquã deberet posse recusari, cum grauatus

ADDITIONES.

a ¶Syl Ald. Locum. Adde eundem Deci.in c.proposuit.col.j. de appel.
b ¶Firmior. Adde.Deci.consi.ccxxiiij.
c ¶[illegible] ad libitum impetrantis. secus in iudicibus ordinarijs, & publice delectis.
d ¶Ordinario. Vide per Practi. Papiens.in practi. sua in forma libelli opponẽdi cõtra iudicem suspectum. super glo.in ver.iudicem suspectum.

grauatus semper appellare possit. Negari tñ non pōt, quin ratio
illa ꝙ ordinarius recusari nō possit, sit præter mentē,& intētionē
literę.in d.l.j.vbi tex.vim facit in appellatione interposita,q̃ nō vr̄
sufficiēs causa recusandi iudicē. Si.n.tex.ↄsideraret ibi ꝙ ordina-
rius non pōt recusari indistincte,ēt probata quacunq; causa gra-
uaminis,legitima recusatio nō haberet locū.cuius ↄ̃rium vr̄ sen-
tire tex.ibi pōderando appellationē pendentē,q̃ pro causa suffi-
cienti ibi non hr̄. Et ideo ad ↄ̃rium alia rn̄sio colligit̄ ex cōi intel-
a lectu,quā ad istū tex.tradit Io.And. dum inquit ꝙ sola [a] penden-
tia appel.in alia causa nō est sufficiens causa, vt iudex recusetur,
& ita ↄ̃rium procedit,quia nuda voluntate recusatio fieri posset,
& de facili posset iudex recusari interponēdo appellationē,ēt ex
causa falsa,ad istū effectū,vt iudex recuset̄.sed tex.hic cū si.intel-
ligitur si causa grauaminis ꝓponat̄, & probetur, sicut in recusa-
tione requirit̄.Et istū intellectū approbat Bar.in d.l.j.& Anto.de
Bu.& Abb.& Mod.sequunt̄. Sed certe,si h̄ modo ad tex.hic sup-
pleat̄,h̄ nō ꝓcedit sine diuinatione, & verba h̄ repugnant, q̃ vn̄r
pōderare solā appel.pendentiā,vt hic, & in c.ꝓposuit.j.eo.vbi dr̄
ꝙ iudex,à quo appellat̄,oīno suspectus ē.Nā si cā grauaminis ꝓ-
bat̄ ex hoc solo appellatio iustificat̄,& pendētia appel.nihil ope-
raret̄.Vn̄ verior vr̄ intellectus,quē tradit h̄ Io. d̄ Imo.vt tex.pro-
cedat simpliciter, ꝓut loquit̄, & nō sit opus ꝙ grauamē aliter ꝓ-
16 bet̄.sed sola appellatio sufficiat, † quia appellēdo offendit̄ iudex
17 l.fi.C.qn̄ ꝓuo.c.vt debitus.j.eo. † Licet.n.nō debeat iudex,à quo
appellat̄, ad iniuriā sibi reputare appellationē propositā ↄ̃ eum.
l.& in maioribus.C.eo.tn̄ iusta cā, vel iniusta,nō attendit̄ in iudi-
18 cado inimicitiam. † sed malus animus simpliciter inspicit̄, vt per
19 Inn.in c.j.& ij.s̄.de re iu. † Nā ēt iudex administrādo iustitiā odiū
incurrit.c.qualiter.el.ij.j. de accu.xxv.q.v.in c.non est crudelis.Et
20 negari nō pōt,quin iudex cōmoueat̄,qn̄ ab eo ꝓuocat̄. † q̃a ap-
b pellatio arguit imperitiā,& iniquitatē [b] iudicis.l.j.in prin.ff.eo.tit.
ideo verisimiliter reputat̄ suspectus, vt ꝓbat̄ h̄, & melius in c.ꝓ-
posuit.j.e.ibi,oīno suspect⁹ est. ergo vr̄ ꝙ sola appel. īterposita im
21 mediate reddat̄ suspectus, † quia dictio illa, oīno, [c] significat idē
c ꝙ ipso iure,vt per gl.in auc. qui res in fi.C. de sac.san.eccl.& in l.j.
§.si pecuniā.vbi Bal.ff.depo.Nō ob.ratio Io.And.dū dicit ꝙ de fa-
cili iudex posset recusari appellando calūniose.quia,vt d.Prępo.
dicit,h̄ nō est p̄sumendū,cū quilibet bonus p̄sumat̄.c.j. d̄ p̄sum.
22 c.j.de scruti.l.merito.ff. de pro so. † Sed ista rō in casu isto non vr̄
ꝓcedere,quia cū agatur de interesse iudicis recusati, illa regula,
ꝙ quilibet p̄sumat̄ bonus,nō habet locū in p̄iudiciū alterius.do.
Abb.dicit in c.cū iure.s̄.de offi.dele.alle.gl.in c.cū à nobus.de te-
stib.& gl.in c.sicut de sen.excō.Et patet h̄, qn̄ quis allegat̄ suspe-
ctus.ergo bonus non pręsumit̄,q̃a nunq̃ haberet locū recusatio.
Vn̄ aliter respondet̄,vt Imo.hic dicit,ꝙ nō p̄sumat̄ appellans ap-
pellationē calūniose,& temere interposuisse,quia puniret̄,vt di-
23 ctum est in c.ij.j.eo. † Et quia, si appellatio esset friuola, nō esset
verisimile ꝙ iudex illā admisisset, arg.c.in præsentia.de renun.&
in l.j.& quod ibi Bar.C.de p̄di.curi.lib.x. Vel ad rōnē Io.And.re-
sponderi pōt, ꝙ qn̄ appellatio interponit̄, appellans diuinare nō
pōt ad cām, q̃ postea sibi moueri cōtingit. ideo nō est dicendū ꝙ
ꝓpter hoc appellauerit, arg.c.vt nr̄m. vt ecc. bene. & in l.si puta-
tor.ff.ad l.Aquil.Et retento isto intellectu Imol. qui verior videt̄,
vt patet ex p̄dictis,ↄ̃rium formatū in gl.remanet insolutū. Vnde
tertio,& vltimo ad ↄ̃riū vr̄ responderi posse,vt loquat̄,& proce-
dat ī actore,vt colligit̄ ibi,cōpellit̄ alias causas, si quas habet,age-
re,& in rub.dū dicit,apud eum,à quo appellat̄,aliam cām agere
24 cōpellendū.& in d.l.vnica ibi,debeat experiri. † nā hoc verbum
ponit̄ pro agere.c. pastoralis.de cā poss.hic vero text.cū si.loquit̄
in reo,vt colligit̄ ibi.accuset̄.vel cōueniat̄.Et nō est nouum ꝙ reo
aliquid cōcedat̄,ꝙ actori deneget̄,vt in regula,fauorabiliores.de
de reg.iu.in vj.& in proposito bene facit tex. in l.ij.§.legatis.versi.
25 sed si agāt.ff.de iudi. ¶ † An autem si appellatio deserta si habeat
locū quod hic dr̄,vt iudex à quo appellatum fuit,in alia cā possit
recusari.& Abb.hic post Ant.de Bu.concludit ꝙ sic probato gra-
uamine,quia recusatio fundatur in malo animo iudicis,qui non
tollitur,licet appellatio deserta sit,vt latius Abb. hic prosequitur
26 & sequunt̄ Peru.& Mod. † Et certe probato grauamine, ista cō-
clusio vr̄ de plano ꝓcedere,quia iudex, qui grauauit ī vna causa,
suspectus reddit̄ ī omnibus,vt per gl.in c.dispendia.in ver.in om-
nibus.de rescrip.in vj.Sed maior est dubitatio,retento intellectu
Imo.vt s̄.dictū est,ꝙ ex sola pendentia appellationis iudex possit
recusari absq; eo ꝙ aliter grauamen probet̄. an tunc deserta ap-
pellatione habeat locū recusatio.Et vr̄ ꝙ non, quia iura loquunt̄
pendente appel.vt hi c.& in c.proposuit.j.eo.In ↄ̃riū facit tex.in c.
postremo.j.eod.vbi aduocatus causæ ēt finita causa suspectus re-
27 putatur. † Et iden Are.in c.j.de iudi.ↄcludit ꝙ ille, qui fuit aduer-
28 sarius meus,ēt finita cā,possit recusari, † quia inimicitia causata
ex lite præterita durare præsumitur.l.in ipsis. vbi Bal.per illū tex.
C.fa.ercis.Sed tñ prima opi.verior vr̄,q̃a iura loquunt̄ de appel.
pendente, vt dictū est. Et pendente appel.iudex,à quo appella-
tum fuit,vr̄ magis ꝓuocatus,& cōcitatus. finita vero cā appel.ex
eo ꝙ appellatio deserta sit, prout Doc.hic loquunt̄, indignatio,
quā iudex cōcepisset ex appel.interposita,remitti vr̄ cessante cā,
c.cū cessante.j.eo.Nō ob.tex.in d.c.postremo, quia loquit̄ respe-
ctu illius cāæ,in qua aduocatus fuit. secus esset in alia cā.vt ꝓbat̄
in d.c.postremo.& ibi Abb.in ij.no.& in q.nostra.de alia cā doc.
loquunt̄,prout ēt tex.hic loquit̄.Et h̄ modo distinguendo.in d.c.
postremo.vr̄ tex.pro ista parte.Nō obs.ꝙ Aret.dicit de inimicitia
p̄terita,quæ durare p̄sumit̄, quia hic nulla fuit inimicitia. & licet
aliqualis sit p̄sumptio indignationis,satis remittit̄ finita appella-
tione,& finita lite,vt latius dixi in d.c.j. de iudi. & ideo cū myste-
rio iura loquunt̄ pendente appel. Vnde post appellationē finitā
nulla ratio subesse vr̄ recusandi, & maxime ista ↄclo haberet lo-
cum,si lis finita esset, quia pronunciatū fuisset bene iudicatū, &
male appellatū. Si vero pronūciatū fuisset male iudicatū, & be-
ne appellatū,posse forte recusari, quia apparet de grauamine,ꝑ
supradicta. ¶ † Notandū tñ est ꝙ non sufficit, s̄m Abb.Io.And.&
29 alios hic,ꝙ grauamen probet̄ re ipsa.sed debet probari ꝙ ex ma-
lo animo iudicis ꝓcesserit, quia suspicio fundat̄ super malo ani-
mo,nō super grauamine.Ex quo inferri vr̄,ꝙ si iudex fuisset mali
animi,vt q̃a putauit grauare,licet in veritate nō grauauerit, ꝙ tñ
posset recusari,ↄsiderato iniquo proposito eius,ī quo vis tota cō-
30 sistit. ¶ † Postremo dum Abb.cōcludit ꝙ vbi iudex debet recusari
ꝑꝑ grauamen illatū,sufficit si grauamē simpliciter probet̄,absq;
eo ꝙ aliter de iniquo animo iudicis appareat. quia probato gra-
uamine,in dubio debet præsumi,ꝙ ex animo processerit,arg.c.j.
de p̄sump.Et hoc prius dicebat Imo.h̄,& sequunt̄ Peru.& Mod.
sed ista cōclu.dubitabilis vr̄. nam in ↄ̃rium vr̄ text.ij.q.vj.in c.h̄ ēt
placuit,vbi dicit ꝙ licet sentētia iudicis in cā appellationis retra-
ctetur,hoc nō nocet iudici,nisi cōuincat̄,& ꝓbetur ꝙ iniquo ani-
mo iudicauerit.ergo in dubio non vr̄ præsumendum.Et facit re-
gula,q̃ dicit,ꝙ pro iudice p̄sumit̄.c. in præsentia,de renū.c.in no-
stra,de procu.c.nisi esset,de p̄ben.Dictū Doctorū posset saluari,
31 † qn̄ magnum grauamen infertur, quia ex enormi lęsione dolus
arguit̄,vt no.Bar.in l.fi.ff.de præto.stip.& in l.societatē.§.arbitro-
32 rum.ff.pro so.Nō ob.tex.in c.j.de p̄sum. † quia locū habet in his,
quæ sunt de genere prohibitorū,& nō loquit̄ in iudice, pro quo
p̄sumit̄,vt dictū est, & sic nō sufficit, si re ipsa grauamen probet̄,
quia suspicio fundatur super iniquo animo, non super grauami-
ne,vt Io.And.& doc.omnes hic dicunt.

ADDITIONES.

a ¶Sola. Et bene in iudice ordinario,vel publice deputato,vt nuper fuit dictū quid-
quid dicat Deci.hic.

b ¶Hie.Gig. Iniquitatem.& alibi dixit Bal.in l.j.in fi.C.si de momēta possessio.fue.
appellē. quod remedium appellationis datur à iure tanquam theriacha contra
venenum primi iudicis.

c ¶Hie.Gig. Omnino. Adde quòd ista dictio, omnino,sign̄at sine ope exceptionis,
glo.est in c.fi.in fi.de offi.deleg.in vj. & vide tex. & gl.in c.j.de vita & ho.cle.in
vj.Et dicit Soz.in l.j.§.per seruum corporaliter.in j.col.ff.de acquirē.poss.ꝙ ista
dictio est dictio præcisa, & plus dicit idem Soz.in l.qui vsumfructum.in ij.colū.
ff.de verbo.obl.ꝙ ista dicta,omnino, quando ponitur cum negatiua, idem im-
portat ꝙ nullo modo.& idē dicit esse in dictione penitus. vide etiam de ista di-
ctione per Soz.in consi.ccxlix.incip. in materia præsentis consultationis versi.j.
effectu,circa fin.& vide per Aret.in l.si duo.ff.de acqui.hæ. & in l.ij.ff.ad velle.
De hac dictione ponit etiam Alex.in consi.clv.incip.visis, & consideratis.in iij
col.vers.tertio respondeo. in ij.volu. vbi dicit ꝙ ista dictio,omnino,posita cum
negatiua,importat idem quod nullo modo. sine distinctione, vel ipso iure, nec
ope exceptionis. Et adde etiam Soz.in cōsi.suo.cxxj.incip.iusta contingentia fa-
cti.col.ij. vbi quædam pulchra ponit de ista dictione.

SVMMARIVM.

1 *Appellare potest vtraque pars ab eadem sententia, quando scilicet, vtreque grauantur. nu.2.*
3 *Appellare si plures contingat ab eadem sententia ad diuersos, præualet appellatio ad maiorem. sed an ad primum potius.nu.4.*
5 *Processus iudice,cuius iurisdictio elidi poterat,si non sit exceptum,valet.*
6 *Actus valet nisi opponatur qn̄ alicui mero iure ius cōpetit licet sit elidibile.*
7 *Processus contra absentem non valet si iudex scit se non habere iurisdictionē vel habet elidibilem.*
8 *Appellari non potest à iudice seculari ad papam.*
9 *Appellari non potest de imperatore ad papam.*
10 *Arduum dubium si sit recurritur ad papam.*
11 *Papam ad recurrimus in arduis.nu 19. & quando iniustitia est notoria, & in quibus casibus à laicis recurratur ad papam remissiue. nu.12.*
Et quando de æquitate proceditur.nu.13.
12 *Notaria iniustitia facit,vt ad papam recurramus etiam à laicis.*
14 *Terris de temporali iurisdictioni ecclesiæ canones seruantur ēt inter laicos*
15 *Statutum contra canones non valet in terris de tēporali domino ecclesiæ.*
16 *Citatus non tenetur competere ad allegandum eius priuilegium,quādo noto-*

rium est iudicem non habere iurisdictionem, vel illam esse elidibilem.
17 *Clericus citatus à iudice seculari nõ teneť cõparere nisi sit dubiũ de clericatu.*
18 *Citatus non tenetur comparere quando citatio est nulla, & hoc liquet.*
19 *Notorium non sufficit esse partibus. sed debet constare iudici.*
20 *Locum si iudici non constat, non esse tutum proponi debet.*
21 *Notorium quando excuset ab onere proponendi.*
22 *Sententia quam quis obtinet contra absentem per falsas allegationes, licet nõ valeat. secus est si nihil allegauit, licet aliquid tacuit, etiam si dolosè tacuisset. nume. 23.*
24 *Delictum minus est quod in omittendo consistit.*
25 *Tacens non potest dici esse in dolo, & quando.*
26 *Tacens veritatem, quando dicatur falsum committere.*
27 *Testis manifestare veritatem tenetur. ideo tacens eam tenere de falsõ.*
28 *Tex. in c. qui scandelizauerit. de reg. iur. in antiq. pcedit in iudice, & teste.*
29 *Contumax si comparet debet prosequi causam in eo statu in quo reperitur. Et an comparens possit dilatoriam opponere. ibi.*
30 *Contumaci comparenti, & reficienti expensas debet dari terminus.*
31 *Processus factus contra absentem qui non potest conueniri, vel cui legitima exceptio competit, non valet, si iudex sit defectum iurisdictionis.*
Nisi pronunciasset se competentem. nu. 35. & quando. nu. 36.
32 *Prorogare iurisdictionem nunquam censetur absens contumax.*
33 *Processus cõtra absentẽ cõtumacẽ valet, si iudex ignorat defectũ iurisdõnis.*
34 *Gesta per vicarium reuocatum ipso ignorante valent.*
35 *Sententiæ qua iudex pronunciat se competentem effectus.*
36 *Pronunciatio procedendum esse ad vlteriora non est eiusdem effectus, cuius est pronunciatio competentiæ. nu. 38. & 39.*
39 *Iudex vtile est quòd pronunciet se competentem semper, & quare.*
40 *Pronunciatio cõpetentiæ nihil operatur quando iudex est omnino incapax.*
41 *Iudex non cognoscit an sua sit iurisdictio, quando est omnino incapax.*
42 *Iudex quibus casibus, & quando posit pronunciare se competentem.*
43 *Processus contumaciæ punitiuus valet, quando iudex ignorat defectũ suæ iurisdictionis, si personæ iudicis legitimari potest.*
44 *Processus iudicis secularis cõtra clericum, ẽt ratione contumaciæ non valet.*
45 *L. si quis ex aliena. ff. de iudi. quando procedat.*
46 *Processus non valet contra absentem quando pars præsens sciret defectũ iurisdictionis, & de eius commodo ageretur.*
47 *Litigans scienter corã excõicato tolerato, nõ dẽt aliquod cõmodũ reportaret.*
48 *Processus contra absentem non valet, quando iudex habet iuridictionem elidibilem per conflictum exceptionis.*
49 *Sententia iniqua, contra ius partis sciente iudice valet.*
50 *Processus etiam super causa principali contra absentem, valet quando iudex ignorat suam iurisdictionem elidibilem.*
51 *Processus non valet, quando iudex habet iurisdictionem, sed agenti ius nõ cõpetit, si iudex hoc scit. Et ibi quid si ignorat.*
Quid si agenti ius competebat sed absens erat tutus exceptione. nu. 52.
53 *Appellare potest vtraq; pars quando vtraq; grauata fuit in eodem negocio.*
54 *Appellatio secunda non admittitur, quando ab vna parte appellatur semper vno capitulo, licet altera pars grauata sit in eodẽ capitulo, quia prima vtraque communis est.*
Et idem si essent plura capitula connexa. nu. 55.
56 *Connexa capitula quæ dicantur. nu. 58.*
57 *Connexum dicitur pactum incontinenti appositum.*
59 *Appellauit si vtraque pars in capitulis separatis proceditur super vtraq; appellatione.*
60 *Sententiæ sunt tot, quot sunt capitula.*
61 *Sententia in capitulis separatis potest valere super vno, non super alio.*
62 *Argumentum de rectitutione in integrum ad appellationem non valet.*
63 *Intelle. ad l. etiam. ff. de mino.*
64 *Relatum dicitur esse in referente cum omnibus eius qualitatibus.*

1 SI duobus. ¶ † Primo no. secũdum Abb. ꝙ ab eadem sentẽtia vtraq; pars appellare põt. Et idẽ dicit Imol. hic, & sequuntur Perus. & Mod. Sed certe tex. hic potius vr̃ probare ꝯrium, quia ab vtraq; parte admissa fuit appellatio ꝑꝑ ignorantiam appell. alterius partis. Vñ si cõstaret à prin. de appel. interposita ad summũ põtificẽ, secunda appel. non admitterer̃, vt colligit̃ h̃, vbi appell. interposita ad papam ꝑualet, & in effectu tollit appel. interpositam corã inferiore ergo à fortiori illã à principio deberet impedire. ar. l. patre furioso. ff. de his, q sunt sui, vel alie. iur. & in l. j. §. cãm. ff. de postu. ¶ Dictum tñ in se verũ est, declarando, vt inferius dicam, & in eo casu, quo ab vtraq; parte põt appellari, intelligitur qñ vtraq; pars 2 grauata sit. † qa nõ grauatus nõ appellat, Abb. & Imo. post Inn. & alios hic. idẽ Inn. in c. breui. s̃. de iu. iur. refert Bal. in l. fi. C. qñ ꝓuo. no. Bar. in l. si seruus plurium. §. j. in fi. ff. de leg. j. facit text. ij. q. vj. c. 3 non solent. ¶ † Secundo per do. Abb. hic colligitur, quòd si ab eadem sententia diuersi ad diuersos iudices appellent, appellatio interposita ad maiorem ꝑualet, & elidit appell. interpositã ad minorem. Sed istud no. ẽt non vr̃ h̃ bene probari, quia appel. interposita ad summũ pontificem attendit̃, quia præcessit, & prior fuit, vt ex ordine litere colligitur ibi. alter ad nr̃am &c. Et ideo secunda postea nõ valuit, quia iam erat negotium deuolutũ. Et attenta ista ratione, idẽ esset dicendũ, qñ prius appellatũ fuisset ad 4 inferiorẽ, † qa ex quo ad cõpetentẽ facta esset appellatio, negotium deuolutũ esset ad superiorẽ, pro vtraq; parte. l. ampliorem. C. eo. l. fi. C. qñ prouo. Et secunda, quæ ad papam interponeret̃, tanquã superflua nõ valeret. Sed qñ nõ appareret de prioritate, tunc haberet locũ ꝙ Abb. dicit, arg. l. ꝯ pupillũ. §. qui ad maius. ff. 5 de re iu. ¶ † Tertio no. valere processum iudicis, cuius iurisdictio elidi poterat, si per exceptionẽ elisa nõ fuerit, & talis dr̃ iudex cõpetens, licet eius iurisdictio declinari possit, gl. no. in cle. ij. in vers. cõpetenti, vt lit. pen. Ideo valet processus, si nõ opponatur, vt hic Abb. dicit, & no. Bald. in auc. si qui ex consensu. C. de epis. audi. col. ij. ver deinde no. vbi alle. Inn. in c. præterea. de dila. idem Ant. de But. in c. cum super. col. pe. de offi. deleg. cũ si. vt tradit Alex. in 6 l. ij. col. iij. ff. si quis in ius voca. † Et est regula generalis, ꝙ qñ alicui a mero iure [a] ius cõpetit, licet elidi per exceptionẽ possit, actus vab let nisi opponat̃. [b] l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. vbi glo. & Bar. col. v. & no. Bart. in l. eum, qui ita. §. qui ita. ff. de verbo. obli. 7 ¶ † Quarto no. s̃m Abb. hic, ꝙ si iudex scit se non hdbere iurisdictionem, vel iurisdictionẽ elidilem esse, nõ valet processus cõtra absentẽ. Primo, ista ęquiparatio quã Abb. facit, qñ non habet iurisdictionẽ, vel habet elidibilem, nõ vr̃ procedere, vt j. dicam. Secundo, ꝙ dr̃ de scientia iudicis, bene procedit in iurisdictione, in qua fundamentũ processus consistit. Secus si agitur de iure actoris, ꝙ per exceptionem rei elidi possit, quia tunc nõ sufficit iudicẽ simpliciter habere scientiam exceptionis cõpetentis reo. sed debet per ipsum reum opponi. & si non opponatur, iudex in fauorem actoris pronunciabit, quia licet cõstet iudici de exceptione, ipse supplere nõ debet, vt no. Bar. in d. l. si vnus. §. pactus ne peteret, col. v. in d. l. eum qui ita de verb. ob. de quo Alexã. ibi, & in l. j. 8 col. ij. C. vt quæ des. aduo. ¶ † Quinto no. in ver. deniq;, ꝙ à iudice seculari ad summũ pontificẽ non appellat̃. & hoc maxime ꝓcedit, qñ esset talis iudex secularis, à quo appellari posset ad Imperatorẽ, vel alium laicũ superiorẽ, quia distincte sunt iurisdictiones inter Papam, & Imperatorẽ, & vnus de iurisdictione alterius se non ĩtromittit. c. nouis. s̃. de iud. xcvj. c. cum ad verum. Idem tñ est in iudice seculari, qui superiorem non recognoscit, quia text. 9 generaliter hic loquit̃. † vnde de ipso Imperatore ad Papam non appellatur, s̃m glos. in c. qm̃ x. dist. & tradit Cardi. in d. c. nouit. de 10 iudi. & s̃. dictũ fuit in rub. ¶ † Ista ꝯclusio fallit primo in arduis, & in articulis dubijs in iure, quia ad papam recurritur. c. per venerabilem. j. qui fil. sint legi. ita Abb. hic cõcludit, allegando Inn. qui hoc dicit in c. cum te. circa fi. de re iud. & idẽ Inno. in c. licet ex su11 specto. s̃. de fo. cõpe. † Et idẽ qñ iniustitia esset notoria, ꝓut Abb. 12 dixit in rub. s̃. eo. † Et qñ inter laicos ad Papam recurratur, tradit c Inn. late & Doc. in d. c. licet ex suscepto. de fo. cõpe. Bar. in consi. [c] clxxxvij. domini priores. in tertio dubio, & in not. casu concludit Paul. de Cast. in ꝯsi. lxx. quia frustra col. iij. Et inter alios casus ista 13 ꝯclo non vr̃ habere locũ, † qñ de ęquitate procedit̃, quia tũc ad ecclesiasticũ appellari põt. Ita vr̃ probari hic à ꝯrio sensu, dũ dr̃, ꝙ s̃m rigorẽ iuris non appellat̃ ad Papam. Secus ergo vr̃ attenta ęquitate, & hoc mõ istũ text. ad hoc inducit Bar. Belenzinus in c. cũ Io. de fid. instru. refert Fel. hic, & subsistit. Sed cõsiderandũ est ꝙ rigor hic ponit̃ simpliciter pro iure scripto, & aduerset̃ cõsuetudini, de qua. s̃. proxime ĩmediate loquit̃ dũ in inquit. Et de cõsuetudine ecclesię teneat, s̃m iuris rigorẽ credimus nõ tenere. Et idẽ probatur in c. si clericus laicũ de fo. cõpe. in cle. ij. eo. tit. & declarat Abb. in c. super literis, col. j. s̃. de rescrip. Et hoc mõ nõ probat̃ hic ꝙ isti dicunt, quia nõ ponit̃ rigor iuris hic, prout ab ęquitate distinguit̃, iuxta not. in l. placuit. C. de iudi. in c. fin. de transa. 14 ¶ † Vltimo not. ꝙ in terris, quæ sunt de tẽporali iurisdictione ecd clesię seruari debent canones, [d] ẽt inter laicos, vt Abb. hic, deducit. & no. per gl. in regula, possessor. de reg. iur. in c. ij. in ver. ciuili. de arbi. in vj. & tradit Cal. in cõsi. xviij. in tit. de consti. & not. Abb. in c. ecclesia S. Marię. de consti. Et quo infertur, s̃m Abb. hic, ꝙ in terris, quæ sunt de tẽporali iurisdictione ecclesię, non valeret sta15 tutum laicorũ ꝯ canones, † quia de iure canonico non valet statutum inferioris ꝯ canones. c. ꝙ super his. de ma. & ob. licet secus sit de

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Mero iure. Faciunt q̃ tradit Deci. s̃. de rescrip. in c. ex parte. s̃. in iiij. not.
b ¶ Hie. Gig. Opponatur. Adde quòd idem est vbicunque actus incertus non admittatur. nam semper intelligitur si à parte fuerit oppositũ, quòd si opponatur parte erit secus. vide per Ias. insti. de act. §. curare, in iiij. & v. col.
c ¶ Hier. Gig. Bar. in consi. Vide Ias. May. in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. & Fely. in c. qualiter, & quando. de iudi.
d ¶ Hie. Gig. Canones. Adde Felyn. in cap. ecclesia S. Mariæ. in xv. col. supra de cõstitu. vdi ponit multos notabiles effectus. qui resultant ex ista conclusione quos non referam. sed videatis ibi per eum.

fit de iure ciuili, quia valet ſtatutũ municipale ꝯ ius cõe.l.omnes. populi.ff.de iuſti. & iur.l.j.C. de eman.libe.l. prohibere.§.plane. ff.ꝙ vi,aut clam.Et rõnem diuerſitatis Abb. ponit in c.fi.ſ.de cõſue.Imo.in c.fi.de offi.leg.& Mod.in d.c. ꝙ ſuper his. Sed tñ ꝯ dictũ Abb.ĥ, videlicet ꝙ ẽt valeat ſtatutũ laicorũ ꝯ canones in terris exiſtẽtibus,de tẽporali iuriſdõne eccleſiæ,expreſſe tenet Cal. in cõſi.xviij.ſ.alle.in tit.de cõſti.& ipſe Abb. Idem cõcludit in c.ꝙ clericis, in fi. de fo.cõpe. vbi tex.inducit in c. venientes.de iu.iur.

16 & hoc ſequit̃ Alex.in cõſi.clxxv. viſo themate.col.j.lib.ij.¶†In gl. in ver.cognouerit.not.ſm Abb.hic, ꝙ qñ notoriũ eſt,iudicem nõ habere iuriſdõnẽ,vel illã eſſe elidibilẽ, citatus cõparere nõ tenet̃ ad allegandũ priuilegiũ ſuum,& no.per gl.in c.veniens,de accu. cũ ſi.vt ꝑ Abb.hic, & idẽ gl. & doc.dñt in l.ij.ff.ſi quis in ius vocã.

17 † Vnde clericus citatus à iudice ſeculari non tenet̃ cõparere,niſi dubiũ ſit de clericatu,gl.xxiij.q.viij.in c.cõuenior. in ver.cõgrueret,& idem glo.xv.q.iij.in c.placita, in glo.fi.in fi.dicit ꝙ quando

a citatio[a] eſt nulla, & hoc liquet citatus nõ tenet̃ cõparere.Et ſeq̃r

18 Old.in cõſi.lxxxiij.in fi.†an ẽps.Hoſt. in ſumma de do.& cõtu.§.j. col.pe.ver.qñq; rõne iudicis.Bar. in l.iij.per illũ tex.ff.de iud.But. in c.prudentiã.in prin.col.ij.ſ.de offi.deleg.Abb.poſt Imo.in d.c. ꝑterea.colũ.antepe.ſ.d̃ dila.& idẽ Abb.poſt alios in c.cũ ordinẽ,

19 circa fi.de reſcript.¶†Et nõ ſufficit notoriũ eſſe partibus. ſed debet cõſtare iudici , vt Ro.dicit alle.iſtũ tex.in d.l.ij.col.iij.ff.ſi quis in ius voc.non ierit.& idẽ Car.in cle.quia contingit.in v.col.in iiij.

20 oppo.ad fi.de relig.po. † vbi inquit ꝙ ſi nõ cõſtat iudici,locũ notorię non eſſe tutũ,proponi debet.Poteſt.n.aliquid notoriũ eſſe, & nõ ꝯſtare iudici.ij.q.j.c.de manifeſta.in fi. & tradit Pau.de Caſ. in cõſi.xxix.viſis actis col.fi.Si tñ erat notoriũ, vr̃ præſumendum iudicem notitiam habuiſſe, arg.in c.j.de poſtula.præla. in c.cũ in

21 tua.j.qui mat.accu.poſ.cũ ſi. † Et iſto caſu notoriũ excuſat , ẽt ab onere proponendi,& allegandi,quia ſi nõ tenet̃ venire.ergo nec ꝓponere.Abb.in c.ex parte,in fi.j.eo.& in c.ſi clericus laicum,de fo.cõpe.in iij.no.¶ Prædicta bene procedũt in primo caſu,qñ notoriũ eſt,iudicẽ nõ habere iure ipſo iuriſdõnẽ . ſed qñ habet ipſo iure,licet ꝑ exceptionẽ elidi poſſit, vr̃ ꝙ valeat proceſſus niſi opponat̃,per ea,quæ.ſ.dixi.in iij.& iiij.not. Vnde iſto caſu debet cõ-

b parere,[b] & exceptionẽ proponere,q̃a licet notoriũ ſit,exceptionem alicui cõpetere,poterit eſſe ꝙ non vtetur illa exceptione, & hoc tenet Bal.poſt Pet.in l.generaliter.in ij.col.in ver.aduertatis. C.de epi.& cle.facit ꝙ j.dicam in ſecũdo caſu principali , qui per do.Abb.inferius cõſiderat̃.¶ Extra gl.opponit̃ per do. Abb.poſt alios de l.ſi ꝑtor.§.Marcellus.ff. de iudi. & breuiter ex dictis eius

22 cõcluſio eſt,ꝙ licet nõ valeat † ſentẽtia quã quis obtinet ꝯ abſentem per falſas allegationes.d.l. ſi ꝑtor.§.Marcellus . Secus tñ eſt, qñ ille,qui ꝯ abſentẽ ſententiã obtinuit,tacuit ſimpl̃r, & nihil allegauit,quia ſentẽtia valet, vt eſt caſus hic.& ita ẽt tenet Bar. ĩ l.j, col.pe.C.de ſatiſda.vbi expreſſe dicit ꝙ tex.ĩ d.l.ſi ꝑtor.§.Marcellus,loquitur in eo,qui allegauit,& non habet locũ qñ quis tacet.

23 †Et hoc ampliat̃,& ꝓcedit ẽt ſi doloſe quis tacuiſſet,quia pro aduerſario allegare nõ tenet̃.c.j.ſ.d̃ ꝓba.ſm Imo.hic, licet aliter dicatur voluiſſe Inn.in c.fi.j.de accu.& nõ bene, vt hic poſt Inn.cõcludit Peru.& Mod.ſequunt̃.Idem Inn. & Io.de Ana.in d c.fi.de accu.& hoc pro no.tradit Mathe.no.xviij.noto.ꝙ ſententia.& la-

24 te Ro.in l.ſi is,ad quẽ.ff.de acqui. hære. † quia minus delictũ eſt, ꝙ in omittendo cõſiſtit,iuxta gl.in l.ſi mora.ff.ſol.mat.& ſequitur

25 ibi Are.qui iura quædã ad hoc adducit.† Itẽ tex.hic,qui indiſtin-

26 cte loquit̃. † Et quia tacẽs nõ põt dici eſſe in dolo,ex quo in fauorem aduerſarij allegare nõ tenet̃,arg.l.Gracchus.C.de adul.Nec ob.ſi dicatur,ꝙ eſt ille,qui tacet veritatẽ,falſum cõmittit,ſicut ille,qui mendaciũ dicit.c.j.j.de fal.xj.q.iij.in c.quiſquis, no.Bar.in l.

27 ea,quæ.ff.de ꝯhen.empt.Bal.in l.ꝑsbyteri. † per illum text.in iiij. no.C.de epi.& cle.quia illud locũ habet in teſte,qui veritatẽ manifeſtare tenet̃,prout glo.no.dicit.xxij.q.in c.ne quis arbitret̃.Secus eſt in parte,quę nõ tenet̃ in præiudiciũ ſuum veritatẽ dicere, per ſupradicta,& no.But.in c.j.in iij.no.de ꝓba.& dixi ibi.in xxij.

28 colum. † Et ideo quod dr̃ in c.qui ſcandelizauerit naſci , de reg. iur. quòd potius permittitur ſcandalum naſci , quàm quòd veritas occultet̃, ꝓcedit in iudice, & teſtibus, qui veritatẽ propalãre tenentur.

c [c] Secus eſt in parte,vt tradit Abb.poſt Inno.in c.offi-

29 per illũ tex.j.de pen.& remiſ.¶†Et de cõtumace notandũ eſt dictum Inn.ꝙ Abb.hic valde extollit,ꝙ ſi cõparet, debet proſequi cauſam in eo ſtatu,in quo reperit̃. Et ideo ſi elapſo termino vellet ipſe opponere exceptionẽ dilatoriã,audiri nõ debet, ſicut nõ audit̃ ille,qui præſens fuit,quia nõ debet eſſe melioris cõditionis cõtumax,q̃ ille,qui præſens fuiſſet,arg.c.eum,qui de ꝑben.in vj. ad idem gl.in c.j.in ver.abſentia,de electio.in vj.facit text.in c.vbi periculũ.§.ſi vero infirmitate,de electio.in vj.& ita ſimpl̃r ſequũtur Peru.& Mod.hic.& idem tradit Ang.in l.peremptorias, col.j. C.de ſen.reſcin.non poſſ.& no.Spe.eo.tit.§.qualiter, ver.ſed pone.Facit quod not. voluit Barto. in l.quanuis.ff.de damn. infect.

30 ¶†Sed tamen iſta cõcluſio,quam oẽs hic tenent, dubitabilis vr̃, quia ſi contumax compareat,& reficiat expenſas,prout tenetur l.ſancimus.C.de iudi.audiendus vr̃.Et ſi de nouo debet dari terminus.ita Bar. exꝑſſe dicit in l.ij.in lec.C.de eden. Et per hoc nõ erit ipſe melioris cõditionis, ex quo cogit̃ expenſas reficere.Pręterea ille,qui fuit,pręſens,ſibi imputari põt, ſi in termino ſtatuto non oppoſuit.Quæ ratio ceſſat in abſente, & contumace, & cõtumacia ſatis punitur in expenſis,quibus ſolutis ad cauſam reintegratur,vt no.Bar.in d.l.ij.Nam cũ ipſe eſſet abſens,non potuit opponere.ergo non vr̃ ꝙ tempus ſibi currat,dato ꝙ impedimentum ex propria cõtumacia cauſetur.c. quia diuerſitatẽ , vbi.text. no.j.de conceſ.præben.Et hoc facit,quia abſens contumax nunquam videtur iuriſdictionem prorogare , vt j. ſtatim videbimus. ¶ Succeſſiue Abb. circa hoc, an valeat proceſſus agitatus ꝯ abſentem,qui non põt conueniri,vel cui exceptio legitima cõpete-

31 bat,conſiderat quatuor caſus.¶†Primus eſt,qñ iudex in veritare in illa cauſa nullam habet iuriſdictionẽ, in quo primo cõcludit ꝙ nullo reſpũ valet proceſſus, ſi iudex ſcit defectũ iuriſdõnis ꝑ iſtũ tex.hic,nec tali caſu tractandum eſt de prorogatione iuriſdõnis,

32 †quia nunquã abſens cõtumax videtur iuriſdictionem prorogare, vt voluit Inn.in c.innotuit.de eo, qui fur.or.ſuſ.not.Bald.in l.ſi quis ex cõſenſu.col.ij.C.de epi.audi.Ang.in l.ij. circa fin.ff.ſi quis

33 in ius voc.cum concor.vt per Alex.ibi.colũ.iij.¶†Secundo Abb. concludit , ꝙ ſi iudex ignorat defectũ ſuę iuriſdictionis , valet ꝓ-

d ceſſus reſpectu contumacię, [d] & non in cauſa principali. Sed tamen data probabili ignorãtia, videt̃ ꝙ valeat proceſſus,etiàm in cauſa principali,per tex.no.in l.ſi forte.ff.de offi.præſi. vbi valent

34 geſta pręſidis, quando ignorauit aduentum ſucceſſoris. † per illum text.Ro. dicit ſingulari.lix. fuit quæſtio Romę . quòd valent

e geſta per vicarium epiſcopi reuocatũ eo ignorante. [e] * Facit tex.

* in c.audita.de reſt.ſpo.vbi in cauſa principali valet proceſſus agitatus vigore primi reſcripti reuocati per ſecũdum. de quo iudex ignorabat. Iſtis , & ſimilibus iuribus reſponderi poteſt , ꝙ in illis caſibus iuriſdictio mero iure competebat . Patet hoc ĩ reſcripto, quod per ſecundum ipſo iure reuocatum non videtur, vt not.in cæterum ſupra de reſcrip. ſic etiam in caſu.d.l.ſi forte , non deficiebat iuriſdictio , quia præſes prouincię retinet iuriſdictionẽ vſque ad aduentum ſucceſſoris,vt per glo.& Bar. in l. meminiſſe.ff de offi.proconſ.Concluſio ergo Abb.loquitur, & procedit quãdo ipſo iure iuriſdictio non competebat. ¶ Et ad hoc bene facit quia morte mãdantis re integra ipſo iure extinguitur iuriſdictio delegati,vt no.in c.gratum.de offi.deleg.in c. cũ veniſſent.de teſtib.& eſt text.in c.fin.§.officium.de offi.deleg. in vj.ideo non valet proceſſus poſtea agitatus , licet delegatus ignorauerit mortẽ delegantis, quia non poteſt ignorantia iuriſdictionem tribuere, vt not.Bar.in l.& quia.ff.de iuriſdi.om.iudi.col.fin. vbi alleg.gloſ. quæ hoc tenet in l.eius qui in prouincia.in ver.ignoraſſet, in fi.ff. ſi cert.pet.& tradit Abb.in gratum. de offi.deleg. cum ſi.¶ Et retenta iſta concluſione quòd non valeat proceſſus in cauſa prin-

35 cipali,iudice ignorante defectum iuriſdictionis. † limitatur , niſi iudex pronunciaret ſe competentem ſm Abb. poſt alios hic.nã talis ſententia facit ius,ſi appellatũ non fuerit, nec poſtea diſpu-

36 tari poteſt,vt Bar.dicit in l.ij.col.ij.ff.ſi quis in ius voc. † Et hoc ꝓcedit ẽt qñ ipſo iure iudex non habet iuriſdictionẽ , prout Abb. loquitur

ADDITIONES.

a ¶Hye.Gig. Citatio. Vide Barb.in conſi.lxij.col.iij.& ix vol.j.& ibi Aret.in incip. in themate ſupradicto. col.iiij.

b ¶Hie.Gig. Comparere. Adde do.Alexã.in l.ij.ff.ſi quis in ius voc.non ierit.col.j. vbi dixit quòd ſcholaris qui habet priuileginm declinandi forum poteſtatis , ſi coram citet, comparere tenetur ad allegandũ ſuum priuilegium . aliàs poteſtas poſſet ipſum mulctare. & vide eundem do.Alex. in conſi.ſuo.cj.in v.vol.col.ij. verſi.pro hoc bene facit,& vide per Deci.in c.cum ordinem.in ij.col.ſ.de reſcri. vbi contrarium tenuit in ſcholari,nec facit mentionem de Alexandro.

c ¶Syl.Ald. Tenentur. Adde Deci.in c.qñ contra.in iiij.not.ſ.de probatio.

d ¶Hie.Gig. Cõtumacię. Vide Alex.& Mod.in l.ſed & ſi de ſua.ff.de acqui.hære.

e ¶Hie.Gig. Ignorante. Adde quòd idem eſt in procuratore reuocatol, quia reuocationem ignorat.nam geſta per eum interim valent. tex.eſt in l.ſi mandaſſet.ff. mand.& no.Soz.in l.ſi non ſortem.§.adeo.ff.de condi.indebi. An autem valeat proceſſus,& ſententia iudicis,qui vere iudex erat,ſed ignorabat ſe iudicem eſſe vide per Soz.in l.multum.in iij.col.ff.de condi. & demon.Bald.in l.falſus.C.de furtis.& per Doc.in c.cum in iure peritus. extra de offi.deleg. Et quid ſit in geſtis à procuratore,qui ſe procuratorem ignorabat.vide Sozi.in dicta.l.multum. in dicta colum.iij-

* ¶Ignorante. Etiam voluntaria, vt collatio beneficii , gl.pragmati.titulo.de colla. §.item voluit.ver.vicario.Philip Fran.c.ſuper eo.ij. in vlti.not.j.eo.Io.de Selua tracta.de beneficio par.ij.q.xiiij.facit Panor. & Fel.in c.cæterum.de reſcri.Deci. cõſi.ccxcv.Nico.Boer.deciſ.Burdegalen.cccxlvij.adde no.ad Deci. ſupra de reſcrip.cap.cæterum in fine.

loquitur hic.& idẽ Abb.expreſſe dicit in c. ex parte decani.in iiij. not.de reſcrip.Do.in c.ſi à ſubdelegato.in fin. de offi.deleg.in vj. †Et ideo ſemper vtile eſt ꝙ iudex pronunciet ſe cõpetentẽ,vt dicit Imo.hic.col. pe. † Et iudex debet expreſſe pronunciare ſe cõpetentẽ, & nõ ſufficit iſto caſu ꝙ procedat̃ ad vlteriora, quia per hoc nõ intelligit̃ ſe cõpetẽtem pronunciare, vt no.voluit Inno.in c.p̃terea,de dila.& ibi Abb. ſequitur in pen. col. & idẽ Abb.in c. paſtoralis.col.iiij.ver.iuxta p̃ dicta quæro.s̃.de excep.& tenet Bu. in c. ſuper literis.s̃.de reſcri.in rñſione.col.iij.verſ.ſed aduerte,dicere.& ſequit̃ Alex.cõſi.lxxxiiij.conſideratis his.circa fi.lib.iiij.& idẽ vr̃ velle Bal.in l.j.col.fi.ver.p̃terea pone.C. de ordi.iu. facit gl. in c.diſpendia.§.j.in ver.ꝓceſſus, de reſcri.in vj.quã pro ſing.Ro. tradit no.ſuo.cccxl.dicit papa,ad idem gl. in c.ij.in ver.quorũ.eo. tit.& lib.¶†Et iſta ↄclo bene procedit parte abſente,quæ nõ oppoſuit de defectu iuriſdictionis,ꝓut h̃ Doc.loquunt̃. Secꝰ ſi pars eſſet pñs,& opponat defectũ iuriſdõnis, quia tũc iudex ſi de tali exceptione cognouit, procedendo ad vlteriora , vr̃ ſe cõpetentẽ ꝓnunciare.& tali caſu hoc ſufficit,prout Abb.declarat, & diſtinguit poſt But.in d.c.p̃terea.col.pe.& idem Ang.in d.l.ij.col.iiij.in ver.itẽ,an eſt neceſſe.cum cõcor. vt tradit Peru.hic.col.pe.& late Fel.inſiſtit in c.ſuborta. de re iudi.[a] Et ꝙ dictũ eſt de iudice ꝓnunciante ſe cõpetentẽ,procedit qñ iudex poſſet habilitari, vt†quia iuriſdõ eius ꝓrogabilis ſit.Secus ſi oĩno eſſet iudex incapax, ꝓut in iudice laico ꝯ clericũ cõtingit. quia ꝓnunciatio nõ valeret. cũ impoſſibile ſit,iudicẽ eſſe cõpetentẽ.Ita Abb.cõcludit in c.ſi diligenti.col.fi.de fo.compe.† Nam iſto caſu iudex cognoſcere non põt,an ſua ſit iuriſdõ, vt not.Ang.in d.ij.ver.iiij.fallit.idẽ Ang.in l. quidam cõſulebant.ff.de re iudi.But. in c.ſi diligenti.in iiij.col.de præſcrip.& in c.ij.col.vj.de dila.† Et generaliter , qñ & quibꝰ caſibus iudex poſſit ꝓnunciare ſe cõpetentẽ,not.Alex.in d.l.quidã cõſulebant, & late tradunt Mod.in c.ſuper literis, & de reſcri.& Pau.de Caſt.& Mod.in d.l.ij.ff.ſi quis in ius vocã.¶†Tertio dum Abb.concludit ꝙ valet proceſſus cõtumaciȩ punitiuus,qñ iudex ignorat defectũ ſuæ iuriſdictionis, hoc vr̃ verũ, qñ ꝑſona iudicis legitimari põt ex tacito cõſenſu,vel exp̃ſſo.aliàs ſecus. † Vnde ꝯ clericũ non valeret proceſſus iudicis ſecularis,ẽt rõne contumaciȩ,vt no.Io.And. in reg.ſcienti. in fi.de reg.iu.in vj.cũ ſi.vt proſequitur Peru.hic,in gl.in ver.cognouerit.† Et hoc idẽ tradit Abb. in c.ſi diligenti.col.fi.de fo.cõpe. vbi expreſſe dicit tex.in d.l.ſi qs ex aliena.ff.de iud.ꝓcedere,qñ põt eſſe iudex, licet in veritate nõ ſit.Secus aũt vbi non põt eſſe iudex,vt ĩ clerico. & idẽ Bal.in l.generaliter,col.ij. ver.per hoc ſoluit̃ iſta q.C.de epi.& cle. & in d.l.ſi quis ex aliena.ver. & ꝓ hoc vr̃.Et iſtud verius vr̃,licet aliter videatur ſentire Bart.in l.iij .ff.de iudi. Nam cõtumacia eſt delictum,& pœna eius eſt pœna delicti, vt Abb.dicit in d.c.ſi diligenti. Vnde clericus nõ põt à laico condemnari. ¶†Secũdo iſta ↄcluſio fallit, qñ pars p̃ſens ſciret defectũ iuriſdictionis, & de commodo eius ageretur,quia tũc nõ valeret proceſſus,vt Abb.hic cõcludit poſt antiquos,quos refert, ex eo ꝙ no.Cald.in c.ad probandũ.s̃.de re iudi.vbi inquit ꝙ litigans ſcienter coram excõicato tolerato † nõ debet aliquod cõmodum reportare. & Doct.cõiter ibi ſequũtur. Idem Cal.in c.poſt ceſſionẽ, vbi Abb.col.pe.s̃.de proba. & Abb. in c.dilectus.el.ij.col.ij.de præb.But. & Abb.in c.ſciſcitatus ſupra de reſcrip.¶Sed tamen conſiderandum eſt,ꝙ in caſu, in quo loquitur Calde.erat prohibita cõicatio cũ excõicato iudice,ex quo pars ſciebat illũ excõicatum: quæ ratio iſto caſu h̃ ceſſat.¶Et q̃a pars præſens ꝓ aduerſario allegare non tenet̃, vt s̃. dictũ eſt. Nã iſta ratio ꝓcedit ẽt ꝙ tractetur de vtilitate partis præſentis. ¶Secundus caſus principalis eſt, qñ iudex habet iuriſdictionem elidibilem per conflictum exceptionis. † In quo Abb. primo cõcludit ꝙ ſi iudex ſciebat, nõ valet proceſſus, cle.paſtoralis.§.Piſana. de re iud.& tex.hic,& in l.nõ vr̃.ff.de iud.Sed in cõtrarium [b] facit tex.in l.ſeruo inuito.§.cum prætor.ff.ad Treb.vbi valet ſententia iniquã ꝯ ius partis . licet ſciente iudice prolata ſit.† Et hic ẽt agitur de iure partis,vt tollatur exceptio,q̃ ſibi cõpetebat.Et quia in iſto caſu videt̃ iudex vti iure ſuo,cũ haberet iuriſdictionem.ergo valet ꝓceſſus, vt per gl.in d.cle.ij.vt lit.pen. & vr̃ hoc tenere Bal. in l.ſi qui ex conſenſu.col.pe.ver.deinde.no.C. de epiſ.audi.Ant. de But.in c.cum ſuper.col.pe.s̃.de offi.dele.cũ concor.vt ꝑ Alex. in d.l.ij.col.iij.ff.ſi quis in ius voc. Et licet Doc.in locis p̃alleg. expreſſe nõ loquant̃ iudice hoc ſciente,tñ iudici hoc ſcienti nihil vr̃ poſſe imputari, cũ non teneatur ſupplere pro abſente ad priuatam vtilitatẽ,vt dixi.s̃.in iiij.no.Et quia forte abſens,ſi eſſet p̃ſens exceptione nõ vteret̃,per ea,quæ ſuperius dicta ſunt. Nõ ob.tex. in cle.paſto. quia text. ibi vr̃ hr̃e ſpecialẽ rationẽ, cũ eſſet citatus abſens ad locũ non tutũ, & ſic cõparere nõ tenebat̃.ſecus vr̃, qñ potuit cõparere,& fuit cõtumax.Nõ ob.text.hic,quia poteſt dici quòd mero iure iuriſdictio nõ competeret , ex quo erat appellatio prius delata ad papam. Cũ.n.ex ſola ſciẽtia iudicis proceſſus impediatur, abſq; eo ꝙ opponatur, iuriſdictio mero iure non vr̃ competere.& ita etiam tex.intelligo in d.l.non videtur.ff.de iud. ¶†Secundo abb.concludit iſto ſecundo caſu principali , ꝙ quãdo iudex ignorat,valeat ꝓceſſus,ẽt ſuper cauſa principali,vt hic. Sed loquitur iſte tex.reſpectu cõtumaciȩ. Vnde melius facit tex. in d.l.ſi forte.ff.de offi.præſi.& in d.c.audita.de reſti.ſpo. & quod no.Cal.in conſi.iiij.in tit.de offi.leg.an ſi papa.& quia talis iudex cõpetens dr̃ ſ'm gl.in cle.ij vt lit.pen.¶†Tertius caſus principalis eſt,qñ iudex habet iuriſdictionẽ,ſed agenti ius nõ cõpetebat . Et cõcluſio eſt,ꝙ proceſſus non valet ſi iudex hoc ſciat, per iſtũ tex. hic.Et idem ſi ignorat, quia vr̃ actor per falſas allegationes obtinuiſſe. d.l.ſi prætor.§.Marcellus.de iudi.Sed ẽt in iſto caſu dicendum vr̃ ꝙ valeat proceſſus , cũ iudex habeat iuriſdictionẽ , ꝑ ſupradicta in ſecũdo caſu p̃cedenti . Et quia licet iudex agentẽ ſine actione repellere poſſit,vt per glo.in l.vbi pactũ.C.de tranſac.tñ ſi hoc nõ facit,nõ tenet̃, vt no.dicit Pau.de Ca.in d.l.vbi pactum. col.fi.alle.l.non quidquid.ff.de iudi.& facit tex. in d.l.ſeruo inuito.§.cum p̃tor.ff.ad Treb.Non ob.ꝙ actor, cui actio non competebat,videatur obtinuiſſe per falſas alleg.d.l. ſi prætor.§.Marcellus,quia ille.§. loquitur qñ iudex decipitur. ſecus videtur in caſu iſto,in quo hoc ſciebat,& ideo deceptus non videtur in reg.ſciẽti.de regu.iur.in vj.& in l.non videtur.ff.eodem.titu. de regu.iur. ¶†Quartus caſus principalis eſt, qñ agenti ius mero iure cõpetebat ,ſed abſens erat tututus exceptio. & Abb.concludit ꝙ ſi iudex ſciebat, non debuit procedere. ſed in ꝯ̃rium faciunt ea, quæ ſupradixi in ſecundo caſu principali.Si vero iudex ignorabat,valet proceſſus, vt Aba. hic tenet, & bene in hoc loquitur , & aliud dicendum non occurrit. ¶ Vltimo ſecundum Abb. quæritur de intellectu tex.dum dicit vtraq; parte appell. fuiſſe interpoſitã ad diuerſos iudices.Et pro reſolutione eorũ, quæ Abb.hic dicit,habemus breuiter cõſiderare duos caſus . † Primus eſt, qñ vtraque pars grauata fuit eodẽ negocio , vt quia reus fuit pro patre cõdẽnatus,& ꝓ parte abſolutus . & tali caſu vtraq; pars appellare poteſt.Ita intelligitur tex.hic,ſecundum But. & Abb.ſed Peruſi. hic dicit in ij.col.ꝙ contrariũ tenendũ eſt per text. in l.ampliorem.in prin.C.eo.tit.& in l.fi.C. qñ prouo. † vbi qñ ab vna parte appellatur ſuper vno capitulo,licet pars altera grauata ſit in eodem capitulo, nõ tñ ſecunda appel.admittit̃, quia prima vtriq; parti cõmunis eſt,& ideo ſecunda tanquã ſuperflua reijcitur. & ita tenet Bal.in d.l.ampliorem.in prin.Cy.& Bal.in d.l.fi. & gl.ij.in fin.in.c. ſignificauernnt.de except.cũ ſi.vt proſequitur ipſe Peru.hic.Sed ſi recte aduertatur,nõ diſcrepant in effectu q̃ dñt Bu.& Abb.hic, ab his, quæ Peru.in ꝯ̃rium inducit.Dicunt.n.ꝙ qñ appellat̃ à grauamine ſuper eodẽ capitulo , & ꝑ ꝑ hoc q̃libet pars appellat, loquit̃ tex.h̃,vt prima appł̃o p̃ualeat.ſi ergo vnica appł̃o.ergo vtraque pars appellare non debuit. ſed de facto admiſſa fuit appł̃o. Vel ſecũda admiſſa fuit ꝑ ꝑ ignorantiam,& ideo ſtatim ꝙ de prima conſtat , ſuper ſecũda non ꝓcedit̃.Ex quo datur intelligi,ꝙ ſi à principio de prima apparuiſſet,ſecũda nõ debuiſſet admitti,vt etiam dixi in notabilibus.Eſt ergo cõſiderandũ ꝙ vtraq; pars appellare põt,ex quo grauata reperitur.ſed videtur eſſe locus præuentioni, quia ſtatim ꝙ ab vna parte appellatũ fuit , illa appellatio eſt communis,& ſufficit pro vtraq; parte.ideo alia appellatio nõ admittit̃.d.l.ampliorẽ. in prin.cum ſi.s̃.alle. † Et ꝙ dictũ eſt in eodẽ capitulo, idẽ dicendũ eſt , ſi plura eſſent capitula connexa, quia tunc idẽ,ꝙ de vno,& eodẽ capitulo iudicatur.Ita glo.in terminis dicit in d.l.ampliorẽ.in prin.bonus.tex.in l.ẽt.§. ex cauſa.ff. de mino.facit tex.in c.q̃to.de iud.in c.tranſlato.de conſti.in l.quȩ religioſis.ff.de rei ven. † Et dicuntur connexa [c] capitula,ſiue coniuncta

ADDITIONES.

[a] ¶De re iud. Et late Iaſ.May.in l. ff.ſi quis in ius voc.non ierit.

[b] ¶Hie.Gig. In contrarium. Adde quòd text. in d.l.ſeruo inuito.§.cum prȩtor nõ videtur obſtare aliquo modo. quia ibi iudex hebebat iuriſdictionem ſententiãdi ſuper fideicommiſſo. nec apparet ibi quòd iuriſdictio prȩtoris eſſet elidibilis in illo caſu aliqua exceptione.& hoc eſſet notum ſibi.ſed dubium erat ibi vtrum ſentẽtia valeret,ex quo erat iniuſta,& lata per ambitionem , vel errorem.& vide Bar.ibidem.in j.oppo.dum ſoluit contrarium.l.ſi per errorem.ff.de iuriſ.om. iudi.& vide etiam ibi Pau.de Caſt.in j.col.ver. in gloſ.ibi, de iu.& ſic concludo quòd ille text.non meretur allegari contra Abb.ſalua tamẽ reuerentia tanti viri,cui ratione ſingularis ſcientiæ plurimum dabeo .

[c] ¶Hyer. Gig. Connexa. Alibi habemus quòd connexa dicuntur quando ſunt inter ſe reſpectiua.Alexan.in l.cum proponas.la ij.C.de pac.& ad materiam connexorum vide Barto.in l.iij.§.filius.& ibi late Iaſ.ff.de lib.& poſth.vbi Bart ponit quȩ dicantur capitula connexa, & ſeparata.Bal. in l.ij.in ij.coi.C. de re iudi. in l.ampliorem.C.de appel.Inno.in c.fraternitatis extra de hære.Anto. de But. in ca.fraternitatis.de teſti,& vide Ioan.de Imo.in conſi.cxxxix.incip. In nomine domini prælatis . iiij.colum. & do.Fran.Curt. conſi.xx.colum.xix.& ibi, an diſpoſitio in ſimplicibus verificetur in mixto, & connexo.

iuncta illa, quæ ex diuersitate factorum separationẽ nõ recipiũt, vt inquit tex. in l.j.C.si vnus ex plu. not.Bal. in d.l.ampliorem. in prin.col.j.vers.sed quæro. † Et connexum dicitur pactum appositum in continenti, vt not.Bar.in l.Aurelius.§.idem quæsijt.ff.de libe.leg. † Nec ex eo solo connexa d icuntur, ꝙ sub vno iure generali cõprehendi possunt, sed quando ratio vnius ab alio bene discerni non potest, vt dicunt But.& Imo.in c.cum inter.de re iu. per no.in l.eum actum.ff.de neg.gest. ¶ † Secundus casus est, qñ capitula sunt diuersa, & separata, à quibus vtraq; pars appellauit. Nam tunc proceditur in vtraq; appellatione coram diuersis iudicibus, vt dicunt But.& Abb.hic. Et idẽ tenet Bal.post gl.in d. l.ampliorem.versic.sed quid si diuersa. quia † tot sunt sententiæ, quot sunt capitula.d.l.etiam.ff.de mino.& ita sequuntur Peru.& Mod.hic. † Sic ẽt in separatis capitulis põt valere sententia super vno, & nõ super alio, l.quędã mulier.vbi Bal.ff.fam.ercisc.no.Bal. in l.hoc iudicio.ff.eo.tit.Sed ista conclusio, quã omnes hic tenẽt, dubitabilis vr̃, quia etiam in capitulis separatis vr̃ habere locum tex.hic, vt vnica appellatio attendat̃, & ꝙ ad diuersos iudices nullo modo deferat̃. hoc enim fuit in causa principali, in qua ab eodem iudice, & in ea dẽ sñia in diuersis capitulis iudicatum fuit. ergo idẽ dicendum vr̃ in causa appellationis, quæ naturã causæ principalis sequit̃.l.j.in fi.ff.an causa app.per alium.facit text.in c. dispendia.§.j.& §.reus quoque.de rescrip.in vj.vbi diuersę actiones, quæ ꝯ eũdem cõpetũt coram diuersis iudicibus, moueri nõ possunt.ergo à fortiori idẽ in casu isto dicendũ est, in quo à principio negocium vnitũ in iudicio deductũ fuit. vnde nũc in causa appellationis continentia causæ diuidi non debet.c.j. de cã poss. & proprie.l.nulli.C.de iud.& no.Abb.in alio proposito hic.Et ad hoc spãliter facit tex.in d.l.ampliorem.in prin.qui ẽt in capitulis separatis vr̃ procedere. quia cũ de nouo ibi inducatur ꝙ appellatio vnius partis ad aliam partẽ porrigatur. & hoc prius nõ erat vt ibi in princi.colligitur. ergo illa prouisio in capitulis separatis intelligit̃.Si enim in eodẽ capitulo restringeretur, vt Docto.dñt, hoc idẽ prius fuisset ante illam legem.& sic illa prouisio imperatoris parum seruiret.Et facit tex.ibi, dum vniuersaliter loquit̃, & dicit, Si quid iudicatis, opponere maluerit. Nam ista verba vniversalia sunt, & etiã in capitulis separatis vñr procedere. Et quia cõis opi.iure nõ probat̃. Allegatur ẽt tex.in d.l.ẽt.de mino.vbi restitu.in integ.facta in vno capitulo ad aliud capitulũ separatũ nõ porrigitur. Sed rñderi potest dupliciter. † Primo, ꝙ non valet argumentum de resti.in integ.ad appellationẽ, vt est tex.no.in l.ij. C.si vnus ex plu.vbi app.vnius ad alium porrigitur.licet secus sit in restitutione in integr. vt ibi expresse dr̃. Et ratio manifesta vr̃, quia resti.in integ.est ꝯ ius cõe.vnde magis restringitur, q̃ appellatio, quæ in iure cõi conceditur.l.scio.ff.de in inte.restit.iuncta l. & in maioribus.C.eo.titu.c.de app.j.eo. † Secundo respondet, ꝙ in dicta lege ẽt resti.facta in vno capitulo, ad aliud capitulum nõ porrigit̃, quia in illo casu agitur de grauiori præiudicio, q̃ in proposito nostro hic, ꝙ causa coram eo iudice debeat tractari.hoc.n. parui momenti esse vr̃, cum quilibet iudex præsumatur iustitiã facere.c.in præsentia.§.de renun.c.in nostra.§.de procur. Si tamẽ suspectus fuerit, poterit recusari. Vltimo non ob.iura, in quibus dicitur ꝙ vtraq; pars appellauit.in c.Raynaldus. in c.Raynutius. j.de testam. quia non dicunt ꝙ causa appellationis agitata fuerit apud diuersos iudices. Vnde fateor, ꝙ vtraque pars appellare potest, cum grauata sit, tamen appellatio attenditur, & illa præualet, vt hic dicitur. Et retenta tamen communi conclusione, limitatur s̃m Abb.hic, in fi. vt procedat quando vtraque pars appellauit distincte ab articulo separato. Secus si pars simpliciter appellaret à sententia, quatenus facit ꝯ eum. nam tunc vnica appellatio præualeret, quia vnitum fuit negotium deductum in iudicio, & continentia causæ diuidi non debet.l.nulli.C.de iudi.cũ similib. ¶ Cõtrariũ in hoc tenet Peru.hic, in vers.tertio quæritur. quia cũ sint diuersa capitula, & appellatio limitata sit, quatenus sñia facit ꝯ appellãtẽ, appellatio restringitur pro illa parte, à qua appellatum fuit, per §.dicta. Et vr̃ tex.in d.c.Raynaldus, vbi Abb. in vj.not.& tenet But.hic, quia appellatio satis limitata vr̃, dũ refertur ad sententiã, quatenus facit contra appellantẽ. argu.l.asse toto.ff.de hære.insti. † Nam relatum videtur esse in referente cũ omnibus qualitatibus suis, vt no.Bar.in l.si quis seruum.§.fi.ff.de lega.ij.vers.sed quæro, testaror.in l.j.ad fi.ff.si fami.furt.fe.dic.in l. ij.in prin.ff.de recepta. Et hoc idem videtur tenere Abb.in capi. significauerunt.de excep.& in cap.cum Ioannes, colum.fin.de fi. instrum. Saluari tamen potest quòd Abb. hic dicit, vt Peru. hic concludit, in versic.circa tertium, quando appellatum esset simpliciter à sententia.quia tunc sententia in totum suspenditur, licet capitula separata sint.alleg.Bar.ad hoc in d.l.fi.in fi. C.quãdo prouo.Sed certe rõnes quę ꝯ Abba. §.proxime inducuntur, etiã isto casu videntur procedere, quia appellatio refertur ad grauatum, ex quo non grauatus appellat, vt §.dictum est in notabilib. & ideo quando appellatur simpliciter à sententia, tacite appellatum intelligitur respectu grauaminis illati per sentẽtiam. vnde perinde videtur, ac si dictum esset. Appello à sentẽtia, quatenus facit contra me. Nam tali casu expressum videtur, quod tacite intelligitur, cuius expresio nihil operatur.l.iij.ff.de leg.j.Ex prædictis ratio Abb.non ob. dum dicit, quòd ex quo negocium vnitum fuit in iudicio, non debet diuidi, vt coram diuersis iudicibus appellatio tractetur. quia responderi potest, quòd cum diuersa sint capitula, in separatis capitulis diuisio non cadit. ¶ Præterea attenta tali ratione esset dicendum, quòd etiam si appellatum esset distincte, & nominatim à diuersis articulis, quòd appellatio non posset coram diuersis iudicibus agitari, ex quo à principio vnitum fuit negotium. cuius contrarium tamen expresse Abb.fatetur hic.

SVMMARIVM.

1 *Tempus prosequendæ appellationis an currat à die sententiæ, vel interpositionis appellationis.*
2 *Dies appellationis interpositæ non computatur in termino prosequendi.*
3 *A.litera, separationem significat.*
4 *Impotentia tam iuris quàm facti intelligitur.*
5 *Appellans impeditus non habet opus adire iudicem, vt declaret impedimentum obstitisse, sed potest prosequi, & si opponatur de lapsu temporis, replicabit de impedimento.*
6 *Restitutio in integrum exigit probationem veritatis causæ.*
7 *Declaratio iudicis requiritur quando aliquid conceditur motui ipsius.*
8 *Nolumus, arguit nouam dispositionem.*
9 *Appellanti ex causa conceditur tempus vltra biennium ad prosequendam appellationem.*
10 *Tempus prorogatum propter impedimentum, si contingat in eo, aliud impedimentum multiplicatur.*
11 *Iustitia qualiter accipiatur.*
12 *Iustitia si alicui committitur, non debet habere rationem pacti nudi.*
13 *Iustitia comprehendit duo, & quòd ordo iuris seruetur, & quòd vnicuique quod suum est, tribuatur.*
14 *Impeditus in primo anno, an indistinctè debeat hebere secundum annum.*
15 *Appellans impeditus impedimento concernente eius personã in primo anno, habet ipso iure secundum.*
16 *Impeditus impotentia facti non conseruatur ipso iure illesus, sed ei consulitur per restitutionem.*
17 *Impedimentum belli facit, vt detur restitutio.*
18 *Excommunicato an currat tempus appellationis.*
19 *Paupertas an sit impedimentum, ob quod detur appellanti secundus annus.*
20 *Inops, & pauper quomodo differant, & an differant quo ad effectum. nu.21.*
22 *Appellans impeditus ex facto iudicis, an habeat secũdum annum, & ibi quid si per principem, & per inferiorem.nu.25.*
23 *Lis quamuis pro instantia quandoq; ponatur, accipitur propriè pro causa. Et accipitur secundum subiectam materiam.nu.24.*
26 *Penitus intelligitur ipso iure.*
27 *Sancimus est noui iuris promulgatorium.*
28 *Instantia appellationis an currit facto, & pendente compromisso. Quid ante acceptationem arbitri.nu.29.quid in arbitramento. nu.32.*
30 *Compromissum non dicitur ante acceptationem.*
31 *Compromissum & pronuncia de compromittendo differunt.*
33 *Terminus prosequendi appellationem non potest prorogari. nu.34*
35 *Austeritas quid, & an distinguatur ab æquitate.*
36 *Rigor quandoque accipitur pro iure scripto, non ad differentiam æquitatis.*
37 *Austeritas propriè sumitur pro rigore, & quadam seueritate.*
38 *Impedimentum ex parte appellati facit vt secundus annus concedatur.*
39 *Instantia non currit quando per cauillationes, & subterfugia aduersarij protelatur.*
40 *Terminus legalis non currit impedito facto aduersarij.*
41 *Statuto ꝙ causa expediatur infra tres menses, si aduersarius petat dilationẽ maiorem trium mensium ad examinandos testes extra territorium, poterit iudex elapsis etiam tribus mensibus procedere.*
42 *Appellanti tempus non currit, si culpa appellati litigatur incidenter super attentatis. secus si culpa appellantis.*
43 *Causa iusta litigandi non solum excusat ab expensis, sed ab omni pœna iuris, & canonis.*
44 *Appellans si impediatur facto tertij, agit contra eum si est soluendo.*
45 *Soluendo non esse dicitur, qui non habet bona in territorio.*
46 *Appellanti impedito in secundo anno, an aliud tempus concedatur, vel restituatur.*
47 *Terminus vnus si præfigatur, est fatalis, si successiue plures mora potest purgari.*
48 *Appellanti impedito in secundo anno, & restituto, non datur alius annus, sed datur tantum tempus, quantum abstulit impedimentum.*
49 *Terminus præfixus à iudice suboriente impedimento, an debeat duplicari, & an semel tantum. nu. 52.*

Statut

50 *Statutum recedens à iure communi, non regulatur secundum ius commune.*
51 *Surrogatum assumit naturam eius, in cuius locum surrogatur, in omnibus, in quibus contrarium expresse non reperitur.*
53 *Impedimentum qualiter probetur, Et quot coniecturis, nu. 55.*
54 *Iuramento quandoque probatur impedimentum.*
56 *Probatio dicitur euidens per iuramentum, in casibus, in quibus sufficit.*
57 *Iuramentum dicitur probatio legitima.*
58 *Appellans si fuit impeditus in prima parte anni, in alia non, & remansit tẽpus aptum ad expediendum, an detur secundus annus.*
59 *Appellans qui nimis se arctauit, dicitur in culpa.*
60 *Impedimentum quamuis modicum absorbens diligentiam præteriti temporis, qualiter consideretur.*
61 *Impedimentum non sufficit simpliciter allegare, sed debet probari diligentia.*
62 *Nauta qui contra voluntatem domini transtulit merces in deteriorem nauẽ, si vtraq; perijt, non tenetur.*
63 *Negligentia filij in petenda bonorum possessione, non facit, ꝙ filius excludatur eo casu, quo petitio sua locum habere non potuisset.*
64 *Citatus pro die feriata non comparens excusatur.*
65 *Expensas qui facere tenebatur, excusatur si res in qua expendere debeat, exusta sit.*
66 *Vasallus qui opem domino omnino perituro non præstitit, excusatur.*
67 *Clericus tunc excusatur à residentia propter infirmitatem, quando erat solitus residere.*
68 *Impedimentum non excusat, nisi ostendatur impedimentum causam fuisse immediatam, ꝙ quid factum non sit.*
69 *Iudex à quo cui per lapsum anni de impedimẽto apdellantis aliter non cõstat, an sententiam suam exequi possit appellante aliter non citato.*
70 *Citatio non requiritur quando executio fieri debet in eadem re, quæ fuit adiudicata. secus si in alia.*
Nisi fieret per successorem eius iudicis, qui iudicauit, nu. 71.
72 *Conclusio in causa videtur reuocata, quando admissi sunt articuli post conclusionem.*
73 *Facto factum de facto, reuocandum, & quomodo.*
74 *Citatio requiritur in reuocatione eius, quod de facto factum est.*
75 *Tenuta de facto concessa confirmari potest constito de credito.*

1 EXratione. ¶†Primo no. ꝙ hic videt̃ probari, ꝙ tempus prosequendi appellationem, currat à die sententiæ. Sed tamẽ hoc bene nõ colligitur, vt per Abb. hic, q. subijcit hoc hodie esse clarum ꝙ non à die sententiæ, sed interpositionis appellationis currat.[a] per text. in (a) clem. sicut. eo. titu. ibi, à die interpositionis. ¶Non intelligatis tñ ꝙ ibi de nouo hoc constituatur. Nam si Abb. hoc voluisset, nõ videtur verum, quia incidenter dicitur & recitatur, tãquã prius esset declaratum, & decisum. Et ꝙ esset de iure antiquo, probatur in cap. ex parte. s. de rescriptis. ibi, cum biennium à tempore appellationis esset elapsum. Facit text. in c. cum sit Romana. s. eod. vbi appellantibus annus indulgetur. ergo intelligitur ꝙ annus currat post appellationem, non prius. vt in auc. ei qui. C. de temp. appel. not. Barto. in l. fina. §. illud. C. eodem titu. Et dum in d. cle. 2 sicut. habetur à die interpositionis, colligitur † quòd dies appellationis 3 interpositæ non computatur in termino. † quia litera, A.[b] separationem facit, vt per glo. in l. ratio. §. fina. ff. de actio. empt. Et hoc in terminis glo. dicit in dicta clemen. sicut. in verb. à die. Facit glo. in simili in cap. statutum. in ver. numerandum. de præben. in sexto. not. Specu. in titu. de citatio. in §. viso. Oldra. in consil. quadragesimoquarto. Consueuit dubitari. & Bald. in l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusatio. tutorum. cum similibus.

4 ¶†Secundo not. quòd dum generaliter text. loquitur de impotentia, tam de impotentia iuris, quam facti intelligitur. & sic æquiparantur. & hoc voluit Abb. hic, dum allegat tex. in cap. sciscitatus. de rescriptis. qui pariter de impotentia facti, & iuris loquitur. Sed tamen alibi differentia constituitur. vt notabiter tradit Barto. per illum textum in l. vnus. §. fina. cum l. sequen. quæ incipit, Attilicinus. ff. de seruitu. rustic. prædio. de quo infra dicetur. 5 † Et stante impedimento de quo textus hic loquitur, non est opus adire iudicem, vt declaretur tale impedimentum obstetisse, sed appellans poterit prosequi appellationem. Et si opponatur sibi de cursu temporis, replicabit de tali impedimento, vt notabiliter dicit Io. and. in rubri. eodem titu. in fine. Et declaratoria, quæ aliàs requiritur, iuxta cap. cum secundum. de hæret. in sexto. non habet locum in isto casu, in quo post litem inchoatam impedimentum superuenit. Et simpliciter sequuntur hic Imol. colum. penul. versic. sed aduerte. Peru. in xix. colum. versic. sed dubitatur. & idem tenet Domin. in dicto cap. cum secundũ. §. i. & not. Lapus alleg. cxxvij. Anastasius. colum. fina. Et ista conclusio videtur bene procedere respectu impedimenti occurrentis in primo anno, prout Io. and. loquitur, quia secundus annus ipso iure datur à lege, stãte impedimento. Sed in terminis istius decretalis aliud videretur dicendum, cum impedimento prouideatur mediante restitutione in integrum, secundum commu-6 nem opinionem, de qua infra videbimus. † & in restitutione in integrum veritas causæ debet probari. l. iij. vbi Barto. ff. de in integrum restitu. Facit text. hic, dummodo prosecutionem ipsius 7 per impotentiam vos constiterit omisisse. † Et quando aliquid conceditur motui iudicantis, eius declaratio requiritur, vt notat Bald. in cap. j. §. vasallus. circa finem. versicu. not. ergo. si de feud. controuer. sit inter domi. & agna. per cap. ij. de confes. in sexto.

8 ¶†Tertio no. ibi, nolumus. nam ex isto verbo arguitur quòd ista sit noua dispositio, vt per Abba. hic. Ad idem glos. in cap. fina. in ver. respondemus. de verbor. signific. in vj. facit tex. in c. præsenti. de prebend. in vj. & idem Abb. dicit in c. fi. j. qui fil. sint. legi. & in cap. cum te. col. iij. supra de re iudi. Et ex hoc quòd noua hic ponatur decisio, Abb. infert quòd iste appellans ipso iure non audiatur, sed per restitutionem in integrum. Sed ista illatio necessaria non videtur, quia licet de nouo hoc inducatur, non sequitur quòd hoc sit per viam restitutionis in integrum. Nam hoc datur à lege immediate sine ministerio hominis, quia papa est lex animata in terris. §. penult. in aucten. de consul. Et probatur hoc in cap. cum sit Romana. s. eod. vbi secundus annus conceditur absque restitu. in integrum. & tamen per illum text. vel alia iura, quæ à principio hic disposuerunt, noua dispositio constituitur. ¶ An aũt in se verum sit, quòd in ista decretali restitu. in integrum necessaria sit, infra videbimus. 9 ¶†Quarto no. quòd ex causa etiã vltra biennium conceditur tempus ad prosequendum appellationem. & isto casu terminus biennij non dicitur fatalis, ex quo aliud tempus subordinatur. Et ita hic colligitur quod not. Bald. in l. ij. in prin. in ij. notab. C. de tempo. appel. Ad quod bene facit quod not. Domi. per illum tex. in c. j. in versi. j. de electio. in sexto.

10 ¶†Quinto not. ꝙ quando propter impedimentum certum tẽpus cõceditur, & in illo tẽpore ẽt impedimentum contingat, tẽpus multiplicatur, quia eadem ratio videtur. vt per gl. in auc. ei q. C. de tẽp. ap. quod declaratur distinguendo, vt Bar. ibi sequitur.

11 ¶†Vltimo not ibi, iustitiæ.[c] ꝙ iustitia hic accipitur pro eo, quod (c) alicui debetur. & intelligatis, debetur, efficaciter vt peti possit. 12 †quia ille, cui iustitia committitur, non debet habere rationẽ pacti nudi. vt not. Bald. dicit in l. nemo. circa finem. C. de senten. Se- (d) cundo debetur, seruato ordine[d] iuris. sub hoc enim verbo, iusti-tiæ, duo includuntur. Primo, ꝙ tribuatur vnicuique quod suum 13 est, vt dixi. † Secundo, quòd ordo iuris seruetur.[e] Ita Ange. per (e) illum tex. vt in auc. de hære. & falci. §. exhæredatos. Facit ad prædicta, quòd de verbo, iustitia, Domi. tradit in c. quoniam. de immunita. eccle. in vj. & quod voluit Bald. in c. ij. s. de offic. delegati.

¶Expeditis breuiter notabilibus in mã huius decre. do. Abb. sex quæstiones princip. prosequitur, in quibus insistam, prætermissis 14 alijs, quæ per alios posteriores hic traduntur. ¶†Prima quæstio est, an impeditus in primo anno, debeat indistincte hr̃e secundũ 15 annum. In qua Abb. considerat quinq; casus. †Primus est, qñ appellans fuit impeditus impdimento cõcernente eius propriam perso-

ADDITIONES.

a ¶Hier. Gigas. Currat. Adde ꝙ tempus datum ad appellandũ, currit de momẽto ad momentum. & hinc est, ꝙ Cuma. & Areti. in l. j. ff. quando appell. sit. notabiliter dicunt, ꝙ si contra aliquem fertur sententia prima die mensis hora. xix. expirat tempus appellãdi, die. x. eadem hora. ideo appellans vltima die, apponere debet horam, putà xiij. ad hoc vt appareat ipsum appellasse ante horam xix. adducunt ad hoc not. per Bar. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nunc. quæ optime faciunt.

b ¶Hier. Gig. Litera, A. Adde ꝙ ista litera, A. separationem denotat. tex. in l. à Caligato. & ibi Cy. & Doct. C. de nup. Bar. in l. meminisse. in prin. ff. de of. procons. & leg. Fely. in c. placuit. in j. col. vers. & dum iste text. dicit. de rescrip. vbi inquit ꝙ de ista dictione plene ponit Maria. in c. literæ. de dila. in xviij. col. ponit etiam de hac dictione Bart. in cons. statuto cauetur. & vide per Alexan. in consi. lij. in iij. col. in prin. reus autem. in iij. vol. Spec. in §. item nota. prope fin. & ibidẽ Ioã. And. in addi. in tit. de citatio. ponit Bald. in l. post duos. C. de aduoc. diuer. iudi. Alex. in addi. Bar. in l. patronus. §. Sempronio. ff. de leg. iij. vide etiam per Areti. in cons. lxxj. Quandoque tamen ista litera, A. ponitur inclusiue. Card. in clemẽ. sicut. in prin. de app. Quandoq; ponitur pro in. vt in §. nec illud. in auc. de nup. Et adde, ꝙ ista litera, A. coniuncto verbo substantiuo, sum, es, est, denotat cãm efficientem. ita inquit Bal. in l. ex arrali. C. de act. empt. parum post prin. Quandoque etiam ista litera resoluitur in per, ut est text. iuncta glos. in ver. filio. in c. sicut. de pœni. dist. j. & Bal. in l. fi. C. de temp. app. & vide Alex. in l. j. in ij. col. ff. si quis caut. vbi dicit, ꝙ ista litera, A. solum denotat separationem ab actu, cui iungitur. vide tamen quæ dicam in apostil. in c. super eo. j. hoc eo. tit.

c ¶Syl. Ald. Iustitiæ. Vide Dec. in c. j. in j. not. s. de offi. deleg.

d ¶Hier. Gig. Ordine. Pro hoc faciunt ea quæ not. allegat do. Ias. in l. causas. in ij col. C. de trans. in not. q. vt ibi per eundẽ do. Ias. in l. iustitia. in pen. col. ff. de iusti. & iur. & vide etiam late per do. Geor. Natam in repeti. clem. sæpe. in vers. nõ sic. tamen. in xxx. col. & seq. de verb. sig. & do. Fely. pungentem verbum, in cap. j. in char. penul. de constit. & vide etiam Cepol. cons. lxviij. incip. Circa primum. in j. col. & omnino vide etiam allegata per do. And. Sicu. in consi. lxxxiii. iiii. volu. col. vi. & Bal. cons. cxxxviii. lib. ij.

e ¶Syl. Al. Seruetur. Late Dec. in cons. cccclxxxiij. vbi omnino videndum.

personã,& tali casu cõcludit ꝙ ipso iure secũdus annus cõcedat.
c.cũ sit Romana.s.e.& ita oẽs simpliciter sequunt. Sed tñ in ꝑriũ
facit,quia in eo vr̃ necessaria resti.in inte. Nã Doc.hic loquunt de
16 impedimẽto facti,putã absentię,infirmitatis,vel inopiæ.†Sed qñ
quis in potẽtia facti impedit, ipso iure illesus nõ cõseruat, sed ꝑ
resti.in inreg.sibi cõsulit.vt no.Bar.per illũ text.in l.vnus.cũ l.seq.
ff.de serui.rusti.prædi.in §.fi.& dixi in notabilib.Et hoc in termi-
17 nis tenet do.Signo.in cõsi.ccliij in qõne vertenti.col.ij. † propter
impedimẽtũ guerrę cõcludit ꝙ detur restõ,quia est impedimẽtũ
facti,quod ipso iure nõ impedit cursum tẽporis.ergo vr̃ ꝙ secun-
dus annus ipso iure nõ ꝯcedat. Sed tñ saluãdo quod cõiter Doc.
hic dicũt,ad hoc r̃nderi põt,ꝙ in mã applõnis de qua agitur,iura
vlterius procedũt,& spãliter ꝑuidẽt in primo anno ipso iure, vt
det secundus annus,& ab ista spãli ꝑuisione non recedit. vt j.ad
aliud propositũ ẽt Abb.dicit in iij.casu,ad fin. Sed qñ nõ esset aĩr
prouisum,haberet locũ illud, quod in ꝑrium allegat. Et isto mõ
r̃ndẽdi vtitur Bar.in auc.quas actiones.circa fi. C.de sac.san.eccl.
Bal.in l.j.per illũ text.C.si rector prouin.& inferius ẽt dicã. Facit
tex.in l.doli clausula.ff.de ver.ob.in l.sanctio legum.ff.de poe.Se-
cũdo ꝯ conclusionẽ ꝑdictã facit. Nã si datur impedito secundus
annus,vt in c.cũ sit Roma.s.eo. ergo præsuppõnit ꝙ primus an-
nus currat,nõ obstãte ĩpedimẽto. Sed hoc nõ vr̃ verũ ex cõi r̃a,
q̃ habet ꝙ impedito & nõ valenti agere,tẽpus nõ currit.l.j.in fin.
C.de anna.excep.l.fi.§.donec. C.de iur.delib. ergo vr̃ ꝙ ipso iure
primus annus nõ currat. Sed breuiter r̃ndet, ꝙ arg.ꝓcedit in eo,
qui impedit impedimẽto iuris. Secus qñ quis impedit impedi-
mẽto facti,vt in casu nostro cõtingit,vt no.Bar. distinguit in d.l.j.
§.j.C.de anna.exce.Doc.in c.ex trãsmissa. & Abb. in c.j.de ꝑscri.
18 †vbi per hoc cõcludit,ꝙ excõicato non currit tẽpus. Ex quo ma-
gna limitatio colligitur ad tex.hic,in c.cũ sit Romana.cũ si. vt ha-
beat locũ, qñ quis impeditus fuit ex impotẽtia facti. secus si per
impotentiã iuris,quia ipso iure conseruaretur illesus, & nõ esset
opus secũdo anno.ex quo primus nõ currit.¶Et ad hoc bñ cor-
respõdẽt oĩa iura,q̃ in mã loquunt. Nã vñr loq. de impedimẽto
facti.l.fi.§.fi.C.de tẽp.ap.§.j.in auc. de his qui ingre. ad app. & in
d.c.cũ sit Romã.s.eod.Cõtrariũ tñ expresse voluit Abb.hic, in ij.
no.dũ æquiparat ad tex.nr̃m hic,impotentiã iuris & facti. vt in c.
sciscitatus.ij.de rescri.Et si volumus tenere opi.Abba.ꝑ qua facit
tex.hic,q. gñaliter de impotẽtia loquit.ad arg.s.factũ põt r̃nderi.
Primo,ꝙ in ista mã app.iura vlterius ꝓcedunt, dãdo remedium,
à quo minime recedẽdũ est,vt s.dixi ad primũ argu. Et hoc in si-
mili in ista materia Bal.dicit in l.quoties.C.de ꝑci.impe. off. dum
r̃ndet ad tex.in l.fi.§.donec.C.de iur.deli. Et in simili casu ita r̃n-
det Imo.in c.quia diuersitatẽ.co.j.de cõces.præb.Secundo r̃ndet
ꝙ arg.ꝓcedit in ꝑscriptione actionis.secus vr̃ in ꝑscriptione instã
tiæ,vt hic.& ita glo.distinguit in l.sed & si ꝑ prætorẽ. in prin.ff.ex
quib.cau.maio. Tertio ẽt ĩ arg. alia r̃nsio colligit ex doctrina Bar.
in l.senatus.de off.ꝑsi.quẽ ꝓsequit Bal.in d.l.quoties. But.& Ab.
a in d.c.ex trãsmissa.s.de ꝑscr. ¶Inhęrẽdũ est igitur ꝯclõni ꝑdictę.[a]
ꝙ secundus annus cõcedit impedito ipso iure. quã ꝯclõnẽ tenet
glo.fi.in c.si electio.de elec.in vj.& Old.in consi.lx.est tẽpus,quod
datur.& idẽ in cõs.clvij.casus talis est.Late hoc probat Cald.i eo.
tit.de app.in cõs.x.an secundus annus. ¶Et inter alia impedimẽ-
19 ta,pro quibus datur secũdus annus,cõnumerat † impedimentũ
b paupertatis.[b] vt Abb.cõcludit hic, post Inno.& alios. Et ad hoc
est bo.tex.in l.si ꝓcuratorẽ.§.si ignorantes. ff.mãd. & in terminis
probat in §.j.in auc.de his,qui ingre.ad app. & sequit Bal.in l.ac-
ceptã.col.pen.q.xxiij.C.de vsur.vbi allegat Inno.hic,& idẽ Bald.
in l.ij.§.si quis in iudicio.col.fi.ver.vlti.qro.ff.si quis cau.cum si. vt
dixi in c j.col.xxij.s.de ꝓba.Et ibi dictis addo Bal.in j.oppo.C.de
cõdi.inser.& idẽ Bal.in cõs.v.qritur vtrũ.in iij.lib.& Cardi.idẽ te-
net in cõs.lxxvij.videndum est de duobus.in iiij.col.¶Aduerten-
20 dũ tñ est,quia tex.in d.§.j.in auc.de his,q. ingr.ad ap. †vbi fundat
ista ꝯclõ,nõ loquitur de paupertate,sed d̃ inopia,ibi,ꝑ ꝑ inopia.
nam inops intelligitur,qui nihil penitus habet: pauper vero dr̃
c ille,qui[c] parũ habet,vt voluit Archid.viij.dist.in c.quo iure.& se-
quitur Pau.de Cast in l.id quod pauperibus.circa fi.C. de epi.&
cler.Vnde illud quod disponitur ibi circa inopiã, nõ vr̃ hr̃e locũ
in paupertate,ꝑut Doc.loquunt hic.Sed tñ idẽ concludendũ est
d in paupertate.[d] †quia dr̃ia quã Aret. facit inter paupertatem &
21 inopiã,non ꝓbatur iure.& ita pluribus remedijs. Alex.cõcludit
in l.si cõstãte.in prin.col.xv.ff.sol.mat.versi.sed an inops. & idem
Alex.in auc.ꝑterea.in gl.in ver.locuples.C.vnde vir & vxor. & ꝯ
Archi.vr̃ tex.in l.si procuratorẽ.§.si ignorãtes.vers.qui tñ.ff.mãd.
ibi,dũ inquit,si paupertas eis nõ permisit, excusata est eorũ ino-
22 pia.ergo pro eodem ponuntur inopia & paupertas.¶†Secũdus
casus est,quẽ in ista prima qõ.cõsiderat do.Abb.qñ impedimẽtũ
appellationis ex facto iudicis causatur, in quo primo concludit,
ꝙ si per principem illatũ sit impedimẽtũ,cũ ad eum appellatum
fuisset,tẽpus nõ currit. & sic nõ est opus ꝙ secundus annus det,
per tex.in c.ex insinuatione.j.eo.vbi dr̃,ꝙ lis intacta permanet.&
idẽ hr̃ in auc.sed lis.C.de tẽpo.app. Si ergo lis intacta permanet,
vr̃ ꝙ primus annus nullo mõ currat.ita tenẽt doc.cõiter hic.Bar.
Ang.& alij in d.auc.sed lis. Cõsiderandũ tñ est, ꝙ fundamẽtum
istud,quo Doc.mouent,nõ multũ cõcludit.q.a iura ꝑalle.in qui-
23 bus dr̃,lis intacta permanet,pñt intelligi de cã.†Nã licet lis qñq;
ponatur pro instantia,tñ proprie pro cã accipit. gl.& Doc. in c.j.
de procu.in vj.Alex.& Mod.in l.postq̃ liti. per illũ tex.C.de pac.
Et de hoc est tex.in auc.de appel.& intra q̃ tempo.col.iiij.in §.ad
hæc sancimus.vbi tex.in terminis qõnis,non de lite,sed de cã lo-
quitur,ibi,cã intacta maneat.Et cũ ibi originaliter ista decisio im
peratoris ponat,bene cõsonat ꝙ alia iura ẽt ita intelligantur.Ad
idẽ tex.in c.anteriorũ.§.ad hoc.ij. q.vj.Et iõ in proposito,ẽt si pri-
mus annus currat,& detur secundus.verum est,ꝙ cã intacta per-
manet,quia appellationẽ prosequit, & ius partis in effectu non
ledit.Nõ puto tñ à cõi opi.recedendũ esse, ꝑ qua bene seruiũt
iura prælleg.in d.c.ex insinuatione.& in d.auc.sed lis.aliter põ-
derando.Nã designat aliquam spãlitatem esse in principe,vt col
ligitur ibi, lis quæ in cõsistorio principis speratur inferri, intacta
permanet.ergo lis, quæ tractatur in auditorio inferioris, intacta
permanere nõ videtur,quia inclusio vnius, alterius est exclusio.
c.nonne.s.de præsumpt.l.cũ prætor.ff.de iudi. Vt ergo ista spe-
cialitas in principe verificetur, debet intelligi lis pro instantia,
quæ intacta permanet,quia tẽpus nõ currit,vt Doct.dicunt. Nã
si lis pro causa acciperetur, idem esset in alijs quod in principe.
quia ius partis non leditur, licet annus currat, ex quo datur se-
cundus annus ad prosequendũ. Nec ob. ꝙ lis proprie ponatur
pro causa,quia illud non est verũ,vt dixi in l.postq̃ liti. C.de pac.
24 Vel saltẽ illud verũ est.ꝙ verbũ, † lis,ꝑm subiectam mãm intelli-
gitur,vt per Bar. & Doc. in d.l.postq̃ liti. Et iõ hic accipit pro in-
stantia rõne.s.dicta.Similiter iura,quæ.s.alleg.dum dicunt de cã,
intelliguntur de lite.facit tex.in l.j.cũ gl.ff.sol.mat. & no.Bar.in l.
qui Romę.§.Callimachus.ff.de ver.ob.facit tex.in l.proxime.cir-
ca fi.ff.de his,quæ in testa.delen. Et quia iura prælleg.dicunt, ꝙ
cã intacta remanet absq; dãno moræ, designat ꝙ tẽpus nõ cur-
e rat.Et ista cõmunis opi.cõprobatur rõne.[e] quia impedimentum
qđ prouenit à principe, magis iustũ respũ appellãtis reputatur.
quoniã ita de facili aditus ad eum nõ habetur, sicut ad alium in-
feriorem.arg.l.apud Iulianum.§.fi.ff.de leg.j.Item inferior potest
compelli per superiorem ad expeditionem cãusæ.l.fin.§.pen.C.
de temp.ap.secus est in principe, qui superiorẽ nõ recognoscit.
25 ¶Secundo Abb.concludit in isto secundo casu,† quòd si per in-
feriorem à principe appellans impeditus sit, secũdus annus cõ-
cedatur.l.fi.§.illud.vers.nisi.C.de tempo.appel.& in §.j.in auc.de
his qui ingre.ad app.quæ iura specialiter dicunt de impedimẽto
iudicis Et ista est communis & æqua opin.vt Bald.dicit in consil.
ccclxvj.quando stat per casum.in j.lib. Et ista conclusio de plano
procedit secũdum iura prællegata. Sed hodie videtur hoc cor-
rigi,& mutari,vt voluit Anto.de But.hic,per text.in §.hoc quoq;
sancimus.in auc.vt spon.larg.vbi nouissime dicitur,quòd quãdo
appellans impeditur per iudicem prosequi,& finire causam ap-
pellationis, ex hoc parti nullum infertur præiudicium. ergo vi-
detur ꝙ ipso iure primus annus non currat. Abb. tñ hic tenet, ꝙ
dictum est,etiam hodie habere locum. Et ad illum tex.respõdet
ꝙ intelligatur quantũ ad effectum. quãuis enim detur secundus
annus, appellãs tñ nullum patitur ꝑiudicium respectu iuris sui.
Et ita

ADDITIONES.

a Hie.Gig. Prędictæ. Ex hac conclusione aliàs allegando inferebam fore aduertẽdum ad duo not.Primum notandum est,ꝙ si biennium non est elapsum,solus cursus minoris tẽporis nõ infert desertionẽ. nã ante biennium põt interuenire impedimentũ,cuius probatio, vel improbatio cõsistit in facto.iõ dubium est.ita Bal.in l.eos.in prin.C.de app.& fuit dictum Bart.in l.j.in fi.ff.nil nou. app.pen. pro quibus facit clem.sicut.de app.in fi.dũ loquitur de biennio.Secundũ no.est ꝙ qñ per statutũ tẽpora appellationis sunt vtilia, nunq̃ s̃nia põt executioni mãdari,nisi primo pronnncietur appellationẽ desertã, ẽt si essent decursa multa tẽpora,quia tẽpora vtilia requirũt inquisitionẽ facti,calculationẽ,& cõputũ dierũ non cõputandorum.iuxta l.iij.§.si ad diem.& quod ibi Bar. ff.de re mili. ita dicit not.Bal.in l.eos verf.ex his apparet,ꝙ per statutũ.de quo exclamat.d.Phi. de Peru.in isto cap.prope fi.& Ang.de Are.in l.si expressim.col.pen. ff.de app.

b Hie.Gig. Paupertatis. Adde Matth.in suis notab. not.vlt.

c ¶Syl Ald. Ille qui. Adde Soz.in cons.xxx.nu.16.lib.iiij. pauper tamẽ arbitrio iudicis dicitur.vide late And.Tiraq.in repet.l.si vnquam. in vers.omnia,vel maiorem partem.nn.30. C.de reuoc.dona.

d ¶Syl.Ald. Paupertate. Idẽ ponitur in c.quæ in ecclesiarũ. in ij.textuali.s̃.de qõ.

e Hie.Gig. Ratiõne. Not.ꝙ ista rõ Dec.non videtur bona, per tex.expressum in l.fi. §.illud.C.de tempo.appel.dum dicit, cum apertissima sit facultas nostram maiestatem adire.verum ista ratio assignari potest. valet ꝙ princeps non ita argui potest ratione tarditatis,vti potest iudex inferior. l.fi.C.de legi.

Et ita dicit ipſe eſſe rñdendũ, vt correctio iuris euitet̃. Peruſ.hic
26 dicit, ꝙ iſta rñſio nõ procedit ad §.hoc quoq; ſancimus.† quia ibi
a dr̃ nullũ penitus ꝑiudicium inferri. Nã dictio illa, penitus.[a] ipſo
iure intelligit̃. Allegat no.in l.ij.C.de cõſti.pec. Sed eſt tex.in c.fi.
j.de pęnis.no.Abb.in c.in quibuſdã.eo.tit. & per gl.in l.ſi qui ad-
uocatorũ.C.de poſtu. ergo vr̃ ꝙ primus annus ipſo iure nõ cur-
rat.Cõfirmat̃ hoc, quia tex.negatiue vtiliter dicit nullum ꝑiudi-
ciũ.ergo excludit quodlibet ꝑiudiciũ,qđ põt cõſiderari. xix.diſt.
c.Romanorũ.in l.ad procuratorẽ.C.mand.Et ad hoc ẽt ille text.
aliter induci põt.Nã attenta rñſione do.Abba. per illũ text.nihil
noui induceret̃,ſi verba illa,nullũ præiudiciũ, ad terminos iuris
antiqui reducerentur.Et hoc vr̃ ꝯ manifeſtã intẽtionẽ text. ꝗ vtit̃
27 his verbis.& dicit,hoc quoq; ſancimus.† Nã verbũ,ſancimus, eſt
noui iuris promulgatoriũ.gl,in c.vt litigantes.de of.ordi. in vj. in
verb.ſtatuimus.& in c.fi.de reſcri.in vj.Vt ergo per illũ tex. aliꝗd
noui inducat̃, neceſſariũ vr̃ dicere, ꝙ tẽpus primi anni ipſo iure
nõ currat,vt dicit But.hic. & hoc tenuit glo.in l.& ſi per ꝓtorẽ.in
prin.ff.quib.ex cau.ma.& gl.ij.in c.anteriorũ.§.ad hoc.cũ ſi. vt ꝓ-
ſequunt̃ Imo.& Peru.hic.Pau.de Caſt.in conſ.xxv. ſuper primo.
col.fi.Alex.in conſ.lxxij.vr̃ prima cõſideratione.in iiij.lim. Sed tñ
ꝓdictis nõ obſtantib.teneo opi.Abb.& ad tex.in d.§.hoc quoque
ſancimus,in quo difficultas cõſiſtit,aliter rñdet̃. Et aduertẽdum
eſt,quia licet dicat ꝙ nullũ inferatur penitus ꝑiudiciũ. ſtatim tñ,
& immediate eodẽ cõtextu verborũ ſubijcit.ſed poſt hoc exami
nari appellationes, & ſententia legitima terminari. Vnde illud
verbũ,nullũ præiudiciũ,determinatur ex eo ꝙ ſtatim ſequitur.
quia põt appellatio poſtea examinari.& ſic illa verba,nullũ ꝑiu-
diciũ,nõ ponunt̃ abſolute, ſed reſpectu ꝓſecutionis applõnis, ꝗ
nõ impedit̃ ex facto iudicis. Et ſic declarat ꝙ ſolutio Abba. ſit ex
mẽte literæ,vt quãtũ ad effectũ ꝓſecutionis ꝑiudiciũ nõ inferat̃.
ſed tñ annus primus currit,& ſecundus conceditur. Et hoc qui-
dẽ cõprobat̃ ex illo tex.dũ inquit, ꝙ ſi appellans cõparuit in no-
uiſſima induciarũ die,& per iudicem ſtetit ꝙ cã finita nõ ſit, poſt
hoc examinari põt cã applõnis,vr̃ ꝙ tẽpus currat. Si.n.nõ curre-
ret,nõ diceret̃ poſt hoc examinari,referẽdo illud verbũ ad diem
nouiſſimã induciarũ,de qua proxime dixi. Secũdo ad illũ textũ
rñderi põt,vt dicunt Imo.& Peru. ꝙ loquat̃ in ſecundo fatali.i.in
ſecundo anno,prout ibi intelligit in verb.die.& in verb.inducia-
rũ.& cõcluſio noſtra ſm Abb.procedit in primo anno,prout lo-
quitur tex.in d.l.fi.§.illud.in ver.niſi.C.de tẽp.ap.Vnde nullo mõ
dicẽdũ eſt,ꝙ iura ſ.alle.corrigant̃ per illũ §.hoc quoq;. qui in di-
uerſo caſu loquit̃.Sed tñ iſta ſolutio non caret diuinatione. Nec
enim apparet ibi,ꝙ tex.loquatur in ſecũdo anno. qm̃ illa verba,
nouiſsima die,ẽt ĩ primo anno verificari pñt. quia ẽt primus an-
nus eſt terminus fatalis,niſi impedimentũ probetur. c.cũ ſit Ro-
mana.ſ.e.tit.Pręterea ex hoc reſultaret incõueniẽs,ꝙ impeditus
in ſecũdo anno,magis cõſeruaret̃ illeſus, ꝗ impeditus in primo
anno.quod vr̃ ꝯ rõnem,& ꝯ tex.hic,ſm cõem intellectũ. vñ ma-
gis placet rñſio Abba.vt ſ.dixi.¶ Non ob.alle.in ꝯrium.& primo
quod dr̃ de verbo,penitus. quia licet concedat̃ ſecundus annus,
datur à lege,& ipſo iure cõpetit.c.cum ſit Romana.ſ.eo.tit. Non
obſtat tex.hic,dum dicit,nullũ ꝑiudicium, quia verũ eſt quantũ
ad ꝓſecutionẽ appellationis,prout tex.loquit̃ vt ſ.dictũ eſt. Vlti-
mo non ob.ꝙ per illũ §.nihil noui induceret̃, quia ibi alia forma
in procedendo conſtituta de nouo vr̃,vt patet in prin.§. & ſic ſa-
tis operatur. ¶ Tertius eſt caſus, quẽ Abb.ꝓſequitur hic, quãdo
impedimentum ꝓmiſcue proceſsit ex facto appellati, & appel-
28 lantis,in quo prima cõcluſio eſt, ꝙ † ſi partes faciunt cõpromiſ-
ſum pendẽte cõpromiſſo,tẽpus applõnis non currit.auc.ſi tñ.C.
de tẽpo.app.& in cle.quãdiu.e.tit.Et illud clarũ eſt,quia iura ex-
preſſe hoc dicunt. & hoc ẽt procedit,ſi fieret compromiſſum de
b cauſa principali.[b] vt Bal.no.concludit in l.eos.§.apoſtolos. col.fi.
verſic.modo hic quæro.C.eo.ti.& latius ꝓſequit̃ Peru.hic,in ver.
29 octauo ꝗritur.† Et prædicta ꝯcluſio limitat̃ vt nõ habeat locũ,qñ
factũ fuit cõpromiſſum,& arbiter nondũ acceptauit. nã per tale
cõpromiſſum ante acceptationẽ arbiti non ſuſpendunt̃ tẽpora
appellationis,vt not.voluit,& probat Fulg.in cõſi.lxviij. lata ſen-
30 tentia.quia † ante acceptationẽ non dr̃ cõpromiſſum, vt no.Bal.
per glo.in l.ſi cũ dies.in prin.circa fi.ff.de arbi.& pro not.caſu tra-
dit Alex.in cõſ.lxxxvij.viſo themate.col.iij.lib.v.Secundo limitat̃
dicta concluſio, vt procedat in compromiſſo, prout loquuntur.
31 † Secus eſt in conuẽtione,ſeu pronunciatione de faciendo com-
promiſſum,vt probat & deducit Alex.in conſ.lxx.aliàs lxxxij.vi-
det̃ prima conſideratione. in iiij.col. in iij.lib. Et hoc ſine dubio
32 procedit,ſtante limitatione ſuperius proxime dicta.† Tertio, &
vltimo,prædicta iura non habent locũ in arbitratoribus, ſed ꝓ-
c cedunt in arbitris,vt tradunt Pet.de Anchar. in conſi.[c] cclxxxvj.
incip.Io.And.in ij.col.¶ Secunda concluſio ex dictis do.Abba.in
33 hoc tertio caſu colligit̃, † ꝙ terminus proſequendi appellationẽ,
d non põt prorogari.[d] ſed bene ſuſpendit̃ ex partium conuẽtione.
cle.quãdiu.eo.tit.Nam ſi poſſet prorogatio fieri,dicit Abb.extẽ-
deretur tempus ad mille annos, & partes vexarentur litibus, &
expenſis.quæ rationes ceſſant in ſuſpẽſione, in qua partes quie-
ſcunt,vt latius per eum hic. ¶ Primo iſtã differentiam inter pro-
rogationẽ, & ſuſpenſionẽ, ſequitur Alexan.in l.properandũ.in
prin.in iiij.col.poſt alios, quos ipſe refert ibi in verſicu.concludit
tamen.C.de iudi.& idem Alexan.in conſi.xxiiij.inſpecto proceſ-
ſu.circa fin.lib.iiij.& pro not.hoc reaſſumit Mat. not.xxiiij. not.ꝙ
tempus.Sed tamen hæc differentia non videtur habere vrgentẽ
rationem.quia ratio,quæ principaliter conſideratur in proroga-
tione,eſt vt finis litibus imponatur,ne lites immortales ſint. l.ꝓ-
perandum.in prin.C.de iudi.Et iſta ratio vtiq; militat in ſuſpen-
ſione, quia per ſuſpenſionem non imponitur finis litibus, & ad
talem finem ꝑciſe habet̃ reſpectus,vt probatur in l.fi. ff.pro ſuo.
Et vr̃ potius iſta differentia verbalis, ꝗ realis, merito non proce-
dit.l.ij.C.cõia de leg.Et parũ nobis ſeruirẽt iura, quæ prohiberẽt
prorogationẽ,ſi poſſet ſuſpenſio fieri.arg.in reg.cũ quid. de reg.
iu.in vj.& per ſuſpenſionẽ ita duraret lis per mille annos, ſi poſ-
ſet fieri.prout Abb.dicit de prorogatione. nec talis dr̃ia iure vi-
detur probari.Vnde erubeſcimus cũ ſine lege loquimur.l.illam.
C.de colla.Et talis dr̃ia ẽt reprobat̃ per Arc.in c.venerabilis. col.
fin.verſic.tu conſidera.ſ.de iudi.vbi tamen ſupradicta non addu-
34 cit.¶ † Secundum Abb. concludit poſt alios, quos ipſe refert,tẽ-
pus appellationis proſequẽde nõ poſſe prorogari. hoc idẽ Bart.
tenet in auc.ſi tamen.C.de tẽp.ap.Cy.in auc.ei qui.ad fi. C.eod.
tit.& Bald.in l.Centurio.circa fin.de vulg.& pu.cum ſi. vt proſe-
quitur Alexan.in d.l.properandum.in iiij.co.& iſta eſt magis cõ-
munis opi.ſecundũ Alex.in cõſi.xxiiij.ſ.alleg.& idem tenet Pet.
de anch.in conſi.cclxxxvj.Io.An.allegato.ſ.& Ful.in d.conſ.clx-
viij.lata ſententia.& Bal.in addi. Spec.in tit. de ap.in fi.char.verſ.
conſtitutio epiſcopi, vel ſtatutum, vbi dicit Senis ſic fuiſſe con-
ſultũ.facit tex.in c.oblate.j.eo.in l.nemo.C.de tẽp.ap. Et ad tex.
qui in contrarium allegatur in d.l.fi.§.fi. ſi Abb.hic reſpondet
quòd loquitur de reſtrictione tẽporis, quæ bene poteſt fieri. nõ
ſic in prorogatione,quæ prohibetur. Et iſtam reſponſionem ſe-
quit̃ Alex.in d.l.ꝓperãdũ.& ibi hoc latius declarat, dicẽs valere
pactũ ne appellãti dẽtur tot fatalia. quia ſi in totũ licet appella-
tioni renũciare,ergo à fortiori valebit pactũ, ꝙ tẽpora & fatalia
appellationis reſtringant̃. Ad text.in d.l.quãdiu. rñdet̃ ꝙ loquit̃
in ſuſpenſione, vt ſ.diximus. vel procedit de iure canonico, ſm
Fulg.in cõſi.ſ.alle.& idẽ voluit Imol.in l.Seius,& Augerius.ff.ad
leg.falci.Peru.hic vr̃ tenere opi.ꝯriam,ꝙ immo per pactũ,tẽpus
appellationis prorogari poſsit.& dicit hoc efficaciter ꝓbari in d.
l.fin.§.fin.C.de temp.app.vbi tex.dicit valere pactum quòd non
appelletur,vel ꝙ nullum fatale obſeruet̃.& tex.ſubijcit rationẽ.
legum.n.auſteritatem hoc caſu volumus pactis litigãtiũ mitiga-
ri. Ex iſta enim ratione datur intelligi ꝙ tex.ibi de prorogatione
loquatur.Nam rigor,& auſteritas iuris eſt,ꝙ poſt tempus conſti-
tutum ad proſequendũ appellationẽ,vlterius quis nõ audiatur,
& iure ſuo priuetur. Vnde ſi per pactũ,tẽpus prorogetur, miti-
gatur auſteritas iuris.& ſic bene correſpondet ratio,quæ ibi aſſi-
gnatur.Si autẽ illa verba,ꝙ nullum fatale obſeruetur, intellige-
rẽtur, ꝙ tempora & fatalia applõnis per pactum reſtringerẽtur.
vt Abb.& Alex.dñt.ratio,quæ ibi ponit̃,non conueniret.Nam ꝙ
quis habeat tẽpus ad proſequẽdũm applõnem, hoc non habet
in ſe

ADDITIONES.

a ¶Hyer.Gig. Penitus. Quòd iſta dictio penitus, importet ipſo iure, eſt tex.iuncta rub.in l.j.C.de glad.penitus tol.lib.xj.& no.Archi.in c.j.de ſup.negli.prælato.libro.vj.& Ioannes.Andre.in c.j. de poſtula. prelato.in vj.in nouel.& eſt gl.in cle.j.de preben.vide Alex. in l.queſtione vſumfructũ.in ij.col. in verſicu.item pondero.ff.de verborum obligatio. ponit Sozi.in d.l.qui vſumfructũ.in ij.col.

b ¶Hie.Gig. Principali. Vide circa hoc Barb.in conſi.lxvij.in ij.parte. & per Natã in repetitione. cle.ſepe iuſſu. in xx.& xxj.col.

c ¶Hie.Gig. Cõſilio. Adde etiam quod Petrus de Anch.ibi. videtur tenere quòd vbi tp̃s inſtantię eſt pręfixum & limitatũ à ſtatuto. & pendẽte appellatione fiat conprommiſſũ,per illud non deſinat currere inſtantia cauſæ appellationis,ex multis,de quibus ibi per eum.cuius ꝯrium tñ vr̃ eſſe de mente Io.And. in addi.Spec.in tit.de app.§.nunc hr̃.in addi.magna.inci.ex ratione.poſt medium. ibi, ipſe aũt putat &c. & idẽ ſentit Bal.ſi recte aduertatur in addi.Spe. in tit.de app. in illa addi.magna,quæ inci. Quædam dicta extrauag.&c.circa princ. pen.col. verſ.conſtitutio ep̃i &c. dum ibi rñdet ad id quod dr̃ de cópromiſſo &c. Et põt ẽt dici ꝙ in cã Pet.de Anch.ſtatim redibat cãm inſtantię,cauſę appellationis ad naturã cauſæ principalis.vt ipſe ibi dicit. Et iſta ſecunda opi.eſt etiam de mente do.Præpoſi.poſt alios hic.in vij.col.verſ.circa tertium.

d ¶Syl.Al. Prorogari. Cõtrariũ voluit. Bal.in auc.ei qui.col.fi.ver.quæro nũquid partes.& ibi Sal.col.fi.verſ.quæro ab extra.C.de tẽpo.app. & idem Sal.in auc.ſi tamen.C.eo.tit.Ro.in rub.de arbi.col.xv.verſ.xiij. Maria.Sozi.ſen.in c.venerabilis.in xvj. artic.prin.in ij.membro.de iudi.

in se austeritatem, sed æquitatē maximam. l. j. in prin. ff. eo. c. suggestum. j. eo. Si ergo tale tēpus per pactū coarcteē, & restringatē, potius vr̄ pactū rigorosum. Et nullo modo ex tali pacto austeritas iuris mitigatē. & sic rō legis nō bene adaptatē. & ideo dicēdum est, ꝙ loquatur tex. de prorogatione. Ista ponderatio, cū qua trāseunt posteriores scribētes hic, licet prima facie vrgēs videatur. tū hoc modo euitari potest, quia si attēdatē quod iste dicit. ratio illa, q̄ ponderatur, respiceret dūtaxat illud pactū, ꝙ nullū fatale obseruetē, in quo austeritas iuris mitigatē. Sed quo ad aliud pactū ꝙ tollatē appellatio, de quo ibi dr̄, rō prædicta nō cōueniret. qm̄ si per actū tollatur appellatio, nō mitigatur austeritas iuris, immo tolleretē maxima equitas, & austeritas, ex tali pacto induceretur. l. j. in prin. ff. eo. titu. Hoc aūt vr̄ ꝯ illum tex. vbi rō cōis ponitur ad vtrūque pactum præcedens immediate. vt patet ibi, dum in numero plurali loquitē. & dicit, volumus pactis mitigari litigātium. ergo respicit duo pacta, de quibus loquitē. argu. l. vbi numerus. ff. de testib. Vnde aliter dicendum vr̄, † vt illa rō ad vtrūq; pactum adaptetur, ꝙ austeritas ibi nō distinguatē ab æquitate, sed ponatē simpliciter pro dispōne iuris scripti, sicut ēt rigor sæpenumero † ponitur ꝑ eo, quod est scriptū, & regulariter ordinatū à iure. nō aūt ad differētiā æquitatis. vt in c. si clericus laicū. de fo. cōpe. in cle. ij. de appel. & late declarat Abb. in c. super literis. col. j. s̄. de rescrip.[a] & dixi in c. si duobus. in fi. eo tit. Et hoc mō tūc de plano rō ibi posita ad vtrūq; pactū referē. quasi dicatur, simpliciter valēt pacta ꝯ dispōnem iuris. vt in l. j. §. si cōueniat. ff. depo. & sic cessaret impedimētum, quod faciūt Mod. per illū text. Prædicta responsio pōt disputatiue tolerari. Sed tū mihi plus placet, quod s̄. dictū est, videlicet ꝙ tex. in d. l. fi. loquatē de prorogatione. quia in dubio à proprietate verborū nō recediē. l. nō aliter. de lega. iij. cū vulg. † Et proprie verbū, austeritas, ponitē pro rigore, & ꝑ quadā seueritate. vt colligitē. xlv. dist. in c. recedite. & xxvj. q. vij. in c. alligantur. in fi. Et hoc ēt cōfirmatē ex verbo, mitigari, quod ibi ponitē. Ad quod facit tex. in l. i ipsius. C. fa. er. Nec reperitē iure cautū ꝙ verbū, austeritas, ponatē pro simplici dispōne iuris, præcipue si cū verbo, mitigari, cōiungatur, vt hic hr̄. ¶ Nō ob. rō illa allegata in ꝯrium, ꝙ ratio tex. ibi nō respiciat aliud pactū, per quod appellatio tollitē. quia q̄n relatio nō pōt fieri ad omnia ꝑcedētia, fit ad ea, quæ proxime dicta sunt. vt probatē in l. si idē cū eodē. §. fi. ff. de iurisd. om. iud. Et hoc expsse colligitē ibi esse ex mēte literæ, dum inquit, in hoc casu volumus. Patet ergo ꝙ tm̄ loquitur de pacto illo, vt nullū fatale obseruetē, de quo proxime ibi dictū fuit. alias dixisset, in his casibus. Nec ob. ꝙ in plurali dicit de pactis, quia cōsiderando illud pactū in diuersis personis, vel in pluribus causis, erunt plura pacta. Et ꝙ ille text. loquatur de prorogatione tēporis, vlterius suadetē. Primo, ꝙ illa verba, vt nullū fatale obseruetē, gn̄alia sunt. & ita possunt intelligi, et verificari respectu prorogationis, sicut respectu restrictionis termini. ergo gn̄aliter in vtroq; casu intelligi debēt. l. j. §. & generaliter. ff. de leg. præstā. xix. dictin. c. si Romanorū. & potius illa verba de prorogatione loquuntur, quia fatale nō obseruatur quando prorogatio fit, sed q̄n restringitē, vr̄ obseruari à fortiori. Secundo cōsidero, quia ex quo ibi deciditur, valeret pactū, ne in totū appellatio remoueatē, vana fuisset & superflua dubitatio de restrictione tēporis, sed de prorogatione bene cōuenit ibi dubitari, quia sicut valet pactum in fauorē illius, qui obtinuit vt tollatē appellatio, ita debet valere pactū in fauorē succūbētis, vt applo ꝓrogetē. arg. l. cū qui. ff. de iureiurā. & vt inter litigātes æqualitas seruetē. l. fi. C. de fru. & lit. expē. Tertio cōprobatē hoc efficaci rōne, quia licet iura abhorreatē lites, in primis tū volūt ꝙ oppressi ab iniquitate, vel imperitia iudicātis releuentē, vt patet in applōne, q̄ permittitē & in tēpore, quod cōceditur ad illā prosequēdam. l. j. in prin. ff. eo. tit. iuncto c. cum sit Romana. s̄. e. Et sic toleratē ꝙ potius lis hēat durare per annū, vel bienniū, & vlterius, vt in tex. nr̄o hic, q̄ ꝙ pars oppressa remoueatē ab appellatione. Vnde si valet pactū vt tollatē applo, rōne q̄ apud leges magis ponderatē, q̄ illa vtilitas publica, q̄ cōsiderari pōt eo respectu, vt remoueantur lites, vt s̄. dixi. ergo à fortiori valebit pactū vt tēpus applonis prorogetē. Et ad hoc bene facit text. in c. de causis. s̄. de offi. deleg. vbi tēpus appositū iudici delegato à superiore ad decisionē causæ de cōi partiū cōsensu prorogari pōt. Et loquitur ille tex. in cā principali. ergo idē dicēdū est in cā appellationis, in qua de maiori ꝑiudicio agitē. Et in terminis hoc ꝓbatē in d. clem. quādiu. Nō ob. ꝙ loquatur in suspēsione, nō aūt in prorogatione, quia talis dr̄ia nō vr̄ ꝓcedere, per ea, quæ s̄. dixi. Similiter nō ob. ꝙ loquatē de iure cano. quia idē erit de iure ciuili, ex quo leges expresse non ꝯdicūt, immo idē voluit d. l. fi. §. fin. C. de tēp. ap. Nō ob. alia iura alleg. in ꝯrium in d. l. nemo. & in d. cap. oblate. quia non loquūt q̄n consensus partiū interuenit, prout agitē hic. Et ex omnibus ꝑdictis ista opi. in puncto iuris verior vr̄. & illā ēt expresse firmauit Bal. in d. l. fi. §. fi. & idē Bal. in auc. ei q. col. ij. vers. quæro nunquid paries. C. de tēp. ap. & in tit. de pa. cōstan. in ver. hoc ꝙ vos. in fi. alias in verbo, in causis. Et idē expresse sentit Cald. in eo. tit. de ap. in cōs. iiij. an si iudex. in ij. col. dū impugnat prorogationē factā à procuratore in cā appell. ex eo ꝙ non habuit speciale mandatū. & ita s̄m eum, dominus & ipse ꝓcurator cū speciali mandato hoc facere potuisset. ¶ † Quartus casus in hac. j. q. cōsideratē, quādo est impedimētū ex parte appellati, in quo breuiter Abb. tenet ꝙ secundus annus cōcedatur, prout iura specialiter prouident in mā appellationis. c. cum sit Romana. s̄. eo. & ideo s̄m eum nō videtur habere locum quod dicitur in l. arbitrio iudicis. §. dolo cuius. ff. de dolo. Sed ista ratio Abb. bene procederet, si iura in materia appellationis loquerentur specialiter de impedimento appellati. sed loquūtē simpliciter, q̄n appellans impeditus fuit. & ideo dispositio d. l. arbitrio. §. dolo cuius, vr̄ esse magis specialis, & merito deberet attēdi, & ꝑualere. Vnde alia opi. ꝙ iste cōseruetur illesus, verior videtur, quā tenet Rota in xv. decis. item ꝙ fatalia. eo. titu. in nouis, & in decis. lxxix. not. ꝙ fatalia. eo. tit. in antiquis. quam etiam approbat Abb. hic. Nam tale impedimentum istius videtur, quando ex facto aduersarij causatur, merito conuenit ꝙ nulla ex parte appellans præiudicium patiatur. & ita primus annus non currat. Et hoc idē Bal. in auctē. ei qui. colum. j. C. de tempo. appel. Et ad hoc facit glo. not. in c. venerabilis. in glo. magna. in tertia lectura. s̄. de iudi. quæ not. dicit † ꝙ quando per cauillationes, & subterfugia aduersarij causa protelatur, instantia non currit.[b] & not. Bal. per illum text. in quarto not. in l. intra vtile. ff. de mino. dicens † ꝙ terminus legalis. non currit impedito propter factum aduersarij. & tradit Oldra. in consi. lxxiij. item damus. circa finem. & ad hoc ex bonus text. in l. ij. §. in omnibus. ff. de iudi. quem alleg. & in notabili casu tradit Are. in consi. cj. In causa Gregorij. in prin. & ideo not. dicit Barto. post Dyn. per illum text. in l. si cum ipse. ff. de excusa. tuto. † quòd si causa ex forma statuti debet terminari intra tres menses, & aduersarius petat dilationem, quæ sit vltra tres menses, ex eo ꝙ velit de remotis partibus testes producere.[c] Idemque tradunt Cy. Bal. & Saly. in l. fin. per illum text. circa fi. C. de adulte.[d] Vnde bene cōcludunt Domini de Rota in locis supra allegatis. † ꝙ si culpa appellati litigatur incidenter super atentatis. appellanti tempus non currit. secus si hoc proueniat ex culpa, appellantis. Et pro ista distinctione bene facit quod Barto. no. tradit in l. ij. §. non solum. ff. ad Tertu. Bald. in l. contra maiores. circa fin. C. de inoffi. testa. & Pau. de Cast. in consi. xxj. in causa desertionis. in fin. char. Facit quod no. Bar. in l. expressim. in v. col. vers. circa tertium. in fine. ff. eod. titu. & Bald. in l. qui testamento. circa fin. ff. de excu. tuto. cum similib. vt late prosequitur Cuma. in consi. xxxvj. Proponitē quòd A. iudex. & quod not. Domi. in c. cupientes. §. ꝙ si qer viginti. in glo. in verb. videtur. col. fi. de elec. in vj. Et in prædicta quæstione culpa appellati comprehenditur, quando appellatus succubuit. Secus si appellatus obtinuit: quia tunc ipse appellans videtur in culpa fuisse. & ideo si tempus occurrit, vt concludunt Domini de Rota in locis præallegatis. Quod tamen verum intelligitur, nisi appellans, qui succumbit, motus tamen fuisset ex iusta causa, & probabili ad litigandum. quia tunc not. videtur

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Rescrip. Vide Dec. in d. c. super literis. in iiij. not. & omnino Maria. Soz. sen. in d. c. si clericus laicum. in iiij. not. Deci. in c. si duobus. in fi. hoc tit. & adde tex. in l. si expssim. in prin. de app. in l. cū hic status. in prin. ff. de don. int. vi. & vx.

b ¶Syl. Ald. Non currit. Illam glo. dicit valde sing. ibi Mari. Soz. col. j. & vide Ale. in consi. xlij. In causa. col. iij. lib. iij. in consi. lxxj. Videretur. in prin. lib. v.

c Hi¶er. Gig. Producere. Vide do. Alex. in consi. xlij. inci. Redemptoris nostri. in iij. vol. & glo. & Doc. & præsertim per Maria. in c. cū venerabilis. de iudi. Pro resolutione istius argumenti dicere possumus ꝙ illa verba, nec vllum fatale. intelliguntur respectu primi, & secundi anni. Nec etiā obstat ꝙ sequitur, ꝙ vana fuisset dubitatio &c. nam dico ꝙ intelligendo illū tex. in restrictione termini vana, non esset dubitatio, quia tex. primo ponit ꝙ pactum vt non liceat allare, valet, hoc respicit appellationem interponēdam. sed aliud pactū respicit appellationem interpositā. ea propter probabiliter dubitari pōt, vtrū illud tēpus restringi posit, quia facilius impeditur quid fieri, q̄ factum tollatur. l. si sponsus. §. si maritus. ff. de dona. inter vir. & vxo. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel ali. iur. l. qui aūt. in prin. ff. de his quæ in frau. credi. Non ob. et ꝙ valeat pactum de non appellando, &c. quia dicere possumus ꝙ tale pactum valet, quia non est ꝯ vtilitatē publica, cū appellatio solū fauorem victi respiciat, qui suo fauori renūciare potest. l. pen. C. de pact. sed pactum, quod protegat tempus prosequendæ appellationis, est contra vtilitatem publicam. nam per ipsum libellus longiori tempore durabit. ergo non deberet valere. iuxta tex. in l. ius publicum. ff. de pactis. Possent multa alia adduci pro saluanda communi opin. quæ alias dicebam defensando eam. sed ea omnia breuitatis causa omitto.

d ¶Syl. Ald. De adulte. Adde Alexan. in consi. lxxj. lib. v. Ias. in consi. xxxv. In quæstione. in secundo dubio. lib. j.

videtur ꝙ tẽpus currere debeat. Nam ſicut victus excuſatur ab expenſis, vt in l. qui ſolidum. §. ẽt. ff. de le. ij. in §. oportet. in auc. de iudi. ita debet ipſe excuſari, vt tẽpus ſibi non currat. pro quo bñ facit quod no. Io. and. in c. j. §. fi. de elec. in vj. in nouel. 43 † vbi inquit ꝙ iuſta cã litigandi nõ ſolum excuſat ab expẽſis, ſed ẽt ab omni pœna iuris & canonis. Et ſequitur Bal. in l. properãdum. §. ſin aũt alterutra. in prin. C. de iudi. & Bal. in auc. generaliter. in v. oppo. C. de epi. & cle. Et in propoſito huius qõnis tradit Bal. in l. ꝯ maiorẽ. C. de inof. teſt. circa fin. ¶ 44 † Quintus & vltimus caſus eſt, qñ impedimẽtum ex facto tertij contingit. quo caſu agitur ꝯ tertiũ, ſi ſoluendo ſit, vt per do. Abb. hic, poſt glo. & alios. 45 † Et dr̃ nõ eſſe ſoluendo, ſm̃ Bal. hic, in j. col. ſi non habet bona in territorio, vel ibi prope. allegat glo. no. in l. fi. C. de prin. agen. in re. lib. xij. & idẽ Bal. in l. fi. §. j. ver. ſed pone ſcholaris. ff. ſi cer. pet. & in l. ſciendum. ver. extra gl. ff. qui ſatiſ. co. ¶ 46 † Sed principaliter poſt d. Abb. quæritur, an impedito in ſecũdo anno, prout text. hic loquitur, aliud tẽpus ipſo iure concedat̃, vel mediante reſtitutione in integr. Et do. Abb. poſt alios concludit ꝙ reſtitutio in integr. neceſſaria ſit. per tex. hic, in ver. nolumus. ſecundo, quia poſt lapſum biennij, ſentẽtia trãſit in rẽ iud. auc. ei qui. C. de tẽpo. app. vbi in fi. dicitur ꝙ ſecundo anno trãſacto, ſnĩa firma remanet, & idẽ probatur in l. fi. §. illud. in ver. niſi. eo. tit. Si ergo tranſit in rẽ iud. vt præiudiciũ illatũ remoueatur, neceſſaria vr̃ reſti.[a] in inte. & ſequunt̃ omnes Moder. hic, qui dicunt ꝙ eo modo induci põt text. in c. cũ ſit Romana. ſ. eo. & in §. j. in auc. de his qui ingre. & iſta eſt cõis opi. quã tenẽt Inno. Io. and. But. & Imol. hic. glo. Bart. & cõiter Doct. in d. auctẽ. ei qui. ¶ Sed licet ita tenẽdum ſit, tñ diſputationis gratia ꝯrium attẽtari põt, videlicet ꝙ ipſo iure poſt biẽnium à lege tp̃s tribuat̃ abſq; alia reſtõne iudicis. ita vr̃ probari in §. hoc quoque ſancimus. in auc. vt ſpõ. largi. vbi tex. in ſecundo fatali[b] cõiter intelligitur, licet ẽt in primo fatali intelligi poſſit, vt ſ. dixi. & ibi dr̃ ꝙ nullum penitus inferat̃ p̃iudicium, qñ impedimentum appellanti occurrit. ergo ipſo iure ẽt poſt biẽnium vr̃ data facultas ꝓſequendi appellationẽ. quia verbũ, tempus, ipſo iure intelligit̃. c. fi. ad fi. vbi Abb. j. de pœn. ſ. dictum fuit. Et quia tex. dicit, nullum p̃iudicium. nã ſi deberet reſtitutio impetrari, eẽt aliquod p̃iudicium in lite, & expenſis. arg. l. minoribus xxv. annis. ff. de mino. facit ẽt tex. hic, ibi, nolumus præiudiciũ generari. Non ob. q̃ ſ. pro cõi opi. inducunt̃. & primo tex. hic, in ver. nolumus. quia ſ. rñſum fuit in notabilib. Secundo non ob. iura, quæ dicunt ſnĩam poſt biẽnium tranſire in rem iudi. in quibus potiſſimũ fundamẽtum vr̃ conſiſtere, quia pro rñſione cõſiderãdum eſt, ꝙ iõ in illis iurib. ſentẽtia elapſo biẽnio tranſit in rẽ iudi. quia nõ erat facta prouiſio, vt elapſo biẽnio aliud tẽpus cõcederet̃. Sed in tex. noſtro hic, de nouo inducit̃, ꝙ ꝑ impedimẽtum, quod in ſecũdo anno occurrit, aliud tẽpus detur. Vnde in terminis huius decretalis per curſum biennij, licet appellatio expedita nõ ſit, ſentẽtia nõ tranſiret in rẽ iudi. quia terminus biennij nõ dr̃ fatalis, ex quo aliud tẽpus ſubordinat̃. vt no. Bal. per illũ tex. in l. ij. in prin. in ij. not. C. de tẽp. app. vbi dicit, ꝙ qñ vnus tm̃ terminus p̃figitur, eſt fatalis. 47 † ſed qñ ſucceſſiue lex prouidet de pluribus terminis, mora purgari põt, & tñ terminus vltimus fatalis dr̃. & ideo in ꝓpoſito terminus biẽnij fatalis non vr̃, & ſic per curſum illius nõ trãſit ſnĩa in rẽ iudi. & ita tollitur fundamẽtũ Doc. hic. Cõfirmatur hoc, & latius ſic demonſtratur per tex. in d. l. fi. §. illud. in prin. dũ loquit̃ de primo anno, & dicit ꝙ elapſo primo anno, ſnĩa trãſit in rẽ iudi. niſi probetur ꝙ in primo anno impeditus fuerit. quia tũc probato impedimẽto, cõceditur ſecundus annus, vt ibi expreſſe dr̃ in ver. niſi. Ex quo ergo ibi per illum tex. propter impedimẽtum primi anni datur ſecundus annus, tollitur, & impeditur, ne ſnĩa tranſeat in rem iudic. ex curſu primi anni, prout ſ. dicebatur ibi, ꝙ trãſibat. ita pari ratione in propoſito dicendum eſt, ꝙ licet per iura antiqua elapſo biẽnio ſententia tranſiret in rem iudic. vt in iurib. ſ. alleg. per Doct. hoc tñ ex quo vltra biennium tempus de nouo conceditur, vt hic habetur, impediri debet ſentẽtia, ne ex curſu biennij tranſeat in rem iudic. probato. ſ. impedimẽto in ſecundo anno, ſicut in d. §. illud. dr̃ de ſecundo anno reſpectu primi, & ſicut ſecundus annus datur ipſo iure impedito in primo, vt omnes fatentur. per c. cũ ſit Roma. ſ. eo. ita pari rõne ipſo iure impedito, in ſecũdo anno vr̃ datũ tp̃s immediate à lege, abſque reſtõne in integ. per ſ. dicta. Et hoc ẽt probatur, quia impeditus in ſecundo anno ante iſtã decretalem vtiq; habuiſſet reſtõnẽ in integr. ex clauſula illa gñali. Si qua mihi iuſta cã. vt gl. concludit, & cõiter Doct. ibi ſequunt̃ in auc. ei qui. C. de tẽpo. app. Cũ ergo per iſtum tex. de nouo impedito in ſecũdo anno, aliud tẽpus vltra biennium conceditur, intelligit̃ hoc ipſo iure, vt aliquid noui inducatur, prout eſt mens ſummi pontificis hic, in ver. nolumus. Et licet tempus vltra biennium hic nõ ſit determinatũ, tñ idem viddtur in iſto caſu, quantũ ad hoc vt ſimpliciter cõpetat tẽpus proſequẽdi appellationẽ. & ita ĩpedit̃ ne ſnĩa tranſeat in rẽ iudi. ¶ 48 † Retenta tñ cõi[c] concluſione ꝙ impedito in ſecundo anno ex beneficio reſtitutionis in integrum, vlterius tẽpus ad proſequẽdum appellationẽ tribuatur.[d] Doc. cõiter cõcludunt ꝙ non det̃ tertius annus, ſed tantum tempus dũtaxat reſtituatur, quantum impedimẽtum abſtulit, prout eſt natura reſtitutionis. cle. vnica. in fi. de in integ. reſti. & ita abb. poſt alios hic cõcludit. Glo. vero in c. cum ſit Romana. ſ. eo. videtur velle, ꝙ propter impedimentum ſecundi anni detur tertius annus. ſed probabiliter dici põt, ꝙ media via eligatur, videlicet vt tantum tempus cõcedat̃, quãtum neceſſarium ſit ad expediendam cauſam appellationis, per text. hic, ibi, nolumus iuſtitię videre præiudicium generari. Non ergo datur tertius annus, ſed tãtum tempus, vt iuſtitia locum habere poſſit, & ſic ꝙ cã appellationis proſequi & finiri poſſit. Non ob. ꝙ Doc. dicunt, ꝙ tãtum tempus reſtituatur, quãtum impedimẽtum fuit, quia cõſideratur illud in reſtõne in integ. quę impetratur à iudice. ſecus qñ tẽpus cõcedit̃ à lege, prout in caſu nr̃o vr̃, per ea quæ ſ. dixi. Nam tũc commẽſuratur tempus reſpectu impedimẽti, vt per glo. in c. ſi electio. in ver. fraudulenter. de elec. in vj. cum ſi. ¶ Tertiam. q. princi. abb. proſequit̃, 49 † videlicet an terminus qui à iudice præfigitur, dato impedimẽto, debeat duplicari. Gratia exempli, ſi datus fuit menſis appellanti ad ſe præſentãdum, an habebit ſecũdum mẽſem, ſi in primo impediat̃. Inno. & cõiter Doc. tenẽt ꝙ ſic, ad ſimilitudinem termini iuris, qui duplicat̃, vt in c. cum ſit Roma. ſ. eo. quia terminus præfixus à iudice, ſurrogat̃[e] in locum termini iuris. ergo debet ſecũdum nãm illius regulari. arg. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. Ipſe tñ d. abb. diſputatiue ꝯrium tenet. Mouetur duplici ratione. Prima eſt, quia terminus ad ſe præſentãdum. eſt quædam citatio. & nã citationis factę, ad certum terminum eſt, vt ſi compareat in termino, debeat comparere poſt terminum q̃ citius potetit. vt in c. cum dilecti. ſ. de dol. & contu. ergo terminus nõ duplicatur. Secũda ratio eſt, quia terminus p̃fixus à iudice, nõ reſpicit finem appellationis. c. ex inſinuatione. j. eo. tãtum enim ad proſequẽdũ appellationem cõſtitui poteſt. annus vero, qui datur à iure, ẽt finem appellationis includit. clem. ſicut. eo. ti. ergo nõ videtur æquiparari, cum de maiori præiudicio agat̃ in termino iuris, q̃ in termino hominis. Peruſi. hic dicit nõ ꝓcedere ſimilitudinem, quam abb. facit de termino hominis ad citationẽ. quia ſi terminus hominis nõ ſeruet̃, appellatio deſerta intelligitur. vt in c. perſonas. ſ. eo. & ita cauſam amittit. nõ ſic in citatione, in qua ſi citatus nõ comparuit, punitur quidem contumacia. ſed tamen per hoc, iure ſuo nõ priuatur. ¶ Ab iſta ratione opinio do. abb. defendi põt, quia licet eo reſpectu, quo iſte dicit, æquiparatio nõ ꝓcedat, non tamẽ tollit̃ quin habeat locum ſimilitudo in alijs caſib. in quib' verificari poteſt. c. indemnitatibus. §. pe. de ele. in vj. & in l. j. §. lex falcidia. & quod ibi Bar. ff. ad legem falci. Et do. abb. ſequunt̃ alij poſteriores ſcribentes hic. Primo, quia mitius agitur cum lege, q̃ cum homine. l. Celſus. ff. de arbit. Vnde non mirum, ſi terminus iuris duplicetur, non ſic in termino hominis. Secundo, quia prouiſio hominis tollit prouiſionem legis. l. fi. C. de pac. conuen. ideo terminus hominis non debet regulari ſecũdum diſpoſitionem iuris, à qua recedunt. ad hoc bene facit no. dictum Bal. in l. maximum vitium. C. de lib. præte. col. viij. verſ. vlterius quæritur. vbi

ADDITIONES.

a ¶Hye. Gig. Reſtitutio. Vide omnino pulchre per do. Fran. de Curte, in conſil. ſuo xxiiij. incip. ſuper eo, quod à me. in pen. col.

b ¶Hie. Gig. In ſecundo fatali. Defendendo communem opin. poteſt dici, ꝙ text. in d. §. hoc quoque ſancimus. intelligitur in primo anno. vt intelligit Abbas in prima quæſtione hic. quæ quidem intelligentia probatur ratione. nam in dubio verba intelligi debent de primo actu, non autem de ſecundo. iuxta text. in l. boues. §. hoc ſermone. ff. de ver. ſi. Nec ob. ẽt cõi opi. text. hic, vt inquit Deci. Nam pro reſponſione dico, ꝙ hic in tex. noſtro pontifex reſpõdet conſultationi propoſitæ. verum cũ pontifex reſpondet propoſitæ conſultationi, nihil noui diſponit. ſed ius antiquum aperit, & declarat. glo. eſt not. in c. fi. de verb. ſig. in vj. & in c. conſultatio. de tempo. ordina. in ver. poteris.

c ¶Communi. Vide Panor. in conſ. cccxxxiij. in fin. lib. j.

d ¶Sy. Ald. Tribuatur. Vide in propoſito Corn. in conſ. xliij. col. iij. lib. iij.

e Hie. Gig. Surrogatur. Adde ꝙ iſta ratio in qua fundatur cõis opi. non procedit, quia per ius cõe non ſtatuitur aliquod tempus appellanti ad præſentandum ſe. ergo nulla cadere poteſt ſurrogatio non entis, nullę ſunt partes. l. ij. ff. de vſufr. ea. rer. quæ vſu conſu. verũ quia dici poſſet, ꝙ ideo eſt ſurrogatio, quia elapſo termino iudicis ſententia tranſit in rem iudica. ſicut elapſo termino iuris. vt in c. perſonas. ſ. eo. reſponderi poteſt, ꝙ non per hoc fit ſurrogatio. & ratio, quia lapſus decennij dati ad appellandum, ſi non appelletur, facit ſententiam tranſire in rem iudica. & tamen illud tempus nõ ſurrogatur loco temporis dati ad appellationem proſequendam. ergo non eſt dicendum ꝙ ex quo idem effectus ſequitur, ſit facta ſurrogatio. Et ex his iſta ratio, qua fundatur communis opi. non videtur vera. licet iſta communis opi. in ſe vera ſit.

vbi in notabili quæstione cõcludit,† ꝙ quando statutum recedit à iure cõi, tunc nõ regulatur ſm ius cõmune. Tertio, nam si in citatione in qua agitur de minore præiudicio, intelligitur ꝙ citatus cõpareat post terminum q̃ primum potest, d.c. cum dilecti, à fortiori idem dicendũ est in tali termino hominis, in quo de maiori præiudicio tractatur. Ita argumentantur, & resident nouissimi scribentes hic. Sed tñ omnibus prædictis rationibus responderi potest, & in puncto iuris, ẽt verior vr̃ cõmunis opinio, pro qua facit. quia nõ solũ terminus anni, qui daĩ ad prosequendũ appel. duplicatur, vt in d.c. cum sit Romana. §. eo. Sed ẽt vbi datur terminus ad cõparẽdum in causa magni ponderis, ꝑꝑ impedimentũ terminus duplicatur, & alter mensis conceditur, vt in c. quisquis. iiij. q. v. Idem ergo dicamus in termino hominis. Nã cũ terminus iuris restringatur per terminũ, qui præfigitur ab homine. c. cum sit Romana. §. eo. in c. oblatæ. j. eo. & ita inferatur præiudiciũ parti appellãti, in dubio debet interpretatio fieri, vt minus præiudicetur, arg. c. super eo. §. de offi. dele. & in l. ij. §. si quis à princ pe. ff. ne quid in loco pub. vnde saltem illud tempus coarctatum debet duplicari. Confirmatur hoc, quia per lapsum termini præfixi ab homine, deserta appellatio intelligitur. c. personas. §. eo. & hoc ꝯ ipsum appellantem constituitur virtute surrogationis. ergo etiã videĩ facta surrogatio respectu qualitatis fauorabilis ipsi appellanti, vt tempus duplicetur, arg. l. ſm naturã. ff. de reg. iu. & in l. cũ qui. ff. de iureiu. ¶ Nõ ob. allegata in ꝯrium, & primo quod Abb. dicit de citatione. Nam respõderi potest ꝙ illud verum sit regulariter. sed in materia appellationis, de qua agitur, hoc non procedit, quia ista nõ dicitur citatio simpliciter, sed qualificata. Et in ista materia appellationis iura vltra procedunt, & prouident ꝙ propter impedimentum debeat tẽpus duplicari, d.c. cum sit Romana. §. eo. Non ob. ꝙ terminus hominis non constituatur ad finiẽdum appellationẽ, sicut terminus iuris, quia verum est ꝙ isto respectu æquiparatio nõ ꝓcedit, cum iudex à quo non possit superiori legem imponere. c. ex insinuatione. j. eo. sed ꝑ hoc nõ tollitur quin æquiparatio habeat locum in alijs, vbi nihil repugnãt, & materia ꝓportionabilis est, vt in c. ꝑsonas. §. eo. Bene facit tex. in c. indẽnitatibus. §. pe. de elect. in vj. & in l. j. §. lex Falcidia. & qđ ibi Bar. ff. ad leg. Falc. & quod no. Pau. de Ca. consi. xxix. licet ista

51 dña Lysa. col. fi. vbi† concludit ꝙ surrogatum assumit naturã eius, in cuius locum surrogatur, in omnibus, in quibus expresse contrarium non reperitur. Non obst. ꝙ mitius agatur cum lege vt §. dicebatur, quia ratio ista bene conueniret, data differentia inter terminum hominis, & iuris. sed nos dicimus ꝙ à pari procedũt quantum ad hoc, vt in simili dicitur in d.c. personas, & per rationes quas supra induxi. Non ob. ꝙ recedatur à ꝓuisione legis, q̃n terminus ab homine præfigitur, quia illud verum est respectu tẽporis. de quo constat. sed in alijs qualitatibus imitatur naturam termini iuris. vt patet in d.c. personas, & ex rationibus supradictis. Ad quod etiã facit, quia in dubio interpretatio fit, vt minus recedatur à iure communi, q̃ fieri possit cap. cum dilectus. §. de consue. l. si quando. C. de inoffi. test. Nõ ob. dictum Bal. in d. l. maximum vitiũ, quia illud reprobatur, vt late prosequitur Alex. in l. fi. §. in computatione. C. de iure deliberan. Vltimo non obst. ꝙ agatur de maiori præiudicio in ista appellatione, q̃ in citatione simplici, quia rõ ista in ꝯrium facit. Nam cum agatur de maiori præiudicio, debet dari maius tempus, & sic tempus debet multiplicari, vt cautum est in materia appellationis. ¶

52 † Retenta igiĩ cõclusione cõmuni ꝙ terminus hominis duplicetur propter impedimentũ, vr̃ vt debeat declarari, ꝙ habeat locũ in prima vice duntaxat. Nã si postea ẽt in termino duplicato impedimentum occurrat, nõ vr̃ ꝙ iterũ tps duplicetur, & hoc ad similitudinẽ termini iuris, in quo primus annus dũtaxat duplicaĩ, c. cum sit Romana. §. eo. Secũdus vero annus nõ duplicatur, quia ꝑꝑ impedimentum secundi anni, tertius annus non datur, per istum text. hic, & §. declaratũ fuit. ¶

53 † Quarto principaliter queriĩ, qualiter impedimẽtum probeĩ d. Abb. post alios, quos ipse refert, cõcludit ꝙ nõ[a] sufficit iuramẽtum in probando impedimentũ, ad hoc vt secũdus annus cõcedaĩ, quia agiĩ de graui præiudicio, sed arbitrio iudicis hoc relinquitur. Et cum ista conclusione cõcordãt Pet. de Anc. & Domi. ĩ c. cupiẽtes. §. insuper. de elec. in vj. vbi allegãt tex. in l. fi. §. illud. C. de tẽp. ap. ibi, euidẽtissimis ꝓbõnibus. & idẽ Bal. in l. scire oportet ĩ §. sufficit. ff. de excu. tut. vbi inquit post Iac. de Are. ꝙ aliter q̃ per iurm̃ debeat impedimẽtũ probari. Et hoc totũ arbitrio iudicis cõmittiĩ, cõsiderata qualitate rei, & personæ,[b] vt ꝑ Bar. & late tradit Alex. qui plura adducit. & ita cõclu

54 dit in l. ij. §. qđ diximus. ff. si q̃s cau. † Vñ poterit iudex arbitrari ꝙ iurm̃[c] sufficiat ĩ causa remota, vt dicit Io. And. quẽ Abb. refert, & sequiĩ Car. in cle. sicut. in iiij. q. eo. ti. Sic ẽt vbi ageret de leui præiudicio, debet arbitrari ꝙ iuramẽtũ sufficiat.[d] Et ħ casu intelligitur Fed. in cõsi. cxiiij. super pũcto cõmisso. & secũdũ ꝑdicta cõsuluit Io. de ana. in consi. j. circa modũ. in ij. col. Et cũ ꝑdictis consonat ꝙ

55 Bald. dicit in cõsi. cxix. super facto. in ij. lib. † vbi dicit impedimentum probari ex coniecturis. l. nõ omnes. §. à Barbaris. ff. de re mil. Et ad tex. in d. l. fin. vbi probationes euidentissime requiruntur, potest dici ꝙ in casibus, in quibus iuramentum sufficeret, proba

56 tio † etiam euidens diceretur ex iuramento, vt dicit Peru. hic. per glo. in c. pastoralis. de excep. sed melior gl. est in c. statutum. §. cũ vero. in verbo, proprio iuramento de rescrip. in vj. quæ voluit ꝙ iuramentum dicatur legitima probatio. de quo me remitto ad ea,

57 quæ late scripsi, in rubr. §. de ꝓba. in col. xvij. † Quinto principaliter ſm do. Abb. quæritur, an quodlibet impedimentum sufficiat

58 ad hoc vt secundus annus cõcedaĩ. † Et primo concludit ꝙ si in prima ꝑte anni impedimentum fuit, in secunda cessauit, & tñ tpis superfuit q̃ causam expediri potuisset, tali casu non datur secũdus annus. Et in ħ reprehẽdit Bar. q̃ aliter voluit in auct. si appellatione. C. de tẽp. ap. vbi inquit ꝙ si tñ ĩpedimẽtũ fuit ĩ primo anno, ꝙ cã expediri potuisset, dabiĩ secũdus annus cũ ad ꝓsecutionẽ appłonis terminus mẽsis erit sufficiẽs. Ex quo inferĩ ꝙ si impeditus fuit in primo mẽse, daĩ secũdus annus, licet negligẽs fuerit in alijs. xj. mensibus, qđ q̃dẽ absurdũ est, ſm d. Abb. ħ. Et vr̃ cõtra tex. in c. cũ sit Romana. §. e. & idẽ tenẽt Butri. & Imo. & sequũtur oẽs Mod. ħ. Et prædictã cõclusionẽ late vltra alios in terminis probat Ang. in consi. cccix. in proposita quæstione. vbi ad hoc allegat Iac. de Bel. in auc. de his, qui ingre. ad app. & Cyn. in d. auct. ei qui. C. de temp. ap. & dicit hanc opinio. esse veram, sicut Euangelium. Et pro ea potissime inducit text. in d. c. cum sit Romana. vbi ad hoc vt secundus annus concedatur, debet esse causa euidens, & necessaria. Vnde si post impedimentum, qđ cessauit, causam expedire potuit, & noluit, nulla est necessitas ꝙ secundus annus concedatur. Ad idem allegat tex. in §. j. in d. auct. de his, qui ingre. ad ap. vbi requiritur causa ineuitabilis, vt secundus annus detur. Ad idem etiam allegat text. in d. l. fi. §. illud. C. de temp. ap. vbi ille q̃ appellauit, in primo anno summopere niti debet, vt causa expediatur, & sic datur secundus annus, quando per eum nõ stetit. Si ergo post impedimentum habuit tps, & noluit causam expedire, sibi imputatur, Ad qđ ẽt facit ſm Doc. hoc, quia licet in prima ꝑte anni, ꝓpter impedimentum excusatus fuerit, tamen si postea habuit tps, & negligens fuit, vltima mora attenditur. il lud. ff. de peri. & commo. rei vẽ. Et his rationibus hoc idem probat, & sequitur Sal. in d. auc. ei qui. in ver. & iuxta hoc quæro. Et licet ista videatur cõmunis opi. dictum tñ Bar. saluari põt, & defendi, prout ipse loquitur. Nam Bart. dicit ꝙ si tanto tꝑe durauit impedimentũ, ꝙ causa appłonis potuisset expediri, debetur secundus annus, dũmodo iste, q̃ appellauit oñdat, & probet, ꝙ nisi ĩpedimẽtũ fuisset, ĩ illo tꝑe ĩpedimẽti cãm fuisset ꝓsecut⁹. l. qui cõmeat⁹. ff. de re mili. quã Bar. adducit. Et idẽ dđm vr̃, licet tãto tẽpore nõ durauerit ĩpedimẽtũ, ꝙ cã potuisset ex toto expediri dũ mõ cã expedita fuisset, nisi impedimẽtũ occurrisset, q̃ eadẽ rõ esse vr̃, in istis. n. terminis vera videĩ, & placet opi. Bart. quia cum à iure

ADDITIONES.

a ¶Quod non. Vide Philip. Franc. c. cupientes. §. ꝙ si per viginti. de elec. in vj. Ias. in l. j. ff. de off. eius cui manda. est iurisdi.

b ¶Hier. Gig. Personæ. Adde ꝙ videtur ꝙ nullo casu iuramentum sufficit ad probãdum impedimentum, quia tex. in d. l. fi. §. illud. C. de temp. ap. requirit ad probãdum impedimentum euidentissimas probationes, inter quas non est iuramentum. vt late tradũt scribentes in rub. de proba. §. & in l. admonendi. ff. de iureiu. Nec est verum. qđ dicit Peru. hic, ꝙ probatio per iuramentum fit sicut illa probatio quæ elicitur ex iuris præsumptione per not. per Bal. in l. j. C. de fideicom. lib. col. iij. in ver. quæro quid si statutum. vbi voluit ꝙ quando à lege, vel statuto requiritur probatio instrumentalis, sufficeret iuris præsumptio, tamen iuramentum non. Præterea præsumptiones iuris sunt liquidissime, & apertissime ꝓbationes, vt not. & pobat Deci. §. in rub. de proba. in xviij. col. ver. secunda conclusio. & tamen iuramentum non est neque liquidissima probatio, vt probatur per eundem Deci. in rub. in xvj. col. ver. secundo limitatur. præterea, comprobatur ista opi. Nam asserenti causam subesse nõ statur, etiam si iuret. ita voluit Bart. in l. cum quis decedens. §. Titia. ff. de le. iij. Præterea verbum, euidentissima, exigit notoriam probationem, quando ponitur pro eo quod asseritur affirmatiue, ita voluit Bar. in l. si constante, col. iij. ff. sol. ma. sed tex. in d. l. fi. §. illud. exigit euidentissimas probationes ergo iuramentum non sufficiet. immo plus dico, ꝙ in casu nostro, etiam ꝙ impedimentum probetur per vnum testem non erit deferendum iuramentum in defectum. & ita reperio tenuisse do. Ias. in l. admonendi. in repeti. col. cij. in ver. secundo infertur. ff. de iureiu. si tamen sequimur opinionem. eam limitare debemus, vt non procedat in eo, qui semel fuit periurus. quia eius iuramento amplius non est credendum. tex. est ad hoc singularis in c. paruuli. xxij. ¶. v.

c ¶Syl. Ald. Iuramentum. Dic. tamen ꝙ licet iuramentum admittatur, potest contrarium probari. Inn. in c. quia propter. de elec & ibi Io. And. Imo. & Anto. de Bu. Imo. in l. qđ iussit. in ij. col. ff. de re iud.

d ¶Sufficiat. Vnde Gui. Pape decisi. Delphi. lxiiij. Ias. in l. qđ diximus. si quis cau.

à iure simpliciter detur annus ad prosequendũ appellationẽ, si appellatio põt in vno mẽse expediri, vt no. Bar. dicit, in ptãte ipsius appellantis fuit eligere mensem, quẽ ipse voluit, quia cũ tẽpus ad aliquid faciendũ cõcedit̃, totũ illud tẽpus trahit̃ ad arbitrium & voluntatẽ ipsius debitoris. §. oẽs. ver. id aũt. instit. de ver. obli. Si ergo ex parte appellãtis probetur ꝙ in tẽpore impedimenti fuisset appellationẽ prosecutus. prout Bar. loquitur, & in facultate sua erat tẽpus eligere in qualibet parte anni, debebit habere secundũ annũ, propter impedimentũ, prout iura simpl'r dicunt, quia impeditus fuit in primo anno. d. c. cũ sit Ro. & d. auc. ei qui. Nõ ob. quæ in ɔ̃rium adducũtur, quia pro rñsione diligenter cõsiderandũ est, ꝙ iura q̃ cõsiderant ineuitabilẽ cãm, vel necessariã occurrentẽ in primo anno, non dñr hr̃e respectũ ad appellãtẽ, ita ꝙ cã necessaria fuerit, ꝙ appellãs nõ habuerit tẽpus, & facultatẽ expediẽdi appellationẽ. Et probat̃ hoc, quia ex quo iura simpl'r cõcedũt annũ, ergo nõ vñr cõsiderare p̃cise facultatẽ prosequendi, & finiendi cãm appellationis, cũ appellatio in vno mense s'm Bar. expediri possit. ¶ Et patet ex eo, ꝙ in casu ecõtra oẽs Doct. dicũt, videlicet ꝙ si in secunda parte anni fuit impeditus, hẽbit tñ annũ, licet ĩ prin. anni nullũ habuerit impedimẽtũ. & sic causa nõ fuit necessaria, cũ habuerit facultatẽ prosequẽdi appl'onẽ in prima parte anni. Sed iura p̃dicta q̃ s̃. inducunt̃, potius respiciunt, & cõsiderãt qualitatẽ impedimenti, quia si impedimentũ fuisset leue, & potuisset remoueri, nõ esset iustũ impedimentũ. Causa ergo impedimẽti, quæ allegatur, dẽt esse necessaria, & ineuitabilis, hoc est, dẽt eẽ tale impedimẽtũ, ꝙ nullo mõ potuerit remoueri. Sic loquit̃ test. in d. c. cũ sit Roma. & in d. §. j. in auc. de his q̃ ingre. de appel. Sic ẽt intelligit̃ tex. in d. l. fin. §. illud. dũ inquit ꝙ appellans summa ope niti debet, hoc intelligit̃, quãtum ad hoc vt impedimẽtũ remoueat̃, quia qñ impeditus impedimentũ, remouere põt, & nõ facit, nõ excusat̃. c. fin. s̃. de elec. l. quibus diebus. in prin. vbi Bal. ff. de cõdi. & demõ. cũ si. vt dixi in c. cum sit Roma. in ij. no. Vltimo nõ ob. ꝙ vltima mora noceat, vt Doc. hic dicunt, quia in appellante nulla mora cõsiderari põt, ex quo habebat totũ annũ pro libito voluntatis suæ, & ipse elegit illud tẽpus in quo impedimentũ occurrit. Et hoc quidem facere potuit, per s̃. dicta. ¶ Secundo Abb. in proposita qõne concludit ꝙ qñ in secunda parte anni impedimentũ occurrit, & tanto tẽpore durauit, quòd causa potuisset expediri, dabitur secundus annus.[a] Et ita omnes tenent. Et ista cõclusio iustificatur ex his, q̃ s̃. dixi, quia totum tẽpus est in arbitrio appellantis Limitat̃ tamẽ prædicta conclusio per do. Ant. hic, nisi iste appellãs se nimis restringeret, scilicet ad tẽpus 59 † quod præcise esset necessarium ad expeditionẽ causæ appellationis, ita ꝙ ex minimo impedimẽto causa nõ posset expediri. Nã tũc videtur esse in culpa. vt in simili not. in l. ij. ff. si quis cau. Peru. hic hoc dictum nõ sequitur, quia secundum eum non sufficit ꝙ tantũ tẽpus supersit, ꝙ causa potuerit expediri, nunc debet esse in consideratione impedimentum extraordinarium, quod potest contingere. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de ver. obl. Et placet ista opi. quia rigorosum esse videt̃ ꝙ Abb. dicit, ꝙ iste nõ habeat s'm annũ ex eo ꝙ se arctauit, vt habetur in d. l. ij. ff. si quis cau. Nam ibi tm̃ agitur de præiudicio cõtumaciæ, merito illa culpa cõsiderat̃. Sed in qõne nostra tractat̃ de præiudicio causæ, quia si nõ habebit secundum annum, transibit sentẽtia in rem iudi. & pro tali culpa nõ cõuenit ꝙ iure suo priuet̃, per ea, quæ hñr in l. j. ff. si quis ius di. nõ obtẽp. Sufficit. n. ꝙ verũ est dicere, cãm expeditã non fuisse propter impedimẽtũ. ergo debet dari secundus annus. d. c. cũ sit Roma. s̃. eo. Et ex hoc infert̃ ꝙ nõ reqrit̃ vt tm̃ sit impedimẽtũ, ꝙ cã expediri potuisset, sed satis est ꝙ cã nõ sit expedita p̱p̱ impedimentũ, vt s̃. dixi. Et ideo conclusio s̃. indistincte procedit qñ tantum tempus superfuit, ꝙ cã potuisset expediri. Si vero paruum adeo sit impedimentum ꝙ absq; eo ẽt causa non posset finiri, secundus annus non datur, vt fatent̃ oẽs hic. 60 † Et hoc verũ intelligitur, nisi paruũ illud impedimentum absorberet diligentiã præteriti tẽporis, & inferret præiudicium pro toto tẽpore, vt quia in die vltimo anni expectabat̃ sñia solũ, & impedimentũ superuenit. Nam pro tali modico impedimento dabitur secundus annus. glo. not. quæ ita procedit in c. si electio. de elect. lib. vj. quam doct. hic sequuntur, & idem Ang. in auc. ei qui. C. de tẽpo. app. & in l. & ideo hesitat̃. ff. de ver. ob. vbi dicit se ita Senis consuluisse. & no. Pau. de Cast. in cons. xxv. super primo. in pen. col. & pro ista conclusione bene facit tex. in l. ij. ff. de annu. lega. Et in casibus supradictis datur secũdus annus simpliciter. & restitutio pro tẽpore impedimẽti nõ cõmensuratur, quia tẽpus datur immediate à lege: Secus in restitutione hominis, vt concludit in d. c. si electio. Bal. & Saly. in d. auc. ei qui. Ange. & Pau. de Cast. in locis proxi. alle. 61 ¶ † Tertio, & vltimo in hac v. q. princ. Abb. concludit ꝙ non sufficit, si impedimentum allegetur simpliciter. sed pro parte appellantis probari debet de diligentia eius.[b] ita vt appareat ꝙ ipse cãm appellationis prosecutus fuisset, si impedimentum non occurrisset. Et pro ista conclusione est tex. not. quẽ ibi no. Bar. in l. qui cõmeatus.[c] ff. de re mili. Et per illũ tex. idẽ Bar. dicit in l. præses. C. eo. tit. in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cau. cũ concor. vt ibi Alex. in cons. xlix. inspectis, & ponderatis. lib. ij. Sed contra istam conclu. primo tenet Fulg. in d. l. ij. §. quod diximus. per tex. not. in l. fi. §. j. ff. ad legẽ Rho. de iac. 62 † vbi nauta qui transtulit merces in nauẽ deteriorem contra voluntatẽ domini, nõ tenetur si vtraq; nauis perijt. Et ita patet ꝙ nauta excusatur propter casum superuenientẽ, licet culpa eius præcesserit. Alex. in d. l. ij. §. quod diximus. conatur respõdere, & dicit ꝙ ibi culpa nautæ non erat ordinata ad casum submersionis nauium, sed negligentia in non accipiendo iter ordinata est ad cõparendum. & in proposito tendit ad nõ prosequẽdum appellationẽ. Sed ista responsio non satisfacit. quia in d. l. fin. §. allegato per Ful. erat culpa in faciendo, pro qua quis tenet̃ de casu, licet non sit ordinata ad casum. §. item is cui. in fin. instit. quib. mo. re contrah. obli. & in l. rebus. §. j. ff. commo. Secundo ẽt contra istam conclu. tenet Pau. de Cast. per text. no. in l. fi. ff. quis or. in bo. pos. ser. 63 † vbi negligentia filij in non petendo bonorum possessionem non facit ꝙ filius excludatur eo casu, quo petitio sua locum habere non potuisset. Alexan. etiam respondet in d. §. quod diximus. ꝙ ibi à principio cõstabat ꝙ diligentia filij, in petendo bonorum posses. effectum acquisitionis operari non poterat. Et istud voluit ipse Pa. de Ca. in cõs. cclxxxvj. visis his. col. iij. Sed ista responsio est contra illum tex. in d. l. fi. §. fi. vbi considerat̃ simpliciter effectus, dum dicitur, sed quid noceat non petitã bo. poss. quę si petita fuisset, non tamen acquireretur. Nam ista ratio vr̃ habere locũ, ẽt si non esset notorium, quia sufficit iste effectus ꝙ diligentia non profuisset. Ad tex. in d. l. qui cõmeatus. Fulg. in d. l. ij. respondet ꝙ loquitur in eo, qui descrebat fidem suã in prę iudicium reipublicæ. Alex. dicit ꝙ ista responsio non est bona, quia illa diligentia in præueniendo ad locum impedimenti, nihil in effectu proderat reipublicæ. Sed tñ responsio Fulg.[d] p̱babilis vr̃, vlterius declarando ꝙ ibi sit speciale fauore reipublicæ, quia statim ꝙ ille habuit animum non veniendi, consumatũ fuit illud delictum fauore reipublicæ. vnde impedimentum superueniens non excusat, nisi prout ibi dicitur. Vel secundo ad l. qui cõmeatus. responderi potest, ꝙ ibi loquitur, quando tm̃ se arctauit ꝙ ẽt cessante impedimento causa expediri non potuisset. vt colligitur ibi, dũ tamen nõ tardius à loco se profectum probet. quã vt occurrere possit intra cõmeatum. Nã tali casu clarum est ꝙ nõ excusat̃. Ex quo apparet ꝙ ẽt absq; impedimẽto omnino in tẽpore statuto nõ venisset. Et ita sufficit probare impedimẽtũ, nisi appareat ꝙ ẽt absq; impedimento venturus non fuisset. Sed tñ ista responsio nõ procedit sine dubio, quia in d. l. qui cõmeatus. verba referunt̃ ad ipsum, qui debuit venire. & vr̃ ibi ꝙ nõ sufficit probare impedimentũ, sed dẽt ẽt probari ꝙ tardius non discesserit. & ideo dicendum est vt. j. dicam. Et pro opi. Fulg. & Pau. de Cast. est bonus text. in l. ij. in fin. ff. si quis in ius voc. vbi excusatus fuit reus, qui citatus pro die feriata non cõparuit, 64 † quia actoris non interfuit. & sic negligentia ibi non consideratur, ex quo diligentia omnino non profuisset. 65 † Ad idem tex. in l. & in totum. ff. de impen. in rebus do. in fin. vbi excusatur ille, qui non fecit expensas ad quas tenebatur, si postmodum res in qua expensæ fieri debuissent, exhaustã sit. Et ad idem tex. in l. si alius. §. est autem. versicu. idem ait. ibi, edibusque perituris. ff. quod vi, aut clam. & per illum textum concludit Bartolus in l. si quis in graui.

ADDITIONES.

a ¶S. Al. Annus. Vide Dec. in l. si pater. in prin. in j. no. C. de insti. & sub. vbi idẽ dicit.

b ¶Syl. Ald. Eius. Vide Deci. in c. sciscitatus. in vlt. not. de rescript.

c ¶H. Gig. Commeatus. Vide allegata per Fely. in c. cum inter. de excep. ¶Vide Alex. in cons. xlix. nu. 5. lib. ij. Caro. Rui. cons. xv. lib. iiij.

d ¶Hie. Gig. Sed tamen responsio Fulg. Adde ꝙ respondo Ful. ad d. l. qui cõmeatus. nõ satisfacit, quia in d. l. nõ constat de aliqua specialitate, & in dubio fiscus & respublica præsumuntur vti iure cõi. l. extat. ff. de iure fisc. l. j. C. de peti. hære. & est tex. iuncta gl. in l. item veniunt. §. in priuatorũ. ff. de pet. hære. Nec satisfacit ẽt rñsio Decij hic, qui dicit ꝙ eo ipso ꝙ ille miles habuit animũ nõ veniẽdi, fuit cõsumatũ delictũ. quia ibi nõ apparet, ꝙ ille habuerit animũ nõ reuertẽdi, nec fienda est talis interpretatio in dubio, quia in dubio delictũ non p̃sumitur. iuxta tex. in l. merito. ff. pro soci. Præterea in illa l. qui cõmeatus. miles discessit vt rediret ad exercitum. quod probatur, quia reuertebatur, & impeditus fuit. actus enim quod sequitur, declarat qualis fuit intentio alicuius à princip. l. sed Iulianus. §. proinde. ff. ad Maced. Nec ẽt ob. cõi conclusioni iura per Ful. & Pau. de Cast. alle. in ɔ̃rium. quia loquũtur in casu, in quo principaliter consideratur interesse partis, vel aduersarij. eo enim casu inspicitur effectus, nec est habenda consideratio diligentię, quæ non profuisset. l. si alius. §. est & alia. ff. quod vi, aut clam. sed in casu nostro negligentia appellationẽ non prosequẽtis cõsiderat̃

tii.in prin.ff. ad Sille. ꝙ excusat vassallus q dño opē nō tulit, qui oīno ꝑiurus fuisset.[a] †Ex quib⁹ oībus cōcludēdū vr ꝙ iste, q non fuit ꝓsecutus appłonē ſuꝑueniēte īpedimēto, excusat, dato ꝙ ꝓcedēs diligētia nō ꝓbet, ex quo talis diligētia nihil ꝓfuisset. Sed tñ ꝑ cōi opi. facit qa appellās excusat⁹ vr, qñ appłonē nō fuit ꝓsecutus ꝑ impotētiā, vt h dr. Vñ ista impotētia, & istud impedimētū debet esse cā ꝓxima, & īmediata, ꝙ iste nō fit appłonē prosecutus, vt no. Inn. in c.ex trāsmissa. de ꝓscr. Abb. in c. scisitat⁹, & in c. plerūq;. de rescri. †Et iō clericus excuset ꝑ ꝑ infirmitatē a residētia. c.j. de cle. egro. h intelligit, qñ prius erat solitus residere, aliàs secus, qa īfirmitas nō esset cā immediata ꝙ nō resideret, vt no. Abb. post alios in d.c.j. in pe. no. de cle. egro. & in c. ad audientiā. col. pe. de cle. nō resi. facit tex. in l.fi. §. illud. C. de tēpo. app. ibi, summa ope visū voluisse, & in l. sed & si ꝑ ꝑtorē. §. sed cū feriæ. ff. ex q. cau. ma. cū si. vt late ꝯgerit Fel. ī d.c. ex trāsmissa. Vñ vr ꝙ nō sufficiat simplr ꝓbare impedimētū, nisi ostēdat† ꝙ tale īpedimētū fuerit cā immediata ꝙ iste nō fit appłonē ꝓsecutus, put Doct. cōiter dñt. facit tex. h, ibi, dūmodo ꝑ impotētiā ꝯstiterit vos omisisse. Et in sim bonus. tex. in l. ante pe. q incipit, si is, q reipublicę. ff. ex q. cau. maio. vbi absens cā reipublicę solū hēt restōnē ꝑ dāno, qđ passus fuit ꝑ ꝑ absentiā immediate, & nō ꝑ illo dāno, qđ etiā nō obstāte absentia habuisset. & ad h bñ facit gl. no. in c.j. in verbo, abfuerūt. de cle. nō resi. in vj. ¶Pro resołone habemus cōsiderare plures casus. Primus casus est in ꝓposito in appellāte, q non fuit appłonē ꝓsecutus. & iste cū hēat annū ad ꝓseqūedū appłonē, in facultate sua fuit prosequi appellationem, qualibet parte anni. Si ergo fuit impeditus tanto tempore, ꝙ in tempore impedimenti nō potuisset ꝓsequi appellationē, debet habere fm annū absq; eo ꝙ aliter de eius diligentia ante impedimētum ꝓbet. & semꝑ ipse poterit dicere ꝙ īpedimētū fuit cā immediata ꝙ nō sit appłonē ꝓsecutus, ex quo i tali tpe īpedimēti hēat facultatē īplēdi, & īplere potuisset. Et idē ī quolibet alio vr, q hēt tps certū ad aliqd faciēdū. Nā satis erit ad excusationē eius ꝓbare īpedimētū. j. qđ illud facere potuisset ꝑ s.dicta. Nō ob. l.q. ꝯmeatus, qa ibi loquit vt s.dixi, qñ se adeo restrinxit ī fi. termini, ꝙ ēt absq; impedimēto, īplere nō potuisset, vel ꝙ ibi spāle sit vt s.dixi, vel vt j. colligit. ¶Scđs casus est, qñ q.s tenet aliqd facere, ī quo interesse ptis, vel aduersarij principalr ꝯsiderat, & tūc effectus inspicit, & prior diligētia q in effectu nihil ꝓfuisset, nō ꝯsiderat. d.l. ij. in fi. ff. si q.s in ius voc. & d.l. ī totū. cū si. s. alle. & isto casu nō cōsiderat ꝙ īpedimētū nō fuerit cā īmediata, sed solū interesse partis attēdit. ¶Tertius casus est, qñ principalr ille, q allegat impedimētū, vult excusari, ne incidat in aliqđ ꝑiudiciū, tūc si potuit ꝓuidere impedimētū, nō punit, qa à principio ꝯstabat ꝙ diligētia nihil ꝓfuisset, d.l.fi. §.fi. ff. q.s ordo. & ad h ēt facit tex. ī d.l. ij. ff. si q.s ī ius voc. Si vero īpedimētū ꝓuideri nō potuit, nō excusat si fuit negligēs, qa īpedimētū nō esset cā īmediata, ꝑ ea, q superius dicta sunt, & ex eo, ꝙ à casu suꝑuenit, excusari nō debet, vt ꝓbat ī d.l. si alius. §. est aūt. ver. idē ait. ff. ꝙ vi, aut clā. & tex. in d.l.q. ꝯmeatus. ¶†Sexta & vlt. q. princ. fm d. Abb. ꝓponit. An iudex à quo, cui post lapsū anni de īpedimēto appellātis aliter nō ꝯstat, sniam exequi possit alr nō citato appellāte[b]. In qua qōne ꝯclō est in terminis formate qōnis, ꝙ ad executionē nō ꝓcedat, nisi citato appellāte. Et vltra d. Abb. h ita in terminis Bar. ꝯcludit ī l.j. ī prin. circa fi. ver. qro elapso termino. ff. nil no. ap. pē. vbi dicit esse tex. expssum in l. si ꝯ maiorē. C. eo. vbi Bal. idē tenet allegādo tex. quē dixit meliorē de iure ad h ī l.j. §.fi. C. de tēp. ap. vbi ēt Bal. ī fi. cū si. vt tra. Alex. in l. à diuo Pio. §. ī vēditione. col. xv. ver. vlt. fuit opi. ff. de re iu. & ꝯclonē ꝓdictā tenet Car. ī cle. sicut. ī ij. q. eo. ti. & ī ꝯs. xxxij. ꝑ decis. ī col. fi. Saly. ī l. eos. ī iij. col. C. eo. & late h ꝓsequit Ang. are. ī l. si expssim. ī fi. char. ff. eo. ti. ¶† Secūdo ī executione simplici Abb. ꝯcludit, ꝙ citatio requirat, qñ debet fieri in eadē re, q adiudicata sit. secus si in alia re, & sic se hēt cōis opi. vt no. Bar. in trac. ad reprimē. ī verbo, executionē, & ī l. meminerint. C. vñ vi. cū ꝯcor. vt ꝑ Alex. ī d.l. à diuo Pio. §. in vēditione. Et vltra allegata ꝑ eū. Fulg. hāc doctrinā sequit in ꝯs. clxxxiij. circa primū. ī ij. col. & Ioā. de ana. ī ꝯs. xxvj. ī cā nobilisi. & idē d. Abb. ī ꝯs. iij. nitar in pñti. ī viij. dub. ī ij. lib. Pa. de Ca. in ꝯs. xxxvij. ī cā capturæ. Alex. ī cōs. xxx. pōderatis narratis. col. pe. lib. v. †Prædicta ꝯclō limitatur nō hre locū, qñ executio deberet fieri ꝑ successorē illius, q iudicauit, qa tūc indistinctè citatio requi rit. ita Bal. ī l. ordo. col. fi. ver. no. in h d.l. C. de exc. rei. iu. & sequit Alex. in d. §. in vēditione. Sed ꝯ istā limita. ꝯriū in terminis Ful. dicit ī ꝯs. clxxxiij. ꝓalleg. col. ij. qa, fm eū, successor idē iudex reputat. l. ꝓponebat. ff. de iudi. Pro ꝯcordia ꝓbabiliter distingui pt ꝙ aut successor vidit ꝓcessum, siue acta cāæ, & vera sit opi. Ful. Aut nō habuit notitiā rerū, q ꝓcesserūt, & tūc procedat cōis opi. Et ꝑ tali distinctione bñ facit illud ꝙ tradit Ro. in tit. de test. in nouis in j. decis. † Itē si post ꝯclusi. vbi dñt ꝙ qñ admittunt articuli post conclusionem in cā, videt cōclō reuocata. Et hoc quando ab eodem iudice admittunt. Secus in surrogato, qa distinguitur vtrum sciuerit cōclusionē factā in cā, vel ignorauerit. Et hanc decisionē refert, & sequit Alex. in l. qđ iussit. in fi. col. ff. de re iud. & in ꝯs. lxx. vr prima. col. iij. lib. ¶Secūdo, ꝯclusio ꝓdicta fallit, vt colligit ex dictis Fulgo. in consi. præall. quando pro parte esset facta executio, & cōmissio præcessisset de toto debito. Nam si pro alia parte executio petatur, nō requiritur indistinctè citatio, vt ibi per eum. Aliæ limitationes ponuntur per Alex. in d. §. in venditione, q etiam à modernioribus referuntur hic. ¶†Vltimo notandū est qđ Abb. dicit reuocādum esset de facto illud, qđ de facto ex abrupto[c] processit. ad hoc est gl. quæ allegat in l. minor. ff. de eui. no Bal. in l. si pacto quo penam. & plura circa hoc ibi dicit Alex. C. de pac. Et idem Alex. in l.j. §. nūciatio. col. ix. ff. de no. oper. nū. in l. qđ iussit, in pe. char. ff. de re iudi. & Ro. in cōs. ccxxij. circa primum. †Et licet de facto reuocari possit, citatio tamē requiritur, vt no. Bal. in l. ij. per illum tex. C. si propter publi. pen. Et in tali reuocatione illud valde notandum est, †ꝙ pro parte eius, qui obtinuit puta tenutam de facto instari potest, & peti ꝙ omnino cōfirmet, ex quo de nouo deberet cōcedi, cū debitū sit clarū, & liquidū. ita not. Ang. dicit in l. si finita. in prin. ff. de dam. infec. vbi allegatur sępius se ita practicasse. & sequitur ibi Alex. in iij. col. facit quod no. voluit Paul. de Cast. in consi. xxxvij. in causa capture. circa fi. vnde alleg. l. fi. ff. qđ me. cā. Quæ dicta notabilia sunt, & tamen nō ꝓcedūt sine dubio ꝑ ea, q tradunt in nouello trac. de pact. in xiiij. q. prin. in prin. vbi videndum est. Et ex his expedita sit hæc Decretalis. Reliqua dicatis, vt per Mod. hic.

ADDITIONES.

a ¶Sy. Ald. Fuisset. Secus esset si aufugisset Bal. in c.j. col. ij. ver. iiij. queritur. quł. mo. feu. ami. & ibi Alua. colum. ij. Præpo. col. iij. Cur. vide in trac. de feud. in iiij. par. prin. in x. quæstio.

b ¶Hier. Gig. Citato appellante. Adde Barb. consi. xxxvij. in iiij. vol. & per d. Fely. in c. ex parte S. in vj. col. de rescrip. & adde eundem d. Philip. Deci. in consi. xcvij. in cip. in casu proposito. in ij. col.

c ¶Hie. Gig. Ex abrupto Adde omnino elegans consilium d. Alexan. v. in ij. vo. & vide latissime & per d. Fel. in c. qualiter, & quādo. el. j. in viij. col. cum seq. de accusa. & ꝑ d. Maria. in trac. de citatione, arti. vij. in arti. xx. casu cū seq. & alibi sępæ.

SVMMARIVM.

1. *Romam itinerantibus priuilegium conceditur, ne in patria conueniantur, si ad sedem apostolicam iter arripiunt. aliter nō, nu. 3. & hoc ante citationē, nu. 9.*
2. *Rub. infra de peregri. qualiter intelligatur.*
4. *Sedes apostolica intelligitur ubi est Papa.*
5. *Curia est, vbi est Papa.*
6. *Papa ubi est, ibi est communis patria, & nu. 18.*
7. *Clausula, appellatione remota, nō tollit suspensionē q fit ī arreptione itineris.*
8. *Arreptio itineris est quædam appellatio.*
10. *Culpa est non dimittere procuratorem, & quando.*
11. *Aliquatenus, est verbum præcisum.*
12. *Absentes causa reipub. habent priuilegium, nisi dolo absint.*
13. *Priuilegium facilius tollitur quàm detur.*
14. *Regredi ad ius commune fauorabile est.*
15. *Episcopus potest subditum suum etiam realiter citare in curia Romana.*
26. *L. Roma. ff. ad muni. an hodie locum habeat.*
17. *Laicus non subditus Papæ hodie Romæ non potest conueniri.*
19. *Ciuis Romanus est quilibet de Imperio Romano.*
20. *Senatur qui hodie Romæ creatur, quanuis unicus, habet eandem auctoritatem quam olim habebant omnes senatores.*

MEminimus. ¶Not. prīo ꝙ itinerantibus Romā priuilegiū ꝯcedit, vt in patria nō possint cōueniri. Et ad idē est text. in c. vnico. j. de pereg. †Et q̄uis illa rubrica tm̄ videat loqui de accedētibus Romā grā peregrinationis, gñaliter tñ in oībus ꝓcedit, vt declarat ibi in rub. d. Abb. & ꝓbat in d.c. vnico vbi Abb. in ij. no. illū text. inducit de quo dđm est, vt ibi hr. †Et tale priuilegiū cōpetit dūtaxat arripiētibus iter ad sedem apostolicā, vt hic dr, nō aūt ad metropolitanum, vel alium inferiorem. vt no. Arch. dicit. xj. q. ij. in c. si episcopus el. j. circa fi. ¶† Et sedes apostolica intelligitur, vbi est Papa[a] vt no.

ADDITIO.

a ¶Hiero. Gig. Papa. Facit l. cum in diuersis. ff. de reli. & sump. fune. vide Imo. in c. exposuit de dila. & gl. in ver. sedem in c. ij. de priui. lib. vj. quæ voluit ꝙ studens Viteberij donec ibi est curia Roma. gaudeat priuilegio illius c. ij. & vide Bald. in sua Margarita in ver. Curia & ad hoc est bonus tex. in cle. ne Romani. de elec. Idē no. Car. in cle. auditor. de rescrip. in cle. j. de magis. in x. no t. Immo de plus dicit Abb. & Fed. in c. ego N. de iure iur. ꝙ vbi est Papa. ibi censetur esse Roma. dicas tamen circa hoc ꝙ vbi esset cancellaria, & audientia Papæ, etiam ꝙ vbi non esset Papa diceretur esse curia Romana. immo plus dico, ꝙ vbi esset Papa sine audientia, & cancellaria, ibi nō diceretur esse curia Roma, & hoc probatur ꝑ text. in d. clem. ne Romani. in §. sane. ver. eo. tamen adiecto. & vide Car. in d. clemen. auditor. de rescript.

5 vt not. Inno. in c. ego N.s. de iureiu.†Et vbi est Papa, ibi est curia
6 Romana, vt not. Doc. in c. ij. in pe. no. de pben. in vj.† Et vbi est Papa, ibi est communis patria. vt no. Bald. in l. ij. §. legatis. ff. de iudi. & idem Bal. in rescripta, col. pen. C. de præci. impera. off. & idem not. Bal. in l. ij. §. miles. in ij. no. ff. de his, qui no. infa. Abb. in c. non in vlt. char. in prin. de fo. compe. facit tex. in c. præsenti. §. loca. de
7 præb.¶†Secundo. no. ꝙ cĩa, appellatione remota, non tollit suspensionem, quæ fit arreptione itineris. Et hoc potuit facere dubita-
8 tionem,†quia arreptio itineris vr̃ quædã appellatio, vt in c. dilectus. j. eo. & per glo. hic. Tamen contrarium respõdet hic, ꝑ rõnẽ gl. Et sic cum talis cĩa faceret dubitationem, vr̃ hic posita cũ ministerio cuius ꝯrĩũ j. post Ioã. an. Abb. & Doc. dicã.¶†Tertio no. ibi, post
9 citationẽ, ꝙ priuilegiũ datum eũtibus Romã, nõ habet locum in recedentibus post citationẽ. Idem est si post notitiam literarum, quas aduersarius impetrauit. c. suggestũ. j. eo. Et licet isti duo casus per d. Abb. hic post gl. equiparent̃, differunt tñ, q̃a qñ post notitiam lrãrũ accedit, distinguit̃ an hoc frauduleñter fecerit, vel non dr̃ in c. suggestũ. j. eo. Sed post citationẽ gñaliter, & indistincte dr̃ hic ꝙ non eximitur à iurisdictione iudicis. Et ita hoc vr̃ hr̃
10 locũ, ẽt si nõ fuerit in dolo. ꝑ quo facit,†q̃a saltẽ fuit i culpa, & debuit, procuratorem dimittere, cum iam causa sit inchoata. l. eundem. ff. de legatio. & no. Bar. in l. j. ff. de diuer. & tempo. præs. & ita Bald. hic. Quidem ratio cessat post notitiam literarum.¶In glos. fi. qõ. glo. intelligitur, quando arripuit inter ante citationem, & ante notitiam literarum. & tali casu gl. in fi. concludit s̃m. Can-
a cre. ꝙ si frauduleñter [a] recessit, priuilegium sibi nõ cõpetit. & Abb. & Doc. omnes sequunt̃. Sed tñ prima facie in contrarium vr̃ tex. in d. c. suggestũ. vbi dolus ꝯsiderat̃ tm̃ post notitiã literarũ. ergo ante notitiã priuilegiũ indistincte vr̃ cõpetere. Secũdo facit text.
b hic, in fin. dum dicit nõ esse aliquatenus [b] procedendum. Ista em̃
11 verba vñr præcisa. vt per gl. in auc. si qua mulier. C. ad Velle.† & in cle. j. de seq. pos. & fruc. ergo indistincte ante citationẽ vbi hr̃ priuilegium. Tertio etiam vr̃ aliter ꝓbari hic, quia isti duo casus vident̃ hic à pari ꝓcedere in terminis suis ante citationẽ vel post, sed post citationem indistincte denegatur priuilegium, etiam si iste non sit in dolo. ergo ante citationem etiam indistincte vr̃ habere locum priuilegium, arg. eius qđ hr̃ in l. j. & ibi Bar. ff. de reb. dub.¶Prædictis tamen non ob. opi. prima glo. & Abb. hic vr̃ ve-
12 rior, pro qua in simili est bonus tex. i l. ignorare. C. de test. mili†vbi dat̃ priuilegiũ absentibus cã reipublice, qñ sine dolo absentes. sunt. & in l. sed & q. data opa. ff. ex q̃b. cau. maio. & in l. j. C. ex qui cau. maio. Bñ facit tex. in c. postulasti. in fi. & qđ ibi Abb. j de cõcess. præben. Et iõ si q̃s Romã peteret, nõ ob aliã cãm, nisi vt euitaret iudiciũ, & aduersariũ deluderet, nõ debet habere priuilegiũ, per s dicta.¶Non ob. allegata in contrarium. & primo text. in c. suggestum, q̃a distinctio q̃ ibi hr̃ vr̃ respicere facultatem ꝓbandi dolum. Nam quãdo post notitiam literarum recedit, & vadit Romam, vr̃ esse in dolo. & satis ꝯ eũdr̃ esse ꝓbatus dolus, ꝑut glo. ibi & Doc. illum tex. intelligũt. Sed si ante notitiam literarũ Romam ꝑperaret, nõ diceret̃ esse in dolo, nisi ꝑ aduersariũ hoc ꝓbet. Secũdo nõ obst. tex. hoc n. verbo, aliquatenus, q̃a intelligit̃ qñ sine dolo inter arripuit, ꝑ supradicta. Vltimo nõ ob. ꝙ post citationẽ indistincte priuilegiũ denegat̃. q̃a nõ ꝑ hoc ante citationẽ priuilegiũ tribuit̃ indistincte Nã illi duo casus non parifican-
13 tur, cũ rõ differentiæ manifesta sit,† q̃a facilius tollit̃ priuilegium q̃ det̃, arg. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mili. Et q̃a vno casu recedit̃ à iure cõi, odiosum est, regula, quæ a iure. de reg. iur.
14 in vj.†Altero vero casu hr̃ regressus ad ius cõe, qđ quidẽ fauorabile est, vt per glo. in c. statutum. in ver. numerandum. de præben. in vj. facit tex. xxxv. dist. i c. ab exordio. Vltimo, q̃a post citationẽ, licet non sit in dolo ille qui nõ recedit, est tñ in culpa, q̃a debuit ꝓcuratorẽ dimittere vt supradictũ est. Sed qñ ante citationẽ dolose inter arripuit, nulla rõ subesse vr̃, vt debeat hr̃e priuilegium.
15 ¶†Postremo Abb. in fi. hic post alios cõcludit, ꝙ eps põt subditũ suũ in curia Romana citare, ẽt realiter, vt Bal. hic dicit. Et rõ vr̃ secũdũ Peru. hic, q̃a Roma est cõis patria. l. Roma. ff. ad mu. c. si de fo. ꝯpe. Sed ista rõ nõ multũ facit, q̃a licet Roma sit cõis patria, & ibi q̃libet possit cõueniri, hoc intelligit̃ corã Papa, vel eo q̃ habet ibi iurisdõnẽ. Vñ in ista qõne dicẽdũ est vt hr̃ i c. fi. de fo. cõpe. ad
16 qđ Abb. se remittit.† Et circa tex. d. Roma. not. est ꝙ hodie non vr̃
17 habere locũ, cũ sit in dñio Papæ. c. fundamẽta. de elec. in vj.†Et iõ laicus nõ subditur Papæ hodie Romæ nõ poterit cõueniri, vt no. voluit Ant. de Bu. in d consi. in xxj. col. ver. ad primũ. de fo. cõpe. Io. de Imo. in d. c. fi. in ij. no. dicit ꝙ ex quo illa lex non reperit̃ expresse correcta, ꝙ ẽt hodie remaneat incorrecta. Et vr̃ sequi Peru. hic, & hoc sentit Bal. in l. rescripta. C. de præci. impera. offe. dũ
18 inquit ꝙ vbi est papa, †ibi est cõis patria. & in d. l. j. §. legatus. ff. de
19 iudi.†Et q̃libet de imperio Romano est ibi ciuis. vt not. Bar. in d. l. Roma. & glos. in l. ciues. C. de incollis. libr. x. facit not. Cyn. post Pet. in l. fi. C. de peti. hæredi. qui dicit ꝙ†hodie vnicus senator, qui Romæ creatur, habet illam auctoritatem, quam olim omnes senatores habebant. Et ad hoc allego bonum tex. in l. j. circa fin. C. vete. iure enu. vbi dr̃ ꝙ oẽs aliẽ ciuitates debent sequi consuetudinem Romæ, quæ est caput orbis. & Romam intelligimus nõ solum veterem, sed etiã regiã nr̃am &c. ergo patet ibi ꝙ Roma antiqua retinet antiquas prærogatiuas. ergo etiam ibi quilibet poterit contineri. Reliqua dicatis vt per Doc. hic.

ADDITIONES.

a ¶Sy. Ald. Fraudulenter. Vide Deci. j. eo. c. suggestum. in j. no.

b ¶Syl. Ald Aliquatenus. Vide Fely. in c. Rodulphus. col. xvij. versi. aliquatenus. de rescrip. Pe. Rebuff. in c. postulastis. nu. 250. de cleri. excom. min. Andre. Tiraq. in rep. l. si vnquàm. C. de reuo. dona. in verbo, reuertatur. nu. 485.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione interposita ab uno articulo causæ, si iudex à quo non detulit, nec facta fuit inhibitio, quando supersedendum sit.*

2 *Argumentum à contrario sensu, quando aliter uerba essent superflua, colligitur etiam contra alia iura.*

3 *Iudex à quo est appellatum in una causa potest in alia cognoscere, quamuis recusari posit, nu. 4.*

5 *Iudex uehementer præsumens contra aliquem ꝙ malitiosè excipiat, non debet illum admittere.*

6 *Statutum de consilio sapientis non habet locum, quando malitiosè peteretur causa differendi, declara, nu. 8. & 9.*

7 *Statutum de compromissis non habet locum, quando malitiose petitur. & calumniose declara, nu. 8. & 9.*

9 *Præiudicium si est irreparabile, non repellitur quis ex quacunque præsumptione calumniæ.*

SVper eo. ¶In text. ibi, & nihilominus super sedeatur ei. s. causę principali. ita Io. & Doc. oẽs intelligũt. Et sic duo dicta principaliter ponunt̃ hic. Primũ est ꝙ supersedet articulo, in quo appellatum est. Secundum, ꝙ ẽt supsedet̃ i cã principali. vt ex summario dñi Abb. colligit̃ hic.¶Sed puto aduertẽdũ esse, q̃a tex. no. loquit̃ de cã principali, sed potius loquit̃ in illo verbo, ei, de articulo exceptionis, de quo in prin. loquit̃. Nã supradixi ꝙ debet supsederi exceptioni, à qua appellatũ fuit. Deinde i ver. & si principalis ampliat̃ qđ dictũ est, & dr̃ ꝙ licet ꝓcessus cãe principalis ipediat̃, ei nihilominus supdeat̃, intelligit̃, vt dixi, ei. s. exceptioni. qđ patet ex verbo, nihilominus, ꝙ remouet dubitationẽ, ampliãdo dictũ, qđ ꝓcesserit in cle. j. §. volumus. in fi. de for. compe. ibi, ꝓcedant nihilominus, prout superius est expressum. facit text. instit. qui non est permittitur. fa. testa. in princi. Nam secundum intellectum. Doctorũ diceret ẽt, ei supsedeat̃. & istud qđ dixi, notãdũ est, q̃a magni põderis est. Nã ex eo remouet̃ arg. à ꝯrio sensu, ꝙ collgit̃
1 ꝑ gl. & Doc. hic, de quo. j. dicã¶†In gl. in ver. terminari. circa istũ tex. Ant. de Bu. notabile habuit intellectũ, & dicit ꝙ qñ ab vno articulo cãe appellat̃, & iudex à quo nõ detulit appellationi, nec facta fuit sibi inhibitio, iuxta c. nõ solũ eo. tit. in vj. si cã principalis hẽt cõnexitatẽ cũ articulo appellationis, tunc in principali cã supersedendũ est. Secus si cã principalis separata sit ab articulo appellationis, q̃a iudex à quo ꝓcedere poterit in cã principali pẽdẽte appellatione, & sic iurisdictio eius suspẽsa nõ vr̃, ꝑ tex. à ꝯrio sensu hic. D. Abb. pluribus medijs conatur impugnare istum intellectum, vt per eũ hic. Et istum tex. prout gl. ẽt hic, principaliter rñdet ꝙ ar. à ꝯrio sensu non ꝓcedit, q̃a eẽt ꝯ alia iura, q̃ ipse inducit. Et hanc opinionẽ domini Abb. videt̃ approbare d. Alex. in consi. lxxxix. diligenter cõsideratis. colũ. iiij. lib. j. Sed tñ Peru. & alij posterio-
a res hic, sequuntur Ant. de Bu.[a] q̃a dicũt nihil obstare, quo minus arg. à cõtrario sensu sumat̃ hic, q̃a iura allegata per d. Abb. hñt locũ qñ cã principalis est cõnexa cũ articulo appellationis. Iste text. loquitur qñ articulus appellationis nullã habet cõnexitatẽ cum causa principali, vt late hic ꝑ eos deducitur. Et vlterius ꝑ opinione Ant. de Bu. magis formaliter rñderi põt ad illud qđ dicũt glo. &
2 Abb. hic ꝙ arg. à ꝯrio sensu oĩno ꝓcedat,†q̃a aliàs verba, quę ponuntur in tex. hic nihil operarentur. quo casu ẽt contra iura antiqua colligitur ar. à ꝯrio sensu, quando aliàs verba vacua redderent̃. & sine effectu. gl. no. quę allegatur in l. nulla. C. de epi. & cle. pro qua est tex. quẽ ibi ad hoc ponderauit Rom. in auc. ex testã. C. de colla.¶Mihi tamẽ vr̃ alia rõne, ꝙ arg. à ꝯrio sensu hic, de quo Ant. de Bu. & isti potissimũ faciũt fundamentum, non bene colligat̃ hic. Considerandũ est. n. ꝙ in ver. & si principalis. vt dixi in textualibus

ADDITIO.

a Hier. Gigas. De Butrio. Quod iustius & vtilius est, & iuri ciuili conformius,

in textualibus,nõ immediate dicitur q̃ in causa principali super sedeat,nec ibi ponit̃ nouũ dictũ,sed ibi ampliat̃ illud,qđ in prin. dixit,& verbũ,ei,intelligit̃.s.exceptioni,vt demõstrat̃ ꝑ illud ver bũ,nihilominus.& est sensus,q̃ in articulo exceptionis. de quo applõ pẽdet,oĩno supersedet,licet ex hoc cã principalis ĩpediatur,vt s.dixi.Et f̃m istã declaratione,q̃ vr̃ ex mẽte literę,ar.à ɔ̃rio sensu nullo mõ cadit, quia tex. ꝓcedit ampliãdo qđ dictũ est, & in ipsa exceptione,ꝑut tex.loquit̃,supersedet in vtroq; casu,siue cã principalis impediat̃,siue nõ,cũ super illa exceptione pẽdeat applõ.& ita euitari põt iste tex. q. ꝓ magno fundamẽto allegat̃. Sed tñ sustinẽdo intellectũ d.Ant.de Bu.q̃ magis placet, pro eo aliter iste tex.induci põt.Nã dato q̃ tex.in ver.& si principalis,loquat̃ de exceptione,vt s.dixi.negari tñ nõ põt quin tex. presupponat,& velit,q̃ pendente appel.ab vno articulo,qñq; supersedeat in cã principali,qñq; nõ, dum loquit̃ conditionaliter, & dicit,si cã principalis sine illa terminari nõ poterit. vt q̃a sit præiudicialis.Modo sic,si vera esset opinio do.Abb.q̃ indistĩctè iurisdictio iudicis à quo in tota causa suspensa esset, quando ab vno articulo appellatur,cã principalis semper impediretur,& tex.nõ cõsideraret q̃ quandoque impediatur causa,& qñq; nõ.Vt ergo talis distinctio verificari possit,necessarium est fateri quod dicit Anto.de But.vt distinguatur vtrum cã principalis cõnexa sit, vel nõ,cum articulo appellationis. Confirmatur hoc, quia suspẽsio cãæ principalis,qñ cã est connexa,nõ causatur immediate ab ipsa appellatione,sed ex natura exceptionis præiudicialis.& ideo nõ vr̃ q̃ appellatio habeat immediate suspendere cãm principalem,sed accidentaliter venit illa suspensio ex natura exceptionis.vnde si exceptio nõ impediat causam principalem, appellatio,quæ fuit limitata ab illo grauamine,non videtur suspendere cãm principalẽ. Et sic bene probat̃ opinio Ant.de Bu.quã ẽt cõ-

3 probo hac rõne.†Nam videmus iudicem à quo,qñ in vna causa appellat̃,posse in alia cã cognoscere,vt in c.proposuit.j.eo. & in c.ad hoc.s.eo.& hoc nõ est ꝑ ꝓ aliud,nisi quia cãæ sunt separatę. ergo idẽ dicendũ est in vno articulo separato à cã principali,puta si appellatur ab expensis,in quibus quis fuit cõdemnatus ratione contumacię.Nam nihil obstat,quin pẽdẽte tali appellatione in causa principali ꝓcedatur,ad quod bene facit tex.in l.ẽt.§.

4 ex cã.ff.de mino.fateor tñ†q̃ iudex à quo,recusari poterit ꝑ illũ q̃ appellauit,ꝑut dr̃ i d.c.ad hæc.& in d.c.ꝓposuit. sed non facta recusatione,iudex poterit ꝓcedere in cã principali, non cõnexa articulo applõnis.Reliqua dic vt ꝑ Doct.hic.¶Postremo notandũ est dictum Inno.in c.post electionẽ.in fi.j. de cõcess.præbẽ.qđ

5 Abb.ad fi.hic refert,dicit.n.Inno.†q̃ qñ iudex præsumit vehemẽ

a ter ɔ̃ excipientem,q̃ malitiose [a] excipiat, nõ debet illũ admittere.nec de appellatione eius curãdũ est.& idẽ Abb.in d.c.post electionẽ.in ver.sed s intell.s,& in c.cõstitutus,col.fin.j. de fideiuss.& in c.nullus.s.de psump.cũ si.sequit̃ Bal.in l.pereptorias. col.pen. C.sen.resc.nõ poss.Ant.de Bu in c.su ꝑ hoc.col.vj.de renũ. Pet de anc.cõsi.clvij.ex narratis in facto col.antep.Alex.in cõsi.lxv. habita super cõtentis.col.ij.lib.j. Et ex hoc confirmatur quod voluit

6 Ang.consi.cxxxvj.in q.vertente.col.iiij.†vbi inquit,statutũ quod requirit consilium sapiẽtis,nõ habere locum,qñ illud malitiose peteretur cã litem differendi.†Sic ẽt dicimus in statuto,qđ præ-

7 cipit compromissum fieri in aliquibus causis. Nam si calumniose petatur, tale cõpromissum per iudicẽ non debet admitti. Ita Bal.in l.cũ quædam puella.§.quoties.ff.de iur.om.iud.in lec. antiqua.& idẽ voluit Ang.i l.amphorẽ.§.fi.C.de appella. Pau.de Ca. in consi.lxv.visis & cõsideratis in fi.& idẽ in consi.lxiij.q̃ in cã ap.

8 vbi alle.tex.& qđ ibi Bal.in l.satis aperte.C.de sal.¶†Prædicta cõclusio limitat̃ qñ præsumptio esset magna, & vehemens, prout

b Inno.loquit̃.secus si leuis.Ita Abb.per illum tex. in c. licet cãm.[b] in v.no.s.de proba.Videndũ tñ est circa illũ tex.in d.c. licet cãm. quod And.Sic.scribit in c.ex parte.el ij. de offic. deleg. vbi aliter

9 illũ tex.intelligit.†¶Secũdo,cõclusio prędicta locum habet,qñ est præiudicium reparabile.Secus si præiudicium esse irreparabile, quia tũc nõ repellitur quis ex quacunque præsumptione calumnię.ita Bal.no.in l.j.col.pe.C.qui accu.quem sequitur,& comprobat Aret.in d.c.licet cãm.in vij.no.& idem Alex.in consi.xvij. requisitus in causa.col.ij.lib.j. vbi refert Bart. & plura adducit, ex quibus dictum eius comprobatur.

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Malitiose. Extende hoc vt per do.Fely.post d. Signorol.in c.de cætero.col.iij.de re iudica.

b ¶Hie.Gig. Licet cãm. Et latius Fel.ibi in iiij.no. subijciens debere iudicẽ exprimere,& scribi facere in actis cãm propter quam mouetur ad reijciendum. allegat dictum Bar in l Lucius.ad fin.ff.de infam.& idem Fely.in d.c.de cætero. & facit ratio,quia non præsumitur pro iudice,nisi quatenus ex actis appareat.c.quoniã contra.Et alias allegando.dicebam,q̃ non videretur tacite reiecta per processum ad vlteriora,& dicebam non obstare regulam l. à procedente.C. de dilatio.cum per statuta nostra sit prouisum q̃ omnes exceptiones sint salue in fine litis.non habet locum regula prædicta. vt declarat Fely. in c.suborta in vij. fal len. de re iudic.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio admittitur etiam in causis minimis de iure canonico, quid autem de iure ciuili.nu.2.*
3 *Appellatio ante sententiam de iure ciuili prohibetur. secus de iure cano.*
4 *Minima cõsiderantur.ubi fit regula nu.5.cum pluribus declarationibus.*
6 *Dotata dicitur mulier etiam in minimo.*
7 *Præscriptio interrumpitur etiam per solutionem unius nummi.*
8 *Actio furti pro minimo competit.*
9 *Iniuria modica attenditur*
10 *Incendium dicitur etiam in parua domo.*
11 *Aliquid hæc dictio, uerificatur in minimo, & nu.32.*
12 *Conditio deficit etiam si deficiat in minimo.*
13 *Conditio inducit formam.*
14 *Forma non firmata in minimo actus fit nullus.*
15 *Minimum pro forma requisitum attenditur.*
16 *Forma potius quàm ratio consideratur, & quando, nu. 20. & 21.*
17 *Formæ nihil addi, uel detrahi potest.*
Et consistit in integritate, nu.18.
Et in ea attenditur leuis solennitas.nu.19.
22 *Annullatio actus facit quòd forma censeatur substantialis.*
23 *Minimum requisitum ad integrandum maiorem numerum attenditur.*
24 *Debitor in x.non liberatur si minimum deficiat.*
25 *Venditor põt retinere rem uenditam, etiam si unus nummus deficiat pretij.*
26 *Restitutio facta non dicitur etiam si tantum unus nummus deficeret.*
27 *Dominium non transfertur ab eo, cui non potest habere fidem de pretio, etiam si unus nummus deficiat.*
28 *Restitutio in integrum non datur pro minimo damno.*
29 *Minor restituitur aduersus interlocutoriam in qua exceptio dilatoria modici præiudicij perimitur.*
30 *Maior etiam ad lucrum restituitur.*
31 *Aliquid, uerificatur & in minimo.*
32 *Minimum attenditur stante identitate rationis.*
33 *Parum & nihil quando æquiparentur.*
34 *Statutum imponens pœnã pro uulnere, non habet locum in uulnusculo.*
35 *Statutum de falsificante monetam, non habet locum in minima.*
36 *Causa magna uel minima dicitur, inspecta qualitate personarum, nu.37.*
38 *Causa an dicatur magna, quando uertitur solum.q. possessionis.*

1 DE appellationibus. †Primo not. ex isto tex.q̃ etiã in minimis causis applõ admittit̃.Et rõ est f̃m Abb.h̃,q̃a ĩ his,sicut in maiorib⁹ iniq̃tas ɔtingere põt,vt glo.h̃ dicit.Sed tñ attẽta hac rõne iniq̃tatis,sequeret̃ q̃ ꝑ ꝑ iperitiã iudicis,grauatus ĩ minimis

a causis nõ appellaret,[a] ɔ̃ tex.h̃,q̃ gñalr̃ loquit̃.Nã q̃tũ ad facultatẽ appellãdi solũ grauamẽ ɔ̃siderat̃,siue ex iniq̃tate, siue ex imperitia ꝓcedat.l.j.in prin.ff.eo.ti.& glo. hic simplr̃ de grauamine loquit̃,& nõ de iniquitate,vt Abb.dicit.Et qđ hic dr̃ posse appellari in minimis,hoc intellr̃.& ꝓcedit de iure canonico.Secus ve-

2 ro est de iure ciuili,†q̃a ꝓ cã minima q̃s appellare nõ poterit.ij.c. vj.c.anteriorũ.§.illud.q̃.tex.originalr̃ nr̃ ĩ auc.de appel.§.illud.& ita ɔcludũt Abb.& Doc.h̃.Sed mirãdũ est q̃ Doc.simplr̃ ita dñt, q̃a in ɔ̃rũ est tex.ĩ l.& in maiorib⁹.C.eo.vbi de re ciuili expsse dr̃ q̃ in maiorib⁹,& ĩ minorib.negocijs facultas appellãdi cõpetit,&

b speciale est vbi agit̃ de momẽtanea possessione, q̃ nõ appellat̃,[b] vt no.ꝑ gl.in l.j.C.si de momẽ.poss.fue.appel.Nõ ob.tex. in d.§.illud.q̃a ibi applõ absolute nõ ꝓhibet̃,sed dr̃ q̃ talis applõ à.x.lib. j.ad maiores iudices deferri nõ debet.Qđ tñ Doct.h̃ dñt saluari põt,ɔ̃siderãdo diligẽter tex.h̃,q̃ loq̃t̃ de applõne interposita ꝓ cã minima,nõ q̃ ipsa cã,de qua principalr̃ agit̃ minima sit.Sed cã h̃ ɔ̃siderat̃ ad iustificãdũ applõnẽ.Et i hoc de iure ciuili applõ non

3 ꝑmittit̃,†q̃a regl̃r ante sniam ꝓhibet̃.secus est de iure canonico

4 vt in c.su ꝑ eo.j eo.¶†Secũdo ex isto text. collr̃ q̃ ẽt de minimis rõ haberi debet.Materia brocardica est,& certa doctrina dari non põt,vt dicit Ant.de Bu.in c.si ꝓponẽte.in fi.s.de rescrip.¶In hærendo tñ his,q̃ tradũtur per do.Abb.hic. & subordinando varia dicta

ADDITIONES.

a ¶Appellaret. Vide Petrũ Gherar.de petra san.in sing.xix.& quæ ego dixi in §. Gallinarum insti.de re.diui.in glo.

b ¶H.Gig. Appellatur. Ratio quare non appelletur à sententia super momentanea possessione est, quia talis causa dicitur causa modici præiudicij. vt not.Mathe.in suis notabili. no.j.& ita expresse dixit Bar.in l.ij.in ij.col.in versi. quæro quæ est ratio.ff.de appella recipien.Et ex hoc sequitur q̃ in omnibus causis leuis præiudicij appellatio erit prohibita de iure ciuili,nam vbi est eadem ratio, debet esse eadẽ iuris dispositio.l.illud.ff.ad leg. Aquil.l.milites agrum, in princ. ff.de re mili.Et ideo sicut in casu momentaneæ possessionis de iure ciuili nõ appellatur ratione de qua supra,ita erit in omnibus alijs causis minimis. Nec ob. tex.in l.in maioribus, allegatus hic per Dec quia loquitur in causis minoribus & non in minimis,& sic communis opi.vera videtur.

dicta doctorũ,q̃ simpliciter[a] allegantur, & cõclusio sit† q̃ regulariter attendat̃ q̃ minimũ.[b] est,per istũ tex. hic. & in c.maioribus. j.de præben.in c.non potest.eo.tit.in vj.& in d.c.si proponẽte. Ad idem tex.in l.si proprietarius. in prin.ff.de dam.infe.in l.j.§. illud. de coniun.cum eman.li.Et ideo dicit Bald.in d.c. si proponente. per illum text. † q̃ dotata mulier dicitur etiã si in minimo dotata sit.†Et per solutionem vnius nummi præscriptio interrumpitur, s̃m Bal.in c.illud.de præscri.col.fi.ver.sed an per solutionẽ.arg.l.j. §.cœpisse.de polli.†Et ista cõclusio etiam procedit in pœnalibus,[c] vt patet in furto,vbi actio furti, cõpetit ẽt pro vno ouo.§.gallinarũ.insti.de re.diui.vbi glo.in ver.lucrandi.& xiiij.q.vlti.c.fi. †Et de modica iniuria[d] no.Abb.in c.cum te.col.ij.de re iudi. Et ideo dicit Bal.in l.j.§.de exercitoribus.per illum text.ff.nau.cau. stabu.q̃ pœna,quæ imponitur comburenti domum,habet locũ ẽt in domuncula.†Et quod no.Bal.per illum tex.in l.j.C. quæ res expor. nõ pos.Et quod idem Bal.dicit in l.furti.§.pactus.ff.de his,qui no. infa.Et in simili aliam q̃onem Bal.ponit in l.ẽt,circa fin.C.ad leg. Falci.de quo tñ aliter Alex.loquitur in l.ex facto.§.si.circa fi.ff.de vulga.& pupi.¶†Et prædicta cõclusio de plano procedit in quatuor casibus.¶†Primus est,q̃n dispositio loquitur per verbũ, aliquid.Nam tunc clarum est,q̃ semper in minimo verificatur,pro pter precisam naturam illius dictionis,aliquid[e] l. si seruũ.§. prætor ait.ff.de acqui.hære.vbi Bar.Ang.& Moder.facit gl. in cle.j. in ver.aut earũ parte.de foro compe.¶†Secundus casus est, q̃n dispositio loquit̃ conditionaliter, tunc enim præcise attenditur cõditio,quæ apponitur,& si deficiat,etiã in minimo,[f] non habet locum dispositio.gl.no.in l.res bona fide.ff.de c̃phen.emp.no.Bald. in rub.C.de c̃phen.emp.in x.q.& in l.quandiu.C.de distr. pign. & Old.in consi.xxix.de rigore iuris.& idem in no.q. Bal. tradit in l. cũ sit.in fi.C.de sepul.vio.Et hoc idem in pulchra,q̃one consuluit Ang.in consi.clxviij.ex isto dubio.in ij.q.vbi concludit q̃ prohibitus alienare bona hæreditaria sub pœna priuationis bonorum, alienando vnam rem,ẽt minimam,tota hæreditate priuat̃, quia preceptum testatoris loquebatur conditionaliter.& cõditio indiuidua est l.in executione.§.pen.ff.de verb.ob.& idem Ang.in l.si seruus.§.j.col.ij.ff.si quis cau.Facit quod no.Bar.& Doc. in auc. q̃ rem.C.de sac.san.eccle.Bald.in l.cum allegans in vij.oppo. C. de vsur.cum si.†Nã conditio formam inducit,vt no.Bal.in auct.matri.& auiç col.j.C.q̃n mul.tu.officio.†Et si forma non seruet̃, etiã in minimo, actus erit nullus,vt statim dicam.[g] ¶ † Tertius casus est,q̃n illud minimũ pro forma requiritur, quia de forma nihil omitti potest,& forma potius,† q̃ ratio consideratur, s̃m Bald.in l.j.ff.de lib.& posthu.†Et formç nihil addi vel detrahi põt, vt Bar. inquit in l.fi.col.ij.ver.ex hoc colligit̃.C.de suis & leg.& iõ ex modico defectu incidit quis in magnam pœnã,†quia nõ seruat formã,quæ in integritate cõsistit,vt Bald.dicit in l.cum adeo.colũ.ij. ver.item ex paruo defectu.s̃.de rescrip.†Et vbi agitur de forma, attenditur leuis solennitas,licet parui sit effectus,vt no. Rom.tradit in consi.ccccij.in proposita cõsultatione.facit tex.in c.j.j.de baptis.& q̃d no.glo.in cle.j.in ver.reuocari.de sup.negli.prela.Abb. in cõsi.cxvj.in præsenti q̃one.col.iij.lib.j.Bal.in c.j.de præscr.& q̃d no.Bal.pe.rgl.ibi in c.j.col.ij.de mili.vasal.qui contu.est.cũ simi.vt tradit Alex.in consi.lxij.super præmisso themate.colũ.antepe.in ver.præterea.lib.j.†Hoc tñ videtur procedere, quando apparet aliquid statutum esse pro forma substãtiali, vt quia vlterius procedatur disponendo,q̃ actus sit nullus, [h] iuxta doctrinam Bal. in d.l.j.ff.de lib.& posth.Tali enim casu,potius forma, q̃ ratio consideratur,†vt Bal.ibi dicit,& tũc in effectu non videtur leuis solennitas.Secus si aliquid simpliciter requiratur,& id parui momenti sit,†quia videtur leuis solennitas,quæ omissa actum non vitiat l.j.§.fi.vbi Bar.ff.de ven.inspi.& not.Bar.in l.cum hi.§. si prætor.ff. de transac.Bar.in l.fi.C.de iure deli.Ang.in d.l.j. de lib.& posthu. cum simi.vt tradit Alexã.in cõsi.cxlj.viso testamento & considerato themate.col.fi.lib.ij. Vel dicamus q̃ forma debet obseruari ad vnguem,nisi iura vlterius procedant, declarãdo q̃ omissio alicuius partis non habeat vitiare,d.l.j.ff.de ven. inspi. ¶†Quartus casus est,quãdo illud minimum requiritur ad integrandum certum maiorem numerum,vel quãtitatem.Nam tunc illud minimum semper attenditur,[i] quia facit q̃ numerus, vel quantitas requisita non verificatur. l.quãdiu.vbi Bal.C.de distra. pigno.l.ij. C.debito,vendi.pigno.†Et ideo qui debet soluere.x.non sufficit, si nouem solueret,vt in not.quæst.Bald.tradit in l.j.C.de his,quę pęne no,in xiiij.q.& in l.cum sit.in fi.C.de sepul.vio.in l. diuus.in fi.ff.ad Syl.†Vnde res vendita etiam pro vno nummo deficiente precio,à venditore retineri potest.[k] vt no.Bald.in l.fi.C.commo. per l.hæreditatis.ff.de hære.vel ac.ven.†& si vnus nummus deficeret,nõ dicitur facta restitutio,vt no. Bal.in c. conquerẽte. col.j. de resti.spol.†& qui nõ potest habere fidem de precio, nõ transfert dominium deficiente precio,etiam in vno nummo, vt not. Bald.in l.inciuile.C.de rei ven.in versi. sed pone, facit quod not. glo.in d.l.res bona fide.ff. de contrahen.emptio.cum simi.supra alle. Et ista omnia locum habent,nisi per errorem omissum fuisset,vt est tex.not.in l.quanuis.ff. de condi.& demon.¶Extra istos casus,in quibus regula indistinctè procedit, regula & conclusio supra facta limitatur, vt habeat locum in his, quæ de iure communi competunt.Secus est in extraordinarijs,quæ contra regulas iuris communis conceduntur,in quibus†non cõsideratur q̃d minimum est. vnde pro minimo damno non datur restitutio in integ.l.scio.de in integ.resti.ita Abb.hic,& Doct.communiter dicunt.& not.Bart.& alij in l.si proprietarius.in princ.ff. de damno infe. Ex quo infertur secũdum Inno.in c.j.§.coram.s̃.de in integ. resti.†quod minor nõ restituitur aduersus sentẽtiam interlocutoriam,in qua exceptio dilatoria modici prçiudicij perimitur.& sequitur Bal.in l.perẽptoria.colũ.iij.C.sen.rescin.non pos. & in d.l. scio.de in integ.resti.Aduertendum tamẽ est,q̃ ista prima limitatio non videtur vera simpliciter,prout loquitur tex.in l.scio.vide licet si maiori rei,vel summç prçiudicetur, prout ibi dicitur. Secus ergo dicendum videtur in minimo damno propter quod non inferatur præiudicium maiori rei, vel summæ, puta in re, quæ absolute de se minima sit,nam tunc restitutio in integ.competere non videtur. ita glo.tenet in d.l.scio. & And.& Alber. de Ros.ibi illam l.scio.sic intelligunt, & declarant. Et pro tali conclusione arguunt,†quia minor etiam ad lucrum restituitur.l.denique.§.si quid minor.l.& si sine.§.j.ff.de minorib. ergo à fortiori in damno restitui debet,arg.l.si.§.licẽtiam.C.de iure delib. Hoc arg.satisfaceret,si in lucro minimo restitutio cõcederet̃, q̃d quidẽ isti nõ probãt.[l] Vnde pro cõclusione prædicta adduco tex. in l.mino-

ADDITIONES.

a ¶H.Gig. Simpliciter. Adde multa quæ ponit d.Ias.in auct.q̃ rẽ,in v.col.cũ seq.C. de sac.san.eccl.& vide ẽt Bar.& Bal.in cõsi.36.in fi.in ij.vol.& i cõsi.xl.in j.vol. col.xiiij.& seq.In c̃riũ tñ est tex.in l.scio.ff.de in integ.resti. Et pro cõcordia ad illã l.scio.vide tex.quẽ reputo mirabilẽ in c. & si q̃ones.de simo. & de hac materia vide ẽt Imo.in c.q̃a nõnulli,post gl.ibi,de rescri.Et recordare vnũ in ista materia,q̃d i actu practico,soleo magnifacere ad multa.s.q̃ Bal. i l. pacta c̃uẽta,de c̃phẽ.emp.quã legit post §.quinimo.dicit q̃ pp vnũ quodq; capitulũ,licet minimũ nõ obseruatũ ẽt si nõ respiciat substantialia c̃ctus,repellitur quis ab agẽdo.

b ¶Syl.Ald. Minimũ.Vide quæ dixi in §.Gallinarũ.insti.de rerum diui.in vlt.not. & alias dicebat Dec.in c.j.in i ij.no.de iudi.q̃ licet actus in quo impensa requirit̃ psumit̃ factus ab eo qui facere tenebat̃.tñ hoc nõ pcedit vbi expẽsa eẽt modica.

c ¶Gigas. In pœnalibus. Et pulchre per Ias.in d.auct.qui rem.

d ¶Gigas. Modica iniuria. Vide vnum no.dictum do.Ant.de But. relatum per do. Ias.in l.turpia.in pen.col.ff.de leg.j.

e ¶Syl.Ald. Aliquid. Adde latissime And.Tiraq.in l.si vnquam.in ver. omnia,vel partem aliquam.nu.145.& 20.C.de reuo.dona.

f ¶Fr.Parona. Minimo.Et per ista & alia similia aliàs dicebã,q̃ si aliquis in aliquo c̃ctu impleuit in aliquo minimo capitulo,nõ impleuit,vt puta emphyteuta colonus soluit pẽsionis partem,& in aliquo nõ soluit, vel in termino nõ impleuit, nũquid habeat locũ dispositio l.si quis maior.C.de transact.vt cadat à tota inuestitura,dicebã q̃ sic p tex.in auct.qui rẽ.C.de sacrosan.eccl.& ibi hr̃ q̃ q̃ deficit ẽt in vno minimo,deficit ẽt à toto, prout spãliter ad propositũ comprobat ibi d.Ias.in v.col.& seq.vbi vide,nã qui in vno peccauit, omniũ factus est reus, vt de pœni.dist.v.c.cõsideret,& in c.quæ e̅ps.xxxvij.dist.& per Barb.in consi.36. in x.col.in ij.vol.& ad fi.cõsilij,& in cõsi.xl.in ij.col.& fi.in j.lib.& idẽ Barba.in d.consi.xxxvj.q̃ conductor male versatus in vna re põt priuari tota conductione,per multa de quibus ibi per eũ.Præterea etiam quando quis iurat, dicebam vniuersaliter omnia singularia fore vera,& attẽdere, & obseruare q̃ si cõtrauenniat in vno,reddit rationem in totum falsam l.si is qui ducenta. §. vtrum. cũ si. ff.de reb.dub.ergo & c.& ita per multa concludit Alexan.in consi.lvij.lib.iij.vbi respondet ad aliqua quæ faciunt ad oppositum.

g ¶Syl.Ald. Dicam. Vide Felv.late in c.cum dilecta.col.xij.in j.amplia.& col.xvj.in x.amplia.de rescri.in c.si.de rescri.§.fi.de offi.deleg.col.iij.Ias.in consi.clxv.circa fin.lib.ij.idem Dec.in auct.qui rem.col.iiij.ver.& pro modica.C. de sac.san. eccle.in c.prudentiam.in iiij.no.s̃.de offi.deleg.

h ¶S.Al. Sit nullus. Vide Deci.in c.nouit.col.ij.de iudi.

i ¶Syl.Ald. Attenditur. Adde in proposito Ias.in auct.qui rem. colũ.v.C. de sac. san.ec.in l.sancimus.col.iij.ver.viij.extende.C.de iudi.Dec.in consi.xxxiij. columm.fi.in l.edita.col.fi.C.de eden.Ias.in consi.clxij.statutum.col.ij. lib.iiij.

k ¶S.Ald. Potest. Adde Ias.in d.auct. qui rem. vbi s̃. proxima addi. & in consi.xlj. in duabus.col.lib.iij.in consi.cxj.magnifi.col.fi.lib.iiij. facit glo.in l.res bona si. ff.de contrahen.emp.

l ¶Hie.Gig. Non probant. Dicas q̃ immo hoc pbant, p tex.in d.l.denique.§. si q̃d minori,ibi si legatum sit aliquid.ff.de minori.quæ dictio ẽt in minimo verificatur l.si seruum.§.prætor ait.vbi Bar.ff.de acquir.hære. Aduertendũ est tñ, q̃ ista cõclusio,q̃ minor restituatur in integrum, confundi v̄r ista iõne, certum est q̃ ecclesia & minore ęquiparantur.immo ecclesia pupillo par est,ita inquit glo.in l.libertos.in ver.administrauerunt.C.de excusa.tuto.Sed ecclesia non restituitur ex leui damno.nisi sit enormiter læsa.c.peti.de reb.eccle. non alie. ergo idẽ erit in pupillo siue minore. Et iura quæ hic in contrarium allegantur, intelligi debẽt q̃n minor erat læsus enormiter,& hoc vt iura iuribus cõcordent.c. cũ expediat,de elec.in vj.l.j.C.de inoff.dona.Nã regula est,q̃ restõ in integrũ nõ datur læso in re minima.l.scio.ff.de in integ.dũ dicit q̃ ecclesia iure minoris restituitur,& tamen in leui damno ecclesia nõ restituitur d.c.pen. & no.d.glo.

l.minoribus.xxv.an.ff.de mino.vbi dr̃ ꝙ minorib⁹.xxv.an.succurrit̃ cũ de bonis eorũ aliq̃d minuit̃.†verbũ em̃,aliq̃d, verificat̃ ĩ minimo.l.si seruũ.§.ait.p̃tor.ff.de acqui.he.vbi Bar.ergo vr̃ tex. ibi ꝙ ꝓ minimo dãmno ẽt det̃ restõ.[a] ¶Scd̃a, cõcł̃o.s. facta ꝓcedit,qñ ĩ minimo ꝓportionabiliter eadẽ rõ sit, q̃ in magno.† Secus vbi rõ dispõnis cessaret, q̃a rũc ñ inspicit̃ minimũ, vt Abb.h̃ dicit ꝑ tex. ĩ c.& si q̃ones.j.d̃ simo.facit tex.ĩ c.ex parte.s̃.de fi. instr. & xij.q.ij. in c.terrulas.in l.j.§.fi.ff.de vẽ.inspi.in l.Senatus.§.Marcel.ff.de le.j.in l.j.§.sed sciẽdũ.de edil.edi.ĩ l.ij.§.fi.ff. ꝙ cũ eo.†Nã isto casu parũ,& nihil æquiparant̃,vt in no.q̃one Bal.dicit in auc.p̃terea.circa fi.C.vñ vir.& vxo.†Et iõ statutũ, qd̃ imponit pęnã ꝓ vulnere, nõ habet locũ in leui vulnusculo,vt[b] no.Bar.in l.si p̃iudiciũ.C.de edil.act.cũ si.vt tradit Ro.in l.si vero.§.de viro. in iij.fal.ff.sol.mat. facit gl.in auc.minoris debitor.C. q̃ da.tu.vel cu.pos.& ꝙ no.Bal. in auc.sed iã necesse.C.de do.ante nup.col.j.cũ si.vt hr̃ in trac.de debitoribus fugitiuis.in iij.q.Alex.in l.senatus.§. Marcel. de leg.j. And.Sicu.in rub.de reb.eccle. nõ alie.in rep. in vj. limita. & Moder.in l.sciendũ.ff.q̃ satid.cog.Alex.in cõs.ciij.ꝙ statutũ.in fi.lib.j. vbi infert † ꝙ statutũ de falsificãte monetã, nõ habet locũ in moneta minima.[c] Ex q̃bus nõ vr̃ ꝓcedere sine dubio qd̃ Bal.dicit in d.c.si ꝓponẽtẽ.& in d.l.j.§.de executoribus.Nã in omnibus prædictis casibus erit diligẽter ꝑscrutãdũ, an eadẽ rõ dispõnis ꝓcedere videat̃.In quo ꝓbabiliter dici põt ꝙ si rł̃a ꝑmissiua sit , videt̃ ꝙ ẽt in minimis habeat locũ.Si vero talis materia sit,in qua regula ꝓhibitiue ꝓcedat,nõ vr̃ cõsiderari qd̃ minimum est.Plura potuissent cumulari, sed ex magno pelago hæc dicta breuiter sufficiãt.¶†In gl.in ver.minimis.ↄclusio est secũdũ Abb.& Doc.hic, ꝙ cã dicat̃ minima, magna, vel parua, s̃m qualitatẽ personarũ.[d] Et cũ hoc præcise determinari nõ possit, arbitrio iudicãtis relinquitur.Sic gl.cõcludit in fi.ĩ ver.illustriũ. de re iud.in vj. & Bar.ita tradit in l.admonẽdi.col.pen.ver.sed est aduertẽdũ.ff. de iureiur. & in auc.minoris debitor.col.j.C. q̃ da.tu.pos.in l.diuus.ff.de bo. dam.cũ si.†Et iõ cã ducẽtorũ aureorũ ĩter principes parua,[e] erit magna ĩter ciues,& ĩter alios ĩferiores erit maxima.†Sic no.Alb. dicit in l.bonęfidei.col.fi.C.de reb.cre.Et ꝓ primo dicto de regibus est bo.tex.vbi gl.& Bar.in l.sed & si susceperit.§.j.ff. de iudic. ꝓ alio dicto, de inferioribus,bñ facit gl.in l. illicitas.§.ne tenuis, ĩ ver. lumine.ff.de offi.præs. Faciũt ad p̃dicta ꝙ tradũt Inno. Host. Abb.& alij.post gl.ibi in c.cũ illorũ. de senten.excom.& ꝙ no. gl. & Doc.in auc.p̃terea. C.vñ vir.& vxor.& in d. l.ij.§.fi.ff. qd̃ cũ eo. ¶Vltimo circa h̃ notãdũ est qd̃ Bar.dicit in d.l. admonẽdi. in loco p̃alleg.†ꝙ causa nõ dr̃ magna, qñ vertit̃ tãtũ q̃stio possessionis alicuius rei magnæ.[f] cũ.n.nõ agat̃ de ꝓprietate ipsius rei, sed duntaxat de possessione,cã parua dr̃, arg.l.j.C. si momẽ.pos. fue. appel.& h̃ sequit̃ Ant.de Bu.in c.fi.in vij. col. de iureiur. & pro not. hoc tradit Mathesi.in iij.not.No.ꝙ in iudicijs & idem Domini de Rot.in j.decis.in ti.de off.archi.in antiquioribus.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Aldo. Restitutio. Adde ꝙ communis opi. est in contrarium. Bar. & alij in l. si proprietarius.in fi.ff.de dam.infe.Abb.& alij hic.idem Deci.in c. quoniam.s̃ de testi.post prin.in l.cum quid.prin.ff.si cer. pe.in l.j.§.si quis.ff. qd̃ quisque iu. And.Tiraq.in repe.d.l. si vnquam.C.de reuo. dona.in ver. omnia, vel partem aliquam nu.15.

b ¶Syl.Ald. Vulnusculo. Vt no.Bar. Adde Hippol.in prac.§.& quia.in prin.col.j.& seq Alb. Bru.in tracta.de statu.ꝙ stantibus masculis in q. arti.prin.in xij.q.& in tract.de statutis in ver.vulnus,

c ¶Hie.Gig. Minima. Adde ꝙ pro modica iniuria illata clerico absolui quis potest ab episcopo,nec ire cogetur ad pontificem tex. est in c.peruenit.de sen. excom. quem ad hoc singularem dicit Ro.in suis sing.in no. qd̃ incip. incidens in excõmunicationem.& vide ad hoc Deci.in c.peruenit.inprinc. hoc eo.tit.Et quæ dicatur hoc casu leuis iniuria,vide Lap.in suis allegatio. allega.lxxxvj. Itẽ pro defensione rei modici valoris,aliquem occidere non est licitum Bal. in l.j.C.loca. l.si ex plagijs.§.si tabernarius.ad leg.Aquil.

d ¶Syl.Ald. Personarum.Vide eundem in c.si pro debilitate.col.iiij.in fi.de offi. delega.in c.sedes.col.ij.de rescrip.Alex.in consi.xxxij.viso.ver.si ergo apparet.lib. j.multa similia adducit And. Tiraq.l. si vnq̃.C. de reuo.dona.in ver. omnia vel partem aliquam.nu.30.

e ¶Parua. Vide de istis Ias.in sua repeti.l.admonendi.fol.xxviij.de iureiur.

f ¶Rei magnę. Vide Deci.in c.causamque.col.ij.in fi.de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Appellari potest à diffinitiua dum legitur.*

2 *Excommunicatio an sit nulla quando excommunicatus appellauit in ipsa prolatione sententiæ.*

3 *Excommunicatio in dubio censetur præcedere appellationem, nu.9. maximè in foro conscientiæ,nu. 9.& uide nu.10.*

4 *Præcedere intelligitur semper quod facit actum ualere, & quod præcedere debet,nu.8.*

5 *Excommunicatus qui dicit excommunicationem nullam tanquam latam post appellationem,tenetur hoc probare.*

7 *Priuatio præsupponit habitum.*

11 *Præsupponit pro iudice,& quando.*

12 *Actus potius toleratur qui nullus sit, quã quòd tertio præiudicium generetur.*

13 *Appellatio ante sententiam regulariter de iure ciuili non admittitur.*

14 *Regulæ initens habet intentionem fundatam pro se.*

15 *Appellatio in dubio admittenda est,& quomodo hoc intelligitur.*

16 *Appellatio regulariter de iure canonico est promissa à quolibet grauamine. de iure ciuili.*

17 *Sententiæ appellatione in dubio de diffinitiua intelligitur,declara ut ibi.*

18 *Statutum loquens de sententia,in dubio intelligitur de diffinitiua, & quando, nume. 19.*

20 *Tempus datum iudici ad decisionem causæ, non currit ante præsentationem rescripti,& quando,nu 21.*

22 *Tempus certum appositum à testatore ad aliquid faciendum, quando currat uiuente testatore.*

23 *Tempus specie appositum habet naturam præcisam.*

24 *Rescripto non præsentato iudex non habet iurisdictionem.*

25 *Delegati iurisdictio pendet à præsentatione rescripti.*

26 *Præsentationis rescripti an debeat fieri instrumentum.*

27 *Iudex procedere potest rescripto non præsentato, parte non opponente.*

28 *Iurisdictio non conceditur rescripto non præsentato,& quare.*

29 *Argumen.de appellatione ad recusationem non ualet.*

30 *Aequiparatio regulariter facta non tollitur ex aliqua dissimilitudine.*

31 *Argumentum à simili non uitiatur,data aliqua dissimilitudine, nisi sit in casu de quo agitur.*

32 *Appellatione remota,admittitur tamen recusatio, & de ueritate,quid de iure ciuili,nu.34.*

33 *Dispositio in uno ex æquiparatis, habet locum in alio.*

35 *Tempus regulariter currit de momento ad momentum.*

36 *A litera facit ut dies termini non computetur in termino.*

37 *Dies termini quando non computetur in termino.*

38 *Iudex si post datam rescripti excommunicatus sit ante receptionem literarum quomodo currat tempus.*

39 *Tempus non currit impedito à iure.*

40 *Tempus currit excommunicato in præscriptione, quando fuit in mora petendi absolutionem.*

41 *Instãtiæ si sit præfixum tempus à superiore vel delegato,an dandæ sint dilationes aliàs de iure communi concessæ.*

42 *Dilationes moderandæ sunt,quando instantia est abreuiata.*

43 *Terminus præfixus à iudice de consensu partium ad decisionem,an sit peremptorius respectu probationis.*

44 *Dilatione pendente iudicis officium quiescit.*

45 *Dilationis finis non expectatur,quando periculum est in mora.*

46 *Impedimento occurrente in dilatione data,datur restitutio,uel alia dilatio,& quando.*

47 *Iudex si non liquet ei de causa,quid agendum,nu.48.*

49 *Iudici si fuit iniunctum ut causam instruat infra certum tempus, & instructũ remittat ad superiorem, an si in termino præfixo non fuit instructa, debeat remittere.*

SVper eo. ¶†Primo no.ibi, in ꝓlatione sentẽtiæ. ꝙ sentẽtia diffinitiua appellari põt,dũ legit̃.ita Bal.hic in ij.col.post.Ioan.and. & sequunt̃ Imo.& Mod.Et h̃ etiã vr̃ hr̃e locũ de iure ciui.cũ ista appł̃o à diffinitiua sñia sit, quo casu appł̃o ꝑmissa est, & q̃a iura ciuilia tãtũ ꝓhibẽt appellationẽ ante sñiam diffinitiuã,vt hic. ergo ĩ ipsa sñia appł̃o ꝑmissa vr̃.Nã ꝙ fit ipsa ꝓlatione sententiæ,nõ dicitur fieri ante sentẽtiam, vt probat̃ in l. si quis id quod §.ꝙ si dũ proponitur.ff.de iurisdĩ.om.iudi.Et clarum hoc videtur,q̃a in effectu talis appł̃o virtualiter confert̃ post sñiam.¶†§Et ex præmissa cõcł̃one infert̃ ad quæstionẽ de excommunicato qui appellauit in ipsa prolatione sententiæ excommunicationis, an excommunicatio reddatur nulla,quasi lata videatur post appellationem,iuxta.c.per tuas infra de senten.excom.Et cõclusio breuiter,est ꝙ attendat̃ verbũ,ꝙ prius ꝓfertur,appł̃o,vel cõdẽno.& ex tali altero verbo,qd̃ præcedit,p̃ocupatio facta intelligit̃, vt in simili hr̃ in c.si.duo. de ꝓcura. in vj.ita Io.an.cõcludit in regula,cum partium iura. de reg.iur. in vj.mercuria.In dubio vero præsumitur ꝙ excõmunicatio p̃cedat. & appellatio sequitur,secundum Io.an. in regula p̃allegata.& sequunt̃ But.& Imo.hic ad qd̃ est gl.no.in c. venerabilibus.ĩ gl. pe. de sen.excõ.in vj.Bald. tñ hic contrariũ tenet, scilicet ꝙ in dubio ante excõmunicationẽ appellatũ videatur.Sed prima opinio Io. an. approbatur cõiter, & illam sequitur But. in c.cũ tu. circa fin. de testi.Do.in c.j.in prin.in ij.col.in fi.ver.sed pone ꝙ subditus. in eo.ti.in vj.Ro.in l.in illa. col.x.ff.de ver.ob. & idẽ Bal.sibi ↄ̃rius in l.ampliorem.§. fin.C.eo. vbi inquit† ꝙ qñ eo t̃pe quis excõicatus fuit,& appellauit,prius præsumitur lata sñia excõicationis.Et ita tenet etiam Rot.in decis.xxvij.no.ꝙ vbi aliquis eo.tit.in antiquis. vbi rationem adducit,q̃a pro sñia p̃sumitur.c.bene.s̃. de elec. Nã p̃sumptio est,ꝙ iudex nõ protulisset sñiam,si appellatio pręcessisset,& ideo excõicato probatio incũbit.Ad qd̃ bene facit,q̃a ita vr̃ præ-

præsumendū vt valeat ſnīa excōicationis. † cū in dubio p̄ſumat̄ p̄cedere illud, qđ facit actū valere, vt no. Bal. in l. cū teſtamento. §. hæc verba. ff. de here. inſti. Ang. in l. ſi vnus. §. fi. ff. de pac. Bald. in l. j. in ij. q. C. de lib. præte. facit tex. in l. quoties, ff. de re. dub. cum ſimi. ¶ Pro declaratione tñ conſiderari poſſunt, & diſtingui quatuor caſus. † Primus eſt qñ excōmunicatus inſtat, & dicit ſnīam excōmunicationis nullā, ex eo ꝙ poſt appellationē pronuntiatum ſit. & tali caſu clarum eſt, ꝙ ipſe debet probare appellationem præceſſiſſe, q̄a in hoc fundamentū intentionis eius cōſiſtit, l. ij. ff. de proba. l. actor. C. de proba. & hoc modo loquit̄ & procedit gl. in d. c. venerabilibus. Similiter ſi aduerſarius diceret ſnīam excōicationis prius latā fuiſſe, teneret̄ hoc ꝓbare, l. ei q. de proba. & in ſimi. no. Bar. in l. j. C. ſi aduer. credi. ¶ † Secūdus caſus eſt, qñ appellatio reſpicit ipſam ſnīam excōicationis, à qua appellat̄, & tūc p̄ſumit̄ ꝙ ſnīa excōicationis præceſſerit. ita loquit̄ Bald. in d. l. ampliorē. §. fi. dū inquit ꝙ p̄ appłonē ſnīa elidit̄. Vnde p̄ſumit̄ ꝙ excōicatio p̄cedat, quaſi dicat, † priuatio p̄ſupponit habitū. c. ad diſſoluēdū. j. de deſpō. impube. l. manumiſſiones. ff. de iuſti. & iu. Nā ſm ordinē naturæ, priuatio poſterior eſſe ſemp̄ intelligit̄, vt no. Bal. in j. ꝯſti. C. in §. q̄bus col. ij. ver. vij. no. vbi p̄ h̄ infert ad no. q̄ōnē, & idē no. Bal. in c. ſane. el. j. ī prin. de of. dele. † Et ad h̄ facit, q̄a illud p̄ſumit̄ p̄ceſſiſſe, qđ debuit p̄mitti, vt no. Bal. in l. cum in teſtamēto. §. hæc verba. ff. de hære. inſti. cū ſi. vt tradit Alex. in l. ij. §. prius. col. iij. de vulg. & pup. & in cōſi. cxij. ſuper eo, col. ij. lib. v. & idē Alex. in cōſi. lxxxij. lecto, & diſcuſſo. col. v. lib. iij. ¶ † Tertius caſus eſt in foro conſcientiæ Nam preſumitur ꝙ ſentētiā prius lata, fuerit, & ſic excōmunicatus ſit, quia tali caſu via tutior eligit̄ pro ſalute aīæ, c. iuuenis. j. deſpō. gl. in c. j. in verſi. æſtimari. ſ. de ſerui. & in no. q̄ō. trac. Pet. de anch. in cōſi. clxxix. prima facie. col. fin. not. Abb. in c. ij. per illū tex. j. de obſerua. ieiu. & idem Abb. in fi. in no. j. de his, qui fil. occi. Et do. Cardi. in cle. j. q. xv. in fi. de ſepul. vbi cōcludit ꝙ tali caſu excōicatus p̄ſumit̄. & in prędictis tribus caſibus cōis opi. bene ꝓcedit. ¶ † Quartus, & vlt. caſus eſt, qñ appellatio ēt cadebat ante ſnīam excōicationis, vt q̄a lis penderet, & aliqđ grauamē illatū fuiſſet, & in ipſa prolatione ſnīæ excōicationis appellatio interponat̄, in dubio, in iſto caſu ꝓbabilior vr̄ opi. Bald. hic. vt præſumatur ꝙ prius appellatio facta ſit fauore rei, vt excōmunicatio euitet̄, arg. c. ex literis. ſ. de ꝓba. in c. inter dilectos. ſ. de fi. inſtru. † Non ob. ꝙ præſumatur ꝓ iudice. vt dicit Ro. in loco præalle. q̄a iſtud verum eſt, quantū ad rectitudinē, ſnīæ, quæ iuſte lata præſumit̄. c. in p̄ſentia. ſ. de renū. l. Hærennius. §. Caia. ff. de eui. Secus vero eſt quantū ad ordinē, & ſolennitatē, q̄a non præſumitur ꝙ ſnīa rite lata ſit, niſi quatenus ex proceſſu colligit̄, c. qm̄ ꝯ. de prob. Et talis eſt caſus noſter, q̄a agit̄ de ſolēnitate, & ordine ſnię, vt excōicatio poſt appellationē nō ꝓferat̄, vt in c. per tuas. j. de ſent. excō. Non ob. ꝙ ad hoc vt valeat ſnīa excōicationis, pręſumat̄ ꝙ illa præceſſerit, vt ſ. dicebat̄, q̄a pōt rñderi ꝙ illa præſumptio, vt actus valeat, nō habet locū in p̄iudiciū rei. † Nam potius tolerat̄ ꝙ actus ſit nullus, q̄ ꝙ tertio p̄iudiciū inferat̄, vt no. Ful. p̄ illū tex. in l. ij. §. ſi quis inſulam. ff. de eo qđ cer. loc. ¶ † Secūdo no. ꝙ regulariter de iure ciuili ante ſententiam appellatio nō admittit.[a] Ex quo infert̄ ꝙ ille, qui appellationi contradicit ante ſnīam, fundatā habet intentionē, † cum regula ſit ꝓ eo, vt per gl. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. & in rub. de reg. iur. in vj. Facit qđ not. Bar. in l. quoties. ff. ſi quis cau. & in l. ij. col. j. ff. ſi quis in ius voc. vbi alle. Inn. in c. preterea. ſ. de dila. Et hoc ꝓ no. Matheſi. tradit in no. xix. No. ꝙ ſnīa. Et ex prędicta declaratur qđ dici ſolet, in † dubio appellationem eſſe admittendam,[b] vt no. gl. ibi, & Ange. in l. qui reſtituere. ff. de rei. vend. & per gl. & & Doct. in c. vt debitus. j. eo. vt procedat, quādo appło eſt ſm regulam. ſed qñ in illa materia appellatio prohibetur, puta de iure ciuili ante ſnīam, vt hic, videꝙ ī dubio appellatio debeat prohiberi. Vnde cum in poſſeſſorio regulariter non apellet̄, in dubio iudicandū erit ꝙ non admittat̄ ſm regulā, pro qua preſumit̄, vt dictū eſt. ¶ † Tertio. no. ꝙ regulariter de iure canonico appellatio eſt permiſſa à quolibet grauamine. ſecus de iure ciuili. Ex quo Abb. dicit hic colligi rōnē, quare de iure canonico non perit inſtantia triennio, in cap. pen. de iudi. quia plerunque inſtantia periret ex eo, quòd à qualibet interlocutoria appellari poteſt. Non ſic de iure ciuili, quia cauſa principalis non impeditur, cum ante ſententiam appellari non poſſit. Et idem Abb. latius dicit in d. c. de iudi. Sed iſta ratio non videtur vera, duplici ratione. Primo quia inſtantia appellationis cauſa finitur de iure canonico. c. cum ſit Romana ſupra eo. & ibi etiā poteſt appellari ab interlocutoria. Vnde attentata ratione Abb. inſtantia non deberet extingui. & ita Ro. dicit in l. ij. ff. de re iudi. Secundo, quia ſi in cauſa principali iudex non poſſet procedere pendente appellatione ab interlocutoria, ergo non deberet currere tp̄s p̄p̄ impedimentum iuris. l. j. in fin. C. de anna. exce. ergo ratio Abb. nō vr̄ ꝓcedere. Et de rōne diuerſitatis cāę principalis & cāę appellationis, no. Bal. in fi. in prin. de do. & contu. ¶ † Quarto no. ꝙ apłone ſnię ī dubio de ſnīa diffinitiua intelligit̄.[c] p̄ Abb. hic. & idē voluit gl. in l. j. §. biduū, in verbo, ſnię. ff. qua. appel. ſit. & ꝓbat̄ in l. qđ iuſſit. cū gl. ſi. de re iud. in c. veniētes. in prin. de iureiur. cū ꝯcor. vt late ꝓſequit̄ Alex. in rub. ff. de re iudi. & idē Alex. in ꝯſi. viſis actis cāę. in ij. col. lib. ij. Et vltra dicta p̄ eū ꝓbat̄ in l. ante ſnīam. vbi gl. ff. de appel. recip. & in l. ante ſententię. C. quo. ap. no. Do. p̄ illū tex. in c. cū appellationibus. ſi vero. in iiij. no. eo. ti. in vj. Abb. in c. fi. col. fi. ſ. de ſequeſ. poſ. & fru. & d. Car. in cōſi. xxij. in ij. dubio. Et hoc pro no. dicto poſuit Mathę. in xciij. not. ꝙ ſub hoc vocabulo. ¶ † Ex quo bñ infert̄ ad ſtatutū ꝙ ſimpliciter loquitur de ſententia. vt intelligat̄ de diffinitiua.[d] & ita Bald. dicit in l. j. his cunabulis. in princi. ff. de offi. præſ. præt. ſequitur Abb. in c. paſtoralis. j. eo. Card. in conſi. pręalle. & plura ad hoc Alex. dicit in locis pręalleg. ¶ † Prędicta concluſio procedit, niſi eadem eſſet ratio in ſententia interlocutoria, quę in diffinitiua. nam tunc diſpoſitio, q̄ loqueret̄ ſimpliciter de ſentētia, vtiq; hr̄et locū ī īterlocutoria. gl. no. in c. j. in ver. ſentētias. de re iudic. Abb. ita cōcludit & idē Abb. in c. cām matrimonij. ſ. de offi. deleg. Immo qđ plus eſt, ēt ſi ſtatutū p̄ciſe loqueretur de ſententia diffinitiua, extēderetur ad interlocutoriā, in qua eadē rō hr̄et locum, vt no. tradit Pau. de Caſt. in cōſi. xxiij. viſo pūcto. col. iij. & ſequit̄ Alex. q̄ tñ iſta nō adducit in cōſi. pręalleg. in pe. col. & idē Alex. poſt Saly. in l. j. ī prin. ff. ꝙ quiſque iuris. in pen. col. in fi. Et ita tenendum eſt, licet aliter loquatur idem Alex. ſibi contrarius in rubri. pręallegata de re iudica. vbi leuibus rationibus ab iſta limitatione videtur recedere. ¶ † Quinto no. ꝙ tempus datum iudici ad deciſionem cauſę ante pręſentationem reſcripti non currit. † Quod verum eſt niſi certum tempus apponatur, puta ꝙ in paſchate futuro cauſa expedita ſit. Nam tunc tempus ſtatim currit, ſecundum Ioan. And. & alios omnes hic. & idem ſequūtur But. Imo. & d. Abb. in c. de cauſis. in glo. prima ſupra de offi. delega. facit ꝙ no. Bal. in rub. C. de ꝯhen. emptio. col. fi. ver. xxiij. quęro. vbi inquit ꝙ qñ debitori imponit̄ tp̄s ad ſoluēdū, gratia exēpli, vſq; ad paſcha ꝓxime vēturū ſtatim tēpus currit ſine intermiſſione. & idē Bal. in l. fi. §. emptor. ff. de reſcin. vend. in lectura antiqua, ſequitur Alex. in l. ſi cui. col. fi. ff. de leg. j. & hoc in pul. q. Bar. tradit in l. ſenatus. §. fin. ff. ad Turpil. quem refert, & ſequitur d. Abb. in c. cum in cunctis. §. j. in fin. col. ſ. de elec. Bene facit ꝙ ſing. ſcribit Ant. de But. in cōſi. lxvij. in q̄ōne ſurgente ex teſtamento Chriſtophori. vbi mirabiliter concludit ꝙ quando teſtator exprimit certum tempus, puta de mēſe. † Ianuarij proxime futuro, ad aliquid faciendum, tale tempus currit ſtatim etiam viuente teſtatore, licet illud, qđ erat faciendū eo viuente nullo modo poſſet fieri, † & hoc cōtingit propter præciſam naturam temporis[e] qđ in ſpecie apponitur. & idē no. Bal. in l. j. in ix. q. in fi. C. de inſti. & ſubſt. & ad hoc videt̄ bonus tex. in l. ſi in diem. in princ. ff. de cond. & demonſt. ¶ † Vltimo notādum eſt quod ante pręſentationem[f] reſcripti iudex non habet iuriſdictionem, & hoc tenet Inno. in c. ex cōqueſtione. ſ. de reſti. ſpo. & ſequit̄ Bal. ī l. j. C. vt lit. pē. ī l. falſus. ī ix. ver. ſed pone. C. de fur. † vbi inquit quòd iuriſdictio delegati pēdet ex p̄ſentatione reſcripti.[g] & late

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Non admittitur. Adde ꝙ hoc fallit quando grauamen illatum nō poſſet per appellationem à diffinitiua reparari. nam tunc ante illam appellare licet, tex. eſt, & ibi late Bar. in l. ij. ff. de appel. recipiendis.

¶Syl.Al. Vide aliquid in c. cum ſit Romana. in ij. no. ſ. eo.

b ¶Syl.Ald. Admittendā. Vide omnino Dec. in c. de priore. de appel. in j. nota. vbi an appellatio in dubio ſit admittenda.

¶Adde Deci. in l. quoties nihil. ff. de reg. iur. Alex. in conſi. cxiij. nu. 2. lib. iij. & in cōſ. 139. nu. 7. lib. vij.

c ¶S.Al. Intelligitur. Idem in c. cauſam matrimonij. in ij. not. de offi. deleg.

d ¶Hier.Gig. Diffinitiua. Vide late, & eleganter declaratum per d. And. Sic. in conſ. xxxj. inci. bene etenim. in j. col. cum ſeq. in iij. vol. qđ no. per intellectu decreti noſtri de ordine cauſæ ciuilis diſponentis ꝙ à qualibet ſententia non poſſit appellari, nec de nullitate dici, niſi intra quatuor dies, & non vltra nunquid procedat in licentijs, & alijs interlocutorijs, an vero tantum intelligitur de ſententijs diffinitiuis. aliàs tamen allegando ponderabam illud diſtributiuum qualibet cogita.

e ¶Hie.Gig. Temporis. Adde ꝙ in ꝯrium videtur facere qđ voluit no. Bar. in l. ſi cui legetur. §. j. ff. de leg. j. vbi dicit ꝙ ſi promitto ſoluere pretium. j̄. menſem à tempore ꝯtus, intelligitur & traditionis rei. ita volút ibi Bal. & Moder. & Bal. in l. j. C. de his quæ pe. no. Sed hoc non obſtat. nam pro ſolutione vide Sozin. in l. ſi in diem, in prin. in ver. ſexto. & vlt. ff. de condi. & demonſtra. vbi pulchre diſtinguit.

f ¶Ante præſentationem. Adde Felyn. in c. cæterum. in ix. colum. de reſcrip. in ver. adde pro regula. But. & Imo. in c. ij. de offi. deleg. Philip. Fran. in c. q̄uis. & in c. cum plures. de offi. delega. in vj.

g ¶Syl.Ald. Reſcripti, De hoc vide aliquid per eundem Deci. ſ. de offi. dele. in c. in cauſis. col. ij. in fi. in c. prudentiam, §. j. col. ij. eo. tit.

& late hoc ꝓſequitur Peru.hic,& vltra dicta per eũ Bald. hoc idẽ
dicit in l.mãdatum.colum.pen.C.man.& in l.ea quæ.in prin.ver.
eſt etiam notandũ.C.de tẽpo.in integ.reſti. peten. vbi inquit hac
de accuſa.Spec.feciſſe.ſpecialẽ titulũ de reſc.præſenta.& conſu-
26 luit debere fieri inſtrumentum de pręſentatione.†& idem Bald.
in l.ij.§.ſed ſi impetrauerit.ff.quod quiſque iur.& in l.eius, q̃ col.
ij.ver.ſed dubitatur.ff. ſi cer. pet. vbi allegat tex.hic, & in l. ſed ſi
de ſua.§.j.ff.de acquirẽ. hære.& ſequitur. Rota. in vj. deciſione.in
titu.de offi.deleg.item ſi vnus.in nouis.& Do.in c.j.de offic. ordi.
in vj.in iij. not.Et iſta eſt cõmunis opin. vt dicit, & ſubtiliter pro-
bat Rom.in l.abſenti.ff.de dona.in j.col.ver.& ex hoc determina
27 ta quæſtio.¶†Prædicta cõcluſio limitatur,niſi iudex ꝓcederet an
te præſentationẽ reſcripti parte nõ opponẽte, nã valeret proceſ-
ſus,vt no.Bal.dicit in l.ne quicq̃.§.vbi decretũ. in fi. de offi. ꝓcõſ.
& lega.Quod dictum non videtur verum, quia priuati non poſ-
ſunt iuriſdictionem tribuere.l.priuatorum.C.de iuriſ.om.iudi.&
ita Peruſi. hic dicit. Videt̃ tamen ꝙ iſto caſu non concedat̃ iuriſ-
dictio à priuatis,ſed potius remoueatur impedimentum iuriſdi-
dictionis iam quæſite facit.quod not.Bar.in l.multum.ff. de con-
28 di.& demon.†Sed tamen ratio prædicta magis placet, quia ante
præſentationem reſcripti iuriſdictio nullo modo conceditur, q̃a
intentio ſummi pontificis ſcribentis ſuſpenditur, donec fiat prę-
ſentatio literarum,ſecundum Bal.in d.l. mãdatum. arg.l. qui ab-
ſenti.ff.de acqui. poſ.& ſic agitur de conferendo iuriſdictionem,
29 quam priuati dare non poſſunt,vt dictum eſt.¶†In glo.ij.Ex his,
quæ circa iſtam glo.do.Abb. poſt alios ſcribit, prima cõcluſio eſt
ꝙ non valet arg. de appellatione ad recuſationem, q̃a differunt
in pluribus,vt proſequit̃ Abb hic.& no. per gl. in c. ſi contra vnũ.
de off.deleg.in vj.Et iſtam concluſionẽ Alex.ſequit̃ in cõſ.lxxxix.
diligenter conſideratis, col.iij.lib.Sed tamen probabiliter dici po
teſt,ꝙ regulariter recuſatio & appellatio æquiparantur, per text.
hic. Non obſt.rationes quas Abb. in contrarium adducit. Nam
prima non valet,quia ſicut non poteſt appellari ab executore,pa
riter non poterit recuſari,vt no.in d.c.nouit.quod Abb. alleg.hic
Non ob. ſecunda, q̃a hoc facit natura recuſationis, quæ fit ante
grauamen illatũ ꝓpter ſolam ſuſpenſionem. ſecus in appellatio
ne .Non obſt. ꝙ põt appellari à iudice, quem non poſſum recu-
ſare,q̃a fateor ꝙ licet tollat̃.non tollitur appellatio.l.j.ff.apud eũ,
à quo.Secus econtra,ꝓut agit̃ h̃,q̃a ſi tollit̃ appellatio, à fortiori
recuſatio tolli videtur.Nõ obſtat ꝙ q̃ notorie deliquit, nõ appel-
lat, quia etiã recuſare non poteſt.c. propoſuit.infra eod. Vltimo
non ob.ꝙ officialis coram ordinario recuſatur, licet ad eum non
appelletur,q̃a hoc facit natura appellationis,quæ ad maiorẽ iu-
dicẽ defertur.Et ſic in caſibus,q̃ cõſiderant̃ per Abb.hic, manife
30 ſta vr̃ rõ diuerſitatis,†ſed ꝑ hoc non tollit̃ æquiparatio,quæ facta
intelligit̃ regulariter,& in caſibus,in quibus põt habere locũ.c.in
demnitatibus.§.pe.de elec.in vj.& in l.j.§.lex Falcidia. & quod ibi
31 Bar.ff.ad leg.Falc.†Et ad tollendum arg.à ſimili.non ſufficit dare
vniuerſitatem,& diſſimilitudinem ſimpliciter,ſed requirit̃ ꝙ diſſi
militudo ſit eo reſpectu, de quo agitur, vt declarauit do. Abb.
32 in c.tranſlato.de conſti.¶†Secunda concluſio Abb. eſt,ꝙ tex.iſte
procedat de iure antiquo, ſed hodie non haberet locum,quia re
a mota appellatione, recuſatio tamen [a] admittitur.& ita tenet Bal.
in fin.C.de ſenten.circa fi.ver.quæro vtrum.Et pro iſta cõclu.Pe-
ruſ. hic dicit eſſe caſum ĩ c. poſtremo.j.eo.vbi recuſatio fieri põt,
b licet appl̃o remota ſit.Sed tñ attẽtari [b] põt ꝙ ẽt text. hodie hic ꝓ-
cedat q̃a ęq̃paratio h̃ facta ſit de iure antiquo,ꝓut oẽs fatent̃,tũc
33 regula ſuccedit†ꝙ diſpoſitio facta in vno ex æquiparatis,locũ ha-
bet in alio,vt no.per gl.& Bar.in l.ſi quis ſeruo.C.de fur.& gl.in c.
ſi poſtquàm.de elec.in vj.Et maxime hoc dicẽdũ vr̃,vt tex.iſte nõ
corrigatur.arg.l.præcipimus.C.de appella.& in c.cũ expediat.de
elec.in vj. Ad tex.in d.c.poſtremo.rñderi põt, ꝙ dum ibi recuſa-
tio põt fieri,licet appellatio remota eſſet, loquit̃ de legitima, &
expreſſa recuſatione in iure. quo caſu ẽt appellatio admitteret̃,
nõ obſtãte clauſula, appel.remota, vt ĩ c.paſtoralis.j.eo.ergo à pa
ri procedũt data paritate terminorũ, & latius dicam in d. c. po-
34 ſtremo.¶†Tertia,& vlt.cõcl̃o hr̃,ꝙ de iure ciui.ẽt hodie appl̃one
remota,recuſatio ſublata intelligit̃,ſm Abb. hic.Peruſi.dicit h̃ nõ
eẽ verũ q̃a in ꝯriũ eſt tex.in l.fi.C. de ſentẽ. vbi ante ſñiam nõ ap
pellat̃, tñ recuſatio fieri põt.& ita tenet Bal.in d.l.fi.ĩ loco.ſ̃.alleg.
Sed aduertẽdũ eſt q̃a tex.ĩ d.l.fi.loquit̃ reſpectu tp̃is, & clarũ eſt
ꝙ à pari nõ ꝓcedũt,q̃a recuſatio ante lit.ꝯteſt.debet,fieri, appl̃o
vero poſt ſñiam,ſed reſpectu cãæ,ꝓut Abb.loquit̃,ille tex. nõ fa-
cit,& q̃a ibi abſolute nõ tollit̃ appl̃o,ſed ſolũ ante ſñiam. Nos ve
ro h̃ loquimur,qñ appl̃o tollit̃ abſolute,ꝙ ẽt tali caſu tollat̃ recu-
35 ſatio,& ita patet ꝙ ille tex.in ꝓpoſito nõ bñ allegat̃.¶†In gl.fi.cõ
c cluſio.eſt ſm Io.and.Bal.& d.Abb. poſt alios h̃, ꝙ regulariter cur
d rit tp̃s de momẽto [c] ad momẽtũ, [d] vt ꝑ gl.in rub.ff.de diuer.& tẽ-
po.præſc.& in l.Gallus.in prin.in ver.x.menſibus.ff.de libe.& po
ſthu.vbi Ang.no.Bal.in l.ſi qñ.in v.col.C.de teſti.cũ cõcor. vt per
Alex.in l.j.ff.ſi quis cau.vbi dicit ꝙ opinio verior eſt in puncto iu-
ris.Et hoc in no.caſu de cõpromiſſo tradit Bal.in cõſi.ccclxxij.ꝓ-
ponit̃ in ij.lib.& no.Io.an.in c.q̃ ſit.in gl.in ver.menſem. de elec,
36 in vj.vbi Peru.¶†Iſta ꝯcl̃o fallit primo, qñ in termino apponit̃ [e]
e A.[f] q̃a tũc dies termino ꝯputat̃ in termino,vt per Abb.h̃.& ad h̃
f eſt gl.in c.ſtatutũ.in ver.numerandũ.de p̃bẽ.in vj. & in cle. ſicut.
eo.ti.& no.Spe.ĩ ti.de cita.in §.niſi.ver.pe.cũ ſi.vt proſequit̃ Alex.
in d.l.j.& idẽ Alex.in cõſi.cxiiij.viſa ſcriptura.lib.v. & idem Bal.ꝑ
illũ tex.in l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tut. ¶Scd̃o fallit de
37 cõſuetudine,†q̃a dies termini nõ ꝯputat̃ in termino,vt no. Bal.ĩ
l.eos.§.finaũt.col.ij.ver.& no.C.eo.& Do. idẽ dicit in c. frequẽs.
ij.j.de reſti.ſpo.in vj.Et ẽt de iure,iſta vr̃ magis cõis opinio,quã te
nẽt Bar.Ang.Pau.de Caſt.& Mod.& in d.l.j.& ibi Alb.dicit ꝙ ita
ſeruat̃ in palatijs.Nõ ob.ꝙ cõputet̃ tp̃s de momẽto ad momẽtũ,
q̃a ibi Mod.rñdent hoc eſſe verũ poſtq̃ terminus incipit curre-
re,ꝙ in effectu nihil eſt.Et iõ vr̃ verior prima opi.de iure,vt Alex.
38 dicit ĩ d.l.j.¶†Extra gl.quærit̃,q̃d ſi iudex poſt datã reſcripti, ex-
cõicatus ſit ante receptionẽ literarũ,an hẽat locũ iſte text. vt tp̃s
appoſitũ ĩ termino currat à die receptionis,& breuiter ſm Hoſt.
39 quẽ Abb.ſequit̃,ꝯcl̃o eſt ꝙ non,†q̃a hoc eſt impedimentũ iuris,
quo caſu tp̃s nõ currit l.j.in fi.C.de an.excep.facit qđ not. Bal.in
l.ſi qñ.in iiij.q.C.de teſti.& qđ de excõicato idẽ Abb. voluit in c.
j.ſ̃.de præſcri.Et in iſta q̃one nõ puto conſiderandum quod Bal.
40 dicit in d.c.j.de reſcr.†vbi inquit ꝙ in præſcriptione,excõicato tẽ
pus currit,q̃a fuit in mora petẽdi abſolutionẽ, q̃a qui non facit
qđ facere potuit,in culpa eſt c.fi.ſ̃.de elec.& ꝑ gl.in c.q̃a diuerſi-
tatẽ.in ver.ſuſpẽſionis.j.de cõceſ.præb.Nã hoc haberet locum, ſi
ageret̃ de præiudicio excõicati,ꝓut Bal.loquit̃.Sed h̃ potius tra-
ctat̃ de intereſſe partiũ,quarũ intereſt,ne tp̃s currat, & illis negli
41 gẽtia excõicati nocere nõ debet.¶†Scd̃o q̃rit̃,ſi ſuperior delega
to p̃fixit tp̃s intra qđ cã expediret̃,vel ipſe delegatus inſtãtię p̃fi-
xerit terminũ breuiorẽ termino iuris de cõſenſu partiũ, an tunc
debeãt dari dilationes,quæ à iure cõi ꝯcedunt̃. Abb.poſt Innoc.
42 late iſtud ꝓſequit̃,ex cuius dictis quinq; eliciunt̃ ꝯcl̃ones.¶†Pri
ma eſt,ꝙ cum inſtantia iuris cõis abbreuiata ſit,& reſtricta,iudex
ẽt põt,& debet dilationes iuris moderare,vt cõformet̃ cũ inſtan
tia.& idẽ Abb.cõcludit in c.de cauſis.in gl.j.ſ̃.de offic.de leg.poſt
Bal.ibi in vj.col.in prin.vbi in ar.alle.text. in l.j.ff.de glan.legẽ. Et
q̃a ſi totũ abbreuiat̃,idẽ eſſe debet in qualibet eius parte. & Bal.
hoc idẽ dicit in l.j.in prin.ver.& no.ꝙ breues dilationes.C.de tẽp.
ap.& idẽ Bal.in c.fi.col.vj.de iureiu.q̃a cũ inſtãtia breuis ſit,ita ſin
4, gulariter eius mẽbra eſſe debẽt.alle.Inno.hic.¶†Secunda cõclu
ſio eſt,ꝙ terminus,qui præfigit̃ à iudice delegato de cõſenſu par
tium,vel per ſuperiorẽ,ad deciſionẽ cauſæ,eſt terminus perem-
ptorius reſpectu probationis,& habetur pro concluſione in cã,
vnde inſtante termino iudex pronũciare debet. Sed circa iſtam
concluſionem difficultas inſurgit, & vr̃ ꝙ talis concluſio nullo
modo procedat.Nã ſi reputat̃ terminus perẽptorius ad proban
44 dum.ergo pẽdente tali termino nõ poterit ꝓnũtiare, †quia pen-
dẽte dilatione officium iudicis quieſcit.l.ſiue pars.C. de dil. poſt
terminum vero iudex iudicare non poterit,quia priuatus eſt iu-
riſdictione.l.cũ ex eo die.C.qñ prouo.In tali arg. obmutuit An.
de Alex.in l.qui accuſare.col.iiij.C.de eden.Moder.in l.admonẽ-
di.in xiiij.char.dicũt quod immo iudex tali caſu vltimo die pro-
nuntiare

ADDITIONES.

a ¶Tamen. Hæc ſimpliciter vera.quidquid dicat Deci.

b ¶Hier.Gig. Attentari. Licet Dec.hic attentet opi. ꝯ Abb. per adducta hic per eũ tñ dicendũ eſt ꝙ in hoc tex.noſtro fit ęquiparatio ſolũ in cauſis eccleſiaſticis.& ideo regula de qua per glo.Bar.& alios in d.l.ſi quis ſeruo.non habebit locum in caſu noſtro, niſi quo ad cauſas eccleſiaſticas.& pro hoc eſt bona gl. in c.j. in ver.declaramus,ne cleri.vel mona.lib.vj.quã alleg.Rom.in conſi.clxxix. incip. ampliſſime Doctor.in ij.col.ver.tertio reſpondetur.

c ¶Momento. Vide And.Tiraquel.tract.retract.proximi §.j.gl.ij.nu.20.

d ¶Syl.Ald. Momentũ. Hoc verum eſt, niſi aliud exprimatur. l. in vſucapionibus. cum l.ſeq.ff.de vſuca.Bal.in c.cũ in cunctis.col.j.de elec.Card.in clem.cãm.in xviij.q.eo.ti.tempora.n.regulariter ſunt continua,gl.in d.rub.quam dicit ſing. And.Sic.in conſi.50.præclare.col.iiij.lib.ij.Bertran.conſi.lxxxiij.lib.ij. in prin. Bar.in l.genero.in ij.oppo.de his qui notan.infa.

e ¶Hie.Gig. Apponitur litera.A.Notandũ eſt ꝙ iſta fallẽtia reddi põt dubia ex his, quæ volunt Cuma.& Aret.in l.j.§.dies.ff.qñ appella.ſit,vbi dñt ꝙ tempus decẽ dierum datum ad appellandum,currit de momento ad momentũ, vt ẽt dixi ſ̃. in apoſtil.in c.ex ratione.in prin.in prima apoſtil. & tñ tempus decem dierum datum ad appellandum,aſſignatur à die recitationis ſententiæ, vt inquit tex. in auct.hodie.C.de appel.& ſic ex his iſta limitatio,ꝙ quando apponitur litera A. tempus non currat de momento ad momentũ.ſed ꝙ tunc dies termini in termino non computetur,videtur per ſupradicta minus vera cogita tamen.

f ¶A.Ideſt præpoſitio.vt de verbo,poſt Alex conſi.lxxxvij.in fi.lib.vij.

nuntiare pōt.& ita Bal.dicit in auct.ei, qui col.j.ver. quæro nunquid absens.C.de temp.appel.Sed hoc non tollit arg. Vnde dicēdum est ꝙ talis terminus nō habet vim dilationis simplr. Quod patet,q̄a pēdēte tali termino aliæ dilationes assignari pñt, quæ simul currāt.qđ est ꝯ naturam dilationum,vt no.in d.l. siue pars. C.de dila.Talis ergo terminus nō habet vim dilationis simpliciter,sed f̄m quid,quia ēt habet vim peremptorij ad audiendum sñiam,ar.aūt haberet locū in dilatione simplici,qua pēdente nihil innouandū est.Et reperio ꝙ Bal.mouet istud dubiū.& ita respōdet in c.fi.col.vj.s̄.de iureiu.

45 †Et ad hoc,qđ dictū est, facit, q̄a qñ periculū est in mora,non expectat̄ finis dilationis, vt in no.q. tradūt Cyn.& Bald.in d.l.siue pars.C.de dila.bonus tex.in l.si de meis.§.fi.ibi,nisi dies compromissi sit.ff.de arbit.Non ergo mirū, si in proposito in vltima die huius termini iudex poterit sententiā absolutoriā proferre.¶Et prædicta cōclusio cōiter approbat̄. & tenet Bar.in l.admonēdi.col.iiij.ver.quæro.j.ff. de iureiu. cum concor.vt ibi ꝑ Alex.in gl.in ver.exacto.& latius hoc idē prosequitur Alex.in l.ꝓperandū.§.& si quidē. col.iij.C.de iudi. & not. Bal.in d.c.fi.col.vj.limitādo vt ibi per eū.& do.Abb. in c.fi.§.sane. col.ij.s̄.de iureiu.& Mathe.no.xvij.No.ꝙ qñcunq;.& Bart. Veronen.cautel.lxvj.sæpe cōtingit.¶

46 †Tertia cōclusio est, ꝙ si in dilatione data,impedimentum occurrit, dabitur restitutio, vel alia dilatio,dūmodo nō excedatur tēpus instantiæ præfixum. In ista cōclusione cōsiderādum est,dum dicit,ꝙ non excedat̄ tēpus instantiæ.Nā hoc vr̄ ꝯ tex.in c.ex ratione.s̄.co.quem Abb. in argm̄ hic adducit.ibi enim nisi propter impedimentū restitutio datur, vltra tēpus instantiæ.Sed rñderi pōt ꝙ restitutio ibi dat̄ à iure,nō à iudice,de quo Abb.hic loquitur. Præterea aduertendū est, si duraret tēpus instantiæ,prout Abb.dicit, non esset opus restitutione, nisi dicamus ꝙ esset data dilatio, in qua pars nihil fecisset, vnde restitutio fit respectu dilationis date, vt illam habeat facultatem probandi, quam habebat pendente termino, & sic Abb. intelligitur.¶

47 †Quarta conclusio colligitur,ꝙ si non liquet de cā in fin.termini, iudex debet instantiam prorogare de partium cōsensu , vel causam ad superiorem remittere. Et ita duo remedia habentur.¶

48 †Tertium est remedium,ꝙ pronunciet conditionaliter,condemno si probatum sit, vel absoluo si probatum non fuerit.Ita d.Abb.tradit post Ant.de Bu.in c.pe.col.fi.in prin.s̄. de iudi.Et est cautela quam Bar.ponit.& Alex. ibi prosequitur in l. ait prætor.§.fi.ff.de re iudi.Nam quando non liquet de causa, excusatur iudex si pronuntiare non velit,vt not.Bald.in l.si ideo.C.de his,qui vt indi.& in l.si de meis.§.ex compromisso.ff. de arbi. etiā dicit ꝙ hoc probatur etiam per iuramentum iudicis. Et tali cautela sæpe numero abutūtur iudices Florētiæ,qui volentes se exonerare hoc modo pronunciant. sed hodie prouisum est in noua ordinatione Rote vt taliter pronuntiari non possit.¶Quinta cōclusio,ꝙ si ad instantiam vnius partis terminus præfixus sit,ad instantiam eius sententia non debet differri, vt alteri parti maiores dentur dilationes.& in hoc aliud dicendū nō occurrit¶

49 †Postremo Abb.post Inn.hic concludit ꝙ si mandatum fuit iudici,vt cām instruat infra certū tps,& ex tūc cām instructam ad superiorē remittat, licet cā instructa non fuerit in termino præfixo, debet tñ iudex post terminū illā remittere,q̄a duo vñr præcepta,& iō post terminum tenet̄ cām remittere,ar.c.cū dilecti. de dolo & cōt.& ī simili no.gl.in c.cōstitutus.de rescr.& Mod.simpliciter.sequunt̄.¶Sed ista cōclusio vr̄ dubitabilis.Nā primū ar.qđ Abb.facit de c.cū dilecti.nō bñ adaptat̄ ad remissionē cāæ. Solū.n. inferre vr̄ ꝙ post terminum iudex debeat cām instruere. sed ꝙ causa non instructa remittat̄,hoc dicendū nō vr̄,q̄a in hoc nō erit in aliquo satisfactum mēti superioris,qui cogitauit cām expedire. Nō sic in c.cū dilecti. cū si.alleg.per Abb. nā ibi pro parte est satisfactū intētioni superioris,q̄ attendit̄,vt ꝑ Inno.in c.cū ecclesiastice. de exce.Et q̄a dr̄,ex tūc,ergo absq; instructione cā remitti nō debet,q̄a mādatū fuit limitatū ex tūc,ꝓut Abb.loquit̄.& q̄a remissio psupponit instructionē factā.Si ergo instructio nō verificatur

a pariter nō debet habere locū remissio [a],ex eo,qđ no.Iaco. But.& & Fulg.in l.si mancipia. C. de ser. fug. Cuius dictū pro singulari tradit Ro.in no.ccccl xxxix.statutum puniens. facit gl.ī cle. in plerisq;.de elect. Et hoc tenet Bal.hic, qui dicit ꝙ vacua remissio nihil operatur,arg.l.si bine.ff.de iniust.test.

ADDITIO.

a ¶Hie.Gig. Remissio. Contra opi.Abb.vltra adducta hic per Deci.facit ratio talis, quia quotiescunque aliqua qualitas requiritur in actu,non sufficit qualitas sine actu,nec actus sine qualitate l.j.§.ait prætor.ff.ne quid in flu. publi. & l. Fulcinius.§.ij.ff.ex quib.cau.maior.& in dictis locis Bar.Sed in casu nostro cā remitti debet,cum ista qualitate,ꝙ sit instructa.ergo si sine dicta qualitate remittitur, remissio facta non censetur.non debet igitur remitti, factum namque frustratorium remitti non debet l.qui bis idem.ff.de verb.obli.l.hæc stipulatio.§. diuus. ff. vt leg.no.caue.

SVMMARIVM.

1 *Clericum lædens,etiam si non uulneret,excommunicatus est,& incidit in canonem.*
2 *Lacerans uestes clerici,an sit excommunicatus,& quando.*
3 *Iniuriæ qualitas ex animo iniuriantis colligitur.*
4 *Iniuria personalis an sit laniare uestes.*
5 *Excommunicatus an sit auferens zonam,uel caputium clerico dormienti.*
6 *Episcopus potest pro leui iniuria in clericum illata absoluere.*
7 *Iniuria leuis dicitur percussio cum manu uacua.*
8 *Offensio leuis dicitur quæ fit manibus & pedibus.*
9 *Et proiectio in terram cum aliquali sanguinis effusione,nu.9.*
10 *Citari an debeat percussor clerici,quando iudex uult illum declarare excommunicatum.*
11 *Sententia declaratoria,an requiratur in eo qui clericum percussit.*
12 *Appellari potest à declaratoria lata à iudice quòd quis sit excommunicatus ob percussionem clerici.*
13 *Citatio an requiratur in denuntiatione citationis.*
14 *Notorium factum an & quando exigat citationem*
15 *Notorium quid esse utile est quòd prius iudex pronunciet quamuis non sit necessarium.*

1 PERuenit. ¶†Not.ibi,vulneratos vel aliàs læsos.ꝙ per lesionē clerici, etiā absque vulnere,quis excōicatus intelligitur, & incidit in canonem si quis suadente.xvij.q. Et hoc intelligit̄ de lesione in ꝑsonā clerici, qñ quis intulit manus violentas in clericū,prout dicit d.c.si quis.

2 Vnde.dicit Inno.in c.nuper.j.de sen.excō.†ꝙ q. tenet clericū per vestē,vel ꝑ frenū equi,excōicatus dr̄.secus aūt in eo,q. lacerat vestes [a] clerici.& ita Bal.sequit̄ ī peculio eius ī ver.iniuria,& idē Bal. in l.si qua ꝑ calumniā.col.j.C.de epis.& cle.& idē Bal.in l.Gallus. §.ille casus.de lib.& posth.Lap.alleg.clxxx.qrit.col.j.Qđ tñ dictū est de vestibus,nō ꝓcedit sine dubio,q̄a ꝓriū expresse voluit gl. ī d.c.si q̄s suadēte.in ver.manus.& in c.si q̄s pulsatus.de pen.dist.j. in gl.j.in fi.Sed pōt distingui,vt attēdat̄ animus inferētis iniuriā, an voluerit ꝑsonæ,vel vestibus simplr inferre.

3 †Nā ex animo iniuriātis qualitas iniuriæ distinguit̄.l.q. iniurię.ī prin.l.verū.est la ij. ff.de fur.

4 †Vñ laniādo vestes absq; violētia,nō vr̄ iniuria ꝑsonalis sicut de furto no.Bar.in l.itaq; post gl.ff.de furtis.Bal.ī rub.ff. sol. mat.not.in l.licitatio.§.quod illicite.ff.de pub.& in ꝓposito declarat Card.in cle.j.de pęn.in vj.q.in fi.vbi per hoc dicit ꝙ si q̄s clerico dormiēti auferat caputiū, vel zonā,

5 † nō erit excōicatus. alleg. Inno.d.c.nuper.& Host.ī summa de sentē.excōi.in §. quis possit. vbi hoc tradit.Et qđ s̄.dictū est ꝑ istū tex.ħ, vt ex lesione ꝑsonali facta clerico,q̄s incidat in canonē d.c.si quis. ꝓcedit nisi offensio esset leuis,

6 †q̄a ꝑ leui iniuria poterit episcopus excōicatū absoluere,nec tenet̄ q̄s ꝑ ꝑ hoc Romā [b] petere. Abb.hic,& ī c.ꝑuenit. in fi.ꝑ illū tex.j.de sen.excōi.vbi dicit hoc cōiter teneri. Et iō alibi notāter cōcludit Lap. in alleg.lxxvj.factū, super quo ꝯsiliū petit̄.

7 †Quod cū plebanus q̄dā,canonicū in ecclesia Aretina cū manu vacua ꝑcussisset,eps potuit illū absoluere,q̄a leuis erat iniuria,ꝑ d.c.ꝑuenit.Sic in simili q̄one voluit Car.in ꝯs.xlij.quo ad excōicationē,vbi tenet epm̄ posse absoluere clericos,q. se adinuicē cum manibus

8 †& pedibus percusserūt,q̄a offensa leuis reputat̄.Et ex his ita

9 †vr̄ dicēdū in casu,ī quo ꝯsuluit Cal.ꝯs.vij. clericus clericū ꝑcussit in ludo niuis,deijciēdo in terrā cū aliquali sanguinis effusione. tenet Cal.in d.ꝯsi.de sen.excō.ꝙ excōicatus sit. Vr̄ tñ dicēdū ꝑ.s̄.dicta,ꝙ ab epo absolui pt.Et quāuis istorū magna sit auctoritas,q̄ in practica plurimū valeret,ꝑdictę tñ decisiones nō vident̄ sine dubio ꝓcedere,q̄a tex.in c.ꝑuenit.ꝑallegato,ī quo fundamētū est,vtit̄ verbis geminatis,& dicit modicā,& leuē iniuriā. Certe in ꝑdictis casibus,ī q̄bus loquit̄ Lap.& Car.vr̄ dici posse ꝙ modica iniuria sit,& leuis.Facit ēt tex.in d.c.si q̄s,q. ḡnalr loquit̄ de eo,q. manus violētas intulerit in clericū, vt absolui nō possit, nisi à summo Pōtifice,& tm̄ excipit casum, qñ q̄s eēt in articulo mortis. ergo dat̄ itelligi ꝙ ī alijs regula ꝯfimat̄,vt ḡnalr ꝓcedat l. q̄sitū.§.idē rñdit.ff.de fun.istru.l.Trebatius.ff.de testa.mil.cū vul. Qñ tñ iniuria esset admodū parua,vel minima posset hēre locū qđ dr̄ ī d.c.ꝑuenit ꝑ illū tex. & ꝑ ea quæ diximus ī c.de appellationibus

ADDITIONES.

a ¶Vestes. Vide Io.Fab.insti.de iniur.§.j.in fin.Henric.Bohic.c.nuper.j.de sen.excō. Ang.Aret.in tract.malefi.Steph.Aufre.in repe.cle.j.de offi.ord.reg.iii.Clausi. in versi.excōicatio.v.§ xxviii.Ias.d.l.Gallus.in fi.Fran.Rip.in repe.l. fin.q.xv, C. de reuo.dona.& Hipp.de Marsi.sing.clxxxviii.

b ¶Syl.Ald. Romam. Ponit sing. Alb.in l.ꝙ si iterum.in fi.ff.de adim.leg.vbi multa de leui offensa,& iniuria,quæ autem dicatur leuis iniuria statuendum est arbitrio iudicis reliqui.vide Doc.in d.c.peruenit.& Host.in summa eo.ti. de sen. excō.§.quis possit.ver.scripsimus. And.Tiraq.in l.si vnquam.C.de reuo. dona. in verbo omnia,vel partem aliquam,nu.30.

tionibus.s.eo.Et de hoc vide qđ no.Host.i sum.§. quis possit. col. ij.de sen.excom.¶†Circa istum tex.Abb. mouet quæstionē. An eo casu, quo iudex velit denuntiare excommunicatum percussorem clerici, debeat citari[a] ille qui clericum percussit.& conclo est q sic.vt tenet gl.in gl.fi.quæ inci.præsenti, in ver.constiterit.de sen.excom.cum alijs allega.per Abb.hic.Idem Abb.in d.clem.in fi.& sequit Pet.de anc.in consi.clxxxix.tribus de causis.col.j.vers. secundo moueor.Car.in d.cle.fi.in viij.q. Rot.in decis.iij. itē si petat.de lit.contest.in nouis.in decis.ij.non si petatur. in tit. de sent. excom.in antiquis.& nouissime.Are.in consi.clxv. sicut Ioannes dixit.col.xj.& xij. †Et sicut citatio requiritur, ita est etiam necessaria super hoc sententia declaratoria, vt Abb.hic concludit. Et est regula generalis in omnib⁹ pœnis, q imponunt, vt tradit Io.an.& Do.in c.cum secundum.col.iiij.de hæret.in vj. facit qđ no. Bar. p illum tex.in l.eius,qui.ff.de iure fis.Domi.in c.fi.col.fi.de cōfes.in vj.& qđ no.Abb.in c.verū.de fo. compe. cū.si. Et subijcit d. Abb. hic,† q à tali sentētia declararoria, quæ fertur à iudice, poterit appellari,vt per glo.no.in c.cupientes.§.q si per.xx.in ver.priuatos. de ele.in vj.& hoc idē Bal.dicit in c.ad nostram.in fi.s.eo. & Abb. sequitur in d.cap. præsenti.& in consi.c.ad claram.col.pe.& Car. post Lap. in clem.j.§. si quis autem.ver. vndecimo quæro. de sequæst.pos.& fruc. & ibi in fine subijcit vnum, qđ notandum est. Dicit enim q licet sententia excommunicationis non suspendatur per appellationem. c.pastoralis. infra eo.tamen appellatio q interponitur à sententia iudicis suspendit. Et rationem diuersitatis ibi adducit, dicens hoc esse singulare, & notabile in practica. ¶†Et cōclo s.facta, q in declaratione excommunicationis requiratur citatio,[b] limitatur procedere, quando factum non est notorium.†secus est in facto notorio, in quo citatio minime necessaria est. Abb.hic per istum tex.& idem Abb.in c.parochianos. col. j.j.de sen.excom.no.Host.per illum tex.in c.reprehensibilis.j. eo. Ro.in consi.cccclxxxij. in casu præmisso.col.fi.ver.tertio dico.¶Et hoc locum habet in declaratione excommunicationis,in qua aliquis incurrit ex dispositione iuris, vt hic. secus vero esset in ipsa snīa excōicationis, q principalr ferat à iudice, cū illa, ēt si factum sit notoriū, semper citatio requiratur.ita loquit, & pcedit qđ dicit d.Abb.in c.cū sit Romana.col.fi.s.eo. Secūdo,hoc qđ dictum est de notorio,declarat vt pcedat, qn adeo notoriū sit, vt constet absenti defensionem nullam cōpetere.secus vero est, vbi absens posset aliquam iustā excusationē habere, vt est doctr.d. Abb. in d.c.cū sit Romana.col.fi.s.eo. in c.cū olim.de re iud. in c.accepta. col.ij.de resti.spol.in c.vestra.col.fi.de coha. cle. & mulie. cū si. vt psequit Are.in d.cōsi.clxv.præalleg. Et eo casu, quo s. cōclusum fuit, citationē necessariā nō esse in facto notorio, sic ēt sup facto notorio. aliàs ēt snīa declaratoria nō requirit.vt p Abb.h. & ita limitat tex.in c.cū spāle.ij.de hæret.in vj.vbi Do.in §.j.in ij. no. Idē dicit ēt Abb.in c.cū nō homine.col.pe.in prin.de iud.Et istud verū intelligit, quando factum omnino notorium est, & omnibus adeo euidenter constat,vt nihil penitus opponi possit.Secus est, quādo simpliciter dicitur & allegatur aliquid esse notorium. Nā super hoc in primis debet ferri sententia declaratoria,[c] quia multa dicuntur notoria, quę nō sunt.c. consuluit.j.eo. Et quamuis d. Abb.in c.ad nostrā.el.iij. de iureiu.dicat bonam esse cautelā, † vt iudex pronuntiet prius factum esse notorium, & idē tradit Car. in c.pastoralis.in xvij.no.de re iudi.tamen hoc videtur necessariū per ea,quæ tradunt Bal.Aug.& Saly.in l. ea quidem. C. de accu. Spe.in tit.de notorio crimi.§.iam de notorio.cum si. vt prosequitur & concludit Are.in d.consi.clxv.præalleg.col.vij.

ADDITIONES.

a ¶Hie.Gig. Citari. Intellige q percussor clerici est citandus quoties non esset notorium ipsum percussisse clericum.secus si illum percussisset coram populo, vel in platea.nā tunc denūtiari poterit absque eo, q citetur, per ea, quæ cōcludit Dec. j.Nec pōt dici q citandus est percussor clerici,etiā q percussit in publico, quia posset sibi aliqua defensio cōpetere. qa qđ nullo casu est licitū,& est notoriū,dicitur notoriū inexcusabile.ita inquit Fel.in c.Rodulphus.in pe.col.in ver.citanda est ēt pars.s.de rescri.vbi latissime de ista materia.Præterea istud q citanda sit pars qn fert declaratoria excōicationis incursę, intelligi debet dūmodò debeat discuti factum,per qđ dr excōicationem incursam. sed qn hoc esset iam discussum,& declaratoria fertur ad finē vt innotescat cunctis illū esse excōicatum, & propterea vitandū.isto casu citatio non requiritur inferenda declaratoria.& ita intelligi debent glo.& Doc.volētes dictam citationem requiri in declaratoria. hoc voluit no.Rom.in consi.cccclxxxij.inci.in casu præmisso.in fi.quē refert,& sequitur Excellens doctor Fel.in præallc.c.Rodulphus.in d.ver.& ita obseruaui in practica his diebus.in quibusdā debitoribus anatarū.nā cū eorū debita liquidata essent ipsis pręsentibus,& citatis,ex quo nō soluerunt in termino eis præfixo,eos diu expectatos absq; citatione declaraui,& publicaui.

b ¶Citatio. Amplia vt per do.Fran.de Curt.in consi.xx. & est consi.do.Barth.Sozi. ibi insertum.

c ¶Syl.Ald. Declaratoria. Vide omnino Dec.in c.seq.in ij.& iij.not.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus potest, etiam ad vindictam publicam procedere contra laicos adulteria committentes.*

2 *Notorium non debet iudex facilè credere,nec super eo, proeedere, sed debet prius declarari notorium,nu.3.*

4 *Testis deponens super notorium non probat, nisi rationem adducat etiam nō interrogatus,& quæ sit bona ratio.*

5 *Notorium dicitur quod omnes de vicinia sciunt.*

6 *Notorio super si quis aliquid disponere vult, debet prius constare non solum illud esse notorium,sed illud factum uerum esse.*

7 *Statuto si caueatur q contra instrumentum publicum non possit aliqua exceptio opponi,potest opponi q non sit instrumentum publicum.*

8 *Appellatio non admittitur in notorijs nisi legitima causa allegetur.*

9 *Regula à communi si recedatur,causa inseri debet.*

10 *Citatio si fieri non possit, nisi in certis casibus, vt citatio ualeat,debet inseri aliquis ex casibus permissis.*

11 *Citatio vt quis personaliter compareat, quia est contra expressam regulam, debet habere causam insertam.*

12 *Victus quando non condemnatur uictori in expensis,debet allegari causa.*

13 *Iudex quando à iure recedit debet exprimere causam.*

14 *Præsumi non debet pro iudice quando alteratur pœna iuris,& de ueritate,& quando pro iudice præsumatur,nu.16.*

15 *Sentent ia iudicis qua pena iuris alteratur, nō debet habere causam expressam.*

Consuluit.¶†Primo no. q etiā ad vindictā ecclesiasticus pōt pcedere ɔ laicos adulteria ɔmittētes,vt p Abb.h.Ad idē tex.vbi Abb.& Io.de ana.in c.intelleximus.j.de adult. in c. vbi Abb.s.de off.or.Abb.in c.tuę.de pcur.in c.gaudemus.de ɔuersio.cōiug.no.ēt Bal.in auc.clericus. C.de epi.& cle.& hoc p sing.tradit Ro.in sing.clxxvj.non sumus. Ad qđ vidēdū est qđ tradit Pet.de Anc.in rła,ea,quæ,in iiij.q.de re.iu. in vj.¶†Scđo no.nō esse de facili pcedēdū super aliquo facto tanq notorio, p rōnē text. hic. Vn bona cautela est, †vt prius declaret p iudicē,factū illud esse notoriū,vt d. Abb. instruit in c. ad nram.el iij.col.fi.de iureiu.& Car.in cle.pasto.in xvij.no. de re iudi.& idē Imo.ibi.col.vij.& late psequit Are.in d. cōsi. cxlv. col. vij.Et subijcit d.Abb.hic,q testis,q deposuit super notorio nō pbat,nisi rōnē adducat,ēt q nō sit interrogatus de illa,vt p eū hic. no.Alex.in cōsi.cliij.col.fi.lib.v.Facit qđ dictū fuit de fama in c.j. s.eo.Et rō sine cā dicti sufficiēs dr,si dicat aliqd notoriū esse,†qa oēs de vicinia sciūt.ita no.Abb.in c.cū dilectus,p illū text. in pe. no.j.de pur.cano.¶†Tertio no.q qn disponit aliquid super notorio,ɔstare prius debet illud esse notoriū,imo ɔstare debet prius factū illud verū esse,qa qđ non est,notoriū esse nō pōt.c.qto.de de trāsla.epi.& ita p illū tex.Car.dicit in cōsi.liiij.in elucidatione pmissi dubij.in iij.col.Bene facit qđ no.Bar.p illū text.in l.diuus. ff.de testa.†vbi inquit,q si ɔ instrm publicū nihil opponi pōt ex forma statuti,debet tn cōstare,illud esse tale instrm,de quo statutū loquit,[a] vn poterit opponi q n sit instrm publicū. Et idē latius Bar.dicit in l.ij.§.& parui refert.ff.qđ vi,aut clā.Bal.i l.ēt. col.j. C. de exec.rei iud.cū si.vt Rom.tradit in ɔsi.xlij.visis.no.Abb.in c. ex parte.ij.de offi.deleg.in c.j.de re iud.& Do.in c.si qn.in prin.in ij. no.de ele.i vj.cū si.¶Circa istū tex.Doc.opponūt.& d.Abb. post alios rndet,vt p eū hic.Et ex rnsione eius notādū est, q †in facto notorio appellatio[b] nō admittit,nisi legitima cā exprimat, quia in notorijs applo phibet,vt hic.& i c.cū sit Romana.s.eo. & in c. cū speciali.§.porro.j.eo.Et iō cā debet exprimi, ex qua iustificet, vt p Abb.in c.cū sit Romana.i fi.s.eo. & in c. qđ ad cōsultationē. col.pe.s.de re iudi.& i c.cū super.in iiij.no.eo.ti.& Ro.h sequit in ɔsi.cccxxiiij.in pposita cōsultatione. i fi.vbi alleg. dictū Inn.allegatū p Abb.h.in c.pastoralis.§.pterea.de of. dele. Et h i qualibet dispōne gnalr pcedit, quia qn à cōi rła recedit, cā†debet inseri[c] per

ADDITIONES.

a ¶S.Ald. Loquitur. Sequitur Deci. in consi.cccxcix.col.iiij. in iij.dubio. vbi vide in notab. casu.

b ¶Fran. Parona. Appellatio. In notorijs appellatio non admittitur nisi legitima causa exprimatur.Et illud aliàs inducebā ad q.q cum instrm faciat rem notoriā,& est probatio probata,& veritas apparens,secundū Bald.in l. Imperator.ff. de sta.homi.& Alex.in l.iurisgentiū.§.q fere.ff.de pact.& à sentētia in notorijs non appelletur,vt dicit tex.in c.cū speciali.§.porro.j.eo.q ab executione instrumenti nō pōt appellari.sicut nec ab executione sentētiæ.Et confirmabā inter cætera,quia iura simpliciter dicūt q ab executione nō appellatur. Nec distinguūt executionē instrumēti ab executione sententiæ.ergo nec nos.l.si seruus.§.nō dixit prætor.ff.de acq.hære.quis d.Fely.in c.quod ad consultationem.in ver. limita primo.in x.colum.de re iud.teneat contrarium.& ita fuit iudicatum contra eius opi.per doctis.viros.

c ¶H.Gig.Causa debet inseri. Adde q tps decēnij datum ad appellandum ex causa prorogari potest.vt not.Abb.& Doc.in c.cum sit Romana.s.eo.tit. & isto casu causa prorogationis exprimenda est. dictum fuit Inno. in c. ad petitionem, de accu.prope fi.quem refert,& sequitur Fely.in d.c.cum sit Romana.in ij.col.ver. limita octauo.

per quã actus reddat̃ legitimus, vt est dictũ Inn. in c. præterea. de
10 dila. vbi loquit̃ in citatione, & dicit ꝙ qñ non †pôt citatio fieri, nisi in aliquibus casibus, ad hoc vt citatio facta valeat, debet ex illis casibus aliquis inseri. Et hoc idẽ sequit̃ Bar. i l. ij. col. j. ff. si q̃s i ius vo. nõ ier. cũ si. vt dixi in c. sũ ꝑ eo. in ij. nõ. & in d. c. cũ sit Romana.
11 s̃. eo. Et† iõ, qñ q̃s citat̃ vt cõpareat ꝑsonaliter ꝯ rĩam, q̃ ponit̃ in l. fi. C. de ꝓcur. opus est vt in citatione cã exprimat̃. & ita Bal. in l. i. §. vsus. in fi. de ꝓcu. allegat Inn. in d. c. ꝓterea. Sicr̃ qñ victus nõ cõ-
12 dẽnat̃ in expẽsis.† q̃a h̃ est ꝯ regulã, cã debet allegari, vt Bald. dicit in auc. & gnal̃r. C. de epi. & cle. col. iiij. ver. quare ergo. vbi allegat Spe. in ti. de expẽ. §. nũc ostẽdẽdũ. & idẽ voluit Bal. in auc. nouo iure. in ij. no. C. de iud. Io. and. & alij in c. finẽ litibus. s̃. de do. &
13 ꝯtu. Et sĩr† qñ iudex recedit à iure, tenet̃ rõne exprimere. Old. in cõs. cccxxvj. & ꝙ articuli dati. col. ij. in prin. & Ro. h̃ idẽ tradit i cõs.
14 ccccixxxiiij. dubitat̃ primo col. pe. † Vnde quando alteratur pęna iuris, iuxta l. quid ergo. §. pęna grauior. ff. de infa. non præsumit̃, ꝑ iudice, vt Bal. inquit in d. §. pęna grauior. in repe. in vj. col. ver. istorum opi. in fi. iõ, s̃m eum, tenet̃ rõnem, & cãm exprimere. allega. gl. xxx. q. v. c. iudicantem. Sed contra dictũ Bal. & oĩa s̃. dicta videtur doctrina Bar. in d. l. quid ergo. §. pęna grauior. in ij. col. vbi in-
15 quit,† ꝙ iudex ex cã pôt alterare pęnam, quæ r̃ariter à iure imponit ꝑ illũ tex. & tamen in tali s̃nĩa, in qua auget̃, vel minuit̃ pęna iuris, non est opus ꝙ cã exprimit̃. & idẽ sentit Bar. in l. q̃d ad statutũ. ff. de pẽ. in l. relegatorũ. §. ad eps. in fi. ff. de interd. releg. Et hoc expresse voluit Saly. in l. properandum. §. illo. col. j. C. de iudic. Potest r̃nderi ꝙ hoc procedat in casu, in quo Bar. loquitur. videlicet quando pęna quæ imponitur regulariter à lege, alterat̃ à iudice. Nã præsumitur illud factũ ex causa, ꝑꝑ qualitatẽ iudicis, ꝑ quo præsumit̃. l. Herennius. §. Caia. ff. de euict. in c. præsentia. de renun. Et ita istam materiam limitauit d. Anb. in c. nisi essent. in prin. j. de præb. Nec ob. si dicat̃ ꝙ dictum Inn. in d. c. præterea. loquit̃ ẽt i iudice, qui citationem facit, & tñ expressio causæ requirit̃, q̃a talis
16 citatio respicit ordinẽ ꝓcedẽdi,† & quantũ ad ꝓcessum, & solennitatẽ iudicij, non præsumit̃ ꝑ iudice, nisi quatenus in actis apparet, c. q̃m ꝯ. de probat. Secus vero quo ad iustitiam, & decisionẽ causæ, quia pro rectitudine sententiæ præsumitur. Et secundum hoc non procederet q̃d dictum est supra de expẽsis, a quibus dictus absoluitur, ꝙ causa debeat in sententia allegari. Vnde aliter. & secũdo dicendum est ꝙ dictum Bar. in d. §. pęna grauior. videatur habere spãlem rõnem, q̃a in illo casu arbitrium iudici ꝯcedit̃. Vnde duo cõcurrunt, ꝑsumptio, q̃ insurgit ex persona iudicis, & arbitrium, q̃d in illa materia iudici tribuit̃. ex quo factũ iudicis magis iustificat̃, arg. tex. & q̃d ibi Bar. in l. j. ff. de solu. & q̃d no. idẽ Bar. in l. in venditione. §. j. ff. de bo. auc. iudi. pos. & ita dictum Bal. in d. §. pęna grauior. non v̾r verum, dum inquit, ꝙ non ꝑsumit̃ ꝑ iudice alterante pęnã. Nã immo præsumit̃, ꝑ s̃. dicta. Vel postremo, q̃a dictũ Bal. v̾r cõprobari ex dicto Inn. in d. c. præterea, cum simi. s̃. allega. dicendum videtur ꝙ Bald. in locis s̃. alleg. non dicit ꝙ cã ꝑsumat̃ pro iudice, licet solum dicit ꝙ talis sententia lata cõtra regulã iuris, nõ est ipso iure nulla, cũ nõ sit error exp̃ssus i sen-
a tentia. Cuius tamen contrarium voluit Mathesi.[a] in not. xx.

ADDITIO.

a ¶Mathe. Sed eum sequitur Dec. in l. certum. ff. si cer. pet. l. non hoc. C. vnde legi. l. iubere cauere. nu. 7. ff. de iuri. om. iu. vide s̃. de offic. deleg. c. prudentiam.

SVMMARIVM.

1 *Romam itinerantium priuilegium, quomodo moderetur.*
2 *Dispositio restringitur secundum rationem præsumptam.*
3 *Ratio vnica quando præsumitur in dispositione, an ex ea arguatur. nu. 6.*
4 *Diuinatio in interpretandis legibus reprobatur.*
5 *Romam itinerantes debent esse securi sub apostolica protectione.*
7 *Ratio vnica pro expressa habetur, tam in statutis, quàm testamentis.*
8 *Priuilegium alicui datum ne molestetur, non habet locum quando iustitia alterius opprimeretur.*
9 *Viduis non ita fauere debemus ut alijs fiat iniustitia.*
10 *Recedens post notitiam literarum videtur in dolo.*
11 *Fraudulenta præsumitur venditio eius, qui pro illa re uocatus erat ad iudiciũ.*
12 *Præsumitur contra illum, qui se absentat à loco, vbi debet morari.*
13 *Appellatio an ualeat si non interponatur coram iudice à quo, & quid in appellatione extraiudiciali. nu. 15. & 16.*
14 *Tempus ad appellandum an curat, quando copia iudicijs haberi non potest.*
17 *Libellus appellationis exigit nomen aduersarij, si tamen omittatur non vitiatur appellatio.*
18 *Appellationis vim habet arreptio itineris.*

SVggestum. ¶Primo ex isto tex. declaratio colligit̃ ad c. meminimus. s̃. eo. vt pri-
1 uilegium, q̃d ibi itinerantibus.† Romã generaliter cõceditur, moderatur s̃m rationẽ priuilegij, vt Abb. hic
a deducit. Et ista restrictio bene procedit[a] quantum ad secundam partem dictæ Decretalis, meminimus. in qua dat̃ priuilegiũ itinerantibus Romam, ante citationẽ. & ad illam partem text. hic refert. Sed in prima parte dũ ibi post citationẽ priuilegiũ denega-
2 tur, ille tex. indistincte procedit, per, ea quæ ibi dicta sunt. ¶† Secundo no. ex isto tex. iuncto. c. meminimus. ꝙ quando aliqua dispositio generaliter loquitur, & causa non exprimitur, si tamen præsumi, & coniectuari potest, secundum rationem præsumptã
b dispositio restringitur,[b] vt per Abb. hic. ex quo Peru. hic dicit, ꝓ-
c bari q̃d Bal. dicit in l. maximũ vitiũ. C. de lib. præte. ꝙ qñ vna tm̃[c]
3 † rõ ꝑsumi pôt in aliqua dispositione, ex tali cõiecturata rõne bene arguit̃. Sed tñ in ꝯriũ v̾r dictũ Bar. in l. liberorũ. col. viij. de ver. sig. vbi in statuto ꝙ extantibus masculis filia fœmina non succedat, licet tale statutũ ea rõne sola factũ videat̃ fauore agnationis, tñ s̃m eum, ista rõ nõ attendit̃, quia nõ est expressa in statuto, q̃d v̾r cõtra s̃. dicta. Et ad hoc facit, q̃a cum ratio non sit expressa, si
4 dicimus hãc fuisse præcise rõnẽ statuti, nõ caret diuinatione,† & diuinatio reprobat̃ l. si putator. ff. ad leg. Aquil. c. vt nostrum. j. vt eccle. bene. si talis fuisset rõ statuti, facile fuisset illam exprimere vt d̾r in l. j. §. finaũt. de caduc. tol. in c. ad audientiam. j. de deci. Ad tex. nostrum hic responderi pôt, ꝙ hoc fit ex noua dispositione summi Pontificis, hic, non per viam declarationis, vt Abb. hic dicit. Vel secundo in ista materia dici pôt ꝙ rõnem habemus ex-
5 pressam, quæ ponit̃ in c. j. j. de peregrinan. vbi itinerantes† Romã sub protectione apostolica debent esse securi. Et ex ista rõne infertur ad id, q̃d in tex. d̾r hic. ¶His tamẽ non obstantibus tenendũ est quod Abb. & Mod. dicunt, quia hæc communiter appro-
6 bat̃, † ꝙ qñ vna tm̃ ratio elici pôt ex aliqua dispositione, s̃m talẽ
d rõnem tacita dispositio regulat̃.[d] Et ita ẽt Abb. dicit in c. fin. in ij. col. ver. & plus ego puto. s̃. de rescri. vbi allegat dictum Bal. in d. l. maximũ vitium. & idem Abb. in c. ij. requiris. in princi. j. eo. Et ad hoc est gl. quæ allegat̃ in l. q̃uis. C. de fideicom. vbi Bal. in prin. ꝑ
7 illam gl. concludit, ꝙ cum tm̃ vna ratio potest reddi,† illa pro expressa habetur, tam in testis, q̃ in statutis. & sequit̃ Cuma. in cõsi. xx. proponitur ꝙ ser Blanchus. Roma. in consi. c. col. j. & in consi. cccciiij. col. ij. Alex. in consi. xlviij. super agitatione. colũ. iij. lib. j. & idẽ Alex. cõsi. xxij. cõsideratis. lib. iiij. col. j. & in consi. iij. col. vj. eo. lib. Imo. in l. fi. ff. de hære. insti. facit gl. no. & q̃d ibi Bal. in l. tale pa
8 ctũ. §. fi. ff. de pac. ¶† Tertio no. ꝙ priuilegium datũ alicui, ne grauet̃, vel molestet̃, nõ habet locũ qñ ex tali priuilegio iustitia alte
9 rius opprimeret̃. Facit tex. i c. ex tenore. s̃. de fo. cõpe.† vbi viduis ita fauor exhibet̃, vt alijs iniustitia non fiat. Ad idem tex. in c. nuper. de do. inter vi. & vx. Et ad tex. hic facit, q̃d d̾r in c. suggestum.
10 j. de deci. ¶† Quarto no. tex. cum gl. ij. in fi. ꝙ ille, qui recedit post
e notitiã literarũ, v̾r esse in dolo.[e] Et idem no. Inn. per illũ tex. in c. cõsultationibus. s̃. de offi. deleg. & in simili dicit Bald. post Odof.
11 in l. quoties. col. ij. ver. dicit Odof. C. de rei vẽ.† ꝙ fraudulenta præsumitur vẽditio facta ab eo, qui ita vocatus erat ad iudiciũ. Et q̃d hic d̾r de absentia, maxime haberet locũ, qñ sine cã recessisset, ex
12 eo, q̃d no. Inno. in c. fi. s̃. de eo, q̃ mit. in pos. vbi inquit† ꝙ præsumitur ꝯ eum, qui sine cã se absentauit à loco, vbi debet morari. Sequit̃ Abb. in c. plãtũ. in fi. j. qui fil. sint legi. Car. in cle. j. q. ij. circa fi. de iud. Ant. de But. in c. j. in j. col. in fi. s̃. de syndi. & tradit Imol. in cle. cãm, quæ. in glo. in ver. deuoluta. in versi. tertio fallit. de elect.
13 ¶† In gl. j. in fi. cõclusio est s̃m Abb. ꝙ appellatio non valet, nisi in præsentia iudicis interponat̃, si copia eius haberi pôt. per text. in c. fi. j. eo. & in c. appellatio. eo. ti. in vj. & est tex. in l. j. §. si quis ipsius.
14 ff. qñ ap. sit.† vbi tp̃s ad appellandum non currit, qñ copia iudicis haberi nõ pôt, dat̃ intelligi ꝙ in præsentia iudicis requirat̃. & idẽ v̾r ꝓbari in cle. j. eo. ti. & gl. ibi, in ver. maiori. Et ista est cõis opin. quã tenet Inno. & Bal. eum refert in c. cũ olim. in ij. colũ. s̃. de do. & contu. Inno. Imo. & Mod. in c. fi. col. iij. j. eo. Ang. in consi. cxxx. visis omnibus. & Rota in decis. ccclxxxij. quæ reperitur. in decis. xlix in nouis. item si appellet à diffinitiua. Facit tex. quẽ gl. hic adducit in c. vt debitus. j. eo. ibi, corã eodẽ iudice. Et hoc nõ solũ ꝓ-
15 cedit in appel. iudiciali.† sed ẽt in extraiudiciali, vt ꝑ Abb. hic. Et idẽ voluit gl. in d. c. appellatio. in ver. iudici. & Imol. post gl. ij. quã ibi notauit ad hoc in clemẽ. j. eo. ti. Putarem tamen valere appellationem

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Procedit. De qua vide Deci. in d. c. meminimus. in glo. j. in prin.
b ¶S. Ald. Restringitur. Adde Bal. in auc. ingressi. col. j. C. de sac. eccles. Ias. in l. non dubium. in vij. col. de legi. Aym. consi. iij. iudex. in prin. nu. 3. vbi allegat Dec. hic.
c ¶Vna tantum. Vide per Sozi. consi. j. & per d. Fran. de Curte. in consi. lxxx. col. ij. in prin. in consi. xxv. col. x. vltra med. in consi. xl. col. iij. & in consi. l. col. x.
d ¶Syl. Ald. Regulatur. Vide quæ addidi ad glo. in d. l. q̃uis, & vide Deci. in consi. xv. colum. iij.
e Hier. Gig. In dolo. Adde eundem Deci. supra hoc eo. titu. nostro. in c. meminimus. in ver. non ob. allegata.

16 latione sine præsentia iudicis,†si postmodũ ipsi iudici notificet,
17 ex eo, qđ in simili hr̃ in l.j.in fi.ff.eo. vbi in libello appellationis debet apponi nomẽ aduersarij, & tñ si illud omittat, nõ per hoc appellatio vitiat.l.iij.in prin.ff.eo.ti.Et ita cõcludit glo.quã Doct. sequunt in d.l.j.§.fi.in ver.aduersus.& tenet Spe.in tit. de app.in §.qualiter.col.j.ver.hoc ẽt no.Confirmat hoc,quia præsentia iudicis nõ vr̃ ꝙ ad alium finẽ cõsiderari possit, nisi vt iudex habeat certitudinẽ.ergo nõ refert quocũq; modo iudex certificetur, vt no.in l.hac consultissima.C.qui testa. fac.pos. & in l.j.& ij.ff. de li. & posth.Et ideo sufficit,ꝙ appellatio interposita intimetur iudici,vt de appellato dr̃ in cle.j.eo. ti.ad fi. Et ad hoc bene facit qđ
18 dr̃ in c.vt nr̃m.& in c. dilecti.j.eo.†vbi arreptio itineris habet vim appellationis.ergo præsentia iudicis nõ vr̃ necessaria. & hoc modo saluat,& ꝓcedit prima opinio gl.hic,quã tenuit Inno.in c. dilecto.j.eo.Spe.in tit.de appel.i §.qualiter.col.ij.ver. itẽ cautus esse debet.& Lap.in alleg.xxxix.an valeat appellatio.Nõ ob.iura quę ꝑntiam iudicis vñr requirere,quia per hoc nõ infertur ꝙ talis forma necessaria sit.ita ꝙ appellatio vitietur.& ꝓbatur.in d.l.j.in fin. iuncta l.iij.in prin.ff.eo.tit.Nã multa nõ debẽt fieri, quæ tñ facta tenẽt l.ij.§.biduum.qñ app.fit.& quia præsentia requirit ad habẽdam certificationem.Vnde si intimetur,idem erit.Item iura quę allegantur,dum loquuntur de præsentia, videntur potius respicere communẽ contingentiam,non ꝙ pręsentia necessaria sit.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus post appellationem non tenetur desistere à diuinis.*
2 *Excommunicatus ualide debet abstinere à diuinis.*
3 *Excõicatus non prohibetur ingredi ecclesiam,quando officia non celebrãtur.*
4 *Iudex delegatus potest absoluere ad cautelam.*
5 *Auditores habent iurisdictionem ordinariam,& quando,nu.q.*
6 *Absolutio ad cautelam an dicatur de connexis.*
8 *Absolutio ab excommunicatione si committatur nunquàm intelligitur commissa absolutio ad cautelam.*
9 *Episcopus an sit dignior cardinale.*
10 *Nominatio prior arguit maiorem dignitatem.*
11 *Cardinalis est maior episcopo quo ad officium, & administrationem. Et præcedit episcopum.nu.12.*
13 *Cardinalatu nulla maior dignitas post pontificatum.*

1 AD præsentiam. ¶†Primo not.ꝙ excõicatus post appellationem nõ tenet desistere à diuinis.Rõ est,q̃a excõicatio fuit nulla.c.dilecti.j.eo.c.per tuas.j.de sen.excom. Et idẽ esset in omnibus alijs casibus, in quibus sñia excõmunicationis redderet nulla. de quibus per glo.ordi.in c.præsenti.de sen.excom.in vj.nam iura, quæ loquuntur de excommunicatione,intelliguntur de valida l.iij.§. condemnatũ.
2 ff.de re iud.†Secus ergo si excõicatio valuisset, quia deberet excõmunicatus à diuinis abstinere.c.clerici.de cle.excom. mini.c.j. in fin.de re iud.in vj.Immo excõicatus debet de ecclesia expelli. lxxj.dist.in c.clericos.in fi.xxv.dist.in c.perlectis.ver.ad ostiarium.
3 †Et hoc qñ diuina officia celebrantur. aliàs autẽ excõicatus non prohibetur ingredi ecclesiam,& morari ibi cã orãdi, vt voluit gl. sing.j.q.j.c.qui studet.in ver.dimisit.& sequit Imo.in c.j. in fin. de vi.& ho.cle.Ant.de Bu.per illum tex.in c.responso.j.de sen.excõ.
4 licet Abb.ibi aliter dicat.¶†Secundo no.ꝙ iudex delegatus absoluere ad cautelam potest.glo.tamen voluit ꝯrium in c.solet. in versi.superiorem.de sent.excom.in vj.& respondet ad istum tex.
5 †ꝙ loquitur in auditoribus, qui habẽt iurisdictionem ordinariã. De quo per glo in cle.auditor.de rescri. Et ꝙ habeant ordinariã dicit Bar.per illum tex.in l.præcipimus.§.j.C.eo.Bal.in l.fi.C. vbi sena.vel claris.in versi.& facit ad quæstionem. & Rota in deci.xiij. item si causa.in tit.de offi.deleg.in nouis.Et opinionem gl.in d.c.
a solet.vr̃ sequi.Abb. in c.apostolicæ.circa fi.§.de excep.Sed tamẽ[a]
6 idem Abb.hic contrarium tenet,†quia ista absolutio videtur esse de connexis,vt per eum hic.Facit quod idem Abb.per illum tex. dicit in d.c.prudẽtiam.§.fi.de offi.dele.quem tex. ẽt allegauit hic. Sed aliter & melius,ibi inducit.& est bonus tex. in l.ita tamen.§. de.in fi.ff.de iudi.sol.ibi,quasi iuxta mandatum. & si mandatum non fuerit.& qđ voluit gl.per illum tex.xxij.q. iiij.c. innocens.in ver.clementior.& gl.ij.in c.nullus.lxj.dist.Et ista ꝯclõ ꝓbatur hic.
7 Non ob.ꝙ†auditores habeant ordinariam,quia illud locum habere potest in auditoribus,quibus vniuersitas causarum cõmittit,vt in auditore generali alicuius principis,prout loquit Bar. & alij in locis præalleg.Sed auditores vnius causæ videntur delegati simpliciter.& ita loquitur text.hic. Et de auditoribus Rote an habeant ordinariam,no.Ant.de Bu.in c.fin.de re iudi. & Rota in
8 xij.deci.in eo.ti.de reg.iur. Mod.in c.j.§.de offi.deleg.†Et ex prædictis notãdum est,ꝙ quis absoluit excommunicatum ad cautelam absque speciali commissione,& hoc ratione cõnexitatis causæ procedit.alias vero si alicui absolutio committatur ab excommunicatione,nũquã cõmissio intelligitur de absolutione ad cautelam,nisi exprimatur.gl.not.in c.capitulum.& ibi Abb. circa fi. §.de excep.& ibi quando dicatur absolutio ad cautelam.¶Et de
9 materia,†vltimo hic videtur probari ꝙ episcopus dignior sit cardinali,& ꝙ præferatur,ex quo episcopus prius nominatur, iuxta glo.in cap.bene quidem.xcvj. distinctio.in ver. Mediolanensem.
10 quæ ita arguit à priori nominatione † de episcopo Mediolanẽsi.
11 Et ꝙ†episcopus maior sit cardinali,est glo.fi.in c.quanquã.ij. q.ij.
12 & hoc verum est quantum ad ordinem.†secus vero quo ad officium,& administrationẽ,quia cardinalis est maior. Inn. in cap.in ecclesia.el ij.§.de elec.& Abb.in c.quod super his. de fide instru.
13 Bar.in l.j.§.si quis.ff.eo. †Et ideo cardinalis episcopum præcedit,
14 vt Abb.concludit post Car.in d.c.in ecclesia. †Et post papam nulla maior dignitas reperitur,vt inquit Car.in cle.fin.§.porro.in iij. no.de elec.Et eorum officium est de iure diuino.Abb.in cap.per venerabilem.qui filij sint legi.Et ista late prosequitur And.Sic. in tract.de præstan.cardi.in vij.char.

ADDITIO.

a ¶Sed tamen. Idem Dec.hic,& ĩ.eo.c.vt debitus.nu.24,Alberi.part.iiij.statuto q. lxxij.in fin.facit Ias.in l.j.in prin.C.de transact.& est casus.§.de offi. deleg.cap. prudentiam.§.sexta.& ita practicatur.& bene, quamuis aliter sentiat Dec.§.de offi.dele.c.ꝑterea.Idem Dec.in d.c.prudentiam.in fi.ampliat ad ordinarium.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione pendente quamuis nihil sit innouandum,intelligitur in præiudicium appellantis non in eius fauorem.*
2 *Iudicis officium dilatione pendente quiescit. Potest tamen intro mittere se in fauorem eius cui data est dilatio.3.*
4 *Iudicis à quo iurisdictio suspenditur in tendentibus in faciliorẽ expeditionem.*
5 *Attentata quamuis reuocari petantur per iudicem à quo, non tamen uidetur appellationi renuntiatum.*
6 *Appellans non uidetur appellationi renuntiare per actum, qui non contradicit appellationi.*
7 *Appellatione pendente quis non debet in sua possessione molestari.*
8 *Spolians aduersariũ pendente appellatione, uidetur appellationi renuntiare.*
9 *Possessor tuendus est in possessione pendente dilatione, etiam si possessio sit contra ius commune, & competat ratione priuilegij.*
10 *Suspicio superueniens facit ut inhibeatur possessori fructuum perceptio.*
11 *Debitor capi potest pendente appellatione, si timetur de fuga. Et pendente dilatione.nu.12.*
13 *Attentatorum causa est summaria.*
14 *Attentatorum reuocatio debet fieri per iudicem ad quem. Et etiam iudicem à quo nu.15.*
16 *Appellatio interposita inter aliquos respectu tertij, iurisdictionem iudicis à quo non suspendit.*
17 *Clausula, appellatione remota, operatur tantum inter partes non quo ad tertium.*
18 *Statutum tribuens executionem paratam instrumento publico, intelligitur inter personas nominatas in instrumento.*

1 CVm teneatur. ¶†Primo not.ꝙ licet appellatione pendẽte nihil innouãdũ sit l.j.in prin.ff.nil no.appel.pẽ.& in c.nõ
a solũ.eo.ti.lib.vj.hoc verũ[a] intelr̃ in præiudiciũ appellantis,sed in fauorẽ eius, qui appellauit,bñ innouari põt,& iurisdictio iudicis à quo, suspẽsa nõ vr̃,
2 dũmodo de articulo applõnis nõ se intromittat.tex.not.hic. †Sic ẽt pendente dilatione officiũ iudicis quiescit l.siue pars.C.de di-
3 lat.†& tñ in fauorẽ eius cui data fuit dilatio, iudex se intromittere põt.l.si quis instituatur.ff.de here.insti.quẽ tex. pro no. ad hoc ibi ponderauit Imo.facit qđ no.Bald.in l.quod fauore.C. de legi.
4 ¶†Scđo ꝓ d. Abb.hic colligitur ꝙ in tẽdẽtibus in faciliorẽ expeditionẽ appellationis,iurisdictio iudicis à quo, non suspendatur. Facit tex.cũ glo.in c.ij.de matri.contrac.contra interdi.eccle. vbi app.pend.super matrimonio iudex à quo præcipit ne partes cõtrahant de nouo.vt per Abb.hic.& alij posteriores sequunt.Hoc dictum in se verum videtur,per ea, quæ vidimus in c.personas.in c.cũ sit Romana.§.eo.& no.gl.in c.nõ solũ.eo.ti.in vj.in ver. quidquid.& facit ad hoc,qđ Fed.tradit in ꝯsi.xcviij.Nicolutius.Sed tñ tex.ħ nõ vr̃ cõsiderare faciliorem expeditionẽ causæ appellationis.

ADDITIO.

a ¶Hier. Gigas. Hoc verum. Vide extense per do. Vitalem de Gabanis olim regni Siciliæ vice prothonotarium in suo solenni tract.clausularum, qui habetur in formis in fol.x.in clausula,nil nouati appellatione pendente,& aliquid per eũdem do.Philip.Deci.in consi.xcvij.& in consi.ciij.& extende vt per do. Iaso. & Mod.in l.j.C.de bon.pos.secundum tab.

nis.ſed potius reſpicit cōem regulã, quæ dicit ꝙ appellatione pẽdẽte nihil innouãdũ eſt. Nã cũ appellatus turbaret appellantem in poſſeſſione eius, iudex ad obſeruationẽ regulæ ſe intromittit, reuocãdo quod fuit attẽtatũ pẽdente appellatione, & ita immediate hic iudex à quo pro faciliori expeditione appel. non ſe interponit. ¶ † Tertio no. ꝙ licet attentata pẽdẽte appellatione petãtur reuocari per iudicẽ à quo, per ipſum appellãtem, nõ tñ per hoc appellationi renũtiatum vr̃, vt per Abb. hic. † Nã cũ iſtud, qđ petit̃ nõ ꝑdicat applõni, appellãs nõ vr̃ illi renũtiare, vt tradit Rota deci. lxiij. itẽ ſi ille, eo. tit. in nouis. Ant. de Bu. Imo. & Abb. in c. gratum. ſ̃. de offi. dele. Et iſta cõcluſio ꝓcedit, qñ per viam ſimplicis informationis appellans comparet coram iudice à quo. ſecus ſi comparet coram eo vt iudice, quia tũc vr̃ renũtiatũ appellationi. Ita intelligit̃, & declarat̃ gl. in c. ſi à iudice, in verſi. teneris. que allegatur per Abb. hic, ſm Io. de ſantu. & Domi. in d. cap. ſi à iudice. in glo. præallega. in fi. Sed tñ iſta limitatio vr̃ contra text. hic. dum dicit̃ in ordine iudiciario tibi licebit. Et hoc latius dedu cit Peru. hic col. iij. & in c. ſolicitudinem, in vj. col. in verſi. tertia limi. j. eo. Pro reſponſione conſiderandum eſt, ꝙ tex. hic loquitur, qñ petitur grauamẽ illud reuocari, quo caſu licet ab eo petatur vt à iudice, ex quo non agit̃ de articulo appellationis, nõ videtur renuntiatũ eſſe appellationi, cum hic nulla ſit ꝯrietas, ſm glo. & Doc. in d. c. ſi à iudice. loquuntur quãdo coram iudice à quo agitur de articulo appel. tunc bene diſtinguit̃, an iudex à quo, aditus ſit tanq̃ iudex, vel per viam ſimplicis informationis. ¶ Quarto no. ꝙ † pẽdente appellatione quis nõ debet in ſua poſſeſſione moleſtari,[a] † & ſi ille, qui appellauit, ſpoliauit aduerſarium, videt̃ appellationi renũtiare. Inno. in c. ex parte. ſ̃. de reſcri. refert, & ſequit̃ Ang. in l. fi. §. illud. C. de temp. appel. Bald. in c. ex parte Ade, col. vij. de teſti. & pro no. tradit Mathe. no. xxviij. no. ꝙ ſi actor. alle, iſtum tex. ſm vnam lect. & dixi in c. an ſit. j. eo. † Sic etiam in cauſa principali pẽdẽte lite quis in poſſeſſione tuetur, etiam ſi poſſeſſio ſit contra ius commune, & competat ratione priuilegij. cap. j. vbi Abb. in iij. no. vt lite pend. & Card. in cle. ij. in ij. op. vt lite pen. Ro. cõſi. xxxvij. in fi. de quo no. Bald. in c. j. §. ſancimus. in prin. quo temp. mil. in vſi. feu. Et prædicta procedũt, niſi cauſa ſuſpicionis aliud poſtularet. † Nam pẽdente appellatione propter ſuſpicionem ſuperuenientem ſaltem perceptione fructuum quis poterit priuari. l. Imperatores. vbi Bar. ff. eo. facit tex. in l. de pollicitationibus. & quod ibi Bar. ff. de pollicit. Abb. in c. fi. in iij. not. per illum tex. de ſequeſtr. poſ. & fruc. Vnde ſi timetur de fuga, † etiã appellatione pẽdente debitor capi poteſt, ſecũdum Ang. in l. nemo carcerem. C. de exacto. tribu. lib. x. ad fi. Sic ẽt pẽdẽte dilatione debitor † capi poteſt ꝑ ſuſpicionem, ſm Bal. poſt Cy. in l. ſiue pars. C. de dila. facit gl. in l. quæſitum. ff. de pig. ¶ Quinto, & vltimo no. ibi, ordine iudiciario. facit tex. & quod ibi Bal. & Doct. in l. ſi pacto quo pœnam. C. de pact. Ex quo ergo ꝓceditur ſeruato ordine iudiciario, non videtur hic fieri reuocatio per viam attẽtati, quia † in reuocatione attẽtatorum proceditur ſummarie, vt per gl. in cle. ij. vt lite pen. & ad hoc facit, ſecũdum Innoc. & Doc. hic, † quia reuocatio attentatorum debet fieri per iudicẽ ad quẽ, c. non ſolum. eo. titu. in vj. ibi, per appellationis iudicem reuocari. † Sed tamẽ dicẽdum eſt, attẽtata pẽdente appellatione reuocari poſſe per iudicem à quo, quia dicũtur attẽtata lite pẽdẽte. Ita Inno. & Imo. hic. & eſt text. quem ibi not. Abb. in c. fi. in iij. not. ſ̃. de ſequeſt. poſ. & fru. facit ẽt quod no. Lap. & Do. in d. c. nõ ſolum. §. illa vero. col. iij. ver. ſed an attentata. in fi. & ſic iudex hic habebit procedere ſummariè. iuxta glo. in d. cle. ij. Nõ ob. tex. quia poteſt intelligi ꝙ ordo iudiciarius ſit iſte, ꝙ iudex à quo poſſit cognoſcere. Et eſt ſenſus. Habeas facultatem ſecũdum ordinem iuris, q̃a iſto caſu iuriſdictio nõ eſt ſuſpenſa. Non autem intelligitur tex. ꝙ in reuocatione ordo iudiciarius debeat obſeruari. ¶ Circa intellectum huius Decretalis plura referuntur per Abb. hic. & inter alios intellectus vnus videtur no. ꝙ text. hic loquatur, qñ tertius turbaret poſſeſſionem appellantis, quo caſu de plano procedit quod hic dicitur, † quia appellatio interpoſita inter aliquos reſpectu tertij iuriſdictionẽ iudicis à quo non ſuſpendit. Ita Bal. hic, qui allegat glo. in l. creditor. in prin. ff. man. & idem glo. in d. c. nõ ſolum. in ver. reducendum. facit tex. in c. Romana. §. in alium, eo. ti. in vj. Nec ob. ꝙ iudex appellationis videatur habere iuriſdictionem in tali caſu, quaſi turbetur per iſtum tertium in iuriſdictione eius, arg. c. ſane, & c. præterea. de offic. deleg. quoniam reſpõdet Peru. hic. ꝙ iura præallegata non habent locum in cauſa applonis, ꝑ tex. hic, ſed ꝓcedũt in cã principali, ꝓut loquuntur tñ iſta limitatio nõ vr̃ vera, quia nõ ꝓbat̃ iure. l. illam. C. de col. Et in ꝯrium facit tex. in d. c. nõ ſolũ. vbi ꝑ iudicem appellationis reuocant̃ attentata. & hoc, quia iſtud vr̃ eſſe de ꝑtinẽtibus ad cãm applonis. Præterea, ſi in iudice delegato ꝯriũ tenet locũ. d. c. præterea. & c. ſane à fortiori, idem dicendum in ordinario iudice applonis, in quo omnino eadem rõ vr̃. Ad tex. in d. c. Roma. §. in alium. rñderi põt, ꝙ nõ habeat locũ qñ innouata ꝑ tertiũ, iuriſdictionẽ iudicis applonis impedirent. prout gl. ibi dicit. Facit qđ dicit Lap. & Do. in d. c. nõ ſolũ. §. illa vero. iij. col. ſ̃. alleg. Et iſte intellectus de tertio verus eſt in ſe. Ad qđ ĩ ſimili facit, qđ dr̃ de clauſula, appellatione remota, † quę tantum operat̃ inter partes, non aũt quo ad tertium,[b] vt no. Bar. in l. j. §. interdum. ff. à qui. ap. nõ licet. & tex. ſuper eo. de offic. deleg. vbi Abb. & alij. Et in ſimili dr̃, † qđ ſi ſtatutum tribuit executionem paratam inſtr̃o publico, intelligit̃ inter perſonas nominatas in inſtr̃o, non aũt contra tertiũ[c] vt eleganter Bal. dicit in l. j. C. communia deleg. Qđ dictum extollit Alexã. in l. j. §. hæres. ff. ad Treb. & idẽ Alex. tradit in conſi. lxxxiij. viſo themate. colũ. fi. lib. iij. Sed tñ intellectus prædictus diuinationem cõtinet, ad tex. hic, in quo non apparet, ꝙ ꝑ tertiũ turbatio poſſeſſionis fieret. Præterea vana fuiſſet dubitatio, dũ dr̃, eo de quo applo interpoſita eſt ꝑtermiſſo. Nam iſta verba eſſent ſine aliquo miniſterio, ex quo articulũ applonis nihil hẽt cõe quo ad tertiũ. Eſt ergo alius intellectus principalis, ĩ quo reſidẽt Abb. & Mo. q̃ declarat̃, & ꝓcedit ſm ea, q̃ dixi in ij. no. Reliqua per Doc. hic.

ADDITIONES.

a ¶ S. Ald. Moleſtari. Vide Dec. in c. an ſit. in i. no. j̃. eo. in cõſi. ciii. col. i. & ſeq.

b S. Ald. Quo ad tertium. Dec. in d. c. ſuper. eo. in v. not.

c ¶ Syl. Ald. Contra tertium. Adde Pet. de Anc. in c. canonum ſtatu. ver. circa extẽſionem alibi. de conſti. refert, & ſeq. Iaſ. in l. certi condictio. §. quoniã. col. v. ſuper glo. i. ff. ſi cer. pet. & in l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pac. Alex. in cõſi. lxxxiiii. col. iii. lib. iii. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. col. pe. ff. de re iud. Iaſ. in l. iuriſg. §. prætor ait. in ii. col. ver. quinto noto. ff. de pac. Bene. de Barzis in tract. guarẽtig. q. viii. col. iii. ver. his adductis. Deci. in c. ſuper eo. in v. not. j̃. de offic. deleg. Paul. de Caſt. in conſi. lxvii. viſo. lib. i. Dec. in conſi. cxcviii. col pe.

SVMMARIVM.

1 *Appellare quis poteſt reſpectu unius grauaminis, pro quolibet grauamine futuro.*
2 *Appellatio in uno articulo, quo ad totã cauſam, iuriſdictionem iudicis ſuſpẽdit.*
3 *Generalis appellatio dicitur, quæ unam etiam cauſam tantum reſpicit.*
4 *Speciale, uel generale mandatum quod dicatur.*
5 *Generalis diſpoſitio quando dicatur.*
6 *Appellatio ante ſententiam cauſam requirit, & quomodo.*
7 *Clauſula appellatione, & alijs rationibus, & cauſis, ſuo loco proponendis, quid operetur.*
8 *Appellatione ab interlocutoria an ſufficiat unam cauſam exprimere cum clauſula generali.*
Et an generalem per relationem ad acta nu. 9.
Quid ſi ſpecialiter nominetur certa pars actorum. nu. 10.
Quid ſi notoria ſit, nu. 12.
11 *Forma non impletur per æquipollens.*
13 *Attentatorum reuocato qualiter petatur.*
14 *Attentata à parte pendente appellatione, non reuocantur, ſed à iudice.*
15 *Innouata etiam à parte reuocantur per titulum vt lite pendente.*
16 *Innouata à parte lite pendente, ſi non ſtatim petantur reuocari, debet expectari finis litis.*
17 *Libellantis fauore generalitas eius interpretanda eſt.*
18 *Libellus quilibet ſi fieri poteſt, tollerandus eſt.*
Etiam accipiendo verba groſſo modo. nu. 19.
20 *Libellus in fauorem libellantis interpretatur, quando ambiguitas conſiſtit in re. ſecus, ſi conſiſtat in facto*
21 *Libellus generalis quando admittatur, nu. 23.*
22 *Libello quo certus reus non redditur, reſpondere non tenetur.*
24 *Attentata poſt appellationem an ſint ipſo iure nulla, & nu. 27.*
Et an deſerta appellatione reconualeſcant. nu. 25.
26 *Nullum rumpi, aut reuocari non poteſt.*

COnſuluit. ¶ † Primo not. ꝙ reſpectu vnius grauaminis à iudice quis appellare poteſt pro quolibet grauamine futuro in eadem cã. Et ſm Abb. hic vr̃ bonus tex. ꝓ his, q̃ dixi in c. ſuper eo. el. j. ſ̃. eo. † ꝙ appellatio in vno aticulo quo ad totam cãm, iuriſdictionem iudicis ſuſpendit. Et ita tranſeunt Mod. hic. Sed tamen iſte tex. ad hoc non multum facit. Primo, q̃a fuit hic appellatũ vniuerſaliter ab omni grauamine, qđ ſibi poſſet in tota cauſa inferri. non ergo mirum, ſi tota cauſa complectitur. Sed in c. ſuper eo. loquũtur. Doc. quando ab vno articulo cauſæ ſimpliciter appellatur. vnde in alio articulo ſeparato eiuſdem cauſæ iuriſdictio non ſuſpenditur, vt ibi diximus. Secundo cõſiderandum eſt, ꝙ appellatio porrigitur hic ad totũ cauſam, quãdo ſucceſſiue quis grauat̃. Sed in d. c. ſuper eo. Abb. voluit ꝙ ex vno grauamine tota cauſa ſuſpendat̃ abſq; alio grauamine. vnde patet ꝙ iſte tex. parũ facit. ¶ Secũdo probat̃ hic, ꝙ † gñalis dr̃ appellatio, quæ vnã tantum cauſam reſpicit,

respicit, in qua pluribus modis quis grauari pōt. Quod facit ad
4 iudicādū,†qn̄ dicatur spāle, vel gn̄ale mādatū,de quo Bar. i l. fi-
ius fa.§.fi.ff.de dona.Bal.& Doc. in l.j.C. ēt ꝑ procu. cām i integ.
resti.& Pau.de Ca.in cons.lxv.super dubio primi quæsiti.in ij.col.
5 cum si.†Et qn̄ dispositio dicat̄ generalis,no.declarat d.Abb. in c.
ex parte.el.j.in gl.fi.s̄.de off. deleg.& in c.pastoralis.§.qm̄.in prin.
s̄.de rescri.no.Bar. in l.si dn̄o.ff. de leg.j. ¶Circa intellectū huius
6 Decretalis Abb.concludit ꝙ loquat̄ s̄m antiqua iura.†Sed hodie
iste tex.non habet locum, q̄a in appl̄one ante sententiam cā re-
quiritur,vt in c.vt debitū.j.eo.Dicunt tn̄ Io.an.& d. Abb.ꝙ etiam
hodie iste tex.ꝓcederet, si in appl̄one vna cā grauaminis expri-
7 meretur,& postmodū generalis clausula subijciat̄, &† dicat̄. Et
alijs rationibus,& causis suo loco proponendis. Istud dictum du
pliciter intelligi pōt.Primo,ꝙ valeat talis appellatio respectu cāę
grauaminis expresse.Et hoc videtur clarum, & sine dubio, quia
in appellatione causa expressa reperitur, prout requiritur in d.c.
vt debitus. Secundo potest intelligi ꝙ valeat appellatio respectu
generalis clausulæ,q̄ subijcitur, quia illa generalis clausula coa-
diuuatur ex causa illa pręcedēte, quæ specialiter exprimitur. Ad
hoc bonus tex.in ar.in c.qui ad agēdum.de procu.lib vj. in §.j. Et
hoc tolerari potest,& verum vr̄, quantum ad dispositionem.c.vt
debitus.j.eo. vbi aliàs simpliciter requiritur ꝙ ī appl̄one ante sen
tētiā probabilis cā exprimat̄.Nam satis expressa dicitur ex illa cā
generali, quæ coniungitur cum vna causa nominatim expressa,
vt in simili dicitur in d.c.quid ad agendum.§.j. & ita loquitur, &
intelligitur Abb. hic. Sed nouissime hodie istud non haberet lo-
a cum per cle.appellāti.eo.ti.vbi requiritur vlterius ꝙ noīatim.[a] ex-
primatur,& non licet aliàs causas appl̄onis prosequi, q̄ in appel
latione nominatim duntaxat expressas,vt in d.cle.appellāti.ad li
terā dicit̄.Et istud de plano Abb.hic fatet̄ ad fi.Et ex tali declara-
tione remouentur quædam quæ traduntur per Mod. hic. Et ita
ex prædictis notandum est,ꝙ in terminis cle.appellanti non suffi
8 ceret vnam causam grauaminis†exprimere cum clausula gn̄ali,
iuxta c.q. ad agendum.de ꝓcu.in vj.ita Abb.hic.& in c.cum cām.
circa fi.j.eo.& idē tenet Car.in d.cle.appellāti.in iij.q.vbi dicit, ꝙ
ita tenet Rota.& sic reperitur ij.deci.item si appelletur. in eo.tit.
in nouis.& in deci.xliij. si appelletur. eo.ti. in antiquis. Sic etiam
9 in simili non sufficeret,ꝙ in appellatione ab interlocutoria†cau-
sa grauaminis exprimeretur generaliter per relationem ad acta.
vt no.Ang.in l.vbi aūt.§.illud de ver.ob. cum pluribus concor. vt
ꝑ Alex.ibi,quæ tradunt̄ ꝑ Mod.hic.& idē Alex.plura adducit in
l.j.col.fi.ff.de libe.& posth.in l.prætor.in prin.ff.de no.ope.nun.&
in consi.lxxx. viso col.vj.lib.j. Et hoc verum intelligitur, quando
10 simpliciter appellans ad acta relationē facit.† Secus si specialiter
nominet, in qua parte actorum grauamen illatum colligitur, vt
voluit sing.Bal.in l.de minoribus.col.j.C.de his,qui.vt indi. & se-
quit̄ Peru.hic.& hoc valde extollit Ang.are.in §.si minus.col.xix.
versi.ad vnum tantum aduerte.institu.de act.Sed tamen non vi-
detur hoc dictum Bal.sine dubio procedere,quia illa specialis re
latio ad acta,prout Bal.loquitur, non videtur ad alium finem cō
siderari posse, nisi vt habeamus omnimodam certitudinem. sed
in proposito,in casu dictę cle. appellanti.potius forma considera
tur,videlicet, ꝙ causa nominatim expressa sit. vnde non sufficit
habere certitudinem, sed pręcise debet seruari quod dicitur in
d.clemen.appellanti.Ad hoc qđ not.Bald.& Doct.in l.j.ff. de lib.
11 & posth. †Nam quādo aliquid pro forma requiritur,non sufficit
q̄d illud fiat per equipollens.l.Meuius.l. quid hęredi.ff. de cond.
& demon.facit glo.in cap.j.de baptis.& plura ad hoc alle. in d.l.j.
col.iiij.de lib.& posth.Comprobatur.quia ratio,quæ assignari po
test, quare regulariter non sufficit cām grauaminis exprimere ꝑ
relationem ad acta,est illa, quia tunc causa non dicitur expressa
nominatim in appellatione ꝓut requiritur in d.cle.appellāti. Et
ista ratio etiam concludit,quādo relatio specialiter fit prout Bal.
dicit, quia non est verum dicere ꝙ nominatim in appellatione
12 expressa sit. † Ad hoc etiam facit.quia licet causa grauaminis no-
toria sit,debet tamen causa exprimi,vt concludit Car.in d. clem.
appellāti in v.q.no.Io.an.& Abb.& alij in c.accedens. el.j.s̄.vt lit.
non contest. Vnde concludendum videtur quòd illa certitudo,
quæ colligitur ex speciali relatione ad acta,non sufficiat, sed de-
beat causa nominatim exprimi. vt dicitur in d.clemē. appellanti.
¶Extra gloss. quæritur de practica, quomodo attentata post ap-
b pellationē petuntur reuocari. Et breuiter cōclusio est,[b] ꝙ appel-
13 latione iudiciali sufficit†ꝙ dicatur, illa attētata fuisse post appel-
lationē. sed in appellatione extraiudiciali nō solū requirit̄ ꝙ post
appellationē,sed ēt ꝯ ipsam appl̄onē attentata sint.ita d. Ant. &
Abb.hic.Et talē differentiā posuit Inno.in c.ꝑ ꝑ.s̄.de elec.de quo
dictum fuit in c.j.s̄.eo.Sed ī appellatione iudiciali ꝯsiderādū est,
14 †ꝙ tali appellatione pendente nō reuocant̄ attētata à parte, sed
illa tm̄,quæ per iudicē innouata sunt,vt no.voluit Inno.in c. dil
ectę.s̄.de exce.vbi Car.& d.Abb. in pe.col.sequunt̄.& Bal.& Imo.
in l.si q̄s filio.§.hi aūt.in prin.ff.de iniust.rup.testa. Et tenēdo istā
opi.esset dicendū,dum petunt̄ attentata reuocari, ꝙ per ipsum
iudicem innouata fuissent.Et hoc verū est,quando reuocatio pe
titur,tanq̄ attētata sint appellatione pēdente.iuxta ti.nihil inno.
app.pen.Secus vero esset si reuocatio peteret̄ ex ti.vt lite pendē.
15 †quia tunc ēt innouata à parte debent retractari,vt declarat Car.
16 & Abb.in d.c.dilectę.†Et notandū est,ꝙ innouata pēdēte lite, sta
tim debent peti reuocari,ante,q̄ quis vltra procedat.Sed si vltra
procedatur,debet finis litis expectari,vt no.Bal.in l.j.col. pen.C.
de app.dum allegat.l.chirographis.§.j.ff.de admi.tuto.vbi Bar.&
prædicta ꝓcedunt quo ad validitatem attentatorum.sed quantū
ad libellum Abb.hic cōcludit ꝙ libellus, in quo generaliter pe-
tuntur attentata reuocari,bene procederet,quia illa generalitas
17 interpretaretur secundum subiectam materiam,& in†fauorem
libellantis,etiam verba impropriando.c.constitutus. cum glo.j.j.
18 de reli.do.cum si.vt per Abb.& Moder.hic.†Nā quilibet libellus
e si fieri potest,tolerandus est,[c] vt Bal.dicit in l.ij.col.iij.ver. quæri
tur ergo.C.qui accu.vbi alleg.Inno.in c.examinata.s̄.de iudi. Et
19 simplicitas loquendi non nocet in libello, qui grosso modo †lo-
quendi saluari pōt,vt Bal.inquit in l.fi.in prin.in ij.col.C.de com.
pen.cum si.vt ꝓsequitur Alex. in cōsi.lxiij.viso, & perlecto. lib.vt
Sed tamen contra conclusionem prædictā facit, quia procedūt
quæ s̄.alle.sunt,quando dubitatio insurgit circa proprietatē ver
borum,& in iure consistit.Secus vero,quando ambiguitas in fa-
20 cto consistit,†quia tunc non fit interpretatio in fauorem libellā-
tis,sed requiritur declaratio,& expressa interpretatio agentis,vt
Bal.not.dicit in l.si quis intētione.in ij.not.ff.de iudi. ꝑ l. Pompo-
nius scribit.§.fi.ff.de rei ven.Et hoc sequitur Alex in consi.lv. qm̄
causa.col.pe.lib.v.Et talis videtur casus noster, quia quando ge-
neraliter attentata petuntur reuocari, dubitatio in facto consi-
stit,an sint attentata contra appellationem,vel non. vnde libel-
lus absque declaratione nō videtur procedere. Et istud verū pu
d tarem,quando à parte opponitur.[d] Et sic dictum Bal. intelligit̄.
21 †Nā tūc generalis libellus non admittitur, quia aduersarius nō
redditur certus l.j.in prin.ff.de eden. Et tali casu aduersarius nō
22 tenet̄ rn̄dere,†vt no.Abb.in c.j.in ij.not.de libel.obla.& idē Bal.
in l.fi.col.iiij.ver.secūdo opponitur.C.de codi. Sed dictū d.Abb.
hic ꝓcedit parte nō opponēte,quo casu libellus indistinctè gene
ralis admittit̄ l.fin.C.de anna.exce.c.abbate sane. de re iud. in v.
23 no.Bar.& Doc.in l.j.in prin.ff.de eden.†Et hic, dūmodo ex nar-
ratis cōprehendi possit quid actor velit,vt no. Bar. tradit in tract.
24 ad repri.in ver.figura iudicij.in ij.col.¶†Postremo ex s̄. dictis in-
fertur ad quæstionem,an attētata post appellationē sint ipso iu-
re nulla.& Abb.post Ant.de Bu.cōcludit,ꝙ sic,in appellatione iu
diciali.& idem Abb.dicit in extraiudiciali,siue à iudice interpo-
nat̄,vt in c.ad audientiam.in c.dilecti.j.eo. siue à parte, vt in c.j.s̄.
eo.& hoc prius voluit Lap.in alleg.j.in hac allegatione.in fin. Ro.
in decis.xx.item si post.eo.ti.in nouis. Ad hoc facit tex.in c.j.de re
sti.spo.Et idem no.Bal.in consi.cxiij.ꝓponitur.in j.lib. ver. sciēdū
25 est.Et ista cōclusio adeo ꝓcedit,ꝙ†licet appellatio deserta[e] sit,nō
e tn̄ attētata recoualescunt,vt dicit Peru. hic,per tex.in c.cū venis-
sent.s̄.de eo,qui mit.in pos.facit text.in c.licet. de sen.exc.in vj.ꝑ
quē tex.hic firmat Car.vbi ēt alia adducit in consi.cl. super præ-
misso.col.iiij.in fi.In hoc tn̄ vltimo dicto aliter sentit Old.in con-
sil.cc.orta materia.Sed in q̄ōne principali considerandū est,ꝙ iu
ra.s̄.alle.non probant intentionem Abb. immo potius cōtrariū
videntur dicere,dū tex.in c.non solum.dicit attētata debere re-
26 uocari.& idē dr̄ in c.j.s̄.eo.in fi.ibi,reuocatis. †Nā si debet reuo-
catio fieri.ergo vr̄ ꝙ attentata valerēt, quia quod nullum est, nō
dr̄ rumpi, nec reuocari.l. nā si sub cōditione.§. post defectum.ff.
de iniu.rup.test.Facit tex.in c.ad dissoluendum.j.de despon. im-
pu.Et licet Lap.in alleg.prædicta videat̄ rn̄dere, ꝙ reuocatio fit
quatenus de facto processerunt,& sequūtur Mod. scribētes hic
iuxta

ADDITIONES.

a ¶Nominatim. Hęc est perpetua sententia Phil.Dec.vbique,& ipsa veritas,quam-uis aliquando Dec.consulendo,& cāæ seruiendo citat dictum Bald. vt in consi. dclxxxvij.in fi. Adde ꝙ dum modo facta sit expressio facti,potest maior declaratio & iustificatio fieri per acta.& sat est nudum factum grauaminis exprimere, & ita obseruatur.

b ¶H.Gig. Conclusio est.Vide pulchre per Sozi.in consi.xlv.incip.visa appellatio.

c ¶H.Gig. Tolerandus est.Adde eundem Dec.in consi.xxviij.in v.col. circa fi. ver. nam verba intelliguntur.& Ias.in S.omnium.in xxix.col.& in prin.col.xxx.& Sozi.in consi.xxxix.in vj.col.ver.verum licet.in j.vol.& in consi.cclx.in pe.col. in ver.secundo concludo.in ij.vol.

d ¶Syl.Ald. Opponitur. Vide eundem Deci.in c.dilecti.col.v.in f.s̄.de iudi.

e ¶Appellatio deserta. Vide circa hoc pulchre per Ias.in l.j.C.de bon.pos.s̄m tab.

iuxta gl.in l.j.ff.de ſer.& in c.accedens.el.j.ſupra vt lit.nõ conteſt. Iſta reſponſio poſſet tolerari,& procedere,quando ex alijs iuribus liquido conſtaret ꝙ attentata eſſent nulla . ſed ꝙ hoc probetur in dictis iuribus nullo modo dicendum eſt. Nã licet dici poſſit,quòd non obſtant,non tamen in illis opi.Abb.fundari poteſt. Et profecto non ſine miniſterio iura communiter ita loquuntur, & dicũt attentata poſtappellationem debere reuocari,in d. cap.non ſolum.vbi in duobus locis colligitur.in c.j.ſupra eo.in c. ſignificauit.ad fi. ibi, reuocato in irritum quidquid poſt applõnẽ. & in c.ſignificantibus.in fi.j.eo.in c.Rodulphus.in fi.s̃.de reſcrip. Præterea tex. in d.c. non ſolum.§.j. dicit attentata pendenre appellatione ante inhibitionem factam iudici à quo non debere reuocari , donec appellationis cauſam veram eſſe conſtiterit. ergo non videntur nulla.Ad hoc tamen reſponſio habetur in deci. Rotæ.ſupra alle.ꝙ licet retractatio differatur,tamen probata veritate cauſæ attentata ſint nulla. Sed iſta reſpõſio non ſatisfacit, quia ſi attẽtata eſſent,nulla, ad quid retractatio ibi deberet fieri. Confirmatur hoc,quia ſi cauſa appellationis vera nõ probetur , nõ debent attentata reuocari, vt ibi dr̃.ergo patet ꝙ valeant.Et ſi dicatur hoc habebit locum tãtum in applõne ab interlocutoria, prout tex. ibi loquitur in §.j. Secus ergo videtur in appellatione à diffinitiua,prout tex.ibi diſtinguit,& differentiam facit in prin. Poteſt reſponderi ꝙ attentata pẽdente applõne a diffinitiua,debeant indiſtincte reuocari.[a] ideo ſtatim in illis ante omnia reuocatio fit.Sed in appellatione ab interlocutoria,in qua cã exprimitur, expectatur ꝙ veritas cauſę probetur. Vnde concludendo,ꝓbabilis vr̃ concluſio , ꝙ attentata pendente appellatione valeant regulariter . fallit in ſententia excommunicationis. ſic loquitur. tex.in c.dilecti. in c. ad audiẽtiã.s̃.e. ¶† Secũdo fallit poſt inhibitionẽ factã iudici,à quo,d.c.nõ ſolum.§.fi.Et in p̃dicta concluſione reſidet Alex.in conſi.lxxxviij.col.iij.lib.j.diligenter conſiderantis.vbi tamen allegat vnum tex.in c.quoties.ij.q.vj.vbi videtur ꝓbari opi.Abb.in fi.ibi nihil erit.De quo videbimus in c.bone. vbi Peru.late hoc ſequitur infra eo.

ADIDTIO.

a Hie.Gig. Reuocari Adde eundem Deci.in conſi. xxxiiij.in vlt.col.in prin. in j.vol. & in conſi.xcviij.in j.col.eo. volu. & vide etiam Fely. in d.c.dilecti. in vlti.col. de maio.& obed.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus an repellatur ab eo quod petitur extra iudicium.*
Contractus celebrat tamen,nu.2.& matrimonium contrahit.nu.3.
Ingreditur religionem,nu.4.Et quæ ei permittantur,remiſsiue.nu.5.
6 *Tertius, cuius non intereſt an admittatur ad excipiẽdũ de excommunicatione.*
7 *Iudex ex officio poteſt excommunicatum repellere.*
8 *Iudex ubi ſupplet ex officio,ibi tertium eius non intereſt,admittit.*
9 *Præſentare ſe dicitur,qui nuncium deſtinauit.*
10 *Præſens propriè dicitur qui ſui corporis præſentiam exhibet.*
11 *Statutum requirens præſentiam, intelligitur de corporali.*
12 *Præſentia ſi requiratur in contractu alicuius , an , & quando poſſit mittere procuratorem.*
13 *Impeditus cuius præſentia exigebatur poteſt actum expedire per procuratorem .*
14 *Capituli præſentia ſi requiratur poteſt conſtituere qui actum explicent nomine capituli.*
15 *Nuncio quod fit non dicitur fieri à propria perſona.*
Neque manibus proprijs,nu.16.
17 *Citatio,an,& quando ualeat ſine termino.*
18 *Citatio incerta nulla eſt.*
19 *Citatio intelligitur facta pro loco ſolito .*
20 *Hora ſi appoſita non ſit,intelligitur de ſolita.*
21 *Legato obediendum eſt ſicut papæ.*
22 *Iudicibus duobus præcipientibus,maiori obediendum eſt. Et quis dicitur maior,& quando,& quomodo.*
23 *Beneficia plures habens,tenetur maiori perſonaliter ſeruire.*
24 *Iudex maior quis dicatur.*
25 *Clericus potius tenetur obedire ſuo epiſcopo,quàm metropolitano.*
26 *Habes feudum à principe,cui magis teneatur obedire , an domino feudi ſeculari,an uero papæ,uel epiſcopo.*
27 *Filius qui iurauit non recedere de ſtudio niſi ſolutis creditoribus. non eſt periurus recedens ſi nocetur à patre.*
28 *Beneficiatus in duobus locis debet primo epiſcopo obedire, in cuius loco primo obtinuit beneficium.*
29 *Confœderatus cum duobus regibus,debet potius eſſe cum eo , cum quo primò confederatus eſt.*
30 *Cauſa magis neceſſaria præponderat.*
31 *Aduocatus obligatus duobus monaſterijs,ipſis inter ſe contendentibus, cui ſeruire teneatur.*
32 *Citatus coram uno ad dicendum teſtimonium coram alio ſimpliciter,debet cõparere coram eo,vbi teſtimonium dicendum eſt.*
33 *Cauſæ qualitas præponderat præoccupationi,& prioritati temporis.*
34 *Citatus,& detentus à minori excuſatur à comparendo coram maiori.*
Sed debet mittere procuratorem.nu,35.
36 *Nuncio & citato diſſentientibus,eſt in arbitrio iudicis cui magis credat.*
37 *Nuncio in dubio creditur.*
38 *Familiæ poteſtatis creditur,quæ uadit rimando pro armis.*
39 *Nuncio referenti ſe citaſſe ad domum ſimpliciter , quando citatio ad domum facienda eſt in ſubſidium, an & quando credatur.*
40 *Nuncio non præſumitur ſicut pro iudice.*
41 *Nuncio dicenti citaſſe ad domum ut habuit in mandatis,an credatur.*
Quid ſi dicat feciſſe quæ tenebatur de iure , & ſecundum formam ſtatuti , nume.42.
43 *Nuncio,& notario diſcordantibus de citatione,& relatione,cui credatur.*
44 *Notario, & teſte diſcordantibus de exami natione, cui magis credatur.*
45 *Nuncio referenti citatum dixiſſe nolle uenire,an credatur.*
46 *Nuncio, cui commiſſum fuerat ut mitteret in poſſeſſionem bonorum, ſi referat immiſsiſſe,creditur non hoc ſolum,ſed ꝙ illa ſint bona Titij.*
47 *Nuncio creditur referenti ſe non inueniſſe citatum.*
48 *Nuncij relatione ſtatur ſuper diſcuſsione bonorum.*
49 *Negatiua qualibet probatur per diſcuſſionem nuncij.*

1 CVm parati. †Primo no. ẽt excommunicatum repellendum eſſe ab eo, qđ petiꝰ extra iudiciũ. Ita colligitur per Abb. & Doc. hic. Sed tamẽ hoc non vr̃ cõcludenter ꝓbari,qa dato ẽt q excõicatus habilis fuiſſet ad impetrãdũ, potuiſſet tñ ſummus põtifex induci ad nõ cõcedẽdũ , & retrahi ꝑꝑ excõicationẽ. In hoc enim attendiꝰ volũtas ſummi põtificis.iuxta ea,quæ hñr in c.poſtulaſti.s̃.de reſ.Dictum tñ in ſe verũ eſt,ſm qđ habetur in c.j.de excep.lib.vj.ĩ c.veritas.s̃.de dolo,& cõtu. cum ſi. Sunt tñ quædam quæ excommu-
2 nicatis non denegantur.†Nam contractus, qui per excommunicatum celebrantur,valent,vt tenent Inn.& d. Abb.in c. ſi vere.j.
3 de ſen.exc.† Et excommunicatus matrimonium contrahit , c. ſi-
4 gnificaſti.j.de eo,qui duxit in vxo.eam quã pol.per. adul.† Idem religionem ingrediꝰ.in c.cũ illorum abſolutio in v.no.j.de ſen.excõ.Quod tñ declaraꝰ,vt ꝑ Cal.in conſi.xl. non valet. in tit. de re-
5 ſcri.†Et de alijs,quæ ꝑmittunꝰ excõicatis,no.Bal.in l.j.col. fi.ff.C. iur.& fac.ign.& late Car.in c.ꝑpẽdimus.in rep.de ſen.exc.ĩ vult.
6 car.†Secũdo no.ꝙ tertius,cuius nõ intereſt, admittiꝰ ad opponẽ-
7 dũ exceptionẽ excõmunicationis.†Et hoc ideo eſt,ſm Imo.quia iudex ex officio ſuo excõmunicatũ repellere põt.c.j.in fi.j. de exce.Ex quo inferrur notabiliter, ꝙ vbicũq; iudex poteſt ex officio
8 ſupplere,†ita tertiũ, cuius non intereſt admittere põt,[a] tex. eſt h̃
a not.ſm Imo. & ad hoc eſt deciſio Car. in terminis iu cap.exceptionem.in vj.q.s̃.de exce.& in ſimili Bar. tradit in l. vbi pactũ. in.pen.col.verſi. & ideo de facto dixi.C.de tranſa.facit qđ dicunt Hoſt.& Io.an.& Do.in d.c.j.§.fi.de exce. in vj.& prædicta concluſio ꝓcedit de volũtate iudicis.Si vero iudex ꝯdiceret,bene repelleretur tertius,cuius non intereſt.Et hoc modo intelligitur,& ꝓcedit qđ voluit Compoſt. quem Ant.de Bu. & alij. referunt in c. nõnulli.§.j.in j.col.fi.verſi.dicit enim obtentum.ſupra de reſcrip. & no.Spec.in tit.de reſcri.præſenta.§.ratione formæ.in x.col. ver. ſed pone,tu es.& Domi.illud ſequiꝰ poſt Archi.in c.j.col.iij.verſi. quid tu es.de reſcrip.in vj.Nam in locis proxime alleg.Doc.ſimpliciter dicunt,ꝙ tertius,cuius non intereſt, non poteſt opponere exceptionem excommunicationis. Sed dictum eorum intelli-
9 gitur, iudice contradicente. aliàs ſecus,vt ſupra dictũ eſt. ¶†Ter-
10 tio not. ꝙ ille, qui nuncium deſtinauit, dicitur ſe præſentare.†ſed tamen proprie ille videtur præſens, qui corporis ſui præſentiam facit, vt eſt glo.no.in cle. dudum in ver. præſentari.de ſepu. Et ꝓ illa gl.videtur tex.in c.ſi pro debilitate.s̃. de offi. deleg. & in l.ij.§. ſimili modo.ff. ſi quis cau. facit tex. in c. in noſtra præſentia.s̃. de teſti.in l.j.§.qui præſens.cum ſi.de ver.ob.Ad tex.hic Abb.reſpondet ꝙ tex. vltra ꝓcedit.aliàs niſi vltra tex. proceſſiſſet, p̃ſentia intelligitur pro eo,qui eſſet præſens corporaliter, vt dictum eſt ibi. Iſta tamen reſponſio non ſatisfacit, quia ea attentata ſequeretur ꝙ ſi hoc vlterius non proceſſiſſet,ſed citatio fuiſſet facta ſimpliciter, debuiſſet perſonaliter comparere . qđ falſum eſt per l.C. de procu.c.pe.de iur.cal.in c.j.de iudi.in vj. Niſi dicamus ꝙ in materia iſta citationis iura vltra procedunt, declarando ꝙ ſufficiat pręſentare ſe ꝑ procuratorem. Et hoc modo adaptari põt qđ Abb. dicit. Secundo tamen etiã clarius põt rñderi ꝙ tex. hic nõ loquitur de p̃ſentia ſimpl̃r, ſed dictũ fuit , per idoneos nũcios p̃ñtes. Nõ.ergo mirũ, ſi præſentia corporalis nõ requiriꝰ. Vel tertio nõ loquitur tex.hic de p̃ñtia,ſed dicit tex. repreſentes. q̃ quidẽ rep̃ſentatio per alium fieri, dr̃ , vt eſt tex.no.xciiij.diſ. in c.j. qui ad s̃. dicta bene facit,dũ inquit,vbi nos p̃ſentes eſſe nõ poſſumus, no-
11 ſtra per eum,cui præcipimus,repreſenteꝰ auctoritas.†Et ex prędictis

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Poteſt.Idem Deci.in c.quæ in eccleſiarum.in prin.de conſti.

dictis infertur ad statutum,ꝙ præsentiã in aliquo actu requirit,vt
a ꝓprie de præsentia corporali [a] intelligaẽ,[b] vt per Abb.ħ. & idem
b Abb.in d.cle.dudũ.Vnde merito Bal.in l.j.in fi.C.qui admit. con
12 cludit,ꝙ†vbi pñtia alicuius in ɔ̃ctu requirit̃,non poterit ad illum
actũ procuratorẽ ɔstituere.Et late hoc prosequit̃ Peru.hic. & idẽ
no.Abb.in c.fi.col.vj.de dila.Are.in l.si q̃s mihi bona.in §.iussum.
in col.vj.ff.de ac.hæ.vbi allegat Arch.lxv.dist.in c.ij.Sed tñ ista cõ
13 clusio limitat̃ dupl̃r.†Primo,nisi iustũ esset impedimentũ,q̃a po
terit actus expediri per ꝓcuratorẽ cõstitutũ ab eo, cuius pñtia re
quirit̃,vt no.Ang.dicit in l.Põponius.in prin.ff. de proc.& sequit̃
Are.in c.licet ex quadã.in viij.no.in fi.s̃.de testi. Et hoc verius vr̃.
licet aliud videat̃ velle Bal.in d.l.j.in fi.C.qui admit. Vel distingui
põt an ille,q̃ cõmittit, sit plene informatus,& põt.aliàs secus.Fa-
cit qđ no.Bal.in l.si q̃s mihi bona.in §.iussum.ff.de acqui.hære.Fa
cit tex.in c.si eps̃.§.j.de præb.in vj.Scđo,p̃dicta cõclõ ꝓcedit, vbi
14 præsentia alicuius ꝑsonæ particularis requirit̃. †Secus vero si re-
quirat̃ pñtia capituli,q̃a caplm põt aliquos cõstituere,q̃ noĩe ca-
c pituli actũ expediãt.[c] Ita no.Abb.dicit in c.nõ põt.s̃. de re iud. in
iij.col.ver.ex quo põt inferre.vbi hoc dicit ex dicto Arch. ĩ c. eps̃.
xv.q.vij.¶ Vltimo colľr ibi,ꝑsona propria,vel nuncios idoneos.
15 †ꝙ illud,qđ fit per nũciũ,nõ dr̃ fieri ĩ ꝑsona ꝓpria,ex quo ista hic
16 ponuntur vt diuersa.Sic de eo,qđ debet†fieri manibus ꝓprijs,vt
ꝓbat̃ in c.licet.vbi Abb.j. de deci. Facit text.in l.iubemus. & qđ
ibi Bar.C.de ero.mili.ann.lib.xij.& in l.j.§.ne aũt.C.de cad.tol.cũ
si.vt late Mod.dicũt in c.fi.s̃.de offi.dele.Quę oĩa ꝓcedunt,qñ in
materia,de qua agit̃,aliquod p̃iudiciũ cõsiderari põt. Secus vero
si præiudiciũ nõ cadit,vt singľr voluit Card.in cle.j.§.nos itaq;. in
xxj.no.de iureiur.per illũ tex.vbi exẽplũ colľr.¶ Postremo allega
17 tur iste tex.ꝙ†valet citatio sine termino.& ita Abb. hic concludit
post alios,quos ipse adducit hic.& idẽ tenẽt Ant. de Bu. Io.an.&
Imo.hic,& idem volũt Bal.in l.hęc cõditio.la ij.ff.de cõdi. & dem.
Ang.in l.vt ꝑfectius.in pe.col.C.de anna.excep.ꝑ tex.in c.eos.in
fi.de sen.excom.in vj.Cõtrariũ tenet Cy.in l.fi.C.de fer. & ꝓbat̃
in l.ij.C.vbi in rem act.ibi,certo dierũ spatio à iudice diffiniẽdo.
& in l.fi.ibi,requisierit certo tp̃e.C.de iure do.imp. Et ita aperte
sentit Bar.ĩ l.liber hõ§.x.ff.de verb.ob.vbi inquit citationẽ incer-
d tã [d]† nullã esse.Allegat tex.in l.aut q̃ aliter.§.j.ff.quod vi, aut clã.
18 Et hoc sequit̃ Bal.in c.fi.s̃.de fer.& in l.si ea.col.j.C.q̃ accu.nõ pos.
Pro cõcordia Ang. ĩ d.§.decẽ distinguit,ꝙ citatio sine termino va
let,quantũ ad hoc,vt ꝓ cõtumacia citatus puniat̃.Et ita procedat
opi.Doc.hic.Sed talis citatio nõ valet quo ad effectũ,vt in cã prin
cipali ꝓcedat̃.& aliquid fiat ɔ̃ citatũ ad instantiã partis aduersę,
& hñt locũ iura ciuilia,quæ allegant̃.& hoc mõ saluat̃ opi. Cy.&
aliorũ.Et idem Ang.dicit in l.interuallũ.ff.de iud.& in l.fin.C. de
iur.do.impe.Et cũ ista distinctione trãseunt Peru.& alij posterio-
res scribẽtes hic.Ro.in l.j.§.nũtiatio.ff.de no.ope.nun. Raph. Cu.
Pau.de Ca.ĩ d.§.decẽ.Sed Are.nouissime ibi dicit ꝙ ista distinctio
cõfundit̃ ꝑ tex.nrm hic in fi.vbi tex.loquit̃ quo ad hoc vt in causa
ꝓcedat̃,& valuit citatio sine termino.Pro rñsione cõsiderandum
est,ꝙ semper vr̃ citatio fieri ad istũ finẽ, vt vlterius in cã ꝓcedat̃.
Sed distinguẽdũ est,ꝙ aliqñ facta est citatio vt aliquid fiat deter-
minate ɔ̃ citatũ ad instantiã partis aduersę,& dies certa requirit̃,
ꝓut loquunt̃ iura ciuilia,& isto casu opi.Cy.& aliorũ ꝓcedit.Ali-
quãdo simpľr facta est citatio ad cõparendũ,& tũc licet talis cita-
tio ordinata sit ad finẽ vlterius ꝓcedẽdi.Iste finis vlterius proce-
dẽdi est indeterminatus.Vnde citatus ꝓ contumacia simpľr pu-
nitur,vt hic.& in d.c.dilecti.Et hoc mõ declarãdo distinctio Ang.
bene ꝓcedit.Et de isto articulo no.Mari.in tit. de dila.in arti. xix.
in vj.q.vbi dr̃ limitare doctrinã Ang.nisi sit facta citatio ad actũ,
qui certo tp̃e solet expediri, quia de illo tp̃e citatio intelligit̃ ſm
subiectam materiã,arg.l.si vno.in prin.ff.loc.& vt actus valeat, c.
19 abbate sane,extra de verb.sig.†& q̃a ita est respectu loci, vt cita-
tio facta intelligatur pro loco solito.l.si locus.ff.de iudi.& per gl.
& Doc.in c.fi.de rescri.Et isto arg.vtitur Rom.in l.j.§.nuntiatio.in
20 iiij.col.ver.quantũ ad tertium.ff.de ope.no.nun.†Et istud in hora
dicit Bal.in l.si vt proponis.C.qũo,& qñ.ver.q̃d ergo. in fi. & idẽ
Abb.in c.consuluit.j.col.s̃.de offi.dele.& Bal.in c.j.col.iiij. ver. q̃-
21 ro vtrũ.de mili.vas.qui contu.est.¶†In gl.ij.primo,ſm Abb. colli
git̃,ꝙ legato obediendũ est tanq̃ papæ,per iura alleg.in gl.ħ.Sed
istud dictũ d.Abb.reprehẽdit̃,quia vr̃ ɔ̃ tex.hic vbi p̃supponit̃ ꝙ si
in veritate eps̃ legatus Regis fuisset, iusta excusatio eius fuisset.
Bal.tñ & Imo.hic sequunt̃ gl.ꝑ qua facit tex. ĩ c. si abbatẽ. de ele.
in vj.& in c.hi,qui.§.fi.de præb.in vj.Nõ ob.tex.ħ, prout Abb.in-
ducit,quia pro rñsione cõsiderandũ est,ꝙ glo.loquitur in termi-
nis,qñ citatus nõ erat in loco,& sic nõ poterat obedire precepto.
Vnde hic non simpľr ad excusationẽ allegat̃ ꝙ esset in legatione
regis,sed q̃ venire nõ poterat,& istud sentit tex.hic,ibi,& ideo nõ
potuisset. quo casu si impossibile erat ꝙ cõpareret, & excusatus
etiam fuisset à præcepto summi pontificis.Et ita à pari procedũt
papa,& legatus. Et si iste fuisset præsens in loco, quãuis destina-
tus fuisset legatus,debuisset,oĩbus p̃termissis,obedire papę.sic ẽt
pariter legato eius.& in tali casu nõ hẽret locũ tex.ħ. ¶ Scđo cir-
ca mãm,q̃ principaliter tangit̃ in gl.& prosequit̃ d.Abb. hic, cla-
22 rius ꝓcedẽdo regula,& cõclõ firmari põt,†ꝙ ex duobus superio-
e ribus aliquid p̃cipientibus,maior ĩ obediẽdũ[e] sit.xj.q.iij.c.qui resi
stit.l.ɔ̃ pupillũ.§.is q̃ ad maius.ff.de re iud.Et per illũ tex.not.Bar.
in l.ij.§.si.ff.de cust.reo.Bald.in l.senatus.C.qui accu.Old.cõsi.234.
factũ tale est.Facit qđ no.Arch.in c.ꝑ hoc.de hære.in vj. Et quod
voluit d.Abb.in c.extirpande.§.quia vero.in iiij.no.j. de præb. vbi
23 inquit,ꝙ†habens plura beneficia ex dispensatione, maiori perso
24 naliter tenet̃ deseruire.†Et maior, q̃tum ad propositum intelli-
gatur,in eodem territorio.Secus si maior sit in alio, quia talis ma
ioritas non attendit̃,vt Bal.dicit in l.iij.§.si cum oẽs.ff.ad Syl.Item
maior intelligit̃ quantũ ad illũ,cui præcipit̃. Vnde Host. & Doc.
hic dicunt,ꝙ clericus potius prælato eius, q̃ regi debet obedire,
25 quia rex nõ dr̃ maior respectu clerici.†Et ideo clericus potius te-
net̃ obedire ꝓprio ep̃o,q̃ metropolitano.x.q.iij.ꝑ totũ. & mona
chus potius abbati,q̃ ep̃o.lviij.dist.c.j.& ij. & traditur per gl. in d.
c.qui resistit.x.q.iij.¶ Prędicta cõclusio procedit cæteris paribus.
Secus vero si adesset qualitas in maiori iudice,quę potentior eẽt,
faceret præceptum eius præualere. Et hoc pluribus modis exẽ-
26 plificari põt.†Primo,vt dñt Inn.Host.& Doc.oẽs hic,& de clerico
q̃ haberet feudũ à principe.Nam rõne obligationis feudi,potius
dño seculari obedire tenet̃.Hoc ſm Abb.ampliat̃ ẽt habere locũ
in summo pontifice,q̃a obligationẽ laico quæsitã ex iusta cã,sine
cã tollere nõ põt,vt per eũ hic.Quod tñ verum intelligo, qñ pa-
pa,vel superior ecclesiasticus vocaret pro leui cã, quia cætera pa-
ria non sunt,vt ẽt Abb.ipse dicit.& j.videbimus. Aliàs vero si pro
cã vrgenti superiore ecclesiasticus vocaret clericum, deberet illi
obedire,quia maior est,& absolute superior, ꝑ regulã s̃. dictam.
Nõ ob.iurm,quo adstringit̃ rõne feudi,q̃a in tali iuro auctoritas
superioris exceptuata intelligit̃. c.veniens.s̃. de iureiur. & qđ ibi
Abb.l.fi.in prin.vbi Bar.ff.ad mu.Et qđ no.Io.an.in regula,in ma
27 lis.de reg.iu.in vj.de filio,qui iurauit†non recedere de studio, nisi
solutis creditoribus.Nã si vocatus fuerit à patre,cui obedire tene
tur,non incidit in periurium.& idẽ Fed. in consi.cxcj. qõ talis est.
cũ si. Nec ob.ꝙ papa nõ tollit obligationẽ iuratã,q̃a illud verum
est in illis,q̃ ad illũ nõ pertinẽt.ĩ talibus enim auctoritas eius ex-
ceptuata nõ vr̃.Secus vero est in spectantibus ad eũ,ꝑ s̃. dicta. Et
ita no. declAarat d.bb.in c.quãto.in iij.q.col.iij.ver.quis aũt te po
terit absoluere.s̃.de iur.iu.do.Ant.& Imo.in c.cõstituti.s̃.de rescr.
¶ Scđo exẽplificat̃,qñ minor iudex prius vocaret,q̃a esset locus
præuẽtioni,vt Inn.& Abb.dñt hic.Sed in ɔ̃rium vr̃ probare text.
in l.ɔ̃ pupillũ.§.q̃ ad maius.ff.de re iudi. vbi vocatus à maiori de-
serit litẽ inchoatã corã minori.Sed tñ quod dictum est tenet Bal.
in d.l.senatus.in ver.& ideo.C. qui accu. & sequitur simpľr Alex.
in d.l.ɔ̃ pupillũ.§.fin.Et ista conclusio probatur in simili ex eo qđ
28 no.Abb.post alios in c.cum iã dudum.j.de præben.†vbi inquit,ꝙ
beneficiatus in duobus locis debet primo episcopo obedire, in
cuius loco primo habuit beneficium. & ita locus est præuentio-
ni.Et in simili quæstione facit quod Abb.voluit post Inno. in c.fi.
in gl.fi.s̃.de postu.& plene disputat Io.and.in regula,ɔ̃ctus.de re-
gu.iur.in vj.in Mercu.facit gl.ij.ĩ l.ciues.C.de inco.lib.x. & bonus
tex.in c.veniens.s̃.de iureiu.& in l.in operis.ff.loca.cum pluribus
simi.quæstionibus,vt late ꝓsequitur Ro.in consi.xlvij.visis neces-
sarijs.Ex quibus ipse concludit ꝙ ille, qui habuit prius confede-
29 rationem cum†Rege Francię,quàm cum Rege Angliæ.in primis
tenetur obedire Regi Franciæ, quia cum secundo contrahitur
saluo iure primi. ¶ Tertio,exemplũ ponitur, quando in minori
30 maior esset necessitas, vt per Innoc.& Abb. hic.† Nam causa ma
gis necessaria præponderat.Et idem dicunt Inno.& Abb.in cap.
cum

ADDITIONES.

a ¶Corporali. Fallit vbi statutum loquitur ad excludendum omnimodã absentiam quia satis esse pręsentiam per procuratorẽ. vnde in terminis constitutionis hoc edite,anno 1539.§.cxxxiij.quæ approbat opin.Decij,satis est, donationem acceptari,per procuratorem.

b ¶S.Ald. Intelligat̃. Adde Abb.in c.ea noscit̃.in ij.not.de his, quę fi. à p̃la.in c.fin. col.viij.de dila.Fely.in c.cum omnes.col.iij.ver.sed aduerte,de constitu.

c ¶S.Ald. Expediant. Idem voluit Arch.in cap.episcopus.xv.q.vij.And.Tiraquel. post suas leges connubial.glo.iiij.nu.32.

d ¶H.Gig. Citationem incertam. Vide And.Sic.in consi.viii.col.xv. in j. vol. & in consi.iii.col.xii.in ii.vol. & Panor.in consi.xxxviii.in j.vol.& d.Fel.in c.quia iudicante.col.i.aliàs.ij.de præscr. & Io.de Imo.in consi.xcvii.col.iii.

e ¶H.Gig. Obediendum. Adde Fely.in c.pastoralis.§.cum aũt.col.j.s̃.de offic.deleg. vbi etiam ponit remissiue, tamen loquendo quid agendum sit, quando quis à duobus iudicibus paribus citatur.

cum iã dudũ, dũ volũt primo epo obediẽdũ eſſe, niſi in ſcđo ma
31 gna ſit neceſſitas. †Sic in aduocato obligato duob⁹ monaſterijs, inſpic̃ qđ meliorẽ cãm foueat, vt ꝑ Io. And. in d. regula, ꝯctus. Spe. in ti. de aduo. §. j. & Ro. in ꝯſi. ꝑalle. Facit qđ Bald. dicit in l. ij.
32 §. j. ff. ſi quis cau. de eo, ꝙ vocatus à †minori iudice ad ꝓducendũ teſtimoniũ, & corã ſuperiori vocat̃ ſimpl̃r, q̃a ꝑꝑ qualitatẽ dicẽdi teſtimoniũ corã iudice inferiori ꝑſonaliter tenet̃ cõparere. & ſequit̃ Alex. in d. l. ꝯ pupillum. §. fi. Sic ẽt dicit Bar. in d. §. j. qñ eſſet periculũ in mora in cã, ꝓ qua vocat̃ corã inferiori. Hæc tñ Bal. intelligit in paribus magiſtratibus. Et idẽ Bar. in l. ij. §. fi. de cuſt. reo. præalle. Sed tñ idem dicẽdũ vr̃ in maiori, & minori iudice, per s̃. dicta. Immo ẽt qualitas cãę ꝑpõderat ꝑoccupationi, †& priorita-
33 ti tꝑis, vt volũt Io. and. in d. regula, ꝯctus. & Doc. in locis pręalle.
34 ¶Quarto exẽplũ ponit̃, †qñ à minori citatus detineret̃. Nã excuſat̃ nõ cõparendo corã ſuperiori, vt ꝓbatur in l. ij. §. pen. ff. ſi q̃s
35 cau. not. Bal. in l. ij. §. j. eo. ti. Et iſta cõcluſio bene procedit, † quãdo quis eſt citatus ꝑſonaliter, vel eſt cã, in qua ꝓcurator nõ admittit̃. aliàs vero deberet cõparere ꝑ ꝓcuratorem, ſm Bald. ħ in iij. col. Et hoc mõ ꝓcedit qđ no. Bar. in l. is, qui reus. in fi. ff. de pub. iud. ꝑ Bar. in l. ij. ff. de in ius voc. cum ſi. vt ibi tradit Alex. not. in l. ij. ff. ex quib. cau. ma. Et iſta declaratio accõmodari põt in oĩbus ſimilibus caſibus s̃. dictis. Nã cũ vtriq; teneat̃ obedire, & coram vno adſtringat̃ ꝑſonaliter, cõuentus ab altero debet ꝓcuratorẽ conſtituere. & ſic alteri ſuperiori obedire debet eo mõ, quo põt. Facit qđ no. Abb. in c. extirpande. §. q̃a vero. in iiij. not. & qđ voluit Bar. in l. ij. §. fi. ff. de cuſt. reo. vbi inquit, ꝙ ceſſante neceſſitate, q̃ facit ꝙ primo vni obediendũ ſit, poſtea alteri obediendũ eſt, vt ꝑ gl. ibi, & ꝑ l. q̃ de crimine. C. de accu. ¶In gl. in verb. nũcius. In mã nunciorum plura tradunt Peru. Mod. hic. & late inſiſtit Maria. in rep. rub. s̃. de dila. in x. arti. principali. ego pro ſolito more
a duntaxat ꝓſequar [a] ea, q̃ traduntur per d. Abb. hic, qui cõſiderat
36 tres caſus. †Primus caſus eſt, qñ cõtentio inſurgit inter nunciũ, &
b citatũ, reſpectu citationis. [b] Et ꝯcludit ꝙ ĩ arbitrio iudicis ſit, vtrũ magis nũcio, q̃ parti credendũ ſit. Et hoc ẽt tenet Bal. in c. qm̃ ꝯ. col. xiiij. ver. q̃ro an relationi. s̃. de ꝓba. & Sal. in l. abſentẽ. in v. q. C. de accu. & in l. tres denũtiationes. verſi. ſed an credat̃ nũcio. C. qũo, & qñ iu. & Maria. in d. rub. de dila. art. xvj. reſidet in iſta opinione poſt alios, quos late refert. Sed tñ opi. gl'o hic. ꝙ ſimpliciter
c in dubio nuncio [c] credat̃, †firmauit Bar. in tract. ad repri. in verſi.
37 nunciũ. & Spec. in d. §. ſequitur. ver. hoc aũt. & ſequit̃ Imo. & Mo-
38 der hic. Bal. in d. §. illud. alle. in gl. vbi refert †credendum eſſe familię ꝑtãtis, quæ vadit rimãdo ꝓ armis. & Bar. hoc idẽ voluit in l. fi. §. fi. circa fi. ff. de offic ꝑfec. vr. in l. diuus. la ij. ff. de cuſt. reo. & Ro. q̃ plura adducit in conſi. ccccxcvij. diligẽter perſcrutatis. col. ij. Bal. in l. j. §. ſi quis neget. circa fi. ff. quẽad. teſt. ape. Ang. Are. in §. quadrupli. in v. col. ver. quæro an credat̃ nuncio. inſtit. de actio. Ex q̃bus oĩbus colligit̃, ꝙ iſta vr̃ magis cõis opi. Sed tñ ꝓ concordia diſtingui põt, ꝙ in dubio credat̃ nuncio referẽti ſe citaſſe, niſi qualitas perſonæ citate aliud ſuaderet. Et qñ qualitas perſonæ videatur aliud ſuadere, arbitrio iudicis relinquit̃. Et cõcl̃o ꝑdicta, ꝙ nũ-
39 cio credat̃, bene procedit in his, quę explicite refert. †Sed tamen nõ ꝑſumit̃ pro his, quæ ipſe dicit. Vnde cũ citatio debeat fieri ad domũ, in ſubſidiũ, qñ ꝑſonaliter nõ reperit̃, ſi nũcius referat ſim-
d pliciter ſe citaſſe ad domũ, [d] nõ intelligit̃ in ſubſidiũ, †quia nõ ꝑ-
40 ſumit̃ ꝓ nuncio, ſicut pro iudice. Ita voluit Bar. in l. iiij. §. ꝑtor ait. ver. ſed q̃d debet nũcius. ff. de dam. infe. & ſequit̃ Ant. de But. in c. cãm. col. pe. s̃. de do. & cõtu. Alex. late in conſi. ij. cõſideratis his, lib. ij. & Abb. conſi. lxxxiiij. arbitror in dubio. lib. ij. Rom. in conſi.
41 ccccliiij. in re præſenti. in ij. col. †Et iſtud verũ intelligitur, niſi nũcius dicat ſe citaſſe ad domũ prout habuit in mandatis. ex eo, qđ no. Bal. in l. properandũ. §. ſi quidẽ. in iij. col. C. de iudi. do. Car. in cle. j. de do. & contu. & Alex. in d. §. prætor ait. & Rom. in d. conſi. ccccxcvij. & ſentit Bar. in d. §. ꝑtor ait. dum in prin. dicit, nuncius refert ſe citaſſe ſm formam cõmiſſionis. Ex hoc declarat̃ vt ꝓcedat, qñ in commiſſione, & mandato erat ſpecialiter expreſſum ꝙ citaret perſonaliter, & ſi non inueniret perſonaliter, citaret ad domũ. Secus vero eſt, ſi hoc nõ exprimat̃ in cõceſſione, quia licet ita intelligatur ſm intellectum iuris, ad illud tñ, qđ intelligit̃ de iure, & expreſſum nõ reperit̃. relatio nũcij nõ refert̃, vt no. Alex.
42 tradit in cõſi. ij. s̃. alle. & ſm Abb. in conſi. lxxxiiij. s̃. alle. †Nec ſufficit ꝙ nũcius dicat oĩa ſe feciſſe, ad q̃ tenebat̃ de iure, & ſm formã
43 ſtatutorũ, ſed relatio debet fieri ad qđ ſibi cõmiſſum eſt. ¶†Secũdus caſus eſt, qñ altercatio oritur inter nunciũ, & notariũ, & cõcluſio eſt ꝙ notario magis credat̃, q̃ nũcio, niſi notarius eſſet ſuſpectus, vt per Abb. hic. & idẽ tenet Ang. in l. j. ff. quẽad. teſt. ape. & ſequuntur Imol. Peru. & Mod. Et ꝓ cõfirmatione in ſimili bene facit illud, qđ dr̃ de teſte, qui negat dixiſſe illud, qđ notarius
44 ſcripſit. †Nam potius notario credit̃, q̃ teſti, niſi notarius eſſet ſuſpectus, & niſi de pœna falſi ageret̃, vt Spe. ꝯcludit in ti. de teſte. §. j. in iiij. char. ver. ſed pone, ecce iudex. & in tit. de inſtr. edi. §. reſtat. ver. quid ſi dũ atteſtationes. ſequit̃ Abb. in c. ad audientiam. in v. no. s̃. de præſcri. cum ſi. vt Alexã. tradit in conſi. lxx. viſo proceſſu. col. ij. lib. j. & idem Abb. in c. cum cãm. ad fi. s̃. de teſti. Car. Imo. in cle. j. ad fi. de hære. ¶Tertius, & vltimus caſus eſt, qñ etiã inter nunciũ, & citatũ diſcordia occurrit, non reſpectu citationis
45 factę, ſed reſpectu reſpõſionis, quã citatus fecit. †Et in hoc breuiter illa videt̃ vera opi. ꝙ nuncio ẽt credat̃, dũ refert citatũ dixiſſe
e nolle venire, [e] vt d. Abb. hic cõcludit per iſtum tex. & Car. idẽ tenet in cle. j. col. x. ver. ego puto ꝙ relationi. de do. & contu. & idem videt̃ velle Bar. in l. ex cõſenſu. §. fi. ff. eo. & ita tenẽt latius Peru. & Mod. ħ. Fundamẽtũ tñ, quod d. Abb. facit per iſtum tex. in q̃one ꝓpoſita, prima facie nõ vr̃ ꝓcedere, q̃a locus in quo citatus reperit̃, vr̃ eſſe de pertinentibus ad citationẽ, quia poſſet eſſe talis locus, in quo citari nõ põt, vt dicit Bal. ħ. facit text. in l. ij. ff. de in ius vocã. Sed rñderi põt, ꝙ rñſio citati qualiſcũq; ſit, eſt de pertinẽtibus ad ipſam citationẽ. reſpicit. n. effectũ citationis, vt intelligatur an citatus velit cõparere. Vñ ad talẽ rñſionẽ cõmiſſio nũcij extẽdit̃, arg. c. præterea. s̃. de offi. deleg. in l. ita tñ. §. pen. ff. iud. ſol. cũ ſi.
46 vt dixi in c. ad ꝑſentiam. s̃. eo. ¶Et ad hoc bene facit †quia ſi nun-
f cio mandatũ fuerit, vt creditorẽ mittat in poſſeſſionem [f] bonorũ Titij debitoris, & nuncius refert cõceſſiſſe tenutam in talibus bonis debitoris, non ſolum creditur nuncio, ꝙ creditorẽ in poſſeſſionem miſerit, prout ſibi cõmiſſum fuit. Sed in dubio creditur nuncio, ꝙ illa ſint bona Titij debitoris, in quibus miſſio facta re-
g peritur, [g] vt no. voluit Imo. in l. à diuo Pio. §. ſic quoq;. ff. de re iu. Quod dictum ſequitur, & extollit Alex. In l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. in ix. col. eo. tit. ff. de re iud. Et non mirum, quia hic erat ſibi commiſſum. Et hoc idem voluit Bald. per glo. in l. j. C. de priui. fiſ. & idem Bal. in l. ij. C. quan. fiſ. col. iiij. verſi. ſed hic dubitatur. & Saly. hoc idem dixit in l. ob maritorum. in prin. ver. iuxta dictum iſtius gl. C. ne vxor pro ma. Et ita aliàs hic Piſis conſului, licet aliter videat̃ loqui Pau. de Caſt. in conſi. cclxxiij. viſis, & ponderatis actis. quem refert ſimpliciter Peru. hic. Sed dictum eius poteſt ꝓcedere quãdo contrarium probatur, prout videtur loqui Pau. de
47 Caſt. ¶†Sic ẽt nuncio credit̃, quando refert non inueniſſe citatum, vel quando dicit citationem feciſſe domi, quia perſonaliter non inuenit, vt no. in l. properandum. §. & ſi quidem. col. iij. verſi.
48 & no. ẽt in hoc tex. C. de iud. †Et relationi nuncij etiam ſtatur ſuper diſcuſſione bonorũ, quando refert nõ eſſe bona mobilia debitoris, vt Bar. tradit in auct. hoc ſi debitor. col. fi. C. de pign. & in l. à diuo Pio. §. in venditione. verſi. quæro qualiter conſtabit. cum
49 concor. vt per Alex. in glo. in ver. exequi. ff. de re iudi. †Et quælibet negatiua probari poteſt per diſcuſſionem, & relationem nũciorum, vt Bar. tradit in l. in illa. circa fi. ibi, & puto ſufficere, ſi nũcij referant. cum concord. vt per Alex. ibi, col. v. & Areti. col. pen. ff. de verb. obliga.

ADDITIONES.

b ¶SyAld. Proſequar. Vide Dec. in c. qm̃ contra in x. col. & ſeq. de proba.

b ¶H. Gig. Citationis. Adde do. Iaſ. ma. in §. quadrupli. in iiij. col. ver. an aũt ſi dicat nũcius. inſti. de actio. vbi multa ponit circa iſtam materiam. quẽ oĩno videas.

c ¶Nuncio. Vide ſupra de proba. ad Deci. c. qm̃ contra num. 2. And. Tiraq. tract. retract. proxi. §. viij glo. ix. nu. 28.

d ¶H. H Ad domũ. Vide per do. Fel. in c. qm̃ ꝯ. in viij. col. in ver. in glo. in verſi. citationes. de proba.

e ¶Syl. Ald. Venire. Adde Bar. in l. j. §. permittitur. de lib. agn. in ij. not. in l. ſi tñ. in fi. ff. de leg. ii. Alc. in trac. ꝑſum. reg. iij præſu. xiiii. nume. 3. & vide Abb. in conſi. lxxxiiij. arbitror. poſt prin. lib. ij. Alex. in l. hæres inſtitutus. col. ij. de ac. hæ. in cõſi. cxxxvij. in cauſa. col. iij. lib. ij. in conſi. ij. conſideratis. in prin. lib. iij. Dec. in d. c. quoniam contra. col. x. ver. & prædicta conclu. de prob.

f ¶H. Gig. Poſſeſſionẽ. An aũt nuncius qui iudicis mandato habet aliquem mittere in poſſeſſionem bonorum debitoris, poſſit illã tradere ad oculum. vide late per Fely. in c. cũ aliquibus. in ij. col. de ſent. & re iud.

g ¶S. Ald. Reperitur. Adde Imol. in l. ſi finita. §. Iul. ff. de dam. infe. in l. ex conſenſu. §. fi. col. v. de app. Io. de Ana. in c. ad petitionem. de accu. Contrarium tñ voluit Bal. in l. diuus. in j. le. in j. col. & ibi Ang. col. j. ff. de in integ. reſti. Anto. Imo. & Abb. hic. Imol. in cle. j. col. viij. de do. & contu. Do. in c. venerabilibus. de ſentẽ. excõ. lib. vj. Pau. de Ca. in conſi clxv. lib. ij. Corn. in conſi. lxxix. lib. iij. Iaſo. in l. properandum. §. & ſi quidem. col. iij. C. de iudi.

SVMMARIVM.

1. *Appellationi interpoſitæ cõtra iuramentũ non eſt deferendũ, & quando.*
2. *Promittens ſtare iudicio, uel mandato alicuius, intelligũ ſi iuſtum fuerit.*
3. *Iurans obedire iudici, intelligitur ſi iuſta præcipiat.*
4. *Iurans ſeruare ſtatuta, intelligitur ſi fuerint iuſta.*
5. *Abſolutio non eſt neceſſaria à iuramento, quando illud quod iuratur, eſt iniuſtum.*
   Tutius tamen eſt petere, nu. 6.
7. *Abſolutio eſt neceſſaria quando dolo, uel metu fuerit iuramentum extortum.*

Niſi

Niſi eſſet periculum in mora. nu.8.
9 *Reductio ad arbitrium boni viri non datur pro minima leſione.*
10 *Promittens ſtare dicto alicuius, iutelligitur ſi iuſte declarabit.*
11 *Renunciatio in compromiſſo de non petendo recurſum, non habet locum ſtante enormi leſione.*
12 *Reductio non tollitur per quancuuque uerborum cautelam in compromiſſo appoſitam.*
13 *Statutum prohibens peti reductionem, interpretatur niſi adſit enormis læſio.*
14 *Iurans ſtare ſententiæ iudicis nõ excluditur quominus appellare poſſit, & qñ.*
15 *Renuncians ſpecialitet appellationi etiam cum iuramẽto, quomodo teneatur.*
16 *Renunciatio ante appellationem expreſſa requiritur.*
17 *Promittens ſtare ſententiæ iudicis, non poteſt allegare iniquitatem.*

[1] AD hæc. ¶†Primo no.ꝙ appellationi interpoſitę ꝯ iur̃m nõ eſt deferẽdũ. Et hoc qñ conſtat, & clarũ eſt, ꝙ applo ſit ꝯ iur̃m. Sed in dubio, nõ obſtãte iur̃o admitti debet. Ita Abb. h̃ dicit. Et h̃ mõ ſ̃m eũ, alternatiua hic intelligit̃ videlicet ꝙ cogat̃ iſte, q̃ appellauit, iur̃m abſeruare qñ cõſtat applonẽ eſſe ꝯ iur̃m, vł quo caſu applo admittitur, vel cogit̃ appellationẽ proſequi videlicet quãdo legitima eſt, dubiũ ſit quo caſu admittit̃. Et ſimpł̃r poſteriores hic ſequuntur. Sed aduertẽdum eſt. Nam primo nõ vr̃ verum ꝙ in dubio appellatio ꝯ iur̃m admittat̃. Ex quo.n. appellatio prohibita vr̃ ꝑꝑ iur̃m, nõ debet admitti, niſi appareat cã, ꝑꝑ quam ꝯ iuramentum admittatur, ex eo, quod dictum fuit in c. ad noſtram. s̃. eo. Et quia qñ appellatio prohibetur, ꝓut hic vr̃, propter iur̃m in dubio contra regulam non debet admitti vt dixi in c. ſuper. el. ij. s̃. eo. Secũdo non placet, quod Abb. dicit declarando iſtũ tex. dum alternatiue loquitur. q̃a nõ bene verificatur alternatiua, ſi ad diuerſos caſus referat̃, prout Abb. facit. Et videtur cõtra tex. hic, vbi præſupponitur, appellationẽ interpoſitã eſſe, & tali caſu alternatiue dr̃, ꝙ debet ſeruare iur̃m, vel appellationẽ proſequi. Nã obſeruatio iuramẽti dr̃ reſpectiue ad appellationẽ, quę ꝓſecuta non ſit, vt hic patet, & hoc mõ alternatiue ẽt loquit̃ tex. in c. conſuluit. in fi. s̃. e.

[2] ¶†Secũdo ex iſto tex. illud p̃cipue notãdũ eſt, quòd ille, q̃ promittit, etiã cum iur̃o, ſtare mãdato iudicis, vel alterius, intelligitur ſi mandatum iuſtum fuerit. Vnde ſi iniquũ eſſet, nõ obſtante iur̃o, poterit appellari, vt hic. Facit tex. in c. Quintauallis. s̃. de iureiur. cũ ſi. vt Abb. hic dicit. & no. per gl. hic. Facit tex. in l. ſi libertus. ff. de ope. lib. in l. fi. ff. qui ſatiſd. cog. Ad idem gl. in c. nerui xiij. diſt. in verbo, à cõtagione. & in c. ij. in glo. fi. s̃. de maio. & obe. [3] †Et in terminis de eo, qui iurauit obedire iudici, tradit Bal. in l. j. col. ij. ver. ſecundo quoties. C. de reb. cred. Facit quod no. Bal. in l. clari. C. de fideico. in c. cũ. M. col. vij. s̃. de conſti. Ant. de Bu. in c. cum inter P. circa fi. j. de renun. & quod no. Albe. in j. parte ſtatutorũ. q. xxv. [4] Sed pone quòd ſtatutum de poteſtate, † qui iurauit ſtatuta obſeruare, de quo dixi in rub. C. qui admit. [5] †Et in iſto caſu nõ vr̃ abſolutio neceſſaria à iuramẽto, vt not. Bald. dicit in. l. fi. C. de non nu. pe. in prin. [6] †Tertius tñ eſt ꝙ abſolo petat̃ à ſuperiore ſ̃m Ange. in l. fi. in prin. ff. qui ſatiſd. cog. [7] †Nam etiã vbi dolo, vel metu extorũ fuit iur̃m, abſolutio neceſſaria eſt,[a] vt per glo. & Doc. in c. verum. in ver. abſoluerunt. & in c. ſi vero. in verſi. proprium. de iureiur. no. Pet. de anch. in conſ. ccclxxxiij. retento ordine. col. j. Pau. de Caſt. in l. pactum quod dotal. col. ij. C. de colla.

[8] †Et hoc niſi eſſet periculũ in mora, & non adeſſet copia ſuperioris, q̃a tunc propria auctoritate cõtrauenire licet, vt tradit Inno. in c. venerabilem. in fi. de elec. ſequitur Bal. in l. non dubium. col. fi. C. de leg. Angel. in l. fi. qui ſatiſ. cog. Abb. poſt Car. in c. quanto col. v. de iureiur. & Rom. in no. ccccxcj. tu ſai. & retenta prædicta concluſione, quòd grauatus non obſtante iuramento appellare poſſit, vt hic, inferri videtur quòd iuramentũ nihil operetur, quãtum ad facultatem appellandi vt Abb. arguit hic ex dicto Inno. Sed ipſe reſpondet quòd iuramẽtum faciebat rationem dubitãdi. Sed hoc nõ tollit difficultatem quę eſt, quòd in effectu videt̃ quòd iuramẽtũ nihil operetur reſpectu appellationis interponendæ. & ideo reſpondetur, & probabiliter dici poteſt, ꝙ tali caſu cũ appellatio prohibita videatur propter iuramẽtum, in dubio applo admitti nõ debet, vt s̃. dixi. Et iſtud operat̃ iur̃m, quia aliàs abſque iuramento applo in dubio admitteretur. Similiter videtur dicẽdum quòd tali caſu applo ꝓ minimo grauamine nõ admittatur, obſtante iuramẽto, in generalitate ipſius, ex eo, ꝙ in ſimili dictum fuit in c. de appellationibus. s̃. e. quod in his, quæ ſunt contra ius cõmune, non attenditur quod minimũ eſt. l. ſcio. ff. de in inte. reſti. [9] †Et videmus in recurſu ad arbitrium boni viri qui non datur pro minima lęſione. l. vnde ſi Neruę. ff. pro ſoc. no. in l. ſi ſocietatẽ. §. ſi arbitrorũ. ff. eo. ti. q̃a poteſtate læduntur ex ꝓprio facto dũ cõpromittũt. Nã ratio iſta ẽt militat in iſto caſu, q̃a ſponte iurauit, ideo vr̃ ꝙ pro modico grauamine ꝯ propriũ iuramentũ venire nõ poſſit.

[10] ¶†Ex iſto tex. cum ſi. s̃. alleg. infertur ad dictum Bar. in l. fi. ff. de præt. ſtip. vbi inquit quòd promittens ſtare dicto alicuius, intelligitur ſi iuſte declarabit. Vnde ſi inique arbitretur, reductio ad arbitrium boni viri peti poteſt. Et hoc etiã procedit ſ̃m Bar. ibi, licet remiſſio facta ſit per verba. quę liberã importarent voluntatem. Et ſequitur Bal. in l. ij. C. de dot. promi. cum ſimil. vt tradit Alex. in addi. in d. l. fi. & Peruſi. hic. [11] †Immo, ꝙ plus eſt, etiam ſi expreſſa renuntiatio interueniret, vt ſolet fieri in compromiſſis, dum partes promittunt in plena forma nõ petere recurſum ad arbitrium boni viri. ſi tamẽ pars enormiter lęſa fuerit, poterit reductionem petere. vt Bal. concludit in l. cum antea. col. ij. C. de arb. cuius opinionem ęquam, & iuridicam dicit Pa. de Ca. in ꝯſ. lxxij. primo, & ante oĩa. col. fi. Et hoc finaliter ſequit̃ Bu. in d. c. Quintauallis. & Abb. ibi col. xv. q̃ dñt ꝙ talia verba generalia prolata ſunt ſub confidentia diſcretionis arbitrorũ vt captent eorũ beneuolẽtiã.[b] Vnde non ita late, vt ſonãt, accipi debẽt. Et iõ q̃a ſub tali ꝯfidentia decipiuntur, eis ſuccurrendum eſt. ar. c. quanto. s̃. de iureiu. Facit tex. in c. cum veniſſent ſupra de eo qui mit. in poſ. & in l. creditor. §. Lutius. ff. man. Et ita atteſtatur Butr. ibi ſe conſuluiſſe. & ſic reperitur in conſi. eius. xxiiij. qõ. hæc vulgaria dubia. vbi in j. char. late hoc tradit. & idem Angel. in conſi. clxxij. laudúm arbitratoris. & latius idem Angel. in ſua diſputa. duo adinuicem litigantes. Et dicit Paul. de Caſt. in conſ. lxxiiij. quia fruſtra. [12] †quòd ita ſe habet cõis opin. & obſeruantia, ꝙ ꝑ nullã verborũ cautelã appoſitorũ in compromiſſo fieri põt, quominus reductio petatur, data enormi læſione. Et ita practicant aduocati, vt Bald. dicit in l. ſi vnus. §. illud. ff. de pact. [13] †Et ſicut non tollitur reductio per renuntiationem, ita non impeditur à ſtatuto prohibente peti reductionem, vt no. Bal. in d. l. cum antea. Et in ſtatuto Piſtorien. conſuluit Fran. de Alb. in cõſi. punctus quæſtionis. & in ſtatuto loquitur Angel. in conſi. clxxij. s̃. all. Ro. in conſi. xc. viſo themate. Pe. de anch. in coſi. cviij. in queſt. col. pen. Abb. in conſi. xliiij. in præſenti. q. li. j. & Io. de ana. in conſ. xvj. viſo puncto. & ita ſępius hoc Piſis cõſului.[c] Ex quibus omnibus non ꝓcedere vidẽtur cautelę, quas tradit Bar. vero. in caut. cxcix difficile eſt dare modum ad impediendũ reductionẽ, data enormi læſione

[14] †Vltimo per iſtum tex. infertur ſ̃m gl. vj. q. iiij. in ca. ꝙ bene. ꝙ ille, qui ꝓmittit ſtare ſentẽtię iudicis, ẽt cũ iur̃o, ꝑ hoc nõ excluditur quo minus appellare poſſit. Ex quo dicit ſingulariter inferri Peru. hic ꝙ licet añ ſñiam per pactum appellationi renũtiari poſſit. l. fi. §. fi. C. de tẽpo. ap [15] †li ſ̃m eum procedit, qñ ſpecialiter expreſſe renuntiatur appellationi. ſecus ſi quis ſimł̃r ꝓmittit ſtarę ſententię iudicis etiã cum iur̃o, vt per gl. in d. c. ꝙ bñ. Et ad hoc etiam alle. Bar. in l. ſi cõuenit. in fi. ff. de re iud. qui dicit [16] †ꝙ añ ſentẽtiã expreſſa renũtiatio req̃rit̃, in d. l. fi. §. fi. ſed poſt ſñiaȝ ẽt tacita ſufficit. l. ad ſolutionẽ. C. de re iu. Et per hoc ẽt infert Peru. ꝙ ſi quis promittit ſtare ſñiæ, qualiſcũq; eẽt, nõ tñ ꝓhibeat̃ appellare, q̃a cũ ſp̃alis renũtiatio req̃rat̃, verba gñalia nõ ſufficiũt. c. ij. in fi. de præbẽ. in vj. c. inquiſitionis. & ibi gl. & Doct. de hæreti. in vj. Et in hoc reprobat̃ Bal. qui dicebat talem renũtiationẽ valere. l. tale pactum. §. qui prouocauit. in repe. col. vj. ver. quęrit gl. ff. de pac. Sed aduertẽdũ eſt, quia non vr̃ ꝙ requirat̃ ſp̃alis renuntiatio in caſu d. l. fi. §. fi. q̃a tex. ibi ſimpł̃r loquit̃. Vñ ſufficit quocũq; mõ appareat de voluntate partiũ, ꝙ voluerint apploni renuntiare. Nec Bar. in d. l. ſi ꝯuenerit. hoc dicit, licet ſolũ drĩam facit in h̃ ꝙ ante ſñiam expreſſa req̃rit̃ renũtiatio, ſed poſt ẽt tacita ſufficit, de ſp̃ali renuntiatione verbũ nullũ. Et in caſu noſtro expreſſa renuntiatio vr̃, dũ quis promittit ſtare ſentẽtię iudicis. [17] †nã iſta verba operantur ꝙ iniquitas allegari nõ poſſit. l. diem proferre. §. ſtari. ff. de arbi. ſi tollitur inquitas. ergo appellatio tolli videtur. l. j. in prin. ff. eo. & quia aliàs iſta verba nihil operarẽtur, ꝙ nõ eſt dicendũ, arg. l. ſi quãdo. in princ. ff. de leg. j. & glo. expreſſe hoc tenet in d. l. tale pactũ. §. qui prouocauit. ff. de pact. & not. Ang. are. in l. j. §. ſi ante. col. j. ff. de acqui. poſſ. verſ. non licet. Non ob. gl. in d. c. quòd bene. quia nõn vr̃ vera, vel procedit ſ̃m iura, q̃ alle. vilicet qñ talis ꝓmiſſio ſit ex quadã neceſſitate, vt in l. cũ apud. ff. iud. ſol. Et ita etiam hoc vr̃, quia neceſſaria fuit iſta promiſſio, cũ aliter abſolutus nõ fuiſſet. Secus ſi promiſſio eſſet abſolute volũtaria, quia tunc appellatio tolli videtur, per ſupra dicta.

ADDITIONES.

a ¶Sy.Al. Neceſſaria eſt. Idem Dec. in c. at ſi clerici. de adulte. col. viij. de iudi.

b ¶Hie.Gig. Beneuolentiam. Adde pulchre per And. Sic. in repet. cap. Raynaldus. quam Ioanninam appellat. extra de teſta. col. cviii. ſecundum vltimam impreſſionem. Et aliquid per do. Vicen. de Paleotis in conſi. inſerto in conſi. Franci. de Curte in conſi. iij. circa fi.

c ¶Hier.Gig. Conſului. Et ita conſuluit in conſi. xxxix. in iij. col. inci iuridicam eſſe. & in conſi. lx. incip. viſo themate. in ij. col. & late in conſi. xj. col. vj. & vide ẽt ſolenniter per do. Vital. in tracta. clauſularum. fol. 78. in clauſula, an reductioni ad arbitrium boni viri poſſit renunciari.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum quod præstatur ab eo qui absoluitur ab excommunicatione, de consuetudine videtur inductum.
2 Clausula, sicut moris est, etiam ad ius scriptum referri potest.
3 Consuetudo contraria potest tollere quod consuetudo introduxit.
4 Consuetudo redacta in scriptis non desinit esse consuetudo.
5 Absolutio ab excommunicatione an valeat, si iuramentum non præstetur.
6 Absolutus si reincidit in delictum, pro quo fuit excommunicatus, non tamen pro hoc recidit in excommunicationem, sed in causa debet reduci à iudice.
7 Excommunicatus donec satisfecerit, facta satisfactione, non est absolutus. Quid si ad certum tempus. nu. 8.
9 Relegatus ad tempus finito tempore, potest adire.
10 Actus qui retrotrahitur, nō intelligitur in pẏudicium medio tempore gestorū.
11 Actus sequens declarat intentionem præcedentem.
12 Dolus, & fraus nemini prodesse debent.
13 Excommunicatus absolui potest quo ad vnum actum, & statim incidet in excommunicationem.
14 Periurus excommunicatus si absoluatur, tenetur iurare.
15 Periurus non debet esse melioris conditionis, quàm alius.
16 Periuro non debet iuramentum ei fauorabile præstari.
17 Periurus perdit beneficium ne iuramento eius credatur.
18 Iuramentum deferri non debet illi qui est euidenter suspectus de periurio.
19 Iuramentum non debet præstari volenti iurare non verisimile.
20 Periurus si excommunicatus sit, & absoluitur, non solum tenetur iurare, sed cauere idoneè.

1 QVæstioni. ¶†Primo no. ibi, sicut moris est quòd iuramentū q̄ pſtat̄ ab eo, q̄ absoluit̄ ab excōicatione, de ꝯsuetudine inductum vr̄. Ita colli͡r per d. Abb. h̄. Sed hoc cōcludēter non vr̄ probari hic, quia etiā dato q̄ iure scripto introductum fuisset, non repugnat q̄ dicat̄ esse de more, q̄a nisi lex seruet̄, & recipiat̄ in vsu, nō attēditur. iuxta gl. in c. j. de treu. & pac. †Vnde ista verba, sicut moris est, ēt ad ius scriptum referri p̄nt. Facit tex. in l. ij. C. de proba. ibi, more iudiciorum. & in l. iij. C. de dot. pmis. Sed pro dicto Abb. est text. in c. cū desideres. j. de sen. exc. vbi expresse dr̄ q̄ tale iurm̄ de ꝯsuetudine introductū fuit. † Ex quo infert̄ q̄ ēt ꝯtraria consuetudine poterit tolli. Ita in simili arguit Bal. p illū tex. in l. ij. in princ. ff. de vul. & pup. & sequit̄ ibi Alex. †& q̄uis talis ꝯsuetudo videat̄ redacta in scriptis, non tñ desinit esse consuetudo,[a] vt no. Bar. in d. l. ij. in prin. in j. col. facit tex. & q̄ ibi Pau. de ca. in l. posthumus. in pri. ff. de iniuſ. rup. †An aūt absq; tali iur͡o valeat absolutio. Abb. hic in hoc primo no. concludit q̄ sic. Et hoc expresse voluit gl. quam Abb. & Doc. cōiter sequunt̄ in d. c. cū desideres. & idē concludit Ant. de But. in c. ab excōicato. col. xj. ver. venio ad scd̄m. de rescr. Et hoc verum est in ista forma absolutionis. q̄ data est à iure, Secus si forma absoluendi data sit ab homine, q̄a si illa non obseruetur, absolutio erit nulla, vt no. Abb. dicit post Gof. & alios in c. Pisanis. per illū tex. col. iij. de rest. spo. ¶†Secundo colligit̄ hic, q̄ si absolutus reincidit in delictum, pro quo excōicatus fuit, nō tñ per hoc reincidit in excōmunicationē, sed reduci dēt à iudice,[b] vt per Abb. hic. Ad idē tex. in c. ad reprimēdā. vbi Abb. in vlt. no. s̄. de offi. ordi. & tradit Ro. in deci. vij. si ꝓnuntiet̄, & deci. fi. si excōicatus. i ti. de sen. exc. in nouis. & deci. xxiij. vbi excōicatus. e. ti. i antiquis. Do. in c. eos. §. j. ver. q̄d si absolutus de sen. excō. in vj. † Sic econtra excomunicatus donec satisfecerit, si satisfacit, non tñ absolutus intelli͡r. Io. an. Abb. & alij in c. fin. in verbo, donec, de mat. contract. contra interdic. ecclesię. †Immo, quod plus est, etiā si ad certum tempus q̄s excōicatus sit, finito t̄pe absolutio req̄rit̄,[c] vt voluit Inn. in c. cū bone. & ibi But. s̄. de eta. & qua. Et ad h̄ est gl. no. in cle. j. in verbo donec. de deci. Et istud specialiter hēt locū in s̄nīa excōicationis. Secus esset in alia s̄nīa. †Vnde si q̄s esset relegatus ad t̄ps, puta p q̄nquēniū, finito t̄pe absq; alia declaratione de s̄nīa supioris, redire pōt, vt no. Bal. dicit in proœ. ffoꝝ. §. hęc aūt tria. col. j. & idē Bal. in l. actione. ver. diximus. in fi. ff. p so. Ang. in l. si vnus. §. si cū reo. in lec. antiqua. ff. de pac. Contra hoc tñ facit tex. i c. felicis. co. pe. de pę. in vj. Sed pōt rn̄deri q̄ tex. ibi vlteri9 procedat, sic declarando p p grauitatē delicti, de quo ibi agit̄. Et in ista reductione dicit not. Bal. hic, q̄ erit noua excōicatio: sed iuris fictione eadem cum prima reputat̄. allegat no. p Inn. in c. cū inter. s̄. de consue. Vnde infert q̄ si absolutus medio t̄pe impetrauit beneficium, post reductionem ab illo debet remoueri. d. Præ10 positus hic tenet quod dictum Bal. non sit verū: †q̄a q̄n actus retrotrahit̄, intelli͡r sine pr͡eiudicio eorū, quæ medio t̄pe gesta sunt l. si patet. vbi Bar. ff. q̄uē ad. ser. amit. l. indebitū. §. j. vbi Bar. ff. rē ra. ha. Sed cōsiderādū est, q̄ ista iura loquunt̄ in præiudiciū tertij. Secus vr̄ in præiudiciū excōicati, put Bal. loq̄tur. Sed tñ ꝯ Bal. magis facit quia ista vr̄ noua excōmunicatio, vt ipse Bal. dicit. & no. Do. in c. j. col. ij. quod me. ca. in vj. Vnde cū sit noua excōicatio, cōsiderat̄, prout nunc, & retro nō trahit̄, vt in simili tradit Pe. de anch. in consi. cxxvj. hac dubia. col. iiij. & Arc. in consi. cxxviij. eximie domine Collateralis, co. ij. & iij. Nō ob. q̄ no. Inn. in c. cū inter. q̄a loquitur in suspensione interdicti, vel excommunicationis, quę non facit nouā excommunicationem. Dictum tamen Bal. saluari pōt, q̄n absolutus incontinēti beneficiū impetrauit, q̄a si postmodū reducitur in excommunicationem, ex eo q̄ in delicto pseueraret, vr̄ dolose, & fraudulenter absolutionē impetrasse, † q̄a
11 actus, qui sequit̄, declarat intentionē præcedentē. l. sed Iulianus
12 §. proinde, ff. ad Mace. no. Bar. in l. cætera. §. fi. ff. de le. j. †Dolus autē, & fraus sibi pdesse non debet. l. j. in prin. ff. de do. c. ij. de dol. & contu. merito tali casu, vt Bal. dicit, beneficio priuādus est, nisi dicatur q̄ hic non videtur esse dolus, quia hoc fit lege permittente,
13 q̄a †excōicatus absolui pōt quo ad vnū actum, & statim reincidit in excōicationē, vt no. Abb. post Host. & alios in c. veniens. el ij. s̄. de test. ¶In gl. j. aliū intellectū ad tex. hic ponit Inn. quē Abb. refert, sed non conueuit verbis literę, quia hic præsuppoit̄ q̄ post absolutionē appellatū fuerit. sed secūdū intellectū Inn. appellatio absolutionē præcessit. Et ista materia, q̄n post applōne absolutio concedat̄, hr̄ in c. solicitudinē. in c. qua frōte. j. eo. ¶ In gl. ij. in fi. Host. dicit q̄ in casu huius decretalis, licet excōicatus iuraret & præstaret pignora vel fideiussores, nō deberet absolui, p tex. hic in fi. vbi requiritur q̄ impleat mandatum. Sed s̄m d. Abb. hoc no. probatur hic, quia solum vr̄ requiri quoddam inchoamētum prout verbum, prosequi, importare vr̄. Et idem, secūdū eum, habetur in c. significauit in fi. de offi. ord. Mihi vr̄ quod dictū Hosti. bene probetur hic, ibi, donec mādatū susceperit. ergo nō sufficit iuramētū ēt cū cautione idonea, put Host. dicit, & idē probat̄ in d. c. significauit. & in c. sacro. de sen. excō. ibi, vsq; ad satisfactionē condignam. Non obst. quod Abb. dicit hic de principio implementi, q̄a illud locū hēt, q̄n implemētū habet tractū successiuū & de p̄nti ex toto impleri non pōt. vnde satis est q̄ satisfaciat eo modo quo pōt, vt hic. & in d. c. significauit. ¶ Et ex conclusione
14 in qua gl. hic residet, †notandum est. quod etiā ab eo, qui semel fuit periurus, exigitur iuramentum in absolutione excōicationis
15 †Nam cum tale iurm̄ onerosum sit, ēt à periuro exigitur, ne sit melioris cōditionis, quàm alius, qui non deliquit, ar. c. eum qui. de pręb. in sexto. & ita dicunt Host. Imol. & Doct. hic, & in simili probatur in c. cum in ecclesiis. de maio. & obe. vbi glosſ. & idem Abb. in c. intelleximus. in pe. quæst. supra de iud. Secus esset in iuramento, quod respiceret fauorem, & commodum iurantis,[d]
16 †quia illud periuro, non dēt pręstari vt Abb. hic concludit per text. in cap. paruuli. xxij. quæstio. quinta. cum simi. vt in glo. & no.
17 Abb. in locis supra alleg. †Nam semel periurus perdit beneficiū vt iuramento eius non credat̄,[e] vt no. Bal. in auc. ei qui iurat, in princ. C. de bo. auc. iudi. pos. cum si. vt tradit Alex. in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cau. facit gl. no. in l. lex Cornelia. ff. ad Syllan. in ver. ex vinculis. vbi Bal. Roma. & quod no. Abb. in c. ad reprimē.
18 in iiij. no. de offic. ordi. †Et indistinctè tñ, quando quis euidenter esset suspectus de periurio, iuramentum sibi deferri non debet vt not. Abb. hic in fin. per text. in c. clericos. vbi glosſ. secunda, de coha. cle. & mulie. no. per glo. in c. quis. xxij. q. j. in cap. ij. in glosſ. vnica. j. qui cleric. vel vo. & probatur in §. quia vero. in auctē. vt sine prohi. ma. col. vij. & in §. nos igitur viuentes, in auc. de nupti.
19 & no. Bald. per illum tex. in l. ij. in ij. not. C. de indi. vidui. toll. †Sic etiam quando quis vult iurare illud, quod nō est verisimile, iuramentum ei pręstari non debet, glo. no. & ibi Bald. in l. j. C. qui & aduer. quos. & no. Alex. in cōs. lxix. clarissime domine iudex. col. fin. libr. iij. & tradit Paul. de Ca. in cōs. lxxxviij. in causa fortij. col. ij. ¶Postremo ad supradicta aduertendum est quia non videtur esse iuramentum onerosum illud, quod præstatur excōicato p
20 absolutione, ex quo illo mediāte absolutionē cōsequit̄ † Et ideo q̄n quis fuit periurus, non est stādū simpli͡r iur͡o eius, sed vltra iuramentum idonea cautio requirit̄, vt Abb. & Doc. dicunt. Et ista ꝓcło vr̄ procedere, q̄n mandatum perfectè impleri, non pōt de presenti. aliàs vero vr̄ quod mādatum præcise debeat impleri vt supradictū est secūdū Host. & ita concludendum breuiter videt̄ quidquid Abb. hic dicat.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Aldo. Consuetudo. Idem in rub. de consue. col. ij. per totum.
b ¶Syl. A A iudice. Vide pro veritate oium. j. scriptorū Dec. in cōs. cxlv. per totū.
c ¶Hie. Gig. Absolutio requiritur. Vide per eundem do. Phil. Dec. in consi. xlv. incipit querītur in effectu. vbi habes multa bona in ista materia.
d ¶Hie. Gigas. Iurantis. Adde Iaſ. in l. admonendi. in cvi j. col. in verſ. xxxviij. ff. de iureiur. vbi ponit, q̄ qui semel periurauit, iuramentum in supplementum non defertur. & idem est in eo, qui facilis est ad iurandum. Bald. in l. quæ sub conditione. ff. de condi. institu.
e Syl. Al. Credatur. Adde Aymo. in consi. vj. plura. nu. 16. in fi.

SVMMARIVM.

Delinquens sub confidentia appellationis, an & quando appellet.

1 PRæterea. ¶Summatur vt per Abba. hic. ¶†In text. ibi, & postea grauia cōmittentes. Idē tñ est in delictis antea cōmissis, vt per Abb. Similiter procedit tex. in delictis non grauibus. ideo fm glo. dum loquitur text. de grauibus, subauditur maximē. Et fm Abba. bene facit tex. hic, vbi ī decisione tex. loquit simpliciter. ideo regulariter intelligit. Et sic verbum, postea, & verbum, grauia, in tex. fine ministerio ponunt, fm Doct. hic. Quod profectò durum vr. & hoc mō parum seruiret nobis ista decretalis. Vnde probabiliter dici pōt, q immo illa verba, & post ea grauia cōmittentes, ponant cū ministerio. quia in talibus grauibus postea cōmissis recusatio nō admittitur. Et hoc vr probari, dū text. dicit hic, q excessus istorū per iudicem à quo, puniuntur. ergo videtur tex. excludere recusationē. quia si posset recusari, non esset verum dicere q puniat. Secundo, quia tex. dicit q appellatio non debet in sua iniquitate eos tueri. & ita vr considerare iniquitatem istorū, qui confisi de appellatione, graues cōmittunt excessus, credētes non posse cōueniri, saltē cum effectu. Ex quo talis iudex recusari pōt. Vt ergo ista occasio delinquendi remoueat, dicendū est, q in isto casu nō habeat locum recusatio. Et hoc modo erit text. hic not. Ad quod ēt tertio facit tex. in prin. dum inquit, q dum isti conueniantur, tuentur se appellatione. Certe hoc non poterat intelligi nisi per viam recusationis. & hoc prohibetur. ergo vr q recusatio tollat. Et hoc procedit contra istos qui verisimiliter moti sunt ad delinquendum, confidentes in appellatione, prout text. hic loquitur. aliàs secus esset. vt probatur in c. ad hæc. el. j. s. eod.

SVMMARIVM.

1 *Abbas potest in iudicio interuenire tāquam procurator alterius, licet de vtilitate monasterij non agatur.*
2 *Clericus pro laico nō prohibetur suscipere officium procuratoris in vna causa tantum, quæ intelligitur successiue, nu. 3.*
4 *Collector cameræ cui concessum est, vt vnum tanquam sub collectorem deputare possit, intelligitur de vno successiue.*
5 *Appellationi eius deferendum non est, qui appellationi aduersarij nō detulit.*
6 *Scriptum non intelligitur pro eo qui venit contra scriptum.*
7 *Securitatem habens pro delictis iam commissis, si iterum delinquet, an dicatur rupta securitas.*
8 *L. cum proponas. C. de pactis. an habeat locum in treuga.*
Treuga & pax in quo differant.
9 *Officialis temporalis non potest durante tempore conueniri.*

1 COnstitutis.i. ¶†Primo not. Abb. posse in iudicio iteruenire tanq̄ procuratorē alterius, licet de vtilitate monasterij non agatur. Ad idem tex. in c. sopite. vbi Abb. in ij. no. j. de censi. & ī c. j. s. de postu. præl. & idē Abb. in c. ij. s. de postu. in c. in nostra. col. iij. s. de procur. & in c. cum I. & A. s. de re iudi. Et hoc maxime dicendum esset in 2 vna causa tantum. †quam ēt simplex clericus, etiā pro laico, non prohibetur suscipere. quia iura quæ officiū procuratoris ecclesiasticis interdicunt, locum habent, quando tale officium generaliter profiterentur. secus est respectu vnius causæ tantum, vt not. voluit Inn. in c. j. in fi. de oblig. ad rō. Archi. lxxxvj. dist. c. peruenit. & sequitur Fede. in cons. cclxx. quod clericus. Et hoc dictum pro sing. posuit Ro. in suo not. cclxxiiij. Tu scis. & idem Abb. sequitur in c. cum essent. per illum tex. j. de simo. cū si. vt dixi in c. ij. de iudi. 3 col. vj. Et vna cā intelligitur successiue, †ita q vna finita, aliam suscipere poterit. & sic semper haberet vnam cām. sed eo tempore plures habere non posset, ex eo q in simili voluit Rota in decisi. 4 ix. in tit. de off. deleg. item collector. †in nouis, vbi concludit collectorem cameræ apostolicæ, cui concessum fuit, q vnum tātum subcollectorē posset deputare, intelligitur de vno successiue, ita q vnum post alterum posset substituere. & ita dictum Inno. Fel. interpretatur in d. c. cū I. & A. in fin. colum. s. de iudi. Sed ista interpretatio nimis prēiudicialis est, quòd clericus semper in vna causa seculari possit occupari. Multum enim distrahetur à diuinis. Et videtur contra iura, quæ hoc prohibent in c. fina. supra de postula. & in l. licet. C. de episcop. & clericis. Non obst. quod dicitur de collectore, quia in illo casu eadem ratio suadet, vt successiue alium substituere possit, durante officio eius principali, ad hoc vt officium sibi iniunctum exequi possit. Quę ratio cessat in dicto Inn. Nam cum sit ꝯ ius cōe, restringi debet quātū pōt. c. cū dilectus. s. de consue. Vnde intelli vna causa pro prima vice tantum, ar. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. declarando latius vt dixi ī d. c. decernimus. s. de iud. Immo illud dictum Inn. generaliter de iure nō videt verum, vt voluit Collectarius, & fatetur d. Abb. in d. c. ij. de postu. quia cum iura gnālr prohibeant, gnālr intelligi debēt, alś hēremus dicere quòd in omnibus casibus, in quibus quis postulare prohibetur, vel mandatum suscipere, iuxta ea, quæ habent. in tit. ff. de postul. & de procu. quòd ta 5 les ī vna cā admitterētur. quod quidē nō est dicēdū. ¶†Secūdo no. quòd non est deferēdum appellationi eius qui appellationi aduersarij nō detulit. Nā qui non facit q debet, nō recipit qđ ei debet, vt not. Bar. per illum tex. in l. dos data. C. de do. ante nup. facit gl. in l. si nō fuerit. ff. de iureiu. Et dicit Inn. in c. mandatum. 6 supra de rescri. †quòd pro eo scriptū nō dr, qui venit ꝯ rescriptū. Facit regula cōis, quæ dicit q frāgēti fidē, fides frangat eidē. l. cū proponas. la ij. C. de pact. c. iij. s. de iureiu. Et ista secundū d. Abb. hic procedūt respectu eiusdem dispōnis, prout tex. hic loquit. Secus est in diuersis dispōnibus,[a] vt per eum hic. & ita limitatur regula. d. l. cum proponas. vbi Pe. Cy. Saly. & Moder. hoc dicunt. Facit tex. ī c. quod Deo pari. xxxiij. q. v. & gl. in l. si duo. ff. de dona. cū si. vt tradunt Alex. & Mo. in d. l. cum proponas.[b] †Ex quibus alś 7 respōsum fuit. quòd q̄ quis vnus haberet securitatem à republica pro delictis iam commissis, & postea talis aliquod aliud delictū perpetraret, ex quo lędi videretur respublica, non per hoc tñ securitas sibi cōcessa rupta esset, quia circa diuersa hæc cōcurrūt. Et ita cōsuluit d. Ant. de Rosel. de Aret. in ꝯsi. duo dubia ex hoc facto, & plerique alij Docto. Florentię. aliter tamen in hoc tenet Nel. in tract. bāni. in xvj. q. in ij. par. ij. tpis. ¶Secūdo ad prædicta 8 notandum est, quia regula d. l. cum proponas. †singulariter limitatur, vt nō habeat locū in treuga. qa licet vnus ruperit treugā, alter tñ illā obseruare tenet, vt est dictum Vincē. in c. j. s. de treu. & pa. quod sequitur Io. and. in addi. Specu. in rub. in tit. de teuga & pa. cū concor. vt per Alex. in d. l. cum pponas. vbi tñ allegat vltimo loco Imo. in l. qui seruū. ff. de ver. ob. dicentem hoc potius de consuetudine, q̄ de iure procedere.[c] & ita ēt ipse vr tenere. Et ad hoc idem Alex. sequitur in d. l. qui seruum. quā legit sub l. qui insulam. ff. de ver. obli. & idē Alex. in l. semel mora. ff. solu. mat. & Imol. in c. iij. s. de iureiur. & sentit do. abb. in c. j. de treu. & pa. Sed tñ prima opi. Vin. approbat cōiter, quam Bal. sequitur in rubr. de treu. & pa. & in c. dudum. el. ij. col. vj. s. de elec. & in proœ. decre. incip. Rex pacificus. col. ij. & fm istam cōem opi. Maria. consuluit inconsi. Genuēsium dux, vbi rationem diuersitatis adducit inter treuguam & pacem. quia treuga ad tempus fit. ideo debet expectari finis temporis, & postea lesus poterit se vlcisci. Et ratio ista 9 cessat in pace. † quia perpetua est. Sicut in simili habetur in officiali ad tēpus, qui non pōt durante officio cōueniri. Secus tñ est in perpetuo, vt no. in l. pars literarū. ff. de iud. in l. principalibus. ff. si cer. pe. Et sic refert, & sequitur Fely. in d. c. j. s. de teu. & pa. Simpliciter trāscribunt Mod. in d. l. cū proponas. & tñ ista ratio mihi non multū satisfacit. quia si in pace conceditur, vt omnes fatent, q rūpentē pacā impune offendere possim. ergo idē in treuga dicendū est. d. l. cū proponas. cū si. Nō ob. simile de officiali, quia illud venit à remotis. Nam ex iuris dispōne fateor q sępenumero aliquid cōceditur ad tēpus, & non in perpetuū. l. precium. C. de pci. impe. off. & in iuribus prællega. de officiali. Sed nos sumus in contractibus, in quibus debet seruari æqualitas, quæ est frangenti fidem, fides frangatur eidem. l. quæro. §. inter locatorē. ff. loca. no. per glo. in c. cum inter. s. de elec. Præterea in officiali ad tempus, sicut ipse à creditoribus conueniri non potest, ita agere non poterit, vt no. in iuribus præalleg. Sed hic inæqualitas esset, q non seruanti fidē quis teneretur seruare. Et pdicta rō, quæ do. Maria. adscribitur, originaliter fuit. Pau. de Cast. in d. l. qui seruū vbi Aret. conatur respondere aliter, q̄ supradictum sit.

ADDITIONES.

a ¶S. Ald. Dipositionibus. Vide Dec. in c. dilecti. col. fi. in fi. vbi idem repetit. s. eod.
b ¶Hier. Gig. Cum proponas. Et vide extense multa aggregata per And. Sic. in cons. lxxiiij. inc. omnia, quę facitis. in v. col. cum seq. versi. restat nunc accurate.
c Syl. Ald. Procedere. Vide quæ addidi ad l. cum proponas. C. de pac.

SVMMARIVM.

1 *Recusare quis iudicem non prohibetur, coram quo cogitur respondere.*
2 *Recusatio remota non intelligitur, etiam si causa ex certa scientia sit à papa commissa iudici suspecto.*
Etiam si motu proprio, nu. 3.
4 *Legatus de latere recusari potest.*
5 *Recusatio de facili non remouetur.*
In crimine notorio non conceditur. nu. 6.

7 *Crimine in notorio iudex de facto familiæ suæ conoscit, & etiam proprio.*
8 *Debet, importat necessitatem.*
9 *Recusari potest iudex ex eo quòd in alia causa appellatio pendet.*
Et quid in crimine notorio, nu. 10.
11 *Appellari non potest à correctione, nisi modus excedatur.*

1 PRopoſuit. ¶†Primo no. ibi, nõ minus teneat̃ i alijs rñdere, ꝙ licet quis cogatur respondere coram vno iudice, nõ tñ illũ recusare prohibet̃. †Vnde facit tex. ad id quod solet dici, ꝙ si cã cõmittat̃ per summũ pontificẽ iudici suspecto, ẽt ex certa ſcia, non tñ recuſatio remota intelligit̃.[a] vt est dictum Inno. in c. ex trãſmiſſa. s. de fo. cõp. & voluit glo. in c. ad hæc. in ver. elegerint. in fi. s. de reſcrip. Et hoc procedit ẽt in iudice, qui datus eſſet motu proprio. †vt no. Abb. in c. cũ olim. el ij. circa fi. s. de offi. dele. † Similiter hoc haberet locum in legato de latere. c. nouit. in fi. & quod ibi abb. j. e. † Nã talis recuſatio de facili nõ remouet̃, quia durum eſt, & ꝯ rõnẽ, corã iudice ſuſpecto litigare. c. ſecundo requiris. j. eo. iij. q. v. c. quod ſuſpecti. Et quod dictum eſt de verbo, reſpõdere, quod nõ exclu dit recuſationẽ. ꝯrium vr̃ ꝓbare tex. hic in alia parte, dum dr̃. Nõ dẽt ad rñdẽdum cõpellere. Nõ ergo dr̃ rñdere ille, qui iudicẽ recuſat. Cõcluſio eſt, ꝙ verbũ gñale ſit, & ſm ſubiectã mãm intelligatur. ¶†Secũdo no. ꝙ in crimine notorio non habet locũ recuſatio, quia tũc nulla cã ſuſpicionis vr̃ ſubeſſe.[b] Conſtat. n. de delicto, & pœna certa eſt, vt dr̃ in l. j. ff. ad Turpil. †Ex iſta rõne dicit Bar. in l. ſi quis forte. §. j. ff. de poe. † ꝙ in notorio crimine iudex de facto familiæ ſuæ cognoſcere põt. imo ẽt ex facto proprio, quod notoriũ ſit, iudex cognoſcit, vt no. Inno. in c. ex parte. el j. j. de ver. ſig. de quo. j. poſt gl. Et in notorio, de quo tex. hic loquit̃, cum ipſo actu natus ſit, vt h̃ dr̃, alia ſnĩa declaratoria nõ requirit̃,[c] ſm Imo. hic. & iõ limitat̃ text. in c. cũ ſecundũ. de here. in vj. vt non habeat locum in notorijs, vt dicit Peru. hic. de quo dixi s. in c. peruenit. ¶In glo. in ver. debet. ibi, neceſſitatẽ importat. hoc declaratur, vt per do. Abb. hic. †Ad idẽ glo. xxv. q. j. c. j. in ver. oportere. in c. ſi vir. in ver. debet. j. de adulte. vbi Abb. & per glo. in l. ſæpe. ff. de off. pſi. in l. obſeruare. de off. procõ. cũ ſi. ¶†In fi. gl. circa ea, quę do. Abb. ſcribit, opi. Goffr. de iure verior vr̃. ſ. ꝙ iudex recuſari poſſit ex eo dũtaxat, ꝙ in alia cã appellatio pẽdet, & fuit intellectus Imo. in c. ad hæc. el j. s. eo. per illum tex. vbi ſimpliciter ponderatur pendẽtia applõnis. Et probat̃ hic, dũ dr̃, illi omnino ſuſpectus eſt, vt dicit Peru. hic. Cõprobatur hoc duplici rõne. Primo, quia excipitur caſus, qñ crimẽ notoriũ eſt. Nã iſta exceptio bene cõuenit, ſtante regula ꝙ ex ſola pẽdẽtia applõnis iudex recuſari poſſit, quia illa ſuſpcio quæ cãtur ex pẽdẽtia appellationis ceſſat, & purgat̃ in crimine notorio. Si enim regula hic poſita intelligeret̃ ꝙ vltra pẽdentiã appellationis ſuſpicio deberet probari, tunc exceptio facta de crimine notorio, ſimpliciter non haberet locum, cũ etiam in notorio crimine quis grauari poſſit, ſm quod. j. videbimus. Secundo, quia ſi deberet grauamen probari, vt dicũt Io. and. & alij, fruſtra ponderaret̃ appellationis pendentia. Nam ſola probatio grauaminis ſufficeret, abſq; eo ꝙ appellatio penderet. Dum ergo iura ſępius repetunt de pendentia appellationis, neceſſariũ vr̃ fateri ꝙ ſola appellatio ſufficiat, vt latius dictũ fuit in c. ad hęc. rñdendo ad omnia quæ in ꝯrium adducunt̃, quę gratia breuitatis hic aliter non repeto. ¶†In gl. fi. in fi. ꝯclo gl. approbat̃ cõiter. vr̃ tñ prima facie continere diuinationẽ ad tex. hic, vbi nõ apparet ꝙ delictum eſſet manifeſtũ, & notorium. prout gl. dicit. Diuinare aũt non debemus. c. vt noſtra. j. vt eccl. benefi. Sed tñ rñderi põt, ꝙ licet formaliter tex. hic non dicat de notorio, virtualiter tñ & per verba æquipollentia hic dr̃, dum requirit̃ ꝙ delictum manifeſtũ adeo ſit, vt ipſo actu puniat̃. Secunda ſolu. fuit Inno. hic, vt text. procedat in crimine graui, & manifeſto, prout loquitur. ꝯrium procedat in delicto manifeſto ſimpliciter. Nec huic ſolu. obſtat ꝙ Abb. dicit, ꝙ facilius in grauibus, in quibus maius periculũ vertitur, deberet habere locum recuſatio: quia hoc non vr̃ habere locum, qñ dubitat̃. Sed qñ delictum manifeſtum eſt, ſæpenumero ꝓp grauitatẽ delictorũ celerius ad executionẽ procedit, & appellatio remouetur. l. ij. quorũ appel. & l. addictos. C. de epiſ. audi. no. in l. non tantum. ff. de ap. Et hoc modo ſolu. Inn. defendi põt. Tertia ſolutio ponitur per do. Ant. & abb. vt tex. hic intelligatur in notorio crimine, pro quo eſt pęna determinata in iure. ꝯria habeat locũ, qñ in tali notorio pęna imponitur arbitrio iudicis. Et idẽ ſequit̃ do. abb. in c. cum veniſſent. col. iij. C. de iudi. in c. j. de malefi. in c. dilectus. j. de pœnis. Et idẽ tradit Dom. in c. j. col. pe. in c. ſi iudex. in fi. de off. delega. in vj. Et iſtã doctrinã valde extollit And. Sic. in trac. de pſtan. Car. iij. q. ij. partis. col. pen. Adde tñ ꝙ iſta diſtinctio non procedit in pœna, quæ imponitur in foro pœnitẽtiali, vt no. dicit Dom. in c. quia pleriq;. col. ij. verſ. re ſalua. de off. ord. in vj. de quo dubitari põt. † quia licet à correctione nõ appellet̃. c. ad noſtrã. s. eo. tñ ſi modus excedatur, appellari põt, vt not. in c. reprehenſibilis. s. eod. Poſtremo alia ſolutio ad ꝯrium accommodari poteſt, vt tex. hic intelligatur formaliter, prout loquitur, ꝙ in notorio crimine iudex recuſari non poſſit, tanquam ſuſpectus, ex eo dũtaxat ꝙ ſit appellatũ in alia cã, & pendeat appellatio, vt dicitur hic. ſed per hoc tamen non negatur, quin ſi ꝓbaretur grauamen, vel alia vera cauſa recuſationis, haberet locũ recuſatio, prout in contrario dicitur. Et ita text. hic in terminis, quibus loquitur, reſtringatur.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Intelligitur. Vide omnino Dec. in c. cum inter, col. iij. in fi. de excep. in c. poſtremo. in iiij. not. j. eo.

b ¶Syl. Al. Subeſſe. Vide Dec. in c. cum non ab homine. col. v. de iudi.

c ¶Hie. Gig. Requiritur. Adde Fely. in c. Rodulphus. in xxiij. col. in verſ. limita primo prædicta. s. de reſcript. & adde ꝙ in facto notorio non ſolũ non requiritur declaratoria, ſed nec etiam citatio. de quo habetur per Dec. s. hoc eo. tit. in cap. peruenit. lij. col. in verſ. & concluſio s. facta. etiam per Fely. in c. Rodulphus. in verbo, citatur etiam pars. in xxviij. col.

SVMMARIVM.

1 *Electio poteſt confirmari in eccleſia.*
2 *Cauſæ eccleſiaſticæ in eccleſia iudicialiter tractari poſſunt.*
3 *Confirmatio electionis videtur eſſe voluntariæ iuriſdictionis.*
4 *Iudicia ſecularia in eccleſiis tractari non poſſunt, etiam ſi ſint pia, niſi ſint voluntariæ iuriſdictionis, nu. 6.*
5 *Diſpoſitio generalis includit caſus etiam priuilegiatos.*
7 *C. decet. de immu. eccleſiarum. an habeat locum in contractibus.*
8 *Diſpõ loquens de quaſi contractu, an habeat locũ in cõtractu. declara, nu. 10.*
9 *Aditio facta in eccleſia, an valeat.*
11 *Statutum de contractu mulieris non habet locum in quaſi contractu, niſi per viam extenſionis, nu. 12.*
13 *Excommunicatus non ſolum repellitur in petitionibus ſuis, ſed peruertens iuris ordinem repellendus eſt.*
14 *Perſona non ſolum excommunicatur, ſed etiam interdicitur.*
15 *Vniuerſitas excommunicari non poteſt.*
16 *Interdictum, & excommunicatio qualiter differant.*
17 *Excõicatio lata pro cõtumacia manifeſta, & crimine manifeſto parificantur.*
18 *Excommunicatio, licet iniuſta, valet.*
19 *Citari an debeat pars in abſolutione excommunicati.*
20 *Abſolutio ab excommunicatione, omiſſa partis citatione, an valeat.*
21 *Abſolutio à iuramento, parte non citata, an valeat.*
22 *Excommunicatus pro contumacia iudiciali abſolui non debet præſtando ſimpliciter cautionem cum iuramento. ſed cautio ſufficiens requiritur.*
23 *Cautio ſufficiens quæ dicatur, attenditur materia ſubiecta.*

1 QVa fronte. ¶†Primo not. ꝙ electiones in eccleſia cõfirmari poſſunt. Ex quo abb. infert, ꝙ † cauſæ eccleſiaſticæ iudicialiter in eccleſia tractari poſſunt. Sed iſta illatio non bene inferri videtur, per iſtũ text. qui loquitur in cauſa ſpirituali, de qua generaliter ad cauſas eccleſiaſticas non bene infertur, quæ à ſpiritualibus diſtinguuntur, vt per gl. xj. q. j. in ſumma. † Et quia confirmatio electionis videt̃ eſſe voluntariæ iuriſditionis. & iſto iure extraiudicialiter fieri poterat, vt Inno. hic tradit. & ideo nõ bene infertur ad alia, quę iudicialiter in inuitum pro tribunali exercent̃. dictum tñ abb. cõiter approbatur ꝙ in eccleſia cauſæ eccleſiaſticæ tractari poſſunt, vt eſt tex. in c. decet. §. omnis. de immu. eccl. lib. vj. vbi omnis ſtrepitus ſecularium cãrum prohibet̃ in eccleſijs. ergo à contrario ſenſu non prohibetur in eccleſiaſticis. & gl. ibi expreſſe hoc tenet. & idem gl. & Doct. in c. j. per illum tex. j. de immu. eccle. not. Abb. in c. cum eccleſia. poſt glo. ibi. eo. tit. & tradit Bald. in conſi. clij. caſus coram epiſcopo. col. ij. lib. j. Sed aduertendum eſt, quia in cõtrarium videtur tex. in d. c. decet. in ver. ceſſent in eccleſiis. in fin. vbi dicitur. Ceſſent in eccleſiis fori cuiuſcunq; tumultus. Nam illa vniuerſalis, cuiuſcunque fori, etiam forum eccleſiaſticum includere videtur. arg. c. ſolitę. de maio. & obedi. & xix. diſtin. c. ſi Romanorum. Facit tex. in d. c. j. de immu. eccle. Nec videtur verum, quod glo. ibi dicit, ꝙ tex. de cauſis ſecularibus intelligatur, quia generaliter loquitur. Non ob. tex. hic, quia reſpondetur, vt. s. dixi videlicet ꝙ in cauſa ſpirituali loquatur. Non ob. tex. in d. §. omnis. in quo videtur fundamentũ Doct. quia argumentum à ꝯrio ſenſu ibi colligitur non abſolute reſpectu cauſarum eccleſiaſticarũ, ſed reſpectu illius dictionis, vniuerſalis, omnis, hoc modo. In eccleſiis omnis ſtrepitus ſeculariũ cãrum prohibetur. ergo à ꝯrio nõ prohibetur omnis cauſarum eccleſiaſticarum. Et hoc verum eſt, quia in cauſis ſpiritualibus prohibitio non habet locũ, vt hic. ¶Et ideo in puncto iuris videtur dicendum, ꝙ etiam cauſæ eccleſiaſticæ prohibeantur tractari in eccleſia. Non. n. conuenit ꝙ tribunal huiuſmodi cauſarum ibi erigatur. Bene verũ eſt, ꝙ non

obstante tali prohibitione processus valeret, quia dũtaxat in cãis secularib. ꝓcessus anaullaẽ.d.c.decet.circa fin.ibi, ꝓcessus iudicũ seculariũ. Et in tali annullatione ꝓcessus, dña est inter cãs ecclesiasticas & seculares. In causis ergo secularibus ꝓhibet, & annullat ꝓcessus ĩ ecclia.d.c.decet.§.fi. Et adeo hoc ꝓcedit, 4 † ꝙ licet cãæ seculares fauorabiliores sint, & piæ, ĩ ecclesijs tñ nõ poterũt tractari. vt voluit Io. An. & sequit Dom. ĩ d.c.decet. ĩ prin. ĩ ver. quo an sit ꝓhibitũ. Et idẽ tenet Abb. ĩ c.cũ ecclesia.col.fi. de imu.eccl. ꝑ tex. ĩ d.§.oĩs, q. vłr loquit. & sic oẽs casus ĩcludit. licet aĩs sint priuilegiati, & fauorabiliores. Et ꝓ ista ꝯclone bñ facit tex.no.in l.in fraudẽ.§.fi.ff.de test.mi.vbi Bal. ꝑ illũ tex. cõcludit 5 † ꝙ dispõ [a] quę loquit gñaliter, ẽt ĩcludit ꝑsonas, & casus priuilegiatos.[b] Et Bal. ibi infert ad piã cãm. Et ħ à fortiori ĩ casu nr̃o ꝓcedit, vbi tex. nõ solũ loquit gñaliter, sed vłr, dũ inquit, omnis. 6 † Limitat tñ hoc nõ ꝓcedere in his, q̃ sunt volũtariæ iurisdõnis. vt no. Bar. ꝑ illũ tex. in l.actus.C.de fer. & sequit Abb. in d.cũ ecclia. vbi ẽt circa fi. cõcludit, ꝙ in ecclia quis doctorari possit. Quod tenet Io. An. & sequit Dom. in d.c.licet.in prin. circa fi. Subijcit d. Abb. hic, 7 † ꝙ dispõ d.c. decet. q̃ loquit in iudicijs, in quibus quasi ꝯhit. l.iij.§.idẽ scribit.ff. de pecu. nõ habebit locũ in ꝯctib.[c] † prout ibi tenuit gl. Ex quo.d. Abb. infert 8 † ꝙ dispõ, q̃ loquit de quasi ꝯctu, nõ hẽat locũ in ꝯctu, vt ꝑ eũ hic. & idẽ Abb. tradit in d.c.cũ ecclesia. Sed nõ puto ꝙ ĩ ħ recte loquat. Et primo, illatio quã ipse facit, nõ bñ colligit. quia licet in iudicio quasi ꝯhat, iudiciũ tñ absolute nõ dr̃ quasi ꝯctus, Tale.n.argm̃, quod abb. facit, deberet fieri de quasi ꝯctu simplr ad ꝯctũ.[d] Nã quasi ꝯctus, qui in iudicio interuenit, alterat ꝑ ꝑ iudiciũ, quod reddit in inuitũ. l.iter stipulãtẽ.ff.de ver.ob. Sed quasi ꝯctus ex verisimili volũtate partiũ ꝓficiscit. vt no.inst.de obl. quę ex quasi ꝯctu. ꝑ totũ. facit tex.no.in l.i cõmodato.§.sicut.ff.cõmo. Et iõ dũ arguit de iudicio ad ꝯctũ, nõ dr̃ fieri argu. de quasi ꝯctu simpliciter ad ꝯctũ, vt Abb. hic dicit. Secũdo, ꝙ hoc verũ sit, patet quia dispõ c.decet. sicut nõ hẽt locũ ĩ ꝯctu, vt gl. ibi, & oẽs fatent. ita nõ habebit locũ in quasi ꝯctu. 9 Nã † si quis adiret hæreditatem in ecclesia, ex qua aditione quasi ꝯctus insurgit.§.hæres. instit.de obliga. quæ ex quasi ꝯctu. Abb. ipse nõ negaret, quin valeret talis aditio, quia si ꝯctus valet, nulla rõ subest, quin iste ꝯctus valere debeat. & ita patet ꝙ Abb. nõ bñ dicit. 10 Dictũ tñ in se verũ vr̃, † ꝙ dispõ, q̃ loquit in quasi ꝯctu, in mã stricta, nõ habet locũ in contractu.[e] nec eꝯ. 11 † Et iõ statutũ de ꝯctu mulieris, nõ habet locũ in quasi ꝯctu, vt Abb. hic dicit. & idẽ in d.c.cũ ecclesia.no. Bald. in l.j. per illũ tex.ff.de ꝯ.iudi.tu. Ange. in cõs.ccCj. diligenter visis.col.ij. Abb. in cõs.lxxj. quinq; dubia.col.iij.lib.j. Alexan. in cõs.lxvij. visis dubitatio.col.iiij.lib.j. Et ad hoc facit, quia ꝯctus distiguit à quasi ꝯctu, vt colligit insti.de obl. quæ ex quasi cõtra. in prin. Et in ꝯctibus est verus consensus, in quasi ꝯctibus interpretatiuus vr̃. Et iõ appellatione ꝯctus nõ venit quasi ꝯctus, ꝑ s̃.dicta. Et ista ꝯclo bene procedit, inspecta vi, & ꝓprietate verborũ. Sed per viã extensionis, q̃n omnimoda ratio militaret, 12 † statutũ de ꝯctu bene porrigit ad quasi ꝯctũ, & eꝯ. Et ita locũ habet quod no. Bald. in rub.C. de pac. Bar. in l.more.ff.de acquir.hære.cũ cõcor. quas Alexã. ibi adducit. & idem Alex. latius post alios tradit in l.mutũ.ff.eo.titu. Ro. in cõsi.vij. viso facto.col.fi. & in cõs.cxc. clarũ est.col.j. & latius in cons.cclxxx. ꝑsupposito.in prin. Facit quod no. Bar. in l.si vnus. §.pactus ne peteret.ff.de pac.col.iiij. & in l.Meuia.§.j.solu.mat. & quod no. Bal. & Alex. in l.si apud acta.col.j.C.de transac. 13 ¶ † Secundo colligit per Abba. hic, ꝙ non solũ excõicatus repellitur in petitionibus suis. vt in c.cũ parati. s̃.eo. sed ẽt peruertens ordinẽ iuris repellendus est. Sed tñ considerandũ est, ꝙ in effectu hic nõ repellitur. Et rõ manifesta vr̃, quia non petebat gratiã, prout loquit text. in d.c.cum parati. sed obseruationem iuris communis. 14 ¶ † Tertio no. ꝙ persona nõ solũ excõicatur, sed interdicit. Ad idẽ tex. in c.is cui.de sen.excõ.in vj. facit tex. in l.mortis.in prin. & §.j. ff.de pęnis. 15 † Secus tñ est in vniuersitate, q̃ excõicari nõ põt. c.Romana.§.si vniuersitatẽ.de sen.excõ.in vj. de cuius ratione late tradunt Mod. in c.dilectę.de excep. 16 † Ex quibus differunt, & in quib. conueniunt excõicatio & interdictum. late prosequit Io. de ana. in rub.de cler.excõ.mini. ¶ Circa ea, quæ do. Abb. hic scribit. primo aduertendũ est, dũ principaliter opponit de tex. in c.ex pte. & dicit per illum 17 † æquiparari excõicatione latam pro contumacia manifesta, vel pro crimine manifesto, vt istis casibus nõ cõcedatur absolutio mediãte cautione. sed realis satisfactio requirat. Nã istud verũ est in offensa manifesta, prout loquitur tex. in d.c. ex parte. & in c.solet.de sen.excõ.in vj. Sed in contumacia manifesta hoc simpliciter non est verũ, sed satis est, ꝙ cõtumax soluat expẽsas, & pstet cautionẽ de iudicio sisti. c.venerabilib⁹. §. secus. de sen.excõ.lib.vj. vbi Domi. Quãtũ vero ad intellectũ huius decretalis laborat Abb. hic. & vario modo Doct. loquuntur. Sed tñ planus vr̃ esse intellectus, vt dicamus, ꝙ cũ absolutio peteretur à iudice q̃ excõicauit, vel ab alio qui haberet auctoritatem absoluendi, aduersarius cõparuit, & ꝯdicebat. ꝙ talis absolutio nõ deberet concedi mediãte cautione, quia allegabat, offensam esse manifestam. iuxta c.ex parte.de ver.sig. Et cum ista allegatio per iudicẽ nõ admitteret, aduersarius appellauit. Pendẽte.n. tali appellatione, q̃ legitima erat. c.solet.de sent.excõ.in vj. absolutio tñ cõcedit ea rõne expressa, ne excõicatus in excõicatione decedat. Et ita colligit ex dictis Abb. post alios hic. & posteriores omnes sequunt. Sed tunc stat dubitatio, si ista rõ, q̃ allegat in tex. attẽdat simpliciter, ne quis moriat in excõicatione, semper habebit locũ absolutio, dato ꝙ quis pro manifesta offensa excõicatus sit, quia semper erit illud periculũ, ne quis moriat ĩ excõicatione, cũ singulis diebus quis mori possit. l.j.ff.de cõdi. & demõ. & ita dispositio c.ex parte. elusoria redderet. propter hoc forte Doc. nõ attẽdẽtes rõnẽ, quæ in tex. allegat, alijs modis conant rñdere ad tex. in d.c.ex parte. referendo plures limitationes, in quibus ille tex. nõ ꝓcedit, videlicet q̃n offensa manifesta fuisset ĩ Deũ. quo casu sola cautio sufficit, vt dicũt Imo. & Doc. ħ. tradit Ant. de Bu. post Hostiẽ. in c.j. col.iij. vers. venio ad mandatum papæ. s̃. ꝙ met.cau. Vel q̃n satisfactio consisteret in implemẽto alicuius iuris spũalis vel aliquo alio iure, ꝙ ꝑ excõicatũ impleri nõ põt ex quo necessarium est ꝙ prius absoluat, vt no. Inn. in c.pro illorũ.de pbẽ. vbi abb. circa fin. & in d.c.ex parte.col.j. nã istis & similibus casibus tex. hic intellr. Sed istud diuinare est. Et hoc modo tex. multũ restringitur, & ideo Host. & Doct. aliter dicũt ꝙ licet q.s absolui nõ debeat absq; satisfactione, stante offensa manifesta. d.c.ex parte. tñ absolutio facta tenet. Et ita est tex. no. hic, & hoc sequutur Perus. Mod. 18 † quia sicut excomunicatio valet, licet iniusta sit, vt not. in c.sacro.j.de sen.excom. ita pariter dicendũ est in absolutione. Et de hoc est tex. in c.venerabilibus.§. vbi autẽ.de sen.excõ. in vj. Sed ista solutio ẽt nõ satisfacit, duplici rõne. Prima, quia tex. ħ dr̃ ꝯsiderare ꝙ absolutio facta sit de iure, & nõ ꝯ prohibitionem iuris, dũ inquit. Absoluere poterit. Secunda, q.a cũ applo interposita sit, vt hic dicitur, non valeret excõicatio lata post applõnẽ, c.ꝑ tuas.j.de sen.excõ. ergo pariter isto casu ẽt nõ deberet valere absolutio. Et ita argm̃ istorum retorquetur. Nec ob. ꝙ Perusi. hic dicit col.vij. versi. expeditis omnibus, ꝙ in casu huius decretalis bene valet absolutio facta post applõnẽ, licet nõ valeret excõicatio per istum text. quia ħ non vr̃ verũ, cũ rłr absolutio, & excõicatio à pari ꝓcedunt. j.dist. in c.verbũ. tex. in l.si cum.ff.de re iud. Vnde finaliter cõcludẽdũ est ꝙ tex. hic intelligatur, & procedat illa rõne speciali, in qua expresse fundatur, & loquatur de illo, qui erat ĩ articulo mortis, vł graui oppressus infirmitate. quo casu dispositio c.ex parte. nõ habet locũ: q.a tali casu pro manifesta offensa excommunicatus mediante cautione absoluitur, vt est tex. ĩ c.fi. vbi abb. de sepul. no. Gof. & abb. in c.ĩ lr̃is. ĩ fi. de rapt. Et ista ꝯclo ampliatur ꝑ istũ tex. hic, vt talis absolutio ꝯcedatur nõ obstante applone aduersarij. Et hoc modo tex. de plano ꝓcedit. Et ꝑ isto intellectu bene facit, ꝙ in sili casu no. Bar. per illum text. secundũ intellectũ eius in l.j.C.de sac.sanc.eccle. ¶ Successiue d.abb. querit, 19 vtrũ in absolutione † excõicationis pars debeat citari.[f] Et dicit cõiter teneri, ꝙ sic, vt per eũ ħ. & ita tenet Specu. in tit.de cõtu.§. fi. ver. sed pone, excõicatus. & Pe. ꝗ Peru. in c.venerabili.j.de sen. excõ. & alij Doct. in locis j.allegãdis. Et ista ꝯclo procedit, quãdo agit de interesse partis, vt q.a excõicatus q.s sit pro manifesta offensa. quo casu absolutio non concedit cum cautione, vt in c. ex parte.el.j.de ver.sign. Nã tali casu citatio partis reqrit, vt ꝯstet an offensa manifesta sit. Secus vero vbi excõmunicat q.s simplr pro ꝯtumacia, tũc.n. poterit absolui prẽstãdo cautionẽ, ẽt parte nõ citata, vt Spe. ꝯcludit in d.ver. sed pone. & seqtur Doc. in c.Romana.§.sentẽtias.de sen.excom.in vj. & facit ꝙ no. Cald. in ꝯsi.vij. an episcopus. ĩ tit.de iureiur. Et cũ ista distinctione ĩ effectu resoluit gl. in c.excomunicatos. xj.q.iij. quam Bald. sequitur in l. si pacto quo pœnam.col.j.C.de pact. Et secundũ hoc intelligitur quod dicit Ant. de bu. ꝑ illũ tex. ĩ c.olim.col.j.s̃. de rescri. vbi simplr inquit

ADDITIONES.

a ¶ Hie. Gig. Concludit quod dispõ. Vide semper ad illud, eiusdem d. Philip. Dec. in col.v. inci. in causa d. Mariæ. in j.col.

b ¶ Hier. Gigas. Priuilegiatos. Adde eundem in con. v.ij. & ij.co. vbi ponit, an statutum generaliter loquens comprehendat casum dotis, & vide eundem Dec. in c. sedes, in pe.col. supra de rescri. & Ias. in l.j. in iiij.col.ff. sol.ma.

c ¶ Syl. Al. In contractibus. Vide quæ ego late addidi in l.nemo est. C. de sacrosa. eccle. ad Bar.

d Ad contractum. Idem voluit remissiue tamen in c. at si cleri.col.xiiij. de iud.

e In contractu. Vide multa aggregata ad istud propositum per d. Ias. in l.si vnus.§. pactus ne peteret. in viiij.col. ff. de pac. & per eundem in l. siue apud acta. in j. col. C. de transa.

f ¶ Syl. Ald. Citari. Vide Paris. in cons.xliiij. nu.14. li.j. vbi omnino videndum est in consi.xcvj. num.84. co.lib. quod legitur in consi.xlix. nu 20.lib.j.

quit ꝙ in absolutione excõicationis citatio partis nõ requiritur. Et casu,quo citatio requiratur , † si tñ ommissa fuerit, nõ ꝑ hoc absolutio vitiatur, vt tenẽt, & cõcludũt Io. And.Host.& d.Abb. post.alios hic.Spe.in d.ver.sed pone. Ant.de Bu. in c.debitores. de iu.iur.& Ro.in sing.dlxxxvij.tu habes regulã,& hoc idẽ latius ꝓbat Ro.in cons.ccc liij.circa propositã.¶ Ex s̃.dictis ẽt infertur ad simile qõnẽ.† Nunquit absolutio facta à iurõ valeat parte nõ citata,[a] in qua br̃ Abb.ꝯcludit ꝙ nõ valet,nisi ꝯstet iur̃m esse illicitũ, vt latius per eũ hic. Primo ergo sentit.d.Abb.quod in iurõ illicito ẽt solutio requirat̃.Quod verũ est, vt tradũt Inn.& Doc. post gl.ibi in c.verũ de iureiu.in ver.absoluerunt. & no. Pe. de anch.in ꝯs.cccxxxiij.Retẽto ordine.col.j.cum si.vt dixi in c.præterea.s̃.co.Secundo in q.prin.ista est cõis opi.ꝙ in absolutione à iurõ citatio [b] necessaria sit, & late prosequitur d.Abb.in c.j.s̃.de iure.iur.& voluit Io:An.in rub.de iur.iu.in addi. Spe.circa fi.& idẽ Old.in consi.cxx.ad duplicẽ fi.in prin.Alb.in rub.C.de vsu. in fi.Pe.de ancha.in consi.cxcix. prædictis subtiliter. Lau. de Rodul.in c.ꝯsuluit, extra de vsu.in cxxv.qõ.& Imol.in cle.dispendiosam.col.pe.de iudi.¶ Fallit primo quando cõstaret iuramẽtum esse illicitũ, [c] vt per d.Abb. hic.idẽ post alios in d.c.j.de iureiur.& not.Card.in consil.xxv.ad dubia.col.ij. ¶ Secundo fallit. quando non ageretur de præiudicio partis,quia tunc citatio partis nõ requiritur,vt tradit Old.in cons.cxx.præalleg.& Cal.in cõsil.vij.in tit.de iure.iu. & idem Cal.in consil.j.in tit.de fer.Alb. in d.rub.de vsu.in fi.& Imo.in d.cle.dispendiosam & no.Pau.de ca.in consil.ccxiiij.circa primum.col pe. ¶ Vltimo fallit, quãdo periculum esset in mora,[d] quia tunc nedum citatio,sed nec absolutio necessaria est, vt est dictum Inn.in c.venerabilẽ.s̃.de ele. ꝙ sequitur Bal.in l.nõ dubiũ. col.pe.C.de legi.abb.in c.quanto. col.v.s̃.de iur.iu.& Ro.ĩ singu.ccccxcj.tu sai.¶ † In gl.in ver.cautione.gl.& Doc.oẽs hic concludunt ꝙ pro contumacia iudicia, li excõicatus absolui nõ debet præsentando simpliciter cautionem cum iurõ. sed cautio sufficiens requiritur per istum tex.hic Sed certe ista est maxima restrictio ad iura, quæ cõiter dicũt excomunicatũ debere absolui præstando cautionẽ cũ iurõ de parendo mandatis ecclesiæ.in c.cum desideres.in c.ex tenore.j.de sen.exc.Et ideo ad tex. hic cogitabam posse respõderi ꝙ illa verba sufficienti cautione recepta,intelligantur pro simplici cautione secundum subiectã materiã. Et hoc primo satis innuit tex. hic in mõ loquendi quo vtitur, dũ inquit, ab ipso tñ & c. vr̃ eñ r̃ndere tacite obiectioni, & velle ꝙ cautio ordinaria nõ omittat̃, & nõ intẽdit circa talẽ cautionẽ ali quid innouare . Secũdo facit tex.in c.fi.de sep.vbi simplex cautio sufficit qñ in articulo mortis præstatur.& ita in casu isto videtur per ea quæ.s̃.dixi ¶ Tertio hoc in terminis voluit Ant.de bu.in c.fi.s̃.de resti.spo.† Dicẽs ꝙ cautio sufficiens dicitur cautio simplex, secũdũ subiectã materiã, & sequitur Alex.in consil.xxxv.viso processu.col vj. lib.iiij.

ADDITIONES.

[a] ¶S.Ald. Non citata.Et quòd citatio requiratur, vide Cor.in consi.xlv.litera p,lib. ij,contra Alexan.in cons.xlix.lib.iiij.sed ꝙ sic, & ꝙ tunc non concedatur nisi à papa cũ iusta tamen causa,& cognita re, vide Curt.cons.lxv.col.pe.ver.& plus. in deci.Delphy.cxl.& ꝙ parte non citata non concedatur.Alexand.cons.ccxxiij. col.iiij.li.ij.& ad effectum agendi potest fieri parte non citata, deci.Neap.cc.nu. 10.Io. de ami.nu.31.col.xix.circa.fi.Ias.in l.patre furioso.nu.34.de his,qui sunt sui,vel alie.iur.& de hac q.vide in meo consi.cv.li.xj. & dicit Paul.de ca.in cõs. cclx.in not.ꝙ non est necessaria, & loquitur in habitatione , contra quem vide Alex.in cons.ccxxij.lib.ij.Ias.in l.ne qcqd §.vbi decretum.col.ix. de off.ꝓcon. & leg.Declara Cu.in consi.lxv.in fin.& licet debeat citari pars, valet tamen facta sine citatione.Ias.in l.patre furioso.ff.de his. qui sunt sui vel alien.iur.col.v. in fin.& ꝙ non requiratur vide Alex.in cons.xlix.col.vij.libr.iiij.de quo vide etiam Bal.in consi.ccliij.lib.j.

[b] ¶Hier.Gig. Citatio Vide per d.Ias.in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de offic. procon. & lega.in ix.col.& latissime d.Francis.Corn. in suo aureo consil.xliij incip.super contingentia facti, in penul.vlt.char.Barba.consil.lxxxv.in iij.bib. Aliàs fuit dubitatum in facto nunquid consuetudo possit derogare hiusmo li. solemnitati citationis,& dicebam ꝙ sic, per id, quod dicit Bal.in auct.si quis in aliquo.C.de eden.dicens consuetudinem posse solennitati citationis derogare. cuius dictum sequitur Alex.consi.xli.in ij.vol.

[c] ¶Sy.Ald. Illicitum. Idem quando constaret de turpitudine recipientis in iuramentum,vel parti aduerse nullam competere defensionem Felyn.in c.j.nu.26, de iureiu.

[d] ¶Sil.Ald. In mora. Adde Cardinal.in consi.cxxxvij.Feli.in cap.ij.de spon.in fi.& vide per alia limita. deci.Tholo.q.lxij. quid si iuramentum sit confirmatorium. vide Ias.in l.si opus nouum. nu.7.ff.de ope.no.nun.

SVMMARIVM.

REprehensibilis. ¶ † Primo no.regulam generalẽ, quòd sententia excõmunicationis proferri non debet, nisi monitione pręmissa.Et ad idem tex.in c.sacro in princ.j.de sen. excõ.Ideo dicit ant.de bu.in c. ab excõmunicato.col.iij.ver.tertio casu.s̃.de rescript.ꝙ si iudex dicat excõico te, non permissa monitione ,quia nõ requiritur, sñia esset nulla, quia lata ꝯ expressũ errorem iuris.† Et ista monitio requiritur nõ solũ qñ quis excõmunicatur, sed etiam qñ absolutus in excomunicationẽ reducitur,[a] vt not. voluit Do.in c.j.col.ij.ver.itẽ no.istã glo.quod me.cã .in vj.† vbi inquit ꝙ in reductione omnia requiruntur, q̃ in excõicatione. Et ꝙ pridie super hoc consultus fuit alleg.Io.an.in c.eos.de sen. excõ.in vj.Et hoc idẽ tenet Rot.in vij.deci.itẽ si pronunciet̃.in ti. de sen.excõ.in nouis.& in decis.lxxvij.si aliquis iudex.de appell. in antiquis.† Et ista monitio nõ præsumitur interuenisse, nisi p̃sens excõmunicatꝰ fuisset, vt no.abb.cõcludit in c.consanguinei circa.fin.s̃.de re iud.† Et ista monitio in suspensione pariter locũ habet,sicut in excõmunicatione,vt h̃ dicit̃ in prin.Facit tex. in c.statutum.de sen.excõ.in vj.† Et hoc verum intellr̃,nisi suspẽsio facta sit in pęnam delicti, quia tunc monitio non requiritur, vt voluit Ino.in c.j.de excessibus p̃la.& sequitur abb.hic.dicens secus esse in excõicatione, quę illa non infertur in pęnam & idẽ abb.dicit in d.c.j.circa fi.& in c.ij. in prin.de cleri.excõ.mi.Sed tñ idem esset dicendũ in excõicatione, casu quo in pœnam delicti ꝓlata esset,vt qñ q; ꝯtingit,vt patet h̃.in isto tex.& in casibus, de quib.j.dicã. ¶ † Et conclusio. s̃.facta,ꝙ monitio requiratur. primo fallit,qñ ipso facto à iure excõicatio inducitur, tũc.n.tali casu à iudice sine monitione excõicari põt,vt ꝓbat̃ h̃,cũ gl.Ex quo infert̃ ꝙ in casu.c.apostolicæ.§.fin.de re iud.in vj.dũ ibi dr̃, ipso facto excõicationis sñię subiacere iudex poterit tali causa absq; monitione excõicare. Sic ẽt loquit̃ tex.in c.pe.circa.fi.de immu. eccle.in vj.in c.ij.§.si quis aũt.ne cle.vł mo.in vj.in cle.j.in prin.de seque.pos.& fru.in cle.j.in §.fi.de pe.cũ si.† Ista eñ verba , ipso facto,important canonẽ late sñie, vt no.Bal.in l.iubemus la.ij.§. sane.col.ij.C.sac.san.eccle.& no.gl. in regula , in pœnis.de reg. iur.in vj.cũ si.In oĩbus ergo prædictis,& similibus casibus,iudex excõicare poterit absque monitione,vt est casus no.h̃.& ita Docto.omnes sequũt̃.Sed ista cõclusio dubitabilis admodũ vr̃, q̃a s̃m opi.cõmunẽ ĩ denũciatione † excõicationis incurse à iure citatio requiritur.[b] vt tenet gl.in cle.fi.in ver.cõstiterit. de censi.cũ si.vt tradit abb. in c.peruenit.el j.s̃.eo.vbi dcm̃.Et rõ manifesta vr̃, q̃a de facto nõ ꝯstat ꝓ quo pœna excõicationis imponit̃ à iure. merito ergo. citatione necessaria vr̃ vt Doc.dñt ĩ d.c.ꝑuenit ergo à fortiori h̃ idẽ dd̃m vr̃ eẽ ĩ isto casu . Et iõ necessariũ vr̃ ꝙ commu-

ADDITIONES.

[a] ¶Hero.Gigas. Reducitur Adde tamen ꝙ quando quis est absolutus cum reincidentia,monitio non requiritur,quia finito tempore,puta decem dierum , intra quod est absolutus, nõ requiritur alia declararatoria vt tradit idem Dec.late, in consi.cxlv.per totum , & in c.quæstioni in j.col.supra hoc eo.tit.nostro.

[b] ¶Hier.Gig. Requiritur Vide late per Fely.in c. Rodulphus. in ver.citatur etiã pars.supra.de rescrip.in xxviii.col.& vide inferius in seq.col.pen.eundem Dec.

commmunis intellectus doc. hic restringat̃ eo casu, quo de facto cõstaret, quia tunc excõicatio nihil noui contineret, sed pœnam iuris simpliciter enũciaret. Et ita istũ tex. no. intelligit Ro. in cõs. ccclxxij. in casu pmisso. col. fi. vers. tertio dico. Et ex his limitat̃ ꝙ

10 no. Abb. in c. cũ sit Romana. in fi. §. eo. †vbi inquit ꝙ semper in excõicatione citatio requirit̃, ẽt si factũ notoriũ sit. Nã illud procedit, si ratione conteptus pferat̃ talis sententia, prout Abb. ibi lo-

11 quit̃. secus in pœnam delicti, vt hic. ¶†Secũdo ꝙ dr̃ hic de monitione, non hẽt locũ si sententia excõmunicationis p defensione iuris sui proferat̃, puta in casu. c. dilecto. de sen. excõ. in vj. vbi Io. And. & doc. hoc dñt in ij. co. ver. quæro an requirat̃. & est dictum Inn. in c. venerabili. de censi. vbi Ant. de But. col. v. & idẽ sequitur Lap. alleg. lxxiij. platus regularis col. j. ¶ Tertio fallit, si dicat̃ ex-

12 cõmunico te, nisi satisfeceris i tali termino. † Certe statim elapso termino, absq; alia monitione excõmunicatus intelligit̃, quia p futuris culpis monitio nõ requit̃, vt late tradit Lap. alle. prædicta. lxxiij. in prin. no. Io. And. & Imo. post alios in c. P. & G. colũ. iij. de offi. deleg. Et duas alias limitationes ponit Do. in c. j. col. ij. de off. deleg. in vj. quas Mod. prosequunt̃ in d. c. sacro. de sen. excõ. & in c. cũ sit Romana. §. eo. & Milis in reper. in vers. citatio. col. antepe.

13 ¶†Secũdo no. tex. ibi, libere sua auctoritate vtatur. ꝙ libere fieri dr̃ illud, ꝙ fit sine impedimento, & ɔ̃dictione. Ad idẽ glo. in c. ordinarij. in ver. libere. de offi. ordi. in vj. Facit gl. in cle. dudũ. in ver. libere. de sepul. in cle. fi. in ver. libere. de iure. pat. in cle. fi. in ver. libere. de eta. & quali. in c. lator. de homi. no. Abb. per illũ tex. in c. statuimus. j. de reg. in c. de multa per illũ tex. de præbẽ. Anto. de But. in c. j. de offi. ordi. Domi. in c. j. de reg. in vj. cũ pluribus simili. Hoc tñ verbum restringit̃ sm alia iura, vt no. per gl. in c. cũ nobis

14 olim. de elec. in ver. liberã. no. in l. j. C. de sac. sanc. eccle. † Et verbum, libere, restringit̃ eo respectu duntaxat, quo pfert̃, vt declarat Alex. in cõs. lxxx. viso in ij. dubio. lib. ij. per tex. in c. ij. de feu. vbi And. Sicu. hoc idẽ dicit, & patet hic, vbi respectu appellationis, q̃ habeat obstare, dr̃ ꝙ libere sua vtat̃ iurisdictione. & idẽ Alexã. in cõs. xij. viso themate. in ij. lib. ¶†In glo. ij. ibi tenet. Notandum est ꝙ excõmunicatio lata nõ pcedente monitione valet. & ita tenet gl. & doc. in locis per do. Abb. alle. hic. Ad idẽ gl. in c. j. in ver. iudiciario. j. de excep. pla. & in c. Romana. §. sed nec. de sent. excõ. lib. vj. & sequit̃ Rot. in x. decis. no. ꝙ excõmunicatio. de sen. excõ. in antiquis, & in decis. lj. item si cõmittat̃. ver. sed pone. de appel. in nouis. Idem Abb. in c. sacro. in gl. ij. j. de sen. excõ. & in c. illud. j.

16 cle. excõ. mi. cũ fi. † Et hoc ẽt procedit, si lata sit à iudice delegato, vt Abb. hoc tenet, post Inn. in d. c. illud. de cle. excõ. mi. Pet. de Perus. idem sequitur, & late hoc probat Imol. in c. fi. de pben. col. pen. ver. vlti. aliter tñ voluit Rot. in xj. decis. excõmunicatio. in tit. de sen. excõ. i antiquis, & in decis. xxiij. vtrũ excõmunicatio. eo. ti. in antiquis, & tradit Milis in reper. in ver. citatio. col. pen. Et ista opi. vr̃ pcedere, qñ esset expresse data forma in rescripto, † quia

17 illa omitti nõ põt, vt no. post Ant. de But. quẽ refert in c. Romana. §. sed nec. de sen. excõ. in vj. Et ad hoc bene facit dictũ Bar. in l. diẽ proferre. §. stari. ff. de arbi. cũ si. Et ista ɔclõ procedit, qñ sententia excõmunicationis principaliter profertur. Secus est in declaratoria, qũ i iudex facit de excõmunicatione, in quã quis incidit ex dispositione iuris. † Nam talis sententia declaratoria sine moni-

18 tione nõ valet, & nulla est, vt no. tradunt Card. & Imo. in c. extirpande. §. quia vero. de pben. Et rationẽ differentię inter declara-

19 tionem, † & excõmunicationẽ Aret. ponit in cõs. clxv. sicut Io. dicit. col. xij. ver. põt tñ esse rõ differetię. Sic ẽt al's differunt, quia sen-

20 tentia excõmunicationis per † applõnem nõ suspendit̃. c. is, cui.

21 de sen. excõ. in vj. & in c. per tua. j. de sen. excõ. † & tñ sentẽtia declaratoria excõmunicationis incurse per applõnẽ suspẽditur, vt no. Car. & ibi Imo. in cle. j. ad fin. ver. quid aũt operet̃. de sequest. pos. & fruct. & idẽ voluit Do. in c. is, cui. §. sane. de sen. excõ. col. j. in vj. ¶ In gl. in ver. pprijũ. Circa ea, quæ in prin. glo. do. Abb. dicit de iudice appellationis, notandũ est ꝙ eo casu, quo per iudicem appellationis † sententia prima cõfirmat̃, & victus simplr̃ cõdẽ-

22 natur in expensis, cõdẽnatio facta intelligit̃ gñaliter nõ solum de expensis cãæ applõnis, sed ẽt principalis causæ. [a] Ita no. Alex. cõsuluit in cõs. in cã mihi per vos cõsulenda transmissa, ꝙ nõ reperitur i formis, vbi pcipue adducit ꝙ no. Ang. i l. j. C. qñ puo, nõ est neces. & ita simplr̃ referũt Mod. in c. significauerũt. de excep. Sed ista decisio declaratur, vt habeat locũ, qñ ẽt iudex à quo in expẽsis causæ principalis cõdemnauit. Secus qñ ipse omisisset cõdẽ-

23 nationem expensarum, † quia tunc iudex applõnis nõ põt in talibus expensis, super quibus iudicatũ non fuit, se intromittere, vt no. pbat, & cõcludit Ang. Aret. in l. cũ in vna, col. fin. ff. eo. in prin.

24 vbi tñ Io. de Ana. aliter dicẽtẽ refert. ¶†Idẽ est ɔ̃, si iudex appellationis simplr̃ absoluit ab expẽsis, absolutio gñaliter facta vr̃ ab omnibus, tam in causa principali, q̃ in causa ap. vt not. Ful. tradit in cõs. clviij. dña Grauolina. ¶Postremo circa qõnẽ de expensis,

25 quam late Abb. hic prosequit̃, primo nõtandũ est, † dũ æquipa-

b rationẽ facit de tutore ad platũ, vt in l. non ignotum. & ibi gl. C. de admi. tut. & idem Abb. dicit in c. j. in fi. §. vt lit. non contesta. vbi proprie in terminis loquit̃ de expensis, vt hic. Et pro tali equiparatione facit glo. pen. in c. ex literis. j. de pig. in c. qualiter, & qñ. el ratione. ij. in ver. rationem. j. de accu. & in c. similiter. i gl. in fi. xvj. q. j. & tradit Inn. in c. cũ deputati, vbi do. Abb. circa fi. §. de iudi. & gl. & Bal. in l. præses. C. de transa. & idem gl. insti. de suspe. tu. in vers. interdici. in §. si quis aũt. Sed tñ in ɔ̃riũ est gl. not. in c. fi. v. q. iij. quæ pluribus rationibus efficaciter pbat ꝙ nulla equiparatio sit inter tutores, & prælatos. Et vltra ea, quę ibi dicit quantũ ad materiã nostram, quod hoc aperte dr̃ differentia inter prælatũ, & tutorẽ. Nã prelatus vtilitatem sperat, & obtinendo cõsequit̃ ex lite, quã pro ecclesia instituit, non sic cõtingit in tutore. Itẽ officiũ tutoris necessariũ est. vnde facilius excusari debet, q̃ prælatus, qui propria sponte administrationẽ platurę suscepit, per ea, quæ hñr in l. tutorẽ. ff. de his, qui vt indi. in l. quęsitũ. ff. d' in ius voc. Cõcludendo dici põt generaliter, & absolute ꝙ talis equiparatio nõ procedat, per rationes, quas gl. adducit in loco pręalle. Sed quantũ ad propositam qõnem hæc talis argumentatio vr̃ habere locũ, quatenus prælato cõuenire põt, quia si haberet propriũ, & calumniosam litem fuerit prosequutus, de proprio tenet̃ satisfacere, put dr̃ de tutore in d. l. non est ignotum. Si vero prælatus nõ haberet proprium, cogitur soluere de fructibus, sm ꝙ Abb. hic distinguit.

26 Et isto respectu equiparatio tutoris verificari non põt. ¶†Secũdo dum incidenter Abb. dicit vtrum clericus faciat fructus suos, iuxta gl. in c. fi. de offi. ordi. in vj. est profunda qõ, quæ altiorẽ postularet indaginẽ, quã late Abb. prosequit̃ in c. cum esses. in repe. col. ix. ver. pluraliter quæro. j. de testa. idem Abb. in c. fi. j. de pecu. cle. & in c. de multa. j. de præb. Cal. in c. ij. de pec. cle. & Car. in cle.

27 gratię. col. pe. de rescr. ¶†Tertio aduertendũ est ad illud, ꝙ Abb. dicit de prælato, qui agit de consensu capituli. Nam idẽ dicendũ est in ptælato solo, si nõ haberet capitulum, vt voluit glo. not. in c. potuit. in ver. expelli. j. de loc. & idẽ Abb. sequitur in c. j. col. fi. §. de do. & contu. dicẽs ꝙ vbi solus est prælatus, tantã potestatẽ habet solus q̃tam rector cũ capitulo, vbi capitulũ est. Et idẽ Abb. in c. imperatorũ, col. ij. §. de iura. & Ro. in cõs. xxxvj. visa disceptatio-

28 ne. ¶†Quarto dum Abb. cõcludit ꝙ clericus, qui tenet̃ satisfacere de reditibus beneficij, iuxta c. peruenit. d' fideiuss. debet deducere expẽsas, ne cogat̃ mẽdicare in opprobrium clericatus. xcvj. dist. c. diaconi. Ista cõclusio cõfirmat̃, †quia clericus habet bñficiũ

29 ne cõueniat̃ vltra quàm [c] facere põt, vt tenet gl. in l. miles. [d] ff. de

c

d re iud. quã Bar. & doc. cõiter sequuntur. & prosequit̃ ibi Alex. & idẽ Abb. post alios in c. Odoardus, de solu. Et ideo debet deduci ne egeat. l. inter eos. ff. de regu. iu. in fi. l. in cõdẽnatione. ff. de re iur.

30 † Ex quo infert̃ ꝙ clericus, tali casu capi non põt. † Et est cõclusio

31 gñalis ꝙ clericus pro cã ciuili capi nõ põt, vt no. Ioã. and. & Do. in c. si clericos. de sen. excõ. in vj. Abb. in d. c. Odoardus. de sol. in secũdo no. & facit tex. hic, qui loquit̃ cõditionaliter, si habeat proprium. Secus ergo si nõ habeat, quia excusat̃, si soluere nõ põt. c. tu. j. de vsu. & iste excę. q respicit moderationẽ executionis, sem per opponi pñt, vt no. in l. ex diuerso. §. fi. ff. sol. mat. & per Bar. in l. j. C. de iur. & fac. igno. cũ si. ¶Quinto, & vltimo circa differentiã

32 quam Abb. facit, † vtrũ solus platus agat nomine ecclesię, vel ẽt de cõsensu capituli, q̃tum ad ppositũ ista dña nõ vr̃ ita simplr̃ pcedere, quia aut cõstat euidenter, litẽ calũniosam esse, & isto casu delictũ calũnię nõ debet p̃iudicare ecclesię, vt in reg. delictum

33 de reg. iur. in vj. ẽt si adsit cõsensus capituli, † quia in delicto cõsensus capituli nihil operat̃ in pĩudiciũ ecclesię, vt Abb nõ. pbat in c. j. §. de dolo. & cõtu. in vj. col. ibi, & distinctio, q̃ fit, dicẽs ꝙ talis dña ɔsiderat̃ in his, q̃ pẽdent à ptãte capituli, & plati, & sic pcedũt gl. q in plurib. locis ɔsiderãt, an cõsensus capituli adhibeatur vel nõ. Sed in delictis si nõ attendit̃, vt latius ipse ibi prosequitur. Aut dicimus euidẽter non esse calũniosam, & sicut factũ plati simul, & capituli, nocet ecclesię in expensis, vt Abb. hic dicit, quia

34 in iudicialib. ita pariter dicendũ est ꝙ qñ solus platus agit. † Nã solus platus sine capitulo nomine ecclesię regulariter agere põt, vt est cõis opi. & ita tenet Inn. in c. edocere. vbi Abb. post alios in [illegible] ver. ad

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Causæ. Adde Dec. in c. sæpe. col. fi. infra eo. tit.

b ¶Hier. Gig. Prælatum. An sit bonum arguere de tutore ad prælatum, vide per Soz. in l. legatum, in j. col. ff. de leg. j.

c ¶Vltra quàm. Idem decis. Tholos. ccxlvj. Gemi. & Phil. Franc. c. si propter. in prin. de rescrip. in vj. ~~Sed contrarium [illegible]~~

d ¶L. miles. Vide plene per Alex. in l. Centurio. ff. de vulga. & pup. vbi ex allegatis per eum poteris facere nonnullas extensiones.

ver.ad tertiam qonem.s.de rescrip.Host.in sum.§.pe.ver.xc.circa fi.Spe.in tit.de actore.ad fi.Lap.alleg.xlix. licet materia . & Ang. in l.fi.ff.quod cuiusq; vniuer.no.& doc.in c.j.s. de procu. cũ ergo habeat solus prælatus legitimã personam, & agat nomine ecclesię, pͥudicabit ecclesię in expensis, quia sumus in iudicialibus, vt Abb.h̃ dicit,& no.gl.in d.regula, delictũ.de re iud.in vj.differẽtia quã Abb.facit,põt habere locũ in arduis, in quibus solus p̃latus agit,vt tradunt Doc.in locis.s.alle. Videtur tñ ꝙ prælatus qui cõsensum capituli adhibuit in agẽdo, facilius excusetur à præsumpta calumnia. † Sicut dr̃ in simili de tutore, à quo dolus, & culpa abesse præsumitur,† qñ agit de ꝯsensu matris,& propinquorum gl.no.& ibi Bal.in l.Polla.C.de his, qui.vt indi.cum his,quæ Alex.ibi adducit,& idem gl.& Bar.in l.tutor.ff. d' his,qui.vt indi. & tradit Bar.vero.in cautela.xxvij.ratione consilij.

35, 36

SVMMARIVM.

1 *Iudex à quo non tenetur de necessitate præfigere terminum appellanti. Appellari non potest si iudex non præfigit terminum appellanti.*
2 *Appellari non põt quãdo iudex nõ facit illud quod residet in eius potestate.*
3 *Iudex licet repellere posit agentem sine actione, si tamen non repellat, nõ tenetur in syndicatu.quid si reus petat.nu.7.*
4 *Appellari an posit à sententia iudicis, cuius arbitrio quid committitur, vide nume.6. secus si ei præcipiatur nu.5.*
6 *Arbitrium intelligitur boni viri.ideo si iniquè arbitratum sit, potest appellari maximè si modus arbitro sit commissus. nu.8.*
9 *Potest verbum, in iudice denotat facultatem, non necessitatem.*

1 AD hęc.iii. ¶†Not.text. ibi, fas sit,& iudici à quo nõ imponitur necessitas præfigendi terminum appellanti, ª vt per Abb.h̃ qui per hoc infert,ꝙ iudex non grauat partẽ terminũ nõ præfigẽdo, cũ sit in mera eius facultate. Facit text.in l.quidquid.ff.de iu. & cũ non inferat grauamen' sequitur ꝙ poterit appellari.Et ad hoc in terminis est no.dictũ Spec.in tit.de offi.iu.§.impedit.versi. quid si iudex, † vbi cõcludit appellari nõ posse,qñ iudex nõ facit illud,ꝙ in facultate eius residet.Et illud dictũ sequitur.do.Abb.in c.exceptionem.in vlti.no.s.de excep.in c.prudentiam.§.sexta. in fi. de offi.dele.Bal. in l.nec quicquam.§.vbi decretum.col.vj.ver.exemplũ.de secundo.ff.de offi.procon.& leg.& Ang.& Pau.de Cast.in d.l.nõ quidquid.& idẽ tenet Ant.de Bu.in c.super hoc in ij.no. in fin.s.de renun.Et ideo no.dicit Pau.de Cast.in l.vbi pactũ.col.fi.C.de trãsa. † quòd licet iudex repellere agentẽ possit sine actione , vt per gl. ibi.si tamen hoc nõ facit, non tenetur in syndicatu. Alle.d.l.non quidquid.Et hoc idem vr̃ velle Ang. in l.iustitia.§.iuris præcepta. ff.de iust.& iur.& hoc Ang.Aret.hoc idem dicit in l.ab executione.colũ.pen.ff.co.vbi alle.Inn.in c.fi.s.quod met.cau.Facit quod no.Inn. in c.fi.s. de fer. † vbi inquit non posse appellari ᵇ à sentẽtia iudicis,cuius arbitrio aliquid committitur.Quod dictum Bal. sequitur in l.ij.C.quñ, & qñ iud.& Paul.de Cast.in l.videamus.§. deferre.ff.de in litem iuran. prædicta cõclusio declaratur primo, vt procedat,prout loquit̃ tex. hic cũ si. † Secus si præcipiatur iudici,vt aliquid faciat, vt Bal.not.distinguit in d.§.vbi decretum.in loco.s.alle.Secundo limitatur, qñ voluntati iudicis, & libere potestati eius aliquid committitur. Secus vero si arbitrio eius simpliciter relinquatur, † quia d' arbitrio boni viri intelligitur.l.si libertus.ff.de ope.lib. & tali casu si inique arbitret̃ appellari põt,vt est gl.ordi.in c.super his,in ver.arbitrio.j.de accu.not.Aba.per illum tex.in c.j.de dila.gl.& doc.in l.si qua pœna.ff.de verbo.sig.Et ita distinguit Alex.post alios, quos ipse refert in l.j.colũ.pen.ff.de leg.ij.& idẽ Ang.Are.insti.de actio.cõcludit. in prin.col.iiij.in ver. iij.ex hi Tertio qđ.s.dictũ est ꝑcedit, qñ à iudice nõ petit̃.secus si petatur à iudice,vt no.tradit Pau.de Cas.in d.l.vbi pactũ. † dicẽs ꝙ si reus petijt agentẽ sine ctione repelli à iudice,& iudex requisitum nõ fecerit,tenetur in syndicatu.alle.l.iiij.§. hoc aũt iudiciũ. ff.de dam.infec.Sed istud dictum nõ vr̃ verum simpliciter quia si illud,quod petitur,erat in mera facultate iudicis,non vr̃ grauare partẽ,si illud non facit,per supradicta.Ista enim ratio militat,siue petatur à iudice,siue non.& regula,quæ ponitur in d.§.hoc autẽ iudicium.dum ibi petitio partis cõsideratur, non loquitur in his, quæ residẽt in sola facultate iudicis. Saluari tñ põt quod Paul.de Cast.dicit in terminis questionis,in quibus ipse loquitur,quia qñ petitur à iudice,vt repellatur ille, qui sine actione agit, iudex tenetur talẽ repellare,s̃m regulam iuris. Et expresse hoc dicit Bar. in d.l.vbi pactũ. Et isto casu qñ petitur, necessitate iudex. sed qñ non petitur à parte,iudex potest ex officio repellere, vt gl.ibi dicit.Quarto,ꝯclusio.s.facta declaratur, vt habeat locum,qñ absolute iudici aliquid cõmittitur, vt ipse illud facere possit, vel nõ. Secus est qñ aliquid debet fieri s̃m dispositionẽ iuris.Sed modus qualiter fiat in arbitrio iudicis cõmittitur. † & tunc si male arbitretur,appellari põt,vt declarat Aret.in d.c.super his.in fi.Car.in prin.in ver.ad ea,quæ ponit Io.And.¶Quinto,& vltimo limitat̃, qñ est p̃sumptio malitię, vt Abb.hic dicit ꝯ appellantẽ.¶Postremo ad d.l.non quidquid. ᶜ ff.de iudi. aduertendũ est, quia non vr̃ bona cõsequentia.Iudex põt.ergo non habet necesse.Hoc patet in iudice. Nam quidquid facit iudex virtute iurisdictionis illud facit,quia põt, & tñ regulariter necessitat̃. l. munerum.§.iudicãdi.ff.de mu.& ho.in diffinitione iurisdi.per gl.in l.j.ff.de iuris.om. iudi.Et ita honorandus frater meus in l.non quidquid,argumẽtatur.Sed vr̃ posse r̃nderi ꝙ immo valet ꝯña. Iudex põt.ergo nõ necessitatur,† quia verbum põt,dicit facultatẽ simpliciter q̃ non vr̃ habere necessitatem,vt in iudice,est tex.in l.j.C. quomodo,& quando iudex.in fi.Non ob.quòd iudex potest,& tamen r̃laritér cogitur,q̃a illa necessitas nõ prouenit ab ispa potestate, sed aliũde causatur.stante.n.necessitate illa potestas alteratur,& nõ cõsideratur simpliciter, prout Doc. hic loquuntur.¶Non omitto tamen quòd text. in d.l. non quidquid. aliter induci potest, dum dicit.Non quidquid iudicis potestati permittit̃, necessitati subijcitur.Ergo in isto modo loquendi videtur sentire tex.quòd regulariter habent necessitatem ea, quæ potestati iudicis cõmittunt̃. Sed potest responderi,ꝙ cum munus iudicandi necessarium sit, tex.ibi cõsiderauit, quòd regulariter potestas iudicis cum necessitate concurrit.Sed tamen hoc nõ est semper verum, quia quãdoque contingit quòd datur potestas iudici simpliciter, & non necessitatur.Et istud est,ꝙ voluit dicere text. ibi. Non quidquid.

Margin: 1, 2, 3, 4, b, 5, 6, 7, 8, c, 9

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Appellanti. Adde.Dec.in c.consuluit.in ii.not.de offi.de leg.
b ¶Hier.Gig. Appellari Vide latissime Fel.in c.exceptionem.de excep.in i.& ii.col.
c ¶Hier Gig. L. Non quidquid.Vide eleganter in pulchro casu per d.Fran. de Curte aliqua dicentem ad illam l.non quidquid.in consi.lxxviii.incip.d. Francisca de Condecha.col.iii.in princ.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus compelli potest ad residentiam.*
2 *Residentiam requirit non solum canonicatus.sed beneficia simplicia, et omnia quæ dantur in titulum, nu.3.etiam si modici valoris sint.nu.4*
5 *Residentiam ad faciendam an requiratur citatio monitio, vel sententia.*
6 *Vicarius tẽporalis ponitur, qñ beneficiatus non residet, & in quibus casibus.*
7 *Clericus habens inimicitiam in loco beneficij, potest ponere ibi vicarium.*
8 *Vicarij perpetui sunt, & quando.*
9 *Vicariorum plures species remissiuè.*
10 *Studiosè, id est, accuratè, alibi quòd dedita opera.nu.11.*
12 *Statutum de percussione studiosè facta non habet locum in causali.*
13 *Studiosè in maleficijs an malum animum significet.*
14 *Arripiens iter non dicitur causam prosequi de præsenti.*
15 *Vicario temporali constituto prouideri debet vt commodè viuere posit.*
16 *Viuere commodè, vel sine penuria, an & quomodo differant, & nu.17. quid si competenter, ibi.idem si congruè ibi.*
18 *Appellatio frustratoria, an olim admitteretur.*
19 *Appellatio simpliciter interposita debet secundum regulam iudicari.*
20 *Appellatio à correctione quando admittatur.*
21 *Præceptũ de residendo dicitur sentẽtia interlocutoria, habens vim diffinitiuę.*
21 *C.vt debitus de appel.et cle.appellanti, de appel.an habeant locum in interlocutoria habens vim diffinitiuæ.*
22 *Interlocutoria habens vim diffinitiuæ debet regulari secundum diffinitiuam.*
23 *Sententia qua iudex se pronuntiat imcompetentem, an posit reuocari.*

1 PERuenit.ii. ¶†Primo colligitur, canonicum posse cõpelli ad residẽtiam,& ad seruiendum personaliter, vt per Abb. hic.Et ad idem de canonico,& præbenda est tex. in cap.inter quatuor.in prin. vbi Abb. de cleri.nõ resind.† Et non solum canonicatu. sed etiam beneficia simpliciter personalem residentiã requiritur, & vicarius ibi constitui non potest, vt est tex. in cap.pe. quem Abb.ibi inducit.de cleri.non resin.† Omnia enim beneficia, quæ dantur in titulum residentiam postulant, ª vt not.Inno.Abb. & alij.in cap.fi. eod.tit.de cle.non resi. † etiam si beneficium modici valoris sit.c. conquerente.vbi Abb.in iiij.not.de cle.non resi. ¶Secundo not. quòd ad faciendam residentiam in beneficio non est necessaria citatio iudicialis, sed monitio extraiudicialis sufficit. Nec etiã sententia requiritur, vt per Abba.hic. & idem Abb.latius tradit in c. extirpande.§.quia in repe.colũ.fin.de præben.& in c.quoniã frequenter.§.porro.col.v.s.vt lit. non contest.& idem Abb.in c.qualiter.in iij. not.& in cap. ex parte. in princ.j.de cleri.non resi. Sed tamen cõtra illud, quod dictũ est de sententia, videt̃ tex.hic in fi. dum dicit, priues eundem.ergo videtur ꝙ sententia requirat̃. Ita ponderauit tex.Peru.hic. ad quod etiã text. quem ibi hoc modo notauit

Margin: 2, 3, a, 4, 5

ADDITIO.

a ¶Syl.ald. Postulant. Vide Deci.in c.ad hæc nu.3. de præben.

notauit do.Abb.in c.inter quatuor. in iij.no.de cleri. non residē. Sed Abb.ibi r̂ndet, Ꝺ ista verba nō intelligūt de priuatione de facto,ex quo alia iura ꝑcise dicŪt,Ꝺ iste q̃ nō residet, immediate spoliari potest.c.ex tuę.de cle.nō resi.& tradit Abb.in d.c.ex ꝑte. eo.ti.¶Tertio no.casum,in quo in beneficio ponit̃ vicarius temporalis. † Ex quo Bal.infert in cōs.xxxiiij. factum super quo cōsilium postulat̃.circa fi.in ij.lib. † Ꝺ clericus q̃ habet inimicitiam in loco beneficij,poterit vicarium ibi constituere. allegat istū tex.h̃ Et in isto tex.& in c.cū ex eo.de elec.in vj.vicarij ad tēpus constituuñt. † Alibi t̃n perpetui sunt.[a] in c.de monachis.j.de præbē. in c.ij.de capel.mona.in vj.in c.ad hoc.de off.vic. in c.ij.ś.de neg.pla. † Et de pluribus speciebus vicariorum not.Abb.in c.postulasti.ś. de rescrip.in c.extirpandæ.§.quia vero.in glo.in ver.perpetuum. j.de præb.Card.& Imo.post gl.in cle.j.de of.vic. ¶†Quarto not. ibi,studio se moneas.id est,accurate.& diligenter.& ita ēt loquit̃ tex.in c.j.de cohab.clem.in c.qualiter.ś.de pac.in c.veniens.j.de simo.† Alias vero studiose fieri dicitur, quod ex proposito fit, & dedita opera.l.ij.§.non solū.ff.qui pe.tuto. l.Thais.§.Lucius. ff.de fideicom.lib.& in §.fi.cūꝹglo.in ver.ex studio.in auc.vt exac.instā. do.vbi Ange.ad idem tex.in l.j.C.de thesau.lib.x.vbi Ang. infert ad statutum de eo,qui studiose aliquem percussit, † vt nō habeat locum,quando ā casu percussio facta sit. Et idem Bal. in l.j.§.huius studij.in prin. ff.de iusti.& iure. in ver. & est argumentum.vbi inquit,Ꝺ verbum,studiose,in maleficiis malū animum significat. † Et idem Bal.in auc.ad hæc.in prin.C.de Lati.lib.tol. & in cap. ā crapula.de vi.& hone.cle. Ex quibus infertur Ꝺ q̃n quis ex culpa puniretur in delictis,iuxta doctrinam quam ponit Barto.in l.j.§.j. circa fi.ff.si quis testa.esse iuss.fue.hoc non haberet locū,quando verbum,studiose,apponeret̃. ¶Quinto not.ibi, cām prosecuturus iter ad nos arripiat. † Nā ṽr probari hic, Ꝺ arripiens iter,non dicat̃ per hoc appellationē prosequi de p̃nti.ṽr.n.arreptio itineris,p̃ambulū ad ꝑsecutionē futurā.per tex.hic, in ver.prosecuturus.quod facit ad ea,q̃ dicta sunt in c.personas.ś.eod. ¶†Vltimo no.ibi,possit congrue sustentari.[b] Ꝺ vicario taliter dēt prouideri, vt cōgrue viuere posit.ad idē tex.in c.ij.de supp.negl.pla. in c.de monachis.j.de p̃bē.in c.cū ex eo.in fi.de elec.in vj. † Nō ergo sufficit talis portio,ex qua viuere posset absq; penuria. Nā inter hæc verba,longa differentia est,quia cū xxv.florenis quis d̃r absq; penuria viuere posse,& t̃n non d̃r cōgrue,vel cōmode viuere posse nisi cū centū.glo.est sing.in c.vnico.in ver.absq; penuria. de statu reg.in vj.quā Abb.sequit̃ in c.j.de insti.& ĩ c.postulasti.ś.de rescri. Iste t̃n excessus quē glo.facit inter verbū,absq; penuria. † & verbum,cōmode, non ṽr iure probari.[c] Et in ꝭriū facit text.in c.j.de insti.ibi,absque penuria,iuncto c.cū M.ś.de cōstitu.vbi in eo casu tex.loquit̃,& dicit sufficere cōpetēter.Vnde colligit̃,Ꝺ ista verba, absq; penuria,& cōpetenter,æquipollent.ergo idē ṽr dicendum de verbo,congrue,vel cōmode.quia ista idē significant quod cōpetenter.& facit tex.in l.nepos Proculo.ff.de verb.sig.¶In glo.in ver.frustratorie.not.Ꝺ † olim appellatio frustratoria admittebat̃, per istū tex.hic.sed do.Abb.post alios dicit,Ꝺ nō est verum,quādo cōstabat, appellationē frustratoriam esse. vt probatur in c.ad nostrā.in c.suggestū.ś.e. Nec ob.tex.hic, quia f̃m eū,nō cōstabat appellationē frustratoriā esse,licet ꝑsumeret̃ cū esset ꝭ regulam. poterat t̃n iustificari in pluribus casib. in quibus regula nō ꝑcedit,vt latius per eū hic,cū quo trāseunt posteriores scribētes hic. Sed aduertēdū est, quia nō ṽr verū Ꝺ appellatio sustineat̃, ex eo Ꝺ in aliquibus casibus regula limitet̃. † quia cū appellatio ꝑponat̃ simpliciter,debet f̃m regulā iudicari, iuxta dictū Inno.quod approbat̃ cōiter in c.ꝑterea.ś.de dila. & no.Bart.in l.quoties.ff.si quis cau.in l.ij.§.ff.si quis in ius voc.cū si.vt dixi in c.ad nostrā.in c. cōsuluit.el j.ś.eo.Præterea attenta rōne do.Abb.hic,ēt in c.ad nostrā.debuisset appellatio admitti,ex quo aliquo casu ā correctione appelatio permittit̃.† puta si excedat̃ modus.c.de priore.j.eo. Et t̃n Abb.dicit ibi constare appellationē esse frustratoriā,in d.c. ad ñram.quod non est alia rōne, nisi quia regula simpliciter considerat̃.Vnde planior ṽr intellectus,quē Abb.sentit in not.Ꝺ tex. hic intelligat̃,q̃n cā expressa fuit.secus vero si appellatio simpliciter interposita fuisset,quia non debuisset admitti.vt est tex.in c. relatū.j.de cle.nō resi.& per illum text. ēt cōprobatur illud,quod ś.dixi.Et ibi hoc ēt dicunt Abb.& Imol.& licet hoc non videatur absque diuinatione hic procedere.t̃n ita necessario intelligendū videtur,ex quo appellatio hic admittitur ꝭ alia iura,nisi intelligamus Ꝺ causa expressa fuerit. Alius fuit itēllectus principalis, quē Abb.antiquus hic ponit,dicens hodie istum tex.procedere,quia præceptum de resid endo,sentētia interlocutoria dicitur,quę habet vim diffinitiuæ. † & sicut in diffinitiua sententia nō exprimit̃ causa.l.ij.ff.eo.idem dicēdū est in ista interlocutoria, quæ secūdū diffinitiuam regulatur.vt est text.not.hic. & ita sequuntur Io.an. & do.Abb.post alios hic. Sed contra istum intellectum, quē cōmuniter Doct.approbat̃,arguunt posteriores scribētes hic, quia nō ṽr cōuenire literę,in qua nō cōsiderat̃ Ꝺ s̃nia haberet vim diffinitiuæ,sed d̃r Ꝺ appellatio erat frustratoria. Secundo,quia isto casu,ēt si s̃nia diffinitiua fuisset,t̃n cā requirebat̃, cū talis app̃lo ꝭ r̃am cōem interponat̃,q̃ est,Ꝺ clerici teneant̃ residere.sed q̃n app̃lo ꝭ r̃am fit, ēt in app̃lone ā diffinitiua,requirit̃ Ꝺ causa exprimatur,vt vidimus in c.ad nostrā.in c.cōsuluit.el j.ś.e. Sed ab istis rōnibus prædictus intellectus defendi pōt.Nā primo nō ob.Ꝺ d̃r de appel.frustratoria,quia illud d̃r arguendo. Dicit.n.videbatur .s.prima facie.sed t̃n appellatio admittit̃ tañq legitima.Quod patet.q̃a terminus pręfigitur, & ꝑcipit̃ appellati quod appelationē ꝑsequat̃.Secūdo nō ob.Ꝺ ēt in appel.ā diffinitina tali casu deberet cā exprimi,ex quo ꝭ regulam appellatio proponitur, quia illud ṽr procedere, q̃n regula in ꝭriū est in mā app. vt quia appellat̃ ā correctione,vel in facto notorio,in quib.casib. iura ꝑhibent app. sed q̃n alia regula, quæ non sit in materia app. obuiaret appellationi,nō ṽr Ꝺ cā requiratur.& ita tex. hic posset procedere, vbi appellatio fit ꝭ regulā residentiæ,ad quā clericus regulariter obligat̃,sed nō d̃nt iura Ꝺ ā ꝑcepto residētiæ appellari nō possit. Sed t̃n ꝭ intellectū ꝑdictū ṽr tex.in d.c.relatū.j.de cle.nō resi. vbi app.reijcit̃,q̃n fit ꝑceptū de residēdo, & talis appellctio reputat̃ frustratoria.& nō ṽr ibi text. cōsiderare Ꝺ ꝑceptū residēdi ꝑ s̃nia diffinitiua reputat̃,q̃a tūc app.nō fuisset frustratoria. Et iō tutius est tenere intellectū,quē.ś.dixi,Ꝺ in ista app.cā inserta fuisset. Illud t̃n in se verum est,& cōiter tenet̃, Ꝺ dispō c.vt debitus. & cle. appellanti.eo.tit.non habeant † locum in interlocutoria,quæ habet vim diffinitiuæ.ita Bald. notanter concludit in l. minoribus. col.fi.C.de his quib.vt indig.cum concor.vt late ibi tradit Alex.in col.ij.& idē Car.tenet in d.cle.appellanti.q.ix.& in cle.fi.q.ij.e.tit. in cōs.lxxij.In primo ṽr.in vj.col.ver.ad secundū.in fi. & Peru.idē sequitur,qui plura alle.in c.vt debitus.in xiij.q.j.eo. Ang.are. in l. eius qui.col.vj.de app.reci.Are.in cōs xx.In qōne. col.iij.in princ. & in cōs.cix.In præsenti consultatione.Facit quod no.Bar.in l.ā sententia.in fi.prin.ff.eod. † Aliās vero generaliter an interlocutoria quæ habet vim diffinitiuæ,debeat regulari tañq diffinitiua simpliciter,vel tañq interlocutoria. doctrina do.abba.non est,& bene seruit,quā ēt Ange.are. ponit in d.l.eius qui.dum alleg.l.q.rit.ff.de sta.ho.& concludit Ꝺ attēdatur qualitas potētior. Sic ēt Alex.dicit.in l.v.in ij.col.ff.de ver.obl. ¶†Postremo Ꝺ abb.dicit in illo exemplo,quādo iudex pronunciat se nō cōpeten. dictū eius bene ꝑcedit in iudice delegato.quia talis s̃nia non pōt reuocari. c.significantib.ś.de off.dele.quem tex.ipse adducit hic.Secus vero dicendum videtur in iudice ordinario,[d] qui pronunciaret se non cōpetētē,quia talē s̃niam ipse reuocare pōt. Et sic in eo cessaret fundamentum do.abba.hic. Ita tex.not. in l.ꝑses.C.qūo,& q̃n iu.& Bal.ibi expresse dicit, Ꝺ ita limitatur tex.in d.c.significātiaus.& sequitur Ro.in cōs.ccclviij. In præsenti dubitatione.in fi.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Sunt. Adde Dec.in d.c.postulasti. de rescrip.

c ¶Syl.Ald. Sustentari. Adde Dec.in c.postulasti.in ij.not.de rescript.

c ¶Probari. Idem Dec.ś.de rescrip.c.postulasti. nu.2.

d ¶Ordinario. Vide Bar.in repeti.l.ex quacunque.ff.si quis in ius voc.non ierit.Glo. prag.tit.ꝭ friuo.appella.Gl.in ver.non habente.Ant.Corse.in sing.in ver.s̃nia.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi non possunt habere mancipium Christianum. Item nec matrices, nec famulos in domo, nu.2.nec episcopus contrarium dispendat.nu.4.*
Et prohibentur intrare scholas.nu.3.

5 *Christiani possunt habere seruum Christianum, & iudæum.nu.7.*

6 *Seruus non efficitur liber per baptismum.*

8 *Iudæi vtuntur iure communi.*

9 *Iudæis competit beneficium concessum hominibus alicuius loci.*

10 *Iudæos tollerat ecclesia,iō nec offendi debēt personaliter, neq; in bonis.nu.11.*

12 *Iudæi,& infideles legibus ciuil ibus & canonicis puniuntur.*

13 *Iudæus coiens cum Christiana qua pœna puniatur.*

14 *Iudæus in matrimonio non seruat prohibitiones canonum. nu. 15*

16 *Iudæi quòd non portent signum, an princeps secularis statuere possit, neque Ꝺ habeant Christianos seruos,ibi.*

17 *Appellari potest, si fiat statutum in odium certæ personæ, putā Ꝺ filia Titij dotata non succedat, vel Ꝺ inter tales fiat compromissum.num.18.secus si sit generale, & quomodo.nu.20.*

19 *Appellatio interposita ā statuto facto in odiū certæ personæ,ad quē deuoluat̃.*

21 *Statuti vniuersalis quis conqueri non potest.*

22 *Appellari non potest ā iuris dispositione.*

23 *Statutum licet durum sit, seruari debet.*
Et licet non habeat æquitatem in his, quæ sunt positiui iuris, sufficit habere voluntatem, & authoritatem statuentium. nu.24.

Statutu

25 *Statutis habetur pro ratione voluntas, & quando.*
26 *Statuti natura eſt quòd ſit commune.*
27 *Statutum ſpeciale contra aliquem cum cauſa valet, & nu. 29.*
28 *Rebellis declarari quis poteſt per reformationem.*
30 *Statutum ſi iniquum ſit, non ſolum agitur via appellationis, ſed querelæ.*
31 *Sententia iudicis fortior eſt, quàm ſtatuti.*
33 *Dolus in ſtatuendo non facit ſtatutum ipſo iure nullum.*
34 *Reclamari poteſt ab iniquo ſtatuto ſolum per annum.*

CONſuluit. iii. ¶ † Primo not. ꝙ iudæo nõ licet habere[a] Chriſtianũ mancipium. Concordantia iura ſunt in glo. & in l. vnica. C. ne Chriſtia. man. & in c. j. & fi. j. de iudę. † Sic ẽt prohibent̃ iudæi, vt non habeant nutrices, vel famulos Chriſtianos in domo. ĩ c. ad hęc. & in c. & ſi iudæos. j. de iudæ. facit text. xxviij. q. j. in c. ſępe. & in c. nullus, per quæ iura dicit Abb. in c. j. j. de iudæ. † ꝙ de iure prohibentur iudęi[b] intrare ſcholas, quamuis dicat contrarium ſeruari de cõſuetudine. Sed tñ Io. de Ana. ibi hoc tenet, ẽt de iure procedere, cũ eis h̃ ſpãliter interdictum non ſit. Et quod dictũ eſt de famulo, † & nutrice, in tantũ procedit ꝙ ep̃s in ↄ̃riũ diſpẽſare non põt, vt no. Car. in d. c. ad hæc. dicens ſe ita Paduæ cõſuluiſſe. & ſequitur Abb. ibi, in fi. ¶ Et circa tex. noſtrum h̃, dum prohibitũ eſt iudęis hr̃e Xp̃ianum mãcipiũ, dat̃ intelligi ꝙ Xp̃ianis permittit̃. † quia vnius incluſio, alterius eſt excluſio. l. cũ prætor. ff. de iudi. c. nonne. de p̃ſumpt. Et ita ſimpliciter dicit Peru. hic. ſed ad hoc eſt in terminis deciſio Ang. in d. l. vni. C. ne Xp̃ia. mã. & ſequit̃ Io. de Ana. in c. j. j. de iudæ. & hoc idẽ tenet Ro. in cõſ. cclxxxviij. In caſu ꝑpoſitæ. † Qđ notãdũ eſt, quia eſt ↄ̃ opi. vulgariũ, q credũt ſeruũ effici liberũ, ſtatim ꝙ baptizatus eſt. nã h̃ falſum eſt, quia xp̃ianis nõ ꝓhibet̃ hr̃e ſeruũ xp̃ianũ. vt dixi. & glo. h̃. ſentit in l. multũ intereſt. ff. de ver. ob. † Sic ẽt Chriſtianus poteſt hr̃e ſeruũ iudæũ, vt per gl. liiij. diſt. in c. mãcipiũ. ¶ † Secũdo not. ꝙ appellatio hic reijcit̃, nõ ꝑp qualitatẽ perſonarũ, ſed quia erat ↄ̃ ius. Vnde in alijs cauſis ꝓ iudæis appellatio admitteret̃. quia iudæi vtunt̃ iure cõi ciuiũ Romanorũ. l. iudæi. C. de iudæ. Vnde habẽt filios in ptãte.[c] vt ꝑ gl. ij. diſt. in c. ius q̃ſitũ. & probat̃ in c. ij. vbi Abb. poſt alios, de cõuer. in fi. † Et beneficiũ[d] quod dat̃ hominib. alicuius loci, etiã iudęis[e] cõpetit. vt no. Bal. in l. ſpadonẽ. §. iam aũt. ff. de excu. tuto. Ang. in l. vtimur. ff. de ſepul. vio. cũ ſi. vt dixi in c. j. s̃. de ꝓba. in xiij. col. † & ſequit̃ Alex. in cõſ. lxxj. & vr̃ in p̃ſenti lib. v. Nam eccleſia tolerat iudęos. c. conſuluit. in fi. j. de iudę. vbi Hoſt. & Doc. rõnem adducũt. † Et iõ offendi[f] nõ debent perſonaliter, nec in bonis. c. ſicut. §. fin. j. de iudę. & in l. Chriſtianis. C. de paga. & tẽp. eorũ. vbi Bar. dicit ſecus eſſe in ſarracenis. & tradit Oldra. in cõſ. lxxij. an ↄ̃ Sarrace. Abb. in c. j. de conuer. infid. Io. de Ligna. in trac. de bello. qõ. xij. † Sic etiam iudęi & infideles legibus ciuilibus, & canonicis[g*] puniunt̃. c. in archiep̃atu. de rapt. c. poſt miſerabilẽ. de vſu. l. ij. l. ne quis. C. de iudę. † Et aliàs dubitatũ fuit, qua pœna puniat̃ iudęus, qui chriſtianã carnaliter cognoſcit. & vr̃ q̃ morte puniat̃. ꝑ tex. in c. reos. xxiij. q. v. vbi dr̃ ꝙ Phynees iudęum cũ Madianita coeuntem gladio trãsfixit. & hoc fuit reputatũ ad iuſtitiã. vt dr̃. ij. q. vij. c. nos ſi incõpetenter. §. his ita rñdet̃. el ij. vbi ſimilis text. hr̃. Sed tñ iſta iura nõ bene hic probant, quia loquuntur de iure antiquo veteris teſtamẽti, vt ibi patet. Et in ↄ̃rium eſt notab. deciſio Oldr.[h] in cõſ. cccxxxiij. & eſt conſi. vlti. qualiter puniatur iudęus, vbi concludit ꝙ talis pœna arbitraria ſit. Et ꝙ non ſit pœna mortis, tradit And. Sicu. cõſ. lxiij. col. pen. in iiij. lib. Et ita patet ex prędictis quod ſolet dici, nihil ad nos de his[i] quæ foris ſunt. c. gaudemus. de diuor. ij. q. j. in c. nulli. intelligitur in reſpiciẽtibus ſalutẽ animæ. ſecus vero eſt in aliis, per s̃dicta. & glo. not. ita declarat. c. ſępe. in glo. fi. xxviij. qõ. j. † Ex quo inferri põt, ꝙ in matrimonio nõ tenent̃[k] iudęi obſeruare prohibitiones canonũ. de quo in l. nemo. la j. vbi Saly. & Ful. C. de iudę. Flo. in l. itẽ in ptãte. ff. de his q ſunt ſui. Barba. in cõſ. xiij. lib. iiij. ¶ † Tertio no. principẽ ſecularẽ nõ poſſe ſtatuere in territorio ſuo, ꝙ iudęi habeãt chriſtianos ſeruos, vt per Abb. hic, ex quo Peru. † infert principẽ ſecularem nõ poſſe ſtatuere, ꝙ iudęi nõ deferant ſignũ, ꝑ quod publice à chriſtianis dignoſcãtur, prout diſponit̃ in c. nõnullis. j. de iudę. vbi tñ in loco eſſet aliqua cõſuetudo, ꝙ iudęi nõ deberẽt portare aliqđ ſignũ, ẽt hodie deberet ſeruari. Et ſi hoc etiã impetraret̃ à ſummo põtifice, valeret priuilegiũ, cũ iſtud ſit de iure poſitiuo, vt no. Fulg. tradit in conſi. clv. proponit̃ ꝙ in ciuitate Ferrariæ. ¶ † In gl. fi. circa qõnẽ, ad quã Abb. infert, ↄcło ſit, ꝙ appellari[l] põt, ſi ſtatutum fiat in præiudiciũ alicuius particularis perſonæ expreſſe, vel tacite.[m] vt ꝑ Bar. in locis alleg. per abba. hic. & idẽ Bald. ſequitur in l. j. in prin. ff. de leg. in l. quiſquis. C. quorũ ap. in l. iudicibus. in prin. C. eo. tit. de app. vbi ꝑ hoc infert appellari poſſe, ſi ſtatutum fiat, ꝙ filia Titij dotata non ſuccedat. † Sic ẽt in ſtatuto, per quod quis particulariter cogeret̃ ad cõpromiſſum. Bal. dicit in §. j. in j. cõſt. i. C. & no. Ang. in l. fi. C. ſen. reſcin. nõ poſ. Alex. in cõſ. cxxix. viſis his q̃ in themate. col. iij. in iij. lib. & in conſ. clxxix. mature. in ij. char. lib. ij. † Et talis appło interponit̃ ad illũ ſuperiorẽ, qui ſtatutũ poſſit corrigere, ſm̃ Bal. in c. ad noſtram. circa fi. s̃. eo. Prædicta ↄcło non hẽt locũ qñ ſtatutũ eſſet gñale. † quia tũc appellari nõ põt, vt Bar. cõcludit. & Bal. in locis omnib. s̃. alle. do. abb. tñ hic talẽ drĩam nõ admittit. quia ſm̃ eũ, vis tota cõſiſtit in hoc, an ſtatutũ iniquitatẽ cõtineat. & indiſtincte per vnũ poterit reclamari, per ea q̃ hñr in c. j. j. de his quæ fi. à ma. par. capi. Sed in effectu qđ abb. dicit, nõ diſcrepat ab opi. Bar. quia ad iſtũ finẽ vr̃ loqui Bart. dũ diſtinguit in ſtatuto gñali, vel particulari. † Nã de ſtatuto vl̃i nõ põt quis cõqueri. † ſicut nec à diſpõne iuris appellat̃. l. ſi quæ pœna. ff. de ver. ſi. facit tex. in l. ij. §. exactis. el j. ver. poſtea. ff. de ori. iur. & ibi Bal. quẽ tex. Bart. adducit in d. l. fi. ff. de ap. reci. Et iõ Bal. dicit ĩ l. acceptã. C. de vſu. circa fi. † ꝙ ſtatutũ licet duorũ ſit, ſeruari debet. l. ꝓſpexit. ff. qui & à qui. licet, n. ſtatutũ nõ hẽat æquitatẽ in his q̃ ſunt iuris poſitiui.[n] † ſufficit ꝙ hẽat volũtatẽ, & auctoritatẽ ſtatuentiũ, vt Bal. inquit per illũ text. in l. lege xij. tabu. C. de legi. hære. † Nã tali caſu in ſtatutis eſt ꝓ rõne volũtas. vt no. Bald. in l. j. §. initiũ. ff. de poſtu. Sed qñ ſtatutũ reſpicit præiudiciũ alicuius tm̃, vr̃ cõtinere iniquitatẽ. † Et nõ eſt proprie ſtatutũ, quia natura legis, vel ſtatuti eſt, ꝙ cõe ſit. l. j. & ij. ff. de legi. & iiij. diſtin. in §. erit aũt lex. & declarat Bald. in d. l. iudicib. in prin. & ipſe do. abb. hoc idẽ dicit in c. fi. ĩ iij. col. s̃. de cõſtit. Nã tale ſtatutũ in effectu vr̃ potius p̃ceptũ, vt abb. h̃ dicit, à quo p̃cepto bñ appellat̃, vt s̃. c. ꝓxi. † Secũdo, ↄcło p̃dicta ꝓcedit, qñ ſtatutũ ſpãliter fit ↄ̃ aliquẽ ſine cã. ſecus ſi factũ fuit cũ iuſta cã, & rõnabiliter. quia tũc tenet irreuocabiliter in p̃iudiciũ eius. Ita Bal. in d. l. j. in prin. ff. de legi. alle. tex. in l. amiſſione. §. q deficiũt. ff. de cap. dimi. vbi Bal. † dicit ꝑ reformationẽ ciuitatis ꝓnũciari poſſe aliquẽ rebellẽ eſſe. Et idem Bal. in peculio ſuo, in ver. ſtatutũ. col. j. dicit † poſſe ſtatutum fieri ex iuſta cauſa contra ſingularem perſonã. alleg. glo. in d. l. amiſſione. & hoc idẽ Ang. tradit in cõſ. lxiij. ſi prouiſio facta. Anto. de But. in c. cũ oẽs. col. antepe. ver. an aũt valeat ſtatutũ. s̃. de conſtit. & Alex. in cõſ. cxix. s̃. alle. in iij. lib. ¶ † Poſtremo conſiderandum eſt, ꝙ de iniquitate ſtatuti nõ ſolũ agitur per remediũ appłonis, vt Bart. & Doc. dicunt in locis. s̃. alle. ſed ẽt poſt tẽpus cõſtitutum ad appellandũ, per viã querelæ poterit reclamari, vt eſt tex. in d. c. omnes. vbi abb. poſt alios declarat in v. no. Et hoc eſt quod Bal. dicit in l. j. §. ſimiliq; modo. in fi. C. de Lati. lib. tol. † ꝙ ſententia iudicis fortior eſt, q̃ ſtatuti. quia ſententia ẽt iniquiſſima, vt ipſe dicit, trãſit in rẽ iudic. † Sed ab iniquitate ſtatuti ſemper ſupplicari põt. imo vr̃ ꝙ de nullitate ſtatuti dici poſſit, quia ſm̃ abb. ĩ d. c. cũ oẽs. ſtatutũ nullũ vr̃, quia lex dẽt eſſe iuſta, & cõis. iiij. diſ. erit aũt. ẽ ſi ↄtinet iniquitatẽ, vr̃ nulla. Sed tñ ĩ h̃ ↄ̃riũ cõiter tenet̃. † quia dolus in ſtatuẽdo nõ facit ſtatutũ ipſo iure nullũ, vt not. Ange. ꝑ illũ tex. in l. ij. & ibi Alex. ff. ꝙ quiſq; iur. & idẽ Ale. in l. j. eo. tit. qđ quiſq;. Facit tex. in l. j. §. fi. ff. de dol. exce. Et quia ſtatutũ eſt ſtricti iuris, ꝓut arguit Bal. in d. c. cũ oẽs. ergo actus rõne doli nõ annullat̃, ꝓut de ↄtibus ſtricti iuris hr̃ in l. ſi quis cũ aliter. de ver. oblig. Nõ ob. tex. in d. c. erit aũt. quia in caſu iſto apparenter lex eſt iuſta, & cõis in ſui forma, cum gñaliter loquat̃. Vel ſecundo in iſto caſu, qñ reſpicit particularẽ ꝑſonã, in effectu nõ reputat̃ lex, ſed potius p̃ceptũ vr̃. patet, quia appellat̃ qđ eſt ↄ̃ nãm legis, vt s̃. dictũ eſt. Vel tertio dici põt, ꝙ licet lex dẽat eſſe rõnabilis, & iuſta, nõ tñ ſequit̃ ꝙ ſit nulla, ſi iniuſta ſit. h̃ patet in ſnĩa, q̃ iuſta eẽ dẽt.

& tamen

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Al. Habere. Amplia ẽt ex diſpenſatione principis. j̃. eo. c. j. in iij. not.
b ¶ Iudæi. Dec. s̃. de prob. c. j nu. 20. Sozi. conſi. lxij. lib. ij. Alex. conſ. xiij. lib. vij.
c ¶ Hie. Gig. In poteſtate. Vide Soz. in conſ. lxij. col. iiij. in fi.
d ¶ Beneficiũ. Vide Aymo. cõſ. lxxiij. nu. 26. Fran. Rip. in l. ſi inſulã. ff. de ver. obl.
e ¶ Hier. Gig. Iudæis. Vide in no. q. Barba. in conſ. xxix. in iij. lib.
f ¶ Hier. Gig. Offendi. Et vide ſemper Oldr. in conſ. lxxxvij. inci. Quia an princeps ſine peccato, vel dicit ꝙ princeps non poteſt de ciuitatę eos expellere ſine iuſta cauſa. immo peccat mortaliter. Vide etiam Barba. conſi. xv. in j. col.
g ¶ Hie. Gig. Et canonicis. An iudęi & ſarraceni ligentur canonibus, & legibus. vide s̃. de conſti. c. j. vbi Dec. poſt alios in vj. & vij. col. Et ibi etiam ponit qualiter puniatur iudæus, qui cognoſcit carnaliter Chriſtianam. & concludit vt hic.
* ¶ Syl. Al. Vide Dec. omnino, & quæ ibi addidi in c. j. in j. lec. col. vj. de conſtitu.
h ¶ Oldr. Vide late Nicol. Boer. deciſ. Burdegal. cccxvj. nu. 5.
i ¶ Syl. Ald. De his. Vide Dec. in l. ij. in ij. not. C. de inſtit. & ſubſtit.
k ¶ H. Gig. Non tenentur. Vide per hoc nota. q. quam refert Sozin. in conſ. lxij. & in conſi. lxx. & do. And. Sicu. in conſi. lxxv. iij. vol.
l ¶ Appellari. Vide Dec. s̃. de conſtitu. c. cum omnes. not. v.
m ¶ Syl. Al. Tacite. Adde Dec. in c. cũ omnes. in j. lect. in v. not. de conſtitu. vbi dicit ꝙ ẽt non interpoſita appellatione licet reclamare, & quãto tempore duret hęc facultas, & ibi in ij. lec. in ij. col. ampliat ẽt ſi eſſet facta lex, vel ſtatutũ à principe.
n ¶ Hie. Gigas. Poſitiui. Vide ad iſta multa notabilia aggregata per Felynum in c. ſi quando. in vij. col. de reſcript.

34 & tamen licet iniusta sit, non est nulla. ¶ † Et vltimo notandũ est ꝗ licet post tẽpus appellandi ab iniquo statuto reclamari possit, vt supradictum est, talis facultas solum per annũ durare[a] vr̃: vt singulariter tradit Bar. in l. ambitiosa. col. pe. ver. quæro. j. quantũ tps. ff. de decre. ab ordi. fa. ꝑ tex. in l. qui grauatos. C. de censi. li. xj.

ADDITIO.

a ¶ Syl. Al. Durare. Vide Dec. in d. c. cum omnes. in j. lec. in v. no. de consti.

SVMMARIVM.

1 *Cautela vt asseritur, facit vt referẽs dicta aduersarij non dicaẽ ea approbare.*

1 AD hæc. ¶ † In tex. ibi, sicut asseris. Ex isto modo loquendi cautela colligitur. Si quis nõ velit videri approbare dicta aduersarij. quæ refert, a vt dicat, prout asseritur.[a] Et not. Antonius de But. in c. ad hæc per illum tex. de rescrip. ibi, vt asseruit. Facit tex. in c. iij. ibi, sicut asserit. de eo, qui mi. in pos. & idem not. Cal. in consi. viij. de rescrip. Card. in consi. lxviij. quo ad primum, circa fin. & Ro. in decisi. lx. de rescri. in antiquis. Alia hic non occurunt, per ea quę diximus supra in cap. meminimus. & in capitu. suggestum.

ADDITIO.

a ¶ Ald. Asseritur. Adde Dec. in c. iurauit. in prin. de prob. vbi de veritate.

SVMMARIVM.

1 *Iudex appellationi legitimæ deferre tenetur, aliàs punitur. intellige in diffinitiua, num. 12.*
Nisi appellatio iniusta sit. nu. 2.
3 *Appellatio an iusta, vel iniusta sit officium iudi. est discernere.*
4 *Appellatio in dubio admitti debet.*
5 *Appellationem non esse desertam in dubio est pronuntiandum.*
6 *Appellari põt à correctione, etiam à subdito & religioso, si modus excedatur.*
7 *Correctio debet esse moderata.*
8 *Monachus potest fugere de monasterio, Abbate nimis seuiente.*
Et potest arma sumere pro defensione, nu. 9.
10 *Iudex notoriè criminosus potest exercere iurisdictionem antequã priuatus sit.*
12 *Iudex statim perdit administrationem cum excipitur contra eum quòd sit infamatus de crimine infamante ipso facto.*

1 DE priore. ¶ † Ex isto tex. principaliter colligitur, ꝗ iudex appellationi legitimę deferre tenẽ: aliàs punitur, vt, & in l. quoniam iu- 2 dices, & in l. iudicibus. C. eo. † Secus si appellatio in iusta sit: vt Bal. distinguit in d. l. iudicibus, in princi. abb. hic, & Peru. qui hoc latius prosequiẽ. Nec sufficit quòd iudex parti dicat. Ego admitterem appellationem, si ostenderes mihi cãm quòd debeat admitti: vt no. Bal. & Sal. in l. 3 quoniã iudices, in fi. s̃. alle. † Nã ad ipsũ iudicẽ spectat discernere vtrum iusta videatur applo,* vt per glo. in c. vt debitus. j. e. in ver. rõnabili causa. Quantum vero ad partem, ad h̃ vt applo admittatur, sola allegatio iuste causę sufficit. Sed postea ad obtinendũ in causa appellationis, causa debet probari, c. vt debitus. j. e. Et in fi. est doctrina Bar. in trac. ad repri. in versi. asseratur, in glo. not. in cle. dispendiosam. in ver. vsuris, de iudi. Pau. de ca. in l. cũ quæ- 4 dam puella. §. fi. ff. de iur. om. iud. † Et in dubio appellatio semper a debet admitti,[a] fm gl. pre alle. in d. c. vt debitus. Est dictum Inno. in c. dilectus. el ij. de rescri. sequitur Bal. in l. de statu. ff. de testato. vbi alle. Specu. ad hoc eo. tit. §. nunc tractemus. & idẽ Bal. in l. ꝑperandum. §. fin autem. C. de iud. Ang. in d. l. q̃m iudices, & Car. in clem. j. in ij. q. de do. & contu. Alexand. in consil. cxvij. viso the- 5 mate, ad fi. in iij. li. † Sic etiam quando dubitatur an deserta sit appellatio, pronunciari debet in dubio, appellationem nõ esse desertam, quia hoc est minus præiudiciale. Ita no. Pau. de Castr. in l. 6 j. per illum tex. ff. si quis cau. ¶ † In glo. j. notandum est, quòd sub- b ditus ẽt si religiosus sit, appella. potest à correctione,[b] quando superior in corrigendo, modum excedit. Idem glo. d. c. licet, & no. 7 d. abb. hic, & in d. c. ad nostram, in prin. supra eod. † Nam moderata debet esse correctio. aliàs ad superiorem recurri põt, vt Bal. dicit per illum tex. in l. ij. §. dominorum. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. per quem etiam dicit Bal. in d. ca. ad nostram, quòd ab- 8 bate † nimis seuiente in monachos, eis licet fugere de monaste- 9 rio, nec dñr apostatę. † Et quando abbas odio h̃ret monachum, & illum grauaret, monachus põt pro defensione arma accipere, vt no. Car. tradit in cle. j. §. præfate. de statu mona. Ad istum text. tamen alius intellectus fuit, quod hic canonicus non appellauit ex eo quod ipse grauatus esset, sed simpl̃r ꝑpter delicta, & enormitates prioris contra eum, extraiudicialiter prouocauit. Nam licet fm abb. hic, nõ cogatur prior accedere ad superiorem propter huiusmodi appe. vt no. j. c. cum sit Romana. supra eo. debuit tamen prior huic appe. deferre. Et secundum istum intellectum dicunt Doc. verba literę correspondere. Sed tamen huic lecturę aduersatur text. dum dicit, de tanto excessu satisfacturum. Non enim videẽ quòd magnus fuisset excessus, si prior nõ detulit appellationi extraiudiciali, propter quã nõ tenebatur ire ad superiorem, vt d. abb. hic dicit, arg. eorum, que hñr in l. quãuis. ff. de in ius voc. Vnde postremo alius fuit intellectus, quòd canonicus iste appellauit allegando enormitates manifestas prioris. Nã cũ ipse esset notorie criminosus, nõ poterit alios corrigere. iij. q. vij. 10 c. iudicet. sed iste intellectus reprobaẽ communiter, † quia licet iudex notorie sit criminosus, potest tamen excercere iurisdictionem antequàm priuatus sit. viij. q. iiij. in c. nonne, cũ si. vt late post alios d. abb. hic adducit. & idem tenet Archid. in c. nonne, sequiẽ Bald. in l. ij. §. miles. ff. de infa. in l. Cassius, col. j. ff. de seruit. cum si. 11 vt tradunt Mod. in cap. sciscitatus. supra de rescrip. † Saluari tamẽ non potest iste intellectus, quando contra iudicem excipitur ꝗ sit condemnatus de crimine infamante ipso facto, quia statim administrationem perdit, vt d. abb. cõcludit in d. c. sciscitatus, in versi. primum tamen dictum, allegat text. in l. ij. §. miles. cum glo. ff. de infa. Et in tali casu videtur loqui tex. hic, vt colligiẽ ibi, enor- 12 mitates manifestas, quæ ipsum notabilem reddunt. ¶ † In glo. fi. notãdum est quod iura, quæ penam imponunt iudici non deferenti appellationi, locum habent in appellatione diffinitiua. secus est si appelletur ab interlocutoria. quia iudex nõ teneẽ deferre, nec supersedere, donec sibi per iudicem ad quem inhibeatur c. non solum. §. illi dicitur. eo. tit. in vj. Ita not. Ang. dicit in d. l. quoniam iudices. C. eo. tit. sequũtur simpliciter Moder. hic. Et prima facie pro ista conclusione facit tex. in d. l. quoniam iudices. qui videtur loqui in appellatione à sententia diffinitiua. vt colligitur ibi aduersus sententiam, intentionem, iurgiumque terminantẽ. Nam verbũ, terminantem, videtur sententiam diffinitiuam respicere. Sed tamen ista limitatio dubitabilis videtur. Primo quia text. in c. decreto, alle. in gl. videtur loqui in appel. ab interlocutoria, cum ibi in prin. accusationis pro parte epi appelleẽ, & cã cognoscenda, & decidenda ad summum pontificẽ deferatur virtute appellationis interpositę, & pena ibi imponitur no deferẽti illi appellationi. prout gl. & communiter Doc. illũ tex. intelligũt. Secũdo facit, q̃a si appellaẽ ab interlocutoria cũ iusta cã, put requiritur, iuxta c. vt debitus. j. eo. iurisdõ deuoluiẽ ad iudicẽ ad quẽ, ibi, superior de applone cognoscat. in d. c. vt debitus. ergo vr̃ ꝗ iudex teneatur huic apploni deferre. Nõ ob. tex. in c. nõ solũ, cũ si. q̃a nõ est verũ ꝗ ante inhibitionem iudex à quo appellaẽ ab interlocutoria, ꝓcedere possit. Nã si procedit, bene verũ est, ꝗ attẽtata nõ reuocãtur, sed reuocatio dũtaxat differẽ, donec veritas cãe applonis ꝓbeẽ, & ꝓbata veritate, oĩno reuocãtur attẽtata. Ex quo daẽ intelligi ꝗ iudex nõ debuit, nec potuit procedere. & ita illũ tex. declarat Lap. in alleg. prima. & dixi in c. cõsuluit, ibi circa fin. supra eodẽ. ¶ Postremo aduertẽdũ est ad. d. c. decreto. ꝗ principalr̃ allegatur in materia. Nã nõ vr̃ ꝗ pœna dispõnis ibi imponaẽ ex eo simpl̃r, ꝗ iudex apploni nõ detulisset, sed potius, q̃a cũ cã eẽt ad Papã delata per appellationẽ interpositã ad summũ põtificẽ, ꝓhibet ibi summus põtifex ꝗ nullus in tali casu, præter eum iudicare præsumat. Postea in ver. si autem, post talem prohibitionem dicit, si à quoquàm secus præsumptum fuit, ille deponatur. Et sic patet quòd talis pœna non imponitur simpl̃r ex eo quòd apploni delatum nõ fuerit. Ex quo infertur quòd absolute de iure canonico pena erit arbitraria. Reliqua vt per Doct. hic.

ADDITIONES.

* ¶ Hier. Gig. Appellatio. Vide eleganter per d. Car. Floren. in consi. xxxiij. inci. orta inter. A. & B. in ij. col.
a ¶ Ald. Admitti. Limita in interlocutoria. infra. eo. gl. fi.
b ¶ Al. A correctione Vide Dec. in c. iij. in j. no. supra eo. in c. noui. in v. no. j. eo.

SVMMARIVM.

1 *Abbas publice infamatus remouetur administratione, & quomodo.*
2 *Resperst sunt infamia, quid importent hæc verba.*
3 *Infamiam propter, an quis priuetur beneficijs quæsitis.*
4 *Aliqua, est dictio vniuersalis, ideo aliqua infamia omnem significat.*
5 *Infamia quod sit publica, uel quod de infamia sit conuictus quis, à pari procedunt.*
6 *Fama non probatur per testes dicentes, publice dicitur.*
7 *Abbates dicuntur prælati.*
8 *Prælatus religiosus facilius quàm secularis administratione priuatur.*
9 *Fama sola in ciuilibus nõ plene probat. ergo minus in criminalibus.*
10 *Infamia sola non est causa potens, ut religiosus prælatus remoueatur de ueritate ibi.*
11 *Causa dicitur quando agitur ad priuationem administrationis.*

Quia

1 **Via.** ¶ † In text. ibi, resperſi ſint. hoc modo loquendi etiam vtitur text. in c.fin.infra de fur.in cap.inſinuatum.infra de ſimo.in cap.accedens.infra de accu. ¶ Primo not.quòd hic vide 2 tur probari dictum Innocẽ.in cap.per inquiſitionem.ſupra de elec.† vbi inquit propter infamiam quem debere priuari etiam beneficijs quæſitis. & licet hoc per abbatem ibi reprobetur in quarta columna. & idem abbas latius tradit in capitu.olim.ſupra da reſcrptis.tamen ſaluari po 3 teſt in iſto caſu, in abbate, videlicet publice infamato, † qui remouetur ab adminiſtratione,vt eſt text.hic ſecundum intellectũ Inno.de quo infra dicetur.Et cum plures ſint ſpecis infamię, vt per gloſſ.vj.queſt.j.cap.omnes. videtur tex.hic habere locũ in 4 qualibet infamia,† quia dicit,de aliqua publica infamia,argum. gloſſ.in clementi.prima. in ver.aut earũ parte. de fo.compe.

5 ¶ † Secundo not.quòd à pari ratione procedunt quòd infamia publica ſit,vel quòd de infamia quis ſit conuictus. Idem probatur in cap.de hoc.infra de ſimo.Facit text.in cap.cum deſideres. §.ij.infra de ſentẽ.excom.in cap.primo infra de uſu.in ſexto in c. j.de diuor.cum ſim.Et in tex.hic requiritur quòd abbates reſper ſi ſint publice de infamia publica: & ſic requiritur quòd infamia publica ſit: nec ſolum ſufficeret quòd quis eſſet publice infamatus,quia per hoc non infertur quòd infamia eſſet publica.Nam ab vno,vel duobus poſſet quis publice infamari, & tamen non 6 eſſet infamia publica, † ſicut alibi Doctores volunt quòd fama non probetur,quando teſtes deponunt quòd publice aliquid dicatur.vt per Bar.in l.iiij.§.eius quoque,in fin.ff.de teſti.& in l. de minore.§.tormenta.in verſicu.qualiter probetur,in fin.ff.de quęſtio.cum ſim.vt tradit Alexand.in conſil.xx.in cauſa appellationis.in ſexta colum.libr.ij.& dictum fuit in cap.primo. ſupra eo.

7 ¶ † Tertio not.ibi prælationi eccleſiæ, quòd abbates dicuntur prælati.Ita colligitur hic.Ad idem text.in cap.primo vbi Anton. de But.in vltim.not.ſupra, de ætate,& qualita. in primo cap. decernimus,vbi abb.in ſecundo not.ſupra de iudici.& abbas dicitur hẽre dignitatem, vt probatur in cap. ſi quis deinceps. xvi. quæſt.ſeptima.Facit tex.in ca.apoſtolice,de priui.in ſexto. & tex. in cap.indemnitatibus.§.verum de elect.in ſexto not.in clemen. ſecunda de reſcript. & Domi. tradit in cap.ſecundo in gloſſ. ſecunda in fin.de præben.in ſexto.dixi in d.cap.decernimus,de iudi. ¶ In gloſſ.ſecunda ibi,purgare ſe nequeunt. Iſte eſt primus intellectus,qui non bene conuenit literę.quia in text.de purgatione nullum verbum dicitur, & ideo diuinationem continet, contra ea quæ habentur in cap.vnico.infra vt eccle. benefi. Item text.hic innuit hoc eſſe ſpeciale in religioſis.Sed attento tali intellectu eſſet idem dicẽdum in ſecularibus prælatis.Vnde aliam lectu. poſuit Inno.hic quòd ſpeciale ſit in prælatis religioſis, qđ ex ſola infamia remoueri poſſint,argumen.cap.qualiter,& quando.el ſecundo in fin.infra de accuſa. Sed contra iſtum intellectũ abb.inſurgit dicens quòd iure non probatur,& tex.in d.c.qualiter,& quando potius in contrarium facit, quia ibi propter infamiã non remouetur prælatus,ſed tantum pręſtatur occaſio, vt ad inquiſitionem procedatur, vt colligitur in princi.ibi. Nec ob. 8 quòd ibi dicitur in fin.† Religioſum prælatum ex leuioribus cauſis, quàm ſecularem,adminiſtratione priuari poſſe,quia per hoc tamen non ſequitur,nec infertur neceſſario,quòd ſola infamia 9 ſufficiat. † Et ad hoc bene facit,quia etiam in ciuilibus ſola fama non plene probat,vt per glo.in cap.primo ſupra eod.not.in cap. veniens.el primo.ſupra de teſti.ergo à fortiori non facit plenam probationem in criminalibus,vbi clariores probationes requi- 10 runtur.l.fin.C.de probat. † Et quòd ſola infamia non ſit cauſa potens,vt religioſus prælatus remoueatur,do.abb.duo iura adducit.text.ſcilicet.in d.cap.per tuas,& in cap.licet Heli.infra de ſimo.vbi text.de abbate loquitur.& tamen contra eum,cum in famia eſſet publica per inquiſitionem proceditur.& ſic ibi videtur caſus quòd ex ſola infamia publica immediate nõ remoueatur. Et cum iſtis rõnibus tranſeunt poſteriores ſcribentes hic, qui ſequuntur tertium intellectum, quem etiam approbat do. abb. quia ſecundum eum magis conuenit literæ, vt dicamus text.procedere non attento iure cõi, ſed attenta conſuetudine quorundam religioſorum,vt latius per abb. hic. Intellectus tamen Inno. à rationibus ſupradictis defenſari poteſt,& probabilior videtur in terminis in quibus loquitur Inn.& text.hic.ſcilicet quando infamia adeo publica eſſet,vt probatione non indigeat vel quòd fama legitima in iudicio probata ſit.Nam iſtis caſibus de prælatis religio probabilis videtur concluſio, vt ab adminiſtratione remoueantur ex tali infamia, quia ipſi ex leuioribus cauſis remouentur,cap.per tuas.ad fin.infra de ſimo. & d. cap. qualiter,& qñ. Nec ob.ꝙ abb.dicit cõtrariũ ibi ꝓbari q̃a mediãte fama publica ad inquiſitionem tñ proceditur, quia cõſiderãdũ eſt ꝙ in prin.tex.loquitur ibi de prælatis ſecularibus, ſed in fi. generaliter dicitur,ꝙ ille ordo nõ ſeruať in religioſis,q̃a facilius & liberius à ſuis adminiſtrationibus pñt remoueri. Nam dum tex.conſiderat faciliorem remotionẽ,ſatis dici poteſt ꝙ ſola infamia publica ſufficiat immediate ad remouẽdũ religioſos, abſq; alio ordine,& ſic non opus vt cõtra eos procedatur ad inquiſitionẽ.Vel Scđo rñderi põt,ꝙ illa fama publica,q̃ ɔſideratur ante inquiſitionem,accipitur etiam extra iudicium ad inſtructionem ipſius iudicis,vt tradunt Inn. & doc.in c.cũ oporteat.j.de accuſa.Et talis fama nõ ſufficit.Et ita etiã rñdetur in c. ꝑ tuas.de ſimo. Sed text.ħ intelligitur de fama legitime ꝓbata ĩ iudicio.vel qñ oĩno eẽt notoria,& publica,vt probatione nõ indigeret,prout loqtur tex.hic,dũ requirit ꝙ abbates publice infamati ſint,& ꝙ infamia publica ſit. Nec ob.regula,ꝙ fama nõ probet in ciuilibus ergo à 11 fortiori nec in criminalibus,† q̃a hic dũ agitur ad priuationẽ adminiſtrationis, cã dr ciuilis & non criminalis.c.per tuas,circa fi.j. de ſimo.ibi ſed ciuiliter,vt ab adminiſtratione amoueret,& quãuis regulariter in ciuilib᷒ fama nõ ſufficiat,tñ hoc fallit in religioſis,qui facilius remouentur. Vltimo nõ ob.ꝙ iure non probatur quia immo eſt tex.hic,nec alius intellectus bene procedit, quia in dubio tex.intelligitur,vt ponat ius cõe,& non conſideratur localis conſuetudo iuxta glo.in c.conſultationi.ŝ.de temp.ord.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus appellanti poteſt præfigere terminum ad proſequendum*
Et deſerta appellatione reaſſumit iuriſdictionem, nu.2.
Eius iuriſdictio per appellationem non extinguitur,nu.3.
4 *Renuntiatio ſententiæ facta in compromiſſo,non præiudicat laudo nõ ſecuto.*

1 **Daures.** ¶ † Not.iſtum text. quòd etiã delegatus poteſt appellanti terminum pręfigere ad proſequendum appellationẽ, 2 † & deſerta applõne reaſſumit iuriſdõ.& ſic ꝑ ap- 3 pellationẽ iuriſdõ † delegati non extinguitur.c.cũ ceſſante.j.eo.Immo etiam ſi delegatus applõni detulerit, iuriſdictio ab eo non abdicatur, ſi appellans non proſequatur appellationem, vt per abb.hic.Ad quod notabiliter bñ facit quod uoluit Bal.in l.ſi diuerſa.verſi.veniamus ad qõnes. C. 4 de tranſac. † vbi inquit ꝙ ſi q̃s facit conpromiſſum renunciando ſnię,quæ in rem iudicatã tranſiuit,ſi non ſequatur laudum,renũciatio non pręiudicat.Et ſequitur hic Alexã.in conſi.xxij. viſo inſtrumento. lib.j. Sic ergo in propoſito abdicatio iuriſdõnis, quæ fit à delegato deferẽti appellationi.c.cũ applõnibus.eo.tit. lib.vj. intellr caſu quo applo hẽat effectũ,& iõ deſerta applõne,nimirũ ſi delegatus iuriſdõnẽ reaſſumit,vt ꝑ gl.ĩ d.c.cũ appel.& Doct.ħ.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio cenſetur interpoſita etiam ſi non ſit verbum appello, dummodo ex circumſtantijs & effectu rei demonſtretur appellatum eſſe.*
2 *Diſpoſitio qualibet potius ab effectu & re iudicatur, quàm à verbis.*
3 *Simplicitas excuſat.*
Et quando commendetur, vel reprobetur,nu.4.
5 *Protectio: Receptus protectione non eximitur ab aliquo iure alteri prius competenti.*
Et recipiens tenetur defendere etiam cum armis,nu.6.
7 *Iudex quando cognoſcere poſſit an ſua ſit iuriſdictio,nu.10.& 12.*
Et an quando opponitur nullam iuriſdictionem competere. nu.8
9 *Arbiter cognoſcere põt de quibus rebus habeat poteſtatẽ vigore cõpromiſſi.*
11 *Probatio fit iudici.*
13 *Commodum quod venit in conſequentiam,non conſideratur.*
14 *Delegatus habet ſportulas.*
15 *Delegatus cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio.*
16 *Prælatus cognoſcere poteſt de cauſa eccleſiæ.*
17 *Sententia excommunicationis lata ſine cauſæ cognitione tenet.*

1 **Ad audientiam.** ¶ † Primo no.ꝙ nõ ſolũ dr applo interpoſita,qñ formaliter verbũ,appello,exꝓmiť,ſed ẽt qñ ex circũdãtijs,& ex effectu rei demonſtrať ꝙ appellatũ fuerit q̃buſcũq; verbis reclameť,& hoc ꝓ iſtũ tex.no.Spe.e.ti.§.qualr,ĩ ſi.Et ẽ rla 2 cõis ĩ qualibet mã,ꝙ actus, & q̃libet † diſpõ potius ab effectu & à re ipſa iudicať,q̃ ex verbis prolatis,vt no.Bal.tradit in l.ij.C.cõmo.vbi ad hoc allegat tex.in l.Lucius.ff.de don.& idẽ Bal.ĩ rub. C.de iure emph.& ẽ tex.no.in c.ɔſtitutus.& ibi abb.ĩ vlt.col.j.de reli.do.Facit tex.in l.iſulã.ff.de pſcr.ver.in l.ſi vero, ĩ pn.ff.loc.ĩ l. 3 vbi ita donať,cũ ſi.ff.đ do.cãmo. ¶ † Scđo no.ꝙ ꝑ ſiplicitatẽ q̃s excuſať. Ad idẽ tex.ĩ c.ſup lřis,vbi gl.plura adducit.ŝ.de reſc.& ĩ 4 c.pe.vbi gl.j.đ re.ꝑmu. † Et qñ reprobeť, vł cõmẽdeť ſimplicitas, tradit

tradit Abb. in c. dilecti. in gl. j. s. de iu. i c. ex studijs, in vlt. no. s. de psump. gl. xvj. q. j. in c. si cupis. xxxix. dist. in cap. Petrus, cum simili.

5 ¶ † In gl. ij. ibi, de generali protectione. no. quòd receptus sub protectione[a] alicuius, nō eximitur ab aliquo iure, quod alteri prius competeret. d. c. ex parte, & in c. accepimus, e. ti. de priu. vbi abb. in vltimo not. infert ad dominos temporales, qui aliquē sub eorum protectionē recipiunt. Et no. questionē ponit Ang. in l. j. C. de excusa. mu. lib. x. de capitulis pacis factis cum Archiepiscopo nostro Mediolanen. † Et inter alia ibi dict, q ille, qui recipit aliquē sub protectione, tenet, & debet illū cū armis defendere. allegat gl. q bene facit in rub. C. de domest. & pte. lib. xij. Ad q est bonus tex. i l. desertorē. §. fi. ff. de re mil. no. Bar. in §. oēm. in pe. ffor. Et sm pdicta intelligit q no. Bal. per illum tex. in l. j. C. si quacūq; pdi. pote. ¶ In glo. in versi. cognitione, abb. cōcludit q istud qd dr de causæ cognitione, non ponitur in tex. cū ministerio iuris, q a ēt si cognitio interuenisset, non tamen valuisset sententia, quia lata post applonē. sed ista verba ponūtur ad maiorē exaggerationē, vt factum epi magis detestetur. sed tamen durū vr q ista verba summi pontificis ponantur sine ministerio, & effectu iuris. Vnde planius illa verba intelligi pnt de causæ cognitione, q incidēter debuit adhiberi circa hoc vtrū talis summissio protectioni sedis apostolice, haberet pro applone, an talis deberet admitti. Nam h ēt pertinet ad iudicē à quo, vt sciat an debeat deferre appellationi, vt voluit Inn. in c. pastoralis. §. præterea. s. de offi. dele. abb. hic circa fi. no. in c. vt debitus. j. eo. Nam si adhibuisset causæ cognitionem, & noluisset admittere applonem tanquam friuolam, valuisset pcessus. sed non valuit, quia ita ex abrupto & incōsiderate processit.

7 ¶ † In ea glo. ibi, an hēt iurisdistionē in ipsum. No. gl. q iudex non pōt cognoscere an sua sit iurisdō. In ōriū tn vr cōis opi. vt pbat in l. ij. ff. si q s in ius voc. nō ie. & in c. super literis, vbi do. abb. rōnē ponit. s. de rescr. † Quòd etiam procedit, qn iudici opponit q nulla penitus iurisdō sibi cōpetit:[b] vt declarat do. abb. in c. ex parte decani. in iij. not. s. de rescrip. Dom. in c. si à subdelegato, in fi. de off. del. in vj. † Et h ēt locū habet in arbitro qui pōt cognoscere de quibus rebus ipse habet potestatem vigore cōpromissi, vt no. abb. in c. cum dilectus. in glo. fi. in princi. s. de arbi. Gl. tn hic. sm Doc. saluari pōt in duobus casibus. † Primus ē qn est qō subiectionis, vt q a allegat priuilegiū exēptionis. Nam tūc nō agitur de nudo exercitio iurisdictionis, & iō iudex suspectus reddit, & iudicare nō pōt, sm Ant. de But. hic, & in c. super literis, vbi abb. sequitur in pen. col. versi. quarto casu. s. de rescrip. & idem tenet Ang. in d. l. ij. ff. si quis in ius voc. Sed tamen ō h vr tex. in c. cum persone, de priuil. in vj. quem abb. adducit hic. Rndēt cōiter q ibi eps nō procedit vt iudex prout abb. hic refert, & hoc idē dicit in c. venerabili. j. de cēsi. Ista tn respōsio vr ō illū tex. dū loquit de pscriptione, quę probatur testibus quo ad possessionē. vnde episcopus ibi vr cognoscere tanq iudex. & ibi hoc not. Domi. in glo. in ver. ordinarijs. Ad quod bene facit tex. ibi, dum dr, debet facere fidē. † Nam fides, & probō fit iudici. l. q nquaginta. ff. de proba. Facit ēt tex. ibi, ordinarijs, vel delegatis. Ex quo ergo qualitas iudicis consideraт, vr ibi cognoscere, vt iudex. Et pro ista opi. facit tex. in c. super lris. s. de rescri. vbi agit de ordinatione iurisdōnis iudicis delegati, & tamē ipse iudex cognoscit. Et sic iste primus casus sm rlam procedit. poterit tn in isto casu iudex recusari, vt abb. hic ōcludit. Et ista recusatio generaliter considerari pōt in pluribus casibus, in quib. regula non procedit. ¶ † Secundus casus est, qn cōmodū, saltem in ōtinenā applicat iudici. vt est gl. in l. de iure. in ver. prouinciæ, quā Bar. ibi mirabilē dicit. ff. ad mun. & idē Bar. i d. l. ij. sequit Ang. in l. j. C. ne quis i sua cau. Ant. de But. in c. cæterum, col. vj. de iudi. & idem Bal. in ca. literas col. j. de prēsump. & in c. j. in tit. an apud iu. vel cur. in vsi. feu. sed Imo. in hoc ōriū voluit in l. quidam consulebant. ff. de re iu. † q a non consideraт commodum, quod venit in cōsequentiam. l. j. §. fi. ff. de auct. tuto. & patet hoc in legatario, qui potest esse testis in testō, ex quo legatū sibi debet. §. legatarijs. insti. de testa. † Et quia delegatus habet sportulas, in §. neque autem, in auc. de iu. † & tn non obstante tali commodo cognoscit an sua sit iurisdō, d. c. super literis, & idem tenet Bal. in d. l. ij. cum si. vt tradit Alex. in d. j. quidā ōsulebant. in gl. j. † & ista scd'a opi. verior[c] vr, vt patet h in plato, q in causa ecclesiæ cognoscit, vt no. i c. cum venissent. s. de iu. & tn in cōsequētiā vtilitatē habet. ¶ Gl. in d. l. de iure, saluari pt, q tū ad h q poterit iudex recusari attēta qualitate emolumēti, & ipsius iudicis, put abb. declarat hic. Reliqua q a mā hic n ōuenit dicatis vt i d. c. q dā ōsulebāt. i d. l. ij. & prēal. c. sup lris. ¶ † Vltimo dū abb. ad fi. h dicit q iste tex. loquit i excōicatione, q lata, ēt sine cāe cognitione tenet, vt no. in c. sacro. j. de sen. excō. Nā ista rnsio ad ōrium formatū p d. abb. hic non cōuenit verbis huius literæ, ex quib. patet q snia erat nulla, ibi denūcies nō tenere. Et pbat hoc quia talis snia lata fuit post applonē: quo casu excōicatio est nulla, c. per tuas. j. de sent. excō. Vnde alia rnsio abb. vr melior vel dicatis vt s. dixi gl. in ver. cognitionem, in prin.

6

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

ADDITIONES.

a ¶ Hier. Gig. Sub protectione. Vide d. And. sic. in cons. j. in iiij. vol. & ibi ēt habes quid importet recipere aliquem sub sua protectione, & etiam de significatione huius verbi.

b ¶ Syl. Al. Conpetit. vide quæ aliàs scripsi Florētie in causa illorum de Lucianis su per incōpetentia proconsulis. Adde tamen quod vbi quis habet iurisdictionē in vna causa, ipsemet cognoscit de qualitate causæ ad videndum an sua sit iurisdictio, nec ne Deci. in c. cum in ecclesia. in j. no. j. e.

c ¶ Verior. & bene. Idem Imo. in d. c. cū venissent, q dq d dicat Are. in c. j. de iudici. Et Steph. Aufre. intrac. de re cusa. versic. quarta species vide Alex. consi. j. lib. v.

SVMMARIVM.

1 *Iudex à quo, non debet de causa appellationis cognoscere, & quando, limita, vt ibi, nu. 6.*
2 *Iudex esse quis non potest de iniquitate propria.*
3 *Secus in causa nullitatis aut restitutionis, nu. 3.*
4 *Iudex a quo omnino suspectus est.*
5 *Appellatio si pronunciatur iniusta, causa ad iudicem a quo, remittitur.*
7 *Papa ex certa scientia potest causam committere iudici a quo.*
8 *Pluralis numerus singulariter resoluitur.*
9 *Appellans potest renuntiare appellationi, & redire ad iudicem a quo.*

Accepta. ¶ † Primo no. q iudex, q grauauit à quo appellatū fuit, n dz de causa applonis cognoscere. † Appellās. n. arguit iniqtatē iudicis, & de iniqtate ppria q s iudex eē non pōt vt no. Bal. per illū tex. in l. in causæ. §. nūc videdū quē legit cū l. se. q incipit, psecti. ff. de mino. vbi Bal' in ij. no. Secus tn est i restitutione minorū, † vel in cā nullitatis, de qua ipse iudex, q iudicauit cognoscit. d. §. nūc videdū, in fi. & in l. si pses. C. qūo, & qn iudex. no. gl. Bar. & Doct. q rōne adducunt in l. eos. in prin. C. eo. ti. ¶ Secūdo no. regulā, quæ principaliter hic ponit. Iura cōcordātia in gl. sunt. Et rō vr q a iudex à quo oīno suspectus est, quasi illata videat sibi iniuria p appellātē. l. fi. i fi. C. qn puo. non est necess. facit c. ad hęc. & c. pposuit. s. e. Ista rła primo fallit qn appellatio iniusta pnunciat, † q a tūc ea ad iudicē à quo remittit. c. vt debit'. j. e. l. intra vtile. ff. de min. ita Bal. & Doc. hic. Quod tn verū intelligit, si appellatus velit. aliàs nō vt Bar. no. declarat in d. l. eius q. ad fi. ff. de app. recti. de quo. j. † Secundo fallit, qn cū primo iudice alius de nouo esset adiūctus, q a causa appellationis ad illos potest remitti, vt dixit no. Ant. de bu. in c. dilecto. s. de testi. per illū tex. sm vnū intellectū. Sed Are. in fi. col. ibi hoc reprobat, q a suspicio adhuc durat, p parte eius q grauauit & p eo allego tex. in c. causam. s. de offi. deleg. vbi q pōt solus recusari ēt dato coadiūcto tamē recusatur. Facit tex. i c. super eo. tit. e. Tertio fallit qn iudex à quo grauauit errādo in iure, non deciso tpe grauaminis, q a tūc nō potest sibi imputari, vt est tex. in c. dilecte, sm intellectū quē sequūt ibi abb. antiquus. Io. and. & Ant. de bu. ad fi. & Are. in fin. col. Ex quo idē vr dicendū, quando appellatū fuisset à grauamine illato re ipsa, & appellatio ex nouis probōnibus, & productionibus deberet iustificari, iuxta tex. in l. per hanc. C. de temp. ap. in c. cum Ioā. de fide instr. Nam in isto casu nihil pōt imputari iudici, & vr cessare rō suspicionis. † Vltimo fallit, qn cā cōmitteret p summū pōtificē iudici à quo ex certa sciētia, vt gl. & Doct. in d. l. eos, in prin. facit gl. in ver. cognitione. s. c. pximo. ¶ In gl. fi. ibi, id est, pars, † & sic numerus pluralis singulariter resoluit.[a] Ad idē in simili est tex. in cle. sæpe. circa fi. vbi gl. in ver. partibus, de ver. sig. Facit tex. i l. iij. §. negotia, & quod ibi Bar. ff. de neg. gest. in l. ij. §. sed si vnius, & ibi Bar. ff. vi bo. rapt. cū si. q p cedūt, qn eadē rō cōcurrit. Secus vbi esset diuersa ratio, vt in casu no. quē ponit Bar. in l. j. ff. de op. leg. ita declarat Bal. i l. iubemus. §. si aūt. C. ad Trebel. & late prosequit Alex. in l. qui quartam. in §. j. ff. de leg. j. & idem Alex. post alios in l. si seruus. §. si plurium. ff. si quis cau. & no. Ang. in cōsi. cclxv. dictum legatū, col. ij. & in no. q. abb. tradit in consi. lxv. casus, quidam Raynerius. in ij. libr. & plura late cōgerunt Moder. in c. oēs leges. j. distin. in princ. Vltimo dum abb. differentiam facit inter appellationē à diffinitiua, vel ab interlocutoria, non videt quòd recte loquatur, quia etiam in appellatione ab interlocutoria non pōt † appellās renuntiare appellationi & redire ad iudicē à quo, cōtradicēte, & inuito appellato, de cuius etiam interesse agitur vt expresse Bar. tenet in l. si quis libellos

1

2

3

4

5

6

7

8
a

9

ADDITIO.

a ¶ Hie. Gig. Resoluitur. vide multa extense scripta in consilio, anno superiore edito per collegium nostrū in ciuitate Cesenæ, & vltra ibi copiose allegata vide etiā Natā in repet. c. quāuis, de pac. in vj. col. xliiij. in iiij. q. & alibi sæpe Doct.

los.C.eo.tit.& Bar.in l.eius,qui.ad fi.ff.de appel.recipi. ſequitur Alexand.in conſi.xxxvj.viſo themate,col.fi.lib.iiij.Non obſt.tex. in c.interpoſita.[a] quia loquitur re exiſtente integra, ante quàm appellans incipiat appellationem proſequi, vt ibi colligitur in prin.Et de hoc latius ibi videbimus.

ADDITIO.

a ¶Sy.Al.Interpoſita.Vide dec.in c.ex parte.ſupra de reſcri.ij.col.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione remota,non intelligitur remota recuſatio.*
2 *Recuſatio & appellatio à pari non procedunt.*
3 *Recuſatione & appellatione remota,intelligitur de friuola. nu.4.*
5 *Iudex propter conſanguinitatem recuſatur,& vſque ad quem gradum.n.16.*
6 *Teſtis conſanguineus non repellitur.*
7 *Arbiter & procurator,notarius,conſultor ex leuioribus cauſis,quàm iudex, recuſantur,& quare.*
8 *Aduocatus poteſt recuſari ſi eſt iudex.*
9 *Recuſari poteſt aduocatus,vt ſuſpectus ab ea parte contra quam fuit.intellige in eadem cauſa.nu.13.ſi animum ſuum declarauit, nu.10.*
Nec ſufficeret uidiſſe iura. nu.11.
12 *Iudex ex leui cauſa recuſatur.*
14 *Recuſatio non intelligitur remota etiam ſi cauſa committatur ſuſpecto,etiam motu proprio.nu.15.*
17 *Recuſari poteſt compatriota.*
18 *Conſanguinei qui dicantur.*
19 *Conſanguinitas qualiter probanda ſit à teſtibus.*
20 *Familiaritas eſt iuſta cauſa recuſandi iudicem, & quæ,n.21.*
22 *Domeſticus, & familiaris idem importat.*
23 *Familiaritas quot modis conſideretur.*
24 *Affectio & cõiunctio par facit vt nec iudex nec teſtis repellat̃,n.25.& n.26*
27 *Proximior cenſetur magis diligi, & prius vocari.*
28 *Inſtitutus magis præſumitur dilectus quàm ſubſtitutus.*
29 *Recuſari poteſt conſanguineus impetrantis,etiam in cauſa eccleſiæ.*
30 *Prælatus licet in cauſa eccleſiæ iudicare poſſit,poteſt tamen recuſari.*
31 *Prælatus non repellitur a teſtimonio in cauſa eccleſiæ.*
32 *Recuſari non poteſt papa.*
33 *Iudicare quis prohibetur in cauſa propria.*
34 *Perſonæ qualitas attẽdi debet ĩ recuſationib.& in alijs.uide & declara.n.37.*
35 *Religioſus ſuccumbens excuſatur ab expenſis.*
36 *Teſtes multum legales & integri qui aliàs non admitterentur, recipiuntur.*
37 *Qualitas perſonæ non facit vt à communi regula diſcedatur.*
38 *Vitæ meritum non facit recedi à diſpoſitione iuris.*
39 *Surreptitia impetratio non tenet ſi impetrans ſanctus eſſet.*

POſtremo. ¶ †Primo not. quòd remota appłone, nõ tñ tollit̃ facultas recuſandi iudicẽ ex iuſta cã. Ex quo infert̃ per Abb. & alios h̃, ꝙ à pari nõ procedunt†recuſatio,& applo vt ꝑ Abb.hic,qui tandẽ ſe remittit ad ea, quę dicit in c.ſuꝑ eo.el ij.ſ̃.eo.ibi, aliter dictũ fuit,quòd ĩmo rłariter per illũ tex.appło & recuſatio equiparant̃.Et ad iſtũ tex. rñderi põt ꝙ hic etiã ſi cã fuiſſet ꝯmiſſa expſſe, †recuſatione remota,nõ tñ intelłr remota recuſatio,quę fundat̃ in iuſta cã, ſed tm̃ friuola recuſatio tolli vr̃,vt tenet Spe.ĩ ti.de rec.§.j.ver.q̃d ſit cã,per c.ex ꝑte.el.ij.ſ̃.de offi.deleg.& idem tenet Do.in c. iudex col.pe.ver.quero quid ſi eſt datus,de off.leg.in vj.Et ad hoc videt̃ tex.hic, † & idẽ iſto tꝑe fuiſſet in appłone, q̃a remota appłone, de friuola intełr,licet aliud hodie ſit,vt videbimus ĩ c.paſtoralis. j.e.Et ſic bene à pari procedũt appło,& recuſatio.Quod ẽt vr̃ ſẽtire tex.hic,dũ dicit,ꝙ cã erat commiſſa appłone remota, quaſi velit ꝙ ẽt recuſatio eẽt remota,q̃ appłoni æquiparat̃. d.c.ſuꝑ eo. Sed tñ nõ tollit̃ recuſatio ex legitimis cãis.q̃ ponunt̃ h̃. Reliqua dicatis vt in d.c.ſuper eo.vbi ẽt ałr ad iſtũ tex.rñſum fuit. ¶† Secũdo nota ꝙ ꝑꝑ cõſanguinitatẽ iudex recuſari põt. † Sed tñ ꝓpter ꝯſanguinitatẽ teſtis non repellit̃,vt per glo.quę rõnẽ diuerſitatis adducit in c.inſinuãte,in gl.j.& idẽ in gl.ij.c. cũ R.ſ̃.de offi. dele.in c.accedens. el.j.in ver.ſubeſſe.ſ̃. vt li.nõ ꝯteſt. & xiiij.q.ij. in c.ſuper prudentia, in gl.j.in fi.Et dñt Abb.& Moder.hic, poſt Tancre.Io.An.& alios,ꝙ ex qualibet cã,qua mediante,ꝓcurator vel arbiter pñt remoueri,ex illa ẽt poterit iudex recuſari. Sed tñ iſtud dictũ nõ vr̃ verũ ꝓut Doc.dñt. Eꝯ bene ꝓcedit ꝙ quælibet cã ſufficiẽs ad remouẽdũ iudicẽ, à fortiori erit ſufficiẽs ad remouẽdũ arbitrũ,†procuratorẽ,notariũ,& ꝯſultorẽ.q̃a hmõi pſonæ ex leuioribus cãis reuocari pñt,cũ alij de facili ſurrogari poſſint. Ita no.cõcludit Pet.de anc.in conſ.cclxiiij.ſubtiliter,& ad plenũ. & ſequitur Alex. in conſ.ciiij. circa primũ. col.j.lib. v. ¶ † Tertio no.ꝙ ille,q̃ fuit aduocatus,põt recuſari vt ſuſpectus.Facit text.& ꝙ ibi videbimus poſt gl.in c.ex inſinuatione.j.e.Et idẽ ĩ eo,q̃ fuiſſet teſtis,vt ꝓſequitur Peru.hic in viij.cã recuſationis.& idẽ Are. in ꝯſi.xx.in q.col.fi.Abb.in c.dilecto.ſ̃.de teſti. † Et iſta procedũt qñ alllegat̃ ſuſpectus ab illa parte, ꝯ quã aduocatns fuit vel ĩductus in teſtẽ. Secus vero ab altera parte,ꝓ qua patrociniũ p̃ſtitit vt per gl.in c.fi.in ver.teſtẽ,de teſti.li.vj.Et hoc de aduocato dicit Imo.in d.c.dilecto,de teſti.†Secundo limitat̃ ꝙ dictũ eſt de aduocato,vt hẽat locũ qñ animum ſuũ declarauit,vt Abb.in c.irrefragabili.§.exceſſus de off.ord. †Adeo ꝙ nõ ſufficeret,ꝙ ſecreta cãæ intellexiſſet,ſ̃m gl.in d.c.dilecto,in ver.recuſatio,ſequit̃ Ale.in l. prætor.ff.de iuriſdi.om.iudi.Peru.hic in ver.vij.Sed tñ hoc nõ vr̃ ſine dubio,q̃a in ꝯtinẽti ꝙ habuit ſalariũ,vr̃ applicare animũ,& hr̃e affectionẽ ad cãꝫ[a] merito ſuſpectꝰ vr̃,& ex leui cã iudex recuſat̃,vt ꝑ gl.hic.†Ad p̃dicta facit gl.in l.fi.ff.de teſti.†Tertio ꝙ dictũ eſt de aduocato,in eodẽ negotio procedit ꝓut tex.hic loquit̃.Secus ergo eſſet in alio negocio,vt Abb.declarat hic.¶†Quarto,& vltimo colligit̃,ꝙ ſi cã ꝯmittatur ſuſpecto,nõ tñ vr̃ recuſatio remota.[b] quod ẽt procedit in notorie ſuſpecto,ſ̃m gl.no.ĩ c.ad hęc ſ̃.de reſcrip.& Abb.ꝑ illũ tex.hoc dicit in c.accedẽs.el.j.in v. no. ſupra vt lit.nõ conte.†Et hoc ẽt haberet locũ,ſi cã committeret̃ motu proprio,vt voluit d.Abb.in c.cũ olim.el.ij.in fi.ſupra de of. deleg.¶In gl.j.ibi,vſque ad illũ gradũ,in quo poſſet ei ſuccedere.ſequit̃.Hoſt.hic.& Bald.dicit ꝙ hoc nõ deber eſſe in arbitrio iudicis,q̃a agit̃ de interpretatione vocabuli.Alleg.tex.no.in l.itẽ legato.§.parui.ff.de lega.ij. † Et ſic præciſe vſque ad gradũ ſuccedendi incluſiue iudex ſemper poterit recuſari. Nam ſi coniunctio conſiderat̃ quãtum ad effectum ſucceſſionis.ergo a fortiori quantum ad propoſitum debet attendi,q̃a pro cauſa leui iudex recuſat̃,vt gl.hic dicit. poſt gradũ vero ſuccedẽdi nõ poterit iudex præciſe recuſari,ſed erit in arbitrio iudicis vt in ſiłi Abb.ꝯcludit poſt antiquos,quos ipſe refert in c.nonnulli.§.ſunt & alij,circa fi.ſupra de reſcri.Et ita intelligo quod Io.and.& Abb.hic dñt de ſtirpe maſculina,in qua ſecũdum eũ indiſtincte habet locũ recuſatio.Nam hoc puto eſſe in arbitrio iudi.poſt gradum ſucceſſionis,vt dixi.†¶Nec ob.ratio,quam Abb.facit de cõpatriota, qui abſolute recuſari põt, q̃a hoc nõ eſt verũ ſimpłr, ſed tñ ꝓcedit in q̃buſdã caſibus,qui vñr eſſe in arbitrio iudi.vt ꝑ gl.& Doc.ĩ d. c.accedens, allegato per Abb.hic.& ſ̃.vt lit.nõ cõt.†Et iõ concludo iſtud eſſe in arbi.iudicis:aliàs vero qñ dicãt̃ ꝯſanguinei in alia materia.Bar.tradit,& late proſequit̃ Ale.in l.cũ q̃dã.§. quod dr̃. ff.de acqui.hære.aliquid Bal.in conſ.lxiiij.punctus q̃õnis,in ij.lib. † Et q̃uõ debeant teſtes deponere ad probandũ conſanguinitatẽ,late Alex.inſtruit in conſ.lxxxij.in cauſa vertẽte lib.j.¶†In ea. gl.ibi,puta familiaritas.No.ꝙ familiaritas ẽ iuſta cã recuſandi iudicẽ ſed tñ leuis,& modica familiaritas,non ſufficit, vt per gl. in d.c.inſinuante. ſ̃.de offi.dele.Abb.poſt Hoſt.h̃ declarat.†Et ideo ad recuſandũ iudicẽ nõ ſufficit ſimpłr allegare familiaritatẽ alterius partis. ſed qualitas familiaritatis exprimi dẽt vt tradit Alex. in conſ.cliiij.viſo themate,col.iiij.in prin.lib.v.†Et q̃d dr̃ de familiaribus,idẽ eſt dicẽdũ de demoſticis,quia familiaris & domeſticus ſynonyma ſunt,& idẽ important,vt late probat Aret.in c. in literis,col.ij.ſupra de teſti.& Abb.in c.cũ dilectus.in ij.no.de clericis.non reſi.†Et familiaritas quatuor modis conſiderat̃ vt magiſtraliter Bal.diſtinguit in l.j.C.de epi.& cle.¶†In ea.gl.ibi.par affectionis cauſa.[c] Facit tex.in l.ſed & milites.§.j.ff.de excu.tut.ibi, coæqualitas.n.honoris. & quod per illum tex.voluit Bal.in c.j.ſ̃. de proba. †Et quod in gl.dr̃ de iudice,idẽ eſt dicẽdũ in teſtibus, vt voluit gl.in c.j.in ver.prodeũtes.iij.q.v.no.Bar.in d.l. non ſolũ cũ ſi.vt ꝑ Ale.ĩ ꝯſ.clvj.viſo proceſſu.col.iij.lib.ij. †Et p̃dicta ꝓcedũt,qñ partes ſũt in eodẽ gradu ꝯiũctionis. ſecus vero ſi altera pars eẽt ꝓpinq̃or,vt d.Abb.declarat h̃.q̃a maior affectio p̃ſumit̃ ad illũ q̃ in ꝓpinq̃ori gradu reperit̃.†Pro quo bñ facit tex.ĩ l.cũ ita.§.fi.ff.de leg.ij.vbi ꝓximior ĩ gradu vocatus vr̃ ṗus ad fideicõmiſſũ.no.ĩ l.peto.§.fratre.ff.e.ti.de le.ij.ĩ l.fi.ff.de ver.ſi. ¶ † Sic ẽt q̃s magis p̃ſumit̃ iſtitutũ,q̃ ſubſtitutũ diligere,vt no. Bar.ꝑ illũ tex.ĩ l.publius.§.titia.ff.de ꝯdi.& dem.¶†Extra gl.Abb.poſt alios Doc.quos ip̃e adducit,primo ꝯcludit ꝙ ꝯſanguineus impetrãtis etiam in cauſa eccleſiæ[d] poterit recuſari,præcipue per text.in ca. inſinuante. ſupra de offic.delega.& per text.in d.c. accedens. el ij.ſupra vt lit.nõ conteſt.Et iſta vr̃ cõis opi.& tenet Ant.de Bu.ĩ d. c.inſinuante.Arch.in c.iudex, & ibi Dom.ĩ.j.co.ver. quæro q̃d ſi prelatus,de off.del.in vj. & proſequit̃ Peru.[e] hic in ver.iiij.q̃ritur, & idẽ tenet Io.d̃ Imo.ĩ c.j.circa prin.ver.& ex p̃dictis no.ſ̃.de poſtu.

ADDITIONES.

a ¶Sy.Al. Ad cauſam. Turpiter dictum p̃ſertim à tanto viro & præceptore meo ornatiſſimo.
b ¶Sy.Al.Remota.Vide Dec.& quæ ibi addidi,in c.ꝓpoſuit,in j.nota.ſ̃.eo.
c ¶Al. Cã. Vide Hipp marſ.in l.de minore.§.tormẽta.col.iiij.verſi.itẽ vltra. ff.de q̃õ.
d ¶Eccleſie.Ste.Aufre.tracta.de recuſ. verſ quinta ſpecies.
e ¶Peruſi,Id eſt Philip,Franc.hic amplians,ẽt ſi litiget per procuratorem.

ſtu. Et licet ita tenendum ſit, iura tamen ſupra allegata, in quib⁹ fundatur iſta opi. non multum vrgent. Nam tex. in d.c. inſinuāte, loquitur in familiari, qui bene repellitur in cauſa eccleſiæ. Sed argumentum non valet ad conſanguinitatem, de qua loquitur h̄. quia cauſa familiaritatis potentior eſt. quod patet. quia familiaris etiam repellitur à teſtimonio, l. ij. C. de teſtibus. c. in literis. ſ. de teſtib. & tamen conſanguineus non repellitur à teſtimonio, vt ꝑ glo. in d.c. inſinuante. & dixi in notabilib. ſimiliter text. in d. cap. accedens. non multum facit, quia ibi non recuſatur iudex, ex eo ꝙ eſſet conſanguineus inimici rei, ſed quia nimis fauebat aduerſario. ¶ † Secundo do. abb. concludit ꝙ licet prælatus in cauſa eccleſiæ iudicare poſſit. poterit tamen tanquam ſuſpectus recuſari rationibus, de quibus per eum hic. Imol. tamen in c. cum veniſſent. ad quod do. abb. hic ſe remittit, ꝯ̄rium tenebat. quia ſm̄ hoc parum ſeruirent iura, quæ dicunt prælatum poſſe in cauſa eccleſiæ iudicare. Et iſtud etiam ſequitur And. Sicu. in cap. inſinuante. ſ. de offi. deleg. vbi arguit vlterius. † quia prælatus non repellitur à teſtimonio in cauſa eccleſię. vt no. in c. inſuper. ſ. de teſtib. ergo non debet recuſari in iudicando. Sed iſta ratio parum valet. quia vt ſupra diximus, minor cauſa plus repellit iudicem à iudicando q̄ teſtem à teſtimonio. Similiter ratio Imol. non ob. quia abb. reſpondet hic circa fin. Vnde verior videtur opinio abba. hic, quæ etiam communis eſt, vt patet ex his quæ tradit Peru. hic, ver. quæritur. Et vltra allegata per eum, idem ſequitur do. abb. in cap. j. in ij. not. ſ. de iudi. in c. cum contingat. col. vij. verſ. aut quæritur nunquid. ſ. de foro compe. in c. j. de malefi. & in c. dilectus. j. de pœn. Et ex rationibus quas abb. inducit in locis præallega. infertur ꝙ idem eſſet dicendum in alijs caſibus, in quibus conceditur, vt in facto proprio quis iudicare poſſit. Nam ſemper poterit fieri recuſatio, niſi expreſſe prohiberetur, vt quia factum eſſet notoriū. arg. c. propoſuit. ſ. eo. vel qualitas perſonæ aliud ſuaderet, † puta in papa, qui recuſari non poteſt. vt not. do. abb. poſt alios in cap. querelam. in glo. j. de elec. Poſtremo non omitto vnam rationē, quæ prima facie ꝯ̄ cōem opi. ſtringit ad dicendum, ꝙ prælatus nō poſſit recuſari, eſt enim conſiderandum, † quòd regulariter in cauſa propria quis prohibetur iudicare. l. j. C. ne quis in ſua cau. Et iſtud alia ratione non contingit, niſi propter ſuſpicionem. & tamen cōceditur prælato, vt in cauſa eccleſiæ iudicare poſſit. ergo datur intelligi, quòd ſuſpicio quæ cadit in prælato reſpectu eccleſiæ, non conſiderať à iure. quia in eo ſeruaretur regula d. l. j. Poteſt reſponderi, ꝙ minor ſuſpicio ſufficit ad recuſandum iudicem, quàm ad faciendum ꝙ in aliqua cauſa ipſo iure non ſit iudex. vt probatur in c. propoſuit. ſ. eo. Vel ſecundo reſpondetur, ꝙ cauſa eccleſiæ non dicitur propria prælati. c. ij. j. de dona. vnde regula d. l. j. non poterit habere locum in prælato. non ergo mirū, ſi poteſt iudicare in cauſa eccleſiæ, ſm̄ regulam communem, ꝑꝑ ſuſpicionem tamen recuſari poterit. ¶ † Vltimo ad fin. abb. concludit, ꝙ non quilibet conſanguineus impetrantis recuſari pōt, ſed qualitas perſonę cōſiderari debet. quia ſi eſſet perſona valde religioſa, non haberet locum recuſatio. vt Spec. dicit in loco alle. per Abba. hic. & ita tenent Anto. de But. & alij hic. Et Alexā. hoc dictum ſimpliciter ſequitur in l. qui iuriſd. ff. de iuriſdi. om. iud. & facit quod no. Ange. per illum tex. in l. ſi bonæ fidei. ff. de rei ven. † Et in ſimili de perſona religioſa. Hoſt. Io. and. & Anto. de Bu. in c. finem litibus. de dolo & contuma. dicunt quòd ſi in cauſa ſuccumbit, excuſabitur ab expenſis. quia in tali perſona calumnia non præſumitur. ſequitur hoc Alexand. in l. properandum. §. ſin autem alterutra. C. de iudi. Accedit etiam in ſimili quod Specu. dicit in tit. de inſtru. edi. §. fi. verſ. ſed quid ſi debitor. † vbi inquit, ꝙ licet alias teſtes non debeant admitti, recipiūtur tn̄, ſi ſint multum legales, & magnæ integritatis. quod dictum ſequitur Anto. de But. dicens illud procedere de æquitate canonica. in c. ij. ſ. de probatio. & idē Alex. in auc. iubemus. colum. iij. verſ. vltimo dicit. C. de iudi.[a] Et prædicta bene procedunt, quando agitur de ſuſpicione, quæ propter qualitatem perſonæ purgatur, vt in prædictis caſibus. vt no. Bald. in c. iurauit. col. iij. verſ. item eſto. de probatio. Secus dicit ibi Bal. ſi alia regula iuris offendatur. † quia propter qualitatem perſonæ à communi regula non receditur. Facit qđ no. idem Bald. in c. j. in fi. ſ. vt lit. pend. † vbi inquit quòd propter meritum vitæ non eſt recedendum à diſpoſitione iuris.[b] per illum tex. vbi impetratio, quæ fuit ſurreptitia, non tenet, † licet eſſet ſanctus ille qui impetrauit. Facit quod no. per gl. in c. ſicut. de ſenten. excom. & no. And. Sicu. conſi. xvij. col. xj. in ij. lib. Reliqua vt per Docto. hic.

ADDITIONES.

[a] ¶ Hie. Gig. C. de iudic. Vide multa ſimilia per do. Iaſ. eleganter auc. iubemus. in iij. co. C. de iud. & latiſſime ꝑ Fel. in c. cū cōtingat. i iij. co. de reſcr. & alibi ſæpe.

[b] Syl. Ald. Iuris. Vide c. in c. ij. col. xij. ſ. eo.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari quis non poteſt poſt appellationem, niſi nulliter.*
2 *Appellatio non ſuſpendit ſententiam excōicationis, ſed bene deuoluit. nu. 3.*
4 *Interdictum non ſuſpenditur per appellationem in reſpicientibus animam, ſed in temporalibus. & quomodo. nu. 5.*
6 *Suſpenſus ab ingreſſu ciuitatis, vel lectura per appellationem, an talis ſententia ſuſpendatur.*
7 *Appellatio præcedens ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, vt iudicare non poſſit.*
8 *Attentata poſt appellationem mero iure valent.*
9 *Interdictum & excommunicatio parificant, & in quibuſdam differunt.*
10 *Epiſcopus an poſſit dare licentiam, vt in eccleſia interdicta celebretur.*
11 *Epiſcopus poteſt interdictum ad tempus ſuſpendere.*
12 *Sententia cenſuræ ligat ad nutum ſuperioris.*
13 *Iudex non poteſt tollere effectum iuris communis, niſi in caſibus expreſſis.*
14 *Appellatio ab interdicto poſt eius ſuſpenſionem ad tempus, an ſuſpendat.*
15 *Excommunicatio ſuſpendi non poteſt, licet exigatur abſolutio.*
16 *Excommunicatio ad certum tempus, finito tempore non expirat, ſed exigitur abſolutio.*
17 *Interdictum latum in perſonam alicuius propter delictum ſuum, non poteſt ſuſpendi ad tempus.*

AD hæc. ¶ † Primo not. ꝙ poſt applōnē quis excōicari nō pōt. & talis excōicatio eſſet nulla. c. per tuas. j. de ſen. excō. c. cū cōtingat. ſ. de off. delega. & c. ad audientiā. ſ. eo. in c. dilecti filij. j. eo. ¶ † Secūdo no. ꝙ ſnīa excōicationis non ſuſpendiť ꝑ applōnē. Et idē probať in c. paſtora. ad fi. j. eo. † Et licet applo iſto caſu nō pēdeat, deuoluit tn̄ negotiū ad ſuperiorē. d. c. per tuas. vbi Abb. in. j. no. & idē dicit & declarat d. Abb. in rub. ſ. e. dū ibi loquiť de effectu applōnis. ¶ † Tertio no. ꝙ à pari ꝓcedūt excōicatio, & interdictū, quātū ad hoc, quòd neutro caſu per applōnē ſnīa ſuſpendať. Ad idē tex. q̄ clarius loquiť in c. is cui. de ſen. excō. in vj. & hoc intelligiť de interdicto à diuinis, in reſpicientibus animā. ſecus in interdicto in rebus temporalibus. † quia tale interdictū bn̄ ſuſpēdit per applōnē. gl. eſt no. q̄ ita cōcludit in d. c. is cui. in gl. fi. quā multū no. abb. & Doc. h̄. Vnde Bal. circa fi. hic † dicit, ꝙ ſuſpenſus ab ingreſſu ciuitatis, vel doctor à lectura, per applōnē ſnīa ſuſpēdiť, quia iſta temporalia ſunt. allegat Inno. in c. fi. j. de pœ. Et iſtud verū intelligiť, niſi illud tēporale eſſet cōnexum, & haberet dependētiā ab excōicatione vel interdicto in diuinis. quia tunc ēt in tali iure tēporali nō haberet locū ſuſpēſio. vt eſt tex. no. in c. paſtoralis. circa fi. vbi d. abb. declarat in pen. col. ¶ In gl. j. ibi, per applōnē ſubſequētē nō ſuſpendiť. Iſta æquiparatio, ſiue illatio, quā gl. facit, nō vr̄ vera. quia attenta rōne ex primo dicto, nunq̄ applo deberet ſuſpendere ſnīam. † Nā rr̄ verū eſt, ꝙ applo ꝓcedēs ſuſpendit iuriſdōnē iudicis, vt poſt applōnē iudicare nō poſſit. c. ſi a iudice. c. nō ſolum. eo. tit. in vj. & tn̄ applo, q̄ ſequiť ſnīam, illā ſuſpendit. c. venientes. ſ. de iureiur. & declarat d. abb. in prin. gl. hic. Vnde iſta ſimilitudo nō vr̄ ꝓcedere. Et iō d. abb. poſt alios hic, ad tollēdū hāc difficultatē dicebat in tex. dum dr̄ ibi, excōicari nō pn̄t, debere ſuppleri hoc modo. nec excōicatus per applōnē ſuſpēdere pōt ſnīam iam latā. Et tūc bene ſequiť ſimilitudo, quā tex. vr̄ facere de excōicatione ad interdictū. Iſta declaratio, ſiue intellectus, cū quo Doct. tranſeūt. Primo maximā diuinationē cōtinet, vt de ſe patet. Secūdo, ēt ſi verba ſuppleanť, vt abb. dicit. alia verba quæ in tex. ſunt, dū dr̄, poſt applōnē excōicari non pn̄t, eſſent poſita ſine miniſterio. Nihil enim iſta verba ꝯferūt ad æquiparationē excōicationis & interdicti, reſpectu ſuſpēſionis. quia æquiparatio colligitur ex verbis, quę ſubintelliguntur. Et profecto iſte intellectus nullo modo cōuenit. Vnde plenius intelligi pōt tex. prout lr̄a loquiť. vt dicamus in excōicatione lata poſt applōnē, illud eſt cōſtitutū in fauorē excōicati. ꝙ ſnīa excōicationis ſit nulla. in c. ad audientiā. ſ. e. in c. dilecti filij. j. e. alia vero attētata poſt applōnē mero iure valēt. † vt dictū fuit in c. cōſuluit. ſ. eo. ſm̄ magis cōem opi. Cum ergo illud in fauorē excōicati ſtatutū ſit, vel interdicti, ēt aliud in ꝓiudiciū ipſius excōicati, vel interdicti ſtatuiť, ꝙ talis ſnīa excōicationis vel interdicti nō ſuſpendať per applōnē. Conuenit. n. ꝙ q̄ in vno alleuiať, in altero debeat grauari. l. eum qui. ff. de iu. iur. Et ſic iſta ſimilitudo reſpicit diuerſos caſus principaliter. incidēter tn̄ æquiparatio colligiť inter excōicationē, & interdictū, ex quo ꝓmiſcue de vtraq; ſnīa tex. loquiť. Sentit. n. ꝙ à pari ꝓcedant. Et iſtud vr̄ tolerabilius, quia intellectus cōis penitus literā deſtruit. ¶ In ea. glo. ibi, & econuerſo. † Habeť ergo & ſimilitudo inter excōicationē & interdictū. ſunt ēt aliæ plures ꝯformitates, & in quibuſdam ēt differūt. & ꝓſequunť Abb. & Mod. hic. & latius tradit Domi. in c. j. ver. & hæc. de ſen. exc. in vj. & Cal. de ecc. interdi. in primo effectu. & late tradit Io. de ana. i rub. de cle. exc. vel interdi. mini. col. pe. & fi. ¶ In fi. gl. Gl. nō bn̄ aperit mētē ſuā. vt Abb.

vt Abb.hic dicit.& ipſe ẽt Abb.cõfuſe procedit.Ex oĩbus tñ q̃ habetur in gl.vt ipſe dicit,eliciunt quinq; concluſiones, in quibus

10 inſtandũ erit.Prima ↄclo,ꝙ † eps non põt dare licẽtiã ꝙ in eccleſia interdicta celebret.Nã ad papã hoc pertinet,vt in gl. hic, ad fi.& ſequit ſimpliciter Peru.hic in vlt.q. Prædicta ↄclo de plano procedit ſi interdictũ latũ ſit à ſuperiore,q̃a tũc eps non debet ſe intromittere,ar.c.paſtoralis.§.præterea.s.de offi.del.ſed in interdicto late per ipſũ epm ↄclo vr̃ dubitabilis,q̃a ex quo põt eps interdictũ eius ſuſpendere,ſm cõem opi.de qua ſtatim dicã. ergo vr̃ ꝙ ẽt poſſit licẽtiã dare vt celebretur ex aliqua cã, arg.c.veniẽs,el.ij.in fi.s.de teſt.

11 † ¶Secũda cõcluſio eſt,ꝙ eps põt interdictũ ad tp̃s ſuſpẽdere,Ita Io.and.poſt glo.hic. Et iſta eſt cõis opin. quã ſequũtur But.Car. & Imo.hic.Sed Cal.tñ & Io.de Lign.cõtrariũ tenet,quos Abb.hic refert,ↄprobãdo eorũ opi.quã de iure dicit veriorẽ, vt p eũ hic.Peru.ſequit cõem opi.

12 †q̃a ſñia cẽſure ligat ad nutũ ſuperioris,vt no.in c.veniẽs,el.ij.s.de teſti.& in c. ſignificaſti,de eo,qui duxit in matri.Non ob.ↄ̃riũ,ꝙ Abb.adducit,q̃a illud ꝑcedit in his,quæ nõ ſunt ĩ ptãte iudicis.& ſic loquit tex.in d.l.nõ põt,quẽ Abb.inducit. Et ipſe Abb.circa fi.h̃ in quibuſdã lectu.h̃ mõ r̃ndet.Nouiſſimi ſcribẽtes h̃ conat defendere opi. Abb.q̃a dicũt ꝙ fundamẽtũ ꝙ fit in c.veniẽs, cũ ſi.s. de teſti. ꝑcedit tãtũ in illo caſu,q̃a ita eſt expreſſum in iure.aliàs ergo ſecus.

13 † q̃a iudex nõ põt tollere effectũ iuris cõis,niſi in caſibus, q̃ ſunt expreſſi in iure.Inn.in c.dilectus,de tẽp.ordi.no.in c.at ſi clerici.§.de adulterijs.s.de iud.Sed ad h̃ r̃nderi põt,ꝙ ex quo in d.c. veniẽs,epo hoc conceditur in excõicatione,vt ibi. hoc ẽt vr̃ hẽre locũ in interdicto.quia à pari procedũt vt hic. Et illud dictũ Inn. in c.dilectus.nõ ita de plano ꝑcedit.Nã ↄ̃riũ dicit idẽ Inn.in c.cũ ad monaſteriũ, de ſta.re. de quo longa hr̃ alteratio in d.cap. §.de

a adulte.[a] Aliter tñ euitari põt fundamẽtũ, quod Peru. hic facit in d.c.veniens.quia ille tex.nõ dicit aliquid de ſuſpenſione, ſed loquit in excõicatione,q̃ nõ põt ſuſpẽdi,vt dicunt omnes Doc.hic. ſed in totũ excõicatio ibi tollit ad tẽpus mediãte abſolutione. Et in qõ.nr̃a,ẽt hoc poſſet dici, cũ ẽt ab interdicto cõcedat abſolutio ad cautelã.c.venerabili.j.de ſen.exc. & tũc nõ diceret interdictũ ſuſpẽdi.& ceſſarẽt rõnes quas Cald. & Io.de Ligna.inducũt. Et in terminis qõnis in ſuſpẽſione interdicti alia rõ vr̃, vt talis ſuſpẽſio nõ hẽat locũ,per ea,q̃ Cald.& alij dicũt. Et ad tex.in c.dilectis.§.quia vero.in quo p̃cipue fundat cõis opi.r̃nderi põt,vt dicã in ſequẽti qõne.

14 ¶† Tertia ↄclo, poſito ꝙ interdictũ ſuſpẽdi poſſit,ſi poſt ſuſpẽſionẽ factã ad tẽpus,vel ſub cõdõne appellet, per talẽ applõne ſuſpẽdit interdictũ latũ durante cã applõnis.Ita reſpondet gl.hic.& finaliter ſequit do.Abb. per tex. in c.dilectis.§. quia vero.j.eo.vbi vr̃ caſus. Sed tñ in ↄ̃riũ facit tex.hic. vbi interdictũ latũ ſimpliciter,nõ ſuſpendit per applõnẽ.& quãuis interdictũ poſtmodũ ſuſpẽdat ad tẽpus,vel ſub cõdõne, nõ tñ dr̃ noua ſñia interdicti. ꝑut arguit gl.hic, ſm vnã opi. ſed finito tẽpore ſuſpẽſionis cõtinuat interdictũ primũ. Et ita tenet Innoc.in c.cũ inter.s.de cõſue.& hoc Bal.hic pluribꝰ medijs probat,quẽ refert & ſequit Peru.in ij.q.hic.Et addatis Bal.in l.cũ alijs. C.de cur.fur. vbi dicit hãc qõnẽ fuiſſe de facto Bononiæ tẽpore do.Io.de Eulogio.& ipſe ſequit Inn in c.cũ inter.& ↄcludit ꝙ nõ fit nouũ interdictũ.Ex quo infert,ꝙ nõ põt per applõnẽ ſuſpẽdi, per tex.hic, cũ ſi.Et idẽ Bal.ſequit in l.fi.col.ij.ver.& circa hoc fuit dubiũ.C.ſi à nõ cõpe.iu.& in d.c.cũ inter.& no.Ant.in l.ſi vnus.§. ſi cũ reo.ff. de pac.in l.puto. ff.de poſtula. Et ꝓ iſta opi.arguit, quia inducta ad diminutionẽ nõ debet operari argm̃. l.legata inutilr̃. ff.de le.j. l.municipia.ff.de fun.inſtru.Vnde ſuſpẽſio quæ inducit ad diminutionẽ,non dẽt operari. quod interdictũ de nouo inducat. ſed finita ſuſpẽſione remanet iterdictũ primũ. & ad hoc bonus tex. in l.aliq̃n.ff. de cõdi.& demõ.ꝑut illũ tex.cũ ſi. in no.qõ. declarat Alex.in l.ſi mihi.§.in legatis.ff.de le.j.Nõ ob.tex.in d.§.quia vero. ad quẽ tex.Doc.non r̃ndent.quia dici põt primo,ꝙ ibi tm̃ querit de appellatione reſpectu valitudinis interdicti. & dr̃ ꝙ nõ valuit interdictũ decani.quia prius appellatũ fuit per epm,nõ obſtante ꝙ decanus diceret applõnẽ factã poſt interdictũ, cuius effectum poſtea ſuſpẽdit.Nec dr̃ ibi ꝙ poſt ſuſpenſionẽ eẽt appellatũ,ꝑut agitur in qõne nr̃a hic.Secũdo r̃ndet, ꝙ illa erat allegatio partis, quæ ibi tanq̃ nõ vera reijcit.vñ ĩ ea nõ põt fieri fundamẽtũ . Nec hus obſt.quod ibi ſubijcit,dũ dr̃.Cũ interim applõne interpoſita procedere nõ debuerit ad ſñiam exequẽdã. Iſta.n.rõ arguit, ꝙ ꝑ applõnẽ executio interdicti eſſet ſuſpenſa.Sed r̃nderi põt,vt colligit ex præcedẽtibus,ibi.& iõ ſñiam ipſam,& ꝙ executio ſñiæ capit ꝑ ipſo interdicto,de quo erat ibi cõtẽtio, an eſſet latũ poſt appellationẽ.Cõfirmat hoc,quia executio interdicti nõ diſtinguit, nec ſeparat ab ipſo interdicto,cũ ſñia interdicti ſecũ executionẽ

15 trahat.c.paſtoralis.j.eo.in fi. ¶†Quarta ↄclo,ꝙ excõicatio nõ põt ſuſpendi,ſm Io.and.& d.Abb.hic. vnde requirit abſolutio, iuxta formã c.cũ deſideres.in prin.de ſen.excõ. Et idẽ dñt Hoſti. & Io. and.& Abb.in c.veniẽs.el ij.s.de teſti.vbi tenet excõicationẽ non poſſe relaxari,ſed ꝙ abſolutio p̃ciſe requirat. Ad quod bñ facit,

16 †quia excõicatio,ẽt ſi ſit facta ad certũ tp̃s,tñ finito tẽpore nõ tollit.ſed abſolutio oĩno neceſſaria eſt,gl.no.in cle.j.in ver.declarari. de deci.Inno.& ibi Abto.de But.in c.cũ bone.de æta.& qual.dixi

17 in qõ.s.eo.¶†Quinta,& vltima ↄclo eſt, ꝙ interdictũ latũ in perſonã alicuius ꝑꝑ delictũ ſuũ,nõ põt ſuſpẽdi ad tp̃s, vt per Abba. hic,in fi.& dictũ Inno.in c.vt priuilegia.j.de priuile.vbi Abb.rõnẽ adducit.quia aut interdicta perſona corrigit, & eã pœnitet, & in totũ dẽt relaxari:aut nõ pœnitet,&nõ dẽt celebrare, ex quo eſt ĩ peccato.Nõ ergo dat tertius caſus.ſ.ꝙ ſuſpẽdat. Sed tñ iſta rõ nõ vr̃ gñalis,quia ad aliũ effectũ poſſet relaxari,& ſuſpẽdi iterdictũ ad tp̃s,vt in excõicato dr̃,q̃ abſoluit ad tp̃s. in c.veniens.el ij.s.de teſti.Nec in eo rõ ꝑallegata attẽdit.Preterea ↄſideratio diuerſitatis,q̃ fit de dolo ad ꝑſonã,nõ ꝑcedit ſine dubio, quia ſemper reſpectu perſonarũ locus interdicitur,quia locus ipſe nõ deliquit.

ADDITIO.

a ¶Hier.Gig. De adulterijs. Vide de hoc dicto Innoc.per eundem Dec.in d.c.at ſi clerici.in §.de adulterijs.in ij.& iij.col.s.de iudi.

SUMMARIUM.

1 *Iudex qui tantum habet cognitionem in aliqua cauſa, cognoſcit ipſe de qualitate cauſæ ad videndum an habeat iuriſdictionem.*
2 *Papa qui non poteſt derogare concilijs niſi ex cauſa, cognoſcit de cauſa.*
3 *Appellatio nun recipitur,niſi probetur ritè interpoſita.*
4 *Appellans tenetur probare appellaſſe,& ex cauſa legitima,& infra.x.dies.*
5 *Appellans tenetur producere ſententiam latam contra ſe,ſi commodè habere poteſt,aliàs petere,vt aduerſarius exhibeat. & nu.6.*
Et ſi recuſet, quid pronunciet iudex.nu.7.
8 *Appellatio ſi iniuſta ſit cã, remittitur ad iudicem à quo, qui non põt recuſari.*
9 *Iudicium pro cognitione cauſæ.*
10 *Iudicij appellatione venit etiam ſententia.*

1 Cum in eccleſia. ¶† Primo not. ꝙ iudex,qui tm̃ habet iuri ſdictionem in aliqua cã, ipſe de qualitate cauſę

a cognoſcit,[a] ad videndum vtrum habeat iuriſdictionem.Facit quod no.Anto.de But.in c.cęterũ. s.de iudi.in c.inter dilectos.j.de dona. & not.Bar. in l.j.circa medium.ff.ſiquis ius dicẽ.non obtemp. Lap. in allega. lix.prælatus eccleſiæ. & do.Cardi.hoc idem tradit in clemẽ.præſenti.in vj.q.de cenſi.cum ſimilib.& ideo Roma.in conſi.cccxxxj.

2 quo ad primum.in fin. concludit ꝙ Papa, qui non poteſt derogare ſtatutis cõcilij,niſi ex cauſa,an ſi talis cauſa ſubſiſtat,ipſe cognoſcit. allegat glo.in c.pro illorum.j.de ſent.excõ. Glo.tñ in cõtrarium facit in c.accuſatus.in verbo, manifeſte, de accuſa. in vj. de quo aliàs dicetur. ¶†Secundo no.quòd appellatio non reci-

3 b pitur,niſi probetur,[b] ꝙ rite interpoſita ſit.Et idem no. Bar. & alij

4 per illum textum in l.hi qui.C.eod. debet enim appellatus † tria probare ad fundamentum iuriſdictionis iudicis appellationis. Primo,ſe appellaſſe. Secundo,ex cauſa legitima, & ſufficit quòd iſta cauſa allegetur, ad hoc vt appellatio admittatur. de quo tractatur in cap.vt debitus.infra eo. Tertio,requiritur quòd probetur quòd infra decem dies interpoſita ſit. cap.Romana.§.ſi vero.

5 eodem titulo . in ſexto. † Et vt iſtud appareat, tenetur appellans ſententiam contra ſe latam producere , vt tradit Cynus in l.

ADDITIONES.

a Hie.Gig. Cognoſcit. Adde Abba.in c.ſi clericus laicum.in ij. col.& iij.s.de foro compet.& adde bonam glo.in c.j.in ver.conſeruatores.de offi.deleg.in vj.quæ voluit,ꝙ conſeruator datus à ſede apoſtolica,qui cognoſcere habet tm̃ de iniurijs manifeſtis,ſi negatur iniuriam manifeſtam eſſe,ipſe ſuper hoc cognoſcit.

b Hie.Gig. Probetur. Appellans non poteſt obtinere coram iudice ad quem, niſi probet appellationem fuiſſe per eum interpoſitam,& debito tẽpore, vt probat hic in tex.ibi,in ver.conſtiterit,& dicit Peru.hic, in vlt.not. ꝙ aliàs non eſt deuoluta iuriſdõ ad iudicem ad quem,per tex.in c.Romana.§.ſi vero.de app.in vj. Et ideo ſæpe allegando dicebam,ꝙ hoc procedit, ſiue appellans proſequat appellationem,ſiue nullitatem deductam in appellatione. vt in c.exhibita.in verſi conſtiterit appellatum.s.de iudi.vbi do.Abb.in pen.no.Et ideo Bald.in conſi. cccviij.in v.par. dicit iudicem ad quem,eſſe incompetentem , & iuriſdõnem nõ habere,qñ non eſt coram eo appellatio probata . Ad probandũ aũt appellationem,non ſufficit ẽt producere inſtrm̃ appellationis, niſi de certa copia & termino ad opponendum ↄ appellationem productam. ita in termi.Gemi.in d.c.Romana.§.ſi vero.in j.not.Et facit ratio euidens, quia pro fundamento iuriſdõnis iudicis ad quem,requirunt iura conſtare debere de appellatione . & vtunt illis verbis,ſi conſtiterit. vt patet in iuribus præallega.quę verba requirunt veram & perfectam probationem,ſecundũ Io.de Ana.in c.ſi conſtiterit.de accuſ.Allegat Bal.in l.in bonæ fidei.in pen.col.verſi.expedita eſt ſecunda pars. C.de reb.credi. & ſequitur Fely.in d.c.ſi conſtiterit.in j.colum.

in l.per hanc.in iiij.q.C. de temp.appe.& latius prosequitur Peru.hic, & hoc ꝙ dictũ est de sñia., verũ intellr, si apud se habet, vel de facili illã hr̃e põt.† Aliàs vero poterit ab aduersario,q̃ sñiã obtinuit,petere, vt sñia exhibeat̃,vt no.† voluit Inn.in c.G.ꝑpetuus.s̃.de fid.istru.vbi abb.hoc mõ declarat. Immo ꝙ plus esset, si appellatus recuset edere sñiam,negãdo ipsam hr̃e apud se,iudex applõnis poterit ꝓnũtiare,ꝙ si in futurũ vnq̃ ꝓducat̃, nullũ habeat effectũ. Sed in hoc vltimo Inno.reprehẽdit̃ ꝑ Fed.in ↄsi. ccij.audiui sæpe.vbi inquit,ꝙ iudex applõnis nõ põt sic pronunciare,q̃a cũ nõ habeat fundatã iurisditionẽ, nisi ꝓducat̃ sñia , ex qua apparebit.j.tp̃s legitimũ fuisse appellatum, ꝑ ea,q̃ superius dicta sunt,cũ ergo iurisdõnẽ nõ habeat, nõ vr̃ ꝙ sic ꝓnũtiare possit.D. Abb.in d.cap.G.perpetuus. conatur huic rationi respõdere,& dicit,quòd cum iudex appellationis habeat iurisdictionem in causa principali . ita habebit iurisdictionem in peremptorijs, arg.l.ij.ff. de iurisom.iud.& in c. ꝑterea.s̃. de offi.deleg. Sed ista r̃nsio nõ ↄuenit,q̃a nõ agit̃ de ꝑparatorijs, sed de tota cã principali.dũ ꝓnũciat̃, ꝙ sñia ĩ futurũ nullã vim habeat .Dictũ tñ Inn. approbatur cõiter,de quo latè scripsi in c.j.ad fin.s̃.de ꝓba. & in l.ji.C. de edẽ.vbi videdũ est.¶†Tertio no.ꝙ si applõ iniusta sit,cã debet remitti ad iudicẽ à quo.nec poterit isto casu recusari,aliàs parũ operaret̃ decisio summi põtificis h̃. Et rõ vr̃, q̃a cũ declaratũ sit applõnẽ frustratoriam,illata nõ vr̃ iniuria iudici. Cõsulit̃.n honori iudicis,& appellãtis iniquitas,& calũnia detegit̃.Et facit. ad ea,q̃ dicta sunt in c.ad hçc.in c.ꝓposuit.s̃.eo.¶†Vltimo colligi põt hic in prin. ꝙ iudiciũ ꝓ cognitione cãe [a] accipit̃.Circa fi.vero ꝓbat̃, ꝙ applõne iudcij, ẽt sñia includant̃. † ꝙ tenet Bal.in l.j. in iiij.no.C.si aduer.rẽ iud.abb.in c.vnico.de plus pe.Glo.& Do. in c.statutũ.§.insuper in ver.iudiciũ.de rescri.in vj.& in c.j.§. si vero.in ver.iudicij, de excep.in vj.

ADDITIO.

a ¶Sil.Ald. Causę. Vide s̃.in rub.de iudi.in j.lec.in vj.col.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio an sit deserta per lapsum termini præfixi ad prosequendum.*
2 *Libere si quid fieri concedatur, intelligitur secundum terminos iuris, ita quòd alteri præiudicium non fiat.*
3 *Causa matrimonij fauorabilis est, vt.scilicet stet matrimonium.nu.5.*
Matrimonium plura specialia habet.
4 *Opinio vnius pro matrimonio præualet opi.communi.*
6 *Appellatio tertia in eadem causa prohibetur,si sententiæ sunt cõformes,nu.9.*
7 *Satutum permittens tantum semel appellari,intelligitur ab vna parte.*
8 *Statuta prohibentia appellationem sunt strictè intelligenda.*

1 DIrecte. ¶†Primo not.ꝙ vr̃ hic probari ꝙ per lapsum termini prefixi ad prosequẽdum applõnẽ, non sit appellatio deserta. Quod patet, quia dr̃ elapso tali termino postmodũ renuntiauit appellationi. ergo dat̃ intelli ꝙ nõ esset deserta appellatio. Nec ob.ꝙ intelligat̃ tex.de renuntiatione de facto, quia verba in dubio proprie accipiuntur.l. non aliter.ff.de leg.iij.Similiter non ob.illud in quo Abb.residet, ꝙ renuntiatio facta fuit ipso facto cõparẽdo coram iudice à quo, vt per eum hic,quia vr̃ ↄ̃ istum tex.vbi ponderat̃ ꝙ ista mulier nõ fuit prosecuta applõnẽ ĩ terio. ergo applõ vr̃ deserta.c. ꝑsonas.s̃. eo.cũ si.Et tex.dicit ꝙ postmodũ mulier renũtiauit appellationi. cum ergo postmodũ facta fuerit renuntiatio cõparendo corã iudice à quo, nõ fuit per talem comparitionem sublata appellatio queę iam nõ erat in rerum natura. Vt ergo ista omnia verba adaptent̃, habemus exẽplificare,tex.h̃,eo modo,quo potest,scilicet tali casu.ꝙ per lapsum termini nõ ĩtelligat̃ aplõ deserta , ꝙ est,q̃n istud colligit̃ ex intentione prefigentis terminum,qui noluit appellationem desertam esse,sed ꝙ vlterius procederet in causa,vt 2 est tex.vbi Do.declarat in c.j.in prin. de electio.in vj.¶†Secundo no.ibi,libere,ꝙ q̃n aliquid conceditur alicui,vt fieri libere possit, a intelligitur fm terminos iuris, [a] ita ꝙ alteri præiudicium non inferat̃,& hoc dicit Bal.in l.milites.in fi.C.de test.mil.in l.dotalẽ. ad fi.ff.de resta.mili.& idem Ange.tradit in consi cxxxix.visis omnibus statutis in iij.col.& quod not.Bal. in l.Labeo ait.§.hæc autem clausula.ff.de arb.Et de ver.libere,facit quod dixi in c.qoni.s̃.eo. ¶ Tertio no.ibi,bis appellare.rationẽ quare secunda hic cõcedatur,ex qua infertur ꝙ tex.hic loquatur de eodẽ grauamine. aliàs ratio ista non conueniret,quia si de nouo grauaretur,non solum bis,sed millies poterit appellari,vt per gl.hic.Et istud,quod dixi, ponderandũ est ad intellectum huius decretalis,quæ fm omnes 3 intellr̃ de secundo grauamine illato. ¶†Vltimo notandum est, ꝙ causa matrimonij fauorabilis est.nam multa specialia sunt ĩ matrimonio,vt per gl.& Doc.in c.j.in prin.vt lit.non contes.& inter 4 alia illud no.† est ꝙ opi.singularis doctoris ꝑponitur cõi opin.fauore matrimonij, vt Host.dicit, & Abb.post alios sequitur in c.si vir.j.de cogna.spi.quod tñ declarandũ est, vt dixi in c.j.de consti. 5 † Et fauor iste qui præstatur matrimonio in ea parte intelligitur, q̃ stat pro matrimonio,vt matrimonium habeat locũ,vt declarat Io.And.in c. series.s̃.de test.& sequit̃ Abb. in c.iurauit.col.iij.s̃.de proba.De quo latius dixi in c.j.col.ix.s̃. de proba. circa istum tex. formatur ↄ̃rium de c.personas.s̃.eo.in quo Doc.multũ laborant & inter alias respositiones probabilis vr̃ illa solutio,ꝙ iste hic loquatur q̃n ille qui appellationẽ deseruit iterũ grauat̃ , merito ex nouo grauamine ad appellãdũ admittitur. secus si vellet admitti ex eodem grauamine,pro quo semel appellauit,& appellationẽ destituit. vt d.c.personas.D.Abb. hic conatur istam responsionẽ impugnare.Primo,quia sine dubio hoc vr̃ ꝓcedere.quia clarum est ꝙ dato nouo grauamine quis debet posse appellare. Secũdo, dicit ipse ꝙ tex.ĩ d.c.personas.generaliter loquit̃. ergo indistinctè debet intelligi . Sed rationes iste de facili remoueri possunt. Nã secunda ratio tollit primã,quia cũ text.in d.c.personas.generaliter dicat deserentẽ applõnem non posse appellare , ex hoc ratio probabilis probandi insurgit,quia ẽt dato nouo grauamine,ipse nõ debet admitti,quia cum iste semel applõnem deseruit , videbatur ꝙ nõ deberet vlterius admitti ad appellãdũ,vt in simili habetur in l.si cui.§.si tñ.ff.de accu.& istud dicit Bal.hic,& sic prima ratio Abb.tollit̃.Nõ ob.altera,ꝙ text.loquit̃ generaliter in d.c. ꝑsonas , quia non inconuenit ꝙ illa generalitas declaret̃, & distinguatur,vt per illum text.hic, cum Abb.tñ refert alium intellectũ Io.And.in quo Doc.residẽt,vt Abb.& Mod.prosequunt̃ hic.Sed difficultas insurgit,q̃a intellectus cõis Io.And. & oẽs alij, qui dãtur ad istum text.præsupponunt hic appellatum esse ex secundo grauamine.sed vt dixi in no.text.hic ↄ̃rium manifeste sentit in ratione in qua fundatur hic,in tex.de secundo grauamine nihil dr̃ sed simplr̃ ꝙ pars mulieris iterum appellauit. Et sic ab eodẽ grauamine appellari vr̃ , cum bis possit appellari, vt in text.dicit hic. Et si hoc dicat̃, obstant iura , q̃ præcise dicunt non debere audiri illum,qui appellationẽ deseruit.c.personas , cum si.s̃.eo. Nisi dicamus ꝙ ista iura procedunt, q̃n deserens appellationem postea cãm nõ reassumit.secus vero si postmodũ causa per eum reintegret̃,vt dicũt Io.And.& doc.hic. ꝙ periculosum est. & ideo cogitandũ.¶In gl.in ver.appellare , notãdũ est ꝙ Io.An. & Abb.post 6 alios hic,dicunt , † ꝙ tertia appellatio prohibet̃ in eadẽ causa ab eadem parte,q̃ appellauit. Sed tñ alia pars ẽt bis poterit appellare,& sic super eodẽ articulo quatuor appellationes poterũt fieri,vt Abb.hic declarat post Spe.in eo.tit.§.quoties . & idem Bart. in l.j.C.ne li.tertio prouo.d.Abb.& alij in c.sua nobis.j.eo. Et fm 7 istam interpretationẽ declarat̃, † & intelligit̃ statutũ,ꝙ tm̃ semel b appellare [b] permittit, vt est hic Pisis.Semel.n.intelligitur ab vna parte,& pstmodũ semel ab altera , si prima sententia reuocetur. Et ista declaratio seu interpretatio suadet̃, vt seruet̃ ęqualitas in iudicijs,arg.l.fi.C.de fru.& lit.expen.& q̃a iura , quæ appellatio-8 nẽ prohibent,strictè debẽt interpretari, † vt minus tollatur [c] ap-c pellatio,q̃ fieri põt,vt no.Bar.in l.ij.C.quo.ap.Ang.in cõsi.cvij.Ia. & Luc.& Bar. in cõsi.clxv. in q̃one. Istam tñ interpretationẽ Senis nõ admittunt, vbi viget tale statutũ.& ita ex quadã ↄsuetudi-9 ne erronea,quæ ibi inoleuit,hoc nõ obseruat̃. † Et quod dictum est de tertia appellatione,quæ prohibetur, intelligit̃ q̃n tres sen-d tẽtiæ sunt cõformes.Secus si in aliquo [d] discrepãt, vt tradit Ang. in l.j.C.ne li.tertio prouo.& Peru.in iij.q.hic. & sequitur Alex.in consi.lxx.in causa,& lit.in ij.lib.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Iuris. Adde Dec.in c.dilecti.in vj.col.de iudi.

b ¶Hier.Gig. Semel.appellare. Vide Philip.Dec.in consi.xlix.incip.præstantissime doctor in j.colum.

c ¶Tollatur. Vide de hoc per eundem in d.consi. xlix.col.fi.

d ¶Aliquo. Pro hoc addo bene optimum simile,quia videmus quòd vbi petitur,& fit executio alicuius sententiæ. si secunda contineat aliquid plus, quàm contineat prima, super hoc plura non est, nisi vna sententia,& potest appellari ab eo, quòd continet plus secunda quàm prima , licet per secundam fiat executio prime.Et in casu isto non habet locum regula, quòd ab executis nõ appelletur. Ita voluit pulchre Ange. in l.si cũ exceptione.§.hæc autem actio.ff.quòd met.causa.& alleg.dictum Inn.in c.fi.extra quòd me.causa.sequitur & cõmendat Fely. Moder.in c.quod ad consultationem.ver.limita secundo extra de re iudica.

SVMMARIVM.

1 *Nisi,hæc dictio,facit conditionem in sentẽtijs & vltimis voluntatibus,& aduersatur præcedentibus.nu.2.*
3 *Excommunicatio potest ferri sub conditione.*
4 *Monitio requiritur quando quis excommunicatur, si non fecerit.*
5 *Satisfacere quis non dicitur,nisi soluat in contractibus. secus in dispositione legis,vel statuti.nu 6.*

7 Excõmunicatus niſi ſoluerit infra xx. dies, ſi prorogetur terminus à creditore an ſit excommunicatus.
8 Pœna conuentionalis euitatur facta prorogatione.
9 Tempus & dies dicuntur pars ſummæ.
10 Prorogatio intelligitur facta cum omnibus qualitatibus præcedentibus.
11 Qualitas periurij repetita uidetur in termino prorogato.
12 Iuramentum debet formaliter præſtari.
13 Prorogatus terminus, an ſit idem cum primo.
14 Conditio poteſtaiuat retro non trahitur.
15 Appellari poteſt quandocunque ante euentum conditionis à ſententia excommunicationis conditionalis, quod eſt ſpeciale.
16 Medium dicitur quod clauditur inter duo extrema.
Ex quo æqualiter diſtat ab extremis. nu. 17.
Ex quo occupat tertiam partem. nu. 18.
Et qualiter intelligitur in ſtatutis. nu. 10. remiſsiuè.
20 Sententia ſub conditione quando valeat.
21 Laudum ſub qualibet conditione ferri poteſt.
22 Ex nunc in ſententia excommunicatiouis nihil operatur.
23 Excommunicatio poteſt ferri per literas.
24 Sententia mediantibus literis profertur.
25 Literas mittentes ad excõicatum incidit in excõicationem ac ſi alloqueretnr.
26 Literas, aut verbis aliquid facere paria ſunt.
27 Excommunicatus ſi elegerit, an facta electione ſit excommunicatus.
28 Foro conſcientiæ tutior ſemper via eligitur.
29 Excommunicatio præcedere cenſetur in foro conſcientiæ.
30 Electio eſt nulla quãdo ſuperior dicit quòd eligentes ſtatim quòd incipiunt eligere, ſint excommunicati.
31 Actus debet eſſe conſumatus, qñ agitur de implemento actus pœnã imponẽdo.

PRæterea. ii. ¶ † Primo no. ꝙ dictio, niſi, apposita ĩ ſentẽtjis diſpoſitionẽ reddit cõditionalẽ. Et idẽ eſt in vltimis volũtatib. l. qui bus diebus. §. quidã. vbi Bar. ff. de cõdi. & demon. Secus tñ eſt in ꝯ̃ctibus, vt not. in l. ij. ff. de in diem addi. Ita dicunt Imo. & Peru. hic. Sed tamẽ quãtũ ad terminos huius Decretalis, idem eſſet dicendũ in ꝯ̃ctibus. Nam ſi debitor promitteret pęnã, niſi ſatisfecerit intra mẽſem. iſta talis promiſſio eſſet conditionalis. Et iſtud voluit Bart. in l. j. in v. col. ff. de cõdi. & demon. dum inquit ꝙ qñ dictio, niſi, reſpicit futurũ tẽpus. idem eſt in ꝯ̃ctibus, & in vltimis voluntatibus, vt latius ibi per eum. † Et nã huius dictionis, niſi eſt aduerſari præcedentibus. ideo negat, ſi orõ affirmatiua præcedat, & affirmat, ſi oratio negatiua ſequitur.[a] vt no. Bar. & late poſt alios Alex. in l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. & idẽ Bar. & oẽs. in l. actione. C. de tranſa. Et vltra allegata per Alex. in locis præalle. hoc idem tradit Sal. in l. ij. circa. fi. C. de accuſa. Bal. in c. cum acceſſiſſent. col. v. ſ̃. de cõſti. in c. cum olim nobis col. j. de ele. in l. athlete. §. dat remiſſionẽ. ff. de excu. tut. in c. ij. per quos fiat inue. Ang. ĩ ꝯſi. lxxxij. huic parti. in ij. col. & idẽ Do. in c. ij. in ij. no. libel. obla. in. vj. & in c. ad decimas. in v. no. de reſti. ſpo. in vj. ¶ † Secũdo no. ꝙ excõicatio põt fieri ſub ꝯditione, & purificata ꝯdõne. ita ꝙ ſi debitor in termino fixo. xx. dierũ nõ ſatisfecerit, ſtatim erit excõicatus abſque alia monitione, q̃a dies interpellat ꝓ homine. ita iſtũ text. declarat Lap. alle. lxxij. p̃latus regularis alleg. Inn. ad hoc. in c. ſacro. j. de ſen. excõ. & Io. An. in c. P. & G. ſ̃. de offi. dele. facit tex. in c. potuit. j. de loc. & gl. in c. cupientes. §. ſi vero. ĩ ver. cõtẽpſerint. in fi. de elec. in vj. in cle. j. in ver. annis. ſingulis. de relig. do. cũ ſi. Et ſm Bal. hic. iſte text. bene ꝓcedit, prout loquĩt, qñ apponĩt tp̃s certũ. ſecus ſi dicatĩ ſimpl̃r, niſi ſatisfecerit: quia talis ꝯdõ negatiua haberet nimis longũ tractũ donec debitor viueret, alle. no. ĩ l. fideiuſſor obligari. §. fi. ff. de fideiuſ. Ita Bal.[b] hic in pe. col. ver. q̃ro an hodie. Sed tñ dici põt ꝙ ẽt iſto caſu valeret excõicatio, q̃a cũ iſte obligatus ſit nõ tm̃ expectareĩ. Nã ꝙ Bal. dicit haberet locũ, qñ aliquid ſimpl̃r eſſet ĩ ꝯdõne, & ad illud quis nõ tenereĩ. iuxta. l. ſi quis ſub ꝯdõne dãnorũ decẽ. ff. ſi quis omiſ. cã teſt. Secus vr̃ in ꝓpoſito, qñ debitor eſt obligatus; ĩ tali tñ caſu eſſet neceſſaria interpellatio, † q̃a cũ pœna excõicationis pendeat ex facto negatiuo, monitio req̃rĩ, iuxta dictũ Inn. in c. extirpande. §. quia vero. de præbẽ. de quo late Alex. ſcribit in l. ita ſtupulatus. in v. col. ff. de verb. obl. & in l. ſi mora. in x. col. ff. ſo. mat. ¶ † In gl. j. ad id, ꝙ Abb. dicit per tex. allegatũ in gl. idem ẽt Abb. per illũ text. tradit in c. præterea. j. de vſur. in c. inter alia. j. de immu. eccle. Et ꝯclõ gl. & d. Abb. procedit creditore volente eo, ſed inuito, nõ dicĩ quis ſatisfacere, niſi ſoluat, vt no. Bald. in l. prima. ff. qui ſatiſ. cogan. Et hoc verum eſt in contractibus. ſecus ĩ diſpoſitione legis, vel ſtatuti, † quia ſufficit dare fideiuſorẽ, vel pignus, vt tradũt Bal. & alex. ĩ d. l. j. ff. qui ſatiſ. cog. ¶ † Succeſſiue Abb. poſt alios hic quærit, ſi creditor in terminis decretalis prorogauit terminũ. xx. dierũ, an debitor excõicatus ſit nõ obſtãte ꝓrogatione termini, ſi nõ ſoluit intra terminũ xx. dierũ p̃fixũ in ſñia excõicationis. E ꝯclõ eſt, ſm eũ, ꝙ nõ ſit excõicatus. Et iſta opi. vr̃ verior, & magis cõis, quã ſequunĩ Bal. & Imo in l. j. §. & poſt operis. ff. de ope. nũ. Facit, † q̃a idẽ eſt in pęna ꝯuẽtionali, quæ euitaĩ facta ꝓrogatione. l. cum ſtipulatus ſim mihi à Proculo. ff. de ver. ob. vbi gl. & Bar. Et cõprobaĩ iſta ꝯclõ, quia ſicut ſi creditor ĩ totũ remitteret debitũ, debitor euitaret pęnam excõicationis. ergo idẽ dicẽdũ eſt, ſi ꝓrogatio facta ſit. quia vr̃ iſta remiſſio particularis, cũ tp̃s, † dies dicanĩ pars ſumme. l. j. §. diẽ. de edẽ. & ita tenet d. Car. in cle. j. §. nos itaq;. col. fi. ver. ſexto quæro. de iureiu. ¶ Et retẽta hac cõclõne, non ob. iura, quæ ꝓ ꝯtraria opi. Inn. & aliorũ adducunĩ videlicet tex. in l. Labeo. la ij. ad fi. ff. de arb. & in l. item queriĩ. §. qui impleto. ff. loc. cũ ſi. quia loquũtur reſpectu tertij, & in his, q̃ nõ ſunt ĩ poteſtate partiũ ꝓrogantiũ. Nã ꝓrogatione facta ꝑ creditorẽ debitori, fideiuſſor, qui in primo termino erat obligatus, liberaĩ,[c] niſi de nouo ĩ termino ꝓrogationis ꝯſentiat.[d] Sic loquunĩ iura præalleg. & no. hic Bal. ꝑ illũ tex. ĩ l. ſi cũ Hermes. C. loc. & Bal. poſt. Bar. in d. l. Labeo ait. §. fi. Arch. xj. q. j. ĩ c. te quidẽ Abb. poſt alios ĩ c. ꝯſtitutus, ad fi. j. de fideiuſ. Pau. de Caſt. ꝑ illũ text. ĩ l. iiij. in prin. ff. de dam. infec. Sed in nr̃a q̃õne ħ agiĩ tm̃ de p̃iudicio ipſius ꝓrogãtis, qui potuit ſibi p̃iudicare. rõnibus. ſ̃. allegatis. Si tñ debitor poſtea nõ ſoluat in termino prorogato incidit,[e] in excommunicationẽ[f] vt tenet Inn. hic, & Bal. finaliter ſequiĩ hic ad finem. & Bart. & Imo. in l. j. §. & poſt operis, de no. ope. nun. cũ cõcor. vt proſequiĩ ibi Alex. in ij. col. † quia vr̃ facta prorogatio cum omnibus qualitatibus pręcedentib⁹. Ad ꝙ facit ꝙ idem Alex. tradit in d. l. cũ ſtipulatus ſim à Proculo. in gl. in verbo, proficeret. & in pulchra. q. cõſuluit Pau. de Caſt. in cõſi.[g] cxiiij. ſi cõſideramus tenorem ꝓrogationis. ¶ Et ꝙ dictum eſt de excõicatione, pari rõne idẽ vr̃ in periurio,[h] quia † qualitas periurij repetita vr̃ in termino ꝓrogato, vt Bal. cõcludit in c. venerabilẽ. ſ̃. de elec. in v. col. ¶ Sed tñ ĩ iur̃o aliter voluit Bal. qui late conſuluit ꝯ̃rium in conſi. clxviij. quęritur ſi factum ſit. in iij. libr. quia in iuramento rõ ſp̃ãlis vr̃, cũ illud debeat formaliter præſtari, per tex. in c. pe. † & ꝙ ibi hr̃ de iureiur. & hoc idem tenet Card. poſt aliquos quos ipſe refert in d. §. nõ itaq;. in fi. col. v. ver. quæro. Pro reſoluione huius articuli eſt conſiderandũ, nunquid † facta prorogatione dicatur idẽ terminus cũ primo? de quo in no. q. Bar. tradit. & late Alex. in in l. iiij. ff. de dam. infe. Bal. not. in l. ſi à te circa fi. C. de pac. inter empt. & vẽ. in l. obſeruari. §. ꝓficiſci. in xix. q. ff. de ꝓcõ. & idẽ Bal. in c. j. col. fi. ſ̃. de iud. gl. fi. & ibi Do. in c. hi, qui de p̃bẽ. in vj. cũ ſi. ¶ In gl. ij. ibi. l. potior circa iſtud ꝯ̃rium laborant Doc. hic. Et illa cõſideratio extremarũ quã Abb. hic facit, & alij ſequunĩ nõ ſatisfacit, q̃a ſi recte aduertaĩ, extrema habilia ſunt, vt cõditio tradaĩ retro in iſta fictione trãſlatiua de tp̃e ad tp̃s. Patet ĩ extremo à quo, in quo ꝯdõ reperiĩ purificata. ergo extremũ dr̃ eſſe habile, cũ ĩ veritate ſit illud, ꝙ medio tp̃e perfectionẽ inducere dẽt. Idẽ eſt ĩ extremo ad ꝙ in quo ſñia reperiĩ, & tp̃e ipſius ſñię nõ reperiĩ appl̃o eodẽ inſtanti interpoſita. & iõ ẽt hoc extremũ habile vr̃. Vñ ad tex. ĩ d. l. potior. rñderi planius põt & dico, ꝙ loquiĩ in ꝯdõne cauſali, q̃ trahiĩ retro. † ſecus eſt in cõditione poteſtatiua, q̃ retro non trahiĩ. l. qui Balneũ. vbi tex. & ibi Bar. ff. qui potio. in pig. ha. & idẽ Bart. in d. l. potior. & in l. ſi is, q̃ ꝓ emptore. in xvj. col. ff. de vſuca. Et ſicut ĩ ꝯ̃ctibus ꝯdõ poteſtatiua retro nõ trahiĩ, ſic ẽt dicendũ eſt in ſententia. Iſtã ęquiparationẽ ſp̃ãliter ad propoſitũ noſtrũ in no. q̃õne, q̃ fuit Piſis, facit Bart. in d. l. ſi is, qui ꝓ emptore. in car. pe. ver. quidam ꝓpter maleficium fuit cõdẽnatus. vbi inquit ꝙ ꝯdemnatus in c. & ſi nõ ſoluerit intra decem dies, amputetur ſibi manus, ꝙ purificata cõditione, q̃a nõ ſoluit intra. dies, illa ꝯditio nõ trahitur retro, quia poteſtatiua eſt, ſicut in ꝯ̃ctibus contingit, Ita ipſe arguit. Et ſic proprie vr̃ in iſto tex. dicendũ, quia conditio poteſtatiua eſt, niſi ſatisfeceris intra. xx. dies. Et in terminis proprijs in excõmunicatione Bald. hoc dicit in c. quod tranſlationẽ. col. pen. ver. quæro nunquid. ſ̃. de offic. deleg.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Sequitur. Et q̃uo hoc ꝓcedat, vide Lud. Gomeſ. inſti. de act. ĩ prin. col. j. ĩ fi. Dec. cõſ. cxxxiij. col. iiii. in prin. in cõſi. dxxxii. col. i. vbi addidi & ꝙ excipiat à dicto p̃cedente, vide Dec. in c. iii. col. iiii. de off. dele. in c. cõſultationib. ĩ fi. co. ti.

b ¶ Ita Bald. Et bene quidquid dicat Deci.

c ¶ Hier. Gig. Liberatur. Adde eundem Deci. in conſi. xciii. in i. col. vibi multa notabilia circa hoc ponit, & in terminis decidit, ꝙ is, qui promiſſit nõ ꝯ̃uenire laudo ferendo ſub certo tempore, ſi commiſſum prorogetur vltra illud tempus eo ignorante conrrauenire poterit.

d ¶ Syl. Ald. Conſentiat. Vide Iaſ. in l. i. col. v. C. de iudi.

e ¶ Incidit. Et vt tenet Fran. Cur. iunior in l. vlti. ff. ſi cer. pe. Pet. Rebuff. ſuper cor. in rub. de proro. dila. gl. i. quamuis contrarium. ccccxxvi. quæritur. libro. Clauæ verſi. excõmmunica. § .xxi.

f ¶ Syl. Ald. Excommunicationem. Vide ad hæc. omnia Deci. in c. de cauſis, col. iii. cum ſeq. de offi. deleg.

g ¶ In. conſi. Quod eſt conſi. ccclxcix. lib. i. in nouis.

h ¶ [illegible]

a deleg.& idem Pet.de Anch.[a] in cõsi.clxvij.ex naratis.col.de Secũdo principaliter respõderi potest ad l. potior.ꝙ sit speciale hic in sententia excõmunicationis,vt nõ trahatur conditio retro. quia extremũ,ad quod, nõ videt habere habile,declarãdo,tñ aliter,ꝗ̃ dicat do.Abb.hic Etenim bene cõsiderãdo,excõicatio nõ fertur, nisi pp cõtumaciam. xj.q.iij.c.nemo. Et ideo quãdo excõicatur debitor,nisi satisfecerit intra mensem, purificata cõditione post mensem, extremũ à quo est habile,quia in veritate reperitur cõtumax.sed talis cõditio purificata trahi nõ põt ad tps sniȩ, quia illo tpe nõ fuit cõtumax, & sic fundamentũ excõicationis desuit. Ita colligitur ex his,quȩ dicunt Car.in iiij.col.& Imo.ibi in vj.col. ver.quærit hic Guil.in c.pastoralis.de re iudi. & Bal.expresse hoc dicit in auc.contra cũ rogatus.col.j.C.ad Treb.¶ In ea.gl.appellatum est ante diem conditionis. Gl. diferentiã facit inter sniam

15 excõicationis, & alias snias.Et ista opinio approbatur cõiter,† ꝙ speciale sit in excõicatione conditionali, ꝙ semper ante euentũ ꝯdonis appellari possit.in alijs vero sententijs à tpe prolationis tps appellãdi cõputatur.Do.Abb.tamen in distincte tenet, ꝙ ẽt in excõmunicatione,sicut in alijs sententijs, tpe sniȩ appellandũ sit intra.x.dies, rationibus, de quibus per eũ hic.Perusi.& Mod. hic dicunt ꝙ rões Abb. procedunt bene in alijs sententijs. sed nõ sic in snia excõmunicationis,quæ habet tractum successiuũ, & in ea conditio retro non trahitur.secus vero est in alijs sententijs. Sed tamen ratio ista diuersitatis[b] tollitur ex his, quæ.s. dixi

b respondendo ad.l. potior, quia conditio hic non trahitur retro, ex eo, ꝙ potestatiua est. Idem in qualibet alia snia in qua conditio potestatiua apponeret. Nec talis snia excõmunicationis magis videt habere tractũ successiuũ, ꝗ̃ alia snia, quæ sub simili cõditione proferatur.& ideo opi.d.Abb.probabilis reddit.Non tñ recedendum est à cõmuni opinione, pro qua bene facit rõ specialitatis,quæ cõsideratur in excõmunicatione,scilicet pp cõtumaciam,vt.s.dixi ad ꝓrium.l. potior. In excõicatione.n.cõtumacia requiritur, quæ reperitur tpe conditionis purificate. sed tpe sententiȩ in terminis huius decretalis nõ erat cõtumacia.merito conditio non trahit retro,declarãdo vt dixi.¶ Et ex dictis.d.abb. quæ.s.retulimus,notãdum est,ꝙ medium,capit pluribus modis.

16 †Nã primo mediũ,dr ꝙ claudit iter duo extrema,[c] vt tradit Abb.

c per illũ tex. in c. ꝯsuluit. in ij.no.s.de offi.dele.& pbat in l.iij.§.inter medias.vbi Are.ff.de lib.& posth. & sic accipitur hic sm intellectum communem. & ita istũ tex.declarat Do. in c. non solum. in prin.in vj.no.eo.ti. in vj. Facit ꝙ no.Io. An. in c.j.per illũ tex.&

17 ibi dixi.s.de prob.¶ †Secundo accipitur medium,ꝙ ȩqualiter distat ab extremis.& ita his duobus Bal.distinguit in l.qui sella.§.fi.

18 in fi.ff.de ser.rust.prædio.† Tertio modo medium dicit illud, qđ occupat tertiã partẽ. ita dicit Ioã. An.hic,sm vnam expositionẽ.

19 & hic Bal.tradit in l.j.in prin.ff.de ori.iur.† Et in statutis, quõ me-

20 dium dicatur, in not.q.Bar. tradit in l.iij.in prin.ff.de fur.¶ †Successiue Abb. hic tradit, quando valeat sententia sub conditione, & distinguit inter conditionem intrinsecam, & extrinsecam vt per eum hic. Fuit doctrina Bartol. in l.j.§. biduum.ff. quando app.sit.quã ẽt abb. sequitur in c.qđ ad ꝯsultationẽ in iij.no. de re iud. Sunt tñ tres casus in quibus indistincte snia ꝯditionalis non valet, vt tradit Alex.in additionibus suis in d.§. biduũ, & prose-

21 quuntur Mod.in d.c.quod ad cõsultationẽ.† Et licet in snia distinguatur, laudũ tñ arbitrorum sub qualibet cõdõne proferri põt, ad similitudinẽ ꝯtũ,vt no.Pe. de Anch.in consi.ccix.iudex pri-

22 mo de iure iudicaturus. c. vij. ¶ †Ex gl. primo abb. concludit in terĩs hui⁹ decretalis, ꝙ ẽt iudex dicat,nisi satisfeceris creditori intra mẽsem,ex tũc excõicatus sis : qañ p h̃ vr excõicat⁹ à tpe sniȩ. sed tũc demũ post cõdõnẽ cõpletã.Et ista ꝯclõ pbatur rõne,quia tpe sniȩ debitor nõ erat cõtumax. vñ nõ põt intelligi ꝙ excõicatus sit.Ita Bal. in auct. ꝯ rogatus.in j. col.C. ad Treb. & sequitur

23 Peru.hic in iij.q.¶ †Secũdo Abb. cõcludit ꝙ sicut viua voce iudicis,ita per literas excõicatio ferri põt,vt pbat in c.nullus.iij.q.iiij.

24 & psequit Peru.in vlt.hic.q.† Non ob. tex.hic in ver. protulerit.

d quia etiam mediantibus literis snia proferẽ,[d] Abb. rñdet hic.facit tex.in epistola inter claras.C.de sum.Tri.& fi.ca.in prin. dum inquit, ꝙ scripturȩ loquuntur. Sic ergo cũ literis satis dicit iudex proferre.& in simili gl.in c. cõstitutionẽ. de sen.excõ.in vj.in ver-

25 bo, participationem.† dicit ꝙ quis in excõicationẽ incidit, non solum qñ alloquitur excõicatũ, sed ẽt qñ literas ad eũ trãsmittit.

26 Ad ꝙ bo.tex.in c.vbi periculum.§. nulli. de elec.in vj. † Et regulariter paria sunt, ꝙ aliqd fiat verbis, vel literis.l.j.in fi.ff.de ꝯhẽ.

27 empt.l.qui aũt in fi.de ꝯsti. pecu.¶ †Postremo Abb.post alios ꝗ̃rit,si abbas dicit,excõico te,si appellaueris,vel elegeris,an statim excõicatus sit,& ĩ instãti,quo elegit, vel appellat.ita ꝙ excõicatio videat applõnẽ,vel electionẽ pcedere.& post varias opi.tandem sequit Inn. q tenet ꝙ inspecta mẽte pferentis talẽ sniam, videat iste excõicatus in ipso actu appellãdi. vel eligẽdi, qa intẽtio eius fuit phibere applõnẽ, vel electionẽ.¶ Et si aliter diceremus, excõicatio redderet nulla,qa lata ẽt post applõnẽ.quo casu nõ valet.c.p tuas.j.de sen.excõ.& istam opi.ẽt sequit Bal.hic. & Pet.de Anch.qui latius refert, & declarat Inn.hic in regula, accessoriũ. in pe.col.de re iu.in vj.Et ista opin.pcedere põt in foro cõsciẽtiæ,

28 vt dicit Peru.hic.† Nã tali casu semper tutior via eligitur.c.iuuenis.j.de spõ.

29 † Et iõ in dubio psumit ꝙ excõicatio pcedat,vt p gl. in c.j.s.de scrut.Sed in foro iudiciali ꝯriũ vr verius, vt tenẽt Host. & Ant. de But.quos Abb.hic refert. Et pro ista ꝯclõne est bonus tex in c.cum tu.s.đ test.quẽ adducit Peru. hic,vbi in dubio in foro iudiciali interpretatio fit,ne qs videat excõicatus.Faciũt plura,ꝗ̃ dixi in c.super eo.el.ij.s.eo. Et in terminis nostrȩ qõnis h̃ idẽ Bal.tenet ĩ Arethusa.in prin.col.iij.ver.no.arg.ff.de sta.ho.& Pau. de Ca.idẽ sequit in l.filiusfa.§.diui.el.ij. in iij.col. ver.itẽ opponit.

30 ff.de leg.j. † vbi inquit ꝙ electio reddit nulla,qñ superior dicit,ꝙ eligẽtes excõicati sint statim ꝙ incipiũt eligere.sec⁹ si dicat,elegerint,qa tũc electio valet.s͡ȝ ipsi excõicati sunt.alle.tex.ĩ l.interdũ.ĩ verbo incipiente.ff.qui.mo.vsuf.ami.Facit ꝙ not.Abb.post alios. in c.dilecto.j.de pbẽ.in vers.extra gl.oppo.vbi ꝯcludit ꝙ si statuẽtes iurauerũt nõ recipere aliquẽ vltta numerũ. si veniunt ꝯ iurm sunt periuri recipiẽdo aliquẽ vltra numerũ. valet tñ receptio vltra numerũ facta, qa pcedit anteꝗ̃ dicant periuri. Et ĩ simili qõne tradũt Bar.& alij in l.si quis id ꝙ.ff.de iur.om.iu.vbi late Alex.

31 prosequit in j col.† Nam cũ agatur de implemento actus, pœnã imponẽdo,actus dẽt esse cõsumatus.c.perpetuo. vbi Io.And. & doc.de elec.in vj.& Bal. per illũ tex.in l.q. aũt.ff.de infa.no.do. Abb.in c.cũ in cũctis.§.clerici.col.j.s.de elec.cũ si.Nõ obs. ꝙ intẽtio proferentis excõicationẽ,in primis debeat attendi, quia non cõstat de tali intentione,& in dubio psumit ꝙ talis intentio fuerit,qualiter verba sonãt.l.Labeo.§.id Tubero.ff.de sup.le.c.is aũt xij.q.ij.Nõ ob.sm hanc interpretationẽ excõicatio redderet nulla.vt Abb.h̃ dicit qa lata eẽt post applõnẽ,qa h̃ ñ vr verũ, cũ talis excõicatio applõnẽ pcedat, licet cõdõ videat purificata post appellationẽ interpositã.iõ vr ꝙ talis applo valeat arg.tex.hic.secus vero qñ post applõnẽ pnuntiatio excõicationis sequit,prout loquit tex.in c.per tuas.quẽ d.Abb. adducit hic.& ista addẽda sunt ad ea,quæ Peru.hic scribit in ver.v.quæritur.

ADDITIONES.

a ¶De Anch.consi.clviij.lib.meo.

b ¶Syl.Ald. Diuersitatis. Vide de ratione quare statim appellandum sit à sententia conditionali.Andr.Tiraquel.in tract.de retractatu de lignagier.§.j.in glo.x.nu. 48.& seq.fol. totius tract.xcvij.

c ¶Syl.Ald. Extrema. Vide Deci.in c.j.col.v.in iiij.not.de appel.

d ¶Syl.Al. Profertur. Adde Deci.in c.ij.in ij.no.de except.

SVMMARIVM.

1 *Verba regulantur secundum mentem & rationem disponentis.*
2 *Mens & ratio legis est anima.*
3 *Ratio statuti dispositionem inducit.*
4 *Lex est quidquid in ratione consistit.*
5 *Extensio non dicitur, vbi est eadem ratio.*
6 *Mens, & ratio differunt.*
7 *Clausula in vno articulo, an & quando ad alios porrigatur.*
Inclusio vnius est alterius exclusio, quando est eadem ratio. aliàs secus.
8 *Ratio naturalis in decisione causarum licite allegatur.*
9 *Conscientia remordet quando fit contra rationem naturalem.*
10 *Clausula generalis refertur ad omnia, quando nulla ratio cõtraria deduci potest.nu.11. & quando nõ venit accessoriè in contextu vnius capituli. nu.13.*
12 *Relatio tantum fit ad præcedentia quando sumus in diuersis negotijs, & non fit ad omnia, vel quando insurgeret absurditas.nu.15.*
14 *Clausula non refertur ad articulum habentem suas clausulas determinatas.*
16 *Relatio non fit, quando ea facta actus destrueretur.*
17 *Pœna in vno capitulo nõ porrigit ad aliud in quo aliquid simpliciter phibet.*
18 *Pœna apposita in vno ex æquiparatis habet locum in alio.*
19 *Additio intelligitur facta cũ omnib. qualitatibus, & pœnis eius, cui fit additio.*
20 *Extensio ad similitudinem rationis fit etiam in materia pœnali.*
21 *Relatio non fit ad posita incidententer gratia demonstrationis.*
Nec quando materia est fauorabilis. & deberet extendi.nu.22.
Et quando intentio disponentis haberet locum etiam nõ facta relatione.nu.23.
24 *Subintellecta nunquam ad alia porriguntur.*

1 SEcundo requiris. ¶ † Primo nota ꝙ verba regulant secundũ mentẽ & rõnem disponentis, vt p Abb.hic. Ad idem bonus text.in l.adigere.§.quãuis.de iu.pa.

2 & in l.milites agrum.in prin.ff.de re mili.† Mens.n. & ratio legis, anima legis dr.ideo mẽs potius attẽditur,quàm verba, quæ sunt tãquã corpus, vt Bal. dicit in l.si quis

3 seruo. C. de fur. Et sicut statutum † disponit in his, de quibus expresse loquitur, ita ratio statuti pariter dispositionem inducit, vt Bal. inducit in c. dilectus filius, col. j. §. de rescri. alleg. tex. in l. emptor. §. fi. ff. de rei ven. ¶ 4 † Et lex est, quidquid in rõne consistit, vt no. Abb. in c. nulla ratio. j. de preben. alleg. gl. j. dist. in c. consuetudo. & Bal. idẽ dicit in c. j. col. vj. §. de consti. 5 † & ideo vbi menses, a & omnimoda rõ concurrit, nõ dr̃ fieri extensio.[a] vt voluit gl. no. in c. j. de temp. ord. ĩ vj. in ver. Italię. in c. si postq̃. in ver. mente. de cle. in vj. & in cle. j. §. in ver. eligatur. de cle. & Bal. ĩ d. l. si quis seruo. col. ij. ver. & adde. Nã qñ in pluribus casibus est eadẽ ratio, tunc vna & eadem ratio decidit oẽs casus nõ per extẽsionem. immo sicut genus cõprehendit spẽs, & sic ratio generalis diuersas spe-b cies casuum emergentium cõplectitur, vt no. dicit[b] Pau. de Ca. in consi. cccxxxiiij. præsens casus in ij. col. vbi. alle. Bal. in l. de quibus. ff. de le. & hoc idem no. Bal. in auc. post fratres. C. de leg. here. in ver. itẽ frater. Et p̃dicta bene procedunt s̃m mentem legis-6 latoris, aliter vr̃ in ratione. † Nam ista inter se differunt, vt singulariter colli̇r ex his, quæ Bar. tradit in l. iij. §. fi. ff. de legi. tut. dũ inquit aliquam tutelam esse legitimam ex rõne legis. xij. tab. nõ tñ ex mente, & sic dr̃iam facit inter rationem, & mentem. Quod notandum est: quia idem Bar. alibi in l. cum mulier. ff. sol. ma. di-cit q̃ mens, & rõ idẽ sunt. ¶ 7 † Secũdo no. q̃ clausula posita in vno articulo ad alios articulos porrigit̃, ex quo limitatio hr̃ ad illud q̃ solet dici, q̃ vnius inclusio alterius exclusio intelligitur. l. cum pretor. ff. de iud. c. nonne. §. de præsum. Nam illud intelli̇r, qñ in altero non est eadem ratio. secus si eadem ratio reperitur, vt hic, quia inclusio vnius, ad aliud extenditur. Ad idem tex. in l. j. vbi Bar. & Bal. C. de diuer. resc. Facit gl. in l. cõsilio. §. quæsitum. in vers. solui. ff. de cur. fu. in l. si res. C. fami. ercis. & probat̃ in l. eius qui. ff. 8 si cer. pet. ¶ † Tertio no. q̃ ratio naturalis[c] in decisione causarum c licite allegat̃, vt per Abb. hic. facit tex. in l. cũ ratio. ĩ prin. ff. de bo. dam. Et ideo Bal. dicit in l. j. §. in primo. C. de cad. tol. q̃ ad rationẽ naturalẽ recurrẽdũ est, q̃ est optimus legis clypeus. & Bal. ita arguit in cõsi. xxxviij. d. Thomas. lib. iij. dicens q̃ licet lex aliqua nõ dicat, ratio tñ naturalis hoc dicta q̃ cuncta recte disponit. alle. l. si me, & Titiũ. ff. si cert. pet. & alibi gl. in l. in hac. ĩ gl. mag. circa med. 9 ff. de triti. dicit † q̃ cõscientia remordet, qñ fit ɔ̃ rationẽ naturalẽ. Talis tñ allegatio, probabilis vr̃ nõ necessaria, nisi quatenus auctoritate legislatoris cõprobat̃. ita q̃ de ratione naturali sit facta lex, vt de dictis auctorum not. Paul. de Cast. post Ia. But. in l. j. ff. si cer. pet. Abb. in c. j. §. de pręscri. ¶ In gl. ij. in ista materia, quã Abb. post alios prosequitur hic, firma doctrina dari nõ põt, vt dicũt Io. And. & Ant. de But. in c. inquisitioni. j. eo. Nam hoc dr̃ brocardũ vt per gl. in c. apl̃s. xxxij. q. vj. Sed tñ regula firmari põt excipiẽdo 10 aliquos casus, qui cõiter approbant̃. † Sit ergo ɔclõ, vel regula, q̃ d clausula generaliter ad oĩa refertur.[d] per istũ tex. hic. Ad idẽ tex. in l. talis scriptura. §. fi. ff. de lega. j. in l. iij. §. filius inter medias. ff. de 11 lib. & posth. in l. j. C. de lib. præte. vbi Bal. in prin. declarat, † & rationẽ adducit, vt istud habeat locum, qñ nulla ratio assignari põt, quare magis ad vnũ, q̃ ad aliud capitulũ referat̃. Et idẽ Bar. dicit in d. l. talis scriptura. Secus qñ rõ diuersitatis posset adduci, vt eriã no. Bal. ĩ l. in actionib. in iij. no. ff. de in sa. Et s̃m p̃dictã ɔclõnẽ no. quæstionẽ decidit Ang. in ɔ̃s. xxviij. testator relinquit. Pe. de Anc. in cõsi. lxvij. subtiliter, & ad plenũ. in iij. colũ. Ro. in cõsi. ccclxxx. in casu. Aret. in cõsi. cxvj. viso puncto. in prin. Et istã regulã Alex. facit in ɔ̃s. ccxiij. visis, & opportune digestis. lib. ij. vbi plura adducit & in cõsi. xlviij. super citatione. lib. j. Quãdo vero ratio aliqua eẽt diuersitatis, nõ haberet locũ relatio. Et hoc pluribus modis exẽ-12 plificari põt. † Primo, si diuersa negotia sint,[e] vt gl. & Doc. hic di-e cunt, quia tunc relatio tm̃ fit ad præcedentia, non ad ea, quæ sequuntur, vt est casus in c. inquisitioni. j. eo. de quo ibi videbimus. 13 † Secũdo exemplũ ponit̃ qñ clausula nõ ponit̃ per se principaliter, sed venit accessorie in cõtextu vnius capituli. q̃a tm̃ ad illud restringit̃, vt Abb. declarat hic. & est dictũ Bar. ĩ l. fi. ff. de reb. dub. dum allegat. l. filium. ff. qñ di. le. ce. & sequit̃ Alex. in l. si idẽ cũ eo. §. fi. ff. de iur. om. iud. Bal. in d. l. j. C. de lib. præte. Quod dictũ limitari põt, nisi esset eadẽ ratio, vt illa qualitas ad omnia deberet referri ex eo quod no. Bar. dicit per illum text. in l. doli. ff. de ser. cor. & in l. iij. §. eritq; differẽtia. col. j. ff. de vi bo. ra. & quod Do. no. tradit in c. vbi periculũ. in §. nulli. in ver. no. bene istud dictũ. de elec. 14 in vj. ¶ † Tertio qñ aliquis articulus hẽret suas clausulas, & qualitatẽ determinatã. Nãm tũc ad illũ clausula nõ debet referri, vt do. Abb. declarat hoc per tex. in l. si quis legata. ff. de condi. & demon. & idẽ Abb. i c. cũ dilecti. per illũ tex. j. de dona. no. Bar. in d. l. talis scriptura. Et hoc in pulchra q̃õ. Bal. tradit ĩ d. l. j. C. de lib. pre. sequit̃ Alex. in consilijs præallega. & idẽ do. Abb. in cõsi. xx. casus in effectu col. pen. lib. ij. Ro. in consi. clij. præsens consultatio. & in 15 cõsi. cccclxxx. §. allegato. † Quarto, si ex ratione aliqua resultaret absurditas, non debet fieri, vt per Abb. hic. Ad idẽ gl. in c. vt circa in ver. corã, de cle. in vj. & no. ĩ d. l. si idẽ cũ eodẽ. §. fi. vbi Alex. post gl. & ad hoc est tex. no. quẽ ibi ponderauit. d. Abb. in vj. no. in c. ecclesia vestra. el. ij. de elec. & Bar. idẽ dicit ĩ d. l. talis scriptura. Old. i cõsi. clij. factũ tale, si dominus Clemẽs. Bal. in d. l. j. C. de li. præte. Abb. in consi. lxxv. illud de iure quærit̃. in pe. col. li. ij. & quod idẽ Abb. tradit in cõsi. xcvij. viso instrumẽto. in eo. li. Facit q̃ no. Pe. de 16 anc. in cõsi. ij. vt tãtum est. §. col. ij. † Quinto, nõ debet fieri relatio, si actus ex tali relatione destrueretur: vt no. Bar. in gl. in l. cũ vulgari. ff. de do. præleg. Bar. & Doc. in l. talis scriptura. & d. Car. in cõsi. lxviij. in q. præmissa. Ro in consi. xciiij. visis his, col. pe. & in cõsi. xcij. 17 visa dubita. † Sexto, si pena apponitur in vno capitulo, nõ porrigit̃ ad aliud capitulũ, in quo aliquid simpliciter p̃hibet̃. gl. no. in cle. ij. in ver. sanctioni. de vi. & ho. cle. & idẽ gl. fi. quã sequunt̃ ibi. doc. in cle. fi. de pe. Facit quod no. Bar. ĩ l. in testõ. per illũ tex. ff. de ɔdi. & demõ. l. in multa. eo. tit. q̃ no. Bal. in l. cũ pater certã. ff. de leg. ij. Sed tñ in ɔ̃rium est gl. in terminis. in c. de multa. in ver. in eadem ecclesia. quam Abb. ibi veriorẽ dicit. j. de p̃ben. & idẽ Abb. in cle. ij. præallegata. Sed quãuis hoc probaret̃ in præallegato. c. de multa. s̃m intellectũ gl. ibi, q̃ pœna, quę imponit̃ in prin. decretalis in beneficijs curatis, ẽt habeat locũ in dignitatibus de quib. tex. ad fi. loquitur, dici põt q̃ illud nõ sit virtute relationis, de qua agitur hic. sed alia rõne proueniat, ex eo. scilicet q̃ facta erat ęquipara-18 tio inter dignitates, & beneficia curata. † Et duo ęquiparant̃, pœna apposita in vno, in altero ẽt habere locũ intelligit̃, vt p̃ gl. pe. in c. si postquã. de elec. in vj. Et sic defendi põt glo. in d. cle. ij. ab eo q̃ hr̃ in d. c. de multa. Sed tñ vlterius ɔ̃ illam glo. facit, quia cũ ibi additio facta sit ad illud q̃ prius erat dispositũ, vt colligit̃ circa fi. f ibi, hoc insuper adijcimus. additio[f] videt̃ facta cũ omnibus qua-19 litatibus, ẽt quãtũ ad pœnã eius, cui additio fit, vt not. Card. post alios dicit in cle. statutũ. in iij. col. in iij. oppo. de ele. Facit text. & q̃ ibi Do. in c. fi. §. si aũt. in prin. de conces. præb. in vj. Ergo in terminis. d. gl. cle. ij. vr̃ q̃ pœna habeat locũ. Præterea in materia nostra hic considerandũ est, quia nõ vr̃ hoc posse p̃cedere. Nam si p̃hibitio sit facta in pluribus causis, vel articulis, & in vno pœna apponat̃, ex quo eadem ratio in alijs militat, generaliter pœna haberet locum in omnibus s̃m regulã. s. factam, quia non magis in 20 vno, q̃ in altero ratio reddi põt. Ad hoc bñ facit, † quia ẽt in mã penali extensio fit ad similitudinẽ rõnis, vt per gl. in l. si quis id, q̃ vbi Bal. & Alex. ff. de iur. om. iu. tex. in c. j. §. porro., quæ fuit prima g causa be. amit. cũ si. Si vero ratio esset diuersa,[g] vt q̃a essent negotia diuersa, vel alio repectu rõ diuersitatis colligeretur, s̃m. s. dicta tũc ẽt si non esset pœna, sed alia qualitas, non haberet locũ relatio. & ideo nõ est vis, q̃ pœna apponatur. & sic iste casus dubita-21 bilis redditur. † Septimo, ɔclõ. s. facta intelligit̃, vt relatio fiat ad oĩa capitula, q̃ principaliter apponunt̃, ñ ad illa, q̃ incidẽter circa h vnũ capitulũ cã demõstrationis forte dicta eẽnt,[h] vt no. dicit Bar. in l. ij. §. Titia. per illum tex. ff. de lib. le. Alex. sequitur in d. l. si idem §. fi. vbi allegat in simili quod not. Bart. & Doc. in l. si cui. §. si à filio 22 de leg. j. † Octauo non fit relatio quando materia esset fauorabilis, quæ deberet extẽdi, & ampliari, si per talem rationẽ restringeretur, vt probatur in c. cum dilecti. s̃m intellectũ Inn. j. de don. quod sequitur Alex. in d. cõsi. xlviij. in iiij. col. in j. lib. & in d. consi. 23 ccxiij. lib. ij. † Nono, q̃ intentio disponentis haberet locum, ẽt nõ facta relatione, nũq̃ vr̃ facta repetitio, vel relatio qualitatis. Exẽplum est, vt tradunt Anto. de But. & Imo. in cle. j. ad fi. de sup. neg. præla. & Alex. deducit in consilijs. s. alle. Decimo, & vltimo, si ali-24 quid non ponitur. † sed in aliquo capitulo subauditur, illud, q̃ subintelligitur, nunquam ad alia porrigitur, vt Bar. no. dicit in l. j. in prin. in lectura antiqua. ff. quod quisq; iur. & Alex. ibi sequitur in glo. in ver. si quis. Facit tex. & q̃ ibi Bart. in l. fin. in prin. ff. de leg. ij. In istis. x. casib⁹ propter diuersam rationẽ, vr̃ q̃ clausula, vel qualitas

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Extensio. Et ideo licet alia sententia ɔ̃ simile legis nõ vitietur, fallit tamen quando comprehenderetur à ratione alterius l. vt per Deci. in c. cum speciali. col. ij. de app. & vide in proposito Deci. in consil. lxiiij. col. iiij.

b ¶Vt no. dicit. Vide egregie circa hoc d. Ias. in l. j. §. item acquirimus in viij. no. ff. de acquir. possessio.

c Hie. Gig. Ratio naturalis. Adde bene facere, quia rationabile dictum ita monere debet iudicem ad iudicandum sicut si allegaretur tex. legis, dixit egregie Andr. de Iser. in proe. feud. in vlt. col. quem refert Ias. in l. quoties. vj. col. si. aliàs vij. C. de rei vend. Et de istis alleg. hic per Decium & simili. vide extense multa nota. dicta aggregata per d. Fely. in c. tua nos. in j. col. cum seq. & iureiur.

d ¶Referatur. Vide Alex. consi. ccxxvj. lib. vj.

e ¶Negotia sint. Vide Dec. in consi. xiiij. col. iiij. vbi late de materia.

f ¶Additio. Adde Alber. Bru. in cons. xxvij. & consi. xxxvj. Sed ɔ̃ Ant. Corset. sing. versi. addit. Philip. Deci. in l. si. nu. 2. C. vnde legi. Alb. j. par. statut. q. lxx. in fin.

g ¶Hie. Gig. Diuersa. Adde eundem Deci. in cõsi. xc. in ij. col. in j. vol.

h ¶Syl. Ald. Essent. Vide Ias. in l. j. col. j. ver. iij. limi. C. de sum. Tr. & si. cath.

litas non referẽ ad oĩa, ſm ꝙ ſupradictũ eſt. Plures alij caſus in ſimili occurrere poſſent, nec in hoc firma doctrina dari poteſt, vt Doc. dñt in d.c. inquiſitioni. Reliqua vidẽda ſunt in locis ſ. alleg. cũ concor. vt per Alex. in d.l. ſi itẽ. §. fin. de iuriſ. om. iud. & late diſtinguit Inn. in c. inquiſitioni. j. eo.

SVMMARIVM.

1 *Actor ſi appellauit à ſententia lata in fauorem rei, poſtea ſpoliauit, dicitur appellationi renunciare.*
2 *Spolians, & turbans aduerſarium pendente appellatione, ei renuntiare videtur, declara nu. 11.*
3 *Appellationi renuntiare videtur, qui aduerſarium ſpoliat ea pendente. Et idẽ quando turbat & innouat. nu. 4*
5 *Appellationi aduerſarij ſi quis non detulit, & velit appellare, eius appellationi non eſt deferendum.*
6 *Probatio incontinenti admittitur, quando aliàs non admitteretur.*
7 *Statutũ excludẽs exceptiones, nõ excludit quãdo offertur probatio incõtinẽti.*
8 *Appellatio largo modo dicitur beneficium*
9 *Incontinenti dicitur arbitrio iudicis.*
Et quomodo ponatur remiſsiuè. nu. 10.
12 *Prohibitio ſimpliciter facta, generaliter facta, intelligitur.*

AN ſit. ¶ Nota † primo ſecundum vnũ intellectũ, ꝙ ſi actor appellauit à ſententia lata in fauorẽ rei, † poſtmodũ applõne ſua pendẽte reũ ſpoliauit, intellr̃ appellationi ĩterpoſite renuntiaſſe.[a] † & idẽ ſi reũ iniuſte turbaret in poſſeſſione. Ita per iſtum tex. h̃ pro no. tradit. Math. in no. xxviij. no. ꝙ ſi actor, & idẽ no. Ang. in l. fi. C. de temp. app. vbi alleg. Inn. in c. ex parte. ſ. de reſcri. & idẽ Bal. dicit in c. ex parte. A de. col. vj. in verſi. item ſcias ꝙ ille, q̃ nõ defert. ſ. de teſti. † vbi cõcludit, ꝙ qñ appellãs pẽdente applõne innouauit, vr̃ renũtiare applõni, & ſtatim ſñia trãſit in rem iudicatã. alleg. tex. in c. ex parte. S. vbi gl. ſ. de reſcri Nã appellans debet quieſcere ab omni nouitate, dũ applõ pendet. aliàs renuntiatũ vr̃ applõni, vt Bal. dicit hic, & vlterius nõ poterit applõnẽ pſequi ille, q̃ appellauit. Si tñ appellatus vellet inſiſtere circa applõnem ab aduerſario ſemel interpoſitã, tũc ẽt appellãs cogiẽ illã proſequi, vt no. d. abb. declarat in d.c. ex parte de reſcrip. in gl. ij. ¶ † Secũdo collr̃ hic, ſecũdũ aliũ ĩtellectũ, ꝙ ille, q̃ nõ detulit applõni aduerſarij, ſi ipſe velit appellare, eius applõni nõ deferendũ eſt. Secus tamẽ eſſet, ſi eũ peniteret, & vellet primã applõnẽ aduerſarij proſequi, q̃a poterit, cũ illa eſſet cõis, vt proſequiẽ Imo. & Peru. hic. & late Rota in deci. xliij. Itẽ ſi appellatus, in nouis. ¶ Tertio no. ibi, in cõtinẽti cõuincere. intelligẽdo ꝙ iſta verba ponãtur cũ miniſterio, vr̃ tex. facere vim in hoc ꝙ in cõtinẽti pbeẽ. † Et ſic infertur, ꝙ qñ incõtinẽti pbatio debet fieri, admittereẽ. Quod facit p eo, ꝙ not. voluit d. Abb. in c. ſuſcitata. ſ. de in inte. reſt. in gl. j. in ver. effectũ. † vbi inquit, ꝙ ſepenumero in cõſilijs illã gl. allegare ſolet ad ſtatuta, q̃ excludũt oẽs exceptiones ꝯ ſñiam, vel inſtrumẽta. Nã intelliguntẽ, niſi quis vellet exceptionẽ legitimã incõtinenti pbare, quia ſemper deberet admitti, cum oĩs præſumptio fraudis remoueatur ex pbatione, q̃ incõtinẽti offertur,[b] p gl. ibi. facit tex. in c. literas. verſ. præterea. ſ. de reſti. ſpo. & idẽ abb. in c. ſuper eo. in fi. ſ. de offi. dele. & idẽ Abb. in cõſi. lxiiij. venio ad primũ col. pe. lib. j. Sed tñ iſtud dictũ abb. reprobatur per Alex. in cõſi. xciij. Clariſſimę dñę vicarię. col. pe. lib. iiij. vbi inquit, ꝙ nedũ abbas qui hoc dicit, ſed nec ſi eſſet eps̃, nec cardinalis, q̃ hoc diceret, nõ eſt verũ, ſm eum.[c] Nõ diſcutio aliter, q̃a incidẽter hic occurrit. ¶ † Vltimo no. ꝙ applõ diciẽ beneficiũ, ꝙ verũ intellr̃ largo modo, per ea quæ tradũt Abb. & Mod. in rub. ſ. de reſcri. & Io. An. & alij. in c. olim. j. de ver. ſig. ¶ Circa intellectũ huius Decretalis inhęrendo pro ſolito more veſtigijs do. Abb. hic, iſte tex. duobus modis intelligitur. Primo, ꝙ vna tantũ applõ facta ſit pro parte illius, qui aduerſariũ ſpoliauit innouãdo ꝯ ppriam applõnẽ. Nã vr̃ applõni ſue renuntiaſſe, & illã vlterius proſequi nõ põt, & iſtũ intellectũ ſequũtur abb. hic. & Mod. & cõiter approbatur, vt patet ex ſ. alle. in j. no. Sed tñ ꝯ iſtũ intellectũ facit tex. hic, ibi, poſt appellationẽ legitimè interpoſitã. Nã nõ eſt veriſimile ꝙ reus narrans appellationẽ aduerſarij, illã dicat legitimę factã, vt abb. & Doc. hic dicunt. Sed põt dici ꝙ cõſtaret, applõnem legitimã eſſe, & reus illam ex hoc tm̃ capite inpugnabat, quia vr̃ renũtiaſſe appellationi aduerſarius, qui poſt applõnem legitime interpoſitã à ſe, innouauit. Nam ſi applõ legitima nõ fuiſſet, nõ erat opus nec de iure potuiſſet tali capite inpugnari. Secũdo ꝯ iſtũ primũ intellectũ facit, quia hic q̃ritur an deferẽdũ ſit applõni, & pſupponitur, applõnẽ legitimè ĩterpoſitã fuiſſe. Vnde iſta verba nõ vidẽtur poſſe in eadẽ applõne cõcurrere, niſi dicamus ꝙ quãtum ad partẽ, q̃ appellauit, ltĩmè applõ q̃ dẽ interpoſita ſit, cui tñ nõ fuerat delatũ p iudicẽ. & ideo reſpectu iudicis quæritur, an illi deferẽdũ ſit. Secũdus tñ fuit intellectus, ꝙ hic duę appellationes fuerũt. primo. n. appellauit reus ꝯdẽnatus, & pẽdente applõne eius, actor illũ ſpoliauit, & poſtea ipſe actor appellauit, rñdeẽ hic, nõ eẽ deferẽdũ huic ſecũdæ applõni, p rõne, quæ in tex. ponitur. Et iſtud ꝙ dictũ eſt de ſecũda appellatione, pluribus modis exemplificari põt. Primo, qñ ſecũda applõ venit ad defendẽdũ illud, ꝙ attẽtatũ fuit, vt q̃a actor, qui ſpoliauit, appellauit, ne quid ꝯ eum innoueẽ. ita iſtũ tex. Spe. declarat in eo. tit. §. fi. quẽ refert, & ſequiẽ abb. hic. & idẽ Peru. in ſecũdo caſu, dicens hoc clariſſimũ eſſe, & ſine dubio procedere. Sed tñ quãtũ ad terminos huius Decretalis, hoc nõ vr̃ bñ pcedere, q̃a text. h̃ pſupponit ꝙ ſecũda applõ admittereẽ, ſed tñ reijciẽ in pęnã eius, q̃ deliquit. ſed in caſu prædicto ſecũda applõ ex alio capite nõ debet admitti, quia vr̃ ꝯ ius, cũ attẽtata pẽdẽte applõne debeãt in primis reuocari, c. nõ ſolũ. eod. ti. in vj. Et ideo illa applõ q̃ interponiẽ poſt attẽtatũ, ne quid innoueẽ, oĩno debuiſſet expelli. c. cõſuluit. & c. ad nr̃am. ſ. eo. Vnde ſecũdo exemplũ poniẽ, ꝙ ſecũda appellatio ad idẽ tẽdit, & ſic prima, & ſecũda applõ circa idẽ reflectũtur, vt per abb. h̃. Sed hoc ẽt nõ ſatisfacit, q̃a vt dicit Peru. hic in tertio caſu. ſecũda applõ circa idẽ ſuperflua eſt, q̃a prima eſt cõis, & negotiũ totũ deuoluit. l. ampliorem in princ. C. eo. & tali caſu nulla eſſet, ex quo ius ſuũ cõſequi poterat virtute primę applõnis. Cõfirmaẽ hoc. quia iſta ſecũda appellatio nõ admittereẽ tanquã ſuperflua, d. l. ampliorẽ. ergo nõ põt dici, ꝙ in pęnã illa repellaẽ, put dr̃ hic. Potuiſſet rñderi ꝙ illud ꝙ dr̃ in d. l. ampliorẽ. nõ videaẽ hẽre locũ in iſto caſu, qñ iſte pendẽte prima applõne innouauit. vr̃. n. impugnaſſe applõnẽ, in qua nõ vr̃ vt ſe fundare poſſit, regula ex eo, de re. iu. in vj. in c. cũ olim. de cenſ. Sed iſta reſponſio periculoſa eſt, q̃a iſte nõ phibeẽ pſequi applõnẽ aduerſarij, ſi eũ peniteat, vt no. Rot. in deci. xliiij. itẽ ſi appellatus, ſequũtur Imo. & Peru. h̃. vt dixi in textualibus. Tertio igiẽ exemplũ planius poniẽ, qñ ſecũda applõ ĩterponiẽ in alio articulo diuerſo, in eadẽ tñ cã, vt cõcludũt Io. And. Ant. de But. Imo. & Peru. in tertio caſu hic. Secus. aũt, ſi cã eẽt diuerſa penitus, & ſeparata, q̃a pęna, huius Decretalis ĩ eadẽ cã reſtringiẽ, p ea, q̃ d. Abb. adducit hic. pcipue ex eo ꝙ tradit Inn. in c. intelleximus. vbi ẽt Abb. in fi. de adul. ſequiẽ Lap. in allegatione. lv. quidã corã. in fi. & ꝙ no. abb. in c. cõſtitutis. vbi dictũ fuit ſ. eo. ¶ † In gl. in verbo in cõtinẽti ibi arbitrio iudicis.[d] facit gl. in c. quã ſit, in ver. q̃ citatus. de ele. in vj. † Et de verbo. in cõtinẽti.[e] eſt gl. in c. apud miſericordẽ. xxxij. q. j. cũ ſi. vt late pſequiẽ Alex. in l. j. §. q̃ pſens. ff. de ver. ob. Et idẽ ꝙ gl. hic dicit. Abb. ſequiẽ in c. j. in gl. in verbo, incõtinẽti. ſ. de mut. peti. & idẽ abb. poſt Inn. in c. veniẽs. el. ij. col. iiij. ver. vlterius q̃riẽ. ſ. de teſti. ¶ In gloſ. fi. ibi, ſufficit ꝙ ſemel ſit punitus. Ex iſta rõne inferẽdũ videẽ, ꝙ ẽt in eadẽ cã, ſi ſemel fuiſſet punitus, vt q̃a applõni eius delatũ fuiſſet, ſi iterum eſſet grauatus, ſecũda applõ eius admittereẽ, ex quo ſemel fuit punitus vt glo. hic dicit. Similiter, & ſecũdo inferẽdo. vr̃ ꝙ ſi inprima cã nullo mõ punitus fuiſſet, vt quia occaſio apellandi data nõ fuiſſet, ꝙ in alia cã diuerſa debeat puniri, & applõni eius deferẽdũ nõ eẽt. & ſic vis tota ꝯſiſtit an ſemel fuerit punitus, nõ aũt diuerſitas cãę cõſideraẽ. Quod notãdũ ẽ ad ea, q̃ dicta ſunt ĩ ſecũdo intellectu. Poſtremo ex iſta gl. colligo vnũ ꝙ dr̃ notabile, † ꝙ phibitio, q̃ fit, ꝙ ille, q̃ ſpoliauit aduerſariũ, appellare nõ poſſit, reſtringiẽ in primo actu applõnis. iuxta l. boues. §. hoc ſermone. ff. de ver. ſig. Sed in cõtrariũ vr̃ gl. valde no. in l. hoc genus. ff. de cõdi. † & idem. in glo. fi. q̃ expreſſe dicit, ꝙ qñ aliquid phibeẽ gñaliter phibitio facta vr̃, & ad primũ actũ nõ reſtringitur. Et in pulchra.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Renuntiaſſe. Idem in c. ex parte ſupra in ij. col. verſ. expeditis no. de reſcri. vbi plura addidi. & in c. cum teneamur. in iiij. nota. ſupra eo. ti.

b ¶ Syl. Ald. Offertur. Idem in c. ex parte. el ij. col. v. de offi. deleg.

c ¶ Secundum eum. Adde quòd opinio Alex. ſequitur Iaſ. in l. Iuriſgentium §. quòd fere. circa fi. ff. de pac.

d ¶ Syl. Ald. Iudicis. Et arbitrio iudicis committitur quando dicatur in continenti ſe quis defendiſſe. Bar. in l. ij. §. cum igitur. ff. de vi & vi ar. aut incõtinenti poſſeſsionem recuperaſſe Saly. in l. j. col. vij. ver. quæro. ij. & col. ij. verſ. nunc videmus. C. vnde vi. Abb. in c. cum veniſſent. in fi. & in c. olim. el j. col. iiij. ver. dubiũ tamen. de reſti. ſpol. Similiter quando quid dicatur incontinenti probari vt hic gl. in l. ſi is, à quo in prin. in ver. hodie. & ibi Bar. ff. vt in poſ. leg. & vide late Iaſ. in l. lecta. col. iiij. ff. ſi cer. pet. And. Tiraquæl in rep. l. ſi vnquã. C. de reuo. don. in verſ. omnia vel partem aliquam nu. 30.

e ¶ Hic. Gig. Incõtinenti. Adde de iſta dictione. Alex. poſt Bal. in l. cum ſpiritualis. in prin. C. de iudi. & Spe. in ti. de app. in §. ſexto. in prin. & quæ dicantur fieri incontinenti, vide per Bar. in l. j. in ij. col. ver. quæro. qualiter. ff. de ſol. & in l. ſi ita. §. j. ff. de noua. & per Ange. poſt glo. in auc. de teſt. §. quia vero. x. colũ. & Bar. in l. ſi poſtulauerit in §. pen. de adul.

pulchra.q.Old.h̃ tradit in consi.vij.thema tale est.de quo Pau.de Ca.meminit ĩ d.l.hoc genus.Dici.põt ꝙ gloss.hic habeat locum, quando pœna imponitur, & tollitur alicui illud,ꝙ de iure cõmuni competit,& vt pœna restringatur, de primo actu intelligitur. Sed in d.l.hoc genus.quis tantum remouetur à lucro.vnde facilius illa prohibitio extenditur.secundum voluntatem testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Deus nihil ignorat.*
2 *Edere constitutionem dicitur,qui est eius author.*
Et qui exhibet factam ab alio nu.3.
4 *Dictare verbum,quid significet.*
5 *Recusari potest etiam cardinalis,sed causa multum iusta requiritur.*
6 *Appellari quamuis nõ possit ab executione,an appelletur à pronuntia de exequendo.*
7 *Appellatur ab executione quando exceditur modus,semel tantum nu.15.*
Et à correctione excessiua nu.8.
Et in qualibet causa mundi,si modus excedatur.nu. 9.
10 *Executor qui modum excedit,litem suam facit.*
11 *Executoris appellatione venit etiam collector principis.*
12 *Appellari potest ab his collectoribus decimarum,si modum excedant,*
13 *Appellatio ab excessu executionis debet continere causam.*
Et an iusta causa sit excessus.nu.14.
16 *Mandatum in indiuiduo requiritur ad appellandum ab executione.*
17 *Executor an possit recusari.*
Quid si est merus.nu.18.
19 *Executor mixtus quando dicitur.*
20 *Ordinanti actus tributur non exequenti.*
21 *Exigenti an condemnanti debeatur lucrum pœnæ ex statuto.*

1 NOuit. ¶†Primo not.Deo nihil ignotum. Ad idem. text. qui simili mõ loquẽdi vtit̃ in c.nouit.de offi.lega.in c.j.ne sede vac.cum si.ibi alleg.gl.in c.nouit.in princ.de iudic.vbi post abb. plura dixi.¶†Secũdo no. ꝙ ille proprie dr̃ edere, 2 qui auctor est cõstitutionis, vel sñie, vt Abb.pistũ tex.dicit,& alij sequũtur.Sed tñ in ꝯriũ vr̃ tex.in l.j.§.edere.ff.de eden.vbi ẽdere describit̃ ꝑ iuriscõ.ꝙ est copiã rei facere.facit tex. in l.boues.§.inter ẽdere.ff.de ver.sig.† Et sic ẽt ille, q̃ principali- 3 ter actũ nõ facit, sed factũ ab alio exhibet, ẽdere dr̃. † Et de ver- 4 bo, dictare.de quo Abb.hic, est bonus tex.in.§.quia vero verisimile.ĩ auc.de nõ alie.colla.ij.ibi, in verbo,dicauerit.¶†Tertio col 5 ligit̃ hic. ꝓut abb.istũ tex.inducit.ꝙ iudex,ẽt Cardinalis, recusari põt.cã tñ recusationis multũ iuxta requirit̃, vt tradũt Hosti.& Ant. de Bu.in c.ad petitionẽ.j.de accu. & late hic ꝓsequit̃ And. 6 Sic.in trac.de pſtã.Car.in iij.q.ij. partis pͥncipalis.¶†Quarto no. rſam, ꝙ licet ab executore nõ appellet̃, tñ à ꝓnũtiatione iudicis de exequẽdo appellari põt vt ꝑ gl. in l.ab executore.ff. eo. & gl. j.n l.ab executione. C.quo. app.quã pcipue ibi sequit̃ Sal.dicẽs ꝙ cõiter ita tenẽt Doc. antiqui, & Mod.pter Bal. & idẽ Bar.in l. si cuin exceptione.§.h̃ aũt.in fi.ff.ꝙ met.cau.& d.abb.in d.c.ꝙ ad cõsultationẽ. de re iud.cũ concor.vt Alex.tradit in cõsi.cxiij.viso themate.col.fi.lib.v.vbi vr̃ velle hanc eẽ cõem opi. & ita ẽt tenet Io.de Ana.in ꝯsi.xxvj.in cã nobiliũ.in prin.Sed tñ in ꝯriũ est ma- a gis cõis opi.ᵃ vt ex pluribus deducit,& ita attestat̃ idẽ Alex.in ꝯs. cxv.visis ꝓcessibus.col.ij.l.ij.& Ang. Are.in d.l.ab executore.dicit se vidisse sepius h̃ de facto seruari. Non discutio aliter h̃,quia 7 Doc.h̃ nõ ponũt.¶†Vltimo no.ꝙ ab executione appellat̃, quãdo executor modũ excedit. Cõcordantia plura sunt in gl.& idẽ 8 dr̃ ĩ d.c.ꝙ ad ꝯsultationẽ.† Sic ẽt à correctione excessiua appel- b lat̃,ᵇ vt dictũ fuit ĩ c.ad nr̃am.in c. reprehẽsibilis. ĩ c.q̃ pore.s.eo. 9 † Nã ĩ qualibet cã mũdi appellat̃, si modus excedat̃, vt Bal. dicit ĩ c.licet.s.q̃ offi.or.ĩ gl.ĩ verbo, appellare, & idẽ Bal.ĩ ꝯs.cclx. 10 delegatus aplĩcus.i.iij.parte.† Et nõ solũ appellari põt,sed ẽt executor,q̃ modũ excedit, litẽ suã facit,vt no.Bal.ĩ l.iij.ĩ no.ff.de ne. 11 ge.vbi subijcit† ꝙ sub noĩe executoris,ẽt collector principis ꝯti- 12 net̃.all.l.missi opinatores.C.de exac. tributo.li.x. † Et quo infert̃ ꝙ ab istis collectorib.exigẽtib.decimas papales, vel pro collecta 13 studij,vt solet hic fieri,appellari poterit,si modũ excesserũt.† Et ĩ ista appľone,q̃ iterponit̃ ab excessu executiõis, cã dẽt exprimi. vt no.tradit Bar.ĩ l.ab executore. ĩ pͥn.ff.eo.Bal.ĩ d.l.ab executore.col.jj.ver.& scias. & sequit̃ Pau. de Ca.ĩ ꝯl.xxv.sup primo. & ĩ ꝯs.cccxv.ad primũ.Ro.ĩ ꝯs.xlj ĩ pñti cõsultatione.Io.de Ana.ĩ ꝯs. xxvij.s.alle. Nã cũ regulr̃ applo. ꝓhibeat̃ ab executione, ex allegatione cãe iustificat̃, Ad h̃ faciũt plura,q̃ dixi,ĩ c.ꝯsuluit.el j.s.e. 14 † Et f̃m h̃ videret̃ ꝙ sufficiens cã sit excessus. q̃a dato excessu.ap pľo permittit̃.Sed tñ Bar. Bal.& alij.ĩ locis palegatis, vñr requiri vltra excessũ,ꝙ alia cã specialiter,& noĩatim deducat̃,in q̃ excessus dephẽdat̃.Et circa talẽ applonẽ, q̃ ab executione iter- 15 ponit̃,duo notãda sunt.† Primo ꝙ,semel dũtaxat ab executione excessiua appellari põt.ita no. voluit Ange.Are.ĩ d.l.ab executore.col.iij.ff.eo.vbi alle.Nico.q̃ matar.ĩ l.j.C.q̃ iur.& fac.ign.Secũ- c do, ꝙ si noĩe alterius appellãdũ sit, mãdatũ spãle, & ĩ idiuiduoᶜ 16 requirit̃ ad appellãdũ ab executione.† Nõ ergo sufficeret, si dicat̃ appellãdũ simplr̃, q̃a applo ab executione pẽnã cõtinet.d.l. ab execu.ĩ fi.C.quo.ap.nõ reci.Cũ ergo ex h̃ dñs posset icidere ĩ pẽnã,specificũ mãdatũ requirit̃.l.si ꝓcurator.ff.de cõdi.inde. Ad h̃ ẽt alleg.Ang.de Peru.ꝯsuluisse ĩ ꝯs. ĩcip.ꝓnũtiata est tenuta.Et ita dicit illo anno de facto obtinuisse. ꝙ referũt ꝑ nota.& sequũt̃ Mod.h̃.& idẽ voluit Ang. Aret.ĩ l.si expressim.col.xxviij.ff.eo.Facit ꝙ no.Bar.& late ibi Alex.ĩ l.iij.§.si ꝓcurator.ff. ꝙ q̃sq; iur.& ꝙ Bal.dicit ĩ c. nõnulli. circa fi.s.de rescri.& ꝙ voluit Ro.in ꝯs.ccxlj. spectabiles dñi.col.fi.cũ.si.Ad intelligẽtiã tũ huius dicti ꝯsiderãdũ est,q̃a etiã si expresse ĩ mãdato ꝓcuratoris dictũ sit ꝙ appellari possit ab execut. vr̃ ꝙ istud mandatũ intelligat̃ f̃m terminos iuris,eo casu.s.quo modus excedat̃ in executione , arg.c.cũ dilectus.s.de cõsue. in l.fi. §.in computatione.C.de iure delib. & tali casu nõ vr̃ tractãdũ de pẽna,q̃a cũ applo permittat̃,pẽna nõ ha- 17 bebit locũ.l.Gracchus.C.de adult.¶†In gl.fi.retẽto primo ĩtellr̃ q̃rit̃,an verũ indistincte sit ꝙ executor nõ possit recusari . Et ꝯclo est,f̃m d.abb. ꝙ executor,qui grauare põt, ẽt poterit recusari. & isto respectu executor,mistus hic appellat̃.Si grauamẽ vero ĩferre nõ põt , vt quia purũ factũ sibi executori ꝯmittat̃. vt ipse vltra cõmissionẽ,de qua cõstat,grauare nõ põt, merus dr̃ executor, q̃ 18 recusari nõ põt,† vt ꝑ Abb.hic.adde idẽ facit ꝙ d.abb. dicit in c. super q̃onũ.ĩ pͥn.ĩ gl.ĩ ver.executorẽ.& ĩ d.c.sup q̃onũ in j.col.dũ 19 opp.de isto tex.hic,ĩ c.nouit.† Et gñaliter q̃ñ executor dicat̃ mistus late post alios abb. tradit ĩ c.pastoralis.§. q̃a vero ĩ ij.col.s.de offi.dele.Et de materia abb. & late Mod.ĩ c.decætero.s. de re iu.ĩ c.fi.s.de ꝓsum.Ad pͥdicta facit ꝙ.no. Bal.ĩ l.id ꝙ pauperibus.ĩ col. xxiij.C.de epis.& cle.dũ alleg. Spec.in tit.de instru. editi.§.nunc aliqua , ver. q̃d si executor est suspectus. ¶In gl.j.ibi , papa tulit sñiam.illã.Hoc verũ intelligit̃, quãtum ad interpretationẽ iuris. d Ex quo.n.mãdauit.dicit̃ illã tulisse.ᵈ c.mulieres.j.de sent.excõm. 20 vt per abb. post alios hic.† ad ꝙ bñ facit, q̃a q̃ñ vnus ordinat, & alius exequitur , actus attribuitur ordinanti,non exequenti tex. no.vbi.Abb.in cap.literis.supra. de rescrip. Et per illum tex.not. quæstionem Roma.tradit in consi.ccclxvj. quæritur nunquid facit tex.in cap.hi,qui auctoritate.§.fi.de præben.in vj.in l.item eorum.§. si decuriones.ff. quod cuiusque vniuer. & quod Bar. no. dicit per illum tex.in l.vnum ex familia.§.fi.de Falcidia.ff.de le.ij. & in not. quæst.tradit Ang. in l. si possessor.§. redacte. per illum tex.ff.de peti.heredita.De eo, qui exequitur condemnationẽ fa- 21 ctam ab alio. † Nam talis ex actio attribuitur illi, qui primo condemnauit,& ipse debet partem condemnationis lucrari, secundum formam statuti.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Ald. Opinio. Ego contrarium cõsului Florentiæ, & obtinui in causa magnifici Bartholomei de valeribus. habens consilium,lib.xvj.nu.2.
b ¶Syl.Ald.Appellatur. Vide Deci.in c.de priore.in glo.i.supra.eo.ti.
c ¶Indiuidio. Fely.in c.quod ad consultationem.xiii.co.de re iud. facit Bal.in cõsi. clxxxi.lib. v.Alex.consi.xxxiii.in fi.lib.ii. Gemi.Phil.Frãc.c i.de exce.in vi. Sed hoc falsum & ineptum est,quia si requiretur in indiuiduo,nunquàm posset dari mandatum,nisi post grauamen consumatum.Et obseruatur (& bene) quòd sufficit mandatum generale ad appellandũ,& ineptũ est quod hic subdit Deci. huiusmodi mandatum etiam speciale ad appellandum ab executione, intelligi secundum ius , casũ quo modus excedatur.quia tale mandatum uõ valeret, nec admittendum,esset.sicut nec omne quod legitimæ fieret.
d ¶Syl.Ald.Tulisse. Vide Deci.in consil.ccccxcii.co.ii.& per totum

SVMMARIVM.

1 *Contumacia procuratoris quando domino noceat,vt faciat illum condemnari in expensis.*
2 *Procurator si casu impeditus fuit contumax,dominus excusatur ab expẽsis, & quando.nu,3.*
4 *Expẽsis quãdo teneatur dominus ob contumaciam procuratoris.*
5 *Positioni iuris nõ ẽ rñdẽdũ & si respondendo erretur non præiudicat,nu.8.*
6 *Positio iuris quæ dicatur.*
7 *Quæstio facti,vel iuris quando dicitur.*
9 *Positio iuris præsumpti fieri potest.*
10 *Testes interrogantur de his quæ sunt iuris.*
11 *Positio iuris admixta facto fieri potest.*
12 *Compromissum fieri potest de quæstione iuris admixta facto,*
13 *Positio æquitatis contra rigorem fieri potest.*
14 *Lis dicitur etiam in contentione extraiudiciali,*
15 *Alter de duobus intelligitur.*
16 *Principium generale attenditur.*
17 *Citatio an requiratur vbi est quæstio iuris.*
18 *Quæstio iuris non requirit ordinem iudiciarium.*
19 *Probatio facilis quæ dicatur,*

Appellans

20 *Appellans qui deseruit appellationem an agat contra iudicem.*
21 *Comdemnatus sententia iudicis qui non appellauit, an agat contra iudicem, & quid post tres sententias conformes. nu. 25.*
22 *Sententiam approbare videtur non appellans, sed fictè non verè nu. 23.*
24 *Approbatio facta respectu partis non iuuat iudicem.*
26 *Iudex tenetur nō solū quando appellans ab eius sententia appellationem deseruit, sed si non appellauit, & non solū iudex, sed ciuitas quæ illū elegit.*
27 *Sententiam expressè approbans non potest agere contra iudicem. Et ei expressè renuntians, nu. 28.*
29 *Appellans licet appellationi renunciauerit, agit contra iudicem.*
30 *Renuntiatio appellationis non prodest iudici.*
31 *Iudex qui pendente appellatione comparuit, & suam sententiam iustificabit non tenetur.*
32 *Dominus contumax an condemnetur in expensis, quando proceditur contra absentem, vt quia tempus fuit peremptorium.*
33 *Iudex ad quem de quibus expensis condemnare possit.*
34 *Iudex appellationis condemnans, vel absoluens ab expensis. intelligitur tam de expensis causæ principalis, quàm appellationis.*
35 *Iudex an possit ex officio condemnare victum in expensis factis ante contestationem litis.*
36 *Iudex qui pronunciauit super aliqua exceptione, an habeat facultatem condemnandi in expensis vsque ad finem causæ.*
37 *Appellari non potest à condemnatione expensarum postea facta, si non fuit appellatum à pronuncia super exceptione.*

1 a SAEpe. ¶ † Primo nota q̃ cōtumacia ꝓcuratoris[a] nocet domino, vt ꝯdemnetur in expensis. Et ratio videtur, quia quādo procurator, cum quo adhuc nihil actum est, est negligens, vel contumax, tali casu dominus ipse dicitur contumax, cū. n. ipse dominus citatus, deberet comparere, non excusatur, si alteri hoc cōmisit. vt est tex. no. in l. si procuratorem. §. si ignorantes. in fin. ff. mand. ita declarat Bar. in l. cū filius. §. in hac. ff. de ver. obli. Sed tamē in ista rōne dubium facit. quia dñs nō tenebaꝰ personaliter comparere. l. fi. C. de procu. Vnde si ꝓcuratorē constituit, excusatus videꝰ, ex quo ita à iure permittiꝰ, nisi dicamus q̃ istud verū sit ꝓcuratore comparente. Sed qñ fuit contumax, imputaꝰ domino, q̃ ꝓcuratorē nō idoneū cōstituit. Et textus iste bñ ꝓcedit prout loquiꝰ, qñ ex malitia procurator nō comparuit. Secus vero si aliquo casu fortuito impeditus fuisset † Nam tunc ēt dñs excusareꝰ, vt no. Bar. in d. §. in hac. ad fin. per text. in l. cū à matribus. C. qui pe. tu. facit tex. in l. præses. C. eo. & idē Bar. dicit in d. l. si procurator. in ij. col. ff. de cond. ind. in d. l. j. §. si procurator. ff. si quis ius di. non obtemp. † Et hoc verū intelľr, nisi procurator impeditus potuisset aliū substituere, vel dominus in culpa fuisset, nō dādo mādatū ad substituēdū, vt no. voluit Inn. in c. j. circa fi. s. vt lit. non conte. Quod pro not. refert Ang. in l. ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis cau. & ꝓsequiꝰ Alex. in d. §. in hac. † Et quomodo ob ꝯtumaciā ꝓcuratoris teneaꝰ dñs in expēsis. late Bar. distinguit in l. iiij. in prin. ff. de re iu. ¶ † Secūdo not arg. q̃ positioni iuris nō est rñdēdū,[b] vt infert Perusi. d. abb. h̃, & tenet gl. i l. nō fateꝰ, i. fi. ff. de ꝯfes. & ibi Bar. & idē Bar. ꝓ illū tex. in l. ornamētorū in prin. ff. de aur. & arg. le. & Bal. in l. j. §. q̃ obseruari. † col. v. ver. v. C. đ iur. cal. §. & ibi declarat qñ dicaꝰ positio. iuris.[c] & idē Bal. i l. Arethusa. la. ij. in fi. đ sta. ho. † ponit qñ dicaꝰ qō facti, vel iuris. † Et si rñdeaꝰ errādo, nō p̃iudicat, Bar. i d. l. nō fateꝰ. i d. l. ornamētorū. Ant. đ Bu. s. i ꝑe. Decreta. §. sane. & Do. i ꝑe. vj. §. sane. ¶ † Fallit i iure p̄sumpto, đ quo positio fieri pōt, vt not. Bal. in l. cū virū in prin. C. de fideicō. ¶ † Secūdo fallit i testib. q̃ interrogaꝰ i his, q̃ iuris sunt, licet fecꝰ fit in pte, vt no. Bar. i l. j. i iiij. col. ff. si cer. pe. ¶ † Tertio fallit, qñ eēt positio iuris mista cū facto,[d] ꝓut Do. distinguit in c. ij. col. pe. de ꝯfes. in vj. † Sic ēt de qōne iuris mista cū facto pōt fieri cōpromissum, vt no. Bal. i l. cū ꝓponas. C. de re. cre. in prin. & i l. ancillę. C. đ fur. i iij. no. ¶ † Vltimo fallit qñ fieret positio eq̃tatis ꝯ rigorē iuris. Ista. n. admittiꝰ fm Ang. i d. l. nō fateꝰ. ff. đ ꝯfes. & latius tradūt Mod. h̃ ¶ † Tertio, & vltimo no. q̃ nomē litis, ēt i cōtētione extraiudiciali verificaꝰ, vt abb. h̃ i vlt. no. deducit, & idē abb. voluit allegādo istū tex. i c. j. i iiij. no. j. ne cle. vel. mo. i c. ex ꝑte. el ij. i vlt. no. j. đ ver. sig. ¶ In gl. j. ibi, appellātis. Idē tñ ē appellato. Effectꝰ. n. huiꝰ ꝯstōnis locū hēt i vtroq;, vt ꝑ abb. post Inn. h̃ Et ista ꝯclō bñ ꝓbeꝰ. in prin. hic, ibi alterius partis. Nam alter, intelľr de duobus,[e] vt no. in l. ancillę. C. de fur. † Dū ergo dicit, alterius partis, respectu vtriusque partis, intelľr. Cōprobaꝰ ēt hoc, quia ex quo in text. gñaliter loquiꝰ, gñaliter intelľr, ēt q̃ indiscurtu ꝯsti. aliqua verba posita sint, ex quibus cōstitutio restringi videaꝰ, q̃a principiū gñale attendiꝰ, † vt est tex. nō. in l. regula. §. & licet. ff. de iu. & fac. ign. & pro no. allegauit Imo. in l. si quis. §. ea lege. ff. de ver. ob. ¶ † In glo. in ver. qō iuris colľr per d. abb. hic q̃ ēt vbi est qō iuris, ēt pars debet citari. Ratio est quia secūdū eū forte absenti aliqua defensio cōpetit. q̃ tēdit ad offuscationē illius iuris, vt ꝑ eū hic. Sed recte ꝯsiderāti nō vꝛ q̃ in qōne iuris immediate aliquo mō citatio partis requiratur. Hoc tenet Inn. quem refert, & seq̄iꝰ Bal. ibi in c. cū inter vos. s. de consue. & idē Bal. in l. postq̃ liti. col. iij. C. de pac. dicit † q̃ vbi est qō iuris, ordo iudiciarius nō requiriꝰ. Alle. Inn. in d. c. cū inter. in fi. & idē Bal. in l. imperator. col. j. in fi. ver. item posito. ff. de sta. ho. Pet. de Anch. in consi. clxij. visis, & diligenter. in ij. col. Ad tex. hic, rñdeꝰ q̃ citatio h̃, & pręsentia partis requiriꝰ respectu totius cāæ, vt colľr in ꝓn. nō autē loquiꝰ tex. immediate respectu qōnis iuris de qua postmodū dicit. Vel secūdo citatio requiritur q̃tum ad hoc vt dispositio iuris habeat parti pręiudicare, & sic respectu executionis, quæ fit contra partem, citatio requiriꝰ, quia pōt aliqua defensio cōpetere ꝯ talem iuris dispositionē, sed absolute, & quantū ad qōnē iuris immediate nō est opus citatione quia in hoc præsentia partis nihil operatur. In gl. in ver. facti. notādū est, fm abb. ꝓ statutis faciētibus mentionē de facili ꝓbōne. † Nam facilis ꝓbatio est, q̃ fit per instrā, per confessionē aduersarij, vel per testes ꝓsentes. Hoc clarum vꝛ in instrīs, & in l. j. ff. de interro. act. de quo dixi in rub. de ꝓba. in x. col. Sed q̃ dꝛ de testibus dubiū vꝛ, q̃a ꝓbatio pendet ex dictis testiū, nec talis ꝓbatio expedita vꝛ, ꝓut est in ꝯfessione, vel instrīs ¶ In gl. in verbo, obtineat. Dum abb. cōcludit q̃ iste tex. ꝓprie habet locū, qñ appellatus fuit ꝓsecutus in termino, & appellās ille deseruit, hoc nō vꝛ sine dubio ꝓcedere q̃a verba istius tex. repugnāt, emanauit. n. ista ꝯstō ꝓncipalꝛ ea rōne, vt cā applōnis termineꝰ, & ne lites ꝓrogarenꝰ, vt colľr ibi, qōnes nihilominus ꝓroganꝰ. Sed in isto casu, ex quo appellās deseruit applōnē, snīa prima remanet, & cā rei decisa elapso termino. ergo isto casu ꝓuisio nō erat necessaria. Cōfirmaꝰ h̃, q̃a tex. h̃ itēdit imponere finē applōni. sed in tali casu applō potius ꝓrogareꝰ, q̃a fm ꝓuisionē text. cā applōnis post terminū deberet tractari, & tñ isto casu statim elapso termino cā reperiꝰ finita cū applō deserta sit. Pręterea, vt abb. h̃ dicit, nō est bonū ꝯsiliū isto casu q̃ appellatus post lapsum termini appellationē ꝓsequaꝰ, sed tutius est q̃ dicat applōnem desertā & petat executionē snīę. Et ita patet q̃ in his terminis ista ꝓuisio nō erat vtilis, nec necessaria. Vnde qñ applō deserta fuit ꝑ lapsum termini, tex. h̃ nō vꝛ ꝓcedere. Quod ēt suadeꝰ in ver. saluis. vbi colligiꝰ q̃ nihil innouaꝰ, qñ appellās nō est ꝓsecutus applōnē i termino. sed snīa prima firma remanet. Nec ob. q̃ tex. vꝛ loqui ꝓut loquiꝰ i c. reprehensibilis, q̃ hic recitaꝰ, & ibi appellās nō fuit ꝓsecutus, sed appellatus sic, q̃a ibi nihil dꝛ de termino, & ita appellatio ibi nō erat deserta. Quod patet q̃a tex. hic dicit q̃ ibi cā ꝓrogabaꝰ, & tñ erat ꝓuisio facta de expēsis. Et iō de plano procedit tex. h̃ in appellāte ꝓsequēte applōnē, qñ appellatus abñs fuit. Nā tūc nō est deserta applō, & bñ ꝓcediꝰ elapso termino, nō obstāte absentia appellati. Et isto casu principalꝛ ꝓuisio ista fuit necessaria. Fateor tñ q̃ ēt applō absente text. hēret locū. vt colľr i ꝓn. text. ibi alterius ꝑtis. & dictū fuit. s. i gl. j. Quod tñ intelligēdū vꝛ eo casu, quo ꝑ lapsum termini applō deserta nō sit, q̃a si ꝓcedēdū est post terminū. ergo nō vꝛ, deserta applō vt in simili est tex. in c. j. Domi. ibi in ver. j. col j. ad fi. declarat. de ele. in vj. sed in casu ꝓcedenti qñ appellās fuit ꝓsecutus in termino absente appellato, tex. hic de plano ꝓcedit, vt dictū. est. ¶ In gl. i ver. saluis. gl. sentit tex. nō hre locū i diffinitiua. sed d. Ant. Car. & Doc. cōiter ꝯriū tenēt, q̃ ista cōstitutio gñalꝛ, tā in applōne à diffinitiua, q̃ ab interlocutoria procedat. Host. tñ sequiꝰ opinionem gl. & idē Imo. qui rōnē diuersitatis adducit, quia qñ ab interlocutoria appellatur, & sic ante snīam, vt negotium expediri possit. expediēs fuit talis cōnstitutio q̃ terminus habeat vim peremptorij. alitér. n. de facili cā terminari non potuisset, vt tex. hic in prin. sentit. Sed rō ista in diffinitiua nō procedit. q̃a prima snīa firma remanet, & sic cā decisa reperiꝰ. Peru. & Mod. hic dicunt q̃ ista ratio non bene cōcludit. Nam si appellatus velit appellationē ꝓsequi, quam appellans deseruit admittitur vt i c. ex parte.

(Marginal numbers: 2, 3, 4, 5 b, 6 c, 7, 8, 9, 10, 11 d, 12, 13, 14, e, 15, 16, 17 in the left column; 18, 19 in the right column.)

ADDITIONES.

a ¶ Procuratoris. Anto. de But. Panor. & Fely. c. j. vt lite non contesta. Alex. Ias. l. iiij in princi. de re iudi.

b ¶ Non est respondendum. Vide late per Mod. in rub. supra de consti. per d. Fran. de Curte in trac. suo positionum inserto in §. quòd obseruari in l. i. C. de iura. cal. in xiiii. breuiloquio.

c ¶ Syl. Ald. Iuris. Late declarat Dec. in c. ii. col. xix. in prin. supra de iud.

d ¶ Hie. Gig. Cum facto. Et pro intelligentia est aduertendum quòd quæstio facti, est dubitatio solum consistens in facto, & exiguntur probationes facti. l. triticū, & ibi Ang. ponderat. ff. de ver. ob. Et q̃stio in iuris dicitur, quando partes conueniunt in facto. sed discordāt in iure. tex. est & ibi gl. Bal. & Ang. i l. cum quem temere, in fi. de iudi. & de quæstione mista, vide etiam Ias. in l. si quis in conscribēdo. C. de pac. col. pe. & vide etiam Sozi. in rub. ff. de reb. dubiis. & alibi sęþe.

e ¶ Syl. Al. Duobus. Vide Dec. in c. non liceat. nu. 6. de præben.

partes.s. de rescr. Et tali casu expedit q terminus habeat vim peremptorij, quia aliter absente aduersario procedere in causa non potuisset. Sed ista respõsio nõ tollit rõnẽ, q̃ ɔsiderat respectu decisionis cãe, prout principaliter in text. hic ponderatur, ne lites ꝓrogentur. Si.n. appellatio deserta est, habemus intentũ, cũ causa finita sit. Et quãuis appellatus nõ obstãte desertione appellationis possit appellationẽ ꝓsequi, isto respectu tñ prouisio non erat necessaria, nec ẽt vtilis, per ea, q̃ dixi.s. ĩ gl. in ver. obtineat. Aliter ergo ad rõnem Imo. rñderi potest, q illud, q ipse dicit de causa, q terminari debeat postmodũ in appellatione ab interlocutoria. & ꝑꝑ hoc cõstitutio ista expediens fuit, certe hoc non cõsiderat hic quia istud respicit causam principalẽ. & ista cõstõ habet respectũ duntaxat ad causam appꝉonis. Dum.n. dr̃ hic, q terminuss habet vim peremptorij, intellr̃ tm̃ quo ad articulũ appꝉonis, vt s. dictũ fuit in gl. in ver. peremptorie. Et sic decisio cãe principaliter, de qua cognoscitur post appellationẽ ab interlocutoria, non cõsideratur hic. & ita verior vr̃ cõis opi. q tex. hic tam in appꝉone à diffinitiua, quàm interlocutoria habeat locũ. Pro qua bene facit tex. ħ, ibi, vt in quocũq; negotio aliquis appellauerit. Loquitur.n. text. generaliter. ergo generaliter in qualibet appellatione. l.j.§. & generaliter. ff. de leg. pstã. Immo q plus est, vniuersaliter loquitur. & qui omne dicit, omnia includit. in xix. dist. in c. si Romanorũ. l. si à ꝓcuratore. C. mand. ¶ † Extra gl. quærit per Abb. post alios hic. An

20 appellans, qui appellatione deseruit, agere possit ɔ̃ iudicem, qui male iudicauit, & cõis opi. est q sic, vt post Inn. & alios Abb. concludit. & idẽ sequitur Bal. in l. obseruare. §. ꝓficisci. in xviij. ff. de offi. procon. & leg. cum cõcor. vt tradit Alex. in l. iiij. §. fi. ff. de dã. infe.

21 † Et idem est, qñ quis nullo modo appellauit. Nam nõ prohibetur agere ɔ̃ iudicẽ, vt late Bart. tradit in dispu. incip. iudex per imperitiam. col. pen. cirra fi. ęquiparat istos casus, qñ appellatus nullo modo appellauit, vel appellationẽ interpositã nõ fuit ꝓsecutus. alle. Inn. hic. Nã vtroq; casu militant rõnes quas Bart. ibi. & Abb. hic adducit. & idẽ tenet Bar. per illum tex. in l. si res. ff. de alie. iud. mu. causa fac. & in locis allegatis per Abb. hic. & idem Bal. in c.j. §. iudices. col. ij. ver. quæro nunquid de pa. iur. fir. cum alijs cõcor. vt ꝓsequitur Alex. in iiij. §. fi. ff. de dam. infec. post Ang. ibi, & idem Ange. & Pau. de Cast. in l. filiusfa. ff. de iud. & And. Sicu. qui alios oẽs plene refert in c. pastoralis. §. q.a vero. ff. de offi. dele. post abb. ibi. & idem abb. in rub. s. eo. in vlti. q. Et idem late scribit andr. Si-

22 cul. in iiij. lib. consiliorum eius. † Nec obst. prædictis, si dicatur, si nõ appellauit, vr̃ sententiã approbare in l. ab eo. C. quomodo, & qñ iudex in c. quod ad cõsultationẽ. s. de re iud. quia Bar. in prædicta disputatione rñdet, q vr̃ approbare sententiã, tanquã sic latam, non autem vt bene latam, vt in simili hr̃ in l. ij. §. falsus. ff. rem rat. ha. Sed ista rñsio nõ videtur bona, quia tex. in d. §. falsus, ad istã quæstionẽ nõ bene applicari vr̃. Nam ibi nõ vr̃ approbare sentẽtiam tanquã bene latã, ex eo q appellauit, q̃ appellatio expresse impugnat sentẽtiã. Secus vr̃ in ꝓposito, qñ simpliciter acquieuit. Vlterius tñ declarãdo, rñsio Bart. defendi põt, q.a, vt ipse Bar.

23 dicit in d. l. ab eo. ille, qui † non apppellat, non dr̃ vere consentiet sententię. sed ficte per intepretationẽ iuris, dum patitur labi tẽpus ad appellandũ. Et idem do. abb. dicit in d. c. pasto. §. quia vero in iij. col. & sequitur Aret. ĩ c. de his. in prin. j. de accu. vbi ad hoc alle. tex. in l. si arbitro. ff. qui satis. cog. Nam vr̃ non appellare ꝑꝑ vexationẽ iudiciorũ, & quia abhoret lites. vt dr̃ in d. l. si res. non ex eo. videatur habere malam causam. vt Bar. dicit in d. l. ab eo. Et sic nõ vr̃ approbare sententiã, tanquam bene latam. vt Bart. dicit in dispu. præall. merito nõ excluditur, quin agere possit ɔ̃ iudicem ꝑꝑ iniquitatẽ sententię. vel secundo respõderi ad arg. põt, q ille, qui non appellauit, dr̃ approbare sententiã quo ad partes, nõ quantum ad iudicẽ, vt Bal. inquit in d. c. j. §. iudices. ver. nunquid. in fin.

24 arg. l. cum interdictę. C. arb. tut. Cõfirmatur hoc. † quia cum ista approbatio facta sit repectu partis, nõ piudicat quo ad iudicẽ, dato q vera approbatio piudicaret, vt no. voluit Bar. & Mod. ĩ l. ij. C. de edẽ. Et quod supra dictũ est, ẽt locũ habet, qñ quis appellare

25 non potuisset, vt quia late essent tres sententiæ cõformes. † Nã poterit nihilominus agere ɔ̃ iudicẽ, vt voluit Inn. & Ioã. and. in c. sacro. j. de sen. excom. quos abb. hic refert. & idem Bal. in l. pe. C. de pac. ang. in l. iiij. cum concor. vt per alex. ibi ad fi. ff. de dam. infec. Sed tamen in isto casu, qñ tres sententię cõformes sunt, magna præsumptio iustitię insurgit, & ideo videretur excusatus iudex

26 in syndicatu. † Et ad supradicta omnia no. est, q nedũ iudex iisu-
a prædictis casibus, sed ẽt ciuitas ipsa, quę iudicẽ eligit tenet.[a] vt no. cõsuluit Rot. in cõsi. cccxxxviij. in casu proposite cõsulta. & retenta cõmunini opi. q iudex possit coueniri per illum, qui nõ appel-

27 lauit, vel appellationẽ deseruit, † vt s. dictum est, limitatur. Primo nisi victus sententiã expresse approbaret, quia ex tali cõsensu vero, & expresso sententia adeo approbatur, q non põt ɔ̃ iudicẽ reclamari, vt aperte sentit d. abb. in c. pastoralis. in §. quia vero. in iij. col. Sed tamẽ hoc dcm̃ nõ videtur sine dubio procedere, quia vt s. dictum est, ille, qui non appellauit, tantum vr̃ approbare sñiam respectu partis, & nõ quo ad iudicem. Et ista ratio ẽt vr̃ habere locũ in ɔsensu expresso, nisi dicatur q verus cõsensus, qui ex approbatione expressa colligitur, intelligitur gñaliter, & no n restringitur sicut fictus, vt dixi s. per tex. in l. ij. in prin. & ibi Bat. ff. de iu. fi. fa-

28 cit gl. no. in cle. sepe. de ver. sig. in verbo, partibus. ¶ † Secũdo fallit, qñ quis appꝉonem nõ deseruit, sed illi expresse renuntiauit. Nam tũc vr̃ fateri se malam cãm habuisse, arg. l. iiij. C. de fid. inst. Et ideo ẽt iudex liberatur, vt Bal. ɔcludit in d. §. iudices. circa fi. Et hoc videtur sequi Alex. in d. l. iiij. §. fi. de dam. infe. Sed tñ Bal. ħ.

29 in pe. col. ver. itẽ dicit, referẽdo Inn. † tenet q appellans ɔ̃ iudicẽ agere possit, licet expresse renunciauerit appellationi. & idem

30 Bal. in l. fi. §. finautem. ver. mõ extra quæro. C. de temp. app. † vbi inquit quòd renuntiatio facta appellationi, iudici non prodest, quin faciat litẽ suã. & ibi hoc idem voluit Saly. in iij. oppo. Considerandũ tamen est, quia Bal. & Saly. in d. l. fin. §. finautem, videtur loqui in renuntiatione facta appꝉoni ante, quàm ferat sñia, prout loquitur text. in d. l. fi. & isto casu magis expeditũ videtur q renuntiatio non præiudicet respectu iudicis. Sed maior dubitatio videtur, quãdo post latã sñiam expressa renuntiatio interuenit, & tamẽ idẽ dicẽdũ vr̃, licet aliter Bal. dicat in d. §. iudices. quia sicut qñ nõ appellatur, vel appellatio relinquitur, non tñ per hoc sñia approbatur tanq̃ bene lata sit, sed potius vr̃ execratus litẽ, vt s. dictum est. Nam rõ ista vr̃ habere locũ in tali expressa renuntiatione, qm̃ ex illa necessario nõ infert q sententia absolute approbet, & hoc idem vr̃ velle Ang. in cons. clxxxviij. sed nunc videndũ restat. col. fi. & prosequitur And. Sic. in cons. xij. s.

31 alle. in iiij. li. ¶ † Tertio fallit, qñ pendente appellatione iudex, q̃ primo iudicauit, cõparuit, & sententiã suã iustificauit, vt Bal. dicit in d. l. obseruare. §. proficisci. xxviij. qõ. ff. de offi. procon. & leg. ¶ Secundo quæritur an eo casu, quo proceditur ɔ̃ absentẽ, vt

32 quia tempus peremptoriũ fuit, vel habuit vim peremptorij. † vt ħ debeat dominus contumax in expensis ɔdemnari, Et ɔcloest q non sm̃ Abb. hic, in gl ɔ̃ Fed. quem ipse refert, q ex quo in cã cedit, nõ agit de interesse partis præsentis. ergo nõ possunt peti expẽse, quæ deberẽtur pro interesse. l. sancimꝰ. C. de iud. & ħ tenuit Cy. in d. l. sãcimus. sed tñ in terminis cõtrariũ voluit Spe. in ti. de expẽ. §. si ante lit. cõte. ver. quid si talis. & Bal. sequitur in d. l. sancimus. in iiij. q. dicens. q tali casu expẽse veniunt in pęnam cõtumaciæ, nõ ꝑꝑ interesse. Et per ħ tollitur rõ abb. hic. Præterea ẽt negari nõ põt, quin ꝑꝑ cõtumaciã isto casu retardatus sit processus, quia prius cã expedita fuisset, si ante terminũ peremptoriũ cõtumax cõparuisset. vnde verior vr̃ opi. Fed. & est cõis, vt pa

33 tet ex prædictis. ¶ † Tertio q̃rit, de quibus expẽsis iudex ad quẽ ɔdẽnare põt. Et br̃ Inn. ɔcludit, & abb. post alios ħ, q in oĩbus factis, tã añ sñiam, q̃. post, & tã in principali, q̃ ĩ cã appꝉonis, quia ĩ loco iudicis a quo succedit, & sñiam reformare põt. De quo dictũ fuit in rub. s. eo. Et ad hoc, dictũ q est de expensis, est tex. in l. fi. & ibi Bal. C. qñ prouo. nõ est ne. no. d. Ant. in c. significauerũt. in ij. col. s. de excep. Pe. de anch. in c. fi. eo. ti. in vj. & ꝓsequitur Peru.

34 ħ in vij. q. † Et circa ħ notãdũ est q si iudex appꝉonis cõdemnet simpliciter, vel absoluat ab expensis, intelligitur tam in expensis causæ principalis, quàm appellationis condemnare, vel absoluere, vt dixi. s. in cap. reprehensibilis. in gl. in verbo. proprium.

35 ¶ † Quarto quæritur an iudex nõ requisitus, ex officio eius condemnare victum possit in expensis factis ẽt ante lit. conte. Inn.

b tenet quòd sic,[b] & abb. sequitur, vt per eũ hic. & idem Bal. post Pe. in d. l. sancimus. in viij. q. Peru. hic, in q. xv. Sed tñ contrarium verius vr̃ in expensis fectis ante lit. contest. vt tenet Bar. in l. iiij. §. ħ autẽ iudiciũ in v. q. ff. de dam. infec. & late ħ defendit Alex. in

36 l. properãdũ. §. finaũt alterutra. C. de iud. ¶ † Vltimo secũdũ d. abb. q̃ritur, vtrum iudex, qui pronunciauit sup aliqua exceptio-

c ne, habeat facultatẽ ɔdẽnãdi in expẽsis vsq; ad finẽ causæ.[c] Inn.

37 tenet quod sic. † Et subijcit quod à tali ɔdemnatione expensa-

d rum postea facta appellari non potest,[d] ex quo non fuit appellatum à pronuntiatione super exceptione. & Abb. hic sequitur ad fi. Peru. in viij. quæstio. & idẽ Arch. xj. quæstio. iij. in cap. certũ post. princ. Butr. in c. j. de seque. pos. & fru. Et hoc pro no. Rot. tradit in no. lxxxvij. no. vltimo.

DDITIONES.

a ¶ Hye. Gig. Tenetur. Vide oĩno p d. Ias. in l. si quis in cõscribendo. C. de pac. ad fi.

b ¶ Quod sic. Et bñ quidqd dicat Deci. vide q. Thol. cxj. Gui. papa. deci. Delphi. cccv.

c ¶ Causæ. Hoc falsum, vt sentit Fely. in c. significauerunt. de except. & contrarium practicatur, & bene.

d ¶ Non potest. Dic. Aut non fit condẽnatio specialis. sed in genere in consequentiam victoriæ principalis, & non potest appellari, nisi tanquã, & prout à principali. Aut vere fit cõdẽnatio spãlis, vt sentit Deci. & male fit. & põt appellari.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ex officio supplet parte non existente in causa electionis.*
2 *Inquirere non potest iudex de delicto commisso in personam illius, qui nõ poterat audiri ex forma statuti.*
3 *Argumentum à simili valet.*
Et sufficit similitudo in casu de quo agitur. nu. 4.
5 *Capituli vna pars potest in aliam committere super electione.*
6 *Electio videtur facta ab illis qui potestatem dederunt.*
7 *Vocẽ suã cõmittere quis non põt extraneo à collegio, si collegiũ contradicat.*
8 *Collegij consensus nemine discrepante requiritur, vt vox vnius committatur non existenti de collegio.*
9 *Assertioni cardinalis statur in præiudicium alterius.*
10 *Nuncius, & procurator differunt.*
11 *Statutum quòd aliquid fieri non possit, nisi de consensu omnium hominum vniuersitas valet.*

1 Constitutus. ¶†Not. primo q̃ in cã electionis ex officio suo iudex supplet, parte nõ existente, vt prosequit̃ do. Abb. hic. & est gl. no. gl. in c. cupiẽtes. in §. cęterũ. in verbo contumacia. quæ ẽt dicit hoc generaliter procedere, vbi agitur de periculo animarum. Si ẽt in simili Abb. dicit. Deficiente accusatore iudex ex officio procedit vt per eum hic. Sed in ꝯrium vr̃ no. decisio Bar.[a] in l. nõ solũ. in §. 2 quãquam. de iniur. vbi per illũ tex. dicit † q̃ si statutũ dicat q̃ ille, qui non soluit collectam, non audiatur ciuiliter, nec criminaliter, & talis vulneratus sit, iudex nõ poterit ex officio inquirere ꝓ tali delicto, quia sicut ipse nõ potest conqueri, ita nec respu.[b] Sed contra Bar. est communis opin. vt colligitur ex his, quæ Alex. tradit in l. j. §. si sublata. ff. de Treb. de quo vltra eum late Ro. scribit consi. ccxiiij. venerabilis dñe. facit quod no. Are. in cons. lxxxv. cõsiderata diligenter. in iij. colũ. vbi alle. Bal. in auct. statuimus. C. de epi. & cle. & Io. de Ana. in rub. j. de accu. dum Bald. adducit in l. j. 3 C. si tu. non ges. ¶†Secundo not. q̃ valet arg. à simili, vt colligitur hic, dum arguitur de nuntio ad procuratorem, & regula ponitur in l. non possunt. ff. de legibus. facit tex. in §. huic simile. instit. mãda. & in c. j. §. porro. vbi Bald. quæ fue. pri. causa bene. amitt. glo. & 4 Doc. in l. iiij. si quis id quòd. ff. de iu. om. iu.† Et hoc procedit, licet absolute similitudo non verificetur: quia sufficit quòd similitudo reperiatur eo respectu, de quo agitur, vt ꝑ Abb. hic. & Abb. latius hoc declarat in c. translato. supra de cõsti. in c. quẽmadmodum supra de iureiu. Tollitur ergo arg. à simili tũc demum, quãdo est dissimilitudo in eo, ad quòd comparatio fit. Nec procedit glo. in c. non potest. de præben. in vj. in verbo, curam. dum inquit, quòd nõ dicitur simile, si sit aliqua dissimilitudo, immo etiã si aliqua dissimilitudo reperiatur in eo, de quo agitur, non tollitur tamen argumentum, vt patet hic de nuntio ad procuratorẽ, prout declarat Io. And. & do. Abb. hic. quia satis est q̃ pro maiori parte similitudo reperiatur. arg. l. quæritur. ff. de statu. ho. Et idem Bal. tradit in l. curatoris. in ij. col. C. de neg. gest. & de hoc late dixi in c. translato. s. de ꝯsti. vbi videndũ.[c] ¶†Tertio no. vnam partem 5 capituli in aliã posse cõmittere super electione, & in tali acto oẽs debent cõsentire. nec maior pars sufficit, quia de iure singulorũ agitur, vt priuent̃ facultate dandi vocẽ, prout Abb. hic dicit, per c. quia ꝑꝑ. s. đ elec. ibi eligendi potestas aliquibus viris cõmittat̃, qui vice omniũ &c. sequuntur Mod. hic. gl. & Abb. in d. c. quia ꝑꝑ Archi. xvj. qõ. vij. in c. eps. Sed tñ hoc dictũ non bene vr̃ iure probari. Et regula in ꝯrium est, quia sufficit q̃ actus fiat à maiori parte, iuxta l. quod maior. ff. ad muni. & per gl. in c. j. in verbo, tractatus. j. de re. eccle. non alie. in c. cũ oẽs. de cõsti. Confirmat̃ hoc, q̃a si maior pars sufficit immediate in ipsa electione, idem pariter vr̃ dicendũ in cõpromisso de eligendo. Nam eligentes virtute com6 promissi executores sunt, †Et electio facta vr̃ ab illis, qui potestatem dederunt. l. item eorum. §. si decuriones. ff. quod cuiusq; vniuer. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. & quod ibi Bart. ff. de leg. ij. facit tex. in c. mulieres. j. de sen. excom. cum si. Non obst. text. in c. quia propter. ibi, vice omniũ, quia dato ẽt q̃ sufficiat maior pars, tñ actus virtualiter, quantũ ad interpretationẽ iuris, vice omniũ expeditur. Ita ergo dicẽdũ est in illis, in quos cõpromissum fit de electione. Nam vice omniũ dicunt̃ eligere, quãtũ ad interpretationẽ iuris. Et sic ex talibus verbis nõ infertur q̃ oẽs nullo discrepante, in tali compromisso debeant consentire. Vel secũdo dici põt q̃ in c. quia ꝑꝑ. ita actum fuisset inter illos de collegio, vt de consensu omnium fieret cõpromissum, vt sonant illa verba. Cõmittatur vice omnium. facit illud quod Doc. hic dicunt in glo. in 7 verbo, omniũ. j. eo. ¶†Et notandũ est q̃ in iij. no. Abb. dicit in fin. q̃ alicui extraneo à collegio vocem quis suam cõmittere nõ põt, contradicẽte collegio, vt sentit Io. And. in regula q̃ alicui. de reg. 8 iur. in vj. in Mercu. † & in isto casu requiritur consensus collegij nullo discrepante, & vnus solus contraicens impediret, vt voluit Comp. post. in c. scriptum. & ibi Abb. in ij. no. de ele. Et hoc pro singu. Ro. tradit in no. xxvj. quia heri fecistis cõsiliarios. de quo tamen aliter[d] dixi in c. cum omnes. de consti. ¶†Quarto no. q̃ stat̃ 9 assertioni Car.[e] etiam in præiudicium alter ius. quod procedit de consuetudine Romnę curię, s̃m Io. And. & do. Abb. inferius hic, aliàs cessante cõsuetudine, nõ credit̃ ẽt Card. in præiudiciũ alterius, vt per gl. in c. sicut. j. de sen. excõ. vbi Abb. & idem Abb. in c. quod super his. s. de fid. instr. in c. cũ olim. el. j. j. de priu. cum concor. vt late prosequitur, & plene discutit andr. Sic. in ttac. de pręsta. Card. in prima qõ. ij. partis ꝑincipalis. ¶†Vltimo colligitur 10 hic quod differunt nuntius, & procurator. & differentã not. Bart. declarat in l. multum interest. in vj. col. ver. modo quærẽdo reuoco. C. si quis alte. vel sibi Bar. in l. qui autem. in §.. ff. de consti. pec. ¶In gl. in verbo, omnium ibi, non valuisset appellatio. abb. post alios concludit quòd immo appellatio valuisset, qñ actum esset inter illos de vniuersitate, vel collegio, vt episcopus nõ eligeret, nisi de consensu omnium. & ita dicit abb. probatur hoc ibi. vel ꝑdictũ ep̃m processisse. & sequuntur Mod. hic. Sed tñ iste intellectus non conuenit huic literę, quia ad hoc constituendum erat opus q̃ maior pars collegij consentiret in tali forma cõpromissi. Tex. vero hic ꝯrium innuit dum inquit. Quidã canonici vota sua in episcopum transtulerunt. nõ ergo videtur q̃ maior pars in tali cõmissione interuenisset. Pręterea hoc non caret diuinatione, q̃a nõ colligitur q̃ in cõmissione translata in ep̃m aliquid dictũ fuerit. Et ideo illud, quod dr̃ in appellatione interposita per illos. xj. canonicos, ne quis eligeretur præter assensum omnium. Ista verba dñr immediate in ipsa apponẽ. ideo referri dñt ad intellectũ 11 iuris cõis. ¶†Dictũ tñ in se verũ est, & est no. q̃ illi de vniuersitate cõstituere ꝑñt[f] q̃ aliquis actus nõ valeat, nisi dr̃ cõsensu omniũ. & tali casu, cum requiratur cõsensus omniũ, nõ sufficit maior pars, licet interpretatiuẽ in maiori parte videat̃ esse omniũ cõsensus gl no. ad hoc in c. vbi periculũ. §. idẽ quoq;. in ver. singulis. đ ele. i vj. ¶In gl. in ver. delegauit. ant. de Bu. ad ꝯrium rñdet, q̃ ideo legatus hoc de ista apponẽ se intromitti, quia hoc tendit in faciliorẽ expeditionẽ causæ apponis, per ea, quæ vidimus in c. cũ teneamur. s. eod. & no. in c. ij. de mat. ꝯc. cõ. inter. ec. Et istud magis placet, licet aliter dicat abb. hic per c. si à iudice. eo. tit. in vj. quia ille locũ hẽt respectu cognitionis, & decisionis cãæ apponis. Secus vero quo ad instructionẽ cãæ, in qua iudex à quo se intromittit, vt no. in d. c. cum teneamur. & hoc modo iste tex procedit nõ solum in legato de latere, sed in quolibet alio inferiore.

ADDITIONES.

a ¶Deci. Bar. Ang. Aret. in tract. malefi.
b ¶Syl. Ald. Respu. Idem Deci. in c. dilecti col. pen. supra de except.
c ¶Syl. Ald. Videndum in prima lect. in iij. col. vbi plura addidit.
d ¶Aliter. Et male.
e ¶Cardinalis. Vide q. Tholo. cccclxiij. Ias. consi. ciiij. li. j. Alex. cõsi. cvj. nu. 19. lib. ij.
f ¶Possunt. Contra Deci. supra de constitu. c. cum omnes. lectu. ii.

SVMMARIVM.

1 *Patroni si suspitio sit ne moueantur in electione amore carnali, non ex vtilitate ecclesiæ, episcopus potest adstringere illos iuramento.*
2 *Iuramentum non debet deferri quando est timor periurij.*
3 *Conscientia regulari debet secundum iudicium rationis.*
Et debet esse coniuncta cum scientia & doctrina. nu. 4.
5 *Conscientiæ species quot.*
6 *Eligi debet magis idoneus, & an satis sit esse idoneum. nu. 12.*
Scolaris cuius scientia nota est, potest doctorari sine examine.
8 *Auditores Rotæ Romanæ iterum examinantur, & quare.*
9 *Doctor valde excellens receptus inter auditores, non deberet examinari.*
10 *Scientia eminens facit recedi à dispositione iuris.*
11 *Iudex ex officio calumniosam exceptionem reijcit.*
13 *Ius canon. non defendit scienter in peccato.*
14 *Licitum quod est in foro cano. contentioso, licet in foro conscientiæ.*
15 *Vocem habens nomine suo, & nomine alterius, non potest vocem diuidere.*
16 *Procurator constitutus ad præsentandũ à pluribus, nõ põt diuersos præsẽtare.*
17 *Potentior, & ditior cæteris partibus præferuntur.*
18 *Nobilior præfertur data scientiæ paritate.*
19 *Doctorati duo si sint eodem tempore quis præferatur.*
20 *Doctor, vtriusque iuris præfertur habenti vnum gradum.*
21 *Episcopus an magis eligi debeat theologus quàm canonista.*
22 *Scientia præponitur potentiæ.*
Et formæ & pulchritudini, n. 23.
24 *Malus emendatus præfertur ei qui semper fuit bonus.*
25 *Calumniæ causa magis repellitur actor quàm reus.*
26 *Exceptio quamuis non excludat ius proprietatis de præsenti debet tamen admitti ad impediendum ne quis consequatur possessionem.*
27 *Fedeicõmissarius possidens potest opponi agenti ex l. fi. C. de edic. di. Adr. toll.*

Con-

COnſtitutis.ii. ¶Primo not.illud,quod Abb. hic dicit de patronis.†Nam qñ eſſet ſuſpicio,ne patroni ad pñtandum moueanť nõ ꝑ ꝑ vtilitatem eccleſię, ſed carnali affectione, eṗs illos aſtringere põt iuřo, vt in ſimili hoc dř. Et iſtud verũ intelligo, niſi ꝯ patronos eſſet præſumptio periurij, † quia tunc nõ deberet abiuratio fieri, vel iuramentum deferri.c.clericos. & quod ibi abb.dicit,de Coha.cle.& mul.de quo dixi in c.queſtionis.ŝ.eo.¶†Secũdo no. ꝙ electio debet fieri ẛm Deum & cõſcientiã.nam talis cõſcientia regulari debet ẛm iudiciũ rõnis,c.non ſolum.de reg.in vj.& proſequitur do.abb.hic,& idẽ abb.per illũ tex. in c.ſi qõnes in j.no.j. de ſimo.facit ad hoc, ꝙ de conſcientia iudicis Bal. dicit in l.ij.col. fin.ver.ſcias tñ.C.de ſen. ex breui.re. † vbi inquit ꝙ ꝯſcientia debet eſſe cõiuncta cũ ſcientia, & doctrina. Facit text.in c.qualiter. el.j.j.de accu. vbi cõſcientia ẛm iura [a] debet cõformari . Et iſta eſt vna ſpecies † cõſcietiæ,q̃ ligata eſt rationib.iuris. Sunt & alię duę ſpecies, vt Bal.diſtinguit in l.fi.col.j.verſ.non tñ.C.de pe.iudi.qui ma.iu.¶†Tertio no.ꝙ canonici debent eligere magis idoneum. Ad idẽ tex.viij.q.j.in c.licet.ergo.vbi eligitur pręſtantior,ſanctior, & doctior.Facit.lxiij.diſ.in fi.in c.metropolitano.vbi optimus ordinari debet,& ĩ auc.de mona.§.fi.de quo poſt gl.hic videbimus. ¶†Quarto no.ꝙ ille,qui notus promoueri põt ſine examine.Ex quo infertur ad ſcholarem, cuius peritia notoria ſit, vt doctorari poſſit abſq; examine.Et idẽ Bald.hoc dicit, quia ẛm eum, rei demonſtrate fruſtra fit demonſtratio.l.j.ff.de do.pręl. Bene facit gl. xxij.diſt.c.qui eṗs.in gl.ij. dum inquit examinationẽ debere fieri circa ignotos.Et ad idẽ gl.xlvij.diſt.in c.de Petro.in verbo, ignota.Et iſta procedũt,niſi examinatio eſſet pro forma, vt in examinandis pro licentia doctoratus, quia forma dat eſſe rei,& omitti nõ põt,ſecũdũ Bal.ĥ & ſecũdũ hoc intelligiť ꝙ idẽ Bal.dicit in c. ſcriptũ col.fi.in prin.ŝ.de ele.† vbi inquit ꝙ ille,q inter auditores Rotę aſſumiť,q̃uis not⁹ ſit,dũ tñ iterũ examinari.Et ſic dicit ipſe. †Romæ ſeruari. Si tamẽ eẽt doctor valde excellẽs,& ſupremus, talis deberet admitti abſq; tali forma,& ſine vllo examine,arg.l. ſ; & reprobari.§.ampli⁹.ver.valde tñ diſciplinatos.ff. ď exc.tut.& ibi Bal.ꝑ illũ tex.† dicit recedi à ſtatuto ꝑꝑ eminentẽ ſciam alicuius,vel ſaltẽ iſta eẽt iuſta cã diſpẽſandi & ita qñque fit Romæ. ¶† Vltimo no.ibi,cõſiſtit euidẽter, ꝙ qñ cõſtat exceptionẽ rationabilẽ nõ eẽ, vel ꝙ animo calũniãdi opponitur, iudex ex officio illam repellere põt.Ita Inn.hic idẽ allegať dictũ Inn.in c.poſt electionẽ ad fi.j.de cõceſ.prebẽ. de quo late dictũ fuit in c.ſuper eo. el.j.ŝ.eo.¶†In gl.in verbo,vtilẽ.ad fi.ꝯclo hř ꝙ licet nõ eligať melior,ſatis eſt ꝙ idoneus ſit . Et ſequitur hanc ꝯcluſio.do. Abb.poſt alios hic.Ad idẽ gl.in c.ij.in verbo,ſanctiores.ŝ.de offi.cuſto.& gl. in c.iij.in verbo maioribus.& ibi Abb.j. de iur.pat. & idem tenet Bar.in l.cũ quidã.col.j.ver. ex hoc not.diligenter.ff.ď leg.ij.Et ẛm hanc ꝯcłonẽ pulchram qõnẽ conſulendo decedit Andr. Sicul.in cõſi.xix.illud afferã in medium.in xij.col.¶Prædicta ꝯcło limitatur,niſi appellatũ ſit ne clerico fieret niſi ď meliori, quia tũc electio facta tanquã pendente appellatione, & ꝯ appłonẽ, deberet reuocari,vt per Abb.hic.Facit tex.in c.cũ nobis.ŝ. de elec.Cõtrarium tñ expreſſe tenet gl.in c.licet.ergo.viij.q.j.ſ. ꝙ non obſtante appłone electio facta valeat,nec poſſit retractari.Et hoc ſequunť Imo.& Peru.hic,q̃a appło nõ debet caſſare electionẽ legitime factã.Et vř text.hic vbi non reputať legitima appło ex hac cã, quia alius eſſet magis idoneus.Sed tñ opi.Abb.defendi põt,quia tex. hic loquiť,qñ appellatio interponiť poſt factã electionẽ. quo caſu electio fuit legitima.ideo nõ attendiť appellatio,quæ poſtmodum ſequitur.Secus vero in qõne,in qua Abb.loquitur,quia appellatio electionẽ præcedit. merito electio facta pẽdente appellatione reuocatur.d.c.cũ nobis. Non ob. ꝙ appellatio nõ debeat caſſare electionẽ legitimã, vt per gl.arguiť. in d.c.licet ergo, quia non vř legitima , ex quo ante electionẽ iura clamãt ꝙ melior eligatur,& pendẽte appłone nihil ſit innouandũ,& per appłonem res cõſeruať in eo ſtatu, in quo reperiť tẽpore interpoſite appellationis.¶Secundo ꝯcło gl.limitatur nõ habere locũ in foro cõſcientię,vt Abb.hic cõcludit poſt Anto. de Bu.& Fede.quos ipſe adducit.Sed in ꝯriũ arguit,& tenet Peru.hic,quia ex quo in foro iudiciali electio tenet ẽt vř bona cõſcientia ꝓcedere,quia ius canonicum nunquã alicui inijcit vinculum.xxvij.q.ij.in c.de viduis, †Et ius canonicũ nõ defendit ſcienter in peccato, vt in c.literis.ŝ. de reſti.ſpo.Et cũ hic auctoritate canonis peccatum nõ cõmittiť. xxiij.q.iiij.in c.qui peccat.& vř tex.hic.vbi dictũ fuit ꝙ electio fieret ẛm Deum, & cõſcientiã, & tñ dř ꝙ valet. Nam intelligiť ẽt in foro cõſcientiæ. Et ex his notanter infertur ꝙ illud.ꝙ valet de iure canonico,valet ẽt regulariter in foro cõſcientiæ . Opinio tñ ꝑcedens tenetur cõmuniter,& ẽt de iure verior vř,quia iura dicũt meliorẽ,& magis idoneũ debet eligi.d.c.licet.ergo.viij.qõ.j.cũ ſi. Vñ ſi hoc nõ fiat,ꝯſcientia vulnerať,& q̃uis tolereť,& valeat electio facta idoneo eſt ex eo,q̃a multa facta tenẽt, q̃ fieri prohibẽtur l.ij.§.biduũ.ff.qñ appell.ſit & hoc in ſoro canonico ꝓcedit,in quo ſatis eſt ꝙ idoneus eligať. Sed ꝑ hoc nõ ſequiť ꝙ bona ꝯſciẽtia fieri poſſit,cũ iura abſolute hoc nõ diſponãt. ſed dicũt meliorem eſſe eligẽdũ.Rõnes ergo, q̃ adducunť ꝑ Imo.& Peru.hic haberent locũ qñ lex canonica principaliter hoc diſponeret.Et cõſequẽtia,quã facit Peru. nõ valet, quia nõ oẽ &c.idẽ Abb.in c.cũ cãm.de teſt.col.iiij.Facit c.ſi egreſſus.de iniurijs.† ꝙ licitũ eſt ĩ foro canonico cõtentioſo,eſt licitũ in foro cõſcientię,vt no.Ant.de But.in c.inquiſitioni.ꝑ illũ tex.de ſen.excõ.in iiij.& vj.no.& hř in c.j.de cõſti.Nõ ob.tex.hic,vbi ẛm cõſcientiã vř facta electio, quia tex.loquiť de magis idoneo,ibi,quidẽ eccleſię magis vtilẽ,& idoneum reputaret.Et no.tex.quẽ Abb. hic inducit in c.pe.de elect. in vj. † vbi qui habet vocẽ nomine ꝓprio, & nomine alterius,nõ põt voces diuidere.de quo no.ẽt Abb.poſt Bald. ibi in c.q̃uis.de offi.dele.in c.cũ olim.de re iud.Et illũ pro ſing.alleg.Rom.in no. lxxix.ſcholaris. † Et ideo, qui habet mãdatũ à pluribus ad ṗſentandũ,nõ põt diuerſos ṗſentare, vt tradit Lap.allega.xxij.an ſufficiat.¶In gl.in verbo,impotentiã.ibi,ſi alię oẽs circunſtantię pares eſſent. † Notandũ eſt ꝙ cęteris paribus potentior,& ditior ṗponiť.Facit id,ꝙ in ſimili not.Bal.in l.nemini.ad fi.C.de aduo.diuer.iudi.vbi dicit ꝙ data parietę in ſcientia præhonorať,qui eſt ď meliori ſanguine. † Et Bart. in l.j.ff.de obſeq.liber.dicit ꝙ qñ eodem tẽpore aliqui doctorati ſunt tũc ętas , & alię cõditiones debẽt cõſiderari. † Sic ẽt doctor in vtroq; iure , ṗfertur habẽti vnũ gradũ, [b] † vt Doc.tradunr in c.clerici.ŝ. de iu. Nam hoc intelligiť cęteris paribus.vt Car.expreſſe dicit in d.c.clerici.d.Io. de Ana ĥ idẽ voluit in c.q̃to.j.de magiſt. ꝙ declarať vt dixi late in d.cle. Et circa iſtã gl.Hoſt.hic,& oẽs dicũt,ꝙ attẽdiť illa qualitas, q̃ magis expedit eccleſię.Et idẽ Hoſt.quẽ alij.ſeq.in c.j.de ꝯſangui.& affi. cõcludit † quod electis duobus ad epiſcopatũ,quorũ alter theologos ſit alter canoniſta,præfertur ille cuius eccleſia magis indiget.Et iſtud adeo procedit,ꝙ ſi alter,qui non expediret eccleſię, eligať nõ valeret electio, vt ſentit Hoſt.hic, & Abb.declarat.Sed Imo.& Mod.hic cõtrarium in hoc tenent,ꝙ non retractetur electio alias facta de idoneo,per ea,quæ ſupradicta ſunt.Tamen ꝓbabilior videtur illud quod Hoſtiẽ. & Abb. dicunt,quia quando eccleſia indiget tali qualitate, quæ in electo non concurrit, non videtur idoneus ille, qui elegitur, quia per eum vtilitati eccleſiæ non conſulitur.cõtra iſtũ tex. hic,cũ ſim.¶†Vltimo notandũ eſt ꝙ Abb.hic dicit.ꝙ ſcĩa ṗponiť potẽtię.Quod intelligiť,qñ eccleſia nõ ĩdiget potẽtia,ẛm ea, q̃ ſupra dicta ſunt,& potẽtia nõ ſ̃ſupplet defectũ literarũ ĩ clericis, vt Bal.ĩquit ĩ l.ĩ dãdo.ff.ď tu.& cu. da.ab his † Sic ẽt forme pulchritudini corporis ſcĩa ṗponiť, vt ĩ rectoribus ſcholariũ Bal.dicit in ꝓe.decret.col.ij.ver. ſed pone. vbi ĩquit ꝙ ſi duo electi ſunt ĩ rectores paribus ſuffragijs,& alter parũ ſcit,ſed pulchrã habet ꝑſonã. Alter vero gibboſus eſt , ſed doctus ẛm eũ doctus gibboſus ṗponiť.† Et in materia illud notãdũ eſt,ꝙ ille,q fuit malus,& nũc emẽdatus de crimine, bonus ſit,præponiť illi , qui ſemper bonus fuit, gl.no.l.di.in c. fidelior.[c] de quo Ro. ſcribit in no.dxxxiiij. ſunt electi duo doctores . ¶ In gl.fi.ibi,ṗſumiť ꝙ calũnioſe. Hic colligiť prima ſol. ad contraria formata in gl.ſ.ꝙ ſpãle ſit hic propter ṗſumptionẽ calũnię ortã contra iſtum excipientem,qui in cauſa appellationis ſuccubuit. Idem gl.præcedens ad fi.voluit , & ĥ finaliter approbare videť abb.hic . Sed iſta ſolutio nõ videtur vera, quia ſi ꝓpter preſumptionẽ calũnię iſte repelliť ab excipiẽdo , a fortiori dẽret repel-

li ab

ADDITIONES.

a ¶Iura. Vnde qui habet procedere ſecundum conſcientiã, non poteſt legem trãgredi.quia intelligitur de conſcientia legibus munita , & ſecundum leges regulata.ita Bald.in diſp.ſua inci.ſtatuto cauetur quòd ſenerator.in fi.col.quem refert,& ſequitur Iaſ.in l.nec quicquam.§ .vbi decretum,in x.col.ff. de off.procon.& leg. Et ideo allegãdo dicebam.& ita obtinui.quòd ſi ſit factũ commiſſio ad conſcientiam,non poteſt talis omittere ſolennitates ſtatutorum,& quòd ꝓbatio. quæ prohibetur ex ſtatuto Papienſe ꝯ inſtrumentũ publicũ , niſi per aliud inſtrumentum & non per teſtes dum ſeruari, confirmabam ex duobus. Primo, quia licet Bald.in l.& ſi inutiliter.C.de fidei.dicat quòd cõmiſſum ad conſcientiam videtur commiſſum ad veritatem,tamen habens conſcientiam ſecundum veritatem non poteſt omittere tramites iuris . tenet Bald. in l. nemo. C. de ſen.vbi dicit,quòd commiſſio de veritate,intelligitur de veritate, cui ius patrocinať.& iõ nõ poterit cõdẽnari ex nudo pacto .cũ ius ciuile ei nõ aſſiſtat.Secũdo cõfirmabã. nã ſtatuta ciuitatũ ſunt ſeruanda ẽt in foro cõſcientię,prout vult gl. no.j.q̃ not.ibi Bald.& dicit non reperi alibi in c.quę in eccleſiarum de conſti.

b ¶Hie.Gig. Gradum. Vide circa hunc articulum ea,quæ late ſcribit idem Deci.in d.c.clerici,& in l.cum quid.ff.ſi cer.peta.& vtrobique dixi in apoſ.

c ¶Fidelior.In c.fidelior.vide de hic Pau.in c. at ſi clerici.§. de adu.col.vlt.circa fi.de iud.& copioſe habens per Feli. in c.eam te, col.viij.verſ.limita.iii.extra de reſc. vbi docto,dicta ad hoc.

25 li ab accusando, † quia propter calumniam facilius actor repellitur, q̃ reus, vt nota. in l. in summa in prin. ff. de condi. inde. Nec obst. q̃ succumbit in applõne, quia per hoc tamẽ de calumnia nõ arguitur, quia probabilis videbatur causa applõnis, cũ iura dicãt meliorẽ esse eligendũ. viij. q. j. in c. licet ergo. & hac rõne admissa fuit appellatio. Et quãuis tex. dicat cãm appellationis irrationabilem fuisse hoc, intelligitur respectu victoriæ. sed nõ q̃ appellatio calumniosa fuerit. Vnde alia responsio datur principaliter, quã Inn. & cõmuniter doc. sequunt̃, q̃ exceptio h̃ non admittit̃, quia non proportionat̃ ad possessionẽ, quã electus, & confirmatus cõsequi intendit, cum possessio sit quid facti. l. deniq; ex qui. cau. ma. exceptio tendit ad exclusionem iuris, quia est actionis exclusio. l. ij. ff. de excep. insti. e. in pri. Sed cõ istã solutionẽ insurgit do. Abb. & dicit q̃ actio cõpetit ad petendũ possessionẽ, quã quis nunquã habuit, & dat̃ interdictũ adipiscende, vt no. in c. accedẽs j. de accu. Et cõ tale interdictũ exceptiones plures opponi possunt vt sequitur Abb. hic. ergo exceptio vr̃ proportionabilis, quia licet agatur ad possessionem, tamẽ reperitur remedium iuris, q̃ mediante exceptione excludi potest. & ita secundum eum ratio cõmunis confunditur. Sed tenendo communem opin. pro responsione considerãdum est, secundum Imo. & Peru. hic, quòd ideo hæc exceptio repellitur, quia non erat talis, quæ cõcerneret defectum proprietatis, sed opponebatur exceptio, propter quam ipsa electio, & confirmatio erat cassanda, & talis exceptio, etiam si probetur incontinenti, nõ impediret acquisitionem possessionis, quia interim habet ius proprietatis antequam electio cassetur, vt tradunt Compost. & Ioan. And. in c. quod sicut. in gl. pen. s. de electio. Secus vero quando opponeretur exceptio, quæ ipso iure concerneret defectum iuris de præsenti, vt quia dicatur collationem factam per literas falsas, vel electionem per illum, qui non habet potestatem eligendi. Nam si incontinenti ista exceptio probetur, impeditur acquisitio possessionis. Et hoc casu procedũt quæ d. Abb. hic inducit. Ista distinctio non tollitur formaliter argu. quod Abb. facit. Item non caret diuinatione, dum tex. qui loquitur generaliter restringitur vt intelligatur de exceptionibus, quæ non concernunt ipso iure defectum proprietatis. 26 † Præterea dictum in se non videtur verum, quia quãuis exceptio non excludat ius proprietatis de præsenti, debet tamen admitti ad impedimentum, ne quis consequatur possessionem. Nã fideicommissarius [a] possidens rem hæreditariam, potest se † opponere hæredi petenti se mitti in possessionem, iuxta. l. fin. C. de edi. di. Adr. tol. vbi gl. hoc tenet in verbo, legitimo. Ad idem gl. in l. filiam fratribus. ff. ad Treb. quia cum ipse fideicommissarius sit, retinere potest, ex quo restitutio debet sibi fieri, argu. l. dolo. ff. de do. except. Postremo non videtur verum q̃ text. in terminis in quibus loquitur, non habeat locum q̃n opponitur exceptio criminis, ex quo nullitas tituli ipso iure inferatur. Nam in cõrium est tex. in d. c. accedens. dum loquitur de homicidio. Et ibi ponderauit do. Abb. in ij. no. j. de accu. Et sic ex pluribus patet q̃ prædicta distinctio non procedit. Vnde tutior via vr̃, vt dicamus istum tex. procedere in spiritualibus, prout loquitur. Sic etiã loquitur text. in d. c. accedens. Secus vero sit in temporalibus, prout allegata in contrarium loquuntur. Item tex. hic loquitur in possessione, quę non erat apud excipientem. vnde facilius iste electus vel confirmatus illam cõsequitur. Secus quando possessio esset penes excipientem, prout loquitur regula, cui damus actionem.

ADDITIO.

a ¶Nam fideicommissarius: Vide circa hoc elegans cons. eiusdẽ do. Phi. dec. nu. 84. ¶Contra Alex. cons. lxxxij. lib. ij. Deci. in l. fi. nu. 25. C. de edic. di. Adria. toll. consil. lxxxiiij. Nicola. Boeri. decisio. Burdegal. clvj.

SVMMARIVM.

1 *Locus in quo quis conuenitur, debet esse tutus, non solum domino, sed alijs. nu. 3. & nu. 10.*
2 *Promittens posse conueniri vbicunque fuerit inuentus, non conuenietur in loco non tuto.*
4 *Iudex, si locus non sit tutus, debet tutum eligere.*
5 *Promittens soluere certo loco si non sit tutus, non potest conueniri.*
6 *Appellari potest à citatione ad locum non tutum, & quando nu. 8.*
Et à grauamine successiuo semper. nu. 7.
9 *Spoliatus post longum potest appellare.*
11 *Locus si non sit tutus domino, & sit procuratori, vel procuratori, & non domino, quid agendum.*
12 *Citatus ad locum non tutũ tenetur mittere procuratorẽ, si põt habere idoneũ.*
13 *Procuratorem constituere quis non tenetur in arduis. limita, nu. 13.*
14 *Saluiconductus literis quando quis credere teneatur, & nu. 16.*
15 *Citatus ad locum non tutum an immediate appellare possit, vel prius debeat exceptio proponi.*

EX parte ¶ † Primo not. quòd locus, in quo conuenitur, debet esse tutus, argu. text. in cle. pastoralis in §. esto igitur de re iudi. & in c. cũ venerabilibus. §. & hoc ipsum. de sen. exco. in vj. Facit tex. in c. accepimus. de fid. instru. in c. cũ personę. de priui. in vj. † Et ideo licet quis promiserit q̃ possit conueniri vbicunq; fuerit inuentus, tamen non poterit in loco non tuto conueniri, vt not. Angel. dicit in l. cum res. & ibi Alex. in j. col. ff. de leg. j. ¶ † Secundo not. q̃ locus iudicij debet esse tutus non tantum domino. sed etiam alijs pro eo interuenientibus, vt hic. & de quo in gl. j. videbimus. Et sicut partibus, ita etiam iudici locus esse debet tutus. in c. statuimus. vbi Do. de offic. de leg. in vj. Facit tex. in cle. j. de for. compe. † Vnde si locus nõ sit securus, iudex debet alium locum idoneum, & tutum eligere. c. dilecta. j. de confir. vti. vel inuti. Et no. Io. And. & Do. in d. c. statuimus. Sic etiam mutatur locus in eo, qui certo loco soluere promisit. † Nã si locus ille efficiatur non tutus, vt quia forte creditor à tali loco bannitus sit, poterit alibi debitorem cõuenire, vt est tex. no. cũ gl. ibi, in l. vsuras. C. de sol. quem pro sig. Ro. tradit in no. lxxiij. Senensis. & quod idem Rot. voluit per illum tex. in cõsi. cclij. quæritur primo. colũ. pen. ¶ † Tertio not. q̃ quoties quis est citatus ad locum non tutum, toties poterit appellare, licet prima, vel secunda vice non appellauerit, quia hoc grauamen reiteratur, † & successiuum est, & à grauamine successiuo semper appellatur, vt per Abb. hic. & hoc tenet Spe. eo. tit. §. restat col. fi. & Bal. in l. ij. in ver. secundo quæritur. C. de epi. audi. & prosequit̃ Peru. hic, in v. illatio. & vltra eum idem sequitur Card. in cle. j. in prin. circa si. q. xxxiij. de for. compe. Pau. de Cast. in cõs. xxv. super primo. in iij. col. Et ad hoc bene facit quòd no. Arch. ij. quæst. viij. in c. hortamur. vbi inquit, q̃ licet exceptio loci non tuti, dilatoria sit, qua tamen grauamẽ reiteratur, & successiuam habet causam, etiam post lit. conte. quandocunq; opponi põt. Et Bal. hoc idem tenet in l. peremptorias. col. iij. ver. pone aliquis. C. sen. rescin. nõ poss. cũ si. vt tradit Alex. i l. de etate. col. iiij. ver. & scias. ff. ad Treb. Et idem in simili de ferijs dicunt Bal. & Ange. in l. j. §. sed excipiũtur. vbi Alex. sequitur. colũ. j. ff. de fer. Et quanuis ista sit cõmunis opi. vt colligitur ex præcedentibus, non tamen concludenter vr̃ pbari in isto tex. in quo Abb. potissimum fundamentũ facit, dũ dr̃ hic, quoties. quia ista dictio, quoties, potest dici q̃ ponatur respectu diuersorũ iudicum, & sit sensus, à quolibet iudice faciẽte citationẽ ad locũ non tutum appellari põt. Et hoc suadet̃, quia loquitur text. in numero plurali. ibi, quoties ad illos iudices, vos vocari contigerit. Nam inductio cõmunis bene procederet, si illa dictio quoties, ad eundem iudicem referret̃. Retenta tñ cõi opi. primo declaratur vt procedat in isto grauamine loci non tuti, q̃a vt dictũ est, licet in prima vice, vel secunda citatus non appellauerit, poterit tñ postea, q̃n citatio reiteratur, appellare. Secus in eo, qui cõparuit coram iudice suspecto, quia si à principio illum nõ recusauit, vlterius postmodũ non audit̃. c. inter monasterium s. tit. j. Et rationem diuersitatis tradit Ant. de Butr. in c. dilectus filius in ij. col. ver. nota bene. s. de re scrip. Secunda cõis opi. procedit, q̃n appellatur a grauamine illato per nouam citationem, & nõ est lapsum tẽpus appellationis. Secus vero si à grauamine de præterito appellaret̃. nam appellatio nõ procederet. Ita notanter Imo. post Ant. de Bu. in cle. causam de elec. col. x. ver. aduertat tñ appellans. Quod dictum valde extollit Peru. hic. Et h̃ de plano vr̃ procedere, q̃n à grauamine pręsenti appellat̃, prout isti loquunt̃. sed in dubio q̃n appellatio simpliter interponeret̃, idem putarẽ dicẽdũ, cũ grauamẽ sit successiuũ, in quo appellatio fundatur, & in dubio iterpretatio fit vt actus valet. l. quoties. ff. de re. dub. & l. iij. de testa. mil. Tertio, cõmunis, cõclo limitat̃, nisi iudex expresse pronuntiaret locũ esse tutum, † tũc. n. debet appellari intra. x. dies. s̃m Bal. in addi. Spe. in ij. colũ. eo. tit. & simpliciter hic sequit̃ Peru. hic. & idẽ voluit Ro. in iiij. decis. nõ. quod vbi dicit. in tit. de resti. spo. in antiquis. † vbi cõcludit spoliatum post longum tẽpus posse appellare: quia grauamẽ successiuum est, nisi inferat̃ grauamen per sñiam diffinitiuã, vel interlocutoriam. & ita sentit expresse quod Bal. dicit. Sed tamen in hoc aliter sentit Imo. in d. cle. cãm. dicens q̃ licet expresse non pronuntiet̃, nihilominus citatio facta per iudicem dr̃ sñia interlocutoria, q̃a omnis vox iudicis faciẽs ad cãm, interlocutoria est. Non tñ recedendũ est ab ista limitatione, quæ vr̃ habere bonam rõnem in terminis, in q̃bus isti loquunt̃. quia q̃n expresse declarat̃ locũ esse tutum, si nõ appellat̃, hoc pro veritate hr̃, quia sententia trãsit i rem iudicatã. c. q̃ ad cõsultationẽ. s. de re iud. ideo nõ põt appellari, quia nullũ grauamen de pñti esse reputat̃ ex quo declaratũ fuit locum esse tutum. Sed q̃n simpliciter quis citatus fuit, non est sic, si non appellauit pro illo grauamine illato, & sibi præiudicabit. sed p̃ hoc præm-

præiudicium non fit in alijs, quia vnus actus citationis nõ extenditur ad alios, qui se quuntur, arg. l. voluntate. C. de excõ. tut. in l. fi. C. ne vxor pro ma. Tota vis ergo cõsistit, qualiter verba concipiantẽ. Nã si simplr̃ citatio facta sit, habet locũ cõis opi. Si vero sit facta citatio, & dictũ sit locũ citationis esse tutum, ꝓcedit ista li-
10 mitatio. ¶ † In gl. ibi, oẽs sui. No. ꝙ locus iudicij dẽt esse tutus omnibus, qui ad iudiciũ in fauorẽ partiũ venturi sunt. Ad hoc est bonus tex. in auct. habita. C. ne fil. pro pa. ibi, tam ipsi q̃ eorum nũtij veniãt, & habitent in eis secure. & Bal. ibi in v. no. Et ex h̃ Abb.
11 infert, † ꝙ si locus non sit tutus procuratori, sed domino, non tenetur tñ dñs cõparare, vel si tutus sit procuratori, nõ dño, nõ cogitur dñs procuratorẽ cõstituere, per text. hic, qui alternatiue loquitur. vñ sufficit ꝙ in altero sit timor. & ita Abb. tenet opi. Host. ꝯ Inn. quã ẽt Imo. & Peru. hic sequunẽ. Sed tñ opin. Inn. vr̃ probabilis, pro qua vr̃ tex. in c. olim. s̃. de test. ibi, partibus, si fieri põt, vel procuratorib⁹ earum, ad locũ idoneũ, & securũ conuocatis. Sufficit ergo ꝙ procuratores vocati sint ad locũ tutũ, qñ dñs vocari nõ põt, Facit tex. in l. Papinianus exuli. ff. de min. & in l. sed & si prætorẽ. §. j. ff. ex qui. cau. ma. licet Imol. his iuribus conetur re-
12 spondere in c. q̃relam. s̃. de procu. & in l. q̃sitũ. ff. de re iud. † Et ista opi. Inn. cõprobatur ex eo, ꝙ not. Ang. in dispu. inci. Bononieñ. in iiij. dubio. vbi cõcludit ꝙ citatus ad locũ non tutũ teneẽ mittere procuratorẽ, si habere idoneũ põt. Et sequiẽ Alex. in d. l. de etate. ff. ad Treb. Nõ ob. tex. hic, qui pro maximo fundamento ponderatur pro opi. Host. dũ loquiẽ alternatiue, quia verba illa. Tu, vel tui. hoc modo intelligi pñt, ꝙ si tu citatus sis ad locũ nõ tutũ, nõ teneris cõparere, & poteris appellare, & idẽ in ꝓcuratoribus citatis ad locũ non tutum. Nam nec ipsi cõparere tenenẽ, & in eis pariter habebit locũ dispositio huius tex. Nõ aũt intendit dicere ꝙ dñs excusẽ, si locus nõ sit tutus ꝓcuratoribus. Et ita hoc modo tex. iste euitari põt. Aliꝫ ẽt rñsiones nõ obstant, & ad primam, dum dr̃, ꝙ personaliter quis cõparere nõ cogitur, dici põt ꝙ ex cã arctari q̃s põt ad ꝑsonaliter cõparendũ, qñ iminet aliqua necessitas. c. j. in fi. de iudi. in vj. Et causa iusta vr̃, qñ locus non est tutus
13 procuratori. † Non obst. alia ratio, dũ dr̃, ꝙ in arduis quis tenetur
14 ꝓcuratorẽ cõstituere, vt no. in c. q̃relã. s̃. de procu. † Nam fallit ista ꝓclo, qñ locus nõ sit tutus dño principali. Ita probaẽ in d. c. cũ olim. s̃. de testi. in ista tamẽ quæstione probabilem distinctionem
15 tradit Maria. Sozi. in tracta. de dilatio. arg. xviij. q. v. ¶ † In fi. gl. notandũ est, ꝙ quis non teneẽ credere literis salui cõductus, [a] vt dr̃ in c. accedens. allegato in gl. Et hoc verũ intelligitur, qñ locus nõ
16 est tutus ꝑꝑ inimicitias. † Secus si ꝑꝑ guerrã, quia tunc bene credẽdũ erit literis salui cõductus, q̃ cõcedi, & obseruari solẽt, vt tradit Rot. ĩ deci. xij. itẽ licet guerrę. in ti. de do. & cõtu. Facit ꝙ no. Io. And. & Doc. in c. cũ non liceat. de præscri. Et istud ꝙ proxime dictum est, bene procedit, qñ s̃m morẽ patriꝫ talis saluus cõductus omni respectu redderet illũ securum. secus vero vbi timeret vim inferri cãæ, ꝑꝑ aduersariorũ potentiã. Nam tunc nec talibus literis debet se cõmittere, vt tradit Io. And. in tit. de accu. in iij. parte. §. fi. in ver. quid si bãnitus. Ang. in dispu. inci. Bonon. in iij. dub. in l. ij. §. ꝙ diximus. ff. si quis cau. Peru. circa fi. hic. & Alex. in l. nam ꝙ ff. ad Treb. Hoc tñ vltimũ dictũ reprobaẽ per Maria. in d. tract. de dila. in loco palle. s̃. in xviij. arti. in v. q. in ver. sed tu aduerte. Dicit. n. ꝙ cũ respectu personꝫ sit tutus, debet cõparere personaliter & si timet ne vis inferaẽ in causa, poterit iudicẽ recusare, nisi s̃m eum, esset cõtentio de aliqua re, quæ ad locũ citationis deberet portari. Nam tunc posset sibi offerri. Et tali casu saluari põt, & ꝓ
17 cedit ꝙ Io. And. & Ang. dicunt. ¶ † Extra gl. dñs Abb. late discutit an citatus ad locũ nõ tutũ immediate appellare possit, an vero prius debeat exceptio proponi. Et post alios not. distinguit, vt per eum hic. & eandẽ distinctionẽ in effectu posuit Imo. in d. l. de etate. quẽ refert, & sequiẽ ibi Alex. ff. ad Tre. Et si bijcit ibi Alex. veriorẽ esse opi. Paul. de Eleaza. in cle. quia cõting t. de reli. dom. qui tenet indistincte ꝙ possit appellari, per text. hic, qui generaliter loquiẽ. Bene facit verbũ, libere, ꝙ ponderaẽ per do. Abb. hic, & cõprobaẽ rõne. Nam tale p̃ceptum grauat. ergo põt appellari. c. vt debitus. j. eo. Et sufficit grauamen re ipsa, vt no. in c. dilecto. s̃. eod. Nec placet limitatio Cald. quam Abb. hic sequitur dum dicit appellationẽ nõ iustificari ex grauamine illato re ipsa, qñ iudex probabiliter putabit se non grauare, quia tunc non cõmittit iniquitatẽ, quæ in apppellatione cõsideratur. c. interposita. il. ij. §. fi. j. eo. & qñ non deferreẽ honori iudicis, si ab eo absq; culpa eius recedereẽ, ꝯ illud, ꝙ dr̃ in c. vt debitus. j. eo. Et ita incidenter Abb. hic tradit, dum opi. Io. And. hic refert. Sed ista cõclusio, vt dixi, nõ vr̃ procedere, quia immo sufficit generaliter probare grauamẽ illatũ esse re ipsa, & ꝙ iudex probabiliter errauit. ꝙ patet, q̃a appellatio iustificatur ex nouis probationibus, cũ in causa appellationis non producta producam, non probatum probabo. in c. cũ Ioan. s̃. de fid. instru. l. per hanc. C. de temp. app. Non obst. ꝙ tali casu non arguiatur iniquitas iudicis, quia est iniquitas re ipsa, q̃ sufficit, vt dictũ est, & probatur in c. cum causam. j. eo. vbi Abb. in vlti. no. Facit tex. in l. j. in prin. ff. eo. tit. Similiter nõ ob. ꝙ nõ cõsulaẽ honori iudicis, ex quo ab eo recediẽ absq; culpa eius, quia sufficit quod ex causa recedatur à iudice, licet culpa sibi non adscribatur, vt in d. cap. vt debitus. vt patet ex prædictis.

ADDITIO.

a ¶Salui conductus. Vide per d. Fely. in c. accedens in j. col. vt lit. non contest. & in modo salui conductus vide per eundem do. Phil. Dec. consi. 51.

SVMMARIVM.

1 *Procurator potest constitui per literas.*
2 *Testes deponentes quòd literæ sint manu alicuius, qualiter debeant deponere.*
3 *Sigilla plura potest quis habere ad diuersos actus.*
4 *Sigillum ordinarij non facit fidem, nisi in pendentibus ab eius officio.*
5 *Limitata causa limitatum parit effectum.*
6 *Literæ secundæ non valent tacito de primis.*
7 *Signum notum si quis adserat excusatur dans ei aliquid.*
8 *Bidellus tradens librum scholaribus excusatur.*
9 *Nuncio cõsueto dans aliquid excusatur, sed non in rebus magni ponderis, nu. 10. & vide nu. 11.*
12 *Præsumptio si sit aliquem abstulisse signum quem defert ei non creditur ratione dicti signi.*
13 *Forma conuentionis attendenda est in no. casu.*
14 *Credulitas leuior sufficit, vt doli præsumptio excludatur.*
15 *Debitori generis incumbit periculum.*

Significauit. ¶ † Primo not. procuratorem posse constitui per literas priuatas [a] cõstituentis, vt Abb. declarat hic. Ad idẽ tex. in l. j. §. procuratorem. ff. de procu. in c. cum contingit. s̃. de transa. & in c. cum dilectus. j. de relig. do. debet tamen probari ꝙ sint literæ manu constituen-
2 tis scripte. † Et ad probandum hoc, non sufficit ꝙ simpliciter testes hoc dicant, vel quod de literarum comparatione attestatur, sed debent dicere se fuisse præsentes, quando scripte fuerunt, vt Bar. not. tradit in l. scripturas. C. qui pot. in pig. ha. in l. nuda ratio. in ij. col. ff. de dona. Ant. de But. inc. ij. in iij. col. s̃. de fid. instr. cũ si. vt prosequiẽ Alex. in ꝯsi. cxxiij. discussis hesitationib. in iij. col. li. j.
3 & in cons. lxxx. viso ꝓcessu. col. ij. lib. iiij. ¶ † Secundo colligiẽ hic, ꝙ quis potest habere plura sigilla destinata ad diuersos actus, & sigillum deputatum ad vnum actum, in alio actu fidem non fa-
4 cit. Et ideo Aret. per istum tex. in c. post cessionẽ. s̃. de proba. † arguit, & concludit ꝙ sigillum ordinarij [b] non facit fidem, nisi in ꝑtinentibus ad officium, licet aliter ibi dicant Ant. de But. & Abb.
5 † Ad hoc facit, quia limitata causa limitatum effectum producit. l. in agris. ff. de re. do. l. fi. & q̃d ibi Bal. C. ad Maced. l. fi. & ibi Bal. C. de iur. om. iud. cum si. Conclusio prædicta limitatur nisi ex cã vt per Abb. hic, qui simile adducit, quia etiam annulo alterius signari potest testamentum. §. possunt. insti. de testa. Hoc tamen simile, & fundamentum non videtur esse tutum, tenendo illud, ꝙ voluit Io. Fa. in d. §. possunt. ꝙ speciale sit in testamento ꝙ annulo alieno signari possit. Secus vero in alijs dispositionibus. Et rationem diuersitatis ibi adducit, & sequiẽ Alex. in l. si vnus. C. de test.
6 ¶ † Tertio no. ꝙ secundę literę non valent, qñ sunt impetrate, nõ facta mentione de primis. Cõcordantia iura in gl. sunt. Et nedũ de primis literis. sed ẽt de clausula eleganti, quę in primis inserta fuisset, mentio fieri debet, tex. est no. in c. ij. s̃. de do. & contu. & de
7 his plene habetur in c. cęterum. s̃. de rescrip. ¶ † In gl. j. in fi. ꝑ istã gloss. inferunt Anto. de Butr. & alij, ꝙ excasatur ille, qui rem aliquam tradit alicui venienti cũ signo [c] noto illius, cuius nomine se venire refert. & ita quotidiꝫ fit. Idem ẽt Bar. dicit in l. si quis
8 vxori. §. apud Labeonẽ. circa fi. ff. de fur. † vbi in bidello loquitur tradente librũ scholaribus. Et a fortiori hoc procederet, qñ conuentum esset de signo dato, vt not. Ange. in l. j. ff. de eo, per quem fa. erit. Et ita aliàs de facto contigit in quodam hospite in ciuita-
9 te Luca. Et idem dicendũ est, † qñ nuntius esset cõsuetus, vt not. Bar. in d. §. apud Labeonem, & probatur in l. argentum. ff. cõmo. Bal. in l. si is, cui. ver. quæro. nunquid. C. de fur. Facit tex. in c. significante,

ADDITIONES.

a ¶Hie. Gig. Priuatas. Formam literarum priuatarum quibus procurator constitui potest, vide per Abb. in sua prac. in rub. de for. procu. sub sigil. consti.
b ¶Hie. Gig. Ordinarij. Adde eundem Deci. in c. post cessionem supra de prob. in ij. iij. & iiij. col.
c ¶Signo. Vide Ias. in l. j. de eo, per quem fac. erit Deci. in l. cum fundus. §. j. nu. 14. si cert. peta.

ficante.& quod ibi Abb.j.de pig. Et cōſiderandū eſt in prædictis caſibus,ꝙ nedū à dolo.ſed ēt à culpa iſte vr̄ excuſari,& ita vt nullo modo teneatur,ēt ſi culpa leuiſſima ſit,vt colligitur in d.l.argē-tum.ff.commo. † Et concluſio prædicta procedit in his,quæ ſunt leuis p̄iudicij.Secus eſt in rebus magni ponderis,quia nullo modo credendum eſt, vt Abb. hic dicit. Hoc ſuadetur ratione, quia aliàs cum leui ſigno poſſet petere rem magni valoris.Nam ſignū bene probat ꝙ veneat nomine illius. ſed non ꝙ petat hoc. Bene facit quod not.Bar.in l. Lucius.ff.de fideiuſ. Putarem tamen hoc limitari poſſe,niſi vltra ſignū quod attulit,ēt rem petitam in loco aliquo, vel ſpeciali demonſtratione deſignaret. nā tunc etiam in rebus præiudicialibus eſſet credendum,argumento eius, quod dictū eſt de ſigno dato. Nam in ſigno conuento in diſtincte credendū vr̄. quia partibus ſic placuit arg.l.j.§. ſi cōuenerit.ff. de po. ¶†Secundo,concluſio prædicta limitatur, quando ille cuius nomine nuntius venit,erat conſuetus talia ſigna mittere, vel ſi talis conſuetudo eſſet in loco,vt per Abb.hic.In quo tamē aduertendum eſt, quia etiam abſque alia conſuetudine perſonæ, vel loci, quod dictum eſt, videt̄ procedere, quia per ſignum, quod tranſmittitur,voluntas mittentis ſatis arguitur. Sed dictum iſtorū ſaluari poteſt in his,quę ſunt magni prçiudicij, in quibus regula ſupradicta non procedit.¶†Tertio fallit,quādo eſſet præſumptio, vel coniectura ꝯ portantem tale ſignum, ꝙ illud abſtuliſſet. Do. Ant.& Abb.hic.arg.l.j.§.ille aūt.C. d̄ late.libe.tol.¶†Quarto fallit,niſi actum eſſet ſpecialiter de perſona, per quam res deberet tranſmitti. Nā tunc à forma conuentionis recedendum non eſt, vt no.Bal.in d.l.ſi is,cui.C.de fur.bonus tex.in l.eū q.§.fi.ff.cōmo. facit quod tradit Paul.de Caſt.in conſi.ccxciiij. Viſu ſupraſcripto puncto.col.j.Et in iſtis limitationibus non excuſatur iſte,qui credidit, à culpa, quo minus teneatur ſecundū qualitatem contractus,excuſari tamen videtur à dolo.†quia leuior credulitas ſufficit,vt præſumptio doli remoueatur, ex eo,quod no.Fulg.voluit, & Alex.ſequitur.in l.Polla.C. d̄ his,qui.vt indi.¶†Quinto,& vltimo,regula procedit in debitore alicuius rei in ſpecie. Secus eſt in debitore generis, quia indiſtincte periculum ad ipſum debitorem pertinet.d.§.item Labeonem.vbi Bart. per illum text.hoc dicit Abb.hic,& Bal.in d.l.ſi is,cui.

SVMMARIVM.

1 *Superfluum non dicitur quando quid repetitur diuerſis reſpectibus.*
2 *Petens aliquid demonſtrare tenetur vt reus certus reddatur.*
3 *Libellus certus eſſe debet,ſatis eſt colligere quid actor velit.nu.6.*
4 *Libellus ſi non declaretur,ei non tenetur reus reſpondere.*
5 *Libellus generalis procedit parte non opponente.*
7 *Libello incerto qualiter excipiendum ſit ſecure.*
8 *Exceptio obſcuritatis ante litem conteſtatam opponi debet.*

Significantibus. ¶Hæc decretalis ad literam ponitur. s̄. in tit. de libel.obla.Nec ob.arg. de ſuperfluitate, quia reſpondetur vt per abb.hic, & idem abb.in tit.de lib. obla.in c.ſignificantibus. † Nam per iſta iura cōcludit,ꝙ non ſit ſuperfluum[a] qn̄ idem repetitur diuerſis reſpectibus.Et hoc diem no. Do.in c.quoniā.x.di.Ro.in l.quāquam.in prin.in vlt.no.ff.de aqua plu.arc.Facit ad hoc tex.in l.ſi à Titio.ff.de rei ven.in l.apud Celſum.§.ſi à Titio.ff. de except.do. Nam iſtis tribus locis ad literam idem caſus ponitur.[b] † Ex iſto text.colligitur ꝙ ille, qui rem aliquam petit illam taliter demonſtrare debet, vt reus certus reddatur. [c] Facit text. in l.ſi in rem.in prin.ff.de rei vē.† Sic enim libellus porrigi debet, vt aduerſarius certus ſit,an velit cedere, vel contendere.l.j.in prin.ff. de eden.& ideo Cy.in auc.offeratur.C.de lit.conte.in diffinitione libelli dicit,ꝙ eſt ſcriptura breuis claram continens intentionem agentis. Refert abb.in rubr.de libe.obla.& latius in c.j.in j.no.eod.tit.Et ſi libellus non declaretur,non tenetur reus reſpondere. † vt Abb. dicit in c.ij.in pe.no.de lib.obla.& idem Bal. prius voluit ī l.fi.col. iiij.ver.opponitur.C. de codicil.† Et prædicta vera ſunt, ſi opponitur per eum ꝯ petitionem generalem. aliàs vero generalis procedit parte non opponente.l.fi.C.de anna.excep.†Et hoc verum eſt,dūmodo ex narratis colligi poſſit quid actor velit,vt not.Bart. dicit ī trac.ad repri.in verbo,figura iudicij. in ij.col.Et cautus debet eſſe reus,qui ꝯ generalem libellum opponit, vt non petat libellū declarari, quia ſic actor inſtrueretur. ſed dicat abſolute libellū nō procedere,† & petat ſe abſolui ab obſeruatione iudicij. Nam tali caſu ſi actor ante litē cōteſtatā nō declarat, nulla eſſet ſententia,quæ pro eo ferretur.Ita Spe. docet in ti.de libel.cōcep. §.fi.ver.cautus.col.pe.anto.de Bu.in c.fi.in j.q.s̄.de lib.ob.Pau.de Caſt.in l.edita.in iij.col.C.de eden.Alexan.in l.j.in prin.ff.de edē. † Et talis exceptio obſcuritatis ante litem conteſtatā opponi debet ſecundum Bal. in l.exceptione.col.iiij.ver. deinde dico.C.de proba.quem ſequitur alex.in d.l.j.in prin.ff. de eden. Reliqua dicatis vt per docto.hic.

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Superfluum. Vide Frand.Curti.in conſi.lxxviij.incip d. Fran.
b ¶Syl.Ald. Ponitur. Ad idem eſt tex.in l.ſi quis in conſcribendo.C.de pact.
c ¶Hie.Gigas. Reddatur. Vide circa iſtam materiam quæ latè ſcribit Iaſ.in §. curare.Inſtitut.de actio.vbi diffuſius cęteris examinat iſtum articulum.videlicet an & quando libellus incertus admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex à quo poteſt præfigere terminum appellanti.*
2 *Impedimentum proueniens ex facto principis impedit curſum termini præfixi ad proſequendam appellationem.*
3 *Terminus conſtitutus ad finiendam appellationem, ſi nō valet reſpectu finis, valet vt valere poteſt reſpectu proſecutionis.*
4 *Dilatio ſi non valet vt agitur, valet vt valere poteſt.*
5 *Actus in iudicijs ſemper valet,ut ualere poteſt.*
6 *Iudex inferior non poteſt ſuperiori legem imponere.*
7 *Iudex à quo non poteſt terminum præfigere appellāti ad finiendū appellationē*
8 *Appellationem finire pertinet ad iudicem ad quem.*
9 *Exceptio cognoſcenda coram eccleſiaſtico,ſi proponat̄ coram ſeculari,nō poterit ſecularis terminū præfigere infra quem debeat ꝓponi,& probari.*
10 *Statutum quòd qui obtinuit inhibitionem ab eccleſiaſtico debeat infra certum terminum expediuiſſe,non valet.*
11 *Terminus legitimus dicitur terminus præfixus ab homine.*
12 *Recuſari non poteſt iudex eo quod habeat commenſalem aduocatum alterius partis.Niſi ei eſſet multum fauorabilis,nu.16. & eſt arbitriū iudici, nu.17.*
Neque ſi filius eius ſit aduocatus vnius partis litigantium coram eo nume.13.
Poteſt recuſari ſi habet familiaritatem cum inimico aduerſarij.nu.14.
15 *Amicus inimici mei,inimicus meus præſumitur.*
18 *Terminus præfixus ab homine præueniri non poteſt.*
19 *Notorium dicitur quod ex actis colligitur,non in ſtatuto.nu.22.*
Et quod in iudicio probatum eſt.nu.20.
21 *Acta non faciunt eſſe notorium ut iudex debeat ſecundum illa pronūtiare,niſi ſit concluſum in cauſa.*
23 *Iudex ex officio ſupplet in notorio quod exactis colligitur,etiam nemine opponente,limita nu.26.*
24 *Iudex poteſt repellere teſtem conſaguineum quando conſtat exactis.*
25 *Notorium quando conſtat exactisnon eſt, allegandum.*
27 *Petere dicitur pars quando colligitur ex libello,vel exceptionibus.*
28 *Iudex procedit parte abſente tanquam ſuper notorio,quando ius partis redactum eſt in actis.*

Ex inſinuatione. ¶†Primo not.ꝙ iudex à quo, pōt terminum præfigere appellāti. & hoc in ſubſidium, prout innuit text. hic. & dixi in c.perſonas.s̄.eod. ¶†Secundo ꝙ impedimētum proueniens ex facto principis, impedit curſum termini præfixi ad proſequendum appellationē,vt colligit̄ ibi,lis intacta permanet & ibi,abſq; dāno morę. & ideo non dabitur ſecundus annus, ex quo primus non currit. Sed tn̄ iſte tex.euitari pōt intelligendo ꝙ lis hic ponatur pro cauſa.Nam licet ſecūdus annus cōcedat̄, verum eſt dicere ꝙ cauſa intacta permanet. & abſq; damno morę. De quo late dixi in c.ex ratione.s̄.eo.¶†Tertio not.ſm̄.cōem intellectū,ꝙ terminus conſtitutus ad finiendam applōnem,ſi non valet reſpectu finis, valet vt valere pōt reſpectu ꝓſecutionis.arg. c.j.de ſpō.impu.in vj. † Et ideo dicit Bal. generaliter hic,circa ſi.ꝙ ſi dilatio nō valet vt agitur, valet vt valere pōt per iſtū tex.hic Facit tex.in c.cum dilecti.de dolo, & cōtu. in l.Celſus.de arb. † Nā generaliter ī iudicijs actus valet,vt valere pōt, vt dicunt Dy.Ray. & Imo.in l.j.§.ſi quis ita.ff.de ver.ob.arg.l. ſed & ſi poſſeſſori.§.itē ſi iurauero.ff.de iureiur.& quod voluit gl. in l.puto.ff.fa. erciſ.bonus tex.in l.j.& ibi Bar.C.de neg.geſt.cum concor.vt tradit Aret. in d.§.ſi quis ita col.vj.¶†Quarto no.ꝙ inferior iudex non poteſt legē ſuperiori imponere.cōcordantia iura ī gl.ſunt. Et ꝑ iſtū tex. inferūt Doct. † ꝙ iudex à quo nō poſſit terminum præfigere appellanti ad finiendū applōnem. † quia finire appellationē pertinet ad iudicem ſuperiorem appellationis,vt dictum eſt in c.perſonas.in v.caſu ſupra eo.& not.Card.in cle.j.q.xxij.eod.tit.Et per iſtum tex. dicit Barto.in l.ij.ff.de re iudi.in princ. † quod ſi coram iudice ſeculari opponitur exceptio cognoſcēda coram eccleſiaſtico, nō poterit ſeculari terminum præfigere, infra quē debeat proponi, & probari exceptio coram eccleſiaſtico. Et ſequuntur Angel.& Imol.ibi, Bald.in l.quoties.C.de iudi. & idem Bart.in l. præſes.C.eod.Et per iſtum tex.dicunt Cardi.& abb.in cap.ij.circa fi.de eo.qui mit.in poſ.† non valere ſtatutum, quòd qui obtinuit inhibitionē ab eccleſiaſtico, debeat intra certū terminū ſe

expedi-

a expediuisse. Quod declaratur,[a] vt tradit Alex. post Saly. quem refert in in l. Titia. col. iiij. ff. sol. mat. idem Alex. in l. de die. §. tutor. ff. qui satisd. cog. † Vltimo no. retento communi intellectu, quòd terminus legitimus dicitur esse terminus, qui præfigitur ab homine, vt hic, ibi, ad terminum legitimum. Quod notandum est ad ea, quæ habentur in l. iij. ff. de leg. j. † ¶ Gl. j. concludit quòd iudex non possit recusari, licet commensalem habeat aduocatum alterius partis,[b] per tex. in c. j. s. de offi. iudi. vbi hoc videtur probari, & ibi Bar. in prin. Et in hoc gl. communiter approbatur. Et sequitur Perus. in c. postremo. s. eo. in gl. in ver. aduocati. † vbi infert quòd iudex non poterit recusari, licet filius eius aduocatus sit alterius partis litigantis coram eo. Sed ista illatio non bene infertur, quia in filio vltra familiaritatem concurrit cõsanguinitas, & affinitas, & affectio paterna, quæ iudicem magis suspectum reddunt, arg. l. fi. in prin. C. de cur. fur. & l. isti quidem. ff. quòd met. cau. Præterea cõ gl. hic facit, † quia potest iudex recusari si habet familiaritatem cum inimico aduersarij, vt tenet Io. And. in c. legitima. co. ti. in vj. Bal. in l. sciendũ. ff. de leg. cum concor. vt tradit Peru. in c. postremo. s. eo. in xliiij. causa recusati. Ergo videtur à pari dicendum quòd sicut aduocatus potest recusari, ita etiam familiaris, & domesticus aduocati. Non ob. tex. in d. c. j. de off. iud. quia dici potest quòd loquatur in aduocato dato ex officio iudicis, q̃ prius noluit patrocinium suscipere. vnde non videtur talis aduocatus habere tantam affectionem ad causam, sicut ille, qui à principio propria sponte patrociniũ suscepit. ¶ Sed tñ à cõi opi. recedẽdũ nõ est. Et ad rationẽ, q̃ in contrariũ allegaẽ, põt rñderi, q̃ in amico, vel familiari inimici maior rõ vr̃, † quia amicus[c] & familiaris inimici inimicus esse p̃sumiẽ, vt no. Bal. in d. l. sciẽdum, & rõ p̃sumptionis inimicitię magis intẽsa vr̃. Nõ sic in amico, vel familiari aduocati, quia aduocatus nõ tractat ꝓpriã cãm, & cũ nõ agatur de ꝓprio iteresse, illa affectio, quã ad cãm habere p̃sumiẽ, nõ ita cõicaẽ, & extẽdit ad familiares eius. ¶ † Et retenta ɔclõne gl. ẽm Ant. de Bu. limitaẽ, nisi iudex, qui cũ aduocato partis familiaritatẽ habet esset nimis fauorabilis alteri parti, ꝑ istũ tex. hic. Nã ex eo solo q̃ iudex vni parti nimis gratiosus sit, suspectus reddiẽ, vt ꝓbaẽ in c. accedens. vt lit. non ɔte. Et si dicaẽ, ex quo ista cã sola sufficit, familiaritas aduocati nihil operaẽ. Potest dici q̃ stãte familiaritate cum aduocato aduersarij. ex leuiori fauore reddiẽ iudex suspect[us], & totũ videẽ eẽ ĩ arbitrio iudicis. Et ẽt attẽta qualitate aduocati, & maxima familiaritate iudicis cũ aduocato, posset † iudex recusari, ꝑ ea, q̃ tradũt Hos. & Ant. d̃ Bu. ĩ d. c. j. d̃ off. ĩ ver. ecõtrario. in fi. ¶ † In glo. in verbo, expectato. ɔclõ glo. cõiter approbaẽ per Io. And. & alios q̃ tex. intelligaẽ de termino p̃fixo ab homine, q̃ p̃ueniri nõ põt. c. sæpe. s. e. Nã si text. intelligereẽ de termino iuris, ꝓut dicebat Io. glosator, & sequiẽ Inn. ab ipso camerario appellãte de quo tex. loquiẽ, terminus preueniri simplr̃ potuisset. vt Abb. dicit post Io. And. & alios hic. Dicit ẽt do. abb. q̃ ex alio lectura Inn. ꝓcedit, quia in termino iuris ẽt appellatus quãdocũque ꝓsequi potuisset, & terminũ præuenire dũmodo faciat appellãtẽ citari in ꝓsecutione applõnis. vt per eũ hic. Sed ista rõ nõ multũ facit, quia ea attẽta etiam terminus hominis ꝑ appellãtẽ potest p̃ueniri, dũmodo narretur appellationem interpositam fuisse, & terminũ ab hoĩe cõstitutũ esse, vt ꝓbaẽ ĩ d. c. sæpe. s. eo. Et retẽto cõi intellectu q̃ tex. loquatur de termino præfixo ab homine, intelligitur q̃ præfixus fuerit terminus ad ꝓsequendum, & finiendũ appellationem. Sed in hoc Abb. discrepat, quia dicit ipse, si iudex terminũ præfixisset ad finiẽdũ appellationem in curia, partes nõ impetrassent lr̃as extra curiã. Vnde, ẽm eum tex. intelligiẽ, q̃ terminus præfixus fuerit ad ꝓsequẽdũ appellationem respectu inpetrationis literarũ, ad redeũdũ ab interpretatione. Sed tñ verba literæ repugnare vñr, dũ dr̃ q̃ iudex appellationis terminũ præfixit, & q̃ vtraque pars esset ab applõnis ꝓsequutione reuersa. Ista. n. verba nõ vñr solã impetrationẽ literarũ respicere, sed ad expeditionẽ totius causę applõni referuntur. Et idem vr̃ ꝓbari dũ tex. dicit, vt eã teneamur intra dictũ terminum expedire. Non ob. ratio, quã Abb. cõ cõem intellectũ adducit, q̃ extra curiã impetratio facta nõ fuisset, vt. s. dictũ est, quia licet appellatio ad curiã deferatur, nõ tñ cã ibi deuoluitur, vt ibi agitetur, sed istud est in electione appellantis, vt causa cõmittaẽ, vel ibi decidatur, vt per gl. in c. j. §. post hoc. in ver. petierit. in fi. eo. ti. in vj. & ꝓbatur in c. qua frõte. s. eo. Vnde nihil obstat quin causa extra curiam cõmitti potuerit. ¶ In glo. fi. postremo ex dictis Inno. quem Abb. hic refert, tria colliguntur. Primum est, † q̃ notoriũ dr̃ esse illud, quod ex actis[c] colligitur Inno. hoc ꝓbat in c. cũ olim. vbi Abb. j. de ver. sig. no. Bal. in auc. ad hic. col. v. ver. quero nũquit ille, C. de vsu, vbi alleg. tex. in l. qui sñiam. C. de pen. Ang. in l. fi. ff. de pet. her. in gl. fi. Et q̃ ex actis notorium fiat,[d] etiã no. Ang. in consi. x. in causa prædicta, & in consi. ccxlix. primo vidẽdum, circa fi. & idem Ang. in l. ij. in fi. C. de temp. app. Ro. in cõsi. ccxxvij. specialis. vbi alleg. Inn. hic & idem Abb. in consi. xij. & si copiosior. col. ij. in ij. lib. Quidquid. n. † in iudicio probatũ est, notoriũ esse dr̃, ẽm Ant. de Bu. in c. fi. in vj. no. per illũ tex. de temp. ord. Similiter euidens diciẽ, q̃ patet ex actis, vt Bar. dicit in l. fi. ff. de pub. iu. pro quo est text. in c. pen. in princ. de cau. poss. & propri. Et prædicta ɔclusio ꝓcedit quãtũ ad hoc, vt iudex officio suo supplere possit, prout statim dicam. † Sed quo ad decisionẽ causę acta non faciunt rem notoriam, vt iudex debeat, secundum illa pronuntiare, nisi sit conclusum in cã, vt tradũt do. de Ro. in decis. ccccxxx. quam refert, & declarat d. Abb. in d. c. cũ olim. Et ad hoc est glo. no. in c. significauerunt. in versi. liquere. vbi Abb. post alios. s. de testi. ¶ Similiter, & secundo, p̃dicta ɔclusio limitaẽ, nõ habere locũ in mã̃ strictã, † quia appellatione notorij in statuto, nõ venit notoriũ, q̃ ex actis colligitur. Ita Abb. per illum tex. dicit in c. dudũ. el j. col. ij. in nouis. de electione. ¶ † Secũdo notãdũ est, q̃ in notorio, q̃ ex actis colligitur, iudex supplet ex officio suo, etiam nemine petente,[e] sequitur Ant. de Bu. in c. ex tenore. col. v. versic. no. hoc dictum de rescrip. & in c. cum dilectus. col. vj. ver. prædie dicebatur. de consue. † vbi. infert iudicem posse repellere testem consanguineum, quando constat ex actis. Et idẽ Ant. de Bu. in c. bone. el. j. col. iij. vers. procedunt hic, quando factũ nõ est notorium. de post. præla. Et idem Ang. in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. col. fin. in princ. ff. de pac. tradit Alex. in l. j. col. ij. C. vt quæ de aduo. Rom. in consi. ccxxvij. in fi. † Et isto casu non requiritur quòd notorium allegeẽ, vt voluit Ant. de Bu. in cle. appellanti. eo tit. sequitur Rot. co. ti. in ij. decis. in nouis. in addit. Et prædicta conclusio procedit, † nisi causa exigeret formalem petitionem, vel exceptionem, vel quia in habilitas non esset ipso iure, sed parte volente, quia tunc iudex non supplet, nisi petatur, vt no. declarat Ant. de Bu. in d. c. bone. & ĩ d. c. dilectus. in locis pal. † Et dicitur pars petere, quando colligitur ex libello, vel exceptionibus, secundum Bart. in l. si adulterium cum incestu. §. idẽ. Pollioni. circa fi. versi. vltimo possemus. ff. de adul. Sequitur Rot. in tit. de lib. ob. in vlt. decisi. itẽ si in libello in nouis. † Tertio, & vltimo no. est, quòd quando ius partis redactum est in actis, iudex procedit etiam parte absente, tanquam super notorio. Et h intelligitur, quando constat abenti nullã defensionẽ ɔpetere, vt per Abb. hic. De quo dictum est in c. cum sit Ro. in fi. s. eo.

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Declaratur. adde Deci. in c. ij. col. xvij. de iudi.

b ¶ Syl. Ald. Partis. Vide eundem Deci. in c. postremo. col. ij. j. eo.

c H. Gig. Ex actis. vide Barba. in consi. xxxviij. incip. pręclare scripsit psalmista, in ij. volu. vbi multa allegat, & etiam consuluit quòd lex vel statutum prohibens aliquãdo dicit de nullitate, intelligiẽ de nullitate notoria, seu euidenti, prout etiã vult. Bal. in l. j. C. ne lice. ter. prouoca. Panor. in consi. xliiij. inci. in præsenti quęstione. j. vol. & in consi. iiij. incip. in causa, quæ ad præsens vertitur. in ij. vol. & nullitas constans ex actis dicitur euidens. in l. si pars. ff. de inoff. test. & Doc. in locis. proxime allegatis, maxime per Barba. multa vbi. s. allega. Et vide eundem Deci. in c. pastoralis.

d ¶ Syl. Al. Fiat Adde Deci. in c. si quando. in ij. col. de offic. dele. in c. pastoralis. col. iiij. de exep.

e ¶ Hic. Gig. Petente. Adde quòd iudex etiam parte non petente, tenetur repellere actorem carentem actione, quando constat ex actis. gl. est ordinaria in l. vbi pactum, per quam Doc. inferunt in specie ad multas quæstiones. maxime ibi Ias. in iiij. col. cum seq. C. de trans. Et istud procedit & extenditur, etiam si competat actio, sed inefficax I ta Fel. in c. ad aures. in j. col. ver. stantibus istis, vbi declarat postea tripliciter hanc decisi. extra de rescri.

SVMMARIVM.

1. *Pertinere dicitur in eo ad quem res tantum pertinet iure patronatus.*
2. *Libellus in quo patronatus dicit ecclesiam suam procedit.*
3. *Verba libelli intelliguntur secundum capacitatem agentis.*
4. *Libellus in quo laicus dicit ad se spectare ius eligẽdi, intelligiẽ de iure p̃setãdi.*
5. *Pertinere, intelligitur etiam in sola possione.*
6. *Patronus ecclesiasticus debet habere curam ecclesiæ vacantis.*
7. *Monachi possessionem abbati acquirunt, sicut seruus domino, vel filius patri.*
8. *Possessio semel quæsita ex p̃sona alterius, iterũ ex propria p̃sona acquiri põt.*
9. *Appellationem geminare quis potest super eodem articulo.*
10. *Actus quandoque ad cautelam iteratur.*
11. *Institutus qui reperitur in possessione, potest petere se iterum institui, & ex vtraque se tueri.*
12. *Legitimari quis pluries potest.*
13. *Appellatio extraiudicialis dicitur prouocatio ad causam.*
14. *Attentati via competit etiam contra tertium, qui in re attentata successit.*
15. *Attentati remedio condemnatus restituit fructus medio tempore perceptos.*
16. *Facere quando quis tenetur aliquid, intelligitur suis expensis.*
17. *Appellatio extraiudicialis ex verisimilibus, & probabilibus causis iustificatur. secus in iudiciali.*
18. *Appellatio vt iustificetur debet grauamen probari.*
19. *Appellatio non iustificatur vt attentata reuocentur, nisi de veritate causæ pro-*

sæ probetur, quando præsumptio est contra appellantem
20 *Appellatio propriè dicitur in iudicio, extraiudicium prouocatio ad causam.*
21 *Appellationis nomine an veniat extraiudicialis.*
22 *Appellatio iudicialis per oblationẽ probationis exceptionis ꝓposite iustificaẽ.*
Quid quando est præsumptio contra appellantem, nu. 23.
24 *Apostoli dicuntur literæ dimissoriæ.*
25 *Apostoli ꝓpriè nõ cadũt in appellatione extraiudiciali, tamẽ tutius ẽ ꝙ petanẽ.*
26 *Appellatio generalis & in certa extraiudicium admittitur.*
Et an quando appellatur à futuro grauamine, nu. 27.
28 *Attentata contra appellationẽ propter probabilẽ ignorãtiã nõ sunt reuocãda.*
29 *Excommunicatus extraiudicium non appellat.*
30 *Appellatio extraiudicium interponitur ratione causæ de futuro, quando quis verisimiliter timet grauari.*
31 *Appellari à futuro grauamine in iudicio non posse, qu aliter procedat.*
32 *Terminus in appellatione iudiciali currit à die interpositæ in extraiudiciali à die illati grauaminis.*
33 *Appellatio iudicialis in totum suspendit.*
34 *Attentata post appellationem iudicialem simpliciter reuocantur, in extraiudiciali quæ fiunt contra appellationem.*
35 *Appellatio in vno articulo à causa principali, an & quando in totum suspendat iurisdictionem in causa principali.*
36 *Appellatio à condemnatione expensarum, an suspendat iurisdictionẽ in causa principali.*
37 *Custodia ecclesiæ vacantis si est collegiata & cathedralis, vacante sede pertinet ad capitulum.*
38 *Capitulũ ecclesiæ qñ habeat custodiã ecclesię vacantis sede vacante, & n. 42.*
39 *Capitulum potest ecclesiam vacantem alicui commendare, donec de rectore prouideatur.*
40 *Capitulum non succedit in potestate conferendi beneficia ad collationem prælati spectantia.*
41 *Commenda quæ fit in titulum, per capitulum fieri non potest.*
43 *Custodia ecclesiæ vacantis non collegiatæ spectat ad prælatum.*
44 *Prælatus præfertur patrono in custodia ecclesiæ vacantis.*
Nisi patronus sit ecclesiasticus, nu. 45.
46 *Patronus ecclesiasticus rationem administrationis petit in temporalibus, secus laicus, nu. 47.*
48 *Pensionis solutio non probat possessionem.*
49 *Possessio non probatur per solutionem indeterminatam.*
Et probatur per solutionem pẽsionis, si alius non possideat nu. 50. in distinctè contra soluentem, nu. 51.
Quid contra tertium, nu. 52.
53 *Pensio si soluta sit longo tempore pro aliqua re, non solum possessio sed dominium probatur.*
54 *Colonus & inquilinus probatur ex præstatione pensionis decennali.*
55 *Dominium directum probatur absque eo, ꝙ appareat de alia concessione.*
56 *Emphyteutæ qui instrumenta emphyteutica perdiderunt, probant ius eorum ex præstationibus continuatis.*
Et si à tali præstatione desistant per biennium priuatur, nu. 57.
58 *Molestare dicitur quis retinendo possessionem, impediendo vti possessione.*
59 *Attentata retractari an posint propter ignorantiam attentantis.*
60 *Notificari debet illud quod potest fieri etiam parte absente.*
61 *Attentatorum remedium an sit vtilius interdicto vnde vi.*
Et an plenius prouideat quàm remedium c. reintegranda, nu. 64.
63 *Remedium c. reintegranda requirit litis contestationem.*
65 *Causa verisimilis quæ dicatur.*
65 *Verisimile quomodo in iure accipiatur.*
66 *Causa probabilis quæ dicatur.*
67 *Appellatio extraiudicialis vt legitima reputetur, requiritur copulatiuè quod ex causa verisimili & probabili facta sit.*
68 *Appellatio an possit reiterari. Non tamen potest multiplicari, nu. 70. contra vide, nu. 71.*
69 *Excommunicatus potest iterum excommunicari.*
72 *Cautela vt appellatio reiterari non possit.*

1 Bonæ memoriæ. ¶†In tex. ibi, asserit pertinere, hoc verbum verificatur etiam in eo, ad quẽ tñ pertinet ratione iuris patronatus ſm Bal. hic. arg. tex. no. in l. talem. §. fi. ff. de here. insti. Et vr̃ ꝓbari hic, intelligendo ꝙ abb. peteret ecclesiam ratione iuris patronatus. Et hoc idẽ in terminis voluit Archid. per illũ tex. in versi. pertinet, in c. si apostolica. & sequit̃ Do. ibi, colũ. j. ver. quæro de quibus, de preben. in vj. 2 † Sic ẽt rõne iuris patronatus libellus ꝓcedit, in quo patronus ecclesiã sua dicit, ſm abb. in c. pro illorũ. in j. not. j. de pręb. 3 † Et hoc ẽt locũ habet in patrono laico, quia verba libelli intelligunt̃ ſm capacitatẽ agẽtis, [a] vt inquit Ant. de But. i c. q̃relã. col. ij. in ij. no. de ele. 4 † Et ideo, ſm eũ, si laicus narrat ad se spectare ius eligendi, intelligit̃ pro iure pñtandi, quod ẽt in laicũ cadit. Iste tñ tex. pro dicto Bal. parũ facit, quia abb. hic non ecclesiam ipsam, sed possessionẽ ecclesiæ dicebat ad se pertinere, 5 † & iõ in sola possessione verbũ, pertinere, verificatur, vt no. Anto. de Bu. in d. c. quærelã, ver. no. quarto cũ. si. vt tradit Alex. in ꝯs. cxviij. visis his. lib. v. Et hoc isto casu clarũ est, quia text. ſpãliter se restringit ad possessionẽ ecclesiæ, quã abb. ad se dicebat pertinere. Et ad prædicta facit gl. in c. inter dilectos. in ver. pertinere. de fi. instr. & in l. si quis intentione. vbi Bart. & alij. ff. de iud. cum sim. 6 ¶†Primo no. ſm vnũ intellectũ, ꝙ patronus ecclesiasticus debet 7 hr̃e curã ipsius ecclesię vacantis. de quo in gl. ¶†Secundo no. ꝙ Abbati per monachos possessio acquirit̃, sicut dño per seruũ, & patri ꝑ filiũ in potestate. l. j. §. itẽ acquirimus. ff. de acqui. pos. Et iõ quantũ ad istã acquisitionẽ non refert an monachus seruo ęquiparet̃, vt per Inn. in c. cũ olim. de priui. no. Bar. in l. j. ff. de stipu. seruo. in l. cũ hæredes. ff. de acqui. pos. cum si. vel filiofamilias, iuxta not. per Bar. in l. j. ff. de vulg. & pup. Et æquiparatio hic nõ cadit, ex quo tex. expresse dicit ꝙ Abbati per monachos possessio q̃ratur, licet possit cõsiderari quãtũ ad rõnẽ, qua potuit moueri summus põtifex hic. 8 ¶†Tertio no. ꝙ possessio semel acquisita ex persona alterius, iterũ ex propria persona acquiri põt [b] Quod no. 9 ad ea, quæ habent̃ in l. iij. §. ex pluribus. ff. de acq. poss. ¶†Quarto no. ꝙ super eodẽ articulo quis applõne geminare potest. de quo 10 videbimus in fi. post. d. Abb. hic. † Nã qñq; actus reiterat̃ [c] ad maiorem cautelã. Vnde institutus, qui reperit̃ in possessione beneficij, põt petere de nouo se institui, & ex vtraque institutione po- 11 terit se tueri. † Et isto casu non habet locũ ꝙ dr̃ in c. eũ qui duas, de elec. in vj. ita no. Car. dicit in c. post electionẽ. de cõces. ꝑben. vbi refert pro dicto singulari. & sequit̃. Inn. in ij. col. ver. vel per istũ tex. Idẽ abb. ibi in iiij. no. & in c. cũ olim. el. ij. de priui. Lap. alle. cxxxij. in versi. ad secũdã cõnẽ. Cal. in consi. vij. in tit. de ele. Ro. in ꝯs. ccccxxxiij. quo ad primũ. in ij. dub. Do. in d. c. eũ, qui duas. Quod declaratur vt per Ro. in ꝯsi. cccl. in casu proposito. col. iij. in ij. dub. & ꝑ d. abb. in c. cũ olim. in gl. in ver. elusionẽ. de re iud. Et de hoc. no. Cal. in ꝯs. vij. in ti. de elec. Do. in d. c. eum qui duas. 12 †Sic ẽt quis pluries legitimari [d] põt, & ex pleniori, ac validiori legitimatione se tueri poterit. vt tradit Pau. de Cas. in ꝯs. ccxij. viso testõ. circa fi. vbi alleg. in simili. no. per Inn. in c. ex officij. de ꝑscr. 13 ¶†Quinto no. ꝙ licet appellatio extraiudicialis dicat̃ prouocatio ad cãm, c. cũ sit. s. eo. tñ deuoluit negotiũ ad superiorem, si ex verisimilibus & probabilibus causis interponat̃. Ita abb. hic. post alios per istũ tex. no. per gl. in c. ꝯcertationi. in ver. grauatũ. in fi. eo. ti. in vj. tradit ibi Do. post Archid. in j. col. & prosequitur. Peru. 14 hic in xx. & xxiij. quest. ¶†Sexto no. ꝙ via attẽtati ẽt cõpetit ꝯ tertiũ, q̃ in re attentata successit, vt patet hic in archiacono, qui nõ spoliauit & tñ ꝑtextu appellationis cõuenitur. Et in hoc remediũ attẽtati plenius prouidet, quàm interdictũ recuperãde [e] possessionis, vt dicit Inn. in c. dilecti. de ma. & obe. Old. sequit̃ in cõsi. cxcix. pro fundamẽto. in princ. & tradit Ro. in ij. deci. itẽ fuit. de resti. spo. in nouis. Car. in consi. x. col. j. in themate ꝑmisso. de quo 15 inferius dicã. ¶†Septimo no. ꝙ per mediũ attẽtati cõdẽnatus cogitur ad restõnem fructuũ, quos medio tempore percipit. Et ſm Bal. hic debent fructus restitui expensis illius, qui attentauit, per tex. hic, dũ dicit, fructus assignandos, Nã si fructus assignare tene- 16 tur, ergo intelligitur suis expensis, † quia quando quis tenetur, aliquid facere, expensis eius intelligitur, nisi aliud dicatur, vt est doctrina Arc. x. q. ij. in c. cauẽdũ. Facit ꝙ de decimis no. gl. in ver. ĩ horrea. in c. reuertimini. xvj. q. j. & ꝙ no. An. de Bu. in c. ꝓposuit. de consec. eccle. vel alta. de eo, qui ecclesiam polluit, quia debet 17 suis expensis reconciliari. ¶†Vlti. not. ſm abb. ꝙ appellatio extraiudicialis ex verisimilibus & probabilibus causis iustificatur. Secus est in iudiciali, quia cã debet esse vera, vt j. c. vt debitus. j. e. Et rõ diuersitatis ſm abb. hic, vr̃ quia in appellatione iudiciali fit iniuria iudici, si ab eo sine cã vera recedat̃ d. c. vt debitus. Sed in extraiudiciali appellatione hoc cessat, quia non fit alicui iniuria, iõ sufficit hr̃e cãm verisimilẽ appellandi. Sed ista rõ dubitabilis vr̃. quia sic cã verisimilis, & ꝓbabilis in appellatione extraiudiciali sufficit adhoc, vt attentata ꝯ appellantẽ reuocẽtur, vt i c. à nobis de elec. & ita facultas, quę parti competit iure proprio, iniuriã eius impedit, ita deberet impedri officiũ iudicis ĩ applõne iudiciali ex causa sola verisimili, & probabili, queã principio ꝯsideratur. Vnde melior ratio videt̃, quia tex. hic loquitur quãtũ ad hoc,

ADDITIONES

a ¶Syl. Ald. Agentis Deci. in c. cum ven. in v. no. de excep.
b ¶Syl. Ald. Potest. Potest. n. quis rem semel effectam suam de nouo acquirrere, si prima acquisitio si dubia, vel secunda fit plenior. Io. An. modo. Ioan. & Dom. in c. cum personæ. §. quòd si talis, de primi. li. vi. Old. in consi. xxiii. quæstiones Deci. in l. nemo ex his. §. i. ff. de reg. iur tradit Aym. i cons. xvi. post redditu. col. pen. nu. vi. vbi etiam seq. dictum Dec. hic.
c ¶Syl. Ald. Reiteratur. Vide Dec. in c. i. de confir. vtil. vel inut. col. pe. in fi. & s. e. c. co. fi. & quid si vna appellatio fuit rite interposita, alia verbo non vide Bal. in consi. cviii. libr. v.
d ¶Syl. Ald. Legitimari. Idem Dec. in consi. lv. col. iiii. in prin.
e ¶Syl. Aldo. Recuperande. Idem in consi. ciii. in prin.

hoc, vt attentata reuocentur, & isto respectu sufficit appellationem interpositam fuisse ex causa verisimili, & probabili. Et idē est in iudiciali, quia interim suspenditur iurisdictio iudicis, à quo appellatur, & nihil innouandum est, c. venientes. §. de iureiu. & in ti. ff. nil. no. app. pen. Sed quantum ad hoc vt appellans obtineat in causa appellationis, debet causa appellationis esse vera, & probabilis. Ita videtur loqui tex. in d. c. vt debitus. Et idem isto

18 respectu dicendum est in extraiudiciali, † quia ad hoc vt iustificetur appellatio, grauamen debet probari. c. concertationi. vbi Do. in vj. no. eo. titu. in vj. facit tex. in cle. sicut. eo. tit. Et hoc modo non videtur differentia inter appellationem iudicialē, & extraiudicialem. Retenta conclusione quòd appellatio extraiudicialis, ex cā verisimili, & probabili iustificet, vt hic vr̄, & declarat Abb. in c. cū vobis. col. v. ver. itē est alius effectus. de elec. ponēdo exēplū ſm dictū Inno. ibi, si appello, ne fiat electio in tali loco ꝓpter timorē impressionis, & canonici, nō obstante appellatione eligūt in tali loco nulla interueniente impressione. debet tn̄ talis electio retractari cū tēpore applōnis interposite, de impressione verisimiliter timeretur, per istū tex. hic. no. ēt Abb. in c. j. in tertio intellectu. §. eo. vbi tn̄ hoc, secundum eum, limitatur non

19 procedere, † qn̄ præsumptio esset contra appellantē, quia tunc appellatio nō iustificatur, vt attentata reuocent̄, nisi de veritate causę probet̄. Allegat decisionē Rotę. itē si rector est. xxxv. eo. ti. in nouis. Nam tali casu nō videt̄ appellatio verisimilis, nec probabilis, q̄a ius cōmune resistit. c. ad decimas. de rest. spo. in vj. Facit quod no. Rota in deci. vj. itē si quis petit. de sent. excō. in nouis. vbi alle. Inn. in c. solet. de sent. excō. in vj. Et de his videbimus in

20 glo. fi. ¶ † Secunda dr̄ia est in nomine, vt Abb. hic tradit, cuius ordinem morę solito prosequar. Nam proprie appellatio in iudicio dr̄ extra iudiciū prouocatio ad cām appellatur [a]. c. cum sit. §. eo. vbi dicūt fuit. not. Bar. in l. fi. ff. de appel. reci. Lap. alleg. xxxix. an valeat. col. j. in fi. Car. in cle. sicut. ī prin. eo. ti. Ex quo Abb. hic. & in d. c. cum sit. infert q̄ in materia odiosa sub nomine appella-

21 tionis, appellatio extra iudicium non venit, † in quo tamen putarem quòd subiecta materia deberet attendi, quæ si ita conueniret appellationi extra iudicium, sicut in iudicio, vtroque casu statutum haberet locum, quia in pluribus conueniunt appellatio iudicialis, & extraiudicialis, vt dicit Ant. de Bu. post Inn. ī d. c. cū sit. Quid. n. si statutū prohiberet ne à grauamine posset appellari post quatuor dies? certe etiam hoc videretur habere locū in appellatione extraiudiciali, cum in hoc à lege parificentur. c. cō-

22 certationi. eo. ti. in vj. ¶ † Tertia dr̄ia est, quia appellatio iudicialis per oblationem probationis exceptionis proposite iustificatur, in c. interposita. j. e. Secus est in appellatione extraiudiciali, quia iudex ibi non reperitur, qui probationes recipere possit, vt Abb. ꝯcludit hic post Inno. in pluribus locis, quos refert idem Abb. in d. c. interposita. in c. j. §. eo. in c. cū inter cano. circa fi. de elec. Ant. de Bu. & Imo. in c. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. Ista dr̄ia videt̄ dubitabilis, quia non potest bn̄ verificari. Aut. n. consideratur appellatio extraiudicialis secundum regulam, quæ hic ponitur, & appellatio iustificari videt̄ ex oblatione probationis, q̄a talis oblatio videt̄ facta ex abundanti, ex quo veritas causę non debet ꝓbari. Aut consideratur appellatio extraiudicialis q̄ habeat præsumptionē iuris contra se. quo casu requiritur q̄ veritas cāę probetur, ſm supradicta in prima dr̄ia. & tali casu si dicat̄ q̄ ex sola oblatione probationis appellatio non iustificetur, idem erit in iudiciali appellatione, quia præsumptio est contra appellantem,

23 ēt applō iudicialis ex sola oblatione probationis nō iustificatur, nō habet locum c. interposita. vt dicunt no. Ant. de Bu. & Imo. in

24 c. j. per illum tex. de his, quæ fi. à ma. par. ca. ¶ † Quarta, & quinta dr̄ia est de aplīs, vt per Abb. h̄. Nā aplī, dn̄r literę dimissorię, vt declarat abb. hic, & est tex. in l. j. ff. de libe. dimis. ibi, quas literas dimissorias, siue apostolos appellāt, & colligit̄, in rubr. j. de libel.

25 idimis. q. dicunt̄ † apostoli Ἀπόστολοι enim grecè, latinè dn̄r missi, vt no. per. gl. in l. præses, vbi Alb. C. eo. ti. Arch. in c. fundamenta. de elec. in vj. & idem Alb. in dictinorio in ver. Aplī. Et licet in appellatione extraiudiciali proprie non cadant apostoli. vt declarat Do. in c. j. in gl. in ver. vel extra. eo. ti. in vj. tn̄ etiā in extraiudiciali appellatione tutius est q̄ apostoli petant̄, si quis sit, qui illos dare possit, secūdū Io. And. in d. c. j. & est gl. in c. vt super. in verbo

26 iudex. eo. ti. in vj. ¶ † Sexta dr̄ia est, quia extra iudicium appellatio gn̄alis, & incerta admittitur respectu personarū, & grauaminis, vt hic. sed in iudicio debet esse certa, specialis, c. vt debitus. j. eo. Hoc vr̄ procedere in appellatione, quæ à futuro grauamine interponitur, vt hic loquitur. Secus vr̄ qn̄ extraiudicium appel-

27 latur à grauamine præterito, vt no. in cle. sicut. eo ti. † Præterea ēt qn̄ à futuro grauamine appellatur, nō procedit generalis applō, & incerta, prout verba sonant. Primo, respectu personarū, quia debet fieri in præsentia illius, de quo suspicat̄. c. cū nobis. de elec. vel saltem illi debet intimari, vt dn̄t Ant. de Bu. & Mod.

28 hic. Facit † tex. in cle. j. eo. ti. aliàs ꝑ probabilem ignorantiā attentata ꝯ appellationem non essent reuocanda. vt tradit Rota in decis. xxxiij. item q̄ attenta. eo. ti. in nouis. Item respectu grauaminis specificatur. s. respectu possessionis, vt hic dr̄. Et licet tex. gn̄aliter dicat de verisimilibus, & probabilibus causis, tn̄ intelligitur q̄ cā exprimatur, & nominet̄: quia tex. dando doctrinā ꝓcedit. Sic etiam in d. c. vt debitus. simpliciter dr̄ q̄ cā probabilis debet allegari, & proponi corā iudice. & tn̄ intelligitur q̄ nominatim exprimat̄. ¶ De septima dr̄ia Abb. se remittit ad c. q̄ ꝓxi-

29 me sequitur. vbi videbimus. ¶ † Octaua dr̄ia est de excōicato, q̄ extra iudiciū nō appellat. de quo diximus in c. cū inter. de exce.

30 & prosequitur Peru. hic in versi. xj. ¶ † Nona dr̄ia est, quia extra iudicium appellatio interponitur rōne cāę de futuro, qn̄ verisimiliter quis timet grauari. vt hic. & declarat Bar. in l. fi. de app. reci. Sed in iudicio ex cā tm̄ de præterito d. c. vt debitus. Ista dr̄ia vr̄ dubitabilis, quia ēt in iudicio à futuro grauamine ex cā verisimili & probabili vr̄ posse appellari. Hoc patet in c. cū cessante. j. eo. vbi appellat̄ à grauamine cōminato per iudicem. & idem vr̄ probari in c. j. de dila. ibi. Timēte se grauari à iudicibus. Nam in talibus causis appellatio admitti vr̄, quia verisimilis est. & eadem vr̄ esse rō, que est in appellatione extraiudiciali. Et hoc vr̄ tenere d. abb. in c. significauerunt. de test. col. fi. quia appellatio à futuro grauamine conditionalis est, & in effectu confert post grauamē illatum. Facit tex. in l. quod sponse. de don. ante nup. Si vero cā non esset verisimilis, & probabilis, non procederet appellatio à

31 futuro grauamine. † Et ita haberet locum opi. illorum, qui dicūt à futuro grauamine in iudicio appellari non posse, quos latè refert Peru. in c. vt debitus. ver. ij. quæritur. j. eo. de cuius veritate la-

32 tius ibi videbimus. ¶ † Decima dr̄ia est, quia in iudiciali currit terminus à die interposite appellationis. sed in extra iudiciali à die illati grauaminis, ꝓ quo appellatur. cle. sicut. e. ti. Et hoc intelligit̄ quādo appellatur à grauamine futuro vt dicit tex. in d. cle. sicut. Si ergo à futuro grauamine in iudicio posset appellari ex cā ꝓbabili, & verisimili. vt. §. proxime dictum est. ita esset dicēdū ī iu-

33 diciali appellatione, d. cle. sicut. ¶ † Vndecima dr̄ia est respectu suspensionis, quia, applō iudicialis in totum suspendit, c. veniētes. §. de iu. iu. de quo abb. se remittit ad c. super eo. §. eo. Sed in appellatione extraiudiciali factum de præterito nō suspenditur. vt probatur in c. constitutis. §. eo. vbi non suspenduntur futura consecutiua ad actum de præterito. Nam vt patet ibi, si appellatur à collatione beneficij, vel à confirmatione electionis, non suspenditur actus inuestituræ, vel traditionis possessionis, quia ista sunt consecutiua ad actum in præterito. ergo pariter non videtur suspensa ipsa collatio, vel confirmatio electionis. & ita sequitur Peru. in xiij. q. circa fi. Sed tamen talis differentia non videtur de iure probari, quia præterita suspenduntur quantum ad actum de futuro, vt nihil innouari possit pendente appellatione l. j. & per totum. ff. nil. no. appel. Et hoc videtur habere locum ita in appellatione iudiciali, sicut in extraiudiciali, quādo attentata sunt contra appellationem, d. c. cum nobis. Non ob. tex. in d. c. constitutis. quia varios habet intellectus. & secundum intellectū Imo. qui videt̄ approbatus cōmuniter, ita haberet locū in appellatione iudiciali, sicut in extraiudiciali, q̄a illa, quæ ibi innouantur, sunt cōsecutiua ad actū de præterito. Præterea, applō ibi frustratoria fuit q̄a vt ibi dr̄ cām expressit nō legitimā. nō ergo mirum, si effectum suspensionis nō inducit. ¶ Duodecima dr̄ia est

b respectu reuocationis [b] attentatorum. Nam in iudiciali appellatione omnia attētata post appellationem simpliciter reuocātur. sed in extraiudiciali illa duntaxat debent retractari, quæ fiunt ꝯ appellationem, c. cum nobis. §. de elc. Ant. de Bu. in d. c. cū nobis. in ij. no. vr̄ velle. q̄ etiam in iudicialibus tm̄ suspendatur illud quod est contra appellationem. Vnde si appellatur q̄ Titius in testē non recipiatur, q̄ criminosus sit, nihil obstat quin alij testes recipi possint. & in cā principali procedatur, quia articulus appellationis separatus vr̄ à cā principali. ideo causa principalis suspensa nō intelligitur, vt no. in c. super eo. el. j. §. eo. quid j. opi. cōmuniter approbatur. & ita tenent Inno. & abb. post alios in d. c. cum nobis. Idem. abb. in c. j. §. eo. & in c. cum I. & A. §. de re iudi. Et hoc etiā verius vr̄. vt in xiij. q. Peru. hoc concludit, quia iura simplr̄ dicūt q̄ post applōnem suspensa est iurisdictio iudicis à quo c. veniētes. de iureiu. Et iō simplr̄ iura dicūt dēre reuocari quidquid

ADDITIONES.

a ¶ Syl. Ald. Appellatur. Idem in c. cum sit. in vj. no. de appel. supra.

b Reuocationis. Vide Sozi. in consi. xlv. versic. circa hanc. & in consi. seq. vers. octaua dubitatio. & ibi etiam habes multa in materia appellationis extraiudicialis.

quidquid post appłonē attētatum sit.vt in c.significāte.in c. Rodulphus.de rescri.& in c.significauit.§.eo. Et rōnem diuersitatis isto casu Inno.adducit in c.quia propter.in fi.de elec. quia appellatio extraiudicialis nō debet gnāliter suspēdere potestatē cōpetentē parti,sed sufficit ꝙ appellantē defendat, ne opprimatᷣ circa idē,super quo appellatᷣ,in alijs pars appellata iure suo vti posse debet.Sed in appłone iudiciali in totū iurisdictio suspendit,vt supradictū est.Et si dicatᷣ ꝙ pdicta rō,quę cōsideratur in appłone extraiudiciali,ēt vr̄ pcedere in iudiciali,quia satis esse vr̄ ꝙ appellās defendatur circa idem,super quo appellauit.Ad hoc Abb.respondet in d.c.cū nobis in glo.j.ꝙ aliud sit in iudiciali,quia cū iudicium reddatur in inuitum.l.inter stipulantem.§.si Stichum. de ver.obli. Si iste qui appellauit in vno articulo,cogeretur litigare corā iudice à quo,in alio articulo,grauatus esset dupliciter, quia cogeretᷣ pro eadē causa ligare coram diuersis iudicibus. Et quia fuit grauatus super vno articulo,nō debet compelli litigare super alio eiusdē cāæ.in appellatione vero extraiudiciali ista cessant. Et hāc dicit esse optimā rōnem diuersitatis,quā sequitᷣ Peru.hic. in xiij.q.dicēs ꝙ ex quo iudex grauauit appellantē in vno articulo,in alijs redditur suspectus.c.ad hæc.& c. proposuit.§. eo ideo non debet cogi corā eodē iudice in alio articulo litigare.Non sic in extraiudiciali,quia in alijs pars appellata suo iure vti potest. Prædictis non obstātibus opi. Ant.de Bu.videtᷣ sustentabilis.Et in

35 hoc vis tota consistit.†Nunquid si appellatur in vno articulo separato à cā principali,in totū suspēdatur iurisdictio in cā principali. Et cōis cōclusio vr̄ esse ꝙ nō,vt est tex.in c.super eo.el j.§.eo. fm intellectum Ant.de Bu.qui cōiter approbatᷣ, vt ibi dictū fuit.

36 †Vnde si appellatur à condemnatione expensarum rōne contumaciæ,nō vr̄ suspensa iurisdictio in cā principali. Appellatio.n.videtᷣ limitata respectu grauaminis illati.ergo limitatū effectū producere debet.l.in agris.ff.de acqui.rer.do.Ideo nihil obstare videtur quominus actus valeat,vt reuocari possit,dummodo non sit ꝯ appellationem.Et ratio,quæ consideratᷣ in appellatione extraiudiciali,ēt vr̄ procedere in iudiciali. Et ad hoc bene facit, quia appellatio quæ pendet in vna causa,nō suspēdit iurisdictionē iudicis à quo in alia cā ꝯ ipsum appellantem.c. ad hæc. & c. proposuit.§.eo.Ergo idē dicēdum est,qn̄ articulus appellationis est separatus à cā principali,quia ꝑ separationē idem quod de causa pęnitus diuersa iudicatur l.etiam.ff.de mino.cum si.Non ob.ꝙ iura gnāliter dn̄t attētata post appellationē debere reuocari, q̄a intelligunt,qn̄ sunt ꝯ appellationē.& ita loquitur tex. in d.c. venientes.Secus si nō sunt ꝯ appellationē, quia valent cum effectu, cum in eis nō sit suspensa iurisdictio d.c.super eo. Non ob. ꝙ appellans cogatur litigare coram diuersis iudicibus, quia ex quo articulus separatus est,cā diuersa videtur. Et quando causæ sunt diuersę,hoc toleratur,d.c.proposuit.& c.ad hęc.Non ob.ꝙ iudex à quo,reddatur suspectus,quia fateor ꝙ poterit recusari, fm qđ dr̄ in d.c.ad hęc.Sed per hoc iurisdictio iudicis suspensa nō videtur,vt probatᷣ in dictis iuribus. & in hoc decipitᷣ Peru.& Abb. in d.c.cum nobis.¶ In glo.ij.circa ea,quæ Abb.de custodia ecclesiæ

37 hic scribit,prima cōclusio sit†ꝙ in ecclesia collegiata cathedrali vacante sede,capitulum habet custodiā ecclesiæ vacantis.xij.q.ij. c.nō liceat.Generaliter enim in administratione capitulum suc-

38 cedit c.pe.& fi. de præben.in vj. †Sic ēt in capitulo ecclesiæ inferioris,fm Abb.hic,post antiquos,quos refert.& idem Abb. in c. cū dilectus.in gl.j.de consue.& in c.ea,quę.col.iij.de statu mona. in c.his qui.in ij.col.de maio.& obe.Car.post alios.in clem. ne in agro.§.abbate.in ij.q̄ō.de statu mona. & in terminis de custodia ecclesiæ tenet Imo.post Io.an d.in c.vnico.col.pe.vt eccle. bene.

39 †Et ideo capitulū poterit ecclesiā alicui commendare,donec de

40 rectore prouideatᷣ,vt Abb.hic in fi.cōcludit.†Licet enim capitulum nō succedat in potestate cōferendi beneficia ad collationē prælati spectātia c.illa.ne sede vacan.tn̄ pōt capitulum beneficiū alicui cōmendare,vt per Io.and.in c. vnico ne sede vacan. lib.vj. Sequitᷣ ēt Abb.in d.c.illa.idem tenet Fede.in tract.permu.beneficiorum.q.xxxviij.Archidia.xxiij.dist.in c.præsbyteri. Do. in c.j. xv.q.de maio.& obe.in vj.& in d.c.vnico.§.j.ver.an capitulum.Et hoc verum est in commenda,quæ fit rōne custodiæ, vt supradi-

41 ctum est.†sed cōmenda,quę fit in titulum cōmēdationis, per capitulū fieri non pōt,vt tenet Do.post alios,quos ipse refert, in c.

42 nemo deinceps.circa fi.de elec.in vj.†Similiter conclusio prædicta locū habet,nisi prælatus remotus sit propter malam administrationē,quia tunc mala suspicio insurgit contra capitulum , ꝙ tacuit. ideo tali casu in administratione non succedit c. ea, quæ, vbi Abb.de sta.mona.& idem Abb.hic,& in cap.cum dilectus,in iij.no.per illum tex.de rescr.Imol.in d.c.vnico.colū.pen.vt eccle.

43 benefi. ¶†Secūda cōclusio sit ꝙ in ecclesia nō collegiata custodia ecclesiæ vacātis pertinet ad prælatū,qui habet ius cōferendi in tali ecclesia.gl.no,in c.cū vos.vbi Abb.post Io.and. & alios,de offi.ord.Idē Abb.hic.Et in hoc prælatus prefertᷣ patrono habenti

44 ius presentandi,†quia plus iuris habet in cōcessione prælatus,q̄

45 in pn̄tatione pronus.c.dilectus filius.§.de offi.deleg.†Nisi patronus ecclesiasticus sit,quia ipse custodiā habet, vt tenet Abb. hic, per istum tex.fm vnum intellectum.Inno.in cap.vnico j.vt eccle. benefi.& bonus tex.in c.cum vos.à contrario sensu. & ibi Abb.

46 §.de offi.ordi.†Et ad hoc bene facit,quia patronus ecclesiasticus rōnem administrationis petit in tēporalibus,c. cum & plantare. §.in ecclesijs.de priui.†& in c.in Lateranēsi.de præben.vbi Abb.

47 dicit secus esse in patrono laico,per tex. in cap.nouerit.x.q.j. no. Abb.in c.ex literis.in iiij.no.& in c.cum pars.in v. differētia.de iure patro.ergo à fortiori habebit ecclesiasticus patronus custodiā ecclesię vacantis.Et ita arguit Abb.hic.Sed tn̄ prædicta differentia inter patronum laicū & ecclesiasticum in dictis duobus casibus,nō vr̄ bene probari de iure.Nam ratio,quæ allegatur,ꝙ potentius sit ius institutionis,q̄ pn̄tationis,d.c.dilectus filius, ēt in patrono ecclesiastico militat.immo ius patronatus laicorū viderᷣ esse firmius,& maioris virtutis,q̄ sit ius patronatus ecclesiasticū, vt no.in c.cū dilectus.de iure pa.& tradit glo.in cle.ij.de præben, Et ipse ēt laicus patronus tenetur bona ecclesiastica defendere xvj.q.vij.c.filijs.ergo ēt ad illum custodia ecclesię vacantis pertinere videtur. Sic ēt vr̄ ꝙ possit exigere rōnem tēporaliū , quia ista defensionē bonorum ecclesię respiciunt.Non obst. text. hic, quia in tex.de iure patronatus nihil hr̄.Et dato ꝙ Abb.hic in tex, allegaret ius patronatus hic, non negatur idem esse in patrono laico.Non ob.tex.in c.cū nos.quia ex gl.j.ibi rn̄sio colligitur. Nō obst.ꝙ ecclesiasticus exigat rōnem tēporalium, quia hoc negari pōt.Nā iura.§.allegata loquuntur in religiosis, q. ecclesias habētsubiectas in tēporalibus.vn̄ tali casu bene cōgruit ꝙ exigāt ratio nē de tēporalibus. sed qn̄ sunt simpliciter patroni, nullo modo de temporalibus se intromittunt d.c.nouerint,& in c. præterea. de iu.pat.Præterea,dato ꝙ ecclesiasticus rationem peteret,idem esset dicendum in patrono laico,per supradicta . Et tenēdo hoc nō obstat tex.in d.cap.nouerint,quia loquitur quantum ad hoc, vt ipsi patrono de bonis tēporalibus nihil applicetur. Secus vero viderᷣ quo ad redditionē rationis simpliciter,quia in hoc vtilitas ecclesiæ versatur.Et hoc respicit defensionem bonorum ecclesiæ,quæ defensio ēt patrono laico incumbit.xvj.q.vij. c. filius. Et ad hoc specialiter vr̄ tex.in c.ex literis.in fi.de iure pat. prout

48 illum tex.induxi in c.de monachis.de præbē. ¶†In gl. in ver.vnā

a procurationē. Notandum est ꝙ solutio pensionis [a] non probat possessionem.Ad idē glo.in c.cum Bertoldus.in ver.iure.§. de re

49 iudi.Nam solutio pēsionis pluribus ex causis fieri potest.†Vnde solutio indeterminata nō probat possessionem,nec rei subiectionem,vt per abb.hic inferētem contra Bald.in l.solent.ff.de offic. procō.Idem Abb.in c.ij.in fi.j.de censi.in cap.fi.in ij.no.§. de cau. pos.& proprie. & in c.quanto.in ij.no.de censi. & tradit Cald. in consi.v.in titu.de priuileg.Et hoc,nisi essent aliæ cōiecturę subiectionis.Et ita dictum Bal.saluari pōt,secūdū Abb.in d.c. fi. in iiij. no.& latius in consi.cij.in causa,quę vertitur.col.iij.lib.j.Et qđ gl. dicit de possessione,procedit prout gl.hic loquitur, quādo alius reperitur possidere.& ita Bar.concludit in l.quāuis.§.j.in l.q. vniuersas.§.colonum.ff.de acquir.pos.Sed si alius non reperitᷣ possi-

50 dere,ex solutione†pensionis possessio probatur,secundum Bar. in locis pręallegatis,& no.do.Abb.in c.cum venissent.colum.iij, de resti.spol.Et isto casu procedit dictum Bald.in l.Pomponius,

51 per illum tex.ff.qui.mo. vsufr.amit.†vbi simpliciter dicit ꝙ ꝑ receptione pēsionis possessio probatᷣ,etiam ꝯ tertium,& no.Fulg. in consi.cxciiij.proponitᷣ.col.ij.Bal.in cōsi.cclxxx.statuto cauetᷣ, circa fin.lib.iiij.†Contra ipsum vero soluentē,[b] possessio indistincte

52 bene probat,vt no.Ang.i d.l.q̄uis.§.j.vbi Alex.& idem Abb.in d.

b c.cum venissent,col.iij.†Et si lōgo tēpore pēsio soluta sit pro ali-

53 qua re,nō solū possessio,sed ēt dn̄ium ꝑbatᷣ ꝯ soluētē.l. litibus. [c]

c C.de agr.& censi.lib.xj.vbi Bar.dicit no.ex hac litera,†ꝙ si ꝑ decē

54 annos rn̄disti mihi de pensione tāquam colonus,vel inquilinus, ex hac diuturna solutione ꝑbatᷣ, te esse colonum, vel inquilinū meū.Et per illū tex.in d.l.litibus,idem voluit Bal. in l.j. colum.v.

55 ver.pone quidam soluit ecclesiæ.C.de fideicom. †dicens ꝙ probatur

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Pensionis. Solutio pensionis. Vide per do.Felyn.in c. cum Bertoldus. col.x.cum seq.de re iu.

b ¶Soluentem. Vide Paul.de Cast.consi.xxviij.in ij.dubio.vol.ij.& pulchre ꝑ Barb. consi.viij.col.xxiij.& xxvij.volu.ij.

c ¶L. litibus. Vide de intellectu istius l.Fel.in c.sicut.in pen.char.in i.j,col.vbi multa cumulat.de re iudi.& late Alex.in consi.cxxiij.in iiij.lib.in j.col.inci.super primo quæsito & Bar.clare in vij.q.inci. mulier habens amplum patrimonium, & pulchre per Alex.consi.cxiij.in j.vol.inci.super primo du bio.

batur directum dñium absque eo ꝙ appareat de alia cōcessione. Idē Bal. in l. si certis annis, col. iij. C. de pac. vbi dicit hoc notandū 56 esse pro emphyteutis, †qui infra emphyteuticaria perdiderunt. Et idem Ang in l. qui aliena. §. j. ff. de acqui. hære. vt refert pluries de facto se habuisse. & idem Ang. in §. emphyteusim, in auctē. de non alie. colla. ij. ver. sed tunc quæro. Et hoc originaliter prius voluit Spe. in ti. de emphy. §. nūc aliqua. ver. lxiij. & versi. cxlij. & fm istam conclusionem consuluit Rom. in consi. cxxvij. posito ꝙ dominiū rei. col. j. & late do. Abb. in consi. lxxiiij. duo principalia, in 57 j. dubio, & ibi refert, †ꝙ si talis à solutione desistat per biennium, iure suo priuatur. & ita superioribus annis hic Pisis consului. ¶In glo. in ver. in eum statum, planus intellectus videt, cui verba literę correspōdent, ꝙ hic appellatio fuerit generalis, vt patet ibi, ne quis eos molestaret. Et iō porrigitur ēt ad istū archidiaco- 58 nū detinentem rem, pro qua appellatū fuit. †Nā satis dr̄ molestare archidiaconus detinēdo possessionem[c] & impediendo Abbatē, & monachos vti sua possessione. l. vim facit. ff. de vi, & vi arma, & ita Abb. post Inno. hic, glo. in d. c. non solum, in gl. magna, circa prin. & sequuntur Inno. & Mod. hic. Iste tamē intellectus videtur ꝓcedere dūmodo appellatio interposita gñaliter postea in- 59 timetur, & notificetur illi à quo attentata petunt reuocari. †aliás ꝑ ignorantiā ipsius attentantis attentata retractari nō possent, vt tradit no. Ro. in decis. xxxviij. itē quod attētata. eo. tit. in nouis. 60 †Et ꝙ intimatio requiratur, etiā tenet Ant. de But. hic. Facit tex. in cle. j. eo. tit. Licet enim aliquid fieri possit parte absente, tamē postea debet ei notificari, vt per Bal. in l. eos. §. apostolos. C. eo. in auct. ei qui. C. de temp. appel. cum si. vt tradit Alex. in cōsi. xxxix. inci. viso themate, lib. j. in cōsi. lxj. col. fi. in causa & lite. lib. iij. & in consi. lxxxvij. viso themate suprascripto col. fi. lib. v. Facit qđ not. Rot. in deci. xiij. itē licet in causa beneficiali. in ti. de dolo, & ꝯtu. 61 ¶†Et dum Abb. cōcludit ꝙ vtilius est, si agatur remedio attentatorū, q̄ interdicto vnde vi, patet ex pluribus differentijs, quas refert, & latius prosequitur Peru. hic. & colligit ex his, quæ Innocē. tradit in c. dilecti. de maio. & obe. Oldra. in consi. cxcix. Rot. in ij. decisio. de restitu. spolia. in nouis. Cardi. in consi. x. & dictum fuit Inno. Et hęc de plano procedunt respectu interdicti vnde vi, ꝓut 62 Doct. loquuntur, & hic, & in locis præallegatis. ¶†Sed potest dubitari an istud remedium attentati plenius prouideat, quàm re- a medium.[a] cap. reintegranda. iij. quæstio. j. & videtur ꝙ non, quia illud locum habet etiam absque appellatione, & sufficit probare de antiquiori possessione agentis, quæ postea ad aduersarium quocūq; modo absque facto eius peruenit, vt tradunt Innocē. & Doc. in c. sæpe de resti. spol. Lap. allega. lij. letatus sum, Abb. in c. cum sedē, char. pen. de resti. spol. in c. si diligēti. col. iiij. de præscri. cum cōcordan. vt per Alexā. in consi. vj. in iij. lib. in cōsi. cxvij. viso. 63 lib. ij. & in consi. xc. lib. v. †Sed in ꝯrium facit, quia in remedio c. reintegrāda, requiritur li. cōtest. vt per Bar. in l. naturaliter. §. nihil cōmune. cum cōcor. vt ꝓsequitur Alex. ibi col. pe. ff. de acqui. pos. hoc aūt nō requiritur in remedio attentati. Doc. hic dicūt esse cōsideranda alia, quę requiruntur in d. c. reintegrāda, quę per Doc. traduntur in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. pos. sed vlterius non ꝓsequor, quia à proposito nostro hoc alienum est. ¶In gl. fi. q̄d- 64 quid Abb. hic dicat referendo Innocē. declaratio†videtur magis cōuenire ad literam, vt causa verisimilis dicatur illa, de qua ex 65 aliquibus indicijs suspicari possit. †Hoc enim mō verisimile in iure accipitur. c. quia verisimile, de præsum. l. nō est verisimile. ff. qđ met. cau. Et hoc vr̄ sentire ipse Inn. in c. cū nobis. de elec. fm qđ Abb. ibi refert, ponendo exemplum ad tex. hic, & retuli. s. in vlt. 66 no. huius decretalis. †Causa vero ꝓbabilis, dicitur causa rationabilis, quę si probata esset, deberet legitima reputari, vt gl. hic di- 67 cit, & probatur in d. cap. vt debitus. †Et ad hoc, vt appellatio extraiudicialis legitima reputetur, copulatiuè requiritur ꝙ ex causa verisimili, & ꝓbabili facta sit, vt hic colligitur, dum tex. dicit copulatiuè, ex verisimilibus, & probabilibus causis. Facit text. in l. hæredi plures. ff. de cōdi. insti. Non ergo sufficit ꝙ sit verisimilis, nisi ēt ꝓbabilis sit, nec ēt causa esset sufficiens probabilis, nisi esset verisimilis. Ex eo. n. ꝙ causa verisimilis est, fundatur intentio appellantis. d. l. non est verisimile, cum si. Et ideo habetur probata quantum ad iustificandū appellationē, ad hoc vt attentata reuocētur, vt hic. Vnde qñ ius cōe præsumit ꝯ appellantem, quia tūc cā nō est verisimilis, veritas cāæ ꝓbari debet, vt voluit Inno. hic, Rot. in decis. xxxv. in nouis, eo. titu. & dixi. s. in vlti. not. bonus tex. in c. de decimis. de resti. spol. Et ideo quod dñt Ant. de But. Abb. & Mod. hic, post Lap. ꝙ attentata debeant reuocari, licet ꝓsumptio sit ꝯ appellantē, quia ex mero officio iudicis talis reuocatio procedit, nō vr̄ verum, quia qñ ius cōe est ꝯ appellantē, cā non est verisimilis, prout hic requiritur. ergo attentata non reuo- 68 cantur. ¶† Postremo dum tex. dicit ꝙ Abbas pluries appellauit, an appellatio reiterari possit. Abb. post Ioan. & alios concludit ꝙ sit, & secunda appellatio non erit inutilis propter interesse lon- b gioris vitę. Sed Bar.[b] in d. l. cum procurator. §. si dñs. ff. de no. ope. nun. expresse ꝯrium tenet, videlicet ꝙ secunda appellatio nō valeat, in ver. iuxta prædicta. quia secūda appellatio nihil operatur ex quo per primam suspensa fuit iurisdō, & negocium ad superiorē deuolutū, & ipse Abb. hoc sequitur in c. dilecto. col. fi. j. eo. Pet. de anch. in cle. j. in col. ij. ver. ex hoc habeas, de dolo & cōtu. & Rom. in consi. xlj. in pñti consultatione, & idē Alex. post alios quos late refert in d. §. si dñs, q̄a fm eū interesse lōgioris t̄pis nō debet cōsiderari, vt ꝑ gl. in l. q̄ bis idē. ff. de ver. ob. ꝓ quo Bart. ibi allegat tex. ī l. pr̄ q̄ castrēse, in fi. de castrē. pecu. Et iō nō debet cōsiderari ꝙ secunda applō lōgiorē hēat vitā. Et q̄a iura, q̄ dñt ꝙ t̄ps ꝓsequēde applōnis currat à die applōnis interposite, cle. sicut. co. tit. intelligi debent de prima applōne, arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. significa. Et ad hī etiā adducit. l. q̄ bis idē de verbo. obligatio. Et licet loquatur in actu pendente à voluntate duorum, idem tamen est in actu pēdente à voluntate vnius. Et ī hoc reprobat responsionem Ant. de Bu. Non puto tamen recedendū esse ab opi. Abb. & aliorū hic, quem cōiter Doc. cano. sequuntur, & idem tenet Bal. in l. & generaliter. §. j. col. fi. C. de reb. credi. & in c. j. §. sancimus. ver. sed quæro, quo t̄pe mil. & in l. applōne. col. iij. C. eo. ti. quia ꝑ secūdā applōnē t̄ps ꝓsequēdi applōnē prorogat, & nō est nouū ꝙ dilatio extēdat. l. pe. ff. de ꝑto. stipu. & q̄a, vt dixi in no. nihil prohibet, quo minus actus r̄aliter possint rei- 69 terari. †Vn̄ excōicatus iterum pōt excōicari, vt ꝑ gl. in c. ita quorundām. de iudę. Ang. ꝑ illū tex. in l. si edes. ff. de serui. vrba. ꝑdio. not. Bald. in l. nihil. C. de manu. vindi. Non ob. ꝙ appellatio secunda nihil operetur, quia interesse longioris vitę non consideratur, vt Alex. dicit, quia ꝯrium verius vr̄, vt ꝓbat in l. quoties. §. item si t̄pali. ff. de admi. tut. & in l. si creditori. ff. de leg. j. & declarat Areti. in d. l. q̄ bis idē, post Ang. ibi, q̄ rñdet ad tex. in d. l. si pr̄. qđ ibi nō hr̄ rō t̄pis quo ad hoc vt ille incidat in edictū, si quis omis. cau. testa. q̄a ꝑ ꝑ hoc non lucrat ex bonis testatoris prout in illo edicto consideratur. Non ob. ꝙ t̄ps prosequendi appellationem de prima intelligat, quia fm hoc non valeret scd̄a appellatio, qñ ī prima quis succubuisset, qđ est ꝯ titulū ne lice. tertio prouo. Vltimo non ob. l. qui bis idem, quia interesse longioris vitę ibi in secunda stipōne, non potest considerari, quia præscriptio primæ ꝑ secundā stipōnē interrūpit. l. cū notissimi. §. in his. C. de ꝑscri. long. tēp. 70 & ita Ang. dicit ī d. l. q̄ bis idē, & sequit ibi Aret. ¶†Retēta tn̄ cōclone ꝙ secūda appellatio fieri possit, nō tn̄ vlterius poterit multiplicari, & iō non poterit decies fieri, vt no. Bal. in l. eos. §. apostolos. ver. sed nunquid. C. eo. & sequit. simpl'r Alex. in d. l. cū procurator. §. si dñs, & Ang. are. in d. l. j. §. libelli, in fi. ff. eo. Sed in ꝯrium est decisio eiusdē Bald. in d. c. j. §. sancimus, de quo Alex. non me- 71 minit. vbi dicit†ꝙ prima applō nō absorbet secundā, nec millesimā, (vt eius verbis vtar,) dūmodo fiat intra. x. dies. Et istud vr̄ ve- 72 rius, quia militat eadē rō de interesse longioris vitę. † Cautela tn̄ est, vt appellatio reiterari nō possit, ꝙ appellatus procuret, vt iudex admittat primā applōnem, & illi deferat. Nā tūc iudex functus est officio suo. vnde vlterius secūdæ appellationi deferri nō pōt, arg. l. qui arbiter, cum gl. ff. de arbi, ita no. Bal. ī l. omnes. §. apostolos, ver. quæro nunquid. C. eo. sequitur Ang. are. in d. l. j. §. libelli. in fi. dicens hoc notandum esse in practica, & tradit Bar. Veronen. in cautel. cxciiij. vbi quis potest.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Remedium. Vide Dec. in consi. cclij. col. ij. in consi. ccciij. col. pe.

b ¶Sed Bar. Idem Bal. in addi. Spec. tit. de appel. Imo. Cuma. Paul. & Alex. in d. §. si dominus. & ibi Ias. nu. 10. Et est non solum cōis. sed etiā vera sententia, & quæ practicatur, quidquid dicat Bald. sibi contrarius in ti. quo tempore miles inuestire debeat. in vsi. feud. & Dec. hic.

SVMMARIVM

1 *Actus gestus post appellationē extraiudicialem à iudice ipso iure non ualet.*
2 *Facto facere aliquid plus est, quàm uerbo.*
3 *Facere plus est quàm pronuntiare.*
4 *Voluntatem magis demonstrat actus qui se habet per modum agendi, quàm patiendi.*
5 *Tacitum uidetur quod ex facto insurgit, & ad qualitatem facti limitatur.*
6 *Arripiens iter habetur pro appellante, & quando, nu. 7. & 8.*
9 *Appellari extraiudicium non potest, nisi ad illum, qui citra appellationem per uiam querelæ adiri potest.*

1 Dilecti. ¶† Primo not. ꝙ actus gestus à iudici post appellationem extraiudicialē, ipso iure non valet, vt probatur in fin. hic. Et ad idem text. in capit. dilectus, Abbas in penult. nota. infra eo. Sed tamen ista

ista iura loquūtur in sentētia excōicationis, vel interdicti: quo ca su speciale est ꝙ snia cēsuræ lata post applōnem nō valet. c. ꝑ tuas de sen. excō. Et rña est ī ꝯriū, q̄a gesta ꝯ applōnē extraiudicialē valēt mero iure, licet possint retractari. c. consideravimus, de elec. vbi Abb. in j. no. & tradit Peru. h̄ in c. bone. §. eo. in ij. & x. q. ¶ † Secūdo no. ꝙ plus est aliq̄d facere facto,[a] q̄ verbo. Et alibi dr̄ ꝙ plus facere, q̄ ꝓnūtiare. l. si tñ. §. ei q. ff. de edil. edic. cū cōcordā. alleg. in gl. Facit tex. in l. nostrā. C. de test. ī l. j. ff. de his, q̄ in test. dele. & in l. Paulus. ff. rem ratam habe. cum si. † Et actus, q̄ se habet ꝑ modū agendi, potentior est, & magis intensus ad demōstrādū volūtatē, q̄ si in sola patiētia cōsistat, vt no. Inn. tradit in c. olim. el. iij. in fi. de rest. spo. Ant. d̄ Bu. ī c. veniēs. col. ij. ver. restat videre, de fil. ꝑsby. & idē Ant. de But. & Imo. in c. gratū, de offi. dele. † Notādū tñ est illud, ꝙ ex facto insurgit. tacitū vr̄, & ad qualitatē facti limitat̄, ꝙ vero verbis fit, expssum dr̄, & magis extēdit̄.[b] glo. no. in cle. sepe. in versi. partibus, circa fi. de ver. sig. & tradit Pau. de Cast. in l. si cōuenerit. ff. de iurisd. om. iud. & in consi. xxv. su ꝑ primo, col. v. & idē Ro. in cōs. cxxxiij. in ꝓposito casu. ¶ † Tertio no. ꝙ arripiēs iter hr̄ ꝓ appellāte, qn̄ pro tali cā iter arripuit. Secus vr̄, si ēt ꝓ alia cā accessisset, quia tūc non videret̄ cā applōnis abesse. l. nō vere. ff. q. b. ex cau. ma. deberet tñ cā principalior cōsiderari, ſm Bal. h̄ in ver. sed q̄d si q̄s no. ꝑ gl. in d. l. nō vere, quā no. Bal. ibi facit ꝙ no. Abb. in c. cū pro cā. in iij. no. §. d̄ procu. ꝑ illū tex. ¶ † In ver. procurare. Ex his, q̄ post gl. & Doc. Abb. scribit, duę ꝯclusiones principaliter colligunt̄. † Prima est, ꝙ arreptio itineris ēt hodie habet vim appellationis, si seruent̄ ea, q̄ in applōne requirunt̄. † Secūda ꝯclō. Arreptio itineris ad superiorē, qui per viā q̄relę adiri pōt, nō habet vim applōnis. Et hoc in applōne extraiudiciali. secus in iudiciali, ſm Abb. hic. Ex quo tertia ꝯclō infertur, † ꝙ extraiudicium appellari nō pōt, nisi ad illū, qui circa applōnē ꝑ viam q̄relę adiri pōt, quia applō extraiudicialis ī effectu vr̄ quędā querimonia. Primo ꝓcedendo ordine ꝑposterato, ista vltima ꝯclō nō vr̄ vera, q̄a applō extraiudicialis vr̄ separata à remedio q̄relę, vt patet in c. cōcertationi. eo. tit. in vj. vbi applō extraiudicialis debet fieri intra. x. dies à die grauaminis illati, & tñ post decē dies q̄rela admittitur. ergo diuersa vnr̄ remedia. Facit ꝙ no. in c. licet de sen. excō. in vj. Et iō vr̄ ꝙ satis sit ꝙ extraiudicialis applō interponat̄ ad superiorē, qui de cā applōnis cognoscere pōt, licet d̄ q̄rela nō possit, nec ꝯriū in iure ꝓbari vr̄. Ex his infert̄ ꝯ secundā ꝯclōnē, ꝙ arreptio itineris hēat vim applōnis, ēt si ad inferiorē interponat̄, q̄ per viam q̄relę adiri nō pōt, nō solū in applōne iudiciali, vt Abb. dicit. sed ēt in extraiudiciali. Satis est. n. ꝙ talis superior habet potestatē respectu applōnis, de qua agit̄. Vn̄ sicut applō interposita ad illū valeret, ita arreptio itineris facta applōnis. de qua ipse cognoscere pōt, quia actus intelligit̄ ſm qualitatē personæ, ad quā refertur, arg. l. plenū. §. equitij, de vsu. & habi. Et actus ī dubio interpretat̄ vt valeat. l. quoties. ff. de reb. dub. cū si. Quantū vero ad primā ꝯclōnē hodie arreptio itineris simpl̄r nō habet vim appellationis, quia vera, & expressa applō hodie non valet añ sniam, nisi ex cā exprimat̄, put hr̄ in c. vt debitus. j. eo. ergo à fortiori minus valebit applō tacita, q̄ ex arreptione itineris insurgit. Et probat̄ expresse in d. c. vt debitus. vbi dr̄ ꝙ per impetrationē literarū nō suspendit̄ iurisdō iudicis à quo multominus ꝑ solā arreptionē itineris. Vn̄ si nō sit suspensa iurisdō, applō nō inducit. Et ideo gl. iij. in d. c. vt debitus, ꝯcludit ꝙ ista iura correcta sint. Et vr̄ ꝓcedere ꝯsiderando arreptionē itineris simpl̄r. sed si causa exprimatur, prout dicitur in d. cap. vt debitus, & petantur apostoli, & ex tali causa iter arripiatur, clarum videtur quòd appellatio facta sit his concurrentibus, prout Abb. dicit. sed tunc ex sola arreptione itineris appellatio nō insurgit. sed ex alijs medijs, quibus demōstratur, istum appellare voluisse.

ADDITIONES.

a ¶ Facto. Vide quæ pulchrè allegantur per Ias. & Francis. Cur. in l. reprehendenda. C. de insti. & substi. sub condi. facit.

b ¶ Syl. Ald. Extenditur. Adde Deci. in c. cū super col. ij. de offi. dele. vbi remittit se ad hæc dicta. sed tu adde Abb. in c. si quis ꝯ. col. xiij. ver. sed circa prędicta. de fo. cōpe. in c. qm̄ ꝯ. col. fi. de proba. ī c. ꝑsentiū. col. iij. ver. sed. est dubiū de testi. Pau. de Cast. in cōsi. xxxiij. visa appellatione. col. iij. lib. j. Ias. in l. quæ dotis. in fi. ff. sol. mat. Fel. in c. cū accessissent. in iij. col. ver. ij. limita de consti. Deci. in l. j. in iiij. no. C. qui admit. in rub. §. de cōst. col. j. in fi. in c. clerici. col. pe. ver. ij. no. §. de iud. in cōs. cccc xvj. in testō. col. iiij. & iō tacita repulsio quæ fit ꝑ processum ad vltiora, operatur tñ respectu eius petitionis quæ tunc fuit facta. ꝙ secus esset in expressa vt voluit Spe. in tit. de app. ꝑ §. ij. resta. t ver. & no. secūdū & in tit. de cita. §. j. ver. quid si reus, & multa in ꝓposito cōgerit And. Tiraq. post. ll. conu. ī gl. v. nu. 49.

SVMMARIVM.

1 *Verba rescripti ita intelligi debent, vt aliquid operentur.*
2 *Argumentum à contrario sumitur etiam in materia correctoria, vt verba aliquid operentur etiam ad correctionem iuris antiqui.*
3 *Verba in contractibus, & etiam minimum non debet esse sine operatione.*
4 *Conductor potest expelli à domino pro sua necessitate indigente.*
5 *Locator qui promisit non expellere, non expellit etiam si ipse indigeat.*
6 *Verba priuilegij debent aliquid operari.*
7 *Verba in legibus non debent esse superflua, nec syllaba quidem.*
8 *Verba reducuntur ad intellectum iuris communis, etiam si non operentur, nequis indebitè damnum patiatur.*
9 *Superfluitas toleratur, remissiuè.*
10 *Appellationem tollere in rescripto quis possit.*
Quid de interlocutoria, nu. 11.
11 *Principes inferiores qui superiores non recognoscunt, an in rescripto possint tollere appellationem.*
Et hi vtuntur iure principis, nu. 13.
14 *Rex in suo regno dicit̄ Imperator, & habere supmā ptātē in subditos, nu. 16.*
15 *Duces & Marchiones Comites perpetuò inuestiti, & si superiorem recognoscunt, censentur tamen habere iura Imperatoris, & nu. 19.*
17 *Appellari non potest à sententia regis, quamuis superiorem recognoscat.*
18 *Dux Mediolani potest omnia, quæ potest Imperator.*
20 *Legatus de latere appellationem tollere non potest.*
Neque ordinem iuris communis. nu. 21.
Neque aufertur ius vnius ecclesiæ & datur alteri, nu. 22.
Nisi hoc esset ei speciale commissum, nu. 23.
24 *Inferior à principe cui commissa sunt reseruata, non habet illam plenitudinem quæ est in ipso principe.*
25 *Appellatio si remoueat̄ à sētētia alicuius, puta potestatis, vel à ptāte differūt.*
26 *Hæreticus appellare non potest.*
27 *Appellatio si in aliqua cā ꝓhibeat̄, intelligit̄ quādo agit̄ d̄ decisione totius cāæ.*
28 *Appellari quamuis non possit à sententia lata in possessorio, ab interlocutoria appellari potest.*
29 *Appellari potest in causa possessorij ab inordinato processu.*
30 *Compromissum si prohibeatur in aliqua causa, intelligitur de principali.*
31 *Causa alimentorum iudicatur quidquid in ea incidens occurrit.*
32 *Causa damni dati si statuto possit dirimi iuramento damnum passi, idem erit in causa emergenti*
33 *Compromissum si fieri debet de quibusdam causis, etiam de emergentibus quæstionibus fiet.*
34 *Clausula appellatione remota, posita in rescripto quid hodie operatur. nu. 35.*
Quid posita in statuto. nu. 36.
37 *Appellatio sit prohibita sit ex priuilegio personæ, supplicari potest.*
Quid si à statuto, vel conuentione sit sublata. nu. 38
39 *Appellatio quæ indulgeatur à iure remota appellatione in rescripto.*
40 *Superior grauamen iniustè illatum, non solum reuocare potest, sed tenetur.*

PAstoralis. ¶ † No. ꝙ verba appsita ī rescripto, ita debent intelligi, vt aliquid operentur. Et licet dicatur ꝙ rescriptū non recipiat interpretationē quod idē est, quod dicere ꝙ à verbis non recedat̄, debet tñ interpretari, vt aliquid operetur, ſm Bal. not. in rub. §. de rescri. col. ij. ver. quæro nunquid rescriptū. Et hoc ēt ꝓcedit in materia odiosa, vt Abb. declarat hic. Ad quod facit † ꝙ ēr in materia correctoria vt verba aliquid operent̄, sumit̄ arg. à ꝯrio sensu ad correctionē iuris antiqui, vt probat̄ in auc. ex testō. C. de colla. vbi Ro. & Alex. in prin. illum tex. inducit, & glo. allegatur in l. nulla. C. de epis. & cle. † Et idem ēt in ꝯctibus nullum verbum licet minimū debet esse sine virtute aliquid operandi, vt magistraliter Bal. tradit in rub. C. de ꝯhen. empt. in ix. q. † Et ideo licet conductor expelli possit de domo durante tēpore locationis, qn̄ dn̄s velit domum pro sua necessitate. l. eden. C. loca. † tñ qn̄ locator promisit[a] non expellere cōductorē, vt verba aliquid operent̄, ēt in casu propriæ necessitatis nō poterit expelli, vt not. Ang. dicit ī d. l. edē. vbi instruit cōductorē, vt faciat tali verba apponere in ꝯctu. † Idē est in priuilegijs. c. in his, vbi Abb. de priui. c. si papa eo. tit. in vj. Et ita in priuilegio arguit Bal. in auc. habita. in iiij. no. C. ne fil. ꝑ pa. & in l. iij. §. si is, pro quo. ff. ꝙ quisq; iur. Pet. de Anc. in cōs. clxxxvj. pro parte ecclesiæ. col. ij. Cal. consi. de off. archi. Idem in legibus, adeo † ꝙ nec syllaba debet esse superflua, glo. not. in l. j. ff. ꝙ met. cau. vbi Bal. dicit ꝙ potissime in legibus verba debēt aliquid operari. l. j. in fi. ff. ad mu. & idē in statuto. no. Bar. in l. iiij. §. prætor ait. col. iij. ver. quæro quid si statuto. ff. de dam. infec. & i l. iij. ff. de vsu. cum si. † Et hoc nisi quis indebite damnū patiatur, quia tūc semper verba reducuntur ad intellectū iuris cōis, dato ꝙ ēt nihil operent̄, vt per gl. in l. fi. §. in cōputatione. C. de iur. delib. no. in c. cum dilectus, in c. ad audientiam, vbi Ant. de But. & Imo. de elec. non resi. † Et in pluribus alijs casibus ēt verborū superfluitas tolerat̄, vt tradit Do. in d. c. si Papa, in fi. prin. Alex. in cōsi. xxxiij. viso thema. col. ij. li. j. cū si. ¶ † Quærit̄, ſm Abb. quis possit ī rescripto appella-

ADDITIO.

a ¶ Promisit. Falsum puto, si verba stēt indefinite, quia intelliguntur secundum ius. sicut & clausula euictionis, quæ non tollit hic. remedia. Sed dictum Ang. potest procedere, vbi promissio relata est, etiam ad casus iure expressos.

pellationē tollere.Et cōclusio est ꝙ solus papa,vel imperator remouere appellationē possit,inferior aūt nō pōt l.j.§. fin.ff. à qui. ap.nō licet.no. ꝑ gl.in c.qđ translationē.de offi.leg.dixi in rub.s̄. eo.in fi.iij.q.

11 †Et ista ɔclo ꝓcedit ēt in applone ab interlocutoria, vt Bar.cōcludit in d.l.j.& Abb.hic refert.Nō ob.gl.q̄ in ɔ̃rium allegaṫ in l.fi.ꝑ illū tex.C.de sen.quia de applone frustratoria intelligiṫ.Et licet Abb.dicat ꝙ ſm istū intellectū d.l.fi. parum operareṫ,quæ tn̄ facta fuit cum magna solēnitate.Rn̄deri pōt ſm intellectū Marti.Sylli,quē Alb.sequitur in d.l.fi.in prin. ꝙ nō curauit ibi Imperator declarare,valeat, vel nō valeat rescriptū iudicis committētis cām applone vel recusatione remota.sed tm̄ voluit tollere dubitationē,quæ oriebaṫ ex dictis verbis dū dr̄. Non liceat partibus ante sn̄iam diffinitiuā ad appellationis, vel recusationis venire auxilium. Ex quibus videbaṫ ꝙ ante sn̄iam iudex nō posset recusari.Sed ɔ̃riū ibi rn̄deṫ, & circa hanc dubitationē loquiṫ ibi Imperator cū solēnitate.Nō ergo ibi dubitaṫ an iudex appellationē tollere possit,nec de hoc ibi quæriṫ.Et licet præsupponaṫ in illo mō pronūciandi ꝙ applo tollaṫ, intelligiṫ ſm ꝙ alia iura disponūt,& iura ciuilia dicūt nō posse regulariter appellari ante sn̄iam.vnde respectu applonis illa ꝓnuntiatio vr̄ ɔformari cū iure cōi.In ꝑmissa tn̄ cōclusione,quæ habet ꝙ inferior appellationē tollere nō possit,dubitationē facit iste tex.ī ver. sed si appellās,vbi nō obstāte tali clausula grauatus iniuste, nō tn̄ opprimiṫ.Sed grauamē illatū ꝑ superiorē pōt emēdari. ergo nō vr̄ inferior ꝑiudicare iuri superioris,licet cām cōmitteret,appellatione remota.Et sic tollitur rō Bar.in d.l.vnica.ff.à qui,ap. non licet. Non ob.alia rō,quā Abb, hic inducit, dū inquit ꝙ iudex nō pōt nō deferre appellationi legitime,q̄a dato ꝙ illud verū sit, nō bene inferṫ ad qōnē nr̄am h̄,quia qn̄ applo remoueṫ in rescripto, impediṫ à principio ne nascaṫ,& hoc facilius fieri, pōt q̄ ꝙ legitime applōni nō deferaṫ,quo casu applo in esse ꝓducta est, arg.l. pr̄e furioso.ff.de his,q̄ sunt sui,vel alie.iur.nō tn̄ recedendū est à cōi opi.Et qđ dictū est de Imperatore, vel de summo pontifice,

12 †idē ēt dicendū est de inferioribus,qui superiorem nō recognoscunt,vt Bar.cōcludit in d.l.j.§.interdū.ff.à quib.appel. non licet.

13 Sequiṫ Abb. hic.& Car.in cōsi.lxxij.singulatim.in ij.dubio. †Nā tales vtuntur iure principis,vt Abb. hic dicit,& in c.pastoralis.in j.no.s̄.de offi.deleg.& no,Bar.in l.j.§.de qua re.ff.de postu.in l.iij, ff.de mino.in l.infamē.circa fi.ff.de pub.iudi.in l.hostes.ff.de cap. & tradit Old.in cōsi.cclxxxj.vt eius.col.j.in prin.vbi dicit l.pe.C. de dona.inter virum,& vxo.q̄ loquiṫ de Imperatore, hr̄e locū in

14 rege.†Nā in suo regno rex dr̄ Imperator, vt no.Bald.in l.exemplo,col.fi.C.de ꝓba.& in c.cū venissent,col.ij.de eo q̄ mit.in pos. & in auc.hoc amplius col.ij.C.de fideicō.& qđ dicit Old.in d.cōs. cclxxxj.sequiṫ Bal.in d.l.pe.& idē Bal.in c.Imperialē.§.fi. in versi.

15 q̄ro vtrū,de ꝓhibi.feud.alie.ꝑ Fride.Immo qđ plus est,†idē dicē

a dū vr̄ in inferioribus,q̄ recognoscūt superiorē,qn̄ iure ꝓprio[a] in

b ꝑpetuū hn̄t dignitatē,& administrationē,vt sunt Duces,[b] Comites,& Marchiones.quia plus possumus in eo, qđ iure ꝓprio habemus,q̄ in eo,qđ nobis competit iure simplicis cōmissionis, vt no.Bald. in l.more.in iij.not.ff.de iurisd.omn.iudi.& not.Bald.in

16 proœ.digestorum,col.iij versi.item not. †vbi loquitur in rege, qui dicitur in suo regno supremam habere potestatem in subditos.

17 †Et ideo à sententia regis non appellatur,licet superiorem recognoscat,vt Bald.dicit in l.j.in fi.ff.de offi.præfec.præto. & in præallegato proœ.ſſorum. & idem tradit no. Paul.de Cast.in consi. ccxxv.super.j.dubio, circa fin. vbi loquitur in more nostro Me-

18 diolanēsi, †& cōcludit ꝙ possit omnia, quæ pōt Imperator. Et ꝙ licet in gn̄ali cōcessione nō veniāt reseruata principi.cap.quo ad translatio.de offi.leg.intelligitur in cōcessione facta magistratui

19 tꝑali.secus in perpetuo,q̄ cōstituiṫ princeps, & dn̄s. † Et iō Comites,& Marchiones,& reges vn̄r esse principes in terris suis, &

20 quo ad subditos oīa pn̄t,quæ potest ipse Imperator. ¶†Subijcit Abb.hic ꝙ nec legatus de latere appellationem tollere pōt. Idē Saly.dicit in l.fi.C.de sen.col.pe.versi. iuxta prædicta quæro. Idē Bal.in l.ij.C.eo.versi.sed nunquid legatus.Facit glo.in c.fi.de hæ-

21 re.in vj.in versi. figura, †quæ dicit legatum de latere non posse tollere ordinem iuris communis.Idem gl.in cle.sæpe.in ver.mā-

22 damus,de verb.sign.† Similiter non potest legatus de latere auferre ius vnius ecclesiæ, & alteri dare, quia solus Papa hoc pōt, Fride.in consi.cc.qđ permutatio.no.Bal.qui feu.da.pos.in princ. ver,q̄ritur de legatis Cardinalibus.Ro. in consi. xxxvij. viso pun-

23 cto cū si. † Et qđ dcm̄ est de applone,intelligiṫ, nisi esset spāliter legato h̄ ɔmissum,ꝙ cām applone remota ɔmittere possit, scđm Bal.in d.l.ij.C.& Spec.no.ī ti.de lega.§.nūc ostēdēdū, ver. xiiij.Et idē pari rōne esset ī alio inferiori,cui eēt h̄ cōmissum.Facit qđ no,

24 Pau.de Cast.in d.consi. ccxxv. circa fi.† Notādū tn̄ est, ꝙ ille inferior,cui à principe hoc,vel alia reseruata principi cōmittunt,non

hēt illā plenitudinē ptātis,q̄ in ipso principe cōsideraṫ, vt no. tradit Bal.in l,ij.col.vij.in xvij.q.ver.itē no.ꝙ si papa.C.de serui.& acqui.Et idē Bal.in l.rescripta.col.fi. in ver.iij. q̄runt doc.C.de præci. impe.offe.Facit qđ no.idem Bal.in l.si testm̄ , in prin.C. de testa. & in c.j.in prin.col.pe.in ver.obseruet.si de inuesti.inter do.& vasallū lis oria.& tradit Alex.in consi.xciiij. cōsideratis his,col.pen. lib.j.& in cōsi.lx.visa legitimatione.col.vij.lib.ij.Et dum Abb. hic

25 cōcludit†ꝙ qn̄ applo remoueṫ à sn̄ia ptātis,de sn̄ia diffinitiua intelligiṫ.secus si applo prohibeatur à potestate, vt per eū hic. Pro quo dicto Peru.hic adducit qđ no. Archi.Io.and.& Do.in c.vt in-

26 quisitionis,in prin.de hære.in vj.†vbi tenent ꝙ licet hæreticus appellare nō possit,prout ibi hr̄, intelligiṫ à sn̄ia diffinitiuæ.Si autē grauatus fuerit in processu,appellare nō ꝓhibetur.Facit tex.in l

27 si ex cā.§.nunc videndum.ff.de mi.vbi Bal.ꝑ illū tex.dicit†ꝙ si ī aliqua cā appellatio ꝓhibeatur, intelligiṫ qn̄ agiṫ de decisione totius causæ.Secus in eo,qđ totā cām non dirimit, puta in sn̄ia in-

28 terlocutoria. †Vnde licet à sn̄ia lata in possessorio appellari non possit,tn̄ ab interlocutoria pōt appellari,vt no. Ang.in consi.xlvj. viso puncto,& no.ēt Bal.in c.ex conquestione,de resti.spo.vbi in-

29 quit† ꝙ in cā possessorij appellari potest ab inordinato processu, licet à sn̄ia lata super possessorio non appelletur.Et in simili,si ali-

30 qua causa prohibeatur† compromissum , de causa principali intelligitur.Vnde articulus emergens bene poterit compromitti, secundum Bal.in l.cum proponas,in fi.C.de reb.credi.Sed considerādū est ꝙ ista dicta de plano procederent, qn̄ dispō prohibēs appellationē,de sn̄ia loquereṫ,q̄a applone sn̄iæ,de diffinitiua intelligiṫ,vt Abb.dicit hic,& late dixi in c.su ꝑ eo.el.ij.s̄.eod.Sed cū in casibus supradictis nihil dicaṫ de sn̄ia, sed absolute appellatio prohibeatur in aliqua cā, vr̄ ēt appellatio in casu emergenti prohiberi,eo , qđ in secundo membro Abb.dicit,qn̄ appellatio simpliciter à potestate ꝓhibeṫ,q̄a tūc ēt ab interlocutoria remota intelligiṫ.Nam incidens assumit naturā, & qualitatem causæ principalis.cle.dispēdiosam de iudi. Et ad hoc bene facit qđ no.Bart. in l.solēt.ff.de alimē.& cib.leg.col.iiij.dū allegat.l.cū hi.ff.de tran-

31 sac. Et cōcludit † ꝙ cā alimētorū iudicaṫ quidquid incidēs occur-

32 rit.† Vnde infert ꝙ si statutū velit ꝙ in cā damnorū stetur iur̄o dānum passi.idem erit in causa emergenti, quæ poterit ꝑ iur̄m probari.Et sequitur Bal.in l.j.col.j.ver.sed pone.C.de reb. cre. & Pet. de anc.in consi.lxxvij.ex verbis sn̄iæ.col.j.Paul.de Cast.in d.l.cum

33 hi.Facit quod no.Bar.ī l.pe.C.de pac.vbi inquit†ꝙ si ex forma statuti debeat cōpromissum fieri de quibusdam causis, ēt de qōnibus emergentibus erit faciendū compromissum.¶In glo. Abb.

34 prosequitur quinque qōnes. †Prima est,quid hodie clausula, appellatione remota,operatur.In qua ɔ̃ gl.hic post Host.an.& alios concludit hic quòd ista Decretalis non corrigitur per c. vt debitus.j.eo.sed ille tex.per istū limitaṫ.vnde licet dicaṫ in d.c.vt debitus,ꝙ appellatio admittatur ex causa probabili, intelligitur , nisi in rescripto sit clausula appellatione remota , per tex. hic.Ad qđ facit,q̄a stante tali clausula appellatio prohibetur,vt hic,ibi,permittitur ex cā probabili,quæ allegatur.Ergo præualet ista dispo-

c sitio prohibitiua[c] tex.no.vbi Bar.in l. iij.§ liberti.ff.de suspec.tuto. Facit tex.in l.si Rufinus.C.de testa.mi.Dū autē ī d.c.vt debitus.applo prohibeṫ absque cā probabili, tūc clausula ista suꝑflua videṫ, & tali casu nihil operaṫ,qn̄ appellatur ante sn̄iam,ex quo oīno ēt absque tali clausula appellatio prohibeṫ. Aut hoc modo saluatur opi.gl.hic,& aliorū,quos Abb.refert , & latius videbimus in d. c.

35 vt debitus.¶†Subijcit Abb.h̄ quòd clausula ista plures effectus[d]

d ducit , quos latius ꝓsequitur Peru.hic. Et breuiter[e] dici potest ꝙ

e tolluntṫ omnes effectus,quos applo interposita producere solet, de quibus hr̄ in rub.s̄. eo. Et dispositio huius decretalis procedit

36 in rescripto , prout loquitur.† secus si appellatio remota sit à sta-

f tuto,[f] vel ex priuilegio ꝑsonæ,q̄a tunc quo ad oēm effectum appellatio remota vr̄,ſm Ant.de Bu.hic,quasi sentiat ꝙ ꝑ superiorē tūc grauamē nō reuoceṫ.Cōtrariū tn̄ tenet Abb. q̄a ī his eadē rō videtur,

ADDITIONES.

a ¶Proprio. Falsum,quia ex quo recognoscunt superiorem, non possunt ius illius tollere,nec censetur à superiore remitti in confessione,quantum vis generali. Io.An.addi.Specu.de iurisdi.om.iud.ver.vidisti duas.Ang. in l.j.§. qui mandatum.de offi.eius cui manda.& iurisd.

b ¶Duces. Vide per Ias.M: y.in l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iu.col.iiij.& per Fely.in c. quæ in ecclesiarum.in xii.col.s̄. de consti. Alex.in consi.xxx.nu.9.lib.v.& consil.xi.nu.9.lib.vii.

c Syl.Al. Prohibitiua. Ita in simili arguit.s̄.in c.nam concupiscentiam.in iii.not.in i.lect.de consti.

d ¶Effectus. Adde eūdem Deci.in c.vt debitus,in ver.in gl.ante sn̄iam j̄. hoc tit.

e ¶H.Gig. Et breuiter.Vide latissime Vital.de Gābā. in suo tract. clausula appellatione remota.

f ¶A statuto. Vide Dec.in consi.xlix.Alex.consi.ccxxv.nu.13.lib.vi.& consi.xxvix. nume.1.lib.vii.

videt, quæ in rescriptis. Et in simili gl. adducit in cle.j. de iure patro. Sed ꝑ opi. Ant. de But. facit, quia remota appellatione simpliciter per statutū, remota vr ad vtrūq; effectū,[a] vt Abb. cōcludit in c. ad reprimendam, in pen. col. de offi. ordi. & dictum fuit s. in rub. Non ob. tex. hic, quia primo potest dici ꝙ vlterius procedat sic disponendo. aliàs ergo esset secus. Vel secundo tex. hic loquit in rescripto, qđ quantum pōt reducitur ad ius cōe. dummodo aliquid operet. c. cām quæ. de rescrip. Nō ob. gl. in d. cle.j. quia quia ibi appellatio simplr nō prohibetur, & prout in casu nostro præsupponit. †Si tñ ex priuilegio personæ appellatio prohibita sit, supplicari pōt, q̄uis appellari nō possit l. præfecti. ff. de mino, l. si quis. C. de præci. impe. offe. no. per gl. in c. ex literis, in versi. supplicauit. s. de in integ. resti. †Secus si à statuto, vel ex conuentione appellatio tollatur, vt no. distinguit Pau. de Cast. in d. l. si quis, & in l. fi. C. de edi. diui Adria. tol. & ideo dicit Bal. in l. nemo. C. de iurisom. iud. ꝙ supplicari nō pōt, nisi in casibus expressis in iure. Facit gl. fi. vbi Cyn. in l. fi. C. vt lit. pen. & quod not. Imo. in l. ex cō sensu. §. fi. ff. eo. ¶†Secūdo quærit ad declarationem tex. hic, quæ appellatio expresse indulgeatur à iure. Gl. intelligit eo casu, quo appellatio permittitur, nō obstante ꝙ remota sit in rescripto. Sed Abb. post Host. & cōiter Doc. cōcludit ꝙ sufficit, si appellatio expresse approbetur, licet iura nō loquantur qñ appellatio remota est in rescripto. Exemplum est in c. significante. in c. Rodulphus, de rescri. Ex quo. n. iura permittunt appellare, grauamen notorium vr. vnde clausula, appellatione remota, nihil operatur, vt per gl. in c. ex cōquestione, de resti. spol. Opinio tñ gl. hic videtur verior, quia in tex. hic requirit ꝙ appellatio expresse indulgeatur. Et hoc bene verificabitur in casibus, in quibus appellatio admittitur, nō obstāte ꝙ in rescripto prohibeatur, vt in d. c. ex cōqōne, cum si. alleg. in gl. Cum. n. per illam clausulam appellatione remota, tollatur appellatio ēt legitima, vt hic, si nō obstante tali ꝓhibitione appellationis appellatio concedatur, expresse dicitur indulgeri ꝯ regulam prohibitiuam, quæ in rescripto habetur. in casibus vero, in quibus appellatio simpliciter permittitur, appellatio expresse non indulgetur, sed ex regula cōi appellatio procedit, quia regulariter in omni causa appellatio permissa est, vt per gl. in l. qui restituere. ff. de rei ven. & ideo expressio in illis casibus facta videt ex contingentia facti, & verba litere hic nō videntur verificari ꝙ appellatio expresse indulgeatur. Non obst. quod Abb. dicit, ꝙ grauamen notorium vr in casibus, in quibus appellatio simpliciter admittitur, quia nō videtur hoc verum. Licet. n. cā appellandi notoria sit, grauamen tñ nō vr notorium, quia hoc debet cōstare ex probationibus. Et de grauamine notorio loquit gl. in d. c. ex conquestione. Præterea quod Abb. dicit de notorio, intelligitur de notorio facti, non iuris, vt notatur in c. Romana. §. finaūt, vbi Domi. per glo. ibi eo. tit. in vj. ¶In tertia qōne Abb. cōcludit ꝙ in casu huius cap. grauamē per viam appellationis reuocetur, vt colligitur ibi, sed si appellans. ergo videt ꝙ per viam appellationis audiatur. Sed hoc ēt sine dubio nō procedit, quia nō consonat ꝙ per viam appellationis audiatur, ex quo illa remota fuit. Et excipitur casus, quando expresse à iure indulgetur. Vnde extra talem casum regula negatiua stare vr ꝙ appellatio nō admittatur. ideo per viam querele tex. intelligitur, ne incontinenti videatur se corrigere, arg. l. nam ad ea. in princ. ff. de condi. & demon. Non ob. tex. hic, dū dicit, appellans, quia de persona ipsius appellantis intelligit, qui de facto appellauit, prout ēt in simili dictum est in c. cum sit Romana. s. eo. ¶ In quarta q. Abb. concludit ꝙ iste tex. ēt habeat locum in alio superiore citra papam. Quod intelligendum videt, s̄m quod proxime dictum est, videlicet dūmodo talis superior per viam querele adiri possit, iuxta no. in c.j. s. de offi. leg. Et dum Abb. dicit istum tex. procedere in appellatione remota virtute iuris cōis, dubitari pōt, per ea, quæ superius dicta sunt in fin. primę qōnis. ¶†Postremo in vltima qōne Abb. concludit ꝙ superior nedū possit grauamen iniuste illatum reuocare, sed etiam ꝙ ad hoc teneatur. De quo, & de similibus late dictum fuit in c. ad hęc. s. eo.

ADDITIO.

a ¶Sy. Al. Effectum. Adde eundem supra. in rub. col. iiij. hoc eo. ti.

SVMMARIVM.

1 *Sententia excommunicationis per appellationem non suspenditur.*
2 *Connexitatis ratione idem iudicatur de actu præterito quod de futuro.*
3 *Lex quæ non porrigitur ad præterita, non includit futura connexa præteritis.*
4 *Excommunicatus denuntiari debet ut ab alijs euitetur.*
5 *Denuntiatio excommunicationis nouum uinculum non inducit.*
Et exigit citationem, nu. 6.
7 *Citatio necessaria in actu, in eius declaratione necessaria non est.*
8 *Declaratio non exigit solennitatem actus, quando de nouo conficitur.*
9 *Denunciatio excōmunicationis an probet excōmmunicationem.*
10 *Antecedens supponitur supposito consequenti.*
11 *Debitum principalis sortis probatur ex probatione solutionis usurarum.*
12 *Excommunicato reditus beneficij subtrahuntur.*
13 *Animæ periculum ubi uertitur, tutior uia eligitur.*
14 *Excommunicatio an iusta sit, pendet ex futuro euentu.*
15 *Gesta pendente appellatione à sententia excommunicationis, an medio tempore ualeant, uide, nu. 23.*
16 *Deposito & suspenso prouidendum est de reditibus ecclesiæ ita ut uiuere possit. secus in excommunicato.*
17 *Suspenso per contumaciam non est prouidendum ut uiuere possit.*
18 *Excommunicato impedito iusta causa petere absolutionem, prouidendum est de redditibus ecclesiæ sicuti suspenso.*
Et existenti in extrema necessitate, nu. 19.
20 *Eleæmosyna est de præcepto quando quis est in extrema necessitate.*
21 *Necessitatem si quis incurrerit culpa sua, si est extrema omnino attenditur.*
Fructus & distributiones quæ ad excommunicatum uel suspensum spectarent durante excommunicatione aut suspensione alijs accrescunt, ibid.
22 *Excommunicato administratio bonorum ecclesiæ interdicitur.*
24 *Excommunicatus suspensus ubique habetur pro excommunicato & suspenso.*
25 *Suspensus à beneficio alibi beneficium retinere potest.*
26 *Suspensus ab officio ubique suspensus censetur.*
27 *Suspensionis effectus.*
28 *Denuntiatio fieri potest per ordinarium excommunicati, licet ipse non excommunicauerit.*
29 *Expensarum taxatio an fieri possit pendente appellatione.*
30 *Expensarum taxatio potest partem grauare.*
Et in ea citatio requiritur. nu. 31.
Et dicitur executio, nu. 32.
33 *Executio fieri non potest pendente appellatione.*

§. Verum. ¶†Primo no. ꝙ sñia excōicationis per appellationem nō suspendit. Et idem est in alijs sententijs censure. c. is cui, de sen. excō. in vj. Et hoc procedit in actu futuro, accessorio ad ipsam excōicationis sñiam præcedentis, videlicet in denūtiatione excōicationis, ꝓut loquit iste tex. alias secus, s̄m Abb. hic. Sed tñ iura simpliciter, & indistincte dicūt ꝙ excōicatio ꝑ applōnem nō suspenditur. c. ad reprimēdam, de offi. ord. & d. c. is cui, ergo gñaliter intelligi debet. Preterea s̄m hoc nō eēt speciale in sententijs censurę, quia ēt in alijs sentētijs, q̄ omnino accessorię sunt ad præterita, per appellationē non suspēduntur, prout de appellatione extraiudiciali Abb. tradit in c. bone. in xj. dña. s. eo. no. in c. cōstitutis. s. eo. De quo tñ dicēdum est, vt dixi in d. c. bone. †Et quia de actu futuro idē iudicat, qđ de pręterito, ratione cōnexitatis infert, s̄m Abb. hic†ꝙ lex, quæ de sui natura nō porrigit ad ꝑterita. c. fi. s. de cōsti. no. includat futura cōnexa cum ꝑteritis, alleg. glo. in cle. hi qui. de æta. & qua. & in clem. j. de test. Sed ille gl. ꝯdicunt. vnde debent cōcordari, vt per Imo. post Ant. de But. in d. clem. hi qui. de quo late habetur in d. c. fin. de consti. ¶†Secūdo no. ꝙ excōicatus debet denuntiari, vt ab alijs euitet ab eo ergo, qui scit illum excōicatum, ēt ante denuntiationē euitari debet, vt hic. Et hoc verū est, dūmodo probari possit excōicatio, vt Abb. dicit in c. cum nō ab hoie. in iij. no. j. de sentē. excom. ¶†Tertio no. ꝙ denuntiatio excōicationis nouū vinculum non inducit. Denūtiatio. n. est quædam declaratio,[a] quæ nihil noui tribuit. l. hr̄des palā. §. si q. d. post. ff. de testa. Et ideo in tali denūtiatione citatio nō requirit, †nec alię solēnitates, quæ in excōicatione necessarię sunt, vt late Ro. tradit ꝓ istū tex. hic in cōsi. cccclxxxij. in casu ꝑmisso, in ij. dubio. Sic et in alia mā, licet i actu, qñ fit principaliter, necessaria sit citatio, †in eius declaratione simplici, citatio nō requirit,[b] vt in plu. q. tradit Pau. de Ca. in consi. lj. quia exceptiones, & Pe. de Anc. in ꝯsi. cxxvj. ad dubia. colū. iiij. †Et gñaliter in simplici declaratione nō requirit solēnitas, quę adhibet, qñ actus de nouo cōficit. Ad hoc plura exēpla ponit Bal. in d. l. hęredes palā. ver. sed & si notā. ff. de testa. no. Io. an. in ti. de test. §. nunc videndū, & ver. no. Arch. xiij. q. ij. in summa, Bal. in l. j. §. huius studij. ff. de iusti. & iur. Do. in proę. vj. in prin. Ro. in consi. xlv. & in cōsi. lxv. cū si. Fulg. ꝯsi. cxlvij. visa, in fi. & plura And. Sic.[c] in ꝯsi. xviij. col. ix. in j. lib. Bald. in auct. hodie, in princ. C. de iuramen. calum. ¶†Quarto no. ꝙ denuntiatio excōicationis necessario non probat denūtiatū excōicatum,[d] quia per denūtiationē q̄s nō ligat, & denun-

ADDITIONES.

a ¶Sy. Ald. Declaratio. Vide Deci. in c. peruenit. el j. in ij. col. s. de appel.
b ¶Sy. Al. Requiritur. Vide eundem in l edita. col. xiiij. C. de ed en. in l. quanuis. C. de impub. in j. not. vbi videtur limitare.
c ¶And. Sic. Vide etiam per eundem in repet. rub. de fi. instru. col. xxxiiij.
d ¶Excōicatum. Idem in c. j. in iiij. not. supra de appel.

& denũtiatio iniusta esse põt.c.licet,vbi gl.de sen.excõ.in vj. Ista conclusio procedit,qñ excõicatio opponit̃ in vim peremptorie exceptionis.[a] Secus si in vim dilatoriȩ exceptionis opponat̃, q̃a tũc per denũtiationẽ excõicatio probat̃,vt Rot.distinguit in viij. deci.in ti,de excep.in nouis,& refert Do.post alios in c.j.§. ij. col. pe.de excep.in vj.& sequit̃ Ro.in consi .cccxlix.dũ quærit̃. Idem Ro.in l.j.in prin.colũ.j.ver.quo ad fin,de no.ope.nun. concludit simplr̃ q̃ denuntiatio nõ probat excõicationẽ, sed tñ indistincte verius vr̃ q̃ per denũtiationẽ excõicatio probetur, quia licet ac-10 cessoriũ nõ vestiat principale,†tñ probat illud esse verum.Et posito subsequẽti,supponit̃ antecedens,vt Bal.dicit per illum tex. i 11 l.ij.C.de do.promis.†vbi ex solutione vsurarum debitũ principale sortis probatur. ergo ex denuntiatione excõicatio probari vr̃. Non ob.tex.hic,quia licet denũtiatio non liget immediate,tamẽ vinculũ ꝓbat̃ ex denũtiatione,& sic mediate vinculũ probatur. Non ob.q̃ denũtiatio põt esse iniusta,quia hoc nõ præsumit̃, cũ 12 habeat debitam formã.¶†Vltimo no.q̃ excõicato redditus beneficij subtrahuntur.de quo videbimus in glo.¶In gl.in ver.executionẽ,in fi.Doc.laborãt in rõne specialitatis, quare snĩa excõicationis nõ suspendat̃ per applõnẽ.Et reprobatis antiquorũ opin. ipse Abb. duas rões adducit. Prima est, quia excõicatio fit ꝑ ꝑ peccatũ,qd̾ animã ligat indissolubiliter,nisi competens satisfactio subsequat̃,vt regula,peccatũ,de reg.iur.in vj.Ideo per appellationẽ non restituit̃ gratiæ,quia iste nõ est modus, vt peccatum tollatur.Et licet excõicatio iniusta esse possit, in dubio iusta esse 13 præsumit̃,quia†vbi agit̃ de periculo animæ,tutior via eligit̃.c.iuuenis,de spon.Et fm̃ hoc nullũ periculum imminet,cũ excõicatus sibi prouidere possit,petẽdo absolutionẽ,vt in c.per tuas. de sen.excõ.Sed in alio casu esset periculũ,quia hoc modo appellãs põt se immiscere iniuste,& damnabiliter sacramẽtis ecclesiȩ,prætẽdẽdo excõicationẽ iniustã,quæ in veritate iniusta non est. Sed ista rõ non satisfacit,quia licet peccatũ non tollatur nisi satisfiat, quia per hoc nõ infert̃ ad suspẽsionẽ de qua agit̃, sicut contingit in alijs sentẽtijs,in quibus non tollit̃ peccatum,nisi satisfactio sequatur.tñ per applõnẽ snĩȩ suspẽduntur. Et licet excõicatio iusta presumat̃,ista ꝑsumptio nõ tollit appellationẽ.ergo nõ debet ẽt tollere suspẽsionẽ,quæ sequit̃ ex natura appellationis. Preterea,in foro iudiciali,ꝓut loquit̃ hic,ẽt excõicatio præsumitur iniusta,vt per Inno.in c.cum tu.de testi.& in locis allegatis ꝑ Abb. hic.Non ob.qd̾ dr̃ de periculo instãti, qñ in veritate iusta excõicatio fuisset,si per appellationem iniustam suspẽderet̃,quia stante suspẽsione per applõnem,nullum imminet periculũ, ex quo fm̃ dispositionẽ iuris excõicatus interim nõ reputat̃, prout i alijs sentẽtijs cõtingit.Secundã rõnem Abb.adducit, quia appellatio in effectu suspendit snĩam,& nõ extinguit. Vnde si remanet sententia excõicationis,remanet ẽt effectus eius,qui ab ipsa excõicatione nõ separat̃.Sed nec rõ ista videt̃ ꝓcedere, quia effectus sentẽtiæ excõicationis separabilis vr̃ ab ipsa excõicatione,vt contingit in snĩa,per quã infamia irrogatur,quæ tñ suspẽdit̃ ꝑ appellationem d.l.furti.ff.de his,qui no.infa.& s̃. dictũ est. Vnde postremo melior rõ vr̃ illa,quæ colli̾r ex pluribus.Primo per istũ tex.ħ, dũ dr̃ q̃ excõicatio secum trahit executionẽ.Secũdo,q̃a talis sentẽtia excõicationis medicinalis est, & fit principaliter ad correctionẽ.c.j.de sentẽ.excõ.in vj.Tertio,quia excõicatus de facili potest à tali correctione releuari,ꝓstãdo cautionẽ de stando iuri, & parẽdo mãdatis ecclesiæ,vt vidimus in c.qõni.s̃.eo.Et ideo his rationibus in tali excõicatione fit lata interpretatio, prȩter naturã aliarũ condemnationũ.c.si quẽ.j.de sen.excõ.iuncta l.si prȩses.ff. de pe.Sic ẽt his rõnibus per appellationẽ snĩa excõicationis non suspẽdit̃,ne correctio impediat̃.Et ita colligit̃ ex dictis Bar.in l.q. vltimo.ff.de pe.in l.fi.C.si à non compe.iud.& tradit d.Abb. in c. sepe,in gl.in ver.rata circa fi.s̃.eo.vbi ex hoc non infert q̃ si sentẽtia cẽsurȩ proferat̃ in pœnam, tunc per appellationem suspendatur.Et ita limitatur tex.in d.c.is cui.de sen. excom. in vj. quod 14 no.est.¶†In glo.in ver. trahit,ibi,ex futuro pẽdet.Ista conclusio approbatur per do.Abb.post alios hic,dum in tertio casu concludit quòd quantum ad nos hoc pendet ex futuro euentu, quia si constabit appellationem legitimam fuisse, etiam apparebit excõicationem non valuisse. veritate tamẽ inspecta,excõicatio semper tenuit,vel fuit nulla,quia natura certum est, vtrum appellatio sit legitima, vel non l.si pater.ff.de solu.In quo aduertendum est,quia vtrum appellatio legitima fuerit,considerari põt dupliciter.Primo quantum ad hoc,vt admittatur.& isto casu conclusio glo.& Docto.bene procedit. Secundo considerari põt quo ad hoc,vt appellatio iudicetur legitima respectu victorie, vt appellans obtineat in cã applõnis. & hoc dubium non facit excõmunicationẽ esse in pendenti, q̃a satis est q̃ appellatio fuerit legitima à principio, quia statim fuit suspensa iurisdictio iudicis, à quo. Vnde si appelletur ex causa,quæ si esset vera, deberet legitima reputari, iuxta c. vt debitus.infra eo.non valet excommunicatio post talem appellationem,d.c. ꝑ tuas.infra de sen. excom. & in c.cum contingat.s̃.de offi.deleg.cum si.Et qd̾ dictum est, q̃ excõicatio nunq̃ stat in suspenso veritate inspecta, de qua natura est certa cõsiderandũ,q̃ licet applo in veritate in se statim sit legitima,vel non,& de hoc natura certa sit, iudex tñ applõnis aliter potest declarare,& snĩa eius attendit̃, si non appelletur. Vnde de eo,q̃ iudex applõnis facturus sit, natura non vr̃ esse certa, cum adhuc illud non sit in rerũ natura. Et ita nõ vr̃ hr̃e locũ qd̾ 15 dr̃ in l.si pr̃.ff.de sol.& in l.cum præsens.ff.si cer.pe.¶†In fi.glo.iura allegata in glo. non loquuntur in terminis quæstionis. & ideo an valeant gesta medio tempore.Abb.hic distinguit,fm̃ ea, quæ hñr in c.ad probandum supra de re.iudi. Ex quibus infert̃ ꝯ glo. hic.considerandum est, q̃ illa,q̃ hñr in c.ad ꝓbandum, non vñr in isto casu conueniri,quia ibi communiter reputabat̃ non excõmunicatus absque alio dubio, & in veritate erat.hic cõmuni opi. non reputabatur non excommunicatus, sed erat dubium, quia disputabatur an appellatio legitima fuisset, prout loquit̃ gl.hic. Vnde reccurrendum potius vr̃ ad ea, quæ in simili qõne tradun-16 tur ꝑ Bart.& alios in l.iij.§.si seruus.de acqui.posses.¶†In gl. fin. in prin.iuncto.fi.gl.Abb.post glo.Io.an.& alios concludit,q̃ licet deposito, vel suspenso ꝓuidendum sit vt viuere possit de reditibus ecclesiæ.secus tñ est in excommunicato.Et idem gl. in c.studeat l.distinctio.Et ex hoc magis grauat̃ excõicatus cum possit sibi ꝓuidere petendo absolõnẽ,vt ꝑ glo.in c.quia sæpe, de elec.in vj.cum si.vt ꝑ Abb.hic,& ad idẽ glo.in cle.vt hi qui.in verb.dimi-17 dia.de æta.& quali.†Et ideo si quis sit suspensus ꝑ ꝑ contumaciã, idem dicẽdũ est, qd̾ in excommunicato, q̃a eadẽ rõ vr̃ fm̃ Abb. 18 hic.Et ꝯ̃ si excommunicatus esset†impeditus,ex aliqua iusta cã, & non posset absolutionẽ petere, esset sibi ꝓuidendum sicut suspẽso,vt no.Car. dicit post Io.de Lig.i d.cle.vt hi qui.§.j. in xx.q. 19 de æta.& qua.† Indistincte vero excõmunicato existenti in extrema necessitate ꝓuidendũ erit, ne fame periret,glo.in fin.hic,quẽ 20 oẽs sequuntur.† Nam in tali necessitate eleæmosina est de prȩce-21 pto.lxxxvj.dist.c.pasce.&c.nõ satis.†Et ad hoc ꝓcedit, licet culpa sua,vel delicto in tali necessitate cõstitutus sit.vt ꝑ glo.no. q̃ optima iura adducit.xlj.q.ij.in c.sacrorum.no.Bal.& late ibi Alexan. in l.quis.ff.sol.ma.Immo ẽt excõicatus videret̃.xcvj.dist.c.diaconi,vt dr̃ in prin.gl.Ista.n.rõ debet considerari, & non qualitas excõmunicati.arg.c.si diligenti.de fo.compe.cum si.¶In ea.glo.ibi, in snĩa hoc exprimat̃.Contra glo.tenet Abb.post Ant.de But. & alios,quos refert,& recte ꝑ rationes quas adducunt. Et durante excommunicatione,vel suspensione, fructus in vtilitatẽ ecclesiæ conuertuntur,& distributiones quotidiane alij accrescũt,[b] vt ꝑ gl.in cle.ij.in verbo, suspensus,de vi.& hone.cleri.& in d.clemẽ. vt hi,qui.in verbo,dimidia.& sequitur Card.in cle.j. in iiij.q.in fi. 22 & no.Abb.in c.pen.de cle.non resid.¶†Et subijcit Abb. hic, q̃ sicut excõicato subtrahunt̃ fructus beneficij,sic etiam administratio bonorũ ecclesiæ interdicit̃.ꝯ Ant. de Bu. q̃a cũ excõicato cõmunicatio ꝓhibita sit,ẽt ptãs administrandi interdicta vr̃. Sed tñ ista rõ non vr̃ procedere, quia ea attenta,sequeret̃ q̃ excõicatus non posset ꝯhere. & q̃ nec in proprijs bonis hr̃et administrationẽ.cuius ꝯrium hr̃,& omnes fatent̃ in c.veritatis, de dolo, & contu.Secundo posita ista conclone Abb.adducit, q̃a excõmunicatus suspensus est ab officio, & ꝑ ꝯns à beneficio. sed ista ꝯña negari põt,vt ꝑ gl.in cle.cupientes, de pen. Tertio allegat tex. in d. c.veritatis,& ibi hoc bene vr̃ probari. & per illũ tex. idem tradit 23 Cardi.in c.perpendimus.in.xxxij.q.j.de sen.excom.† Et ibi cõcludit q̃ gesta ꝑ excõicatum de bonis ecclesiæ, non valent. Allegat etiam Inno.Host.& Io.an. qui hoc tenent in cap. ex tuȩ, de cleri. non resi.Et hoc in bonis ecclesiæ, vt dictum est. secus in proprijs 24 bonis,vt Bald.distinguit in d. c. veritatis..in fi.colũ.¶†In ea.glos. ibi,sed prius dictum præualet. Notandum est q̃ excommunicatus, vel suspensus vbique pro suspenso, vel excommunicato habetur.Ad idem glo.fina.vij.q.j.cap.si quis præsbyter.& in c. quisquis.iiij.q.v.in verbo,cõicet.Idem glo.vbi Bal.& Ang. sequuntur in d.l.ex ca.ff.de postu.Archid.xj.q.iij.in c.si autem. & idẽ Abb. in c.postulasti.in iiij.colum.supra de foro cõpe. in cap.j.in ij. not. 25 de treu.& pa.¶†In ead.glo.ibi, in alio loco potest habere beneficium. Not.quòd suspensus à beneficio,alibi beneficium re-26 tinere potest. † Et sic differt à suspenso ab officio, qui vbique suspensus

ADDITIONES.

a ¶Dilatoriȩ.Idem gl.in c.licet.in ver.nuntiari.de senten.excõica.in vj.Aegi.Bellame.decis.lxxxvj.decis. Thol. cccj.& idem Aufr. in addi. & bene, quidquid Deci. dicat.

b ¶Syl.Ald. Accrescunt. Vide Deci.in c.j.in lect.in iiij. col.de iudi.

sufpēsus habetur,vt fupradictū eſt. & ratione diuerſitatis tradit
27 Card.in d.cle.vbi hi qui.ī fi.q.de æta.& qua.†Et de effectu ſuſpen
ſionis à beneficio,no.Abb. poſt gl.in c.cū Vintonienſis. de elect.
in cap.ad apoſtolicam,de excep.in cap.cum dilectus, de conſue.
¶In ea.gl.ibi,iuſte,vel iniuſte.Iſta diſtinctio approbatur. & idem
gl.in locis allegatis per d.Abb.hic,ad idem.ij.q.v.c.ſuper eā,& te-
28 net Spec.in ti.de fru.& intereſ.§.fi.¶†Extra gl. Abb.poſt Inno.&
alios cōcludit q denūtiatio fieri pōt per ordinarium excōicati,li-
cet ipſe nō excōicauerit,ar.c.j.de treu.& pa.& xj.q̄.iij. c.cure. Et
iſta ɔcluſio vr̄ de plano procedere, qn̄ quis in excōicationem in-
cidiſſet ex diſpōne iuris,vt in c.peruenit.§.eo.Sed qn̄ ab homine
quis excōicatus fuit,non vr̄ q ille, qui nō excōicauit, denuntiare
poſſit,quia cauſa per vnū incepta,per alium fine cā perfici non
poteſt l.j.ff.de offi.conſu.& quod ibi Bar. dicit de epiſcopo habē-
te duos vicarios,& quia cāæ cōtinētia nō debet diuidi c.j.§. de cā
poſ.l.nulli.C.de iudi.ex quo Bal.no.inferi ī l. q indignus, circa fi.
ff.de ſena.q p̄ntatus ab vno ab alio inſignia recipere non pōt, &
q licentiatus in vno loco,alibi nō pōt doctorari. Non ob.tex.in c.
j.de treu.& pa.quia loquit̄ ēt in eo qui excōicauit ibi,ſententiam
excōmunicationis dictet,& vicinis epiſcopis annūciet.¶ Poſtre-
mo nō omitto,quod per iſtum tex.dum dicitur, q pendente ap-
a pellatione,ab excōicatione,denuntiatio[a] fieri pōt, †infertur q ta
29 xatio expenſarum, in quibus condemnatus fuit, ēt pēdente ap-
pellatione fieri pōt,quia taxatio eſt quædam declaratio condem
nationis p̄cedētis.Ita no.voluit Lap.alle.lxxxij.in cā matrimonia
li,col.pe.ver.vnde licet.& idem voluit Rot.in tit.de re iud. in xvj.
deciſio.no.q licet.in antiquis. Contrarium tenet Ant. de But. h̄,
qui dicit q per iſtum tex.ad taxationem expenſarum non bene
arguit,quia tex.hic loquitur de ſn̄ia excōicationis,quæ per appel
lationem non ſuſpendit.vnde nō mirum,ſi denuntiatio fieri pōt.
Secus in cōdemnatione expenſarum , quæ per appellationē ſu-
ſpeditur.Et ita ſequūtur Mod. hic. Ab iſta tn̄ ratione dictū Lap.
defendi pōt.Et conſiderādum eſt,q licet tex. hic loquat̄ in ſentē
tia excōicationis, duę rationes principaliter tn̄ adducuntur ad
oſtendēdū q pēdente appellatione denūtiatio fieri pōt. Prima,
qa excōicatio trahit ſecū executionē, declarādo vt ſupradictum
eſt,& iſta ſpāliter reſpicit ſn̄iam excōicationis.Secūda,quia denū
tiatio nō ligat,ſed eſt declaratio,quæ nihil noui tribuit.Et iſta ſe-
cūda rō gn̄aliter vr̄ p̄cedere ēt in alia ſn̄ia, quam excōicationis.
Præterea Lap.nō alleg.iſtū tex.ſed ſimpliciter dicit,q taxatio ex-
penſarū eſt declaratio. Deciſio tn̄ Lap. alia rōne impugnari po-
teſt,quia taxatio expenſarū nō videt̄ ſimplex declaratio, cum in
30 tali†taxatione pars grauari poſſit,excedēdo modū, quo caſu po
teſt appellari,vt tenet Bar.in l.ab executore,col.fi.ff. eo. Inno. &
Doct.in c.ſæpe.§.eo.Bal.in l.ſancimus.circa fi.C.de iudi.& in l.ter
31 minato.C.de fruc.& lit.expen.col.ij.ver.nunc quæro, cum ſi. †Et
in tali taxatione citatio requirit̄,ſm̄ quod Bal.dicit in d.l.termina
32 to.ver.ſed nunquid,& Doc.in c.j.in fin.prin.de reſti.ſpo.in vj. †Et
taxatio expēſarum executio dr̄,vt no.in l.ſi cū exceptione.§. hoc
aūt,vbi Bar.& Bal.ff.quod met.cauſa.Bal.in d.l.ſancimus, & in d.
33 l.terminato.† Sed pendente appellatione executio fieri non po
teſt.ff.nil no.appel.pen.in l.j.Tex.vero hic loquitur in ſimplici de
nuntiatione,quæ nihil noui tribuit,vt dictum fuit Inno.Et ita vi-
detur,q pendente appellatione à ſententia excōicationis expen
ſarum,quod taxatio fieri non poſſit.

ADDITIO.

a ~~¶Denuntiatio. Vide deciſ. ... tionem, quam vide.~~

SVMMARIVM.

1 *Index à quo,ſi uidet appellationem friuolam,poteſt excommunicare appellan tem tanquam contumacem.*
2 *Appellatio friuola facit quem reputari contumacem.*
3 *Excommunicari quis poteſt non excommunicatus.*
4 *Reus ſemper poteſt petere ſe declarari non teneri.*
5 *Inferior non pōt ſe intromittere de appellatione interpoſita ad ſuperiorem.*
Nec de innouatis poſtea, nu.6.
7 *Iudex procedere poteſt in cauſa,ſi excommunicauit reum,quia noluit reſpon dere libello,& ab eo appelletur.*
8 *Attentata & innouata omnia non reuocantur,ſed illa, quæ concernunt præ-iudicium appellantis.*
9 *Archiepiſcopus inter ſubditos ſui ſuffraganei in facto notorio poteſt ſe in-tromittere.*
Inter eos tamen nullam habet poteſtatem. nu.10.
Neque in ſuffraganeis. nu.11.
12 *Notorijs receditur à regula iuris.*
13 *Appellationi renuntiat comparens coram iudice à quo, ita comparens coram archiepiſcopo pendente appellatione ad papam.*
14 *Proteſtatio per actum contrarium non tollitur, quando à principio proteſtanti opponitur q tanquam contrarius non audiatur.*
15 *Allegans contraria non auditur.*
16 *Mulier & ruſticus non excuſantur à contrarietate.*
17 *Actor ſi ſit contrarius, aduerſarius unum ex contrarijs acceptare poteſt.*
18 *Iudex à quo quare non cognoſcit, an appellans ſit exemptus, ſicut cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio.*
19 *Iudex redditur ſuſpectus quando diſputationem aſſumit cum parte ſuper eius iuriſdictione.*
20 *Voluntas non probatur ex actu facto per neceſſitatem.*
21 *Proteſtatio contraria facto, an & quando præiudicet.*
22 *Proteſtatio an per actum contrarium tollatur,limita.nu.23.*
24 *Renuntiare appellationi uidetur qui appellauit ad papam, ſi comparet coram inferiore.*

SOlicitudinem.¶†Primo not.iudicē
1 à quo appellatur re-
ſpectu grauaminis, excōmunicare poſſe appel-
lantem tanq̄ cōtumacem,ſi prætendit appellatio
nem eſſe friuolam, vt Abb. proſequitur hic. † Et
2 iſta cōcluſio procederet, ſi cōſtaret appellationē
friuolam eſſe,quia ex tali appellatione cōtumax reputatur. c.ij.
3 de dolo,& cōtu.†Et pro qualibet cōtumacia,ēt leui,quis excōica
ri pōt,vt p glo.in c.duo ſunt.lxxxvj.diſt.Sed ex eo ſolo q iudex à
quo prætendat appellationē friuolam, non videt̄ q appellās ex-
cōmunicari poſſit,quia ad iudicē ad quē,hoc declarare pertinet,
vt videbimus poſt gl.in c.vt debitus.§.eo.Nec tex.hic de appella-
tione friuola aliquid dicit,ſed ſimpliciter dr̄ q eps̄ reputauit con
tumacem illū,qui ad ſummum pōtificem appellauit.Vnde cōtu
macia inſurgit immediate ex eo,q non comparebat,quia epiſco
pus ignorabat illū forte appellaſſe, prout dr̄ in c. ſi duobus.§.eo.
Sed ſi ponamus epiſcopum ſciuiſſe appellationē interpoſitā eſſe
ad ſummū pōtificem,tūc haberet locū quod Abb.dicit hic,q re-
putaretur cōtumax,ex eo q eps̄ appellationē friuolam reputaſ-
ſet.Ex hoc enim potuit moueri eps̄,p ut narratur hic,nō tn̄ ſequi
tur q ita eſſet.ſed poſtmodū ex p̄greſſu cāę apparebit. ¶†Scd̄o
4 no.q ēt quis denūtiari pōt nō excōicatus. Et gn̄aliter ſecundum
Bal.hic,vbi dubium eſt facti,vel iuris,fertur declaratoria, & reus
agere pōt, per viā actionis petendo declarari ſe ad tale quid nō
teneri.Et formam libelli ponit Bal.in l.ij.in fi.C.ne fi. pro patre.
De quo Bar.& late Alex.in l.ſi finita.§.eleganter.ff.de dam. infe.
Ro.in conſi.ccc xij.pro habenda iuſtitia.no.in c.in præſentia vbi
aliquid dixi in iij.no.§.de proba.¶†Tertio no.q inferior non pōt
5 ſe intromittere de appellatione interpoſita ad ſuperiorem. Fa-
cit tex.in c.ſi duobus.§.eo.Et prohibitio videtur præciſa, vt colli-
gitur ibi omnino nō valet.Facit tex.in c.qualiter,& qn̄.§. de iud.
& quod no.gl.in l.j.§.ſi pecuniā,vbi Bal.ff.depo. † Et ſicut de ap-
6 pellatione ſe non intromittit,ita nec de innouatis, quæ articulū
appellationis contingunt,vt patet hic in excōicatione, quæ lata
fuit poſt appellationē,& cōnexa vr̄ cū ipſa cā applōnis. Et iō vr̄
tex.hic p eo qd̄ voluit Ro.in xxxj.deciſio.eo.ti.ī nouis, dū inquit
7 †q ſi iudex excōicauit reum,quia noluit rn̄dere libello,ſi p̄textu
excōicationis ab eo appellatur, iudex in cā principali procede-
re nō poterit,qa articulus appellationis nō vr̄ ſeparatus à cauſa
principali,vt vr̄ probare hic.Sed quia cōtrariū tenui in c. ad hæc.
§.eo. Ad tex.hic pōt dupliciter rn̄deri.Primo, q cauſa appellatio
nis hic directo,& immediate producit contumaciam, pro qua
appellās excōicat̄, quia iudex reputauit excōicationē fruſtrato-
riā,& p cōns appellantem contumacem.c.ij.de dolo & contu. in
vj.Nō ſic in caſu Rotę,quia cōtumacia ibi non ſurgit immediate
ex cā principali,ſed mediate,& ex accidenti,quia noluit reus re-
ſpondere libello.ideo articulus appellationis vr̄ ſeparatus à cau
ſa principali,vt dixi in d.c.ad hęc.§.eod.Secundo reſpondetur q
excōicatio lata fuit hic poſt applōnē.iō tanq̄ attētata poſt ipſam
appellationē coniungit̄ cū ipſa cā principali applōnis, quæ ratio
8 ceſſat in cā principali,in qua Rota loquit̄.¶†Quarto no.ibi,cor-
rigere quę ɔ̄ ipſam, q nō oīa innouata poſt appellationē debent
reuocari,ſed illa dūtaxat,q̄ cōcernunt præiudicium ipſius appel
lātis.& ita vr̄ tex.hic,q ēt in appellatione iudiciali tm̄ reuocant̄
attentata ɔ̄ ipſam applōnē,ſicut in appel. extraiudiciali, vt dixi
in cap.bone.§.eo.¶†Quinto no.in ver.ſi vero,q in facto notorio
9 archiepiſcopus inter ſubditos ſui ſuffraganei poteſt ſe intromit-
tere.Bonus tex.in c.Romana.§.notoria.de cenſi.lib.vj.quod am-
pliat hic,ēt poſt applōnem pendētem apud ſummū pontificē.
10 †Regulariter.n. archieps̄ inter ſubditos ſuffraganei, nullā habet
poteſtatē,niſi in caſibus expreſſis in iure.c.paſtoralis,in princ. de
11 offi.ordi.cap.j.de ſup.negli.præla.lib.vj. †Sic etiam in ipſis ſuffra-
ganeis nullam habet poteſtatem , niſi quatenus expreſſum in

iure reperitur. Io.and. post Host. in c. magne. de vot. & idem dicit Io.and. in cap. nullus, de iure patr. Et inter alios casus, quando fa 12 ctum est notorium, vt dictum est. † Nam i notorijs receditur à regula iuris communis, vt per glo. in cap. ex conquestione. de resti. spol. de qua no. Abb. in consi. xliiij. in præsenti. q. col. fin. lib. j. cum si. Ro. tradit in l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. And. Sicu. in c. j. de offi. 13 ordi. ¶ † Sexto no. quòd sicut renuntiatur appellationi, quando il le, qui appellauit comparet corã iudice à quo. c. gratum, de offi. deleg. ita per comparationem factam coram archiepiscopo pendente appellatione apud summũ pontificẽ. Qđ notãdum est duplici ratione. Prima, quia archiepischopus erat iudex qui à principio pro causa applõis adiri potuisset, vnde poterat præsumi ꝙ applõnẽ trãsferre voluisset de summo pontifice ad archiepm, & præcise non insurgit illa ꝯrietas, quæ colligit, qñ comparet coram iudice à quo, nisi videret renuntiare. Secunda ratio est, quia non agebatur de causa principali, prout loquitur tex. d. c. gratũ, sed petebat reuocari grauamen illatum post appellationẽ, & tñ dr̃ ꝙ ex hoc vr̃ renuntiatum applõni. Quod vr̃ ꝯ glo. approbatã communiter in c. si à iudice, in ver. teneris, eo. tit. in vj. dũ inquit, ꝙ non vr̃ renuntiare appellationi, qñ coram iudice à quo grauamen petitur reuocari. Et sequitur Abb. in d. c. gratum. Nam hoc vr̃ ꝯ istum tex. hic. Et de hoc perpendit Perusi. hic, qui in vlt. colũ, ad hoc rñdet, ꝙ rõne connexitatis tex. hic procedat, quia de grauamine excommunicationis iudicari nõ potest, nisi de causa applõnis cognoscat. Sed ista rõ semper generaliter vr̃ procedere in a quolibet grauamine illato post appellationem [a] de quo non videtur posse cognosci, nisi articulus applõnis tangatur, & sic gl. in d. 14 c. si à iudice. non esset vera. ¶ † Septimo no. ꝙ protestatio ꝑ actũ ꝯrium non tollitur, quando à principio protestati opponitur, vt tãquàm contrarius non audiatur, de quo in glo fin. videbimus. ¶ Octauo not. ꝙ allegans contraria non auditur. Facit text. in l. j. 15 C. de fur. in l. vbi repugnantia, de reg. iur. † nec à tali contrarietate 16 mulier, † vel rusticus ꝑ ꝑ simplicitatem excusatur, [b] quia vbi est b ꝯrietas, simplicitas esse nõ potest. Ita not. Bald. in l. scripturę, col. fin. ver. quærunt Doc. C. de fide instru. allegat Io. and. in c. cũ Io. 17 de fide instru. † Aduersarius tñ, quando actor est subijpsi ꝯrius, vnum ex ꝯrijs acceptare põt, vt Bald. sing. dicit in l. cum præcũ. circa fin. ver. & no. C. de libe. cã. ¶ Extra glo. opponit, & soluendo post alios concludit, ꝙ ille, qui appellauit ad summũ pontificem in terminis decretalis, deferendo causam postea simpliciter ad Archiepm vr̃ renuntiare appellationi interpositę ad Papã, & illã ad archiepiscopũ deferre, ita ꝙ archieps ꝑ viã appellationis in isto casu hic cognoscit. Ex quo infertur ꝙ videatur renuntiare appellationi duntaxat respectu summi pontificis, apud quẽ pendebat appellatio, & non respectu partis, ex quo appellatio ad archiepiscopum defertur. Quod vr̃ ꝯ Doctores cõiter, qui inferius concludunt, ꝙ appellatio absolute tollatur comparendo coram inferiori, de quo inferius dicam. ¶ In gl. ij. in fi. glo. opponit, & nõ soluit, Abb. respondet, vt per eum hic. Vel aliter dici potest, ꝙ in ꝯrio appellatum fuit ab ipsa sentẽtia excommunicationis, & appellatio ibi non suspendit excõmunicatiõnẽ, merito denuntiari põt excõicatus, q. a hr̃ ꝑ excõicato, & ibi denuntiatio fit ab eodẽ iudice, q. excommunicauit. Sed hic appellatũ fuit ex alio grauamine, & pendẽte applõne excõicatus fuit ille, qui appellauit, & si appellatio legitima est, excõicatio non valuit. Et hoc debet decerni per iudicẽ appellationis, ad quem erat deuolutum negotium, & alius iudex inferior erat incompetens. Et sic patet, ꝙ ista iura, in diuersis casibus loquuntur. Item hic erat iudicandum de iustitia, vel iniustitia excommunicationis, in contrario de sim-18 plici denuntiatione agebat. ¶ † In glo. eps posset, in fi. vera rõ vr̃ illa quam d. Ant. de Bu. adducit ꝙ iudex à quo ideo non cognoscit, an sua sit iurisdictio, quia in alium iurisdictio trãsfertur. Nam cũ iudex à quo de causa appellationis principaliter cognoscere non possit. l. eos, in prin. C. eo. quia à seipso appellari non potest, c. à collatione. eo. titu. in vj. necessario iurisdictio ad superiorem transfertur, prout dictum fuit. s. in rub. merito ipse iudex appellationis, qui de causa principali appellationis habet cognoscere, ẽt de isto incidenti cognoscit, an talis appellatio sit, per quam iurisdictio ad eum deferatur. Et hoc secũdum regulam ꝑcedit ꝙ ille, q. habet principaliter cognoscere de aliqua cã ẽt incidenter cognoscit an ipse sit iudex, vt in c. super lrĩs. s. de rescri. & in l. ij. ff. si quis in ius vo. non ier. Et licet videretur, ꝙ iudex à quo haberet cognoscere, an ipse priuetur iurisdictione, vel suspendatur eius iurisdictio, tñ magnis conueniens fuit, & etiã fm regulam, vt dixi, hoc ꝑcedit, ꝙ talis cognitio ad iudicem appellationis deferatur. Et ex his remouetur qđ Abb. in contrarium adducit. Ipse tamen Abb. aliam rationem allegat, quia in causa appellationis agitur de imperitia, vel iniquitate iudicis, vt i l. j. ff. eo. merito iudex à quo videtur esse suspectus, quia verisimiliter nunquàm iudicaret contra se, ne de imperitia, vel iniquitate argueret. sed ista ratio nõ videtur generalis, quia quandoque appellatur, & ex nouis probationibus sententia prius lata impugnatur, quia in causa appellationis, non probatum probabo, nõ productum producam. c. cũ Io. de fide. instru. & tali casu non agitur de imperitia, vel iniquitate iudicantis. Et sic ratio Abb. nõ haberet locum. Præterea ratio, quam Abb. adducit respicit principalem causam applõnis, quãdo pronuntiatum est, male iudicatũ, & bene appellatũ, & ita loquit tex. in d. l. j. in prin. ff. eo. Sed in ista quæstione incidenti quando dubitat an applõ legitima sit, vt admittat, & iurisdictio transferatur in superiorem, non agitur de iniquitate, vel imperitia, sed 19 cõsiderat qđ dr̃ in c. vt debitus. j. eo. ¶ † Postremo notãdũ est qđ Abb. incidenter, dicit, fm gl. in c. statutũ. de res. in vj. ꝙ iudex redditur suspectus quando disputationem assumit cũ parte su ꝑ iurisdictione eius. Facit gl. & qđ ibi Abb. in c. cõquerẽte, in ij. col. de resti. spol. & qđ no. Do. in c. ordinarij. §. j. col. pe. de offi. ordi. in vj. Iudex. n. assumẽdo disputationẽ ꝑ vna parte. vr̃ illi esse nimis fauorabilis, merito reddit suspectus, vt vidimus in c. ex insinuatione. §. eo. Et hoc procedit, quãdo inter partes litigatur. secus quando iudex per inquisitionem ex officio procedit, quia tunc licet assumat disputationem cum inquisito, non per hoc redditur suspectus, vt Abb. hic dicit, ꝑ tex. cũ gl. in c. cũ pesonę, de priui. in vj. & & idẽ Abb. i c. su ꝑ lrĩs. col. fi. s. de rescrip. licet aliter ibi velit Ant. de Bu. Et hoc intelligit, & ꝑcedit, qñ iudex necessitat ad ꝑcedendum ex officio, puta in respicientibus vtilitatẽ publicã, iuxta no. in l. iiij. §. hoc iudiciũ. ff. de dam. infec. Tunc. n. cũ faciat ex necessitate officij, nõ arguit ꝙ ipse videat hoc affectare, arg. l. rem lega 20 tã. ff. de adi. leg. xxvij. q. j. c. eam nunc. † Actus. n. qui fit ex necessitate, voluntatẽm nõ probat. Bal. in auc. offerat. in ij. no. per illum tex. C. ne lit. contest. & no. Bald. per illum tex. in l. ij. in ij. no. C. de bo. aucto. iudi. possi. Secus ergo, qñ inter partes litigat, quia tunc spõte iudex disputationẽ assumit pro illa ꝑte quę stat pro iurisdictione, merito redditur suspectus. Et idẽ est dicẽdum, quando ipse propria sponte ex officio procederet, quia tunc pari ratione suspectus redderet. Et tali casu saluari põt opi. Ant. de Bu. in d. c. super literis, quia tũc eadem rõ vr̃ siue inter partes litiget, siue ex 21 offi. volũtario iudicis procedatur. ¶ † In gl. fi. in fi. cõclusio est, fm Abb. hic, ꝙ protestatio ꝯria facto videlicet, quãdo à principio opponitur de ꝯrietate, & factũ ꝯriũ impedit. Secus si factũ ꝯriũ ꝑte stationi nemine opponẽte perficiatur, quia tũc ꝑtestatio à facto ꝯrio vitiatur. Et ideo si in isto casu appellans non repelleretur, & in cã procederet, protestatio velut ꝯria facto nõ vitiaret, quo minus videretur renũtiatum fuisse applõni. Et hoc quãtum ad tex. 22 hic. ¶ † An aũt protestatio [c] per actum cõtrariũ tollat, habemus c cõsiderare duos casus. Primus, quando opponitur, ne factũ ꝯriũ sequatur, & tunc ꝑualet protestatio. Et in hoc non est difficultas Secundus casus, quãdo actus ꝯrius ꝑficitur nemine opponẽte, & tũc à facto ꝯrio ꝑtestatio vitiat, fm Abb. hic. & idem dñt Ant. de Bu. & Imo. sed in isto casu cõtrariũ tenet Io. and. hic, ꝙ immo protestatio valeret, & à cõtrario facto nõ vitiatur. Et dicit istum tex. specialiter ꝑcedere in iudicialibus, in quibus protestatio iuuat, licet facto contraria sit. Et hoc sequitur Perusi. hic, & idẽ Imo. in cap. cum M. col. pe. de consti. & videtur tenere Cal. in consi. v. co. tit. Alex. in l. nõ solum. §. morte, col. vij. de oper. no. nun. Et videbimus in simili, quòd quando quis litigando coram iudice, ꝑtestatur quòd non vult in illum consentire, actus videtur cõtrarius protestationi, & tamẽ protestatio iuuat, vt voluit Inno. in c. Cumana. de elec. cum concor. vt dixi in cap. j. de iudi. in vltima char. Sed considerandum est, ꝙ iste intellectus nõ videtur ꝑbari hic, quia tex. prout Abb. hic dicit, loquit qñ actus contrarius ꝑtestationi à principio nõ admittitur, sed quãdo actus ꝯrius protestationi sequitur absque cõditione, vt quia pẽdẽte appellatio, apud summum põtificem appellans compareat coram archiepiscopo, & protestetur ꝙ per hoc non intẽdit renuntiare applõni, an videat renuntiare, nõ determinatur hic. Et isto casu verior vr̃ opin. Abb. & aliorum, videlicet ꝙ protestatio à facto ꝯrio vitietur. Et ita in obstante protestatione renũtiatio habeat locũ, quia talis renuntiatio insurgit consecutiue ex dispositione iuris. Nam cum causa delata ad principem, coram inferiori tractari nõ possit, nisi renuntietur protestationi, ꝯ naturam actus surgẽtis ex dispositione iuris nõ iuuat, vt ꝑbatur in c. cum M. de cõsti. vbi protestatio

ADDITIONES.

a ¶ Appellationem. Aliàs illationem.

b ¶ S. Ald. Excusatur. Vide Dec. in c. pastoralis. col. vj. de exce.

c ¶ Hi. Gig. Protestatio. Adde eundem Deci. in c. cum M. Ferrariensis s. de consti. col. vii. versi. secundum membrum principale. vbi late istum articulum examinat.

testatio q receptus in canonicũ nihil percipiat, vitiatur, q̃a est cõ
tra ius. cũ receptus ĩ canonicũ debeat habere p̃bẽdã, c. relatũ, de
p̃b. Facit tex. in c. diaconi. xxviij. dist. vbi vitiatur protestatio, si p-
motus ad sacros ordines ptestatur q velit seruare castititatem.
Facit tex. ĩ l. j. §. j. ff. si vsufr. pe. Hic. n. actus vr̃ p̃cise 9rius ptestatio-
ni. iõ ptestatio vitiat̃, vt no. declarat Ang. in l. iurisgẽtiũ. §. qđ fere.
ff. de pac. no. Bal. in l. Nesennius. ff. de neg. gest. gl. per illum tex. in
cle. gratiæ, in versi. renuntiare. de rescri. †Et ista 9clusio bene pce
dit in dictis casibus, in quibus non potest protestatio dispõni iu-
ris derogare. aliàs secus, quia protestatio valeret, vt not. declarat.
d. Abb. in c. Cumana, col. iiij. ver. tertio 9 p̃dicta. de elec. & in d. c.
cũ M. & hoc modo procedit. dictum Inn. relatũ. s̃. ĩ d. c. Cumana.
Nam in dicto casu protestatio nõ est 9ria facto, vt declarat Abb.
in d. c. cum M. Bar. in d. §. morte, & no. Ang. in l. iurisgentiũ. §. qđ
fere. ff. de pac. ¶†Postremo dum Abb. post Host. cõcludit, q si co-
ram inferiore comparet qui ad summum pontificem appella-
uit, renuntiare videtur appellationi, vt hic dr̃, nõ solum respectu
iudicis, sed ẽt respectu ptis. Ista cõclusio de plano procedit com-
parendo coram iudice à quo, vt in c. gratũ. s̃. de offi. deleg. vel co-
ram alio inferiori, qui de cã principali posset cognoscere. Secus
vr̃ in terminis huius Decretalis coram archiep̃o, qui pro cã ap-
p̃lonis duntaxat adiri vr̃, vt s̃. dictum est. Et ad hoc facit, quia vo-
luntas, quæ ex aliquo facto arguit̃, eatenus infert, quatenus ex ta
li facto necessario sequit̃, vt no. Bar. in l. j. §. hoc interdicto. in fin. ff.
de iti. actuq; priua. Vñ vr̃ renũtiatũ app̃loni respectu summi pon
tificis duntaxat, & non quo ad partem. Facit tex. ibi, appellatio-
nis prosecutioni tacite renuntiare videatur.

SVMMARIVM.

1. *Clericus pro delicto capi potest, & in vinculis detineri.*
   Etiam à laico de mandato ecclesiastici. nu. 2.
   Et torqueri nu. 3. non tamen per laicum etiam de mandato, nu. 4.
5. *Prælatus inferior potest habere iurisdictionem de iure speciali in aliqua parte diœcesi excluso episcopo.*
6. *Præscribens potestatem instituedi, non censetur præscribere destituendi.*
7. *Iudex potest subditum suum repetere ab alio detentum.*
8. *Rector studij repetit scholarem detentum à prætore.*
9. *Superior appellare potest non solum pro se, sed etiam pro subditis suis.*
10. *Iniuriarum agere non potest dominus pro iniuria illata subdito.*
    Nisi illata sit intuitu domini. 11.
12. *Appellans extra iudicium, & appellatus si diuersi fori sint, quis iudex attendatur.*
13. *Appellatio extraiudicialis differt à iudiciali respectu iudicis.*
14. *Interdictum ferri potest sub modo quo cessante interdictum cessat.*
15. *Appellationi aduersarij siquis non detulerit, si tamen ipse in alia causa in eodẽ articulo appellet, appellatio sua admittitur.*
16. *Sententia interdicti suspendi potest, & de eius effectu.*
17. *Iudicem qui detulit appellationi, pœnitere non potest & causam reassumere.*
18. *Iudex admittens probationes post conclusum in causa, censetur conclusionem reuocare.*
19. *Turbans diuinum officium potest excommunicari.*
    Et quibus pœnis subiaceat de iure ciuili. ibi.
20. *Attentata quando reuocantur post appellationem extraiudicialem.*
    Et quando sint nulla. nu. 21.
22. *Denuntiationi superioris denuntiantis aliquem excommunicatum, non statur.*

DIlectis. ¶†Primo no. q clericus potest capi pro deli
cto, & retineri in vinculis vt hic, & ĩ c j. de de-
po. & talis captura fieri põt† p laicũ đ mãdato iudicis ec-
clesiastici. c. vt famæ. vbi Abb. in iij. no. de sen. excõ. & ĩ c. si clericos.
vbi Do. de sent. excõ. in vj. †Silr̃ clericus pro delicto torqueri [a] põt,
d. c. j. nõ tñ põt clericus torqueri per laicum, etiam de mandato iu
dicis ecclesiastici, vt no. probat, † & cõcludit d. Abb. in cap. vniuer
sitatis, in vlt. no. de sen. excom. & in cap. vt famæ. in fin. eo. titu. vbi
refert Ant. de Bu. ibi, & Pet. de anc. sic tenere, & cõsuluisse quod
notandum est. ¶†Secũdo no. quòd prælatus inferior de iure spe-
ciali potest habere iurisdictionem in aliqua parte diœcesis, exclu
so ipso ep̃o. Facit tex. in c. auditis. & ibi Abb. in iiij. no. de in integ.
resti. in c. auditis. vbi Abb. in vj. no. de p̃scri. & in c. referẽte. in j. not.
de præb. no. Car. in cle. ij. in vj. q. de re. eccle. non alie. Ista tamen ac
quisitio, quæ fit per inferiorem p̃latũ 9 episcopũ, est valde odio-
sa, & restringit̃. Vñ †qui præscribit potestatem instituendi, nõ vr̃
habere potestatẽ destituendi, [b] vt est not. dictum Host. in c. cũ ex
iniuncto. de hære. vbi Abb. & alij sequũtur, vt no. Abb. in c. acce-
pta. circa fi. de rest. spo, & in cap. ea, quę. col. j. de sta. mo. cum simi.
¶†Tertio no. q iudex repetere põt subditum suum ab alio iniu-
ste detẽtum. †Et ideo rector nostræ vniuersitatis posset repetere
scholarem captũ per potestatem, & in tali repetitione allegari
debet causa suæ iurisdictionis, vt no. Bal. in l. j. §. p hanc. in prin. ff.
de rei vẽdi. ¶†Quarto no. s̃m d. Abb. hic, superiorem nõ solum
appellare posse pro se, sed ẽt pro subditis suis. [c] Dicit̃ tamẽ hic, q
episcopus absolute pro se appellationem interposuerit, pro suo
interesse, vt patet ibi. Nec decanus in suum prẹiudicium aliquid
attẽtaret. Interesse enim superioris cõsideratur nõ solum imme-
diate, sed ẽt respectu subditorũ. & ita loquit̃ tex. hic. Secus si age-
retur solum de interesse subditorum, †quia pro iniuria illata sub
dito dominus agere non potest, vt per glo. fi. in c. auctoritate. de
priui. in vj. & no. Abb. in cle. licet cãm. in vlt. no. s̃. de proba. & tra-
dit Ro. in xvj. deci. in tit. de re iud. in nouis. Car. in cle. j. in princ. in
ij. q. de reli. & vene. san. Do. post alios in c. ad apostolicę. in prin. in
vlt. opposi. de re iudi. in vj. †& hoc sane intelligit̃, nisi esset iniuria
illata subdito respectu domini, quia tũc actio domino acquirit̃,
vt Bar. in l. j. §. fi. ff. de iniu. facit tex. no. in cap. sciant. de elec. in vj.
¶†Quinto no. sing. s̃m Abb. hic, q si appellans extra iudicium,
& appellatus, diuersos habẽt iudices, iudex ipsius appellantis at-
tenditur. Nam ipse appellans originaliter reus videt̃, quia appel-
lat ne molestet̃. ideo ad iudicem suum causam reducere potest,
sicut quando reus actorem conuenire velit super exceptione si-
bi competenti, quia actor coram iudice ipsius rei conuenitur, vt
no. in c. si quis contra clericum. s̃. de fo. compe. †Et per hoc infer-
tur, differẽtiam esse inter appellationem iudicialẽ, & extraiudi-
cialẽ, quia in iudiciali semper attenditur superior eius, à quo ap-
pellatur, c. Romana. §. debet. eo. ti. in vj. Sed aduertẽdum est, quia
in hoc non videt̃ differẽtia inter appellationẽ iudicialem, & ex-
traiudicialem, [d] nam vtroque casu appellatur ad superiorẽ eius,
q grauauit. Et patet hoc ẽt ĩ appel. extraiudiciali. ĩ c. à collatione.
eo. ti. in vj. vbi si appellat̃ à capitulo ad episcopum superiorẽ capi
tuli recurritur, & si episcopus suspectus sit, archiepiscopus in lo-
cũ eius in tali appellatione succedit. Et hoc modo iste tex. hic vr̃
pcedere. Iudex enim decani, à quo hic appellat̃, erat ep̃s. sed q̃a
cã agebat̃ cum ipso episcopo, ipse redditur suspectus, & pp hoc
archiepiscopus succedit, vt est casus in d. c. à collatione. & hoc in
cã appellationis, prout ille tex. loquit̃. In cã vero principali, quã
ep̃s cum subdito habuisset, arbitri eligerẽtur. xj. q. j. c. si clericus.
Non ob. q iudex appellantis attendatur, cum ipse sit in effectu
reus, quia immo in causa appel. extraiudicialis actor videtur, ex
quo prius ipse ad iudicium prouocat. c. forus. §. actor. de verb. sig.
& petit grauamen sibi illatum reuocari. ergo dr̃ in ista cã actor,
& in cã app. vt est tex. in d. c. à collatione. ¶†Sexto no. interdictũ
posse ferri sub certo modo, quo cessante interdictum cessat. Et p
istũ tex. consultus à magnificis dñis Florẽtinis, dixi q absente do
mino ptonotario de Caponibus, cessabat interdictum imposi-
tum in ecclesia montis Caroli. Secus [e] in excõicatione, vt Abb.
hic dicit per gl. in cle. j. de deci. de quo dixi in c. j. in vj. not. de iudi.
Imo. in d. cle. j. & Car. ibi xxx. q. arguũt 9 glo. ibi, vbi videndũ est.
¶Septimo no. q licet quis non detulerit appellationi aduersarij
†tñ si ipse in alio articulo in eadẽ causa appellet, appellatio sua
admittitur. de quo dictum fuit in c. cum sit. s̃. eo. ¶†Octauo no.
q s̃nia interdicti suspendi põt, & appellatio tpe suspensionis in-
terposita differt suspensionẽ in euẽtum app̃lonis. de quo dictũ
est in c. ad hæc. s̃. eo. ¶†Nono no. q iudex, qui semel detulit ap-
pellationi, postea pœnitere [f] nõ potest, & cãm reassumere, & p-
cessus eius non valeret, quia iurisdictio statim translata est in su-
periorem. c. cum appellationibus. eo. titu. in vj. Secus si non esset
iurisdictio in alium trãslata, quia iudex procedẽdo videretur re-
uocare interlocutoriam, vt in simili tradit Rota in j. deci. item si
post conclusionem. de testi. in nouis. vbi inquit, †q qñ iudex post
conclusionem in causa admittit probationes, conclusionẽ videt̃
reuocare. Sequitur Abb. in c. cum dilectus. col. ij. de fid. instr. cum
concor. vt tradit Alex. in l. quod iussit. col. pe. ff. de re iudi. & in cõ
sil. lxx. videtur prima facie. col. iij. lib. iij. ¶ Decimo not. quòd tur
bans†diuinum officium excõicari põt, & ẽt de ecclesia eijci põt,
s̃m gl. hic. †De iure ciuili aliter punitur. auct. sed nouo iure. C. de
epis. & cle. ¶†Vndecimo no. q qñ appellatio extra iudicium in-
terponit̃ ex cã pbabili, & verisimili, oĩa in 9rium attentata reuo
cant̃, licet veritas cãæ nõ probet̃, de quo vidimus in c. bone. s̃. eo.
¶Duo-

ADDITIONES.

a ¶Torqueri. Vide Deci. supra de iudi. cap. at si clerici. nume. 19. & Felyn. in cap. olim. de rescrip.

b ¶Syl. Ald. Destituendi. Vide Ioã. Franc. Balb. in tract. de præscri. col. tertius tracta. xviij. in fin.

¶Adde Car. in cle. j. q. vij. de renun. Gemini. in c. nemo. in fi. de elec. in vj.

c ¶Syl. Ald. Suis. Idem Deci. in c. ex parte. s̃. in vlt. no. de rescri.

d ¶Extraiudicialem. Immo in hac semper aditur iudex causę. vt de arbitris. not. in c. Quintauallis. de iureiur.

e ¶Secus. Vide Dec. supra de excep. c. apostolicę. nu. 3.

f ¶Pœnitere. Vide Fely. in c. qualiter, & quando. el j. ver. fallit quarto de accusa.

21 ¶†Duodecimo,no.ꝙ attentatum poſt appel. extraiudicialem eſt nullum,etiã ſi appelleť ab aliquo,vt à parte,vt Abb.hic, deducit. Sed poteſt reſponderi ꝙ tex. hic loquatur in ſnĩa excõicationis, in qua ſpãle eſt, vt ſit nulla. vt dictũ eſt in c.dilecti.ſ.eo. ¶ Vltimo

22 no.†ꝙ nõ ſtatur denũtiationi ſuperioris,denuntiantis aliquẽ eſſe excõicatũ.Ex quo inferť, qđ denuntiatio non probat quẽ eẽ excõicatũ,vt Abb.hic dicit.Sed cõſiderãdũ eſt,ꝑ tex. hic loquiť, & procedit qñ apparet veritatẽ eſſe in ↄ̃riũ. aliàs ſecus vř,q.a ĩ dubio probata denuntiatione arguiť, & ꝓbať excõicatio. vt dixi in c.paſtoralis.§.verũ.ſ.eo.¶In gl.ij.dũ Abb.cõcludit hic,ꝙ tex.intelligitur in interdicto,non obſtante opi,quorũdam,qui dicebãt, ꝙ tex.hic intelligiť ĩ ceſſatione à diuinis.& moueť d. Abb. quia tex. ſemper dicit de interdicto, vnde in dubio à ꝓprietate verborum rcedendũ non eſt.l.non aliter.ff.de leg. iij. Et q.a ceſſatio eſt quid facti,vnde non cõuenit qđ ħ dř irritã,& inanem.Iſta eñ verba reſpiciunt interdictũ, qđ iuris eſt, & q.a appellatio habuit ſuſpendere interdictum,qđ non poteſt habere locum in ceſſatione à diuinis,quæ eſt facti,& quæ in facto conſiſtunt,per appellationem non ſuſpenduntur,vt per eum hic. Sed tñ iſte rõnes non vrgent. quia ſi bene legať tex.hic,nõ loquiť ſimpliciter de interdicto,ſed de interdicto ſecũdum quid.Et cum miniſterio dicit, ꝙ decanus interdictum huiuſmodi ꝓmulgauit:& epõ pñte, à diuinis ceſſaretur.Et ideo potius iſta fuit ceſſatio à diuinis, q̃ interdictum loci.Et.hoc conſonat, quia magis conueniens videtur ceſſatio à diuinis pro iſta re parua, q̃ interdictum.c. quæſiuit. & qđ ibi Abb. de his,quæ fin.à ma.par.cap.Non ob.qđ Abb. dicit de proprietate verborum,quia immo verba indicant, ꝙ fit ceſſatio à diuinis, ex quo nõ loquiť de interdicto ſimpľr, vt dixi. Nõ obſtãt illa verba,irritã,& inanẽ, q.a iſta verba bñ cõueniũt ad ꝓnũciationẽ decani,quæ erat iuris,& nõ facti,licet ipſa ceſſatio reſpectu clericorũ dicať facti.Et ꝑ ħ tollit vltima rõ,q.a ẽt appellatio potuit ſuſpẽdere ceſſationem reſpectu pronuntiationis decani.

SVMMARIVM.

1 *Inferior non poteſt vlterius ſe intromittere de cauſa quam papa ad ſe aduocat, quæ coram eo prius pendebat.*
2 *Cauſa ſemel ad curiam deuoluta illam nũquam exit, niſi papa illam remittat.*
3 *Beneficium remanet reſeruatum,ſi papa de eo prouidet,etiã ſi ꝓuiſio nulla ſit.*
4 *Epiſcopus ſi aduocat negotium quod agitabatur coram vicario, vicarius vlterius ſe ingerere,& procedere non poteſt.*
5 *Vicarius in totum reuocari poteſt.*
6 *Aduocatio negotij per ſuperiorem magis ſuſpendit iuriſdictionem inferioris, quàm appellatio.*
7 *Signum ſi auferatur notario quo vtebatur videtur ei prohibitum exercitium tabellionatus.*
8 *Militi,& notario ſi ſigna auferantur cenſentur priuati.*
9 *Notarius depoſitus ab officio tabellionis iterum creari non poteſt.*
10 *Cardinalis,& Doctor depoſitus amplius creari non poteſt,nume.11.*
12 *Priuatus aliquo iure ex noua cauſa illud acquirere poteſt, niſi priuatus ſit ob delictum.*
13 *Clauſula,irritum,& inane,& clauſula, ſit & habeatur,propter geminationẽ maioris ſunt efficaciæ.nu.14.*

1 VT noſtrum.¶†Primo no.ꝙ qñ papa cauſam pendentem coram inferiori ad ſe aduocat,[a] inferior vlterius de tali cauſa ſe intromittere non poteſt.Et in hoc tex.hic eſt ſing.& no.Inn.in c.cum M.circa fi.de conſti.Bald. in c.j.§.ad hæc ver.ex ꝓmiſſis.de pac.iur.fir.† Nam

2 cauſa, quæ ſemel eſt in curia Romana,nunq̃ exibit de curia, niſi papa ad ordinarium remittat, vt not.inquit Bald.in l.ſi vt propoſ. nis.la.j.col.pe.ver.& no.C.qũo,& qñ iud.Et hoc in ſimili ĩ fortio-

3 ri caſu locũ habet,† q.a ſi papa prouidet alicui de beneficio, q̃uis ꝓuiſio fuerit nulla ex aliquo defectu ,tamen illud beneficium remanet reſeruatũ, [b] & de illo ordinarius ſe intromittere non poteſt,[c] vt no. tradit Pet.de anc.in cõſi. lvij. circũſcriptis. & late Roma.in cõſi.cccccxxxv. circa primũ.col.ij.ver.cæterum.Et qđ hic dř in papa,idem eſt in alio ſuperiore citra Papam. quando haberet poteſtatem reuocandi, vt quia ſit ſuperior in eadẽ ſpecie iuriſdictionis,put declarant Bald.& Ange. in l. iudicium ſoluitur.ff.de

4 iud.& qđ no.tradit Archi.xj. q.j.c.de perſona.† Ex quo inferť, ꝙ ſi eps aduocat negocium agitatum coram vicario ſuo,vlterius vicarius procedere non poteſt,vt Doc.hic dicunt,& no.Do.in cap. ij.col.ij. ver. ſed quid ſi epiſcopus.de offi. vica. in vj.† Nam cum in

5 totum vicarius reuocari poſſit,vt no.in c.fi.de procura.in vj.Hoſt. de offi.vica.§.quibus.ver.ſed nunquid Ant. de Bu.in c.tua nobis. in ver. quæro an epõ.in fi.de offi.vica.Bal.in l.ſolent.§. ſicut ꝑ illũ tex.ff.de offi. procon.à fortiori cognitionem vnius cauſæ interdi-

6 cere poterit.¶† Secundo no. ꝙ reuocatio negotij facta per ſuperiorem,magis ſuſpendit iuriſdictionem inferioris, q̃ appellatio. Hoc patet,ſẽm Abb.hic,q.a appellatio in iure conſiſtit. Vnde niſi ſit legitima,non ſuſpendit,c. cum appellationibus.e.ti.in vj. Sed reuocatio indiſtincte iuriſdõnem inferioris ſuſpendit.l. iudicium ſoluiť.ff.de iudi.Sed iſta ratio nõ ſatiſfacit,quia comparatio vř fieri hic de aduocatione cauſæ ad appellationem legitimam. Nam ſi appellatio ſit fruſtratoria, non ſuſpendit iuriſdictionem. vnde comparatio non eſſet bona.& ideo debet verificari, ꝙ reuocatio cauſæ magis ſuſpendat,q̃ appellatio legitima. Quod eſſe poteſt ea ratione,quia reuocatio habet voluntatem ſuperioris,qui videtur inhibere inferiori.vt hic dicitur.Et ipſa appellatio etiam maiorem effectum producit,quando à ſuperiore recipitur,vt ĩ c.pa-

7 ſtoralis.§.præterea.ſ.eo. & in c.non ſolum. eo.tit.in vj. ¶† Tertio no.ſecundum Bal.hic,ꝙ ſi tabellioni auferatur ſignum, quo vtitur, etiam prohibitus videtur exercere officium tabellionatus.

8 †Idem ſi militi ſigna militiæ auferantur, vel ſignum crucis militi ſancti.Io.Facit tex.in l.ij.§.ignominioſe.ibi, inſignia militaria detraxerit.& ibi Bal.ff. de his,qui no.infa. Et in ſimili tex.in c.degradatio.de pęnis.in vj.Et intelligitur hoc quando diffinitiue iſta adtmuntur,non prout hic,quando per viam attentati, vt Bald. dicis

9 ¶†Et notandum eſt,ꝙ notarius depoſitus ab officio [d] tabellionis

d iterũ per comitem Palatinum creari non poteſt,vt no.Bal.per illum text. in c. gratum in fin. de poſtu.præla.& in c.at ſi clerici. in prin.col.iiij.de iudi.vbi allegat gl. pro ſing. in auc. de armis.§.fin. in ver.denuntiemus.Idem Bal.ĩ l.nihil.in princ.C.de man. vindi.

10 †Sic ẽt Cardinalis depoſitus,amplius Cardinalis effici nõ poteſt.

11 Hoſt.de pen.& remiſ.§.qui confitendum.ver. cui Cardinales.†Et idem de doctore nõ.Bal.in l.ij.ad fi.C.delib.& eorum lib. & prædicta concl'o.procedit,quando quis priuať ꝑ ꝓ delictum. quia eſ-

12 ſet ꝓſumptio fraudis.aliàs ſecus†q.a priuatus aliquo iure ex noua cauſa,iterũ illud acquirere põt, vt no.Abb. ꝑ illũ tex.in c.ad aures,in vlt.nõ.j.de pac.Facit qđ no. Bal. in c.poſt trãflationẽ. de renun.in ver.vltimo no.de doctore reprobato,quia ex cã poſtea ap-

13 probari põt.¶†Quarto no.ibi,irritã,& inanẽ, ꝙ iſta verba geminata ſunt maioris efficacie.Facit qđ ĩ ſimili ſing.Bal. dicit de verbo.caſſenť,& irritenť.in ti.de pac.Cõſtan.in ver.hoc qđ nos.ĩ ver.

14 caſſenť.†Et in ſimili de illis verbis,ſit,& habeať.no.Bal.in c. vnico.de lit.conteſt. col.fi.ver.& ſcias.& idem no. Bal.in j.conſti.ſforum.in prin.circa fi.ver.ꝙ autem.¶Extra glo.Abb.poſt alios opponit hic,ꝙ immo traditio ſigilli,de qua hic agiť fieri potuerit,nõ obſtante aduocatione cauſæ facta ꝑ ſuperiorem,quia fuit quedã executio collationis iam factę, quæ per applonem nõ impedit, vt no.in c. cõſtitutis.ſ. eo. ergo nec per aduocationem cauſæ debuit impediri.Abb.rñdet tripliciter.Primo, ꝙ hic nõ cõſtabat de collatione,licet allegaretur. vnde ſi nõ conſtat de principali, acceſſorium valere non põt.Iſta ſolutio non ſatiſfacit, quia vř cõtra tex.hic q̃ fundať in reuocatione ſigilli,ex eo ꝙ attẽtata ſit poſt appellationẽ,vel poſt aduocationẽ cauſæ.Et ſic vř tex. præſupponere,ꝙ collatio facta fuiſſet. aliàs enim tex.feciſſet fundamentum, ꝙ collatio facta nõ fuiſſet, q.a rõ iſta fortior fuiſſet,& q.a ſicut conſtat de traditione ſigilli,ſic apparet de collatione prius facta,vt hř in c.j.j.vt ecc.benefi. Vnde ſecundo Abb. reſpõdet ꝙ hic ex coniecturis apparebat, ſummum pontificem voluiſſe negotium ad ſe omnino trãſferre, ita ꝙ nihil penitus poſſet innouari. Sed iſta ſolutio non caret diuinatione.Ideo poſtremo.d.Abb. reſpondet ꝙ contrarium loquitur in applone pendente, tex.hic ꝓcedit ĩ aduocatione cauſæ facta per ſuperiorem, quæ quidem aduocatio plus operatur, q̃ appellatio, vt hic dicitur. vnde non mirum ſi traditio ſigilli impeditur.Iſta ſolutio, quam etiam alij poſteriores ſequnť, verbis literę applaudere vř.Sed tñ ſi recte cõſideretur, ẽt iſta nõ valet, & deterioris videť.quia tex. hoc etiam vult iſtum tex.habere locum in appellatione, dũ arguit à fortiori, qđ plus ſit ſuperiorem ad ſe reuocare negotium,q̃ ad eũ appellare. Vnde ſicut pendente appellatione nihil innouandum eſt.ergo multo fortius poſtq̃ ſuperior negotium ad ſe reuocauit,prout ẽt gl.ħ dicit. Vnde ad cõtrariũ dici põt,ꝙ nõ ſit verum, ꝙ applone pẽdẽte executio fieri poſſit,prout dictum fuit in cap. bone ſ.eo.

ADDITIONES.

a Aduocat. Late deciſ.Tholoſa.cccclxxx.Iacobi.à S.Geor.in trac.feud. vicarij.Pet. Rebuf.in reper.l.qđ iuſſit.nu 61.Adde Gemi. conſi.conſi.xlvij.Iaſ.conſi.cxliiij. lib.ij. Io.Fran.Ripa.c.cum M.Ferrarienſis.nu.194.ſ.de conſti.Deci.in d.c.cum M.verſi. ſecunda concluſio.& ver.etiam videtur.

b [illegible]

c ¶Syl.Ald. Poteſt.Vide eundem Deci.in c.j.in j.no.in ij. col.de confir.vti.vel inuti.

d ¶Officio. Iaco.Rebuf.l.j.de debit.ciui. lib.ij.Iaſ.l.ex hęc iure. de iuſt. & iure l.Barbatius.de offi.prætor.in Hij pol.de Marſil.ſing. ccclvj.

SVMMARIVM.

1 *Impetratio literarum in causa appellationis an subreptitia sit, nisi nomen iudicis à quo exprimatur.*
2 *Appellationi delatum non uidetur ex præfixione termini.*
3 *Appellationi delatum uidetur quando iudex benigne recepit.*
4 *Appel. an deferre uideatur iudex per admissionem si, & inquantum.*
5 *Appellationi detulisse uidetur iudex tradendo apostolos.*
6 *Appellatus non potest præuenire terminum præfixum à iudice, uel à parte hoc tacito, literas impetrando, limita, nu. 7.*
8 *Appellans potest prosequi coram iudice impetrato per appellatum.*
9 *Appellans licet audiri non deberet quando admittitur appellatus, admittitur & ipse ex illius persona.*
10 *Iudex ad quem ex causa moderari potest terminum iuris.*
11 *Nullæ literæ si sint, de eis non est opus mentionem facere.*
12 *Mentio non est facienda de literis aut processu nullo.*
13 *Prouisionis, & unionis electionis nulliter factæ non est facienda mentio, nume. 14. & 15.*
16 *Actus nullus aliquem effectum producit.*
17 *Voluntas testatoris declaratur ex testamento nullo.*
18 *Ab intestato decedere non dicitur proprie, qui fecit testamentum, licet nullū.*
19 *Actus licet de iure sit nullus, si tamen de facto seruetur, quia superior ita uelit, quo ad subditos habetur ac si ualeret.*
20 *Appellatus quando dicatur nimium præcurrere.*

OBlate. ¶Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶† Primo not. ꝙ in impetratione literarū in causa appel. nō est opus facere mentionē de nominibus iudicum, à quibus appellatum fuit. & ita tenet hic Vbertus. & Io. an. qui eū refert, & Abb. post alios per istū tex. ibi, quidā iudices. Potest tñ dici, ꝙ hoc necessario nō probet hic, q̃a potuit gratia breuitatis papa ita referre, licet nomina expressa fuissent in impetratione literarum. In se tñ dictū verū vr̃. q̃d tenet Spe. in ti. de offic. vic. ver. antepe. facit tex. in l. j. ff. eo. ibi, à qua snia. De snia ergo loquit̃ ibi Iurisconsultus, & de noīe iudicis, à quo appellat̃, nihil dicit. Et q̃a sufficit habere certitudinē, cū hoc pro forma nō requirat̃, iuxta no. in l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. Si tñ de qualitate iudicis posset dubitari, an ab eius snia appellet̃, tunc videret, ꝙ qualitas iudicis deberet exprimi ad iudicandum, an appellatio admitteretur, iuxta ea, quæ hn̄r in l. j. ff. de offic. præfec. præto. & in l. perfecti. ff. de mino. cū si. ¶† Scd̃o no. ꝙ ex p̄fixione termini appellationi delatū non vr̃, quia hic ponunt̃ vt diuersa, dū dr̃, ꝙ non fuit appel. delatum, nec terminus appellationi præfixus. Et per istū tex. hoc tenet gl. in c. cū appellationibus. eo. ti. in vj. Sed tñ vr̃ posse rn̄deri, ꝙ diuersitas in hoc consistat, quia primo loquit̃ de expressa dilatione, qñ iudex specialiter defert appellationi. Secundo de tacita, dū terminus præfigitur. †Nā sicut delatum appellationi videtur, qñ iudex appellationē benigne recipit, vt Abb. hic dicit, & probatur in c. sæpe. vbi Peru. in ij. no. s. eo. †Et si iudex admittit, si, & inquantū, ēt vr̃ deferre si deferēdū sit, vt no. Bal. in l. edita. in repe. Peru. col. xxiij. ver. itē dubitat̃. C. de eden. Ang. in consi. ccxxvij. in cā accusationis. col. v. †Et tradēdo apostolos iudex vr̃ detulisse. c. dilecti. s. eo. no. in c. j. eo. ti. in vj. ergo pariter vr̃, ꝙ iudex cōstituendo terminū appellanti, videat̃ appellationi deferre. ¶† Tertio no. ꝙ terminus præfixus à iudice, vel à parte, præueniri nō pōt per appellatum hoc tacito, literas impetrando. Et ista regula non habet locum, qñ in curia iudex appellationis impetrat̃, † quia indistincte impetratio valet, vt voluit Io. Mon. in rub. de rescri. in vj. & sequitur Rota in decis. xvj. itē ꝙ. c. oblate. in nouis. & in xij. in nouis. in ti. de rescr. in vj. & sequitur Imo. & declarat Peru. hic, in fin. Et licet in casu huius decretalis nō valeat impetratio literarum, appellatio tñ hic non vr̃ deserta. Fed. in consi. clxxij. in obiectione, quæ heri. Item regula huius tex. procedit durante termino præfixo ab homine. secus si termino finito literæ impetrent̃, quia īpetratio valet, vt in casu nr̄o cōsuluit Fed. in cōsi. xxviij. pūctus q̄onis. circa fi. †Quarto no. ꝙ appellās pōt appellationem prosequi corā iudicibus impetratis per appellatum super confirmatione sentētię, literæ enim appellationis cōes sunt. †Et ideo qñ admittit̃ appellatus, licet appellans non deberet audiri ex persona eius, admittitur ex persona appellati, vt not. Abb. tradit in c. personas. s. eo. col. fi. ver. vlterius quæro. & idem Abb. in c. ex parte. col. ij. ver. aduerte ad vnum. s. de rescri. & not. Rota in vj. deci. item si appellatus. in nouis. & idem Rota xxxvij. decis. eo. ti. in nouis. ¶† Quinto no. ꝙ etiam iudex ad quem ex causa moderari potest terminum iuris. aliâs secus, quia sine causa non posset, vt à contrario probatur, vt hic. Iudex tamen à quo, vt Abb. hic dicit, semper potest restringere terminum iuris, c. cum sit. c. personas. s. eo. Et ratio vr̃, secundum Abb. hic, quia iudici à quo fit sæpe præiudicium, quia frustratorie appellatur causa differendi negotium. ideo ipse potest, vt fraudibus obuiet̃. Sed rō cessat in iudice ad quem, vnde ipse sine causa terminum præfigere nō pōt. Primo considerandum est, ꝙ hic tex. loquitur in termino iuris. Idem tñ est in termino hominis, quia ēt causa subsistente per iudicem ad quem moderari potest, vt no. Abb. tradit in c. personas. col. fi. s. eo. Secundo non vr̃ ꝙ iudex à quo, semper possit indistincte terminum iuris restringere, immo ēt in eo causa requiritur. c. cum sit. s. eo. Non ob. ratio Abb. quia in ratione sua causa subesse videtur, vt fraudibus obuietur, ne appellatio sit frustratoria, vt ipse dicit. Præterea, si appellatio frustratoria videtur, aliter prouisum est, quia iudex à quo illā admittere non debet c. cum appellationibus. eo. ti. in vj. ¶ Vltimo no. † ꝙ quando literæ sunt nullæ, non est opus de illis mentionē facere, vt à contrario sensu probatur hic. & est glo. in c. ex tenore. de rescri. cum si. vt per Abb. hic, & idem glo. in c. cum nostris. de concess. præb. in ver. de facto. & in c. in nostra. in gl. j. de rescri. Ex quibus Abb. infert in c. per vestras. de dona. inter vi. & vxo. in glo. in ver. tacita veritate, † ꝙ de processu nullo,[a] non est opus facere mentionem, & Ro. in cons. ccccclxxxiij. dubitat̃. col. pe. † concludit, ꝙ de prouisione nulliter facta mentio fieri non debet. Et de lite nulla Old. tradit in consi. ccxix. quidam Vgo. in prin. † Et de vnione nulla. Cal. in consi. xxix. de præbē. Et de electione † nulla idem Cal. in consi. xiiij. de rescri. cum simi. vt Mod. congerunt in d. c. ex tenore. de rescri. Et ratio præscriptorū est, quia superior verisimiliter ex actu nullo non minus de facili concessisset. Secus ergo vr̃, qñ in actu nullo concurreret aliqua qualitas, quæ superiorem debuisset retrahere à tali cōcessione. Exemplū colligitur ex eo, quod no. Abb. in c. cū iam dudum. in prin. versi. sextum, quia de præben. † Nā non est nouū, ꝙ ex actu nullo producatur aliquis effectus,[b] s̄m subiectam materiā. Facit quod no. Bar. in l. fi. per illum tex. ff. de reb. eo. † vbi licet testm̄ sit nullum, tñ voluntas testatoris declarat̃, † & q̃uis testm̄ sit nullū, nō tñ proprie quis dr̄ decedere ab intest. sicut qñ nullū penitus facit testamentū, vt no. Cal. tradit in consi. vj. in ti. de consti. & late probat Ro. in consi. cxcix. præsens. † Est etiam notandū, ꝙ licet actus sit nullus de iure, si tñ de facto obseruetur, quia superior ita velit, quo ad subditos hr̄ perinde ac si valeret, vt in not. casu Alb. scribit in l. j. col. pe. ver. sed circa hāc mām quero. C. de sum. Tri. Et ad hoc facit gl. fi. in fi.[c] in l. qui habebat. ff. de manu. test. & alia, quę Alex. adducit in cōsi. cvij. pro inuestigatione. col. vij. lib. ij. Nam in prędictis casibus de actu nullo deberet mentio fieri, s̄m casum, qui occurrit, nō ita de facili superior cōcessisset. iuxta c. postulasti. de rescri. Et ista addenda sunt ad ea, quæ hn̄r per Mod. in d. c. ex tenore. ¶† In gl. in ver. pars appellata. Abb. insistit, quādo appellatus dicatur nimium pręcurrere. In quo Io. an. concludit, ꝙ hoc arbitrio iudicis remittat̃, & sequit̃ Bald. & Ant. de Bu. hic Ang. in auct. ei, qui. C. de temp. app. & ista opi. per Moder. hic approbatur. Primo, per istum text. hic, vbi appellatus prohibet̃ nimium pręcurrere. potest ergo pręcurrere, sed non nimium. Hoc aūt videt̃ verificari expectando vltimum mensem, s̄m ꝙ habetur in auc. ei, qui. C. de temp. ap. quia tunc non esset præcurrere. Secūdo, quia in tali impetratione literarū, quā facit appellatus, datur appellanti facultas, an ipse velit causam appel. prosequi, eo nolēte, appellatus prosequi pōt. Sed si essemus in vltimo mēse, appellatus indistincte haberet potestatem prosequendi. Tertio, quia aucten. ei, qui. loquitur de prosecutione in qua vltimus mensis expectatur. Secus vr̃ in impetratione literarum, quę præcedit prosecutionē, de qua loquitur tex. hic. Quarto, quia tex. p̄hibet ne appellatus nimium præcurrat. Et cum hoc determinatum non sit, arbitrio iudicis relinquitur l. j. ff. de iur. deli. not. in c. de causis. de offi. deleg. Iste tamē rationes cum quibus transeūt Mod. hic, euitari possunt. Nam prima non ob. quia etiam in vltimo mēse appellatus potest dici p̄currere, pręueniēdo appellantē, cui principaliter p̄secutio appel. incumbit. vnde appellatus ante vltimum mensem nimium p̄currit, expectato vltimo mēse debito, nō p̄currit. Secūda ēt nō obst. q̃a dici pōt, ꝙ etiā in vltimo mēse appellatus nō habet simpliciter potestatē prosequēdi, sed tūc demū qñ ipse appellās nō velit, vt probatur in d. auc. ei, qui. ibi, appellatione cessante, cum vnus mensis subest. Tertio non ob. ꝙ auc. ei, qui. loquatur de prosecutione, quia etiam impetrās literas

ADDITIONES.

a ¶ Nullo. Vide Cald. in consi. xiiij. sub rub. de rescr.

b ¶ H. Gig. Effectus. Vide de hoc Areti. in l. diuortio. ff. sol. mat. & in not. q. tradit Bar. & ibidem Moder. alia adducunt in l. certi conditio. §. si nummos. ff. si cert. peta. & aliquid per Fel. in c. cum venerabilis. in vij. col. circa fi. de exceptio.

c ¶ H. Gig. In fi. Et istam glo. allegat Bal. pro singulari in no. q. in consi. cxvj. in ij. col. in iiij. vol. secundum nouam impressionem. & vide etiam quæ ad hoc allegat pulchre Ias. in l. vbi pactum. in vlt. col. C. de transact.

literas dr̄ ꝓſequi, vt dictum eſt in c. ꝑſonas.ſ.e. Vltima rō ēt tollit̄, qa dici pōt, ꝙ tp̄s ſit determinatū in d.auc.ei, qui. Et ſm̄ illud, qđ ibi dr̄, intelligit̄ tex.h̄, arg.l.non eſt nouum.ff.de legi.& ſtatim inferius latius dicā. Alia eſt opi. quam vr̄ approbare d. Abb. hic & Mod.ſequunt̄, ꝙ quantum ad impetrationem literarū, prout loquit̄ hic, ſit in arbitrio iudicis qn̄ dicatur nimiū præcurrere. ſed reſpectu proſecutionis applōnis, appellatus debet vltimum mēſem anni expectare, d.auc.ei, q. Iſta diſtinctio prima facie applaudere vr̄, quia iura ita loquunt̄. Sed tn̄ cōſiderandū [a] eſt, qa ſi facultas ꝓſequendi applōnem, quæ appellato cōceditur, reſtringitur ad vltimū menſem d.auc.ei, qui. & loquitur ille tex. in ꝓſecutione, quæ debet fieri corā iudice electo ab ipſo appellante. ergo ēt conſonat, ꝙ impetratio literarū, quam facit appellatus, debeat fieri in vltimo menſe. Talis enim impetratio, quæ ꝑ iſtum tex. appellatio cōcedit̄, debet intelligi tp̄e aliàs conceſſo ipſi appellato vt minus p̄iudicium appellanti inferat̄, & iuri antiquo minus derogeт̄, arg.c.cum dilectus.de conſuet. Et ita tp̄s impetrationis literarū nō vr̄ à tp̄e ꝓſecutionis poſſe ſeparari. Et ad hoc bene facit tex. hic, vbi facta impetratione literarū, immediate infertur ad proſecutionem. Et ideo verior videtur illa opi. quæ habet, quòd iſta impetratio literarum per appellatum fieri poſſit duntaxat vltimo mēſe, ſecundum quòd habetur in d.auc.ei, qui. & ita tenet Innocen. in c.ſæpe ſupra eo. in fin. vbi Ant. de Bu. & Imo. ſequuntur. Idem Inno. & Io.an. Ant. de Bu. & Imo. in cap. ex ratione ſupra eo. Et idem videtur tenere Archi. ij.q.vj. in cap. appellatore. & videtur communis, opi. à qua non eſt recedēdū. ¶ Vltimo Abb. poſt Io.an. ad tex. hic, rationem adducit diuerſitatis inter terminum iuris, & terminum hominis, qui præueniri non poteſt, quia terminus iuris datur ad proſequendum, & finiendum appellationem, cle. ſicut. eo. ti. Vnde finis termini expectari non debet, quia tunc finis appellationis haberi non poſſet, & ideo ante finē appellatus poteſt præueniri impetrando. Terminus vero hominis non poteſt conſtitui ad finiendum appellationem, cap. ex inſinuatione ſupra eo. merito expectatur finis termini, quia eo finito etiam appellatio poſtea poterit expediri. Sed ratio iſta videt̄ dubitabilis, quia licet terminus hominis non conſtituatur ad finiendū reſpectu iudicis appellationis, cui inferior legem imponere nō poteſt, d.cap. ex inſinuatione, tamen elapſo termino hominis appellatio etiam deſerta intelligitur, & non ſupereſt facultas vlterius finiendi ipſam appella. vt videbimus in c. perſonas ſupra eo. vnde quantum eſt in parte, eadem ratio militat in termino iuris. Ex quo vtroque termino finito, pars excluditur, & ſi aliqua iuſta cauſa impediatur, ita poſt terminum iuris, ſicut poſt terminum hominis, auditur, c.cum ſit Ro. ſupra e. & c. ex rōne. Præterea attēta rōne Ab. terminus hoīs nō deberet poſſe p̄ueniri, ēt faciēdo mētionē de tali termino, qa adhuc militaret ratio Abb. & tn̄ ꝯtrariū dicitur hic. Vnde alia rō vr̄ poſſe aſſignari, qa de termino iuris ſuperior notitiam habet, ideo condendo literas non decipit̄. Secus in termino hominis, de quo probabiliter ſuperior ignorat. Vnde qn̄ eo tacito literę impetrantur, non valent, quia non videtur fuiſſe de intentione ſummi pontificis, velle recedere à termino præfixo ab homine, vt colligitur per iſtum text. hic, ibi, eo tacito.

ADDITIO.

a ¶ Conſiderandum. Adde conſi. Alex. xix. incipi. viſo proceſſu cauſæ vertētis inter procuratorem cameræ. in j. vol.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatæ effectus durat poſt ſententiam in cauſa appella.*

2 *Exceptio dilatoria quæ opponi non poteſt in cauſa princi. poſt litem conteſta, non poterit opponi in cauſa appellationis.*

3 *Saltem quid importet.*

4 *Lis conteſtari an debeat in cauſa appellationis, quando utraque pars eſt præſens, & nu. 8.*

5 *Lis ſi non ſit conteſtata ſaltem in cauſa principali, non poteſt in cauſa appel. procedi ad diffinitiuam.*

6 *Litis conteſt. an ſit neceſſaria in appellatione ab interlocutoria.*

7 *Lis conteſtari an debeat ſuper exceptionibus, & ſuper quibus.*

9 *Lite non conteſtata ſi partes proceſſerunt communi cōcordia in cauſa appellationis ualet iudicium.*

10 *Pactum quod in cauſa procedatur abſque libello, litis conteſtatione. & utraq; præſente, ualet.*

11 *Lite non conteſt. procedi poteſt in cauſa appellationis ad diffinitiuam ſi altera pars abſit per contumaciam.*

12 *Cauſa appel. eiuſdem naturæ eſt, cuius eſt cauſa principali.*

13 *Litis conteſtatio an in cauſa nullitatis requiratur.*

14 *Nullitate quando principaliter agitur, offi. iudi. nobile intentatur, & an requiratur litis conteſtatio, & quid ſi incidenter, nu. 16.*

15 *Litis conteſtatio requiritur quando agitur officio iudicis contra certam perſonam.*

PEr tuas. ¶ †[1] Primo no. ꝙ effectus litis conteſtate durat poſt ſnīam ī cā appella. vt ſnīa diffinitiua ferri poſſit. Facit tex. not. in l. ita demum. C. de procu. vbi †[2] exceptio dilatoria, quæ pōt opponi in cauſa principali poſt litem cōteſt. non poterit opponi in cā appel. no. ꝑ gl. & Doc. ī in c. ad audiētiā.ſ. de reſcri. de quo late dixi in rub.ſ. eo. in ij. q. vbi vidēdū eſt. ¶ Secūdo no. ibi, corā primis iudicibus. Et rōne deciſionis, ꝙ diſpoſitio huius decretalis gn̄alis gn̄aliter ꝓcedit, qn̄cūque appellatū ſit poſt litē cōteſta. vt ꝑ Abb. hic. Sed tn̄ cōſiderandū eſt, qa tex. in prin. vr̄ loqui cū miniſterio, dū ī princ. dicit Quādo appellatur poſt ſnīam, vel ſaltē poſt depoſitiones teſtium publicatas, †[3] Iſta enim dictio, ſaltē, p̄ciſe arguit† ꝙ ſi prius appellatur tex. hic non haberet locū. Facit cap. non iuſte. de procur. & cap. ſi diligenti. de foro compe. Nam ex quo tunc teſtes ſunt examinati, & publicati, apparet de meritis cauſæ, de quo in gl. ¶ †[4] Tertio no. à contrario ſenſu hic, ibi, ſe per contumaciam abſentate, ſecundum Abb. quòd quando vtraque pars eſt præſens, etiam in cauſa appellationis, lis debet conteſtari. Sed iſtud argumentum à contrario ſenſu bene non colligitur hic. quia tex. dum loquitur de parte abſente per contumaciam, & conſiderauit communem contingentiam, quæ eſt, quòd quando partes ſunt præſentes, lis conteſtatur. Vnde ad oſtendendum, quòd nō requirebat̄ litis cōteſtatio, ponit cauſam ī parte abſente. idem tamē eēt in vtraque parte abſente, quia valeret proceſſus in terminis huius Decretalis abſque litis conteſtatione, ex quo ſemel fuit lis cōteſta. Et ſic rō, quæ aſſignatur hic, etiā parte p̄ſente ꝓcedere videtur. Extra iſtum caſum bene verum eſt, ꝙ licet in aliquo caſu ꝓcedat̄, lite non conteſtata parte abſente, tn̄ qn̄ pars vtraque eſt pręſens, lis debet conteſtari, vt dicit gl. no. in c. ꝑ venerabilē. in verſi. nō ſeruatū. j. qui fil. ſint. legi. Et illam ſequit̄ Bal. in l. ſi quis. ī prin. C. ſi. re. & in l. incerti. C. de interdic. col. pe. Et per illam gl. Bal. regulam ponit in auc. qua in prouincia. col. j. ver. ex p̄dictis infero. C. vbi de cri. agi. opor. quòd licet interdum procedi poſſit lite nō conteſtata, hoc intelligitur parte abſente, ſed parte præſente lis omnino ꝯſtari debet. ¶ †[5] Vltimo not. quòd in cauſa appel. procedi non poteſt ad diffinitiuam, niſi lis conteſtata ſit ſaltem in cauſa principali. Et ita per iſtum. tex. ſecundum Bal. hic, ſuppletur, & gloſſat̄ tex. in l. fi. §. illud. C. de temp. app. qđ notādū eſt ad ea, q̄ j. dicam. ¶ In gl. in ver. liquebit. Et ex his, quæ Abb. dicit prima cōcluſio eſt, †[6] ꝙ ī appel. ab interlocutoria nō ſit neceſſaria lit. cōteſt. et probatur in c. interpoſita. §. ſane. j. eo. & quia appellatio interlocutorię incidenter occurrit, ideo nō videt̄ neceſſaria lit. cōteſt. ſicut in excep. contingit, ſuper quibus lis non conteſtatur, ſm̄ cōmunem opin. quam Abb. tenet poſt alios in c. prudentiam. §. ſexta. de offi. deleg. vbi Bald. Car. & Imo. rationem adducunt, quia ſi deberet lis conteſtari ſuper excep. etiam deberet ferri diffinitiua. & ita plures ſententiæ diffinitiue proferentur, qđ abſurdum vr̄. Et iſta concluſio procedit in exce. proprie ſumptis. ſecus eſt in excep improprijs, †[7] quæ vim hn̄t actionis, ī quibus neceſſaria eſt litis conteſt. vt qn̄ opponitur ꝯ p̄latum. Ita Inn. in c. ſuper eo. de elec. quem alij ſequuntur. no. Ang. per illum tex. in l. ſi quis libertate. § nam cum quidam in fi. ff. de peti. hære. ¶ †[8] Secunda concluſio. Si appellat̄ à ſnīa diffinitiua, & vtraque pars ſit p̄ſens, lis debet conteſtari, vt ꝓbatur à contrario ſenſu hic, & in c. Raynaldus de teſta. & tenet Hoſt. in ti. de lit. conteſt. §. quis ſit effectus. col. ij. & Rota. in j. deciſ. item fuit iudicatum. in ti. de lit. conteſt. in nouis. Bar. in l. fin. §. illud. C. de temp. app. Bal. in l. ita demū. in prin. C. de procu. & idem Bald. per illum tex. in l. j. circa fin. ver. vltimo. C. ne li. tertio. prouo. Et ad hoc bene facit glo. in d. cap. per venerabilem. quam Doct. communiter ſequuntur, vt dixi in iij. no. Sed in iſta ſecunda concluſione dubitationē facit, quia non videtur ꝙ propter præſentiā partium, lit. conteſt. requiratur. Eſt enim conſiderandum in cauſa appellationis, prout cōcluſio loquitur, ꝙ aut in cauſa princi. lis nō fuit conteſt. & tunc in cauſa appel. neceſſaria eſt li. conteſt. ſiue pars ſit p̄ſens, ſiue non, vt dixi in vlt. no. Et ita ratione p̄ſentiæ litis conteſt. nō requiritur in iſto caſu. Aut. in cauſa princ. lis fuit conteſta. prout loquit̄ tex. hic, & tunc non videtur neceſſaria litis conteſt. licet partes p̄ſentes ſint, qa ratio iſta, quòd fuerit lis conteſtata in prima inſtantia, etiā militat vtraque parte p̄ſente. Et licet tex. loquat̄ reo abſente ꝑ contumaciā, idem tamē eſſet eo p̄ſente, vt dixi in iij. no. Vnde ſi ꝓcedat̄ vtraque parte p̄ſente, valebit ꝓceſſus in cā appel. abſq; alia litis ꝯteſt. dūmodo in principali cā lis fuerit cōteſtata. Et ita tenet Peru. h̄, in octauo caſu, q. dicit, ꝙ partes pręſentes ꝓcedēdo abſq; lit. cōteſtatione,

9 testatione,tacite videnť lit.contest.remittere,† Nam si partes de cõcordia in cã app.lite nõ cõtestata ꝓcesserunt, valet iudicium, vt tenet Bal.in l.j.in fi.C.ne li.tertio prouo,& idem Bald.in l,fi. in
10 prin.C.de temp.app.vbi per istum,§.dicit, †valere pactum, ꝙ in cã app.procedať absq; libello,& lit.cõtestatione, & vtraq; parte p̃sente.Et hoc ꝓ singulari tradit Ro.in no.cccclxxij.Et ita discur rẽdo patet ex p̃dictis ꝙ rõne p̃sentię partiũ in cã app. litis ꝯte nõ requiritur,& si fiat,vr̃ facta ex abundanti, vt in d.c. Raynal. & in gl.in d.c.ꝑ venerabilẽ.vr̃ habere locũ in cã principali, & non in
11 cã appel.per supradicta.¶ †Tertia cõclusio est, ꝙ si altera pars p̃sens sit per contumaciam,ꝓcedi põt ad diffinitiuam lite nõ cõtestata in cã appel.vt est tex.in l.fi.§.illud.C.de tẽp.app.vbi Ang. dicit,ꝙ ẽt ita erat de iure fforum.alleg.tex.in l.Iulius Phebus. quæ est l.fi.cũ gl.in ver.egisset.ff.ad Treb. Et hoc intelligiť, qñ fuit lis contestata in cã principali,quia illa litis contest. sufficit, vt Abb. dicit.Secus si lis nõ fuerit cõtestata,vt est tex.hic. & ita declaratur tex.in d.§.illud.ſm Bal.hic. Et hoc verum intelligitur, quando in cã prin.necessaria erat litis cõtest.aliàs secus,quia lit.contest.non
12 requiriť in cã prin.pariter nõ erit necessaria in cã appel.†cũ eiusdem sit naturę cã app.cuius est cã prin.no.Ang.in l.j.in prin.ff.an
13 per alium.per illum tex.& not Old.in consi.xij.qõ.j.est. ¶ †Extra gl.quæritur,an in cã nullitatis litis ꝯtestatio requirať. Et ꝯclo est breuiter ꝙ sic, si de nullitate agatur principaliter.secus si incidẽter per viam except. & ita latius Abb. hic concludit post alios, quos refert.& idem Spec.de lib.conce.§. nunc dicendum. ad fi. ver.quid si sententia.Bald.in l.j.in fin.C.de ordi.iudi. cum cõcor. vt prosequitur Peru.in c.dilecto.in xij.q.j.eo.& idem tenet Bald. in l.tale pactum.§.qui prouocauit.in xiiij.q.ff.de pac.no. Ro. in v.
14 deci.in tit.de li.contest.in nouis.Nam qñ†principaliter de nullitate agiť,offi.iud.nobile intentatur,vt dicit Inno. in c.ij.in fin. de offi.iud.sequiť Bal.in l.si expressim.col.pe.ff.eo.ti.cum si. vt tradit
15 Peru.in d.c.dilecto.in ij.q.ergo necessaria†est lit.contest. quia qñ agitur officio iud.contra certam personam,litis contest. requiriť
16 c.fi.de offi.iud.no.Bald.in rub.ff.de interro.act.†Secus si incidenter per viam excep. de nullitate tractetur, quia super excep. lis non contestatur.vt s̃.dictum est in prima conclusione, nec super emergentibus,vt no.Bal.in auc.sed & si quis.col.iij.C.de testi.vbi allegat Inn.in c.qm̃ frequenter.vt lit.non conte. Facit quod not. Ang.in §.illud.in fi.in auc.de trien.& semisse.

SVMMARIVM.

1 *Honor debetur iudicibus.*
2 *Iudices sunt honorandi,præsertim digni,nu.3.*
4 *Magistratus dicitur onus cum honore,& principaliter onus.nu.5.*
6 *Superioris officium est prouidere & consulere ne partes sumptibus, & litibus uexentur.*
7 *Minor restituitur ne litibus & sumptibus uexetur.*
8 *Restitutio non datur pro minimo damno.*
9 *Appellatio ante sententiam ut ualeat, causa probabilis allegari debet.*
10 *Allegare non sufficit nisi probetur.*
11 *Notorium non releuat ab onere proponendi,nisi ex actis colligatur.nu.12.*
13 *Clemen. appellanti, quæ requirit expressionem causæ non satis fit per relationem ad acta.*
14 *Appellari potest ante sententiam de iure canonico. secus est de iure ciuili.*
15 *Iurisdictio delegata præueniri potest per ordinarium.*
16 *Dolus aduersario prodesse non debet.*
17 *Iudex appellationis quanuis non habeat iurisdictionem super negotio principali,potest tamen condemnare in expensis.*
18 *Appellatio si declaratur frustratoria causa remmittitur ad iudicem à quo, etiam si causa appellationis cum toto negotio cõmittatur, & debet expresse remitti. nu.20.*
19 *Commissio cum negotio principali facta censetur nisi appellatio minus legitima declaretur.*
21 *Iudex ad quem iustificata appellatione sobrogatur loco iudicis à quo ut de causa principali cognoscat.limita,nu.23.*
22 *Iudex à quo,si est mutatus potest cognoscere de causa principali,quanuis appellatio fuerit iustificata.*
24 *Causis in maioribus quis non cogitur litigare coram inferiori.*
25 *Præscriptio non interrumpitur per lit.conte.factam coram iudice incompetenti,nisi exprimatur aliquid quod inducat malam fidem,nu.28.*
Neque quando processus est nullus.nu.26.
Nec per citationem nullam,nu.27.
29 *Nullus actus parit extrinsecus aliquem effectum.*
30 *Confessio nulla facta in iudicio incompetenti ex coniecturis facit indicium ad torturam.*
31 *Clausulæ,appellatione remota,effectus,an innouetur per cap. ut debitus.*
32 *Regula prohibitiua inspicitur.*
33 *Clausulæ,appellatione remota,effectus,nu.34.& 36.*
35 *Clausula,appellatione remota,non est multum præiudicialis, & quare.*
37 *Appellatio in quibusdam causis in possessorio admittitur,nisi sit clausula,appellatione remota.*
38 *Clausula,appellatione remota,de consensu partium apposita,absolutè appellationem tollit.*
39 *Nuntij destinatio an suspendat iurisdictionem,& quando.*
40 *Rescriptum impetratum non facta mentione de lite inchoata coram ordinario,non ualet.*
41 *Commissio facta in curia de causa non facta mentione litis pendentis, extra curiam,non ualet.*
42 *Litis pendentis mentione non facta in rescripto, etiam sine dolo, uitiat rescriptum.*
43 *Litis pendentis mentio fieri debet si lis est contestata non aliter.*
44 *Lis pendere dicitur per citationem.*
45 *Citatio non intimata an inducat litis pendentiam.*
46 *Impetratio de iure ciuili non ualet lite inchoata coram ordinario, nisi detur eius negligentia.*
47 *Auocatio causæ ab ordinario non fit per inferiorem à papa, etiam legatum de latere.*
48 *Delegati iurisdictio potest præueniri per ordinarium ante præsentationem literarum.*
49 *Iurisdictio ordinarij fauorabilis est,delegati odiosa.*
50 *Præuentio fit per citationem ad excludendum ordinariũ,& quid in delegato.*
51 *Lex noua non distinguitur secundum iura antiqua, quando constat de mente legis.*
52 *Consilio sapientis iudex non cogitur causam cummittere.*
53 *Iudex potest reuocare causam commissam consilio sapientis etiam inuitis partibus.*
54 *Iudex qui causam consulendam imperito committit,non excusatur.*
55 *Iudex potest committere causam consilio sapientis,etiam inuitis partibus.*
56 *Appellationi in dubio deferendum est.*
57 *Appellatio regulariter est permissa.*
58 *Appellationi in dubio deferendum non est, ubi appel prohibetur.*
59 *Appellatio in dubio non debet pronuntiari deserta.*
60 *Inimicitia causata ex propria culpa, an possit allegari, & hoc quando culpa ad causam ordinata est.nu.61.*
62 *Reuocatio iuris causata ex inimicitia intelligiť,nisi culpa eius interuenerit.*
63 *Appellans temere quibus penis puniatur*
64 *Expensis non est condemnandus,qui confisus est auctoritate alicuius magni doctoris.nu.66.*
65 *Iudex excusatur,si secutus est consilium famosi doctoris.*
67 *Expensis facilius pars excusatur, quàm iudex, in syndicatu.*
68 *Iudex non excusatur ex consilio alterius.*
69 *Iudex delegatus an de causa principali cognoscere possit, quando pronuntiatur ꝙ appellatio ab interlocutoria legitima sit.*
70 *Commissio causæ uidetur cõtinere oĩa necessaria mediate, uel immediatè.*
71 *Iudex qui de causa appellationis cognouit illa iustificata, de causa principali cognoscit.*
72 *Commissio extenditur etiam ad ea, quæ utilia sunt.*
73 *Commisso uno, accessorium committi uidetur, sine quo, licet actus expediri possit,melius tamen cum ipso expeditur.*
74 *Iudex appellationis an possit procedere in causa principali, omisso articulo appellationis,*
75 *Appellans contumax reputatur quo ad iudicem à quo.*
76 *Appellans non potest allegare litis pendentiam corã iudice à quo.*
77 *Litis pendentiam allegare non potest, qui procurat conueniri coram aliquo iudice.*
78 *Iudex appellationis de causa principali non cognoscit, nisi appellatio iusta pronuntietur.*
79 *Appellationis,& querelæ diuersa sunt remedia.*
80 *Iudex inferior ad quẽ appellatur omisso articulo appellationis de cã principali cognoscere potest,dummodo talis sit,qui per uiam querelæ adiri possit.*
81 *Iudex qui per uiam querelæ adiri non potest,nõ poterit de causa principali cognoscere omisso articulo appellationis.*
83 *Nisi iudex à quo appellationi detulisset,nu.82.*
Causa appellationis exprimi debet specialiter.
84 *Appellans non potest dicere notario habeas pro expressis causas grauaminis,quia cras dabo tibi in scriptis.*
Nisi sequens dies esset intra tempora appellandi,nu.85.

1 VT debitus ¶ †Primo no.ꝙ honor debetur iudicibus.Proprie tñ hic tractať ne iudicibus inferať iniuria ex appellatione frustratoria, vt dr̃ in d.l.fi.C.qñ prouo.in fi.ibi,iniuriam ex superuacua applõne fieri prohibẽtes.Et ideo tex.ibi,in prin.magis proprie loquiť, dum inquit,oẽm honorẽ saluũ iudicibus reseruantes.In se tñ dictum
2 verũ est,†ꝙ iudices honorandi sunt,qa magistratus ad honorem ꝑtinet l.cui muneris.ff.de mu.& ho.Bonus tex.in §.pretorũ quoque edita.ibi,qui honores gerunt,id est,magistratus.insti.de iure gẽ.& ciui.Et qui est in magistratu,dr̃ esse ĩ honore.xl.dis.in c.fi. c. Deus oĩpotens.j.de acc.& in l.j.C.si quacũq; p̃di.pote.in l.j.C. si rector ꝓuin.vbi Bal.& in l.ꝯtinet.ibi,iure honoris, qđ sustinet.ff. qđ met.cau.& qđ ibi Bal.Facit tex.ĩ l.honor.in prin.ff. de mu. &
3 ho.no.Bal.ĩ l.sed & reprobari.in prin.de excu.tut. †Et alibi dicit, dignos

dignos iudices esse honorãdos, in auc. de cõsu. §. pen. vbi gl. ĩ ver. dignos. †Onus tamen cum honore in magistratu cõcurrit, vt no. per gl. in c. si cõtra vnum. in ver. probari. de offi. dele. in vj. & Abb. hic concludit, † ꝙ principaliter magistratus dicatur onus, & hoc videtur verum cõsiderato fine, ad quẽ sunt ordinati magistratus vt iustitia administretur. Et Arch. viij. q. j. in c. qui epatum desiderat. Idem dicit de epatu, qui magis nomen oneris, q̃ honoris est, vt dr̃ ea. cã. q. j. c. illud. In contrarium tamẽ facit tex. in d. l. cui muneris. ff. de mu. & ho. dum ibi dicitur, ꝙ magistratus magis ad honorem, q̃ munera publica ꝑtinet, & quia iura magistratum simpliciter honorem appellant, d. l. & in l. qđ ad honores ꝑtinet. in prin. in l. vt gradatim. ff. de mu. & ho. Sed responderi põt, ꝙ ista iura loquunt̃ ad differentiã publicorum munerum, q̃ sine honore deferuntur. vnde qui habet vacationem à muneribus publicis, simpliciter non excusatur à magistratu, in quo agitur de honore, & non de munere publico simpl̃r. ¶ †Secundo no. ꝙ superior cõsulere debet partibus, ne vexentur litibus, & expensis. Facit text. in c. finẽ litibus. §. de do. & contu. & ibi gl. Et ista de causa etiã minor. xxv. an. restituitur, ne litibus, † & sumptibus vexetur. l. minoribus xxv. an. ff. de mino. Et ita videt̃ ꝙ hoc ꝓ minimo dãno non reputet̃. †quia pro minimo damno non datur restõ. l. scio. ff. de in integ. resti. ¶ †Tertio no. ꝙ ad hoc vt applõ ante sñiam valeat, cã probabilis allegari debet, talis, scilicet, quæ si esset vera, deberet legitima reputari, & ita sola allegatio probabilis causæ sufficit, absque eo ꝙ probetur. Et hoc procedit quantum ad istum effectũ, vt applõ tanq̃ legitima admittatur, & iurisdictio iudicis applõnis fundetur. Facit tex. in l. cũ quedã. §. j. ff. de iuris. om. iud. Secus est, quantum ad hoc, vt applõ iustificetur, quia tũc veritas cãe debet probari, vt hic, & in c. interposita. j. eo. Et hoc modo procedunt iura, in quibus non sufficit † ꝙ aliquid allegetur. nisi probetur vt per glo. in l. si prius, in versi. egisset. ff. de no. oper. nun. cum concor. vt ibi ꝑ Alex. & facit qđ no. Bar. in trac. ad repri. in ver. asseratur, circa. fi. Et in tali applõne causa debet allegari, etiã si notoria sit, quia vt Abb. hic dicit.† Notoriũ non reuelat ab onere ꝓponendi, vt per gl. in cle. appellanti. eo. ti. idem Abb. post Io. and. & alios in c. accedens. el. j. §. vt lit. non contesta. & Car. in d. clem. appellanti. in v. q. & no. Peru. hi, in q. ix. †Hoc tamen limitatur, nisi notorietas ex actis colligatur, quia tunc etiam allegari non debet, & gl. in cle. appellanti. de alio notorio intelligitur. Ita Rom. in ij. deci. e. ti. in nouis. in ij. addi. vbi allegat Ant. de Bu. in d. cle. appellanti. Sed tamen hoc non videtur procedere in d. clemen. appelti. † q̃a cã debet exprimi nominatim, adeo ꝙ nõ sufficit, si exprimatur ꝑ relationẽ ad acta, vt dixi in c. cõsuluit. el. ij. §. eo. vbi videndũ est. ¶ Quarto no. ꝙ de iure cano. appellari põt ante sententiã. Secus † est de iure ciuili, vt in c. su ꝑ eo. el. ij. §. eo. vbi dictum fuit. Qđ tamen hic dicitur de causa legitima, & de iudice appel. etiam de iure ciuili ꝓcedit, casu quo ab interlocutoria appellet̃, vt no. Bar. in l. ait ꝑtor. §. ꝑmittit̃. ff. de mino. & in l. eius q̃. in vlt. q. de app. reci. & idẽ Bar. in l. eos. in prin. C. eo. Ang. in cõs. xciij. in cã accusationis. in ij. col. Ant. de Bu. ĩ c. olim. ij. gl. §. de excep. & tradit Peru. h̃, gl. in ver. ante sñiam. circa fi. ver. postremo. q̃rit̃. Et talis cã, de qua tex. h̃ loquit̃, exprimi debet codẽ die, quo appellat̃. aliàs dies applõnis trahit̃ ad diẽ cãæ, q̃a prius nõ h̃et sua essentialia, vt no. Bal. in l. ij. circa fi. ver. vnũ q̃ro. C. de epi. audi. ¶ †Quinto no. ꝙ & iurisdictio delegata ꝑueniri põt ꝑ ordinariũ, & q̃tũ ad ꝑoccupãdum iurisdictionem tempus præsentationis literarum attendit̃.[a] Facit qđ dixi in c. super eo. el. ij. in vlt. no. §. eo. & ꝓcedit tex. hic nõ obstãte ꝙ fuerit impeditus ille, qui impetrauit, nisi ab aduersario impediatur, vt Abb. hic post alios dicit. † Nam dolus tunc aduersario prodesse non debet, c. ex tenore. §. de rescrip. Facit tex. ĩ l. q̃uis. ff. de bo. aucto. iudi. pos. Nam licet quis teneatur, de casu, & ꝓpter impedimentum non excusetur, excusat̃ tamen, & de casu, non tenetur, quando culpa aduersarij contigit, vt est casus singu. qui allegatur in l. cum proponas. C. de nau. feno. Ad idem text. in l. qui offi. §. fi. de contrahẽ. em p. ¶ †Sexto no. quòd iudex appellationi non habeat iurisdictionẽ super negocio principali, potest tamen cõdemnare in expẽsis.[b] Facit tex. in cle. j. de rescri. Sed tamen cõsiderandum est, ꝙ immo iudex appellationis hic habebat iurisdictionem in causa principali, cuius occasione ille, qui appellauit cõdẽnat̃ in expẽsis, & ideo secũdũ regulam hoc videtur ꝓcedere ꝙ succũbens cõdemnat̃ in expẽsis, corã quo succubuit, c. finẽ litibus, §. de dolo, & contu. ¶ †Septimo no. ꝙ quando appellatio frustratoria declaratur, cã remittit̃ ad iudicẽ à quo, & hoc etiã procedit, si causa appellationis cum toto negotio principali, committatur. † Nam cõmissio facta intelligit̃ in negotio principali, nisi appellatio minus legitima declaret̃. ita Ro. ampliando istum tex. dicit in cõs. ccclxij. Quo ad primum. in ij. dub. alleg. decis. Dominorum de Ro. quæ est tertia eod. ti. in nouis. Et ad hoc facit, q̃a rescriptũ secundum ius cõe interpretat̃. c. cãm, quę. §. de rescri. merito ergo cõmissio facta de principali negotio ſm distinctionẽ huiusmodi decretalis, intelligit̃, & ꝙ applõ dicit̃ frustratoria, & ꝓnũciatur male appellatũ, † cã debet expresse remitti, vt ꝑ Rom. lxj. decisõ. vbi auditor. eo. ti. ĩ antiquis. ¶ †Octauo no. ꝙ iustificata appellatione, iudex ad quẽ loco iudicis à quo surrogat̃, & ipse de cã principali cognõscit. Et ista cõclusio videret̃ ꝓcedere ex eo, ꝙ iudex à quo videt̃ suspectus, c. ad hæc si in vna. §. eo. no. Bar. in l. eius qui in vlt. q. ff. de ap. reci. & in eos. in prin. C. eo. †Vnde si iudex à quo esset mutatus tꝑe, quo appellatio declarat̃ legitima, vel aliter[c] remota esset suspicio, à cessante ratione, & causa deberet ad eum remitti. Et ad hoc est tex. no. ſm vnum intellectũ in c. dilecto. vbi Ant. de Bu. in fi. & Are. ibi in vlt. col. §. de testi. ¶ †Secundo, ista cõclusio limitat̃ nõ ꝓcedere, q̃a appellatũ esset ꝑ p excep. q̃ veniret ad impediendũ processum, & ad declinandũ iurisdictionem iudicis à quo, q̃a tũc licet appellatio legitima ꝓnũtietur, iudex tamen appel. de causa principali non cognoscet, sed debet supsedere sicut iudex à quo facere debuisset, in cuius locũ subrogat̃, vt est tex. no. in c. olim. & ibi Abb. post alios ꝑ illũ tex. hoc dicit cir. fi de exce. & idẽ no. Imo. in c. exhibita. ĩ fi. §. de iudi. ¶ † Vltimo not. ꝙ in causis maioribus q̃s non cogit̃ litigare corã inferiori, q̃a reseruatur summo pontifici, vt hic, & ĩ c. quo ad traslationẽ. de offi. deleg. in c. q̃uis. de elec. in vj. in c. maiores. de Baptis. Ista tamẽ exceptio, quæ fit. in ver. saluis. necessaria non videtur, quia omnino hic intelligebatur, cum tex. in prin. loquatur de illo, qui conuenitur coram iudice idoneo, & hoc in causis maioribus verificari nõ potest. ¶ In glo. ij. circa fi. notandum est, † ꝙ ꝑscriptio non interrũpitur per litis contest. factam coram iudice incõpetenti.[d] Idem glo. fin. in d. l. si pater. cum si. vt per Abb. hic, & idem glo. xvj. q. iij. in c. placuit. §. potest. in ver. interupta. no. Spe. in ti. de li. contest. in §. fin. Et idem si alia ratione litis contestatio nulla sit, vt no. Bald. in d. l. si pater. facit tex. in §. illud. in auc. de exhi. re. vbi Ange. Et idẽ quando processus est nullus, vt no. Bald. in auctẽ. offeratur. col. fi. C. de lit. contest. & in ij. col. penul. versic. illud. C. de fruc. & lite. expen. in c. j. col. ij. vbi refert Iac. de are. de mili. vas. qui contu. Et est idem de citatione nulla, quæ præscriptionẽ non interrumpit. vt no. †Paul. de Cast. in l. j. in princi. ff. de feri. Bart. in l. accusatus. in fin. de adul. Prædicta † conclusio limitatur procedere, nisi coram iudice incompetenti tale quid exprimatur, quod habeat malam fidem inducere, quia tunc præscriptio interrumpitur in casibus, in quibus mala fides sufficit, vt declarat Abb. hic, post Ant. de Bu. in c. illud. & Abb. ibi in ver. sed quia §. dixi. de præscri, & idem Abb. in consi. xix. ad huius casus. circa fin. lib. ij. Nam mala fides ex indicijs probatur. l. pen. vbi Bald. C. de euic. †Et non est nouum, ꝙ ex actu nullo[e] aliquis effectus extrinsecus causetur. l. si vbi Bar. ff. de reb. eo. Facit quòd no. Bal. in l. clarum. in fi. C. de aucto. præstan. & in l. magistratibus. ff. de iur. om. iudi. de cõfessione nulla, † quia facta sit in iudicio incompetenti, & tamen secundũ eum, ex cõiecturis iudicium[f] facit ad torturã, & no. in c. at si clerici in prin. §. de iud. ¶ In gl. ante sententiam, communis conclusio est vt Abb. post alios tradit hic, ꝙ per istam constitutionem nihil innouetur, † quo ad clausulam, appellatione remota, vt etiam dictum fuit in c. pastoralis. in j. q. Abb. §. eo. Et pro declaratione considerandum est, ꝙ aut loquimur post sententiam diffinitiuam, & clarum est ꝙ clausula, appellatione remota, effectum suum producit, quia ista cõstitutio isto casu non loquitur. Aut ante sñiam, ꝓut loquitur tex. hic, & tunc aut appellat̃ sine causa legitima, & clã, applõne remota, nihil vr̃ operari, q̃a etiã sine dicta clausula, appellatio

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Attenditur. Declara vt j̃. col. vj. per eundem.

b ¶Hie. Gigas. Expensis Vide pulchre per d. And. Sicu. in consi. l. inci. illud afferat in medium. col. iij. ad fi. cum prin. seq. j volu.

c ¶Syl. Ald. Vel aliter. Contra hanc conclusionem extat Ferrariæ statutum sine aliqua ratione ꝙ ego aliàs ibi docebam ostendens propterea iniquum esse & restringendum.

d Syl. Ald. Incompetenti. Vide Io. Franc. Balb. in trac. de pscr. col. totius tra. cclxxv. ¶Adde Alex. in l. ij. C. de eden. Ro. in cõsi. ccccxij. Fely. c. gratum. de off. deleg. Ias. in l. morte. de iuris. om. iu. & in rub. de in ius voc. & in l. iij. de eo per quẽ factum erit. Hippoly. Mar. no. ccxci. Fallit vbi haberi non potest copia iudicis competentis. Alberi. in d. l. si pater. Facit Bar. in l. i. C. de naufra. lib. xi. Ego vero dico ꝙ si reus errore actoris non; declinando vel subterfugiendo abusus fuerit interrupta est præscriptio, quin etiam valebunt testimonia defunctorum testium qui corã competenti repeti non possunt.

e ¶Ex actu nullo. Adde eundem Deci. in c. oblate. §. hoc e. ti. in ver. nam non est nouum. & vide eundem in c. cum M. Ferrariens. de consti. in versi. & etiam videtur ꝙ dicit ꝙ etiam si actus per quem papa ad se causam auocat, fit nullus. tamen auocatio tenet. vide etiam eundem Deci. §. in c. vt nostrum. in prin. ibi, & hoc in fortiori casu.

f ¶Iudicium, Vide omnino per Fel. in c. olim. de rescri.

appellatio omnino non admittitur, vt hic. Nam talis prohibitio potius videtur facta virtute huius constitutionis, quæ iure ordinario innititur, quàm per clausulam, appellatione remota, quæ accidentaliter venit, arg. eius quod no. Bal. in l. fi. de offi. proconsul. & no. in l. filio, quem pater. de lib. & post. facit tex. in l. antepe. ff. ex quib. cau. ma. Aut appellatio fit ex causa probabili, & legitima. quo casu deberet admitti, per tex. hic, tamen prohibetur per clausulam, appellatione remota, quæ in rescripto reperitur & illa præualet, & attenditur per rationes, quas Abb. inducit hic. Et ad hoc bene facit tex. in c. j. in fi. supra de rescrip.

32 † Et quia inspicitur regula prohibitiua, vt no. Bar. per illum text. in l. iij. §. liberti. ff. de suspec. tut. & in l. si Rufinus. C. de testa. mili. Et quia ista constitutio non permittit appellationem, sed solum videtur limitare & restringere facultatem appellandi, quæ prius competebat, & appellatio ex iusta causa non inducitur, per istum tex. sed videtur procedere secundum iura antiqua.

33 † Et subijcit d. Abb. hic, quod dicta clausula operatur plures effectus, in quibus aduertendum est, quia sunt quidam effectus, qui respiciunt ipsam appellationem, quidam vero extrinsecus veniunt. ¶ Primus effectus respectu appellationis, ponitur in d. c. pastoralis. ¶ Secundus habetur hic, quia licet ante sententiam appellatio ex causa legitima admittatur, vt hic, tamen si apponatur illa clausula, appellatione remota, non poterit appellari, vt supra dictum est.

34 ¶ † Ex hoc etiam tertius effectus colligitur, quia licet in causa, appellationis, non probatum probabo. c. cum Io. de fi. instr. l. per hanc. C. de temp. app. tamen stante dicta clausula appellatio per hoc non deberet admitti. aliàs semper appellans diceret se velle probare non probatum. Et ita illa clausula frustratoria redderetur, vt Abb. hic in pe. effectu conclu. lit contra Ant. de Bu. qui dicebat tali casu admittendum esse appellantem, non obstante dicta clausula, quasi talis casus esset approbatus à iure, quod reprobatur, vt per Abb. hic. Et pro dicto Abb. facit, quia quod dicitur in d. l. per hanc. & in d. c. cum Io. procedit quando appellatio admittitur. tunc enim effectus appellationis est, quod non probatum probari possit. Et ita præsupponitur, quod appellatio admissa sit. Sed stante dicta clausula appellatio prohibetur admitti. ergo non potest habere locum quod dicitur in iuribus prædictis, quia quando in dispositione aliquid præsupponitur, non habet locum dispositio, nisi præsuppositum verificetur, vt not. in l. mancipia. C. de ser. fu. vbi Iac. de Bu. & Ful. hoc dicunt, & tradit Ro. in sing. cccclxxxvj. statutum. Et quia clausula, quæ appellationem prohibet, debet attendi, cum sit prohibitiua, & magis specialis. l. iij. §. liberti. ff. de suspec. tut. & quod ibi Bar. Sed tamen pro opi. Ant. de Bu. alia ratio induci potest, quia negari non potest, quin dicta clausula odiosa sit, dum tollit appellationem, vt dictum est in d. c. pastoralis. ideo debet restringi, vt in regula, odia. de reg. iur. in vj. Vnde intelligitur tollere appellationem, quæ respicit iniquitatem, vel imperitiam iudicis l. j. in princi. ff. eod. non autem quæ fundatur in negligentia partis, quæ probationes omisit, quia in tali appellatione iudex non offenditur. Sed responderi potest, quòd superior apponendo talem clausulam, potuit alia ratione moueri, videlicet vt finis litibus imponatur arg. cap. finem litibus. de do. & contu. l. properandum. in princi. C. de iud. Et ista ratio esset generalis. Et quia cum dicta clausula generaliter apposita sit, intelligi debet generaliter. licet maior ratio in vno casu, quàm in alio esse videatur. l. j. §. quòd autem. ff. de aleator.

35 † Et quia talis clausula, quæ appellationem remouet, non est multum præiudicialis, cum appellatio per superiorem recipi possit, vt dicitur in d. cap. pastoralis. Vnde illa ratio, non probatum probabo, erit iusta causa ad mouendum superiorem, vt appellationem recipiat, sed tamen quo ad iudicem à quo, dicta clausula bene operatur, quia tollit appellationem, vt supra dictum est. ¶ Quartus effectus est quòd licet

36 † in possessorio appellari non possit, vt no. in l. j. C. si de momen. pos. fue. appel. Inn. in c. significantibus. de ope. no. nun. Spe. co. ti. in §. quibus. in ver. vj. tamen si dicta clausula apponatur, prohibitio appellationis ampliatur, & non poterit appellari etiam vbi aliàs in aliquo casu speciali appellaretur, ad hoc vt clausula aliquid operetur, vt no. dicit Bald. in l. ij. in prin. C. eo. ver. circa hunc articulum.

37 † Et ideo cum appellatio in quibusdam casibus super possessorio admittatur, vt per Bar. in l. ij. col. ij. ff. de ap. reci. & per gl. in d. l. vnica. in ver. momento. vbi Bald. & Ang. & no. Fed. in consi. lxxvj. domino auditori. in fi. Abb. in cap. cum ad sedem. in vlt. char. de resti. spol. & in consi. lv. in causa, quæ lib. ij. infertur quòd dictis casibus non poterit appellari, si dicta clausula apponatur. Et idem videtur dicendum in alia materia, vbi appellatio prohibetur.

38 ¶ † Quintus effectus insurgit, si dicta clausula de consensu partium apponatur,[a] quia tunc absolute appellatio tollitur, secundum Bald. in l. ij. in fi. C. eo. Alleg. tex. in l. fi. §. fi. C. de tep. appel. quasi velit quod tunc de consensu partium appellatio remota videatur. Et idem Anto. de Bu. & Abb. in d. c. pastoralis. & Bal. hic, col. ij. ver. & pone quod partes, quod late disputat, & finaliter concludit quod appellari non possit, nisi dolo, vel lata culpa iudicis inique pronuntietur. Et sequitur Perusi. in d. c. pastoralis. in xiiij. effectu. Et notandum est, quod quando renuntiatur appellationi, vel clausula, appellatione remota, est apposita à iure, nullo casu appellari potest, & non habet locum c. pastoralis. vbi dicitur, quod potest appellari in casibus expressis in iure. ¶ Nam illud procedit, quando ab homine appellatio prohibetur, hoc est à superiore, vt no. voluit Hosti. in c. pastoralis. §. fi. supra de offi. deleg. quod multum notandum est, secundum Ant. de Bu. ibi, circa fi. in ver. & aduerte. quod dicit magnam esse limitationem ad d. c. pastoralis. Sunt alij effectus, qui extrinsecus veniunt ad appellationem. quos Abb. hic Perusi. & Mod. in d. cap. pastoralis. prosequuntur. ¶ In glo. in ver. si dicat, ibi, correcta sunt. gl. bene dicit quantum ad hoc,

39 † quia hodie non suspenditur iurisdictio ex eo simpliciter quòd nuntius transmittatur. Si vero destinatio nuntij facta sit ex causa appellationis, vt in cap. dilecti supra eo. iste effectus non tollitur, quia text. hic non tollit appellationem legitimam, secundum Abb. hic. Hoc prima facie videtur contra tex. qui inducit nouam formam appellandi. ergo videtur tollere appellationem legitimam, secundum antiqua iura. Sed intentio Abb. fuit, quod etiam hodie destinatio nuntij, facta ex causa appellationis, habeat vim appellationis, si seruetur forma, quæ hic ponitur, prout Abb. dixit in d. c. dilecti. quia per istum tex. non tollitur effectus de quo in tit. de cle. peregr. quod arripiens inter sit sub protectione apostolica. Et hoc intelligitur in processu præiudiciali. Secus si processus non sit multum præiudicialis, vt Abb. hic concludit, & posteriores sequuntur, per tex. in l. ignorare. C. de resti. in integ. Sed tamen hoc non videtur verum duplici ratione. Prima, per tex. in c. meminimus. supra eo. in fi. vbi de isto priuilegio peregrinationis loquitur, & præcise dicit non esse aliquatenus procedendum. Nam ista verba inferunt, quod nullo modo contra talem absentem procedatur. Facit tex. in c. at si clerici. in prin. ibi, aliquatenus condemnandum. de iud. & in c. decætero. de testi. Secunda ratio est per tex. in cap. j. infra de cleri. peregri. vbi dicitur quòd hi, qui Romam accedunt, cum rebus eorum, debent esse apostolica protectione securi. Nam ista verba inferunt, quod nullo modo possunt molestari, quia securus dicitur, qui nihil timet, vt dictum fuit in cap. ex parte supra eo. Et sic verba istius priuilegij vlterius procedunt, & non videtur habere locum quod dicitur in d. l. ignorare. De hoc etiam dictum fuit in c. meminimus. supra eo. ¶ In ea. gl. ibi, iurisdictio ordinaria iam

40 cepta. No. secundum gl. † quod non valet rescriptum impetratum non facta mentione de lite inchoata coram ordinario. & idem glo. in cap. prudentiam. §. sexta. in ver. iustam. & ibi Abb. de off. deleg. bonus tex. in cap. inter monasterium. vbi Abb. in iiij. no. de re iudi. no. Saly. Paul. de Cast. in l. fin. C. vt lit. pen.

41 † Et ideo non valet commissio facta in curia, non facta mentione litis pendentis extra curiam, vt tradit Roma. xx. decis. dic quòd si in aliqua. de rescr. in antiquis Et procedit ista conclusio, etiam si absque dolo, de lite pendente non sit facta

42 † mentio in rescripto, vt no. Bald. dicit per illum text. in cap. fin. vt lit. penden. Similiter prædicta conclusio locum habet, etiam si sola citatio facta sit coram ordinario. & ita loquitur glo. hic, & in d. §. sexta. sed in contrarium videtur decisio Bal. in l. j. in fin. C. de rela. vbi dicit, quòd in curia Romana seruatur,

43 † quòd debeat fieri mentio, si lis est contestata, non aliter. Et secundum eum rationabile est, quia ante litem contesta. causa non est in aliquo statu. Hoc, quod Bald. dicit, posset habere locum de consuetudine, vel stylo curie. Sed de iure conclusio glo. verior videtur, quia per solam citationem iurisdictio perpetuatur, vt not. in cap. gratum in cap. relatum supra de offi. deleg. Facit quod habetur in cap. pen. de foro compet. Et non videtur esse de intentione summi pontificis, quòd adimatur causa ab ordinario, in qua facta sit præoccupatio, arg. l. vbi ceptum. ff. de iud. & in terminis no.[b] Pet. de anc. in consi. xvj. viso processu, vbi concludit,

44 † quòd lis dicitur pendere per citationem, & de tali lite mentio fieri debet. & est tex. in clemen. fi. vbi lite pendente dicitur facta citatio, quæ ad citatum peruenit,

45 † immo in præiudicium impetrantis citatio simpliciter facta sufficit, licet nondum limitata[c] sit, vt Ro. tradit in consi. cccxxx. circa primum. col. j. in fin. versicu. illud autem & idem. Roma. in vj. decis. no. vtrum. in xj. deci. nota secundam. in nouis. xviij. decis. item si actor, circa medium. Et prædicta conclusio glo. hic, de plano procedit de iure cano.

46 † Secus de iure ciuili, quia impetratio non valet lite inchoata coram ordinario, nisi

ADDITIONES.

a ¶Hyero. Gigas Apponatur. Adde eundem Deci. in c. pastoralis. in iij. col. in ver. secus si à statuto. supra hoc eo. tit.

b ¶Syl. Ald. Et in terminis. Vide per d. Ias. in l. ij. in iij. col. in prin. C. vt lit. penden.

c ¶Limita. Falsum est. & Roman. ibi male consuluit, quia ante executionem nondum est citatio. & licet non vti, & pœnitere.

rio, nisi detur negligētia ipsius ordinarij, vt no. Bal. dicit in l. ij. cir-
ca fi. C. vt lit. pen. Videt̄ tñ ꝙ ex certa scientia principis cā posset
47 committi absque negligentia ordinarij. † Et talis auocatio causæ
ab ordinario fieri pōt per summum pontificem, nō autē per infe
riorem, etiam legatum de latere, vt no. Spec. in ti. de leg. in §. nūc
ostendēdum. ver. legatus. Abb. in c. j. col. ij. de off. leg. & in c. vt no
strum. in iij. q. s̄. eo. ¶ In fi. gl. circa intellectum tex. ex glo. eliciun-
tur duę conclusiones. Prima, ꝙ tex. hic in principio habet locū in
iudice ordinario. Secunda, ꝙ etiam text. procedat in delegato.
48 Circa primam, vt distincte procedamus, conclusio est, † ꝙ iurisdi
ctio delegati à summo Pontifice potest per ordinarium præue-
niri, ante, q̃ litere sint delegato præsentate. & ideo non sufficit ꝙ
literæ impetratę sint. & ita tempus date non attenditur. Sed prę-
cise tēpus præsentationis literarum inspicit̄. Et istum intellectū
simpl'r sequunt̄ Vinc. & Host. & Imol. hic. Et secūdum istū intel-
lec. ponderatur, ꝙ facta sit citatio per ordinarium ante præsenta-
tionem literarū. & verba illa, si prius, debēt referri ad principiū,
dum dr̄, si quis coram idoneo iudice conuenerit aduersarium
priusquā &c. Gof. posuit alium intellectum, & dicit, ꝙ nō sufficit
ꝙ citatio facta sit ab ordinario ante præsentationem rescripti, sed
consideratur ꝙ citatus excipiat ante præsentationem rescripti, &
tūc ordinarius ꝓcedit. aliter ordinarius nō dr̄ præuenire. Vnde si
citatus ab ordinario præsentaret rescriptum post citationē ante,
q̃ ipse exciperet, nō esset præoccupata iurisdictio. Et pro isto in-
tellectu ponderatur tex. dum dicit, priusquam, referēdo ad illud
verbum, si dicat. Et sequitur Abb. post Io. An. & Ant. de But. hic,
quia istud c. dum tollit rescriptum, debet stricte intelligi, qñ non
vult ille, qui impetrauit, coram ordinario respondere, nec suas li
teras præsentare. Peru. reprobat istum intellectum, quia eo attā-
to sufficeret qñcunque literas præsentare, cum tempus non sit
limitatū. Sed pōt rñderi, ꝙ limitatum sit tp̄s, qñ reus comparet,
& contradicit. Et ipse Peru. sequitur intellectum gl. & antiquo-
rum, vt iurisdictio delegati ex sola citatione aduersarij præuenia
49 tur, † qa iurisdictio ordinarij fauorabilis est, delegati vero odiosa,
vt per glo. in cle. ij. de offi. or. & in c. j. de offi. dele. in vj. Vnde si in
50 † ordinarijs præuētio fit per citationem, vt alius ordinarius exclu
datur, c. pe. de foro compe. l. si quis postea. ff. de iudi. ergo idem vi
det̄ dicendum in iurisdictione delegati. Sed tñ opi. Goff. quæ cō-
munis est, ēt verior, per tex. hic, in versi. nō ob. si dicat, iunctis illis
verbis, priusquā, &c. quæ ad dictum verbum referuntur. Et sic cō
sideratur præsentatio, qñ reus dicit, & excipit, & non simpliciter
tempore citationis. Et cum de nouo hoc disponatur, tex. intelli-
git̄ prout loquitur, nec agitur hic simpliciter de præoccupatione
iurisdictionis respectu ipsorum iudicum, prout in pluribus ordi-
narijs Peru. dicit. Sed etiam considerandum est, ne impetrans in
prouisione sua deludatur, & absque culpa sua, à sua impetratio-
ne excludatur. Quæ ratio cessat in pluribus iudicibus ordinarijs.
Hic enim statim, ꝙ causa fuit commissa ab ordinario auocata in-
telligit̄, vt per glo. hic. & ideo non tractat̄ de præoccupatione iu-
risdictionis inter ordinarium, & delegatum. sed limitat̄, vt talis
abdicatio iurisdictionis facta ab ordinario ī causa specialiter de-
legata, tunc demū habeat locū, si literę præsentate sunt, qñ cita-
tus comparet, & opponit. Sed si nō sit facta præsentatio, qñ cita-
tus comparet, & cōtradicit, cogitur coram ordinario rñdere, &
ita est tex. hic. Et sic iste, qui literas impetrauit, commodo earum
priuatur propter negligentiam. Ex quo inferri vr̄, ꝙ si impeditus
fuisset, & literas præsentare nō potuisset, deberet excusari, ꝑ ea,
quæ habentur in c. plerunque. de rescri. Quod est no. ad dicta. s̄. in
v. not. ¶ Circa secundā cōclusionem Abb. hic tenet, tex. in princ.
nō habere locū in secundo iudice delegato. Et mouet̄, quia text.
hic loquitur de iudice idoneo. Sed iudex impetratus per secun-
das literas, excludi pōt ꝑ exce. primi rescripti. de quo mentio fa-
cta nō fuit in secundis literis. ergo nō vr̄ idoneus, cū per exce. re-
pelli possit c. j. de testi. Sed rñdet̄ ꝙ iudex dr̄ idoneus, licet ꝑ ex-
cep. excludi possit, gl. in cle. ij. in ver. cōpetenti. vt lit. pen. Scd̄o, &
melius, pōt rñderi, ꝙ exceptio nō competit, ex quo primum re-
scriptū præsentatū nō fuit, quia in præsentatione tota vis consi-
stit, vt hic. Secundo Abb. adducit, qa cōstitutio ista gn̄al'r loquit̄,
vnde nō debet extēdi ad ea, in quibus spāliter fuit ꝓuisum, arg.
l. sanctio legum. ff. de pe. Sed rñdet̄, ꝙ immo tex. hic, ēt exprimit
de iudice delegato assignato. Præterea, dato ꝙ tex. gn̄aliter loqua
tur, rō tñ decisionis, quæ in p̄sentatione ꝯsistit. ita militat in dele-
gato, sicut in ordinario. ideo nō debet distingui, vt deducit Peru.
51 hic. Ad qđ facit, † quia qñ constat de mēte legis, lex noua nō di-
stinguitur ſm iura antiqua. glo. no. in c. ꝯ Christianos. de hære. in
vj. per quam Imo. in l. si vero. §. de viro. in iij. col. ff. sol. ma. limitat
tex. in l. sciendum. ff. qui satis. cog. & Alexan. ibi hoc refert. Tertio
Abb. dicit, ꝙ sine culpa quis iure suo priuari non debet. Sed re-
spondetur, ꝙ non priuat̄ iure suo sine culpa, quia hoc contingit
propter negligentiam eius, qui p̄sentauit, vt patet ī ordinario h̄,
cuius rō militat ēt in delegato. Vltimo ſm Abb. facit tex. hoc, in
ver. salutis, ꝓut inducit̄ ꝑ antiquos. Nec rñsio Io. an. satisfacit, qa
attēta illa, proprie nō esset excep. Sed pōt rñderi, ꝙ sufficit ad h̄,
vt exceptio verificet̄ ꝙ r'a loquat̄ in casu, quo r'a loquit̄ licet nō
ꝓcedat in oī casu in quo r'a loquit̄. Vel tertio dici pōt, ꝙ ver. salis.
nō referatur ad principium decre. sed ad illud, qđ s̄. dictū est de
cā rationabili. ¶ In gl. in ver. assignate, cōsiderandū est, ꝙ aut lo-
quimur ex ꝑte delegati volentis p̄uenire impetrationē alterius.
& gl. hæc bene dicit, qa citatio requirit̄, vt ꝓbat̄ h̄, ibi, corā iō iu-
dice conuenire aduersarium. Aut loquimur ex ꝑte illius impe-
trātis, q debet p̄uenire ꝑꝑ negligētiā eius, & sola p̄sentatio suffi
cit. & isto casu tex. hic loquit̄ in ver. priusq̃. qa facta p̄sentatione
tollit̄ negligētia, q̃ isto casu cōsiderat̄, & nō agit̄ vt iurisdō ordina
rij pręueniatur per delegatum. quia cum talis causa specialiter
commissa fuerit, iam ab ordinario fuit abdicata, vt per glo. supra
& not. Inno. in cap. cum M. in fi. de consti. Et talis abdicatio ab or
dinario hic limitatur vt habeat locum, si literæ fuerint præsanta-
52 tę. aliàs secus, vt supra dictum est. ¶ † In gl. in ver. ex rōnabili cau-
sa, ibi, collatione sapientum, in hoc opi. Abb. videtur verior. vide
l. cet, ꝙ iudex non cogatur causam consilio sapientis committe-
53 re. † Nā si causa esset cōmissa, etiam inuitis partibus iudex po-
test illam reuocare, vt no. Bal. in l. ex illo. C. eo. bonus text. in l. ad
principem. ff. eo. vbi Ang. dicit, ꝙ iudex potest iudicare non expe
ctato consilio. Idem Ang. in l. j. C. de rela. ergo sequitur ꝙ non te-
neatur cām committere, vt cōcludit Peru. hic. & idem tradit Bal.
54 in consi. ccclx. ad euidentiam. lib. j. † Et ad hoc facit, quia non ex-
a cusatur iudex,[a] qui cām cōsulendam imperito cōmitteret, vt no.
Ant. de Bu. in c. ex literis. el. j. in v. no. de spon. & no. Ang. in l. filiusf-
a. in fi. ff. de iud. & idem Bar. in l. in bonorum. in fi. ff. de bon. pos.
Ergo dat̄ intelligi ꝙ iudex non necessitetur habere consilium al-
55 terius. † Econtra vero, si velit causam committere consilio sapien
tis, bene poterit, etiam inuitis partibus, vt no. voluit Innocen. in
c. super quæstionum. de offi. dele. sequitur Ang. in l. ij. C. de sen.
ex breuicu. reci. cum si. vt dixi in cap. intimasti. infra eo. ¶ In ea gl.
56 ibi, in tali dubio. no. † ꝙ iudex in dubio debet deferte appellatio-
ni. Et idem not. Bal. in l. de statu. ff. de testa, in l. properandum. §. si
autem. C. de iud. cum concor. vt dixi in c. de p̄tor supra eo. & tra-
57 dit Alex. in consi. cxvij. viso themate. lib. iij. ¶ † Et ratio huius con-
clusionis videtur, qui in dubitatio appellatio regularitet est per-
missa in qualibet causa, vt no. per glo. & ibi Ang. in l. qui restitue-
re. ff. de vendi. merito ergo in dubio secundum regulam debet iu-
dicari, iuxta glo. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. & in rub. de re.
58 iu. in vj. Ex quo inferri † videtur, quòd vbi appellatio regulariter
prohibetur, in dubio attenta regula, non esset appellationi defe-
rendum. Alia tamen ratio ad glo. hic assignari potest, quòd ideo
in dubio appellationi deferendū sit, quia de minori præiudicio
agitur quòd appellatio admittatur, quàm si appellatio reijcitur,
& ī dubio debet fieri illud, qđ minus præiudicat. l. j. ff. si quis cau.
59 Ex quo ibi no. infert Pau. de Ca. † quòd si dubitatur an appellatio
deserta sit, debet pronuntiari appellationem non esse desertam,
quia hoc minus præiudiciale videtur. Et ex ista ratione infertur,
quòd semper in dubio appellatio deberet admitti licet appella-
tio esset regulariter prohibita. Et ita indistincte cōclusio gl. habe-
60 ret locum. ¶ † In glo. in ver. rationabiliter, in fin. Ex glo. colligi vi
b detur ꝙ inimicitia,[b] quæ ex propria culpa causatur, non potest
allegari. Sed contrarium tenēt Ant. de Bu. Abb. & Moder. hic &
est dictum Innocen. in cap. cum I. & A. s̄. tit. j. Nec aliter glo. hoc
61 videtur velle, vt declarat Abb. hic. † Notandum tamen est, quòd
quādo culpa partis directo esset ordinata ad ipsam inimicitiam,
non posset talis inimicitia allegari, quia inimicia esset procurata,
62 vt no. tradit Bar. in l. j. §. cum quis. ff. de quæst. † Similiter quando
reuocatio alicuius inris causatur propter inimicitiam superue-
nientem, intelligitur, nisi culpa eius, qui velit reuocare, inimici-
tia superueniat, vt no. Bar. per illum tex. in l. cum in tabulis. §. quo
niam stuprum. ff. de his, qui. vt indig. Contrarium tamen videtur
probare tex. in l. iiij. in prin. de adim. leg. Sed breuiter considera-
ri debet, an verisimiliter testator voluntatem mutauerit, vt dicit
tex. in l. inimicitiæ. ff. de his, quib. vt indig. ¶ In glo. in ver. expen-
63 sis. Abb. hic contra Ioannem. And. concludit, quòd † de iure ca-
nonico temere appellans, alia pęna extrinseca vltra expensas
non

ADDITIONES.

a ¶ Excusatur iudex. Adde quod idem volunt Bal. & Saly. in l. iuris ignorantia. C. qui admit. & ibi etiam Pau. de Cast. & Moder.

b ¶ Hie. Gigas. Inimicitia. Vide quod no. Bar. in not. q. l. pe. in prin. ff. so. ma. & quod no. Fulg. in cons. cxxix. incip. visis duobus. vlt. col.

non puniatur.[a] prout ẽt tenuit in cap.ij.s̃.eo.per illum tex.vbi temere appellans tantum rrguit.Et facit tex.hic. & in c. reprehẽſibilis.s̃.eo. vbi ſimpliciter cõdẽnatur in expẽſis.Et in ſimili adducit gl.in c.j.de reb.eccle.non alie. in vj. Sed tñ iſtæ rõnes de facili euitari pñt.Nã primo tex.in d.c.ij.s̃.eo.nõ bene infert illud,quod Abb.dicit.quia vt ibi dixi, ſequeretur ꝙ temere appellans, ẽt nõ deberet cõdẽnari in expẽſis,ex quo ibi tm̃ arguit, & nulla pœna imponit.& tñ hoc falſum eſt,vt in tex.hic patet. Nõ ob.ſecundo ꝙ Abb.dicit ꝓ iſtũ tex.hic,cũ ſi.in quibus temere appellans ſimpliciter condẽnat in expẽſis. quia per hoc nõ excludit, quin alia pęna puniri poſſit.Et quia cõdẽnatio expenſarũ nõ reſpicit ſpecialiter temere appellantem.ſed ex regula cõi procedit,ꝙ victus cõdẽnet in expenſis.c.finẽ litibus.de dol. & cõtu. Vltimo nõ ob. gl.in d.c.j.de reb.eccl.nõ alie. in vj. quia ibi ſpãliter de iure cano. eſt data forma in alienatione bonorũ eccleſiæ,merito illa attenditur,& non leges,quę de iure ciuili loquunt. ſed in caſu noſtro de iure cano. & ſpecialiter non imponit pęna temere appellantibus.iõ leges quæ de hoc loquunt, ẽt de iure canonico vñr procedere,per ea quæ hñr in c.j.de ope.no.nunc. & latius dictũ fuit in d.c.ij.s̃.eo.†Quod tñ gl.dicit de expenſis,limitat, niſi appellãs iuſtam cãm habuiſſet, vt quia confiſus fuit auctoritate alicuius magni doctoris.quia tũc excuſatur ab expenſis,ſm Io.and. Et h̃ ſequit Ant.de But.& no.Bal.in c.veniens. el .j.verſ.eſt argm̃. s̃.de teſtib.vbi inquit,ꝙ †conſiliũ alicuius famoſi doctoris excuſat iudicem.Et idẽ † de expenſis tradit Ang.in l.terminato. C.de fruc. & lit.expẽ.& abb.in c.calumniam.in fi.j.de pœ.cum ſi. vt tradũt Peru.& Moder.hic. Conſiderandũ tñ eſt,ꝙ facilius vr̃ pars excuſari ab expenſis,q̃ iudex in ſyndicatu. † quia iudex vr̃ aſſerere ſe peritũ. † vnde propter conſiliũ alterius nõ excuſat. vt no. Bar.in l.in bonorum.ff.de bono.poſ.cũ ſi. vt dixi in gl.in ver.ex rõnabili cauſa.s̃.eo.In cauſa tñ appellationis,prout gl.loquit, ẽt pars minorẽ videt habere excuſationẽ,q̃ in cã principali,vt ſentit gl.hic in princi.dum dicit,hoc generaliter obtinet.& expreſſe glo.hoc tradit in c.finem litibus.s̃.de dolo & contu.vbi abb.declarat, & late hoc proſequitur.¶†In glo.pen.quæritur nunquid diſpoſitio huius decretalis habeat locum in iudice delegato, vt cognoſcere poſſit de cauſa principali, qñ pronunciatur ꝙ appellatio legitima ſit.Et breuiter abb.concludit poſt Ant.de But.& antiquos, quos refert ꝙ ſic. quia principalis acceſſorie venit ad cauſam appellationis,quæ committitur,& cũ ipſa cauſa principali,etiã acceſſoria includunt.c.prudentiam.in fi.de off.deleg. Sed tñ iſta rõ vr̃ dubitabilis.quia vt dicit Io.de Imo.hic,veniunt illa acceſſoria, q̃ neceſſaria ſunt ad expeditionẽ cõmiſſionis. l.ij.ff.de iuriſd.om. iud.no.in c.præterea.in c.ex literis.de offic.deleg. Sed in ꝓpoſita qõne cã principalis nõ vr̃ neceſſaria ad cãm applõnis, cũ ipſa cã appellationis ſine principali expediri poſſit. Et ad hoc bñ facit glo.no.in c.ſolet.in ver.ſuperiorẽ.de ſen.excõ. quæ dicit ꝙ etiam non veniunt ea,cum quibus cauſa facilius expeditur.¶ Non tñ recedendũ eſt à cõi opinione,quę ẽt verior videtur.† quia in cõmiſſione omnia neceſſaria veniũt merito,& immediate, vt declarat abb.per illum tex.in c.prudentiam. in §.ſexta. de off.dele. Et etiam dici poteſt, ꝙ cauſa principalis neceſſaria accedat ad cauſam appellationis,quando pronunciatur bene appellatum. quia ex quo cauſa non poteſt remitti per iudicem à quo,qui reputatur ſuſpectus,ipſe iudex appellationis debet cognoſcere,ꝑ tex.hic.Et ad hoc etiam bene facit,quia reſcriptum intelligit ſecundum ordinem iuris.c.cauſam quæ.s̃.de reſcrip.c.licet.præbẽ. Et ordo iuris videtur,ꝙ† qui cognouit de cauſa appellationis, illa iuſtificata,de cauſa principali cognoſcat,vt eſt tex.hic.& no. per gl.in d.c.ex tenore.s̃.de foro compet.Non obſtat quod dicit glo.in d.c.ſolet.quia de illa dubitari poteſt.†Nam commiſſio extenditur etiam ad ea quæ vtilia ſunt.vt no.Bal.per illum tex. in c. fin. de dolo & cotu. in ij.col. Et contra illam gloſ.tenet Areti. in c.de teſtibus.col.iij.extra de teſtib.†vbi inquit,ꝙ iſta eſt regula in diſpoſitione hominis,quòd vno commiſſo, acceſſorium cõmitti videtur, ſine quo licet actus expediri poſſit, melius tamen cum ipſo expenditur.allegat tex.in l.pen.ff.de vſufruc.& in l.quicũq;. §.ei q. ad vẽdẽdũ.ff.de inſti. ¶†Ex gl.abb.q̃rit,an iudex applõnis in cã principali ꝓcedere poſſit omiſſo articulo applõnis. Et ex dictis eius plures ꝯclõnes colligunt. Prima eſt in ſummo põtifice, q̃ omiſſo articulo applõnis de cõſenſu partiũ de cã principali cognoſcit,vt eſt caſus in c.j.§.j.e.ti.in vj.ibi,finito applõnis articulo, vel de partiũ voluntate omiſſo,ꝓcedat in negotio principali. Et licet tex.dicat de conſenſu partiu, idem tamẽ eſt de conſenſu ſolius appellati,quia appellans de hoc conqueri non poteſt, cum ipſe videatur habere intentum, vt abb.hic concludit poſt Com. poſtell.quem refert,& ſequuntur Moder.hic,quia appellans cõtumax reputatur,quantum ad iudicem à quo. c.ij.de dolo & cõtuma.lib.vj. † Et ideo ipſe non poteſt allegare litis pendentiam †coram iudice,coram quo fuit contumax,vt per Bar.in l.quãuis. ff.de dam.infec.& in l.ſepulchri.ff.de ſepul.viol.cum ſi. † Et quia ille, qui procurat conueniri coram aliquo iudice, litis pendentiã allegare non poteſt,vt no.Bal.in l.j.col.fi.C.commu.deleg.In cõtrarium[b] tamen multum facit tex.in d.c.j.dum partium conſenſus requiritur. ergo conſenſus vtriuſq; partis exigitur. Et vr̃ hoc tenere Dom.poſt Io.and.in d.c.j.§.poſt hoc.col.pe. Et hoc verius videtur,quia durum eſt à verbis literæ recedere, quæ de conſenſu partium loquitur. Non ob. ꝙ appellans conqueri non poſſit, ex quo ipſe volebat cauſam expediri per iudicem ad quem,quia pro reſponſione conſiderandum eſt,ꝙ appellans expectabat iudicium iudicis ad quem,in cã principali condõnaliter ſm naturã appellationis, videlicet caſu quo appellatio legitima prõnũtiet, iudex appellationis nõ põt† de cauſa principali cognoſcere,vt h̃ no.per gl.in c.ex tenore.de for.compe.& tradit Card.in conſ.cv. ſuper caſu præmiſſo.col.iiij. Si ergo omittatur articulus appellationis,non cognoſcit vt iudex appellationis,ſed per viam querelæ,vel ex tacita prorogatione. vt ſentit gl.in c.Romana.in ver.clericorum.de for.cõpet.in vj. ergo in tali prorogatione conſenſus vtriuſque partis neceſſarius videtur.merito loquitur tex.de conſenſu partium.Ratio autem allegata in contrarium haberet locũ ſi vt iudex appellationis procederet.Et facit ad prędicta,quia diuerſa remedia ſunt,appellationis & querelæ.† vt per glo.in cap. querelam.vbi abb.de procura.Facit glo.in c.cupientes.§.j.in ver. immediata.vbi Docto.de elec.in vj. ¶†Secunda concluſio,ꝙ ẽ à ſummo pontifice,ad quem appellatur, poterit omiſſo articulo appellationis,de cauſa principali cognoſcere,dummodo talis ſit qui per viam querelæ adiri poſſit. In iſto enim eadem ratio videtur,quæ in ſummo pentifice,vt abb.hic concludit.& tenet glo.in d.c.Romana.in prin.de fo.compe.in vj. Tex.tamen in d.c.j.videt deſignare prærogatiuam in ſummo pontifice,dum inquit:ſi nobis viſum fuerit. ergo in inferiori non videtur illud competere. & hoc tenet Card.hic.& Domi.in c.j.§.poſt hoc.col.penul.eo.tit. in vj.& idem Dom.in c.Romana.in prin.in gl.j.de foro compe.in vj. Et ad hoc facit, quia cum cauſa ſit inchoata coram iudice à quo,remoto articalo appellationis, videtur quædam aduocatio cauſę facta ab ordinario,quę ſummo pontifici reſeruatur.Et per inferiorem fieri non poteſt,vt s̃.dictum fuit in gl. in ver.dicat. Et quia via appellationis electa eſt. & ideo via querelæ non videtur eſſe in conſideratione. Non obſt.quod abb.dicit hic, de conſenſu partium.quia etiam agitur de intereſſe iudicis, ne ab eo ſine cauſa recedatur,vt hic dicitur. ¶†Tertia concluſio, quòd archiepiſcopus, & alius iudex, qui per viam querelæ adiri non poteſt, non poterit de cauſa principali cognoſcere, omiſſo articulo appellationis,vt eſt tex.in c.Romana.de foro compe.in prin. & no. per glo.in c.j.in ver.omiſſo.eo.tit.in vj. † Iſta concluſio limitatur niſi iudex à quo,appellationi detuliſſet. quia tunc tota cauſa ad iudicem appellationis deuoluitur.c.cum appellationibus.eo.tit. in vj.ita Dom.poſt Io.and.in d.c.j.col.iij.ver.ſed pone abb.& Moder.hic.Et probatur ratione, quia cum in omnem euẽtum à tali caſu cauſa principalis debeat cognoſci per iudicem ad quem, etiam ſi appellatio fruſtratoria ſit,merito de cauſa principali immediate cognoſcere poterit,omiſſo articulo appellationis, tanquam ſuperfluo.Facit tex.in cap.cum ceſſante.j.eod.ibi, ne proceſſus negotij friuolis occaſionibus retardetur. Et tali caſu cognoſcit tanquam iudex appellationis, cum aliter non habeat iuriſdictionem, licet ſecus ſit in caſibus ſupradictis. ¶†Poſtremo extra gl.abb. concludit quòd cauſa appellationis ſpecialiter exprimi debet,vt dicitur in clemen.appellanti.eod.titu. de qua dictum fuit in cap.conſuluit.el ij. s̃.eo. † Et ideo non poteſt appellans dicere notario. Habeas pro expreſſis cauſas grauaminis, quas tibi cras dabo in ſcriptis.vt no.dicit Ang.ĩ l.quidquid aſtringendæ.ff.de ver.obli.& ſequitur Imol.ibi. & Alex. † Et hoc intelligitur,niſi dies ſequens eſſet infra tempora appellandi.vt ſingulariter no.Bal.in l.ij.circa fin.verſ.vnum quero.C.de epiſco.audi. Et ita abſoluta ſunt omnia, quæ traduntur per do.abbatem hic. Reliqua per Moder.hic.

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Puniatur. Adde Deci.in c.inter cætera.in eo.tit.

b Contrarium. Et bene,& ita practicatur. Adde quòd quandoque etiam vtriuſque partis conſenſus,& iudicis ad quem,hoc efficere non poteſt, vt quãdo alterius intereſt,puta iudicis habentis iuriſdictionem infeudatam, qui poteſt interuenire,& oſtendendo ſe bene iudicaſſe,petere ſubditum,& cauſam ad ſe remitti. vel à denegatione appellare,vt ſępe in regno Franciæ, quãquam hoc ſit contra publicam vtilitatem, cuius ergo introducta eſt iuriſdictio, quam turpe, immo nefas eſt vſibus & quæſtui cuiuſcunque ſeruire. vt expoſtulat Alber. in l. imperium.ff.de iuriſdi.om.iudi.

SVMMARIVM.

1 *Cessante causa cessat effectus, nisi sit consumatus. nu. 8.*
2 *Necessitate temporis si quid statutum est, ea cessante, remouetur.*
3 *Metu periculi si quid concedatur, illo cessante, extinguitur.*
4 *Odio, vel fauore si quid statutũ sit, finita causa fauoris, vel odij, tollitur.*
5 *Causa propriè dicitur quæ habet rationem.*
6 *Causa impulsiua cessante, non cessat effectus, sed finali.*
Nisi in materia beneficiali. nu. 7.
9 *Ius quæsitum de iure communi fortius est, quàm speciali.*
10 *Causa si certo tempore requiratur, satis est quòd illo tempore adsit, quamuis postea cesset.*
11 *Immunitas consecuta ob numerum filiorum, illis morientibus, nõ extinguitur.*
12 *Causæ plures finales si sint, vna cessante non cessat effectus, quando quælibet de per se est apta ad illum producendum, nu. 13.*
14 *Causa impulsiua à finali quomodo cognoscitur.*
15 *Iudex delegatus suam interlocutoriam reuocare potest.*
16 *Iurisdictio delegati facilius extinguitur, quàm ordinarij.*
17 *Interlocutoria reuocari potest, quãuis ab ea appellatum sit.*
18 *Appellari potest è futuro grauamine, quando iudex comminatur.*
19 *Consilium sanum dicitur reuocare quod male factum est.*
20 *Errorem suum corrigere licet, & melius est à se quàm ab alio. & nu. 22.*
21 *Mutare consilium in melius, sapientis est.*
23 *Interlocutoriæ reuocatio an exigat partium consensum.*
24 *Liberè, hoc verbum, facit vt consensus alterius non exigatur.*
25 *Dubio proposito omni alio respectu præsumitur habilitas.*
26 *Appellari potest à comminatione.*
27 *Comminatio iudicis terrorem incutit, si iniusta, aliàs non. nu. 29.*
28 *Confessio facta ab eo, qui timens poni ad torturam appellauit, non tenet.*
30 *Appellari non potest à pœna legis.*
31 *Reuocari potest per iudicem quod facto eius queritur.*
32 *Interlocutoria reuocari potest, nisi habeat vim diffinitiuæ. nu. 36.*
Et an sine causa. nu. 33. & 34.
35 *Corrigere si quis velit factum proprium, causa requiritur.*
37 *Interlocutoria habens vim diffinitiuæ regulatur, vt diffinitiua.*
38 *Interlocutoria qualiter cognoscatur quòd habeat vim diffinitiuæ.*
Et quomodo ab ea distinguatur. nu. 39.
40 *Præceptum iudicis dicitur interlocutoria habens vim diffinitiuæ.*
41 *Interlocutoria qua quis se pronunciat incompetentem reuocari non potest.*
Nisi ab ea appellatum sit. nu. 42. Et quid in ordinario. nu. 43. Et quid si pronunciauit se incompetentem super aliquo incidenti. nu. 44.
45 *Interlocutoria bis cõfirmata reuocari potest. Et idẽ si bis fuit reuocata. n. 46.*
47 *Legatum tantum bis præstatur quando ab hærede debuit præstari, si per legatarium amittatur.*
48 *Interlocutoria lata de partium consensu non potest reuocari.*
49 *Iudex si causam committit consilio sapientis de voluntate partium, potest illis inuitis commissionem reuocare.*
50 *Iudex qui detulit appellationi, reuocare interlocutoriam non potest.*
Etiam de consensu partium nu. 51. quid in ordinario. nu. 52.
53 *Interlocutoria reuocari non potest à iudice, postquam fuit illi inhibitum.*
54 *Iudex potest ex officio interlocutoriam reuocare usque ad diffinitiuam, quãuis ad instantiam partis non possit post decem dies.*
55 *Interlocutoriæ reuocatio an fiat cã cognita, & an ea nõ adhibita valeat. n. 56.*
57 *Reuocari de facto debet quod de facto factum est.*
58 *Tenuta data sine partis citatione reuocari potest parte non citata.*
59 *Tenuta ex abrupto data, peti potest vt confirmetur.*
60 *Interlocutoria iam executa reuocari non potest, nisi causa cognita.*

1 CVm cessante. ¶ † Primo not. illud vulgatum. Quòd cessant cã cessat effectus.[a] * Idem dicit in c. magne. in fi. j. de voto. Facit tex. in l. gñaliter. C. de episco. & cle. & in l. adigere. §. quãuis. ff. de iure pa. † Et ideo ꝙ pro 2 necessitate tẽporis statutum est, cessante necessitate remouetur. j. q. j. quod per necessitatem. & j. q. vij c. quod pro 3 remedio. † Et ꝙ metu periculi concedit̃, finito metu extinguit̃, vt 4 no. Bal. ꝑ illũ tex. in l. j. C. de nau. feno. † Et quod propter odiũ, vł fauorẽ statutũ fuit finita cã fauoris, vel odij tollit̃, vt inquit Bal. ꝑ illũ tex. i l. fi. C. q ad liber. perue. non pos. Ex quibus ad notabilẽ q̃stionẽ inferẽ ꝑ Ro. in ɔś. ccccxiiij. in casu ꝓposito. & in ɔś. ccccvij. 5 i ꝓposito casu. Et cã hic sumit̃ ꝑ rõne, † vt no. Bar. in l. ij. §. fi. circa fi. ff. de do. Nã cã ꝓprie illa dr̃, q̃ habet rõnẽ. aliàs sine rõne abusiue cã dr̃: vt Abb. scribit in c. monasteria. j. ď vi. & ho. cle. alle. l. si ita stipulatus. §. possunt. in fi. ff. de ver. ob. Et ꝑdicta ɔclusio locũ ha- 6 bet cessante cã fi. † Secus est in cã impulsiua: qa illa cessante ñ tollit̃ dispositio, vt ꝑ gl. in c. post trãsla. de renun. in c. cupiẽtes. i prin. in ver. periculosis. vbi Io. And. & Do. de elc. in vj. & idem gl. in l. j. 7 §. sexũ. per illũ tex. ff. de postul. & in l. si mulier. C. de iu. do. † Hoc tñ fallit in mã beneficiali, vbi ꝑꝑ ambitionem refrenãdã, ẽt cessante cã ipulsiua, cessat effectus:[b] vt no. Abb. dicit ꝑ illũ tex. in c. 8 postulasti. in vlt. no. s̃. de rescri. Ol. in ɔś. cclvj. in pri. † Secũdo ɔclo limitat̃, nisi effectus esset cõsummatus,[c] & alicui esset ius quæsitũ:[d] quia tũc cessante causa, remanet tñ effectus: vt no. Bar. in l. ij. §. fi. de don. Alleg. tex. qui bene ꝓbat in l. fi. in prin. ff. vnde lib. Et idẽ no. Bar. in l. Titia. §. imperator. col. ver. pone ꝙ filij. de leg. ij. Et 9 hoc procedit, † q̃n effectus ɔsummatus est, & ius quæsitũ sit de iure cõi. Secus si de iure extraordinario, vt no. tradit Bal. in l. si ꝑ 10 ea. in viij. q. C. manda. ¶ † Tertio, cõclusio fallit, q̃n cã certo, & determinato requirit̃ tempore. q̃a sufficit causam adesse illo tempore q̃uis postea[e] cesset, vt no. Bal. declarãdo dicta Pet. & Cy. in l. gñaliter. C. de epis. & cle. vbi inducit tex. in l. quæcunque. §. fi. ff. de pub. Et ad prædicta bene facit quod no. ɔcludit Io. and. in re. 11 decet. de re. iur. in vj. † ꝙ si pater ꝑꝑ numerũ filiorũ immunitatẽ cõsequit̃, q̃uis postea numerus filiorũ deficiat, nõ tñ priuilegiũ immunitatis extinguit̃. Et sequit̃ Bar. in l. ij. §. nõ solũ. ff. de excu. tu. Pau. de Ca. in l. si cum dotem. §. maritus. ff. sol. ma. & late tra- 12 dit Io. de ana. in ɔś. vlti. circa dubium oblatũ. ¶ † Quarto, ɔclo fallit q̃n essent plures causæ finales, quia tunc vna cessante nõ cessat effectus.[f] §. affinitatis. inst. de nup. l. liberorũ. in prin. vbi Bar. ff. de his, qui no. infa. & idem Bar. in l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuileg. cre. & in l. j. col. pen. ff. sol. mat. Limitatur hoc per Abb. hic, 13 † non procedere, quando quælibet causa per se non sufficit, ad producẽdũ effectũ, de quo agit̃.[g] ꝑ tex. in c. q̃m frequẽter. §. porro. iuncto. §. sin autẽ. vt lite nõ contest. Sed põt dici ꝙ causæ nõ vi- 14 dentur finales, ex quo quælibet nõ sufficit, vt d. §. affinitatis. † Nã cã impulsiua à finali cognoscitur, q̃n illa cessante, non cessat dispositio,[h] vt no. Dom. post Ioa. and. in c. quoniam. de imm. eccle. in vj. Cy. & Bal. in l. generaliter. col. iij. C. de episco. & cleri. Barto. in d. l. ij. §. fi. circa fi. ff. de. dona. vbi reliqua vidẽda sunt. ¶ Quinto 15 limita vt per Abb. in cap. abbate. in gloss. de verbo. signi. ¶ † Secũdo no. quòd etiã iudex delegatus sniam suã interlocutoriã reuocare põt. & no. gl. per istũ tex. in l. quod iussit. ff. de re iu. Et sic ĩ tali interlocutoria delegatus equiparat̃ ordinario, de quo loquit̃ tex. in d. l. quod iussit. Secus tñ est in snia, quę fertur vt diffinitiua 16 † q̃a facilius extiguit̃ iurisdictio delegati, q̃ ordinarij. l. si vt ꝓpo- 17 nis. la. j. iũcta. l. si præses. C. quõ. & q̃n iudex. ¶ † Tertio ꝙ ĩterlocutoria reuocari põt, licet ab ea appellatũ sit. Nã licet ꝑ appellationẽ iurisdictio suspendantur, tñ grauamẽ pro quo appellatũ fuit 18 põt reuocari, c. si à iudice. eo. ti. ¶ † Quarto no. ꝙ in iudicio ẽt à futuro grauamine põt appellari, quãdo iudex cõmittatur. aliàs secus. In applone tamen extraiudiciali indistinctè à futuro grauamine appellatur. clem. sicut. eo. ti. in ca. bone. s̃. co. & Abb. hic dicit. Sed considerãdũ est, ꝙ extra iudiciũ à futuro grauamine appellatur, q̃n grauamẽ verisimile est. Et ita vr̃ ẽt in applone iudiciali, vt ꝓbatur hic, quia cõminatio iudicis facit futurũ grauamẽ verisilẽ, merito appellatur, vt latius dictũ est ĩ d. c. bone. supra e. 19 ¶ † Quinto no. ꝙ sanũ dicitur cõsiliũ. si quis reuocat[i] quod male fecit. text. xxvj. q. iiij. in c. magne. Vnicuiq; enim licet errorẽ suũ 20 corrigere. xxxv. q. ix. in c. loci. §. porro. † Et sapientis est mutare 21 ɔsiliũ in melius. l. nonnunquã. † vbi gl. ff. de coll. bo. sicut de Pe- 22 tro legit. xxij. q. j. in c. beatus. & xij. q. j. in c. certe. † Et melius est seipsum corrigere, quàm expectare ꝙ ab alijs[k] corrigat̃ vt dicit tex. 23 in auc. ď nup. §. j. ¶ † Sexto no. quòd in reuocatione interlocutorie

ADDITIONES.

a ¶Gigas. Effectus. Adde ꝙ ista regula locum ẽt habet in sententia. cessante enim causa sententiæ absolutoriæ, cessat ipsa absolutio. vt no. Soz. in l. si a te. de excep. rei iudi. ff. in j. no.

* ¶Syl. Ald. Effectus. Et ideo cessante ciuitate cessat patria potestas. §. j. inst. quibus mod. ius pat. potc. so. Et cessante causa priuilegij cessat priuilegium. text. est vbi Bart. & ibi addidi in l. Titij. §. vsuras. ff. de leg. ij. Et cessante causa dilationis cessat dilatio. c. significante. vbi Deci. col. ij. in fi. j. eo. Et vide pro hac regula nota. Ias. in l. j. col. xvj. ff. de off. eius. vers. vltimo. Deci. consi. xxiiij. col. ij. tex. est no. in l. fi. §. sed quia. & ibi Pau. de Cast. in prin. & in fi. C. de indi. vidu. tol. Alexã. in l. fi constante. in fi. prin. ff. sol. mat. & quod in not. casu ponit Ias. in l. sciendum. §. fi. ff. qui satisd. cog. Et ad hanc regulam vide Alcia. in lib. j. ff. de verb. sig. fol. 7. in fi. vbi pluribus modis declarat. & fol. 9. vbi reassumit, & ponit exempla ꝙ cessante ratione legis, cessat lex.

b ¶Syl. Ald. Effectus. Vide Dec. in d. c. postulasti. in iiij. not.

c ¶Consumatus. Vide Ias. in l. j. ff. de off. eius cui man. est iurisf. And. Tiraq. in repe. l. si vnquam. in ver. susceperit filios. nu. 155. C. de reuo. dona.

d ¶Syl. Al. Quæsitum. Adde Dec. in l. j. col. xxv. ff. de off. eius. Alcia. lib. j. de ver. sig. fol. 21. vbi plura ponit exempla.

e ¶Postea. Vide Dec. cons. xxiiij. ad fi.

f ¶Syl. Ald. Effectus. In dubio autem plures præsumuntur. Sal. in l. si sit. C. de noxalib. Alcia. id arbitrarium iudicis existimat. lib. j. de ver. sig. fol. 7. & ad hanc limita. vide And. Tiraq. in l. si vnquam. in prin. nu. 89.

g ¶Syl. Al. Quo agitur. Adde Alcia. in lib. j. de ver. sig. fol. 6. in fi. & seq.

h ¶Syl. Ald. Dispositio. Vide Alcia. lib. j. de ver. sig. fol. 21.

i ¶Reuocat. Vide Fel. in c. qualiter & quando. el j. in j. col. in iiij. not. de accusa.

k ¶Ab alijs. Et facit correctio est opus charitatis. vt late habetur per bea. Tho. ij. secundæ. q. xxxiij. arti. j. & prima charitas incipere debet à se ipso. c. j. de sup. negl. præla. l. præses. C. de serui. & aqua. ergo &c.

rie partium consensus non requiritur. vt probat hic in ver. libere.

24 †De cuius natura est vt alterius consensus non exigat. vt no. in c. de multa. de præben. & per glo. in clem. dudū. de sepult. & ita videtur tex. hic pro dicto Bar. in d. c. quod iussit. & no. Bald. in l. j. C. sentē. rescin. non pos. & sequunt Moder. hic. Sed tamen considerandū est ꝙ tex. iste parum facit, quia verbum, libere, quod pōderat, non respicit reuocationem sententiæ, sed facultatem procedendi post reuocationē, vt colligitur, dū dicit, libere in causæ co

25 gnitione procedat. ¶ †Septimo no. ꝙ qn̄ vna dubitatio proponit, omni alio respectu defectus reuocat, vt probat hic. ibi, dūmodo. & in l. qui testō. in prin. ff. de testa. in c. j. de æta. & qual. in vj. & in c.

26 j. de fil. psby. eo. lib. vj. cū si. ¶ †In gl. j. ibi, quod nō est verū. hoc est ꝯ tex. hic, vbi expresse dr̄, ꝙ à comminatione appellat. vt no. Bal. in

27 rub. C. comi. vel epi. col. j. ver. extra tñ not † dicens ꝙ istæ cōminationes terrorém incutiunt, & si fiunt, à iudice seuiente appellari

28 potest. alle. Inn. hic. †Ex quo infert ꝙ si quis timet, ne ꝯ ius ponat ad torturā, appellet, & cōfessio postea facta non valeret. vt in titu. nil no. app. pen. & idē no. Bal. p illū tex. in l. si quis prouocatione.

29 vbi Saly. in fi. C. eo. † Et hoc qn̄ iniuste iudex cōminat. secus si iuridice, quia tūc non pōt à cōminatione appellari. Et ita cōtraria allega. in glo. procedunt, vt Abb. post alios hic concludit. Sed tñ aduertendum est, ꝙ licet iudex iuste cōminet, nō propter hoc appellatio excludi vr̄, quia sufficit ꝙ cā legitima allegēt, ad hoc vt appellatio admittat. c. vt debitus. s. eo. de iustitia vero appellationis postea aparebit. Et iō vr̄ dicendū ꝙ in iuribus alleg. in glo. appellatio admittatur, ne ibi hoc negēt. Vel dicta iura locū habent

30 qn̄ cōminatio simpliciter ad dispositionē iuris referat. †quia tunc appellari nō pōt, cū à pœna legis non appelletur. l. si qua pœna. ff. de verb. sig. ¶In ea. glo. ibi, eodē modo, quo appellans. vt Abb. hic dicit, gl. non tollit formaliter contrarium. Vnde fm̄ eū rn̄det dupliciter. Primo, ꝙ iudex hoc facit beneficio huius constitutionis. Sed ante istā decretalem, idē tñ erat, vt in l. quod iussit. ff. de re iudi. & ideo p̄p hoc formaliter ad ꝯrium nō rn̄detur. Secūdo dicit ꝙ non tractatur de præiudicio appellantis, cū habet interēst, ex quo grauamē reuocat, sed hoc ēt nō satisfacit, q̄a q̄tū ad appellātem Abb. bene loquitur. sed vis vr̄ consistere in appellato, cui vr̄ ius quęsitū. Sed pōt responderi ꝙ ius quęsitū sit reuocabiliter, fm̄ nām interlocutoriæ. Simile est in donatione causa mortis

31 vel in contractibus innominatis: †& q̄a tale ius facto iudicis acq̄rit, ideo per eū reuocari pōt, vt no. Bar. in l. qui Romæ. §. Flauius. de ver. ob. & in l. iij. ff. de ser. expor. cū si. ¶In ea. gl. ibi, non tñ quo ad iudicē. circa materiā huius decretalis fm̄ Abb. quæritur de tribus. Primo, an iudex indistincte interlocutoriā reuocare possit. Secundo vsque ad quod tempus reuocatio fieri possit. Tertio,

32 an in reuocatione causę cognitio requiratur. ¶† Quo ad primū

a regula sit, ꝙ interlocutoria à iudice possit reuocari,[a] vt hic. & in l. quod iussit. vbi Bar. in prin. iura cōcordantia adducit. ff. de re iu. Nam iudex appellationis hoc potest, ca. fi. eo. ti. in vj. à fortiori poterit iudex, qui iudicauit, vt arguit Abb. hic. Iste tamē modus arguendi non multum satisfacit, quia iudici appellationis hoc conceditur per viam appellationis, quæ non cadit in iudice à quo. quia de se ad ipsum appellari non potest. c. ij. de consue. Vnde ratio melior videtur, quia consultius est se ipsum corrigere, q̄ expectare quòd ab aliis corrigatur. §. j. in auc. de nup. Et hoc in eo, qui retinet potestatem corrigendi, vt excludatur illud quod posset dici de sententia diffinitiua, quæ mutari non potest ab eo qui iudicauit. l. iudex postea q̄. ff. de re iud. Et in sententia interlocutoria ratio in tex. hic assignatur, ne processus negotij principalis friuolis exceptionibus retardet. † Et talis reuocatio fieri po-

33 test sine causa, vt dicit Pau. de Cast. in d. l. quod iussit. quia arbi-

34 trio suo hoc cōmittit. Et pro ħ facit tex. hic, dū dicit, libere. † Sed cōtrariū verius vr̄, quòd immo causa requiratur, vt tenet Bal. in l.

35 post sententiā. circa fin. C. de sen. † vbi inquit quòd in corrigēdo factū proprium cā requiritur Alex. l. eos. C. de modo mul. & seq̄tur Alexā. post alios, quos refert in d. l. quod iussit. qui respōdet ad tex. hic. quòd nihil facit. Voluit dicere, vt puto, quòd verbū, libere, hic non refertur ad ptātē reuocandi, prout dixi in no. Sed tñ pro opi. Pa. de Ca. considerandum videtur ꝙ cū reuocatio fieri dēat re integra, videtur quòd iudex simpliciter reuocare possit corigendo errorem suū, absque alia causa extrinseca, quia satis est quod bono vtatur consilio, vt hic dicitur. Probabilis tñ videtur distinctio Bal. in d. l. post sentētiam. vt distinguamus vtrū agat de modico, vel de magno p̄iudicio in tali reuocatione inter

36 locutoriæ. ¶ †Primo conclusio prædicta, & regula fallit in interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quæ fm̄ omnes non reuocatur, vt Abb. hic dicit, & idem Anton. de Butr. Imol. & Moder. hic. & ad hoc est gl. in c. fi. in ver. inanes. de elec. in vj. & tenet Bar. in l. arbitrio. col. fin. ff. qui satis. cog. cū si. vt tradit Alexan. in d. l. ꝙ iussit. ver. iij. fallit, & idē tenet Angel. auct. de hære. & fal. §. illud.

37 versi. noto istam gl. †Et ad hoc facit, quia interlocutoria habens vim diffinitiuæ, regulatur vt diffinitiua, vt no. Bal. in l. minoribus. col. fin. C. de his q̄. vt indi. de quo dixi in cap. peruenit. el secun-

38 do. supra eodem. †Et ad cognoscendum quando interlocutoria

b habeat vim diffinitiuæ,[b] notādum est ꝙ diffinitiua dr̄ dupliciter. Primo respectu ordinis procedendi. Secundo respectu finis, q̄a finē liti imponit, vt tradit Bar. in l. Titia. ff. de accu. & in l. si cum

39 exceptione. §. hoc aūt. ff. quod me. ca usa. †Et quō distinguat me ra interlocutoria ab illa q̄ habet vim diffinitiuæ, recurrendū est ad ea, quæ præcipue Are. scribit in cons. xx. in q. j. cons. cvj. in p̄nti

40 dubitatione, & in cons. cxix. in præsenti dubitatione. †Ex his infertur ꝙ cū p̄ceptū iudicis interlocutoria sit, hn̄s vim diffinitiuæ, vt no. Ang. in d. §. illud. in auc. de hære. & Fal. & in cōs. cxv. primo inquiramus. Bal. in l. hi, qui. col. ij. C. eo. ti. & d. Anto. in rub. supra de re iudic. & latius in cons. vj. an sententia dationis in solutū, infertur quòd non poterit per iudicē reuocari. ita Ang. in d. §. illud. Aliter tñ vr̄ velle in d. cons. cxv. Sed distinguit, vt idē Ang. tradit in l. si debitori. ff. de iud. Facit ꝙ no. Barto. in l. non fatetur. colum. iij. ver. an isto casu. ff. de confes. & ꝙ no. Bald. in l. fi. §. necessitate,

41 col. iiij. C. de bo. quæ lib. †Secundo regula fallit, quando talis interlocutoria est, per quam officiū iudicis finit vt q̄a p̄nuntiat se nō cōpetētē. Nā talis iterlocutoria nō poterit reuocari. Abb. hic per tex. in c. significātibus. s. de offi. dele. vbi Abb. in iij. not. idem dicit. & not. Bar. per illum tex. in l. dicere. in prin. ff. de arbi. & idē Bar. in d. l. quod iussit. Bal. in l. pe. circa fi. C. de pact. Angel. in l. j. C. sent. rescin. non pos. Alleg. Inn. in c. consuluit. de offic. delega.

42 †Ista limitatio procedit, nisi appellatū sit à tali interlocutoria, q̄a tūc sentētia suspēdit, & nō pōt dici ꝙ iurisdō finita sit, vt Abb. hic concludit allegando Rotam deci. lxxxiij. quæ est. xij. itē si à p̄nuntiatione. eod. tit. in nouis. Facit tex. in cap. si à iudice. eo. tit. in vj. & ad ħ vr̄ tex. in c. dilectus. el iij. de præben. & sequuntur Peru. & Mod. hic. & idē Abb. in c. peruenit. el. ij. supra eo. Cōtrariū tñ in hoc voluit Cald. in d. c. dilectus. quē ibi sequuntur Imo. col. pe. ver. item etiā aduerte. & Alex. in d. l. quod iussit. in xij. fallen. qui dicit istam opi. veriorē, q̄a sicut in diffinitiua nō pōt iudex se in tromittere vlterius, cū functus sit officio suo, ita in ista, p̄ quā finit eius iurisdō. Non ob. c. si à iudice. q̄a intelłr de interlocutoria, per quam officium iudicis nō extinguit. Nō ob. tex. in c. dilectus. quia ibi processum fuit vigore secundi mandati. Nō ob. ꝙ p̄ applōnē sententia suspendat, q̄a verū est quo ad executionē impediēdā, sed non facit reuiuiscere iurisdōnē extinctā. alias ēēt dicēdū ꝙ iudex pōt reuocare diffinitiuā à quo appellat. Nō tñ à cōmuni opi. recedendū est, quę vr̄ probari in d. c. dilectus. Nec valet illa rn̄sio, ꝙ ibi procedatur vigore secundi mādati, q̄a ħ diuinationē cōtinet, & potius verba literę innuunt ꝙ auctoritate primi mādati p̄cedat, dum ibi summus pontifex, qui postmodum in fi. dicit, mandatū exequi p̄curetis. Et sic vr̄ loqui de eode mādato, super quo iudices pronuntiauerunt se nō esse executores. Et q̄a per applōnē sn̄ia suspēdit. Et facit rō tex. in fi. hic. & ēt tex. in d. c. si à iudice. qui generaliter loquit. Non ob. ꝙ dr̄ de diffinitiua. q̄a illa de sui natura irreuocabilis est alia rōne, q̄ ꝙ iudex pri-

43 uetur iurisdictione. †Prædicta limitatio locū habet in delegato, secus in ordinario videtur, vt no. Bal. per illum tex. in l. si præses. C. quō, & qn̄ iu. in prima oppositione, dicit ita limitari text. in d. c. significantibus. & sequitur simpliciter Perusi. hic. & idem dicit Paul. de Cast. in l. ij. in fi. ff. si quis in ius vo. Sed contrarium tenet Alex. in d. l. qđ iussit. in xij. fal. quia eadē rō vr̄ in ordinario, q̄a vr̄ functus officio suo, pronūtiādo se incompetentē, vt s. dcm̄ est. & tex. in d. l. si pręses. loquit qn̄ sn̄ia fuit nulla, sed hic valuit. vnde ad casum istum nō bene arguit. Sed tñ ille tex. induci pōt, q̄a cū delegatus ēt nulliter pronuntiādo priuet iurisdōne. l. si vt proponis C. quō, & qn̄ iudex. Secus in ordinario. d. l. si pręses. datur intelligi ꝙ firmior sit iurisdictio ordinarij, q̄ delegati. Vnde quod dr̄ in d. c. significantibus. in delegato, non bene infert ab ordinario, à quo non ita de facili iurisdictio abdicatur, & quia remanet iudex, sed delegatus remanet priuatus. Secundo, prędicta limita

c tio procedit qn̄ iudex p̄nūtiauit se incōpetētē[c] sup̄ principali ne

44 gotio. †quia tunc non pōt talē interlocutoriā reuocare. Secus si super

ADDITIONES.

a ¶Possit reuocari. Vide abundantissime per do. Fel. in c. qualiter & quando. el j. de accusa. & per Vincen. Peru. in l. quod iussit. ff. de re iudi.

b ¶H. Gig. Diffinitiuæ. Quæ sit interlocutoria habens vim diffinitiuæ. vide Vincē. de Peru. in rub. ff. de re iud. in ver. interlocutoria vero. & in ver. pōt ēt poni.

c ¶Incompetentem. Decisio Tholosa. fi. lxxxv. Bar. in repe. l. ex quacunque. si quis in ius voca. non ierit. Ant. Corse. in no. in ver. sententia. v. vide Gemi. in c. si super. pe offi. deleg. in vj. Dec. s. eo. c. peruenit. ij. in fine.

super alio depédére à principali, vt probat in d.c.dilectus. de pb. fm intellectū Pau.de Eleaz.quē refert,& sequit Saly.in l. post sen tētiā.C.de sen.col.iiij.ver.q̄ro de quodā tertio. & approbat Alex. in d.l.quod iussit.ar.c.super grā.de off.deleg.in vj. vbi sicut nō expirat grā per mortē summi pontificis,ita nō extinguit iurisdictio executoris dati super tali grā.sed tñ ille tex.non multū facit,quia sibi fm regulā accessoriū sequitur nām sui principalis. Sed in casu nostro in illo accessorio,& dependēte, est diuersa rō a principali.quia in eo abdicata est iurisdō.& in eo militat rō,quę in principali,qñ sic pronunciat.& in d.c.dilectus. cū hēat varios intelle-
45 ctus,fundamētū fieri nō pōt.¶†Tertio regula fallit,qñ ab interlocutoria fuit bis appellatū,& bis fuit cōfirmata, quia tūc nō pōt per iudicē reuocari.glo.no.in cle.fi.in ver.super ea. quā ibi sequit Card.& Imo.eo.tit.Abb.hic,& Anto.de But.in cap.fraternitatis. col.pe.ver.no.mirabilē gl.de frig.& malef.Alex.in d.l.quod iussit. in vj.fallē.Ex quo.n.confirmata reperitur snia, & vlterius reclamari nō pōt,cessat rō tex.hic, ne processus super negotio principali retardet.Et quia reuocatio admittitur,qñ quis ducit rōne,& & sano cōsilio,vt hic dr̄.quæ rō cessat,qñ reperit bis confirmata. Vnde reuocatio iniusta vr̄,quia præsumptio surgit pro tali interlocutoria.cle.j.de re iudi. Alia est & quarta limitatio,quæ huic cō
46 formaſ,†videlicet qñ interlocutoria bis reuocata fuit.q̄a vlterius nō poterit reuocari,vt Bar.cōcludit in d.l.quod iussit. Ant.de Bu. hic,& in d.c.fraternitatis.Saly.in d.l.post sniam.quia sicut nō licet tertio prouocare,ita nō vr̄ permissum iudici vt tertio,vel vlterius sententiam reuocare possit.Et ad hoc Bar.alle.tex.in l.fideicommissa.§.si quis.ff.de leg.ij.†vbi legatū tm̄ bis p̄stat, qñ ab hærede
47 debuit præstari,si per legatariū amittat. Et pro ista ɔclōne Alex.ī d.l.quod iussit.rationē adducit, quia iudex appellationis in locū iudicis à quo,surrogat.l.cū apud Semproniū.ff.iud.sol. Sicut ergo iudex appellationis tm̄ bis reuocare pōt sniam, quia tertio ꝓuocare nō licet.ergo idē dicēdū vr̄ i iudice à quo, vt tm̄ bis interlocutoriā reuocare possit.Sed tñ ista limitatio ex rōnibus p̄dictis parū mihi suadet. Nā primū simile non satisfacit. dū dr̄ ꝙ tertio nō licet apppellare.quia à facultate appellādi q̄ parti tollit, non bene infertur ad reuocationē interlocutoriæ,quæ ex officio iudicis ꝓcedit,vt patet per glo.hic. quā Doc.sequunt, & dicūt ꝙ licet post.x.dies non possit appellari,quia snia trāsit in rem iudi.iudex tñ ex officio vsq; ad sniam diffinitiuam interlocutoriam reuocare pōt.Secūdo nō ob.tex.in l.fideicōmissa.§.si quis decē. quia ibi dictio,iterum,ponit quæ significat secundā vicē tm̄, vel loquitur ibi tex.in dispositione hominis,quæ restringit i prima vice. & ibi tm̄ semel legatum præstat post legatū relictū à testōre.secus ī dispositione legis.vt no.Bal.distinguit in l.j.ver.quarto quęro.C.de his quę pœ.no. ¶Vltimo nō ob. ꝙ iudex applōnis in locū iudicis à quo,surroget: quia fateor hoc.Et dū dr̄ ꝙ p iudicē applōnis tm̄ bis snia reuocat.ēt hoc fateor.Dū postea arguit,ergo idē in iudice à quo.istud argm̄,& ista dilatio nō bn̄ infert.quia iudex à quo non surrogat in locū iudicis ad quē.Nā arg.quod facit Alex. ꝓcederet,si argueret ꝙ illud quod est dispositū in iudice à quo,et haberet locū i iudice applōnis.quia talis iudex ī locū iudicis à quo, surrogat,& surrogatū sapit nām eius &c. l.si eū.§.q iniuriarū.ff.si qs cau.Sed arguere de iudice applōnis ad iudicē à quo, ex rōne quā ipse adducit.arg.nō bn̄ ꝓcedit. ad quod facit quod Doc.tra-
48 dunt in l.j.ff.de leg.j. ¶†Quinto fallit, si lata sit interlocutoria de partiū consensu,quia tunc de alterius partis consensu tm̄ nō poterit reuocari.ar.c.significante.j.e.vbi Abb.ī iij.no.& hic.Sed ɔ̄riū
49 tenet Peru.hic. †quia si iudex de voluntate partium cām cōmisit ɔsilio sapiētis,ēt partibus inuitis,cōmissionem reuocare pōt.l.ad principē.vbi Bar.ff.e.no.Bal.& Ang.in l.ex illo. C.eo. Et quia rīa tex.hic,vr̄ ꝓcedere ēt partibus inuitis, vt ꝓbat hic, in ver. libere & dictū fuit in no.Nō tñ vr̄ recedendū ab op.abb.hic.quā tenuit. Imol.in c.cęterū.in fi.de rescrip.& sequit Alex.q̄ alios adducit in d.l.quod iussit.ver.octauo fallit.Nō ob.ꝙ s.dr̄ de cā cōmissa cōsilio sapiētis,quia in tali interlocutoria rō spālis est,cū iudex cōsiliū illud sequi nō teneaſ.vt dictū fuit in c. vt debitus. in gl. in ver. ex rōnabili cā.s.eo.Nō ob.tex.hic,in ver.libere. quia intelligit qñ iudex non protulit interlocutoriā de consensu partium. Vel secundo,vt dixi in no.tex.iste nihil facit,quia verbū,libere,nō respi
50 cit reuocationē sniæ,sed facultatē ꝓcedēdi. ¶†Sexto fallit,qñ iudex à quo,detulit applōni, quia iurisdō trāsfusa est in superiorē. c.cū applōnib.eo.tit.in vj.iō reuocatio fieri nō pōt. abb.post alios hic.Et hoc ꝓcedit,ēt si delatū sit tacitæ applōni,fm Bal.hic,in pe. col.vt puta:quia tradidi apostolos. Nā tūc ēt interlocutoria reuocari nō pōt.vt dicit Abb.in vj.casu hic.& no.Dom.post Arch.in c. j.§.in quibus.in prin.e.tit.in vj.& idē Dom.post antiq.quos refert in c.vt super.col.ij.ver.sed quæro an iudex.eo.tit.i vj. Car.in cle.ij.
51 §.verū.in iiij.q.in fin.eo.tit. † Et adeo ista ɔclō ꝓcedit,ꝙ nec ēt de cōsensu partiū pōt reuocari,vt tenēt dñi de Rot.in deci.lxx.item si iudex.in fi.In hoc tñ ɔ̄riū tenet Perus.hic, quia apud iudicē qui detulit applōni,remanet iurisdō in habitu,& solū executio iurisdictionis priuat,vt per gl.in d.c.cum applōnibus.in ver.reputari. vbi Doct.per illū tex.& idē Com.in d.c.vt super.col.ij. ergo re integra de partiū cōsensu iudex poterit exercitium reassumere.ar.
52 c.pastoralis.§.j.de rescri. † Prædicta tñ limitatio restringit,vt procedat in delegato.secus vr̄ ī ordinario. vt dicit Peru.hic,allegādo Rotam in decis.ccclxiij.in fin. facit tex.in l.si præses.C.quomodo & quando iudex.& quod.s.dictum est in secunda limitatione.Et quia reuocare grauamē,tēdit ad faciliorē expeditionē causæ appellationis,vt hic.ergo ordinarius poterit reuocare, vt no.in c.cū teneamur.s.eo.Et in simili facit tex.in c.j.§.post hoc.eo.titu. in vj. Sed cōsiderandū est, ꝙ his rōnibus idē [a] vr̄ dicendum in delegato.& sic ista limitatio nō habebit locū: quia vt dcm̄ est, iudex,qui detulit applōni,remanet iudex in habitu, & exercitium iurisdōnis tm̄ ab eo abdicatur, respectu causę appellationis,& respectu causæ principalis,quæ tunc ad eū nō dēt remitti. d.c.cū appellationibus.per hoc tñ nō excludit,quo minus possit grauamen reuocare,vt sic facilius cā applōnis expediat, vt ꝓbatur in simili in c.si à iudice.eo.tit.in vj.de quo abb.inferius dicit.ille tex.ēt isto casu vr̄ ꝓcedere. Et per hoc ēt videtur quòd iudex possit reuocare delationem,quam facit.licet aliter velit Dom.post Io.and.in d.c. cum appellationibus.§.si vero.ver.sed pone. per c.significantib⁹. de offi.deleg.Sed ille tex.cū similib. dictis supra in ij.limita.videt ꝓcedere,qñ in totum iudex priuatur iurisdictione. sed hic iuris-
53 dictionem saltem retinet in habitu,vt dictū est.¶†Septimo fallit qñ facta fuit inhibitio per iudicem ad quem,iudici à quo,ne ꝓcedat.iuxta c.non solum.eo.tit.in vj. quia tūc interlocutoria nō pōt reuocari,secundum Hostiē.hic.de quo merito Abb.dubitat.quia licet facta inhibitione iudex à quo, nō possit ꝓcedere in cā principali. per hoc tñ non sequit ꝙ grauamen illatū reuocare possit, vt probatur in c.si à iudice.eo.tit.in vj.nisi dicatur dictum Hostiē. procedere,ne iudex ad quem,illudatur, vt abb. dicit hic. Sed ad hoc potest responderi ꝙ non videtur iudex ad quē,illudi,ex quo fit iure permittente.vt probatur in d.c.si à iudice. nam licet ꝑ appellationē suspendatur iurisdictio. c.venientes. de iureiur. & s̄.c. prox. tñ nō impedit reuocatio.d.c.si à iudice.ergo idē dicendum facta inhibitione.Nam inhibitio fit respectu appellationis. vnde appellatione cessante per reuocationē, cessabit inhibitio. Et q̄a non obstante inhibitione,iudex à quo,pōt ea, quæ tendūt ad faciliorē expeditionē causæ appellationis,vt no. in c.ij.de man.ɔ̄ct. ɔ̄ interdic.eccle.& in d.c.cū teneamur.Sed nulla facilior expeditio vr̄,q̄ reuocare grauamen.vt latius concludit Perus.hic. Facit gl.in d.c.nō solum.in ver.quidquid.Et quod dictum est, expresse vr̄ probari in d.c.si à iudice. vbi tex. vr̄ loq ꝙ ēt post inhibitionē, valent actitata per iudicē à quo.d.c.non solū.§.j. Ex his rōnibus ēt dubitabiles reddunt aliæ limitationes,quas in duobus casibus sequentibus abb.refert. Alias limitationes non prosequor iuxta
54 morem consuetum,nō excedendo ea,quæ abb.tradit. ¶†Circa secundum abb.hic post glo.& Doct.cōcludit, ꝙ licet ad instantiā partis reuocatio non possit fieri post decē dies, iudex tñ ex officio vsq; ad diffinitiuam sententiam poterit reuocare.[b] Et idē gl. fin.in c.querelam.s.de procur.& in c.venerabilibus. in ver.decēnium.de sent.excom.in vj.Saly.in d.l.post sententiā.in vers.sexto quæro. C.de sen.cum si.vt Alex.tradit in d.l.quod iussit.col.ij.Durum tamen videtur,ꝙ iudici concedatur facultas reuocandi sententiam,casu quo snia transiuit in rē iudi. Nec vr̄ hoc probari in d.l.quod iussit.quia simpliciter ibi dr̄,ꝙ pōt.Et hoc intelligitur re integra,vt gl.hic.ergo nō vr̄ posse, si transiuit in rem iudicatam. quia res integra non vr̄.Et quia tunc cessat ratio tex.hic, in fi. q̄a processus causæ principalis non retardatur.Et ad hoc facit, quia talis facultas data iudici,debet intelligi sine præiudicio tertii,cui ius est quæsitū.l.ij.§.merito. l.si quis a principe.ff.ne quid in loco pub.Facit tex.in l.fi. C.de sen.rescin.non pos.& quod not.per gl. in l.fi.C.de in ius voc.Vnde vr̄ probabilior opi. quam abb.in seq. memb.primo refert, ꝙ requiratur partis consensus post x. dies.
55 ¶†In tertio memb.principali ɔclō est, ꝙ reuocatio interlocutoriæ,causa cognita fieri debet. si talis interlocutoria sit in qua requiratur,& interuenerit cāæ cognitio. aliās secus. Ita Abb.concludit post Io.and.& Bar.quos refert idem Anto.de But.hic. Salyce.in dicta l. post sententiam. versicu. quarto quęro. in l. permpto-

ADDITIONES.

a Idem. Et placet, licet communis contra.

b ¶Hie.Gig. Reuocare. Adde circa hunc articulum,quæ latius cęteris legistis scribit excellentissimus præceptor meus do. Vincen.Herculanus, de Perusio, in l. quod iussit. in x.col.vers.nunc assumo tertiam.ff.de re iudica.

56 emptorias.col.ij.vers.qro si iudex.C.sen.rescin.nõ pos.† Si tñ reuocet absq; causæ cognitione, valet reuocatio, sed põt appellari, vt Abb.dicit hic. Si tñ lata fuisset interlocutoria absque causæ cognitione, q̃ requirebat, tũc ẽt in reuocatione causæ cognitio non
57 erit necessaria, s̃m Ant.de But.† quia sicut de facto aliquid facit,
a ita de facto [a] dẽt reuocare, vt dicit Inn.in c.qrelã. de elec. quẽ re-
58 fert, & sequit Bal.in l.si pacto quo pœnã.in prin.C.de pac. vbi inquit, φ si data fuit tenuta sine partis citatione, illa parte nõ citata reuocari dẽt. facit gl.in l.minor.in prin.ff.de euic.cum si. vt tradit Alexã.in d.l.si pacto quo pœnã.& in d.l.quod iussit. in char.pen. & in l.j.§.nunciatio.ff.de no.op.nũc. Et plura ad hoc Ro. adducit
59 in cõs.ccxx.circa primũ.in prin. Notãdũ tñ est, φ ille † q. de facto obtinuit, puta creditor missus in tenutam, parte nõ citata, instare põt, vt qđ factũ est ex abrupto, nõ reuocet, sed cõfirmet, ex quo de nouo deberet fieri. Ita no. Ang.dicit in l.si finita.in princ.ff.de dã.inf.de quo Alex.ibi,& Ang.Are.in §.quadrupli.insti.de actio.
60 Postremo Abb.dicit notãdũ vnũ dictum Bar.in d.l.qđ iussit.† φ
b interlocutoria mandata executioni, [b] nisi cã cognita, reuocari nõ põt. Idẽ Bar.in l.j.§.si.circa fi.per gl.ibi.ff.de pto.stip.cũ cõcord. vt Alex.tradit in d.l.quod iussit.in ix.fall. & in col. xiij. Et latius hoc prosequitur Peru.hic, in ver.nono fallit.

ADDITIONES.

a ¶Ita de facto. Vide And.Tiraq.de legi.connubia.gl.iij.nu.5. cum seq. Aymo.cõs. cxl.in fi. & consi.clxxij.nu.7.

b ¶Executioni. Vide Are.in consi.xxvj.in fi.Ias.l.si opus nouum. de oper.no.nunc. Anto.Corse.in sing.in ver.sententia.j.Fely.in rub.de re iud.And.Tiraq.in repe. l.si vnquam.ver.reuertatur.nu.354.C.de reuoc. dona.

SVMMARIVM.

1 *Iudex sine iusta causa recusari non potest, quid de iure ciuili.nu.2.*
Quid si datus sit de partium consensu. nu.3.
4 *Suspicionis iudicis causa, si non debet probari, debet allegari.*
5 *Recusari potest ordinarius etiam episcopus, quamuis de consuetudine nõ seruetur, sed alijs associetur.nu.6.*
7 *Processus valet, si archipresbyter ordinario associetur.*
8 *Suspicionis causa coram arbitris probatur.*
9 *Recusationis causa debet exprimi statim.*
10 *Arbitri iuris eliguntur tantum in casibus à iure expressis, uel in similibus expressis. nume. 11.*
12 *Iudex in causa principali, an sit iudex super incidenti.*
13 *Arbitri iuris electi in causa suspicionis, dicuntur potius iudices, quàm arbitri.*
14 *Arbitri electi in causa suspicionis, ea probata, non cognoscunt de causa principali de iure canonico. secus de iure ciuili.*
15 *Iudex recusari potest ex causa in iure non expressa.*
16 *Exhæredari potest filius ex causa in iure non expressa, si similis sit expressis.*
17 *Sententia lata non dicitur contra ius, quando non est lata contra casum, sed contra simile legis.limita.nu.19.*
Et non dicitur nulla. nu. 18.
20 *Compater recusari potest.& quando, & quòd sit in arbitrio iudicis.nu.24.*
Et an repellatur à testimonio.nu.21.
21 *Iudex facilius repellitur, quàm testis.*
23 *Pater spiritualis magis diligendus est, quàm naturalis.*
25 *Inquisitio dicitur iudicium extraordinarium.*
26 *Arbitratores electi à partibus, an tertium possint assumere.*
27 *Iudex ordinarius recusatus, causa etiam probata, & potest causam alteri committere, & vide nu.30.*
28 *Iudex recusatus potest terminum assignare ad finiendam causam suspicionis.*
29 *Processus iudicis recusati an valeat.*
31 *Præposteratio vnius causæ ad aliam non vitiat processum.*
32 *Forma si cadit inter duo, quorum quodlibet est in sua specie perfectum, actus valet, nisi appelletur.*
33 *Præposteratio ordinis ante litem contestatam non vitiat*

1 CVm speciali. ¶† Primo no. φ iudex sine iusta cã recusari nõ põt. Et hoc de iure cano. vr̃ hic, & ĩ c.secũdo requiris.s̃.e.
2 † Secus est de iure ciuili. quia sola volũtate recusat. vt no.in l.apertissimi.C.de iudi.vbi glo.cũ si.vt Abb.hic adducit.† Et procedit ista 9clo, nisi esset
3 datus iudex de partiũ cõsensu. quia tũc ẽt de iure ciuili sine iusta cã reuocari nõ põt.vt no. Ang.in l.quia poterat.ff.ad tre.alle.Imo. hic, & psequit ibi Alex. q. ẽt refert Old.& Nic.de Neap. voluisse φ ẽt de iure ciuili cã pxima suspicionis dẽret allegari, & pbari: puta, quia inimicus. Nõ aũt cã remota, videlicet, ex qua cã inimicitia processerit. Et de tali cã remota intelligit tex.in d.l.apertissimi. Sed hoc cõiter nõ tenet. Dicit tñ Pau.de Cast.in l.litẽ suspect⁹.
4 ff.de pcur.† φ licet cã nõ dẽat pbari, dẽt tñ allegari.argu.l.cũ hi. §.in cã.ff.de trãsac. Et hoc cõsonat, vt suspicio fraudis remoueat. arg.eius quod no.Bal.per illũ tex.in l.hoc mõ.ff.de cõdi.& dem.

5 Subijcit Abb.h̃,φ ẽt alia dr̃ia est,† φ de iure can.ordinarius, ẽt eps recusari põt.c.si quis 9.de fo.cõpe. Sed de iure ciui. ordinarius ex toto nõ recusat, sed dat eps adiunctus ordinario. auc. si vero cõ-
6 tigerit.C.de iud.† Quod tñ ibi dr̃ de epo, nõ seruat de cõsuetudine. sed sufficit φ alius vir probus associet, s̃m Guil.de Cu.Bal.Sal. & Pau.de Cast.ibi, in prin.& idẽ dicit Bal.hic. Et iõ cõsuluit Ale. in cõs.clxxxij.viso processu.lib.ij.φ archipresbyter potuit ordina-
7 rio associari.† & valet pcessus. Alibi ẽt cõsensus epi requirit, & nõ seruat dẽ cõsuetudine, vt no. Bar.ĩ l.fi.§.si cũ antiquitas.C.de cur. furio.& idẽ Bar.in cõs.cxliiij.iudex cõis Asisij. Facit quod no. per
8 gl. ĩ c.j.de treg.& pa. ¶† Secũdo no. φ cã suspicionis corã arbitris probat. Dẽt tñ allegari corã iudice, q. recusat, vt hic in gl.& pbat ẽt in c.suspicionis.vbi Ant.de Bu.de off.deleg. c.secũdo requiris. s̃.eo.& in l.apertissimi.C.de iudi.nisi esset absens, vt in l.fi.C.eo.
9 tit.de iudi.† Et expressio causę debet fieri eodẽ cõtextu, vel saltẽ infra tẽpus, quod dat ad recusandũ, s̃m Bal.hic, col.pen. sicut dictũ est in applone ab interlocutoria.in c.vt debitus.s̃.eo.& pbat hoc ibi, ipsa pbata.no. Spe.in tit.de recu.iud.in §.fin.versi.quid si
10 vnã.Abb.in c.postremo.col.fi.s̃.e.† Et subijcit do. Abb.hic, φ arbitri iuris, de quibus iste tex.loquit, eligunt in casibus dũtaxat à iure expressis.alle. Archi.in c.j.de excep.in vj.vbi Io.and.& Dom. hoc sequunt in ver.si vero.col.ij. Idẽ Do.in c.ab arbitris.circa fin. de off.deleg.in vj.† Ipse Abb.tñ putat idẽ esse in casibus similib⁹
11 expressis per glo.in c.statutũ.de rescri.in vj. Idẽ abb. in c.pastora. de rescr.& in c.j.in prin.s̃.de arb. Sed 9riũ in hoc tenet Ro.in not. suo. Dlj. si allegat.vbi dicit, φ gl.in d.c.statutũ. nõ est vera, quia est
12 9 cõem opi.† & quia ille, q. est iudex in principali, est ẽt iudex sup hoc incidẽti.l.quoties.C.de iudi.in c.super literis.j.e. Et ab ista rõ nõ vr̃ recedẽdũ, nisi quatenus reperit φ iura spãliter vlterius pcedãt disponẽdo φ ad arbitros recurrat, & talis dispõ arbitrorũ tãq̃ exorbitãs à iure cõi, restringit in casibus solũ expressis in iure, vt Doct.dñt. Et cõcordãdo opiniones, cõcludẽdũ vr̃, vt dicamus φ arbitri eligi pñt in casu oĩo simili expresso, ĩ quo eadẽ rõ videat. arg.c.cũ dilecta.de cõfir.vti.vel inuti.& quod not.in c.trãslato.de cõsti.facit gl.no.in l.fi.C.de reuoc.dona.cũ si. Sed si nõ sit casus ex toto similis, in aliquo dubio, nõ est recurrẽdũ ad arbitros, ex eo φ in quibusdã casib.ita factũ in iure reperit. quia hoc solũ in ex-
13 pressis casibus locũ hẽt.† Et not.est, φ tales arbitri iuris, ad quos hic recurrit, potius dñi iudices, q̃ arbitri, vt no. Bar.ĩ l.fi.C.de iud. vbi Bar.& alij sequunt, & idẽ Bal.ĩ l.j.col.ij.vers.vlterius opponit. C.de petic.& cõm.rei vend. Abb.in c.suspicionis.de off.deleg.&
14 idẽ Abb.& Mod.ĩ c.fi.de re iu. ¶† Tertio no. φ pbata suspicione arbitri nõ cognoscũt de cã principali.& hoc s̃m canones. De iure vero ciuili arbitri de cã principali cognoscũt.l.fi. vbi Bal.C.de iu.
15 ¶† In gl.in ver.iuste.not.iudicẽ posse recusari ex cã in iure nõ expressa.quia pcedit à simili.iuxta l.nõ pñt.ff.de legi. Et ad hoc bñ facit glo.no.in l.fi.in ver.voluerit.vbi Cy.& Sal. C. de reuo.dona. quæ tenet donationẽ reuocari posse ex cã, quæ ibi nõ exprimit,
a dũmodo cã similis [a] sit. Quãuis tex.dicat donationẽ tm̃ posse reuocari ex causis ibi nominatis. Et in simili est no. dictum Gul.de
16 Cun.in auc.licet.C.de libe.pte.qui dicit † φ quãuis tex.in §.aliud quoq; caplm.in auc.vt cũ de app.cog.enumerat.xiiij.cãs, ex quibus filius exhæredari põt, tñ ex alia cã, quæ ibi nõ exprimit, exhęredari poterit, dũmodo similis sit, vel maior expressis, all.bo.tex. in c.j.§.porro.quæ fuit prima cau.benefi.amit.in ver.sed quia natura.& sequitur Alex.in l.si quis id quod.col.pen. ff.de iurisd.om. iudi.& refert ibi se ita consuluisse.& sic cõsi. ccij. super themate. in ij.lib.à fortiori in casu nr̃o hoc dicẽdũ est, vbi mã nõ vr̃ odiosa, sed fauorabilis, ne corã suspecto iudice cogat litigare. Facit quod no.per gl.in l.j.ff.de cõdi.indeb.tex.in c. cũ dilecta. de cõfirm.vti.
17 vel inuti.cũ si. ¶† Secũdo super ista gl. Abb. dicit esse notandum φ sñia non dr̃ esse lata 9 ius, ita φ reddat nulla.iuxta c.j.de re iud.
b qñ nõ est 9 legẽ loquentem in terminis, sed in simili. [b] Et hoc idẽ
18 Bal. dicit in l.ij.col.ij.C.qñ prouo.nõ est neces.† vbi inquit φ licet non valeat sententia lata contra legem, valet tñ si lata sit contra simile legis.alle.Iac.de are.& Cy.ibi.& idem Anto.de But.in c.ab excõicato.col.j.ver.tertio hoc vtrũ. de rescript. Idẽ Abb. in c.j.de
19 re iudi.vers.quid antem si est lata 9 simile.† Et hoc intelligit, nisi simile comprehendatur à ratione generali expressa in lege. quia tunc sñia est nulla, vt voluit Ant.de But in d.c.j.& sequitur Abb. ibi per l.non dubiũ, C.de leg. Et ad hoc faciunt quę dicta sunt de
20 ratione legis in c.secundo requiris.s̃.eo.in prin. ¶† Tertio, Abb. conclu.

ADDITIONES.

a ¶Similis. Idem Alex.in consi.cciij.lib.ij.Ias.auc.non licet.C.de lib.præt.& exhær. Pet.Gera.not.j.Guli.Bened.in repe.c.Raynutius. ver. in eodem testõ relinqui.ij. nu.19.Hippo.Marsi.not.lxxviij.Io.Fran.Ripa in repe.d.l.fi. q.xlj.

b ¶Syl.Ald. Simili. Adde Dec.in c.quoniam contra.col.xvij.s̃.de prob.

concludit,quòd compater[a] alterius partis recusari potest secundum mores regionis, quibus attētis, hoc iudex debet arbitrari. 21 Et idem Imo.hic.& in c.prudentiā.§.de offi.dele. †Et ꝙ repellat facit, q̄a repellit̄ à testimonio.[b] ſm Bal.in l.gnālr.ff.de in ius vo. Saly.in l.testis idoneus.ff.de testib. ergo à fortiori tanquam iudex poterit recusari, 22 † q̄a facilius reppellitur iudex,q̄ testis, vt ꝑ glo. in c.insinuante.de offi.deleg.cū si. vt dixi in cap.postremo.§. 23 eo. † & quia magis diligendus est pater spūalis,q̄ naturalis.glo. xxx.q.iij.c.pyctacium,& ij,q.vij.in c.qualis. Quod tn̄ dictū est de testimonio,nō videt̄ expeditū, q̄a ɔ̄rium[c] tenēt idē Bal.& Saly. in l.parentes.C.de test.& Alex.post Ro.in d.l.gnāliter.vbi refert Bar.ita cousuluisse.& idē Alexan.sequit̄ in ɔ̄s.xl.in cā,& lite vertente in Christophorum.lib.iij.circa fin.merito concludendum 24 videtur †hoc esse in arbitrio iudicis.¶In glo.in ver.cum iudice. 25 ibi,extraordinario.†No.quòd iudicium inquisitionis extraordi- 26 narium dr̄,de quo late scripsi in rub.§.de iud. ¶†In gl.in ver.tertium.ꝙ hic dr̄ de tertio eligendo,non habet locum in arbitratoribus,[d] vt Bal. not.dicit in c.j.de inuesti.mari.fac.sequit̄ abb.in c. suspicionis.col.j.ver.sed non est dubium.§.de offi.deleg.& in ca. Quintauallis.co.pe.§.de iureiu.Peru.hic.& idem sentit Bal. in l. fi.in x.q.C.de contrahen.emp.& idem expresse tenet Car.in ɔ̄s. lxxxvj.in principio.videtur pronunciationi.Alle.ad hoc gl.Host. & Io.and.in cap.cum nobis.§.de arbi. Contrarium tamen sentit Bal.in l.hac edictali.§.his illud.col.pe.C.de rescin.vendi.dum loquit̄ de estimatoribus qui eliguntur.sed prima op.cōmunis[e] vr̄. In glo.in ver.recusatoris. in fi.circa ea,quæ Abb.hic dicit,habemus notare intellectum eius ad istū tex.quem etiam latius tra- 27 dit in d.c.si quis.de fo.compe.†Et concludit in iudice ordinario quod licet recusetur,& cā suspitionis approbata sit, poterit tn̄ ipse causam cōmittere,etiam sine consensu partium vel recusatoris,q̄a quod dr̄ de consensu recusatoris,hoc est dictū de consilio,vt recusatio euitetur,non ꝙ necessario requirat̄, q̄a licet iudex suspectus sit in cā principali,nō vr̄ suspectus in isto incidēti, quominus cām cōmittere possit,salua recusatione.Et hoc in ordinario,licet secus sit in delegato,d.c.iudex.de offi.dele.in vj.q̄a delegatus vtit̄ iure delegantis.l.j.ff.de offi.eius.Et intentio delegantis nō vr̄ esse,vt cā suspecto cōmittat̄.Ordinarius vero habet iurisdōnē gnālem,vnde licet suspectus sit in cā principali,pōt tn̄ cām cōmittere,vt latius Abb.tradit in d.c.si quis contra. Are. in d.c.si quis contra.in iiij.col.reprobat istū intellectū,per tex.in c. suspicionis.de offi.deleg.vbi recusatus nō pōt assignare terminū ad probandū cām suspicionis,q̄a ꝓuocatus forte abesset,vt ibi dr̄.Et sic vr̄ ꝙ nedū in cā principali,sed ēt in ista incidenti suspectus reputet̄.ergo in ꝓposito etiam in cōmittendo cām alteri,debet reputari suspectus.Nec ob.si dicat̄.Si cā cōmittit̄ suspecto poterit recusari, quia attenta ista rōne, iudex in d.c.suspicionis. potuisset terminū cōstituere,cuius ɔ̄riū ibi dr̄.Sed tn̄ rn̄deri pōt ꝙ in d.c.suspicionis.iudex nō pōt partibus terminū assignare ad probādū suspicionē duplici rōne.Prima,q̄a suspectus. vt ibi dr̄ in prin.Secunda est q̄a ad arbitros hoc pertinet, q̄bus oia commissa sunt,quæ cām suspicionis respiciunt. & ista secūda rō præualet,& finalis vr̄ illius decisionis.Prima vero nō attēdit̄. Quod 28 patet,†q̄a recusatus pōt terminū assignare ad finiendū cām suspicionis,c.legitima eo.ti.in vj.& facit tex.in d.c.suspicionis.in fi. qđ non posset si rō illa prima attēdat̄. Scđo ɔ̄ Abb.Are.adducit q̄a rō Abb.quę assignatur inter ordinariū & delegatū,nō vr̄ procedere,dū inquit ꝙ delegatus nihil habet ꝓpriū, & ordinarius habet gnālem iurisdōnē, & ꝙ licet suspectus sit in causa principali,nō est suspectus in ista causa incidēti cōmissionis,q̄a rō ista ſm eum,ēt militat in delegato.Nam remanet iudex anteq̄ sup causa suspicionis ꝓnunciet̄,d.c.iudex.Vnde potest cogere arbitros discordantes,d.c.suspicionis.in fi.& arbitris terminum assignare potest,d.c.legitima.ergo pariter videtur habere potestatē causam cōmittendi. ¶Sed responderi potest,ꝙ in commissione totius causæ agitur de maiori prȩiudicio,& in eadē ratio videtur quæ in causa principali,in qua iudicare non potest.Non sic, qn̄ cogit arbitros tertium eligere,vel terminū prȩfigit.Et solū in iudice delegato expressum est ꝙ sine consensu partium nō potest, vt in d.c.iudex. Vnde nō debet hoc trahi ad ordinarium.in quo eadem ratio vr̄,q̄a ordinarius non ita de facili recusat̄,vt not. in l.apertissimi.C.de iud.cū ipse firmiorē habet iurisdōnem. l.si vt proponis.la j.iuncta l.si præses.C.quomodo,& qn̄ iu.& ita opin. Abb.defendi potest,de qua latius dixi in d.c.si quis ɔ̄.de fo. compe.Retenta tn̄ cōi opinione,ꝙ iudex etiam ordinarius causā nō possit cōmittere,nisi de consensu recusatoris, qua facit text. hic in verbo,committatur,quòd videtur importare necessitatem, consensus,tamen alterius partis nō requiritur,vt Abb.hic cōtra glo.concludit.Et non sine ministerio tex.hic.& in d.c.iudex dūtaxat,facit mentionē de ɔ̄sensu recusatoris, q̄a contra eū vr̄ iudex ꝓuocatus,vt dr̄ in d.c.suspicionis.Altera pars tn̄,si iudicē habebit suspectum,illum recusare poterit.sed quominus cā cōmittatur,impedire nō pōt, vt per glo.in d.c.iudex.in ver.recusatoris de offi.dele.in vj.¶Extra gl.quȩritur de antiqua quȩstione, vtrū valeat processus iudicis recusati.[f] †In hoc varię sunt opiniones 29 vt Abb.hic refert,& latius ꝓsequit̄ Peru.hic.& idē Abb.in disputatione.duo sunt clericali ordine.Et in effectu videt̄ tenere opi.[g] Host.& Bart. ꝙ non valeat processus, q̄a vr̄ contra ordinem iuris,cū prius super recusatione esset pronuntiādum. ergo nō valet.l.ꝓlatā.C.de sen.Et istā opi.ēt tenet Dom.in c.iudex.de offic. 30 deleg.in vj.per illum text.i n pen.col. † vbi recusatus nō pōt cām committere,nisi de ɔ̄sensu recusatoris,ergo vr̄ ꝙ nō possit exercere iurisdōnē sine recusatoris assensu.Et in ista opi.finaliter residet Alex.in l.q̄a poterat.ff.ad Treb.dicens ,ēt de iure canonico verā esse opi.Bar. ꝑ d.c.iudex.prout illum Do.inducit, ponderādo ꝙ tex.prȩcise loquitur, dum inquit,non pōt.iuxta no.in l.nemo potest.de leg.j.& in c.j.de reg.iur.cum si.Et idē ēt Alex.in ɔ̄s. lxxxix.diligēter cōsideratis.li.j.Sed tn̄ prædictis rationibus respō 31 deri pōt.†Nā ꝙ dr̄ de ordine iuris præposterato,nō ob.q̄a prȩposteratio vnius causȩ ad aliam,nō vitiat ꝓcessum.l.j.C.de appe.& 32 istud est,quod dicit Bal.hic, † ꝙ qn̄ forma cadit inter duo quorū quodlibet est in sua specie perfectnm,actus valet,nisi appellet̄. Secus qn̄ ordo respectu eiusdem causȩ requirit̄,vt in l.prolatam C.de sen.& no.Bal.in c. fi.col.pen. §.de ordi.cog. Prȩterea,vt dicit Specu.in scđa parte operis.in fin. proe.ordo iudicij tantū considerat̄ post li.cōt.añ lit.cōt. ꝑposteratio ordinis nō vitiat. Sequit̄ 33 Bal.ibi.†in add.qui allegat Bar.in l.si quȩramus.ff.de rest.vbi hoc dicit in ver.quȩro quid si iste ordo.idem Bal.in l.prolatam.col.ij. ver.quȩro ergo.& idem Bal.in l.exceptionem.co.iiij. C.de prob. & in auc.ɔ̄ rogatus.C.ad Treb.& in l.qui crimen. in vij.q.de accusa. Non ob.tex.in c.iudex. q̄a loquitur quantū ad cōmissionē causæ,quę nō potest fieri nisi de consensu recusatoris. Ex quo datur intelligi ꝙ ipse remanet iudex, q̄a consensus recusatoris nō posset iurisdōnē tribuere.l.priuatorum. C.de iurisđom.iu.Et probatur in d.c.iudex.in fi.vbi dr̄ ꝙ post pronunciationē arbitrorū omnino desinit esse iudex.Ergo vr̄ ꝙ prius ante pronunciationē nō sit omnino priuatus iurisdōne.facit tex.in d.c.suspicionis. in fi.& in d.c.legitima.e.tit.in vj.in quibus patet ꝙ vtit̄ iurisdōne. Si ergo procedit in cā principali non obstante recusatione,valet processus, cū habeat iurisdōne, nisi appelletur. & vr̄ tex.in c.super quæstionū.in fi.de offi.dele.Et ideo probabilior est opi. illorum,quos abb.hic quarto loco refert,vt distinguatur inter ius canonicum,& ciuile, vt de iure ciuili processus sit nullus, de iure cano.valeat,antequam appelletur.Et in ista opi.residet Bal.hic i vij.col.in fin.Et ratio diuersitatis vr̄,q̄a de iure ciuili recusatio ꝓposita operatur absque eo ꝙ cā alleget̄,& probet̄,vt no.in l.apertissimi.C.de iud. sed de iure canonico cā suspicionis debet allegari,& ꝓbari,merito ante ꝓbationē ꝓcessus nō reddit̄ nullus.Et istā opi.sequit̄ Imo.hic.& in d.l.q̄a poterat. & in l.quidam ɔ̄sulebāt.de re iu.Et ita ēt tenet Ro.in cons.ccxx.circa prin.ꝑ tex.in d. c.iudex.in fi.de off.dele.in vj.& in c.secūdo reqȓis.circa fi.ver.q̄d si corā.§.eo. Qđ tn̄ dcm̄ est de iure canonico,limitatur, nisi iam electi essent arbitri super causa suspicionis,q̄a tunc ꝓcessus iudicis super causa principali esset nullus, q̄a cognitio trāslata est in arbitros. Ita Ang.in d.l.apertissimi,& idem dicit Do.in d.cap.iudex.Et in istis terminis late consuluit Alex.in cons.xcix.diligēter consideratis.lib.j.Reliqua per Doc.hic.

ADDITIONES.

a ¶Comparet. Hoc solum non sufficit.Stepha. Aufre.trac.de recusa.iu.vers.xxxiiij. & bene,quicquid dicat Ias.in l.apertissimi.C.de iudi.

b ¶Testimonio. Immo non repellitur. Cepol.causarum ciuil. cons.v.nu.11. Fran. Curt.senior trac.de testi.conclu.xxx.Ias.l. generaliter.de in ius voc.Steph.Aufr. in trac.de reproba.testi.ver.pater spiritualis.& Aret.in c.cū oporteat. de recus.

c ¶Hie.Gig. Contrarium. Et idem tenet Ias.per aliqua in d.l. generaliter. & idem inuenio tenere Areti.in c.cū oporteat.in fi.iiij.col. de accusa. quamuis primam opin.inueniam tenere do.Alex.in consi.xxxiij.incip.viso processu.iij.vol.& in consi.xliiij.inci.quoniam abunde in ij.vol.

d ¶Syl.Ald. Arbitratoribus. Adde Lanfr.in trac.arbi.in ij.q.vij.q.prin.vbi addidi.

e ¶Communis. Et verior,vt pote.in contractibus, & voluntarijs.

f ¶Recusati, Dic ꝙ non valet,nisi pars compareat,& procedat non appellando. vt Panor.hic.Alex.cōs.yij.nu,6.lib.vj.Adde Dec.in cōs.clxxxv. Alex.cōs.89. lib.j.

g ¶Hier.Gig. Tenere opin. Vide prac.Papien.in for.decli.iurisdictio.& alle.suspicio.in ver.iudicem suspectum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio in notorijs non admittitur.& nu.3.vbi quare hoc sit.*
2 *Sententia proprie non dicitur pronunciatio in notorijs, sed executio.*
4 *Appellatio in notorijs admittitur, si causa allegetur.*

Notoria

5 Notoria multa dicuntur quæ non sunt.
6 Notorium delictum ex tribus redditur, euidentia, confessione, probatione.
7 Probatio nulla melior quàm ea quæ per euidentiam rei, & aspectum fit, ideo nunquam excluditur.
8 Confessio iudicialis notorium facit.
9 Reus qui confitetur delictum etiam perempta instantia potest condemnari.
10 Attestationes notorium inducunt, quando nihil opponitur.
11 Manifestum dicitur id, de quo constat de publico instrumento, si nihil opponatur tamen. nu.12.
13 Conuictus non prohibetur appellare.
14 Confessus & conuictus nō appellat, etiam in ciuilibus. nu.15. & limita. nu.15.
16 Appellat ēt confessus, si cām allegat, quæ offuscet confessionē. & uide. nu.18.
17 Conuictus quis dicatur.
19 Error corrigi potest etiam in causa appellationis.
20 Confessionis reuocandæ iusta causa est, si confessus occidisse Titium, credens ex vulneribus per eum illatis mortuum, reperiatur viuere.
21 Confitens homicidium non debet ex abrupto decapitari.
22 Homicida verus non liberatur, quamuis ex erronea confessione quis decapitatus fuerit.
23 Hæres appellare an possit, si contra eum agatur ex confessione defuncti.
25 Appellare potest hæres pro suo interesse, eo casu quo posset appellare defunctus, si viueret.
26 Confessio facta defuncti an noceat hæredi.
27 Citari debet iudex, qui ex officio processit in causa appellationis, quæ agitur coram superiore. & nu.31. & an omissa citatione processus sit nullus. n.28. & 29. secus si iudex processit ad partis instantiam. nu.30.
32 Iudex etiam si non sit citandus in causa appellationis, tamen si velit pro aliquali eius interesse causæ assistere, admittendus est.

1 §.Porro. ¶†Primo no. ꝙ in notorijs appellatio non admittitur. Idē dr̄ i c.cū sit Romana. in fi. in c.peruenit. c.cōsuluit.s̄.eo. & in c.Romana.§.sin aūt.eo.tit.in vj. & no.Oldr. in conf.cccxxiiij. in proposita consultatione. †Nam in notoriis iudi- 2 cis a pronunciatio non est proprie s̄nia, sed vr̄ quædā executio. vt no.Inn.in c.ex parte.el j.de verbo.sig. & ab executore non appellatur. c.nouit.s̄.eo. †Et ideo ēt in notorijs appellari nō pōt. ita 3 Rom. dicit in d.cōs.cccxxxiiij. Aliā rōnē Old. ponit in d.conf.xviij. 4 Et p̄dicta cōclusio p̄cedit, qn̄ appellatio simpliciter p̄ponit̄. †Secus si cā alleget̄, per quā appellatio iustificet̄, quia ex cā admitti 5 debet, ēt in notorijs. † quia multa dn̄r notoria, quæ nō sunt. c.cō- 6 suluit.el j.s̄.eo. ¶ † Secundo no. ꝙ notorium redditur delictū, alternatiue ex tribus. videlicet ex rei euidentia, vel cōfessione, aut alia legitima probatione. gl.hic. facit tex.in c.fi.j.de cohab.cleri. & 7 in c.cū olim.de ver.ob. De euidētia clarū est, † quia nulla melior probatio vr̄, q̄ illa, quę oculata fide ex aspectu b rei colligitur. Vn̄ talis probatio nunq̄ excludi vr̄. vt no. per Azo. in summa.C.ad l. aquil. sequitur Bal.in l.ꝯ negantem. in fi.C.ad l.aquil. & in rub.C. de proba.col.iij. facit tex.in c.euidentia.j.de accu. & quod no. per 8 glo.in c.ij.in ver.manifestū.de ver.sig.in vj. De † confessione iudiciali idem dicitur, ꝙ notorium facit, & notorium iuris appellatur. c.fi.de coha.cle. & muli. & in d.c.cū olim. no.Ang.in cōsi.in causa p̄dicta.col.iij. & no.Bald.in l.properandum.in fin.prin.C.de iudi. 9 † vbi ex hoc no. infert ꝙ reus, qui confitetur delictū, ēt perempta instantia poterit cōdēnari, quia cōfessio notoriū facit, & in notorijs ordo iudiciorū nō requiritur. Tex.tamen in d.c.Romana.§.sin autem ꝯrium probare videtur, dū ibi cōfessio & notorium tanq̄ diuersa ponuntur. Et ita Dom. ad hoc pōderauit illū tex. Sed pōt dici q̄ diuersitas ibi consideretur inter notorium facti, & notoriū iuris. vt per gl.ibi, in ver.notorio. Similiter & tertio, notorium efficit, si delictū alio legitimo modo manifestet̄. quod qualiter intelligatur, videbimus in glo. ¶In glo. in ver. confessionem. ibi, p̄ sententiā. Idē dicit Host. per testes productos, ꝯ quos nihil opponit̄. 10 Quod Abb. sequit̄ post alios hic, † dicens notandū esse ꝙ attestationes notorium inducūt, qn̄ nihil opponit̄. & alle.text.in c.cum olim. vbi ēt Abb.j.de ver.sig. De quo dictum fuit in c. ex insinuatione.s̄.eo. Et ad hoc facit, quia manifestum dr̄ illud, quod cōstat 11 per iur̄m publicū. † vt no.Bar.in l.j.in prin. ff.de ope.no.nūc. ver. venio ad quæstiones. Idem Bar.in l.creditores. circa fi.C.de pign. Bal.in l.generali.C.de sac.san.eccle. Pau.de Cast.in consi.cccxxj. 12 in causa, quæ vertitur. co.ij.cum simi. † Et hoc intelligitur, quādo nihil ꝯ instr̄m opponitur, vt tradit Anto.de Bu.in c.cū contingat, in iij.co.de rescr.in c.cum dilecti.de dol. & in c.licet cām. co.xxiij. de proba. Cōsiderandū tn̄ est, ꝙ istud notoriū qn̄ causat̄ ex p̄ba- 13 tionib. factis in iudicio, non vr̄ excludere appellationē. † quia cōuictus tm̄ appellare non prohibet̄. l.ij.in fi.C.quorū app. Nisi dicamus ꝙ qn̄ nihil oppositū fuit, prout Docto. hic loquunt̄, ꝙ ēt si appellatio prohibeatur, bene simpliciter contra tale notoriū p̄ponitur, nisi aliqua iusta cā alleget̄, per quā appellatio iustificet̄, prout de notorio dictum est in textualibus. ¶In fin. glo ex dictis 14 Abb. duæ eliciunt̄ conclusiones. † Prima est, ꝙ testibus cōuictus & propria voce confessus, appellare nō pōt. c l.ij.C.quorum app. vbi glo. Old. Bar. & Bal. dicūt illū tex. generaliter hr̄e locū in aliis 15 criminibus, † & ēt in causis ciuilibus. Et idē tenet Bar. post Dy. in l.creditor.§.iussus.ff.eo.tit Dom. in c.Romana.§.sin autem.eo.tit. in vj. Et istam opi. tanq̄ cōem sequuntur Imo. Mathe. & Ange. de are. in d.§.iussus. qui dicūt ꝙ dispositio d.l.ij. quatenus tollit facultatem appellandi in quibusdam delictis ibi expressis, est fauorabilis, quia reipublicæ interest vt delicta puniant̄. c.vt famę. de sen. excō. merito extenditur. l.cum quidam.ff.de lib. & posth. & quia ꝯ cōuictum & confessum, maxima vr̄ p̄sumptio frustratoriæ appellationis, quæ admitti nō debet. c.cum appellationibus.eo.tit. in vj. Et ita resident Mod. h̄. Sed tn̄ aduertendū est, quia vt h̄ Do- 16 cto. dn̄t, † & inferius videbimus, qn̄ quis dūtaxat est cōfessus, nō obstante p̄pria cōfessione, appellatio admittit̄, si cā iusta alleget̄, q̄ hēat offuscare confessionē. vt no. in c.Romana.§.sin aūt.eo.ti.in vj. Nā ista ēt rō vr̄ habere locū in isto casu, qn̄ quis simul fuit cōuictus & cōfessus. Vn̄ vr̄ ꝙ ēt ex iusta cā, vt j. dicam, appellari possit. Nō obst. tex.in d.l.ij. quia intelligit̄, qn̄ sine iusta cā appellat̄, ita ꝙ appellatio simpliciter p̄ponat̄. Et hoc satis probat̄ ibi, dū loquit̄ de ꝯuicto tm̄, q̄ simpliciter appellare pōt, vt ibi dr̄. ergo ēt ita principiū intelligit̄. ar.l.qui filiabus.ff.de le.j. Vel secūdo dici pōt ꝙ ille tex. restringat̄ in delictis ibi expressis, prout ibi voluit Pet. & sequunt̄ Cy. & Alb. quia mā odiosa vr̄. ideo stricte interpretari dēt. Nō ob. ꝙ dicat̄ materia fauorabilis eo respectu, vt delicta puniantur, quia iste fauor in tantū nō attēdit̄, vt appellatio excludatur. d alias esset dicendū ꝙ in criminalibus appellari non posset, ꝯ l.nō tm̄.ff.eo.titu. Hoc.n. dūtaxat locū habet in quibusdā criminibus, in quibus propter eorū grauitatē statim ad executionē properatur. l.addictos.C.de epi.audi.no.in d.l.nō tm̄. Nō ob. ꝙ appło frustratoria videat̄, quia illa p̄sumptio purgat̄ ex cā iusta, q̄ allegat̄, fateor tn̄ ꝙ isto casu debeat cā esse magis probabilis, cū maior p̄- 17 sumptio insurgat ꝯ cōuictū & cōfessum. † Et ad declarationem p̄dictorū, quis dicat̄ cōuictus. no.Fulg. tradit in cōs.cxxiiij. propo- 18 sitis statutis. in ij.dub. ¶†Secunda ꝯclo est, ꝙ cōfessus tantū, simpliciter appellare nō pōt, nisi iusta cā alleget̄. vt q̄a dicit se errasse allegando iustā cām sui erroris. Nam ēt in cā appellationis error 19 corrigi pōt. l.fi.C.de erro.aduo. † Et iste est vnus casus, in quo etiā in appellatione à diffinitiua cā requirit̄. Abb. hic. & ita ēt format̄ Ange. dicit in d.l.ij. in prin.C.quorū ap. no. Io.an. & Dom. in c.cū sit Romana.§.sin aūt. in glo. in versiculo, de quo.eo.ti.in vj. Bal. in l. minoribus.in iiij.no.C.de his, q. vt indi. & tradit Card. in cōsi.cj. 20 in causa appellationis. † Et iusta causa dicitur, si confessus occidisse Titium, credens illū mortuū ex vulnere, quod ei intulit, dicat dictum Titium viuere. & ita euidēter apparebit de errore cōfessionis. Nā tali casu appellatio admitti debet. arg. l.j.in fin. ff.de quæst. & est bonus tex.in d.l.Neratius.in fi.ff.ad leg.aqui. Ita Ange. are. post Mathe. dicit in d.§.iussus. & no. hic Bal. in l.j.colum.vj. 21 versicu. quinto punitur mendax.C.de fur. † Et ad hoc facit, quia qn̄ quis cōfitet̄ se homicidiū fecisse. nō tn̄ dēt ita ex abrupto decapitari, sed debet constare de corpore occisi. e vt no.Bal. in c.at si clerici. in prin. in iij.col.de iudi. Ang. in l.certū. in prin. ff.de cōfes. 22 idem Bal. in l.j. circa fi.C.ne fil. pro patre. † Si tn̄ ex cōfessione erronea quis decapitatus fuisset, per hoc verus homicida non liberatur, vt est casus sing. in l.qui seruum.ff.de interro.ac. & idē Bal. in l.ij.in fi.C.qui res iud.nō no. & in c.j.§.iniuria. de pa.iura.firm. 23 ¶†An autem hæres appellare possit, si contra eum agatur de cōfessione defuncti. Abb. post alios, quos refert, concludit ꝙ non, vt per eum hic. & idem tenet Imo. hic, quem refert & sequitur Io. de ana. in c.in literis.col.vj.infra de rap. Facit quod no.Bald.in l.j. col.pen.versi.de vno quæro.C.ne ex delic.defun. vbi dicit hæredē 24 teneri ex confessione defuncti. † quia videtur defunctus constituisse se soluturum. & quia agitur de exoneratione conscientiæ defuncti, ideo hæres obligatur. Idem Bald. in l.generaliter.C.de 25 non nu.pecu.in x.q.in fi. † Videtur tamen quòd hæres appellare potuisset, si viueret, s̄m ea quę superius dicta suat de confessione. Ad hoc no.Bal.in d.l.j.colum.vj.versic.procedo vlterius. C.de ex delic.defun. Et quod dictum est de confessione defuncti, intelligitur

ADDITIONES.

a ¶Hier.Gig. Iudicis. Iudex in notorijs potius debet procedere exequendo quàm sententiando, vide Sozi.in cons.xxij.col.iiij.circa fi.lib.j.
b ¶Aspectu. Dec.s̄.eo.c.an sit.nu.2.
c ¶Sy.Ald. Non potest. Adde Dec.in cons.xxxiiij.col.ij.circa medium.
d ¶Sy.Al. Excludatur. Et cum appellatio sit remedium porrectum in fauorem iniuste oppressorum, non est minus fauorabilis, cum etiam expediat ne innocens condemnetur, immo magis. l.absonum.ff.de pœn.
e ¶Occisi. Vide Pa.de Ca.in l quoties.§.si quis.ff.de hær.inst. Dec.s̄.de pb.c.iurauit

26 gitur de vera.† secus si ficta sit, quia non nocet hæredi. l. eius, qui. vbi Barto. ff. de iure. fisci. vt dicunt Peru. & Moder. hic. Sed tamē videtur eo casu, quo ficta confessio nocet defuncto, quod etiā tali casu debeat pⁱudicare hæredi. arg. l. si superatus. §. fi. ff. de pig. vbi culpa auctoris nocet singulari successori, à fortiori dēt pⁱudicare heredi, qui nō debet habere plus iuris, q̄ defunctus, vt ibi d r̄

27 ¶ In gl. i ver. supiore. ibi, credo φ sit vocād⁹. † Prima ɔclō ex gl. h̄r φ vbi iudex, ex officio ꝓcessit in cā applonis, quæ corā superiore agitur, debet citari. Et ꝓ dicto gl. h̄ est tex. in c. venerabilibus. in pn. quē ibi no. Do. in vlt. no. de sē. excō. in vj. An. de Bu. ꝓ illū tex. in c. cū ab ecclesiarū in iiij. no. de offi. or. & idē An. de Bu. in c. qua frōte. col. iij. s. eo. abb. in c. sacro. i gl. in ver. ɔstiterit. de se. excō. Bal. in l. sancimus. in xij. q. in fi. C. de iud. & in c. in nr̄a. post Inn. de ꝓc. no. ēt Bal. in l. nā ita diuus. col. fi. ver. itē est arg. ff. de adop. Et ista vr̄

28 ɔmunis opi. de cui⁹ veritate stati dicā.† Et isto casu, si citatio omittat̄, ꝓcessus reddit̄ nullus, vt Ro. ɔcludit in ɔs. cccxliij. ex ꝓposito

29 themate. in ij. dubio. † Et h̄ quātū ad pⁱudiciū iudicū respectu tamen sniæ ꝓcessus valet. ita intelligit̄ φ not. Bald. in d. l. sancimus. & i c. j. col. iiij. ver. de iud. d̄ mili. vas. q̄ ɔtu. ē. ¶ In fi. gl. secūda ɔclō

30 colligit̄, † φ i cā applonis, nō est citādus iudex, q̄ iudicauit, qn̄ ad istātiā partis ꝓceditur. abb. post alios hic, idem abb. post. gl. in d. c. sacro. & Bal. in d. c. j. de mili. vas. vbi alle. Inn. in d. c. in nostra. vbi ēt Ant. de Bu. col. pe. d̄ ꝓc. & idē An. de Bu. in c. de cętero. col. ij. ver. ad pmū. de trāsa. & in c. ij. in viij. no. s. de rescri. q̄a nō agit̄ princi-

31 palr̄ de interesse iudicis, vt ꝓ gl. h̄ † immò, φ pl⁹ est, ēt si iudex ex officio eius ꝓcessit, tñ i cā applonis citari n̄ debet, fm̄ Saly. in l. fi. circa fi. ver. q̄ro q̄d d̄ iudice. C. si re. vł ac. mor. fue. alle. Inn. hic. Et hoc cōprobat q̄busdā rōnibus. Et licet ɔriū cōiter approbet̄, vt. s. in pria ɔclōne dictū est. tñ ꝓ opi. Saly. multū facit, q̄a vis tota ɔsistit an agat̄ de interesse, & pⁱudicio iudicis, & tūc debet citari, q̄a interest iudicis cām defendere suā, vt dr̄ i d. c. venerabilibus. ver. attamē. Et licet tex. videat̄ loq, qn̄ iudex ex officio ꝓcessit, idē tñ est, si ad instātiā partis, per rōnē expressam in tex. Et hoc fatetur abb. & Ant. de Bu. hic, φ debet citari iudex, qn̄ tractat̄ de preiudicio ei us, licet ad instantiam partis ꝓcedat̄. Ex eo enim φ iudex ex officio moueatur, nō magis videtur de præiudicio eius tractari q̄ si ad instantiam partis procedatur, cū vtroq; casu faciat illud

32 ex necessitate officij.† Et eo casu, quo iudex nō sit citādus, pōt tñ ipse, si velit ꝓ aliquali eius interesse, assistere cāæ, vt abb. h̄ dicit, post An. de But. in d. cap. ij. in viij. colum. Bald. in c. dilectus. el. j. de rescri. & in rubr. C. de pe. iudi. in fi. Archi. in ij. q. vj. c. hoc etiam.

SVMMARIVM.

1 *Litis contestatio inducitur per confessionem aduocati, si pars presens sit, nu. 2.*
3 *Aduocati confessio nocet clientulo nisi reuocetur.*
4 *Confessio aduocati vt reuocetur, non est opus probare errorem.*
5 *Confessionis aduocati reuocatio debet fieri incontinenti, si non probetur error.*
6 *Confessio propria reuocari potest incontinenti, etiam non docto de errore, & incontinenti intelligitur antequam reducatur in acta. nu. 7.*
8 *Confessio aduocati potest reuocari infra triduum, & quando. nu. 13. 14. & 15.*
9 *Subdelegatus à delegato principis non potest vices suas alteri committere. numer. 11.*
10 *Delegatus ab ordinario nō potest delegare nisi hæc auctoritas illi demādetur.*
12 *Delegatus principis videtur habere maiorem potestatem in delegando, quā ordinarius.*
16 *Confessio propria vsque ad sententiam reuocari potest, si de errore doceatur.*
17 *Confessio deliberate facta post terminum ad respōdendū reuocari quādo possit.*
18 *Deliberando quis etiam decipi potest.*
19 *Error magis debet iustificari quando quid deliberatè factum est.*
20 *Confessio iurata reuocari potest.*
21 *Periurus non dicitur reuocans confessionem iuratam.*
22 *Confessio sæpius repetita reuocari potest.*
23 *Confessionis reuocatione facta aduersario solui debent expensæ.*
24 *Procurator post litem contestatam potest substitue re.*
25 *Argumentum de procuratore ad delegatum valet vbi est eadem ratio.*
26 *Delegatus inferioris à principe potest vnum articulum, non totalem iurisdictionem delegare.*
27 *Delegatus ad vniuersitatem causarū potest delegare, vnam causam tantum, non vniuersitatem. nu. 29.*
Et de eo iudicatur ac de ordinario, nu. 28. & nu. 29.
Et est delegatus. nu. 31.
30 *Delegatus quare non deleget, vera ratio.*

1 CVm causam. ¶ † Primo no. quòd per cōfessionem aduocat litis conte-
2 statio inducitur.† Et hoc intelligitur, quando facta fuit præsente parte, quia perinde habetur, ac si ab ipsa parte facta fuisset. l. j. C. de erro. aduoc. vbi Bald. & Paul. de Castr. de litis contestatione hoc dicunt. Et ita etiam Bald. declarat hic. & idem abb. in cap. pastoralis. in j. not. in fin. supra de iudic. contrarium tenet Andr. sicu. in d. ca. pastoralis. de quo dicendum est, vt

3 ibi dixi in j. no. ¶ † Secundo not. quòd confessio aduocati nocet
4 clientulo, nisi reuocetur, vt hic, & in cap. olim. infra de censi. † & in tali confessione non est opus probare errorem, sicut in reuocatione proprie confessionis requiritur, vt abb. hic dicit. & no. gl.
5 in d. capitu. olim.† Sed aduertendum est,[a] quia ista reuocatio de-
a bet fieri in cōtinenti. l. fi. C. de erro. aduo. † Et tali casu idem videt̄
6 in propria confessione, quę in continenti reuocari potest absque
b eo, quòd error probetur.[b] glos. not. in capit. fin. in versi. iusta cau. in fin. de iurereiuran. in vj. sequitur Bald. in l. edita. in fin. char. in princ. ver. sępe accidit. C. de eden. & in l. j. colum. pen. ver. & not. quòd interdum. C. de fur. & abb. infra hoc idem dicit. Et secundum hoc non videtur differentia inter propriam confessionen, & aduocati, nisi dicatur quòd propria confessio debet statim re-
7 uocari, † scilicet antequam in acta redigatur, vt per glo. in capitu. apud misericordem. xxxij. quæst. prima sequitur Ant. de But. in capitu. fin. de confes. & in capitu. ex literis. de diuor. & tradit Ro-
8 ma. in l. si vero. §. de viro. colum. iiij. ff. solu. mat.† Sed confessio aduocati in continenti potest reuocari, id est, infra triduum, vt ex-
9 presse text. dicit in d. l. fin. C. de erro. aduo.† Tertio not. quòd delegatus immediate à principe potest alteri delegare, subdelegatum tamen vices suas alteri committere non potest, vt hic, & idem probatur in capitu. super. quæstionum. §. vero. vbi Anto. de But. in iij. not. & abb. in princi. Et Peru. in ij. quæstio. hic, quia vt abb. hic dicit, esset processus in infinitum. Sed tamen ratio ista cessaret, intelligendo de prima vice. iuxta l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. sign. Vnde melior ratio videtur, quia illud est priuilegium, quòd tātum competit ipsi delegato immediate à principe, qu od in alium transferri non potest, vt not. in d. §. si vero. fa-
10 cit text. in d. capitu. super quæstionum. §. j. de offic. deleg. ¶ † Subijcit tamen abb. hic, quod licet delegatus ab ordinario delegare non possit, tamen habebit hanc potestatem, si ab ordinario hoc sibi committatur, vt per gloss. in d. capitulo. is cui. de offic. deleg. in vj. per quàm dicit limitari tex. hic. & ita abb. sentit idem esse in delegato principis, vt possit causam sibi commissam subdelegare, cum potestate subdelegandi. Sed hoc non est verum. quia glos. in d. capitu. is cui. loqitur in ordinario. & approbatur communiter, vt colligitur ex his, quę tradit Alex. in l. à iudice. C.
11 de iudi. & Peru. in j. quæstio. hic.† Secus tamen est in delegato à principe, qui non potest dare potestatē subdelegandi illi cui vices committit. glos. not. in capitu. super quæstionum. §. porro. in versi. transfert. de offic. deleg. & sequitur Alexan. post alios quos refert in d. l. à iudice. & Peru. hic. in iij. quæst. Fulg. tamen in l. mo ræ. ff. de iuris. om. iud. expresse tenet quod idem sit in delegato
12 principis, prout abb. sentit hic.† Et pro h̄ facit, quia delegat⁹ principis videtur habere maiorem potestatem in delegando, quā ordinarius, quia etiam casus meri imperij delegare potest. l. j. vbi Bato. & Docto. C. qui pro sua iurisd. Quod tamen facere non potest ordinarius, vt not. in l. prima in princ. ff. de offic. eius. Non tamen recedendum est à communi opin. quia fundamentum non est tutum quod delegatus à principe causas meri imperij delegare possit, quia articulus disputabilis est, & contrarium late defendit Alexan. in d. l. prima in fi. char. ff. de offi. eius. ¶ Expeditis notabilibus dum Abb. opponit quòd reuocatio confessionis videatur nociua ecclesię, & soluit quòd reuocatur confessio, quatenus præiudicabat ad processum, & non respectu confessati. Sed considerandum est quòd ista distinctio non videtur bene posse verificari, vt reuocet̄ vno respectu, & alio respectu remaneat. arg. eorū, quæ Bar. tradit in l. Aurelius. §. idem quæsiuit. ff. de lib. le. & principaliter reuocatio fieri intelligitur respectu eius, φ continetur in confessione. Accidentaliter vero sequitur reuocatio quæ consideratur quo ad processum. Et ideo aliter ad obiectum responderi potest, quia talis reuocatio confessionis aduocati non erat nociua ecclesię, quia ab eadē parte emanauit, nec erat in ea fundata intentio ecclesię, cū per aduersam partē non esset approbata. Vnde semper ab eadem parte poterit dici, & allegari de possessione. xl. ann. nec reuocatio obstabit, quia respectu processus facta fuit, & nō respectu meritorum causę. hoc modo declarari potest, & saluari φ abb. dicit. ¶ In glo. in ver. eadem die. in fi. habetur no. limitatio secūdum abb. post alios hic ad tex.
13 in l. fi. C. de erro. a duo. dum ibi dicitur † φ cōfessio aduocati intra triduum reuocari pōt. Nā procedit qn̄ cōfessio præiudicaret ad merita causę. Secus si ad processū, q̄a reuocari debet ante q̄ pars

ADDITIONES.

a ¶ Hie. Gig. Sed aduertendum est. vide d. And. Sic. in cons. vj. col. x. in j. vol.
b ¶ Probet. Vide per Ias. de hoc i l. error. i vers quarto limita. C. de iu. & fac. ignora.

pars aliquid faciat, ppter q videatur approbare confessionem: postea vero non potest, vt in gloss. hic. Sed tamen idem dicendum videtur quando confessio aduocati præiudicaret ad merita causę, quia si aliquo actu tacite approbetur, videtur quòd postea reuocari non possit. argu. l. sed, & si susceperit. in princip. ff. de iudic. Est. n. vis in tacita approbatione, quæ vtroque casu militat, vt in regula, quod semel placuit. de re. iur. in sexto. & ita contra Abb. Perusi. hic dicit. Sed saluando distinctionem, quam Abbas facit, dici potest, talem differentiam procedere secundū cummunem contingentiam, quæ est, q tacitus consensus bene colligitur respectu processus, dum ad vlteriora procedit, prout in exēplo, quod gloss. ponit. Sed in confessione meritorum causæ, non ita colligi potest tacitus consensus per processum ad vlteriora, quia ea, quę respiciunt merita causę, non excluduntur, donec in causa conclusum sit, & non est nouum, quòd differentia constituatur, habito respectu ad illud, quod plerunque & communiter contingit. l. contractus. ff. de regul. iur. & declarando illum 14 tex. tradit Bar. in l. quod Nerua. ff. depositi. ¶ † Secūdo quod dicitur in d. l. fin. de confessione aduocati, quę infra triduum reuocari potest, intelligitur absque eo, quòd error probetur. sed probato errore vsque ad sententiam, & etiam in causa appellationis reuocatio poterit fieri, vt Abb. hic concludit. & ita gloss. intelligitur. xxxv. q. ix. §. is ita. & probatur in d. l. fin. vbi Paul. de Castr. ita 15 declarat illum text. † Tertio, d. l. fin. locum habet, nisi talis confessio expresse approbetur, quia tunc non poterit reuocari, vt Abb. dicit hic. Et idem quando tacite approbatur ex aliquo facto prout gloss. hic dicit, & supradictū est. Et sic text. in d. l. fin. videtur procedere solum in tacita approbatione, quæ insurgit ex non facto, videlicet quando scit confessionem aduocati, & intra triduum illam non reuocat. Et in prędictis casibus, quando con fessio approbatur, poterit reuocari, si error probetur, prout esset in propria confessione, vt Abbas sentit hic, quia plus non debet præiudicare cōfessio aduocati approbata q̃ si propria con- 16 fessio fuisset. † Propria autem confessio si error probetur vsque ad sententiam poterit reuocari, vt Abb. hic concludit. & probatur in cap. fin. supra de confessio. in l. error. C. de iu. & fac. igno. Et 17 ista conclusio etiam procedit, † quamuis confessio deliberate facta sit post terminum datum ad respondendum, secundum ve- 18 riorem opin. † quia etiam deliberando quis decipi potest. l. de 19 ætate. §. ex causa. ff. de interroga. actio. † Debet tamen tali casu error magis iustificari. ita Bald. not. dicit in l. error. column. fin. in princip. C. de iur. & fac. ignor. & idem Bald. tenet in l. iusiurandum, & ad pecunias. in princi. versi. sed pone. ff. de iureiur. & late Roman. tradit in l. si vero. §. de viro. in xxxj. fal. ff. sol. mat. & idem Roma. in consi. ccclxj. vt proposita consultatio, aliàs consi. ccccxcj. 20 & ideo etiam ibi concludit † quòd confessio iurata reuocari possit, post Antoni. de Butr. qui hoc dicit in d. cap. fin. de confesio. & 21 idem Roman. in dicto. §. de viro. Nec propter † hoc dicitur quis periurus, vt no. Bald. in l. de tutela. colum. secunda. C. de in inte. 22 restitutione. † Et ad prædicta etiam facit, quia confessio etiam sepius repetita, reuocari potest, vt not. Bald. in l. prima per illū text. in primo not. C. de iura. calu. Materiam tamen vlterius non 23 prosequor, quia longum esset, & non traditur per alios hic. ¶ † Illud tamen notandum est, quòd in casibus, in quibus reuocatio admittitur, aduersario expensę refici debent, vt not. Bartol. dicit in l. rura. in fin. C. de omni agro desert. libr. xj. facit quod not. Bartol. & Doct. in l. edita. C. de eden. ¶ In gloss. in versicu. delegatus. ibi, non distingendo. Conclusio est secundum gloss. quòd delegatus inferioris à principe, etiam post lit. contest. subdelegare 24 non potest, vt probatur hic. † Secus in procuratore, qui post litem contestatam, substituere potest, & ita equiparatio non procedat, vt Abb. declarāt hic, & in dicto. cap. cum Bertholdus. & 25 idem Bartol. in l. prima. ff. quis, & à quo appelle. † Aliàs tamen vbi esset eadem ratio, valet argumentū de procuratore ad delegatum. l. & quia. in fi. ff. de iurisdic. omn. iu. per quam legem Inn. dicit in cap. in nostra. de procurat. quòd ista duo mandata sunt multum similia, & in vtroque veniunt tantum expressa. & tradit 26 Alexand. in dicta. l. & quia. Et subijcit Abb. hic, † quòd delegatus inferioris à principe poterit vnum articulum, non iurisdictionem totalem delegare. Et ita intelligitur text. in dicto. cap. cum Bertholdus. de re iudi. vbi abb. idem dicit allegando etiam text. in cap. super quæstionum. §. nos autem. de offici. delega. vbi Inn. hic sequitur. & idem tenet Alexand. post Salyc. ibi & alios, quos refert in l. à iudice, C. de iudic. & Roman. in tertia decision. item quòd delegatus. in xiiij. item si episcopus. de offici. dele. in nouis. & ista est communis opini. vt dicit Imol. in clemen. prime in gl. fin. de offi. delega. Alex. in l. more. colum. quinta de iuri. om. iud. 27 ¶ † In fin. gloss. not. quòd delegatus ad vniuersitatem causarum potest subdelegare. Et hoc communiter approbatur. vt Abb. hic dicit. Idem gloss. in cap. super quæstionum. §. si vero. in versi. delegare. de offi. delega. & in l. à iudice. in gloss. prima. C. de iudicijs. per l. primā. ff. quis & a quo appell. secundum vnum intellectū. 28 & gloss. ibi, & Barto. hoc tenet. † Nā de isto iudicat, sicut de ordinario. gloss. in l. fin. C. de iud. not. Bald. in l. si vt proponis. colum. secunda. versi. quęro quid si est delegatus. C. quomodo & quando iudex. & per gloss. in cap. statutum. §. insuper. in versi. moderatus. de rescrip. in sexto. Et conclusio gloss. hic intelligitur prout 29 loquitur, quando vnam causam tantum delegaret. † secus si vel let vniuersitatem committere, quia non potest, vt gloss. sentit. & not. Host. in sum. in titu. de iu. del. in §. quis possit. & sequitur An. de Butr. in dicto. cap. super quæstionum. §. si vero. Alexan. in d. l. a iudice. C. de iudic. Sed tamen videtur, quòd nec vnam causam delegare possit, quia ipse vere delegatus est vt per gloss. in clem. & si principalis. de rescrip. ergo non videtur quòd alteri committere possit, quia de iure proprio iurisdictionem non habet. l. more. de iurisd. om. iudi. Et ita quidam tenent, quos Abb. hic refert. 30 † Et ista opi. etiam de iure est sustentabilis. Nam ratio quare delegatus non delegat. est secundum Ang. in. d. l. more. in princ. quia radix, & proprietas iurisdictionis remanet in ordinario, quia a se iurisdictionē abdicare non potest. l. legatis. ff. de officio presidis. Vnde in delegatū nō trāsit, nisi vsus iurisdictionis. Et ideo dicit tex. in l. j. §. qui mandatā. ff. de officio eius. q delegatus, nihil pprium habet, sed eius, qui mandauit, iurisdione vtitur. Sicut ergo vsuarius vsuarium non constituit. §. j. institu. de vsu & habita. 31 nec delegatus delegatum. † Et ista ratio communiter approbatur, & etiam militat in tale delegato ad vniuersitatem causarum, cum etiam ipse delegatus sit. & per gloss. in dicta clem. & si principalis. de rescrip. Et tradit hoc Imo. in l. si vni. ff. de re iud. Et ad hoc bene facit quod Abb. tradit in cap. relatum. de offici. delega. vbi arguit a delegato simplici ad delegatū ad vniuersitatem causarum. ad identitatem rationis. Facit quod not. Abb. in cap. causam matrimonij. supra de offici. delegat. & in cap. fin. col. 32 pen. de re. iud. † Nec dicatur quòd talis delegatus ęquiparet ordinario, vt in pluribus casibus prosequitur Perus. hic, quia etiam in pluribus casibus simplici delegato æquiparatur, vt colligitur ex his, quæ Alexander tradit in l. more. in quinta colum. ff. de iurisd. om. iu. Nō obst. text. in d. l. j. ff. quis & a quo. quia fundamentum ibi fieri non potest, cum vario modo intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio peremptoria opponitur ad processum, & quando nume. 2.*
3 *Appellari non potest in iudicio à futuro grauamine, etiam sub conditione, nisi sit verisimile. numer. 7.*
4 *Appellatio debet habere expressam rationem, aliàs non recipitur.*
5 *Archiepiscopus non potest in diœcesi sui suffraganei committere causam appellationis futuræ.*
6 *Donatio inter virum, & vxorem delata in conditionem diuortij valet.*
8 *Appellans à sententia nulla, non obtinet in causa appellationis, licet constet de nullitate, nisi appellatio iustificetur quòd legitime sit interposita.*
9 *Beneficialibus multum exuberat officium iudicis.*
10 *Iudex in beneficialibus supplet.*
11 *Reus quanuis confiteatur defectum iuris sui in beneficio tamen auctore non probante in eadem instantia priuari non potest.*
12 *Papa non attendit formam petitionis maxime in beneficialibus. Neque in alijs. nume. 13.*
14 *Appellans an simul prosequi possit nullitatē sñiæ in causa appellationis.*
15 *Appellari potest à sententia nulla.*
16 *Appellatio si simpliciter sit interposita, nullitas includitur.*
Nisi nullitas referuetur. nu. 17.
18 *Appellatio à sententia nulla non confirmat actum.*
Et nō videt necessaria. n. 19. tamē nō est frustra. n. 20. q cōtrariū vide num. 21.
22 *Procurator habēs potestatem appellandi an possit appellare à sentētia nulla.*
23 *Appellatio à sententia nulla deuoluit. Et impedit executionem. nu. 24.*
25 *Iudex ad quem appellatur à sñia nulla, cognoscet de nullitate.*
26 *Archiepiscopus sicut pōt cognoscere de cā appellationis, ita, & de nullitate.*
27 *Sententia nulla potest confirmari.*
Et ex noua causa reformari. nu. 28.
29 *Libellus in quo dicitur dico sententia nullam, & si qua est appello, valet idem si dico sententiam iniustam, & posito quòd sit iusta, dico nullam. nu. 30.*
31 *Succumbens in causa appellationis an possit postea dicere de nullitate.*
32 *Appellatio secunda interposita ab eodem grauamine, an & quando valeat.*

1 DIlecto. ¶ † Primo no. ibi, ꝯtra ipsos procedere, q exceptio perēptoria, licet dicat perēptoria, q habēt vitiare gratiā. c. ꝯstitut' d' ref. c. si motu pprio. de pbē. 2 in vj. cle. j. e. ti. tñ opponi pōt ad pcessū. † Et qñ perēptoria exce ptio ad pcessum opponat, declarat Bar. i l. cū quærebat. in fin. ff. 3 iud. solu. & in l. j. colum. pen. vbi no. loquitur. C. de ori. iur. ¶ † Secundo

a cundo, no. in iudicio à futuro[a] grauamine appellari nō posse ēt sub cōditione, vt q̄a dicat, si me grauaueris, appello. debet. n. prius grauamē expectari, vt hic. & per Inn. in c. significauerunt. de test. Idem Inn. in c. super eo. el. j. §. eo. & gl. in c. ij. vt lit. non cōtest.

4 † q̄a cā debet exprimi in appellatione, aliàs à iudice non recipitur, c. vt debitus. §. eo. & idem tenent Bal. in l. pen. C. quorū app. col. ij. ver. quæro an ab interlocutoria cū ɔcord. & ꝓsequit Peru. in d. c. vt debitus. in ij. char. ver. quæritur. & ibi reprobat opinionē Abb. in d. c. significauerunt. de test. col. fi. qui dicebat q̄ à futuro grauamine sub condōne appellari potest, quia tūc in effectu appellatio post grauamē cōfertur, & ita a p̄terito grauamine appellari vr̄. Nā contrariū tenet Peru. q̄a vbi aliquid prohibetur fieri p̄ viam principalis dispositionis, ēt per modū ɔditionis fieri nō pōt. l. Seius & Augerius. & ibi Bar. ff. ad legem Falci. Et ɔ̄ Abb. ēt tenet Are. in d. c. significauerunt. co. vij. per tex. no. in c. Romana. §. j. de offi. ord. i vj.

5 † vbi archiepiscopus nō pōt in diœcesi sui suffraganei cōmittere cā; applōnis futuræ, casu quo ad ipsum appelletur. Et sic vr̄ q̄ cā appellationis cōmitti non possit sub conditione, ne iurisdictio suffraganei aliquo modo ledat. Ita hic ne ledatur honor iudicis, non debet admitti appellatio conditionalis. Adducit ēt rationem quia posset iudex ita suam interlocutoriā iustificare, q̄ pars retraheretur ab appellatione. ideo talis appellatio, tanquàm forte superflua admitti non debet. Non obstant iura, in quibus pōt fieri sub conditione, q̄ simpl'r prohibet, quia nō habent locū, q̄n eadē rō prohibitionis ēt militat in actu cōditionali, vt quia est defectus potestatis ī cā efficiēti. l. si minor ff. de ser. expor. Et ita isto casu vr̄, quia quis appellare non potest, nisi grauetur, & licet applō conferat in tēpus permissum, nō cessat causa prohibitionis. s. honor debitus iudicibus. ¶ Sed tñ his remotis, opinio Abb. substentabilis vr̄, quia appellatio porrigit ad diem purificatæ conditionis. c. si pro te. cū gl. de rescri. in vj. cū alijs iuribus quæ Abb. inducit. Facit tex. ī l. vitricus. §. fi. & in l. sed

6 interim. ff. de dona. inter virū & vxo. ibi. licet † non valeat donatio inter vir. & vxo. de præsenti, valet tñ si in cām futuri diuortij conferatur, & sic confertur in tempus, quo cessat rō prohibitionis. Facit tex. in l. si rem meam. ff. de verb. obl. Non ob. tex. in l. Seius quia loquitur q̄n dispositio cōditionalis in fraudē ordinatur, vt ibi expresse dicit. secus ergo cessante fraude, ꝓut in casu nostro videt. Non ob. tex. in c. Romana. quia ibi non instabat causa appellationis, & status, qui tunc erat de p̄senti nō iudicabat futurā appellantionem. iō ɔmissio nō pōt fieri, quia ledit iurisdō suffraganei. Secus in casu nostro vr̄, vbi applō ex cā verisimili interposita vr̄. Et p' hoc tollit rō Are. dū dicit q̄ interlocutoria poterit iustificari. adeo q̄ pars ab appellatione retraheretur, q̄a nō est hoc verisimile, q̄n instat causa appellationis, de qua appellās bene p̄t cogitare. Et facit text. in l. non ad ea. in princi. ff. de condi. & dem.

7 Immo, † q̄ plus est, ēt simpl'r videt, q̄ à futuro grauamine appellari possit, q̄n est verisimile, vt in c. cum cessante. §. eo. tit. in c. concertationi cū gl. eo. ti. i vj. Nō ob. tex. in c. vt debitus. q̄a fateor q̄ ex causa debet recedi à iudice, sufficit tñ q̄ cā sit de futuro verisimilis, prout dr̄ in appellatione extraiudiciali à futuro grauamine, in qua ēt cā requirit. c. j. e. ti. in vj. & vidimus. §. in c. cū sit Romana. in gl. in ver. passim. Non obst. tex. hic, quia dici potest q̄ loquatur, & velit q̄ causa applōnis specialiter designet, vt appareat ex qua cā appelletur, & ita nō facit vim in futuro grauamine, q̄a ēt si exceptio legitima non esset admissa, & sic grauamen iam illatū esset, nō tñ appellatio debet simpliciter interponi, sed debet apparere q̄ p̄ p̄ hoc fuerit appellatum. Et istud est quod dicit tex. hic. Et de his etiam aliquid dictum fuit in c. bone. §. eod. Reliqua in notabilibus per Doc. hic. ¶ Expeditis notabilibus, opponitur, & r̄ndet per d. Abba. post alios hic. Ex cuius dictis text. iste redditur not.

8 † quòd appellans à sn̄ia nulla, nō obtinet in cā applōnis, licet cōstet de nullitate, nisi appellatio iustificetur, probando q̄ legitime interposita sit. Ita tex. no. hic secundum Io. an. quem Abb. & alij sequuntur. Licet. enim nullitas deduci potuisset absque applōne & tūc sufficeret probare nullitatē, tamē q̄n deducitur nullitas p̄ viam appellationis, debet probari q̄ appellatio legitima sit, & nō sufficit probare nullitatem simpliciter, vt quam via elegero, hæc mihi pateat l. mulier. in fin. ff. q̄ met. caus. cap. exhibita. vbi Abb. in vlt. no. de iudic. & idem Abb. in c. j. in secūdo intellectu. §. e. ti.

9 Sed tamen considerandum est q̄ in terminis, in quibus loquitur ista Decretalis, † videlicet in beneficialibus, multum exuberat officium iudicis. ca. oblate. §. eo. c. cum nobis. supra de elec. Adeo

10 q̄ in talibus licet pars non probet intentionem s̄m q̄d deduxit, † iudex tamen supplet, vt per gloss. in ca. cupientes. §. ceterum. in versi. excludentes. in versi. contumaciam. in c. si. forte. in versi. euidenter. in c. ab eo. in gl. fi. de elec. in vj. cum simi. Et ideo ratio illa non videtur procedere, dum dicitur, vt quam viam elegero, hæc mihi pateat. Sed dicēdum est q̄ in alio iudicio in terminis huius Decretalis processus nullus poterit declarari. Et ita supplendum est, quod Doctores hic dicunt. Sicut in simili licet sententiam in causa beneficiali transeat in rem iudicatam respectu illius, contra quem lata fuit, cap. cum dilecti. in fi. de election. Secus est quo ad eum, pro quo lata fuit sn̄ia, q̄a contra eum iniuste detinentem, superior procedere potest, vt abb. declarat in d. ca. cum dilecti. colum. ii. vbi allegat dictum Inn. ad hoc in c. ad aures. de rescrip. & idem abb. tradit in c. ad audiētiam. el. ij. de rescript. col. penult. Bene facit dictum Compostel. in c. mandatum. de rescri. vbi inquit quòd licet reus confiteatur defectum iuris sui in be-

11 neficio, † tamen actore non probante, in eadem instantia priuari non potest, quia hoc petitum non fuit, & pronuntiati debet s̄m petitionem. c. licet heli. de sim. Sequitur abb. in c. cum super. col. ij. ver. ex gl. penul. & in c. ex conquæstione. col. vii. de restit. spolia. no. Specul. de actio. & petitio. §. super actionibus. ver. sed quid si reus. Rota in quinta decisi. nota nunquid reo. vt lit. penden. & in vii. decisi. nota reus. de exce. in antiquis. & Rom. in consil. ccclvij.

12 quo ad articulum. † Papa tamen ex suprema eius potestate, non attenta forma petitionis, posset hoc etiam in eadem instantia declarare, vt abb. dicit in d. cap. cum super. & in d. cap. ex conquestione. atgumen. c. proposuit. de concess. præben. Et ideo videtur quòd in terminis huius Decretalis, si papa ipse processisset, potuisset processum nullū decarare, licet forma appellatio-

13 nis seruata non fuisset, † q̄a summus pōtifex ad formam petitionis non adstringitur, vt abb. hic. & no. Anton. de Butri. in d. cap. licet Heli. vbi Ioā. de ana. in fi. sequitur. & idem Bar. in l. Æmilius ff. de minor. & tradit Alexand. in l. vinum. col. fina. ff. si cert. peta.

14 ¶ † Ex supradictis infertur ad q. s̄m abb. hic, an appellans simul prosequi possit nullitatem sententiæ in causa appellationis. Et

15 ex dictis eius prima conclusio est, † quòd à sentētia nulla appel-

b lari p̄t.[b] Abb. post Inn. & alios p̄ istum tex. ad idē tex. in c. exhibita. vbi. abb. in iiij. not. §. de iud. & in l. si expressim. ff. eod. not. Bald. in l. j. C. quando prouo. col. v. in princip. & prosequitur Perusin. in vij. q. & idem tradit Cuma. in consil. xliiij. ab arbitrali sententia.

16 col. ij. Alex. in consi. lix. viso ti. in prin. li. iiij. † Et non solum expresse à sententia nulla appellat, sed ēt si appellatio simpliciter inter

c posita sit, nullitas[c] includit, vt abb. secundo hic concludit, & p̄batur in l. quędam mulier. vbi Bal. & Flo. ff. fam. ercis. in l. Carmelia pia. vbi Bar. ff. de iure pa. Cal. in consilio. vlt. in ti. de appel. Ang. in

17 consi. cxxix. visis omnibus. circa fi. Et hoc intelligitur, nisi nullitas per ipsum appellantem reseruetur, vt no. tradit Ale. in d. consilio

18 lix. col. ij. † Per appellationē tamen, quæ interponit à sententia nulla, actus non confirmatur, vt probatur in l. si expressim. vers. vnde si quis. ff. eod. vbi Cuma. in iiij. no. glo. Bar. & Bald. ibi. colū. iiij. versicu. iij. quero. in l. j. C. quando prouo. Et idem Bald. circa fi. hic. & prosequitur Peru. in viij. quæst. hic. Et idem glo. in verbo, infirmabitur. l. j. ff. de fer. in cap. fi. in versicu. necesse. de re iudi. in vj. & in l. ij. in glo. j. C. si ex fal. instremen. & ita ēt concludit Car. in cle. j. quæstione. xiij. de re iudi. Abb. in c. significasti. col. fin. §. de foro compe. versi. ex his dico. vbi reprobat glo. quæ contrariū

19 dicit in cap. statutis. ij. questio. j. ¶ † Appellatio tamen quādō sententia est nulla, nō vr̄ necessaria, vt probat in d. l. si expressim. vbi Cuma. in iiij. no. Bal. in l. j. col. iij. ver. sed contra prædicta opponitur. C. q̄n prouo. Peru. in vij. q̄ō. hic. & idem Bald. in l. prima in

20 princi. C. de sen. ex breui. reci. † vbi inquit q̄ licet appellatio non sit necessaria, non tñ frustratoria est, quia causam ad superiorem deuoluit. Fulg. tamē in consi. cl. quidam ciuis Senensis. in primo

21 dub. † efficaciter probat q̄ applō frustatoria sit à sententia nulla per l. ex consensu. §. j. ff. eo. tit. ibi, frustra ꝓuocatū ab sn̄ia q̄ nō

22 tenebat. & in l si constet. eo. ti. ibi, superuacua fuit. † Vnde nota. infert q̄ tali casu prouocator, qui habuit potestatem appellandi, nō possit appellare. Sed p̄t dici q̄ dicta verba ponuntur in legibus præallegatis eo respectu, q̄a appellatio nō vr̄ necessaria. Ita videtur declarare iurisconsu. in l. j. in principi. quę sen. sine app. rescin. dum dicit non esse necesse appellare, si sententia fit

23 nulla. Et certe appellatio non videtur frustatoria. ex quo effectum deuolutionis producit, vt Abb. hic concludit, & Bald. in d. l. prima. C. de sen. ex breui. idē Barto. in d. l. si expressim. in iij. q. & in l. si vt proponis. la prima. C. quomodo, & quando iud. Lap. alle.

ADDITIONES.

a ¶ A futuro. Et bene. quidquid dicat Dec. nisi in ipso actu grauaminis impendentis, vt apparitore volente pignora capere, si reus dicat, vbi de facto exequaris, appello. Sed tunc etiam non censetur appellatio conditionalis, sed pura, & de præsenti grauamine.

b ¶ Appellari potest. Vide Bal. in consi. ccccvi ii. in v. volu.

c ¶ Nullitas. Vide Alex. in consi. lix. nu. 9. lib. iii. & Dec. consi. cccxxxiii. nu. 5.

alle.cvij.appellatio à nullitate.Rota in decis.xlviij.itẽ fuit dubitatũ.eo.tit.in nouis.Peru.in vij.q.hic.Cuma.in cõs.xxxvj. proponit. & in d.ↄs.xliij.ab arbitrali.vbi ẽt dicit esse vtile,ꝙ à snia nulla ap-

24 pellet. † quia impedit executio,q̃ nõ suspẽdit in cã nullitatis,nisi altiorẽ postularet indaginẽ.iuxta no.in l.iiij.§.cõdẽnatũ.de re iu.

25 † Superior ergo, ad quẽ cã deuoluit virtute dictæ appellationis, habebit cognoscere, & pronunciare super nullitate sententiæ, vt Abb.hic cõcludit.& idẽ Bar.in d.l.si expressim. vers. quarto vidẽdum.facit quod no.Archid.ij.q.vj.in c.à iudicibus.sequitur Bal.in c.j.†.sancimus.quo tẽpo.mil. Ant.de But.Imol.Abb. & Perusi.in

26 xv.q.hic. † Et ad hoc bñ facit quod no.Abb. in c.in literis. in fi.de offic.deleg. vbi inquit ꝙ sicut põt archieps cognoscere de cã appellationis,ita per viã nullitatis adiri põt.& ibi hoc tradit pro no.

27 † Poterit ẽt superior talẽ sñiam,quę nulla dicebat̃,cõfirmare . vt per gl.in l.j.C.qñ prouo.vbi declarat Bar.in iij.col.versi. circa tertiũ.Et idẽ Bar.in d.l.si expressim.Inn.in c.j. de cõfir. vti.vel inuti. vbi Abb.col.fi.refert not.per Spe.de proba.sñiæ.§.iuxta.versi.sed

28 quid si à sententia. † Et ẽt ex noua cã poterit sñia nulla reformari.sit Bar.cõcludit.in d.l.si expressim.vers.quæro corã quo iudice. in fi.vbi alle.Inno.in c.cũ cõtingat.de off.deleg.idẽ Bar.in d.l.j.C. qñ prouo.& in l.si vt proponis.la j.C.qño,& qñ iud.& tradit Pe-

29 rusi.in xxxiiij.q.Alex.in d.cõs.lix.¶†Vltima cõclusio sit,ꝙ admittit libellus,in quo dr̃,dico sñiam nullam, &, si qua est, appello.[a] Abb.post Hosti.& Doc.hic.Bar.in d.l.si expressim.in iij.q.gl.in l.j. vbi Bar.& Bal.in ver.quinto quæro.C.qñ prouo.& idem Bal. in l. tale pactũ.C.qui prouocauit.in xviij.q.ff.de pac. & ita seruatur in curia Romana,vt Spec.dicit in tit.de senten.§.iuxta. ver.sed nunquid talis libellus.Et ꝓsequit̃ Perusi.hic,in xxj.q. & idẽ Cu. in d. cõs.xxxvj.vbi inquit,valere talẽ libellũ, siue de iure, siue de consuetudine procedat.Et idẽ ecõtra libellus procedit,si dico sñiam

30 iniustã. † & posito ꝙ iusta sit,dico eã nullã, vt no.Bald.in l.qui testamento.in prin.ff.de excu.tut.Et nõ refert an dicat̃ alternatiue, vel copulatiue.vt Bal.tradit in l.j.col.iiij.versi.modo quæro. C.qñ

31 prouo.Imo.in d.l.si expressim.& Peru.in lxxij.q.hic. ¶†Circa pręd̃icta dubitat̃ an succũbens in cã appellationis, postmodum de nullitate dicere possit.Abb. hic,post Bar.in d.l.si expressim. co.iij. vers.videndũ est.& in d.l.j.C.qñ prouo.distinguit an de nullitate agatur principaliter,an incidẽter,vt per eũ hic. & idẽ dicũt Ant. de But.& Imo.& prosequit̃ Peru.in xxxj.q. & sequit̃ hoc Cuma. in d.cõs.xliiij.Et ad declarationẽ prędictorũ notandum est,ꝙ fm formã dicti libelli,in quo dr̃,dico sñiam nullã, & si qua est,appello.nullitas videtur deduci principaliter,ex quo fuit facta mentio nullitatis,vt no.Bar in d.l.si expressim.col.iij.versi. videndũ est an in casibus.Aliter tñ vr̃ voluisse gl.in d.l.j.C.qñ prouo.quã sequũtur ibi Bald.Ang.& Saly.& tradit Peru.hic,in xlviij.q. Sed prima opinio verior vr̃,& magis cõis,vt late defendit Alex. in cõs.ij.cõsideratis his.col.pen. lib.iij. de quo etiam Cuma.in d.cons.xxxvj.

32 ¶†Postremo tractat Abb.hic, an valeat secũda appellatio interposita ab eodem grauamine.de quo dictum fuit in c.bone. ad fi. s̃.eo.Ad vnum tñ aduertendũ est, dum Abb. hic dicit sñiam trãsire in rẽ iudicatam,si primæ appellationi renuntiatur.Nam hoc esset verum, si secunda appellatio interposita fuisset post tẽpus datum ad appellandum. sed Docto.loquuntur quando durante tempore,& facultate appellandi,secunda interponitur,& etiam remanente prima,secunda valet, propter interesse longioris vitæ,vt dictum fuit in d.c.bone.

ADDITIO.

a ¶Appello. Vide quæ in not.q.tradit Ias.in l.j.in prin.ff.de iusti.& iure.

SVMMARIVM.

1 *Miles secularis præfertur monacho.*
2 *Dignitas maior arguitur ex priori nominatione.*
3 *Monachus factus clericus, vel in sacerdotio, dicitur miles cœlestis militiæ.*
4 *Monachus clericus doctori præfertur.*
5 *Militare dicimur in Christo.*
6 *Actor prius nominatur, quamuis reus sit dignior.*
7 *Nominatio prior an & quando maiorem dignitatem arguat.*
8 *Vsumfructum duobus alternis annis relictum, primo nominatus incipit habere.*
9 *Digniores sæpe posteriori loco nominantur. sed regula est contraria. num.*10. *limitatur nu.*14. *&* 15.
11 *Digniora præponenda sunt.*
12 *Digniores prius scribi debent.*
13 *Nominatus primò, maior cæteris præsumitur.*
15 *Ordo literæ attenditur in dubio, non quando aliter constat.*
16 *Presbyteri præferuntur monachis.*
17 *Monachi & canonici, & regulares qui præferantur.*
18 *Monachorũ institutio antiquior est, & eorum regula prius approbata. eu.*19.
20 *Canonici regulares latiorem regulam habent, quàm monachi.*
*Et possunt effici monachi. tu.*21.
22 *Religio maior dicitur, ad quam transitus fieri permittitur.*
23 *Prouehi dicitur de minori ad maius.*
24 *Dominus si mittat procuratorẽ cũ mandato insufficienti, reputatur cõtumax.*
25 *Procurator non legitimus est ac si non venisset.*
26 *Statutum loquens de mandato intelligitur de legitimo.*
27 *Causa an sit tractanda in curia Romana, quando terminus fuit præfixus à iudice, vel à parte ad prosequendum appellationem.*
28 *Procurator ad impetrandum, & contradicendum, an possit defendere quandiu disputatur hic articulus, an causa debeat tractari in curia.*

NIcolao. ¶†Primo.no.fm Abba.hic, ꝙ miles secularis præfert̃ monacho,vt ex ordine lr̃æ hic colligitur. † Ex hac.n.priori nominatione maior dignitas arguitur.[a] vt per gl. ĩ c. quorundã.in ver. p̃dicatorẽ. de elec.in vj. & in c.bene quidẽ.in ver.Mediolanẽsem.xcvj.dist. & ista ↄcl'o ꝓcedit nisi monachus esset clericus, vel in sacerdotio cõstitutus.
† Quia tũc dr̃ miles cęlestis militiæ.xj.q.j.in c.Christianus. qui dignior reputat̃,vt Abb.declarat hic,& alij sequunt̃. & ex hoc etiã pari rõne inferri vr̃ ꝙ doctori ꝑferatur. †Ista tñ rõ de celesti militia,ẽt vr̃ militare ĩ monacho simplici.†Qui ẽt in Christo militare dr̃,vt ꝓbat̃ in c.Christianis.iuncto c.ij. de so.cõpe. vñ ex ista rõne nõ infertur spãliter ad clericũ,ꝓut Abb.dicit. Et quantũ ad prog̃atiuam militis,q̃ ex ordine lr̃ę hic ponderat̃, posset dici ꝙ miles esset actor in ista cã expensarũ, quia ipse prius adiuit summũ põtificẽ, & petiit ꝙ expensę sibi reficerent̃. Et isto respectu prius fuit nominat̃,ad designãdũ ordinẽ iudicij.& tali casu actor prius nominatur. †licet reus esset dignior.c.si.ue sed.vac.c.qualiter & qñ. s̃.de iudi.& generaliter in tali arg.quod sæpenumero fit,ex priori nominatione cõsiderandũ est.†quia nõ vr̃ verũ ꝙ ex priori nominatione,quæ fit in alia materia,ad p̃rogatiuã prælationis infe- ratur.[b] sed prærogatiua dũtaxat eo casu debet cõsiderari, in quo prior nominatio facta reperit̃. Gratia exempli in l.quoties. ff. de vsufr. † vbi si duobus alternis annis vsusfructus relinquitur, primo nominatus incipit habere vsumfructũ, quia magis dilectus vr̃. & vtique clerico simplici prius nominato deberet̃ vsusfruct⁹, prout ibi dr̃.non tñ dicendũ esset, ꝙ clericus esset dignior epo, ex eo,ꝙ in primis tali casu noĩatus sit, quia ex diuersis non fit illatio.l.Papinianus exuli.ff.de mino.Sic ẽt induci põt tex. in l. generaliter.§.si quidẽ.ff.de fideic.lib.in c.pen.de ele.in vj. cũ si. Tale enim argu.ꝓcederet, si in mã dignitatis, & p̃lationis fieret prior nominatio. †Præterea,videmus sępenumero ꝙ digniores posteriori loco nominantur,vt colligitur in c.ij.de iudi.ibi,abbates archiepiscopi.in c.postulasti.de cõces.p̃ben.ibi,vos archiepm vr̃m. Facit quod habetur in rubr.j.de præben.& dignita. Sed tñ à cõi opi.recedẽdũ nõ est,quia negari nõ põt, quin rr̃, †vt in pluribus à dignioribus. fiat prior nominatio.[c] † Nã digniora ꝑponẽda sunt. gl.in §.fi.in ver.ignorentur.instit.de iu.nat.gen.& ciui. & in §.aliã. per illũ tex.insti.de bon.pos. † & digniores prius scribi debet, vt dicit tex.in l.j.ff.de alb.scrib.& per illũ tex.dicit Bal.in l.cũ quidã. in iij.opp.C.de verb.sig. † ꝙ prior nominatus maior cęteris esse p̃sumitur.Idem Ang.dicit in d.l.generaliter.§.si quidẽ.& tradunt Ang.& Imo.in l.qui soluendo.la ij.ff.de hære.instit.Do.in c.fin.in prin.col.j.de off.deleg.in vj.Et hoc colligitur in c.veritatis. de do. & contu.ibi,episcopo,abbati,& pręposito.in ca.j.de re.eccle. ibi, episcopo,vel abbati. Et in suprascriptionibus decretaliũ in c. ex parte.in c.literas.de cõces.pb.in c.cũ dilectus.de fid.inst.cum si. q̃ colligi de facili possunt.Non obstãt allega.in ↄ̃rium,quia pro responsione cõsiderandum est,ꝙ interdum fit aliqua dispositio, in qua prior nominatio considerari † põt cũ ministerio respectu illius particularis dispositionis,vt in d.l.quoties.Et qñ prius nominatus est actor,vt hic,& in iurib.s̃.alle.& tunc nõ infertur ad prog̃atiuam dignitatis,quia ex diuersis nõ fit illatio. l. Papinianus.ff. de min.aliq̃n & secũdo ĩ priori noĩatione, nulla cõsideratio prioris noĩationis subesse põt.& tũc ex priori noĩatione maior dignitas arguit̃,ꝑ iura.s̃.alle.†Et hoc,quod dictum est,ꝙ arguat̃ maior dignitas ex priori noĩatione ꝓcedit in dubio. secus qñ cõstat de maior

ADDITIONES.

a ¶Hie.Gig. Arguitur. Adde eundem Dec.in c.decernimus.in ij.col.in vers.& ibi similiter.supra de iureiuran.

b ¶Syl.Ald. Inferatur. Et an ex denominatione, vel ex inscriptione acquiratur dignitas, vide Fel.in proœ.Grego.col.vj.ille enim,qui prius nominatur,magis dicitur honorari.Bal.in auc.hoc amplius.col.fi.C.de fideic.est tex.in c.si quis iusto ibi,is qui primo.de ele.lib.vj. & ꝙ prior nominatio inferat prælationem, vide Guli.Bened.in repe.c.Raynu.verbo,testamentum.el ij.nu.28.de testam.Cassa.in catalogo Glo.mag.in prima par.in xvii. consideratione.

c ¶Nominatio. Dec.j.de præben.in rub.in fine.

maiori dignitate, quia ordo literę tunc non attenditur, l. nec. n. ff. de sol. vbi Imo. no. Bar. in l. ij. §. si prius. ff. de vul. & pu. Et hoc modo locum habent iura, in quibus quandoque posteriori loco digniores ponuntur. †Et ideo quantum ad text. hic non bene infertur quod abb. & Doct. dicunt, in se tamen verum est quod presbyteri preferuntur [a] alijs rationibus supradictis. Facit quod no. Io. andr. & sequitur Ant. de But. in c. quo libetius. de ser. nō ord. per c. ante omnia. xl. di. & in c. Iulianus. xj. q. iij. in c. si quis dubitet xcv. di. ¶†Ex prædictis infertur ad quæstionē, de qua superioribus annis maxima fuit altercatio, quòd monachi præferantur canonicis regularibus, quia prius nominati reperiuntur, c. j. de sup. negli. præla. in c. Deus qui. de vi. & ho. cle. & in rub. j. de sta. mona. Addo text. in c. licet. in princip. de regula. in c. nullus. de iure pat. & ita tenent Car. Imo. & abb. c. auaritiæ. j. de præben. vbi late hoc dixi. & idem tenet Dom. xvij. distin. in c. episcopus. Comprobatur hoc, † quia monachorum institutio antiquior est. vt abb. dicit in d. c. auaritię. ideo prēmittuntur, vt per gl. in c. quorundam. in ver. prædicatorem. de electio. in vj. † sic etiam regula monachorum fuit prius approbata, vt colligitur in c. pernitiosam. xviij. q. ij. & prior approbatio inspicitur, vt no. abb. in c. nimis. el secundo. de exces. præla. Do. in d. c. quorūdā. Et pro ista opinione talis rō induci pōt, †q a canonici latiorē habēt regulā. c. q Dei timorē. de sta. mona. †Hinc est, quod canonici regulares effici pñt monachi, vt tradit Cal. in ɔs. xiij. de sta. mona. Probat in c. sane. declarādo vt p abb. ibi post Inn. de reg. Ergo dat intelligi quod monachorū religio pfectior sit, & maior. †Maior. n. religio dr, ad quā trāsitus pmittitur. c. licet, c. sane de regula. †Nā qui puehit, a minori ad maius puehit, in c. legitimus, in fi. xciij. dist. c. fi. de trāsla. episco. gl. in c. nō est, de regul. & de his latius dixi in d. c. auaritiæ. ¶† Secundo no. quòd qñ pcurator nō mittit cū mādato sufficienti. dñs reputat cōtumax, & in expēsis ɔdēnatur, vt dicit Bal. per istū tex. hic. & idē no. Bar. in l. j. §. quòd si nemo. in fi. ff. quod cuiusq; vniuer. in l. ij. §. defendi, in prin. ff. ex quib. cau. in pos. ea. & per illum tex. no. Bar. in l. si finita. §. Iulianus. col. iiij. ver. sed quæro. ff. de dam. infec. †quòd procurator non legitimus perinde habetur, ac si non venisset. Et idem abb. in c. ɔstitutus. in iiij. no. de procu. in. c. in pertractandis. in tertio no. de iura. calū. Doct. in c. j. in prin. de elect. †Et ideo statuto quod loquitur de mādato, intelligit de sufficiēti vt no. Bal. in l. fin. C. de edil. edic. & referunt Peru. & Moder. hic. ¶†In gl. j. gl. sentit quòd cā debeat tractari in curia Rom. qñ terminus fuit prefixus a iudice vel a parte, ad prosequēdum appfonem. Sed Host. & Io. an. & Doc. cōiter dñt quod pfixio termini non sufficit, sed debet esse recepta à iudice, vel approbata a parte, vt in c. interposita. §. j. j. e. & latius hoc prosequit abb. hic. & sequunt Mod. Sed tamen pro defensione gl. ɔsiderādum est quòd qñ appellatio ad papā interponitur, appellatio vr esse in curia, quia vr esse in optione sūmi pontificis an ipse velit cognoscere, vel causam alteri committere, c. vt litigātes. de offi. ord. Et ideo vr quod procurator debeat habere plenū mandatū ad impetrādum, vel ad cām tractandum in curia, prout videbitur summo pōtifici. Vnde si causa cōmittitur in curia, & procurator tm̄ reperitur habere mandatū ad impetrandum, non est sufficiens, merito tanq̄ ɔtumax cōdemnat. Et ita tex. hic de plano procedit. Et a fortiori si causa a summo pontifice esset commissa in curia, reputaret contumax. Et ita etiam potest intelligi tex. hic, dū dr, q a fuit cōmissa diacono Car. & prędicta procedūt, habito respectu ad iudicem appellationis, sed respectu partium, si iudex appfonis nō adstringit appellātē, sed velit ad requisitionē eius cām cōmittere, nō cogitur appellans in curia Romana litigare ad instantiam appellati. & ita potest intelligi tex. in d. c. interposita, & secundū ista etiā potest intelligi tex. in c. qua fronte. s. eo. Item quando appellatio recipitur à iudice à quo, dum abb. distinguit inter appellationē ab interlocutoria, vel diffinitiua. dici potest quòd tex. in d. c. interposita. intelligitur de appellatione recepta ab ipso iudice appellationis, quia quo ad eum appellatio dr recipi, c. pastoralis. §. præterea. de offi. dele. sed in iudice à quo dr deferri appellationi. ¶†Vltimo, si quęrat an causa appellationis sit tractanda in curia Romana, an procurator ad impetrandum, & contradicendū simpliciter possit hunc articulum defendere. Spe. in titu. de procur. §. an autem, versi. sed pone. concludit quòd sic, & sequuntur abb. & Mod. hic. Et ista conclusio clara videtur, quando dicitur, ad imperrandum, & contradicendū, vbi habet in c. interposita. §. j. eo. Licet. n. illa verba. & ad contradicendum, debeant restringi respectu cōtradictionis. secūdū precedētia, vt in simili no. Bar. tradit in l. quod dr. per illum tex. ff. de tute. tamen ille, qui dicit causam debere tractari in curia, vr impedire impetrationem, ideo mandatū ad hoc extenditur. Et idem videtur dicēdū si dicatur simpliciter ad impetrandum. Nam videtur habere mandatū ad respondendum opponentibus se, & contradicentibus, argu. c. præterea. de offi. delega. vbi in mandato iurisdictionis hoc probatur. ergo idem in mandato procuratoris, quod regulariter ille æquiparatur. l. & quia. ff. de iur. om. iud.

ADDITIO.

a ¶Præferuntur. Confirmo ex eo quod notabiliter vult. Bartol. in consil. suo quod incip. quæritur si aliqua possessio. prout refert Iason. i l. generaliter. circa fin. ff. de in ius vocand.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium potest concipi in persona tutoris tutorio nomine.*
2 *Appellari potest ad papam etiam à iudice seculari inter laicos in terris ecclesiæ.*
3 *Interlocutoria dicitur sententia lata super impotentia appellandi, habens tamen vim diffinitiuæ. nu. 4.*
5 *Causa inter laicos potest à papa committi laico, & magis clerico.*
6 *Item hæc dictio, de prima vice intelligitur.*
7 *Clausula, semel & iterum prorogare possit, in compromisso intelligitur pro duabus vicibus.*
8 *Prorogandi potestas data arbitro restringitur in prima vice.*
9 *Dispositio hominis in primo actu verificatur. secus in dispositione legis vel statuti. nu. 10.*
11 *Compromissum faciendum ex forma statuti, toties debet fieri, donec causa decisa sit.*
12 *Prorogatio compromissi non potest fieri de maiori tempore, quàm sit compromissum.*
13 *Appellare tertio non licet, quod declara & limita, vt ibi, nume. 14. & 17.*
Etiam si appelletur ab actu extraiudiciali nu. 15.
Etiam in sententijs quæ non transeunt in rem iudic. nu. 16.
Et intelligitur ab vtraque parte. nu. 17.
18 *Appellationi aduersarij adhærere potest pars quæ appellare non potest, quia bis appellauit.*
19 *Statutū quòd semel appellare liceat, intelligendum est ab vtraque parte.*
20 *Appellare tertio non licet, quando sententiæ sunt conformes, & quatenus sunt conformes.*
Licet tamen si hoc concedatur à principe in priuilegium. nu. 21.
22 *Ius quæsitum per sententiam quæ transiuit in iudicatum, tolli potest rescripto principis.*
23 *Ius quæsitum de iure ciuili potest à principe tolli.*
24 *Scientia principis sola sufficit quòd late sint tres sententiæ conformes ad hoc vt commissio valeat.*
25 *Tertius potest appellare etiam post duas appellationes, si ignorauit causam agitari.*
26 *Tertius comparens pro suo interesse, debet iurare quòd de nouo habuit notitiam sententiæ.*
27 *Appellatione remota in rescripto non intelligitur respectu tertij.*
28 *Clem. 1. de re iud. non habet locum in tertio comparente.*
29 *Appellatio tertio admittitur nisi opponatur.*
30 *Appellari quamuis tertio non possit, potest dici de nullitate.*
31 *Appellationis multiplicatio facta sine interuallo habet vim vnius.*
32 *Interpellatio trina facta eodem tempore pro vna habetur.*
33 *Confessio vnica est quando quis pluries eodem contextu confitetur.*
34 *Geminata confessio intelligitur quando est ex interuallo.*
35 *Geminata verba eodem tempore magnum effectum producunt.*
36 *Clausula, tu cognoscas, importat vt personæ industria electa censeatur.*

Q Va nobis. ¶†Primo not. iudicium posse concipi in personam solius tutoris tutorio nomine. potest etiam cōcipi contra pupillū. l. j. §. sufficit. ff. de admi. tu. vbi Bar. in prin. dicit quòd libellus formari potest conrra pupillū & generaliter contra quamlibet personam legitime pro eo ɔparētē. Et quod ita seruat de ɔsuetudine. De quo Bal. Imo. & Ale. in l. si ex ligati cā. ff. de ver. ob. ¶†Scđo no. quod à iudice seculari, etiam inter laicos, ad papā appellari pōt īmediate, qñ locus est de tēporali iurisdōne ecclesię, de quo dcm̄ fuit in c. si duobus. s. e. ¶Tertio no. ibi, interlocutus fuerit, † quod sentētia lata super ipotētiā appellādi, interlocutoria dr, q a alibi nō repit, sm Bal. h. †Nam nō potest dici diffinitiua, cū non sit lata sup meritis cāe †habet tñ vim diffinitiue, vt abb. hic dicit, allegādo Rot. in decis. lxxxiij. & idē Bal. tradit in l. vnica. col. fi. ver. q̄ro an snia. C. ne lib. iij. prouo. Car. in cle. fi. post gl. ij. ibi, ver. sed q̄ro. e. ti. Pēru. in ca. cū cessante. s. e. versi. vj. & Cal. i ɔs. vj. in ti. de re iudic. ¶†Quarto no. quòd cā inter laicos, ēt laico à summo pon. delegari pt, a fortiori ēt clerico simplici poterit cōmitti, ēt hodie, nō obstante c. statutū. de rescri. in vj. per quod decretalis ista nō corrigitur, vt concludit Ant. de But. hic. & idē finalr abb. sequitur. Indignū. n. vr sm eū quod clerici in dignitate positi, in causis laicorū occupent. Et idē tenet Imo. i causis tpalibus laicorū. p tex. hic. Do. in d. c. statutum col. ij. ver. q d si causa tpalis. & ita sequunt Per. & Mod. hic. Sed ɔtria opi. verior vr, quam tenet Imo. in d. c. statutū, per illū tex. q gnalr loquitur,

loquit,& nulla rō vř restringendi,ex quo tales cāæ vniformiter à summo pontifice poterāt cōmitti.Et q̄a indignū vř q̄ persona inferioris gradus habeat repræsentare summū pōtificē,put ꝑ ista parte Abb.arguit hic.Nō ob.q̄ clerici positi in dignitate, nō debēt tractare causas laicorū,q̄a rō ista cessat,ex quo papa cām illis cōmittit.Et ſm istā opi. Alex.consuluit.in conf.lxxvij.in cā,& lite.col.iij.li.ij.vbi ɔcludit,q̄ doctores maioris auctoritatis, quos 6 ibi refert,istā opi.sequūtur. ¶†In gl.j.no.de proprie dictio,iterū, q̄ prima vice intelligit.Ex quo infert Bal.circa fi.hic.in ver.& per 7 hoc dicebā, †q̄ potestas data arbitro in compromisso. vt semel, & iterū compromissum prorogare possit,quod hoc pro duabus vicibus tm̄ intelligit.Sequit Alex.in l.qui bona.§.fi.ff.de dā.infe. 8 & Mod.† hic.sic ēt ptās prorogandi data simpl'r arbitro in pri- a ma vice[a] restingit. Ita voluit Spec.in ti.de arbi.§.excipit.ver. sed q.d si fuerit actū.& idē tenet Bal.in c.olim ex literis.col. ij. de re- scr.in c.fi.co.ix.ver.fin aūt dcm̄ est.de cōsue. Bene facit quod no. 9 Bal.in l.j.co.vj.ver.iiij.quero.C.de his,quæ pę.nō.†Et ista habēt lo cū in dispone hominis,quę in prīo actu verificat.l.fideicōmissa.§. 10 si q.s decē.ff.de le.iij.Secus est in dispōne legis vel statuti,†q̄a tūc intelligit toties,quoties opus fuerit,vt no.distinguit Bal.i d.l.j.C. de his q pę. no.ver.iiij.quero.Et idē Bal.post Cy. in l.veluti.§.hæc 11 vox.ff.de eden.sequit Alex.in consi.lxx.viso consi.li.ij. †Et io si ex forma statuti cōpromissum debet fieri, toties debet compromit ti,q̄ cā decidatur,ſm Bal.in d.l.veluti.§.hæc vox.& idem Bal. in d.l.fideicōmissa.§.si q.s decē.& i l.q ꝑ salutē.in fi.ff.de iureiu.Ro. in consi.diiij. in casu propositę consultationis. cū si. Et in ista pro- b rogatione compromissi[b] illud notandū est,†quòd non pōt fieri 12 de maiori tpe,q̄ sit expssum in compromisso, vt elegāter voluit Bal.in d.c.fi.de consue.col.ix.ver.dubitat insuꝑ. Facit.tex.i n c.ij. v.q.ij.idem Bald.in consi.ccxcix.nobiles viri.col.j.li.j. Aliter tn̄ lo quitur Bal.in l.j.C.vt in po.leg.de quo Alex.in d.consi.lxx. ¶ In 13 gloss.ij.ibi,interlocutus fuit.Est.n.†regula,q̄ tertio appellare nō 14 licet,vt in iuribus allegatis in gl.†Et procedit ista conclusio, ēt in duabus appellationibus interpositis ab interlocutoria, adeo q̄ non audiatur postea in appellatione,quę ēt à diffinitiua interpo 15 nat.cle.fi.eod.tit.no.Bal.& Saly.in d.l.vnica. †Secundo ampliat ēt si appellat ab electione, & sic ab actu extraiudiciali.licet.n.ibi sint tm̄ duę sentētię,sunt tn̄ duę applones.vnde tertia prohibet ſm Bal.in d.l.vnica.versi.quæro q.d si appellet.& sequit Saly.ibi. Tertio, locū hēt ēt i tertio, q ꝑ suo interesse appellare pt,vt no. Inno.in c.cū suꝑ.& ibi Abb.post alios in fi.car.ver.sed dubiū est. 16 de re iu.no.Bar.in l.j.§.interdū.ff.à quib.app.non licet. † Quarto ēt procedit in sententijs,quæ non trāseunt in rē iudicatā. Gl.no. in c.fraternitatis.in ver.fornicatio.in fi.de frigi.& mal. Abb. post alios h.& idē Abb.in c.ad reprimendū.de offi.ord.Ant. de But. Abb.& Imol.i c.lator.§.de re iud.Aliter tn̄ voluit Host.e.ti.§.quo ties.An.de Bu.in d.c.fraternitatis.Sed dicendum est q̄ ꝑ viā nul litatis,& querelæ talis cā poterit retractari,non per viam applo nis,vt Abb.declarat in d.c.fraternitatis.Imo.in cle.j.in prin.de re 17 iu. †Prædicta conclusio limitatur,qn̄ ab eadē parte tertio appel latur, ab alia vero parte poterit appellari. & sic quatuor appel- lationes super eodem articulo fieri possunt, vt no.Spe.e.ti.§.quo ties.Bar.in d.l.vnica.C.ne li.ter.prou.& declarat Abb.hic. & seq 18 tur Car.in cle.fi.eo.tit. †Et tali casu pars,quę tertio appellare nō pōt,nō prohibet adherere appellationi aduersarij, vt dicit Bald. hic,per l.ampliorē.in prin.C.eo.tit.sequit Imo.hic.Peru.in c.di- lecta.in vj.conclusione.§.eo.Et ſm prædicta interpretari debet c statutū,q̄ disponit,nisi semel posse appellari.[c]†Nam intelligit ab 19 eadem parte.Cū tn̄ hoc allegarem Senis. nō potui obtinere, q̄a practica erronea ibi inoleuit,quòd tm̄ semel præcise appelletur. 20 ¶†Secūdo,ɔclo locū habet, qn̄ ab eodē capitulo vel ab eadem sententia appellatur,ita q̄ secunda snia, & tertia cū prima cōfor metur. Secus si snię non essent conformes, vt tradit Alex.in cōs. x.col.iij.li.j.Facit quod no. Ang.dū loquitur de expensis litis in 21 d.l.vnica.ne lic.ter.prouoc.¶† Tertio fallit si per viam priuilegij[d] d à principe hoc concedatur,ſm Bal.hic. Et idē esset per rescriptū in quo esset clausula, non obstāte, q̄a ius quęsitum per sententiā, 22 q̄ trāsiuit in rē iudicatā.†tolli pōt per rescriptū principis, vt not. Bal. post gl.in l.fi.C.sen.rescin.non po. & prosequitur Per.hic in 23 ij.& iij.q. †Est.n.ius quæsitū de iure ciuili,quod tolli pōt à princi pe,licet secus in iure quęsito de iuregētium,vt Io.dicit Bal.in d.l. fi.col.pe.no. An.in l.Lucius.ff.de priui.credi. Abb.in cōs.lxxxiiij. vř primo.col.ij.li.j.Pa.de ca.in l.cū hæredes.ff.de acquiren.posse. 24 †Et in casu nostro ēt sufficit sola scietia principis,qui cām cōmit e tat, in qua late sunt tres sniæ[e]cōformes,vt tradit Alexan.in d.ɔs. 25 lxxvij.col.ij.vbi allegat Anto.de Bu.& Imo.hic.¶†Quarto fallit in tertio,qn̄ ignorauit cām agitari,vt Abb.post Inn.& alios ɔclu dit in d.c.cū super.Bar.& Doct.in l.à sententia.ff.co.ti. Vnde cau

26 tela est,q̄ tertius,qui cōparet pro suo interesse, iuret†q̄ de nouo 27 habuit notitiā snię,prout dicit Angel.are.ibi†.Sic ēt qn̄ appella- tio remouetur in rescripto,non intelligitur respectu tertij, cap. super eo.de offic.deleg.not.Bar.in l.j.§.interdum.ff.à qui.appell. non licet. Peru.in cap.pastoralis.in prin.in vij. questi. supra eod. Sic etiam quod dicitur in clemen.prima. de re iud.non habet lo 28 cum in tertio comparente,†vt tradit Car.ibi in iiij.quæst. Rom. in xiiij.decis.item supposito.de proba.in nouis.& in iij.decis.vtrū 29 latis tribus sententijs.de re iudi.in antiquiorib. ¶†Quinto, ter- tia appellatio admittitur, si oppositum non fuit secundum Bal. hic,per illum tex.qui alibi non reperitur.De quo dicendum est, 30 vt tradit Perusi.in cap.directa. in viij.conclu.supra eod.titu.†Po- stremo licet tertio appellari non possit,potest tamen dici de nul litate secundum Ant.de Butr.& Imo.hic.no.Spec.eo.tit.§. quo- ties.& in ti.de exc.§.nisi ver.intelligit.Peru.in d.c.directe.in ix.cō 31 clus. †In si.gl.no.q̄ multiplicatio appellationis facta sine interual lo habet vim vnius appellationis. Facit gl.no.in l.si ɔuenerit,la.j. 32 ff.de pign.ac.quę dicit †q̄ trina interpellatio facta eodem tēpore pro vna habetur.& per illam gl.dicit Bal.in proœ.C.in prin.col.fi. 33 ver.vlterius procedo,†q̄ vnica est confessio,quādo pluries,eodē tēpore quis cōfitet.Et secūdū hoc declaratur.q̄ no.Bar.in l.cū sci 34 mus.C.de agri.†& cen.s.li.xj.de geminata cōfessione, vt illud ꝑ- cedat,quādo cū interuallo emanauit. Vel dici potest q̄ gloss.hic cum sim.loquitur qn̄ multiplicatio fit in verbis,& vnica reputat appellatio,vel interppellatio,vt dictum est.Secus si multiplicatio verborum facta sit ea intentione,& ad istū effectum,vt actus di- catur geminatus.q̄a tunc erunt plures appellationes, vel plu- 35 res confessiones.†Nam alibi ēt ex verbis geminatis, eodem tem pore magnus effectus insurgit, vt no.Bal.in c.fi.col.ii.de offi.d e- 36 leg. †vbi inquit,quòd electa vř industria personæ qn̄ cā commiti tur,& dicitur,tu cognoscas.Facit quod no.Bald.in c.eā te. pōde rando verba ibi geminata,ibi,mandatū dedimus, & preceptū.§. de rescr.& q̄ ēt no.in l.nec damnosa.C.de prec.impe.offer.Alex. in l.iij.in prin.ff.q̄ quisq; iur.cū sim.vt late Ro.tradit in l.si vero.§. de viro.in xxxj.fall.ff.so.ma.In his.n.vř q̄ rō subiectę materię attē datur ad effectū interualli,q̄ in geminatione actus, vel verborū considerat.¶De qōne quam Abb.hic tradit de secunda appella tione, dictum fuit in c.bone.§.eo.

ADDITIONES.

a Prima vice. Vide late per do.Ias.in l.duobus.§.si ei qui.in pen.col.ff.de iureiur.

b ¶Compromissi. Idem in c.de causis..col.j.in fi.de offi.deleg.Marsi.in singu.lj.pro- rogatio compromissi.Lanfran.in trac.de arbit.col.xx. Et si prorogatio fiat sim- pliciter,intelligitur facta in altero tanto tempore.arg. eius quod consuluit Bal. in consi.ccccxlviij.punctus super consi.col.ij.versic. si autem hoc non apparet. lib.iiij.per text.in l.in his.§.vxor.ff.sol.mat.

c ¶Syl.Aldo. Appellari. Ita appparet in consi.suo xlix.in prin

d ¶Viam priuilegij. Adde circa istam tertiam fallentiam esse videndum omnino,quę scribit Sozi.in consi.clviij.coi.j.

e ¶Tres sententiæ. Vide plene per do.Fel.in c.inter priorem.in ij.col.de except.

SVMMARIVM.

1 *Appellatum si sit ad archiepiscopum, officialis eius an cognoscere possit de causa appellationis,& eius limitationem.nu. 6.*
2 *Appellari an possit à delegato episcopi ad eius vicarium.*
3 *Vicarius quod facit, factum videtur ab episcopo.*
4 *Causa eadem est, cum de eadem retractatur.*
5 *A delegato papæ ad eius generalem delegatum appellari non potest.*
7 *Vicarij potestas ampliatur propter absentiam episcopi.*
8 *Vicarius absente episcopo vel rege, supplet, vbi episcopi, vel regis consensus requiritur.*
9 *Iudex appellationis habet pronunciare sententiam latam post appellationem non tenere.*
10 *Appellandum est gradatim.fallit tribus modis.nu.11.nu.25. & nu.17.*
12 *Iudex competens dicitur, licet eius iurisdictio declinari posit.*
13 *Prorogatio iudicij non potest fieri sine consensu proprij iudicis.*
14 *Prorogatio non habet locum in causa appellationis.*
16 *Consuetudo tribuit iurisdictionem non habenti.*
18 *Appellari ad imperatorem de iure ciuili immediate non potest, fallit in scho- laribus. nu. 19,*
20 *Consuetudo quòd de vicario ad episcopum appelletur, an valeat,& quomodo procedat.nu.36.*
21 *Appellari non debet ab eodem ad se ipsum.*
22 *Appellationis substantia est quòd ad maiorem iudicem referatur.*
23 *Consuetudo contra substantiam appellationis, non valet vt irrationabilis.*
24 *Appellatio corrigit iniquitatem,& imperitiam iudicis.*
25 *Consuetudo quòd minor in maiorem habeat iurisdictionem, irrationabilis vř.*
27 *Tribunal episcopi & vicarij idem de iure canonico reputatur.*
28 *Vicarius habet iurisdōnem ordinariam,& quomodo hoc procedat nu.29.*
30 *Iura canonica,& ciuilia in dubio concordari debent.*
31 *Papa si constituat vicarium in curia Romana, à tali vicario poterit appella- ri ad papam.*

Dilecti.

DIlecti.iii. ¶†Primo no. ꝙ appellatione inter-
1 posita ad archiepm̄,officialis eius co
gnoscere pōt.Idē colligit̄ in c.dilecti.s̄.eo. in c.signi-
ficantib.de op.no.nun.in c.Romana.e.tit.in vj.Et h̄
intelligit̄ de officiali principali, videlicet de vicario,
q vnū,& idē tribunal facit c.ij.de cōsue. in vj. & d.c
Romana.no.in̄ cle.& si principalis.in gl.in ver.officialis.de rescri.
2 & tradit Cald.ī cōs.ij.eo.tit. † Et circa hoc q̄rit̄, an à delegato ep̄i
ad vicariū eius appellari possit. Abb.arguit ad partes,& finaliter
cōcludit ꝙ ad ep̄m ipsum dēat appellari,si p̄sens,vel in loco vici-
no reperiat̄.Dn̄i tn̄ de Rot.ī deci.cccl.itē licet officialis. & est ter-
tia in tit.de off.vic.in nouis,tenēt indistincte ꝙ ad vicariū eius ap-
pellari possit.q̄a sicut appellari pōt ad ep̄m,ita & ad officialē eius
3 vt hic.& ī d.c.dilectus.cū si.s̄.all.& sequit̄ Peru.in ij. q. h̄. † q̄a qđ
facit vicarius,vr̄ fcm̄ ab ep̄o.gl.in c.j.de capel.mo.ī vj.Facit tex.&
qđ ibi Bal.in l.fi.C.vbi,& apud quos.& idē Bal.tenet in d.c.dile-
ctis.col.iij.Pro opi.tn̄ Abb.facit,q̄a semel cā fuit exēpta à vicario,
4 ex quo alij spāliter cōmittit̄.c.studuisti.de off.deleg. †Et hoc ēt vr̄
hr̄e locū ī cā appłonis.quia eadē cā est,cū de eadē tractet̄, vt no.
in l.inuitus.C.de pcu.Vn̄ incōsulto ep̄o nō dēt vicarius de tali cā
se intromittere.Facit tex.in d c.studuisti.& qđ no.Abb.post alios
5 de delegato papæ, † à quo ad delegatū gn̄alē ipsius papæ appel-
lari nō pōt. Et in q̄ōne ista idē Abb. dicit in c.si quis ꝯ clericū.de
fo.cōp.co.xj.ver.sed circa p̄dicta.Et idē ēt voluit Ro. ī no.ccccliiij.
6 tu hēs.vbi ad hoc all.bonū tex,in c.si ꝯ vnū.de off.dele,in vj. † Ista
ꝯcłō limitat̄,nisi ep̄s esset abn̄s. vt p Abba.hic. & in d.c. si quis ꝯ.
arg.tex.no.in l.si hoīem.ff.mā.de quo plura tradūt Mod.in c.j.de
cōsti.facit tex.in l.si lōgius.in prin.ff.de iud. & in pposito est bon⁹
7 tex.in c.cū nullus.§.j.de tēpo.ord.in vj.†propter abn̄tiā [a] ep̄i ptās
a vicarij ampliat̄.Et illū tex.in no.q.all.Abb.in cōs.lxxxviij.facti cō-
tingētia.col.vij.vers.venio ad quartū.lib.j. Dom.in d.c.si ꝯ vnū.de
off.dele.in vj. Et in simili est dcm̄ Archi. in c.Reatina.lxxxiiij.dist.
8 † Quòd si cōsensus regis.vel archiep̄i aliquo casu requirit̄,eo ab-
9 sentē vicarius supplet.Facit tex.in c.j.§.fi.ne sede vac.in vj.¶†Se-
cūdo no.ꝙ iudex appłonis hēt pnūciare snīa3 latā post appłonē
nō tenere.Et hoc clarū est,qn̄ exp̄sse petitū fuit.Est.n.tutior pra-
ctica,vt in libello appłonis hoc petat̄.vt dn̄t Hosti.& Doc.hic.Idē
tn̄ eēt si nō petat̄,quia accessorie hoc venit,& ex nā legitimæ ap-
pellationis tacite intelligit̄,fm Inn.& Doc. facit tex.in c.exhibita.
s̄.de iudi.in c.significāte.j.eo. in l.cū ex cā.ff.eo. Et de his attētatis
10 post appłonē insistit Peru.hic. ¶ † In gl.j.rr̄ gradatim appellādū
11 est,vt hic.cū ꝯcor.ī gl.alle. †Primo fallit,qn̄ pcedit̄ in cā appłonis
corā superiore,ad quē omisso medio,appellatū fuit, & p appel-
latū nō opponit̄.nā pcessus tenet,fm gl.hic, quā Abb.post alios
sequit̄. Et dicit Imol.hic,seruādū eē in practica. Et tenet Abb.in
c.referēte.j.de p̄b.Rota in deci.ccclxxxvij.Itē si tres.Cald.in cōs.j.
eo.tit.vbi dicit hoc pbari rōne,quā Abb.ēt adducit hic.quia sicut
cōsuetudo hic operat̄,vt j̄.dicā.q̄ sicut ꝯsuetudo tacito ꝯsensu in-
ducit̄,idē ergo vr̄ qn̄ pars nō ꝯdicit.quia tacitus hr̄ ꝯsensus.Et ita
se hēt cōis op.In ꝯriū tn̄ arguit Imo.ꝙ īmo pcessus sit nullus,per
c.j.de fo.cōp.ī vj.in prin.vbi corā archiep̄o pcedi nō pōt,ēt de cō-
sensu partiū,omisso medio articulo appłonis. Et quia si pcessus
valeret,hoc eēt ex tacita progatione,quæ fieri nō pōt, nisi de cō-
sensu pprij iudicis.c.significasti.de fo. cōpe. Et sic nō vr̄ valere p-
cessus,tanq̄ factus sit corā iudice incōpetēti.l.fi.C.si à nō compe.
Peru.hic rn̄det,ꝙ tex.in c.j.de fo.cōpe. nō loquit̄ in cā appłonis,
sed in cā principali.& in cā appłonis iste,ad quē appellat̄,omisso
12 medio dr̄ iudex competēs, nisi excipiat̄. † Nā cōpetēs iudex dr̄,
licet eius iurisdō declinari possit,vt p gl.in cle.ij.vt lit.pē. & idē di
cit Ang.de are.in l.j.§. si quis col.pe.ff.eo. vbi ad hoc alle.gl. in l.ij.
ff.de iudi. Et p hoc rn̄det̄ ad illud qđ dcm̄ est de progatione, q̄a
illud locū hēt,qn̄ litigat̄ corā incōpetēti.secus si iudex cōpetēs sit
vt in isto casu vr̄.Vlterius tn̄ p opi.Ioā.ꝙ nō valeat processus, bn̄
facit tex.in d.c.j.de fo.cōpe.quē ipse inducit. licet enim loquat̄ in
cā principali, tn̄ sicut iudex appellationis mediante articulo ap-
pellationis de cā principali cognoscit. c.vt debitus. s̄.eo. nō tamē
omisso tali medio appellationis,ēt cōsentiētibus partibus, de cā
principali cognoscere pōt. Ita ergo pariter vr̄ dicēdū ꝙ superior
nō possit cognoscere de appellatione, omisso inferiori,ad quem
13 gradatim debet appellari. † Similiter progatio non pōt fieri, nisi
de consensu pprij iudicis. d.c.significasti. ergo pcessus nullus vr̄.
Nec est verū ꝙ iudex appellationis ad quē,omisso medio appel-
lat̄,dicat̄ esse cōpetēs.quia non vr̄ hr̄e iurisdōnē. ad hoc vr̄ tex.in
l.imperator.ff.eo. dum ibi dr̄. Nō recte ad imperatorē appellatū
esse.Et ꝙ pcessus sit nullus,expresse tenet Barto.in l.j.§.si quis in
appellatione.ff.eo. dum rn̄det ad tex. in l.si per errorē.ff.de iuris.
14 om.iudi.†Nec isto casu vr̄ facta progatio,vt dictū est. Et quia in
cā appellationis nō habet locū prorogatio, vt singulariter tradit
Bal.in tit.de pa.Constan.in ver.in causis.circa fi. in ver.hoc quòd
nos.de quo tn̄ aliter sentit Are.in c.quoniam ꝯ.col.xv. de proba.
Non ob.ratio,quam pro cōi opi.Abb.hic adducit.& Cald.in d.c.
j.de tacito cōsensu. ex quo cōsuetudo cātur, quia in cōsuetudine
tacitus consensus simpliciter non cōsiderat̄. sed virtus consuetu-
dinis illud facit.sed in casu nostro esset consensus tacitus simpli-
15 citer,qui nō vr̄ sufficere,per s̄.dicta. ¶†Secundo fallit qn̄ consue
tudo esset in ꝯriū. Nā valet consuetudo, vt omisso medio appel-
letur,vt in gl.hic,& probat̄ in c.Romana.§.j.eo.tit.in vj.& iō valet
consuetudo ꝙ ad principem de iure ciuili, etiā immediate appel
letur,vt no.Bal.in auc.quas actiones.C.de sac.san.ecc.facit tex.in
16 c.si duobus.in fi.s̄.eo.in c.licet ex suscepto.de fo.cōpe. † Consue-
tudo enim tribuit iurisdōnem non habenti. c.cum contingat.de
for.cōpe.x.q.iij.c.conquestus.c.dilectis.s̄.de arbit. A fortiori ergo
17 iudex q reperitur habere iurisdōnem,poterit habilitari. ¶†Ter-
tio fallit in summo pontifice,ad quem omisso medio appellatur.
18 ij.q.vj.c.Romani. † Secus tn̄ est de iure ciuili, quia ad imperatorē
immediate appellari non pōt.l.imperatores.ff.eo.tit.nisi in scho-
19 laribus,†vt dicit Bal.per illum tex.in auc.habita .C.ne fil.pro pa.
& sequitur Abb.in disputatione,Gandulphus clericus. in penul.
char.col.iij.ver.secundum dictum.Alios casus prosequunt̄ Abb.
20 & Doc.hic.¶In ea.gl.ibi,idem credo. †ista consuetudo reprobat̄
vt Abb.hic,& Doct.dicunt.vt est casus in c.ij.de cōsue.vbi repro-
batur consuetudo ꝙ de vicario ad episcopum appelletur. Et hoc
21 videtur duplici ratione. † Prima, quia ab eodem ad seipsum ap-
pellari non debet,vt dicitur in d.cap.ij.debet enim esse distinctio
personarū inter iudicem à quo, & iudicem ad quem appellatur.
22 arg.l.ij.de stip.ser.& c.fi.de insti. † Secunda est,quia de substantia
appellationis est,ꝙ ad maiorem iudicem referatur,vt dicit glo.in
23 d.c.ij. † Et contra substantiam appellationis consuetudo non va
24 let,quia irrationabilis videtur. † ideo non valet.c.fin.s̄.de consue.
nam appellatio corrigit iniquitatē, vel imperitiā iudicis.l.j.ff.eo.
25 † Et irrationabilis videtur cōsuetudo, ꝙ minor habeat iurisdōnē
in maiorē.iō nō valet,vt tradit Archi.xvj.di.ī c.inferior.& late cir-
26 hoc dixi in rub.s̄.e. † & prædicta cōclusio procedit de iure cano.
secus est de iure ciui.quia non solum valet consuetudo. Sed etiā
de iure cōi,vt à sentētia vicarij ad ordinarium eius appelletur, vt
27 no.dicit Bal.per illum tex.in l.à proconsulibus.C.eo.tit. † & ratio
videtur,quia de iure canonico idem tribunal reputatur ep̄i,& vi
28 carij.d.c.ij.de consue.& in c.Romana.in prin.eo.tit.in vj. †& ideo
vicarius habet iurisdōnē ordinariā,vt per gl. in d.c.Roma. in ver.
29 gn̄aliter.& in c.ij.in ver.officialem.de off.vica. in vj. † Sed de iure
ciuili vicarius nō hēt ordinariā, vt tradit Alex. in rubr.de off.eius
col.v.Bar.tn̄ in l.præcipimus.C.eo.vr̄ velle ꝙ non sit dr̄ia quantū
30 ad hoc inter ius canonicū,& ciuile. † & in dubio debent iura ca-
nonica,& ciuilia concordari.vt no.in c.j.de no.ope.nun.& tex.in
d.l.à proconsulibus.vr̄ loqui in vicario electo à principe, vt colli-
git̄ in l.j.§.à præfectis.ff.de leg.iij.& iste ēt de iure ciui.hēt ordina-
riā iurisdōnē, vt Alex.deducit in d.rub.de off.eius. & iō in illo ca-
su cessat rō,quæ.s̄.allegatur. & tenendo hic, ꝙ non sit dr̄ia inter
ius canonicum,& ius ciuile.ad tex.in d.l. à proconsulibus rn̄deri
pōt ꝙ loquitur ī vicario p̄fecti p̄torio,à quo p̄fecto p̄torio appel-
lari non potest.l.j.C.de off.p̄fe.p̄tor.& hoc priuilegiū non transit
in vicarium eius.ideo ne vicarius male iudicaret, ad ipsum p̄fe-
31 ctum appellatur. † Sed in casu nostro licet à vicario non appellet̄
ad ep̄m,ad superiorē appellari pōt.ex quo inferri vr̄,ꝙ si papa, à
cuius snīa non appellatur,in curia Romana vicarium sibi consti-
tuat,prout habetur in c.tua.de offi.vica.quòd tali casu ab illo vi-
b cario ad papam poterit appellari.[b] quod notandum est. & quod
dictum est non valere consuetudinem, quòd ad minorem iudi-
cem appelletur.hoc declarari debet, vt late dixi in rubrica. su-
pra eodem.

ADDITIONES.

a ¶Propter absentiam. Confirmo ex his,quæ nota. scribit do.Ias.vbi etiam ad istud propositum refert se consuluisse in l.cum filiusfami.in ij.col.in prin.ff.si cer.pe.

b ¶Appellari. Confirmo ex his,quæ no.scribit Sozi.in consi.cxcv.col.ij.ver.postremo posito.& per discursum illius consilij.

SVMMARIVM.

1 *Mater dicitur habere filios in potestate ratione tutelæ.*
2 *Mater censetur tutrix relicta, quando pater reliquit filios in eius potestate, vel in eius manibus.*
3 *Mater non dicitur relicta tutrix filiorum, quando pater reliquit eos sub ipsius custodia.*
4 *Tutela non venit sub nomine custodiæ, vel curæ.*
5 *Tutela matris ipso facto extinguitur per transitum ad secunda vota.*

6 *Mater executrix data in teſtamento per tranſitum ad ſecunda vota, non priuatur officio executionis.*
7 *Tutor depoſita tutela an poſſit nomine pupilli conueniri, & q̃uo intelligatur.*
8 *Iudex ſi neglecta exceptione ad vlteriora procedat, videtur tacite reÿcere exceptionem, & ſic ab eo appellari pot eſt.*
9 *Appellari poteſt quando exceptio propoſita reÿcitur.*
10 *Appellari poteſt quando exceptio propoſita non admittitur.*
11 *Appellari an poſſit ſi iudex tertio interpellatus, vt admittat exceptionem ſuperſederet, & quomodo intelligendum ſit.*
12 *Patria poteſtas non impedit tutelam.*
13 *Tutor dicitur habere poteſtatem in perſonam pupilli.*
14 *Curator non dicitur habere poteſtatem in minorem, cũ principaliter detĩ bonis.*
15 *Curator furioſi dicitur habere poteſtatem in eum.*
16 *Mater ſuſcipiens tutelam ſine renunciatione Velleiani. non efficitur tutrix.*
17 *Conditio non dicitur continere leuem ſolennitatem.*
18 *Adminiſtratio tutoris an valeat ſi non conficiat inuentarium, & nu. 22.*
19 *Tutor non debet adminiſtrare niſi confecto inuentario.*
20 *Et adminiſtratione ſibi à iudice conceſſa.*
21 *Niſi tamen eſſet res peritura, aut pupillo expediret.*
23 *Tutela matris an ſit legitima.*
24 *Tutela legitima quæ agnatis defertur, regulatur ab hæreditate.*
25 *Agnati in tutelis cognatis præferuntur, quando per ſtatutum eis etiam in ſucceſsionibus præponuntur.*
26 *Tutela legitima quæ matri conceditur, non regulatur ab hæreditate.*
27 *Tutela conceditur matri propter affectionem in filios, nõ reſpectu hæreditatis.*
28 *Mater excludiĩ à tutela filÿ, licet per ſtatutũ ab eius ſucceſsione repellatur.*
29 *Mater amittit tutelam ſtatim, quod vadit ad iudicem, & dicit ſe velle tranſire ad ſecunda vota.*
30 *Matre tranſeunte ad ſecunda uota eſt locus datiuo tutori, & q̃uo intelligatur.*
31 *Iudex tenetur dare tutorem pupillo, quem mater volens tranſire ad ſecunda vota, audiens iudicem nominauit ei.*
32 *Iudex in dando tutorem pupillo, non adſtringitur ſequi matris conſilium.*
33 *Mater ſi non petit dare tutorem filio infra annum, priuatur eius hæreditate.*
34 *Mater habet ad petendum filio tutorem dari, ſi eſt maior xxv. annis, ſi eſt minor, excuſatur.*
35 *Mater excedens xviÿ. annum, quæ ex forma ſtatuti habetur pro maiore, an excuſetur, ſi infra annum non petÿt tutorem filÿs dari.*
36 *Statutum recipit interpretationem ſecundum iura communia.*
37 *Succedere ſperans ab inteſta. pupillo, dummodo ſit in proxima ſpe, ſi ei tutorẽ dari non petÿt, priuatur hæreditate.*

1 EX parte. ¶ †Primo no. ꝙ mater rõne tutelę dr̃ hr̃e filios in ptãte. †Ex quo in-
2 fert Bal. hic, in fi. ꝙ ſi pater reliquit filios in ptãte matris, vr̃ illã tutricẽ conſtituere. Et idem eſſet, ſi
a in manibus[a] matris, relicti eſſent. quia exponiĩ,
b id eſt, in poteſtate.[b] l. fi. vbi gl. in ver. in ſua manu.
3 C. de eman. lib. no. in l. manumiſſiones. ff. de iuſti. & iur. †Secus ſi
c filij relinquantur ſub cuſtodia[c] matris. nã propter hoc non vr̃ tutrix relicta. l. qui aliena. §. quanquã. vbi gl. & Bal. ff. de neg. geſt. & idem no. Bal. in l. omnem. col. j. C. ad Tertu. & in cõſ. ccxxix. dicta particula teſti. ver. ſed nunquid. lib. iiij. Bal. tñ hic dicit ꝙ text. in d. §. q̃ q̃. procedit à iure fforum, quo tẽpore nõ poterat mulier dari tutrix. Secus ergo vt hodie, vt dicunt Imo. & Pau. de Caſt. in l. ſed
4 ſi hoc. §. fi. ff. de cõdi. & dem. † Sed tñ ẽt hodie idẽ dicendum eſt, quia ſub noĩe cuſtodiæ vel curæ nõ venit tutela, quia eſt quid maius. vt no. Bar. in l. tutores. §. j. per illum tex. ff. de admi. tut. & tradit Are. in cõſ. xxvj. col. iij. viſo puncto. Et prædicta ↄclo in ſe vera eſt, per ea, quæ hñr in locis. s. all. Sed hic nõ bene probaĩ, ꝙ verbum, ptãs includit tutelam, quia ſpãliter dr̃ tutela ibi. ſub ptãte, & tutela ipſius. ergo nõ videtur ſub illo verbo, ptãte, cõprehendi tutela, de qua ſpãliter facta eſt mẽtio. arg. l. doli clauſula. ff. de verb. obl. Et hoc patet ex verbis præcedentib. dũ dr̃, res de quibus agebatur, & filij eius ſub poteſtate & tutela. vnde vr̃ ꝙ verbum, ptãs,
5 ad res, & tutela ad filios referatur. ¶ †Secundo not. ꝙ per tranſitũ ad ſecunda vota tutela matris ipſo facto extinguitur. de quo di-
6 cam in gl. & hoc procedit in tutela. †Secus ſi mulier ſit executrix data in teſtõ. quia tranſeundo ad ſecunda vota, officio iudicis nõ priuatur. vt no. Bar. in l. a filio. ff. de ali. & ciba. lega. in princ. & ſe-
7 quiĩ Bal. in auc. eiuſdẽ pœnis. in fi. C. de ſec. nup. †Tertio no. eũ, q̃ deſiit eẽ tutor, nõ poſſe amplius noĩe pupili ↄueniri, & hoc verũ ẽ, ꝓ negotijs nouis. Secus ẽ ꝓ cauſis inchoatis, ꝓ q̃bus tutor teneĩ, licet ſit finita tutela, niſi in curatorẽ ſit trãſlata adminiſtratio, vt Abb. hic dicit, ꝑ tex. in l. j. vt cau. poſt pub. adſit tu. Ad idẽ tex. in l. ita aũt. §. ſi tutor. ff. de admi. tu. & no. Bar. ĩ l. Lutius. §. Paulus. ꝑ illũ tex. ff. e. ti. & ad idẽ tex. in l. ſi tutor poſt finitã. ff. đ tu. & ra. di. in l. q̃d ergo. in §. iudicio. C. de ↄtra. iudi. tu. ¶ †Quarto not.
8 ꝙ ſi iudex neglecta exceptione ad vlteriora ꝓcedat. vr̃ tacite ex-
d ceptionẽ reijcere,[d] & ab eo appellari põt vt ẽ tex. ſing. ħ ſm Car. & no. Bar. in l. à procedẽte. circa fi. C. de dilat. quẽ Abb. hic adducit. & idẽ Abb. in c. cũ ſuper. ĩ gl. ij. in fi. s̃. de offi. dele. & tradit Rota in xiiij. deciſ. in ti. de exce. in anti. Bal. in l. j. col. fi. C. de ord. iud. Ro. in ↄſi. cccxx. circa primũ. col. pe. de quo inſiſtit Peru. hic. late
9 Mod. in c. ſuborta. de re iudi. †Et dicit Abb. hic ꝙ ꝑ iſtũ tex. limitatur c. dilecto. s̃. eo. dũ ibi hr̃ ꝙ appellari põt qñ exceptio ꝓpoſita
10 reijcitur. †Nã idẽ eſt, ſi ad vlterioria ꝓcedaĩ, vt ħ. †Et idẽ eſt, ſi iu-
11 dex expreſſe nõ admittat.[e] q̃a idẽ eſt dicere, ñ admittit, ꝙ reijcit,
e vt no. Bal. in l. j. in fi. C. de ne. geſt. Et idẽ ſi iudex tertio interpellatus ſuperſederet. nã appellari põt, vt Abb. hic dicit. ar. c. j. de ſup. neg. p̃la. Facit gl. in cle. dudũ. in ver. recuſauerint. de ſepul. cũ cõcor. vt tradũt Mod. in c. ex literis. s̃. de ↄſtitu. Sed in ↄ̃riũ vr̃ tex. in cle. q̃uis. de appell. vbi ſufficit vnica interpellatio eodẽ ↄtextu ſępius facta, quæ pro vno habeĩ, vt per gl. in c. ab eo. de appe. in vj. & ꝑ gl. in l. iiij. ff. de pig. act. Et iſto medio Ro. reꝓbat cõem opi. in ſuo ſin. ccccxix. Ego dixi. & in ↄſ. ccccxxvij. in ꝓpoſito caſu. col. ij. & Mod. ſequũtur in d. c. ex literis. reſtringẽdo tex. in d. c. j. de ſup. neg. præla. vt ſpecialiter in caſu ꝓcedat, q̃a canon ibi vltro ꝓcedit. Sed ſaluãdo cõem opinionẽ, iſta reſpõſio melius accõmodari põt ad d. cle. q̃uis. vt dicamꝰ ꝙ trina applõ req̃raĩ, ꝓut dr̃ ĩ d. c. j. Et ħ nõ negaĩ in d. cle. q̃uis. ſed ſolũ induciĩ ꝙ eodẽ ↄtextu fieri poſſit. Et hoc modo ille tex. adaptaĩ, ſm Roma. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. in additionibus. ff. de no. ope. nun. Et ſic licet interpellatio pluries facta eodẽ ↄtextu ꝓ vna habeaĩ, vt ſupra dictũ eſt. hoc fallit in d. cle. q̃uis. vbi canon diſponendo vlterius ꝓcedit. ¶ In glo. ibi, ſed per officium tutelæ. bene recidit filius ĩ poteſtate matris. & Abb. in princip. hoc declarat. Et ħ procedit, ẽt ſi
12 ipſa mulier ſit in poteſtate patris. †Nã patria poteſtas nõ impedit tutelã, inſti. qui da. tu. in teſta. poſ. in prin. q̃a diuerſa eſt patria poteſtas à poteſtate tutoris. Secus eſſet in eadẽ ſpecie poteſtatis.
13 l. ſic eueniet. ff. de adul. & dicit Abb. †hic, ꝙ licet tutor dicaĩ habe-
14 re poteſtatem in perſonã pupilli. †ſecus tamen eſt in curatore, qui datur principaliter bonis nõ perſonę. l. in copulandis. C. de
15 nup. Et hoc verũ intelligiĩ, †niſi eſſet curator furioſi, qui daĩ principaliter perſonę, ſicut tutor, vt no. Saly. in d. l. in copulãdis. facit
16 tex. inſtitu. de cura. in prin. ¶ †In gl. ibi, & renũtiat Velleiano. & ſi abſq; tali renũtiatione tutelã ſuſcepit. nõ valet tutela, q̃a iſta nõ dr̃ eſſe leuis ſolẽnitas, vt Abb. hic ↄcldit poſt Bar. in d. auc. matri & auiæ. col. j. ver. quæro q̃d ſi mr̃. & ſequiĩ Bal. ibi in j. col. ponderando tex. qui loquitur condõnaliter, ſi renũtiauerit Velleiano.
17 †& cõditio nõ dr̃ ↄtinere leuem ſolennitatem. l. prætor. ff. de colla. bo. & idẽ tenet Ang. in l. ſi. C. quan. mul. tute. offi. bonus tex. in l. in dubiũ. C. de tut. & cu. q̃ nõ ſati. facit tex. in l. fi. §. oẽm, & ꝙ ibi Bar. C. de admi. tut. & quod no. Bald. in l. ſi tutor. in fin. C. in qui. cau. in integ. reſt. nõ. eſt neceſſa. Et quæ in matre requirantur vt tutelã habeat cũ adminiſtratione, not. Ang. in conſi. l. in themate. in prin. Et de alio tutore tradit Paul. de Ca. in conſ. cccl. poſtquam iſte tutor. col. iij. no. gl. & Bar. in l. legitimos. in princip. ff. de
18 legi. tutor. ¶ †Querit Abb. hic, an valeat adminiſtratio totoris, ſi
19 non fecit inuẽtariũ. †Ad declarationem præſupponendum eſt, quòd tutor nõ debet adminiſtrare, niſi prius inuẽtarium ↄficiat. l. tutor qui repertorium. §. j. ff. de admi. tutor. vbi Bar. & in l. tuto-
20 res. C. eod. ti. & in l. fin. C. arbi. tut. §. illud proculdubio. †Et vltra inuenarium requiritur quòd ſibi adminiſtratio concedatur à iudice. vt not. glo. & Bart. in l. legitimos. ſupra allega. in principio. glo. in l. tutores. C. de adminiſtr. tuto. & not. Bald. in d. l. ſi tutor. in principio. C. in quibus cauſ. in integrum reſtitu. non eſt neceſſ.
21 †Et hæc vera ſunt, niſi eſſet res tempore peritura, vel pupillo expediret. vt not. Bart. in l. tutor qui repertorium. in fin. princi. ff. de admini. tut. & in d. l. legitimos. in fi. prin. & probatur in l. fina. vbi Bar. & Bal. C. de tut. & cur. qui non ſatiſd. cum concordan. vt tra-
22 dit Ale. in cõſ. clxiij. col. fi. circa fi. lib. v. †Si ergo tutor nõ fecit inuentariũ, ꝓut regl̃ariter teneĩ, & abſque alia ſolẽnitate, ita & ab rupto adminiſtrauit. Abb. hic ↄcludit, ꝙ tenet adminiſtratio. põt tamen

ADDITIONES.

a ¶Fr. Paro. In manibus. Pro hoc addo bene facere tex. in c. cũ veniſſent. ibi, ad manus noſtras, de cõſti. Et ibi põderat Barb. qui multa dicit de iſta dictione, manus, ſeu eius Sgnificatu. ibi vide. & adde hoc. & adde ẽt quod refert Iaſ. ĩ l. manumiſſiones. in j. col. vbi refert ſe cõſuluiſſe in ciuitate Mutinæ, ꝙ ſi teſtõr dicat ĩ teſtõ, filiũ meũ relinquo in manib. matris ſuæ, ꝙ per iſta verba cenſeaĩ cõſtituta tutrix teſtãria. & iõ anno p̃terito ĩducebã iſta ad q. de qua fuit magna cõtẽtio. valet ꝙ ſi teſtõr dixit ĩ teſtõ, ꝙ reliquerat filios ſub gubernio, regimine, & adminiſtrõne, & cura, ꝙ ꝑ talia verba cẽſeĩ teſtõr oĩo voluiſſe ipm̃ eẽ tutorẽ teſtãriũ. & inter alia allegãdo inducebã idẽ q̃d refert in no. q. Barth. Soz. in l. qui duos. in j. col. ff. de reb. dub. vbi refert quòd aliàs habuit qõ. in facto, vt per eum. & adducebã etiam quod ſpecialiter conſuluit idem Soz. in conſi. lxxxiij.

b ¶Al. In ptãte. De hac cõclõne vide Galig. ĩ repe. l. Cẽtu. in pe. col. ĩ fi. ff. de vul. & p.

c ¶Cuſtodia. Idẽ Ro. ĩ ſin. clxiiij. cõmitto. Bal. cõſ. 428. li. 4. & cõſi. 294. dcã ꝑticula. li. v. viđ Pau. ĩ l. cũ ita lega, đ cõ. & de. Nic. Boe. deci. Bur. 124. Are. cõ. 76. viſo te.

d ¶Syl. Ald. Reÿcere. Vide de hoc Dec. in c. cum ſuper. col. ij. in fi. de offi. deleg.

e ¶Syl. Ald. Admittat. Vide quæ addidi ad Bar. in l. à procedente. C. de dila.

tñ tanq̃ suspectus remoueri.& hoc pri⁹ tradit Bar.in l.tutor q̃ repertoriũ.quẽ Abb.hic adducit.Et tali casu tutor vr̃ eẽ in dolo[a] & tenet ad interesse, & ꝯ eũ iuratur in litẽ,[b] d.l.tutor qui repertoriũ.in prin.no.Bar.in consi.cl.cũ p̃dicta. Pet.de anch.in ꝯs.cccxvij. in cã,quę vertitur.Ro.in consi.cxviij.quo ad primũ.in ij.dub. & ĩ cõs.cccxiij.quo ad primũ.Fulg.in consi.xxv.sp̃alis miles.Bal.ĩ ꝯs. ccclij.ad euidentiã p̃mittendum est.Ang.in cõs.clxxv.viso dicto statuto.Et dato ꝙ tutor bene administrauerit tutelã,non excusatur quãdo illã legitime non accipit, vt no. Bal.dicit in l.oẽm.col. pen.ver.quęro quid si mater.C.ad Tertul.& ĩ l.matres.col.ij.ver. quæro nunquid mater.eo.ti.& idem Bal.in l.p̃cibs. col.v.ver.q̃ro q̃d si mater,C.de impu.& ali. sub.Quandoque tñ tutor etiã excusatur, & in eo bona fides presumitur,licet.s̃.dicta nõ obseruauerit,vt in no.casu tradit Pa. de Cast.in cõsi.cccl.s̃.alle. post q̃ iste

23 tutor.col.pe.& fin. ¶†An autẽ tutela matris sit legitima.Abb.cõcludit ꝙ sic.licet voluñtaria sit,post Bar.in d.auc mat.& aui.col.iij.

24 ver.quęro an mater.Est tñ differẽtia,†quia tutela legitima, quæ

25 agnatis defert̃,regulat̃ ab hæreditate l.j.in prin.de legi.tu. †Et iõ si per statuũ agnati cognatis preferant̃ in successionib. eodẽ mõ in tutelis præponuntur,ſm Bar.in d.l.j.& d.l.iij.§.fi.in consi.ciuitatis Mediolani.quã refert,& sequit̃ Pe.d̃ anch.in c.j.car.xj.ver. q̃d si lex prouidit.de constitu.Et idẽ Saly.in l.fi.C.de legi.hære. in fi. & in auc.sicut.C.de legi.tu.circa fi.ver.quęro tertio si statutum.

26 †Sed ista tutela legitima quæ matri ꝯceditur, non regulat̃ ab hereditate.Quod patet,q̃a mater in hr̃ditate filij oĩbus agnatis p̃fert̃,per senatusconsultũ Tertu.Et tñ in tutela quã olim à principe habuisset,iuxta l.fi.ff.de tute.nõ p̃ferebat̃ agnatis, vt est tex.ĩ

27 l.ij.§.his illud.C.qñ mu.tute.offi.¶†Tutela ergo non defert̃ matri hodie respectu hæreditatis,sed ꝑꝑ affectionẽ mr̃is in filios.§.

28 q̃a verbo.in auc.vt si.prohi.ma.debi.†Et iõ licet mr̃ ex statuto excludat̃ ab hæreditate filij,nõ tñ vr̃ excludi à tutela.Ita nota.decidit Sal.in d.auc.matri,& auiæ.col.v.ver.nono quęro ab extra, q̃a nõ dat̃ matri tutela,eo,ꝙ hæreditas sibi deferat̃,sed q̃a mater est.Et hoc idẽ tradit Saly.in d.auc.sicut.in fin.C.de legit.tu.Et expresse hoc prius voluit Io.an.in addi.Spe.in ti.de cura.col.vj.vbi ponit instr̃m curę furiosi.circa fi.ver.dicit Vberrus de bob.& ita aliàs consului Pontremoli.& reperio ꝙ ista sequit̃ Ale.in consi.

29 cxxj.viso statuto.sub rub.de tutelis.lib.iij.¶†In glo.ibi,soluta est tutela.imo statim ꝙ vadit ad iudicẽ,& dicit se velle ad secũda vota transire,desinit eẽ tutrix,vt Bar.concludit in d.l.si.quis sub cõditione.col.pen.ver.quæro an statim.ff.de test.tu.& in auct.sacramẽtũ.C.qñ mul.tut.offic. in ver.quæro an statim.Bal.in l.omnẽ.

30 col.j.C.ad Tert.cũ si.†vt tradit Ang.Are.insti.de legi.pa.tut.in fi. col.Et matre transeunte ad secũda vota,est locus datiuo, ſm gl. in d.auc.sacr̃m.C.qñ muli.tut.off.Q̃d verũ intelligit̃, qñ assumpsit tutelam,& postea volẽs tãsire ad sc̃da vota vadit ad iudicẽ, & petit dari tutorẽ,vt Bar.cõcludit in d.auc.sacr̃m.& sequit̃ Bal. ibi.& Saly.Idẽ tenet Bar.in l.si quis sub cõditione.in versi.quæro matre exclusa.ff.de test.tut. & sequit̃ Bal.ibi circa fi. & late Ang.

31 in auc.matri & auiæ.C.qñ.mul.tu.off. Facit †quod no.Bar. in l.j. C.de test.tu.Et tali casu debet dari tutor à iudice ille,quẽ mater nominauit.§.sin autẽ tutela.in auc.de nup. & no.Bal.all.illi ex. in d.l.si quis sub conditione.col.fi.dicẽs ꝙ Bar.de facto ita sibi rñ

32 dit. & tenet Bar.in l.credendum.in fi.ff.qui.pe.tu. † Nõ tñ iudex adstringit̃ vt sequatur cõsiliũ matris.vt no.declarat Bal. in l.p̃cib. C.de impu. & alijs substitu. in vj.colum.versic.scias. & in d.l.omnem.ver.an datibus. ¶†Subijcit Abb.hic, quòd si mater non pe-

33 tat dari tutorẽ filio infra annum,priuatur hæreditate.§.fi.institu.

34 ad Tertull.cum simil.vt per Abb.hic.¶†Et not.quòd abb.exp̃sse tenet,quòd mater habeat annũ. & probatur in d.§.fin.quẽ abb. adducit. & idẽ ꝯcludit Bal.in l.precibus.C.de impu.col.vj. versi. modo quæritur. & idem Ang.in l.sciant.C.de legi. hæ.in prin.& seq̃tur Io.de ana.in consi.xlv. visis his. Et ista est cõis opin.vt cõcludit Ang.are.in d.§.fi.& late tradit Pau.de Cast.in cõs.ccclxxij. postpositis auctoritatibus.Et hoc verũ intelligit̃ in matre,quæ sit maior xxv.annis.nã si sit minor, excusat̃. vt est tex. in l.ij.C.si ad-

35 uer.delic. ¶†Quid aũt si mulier,q̃ excedit xviij.annũ,hr̃ pro maiore xxv.annis,vt est Florentiæ,an excuset̃. Alias fuit cõsultum ꝙ

36 nõ. † quia quo ad istã pœnã maior xxv.annis reputat̃,quia statutũ recipit interpretationẽ ſm iura cõia. arg.l.sed & posteriores.ff. de leg.& ꝑ gl.in l.sciendũ.ff.q̃ satis.cog. & no.Bart.in trac.ad reprimẽ.in ver.nõ obstãtib. Et sp̃aliter facit quod no.Bald.in auc.si captiui.ver.sed iuxta hoc q̃ritur.C.de epi.& cler. & valet statutũ,

37 per no.per Saly.in l.ij.C.de his q̃ ve.æta.impet.¶†Et quod dictũ est de matre,idẽ dicit abb. esse in quolibet alio , q̃ ab intesta.põt succedere.vt est tex.in l.sciant cũcti. C.de legi.hære. & hoc intelligit̃ in eo,q̃ est in ꝓxima spe succedendi,q̃ immediate vocat̃.secus in alijs remotiorib. vt no.Bar.distinguit in cõs.xviij.viso teste, alle.glo.no.in l.nepotibus.C.qui.pe.tut.vbi Bal.no.illã pro singu. & idẽ sequitur Bal.in l.sciant.s̃.alle. & late tradit in l.p̃cibus.C.de impu.& ali.substi.col.iiij.versic.sed si impubes. & in l.matres.col. ij.C.ad Tertu. ¶†Postremo quod dicit̃ in tutela, ſm abba.hic,et habet locum in cura.[d] alle.Spec.& Bar. in locis s̃.allega.per eum hic. Et ad hoc bonus tex.in l.ij.§.si mater. versic.quid si curatores non petit.ff.ad Tertu.& ibi no.Bar.

ADDITIONES.

a ¶In dolo. Vide late do.And.Sic.in consi.suo lx.in iij.volu.

b ¶In litem. Contra tutorem,& curatorem,& omnem alium administratorem,qñ possit iurari in litem,vide amplum tracta.Io.Bapt.de Plotis comitis & doctoris Nouariensis,in l.si quando, nume.194. versicu.item iurari poterit in litem.cum seq.vsq; ad nume.254.versi.sic & decretum. nu.268.ver.sed redeundo. nu.308. sed vt opus.cũ se.vsq; ad n.390.ver.in depositi.C.vñ vi. vbi ponit ampliationes & limitationes,qñ tu tor ac curator teneatur.& qñ possit iurari ꝯ eos in litem.

c ¶Mater. Adde ꝙ mater non petens dari tutorẽ vel curatorẽ filio impuberi ĩ.annũ priuatur successione filij.& idem est in auia.Io.Ba.Plotus in l.si quãdo.n.34. ver.mater & auia.C.vnde vi. & adde quòd mater & auia priuatur successione etiã si petijsset dari tutorem & curatorem,& fuerit decretum,& nõ solicitarũt per eum fieri inuentarium,vel si mater & auia acceptarũt tutelã, & transiuerũt ad secundas nuptias,non petito tutore,& ratione non reddita. idẽ Plotus in d. l.si quando.nu.234.ver.mater.in fi. Et limita.primo non habet locũ ꝯ matrem minorẽ,vt per Dec.hic.& Plot.in d. ver.mater.secundo limita non habere locũ vbi extaret statutũ,aut decretum,prout est Mediol.ac Nouariæ, ꝙ mater & auia debeant interpellari per masculos propinquiores.an velint acceptare tutelam, alioquin ꝙ ipsi teneantur tanquã tutores,& perinde ac si essent tutores. quia et mater & auia si non fuerunt interpellatæ,non priuantur successione vt per eũdẽ Plot.ibi.nu.235.ver. sed Mediol.& nu.236.versi.sed mater.Tertio limita,& hoc nota perpetuo,ꝙ ita demũ mater & auia priuantur successione impuberis, si non sint agnati masculi minorum habiles ad tutelã. quibus lex ipso iure dat eis tutelã,ita ꝙ sit locus datiuo,& nõ legitimo tutori. sed si sit agnatus aliquis, mater & auia excusantur,nec priuantur successione, et si illũ pro tutore decerni non petierint,ex quo lex ipso iure,matre vel auia nõ accepit ante tutelã,tum creat tutorem,& est communis opinio. ſm quod scribit idem Io. Bapt. Plotus in d.l.si quando. nu.236. versi.sed mater.

d ¶Cura. Scilicet impuberis,sed apud Gallos tutela,& cura gñalis, sunt idem.

SVMMARIVM.

1 *Iudex inferior ex iusta causa potest de iure principem consulere.*
2 *Iura interpretari eius proprie est, cuius & condere.*
3 *Iudex à se ipso habet potestatem iura interpretandi respectu causæ, quæ coram eo vertitur.*
4 *Iudex potest cõmittere cãm consulendã inuitis partibus, quando scilicet casus habet probabilẽ dubitationẽ,non aũt quando res esset clara.vt nu.6.*
5 *Iudex in re ducia licet sit peritus, potest dicere ꝙ vult habere colloquium cũ sapientibus,& caute agit,si id facit.*
7 *Statutum requirens consilium sapientis,omnino habet locum in casu claro.*
8 *Statutum volens ꝙ iudex teneatur committere causam consilio sapientis, licet calumniosè petatur, non valet.*
9 *Leges,quibus canones non contradicunt, videntur approbatæ de iure cano.*
10 *Iudex debet partibus edere copiam relationis fiendæ.*
11 *Iudex euitare volens onus iudicandi,qua pœna puniatur.& nu.12.*
13 *Species tunc generi derogat, quando vtraque dispositio ab eodem fonte, & eadem causa efficiente prouenit.*
14 *Partes an possint consultationi formatæ vlterius contradicere. & quomodo intelligendum & distinguendum sit, vide nu.17.& nu.18.*
15 *Pars sibi p̃iudicat qñ ea præsente, & non contradicente iudex aliquid dicit.*
16 *Pars præsens consultationi factæ vt alicui actui sibi præiudiciali, si non contradicat, an possit infra decem dies appellare.*
19 *Partes licet consentiant, quòd sententia feratur secundum consilium sapientis à tali sententia poterunt appellare. quod limitatur, vt nu.20.*

1 INtimasti. ¶†Primo not. ꝙ ex iusta cã põt iudex inferior principẽ ꝯsulere

2 de iure.†q̃a eius ꝓprie est iura interp̃tari, cuius ẽ ꝯdere.c.inter alia,de sen.exc.& in l.fi.C.de leg.ita primo abb.h̃. Et sic vr̃ requirere ꝙ iudex ex iusta

3 cã h̃ faciat. † Nã iudex à se ipso hẽt p̃tãtẽ interp̃tãdi leges & canones respũ cãæ,q̃ corã eo vertit̃. vt est dcm̃ Inn.ĩ c.cũ sp̃ali.s̃.eo.quod refert,& sequit̃ abb.ĩ c.j.in j.not.de iur.cal.in c.capellanus.col.j.de fer.ĩ c.cũ venissent.col.iij.de iudi.cũ si. Sed qñ dubitat,& à se ipso resolui nõ põt, iusta cã vr̃ vt ad principem recurrere possit,vt h̃.& ĩ l.fi.C.de legi.ĩ l.j.& ij.C.de noua.vbi Bal. C.de legi. Ad idẽ tex.ĩ l.diuus.ff.de of.p̃si.ibi,ꝯsules nos.facit tex. in l.diuus.la ij.ibi,imperatori rescribat̃.ff.de fal. & ĩ l.ad bestias.ff.

4 de pœ.& ĩ l.j.§.fi.ff.de q̃o.in c.ꝑ venerabile.q̃ fi.sint legi.†Et in simili dixit no.Inn.in c.super q̃nũ.s̃.de off.dele. ꝙ iudex,et inuitis partibus põt cõmittere cãm ꝯsulẽdã.Et hoc ꝓ not.refert, †& se-

5 quit̃ Ang.in l.j.C.de sen.ex breui.reci.& ꝑ gl.ibi,dicit ꝙ in re dubia potest iudex,licet sit peritus, dicere ꝙ velit hr̃e colloquiũ cũ sapientibus,& caute agit,si hoc facit, ſm eum . Ex quo vr̃ inferri ꝙ petere possit vt à doctoribus in cã cõsulat̃.Facit tex.in l.dubiũ. C.de repu.vbi Ang.post Cy.& idẽ dicit.& no.Bal.in l.non sine.in

6 prin.per illum tex. C.de bo. quæ lib. † Et quod dictum est de relatione,

latione,& consi.sapientis, intelligitur quando casus probabilem habet dubitationem, prout iura.s.allegata loquutur. Secus si res esset clara, quia relatio esset malitiosa, quæ fieri non debet, vt cõcludit Bal.in l.j.C.de legi.in ver.iiij.relatio est malitiosa. Alex.in l.iudices.in fin.C.de iudi. Et istud est ꝙ abb.dicit hic, ꝙ relatio habet locum, dũmodo malitiose non fiat. Et eodẽ modo dicit Bal. 7 in d.l.j.C.de legi.de statuto,† ꝙ ꝯsilium sapiẽtis requirit.nã in casu claro locũ nõ habet.& idem no. Bar. in l.ille, aut ille.§. cũ verbis. de leg.iij.& Bald.in l.placet.in prin. C. de sac.san.ec.& in l.j.C.de rela.Ange.in consi.cxxxvj.in q. vertẽte. col.iiij. & tradit Alexan. 8 in consi.lxij.visa facti narratione.col.fi.lib.ij. † Et si statutum velit ꝙ iudex teneatur causam cõmit tere cõsi.sapientis,licet calũniose petatur,nõ valet, vt latè probat Signo.in consi.lvj.statuto ciuitatis Mediolani.¶Secundo, not.ibi,legitimas sanctiones .† ꝙ in 9 materia relationis, & consultationis, attenduntur leges, etiã de iure canonico,ex eo ꝙ canones nõ ꝯdicunt. Et est regula cõmunis in qualibet mã,ꝙ leges, quæ præcise præiudiciũ nõ afferũt,in quibus canones nõ contradicunt,videtur approbate de iure canonico,vt tradũt Host.& Doc.in c.fi.de solutio. Arch.xx.dist.in c. a lege.de An.in c.ecclesia sante [a] Mariæ.col.ij.ver. dic si quærit.& late Abb.ibi post alios,in tertio casu.de constitutio.not. Alexan.in consi.cxxj.viso themate.colum.fin.lib.ij.facit text.in c.j.de no.op nũ.& in ecclesia.el.j.& quòd ibi Abb.in ij.no.supra vt lite pendẽ in .c.j.de alie.iudi.cum simi.vt dixi in d.ca. ecclesia sanctæ Mariæ. 10 ¶†Tertio no.ibi.consultationis exemplũ. quòd copia relationis fiende edenda est partibus.Et fit talis editio,vt partes possint cõtradicere dubio formato per iudicem,si veritatem occultaret,vt 11 abb.hic dicit,& probatur in l.j.vbi Ange.de relatio.†Ex quo Bar. ibi infert quòd quando iudex consi.sapientis causam committit punctus debet formari de consensu partium.Et si partes discordarent,iudex ipse debet punctum formare vt no.Bar.in l.in vẽditione.§.fi.in fi.de bo.aucto.iudi.pos.& in l.iusiurandum,& ad pecunias.§. qui iusiurandum.ff. de iureiur. cum concor. vt tradunt ibi Alexã.& Moder. Et est regula generalis quàm ponit Bal.in l. de die.in princ.ad finem. ver. vltimo iudicio.ff.qui satis.cog.ꝙ vbi partes discordant in his, in quibus eorum consensus requiritur, ipse iudex arbitrari debet.Facit quod de consultoribus discordãtibus not.Bald. in l.duo iudices. in fi.ff.de re iudi. Et prosequitur Alexan.ibi circa finem cum simi.vt tradunt Moder.in l.fin.C.de iudi. Et de executoribus discordantibus not. Bald. in l.iurisgen- 12 tium.§.fi.cum concor.& ibi tradit Alexan.ff.de pactis.¶†In glos. ibi,si vero vult euitare onus iudicandi.Nam tunc iudex punitur, quia efficitur infamis , & pœna xxx. librarum auri cõdemnatur, vt est text.in l.ij.C. de legi. Ista tamen pœna non videtur habere locum de iure cano.secundum Host. & Doc.hic, cum alia pœna statuta sit vt in cap.cum eterni.de re iudi.in vj.sed abb.dicit quòd cõtrarium de iure dicendum videtur, quia pœna , de qua loquitur text.in d.cap.cum eterni. non loquitur in materia relationis, sed generaliter in iudice aliquid faciente contra iustitiam, & contra conscientiam.vnde cum sit dispositio generalis,debet referri ad species nõ ꝓuisas. arg.l.sanctio. legũ.ff.de pen. Vel saltẽ vr̃ ꝙ vtraq; pœna dẽat cõcurrere,cum illa sit spãlis pœna relationis,q̃ de facili nõ remouet,arg.l.quoties.ff.de act.& obl. & Mod. hic sequũtur,q̃a tex.in d.c.j.de.re iud.in vj.videt loq. in foro pęnitentiali:ideo non vr̃ tollere pœnã fori contentiosi,vt not.in c.pro humani.de homi.in vj.Iste rõnes possent remoueri,quia generalis dispositio iuris canoni videtur derogare ciuilibus, quæ in particularibus casibus loquuntur, prout ipse do.abb.concludit in c. ij.supra eo.dicens, ꝙ pœna, quæ generaliter de iure canonico temere appellationibus imponitur,generaliter in iu.canoni.attẽditur.Et iura ciuilia,quę maiores pœnas in quibusdam casib⁹ par 13 ticularibus imponunt,de iure canonico non procedunt.†Nõ ob. regula quæ habet in l.sanctio legum.de pen.q̃a habet locũ, quãdo vtraq; dispositio ab eadem fonte, & ab eadẽ cã efficiẽte ꝓcedit,q̃a tũc species derogat generi.vt in regula, generi.de reg.iur. in vj.Secus q̃n proueniunt à diuerso fonte, vt ħ, q̃a generalis dispõ à iure cano.& spãlis casus à iure ciuili ꝓcedit, q̃a tũc generalis dispositio etiam ad spãlem causam porrigitur,vt not.Bar.in l.j. §.hoc aũt edictũ.ff.de no.ope.nun. col.iij.Et per hoc etiã videt ꝙ vtraque pœna non concurrat.nõ ob.quòd c.j.loquat de pęna fori pęnitẽtialis,quia immò etiã loq tur in foro contentioso,vt ibi patet.¶Prædicta tamẽ op.do.abb.placet duplici rõne.Prima est,q̃a tex.in d.c.j.loquit in iudice q iudicauit. Nos loquimur ĩ iudice,q̃ noluit iudicare:vnde verba in casu nostro non conueniunt . ergo non videtur habere locum dispositio secũda, quia tex.ibi in fine. reseruat pœnas, quæ male iudicantibus ꝓ alia iura imponuntur, 14 ergo per illum tex.nõ potest dici ꝙ aliquid innouetur.¶†In glo. Abb. prosequitur materiam relationis, & quantum ad relationem, de qua hic agitur, considerat principaliter duos casus.Primus est, quando consultatio seu relatio facta fuit partibus præsentibus consentientibus, vel non contradicentibus.Et concludit quòd consultationi formate vlterius ꝯtradicere nõ possunt. 15 per text. in l.j.C.de rela.vbi Bart.† dicit ꝙ quando iudex aliquid dicit parte præsente.& non contradicente, sibi præiudicat.text. in c.ij.de accu.in vj.Et ideo cautela est vt ꝯdicat,& tradit Bar.Ve 16 ronen.in cautela lxxxij. † est dubium.Dicit tamẽ Peru.ħ,ꝙ pars, quæ fuit præsens,& non cõtradixit,posset intra x.dies appellare Et istud expresse voluit Bart.in d.l.j.C.de rela.vbi inquit ꝙ in casu , in quo appellari potest,pręsentia cum taciturnitate non pręiudicat quominus appellari possit. Ex quo inferri videt,ꝙ in isto actu,& in alijs,qui fiunt à iudice, nihil noceat taciturnitas præsẽtis, ex quo omnino superest facultas appellandi.Sed tamẽ in cõtrarium videtur velle do.Abb.hic,videlicet ꝙ statim præsenti, & non contradicenti in præiudicium inferatur.Et Bald.expresse ħ. Et sentit ħ gl.& Doc. in locis s̃.alleg.& Ang. Are.in l.fin.in prin. ff. quando app.sit.vbi inquit ꝙ ista est regula in omni actu iudicario.qui fit parte præsente,statim sibi nocet,nisi ꝯdicat.Et ꝓbatur ista concl̃o in isto casu, quia partes vñr requisite ad istum effectũ,vt debeãt ꝯsentire vel ꝯdicere in exẽplo ꝯsultationis.ergo b tacẽs hr̃ ꝓ consentiẽte,[b] vt est no. dictũ Inno.in c.vestra. de loca. vbi do.abb.in fin.cum si.vt tradunt Mod.in c.nonne.de præsum. facit text.in l.de ętate.§.qui tacuit.ff.de interrog. acti.Cum ergo ꝓ cõsentientie habeatur, non videatur vlterius habere facultatẽ appellãdi.Non ob. quòd not. Barto.in d.l.j. quia loquitur quando iudex super hoc interloqueretur, aliàs non cadit appellatio, vt etiam abb.hic distinguit.Vel secundo dictum Barto.habet locum , nisi de consensu partis vero , vel interpætatiuo appareat. 17 †Secundus casus est, quando altera pars contradicit, & tunc relatio facta non præiudicat , secundũ abb. hic. & videt quòd sola contradictio sufficiat, absque eo quòd aliter appelletur, vt in simili not.Bal.in l.certi condi.§.quoniam.in fi.si cer.pe.vbi Alexã.sequit,& Are.in c.quoniã cõtra.in iiij.char.ver. sed aduerte.de proba.& dixi in d.c.ij.eo.tit.de ꝓba.Sed tamẽ cõsultius est ꝙ appellatio interponat,ex eo ꝙ voluit Inn.in c.ꝙ ad consulta.in fi.de re iu. & tradit Bar.vero.in caute.lxxxvij.s̃.alle.& facit ꝙ no. Are.in l.naturaliter.s̃.nihil cõe.colum.vij.ff.de acquirẽ.posses. Et subijcit do. abb.hic quòd à partibus discordantibus ipse iudex poterit formare punctum .de quo dictũ fuit in not.Sed vt tollatur ista difficultas,consilium est,vt processus transmittat,& petat simpliciter q̃d iuris.Nam tunc cõsultor tenetur respõdere sup meritis causæ,& circa ordinem iuris,& non solum de principali,sed ẽt de accessorijs,vt not. Ange.in l.eius qui. in princ.ff.si cer.pet.per illum text.& idem Bald.in c.j.in princ. in ver. In text.ibi, controuersia. 18 de contro.inuesti.cum simi.vt tradit Peru.hic.¶†Glo.circa finem videtur velle quòd appellari postea non possit, ex quo partes semel approbauerint punctum per iudicem . Sed do. abb. ꝯcludit quòd in ista materia quatuor actus cõsiderari debent. Primus est pronuntiatio iudicis de consultatione fienda , & ab ista non appellatur,quia non grauat.Et idem no.Barto. & Doct.in l.j.§.quãtũ.per illũ text.ver.si quis fortè.ff.eo.Bal. in l.fin.circa finem.C.de rela.Hoc tamen videtur limitãdum, nisi casus esset clarus per supradicta in fi.primi no. quæ hic melius cadunt . Secundus actus est,ipsa formatio consultationis,in qua si partes consentiant,non possunt ante sententiam appellare,si contradicunt,dicẽdũ est,vt supradictũ fuit .Tertius actus est,respõsio principis,à qua nõ appellat,vt abb.ħ ꝯcludit.Facit tex.in l.j.in prin.à q̃.appe.non licet. vbi à sententia principis appellari non potest, & hoc, nisi princeps fuerit cõuẽtus à narratione facti,vt no.Bal.in d l.fi. circa fi. ꝓbatur in d.l.j.§.quæsitũ.ff.eo.tit. Vñ à sententia principis latã ex relatione alterius bñ appellat,vt no.Ro.in ꝯs.ccccxxj. circa ꝓposita.in prin.vbi allegat tex.in l.j.in prin.q̃n appe.sit.& rõ vr̃,q̃a rescriptũ p̃ncipis semꝑ habet in se clausulã, si preces veritate nitãtur.l.fina.C.de diuer.rescri.c.ij. supra de rescr. Quartus actus est, sententia diffinitiua,quàm iudex profert secundum responsionẽ principis, & ab ista potest appellari,secũdũ abb.hic,ꝑ tex.in d.l. j.§.quæsitum. quia fm eum, poterit ꝓbari ꝙ punctus non fuit bñ formatus,& ꝙ per errorẽ ꝯsenserit,& ex nouis probõnibus poterit causam restituere,iuxta regulã,quæ dicit,ꝙ in cã appellationis non probatur &c. sequuntur Perusi. & Moder. hic.Sed aduertẽdum est,quia inter tertium actum,& quartum,nõ vr̃ esse differẽtia,q̃a in vtroque casu vr̃ ꝙ possit appellari , aut neutro casu vr̃ ꝙ appel-

ADDITIONES.

a ¶Sancte. Vide Decium ibi in xij.col.

b ¶Syl.Ald. Consentiente. Vide Aymo.in consi.j.nume.11.

appellatio admittatur. Nā ſi dicamus quòd à ſententia principis non poteſt appellari, idem vr̄ eſſe dicendū à ſententia iudicis lata ſm relationē principis. Aut dicimus ꝙ à tali ſententia appellari poſſit, reſpectu quo Abb. hic dicit propter punctum male formatum, vel ex nouis probationibus. & hoc idem vr̄ habere locum in ſententia immediate lata à principe per ſ. dicta. ¶† Vltimo, Abb. dicit notandum eſſe, ꝙ licet partes cōſentiant vt iudex ferat ſentētiā ſm cōſilium alicuius periti, & cōſenſerunt puncto formato per iudicē, tn̄ à ſentētia lata ſm cōſilium talis periti poterit appellari. & idē no. Bart. in l. j. §. quæſitum. in fi. ff. eo. & in l. ſi conuenerit. ff. de re iud. cū cōcor. vt tradit ibi Alex. col. fi. & Mod. in c. cām, quæ, de re iud. † Limitatur iſta concluſio niſi partes ꝑmittent ſtare conſilio, qualecunq; eſſet, ex eo ꝙ not. Bald. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. in repe. col. vj. & ſequitur Alex. in d. l. ſi conuenerit. col. fi. Sed iſtud dictum reprobat Peru. in c. ad hoc ſupra eod. de cuius veritate ibi dictum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium vendendi merces poteſt alicui concedi, vt non vendantur niſi in ſuo loco, & idem in furno, & molendino, quod declaratur prout infra nu. 19.*
2 *Præſcriptione regulariter omne id acquiritur quod priuilegio acquiri poteſt, declaratur tamen prout infra, nu. 20.*
3 *Piſcator q pluribus annis ī certo loco piſcatus fuit, ſolus alios inde ꝓhibere p̄t.*
4 *Clericis poteſt cōpetere ius vēdēdi carnē, licet, id pſonaliter exercere neq̄ant.*
5 *Reus lite pendente non poteſt prohiberi vti iure ſuo.*
6 *Dilatio de partium conſenſu data non poteſt altera parte inuita reuocari limitata niſi ex iuſta cauſa vt nu. 14.*
7 *Terminus de partiū voluntate præfixus, non p̄ot altera parte inuita ꝓrogari.*
8 *Partiū cōſenſu ꝙ à iudice factū eſt, nō p̄ot ab eo altera parte inuita reuocari.*
9 *Appellatio ſi fuit interpoſita ex pluribus cauſis, an ſufficiat ſi vna iuſtificat̄.*
10 *In appellatione, à diffinitiua licet vna cauſa expreſſa ſit, ſufficit quòd ex alia non expreſſa iuſtificetur.*
11 *Reus lite pendente non prohibetur vti poſſeſſione ſua.*
12 *Iudex quando poſſit interponere officium ſuum ſuper poſſeſſione.*
13 *Dilatio data à iudice ſine cauſæ cognitione, an & quando ab eo etiam ſine cauſæ cognitione reuocari poterit.*
15 *Dilationis datæ à iudice cā ceſſante, debet ceſſare dilatio. ꝙ intelligit̄; vt nu. 16.*
17 *Dilatione pendente non debet iudex aliquid in præiudicium dilationis facere, & factum de partium conſenſu validari non poteſt.*
18 *Arbiter excedens formam compomiſſi facit actum nullum.*

1 SIgnificante. ¶† Primo not. ꝙ alicui poteſt ius cōpetere in certo loco, vt alibi, q̄ in locis ſuis victualia non vendantur. Et hoc idem in furno à molendino, & ſimili. vt dicunt Hoſ. & Io. Andr. & ſequunt̄ Bal. Abb. & alij Doc. hic. Et tale ius acquiritur longa ꝯſuetudine, vel priuilegio. 2 vt abb. hic dicit. Et ad h̄ eſt gl. in l. ſane. ff. de iniur. † Et regl̄r ꝙ pri a uilegio [a] acquiritur, etiam præſcriptione acquiri poteſt. cap. cum contingat. de foro compe. capitu. duo ſimul. de offic. or. & in cap. nouit. de iudi. cum ſimi. vt tradit Oldra. in conſi. clxxij. quia omne. colum. prima. Et ad text. hic, in ſimili eſt bo. tex. in l. ſi quiſquā. 3 ff. de diuer. & tempo. præſcri. † vbi dicit quòd ſi quis pluribus annis ſolus in certo loco piſcatus fuit, alios ibi prohibere poteſt. Et facit tex. in d. l. ſane. ff. de iniur. vbi Ray. de Forl. hoc dicit de Gulpho Venetorum, & Barto. in l. iniuriarum. §. fin. ff. eo. tit. Ange. in conſi. cclxxxix. Circumſpecta pactorum ſerie. colum. ij. & proſequitur Io. de Ana. ī cap. ij. colum. pen. de cleri. vena. 4 ¶† Secundo no. quòd vendendi carnes poteſt clerico competere, licet perſonaliter hoc ipſe facere non poſſit, cle. j. in prin. de vi. & ho. cle. Nā b per aliū hoc facere poteſt, [b] vt per glo. in d. cle. j. in ver. pſonaliter. Et ī ſimili facit tex. cū gl. cle. ne magis. §. porro ī. ver. pſonalem. de 5 ſtat u. mona. & text. in cap. fi. ne cleri. vel. mon. in vj. ¶† Tertio not. ꝙ pēdēte lite reus nō debet ꝓhiberi vti iure ſuo. Ad idē tex. in c. j. vbi abb. in iij. no. ſ. vt lite pen. & in c. cum teneamur, vbi dictum fuit. ſ. eo. facit. tex. in l. reo. ff. de ſol. & in l. aufertur. §. in reatu. ff. de iure fiſ. & ꝙ no. glo. viij. q. iiij. in ſumma. & in c. ſepe. in ver. ſnīa. ſ. eo. & no. abb. in c. ex parte. in princ. de accu. in c. omnipotens. eo. ti. de quo tamen dicēdū eſt, vt ꝑ Dy. & abb. poſt gl. fi. in c. ij. de in 6 integ. reſt. ¶† Quarto not. quòd dilatio data de partium conſen- 7 ſu, non poteſt altera parte inuita reuocari. † Sic etiam terminus de voluntate partium præfixus, altera parte inuita prorogari nō poteſt, vt tradit Ro. in conſi. ccxxvj. vltra pridie allegata. in princ. vbi allegat. Bald. in l. ij. in princ. C. ſent. reſcin. non poſ. & in. j. col. 8 fin. C. quomodo, & quando † Et eſt regulare quòd illud quod factum eſt à iudice de conſenſu partiū, non poſſit ab eo altera parte inuita reuocari, vt dictū fuit in c. cū ceſſante. ſ. eo. poſt abb. ibi qui hoc dicit ꝑ iſtū tex. & tradit Alex. in l. quod iuſſit. de re iu. in, 9 in viij. fal. poſt alios quos ipſe refert. ¶† Quinto & vltimo no. q̄d appellās ex pluribus cauſis copulatiue, ſufficit ꝙ ex vna appło iuſtificet̄. Et hoc qn̄ q̄libet cā ex deductis erat ſufficiēs. Ad idē tex. in c. ſignificauit. ſ. eo. facit tex. in c. cū iamdudū. de præbē. Et in libello no. Bar. in l. Fulcinius. §. cū hoc edictū. ff. ex q. cau. in po. ca. & in conſ. cxciij. cōe. Lignani. Bal. in l. fi. in prin. col. fi. ff. de edi. facit ꝙ tradit Ro. ī vij. & xiiij. dec. in tit. de reſcri. in nouis. cū ſi. † Et in 10 appłone à diffinitiua licet vna cā expreſſa ſit, ſufficit ꝙ alia nō ex- 11 preſſa iuſtificetur, vt eſt text. not. in l. ſcio. §. fina. vbi Bart. ff. eo. ti- 12 tu. ¶† In glo. j. in fin. Pri mus intellectus de plano procedit q̄ lite pendente non prohibetur reus vti poſſeſſione ſua. abbas di- 12 cit h̄, & dixi. ſ. in no. ¶† Secundus, vero intellectus, in quo glo. reſidet ēt ſm do. abb. h̄ iuſtificari p̄ot. Et br̄, ſm eū, hoc mō reſoluitur, ꝙ licet ēt an̄ litē cōteſt. officiū iu. implorari poſſit ab eo, quē ꝯſtat poſſidere, vt attētata ꝯ poſſeſſionē eius reuocent̄. cle. ij. vbi gl. vt lite pē. Secus tn̄ ē, qn̄ dubitat̄ d̄ poſſeſſione, q̄a vterque p̄tē dit ſe poſſidere. Vn̄ cū iſta eēt qō principalis, iudices ante litē ꝯteſtatā ſe ſuꝑ hoc ītromittere nō pn̄t. Sed Imo. h̄ dicit ꝙ immò ēt circa ea, q̄ ipsā rē principalē cōtingūt, p̄ot iudex ēt ante litē cōteſta. ſe ītromittere, ꝑ ea, q̄ no. Bar. in l. ſi q̄s miſsū. §. j. ff. de dā. īfect. & in l. j. C. de iudi. Peruſi. conatur reſpondere & dicit hoc procedere quando innouatio contingeret in alijs, quàm in re principaliter petita. Secus videt̄ quādo occurrit ſuper re principaliter petita, q̄a cū ante litē cōteſta. nō poſſit cōſtare de iure partiū, nō vr̄ ꝙ iudex lite non cōteſtata īterloq poſſit. Sed replicari poſſet ꝙ rō iſta haberet locū, ſi deberet ꝓnūtiari ad finē ꝑueniēdi ad diffinitiuā, vt hr̄ in tit. vt li. nō cōteſt. Sed ad iſtū finē, vt ſimpł̄r attentata poſſint reuocari, litis cōteſt. nō videret̄ neceſſaria. Et iō rō Imo. efficax vr̄. Et iſte ſecūdus ītellectus nō vr̄ de iure ꝓcedere, q̄a quātū ad reuocationē attētorū nō req̄rit̄ litis cōteſtatio vt ꝑ gloſ. in 13 d. cle. ij. vt lite pē. & no. Peru. ſ. in c. bone. ī prima dr̄ia. ¶† In gl. in ver. ꝑuenire. Et his, q̄ do. abb. ſcribit, quatuor eliciunt̄ ꝯcluſiones. Prīa ꝯcło ē, ꝙ ſi data fuit dilatio à iudice ſine cāæ cognitione ex officio ei⁹, pariter ab eo poterit abſq; cāæ cognitione reuocari, per ea q̄ ipſe adducit. Facit tex. in l. j. §. & hoc edictū. ff. ſi mul. vē. no. & gl. in l. minor. ī ver. Seius. ff. de euic. no. Bal. in l. ſi pacto, quo pœnā. C. de pac. cū concordan. vt ibi Alexā. tradit, & idem Alex. tradit in l. j. §. nunciatio. colum ix. ff. de no. ope. nun. Sed conſiderandum eſt quod iſta concluſio videtur inteligenda eo caſu, quo cauſæ cognitio erat neceſſaria, & tūc non valet dilatio. Sed quādo valeret dilatio abſq; cauſæ cognitione, nō videtur quòd poſ- 14 ſit reuocari, quia ius fuit quæſitum. ¶† Secunda concluſio, quòd ſi fuit data de conſenſu partium, altera parte inuita reuocari nō poteſt, de quo dictum fuit in not. Et hoc intelligitur, niſi ex iuſta cauſa hoc faceret, vt abb. expreſſe ſentit. Et hoc idem tradit Roma. in l. ſecunda. ff. eodem titu. vide Peruſi. hic in prima limita. 15 ver. ſcilicet quæritur. † Tertia cōcluſio, quòd dilatio data à iudice, ceſſante cauſa dilationis poteſt reuocari, argumen. l. à filia. ff. ad Trebel. §. alumno. & quod ibi Barto. in fin. Ad idem tex. in l. liberto. §. fin. & ibi Barto. in fin. ff. de annu. lega. in l. ſi quis hęres. la. ij. vbi Barto. ff. de acquiren. hęre. & not. etiam Bart. in l. ſecunda circa fin. ff. de re iudi. facit text. in l. prima §. ſi intra. ff. de ſucceſ. edic. & tenet Ioann. And. in titu. de dilatio. §. primo Domi. in capitu. 16 cupientes. in princ. de elect. in vj. ¶ In gloſ. in ver. commode. † Et iſta concluſio procedit, niſi terminus aſſignatus ſit per dictonem deſignantem extremitatem temporis, quia tunc finis dilationis præciſe debet expectari glo. not. in clemen. j. in ver. reaſſūpſerint. & ibi Imo. de vita & hone. cle. & Cardi. in x. quæſtio. & probatur in capitu. commiſſa. de electio. in vj. vbi Domi. in primo not. in l. 17 in illa. ff. de ver. obli. ¶† Quara concluſio, quòd pendente dilatione non debet iudex in præiudicium dilationis aliquid facere. l. ſiue pars. C. de dila, & quod faceret, eſſet nullum, quia lex iudici ſilentium imponit, vt Bald. hic dicit in iij. colum. Allegat Dyn. in regula, indultum. de regu. iur. in vj. Idem Bal. in d. l. ſiue pars. Bal. poſt gloſ. ibi in ver. nullius momenti. ff. de ſer. in l. prima in princ. & in l. penul. colum. fina. verſi. & cōſidera hic. C. de arbi. vbi dicit hoc intantum procedere, quòd etiam conſenſu partium ratificari non poteſt vt valeat vt actus iudicialis. Allegat. l. obſeruare. §. fina. ff. de offic. proconſul. ꝙ eſt ſingu. ſm Peru. hic. & in ſimili fa- 18 cit. tex. in l. j. §. fina. C. de contra. iudi. † Et idem in arbitro, quando excedit formam cōpromiſſi, vt no. voluit Bal. in tit. de pace Conſtan. in ver. ſunt quoque. Ro. in conſ. cxv. & in conſ. clv. & in conſ. lcxxv. Prædicta concluſio pluribus modis limitatur, vt proſequit̄ Peru.

ADDITIONES.

a ¶ Priuilegio. Vide Fely. in c. accedentes. de pæſcri. col. iij. cum ſeq. & Bal. in l. j. C. de emancipa. liber.

b ¶ Hier. Gig. Poteſt. Vide quæ addidi ad glo. in d. cle. in ver. publicæ.

Peru.hic,& tr adit Alex.in l.si conuenerit.col.fi. de re iu. Postremo no.dictũ Inn.h ic ꝙ Abb.i fi.refert ad limitationẽ tituli.C.de monopo.nã locũ habet, qñ homines conueniũt fraudulenter,ꝙ alijs, nõ liceat aliquid vẽdere.secus si hoc alicui cõpetat ex priuilegio, 19 vel cõsuetudine,vt hr.¶†Primo ꝙ dictũ est de priuilegio,sm Inn. hic intelligit qñ fuit cõcessum cũ cła,nõ obstante,iuxta no.in l.fi. C.si ꝯ ius vel vti.pub. Nã tali casu valebit priuilegiũ. Facit text.in 20 c.super quibusdam.de ver.sig.& pari rõne idẽ dicendũ † in ꝯsuetune tanto tẽporis,cuius initij memoria nõ sit in ꝯriũ,quia habet vim priuilegij.d.c.super quibusdã.c.j.de pscr.in vj.l.hoc iure.§.ductus aquę.ff.de aqua quoti.& estr.Secus vr i alia cõsuetudine simplici,vel statuto,quia ꝯ disponẽ.l.j.C.de monopo. nõ valeret statutũ alicuius collegij,vel vniuersitatis,tanq̃ iniquũ. Ita expresse tenet Inn.in c.cũ accessissent.de ꝯsti.dũ respõdet ad d.l.j.de mo- a nopo.& ꝙ nõ valeret statutũ [a] tenet Bal.i d.l.j. & in l.j.§. cura carnis.ff.de offi.pfe.vrb.& idẽ no.Bar.in l.fi.col.v.ver. q̃ro super quibus.ff.de colle.illici.& Sal.in l.ij.C.de cõsti.pecu.& Pet.de Anch. in cõsi.clvj.summę prudẽtię.col.j. Quantũ tñ ad tex.hoc nõ procedit sine diuinatione,ꝙ ista facultas vẽdẽdi carnes cõpeteret ex cõsuetudine,vel ex priuilegio, quia de his in textu nihil dr. Et iõ Inn.ẽt alr rñdet dicẽs ꝙ prohibitio.d.l.j.C.de monopo.ꝓcedit in reb⁹,vel personis. secus si ad certũ locũ facultas vendẽdi restringatur,quia nõ prohiberet,vt hic.d.Abb. vr dubitare de ista solutione.& Imol.dicit ꝙ hoc vr ꝯ mẽtẽ.d.l.j.vbi reprobat pactũ ꝑ ꝙ vtilitas publica icõmodet. & Mod.sequunt. Sed tñ rñderi põt ꝙ respectu certi loci,in quo vẽditio fieri dẽt, ꝓut tex. loquit hic,nõ vr eadẽ rõ,prout est in personis.vel rebus in quib⁹ vtilitas publica magis offenditur. Et facilius fraus committi potest.

ADDITIO.

a ¶Syl.Ald. Statutum. Vide Deci.in c.ex literis.col.ij.de consti.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non iustificatur ex sola reiectione exceptionis limitatur,& declaratur prout.nu.2.per totum.*

3 *Appellatio iustificatur ex oblatione probationis reiectæ, limitatur & declaratur prout,nu.4.5.7.8.9. & 10.*

6 *Appellatione in extraiudiciali si iudicialiter procedatur vt in confirmatione electionis oblatio probationis, appellationem iustificat.*

11 *Probationem offerre qui tenetur, quia talis actus momento expediri nõ potest, nõ requiritur quòd testes secum ducat. sed satis est, quòd simpliciter offerat se probaturum.*

1 INterposita. ¶†Primo not.ꝙ ex sola reiectione exceptionis legitime,nõ iustificatur appellatio.Et ratio vr, quia potuit iudex talẽ exceptionẽ falsam reputare. Et ꝓ iudice præsumitur.c. in præsentia. de renuntia. & declarat Ant. de Bu. i c.cum inter canonicos.col. 2 iij.versi.vnico ad tertiũ.de elect.& sentit Abb.hic in prin. † Et ista regula limitatur primo nõ habere locũ in except.recusationis, q̃ si reijciat,& applo interposita sit,statim applo iustificata vr,absq; eo ꝙ probatio exceptionis offerat,vt probat in c.super qõnum.§. fi.de offi.dele.vt notanter tradit. in c.cũ speciali. in prin.in vij.col. post Inn.s.eo.& sequit ibi Peru.circa fi.& idẽ Peru.hic,allegando Lap.alleg.j.col.ij.Sed aduertendũ est,quia in d.c.super qõnũ.§.fi. nõ vr bene probari ꝙ Doctores dñt.Nã tex.ibi simplr loquit, & dicit ꝙ attentata post applõnẽ debent reuocari. & hoc põt intelligi sm alia iura,videlicet ꝓbata veritate recusationis. & ita Abb. vr intelligere illũ text.in d.§.fi.Et ad hoc facit, quia rõ, q̃ allegat, ꝙ iudex admittendo exceptionẽ legitimã nõ dr grauare, procedit ẽt in tali exceptione recusationis. Bene verũ est, ꝙ oblatio ꝓbationis,per quã hæc applo iustificat, vt in alia regula hic hr, nõ vr habere locũ in recusatione, q̃ nõ debet probari coram iudice recusari. sed causa erit probanda coram arbitris, sm formã datã à iure.c.cũ speciali. Secũdo ista prima regula procedit, qñ exceptiõ,q̃ opponit probari debet, quia aliter de veritate eius nõ apparet.secus si de veritate exceptionis absq; alia probatione constaret,saltẽ psumptiue,quia tũc ex sola reiectione exceptionis legitimę,applo iustificat. Et hr pluribus modis exẽplificari põt.Primo,si appellatũ fuit,quia copia sententiæ actorũ, vel instrumentorũ cõium denegẽt. Nã statim applo iustificatur, vt in c.G.perpetuus.de fid.instr.& no.Inn.& doc.hic.Secundo, si iudex reum excipientẽ de obscuritate libelli nõ admittit. c. significatib⁹.s.eo. Tertio,idẽ i c.significa uerũt. de testi.Quarto,idẽ si reus in excep. proposita habet fundatã intẽtionẽ de iure cõi, vt q̃a dicat sequestrum non debere fieri, prout regulariter,est de iure cõi.l.j.C.de prohibi.sequest.Vel excipit ꝯ petentẽ decimas in territorio alterius,iuxta c.ad decimas. de resti.spo.in vj.nã in istis,& similib⁹ casib⁹ ex sola repulsione legitime excep.applo iustificat,vt tradunt Ant.de But.& Imo.hic,post Inn.& antiquos. Facit ꝙ not.Bal.in l. minoribus.colũ.j.de his,quib.vt indig.Et logo apparatu ꝓsequit Peru.hic.Sed cõsiderandũ est.ꝙ in istis casib⁹,in effectu vr probata exceptio quo ad effectum iuris, ex quo reus fundatã habet intẽtionẽ.Et ideo regula vr indistincte procedere, ꝙ ex sola repulsione exceptio.applo nõ iustificet, nisi veritas exceptionis ꝓbet, hic.n.veritas exceptionis,effectu probata vr, cũ reus haberet regulã pro se,quo casu ius certũ esse dr,pro eo, qui regulę innitur, vt no.Bart.in l.quoties.ff.si quis cautio.Et ideo in dictis casib⁹ tollitur illa ꝓsumptio, quæ regulariter est pro iudice, qui exceptionem nõ admittit, vt s.dicebat.Et i casib⁹.s.dictis alia probatio nõ requirit, quatenus apparet de exceptione apposita per allegationes iuris.Sed quatenus in facto consistit necessaria erit probatio, puta ꝙ instrumẽta, q̃ ẽdi petunt,cõia sint, vel ꝙ sentẽtia sit apud eum, vel ꝙ decimę petant in aliena diœcesi.Ista.n.quæ i facto cõsistunt,probari debẽt.Et hoc idẽ est generaliter in alijs exceptionibus,puta si opponatur actori exceptio excõmunicationis.nam ꝙ sit excõicatus,probari debet.Sed hoc ꝓbato, non erit opus ꝓbari ꝙ actor excõmunicatus repellat, quia hoc in iure cõsistit. Et ideo ad text.hic, in vnico verbo suppleri põt, dũ requiritur ꝙ veritas exceptioninis probet,vere.s.vel præsumptiuę,sm ea,q̃ supe 3 rius dicta sunt.¶†Secunda regula principlr hic ponit, ꝙ oblatio ꝓbõnis, exceptionis reiectę, habet iustificare applonẽ.Ex tali.n. oblatione probationis, ꝓsumpta malitia ꝯ excipientẽ purgat, vt Abb.hic dicit, & declarat Anto. de But.in d.c.cum inter canonicos.s.alleg.Facit tex.in l.si is,à quo.in prin.ff. vt in poslega.in c.literas.in ver.propterea.de resti.spo. & ꝙ no.Abb.in c.suscitata.in gl.in ver.effectũ sentẽtiæ.de resti.in integ. & in c.super eo.in fi.de offi.deleg.& in ꝯs.lxiiij.venio ad primũ.col.pe.lib.j. & Inn.& in c. 4 post electionẽ.circa fi.de cõces.ꝓbẽ. † Et ista ꝯclo bene procedit, qñ oblatio facta fuit iudici, cui bene ꝯgruat ꝙ talis probatio fiat. Secus vero esset, vbi talis oblatio probationis nõ cadit. Et hoc q̃- 5 dẽ pluribus modis exẽplificari põt. † Primo, sm Abb.hic, in appellatione extraiudiciali, q̃ ex oblatione ꝓbationis nõ iustificat, vt per eum hic,& idẽ Abb.in d.c.cũ inter canonicos. in fi.Ant.de But.& Imo.in c.j.de his, quæ fiunt à maiori parte capit.Peru.hic, 6 & latius in c.bone.s.eo. in viij.conclusione. † Et si in applone extraiudiciali iudicialiter ꝓcedat,prout qñq; contingit,puta in cõfirmatione electionis, oblatio probationis, applonẽ iustificaret, 7 sm Abb.in d.c.cũ inter.in fi. † Secũdo idem esset in executore,q̃ vt merus executor procedit.nam oblatio sibi facta, nõ habet iustificare applonẽ,cũ ipse nõ teneat probationes recipere, vt not. Ant.de But.& Imo.ibi, in ij.col.in c.dilectos.s.eo.tit.Abb.in c.fin. 8 col.ix.de præsumptio. † Tertio,similiter est, qñ applo iterponit i absentia iudicis, in casibus, in quibus põt,cũ ẽt ibi nõ sit iudex, qui ꝓbationes recipiat, cessat rõ tex.q̃ fundat i iniquitate iudicis spernẽtis oblatã ꝓbationẽ,& idẽ tñ esset qñ adesset iudex,q̃ tñ nõ cogeret tũc ꝓbationes recipere. Nã obblatio ꝓbationis inꝯgruo tpe facta, nõ haberet iustificare applonẽ, vt abb.hic dicit, & no.Io.an.in c. ex parte ade. ꝑ illũ tex. & ibi Abb.in pen.char. ver.nouã solu.s. de testi.Et idẽ gñaliter, qñ esset in arbitrio iudicis,admittere ꝓbationes vel nõ admittere, quia nõ vr grauare, arg.l.quidquid.ff.de iudi.Peru. hic tradit.Sed aduertendũ est, ꝙ licet iudex possit exceptiones, & probationes in fine causę reseruare,vt no.in c.ad dissoluẽdũ,de despon.impub.in l.ille à quo.§. si de testamento.ff.ad Treb.tñ quantũ ad propositũ, oblatio ꝓbationis deberet iustificare applonẽ, cũ oblatio probõnis congruo loco,& tẽpore facta sit. Et eadẽ ratio esse vr, ex quo nõ stat per excipientẽ,qui offert probationes incontinenti per supradi- 9 cta. † Quarto,dicit abb.hic,post Io.and. & Doct.ꝙ oblatio ꝓbationis,si facta sit ꝯ euidentiam rei, appellatio non iustificatur, vt ipse declarat hic. Et ratio vr manifesta, quia tali casu excipiẽs nõ deberet admitti ad probandũ ꝯ rei euidentiã, quę oẽm speciem probationis superat,vt per azo.in summa.C.ad leg.aquil.& not. Bal.in l.ꝯ negantẽ.in fi.C.ad leg.aquil.in rub.C. de proba.col.iij. 10 & in l.j.C.aduer.li.cum si. † Quinto,abb. cõcludit post Io.and.& alios,ꝙ oblatio probationis habet iustificare applonem. quo ad hoc duntaxat,vt causa applonis deuoluatur ad superiorem,& vt attentata reuocentur. Et ita text.hic intelligit,nõ aũt vt probata probatio habeatur,in preiudicium partis aduersę.Nã isto respectu præcise requirit ꝙ veritas exceptionis probet, vt probat in c. ex parte adde.sm vnũ intellectũ.s.de testi.vbi anto.de Bu.& Imo. idem tenẽt cum si.vt tradit Peru.hic,in iij.lib.& idem dicit Ro.in xliij.decisio.eo.tit.in nouis.& Domi.in c.non solũ.§.illa vero.ver. quęro quare attentata.eo.tit.in vj. Sed tñ in ꝯriũ facit tex.hic.vbi regula ponit,ꝙ veritas exceptionis probari debet, & probata veritate,appellatio absolute iustificat. Idem ergo dicendum est,qñ oblatio probationis facta fuit, quia iste casus excipitur à regula

ver.niſi,& exceptio ſm regulam intelligitur, vt no.in rub.de reg. iur.in vj.& quia oblatio probationis in locũ probationis de veritate ſurrogat̃.ergo idẽ debet operari,arg.l. ſi eum qui.§.qui iniuriarũ.ff.ſi quis cautio.Pręterea ẽt ad tex.hic,aduertendũ eſt,quia Doc.illũ intelligunt de oblatione probationis facta iudici a quo. Sed potius vr̃ loqui de oblatione facta iudici ad quẽ. nã corã eo veritas cauſæ appel.probari debet.c.vt debitus.s̃.eod.Dum ergo hic dr̃,ꝙ appellatio tunc demũ iuſtificatur,ſi veritas cãæ probet̃, hoc intelligit̃ coram iudice ad quẽ. Ita erga pariter intelligit̃ exceptio facta de oblatione probationis. Conſonat.n.ꝙ oblatio facta ſit iudici,cui probatio fieri debuiſſet.Ex quo eſſet inferendũ, ꝙ tali oblatio facta coram iudice à quo,nihil releuaret. Niſi dicamus ꝙ probatio de veritate exceptionis debeat fieri coram iudice à quo quantũ ad effectũ deuolutionis, & iſto reſpũ ẽt obło ꝓbationis fieri debet corã eodẽ iudice, à quo.Et ita tex.hic intelligitur,& bene procedit.Sed ad hoc appellatio iuſtificet̃ in præiudiciũ partis aduerſe,veritas ꝓpoſite exceptionis ꝓbari debet coram iudice ad quẽ,vt hr̃ i d.c.vt debitus.

11 ¶†Poſtremo circa oblationẽ probationis.de qua loquit̃ tex.hic Abb.poſt Hoſt.& Anto. de But. cõcludit ꝙ verbalis oblatio ſufficiat. Et idem late probat Peru.hic in ver.xv.limita.& ſequit̃ Alex.in l.ſi mora.ff.ſo.mat.ver. quarto fallit. vbi generaliter dicit ꝙ in illo, qui tenet̃ probationẽ offerre,quia talis actus momento expediri nõ põt, non requirit̃ quòd teſtes ſecum ducat. ſed ſatis eſt, ꝙ ſimpliciter offerat ſe ꝓbaturum.allegat tex. in c.literas. de reſtiſpo.cum ſi. vt ipſe ibi, & Peru.hic tradit.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa quot modis dicatur eſſe in curia.*
2 *Appellans ſi iuraret quod non poſſet conſequi ius in partibus, appellatio deuoluitur ad curiam.*
3 *Et contra tale iuramentum non admittitur probatio in contrarium.*

§. Eidem quoq;

1 ¶†Not.tex.hic ꝙ cauſa dr̃ eſſe in curia duobus modis, qñ recipit̃ à iudice,vel qñ ã parte approbat̃.In his.n.caſibus in curia tractari debet, & nõ procedit text.hic,quia non ſufficeret cõſtituere ꝓcuratorẽ ad impetrandũ & ꝯdicendũ,vt à ꝯ̃rio ſenſu probat̃ hic. De quo late inſiſtit hic Imo.& Abb.poſt alios in c. Nicolao.s̃.eo.

2 †Eſt & alius caſus,in quo ſemper cauſa erit tractanda in curia,ſi appellãs iuraret ſe credere nõ poſſe cõſequi iuſtitiã in partibus, quia ſtatur iur̃o eius arg.c.ſtatutũ.§.j.de reſcri.in vj.ita voluit Ro. in deciſ.xl.Itẽ ſi impetrat̃.c.iij. de reſcript. in nouis ſequunt̃ Abb. Imo.& Mod. in c.Nicolao.s̃.eo.

3 † Et adeo ſtandũ iur̃o, ꝙ ꝯ̃riũ ꝓbari non põt, vt tradit Ro.in titu.de reſcri.in antiquis.in deciſ.lx. vbi quis impetrat.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians appellationi tenetur parti aduerſæ in expenſis.*
Iſta concluſio limitatur, vt nu.5.7.& 8.
2 *Pœnitentia inducit præſumptionem quod quis temerè appellauerit.*
3 *Renuncians petitorio tenetur parti aduerſæ ad expenſas.*
4 *Cedens liti condemnatur parti aduerſæ ad expenſas.*
6 *Actor non ita ſimpliciter ex iuſta cauſa ab expenſis excuſatur.*
9 *Appellans an poſsit indiſtinctè renuntiare appellationi,& nu.10.*
11 *Iſta concluſio quomodo intelligenda ſit.*

§. Ille deniq;

¶Primo no.ꝙ dr̃ hic de renuntiatione appellationis interpoſite,videbimus.j.

1 ¶†Secũdo not.ꝙ renuntians appellationi, tenetur appellato expenſas reficere,vt no.Ang.in l.ſi quis libello.§.fi.C.eo.tit. & ratio ſm Bal. hic in ij.not.eſt, quia ex penitentia p̃ſumitur

2 † ꝯ̃ eum, ꝙ temere appellauerit, merito in expenſis cõdẽnat̃.l. eum, quẽ temere.in prin.ff.de iudi.Et in ſimili. [a] bo.text.in c.cũ appellationibus friuolis ſupra eo.ti.in vj.in c.ex parte.S. in fi.ſupra de reſcrip.

3 †Sic de eo,qui renuntiat petitorio.nam tenet̃ ad expenſas,vt no. Abb.in c.paſtoralis.char.pe.in ij.q.de cau.poſ.Facit no.dictũ Bar. in l.rura.C.de omni agro deſer.lib.xj.circa fi.vbi inquit, ꝙ erroris correctio nõ admittitur,niſi refectis expenſis.

4 † Similiter ille,qui cedit liti,cõdemnat̃ in expẽſis,vt not.Bald.in auc.ꝯ qui propriam in ij.no.C.de nõ nu.pe.& in l.poſtquã liti.C.đ pac.in v.q.

5 † Et iſta ꝯcło limitat̃. Primo, niſi appellans iuſtã cãm litigandi habuiſſet, quia tunc iuſta cã ab expenſis excuſaret.l. qui ſolidũ.§. ẽt de leg. ij.& in c.j.in fi.in fi.de elec.in vj.Et ita ſimpliter poſt Io.And.dicũt Peru.hic,& Mod.Et hoc de plano procedit in reo,qui appellauit

6 † non ſic vt̃ in actore,qui non ita ſimpłr ex iuſta cauſa excuſat̃ ab expẽſis,vt not.tradit Bar.in l.qui alterius.ff.de reg.iur.Item in reo nõ vr̃ verum ſimpłr ꝙ in cã appellationis excuſet̃ ab expenſis ꝑꝑ iuſtam cauſam litigandi. nã ꝯ̃riũ expreſſe tenet glo. in c.finẽ litibus.in §.expenſas.in ver.ſed in cauſa appellationis. & ideo dicẽdum eſt,vt Abb.ibi poſt alios præſequit̃.

7 † Secundo, ꝯcło prædicta locũ habet, qñ ſimpłr ꝗs appellationi renũtiauit. Secus ſi dicat iudicem eſſe bonũ virum, & nõ grauaſſe ex propoſito, & cõtentaretur ꝙ ipſe iudicaret, dũmodo [b] grauamen reuocaret̃, q̃a tunc nõ condẽnabit̃ in expẽſis, ſm Io.And.hic,& ſequunt̃ Imol. Peru.& Mod.Et ratio vt̃ manifeſta, quia in effectu renuntiat̃ appellationi,ex quo grauamen petit̃ reuocari, & ſic iuſta vr̃ appellatio.quo caſu iſte tex.nõ procedit,vt not.Abb.dicit in c.dilectus lulti.de præben.in fi.

8 ¶†Tertio, ꝯcło procedit in expẽſis factis in proſequendo appłonẽ.Secus vr̃ in expẽſis, quas fecit appellatus in petendo pronuntiari appellationẽ deſertã, quia in talibus expenſis [c] nõ debet appellans ꝯdemnari ex eo, ꝙ ſibi licitũ fuit appellationẽ deſerere,vt tradit Ro. in deciſ.cccclj.aliàs.xxij.ſed pone.de re iud.in nouis,quia tunc ex tali ꝯ̃dictione fatigauit aduerſarium. & ideo ſi ſuccubuit, cõdemnabit̃ in expenſis.c. finem litibus.de do.& contu.Et ita tranſeunt ſimpłr Peru.hic,& Mod.Et cõſidera ꝙ tex.hic dicit appellantẽ teneri aduerſario in expenſis, quas eum propter hoc feciſſe cõſtiterit. Vñ ex parte appellati ꝓbãdũ erit,ꝙ propter talem appellationẽ expenſas fecęrit, & hoc probato,indiſtincte appellans tenetur.Et dum tex.dicit,ꝑꝑ hoc cãm remotam ſignificat.l.eo.tẽpore.§.fin.ff.de pec.Ro.in deciſio. xlviij.& hoc inſurrexit.eo.tit. in nouis.

9 ¶†An aũt appellans indiſtincte appellationi interpoſite,prout text.hic loquit̃,renuntiare poſſit.d.Abb.poſt alios diſtinguit,& ex dictis eius prima ꝯcło eſt ꝙ ſi iudex à quo detulit appellationi tunc ẽt de cõſenſu vtriuſq; partis appellationi renũtiari nõ poſſit,quia tota iuriſdictio ad ſuperiorẽ delata eſt.c.cũ appellationibꝰ.eo.tit.in vj.Et ad hoc alleg. Ro.deciſ.cccv.quæ tñ hoc ſolũ tenet in delegato.Sed ꝯ̃rium ẽt in delegato voluit Io. And. in d.c.cum appellationis.vbi Domi. refert in ver.ſi vero.col.v.ver.ſed dubiũ eſt.Et iſta opi.verior de iure videt̃.Primo,per iſtũ tex.hic qui generaliter loquit̃. Secũdo,quia per talẽ delationẽ iudex, ẽt delatus non priuat̃ iuriſdictione,nec deſinit eſſe iudex, vt per gl.in d.c.cũ appellationibus,in ver.refutari.& not. Do.in ver. ſi vero in princ. Ergo nihil obſtare vr̃ quominus partes de cõi conſenſu renuntiando appellationi, ad iudicem à quo redire poſſint. Tertio,facit text. in c.vt ſuper.in c.ab eo.in vj.Quarto,hoc in ſimili habetur in relatione facta per iudicem,à quo de partium cõſenſu recedit̃.l. ad Imperatorem.ff.eo. tit.& non per gl.& Doc.in c.licet.s̃.de offi.dele. & ita tenet, & late proſequit̃ Peruſ.in c.cũ ceſſante.char.iij.s̃.eo.

10 ¶†Secũdo Abb. concludit ꝙ in appellatione ab interlocutoria, prout tex.hic loquitur,indiſtincte poſſit ille,qui appellauit,appellationi renũtiare,ẽt re integra nõ exiſtente,& appellato ꝯ̃dicente, qui non vr̃ ꝙ in hoc aliquod intereſſe prętendere poſſit.Et idem in effectu eſt, in appellatione à diſſinitiua,ſi non agat̃ de intereſſe appellati,aľs ſecus.Et ita breuiter cõcludẽdũ eſt, vt Inn.tradit in c. ex parte.S. per illũ tex.de reſcrip.vbi Abb.in j.col.refert,& ſequitur idẽ Ant. de But.ibi circa fi.& idẽ dicunt Ang.Imo. & Are.in l.j.§.j.in prin. ff.à quibus app.non licet. Bal.in l.fi.ver.modo quæro.C.qñ ꝓuo. & late Hoſt.& Io.de Ana. in c.fi.de cri.fal.col.iiij.

11 † Et iſta ꝯcło ꝓcedit in ipſo principali, de cuius intereſſe agit̃. Secus vero eſt in procuratore,qui appellationi renuntiare nõ poteſt, vt not.Bal.in in l.fi.ver.ſed nunquid procurator.C.de temp.app.Angel.in l.ab executore.§.fin.eo.Alexan. in conſi.xxij. viſo inſtrumento.col.fi. lib.j.de quo Angel..Aret.in d.l.ab executore.§.fin. in prin.vbi tenet contrarium, & generaliter an renuntiare poſſit appellationi interpoſite, & interponende, * late inſiſtit Peru.hic angel.in ꝯſi. clxxxvij.A.& B.contradixerunt, in conſi.clxxxviij. & Ioã.de ana. in d.c.fin.de fal.

ADDITIONES.

a ¶Et in ſimili. Fely.in c.ad audientiam, de reſcrip.
b ¶Dummodo. Sed non tenetur appellatus accepta.
c ¶Non debet. Immo etiam ſi probare vellet ſe bonam cauſam habuiſſe, nec has expenſas recuperabit in victoria principali.
* ¶Interponende. Vide eundem Deci.in conſi.lx.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula in medio poſita, licet capitula ſint ſeparata,debet ad omnia referri, ſi non eſt maior ratio in vno quàm in alio.*
2 *Clauſula, appellatione remota, odioſa eſt.*
3 *Clauſula facilius refertur ad præcedentia, quàm ad ſequentia.*

INquiſitioni.

¶ De materia huius decretalis dictũ fuit in c. ſecundo requiris.s̃.eo.Et prout ibi hr̃,text.iſte ꝓcedit,qñ ſunt negocia ſeparata.Et ita ẽt abb.& doc. hoc dicunt,& vr̃ ꝓbari expreſſe hic,dũ dr̃.Si ſunt plura negocia ſe minime cõtingentia.ſed tñ cõſiderandũ eſt, ꝙ licet eſſent capitula ſeparata.

1 † tñ clauſula in medio poſita deberet ad oĩa referri, ſi nõ eſſet maior ratio in vno, q̃ in alio,per ea,quæ dicta ſunt in c.ſecũdo requiris, quia ſi hoc eſt, quando

quando ponitur in principio, vel fine. idem vr̃ si in medio. Non obst. tex. hic, quia intelligi pōt, q̄n clausula apposita erat. in c. s. p̄cedenti, & illi adhærebat, & ad sequentia separata nō porrigit, & isto modo pōt intelligi tex. hic q̄ capitula essent separata. Vel secundo intelligi potest, quòd iste text. habeat locū in ista clausula, appellatione remota, q̄ odiosa est. ¶ † Ex isto text. colligit̃ vnū, quod est notabile. videlicet q̄ facilius clausula refertur ad præcedentia q̄ ad sequentia. Quod vr̃ ꝯ illud, q̄ voluit glo. & Bart. in l. quisquis. ff. de leg. ij. in l. filium. in princ. ff. q̄n dies leg. ce. Bar. in l. Auia. col. j. ff. de cōdi. & demō. & in l. si quis. §. si initium. col. viij. ff de eden. & not. Ro. in consi. dlij. diligenter inspectis. col. j.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio vnius vt prosit pluribus, quæ, & quot requirantur.*

1 VNa sententia. ¶ † Not. s̄m Abb. plura requisita, ad hoc vt appellatio vnius prosit alteri,[a] s̄m regulam ponitur hic, & in l. j. & ij. C si vnus ex plu. Nā primo requiritur q̄ vna sentētia oēs sint cōdemnati, vt hic. Idē tñ s̄m Abb. esset in pluribꝰ sentētijs, si eadē esset probatio prout voluit Bar. in l. si quis separatim. in prin. ff. eo. tit. per illum text. in ver. sed cū aduersus, quia s̄m eum, non dr̃ ibi q̄ essent plures sentētiæ. vnde pōt intelligi q̄ vnica sentētia fuisset, & ita gl. ibi vr̃ intelligere illū text. non tñ vr̃ recedendū à cōi opinione, quæ bene p̄bat̃ i d. ver. sed cū aduersus. vbi limitat̃ q̄ dictū est, in princ. legis. & ideo necessario in pluribus sententijs intelligitur. Nam licet plures sint sentiæ apparenter, tamē pro vna reputant̃, ex quo ab eadē p̄batione processerunt, vt declarat Ang. Aret. post Io. de ana. in d. l. separatim. in prin. Secundo hoc habet locū in causa app̄lonis, prout text. hic loquit̃. secus in causa principali. Et rationē diuersitatis Abb. hic adducit, q̄a in cā appellationis agitur de ipsa sn̄ia, quæ indiuidua est. l. in hoc iudicio. ff. fa. er. Et fuit ista ratio Bar. in l. si q̄s separatim. §. fi. in fi. Sed ista ratio non vr̃ bona, quia ea attenta, ēt si vnus acquiesceret sn̄ia p̄p indiuiduitatē, alteri deberet p̄iudicare, q̄ falsum est, vt tradit Raph. Cu. in d. l. si quis separatim. §. fi. Et ibi ēt conat̃ impugnare aliā rationē quā ponit Bal. i l. j. C. si vnus ex pluribꝰ. Sed defendit̃ vt declarat Ang. Are. in d. §. fi. in fi. Tertio nō habet locū in criminalibꝰ s̄m Bal. in rub. C. si vnus ex pluribus, per text. in l. minoribꝰ. C. de his, quib. vt indi. Sed Alex. ibi post Ful. dicit, quia ibi erat diuersa cā defensionis. vnde ibi nō q̄robat̃ q̄ Bal. dicit. & idē post Cuma. tradit Ang. Are. in d. l. si quis separatim. col. fi. Et ꝯ Bal. ēt facit s̄m Alex. in d. l. minoribus. quia procedit arg. de ciuilibus ad criminalia, vt no. in l. absentē. ff. de pen. Sed respōderi pōt q̄ isto casu talis æquiparatio non vr̃ p̄cedere, q̄a in criminalibꝰ p̄curator nō admittit̃. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. & iō vnius app̄lo alteri p̄desse nō vr̃. Et pro dicto Bal. in rub. facit gl. no. in c. cū dilecti. in gl. prima. s̄. de dolo, & contumatia. quæ limitat tit. C. de consor. eius. lit. nō habere locum in criminalibus. de quo not. Bal. in l. seruum quoq;. §. publice. col. fi. ff. de procu. Maria. in c. veniens. de accu. in pen. car. Et concludendo, dictum Bar. in rubr. videtur habere locum in casibus, in quibus nō admittitur procurator, aliàs secus. Reliqua vt per doc. hic, & in d. l. si quis separatim. §. fi. ff. eod. tit.

ADDITIO.

a ¶Alteri. Vide Sozi. in consi. cxxxij. incip. insignis doctor.

SVMMARIVM.

1 *Metus debet esse iustus, vt quis excusetur si non appellauit propter metum, declaratur ista conclusio prout, nu. 6, 8. & nu. 9.*
2 *Metus vani nulla est excusatio.*
3 *Metus licet sit talis qui non cadat in constantem virum, tamen excusat hominem qui ex leui metu terretur.*
4 *Metus minor consideratur in muliere, quàm in masculo.*
5 *Metus debet considerari, secundum qualitatem personæ.*
7 *Metus iustus quis dicatur arbitrio iudicis committitur.*
10 *Factum per compulsionem iuris non rescinditur.*
11 *Appellare nō potēs propter metū, an debeat illud protestari, & n. 19. & 21.*
12 *Surrogatum in locum appellationis debet fieri infra tp̄s, infra q̄ appellari pōt.*
13 *Appellari debet in præsentia bonorum virorum in defectum iudicis.*
14 *Ista conclusio quomodo intelligi debeat, & nu. 15.*
16 *Appellatio interposita coram excommunicato vbi debet interponi coram bonis viris non valet.*
17 *Bonus, & honestus vir non dicitur qui ab ecclesia repellitur.*
18 *Excommunicatus dicitur turpis persona, non tamen est infamis.*
20 *Actum facere impeditus in termino sibi statuto, non excusatur nisi protestet,*
22 *Metus qualiter probetur, & nu. 23. & 24.*
25 *Metum probans, si producit duos testes, illis plus ceditur, quàm centum deponentibus, de libera voluntate.*
26 *Ista conclusio quomodo intelligitur, & nu. 27.*
28 *Testibus creditur magis duobus affirmantibus, quam pluribus negantibus. & quomodo intelligenda sit ista regula.*
29 *Limitatur quando agitur de probanda negatiua coarctata loco, & tempore*

SI iustus metus. ¶ † Primo not. ibi iustus metus, q̄ ad hoc vt excusetur ille, qui nō appellauit p̄p metū, requirit̃ q̄ iustus sit metus, id est, nō vanus, sed p̄babilis, vt Abb. hic dicit post Io. And. † Vani. n.. timoris nulla est excusatio. l. vani timoris. ff. de reg. iur. l. metum. la j. ff. q̄ met. cā. Et ideo metus mortis, vr̃ cruciatus corporis requirit̃. l. interposita. C. de transa. l. cōtinet i fi. ff. q̄ met. cā. Et generaliter debet esse talis metus, qui cadat in cōstantē virum. c. cū dilectus. s̄. quod met. cā. c. veniens. c. cōsultationi. de spon. Et licet tex. in d. l. metum. dicat de homine cōstātissimo, illud superlatiuum p̄ positiuo accipit̃, s̄m do. abb. in d. c. cū dilectus, in ij. no. † Et in iuribꝰ præalle. aduertendum est, quia si esset homo, qui ēt ex leui metu terreret̃, licet nō caderet in cōstantē virum, vr̃ tñ inspecta qualitate personę, q̄ iste deberet excusari, arg. l. plenum. §. æquitij. ff. de vsu & hab. Et ad hoc facit gl. no. in c. cum locū. de spon. quæ dicit † q̄ minor metus cōsideratur in muliere, q̄ in masculo.[a] † Et sic vr̃ q̄ metus debeat cōsiderari s̄m cōditionē personæ. Facit q̄ not. per glo. in l. j. C. vnde vi. & vide Imo. per hoc dicit in c. cū dilectus. col. pe. ver. aduerte tñ. s̄. quod met. cā. Non obstant iura. s̄. alle. in quibus cōsiderat̃ metus, qui cadit in cōstantē virū, † quia locum habent quantū ad probationē, & ad fundandam intentionē eius qui allegat metū, quia ex leui metu nō vr̃ quis excusari, nec coactus p̄sumit̃, & ista p̄sumptio iuris esse vr̃. Sed tñ q̄n cōstaret aliquem fecisse aliquid, vel nō fecisse p̄p metū, ēt leuem, idem esset dicendū propter qualitatē personæ, cui eadē ratio sit vt patet in muliere, vt supradictū est. Et ad hoc vr̃ tex. in l. nō est verisimile. in princ. quæ est. l. fi. ff. quod met. cā. † Et ideo q̄n dicatur iustus metus arbitrio iudicis cōmittitur.[b] vt no. Inn. in c. cū dilectus. s̄. quod met. cā. refert. & sequit̃ Bal. in l. ij. C. de his, q̄ p̄p met. iud. nō app. Super quo tñ cogitandum erit, quia Doc. indistincte loquuntur. † Vel ēt dici pōt q̄ respectu edicti p̄toris cōsideratur metus,[c] qui cadat in constātē virum. l. met. cā. Sed in alio metu alijs remedijs, actus retractat̃. arg. l. medicus. ff. de var. & extraor. cog. & not. per gl. in l. nec timorem. ff. q̄ met. cā in ver. restitui. & late tradit Bart. in l. interpositas. C. de transa. † Et subijcit Hostiē. hic quem Abb. post alios refert, q̄ iustus metus non cōsiderat̃ hic eo respectu, vt culpa partis, quæ metū patit̃, debeat cōsiderari, quia indistincte propter metum, quis excusat̃. l. nec timorem. & l. isti quidem. ff. q̄ met. cā. & in c. veniens. el ij. de sponsa. & ista ꝯclo bene procedit, q̄n metus iniustus infertur, prout iura p̄dicta loquuntur. Secus si iuste metus inferatur, quia à tali metu iuridice illato, ille q̄ fuit in culpa, reclamare nō pōt.[d] l. si mulier. in prin. vbi gl. & Bar. q̄ met. cā. Facit q̄ no. Bal. s̄. q̄ met cā in rub. in prin. & in l. ij. C. de his, qui p̄p me. iud. nō app. † vbi inquit, q̄ factū per cōpulsionē iuris nō rescindit̃. & ad hoc est gl. not. in l. qui aliena. §. fi. in ver. nō fieri ff. de acqui. hæ. facit tex. & q̄ ibi. no. Pau. de Ca. & Mod. in l. cū aliquis. C. de iu. delib. in l. ij. §. j. ff. de arbit. & in l. nā q̄. §. si quis cōpulsus. ff. ad Treb. & q̄ no. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. de no. ope. nū. in ver. quæro. ¶ † Secūdo colligit̃ per do. Abb. h̄, q̄ ille, qui nō pōt appellare p̄p metum iudi. debet protestari. & s̄m eū, protestatio vr̃ necessaria ad declarandū animū eius, vt videat̃ p̄p metū, non p̄p negligentiā omisisse. Sed aduertendū est, q̄a nō vñr ista verba abb. posse verificari, quia si protestatio requirit̃ ad declarandū animū. ergo nō vr̃ p̄cise necessaria, cū ēt alio modo animus declarari possit, & nisi aliter animus probet̃, sola protestatio nō sufficit. l. metum. ff. quod met. cā. vñ de ista protestatione non sufficit. l. metū. ff. quod me. cā. vñ de ista protestatione est dicendum, vt j. dicā in glo. ¶ † Tertio, no. s̄m Imo. q̄ surrogatum loco app̄lonis, debet fieri. j. tp̄s, intra q̄ appellari[e] potest. Facit glo. no. in c. vt circa in ver. adhærentes. in fi. de ele. in vj. tex. in l. bonorum. ff. rem. ra. hab. & in l. j. in prin. ff. de app. re. Facit q̄ no. Bar. in l. si q̄s filiū. §. fi. ff. de inoffi. test. cū si. & q̄ no. Bald. in l. certū. C. vñ legi. cū concor. vt tradunt Mod. in l. si enm. §. qui iniuriarū. ff. si q̄s cautio. ¶ † Quarto, no. q̄ in defectū iudicis, appellari debet in præsentia bonorū virorum. & hoc intelligit̃ in defectū iudicis à quo, & iudicis ad quem, cū ad illum appellari possit, si copia iudicis à quo haberi non pōt. l. j. §. dies. ff. q̄n app. sit. & ita Imo. hic, & do. abb. in c. suggestum. s̄. eo. Contrariū tñ cōcludit Peru. hic col. vj. ver. q̄ro, vbi di-

ADDITIONES.

a ¶Syl. Al. Masculo. Adde Sozi. in consi. cclxiij. col. iiij. in prin. nu. 5. lib. ij.
b ¶Syl. Ald. Committitur. Adde Tiraquell. in repe. l. si vnquam. C. de reuo. dona. in ver. omnia vel partem aliquam. nu. 30.
c ¶Metus. Vide Ang. de Aret. in §. quadrupli. Insti. de actioni.
d ¶Non potest. Idem Deci. in consi. xlij. col. iiii. in iii. dub.
e ¶Appellari. Confirmo ex his quæ tradit in nota. q̄ō. do. Alexan. in consi. cj. incip. viso processu in ij. volu.

vbi dicit post alios quos ipse refert, quòd valeat appellatio corā honestis viris, nō obstante ꝙ corā iudice ad quem appellari potuisset, vt actus valeat, arg. l. quoties. ff. de ver. ob. † Sed distingui potest, vt si de facili iudex ad quem adiri possit, vera sit prima opi. aliàs secus. Nam in subsidium habet locum, quod dicitur de honestis viris. c. pastoralis. in fi. §. de off. or. Et quia coram iudice ad quem, applo formaliter haberet locum. † Et subijcit abb. hic qđ illud quod dicitur de honestis viris, idem etiam coram vno. Et idē Peru. hīc, in q. ix. vide allegata per Ro. in l. de pupillo. §. si q̄s in fi. ff. de no. ope. nun.[a] † Et fuit aliàs consultū ꝙ iste tex. dum loquitur de bonis viris, nō haberet locū si applo interposita fuisset corā excōicato, † quia non potest dici vir bonus, nec honestus, qui ab eccl̄ia nō tolleratur, vt no. Ant. de But. in c. cū dilectus. de purga. cano. Et ita tradit Maria. in co nsi. xlv. visa applōne. col. ij. Et ad hoc facit, † quia excōmunicatus dicitur turpis persana, vt no. Bal. in c. intell's. col. ij. ver. sed nunquid excōicatus. §. de iud. ergo nō pōt dici honesta persona. No. tñ ꝙ excōicatus nō dr̄ infamis. Bal. in l. q d ergo. §. pœna grauior. col. fi. ver. vlt. q̄ro. in repe. ff. de his, q̄ no. infa. ¶ † In gl. j. ibi. Sed & illud non sufficit, nisi ꝓtestetur.[b] Glo. ꝯcludit ꝙ ista ꝓtestatio sit necessaria, ꝑ istū tex. & l. l. ij. C. de his, qui ꝑ ꝑ me. iudicis nō app. Vt. n. appareat, stetisse per iudicē, & nō ꝑ partem, protestatio vtilis est & necessaria, vt Bal. dicit in l. properandū. in §. sinaūt vtraq;. ver. q̄rit hīc gl. C. de iud. cū si. vt ibi tradit Alex. & no. gl. in c. cupiētes. §. ꝙ si per. xx. de elec. in vj. in ver. proposita. quā no. Do. ibi, ꝙ impeditus actū facere in termino sibi statuto, † nō excusat̄, nisi ꝓtestet̄. Et ꝑ hoc dicit ibi Io. de Imo. ꝓut Do. refert. se obtinuisse in quadā cā app. in qua nō poterat hr̄i copia iudicis appel. q̄ ꝑmisit labi tp̄s absq; protestatione, ꝙ ꝑ illa negligentia in nō ꝓtestādo succubit, & sequitur Alexan. in d. §. sinautē vtraq;. & in l. de pupillo. §. si q̄s ipsi ꝑtori. col. iiij. ff. de ope. no. nūc. Immo non sufficit ꝙ iudex semel requisitus sit, sed instare debet ille, qui appellauit, vt no. Alexan. tradit in consi. xix. viso processu cāę, in secundo dubio. lib. j. & in consi. clxiij. viso processu causarum. lib. ij. col. pe. † Et quod dictum est de protestatione, locū habet, q̄n q̄s est impeditus facto iudicis. Secus si impedimētum occurrat in personā eius, qui debet actū facere, puta impedimentum infirmatis, vel absentiæ, quia tunc protestatio non requiritur, pro vt latius hic tradit Imo. & sequit̄ Peru. in c. ex ratione. col. vj. ver. sed dubitatur, & prosequit̄ Alex. in d. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. col. x. ver. item inquantum. Sed tamen cōsiderandum est, quia generaliter videtur ꝙ isto casu protestatio non sit ꝑcise necessaria: q̄a sicut in alijs casibus sufficit probare metum simpliciter, ita in isto casu excusatus videtur iste, qui non appellauit, dummodo metus probetur. Bene verum est, quòd probatio metus ex tali protestatione coadiuuatur, vt dicit. Ioan. Andr. hic, per capitu. j. supra. quod met. cau. & c. consuluit. j. de regula. Nam non præsumitur ꝙ steterit per iudicem nisi probetur, vt not. Bart. in l. damni infecti. §. Sabini. in fin. ff. de dam. infe. Et ꝙ protestatio nō sit necessaria, videt̄ velle Bart. in l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cau. dum inquit hoc esse de consuetudine. et expresse hoc ibi Alex. in d. §. quod diximus. & Are. in consi. cliij. verum est quòd canonicus. col. iij. & no Pau. de Ca. in consi. xxj. in cā desertionis. col. antep. ver. nec videtur obstare, & abb. post Inno. in cap. ex transmissa. §. de præscrip. & est glo. in cap. j. §. quod met. causa. in cap. Lotharius. xxxj. q. ij. & etiam tradit Alexandr. in l. qui aliena. §. fi. col. iij. ff. de acquirē. hęr. ¶ † Qualiter autem metus probetur, d. abb. insistit, considerando tres casus. Primus est, quando propter metum iudicis non appellauit. Secundus, quando propter metum partis. Tertius, quādo propter statutum quod in loco prohibet appellari. Circa primum probatur, secundū Abb. metus, si expresse iudex fuit minatus, & erat talis iudex, de quo verisimiliter potuit, vel debuit timeri: nam tali casu minę iustū faciūt metum, vt no. gl. & Bar. in l. iij. ff. ex quib. cau. ma. & idem no. Bar. in l. metum. ff. quod me. causa cum ꝯcor. vt ibi tradit Alex. & latè insistit in l. si cum dotem. §. eo autem tēpore. col. vj. ff. sol. mat. & idem Alex. in consi. xvj. pōderatis narratis. col. pe. lib. iij. Similiter Abb. dicit, si iudex erat solitus male tractare appellantes. Nō tamen sufficit ꝙ semel iudex hoc fecisset, quia ex vna vice non dicitur consuetus, vt abb. hīc concludit post Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, de oper. no. nun. & sequitur Peru. hic, in ij. col. ver. iij. queritur. Et ista ꝯclusio procedit quādo iudex alium semel male tractauit. Secus si ipsum qui nunc allegat metum, aliàs male tractauit: quia tunc insurgit probabilis metus suspicionis secundū Ro. in d. §. si quis ipsi prætori. col. ij. vbi ad hoc allegat Bal. & Sal. in d. l. ij. C. de his, qui propter metū iud. non app. in fi. & videtur sequi Alex. in d. §. si quis ipsi prætori. col. vij. Non ob. ꝙ non dicatur consuetus ex vno actu, quia hic non requiritur ꝙ sit consuetus, vt Alex. ibi dicit. † Secūdo casu, idem dicendum est, si propter metum partis non appellauit. Facit tex. in capitu. statutum. §. cum verbo. de rescri. in vj. Et hoc dicitur de parte aduersa, idem est in consanguineis eius, & coniunctis. cap. constitutus. el. j. & c. seq. quod etiam incipit constitutis. §. de testi. Et idem si consanguineo appellantis metus inferatur. cap. sciāt cuncti de elec. in vj. † Tertio casu, quando à statuto prohibetur sub pœna appellare, etiam iustus metus esse dicitur, vt abb. hic. concludit post Io. And. & alios. Nam nō solū in armis. sed etiam in statutis terribilis metus consistit, vt no. Bald. in l. omnem, in fi. C. ad Ter. vbi alleg. Cy. in l. ij. C. quod met. cau. cum si. Et in probando metum certa regula dari non potest. sed arbitrio iudicis committitur[c] vt not. gl. in versic. mortis. Inno. & Doct. in c. cum dilectus. §. quod me. causa. Bal. in d. l. ij. C. de his, qui propter metum iudi. non app. & gl. & Bal. in l. interpositas. in ver. cruciatus. C. de transac. & ad hoc est tex. in l. iij. in fin. ff. ex quib. cau. ma. ibi sed huius rei dispositio iudicis est. ¶ † Postremo notandum est circa probationem metus, quòd plus credit̄ duobus testib. deponentibus de metu, & violentia, quàm centū deponētibus de libera voluntate, vt not. dicit Inno. in. c. super hoc. colum. prima de renun. & sequitur Bal. in consi. schismatis. colum. vij. in l. obseruare. §. proficisci. in xiij. q. ff. de offi. proconsu. & Angel. in l. prima & in l. fin. ff. quod me. ca. & in l. si quis à se fundum. C. vnde vi. & do. abb. in capitu. primo colum. ij. §. quod me. causa. vbi rationē adducit, quia deponētes super metu, attestantur de actu, qui percipitur sensu corporis, veluti de minis, & similibus. sed alij deponunt simpliciter de voluntate secreta. Et fuit ista ratio Innocē. in d. c. super hoc. & idem tradit Alex. in consi. clvj. viso processu. in prin. lib. v. & latè prosequitur And. Sic. in consi. lv. in primo lib. col. j. & in consi. lxj. col. v. eo. lib. & in consi. lxxj. col. vj. in ij. lib. et procedit ista conclusio, nisi esset alia præsumptio in contrarium pro illis, qui de libera voluntate deponunt, † vt no. voluit Ange. in l. fi. quòd me. causa. et exemplificari hoc potest, quando diceretur actum factū fuisse in presentia iudicis: quo casu metus non præsumitur, vt not. Bart. & Doct. in l. transactione. C. de transactio. † Et licet Doct. communiter ita simpliciter dicant, considerandum est, quòd data parietate terminorum, pariter credendū videtur testibus deponentibus de libera voluntate, vel de metu nam cum agatur de probando voluntatem alterius, vtroque casū nobis oculta est, & de illa ꝑcise testes deponere nō possunt: sicut. n. in probando liberam voluntatem Imo. & Doct. dicunt, ꝙ illa occulta est, de qua testes præcise deponere nō possunt, ita etiā videtur in probādo metū, quia quod aliquid metu factū sit, hoc in voluntate secreta videtur consistere, quæ præcise non potest esse no. testi. sed talis volūtas arguitur ex medijs extrinsecis, puta ex cruciatu, vel minis, quæ bene cadunt in sensum testium, & idem erit dicendum in probando media, ex quibus libera voluntas arguatur, puta quòd aliquid factum fuerit in præsentia iudicis, nam pari modo de hīc testes attestari possunt. & ideo ceteris paribus nō videt̄ diferentia. Et in simili dici solet † ꝙ plus creditur duobus affirmātibus, q̄ pluribus negātibus, vt per gl. in l. diē proferre. §. si plures. ff. de arbi. Nā hoc verū intelligitur, q̄n deponunt super negatiua simpl̄r, q̄ improbabilis est, c. q̄m ꝯ. §. de pb. c. bone de ele. Secus si negatiua coarctata sit loco & tēpore, † q̄a tūc ita negātibus, sicut affirmantibus credit̄, vt declarat Bal. in l. actor. col. antepe. ver. itē ex dictis. C. de proba. & reperio ꝙ hīc videtur tenere. d. Sig. in ꝯsi. lxxv. in q. vertēte in fi. vbi tñ ipse reprobat dictum Inn. Sed saluari potest declarādo vt dixi.

ADDITIONES.

a ¶ Hie. Gig. No. ope. nuncia. Circa istam materiam aliàs fuit dubitatum in facto, nūquid dispositio istius tex. procedat circa apostolos. videlicet, an appellās possit coram honestis personis eodem tempore appellare, & apostolos petere, & allegabatur appellationem ita interpositam coram honestis personis fere desertam, per id quod specialiter decidit Ang. in l j. §. dies. ff. quādo appel. sit. dixi ꝙ cōtraria sententia est verior. quia eam tenet Archi. Io. And. Ro. quos refert & sequitur Perusi. in isto cap. in vij. col. in xiij. q. quorum. opi. est stylo & communi obseruantia approbata. Ideo licet aliqui aliter tenerent, standum ei esset arg. l. cum de interpretatione. ff. de legi. Ant. de Bu. in c. fi. de consuet. Alexan. in cōsi. vj. in prin. col. iij. in iij. vol. Et facit ēt ratio, quia appellans potest eodem tēpore appellare, & apostolos petere. cle. ij. de appel. tamen vbi iudex à quo non reperitur, illud quod fiendū esset coram eo, fieri potest coram honestis personis, quę representant personam iudicis, vt est casus. Non video ergo quo iure Aret. dicat, quòd licet appellari possit coram honestis personis in absentia iudicis a quo nō tamē possunt peti apostoli: quia regula prædia probat oppositum, & ille, qui fundat se in aliqua fallentia, illam debet iure probare. Bart. in l. ij. ff. si quis in ius vocā. non ier. & ita iudicatum fuit.

b ¶ Syl. Ald. Protestetur. Idem Deci. in c. cum M. Ferrariensis. col. viii. cir. med.

c ¶ Syl. Ald. Committitur. Vide And. Tiraquel. in l. si vnquam. in versic, omnia vel partem aliquam nu. 30. C. de reuo. don.

¶ Summo Deo Laus,

EXIMII, IVRIS VTRIVSQVE interpretis, Domini Philippi Decij, super titulo de confirmatione vtili vel inutili, Commentaria vberrima.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio est actus superioris.*
2 *Confirmatio quid sit.*
3 *Confirmationis natura est addere confirmato, non autem extendere.*
4 *Confirmare potest cui commissum est, vt de nouo actum facere possit.*
5 *Cõfirmatio an ꝓprie dicatur, quãdo actus nullus ex certa scientia cõfirmatur.*
6 *Confirmationis appellatione intelligitur de confirmatione in forma communi.*
7 *Ista conclusio declaratur.*
8 *Confirmatio quotuplex est.*
9 *Confirmatio ex certa scientia facta esse dr̃, qñ tenor rei confirmate exprimit̃.*
10 *Confirmatio ex certa scientia facta videtur, quãdo clausula, non obstante, apponitur, vel secunda iussio emanauit.*
11 *Confirmatio qñ dicatur facta ex certa scientia, & qñ non, & nu. 16. & 17.*
12 *Confirmatio facta simpliciter non uidetur confirmare actum nullum.*
13 *Confirmatio non est actus per se stans.*
14 *Confirmatio facta in dubio refertur ad actum ualidum, & ex illa actus nullus non confirmatur.*
15 *Confirmatio facta simpliciter intelligitur, si preces ueritate nitantur.*

De confirmatione vtili vel inutili. Rub.

Licet me nũc his verbis vti, quibus exorditur Iuriscõ. in l. j. ff. de in integ. resti. Vtilitas huius tituli commẽdatione non indiget. Et profecto satis admirari non possum quòd post Abb. actenus modernorũ nullus illum interpretatus fuerit. ¶ Et primo, rubrica continuatur secundum Gof. & Host. in summa. Nam supradictũ est de his, quæ remedio appellationis suspenduntur, nunc vero videndum est de his, quæ præsidio confirmationis muniuntur. Et ista continuationem sequũtur Io. And. Ant. de But. Card. & Imo. hic. Sed ista continuatio nõ videtur bene procedere, quia etiam supra in tit. de appel. tractari videtur de pręsidio confirmationis, quam iudex appellationis facit confirmando sententiã iustam, vt notatur in l. eos. C. de appell. & per gl. in l. pręses. vbi Bal. C. de senten. facit quod not. Bar. post gl. in l. si quis priore. ff. ad Treb. cum si. vt tradit ibi Alexã. Et eodem modo argui, & impugnari potest continuatio Abb. hic. Et vlterius contra continuationem Abb. facit, quia ipse videt̃ restringere dispositionem tituli ad cõfirmationẽ sententiæ, & processus, vt ex verbis eius patet, & tamen iste titulus generaliter videtur habere locum non solum in iudicialibus, sed etiam in extraiudicialibus. c. cum dilecta. c. ad nostram. j. eo. Vnde supplendo hoc modo continuatio planius adaptari potest, quia supra in tit. de appel. habetur de iudice appellationis, qui quandoq; sententiam prius latam confirmat, & de tali cõfirmatione dubitari põt. c. corã. de offi. deleg. Hinc sumpta occasione, hic generaliter ponitur rub. de confirma. vti. vel. inutili. Et ad hunc sensum etiã cõtinuatio Abb. reduci potest. Et licet cõtinuatio Abb. videatur solum respicere confirmationem sententiæ, vt s̃. dixi, tñ ne materia confirmationis diuidatur, etiam ponitur de confirmatione, quæ in extraiudicialibus occurrit, vt in simili casu ipse Abb. tradit in rub. s̃. de excep. † Et notandum est ex continuatione Abb. dum inquit, ꝙ quandoq; sententia confirmatur per superiorẽ. Et hoc enim colligitur, ꝙ confirmatio est actus superioris, vt no. Bal. in l. fi. ver. vlterius noto. C. de leg. vbi inquit ꝙ confirmatio est manifestum signum superioris. & idem not. Abb. post Host. in c. j. in ij. not. de loca. & ideo confirmatio à minori fieri non potest, vt no. Imo. in cõsi. xxvij. in casu præmisso. col. ij. Et hac ratione qñ à pari confirmatio requiritur, non dicitur proprie confirmatio, sed pro simplici approbatione accipitur, vt no. Abb. post gl. ibi in c. j. in fi. de treuga, & pace. ¶ † Secundo pro introductione tituli videndũ est quid sit confirmatio. Et breuiter describitur ꝙ est iuris prius quæsiti corroboratio, vt no. Host. & Gof. in summa eo. tit. & Imo. simpliciter hoc refert. Sed addi debet ꝙ facta sit per superiorem, per ea, quæ. s̃. dixi. & no. Bal. in l. Barbarius. in fi. char. ver. & noto. ff. de offic. præto. Et bene dicitur iuris prius quiæsiti corroboratio. [a] quia confirmatio semper præsupponit aliquid prius esse ꝙ cõfirmet̃, vt not. Bal. in l. nominationis. circa fi. ver. cõcludo ergo. C. de appella. Et ideo idẽ Bal. ibi in ver. illud, certũ est dicit ꝙ cõfirmatio commensuratur ad illud, quod confirmatur, & non extenditur vltra, quàm actus confirmatus se extendat. † Natura. n. confirmationis est addere confirmato, & non extendere, vt Bal. inquit in l. aduersus. in fin. C. si aduer. rem iud. & no. Pau. de Cast. in consi. cxxxiiij. notandũ est. in prin. Raph. Cuma. in consi. xcvij. stante dicto statuto. Alex. in consi. xxij. visoq; puncto. colum. vj. lib. iiij. & Pet. Philip. de Corn. in cons. cclxxviij. visis cõsilijs. lib. j. Et ad idem facit, quia aliud est dare, aliud confirmare, & eadem res nõ potest dari, & confirmari. c. inter dilectos. §. cæterum. de fid. instr. in fin. notatur in c. veniens. §. nec obstare. cum glo. de pręscriptio. Et tradit Bald. per illum tex. in c. j. in tit. qui succes. tene. dicens ꝙ confirmatio est ad aliud relatio, & pendet ex illo tanquam substantiali. Allegat. l. Aurelius. §. testamento. ff. de liber. lega. Vnde differentia est, an dicatur confirmamus, an sancimus, vt no. Abb. in consi. lvj. in quæstione quæ vertitur col. fin. libr. ij. Et ad prædicta etiam facit, quia qui confirmat nõ videtur dare. [b] l. & quia. ff. de iuris. om. iudi. & notatur per glos. xij. dist. in c. præceptis. in ver. nouum. ¶ † Notandum tamen est ꝙ ille, cui cõmittitur vt de nouo actum facere possit, poterit confirmare, vt no. Bald. in l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniusto rupto. ¶ † Et retenta descriptione superius confirmata, inferri videtur ꝙ quando actus nullus ex certa scientia cõfirmat̃, ꝙ tunc proprie nõ dicatur cõfirmatio, [c] quia non est iuris prius quęsiti corroboratio. & quia tali casu qui confirmat dare videtur, vt no. Bar. in d. l. & quia. ff. de iuris. om. iudi. & no. hoc Imo. in d. c. inter dilectos. in gl. in ver. appellari. † Et ideo appellatione confirmationis, intelligitur de cõfirmatione in forma cõmuni vt no. Card. in c. ex parte. per illum tex. cũ glo. in verbo, confirmare. de cõsti. & sequitur Episcopus Brixiensis in verbo confirmatio, † & confirmatur hoc per supradicta. & hoc verũ videtur, qñ simpl'r fit mentio de cõfirmatione. secus si agat̃ expresse ꝙ actus nullus confirmetur, quia tunc de cõfirmatione ex certa scientia intelligitur, vt no. Abb. per illum tex. in c. pe. j. eod. cuius dictum ita adaptari põt, & facit tex. in c. constitutus. & glo. ibi in verbo, confirmauit. de relig. domi. ¶ † Tertio, præmittendũ est, vt ex supradictis habetur, ꝙ duplex est confirmatio. Vna est, q̃ dicitur fieri in forma cõmuni, prout expresse text. dicit in c. quia diuersitatem. de concessione ꝓben. & in c. illa, ne sede vacan. Altera dicitur fieri ex certa scientia. de qua habetur in c. pastoralis. §. peæterea. de offi. dele. in cle. j. de iudi. in cle. j. col. pe. de iu. iur. Et s̃m Doct. cõmuniter confirmatio [d] in forma cõmuni dr̃, qñ fuit facta conditionaliter, nõ cognito de causa, vt quia dicatur. Confirmamus possessiones, quas iuste possides, vt no. Abb. in c. j. & in c. examinata. j. eo. per tex. in d. c. quia diuersitatem. de conces. ꝓb. & idem Abb. in consi. lxij. illud col. ij. lib. j. & in consi. lvij. in q. quæ vertitur col. j. lib. ij. Alex. in consi. xxxix. viso statuto. col. iiij. libr. iiij. & in consi. j. col. xiij. lib. v. Et formam huius confirmationis ponit Spe. in tit. de rescrip. præsenta. §. ratione quoq; forme. vers. sequit̃ videre. Altera vero dicitur confirmatio ex certa scientia, quã superior facit, quãdo non conditionaliter, sed ꝓcise dicit se ex certa scientia confirmare, vt no. Abb. in d. c. j. & in d. c. examinata. & Doc. in locis. s̃. alleg. & idem tradit Card. in consi. xliiij. ꝙ ratificatio. † Similiter ex certa scientia dr̃ facta esse cõfirmatio qñ tenor rei confirmate exprimitur, [e] vt est tex. in c. pe. j. eo. vbi de hoc videbimus. † Similiter confirmatio dicitur facta ex certa scientia, qñ clausula, non ob. apponitur. vel secũda iussio emanauit, vt no. Abb. in c. porrecta. j. eo. & de his ibi videbimus. Et formam huius confirmationis ex certa scientia ponit Spe. in tit. de rescrip. præsenta. in loco. s̃. alle. ¶ † Sed pulchra est dubitatio, si cõfirmatio sit facta simpliciter, vt quia superior dicit cõfirmamus, [f] & dicit̃, ex certa scientia, neq; ẽt conditionaliter dr̃ tali casu Doctores tenẽt ꝙ talis cõfirmatio dicatur facta ex certa scientia, quia vis termini hoc importare vr̃, videlicet ꝙ firmat sit, vt no. Io. And. in c. pe. j. eo. vbi Ant. de But. Car. & Imo. sequunt̃. & Abb. in c. examinata. circa. fi. j. eo. Alex. in consi. j. col. xiij. lib. v. & in d. consi. xxxix. colũ. iiij. lib. iiij. s̃. alle. & ad hoc faciunt iura, quæ dicũt, oĩa nostra facimus, quibus &c. l. j. C. de veteri iure enuclean. c. si apostolicę. de præb. in vj. Et ista sunt breuiter, quę cõmuniter à Doctoribus tradunt̃, in quibus diligenter aduertendum est. Nam primo non vr̃ ꝙ si superior dicat simpl'r, confirmamus, dicatur fieri ex certa sciẽtia, quia appellatione confirmationis intelligitur de ꝯfirmatione in forma cõmuni, vt s̃. dictũ est. Et hoc cõprobat̃, † quia confirmatio facta sim-

ADDITIONES

a ¶Syl. Al. Corroboratio. Vide Deci. in c. cum accessissent, col. vj. de consti.
b ¶Syl. Ald. Dare. Et quòd confirmatio in forma communi nihil tribuat. secum si ex certa scientia. vide Deci. in consi. dxvi. colum. iiii. in prin.
c ¶Syl. Aldob. Confirmatio. Vide Deci. in cap. fin. col. pen. de consti.
d ¶Syl. Ald. Confirmatio. Vide eundem infra eo. tit. cap i. col. iiii. in princ. vel secundum formam supplicationis Deci. in consi. cxlii. col. iiii. in fin.
e ¶Syl. Al d. Exprimitur. Vide Deci. in c. cum inter. viij not. supra de excep.
f ¶Syl. Ald. Confirmamus. Et quòd in dubio videatur facta in forma comuni vide eundem consi. lxxii. col. fi. in consi. cccxli. col. i. in fi. cum seq.

facta simpliciter, non videtur confirmare actum nullum. c. ex parte. de consti. cap. dudum. de decimis. & quia, vt supra dictum est, confirmatio est iuris quaesiti corroboratio, & confirmare, est simul firmare, vt no. Abb. in d. cap. dudum. in gloss. in ver. cōfirmari. & sequitur Alexan. in consi. cxxij. viso puncto. col. pe. libr. iiij. Et ad hoc est dictū Bal. in l. falsus. col. ij. C. de furti. vbi † inquit, quòd confirmatio non est actus per se stans, sed dicit̄ cōfirmatio quasi cum alio firmatio, sicut etiam dicitur de constitutione in rub. de consti. vbi dictum fuit. & facit tex. in c. pudenda. xxiiij. q. j. vbi consecrare, dicitur simul sacrare, ergo confirmatio simpliciter facta non videtur actum nullum confirmare. † Et ideo in dubio confirmatio simpliciter facta refertur ad actū validū, & ex illa actus nullus non confirmatur, [a] vt no. Inno. in d. c. dudum. & sequitur Ant. de But. ibi in vj. opp. Bal. in l. bonorum. C. qui admit. Alexā. in l. morae. col. vj. ff. de iurisdict. om. iudi. & in consi. lix. viso instrumento. col. vj. lib. j. & in consi. xxxix. viso statuto. colum. iiij. lib. iiij. & in consi. cxxij. eo. lib. iiij. s. allegato. & quod no. idem Alexan. in consi. cxxv. viso tit. col. ij. lib. ij. Et † quia confirmatio facta simpliciter, intelligitur, si praeces veritate nitātur c. j. de rescri. Vnde si actus nullus ex confirmatione facta simpliciter non cōfirmatur. ergo nō videtur confirmatio ex certa scientia, quia illa actū nullum cōfirmaret, vt no. in c. j. de transa. & videbimus in c. j. j. eo. Et quòd verbum, confirmamus, videatur importare confirmationem in forma cōmuni, idē Abb. hoc voluit in cōsi. lvij. in questione quae vertitur col. fi. lib. ij. dum inquit formaliter. ꝙ non fuit vsus verbo, confirmamus, in illo casu. & sic non pōt dici ꝙ fuerit confirmatio in forma cōmuni. Et sic manifeste sentit, ꝙ verbum confirmamus, videatur importare confirmationē in forma cōi. Non ob. ratio Doctorum, dum dicunt ꝙ cōfirmatio importat ꝙ res firma sit, quia hoc verum est, non virtute solius confirmationis, sed requiritur validitas actus confirmati, & hoc in actu nullo non verificatur, per supradicta. Et sic cōcludo nō esse verū ꝙ cōfirmatio facta simpliciter per verbū, confirmamus, dicatur fieri ex certa scīa, nisi aliter de certa scīa appareat. † Similiter, & secūdo, non placet vt praecise dicamus ꝙ confirmatio facta informa cōi, dicatur illa, quae fit conditionaliter, quia fateor hoc, ꝙ in forma cōi dicitur, qñ est facta conditionaliter. sed per hoc inferri nō pōt, ꝙ si non sit facta conditionaliter, non dicatur facta in forma cōi, quia etiam si facta sit simpliciter in forma comuni, dicitur ꝙ non tribuit ius, vt dictum est. † ideo planior & vera resolutio videt̄ vt dicamus, quòd aut facta fuit cōfirmatio simpliciter absq; causae cognitione, & ista dicitur in forma cōmuni, & non tribuit ius, vt videbimus in c. j. j. eo. Aut fuit facta cum causę cognitione, & dicitur facta ex certa scientia. Et non videtur noua ista distinctio, nam illam tradit Cyn. in l. ex his. in fi. C. de don. inter, vi. & vxo. & Bal. ibi hoc idem dicit, & sequitur Alber. & Ange. & Saly. & idem no. Bar. in trac. ad repri. in verbo, prout in fi. Et talis confirmatio ex certa scietia in effectu dicitur dispensatio, vt no. Bal. in c. ūc super. in prin. de cau. pos. & proprie. Nō ob. tex. ī d. c. quia diuersitatem, quia respondetur dupliciter. Primo, ꝙ licet confirmatio facta cōditionaliter, prout ibi dicitur, sit facta in forma cōi, non tamen negatur ibi quin etiam si facta sit simpliciter, dicat̄ facta in forma communi. Secundo respondetur, & ad illum tex. est aduertendum, quia non dicitur ibi quòd esset facta confirmatio conditionaliter à summo pontifice, qui cōfirmauit, immo ibi confirmatio videtur facta simpliciter, sed dicitur, ꝙ talis ꝯfirmatio facta simpliciter confirmat beneficia, & praebendas, sicut iuste posidentur. sic papa ibi illam confirmationem factam simpliciter interpretatur quòd sit facta conditionaliter quia nō tribuit ius, quia nō fuit facta cum causę cognitionem. & hoc modo ille tex. probat illud, quod dictum est. Non ob. iura, quae dicūt, ea nostra facimus &c. quia respondetur ꝙ intelliguntur quādo fuit facta confirmatio ex certa scientia, & cum causę cognitione, vt notatur per gl. in d. c. si apostolicę. in ver. confirmamus. Et ad hoc facit tex. ibi, plena de his facta narratione. Vel ibi ꝯfirmatio fuit facta, ita ꝙ actus auctoritate superioris factus videat̄, quo casu, qñ dr̄ auctoritate nr̄a, ꝯfirmat̄ ꝙ nullū est. & ita loquit̄ tex. ī d. c. j. de transac. ibi, ex hac auctoritate nr̄a. & no. Pe. de Anc. in d. c. si apostolicę, & facit tex. in c. cum aliquibus. de praescri. in vj.

ADDITIO.

[a] Syl. Ald. Confirmatur. Vide Deci. in c. cum inter. in viij. not. de excep.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio facta de re litigiosa an sit ipso iure nulla. & nu. 4. & nu. 6. & per plures numeros infra. & haec conclusio intelligitur vt nu. 13.*
2 *Confirmatio surreptitia non valet.*
3 *Impetratio surreptitia in priuilegijs, & beneficijs est ipso iure nulla.*
5 *Priuilegiū impetratū lite pendente ualet mero iure, sed nō p̄iudicat liti motae.*
7 *Confirmatio noua nullo modo praeiudicat liti motae, ampliatur ista conclusio vt nu. 11. & 12. & limitatur vt nu. 15. 16. & 17.*
8 *Actus superioris quando est nullus inferior non prohibetur vti iure suo.*
9 *Actus nullus non videtur effectum producere.*
10 *Prouisio papae licet sit nulla facta alicui de beneficio, operatur quod inferior de tali beneficio disponere non possit.*
14 *In priuilegio in quo facta est mentio de litis pendentia cā ab inferiore eripū.*
18 *Ius alterius lite pendente acquiri potest.*
19 *Possidere pacificè quis non dicitur, si sibi super ea re quaestio moueatur.*
20 *Possessio pacifica nō dicit̄ quādo sup ea moueat̄ qō in iudicio vel extraiudiciū.*
21 *Limitatur ista conclusio.*
22 *Possidere pacificè dicitur, qui possidet temporalia & spiritualia, vel spiritualia tantum, vel maiorem partem.*
23 *Possessio pacifica dicitur quo ad arctationem sucipiendi ordines, quando habet possessionem exercitij curae, vel maioris partis.*
24 *Confirmatione facta à summo pontifice, inferior non potest cognoscere de re confirmata, nec de iuribus confirmationis.*
25 *Papa quando confirmat ex certa scientia, ipse videtur facere.*
26 *Factum à summo pontifice si quid sit, inferior in eo manū apponere non pōt.*
27 *Confirmatum à papa per inferiorem reuocari non potest.*
28 *Princeps si confirmat ex certa scientia, inferior non potest aliquid declarare. intelligitur, vt nu. 30 & 31.*
29 *Fieri quod non potest, tamen declarari potest.*
32 *Res an litigiosa efficiatur, si quaestio mota sit super possessione.*
33 *Pretium rei aliud est quàm possessionis.*
34 *Testis quis iurauit dicere veritatem super possessorio, interrogari non potest super proprietate.*
35 *Procurator in causa possessionis testificari potest in causa proprietatis.*
36 *Possessio redditur litigiosa nec potest alienari, si quomodo super ea mota sit.*
37 *Confirmatio quandoque tribuit multum ius.*
38 *Actus indigens confirmatione ante eam non dicitur habere essentiam suam.*
39 *Electione non confirmata non dicitur adhuc quaesitum ius in re.*
40 *Beneficium dicitur vacare ante confirmationem.*
41 *Renuntiatio beneficij, debet fieri in manibus confirmantis, nō autem eligētis.*
42 *Officialis remoueri debet ab eo qui eum confirmat.*
43 *Confirmatio quandoque nullum ius tribuit.*
44 *Confirmatio in forma communi quae dicatur*
45 *Confirmatio in forma communi quot effectus faciat.*
46 *Confirmatio facta ex certa scientia quod effectus faciat.*
48 *Clausula, supplentes omnes defectus, de plenitudine potestatis, quem effectum faciat. limita vt nu. 52. & nu. 55.*
49 *Confirmatio in forma communi an impediat, quo minus ordinarius cognoscere possit de re competenti illi, qui obtinuit confirmitationem, & nu. 51.*
50 *Exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis.*
53 *Confirmatio ex certa scientia non purgat falsitatem narratorum.*
54 *Clausula, ex certa scientia, nihil operatur in his, quae in facto consistunt.*
56 *Clausula, ex certa scientia, non comprehendit illud de quo non fuit cogitatū.*
57 *Confirmatione facta ex certa scientia de aliquo beneficio alicui, si postea aliquod delictum committit, nō obstāte ea poterit p ordinariū delinquēs puniri.*
58 *Confirmatio facta ex certa scientia, an videatur eximere aliquē ab ordinario.*
59 *Sententia quae transiuit in rem iudi. an confirmari possit, & nu. 64.*
60 *Comes licet comitatum possideat, potest tamen petere vt declaretur comes.*
61 *Partes quae contraxerunt possunt tū petere vt cōtractus, à iudice confirmetur.*
62 *Legitimatus potest iterum legitimari.*
63 *Institutus q reperitur in possessione beneficij pōt petere ꝙ de nouo cōfirmetur.*
65 *Sententia nulla an confirmari possit.*
66 *Limitatur, & ut nu. 67.*

De confirmationibus.

¶ Capitulū primū, & secūdū summātur, & diuidunt̄, vt p Abb. hic. ¶ † Primo no. ꝙ ꝯfirmatio facta de re litigiosa, ipso iure est nulla, vt Abb. hic dicit. Et ad hoc vr̄ tex. in c. porrecta. in fi. j. eo. † vbi confirmatio surreptitia nō valet. ibi, denuncies nō valere, & in c. ad nostrā. in fi. j. eo. & notat̄ per glo. in c. dudū. el ij. in verbo, expressa, de elec. † Et est regula cōis in priuilegijs, & beneficijs, ꝙ impetratio surreptitia sit ipso iure nulla, vt no. Calde. in consi j. de feu. Abb. in c. ad audientiam. el ij. de rescrip. cum si. vt latè congerunt Mod. ibi. † Tamen quantum ad tex. hic, aduerten. est, quia non videtur, verum quod Abb. hic dicit, ꝙ cōfirmatio facta de re letigiosa, ipso iure nulla sit. quia tex. hoc nō dicit. solū hic. n. dicit̄ procedēdū esse in causa inchoata, nō autē annullatur priuilegium. Et ideo Car. in consi. xcij. fauēdo pupillis, colū. vlt. ver. adhuc praesupposito. † expresse dicit ꝙ priuilegium impetratū lite pēdente valet mero iure, sed non praeiudicat liti mote. & idem Cardi. in consi. lxv. pro distinctione. col. fi. vbi ponderat tex. in c. fi. vt lite penden. & in c. ad nostram, in quibus solum dicitur ꝙ iudex procedere pōt, ac si impetratio non fuisset facta. † Et iura, quae dn̄t ꝙ non valet impetio, intelliguntur in praeiudicium litis pendentis. sed in alijs casibus, in quibus non erat lis mota, valebit priuilegium, quia sunt

casus

casus separati, & surreptio facta in vno casu, non vitiat in alio casu separato. c. si eo. tempore, de rescri. in vj. Et hoc modo responderi potest ad ea, quæ s. in contrarium allegaui. Nam iura allegata in ꝯtriũ, loquunt qñ impetratio fuit facta in specie in vno casu, quia tunc non valeret, quia est surreptitia, d. c. ad nostram. & in c. porrecta. j. eo. Secus si facta sit simpliciter, quia tunc videtur plures casus respicere. Vnde licet nõ valeat in vno casu, in alio non vitiatur, vt dictũ est. Et subijcit Abb. hic referẽdo ex dicto. j. no. ꝙ ex quo ꝯfirmatio facta lite pẽ. fin eũ, est nulla, inferior nõ prohi-

7 betur ad vlteriora procedere, vt hic. † Et hoc videtur ampliari ꝓ supradicta, quia dato ꝙ confirmatio nõ sit nullã, tñ nullo modo præiudicat liti mote, quo minus inferior procedere possit, vt hic

8 dicitur. Et ex illatione prædicta, quam Abb. facit, colligit † ꝙ qñ actus superioris est nullus, inferior iure suo vti nõ prohibet. Ad

9 ꝙ facit, † quia cũ actus sit nullus, nõ videt effectũ ꝓducere, ar. l. iiij. §. condẽnatum. ff. de re iudi. in l. non putauit. §. non quæuis. ff. de ꝯ tab. cum si. vt tradit Ro. in l. si vero. §. de viro. in xxxiij. fallen. ff. sol. mat. Alex. in d. l. iiij. §. condemnatum. & in l. iij. §. hæc verba. ff. qđ quisque iur. & late tradunt Mod. in c. ex tenore, de rescri. vbi dictum fuit. Sed aduertẽdũ est, quia in ꝯtriũ facit ꝙ no. voluit Pe. de Anc. in consi. lvij. circunscriptis regulis, vbi post Inn. in c. inter di-

10 lectos, de exces. præla. concludit, † ꝙ ꝓuisio à papa [a] facta alicui

a de beneficio, licet, sit nulla, operatur tamen ꝙ inferior de tali be

b neficio disponere non possit. [b] & idem latè Ro. scribit in consi. cccxxxv. circa primum. Ergo pariter videtur ꝙ licet confirmatio sit nulla, inferior tamen procedere nõ possit. Ad hoc videt posse responderi, ꝙ text. hic procedit in cõfirmatione, prout loquitur, per quã papa nõ videtur causam auocare, quia confirmatio non disponit. per ea, quæ dicta sunt in rub. s. eo. Secus videtur quãdo papa principaliter disponit, prouidẽdo alicui de beneficio, ꝓut loquitur Inn. in d. c. inter dilectos, vbi tamẽ aliter Abb. distinguit

11 in gl. fi. & aliter Ro. ĩ d. cõsi. cccxxxv. col. fi. † Et quòd dicitur hic, ꝙ noua impetratio non præiudicat liti mote, ampliatur vt procedat, etiam si ignoranter, & absque dolo de litis pendentia taceatur, vt no. Abb. in c. ad audictiam. el ij. colũ. fi. de rescrip. & idẽ

12 voluit Bal. in c. fi. vt lit. pen. † Similiter ampliatur, etiam si motu proprio priuilegium concedatur, vt no. voluit Host. in c. causam, quæ el ij. de testi. quem Ant. de Bu. Imo. Abb. & Doc. cõmuniter ibi sequuntur. de quo tñ dicendũ est, vt dixi de ista clausula, mo-

13 tu proprio in c. ad aures, de rescri. † Et cõclusio s. dicta procedit, quando non fuit facta mẽtio de rẽ litigiosa, aliàs secus. quia tũc illa confirmatio valet, & illa causa ab inferiore eripitur, vt Abb.

14 hic dicit. † Et idẽ est in priuilegio, in quo facta sit mentio de lite pend. vt à contrario sensu probatur in c. dudum. de priui. in c. fi. vt lite pend. & ibi Abb. in iij. no. post Inn. & alios. & idẽ no. Saly. in l. ij. C. vt lit. pend. in ver. circa primum. & idem Pau. de Cast. in ver. ibi, item, intellige. & in no. casu tradit Do. in consi. cxx. quia in facto, circa fi. & Abb. in consi. lxxvij. in causa, & quæstione. col.

15 iij. lib. j. Et hoc, † quod proxime dictum est, intelligitur, quando noua impetratio facta sit à principe, inferior autẽ est legatus, & non põt causam pendentem coram ordinario ad se auocare, vt not. Abb. in c. j. col. ij. de offi. leg. cum si. vt tradit Peru. in c. vt nostrum. in iij. q. de appel. Et pro pleniori instructione, quando aliquid pẽdente lite impetratur, recurrendum est ad ea quæ tradũt Mod. in c. cæterum. in j. char. & in c. super literis. in vj. reg. de res-

16 crip. Secundo limitatur, † ꝙ hic dicitur de priuilegio lite pend. impetrato, vt procedat quo ad illam causam, quæ pendet, quia illi non præiudicat. secus est quo ad alias causas, vt no. Car. in ꝯsi.

17 xcij. & in consi. lxv. s. alleg. in j. no. † Tertio, limitatur habere locum in confirmatione superioris, quæ proprie confirmatio dr̃. Secus est in confirmatione priuati, q̃ ꝓ approbatione accipitur, quia illa põt lite penden. fieri. l. licet. ff. de re iud. l. Iulianus. ff. qui.

18 satisd. cog. no. Bal. in l. nõ põt. in fi. ff. de iud. † Nã ius alterius quis acquirere põt lite pẽd. vt not. Inn. in c. fi. vt lit. pẽ. & late ibi Abb. col. pe. post Bar. in d. l. nõ põt. & idẽ Bar. in l. duobus. col. pe. cum

19 si. de excep. rei iud. ¶ † Secundo no. quòd nõ dicitur quis pacifice

c rem possidere, si super ea quæstio sibi moueatur. [c] Ita Abb. hic, ꝓ istũ tex. in ver. sed si rẽ. & no. Car. in cle. gratiç. in xiij. q. de resc̃ri.

20 dicens ꝙ nõ † dr̃ possessio pacifica, qñ mouet qõ in iudicio, vel extra iudicium. & idẽ Do. post Archi. & Io. And. in c. cõmissa. de elect. in vj. Et idẽ Do. in ꝯsi. lxviij. formantur. col. iij. & tradit Ant. de Bu. in c. cũ inter. in iiij. no. de renũ. Et facit gl. in cle. j. de sequestra. pos. & fru. in verbo, antea. Et de pacifica possessione loquit tex. in c. fi. ne. prela. vices suas, in c. cum olim. de dol. & contu. & in c. cum ecclesiastiçe. de excep. & in c. venerabili. s. de offi. deleg.

21 † Est tñ notandũ, ꝙ sufficit pacifice possidere maiorem partem

22 beneficij, vt no. Bal. in c. ecclesia, in fi. de elect. vbi inquit † quod possidere dicitur pacifice ille, qui possidet temporalia & spũalia. vel spũalia tm̃, vel maiorem partem. allegat gl. in d. c. cõmissa. in

23 ver. pacificam, vbi Do. concludit, † ꝙ, quo ad arctationem suscipiendi ordines, pacifica possessio dr̃, qñ habet possessionẽ exercitij curç, vel maioris partis, vt ꝓ gl. ibi. Sed quo ad finẽ, vt priora beneficia vacent per adeptionem secũdi, sufficit habere possessionẽ maioris partis temporalium. & hoc idem tradit Do. in ꝯsi. ccxxv. dubia. colũ. ij. ver. super tertio, vide quod no. Pau. de Cast.

24 in consi. cclxiiij. in j. articu. in princ. in nouis. ¶ † Tertio no. vnum effectum confirmationis factæ à summo põtifice, ꝙ secundum Abb. intelligitur in confirmatione facta ex certa scientia, quia inferior non potest cognoscere de re confirmata. nec de viribus confirmationis, vt hr̃ in simili in c. cum venissent, de iudi. Sed tñ aduertendum est, quia non constat ꝙ hic loquatur in confirmatione facta ex certa scientia. & tex. hic potius facit in ꝯtrium, quia in c. j. & . ij. loquitur de cõfirmatione simpliciter: quo casu s. dictũ fuit, ꝙ appõne ꝯfirmationis, in dubio intelligit de confirmatione in forma cõmuni. Et de hoc videbimus in gl. fi. ad quã et Abb.

25 hic, & gl. se remittunt. † In se bene verũ est, quod Abb. dicit, quia qñ papa cõfirmat, ex certa scientia, ipse facere vr̃, vt no. Bart. in l. & quia. ff. de iur. om. iud. cũ si. vt tradit Ro. in cõsi. xcviij. quo ad id.

26 in prin. & in co, † quod factũ est à summo põtifice, inferior manũ apponere non põt. c. cũ in distribuendis. de tẽp. ord. & facit quod not. Abb. in c. postulasti. in gl. in ver. dispensatũ, de cle. excõ. mini.

27 † Et ideo quod tali modo confirmatũ fuit à summo pontifice, ꝓ inferiorem reuocari non põt, vt not. Bar. in l. omnes populi. q. xv. ver. iuxta prædicta quæro. ff. de iusti. & iur. Bal. in l. ex placito. col. iij. C. de rer. permu. cũ si. vt tradũt Mod. in l. cum accessissent. col.

28 iij. de consti. † Et in proposito specialiter dicit Bal. in c. ea, quæ de re iu. q. si princeps aliquid cõfirmat ex certa scientia, inferior ali-

29 q. d declarare nõ põt. † Et istud de declaratione, vr̃ notabile: quia alias licet aliq. d fieri nõ possit, declarari tñ potest peti. l. hęredes, palam. §. sed & si notã. ff. de test. vbi Bald. cum si. vt dixi in c. pasto-

30 ralis. §. verum de appel. † & dictũ Bald. intelligi põt de illa declaratione, quæ respicit substantiam actus. aliàs secus, vt no. dicit Io. de Ana. in consi. lxxxiiij. videndum est. col. ij. Vel secundo dictum

31 Bald. † videtur procedere specialiter propter reuerentiam principis, per ea quę supra dicta sunt, allegãdo Inn. in c. inter dilectos

32 de except. præla. ¶ † In gl. j. Abb. primo concludit post gl. ꝙ quæstio mota super possessione, non facit rem litigiosam. ad idem gl. fi. in c. fi. xj. q. j. & ad hoc facit, q. a possessio nihil habet cõmune cũ proprietate. l. naturaliter. §. nihil cõmune. ff. de acqui. pos. Et separata est cã possessionis à proprietate. l. j §. huius autem. ff. vti possi.

33 † Et aliud est ꝑtium rei, q̃. possessionis. l. si duo. ĩ si. ff. eo. tit. vti pos.

34 † Et ideo testis, q̃. iurauit dicere veritatẽ super possessorio, interrogari nõ põt super ꝓprietate, vt no. Bal. dicit in l. mométaneç, in

35 glo. fi. C. qui legiti. personam. † Et similiter procurator in cã possessionis, testificari potest in causa proprietatis, vt not. dicit Ant. de Bu. in c. cum nobis col. pe. de testi. & facit ꝙ no. Bart. in l. ratio. in prin. ff. de act. empt. Bal. in l. j. in fi. C. de pericul. & cõmo. rei vẽ.

36 † Secundo Abb. concludit post Anto. de But. ꝙ si sit quæstio possessionis, ipsa possessio redditur litigiosa, & alienari non potest. Et idem not. Bart. in l. j. ff. de litig. Et quando vitium litigiosi contrahatur, late scribit Ange. in auc. de litig. princ. cum simi. vt tradunt Moder. in cap. dilecte. in fi. de except. Et idem Abb. in cap. ecclesia. el j. col. iij. vt lite pe. & in consi. cx. lib. ij. in causa hospitalsi. col. fin. & in consi. iij. nitar. in xv. qõ. Ro. in consi. cclxx. pro decisione.

37 ¶ † In gl. ij. prima conclusio Abb. est quòd confirmatio quandoque tribuit multum iuris, vt patet in confirmatione electionis, q̃ necessaria est, & electio tribuit facultatem administrandi. capit. transmissa. cap. qualiter. de elect. & not. Bal. & glo. in l. priuatorũ. C. de iurisd. om. iudi. & idem Bald. in auct. habita. col. xij. versi. dicto de scholaribus. C. ne filius ꝓ pat. vbi hoc dicit in rectore scholarium. & tradit Old. in consi. xlvj. factum tale est. E ideo dicit Bal.

38 in l. Caius per illum tex. ff. de excu. tut. † quòd actus indigens cõfirmatione, ante confirmationem non dicitur habere essentiam suam. Facit quod not. Ant. de But. in c. in nostra. col. fi. vers. & not.

39 hoc dictum incidenter de rescrip. † ꝙ ante confirmationem ele-

40 cti non dicitur ius quæsitum in re. † & ante confirmationẽ dicitur vacare beneficium, vt per gl. in cle. j. in ver. collata. vt lite pẽd. & tali casu qui confirmat, dicitur perficere, vt no. Bar. in l. & quia ff. de iurisd. om. iud. Facit quod no. Bal. in l. fin. C. de defenso. ciui. vbi vo-

ADDITIONES.

a ¶Papa. Idem Pet. de Anch. in d. consi. lviii. & cõsi. cccxxxix. intentio dominç Cõstantiæ. Ias. consi. xvii. lib. iiii. Deci. supra eo. c. vt nostram. in prin. & in consilio cccxciii. & in consi. dcxix. Idem sentit Bonifa. de Vitali. in cle. j. vt lite penden.

b ¶Syl. Al. Possit. Idem supra de appel. in c. vt nostrum. in j. not.

c ¶Syl. Al. Moueatur. Idem Deci. in c. iii. in prin. supra de excep.

41 vbi voluit, † quòd renuntiatio beneficij debeat fieri in manibus
42 confirmantis, † & non eligentis. Similiter ab eo, qui confirmat,
officialis remoueri debet, vt no.Ang.ĩ §.decreto.in auc.de defen,
43 ciui.col.ij. † Secundo Abb.concludit quòd cõfirmatio quãdoq;
nullum ius tribuit, prout eſt in confirmatione in forma cõmuni,
quę non tribuit ius.& hoc no.Spe. in ti.de leg.§.nunc oſtenden-
dum.ver.xj.vbi alleg.c.fi.j.eo. & ibi glo.& idem Old. dicit in cõſi.
clxiiij.viſo priuilegio.Bal.in c.j.in prin.col.j.in fi. per quos fiat in-
ueſtitura.Signo.in cõſi.ccxiij.in quæſtione appellationis,in prin.
Car.in conſi.xliiij.quòd ratificatio facta.Bar. in l.priuilegia.C.de
ſac.ſan.eccl. & in l.ſi conſtat.ff. de app.Pau.de Caſt.in conſi.clix.
quæſtio iſta.col.iij.Abb. in conſi.lxij.illud col.ij.lib.j.& in ꝯſi. lvij.
in quæſtione quæ vertitur.col.pe.li.ij.Alex.in cõſi.xxxix.viſo.col.
iiij.lib.iiij.& in conſi.j.col.xiiij.lib.v. & facit quod no.Bal.in conſi.
clx.caſus talis eſt, cauetur.& in conſi.clxxx.caſus talis. eſt quidã
44 A.lib.iij.ſecundũ primam impreſſionem. † Et dicitur confirma-
tio in forma cõmuni, ſecundum Abb.hic, quando fit cõditiona-
liter, non cognito de cauſa, & no.gl.per illum tex.in c.quia diuer
ſitatẽ.de conceſ.prẹb.& idẽ Abb.in c.examinata.in ij.not.j.eo.&
in d.cõſi.lxij.col.ij.lib.j.De quo dicendũ eſt, vt dictũ fuit in rub.ſ.
45 eo.Et ſubijcit Abb.hic, † ꝙ iſta confirmatio in forma communi
impetraẽ ad cautelã, vt magis timeatur, vt no.per gl.hic, quæ al-
leg.tex.xxiij.diſt.c.quanquam.ad idem tex.in c.ſi aduerſus.de hę.
Et talis confirmatio facit rem confirmatã eſſe maioris auctorita
tis.xj.diſt.c.quis neſciat.Et licet Abb.hic videatur illũ tex. intelli
gere in confirmatione ex certa ſcientia, tamẽ vr̃ loqui in confir-
matione ſimplici, quia ex abundanti ibi facta fuit confirmatio.-
& ita illum tex.intelligit Hoſt. in ſumma eo.ti.§. quis ſit effectus.
Similiter talis confirmatio in forma comuni operatur, quia no-
uum vinculũ addi videẽ, vt probatur in c.j.de treug. & pace. vbi
dicitur, ꝙ funiculus triplex potentius ligat, & ibi confirmatio ꝓ
vinculo computaẽ, & ibi non erat proprie confirmatio, quia nõ
fuit facta à ſuporiore, à fortiori ergo, ſi ſit facta per ſuperiorẽ.Itẽ
operatur talis confirmatio, quia tribuit facultatẽ pſcribendi, ſm
Abb.antiquum in c.dudũ.de elect.cum ſi.vt tradit Io.Bertach.in
trac.de epiſco.in ij.par.prin.tertij.lib.ver.vndecimo q̃ro.& idem
tenet Hoſt.in ſum.eo.ti.§.quis ſit effectus.facit ꝙ no.Bal.in c.cum
46 ſuper.in ij.not.de cã poſ.& prop.¶ † Tertio, Abb. cõcludit ꝙ ſi ꝯ-
firmatio facta ſit ex certa ſcientia.multũ operaẽ, cõfirmat enim
ꝙ nullũ eſt, vt no.in c.j.de tranſac. & in c.veniens.vbi gl.in ver.ꝯ-
firmatum. de tranſac. & no.Bar.in d.l.priuilegia. Car.in d.conſi.
xliiij.Abb.in conſi.lxij.Alex.in conſi.ſ.alleg. Pau. de Caſt.in cõſi.
47 ccxxx.dubitatur primo.in fi. † Et dicitur confirmatio fieri ax cer
ta ſcientia, ſecundum Abb. hic quando totum negotium papę
reſeruatum fuit, & ipſe confirmauit.c.pe.j. eo.vbi Abb.in prin.
dicit, quòd quando tenor rei confirmate exprimitur, videtur fa-
cta confirmatio ex certa ſcientia.Et idem abb. in c.examinata.in
fi.j.eo. & Alex. in locis prealleg.Et tali caſu videtur facta confir-
matio ex certa ſcientia, etiam ſi verba conditionaliter proferan-
tur, vt no.Abb.dicit in d.c. examinata. in prin. & c.fi.j.eo.& in d.
conſi.lxij.col.iiij.lib.j. & de hoc videbimus in d.c.pe.j. eo. Et alijs
modis etiam diciẽ fieri confirmatio ex certa ſcientia, vt abb.tra-
dit in c.porrecta.j.eo.vbi videbimus, & dixi in c.ad hæc.de reſcri.
48 ¶ † Et ſubijcit abb. hic, ꝙ alia clauſula apponi poſſet per ſupe-
riorem, videlicet ſupplentes omnes defectus de plenitudine po
a teſtatis. [a] Notandum tamen eſt, quòd talis clauſula non videtur
ſupplere defectus iuris naturalis, vt no.Io.And. in ti.de leg.§.nũc
oſtendẽdum.ver.xviij. & no.Imo. poſt Ant.de Bu. in c.j.de trãſa.
& abb.hic, in fi.vbi hoc declarat.& Imo.in c.ij.hic in, fi.cum ſi.vt
tradit Alex.in l.ſi filius à patre.§.fi.ff.de lib. & poſth.& idẽ Alex.
in conſi.cxciiij.aſſumo.col.vj.lib.ij.Et talis clauſula etiam nõ ſup
plet defectum perſonę ſupplicãtis, vt tradit Ro.in ſing.ccccxix.
cum verba reſcripti. & no.Do.c. Cenomanenſem.lvj.diſt.& ha-
beẽ in trac. clauſula. in cl'a iſta ſupplentes. & de iſta clauſula ali-
quid tradunt Mod.in c.ij.char. pen.de reſcrip.& Bart.Sozi.in ꝯſi,
xx.ſepenumero.col.ij. quod conſilium inſertum eſt inter cõſilia
Franceſ.de Curte.& per ipſum Franceſ.in cõſilio lxv. ſuper præ-
49 miſſa.col.ij.& in conſilio xlix.chart.xv, verſi.ad ſextum.¶ † In gl.
fi.Abb. primo concludit poſt gloſſ. quòd confirmatio in forma
communi non impedit, quominus ordinarius cognoſcere poſ-
ſit de iure competenti illi, qui.obtinuit confirmationem.& dicit
quòd iſte text. cum ſequenti loquitur de confirmatione ex cer-
ta ſcientia. & ita Doct.hic communiter tenent, vt Hoſt. in ſum.
eo.ti.§.quis ſit effectus.Goff.tamen in ſum.eo. ti.refert opi.alio-
rum, qui tenent, quòd tex.huius c.j. & ij. intelligatur in cõfirma-
tione ſimplici, ꝓut verba ſonant. & ipſe hanc ſñiam ſequiẽ, & in
pũcto iuris probabilior videẽ. Nam primo tex.in c.j. in ver.ſed ſi
rem, aduerſatiue loquiẽ, & in effectu ſimpliciter dicit, quòd ſi res
non ſit litigioſa, habita cõfirmatione à ſummo põtifice, inferior
cognoſcere non põt. Eodẽ modo generaliter loquitur tex.in c.
ij.dum inquit, de confirmationibus Romani pontificis.Ergo vi-
detur ꝙ iſta iura intelligantur de confirmatione in forma cõi, q̃a
appellatione confirmationis intelligitur de confirmatione facta
in forma cõi, vt dictum eſt ſ.in rub.Et tex.in c.ij.regulã ponit, ex-
cipiendo ſolũ duos caſus. ergo exceptis illis duobus caſibus r'a
50 generaliter videtur procedere, † quia exceptio firmat regulam
in caſibus nõ exceptuatis. c.ij. de cõiugio lepro.xxxij.q.vij.c.dñs.
Et quia confirmatio, etiã in forma cõi, facit rem confirmatã ma-
ioris auctoritatis, & nouum vinculũ addere videẽ vt ſ.dictum eſt
Et quia negari non poteſt, quin papa manum appoſuerit, iuxta
c.vt noſtrum.de app.Vnde ex omnibus ſ.dictis ſuaderi poteſt, ꝙ
etiam ſtante cõfirmatione in forma cõi, inferior cognoſcere non
51 poſſit. † Et in effectu habemus conſiderare duos caſus, ꝙ aut cõ-
firmatio fuit ſurreptitia, vt quia lite pendente impetrata ſit, vel
in alio modo ſurreptitia ſit, & hoc conſtet, & inferior tali caſu co
gnoſcere poteſt, vt hic, in c.j.in prin.& in c.ij.in fi.Aut nõ fuit ſur-
reptitia, & inferior non poteſt, vt hic, in c.j.in fi. & in c.ij.in prin.
¶ Deinde ex alijs dictis Abb.circa iſtam gl.duę limitationes col-
liguntur ad illud ꝙ ſ.dictum eſt, de clauſula, ex certa ſcientia. Pri
52 ma eſt, † ꝙ illa clauſula nihil operatur, quãdo cõfirmatio fuit ſur-
reptitia, ex quo habetur ꝙ licet à principe aliquid factũ ſit ex cer
ta ſcientia, tamẽ diſpoſitio poteſt eſſe ſurreptitia reſpectu eorũ,
quæ in facto conſiſtunt, vt quia pendente appellatione, vel pen-
53 dente lite, illa confirmatio facta ſit, † quia talis confirmatio ex
certa ſcientia non purgat falſitatem narratorum, vt no.per Ro.
in ij.deciſ.in eo.ti.in nouis.Et bene facit quod no.Bal.in l.fi.col.ij.
54 C.ſen.reſcin.non poſ.vbi inquit, ꝙ † illa clauſula, ex certa ſcien-
tia, nihil operatur in his, quæ in facto conſiſtunt, de quibus ſupe
rior non præſumitur habere notitiam.& ſequitur Alex.in conſi.
cxxv.viſo titu.qõnis.col.fi.in fi.li.ij.& Cor. Peru.in conſi.clxxxix.
quanquam.col.iij. lib.iiij. & idem tradit Pau. de Ca.in conſi.clix.
qõ iſta vertiẽ, col.fi. & dixi in c. ad hæc.de reſcript.Et intelligiẽ ꝙ
ꝯfirmatio ſurreptitia ſit, ita ꝙ ꝯſtet. Et ſm abb.hic, dr̃ ꝯſtare per
cõfeſſionẽ, vel ex tenore bulle. de quo dicendũ eſt vt dixi in c.ex
55 inſinuatione. de app.Secũda limitatio eſt, † ꝙ dicta clauſula in-
telligitur reſpectu præteritorũ, nõ autem ad futura porrigitur,
56 † quia non comprehendit illud. de quo non fuit cogitatum, vt
57 abb.hic dicit poſt gl. † & concludit, ꝙ ſi ille, qui obtinuit confir-
mationem à principe ex certa ſcientia pro aliquo beneficio, po-
ſtea cõmittat aliquod delictũ, non ob.tali confirmatione, per or-
dinariũ poterit puniri, Et idẽ tenet gl.ij.in c.filiã.j.qõ.j.Et ad hoc
58 facit, † quia non videẽ exemptus ab ordinario per talem confir-
mationem, arg.c.per tuas.de maio. & obe. & ibi abb.& idẽ abb.
in c.porrecta.in gl.j. eo. & no.Ant.de Bu.in c.cum inter. el ij.col.
iij.de elec.& in c.ſuper eo.col.fi.de offi.dele.cũ ſi. vt tradũt Mod.
in d.c.per tuas.Et licet Doc.videantur loqui ſpecialiter rõne de-
licti, idem tñ videẽ ſi alia rõne conueniaẽ, ex quo non eſt exem-
ptus.d.c. per tuas & quia actus ſint ſeparati. vñ de vno ad aliud
non infertur.l.Papiniamus exuli.ff.de mino.Illa enim confirma
tio facta ex certa ſcientia, videtur facta ad conualidandú actum,
ideo vlterius non extenditur. Poſtremo Abb. latè inſiſtit an ſñia
lata pro aliquo confirmari poſſit. Et breuiter conſiderat duos
caſus.Primus eſt quando ſñia tranſiuit in rem iudicatam.Secun
59 dus caſus eſt, qñ fuit nulla.† In primo caſu poſt Inn.& alios con-
cludit, ꝙ ſñia quæ tranſiuit in rem iudicatam, etiã peti poteſt ꝙ
confirmetur.Et vltra, ea quæ tradunt Mod.in c.ea, quæ de re iu.
& Alex.in l.ſi finita.§. eleganter.ff.de dam. infec. Iſta conclo cõ-
probari põt ex eo, quod no.Bar.in l.vti frui.§.vtrum aũt.in fi.ff.ſi
60 vſufructu.peta.† vbi ĩquit quòd licet comes comitatũ poſſideat,
poteſt tamen petere vt etiam comes declaretur, & qui obtinuit
tenutã, põt petere ꝙ in ea confirmetur, vt no.Ang.in l.ſi finita.§.
61 fina.ff.de dam.infec.cum ſi. vt tradit ibi Alex. † Et partes, quę ꝯ̃-
xerunt, poſſunt petere ꝙ contractus à iudice confirmetur, vt no.
62 Bar.in l.ſi quos.C. de decu.lib.x. vbi allegat Inn.hic. † Et ille qui
fuit legitimatus, petere poteſt quòd iterum ad maiorem caute-
lam legitimetur, vt ex pleniori legitimatione ſe tueri poſſit, vt
tradit Pau.de Caſt.in conſi.ccxxvij. viſo teſtamento.circa fi.Et ĩ-
63 ſtitutus, † qui reperitur in poſſeſſione beneficij, petere poteſt ꝙ
de nouo inſtituatur, vt no. Car.in c.poſt electionem.de conceſ.
præben. & ibi abb.in iij.not. & idem abb. in cap.cum olim.el ij.
de priui.Cal. in conſi. vij. de elec.cum ſi. vt dixi in c. bone in iiij.
no.de app.& idẽ Abb.ĩ c.ij.in iij.no.de arbi.& facit quod.no.Bar.
& Angel.

ADDITIO.

a ¶ Sylue.Aldob, Poteſtatis. Vide quæ ego late ſcripſi in libro clauſularum, in clauſula, ſupplentes &c. vbi multa addidi.

& Ange. in l. j. in princ. C. de Carb. edicto. & glos. in l. de pupillo. §. qui opus. in ver. nuntiare. de ope. no. nun. cum si. vt ibi Alexan.

64 † Et prædicta conclusio procedit, secũdum abb. hic, quando talis confirmatio petitur à principe, secus si ab inferiori, quia coram inferiori talis confirmatio peti non potest. & ita secundum abb. hic intelligitur, vt procedat dictum Inno. in cap. causam, quæ. el ij. qui fil. sint legi. Sed aduertendum est, quia talis distinctio videtur contra mentem Inno. in vtroque loco, vbi loquitur generaliter. Et rationes eius etiam generaliter videtur procedere, & quę supra allegata sunt, etiam habent locum coram inferiori, quod patet, dum simpliciter Doct. loquuntur de iudice. Et ideo Inno. in cap. proxi. infra eo. vt abb. etiam hic refert, videtur absolute approbare illud, quod dixit in d. cap. causam, q. & illud vr̃ verius de iure. Et istam opi. latè defendit Imo. in l. si contẽdat. ff. de fideius. per regulam. l. pure. §. fin. ff. de excep. vbi reo non datur facultas agendi, & quia actio possessori non competit. §. eque. insti. de ac. Ad allegata in contrarium Imo. respondet, quòd loquuntur in casibus particularibus, vt ipse prosequitur in dicta l. si contẽdat. tenet Sal. in l. iij. C. qui bo. cede. pos. & dixi in ca. si autem. de rescri. Est verum quod Alexan. in d. §. eleganter. colum. pe. sequitur conclusionem abb. hic, & Barto. post. glo. d. l. si contẽdat, pro qua adducit, quia videmus quòd ille, qui est ĩ possessione, potest etiã iuste petere eam sibi confirmari. l. iij. §. missum. ff. de Carbo. edic. & quod ibi Bart. Sed ille text. non videtur probare hoc, quia pupillus ibi non habebat possessionem, quam peteret sibi confirmari, sed erat missus in possessionem. & sic habebat tenutã simplicem. Et dicitur ibi, quod prætor illum tuetur cõstituẽdo possessorem. Et ad alia, quæ adduci possunt, respondet Imo. in d. l. si contendat. Inno. in d. cap. causam, quæ. Sal. in d. l. iij. vbi respondet ad illum text. C. qui bo. cede. pos. vel dicamus concordando opi. quod extraiudicialiter confirmatio peti potest, sed non iudicio, saltem contentioso.

65 † Secundo, abb. concludit in ij. casu principali, quod si sententia sit nulla, & ex certa scientia confirmetur cũ causæ cognitione, valida erit, vlterius de nullitate primę sententiæ non poterit dici, nec opponi. & idem Ange. tradit in l. ij. in vij. fallen. in fin. ff. si quis in ius. cum si. vt tradunt Moder. in d. c. causam, quæ & adde Alexan. qui latè idem concludit in consi. cxj. viso themate. in princi. libr. v.

66 † Et ista conclusio limitatur vt procedat, nisi secunda sententia confirmatoria, eodem morbo laboraret, vt no. Anto. de But. hic, & idem Anto. de But. in cap. super literis. in repe. in xv. char. ver. sed si dicatur. de resc. & hoc latè declarat Peru. in d. cap. dilecto. in quæstio. xlj. de appel. Et ista limitatio satis includitur in conclusione, quam Doct. faciunt in locis præallega. quia hoc modo loquuntur.

67 † Secundo limitatur, dũmodo vitium primę sententiæ esset remissibile de consensu partium, alias secus, vt vt no. Car. in consi. lxj. seriatim. in ij. dubio cũ simi. vt per Moder. in d. capitu. causam, quæ. Et ista etiam limitatio est de mente Doc. in locis supra allega. à cessante ratione nullitatis, quæ erat in prima sententia.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ impetratæ in causa appellationis nullam facientis mẽtionem de primis, an valeant.*
2 *Appellatus non debet præuenire appellantem.*
3 *Appellatione pendente exequutio fieri non debet, & facta reuocatur.*
4 *Ista conclusio quomodo intelligatur.*
5 *Tex. quãdo vario modo intelligi põt, ille intellectus p̃ualet, q rubricæ cõgruit.*
6 *Clausula, vocatis vocandis, tollit surreptionem.*

1 BOnæ. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per abb. hic. ¶ † Primo, per abb. colligitur, quod hic valent posteriores literæ impetratę per appellãtẽ, & nullam facientes mentionem de prioribus impetratis per appellatum. Et hoc ideo, quia primę erant nulle, de quibus non erat opus facere mentionem, vt probatur hic, & in capit. ex tenore. cum glos. de rescri. cum si. vt per abb. Sed aduertendum est, quia tex. hic in contrarium induci potest, dum ponderatur, quòd nõ fuit facta expressa mentio de primis, quæ tamen nõ valebant, quia impetrate fuerunt non facta mentione de appellatione pendente. vnde hoc pendet ab intellectu decretalis. de quo in glos.

2 ¶ † Secundo, no. quòd appellatus non debet præuenire appellantẽ. de quo vide in cap. oblate. de appel. vbi dictum fuit.

3 ¶ † Tertio, no. ex tex. cum glos. quod pendente appellatione executio fieri non debet, & si facta sit, debet reuocari. cap. venientes. de iureiur. & not. in glos. hic. facit text. in ca. cum teneamur. de app. cum si. vt dixi in cons. xcvij.

4 † Et hoc intelligitur ĩ appellatione à diffinitiua. sed ĩ appellatione ab interlocutoria distinguitur vt habetur in c. non solũ. de appel. in vj.

5 ¶ † Quarto, ex glo. declarando istum tex. c. intelligit vt in fi. abb. hic dicit, quòd quando text. vario modo intelligi potest, illa lectura præualet, quæ rubricæ congruit. facit glos. in cap. tibi qui. de rescrip. in vj. cum si. vt per abb. hic. Et idem not. Anto. de But. in proę. decre. § sanæ. col. ij. versi. item allegatur. Et secundum hoc declaratur quod not. Barto. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. Facit quod not. Bald. in l. j. C. ne lic. ter. pro. colum. ij. vbi inquit, quod si text. dubius sit intellectu, secundum rub. intelligitur, cum si. vt no. Alexan. in l. j. colum. iij. ff. si cer. pet. Et idem Alexan. in cons. clxxxix. maturæ digestis. colum. ij. lib. ij. & in cons. xiij. circa primum. colum. v. li. iij. not. abb. in capitu. ad audientiam, de reb. eccle. non alie. vbi allega. istam glos. hic. ¶ In glos. fin. abb. sequitur intellectum gl. videlicet quod in prin. tex. loquatur, quando literæ confirmationis impetrate fuerunt simpliciter in forma communi, & quia non faciebant mentionem de appellatione, non valebant. Aliæ vero impetrate per appellantem nõ derogabant confirmatorijs, quia de illis non faciebant mentionem expressam. Ideo valent confirmatoriæ, donec cognoscatur de causa appellationis. Non ob. quod non facerent mentionem de appellatione, quia verum est in princ. Sed postea impetrate fuerũt, facta mẽtione appellationis. & ideo in ver. verum mutat casum secundum abb. & Doct. hic. Sed certe durum videtur intelligere quod mutet casum, quia text. videtur procedere, retento eodem casu, & themate. Sed tunc stat difficultas, si literæ confirmatoriæ erant nullæ, quia non faciebant mentionem de appellatione. ergo non erat opus de illis facere mentionem, d. capitu. ex tenore, cum ibi not. & si erant nullæ. ergo non poterat stare in suspenso. Ad ista, in quibus difficultas videtur consistere, cogitabam posse responderi, quòd licet literæ priores nõ facerent mentionem de appellatione, valebant tamen, quia continebant confirmationem sentẽtiæ in forma communi, quæ parum operatur, quia cõditionaliter dicebatur, sicut iusta est. nam huiusmodi literæ nihil p̃iudicant appellationi interpositæ, nec literis postea impetratis per ipsum appellantem,

6 † in quibus ipse in effectu dicit sententiam iniustam, sicut in simili alibi dicitur de clausula, vocatis vocandis, quæ tollit surreptionem, vt not. tradit Car. in consi. xcij. fauendo pupillis. colum. secunda Nec ob. huic responsioni text. in capitu. oblate. de appe. vbi erat confirmatio facta in forma communi, & tamen dicitur ibi, quod literæ dictę confirmationis erãt surreptitiæ, quia loquitur ille text. quando per literas confirmationis causa fuit commissa iudicibus, qui haberent cognoscere de causa appellationis, quo casu, hoc tenderet in præiudicium appellantis. Secus vr̃ in isto casu, vbi confirmatio facta fuit simpliciter, prout istum text. intelligunt glos. & Doct. Sed tamẽ quia iura generaliter dicunt, quod pendente appellatione nihil est innouandum, & quod literæ impetrate non facta mentione de appellatione, non valent, non videtur recedendum à communi intellectu, videlicet quod in versi. verum, mutet casum, declarando hoc modo, quia post primam responsionem factam, quod posteriores literæ derogarent prioribus confirmatorijs, quæ erant nullæ, quæsitum fuit quid si literæ priores confirmationis voluissent. Et respondetur in antiqua decretali secundum distinctionem, quæ hic ponitur, quòd aut expresse derogatum fuit in primis confirmatorijs, & valent secundæ. Aut generaliter, & tunc secundæ non tollunt primas, sed sunt in suspenso, vt hic dicitur. Et ita refert Car. hic hoc constare in antiqua decretali, & quod iste ver. verum, hic fuit nimis breuiter decisus.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium transferre de loco ad locum est periculosum, & ideo debet transcribi, & mitti copia.*
2 *Instrumenta producere in loco remoto quis non debet compelli.*
3 *Sigillum episcoporum, & abbatum dicitur esse auctenticum.*
4 *Inquisitio tenoris alicuius scripturæ est delegabilis.*
5 *Priuilegij confirmatio, & reuocatio est delegabilis.*
6 *Delegare alteri non potest ille, cui committitur vt videat instrumentum.*
7 *Testes, qui deponere debent de tenore instrumenti, debent esse periti ita, vt cognoscant defectum instrumenti, prout sunt procuratores, & aduocati.*
8 *Priuilegij reuocatio impeditur per contradictionem eius cuius interest.*
9 *Priuilegium non debet renouari nisi citatis his quorum interest.*
10 *Ista conclusio limitatur, & declaratur.*
11 *Princeps in dubio non videtur velle tertio præiudicare.*
12 *Priuilegium renouandi iusta causa est vetustas.*
13 *Casus à regula exceptus extenditur ad alium similem.*
14 *Exceptio, an & quando firmet regulam, & quomodo declaretur, & amplietur ista conclusio per totum.*

15 *Regula nunquã ampliat per exceptionẽ, qñ per hoc sequeretur correctio iuris.*
16 *Instrumenta etiam scribi possunt in papyro.*
17 *Dictio, quasi, est nota improprietatis, & diminuit.*
18 *Præscriptio contra exemptionem respectu ecclesiæ, vel alterius tertij quanto tempore finiatur.*
19 *Ecclesia Roma. gaudet præscriptione centum annorum, etiam contra Imperatorem. Ista conclusio ampliatur, & declaratur nu. 20.*
21 *Præscriptio centum annorum, an & quando probari possit per testes.*
22 *Viuere an quis præsumatur per centum annos.*
23 *Libellus qualiter debeat formari, qñ episcopus vẽ dicat ecclesiã sibi subiectã.*
24 *Succumbens in causa debet lacerare instrumenta, & priuilegia sibi cõtraria.*
25 *Instrumentum restituere qui tenetur debitori soluenti, debet habere expensas factas in recolligendo eum.*
26 *Abbatissa dicitur habere administrationem, & in ea abbati æquiparatur.*
27 *Abbatissa dicitur habere iurisdictionem, & eã in suas moniales exercere põt.*
28 *Abbatissa potest habere collationem beneficiorum.*
29 *Abbatissa dicitur habere dignitatem, & etiam cum administratione.*
30 *Abbatissa comprehenditur appellationem prælatorum.*
31 *Mulier an & quando possit suscipere officium procuratoris, & quomodo declaretur, & quot modis limitetur ista conclusio.*
32 *Literæ legati non probant in præiudicium tertij, sed adminiculantur.*
33 *Assertioni bonorum virorum creditur quo ad quandam præsumptione.*
34 *Priuilegij in renouatione, an & quando lis contestari debeat.*
35 *Priuilegium si petitur renouari, an pars citari debeat, fallit vt nume. 37. & nume. 40. & nume. 41.*
36 *Testium examinatio, & exemplatio instrumenti à pari procedunt, quantũ vt in vtroque casu necessaria sit citatio.*
38 *Testes propter difficultatem, & periculum examinari possunt parte nõ citata.*
39 *Iuramento contrauenire quis propria auctoritate potest, vbi est periculum in mora, & non habetur copia superioris.*

CVm dilecta. ¶Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶ 1 †Primo not. periculosum esse, transferre priuilegium, ꝙ quis habet, ad loca remota. ideo tutum est, vt solenniter transcribatur, vt Abb. hic, per istum tex. dicit. Ad idem text. in capi. accepimus. de fi. instr. & ibi Abb. in iij. not. dicit, quòd quis non 2 † debet compelli ad ꝓducendum instrumenta originalia in loco remoto. Ideo cõsiliũ est, quòd solenniter exemplentur, vel etiam tali casu, quando periculum imminet in itinere, iudex debet mittere personas idoneas ad locum, quæ videant originale, & faciant fidem iudici, vt not. Barto. in l. prætor. §. fin. ff. de eden. vbi alleg. text. in d. capitu. accepimus. & idem not. Bart. & Bal. in l. iudices. C. de fide instru. An autem aduersarius præcise possit petere, quòd originalia instrumẽta edãtur, transferendo de loco ad locum, prẽstãdo cautionem de periculo, fuit aliàs quæstio ventilata in ciuitatæ Florentiæ, de qua videndum est quod dixi in cap. primo de proba. colum. lix. ¶ 3 †Secũdo, not. quòd sigillum episcoporum, & abbatum, dicitur esse auctenticum. de quo latè dixi in c. post censionem de proba. ¶ 4 Tertio, not. † quòd inquisitio tenoris alicuius scripturæ est delegabilis, vt Abb. hic dicit. Et hoc procedit nõ solum quando apparet illa scriptura, vt hic loquitur. sed etiã si perdita sit, vt est tex. in capitu. cum olim. el. j. de priui. 5 † Immo etiam ipsa confirmatio, & reuocatio priuilegij delegari potest, vt not. Bald. in l. tutores, in fi. ff. de confir. tuto. facit tex. in c. si abbatem. de elect. in vj. & quod no. Pet. de Anch. & Do. post Io. Andr. in c. si cõfirmationem, de ele. in vj. 6 † Et notandum est ad tex. hic, quòd ille, cui committitur vt videat instrumentum, non potest alteri illam commissionem delegare, vt not. Bald. in auct. sed nouo iure. col. iiij. versic. dubitatur. C. si cer. pet. quasi Bald. vellit quòd videatur electa industria personæ. Et ad hoc facit, 7 † quia testes, qui habent deponere de tenore instrumenti, debent esse periti, [a] ita quòd cognoscant defectum instrumenti prout sunt procuratores, & aduocati, prout not. Barto. dicit in auct. si quis in aliquo. C. de eden. col. ij. & ĩ l. ij. §. diuus. ff. de iur. fis. Abb. ĩ c. Albericus. col. ij. de testi. no. in c. cum olim. de priui. vbi Ant. de Bu. ĩ prin. & abb. 8 ibi, in gl. fi. & dixi in consi. lxxxij. viso processu. ¶ †Quarto, no. ꝙ renouatio priuilegij impeditur per contradictionem eius, cuius interest. Et hoc verũ est in se, licet text. hic possit cauillari. Ad idẽ est text. in c. cum olim. de priuile. vbi Abb. in j. no. dicit. ꝙ 9 † renouari non debet priuilegium, vel instrumẽtũ, nisi citatis his, quorum 10 interest. † Et hoc verum est, quando hoc petitur coram ordinario. Secus si petat à principe, qui potest priuilegium de nouo 11 cõcedere, vt no. Abb. in c. ex parte. in iij. not. de priui. † Quod sane intelligitur quando constat de mente principis. aliàs secus, quia in dubio non videtur velle tertio preiudicare. c. super eo. de offi. dele. vbi latè dictũ fuit. ¶ 12 †Et notandum est, quòd iusta causa renouandi priuilegia est propter vetustatẽ. [b] c. fi. vbi gl. de fid. instr. ad idem gl. in §. j. in auct. de hære. & falci. in ver. reparare, cũ si, vt tradit Alexan. post Ro, in l. si finita. §. eleganter. ff. de dã. infec. 13 ¶ † Quinto, no. quòd casus exceptus à regula extenditur ad aliũ casum similem, [c] vt Abb. hic dicit. Et ad hoc abb. solet allegare istum tex. vt patet in c. ad audientiam. de cleri. non resi. & in c. curauit de proba. cum simi. vt ibi Andr. Si. col. pen. & latè Mod in c. quoniam frequenter. in prin. vt li. non contest. Sed tamen reperio Alexan. in l. si constante. in princ. col. vj. ff. solut. matr. qui dicit quòd iste tex. nihil facit, quòd renouatio priuilegij, de quo agit, nõ est casus exceptuatus à regula, immo est secũdum regulam. c. fi. §. de fi. instr. Ad hoc replicari potest, quòd immo videtur casus specialis renouatio priuilegij, vel instrumenti, ex quo nõ põt, fieri, nisi ex certa causa, d. c. fi. de fide instr. Et hoc bene facit text. in l. si qui ex argentarijs. §. fi. in fi. ff. de eden. & Alexã. ipse hoc mõ arguit per istum tex. in l. j. ff. de offi. eius. col. xvij. ver. iuxta prẽdicta quæritur, ibi, in ver. v. & idem Alex. in l. singularia. col. iij. ver. præterea. & in l. certi conditio. §. si nummos. col. j. ff. si cer. pet. Et pro ista conclusione est bonus tex. in c. post translationẽ, versicu. 14 quanquam. de renun. vbi Bald. ad hoc no. illum tex. ¶ †Et ex ista cõclusione abb. infert limitationem ad regulam, quæ dicit quòd exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis, cap. dominus. xxxij. quæst. vij. & in c. ij. in fi. de coniug. lepro. in l. quæsitum. §. denique. vbi Bart. ff. de fun. instr. & in §. vt autem. vbi gl. & Bar. in auct. de non alie. vt talis regula non procedat in casibus similibus exceptuatis, quia illi etiam eximuntur à regula, per s. dicta. Et hoc etiam ampliatur, si facta sit exceptio per ditionem taxatiuam, vt abb. hic dicit. facit quod no. Bar. in l. si constante. in prin. ff. sol. mat. & in l. iij. §. cum Titio. ff. de alimen. leg. Et in proposito in terminis tradit Angel. in l. si hominem. §. in edilitijs. ff. de edilit. edic. in l. Paulus. §. hæres rogatus, ver. hic est. ff. de vsu. ĩ l. ita nobis. C. de adul. cum si. vt tradunt Alex. & Mod. in l. j. C. de bon. pos. ꝯ tab. & idem Alexand. in d. l. si constante. in ij. car. & in consi. cxxx. in causa. col. iij. lib. iiij. Et vlterius [d] declarando dictam regulam melius, quàm alibi scriptum sit, considerandum est, quòd exceptio firmat regulam ista ratione, qa sub generalitate omnes casus regula cõcludit. Vnde si aliqui casus specialiter excipiuntur, alij sub regula remanent, arg. l. cum prætor. ff. de iud. in l. maritus. C. de procu. & xxv. dist. c. qualis. sed quo ad alios casus, qui sub regula non comprehenduntur, exceptio non firmat regulam. qa non facit quòd regula extendat ad ea, quæ aliàs sub regula non includuntur, vt est tex. no. in l. generali. §. vxori. & ibi Bar. ff. de vsu fru. leg. Nam in legato generali eorum, quæ in domo sunt, venalia non comprehendũtur. d. l. generali. §. idem quæsit. l. si chorus. §. j. l. si ita legatum. ff. de le. iij. Si ergo testator legauit vsumfructũ omniũ rerum, quæ in domo sunt, excepto argento, nõ veniunt lanc, mercis causa cõparate, vt est text. in d. l. generali. §. vxori. Et sic exceptio facta ibi de argento, licet cõfirmet regulam, non tamen ampliat, vt sub illo generali legato res venales [e] ĩcludant. quę aliàs in tali legato comprehendebantur. & ad idem tex. in l. Lucius. §. pluribus. & ibi Bar. ff. ad Treb. no. Flori. in l. mora. la. j. §. j. per illum tex. ff. de vsur. Abb. in c. in nostra. per illum tex. de sepul. cum si. vt latè congerunt Mod. in d. c. quoniam frequenter. in prin. vt li. nõ contes. Et idem Abb. tradit in consi. xx. casus in effectu, in fi. libr. ij. Ro. in consi. cclxxix. circa primum. colum. fin. Signo. in consi. viij. quæstio proponit. ver. secundo præmitto. Arc. in consi. cxliiij. visa. col. ij. & idem Alexand. in consi. xxxix. viso statuto. col. iiij. lib. iiij. & in consi. cvj. visis. col. iij. lib. v. And. Sicu. in cõsilio xix. col. iij. lib. j. Et Maria. Sozi. in consi. xlvij. in primo. col. ij. & Corne. Peru. in consi. lvj. lib. j. Et ratio huius conclusionis manifesta videtur, quia exceptio est facta ad restringẽdum regulam, ideo non debet illam ampliare. l. legata inutiliter. de. leg. primo. l. mancipia. de fun. instrumen. & l. quod fauore. C. de legib. Et ista conclusio sane intelligitur, & procedit, quando exceptio fuit facta de eo, quod in regula continebatur. Nam tunc exceptio satis operatur, quia regulam restringit, prout loquitur tex. in d. l. generali. §. vxori. Secus si exceptio facta sit de eo, quod in regula non comprehendatur, quia tunc ne exceptio reddatur superflua, & inutilis, regulam ampliare intelligitur. Gratia exempli. Si constituo procuratorem ad omnia generaliter, non veniunt, ea in quibus speciale mandatum requiritur. capitu. qui ad agendum. de procu. in vj. Sed si constituto ꝓcuratorem ad oĩa, nisi ꝙ iurm nõ possit deferre, & sic excipio vnũ casum, in quo speciale mãdatũ requiritur

ADDITIONES.

a ¶Periti. Vide Alex. in conf. cxcvi. nu. 9. in ii. vol. And. Tiraq. de retract. conuen. §. j. glos. vii. nu. 55. cum seq.
b ¶Syl. Ald. Vetustatem. An autem in tali renouatione requiratur citatio, vel lit contestatio. vide infra eo. c. col. vi. in fi.
c Syl. Ald. Similem. Idem tradit Deci. in consi. cccexcvi. col. pen. in fi. in not. casu.
d Vlterius. Eadem ad verbum tradit Deci. in l. i. nu. 21. ff. de reg. iuris.
e ¶ Venales. Vide eundem in conf. xliiii. col. ii. circa medi.

requiritur, certe per talem exceptionē regula ampliatur ad alia omnia, in quibus mandatum speciale requiritur, vt cōcludit Do. post Lap. in d.cap.qui ad agendum.§.primo. & sequitur Alexan. in l.fi.ff.quod quisque iur. Et dixi in c.consultationibus. in fi. per illum tex. de off.deleg. Et ad hoc facit [a] quod no. Alexan. in consi. ccxv. nec arguendi sumus. col. viij. ver. denuo considero. lib. ij. vbi inquit, ꝙ quando princeps excipit vnū, casum in quo noluit tertio præiudicare, ex tali exceptione declaratur intentio principis, quòd in alijs voluerit tertio præiudicium inferre. Et ratio huius proxime conclusionis videtur, quia exceptio declarat regulam, l.nam quod.§.fi.ff.de penu.leg. Et exceptio debet esse de regula, non.n.conuenit, ꝙ si regula loquatur de homine, exceptio sit de boue, vt no. Bar. in l.j.ff. de reg.iur Dy. in rub. de reg.iur. in vj. Ex quo infertur notabiliter, ꝙ si in casu d.l.gñali.§.vxori. fuisset facta exceptio de aliqua re venali, quę in tali legato, vt s. dictum est, nō cōtinetur. tamen virtute talis exceptionis, regula generalis legati etiam ad omnes aliàs res venales extenderetur, vt exceptio aliquid operetur, arg. l.si quando. in prin. de leg.j. in c.si papa. de pri ui. in vj. Et per ea, quæ s. dicta sunt. Nec isto casu habet obstare ꝙ exceptio non debeat regulam ampliare. cum facta sit ad istū effectum, ꝙ regula restringatur, vt s. dictum est, quia ex quo aliter exceptio non valeret, inducta ad diminutionē, operaretur argumentum, quando aliàs dispositio nō potest habere locum. l. denique.§.interdum, vbi Bar.ff.de pecul.leg. & in l. Proculus.ff.de vsufruct. Et ista declaratio sane intelligitur, quādo verba regulę, quæ debent ampliari, non repugnant, quia generalia sunt, vt in d.l.generali.§.vxori. & in quæstione, ī qua loquit̄ Domi. & Alex. in locis s. alleg. Secus videtur, si verba regulę repugnarent, quia tunc regula nullo modo per exceptionem ampliatur. sed potius excepto inepta iudicatur, vt notabiliter tradit Pau. de Cast. in l. in his.ff.de legi. vbi inquit, ꝙ dictante statuto, ꝙ soluatur gabella de omni instrumento continente summam centum librarū, excepto instrumento procurationis. Et sic regula statuti loquit̄ de re estimabili & illa exceptio de instrumēto procurationis, de re inestimabili, nō tamen ꝑ ꝑ qualitatem exceptionis regula statuti extenditur ad instrumenta facta de rebus inestimabilibus. sed potius, secundū eum, exceptio inepta reputatur, ꝙ ex eo videt̄, quia verba regulę repugnant, quæ ꝑcise loquunt̄ de rebus estimabilibus. Sed in casu, in quo loquuntur Do. & Alex. in locis s. alleg. verba regulę erant generalia. Et secundum qualitatē exceptionis extensionē patiebant̄. Et hoc modo varia hęc Doctorum dicta adaptari pñt. Et ſm istā declarationē dubitabile videtur dictum Pet. de Anch. in c.ij. ver. quæro episcopus cōcessit, de offi. vica. in vj. cum si. vt tradunt Mod. [b] in d c.qm̄ frequenter. in prin. vt
15 lite non contest. ¶Quinto notandū est, † ꝙ nunq̄ virtute exceptionis regula ampliatur, si correctio iuris sequeretur, vt est glo. quæ ita intelligit̄. ſm Alex. ibi, in d.l.fi.ff.quod quisq; iur. Sed cōtra hoc facit, quia, vt verba aliquid operent̄. arg. à ꝯrio sensu colligitur, etiam ad correctionem iuris vt no. Alex. post Ro. in auct. ex testamento. in prin. iuncta lib.j.C.d' colla. per istū tex. Ita ergo videtur dicendum in isto casu, qn̄ verba exceptionis nihil aliàs
16 operarentur. ¶Sexto not. ꝙ instrumentū † etiā scribi pōt in papyro, vt Abb. hic dicit, & idē no. Bar. in l.j.ff.de bo.pos. ſm tab. ꝑ l. librorum. in princi.ff.de leg.iij. & idem Bar. in l. commodato.§. sicut. in fi.ff. commo. in l. quoniam indignum. in fi.C. de testa. cū si. vt tradit Alex. in l.si quis ex argētarijs.§.si initiū. in prin.ff.de edē.
17 & Albe. in l. sacri affatus.ff.de diuer. rescrip. ¶Septimo no. † ꝙ dictio, quasi, est nota improprietatis, & diminuit, vt est gl. in l. in facto. in ver. quasi.ff.de condi. & dem. & not. Ang. in l.j.ff.de transa. cum si. vt tradunt Mod. in c.gratum. colum. fi. de offi. deleg. & idē Abb. in c.j. de postu. præla. in iiij. no. in c. ex literis. in ij. no. de iureiu. & in cap. primo de magi. & gl. per illum tex. ī l.si cum dotem. §.si. in ver. quasi.ff.so.mat. & in l. penul.ff.de serui. & no. Ale. in cōsilio xxxiij. ponderatis verbis. col. vij. in prin. lib. iij. ¶Octauo no.
18 ꝙ † contra exemptum, quatenus agitur de ꝑiudicio eius, pręscribitur spatio xl. annorum, sed quo preiudicium ecclesię Romanę, cui exemptus immediate subijcitur, requiritur spatium centum annorum, vt Abb. hic dicit, & allegat tres gl. vt per eum hic, & se remittit ad c. ad audientiam, de præscri. vbi in iiij. col. videtur idē tenere quod hic. Et ibi in ver. ex hoc infertur, dicit quòd ecclesia inferior exempta, ꝯ quam præscribitur spatio xl. annorum, non potest se tueri ex ꝑsona papæ. Et hac ratione forte papa hic cōstituit abbatissam procuratricem ecclesię Romanę. Sed finaliter Abb. in d.c. ad audientiam. tenet contrarium, & concludit, quòd immo prælatus exemptus se tueri possit ex ꝑsona papæ, ꝯ quem non currit, nisi ꝑscriptio centenaria. Et certe hoc videtur verū, quando tractatur de præiudicio Romanę ecclesiæ, & illud pręiudicium inseparabile sit à præiudicio ipsę ecclesię inferioris, ꝙ a tali casu ratione communis videtur sibi prodesse præsciptio ecclesię Romane, arg. tex. not. in l.si communem.ff.quemad. seru amit. & not. Inno. in d.cap. ad audientiam. & in simili abb. in capi de quarta. col. vij. ver. sed circa prædicta quæro. de præscri. cum si. vt tradunt Mod. in cap.j. de præscri. & facit tex. in c. cum tempore. de arbit. in fi. & in c.ij. in fi. de resti. in integr. & in cap. cū olim. el ij. circa med. de priui. cum si. vt per Mod. in c. cum olim col. ij.
19 de præscr. ¶†Nono, no. ꝙ ecclesia Romana gaudet præscriptione centum annorum. Ad idem tex. in cap. ad audientiā. de præscri. & in auct. vt ecclesia Romana. ī prin. & in auct. vt quas actiones. C. de sacrosf. eccle. in fi. Et idem est contra Imperatorem, cōtra quem non præscribitur, nisi spatio centum annorum, vt no. decidit Ang. in l. iam pridem. C. commu. de vsucap. Et eodē modo nec contra alium principem, qui superiorem non recognoscat, vt Alexan. concludit in consi. lxxxiiij. in causa vertēte. col. ij.
20 lib.j. cum si. vt tradunt Mod in d. cap. ad audientiam. † Et quod dictum est, ampliatur. secundum abb. hic, per istum tex. vt etiam procedat in iuribus, quæ competunt Romanę ecclesiæ ratione libertatis date, id est, in ecclesiis exēptis, vt hic. Et hoc verum est, si agatur principaliter de eius interesse, aliàs secus, vt glo. in d.c. ad audientiam, in ver. principaliter. & not. Bald. in d. auctē. quas actiones. ver. secundo quæritur. Et ex prædicta conclusione abb. hic infert ad vsucapionem rerum mobilium, quæ non videtur habere locum contra ecclesiam, vt per eum hic. Aliter tamen voluit Angel. in auct. vt ecclesia Romana. colum. ij. versic. item di xi. de quo videndum est quod not. Dyn. in regula, possessor. col. iij. de reg. iur. in vj. & latè Sal. ī l.j. C. de vsuca. transfor. ¶Decimo
21 not. † quòd præscriptio centum annorum potest probari testibus, ibi, testes reciperent ad probandum præscriptionem. referendo ista verba ad præcedentia, vbi tex. loquitur de præscriptione centum annorum. Et ad hoc etiam abb. allegat istum tex. in c. cum nobis. colum. v. de præscri. Pro quo facit, quia quis pręsumitur viuere vsque ad centum annos, vt no. per gl. in l.ij.§. si dubitetur, vbi Bar. Bal. & Imo. sequuntur.ff. quemad. test. ape. & no. Bal. & Angel. in l. sed si de sua.ff.de acquiren. hęredi. & no. in l.fi.C. de sacrosan. eccle. Sed tamen considerandum est, quia non videtur verum quòd pręscriptio centum annorum probari possit testibus, qui attestarentur de visu, per ea, quæ abb. dicit in d.c. cū nobis, Non ob. tex, hic, quia simpliciter dicit quòd testes probarēt pręscriptionem legitimā, vnde intelligitur de præscriptione xl. annorum, quæ regulariter currit contra ecclesiam. c. de quarta. de præscri. non autem intelligitur de præscriptione centum annorum, quę probari non potest. Et licet pro parte episcopi allegetur præscriptio centum annorum, ex contingentia facti illud fuit, satis tamen fuisset probare pręscriptionem xl. annorum contra monasterium contra quod agebatur. Vel secundo tex hic intelligi potest de testibus deponentibus de auditu & fama, iusta no. per Inno. in cap. veniens, in ver. sig. cū si. vt dixi in cap. primo
22 de app. † Non ob. quòd quis præsumatur viuere vsque ad centum annos, quia non est verum Licet enim tex. in d.l.fi.C. de sacrosf. eccl. dicat istud esse tempus longissime vitę, non tamen sequitur quòd tanto tēpore quis viuere præsumatur, [c] & no. Aret. in d.l. sed si de sua.ff. de aequi. hære. col. v. ver. non ob. iura. & idē tradit Pet. Philip. de Corneo in cōs. cccxlj. ꝙ dicta dos. col. ij. lib. j.
23 ¶†Vndecimo, not. modum libellandi, quando episcopus vendicat ecclesiam sibi subiectam, vt no. abb. in c. cū inter, de re iud. in v. no. vbi inquit, ꝙ vbi agitur de subiectione, iudiciū generale dicitur, & libellus generalis admittitur. Et quæ actio competat. contra subditos, qui denegāt obedientiā, & seruitia debita, no. Io. Fab. in §. præiudiciales col. viij. ver. in secundo casu principali. insti. de act. Et an agi debeat contra illum, qui dicitur subditus, vel contra illū qui possidet subiectionem, not. Abb. in cap. inter quatuor. col. fi. de maio. & obed. & in cap. auditis. col. v. ver. venio
24 ad glo. de pręscri. ¶†Duodecimo, & vltimo no. ꝙ quando quis succubuit in causa, debet lacerare priuilegia, & instrumēta contraria. & idem no. Abb. de instrumento sententiæ, quæ declaratur nulla in c. accedens. el.j. in vlt. no. vt lite non contest. & ibi etiā allegat istum tex. hic & idem Abb. in c. cū pridē in iiij. not. de pac. & facit quod no. Bal. in l.fi.C. ad exhib. cum simi. vt tradunt Moder. in d. cap. accedens. in v. conclus. & not. Alberi. in l. dissolute.

C.de

ADDITIONES.

a ¶Syl. Ald. Facit. Seq. Deci. in consi. dxx. col. iij.

b ¶Mod. Scilicet Feli. & pariter dubitat Dec. in l.j. nu. 29. ff. de reg. iur. Et vide Pet. de Anchar. in rub. de re. iur. lib. vj. & sequitur Steph. de federicis in tract. de interpreta. iur. vbi vtendum est citando Anch. in capitu. regula, quia legendum est in rubrica.

c ¶Syl. Al. Præsumatur. Adde Cor. in consi. clxxxj. colum. viij. ver. & licet lib. ij.

25 C,de condic.ex lege.¶†Et notandum eſt,quòd ille, qui tenetur
inſtrumentum reſtituere debitori ſoluenti,debet habere expen
ſas factas in recolligendo inſtrumentum, vt no.Bal.in l.fi.C.de
comd.ex lege,quòd declaratur, vt latius Sal.ibi diſtinguit. ¶In
glo.j.ibi,non poterat videre.Abb. dicit, quòd hoc videtur con-
tra factum papæ,qui diſtulit innouationem,&ideo,ſecũdũ abb.
neceſſarium eſt dicere, ꝙ aliquod intereſſe pars aduerſa præten
dere poteſt,& ſua intereſt,quia conſumpto originali, non timet
litem ſibi inferri in futurum.Et propter hoc in fi. hic mandatur
corrumpi priuilegium.Sed aduertendum eſt pro defenſione gl.
quia rationes abb. videntur procedere, quando conſtat quod
priuilegium non debet habere locum, vt tex.hic, in fi.loquitur,
ſed gloſſ.hic intelligitur, quando,hoc non cõſtabat, ꝑut tex.hic
in prin.dicit,ibi,non videremus quare non deberent eadem pri
uilegia innouari,Et hoc patet,quia papa poſtea renouationẽ cõ-
ceſſit,aliter non ꝓbato intereſſe.Vnde quod dicitur hic,nõ vide-
remus,intelligiť rebus ſic ſtantibus,videlicet habita relatione ab
epiſcopis,& abbatibus,quibus fidẽ adhibuit. ſed poſtea detulit
propter ꝯdictionem canonicorũ ſuperuenientẽ, potuiſſet tñ ẽt
tunc innouationem concedere,ſi voluiſſet,non obſtante ꝯdictio
ne,prout poſtea fecit,per rationẽ,quæ in tex.allegatur.¶In gl.in
verbo,procuratricem.ibi,c,dilecti.abb.dicit, quod ille tex.loquiť
a in [a] caſu ſpeciali,ĩ quo ratione cõſuetudinis mulier habet iuriſdi-
ctionem.Et ſecũdum abb.ibi,in iiij.no. hoc ſolum ꝓcedere vř in
muliere habente dignitatem,prout loquitur ille tex.aliàs ſecus,
quia eſſet conſuetudo ꝯ honeſtatem,quæ non valet,c.cũ decorẽ.
c.cum ab omni.de vi.& ho.cle.Et hoc idẽ videtur ſentire gl. fi. in
c.noua. de pęni.& remiſio. dum inquit, niſi forte aliqua nobilis
habeat à conſuetudine.Et eodem modo loquitur Bald. in l. fin.
C.de arbi.Sed tamen idem dicendũ eſt in qualibet muliere,quæ
à cõſuetudine habilitari poteſt, quia talis ꝓhibitio ĩ mulieribus,
moribus,& conſuetudine introducta eſt.l. cum prætor.§. fi.ff.de
iud.ibi,moribus, vt fęmine. & iij.q.vij.c.infamis,§.tria.ergo videť
quod talis prohibitio ꝯria conſuetudine tolli poſſit,vt in ſimili ca
caſu arguit Bald.in l.ij. in princi.ff. de vulgari. per illum text. ibi,
moribus.& idem Ang.per illum text.in l. moræ.ff. de acqui. hæ-
re.& merito glo.in muliere ita ſimpliciter tenet in c. cũ deuotiſ-
ſimam.in gl.fin.xij.quęſt,ij.& xv.quæſtio.iij.§.j.in verbo,mulieres,
¶ In eadem gl.ibi,c.cum deuotiſſimam,ibi etiã text.loquitur in
caſu ſpeciali,vt abb.hic dicit,videlicet qñ mulier ſucceſſit in ali-
qua dignitate, puta in comitatu,vel regno, idem abb.poſt Inno.
& alios in d.c.dilecti,& in c.ſignificauit, de reſcri.& in c.dilecta.
de maio.& obe.& not.Ang.in l.ij.ff. de reg. iur. & in l.cũ prætor.
§.fin.ff.de iudi.vbi refert vidiſſe reginam Ioannam ſedentem in
ſolio regali, & proferentem ſententiam contra illos de Balſo.
26 ¶†In ea.gloſ.ibi,ratione adminiſtrationis.no quod abbatiſſa di-
citur habere adminiſtrationẽ,& in adminiſtratione abbati ęqui-
paratur,vt dicit Bal.in c.j.in princi. col. vj. qui fęudum dare poſ.
abb.in c.ij.in princi.de his, quæ fi.à præla. Car. in conſ.xvij. circa
27 primum.col.ij.†Et abbatiſſa dicitur ẽt habere iuriſdictionẽ quã
exercere poteſt in ſuas moniales,vt no.abb.in c. dilecta.in ij. no.
28 de maio.& obe.† & ibi poſt gl.concludit, ꝙ ẽt poſſit habere col-
29 lationẽ beneficiorum.† Et abbatiſſa ẽt dicitur habere dignitatẽ,
vt probatur in c.indemnitatibus.§. verum, vbi Do. in vj.not. de
elect.in vj.& no.abb.in c.cum in cunctis,in prin.de ele.& dicitur
habere dignitatem cum adminiſtratione,vt no.Barto. in l.j. in ij.
oppo.C.de digni.lib. xij. & in l.j. C. de mulierib.& in quo loco.
30 col.ij.libr.x.† Et ideo appellatione prælatorum etiam abbatiſſa
comprehenditur, vt in no.caſu tradit Fulg. in conſ.cxxj. ſuppo-
31 ſita bulla.¶†In eadem glo.ibi. ff.de regu. iur.l. ij. concluſio eſt,
ꝙ mulier regulariter officium procuratoris ſuſcipere non poteſt.
l.neque fœmina.ff.de procu.cum ſi.vt gl.hic dicit.Et hoc proce-
dit in iudicio.ſecus eſt in exttaiudicialibus, vt no. abb.hic, & idẽ
Barto.in d.l.ij.ff.de reg.iur. per text.in l.iij.§.j.ff. de nego. geſt. &
idem dicunt Albe.& Doct.in d.l. alienam .C. de procu. & facit
tex.in l.j.§.& parui refert.ff.de exercito.in l.ſed & ſi quis.§.parui.
ff.de inſtito.in l.idemque.§. ſi cui mandauero. verſi.ſi mater .ff.
man.& intantum hoc procedit,quod licet fœmina ex forma ſta-
tuti obligari non poſſit,tamen officium procuratoris ad negocia
ſuſcipere põt,vt no.ſingulariter Ang.poſt.Iac.de Are.ĩ l.quãuis.
in prin.ff.de acq.poſ.Et hac ratione etiam mulier executrix cõſti
tui poteſt ĩ extraiudicialibus,puta in vltima voluntate,licet ſecus
ſit,ſi in iudicio tale officium explicari debeat, vt not.Barto.in d.
l.ij.ff.de reg.iur.in l.à filio.in princi.ff.de alimen. & cib.leg. in l.
filio.§.matri.ff.de alimen.leg. & not. Bald.in l. idquod pauperi-
bus.col.ij.ver.ſecundo quæro.C. de epiſc. & cler.cum ſi. Secun-
do,fallit in iudicio voluntariæ iuriſdictionis,vt not.Bal.per illum
tex.in l.j.§.fi.C.cõia.de manumiſ.Ille tamẽ tex.nõ videť genera-
liter probare hoc,quia loquiť in caſu ſpeciali,vt notať ibi in gl.ꝑ
l.nec mulierem.ff.de manumi.vindi.Tertio,fallit in quinque ca-
ſibus,quos tradit Specu.in tit.de procura.§.j. Quarto,fallit in ca-
ſu,quem ponit Barto.in fauorem pupilli,vel minoris. in l.ij.in fi.
C.de neg.geſt.cum ſim.vt per Alexan.ibi, declarando tamen vt
Bald. & Doct.in l. alienam. C. de proco. Quinto,fallit, vbi eſſet
procedendum de ęquitate,remotis apicibus iuris, quia iſta exce
ptio dicitur eſſe de apicibus iuris,vt probať in l.ſi fideiuſſ.§. qui-
dam,vbi gloſ.ff.manda.Ex quo infertur,quòd vbi agitur de ſalu
te animę,mulier poterit eſſe procuratrix,quia tali caſu nõ eſt di-
ſputandum de apicibus iuris, vt eſt dictum Archi.no. in c.ſcri-
ptum.vj.q.iij. quod dictũ allegauit Ant. de Alex. in l.alienam.C.
de procurat. Et pariter inferri põt ad alios caſus, in quibus pro-
ceditur de ęquitate,reiectis apicibus iuris, de quo videndum eſt
quod dixi in c.ex parte.el.ij. de offi.deleg.Sexto, fallit hoc in ab-
batiſſa, pro intereſſe monaſterij, vel text. hic procedit, quando
conſtituitur à papa,prout loquitur,& not.per gloſ.hic,& in c.di-
lecti.in ver.remote.de arbi. Nam quelibet mulier etiam ad iudi-
candum,à principe habilitari poteſt,vt per gl. in §.j.in ver.mulie
res.xv.quæſt.iij.& in l. Imperialis. in ver. dignitatem .C.de nupt.
& in l.j.in ver.ad honores.C.de muli.& in quo loco, & ibi Batto.
facit quod no.per gl.ij.in c.decernimus.cum ſi.vt ibi dixi,de iud.
32 ¶†Extra gl.in j.oppo.abb.concludit,quòd literę legati nõ pro-
bant in præiudicium tertij,ſed adminiculantur.Et idem no.abb.
in c.cũ olim.el.j. col.ij.ver. noto limitationẽ. de priui. vbi inquit,
33 † quòd aſſertioni bonorum virorum creditur quo ad quandam
præſumptionem.Facit quòd de exemplo notatur per glo.in l.ij.
ff.de fi.inſtrumen.cum ſi.vt Alex. ſcribit in auc. ſi quis in aliquo.
34 col.ij.ver. quinto fallit.C. de eden. ¶†In ij. oppo.abb. concluſio
habetur,quòd in iſta renouatione priuilegij non requiratur li.cõ
teſt.& ratio vř ſecundum abb.quia cã iſta ſummaria vř,& q.a tra
ctatur de modico præiudicio, vt per eum hic, & ſequitur Ma-
ria.in c.quoniam.fallen.lx.vt lit.nõ cõteſt. Et iſta concluſio vide-
tur bene procedere,vbi agitur de modico præiudicio, prout lo-
quitur tex.hic,quia renouatio priuilegij parum,vel nihil præiudi
cabat epiſcopo ꝯdicenti,q fundabat ſe in ꝑſcriptione, qua pro-
bata priuilegium tolliť.Secus videtur, vbi eſſet ꝑiudiciũ nõ par-
uum,vt quia priuilegium eſſet ſuſpectũ ex aſpectu, & per reno-
uationem illa ſuſpicio remoueretur, quia tũc ſicut citatio requi-
ritur,vt inferius abb.ꝯcludit,pariter videtur ꝙ lit.cõteſ. requirať,
quia in iſto caſu remiſſa non reperitur.¶Vltimo,abb.concludit,
35 quòd† ĩ renouatione priuilegij citatio requiratur, & generaliter
hoc procedit in exemplatione inſtrumenti,quæ ex cauſa fieri de
bet,vt no.abb.in c.Albericus.col.iij.de teſt.ver.in cauſa tertio. cũ
ſi.vt tradunt Mod.ibi,in princ.& prius Alexan.poſt glo. & Doct.
36 in auct.ſi quis in aliquo.C.de eden.in prin.† Et ad hoc facit,quia
examinatio teſtium, & exemplatio inſtrumenti à pari proce-
dunt,quantum ad hoc quòd in vtroque caſu neceſſaria ſit cita-
tio,vt notatur per Ro.in j.decide fi.inſtr. in nouis. abb. in d.c. Al-
be.& in c.abbate.col.fi.đ ver.ſig. Sicut ergo in examinatione te-
ſtium citatio neceſſaria eſt, ita etiam in renouatione, prout etiã
37 in fi.arguit abb.hic.† Et hoc verum eſt, niſi eſſet periculum in
b mora,[b] quia tunc citatio non requiritur,vt no.Inno. in c.fi.de fi.
inſtrumen.Spe.in titu.de inſtru.edi.in §.oſtenſo.ver. quid ſi cita-
38 tio. & ſequitur Alexan.poſt Ang.in d.auc. ſi quis in aliquo. † Et
eſt ſimile in teſtibus,qui propter difficultatem,& periculum exa
minari poſſunt parte non citata,vt not.Barto. in l.ij. C. de nau-
fra.li.xj. cum ſi. declarando, vt dixi poſt Aret. & Mod.in c. ij.de
teſti.& facit quod no.Inno.in c.venerabilem,in fin. de elect.Vbi
39 inquid,† ꝙ vbi eſt periculũ in mora, & non habetur copia ſupe-
rioris,poteſt quis propria auctoritate contrauenire iuramento,
licet aliàs abſolutio eſſet neceſſaria.Et ſequitur Bald.in l.non du
bium.col.penult.C.de legi.abb.poſt Car.in quanto.colum.vj.de
iureiuran.Ang.in l.fin.ff.qui ſatiſd.cog.& Ro.in ſingu.ccccxcj.tu
ſai.& plura ad hoc Ro.tradit in l.ſi vero.§.de viro. in fallen. xlj.ff.
ſolu.mat.&.conferunt quæ idem Ro.ſcribit in eodem §.de viro.
in fallen.lvj.Mod.in c. cum quidam. de iureiuran. † Similiter ſi
fiat renouatio auctoritate eius,qui de nouo principaliter priuile
gium concedere poteſt,citatio nõ requiritur,vt no.abb.hic, & in
cap.ex parte.el.primo in tertio no.de priui. & Archid. in cap.di
ſtin.cap. contra morem. cum ſimi. vt aliàs dixi in auct. ſi quis in
40 aliquo.C. de eden.† Similiter ſi exemplatio fieri debet de man-
dato papæ,citatio non requiritur,vt not.dicit Imol.poſt Hoſtiẽ.
in cap.peruenit.colum.fin.verſic.extra glo.defideiuſſo.

ADDITIONES.

a ¶Syl.Al. Loqitur in. Latius in l.fœmine.in ij.& iij.col.ff.de reg.iur.

b ¶Syl.Ald. In mora. Vide alia exempla per Deci.in c.at ſi clerici.§.de adulterijs.
colum.viij.deiudic.

SVMMARIVM.

1 *Canonici dicuntur regulares in ecclesia cathedrali.*
2 *Religiosus an de iure communi possit esse canonicus in ecclesia cathedrali.*
3 *Monachus pōt esse in seruitio alicuius principis secularis de licentia abbatis.*
4 *Regularibus psonaliter nihil dēt cōfirmari, quia nihil propriū habere possunt.*
5 *Literæ emanantes de curia præter solitum stylum præsumuntur surreptitiæ.*
6 *Regularis licet sit canonicus ecclesiæ cathedralis, non tamen potest retinere beneficia manualia, quę ad nutum abbatis reuocari possunt.*
7 *religiosus licet promotus sit ad dignitatem, habet tamen seruare substantialia religionis.*
8 *Dispositio ea fauorabilior est quæ respicit locum, q̃ quę respicit persona m.*
9 *beneficium manual e per simplicem confirmationem papæ non alteratur quo minus per abbatem remoueri possit. secus si confirmatio ex certa scientia facta sit, quia tunc efficitur obedientiarius.*
10 *Beneficij manualis confirmatio quando facta est à papa ex certa scientia, recari potest solum à papa.*
11 *Ista conclusio fallit, item fallit vt nu. 12.*
13 *Beneficij manualis confirmatio facta à summo pontifice, an, & quando reuo nuntiari possit in manibus abbatis, & ècontra.*
14 *Beneficium manuale si immediatè à papa collatum sit, an tunc per abbatē reuocari possit seu ordinariū, distingue, & declarat vt hic. et nu. 16. & nu 17.*
15 *Superior supplens negligentiam inferioris debet eodem modo prouidere sicut inferior fecisset.*
18 *In collatione beneficij facta per papam in ferior dispensare non potest.*
19 *Beneficium manuale reuocari potest abbatem, licet ad vitam illud cōcesserit.*
20 *Procurator reuocari potest, non obstante ꝙ etiam sit dictum cum iuramento quòd reuocari non possit*
21 *Consuetudo indici non potest quod beneficium manuale efficiatur irreuocabile*
22 *Consuetudo in actibus merę facultatis indici non potest.*
23 *Regularis an possit implorare officium superioris, vt non possit sine causa priuari beneficio.*
24 *Prior manualis per mortem abbatis non intelligitur reuocatus, licet ad eius nutum reuocari possit.*
25 *Reuocatio per mortem non inducitur.*

1 AD nostram. ¶Sūmat̃, & diuidit̃, vt per Abb. hic † ¶Primo not. ꝙ regulares in ecclesia cathedrali dicuntur canonici. Et hoc intelligi potest, quia forte ecclesia cathedralis erat regularis, quo casu nihil repugnat, quo minus dicantur canonici, vt Abb. hic post Io. An. & alios dicit, & idem Abb. in c. causam, quæ. col. iij. de iud. Vel secundo intelligi potest, ꝙ essent canonici regulares Sancti Augustini, secundum Abb. h. Et hoc constare potest ex qualitate ecclesiæ Nemanen. de qua tex. hic loquitur, quam non reperio inter cathredales, quas omnes enumerat Alb. in rub. ff. de stat. ho. Tertio etiam dici potest, ꝙ esset canonicus in eccclesia cathedrali ex dispensatione papæ, vt in simili habetur in c. præterea, de præbē. vbi Doct. ita intelligunt illum text. † 2 De iure autē communi religiosus non potest esse canonicus in ecclesia seculari, vt Abb. hic dicit in vltimo no. per tex. in c. super eo. de regula. vbi abb. etiam dicit ꝙ per viam dispensationis hoc fieri nō potest. sed dictū eius intelligitur in dispensatione facta ab inferiori. secus si à summo pōtifice, quia valeret, vt s̃. dictum est. Vlterius etiam dici potest, quòd monachus esse possit canonicus in ecclesia seculari de iure communi, accedente abbatis consensu, iuxta c. si religiosus, de elec. in vj. Et ad hoc facit tex. in d. c. præterea de præben. intelligendo simpliciter prout loquitur, vbi religiosus potest esse archidiaconus in ecclesia cathedrali. Nō obst. text. in d. c. super eo. quia non videtur probare illud, ad quod communiter allegatur. Nā dum ibi dicitur. nec amplius in ecclesiis secularibus debent assumi, illa verba referuntur ad casum propositū ibi, qui erat de clericis. qui dimisso habitu religionis ad ecclesias seculares reuertabantur, dicitur ibi, quòd coguntur perseuerare quia penitere non possunt, non autem dicitur ibi, ꝙ monachus professus non possit habere dignitatē in ecclesia seculari. Et certe de consensu abbatis videt̃ ꝙ possit. † 3 Nam potest monachus esse in seruitio alicuius pncipis secularis de licētia abbatis, vt no. abb. post Host. in c. quanto. de offi. ord. in c. ex rescripto. col. ij. de iureiur. à fortiori videtur quòd possit esse ĩ seruitio ecclesiæ secularis. Nec ob. quòd non possit sibi appropriare præbendam, quia esset cōtra substantiam regulæ, vt per gl. in c. quorundam. lxxiiij. dist. q a poterit esse canonicus sine præbenda, vt no. in c. relatū, de præb. vel etiam poterit habere præbendā non iure proprio. sed habebit ad ministrationem nutu abbatis. ¶† 4 Secūdo, no. quòd regularibus non est aliquid personaliter confirmandum. Et ratio est, secundum abb. hic, post Io. And. Goffr. & alios hic, quia propriū habere non debent, neque possunt. c. cum ad monasterium, in prin. de statu. mon. xij. q. j. c. nolo. & c. non dicatis, & idem abb. in gl. hic dicit. sed ista ratio non satisfacit, quia papa hic potuisset illos habilitare, si voluisset, ad prioratum de quo agitur, vt j. videbimus. Et ideo melior ratio est illa, quæ in text. assignatur, quia sedes apostolica non consueuit regularibus cōfirmare prioratum, ideo talis confirmatio fuit surreptitia, quia non fuit expressum de religione, vt in text. hic, & in glos. dicitur. Et quare sedes apostolica hoc facere non consueuit, ratio abb. adaptari potest, quia proprium habere non debent. ¶† 5 Tertio, no. quòd literę emanētes de curia præter solitum stylum,[a] surreptitię præsumuntur, vt hic, & quādoque falsę. c. proxi. j. eo. & in c. quam graui. de cri. fals. in l. constitutionibus, in fi. ff. ad munici. facit quod not. per gloss. vbi Bald. in l. si quis sub conditione, de cond. insti. cum simi. vt dixi in c. ij. in iij. not. de rescrip. ¶† 6 Quarto, not. quòd licet regularis sit canonicus ecclesiæ cathedralis, nō tamen potest retinere beneficia manualia, quæ ad nutum abb. reuocari possunt, c. cum ad monasterium. §. tales. de mona. c. j. in fi. de priui. in vj. in cle. j. §. prę missa. de supp. neg. præ. Et illa qualitas canonicatus non habeat alterare naturam beneficij, † 7 quia religiosus licet promotus sit ad dignitatem, tenetur tamen seruare substantalia religionis, vt not. abb. post glo. in c. pe. in fin. de vita, & ho. cle. ¶In glo. j. abb. dicit, quòd glo. non bene exponit verbum, personaliter. sed certe intentio gl. non fuit exponere verbum, personaliter, sed supplere ad dictum papæ, secundum superius dicta. ¶In glo. ex dictis abb. colligitut, quòd licet persona inhabilis sit, & in capax, locus tamen est capax. † 8 Et sic facilius habilitatur locus, quam persona. Et ad hoc facit, quia fauorabilior est dispositio, quæ respicit locum, quam personam, vt probatur ĩ c. ne aliqui. de priui. in vj. & glo. fi. ibi & ad idem glo. in c. fin. per illum tex. in glo. in ver. dignitatibus. de rescrip. in vj. & facit quod not. Io. And. in reg. quod ob gratiam, de re. iur. in vj. quęm abb. refert, & sequitur in c. cum nobis, in ix. not. de elect. ¶† 9 Successiue abb. concludit quòd beneficium manuale per simplicem confirmationem papæ nō alteratur, quo minus per abbatem remoueri possit. Secus[b] si confirmatio ex certa scientia facta sit, quia tunc efficitur obedientiarius papæ. & idem abb. tenet in cap. nisi essent, in fi. de præben. & Cardi. ibi, in ij. oppo. & idem Cardi. in cap. porrecta. in ij. quæst. j. eod. Imo. in clemen. j. in glos. in ver. reuocari. versic. noto glo. de sup. negli. præl. † 10 Et sic tali casu quando ꝯfirmatio ex certa sciētia facta sit, solum à summo pontifice reuocari potest. Et hoc de reuocatrone papæ, verum intelligitur, quando confirmatio fuit facta simpliciter ex certa scientia, quia natura beneficij non alteratur. † 11 Secus si vlterius procedatur, & expresse dicat̃, quòd pro toto tempore vite eius prioratum retinere possit, quia tunc etiā à papa non poterit remoueri de ordinaria potestate, quia tunc beneficium perpetuum reputatur, vt no. abb. post Inno. in c. cū inter R. in iij. not. de elect. & idem abb. j. eod. & gloss. in cap. porrecta. Et idem dicit Lap. alleg. xxvij. disputat. in fin. Nam tali casu constat de voluntate papæ, & de potestate non est dubitādum, quia in beneficialibus liberam habet potestatem. capitu. ij. in fin. de præbend. in vj. clemen. j. in fin. vt lit. pen. † 12 Et prædicta procedunt quantum ad remotionem à beneficio. sed in alijs remanet sub iurisditione ordinarij. Vnde poterit in manibus eius renūtiare, & permutare, vt abb. hic dicit. Facit text. in capitu. per tuas. de maio. & obed. cum simi. vt dixi post glos. in capitu. j. s̃. eod. Et 13 aduertendum est ad illud, quod † dictum est de renuntiatione, quæ secundum Abb. hic, potest fieri in manibus ordinarij, quia ex quo fuit facta confirmatio à summo pontifice, videtur quòd in manibus confirmantis renuntiatio fieri debeat, vt not. Bar. in l. fin. C. de defenso. ciuita. & dictum fuit in capitu. j. s̃. eo. Sed potest responderi, quòd dictum Bart. intelligitur, quando cōfirmatio est necessaria, videlicet quando fit post electionem. secus autem in casu isto videtur, in quo confirmatio fuit voluntaria.

14 ¶Quid autem † si collatio facta sit à summo pontifice immediate de prioratu manuali, an tunc talis prior per abbatem remoueri possit? in quo dubio abb. considerat duos casus. Primus est, quando papa cōtulit ex iure deuoluto, & tunc clarum est, quòd ab ipso abbate remoueri potest. & ita tenet Pau. de Liaz. in disputa. sua incipi. religioso. & sequitur Lap. post Calde. quem ibi refert

ADDITIONES.

a ¶Stylum. Idem Bal. Panor. & Fel. in c. inter dilectos. de fi. inst. Panor. & Fel. in c. causam, quæ de testi. Glos. in cap. quamuis. in ver. non extendit. in fi. & ibidem Phil. Fran. de præb. in vj. Angel. in l. iiij. C. de testi. Franc. Cur. seni. in consi. xvj. nu. 10. & consi. xvij. Fely. in c. ij. & ibi Fran. Ripa s̃. de rescrip. Ias. in l. testamentum. C. de testa. in l. j. §. his videtur. ff. si quis ius dicen. non obtempe. Hippoly. Marsi. in l. fi. nu. 18. ff. de iuris. om. iudi. & in l. de vno quoque. ff. de re iudi. & sing. cxviij. Alci. de præsum. reg. ij. præsum. xxx. in fi

b ¶Secus. Idem Pet. Phili. Corn. consi. ccxxv. lib. j. Barba. in c. cū accessissent 85. cum seq. s̃. de consti. Pet. Rebuff. in tract. de pacifi. possessio. nu. 279.

fert in alleg. ix. disputat hic. col. j. Imo, post Ant. de But. in capitu. per tuas. circa fi. de maio. & obed. Cardi. in d. clemen. j. ver. præmissa. colum. j. & Domi. in cap. præsenti. col. ij. de offi. ordi. in vj. & ad hoc facit, † quia superior, qui supplet negligẽtiam inferioris, debet eodem modo prouidere, sicut inferior fecisset. d. cle. j. §. j. & not. Io. Andr. in regula, contra eum, de reg. iur. in vj. in mercurialibus. Bart. in consi. cxxxvij. domini priores, in fin. & Bald. in l. fi. C. si mancip. ita fuerit alienatum, cum simi. Ita tamen conclusio non † videtur procedere sine dubio, quia propter negligentiam eius, videtur quòd abb. reuocare non possit, vt in simili not. Barto. in l. vbi ceptum. ff. de iud. & in l. sepulchri. ff. de sepul. viol. & in l. quamuis. ff. de dam. in fect. cum simil. vt Alexan. ibi scribit, & facit regula, ex eo, de regul. iuri. in vj. & quia tali casu, proprio iure papa videtur contulisse, ideo inferior reuocare non potest, argumen. capitu. cum in distribuendis, de temp. ordi. Secundus casus est, quando papa contulit tale beneficium principaliter, & non ex iure deuoluto. & idem tamen Abb. concludit quòd natura beneficij non alteretur. ideo per abbatem remoueri poterit, quia papa simpliciter conferendo, non videtut voluisse alterare naturam beneficij. Et ad hoc facit quod not. Feder. in tract. de permuta. beneficiorum. quæst. xvij. vbi concludit, quòd permutantes beneficia manualia, auctoritate papæ remoueri possunt, prout prius potuissent. Et idẽ tradit Lap. alleg. xxvij. disputat, an præceptor. in fin. dicens quòd si papa beneficia manualia cõferat, vel permutet, non tamen tales videntur perpetuari. sed possunt moræ solito remoueri, nisi papa expresse mandaret contrarium. & facit quod not. Rot. in iij. decisio. in tit. de regula. in antiquis. In contrarium tamen videtur quod not. Pau. de Liaza. in quæstione per eum Perusii disputata, incipiente. religioso. vbi tenet quòd collatio facta per papã de manuali beneficio non possit reuocari per abbatem, nisi esset facta ex iure deuoluto, vt supradictum est. & refert Lapus allega. ix. disputat hic, an si papa. & Dominic. idem sequitur in d. capitu. de præsenti. de offi. ordina. in vj. Imo post Antoni. de Butr. in d. capitu. per tuas. in fin. de maiorita. & obedien. Cardina. in d. clemen. prima. versicu. præmissa. colum. prima. de supplen. neglig. præla. & idem tradit Bal. in cap. illud. in fin. de maiorita. & obedien. vbi inquit, quòd si religiosus habet prioratum à papa, non tenetur illi renuntiare ad nutum abbatis. Facit quod not. Ioan. de Ana. in capitu. excommunicamus. §. quia vero, de hereti. Abb. hic dicit istam opinionẽ procedere, quando papa concessit beneficium religioso ad vitam. & hoc clarum videtur, quia tunc de mente papæ constare videtur. Sed tamen idem generaliter dicendum est, quando collatio à papa fuit facta simpliciter, prout Doct. loquuntur in locis supra allegatis. Non obst. ratio Abb. dum dicit, † quia papa simpliciter conferendo, nõ videtur alterare naturam beneficij. quia hoc verum est isto respectu, quòd beneficium est manuale, prout prius erat. sed tamen reuocatio talis beneficij, debet fieri per papam, qui manum apposuit, arg. capitu. vt nostrum, de appellatio. & in capitu. cum in distribuendis. de tempor. ordi. † Et facit quod not. Abb. in capitu. postulasti. in gloss. in verbo, dispensatum in fin. de cleric. excommuni. ministran. vbi inquit quòd in collatione beneficij facta per papam, inferior dispensa[illegible]e non potest. sed quo ad alia beneficium remanet sub dispositione abbatis, vt Abb. hic dicit, & dictum fuit in capitu. primo supra eodem. ¶ † Successiue Abb. hic dicit in versic. sed q̃a visum. quòd beneficium manuale reuocari potest per abbatem, licet ad vitam illud concesserit, & not. Feder. in consil. cxxxiij. casus est talis. & idem Abbas. in capitu. cum ad monasterium. colum. secunda versicu. ex his infero. de statu. monacho. Domi. in capitu. præsenti. colum. secunda, de offi. ordin. in vj. facit gloss. not. in capitu. fin. in verbo, reuocatus, de procurat. in vj. quæ voluit, quòd procurator reuocari [a] possit, non obstante quòd dictum fuisset, etiam cũ iuramento, † quòd non posset reuocari. & no. Bart. in l. cum precario. in princip. per illum text. ff. de præcario cum similib. vt tradunt Modern. in capitu. cum M. charta pen. versicu. secunda cõclusio, de constitut. & latè tradit Ange. in consi. ccxxv. super quo dubio. Vltimo Abb. concludit, † quòd non potest induci consuetudo, quòd beneficium manuale efficiatur irreuocabile, quia cũ talis reuocatio esset in facultate abbatis, si non est vsus tali facultate, consuetudo non inducitur, quia † in actibus mere facultatis, consuetudo induci non potest, vt Abb. hic dicit, & in capitu. Ioan. de cleri. coniug. cum simili. vt prosequuntur Moder. in capitu. cum accessissent. colum. xix. & in capitu. cum M. Ferarrien. colum. vij. de consti. ¶ † An autem regularis possit implorare officiũ superioris, vt sine causa non possit remoueri à prioratu manuali, Abb. se remittit ad Inno. in capitu. insinuante, qui cler. vel ouen. vbi tenet quòd sic, quando ex malitia vellet eum remoue re, & refert Domi. in capitu. præsenti. colum. ij. de offi. ordi. in vj. in clemen. prima in fi. de sup. neglig. prælat. & istam opinionem tenent Vltramontani. Sed in Italia communiter tenetur contrarium, vt not. Dominic. in capitu. cum sing. colum. fi. de præben. in vj. Et ad hoc facit, quia nuda voluntate sine causa talis prior remoueri potest, vt not. Cardin. in d. clemen. prima versic. præmissa in j. oppo. de supp. negli. præla. & idem Petr. de Anch. ibi, colũ. fin. & Imol. colum. x. ver. secundo noto. Abb. in d. capitu. cum ad monasterium, col. ij. de stat. mõ. & ideo monachus spoliatus prioratu manuali non potest agere contra abbatem, vt not. Bald. in l. cũ affirmes. ff. de libe. cau. Et licet † prior manualis possit reuocari ad nutum abbatis. d. cap. cum ad monasterium. §. tales. tamẽ per mortem abbatis reuocatus non intelligitur, vt not. Abb. in cap. fin. colum. j. ver. ex quo infero, de præca. Et ratio manifesta videtur, † quia per mortem reuocatio non inducitur, capitu. si delegatus. §. j. de offi. delect. in vj. & no. declarat Bart. in l. & quia, colum. fin. ff. de iurisdi. omn. iudi.

ADDITIO.

a ¶ Reuocari. Vide Alexand. in consi. xxix. num. 18. in v. volu. Deci. in consi. cccclxxv. num. 17. Pe. Pau. Paris. in consi. viij. ad fin. in iiij. vol.

SVMMARIVM.

1. *Suspicio sola an faciat vt quis puniatur de crimine falsi.*
2. *Executio si alicui committatur, & nulla causæ cognitio præcesserit. intelligitur quòd procedatur ad executionem, causa prius cognita.*
3. *Papa si mandat alicui quòd sententia confirmetur, intelligitur causa cognita.*
4. *Papa an obligetur ex promissione sua, vel iuramento, adeo vt seipsum absoluere nequeat.*
5. *Cardinales an licitè recedant à pontifice, qui in eius electione promisit ipsis se abdicare à papatu pro sedando schismate.*
6. *In delicto notorio licitum est recedere à prælato.*
7. *Cardinales à papa qui eis promiserat se à papatu abdicare pro sedando schismate, si reuocani ad curiã sub pœna excõmunicationis, an tenec̃atur obedire,*
8. *Confirmatione facta ex certa scientia, regularis efficitur obedientiarius papæ. & non potest per abbatem remoueri, in alijs tamen abbati obedire tenetur.*
9. *Onus probandi aliquid esse factum ex certa scientia, incumbit impetranti.*
10. *Confirmatio facta ex certa scientia dicitur dispensatio.*
11. *Dispensationem qui obtinuit, eam probare, & iustificare tenetur.*
12. *Rescriptum si impugnatur ex falsi assertione, ille qui impetrauit probare tenetur, si vero ex veri taciturnitate, impugnans.*
13. *Ex certa scientia factum aliquid esse quot modis dicatur, & nu. 15. per tot.*
14. *Clausula, ex certa scientia, & clausula, non obstante, æquiparantur.*

PORrecta. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. Duo prima notabilia Abb. superius sunt declarata.

Dum legeret D. Philippus Decius Decretalem porrecta. de cõfirmatione vtili vel inutili, ad lectionẽ accesserunt reueren. Cardinales S. Crucis, & Corsiensis ad quos hac præfatiũcula vsus fuit.

¶ Qui Mahometi fidem venerantur, & colunt, si illius imaginẽ videre illis contingerit, propria sponte excecari solent, eo quod nihil dignius, nihilque præclarius eis videatur, quod inspicere possint, sic mihi hodie contingit, reuerendissimi, supremique ordinis antistites, nam postea quàm pro singulari vestra humanitate mihi datum est, vt amplissimo conspectu vestro veluti radianti sydere, auditorium meum illustretur, nihil est in hac re preclarius, quod à me desiderari possit, nihil est vlterius, quod ad summum honoris mei cumulum accedere posse videatur, quo fit, vt me plurimum deberet intelligam reuerindissimis D. V. quibus ego gratias, quas possum, reuerenterque illis pro tenui facultate mea omnem operam meam, inuiolabilem fidem, atque deuotionem polliceor, nihil vnquam pro amplissima dignitate vestra recusaturus, quod à fidelissimo (licet humili) amico expectari possit, & ab, eo qui & vitam, & facultates, quantulę sunt, reuerendissimis D. V. debitas esse testatur. Reliquum est vt occurrentem lectionem prosequamur. ¶ † Tertio not. secundũ Abb. quòd ex sola suspicione quis punit in crimine falsi. Quod est singulariter notãdũ, quia videtur tex. hic pro dicto Domi. q̃ allegat in c. in memoriã. xix. dist. vbi. Archi. dicit q̃ in crimine falsitatis. suspicio falsitatis pro falsitate habet, & ad penã proceditur. Alleg. tex. i l. iubemus. C. de prob. vbi dicit tanquã falsarios esse detinendos

detinendos.& dictum Do.sequitur Io.de ana.in rub. de crimine falsi.col.fi. &Alex.in consi.lxxvij.in causa accusationis.col.pe.lib. j.& fuit originaliter dictum Arch. in d.cap. in memoriam,& idē tenet Host.in sum.de cri.fal.§.qualis probatio.in princ.Specu.de instr.edi.§.restat videre. post prin. Sed [a] aduertendum est,quia li cet à posterioribus approbetur hoc dictum, non videtur verum. & in contrarium est decisio Bal.in l.iuris gentium.§.quod fere.ff. de pac.vbi per glo.dicit,quòd probatio falsi debet de necessitate concludere quòd falsum sit. Et cum regulariter probatio debeat esse concludens,c.in præsentia.de proba.secundum Bald.qui videtur ponere specialitatem in crimine falsi,videtur dicendum ꝙ in tali crimine probatio magis concludens, & strictior requirat. Et idem no.Sal.in l.de tutela.ī prin.C. de.in inte. resti.mino.Bal, in l.imperator.col.iij.ver. & noto.ff. de statu.ho.sequitur Alex. in consi.lxx.viso processu inquisitionis.col.ij.lib.j. & in consi. lxxiiij. viso testamento.col.vj.eo.lib.j.facit quod no.Bar. in l. quoties. in princ.ff.de hæ.insti.Cuius dictum Alexā. sequitur in consi.xvij. in causa,& lite in princ.lib.j. Aret.in consi. xlvij.visis.col. ij. Et dictū Archi.& Do. intelligitur quantum ad capturam, prout loquitur tex.in d.l.iubemus.ibi, quasi falsarios detinendos. Nam dictum doctoris intelligitur secundum tex.quem alleg.vt no.Bar. in l.nō solum.§.liberationis.ff.de lib.leg.ī l.eum quidam.ff. de his, quib, vt indig.Et de captura loquitur etiam tex.in d. cap. ī memoriam. non autem in dictis iuribus dicitur quòd suspicione falsitatis puniatur pro falsario.Nec etiam Archi.& Do.hoc dicunt,si bene legantur in d.c. in memoriam.quia solum dicunt quòd iudex procedit ad pęnam. Ista enim importare videtur quòd formetur ꝓcessus contra captum pro suspicione falsitatis, non autem inferunt quòd immediate pro ipsa suspicione falsitatis puniatur.Esset enim valde absurdum quòd pro sola suspicione deberet puniri tali pęna,cum suspicio minus sit,quàm præsumptio, vt nota. Bar.in l.admonendi.ff.de iureiu.Secundo illud dictum Do.prout allegat̄, saluari potest in suspicione, quæ induceret præsumptionem iuris, pro qua iuris præsumptione pęna delicti imponitur.l. j.C.de fica.Secus esset in præsumptione hominis, prout not. distinguit Abb.in cap.accedens.col.ij.de accus.& dixi in l.cum q.d. ff.si cer.pet.Et in tali casu idem esset in alijs delictis, & nulla specialitas isto respectu esset in crimine falsi. Tertio illud dictū Doc. saluari potest in ciuilibus, prout loquitur Alex.in d. cos. lxxxūij. lib.j.vt colligitur ibi col.pen.& ita etiam loquitur Io.de ana.in cō si.xlix.dubium de quo quæritur.secus in criminalibus, vbi clariores probationes requiruntur.l. fin.C. de prob.Ideo præsumptiones,quæ in ciuilibus admittuntur,in criminalibus ad condemnationem non sufficiunt, not.Ant.de Bu.in cap. quanto de ꝑsum. Abb.in cap.ij.eo.Alexand.in consi. xv.viso processu. col. iij. libr.j. Et iste clariores probationes, quæ in criminalibus requiruntur, etiam in isto crimine falsitatis necessarie sunt, vt no.Alexan.in d. consi.lxx.viso processu.lib.j.col.v.& idem Alexand. in cōs.clxxix. in causa Angelorum.colum.iij.lib.ij.Petr.de Anch.in consi.xxiiij. visa inquisitione.& Ful.in consi.clxiiij. in causa inquisitionis. Et in puncto iuris etiam in ciuilibus dictum Archi.& Domi.non videt̄ verū,ꝓ supradicta.& iura quæ allegant̄,loquunt̄ respectu capture,vt dictū est.Nō ob.tex.hic, dū dr̄, eosdē punias,tanquàm falsitatis auctores,quia ista verba intelligunt̄, adhibita causæ cognitione,videlicet si legitime probetur.

2 † Nam si alicui executio committatur,& nulla causæ cognitio ꝓcesserit,intelligitur ꝙ procedat ad executionē, cā prius cognita.vt no.Bar.in l.ꝑscriptione. C.si cōtra ius vel vti.pu.per.l.& si nō cognitio.C. cōtra ius. Et bene facit qđ no.Bal.in cap.ij.colum.fin.ver. quæro papa. de consti.

3 †vbi inquit ꝙ si papa mandat alicui ꝙ sñia cōfirmetur,intelligitur cā cognita,si ꝯfirmāda sit aliter infirmari pōt. Et ista notāda sunt ad practicam,& ita superiori anno dicebam allegādo in ciuitate Casalensi,in causa nō parui pōderis.Et ex his expedita sint notabilia.

b ¶Priusquā deueniamus [b] ad declarationē gl.ꝯstitui referre casum,q̄ fuit tp̄e Gregorij.xij. Nā cū de eius electione tractaret̄ in cōclaui,antē papatū tanq̄ cardinalis, & ēt post papatum promissit,iurauit, & voluit renuntiare papatui pro sedando schisma te,quod lōgo tp̄e durauerat, & eo modo ꝓmissit nō creare cardinales, postea noluit implere qđ promissit,& ꝯ votum,& iurm̄ creauit quatuor cardinales, & ꝓ ꝓ hi ab eo plures cardinales recesserūt de ciuitate Lucana,& Pisas se ꝯtulerūt, vt refert Ant.de But.in c.j.col.ij.ver.ex quibus patet.& in c. qđ ad cōsultationē. in prin.de re iudi.Et in isto casu dubitari pōt de tribus.Primo,an ex tali ꝓmissione papa adeo efficaciter obliget̄, ꝙ seipsū absoluere possit.Secūdo, an licite,cardinales ab eo recesserint. Tertio, an si requisiti fuerint vt reuertantur sub pœna excōicationis,teneant̄ obedire.

4 †Circa primū procedēdo breuiter, & conclusiue,nō vr̄ dubitandū ꝙ Papa ex tali promissione oblige̅t, cum votū, & iuramentū sunt de iure naturali,vt per gl.in c. quāto. de iureiur. iō papa voto,iuramēto,& promissione sua astringit̄, vt in terminis dicit Ant.de Bu.in d.c.j.col.ij.ver.sic & papa.Et idem in terminis huius prædictę q̄onis tradit Pet.de anc.in cōsi.lxv.pro declaratione dubiorū.col.ij.& sequunt̄ Abb.& Imo.in d.c.j.de cōsti. Et etiā Deus ex promissione sua obligaret̄,vt no.Bal.in l.j.in princ.ff. de pac.vbi Magistrū Sentētiarum ita dicentē refert, & tali casu non pōt seipsum absoluere, saltē sine cā,vt no. Abb.ī d.c.j.& idē Abb. in c.quāto.col.iiij.ver.ex quo infero.de iureiur. in c. ꝓposuit. col. iij.de cōce. præbē.Nam ēt alios sine cā absoluere non pōt, vt per gl.in d.c.quāto.Et requirit̄ ꝙ talis absolutio fiat cā cognita, vt no. Inno.in c.ad aures.quod met.cau.Abb.in c.j.col.pen. de iureiur. Immo, quod plus est, vr̄ in casu isto nullo mō absolutio fieri posse.ita vr̄ velle Ant.de Bu.in d.c.j.de consti.colum.ij.& idem tenet Imo.ibi col.iij.Et ista opi.iustificari pōt,quia cōcurrunt duo vincula,iuramēti,& voti,quæ potētius ligāt. c.j.de treu. & pa. Et q̄a in facto proprio quis seipsum absoluere non pōt,vt de voto not. Abb.in c.magnę.in prin.de voto.Et quia debet esse distinctio ꝑsonarum inter absoluentē & absolutum,arg.c.fi. de insti. vt dicit Imo.in d.c.j.Et ista regula vr̄ esse de iure naturali, & non de iure positiuo,vt quidā dicūt,q̄a nec sibi ipsi quis imperare, nec se prohibere pōt,vt dr̄ in l.pe.ff.de arb.Et quia in tali casu Papa Greg. iam inciderat in periuriū,quia creauerat cardinales ꝯ votum, & iuramētum,quo casu q̄n quis prius incidit in periurium,absolutio fieri nō pōt,vt no.Fed.in cōsi.ccc.factū tale est.debitor. sequit̄ Abb.in c.j.col.pen.de iureiu.Ro.in consi.cccxxvj. in præsenti. in prin.Ant.de Bu.& Imo.in c.debitores.de iureiur. & idem Bal. in auc.quod eis.in fi.C.de nup.& in l.j.in fi.C.si aduer.rem iud. Sed etiam retenta prima opinione, ꝙ ex causa absolutio fieri possit, causa intelligitur,q̄ndo iuramētum esset illicitum,vt no. Car. in cle.j.§.fi.in xij.q.de iureiur.vbi alleg.Inno.in d.c.debitores.eo. ti.& tradit Pau.de Cast.in consi.ccxvj.præsupposito sine præiudicio.colum.ij.vbi inquit,quòd absolutio à iuramento peti nō potest,nisi quando iuramentum esset extortum dolo,vel metu,vel super re illicita,puta super vsuris,vt per Inno.in c.si vero.de iureiur.Et tali casu,quando iuramentum est illicitum, videtur procedere quod nor.Abb. de Cardinalibus, in cap. sicut nostris. in prin.de iureiur. in iij.not.vbi inquit,quòd si Cardinales ante creationem summi pontificis aliqua statuunt, & promittunt, etiam cum iuramento illa obseruare, si contingat aliquem eorum promoueri ad summum pontificatum,tale iuramentum non astringit,si tendit in præiudicium dignitatis pontificalis,per illum tex. & bene dicit quòd iuramentum fuit illicitum. Secus est.in casu supradicto,quia licitum fuit iuramentum,& votum, pro sedando schismate.Et ideo efficaciter debuit obseruari, nec absolutio fieri potuit,sicut in c.quāuis.de pac.in vj. & in c. cum contingat. de iureiur. In talibus & consimilibus casibus, quia licitum fuit iuramentum,absolutio peti non potest,vt tenent Archi.Io. and. & Domi.in c.quāuis.Angel.in l.si quis pro.in princ.ff.de fideiuss. Roman.in consi.ccccxxxvij.in casu proposito.in fin. Pau.de Ca. in consi. supra alleg. ccxvj. & in aucten. sacramenta puberum. colum.iij.C.si aduer.vendi. Alexan. in consi.xlij. super præmisso. colum.pen.lib.j.& in consi.lj.visis.lib.iij.cum simi.quæ not. sunt. Ex quibus omnibus supradictis per modum cuiusdam summarij absolutum sit primum dubium.

5 †In secundo dubio Anto.de But.in terminis casus suprascripti in d.cap.j.de consti.videtur sentire ꝙ domini Cardinales recedere potuerint, quia,vt ipse dicit contra votum,& iuramentum Papa creauerat Cardinales quatuor.Et confirmatur, quia in casu supradicto Grego. tenebatur cedere,& renuntiare papatui, & promiserat, & cum requisitus non fecerit, habetur ac si renuntiatio facta fuisset. ita in terminis de summo Pontifice scribit Rom.consi.ccccxxiij.quæstio discutienda est,colum.pen.vbi hoc late probat. sed gratia breuitatis non refero eius rationes.Et in casu supradicto,vt refert Anto.de But.in d.cap.j.col.ij.de consti. illa promissio Papæ Gregorij erat notoria,quia publicata fuit per vniuersum orbem,quo casu, q̄n delictum est notorium,licitum est recedere à prælato,

6 †vt cōcludit Ant.de But. in repe.c.vestra.de coha.cle.& mulie. col.mihi.x. versi.tertius casus est.& idem tradit Dom.in cap.sacerdotes.ij.q. vij. circa fin.Hoc tamen altiorem postularet indaginem, per ea, quæ traduntur per gl.& Doc.in c.cū non liceat.de ꝑscr. & precise non

ADDITIONES.

a ¶Sed. Vide Alexan.in consi.ccv. lib.vj. Philip. Deci.in consi.clxxv.cōsi.clxxxix. & consil.602.

b ¶Deueniamus. Hæc omnia parabantur contra Iulium. ii. per suprascriptos Card. quæ latius videri possunt in consi. cl. & in sermone facto quod est impressum post dictum consilium.

ſe non pōt reſponderi, niſi qualitates caſus diligenter prius perſcrutentur. 7 † Venio ad tertium dubium, in quo breuiter reſpondetur ſecundum quod in terminis Abb. tradit in cap. inquiſitioni. de ſen. excom. vbi per dictum Innocen. ibi infert ad executionem Cardinalium, qui reuocabantur à Grego. ſub pęna excommunicationis. dicit enim quòd nō tenebantur obedire, quia fuiſſet impeditum concilium. & vnitas eccleſiæ, & ſic ex tali præcepto mala futura præſumebantur, & ſtatus eccleſiæ pertubari. Et iſta breuiter dicta ſint pro aliquali notitia, quæ ſi contigat in dubium reuocari, in maiori otio melior reſolutio fieri poterit. Hæc enim ex tempore quodam modo, vel ſaltem præcipitato, ſtudio dicta ſunt. Et ne, reuerendiſſimi Cardinales, videar abuti ſingulari veſtra humanitate, facilitate, & clementia, ſit finis præſentis lectionis. 8 ¶ † In gloſſ. in verſi. confirmatur. notandum eſt ex gloſ. vt etiā Abb. dicit, quòd per cōfirmationem factam ex certa ſcientia regularis efficitur obedientiarius papæ, & non poteſt per abbatem remoueri, in alijs tamen abbati obedire tenetur, ar. cap. per tuas. de ma. & obe. & dictum fuit in c. j. & in cap. ad noſtram. 9 ſuper eo. ¶ † Subijcit Abb. hic quòd onus probandi aliquid eſſe factum ex certa ſcientia, incumbit impetranti. Et ad hoc facit, 10 † quia confirmatio facta ex certa ſcientia, diſpoſitio dicitur, vt no. Bald. in cap. cum ſuper. de cauſa poſſeſ. & proprie. in princi. 11 † Et ille, qui obtinuit diſpēſationem, probare tenetur, & iuſtificare diſpenſationem, vt no. Oldr. in conſ. cclvj. Clemens epiſcopus. 12 in ij. dub. facit quod no. Cal. in conſ. x. ti. de proba. † Aliàs vero cōmunis doctrina eſt, quòd ſi reſcriptum impugnatur ex falſi aſſertione, ille, qui impetrauit, probare tenetur. ſi vero ex veri taciturnitate impugnatur, ipſe impugnans probare debet, vt concludit Io. and. in cap. j. de lit. conte. vbi Do. in iij. colum. illum refert, & ſequitur, idem Abb. in cap. fi. col. fi. de præſump. & in cap. conſtitutus. in prin. de reſcr. Car. in conſi. lxix. quo ad primū. col. 13 fi. & Sozi. in cōſi. clxiiij. viſa tabula. ¶ † Et ſm Abb. hic duobus mo 14 dis probatur aliquid factū eſſe ex certa ſcientia. † Primo, ſi in literis ſit facta mentio de iſta decretali, arg. cap. j. de exceſ. præla. in vj. Et ad hoc facit, quia clauſula, non obſtante, & clauſula, ex certa ſcientia, æquiparantur gl. magna in fi. in l. ratas. in fi. C. de reſcin. ven. & no. Bal. in l. idem Vlpianus. ff. de excuſa. tuto. & in cap. j. §. naturales. colum. j. ver. ſed ego quæro. ſi de feu. fue. controuer. & tradit Io. de ana. in conſi. lxxxj. viſo inſtrumento. colum. fi. Pau. de Caſt. in l. iij. §. ſi is, pro quo. ver. item ſubijcit. ff. quod quiſque iuris. cum ſi. vt tradunt Mod. in cap. nonnulli. in prin. col. xv. ver. quar- 15 to fallit. de reſ. & Alexand. in cōſi. xxx. ponderatis. col. iij. lib. v. † Secundo, quando ſecunda iuſſio emanauit, quia habet vim clauſulæ, ex certa ſcientia, vt Abb. hic. hic dicit. Et de hoc eſt dictum nobile Bal. in l. nec damnoſa. C. de præci. impe. offe. ſequitur Alexā. in l. iij. in prin. ff. quod quiſque iuris. & confirmatur, vt Mod. proſequuntur in d. cap. nonnulli. colum. lx. ver. fallit ſexto, & in cap. ſi quando. col. pe. de reſcrip. Tertio dicitur fieri ex certa ſcientia, quando tenor rei confirmatę exprimitur, cap. pe. j. eo. de quo ibi videbimus. Quarto, quando expreſſe dicitur, ex certa ſcientia cō firmamus, vt no. per glo. in cle. & ſi principalis. in glo. fin. de reſcr. & in c. ſtatutum. in gl. iij. in verbo, literarum de reſcr. in vj. Abb. ī c. examinata. j. eo. Rom. in conſi. ccxxvij. iuſte ſunt rationes. colū. iij. Alex. in conſi. xxxix. viſo ſtatuto. col. iij. facit tex. in cle. j. de proba. Quinto, etiam ex certa ſcientia fieri dr̄, licet hic expreſſe non dicatur, ſi tn̄ ex narratis cōprehēdat̄, gl. notabilis in c. paſtoralis. §. pterea, in ver. ex certa ſciētia. de offi. deleg. & in cle. j. in eodē verbo, ex certa ſcientia. de iud. & no. Abb. in c. ad hæc. de reſc. & in c. cū inter. de exce. cum ſi. vt late congerunt Mod. ibi. & idem tenet Imo. in l. quidam cōſul ebant. col. iiij. ver. item aduerte. ff. de re iu. & in cle. ij. in fi. de reſcri. cum ſimi. vt tradunt Franc. de cur. in cōſ. lxv. ſuper præmiſſā. Alexand. in d. conſi. xxxix. lib. iiij. & Are. in l. poteſt quis. col. iij. de vl. & pu. Et iſta concluſio confirmatur duplici ratione. Prima eſt, quia videmus quòd ſi tenor rei confirmatę inferatur, dicitur confirmatio facta ex certa ſcientia, c. pe. j. eo. Ergo patet ꝙ præciſe nō requiritur ꝙ exprimatur de certa ſcientia. Secunda ratio eſt, quia in hoc ſolum voluntas principis attenditur vt per Inno. in c. cum eccleſiaſtice. de excep. Et in tali voluntate declaranda non eſt data forma. ergo ſufficit quocunque modo colligatur. l. certum. ff. ſi cer. pet. no. in l. hac conſultiſſima. C. q̄ teſta. fac. poſ. Vt videmus in teſtatore, cuius volūtas ēt ex cōiectu ris inſpicit̄. l. imperator. vbi Bar. de lega. j. cū auus. de conditio. & demō. cum ſi. Sed tn̄ aduertendum eſt, quia prædictę concluſioni repugnare vr̄ tex. hic, vbi religioſi faciebāt mentionem de religione, & ſic papa videtur habuiſſe notitiam ex certa ſcientia, & tn̄ hoc non ſufficit, q̄a literę non valēt, vt hic dicitur. Et ita iſtum tex. ponderant Mod. in d. l. nōnulli. in prin. col. xxix. verſi. obſtat huic fallētiæ. de reſcri. Et rn̄der Mod. & dn̄t ꝙ in caſu iſtius decretalis nō ſufficit certa ſciētia, q̄a vr̄ hr̄e clauſulā derogatoriam ad reſcripta in ꝯrium, ideo vltra certa ſcientiam requiritur clauſula, non obſtante, vt no. in c. ex parte. de capel. mona. Sed non bene probatur hic, ꝙ ſit clauſula derogatoria. Et in iſto tex. certa ſcientia papæ ſufficeret, quando hoc conſtaret, vt gl. hic, & Doctores dicunt. Sed hic dubitabāt de falſitate literarū, q̄a erāt ꝯ ſolitum ſtylum, vt hic dicitur. Et remota tali ſuſpicione, literæ valerent, ꝑpter illam certam ſciētiam, quæ colligitur ex eo, ꝙ eſſet facta mētio de religione. Et ideo concluſio ſupra facta videtur bene probari hic, remota ſuſpicione falſitatis.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium prolatum contra formam iuris non valet.*
2 *Iſta concluſio declaratur.*
3 *Sententia arbitri non valet quādo iniquè iudicauit, & citra ius, ſi dictum fuit quòd de iure iudicaret.*
4 *Sententia arbitri non valet quando exceſſit formam compromiſſi.*
5 *Sententia arbitri ſuper eo quod non fuit compromiſſum lata, nō valet, adeo vt ratificari non poſſit. Iſta concluſio declaratur. nu. 6.*
6 *Confirmatio quando dicatur facta in forma communi.*
7 *Arbitrium nullum an, & quando per tres approbari poſſit.*
8 *Eccleſia accipiatur pro iure patronatus.*
9 *Patronatus ſi legauit eccleſiam, valet legatum, quia ius patronatus legare intelligitur.*
10 *Compromiſſum de iure patronatus inter laicos fieri poteſt.*
11 *Tranſactio ſuper iure patronatus fieri non poteſt.*
12 *Compromiſſum de iure patronatus an poſſit fieri in laicum.*
13 *Confirmamus, hoc verbum ſi ſimpliciter prolatum ſit, an videatur importare confirmationem ex certa ſcientia, vel in forma communi, & num. 15.*
14 *Diſpenſatio eſt iuris communis relaxatio.*

EXaminata. ¶ Summat̄, & diuidit̄, vt per Abb. hic. ¶ † Primo no. quòd 1 arbitrium contra formam iuris, & compromiſſi prolatum, noo valet, vt Abb. hic dicit. Nam primo contra formam iuris quòd non valeat arbitrium, tenet gloſ. in l. diem proferre. §. ſtari. ff. de arb. in l. iij. in prin. in verbo, commiſſe. in fi. ff. eo. tit. & no. Imo. in cap. j. in gloſ. fi. in prin. de conſti. Et ideo male iudicando arbiter facit litem ſuam. l. pen. C. de pact. vbi Bar. in fi. colum. in vlti. nota. † Et 2 per hoc limitatur quod dicitur in d. l. diem proferre. §. ſtari, vt habeat locum reſpectu partium, ſed non quantum ad iudicem, vt no. Alexan. in d. l. pe. in fi. quia arbitraria ad inſtar iudiciorum re- 3 ducta ſunt. l. j. ff. de arb. † Secundo, quòd dictum eſt, non valet arbitrium contra formam compromiſſi, explicari poteſt ex eo, q̄d no. Bar. in l. diem proferre. §. ſtari. vbi tenet non valere ſententiā arbitri, quādo inique iudicauit, & contra ius, ſi dictum fuit quòd de iure iudicaret. de quo late tradunt Mod. in c. cauſam, quæ de re iud. & Io. Bap. de San. Seue. in l. omnes populi. colum. ij. ff. de iuſt. & iu. & no. Bald. in conſi. aliàs. cccclxxvij. Ioan. & Fede. colū. 4 penult. lib. iiij. ſecundum primam impreſſionem. † Item exemplificari poteſt quando arbiter excederet formam compromiſſi, id eſt, poteſtatem ſibi datam in compromiſſo, quia non valeat ſententia. l. non diſtinguemus. §. de officio. ff. de arbi. & no. Roma. in conſi. cxv. viſo compromiſſo. in fi. & in conſi. cxlj. eximie doctor. & in conſi. lxxv. dictū laudū. & videt̄ ꝑbari hic. † per iſtum tex. di- 5 cit Bald. in tit. de pact. Conſt. ver. ſnīæ quoque. aliàs ſunt quoque. quòd ſententia arbitri lata ſuper eo, quod non fuit compromiſſum, adeo non valet, quòd ratificari non poteſt. Et ſequitur Ro. in conſi. clv. præmiſſum laudum. & tenet Ang. in cōſi. ccxviij narratione col. vj. † Et hoc intelligitur quòd non poteſt ratificari ꝙ va- 6 leat tāquam laudum, prout vr̄ loqui tex. hic, ſed virtute pacti ſic, vt inferius ſtatim dicam in iij. not. ¶ † Secundo no. ꝙ dicitur con- 7 firmatio facta in forma cōmuni, quando ſit conditionaliter. & de hoc dictum fuit in rub. s. eo. Et ſecūdum Abb. hic, hoc verum eſt, non inſerto tenore rei confirmatę. Et ſic à contrario ſenſu Abb. vult ꝙ inſerto tenore non eſſet confirmatio in forma communi, licet facta eſſet conditionaliter vt probatur in c. pen. infra eo. & 8 ibi videbimus. ¶ † Tertio no. ibi, ab vtraque parte receptū, quòd partes non poſſunt arbitrium nullum approbare. Et hoc ſecundum Abb. procedit, quia iſto caſu non erat vitium conſenſu partium remiſſibile in iſta quæſtione iuris patronatus. Secus ſi ſolū agatur de fauore partium, quia ſententia nulla approbari pōt & valere virtute pacti, vt Abb. hic concludit, allegando glo. per illū tex. in l. ij. C. communia vtr. iud. Sed aduertēdum eſt, quia hic nō negatur, quin valeret conuentio facta de laudo nullo, quādo de voluntate partium conſtaret. Et tex. hic non videtur contradicere, quia

re, quia solum in text. dicitur, quòd receptum fuit laudum ab vtraque parte, prout erat confirmatum à summo Pontifice, & partes illud receperūt simpliciter, & non apparet quòd voluissent illud approbare per eorum conuentionem. Nam quod dicitur per glo. in dicta l. ij. C. communia vtri. iudi. procedit, quando interuenit traditio, vel stipulatio, secundum Bald. in cap. cum causam. de testi. cum simi. vt Barth. Sozin. scribit in consi. ccxx. visis. colum. iij. Vel secundo respondetur quòd hic absolute non dicitur quòd à partibus receptum fuisset, sed quòd papa confirmauit laudum, sicut iuste latum fuit, & à partibus receptum. & sic ista sunt verba narratoria summi pōtificis. Vel tertio respōderi potest, quòd partes hic receperunt laudum, vt hic dicitur, & talis receptio laudi non facit quòd valeat vt laudum prout tex. hic loquitur. Secus tamen videtur virtute pacti, quia nihil obstare videtur, quo minus laudum istud, quod erat nullum, virtute pacti, & contractus approbari potuisset, vt per gl. in d. l. ij. præalle. Et non videtur verum, quòd in ista quæstione iuris patronatus vitium non esset remissibile consensu partium, quia sicut valet compromissum factum inter laicos de causa iuris patronatus, vt hic, ita etiam laudum virtute pacti ratificari potuisset. Bene verum est in se quod Abb. hic dicit. Et notandum est ad limitationem glo. in dicta l. ij. vt non procedat quando talis sit materia quæ solum à consensu partium non pendeat. Facit text. in l. iuris gentium. §. si paciscar. ff. de pac. & in l. cum hi. §. si cum lis. & quod Ang. ff. de transa. cum simi. vt Sozi. scribit in præalle. consi. ccxx. colum. iij. Et hoc manifeste Doctor. volunt dum concludūt quòd sententia nulla non possit approbari vt sententia, q̄a hoc non est in potestate partium, vt valeat tanquam sententia, [a] vt no. Bart. in l. j. colum. j. qui pro sua iuris. Calde. in consi. viij. de re iudi. Card. in consi. lxxj. seriatim. in ij. dub. cum simi. vt tradunt Mod. in c. significasti. de for. compe. & idem Rom. in consi. clxxiij. pro decisione. in fin. & in consi. clxxv. dictum laudum. colum. ij. Abb. in consi. xcij. contra sententiam. lib. j. & consi. lxij. in controuersia. lib. ij. Alexan. in l. quod iussit. colum. fi. de re iudi. Aret. in consi. lvj. post absolutum. col. j. in fin. & Alex. in cōsi. cxxiiij. omissis superfluis. lib. j. ¶ 9 †Quarto ex dictis Abbatis colligitur hic, q̄ ecclesia accipitur pro iure patronatus. & sic videtur tex. hic pro eo quod not. Bald. & Paul. de Cast. in l. monumenta. C. de legat. 10 †vbi volunt quòd si patronus legauit ecclesiam, legatum valet, 11 quia ius patro. legare intelligitur. ¶ †Quinto, & vltimo ex dictis Abb. per istum tex. habetur q̄ inter laicos contendentes de iure patronatus, potest fieri compromissum, quod notandum est, 12 †quia licet transactio fieri non possit super iure patronatus. cap. præterea. de transa. potest tamen fieri compromissum. & bene 13 facit quod no. Pet. de anch. in consi. xxxiij. in causa. col. iiij. † Et tale compromissum debet fieri in ecclesiasticum, vt Abb. sentit, declarando tex. quòd iste vicedominus, in quem factum fuit cōpromissum, erat ecclesiasticus. & not. Mod. in c. quanto. de iudi. Sed tamē videtur, quòd etiam de ista quæstione iuris patronatus in laicum compromitti possit, vt notabiliter voluit Dom. in cap. j. §. cæteris. col. j. de cler. coniug. in vj. Et licet ipse loquatur in clerico coniugato, ratio tamen, quam adducit, generalis est, dum inquit, quòd ius patronatus cadit in laicum, & bene facit quod not. Pet. de anch. in consi. xxxiij. præallegato. & ad ea, quæ in contrarium adduci possunt, responsum fuit, prout dixi in d. cap. quāto. colum. iij. de iudi. ¶ In glo. fin. notandum est, dum glo. differētiam facit inter confirmationes, & priuilegia, & cum illa videntur transire doctores hic, & idem glo. in cap. quoniam abbas. in glo. fi. de offi. deleg. cum simi. & Roma. tradit in consi. ccxxxvj. circa propositam. Sed tamen ista differentia non videtur procedere, data paritate terminorum, quia, vt declarat Bar. in tract. ad reprimendum. in verbo, prout. illud, quod dicitur in cap. abbate sane. de verb. sig. allegato in glo. hoc procedit non solum in priuilegijs, prout ille tex. loquitur, sed in qualibet materia, quæ de sui natura ordinatur ad aliquid de nouo disponendum, quia tūc dictio, sicut, stat causatiue, & ponitur pro quia, & hoc late prose14 quuntur Moder. in c. ij. in ij. char. de rescri. ¶ †Postremo circa ea, quæ Abb. dicit de confirmatione, omissis alijs, de quibus supradictum est, dum Abb. concludit q̄ verbum confirmamus, prolatum simpliciter, videtur importare confirmationem ex certa scientia, nisi esset confirmatio contra ius. Ista conclusio repugnā tiam habere videtur, quia confirmatio ex certa scientia dispensatio dicitur, vt not. Bald. in cap. cum super. in prin. de causa pos. 15 & proprie. †Et sic videtur contra ius, cum dispensatio, sit iuris cō16 munis relaxatio, vt notatur per glo. vij. quæst. j. §. j. nisi rigor. † Et ideo dicendum videtur absolute quod verbum, confirmamus, prolatum simpliciter, non dicatur importare confirmationem ex certa scientia, sed in forma communi, vt diximus supra in rubri. respondendo ad rationem Abb. hic. Sed gratia breuitatis nō repeto, vbi videndum est.

ADDITIO.

a ¶ Syl. Al. Sententia. Idem in c. prudentiam. in ix. colum. de offi. deleg. in consi. cccclxxxviij. col. v.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio quando uideatur facta ex certa scientia.*
2 *Conuentio facta sub conditione si papa confirmabit ualet, sicut ualet matrimonium contractum sub conditione si papa dispensabit. Ista conclusio declaratur, & procedit, ut nu. 3.*
4 *Clausula sicut sine prauitate apponitur de stylo curiæ in omnibus confirmationibus.*
5 *Dictio, sicut, aliquando ponitur causatiuè.*
6 *Compositio facta super decimis an ualeat.*
7 *Transactio licet non ualeat in spiritualibus ualet tamen amicabilis cōpositio.*
8 *Compositio facta super quantitate decimarum, an ualeat sine auctoritate papæ, & nu. 10.*
9 *Decimarum remisionem solus papa facere potest, & quomodo intelligatur ista conclusio. nu. 11.*
12 *Instrumentum originale non est necessarium producere, ubi in confirmatione tenor rei confirmatæ insertus est. Ista conclusio ampliatur, & declaratur, ut nu. 13. & 15.*
14 *Actus qui aliàs non ualeret de iure communi, ex certa scientia papæ confirmatur.*
17 *Ista conclusio limitatur, ut hic.*
18 *In priuilegijs, uel priuilegiorum renouatione non requiritur citatio partis, quando scilicet fiunt ab eo, qui principaliter ea concedere potest.*

VEnerabilis. ¶ †Summatur, & diuiditur, vt per Abb. hic. ¶ Primo no. quòd quando in confirmatione tenor rei confirmate exprimitur, videtur facta cōfirmatio ex certa scientia. Et ad hoc iste text. allegatur, & notat etiam Abb. in cap. inter dilectos. col. vij. de fid. instru. in cap. examinata supra eo. & in consi. lxij. illud de iure. col. iij. Roman. in consi. cccxxvij. iste sunt. & in consi. cccxxxvj. circa propositam. Alexan. in consi. j. colum. xiiij. lib. v. Ex quo enim cō stat, superiorem habuisse notitiam rei confirmate, per illam insertionem videtur facta confirmatio ex certa scientia. Et hoc etiā procedit, secundum Abb. hic, post Anto. de Bu. si tali casu apponatur clausula conditionalis, sicut quia tunc, sicut ponitur pro quia. & idem Abb. dicit in dicto cap. examinata. in fi. & consi. lxij. præallegato. Et hoc intelligendum videtur stante veritate rei, prout in tenore inserto narratur, quia clausula, ex certa scientia, non purgat falsitatem narratorum, vt per Rotam in ij. decisione. eo. tit. in nouis. facit quod no. Bal. in l. fi. col. ij. C. sen. rescin. nō pos. 2 cum simi. vt dixi in c. j. supra eo. ¶ †Secundo nota quòd valet cōuentio facta sub conditione, si papa confirmabit, sicut etiam valet matrimonium sub cōditione si papa dispensabit, vt no. Abb. post alios in cap. super eo. de condi. appo. Et secundum Abb. hic. illa conditio si papa confirmabit, de confirmatione ex certa sciē3 tia intelligitur. †Et hoc videtur verum, quando actus aliter non valeret, prout Abb. loquitur. Secus videtur, si actus esset validus quia tunc secundum subiectam materiam videtur quòd de confirmatione in forma communi intelligatur, vt dictum fuit in rub. supra eo. Et tenendo quòd ista compositio, de qua tex. loquitur, valeret, dici potest quòd ista esset confirmatio in forma communi, quia erat facta conditionaliter, vt patet in tex. & insertio teno ris hic ponderatur, non ex necessitate, sed ad maiorem rei eui4 dentiam, vt hic dicitur, & etiam inferius declarabitur. ¶ †Tertio nota secundum Abb. hic, q̄ illa clausula, sicut sine prauitate, apponitur de stylo curie in omnibus cōfirmationibus. Sed hoc de iure non videtur verum, quia confirmatio ex certa sciētia debet fieri simpliciter, vt supradictum fuit in rubri. Bene verum est q̄ 5 confirmatio ex certa scientia, non alteratur, † licet dictio, sicut, apponatur, quia tunc illa dictio, sicut, ponitur causatiue, vt Abb. hic dicit post glos. hic, in verbo, sicut. in fi. Et idem no. glo. in cap. quoniam. abbas. in fin. per illum tex. de offic. deleg. Host. in sum. eo. ti. §. fi. in fi. & idem no. Bar. in tract. ad reprimendum. in verbo, prout. facit quod not. Bart. in l. eum, qui. § Iulianus. ff. de consti. pecu. Old. in consi. cxxj. ad primam quæstionem. in secundo dubio. Pau. de Cast. in consi. cccxxij. in causa decimali. cum si. vt tra6 dunt Mod. in c. ij. de rescrip. quorum dicta reassumunt Mod. in l. pen. C. de insti. & substi. & in l. admonēdi. ff. de iureiur. ¶ †Quarto, not. ex isto tex. iuncta glo. quòd valeat compositio facta super

decimis,intelligendo quòd auctoritas papæ hic non eſſet neceſſaria, valet enim talis compoſitio facta auctoritate epiſcopi, vel archiepiſcopi,vt no.Abb.per illum tex. in c.ij.in prin. de tranſac. & glo.fi.ibi dicit etiam hoc procedere in compoſitione non gratuita, vt quia non ſoluit totam decimam.& ſequitur Abb.in cap. veniens in ij.not.eodem titu. Et hoc maxime haberet locum in decimis præteritis, in quibus valet compoſitio, etiam ſine ſuperioris auctoritate vt not. per gloſſ. in cap. vt ſuper. de rebus eccle. non alienan. not.in cap.fina.de rerum permu.& idē Abb. tradit in cap.cum homines.de deci.& Domi.in cōſi.xvij. pro declaratione. de hoc videbimus in glo.¶† 7 In glo.j. nota quòd licet in ſpiritualibus tranſactio prohibita ſit, tamen amicabilis compoſitio fieri poteſt.& eſt tex.in c.ſuper eo.de tranſ. Et quomodo amicabilis compoſitio diſtinguatur à tranſactione eleganter declarat Abb.& latius Imo.poſt Ant.de Bu.ibi in fi.in d.c.ſuper eo. 8 ¶†Et ex dictis Abb.circa iſtam glo.concluſio eſt poſt Ioan.an.& alios,quòd ſuper quantitate decimarum non valet compoſitio, niſi facta ſit auctoritate papæ,quia agitur de remiſſione decimarum,† 9 quam ſolus papa facere poteſt in aliquo caſu,vt per glo.in cap.à nobis.vbi Abb.poſt alios.de decimis.& dixi conſi. cxiij. & idem tenent Ant.de Bu.Card.& Imo.hic.& idem Card.in clem. diſpendioſam.in xix.q.de iud. † 10 Sed huic concluſioni obſtare videtur tex.allegatus in glo.in cap.ſtatuimus.de tranſact. vbi valet amicabilis compoſitio facta ſuper decimis, etiam cum laicis, ex ſola auctoritate epiſcopi, vel archiepiſcopi. & glo. ibi tenet hoc procedere, etiam ſi de quantitate decimarum remittatur. Imol. ibi mouet difficultatem de iſto dicto Ioan.an. hic, quod in contrarium videtur.& reſpondet quòd ille tex.intelligitur, quando hoc fieret ex cauſa, vt quia ille, cui fit remiſſio, eſſet pauper. & idem videtur tenere Abb.in d.cap.ſtatuimus.in glo.fina. vbi late diſtinguit.Sed iſta videtur magna reſtrictio ad illum text. qui ita generaliter loquitur.Et videtur concordare cum iſto text. prout glo.allegat hic, & glo. in d. cap. ſtatuimus.ſequitur ibi Hoſtien. Abb.& Archiepiſcopus Florentinus in ij. parte ſummæ tit.iiij. c. iij.§.fi.in fi.& idem habetur in ſupplemento Piſanellæ in verbo, deci.ne.j.col.fi.Et tenēdo iſtam opinio. quæ videtur habere ęquitatem,non obſt.tex.hic,quia non negatur hic,quin valeret compoſitio facta auctoritate epiſcopi,licet actum fuerit ad maiorem cautelam quòd confirmatio papæ interueniret. Non obſt. ꝙ iſta eſſet confirmatio ex certa ſcientia,quæ arguit quòd compoſitio prius facta non valeret,quia primo negari poteſt quòd eſſet confirmatio ex certa ſcientia,ſed potius erat in forma cōmuni, quia facta fuit conditionaliter,vt hic dicitur,& ad maiorem rei euidētiam tenor rei confirmate inſeritur.Nā in iſto modo loquendi videtur tex.innuere quòd confirmatio facta ſimpliciter in forma communi,ſufficiens fuiſſet in iſto caſu.Præterea, & ſecundo dato quòd confirmatio ex certa ſcientia fuiſſet, non per hoc infert ꝙ compoſitio prius facta non valeret, quia nihil repugnat, quin etiam ſuper actu valido confirmatio ex certa ſcientia fieri poſſit, licet non videatur neceſſaria.† 11 Non ob. ꝙ ſolus papa poſſit decimas remittere,quia illud verum eſt, & intelligitur per viam priuilegij,ſi hoc fieret in re clara.Secus videtur ſi per viam compoſitionis remiſſio fiat pro parte,& non in totum,vt per glo.in d.c. ſtatuimus.Nam tali caſu potius ex officio, & diſpoſitione ſuperioris,quàm ex conuentione partium videtur fieri,vt in ſimili eſt bonus tex.in cap.niſi eſſent.de præben.& no.Abb. in c. quæſitū. in fi.de rerum permu.& in cap.non ſatis.in fin.de ſimo.& Pet.de anc.conſi.cclxxx.quæſtio proponitur.cum ſi.vt dixi in cōſi. cxliij. ad plura.¶† 12 In glo.ij. colligit,vt Abb.hic, dicit limitatio ad illud, quod hr̄ in auct.ſi quis in aliquo.C.de eden.ꝙ ſi in confirmatione tenor rei confirmate inſertus ſit,talis relatio facit fidem, licet originale non producatur.Ad idē eſt glo.pe.in c.ſi Romanorum. xix diſt.in c.abbate.de ver.ſig.Et tradit Abb.poſt Inno.& alios in c.inter dilectos.col. vij.de fi.inſtru.vbi inquit quòd inſerto tenore videtur facta confirmatio ex certa ſciētia, vt hic habetur. ideo probat abſque eo, quòd originale exhibeatur.& idem no. Spec. in titu.de inſtru.edit.§.nunc videndum.col.ij. vbi quidam diſtinguunt.& in ver.quid ſi conceſſum. & Card. in conſi. cxviij. duo ſunt videnda.col.ij.cum ſi.vt tradunt Mod. in d.c. inter dilectos. colū.v. Rom.in conſi.cccxxvj.circa propoſitam conſultationem. col.j.† 13 Et ampliatur iſta cōcluſio ſm Abb.hic poſt alios,vt talis inſertio faciat fidem,ēt ſi inſerta ibi eſſet cōtra ius cōe, quia Papa vr̄ diſpenſare confirmando ex certa ſciētia.Et ſic colligitur ſecūdum Abb.hic,ꝙ confirmando ex certa ſcientia,diſpenſatio dicitur,& hoc notat Bald.in cap.inſuper.in prin.de cauſa po.& propri,† 14 Et ad hoc facit,quia actus,qui aliàs non valet iure cōi,ex certa ſcientia papæ confirmatur, vt per glo.in d. cap. ad hæc. & ibi Abb.de reſcrip.& not. Bart. in l. conficiuntur. §. codicilli. de iur. cod.Et quia clauſula,ex certa ſcientia,habet vim clauſule de plenitudine poteſtatis,vt not.Bald.in l.eos.in princi. C. de appella. Abb.in d.cap.ad hæc.de reſcrip.cum ſimi.vt ibi dictum fuit.† 15 Et ſupradicta concluſio intelligitur,quando fuit facta confirmatio inſerto tenore de conſenſu partium,alias non faceret fidem de tenore compoſitionis,vt Abb.hic poſt alios dicit. Sed aduertendum eſt,quia ſi de conſenſu partium inſertio facta fuiſſet, facere fidem,& auctoritas ſuperioris non requireretur,vt not. Abb. in c.Albericus.colum.fin.verſi.aduerte tamen.de teſti. cum ſimi. vt per Moder.in cap.fin.in prin.de fide inſtru.Et ideo non videtur quòd conſenſus partium neceſſarius ſit. Bene verum eſt, ꝙ 16 citatio partis requiritur ī tali inſertione,†vt not.Abb.in c. abbas. de verbo.ſigni.& in dicto cap.Albericus.cum ſimi.vt per Moder. ibi in princi.& Bart.& Doct.in auct.ſi quis in aliquo. C. de eden. 17 †Illud tamen,quod dictum eſt de conſenſu partium , & citatione partis,limitatur per Abb.hic, in fin. ſecundum notata in clemen.literis.quæ eſt clemen.j.de proba.quaſi Abb.velit quòd ſtaretur aſſertioni papæ aſſerentis de tenore compoſitionis per eū inſerto,vt videtur in d.clemen.j.Sed tamen hoc non videtur verum in pręiudicium partis,quę debuit citari,quia non ſtatur aſſertioni papæ in pręiudicium alterius,vt not.Abb. in dicta clem. j.in fin.Et quę ſupradicta ſunt bene procedunt in inſtrumentis, 18 quę inſeruntur.†Secus eſt in priuilegijs,vel in renouatione priuilegij,quam papa facit, etiam partibus non vocatis,vt dicūt Ant. de But.Cardi.& Imo.poſt Hoſtien.hic,& no.Abb.in cap.ex parte.in iij.not.de priuilegijs. vbi inquit ꝙ quando fit renouatio ab illo,qui poteſt principaliter priuilegium concedere, citatio non requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Occaſio aliquando in malam partem accipitur pro falſa excuſatione.*
2 *Occaſio quandoque accipitur pro cauſa impulſiua.*
3 *Occaſio ea dicitur,quæ non eſt ordinata ad effectum de quo agitur,ſed accidētaliter,& à caſu illud contingit.*
4 *Quæri de aliquo,& quæri de eius occaſione differunt.*
5 *Legatus non poteſt unam eccleſiam eximere de poteſtate ordinarij, limitatur ut nu.7.*
6 *Epiſcopus non habet poteſtatem concedendi exemptionem in totum in aliqua eccleſia ſua diœceſis.*
8 *Patriarcha habet ſuam diœceſim,& prouincias ſub ſe.*
9 *Patriarcha eſt ſupra epiſcopos.*
10 *Archiepiſcopi dicuntur ſuffraganei patriarcharum.*
11 *Ad patriarcham appellatur ab archiepiſcopis.*
12 *Patriarcha non facit gradum in negligentia archiepiſcopi.*
13 *Subditi debent præſtare reuerentiam ſuis ſuperioribus , etiam ſi ab ipſorum iuriſdictione exempti eſſent,limitatur tamen ut nu.15.*
14 *Monaſterium exemptum à iuriſdictione epiſcopali, tenetur tamen reuerentiā epiſcopo exhibere.*
16 *Abbates & monaſteria ſubijciuntur epiſcopo de iure communi.*
17 *Integrè,hoc uerbum, qualiter intelligatur.*
18 *Maritus qui promittit dotem integram reſtituere, uidetur promiſiſſe totam dotem reſtituere ſine aliqua diminutione,unde excluditur ab ea parte lucri, quæ ſibi ex forma ſtatuti obueniebat.*
19 *Legatus de latere,an poſſit unire eccleſias ſuæ legationis.*
20 *Legatus de latere eſt ordinarius in loco ſuæ legationis.*
21 *Legatus de latere poteſt omnia quæ poteſt epiſcopus, uel archiepiſcopus in ſua diœceſi.*
22 *Legatus de latere, an poſſit aliquid facere in præiudicium epiſcopi, uel alterius.*
23 *Legatus de latere poteſt præiudicare ordinario in conferendo.*
24 *Confirmatio etiam ex certa ſcientia facta non uidetur confirmare actum in præiudicium tertij.intellige & declara,ut nu.26.*
25 *Reſcriptum quando reſpicit præiudicium particularis perſonæ,non ſufficit clauſula,ex certa ſcientia.declara,ut nu.26.*
27 *Priuilegium exemptionis derogat iuri ordinarij abſque eo ꝙ de tali iure ſit facta aliqua mentio.*
28 *Papa an & quando poſſit deponere epiſcopum ſine cauſa,& nu.31. per tot.*
29 *Papa in beneficialibus liberam habet poteſtatem.*
30 *Papa in beneficialibus habet pro ratione uoluntatem.*
32 *Surrogatum non ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur quo ad cauſam efficientem.*

SVa nobis. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Abb.hic. ¶† 1 In tex.ibi,occaſionem, occaſio hic in malam partem accipitur pro falſa excuſatione.Ad idem text.in cap.ſolitę in princi.ibi, nō cauſam,ſed occaſionem prębuit.de maio.& obe.Abb.ibi. Facit tex. in cap.j.de iureiur.in vj. in cap. ſtatutum.§.inſuper. & ibi Domi. in pe-

2 in pe.not.& de rescr.in vj.† Et quandoque etiam occasio [a] accipit
a pro causa impulsiua,c.j.vbi Abb.in ix.not.vt ecclesiastica benefi-
cia.Facit tex.in c j.§.porro.ibi,causam seu occasionem.de sta.mo
3 nacho.in vj.†& in effectu videtur ꝙ occasio illa dicatur, quæ non
est ordinata ad effectum, de quo agitur, sed accidentaliter, & à
casu illud contingit.l.fi.§.sed cum in secundam.C.de fur.l.rescri-
ptum.§.j.ff.de distrac.pigno.l. generaliter. §. si quis alienum. ver.
4 plane.ff.de fideicommiss.liber.† Et ideo aliud est,quæri ex aliquo
aliud est, quòd de eius occasione quæratur,vt not.Bart. in l. fori.
5 C.de diuer.iudi. ¶†Primo,nota quòd legatus non potest vnam
ecclesiam eximere de potestate ordinarij,vt Abb.hic dicit. Et ad
hoc istum text. Specu.adducit in titu. de leg.§. nunc ostenden-
6 dum.versi.xj.†Et hoc idem est de episcopo, qui non habet pote-
statem concedendi exemptionem in totum in aliqua ecclesia
suæ diocesis,vt no.Ioan.And.& Abb.post alios in cap.cum vene-
rabilis. de censibus. Cald.in consi.xj. in titu. de rebus eccle. non
alie.Fede.in consi.ccxlvij. casus talis est.& idem Abb.in cap.cum
olim.el ij. de priui.& in cap.cum inter.de re iudica.cum simili. vt
7 late tradunt Moder. ibi.†Ex quibus patet,istam esse magis com-
munem opinionem,quæ sane intelligitur, & procedit, nisi con-
firmatio papæ interuenisset,vt not.Abb.in dicto cap. cum vene-
rabilis.de censibus. post glo.ibi,& alios.per text.in cap. constitu-
tutus.de religio. domi.vbi glo.& Abb.idem dicit. Et hoc intelli-
gitur de confirmatione facta ex certa scientia, quia actus nullus
confirmari debet, per ea,quæ dicta sunt in cap.j.supra eo. & hoc
in terminis Specu.dicit in titu.de leg.§.nunc ostendendum.in di-
cto versic.xj. Et subijcit Abb.hic, quòd legatus, etiam de latere,
regulariter non potest aliquid facere contra ius commune, de
quo videndum est in locis allegatis per Moder. in cap.j. de re-
8 scrip. vbi dictum fuit. ¶†Secundo,nota quòd patriarcha habet
suam diœcesim, & postea prouincias sub se. Dicitur enim pa-
triarcha summus patrum.xxj. distin.cap. cleros.& patriarcha,&
9 †primas in effectu, idem sunt, vt dicitur xcj. distin. cap. j. & pa-
triarcha est supra archiepiscopos,cap.antiqua.de priui.vbi Abb.
in iiij.not. dicit, quòd sicut episcopi dicuntur suffraganei archie-
10 piscoporum,†ita archiepiscopi dicuntur suffraganei patriarcha-
11 rum.†Et ideo ab archiepiscopis ad ipsos appellatur, vt no. Abb.
12 in cap. antiqua.in ij.colum.†Est tamen notandum quòd patriar
cha non facit gradum in negligentia archiepiscopi, vt not. Imol.
in clem.fi.de beneficio.colum. ij. versi. tertio quærit. de præben.
13 ¶†Tertio not.quòd subditi tenentur superioribus suis reueren-
tiam præstare. Et intantum hoc procedit quòd licet exempti
sint,ab ista tamen reuerentia non liberantur.l.fin. C.de bon.lib.
vbi Bald.colum.fin.versi.item per hunc tex.in verbo, reuerentia.
14 refert Oldra.†respondisse archiepiscopo Rauennati,quòd exem
ptum monasterium à iurisdictione episcopali tenetur tamẽ ex-
hibere reuerentiam episcopo,& illi re obuiam secundũ consue-
tudinem,& idem Ang.dicit in l.si hac.§.patronum.per illum.tex.
ff.de in ius voc. Ang.Imo.& Alex.in l.alia.§.eleganter. in princ.ff.
solu.matrimo.cum simi.vt tradunt Moder.in cap.cum inter. col.
15 ij.de re iudica.& in cap.cum non liceat. colum.j. de præscri.† Et
forte non videtur hoc procedere,quando exemptio facta sit ple
no iure à summo pontifice,vt Abb.tradit in d.cap.cum inter.co-
lum.iiij. versi. in tertio membro. cum similibus, vt de isto verbo,
pleno iure, tradunt Moder.in cap.auditis.colum.iij.de præscrip.
16 ¶†Quarto nota quòd monasteria, & abbates subijciuntur epi-
scopo,& diœcesano de iure communi. ad idem tex. xviij. quæst.
ij.cap.abbates. cum similibus allegatis per gloss. ibi,& not.Abb.
per illum tex.in cap.j.in prin.de statu monacho. not.in cap. con-
querente.de offic.ordina.in cap.cum venerabilis.de religiosis do
mibus.facit text.in cap.j.de supplen. negligen.præla.& in c. cum
17 contingat.de æta.& qualita.¶†Quinto,& vltimo not.quòd ver-
bum,integre,intelligitur sine aliqua diminutione, vt ex his ver-
bis præcedentibus hic colligitur.Et ita istum tex.not. Cardi.hic.
ad idem est tex.in l.ij.§.ad filiorum.ibi,integrum,nullaq; ex par
te diminutum dominium.C.quando,& quibus quarta pars de-
beatur.lib.x.& in l.si quando.la j.C.de bon.vacan.lib.x.& in l.de-
cem.in fin.ff.de fideicommiss.liber.& in clemẽ.dudum.§. verum.
cum glo.in verbo,integre,de sepult.& not.Ang. in auct. de hęre.
& falci.§.si vero expressim.col.j.facit tex.in l.fin.C. ad leg. Falcid.
cum similibus,vt Alexan.scribit in consi.cxlj.viso testamento.co-
18 lum.fina.lib.ij.†Et ad hoc adduco ꝙ notabiliter voluit Bald. in l.
quod nomine.circa fin. versic. sed quid si ex consuetudine. ff. de
conditio.indebi. vbi inquit quòd si maritus promittit dotem in-
tegram restituere, propter illud verbum, integram, videtur pro
misisse restituere totam dotem sine aliqua diminutione.Et ideo,
b secundum eum, excluditur [b] maritus ab illa parte lucri dotis,
quæ sibi ex forma statuti competebat. & idem tenet Bald. in di-
cta l.fina.C.ad leg. Falci.per illum tex.& not.Rayn. in l. post do-
tem.& ibi Alexand.in fin. ff.solu. matri.& idem Alexan.sequitur
in consi.v. circa primam.colum.fina.lib.iij. & in consi. cxxxiij.su-
19 per quæsitis.colum.iij.lib.v.¶†Expeditis notabilibus domi.Abb.
prosequitur quæstionem videlicet, nunquid legatus de latere
vnire possit ecclesias suæ legationis.Innocen. quem Abb. refert
videtur residere in opinione negatiua, videlicet, quòd non pos-
sit,quam late firmauit Fede.in consi.Reuerendus in Christo pa-
ter.& Ant. de Butr. hic plene refert, & sequi videtur. Sed con-
trarium, videlicet quòd immo possit.tenet Spec.in titu. de lega.
§.nunc ostendendum. versi.v. dummodo non inferatur præiu-
dicium diœcesano, prout dicitur hic, & sequitur. Ioan. and. in
additio. Specu.in versi.præallegato. & idem tenet Rota in de-
cisio.iij.in titu.de officio lega.in antiquis.& idem habetur in pri-
ma & secunda decisione, eod. titulo in nouis. Et istam opinio-
nem Abb. hic finaliter approbat, & idem Abb. in cap.sicut vni-
re.colum.secunda versi. extra gloss. quæritur. de excessio. præla.
& Imol.in clemen. ne in agro. in gloss. in verbo, ordinarios. in
fin. de statu mona. Et secundum istam opinionem consuluit
aliàs collegium Papiense vt refert Cardin.hic. Ex quibus patet
istam esse magis communem opinionem. Et fundamentum po
tissimum videtur,quia si episcopus potest dictum capitulum sic
20 vnire. †ergo videtur quod etiam legatus possit, quia etiam ipse
ordinarius est in loco suę legationis.cap.ij.de offic.lega. in sexto.
21 †Et potest omnia, quæ potest episcopus, vel archiepiscopus in
sua diœcesi,vt not.Specu.in dicto §. nunc ostendendum. versic.
præmissa autem omnia, post versiculum lxxxix. & Abb. hic re-
fert.Est verum quòd Federicus negat tale argumentum,vt etiam
22 recitat Abb.hic. sed nihil adducit quod efficaciter vrgeat.† Pro
opinione tamen Fede. facit vna ratio, ad quam Docto. non re-
spondent,videlicet quia legatus non potest aliquid facere in prę
iudicium episcopi,vel alterius,vt not. Abb.hic post Specu. in tit.
de lega.§.nunc ostendendum.versicu. lvij.Sed responderi potest
hoc habere locum in alio præiudicio iuris quęsiti. secus in isto
præiudicio videtur,vt notatur per Rotam in dicta iij.decisione in
23 antiquis.†Et hoc patet, quia sicut potest ordinario præiudicare
in conferendo. ergo pariter idem videtur in vniendo. ¶ In glo.
vnica in prin.ibi,in forma communi. Abb.hic videtur tenere cõ-
trarium.quòd immo esset confirmatio ex certa scientia, quia,se-
cundum eum,tenore inserto facta videtur. Sed hoc non bene
probatur hic,quia licet dicatur quòd Papa collationem confir-
mauerit,non sequitur quòd tenor illius collationis insertus fuis-
set.Et quia cum text.hic loquatur simpliciter de confirmatione,
in forma communi intelligitur c.ex parte. cum glo. de constitu-
tio.Et dictum fuit in rub.supra eod.Bene verum est quòd etiam
tex.iste haberet locũ,licet facta fuisset confirmatio ex certa scien
tia, vt Abb. hic concludit.Ex cuius dictis habetur notabilis con-
24 clusio,†quòd confirmatio,etiam facta ex certa scientia, non vi-
detur confirmare actum in pręiudicium tertij. Et hoc idem vo-
luit Bald.in prælud ijs feudorum. colum.xiiij.versicu. idem dicit
25 And. de Iser. †vbi concludit quòd quando rescriptum respicit
præiudicium particularis personæ,non sufficit clausula,ex certa
scientia.& sequitur Aret.in consi.xv. reuerendissime pater.col.v.
& bene facit quod no.Bald.in l.fina.col.ij.versi.dicas etiam.C.de
sen.rescin.non pos.Alexan.illum refert,& sequitur in consi.xxiij.
viso.col.fin.lib.v.& in consi.cxxv.viso titu.in fin.lib.ij. & idem tra
26 dit Pau.de Cast.in consi.clvij.quæstio ista vertitur.col.fi.†Et præ-
dicta conclusio sane intelligitur, quantum ad præiudicium epi-
scopi,vel tertij.de quo non constat papam cogitasset. Secus vide
tur in præiudicio tertij. de quo cogitauit. Gratia exempli, in ca-
su nostro respectu collationis,quia per vnionem episcopus pri-
uatur collatione in futurum. Et quo ad istud præiudicium colla-
tionis, de quo necessario Papa cogitauit, præiudicium infertur
27 episcopo ex tali confirmatione. †Et ad hoc facit, quia videmus
in priuilegio exemptionis, per quod derogatur iuri ordinarij
absque eo quòd aliter sit facta mentio de tali iure,vt no. per glo.
in c.cum olim.el j.vbi Abb.post alios.de priuileg. & eodem mo-
do in priuilegio decimarum,vt not.Ioan.and.Card.& Abb.in c.
28 dudum.de priuileg.& dixi in consi.cxiij.¶†Postremo Abb.pro-
sequitur quęstionem.an papa possit deponere vnum episcopum
sine causa. Gloss. in cap. per principalem .ix. quæstio. iij. tenet
simpli-

ADDITIONES.

a ¶Occasio. Vide Dec.in l.certi condictio.in prin.ff.si cer.pet.

b ¶Excluditur. Sed hoc non puto verum,nisi aliter constet de mente.

29 simpliciter quòd sic. †Et ad hoc facit, quia papa in beneficialibus liberam habet potestatem cap. ij. in fin. de præben. Et quia episcopi instituti sunt de iure positiuo, vt notatur in cap. olim. xcv. 30 distin. †Ergo videtur quòd tolli potest per pœnam, vt primo arg. Abb. hic. Nam in beneficialibus papa habet pro ratione volun- 31 tatem. †ideo ad libitum eius potest prælato auferre titulum beneficij, vt Domi. dicit per gloss. ibi, in c. si gratiose. colum. pen. de rescrip. in vj. & in terminis glo. in d. cap. per principalem. Quod etiam sine causa papa possit, tenet Card. in clemen. j. in vlt. not. vt lit. pen. cum simi. vt tradunt Moder. in cap. quæ in ecclesiarum. in xij. colum. de constitu. Sed tamen contrarium late Abb. hic concludit, videlicet, quòd papa nō possit sine causa, per rationes plures, quas inducit. & idem Abb. concludit in disputatione incipiente. Episcopus, & quidam rector. in primo dubio. col. x. versi. venio ad secundum casum. & idem tenet Cardi. in consi. cxlij. videtur dicendum. colum. ij. vbi dicit gloss. in dicto cap. per principalem. procedere quando hoc papa faceret ex causa. Et eodem modo illam glo. limitat Rom. in consi. cccxlv. circa primum. colum. vj. versic. ex his ergo. cum simi. vt late referunt Moder. in dicto cap. quæ in ecclesiarum. de constitutio. Et in ista opinione negatiua ibi resident per rationes Abb. hic. & ista opinio vera videtur, & bene procedit de potestate ordinaria, sed de potestate absoluta videtur quod etiam sine causa papa hoc facere possit quia Imperator hoc potest in temporalibus de plenitudine potestatis, vt no. Ang. in l. item si verberatum. j. de rei vendi. cum simi. vt dixi in dicto cap. quæ in ecclesiarum. à fortiori hoc poterit papa in beneficialibus, in quibus maiorem habet potestatem, vt notabiliter declarat Paul. de Cast. in consi. cclxxxij. facto præsenti. cum concor. vt per Moder. in dicto cap. quæ in ecclesiarum. & distinctionem quam supra dixi, ponit Anto. de But. in cap. constitutus. colum. iij. de relig. domi. & hoc idem tenet Domi. in consi. liij. Gregor. duodecimus. colum. ij. in princ. vbi glo. in dicto cap. per principalem. dicit procedere etiam sine causa. Et hoc de potestate absoluta, ex eo quod notat idem Domi. in consil. xxxvj. casus talis est. colum. fin. dum allegat cap. proposuit. de concef. præben. Et tenēdo istam opinionem, non obstant rationes Abb. quia vnico verbo responderi potest quòd procedunt de potestate ordinaria, non autem de plenitudine potestatis. Et vlterius etiam specialiter responderi potest. Et primo dum arguit quòd episcopus non possit absque eius consensu remoueri, per cap. inter corporalia. de transla. epis. respondetur quòd illud totum ibi dicitur eo respectu, quòd summo pontifici illud reseruatum sit, qui tanquam vicarius Christi habet potestatem transferendi episcopum, vt ibi dicitur. Et nos loquimur hic in summo Pontifice. & sic ille text. videtur probare contrarium, quòd ipse Romanus Pontifex possit. Non obstat quod dicitur de Apostolis. Et quòd sicut Petrus non potuisset vnum Apostolum remouere, ita nec Papa vnum episcopum, quia episcopi surrogati sunt loco Apostolorum c. in nouo. xxj. distinctio. nam argumentum hoc non videtur bene procedere, cum Petrus ipse non constituisset Apostolus, sed Christus. & licet Petrus esset Christi vicarius, non tamen potuisset venire contra factum Domini, argumen. l. si hominem. ff. mandati. Secus videtur in summo pontifice, à quo ordinati fuerunt episcopi, quorum[a] institutio est de iure positiuo, vt in simili arguit Bart. in l. ex hoc iure. ff. de iustitia, & iure. & dixi in rubrica de appellationibus. & facit text. in l. ab emptione. & quod ibi Bart. ff. de pact. & quod notat Pet. de anch. in consi. ccclj. in quæstione. Non obstat ꝙ episcopi sunt lo- 32 co Apostolorum, †quia surrogatum non sapit naturam eius, in cuius locum surrogatur, quo ad causam efficientē, vt not. Bar. in l. j. §. & hæc actio. ff. si quis in testamento liber esse iussus fuerit. ¶Et ex his expedita sit hæc vltima decretalis. Et finis sit huius tituli &c. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶Quorum. Vide late per Pau. in dispu. j. And. de Iser. de capitu. Corra. in vsi. feu. Ro. in consi. ccccclxvii. & vide xxj. q. j. cap. videntes. & xcix. dist. c. j. & lxxx. dist. c. cum illis.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non debent mendicare in opprobrium clericatus.*
2 *Continuationis natura est quòd ad proxima referatur.*
3 *Continuatio quando toleretur ad remota.*
4 *Altari seruiens de altari uiuere debet.*
5 *Promotionis ordo est ut fiat de minori ad maius.*
6 *Prior nominatio non semper arguit maiorem dignitatem.*

De præbendis. Rubrica.

Difficile est his temporibus vt scribendo quis laudem assequatur. Nam si ea quæ maiores nostri varijs in locis tradiderunt, in vnum colligere quis velit, hoc quidē laboriosum fuit olim. In præsentiarum ad modum facile, & nulla pœnitus commendatione dignum videtur. Si quis vero ingenij subtilitate, ac proprijs inuentionibus famam sibi vendicare contendit, difficilimum est, post tot antiquorum exquisita ingenia, aliquid noui in medium promere, quod laudem mereatur, ac illud non omnibus contingit, sed paucis, quos equus amauit Iupiter, à quibus longo interuallo me alienum esse plane intelligo. His rationibus ab hoc scribendi munere libenti animo abstinuissem, tamen vt vobis aliqua ex parte satisfaciam, quibus ex merito nihil, quod meę qualiscunque facultatis sit, denegare possim, pauca quædam sub breui compendio reponam ad interpretationem eorum, quæ do. Abb. hic scribit. Non ꝙ velim transcribendo verbosos commentarios facere, sed paucis quãq; additis, in illis pręcipue insistam, in quibus dubitari contingit.

Pro solito more hæc rub. Pręcedentibus sic continuatur. 1 † Nã supra de vi. & honesta. cler. tractatum fuit, verum quia clerici viuere non possunt sine pręb endis, ne in opprobrium clericatus mendicent. xciii. distin. c. diaconi sunt. colũ. ij. merito competenti ordine hęc rub. subijcitur, secundum Io. and. quem post alios sequitur Anto. de But. Abb. & Mod. Solus Ioan. de Imo. hic ab ista communi continuatione recedit ex eo, ꝙ à remotis fieri visa est. 2 †Et continuationis[a] natura est, vt vno contextu, & ad supra proxime præcedentia referatur, vt no. in l. ij. ff. de stat. homi. facit tex. in l. continuus. in princ. ff. de verbo. obli. Sed ab hac impugnatione, quod dictum est, de facili potest defensari, quoniam tituli, qui sequuntur post titulum de vi. & hone. cle. habent materiam conformem ad illum titulum, qui cum istis continuatur, 3 †vnde tali casu toleratur continuatio ad remota, vt est tex. in l. j. in prin. si tab. test. & probatur insti. de lega. in prin. Prædicta tamen continuatio duplici ratione non satisfacit. Prima, nam rubrica duas partes ęque principales complectitur, de pręben. & dignitatibus. Illud ergo, quod consideratur, & dicitur quòd clerici honeste viuere non possunt, nisi habeant præbendas, ista ratio respicit tantum primam partem rubricæ de præben. ad alteram vero partem principalē de dignitatibus non adaptatur, quia clerici bene honeste viuere possunt sine dignitate. Secunda, quia nō videt̃ verum ꝙ cōstituatur præbenda, ne clerici cogantur mendicare. Nam attenta hac ratione clericis abundantibus ex patrimonio, nō deberētur, quod falsum est, cum omnibus clericis indistincte ea ratione cōferantur, 4 †quia qui altari seruit, de altari viuere debet. in c. cũ s̃m. j. eo. xij. q. j. c. ex his. & videbimus in c. episcopus. j. eo. Et istis rationibus non vr̃ procedere alia cōtinuatio, quã ipse Imo. hic tradit. vnde magis placet illud, quod vltimo loco ponit. Istam cōtinuationem posuit Host. in summa huius tituli, vt dicamus. Supra visum fuit de his, quæ respiciunt personam clericorũ, in tit. de vi. & ho. cle. cum alijs titulis sequentibus, nunc tractãdum occurrit de pertinentibus ad res, & bona ipsorum clericorum. Et ideo ponitur hic rubrica de præbē. & digni. & pro ista cōtinuatione est tex. insti. de re. diui. in prin. iuncto tex. §. fi. de iu. na. gen. & ciui. ¶ Vltimo prætermissis aliquibus quæ tradunt Mod. late in cap. cum M. de consti. vbi videndum est, quę hic applicari possint. ¶ Not. ꝙ in rub. prius dicitur de præbē. quã de digni. ad denotandum ordinē promotionis, s̃m Imol. hic, qui est 5 † vt fiat de minori ad maius, vt no. in c. legimus. xciij. dist. in fi. vbi qui prouehitur, à minori ad maius prouehitur. 6 ¶†Ex quo infero ꝙ non semper ex priori nominatione[b] dignitas arguitur, iuxta glo. in c. bene quidem. xcvj. dist. in ver. Mediolanensi. & in c. quorundam. eo. ti. in vj. quod seruit ad ea, quę dicam in c. auaritię. j. eo.

ADDITIONES

a ¶Continuationis. Adde ꝙ continuatio proprie non fit, nec cadit de rubrica ad rubricam, nec de lege ad legem, nec de vno titulo ad alium titulum, quia continua non dicuntur, nisi vbi eorum extrema sunt idem & continua dicuntur simul se tenentia, & continuare idē est quod simul se tenere, vt probat Io. Bad. de Plot. in l. si quando. nu. 5. ver. continuatur. & nu. 6. ver. nunc quæro. & nu. 7. versi. ego autem dico. C. vnde vi.

b ¶Nominatione. Vide eundem Dec. j. eo. in c. auaritiæ. & s. de appel. in c. Nicolao. in rub. ff. si cer. pe. nu. 13. Facit quod dicit Ias. in l. j. in prin. & ibi Fran. Ripa. ff. de verb. obl. quibus in locis arguunt pro priore nominato, sed non concludit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Successio iure consanguinitatis non datur in bonis ecclesiæ.
2 Populus,& clerus an sint diuersa.
3 Populi appellatione non veniunt clerici,& quando.
4 Copula ponitur inter diuersa.
5 Interdicto clero,populus non interdicitur.
6 Laici,& clerici sunt species oppositæ.
7 Monachorum appellatione Abbas includitur.
8 Genus non influit in speciem expressam.
9 Genus ponitur pro specie.
10 Episcopatus est dignitas,seu culmen dignitatis.
11 Episcopi nõ includũtur sub dispositione,quæ de habentibus dignitatem simpliciter loquitur.
12 Indefinita non æquipollet vniuersali,quando diuersa ratio reperitur.
13 Verba accipiuntur secundum quid , non simmpliciter , vt intentioni deseruiant.
14 Intelligitur,hoc verbum,sonat improprietatem.
15 Etiam,implicat casum magis dubitabilem.
16 Populi appellatione veniunt aduenæ,& forenses.
17 Districtualium appellatione veniunt clerici.
18 Officialium populi appellatione.veniunt episcopus,& eius vicarius.
19 Priuilegium à sede apostolica emanatum competit tantum clericis , & quando.
20 Priuilegium contra ius commune solet strictè inter pretrari.
21 Poduli appellatione de proprietate venit clericus.
Et in materiam competenti solum clericis , illi tantum continentur numero.22.
Et in competenti tantum laicis,clerici non veniunt,nu.23.
In materia indifferenti veniunt laici,& clerici.nu.24.
25 Bona ecclesiæ ex vinculo consanguinitatis non competunt,nec etiam iure alicuius successionis.
26 Eligi prohibentur plures de eadem domo in eadem dignitate , successiue.
27 Consanguinei largo modo accipiuntur , & qui sint propriè consanguinei , remissiue.

1 VT nullus. †In bonis ecclesiæ non succeditur iure consanguinitatis.hoc dicit ¶†Primo not.ibi,in clerico,siue populo , quòd populus,& clerus ponuntur vt diuersa.Et ideo secun 2 dum Anto.de But.Imol.& Abb. post † alios bene 3 colligitur quòd appellatione populi[a] non veniunt clerici.Et hoc modo simpliciter probatur in c.ex parte.el.primo ibi,clerum,& populum.infra de priui.in cap.in nomine domini. xxiij.distinct.& in cap.qui in aliquo.lj.dist.ad idem tex.in ca.vbi periculum.§.super his.de elect.in sexto & in c.primo de censi.e. lib.& in clem.ne plerisque.de elect.& bonus tex.in c.nullus episcopi.xlij.distinct.facit text.setima distin.in cap.nulla ratio. Cum. 4 enim in iuribus præallegatis inter clerum † & populum copula interponatur,colligitur quòd tanquam diuersa se habent , iuxta not.per gloss.in rubr.ff.de iur.& fac.igno.Et ideo bene infertur quòd appellatione populi clerus non contineatur.Et ne proprijs laboribus quis fraudet̃,prædicta iura allegãt Mod. in c.ecclesia sanctæ Mariæ in secunda Card.in quarta colum.supra de const. Addo tex.in c.quod sicut.de elect.in c.fi.de ferijs.& lxiij.dist.in c. nosse.xciij.dis.in c.miratus.& in cle.j.de reli.& vene.sanc.ibi,tam clerici,quàm populi. Ex quibus omnibus comprobari videtur quod dicit Card.in d.clem.in plerisque,in princ.quòd nunquam sub nomine populi venit clerus,nec contra,& si contrarium reperitur,in aliquo casu speciali procedit illud.Secundo hoc idem probatur xij.quæst.prima in cap.duo sunt vbi dicitur quòd duo sunt genera Christianorum,clerici & laici.Si ergo habent se vt duo genera,non videtur quòd appellatione vnius generis,& sic 5 appellatione populi,veniant clerici qui de alio genere sunt.†Tertio adducitur text.vbi hæc opi.efficaciter comprobari videtur,in cap.si sententia.de sen.excommu.libr.sexto,vbi si sententia inter dicti proferatur in clerum , populus interdictus non intelligitur, nec econtra,& vno ipsorum interdicto , alius licite admittitur ad diuina.ergo datur intelligi quòd applone populi clerus non includatur.Et per supradicta hæc opini. negatiua approbatur in materia stricta , & odiosa, vt hic concludunt Pet. de Ancha.& Imo.ad finem.sequitur d.Abb.dum se remittit ad not.in cap.dilecti.supra de foro competen.vbi expresse hoc dicit,& idem Abb. in cap.primo supra de vita & honest. cleri.cum concor.vt late congerunt Moder.in cap.ecclesia sanctæ Mariæ.Et ista communis opin.duobus modis confirmatur.Primo per text.in dicto ca. duo sunt genera.xii.quæst.prima dum inquit quòd laos Grece, 6 latine dicitur populus.†Ergo videtur quòd laicus & populus idem sunt. Sed appellatione laicorum clarum est quòd nullo modo veniunt clerici,quia tanq̃ species opposite apponũtur, vt in c.j.§.de uita & hone.cleri.Ergo ita videtur dicendũ q̃ appellatione populi non veniunt clerici.& ita ponderant Mod.illũ tex. in d.c.ecclesia S.Mariæ.sed prius ad hoc illũ tex.no.Alber.in suo dictiona.versi.laici.Secundo inducerem tex.in d.c.si sententia. ibi,econuerso.nam tex.videtur equiparare ista q̃ sicut applone populi ñ dẽt clerus cõueniri,ita.ecõuerso appellatione cleri populus nõ intelligitur,vt procedat argumentum æquiparationis quod ibi text.facere intendit.quãuis vt supra communis opinio Doct.sit,quam minime in iudicando prætermitere licet. Prædictis tamen non obst.vt vobis occasio disputandi tribuatur, dico q̃ contrarium probabiliter attentari potest.Dico q̃ appellatione populi de proprietate sermonis,generaliter clerici comprehendantur,per ea,quæ pro ista parte affirmatiua infra referentur.Et primo respondendo ad istum text.cum similibus supra allegat. considerandum est quòd licet appellatione populi clerus ptineatur,non tamen dicuntur clerici de populo simpliciter, sed vltra qualitatem popularem,alia conditio in ipsis clericis reperitur,cũ sint electi sorte,& diuino officio mancipati.vt dicitur in d.ca.duo sunt.xij.q.j.xxj.distin.c.electos.& in c cum sim.j.eo.Et pp talem qualitatẽ,iura faciunt mentionem de clero & populo,non q̃ diuersa sint,sed potius tanq̃ genus,& species se habent,vt dicit in rubrica de serui.& aqua.& in Euangelio legitur,discipulis& Petro,fit enim specialis ista mentio ad maiorem declarationẽ . Nã forte videbatur quòd sub nomine populi nõ conprehenderent̃ populares qualificati,vt clerici sunt,ideo ad remouendam hanc dubitationem,iura sepænumero specialr̃ de clericis loquuntur ad hoc bonus text.in l.quæsitum.§.pen.ff.de fun.instru.facit text. lxij.distin.in c.nulla,ibi,episcopi,& clerici.& lxiij.distin.in cap.fi. in prin.dum dicit non liceat sacerdotes,vel clericos.cum similib[9] in quibus fit mentio specialis,de eo,quod in expresso genere potuisset comprehendi.ad idẽ tex.in c.j.in prin.de dilat.ibi, dilecti 7 filij, abbas, & monachi.† & tamen appellatione monachorũ abbas includitur,in c.fi.de simo.& tex.in cap.prælatis, vel clericis.de homi.in sext.Nam licet in casibus,prout etiam in tex. hoc species cum genere exprimatur,illa species eximatur à genere, 8 †quia genus non influit, nec infertur ad speciem expressam, vt in l.doli clausula.ff.de verbo.oblig.l.sanctio legum.ff.de penis. tamen per hoc non tollitur, quin aliàs si absolute proferatur genus , species omnes in genere complectantur , vt patet ex prædictis , & ita respondetur ad omnia iura,supra allegata , in quibus de populo,vel clero specifica mentio habetur .¶ Secundo responderi potest, Aduertendum est quòd omnia iura. supra allegata,semper in ordine literæ nominant prius clerum , deinde populum , vt hic, clero , siue populo , & in d.cap.ex parte.in clerum,& populum.cum omnibus supra allegatis.Clarum est enim quòd appellatione clerici non venit populus , vnde præmissa nominatione cleri necessaria fuit expressio populi , ex quo materia erat communis,& non solum clericis,sed omnibus alijs competebat. Argumentum , quod sit,debet procedere , quando iura primo populum , & postea clerum nominarent: nam tunc nominatio cleri post populum non videretur necessaria,si sub nomine populi contineretur.Sed prædicta iura semper de clero prius loquunt̃,quod non fuit sine ministerio,exquo ita vniformiter semper reperitur, & primo nominato clero, cum materia sit omnibus communis, opus fuit populum exprimere. Prima tamen responsio est magis generalis, & plus in ea resideo & ita primũ fundamentum sit sublatum Secũdo non obstat text.in cap.duo sunt.xij.quæst.prima prout primo in ducitur, & dicit duo esse genera Christianorum,clerici, & laici, quia dicto modo quòd vnicũ genus tantum est Christianorum. Nam pariter suntomnes Christiani vel clerici,& laici,& appellatione Christianorũ ita laici veniunt vt clerici.vt ibi colligitur.& 9 in l.prima.C. de sum. Trinita. & fide catholi.† vnde verbum, genera,ibi ponitur pro speciebus, quasi dicat,duæ sunt species. Sic iurisconsultus loquitur in l.iij.§.genera.ff.de acquir.possessi. Vere enim sunt eiusdem generis respectu fidei Christianæ. Secundo respondetur quòd tex.loquitur de clericis,& laicis q̃ sunt tanquam species oppositæ,vt in c.j.de vi.& ho.cle.quæstio nostra loquitur de populo,& clero,qui se habent vt genus , & species,vt.supra dixi.¶ Ad secundum argumentum de ca.si sententia.in quo omnes faciunt præcipuum fundamentum , respondetur,& dico,quòd licet ibi,interdicto populo non includat̃ clerus, hoc non prouenit ex eo q̃ de vi sermonis non veniat clerus

ADDITIO.

a ¶Populi.vide Deci.s.de cõstitut.in c.ecclesia.nu.8 Oldr.q.xxxij.Alex. de Imol.in consil.xlj.nu.4.in vij.vol

rus appellatione populi, quia immo venit, vt infra probabitur. Sed hoc ibi specialiter disponitur contra propriam naturam verborum, quia in clericis agitur de maiori præiudicio quòd ipsi interdicti sint, ad quos rerum diuinarum administratio pertinet. & ideo licet verba conueniant, non videtur de intentione proferētis sententiam interdicti in populum, vt clericus comprehendatur, & ita à proprietate verborum receditur, vt deseruiamus intentioni cap. intelligentia dictorum. de verb. signi. †Hoc patet, & videmus in simili, nam episcopatus est dignitas, & quidem culmen dignitatis, vt in cap. venerabilis. infra eo. not. glo. in c. ij. eod. ti. in vj. † & tamen dispositio, quæ de habentibus dignitatem simpliciter loquitur, non includit episcopos, vt in cap. dilectus. de cōcess. præben. in cap. inquisitores. de hære. in vj. in cap. quia periculosum. de senten. excom. lib. vj. Episcopi ergo non includuntur, non ex eo quod non habeant dignitatem, sed quòd non videtur eadem ratio, cum in eis agatur de graui præiudicio. vt dicit tex. in cap. quia periculosum. †nam indefinita non æquipollet vniuersali, quando diuersa ratio reperitur, vt no. Dyn. in rub. de reg. iur. lib. vj. bonus tex. in l. quæsitū. §. illud. ff. de leg. iij. & verba proferentis, †vt intentioni deseruiant simpliciter, non secundū quid accipiuntur, vt cap. statutum. iuncto cap. licet canon. de elec. lib. vj. l. hoc legatum, vbi Bart. ff. de leg. iij. Et his rationibus in d. cap. si sententia. non venit clerus, quia clerici simpliciter non sunt de populo, & in eis illo casu alia ratio videtur, q̄ in alijs popularibus non per hoc tamē tollitur, quin de proprietate sermonis appellatione populi, clerici comprehendantur, sicut species sub genere continetur, vt in §. plebiscitum. insti. de iu. natu. gen. & ciui. & infra dicam. Secundo, respondetur, & dici potest quòd hoc ibi pro extensione de nouo inducatur, quia proprie declarando intentionem eius, vlterius procedit, arg. tex. not. in l. j. ibi, quòd ita late patere volumus. & quod ibi Bald. in pulchra quæstione voluit per illum tex. C. si rector prouin. Confirmatur hoc, quia tex. in d. cap. si sententia. †vtitur verbo, intelligitur. quod de sui natura improprietatem designat l. j. in princi. C. de rei vxo. act. quasi tex. concedat quòd de vi sermonis clerus includatur. Quarto, nō obst. tex. in c. duo sunt. dum aliter inducitur ponderando illa verba, laos, latine populus, vt supra, quia hoc prima facie vrgere videtur, respondendum est, & dico q̄ laici apud Græcos ponuntur pro qualitate hominum laicorum clericis cōtraria, seu opposita, vt in cap. j. de vi. & hone. cle. Si latine hoc volumus exprimere, nō habemus vocabulum, quod hoc præcise exprimat, si tamen aliquo modo hoc latine dicendum sit, vtimur vocabulo generis, & dicimus populum, & ita non præcise laos & populus idem significant. sed pœnitus vt species, & genus se habent, & q̄ hoc ita sit, deducitur ex eo quod dicitur in d. cap. duo sunt cleros. Græce, & sors Latine. idem non sonant, cum verbum, sors, sit lōge generalius. Vnde patet q̄ pro vocabulo speciei apud Græcos non vtimur vocabulo generis, cum maior sit apud nos terminorum penuria. Et ad argumentum, laos Græcę, & Latine populus, verum est quòd ita dicimus, quia ad hoc non habemus præcipuum nomen, non tamē sequitur, q̄ ista sint synonima, & horum præcise idem sit significatus, vt patet de sorte, vt dixi. Quod etiam suadetur, quia si proprie populus laicos designat iura vterētur verbis Latinis, & dicerēt populares, & nō laicos. Ex quo enim iura semper de laicis loquuntur, datur intelligi q̄ verbum, populus, hoc specialiter non demōstret. & ita, vt dixi, concludendum est q̄ sit nomē generis, in quo & clerici cōprehenduntur. Secundo respōdetur q̄ argumētum colligit affirmatiue, prout ibi colligitur, nā inquit, appellatione laicorum apud Græcos venit illud idem, qđ nomine populi apud Latinos cōtinetur, cum ibi fiat adequatio de verbo laos. ad populum, & ecōtra, argumētum nō valet, quia illud, quod cōtinet sub verbo, populus, transferat in verbū, laos, vel quòd significatum populi restringatur, quia inducta ad vnū finem, nō debēt cōtrarium operari. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. per l. princeps. ff. de leg. Vltimo nō ob. tex. in c. si sentētia. inducēdo vt s. vltimo loco dixi, q̄ illa parificatio restringat specialiter in illo casu prout loquitur. fit enim illa æquiparatio immediate, & non per modum cōis regulæ adducitur, ita q̄ cōditio nō est separata, & not. †Secūdo, rñdetur q̄ verbum, ēt, quod tollit arg. ibi inver. ēt ecōuerso, de cuius natura est implicare casus magis dubitabiles, vt no. in l. si putator. §. j. ibi, quod. ff. ad leg. Aquil. Vnde primus casus reputatur clarus, q̄ interdicto clero, nō venit populus econuerso vero, populo interdicto, an clerus includatur, casus est magis dubitabilis, tñ illo casu cū implicatiua ēt idē cōcludit, & ita casum econtra habuit pro magis dubitabili, & sic argumētum econtra non pariter ꝓcederet. ¶Pro parte vero affirmatiua in materia fauorabili, q̄ appellatione populi veniant clerus. Primo, hoc probatur in §. plebiscitum. insti. de iure na. vbi dicitur q̄ populus est genus, & sub eius nomine varie conditiones hominum cōtinentur. ideo plebeij. senatores, patricij oēs includūtur. ergo idē dicendum est in clericis. Non ob. responsio Imo. hic, qui dicit q̄ clerici sunt diuersę professionis, quia dico q̄ immo sunt eiusdem professionis, ex quo oēs Christiani sunt c. duo sunt. xij. q. j. Licet enim eligantur sorte, & nouā qualitatem suscipiant, vt in d. c. j. & in c. cum sm. j. eo. non tñ eximūtur à populo, vt j. dicā. ¶Secūdo, videtur tex. per quē ad ita dicendū oēs Doctores concurrūt, in c. dilecti. s. de fo. compe. vbi priuilegium datū Anglicis, ēt clericis competit. & ita sub nomine Anglorum, siue Florentinorum, etiam veniūt clerici. ergo à fortiori idē dñt appellatione populi, cuius significatio gñalior vr. Facit ēt tex. in c. ad decorem. j. de insti. vbi sub vocabulo Venetorum, clerici, continet. ¶†Tertio comprobatur hoc per tex. not. in auct. de quæsto. in princ. vbi appellatione populi veniunt aduenę, & forenses, ibi dum inquit, ciuitas nostra populosa est turbis diuersorum hominum, & maxime agricolarum suas ciuitates, & culturas relinquentium. Ergo debent venire clerici, & vidētur ista genera omnino necessaria. Nam aduenę non venirent appellatione Florentinorum, & tamē veniūt appellatione populi, vt ibi. ergo dat intelligi quòd nomen populi generale sit, modo sic, clerici veniunt appellatione Florētinorum, vt supra proxime. ergo longe magis appellatione populi. ¶†Vltimo etiam facit, quia veniunt clerici sub nomine districtualium. & ita clerici dñr esse de districtu, vt not. Ioā. And. in c. fi. de offi. deleg. in nouel. & ibi Do. in versi. quæro pone. Et probatur hoc in c. accedens. el ij. s. vt lit. non contesta. ergo idē vr appellatione populi. Et sic ex omnibus prædictis rationibus, & similibus in materia fauorabili, cōis ꝯclo est, q̄ appellatione populi veniat clerus. Et ex his confirmatur quod voluit Petr. de Anch. in consi. cccxlij. viso themate. in j. dub. vbi per plura conclu dit, †q̄ appellatione officialium populi includatur episcopus, & vicarius eius, quod etiam tenuit Bald. in l. j. §. huius studij. ff. de iusti. & iu. cum concor. vt per Mod. in d. cap. ecclesia S. Mariæ. & isto casu verificatur quod lxv. dist. in cap. fi. dicitur, q̄ largo modo sub nomine populi veniunt ecclesiastici. ¶Si qui contrariam partem generaliter amplecti voluerint, ad ea, quæ pro parte affirmatiua inducuntur, de facili hoc modo responderi potest. & primo ad §. plebiscitum. clara videtur respōsio Imo. q̄ sit in hominibus eiusdem professionis, cum etiam si volūtas sit iudicibus secularibus se subijcere non possint, in c. si diligenti. de fo. compe. & c. significasti. eod. ti. Bene facit, quia ille tex. est Imperatoris. vnde non vr habuisse rationem ad clericos, cum in eis non habeat potestatē, & distincte sint iurisdictiones, in c. nouit supra de iudi. xcvj. dist. c. cum ad verum. ¶Secundo, non obst. tex. in c. dilecti. quia loquitur in alio nomine appellatiuo in ver. Anglicis. quod verbum videtur respicere naturam, & originem hominū. Nā verum est, vt videtur sine dubio, q̄ Florentinus clerus sit Florentinorum, designat enim originem, quæ immutabilis videtur, & ita respondet Card. in præalleg. cle. in plerisque. in prin. de elec. ¶Secundo, responderi potest, & dico q̄ ille tex. nihil facit, quia intelligi omnino debet, q̄ priuilegium de quo ibi, expresse datum fuit Anglicis clericis, non Anglicis simpliciter. †nam vt ibi expresse dicitur à sede apostolica emanauit illud priuilegium. Ergo clericis tantum concessum videtur, quia in alijs non habet potestatem, in c. nouit. s. de iudi. & in c. cum ad verum. xcvj. dist. Et ita ex persona concedentis in hoc colligitur, & sic non ob. tex. in c. ad decorem. quia ibi expresse de clericis Venetis dicit. Ad tex. in auct. de quęstore. dic q̄ ibi loquitur in ciuitate Constantinopolitana, quæ in locū ciuitatis Romanæ contructa fuit, & surrogata. & ideo cōis patria esse dr, sicut Roma. ff. ad muni. l. Rom. quia surrogatū &c. §. fuerat. insti. de ac. pro quo allego bo. tex. de surrogatione nominis, in l. filia. §. fi. ff. de condi. & demon. vbi eadem ancilla reputatur, ex quo idē nomen imponitur. Ergo in proposito ciuitas Cōstantinopolis, cui Roma nomē impositum est, eadem ciuitas reputatur. Ad quod vide singulariter quod in l. si vsusfructus ciuitati. ff. q. b. mo. vsufr. amit. Cū ergo sit cōis patria Romana ciuitas, nimirum si forenses dñr ibi esse de populo. Secus ergo vr esse in alio loco. Ita Bal. declarat illū tex. in rub. C. qui acc. col. fi. ver. allen tio. in fi. Secūdo posset ēt dici q̄ ille tex. intelligatur de illis forensibus, qui haberēt ibi domiciliū. Et ex hoc tollitur aliud fundamētum, qđ fit à fortiori, arguēdo q̄ nomen populi generalius sit, q̄ nomē Florentinorū, nam ex his oīa corruunt, quia clerici magis semoti sunt à populo q̄ forenses, cum ipsi nullo modo possint se subijcere iudicibus alienis, & maxime secularibus, vt s. dixi. Non ob. vltimo q̄ clerici dñr de districtu, q. a hoc verbū respicit territoriū. Et ita loquitur c. accedēs. ibi, de districtu dicti comitis. Licet ergo qualitas clericatus non eximat quē de territorio. vr tñ eximere de qualitate populari, q̄ respicit publicā, per s. dicta. Et sic ex omni-

ex omnibus his supradictis demõstratur q vnaquęq; opin.in disputationis congressu sustentabilis sit. Concludendo tamẽ quid tenendũ sit.Primo cõis opi.non satisfacit,per iã dicta. Secundo, quia cõtinẽtur duo membra, quibus iura alle. nõ correspondẽt, nam tex.hic,cũ si.& plura alia fundamẽta partis negatiue nõ loquuntur in materia odiosa, vt ex s.dictis colligitur. & text.in c.si sententia.loquit in interdicto, & in excõicatione, quæ mã odiosa nõ reputat.cũ aliàs fiat in talibus lata interpretatio,vt no.Hostien.& Abb.in c.cũ in partibus.in fi.de verb.si. Abb.per illũ tex. in c.j.in glo.pen.de postu.præla.Sic ẽt,quæ pro affirmatiua parte inducunt,nõ præcise in materia fauorabili loquunt, vt patet ex supradictis.†Et tex.in d.c.dilecti.vr cõtinere priuilegiũ ꝯ ius cõe. qđ solet stricte interpretari.c.ex tuarũ.de auc.& vsu.pal.no. in c. in his.de priuil.Tertio,quia imperfecta vr cõis distinctio,dum loquitur in materia odiosa,aut fauorabili,& tertiũ casum omittit.s. quid iuris in materia indifferenti.¶ Vnde circa istum articulũ faciatis quatuor conclusiones. ¶Prima sit† q appellatione populi, de proprietate vocabili veniat clerus.d.§.plebiscitum. ibi dũ inquit,vniuersi ciues continentur. ergo ẽt clerici, qui dñr ciues. Et de Paulo legit.x.dist.in c.si adiutoriũ.ibi, cũ aduersus iniuriosos se Romanũ ciuem esse testatur.nam qualitas clericatus nõ repugnat q sint clerici ciues,& de populo,attenta verborũ natura,licet iudicio seculariũ non subijciant.¶†Secunda ꝯclõ sit,q in materia competenti duntaxat clericis, appellatione populi clerici tm̃ continẽtur.Adduco tex.not.viij.q.j.in c.licet.dum inquit, qui præstãtior est,ex omni populo,eligitur in episcopum. ibi verbũ, omni populo,de clericis tm̃ intelligit,& de illis, q. in sacris sunt, cum hmõi tm̃ ad epatum promoueri possint.c.à multis.de ęta.& quali.hr in c.cũ in cunctis.de elec.¶†Tertia conclusio sit, econtra in dispositione,quæ tm̃ laicis conueniret, tũc clerici nõ venirẽt.Ad hoc tex.in c.grauẽ.de sen.excõ.ibi,à potestate, & populo deputati.nam intuenti illum tex.patet,q materia nõ patit vt clerici includant.¶†Quarta,& vltima ꝯclõ in materia cõi, & indifferẽti dic q veniunt clerici, siue in odiosis, siue in fauorabilibus, ꝑ ea,quæ supradicta sunt.Bene probatur hoc in d.c.licet. viij.q.j. facit tex.in l.j.C.de sum.Tri.& fi.ca.in c.forus.§.si iudex. de verb. sign.ibi, quasi ius dicens populo. Nam ibi nullus negabit q sub nomine populi includant clerici.Et ad hoc vltimo adduco text. no.in c.accusatus.in fi.de hær.in vj.& ibi glo.& Domi. q immo in materia indifferenti appellatione seculariũ,veniunt clerici.ergo à fortiori appellatione populi, per supradicta. Fallit hæc vltima conclusio in casu c.si sententia de sen.exc.lib.vj. nõ quia ibi materia odiosa sit,sed specialiter rõne,quã.s.dixi.rñdendo ad illũ tex. Et prædicta notãda sunt,quia hactenus hoc mõ digesta nõ reperiuntur.¶†Secũdo no.est,qđ dixi in summario,q bona ecclesiarum ex vinculo cõsanguinitatis nõ cõpetunt,nec ẽt iure alicuius successionis conferuntur,vt in c.cũ apostolica.viij.q.j. per totũ. in gl.nisi ex dispensatione à summo põtifice concedatur de Magnimo archiepiscopo legitur.viij.q.j.in c.petisti.no.gl. in c. episcopo.el.j.viij.q.j.Et prædicta in secularibus procedũt dignitatibus, adeo † q plures de eadem domo successiue in eadem dignitate prohibent eligi,ne videant succedere.tex.no. qui in Imperatore loquit in c.venerabilẽ.§.de elec.in ver.insuper. & ibi Abb. in iiij. colũ.per hoc no.vbi nonnullos arguit,qui beneficia ecclesiastica eo pretextu insaniter petunt,q diu plures de eadẽ domo illa habuerũt,nã hęc sola cã est,vt repellant,ꝑ illũ tex. ¶†Vltimo not. q verbum,consanguinei,largo modo accipitur.Alias autem qui sint proprij consanguinei,vide gl.& Bar.& late Alex. in l. cũ quidam.§.quod dicitur.ff.de acqui.hære.

SVMMARIVM.

1 *Episcopo non licet ordinare aliquẽ sine titulo,nisi ipse præstet alimenta. nu.2, Et tenetur ad omnes expensas.nu.9.& quando, uide in glo.*
Licere dicimus quod fieri potest cum pœna ea soluta.
4 *Impunè fieri posse,an plus sit quàm licitè.*
5 *Bannitus qui impune potest occidi, si occidatur, homicidium non laudatur, & occidens non potest esse de prioribus, stante statuto, quòd homicidæ non possint eligi.*
6 *Bannitus si licitè possit occidi, tunc occidẽs nullũ maleficiũ dicitur cõmittere.*
7 *Aggressorem occidens, nullam pœnam metuere debet.*
8 *Alimoniæ appellatione ueniunt omnia uitæ necessaria.*
Argumentum à contrario sensu non sumitur contra alia iura.
11 *Obligatio alendi aliquem, dicitur indiuidua.*
Et solutio partis nihil prodest.nu.12.
Alter dicitur de duobus,aliquando de pluribus.nu.15.
14 *Clausula inquisitionis quòd alter alteri auxilium præstitit, an uerificetur in tribus inquisitis,uel pluribus.*
16 *Libellus accusationis si hẽat in narratione adulteriũ, & ꝓbeť stuprũ ꝓcedit.*
17 *Clericorũ appellatione ueniunt cõstituti etiam in minoribus ordinibus.*
Et an veniant prælati.nu.18.Et quid de proprietate.nu.19.
20 *Interpretatio larga fit in materia odiosa, quatenus uerborum proprietas se extendit.& nu.22.*
23 *Dispositio generalis oẽs casus includit,licet sit maior ratio in uno, q̃ in alio. Etiam personas priuilegiatas.nu.24.*
25 *Arma portare prohibitum est clericis,etiam prælatis.*
26 *Abbas uenit appellatione monachorum.*
27 *Beneficiorum appellatione ueniunt beneficia etiam maiora canonicorum & prælatorum.*
28 *Argumentum de re ad personas ualet.*
29 *Dispositio respiciens publicam utilitatem quanuis simus in materia odiosa,& pœnali, latè interpretatur.*
30 *Ordinatus an possit renuntiare beneficio cap.non liceat.de præb.*

NOn liceat.†Episcopo non licet aliquem ordinare sine titulo. hoc dicit ¶ † Primo no.ibi, nõ liceat à contrario sensu, q episcopo licet,præstãdo alimenta ordinato. vt expresse in fi. dicitur,& hoc in pœnã episcopi cõstituitur vt j. eo. episcopus. † Et ita habetis notare q licitũ esse alicui dicitur illud,pro quo pœna imponitur,soluendo pœnã.† Ex quo infertur q plus est, illud posse impune fieri, q̃ si licite permittatur.Cuius ꝯrium in no.qõne voluit Bal.in l.decuriones. ad fi C.ex qui.cau.infa.†vbi inquit,q q̃uis ex forma statuti bannitus impune occidi possit,tale homicidium toleratur,sed non laudatur.ideo occidens[a] non poterit esse de prioribus, statuto prohibente ne homicida inter priores eligatur.Sed dicit Bal.si statutũ †velit q licite bannitus occidat,quia tunc nullũ cõmittit maleficium,qui illum interficit.Allegat tex.in l.is,qui aggressorẽ. C. de sica.†vbi hr q ille, qui aggressorem interficit,nullam ob factũ culpam metuere debet.& Bal.sequitur Pet.de Anc.in c.j. in cxxxvij. char.col.j.in ver.in hac eadẽ materia occurrit.de consti. Sed eius decisio vr dubia per istum tex.vt supradixi.& ꝯ eum facit text. in l.semper.& qđ ibi glo.ff.de ri.nup.& in l.j.C.ne liceat poten.& in c.q̃ sit laudabile,de iud.iuncta l.Gracchus.C. de adul. vbi qđ legitime fit,impune fit,nisi eius intentio probetur, vt in d.l. is, qui aggressorẽ.q illa loquitur de pęna, quæ ibi metuere non debet. Vnde idem esset ĩ alio casu,qñ impune permittitur fieri Magna tũ est auctoritas Bal.sed differẽtia,quã facit,non vr iure probari. nõ.n.in istis verbis,sed ĩ qualitate homicidij. differẽtia videretur. ¶†Secũdo no.verbum,alimonias, qđ importat vitæ necessaria, vt in fi.hic colligitur.Ad idem est tex.in c.aurum. in c. hæc cuius. in c.ecclesiarum seruos.xij.q.ij.in c.inter cætera.xxij.q.iiij. & in l. necare.ff. de li.agnos.¶Tertio no.ibi,nullas alimonias. nã à contrario sensu vr probari† q satis esset, si episcopus aliquid pro victu subministraret,sed tñ hoc falsum est, quia tenetur in totum prouidere de expensis,vt in fin.hic dicitur.& in c.episcopus.j. eo. Non† ergo hic,argumentum à contrario sensu sumitur,quia esset contra alia iura,vt per glo.primam in cap.j.§. de ęta. & quali. & quod no.glo.in cap.cupientes.§.q si per viginti de ele.in vj. in ver.petere.in fi.Vel dicamus q cum episcopus obligetur ad prouidendum ordinato,vt viuere possit,ista obligatio† quæ respicit necessitatẽ ordinati,vr esse indiuidua,vt de vsu.dicitur l. vsusfructus.ff.de vsu.& ha.& late declarat Bart.in l.stipulationes non diuiduntur,col.xvj.ver.iiij. quæro de indiuiduitate.ff.de ver. oblig. Vnde licet episcopus aliquid daret pro alimentis, ex quo non prouidet sufficienter necessitati ordinati, quæ indiuidua est, reputatur quo ad officium iuris,quòd nihil det,& videtur etiam dicere nullas alimonias dedisse,quia in obligatione† indiuidua solutio partis nihil prodest.l.ita.§.ex his l.in executione.§. pro parte.ff.de verb.ob.¶†Quarto not.ibi,duorum alterum. quòd alter dicitur esse de duobus,vt in cap.prudentiam.§.illa quippe. versi. idem quoque.s.de offi.dele.ad idem tex.in l.nonnunq̃.ff.de iud. & no.Bar.per illum tex.in l.j.§.q in sententijs.ff.quãdo appel. sit. Quod verum est proprie,vt inquit in l.si duobus.ff.de contratab. no.gl.Cy.in l.ancille.C.de fur.& Bald.ibi in ver.iiij. not.† Ex hoc infertur quòd si tres sint accusati de vulneribus, & in accusatione duorum dr q alter alteri auxilium præstitit,quia alter de duobus intelligitur,& isti sunt tres, libellus accusationis ꝑꝑ incertitudinem nõ procedit.& ita seruatũ fuisse attestat.qđ no. est. Ista tñ decisio dubitabilis vr,& ꝯ eam regula cõis se offert, quæ dicit q verba

ADDITIO.

a ¶Occidens. Adde q omnis homicida est infamis,& vilis persona,& non potest esse testis,& in facto graui nõ admittitur absque tortura.nec potest in litem iurare,ẽt si ex forma statuti homicidium esset licitum,& impunitum, puta cõtra bannitum.fallit in eo qui occidit ad sui necessariam defensionem . Ioan.Bap. Plotus in l.si quando.nu.798.ver.homicida omnis est infamis.C.vnde vi.

ꝙ verba libelli largo modo intelligũtur, & improprie, vt sustineatur libellus. l. sed & si possessori. §. item si iurauero. vbi Bart. ff. de iureiu. & l. j. vbi Bar. col. fin. C. de vsufr. no. Inn. in c. examinata. de 15 iud. gl. & Doc. in c. institutioni, de reli. do. cum si.† Sed ita est, ꝙ licet dictio, alter, sit duorum tributiua, sepenumero tamen reperitur ꝙ alter, dr̃ de tribus, vt in l. si duobus. ff. de bo. poss. ꝯ tab. ĩ d. l. ancillæ. C. de fur. tex. & ibi gl. in l. quicũq;. C. de hære. & ita not. q. de hac dictione, alter, intentionem testatoris declarat Pet. de anc. in consi. xviij. inci. quidã testõr, col. ij. Vñ ꝓbabilr̃ dicẽdũ videtur ꝙ libellus accusationis, q. dicit, alter alteri, intelligat̃ largo mõ de tribus, s̃m intẽtionẽ accusatoris, q̃ colligit̃ ex quo plures accusati sunt. Ad h̃ bñ facit qđ ipse Bal. voluit ĩ l. si q. C. de adult. 16 vbi inquit,† ꝙ si in libello accusationis deducat̃ adulteriũ, & probet̃ de stupro, procedit libellus, q. a largo mõ stuprũ dr̃ adulteriũ, ꝑ illũ tex. Aliqua, q̃ respiciũt illud, qđ dcm̃ est in summario, 17 videbimus. j. in c. episcopus.¶ † In gl. j. ꝙ appellatione clericorum veniunt ẽt illi, qui sunt ꝯstituti in minoribus ordinibus, expeditũ vr̃, vt ꝑ gl. Abb. & alios all. tex. in c. ij. lxij. di. vbi clericorũ nomẽ ẽt lectores, psalmistæ, & hostiarij retinent. no. in c. cũ non ab ho- 18 mine. s̃. de iu. & in c. ij. de fo. comp.† Sed maior dubitatio vr̃, an appellatione clericorũ veniat̃ p̃lati. d. Abb. in c. bone. in prĩo not. s̃. de postu. præla. ꝯ opi. Car. ꝯcludit ꝙ in mã fauorabili veniũt prelati. Secus s̃m eũ, ĩ materia odiosa, q. a p̃lati nõ sunt clerici simpl̃r, sed s̃m quid. Et verba in mã odiosa intelliguntur simpliciter, vt in c. statutũ. de ele. in vj. qui tex. sepenumero inducit̃, vt latius ibi ꝑ eũ. Idẽ voluit ĩ rub. s̃. de vi. & ho. cle. c. fi. & c. nõ dubiũ. đ ver. sig. Notat h̃. & ꝑsequit̃ Fed. ĩ ꝯsi. lxxiij. factũ tale est. & Pe. de anc. q̃ eũ refert in c. j. in char. xlj. ver. & primo si statuto. de ꝯsti. cũ si. ex q̃bus colligi põt ꝙ ista sit cõis opi. Sed ꝙ indistinctæ ẽt ĩ mã odiosa appellatione clericorũ veniãt canonici, & p̃lati verius videtur. Et opi. Car. rõnibus ꝓbat̃. primo, nã de ꝓpria significatione ver- 19 †borum appellatione clericorũ veniũt canonici, & alij prelati, vt est tex. in c. cũ tibi. j. de ver. sig. & ꝓprie, vt dixi colligit̃ ex nã illius tituli, sub quo ille tex. ponit̃, iuxta ea, quæ habent̃ ꝑ gl. in l. j. C. ne lice. tertio ꝓuo. no. in l. imperatores. ff. de in diem addictio. & tex. 20 ibi ꝯprehendit† qđ vr̃ exprimere proprietatẽ, vt de verbo, cõti- 21 netur. no. Bar. in l. cui eorum. §. j. per illum tex. ff. de postu.† quã- 22 uis ergo mã odiosa sit, tñ fit larga interpretatio, quatenus† ꝓprietas verborum requirit, vt est tex. no. in l. cũ, lege. ff. de testa. bonus 23 tex. in c. si quẽ. de exc.† Secundo, q. a in gñali dispositione oẽs casus includuntur, licet maior rõ fit in vno, q̃ in alio, ẽt in mã odio- 24 sa, vt est casus in l. j. §. q. aũt. ff. de aleat.† Vñ ẽt ꝑsonæ priuilegiate includunt̃. tex. no. vbi Bal. in l. in fraudẽ. in fi. ff. de test. mil. Licet ergo in prælatis aliqua rõ videat̃ ꝙ ipsi non cõprehendant̃ sub gñali dispõne odiosa, ꝑ hoc nõ est dicendum ꝙ de gñe eximat̃. Tertio h̃ ꝓbat̃, q. a in mã odiosa excipit̃ eps, vt nõ cõprehendatur, & alij superiores, vt ĩ c. q. a periculosum. de sent. excõ. in vj. ergo dat̃ intelligi ꝙ alij inferiores ab epis remaneant sub rt̃a. l. cũ ꝓtor. ff. de iud. c. nõne, de ꝑsump. xxv. dis. qualis. Et expresse h̃ colligit̃ dũ dicit, ibi, alij superiores, & est tex. in c. dilectus, de cõces. ꝑben. vbi expresse in materia odiosa eps & archieps excipit̃, & in inferioribus regula ꝓcedit Quarto, nam applõne clericorũ ĩ mã, de qua hic, ita gl. & oẽs veniunt clerici in minoribus, & tñ in eis nõ videtur eadẽ rõ quantũ ad h̃, cum ipsi recedere possint, c. cũ ex eo. de ele. in vj. & tñ includuntur ꝑ ꝑ gñalitatem tex. qua ergo rõne veniũt hic minores, eadẽ rõne, & maiores includi debẽt ĩ mã odiosa ꝑ ꝑ gñalitatẽ, licet in eis totaliter eadẽ rõ procedat. Secundo 25 spãliter hoc ꝓbat̃ in c. clerici arma, de vi. & ho. cle.† vbi excõicantur clerici portantes arma, & tñ nullus negabit quin hoc habeat 26 locũ ĩ p̃latis. Ad h̃ bñ facit tex. ĩ c. fi. de simo.† vbi applõne monacorum venit abbas, qui tñ nõ est monachus simpl̃r, sed s̃m quid. Nec dicat̃ ꝙ ille tex. loquat̃ in materia fauorabili, q. a immo materia est odiosa, cum agatur de dispensatione. c. j. de fi. præsby. in 27 vj. cum si. facit tex. ĩ c. pen. de ver. sig.† vbi applõne beneficiorũ, veniũt etiam beneficia maiora canonicorũ, & prelatorũ. & text. dicit ibi, continentur, qđ arguit ꝓprietatẽ, & ex nã tituli ẽt colligit. vt. s̃. dixi. ergo ita dicamus in maioribus clericis, licet ista argumẽtario aliter ducat̃ in c. maioribus. j. e. ti. ibi, maioribus eccl̃ię be- 28 neficijs, & ibi, minorũ clericorũ ꝓbẽ. Facit ad h̃,† q. a valet argm̃ de re ad ꝑsonas. l. q. plures liberos. ĩ prin. ff. de vul. & pu. no. Bar. in l. miles. §. & q. a diximus. ff. de test. mil. Et p̃dicta ꝯclo maxime ꝓcederet ĩ dispositione, quę respiceret publicã[a] vtilitatem,† quia tũc 29 ĩ materia odiosa, & pęnali lata interpretatio fit. l. ij. §. exercitũ vbi Bar. post Dy. ꝑ illũ tex. ff. de his, qui no. infa. Et ista ꝯclo ꝙ appellatione clericorũ in mã ẽt odiosa veniũt p̃lati, ad tex. ĩ c. statutũ de quo sepius Abb. fundamẽtũ facit ꝑ rõne cõsiderãdũ est ꝙ text. in c. licet canõ. qui declaratur ꝑ c. statutũ. loquitur, & venit addendo, & corrigendo, c. cũ in cunctis. de elec. vbi tex. loquitur specifice de ecclesijs parochialibus, & de dignitatibus. tex. ĩ d. c. licet canon. loquitur in parochialibus. Cũ ergo ecclesia parochialis, casu quo habeat collegium, dicatur habere dignitatem, & talis prioratus dicatur esse dignitas, in c. nisi essent. j. eo. titu. in cle. & si principalis. vbi glo. in ver. conuentualem. de rescri. non mirum si dispositio c. licet canõ. qđ tm̃ loquit̃ de parochiali ecclesia, nõ habet locũ in collegiata, cũ in tali nõ fit eadem rõ, ex quo habet dignitatem. & in dignitatibus nihil voluit mutare. Sed in casu nostro clerici, licet p̃lati sint illa qualitas p̃lature non repugnat dispositioni facte de clericis, quia non sumus certi ꝙ dispõ facta de clericis, non velit includere etiam prælatos, & ꝙ includantur, faciũt q. s̃. dixi c. statutũ. sumus certi, ꝙ in dignitatibus nihil ĩmutatur. ergo nõ habet locũ in ecclesia collegiata, q̃ hẽt dignitatẽ. vt dixi. & hæc sufficiãt.¶ In fi. gl. in eo qđ dicit de ꝯsuetudine Romane Curię, approbat̃ ab oibus cõiter. & huius cõsuetudinis rõ assignat̃, q. a clerici in minoribus retrocedere pñt, ideo de epõ non pñt cõqueri, sicut illi, qui constituunt̃ in sacris q̃bus penitere nõ licet, vt ꝑ Abb. hoc post alios. Ista rõ cõis bene procedit quãtũ ad ordinem subdiaconatus, q. est primus ordo inter sacros, sed postea q̃. semel in sacris reperit̃, si vlterius promoueatur ĩ diaconũ, vel præsbyterum, rõ prędicta cessat, q. a oĩno à tali ordine nõ potest retrocedere. Vñ tali casu rõ p̃dicte consuetudinis nõ procedit. Et hoc, qđ dixi, ẽt hr̃et locũ, si de iure teneremus ꝙ eps minoribus clericis non teneat̃ ꝓuidere, sed maioribus tm̃ rõne. j. alle. nam rõ nõ est gñalis, cum ẽt diacono, & ꝑsbytero teneat̃ ꝓuidere, in c. eps. j. e. ibi, diaconũ, vel ꝑsbyterũ.¶ In gl. fi. c. ꝑ istã gl. Ant. de Bu. hic dicit, ꝙ iura antiqua adhuc ꝓcedunt, & remanent incorrecta, quãdo ordinatus solus fuit in culpa, & q. a dixit se habere p̃rimoniũ sufficiẽs, cũ nõ hr̃et. Ad h̃ faciũt iura, q̃ allegant̃ à cõtrario sensu, q̃ arguũt culpã ordinatoris. ergo cessante culpa, nõ tenet̃. Sed Abb. hoc indistincte ꝯcludit ꝙ antiqua iura sint correcta, cum semper videatur ordinator fuisse in culpa, quia debuit inuestigare diligenter an ordinatus haberet patrimonium, arg. c. innotuit. supra de ele. Et ista op. gl. est communis, vt dixit Io. de Imo. hic. Et prima facie alia ratione comprobari potest, quia attenta op. An. de Bu. esset in potestate ordinati tollere dispositio- 30 ne huius capi̇, affirmãdo se hr̃e patrimoniũ, qđ nõ hẽt, † sed ordinatus non potest renuntiare tali beneficio, vt per gl. in c. si eps. ĩ ver. ad p̃missa. eo. ti. ĩ vj. cũ talis ꝓuisio vtilitatẽ publicã respiciat, iuxta ea, q̃ habentur in c. si diligenti. de fo. comp. Ad hoc bene facit qđ no. Abb. in c. s̃m. j. e. ti. Sed tñ recte consideranti opi. Ant. de Bu. de iure videtur verior. Primo], quia iste, qui ꝑ mendatiũ ꝓmouet̃ debet carere impetratis. c. super literis. s̃. de res. saltẽ quo ad executionẽ ordinis, s̃m ꝙ iura antiqua disponũt. Secũdo, q. a in mã correctoria multum stricte ꝓceditur, vt per gl. in auc. quas actiones. C. de sa. san. ec. Et ideo cũ iura arguãt culpã ordinãtis. lx. di. c. ij. in fi. ibi, ob iniuriã illius, qui ordinauit. & in c. cũ s̃m. j. e. ti. in c. si eps. eo. ti. in vj. non vr̃ eps in culpa, si ei credidit, arg. glos. no. in l. Titio fundus. ff. de condi. & demõ. & qđ no. gl. in c. inquisitioni. infra de sen. excom. Et saltem illud omnino verũ est, ꝙ iste ordinatus non poterit petendo alimenta opponere ꝙ eps fuerit nimis credulus, vt no. in l. j. §. j. vbi Mod. ꝑ illũ tex. ff. eo. per quem fac. est. & in l. q̃situ, cũ glo. in ver. actũ est. ff. q̃n ac. de pec. est ann. Præterea, dato ꝙ esset ĩ aliqua culpa ordinator, ordinatus tñ, q. a mendaciũ dixit, videtur esse in dolo, qui præponderat culpę. l. itẽ si obstetrix. ff. ad leg. Aqui. Non ob. text. in c. innotuit. quia loquit̃ de vitio, & de defectu, qđ respicit habilitatem, in quo agitur de maiori præiudicio. Secus in defectu facultatum, vt hic, in quo facilius prouidet̃. Ad hoc bene facit tex. in c. q̃n. xxiiij. di. vbi omnia exprimunt̃, quę inquiri debent ꝯ ordinandũ. Hoc verum est. sed in proposito istud procedit auctoritate iuris antiqui, quo casu nõ erat in consideratione ꝙ mendicaret, ex quo non habebat executionem ordinis. Reliqua per scribentes.

ADDITIO.

a ¶ Publicam. Adde Bal. in l. illud. C. de sacro san. ecc. in l. j. C. quæ sit longa consue. Rom. in consi. cv. Gemi. in c. j de tempo. ordi. in vj. Fel. in c. j. in princ. de re iudi. Ant. Corse. in sing. in ver. extensio. Hip. Marsi. in l. ij. C. de sicar. & in pract. ver. aggredior. nu. 63. cum seq. Ias. in l. si filius fami. ff. si cer. pe. l. centesimis. in fi. ff. de ver. obl.

SVMMARIVM.

1. *Bona ecclesiarum communia sunt, nec quisquam debet ea ut propria vendicare.*
2. *Ratione quod caret extirpandum est.*
3. *Voluntas est pro ratione in his, quæ sunt de iustitia positiua.*
4. *Vtilitas publica præfertur priuatæ, & quando. nu. 6.*
5. *Charitas prima a se ipso incipit.*

Bona

7 *Bona ecclesiæ debent esse communia, ut pauperibus subueniatur.*
8 *Beneficiatus debet sibi prius capere necessaria, reliquum distribuere in pauperes.*
9 *Commune quod est, an, & quando, & quomodo dicatur meum.*
10 *Rei appellatio totam rem designat.*
11 *Totum quandoque dicitur pars.*
12 *Præbenda canonico datur ut de ea uiuat, & residuum in pios vsus conuertat.*
13 *Vsus propriè ponitur pro dominio, & proprietate.*

1 RAtio nulla &c. † Bona ecclesiarũ cõmunia sunt, nec quisq̃ debet tanq̃ propria vendicare. h.d. ¶ Primo not. reprobatum esse canonibus, qđ ratione nõ fundat. Extirpãdũ.n.est,† qđ ratione caret. lxviij. dis. 2 qđ episcopi. facit tex. in c. est aũt. iiij. di. & in l. nulla rõ. & in l. qđ nõ rõne est. ff. de lega. Et prædicta procedũt quo ad 3 ea, q̃ naturalẽ iustitiã respiciũt. †secus est in his, q̃ fiunt de iustitia positiua, q̃a tũc est ꝑ rõne volũtas, gl. no. in l. j. §. pueritia. in versi. ratus. ff. de postu. & Ang. q̃ ita declarat in l. iustitia. in princi. ibi. & 4 dic ꝙ duplex iustitia est. ff. de iust. & iur. ¶ † Secundo no. ꝙ cõis & a publica vtilitas [a] priuatę pfert, & expsse hoc dr̃ in c. bone. el. j. §. de postu. ꝑl. in c. licet. j. de reg. Qđ limita dupl̃r, primo vt ꝓcedat ĩ iudice vel legislatore. Secus ĩ priuato, q̃ vtilitatẽ publicã ꝓprio cõ 5 modo nõ tenet̃ pferre, † q̃a prima charitas à seipso incipit. gl. no. ĩ 6 d. c. bone. licet in ver. añs. vbi plura ad hoc adducunt̃. ¶ † Scđo limitat̃, nisi parua esset publica vtilitas, & priuata magna sit, q̃a tũc priuata pponit̃. tex. no. in l. publica. §. sunt q̃ putãt. ver. oportet. ff. 7 ne quid in flu. publico. ¶ † Tertio no. ꝙ bona ecclesiarũ debẽt es- 8 se cõia, vt pauperib⁹ subueniat̃, † & h̃, dũmodo bñficiatus prius capiat sibi necessaria. vt ꝓbat̃ in c. de his. j. de eccl. edifi. vbi Abb. dicit illũ tex. sing. sed est tex. q̃ expressius hoc dicit. xij. q. j. in c. fi. ibi, prius necessaria percipiãt. de quo ꝑ Abb. in disputatione incipiẽ. Sempro. ¶ Circa q̃onem de cõmunibus bonis, q̃a Abb. hic prosequitur, multa addi possunt, quæ Alexan. copiose scribit in l. ser ui electione. §. Labeo. ff. de le. j. & vltra ea, q̃ ibi habent̃, circa hoc plura tradit Cal. in consi. xxij. an si papa reseruat. in ti. de pb. cum alijs similib. quę late Mod. cõgerũt in prin. decretorũ. col. xvj. quæ trãscribere hic videtur superfluum. ¶ Vnũ tñ nõ omitto qđ dicit 9 Bar. in d. §. Labeo. circa fi. & alij simpl̃r sequunt̃, † ꝙ in casibus, in quibus commune, meũ appellatur, illud est improprie. alleg. glo. in l. id qđ nostrũ. ff. de reg. iu. & tex. in l. illud. ff. de rit. nupt. vbi in prin. hoc dr̃. Nã ꝯ hoc tenet Alb. in j. parte statu. q. clxiiij. dicens ꝙ cõe dr̃ meũ alle. ꝑ se. d. l. illud. quã Bar. in ꝯriũ adducit. & ita voluit Nic. de Neapol. & sequit̃ Alex. de Imo. in d. §. Labeo. vers. ad ꝯriũ. vbi ex hoc infert ꝙ ẽt in statuto, qđ proprie intelligit̃, commune dicat̃ meũ. & idẽ Alb. voluit in dictionario suo in ver. commune. ꝑ d. l. illud Pau. de Ca. circa hoc concludit in consi. cccxl. in hoc passu duo sunt. ꝙ respectu totius rei vera sit opi. gl. & Bart. ꝙ improprie cõe dicat̃ meũ, q̃ tum vero ad partem meã, vere & ꝓprie dicit̃ meũ. & ita quosdã antiquos dixisse Alb. refert ĩ d. versi. cõe. & sic ad ꝯcordiã Doc. reduci possunt. Sed ista ꝯcordia est cõtra mẽtem doctorum qui tenent ꝙ proprie, cõe, dicat̃ meũ, nam loquunt̃ quo ad totã rem. ita patet in statuto. Et text. in d. l. illud loquit̃ respectu totius rei. Et ita ista distõ nõ placet, difficultas est in intellectu d. l. illud. q̃ pro, & ꝯ adducit̃. Et prima facie opi. contra Bar. vr̃ ꝓbari in d. l. illud. quia licet in pria pte dicat̃, ꝓprie nõ est meũ ꝙ ẽt alterius sit, ibi nõ proprie eius libertas vr̃, q̃ ẽt alterius sit, hoc dr̃ ibi arguendo, postea ꝯriũ ibi decidit̃. ergo tex. videtur tenere illã allegationẽ, & sentire aperte ꝙ proprie meum dicatur. Et hoc mõ forte voluerunt inducere illum tex. Doc. qui ꝯ Bar. hoc dicunt. Vlterius tamen puto dictum Bar. per d. l. illud in prin. vbi expresse hoc dr̃. Nec. ob. ꝙ ibi cõtrarium postea determinet̃, in q. proposita quia per hoc nõ reprobat̃ rõ prius allegata. Alia. n. rõne tex. mouet̃, dũ dicit. ꝙ liberta eius negari nõ põt. Sicut ergo ꝓprie liberta cõis non est eius vt in prin. dr̃, ita nec negari põt esse eius, ex quo est cõis. Et in isto conflictu rõnũ via ꝓhibitoria, fauore patroni eligitur, nõ ꝙ rõ prius alllegata in se nõ sit vera, & ita ibi bñ ꝓbat̃ opin. Bar. ꝯria vero nullo mõ. Et hoc ve 10 rum videtur, quod dicit Bart. † quia appellatione rei, tota intelligitur. l. si in rem. in prin. ff. de rei vend. Si ergo dico hoc meum, intelligitur in totũ Vñ si postea tantũ pro parte meũ reperit̃, hoc est 11 improprie, qđ pars, totũ dr̃, † sicut econtra q̃n q;, totũ, pars nominatur. l. vxori. in prin. vbi Bar. ff. de leg. iij. & quia verba accipiunt̃ simpliciter, & non f'm quid l. hoc legatum. ff. de leg. iij. vbi Bart. 12 Reliqua vide in locis præallegatis. ¶ † In gl. prima in fi. per talẽ. n. diuisionẽ nõ applicat̃ præbẽda canonico, vt eius ꝓpria sit, sed vt viuat ex redditibus, & residuũ in pios vsus cõuertere debeat xij. quæst. j. c. fi. vt per Abb. & alios hic. qui ita tenent. Ista rõ bene procedit. quo ad dominium, quia licet. clerico beneficiũ assignetur, nõ tñ appropriatur ei, cum non efficiatur dominus, vt in c. ij. de donati. Sed quantũ ad text. nr̃m ista rõ non videtur satisfacere, quia tex. hic prohibet ꝙ non applicetur proprijs vsibus cuiusq;. Loquitur ergo de vsu, & non de dominio, & negari nõ põt, quin quo ad vsum præbenda clerico applicetur. Põt respõderi dupli- 13 citer. † Primo ꝙ vsus, hic ponitur pro dominio, & proprietate, vt q̃ãdoq; reperitur in l. donationes. §. species. ff. de donatio. & ita cõis opi. saluat̃. Secũdo ꝙ licet sit ad vsum clerici vt viuat, hoc nõ declinat à cõi vtilitate, cum ita à iure disponatur, & publica vtilitas consistat in sacerdotibus dist. j. c. ius publicum.

ADDITIO.

a ¶ Vtilitas. Adde ꝙ vtilitas publica semper intelligitur excepta. Vnde statutum ꝙ forensis non acquirat immobilia locum non habet vbi vtilitas publica suaderet contrarium. puta si esset forensis valde disciplinatus, & vtilis reipublice. vel si fieret proclama ꝙ quicũque cępit castrum inimicorum, aut bannum ꝙ habeat tale castrum. vel talia prædia. quia tunc forensis erit habilis ad habendum ipsa bona. Io. Bap. Piotus in consi. cviij. inci. Iesus. nu. 34. 35. impresso in j. volu. consiliorum criminalium diuersorum Doct.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus qui ordinauit aliquem qui non habet de suo vnde uiuat, tenetur ei prouidere donec titulum obtineat, & hoc in subsidium, nume. 6. limita. nume. 7.*
Etiam si esset prius in sacris constitutus nu. 2.
3 *Clericus dicitur miles, & sicut miles non conuenitur ultra quàm facere possit.*
4 *Debitor ecclesiæ an conueniatur ultra quàm facere possit.*
5 *Charitas ordinata incipit à se ipso.*
8 *Pauper non dicitur, qui habet patrem diuitem.*
9 *Aestimum patris dicitur etiam filij.*
10 *Pater an teneatur filio alimenta præstare, qui proprio exercitio potest sibi victum quærere, & quid si propter dignitatem superuenientem non possit exercere.*
11 *Vitæ necessaria, & subsidium vitæ idem sunt.*
12 *Legatum puellæ pro subsidio uitæ, intelligitur pro dote.*
13 *Clericus habens patrimonium, licitè viuere potest de bonis ecclesiæ. Non tamen luxuriari. nu. 14.*
15 *Papa mortaliter peccat si bona ecclesiæ in consanguineos conferat, ut efficiantur diuites.*
16 *Clericus uedum papa prius suis propinqnis inpigentibus quàm alijs subuenire tenetur.*
17 *Alimenta distinguitur ex qualitate personarum.*
18 *Bona patrimonialia clericorum quãdo gaudeant priuilegijs bonorũ ecclesiæ.*
19 *Clericus in bonis patrimonialibus non gaudet priuilegio ecclesiæ, nisi in casibus à iure expresis.*
20 *Bona patrimonialia clerici concessa ei in titulum, an, & quando gaudeant priuilegio clericorum.*
21 *Ordinato qui non habet nisi proprietates sine usufructu, an cogatur episcopus prouidere.*
22 *Proprietas est maioris pretij, quàm vsusfructus.*
23 *Pater qui habet usumfructum bonorum filij, tenetur illum alere.*
24 *Vxor quæ habet nudam proprietatem in bonis aliquibus, dicitur inops, & habet in ea locum auct. præterea. C. vnde vir & vxor.*
25 *Ordinatus ab episcopo qui non habebat vnde se aleret, an possit alimenta præteriti temporis petere, & quando.*

1 EPiscopus. † Eps qui ordinauit aliquẽ ad sacros ordines sine titulo, nõ habẽtẽ de suo vñ viuat, ei de ꝓprio ꝓuidere tenet̃, donec aliquẽ titu- 2 lũ fuerit ꝯsequutus. h.d. ¶ † Not. primo ibi, diaconũ, vel pสbyterũ. ꝙ ẽt obligat̃ eps, q̃n ordinauit aliquẽ prius ꝯstitutũ in sacris ordinibus. qđ facit ad id quod s̃. dixi in c. nõ liceat. in glo. j. 3 ¶ † Scđo no. ꝙ clericus appellat̃ miles. & iõ, sicut alij milites, hẽt a priuilegiũ [a] ne cõueniat̃, nisi inquantũ facere põt, vt dicit gl. not. q̃ ibi cõiter approbat̃ in l. miles. ff. de re iudi. no. ẽt Abb. ꝑ illũ tex. in c. j. de cle. egro. facit gl. ĩ c. studeat. ĩ fi. l. di. q̃ dicit ꝙ à clerico nõ 4 debẽt oĩa extorqri, sed sibi tñ relinquit̃, vt viuere possit. † & eõ ẽt nõ põt ecclesia debitorẽ ꝯuenire vltra q̃ facere possit gl. not. in c. quicũq;. xvj. q. vij. de q̃bus no. Mod. in c. Odoardus. j. de sol. Quod tñ dictũ est de ecclesia, ꝯsidera ꝙ aut debitor ecclesiæ constitutus est necessitate, & tũc nõ erit spãle in ecclesia, q̃a tali casu q̃libet, ẽt laicus succurrere tenet̃ lvj. dist. ĩ c. pasce. in c. nõ satis. in l. necessaria. ff. de lib. agn. Si vero debitor eccłię nõ ita ꝓcise laborat̃ inopia, tũc ꝯsiderãdũ vr̃, an alij sint, q̃ maiori inopia opprimant̃, & tali casu vr̃ ꝙ eccłia insolidũ exigere possit, vt alijs magis indigẽtib⁹ succurratur

ADDITIO.

a ¶ Priuilegium. Idem Imo. in c. j. de cler. ægro. c. Odoard. de sol. Soci. de cita. art. v. nu. 37. Fely. c. cum ex officijs. de præscr. sed falsum est. vt per Cyn. in l. j. q. v. C. de iur. & fac. ign. Mathesil. sing. lxj. Steph. Auf. in rep. cle. j. de offi. ordina.

succurratur, arg. gl. no. in ver. domesticos. in c. non satis. lxxxvj. di. Si alij non sint in maiori inopia constituti, procedit dictum gl. in d. c. quicunque. quia non debet exigere, ar. c. j. in fi. de na. ex libe. ven. & hoc, nisi prælatus ipse indigeret, † quia prima charitas à se ipso incipit. Ad hoc tex. notabilis de pœni. di. in c. qui vult. ordinate dare, à seipso incipere debet. & ita videtur probabiliter dicendum, vt ex gl. s. dicta simpliciter probatur. ¶ † Tertio no. quod eps, qui ordinauit, nõ obligatur absolute, sed tũc demũ in subsidiũ, quando de patrimonio ordinatus viuere non potest. Facit. cap. tuis. j. eo. & ideo videtur quod sicut vlterius nõ tenetur eps quando ordinatus tit. in ecclia cõsequitur, vt hic, sic nõ tenebitur si cõcedatur aliũde facultas percipiẽdi alimẽta. similiter dicẽdũ est † quod si tempore promotionis ordinatus habet patrẽ diuitẽ, vel aliũ coniunctũ, à quo posset exigere alimẽta, quod nõ obligaretur eps. Ita sentit Imo. hic, col. ij. ver. vl. potes notare. Ad quod bñ facit, † quia nõ dicitur pauper, qui patrẽ habet diuitẽ.[a] in c. j. j. de magi. ibi, nec pauperibus, qui parẽtũ opibus iuuari nõ possunt, subtrahatur, † & quia estimũ patris, filij reputatur, vt no. gl. in l. ij. C. quæ ætate. lib. x. de quo Alex. plura tradit in l. in suis. ff. de li. & post. & ipse aliter pro ista cõclusione facit tex. in c. clericos. j. q. ij. ibi, quibus parẽtũ, aliis propinquorũ nulla suffragantur bona. & ad id tex. xvj. q. j. in c. fi. ad fi. ¶ † Hoc tñ putarẽ limitãdũ vt procedat quando pater eẽt diues, & filio tenebatur alimẽta præstare, quia nõ poterat filius manibus proprijs sibi victũ quærere, forte propter dignitatẽ, iuxta notata per Bar. in l. si quis. §. ij. ver. sed si filius. vbi gl. in ver. vt operis. de li. agnos. Secus si filius proprio exercitio victũ sibi quæreret, quo casu nõ tenetur pater. Nã si efficiatur clericus & nõ possit artẽ exercere, propter dignitatẽ clericatus, iuxta c. Ioã. de cle. coniu. nõ putarẽ quod tali casu sibi prouidere obligaretur. quia factum epi nõ debuit nocere patri, regula nõ debet. ff. de re iud. vñ isto casu eps tenetur prouidere. Cõclusio ergo procedit, quando pater sine clericatu oĩno filio expẽsas fecisset. ¶ † Vltimo no. quod idẽ importãt necessaria, vitæ, & subsidiũ vitæ. Bene facit tex. in l. filia. C. de pa. po. vbi Ange. in versi. tex. ibi sed etiã subsidiũ vitę. no. illũ tex. ad quæ. tũc facto pẽdente de puella, cui legata erant trecẽta pro subsidio vitæ, † nã prodote intelligitur. Quod dictũ verũ intellige, quando est legata certa quãtitas puelle prout, loquitur Ang. Secus videtur, si simpliciter in subsidiũ vite puelle relinquatur, quia hoc legatũ pro alimẽtis intelligitur, vt hic & in d. filia. cũ in dubio in legatis à proprietate verborum nõ recedatur. l. nõ aliter ĩ prin. ff. de leg. iij. ¶ † In eo quod d. Abb. post Imo. & alios concludit, clericũ cui ex patrimonio facultates suppetũt licite tamen ex bonis ecclesiæ victum percipere posse. hæc est communis opinio, quã etiam tenet idem Imo. in c. quoniam. in fin. ne præla. vi. suas & Abb. post Inno. & alios in c. postulasti. s. de resc. col. fin. cũ cõcord. vt ibi per Mod. col. xiiij. Prædicta ergo procedũt dummodo clericus honeste viuat de ecclesiæ redditibus. secus si cõuertit in illicitos vsus. quia de patrimonio, si quod habet, ecclesiæ refundere tenetur. † Quoniam clericis, vt Hyeronimus inquit, de bonis ecclesiæ viuere permittitur, non luxuriari. xliiij. dis. in c. j. vbi Archi. in versi. permittatur per illũ tex. hoc dicit. no. d. Abb. in cõsimili in j. no. j. eo. in c. fi. ad fi. j. de pecu. cle. ¶ † Quod dictum etiã in pontifice maximo locũ habere videtur, qui mortaliter peccat, si bona ecclesiæ in consanguineos cõferat, vt efficiãtur diuites. Ita est simile dictũ Archi. perpetua memoria dignum. xij. quæ. j. in c. non liceat papæ, quod refert Abb. in c. constitutus. col. iij. ibi, & vide singulare dictũ Archid. j. de relig. do. & in c. dudum. el. ij. col. pe. & ĩ gl. pe. ad finẽ de elect. & bene dicit Archid. vt efficiãtur diuites. ¶ † Nã propinquis indigentibus, non solum papa, sed quilibet clericus, potius quàm alijs extraneis, subuenire tenetur. lxxxvj. dist. c. nõ satis. & gl. in ver. mercede. in c. omnino. per illũ tex. xxxj. di. & ibi Archd. no. dñs Abb. in c. ij. in secundo no. supra de arb. & in c. coniugatus. ad finẽ. j. de conuer. coniug. & hæc breuiter de pluribus sufficiant. ¶ † In gl. ij. quod alimenta distinguantur ex qualitate personarum. vltra gl. est bonus tex. in c. non cogantur. xlj. dist. & in l. habitatio. ff. de ven. in pos. mit. cum pluribus glo. & Doctorum dictis, quæ Mod. tradunt in c. cũ omnes. in c. pe. col. iij. gl. pe. s. de constit. adde gl. in l. seruis vrbanis. in ver. cibarijs. ff. de leg. iij. ¶ † In fin. quando sit quod in bonis patrimonij, clerici habeant priuilegia clericorum, multa plura hic transcribi possunt, quæ late Mod. ponunt in c. ecclesia S. Mariæ. de cõsti. in vj. col. in gl. vbi videndum est, quia nõ est materia proprie istius capituli. ¶ Vnũ dũtaxat nõ prætermittã, quod ad gl. hic plurimũ confert. nam dicũt Mod. in prædicto c. eccl. S. Mariæ in ix. col. in prin. † quod quamuis communis cõclusio sit quod clerici nõ gaudeant in bonis patrimonij priuilegijs clericorum, nisi in casibus à iure expressis, vt dicit Ant. de Bu. in c. si diligeti. c. fi. supra de foro compe. vbi Abb. alij. & not. Abb. in c. fi. supra de vi. & honest. cleric. cum simili. † Hoc fallit, quando bona patrimonij ordinato concedunt ĩ titulũ, quia in talibus bonis habebit priuilegia clericorum, & in casibus in iure nõ expressis. allegat istã gl. hic, quæ à Doctoribus ad hoc nõ põderatur. Et pro ista conclusione arguunt quod subrogatum sapit naturã eorũ. §. fuerat. instit. de actio. ad quod bonus tex. in l. si donate. §. j. de dona. inter. vir. & vxor. in l. si filię. §. fin. ff. de condi. & dem. Ista limitatio ad communem conclusionem videtur dubitabilis, quia nõ fit ista surrogatio in locum bonorũ ecclesię, sed potius pro exoneratione episcopi, vt hic, & ĩ ver. nisi. vbi ista exceptio ponitur respectu obligationis episcopi. Et quod ista intitulatio patrimonij nihil operetur, facit gl. j. xxij. di. in c. fi. & ita finaliter videntur Mod. residere, per gl. in c. tuis. j. eo. Pro ista autem glo. facit, quia etiam sine intitulatione habẽti patrimonium episcopus nõ tenetur prouidere, vt hic. Ergo vt aliquid operetur in titulatio videtur facta in fauorẽ ordinati. quia ex quo non est onerosus ecclesię, habeat saltem priuilegia ecclesiasticorum. Abb. in c. tuis ad fi. j. eo. videtur respõdere huic rationi, quod intitulatio operatur, quia satis fit iuri, vt nõ videatur sine sustentatione promotus. Sed ista responsio non satisfacit, quia etiam sine aliqua intitulatione satisfactum iuri videtur, si promotus habet vnde viuere possit, vt probatur hic, & in d. c. tuis vbi reliqua dicentur. ¶ † Extra gl. ĩ materia huius decretalis probabiliter dubitari potest duobus. Primo, si ordinatus reperitur habere plura bona quantum ad nudã proprietatem, alio habẽte vsumfructum, an tali clerico teneatur episcopus prouidere, videtur quod non, quia potest vẽdere proprietatem inuito vsufructuario l. ij. C. de vsufructu. l. Pomponius. in prin. ff. quib. modis vsusfru. amit. † Et ista proprietas est maioris pretij quàm vsusfructus. §. si te solum vbi Ange. in fin. per illum tex. in aucten. de nup. facit text. in l. sciendum. §. item qui solum. ff. qui satis. cog. ¶ Sed in contrarium videtur in simili casus valde singularis. in l. fin. §. ipsum autem. C. de bonis, quæ libe. vbi Bal. inquit per illum tex. † quòd pater, qui vsumfructum habet in bonis filij, tenetur valere filium, qui nudam habet proprietatem. nec est dicendum quòd ratione vsusfructus eum alere teneatur, imo ratione naturæ. Itaque idem esset, si alius haberet vsumfructum. quia nõ debet proprietario imponi necessitas vendendi proprietatem, & ex pretio proprietatis viuere, per illum tex. vbi omnia ista probantur secundum me. Et per illum tex. dum legerem Senis.[b] cõsului in ardua quæstione in terminis aucthenticę pręterea C. vnde vir, & vxor. † quòd mulier licet haberet nudã proprietatem in pluribus bonis, inops tamen reputabatur, vt consequeretur in bonis mariti quartam partem. ne cogeretur vendere proprietatem, per illum tex. Et ita probabiliter dici potest in proposito, quòd Reuerendus episcopus teneatur ordinato prouidere habenti proprietatem nudam, ne compellatur proprietatem vẽdere. ¶ Quod tamen limitarem, nisi ordinatus dixisset se esse diuitem, quia in tali casu crederem quòd imputaretur sibi, & cogeretur vendere proprietatem, cum episcopus non fuerit in culpa. & hoc modo ordinato prouideri posset, per ea, quæ dixi in cap. ij. supra eo. ¶ † Secũdo quæritur an iste ordinatus ab episcopo post ordinationem præteriti temporis alimenta petere possit. In hoc considero duos casus. Primus est, quando iste clericus medicando, vel proprijs laboribus quæsiuit victum, & hoc casu non puto quòd petere possit, quia ex hoc opprobrium clericorum præteritum neque tolli neque purgari potest, cum facta pro infectis haberi non possint l. in libello. §. facte. ff. de captiuis. Secũdus casus, quando pro alimentis præteritis alijs teneretur, & tunc considerari debet an fuerit eps in mora, vt in simili tradũt Bal. & Mod. in l. de alimentis. C. de transac. Pau. de Cast. l. diuortio. in princ. ff. solu. ma. cum notatis per Bar. in l. libertus. §. j. de alimentis & ciba. lega. Reliqua in c. tuis. j. eod.

ADDITIONES.

a ¶ Diuitem. Adde quod vxor vidua habens patrem, diuitem, debet habere alimenta aut interesse dotis ab hæredibus viri, nec cogitur agere contra patrem diuitem pro alimentis. Io. Bap. Plot. in l. si quando. nume. 459. versi. aut dos mulieris C. vnde vi.

b ¶ Senis. Adde quod est consi. xxiiij. vbi in diuerso casu loquitur. Idem Deci. in auct. præterea prędicta.

SVMMARIVM.

1. *Pluralitas beneficiorum reprobatur.*
2. *Ambitio reprobatur, & facit electum repelli. nu. 3.*
4. *Dignitatem ambire quãuis indignum sit, potest tamẽ quis laborare, vt tollatur impedimentum, vt possit promoueri.*
5. *Ambitiosus non dicitur, qui petit confirmationem suæ electionis.*
6. *Dispensatio in pluralitate beneficiorum sine causa non fit.*
7. *Papæ facta nemo iudicare debet.*
8. *Papæ voluntas in dispẽsationibus habetur pro ratione, in his quæ sũt positiui iuris.*
9. *Dispensare non potest papa sine causa, in his quæ sunt diuini iuris.*
10. *Dispensatio extenditur ad accessoria.*
11. *Argumentum de maiori ad minus an valeat in dispensatione.*

Extensio

12 *Extensio non fit in dispensationibus.*
13 *Dispensatio odiosa est.*
14 *Dispensatio cum monacho ad curatum beneficium nō habet locum in simplici.*
15 *Dispensatio vt quis possit transire ad archiepiscopatum, non habet locum in episcopatu.*
16 *Argumentum de maiori ad minus in materia odiosa ualet.*
17 *Bannitus qui impunè interficitur, potest spoliari bonis.*
18 *Prohibito quod minus est in materia odiosa, vtique uidetur prohibitum quod plus est.*
19 *Domicilium sortitur quis in loco ubi residere tenetur.*
20 *Clericus habere potest domicilium in pluribus locis.*
21 *Domicilium an clericus habeat pro beneficio simplici, & nu. 24.*
Et quomodo acquiratur in loco beneficij requirentis residentiam. & nu. 22.
23 *Domicilium uxoris est in loco mariti.*

1 Quia intentatum. ¶† Nō debent epi permittere quē plures ecclesias obtinere.h.d.¶† No. ꝙ ambitio reprobatur. vt per Doc. hic, & per text. istum Abb. in c. cum iam dudum.j.eo.† ꝙ sola ambitio facit vt electus repellat̄. Sed iste tex. nō probat hoc, quia non simpliciter ambitio vr̄ hic reprobari, sed tunc demum, quando producit effectū reprobatū, vt q̄s plures ecclesias cōsequat̄. Hoc ēt non probat̄ in c. cū iam dudū. q̄a tex. in fi. se restringit, dum inquit, aliquod præmissorum, ꝙ ad cassationē eius sufficiat. Nō ergo dicēdū est ꝙ sola ambitio, & singula vitia, de q̄bus. s. dixit, per se sufficiant, de quo latius ibi dicet̄. ¶ Et ad ea, q̄ d. Abb. hic dicit notādū est, ꝙ licet indignum sit aspirare ad dignitatē, licite tamē quis potest laborare, vt tollatur impedimētū, † propter qđ impediri posset promotio, & habere spem, & fiduciā, nō est improbādum. Tex. no. vbi Abb. col. iiij. h. d. per illum tex. ibi, cæteris fiducia. s. de elect. in c. venerabilē.† Sic ēt qui petit confirmationē suę electionis, ambitionis notā nō incurrit ex quo canonice vocatus fuit, glo. no. in cap. cupientes. §. j. ver. post obtentam. in fin. de ele. in vj. no. Abb. per illum tex. in cap. ij. in prin. supra de in inte. resti.

6 ¶† In quantū Host. & Abb. post alios dicunt non valeret dispensationem in pluraritate beneficiorum sine causa, bene dicunt in episcopo, & inferioribus à summo pontifice. secus est in ipso, q̄a de factis eius iudicare nō licet. xvij. q. iiij. c. nemini. † Et in eo i dispensationibus sola voluntas est pro ratione. ita no. Inno. in cap. dudum supra de elect. & d. Abb. in cap. fraternitati. in fi. colū. de schisma. alle. dictum Innocen. in c. cum ad monasterium. j. de sta. & regu. Spe. hoc dicit in ti. de ele. §. nunc breuiter. ad fin. † Qđ tū limitatur dupliciter. Primo, vt procedat in his, quæ sunt iuris positiui. † Secus in his, quæ sunt de iure diuino, in quibus papa sine causa nullo modo potest dispensare, vt per glo. in cap. non est. j. de voto. no. Inn. in cap. ij. s. de renun. Secundo, hoc procedit quātum ad ecclesiam militātem. Secus vero quo ad Deū, ita d. Abb. declarat dictum Inno. in d. cap. de multa. col. iij. vers. ex prædictis infero. j. eo. vbi latius dicetur. ¶† In glo. j. In quātum cōcludit dispensationem extēdi ad accessoria, & per Abb. hic post alios declaratur, multa addi possent, & transcribi, quæ non minus subtiliter quàm diffuse Mod. dicūt in c. postulasti. s. de rescr. ꝙ magno tamen pelago huius materiæ illud celebre dictum Hosti. referā, dum in d. cap. postulasti. † voluit ꝙ in dispensatione nō procedit argumentum de maiori ad minus, etiam ꝙ in minori maior rō videatur. † & hoc pro regula assumunt Mod. in d. c. postulasti. in hoc casu, col. iij. ver. regula est concludens ꝙ in dispensationibus nō fit extensio, etiam ad casum minorē, & hñtē in se maiorē rōnē, quā casus cōcessus, s̄m Host. ibi singul̄r, † & alij sequunt̄, ea rōne, q̄a dispēsatio odiosa est, c. j. i fi. de fi. psb. in vj. † & iō Io. an. not. dicit in r̄la quæ à iure in Mercur. de re. iu. in vj. † ꝙ licet eps dispēset cum monacho ad curatum beneficium, non tū cum eo vr̄ dispensatum in simplici. Et bon. tex. in c. fi. s. de trāsla. episco. vbi dispēsatio † ꝙ quis ad archiepātum trāsire possit, nō extenditur ad episcopatum, & Domi. in c. q̄uis. de præb. in vj. §. j. col. ij. hoc sequtur, & alleg. tex. in c. cui de non sacerdotali, de præben. in vj. cum alijs quæ congerunt Moder. in loco præalleg. Istud dictum videtur dubitabile, licet ab omnibus approbet̄, q̄a vere nō vr̄ efficaciter probari, & in cōtrarium arguitur. Nam fit hic rigorosa interpretatio, ex eo, quia dispensatio odiosa est, vt. s. dr̄. Idem dicendū est in dispensatione, qđ in odiosis dr̄, sed in qualibet materia, licet odiosa, nūquā excluditur argm̄ de maiori ad minus. ergo ēt in dispensatione hoc locū habere debet. ¶† Quod etiam in materia odiosa sic arguatur, probatur in l. nec in ea. & ibi Bart. ff. de adul. vbi si q̄s iterfici pōt, & vulnerari, & ꝯtumelijs effici poterit, ex tex. in l. in suis, in prin. ff. de libe. & post. vbi qui habet ptātē & vitę, & necis, vtiq; vr̄ hr̄e i bonis illius ptātē. ¶† Et ꝑ illū tex. arguunt Doct. ad bannitum, qui si impune potest interfici, multo magis poterit bonis expoliari. & ita glo. arguit in cap. in literis in ver. prædo. in fi. de rest. spoli. facit tex. in c. ex parte. el. iij. infra de deci. † Sic & econtra, si in materia odiosa prohibeatur alicui q̄ minus est, vtique & qđ plus est prohiberi intelligitur. cap. cum illorum. §. j. j. de sen. excō. ibi, maiora illis intelliguntur prohibita, quibus vetita sunt minora. xxiiij. q. j. c. miramur. i prin. in l. qui indignus. ff. de sen. in l. cui pacto. ff. de ser. expor. in l. relegatorum. §. dictum est. ff. de inter. & rele. In terminis in dispensatione, est casus in c. per venerabilem. j. qui filij sint legi. ibi, dū inquit, ꝙ in maiori ꝯcedit, licitū vr̄ eē i minori, & ibi, vr̄ si q. dē mōsturosum, vt q̄ legitimus ad spirituales fieret actiones circa seculares actus illegitimus remaneret, vñ cū in spiritualibus dispensetur, consequenter intelligit̄ in tēporalibus dispensatū. Et fit ibi istud argm̄ de maiori ad minus, & in diuersa specie, qđ plus est de spiritualibus ad temporalia, & nedum à maiori, sed à simili argumentatur tex. ibi in ver. per simile quoque. Nec ob. ꝙ ille tex. loquatur in dispensatione non multum odiosa, sed potius fauorabili, vt ꝑ d. Abb. i c. ad aures. supra de rest. & in c. at si clerici. §. de adul. de iud. quia immo vr̄ multum odiosa, cum ibi dispenset̄ cum illegitime nato, vt possit ad episcopatum promoueri, vt in prin. ibi colligitur, per ea, q̄ hñr in prædicto. c. j. de fil. præsb. in vj. & quod voluit in gl. in c. literas. s. de fi. præsb. ¶ Et quamuis illa dispēsatio trahat̄ ad dispensationē, siue legitimationē, quæ nō reputatur odiosa, sed fauorabilis, vt per Pet. de anc. consi. ccccxxviij. incip. circa primum. in princ. Dom. in c. j. §. j. de fil. præsby. in vj tamen cū agatur ibi de dispensatione, quæ trahat̄ ad legitimationē, nō potest negari quin odiosa sit, & non deberet extendi s̄m dictū Host. Prǣterea, si extendit̄ ad legitimationē ea rōne, q̄a sit fauorabilis, hoc non est ex alio, nisi q̄a vr̄ eadē rō, & ēt maior, in legitimatione. ergo fit extensio à maioritate rōnis. ergo ꝯ Host. Cōfirmat̄ hoc q̄a si distinguit̄ dispensatio odiosa, & fauorabilis, ergo datur intelligi ꝙ variat̄ dispensatio rōne subiectę materiæ, ergo nō vr̄ ꝙ sit aliquid præcise speciale in dispensatione, sed potius debeat considerari subiecta materia, super qua dispensatio fit. Præterea in c. per venerabilem. arguitur à simili in ver. per simile quoq;, qđ ergo esset fauorabile, in quo arguit̄ à simili, nedū à maiori proportionabiliter, vr̄ ꝙ saltem i materia odiosa à maiori debeat procedere. Et hęc ex abundanti dicta sint, quia, vt dixi, loquit̄ ibi tex. in dispensatione odiosa, quæ extēdit̄, & ita vr̄ ibi ꝯ Hosti. casus ineuitabilis. Non ob. qđ in d. cap. per venerabilem. dum fit tale argumentum, fit allegatio partis, non decisio summi pontificis, vt quidam dicunt, quia illa allegatio per papā admittitur, & s̄m allegationem responsum fuisset, nisi aliud concurreret, ꝑ qđ mouetur papa ibi ad determinandum ꝯrium, vt aperte ex litera colligit̄. Nō ob. quæ pro dicto Hosti. inducunt̄, quia non probant. Primo tex. in c. j. de fil. præsby. in vj. quia loquitur de dispensatione. Nā fateor ꝙ restringit̄ dispensatio, quia materia odiosa est, sed ꝑ hoc nō infert̄ ꝙ argm̄ à maiori non procedat, per r̄lam cui licet, de regu. iu. in vj. cum alijs. s. alleg. Nō ob. tex. in c. fi. de trāsla. episco. quē Moder. inducunt, quia dispensatio ibi nō trahitur ad illud quod minus est, quia non est eadē ratio in minori dignitate, vt expresse tex. dicit ibi, cum in maiori dignitate propter maiorem vtilitatem facilius potest dispensari. Secus ergo q̄n esset eadem ratio, vel maior, in minori dignitate, per supradicta, vt ibi à contrario colligitur, ita ille tex. in contrariū retorquetur. Et per hoc respondetur ad dictum Io. an. per regulam, quę à iure, & ꝙ licet sit cum monacho dispensatum in curato, nō videt̄ tū dispensatū in simplici beneficio, quia in simplici non est eadem rō, cum in curato maior videt̄ versari vtilitas. ¶ Non ob. tex. in c. cui de nō sacerdotali, quia alia ratione ibi tex. fundat̄, q̄a mandatū debet diligenter seruari, nec agitur ibi de dispēsatione. facit tex. in c. fi. de verb. sign. & no. in c. cū dilecta. s. de resc. Et s̄m prædicta saluari potest dictum Hosti. s. ꝙ in minori nō esset eadē rō, vt dicitur in c. fi. de trāsla. episco. vel quando ageretur de obseruatione mandati, per pdicta, licet hæc nō videatur fuisse intētio Hosti. & Doc. ¶ In eadē glos. circa fin. quod Abb. hic dicit de domicilio clerici, approbatur communiter, † vt in beneficio, in quo tenetur residere, sortiatur ibi domicilium. [a] Secus si residentia non requiritur, & ita Innocen. Ant. de Bu. & Abb. post alios in c. ex ore de priui. no. Bar. i l. senatores, & in l. oēs q. ꝑ illū tex. ibi, in suis laribus domicilijs cōstituti, & prius loqt̄ de ecclesia. C. de epi. & cle. & Ro. i cōs. ccclxj col. ij

ADDITIO.

a ¶ Domicilium. Adde ꝙ clericus in loco beneficij sit ipso iure ciuis & terrerius ac comitatiuus loci beneficij, & in eo sortitur domicilium, adeo ꝙ potest acquirere immobilia, non obstante statuto ꝙ forensis & non subditus non possit acquirere. Io. Ba. Plot. in consi. cviij. incip. Iesus. nu. 44. edito. in j. vo. consiliorum criminalium diuersorum Doctorum.

col.ij.in casu proposito.cum cōcordantibus, vt late in c.dilectus, el ij.de res.in prima & secūda cōclusione. 20 †Et notādum est ꝙ gl. hic dicit, clericū posse hr̄e domiciliū in pluribus locis, qn̄ in diuersis epatibus habet beneficia. & idē gl.in c.iij.de temp.ordi. in vj.quod late prosequunt̄ Mod.per plures cōclusiones in d.c.dilectus. Sed ad declarationem prædictorum aduertendū est, n. sm̄ supradicta, nō vr̄ verū ꝙ clericus in diuersis locis hn̄s beneficia, sortiatur vtrobiq; domiciliū. Nā aut sunt simplicia, & non ɔ̄hitur domiciliū, vt supradictum est. aut requirūt residentiā, & cum sit super pluralitate dispensatum, intelligitur & in residentia, vt per gl.in c.si quis in clero.vij.q.j.& in c.non potest.j.eo. tit. in vj. ergo non sortitur ibi domiciliū, quia ratione dispensationis reputant̄ bn̄ficia, vt tenet Abb.hic circa fi. Sed ad hoc dicendum ꝙ in diuersis beneficiorum locis verū est, ꝙ rōne bn̄ficij non sortiatur quis domicilium. & ita ar. ꝑcedit, sed rōne residentiæ, quia propria volūtate clericus facit. Et ita intelligit & declarat hāc ɔclōnē d.Abb.in c.postulasti.in j.col.de fo.compe.& sequunt̄ Mod. ī d.c.dilectus.in iij.cōclu. Et ad hoc vr̄ gl.in d.c.iij.de tēpo. ordi. in vj.dum alle.tex.in l.assumptio.§.iuris prudētibus.ff. ad muni. facit tex.in c.ij.de sep.in vj. Hæc declaratio in se vera est, vr̄ tn̄ p̄ter intētionē gl.hic, & in locis s̄.alle.q̄ vn̄r cōsiderare ꝙ rōne beneficij in pluribus locis clerico acquirat̄ domiciliū. Nam attēta hac declaratione bn̄ficia nō sunt ī aliqua cōsideratione quo ad hoc, ex quo tota vis est in cōuersatione clericī, & sic in beneficijs esset idē dicendū. Preterea, attēta hac rōne, idē posset dici in quolibet beneficio simplici, vt quis sortiatur domicilium, si habitet ibi, & 21 conuersetur. ¶†Et tn̄ indistincte Doct.dn̄t ꝙ pro beneficio simplici quis nō habet domiciliū, ɔ̄ cōem conclusionē, vt considerat tex.in c.iij.de temp.ord.in vj.qui cōiter allegatur. vbi tex.alternatiue dicit, in cuius diœcesi beneficium obtinet ecclesiasticā, seu habet, licet alibi natus sit, domiciliū in eadem. Cū ergo ponatur dictio, vel, alternatiua inter ista duo, habere beneficium in loco, vel domiciliū, dat̄ intelligi ꝙ diuersa sint, & habens beneficium, 22 non sortiatur domicilium. ¶†Vnde ꝑ vlteriori declaratione dicamus ꝙ in loco beneficij requirētis residentiā domiciliū acquirat̄ rōne. beneficij, & hoc domiciliū inuentū est à iure, sicut do-23 miciliū vxoris in loco mariti, †vt dicit Bal.in l.ab eo.ad fi.C. qūo, & qn̄ iu. & causatur ex necessitate residendi, sm̄ Inno.in d.cap.ex ore. Si vero sit beneficiū simplex, in quo residere quis nō teneat̄, & cessante rōne supradicta nō acquiritur domicilium, & hoc mo-24 do ꝑcedit cōis dr̄ia quā Abb.hic facit. ¶†Alio tn̄ respectu in loco beneficij simplicis vendicare quis domiciliū pōt, si voluntarie ibi habitet, & adeo cōuerset̄, vt cōstituat domicilium, iuxta no.in c.ex parte B.de fo.compe.in l.ij.C.vbi sena.vel claris. Et hac rōne in pluribus locis si quis habet beneficia, ēt simplicia, si æqualiter vbiq; conuersetur, poterit hr̄e domicilium in pluribus locis d.l. assumptio.§.iuris prudētibus.& in c.ij.de sep.in vj. & ita declarat̄ gl.hic cū alijs s̄.alle.sm̄ Abb.in d.c.postulasti.& glo.in c.iij.de tēp. or.quę tn̄ declaratio vr̄ præter intentionem gl.vt s̄.dixi. Et retēta hac conclusione non ob.tex.in d.c.iij.& vt s̄.induxi, q.a rn̄deri potest ꝙ illa diuersitas ponatur inter genus & speciē, ꝑ ea q̄ latius dixi in c.j.s̄.eo.vt dicamus seu domiciliū in eadem, si aliter, q̄ per beneficium. de quo prius dixerat. Tale.n.domiciliū, quod rōne beneficij acquiritur in clerico, est principalius. Ita inquit Inno.in d.c.ex ore.& dn̄s Abb.in præalleg.c.postulasti.in ij.col.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans tenetur facere mentionem de beneficio quod prius habet.*
Quid si solo nomine obtineat.nu.2. Quid si nullum fructum perciperet.nu.3. Quid de minimo.nu.4.
5 *Mandatum papæ non est interpretandum, ut uelit cum scandalo prouidere, ideo in tali mandato supersedendum est.*
6 *Mandatum papæ iniustum non est statim exequendum.*
7 *Pœna insolita si mandetur imponi, supersedendum est.*
8 *Papæ mandanti aliquid non obstante scandalo, an sit parendum, & quando, nume. 9.*
10 *Scandali definitio.*
11 *Scandali ratione non solum prouisio facienda impeditur, sed facta renocatur.*
12 *Electio cassatur, si ex ea in populo scandalum oritur.*
13 *Scandali ratione prælatus priuari potest beneficio.*
14 *Papa deponi potest ratione scandali.*
15 *Intell.c.scandalizauerit.de reg.iur.in antiq.*

CVm teneamur. ¶Ad mandatum Papæ nō tenet̄ quis prouidere illi, q qui beneficium tacuit in literis, vel cui sine scandalo prouideri nō pōt. 1 ¶†Primo no.ꝙ impetrās super prouisione beneficij, tenetur de beneficio quod prius habet facere 2 mentionem. †& hoc verum est, si cum effectu habet beneficium. secus non solo nomine. Ita Bal.per illum text. in l.si is, qui tres.§. eum qui.ff.de excu.tu.pro quo bene facit tex.in c.si tibi concesso infra eo.in vj. Hoc tamen dictum non transit sine dubio, quia licet solo nomine quis habeat beneficium, si tn̄ est intitulatus in tali bn̄ficio, vr̄ ꝙ debeat de eo mentionē facere, quia negari non pōt, quin iste esset pluralis in bn̄ficijs, quæ pluralitas pluribus ex rōnibus à canonibus reprobat̄ in c.proxi.s̄.eo.& non ita de facili papa fecisset prouisionē de alio bn̄ficio. ergo hoc debuit exprimi, sm̄ regulā, quæ ponitur in c.postulasti.s̄. de res. nec dr̄ esse in 3 cōsideratione ꝙ alius hēat redditus bn̄ficij. † Nā si q̄s acceptaret bn̄ficiū, ex quo nullus fructus perciperet̄, deberet tn̄ in impetratione alterius bn̄ficij de tali mētionē facere, cū iura hoc gn̄aliter 4 dicāt, †& quia ēt de minimo bn̄ficio debet mētio haberi c.si motu ꝓprio.j.eo.ī vj. ergo dat̄ intelligi ꝙ nō cōsiderat̄ vtilitas, sed tm̄ pluralitas, & maxime si esset necessaria residētia, per ea, quæ hn̄t in c.nōnulli.s̄.de cle.nō resi. ¶Non ob.tex.in c si tibi. quia loquit̄ q̄tū ad penā.c.de multa.j.eo.in qua requirit̄ ꝙ quis plenā in beneficij possessionē cōsequatur. Secus quātū ad hoc vt imperatio dicat̄ surreptitia, & ita illū tex.declarat Do.ad aliud propositū, & referūt Mod.in c.nostra.s̄.de rescri. Et quando de bn̄ficio, vel aliquo priori iure debeat mētio fieri, late Mod. in c. postulasti. & in 5 c.nostra. s̄.de res. ¶†Secūdo no.ꝙ nō vr̄ esse de intentione summi pontificis, velle alicui cū scādalo prouidere. iō in tali mādato supersedēdū est, vt hic per d.Abb.de quo in gl.aliquid dicam. Sic ēt si aliàs mandatū iniustū videret̄, supersederi debet.glo.not. in 6 auc.de mā.prin.§.deinde cōpetēs. in ver.nuncians.arguit †prælatos, qui statim mandatū papæ.licet iniustū, exequunt̄. Et per illā 7 gl.plura tradunt Mod.in c.si qn̄.s̄.de res. †quorū dictis adde sing. tex.in l.si vēdicari.C.de pen.vbi si penā insolitā pro delicto mandat imponi Imperator, aliquot diebus supersedere iudex debet, 8 & hæc in dubio ꝑcedunt. ¶†Quid aūt si Papa præcise aliquid fieri nō ob.scandalo mandauit, an tūc ei parēdū sit. Abb. hic ex pluribus concludit ꝙ non. Idem in c.significauit.s̄.de offi.ord.& in c. quod super his.de maio.& obe. Et ista cōclusio declaratur duobus modis. Primo, vt procedat, quādo mandatum continet peccatum, prout d.Abb.loquitur. facit tex.xj.q.iij.c. si dominus. in c. Iulianus.in c.nō semper.& viij.dist.in c.quæ ɔ̄. Secus si non immineat peccatum, quia tunc mandato eius omnino parendū erit, licet valde durum videatur, vt xix.dist.c. in memoriam. ibi, & licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum.no. Host. & ibi Abb.in c.cum parati.in ij.col.de app.idem Host. & Abb.in 9 fi.col.in c.proposuit.de cōces.præbē. †Secūdo quando esset tale peccatum, in quo haberet Papa potestatē dispēsandi, quia tunc semper parēdū erit, vt no.Abb.in d.c.si qn̄. de res.vbi reliqua per 10 Mod. ¶†In gl.pe.primo diffinitionem scandali ponit Arch.in c. prima actione.de pen.dist.j.Car.in clemen.j.de off.ordi. in ij. col. 11 ¶†Et circa istam glo. notandum est ꝙ rōne scandali non solum prouisio fieri impeditur, vt hic, sed ēt illa, quæ iam facta est, reuo-12 catur.glo.notabilis.xlij. dist.c.ij.in glo.j. †quæ dicit circa medium, cassandam esse electionem, si ex ea in populo scandalum oriat̄. Facit quod singulariter voluit Inn.in c.nisi cum pridem.s̄. de re-13 nun, †qđ ꝑꝑ scandalum imminens licite priuari potest prælatus beneficio. quod dictum cōiter approbatur, & Abb. sequitur in c. quęsitū.j. de rerū permu.vbi alleg. Fed. de permu. benefi.q.xxv. 14 ¶†Vltimo nō omitto gl.singularē in c.si papa.xl.dist.quæ voluit papam deponi posse ratione scandali. quam pro singulari Abb. sequitur in c.significasti, in gl.ij.de elect.& hæc de pluribus suffi-15 cit retulisse. †Ex quibus declaratio colligitur ad id, qđ dr̄ in c.qui scādalizauerit.j.de re.iur. veritatē non esse relinquēdam ꝑꝑ aliquod scandalū, nam nō procedit ille tex, in veritate iuris positiui, per supradicta, prout illū tex.declarat Card.& Imo.post antiquos in cle.j.de immuni.eccle. & glo. in d.c. qui scandalizauerit. ad quē tex.vlt.notādum est ꝙ procedit in iudice cuius præcipuū est indagare veritatem.xxx.q.v.c iudicantem, secus est in priuato qui propter scādalum veritatem omnem supprimere potest, vt notabiliter dicit Inno.in c.officij.de pe.& re.

SVMMARIVM.

1 *Plures ecclesias obtinens alteram eligere, alteram dimittere debet.*
2 *Archidiaconus potest de iure speciali habere ius instituendi.*
3 *Præscribens potestatem instituendi non potest destituere.*
4 *Spoliatus à iudice an & quando restituatur. nu.5.*
6 *Excommunicari quis non potest pro contumacia qualibet.nu.7.*
Non tamen pro leuibus culpis.nu.6.
8 *Appellatio, omisso medio, ualet ui consuetudinis, quid ea circumscripta. vide nume.14.*
9 *Consuetudo non operatur in his quæ sunt de substantia appellationis.*

Nec ualet quòd de officiali ad episcopum appelletur.nu.10.
11 *Suspecto causam committere non potest princeps, etiam de plenitudine potestatis.*
12 *Consuetudo non habenti iurisdictionem illam tribuit.*
13 *Maior & minor diuersis respectibus quis reputari potest.*
15 *Processus est nullus appellationis interpositæ omisso medio.*

1 REferente. ¶†Habẽs plures ecclesias alterã eligere, & alterã dimittere cõpellitur.
2 ¶†Primo not.archidiaconũ, & sic minorẽ, id est, inferiorẽ epo, posse de iure spãli habere ius instituẽdi, vt ꝑ Abb.hic.Idẽ no.Abb.ꝑ illũ tex.in c.auditis,in quarto notabili s. de in inte.rest.in c.auditis.in vj.notabili s.de prescr.Card.in cle.ij. in vj.q.de re.ecc.nõ alie.Illud circa hoc notandũ est,ꝙ ista acquisitio,q̃ fit ꝑ inferiores ꝑlatos ꝯ epm,aliquo spãli iure, odiosa est,
a & io restringit.Vnde q. præscribit[a] ptãtem†instituẽdi,nõ vr̃ habe
3 re potestatẽ destituẽdi.notabile est dictũ Host.in c.cũ ex iniũcto. in prin.j.de hære.vbi Abb.& alij sequunt.facit gl.no.in regula prima de reg.iu.in vj.qđ verũ intellr̃,qñ ista acquisitio venit in derogationẽ iuris ordinarij,vel alterius, qui in quasi possessione reperitur.Secus in alio nõ possidẽte,q.a tũc talis acquisitio ampliatur & de vno casu ad aliũ porrigit.Ita notabiliter voluit Inno. & ibi Abb.in glo.fin.in c.dilectus.j.de capel.mo.not.hoc Abb.in c.fi.in vlt.no.de ꝑscr.& in c.j.ꝑ illũ tex.j.de reli.do.in ver.vlt. tene mẽti. faciunt quæ Alexã. scribit in consi.dclxxxvij.curso. col. pen.lib.j.
4 ¶†No.tex.hic,ꝙ spoliatus[b] à iudice,ẽt ante oĩa restituit,nã archi
b diaconus erat iudex,qui spoliauit,vt dr̃, & spoliatus fuit restitu-
5 tus.qđ vr̃ ꝯ gl.notabilẽ vij.q.j.in c.ꝑñtiũ.in glo.fi.†quæ dicit spoliatũ à iudice nõ habere restitutionẽ,vt no.Abb.in c.dilectus.el j. s.de res.& in c.si constiterit.in gl.j.de accu.Sed illa gl.intelligitur, qñ iudex ordinario ordine ꝓcedit.Secus si ex abrupto extraiudiciũ aliquẽ spoliauit.nã tunc taliter spoliatus in primis debet restitui.& ita vr̃ tex.notabilis hic.ad idẽ text.in c.cõquerente.vbi not.
6 Abb.s.de resti.spo.§.qm̃ facienda in prin.¶†Tertio no.ꝙ pro cõtumacia quis excõicari põt,ꝙuis ẽt pro leuibus culpis non sit q.s
7 excõicandus.xj.q.iij.in c.epi.& in c.nullus.†Tñ quælibet cõtumacia excõicatione digna reputatur,gl.singularis in c. duo sunt. in ver.videatur.xcvj.dist.de quo no.Abb.in c.j.de iudicijs.in cap.ac-
8 cedens.el j.vt li.non conte.¶†In glo.ij.ad fi.|notandũ est ꝙ valet appellatio omisso medio, rõne consuetudinis.& ꝓbat hoc in c. Romana.§.j.de appel.lib.vj. Secus ſm Abb.hic, in his, q̃ sunt de
9 substãtia appellationis,†q.a nõ valeret cõsuetudo,puta ꝙ ad minorẽ vel parẽ appelletur.gl.notabilis per illũ tex.in c.ij.de cõsue. in vj.in ver.officiali & illa gl.cõiter approbat, & tradunt Mod. in rub.de appella.in col.ij.¶ Sed circa illã gl.aduerte dũ æquiparat parẽ iudicẽ minori.Nã immo vr̃ ꝙ potius maiori æquiparet. Ad hoc tex.in simili in l.j.§.si quis ergo.ff.de appel. vbi si appellat ad minorẽ iudicẽ,vel parẽ,per errorẽ,nõ nocet error.Secus si ad minorẽ,quia error nocebit.ergo idẽ dicendũ est de pari iudice,qđ de maiori.Non ob.tex.in d.c.ij.de cõsue.q.a qđ dicit gl. ibi nullo
10 mõ ꝓbat.†Nã non valet ꝯsuetudo ꝙ de officiali ad epm appelletur,q.a est idẽ tribunal.Et nõ valet ꝯsuetudo, ꝙ ab eodẽ ad seipsum appellet,q.a debet esse distinctio ꝑsonarũ inter illũ à quo,& inter illũ ad quẽ appellat,ar.c.fi.de insti.& in c.debitũ.de bapt.in l.ij.ff.de stip.ser.Et q.a esset valde suspectus in cã applonis ille idẽ qui in cã principali iudicauit,merito nõ valet talis ꝯsuetudo d.c. ij.quia periculosum est corã suspecto iudice litigare.c.cum inter
11 s.de excep.& iij.q.v.quod suspecti.†Adeo ꝙ nec princeps põt de plenitudine ptãtis cãm suspecto cõmittere,vt no.Abb.in d.c. cũ inter.& in c.ad ea.ꝑ gl.ibi.s.de rescr.Sed remota suspicione,ꝙ nõ valeat cõsuetudo vt appellet ẽt ad minorẽ,ibi hoc nõ dr̃,& nihil
12 vr̃ repugnare quo minus valeat.¶†Nã videmus ꝙ ꝯsuetudo, nõ habẽti aliquã iurisdictionẽ,illã tribuit,in c.cũ cõtingat. de fo.cõpe.& ix.q.iij.in c.cõquestus.ꝙ mulier,cui iudicãdi munus interdicitur,vt in l.ij.de re.iur.à cõsuetudine tñ recipiat iurisdictionẽ,vt est casus in c.dilecti.s.de arbi.ergo à fortiori minorẽ iudicẽ habilitare poterit cõsuetudo,vt in cã applonis ꝯpetens efficiat. Non ob.ꝙ ad maiorẽ iudicẽ applo debet fieri,q.a hoc à iure positiuo inductũ est,cui põt ꝑ ꝯsuetudinẽ derogari.c.fi.s.de ꝯsue.c.iij. eo. ti.in vj.& in l.de q̃bus.ff.de legi.¶Scđo rñdet ꝙ si applo deferat
13 ad minorẽ, vel parẽ, respectu istius applonis reputat†maior. nã põt q.s vno respectu vt minor, & alio respectu maior cõsiderari, vt per gl.Bar.& alios in l.j.§. si quis.de appel. & ita hoc Pisis inoleuit ꝯsuetudo,q.a de capitaneo,q. maior hic hr̃ ad ptãtẽ appellatur.¶ subijcit Abb.hic ꝙ illud qđ de ꝯsuetudine dcm̃ est,quo ad
14 tex.nr̃m. diuinationẽ ꝯtinet,†& io remota cõsuetudine cõcludit ꝙ de iure cõi valet applo interposita omissa medio,si nõ opponatur.alleg.gl.approbatã cõiter i c.dilecti.in ver. appellationẽ.s. de appe. vbi Mod. Perusini post alios ita ꝯcludunt.Et h̃ mõ declaro tex.ꝓcedere h̃, q.a non apparet ꝯ talẽ hmõi applonẽ oppositum fuisse,licet oẽs ita cõiter dicãt.Reperio tñ Bar.i l.j.§.q.s i applone. ff.de appel.dũ respõdet ad l.si ꝑ errorẽ.ff.de iurisd.om.iud.volẽtẽ
15 †ꝙ interposita appellatione,omisso medio, processus sit ipso iure nullus.& pro eius dicto bene facit tex. in l.imperatores.ff. de appella. ibi dum inquit, si ad imperatorem omisso medio appellatur,non recte ad imperatorem appellatum, ideoque ad præsidẽ remitti deberet. à communi tamen opinione recedendum non est.Et reliqua per Moder.in d.c.dilecti.

ADDITIONES.

a ¶Præscribit. Vide eundem Dec.s.de app.c.dilectis.nu.2.
b ¶Spoliatus à iudice ante omnia restituitur vt per Dec. hic. adde ꝙ contra regem & iudicem spoliantem de facto ꝙ potest iurari in litem Io.Bap.Plot.in l. si qñ nu.63 o.versi.xxv.amplia.C.vnde vi.

SVMMARIVM.

1 *Præbendæ, & dignitates non debent diuidi,neque etiam permutari.*
2 *Minimum an sit considerandum,quid in materia odiosa, & pœnali, vel in statuto.nume.6.*
3 *Minor restituitur ad lucrum.*
5 *Minui dicitur etiam in minimo.*
7 *Statutum de falsificante monetam, non habet locum in vili.*
8 *Alienare prohibitus an.& quando alienando minimum priuetur.*
9 *Præbenda duplex est, vna temporalis, alia spiritualis.*
10 *Præbenda ius spirituale appellatur, & ibi de veritate, & nu.11.*
11 *Canonicatu vno vacante, si duo recipiantur, ius multiplicatur.*
13 *Præbenda vacante si duo recipiantur a . diuidatur si sufficere possit duobus.*
14 *Præbenda solo animo diuidi non pote .*

1 MAioribus. †Præbẽde,& dignitates nõ dñt diui-
2 di nec ẽt ꝑmutari.h.d. ¶† Nõ h̃ cõsiderari qđ minimũ est Bart. & alij in l. proprietarius. in prin.ff.de dã.infec.Materia est brocardica, vt dicit Ant. de Bu.in c. si proponẽtis.s. de rescri. ex pluribus tñ quæ dici pos-
3 sunt,duo tm̃ notãda sunt,¶†Primũ,ad intellectũ.l.scio.ff.de i inte.rest. ꝑ quã oẽs cõiter dñt,ꝙ ꝑ modico dãno nõ datur restit.in inte.nam simpliciter hoc non est verũ,qm̃ ille tex.procedit eo casu,quo per restituionem in minimo damno recederet à ꝯctu maioris summe,& q̃titatis. Secus ergo in minimo dãmo. per qđ nõ fieret maioris summę ꝑiudiciũ,puta,in re de se minima,q.a tũc videtur restitutio cõpetere. Ita à ꝯrio sensu colligitur in præalleg. l. scio.quam ita intelligunt ibi And.Sic.Alb.de ros.qui pro ista con-
4 clo.arguit.quia minor†ad lucrum restituitur. in d.l. denique.§. fi. quid minori. in l.& fine.in prin.& §.j.ff.de mino.ergo à fortiori in dãno debet restitui,argumento.l.fi.§.licentiã.C.de iure delibe.& in l.C.de codic.Hoc arg.satisfaceret,si in lucro minimo restitutio cõcederet,ꝙ Alb.non probat.Sed pro ista conclusione alleg.tex. in l.minorib[9].xxv.annis.ff.de mino. vbi dicit ꝙ minoribus succur-
5 ritur non solum,cum de bonis eorum minuitur.†Nota illud verbum,minuitur,qđ etiã in minimo verificat.l.si seruum.§.ait prætor.vbi Bar.ff.de ac.hær.& qđ voluit glo.|notabilis in clemẽ.j.in j. ver.aut eorum parte.de fo.compe.& sic vr̃ ibi tex. ꝙ pro minimo damno restõ concedat. & ꝙ dictus intellectus.l. scio. videt fuisse
6 de intẽtione Bar.ibi.¶†Secũdo notãdũ est ꝙ i materia odiosa, & pęnali,& in statuto,ꝙ stricte interpretat, non videt esse in consideratione qđ minimũ est.|Et ideo statutum de vulnere, non ha-
7 bet locum in vulnusculo,vt ꝑ Bal.in l.fi.C.de edil.edic.¶† Et statutum de falsificante monetam,nõ habet locum in vili moneta.
a & minima [a] Alexã.hoc probat in consi.ciiij.in j.volu. statutum loquẽs,ꝙ si quis falsificauerit.circa fi.lib.j. & quod voluit Bal. i auc. sed iam necesse.in glo.magna.C.de dona.ante.nupt.quod consideratur ex pluribus quæ habentur late in trac.de debi.fug.in tertia principali quæstione.¶Præterea ꝯclo videtur procedere, nisi deberet committi in euentum conditionis,nam tunc considera-
8 tur quod minimum est,quia est indiuidua.¶†Et ita ꝓcedit quod voluit Angelus in consi. clxviij. ex isto dubio.in secundo dubio. vbi concludit quòd priuatus si alienauerit, alienando rem , licet minimã,in pęnam incidit.facit quod voluit Bald.in rubri.de ꝯtra hen.emp.in x.qõ.& glos.in l.res bona fide.ff.de contrahen. emp. Spec.

ADDITIO.

a ¶Minima. Adde Ant.Corse.in tract.de minimis.& limitat in singulari in versi. Effusio.Alex.in cõsi.ciiii.in fi.lib.j.Dec.in auct.qui rẽ,nu. 19.C.de sac.san. eccl. ¶Adde ꝙ statutum loquens contra comburentẽ domũ,non habet locum in domuncula.& statutum ꝙ maleficia denuntientur non acquirat,non procedit in vulnusculo,nec in paruo maleficio,& statutum ꝙ forensis non acquirat,non habet locum in prędiolo.per eum acquisito.Io.Bap.Plo.in cõsi.cviii.inci.Iesus nu.72.73.& 74.quod extat in j.vol.consiliorũ criminaliũ diuersorũ doctorũ.

Spec.in ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.ij.Bar.& Doc.in auc.qui rem C.de sacrosan.eccl.¶†In gl.ij.dum Abb. concludit circa fin. duplicem esse præbendam,vna temporalis, quæ est separata à canonicatu, de qua loquitur in c.cum M. de consti. alia spiritualis, quādo cum canonicatu coniungitur, de qua intelligitur dictum Inno.hic,& probatur hoc expresse in c.dilecto.j.eo. vbi Abb. inducit illum tex.quia in prin.renuntiauit quis præbende. deinde dr̃ in ver.procurator tuus.ꝙ ad vnicum ius spirituale, quod vacabat &c.¶†Et sic referendo illa verba,principium expresse colligitur,ꝙ præbenda ius spirituale appellatur.& ista est communis declaratio,quam idem Abb.etiam tradit in d. cap. cū M. col. v.in gl.in ver.canonicos,& in c.dilecto.j.eo.in v.no.Car.in cle.fin.eo.ti.q.vij.vbi etiam Imo.in ver.quæro quotuplex sit. & Rom. in consi.cccxviij. præsens consultatio. Considerandum tamen est quòd licet Abb.& Doct.præcipuum faciant fundamētum in d. c.dilecto.inducendo vt supra,ille tex. non multum facit. nam ꝙ præbenda coniuncta cum canonicatu dicatur spiritualis iuris cēsura,verum videtur ea ratione,quia adhæret canonicę, quæ spiritualis est,& idem iudicatur de adhærentibus l. quæ religiosis.ff. de rei ven.c.translato.de constit.c.quanto. de iudi. Non enim in c.dilecto.præbēda appellatur ius spirituale,sed canonicatus.erat enim ibi certus præbendarum,& canonicorum numerus, vt colligitur in d.c.j.§.præterea,& circa fin.expresse dicitur ibi, cum in Trecensi ecclesia certus sit præbendarum numerus. dum ergo in prin.dr̃ ꝙ Cellerarius assignauit præbendam,quæ vacabat, & canonicatus cum ea.Dum ergo præterea in ver.procurator. dicitur ꝙ ad vnicum ius spirituale,quod vacabat &c.tex.loquitur respectu canonicatus,qui bene dr̃ esse ius spirituale. Sed pro dicto Abb.multum facere videtur tex.in dicto ver.nam si duo vnicam præbendam habent.vbi rōnem adducit,quæ præbende tm̃ congruit.ergo in dicto ver. videtur tantum loqui de præbenda, vt dictum correspondeat rationi.Sed dic ꝙ ex quo de canonicatu.in princ.loquitur vt supra dixi. quia erat certus numerus canonicorum,& erant connexe canonicatibus,prout ēt Abb. fatetur,non attenditur ꝙ in propositione casus ratio assignata præbende videatur competere, ad hoc tex.notabilis.in l.regula.§.& licet.ff.de iur.& fac. igno. Secundo dictum Abb.melius videtur probari in alio ver.præterea.ad finem ibi,eo ꝙ huiusmodi ius spirituale diuidi,seu commutari nequeat inter eos. Nam hoc quod dr̃ de diuisione,videtur cōueniri præbēde, non canonicatui. sed dic ꝙ ex quo loquitur negatiue,bene ēt adaptetur canonicatui, nam verum est dicere ꝙ canonicatus diuidi non potest. Et ꝙ de canonicatu loquatur,suadetur. quia ibi in ver.in ecclesia tamen, vbi sunt verba supradicta,aduersatur pręcedenti ver.in quo loquitur de canonicatu,& patet ibi,in canonicum quis posset assumi.Vnde illa verba quæ sequuntur ibi,vno indiuiduo iure vacāte.duo simul eligi non possunt ad illud, ꝙ huiusmodi ius spirituale &c.omnia ista de canonicatu intelligo, vt aduersentur præcedentibus.Comprobo,quia si de præbenda loqui voluisset, dixisset vacante præbenda,vt s.loquitur in ver. pręterea ibi, etiam nulla vacante,& sic in genere fœminino loquitur. Et sic illa verba,pro vno indiuiduo iure &c.intelliguntur de præbenda, quæ est coiuncta cum canonicatu, & etiam ratione canonicatus ius spirituale appellatur.Facit tex.etiam ibi,dum inquit,quæ determinatum habet numerum præbendarum, & vno indiuiduo iure vacante,non dixisset vna vacante, vt supra dixit in fœminino genere,& comprobatur hoc ex his quę sequuntur ibi in ver. q̃.q̃. augmentare valeat numerum prębendarum,quoddam ius spirituale de nouo creando.nā clarum est hic,ꝙ illa verba,& quoddam ius spirituale,de canonicatu intelliguntur, quia de pręben dis specialem facit mentionem.ita ergo supra debet intelligi,q̃a vna pars per aliam declaratur l.qui filiabus.ff.de leg.j.l. vtrum.ff. de peti.hęred.Imo ibi ponitur copula inter ius spirituale,& præbendam,ibi,numerum pręben darum,& quoddam ius, & copula inter diuersa ponitur, vt per gl. in rub.ff.de iu.& fac.ign.†ergo pręben da non dicitur immediate esse ius spirituale, nisi ratione connexitatis,vt supra dixi,licet contrarium velint. ¶†Vltimo notandum est dictum Inno.quod Abb.hic post alios sequitur,dum facit differentiam,& concludit,ꝙ si vacāte vno canonicatu, duo recipiuntur,ius multiplicatur, & augetur numerus canonicorū. Secus in pręben da,ad quā si duo recipiuntur, non videtur facta diuisio,quia facto opus est,vt latius hic Abb.dicit, & idem tradit in c.dilecto.in gl.in ver.augmentare.j.eo.& in c.cum M.in glo.iij. de consti.Et de pręben da est tex.in c.tuę.j.eo. quā ibi Abb. ponderauit in j.no.& sic simpliciter transeunt Doc.¶Sed circa illud, quod de pręben dis dr̃, aduertendum est, considero enim duos casus.primus est quādo pręben da duobus non sufficit, & isto casu verissimum videtur dictum Inn.non ca rōne,quā adducit, sed alia,quia p̄bēda diuideret̃. & ita tex.in d.c.tuę, quē Abb. ibi pro Inno.notauit ad hoc.¶†Secūdus,qñ p̄benda duobus esset sufficiens,& tunc non vr̃ verū dictū Inn.q̃a ex quo duo ꝯstituunt̃ canonici,nihil obstat,quominus præbenda pinguis cōiter duobus acquiratur.ar.l.si pluribus,in prin.ff.de leg.ij.l.duobus.ff.de leg.j. nā isto casu diuisio fieri pōt in c.vacāte,in fi.j.eo.& per hoc tex.in c.dilecto.in ver.procurator tuus.vbi prohibetur diuisio,eo ꝙ pręben da nō sufficit.ergo si præbenda sit sufficiens, vr̃ facta diuisio si duo recipiuntur.& ita vr̃ velle d.Abb.in d.c.tuæ.circa fi.ad hoc est gl.in d.c.dilecto.in ver.augumētare.in fi. Sed ꝯ hāc ꝯclonem facit,quia plura necessaria sunt,vt de vna p̄bēda efficiant̃ duę, volūtas ꝯstituentis,ꝯsensus capituli,& cā rōnabilis, vt ꝓbatur in c. vacāte.in prin.& in fi.prout Abb.illum tex.in j.no. deducit.j.eo. Sed retēta p̄dicta ꝯclone,q̃ ꝓbabilis vr̃,dicēdum est,ꝙ hic cōcurrit volūtas cōstituētis,ex quo duo recipiunt̃,& fructus suppetūt, & ista duo vīr sufficere ꝑ supradicta. Ad tex. in d.c.vacāte, dico ꝙ nō ꝓbat̃ ibi illud,quod Abb.dicit.Nā quod in prin. dr̃ de consensu capituli,nō loquit̃ respectu diuisionis præbēde, sed respectu receptionis canonicorū,ibi de consensu capituli tui duos canonicos assumpsisti.Non ob.qđ dr̃ ibi de rōnabili cā, quæ copulatiue requirit̃ cū fructuū abundantia,prout dicit d. Abb. q̃a ius ꝓcedit incipiēdo à rōne.nā sola rō forte penuria.s.clericorū non sufficit vt præbēda diuidat̃.sed vltra hoc requirit̃, vt fructus suppetāt.& ita tex.ibi ꝓcedit,& copula verificatur in qua Abb. facit fundamentū.Sed incipiēdo à pinguedine p̄bende sine alia rōne humana,sola illa cā sufficit,vt præbēda diuidat̃ in duas, quia nō resultat diuisio p̄bendarū,si fiat multiplicatio præbendarū, quæ nō ꝓhibet̃,& hoc casu loquit̃ copulatiue tex.in c.vacāte. Pro ista differētia facit qđ in simili hr̃ in l.iij.§.in admittēda.in l.quemadmodū.ff.de acq.poss.Et inhærēdo huic qōni non ob.rō Imo.†dū inquit,ꝙ diuisio nō pōt fieri solo aīo in præbenda.sed factū requiritur,q̃a hoc verū est in diuisione facti, vt partes ad oculū distinguant̃,sed ꝑ hoc nō impedit̃ diuisio quo ad effectū iuris,quo minus valeat receptio ēt respectu p̄bende,q̃ duobus sufficit,per supradicta. Ad id vero ꝙ de canonicatu Inno.dicit, ꝙ si vno vacante,duo recipiuntur,multiplicatur ius,& numerus canonicorum augetur,hoc dictum procedit sm̃ Inno.in colū.pen.qñ duo simpliciter recipiunt̃. Et ita Abb.& alij loquunt̃ hic.Secus si expresse [a] ad vnū canonicatū duo recipiuntur,quia tunc nō vr̃ recipiēs velle numerū augere.& idē dicit d.Abb.in præallegato c.dilecto j.eo.¶ Hæc limitatio vr̃ oīno dubitabilis,quia si aliter nō ꝯstat de mēte recipiētis,debet in dubio fieri interpretatio vt actus valeat l.quoties.ff.de rebus dubijs c.nisi essent j.eo.vnde quādo duo ad vnum canonicatum recipiuntur,illud verbum, vnum,referri potest ad illud,quod erat tp̄e receptionis, non tñ per hoc tollitur quin facta receptione duorum alteretur nunc status ecclesiæ,& numerus augeatur,ex quo duo recipiūtur,vt actus effectum sortiatur.de quo latius dicam in d.c.dilecto.vbi ad intellectum illius capituli melius cadit.Et hæc sufficiant pro nunc.

ADDITIO.

a ¶Expresse. Et sic non valet receptio,nec electio.

SVMMARIVM.

1 *Promissio præbendæ uacaturæ recepto in canonicū cui de iure debetur,ualet.*
2 *Promissa seruanda sunt.*
3 *Princeps ex contractu obligatur.*
4 *Ius dandi uocem inter essendi in templo,causatur ratione canonicatus non præbendæ.*
5 *Vocem non habet qui canonicus non est.*
6 *Liberalitate uti debent prælati.*
7 *Beneficium conferre liberalitatis est.*
8 *Collatio beneficij dicitur donatio.*
9 *Beneficium collatum prætextu ingratitudinis non reuocatur.*
10 *Præbenda promissa recepto in canonicum, debetur ratione receptionis, non promissionis.*
11 *Simonia non committitur si promittatur quod tacitè inest pro re spirituali.*
12 *Receptus auctoritate populi,an habeat ius affectum sicut à papa.*
13 *Præbenda uacans, an afficiatur, si quis sit receptus à capitulo ad mandatum papæ.*
14 *Intentio an debeat fieri in literis de recepto auctoritate capituli.*

Relatum. Receptus in canonicum ex prouisione capituli, debet, quando facultas se obtulerit,habere præbēdam.†¶No.hic casum,in quo valet promissio [a] præbende vacature.s. qñ hæc ꝓmissi fit

ADDITIO.

a ¶ Promissio. Sed non sufficit & nil dispositioni iuris addit.

fit recepto in canonicum,cui de iure debet̃, vt infra dicam. licet aliter Docto.velint.¶†Secundo no.ꝙ promissa seruari debẽt.Nã graue est fidẽ fallere,vt dicitur in l.j.ff.de const.pecu.& in l.j.ff.de pac.†Et hoc procedit etiam in principe, qui ex contractu obligatur.[a] vt est text.in c.j.de proba. immo ipse Deus obligaretur ex conuentione, vt Bal.inquit in l.j.in prin.ff.de pac. vbi magistrum sententiarum ita dicentem refert. ¶†Tertio not.ꝙ ius dandi vocem,& interessendi in tẽplo,causatur ratione canonicatus, non aũt ratione præbendæ.ad idem text.in c.per illorũ.vbi no.abb.in iij.not.j.eo.in c.fi.§.in illis.vbi Domi.per illũ tex. j.de conces.præben.in vj.& tale ius dũtaxat competit canonicis. †Vnde qui non est canonicus, licet aliam in ecclesia habeat dignitatem, nõ reddit vocem.Inno.in c.ij.j.de instit. abb.qui eum sequitur in c. cum olim.col.iij.ver.sed quia.s.de re iudi.idem abb.in c.auditis.col.j.s. de elec.cum fi.¶†Quarto no.ibi,concedas liberaliter.s̃m abb.& Docto.ꝙ prælati liberalitate vti debent, cõcedendo beneficium isti, vel illi. Hoc tñ nõ vr̃ mihi de intentione istus literæ hic. nam illa verba,concedas liberaliter, potius respiciũt resistentiam prælati,quasi dicat,libere concedas, sine pertinacia. Cum enim isto casu in canonicum esset receptus,& debita sibi,& promissa fuisset præbenda,non cadit liberalitas. quia in necessitatibus nemo liberalis existit.l.rem legatam.ff.de adim.leg. per alia tamen iura videtur hoc,quod dictum est,probari.† quia qui alicui beneficiũ confert,liberalitate vtitur.Facit c.sedes.de rescrip.† Et iura hanc collationem,donationem vocant,in c.cum accessissent. de const. ibi,esset donatio deuoluta.in c.eam te.de rescrip. ibi, quia donatio deuoluta.in c.eam te.de rescrip.ibi, quia donatio præbendarum.& in c.proposuit.& in c.quia diuersitatẽ.cum fi. j.de conces. præben.† Non tamen proprie donatio est, cũ ptextu ingratitudinis,& in personam collatoris commisse,non possit reuocari, vt tradit Io.and.& alij in c.fi.j.de dona.vbi abb.col.fi.in vers.sed hoc quæritur. ¶†In glo.j.in quantũ Abb.cõcludit, ꝙ licet recepto in canonicum,præbenda promissa fuerit, vt hic, non debet̃ virtute promissionis,sed ratione receptionis in canonicum. & ita ẽt voluit glo.in c.ij.in ver.indirecte.de conces.prẹb.in vj.& tenent Ant. de But.Abb.& Mod.in c.dilectus filius.el j.j.eo.Et licet ista sit cõmunis opi.in puncto iuris,tñ probabiliter ꝯrium dici põt.primo, per istũ tex.hic,qui fundatur in promissione facta in prin. ibi, & ante habuit in promissis,& in cõclusione decretalis, dum inquit ibi,secundum promissionẽ tuam contendas. non enim mentionẽ fecisset de tali promissione si non valuisset.Nec ob.ꝙ hic allegetur promissio ad maiorẽ grauationẽ prælati, vt abb. inquit in d.c.dilectus,in glo.j.infra eodem.quia si promissio non valuisset, ex hoc non magis grauatur prælatus. nam ex quo iura resistunt in c.ij.j.de conces.præben.non oritur ẽt naturalis obligatio. l. cũ lex.& ibi Bar.ff.de fideius.& cũ tex.dicit, secundum promissionẽ tuã concedas,& verba in dubio proprie debent intelligi,& cum ministerio iuris.l.non aliter.cum vulgarib.ff.de leg.iij.¶ Et ꝙ talis promissio valeat,bene facit,quia conformatur cum dispositione iuris cõis, ex quo omnino de iure communi præbenda recepto debetur. Vnde cum in tali promissione exprimatur quod tacite inest,debet valere promissio,licet al's reprobet̃.& ita reperio qđ voluit Pet.de ancha.motus ista ratione in præallegato.c.dilectus filius.j.eo.Comprobatur ex eo, quod in simili ratione voluit Fed. in tracta.de permu.beneficio.q.pen.facit l.ij.ff.de iniust.rup. & p tex.in l.hac consultissima.§.sed autem.C.qui testamen.face.poss. †Vltimo accedit,quia si promittatur quod tacite inest[b] pro re spirituali,simonia non committitur,vt per glos.ij.in c.significasti.de elec.in c.ad audientiam,el ij.de rescrip.vbi Doct.late. facit l.iij.ff. de lega.j.ergo in proposito cum promittatur receptio, cui debet̃ de iure communi,valere debet talis promissio, licet aliàs reprobetur. Et in terminis hoc voluit glo.hic.Ex quibus omnibus ista pars persuaderi potest.Pro communi tamen opin.videtur casus in c.dilectus filius.præalleg.j.eo.el j. vbi receptus in canonicum, cum capitulo,auctoritate legati apostolicæ sedis, cõposuit quòd fructus præbendæ vacantis percipere non deberet,sed vacaturã præbendam expectaret.dicitur ibi quòd promissum non valuit, quia vacaturam expectare præbendam,est contra statuta concilij Lateranensis,debetur tamen sibi omnino præbeuda, ratione receptionis,vt in fi.dicitur.sola ergo promissio videtur reprobari quamuis fiat canonico iam recepto. Sed ad illum text. pluribus modis ibi respondetur. & in quantum ad propositum,dicẽdum est,ꝙ cõmissio præbendæ vacaturæ facta ibi fuit ante receptionẽ. & sic non valet,quia non iuuatur aliquo concursu iuris. Secus in qõne prædicta,qñ quis prius receptus fuit, & post receptionem promissio sequitur.nam tunc valet,per s.dicta.ad hoc vide Imol. qui hanc responsionem dat, & latius deducit in capitu. dilectus. in glos.j. in iij. solu. Et vltra cum ꝙ ibi promissio præcederet receptionẽ.probat̃, qm̃ factum legati approbat̃ ibi in receptione, dum inquit,ꝙ licitum est approbãtes. Si ergo facta fuit receptio auctoritate legati, videtur ꝙ tempore promissionis, quo incipit legatus interuenire,non esset facta receptio. Et illa verba cõuentionis,dum dr̃, ꝙ ipso ab eis recepto in canonicum, & concesso sibi stallo ĩ choro,declarant̃,idest,ꝙ reciperet̃ ĩ canonicũ,& stallũ ei in choro concedet̃. & sic bene vr̃ cõprobari ꝙ tẽpore cõuẽtionis non esset receptus.Reliqua videbimus in c.dilectus. ad prædicta in ista materia cõsiderandũ est, ꝙ licet omnes hic dicãt,non eẽ incõueniẽs, ꝙ canonicus receptus rõne exceptionis expectet præbẽdã, sed promissio vr̃ prohibita per conciliũ Latera.de quo in c.ij.j.de cõces.pbẽ.Tñ ꝯ hanc ꝯclonẽ vrgent pcipue duo iura. tex.in c.tuæ fraternitatis.in fi.j.eo. vbi vacante vna pbenda, duo canonici recipi non possunt,quia si vna pbenda assignaret̃, alius deberet expectare,ꝯ statutũ cõci.Late.& idẽ probat̃ in c.dilecto. j.eo.in ver.pcurator tuus.ibi,si vero duobus. & tñ nulla promissio interuenit in illis iuribus.sed ratione exceptionis. erat tñ debita pbẽda.& tñ phibent̃ expectare,quod vr̃ ꝯ istũ text.dicã ibi, interim cogitabitis.¶†In quãtũ Doc. cõcludũt ꝙ receptus auctoritate epi,nõ habet ius affectũ. secus si receptus sit a summo põtifice.c.si postq̃.eo.tit.in vj. vbi tex.loquit̃ in eo, qui immediate à summo pontifice recipitur.† Sed dubitari probabiliter põt,quid de recepto à capitulo ad mandatũ summi pontificis, an tunc vacãs præbenda efficiat̃,videret̃ primo dicendũ ꝙ nõ, quia ex isto simplici mandato non vr̃ alterata ordinaria receptio capituli. ar. c.licet.& c.pe.de off.ordi. Sed ꝯrium breuiter dicendũ est ꝙ ĩmo tali casu præbenda efficiat̃,vt colligitur in c.si soli ordinario. in fi. de conces.præb.in vj.nã in prin.loquit̃ ẽt de ordinario ibi,soli ordinario,& in fi.dr̃.ꝙ prẹbẽ.affici,& alteri collatio facta nõ tenet. Bene facit ad hoc tex.in c.hi qui.§.eũ quoque.eo.tit.in vj. Nõ ob. ꝙ qñ ordinario scribit̃,vt̃ eius ptãs duntaxat excitari. d.c.licet.cũ si.quia idẽ procedit qñ mandat̃ aliud ad qđ inferior aliàs tenet̃. secus si ordinarius non astringeretur,sicut fit mediante mãdato, quia tunc per tale mãdatũ de ordinario delegatus efficitur.adde spãliter tex.no.q̃ loquitur in materia in c.cũ aliquibus. in fin.de rescrip.in vj.& bene declarat do.abb.per illum tex.in d.c.licet. in ij.col.& talis est casus noster,quia capitulũ cui mandatũ papẹ dirigitur,nõ cogebat illũ,pro quo papa scribit,recipere. & ista ꝯclo procedit,qñ re ipsa per capl'm iuxta mandatũ papæ,receptio fit. secus vero est ante receptionẽ sequutã,quia ex simplici mãdato, quod à papa capitulo factũ sit, præben.nõ afficitur,vt est text. in d.c.dilectus filius.el ij.j.eo.Reliqua per gl.ordi.in c.si soli.s.alle.in gl.magna.& p Doct.in.c.inter cętera.j.eod.¶†Vltimo in quantũ abb.circa fi.post Host.Ant.de But.& alios concludit, nõ eẽ opus in literis apostolicis,mentionẽ facere de ræcepto auctoritate capituli,aduertendũ est.nã Doc.vidẽtur loqui in alio recepto à capitulo,nõ ĩ eomet,q̃ literas apostolicas impetrauit.& nõ aperiũt Doct.quid iuris sit de receptione facta à capitulo de ipsomet impetrante, vtrum de ipsa teneatur mentionẽ facere Mod.[c] in c. in nostra.in vj.col.s.de rescrip.mouent hanc dubitationẽ, & dicunt ꝙ Doc.hic,dum simpliciter loquuntur, videntur dicere ꝙ non,& istud clarum vr̃,si est in eadẽ ecclesia receptus, in qua impetrauit à papa ad concedeẽdũ hoc,sed in alia ecclesia receptus forte deberet facere mentionem, quia licet illa receptio non tribuat ius affectum,potest tamẽ agere contra superiorem, vt prouideat de preben. vt hic. & casu quo alteri fieret collatio per capitulũ,tunc tali recepto de cõibus redditibus, capitulũ prouidere tenet̃, donec fuerit ei de beneficio prouisum,vt uoluit Inn.in c.statuimus. de maio.& obe.ubi abb.in fi.Idem not.abb.in c.inter cętera.in c. dilectus.el ij.j.eo.nã qua ratione de beneficio,licet minimo, mẽtio debet fieri.c.si motu proprio.eo.tit.lib.vj. ita de hac receptione,non tamen audent firmare hoc, quia ab aliis nõ est consideratum.Non puto à communi opi.recedendũ esse, quia ipse non habet ius affectum,ut per Doct.hic,& dato ꝙ habeat facultatem petẽdi alimenta,de hoc mentio fieri non debet,nec de ipsa præstatione alimentorum,iuxta ea,quæ hñr in c.episcopus.s.eod. & tradit Car.in cle.ij.§.si uero.in j.oppo.de ui.& honesta.cle. Itẽ talis pręstatio cessabit,si beneficium consequitur mediantibus lr̃is apostolicis,vt in simili dr̃ in c.eps.s.eo.Nõ ob.ꝙ de beneficio minimo dr̃,quia illud habet in titulum,& ius habet in eo, & pluralis esset in beneficiis,quæ rationes cessant in casu nostro &c.

ADDITIONES.

a ¶Obligatur. Princeps obligatur ex contractu vt per Dec.hic.adde ꝙ omnes contractus, & oĩa pacta facta cum principe,vel republica, vel coram eis, ẽt si aliàs essent stricti iuris,ꝙ fiunt bonę fidei,& in eis ob solum dolum iurat̃ in litẽ.Ioan. Bap.Plot.in l.si ante.nu.560.vers xiiij.principaliter amplia. C.vnde vi.

b ¶Inest. Deci.s.de consti.c.cum M.Ferrariensis. nu.37.

c ¶Mod. Scilicet Fely. sed opi.Decij verior est.

SVMMARIVM.

1 *Canonici an præponantur monachis.*
2 *Nominatio prior, qualiter, & quando attendatur.*
3 *Monachi an præferantur canonicis regularibus.*
4 *Vsusfructus relictus alternis annis clerico, & episcopo, deberetur primo loco clerico,*
5 *Digniores sæpe postponuntur, & posteriori loco nominantur.*
6 *Digniora sunt præponenda.*
7 *Digniores ante scribi debent.*
8 *Nominatus prior in dubio maior præsumitur, & nu. 9.*
10 *Monachorum institutio est antiquior canonicis.*
11 *Prælatio in honoribus inducitur ordine temporis.*
12 *Canonici regulares monachi fieri possunt.*
13 *Religio maior appellatur ad quam transitus permittitur.*
14 *Consuetudo uigens Romæ, vbique seruari debet.*
15 *Ecclesiæ status antiquus immuttari nō potest à religiosis, quanuis ecclesia monachis quo ad temporalia subijciatur.*
16 *Auaritia multum detestatur.*
17 *Prælatus inferior licet ecclesiam subiectam habeat in temporalibus, eam tamen diuidere non potest, sed ad episcopum hoc pertinet.*
18 *Pensio augeri quando debeat auctis facultatibus.*
19 *Gabella augetur aucto comitatu quanuis sit uendita.*
20 *Episcopus potest diuisionem facere ex causa iusta non obstante contradictione clericorum.*
21 *Episcopus cogitur consentire pro recursu ad superiorem.*
22 *Prohibitio episcopi sine causa, quare non habeatur pro consensu.*
23 *Auctoritas formaliter interuenire debet.*
24 *Statuto quòd mulier non obligetur sine consensu propinquorum, si ipsi sine cā recusent, coguntur à superiore consentire.*

AVaritiæ. Religiosi, ecclesiarū suarū redditus minuere nō pñt rōne portionis, q̄ debet̄ rectori, vel vicario, nec parochias diuidere. ¶ †[1] Primo not. ibi, ex epigrámate siue subscriptione huius c. ꝙ canonici præponuntur monachis, ex eo ꝙ prius nominati sunt, & ſm Abb. antiquum hoc procedit, quia de vitio auaritiæ reprehenduntur: nam in actu qui damnantur, digniores posteriori loco nominantur. Ad idem tex. in c. de regularibus. j. de simo. secus est ī actu laudabili qui cōmendat̄, †[2] q̄a à dignioribus inchoat̄. & tūc monachi præferunt̄, vt colligit̄ in c. Deus qui. s. de vi. & hon. cle. & in c. ij. de supp. neg. p̄la. & in rub. j. de sta. mo. facit tex. in c. pniciosam. xviij. q. ij. vbi rl̄a sancti Benedicti, p̄terea sancti August. nominat̄. Et ex hac priori nominatione maior dignitas arguit̄, & prerogatiua accipit̄ in pcessionibus. Ita arguit gl. xcvj. dist. i c. bñ q̄dē. in ver. Mediolan. pro archiep̄o nr̄o Mediolanen. ꝯ Rauēnatem, & glo. in c. quorūdā. in ver. p̄dictorū delictorū, de elec. in vj. †[3] Et ꝙ monachi p̄ferant̄ canonicis rl̄aribus, vr̄ opi. cōis, quā Card. Imo. & Abb. ħ sequunt̄, & Do. in terminis hoc dicit in c. ep̄s, in xvij. dis. in iij. col. put eū ita trāseuntes Mod. referūt in rub. s. de ma. & obe. colū. vj. Quāuis ista cōis opi. videat̄ prima facie. Tñ dubietatē facit, quia prædictū fundamētū de priori nominatione, in qua p̄cise fundatur ista cōclo, nō vr̄ cōcludēs, nō. n. mihi cōsonat ꝙ ex priori nominatione, q̄ in alia mā reperit̄, ad p̄rogatiuā p̄lationis inferat̄, sed p̄rogatiua in eo casu debet cōsiderari, ī quo prior noīatio fit, Gr̄a exēpli. in l. quoties. ff. de vsufru. si duobus relinquit̄ vsusfructus alternis annis, primo nominatus incipit hr̄e vsumfructum, q̄a magis dilectus vr̄. ¶ †[4] Et ideo si vni simplici clerico, & ep̄o, alternis annis relinqueret̄ vsusfructus, clarū est ꝙ clerico prius nominato, ſm illū tex. in primis deberet̄, & tñ absurdū esset dicere ꝙ clericus dignior esset ep̄o, q̄a ibi, in primis noīatus sit. Sic etiā induci p̄ot tex. in l. gñalr̄. §. si q̄dē. ff. de fidei. ꝯ. liber. & in c. pen. de elec. in vj. cū si. nā tale arg. pcederet, si ī mā p̄lationis fieret prior noīatio. quo casu nō loquunt̄ iura q̄. s. adducunt̄. Hic. n. dū prius noīant̄ canonici, q̄ monachi, bñ vr̄ pbari ꝙ eorū maior esset audacia, & ipsi in primis reprehēsione digni forent cū alijs alleg. cōsiderari p̄ot prærogatiua, in mā in qua loquunt̄. sed ꝙ ex ħ inferat̄ ad prelationē, vt Doc. dñt, nō consonat, rōne supra dicta. nā ex diuersis nō fit illatio. l. fi. ff. de calū. & l. Papinianus exuli. ff. de mino. ¶ †[5] Præterea ꝙ tale arg. nō procedat, probat̄, q̄a sæpenumero digniores loco posterioriori noīant̄, vt colligit̄ ī c. ij. s. de iu. ibi, ep̄i, abbates, & archiep̄i, & alij ecclesiarū p̄lati. Et ad idē text. in c. fi. de offic. deleg. in vj. in prin. ibi, nō ep̄i, vel eorū superiores. Ad idē tex. in c. postulasti. in prin. j. de cōcess. præben. ibi, ad nos, & archiep̄m nr̄m, & in c. fi. j. ne sede vacā. ibi, pcuratori ecclesiæ, & Burginēsi ep̄o cū si. p ista cōclōne ī terminis est tex. ħ, vbi prius noīant̄ canonici. Nec ob. cōis rñsio Doc. q̄a vr̄ ꝯ tex. ī d. c. ij. de su. neg. præla. vbi tex. loquit̄ in vitio auaritiæ, ne solita portio rectoris diminuat̄, & ibi tñ prius noīant̄ monachi, dū inquit monachi quidā, & canonici rl̄ares, facit tex. in c. j. j. de deci. in vj. vbi in actu reprehēsionis preponūtur predicatores sicut ī actu laudabili. in c. quorundam. de elec. in vj. vbi p̄alleg. plura iura adducit. Cum ergo adinuicē, & promiscue reperiatur ista prior nominatio ita de canonicis. ergo sicut de monachis, nō p̄ot in hoc p aliqua p̄te fieri fundamētū, vt no. Bar. ī l. vt vim. ff. de iust. & iur. & p̄dictis adde tex. qui ēt prius loquit̄ ī c. præsens. circa fi. xx. q. iij. ibi, canonicos regiosos à sanctorū monachorū ꝯsortio seiunctos. ¶ Prædictis tñ, & sil̄ibus q̄ adduci pñt nō obst. sequor opi. cōem ꝙ monachi p̄ferant̄, quia negari non potest, quin rl̄ariter, & in pluribus à dignioribus prior fiat nominatio, †[6] nam digniora præponēda sunt, vt gl. dicit insti. de iure nat. gen. & ciui. ī §. fi. in gl. in ver. ingnorent̄, & gl. in §. aliā. no. per illum tex. inst. de bo. pos. †[7] Digniores. n. ante scribi debent, vt docet text. in l. j. ff. albo. scrib. & per illū tex. dicit Bal. in l. cū quidam. C. de ver. sign. in iij. op. ad fi. †[8] ꝙ prior nominatus, maior ceteris presumitur. Idem Ang. in d. l. gñaliter. §. si quidem. ff. de fideicō. liber. Tradunt Ang. & Imo. in l. qui soluendo, la. ij. ff. de hær. inst. & Doct. in c. fi. in prin. col. j. de of. dele. in vj. Et hoc in decretalibus regulariter seruatum esse colligitur, vt digniores prius nominati sint, in c. veritatis. s. de do. & ꝯtu. ibi, ep̄o & abbati, & præposito. & in c. j. j. de reb. eccle. non alie. ibi, ep̄o, vl̄ abbati, & in pluribus suprascriptionibus Decretalium hr̄, & in c. ex parte. in c. lr̄as. j. de ꝯces. præbē. in c. cū dilectus de fi. instr. cū pluribus si. q̄ colligi de facili pñt. †[9] ex quibus ista conclusio bene comprobatur, quòd in dubio maiores, & dignores reputentur qui prius in ordine lr̄e noīati sunt, & ꝙ in Decretalibꝰ magis cōiter, & plerunq; de monachis prius dicatur, vt iuribus supra alle. quibus addo tex. ī c. licet, in prin. j. de rl̄a. ibi, monachis, & canonicis, & in c. nullus. j. de iure patrona. ibi, monachis, & canonicis offerat, iō bene infertur ꝙ episcopi tanquam digniores debent precedere. ¶ †[10] Ista opi. alia ratione secundum Docto. comprobatur, quia monachorum institutio est antiquior, vt Abb. hic dicit. ergo illa anteponit̄, vt no. gl. & ibi Doc. in d. c. quorundam. Sic etiam monachorum regula prius approbata videtur, vt colligitur in d. c. perniciosam. xviij. q. ij. & ista prior approbatio inspicitur, vt dicit Doct. in præall. c. quorūdā, & Abb. in c. nimis. el. ij. j. de exces. præl. †[11] Nam ista est communis regula, vt ordo temporis inducat prælationem in honoribus, si tractatur de iam ordinatis inuicem preponendis, vt tradit Bar. in l. ij. §. prius, colum. fin. ff. de vul. & pup. probatur in l. j. ff. de albo scri. & in l. j. C. de consu. libr. xij. c. j. in c. statuimus. supra de maio. & obe. Absurdum est enim vt antiquis noui p̄ferantur. lxi. dist. in c. statuimus, pro ista opi. hanc rationem induco, q̄a canonici suam laxiorem regulam habent †[12] vt probatur in c. quod Dei timorē. j. de sta. mona. †& ideo canonici regulares monachi fieri pñt, vt tradit consuluendo Cal. in tit. de sta. mon. in cōs. xiiij. pbat̄ in c. sane, de canonico. declarādo, vt ibi per Inn. & d. Abb. j. de regula. ego datur intelligi quòd monachorū religio est perfectior & maior. †[13] Maior. n. religio appellat̄ ad quam transitus permittitur, in c. licet. infra de reg. ibi, p̄textu maioris religionis, & in p̄al. c. sane, ibi, maioris religionis. j. de reg. Nam qui prouehitur, a minori ad maius prouehitur. xciiij. di. in c. legitimus. in fi. c. fi. supra de trans. præla. no. per glo. in c. non est nobis, in prin. de reg. ¶ Vltimo ad predictorū cōfirmationē accedat, quia, vt relatū est, in curia Ro. ita obseruat̄, ꝙ in processionibus monachi p̄mo honorant̄. Est. n. optima iuris interpres ꝯsuetudo. l. si de interpretatione. de legibus, & in c. cū dilectꝰ, de cōsue. ¶ †[14] Et cū talis cōsuetudo vigeat Romę, & vbique locorū attēdi debet. iuxta no. per Specu. in tit. de appel. §. de officio. versi. vt aūt. & Bal. ī obseruare. §. antequam. ff. de of. pcō. facit tex. in c. fi. de fo. cōpe. in c. cū non liceat. s. de præscr. ¶ Nō ob. q̄. s. adduxi in ꝯriū, & primo tex. in l. quoties, declarādo vt. s. nā p rñsione probabiliter cōsiderādū est ꝙ interdū fit alia dispō, in qua prior nominatio cōsiderari p̄ot cū ministerio, respectu illius particularis dispositionis, & tunc ad p̄rogatiuā dignitatis nō infertur, vt in d. l. quoties, cū si. sic ī isto tex. ħ. ꝙ prius canonici nominent̄, ꝯsiderari p̄ot ꝙ in isto vitio auaritię, ipsi maiorē reprehensionē merentur, & ī primis deberēt argui, & isto respū potuit fieri prior nominatio canonicorū, sic ēt pcedit tex. ī predicto, c. licet. de rl̄a. Vñ ñ infert̄ ad prærogatiuā dignitatis, cū aliud respectu prioris noīationis in tali particulari dispōne occurrat. Aliqñ, & fo, prior noīatio facta reperit̄ in tali mā, cui nulla alia cōsideratio prioris noīationis applicari p̄ot. & isto casu ex priori noīatione, maxime sepius facta maior dignitas arguit̄, & sic ꝯclu. s. facta pro monachis procedit. Nam ꝙ est i. c. Deus q. & ī d. c. hæc, & in c. nullus. prius semp noīati fuerūt monachi, nō cadit aliqua ꝯiectura, nisi maioris dignitatis, & illa mā equalr̄ cōpetit oībus, & p prius nō magis cadit in monachis, q̄ in canonicis. nā & iura, quibus sepenumero repit̄. ꝙ posterius digniores noīant̄, quia & in illis iuribꝰ cōstat de maiori dignitate, merito nō cōsiderat̄ ordo lr̄æ. l. nec. n. & ibi.

&ibi Imo.ff.de sol.not.Bar.in d.§.prius. Io.an.& alij.in c.cum dilecta.de rescrip. & ita etiam rn̄det ad tex.in c.solitę.s̄.de maior.& obe.ibi,rex,vel imperator,cum si.Secus est in dubio,ꝑut qō nr̄a ī monachis, quia ī dubio prior noīatio bene cōsideraṫ,ꝑ s̄.dicta. ¶Scd̄o rn̄deṫ ꝙ regula est vt in pluribus, prius nomineṫ digniores,ꝑ s̄.dicta.& licet qn̄q; repiaṫ ɔ̃riū, satis ē nobis ꝙ ex cōi monachorum intētio fundaṫ, & ex cōi ꝓ eis pręsumaṫ, iuxta gl.in l. neq; natales.C.de prob. Ad tex.in d.c.ij.de iudi.ꝙ ibi secūdū aliā lecturā,dū dicit archiepi,dicit archidiaconi.& hoc magis cōsonat,ꝗ postea dicit abbates,& prius dixit de epis,non obst.text. & in c.fi.& in c.pn̄ti.s̄.alle.dū ibi dr̄ epi & eorū suꝑiores,ꝗ licet videaṫ posteriori loco noīare archiepos,tn̄ alia ꝑrogatiua apponiṫ,q̄ præponderat peiori noīationi, dū dicit eorum superiores. Non ob.alia iura, ꝗ cōsiderādū est ꝙ prius nominati erāt forte actores,vnde tunc prior noīatio sumitur ex ordine iudicij.Ad h̄ tex.in cap.qualiter,& qn̄ado,de iudi.vbi de laicis prius dicit, ꝗ actores sunt ɔ̃ clericos,cū tn̄ aliàs in clericis prior nominatio fieri consueuit,vt colľr in iuribus allegatis.s̄.in c.j.Non obst.text.hic quia cadit alia consideratio prioris noīationis,vnde non infertur ad pręrogatiuā dignitatis,vt s̄.dixi.Vltimo, non ob.c.pn̄s. ꝗ ibi dr̄ prius de canonicis,hæc rō sermonis recti postulat,cū ibi adequātur canonici regulares monachis, merito primo dicit de canonicis,& cum per prius dispō loquaṫ de monachis,quæ postea ad regulares canonicos porrigaṫ, vt ibi,& in c.ij.s̄.de postul. & in cap.quod Dei timorē.j.de sta.mo.satis colligi pōt ꝙ monachorū religio dignior,& maior reputaṫ,& q̄uis ista ratio de se non multū concludat,cū alijs tn̄ s̄.dictis aliud cōfert.Quę oīa notāda sunt

15 quando inter hos venerabiles religiosos quæstio pendet.¶†Secundo notandū est, quòd licet ecclesia monachis quo ad tꝑalia subijciat,non tn̄ possunt religiosi antiquū ecclesię statū immutare,vt per Abb.& no.idem Abb.in c.proposuisti.in vlt.no.j.eo.bene facit tex.ī c.ad apostolicam, de simo.& quod voluit Abb.per illū tex.in rub.j.de paro.Et quod no.Bar.per illū tex.in l. priuilegia.in fi.C.de sac.san.eccl.Ro.in cōs.cccxliiij.in casu propositæ cōsultationis,& in suo sing.ccccxxviij.pone ꝙ populus, vide Alex.

16 in l.non amplius.ff.de leg.j.¶†Tertio no.ꝙ auaritia multū detestatur, vt per Abb.hic post gloss.& tex.de pę.dist.ij.in c.quia radix,pro auaritia,tn̄ cū sit vitium animi in seruo vendito,non hēt

17 locum redhibitoria.l.j.§.fi.ff.de edil.edi.¶†Vltimo, no.ꝙ prælatꝰ inferior licet ecclesiam subiectā habeat in tꝑalibus,eā tn̄ diuidere non pōt,sed ad epm̄ h̄ pertinet,vt Abb.h̄.ꝙ intellige nisi haberet iura tꝑalia,iuxta gl.no.in cle.j.in ver.ꝓprij.de reb.eccle.nō alie.no.d.Abb.in c.j.j.de reb.ecc.non alie.& in c.q̄situ.j.de rerū ꝑmu.cū si.¶In gl.fi.ibi,nisi ecclesię facultates essent ampliatæ,no-

18 tādū est†ꝙ auctis facultatibus debet pensio augeri. Quod verū est,qn̄ soluiṫ pēsio rōne fructuū,q ꝑcipiunṫ,vt declarat do.Abb. in c.prohibemus,in fi.j.de cens.no.in c.q̄to.eo.ti.Facit ꝙ no.abb post alios in c.cū M.de consti.in v.no.vbi inquit ꝙ auctis facultatibus ecclīæ,canonicorū numerus augeri potest,nō ob.statuto de certo numero à superiore cōfirmato,de quo videbimus in c.dilecto.j.eo.& idē voluit Ang.per illū tex.in auc. vt sit determinatus

19 numerus clericorum,in ver.postea vero. † & ibi ex hec ēt infert

a ad eū qui emit gabellā vini,vt aucto comitatu, gabella [a] augeaṫ. facit quod tradit Pe.de anc.in cōs.ccxlviij.inci. ad pędicta dubia in vlt.dubio.cū si.&c.¶In fi.glo. circa istam glo.inquātū Abb.cō-

20 cludit, †ꝙ eps̄ pōt diuisionē facere,qn̄ iusta cā subest, non ob.ɔ̃dictione clericorū, vt h̄ ꝑ eū,ad h̄ est gl.no.x.di. in c.j.versi. diuisiones. nā pro cōsentiēte hr̄,q sine cā ɔ̃dicit,vt est dictū Arch.in c.j. de consti.in vj.quod sequiṫ d.abb.in c.qm̄,in fi.de vi.& ho.cle.bo-

21 nus tex.in l.dotē.ff.sol.ma.†Et eɔ̃,si assentientibus clericis eps̄ sine iusta cā ɔ̃dicit,adiri pōt superior,vt cogaṫ ɔsentire,ſm abb.h̄. Idē ī siľi voluit gl.ī c.religiosus.ī ver.obtēta.&ī ver.sui suꝑioris.de ele.in vj.& gloss.xviij.q.ij. in c.q̄ sit,in versic.sedem ordinandi. in princ.quæ allegat.tex.in d.c.nullus.de iure pat.not.Archi.Io.an.

22 & Doc.in cum ex eo.de elect.in sexto.¶†Sed circa prædicta quare prohibitio epi sine cā nō hr̄ ꝓ cōsensu,vt nō sit opus recurrere ad superiorem,sicut in alio casu,qn̄ clerici ɔ̃dicunt. Responderi potest dupliciter.Primo ꝙ ɔ̃dicente epō ad suꝑiorem eius recurriṫ,d.c.nullus,sed ɔ̃dicentibus clericis nō recurriṫ ad superiorem,ex quo eps̄ est eorum superior. Scd̄o,quia cōsensus epi requiriṫ ꝑ modū auctoritatis ad solēnizādū actū diuisioris, q ꝑ cle-

23 ricos celebraṫ,& iō ɔ̃dictio epi nō hr̄ pro cōsensu.†ꝗ auctoritas formaliter debet interuenire.l.obligari.§.tutor,vbi Bar.ff.de aucto.tut.not.in c.auditis.s̄.de elect.Sed cōsensus clericorum in diuisione,quā eps̄ facit pro eorum interesse,& per modū simplicis consensus exigiṫ,merito ipsorū ɔ̃dictio sine iusta cā pro cōsen-

24 su reputaṫ,d.l.dotē.cū si.ff.sol.ma.¶†Ex quo infero quòd ɔtradi-

* centibus ꝓpinq̄s,quorū cōsensus ex forma statuti * ī ɔ̃ctu mulieris requiriṫ,eorū ɔ̃dictio nō hr̄ ꝓ cōsensu, sed ad iudicē [b] recurrēdū ē,vt ꝑ superiorē cogāṫ cōsentire, vt s̄. dixi in epō cū eorū cōsensu ꝑ viā auctoritatis ad integrādā personā mulieris requiraṫ, iuxta notabilē doc.quā tradit Ant.de bu.in c.cū cōsuetudinis,de cōsue.& ita dicit abb.per illū tex.in c.nullus.de iur.pa.in c. quod Dei timorē.in fi.j.de sta.mona.de quo Bar.& late Ale.in l.si cum dotem.§.eo tempore.ff.solu.matr.

ADDITIONES.

a ¶Gabella. Adde.Io.Bertachi.in trac.gabella.par.ij.q.xxj.

b ¶Iudicē. Vide Dec.in aūc.ꝙ locum,C.de colla.& plenissime do.And.Tiraquel.de legi.cōnubia.glo.vj.q.xv.

* ¶Propinquorū cōsensus reqritur ex forma statuti aut testamēti, in cōtractibus, si absq; iusta cā nolūt cōsentire,iudex ꝓ eis poterit cōsentire,& absq; eis,& absq; ēt iudice,ɔ̃ctus fieri poterit.& est cōis op. sed tutius est ꝙ iudex suppleat ipse cōsentiēdo.Io.Bap. plotus in l.si qn̄.nu.352.ver.& quod plus est dico.C.vnde vi.

SVMMARIVM.

1 *Capituli appellatione non uenit præpositus.*
Nec prælatus nu.2.
3 *Clericorum appellatione non ueniunt prælati*
4 *Masculinum nō concipit femininum, de quo specialis facta est dispositio.*
5 *Episcopus si vocem habet in capitulo vt canonicus, non dicitur habere primū locum, sed debet sedere vt canonicus.*
Et in studio non præcedit rectorem. nu.6.
7 *Monachorum appellatione venit abbas, & non desinit esse monachus.*
8 *Scholarium appellatione venit etiam rector.*
9 *Patronus etiam ecclesiasticus non potest in institutione beneficij certum modum celebrandi diuina apponere; quia spectat ad superiorem.*
10 *Missam peculiarem de aliquo sancto non potest arctari sacerdos ad dicendum per totum annum.*
11 *Missam quotidie celebrare quis cogi non potest.*
12 *Statutum quòd sacerdos quotidie celebret, non valet.*
13 *Infirmitas à celebratione diuinorum excusat.*
14 *Famulus infirmus an excusetur.*
15 *Iurans non exire domum per xv.dies, si citatus compareat, non dr̄ periurus.*
16 *Conuentio facta per superiorem licite mutari non potest.*
17 *Patronus circa spiritualia non potest aliquid disponere.*
18 *Conditio apposita à patrono respiciens spūalia quando valet, & nu.19.*
20 *Cōditio apposita à p̄rono ut ius patronatus ad ex̄neos hr̄des nō trāsferaṫ, valet.*
21 *Collatio præbendæ debet fieri purè & simpliciter.*
22 *Beneficia dantur propter officia.*
23 *Sacerdos an possit recipere pecuniam pro diuinis.*

SIgnificatum. Pn̄t prælatus,& capitulū præbendę vacāti honestū onus imponere,ad qd̄ præbēdarius teneaṫ. h.d.

1 ¶†Primo no.ex subscriptione,dum dr̄,pręposito & capitulo, colligi pōt ꝙ appľone capľi nō veniat præpositus,ꝗ copula,&,inter diuersa poniṫ,iuxta gl.in rub.ff.de iu.& fac. igno.& ad hoc est gl.ord.in cle, vt hi q.

2 de eta.& quali.in ver.eisdē.quę tenet,†ꝙ proprie appľone capľi nō veniat p̄latus,cū diuersa sint,vt colľr in rub.de his, q̄ fiūt à p̄la.sine cōsen.cap.& in c.j.j.ne sede vac.in vj.& hoc sequiṫ d.abb.ī c.eā te.ī ij.no.de rescr.& in c.j.in gl.j.de elec.& in c.post electionē de conces.præben.Istā opi.veriorē esse attestanṫ Mod.q hoc late prosequunṫ in proemio Decretaliū in ꝓemio Gregoriano. col. vj.ꝗ p̄latura alterat ipsum simplex,vn̄ n̄ venit sub appľone simplicis,c.statutū,dē ele.in vj.ꝑ quē abb.in simili in c.bone.el j. de

3 postu.p̄la.dixit ꝙ appľone clericorū nō veniūt p̄lati.†Iste rōnes, q̄ ꝓ negatiua parte inducunṫ,nō multū vrgēt.Ad tex.hic cū si.& ad d.c.statutū,respōsio colľr pet supradicta in c.j.& ij. Non obst. quod dr̄ in rub.j.de his,q̄ fi.à præla.& in d.c.j.ne se.va.quia cū ibi distincte loquaṫ summus pontifex de p̄lato,respectu capľi, siue de p̄lato ex mēte disponētis,in illis casibus aperte colľr ꝙ sub nomine capľi nō includaṫ prælatus,ꝓ hoc tn̄ non tolliṫ, quin aliàs

4 sub simplici appľone capituli†veniat p̄latus,& sic masculinum non concipit femininū,de quo spālis,& distincta dispositio reperitur.l.quisquis.ff.ad leg.Iul.maie.no.Bald.in l.in multis.ff.de sta. ho.& tn̄ reguľr masculinū concipit femininū.l.j.ff.de ver. sig. cū si.faciunt quę dixi in c.j.s̄.eo.An appellatione populi veniat clerus. Et certe si p̄latus sit de capľo,prout in d.prœmio loquuntur Mod.vr̄ ꝙ in mā̃,ēt stricta,cōptæhēdaṫ appľoni capituli,& de tali

5 prælato respectu capituli iudicetur vt de canonico simplici.† Ad hoc induco gloss.not.in ca. à collatione, de ap.in vj. quæ not.voluit quòd eps̄ vocem habeat in capľo tāquā canonicus.& nō dr̄

6 habere primum locū,sed vt canonicus sedere dēt. †Bene facit ille tex.ad hoc.Et iō eps̄,q est in studio scholaris,non p̄cedit rectorē ꝗ de eo,vt de scholari ɔsideratio habetur,vt no.d.abb.in c. auditis.de elec.in iij.no.in ij.col.& in c.postulasti.in ij.colum.de cōces.præben.Facit tex.in ca.fi.j de simo.†vbi appellatione mona-

7

a chorum venit abbas[a] q nõ desinit eẽ monachus.†Et per illũ tex. 8 infert Io.an. & do.abb. ſquitur in d.proe.Decre. ꝙ appõne ſcholariũ veniat rector, q remanet ſcholaris, & tribunus militum, ſi ſit miles, venit appõne militũ, vt no.Bar.ꝑ illum tex.ĩ l.quod cõſtitutum.ff.de teſta.mi.& plura circa hoc cõferũt, q ſ.dixi.in c.ij. Contraria opi. poſſet ꝓcedere qñ ꝑlatus nõ eẽt de caplo, nec voce hr̃et vt canonicus. Reliqua vt ꝑ Mod.in d.ꝓœ.Decret.¶† 9 Secundo no.ꝙ ꝑronus ẽt eccleſiaſticus nõ põt in inſtõne beneficij certũ modũ celebrãdi diuina apponere.ſed ad ſuperiorem hoc ſpectat, vt per abb.hic collr̃. Ex iſto tñ tex.nullibi colligi videtur ꝙ eſſent ꝑroni, & potius ꝯriũ vr̃ dicẽdũ ꝙ eẽnt patroni, cum inſtõ ad eos pertineret, ibi, ſi q dẽ inſtõnẽ, quę patronis cõpetere non 10 ſolet, in c.ꝑterea.j.e.declarabitur. ¶†Tertio no.ꝙ ſacedos arctari nõ dẽt ad dicẽdũ miſſam peculiarẽ ꝓ aliquo ſancto ꝑ totũ annũ. nã miſſa feriæ ꝑꝑ has omitti nõ dẽt.in c.quidã.j.de celeb.miſ.vbi abb.poſt alios dicit hoc procedere quãdo vnus tantum eſt ſacerdos in eccleſia. ſecus ſi eſſent plures, quia vnus põt miſſam ſpãlẽ dicere. Ad h̃ vr̃ tex.ſm eũ in c.& hoc attẽdẽdũ.de ꝯſe.diſ.j. vbi h̃ tñ nõ vr̃ ꝓbari. nã bñ ibi preſupponit ꝙ miſſę peculiares pñt dici, ſed iſta dr̃ia an ſit vnus vel plures ſacerdotes, non collr̃, & ꝯ h̃ facit tex.hic, vbi erãt plures. & prohibet̃ tñ miſſa peculiaris. Cõfirmat̃ hoc, quia in d.c.q dã.ꝓhibent̃ laici, q talẽ habent cõſuetudinẽ, & ꝑꝑ ſe cõſuetudo reprobat̃. vnde dato ꝙ ſint plures clerici, nõ tñ vr̃ ꝙ vnus quotidie tales miſſas dicere poſſit, quia q̃tũ ad illos, q hẽnt ꝯſuetudinẽ audiẽdi, eẽt idẽ, ꝙ tñ ibi reſeruat̃. Itẽ illud c. ex pluribus hoc dicere nõ vr̃ ꝙ aſſidue miſſam feriæ prætermitere poſſit per iſtũ tex.hic, & no.Hoſt.in tit.de cele. miſ.c.j. 11 qualr̃.circa.fi.¶†Quarto no.ꝙ q s nõ dẽt adſtringi ad celebrãdũ 12 quotidie, vt per abb.hic.& declarat Hoſt.in ſum.de cele. miſ.†nõ valere ſtatutũ ꝙ præciſe q s quotidie celebrare teneat̃. Et ſm iſtũ tex.ꝯſuluit Ro.in cõſ.ccclxxxix.dictus monachus, vbi plura dicit 13 de iſtis peculiaribus miſſis.¶†Scd̃o no.ꝙ infirmitas à celebratione diuinorum excuſat, & ita iſtũ tex.alle.gl.in c.j.in §.q vero.ver. infirmitas.de cle.nõ reſi.in vj.tñ hoc non probat̃ hic, quia fuit caſus infirmitatis ex cõuentione exceptuatus. Sed illud dcm̃ ꝓbat̃ in d.c.j.§.q vero.& in c.j.j.de cle.egro.facit ꝙ dixit Bar.in l.ſi cui.ff. 14 ex q.cau.maio.†Quid aũt de infirmo, no.Bar.in l.ope.ff.de vſuf. leg.& d.abb.in c.j.vbi dicã.j.ti.proxi.Sed de eo notãdũ eſt ꝙ ex pluribus, q corã ſuperiore proponunt̃, ſi aliqua confirmata ſint, alia reprobari vñr. Bonus tex.in l.tribun⁹.§.fi.& ibi Bal.ff.de teſt. mili.& in ſili qõne tradũt Dy.& Bar.ĩ l.legata inutiliter.ff.de leg. j.facit c.nõne, de præſump.& xxv.di.cap.qualis. Si tamẽ fieret expreſſe approbatio, & reprobatio, tũc magis ſine dubio res procedit, & ita tex.in c.dilectus.el j.j.eo.ibi, illicito reprobato, ꝙ eſt licitũ approbãtes.¶ Vltimo no.ꝙ obligatus bene poterit ſe abſentare, puta ꝑꝑ vtilitatẽ eccleſiæ, vt per abb.hic.not.Bar. per illũ tex. in l.in teſtõ.ff.de alimẽ.& cıba.leg.in l.quæſitum.in fin.ff.de leg. iij.Silr̃ ſi eſſet vocatus à ſuꝑiore, nõ prohiberetur diſcedere. Ad 15 hoc quod Specu.dixit in ti.de citatio.§.j.ver.ſi quis.& quòd†ſi q s b iurauit[b] nõ exire domũ.j.xv.dies, ſi citatus à iudice ante terminũ exiuit, nõ incidit in periurium, quod dcm̃ ſequit̃.d.Ale.& Arch. ĩ d.c.ſi cũ.col.ij.verſ.vñ q iurauit.co.ti.in vj.facit qđ voluit Io.an. in regula, in malis, de reg.iu.in vj.mercu.cũ cõcor.vt per Alex. in l.ſi.ff.q ſatiſ.cog.& late Mod.in c.conſtitutus.de reſcr.¶Expedi- 16 tis no. ex his, quæ ante gl.abb.poſt Imo.dicit, duo no.ſunt.¶†Primo quòd circa temporalia cõuentio licite facta per ſuꝑiorẽ mutari non poſſit, iuxta ea q habẽtur per Inn.& alios in c.q ĩ eccleſiarum.de cõſti.Secus tñ eſt in ſpũalibus, in qbus Papa ſuo arbitrio põt ẽt cõuentionibus derogare. ita Inn.hic.ad quod eſt bonus tex.in d.c.dudũ.col.pe.in ver.nos etenim.de ſepul.ibi, ꝯſuetudines.& conuentiones, ſtatuta, & pacta &c.penitus reuocam⁹ quẽ tex.ſin.facit Ro.in ſin.ccxcviij.circa pręmiſſa.colum.ij.& hãc poteſtatẽ generalr̃ in beneficialibus hẽt, vt no.abb.in c.ex multiplici.in ver.vlt.no.j.de deci.& quod voluit glo.no.ix.q.iij.in c.per principalẽ.in ver.ad nos.cũ ſi.vt late proſequnt̃ Mod.in c.pręal leg.in vij.cauſa de conſti.Iſta conſideratio in tex.nr̃o h̃ nõ vr̃ ꝯuenire q a cõuẽtio hæc nõ valuir, fuit.n.ꝯ c.q dã.j.de cele.miſ.¶Se- 17 cũdo no. quod abb.dicit†ad itẽtiõnẽ patronorũ vt debeãt ſuã ordinationẽ epõ porrigere, q a vt dcm̃ eſt ĩ tex.ipſe ꝑronus nõ pñt circa ſpũalia aliud diſpenſare, ſed hoc pertinet ad ſuperiorẽ.c.cũ dilectus.de conſue.abb.in iiij.no.& Ant.de Bu.& Im.per illũ tex. idẽ dñt. Ad hoc eſt gl.not.in c.generali.in ver.fundatione, de ele. in vj.& eſt dictum Inn.in c.Lateranenſi.j.eod.Et iſta procedunt, quando à principio, & in ipſa fundatione apponunt pacta, poſtea vero hoc fieri non põt.gl.ij.in c.j.x.q.j.ibi, q dam dñt, & glo. in c.cũ Bertol, in ver.iure.de re iu.& in c.præterea.el ij.in ver.inſtitutos.de iure pat.& eſt dcm̃ Io.an.in d.c.generali.de ele.ĩ vj.cũ concor.& per Mod.in ti.de iu.pa.col.iij.Ad quod bñ facit gl.ĩ l.in ꝯcubinatu.ff.de ꝯcu.ĩ ver.ꝯteſtatiõe.& iſta dcã approbant̃ cõiter. Sed circa iſtã ꝯclu.dubitat̃, q a ſi talib⁹ ꝯuetionibus cõſenſus epi à principio requirit̃.d.c.cũ dilectus.vr̃ ꝙ ẽt ex iteruallo accedẽte tali ꝯſenſu epi hoc fieri poſſit. Vñ licet Doc.ſimplr̃ loquantur, ꝑ 18 ꝯſideratione cõſidero duos caſus.†Primus eſt, quando ꝯdõ q apponit̃ reſpicit ſpũalia, puta electionem vel celebrationẽ diuinorum, vel ſili, nõ vr̃ ſufficere ꝯſenſus ſuꝑioris, d.c.cum dilectus, vt ꝑ abb.hic, & idẽ abb.dicit in c.reqſiti.col.iiij.ver.ex quo infero.j.de teſt.& in c.nobis.col.ij.ver.no.ibi, epõ loci.j.de iu. pa. & in c.edoceri.co.ij.in gl.j.de reſcr.Fed.in ꝯſ.cclvii.caſus talis eſt q dã eps, cũ ſi.& iſto caſu nõ vr̃ differẽtia in à princi.vel poſtea ex iteruallo ꝯdõ apponat̃, dũmõ epi, vl̃ ſuperioris ꝯſenſus adhibea- 19 tur.¶†Scd̃s caſus eſt qñ ex cõdõne appoſita in ſpũalib⁹ nõ alterat̃ diſpõ iuris cõis, nec derogat̃ iuri ſuꝑioris. Grã exẽpli dicit 20 Bal.in l.venia.ĩ prin.C.de in ius vo.valere†cõdõnẽ, quã ꝑronus apponit, vt ad exneos hr̃edes ius pat.nõ cõferat̃.certe in hac cõdõne, vel ſili, nõ vr̃ neceſſarius cõſenſus ſuꝑioris, cũ non agatur de præiudicio eius, cũ nec iuri canonũ ĩ aliquo derogetur, & rei ſuæ q s legẽ iponere poſſit ĩ c.ve.ꝶ.j.de cõdi.ap.& gl.h̃ t3 ĩ c.ij.q.j.ĩ gl.j.ad fi.& vr̃ đ mẽte Doc.ceſſante rõne, qua mouent̃ ĩ locis ſupius alle.facit dcm̃ Inn.ĩ ꝑdcõ c.verũ, ꝙ refert, & ſeqt̃ Bal.ĩ l.nemine.C.de ſa.ſan.eccl.& idẽ tradit Pe.de anc.ĩ cõſ.ccxxvj.dubiũ facit, cũ ſi. Et tali caſu cũ ſolus ꝑron⁹ hẽat ꝑtãtẽ apponẽdi hmõi cõdõnẽ, à prin.hoc facere dẽt, poſtea vero nõ poterit ſine cõſenſu ſuꝑioris. Ita ꝓcedit ꝙ gl.& Doc.dñt in locis ſ.all.ꝑronũ ab initio, nõ poſtea ex interuallo h̃ facere poſſe. Quod ẽt voluit Bal.in c.ſignauit. in j.no.col.j.de teſti.in d.c.cũ dilectus.col.pe.ver.no. ꝙ in fundatiõe eccleſię, & in §.accedat.in fi.C.de rei vx.ac. ¶In gl. j.ad tex. duo colligunt̃ itellectus. Et primus, qui magis cõiter approbat̃, ꝙ nulla h̃ cõuẽtio interuenit, ſed onus vacãti ꝑbẽdę iniũctum fuit, & ꝑbenda cũ tali onere ad eũ cui collatio fit, poſtea trãsferet̃. vt bñ probatur in c.j.ad fi.vbi gl.fin.idẽ dicit. j. vt eccle. bñfi.& ita intelligit iſtũ tex. Idẽ gl.in ver.ꝑbẽde.in fi.in c.q a non nulli.j.de mag.no.d.abb.in c.Iacobus.& in c.nõ ſatis.j.de ſimo.& ſequit̃ h̃ d.Car.& abb. Iſte tñ intellectus manifeſtã cõtinet diuinationẽ, q a in tex.nullibi colligit̃ ꝙ ipſi rei, & vacãti ꝑbende, tale onus ĩpoſitũ fuerit. Præterea ĩ iſto tex.expſſe fuit fcã cõuẽtio cũ ipo ſacerdote, vt patet ibi, ita ꝙ miſſam.g̃ iſte itellr̃s nõ vr̃ ꝓcedẽ. Si tñ cõſtaret ꝙ prius ꝑbẽde vacãti ĩpoſitũ onus fuiſſet. poſſet rñderi ꝙ in cõuẽtione deductũ eẽt illud, ꝙ ex nã rei intelligebatur. Erat.n.opus de tali onere iniunctũ, certiorare ſacerdotẽ, cũ prebẽda cõcedit̃, & ita cũ exprimat̃ id ꝙ tacite inerat, ſimonia nõ cõmittitur, iuxta glo.no.in c.ſignaſti.ſ.de elec.in c.ad audietiã. ſ. de reſcri.¶ Sed, vt dixit, negari nõ pt̃, q n iſte intellectus diuinet, cũ de onere prius ꝑbẽde ĩpoſito nõ appareat.¶ Vñ ſcd̃s itellr̃s, q ex eadẽ gl.collr̃, quẽ ſequit̃ Gof.& Ant.de Bu.magis ſatsfacit ad mtellm̃ huius c.vt de primo dicamus hanc cõuẽtionẽ valere, vt ꝑſbyter, cui ꝑbẽda aliqua cõcedit̃, celebrare teneatur aſſidue, vt h̃ dr̃. Nec ob.ꝙ ſimonia cõmittatur ex tali cõuẽtione, vt gl.arguit, q a ꝑbẽda eſt ſpũalis, & ꝓ onere ſpũali datur, quo caſu ſimonia nõ cõmittitur, vt no.ĩ c.ad qõnes.j.de rer ꝑm.ita Gof.& Ant.de Bu.ꝯcludũt. Sed ꝯ iſtũ intellm̃ abb.inſurgit, ꝙ ĩmo ꝑbẽda, q dat̃, res tẽporalis dr̃, ergo ñ vr̃ ſcm̃ licitũ, q a ſimonia cõmitti, ĩ c.j.& toto ti.de ſimo. Põt dici ꝙ ex quo ꝑbẽda cũ iſto onere ſpũali cõiũgit̃, vt ſacerdos teneat̃ celebrare, dicat̃ ſpũalis, vt q a eſt cõiũcta cũ canonicatu, vt ſ.diximus ĩ c.maiorib⁹.¶ Scd̃o ꝯ iſtũ intellm̃ ar- 21 guit Car.& abb. ex alio capite.†ꝙ a collatio ꝑbẽde dẽt fieri pure, & ſimplr̃, vt no.ꝑ gl.ĩ c.ij.de ele.ĩ vj.ergo nõ valet, ſi ꝯferat̃ ſub cõdõne. Põt rñderi duplr̃. primo ꝙ tex.ĩ d.c.ij.loqtur ĩ electione, q eſt inter alios actus ltimos, q nõ recipiũt cõdõnes. l.actus legitimi.ff.de reg.iu.Sec⁹ q dq d voluerit gl.ĩ pal.c.ij.q a illa glo.videtur approbata cõiter. Scd̃o dicamus, ꝙ cõdõ extrinſeca reprobatur, per quã actus ſuſpẽdit̃.ſecus vr̃ in cõdõne itrinſeca, q ſit in ꝑtãte recipiẽtis, & nã rei cõueniat, ꝓut eſt quòd recipiens ꝑbẽdã ad diuina officia teneat̃. nam iſta ꝯdõ vr̃ approbata, vt augeat̃ cultus 22 diuinus.†& bñficia dant̃ ꝑꝑ officia, vt dr̃ in c.fi.de reſc.ĩ vj.cũ cõcor, ibi in gl.& q altari ſeruit &c.ĩ c.cũ ſm.j.e.& gl.ĩ ſ.alle. c.ij.ita 23 vr̃ ſentire dũ all.iſtũ tex.¶†In fi.gl.qñ ſacerdos poſſit recipere pecuniam pro diuinis. Et ultra abb. hic recurrẽdũ eſt ad ea, quæ magis diſtincte tradit do.abb.& late ſequitur ibi Ioan.de anania poſt gloſſ.& antiquos in cap.ſuam.in fin.colum. infra. de ſimon. Reliqua per ſcribentes hic.

ADDITIONES.

a ¶Abbas. Vide Dec.ſ.de elec.c.j.nu.7.

b ¶Iurauit. Periuriũ & eius pena locũ nõ habet niſi vbi ſit dolus malus. Io.Bap.Plo. in l.ſi qñ.n.795.ver.fallit in periuro abſque dolo malo.C.vñ vi.& iõ iurans ſoluere in termino & nõ ſoluens ob malã fortunã ſuperuentã, nõ incurrit piuriũ, vt per eũdẽ Plotum in d.ver.fallit in periuro.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Institui non debet per episcopum ad præsentationem religiosorum in eorum ecclesiis aliquis, nisi prius ei congrua portio redditum assignetur.*
2 *Vicarij appellantur presbyteri qui in ecclesiis religiosorum instituuntur.*
Et constituuntur cū auctori. epi perpetui, neq; à religiosis pōt remoueri, nu. 3.
4 *Vicarij qui ad tempus constituuntur, alij sunt,*
5 *Ecclesiæ status consuetus, mutari non debet quamuis subiaceat religiosis.*
6 *Ecclesia si depauperata sit, prouidetur illi secundum statum præsentem.*
7 *Rector seu uicarius ecclesiæ debet congruam habere portionem.*
8 *Commodè uictum percipere, uel sine penuria, maximè differunt.*
9 *Clericus prius uictum deducit, postea soluit iura episcopalia.*
10 *Clerici seculares an & quando hospitalitatem seruare teneantur.*
11 *Hospitalitas quādo seruāda sit, & an sit præponenda reparationi ecclesię, n. 12.*
13 *Hospitalitati onerosæ clerici non adstringuntur.*
14 *Hospitari non debent beruarij in comitatu in domibus clericorum. Neq; armigeri, & malè faciunt principes, nisi in casu necessitatis. nu. 15. & 16.*
17 *Ecclesiæ seculares quinq; modis religiosis subijci possunt.*
18 *Patronus si est episcopus, potest præsentare quoslibet peregrinos. & ignotos.*
19 *Episcopus ædificans ecclesiam in diœcesi alterius non habet institutionem, & iura episcopalia in tali ecclesia.*
20 *Præsentatus ab episcopo non debet examinari.*
21 *Patroni ecclesiastici rationem de bonis temporalibus ecclesię exigere possūt*
22 *Patronus laicus habet curam, & defensionem rerum ecclesiæ.*
23 *Patronus ecclesiasticus habet custodiam ecclesiæ uacantis.*
24 *Patronus ecclesiasticus, & laicus qualiter differant.*
25 *Ius pat. an possit religiosis concedi à laicis, sine consensu episcopi.*
26 *Consentiens donari rem suam alteri sibi præiudicat.*
27 *Episcopus consentiens laico donanti ecclesiam; abdicaret à se temporalia.*
28 *Donatio ecclesiæ in dubio intelligitur de iure patronatus.*
29 *Ecclesia sæpenumero accipitur pro iure patronatus.*

1 DE monachis. †Ad pñtationē religiosorū, in eorū ecclījs nullus dēt institui ꝑ epm, nisi prius ei ɔgrua portio redditū assignet. h.d. ¶ †Primo. no. ꝙ psbyteri, q in 2 ecclesijs secularibus religiosorum instituunt, vicarij appellant. Ad idē tex. in c.ij. de sup. neg. pla. & 3 & tales† vicarij cū auctoritate epi ordinant ꝑpetui, nec a religiosis pñt remoueri, vt i c.j. de capell. mo. in vj. & i c. ad hoc. §. de offi. 4 vica.† Sūt alij vicarij, q ad tps cōstituunt, de qbus in c. cū ex eo. de elec. in vj. & in c. puenit. §. de app. Et plures vicariorū spēs prosequit. d. Abb. i c. postulasti. de rescr. Car. & Im. post gl. & antiquos in cle.j. de offi. vica. videbimus post glo. in c. extirpāde. §. q vero. j. 5 eo. vbi Abb. in repeti. late tradit col. iij. in vlt. no. ¶ †Secūdo not. ꝙ licet ecclīa religiosis quo ad tpalia subiaceat, nō tñ reddit⁹ eis debent oēs, sed rectori ecclīæ cōpetētē portionē reseruare debēt, nec statutū ecclīæ cōsuetū mutare pñt, vt ꝑ Abb. h̄, & in c. auaritię. §. eo. ad qđ bo. tex. in c.ij. j. de sup. neg. pla. ibi, nolēti aūt, vt status ecclīæ debitus, & antiquus. Et h̄ verū intell̄r, qñ facultates ec- 6 clīæ suppetūt, vt i statu antiquo cōseruet. †Secus si ecclīa depauperata sit, qa tūc ꝓuidendum erit ecclīæ ꝓut facultates & præsentis status ecclīæ patiunt, vt no. declarat do. Abb. i c.ij. i fi. j. de relig. do. arg. cle. ne in agro. §. ad h̄. de sta. mo. & in c. inter. quatuor. 7 de reli. do. ¶ † Tertio no. ꝙ rector, seu vicarius ecclīæ debet congruā h̄re portionē. ad idē tex. in d. c.ij. de sup. neg. pla. & sic nō sufficit ꝙ talis portio ɔstituat, vt absque penuria viuere possit, sed ꝙ 8 †cōmode, vel cōgrue victū ꝑcipiat. Est. n. iter hæc verba lōga differentia. Nā cū xxv. florenis poterit q̄s viuere absq; penuria, & tñ cōmode posse nō dr̄, nisi cū cētū, vt gl. sing. in c.j. i ver. penuria. de sta. reg. in vj. quē Abb. sequit in c.j. j. de insti. & i c. postulasti. de a rescr. Iste tñ ᵃexcessus quē gl. pal. facit iter verbū cōmode, & absq; penuria, nō v̄r iure ꝓbari, & in ɔ̄riū facit tex. in d. c.j. de insti. ibi, absq; penuria. iūcto c. cū M. de cōst. vbi in eo casu loquit, & dicit sufficere cōpetēter. Equpollēt ergo ista verba cōpetēter, & absq; penuria. ergo idē v̄r de verbo, commode, qa cōpetēter, cōgrue, 9 & cōmode, v̄nr synonyma. ¶ † Quarto not. ꝙ ex ordine lr̄æ v̄r h̄ ꝓbari ꝙ clericus in primis iura ep̄alia soluere teneat, ibi, vt iura ep̄alia psoluere possent, & cōgruā sustentationē h̄re. Sed ɔ̄riū verū est, qa prius victū necessariū deducit. xij. q.j. i c. fi. §. fi. ibi, prius necessaria recipiāt. & in c. de his. j. de ec. edifi. Nō ob. tex. hic, qa ordo nō attēdit ex quo declarat hoc, & reperit ꝑ alia iura. vt dixi. §. e. in c. auaritiæ. Præterea ēt iste ordo ꝑposterat in c.ij. de sup. neg. pla. vbi primo dr̄ de sustētatione clerici. ergo in hoc nō pōt 10 fieri fundamētū. ¶ †In gl.j. notādū est ꝙ ēt clerici seculares ad hospitalitatē tenent, ꝓbat hic, & in iuribus, q̄ glos. adducit. Ad idē tex. in c.ij. de sup. neg. pla. no. in c.j. vbi gl. in versi. hospitalitas. j. ne 11 sede vacā. †Et hoc intell̄r, si facultates ecclīæ suppetūt. nā primo sibi subueniēdū est. Itē reparāda est prius ecclesia, & de his q̄ supsunt, exhiberi debet hospitalitas, vt latius ꝑ Abb. hic post Inno. & alios. Ista declatio vera est, & placet quo ad necessitatē ipsius clerici, cui in primis, & añ oīa succurrēdū est, vt. §. dixi in iiij. not. Ad idē tex. q spāliter respectu hospitalitatis loquit, i c. qa tua fraternitas. xij. q.j. ad fi. no. d. Abb. ꝑ illū tex. in c. cū ab oī. i pe. not. de vi. & ho. cleri. facit tex. de peni. dist. iij. in c. q. vult. Sed quātū ad id 12 qđ dr̄ de reparatione ecclesiæ, nō v̄r verū, † ꝙ immo hospitalitas reparationi ecclīę, & pauperibus ꝑponēda v̄r. Ad hoc tex. qui ad lr̄am hoc dicit. xij. q.ij. i c. mos est, vbi dr̄ ꝙ de redditibus ecclesiæ quatuor debēt portiones fieri, vna epō, & eius familię, ꝑ hospitalitatē, alia clero, alia tertia paupibus, quarta ecclesijs reparandis debēt. Sic ergo reparatio ecclīę vltimo loco ɔsiderat, ea. cā & q. in c. quatuor, ibi, quarta est fabricæ applicāda. Et i prima parte, q̄ epō assignat, h̄r rō hospitalitatis. d. c. mos est. ergo dat intelligi ꝙ hospitalitas ꝑponat fabricis. Vide tñ tex. in c. sancimus. xij. q.ij. q v̄r ɔ̄dicere, dū ibi dr̄ ꝙ prima pars restaurationibus ecclesiarū tribuit, & quarta aduenis. Et ꝑdicta locū h̄nt in hospitalitate voluntaria, ad quā clerici pietatis officio obligantur. non hoc, cum si. 13 †Secus est in hospitalitate onerosa, quia licet alij ad eā ex debito seruitutis adstringant, clerici tñ imunes sunt, tex. in c.j. de immu. eccl. in vj. ꝑ quē Imo. hic dicit. Ad hoc est gl. no. in c.ij. in ver. hospitalitatē. de sup. neg. pla. & ꝓbat in l.j. vbi gl. in ver. hospites. C. 14 de epis. & cle. ex quo Gof. & Bal. ibi dñt† ꝙ qñ sbiruarij, vt eorum verbis vtar, vadūt in comitatu, inuitis clericis, in eorū domibus hospitari nō pñt. Facit qđ no. d. Abb. in c.j. col.j. de imu. eccle. vbi b arguit principes seculares, seu eorū officiales, q armigeros ᵇ †po 15 nūt ad hospitādū in ecclesijs, vel clericorū domibus. nā hoc face- 16 re nō dñt. † Qđ tñ verū est, nisi vrgente necessitate hoc fieret, qa tūc licite q̄s ēt in ecclesijs hospitat, vt dixit Iac. de Ra. Cy. & Bal. in l. nullus. C. de sum. Tri. Et quāuis ibi dicāt ꝙ hoc nō admittāt, idē tñ in casu necessitatis voluit Abb. in c. cū ecclesia. ꝑ illū text. col.j. ver. & inducit. j. de immu. eccl. & idē Abb. in c. fin. in prin. de cutto. euca. ¶ In gl. in ver. prouētibus, dū cœbb. & late, & pceteris 17 clarius prosequit, † ꝙ q.nq; modis religiosis ecclesiæ seculares subijci pñt, & primo rōne iuris pr̄onatus, ɔcludit ꝙ regir̄ religiosi, nec ipse eps, plus iuris h̄nt, q̄ laicus simpliciter. Alle. tex. de epo. 18 Abb. idē dicit in c. ꝑterea. el.j.j. de iur. pat. † Illud tñ in epo pr̄ono ꝑcipuū est, ꝙ ipse quoscūq; clericos peregrinos & ignotos pñtare pōt. Idē voluit notabilis glo. xvij. di. in c. hortamur. & Hosti. in sum. de iure pat. §. ij. in prin. no. in c. significasti. fm vnū intellect. j. de iure pa. & v̄r ꝓbari in d. c. si q̄s epōrū. dū dicit edificatori, non epō hæc gr̄a reseruet, vt quos desiderat clericos in re sua ordinanare &c. nā nulla esset epō vltra alios, nisi posset quoscūq; desiderat. ergo debet gñaliter intelligi. xix. dis. in c. si Romanorū. & c. solite. de maio. & obe. bñ facit, qa loquit in casu al̄s cōcesso, s. in ꝑsentatione, q̄ cōpetit pr̄ono. ergo nō dēnt illa verba restrigi iuxta doc. Dy. & Bar. in l.j. §. nūciatio. ff. de no. oper. nūc. Gl. tñ in d. c. si q̄s, in ver. desiderat. & in d. c. sigñasti. i gl. fi. nō v̄r approbare istā 19 opi. dū inquit, hoc nō dr̄ i d. c. si q̄s. † Sed principl̄r q̄rit an eps edificās ecclesiā i dieceſi alterius, hēat institutionē, & iura ep̄alia in tali ecclesia. Et dr̄ ꝙ nō, sed dūtaxat hēt ius pñtādi, qđ pr̄onis cōpetit, & ista est ius patr. de quo incidēter ibi loquit, nec v̄r q.d no ui iducere. Nec ob. tex. dū dicit, ꝙ epō gr̄a reseruat, qa in iure pa. gr̄a gñal̄r versat, ꝙ ius pñtādi acquirat, vt i d. c. iij. in fi. j. de iu. pa. Non ob. doctr. Dy. Bar. in d. §. nuntiatio. quia à pluribus reprehēditur, vel locum habet qñ principal̄r dispō loquit circa id qđ al̄s cōcessum repit, nō qñ incidēter, vt ibi. Prima tñ opi. verior v̄r, & cōis, ꝙ in epō speciale, vt. §. dixi. & tex. expresse dicit, ꝙ gr̄a epō reseruatur. Non. n. esset gr̄a epi, si alijs cōpeteret. Licet. n. in laicis videat, gr̄a ꝙ ipsi cōsequant ius pñtādi, d. c. iij. hoc tñ in clericis nō v̄r gr̄a. Vt ergo in epō hoc esse gr̄a dicat, dicēdū est vt. §. Nō obst. ꝙ incidēter loquat de iure patro. qa immo loq v̄r principal̄r. In princip. n. v̄r. ꝙ in dieceſi alterius eps edificando iura episcopalia nō cōsequit. & ita circa hoc nō habet aliqđ priuilegiū. Postea aduersatiue dr̄, edificatori vero epō hæc gr̄a reseruat. Quia ergo ad uersat, dicēdū est ꝙ aliqd spāle vltra alios in tali pñtatione exe- 20 quat. ¶ Ad hoc bñ facit dcm Inn. in c. cū fm. j. eo. dū voluit ꝙ † præsentatus ꝑ epm nō debeat examinari. Cōsidera tñ ꝙ dato ꝙ hoc sit

ADDITIONES.

a ¶Tamen. Dec. §. de rescri. d. c. postula. h. nu. 1.
b ¶Armigeros. Militū hospitatio dicitur onus reale respectu domus, nō aūt totius patrimonij, cū eis alimēta nō debeātur, ēt ꝑ seculares. & cōsuetudo in ɔ̄riū nō valet Io. Bap. Plo. in l. si quando. nu. 27. ver. taxe enim æquorum. C. vnde vi. & ad talē hospitationem etiā respectu domus nō tenētur clerici, & cōsuetudo in ɔ̄riū nō valet, & clerici possunt iurare in litē ɔ̄ principes, & vniuersitates, & particulares qui miserunt milites in domibus clericorum hospitādū. & ɔ̄ ipsos milites qui in eis fuerunt hospitati. Idē Plot. in d. l. si quando. nu. 738. ver. seculares. & nu. 739. ver. statuta. C. vnde vi.

sit verum, vt eṗs quēcunque p̄ntare possit, hoc insurgit ex quali
tate ep̄i, ꝓ quo multū præsumit̄, ar. c. nisi essent. j. eo. nō aūt ꝓue-
nit rōne iuris p̄ro. & ita nulla vr̃ dr̃ia in hoc inter ep̄m, & alium,
ratione iuris patro. sed dr̃ia extrinseca prouenit propter personā
21 ep̄i. ¶ † Dū Abb. subijcit eccl̄iasticos patronos, vltra laicos habe-
re hāc prærogatiuā, vt rōnē de bonis tēporalibus exigere possint,
l. cū plātare. §. in ecclesijs. j. de priuilegijs. ista ꝯclō ab omnibus ap
probat̄. Ad idē tex. in c. i Lateranēsi. j. e. vbi Abb. dicit ꝙ laicus pa-
tronus de hac rōne se intromittit. x, q. j. in c. nouerint. & no. Abb.
in c. ex literis, in iiij. no. de iu. pa. & in c. cū ꝑ ꝑ in vers. q̄nta dr̃ia est
j. eo. & tradit Host. in sum. de iu. pa. §. in quibus differūt. Hęc tamē
dr̃ia nō vr̃ iure ꝓbari, & duo iura s̄. alle. nō ꝓbāt, s. tex. in c. in La-
teranēsi. & in d. §. in ecclesijs, ꝗa nō loquunt̄ in ecclesijs religiosis
hn̄tibus dūtaxat ius patro, sed in religiosis, ꝗ habent ecclesias se
a culares subiectas ī tꝑalibus [a] licet nō pleno iure, cū nō hn̄t sp̄ūa-
lia, d. §. in ecclesijs. & d. c. in Lateranēsi, & tali casu bn̄ ꝯgruit ꝙ exi
gāt rōne tꝑaliū. sed qn̄ eēnt p̄roni simpl̄r sicut laici, nullo mō de
tꝑalibus se intromittūt, d. c. nouerint, & c. p̄terea. j. de iu. pat. Sed
data cōi opi. ꝓ vera, ꝙ ecclesiastici exigere possint rōne tꝑaliū, di-
co eē idē dicēdū in laicis, ꝗa tale ius pat. qđ in laicis residet, effi-
cacius vr̃, & maioris virtutis, vt hr̃ in c. cū dilectus. de iure patro.
facit qđ voluit glo. in cle. ij. de p̄ben. cū si. Et sp̄alē induco tex. vbi
vr̃ hoc ꝓbari in c. ex literis, in fi. ibi, de tꝑalibus debeat rn̄dere. j.
de iu. pat. Nam s̄m doc. illa verba intelligunt̄ quo ad redditionē
rōnū. Et licet Abb. ibi restringat tex. in persona eccl̄iastica, prout
loquit̄, scilicet in abbatissa, nihilominus manifeste tex. sentit esse
idē in laico, nam erat ibi cōtentio de iure pat. inter laicū militem,
qui erat in possessione, & abbatissam, ꝗ petebat ius patro. ad eam
pertinere. In fi. dr̃ ꝙ si abbatissa obtinebit in iure pat. p̄ntatus per
militē an̄ motā cōtrouersiā sibi, debet remanere in beneficio, sed
tūc tenet̄ rn̄dere de tꝑalibus illi abbatissę, ꝗ obtinuit. ergo si ab-
batissa succubuisset, manifeste innuit tex. ꝙ deberet militi rn̄de-
22 re, & tn̄ erat miles laicus p̄ronus. Et ita ibi vr̃ tex. † & ꝓbat̄ hoc,
quia ad p̄ronū, etiam laicū, pertinet cura, & defensio rerū eccle-
b siæ. [b] xvj. q. vij. c. filijs. & in c. decernimus. no. in c. cū ad sedē. de re-
sti. spo. ergo vr̃ ꝙ possit rōnes exigere, cū hoc respiciat defensionē
bonorum eccl̄iæ, ne dilapident̄, Nō ob. tex. in c. nouerint. quia lo
quit̄ quo ad sp̄ūalia, vt patet ibi, ī eo qđ dicit, in ep̄o, vel papa. Di
co ꝙ uerum est, ꝙ nullā habet ptātē in tꝑalibus, vt ipse approbā-
do aliud cōsequeret̄. & ita ēt ꝓcedit tex. in p̄al. c. p̄terea. cū si. Se-
cus est quo ad redditionē rōnis, quia in hoc versat̄ vtilitas eccle-
siæ, & pertinet hoc ad defensionē rerum, ecclesiæ, quæ etiam lai-
23 cis conceditur, vt s̄. dixi. ¶ † Et ex hoc infert̄ ꝙ sicut vacante eccle-
sia ad ipsum patronū ecclesiasticū custodia pertinet, vt ꝑ Abb. h̄
no. in c. ꝗa bone. s̄. de appel. ita etiā dicēdū sit in patrono laico, cū
24 agat̄ de defensione ecclesiæ, super quibus cogitabitis, † ꝗa cōiter
aliter sentiunt. Et alias dr̃ias inter laicū, & eccl̄iasticū patronum
Host. tradit in ti. de iu. pa. §. in quibus differūt, & Abb. sequit̄ in c.
cū ꝑ ꝑ. j. de iu. pat. ¶ Inquantū Abb. hic ꝓsequit̄ cōcessionē eccle
siarum quam laici faciunt religiosis, considerandum est, s̄m eū,
ꝙ aut sit talis ꝯcessio de consensu ep̄i, aut simpl̄r absq; consensu
aliquo. Circa primū casum vult gl. h̄ ꝙ nō solum ius pat. sed etiā
tꝑalia trāsferantur. alle. tex. xvj. q. j. in c. fi. idem gl. xvj. q. ij. in sum.
in ver. si vero patronus, ibi, nisi hoc actū sit. q̄ adducit c. pastoralis.
de don. Et istā opi. sequunt̄. Car. Io. an. & Pet. de anch. hic d. Abb.
dicit ꝙ ista opi. nunq̄ sibi placuit, ꝗa cū patronus nō habeat pote
statē in tꝑalibus. x. q. j. in c. nouerint. nō p̄ot plus iuris in religiosis
trāsfere, q̄ ipse habeat, in regula, nemo p̄ot. de reg. iu. in vj. & hac
rōne vtit̄ gl. p̄alle. xvj. q. ij. in sum. Nō ob. ep̄i ꝯsensus, ꝗa cōfirma-
tio nihil facit, sed factā donationē approbat. c. inter dilectos. de
fi. instr. Non ob. c. pasto. ꝗa loquit̄ econtra, qn̄ ep̄s donauit eccle-
siā, patrono cōsentiente. Sed in isto casu ep̄s nō donat, ꝗa habet
ptātē disponēdi in tꝑalibus. Et licet laicus donet ecclesiā, vr̃ ius
qđ habet donare. Et ista non est noua opi. sed illā tenēt Anto. de
Bu. & Imo. hic. Car. Ant. de Bu. & d. Abb. in c. illud. in fin. col. de
iu. pa. gl. ij. in fi. vbi Abb. in c. qđ aūt, de iure pat. & sensit Abb. in
d. c. pasto. Host. in sum. de iur. pa. §. quid competat patrono. ī vers.
verum si quis vtat̄. Do. in c. j. in gl. in ver. derogari de iur. pa. in vj.
Et q̄uis ista cōis opi. sit, prima tn̄ facie s̄m gl. nō vr̃ sustētabilis, &
25 efficaciter probat̄ in d. c. pastoralis. ¶ † Et ꝓ fundamēto, primo
suppono ꝙ laicus ꝯcedere potest ius pat. religiosis sine consensu
ep̄i. c. licet. in ver. licet. vbi ꝓbat̄ hoc. & declarat d. Abb. de iu. pat.
Sicut ergo in c. pastoralis. ep̄s donādo eccl̄iam de patroni cōsen-
su, vigore talis ꝯsensus includit̄ ius patr. qđ al̄s nō cōuenit, & sic
augetur donatio ep̄i, ita dicamus eꝯ̄, ꝙ laicus donādo ecclesiam
accedēte cōsensu ep̄i, veniāt tꝑalia, in ꝗbus ep̄s ptātē habet, &
hoc virtute cōsensus eius, qui nō erat necessarius rōne iuris pat.
vt s̄. dixi, & sic isti casus à pari ꝓcedūt ꝓut voluit Car. hic, & be-

26 ne. Confirmat̄ hoc. † quia est cōis, qn̄ cōsentio alicui donari rem
meā, mihi p̄iudicio, vt ꝓbat̄ in l. in tribus. §. pe. ff. de dona. & in l.
ij. ff. si aduer. don. tradit Bar. in l. q̄ dotis. ff. sol. ma. Facit qđ no. glo.
27 xxvj. dist. c. j. † Vnde si ep̄s ꝯsentit laico donāti eccl̄iam, vr̃ ab se ab
dicare tꝑalia, vt voluit hic gl. & recte. Et ex fundamēto rn̄sio col-
ligit̄ ad ea q̄ Abb. dicit. Et primo nō ob. dū dicit ꝙ nemo p̄ot plus
iuris &c. in regula, nemo p̄ot. p̄allegata, & in c. nuꝑ. de dō. inter
vir. & vxo. ꝗa hoc verū est, sed in ꝓposito nō transfert laicus ex
ꝑsona sua, sed translatio insurgit ex ꝑsona ep̄i, ꝗ ꝯsentiendo si-
bi p̄iudicat, vt s̄. dixi. Nō ob. c. inter dilectos. ꝗa loquit̄ in cōfirma-
tione facta in forma cōi, q̄ non tribuit ius, iuxta ea q̄ hn̄r ī c. ij. de
ꝯfir. vti. vel inuti. vbi agit̄ de ꝯsensu adhibito eo casu, quo nō re-
quirit̄, vt in d. c. pastoralis. efficaciter ꝓbat̄, declarādo vt dixi. Nec
obst. ꝙ aliud c. pastoralis. loquat̄ in casu eꝯ̄. ꝗa ibi duo casus à pa-
ri procedunt, declarando vt dixi. Circa secundum casum quan-
do laicus religiosis donat sine cōsensu ep̄i, an in dubio respectu
iu. pa. cōcessio eccl̄iæ sustineat̄, in quo ep̄i consensus exigit̄, glos.
hic simpl̄r tenet ꝙ non valeat donatio, ꝑ c. illud. de iu. pa. ¶ Con-
trariū tenet hic Abb. per regulā q̄ dicit. Si nō valet qđ ago vt ago
&c. in c. j. de desp̄ō. impu. lib. vj. Ad tex. in d. c. illud. rn̄det ꝙ loqui
tur, qn̄ clerico seculari donatio fit. quo casu necessarius est con-
sensus ep̄i. Ista rn̄sio est ꝯ̄ illū tex. in prin. ibi dū dicit, religiose do
mui, & cū dicit ꝓcessionē esse nullius momēti. Et sic ꝓbat opin.
gl. Ad idē tex. in c. qđ aūt. eo. ti. dū inquit, & nihil agi vr̃, & in ij. gl.
ibi Abb. ꝯ̄rius sibi, sequitur istā opi. idē tenet Abb. in d. c. illud. in
ij. no. ꝑ illū tex. vbi laicus p̄sentare p̄ot, nō ob. ꝯcessione prius fa-
cta. ergo dat̄ intelligi ꝙ illa prima ꝯcessio, ēt quo ad ius pat. non
valuerit. Et hoc idē Abb. sequit̄ in d. c. illud. in gl. j. ꝗa intētio do-
nātis attēdit̄. l. nec. ignoras. C. de do & ꝑ aliā regulā, q̄ dicit, ꝙ po
tui nolui &c. in c. cū super, de off. dele. in l. multū est. C. si ꝗs alte-
ri vel sibi, & ista opi. vr̃ magis cōis. ¶ Sed ex s̄. dictis minime opin.
Abb. hic vr̃ sustentabilis, ꝗa in dubio interpretatio debet fieri,
28 vt actus valeat in c. nisi. j. eo. & ī l. licet. ff. de testa. † Vn̄ licet donet
ecclesiam in dubio, vt actus valeat, intelligi debet pro iur. patro.
29 † Nā ecclesia sępe numero ponit̄ ꝓ iure pat. & ita tenet Hosti. in
sum. de iure patro. §. ꝗd competat. ver. verum. per c. si plures. & c.
nemini. xvj. q. vj. not. hoc Bal. per illum text. in l. monumenta. C.
de lega. & in libello voluit Inn. in c. cum venerabilis. j. de reli. do.
Abb. per illū tex. in c. ꝓ illorū in j. no. j. eo. bo tex. in d. c. pastoralis.
de don. de quo no. Ro. in consi. cccxxxviij. col. pe. ¶ Nō ob. alleg.
in ꝯ̄riū, & primo tex. in d. c. illud. dū dicit, nullius esse momēti, ꝗa
con- ... al̄r, ꝙ Abb. dicit, rn̄deri p̄ot. nā alia rōne hoc ibi dr̃, ꝙ facta con-
cessio nō vacāte eccl̄ia, vt expresse ibi hr̃. Et isto resp̄ū ꝯcessio nul
lius momēti fuit. Ista rn̄sio ēt nō satisfacit, ꝗa ibi principl̄r due ra
tiones adducunt̄, s. tū ꝗa eccl̄ia nō vacabat, tū ꝗa ꝯcessio sine cō-
sensu ep̄i fieri nō potuit. ergo altera nō sufficit. §. affinitatis. insti.
de nup. Vnde rn̄deo, & dico ꝙ tex. ibi loquit̄ resp̄ū totius eccl̄iæ.
qđ patet dū sępius dicit, eccl̄iam, in prin. ibi, ecclesiā nō vacantē,
& ibi, nemini eccl̄ias dare, & ꝑ ꝑea in ver. licet, aduersatiue loqui
tur. de iu. pa. Ex quo dat̄ ītelligi ꝙ s̄. nulla ꝯsideratio hr̃ iuris pa. ꝗ
loco religioso sine ꝯsensu ep̄i ꝯcedi p̄ot. Et si dicis dū assignat rō-
nē illā, loquit̄ de ꝯcessione facta in clerico seculari, qđ suadet̄, ꝗa
ī ver. licet aduersatiue loquit̄ de loco religioso. ergo suꝑius vr̃ lo
qui đ clerico seculari. Si dicat̄ h̄, ex̄ q̄ōnē nr̄am sum⁹, & ꝓcedit re
spōsio d. Abb. ꝙ c. illud loquit̄ ī ꝯcessiōe facta clerico seculari. Et
ꝓ declaratione habem⁹ ꝯsiderare tres casus. Prim⁹, qn̄ eccl̄ia re-
spectu ꝓprietatis ꝯcedit̄. Scđs, qn̄ ius pat. ecclesię exp̄sse ꝯcedit̄.
& isti duo casus ī p̄dcō. c. illud decidunt̄. Terti⁹ casus est, qn̄ eccl̄ia
cōcedit̄, & respectu ꝓprietatis nō valet ꝯcessio, an sustineat̄ quo
ad ius patr. & de isto tertio casu nihil ibi dr̃. Et iste est casus, ī quo
vt s̄. dđm est. Et ꝑ h̄ rn̄det̄, ꝙ de scđa p̄ntatione dr̃. q̄ valet, & sic
nō fuit p̄uat⁹ iu. pa. ꝗa verū est ꝙ ibi nulla hr̃ ꝯsideratio iuris pat.
Nō ob. tex. in d. c. qđ autē. ꝗ sil̄r loquit̄ quo ad cōcessionē totius
ecclesiæ referēdo illa verba ad principiū, vt ibi dicit̄, cōcessi, vel
dedi ecclesiā. Qđ hoc verū sit, ꝓbat̄ in rōne, dū subijcit, pro nō da
to habetur, qđ ab illo dat̄, ꝗ de iure nō p̄ot. Ista enim rō respicit
proprietatē eccl̄ię, nō ius pat. qđ ꝗdē dari p̄ot loco religioso. Et
si dicis ꝙ tex. loquit̄ qn̄ ꝯcessio fit clericis secularib⁹, dico ꝙ sumus
tūc ex̄ q̄ōnē, & locū hēt rn̄sio Abb. h̄. Nō ob. ꝙ ītētio donātis attē
ditur,

ADDITIONES.

a ¶ Temporalibus. Vide Aret. in consi. lxiij. Doctor. in c. vnico de capel. mona. lib. vj.

b ¶ Ecclesiæ. Ad patronum etiam secularem ecclesiæ pertinet defensio ecclesiæ. vt per Decium hic. Adde ꝙ patronus ecclesiæ, & quilibet alius potest cogere episcopos, abbates, prælatos, comendatarios, canonicos. & rectores ecclesiarum ad faciendum inuentarium de bonis mobilibus & immobilibus ac iuribus ecclesiarum, alioquin potest ꝯ̄ eos iurari in litem, si illud non faciunt. Io. Bap. Plotus. in l. si quando. nu. 195. versi. addo ego. C. vnde vi. vbi dicit idem contra rectores hospitalium.

itur, quia verum est. sed intentio esse videtur, vt actus valeat eo modo. quo potest, vt supra dixi. & bo. text. ad hoc i l. j. §. j. ver. quid enim. ff. quod fal. tut. auc Non ob. regula. quod potui, nolui, &c. quia est materia profunda, & plures habet casus, vt late considerat Bar. & Mod. in l. j. §. si quis ita. ff. de ver. obl. Reducendo tamen opi. ad concordiam probabiliter distingui potest, ꝙ aut constat laicum voluisse donare proprietatem ecclesiæ, vt quia hoc expressit, & in totum concessio vitiatur, & sic procedit gl. hic, & cõmunis est opi. Aut nõ constat aliter laicum voluisse donare proprietatem ecclesiæ, nisi quòd simpliciter ecclesiam dedit, & isto casu habet locũ opi. do. Abb. hic, per ea quæ supra dixi. Reliqua dicatis, vt per Docto. hic.

SVMMARIVM.

1. *Pluralitas dignitatum, vel personatum in eadem vel pluribus ecclesiis reprobatur, & æqualis est probatio in vna vel pluribus. nu. 2.*
3. *Officij appellatione venit dignitas, & personatus.*
4. *Dignitas, & personatus residentiam exigunt.*
5. *Residere tenetur etiam capellanus.*
6. *Residentiam exigunt omnia beneficia quæ dantur in titulum.*

1 §. Ad hæc. ¶ † Plures dignitates, vel personatus in vna, vel diuersis ecclesijs, quis habere nõ põt. h. d. 2 ¶ † Not. istũ tex. ibi, in vna, vel diuersis ecclesijs, ꝙ æqualiter ꝓhiberi videtur pluralitas dignitatum, vel beneficiorum in diuersis ecclesijs, sicut in vna. quod facit contra not. per. Io. And. in c. literas. de concess. præb. qui dicit episcopum facilius habere potestatem in diuersis ecclesijs, quàm in eadẽ, in pluralitate beneficiorum. de quo dicam post Abb. j. eod. in cap. cum iam dudum. 3 † ¶ Secundo no. ibi, singula officia, referendo hanc rationem ad dictum præcedens, quòd appellatione officij, venit dignitas, & personatus. Est enim latissima significatio huius verbis, officium, vt inter alios præcipue scribit Pet. de Anch. in regula, ea, quæ de reg. iur. in vj. no. late Alex. in l. j. in princ. ff. de offic. eius, & Mod. in rub. de offi. dele. 4 ¶ † Tertio no. ꝙ omnis dignitas, & ꝑsonatus residentiam personalem requirunt, vt per Abb. hic immo singula 5 officia, vt in tex. dicitur, adeo † ꝙ etiam capellani residere tenentur, vt no. Abb. post alios in c. conquerente. in iiij. no. & in c. pe. in iiij. no. supra de cle. non resi. Et est dictum Inn. in c. fi. eo. tit. vbi inquit quòd omnia beneficia, quæ in titulum assignantur, residen- 6 tiam † requirunt etiam si sint modici redditus. Secus si nõ dentur in titulum, vt quia vni ratione paupertatis præbenda assignetur, vel aliqua pensio constituatur. Et hoc sequũtur, & ita concludũt Host. Io. And. & Abb. in d. c. fi. in j. col. vers. quæritur in quibus ecclesijs. Circa consuetudinem, & dispensationem in pluralitate beneficiorum dixi supra in cap. quia in tantum. eo. tit. videbimus in c. de multa. j. eo.

SVMMARIVM.

1. *Plures dignitates habens alteram dimittere, alteram eligere compellitur.*
2. *Religiosus potest esse archidiaconus.*
3. *Archidiaconus dicitur vicarius episcopi in omnibus.*
4. *Monachus constituitur vicarius episcopi.*
5. *Monachus qualiter quis esse possit in duobus monasterijs.*
6. *Monachus professus in vno monasterio si ad alium transeat, debet iterum ibi profiteri.*
7. *Monachus in ecclesia seculari qualiter officium habere possit.*
8. *Religiosus si promoueatur, requiritur consensus, & licentia abbatis.* *Quid si habuit licentiam à papa. nu. 9.*

1 PRæterea. † Habens plures dignitates alteram dimittere, & alteram eligere compellitur. 2 ¶ † Not. primo quòd religiosus potest esse archidiaconus. Qualiter procedat, infra declarabitur. Nam monachus in episcopum eligi potest, xviij. quæst. j. in c. j. in clemẽ. j. in fin. de 3 cler. † Ita etiam in archidiaconum, qui dicitur vicarius episcopi 4 in omnibus. cap. j. de offi. archidia. ¶ † Et vicarius episcopi monachus constituitur, not. Ioan. Andr. in cle. & si principalis. de rescri. & Archi. xvj. q. vij. c. noua. sequitur Abb. in c. cum causam. col. fi. ver. idem religiosus. de ele. Sic etiam religiosus in socium episcopi adhibetur. ij. q. vij. in c. cum pastoralis, no. per gl. in c. fi. xxviij. di. 5 ¶ Secundo no. ibi, vtraq; ecclesia. hic casum, i quo quis est † monachus in duobus monasterijs. Et hoc secundum Inn. & Abbas. post alios intelligitur ex gratia, quia de iure hoc prohibetur, vt ꝑ Abb. hic & ad idem tex. in c. fi. de relig. do. & in c. cum singula. §. prohibemus. eo. ti. & ita communiter omnes dicunt. Iste tamen intellectus, vt patet, manifestam continet diuinationem, quia ꝙ tex. ex gratia, & dispensatione procedat, nullibi colligitur. vnde probabiliter dici potest quòd monachus haberet electionẽ isto tempore, sicut in beneficijs secularibus, vt hic & in c. referente. s. eo. Ad hoc bene facit tex. ĩ l. j. in fi. ff. de colleg. illic. vbi descriptus in duobus collegijs, & alterum eligere compellitur. Vel secũdo dicamus quòd non retinet locũ in duobus monasterijs, vt emolumentũ aliquod consequatur, desinit enim esse monachus primi monasterij, quo ad effectum negari non potest quin etiam sit professus in vtraque ecclesia vt hic dicitur. Est enim verum hoc quòd in vtraque ecclesia professus fuit, quia facta pro infectis ha- 6 beri non possunt. lege libello. §. facte. ff. de captiu. ¶ † Tertio not. quòd si monachus professus ĩ vno monasterio ad aliud proficiscatur, debet etiam ibi professionem facere. ita dicit Abb. hic, & ita probatur in c. abbate, vbi Abb. in iiij. no. j. de ver. sig. no. Feder. in consi. v. incipien. quidam monachus, in ij. dub. & adde Abb. in consi. xcvj. cum ad aures. in fin. col. Quod verum videtur quantum ad hoc, vt monachus secundi monasterij dicatur, prout loquitur text. in d. c. abbate. secus quo ad substantiam regulę, quia non videtur necessaria alia professio, cum si eadem religio circa intellectum. c. super eo. j. de reg. de quo Inno. & omnes opp. contra istum tex. & pro solutione multum laborant, quia ibi secundum Doc. dicitur quòd religiosus nõ possit habere officium in ecclesia seculari, vt colligitur ibi, nec amplius in ecclesijs secularibus debent assumi. Nam recte intuenti iudicio meo ille text. nihil facit, & alia videtur manifeste intẽtio illius. c. loquitur enim in clericis secularibus, qui assumunt habitum religionis, vt ibi in prin. habetur, super eo, quod quæsitum fuit de clericis, de inde dimisso habitu religionis ad seculum reuertuntur, quæritur ibi an cogantur perseuerare in religione, respondetur quòd sic. Et post hoc dictum immediate subijcit, nec amplius in ecclesijs secularibus debẽt assumi, quasi dicat ad religionẽ obligati sunt, nec possunt penitere. Et ista videtur aperta mens illius capituli ĩferendo illa verba ad casum positum arg. l. j. C. de diuer. rescri. Et sic ibi non dicitur quòd monachus professus non posset habere dignitatem in ecclesia seculari. nam de hoc text. ibi nihil cogitat. Et ideo quantum ad text. nostrum hic, videtur probabilis cõclusio quòd monachus archidiaconus esse possit in ecclesia seculari, vt generaliter hic dicitur, & per ea, quæ s. dixi in j. not. Tex. in c. super eo. quæm Doct. in contrarium adducunt, nihil facit de- 7 clarando vt dixi. ¶ † Pro pleniori tamen notitia quando monachus in ecclesia seculari officiũ habere possit, recurrẽdum est ad ea, quæ abb. post alios latè scribit in c. quod Dei timorem. de statu mo. & Imo. in c. Deus, qui. de vi. & ho. cle. Car. & Imo. in cle. j. de elect. Domi. in cap. cum singula. eo. tit. in vj. Fed. in cõsi. cxxxvj. 8 † Et casu quo religiosus promouetur, requiritur consensus, & licentia abbatis. c. si religiosus. de elect. in vj. facit gl. sing. in capitu. quàm sit. xviij. q. ij. & hoc clarũ est. ¶ † Sed pulchra dubitatio, an 9 si religiosus habuerit licentiam à papa simpliciter, etiam requiratur licentia prælati. de quo videndum est quod in notabili quæstione tradit Card. & Imo. ibi in fin. in c. tue, de cleric. non resid. Ioan. de Ana. in cap. fin. colũ. v. de magist. quorum tamen decisio non transit sine dubio, quia contrarium ĩ simili quæstione voluit Lapp. alleg. cxxx. incipien. pro dubij propositi declaratione, in versiculo ad aliud quod opponebatur &c.

Laus Deo.

PHILIPPI DECII MEDIOLANEN. in tit. de Priuilegijs commentarij, nuper ad publicam vtilitatem, in lucem editi per Do. Theodorum Meddam Iuriſconſultum Papienſem. Cum eiuſdem Do. Theodori additionibus.

SVMMARIVM.

1. *Quid ſit priuilegium.*
2. *Quid operetur verbum priuilegium, à principe prolatum.*
3. *Conceſſio dicitur priuilegium.*
4. *Feudum an dicatur priuilegium.*
5. *Gratia quæ ſit.*
6. *Priuilegium immunitatis an dicatur priuilegium.*
7. *In dubio quando princeps appellat priuilegium illud dicitur priuilegium.*
8. *Secus ſi Iuſco. continet.*
9. *Si princeps recipit pretium pro conceſsione, non eſt priuilegium.*
10. *Actus ab effectu non à forma verborum debet iudicari.*
11. *Actus iudicatur vt verba ſonant.*
12. *Qui renunciat priuilegio non cenſetur renunciare Iurico.*
13. *Differentia inter indultum, & priuilegium.*
14. *Priuilegium diſtnguitur, à reſcriptio, & beneficio.*

De priuilegijs. Rub.

NOuiſsime. Ad lecturã veſpertinam ĩ canonico trãſlatus pro cõi ſcholaſticorũ vtilitate, aſſumpſi interpretationẽ huius tituli de priuilegijs, q̃ mã in frequẽti, & quotidiano vſu plurimũ verſatur, & actenus non reperio, ꝙ diebus nr̃is lecta fuerit. † Et pro introductione tituli p̃mitto ſm̃ Goff. in ſumma hic ĩ prin. ꝙ priuilegiũ eſt beneficiũ ꝯ iuſco.[a] cõceſſum, nõ.n. eſt priuilegiũ, niſi ſp̃aliter aliquid indulgeat. c. ĩ ijs. c. abbate. j. de verb. ſig. & idẽ in effectu dicit Hoſt. in ſumma eo. ti. in prin. & ad hoc eſt gl. no. ĩ c. j. ĩ verb. noſcat. in fi. de cõſti. in vj. & no. Bar. in l. fi. de ꝯſti. princ. ĩ l. j. C. de iur. & fac. ign. cũ ſi. vt dixi in rub. s̃. de reſcr. ver. ſecũdo.[b] ꝯclu. † Ideo Bal. in l. itẽ lapilli. col. iij. ver. ego dico. ff. de rer. di. ꝙ eo ipſo princeps appellat priuilegiũ ipſo facto apparet ꝙ velit infringere iuſco. † Et idem Bal. in l. j. col. j. ff. de ꝯſti. prin. dicẽs, ꝙ ꝯceſſio dr̃ eſſe priuilegiũ eo ipſo ꝙ à iure cõi diſcrepat. † Et pp̃ h̃ infert Bal. in p̃iudicijs feud. col. viij. ver. eſt aũt q̃õ, ꝙ feudũ dr̃ priuilegiũ, ſi cõcedat ꝯ cõſuetũ, & iuſco. feudorũ.[c] † Et eadẽ rõne gr̃a dr̃ priuilegiũ, vt no. Bal.[d] in c. j. §. fi. ver. & noto ꝙ q̃libet gr̃a. de noua forma feud. q̃a ẽt gr̃a intelligit, q̃ñ aliquid ꝯ iuſco. cõcedit, vt no. Abb. in c. ſedes. de reſcr. cũ ſi. & ibi dixi. † Et ex ijs cõprobat, ꝙ no. Ang. cõſ. ccxxxvj. p̃dicte deciſioni, vbi ĩquit, priuilegiũ eſſe q̃ñ vnus habet immunitatẽ ab ijs quibus alij artifices aſtricte ſunt. † Et ꝙ. s̃. dictũ eſt priuilegium eſſe q̃ñ à principe priuilegiũ appellat verũ eſt in dubio, quia p̃ſupponit cõtinere aliquid ꝯ iuſco. eſt ꝙ priuilegiũ appellet. † Secus ſi iuſco.[e] ſimpl̃r ꝯtineret, quia iuſc. dr̃ nõ priuilegium, vt not. Bal. in l. j. col. antepe. ver. vñ q̃ritur. C. de fur. † Et ad hoc bñ facit, ꝙ no. Bald. in l. qui ſe pr̃is.[f] col. xj. ver. & ſcias. C. vñ lib. vbi inquit, nõ eſſe priuilegiũ ſi princeps recipit p̃tiũ ꝓ ꝯceſſione, ẽt ſi vtatur verbo indulgemus. † Et eſt r̃la cõis, ꝙ actus nõ ſm̃ formã verborũ. ſed ab effectu dẽt iudicari, vt not. Bal. ĩ l. ij.[g] C. cõmo. vbi alleg. tex. in l. Lucius. ff. de dona. & in l. inſulã. ff. de p̃ſcr. verb. & idẽ Bal. in rub. C. de iur. emph. col. fi. in c. ꝯſtitutus. col. fi. de relig. do. † Et ĩ dubio ꝯctus iudicat, vt verba ſonãt Old. ꝯſ. clix.[h] ex p̃ſenti themate. in primo dub. & dixi ꝯſ. xxxij. Et cũ priuilegiũ à iureco. diſtinguat vt ex s̃. dictis. † Infert ꝙ ille q̃ renunciat priuilegio, nõ vr̃ renũciare[i] Iurico. nec ꝯ. l. miles. §. ſexaginta. ĩ fi. ff. de adul. & no. Bal. in l. ſed & ſi quis. §. q̃ſitũ. circa fi. ff. ſi quis cau. Ant. de But. ĩ c. j. in ij. no. ꝓ illũ tex. s̃. de trãſ. ꝓ quo videndũ eſt ꝙ dixi ĩ c. j. car. pe. in pri. ĩ j. lec. vbi h̃ limit. † Et q̃ ſit dr̃ia inter indultũ, & priuilegiũ no. Ant. d̃ Bu. poſt Io. And. ĩ c. ĩ nr̃a. d̃ ſepul. & dixi ĩ c. j. ĩ prin. s̃. d̃ reſc. † Et q̃uõ priuilegiũ diſtinguat à reſcripto, & à bñficio[k] dixi ĩ rub. de reſcr. iõ gr̃a breuitatis nõ repeto, & ex ijs expedita ſit rub.

ADDITIONES.

a ¶Medda. Contra iuſco. Exemplificat pluribus modis Bru. conſi. xij. nu. 15.

b ¶Medda. Verſi. ſecundo. Conclu. nu. 2. & Rip. nu. 19.

c ¶Medda. Iuſco. feudorum. Iaſ. in vſib. feu. nu. 27. Bru. conſi. xij. nu. 15. declara vt per Bru. conſ. xlj. n. 4. dr̃ tñ feudũ ĩproprie. Cur. Iun. ĩ trac. feud. in vj. q. prin. n. 18.

d ¶Medda. Not. Bal. Alexã. conſi. vij. nume. 1. vol. vj. dictum Bald. comprobat Tho. Gram. deciſ. lix. n. 29. ꝓ duo cõſilia Cur. Sen. Didac ĩ c. fi. §. 4. n. 2. d̃ ſen. excõ ĩ vj.

e ¶Medda. Secus ſi iuſco. Late ponit Rip. lib. ij. reſponſorum. c. ij. nume. 2. pro poſita.

f ¶Medda. Bal. in l. qui ſe patris. Sozi. cõſi. iiij. nu. 13. vol iij. Iaſ. conſi. j. col. vj. circa fi & cõſi. lvj. n. 3. vol. j. Deci. cõſ. ccxcij. n. 12. & ĩ l. ſi dona. n. 4. C. d̃ colla. Cur. Iun. vbi. s̃. nu. 14. Bru. conſ. xcvij. n. 3. & Tiraq. in repe. l. ſi vnquam. in verbo dona. largit. nume. 276. C. de re. don.

g ¶Medda. Bal. in l ij. Iaſ. in l. non codicillum. nu. 3. C. de teſta. Ripa. in l. ſi vnquam nume. 119. C. de reuo. don. lat. Tiraq. in trac. retrac. lig. §. j. glo. xiiij. nu. 87. & §. xxxij. gloſſ. j. nume. 34. vbi ad plura infert.

h ¶Medda. Old. conſi. clix. Tiraq. in d. l. ſi vnquam. in verbo libertis. nu. 4. vbi quid in verbis legis, ſtatuti, ſententiæ, pacti, priuilegij, inueſtiturę, teſtamenti, cõpromiſſi, libelli, reſcripti. & inſtrumentorum

i ¶Medda. Non vr̃ renunciare Iurico. Dec. cõſi. cclxv. nu. 3. vbi addi. allegat cõcor. & conſi. ccclxxix. nu. 6. Pariſ cõſ. xij. nu 95. vol. ij. & conſi. xviij. nume. 5. vol. j. & conſi. xviij. nu. 17. & conſi. xix. nu. 49. vol. iij. Caſ. conſi. lxix. nu. 11. Pariſ. in l. ſi domus per illũ tex. de ſer. vrb. p̃d. & gñale eſt vt renuntiatio vnius, nõ inducat renuntiat. alterius Tiraq. in trac. retrac. lig §. j. glo. ix. nume. 161.

k ¶Medda. Et à beneficio. Iaſ. in vſib. feu. nu. 27. Cagno. ĩ l. omnibus cauſis in prin. de reg. iur. Cor. conſi. lxvj. per totum vol. iij. Rebuf. in ſu a prac. in tit. quid ſit beneficium. Franc. in. c. j. §. j. in vj. not. de priui. in vj.

SVMARIVM.

1. *Adeſſe ciuitatis non requiritur epiſcopus.*
2. *Comparatiuum ponitur pro poſitiuo.*
3. *In qualibet ciuitate datur frequentia.*
4. *Beatus Petrus conſtituit, quod in ſingulis ciuitatibus eſſent epiſcopi.*
5. *In terris Chriſtianorum illa propriè dicitur ciuitas quæ habet epiſcopum.*
6. *Ante aduentum Chriſti erant, ciuitates, & non erant epiſcopi.*
7. *Epiſcopi non niſi in ciuitatibus ordinari poſſunt.*
8. *Ad eſſentiam ciuitatis epiſcopus non requiritur.*
9. *Ciuitas quandoque propter delictum priuatur epiſcopo.*
10. *Dignitas epiſcopalis videtur ſeparata ab eſſentia ciuitatis.*
11. *Quando ſeparata coniunguntur, vnum ab altero ſeparari poteſt.*
12. *Licet doctor habeat iuriſdict. inter ſcholares, tamen poterit eſſe doctor abſque iuriſdictione.*
13. *Minor vigintiquinque annis poteſt eſſe doctor.*
14. *Non valet conſequentia, epiſcopi debent ordinari in ciuitatibus. ergo ad eſſentiam ciuitatis requiritur epiſcopus.*
15. *Cõmuni interpretatione. Italorum, illa reputatur ciuitas, quę hẽt epiſcopũ.*
16. *Repreſalie cõceſſæ contra ciues, non intelliguntur conceſſę contra opidanos.*
17. *Manifeſtum ſignum quod ſit ciuitas & demonſtratio ſi habet epiſcopum.*
18. *In creatione ciuitatis non requiritur licentia principis.*
19. *Facultas ædificandi competit de iureco.*
20. *Vt ciuitas habeat iuriſdictionem requiritur auctoritas ſuperioris.*
21. *Non licet alicui priuato. ſed vniuerſitati reficere muros.*
22. *Facilius permittitur refectio, quàm de nouo facere.*
23. *Muri ciuitatum fieri poſſunt citra emulationem ſuperioris, ẽt ab vniuerſitate.*
24. *Ciuitas non recognoſcens ſuperiorem poteſt facere muros.*
25. *Erectio in ciuitatem videtur fieri ad emulationem ſuperioris.*
26. *Dignitas epiſcopalis non debet omnibus ciuitatibus petentibus concedi.*
27. *Pontifex non debet cauſas cõmittere niſi in ciuitatibus, ei locis inſignibus.*
28. *Epiſcopo digniora reſeruantur.*
29. *Curia non conſueuit de facili cauſas committere alijs quam epiſcopis.*
30. *Propter eccellentiã epiſcopalis dignitatis multa ſunt epiſcopo reſeruata.*
31. *Epiſcopi dicuntur ſanctiſsimi.*
32. *Ideo debent maiori prærogatiua decorari.*
33. *Epiſcopatus dicitur eccellentiæ dignitas, & culmen dignitatum.*
34. *In diſpoſitione odioſa non continentur epiſcopi.*
35. *Inhabilis diſpenſatus ad dignitatem, non intelligitur diſpenſatus ad epiſcopũ.*
36. *Diſpenſatio ſi eſt permiſſa intelligitur quod ſolus epiſcopus diſpenſet.*
37. *Epiſcopus ſolus abſoluit ab excommunicatione lata à canone,*
38. *Poteſtas abſoluendi ab excommunicatione parificatur poteſtati diſpenſandi.*
39. *Dignitas epiſcopalis propter numeroſitatem vileſcit.*
40. *Dignitas propter paupertatem non minuitur.*
41. *Epiſcopi diuites honorantur, & pauperes contemnuntur.*
42. *Epiſcopus cuius ciuitas eſt deſtructa, habet tamen epiſcopalẽ dignitatem.*
43. *Datur epiſcopus ſine ciuitate.*

EPiſcopalia. Gubernacula. Not. † Primo, ſm̃ Abb. hic, ꝙ ad eſſe ciuitatis nõ requirit ep̃s, & pro ſolutione eorũ q̃ Abb. hic dicit in p̃mo no. videndũ eſt d̃ duob⁹. Primo, an ad eẽ ciuitatis epiſcopus requirat. Secũdo, an ĩ creatione ciuitatis neceſſaria ſit licẽtia principis. Circa primũ Abb. cõcludit, ꝙ ciuitas poſſit eſſe ſine epiſcopo[a] ꝑ hunc tex. vbi ſolũ in frequẽtioribus ciuitatibus cõſtituuntur. vñ p̃ſupponitur, ꝙ poſſit eſſe ciuitas ẽt populoſa ſine ep̃o, & ita iſtũ tex. inducit Gem. poſt Io. And. in c. ſi ciuitas. in prin. de ſen. excõ. in vj. † Sed rñderi põt, ꝙ illud cõparatiuum ponit pro poſitiuo[b] frequentibus, vt ſepe numero reperit, vt not. in l. benignus. ff. de legi. vbi gloſ. in l. j. C. de dolo, vbi Alber. & Abb. in cap. cum dilectus. in iiij. no. s̃. de ijs, quæ vi met. cau. fiunt, & ita intelligitur, in frequen-

ADDITIONES.

a ¶Medda. Sine epiſcopo. Iſta. q. late diſputatur per Bal. in l. ſi aliquam. de of. pcõ Barb. in c. j. de offi. ord. col. j. & col. vj. ver. & inquantum ſuperius dixi Abb. in d. c. j. in iij. no. Iaſ. in l. ſi hæres. §. vicis. nu. 4. de leg. j. Cęp. ĩ l. vrbis. nu. 17. ff. de ver. ſign. Card. in c. j. col. ij. de priuileg. in vj.

b ¶Medda. Comparatiuum propoſitiuo. Iaſ. late. in l ſtipulationum. quędam. nu. 2. vbi infert. ff. de verb. ob. & in l. iubere cauere. nu. 16. de iur. om. iud. ĩ iſtã materiã declarat Dec. in l. vni. nu. 6. C. de ſen. pro eo quod intereſt, & eꝯ poſitiuum pro comparatiuo, Tiraq in trac. de iure primig. q. lxxii. nu. 5.

3 frequentioribus ciuitatibus videtur exprimi, quod est de natura ciuitatis, & quod tacite intellr, † quia in qualibet ciuitate datur frequẽtia, vt no.l.j.C.quæ sit lõga ↄsue.& in c.monasteria.de vit. & ho.cle.& sic negat præsuppositum Abb.quia nõ videt ꝙ repe riatur ciuitas, quæ nõ sit frequens, & populosa.† Et pro ista re-
4 sponsione benefacit tex.in c.in illis.lxxx.di.vbi dicit, ꝙ B.Petrus.[a]
a constituit, ꝙ in singulis ciuitatibus essent episcopi. ergo videtur
5 ꝙ in qualibet ciuitate debent esse episcopi.† Ideo, Bald.in tit.de pace constan.col.iij.ver. pone quædã ciuitas.dicit. ꝙ non potest esse ciuitas sine episcopo,& Bal.in l.ex hoc iure.col.iiij.ver.& no. ff.de iust. & iu.dicit, ꝙ in terris Christianorũ proprie illa dicitur
6 ciuitas, q̃ epalẽ hẽt dignitatẽ.† Secũdo ꝓ eius ↄclõne Abb.rõnẽ adducit, q̃a añ aduẽtũ Christi erãt ciuitates, & nõ erãt epi. ergo vr̃ ꝙ ad essẽtiã ciuitatis, nõ requirat̃ epus. & istã rõnẽ tradidit Bar.in trac.q̃ sint rebelles, in verbo Lõbardię. col.ij.& ĩ tract.
7 de insula in iiij.figura.†Sed talis rõ parũ facit.quia nos loquimur post aduentũ Christi, postquã constitutum fuit,ꝙ in singulis ciuitatibus sint episcopi. Tertio, Abb.alleg.tex.i c.episcopos.lxviij. dist.vbi dicitur, ꝙ episcopi nõ nisi in ciuitatibus ordinari pñt.sed ille tex.videtur potius facere contrariũ,ex quo episcopi ordinari nequeunt.Pro cõclusione Abb.ad duci põt, quia si tantũ in ciuitatibus ordinari debent. ergo prius erat ciuitas ante ordinationem episcopi.sed respõderi põt, hoc esse verũ tp̃e huius ordinationis. sed post factã ordinationẽ nõ dr̃ ꝙ ciuitas possit esse sine episcopo, ex quo in singulis ciuitatibus debẽt esse epi.vt s̃. dictũ
8 est.† Et licet rationes Abb.euitari possint, vt patet ex prædictis, finaliter tñ eius conclusio placet,quę cõiter approbatur.ꝙ ad essentiã ciuitatis episcopus nõ requiritur, & hoc comprobatur primo per tex.in c.episcopi.allegatũ in gl.vbi episcopus ↄstitui prohibetur in parua ciuitate. ergo sine episcopo vr̃ ciuitas ↄsistere,
9 quia plus & minus non differũt speciẽ l.fi. de fund.instr. † Secũ-
b do pro ista gl.bene facit, q̃a q̃nque ciuitas ꝑ ꝑ delictũ priuatur[b] epõ,& tñ ciuitas remanet, cap.ita nos.xxv.q.ij.Tertio facit tex. dum dicit ꝙ episcopi debẽt constitui in ciuitatibus,ergo presup-
10 ponitur ꝙ esset ciuitas ante episcopatũ. † Quarto, & vltimo rationem efficacẽ induco cõsiderando hoc modo,dato ꝙ in singulis ciuitatibus debent constitui episcopi d.c.in illis.lxxx.di.illa dignitas episcopalis de se vr̃ separata ab essentia ciuitatis,licet accidentaliter connexa sit.vnde per hoc inferri nõ põt,ꝙ nõ dicatur
11 esse ciuitas sine episcopo, † quia q̃n separata coniunguntur,vnũ
12 ab alio separari põt. † Et Bald.in l.j.§.interdũ, de legi.tuto. vbi ꝑ hoc infert, ꝙ licet doctor habeat iurisditionem inter scholares auc.habita.C.ne fil. pro pa. poterit tamẽ esse doctor absq; iuris-
13 ditione,quia illa accidẽtaliter cõnexa. est†vnde ↄcludit ꝙ minor xxv. annis potest esse doctor, licet iurisditionem habere nõ possit. Et ita in proposito cõcludendum videtur ꝙ ciuitas absq; epõ consistere possit,quia dignitas episcopatus vr̃ separata ab essentia ciuitatis.Et retãta ista ↄclõne, respõdetur ad tex.in d.c.in illis, ꝙ licet in singulis ciuitatibus debeant episcopi ordinari, hoc nõ facit,ꝙ episcopus sit de essentia ciuitatis.Secũdo responderi põt supplẽdo in singulis ciuitatibus magnis, & frequẽtibus,vt hic vi
14 detur, & in d.c.epi.lxxx.di.† Tertio licet episcopi nõ debeãt cõstitui nisi in ciuitatibus, & sic nõ põt esse episcopus sine ciuitate, econtra tñ nõ sequitur,ꝙ nõ possit esse ciuitas absque episcopo.
15 † Et ista conclusio,ꝙ ciuitas possit esse sine epõ,procedit de iure
c tantũ,tñ Abb.hic dicit,ꝙ cõi interpretatione[c] Italorũ,illa duntaxat ciuitas reputatur,quæ habet epm,& no.Bar.in d.verbo, Lõbardia,& in trac.de insula ĩ xiiij.figura,in l.fi. de colle. illic. col.ij
d in l.j.de ver.sig. Bal.in l.si aliquam.[d] col.ij.versi.quæro an ad esse
16 ciuitatis.ff.de offi.procõ. † Vbi attenta tali consuetudine infert, ꝙ si represalie sint concesse ↄ̃ omnes ciues Thuscos, non intelli-
e guntur[e] nati de Oppido Pratensi, vel S. Miniatis, quia nõ sunt
17 ciuitates ex quo nõ habẽt episcopos. † Ex istorũ dictis in effectu resoluit,ꝙ manifestũ signũ demõstrationis sit, ꝙ sit ciuitas,si habet episcopum, vt per Peru.in d.c.si ciuitas, in prin.col.iij.ver.&
18 adde, de sen.exc.in vj. ¶† Venio ad secundum in quo Abb.concludit, ꝙ in creatione ciuitatis non requiritur licentia principis,
f secundum.opi.Bart.contra[f] Inn.vt Abb.ipse refert, & idẽ Bart. in l.j.in prin.ff.quod cuiusque vni. no.per tex. in l. ex hoc iure.ff.
19 de iust.& iure,vbi etiam Bart.col.iij. † Sed dictũ Inn.saluari põt, vt dicamus quòd ciuitas edificari põt, & in tali edificatione auctoritas superioris non requiratur,quia potestas,& facultas edificandi competit de iure co.d.l.ex hoc iure, & in l.prouincias.C. de edifi.priua.& ita conclusio Abb.hic intelligitur, & procedit, & idem Bal.in l.j.§.in initio.col.iij.ff. de offi. pręfe.vrb.Luc.de Pẽ.
20 in l.hac prouincia col vij. C. à quib. mun. lic.se excus.lib. x.† Sed quantum ad hoc,vt ciuitas constituenda habeat iurisdictionem,
g & iura ciuitatis,auctoritas supio is req̃rit,[g] & isto respectu.loquitur Inn.& ita refert,& declarat Bal.ĩ d.c.cũ eccl̃iarũ.col.ij.ver.q̃ro vna cũ Inn.d̃ offi.or.& idẽ Bal. in d.l.j.ĩ prin. ꝙ cuiusque vni.no. col.ij.& Bar.ipse h̃ mõ Inn.refert,& declarat in l.fi.col.fi.ff.d̃ colleg.illic.& Pau.de Ca.in d.l.ex h̃ iure.col.viij.& ista vr̃ cõis resolutio.Cõtra quã facit tex. quẽ Abb. h̃ adducit.l.in tm̃.§.fi.aliàs in l. sacra.§.muros aũt.ff.de re.diu.ibi nõ licet muros municipales re
21 ficere sine principis auctoritate,Abb.nõ soluit, † gl.in d.§.muros
h aũt,rñdet,ꝙ nõ l3 alicui priuato,sed vniuersitati l3.[h] & idem dicit gl.ij.in d.l.ꝓuincias.C.de edifi. pri. Sed ista sol.nõ caret diuinatione, & restrigit tex.ĩ d.§.muros aũt.vbi absolute vr̃ facta ꝓhibitio,ꝙ nõ l3 muros ciuitatis reficere.vñ à fortiori, noua murorum
22 ↄstructio ꝓhibita vr̃, † quia facilius ꝑmittit̃ aliq̃d refici,q̃ de nouo fieri.c.ↄsuluit.de iude.l.fi. C.eo.ti. vt dixi in c.cũ accessissent.
i in fi.de ↄsti. Iõ nõ vr̃ ꝙ bñ dicat Bar.ĩ l.sacra.ff.de re. di.[i] dũ inq̃t, ꝙ l3 ibi ꝓhibitũ sit muros ciuitatis reficere de nouo, tñ fieri possunt f̃m eũ.Nã h̃ falsũ est, q̃a ĩ nouo edificio maior ꝓhibitio vr̃, & certe ille tex.in §.muros aũt, vr̃ ponere quãdã ſpãlitatẽ in mu
23 ris ciuitatis. † Et ad h̃ facit tex.in l.fi.ff.ne q̃d in loco sacr. nã muri & ambitus ciuitatis nõ vr̃ ꝙ fieri possint citra emulationẽ superioris,& absq; occasiõe sedẽtis,merito ꝓhibet̃ l.opus nouũ in prin.de ope.no.nũ.Et ista rõ pariter vr̃ militare ĩ vniuersitate, sicut in priuato.Et ad h̃ facit tex.in d.l.opus nouũ.ver.publico ve-
k ro sumptu, ibi priuato, & cõi sumptu,[k] & sic vniuersitati non l3 facere nouũ opus sine principis licẽtia.Et illũ tex.ad h̃ adducit Sal.in d.l.ꝓuincias. & ibi t3 ꝙ dictũ est. Et ista opi.verior de iure vr̃,& facit ꝙ no.Bal.in ti.de pace Cõstãtiæ.ĩ verbo Romanorum.
24 ver.q̃ro q̃d sit. † Et op.Bar.põt saluari ĩ vniuersitate nõ recognoscẽte supiorẽ. Et nõ ob.tex.ĩ d.l.ꝑ ꝓuincias, vbi in cũctis ꝑmittit̃
25 murali ambitu loca ꝓpria vallere.†q̃a illud verũ est, nisi erigat̃ ĩ ciuitatẽ,q̃a tale edificiũ vr̃ fieri ad emulationẽ supioris.¶† Noto secũdo, ꝙ dignitas epalis nõ dẽt omnibus petẽtib⁹ ↄcedi,sed
l tm̃ maiorib⁹[l] populis & ciuitatib⁹. ad idẽ tex.ĩ c.epi,& in c.illud
26 lxxx.di.† Sic & à sũmo põtifice nõ dẽt cã cõmitti, nisi ĩ ciuitatib⁹, & locis insignib⁹. c.statutũ.ĩ fi. prin. de rescrip.in vj.& cle.j.§.j.de
27 fo.cõp.¶† Noto tertio, ꝙ epõ digniora reseruant̃.† Iõ curia non
m ↄsueuit d̃ facili cãs m̃rimonij alijs, q̃ epis cõmittere,[m] vt no.ab.
28 in c.si ꝑ debilitate s̃.de offi.deleg.cũ si.vt ibi dixi. † Et ꝑꝑ eccellẽtiã epalis dignitatis multa sunt epis reseruata, q̃ inferioribus ꝑ-
n latis non competũt.[n] c.à credentibus.s̃. de concess.præb.c.q̃uis.
29 lxviij.dist. † Et non immerito, quia episcopi dicuntur sanctissi-
o mi,[o] & collumnę ecclesiæ,vt ĩ clemen.prima.§.nec super. de pe
30 nit. † Et propter maiorem prerogatiuã dignitatis debet episco-
31 pus ampliori loco decorari c.fi. de re iud.lib. vj. † Et epatus dicitur ex-

ADDITIONES.

a ¶Theo.Medd. Beatus Petrus. Est tex.in c.i.nouo.xxj. di.episcopalis tamẽ dignitas est de iure diuino, vt ibi,& ante aduentum Christi secundum Barb.in titu. de præstantia Car. in j.parte.q.i.cum alegatis per Pet.duen.in suis regulis regu la lxxii.n.i.idem dicit de archiepiscopis,cardinalibus,& papa n.3.& 4.

b ¶Theo.Medd. Priuatur episcopo. In duobus casibus, primo in casu c. vbi periculum.§.ciuitas, de ele.in vi.secundo in d.c. ita nos.s.occidendo episcopum.s. consecratũ gl.in cle.i.§.quæuis in fi. de pen.Bald.in l.si nõdũ.C. de fur.Bertha. in trac.de episcopo.in ii.parte. q.fi.Ias.in l.ii.nu.4.C.de inoff.test. Didac.in tra. de variis iuris resol.c.xviii.in fi. quia ante consecra.non dicitur proprie episcopus.c.tua nobis vbi Abb.in i. no. de his quę fiunt à maio. Frã in c.is cui.in vlt. no.de ele.in vi.Ias.in l.id quod.nu.2 i.de leg. j. & ante consecra. non põt administrare bona ecclesiæ c.qualiter de elec. Berthac. vbi s̃. nu.3.Fely.in c.cum ante col.j.de rescri. & in c. inter monasterium in prin. de re iu.& si intra tẽpus debitum nõ fuerit consecratus,an faciat fructus suos, Ruy.consi.liij.nu.i.cum seq.vol.iiij.appellatione episcopi, an veniet episcopus non confirmatus,Paris. consi.cxlj.num.3 i.vol.iiij.

c ¶Theo.Medd. Iterpretatione Ias.d.l.si hęres.§. vicis. n.4.de leg.i.Hiero. de monte in trac.fin.reg.c.v.nume.ij.Cepo.in d.l.vrbs.nu.17.

d ¶Theo.Medd. Bal.in l.si aliquã.Sequitur Barb.in capitu.i.colum.i.versic.& prędicta inducit Bald.de offi.ordi.

e ¶Theo.Medd. Non intelliguntur. Alexan.consi.xxix.in fi. vbi addic.vol.vi.

f ¶Theo.Medd. Cõtra Inn. Cepo.vbi.s̃.nu.17.Barb.d.c.i.col.vi.& col.fi.de of.or.

g ¶Requirit̃. Alex.i cõs.xxiiii.in prin.vol.v.Hiero.de mõte ĩ tra.fi.reg.c.xi.n.4.& 5. Brun.consi.xlvii.nume.2.& consi.liiij.nume.6.vbi iurisdictio à principe.depẽdet,ergò eius auctoritas requiritur.

h ¶Theo.Medd. Vniuersitati licet. Aegi.Tho.in trac.de colle.fol.133.nume.2.nisi ciuitas esset damnata vt muri destruantur,tunc non licet vniuersitati reficere Ias.in l.si iis qui temporali.§.si petita nume.5.de iureiuran.

i ¶Theo.Medd. De re.di. Idem Bart. in l.opus nouum in fi.vbi Alex.de oper.pub.

k ¶Theo.Medd. Communi sumptu.Vide Guid.Papæ cõsi.i.nu.7.vbi ponit cui spectet reparatio murorum, & cuius sint muri ciuitatum Cor. consi.lxxvi.vol.iii.

l ¶Theo.Medd. Maioribus. c.audiuimus.342.Anto.de Bu.consi.xix.nume.6.Ias. in d.§.vicis.nume.5.

m ¶Theo.Medd.Cõmittere. Cors.i sing.i verbo,m̃rimoniũ ĩ sing. ici.d̃ iureco.eps.

n ¶Theo.Medd. Nõ cõpetũt. Cumulat latẽ Berta.ĩ tra.d̃ epõ.ĩ ii.pri.pte.iiii.ꝑ totũ

o Theo.Med. Sãcti ssimi. In rub.& in tex.in auc.de sanctis episcopis.alios titulos episcopis ponit Bolog.cõsi.lxxv.per totũ Cur.sen.cõsi.lxxx.col.ii.sup articulo. Paris.cõsi.cxli.nu.25.vol.iiii.Berta.in suo repertorio in verbo episcopus i prin

tur eccellētię dignitas, vt no. p gl. in c. p tuas. primũ ĩ verbo, eccellentioris, de appe. & ep̄atus dr̄ culmē dignitatũ gl. ĩ c. ij. de p̄bē. ĩ vj. p tex. in c. venerabilis. s̄. de p̄ben.[a] † Et per hoc in dispositione gñali odiosa non includuntur epi, [b] c. inquisitores. de hæret. ĩ vj. c. quã periculosũ. de sen. excõ. ĩ vj. & no. p gl. ĩ c. felicis. ĩ verbo, põtificalē. de pen. in vj. p tex. ĩ c. dilectus. de ꝯcef. p̄bē. † Et p illũ tex. Abb. ibi post alios ꝯcludit, ꝙ si dispēsat̄ cũ inhabilib⁹, vt ad dignitatē pmoueri possint, nõ tñ ĩtellr̄, vt pmoueri possint ad ep̄atũ.[c] de quo vidēdũ est, ꝙ dixi in c. at si clerici. §. de adulterijs. col. fi. de iud. † Et p istũ tex. dixit Abb. h̄ pbari dcm̄ Inn. in c. j. de eo qui fur. ord. susce. vbi inqt, ꝙ in casib⁹ in qbus à iure dispensatio pmittit̄, intellr̄ ꝙ solus ep̄s [d] dispēset, c. nõ inferior, & ibi Abb. in c. ij. col. ij. ver. ij. noto, de cler. pug. in duello, & in c. in qbusdã. ĩ gl. fi. j. de pen. cũ si. & dixi. in c. at si clerici. §. de adulterijs. col. ix. ver. iij. Abb. dicit. † Et. subijcit Abb. hic idē ēe ĩ absolutoria ab excõicatione lata à canone, à quo solus ep̄s absoluere põt nõ ĩferior. Et id Abb. latè tradidit ĩ c. ij. j. de sen. exc. col. j. & idē ĩ c. de cetero. e. ti. Fed. de senis ꝯs. xiiij. monachus Peru. col. ij. ¶ † Et ex dict. abbas. h̄ collr̄ ꝙ ptãs absoluēdi ab excõicatione parificat̄ ptãti dispensandi, q̃ tñ maior est, q̃ absoluēdi ab excõicatione, vt not. Abb. p illũ tex. ĩ c. cũ illorũ. in iij. no. de sen. exc. ¶ † Nota. quarto, puidēdũ esse, ne dignitas ep̄atus, q̃ excellit, pp copiã, & numerositatē vilescat.[e] ad idē tex. ĩ c. ep̄i. lxxx. di. & xvi. q. j. c. p̄cipimus. in c. ascendentibus. s̄. de exces. p̄la. † facit tex. in c. legimus. xciij. dist. & similia ponit gl. ĩ d. c. ep̄s. & xxvij. q. ij. c. institutũ. Arch. xlv. di. c. iudicibus. ĩ gl. j, xciij. di. c. legimus. ibi potētiaq; diuitiarũ, vel paupertatis, humiliatis &c. ergo. vr̄ ibi sumi argm̄, ꝙ pp paruitatē loci, ep̄alis dignitas nõ minuit̄. ¶ † In fi. gl. ibi, hoc referas cũ factum, q̃ à de facto vidimus, ſm Io. An. h̄, diuites ep̄os honorari, & pauperes ꝯtēni.[f] sed istud ad dictã gl. nõ satisfacit, q̃ tex. hic loquit̄ de iure. vñ abb. post. Ant. de Bu. ꝯcludit, ꝙ tex. h̄. hēt locũ à p̄ncipio, ꝙ dēt seruare ꝙ h̄ dr̄, & in c. ep̄i. allegato ĩ gl. vt maiorib. tm̄ locis concedat̄ hæc dignitas. secus ex post facto, d. c. legimus. † Et cũ h̄ facit, ꝙ no. Bal. ĩ ti. de pace Cõstã. ĩ verbo, nos Romanorum. col. ij. ver. p̄re q̃dã ciuitatis, vbi ꝯcludit, ꝙ ep̄s, cuius ciuitas dēstructa sit, hēt tñ ep̄alē dignitatē, & iurisdõnē retinet ĩ reliqua parte diecesis. † Et Bal. in l. si aliquã. col. j. ff. de offi. pcõ. dicit, ꝙ qñ episcopus est sine ciuitate, vt ĩ ep̄o Thesulano, & Lunēsi, vbi episcopatus durat, q̃uis ciuitas destructa sit.

ADDITIONES.

a ¶Theo. Medd. Supra de p̄ręb. Afflic. decis. cclxv. nu. 16. Cur. sen. d. cõs. 80. col. ij.

b ¶Theo. Medd. Nõ includũtur ep̄i. Dec. in c. vt nullus. nu. 4. de p̄bē. Barb. cõs. 23. col. vij. nu. 16. vol. j. Cassad. dec. 38. super reg. cancel. nec Cardin. Rip. lib. primo responsorum. c. xv. num. 6.

c ¶Theo. Medd. Ad ep̄atũ. Rip. libr. ij. rñsorũ. c. xvj. Dec. consil. ccccxlij. nu. 2. aliàs ccccxliij.

d ¶Theo. Medd. Solus ep̄s dispēset. Didac. in c. fi. ꝙ incip. alma mater. §. xij. nu 4. de sent. exc. in vj. vbi multa ad h̄. Omnes casus in quibus põt ep̄s dispēsare, remissiue ponit Petr. duen. reg. ccxlvij.

e ¶Theo. Medd. Vilescat. Ant. de But. consi xix. nu. 6. Iason. in d. §. vicis. nu. 6. & sic in maioribus ciuitatibus iura legi debent ne iura vilescant, & in regijs Vrbib. §. hæc ante tua. in prohe. & in regijs, quæ hñt ex priuilegio, quas enumerat Frãcis. in c. ij. in ij. not. hoc eod. titu. xvj. numerositas populi est ornamentum ciuitatis, Sozi. consi. lxxv. col. ij. & consi. cxxix. col. pen. versic. vlt. in fin. vol. j.

f ¶Theod. Medd. Pauperes contemni. Alex. cons. lij. nu. 43. volu. iiij.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia potest cohærcere laicos inferentes violentiam ecclesijs*
2 *Et inuadentes, & rapientes bona ecclesiæ.*
3 *Item & turbantes.*
4 *Item & fraudantes in præiudicium ecclesiæ.*
5 *Laicus si emit fundum de pecunijs ecclesiæ, cognoscit ecclesia.*
6 *Præsbyter confitens se debitorem concubinæ, cognoscit ecclesia.*
7 *Fraudentes ecclesiam dicuntur malefactores.*
8 *Ecclesia si sit decepta à laico, potest petere restitutionem in integrum coram iudice ecclesiastico.*
9 *Etiã si restitutio petat̄ p clericũ ĩ bonis patrimonij, corã iudice ecclesiastico.*
10 *Laicus detinens bona patrimonalia clerici, potest conueniri*
11 *Laicus committit sacrilegium detinendo bona patrimonalia clerici.*
12 *Laicus si cõueniat̄ à clerico c. rēĩtegrãda, p̄t cõueniri corã iudice ecclesiastico.*

SIcuti. ¶ † No. ibi. violētos laicos, ꝙ eccl̄iã põt cohercer̄ laicos violētãtes, id est inferētes violētiã eccl̄ijs. † Et cũ tex. simplr̄ loquat̄ gñalr̄, intellr̄, nõ solũ qñ laici inferũt violētiã in vadēdo, & rapiēdo bona eccl̄iæ, ꝙ sacrilegiũ dr̄.[a] Et clarũ ē, ꝙ laicus corã eccl̄iastico p̄t ꝯueniri, c. cũ sit. cũ gl. d̄ for. cõpe. † Sed si violētia turbatiua ĩferat̄, q̃ tex. h̄, vt dixi, gñlr̄ loquit̄, & h̄ mõ inducēdo text. erit h̄ casus de eo ꝙ disputat Lap. alle. lxvj.[b] pponit clericus in libello. vbi plurib⁹ rõnib⁹ ꝯcludit, ꝙ laicus ēt p vi turbatiua ꝯueniri põt corã ecclesiastico, nã p eius decisione vr̄ tex. h̄, quē ip̄e ibi nõ allegat, & dcm̄ Lap. seq̄t̄ abb. ĩ d. c. cũ sicut. col. iiij. ver. iiij. no. ex dictis Inn. † Et sicut p violētia illata eccl̄ię eccl̄iasticus cognoscit, eo. mõ p fraude adhibita [c] ĩ p̄iudiciũ eccl̄iæ, laicus põt corã eccl̄iastico ꝯueniri, vt ꝯcludit Lap. in all. p̄all. col. ij. & iij. vbi exēplũ ponit. † Qñ laicus emit fundũ d̄ pecunijs eccl̄ię met.[d] iuxta c. ĩ qrēdũ. d̄ pecul. cler. & sequit̄ abb. ĩ d. c. cũ sit. col. iij. ver. & ex dcõ Inn. † Et quo abb. ĩfert ad qõ. ĩ qua cõsului ꝯs. cxxxij.[e] d̄ p̄sbitero, q̃ ꝯfitet̄ se debitorē ꝯcubine ĩ p̄iudiciũ eccl̄iæ, d̄ quo ēt tradidit Pe. d̄ Anc. ꝯs. ccxlviij. dubiũ facit, nã tali casu, h̄ erit tractãdũ corã iud. eccl̄iastico, † q̃ isti fraudãtes eccl̄iã p̄nt dici malefactores eccl̄iarũ, d̄ q b⁹ loq̄t̄. c. cũ sit, d̄ for. cõpe. † Et eo. mõ si eccl̄ia sit decepta, ita ꝙ sibi cõpetat restõ in ĩteg. q̃ dat̄ p dolo saltē re ip̄a, vt ĩ c. j. d̄ ĩ inte. rest. p tali restõne p̄t laicus corã iudice eccl̄iastico [f] ꝯueniri, vt Inn. ĩ d. c. cũ sit. ĩ fi. & abb. ibi col. iij. ver. iij. no. & dictus In. vbi ad h̄ all. tex. ĩ c. ad nostrã. d̄ re. eccl. nõ alie. vbi abb. ĩ p̄n. idē ꝯcludit, & ĩ c. j. ĩ fi. d̄ ĩ ĩteg. rest. & hoc dcm̄ p singulari ponit Rom. sin. cxviij. q̃d si eccl̄ia sit lęsa. † Et ista ꝯclō ampliat̄ ēt pceder̄ ĩ clerico petēte restõnē in bonis p̄rimonij, vt Abb. no. post Ant. de Bu. in c. ꝯstitutus p illũ tex. de resti. in inte.[g] † Facit ꝙ no. Abb. ĩ c. si clericus laicũ. d̄ for. cõp. vbi ꝯcludit ꝙ laicus detinēs bona p̄rimonalia clerici, põt corã eccl̄iastico cõueniri. † Et ad idē facit, q̃ ĩ bonis p̄rimonialib⁹ ēt dr̄ ꝯmitti sacrilegium. Abb. ĩ c. cęterũ col. pe. ver. not. ex oĩbus p̄dictis, d̄ iud. & ĩ d. c. cũ sit. ĩ vlt. no. † Vltimo ēt notãdũ est, ꝙ si agat clericus ꝯ̃ laicum remedio c. reintegranda, iij. q. j. agere potest coram ecclesiastico [h] secũdum glo. pe. in c. pe. s̄. ꝙ me. causa. vbi Abb. & idem Abb. in d. c. cum sit. col. iij. ver. tertio noto.

ADDITIONES.

a ¶Theo. Medd. Sacrilegiũ dicitur. nõ próprie. sed quasi, vt aduertit Spec. aduocat in xj. dis. nume. 6.

b ¶Theo. Medd. Allegat. 66. est allegatio lix. prælatus ecclesiæ.

c ¶Theo. Medd. Pro fraude adhibita. Rip. in tract. de peste de præserua. remed. ad curandã pestem 1 nu. 69.

d ¶Theo. Medd. Ecclesiæ met. Rip. in l. prima nu. 16. ff. in quib cau. pig. tac. cõtrah.

e ¶Consului. Consi. 132. vbi addit. in verbo, confitetur, alleg. concor. Rip. in l. miles. n. xj. de re iu.

f ¶Theo. Medd. Conueniri. Concor. alleg. Didac. in trac. variarum Iuris resolutionum libr. j. c. iiij. nu. 2. licet non videatur transire simpliciter cum ista opi.

g ¶Theo. Medd. De resti. in integ. Sozi. consi. xviij. colum. xiij. versic. item quia ecclesia vol. j. contrarium tenet Didac. vbi supra, nu. 3.

h ¶Theo. Medd. Coram ecclesiastico. Sozi. d. consi. xvii. & in v. colum. versic. iii. in medium, Didac. vbi supra nu. 21. versic. sic etenim.

SVMMARIVM

1 *Reseruatum est pontifici nouam religionem inducere.*
2 *Papa Episcopos appellat fratres, cardinales filios.*
3 *Fratres templi qui sunt.*
4 *An dicantur laici.*
5 *Excommunicatus, vel interdictus in vna ecclesia, vbiq; est excõmunicatus.*
6 *Et de excommunicato absolutè verum est.*
7 *Excommunicatio respicit personam, merito extenditur extra territorium.*
8 *Dispensatio porrigitur extra territorium*
9 *Etiam si sit dispensatio illegitimatis.*
10 *Non agitur de præiuditio alicuius, quod quis promoueatur.*
11 *Legatus si dispēsat ad plura beneficia, extenditur dispēsatio extra territoriũ.*
12 *Cleric⁹ Grec⁹ nat⁹ ĩ Gręcia ex mr̄imonio p̄sbyteri, ĩ Italia legitimũ⁹ reputat̄.*
13 *Dispensatio respiciens rem, debet esse factã ab illo, qui habet rem subiectam.*
14 *Excõicatus, vel interdictus cõis certorũ hominum, non est vbiq; excõicatus.*
15 *Effectus excommunicationis non potest restringi à iudice.*
16 *Interdictus, & excommunicatus equiparantur,*
17 *Interdictus in rebus episcopalibus in vno loco, non est interdictus in alio loco.*
18 *Celebrans coram excommunicato non dicitur irregularis.*
19 *Secus si celebraret coram diacono excommunicato ministrante.*
20 *Item incurrit pœnam suspensionis.*
21 *Et si non obstante suspensione celebraret, incurrit pœnam irregularitatis*
22 *Celebrans missam, si superuenerit excommunicatus, debet desistere.*
23 *Nisi incepisset canonem.*
24 *Secus in alijs diuinis officiis.*
25 *Canon missæ, sunt illa verba. Qui pridie, &c.*
26 *Missa indiuidua est.*
27 *Non sic alia diuina officia.*
28 *Canon missæ intelligitur pro communione sacerdotis.*
29 *Canon missæ dicitur, quando substantiatio fit.*
30 *Religiosi etiam exempti non possunt accipere ecclesias de manu laicorum*
31 *Et vbi haberent ex priuilegio intelligitur de consensu episcopi.*
32 *Priuilegium papæ de recipiendis fructibus donec in studio moratur. intelligitur accedente consensu prælati.*
33 *Priuilegium intelligitur absque præiudicio alterius.*
34 *Intelligitur quando priuilegium aliquid operatur. aliàs secus*

CVm plantare. ¶ † In text. ibi, sacram religionem, per istum tex. dicit Ant. hic, quòd reseruatum est pontifici nouam religionē inducere, nõ alijs, prout dictũ est ĩ c. fi. s̄. d̄ relig. do. de cu-

ius

ius intellec.videndum est,ꝙ text.in c.eccl'ia S. Mariæ.de consti.in nota.¶†In tex.ibi fratrum autẽ,colligitur, ꝙ papa ep̃os appellat fratres,[a] Cardinales filios,c. q̃ grauis.de cri.fal.de quo dicendũ ẽ, vt dixi in c.vener.in prin.de excep.¶†In tex.ibi, fr̃es tẽpli,[b] & de istis fratribus vidẽdũ est quod habet̃ p glo.no.ĩ c.j.de ver. sin.ↄ̃ in verbo,ꝑsoluantur.†Et ibi gl.dũ dicit, ꝙ fr̃es isti sunt laici,[c] vr̃ ĩ vj. tex.h̃ in verbo,& alij religiosi.g̃ vr̃,ꝙ illi fratres essēt religiosi, per ea quæ habentur in c.sedes.de rescr.¶† Noto s̃m Abb.ꝙ excõicatus,vel interdictus in vna ecclesia,vbique excõicatus,vel interdictus intelligitur.†Primo de excõicato absolute verũ est,quòd excõicatus in vno loco vbique ꝓ excõicato habet̃,per gl.in c.pastora.§.verũ.de appel.cum simi.vt ibi dixi,[d] & adde gl.j. in fin.ĩ c.de sen.excõ.vbi Fel.alia similia adducit.† Et ad dictum de excõicato respicit personã,merito extendit̃[e] ex̃ territoriũ, vt in simili de de uito no.Bart.in l.legitimos,col.j.ver.quęro,an istud decretum,de legit.tut.& in proposito tradit Roma. consil. xxxix. in proposita quæst.† Et ista rõne,dispensatio,quæ respicit ꝑsonã,extra territorium porrigitur,vt not.Inno.in c. ꝑ venerabilẽ. qui filij sint legit. vbi in quæs.† ꝙ illegitimus cum quo ep̃s dispensauit, vt ad ordines posset ꝓmoueri iuxta c.j.de filijs p̃by.dispensatio habet locũ ẽt extra territoriũ dispẽsantis.† Et adducit aliã rõnẽ Inno.q̃a nõ agit̃ de præiudicio alicuius, ꝙ ille ordinari possit, & promoueri. †Et per istã rõnẽ ↄsului Lugduni[f] ꝙ ille,cũ quo legatus dispensauit ad plura bñficia, talis dispẽsatio, ẽt hẽt locũ in bñficijs,q̃ eẽt extra terminos legationis.q̃a nõ agebat̃ de p̃iudicio alterius, & ꝙ persona erat habilitata simpl'r.†Et facit tex.in c.cũ olim.de cle. ↄiug.vbi Abb.& Inn.ↄcludũt ꝑ illũ tex. ꝙ clericus Grecus natus in Grecia ex matrimonio præsbyteri, ꝙ ille tollerat̃ ẽt in Italia, & legitimus reputat̃.[g] † Et ista ↄcl'o sane intelligit̃, qñ fuit facta dispensatio absolute habilitãdo ꝑsonã.† Secus si sit facta dispẽsatio eius q̃ hẽt rem subiectã. Dom.in c. cũ ex eo.in no.añ pen. & in ij.col.ver.noto istã glo.de elec.in vj.† Et quãtũ ad dictũ abb. hic de excõ.quod vbiq; pro excõicato habet̃,limitat̃ per Fel.[h] in d.c.officij.in fi.nisi q̃s esset excõicatus,interdicta solũ cõione certorum hominum.gl.in c. placuit.in verbo.rõne.xviij.dist.sed illa gl. hoc nõ dicit.sed potius videtur velle ↄ̃riũ, dum inquit,nõ erit excõicatus ille,cui fuit interdictũ, ꝙ nõ veniat ad ↄsecrãdũ ep̃m. †Et ẽt dictũ in se nõ videtnr verũ,q̃a effectus excõicationis non vr̃ ꝙ possit restringi à Iudice, arg.tex.no.in l.nõ p̃ot.ff. de fur.vbi dicit, non potest præses prouinciæ facere vt furti dãnatum non sequat̃ infamia.Secũdo, ꝙ Abb.dicit de interdicto ęquiparando excõicatũ & interdictũ,[i] intelligit̃ de interdicto à diuinis in respicientibus animã.secus in interdicto in rebus ẽpalibus,† q̃a interdictus in vno loco,in alio ẽt loco nõ ꝓhibet̃ l. moris.§. solet.ff.de pen.facit gl.ĩ c.is cui.ĩ gl.fi.de sen.excõ.in vj. & ꝙ dixi in c.ad hęc. 3.de appp. ¶†Et subijcit Abb. hic ꝙ celebrãs sciẽter corã excõicato[k] vel interdicto nõ incurrit irregularitatẽ,vel excõicationẽ. c.is qui.de sen.exc.in vj. † Et hoc limitat,nisi celebraret corã diacono excõicato ministrãte, tunc esset irregularis, q̃a participat in crimine,vt no.dicit Cal.in tract.de cle.interd.car.7.col.3.ver.2. casu, † Secundo limi.ꝙ non incurrit[l] pœnam irregularitatis,immediate tñ ĩcurreret pœnã suspẽsionis.c.ep̃orũ.eodẽ ti.de priuil. lib.vj.† Et si ↄ̃fecerit,vt quia non obstante suspensione celebraret, incurreret irregularitatẽ, c.is cui.de sen. excõ.in vj.& not.ꝑ gl.in d.c.ep̃orũ. in verbo, ingressum, & in simili est tex. in c.j.de re.iu.li.vj.& de intellectu d.c.ep̃orũ.no. Cald. consi.iiij.sacerdos parochialis.in ti.de sentẽ. excõ.† Et notãdũ est,ꝙ celebrans missam, si superueniat excõicatus dẽt desistere,[m] vt no.Bal.ĩ l.casus. ver.itẽ ẽ argumẽtũ.C.d' test. Cõtrariũ tenet gl.ĩ c.sicut Apostoli.ĩ verbo,orauit.xj.q.iij.& illam Cald.decis.sequitur d.ↄs.iiij.de sent. excõ.Dom.in c.ep̃orũ. col.j.† Sed ↄcordando,distingui debet vt no.per glo.in cle.grauis.in verbo, expleri.de sent.excõ. ꝙ post inchoatum canonẽ missę, nõ debet sacerdos desistere. † Sed ĩ alijs diuinis officijs indistinctè desistere debet,& sequũtur Anch.in d. clemen.grauis.in vj.nota.& Card.ibi in xij.no.& Imo. post Paul. in glo.p̃alle.† Et dicit ibi ꝙ canon misse est ille q̃ incipit.Qui pridie &c.& cũ p̃dictis ↄcordat Inn.ĩ c.nuꝑ.de sent.excõ.†Et ibi rõnẽ adducit,q̃a missa ĩdiuidua[n] est.vij.q.j.c.nihil,† non sic ĩ alijs diuinis officijs,q̃ postea cõpleri pñt.†Et canõ missę ĩtelligit ibi Inn. pro cõione, quam sacerdos facit.† Et Abb. alibi in cap.cũ Marthe.in princ.de celeb.missę dicit, canon misse dr̃ non quiquid dicitur in secreto,sed solum illa verba quibus transubstantiatio fit. ¶†Vltimo nota, quòd religiosi etiam exempti non possunt ecclesiam de manu Laicorum[o] accipere. & in hoc reprehenduntur religiosi qui eorum priuilegia excedebãt.† Et inferri videtur, ꝙ priuilegiũ datũ religiosis de eccl'ijs recipiẽdis,ĩtelligit̃ de ↄsẽsu ep̃orũ,q̃b⁹ Papa nõ vr̃ p̃iudicare.† Facit ꝙ no.Imo.post Card.ĩ c. cũ tuã.ĩ fi.de cle.nõ resi.ꝙ priuilegiũ datũ à Papa d' fructib⁹ recipiẽdis,donec ĩ studio q̃s morat̃, intell'r accedẽte licẽtia p̃lati,[p] & sequit̃ Anna.ĩ c.fi.col pẽ.de mag.Nã ꝓ eorũ dec.vr̃ tex. h̃.† Et est regula cõmunis, ꝙ priuilegiũ absq; p̃iudicio alterius ĩtell'r,c.suꝑ eo.de off.dele.cũ simi.vt ibi dixi† Et hoc vr̃ intelligendũ, quãdo priuilegium aliquid operatur,aliàs secus videret̃, & ita adaptari põt,quod no.Lapp. alleg.130. pro dubij præpositi declaratione. col.fi.ver.ad illud ꝙ opponebatur.de quo ẽt dixi in d.c. super eo.

ADDITIONES.

a ¶Theod.Medda. Appellat fratres. Nisi scribat vniuersitati in qua sint ep̃i,gl.in ꝓhemio vj.in verbo filius.Tiraq.in tract.de iudi.in rebus exiguis.ver.23.non tamen episcopi possunt appellare Papam fratrem, sicut nec sacerdotes episcopum fratrem,Barba.consi.j.col.xx.nu.4.vol.j.

b ¶Theod.Medd. Fratres templi. Vide In.in c.in nostra.de sepul.

c ¶Theo.Med. Sunt laici.vide ad hoc Rip.ĩ c.decernimus nu.3.de iu.quomodo fuerint destructi,ponit Alb.in dictionario in verbo templarij.

d ¶The.Med. Vt ibi dixi.nu.11.& vltra eum,Abb.in c.ad reprimẽdum.in prin.off. or.Fel.in c.ij.de treuga & pa.Dida.in c.fi.ꝙ incipit alma mater.§.3.nu.2.de sen. excõ.ĩ 6.Io.Bern.in pra.cano.ĩ verbo suspẽsus,vbi q̃d de excõicato.q̃d de suspẽs.

e ¶ Theo.Medd. Merito extenditur. Cõcor. alle.Camp.in trac.ꝙ stant mas.nu.205.

f ¶ Theo.Medd. Consului Lugduni. Cons.207 in prin.licet ↄ̃rium teneat ibi addi.

g ¶ Theo. Medd. In Italia & legitimus reputatur. Dec.consi.207.nume.6.Bero.in c.j.nu.197.de constit.an gaudeant in vnitate.Bal.consi.220.vol.2. not. hic an clerici Græci,& consi.268.nu.4.orient.

h ¶ Theo.Med. Per Fel.& Fel.in c.j.de treg.& pace.

i ¶ Theo.Med. Et interdictũ. Abb.in c. non est.de spon.& ibi quomodo differant à cessatione à diuinis officijs.

k ¶ Theod.Med. Coram excommunicato. Spec.in tit.de disp.§.iuxta sub nu.4.& Cald.consi.iiij. in rubrica de senten.excom.

l ¶ Theo.Medd. Non incurrit.Specu.vbi supra nu.25.vide clem.2.de sen.excom.

m ¶Theo.Med. Debet desistere.Inn.in c. vt fame de sen.excõ.

n ¶ Theodo.Medd. Missa indiuidua. Glo.in c.sicut,in verbo diuidatur cir.princ.s. de elec.quæ ponit etiam quod missa non sit de substantia consecrationis, sed ꝓpter ordinationem ecclesiæ & ob reuerentiam sacramentorũ debet expleri missa.& ibi Abb super illa glo.col 3.versi.in glos.in verbo diuidatur, Spec.in prohem.2.partis nu.3.

o ¶Theod.Med. De laicorum.concord.ponit Deci.in c. decernimus.n.31. de iudi.

p ¶ Theo.Medd. Licentia prælati Dec.consi.541.nu.17.& consi.695.nu.25.

SVMMARIVM.

1 *Institutio & destitutio spectat ad episcopum, si ad aliquem non pleno iure spectat ecclesia.*
2 *Secus si tantum in spiritualibus esset subiecta.*
3 *Prælatus habens ecclesiam subiectam,potest exigere rationẽ de temporalibus.*
4 *Etiam si ecclesia esset subiecta ratione iuris patronatus.*
5 *Et procedit in patrono ecclesiastico,non Laico.*
6 *Non est differentia inter patronum Laicum, & ecclesiasticum.*
7 *Qui tenetur rationem reddere,non tenetur minutam rationem reddere.*
8 *Statur iuramento tutoris in paruis sumptibus.*
9 *Liber rationum probat pro scribente,quando continet verisimilia.*
10 *Oblati non gaudent beneficio religiosi,nisi in totum oblati sint.*
11 *Illi de tertio ordine non gaudent priuilegio clericorum.*
12 *Ecclesia prælato concessa pleno iure,eripitur de potestate episcopi.*
13 *Intelligitur quando confessio fit à Papa secus si ab episcopo.*
14 *Episcopus non potest etiam vnam ecclesiam suæ diœcesis à se abdicare.*
15 *Intelligitur sine causa, & absque consensu capituli.*
16 *Ecclesia dicit̃ pleno iure subiecta si est subiecta in tẽporalib⁹, & spiritualibus.*
17 *Habens ecclesiam sic subiectã,non potest fructus in proprios vsus conuertere.*
18 *Verba, pleno iure, intelliguntur secundum subiectam materiam.*
19 *Item important proprietatem cum vsufructu.*
20 *Religiosi habẽtes ius patronatus in ecclesia,exigere possũt rõnẽ episcopaliũ.*
21 *Suum,importat dominium.*
22 *Patronus petens ecclesiam,intelligitur de iure patronatus.*
23 *Secus in ecclesia subiecta religiosis.*
24 *Religiosi qui habent ecclesias, vt possint redditus in proprios vsus cõuertere, intelligitur de superfluis.*
25 *Religiosi qui habent in ecclesia collectam,nihil vltra petere possunt.*
26 *Differentia est an populus sit subiectus pleno iure,vel ecclesia.*
27 *Verba subiaceant interdicto,nõ fert̃ interdictũ ipso iure,sed debet ferri ꝑ ep̃m.*
28 *Pœna quando imponitur per verba futuri temporis,quæ respiciunt executionem actus,pœna ipso iure interposita videtur.*

§. In ecclesiis. ¶†Noto,vt Abb.hic,ꝙ in ecclesijs spectãtibus ad aliquem non pleno iure,ĩstitutio,& destitutio spectat ad episcopum. Sed aduertendũ est, q̃a ↄña,quam abb.facit,vr̃ procedere,qñ eccl'ia nõ esset subiecta pleno iure,quia tm̃ ĩ spiritualibus esset subiecta,ꝓut text.hic ĩtelligit̃.†Al's si tm̃ ĩ spiritualibus eccl'ia subiecta sit,nõ vr̃ ꝙ institutio spectaret ad episcopum, quãuis non esset pleno iure subiecta.Iõ iste tex.debet declarari.per Gem.in cap.j.de capel.mõ.in vj.col.j. ¶†No.scd'o,ꝙ p̃latus hñs eccl'iã subiectã exigere põt rõnẽ de tẽporalib⁹.† Et hẽt locũ ẽt si eccl'ia tm̃ subiecta sit rõne iurispat.[a] & Abb.ꝑ istũ tex.dicit ĩ c.de monach.col.ij.de p̃bẽ.& idẽ ĩfert,ꝙ tñ probatur

ADDITIO.

a ¶The.Med. Patrono ecclesiastico.Dec.in c.cum venerabilis.nu.34.de except.& in d.c.de monachis nu.9.

pbať p tex. istū. vt j. dicam. † Et dato q̃ eẽt verū, pcedit ĩ patrono ecclesiastico. secus in laico q̃ talẽ rõnẽ exigere ne q̃t abb. ĩ c. Later. in iij. no. de pb. & ĩ c. ex lrīs. in iiij. no. de iu. patr. † de quo vidẽdū est, q̃ dixi ĩ c. bona, de app. ĩ gl. ij. vbi reprobaui istã cõem dñiã,
6
quæ fieri solet iter patronū laicū & ecclĩasticū, & lati⁹ dixi. ¶ † Et
7
subijcit abb. ħ. q̃ no. q̃ rõnẽ debet redder, nõ teneť minutã rõnẽ
8
reddere, puta q̃tū qualibet die expẽdat. † Et hoc facit, quia etiam
a
tutoris q̃ reddit rõnẽ, ; statr iuramẽto ĩ paruis sumptib⁹,[a] & in vi-
9
ctu quotidiano, vt no. Ang. ĩ l. sũpt⁹. C. de adm. tu. † Et liber rõnũ
b
pbat p scribẽte, qñ ptinet verisĩa,[b] vt Bal. no. ĩ l. j. co. fi. C. đ edẽ.
10
vbi Alex. ĩ fi. cũ si. vt latius ibi dixi. ¶ † No. iij. q̃ oblati ñ gaudẽt bñ ficio religiõis, nisi ĩ totũ oblati sint. idẽ late abb. ĩ c. vt pri. ĩ j. no. & ĩ
11
ij. col. ĩ gl. j. eo. cũ si. vt dixi ĩ c. ĩ pñtia. ĩ 6. no. de pb. † Et ex ħ abb. ħ ĩfert ꝯ Bar. ĩ l. sp. de iure innu. q̃ illi de tertio ordine nõ gaudent
c
pri. cle. & Cal.[c] ꝯs. vij. de fo. cõp. & cõs. iiij. de re. & idẽ abb. ĩ c. ij. de
12
fo. cõ. cũ si. vt tradũt Mo. ibi. † In gl. ĩ ver. pleno iuř, colligit pri. fm abb. q̃ qñ eccl. alicui plato ĩferiori concedit pleno iuř, eripitur de
d
ptãte epi.[d] ita q̃ ĩ tali eccl. epis. nullã habet ptãtẽ. ad idẽ no. ĩ c. q̃m. j. eo. vbi abb. ĩ pri. & idẽ abb. ĩ c. cũ iter. col. iij. ver. ĩ iij. mẽb. de re iu.
13
† Et ista cõcl. ĩtelĩr, qñ cõcessio fuit facta à sum. Pontif. secus si ab epi. q̃ nõ pt curã populi à se abdicař, vt no. Do. ĩ d. c. j. ver. & pce-
14
dũt pdicta, de capel. mon. ĩ vj. † Et facit, q̃a epi. nõ pt ẽt vnã ecclĩã suæ diecesis ĩ totũ à se abdicař, vt no. Fed. consi. 247. cas⁹ talis est. Cal. ꝯs. xij. an eps. ĩ fi. & no. Io. And. & abb. ĩ c. pas. & ĩ c. cũ ven. de cẽs. & idẽ abb. ĩ c. cũ oli. ij. ĩ iiij. no. j. e. ꝯriũ tñ t; gl. xxv. q. ij. ĩ sũmã,
e
& Ol. ꝯs. ccliiij. ad obiecta q̃ fiũt. Cal.[e] ꝯs. vij. cũ epi. cũ si. vt p Mo.
15
ĩ d. c. cũ iter. đ re iu. † S; op. ꝯcordari pñt sine cã & absq; ꝯsẽsu capĩi. aľs sec⁹, vt abb. no. ĩ d. c. cũ iter. col. iij. vt dixi ꝯs. clij. vbi vidẽdũ
16
est. † Et talis ꝯcessio facta de ecclĩa pleno iure, đ quo hic loquiť, intelĩr, q̃ hẽat ecclĩã subiectã ĩ tẽporalib. & spiritualib⁹, put epis.
17
hẽbat. † Iõ p p ħ nõ põt fructus ĩ pprios vsus conuertere, vt no. abb. in c. cũ inter. de re iu. & ĩ c. pasto. ĩ prin. j. e. & idẽ no. Bal. in l.
18
Iuli. ait, in fi. de rei vẽd. † Et ibi dicit q̃ isto casu illa verba, pleno
f
iure, nõ intelligunť lata vt verba sonãt p p subiectã mãm.[f] † aliàs.
19
n. ista verba, pleno iuř, ĩportãt pprietatẽ cũ vsufructu,[g] l. seru. ĩ fi.
g
de leg. iij. Bal. ĩ l. mř. C. ad Ter. late cõgerũt Mo. ĩ c. auditis. de psc. Alex. ꝯs. ccvij. viso sũmario. li. ij. Pa. đ ca. ĩ l. raptores. ĩ fi. C. đ epi. & cle. Are. ꝯs. clvj. diligẽter visis. col. viij. Cuma. ꝯs. clxxxvij. D. Cõsi-
20
gnonus. Soz. ꝯs. liij. ĩ psẽti ꝯsultatione. col. 7. ¶ † Tertio, abb. ħ ĩsistit circa subiectionẽ ecclĩarũ, & ꝯsiderat quatuor cas⁹, & prĩo casu ꝯcludit, q̃ si religiosi solũ hñt ius pat. ĩ eccl. exigere pñt rõnem epaliũ, & idẽ abb. ꝯcludit ĩ c. đ mona. de pb. istũ tex. ĩ c. ĩ Lat. de pb. vbi abb. ĩ iij. no. Sed aduertẽdũ ẽ, q̃a tex. ħ nõ vř loq. ĩ ecclĩa q̃ tm̃ rõne patr. subiecta sit. q̃a dicit ĩ ecclĩjs suis, & rõne iuris pa. vñ
21
ñ vř ecclĩa q̃ dicať subiecta. † q̃a suũ, denotat dñiũ, l. seruos. đ le.
22
iij. l. Quitus. de aur. & arg. leg. † Nec obs. q̃ si pr̃onus laicus legat,
h
vel petat ecclĩã, itelĩr, de iuř pat.[h] q̃ h;, vt no. Bal. & Pau. de ca. ĩ le. monumẽta C. de le. q̃a ibi nõ poterat ař itelligi, q̃a laic⁹ solũ pt
23
ꝯsiderari eius pat. † Sec⁹ vř ĩ isto casu, ĩ quo ecclĩa põt eẽt subiecta religiosis, alia rõne q̃ iuris pat. dũ dř, q̃ nõ erat subiecta pleno iure. ergo vř q̃ eẽt subiecta aliquo iuř, videlicet ĩ spũalib⁹, vř ĩ tpalib⁹, q̃a ħ mõ cõsiderať subiectio ecclĩe, & vř q̃ eẽt subiecta ĩ epalib⁹, de q̃b⁹ merito exigũt rõnẽ. Et eo. mõ rñdeť ad c. ĩ Latẽ. q̃ eo.
24
mõ loq̃ť, dixi ĩ c. bone de ap. & ĩ c. de mona. de pb. † In scđo casu qñ religiosi hñt subiectas ecclĩas vt possint redditus ĩ pprios vsus ꝯuertere, est notãdũ, q̃ ħ itelĩr p superfluis redditib⁹, q̃a dñt ecclĩã ĩ solito statu ꝯseruař, vt abb. declarat ĩ d. c. đ mon. ĩ iij. no. vbi ĩuehit
25
ꝯ Car. & idẽ abb. ĩ c. pa. ĩ ĩ c. & ĩ c. q̃relã. ĩ pri. de ele. † In tertio casu qñ hñt ĩ ecclĩa collectionẽ, đt abb. q̃ nihil vltra pñt vsurpař, facit
26
tex. ĩ c. cũ illis §. cũ ãt. đ pb. ĩ 6. † In iiij. casu distigue fm abb. iter subiectionẽ ecclĩe, & ppĩi, đ quo not. Do. ĩ c. j. col. j. đ cape. mon. ĩ vj. Cal. ꝯs. vj. Papa. epo Fesulano. col. ij. đ don. Are. ꝯs. 63. ĩ j. sẽ. & notãdũ ẽ q̃ ecclĩa nõ vř subiecta pleno iuř, si religiosi nõ hñt ĩstituere quo ad curã ppĩi, sed solũ quo ad titulũ bñficij, vt no. glo. ĩ d. c. j. in verb. ipsis, đ cape. mon. ĩ 6. & illũ no. Do. ĩ ver. no. bñ istud dictum Cõtrariũ tñ vř velle abb. ħ ĩ isto iiij. casu, sed dictũ abb. itelĩr, q̃ ecclĩa sit subiecta pleno iuř, nõ simplĩr, s; fm q̃d, ve; respectu ecclĩæ.
27
¶ † In gl. fi. sẽtit gl. q̃ p ista verba, subiaceat iterdicto,[i] nõ ferť iter
i
dictũ ipo iuř, s; d; ferri p epum. Cõtrariũ tñ vř velle glo. fi. ĩ fi. ĩ c. j. de iuiu. ĩ vj. đ quo abb. se remisit ad ea, q̃ dixit ĩ c. l3. đ cri. fal. vbi nihil đt. s; ĩ c. durũ. e. ti. col. fi. ver. an ãt. ꝯcludit q̃ p hæc verba, excõicationi subiaceat, ferť sñia ipo facto c. si q̃s suadente. 17. q. iiij. q̃ẽ tex. ẽt abb. ħ adducit, & idẽ abb. ĩ c. l3 đ vitãda. ĩ iij. not. đ ele. c. in cũctis. §. fi. e. ti. & ĩ c. clericos. col. fi. s. đ cle. nõ resi. ver. no. đ signatu
28
verbi, subiaceat. & ibi ĩ fi. rõnẽ adducit. † Quia qñ iponit pœna p
k
verba tñ futuri tpis, q̃ respiciũt exequutionẽ actus,[k] ipo iuř ipoři ra vř, & ħ firmari pt ex eo q̃ no. Ant. in c. fi. đ, post. col. ij. versi. quo ad declarata p illũ tex. ĩ verbo, spoliari. cũ dixi in c. ij. col. ij. de resc,

ADDITIONES.

a ¶ The. Medd In paruis sumptib. Rip. in l. admonendi nu. 126. de iure iu. Tiraq. in trac. đ iu. in reb. exiguis. fo. 29. vers. & hoc fit, & fol. 39. ver. 46. Pl. in rep. l. si qñ n. 388. & n. 456. vbi ampliat ẽt in nõ modicis, si psonæ qualitas, & verisimilitudo, & iudicis nutus concurrat C. vnde vi.

b ¶ The. Medd. Cõtinet verisimilia. Sub nu. 9. Tiraq. in l. si vnquã in prin. nu. 51. cũ seq. C. de reu dona.

c ¶ The. Med. Cald. cons. 4. Sub. nu. 11. & idem Cal. cõsi. 13. de cens. Sozi. cõs. 230. col. pen. volu. ij. nec dicuntur religiosi, Alex. cõsi. 80. nu. 3. vol. 7.

d ¶ The. Medd. Eripitur de pot estate epi. nu. 12. latẽ p Ias. in l. si ita stipulatus fuero si filius nu. 6. ff. de verb. obli.

e ¶ The. Med. Cald. cõs. xij Sub. nu. 14. idẽ Cald. cõs. 5. in ti. de reb. ecclesiæ nõ alien.

f ¶ The. Med. Subiectam materiam. Alex. cons. 208. nu. 5. vol. iij. Goz. cons. xxx. n. 15.

g ¶ The. Med. Proprietatem cũ vsufructu. Alex. cõs. 56. in prin. volu. iij. Ias. in d. §. si titius n. 2. Tiraq. in rep. l. si vnquã in fi. C. de reuo. dona. & in ver. reuertať. nu. 14.

h ¶ The. Med. Intelligitur de iure patro. q̃ habet. Gem. cons. 69. nu. 7. & 8. idem in priuilegijs Curt. sen. cons. 50. col. 26. ver. v. incip. memoriæ recolende, Rip. lib. ij. respõsorũ c. 28. nu. 24. & in l. ex fato. §. si quis rogat. nu. 7. & ad Trebel. post Ias. in l. stipulatio habere licere. §. hij qui de verb. ob.

i ¶ The. Med. Subiaceat interdicto. Late per Tiraq. in rep. l. si vnquã. in verbo reuertatur nu. 123. C. de reuoc. dona. vbi alle. pro, & contra.

k ¶ The. Medd. Exequutionem actus. Tiraq. vbi. s. nu. 148. vbi plene allegat.

SVMMARIVM.

1 *Denegare iustitiam dicitur iudex illi, cuius priuilegium reijcit.*
2 *Quod competit ex priuilegio, dicitur de iure competere.*
3 *Contemnere priuilegia dicitur, qui ea non vult videre.*
4 *Qui non seruat priuilegia alterius, propria amittit.*
5 *Non est deferendũ appellationi eius, qui noluit alterius appellationi deferre.*
6 *Bannitus qui habuit saluum cõductũ, si deliquit denuo, priuatur saluo cõductu.*
7 *Non seruans priuilegia alterius, sua consimilia amittit.*
8 *Iudex negligens iustitiam ministrare, facit litem suam.*
9 *Arbiter negligens iustitiam facere, facit litem suam.*
10 *Negligens in officio suo debet priuari.*
11 *Iudex quando dicatur negligens.*
12 *Quæ requirantur vt repræsaliæ concedantur propter iustitiam denegatam.*
13 *Iudex non dicitur negligens si pars non petit.*
14 *Iudex vt dicatur negligens sufficit vna interpellatio.*
15 *Quando sunt plures iudices, si vnus sit neligens, non dicitur denegata iustitia.*
16 *Iudex remittens partes ad arbitros, dicitur negligens, & denegare iustitiam.*
17 *Quando non constat euidenter iustitiam denegari, iudex non potest cogi à superiore, sed reseruatur in syndicatu.*
18 *Prælatus qui negligit facere iustitiam, incurrit pœnam suspensionis.*
19 *Æquiparantur iudices qui male iudicant, & qui negligunt facere iustitiam.*
20 *Interpretatio passiua habet locum in materia stricta.*
21 *Qui non facit quod facere debet, facere dicitur.*
22 *Vbi quis arctatur ad factum, negligentia pro facto reputatur.*
23 *Vbicunque negligentia ordinatur principaliter ad contemptũ iudidis vel partis, negligentia habet factum admistum, ratione contemptus.*
24 *Non recipere pecuniam est factum.*

1 a
DIlecti. ¶ † No. j. q̃ dř denegare iustitiam[a] iudex illi, cuius priuilegiũ reijcit, † & rõ
2
vř, quia illud q̃ ex priuilegio competit, dř de iure cõpetere, vt no. in c. licet cãm. vbi Abb. p illũ text. de pba. vbi late dixi ĩ secũdo no. ¶ † Secũdo no. q̃
3 b
cõtẽnere[b] dř iudex, qui nõ vult videre priuilegia, & q̃s dicat cõtẽnere, no. Card. in cle. j. in iij. no. de sepul. & dixi in c. j. in ij. lect. de cõsti. ¶ † Tertio, no. pœnã quæ infligiť nõ seruanti
4
priuilegia alterius, quia debet priuari oĩbus priuilegijs. Et istum
c
tex. pro singulari alle. Ro. sing.[c] ccciiij. violans seu infringens. vbi infert contra gabellarios qui faciunt soluere scholares, ꝯ eorũ
5
priuilegia. † Et adde in simili non esse deferendum appellationi eius, qui noluit appellationi alterius differre. c. constitutus de ap. cum si. vt dixi ibi in secundo no. & tradidit Andr. Sic. consi. lxxiij.
6
lib. iij. † Et vide q̃ similiter scribit Nellus in trac. bann. in ij. parte ij. partis. q. xvij. incip. dicitur sexto, pone q̃ talis. vbi concludit, q̃ bannitus qui habuit saluum conductum in loco, si ibi committit denuo aliquod delictum, priuatur salui conductus priuilegio.
7
† Sed in prædictis aduertendum est, quia text. hic non dicit, q̃ p prijs priuetur priuilegijs, quia alterius priuilegia non seruet, sed Papa hic vult q̃ puniať in isto casu. nam cũ huiusmodi in diuersis casibus, & separatis hẽat locũ, nõ vř q̃ ille, q̃ nõ seruat priuilegiũ alterius in illo casu. q̃ ipse in alio, vel alijs diuersis casibus, habeat perdere priuilegiũ, sicut regula illa, quæ dicit frangẽti fidẽ. l. cum proponas. ij. C. de pac. c. peruenit fm de iureiur. c. constitutus, de appel.

ADDITIONES.

a ¶ The. Med. Denegare Iustitiam Vde Peris. de Puth. in trac. de syndi. ver. qualiter autem probabitur Iustitiam denegatam.

b ¶ The. Med. Contemnere. Barba. consi. xj. col. iiij. nu. 5. volu. j. Alb. de Ros. in dictionario in verbo contemptus.

c ¶ The. Med. Roma. sing. Est sin. 695. Ias. in l. j. in prin. quod quisq; iuris.

appell. intelligitur in eodem casu prout iura prædicta loquũtur. secus esset in diuersis casib⁹, vt no. Abb. in d. c. ɔstitut⁹, & no. gl. in l. si duo. ff. de dolo. & Alex. in d. l. cũ ꝑponas. post Alios quos ibi refert. Io decis. Ro. in loco s. allegato non vr̃ vera ꝑ istũ tex. quia tex. vt dixi, nõ ꝓbat h̃. Sic illud ꝙ tenet Nellus in loco ꝑallegato nõ vr̃ verũ, & ɔ̃riũ ɔclit d. Ant. Rosel. vt dixi, ĩ d. c. ɔstitutus. ¶ † In 8 gl. j. ĩ fi. Nota ꝙ iudex q. negligẽs est ĩ iustitia ministrãda facit litẽ suã, & ho. ꝑ gl. in c. cũ cãm. in gl. j. in fi. de offi. dele. in c. dñs nr̃. i ver bo, ciuitas. xxiij. q. ij. & in c. excõicamus. §. moneant, de hæret. & Bar. ĩ l. fi. ver. q̃ro q̃d si iudex. ff. de varijs & extraord. cog. & Alex. a scribit [a] in l. si quis in ɔscribendo. C. de pac. col. j. & consi. xj. circa principiũ. in iij. dub. vol. j. Ro. ɔsi. cccxxxviij. in casu ꝑposito. in ij. 9 dub. ¶ † Et ꝙ dictum est de negligẽtia iudicis, idẽ est in arbitro, [b] b Ro. sing. dcc. tu habuisti, vbi allegat. l. primã. §. sciendũ, & §. diuis. 10 ff. de tutel. & rõ. dis. † Et g̃naliter q. est negligẽs in offi. suo, debet priuari, vt no. Bal. no. ĩ c. j. de app. cũ si. vt ibi dixi in ꝑallegato no. 11 ¶ † Sed dubiũ est qñ iudex dicat̃ negligẽs in administrãdo iusti- c tiam, [c] & in h̃ Bal. dicit in c. j. in prin. col. j. de mil. vas. q. cõtu. est. ꝙ negligẽs dr̃, qñ requisitus nõ loquit̃, sed obmutescit, & ibi post Io. And. de Iser. ɔclit, ꝙ ꝑ ꝑ morã in non exhibita iustitia pñt cõ- 12 cedi represalie. † Et quæ requirant̃ ad h̃, vt represalie ɔcedantur d ꝑ ꝑ iustã denegatã, [d] tradidit Ro. ɔs. clxix. magister Paulus. Io. de Ana. consi. xciij. Corn. consi. clx. circa reprasalias. vol. ij. & ɔsi. lxij. clarissimũ mihi vr̃, vol. iij. & latè Soz. consi. cclj. cũ in præsenti. col. 13 fi. † Et quantũ ad ꝑpositũ nõ dr̃ iudex negligẽs si pars nõ petit, [e] e vt no. Bal. in c. j. §. iudices. col. iij. ver. quæro ẽt de pace iur. fir. Cal. cõsi. iij. in tit. de pe. Ang. ɔsi. cxl. quædã ꝑ Fel. in c. pen. col. pen. de 14 iudi. † Et ad h̃ an dicat̃ iudex negligẽs, an sufficiat vna interpel- f latio, [f] & q̃uo probet̃ negligẽtia, Alexã. ɔsi. lxxix. lib. iij. dixi post 15 alios. in c. si aũt. de rescrip. † Et qñ plures iudices adiri possunt, si vnus adeat̃, & negligẽs sit, nõ ꝑ hoc dr̃ denegata iustitia, ex quo ad aliũ recursum habere potuit, vt no. Bart. ĩ l. iiij. §. si tñ vicinum, 16 de dãno infe. aliter tñ ɔcludit Alex. ibi post alios. † Et iudex qui remittit partes ad arbitros, negligẽs dr̃, & denegat iustiã, Ro. ɔs. 17 cccxxxviij. supra allegato in primo dubio. † Et notãdũ est, quòd qñ constat euidenter iustitiã denegari, iudex nõ põt cogi à supe- riore, sed debet reseruari in syndicatu, vt no. Bar. in l. si tutor pu- pill. in fi. de auc. tuto. sequit̃ Alex. in l. de pupill. §. si quis ipsi prẽto 18 ri col. j. de ope. no. nuncia. ¶ † Vltimo Abb. q̃rit, an prælatus, qui g negligit facere iustitiã, incurrat pœnã suspẽsionis, [g] iuxta c. j. de re iud. in vj. & reducẽdo dicta antiquorũ, quos refert, ad cõcordiã, ɔcludit distinguẽdo vt ꝑ cũ. sed tñ ĩdistinctè vr̃, ꝙ ꝑ ꝑ negligẽtiã 19 incurrat iudex dictã pœnã. † quia in ista mã ista duo ęquiparan- tur, q. iudex male iudicet, vel negligat iustitiã facere, q. a vtroque casu facit litẽ suã, vt patet ex prædictis, & istã equiparationẽ fa- 20 cit Io. de Ana. in d. c. excõicamus. §. minuant̃. col. fi. de heret. † Ista. n. vr̃ interpretatio passiua, quæ ẽt hẽt locũ in mã stricta. l. j. §. lex falcidia, vbi Bar. ad leg. Fal. vñ licet tex. in d. c. j. loquat̃ in iudice, 21 q. q. cquã fecerat, idẽ vr̃ in negligẽtia. † Quia q. nõ facit, ꝙ facere h dẽt, dr̃ facere [h] l. q. nõ facit de reg. iur. facit tex. ĩ c. nemo. de simo. quẽ Abb. h̃ adducit, ad idẽ tex. in l. in fraudẽ. ff. de ijs, q̃ in fraud. cred. & in §. mariti. & instit. de nupt. & bñ facit gl. in l. ij. in prin. in verbo, in dãdo, de ver. ob. & no. Ro. ꝑ illũ tex. ĩ c. dilecto. in pe. nc. 22 † vbi ꝑ illũ tex. dicit, vbi q. s arctat̃ ad factũ, negligẽtia punit̃, & ꝑ facto reputat̃, de sent. excõ. in vj. & in ꝑposito bñ facit gl. not. per illũ tex. in c. j. de vsur. in vj. ver. ɔ̃riũ facit, vbi Domi. no. ꝑ illã gl. ad no. d. c. j. de re iud. & ibi ẽt Domi. in d. c. j. §. j. ver. ꝙ si nõ facit. Vlti- mo accedat ꝙ no. Ang. ɔsi. lxxij. ꝑ parte negatiua. ver. iij. q. a negli 23 gẽtia. vbi magñaliter tradit reg. † Et dicit vbicũq; ordinat̃ princi- paliter ad cõtẽptum iudicis vel partis, illa negligẽtia hẽt factum admistũ rõne cõtemptus, & in iudice probat̃ f̃m eũ in l. de ętate. §. q. tacuit. ff. de interrog. act. in parte vero alleg. tex. cũ gl. in l. sed si alia. ff. de cõsti. pec. in verbo, actoris. † q̃ dicit, nõ recipere pecu- 24 niam, est factũ. & ɔcludit Ange. cõsi. præallegato, ꝙ oĩs astrictus à lege, vel pacto ad nõ negligẽdũ, negligẽdo est par delinquẽti.

ADDITIONES.

a ¶Medda. Alex. scribit. Et in. l. argẽtarius. §. fin. circa fi. vbi Ias. nu. 14. ff. de eden. & Ant. de Castel. in tract. de syn. nume. 68. & ibi Paris. de pu. versicu. syndicantur etiam officiales, & in ver. litẽ suã Plot. in repe. l. si quando. nu. 754. C. vnde vi.

b ¶Medda. In arbitro. Paris. vbi s. vers. arbitrium. nu. 20. & ĩ ver. arbitrator facit litem suam. Deci. in d. l. si quis in conscribendo. nume. 16.

c ¶Medda. Iustitiam. Ripa. in l. iiij. §. hoc autem iudicium. nume. 96. de da. infec. iura punientia negligentiam allegat Amad. vbi. supra nume. 69.

d ¶Medda. Denegatam. Bolog. consi. xx. per totũ. Paris. vbi s. ver. quidã de regno.

e ¶Medda. Non petit. Ias. in l. vniuersa. C. de præci. imp. offe. Dec. in c. licet causã nume. 13. de proba. Ripa. in d. §. hic autem iudicium. in princ. vsque. nume. 15. Paris. vbi. supra versic. qualiter autem.

f ¶Medda. Vna interpellatio. Cra. consi. cxxxij. nume. 16.

g ¶Medda. Suspensionis. Dec. in capitu. j. nume. 8. de ap p. Par. vbi. supra ver. qua- liter ɔ guatur negligentia.

h ¶Medda. Dicitur facere. Barto. in l. naturalis. in iij. opp. de præscri. verb. Deci. in l. id quod nostrum. nume. 2. & in l. qui non facit, & in l. omnibus causis, & in l. nullũ crimẽ, & in l. culpa caret. de re. iur. vbi q̃d de iure ciuili, q̃d de iure cano.

SVMMARIVM

1 *Excommunicati debent sepeliri extra cœmiterium.*
2 *Præcisus ab ecclesia dicitur, si excommunicatus est suspẽsus, vel interdictus.*
3 *Idem iudicatur de cœmiterio, quod de ecclesia.*
4 *Sepelientes publicè excõicatos ipso facto excommunicationem incurrunt.*
5 *Intelligitur de excommunicato maiori excommunicatione, non minori.*
6 *Episcopus potest extumulare excommunicatos sepultos in ecclesijs exẽptis.*
7 *Clementina prima de sepult. quomodo procedat*
8 *Episcopus non potest supplere negligentiam prælati exempti. sed Papa.*
9 *Istud capitulum, an concedat specialem commissionem Episcopis.*
10 *Commissio dicitur generalis, quando est data à lege inserta in Decretali.*
11 *Episcopus non potest punire exemptos sepelientes excommunicatos.*
12 *Nisi delictum esset notoriũ, & agatur de excõmunicatione incursa ipso iure*
13 *Denuntiatio nihil facit.*
14 *Qui declarat, nihil noui facit.*
15 *Potestas data Episcopo contra exemptos, est in subsidium.*
16 *Ad probandum negligentiam in facto negatiuo, requiritur monitio.*
17 *Episcopus videtur habere auctoritatem eo ipso ꝙ exempti non faciant absq; aliqua monitione.*
18 *Excommunicatio durat etiam post mortem.*
19 *Incurrit excõmunicationẽ etiam faciendo aliquid circa mortuum excõicatũ.*
20 *Qui in vita non potest morari in Ciuitate, nec etiam mortuus.*
21 *Post mortem iniuria inferri potest.*
22 *Participatio quæ prohibetur cum excommunicato, respicit corp us. merito ẽt post mortem consideratur.*
23 *Post mortem quis potest creari miles, & nu. 32.*
24 *Percutiens clericum mortuum, excommunicatus est.*
25 *Quæ viuis non communicamus, nec mortuis communicare possumus.*
26 *Intelligitur in casibus à iure expressis.*
27 *Per mortem delictum, & pœna extinguitur.*
28 *Mortuus non potest interfici, nec vulnerari.*
29 *Homo mortuus, non est homo.*
30 *Titius mortuus, non est Titius.*
31 *Bestia mortua, non dicitur bestia.*
32 *Qui tenetur dare capones, dando mortuos, non liberatur.*
33 *Mortuus non potest creari miles.*
34 *Intelectus ad Bar. in. l. prima. C. de dignit.*

1 Ad hæc. ¶ † No. primo, ꝙ excõicati debẽt sepeliri extra cemiteriũ eccl̃ię. nullus enim ꝑcisus ab eccl̃ia dẽt ĩ cemiterio sepeliri. † Et 2 ab eccl̃ia ꝑcisus dr̃, si excõicat⁹ sit suspẽsus, vel interdictus, vt no. Abb. in c. sacris. de sepult. ad idẽ tex. in c. ɔsulisti, vbi Abb. in ij. not. de ɔsecrat. eccl. 3 † Et f̃m h̃, idẽ iudicat̃ de cemiterio, ꝙ de eccl̃ia, de quo no. Abb. ꝑ illũ tex. in c. cũ eccl̃ia. s. de immu. eccl. & facit tex. in c. decet. in ver. cessent. de imm. eccl. in vj. & in c. si ciuitas. in fi. de sen. excom. 4 in vj. † Et subijcit Abb. h̃, ꝙ hodie sepeliẽtes publice excõicatos, ipso facto excõicationẽ incurrũt, cle. j. de sepult. q. limitat̃, & de- clarat̃, vt latè Archi. Flor. in trac. de cens. c. xxxiij. † Et notãdũ est, 5 ꝙ cle. j. intell̃r de excõicatis maiori excõicatione: [a] secus si mino- a ri, q. a licet ẽt illis sepultura ꝓhibita, sit illa tñ pœna nõ hẽt locũ 6 f̃m gl. in d. cle. j. ĩ verbo, excõicatos. ¶ † Secũdo no. f̃m Abb. hic, ꝙ ep̃us põt extumulare excõicatos sepultos in ecclesijs exẽptorũ, si ipsi negligẽtes sint, itelligẽdo ꝙ isti hospitalarij essent exẽpti. 7 † Et idẽ latius abb. scribit, ĩ c. sacris. in fi. de sepul. ꝑ tex in d. clem. j. in fi. de sepul. vbi dr̃ dispositionẽ illius clem. ꝓcedere nullo pri- uilegio exẽptionis obstãte. Sed aduertẽdũ est nã r̃a vr̃ in ɔ̃riũ, & 8 nõ vr̃ ꝙ ep̃us possit supplere negligẽtiã exẽpti, † sed recurrendũ b est ad papã, [b] q. a est dięcesanus exẽptus, vt no. gl. in c. auctoritate. in verbo, sedis apostolicę, ꝑ illũ tex. vbi Dom. in verbo, inhibẽdũ. in vj. † Nõ obst. tex. h̃, q. a h̃ factũ vr̃ ex sp̃ali cõmissione sum- 9 mi pont. vt colr̃r ibi, hospitalarijs ꝑcipies. Nõ obst. tex. in d. clem. eo. ti. in vj. eos, q. a loquit̃ quo ad pęnã, de quo ibi, & nõ in casu quo abb. h̃ 10 loquit̃. † Si tñ volumus saluare ꝙ abb. dicit, ẽ dd̃m, q̃ ĩ ĩsto tex. hec facta fuerit ex sp̃ali cõmissione summi põti. tñ ex quo ista de- 11 cretalis inserta fuit à Gregorio in h̃ lib. vr̃ ius g̃nale. † Et subijcit abb. h̃ ꝙ ep̃us nõ põt punire exẽptos sepeliẽtes excõicatos publi cę, vel admittẽtes eos ad diuina, si locus & ꝑsonæ exẽptę sint, vt 12 no. Io. And. in c. ep̃orũ. eo. ti. lib. vj. & Do. ibi sequit̃ col. iij. † Et ĩ ista ɔclõ ꝓcedit nisi delictũ eẽt notoriũ, & agat̃ de pęna excõmuni- cationis incursa ipso iure, q. a tũc ep̃s põt denũtiare illos excõica- tos

ADDITIONES.

a ¶Medda. Maiori excommunicatione. Excommunicato maior & minor quomdo differant. Abb. in c. si celebra. col. j. de cler. exco. minor. Feli. in c. ij. co l. ij. de excepti. Did. in c. si. ꝙ est cap. alma mater de sent. excom. in vj. in princ. nume. 3.

b ¶Medda. Ad papã. Gul. Durã. ĩ trac. de mõ g̃nalis cõcilij celebrã. in prin. nu. 6.

tos ad finẽ, vt à suis subditis euitẽtur, ita Domi. in d.c. epõrũ. col. pe. ver. sed posset saluari. † Et ad h̃ facit, q̃a denũtiatio nihil facit c. pasto. §. verũ. de appell. & in simili est gl. no. ĩ cle. j. de seques. pos. in verbo, cecidisse, & facit ꝙ no. Card. in cle. ij. in prin. in fi. verbis de pe. & remis. Et plura similia adduci p̃nt: † q̃a q̃ declarat nihil noui facit, de q̃bus dixi. in d.c. pasto. §. verũ, & in c. pasto. de sen. exc. in l. edita. C. de edẽ. & in c. licet cãm. in vlt. no. de ꝓba. ¶ † Vltimo no. ꝙ ptãs h̃ est data ipsis ĩ subsidiũ, si hospitalarij facere noluerint. † Et ad probãdũ talẽ negligẽtiã in h̃ facto negatiuo, monitio req̃rit̃ cũ termino cõpetẽte, vt no. Inn. in c. estirpãde. §. quia vero, de præbẽ. & no. Car. in ꝯsi. lv. in casu D. Christophorĩ, & est bonus tex. in c. si capl̃o. de cõces. p̃bẽ. li. vj. cũ sim. Tradũt Mod. in c. si aũt de resc. † Et ẽt in casu isto cõsiderãdũ, est ꝙ cũ h̃ hospitalarijs pęna alia nõ imponat̃ ꝑ negligentiam, nisi ꝙ ptãs trãsfert̃ ĩ epũm absq; alia monitione, eps vr̃ hr̃e ptãtẽ eo ipso ꝙ ipsi ñ faciũt, vt Fel. dicit ĩ d.c. si ãt, & dixi ĩ casu magni p̃sbyteri, ꝯs. clj. col. pen. ver. nõ ob. ¶ † In gl. j. colligat̃, ꝙ excõicatio durat ẽt post mortem.[a] † Et sic s̃m Abb. lauãdo mortuũ, vestiẽdo, sepeliẽdo & associãdo ad sepolturã, q̃s excõicationẽ incurrit, & istã gl. ẽt Abb. sequit̃ ĩ d.c. sacris. in prin. de sepulturis. & in c. mulieres, de sentẽ. excõ. col. ij. † Et ad h̃ facit, ꝙ no. Bar. in l. ij. ff. de cadau. puni. vbi ꝑ illũ tex. ꝯcludit, ꝙ ille, q̃ ĩ vita[b] nõ põt morari in ciuitate, pariter ẽt post mortẽ, & q̃ nõ põt morari in monasterio, pariter nec põt ibi sepeliri,[c] est tex. in c. is cui. de sent. excõ. lib. vj. † Et ꝓ dicto gl. ẽt facit, q̃a ẽt post mortẽ, iniuria inferri põt, vt no. Bar. in l. j. ff. de hijs, quibus vt indig. facit tex. in §. j. insti. ex q̃bus caus. man. nõ licet, ibi, ne iniuria defunctus afficiat̃. † Et ad idẽ facit, q̃a participatio q̃ prohibet̃ cũ excõicato respicit corpus, merito etiã post mortẽ, ꝯsiderat̃ vt no. ꝑ gl. ĩ c. à nobis. ĩ verbo, relassare. de sentẽ. excõ. † Ex qua Abb. ibi ĩfert, ꝙ post mortẽ, q̃s creari potest miles, allegat ẽt Bar. ĩ l. j. C. de dig. † Et ex h̃ ẽt inferri vr̃, ꝙ ꝑcutiẽs clericũ mortuũ excõicatus sit, vt ꝑ Fel. in d.c. à nobis, & est gl. h̃. † Resoluẽdo vr̃ ꝓcedere rõne spãli, quã gl. adducit, q̃a in q̃bus viuis nõ cõicamus, mortuis, ẽt cõicare nõ possumus. xxiiij. q. ij. c. j. & iij. & in c. sacris. de sepult. † Vel dicimus h̃ hẽre locũ ĩ casibus à iure expressis, ꝓut exprimit̃ in d. l. ij. de cada. puni. cũ si. s̃. alleg. † Aliàs vero regulãr vr̃, ꝙ ꝑ mortẽ, delictum & pęna extinguat̃, q̃a mors omnia soluit §. de inceps. in auct. de nupt. l. defuncto. ff. de pub. iu. l. ij. & ꝑ totũ C. si reus vel accus. mor. fue. † Et mortuus, nõ põt ĩterfici, nec vulnerari, vt ꝑ gl. no. iij. q. iiij. c. fi. quã ad h̃ allegat Bal. ĩ l. j. C. q̃ accus. col. v. † Nã hõ mortuus nõ est hõ, vt no. ꝑ gl. ĩ l. seruo manumisso ff. de cõdic. indeb. † Et Titius mortuus, nõ est Titius. vt dicit Bal. in l. j. C. de ꝯfess. col. viij. ver. sed q̃d dices. † Et bestia mortua nõ dr̃ bestia vt no. Bart. in l. cũ de lanionis ĩ prin. ff. de fun. instr. † Et q̃ tenet̃ dare capones dãdo mortuos nõ liberat̃, vt no. Bar. in l. ꝙ te. in fi. ff. si cert. pet. in l. j. §. plane. ff. si quad. paup. fec. dic. & ĩ l. q̃ dẽt. §. fi. ff. d̃ solu. † Iõ nõ vr̃, ꝙ mortuus, possit creari miles, nec Bar. ꝯ̃riũ dicit ĩ d. l. j. C. de dign. † q̃a loquitur ibi in articulo mortis, nõ aũt post mortẽ. Similr̃ nõ videt̃, quod percutiẽs mortuum, sit excommunicatus per supradicta.

ADDITIONES.

a ¶Med. Post mortem. An post mortẽ possit absolui, Didac. in c. alma mater, ꝙ est capitulum fi. de sen. excom. in vj. §. xij. nume. 8.

b ¶Med. In vita. Brun. in trac. de interitu & prohẽ. nume. 96.

c ¶Med. Sepeliri. & eorum arma possunt de leri, Ro. sin. 666. an arma rebellium. per leg. eorum qui. ff. de pe.

SUMMARIUM.

1. *Decimæ debentur ecclesiæ parrochiali vbi prædia sita sunt.*
2. *Decimæ debentur etiam à religiosis.*
3. *Diœcesani cõpellũt religiosos ad solutionẽ decimarũ, nisi agat̃ d̃ reb⁹ exẽptis.*
4. *Decimæ sunt de iure diuino.*
5. *Papa potest concedere de illis non soluendis in priuilegium, nõ in totũ tollere.*
6. *Priuilegium de non soluendis decimis stricte interpretatur.*
7. *Rectores ecclesiarum possunt præiudicare ecclesiæ tacendo.*
8. *Possunt etiam per pactum expressum.*
9. *Prælatus non potest facere conditionem ecclesiæ deteriorem.*
10. *Præscriptio procedit à iure, non à negligentia prælati.*
11. *Contra prælatum qui patitur præscriptionem currere, agi põt ad interesse.*
12. *Æquiparatio de tutore ad prælatum non procedit.*
13. *Priuilegio suo qualibet potest renuntiare.*
14. *Intelligitur quando agitur solum de interesse renuntiantis. secus si de præiudicio alterius publico, vel priuato.*
15. *Renuntiatio in præiuditium superioris non valeat.*
16. *Renuntiatio in preiudicium ecclesiæ non valet.*
17. *Renuntiari non potest priuilegio indulto causa miserationis.*
18. *Renuntiatio non valet si agatur de interesse alterius priuati.*
19. *Nisi præiudicium alterius possit separari à præiuditio renuntiantis.*
20. *Et in materia indiuidua.*
21. *Priuilegium perditur per contrauentionem spatio quadraginta annorum.*
22. *Intelligitur quando contrauentio fuit facta scienter.*
23. *In præscriptione triginta vel quadraginta annorũ, non attenditur ignorãtia.*
24. *Regulariter ignoranti non currit præscriptio.*
25. *Nisi iura vlterius procedant disponendo quòd currat ignoranti.*
26. *Negatiua quæ cadit in delictum, non cadit in ignorante.*
27. *Negligentia largo modo capitur pro cessatione simplici absque culpa.*
28. *L. fi. C. de præscrip. long. temp. videtur contennere lucrum odiosum.*
39. *Et non habet locum in præiudicium ecclesiæ.*
30. *Contraueniens inuitis priuilegio, non videtur illi renuntiare.*
31. *Recipiens solutionem violẽtiam. & contra ius, non dicitur in bona fide.*
32. *Inuitus dicitur soluisse, qui compulsus fuit per superiores.*
33. *Soluens mandato iudicis non allegando priuilegium, non dicitur.*

SI De terra. ¶ † Not. j. ibi, ĩ parochia, ꝙ decimę debent̃ ecclĩę parochiali vbi p̃dia sita sũt. ad idẽ tex. ĩ c. cũ ꝯtingat. in c. cũ ĩ tua. ĩ fi. ĩ c. q̃m. de decim. & bonus tex. in c. ad decimas. d̃ resti. spo. ĩ vj. & ꝑ illũ tex. abb. tradidit ĩ c. iij. col. pen. d̃ eccl. edifi. & latè in ꝯs. lviij. in q̃õ q̃ vertit̃. li. j. ꝑ totũ, Card. ꝯsi. lxv. ꝓ discussione. col. j. † Et dicit abb. h̃. ꝙ decimę[a] debent̃ ẽt à religiosis d̃ iurecõ. ꝑ istũ tex. ibi religiosi se defendebãt, virtute priuilegij, & tex. ĩ c. ex ꝑte primũ, vbi gl. d̃ decim. † Adde c. statuto. ver. diœcesim verbo, d̃ decim. ĩ vj. vbi diocęsani cõpellũt religiosos ad solutionẽ decimarũ, nisi de rebus exẽptis agatur, & ꝑ illũ tex. no. Do. ꝯs. lxxij. q̃a punitos. ĩ fi. † Et subijcit Abb. h̃, ꝙ lꝫ decimę sint d̃ iure diuino,[b] c. tua de decim. põt papa tñ ꝯcedere priuilegiũ d̃ illis nõ soluẽdis. † Et adde gl. ĩ c. à nobis. in ver. exẽpti. d̃ decim. q̃ ꝯclt̃, ꝙ papa in totũ nõ põt tollere d̃cimas, sed q̃busdã remittere potest,[c] Abb. ibi post Host. & alios sequit̃, & ista est cõis, vt Soz. dicit ꝯsi. ccxcvij. viso priuilegio. col. ij. & dixi cõsi. cxiij. † Et tale priuilegiũ de nõ soluẽdis decimis.[d] stricte dẽt ĩterpretari, vt no. Oldr. ꝯs. clxviij. q̃õ ẽ. col. j. Rom. ꝯsi. clxxx. admittimus ĩ fi. ¶ † Secũdo, colligit̃ principalr̃ ꝑ Abb. h̃, ꝙ rectores ecclĩarũ p̃iudicare p̃nt ecclĩę tacẽdo,[e] & patiẽdo p̃scriptionẽ currere, & ista ꝯcl̃o maxime ꝓcedit in casu isto, q̃a totaliter priuilegiũ, & res ad Iusco. reducit̃,[f] ꝙ facilius ꝯcedit̃, iuxta gl. ĩ c. statutũ, in verbo numerãdi, d̃ p̃b. in vj. † Nã tali casu nedũ patiẽdo & tacẽdo, sed ẽt ꝑ pactũ expresũ põt p̃latus p̃iudicare ecclĩę, ẽt si agat̃ d̃ præiuditio nõ paruo, vt Abb. no. ꝯclt̃ ĩ c. veniẽs. d̃ p̃sc. co. vj. ver. ꝯ̃. p̃dicta. † Hoc tñ ꝙ abb. dicit d̃ pacto nõ vr̃ sine dubio, q̃a iura dicũt, ꝙ nõ põt p̃lat⁹ facere ecclĩę ꝯdõnem deteriorẽ, c. j. d̃ ĩ integ. rest. † Fallit ĩ p̃scriptiõe, q̃ nõ ꝓcedit ex facto p̃lati, sed ex iuris dispõne, lꝫ negligẽtia prælati ꝯcurrat, vt no. Abb. ĩ c. ij. d̃ dona. † Et subijcit Abb. h̃, ꝙ ꝯ̃ p̃latũ q̃ patit̃ p̃scriptionẽ currere ꝯ̃ ecclesiã, agi põt ꝓ ĩterresse ecclĩę,[g] vt no. ꝑ gl. ĩ c. placuit, s̃m, ĩ verbo, ꝓueniat xvj. q. ij. & idẽ abb. sequit̃ ĩ d.c. ij. d̃ don. & ꝯsi. lxxij. q̃ q̃ ĩ his dubijs. ĩ fi. li. j. cũ si. vt tradũt Mod. ĩ c. j. col. fi. de presc. † Et dum Abb. hic ęquiparationẽ facit de tutore ad prelatũ,[h] in contrariũ est glo. no. in c. fi. v. q. iij. quæ pluribus rationibus probat, ꝙ talis ęquiparatio nõ procedit, de quo videndũ est quod dixi in cap. reprehensibilis, de appellat. & in c. edoceri. de rescript. ¶ † Tertio nota, ꝙ quilibet potest renuntiare priuilegio suo, concor. iura sunt in gloss. Et ista regula intelligitur, & procedit, quando agitur solum de interesse renunciantis. secus si de p̃iudicio alterius[i] publico vel priuato. † Primo de publico probatur in capitu. si diligenti. de for. cõmpeten. facit tex. in l. iurisgen. §. si paciscam. ff. de pac. † Ideo si tractetur de interesse superioris in

ADDITIONES.

a ¶Med. Decimę. Limita tamẽ nisi ex præscriptione, cuius initij memoria nõ esset ĩ contrariũ: q̃s in aliena diocesi ꝑciperet decimas, latè Paris. cõs. 73. nu. 5. vo. 4.

b ¶Med. De iure diuino. Latè rationes, & auctoritates adducit Dida. ĩ tr. de varijs iuris reso. capitu. xvij. nu. 2. lib. j. sed quo ad quotam de iure humano.

c ¶Med. Remittere potest. Dec. in c. cum ordinem in prin. de rescri. Cra. cõs. 21. n. 2.

d ¶Med. Soluendis decimis. An extẽdat̃ ad decimas postea acquisitas, Gem. consi. 70. n. 7. Alex. cõsi. 178. nu. 9. vo. 2. vide in c. porro nu. 8. ĩ eo. Rub. Alexã. consi. 32. Pet. duen. reg. 73. Cagno. in l. omnib. causis. nu. x. de re. iu. Rip. in c. cum. M. Ferrarien. n. 36. de consti. Paris. consi. 68. nu. xj. vol. j. No. consi. clx. nu. xxiij.

e ¶Med. Tacendo. vide Ias. in l. si constante. nume. 9. solut. mat. Fely. in c. quę in ecclesiarum colum. xvij. in fin. de constituti.

f ¶Med. Reducitur. Fely. in capitu. cum accessisset colum. iiij. in princ. de constitu.

g ¶Med. Pro interesse in ecclesiæ. Deci. in integ. resti. Abb. in c. j. col. iij. versi. sed tu adde, idem quando nõ acceptat legatum, vel repudiat hæreditatem. Abb. d.c. j. col. iij. ver. vnũ tamen an solus prælatus possit repudiare, latè per Ias. in l. si q̃s. §. si filius nume. 3. ff. quòd cuiusque iur. vbi addic. ¶Repudiare Bero. in capitu. j. nume. 102. 110. 111. 114. & 115. de in integ. rest.

h ¶Med. De tutore ad prælatum. Bero. in c. j. nu. 99. de in integ. rest. & in c. j. de iud. nu. 36. & 45. & in c. veniens nume. 70. de accu. Sylua nup. lib. j. in materia argumentandi versi. de tutore ad prælatum.

i ¶Med. De preiudicio alterius. Latè Deci. in l. si quis in conscribendo numero 2 & cum seq. C. de pac.

a in preiudiciũ eius,nõ valet renũtiatio.[a] vt Abb.hic per tex.i c.cũ tpe.ex de arbi.vbi et Abb.in v.no.cũ si.& Mod.in c.cũ olim.de p scri.& adde Card.consi.xxxviij.primo rões.Ro.ↄſ.clxxv. dictũ 16 vltimũ laudãdũ col.j.†Eo mõ in piudiciũ eccłię renũtiatio nõ valet,vt Inn.in c.a credẽtibus.j.eo.Abb.in c.cũ accessissent. col.fi.s. 17 de ↄsti.vbi dixi col.fi. †Eodẽ mõ nõ põt renũtiari priuilegio misse ratiõis cã indulto,vt not.Bal.post gl.in l.j.C.qñ Imp. inter pupil. 18 vł vid.† Scđo idẽ est vt dixi,si agat de priuato interesse alterius,[b] b vt Abb.hic dicit,quia illi tertio præiudicare nõ põt,reg.nõ dẽt.ff. de reg.iur.in l.si vnus.§.ante oĩa.in l.fi.ff.de pac.& xiiij.qõ.c.deni- 19 q;.†Et ista procedunt,nisi piudicium alterius possit separari à piudicio renũtiãtis,vt no.Abb.in c.si diligẽti.col.iij. de for.cõpe.& in c.cũ venissent.col.iiij.ver.ad propositũ.ergo cõcludit.de instit. & Ro.ↄſ.ccclxix.circa primũ. col.vj.Facit q̃ no. Ang.in l.si cõem. 20 ff.quẽad.ser.amit.†vbi dicit,illũ tex.non hr̃e locum in materia di uidua,& Rom.ↄſ.cxcv.in casu præmisso circa fi. in simili Spe.i ti. de cler.coniug.colum.pen.versic.quid si clericus.¶ Quarto not. 21 †q̃ per ↄuentionẽ[c] perditur priuilegium concessum ecclesiæ spa c cio quadraginta annorũ,vt in gl.videbimus.Et ista concło limita 22 tur dupliciter.†Primo,qñ scienter fuit facta cõtrauentio . secus si ignoranter,vt dicunt Host.Io.And.& Ant.de But.hic, Abb.tenet ↄtrium,q̃a in pſcriptione triginta,vel quadraginta annorum d de qua agitur,ignorantia nõ attendit,[d] l.fi.C.de præscript.long. tem.Et in simili idẽ concludit Ale.in l.quãdiu.C.qui admi.dicẽs ↄ Bal.ibi,q̃ in pſcriptione tẽpus currit et ingnoranti, licet illa pſcriptio introducta sit p.p negligẽtiã nõ petẽtis.Allegat d.l.fi. de pſc.long.tẽp.& in l.si in parte.ff.quẽad.ser.amit.& Alex.cõſ.clxij. 23 viso pcessu.col.fi.li.ij. ¶ †Nõ ob.q̃ tex.hic vr̃ ↄsiderare negligẽtiã dũ inquit tãto tẽpore vobis detrahere voluistis,& in eo qui ignorat negligentia imputari nõ põt.c.q̃a diuersitatẽ.de concesſ.pbẽ. 24 per gl.in c.quã sit.in verbo,distulerit.de elec.in 6.† Quia rñderi põt,q̃ illud est verũ regulariter.sed in præscriptione de qua agit 25 iuri alterius procedunt disponendo,†q̃ currit et ignoranti d.l.fi. 26 & ita rñdet Bal.in l.j.in xxiiij.op.C.qui admit.†Scđo rñderi põt q̃ negligẽtia q̃ cadit in delictũ,nõ põt habere locũ in ignorante. 27 †Et ista regula procedit ſm pręscriptionẽ,capiẽdo negligentiã largo mõ pro cessatione simplici absq; culpa,vt declarat Pau.de Cast.consi.ccxciij.visis,& ponderatis oibus.col.fi.vt dixi in l.quã 28 diu.in fi.C.qui admit.† Est tñ aduertẽdũ,q̃ dispositio d.l.fi.de pſcr.long.tẽpo.vr̃ ↄtinere lucrũ odiosum, dũ et ↄ ignorantẽ,præ- 29 scriptionẽ admittit.†Iõ nõ vr̃ habere locũ in præiudicium ecclesiæ per no.per Abb.in c.filius.in iiij.no.de testa.& hoc mõ saluari põt 30 opin.Pet.impugnata à Mod.in c.vigilanti.de præscr.†Scđo, concło supra facta limit.qñ quis volũtarie ↄuenit.secus si inuitus h̃ fecit,quia tũc nõ vr̃ renuntiare priuilegio cessante rõne, q̃ h̃ in tex.allegat.& ita tenẽt Host.Io.And.& Ant.de But.hic.Sed Ale. tenet contrariũ,q̃a in præscriptione de qua agit.satis est, q̃ recipiens solutionẽ sit in bona fide,& videt imputandũ soluentibus qui nõ allegant eorum priuilegia.Nõ vr̃ recedendũ à cõi op.pro qua est bonus tex.in l.cura.in princ.ibi,nec si per vitã.ff.de mun. & hono.& per illum tex.not.Ro.in verſ.pro diuisione.in fi. dicẽs 31 q̃ solutio onerũ coacta,immunitatẽ cõcessam non tollit. ¶ † Nõ ob.regula quã Abb.in ↄriũ adducit.q̃a rñderi põt,q̃ recipiẽs solutionẽ violentã, et cõtra ius,nõ vr̃ esse in bona fide, regula, qui ↄ.de re.iur.in vj.& i l.quẽadmodũ.C.de agr.& censſ.lib.xj.Sed du 32 bium est,qñ aliquis dicatur inuitus soluisse,vel ↄuenisse.†Et breuiter resoluendo,ↄsiderãdũ est,q̃ si quis ↄpulsus fuit expresse p e superiores ad soluẽdũ,dr̃ inuitus,& coact⁹ soluisse,[e] vt no.Bar. i l.creditor.col.fi.ver.iij.qro.ff.de solu.Imo in l.liber hõ,in prin. ad 33 fi.post Ang.ff.de her.insti.vt dixi cõſ.xxv.†Si vero quis soluat ex mandato iudicis p viã iuris pcedentis,& nõ ↄdicat,allegãdo pri f uilegiũ quod habet,non dr̃ coactus,nec inuitus [f] soluisse, Angę. in l.ij.in prin.& ibi Pau.de Cast.per illum tex.ibi,cum restituisset ff.de iud.& idem Pau.de Cast.ↄſ.clxxj.in causa q̃ vertit. in iiij.dubio,vbi allegat d.l.ij.in prin.& facit tex.in l.ait ptor §.permittit ff. de mino.ibi,allegãs minorem esse,compulsus fuit.cũ.n.non allegat priuilegiũ,cõsentire vr̃.Sed allegata excusatione compulsus dicitur,vt per Bal.in l.parentes.colum.fi.C.de testi. Salyc.in l. libertorum.colum.fin,ver.quęro,an eo ipso,C,eo.tit.de testi.

ADDITIONES.

a ¶The.Medda. Non valet renuntiatio.Deci.in d.c.cum accessisset.sub nu.17.versi. quarta concl.de constit.

b Th.Med. Interesse alterius.Deci.vbi supra nu.29.

c ¶The.Medda. Per contrauentionẽ.Deci. in d.c. cum accessissent, sub nu.17.versi. 5.Abb.concludit de cõsti.Marſ.in rub.de fideiusſ.nu.335.

d ¶The.Medd. Ignorantia non attenditur.Istã materiam late tractat Tiraq.in trac. retrac.lig.§.35.glo.4.

e ¶The.Med.Soluisse.Ripa.in c.cum M.Fer. n.33.de consti.

f ¶Theod.Med. Nec inuitus.Dec.consi.407.nu 3.

SVMMARIVM.

1 *Alleganti priuilegium non creditur nisi ostendat*
2 *Omnia iudicia consistunt in allegatione,& propositione.*
3 *Priuilegium debet produci.*
4 *Priuilegia consistunt in facto.*
5 *Quæ in facto consistunt debet probari.*
6 *Priuilegij possessionem non sufficit probare,sed ipsum priuilegium.*
7 *Bona acquisita per priuilegiatos assumunt naturam priuilegiatorum.*
8 *Res laici si cõferuntur ecclesiæ,non subijciuntur gabellis laicorum.*
9 *Bona priuilegiatorũ si pueniant ad nõ priuilegiatos,cessat priuilegiũ.*
10 *Res ecclesiæ si transit ad priuatum,perdit priuilegium.*
11 *Et procedit quo ad futura,non quo ad præterita.*
12 *Ecclesia quæ succedit in locũ priuati,pro tẽpore præterito utiĩ iure priuati.*
13 *Et procedit quando potest fieri separatio temporis.*
14 *Onus rei annexum transit in ecclesiam,vel priuilegiatum.*
15 *Tenor priuilegij attenditur.*
16 *In contractu tenor inspicitur.*
17 *Tenor inuestituræ inspicitur.*
18 *Dictio,quanuis,pro quia.*
19 *Et est aduersatiua præcedentibus.*
20 *Dictio,quanuis,remouet tacitam obiectionem.*
21 *Et ponitur ampliatiue.*

§.PORRO. ¶†No.ſm Abb.hic,q̃ alleganti priuilegium non 1 creditur,[a] nisi ostẽdat. Primo.n.debet priuilegiũ a allegari l.si quis ex aliena.in si.ff.de iudi.†Et no.Bal.in l.ciues. C. 2 de appel.& in l.si.per illũ tex.C.de excu.vet.& i c.cũ ordinẽ.col. iij.de rescr.vbi inquit quod oĩa iudicia in facto consistunt,id est, i allegatiõe,& propositione.vñ infert q̃ priuilegiũ debet allegari. 3 †Scđo post allegationẽ,priuilegiũ dẽt produci,[b] c.cũ pſonæ,eo. b ti.in vj.c.cõtingit.de fi.inst.†Nã priuilegia in facto ↄsistũt, arg.c.j. 4 de ↄsti.in vj.& in l.ↄsilio.in fi.ff.de cura.fur.†Et ea q̃ in facto cõsi- 5 stunt,pbari debẽt,q̃a nõ pſumunt in l.in bello.§.factæ ff.de cap. & post limi.re.c.cũ in iure.de off.deleg.& hoc mõ arguit Bald.in rubr.C.de fi.instr.col.iij.& Abb.ↄſ.xxxvj.cir.prin.libr.ij.& consil. lxix.super eo,eod.vol.†Et ad propositũ notandũ est,q̃ nõ sufficit 6 probare quasi possessionẽ[c] priuilegij,sed opus est pbare priuile- c giũ,vt no.Bal.post Pet.in l.solennibus.C.de fid.inst.& late tradit Alex.consi.cxxxviij.opportuna cõsideratione.col.vj.li.j. ¶†Scđo 7 no.ſm intellectũ gl.q̃ bona acquisita per priuilegiatos assumunt sibi naturam priuilegiatorum. & istud no.nõ colligit bene,q̃a facit vim in tenore priuilegij. Dictum tamen in se est verũ per tex. in c.j.de iure patron.li.vj.cũ similib.vt per Abb.hic,ad idẽ text.in 8 c.dilectus.vlt.de præben.†vbi Abb.dicit,quod si res laici conferũtur ecclesiæ,nõ debẽt et amplius subijci gabellis, & alijs oneribꝰ d laicorũ,[d] per d.c.j.de iure patron.li.vj.cũ gl.idẽ Abb.cõcludit ↄſ. ix.hic cadunt quatuor dubia.in prin.lib.j.& Pet.de Anch.ↄſ.cv. circa præcedẽs quęsitũ,quod tñ ↄsiliũ vr̃ Flor. vt ibi ex subscrip. 9 colligit.†Et eodẽ mõ eẽ,si bona q̃ erãt apud priuilegiatos, cessabit priuilegiũ,[e] q̃a mutata persona tollit priuilegiũ.l. Paulus. e 10 ff.de acqui.hære.†vbi Bar.in fi.dicit.q̃ si res ecclesię trãsit ad priuatũ,perdit priuilegiũ.& in pulchra quæst.tradit Bal. in rubri.C. de vsuris.in quarta quæstione.& dictum Bald.refert, & sequitur Anna.in cap.salubriter. col.ij. de vsu. Facit tex.in l. cũ patronus de leg.ij.& in simili.q.scribit Io. Andr.in addit.Spe.in ti.de cẽsibꝰ §.an ad dicẽdũ.in addi.copula.Vber.de Bobio,quẽ refer Ale.ↄſ. 11 xxxv.viso processu.co.vij.volu.iiij.†Et cõcło supra facta procedit quo ad futura,sed pro tẽpore præterito illa mutatio pſonæ nõ at 12 tẽditur.l.Fiscus.ff.de iure fis.†Et no.Bar.in aucten.quas actiones in fi.C.de sacro sanc.eccl.vbi cõcludit,quòd ecclesia quę successit in locũ priuati pro tpe preterito vtit iure priuati. Abb.sequit d.c.de quarta. col.vj.versi.sed quæritur.de præscri.cũ simi.vt tradũt Mod,ibi col.xiiij.& Ale.in l.procurator.C.de edẽ.cũ simi.vbi 13 dixi.†Et h̃ itelligũt qñ põt fieri separatio tpis preteriti à futuro, 14 no.Im.i l.si cũ hoiem.co.pen,ff.de fideiuſ.¶†Scđa ↄcło supra fcã non

ADDITIONES.

a ¶Th.Med.Credit. Credit tñ Cardinali sibi aliquid commissum viuę vocis oraculo Lapp.alleg.33.Eueral.in arg.à stylo curię post princ. versic. vbi per hęc cõcludit,vbi plura allegat.

b ¶Theod.Med. Produci.Concor.allegat Parif.consi.4.nu.6.col.ij. an sufficiat productio confirmationis priuilegij, Iaſ.in auc.si quis in aliquo num.8.C.eden. & ibi Deci.cir.fin.

c ¶The.Medd. Quasi possessionẽ, Nisi possessio esset tãti tẽporis,cuius initij memoria non extat in contrarium,quia ex tali cursu pręsumitur priuilegiũ.late Ripa. lib.2.responsorum c.x.nu.4.& Crau.in tract.de antiq.tem.in iiij.par. nu.127. vbi anveniat appellatione priuilegij,priuilegiũ acquisitũ ex tali prescriptione.

d ¶The.Medda. Laicorum.Marſ.in pratic.crim.in verbo aggrediot.nu.44.

e ¶Theod Medda. Cessabit priuilegium. Late prosequitur istã materiã,Io.de amicis consi. 18 per totum.

non procedit in onere rei annexo,qa cũ tali onere res tranſit ad eccleſiã vł perſonã priuilegiatã,vt no.Bar.ĩ l.placet.in prin.C.de ſac.ſan.eccl.& ↄſ.clxxx.aliqua poſſeſſio.in fi.Ang.ↄſ.xxxiiij.eccleſia nõ tenet.Pet.de anch.ↄſ.cccxiij.hoc ſtatutũ,Calde.ↄſ.vij.ĩ prĩ. de ↄſtitutioni.cũ ſi.vt dixi in c.cũ eccleſia S.Mariç.de ↄſti. col.pe. & Abb.ↄſ.liij.ſuccincte.col.j.lib.j.vbi inqt, ꝙ eſt cõis cõclo oĩum Doctorũ vtriuſq; iuris, ꝙ bona trãſeũt ĩ eccleſiã cũ ſuo onere, & Abb.in c.fi.de vi.& ho.cle.¶†Tertio no.illud ad ꝙ iſte tex.allegatur,ꝙ tenor priuilegij attẽdit.[a] ad idẽ tex.in c.recepimus.j.eo.tit. & hoc mõ ĩ priuilegio per iſtũ tex.Pau.de Ca.ↄſ.ccxxv.ſuper primo.ĩ prin.Car.ↄſ.iij.in pmiſſo dubio. ĩ prĩ.Lap.all.xxix.an abbas. in prin.†Sic ẽt in ↄctu tenor inſpicit.l.fi.C.cõia vtriuſq; iudi. l. ad pbati.ĩ prin.C.de pba.cũ ſi.Ale.ↄſ.lxij.circa hãc dubitationẽ.col. v.li.iiij.Ana.ↄſ.xviij.proſequẽ.in prin.& ↄſ.lxvj.fruſtra.ↄſ.lxxiiij. ĩ prçſenti ↄſultatione.col.ij.& ↄſ.lxxxviij.ↄſiderata.ĩ prin.Cur.ↄſ. lij.ſuper artic.in prin.†Et idẽ de tenore inueſtiturç probat in c.j.ĩ fi.de duob⁹ fratribus à c.inueſt.vt dixi in ↄſ.cxciij.in prin.Cur.ↄſ. xlvij.ſuper cõtrouerſia.in prin.Ro.ↄſi.xxxiij.viſo.Ana cõſi.xxxvij. viſo punto,& de prædictis ẽt no.& late And.ſicu.ↄſ.xxvj.col.j.& ↄſ.xxxiij.col.iiij.& ↄſ.xxxvj.col.xvj.lib.ij.cũ ſi.& iſta addẽda ſunt ad ea q̃ Mod.ſcribũt in c.cũ veniſſet.col.j.de teſti.¶†In glo.j.ibi, quẽadmodũ,ibi dr̃, quãuis,ponit pro qa.& gl.in c.bona. in verbo,quãuis,in c.venerabilẽ.in verbo,quãuis.de elec.& in l.ſi maritus.in gl.fi.ff.fami.erciſ.†Abb.tñ h̃ ↄcludit, ꝙ ppria natura iſtius dictionis, quãuis,eſt aduerſari præcedẽtibus,vt Abb.in d.c.quẽadmodũ.†Sed ait ꝙ h̃ nõ vr̃ verũ,qa potius dictio,quãuis,vr̃ remouere tacitã obiectionẽ l.tigni.§.ſi qs,cũ iudicij.ff.ad exhiben. †Et regulr̃ iſta dictio.q̃uis,ponit ampliatiue,vt no.Albe.ĩ dictio.ĩ verbo.q̃uis,p l.tutor.§.pinde.ff.de pig.act.& ita vr̃,ꝙ h̃ accipiat.

ADDITIO.

a ¶Theo.Med.Attẽdit.Tiraq.in rep.l.ſi vnq̃ in verbo libertis.nu.4.cũ ſeq. C .de reuo.don.& nu.4.cũ ſeq.latiſſime Bru.cõſi.xlj.nu.6.cũ ſeq.vbi ẽt de tenore ĩueſtiturç,reſcripti,cõtractuũ,teſtõrũ,libelli,& ſententiç.

SVMMARIVM.

1. *Solutio cenſus, & in ſimili præſtatio,& receptio ſub ptectione non probant exemptionem.*
2. *Solutio cenſus facta etiam longo tempore non probat ſubiectionem.*
3. *Solutio cenſus eſt æquiuoca.*
4. *Solutio cenſus eſt ſignũ ſubiectionis,quãdo apponitur vt ſubiectionẽ ſignificet*
5. *Solutio cenſus ſubiectionem ſignificat, quando expreſſe præſtatur in ſignum ſubiectionis, vel quando concurrunt aliæ cõiecturæ.*
6. *Solutio cenſus in loco diœceſis arguit ſubiectionem.*
7. *Per ſolutionem cenſus probatur, quod caſtrum ſit de territorio.*
8. *Caſtra,& Villæ cõmẽdatæ,quæ ſoluũt aliquid Ciuitati,dicuntur liberæ.*
9. *Caſtrũ quod limitatẽ ſe adſtringit ad aliquid ſoluẽdũ, retinet libertatem.*
10. *Etiam ſi pars Caſtri principaliter concedatur.*
11. *Exẽptio inducitur per iſta verba,recepimus te in ius ſpãliter beati Petri.*
12. *Priuilegium debet interpretari vt aliquid operetur.*
13. *Receptio facta ſub protectione non detrahit iuri alterius.*
14. *Infertur quòd ſi guerra iuſta mouetur cõtra tales receptos, recipiens nõ tenetur ad defenſionẽ,ſed ſolum quando iniuſtè moleſtatur.*
15. *Protegere idem eſt quod defendere.*
16. *Protectio non importat ſuperioritatem.*
17. *Imperator eſt protector eccleſiæ.*
18. *Caſtrum ſubmiſſum protectioni, eſt ſubiectum, & iuriſdictio non tranſit in ſuſcipientem.*
19. *Per protectionem ſolum datur poteſtas defendendi, etiam cum armis.*

RECEPIMUS. ¶†No.ſm Abb.ꝙ præſtatio cenſus,& receptio ſub protectione,iſta duo ſimul iuncta,non probant exemptionem.†Ex quo arguit Abb.ꝙ ſolutio cenſus facta etiam longo tempore, non probat ſubiectionem,contra Bal.in l.ſolent.in fi.ff.de offic.procõſ. †Et idẽ in c.quanto.in prin.in c.ij.de cenſ.vbi inqt, ꝙ ſolõ cẽſus equiuoca.vñ nõ infert ſubiectionẽ.†Ideo Cald.[a] cõſ.v.ſi in priuilegio.eo.ti.dicit,ꝙ ſolutio cenſus eſt ſignũ ſubiectionis,qñ apponit vt ſubiectionẽ ſignificet.†Et idẽ Abb.ↄſ.clxxxij.in cauſa quæ vertit.col.iij.lib.j.vbi cõcludit,ꝙ dictũ Bal.procedit,quãdo cẽſus præſtatur inſignũ expreſſç ſubiectionis,[b] vel quãdo tali ſolutioni cõcurrũt aliæ coniecturæ ſubiectionis.†Et hoc exemplificari põt in no.caſu quẽ ponit Feder.de Senis cõſi.cxxx.factũ tale.ſ. quædã domus,vbi inquit,ꝙ in loco eccleſiaſtico,qui ſit in diçceſi epiſcopi,ſolutio cenſus arguit ſubiectionẽ epiſcopo.& ſequit Abb. in c.j.col.fi.de relig.dom.†Et ſm pdicta declarari dẽt,ꝙ no.Bald. in l.iij.C.de nat.li.dicẽs,ꝙ per ſolutionẽ cẽſus probat ꝙ caſtrũ ſit de territorio.Idẽ Bal.in l.data opera.col.xj.C.qui accuſ.& ſequit Ale.cõſ.xxxv.viſo proceſſu.li.iiij.nã hoc vr̃ intelligendũ concurrentibus alijs coniecturis.aliàs ſecus.†Et ex prçdictis infert ad id ꝙ notabiliter tradit Bar.in l.nõ dubito.ff.de capti.in prin.vbi inquit,ꝙ caſtra,& villæ cõmendatæ ciuitati,quç in ſignũ ſuperioritatis dant paliũ,[c] vel aliud,dicũtur tñ liberç.nec propter illud ſignũ dicuntur ſubiectæ.& ſequit Pet.de anch.in clem.ne Romani.§.ſane.ver.iuxta prçdicta.de elec.vbi Card.idẽ tenet Abb.cõſ. lj.ad illucidãdũ.col.j.li.ij.Andr.ſicu.cõſi.xij.col.pe.lib.ij.& idẽ Domi.cõſi.lxxxj.qa per ſpecialem.in fi.†Nã qñ caſtrũ limitate ſe adſtringit ad aliquid ſoluendũ,vel faciendũ ciuitati, vel alicui domino in reliquis non expreſſis,retinet libertatẽ,vt idẽ Bar.cõcludit cõſi.lix.cõitas Spolet.col.ij. Pet.de anch. cõſil.ccccxxxvij. iſta ſentẽtia,& late hoc tractat Soz.cõſi.lxxiiij.in præſenti cõſultatione.col.iij.& per totũ,& ibi refert plures Doc cõſuluiſſe.†Etiã ampliant hoc,etiã ſi pars caſtri principaliter cõcedat,nõ tñ totũ caſtrũ ſubiectũ videt,vt no.Bal.in c.j.§.ad hoc.col.iij.de pac.iur.fir. quẽ refert,& ſequit Ro.cõſil.ccccxliiij.an dictũ caſtrũ.¶† Tertio no.ſm Abb.hic,ꝙ iſta verba recipimus in ius ſpeciale beati Petri, inducit exẽptionẽ,hoc videt probari in principio h̃.ſed indiſtincte vr̃ probare contrariũ,dũ copulatiue loquit.ſed qa iſtud ſit p iſta concluſione,eſt tex.in c.ſi Papa,eo.ti.in vj.vbi tex.rationẽ adducit,quã Abb.hic refert,ne talis receptio aliquid operet,& ſm iſtã rationẽ nõ vr̃ hoc eſſe de vi verborũ propter verbũ,& ſpecialiter. nã non eſſet in ius beati Petri,ſi eſſet ſub ordinario. ¶†Et ex ratione Abb.hic colligitur,ꝙ debet priuilegiũ interpretari, vt aliquid operet.Et hoc no.Bal.in auctẽn.habita. in iiij.no.C.ne filius p patre,Pet.de anc.cõſi clxxvj.per partẽ.col.fi.ver.itẽ in themate,Vbb.in c.j.ſ.de reſcri.cũ ſimil.vt latius Mod.ibi inſiſtũt, vt dixi ibi co.iiij.†¶ Vltimo no.ſm Abb.ꝙ p receptionẽ factã ſub protectione non detrahitur iuri alterius.[d] ad idẽ tex.in c.ex parte.ij. j.e.†Ex quo infert ſm Abb.hic,ꝙ ſi guerra iuſta mouet contra illos receptos, recipiens ad defenſionẽ non tenet,ſed tũc demũ obligatur quando receptus iniuſte moleſtatur , vt in gloſſ.hic dicit, & idem concludit Petr.de anch.conſil.lxxxvij.omiſſo primo dubio, & ſequitur Io.de ana.in c.olim.col.fi. Andr.Sic.in d. conſil.xij.colum.xvij.libr.ij.vbi refert Abb.hic,& idem Alexã.in l.ſtipulatio iſta.in prin.de verb.obl.vbi refert conſilium Petr. de ancha.& limitat. † Et ad maiorem declarationem conſiderandum eſt quòd protegere idem eſt ꝙ defendere.vt not.per gl.in l. deſertorem.§.fi.de re mil.†Et protectio non importat ſuperioritatem,[e] quia etiã verificatur in inferiore,qui dr̃ ſuperiorẽ protegere,ſi armatus aſſiſtit ad eius cuſtodiã,vt not.per gloſſ.in rubr. de domeſ.& protec.libr.xij.facit text.in l.j.in princ. de ſer.fugit. †Et Bal.notabiliter in diſputatione incip.quædam ciuitas Thuſciæ.colum.ix.verſi.ſuper principali puncto præmitto.& ibi dicit de imperatore,qui eſt protector eccleſiæ,clem.j.de iure iura. & tamen non eſt ſuperior.[f] †Vnde concludit,ꝙ caſtrum ſubmiſſum protectioni[g] non eſt ſubiectum,ſed confederatum.& quòd iuriſdictio caſtri non tranſit in ſuſcipientem protectionem. & h̃ idem Bartol.in l.j.C.de excuſat.mun.libr.x.vbi refert de facto h̃ dixiſſe in capitulis pacis cum Archiepiſcopo Mediolanenſi. †Et idem Bartol.in proemio digeſtorum in princip.colum.iiij.vbi inquit, quòd per huiuſmodi protectionem ſolum datur poteſtas defendi etiam cum armis.[h]

ADDITIONES.

a ¶Theo.Med. Ideo Cal.Brun.cõſ.lxxxvj.nu.12.Fel.in c.cũ Bertol. col.pe.de re iud.
b ¶Med.Subiectionis.Bero.in c.j.nu.cxxj.de cõſt.& in rubr.de iu.pa.nu.22.
c ¶The.Med. Pal.ũ. Gemi.cõſi.lxxxj.nu.2.circa fi.late ad iſtã materiã ponit Cur. in cõſ.cxxiiij. in prin.& Dec.in c.ad audiẽtiam.nu.3.vbi addi.de appel.& Barba.cõſ.xj.col.fi.vol.ij.
d ¶The.Med. Alterius.Hoſt.& Doc. in c.recolentes,de ſta.mo.cũ ſi.per Eueral. in arg.de tãq̃ ſeu reſpectiuis.fol.pe.ver.,p quo ẽt.facit Gem.cõſ.lxxxj. nu.8.
e ¶Th.M.Superioritatẽ.Bru.cõſ.lxxxvj.nu.4.
f ¶Th.Medda. Nõ eſt ſuperior.Gem.in cõſ.lxxxj.n.8.
g ¶Med. Submiſſum protectioni . In principe qd operentur iſta verba , vide ad hoc Eueral.in arg.locus à ſubiecta materia.pa.ij.ver.aduertendum tamen.
h ¶Theo.Med.Armis.Bru. d.cõſ.lxxxvj.nu.5.

SVMMARIVM.

1. *Priuilegium datum vni,non oſtenditur ad alias perſonas,etiam ex identitate rationis.*
2. *Priuilegium non ad aliam perſonam nec locum extenditur.*
3. *Priuilegium datum vni eccleſiæ,non extenditur ad aliam.*
4. *Priuilegium loquens de vno contractu,non extenditur ad alium.*
5. *Priuilegium conceſſum Regi,non extenditur ad Reginam.*
6. *Priuilegium loquens de filio,non extenditur ad filiam.*
7. *Priuilegiũ datũ eccleſiæ,non extẽditur ad habentẽ cãm ab eccleſia.*
8. *Priuilegiũ quod habet Fiſcus,nõ extenditur ad emptores gabellarũ.*
9. *Niſi priuilegium ſit ſecundum Fiſco.*
10. *In priuilegys ſit lata interpretatio, quatenus ,pprietas verborum ſignificat.*

In mate-

11 *In materia odiosa & pœnali fit lata interpretatio secūdū ꝓprietatē uerborum.*
12 *Idem in dispensatione quæ est odiosa.*
13 *Personæ accessoriæ,& familiares habent priuilegium principalis.*
14 *Priuilegium datum scholaribus, extenditur ad eorum nuncios , & famulos.*
15 *Familiares militum gaudent eorum priuilegio.*
16 *Priuilegium datum ad aliquem hospitandum , extenditur ad seruitores.*
17 *Priuilegium datum pauperibus,extenditur ad ministros.*
18 *Priuilegium concessum illis de domo,includit castaldos,& factores.*
19 *Priuilegium datum calzolarijs,debetur zauatarijs .*
20 *Priuilegium licet extēdatur ad familiares , non tamē illis dicitur concessum .*
21 *Ideo mortuo principali,extinguitur priuilegium in alijs.*
22 *Minor est dignitas quæ competit alicui ex persona alterius.*
23 *Pœna imposita offendentibus illos qui habent dignitatem , intelligitur de his qui illam habent iure proprio.*
24 *Priuilegium non extenditur ad familiares, quando priuilegium conceditur ꝓpter aliquam qualitatem quæ in familiaribus non reperitur.*
25 *Priuilegium datum clerico,non habet locum in uxore.*
26 *Verbum,præsumere,capitur in malam partem.*

1 SAne. † Not. ꝙ priuilegiū datū vni, ad alias personas non extēdit, etiā ex idētitate rōnis.[a] Et sic in priuilegio nō ꝓceditur de simil.ad similia,[b] sicut de iure cō. Ita no.Ant. de But. hic, ꝑ istū text. q. prima facie vr̄ ꝓbare ɔ̄riū, dū dicit, certa rōne, & singularibus beneficijs,ex quo vr̄,ꝙ ī alijs esset eadē rō.sed tñ rn̄deri pōt, ꝙ dato ꝙ esset eadē rō in alijs,ista rō nō facit ꝙ habeat priuilegiū nisi cōcedat,sicut ille cui fuit datū priuilegiū prius,q̄ hēat priuilegiū nisi cōcessum fuisset q̄uis cā cōcedēdi subesset. 2 †Et istā reg.q̄ habet hic, ēt tradit Bal.in l.j. ī prin.C. de leg. dicēs,ꝙ priuilegiū nō extēdit ad aliā ꝑsonā,[c] nec locū,q̄a est stricti iuris. 3 †Iō priuilegiū datū vni ecclīæ,nō hēt locū ī alia,[d] vt not. Bal in l.nō tm̄.§.nō oīa.ff. de excus.tu.ꝑ illū tex. 4 † Et priuilegiū ꝙ loquit̄ de vno ɔ̄ctu,nō hēt locū ī alio,vt no. Ang.cōs.clxxij.qm̄ di ctū priuilegiū. 5 †Et priuilegiū cōcessum Regi, nō extēdit̄ ad Reginā,[e] nec filios eius, nisi exprimat̄,vt Dom.ꝑ illū tex.xiiij.not.in c. ne aliqui.eo.ti.in vj. 6 †Et priuilegiū ꝙ loquit̄ de filio,nō hēt locū in filia,[f] Card.cōs.clxxxv.puto filias.ī fi. 7 † Et ex his cōprobat̄ qd̄ no. Dy.& Bar.in l. licitatio.§.mercatores.ff.de pub. vbi dicūt ꝙ priuilegiū datū ecclīæ, nō hēt locū in illis,q̄ cām hñt ab ecclīa.[g] & sequit̄ Salyc.ī l.vniuersi.C.de vectig.Pet.de anc.cōs.cix.prima facie. cū sim.& dixi cōs. 48.in prin. 8 † Et adde Card. cōs.xij. ī dubijs præmissis.Et infert Alex.in l.necquiquā.ff.de edē.ꝙ priuilegiū, ꝙ hēt Fiscus, nō cōpetit emptoribus gabellarū,ɔ̄ Bal.ibi,& ista oīa fundata sunt ī illa rōne superius allegata , ꝙ priuilegiū est stricti iuris & ɔ̄ iuscō.vt.s.in rub.dcm̄ fuit,iō stricte debet interpretari, vt ī regula,q̄ à iure cō.ī vj. 9 †Et ista rō bñ ꝓcedit qñ priuilegiū est ɔ̄ iuscō.secꝰ si priuilegiū sit ɔ̄ aliqd̄ ius spāle, q̄a tūc tale priuilegiū debet late interpretari,[h] q̄a res ad iuscō.reducit̄,vt no.Ant.de Bu.ꝑ illū tex.ī c. olim tibi.in fi.de ver.sig.ibi ēt Abb.in iij.itellectu. 10 †Sed in priuilegijs fit lata interpretatio quatenus proprietas verborū significat, & à ꝓprietate verborum priuilegij nō est recedēdū,vt gl.hic. 11 †Et hoc bñ facit, q̄a in mā pœnali,& odiosa, fit lata interpretatio,fm̄ ꝓprietatē verborū,vt no. Aret.ꝑ illū tex.in l.cū lege. ff.de testa. 12 †Iō in dispōne q̄ odiosa est , q̄ solet stricte interpretari , c.j. de filijs ꝑsby.in vj. tñ fit lata interpretatio quatenus ꝓprietas verborū vr̄,vt Cal.cōs.j.col.j.in ti.de cōsang.& affinit.¶ Postremo 13 regła q̄ hic ponit̄, ꝙ priuilegiū ad aliās ꝑsonas nō porrigat̄,†limitat̄ nō ꝓcedere ī ꝑsonis accessorijs,& familiaribus, q̄a hijs cōpetit priuilegiū qñ sine,illud ꝓuilegiū remaneret inutile,vt no.Do. ꝑ illū tex.in c.licet.§.qñ cō cedat̄ in prin.eo.tit. lib.vj.& gl.ibi similia iura adducit,bene facit text. in auc.habita.C. ne filius pro patre, 14 †vbi Bal.ꝑ illū tex.in quinto no.dicit, ꝙ priuilegiū datū scholaribus ,[i] ēt ad eorū nūcios & famulos extēdit. 15 † Et familiares militū gaudēt eorū priuilegio qñ sunt scutiferi, & familiares necessarij , vt no.Bal.post Cyn.in l.j.C.de vxorib.mil. 16 † Et obligatus ad ꝓcuratoriū aliquē,id est ad hospitādū,ēt seruitores ꝓcuratori,tenet̄ , vt no.Abb.in c.quāto.in iij. no.de cēs. 17 †Et priuilegiū datū pauperibus hospitalis,extēdit̄ ad ministros,q̄ seruiūt in hospitali,vt plu 18 ribus rōnibus ꝓbat Old.cōs.xj.thema,tale est. † Et priuilegiū illis de domo datū,includit castaldos & factores,vt no. Alex.post Ro 19 ma.in l.lecta.in glo. in verbo,de domo.ff.si cer.pe.† Et priuilegiū datū calzolarijs, debet̄ zauatarijs[k] eorū ministris , vt vtar verbis 20 Ang.ī pœmio Digestorū.ver.itaq; ꝓculdubio col.ij. †Et ī p̄dictis notādū est,ꝙ licet priuilegiū extēdat̄ ad familiares, nō tñ illis dr̄ datū priuilegiū,[l] vt no.Do.ɔ̄s.xxiij.attēto p̄ucto.col.fi.ꝑ tex.ī c.si 21 cui.§.j.& in c.dudū.in pri. de præb.in vj. †Ideo mortuo principali cui datum fuit priuilegium,extinguitur , etiam in alijs quibus accessorie cōpetebat,[m] vt not.Bal.in l.ij.circa fin.ver. vlti. quæro. 22 C.de epis.& And.Sic.cōs.44. col.iiij.lib.ij. †Et ad p̄dicta benefacit qd̄ no.Bar.in l.ꝙ principi.ff.de leg.ij.vbi dicit, ꝙ minor est illa dignitas q̄ alicui competit ex ꝑsona alterius.[n] 23 † Vñ pęna imposita offendētibus illos q̄ hñt dignitatē, intelligit̄ de illis q̄ hñt iure ꝓprio dignitatē,nō ex ꝑsona alterius,not.Bal.in l.j.col.j.ver. & per hoc ēt arguit̄.C.si rect.prou.& Are.tradit ī no.casu cōs.cxxxj.cōsultissime domine collateralis.vbi allegat bonū tex. in l. maioris 24 §.post.ff.de pen. & dixi in l.j.C. de in ius voc. † Et qd̄ supradictū est de familiaribus,procedit, nisi priuilegiū cōcedat̄ ꝑ qualitatē,q̄ in familiaribus verificari nō pōt,vt no.Dom.in c.j.§.fi. col.ij. 25 ver.q.d de vxorib.de cler.cōiug. lib.vj.†vbi inquit,ꝙ priuilegiū datū clerico ꝑ c. si quis suadente. xvij.q. iiij. nō habet locū in vxore clerici,[o] q̄a est datū ordini & carateri,qd̄ in vxore nō cadit.¶ 26 †Secundo no.ibi,sua auctoritate præsumere,ꝙ hoc verbū, præsumere,in malam partē[p] accipitur,de quo dictū est,vt dixi in c. decernimus col.vij.de iudi.¶ 27 †Vltio ꝑ istū tex.Abb.infert ad q̄st. an laicus ꝑscribere possit iuri patro.[q] & arguit ꝙ nō , q̄a laicis ɔcessum fuit in priuilegiū c.iij.de iure patr. ergo nō debet ꝑ aliū vsurpari , & ita tenetꝰ, ꝙ ɔ̄ ecclesiā ꝑscriptio iuris patro.nō habeat locū , & fuit opi.Archi.in c.hortamur.ij.dist. quā ēt Abb.sequit̄ in c.q̄relā. 28 in gl.in verbo,cōsuetudine. de elect. vbi rōnem.adducit. † Quia laicus spiritualia possidere nō pōt,c.missam.c.sacro sanc.de elec. Idē ergo de iure patro. de quo idē iudicat̄ ꝙ de spiritualibus, c. 29 quāto.de iudi.†Vñ si nō p̄t possidere.ergo nec pręscribere. c.cām quæ.de ꝑscr.& idē Abb.concludit in disputa.Augerio.in j.dubio 30 col. vj.† Sed tñ his non obstantibus cōis opinio,est in cōtrarium vt tenet Io.and.in d.c.q̄relā,& in reg.alicui.de reg.iu.in vj.& Fed cōsi.ccxxxiiij.su ꝑ.j col.ij.Card.cle.ij.in v.q. de iure patro. & cōsi. lxix.quo ad primū dubiū.& Abb.ī d.c.q̄relā, fatet̄ istā esse cōem opinionē,in qua ēt ipse cōsuluit cōsi.lxxvj.plura sunt. in prīo du- 31 bio lib.ij.& dixi cōs.cxvij. vbi latius vidēdū est.¶† Nō obstāt allegata in ɔ̄riū , q̄a text. hic loquit̄ in eo,q̄ sua auctoritate vsurpare vellet,sed iste hoc facit virtute ꝑscriptionū.¶ Nō ob.obs.ꝙ laicus nō pōt ꝑscribere spiritualia, q̄a hoc nō hēt locū in iure patro. de clarādo latius,vt dixi in d.cōs.cxvij.& in rub.j. de iud. vide tñ Fel. in c.cām.de præscr.col.iij. qui distinguit , aut allegatur sola præscriptio,& tunc vera est conclusio Abb.hic,aut allegatur titulus , & tunc vera sit opi.Io.and.

ADDITIONES.

a ¶Theo.Med. Rationis.Late per Dec.,in l.in omnibus causis nu.6. de reg.iur.
b ¶Theo.Medd. Ad similia.Euerald.in arg.à simili fol.fi.ver.ij.cum seq.
c ¶The.Med. Personam.Tamen ampliat̄ qñ priuat legē priuatā,puta statutū, Deci. cons.48.col.fi.ver.& imunitas.Ias.in l.fi.sub.nu.33.de cōst.princi.
d ¶Medda. In alia.Deci.in d.l.in omnibus nu.7.
e ¶Medda.Ad reginam.Dec.cons.526.in fi. in d.l. in omnibus causis nu.6. Gemi. in c.ne aliquis col.j.ɔ̄.e.in 6.Deci.in l.lecta nu.xx.in fi.ff.si cer.pet.
f ¶Th. In filia.Deci.in l.omnibus causis nu.7.Tiraq.in trac. de legi. cōnub.in verbo in pouuior gl.ij.sub nu.36.in fi.
g ¶Medda. Ab ecclesia.Crau.in trac.de antiquita.tēp.in iiij.ꝑte.nu.39.circa fin.Rip. lib.2.responsorum ca.22.nu.12.cū sequē.nisi cōsuetudo esset in contrariū,Dec. cons.48.in prin.
h ¶Medda. Late interpretari.Dec.cons.48.col.fi.ver.& immunitas.
i ¶Scholaribus.Dec.in l.lecta nu.19.ff.si cer.peta.
k ¶Medda.Zauatarijs.Dec.in d.l.lecta.nu.18.ff.si cert.per.
l ¶Medda.Datum priuilegium.Deci.in d.l.lecta sub nu.19.
m ¶Medda. Cōpetebat. Tiraq.in trac.de iur.primig.q.59.nu.7.
n ¶Medda.Alterius.Tiraq.in d.trac.de iur.primig.q.40.nu.168.
o ¶Medda.Vxore clerici. Deci. in l.j.nu. 11.C. de in ius voc.latissime ponit,Tiraq. in trac.de lege connubiali.in verbo en pouuior.gl.iiij.cum seq.& præcipue.nu.62.
p ¶Medda.Malam partem. Late ponit Alciat.in tract.præsumpt. in princi. in ij.parte præsumptionum nu.1.& 2.
q ¶Medda. Iuri patrona. Balb. in trac. præscript. in prima parte quintæ partis princi.quæst 9.

SVMMARIVM.

1 *Habere campanam publicè,si pulsat , est signum loci publici, & sacri.*
2 *Hospitalia dicunt̄ subiecta episcopo,quādo in illis est cāpana q̄ publicè pulsat.*
3 *Et campana tunc debet esse super campanile.*
4 *Duo copulatiuè requiruntur,ut locus sit sacer.*
5 *Practica ad probandum quòd locus sit sacer.*
6 *Hospitale dicitur publicum,sit campanile est erectum cum campana,quæ publicè pulsatur pro missa.*
7 *Campanile,& altare sunt signa loci ecclesiastici.*
8 *Locus non est ecclesiasticus,quando ibi non est campanile,nec altare.*
9 *In oratorijs priuatis campana publicè teneri non potest.*
10 *Quæ dicantur oratoria.*
11 *Quæ dicatur ecclesia.*
12 *In oratorio constructo auctoritate episcopi potest publicè celebrari.*
13 *In oratorio constructo sine auctoritate episcopi , potest priuatim celebrari auctoritate episcopi.*
14 *Cum auctoritate episcopi potest celebrari cum altari uiatico.*
15 *Ordinarius potest corrigere delictum commissum in loco exempto , cuius effectus extra locum exemptum porrigitur.*

Ordinarius

16 *Ordinarius potest punire proijcientem lapidem de loco exempto in locum non exemptum.*
17 *Rebelles si sint iussi redire ad ciuitatẽ sub pœna, si non redeunt delictũ dicitur commissum in ciuitate, ad quam præceptum fuit redire.*
18 *Episcopus si iubeat non residentes priuari beneficio comprehendit absentem.*
19 *Existens Perusij si mandat homicidium cõmitti Florentiæ, potest puniri Florentię.*
20 *Intelliguntur prædicta in delicto prohibito.*
21 *Declaratur per Aret.*
22 *Religiosi, præsertim mendicantes, non possunt tenere nisi vnam campanam.*
23 *Intellectus huius capituli & c. nimis, de exces. prælat.*

1 PAtentibus. ¶†Not. j. post Anto. de But. hic, ꝙ habere [a] campanã publico in loco, si publice pulsaret, est signũ loci publici, & sacrati. 2 †Ex quo infert, ꝙ hospitalia dicũtur publica. & subiecta episcopo, qñ in illis est cãpana q̃ publice pulsat. 3 † Et idẽ Abb. in c. inter dilectos. col. ij. versi. dic tñ, s. de dona. vbi dicit, ꝙ cãpana debet esse in altũ in cãpanile, & in c. Ioan. de Homi. 4 †Et dicit Ant. de But. hic ꝙ due copulatiue requirunt, ꝙ ĩ loco cãpana sit, & ꝙ publice pulsetur. 5 †Et instruit aduocatũ ꝙ sit cautus ĩ articulãdo locũ esse publicũ, & dicit ꝙ in tali loco sit cãpana, & ꝙ publice sit. 6 †Et cũ prædictis cõcordat Card. cõsi. iiij. col. fi. in ti. de cẽs. vbi arguit hospitale publicũ esse, q a ibi erat cãpanile erectũ sup tectũ cum cãpana qua pulsat missa. Allegat gl. xviij. q. ij. c. q dã. 7 †Et eodẽ mõ arguit Fed. cõsi. cxj. q̃stio talis est, col. j. dicẽs, ꝙ cãpanile & altare sunt signa loci ecclesiastici. Allegat istũ tex. & Arch. ĩ c. nemo. de cõces. dist. j. 8 † Et eodẽ mõ cõ arguit, ꝙ locus nõ sit ecclesiasticus, qñ ibi nõ est cãpanile, nec altare, Fede. cõsi. cxxx. factũ tale, q dã dominus. in princ. & Rom. cõsi. 477. in casu ꝓpõsite cõsultationis. col. ij. vbi refert Cald. cõs. s. allegato. & idẽ Abb. in disputatione Sempro. in fi. iij. dubij. & Pet. de Peru. in tract. de quarta canonica, car. xvij. versi. ij. incidenter q̃ritur, vbi allegat Feder. cons. s. allegato. 9 ¶†Scđo no. ꝙ ĩ oratorijs priuatis cãpane publice teneri nõ pñt, & qñ ꝓhibitio facta sit de publicis. secus est in priuata cãpanella 10 vt Abb. hic subijcit. †Qđ oratoria sunt priuata loca ad orandum. quæ non sunt consecrata, nec dotẽ hñt & ad libitũ destrui pñt, 11 †Ecclesiæ vero sunt publice cõsecratę [b] cũ dote & deputatę principaliter ad celebrandũ, & idẽ Abb. dicit in d. c. fi. de sen. & in c. fi. in ij. not. s. de eccle. edifi. & dixi consi. cxlviij. & de istis oratorijs & priuatis locis no. Card. cõs. xj. pro emulatione. col. fi. Calde. cõ-12 si. vj. de relig. Lapus alleg. cclxij. quæritur de tribus. ¶† In gl. j. ex doctrina Abb. duę cõclõnes colligunt. Prima ꝙ si oratoriũ constructũ sit auctoritate epi, ꝙ ibi põt publice & priuatim celebrari. [c] & idẽ Abb. in d. c. fi. de cens. Card. in cõsi. xj. allegato Cald. d. 13 cõsi. vj. de reli. domi. Lapp. in d. allegatione xlij. †Secunda est cõclusio, ꝙ si oratorium sit constructum sine auctoritate episcopi, ꝙ ibi possit priuatim celebrari. [d] Istud dictum intelligi debet, ꝙ ibi priuatim celebrari debet de licẽtia episcopi, & ita Abb. seipsum declarat in d. c. fi. de cẽs. & in c. fi. in iij. no. de eccle. edifi. Pet. de anch. 14 consi. cxxix. super primo dub. col. j. in fi. † Et de licentia epi etiam in alio loco celebrari põt cum altari viatico, vt no. Abb. post alios 15 in c. in his. infra eo. ¶†In gl. ij. ex dictis Abb. colligitur ꝙ quando exempti in loco exempto aliquid committunt, cuius effectus extra locum exemptũ porrigitur, ordinarius potest eos corrigere, & punire, vt idẽ prius dixit Ant. de Bu. in vlt. no. hic, & D. Abb. in c. cũ inter. col. j. de cõsu. vbi repetit exẽplũ, de quo hic dicit de pul-16 sanda cãpana, †Et facit [e] qđ no. Bar. in l. ij. §. si q s in suo. ff. ne q d in loco pub. & simil'r Abb. adducit de eo, q de loco exẽpto ꝓijcit lapidẽ ĩ locũ nõ exẽptũ, q puniri põt ab ordinario loci. vbi delictũ cõmissum fuit, vt late Io. and. in reg. in obscuris. de reg. iu. in vj. & idẽ Abb. refert. in d. c. cũ inter, & in c. j. de ꝓsum. cũ sim. & tradunt Mod. ibi, quorũ dictis adde Dom. in c. j. §. j. ver. q̃ro, pone. eo. ti. lib. 17 vj. & in c. j. §. fi. de statu reg. & in c. ij. col. antepẽ. de ꝯsti. in vj. †Et in simi no. Bal. ĩ l. actor. col. fi. ver. sed q̃ro. C. de ꝓbat. vbi dicit ꝯcludit, ꝙ si dictũ sit ꝙ rebelles vel cõfinati debeãt redire ad ciuitatẽ sub pęna, si aliquis nolit redire, delictũ dr̃ cõmissum ĩ ciuitate ad quã 18 ꝑceptũ fuit ꝙ rediret. †Facit ꝙ no. Fed. ꝯs. clxxxij. statutũ epi, vbi cõcludit statuto epi disponẽte nõ residẽtẽ priuari bñficio, ꝙ cõprehẽdit absẽtẽ, q a delictũ ꝙ cõmittit nõ residẽdo, vr̃ cõmissum in 19 loco ĩ quo residere tenebat. †Et ad prædicta etiã Abb. hic adducit no. Bar. in l. si vt ꝓponit. ff. de fideiu. in fi. vbi inquit ꝙ si existẽs Perusij mãdauit homicidiũ Florẽtiæ cõmitti, põt ille q. mãdauit cõueniri Florẽtiæ, vbi delictũ in effectu cõmissum fuit, Dom. in c. fi. ver. sed q̃to de homic. ĩ vj. cũ si. vt ꝑ Mod. in c. fi. col. v. de fo. cõpe. 20 †Et ꝑdicta ꝯclo ꝓcedit qñ agit de delicto ꝓhibito cõmisso. secus si delictũ sit cõmissum ĩ loco exẽpto, & ꝑmissum fuisset, q a tũc nõ posset ꝯueniri corã ordinario, dato ꝙ effectus in loco nõ exẽpto consumatus fuisset, quia inspicitur initium, vt no. Bar. in l. ꝙ ait. ff. 21 de adul. † Quod tamen dictum declarari debet, vt per Aretin. & Moder. in d. c. fi. de fo. competen. col. vij. ver. item limi. Alex. in l. fi. de iurisd. om. iud. & consi. xxiiij. animaduersis his. colum. x. lib. ij. 22 ¶†Postremo extra glo. notandũ est, ꝙ Abb. dicit post Host. quod religiosi, præsertim mendicantes, non possunt tenere nisi vnam campanam, sed certe hoc non probatur iure, & contrarium pro-23 bat Old. consi. ccxxviij. quòd fratres prædicatores. † Et respondet ad istum text. qui loquitur in oratorijs priuatis. non in ecclesijs. Similiter ad text. in cap. nimis, quod scilicet loquatur de vna cãpana, illud fuit ex contingentia facti, & ibi narratur grauamen ꝙ inferebatur istis religiosis, & illud tollit, & per illam decretalem factam in fauorem ipsorum, non est dicẽdũ quòd prohibeatur plures habere campanas, & decisionem Old. refert, & sequitur Alber. in suo dictionario in verbo, campana.

ADDITIONES.

a ¶Medda. Habere. Vide pulchram quæst. quis dicatur possidere, an qui habet campanile, an ille qui habet ipsum ecclesiam, Thom. Gram. in deci. 71. nu. 7.
b ¶Medda. Consecratę. Aliàs dicitur basilica glo. in c. j. de relig. domi. largo modo dicitur ecclesia, vt declarat Ioan. Lup. intra. de lib. ecclesia. nu. 45.
c ¶Medda. Celebrari. Lapus alleg. 42. nu. 2. & tunc subijciuntur episcopo. ibi nu. 3.
d ¶Medda. Celebrari. Tamen sit locus est in forma ecclesiæ & ibi publice celebretur per sacerdotes, præsumitur ꝙ fuerit constructus ille locus vel oratorium, cũ licẽtia & auctoritate episcopi. Archi. in c. nemo de consec. distin. j. cum allega. per Ale. consi. cj. nu. 5. vo. 7.
e ¶Medda. Et facit. Ad istam quæst. vide Eueral. in ar. à virtute finis, ꝙ est vltimum arg. col. fi. cir. fi. ver. exemptus, & faciunt ibi posita per totũ illud argum.

SVMMARIVM

1 *Portantes falsum habitum, etiam si sint laici, possunt puniri per episcopum.*
2 *In criminibus ecclesiasticis potest laicum punire.*
3 *Potest etiam punire quæstuarios abutentes eorum auctoritate.*
4 *Potest punire mendicantes fingentes se infirmos.*
5 *Priuilegium datum quæstuarijs, est fauorabile.*
6 *Recipientes indulgentias à falsis quæstuarijs, non consequuntur indulgentiã.*
7 *In ecclesia polluta ꝑp sanguinis effusionẽ, nõ possunt celebrari diuina officia.*
8 *Nec ante reconciliationem possunt corpora ibi sepeliri.*
9 *Effussio sanguinis intelligitur de multa effusione.*
10 *Ecclesia non dicitur polluta propter modicam sanguinis effusionem.*
11 *Et intelligitur de violenta, vel iniuriosa, non à casu.*
12 *Suspensus per episcopum non potest absolui per inferiorem etiam exemptũ.*
13 *Censura lata ab homine non potest ab alio relaxari.*
14 *Iudex laicus nõ habet potestatẽ in actu excommunicationis vel suspẽsionis.*
15 *Iudex laicus non potest absoluere à iuramento.*
16 *Oblati non gaudent beneficio religionis, nisi sint in totum oblati.*
17 *Forma reconciliationis ecclesiæ.*
18 *Interdictum huius tex. est interdictum speciale.*
19 *Qui habet priuilegium in improprio interdicto, à fortiori in proprio.*
20 *Differentia est inter interdictum speciale & generale.*
21 *Episcopus habet priuilegium in interdicto generali.*
22 *Intellectus c. fi. de sent. excom. in 6.*
23 *Celebrans in ecclesia polluta ante reconciliationem non incurrit irregularitatem.*
24 *Ecclesia polluta non dicitur interdicta.*
25 *Celebrans in loco interdicto efficitur irregularis.*
26 *Siue locus siue persona sit interdicta.*
27 *Interdictus simpliciter uel respectu certi loci est suspensus, ideo celebrans irregularitatem incurrit.*
28 *Et intelligitur de suspensione maiori.*
29 *Interdictus siue à iure, siue ab homine non celebrat.*
30 *Interdictum hominis efficacius ligat.*
31 *Episcopus præcipiendo quod in ecclesia polluta non celebretur, non ponit nouum interdictum.*
32 *Præceptum limitatum intelligitur secundum dispositionem iuris.*
33 *Professio non inducitur ex habitu delatione, quando constat de animo.*
34 *De animo constare dicitur per protestationem.*
35 *Quatuor requiruntur vt professio inducatur.*
36 *Scholaris habitando per mille annos non contrahit domicilium.*
37 *Professio facta causa explendæ libidinis, non obligat ad monachatum.*
38 *In foro contentioso ita obligat tacita professio, sicut expressa.*
39 *Professio facta per virum in monasterio monialium, valet.*
40 *Moniales utuntur ijsdem substantialibus quibus monachi.*
41 *Abutentes priuilegio puniuntur tanquam falsarij.*
42 *Gerens se pro doctore cum non sit, punitur tanquam falsarius.*
43 *Qui allegat se clericum cum non sit, punitur tanquam falsarius.*
44 *Idem de eo qui allegat se comitem, cum non sit.*
45 *Exempti delinquentes in loco exempto non puniuntur ab ordinario.*
46 *Delictum dicitur ibi commissum, vbi effectus sequitur.*
47 *Beneficium dicitur non in loco ubi institutus est procurator ad renuntiandũ, sed ubi fit renuntiatio.*
48 *Priuilegium concessum personis simpliciter, tunc ratione delicti non possunt coram ordinario conueniri.*

Intellectus

49 *Intellectus cap. primi. §. in eos. de priuilegijs. in vj.*
50 *Priuilegium specialiter concessum debet seruari.*
51 *Priuilegium perditur propter delictum.*
52 *Fauorabilius est priuilegium respectu loci, quàm personarum.*
53 *Ratione residentiæ quis ibi vbi residet, potest conueniri.*
54 *Religiosus exemptus si deuenerit exequutor vltimæ voluntatis, pro tali exequutione. potest coram ordinario conueniri.*
55 *Priuilegium datum capellanis papæ, non habet locum nisi sint in seruitio.*

TVarum. ¶†No. ſm Abb. primo. & ſecūdo not. ꝙ portantes falſo habitū religioſum, vel falſo cruce ſignati, ꝓ eleemoſynis colligendis, ēt ſi laici ſint, puniunt̄ ꝑ ep̄m. & eſt vnus caſus in quo ep̄s habet iuriſdōnē in laicos. † Nam magiſtraliter cōcludit Oldra. conſi. lxxxvj. Quærit̄ an eccl̄ia, ꝙ gn̄aliter in criminibus eccl̄iaſticis, pōt laicū punire: quia rōne delicti efficit̄ de foro eccl̄iæ, vt not. in c. cū ſit generale. de fo. cōpe. & faciūt ſ. in c. ij. ſ. eo. † Et de iſtis q̄ſtuarijs abutētibus eorū ptāte, eſt tex. in cle. ij. de pœni. & remiſ. † Et de mēdicantibꝰ varijs q̄ fingunt ſe infirmos vt extorqueāt pecuniā, in nota. caſu tradit Lap. alle. xviij. qua pęna. † Et de iſtis quæſtuarijs de quibus tex. hic loquit̄, notandū eſt, ꝙ priuilegiū datū illis in q̄rendis eleemoſynis, eſt fauorabile ꝑꝑ ſalutē animarū, vt Cald. in ti. de priui. cōſ. ix. † Et qn̄ falſi ſunt, recipientes ab illis indulgentiā, licet cum bona deuotione hoc faciāt, indulgētiā nō cōſequunt̄. vt late Old. cōſ. lxxvj. Quęrit̄ de illo q̄ iuſto errore. & refert, & ſequit̄ Card. in d. cle. ij. ver. ad hæc in q. ij. de pęni. & remiſ. Adde Iaſ. ɔ̄riū in l. pręſcriptionē. C. ſi ɔ̄ ius. ſed ſolue vt ī apoſtilla mea ad Card. in cle. ij. ¶† Tertio nota ſm Abb. ꝙ ī eccleſia polluta ſanguinis effuſione nō debet diuina celebrari abſq; recōciliatione. ad idē text. in c. fi. de cōſecr. eccl. vbi Abb. in vlt. not. † Et codē mō ante recōciliationē, nō pn̄t corpora ibi ſepeliri. c. fi. de ɔ̄ſecr. eccl. lib. vj. vbi Domi. † Et cū miniſterio loquit̄ text. hic de effuſione ſanguinis, quia denotat abundanter.[a] vnde requirit̄ ꝙ multū ſanguis effundat̄, vt no. Abb. ꝑ gl. ibi, in verb. ſanguis. in c. cum illorū. de ſent. excom. † Vnde ꝓ modico ſanguine[b] nō eēt eccleſia polluta. & ita tenet Domi. in d. c. j. co. fi. vbi refert ꝙ vidit dubitari, an ꝓ vulnere illato in eccleſia cū duobus vel tribus guttis ſanguinis debet recōciliari. & dicit ꝙ nō ꝑ illū text. q̄ loquit̄ de effuſione ſanguinis. & idē Abb. dicit in c. propoſuiſti. in ij. no. de conſec. eccl. † Et requiritur ꝙ effuſio ſanguinis ſit violēta, vel iniurioſa. quia ſi à caſu, eccleſia recōciliari nō debet, ſm glo. in d. c. j. de cōſecr. eccl. lib. vj. in verb. ſanguinis. & Domi. ibi ponit exēplum, ſi abſq; percuſſione effundat̄ ſanguis de naribus. & no. Abb. in c. j. in prin. de cōſec. eccl. vel alta. ¶† Quarto no. ꝙ ſuſpenſus[c] per ep̄m nō pōt abſolui ēt ꝑ inferiorē ēt exēptū. & hoc clarū eſt ſm Abb. † Quia cēſura lata ab homine[d] nō pōt ab alio relaxari. c. paſtoralis. §. præterea. de offi. ordi. ſed alia rōne hoc dictū mihi vr̄ ꝓcedere ſine dubio. quia dr̄ hic, ꝙ iſti hoſpitalarij erant laici. & no. per gloſ. in c. j. in ver. perſoluant. de verb. ſig. in vj. quo caſu indubitanter nō poſſunt abſolui. † Quia actus excōicationis vel ſuſpenſionis eſt eccleſiaſticus, in quo iudex ſecularis nullā haber poteſtatē. vt no. Calde. cōſ. viij. in tit. de foro cōpe. Domi. in c. fi. col. fin. de fo. cōpe. in vj. † Et pariter iudex laicus nō pōt abſoluere à iuramēto. vt tradit Fely. qui alios refert in c. j. de iureiur. in iij. q. ¶† Vltimo no. ꝙ oblati nō gaudent beneficio religionis, niſi in totū oblati ſint. c. cum plantare. ſ. eo. ¶† In gl. ij. ibi, cū vino, cinere, & per epiſcopū. & rōnē huius formæ recōciliationis Abb. adducit in c. ꝓpoſuiſti. in vlt. not. de cōſe. eccl. & de iſta reconciliatione no. Hoſt. in ſumma de conſecr. eccle. §. & an ſit reiteranda. in ver. pro fœminis vero. & Io. de Ana. in c. ſignificaſti. de adulte. in iiij. no. & Archiep. Flor. in ſumma titu. xij. in vj. in §. iiij. & vj. in prima auth. ij. parte. ¶† In ea. glo. ibi, non extēdit ad hunc caſum. Abb. dicit hoc ideo eſſe. quia ɔ̄riū loquit̄ in interdicto gn̄ali, hic vero in ſpeciali. & ēt dicit Abb. nō eſt proprie interdictū. † Iſta vltima rō facit in oppoſitū, quia ſi habēt priuilegium ſtante interdicto proprie a fortiori, ſi nō ſit proprie interdictū. Vnde alia rō melior vr̄, ꝙ habēt priuilegiū ſtante gn̄ali interdicto. † Quia tūc limitat interdictum, ſed in ſpāli interdicto tolerat̄ interdictū, ſi in illa eccleſia poſſet celebrari ꝓ illa vice, & ſic in ſpeciali interdicto prohibitio vr̄ magis ꝓciſa. † Vnde videmus ꝙ ep̄s hēt priuilegiū in interdicto gn̄ali.[e] c. quod nōnullis. j. eo. ſecus in ſpāle. c. dilectus. de app. & ita Abb. dicit in c. q̄ſiuit. de hijs, q̄ fi. à maio. par. cap. † Et ibi ēt dicit, ꝙ c. fi. de ſent. excō. lib. vj. intelligit̄ de interdicto gn̄ali. vt no. Domi. ibi in princ. & Peru. ibi verſ. adijcimus. & Dom. in c. p̄ntia. col. j. de ſent. excō. in vj. ¶† In fi. glo. ex dictis Abb. colligunt̄ tres ɔ̄cloñes. Prima eſt ad propoſitū nr̄um hic, ꝙ qn̄ eccl̄a eſt polluta, celebrans in tali eccl̄a ante recōciliationē, irregularitatē nō incurrit. c. is q. de ſent. exc. ī vj. & no. ēt Abb. ī c. fi. ſ. de ſac. vnc. † & rō vr̄, q̄a ī tali caſu nō eſt eccl̄a interdicta, vt ibi. & hic Abb. dicit. ſolū enim organa clericorū ſuſpendūtur, vt dr̄ in d. c. fi. & not. per gl. in c. ſi canonici. in verb. ceſſare. de off. ordi. in vj. & declarat Dom. in d. c. is qui. col. ij. & Maria. in c. ad audientiā. col. xviij. verſ. ſeptimo quæro. de hom. ¶† Secūda ɔ̄clo Abb. eſt, ꝙ celebrās ī loco iterdicto efficit̄ irregularis, vt eſt text. ī d. c. is q. §. is vero. & no. in c. fi. de exceſ. præla. † vbi Abb. col. ij. hoc ampliat, ſiue locus, ſiue perſona interdicta ſit, & rōnē ibi adducit † quia interdictus ſimpliciter, vel reſpectu certi loci eſt ſuſpēſus. ideo ſi celebrat, irregularitatē[f] incurrit. c. is q. de ſentē. excō. in vj. c. j. de re iud. lib. vj. & hr̄ in ſumma Ang. in ver. irregularis. ver. xiij. † Et hoc intelligit̄, qn̄ eſt maiori ſuſpēſione, & ꝑꝑ delictū. al's ſecus. vt late Abb. diſtinguit ī c. fi. de cle. exc. mini. cuius dicta reaſſumit Maria. in d. c. ad audiētiā. in vij. q. prin. col. iij. ver. & aduerte. † & ampliat̄ iſta ɔ̄clo, vt ꝓcedat ſiue ſit interdictū iuris, ſiue hominis, vt Abb. hic dicit. † Immo interdictū hominis efficacius ligat, quia mitius agit̄ cū lege, q̄ cū homine. vt not. Maria. in d. c. ad audientiā. in vij. q. prin. col. xiiij. in fi. & Dom. cōſ. cxxxiij. iſtud dubiū. ¶† Tertia ɔ̄clo abb. eſt, ꝙ ep̄s ꝓcipiēdo q̄ in eccleſia polluta non celebret̄, indubio nō vr̄ ponere nouū interdictū, ſed ſolū vr̄ prohibitionē iuris reiterare ſimpliciter. arg. c. licet. de off. ordi. † & ad hoc facit, quia ꝓceptū limitatū vr̄ ſm diſpoſitionē iuris, vt colligit̄ ibi, ad recōciliationē. vnde exprimendo illud quod tacite intelligit̄, nihil vr̄ operari. l. iij. ff. de leg. j. In ɔ̄riū tn̄ facit iſte tex. inferius in verſ. eos. vbi appellat interdictū tuū. ergo vr̄ eſſe interdictū hominis. de quo videdū eſt, quod in ſimili caſu Doc. tradunt in l. iij. de leg. j. de iudice, vel arbitro, qui aſsignauit terminū legis. ¶† In glo. in ver. ſignatis. no. vbi conſtar de animo deferentis habitum, ꝙ non intendit ꝓfiteri, delātio habitus non inducit profeſſionē.[g] † Et de animo cōſtare poterit per proteſtationē, vt not. Abb. poſt alios in c. fi. de cle. regula. † Et iſtud quod abb. dicit, eſt addendum ad ea, q̄ abb. tradit in c. ad nr̄am. de regula. vbi inquit, ꝙ quatuor requirunt̄ vt ꝓfeſſio inducat̄.[h] Prima ſuſceptio habitus profeſſorū, per c. cōſtitutus. in fin. de regu. lib. vj. † Et in ſimili de ſcholare no. Bar. in l. Cornelia. §. domū. al's ver. ſi tn̄. col. pen. ff. de iniur. dicēs ꝙ ſcholaris habitando per mille annos, nō ɔ̄hit domiciliū, qn̄ cōſtat illū habere animū recedēdi.[i] & no. Abb. poſt Anto. de But. in proœ. decr. col. iij. cū ſimilib. vt tradūt Mod. in c. dilectus filius. ij. de reſcri. ¶† Secūdo ex glo. colligit̄ ſm abb. ꝙ profeſſio facta cā explendæ libidinis, nō obligat ad monachatū. & hoc procedit in profeſſione tacita. ſecus in expreſſa. vt Abb. hic poſt Io. and. concludit. † Videtur tn̄ ſicut expreſſa obligat in foro conſcientiæ, ita tacita.[k] arg. in c. vidua. de regula. Ideo Bartho. Brixia. in q. lxxj. iuuenis quidam indiſtincte tenet, ꝙ ſit obligatus. & idē Spe. in titu. de ſtat. mon. verſ. trigeſimo octauo. ¶† Tertio notādū, dicit abb. ꝙ profeſſio facta per virū ī monaſterio monialiū valet. † Et ratio vr̄, quia moniales vtuntur iiſdē ſubſtātialibus, quibus monachi. & ita Cardi. dicit in clem. ij. in vlt. q. j. q. de decimis. & idē Fed cōſ. cclxxiij. Nicolaus ep̄s. col. j. ¶† In glo. in verbo, beneficiis. ibi, puniuntur tanq̄ falſarij. hanc glo. allegat Lapp. alleg. cxviij. ſ. allega. in no. & facit tex. in l. eos. §. fi. de fal. † Et ibi Bart. de eo, qui gerit ſe pro doctore cū nō ſit.[l] & not. abb. per illum tex. in c. j. de cler. non ordi. mini. vbi inquit, quòd pęna falſi tenetur. & idem Barto. in l. reddatur. C. de profeſ. & med. lib. x. † Et de eo qui allegat ſe clericum cum non ſit. not. Bal. in l. ꝙ ſub ꝓtextu. in fi. C. de ſacr. ſanc. eccl. † Et de eo, qui ponit ſe pro comite palatino, vel notario. no. Bal. in l. data opera. col. xvj. ver. de eo qui ſe aſſerebat. ¶ In gl. magna

ADDITIONES.

a ¶Theo. Med. Abundanter. Abb. in c. propoſuiſti. in ij. no. de conſecr. ecc. vel alt. cū concor. per Tiraq. in trac. de iudi. in reb. exig. fo. 34. verſ. x. & xj.
b ¶Medda. Modico ſanguine. Iaſ. in l. ſciendū. nu. 13. ff. qui ſatiſd. cog. Tiraq. vbi ſ.
c ¶Med. Suſpēſus. Materiā ſuſpēſionis ponit prac. crimi. canonica in ver. ſuſpēſionis.
d ¶Medda. Ab homine. Allegat Pariſ. conſi. xxviij. nu. 56. vol. iiij. vbi etiā ad cautelam non poteſt abſolui ab homine.
e ¶Medda. Generali. Tamen non poteſt ordinem ſacramenti celebrare, ſiue maiores, ſiue minores, etiam in diebus feſtiuis, etiam ianuis clauſis, etiam ſi imminet neceſſitas, etiam ſi ipſe epiſcopus interdictum decreuerit. Didac. in c. ſi. quod eſt alma mater. §. iij. nu. x. cum ſeq. de ſenten. excom. in vi. & ibi an recipiens ordines, eo tempore dicatur irregularis.
f ¶Medda. Irregulatitatem. Prac. crimi. canonica. in verbo, ſuſpendi.
g ¶Medda. Profeſſionem. Late per Barba. conſ. lix. col. j. nu. xviii. volu. ij.
h ¶Medda. Inducatur. Late Lapp. alleg. cxxix. factum ſuper quo.
i ¶Medda. Animum recedendi. Deci. conſi. cclxxiij. nu. xj.
k ¶Medda. Tacita. Quando plus operetur expreſſa, quàm tacita. Bero. in c. in præſentia. nu. 563. de proba. & profeſſio tacita, & quomodo conficiat̄. ibi. nu. 505. quinque modos profitendi ponit Io. And. in c. ij. de reg. Lapp. alleg. clxxix. nu. 5. Bero. in c. in præſentia. nume. 66. de proba.
l ¶Medda. Cū nō ſit. Late per Tiraq. in trac. de nobilitate. nu. 2. cū ſeq. vbi de milite generale vſurpante ſibi honorē in debitū. limitat tn̄ ibi. nu. 4. in ver. tātum huiuſmodi dignitates ſibi aſcripſit, quia punitur pœna extraordinaria.

gna ex dictis abba. habetis principaliter considerare duos casus. Primus, qn̄ priuilegiũ cõceditur personis respũ certi loci, vt monacis respectu monasterij, vel canonicis respectu ecclesie. Secun- 45 dus, qn̄ cõcedit̄ personis simpliciter. † Primum si exempti delinquant in tali loco exempto, nõ possunt regulariter puniri ab ordinario. c. j. eo. tit. lib. vj. Secus si delictũ cõmittitur in loco nõ exẽpto; quia subijciuntur ordinario. d. c. j. & no. per gl. hic in fi. & vj. q. iij. c. placuit. & cle. j. in ver. clericos. de vit. & hone. cle. sed dubium 46 est, qn̄ dicat̄ cõmissum delictũ ĩ loco nõ exẽpto. † Et s̃m Abb.[a] h̄, a vr̄ ibi cõmissum delictũ, vbi effectus sequit̄, declarando vt per eũ. hic per istum tex. & in simili qõ. no. Bar. in l. si vt proponitur. ff. de 47 fideiuss. cũ simi. vt dictum fuit. s̄. in c. præcedenti. † Et facit gl. no in clem. j. in ver. collato. circa med. vt lit. pend. quæ dicit beneficiũ vacare nõ in loco vbi institutus fuit procurator ad renunciandũ 48 sed in loco vbi renunciatio facta fuit. † In secundo casu qn̄ concedit̄ exemptio simpliciter personis, puta capellanis Papæ, tũc ratione delicti non possunt coram ordinario conueniri. al's eorum priuilegiũ redderet̄ inutile, vt Abb. hic. & idem abb. post Ant. de But. in c. fi. col. v. de for. cõp. per tex. in c. j. §. in eos aũt. eo. tit. lib. vj. 49 † Postea tñ Abb. in d. c. fi. mutauit opi. & dicit ꝙ ista ꝯclusio nõ bñ probatur in d. §. in eos. quia ibi loquitur ĩ speciali priuilegio, ꝙ nõ possint excõicari, vel suspẽdi. & sic simpliciter vr̄ datũ priuilegiũ rõne delicti, quia non infertur excõicatio, vel suspensio, nisi pro- 50 pter contumaciam, vel delictum. † Et qn̄ spãliter etiam ratione delicti conceditur priuilegium, debet seruari. l. ij. C. vbi de crimi. 51 & no. Bar. in l. fi. ff. de consti. princi. † Secus vr̄ in exemptione data generaliter, prout in questione, nũc agitur, ꝙ regula est ꝙ perdit̄ b priuilegiũ[b] propter delictum. authẽ. qua in prouincia. C. vbi de crimi. nec propter hoc erit priuilegium inutile, quia habebit locũ in ciuilibus. Et ista opi. maiorem habet æquitatem, vt delicta ce- 52 lerius puniantur. † Et ad distinctionẽ abba. hic, an priuilegium cõcedat̄ respectu loci vel personæ, notandũ est, ꝙ fauorabilius est priuilegium respectu loci, q̃ personarum, vt not. per glo. in c. fi. de rescrip. in vj. in verbo dignitatibus. cum similib. vt dixi in c. ad 52 nostram. de confirma. vti. vel inuti. in glo. j. ¶ † Vltimo abb. dicit, ꝙ si persona exempta acquirit ecclesiam ĩ loco domicilij, & facit ibi residentiam, ratione illius residentiæ potest ibi conueniri. & 54 ibi latius abb. in c. dilecti. col. iij. de fo. compe. † Et ad hoc bene facit dictum Bar. in l. interdum. §. fi. ff. de iudi. vbi inquit, ꝙ si religiosus exemptus accipit exequutionem vltimæ voluntatis, pro tali executione poterit coram ordinario conueniri, non obstãte eius 55 priuilegio exemptionis. † Et ad supradicta notandum est, ꝙ priuilegium datum capellanis & familiaribus papæ, non habet lo- c cum, nisi se exerceant.[c] & in veritate sint in seruitio Papæ, vt not. Ancha. consi. ccxxxiij. primo indulgendum. col. ij. & abb. in c. cum dilectus. circa fi. de cler. non resi. cum simi. vt per Moder. in c. in nostra. in xxj. cpllatio. de rescri. adde Fely. in c. per tuas. col. fi. ib fi. de confir. vti. vel inuti.

ADDITIONES.

a ¶Medda. Abb. Didac. in trac. variarum iuris resol. lib. ij. c. ij. & vers. xxvij.

b ¶Propter delictum. Etiam & propter mendacium, late Ripa in l. qui eum se. de re iudi. Item per contrauentionẽ spatio xl. annor. Dec. in c. si de terra. nu. 21. s̄. eo. & multis alijs modis, de quib. ꝑ Spe. in tit. de instr. in d. ver. nũc aũt. nu. 9. cũ seq.

c ¶Medda. Exerceãt. Late Rip. lib. ij. responsorum. c. xx. nu. xvij. alleg. multa similia. etiam ad hoc alleg. Tiraq. in trac. de nobilitate. c. xxvij. nu. 9.

Finis, ad laudem Dei Opt. Max.

REPERTORIVM LOCVPLETISSIMVM OMNIVM RERVM, IN HOC D. PHILIP. DECII SVPER DECRETALIBVS, VOLVMINE CONTENTARVM,

Quæ ſcitu non indignæ viſæ ſunt, ordine alphabetico in ſtudioſorum gratiam rite contextum.

Repertorium D.Philip.Dec.super Decretalibus.

Videto

Archidia

De litera, B.

Banniti

Causa

¶Comitem

Concilii

Confirma-

Coniunctę

Conſuetudo

Delegatus

¶ Denun-

Doctoris

Episcopus

Episcopus

Exceptione

Excommu-

Excommu-

Factum

De litera, I

Ieiunio

Impe-

Iudex

Iura-

Videto

¶Lau-

De Litera, N.

Obliga-

De Litera, P.

Præbenda

¶Præscri-

Priui-

Processus

De Litera. Q.

Rescriptum

Reus

De Litera, S.

senten-

¶Stuprum

¶Sustentari

Testes

Testes.

De Litera, V.

Nisi

Verba

Vicarius

FINIS

principal

de rat
certe
ead.l

m po
tale

ciudenc
f Iud
dere ...ni,&
g Procura
h Vel def ...
i Et in... er v... ordina
defens... ...titur, nisi ipse &
k In... ...actore præsente, vel v...
cun... ...at.
l A... omnino per cōtumaciam: alias

2

DECIO
IN
Decretales

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm